דרך ה און ווערטער פון ה

Derech Hashem un Verter fun Hashem
The Way of Hashem and Words of Hashem

Interlinear of Yiddish Tanakh

into Latin Script and English with
the Orthodox Jewish Bible

2 — NEVI'IM

THE WAY OF HASHEM AND WORDS OF HASHEM

Interlinear of Yiddish Tanakh
into Latin Script and English with
the Orthodox Jewish Bible
Volume 2 — NEVI'IM

© 2026 Artists For Israel International

AFI INTERNATIONAL PUBLISHERS

The Way of Hashem and Words of Hashem
Copyright © 2026 Artists For Israel International.
All rights reserved worldwide. WHWH © 2026 Artists For Israel International.

English text from The Orthdodox Jewish Bible, Fourth Edition (ISBN 978-0-939341-05-4).

Published by AFI International Publishers
P.O. Box 2056 New York City, New York 10163, U.S.A.

www.afii.org

Library of Congress Control Number: 2024910750

Up to 500 verses of the **WHWH** may be quoted in any form without written permission, provided no complete book of the Bible is quoted. Notice of copyright must appear on the copyright page of the work as follows:

> *Scripture taken from The Way of Hashem and Words of Hashem*
> *Copyright © 2026 by AFI Intemational. All rights reserved.*

When **WHWH** quotations are used in bulletins, posters, or other non-commercial media, only **WHWH** must appear at the end of the quotation and the complete copyright notice is not required.

Any other use of **WHWH**, contact AFII Publishers, New York.

ISBN 978-0-939341-10-8 (Volume 1, Torah)
ISBN 978-0-939341-11-5 (Volume 2, Nevi'im)
ISBN 978-0-939341-12-2 (Volume 3, Ketuvim)
ISBN 978-0-939341-09-2 (Volume 4, Brit Chadasha)

Printed at Pretore B.V. in The Netherlands

The Yiddish Interlinear Translator to the Reader

For those who have only seen the Tanakh through the lenses of translation and tradition, this Yiddish interlinear edition provides a fresh, powerful encounter with the sacred text. With the Yiddish Tanakh in your hands, you have the unique opportunity to explore these familiar passages with new eyes--an approach that merges tradition and accessibility, helping the reader to step closer to the original Hebrew and Aramaic meaning of the text. For those who may be doubtful, consider this: our forebears have carried these words through millennia of exile and challenge, and this text continues to breathe life, hope, and identity into our people. But to truly understand the meaning of these words, we must go beyond mere familiarity and rediscover their beauty, depth and relevance in our own language.

Each verse is presented side-by-side with a clear Yiddish translation, so we can study and experience the richness of the Tanakh directly and understand its message without barriers. Whether we are seeking to deepen our relationship with Hashem, understand our heritage in a fresh way, or re-examine the very texts that have shaped Jewish identity for thousands of years, this Yiddish interlinear Tanakh is an invitation to explore the Derech Hashem and wrestle with the Words of Hashem, just as countless generations before us have done.

Finally a word of thanks. How grateful we are to Mordechai Bergmann whose classic Yiddish Tanakh was cherished by us as we updated and unpacked his work with the help of many unsung tireless workers who made this Yiddish-Latin Transliteration-English Translation possible.

Dr. Phillip Goble
Purim
2026

Contents

Yehoshua 1
Shofetim 109
Shmuel Alef 218
Shmuel Bais 359
Melachim Alef 481
Melachim Bais 623
Yeshayah 760
Yirmeyah 1047
Yechezkel 1321
Hoshea 1536
Yoel 1580
Amos 1596
Ovadyah 1630
Yonah 1636
Michoh 1645
Nachum 1672
Chabakuk 1683
Tzefanyah 1695
Chaggai 1709
Zecharyah 1715
Malachi 1759

אינהאלט

יְהוֹשׁוּעַ . . . . . א
שׁוֹפְטִים . . . . . קט
שְׁמוּאֵל א . . . . . ריח
שְׁמוּאֵל ב . . . . . שנט
מְלָכִים א . . . . . תפא
מְלָכִים ב . . . . . תרכג
יְשַׁעְיָה . . . . . תשס
יִרְמְיָה . . . . . אמז
יְחֶזְקֵאל . . . . . אשכא
הוֹשֵׁעַ . . . . . אתקלו
יוֹאֵל . . . . . אתקפ
עָמוֹס . . . . . אתקצו
עֹובַדְיָה . . . . . אתרל
יוֹנָה . . . . . אתרלו
מִיכָה . . . . . אתרמה
נַחוּם . . . . . אתרעב
חֲבַקּוּק . . . . . אתרפג
צְפַנְיָה . . . . . אתרצה
חַגַּי . . . . . אתשט
זְכַרְיָה . . . . . אתשטו
מַלְאָכִי . . . . . אתשנט

Yehoshua

יְהוֹשׁוּעַ

1 Now after the mot Moshe Eved Hashem it came to pass, that Hashem spoke unto Yehoshua ben Nun, mesharet Moshe, saying, [2] Moshe Avdi is dead; now therefore arise, cross over this Yarden, thou, and kol HaAm Hazeh, unto HaAretz which I do give to them, even to the Bnei Yisroel. [3] Every place that the sole of your regel shall tread upon, that have I given unto you, just as I said unto Moshe. [4] From the midbar and this Levanon even unto the Nahar Hagadol, the river Euphrates, all the land of the Chittim, and unto the Yam HaGadol toward the going down of the shemesh, shall be your territory. [5] There shall not any ish be able to stand before thee all the days of thy life; as I was with Moshe, so I will be with thee; I will not fail thee, nor forsake thee. [6] Chazak! *(be strong!)* And be of good courage: for unto HaAm Hazeh shalt thou divide for a nachalah HaAretz, which I swore unto

א

אוּן עס איז געווען נאָך דעם טויט פֿון משה דעם
dem Moshe fun toit dem noch geven iz es un
the Moshe of death the after having been is it and

קנעכט פֿון ה׳ , האָט ה׳ געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua tsu gezogt Hashem hot Hashem fun knecht
Yehoshua to said Hashem has Hashem of servant

דעם זון פֿון נון , דעם באַדינער פֿון משהן , אַזוי צו זאָגן׃
zogn tsu azoi Mosheen fun badiner dem Nun fun zun dem
say to thus Moshe of servant the Nun of son the

ב משה מײַן קנעכט איז געשטאָרבן; און אַצונד שטיי אויף, אוּן
un oif shtei atsund un geshtorbn iz knecht main Moshe
and up stand now and died has servant my Moshe

גיי אַריבער דעם דאָזיקן יַרדן , דו אוּן דאָס דאָזיקע
dozike dos un du Yarden dozikn dem ariber gei
this the and you Yarden this the on the other side of go

גאַנצע פֿאָלק , צו דעם לאַנד וואָס איך גיב זיי – די קינדער
kinder di zei gib ich vos land dem tsu folk gantse
children the them give I which land the to people entire

פֿון ישׂרָאֵל. ג יעטוועדער אָרט וואָס אײַער פֿוסטריט וועט דערויף
deroif vet fustrit aier vos ort yetveder Yisroel fun
on it will foot your which place every Yisroel of

טרעטן, האָב איך אײַך אים געגעבן , אַזוי ווי איך האָב געזאָגט צו
tsu geredt hob ich vi azoi gegebn im aich ich hob tretn
to said have I as just given it you I have tread

משהן . ד פֿון דעם מדבר , און דעם דאָזיקן לבָנון , אוּן
un Levanon dozikn dem un midber dem fun Mosheen
and Levanon this the and wilderness the from Moshe

ביזן גרויסן טײַך, דעם טײַך פּרָת , דאָס גאַנצע לאַנד פֿון די
di fun land gantse dos Parat taich dem taich groisn bizn
the of land whole this Euphrates river the river great unto

חִתִּים , אוּן ביזן יַם-הַגָּדוֹל , צו זון-אונטערגאַנג, וועט זײַן
zain vet zun-untergang tsu Yam-Hagodl bizn un Chetim
be will sunset toward Great Sea unto and Chittim

אײַער גרעניץ. ה קיינער וועט נישט באַשטיין פֿאַר דיר אַלע
ale dir far bashtein nisht vet keiner gemark aier
all you(SG) before stand not will anyone boundary your

טעג פֿון דײַן לעבן; אַזוי ווי איך בין מיט משהן , געווען
Mosheen mit geven bin ich vi azoi lebn dain fun teg
Moshe with having been am I as just life your of days

וועל איך זײַן מיט דיר ; איך וועל נישט דיך אָפּלאָזן
oplozen nisht dich vel ich dir mit zain ich vel
leave alone not you(SG) will I you(SG) with be I will

אוּן דיך נישט פֿאַרלאָזן. ו זײַ שטאַרק אוּן פֿעסט , וואָרעם דו
du vorem fest un shtark zai farlozen nisht dich un
you because resolute and strong be forsake not you(SG) and

וועסט דאָס דאָזיקע פֿאָלק מאַכן אַרבן דאָס לאַנד וואָס איך האָב
hob ich vos land dos arben machn folk dozike dos vest
have I which land this inherit make people this the will

their avot to give them. [7] Only chazak *(be strong)* and very courageous, that thou mayest be shomer to do according to kol HaTorah, which Moshe Avdi commanded thee; turn not from it to the yamin or to the semol, in order that thou mayest succeed everywhere thou goest. [8] This Sefer HaTorah shall not depart out of thy mouth; but thou shalt meditate on it yomam valailah so that thou mayest be shomer to do according to all that is written therein; for then thou shalt make thy derech prosperous, and then thou shalt have good success. [9] Have not I commanded thee? Chazak! And be of good courage; be not afraid, neither be thou dismayed; for Hashem Eloheicha is with thee everywhere thou goest.

[10] Then Yehoshua commanded the Shotrei HaAm, saying, [11] Pass through the machaneh, and command HaAm, saying, Prepare you supplies; for within shloshet yamim ye shall pass over this Yarden, to go in to possess HaAretz, which Hashem Eloheichem giveth you to possess it.

געשוואָרן זייערע עלטערן זיי צו געבן. [ז] נאָר זײַ זייער שטאַרק
shtark zeyer zai nor gebn tsu zei eltern zeyere geshvorn
strong very be only give to them fathers their sworn an oath

און פֿעסט צו היטן צו טאָן אַזוי ווי די דאָזיקע גאַנצע
gantse dozike di vi azoi ton tsu hitn tsu fest un
whole this the as according to do to keep to resolute and

תּורה וואָס משה מײַן קנעכט האָט דיר באַפֿוילן ;
bafoiln dir hot knecht main Moshe vos toyre
commanded you(SG) has servant my Moshe which instruction

זאָלסט דערפֿון נישט אָפּקערן רעכטס אָדער לינקס ,
links oder rechts opkeren nisht derfun zolst
to the left or to the right turn aside not thereof you(SG) must

כּדי זאָלסט באַגליקן אומעטום ווו דו וועסט גיין .
gein vest du vu umetum baglikn zolst kedei
go will you where everywhere succeed you(SG) shall so that

[ח] דאָס דאָזיקע בוך פֿון דער תּורה זאָל זיך נישט אָפּטאָן
opton nisht zich zol toyre der fun buch dozike dos
turn away not self shall instruction the of book this the

פֿון דײַן מויל , און זאָלסט טראַכטן דערפֿון טאָג און
un tog derfun trachtn zolst un moil dain fun
and day thereof think on you(SG) must and mouth your from

נאַכט, כּדי זאָלסט היטן צו טאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס
vos alts vi azoi ton tsu hitn zolst kedei nacht
which all that as just do to keep you(SG) shall so that night

שטייט געשריבן דערין; ווארעם דענצמאָל וועסטו מצליח
matsliech vestu dentsmol vorem derin geshribn shteit
prosper will you(sg) then because in it written stands

זײַן אין דײַנע וועגן , און דענצמאָל וועסטו באַגליקן. [ט] פֿאַר
far baglikn vestu dentsmol un vegen daine in zain
for succeed will you(sg) then and ways your in be

וואָר , איך זאָג דיר אָן: זײַ שטאַרק און פֿעסט , זאָלסט
zolst fest un shtark zai on dir zog ich vor
you(SG) must resolute and strong be on you(SG) say I indeed

נישט פֿאָרכטן אָן נישט אַנגסטן, ווארעם ה דײַן ג-ט
G-t dain Hashem vorem angstn nisht un forchtn nisht
G-d your Hashem because dread not and be in dread not

איז מיט דיר אומעטום ווו דו וועסט גיין .
gein vest du vu umetum dir mit iz
go will you where everywhere you(SG) with is

[י] האָט יְהוֹשׁוּעַ באַפֿוילן די אויפֿזעער פֿון פֿאָלק , אַזוי צו
tsu azoi folk fun oifzeer di bafoiln Yehoshua hot
to so people of overseers the commanded Yehoshua has

זאָגן : [יא] גייט דורך אין לאַגער , און באַפֿעלט דעם פֿאָלק , אַזוי צו
tsu azoi folk dem bafelt un lager in durch geit zogn
to so people the command and the camp in through go say

זאָגן : גרייט אײַך אָן צערונג , ווארעם אין דרײַ טעג אַרום גייט איר
ir geit arum teg drai in vorem tserung on aich greit zogn
you go about days three in because victuals on you prepare say

אַריבער דעם דאָזיקן ירדן , צו קומען אַרבן דאָס
dos arben kumen tsu Yarden dozikn dem ariber
this to inherit come to Yarden this the on the other side of

לאַנד וואָס ה אלוקיכם גיט אײַך, עס צו אַרבן .
arben tsu es aich git Elokeichem Hashem vos land
inherit to it you gives your G-d Hashem which land

[12] And to the Reuveni, and to the Gadi, and to the half tribe of Menasheh, spoke Yehoshua, saying, [13] Remember the devar which Moshe Eved Hashem commanded you, saying, Hashem Eloheichem hath given you menuchah, and hath given you HaAretz Hazot. [14] Your nashim, your little ones, and your livestock, shall remain in the land which Moshe gave you beyond the Yarden; but ye shall cross over ahead of your achim armed, all the gibborei hachayil, and help them; [15] Until Hashem has given your achim menuchah, as He hath given you, and they also have possessed HaAretz which Hashem Eloheichem giveth them; then ye shall return unto the land of your possession, and occupy it, which Moshe Eved Hashem gave you beyond Yarden toward the rising of the shemesh.

[16] And they answered Yehoshua, saying, All that thou commandest us we will do, and everywhere thou sendest us, we will go. [17] According as we paid heed unto Moshe in all things, so will we pay heed unto thee; only Hashem Eloheicha be with thee, just as He was with Moshe. [18] Whosoever he be that doth rebel against thy commandment,

יב און צו די ראובֿנים , און צו די גָדים , און צום האַלבן שבֿט
sheyvet halbn tsum un Gadim di tsu un Reuvenim di tsu un
tribe of half to and Gadi the to and Reuveni the to and

יג מנַשֶׁה , האָט יְהוֹשׁועַ געזאָגט, אַזוי צו זאָגן : געדענקט די זאַך
zach di gedenkt zogn tsu azoi gezogt Yehoshua hot Menasheh
matter the remember say to so said Yehoshua has Menasheh

וואָס משה דער קנעכט פֿון ה האָט אײַך באַפֿוילן , אַזוי
azoi bafoiln aich hot Hashem fun knecht der Moshe vos
so commanded you has Hashem of servant the Moshe which

צו זאָגן : ה אלוקיכם באַרוט אײַך , און וועט אײַך געבן
gebn aich vet un aich barut Elokeichem Hashem zogn tsu
give you will and for you gives rest your G-d Hashem say to

דאָס דאָזיקע לאַנד. יד זאָלן אײַערע ווײַבער, אײַערע קליינע קינדער , און
un kinder kleine aiere vaiber aiere zoln land dozike dos
and children small your wives your shall land this the

אײַער פֿיִך , בליַבן אין דעם לאַנד וואָס משה האָט אײַך געגעבן
gegebn aich hot Moshe vos land dem in blaibn fich aier
given you has Moshe which land the in remain livestock your

אויף דער זײַט יַרדן , און איר, אַלע העלדישע גיבֿורים , זאָלט אַריבערגיין
aribergein zolt giborim heldishe ale ir un Yarden zait der oif
go over shall warriors heroic all you and Yarden side this on

טו ביז באַוואָפֿנטע פֿאַרויס פֿאַר אײַערע ברידער , און זיי העלפֿן.
biz helfn zei un brider aiere far farois bavofnte
until help them and brothers your before ahead of armed

וואָנען ה וועט באַרואָן אײַערע ברידער אַזוי ווי אײַך , און אויך
oich un aich vi azoi brider aiere baruyen vet Hashem vanen
also and for you as just brothers your give rest will Hashem when

זיי וועלן אַרבן דאָס לאַנד וואָס ה אלוקיכם גיט זיי .
zei git Elokeichem Hashem vos land dos arben veln zei
them gives your G-d Hashem which land this inherit will they

דענצמאָל וועט איר זיך אומקערן צו דעם לאַנד פֿון אײַער אַרבונג ,
arbung aier fun land dem tsu umkeren zich ir vet dentsmol
inheritance your of land the to to return self you will then

און וועט עס אַרבן – וואָס משה דער קנעכט פֿון ה האָט אײַך
aich hot Hashem fun knecht der Moshe vos arben es vet un
you has Hashem of servant the Moshe which inherit it will and

געגעבן אויף דער זײַט יַרדן , צו זונאויפֿגאַנג.
zunoifgang tsu Yarden zait der oif gegebn
sunrise to Yarden side this on given

טז האָבן זיי געענטפֿערט יְהוֹשׁועַ , אַזוי צו זאָגן : אַלץ וואָס
vos alts zogn tsu azoi Yehoshuaen geentfert zei hobn
which all that say to so Yehoshua answered they have

דו האָסט אונדז באַפֿוילן , וועלן מיר טאָן, און אומעטום וווּ
vu umetum un ton mir veln bafoiln undz host du
where everywhere and do we will commanded us have you

דו וועסט אונדז שיקן, וועלן מיר גיין . יז געוויס מיר האָבן צוגעהערט
tsugehert hobn mir vi genoi gein mir veln shikn undz vest du
paid heed have we as exactly go we will send us will you

צו משהן , אַזוי וועלן מיר צוהערן צו דיר ; זאָל נאָר ה
Hashem nor zol dir tsu tsuhern mir veln azoi Mosheen tsu
Hashem only may you(SG) to listen we will so Moshe to

. דײַן ג-ט זײַן מיט דיר , אַזוי ווי ער איז געווען מיט משהן
Mosheen mit geven iz er vi azoi dir mit zain G-t dain
Moshe with having been is he as just you(SG) with be G-d your

יח איטלעכער מאַן וואָס וועט ווידערשפּעניקן דיין מויל , און וועט נישט
nisht vet un moil dain vidershpenikn vet vos man itlecher
not will and mouth your rebel against will who man each

צוהערן דיינע וועכטער, לויט אַלץ וואָס דו וועסט אים
im vest du vos alts loit verter daine tsuhern
him will you which all that according to words your listen to

באַפֿעלן , זאָל געטייט ווערן ; נאָר זיי שטאַרק און פֿעסט .
fest un shtark zai nor vern geteit zol bafeln
resolute and strong be but become caused to die shall command

ב און יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון האָט געשיקט פֿון שִׁטִּים צוויי
tsvei Shitim fun geshikt hot Nun fun zun der Yehoshua un
two Sheetim from sent has Nun of son the Yehoshua and

מענטשן אויסקוקערס שטילערהייט, אַזוי צו זאָגן : גייט זעט דאָס לאַנד,
land dos zet geit zogn tsu azoi shtilerheit oiskukers mentshn
land this see go say to so secretly spies men

און יריחוֹ . זיינען זיי געגאַנגען , און זיינען געקומען אין הויז
hoiz in gekumen zainen un gegangen zei zainen Yericho un
house in having come are and having gone they are Yericho and

פֿון אַ פֿרוי אַ זונה וואָס איר נאָמען איז געווען רָחָבּ , און
un Rachav geven iz nomen ir vos zoine a froi a fun
and Rachav having been is name her who prostitute a woman a of

האָבן זיך דאָרטן געלייגט . ב איז אָנגעזאָגט געוואָרן דעם מלך
melech dem gevorn ongezogt iz geleigt dortn zich hobn
king the having become told is lain down there self have

פֿון יריחוֹ , אַזוי צו זאָגן : זע , מענטשן זיינען געקומען אַהער
aher gekumen zainen mentshn ze zogn tsu azoi Yericho fun
here having come are men behold say to so Yericho of

די נאַכט פֿון די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, אויסצופֿאָרשן דאָס לאַנד. ג האָט
hot land dos oistsuforshn Yisroel fun kinder di fun nacht di
has land the to spy out Yisroel of children the from night the

דער מלך פֿון יריחוֹ געשיקט צו רָחָבָן , אַזוי צו זאָגן : גיב אַרויס
arois gib zogn tsu azoi Rachavn tsu geshikt Yericho fun melech der
forth give say to so Rahab to sent Yericho of king the

די מענטשן וואָס זיינען געקומען צו דיר , די וואָס זיינען
zainen vos di dir tsu gekumen zainen vos mentshn di
are who the ones you(SG) to having come are who men the

געקומען אין דיין הויז , וואָרעם אויסצופֿאָרשן דאָס גאַנצע לאַנד זיינען
zainen land gantse dos oistsuforshn vorem hoiz dain in gekumen
are land whole this to spy out because house your in having come

זיי געקומען . – ד און די פֿרוי האָט גענומען די צוויי מענטשן , און
un mentshn tsvei di genumen hot froi di un gekumen zei
and men two the taken has woman the and come they

האָט זיי באַהאַלטן. – און זי האָט געזאָגט: יאָ , די מענטשן זיינען
zainen mentshn di yo gezogt hot zi un bahaltn zei hot
are men the yes said has she and hidden them has

געקומען צו מיר, אָבער איך האָב נישט געוווסט פֿון וואַנען זיי זיינען ;
zainen zei vanen fun gevust nisht hob ich ober mir tsu gekumen
are they whence from known not have I but me to having come

ה און עס איז געווען , ווי מע האָט געזאָלט פֿאַרשליסן דעם טויער,
toier dem farshlisn gezolt hot me vi geven iz es un
gate the shut have to did people when having been is it and

אַז עס איז געוואָרן פֿינצטער, אַזוי זיינען די מענטשן
mentshn di zainen azoi fintster gevorn iz es az
men the are in same way dark having become is it when

and will not pay heed unto thy devarim in all that thou commandest him, he shall be put to death; rak chazak *(only be strong)* and be of good courage.

2 And Yehoshua ben Nun sent out of Sheetim shnayim anashim *(two men)* to spy secretly, saying, Go view HaAretz, even Yericho. And they went, and entered into bais isha zonah, and her name was Rachav, and they lodged there. [2] And it was told Melech Yericho, saying, Hinei, anashim have come here halailah of the Bnei Yisroel to spy out HaAretz. [3] And the Melech Yericho sent unto Rachav, saying, Bring forth the anashim that are come to thee, who entered into thine bais; for they have come to spy out kol HaAretz. [4] And the isha took the two anashim, and hid them, and said thus, There came anashim unto me, but I knew not where they had come from; [5] And it came to pass about the time of the shutting of the sha'ar, when it was choshech, that the anashim went out; where the

anashim went I know not; pursue after them quickly; for ye may overtake them.

[6] But she had brought them up to the gag *(roof)*, and hid them with the pishtei haetz *(stalks of flax)*, which she had laid out upon the gag. [7] So the anashim pursued after them the derech *(road)* to Yarden unto the fords; and as soon as they which pursued after them were gone out, they closed the sha'ar.

[8] And before they lay down, she went up unto them upon the gag; [9] And she said unto the anashim, I know that Hashem hath given you HaAretz, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of HaAretz faint because of you. [10] For we have heard how Hashem dried up the waters of the Yam Suf from before you, when ye came out of Mitzrayim; and what ye did unto the two melachim of the Emori, that were beyond the Yarden, Sichon and Og, whom ye utterly destroyed. [11] And as soon as we had heard these things, levaveinu *(our hearts)* did melt,

אַרויסגעגאַנגען ; איך וויס נישט וווהין די מענטשן זיינען געגאַנגען ;
gegangen zainen mentshn di vuhin nisht veis ich aroisgegangen
having gone are men the where not know I having come out

יאָגט זיי נאָך אויף גיך , וואָרעם איר וועט זיי אָניאָגן .
onyogn zei vet ir vorem gich oif noch zei yogt
overtake them may you because quickly on after them pursue

[6] אָבער זי האָט זיי געהאַט אַרויפֿגעפֿירט אויפֿן דאַך , און זיי
zei un dach oifn aroifgefirt gehat zei hot zi ober
them and roof on the led up have had them had she but

באַהאַלטן אין פֿלאַקסשטעקלעך וואָס זיינען געווען אויסגעלייגט בייַ
bai oisgeleigt geven zainen vos flaksshteklech in bahaltn
by laid out having been are which stalks of flax in hidden

איר אויפֿן דאַך . [7] און די מענטשן האָבן זיי נאָכגעיאָגט אויפֿן וועג
veg oifn nochgeyogt zei hobn mentshn di un dach oifn ir
way on pursued after them have men the and roof on her

פֿון יַרדן , צו די איבערפֿאָרן; און דעם טויער האָט מען פֿאַרשלאָסן
farshlosn men hot toier dem un iberforn di tsu Yarden fun
locked they have gate the and fords the to Yarden of

נאָכדעם ווי עס זיינען אַרויסגעגאַנגען די וואָס האָבן זיי
zei hobn vos di aroisgegangen zainen es vi nochdem
them have who the ones having come out are they as afterwards

נאָכגעיאָגט .
nochgeyogt
pursued after

[8] און איידער זיי האָבן זיך געלייגט , איז זי אַרויפֿגעגאַנגען צו
tsu aroifgegangen zi iz geleigt zich hobn zei eider un
to having gone up she is lain down self have they before and

זיי אויפֿן דאַך , [9] און זי האָט געזאָגט צו די מענטשן : איך וויס , אַז
az veis ich mentshn di tsu gezogt hot zi un dach oifn zei
that know I men the to said has she and roof on them

ה האָט אײַך געגעבן דאָס לאַנד , און אַז אײַער אימה איז געפֿאַלן
gefaln iz eime aier az un land dos gegebn aich hot Hashem
fallen has terror your that and land this given you has Hashem

אויף אונדז , און אַז אַלע באַווויינער פֿון לאַנד זיינען צעגאַנגען
tsegangen zainen land fun bavoiner ale az un undz oif
melted are the land of inhabitants all that and us on

געווארן פֿאַר אײַך . [10] וואָרעם מיר האָבן געהערט ווי ה
gevorn far aich vorem mir hobn gehert vi Hashem
become before you because we have heard how Hashem

האָט אויסגעטריקנט די וואַסערן פֿון ים-סוף פֿון פֿאַר אײַך , בייַ אײַער
aier bai aich far fun Yam-Suf fun vasern di oisgetriknt hot
your by you for of Yam Suf of waters the dried up has

אַרויסגיין פֿון מִצרַיִם , און וואָס איר האָט געטאָן צו די צוויי מלכים
mlochim tsvei di tsu geton hot ir vos un Mitsrayim fun aroisgein
kings two the to done have you what and Egypt of going out

פֿון דעם אֱמוֹרי וואָס אויף יענער זייַט יַרדן , צו סיחונען און צו
tsu un sichunen tsu Yarden zait yener oif vos Emori dem fun
to and Sichon to Yarden side other on which Emori the of

עוֹג , וואָס איר האָט זיי פֿאַרווויסט . [11] און ווי מיר האָבן געהערט אַזוי
azoi gehert hobn mir vi un farvist zei hot ir vos Ogen
so heard have we as and destroyed them have you which Og

איז צעגאַנגען אונדזער האַרץ , און אין קיינעם איז מער אַן אָטעם נישט
nisht otem an mer iz keinem in un harts undzer tsegangen iz
not breath a more is anyone in and heart our melted is

neither did there remain any more ruach in any ish, because of you; for Hashem Eloheichem hu Elohim baShomayim above, and on HaAretz beneath. [12] Therefore, now, swear unto me by Hashem, since I have showed you chesed, that ye will also show chesed unto Bais Avi, and give me an ot emes *(sign of truth)*; [13] And that ye will save alive avi, and immi, and my ach and my achot, and all that they have, and deliver nafshoteinu *(our lives, souls)* from mavet *(death)*.

[14] And the anashim answered her, Nafsheinu *(our soul)* shall die for you, if ye utter not what we are doing. And it shall be, when Hashem hath given us HaAretz, that we will deal chesed v'emes with thee.

[15] Then she let them down by a chevel *(cord, rope)* through the chalon *(window)*; for her bais was in the city wall, and she dwelt in the chomah *(wall)*. [16] And she said unto them, Get you to the hill country, lest the rodefim *(pursuers)* meet you; and hide yourselves

גּעבליבן פֿון וועגן אייך; ווארעם ה אלוקיכם ער איז ג-ט
G-t iz er Elokeichem Hashem vorem aich vegen fun geblibn
G-d is he your G-d Hashem because you concerning of remain

אין הימל אויבן, און אויף דער ערד אונטן. יב און אַצונד שווערט מיר,
mir shvert atsund un unten erd der oif un oiben himel in
me swear now and below earth the on and above heaven in

איך בעט אייך, ביי ה , ווייל איך האָב געטאָן חֶסֶד מיט אייך,
aich mit chesed geton hob ich vail Hashem bai aich bet ich
you with kindness done have I since Hashem by you entreat I

אַז איר אויך וועט טאָן חֶסֶד מיט מײַן פַּאָטערס הויז ; און איר
ir un hoiz foters main mit chesed ton vet oich ir az
you and house father's my with kindness do will also you that

זאָלט מיר געבן אַן אמתן צייכן , יג אַז איר וועט לאָזן לעבן מײַן פַּאָטער
foter main lebn lozn vet ir az tseichn emesn an gebn mir zolt
father my live let will you that sign truth an give me shall

און מײַן מוטער, און מײַנע ברידער און מײַנע שוועסטער, און אַלע
ale un shvester maine un brider maine un muter main un
all and sisters my and brothers my and mother my and

וואָס געהערן צו זיי , און איר וועט מציל זײַן אונדזערע נפֿשות
nefoshes undzere zain matsl vet ir un zei tsu gehern vos
souls our be deliver will you and them to belong which

פֿון טויט .
toit fun
death from

יד האָבן די מענטשן צו איר געזאָגט: אונדזער נפֿש
nefesh undzer gezogt ir tsu mentshn di hobn
soul our said her to men the have

אַנשטאָט אייַך צום טויט , אויב איר וועט נישט אויסזאָגן די
di oiszogen nisht vet ir oib toit tsum aich anshtot
the disclose not will you if death to you in place of

דאָזיקע זאַך אונדזערע! און עס וועט זײַן , אַז ה וועט
vet Hashem az zain vet es un undzere zach dozike
will Hashem when be will it and ours thing this

אונדז געבן דאָס לאַנד, וועלן מיר טאָן מיט דיר חֶסֶד
chesed dir mit ton mir veln land dos gebn undz
kindness you(SG) with do we will land this give us

און טרייַשאַפֿט .
traishaft un
faithfulness and

טו האָט זי זיי אַראָפּגעלאָזן מיט אַ שטריק דורכן
durchn shtrik a mit aropgelozn zei zi hot
through cord a with let down them she has

פֿענצטער; וואָרעם איר הויז איז געווען אין דער וואַנט פֿון
fun vant der in geven iz hoiz ir vorem fentster
of wall the in having been is house her because window

דער שטאָטטויער, און זי האָט געווינט אין דעם מויער. טז און
un moier dem in gevoint hot zi un shtottoier der
and wall the in dwelt has she and city gate the

זי האָט צו זיי געזאָגט: גייט צום באַרג , כּדי
kedei tsu barg tsum geit gezogt zei tsu hot zi
so that to mountain to the go said them to has she

די נאָכיאָגער זאָלן אייַך נישט אָנטרעפֿן ; און איר זאָלט אייַך
aich zolt ir un ontrefn nisht aich zoln nochyoger di
you shall you and encounter not you shall pursuers the

there shloshet yamim, until the rodefim return; and afterward may ye go your way.

17 And the anashim said unto her, We will be nekiyyim *(free ones)* of this thine shevu'ah *(oath)* which thou hast made us swear, 18 Unless when we come into HaAretz, thou shalt tie this rope of scarlet cord in the chalon by which thou didst let us down; and thou shalt bring thy av, and thy em, and thy achim, and all thy bais avi, with thee inside the bais.

19 And it shall be, that whosoever shall go out of the delatot of thy bais into the chutzah *(street, outside)*, his dahm shall be upon his rosh, and we will be nekiyyim *(free ones)*; and whosoever shall be with thee in the bais, his dahm shall be on rosheinu *(our head)*, if any yad be laid upon him.

20 And if thou utter what we are doing, then we will be nekiyyim *(free ones)* of thine shevu'ah *(oath)* which thou hast made us to swear.

באַהאַלטן דאָרטן דרײַ טעג, ביז די נאָכיאָגער קערן זיך
zich kern nochyoger di biz teg drai dortn bahaltn
self turn pursuers the until days three there hide

אום; און דערנאָך וועט איר גיין אויף אײַער וועג.
veg aier oif gein ir vet dernoch un um
way your on go you will after that and back

יז האָבן די מענטשן צו איר געזאָגט: מיר וועלן זײַן
zain veln mir gezogt ir tsu mentshn di hobn
be will we said her to men the have

ריין פֿון דײַן דאָזיקער שבֿועה וואָס דו האָסט אונדז
undz host du vos shvue doziker dain fun rein
us have you which oath this one your of tahor

באַשוואָרן . יח אָט ווי מיר קומען אין לאַנד,
land in kumen mir vi ot bashvorn
land in come we when behold swear an oath

זאָלסטו די שנור פֿון דעם דאָזיקן רויטן פֿאָדעם אָנבינדן
onbindn fodem roitn dozikn dem fun shnur di zolstu
bind on string red this the of cord the shall you

אין דעם פֿענצטער וואָס דו האָסט אונדז אַראָפּגעלאָזן
aropgelozn undz host du vos fentster dem in
let down us have you which window the in

דורך אים, און דײַן פֿאָטער און דײַן מוטער, און דײַנע
daine un muter dain un foter dain un im durch
your and mother your and father your and it by

ברידער, און דאָס גאַנצע הויז פֿון דײַן פֿאָטער, זאָלסטו
zolstu foter dain fun hoiz gantse dos un brider
shall you father your of house whole this and brothers

אײַנזאַמלען צו דיר אין הויז .
hoiz in dir tsu ainzamlen
house in you(SG) to gather together

יט און עס וועט זײַן, איטלעכער וואָס וועט אַרויסגיין פֿון
fun aroisgein vet vos itlecher zain vet es un
of go out will which each be will it and

די טירן פֿון דײַן הויז דערויסן, וועט זײַן בלוט זײַן
zain blut zain vet deroisn hoiz dain fun tirn di
be blood his will outside house your of doors the

אויף זײַן קאָפּ, און מיר וועלן זײַן ריין; אָבער איטלעכער
itlecher ober rein zain veln mir un kop zain oif
each but tahor be will we and head his on

וואָס וועט זײַן בײַ דיר אין הויז, וועט זײַן בלוט
blut zain vet hoiz in dir bai zain vet vos
blood his will house in you(SG) by be will which

זײַן אויף אונדזער קאָפּ, אויב אַ האַנט וועט זײַן אויף אים.
im oif zain vet hant a oib kop undzer oif zain
him on be will hand a if head our on be

כ אויב אָבער דו וועסט אויסזאָגן די דאָזיקע זאַך אונדזערע,
undzere zach dozike di oiszogen vest du ober oib
ours thing this the disclose will you but if

וועלן מיר זײַן ריין פֿון דײַן שבֿועה וואָס דו האָסט אונדז
undz host du vos shvue dain fun rein zain mir veln
us have you which oath your of tahor be we will

באַשוואָרן .
bashvorn
swear an oath

כא הָאָט זי געזאָגט: ווי אײַערע ווערטער, אַזוי זאָל זײַן . און זי האָט
hot zi un zain zol azoi verter aiere vi gezogt zi hot
has she and be shall so words your as said she has

זיי אַרויסבאַלייט , און זיי זײַנען אַוועקגעגאַנגען. און זי האָט
hot zi un avekgegangen zainen zei un aroisbaleit zei
has she and went way are they and seen to the door them

אָנגעבונדן די רויטע שנור אין פֿענצטער.
fentster in shnur roite di ongebundn
window in cord red the bound on

כב און זיי זײַנען געגאַנגען , און זײַנען געקומען צום
tsum gekumen zainen un gegangen zainen zei un
to having come are and having gone are they and

באַרג , און זײַנען דאָרטן געזעסן דרײַ טעג, ביז די נאָכיאָגערס
nochyogers di biz teg drai gezesn dortn zainen un barg
pursuers the until days three seated there are and mountain

האָבן זיך אומגעקערט. און די נאָכיאָגערס האָבן געזוכט אויפֿן גאַנצן
gantsn oifn gezucht hobn nochyogers di un umgekert zich hobn
entire on sought have pursuers the and returned self have

ווועג, און האָבן נישט געפֿונען .
gefunen nisht hobn un veg
found not have and way

כג און די צוויי מענטשן האָבן זיך אומגעקערט, און האָבן
hobn un umgekert zich hobn mentshn tsvei di un
have and returned self have men two the and

אַראָפּגענידערט פֿון באַרג , און זײַנען אַריבערגעגאַנגען און
un aribergegangen zainen un barg fun aropgenidert
and crossed over are and mountain from gone down

געקומען צו יְהוֹשׁוּעַ דעם זון פֿון נון , און האָבן אים דערציילט
dertseilt im hobn un Nun fun zun dem Yehoshua tsu gekumen
told him have and Nun of son the Yehoshua to having come

אַלץ וואָס זיי האָט געטראָפֿן. כד און זיי האָבן צו
tsu gezogt hobn zei un getrofn hot zei vos alts
to said have they and befell have them which all that

יְהוֹשׁוּעַ : פֿאַר וואָר , ה האָט גענעבן אין אונדזער האַנט דאָס
dos hant undzer in gegebn hot Hashem vor far Yehoshuaen
this hand our in given has Hashem indeed for Yehoshua

גאַנצע לאַנד; און אויך זײַנען די באַווויינער פֿון לאַנד צעגאַנגען
tsegangen land fun bavoiner di zainen oich un land gantse
melted land of inhabitants the are also and land whole

געוואָרן פֿאַר אונדז.
undz far gevorn
us for having become

3 ג און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און זיי האָבן
hobn zei un peire der in gefedert zich hot Yehoshua un
have they and morning the in rose early self has Yehoshua and

געצויגן פֿון שִׁטים , און זײַנען געקומען ביזן יַרדן , ער
er Yarden bizn gekumen zainen un Shitim fun getsoign
he Yarden unto having come are and Sheetim from moved out

און אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; און זיי האָבן דאָרטן
genechtikt dortn hobn zei un Yisroel fun kinder ale un
spent the night there have they and Yisroel of children all and

געענעכטיקט אַריבערגעגאַנגען.
aribergegangen zainen zei eider
crossed over are they before

[21] And she said, According unto your devarim, so be it. And she sent them away, and they departed; and she tied the scarlet cord in the chalon.

[22] And they went, and came unto the hill country, and abode there shloshet yamim, until the rodefim returned; and the rodefim sought them all along the derech, but found them not.

[23] So the two anashim returned, and descended from the hill country, and passed over, and came to Yehoshua ben Nun, and told him all things that befell them; [24] And they said unto Yehoshua, Truly Hashem hath delivered into yadeinu kol HaAretz; for even all the inhabitants of HaAretz do faint because of us.

3 And Yehoshua rose early in the boker; and they set out from Sheetim, and came to the Yarden, he and Kol Bnei Yisroel, and camped there before they crossed over.

ב און עס איז געווען צום סוף פֿון דריי טעג, זיינען די
di zainen teg drai fun sof tsum geven iz es un
the are days three of end to having been is it and

אויפֿזעער דורכגעגאַנגען אין לאַגער, ג און זיי האָבן באַפֿוילן דעם
dem bafoiln hobn zei un lager in durchgegangen oifzeer
the commanded have they and camp in gone through overseers

פֿאָלק, אַזוי צו זאָגן: ווי איר זעט דעם אָרון פֿון ברית פֿון
fun bris fun oren dem zet ir vi zogn tsu azoi folk
of covenant of aron the see you when say to so people

ה אלוקיכם, און די כהנים פֿון שבֿט לֵוִי טראָגן אים,
im trogn Levi sheyvet fun koyanim di un Elokeichem Hashem
it bearing Levi tribe of kohanim the and your G-d Hashem

אַזוי זאָלט איר ציען פֿון אייַער אָרט, און גיין נאָך אים – ד נאָר וויַט
vait nor im noch gein un ort aier fun tsien ir zolt azoi
far but it after go and place your from advance you shall so

זאָל זיין צווישן אייַך און צווישן אים, אַרום צוויי טויזנט איילן
eiln toiznt tsvei arum im tsvishn un aich tsvishn zain zol
cubits thousand two round it between and you between be shall

אויפֿן מאָס; איר זאָלט נישט גענענען צו אים – כדי איר זאָלט
zolt ir kedei im tsu genenen nisht zolt ir mos oifn
shall you so that it to approach not shall you measure on

וויסן דעם וועג וואָס איר זאָלט אויף אים גיין, ווײַל איר זײַט נישט
nisht zait ir vorem gein im oif zolt ir vos veg dem visen
not are you because go it on shall you which way the know

דורכגעגאַנגען אויף דעם וועג נעכטן-אייערנעכטן.
nechtn-eyernechtn veg dem oif durchgegangen
yesterday-day before yesterday way the on gone through

ה און יְהוֹשׁוּעַ האָט געזאָגט צום פֿאָלק: הייליקט אייַך,
aich heilikt folk tsum gezogt hot Yehoshua un
you sets apart as holy people to said has Yehoshua and

וואָרעם מאָרגן וועט ה טאָן צווישן אייַך וווּנדער. ו און
un vunder aich tsvishn ton Hashem vet morgn vorem
and wonders you among do Hashem will tomorrow because

יְהוֹשׁוּעַ האָט געזאָגט צו די כהנים, אַזוי צו זאָגן: טראָגט דעם אָרון
oren dem trogt zogn tsu azoi koyanim di tsu gezogt hot Yehoshua
aron the carry say to so kohanim the to said has Yehoshua

פֿון ברית, און גייט פֿאַרויס פֿאָלק. האָבן זיי געטראָגן דעם
dem getrogn zei hobn folk faran farois geit un bris fun
the carried they have people before ahead of go and covenant of

אָרון פֿון ברית, און זיַינען געגאַנגען פֿאַרויס פֿאַרן פֿאָלק.
folk faran farois gegangen zainen un bris fun oren
people before ahead of having gone are and covenant of aron

ז און ה האָט געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ: הײַנטיקן טאָג וועל איך
ich vel tog haintikn Yehoshuaen tsu gezogt hot Hashem un
I will day this very Yehoshua to said has Hashem and

אָנהייבן דיך גרייסן פֿאַר די אויגן פֿון גאַנץ ישׂרָאֵל, כדי זיי
zei kedei Yisroel gants fun oign di far greisn dich onheibn
they so that Yisroel all of eyes the before exalt you(SG) begin to

זאָלן וויסן, אַז אַזוי ווי איך בין געווען מיט משהן, וועל איך זײַן
zain ich vel Mosheen mit geven bin ich vi azoi az visen zoln
be I will Moshe with having been am I as so that know shall

מיט דיר. ח דו זאָלסט באַפֿעלן די כהנים וואָס
vos koyanim di bafeln zolst du un dir mit
which kohanim the command you(SG) shall you and you(SG) with

[2] And it came to pass after shloshet yamim, that the Shoterim went through the Machaneh; [3] And they commanded HaAm, saying, When ye see the Aron Brit Hashem Eloheichem, and the Kohanim who are Levi'im bearing it, then ye shall move out from your makom, and follow after it. [4] Yet there shall be a rachok *(distance, space)* between you and it, about two thousand cubits by measure; come not near unto it, that ye have da'as of the Derech by which ye must go; for ye have not passed this way heretofore.

[5] And Yehoshua said unto HaAm, Set yourselves apart as kodesh; for tomorrow Hashem will do nifla'ot among you. [6] And Yehoshua spoke unto the Kohanim, saying, Take up the Aron HaBrit, and cross over before HaAm. And they took up the Aron HaBrit, and went before HaAm.

[7] And Hashem said unto Yehoshua, This day will I begin to magnify thee in the sight of kol Yisroel, that they may know that, as I was with Moshe, so I will be with thee. [8] And thou shalt command the Kohanim that bear the Aron HaBrit, saying,

When ye are come to the brink of the water of the Yarden, ye shall stand still in the Yarden.

[9] And Yehoshua said unto the Bnei Yisroel, Come here, and hear the Divrei Hashem Eloheichem. [10] And Yehoshua said, Hereby ye shall have da'as that the El Chai is among you, and that He will without fail drive out from before you the Kena'ani, and the Chitti, and the Chivi, and the Perizzi, and the Girgashi, and HaEmori, and the Yevusi. [11] Hinei, the Aron HaBrit Adon Kol HaAretz passeth over before you into the Yarden.

[12] Now therefore take you Shnei Asar Ish out of the Shivtei Yisroel, out of every tribe an ish. [13] And it shall come to pass, as soon as the soles of the feet of the Kohanim bearing the Aron Hashem, Adon Kol HaAretz, shall rest in the waters of the Yarden, that the waters of the Yarden shall be cut off from the waters that flow down from above; and they shall stand in a heap.

[14] So it came to pass, when HaAm moved out from their ohalim, to cross over the Yarden, and the Kohanim

טראָגן דעם אָרון פֿון ברית , אַזוי צו זאָגן : ווי איר קומט צום
tsum kumt ir vi zogn tsu azoi bris fun oren dem trogn
to come you when say to so covenant of aron the bear

ברעג וואַסער פֿון יַרדן , זאָלט איר אין יַרדן זיך אָפּשטעלן .
opshteln zich Yarden in ir zolt Yarden fun vaser breg
stop moving self Yarden in you shall Yarden of water edge of

ט האָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט צו די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל : געגענט אַהער ,
aher genent Yisroel fun kinder di tsu gezogt Yehoshua hot
here come near Yisroel of children the to said Yehoshua has

און הערט די ווערטער פֿון ה׳ אלוקיכם . און יְהוֹשׁוּעַ האָט
hot Yehoshua un Elokeichem Hashem fun verter di hert un
has Yehoshua and your G-d Hashem of words the hear and

געזאָגט : דורך דעם וועט איר וויסן , אַז דער לעבעדיקער אֵל איז
iz El lebediker der az visen ir vet dem durch gezogt
is G-d living the that know you will this through said

צווישן אייַך , און פֿאַרטרײַבן וועט ער פֿאַרטרײַבן פֿון פֿאַר אייַך דעם
dem aich far fun fartraiben er vet fartraiben un aich tsvishn
the you before from drive before he will drive before and you among

כְּנַעֲנִי , און דעם חִתִּי , און דעם חִוִּי , און דעם פְּרִזִּי , און דעם
dem un Perizzi dem un Chivi dem un Chitti dem un Kenaani
the and Perizzi the and Chivi the and Chitti the and Kena'ani

גִּרְגָּשִׁי , און דעם אֱמוֹרִי , און דעם יְבוּסִי . יא אָט גייט דער אָרון פֿון
fun oren der geit ot Yevusi dem un Emori dem un Girgashi
of aron the goes behold Yevusi the and Emori the and Girgashi

ברית פֿון דעם האַר פֿון דער גאַנצער ערד אַריבער אייַך פֿאַרויס
farois aich ariber erd gantser der fun har dem fun bris
ahead of you over earth whole the of master the of covenant

איבערן יַרדן .
Yarden ibern
Yarden over the

יב און אַצונד , נעמט אייַך צוועלף מענער פֿון די שִׁבְטִים פֿון יִשׂרָאֵל ,
Yisroel fun shvotim di fun mener tsvelf aich nemt atsund un
Yisroel of tribes the from men twelve you take now and

צו איין מאַן , צו איין מאַן פֿון אַ שֵׁבֶט . יג און עס וועט זיין , ווי די
di vi zain vet es un sheyvet a fun man ein tsu man ein tsu
the as be will it and tribe a of man one to man one to

פֿוסטריט פֿון די כֹּהֲנִים , וואָס טראָגן דעם אָרון פֿון ה׳ דעם
dem Hashem fun oren dem trogn vos koyanim di fun fustrit
the Hashem of aron the bear which kohanim the of foot

האַר פֿון דער גאַנצער ערד , רוען אין די וואַסערן פֿון יַרדן , אַזוי וועלן
veln azoi Yarden fun vasern di in ruen erd gantser der fun har
will so Yarden of waters the in rest earth whole the of master

די וואַסערן פֿון יַרדן פֿאַרשניטן ווערן – די וואַסערן וואָס נידערן
nidern vos vasern di vern farshnitn Yarden fun vasern di
descend which waters the become be cut off Yarden of waters the

אַראָפּ פֿון אויבן – און זיי וועלן בליַבן שטיין אין איין הויפֿן .
hoifn ein in shtein blaibn veln zei un oiben fun arop
heap one in standing remain will they and above from down

יד און עס איז געווען , ווי דאָס פֿאָלק האָט גענומען פֿון זייערע
zeyere fun getsoign hot folk dos vi geven iz es un
their from moved out has people this as having been is it and

געצעלטן אַריבערצוגיין דעם יַרדן , מיט די כֹּהֲנִים , וואָס האָבן
hobn vos koyanim di mit Yarden dem aribertsugein getseltn
have which kohanim the with Yarden the crossing over tents

bearing the Aron HaBrit ahead of HaAm; 15 And as they bearing the Aron were come unto the Yarden, and the feet of the Kohanim bearing the Aron touched the edge of the mayim, (for the Yarden overfloweth all its banks all the days of katzir [harvest]), 16 That the waters which flowed down from above stood and rose up in a heap very far away at a town called Adam in the vicinity of Tzartan; and that which flowed down toward Yam HaAravah, the Yam HaMelach was completely cut off; and HaAm crossed over right by Yericho. 17 And the Kohanim bearing the Aron Brit Hashem stood firm on dry ground in the middle of the Yarden, and Kol Yisroel passed over on dry ground, until Kol HaGoy were passed completely over the Yarden.

געטראָגן דעם אָרון פֿון ברית , פֿאַרויס פֿאָלק , ט"ו און ווי די
di vi un folk faran farois bris fun oren dem getrogn
the when and people before ahead of covenant of aron the carrying

טרעגער פֿון אָרון זיינען געקומען ביזן ירדן , און די פֿיס פֿון די
di fun fis di un Yarden bizn gekumen zainen oren fun treger
the of feet the and Yarden unto having come are aron of carriers

כֹּהנים , וואָס האָבן געטראָגן דעם אָרון, האָבן זיך אײַנגעטונקט אין ברעג
breg in aingetunkt zich hobn oren dem getrogn hobn vos koyanim
edge of in dipped self have aron the carried have which kohanim

וואַסער – וואָרעם דער ירדן איז פֿול איבער אַלע זײַנע ברעגן אַלע טעג
teg ale bregn zaine ale iber ful iz Yarden der vorem vaser
days all banks its all over full is Yarden the for water

פֿון שניט – ט"ז אַזוי האָבן די וואַסערן, וואָס נידערן אַראָפּ פֿון
fun arop nidern vos vasern di hobn azoi shnit fun
from down descend which waters the have so harvest season of

אויבן, זיך אָפּגעשטעלט; זיי זײַנען געבליבן שטיין אין אײַן הויפֿן, זייער
zeyer hoifn ein in shtein geblibn zainen zei opgeshtelt zich oiben
very heap one in standing remain are they stood still self above

ווײַט פֿון דער שטאָט אָדָם וואָס לעבן צָרתָן ; און די וואָס נידערן
nidern vos di un Tsartan lebn vos Adam shtot der fun vait
descends which the and Tzartan near which Adam city the from far

אַראָפּ צו דעם ים פֿון פּלוין, דעם יַם-הַמֶּלַח , זײַנען אין גאַנצן
gantsn in zainen Yam-HaMelach dem ploin fun yam dem tsu arop
entirety in are the Dead Sea the plain of the sea the to down

פֿאַרשניטן געווואָרן ; און דאָס פֿאָלק איז אַריבערגעגאַנגען אַקעגן
akegn aribergegangen iz folk dos un gevorn farshnitn
opposite crossed over is people this and having become be cut off

יריחוֹ . י"ז און די כֹּהנים , וואָס האָבן געטראָגן דעם אָרון פֿון הס
Hashems fun oren dem getrogn hobn vos koyanim di un Yericho
Hashem's of aron the carried have which kohanim the and Yericho

ברית , זײַנען געשטאַנען פֿעסט אויף טריקענעש אין מיטן ירדן ; און
un Yarden mitn in trikenish oif fest geshtanen zainen bris
and Yarden midst of in dry ground on firm stood are covenant

גאַנץ ישׂראֵל זײַנען אַריבערגעגאַנגען אויף טריקענעש , ביז דאָס גאַנצע
gantse dos biz trikenish oif aribergegangen zainen Yisroel gants
entire this until dry ground on having passed over are Yisroel all

פֿאָלק האָט געענדיקט אַריבערגיין דעם ירדן .
Yarden dem aribergein geendikt hot folk
Yarden the going over finished has people

4 And it came to pass, when Kol HaGoy had completely passed over the Yarden, that Hashem spoke unto Yehoshua, saying, 2 Take you Shneym Asar Anashim out of HaAm, out of every Shevet an ish, 3 And command ye them, saying, Take you from here out of the middle of the Yarden, out of the place where the feet of

ד

און עס איז געווען , אַז דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט געענדיקט
geendikt hot folk gantse dos az geven iz es un
finished has people entire this that having been is it and

אַריבערגיין דעם ירדן , האָט ה געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ ,
Yehoshuaen tsu gezogt Hashem hot Yarden dem aribergein
Yehoshua to said Hashem has Yarden the going over

אַזוי צו זאָגן: ב נעמט אײַך פֿון פֿאָלק צוועלף מענער, צו איין מאַן, צו
tsu man ein tsu mener tsvelf folk fun aich nemt zogn tsu azoi
to man one to men twelve people of you take say to so

איין מאַן פֿון אַ שבֵּט . ג און באַפֿעלט זיי , אַזוי צו זאָגן: נעמט
nemt zogn tsu azoi zei bafelt un sheyvet a fun man ein
take say to so them command and tribe a of man one

אײַך פֿון דאַנען, פֿון מיטן ירדן , פֿון וווּ די פֿיס פֿון די
di fun fis di vu fun Yarden mitn fun danen fun aich
the of feet the where from Yarden midst of from here from you

כֹּהֲנִים זַיינען געשטאַנען פֿעסט, צוועלף שטיינער, און איר זאָלט זיי
zei zolt ir un shteiner tsvelf fest geshtanen zainen koyanim
them shall you and stones twelve firm standing are kohanim

אַריבערברענגען מיט אייַך, און זיי אַוועקלייגן אין דעם נאַכטלאַגער
nachtlager dem in avekleigen zei un aich mit ariberbrengen
night camp the in lay them and you with bring across

ווּאָס איר וועט דרינען נעכטיקן די נאַכט.
nacht di nechtikn drinen vet ir vos
night the spend the night therein will you which

ד און יְהוֹשׁוּעַ האָט געפֿוּפֿן די צוועלף מענער, ווּאָס ער האָט
hot er vos mener tsvelf di gerufn hot Yehoshua un
has he which men twelve the summoned has Yehoshua and

אָנגעבראַייט פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, צו איין מאַן, צו איין מאַן פֿון אַ
a fun man ein tsu man ein tsu Yisroel fun kinder di fun ongebreit
a of man one to man one to Yisroel of children the of prepared

שבֶּט , ה און יְהוֹשׁוּעַ האָט צו זיי געזאָגט: גייט אַריבער צו דעם אָרון
oren dem tsu ariber geit gezogt zei tsu hot Yehoshua un sheyvet
aron the to over go said them to has Yehoshua and tribe

פֿון ה אלוקיכם , אין מיטן יַרדן , און נעמט אייַך איטלעכער אַ
a itlecher aich nemt un Yarden mitn in Elokeichem Hashem fun
a each you take and Yarden midst of in your G-d Hashem of

שטיין אויף זיין אַקסל , לויט דער צאָל פֿון די שבָּטים פֿון
fun shvotim di fun tsol der loit aksl zain oif shtein
of tribes the of number of the according to shoulder his on stone

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; ו כּדי דאָס זאָל זיין אַ צייכן צווישן אייַך;
aich tsvishn tseichn a zain zol dos kedei Yisroel fun kinder di
you among sign a be shall this so that Yisroel of children the

אַז אייַערע קינדער וועלן שפּעטער אַהין פֿרעגן, אַזוי צו זאָגן: וואָס זיינען
zainen vos zogn tsu azoi fregn ahin shpeter veln kinder aiere az
are what say to so ask there later will children your when

אייַך די דאָזיקע שטיינער? ז זאָלט איר זיי זאָגן: ווייַל די וואַסערן פֿון
fun vasern di vail zogn zei ir zolt shteiner dozike di aich
of waters the for tell them you shall stones these the for you

יַרדן זיינען פֿאַרשניטן געוואָרן פֿאַר דעם אָרון פֿון הס
Hashems fun oren dem far gevorn farshnitn zainen Yarden
Hashem's of aron the before having become be cut off are Yarden

ברית ; ווען ער איז אַריבערגעגאַנגען איבערן יַרדן איז פֿאַרשניטן
farshnitn iz Yarden ibern aribergegangen iz er ven bris
be cut off is Yarden over crossed over is it when covenant

געוואָרן דאָס וואַסער פֿון יַרדן ; און די דאָזיקע שטיינער וועלן זיין
zain veln shteiner dozike di un Yarden fun vaser dos gevorn
be will stones these the and Yarden of water this having become

פֿאַר אַ דערמאָנונג צו די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל ביז אייביק .
eibik biz Yisroel fun kinder di tsu dermonung a far
eternity till Yisroel of children the to remembrance a for

ח און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן אַזוי געטאָן, אַזוי ווי יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua vi azoi geton azoi hobn Yisroel fun kinder di un
Yehoshua as so done so have Yisroel of children the and

האָט באַפֿוילן ; און זיי האָבן גענומען צוועלף שטיינער פֿון
hot bafoiln zei un hobn genumen tsvelf shteiner fun
has commanded and they have taken twelve stones from

מיטן יַרדן , אַזוי ווי ה האָט גערעדט צו יְהוֹשׁוּעַ ,
Yarden mitn azoi vi Hashem hot geredt tsu Yehoshuaen
Yarden midst of Yehoshua to spoken has Hashem as so

the Kohanim stood firm, twelve avanim *(stones)*, and ye shall carry them over with you, and leave them in the malon *(lodging place)*, where ye shall lodge halailah *(tonight)*.

4 Then Yehoshua called the Shneym Asar Ish, whom he had prepared of the Bnei Yisroel, out of every tribe an Ish; 5 And Yehoshua said unto them, Pass over before the Aron Hashem Eloheichem into the middle of the Yarden, and take you up every ish of you an even *(stone)* upon his shoulder, according unto the number of the Shivtei Bnei Yisroel; 6 That this may be an ot among you, that when your banim ask in time to come, saying, What mean ye by these avanim? 7 Then ye shall answer them, That the waters of the Yarden were cut off from before the Aron Brit Hashem; when it passed over the Yarden, the waters of the Yarden were cut off; and these avanim shall be for a zikaron *(memorial)* unto the Bnei Yisroel ad olam *(forever)*. 8 And the Bnei Yisroel did so just as Yehoshua commanded, and took up Shtei Esreh Avanim out of the middle of the Yarden, just as Hashem spoke unto Yehoshua, according

לויט דער צאָל פֿון די שבֿטים פֿון די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di fun shvotim di fun tsol der loit
Yisroel of children the of tribes the of number the according to

און זיי האָבן זיי אַריבערגעטראָגן מיט זיך צו דעם נאַכטלאַגער,
nachtlager dem tsu zich mit aribergetrogn zei hobn zei un
night camp the to self with carried across they have them and

און זיי אַוועקגעלייגט דאָרטן.
dortn avekgeleigt zei un
there laid down them and

[9] And Yehoshua set up Shteym Esreh Avanim in the middle of the Yarden, in the place where the feet of the Kohanim bearing the Aron HaBrit stood; and they are there unto this day. [10] For the Kohanim bearing the Aron stood in the middle of the Yarden, until everything was finished that Hashem commanded Yehoshua to speak unto HaAm, according to all that Moshe commanded Yehoshua; and HaAm hurried and crossed over. [11] And it came to pass, when Kol HaAm had completely crossed over, that the Aron Hashem crossed over, and the Kohanim, ahead of HaAm.

ט און צוועלף שטיינער האָט יְהוֹשׁוּעַ אויפֿגעשטעלט אין מיטן יַרדן,
Yarden mitn in oifgeshtelt Yehoshua hot shteiner tsvelf un
Yarden midst of in set up Yehoshua has stones twelve and

אויף דעם אָרט וווּ די פֿיס פֿון די כהנים, וואָס האָבן געטראָגן דעם
dem getrogn hobn vos koyanim di fun fis di vu ort dem oif
the carried have which kohanim the of feet the where place the on

אָרון פֿון ברית, זיַינען געשטאַנען; און זיי זיַינען דאָרטן ביז אויף
oif biz dortn zainen zei un geshtanen zainen bris fun oren
on until there are they and stood are covenant of aron

היַינטיקן טאָג. י און די כהנים וואָס האָבן געטראָגן דעם אָרון, זיַינען
zainen oren dem getrogn hobn vos koyanim di un tog haintikn
are aron the carried have which kohanim the and day this very

געשטאַנען אין מיטן יַרדן, ביז עס איז אויסגעפֿירט געוואָרן
gevorn oisgefirt iz es biz Yarden mitn in geshtanen
having become accomplished is it until Yarden midst of in standing

אַלצדינג וואָס ה האָט באַפֿוילן יְהוֹשׁוּעַן צו רעדן צום
tsum redn tsu Yehoshuaen bafoiln hot Hashem vos altsding
to speak to Yehoshua commanded has Hashem which everything

פֿאָלק, אַזוי ווי אַלץ וואָס משה האָט באַפֿוילן יְהוֹשׁוּעַן.
Yehoshuaen bafoiln hot Moshe vos alts vi azoi folk
Yehoshua commanded has Moshe which all that as so people

און דאָס פֿאָלק האָט געאיילט און איז אַריבערגעגאַנגען. יא און עס איז
iz es un aribergegangen iz un geailt hot folk dos un
is it and crossed over is and hastened has people this and

גאָר, ווי דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט געענדיקט אַריבערגיין, אַזוי איז
iz azoi aribergein geendikt hot folk gantse dos vi geven
is so going over finished has people entire this when having been

פֿאָלק. אַריבערגעגאַנגען דער אָרון פֿון ה און די כהנים פֿאַרן
folk faran koyanim di un Hashem fun oren der aribergegangen
people before the kohanim the and Hashem of aron the crossed over

יב און די קינדער פֿון ראובֿן, און די קינדער פֿון גָד, און דער
der un Gad fun kinder di un Reuven fun kinder di un
the and Gad of children the and Reuven of children the and

האַלבער שבֿט מנַשֶׁה, זיַינען אַריבערגעגאַנגען באַוואָפֿנטע פֿאַרויס
farois bavofnte aribergegangen zainen Menasheh sheyvet halber
ahead of armed crossed over are Menasheh tribe half

פֿאַר די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי ווי משה האָט צו זיי גערעדט.
geredt zei tsu hot Moshe vi azoi Yisroel fun kinder di far
spoken them to has Moshe as so Yisroel of children the before

יג אַרום פֿערציק טויזנט באַוואָפֿנטע חיל זיַינען אַריבערגעגאַנגען פֿאַר
far aribergegangen zainen cheil bavofnte toiznt fertsik arum
before crossed over are host armed thousand forty round

הס אָנגעזיכט אויף מלחמה, צו די פּלוינען פֿון יריחוֹ.
Yericho fun ploinen di tsu milchome oif ongezicht Hashems
Yericho of plains the to war for face Hashem's

[12] And the Bnei Reuven, and the Bnei Gad, and the half-tribe of Menasheh, crossed over armed ahead of the Bnei Yisroel, just as Moshe directed them; [13] About forty thousand, battle-ready, crossed over before Hashem for milchamah, to the plains of Yericho.

14 On Yom Hahu Hashem magnified Yehoshua in the eyes of Kol Yisroel; and they feared him, just as they feared Moshe, all the days of his life.

יד אין יענעם טאָג האָט ה געגרייסט יְהוֹשׁוּעַן פַֿאַר
far Yehoshuaen gegreist Hashem hot tog yenem in
before Yehoshua exalted Hashem has day that in

די אויגן פֿון גאַנץ יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן מורא געהאַט
gehat moire hobn zei un Yisroel gants fun oign di
have had fear have they and Yisroel all of eyes the

פַֿאַר אים אַזוי ווי זיי האָבן מורא געהאַט פַֿאַר משהן ,
Mosheen far gehat moire hobn zei vi azoi im far
Moshe before have had fear have they as so him before

אַלע טעג פֿון זיין לעבן.
lebn zain fun teg ale
life his of days all

15 And Hashem spoke unto Yehoshua, saying, 16 Command the Kohanim bearing the Aron HaEdut, so that they come up out of the Yarden.

טו און ה האָט געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Yehoshuaen tsu gezogt hot Hashem un
say to so Yehoshua to said has Hashem and

טז באַפֿעל די כֹּהנים וואָס טראָגן דעם אָרון פֿון צייגנים , זיי
zei tseignim fun oren dem trogn vos koyanim di bafel
they witnesses of aron the bear which kohanim the command

זאָלן אַרויפֿגיין פֿון יַרדן .
Yarden fun aroifgein zoln
Yarden from go up shall

17 Yehoshua therefore commanded the Kohanim, saying, Come ye up out of the Yarden. 18 And it came to pass, when the Kohanim bearing the Aron Brit Hashem were come up out of the middle of the Yarden, and the soles of the feet of the Kohanim were set on dry land, that the waters of the Yarden returned unto their place, and overflowed all its banks, as they did before.

יז האָט יְהוֹשׁוּעַ באַפֿוילן די כֹּהנים , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi koyanim di bafoiln Yehoshua hot
say to so kohanim the commanded Yehoshua has

גייט אַרויף פֿון יַרדן . יח און עס איז געווען , אַז די
di az geven iz es un Yarden fun aroif geit
the that having been is it and Yarden from up go

כֹּהנים , וואָס האָבן געטראָגן דעם אָרון פֿון הס
Hashems fun oren dem getrogn hobn vos koyanim
Hashem's of aron the carried have which kohanim

ברית , זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען פֿון מיטן יַרדן , ווי די
di vi Yarden mitn fun aroifgegangen zainen bris
the as Yarden midst of from having gone up are covenant

פֿוסטריט פֿון די כֹּהנים האָבן זיך אויפֿגעהויבן אויף דער
der oif oifgehoibn zich hobn koyanim di fun fustrit
the on lifted up self have kohanim the of foot

יבשה , אַזוי האָבן די וואַסערן פֿון יַרדן זיך אומגעקערט
umgekert zich Yarden fun vasern di hobn azoi yaboshe
returned self Yarden of waters the have so dry ground

אויף זייער אָרט , און זיַינען געגאַנגען איבער אַלע זיַינע
zaine ale iber gegangen zainen un ort zeyer oif
its all over having gone are and place their on

ברעגן אַזוי ווי נעכטן-אייערנעכטן .
nechtn-eyernechtn vi azoi bregn
yesterday-before yesterday as so banks

19 And HaAm came up out of the Yarden on the tenth day of the chodesh harishon, and camped at Gilgal, by the eastern border of Yericho.

יט און דאָס פֿאָלק איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון יַרדן אין
in Yarden fun aroifgegangen iz folk dos un
in Yarden from having gone up is people this and

צענטן טאָג פֿון ערשטן חודש , און זיי האָבן געלאָזט אין
in gerut hobn zei un choidesh ershtn fun tog tsentn
in rested have they and month first of day tenth

גִלגָל , אין מזרח-עק פֿון יריחוֹ .
Yericho fun mizrech-ek in Gilgal
Yericho of eastern end in Gilgal

[20] And those twelve avanim, which they took out of the Yarden, did Yehoshua set in a pile at Gilgal. [21] And he spoke unto the Bnei Yisroel, saying, When your banim shall ask their avot in time to come, saying, What mean these avanim? [22] Then ye shall let your banim know, saying, Yisroel crossed over this Yarden on yabashah *(dry land)*.

[23] For Hashem Eloheichem dried up the waters of the Yarden from before you, until ye were passed over, just as Hashem Eloheichem did to Yam Suf, which He dried up from before us, until we were crossed over; [24] So that Kol Ammei HaAretz *(all the peoples of the earth)* might know the Yad Hashem, that it is chazakah; so that ye might fear Hashem Eloheichem kol hayamim *(all the days, forever)*.

5 And it came to pass, when all the melachim of the HaEmori, which were beyond the Yarden westward, and all the melachim of the Kena'ani, which

כ און די דאָזיקע צוועלף שטיינער, וואָס זיי האָבן
hobn zei vos shteiner tsvelf dozike di un
have they which stones twelve these the and

אַרויסגענומען פֿון ירדן, האָט יְהוֹשׁוּעַ אויפֿגעשטעלט אין
in oifgeshtelt Yehoshua hot Yarden fun aroisgenumen
in set up Yehoshua has Yarden from taken

גִּלְגָּל. כא און ער האָט געזאָגט צו די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי
azoi Yisroel fun kinder di tsu gezogt hot er un Gilgal
so Yisroel of children the to said has he and Gilgal

צו זאָגן: אַז אייַערע קינדער וועלן שפּעטער אַהין פֿרעגן
fregn ahin shpeter veln kinder aiere az zogn tsu
ask there later will children your when say to

זייערע עלטערן, אַזוי צו זאָגן: וואָס זיינען די דאָזיקע שטיינער?
shteiner dozike di zainen vos zogn tsu azoi eltern zeyere
stones these the are what say to so fathers their

כב זאָלט איר מאַכן וויסן אייַערע קינדער, אַזוי צו זאָגן: אויף
oif zogn tsu azoi kinder aiere visen machn ir zolt
on say to so children your know make you shall

טרוקענעניש איז ישְׂרָאֵל אַריבערגעאַנגען דעם דאָזיקן ירדן.
Yarden dozikn dem aribergegangen Yisroel iz trikenish
Yarden this the crossed over Yisroel is dry ground

כג וואָרעם ה׳ אלוקיכם האָט אויסגעטריקנט די
di oisgetriknt hot Elokeichem Hashem vorem
the dried up has your G-d Hashem for

וואַסערן פֿון ירדן פֿאַר אייַך, ביז איר זייט
zait ir biz aich far fun Yarden fun vasern
are you until you before from Yarden of waters

אַריבערגעאַנגען, אַזוי ווי ה׳ אלוקיכם האָט געטאָן
geton hot Elokeichem Hashem vi azoi aribergegangen
done has your G-d Hashem as so crossed over

צום ים-סוף, וואָס ער האָט אויסגעטריקנט פֿון פֿאַר
tsum Yam-Suf vos er hot oisgetriknt fun far
to Yam Suf which he has dried up from before

אונדז, ביז מיר זיינען אַריבערגעאַנגען; כד כדי אַלע
undz biz mir zainen aribergegangen kedei ale
us until we are crossed over so that all

פֿעלקער פֿון דער ערד זאָלן וויסן די האַנט פֿון ה׳
felker der fun hant di visen zoln erd der fun Hashem
nations the of hand the know shall earth the of Hashem

אַז זי איז שטאַרק; כדי איר זאָלט מורא האָבן פֿאַר
far hobn moire zolt ir kedei shtark iz zi az
before have fear shall you so that mighty is it that

ה׳ אלוקיכם אַלע טעג.
teg ale Elokeichem Hashem
days all your G-d Hashem

ה און עס איז געווען, ווי די מלכים פֿון דעם
dem fun mlochim di vi geven iz es un
the of kings the when having been is it and

אֱמוֹרי וואָס אויף דער זייט ירדן, צו מערבֿ, און
un mayrev tsu Yarden zait der oif vos Emori
and west to Yarden side the on which Emori

אַלע מלכים פֿון דעם כְּנַעֲני וואָס בייַם ים, האָבן
hobn yam baim vos Kenaani dem fun mlochim ale
have the sea by the which Kena'ani the of kings all

were by the Yam, heard that Hashem had dried up the waters of the Yarden from before the Bnei Yisroel, until they had passed over, their levav sank, neither was there ruach in them any more, because of the Bnei Yisroel.

[2] At that time Hashem said unto Yehoshua, Make thee knives of flint, and do a second time the Bris Milah to the Bnei Yisroel. [3] And Yehoshua made him flint knives, and did Bris Milah to the Bnei Yisroel at Givat HaAralot.

[4] And this is the reason why Yehoshua did the Bris Milah: Kol HaAm that came out of Mitzrayim, that were zekharim *(males)*, even Kol Anshei HaMilchamah, died in the midbar baderech, after they came out of Mitzrayim. [5] Now Kol HaAm that came out were Mulim *(circumcised)*; but Kol HaAm that were born in the midbar baderech when they came forth out of Mitzrayim, them they had not given Bris Milah. [6] For the

געהערט אַז ה האָט אויסגעטריקנט די וואַסערן פֿון
fun vasern di oisgetriknt hot Hashem az gehert
of waters the dried up has Hashem that heard

יַרדן פֿון פּאַר די קינדער פֿון ישׂרָאֵל, ביז זיי זיינען
zainen zei biz Yisroel fun kinder di far fun Yarden
are they until Yisroel of children the for of Yarden

אַריבערגעגאַנגען, אַזוי איז זייער האַרץ צעגאַנגען , און אַן אָטעם
otem an un tsegangen harts zeyer iz azoi aribergegangen
breath a and melted heart their is so crossed over

איז מער נישט געבליבן אין זיי פֿון וועגן די קינדער
kinder di vegen fun zei in geblibn nisht mer iz
children the because of of them in remain not more is

פֿון ישׂרָאֵל.
Yisroel fun
Yisroel of

ב אין יענער צייַט האָט ה געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ :
Yehoshuaen tsu gezogt Hashem hot tsait yener in
Yehoshua to said Hashem has time that in

מאַך דיר שטיינערנע מעסערס, און מַל ווידער
vider mal un mesers shteinerne dir mach
again circumcise and knives stone you(SG) make

די קינדער פֿון ישׂרָאֵל, אַ צווייט מאָל. ג האָט יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua hot mol tsveit a Yisroel fun kinder di
Yehoshua has time second a Yisroel of children the

זיך געמאַכט שטיינערנע מעסערס, און האָט געמַלט די
di gemalt hot un mesers shteinerne gemacht zich
the circumcised has and knives stone made self

קינדער פֿון ישׂרָאֵל אין גִּבְעַת-הָעֲרָלוֹת .
Givat-Haarolot in Yisroel fun kinder
Givat HaAralot in Yisroel of children

ד און דאָס איז די זאַך פֿאַר וואָס יְהוֹשׁוּעַ האָט געמַלט :
gemalt hot Yehoshua vos far zach di iz dos un
circumcised has Yehoshua which for thing the is this and

דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס איז אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם , די
di Mitsrayim fun aroisgegangen iz vos folk gantse dos
the Egypt from having come out is which people entire this

מאַנספּאַרשוינען , אַלע קריגסלײַט, זיינען אויסגעשטאָרבן אין דער
der in oisgeshtorben zainen krigslait ale mansparshoinen
the in died out are warriors all males

מדבר אונטער וועגנס נאָך זייער אַרויסגיין פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun aroisgein zeyer noch vegens unter midber
Egypt from going out their after the way under wilderness

ה וואָרעם דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס זיינען אַרויסגעגאַנגען , זיינען
zainen aroisgegangen zainen vos folk gantse dos vorem
are having come out are which people entire this for

געווען געמַלט , אָבער דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס זיינען
zainen vos folk gantse dos ober gemalt geven
are which people entire this but circumcised having been

געבאָרן געווארן אין דער מדבר אונטער וועגנס נאָך
noch vegens unter midber der in gevorn geborn
after the way under wilderness the in having become given birth

זייער אַרויסגיין פֿון מִצרַיִם , האָט מען נישט געמַלט .
gemalt nisht men hot Mitsrayim fun aroisgein zeyer
circumcised not they has Egypt from going out their

ו וואָרעם פֿערציק יאָר זײַנען די קינדער פֿון ישׂראֵל געגאַנגען
gegangen Yisroel fun kinder di zainen yor fertsik vorem
having gone Yisroel of children the are years forty for

אין דער מדבר , ביז עס איז פֿאַרלענדט געוואָרן די
di gevorn farlendt iz es biz midber der in
the having become destroyed is it until wilderness the in

גאַנצע אומה , די קריגסלײַט וואָס זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון
fun aroisgegangen zainen vos krigslait di ume gantse
from having come out are which warriors the nation entire

מִצרַיִם , וואָס האָבן נישט צוגעהערט צו דעם קול פֿון ה ,
Hashem fun kol dem tsu tsugehert nisht hobn vos Mitsrayim
Hashem of voice the to paid heed not have which Egypt

די וואָס ה האָט זיי געשוואָרן , זיי נישט
nisht zei geshvorn zei hot Hashem vos di
not them sworn an oath them has Hashem which the ones

צו לאָזן זען דאָס לאַנד וואָס ה האָט געשוואָרן זייערע
zeyere geshvorn hot Hashem vos land dos zen lozn tsu
their sworn an oath has Hashem which land this see let to

עלטערן, אונדז צו געבן , אַ לאַנד וואָס פֿליסט מיט מילך און האָניק;
honik un milch mit flist vos land a gebn tsu undz eltern
honey and milk with flows which land a give to us fathers

ז נאָר זייערע קינדער האָט ער אויפֿגעשטעלט אַנשטאָט זיי . זיי
zei zei anshtot oifgeshtelt er hot kinder zeyere nor
them them in place of set up he has children their but

האָט דאָס יְהוֹשׁוּעַ געמַלט , ווײַל זיי זײַנען געווען
geven zainen zei vail gemalt Yehoshua dos hot
having been are they for circumcised Yehoshua this has

אומבאַשניטן , וואָרעם מע האָט זיי נישט געמַלט אונטער
unter gemalt nisht zei hot me vorem umbashnitn
under circumcised not them has one because uncircumcised

וועגנס .
vegens
the way

ח און עס איז געווען , אַז דאָס גאַנצע פֿאָלק האָבן
hobn folk gantse dos az geven iz es un
had people entire this when having been is it and

געענדיקט זיך מַלן , זײַנען זיי געזעסן אויף זייער
zeyer oif gezesn zei zainen maln zich geendikt
their upon settled they are circumcised self finished

אָרט אין לאַגער ביז זיי זײַנען געזונט געוואָרן .
gevorn gezunt zainen zei biz lager in ort
having become well are they until camp in place

ט און ה האָט געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ : היינט
haint Yehoshuaen tsu gezogt hot Hashem un
today Yehoshua to said has Hashem and

האָב איך אַראָפּגעקַיקלט פֿון אײַך די חרפּה פֿון
fun charpe di aich fun aropgekaiklt ich hob
of disgrace the you from remove by rolling I have

מִצרַיִם . דערום רופֿט מען יענעם אָרט גִלגָל ביז
biz Gilgal ort yenem men ruft derum Mitsrayim
until Gilgal place that they call therefore Egypt

אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif
day this very on

Bnei Yisroel walked arba'im shanah in the midbar, until Kol HaGoy that were Anshei HaMilchamah, which came out of Mitzrayim, were consumed, because they obeyed not the Kol Hashem *(voice of* Hashem*)*; unto whom Hashem swore that He would not show them HaAretz, which Hashem swore unto their Avot that He would give us, Eretz zavat cholov u'devash.

7 And their banim, whom He raised up in their place, them Yehoshua gave Bris Milah; for they were arelim *(uncircumcised)*, because they had not given them Bris Milah baderech.

8 And it came to pass, when they had done giving Bris Milah to Kol HaGoy, that they abode in their places in the machaneh, until they were chayyah *(healed)*.

9 And Hashem said unto Yehoshua, This day galloti *(have I rolled away)* the reproach of Mitzrayim from off you. Therefore the shem of the place is called Gilgal unto this day.

[10] And the Bnei Yisroel encamped at Gilgal, and observed the Pesach on the fourteenth day of the month at erev in the plains of Yericho. [11] And they did eat of the produce of HaAretz on the day after the Pesach, on that very day, matzot, and roasted grain. [12] And the manna ceased on the following day after they had eaten of the produce of HaAretz; neither had the Bnei Yisroel manna any more; but they did eat of the increase of Eretz Kena'an that year.

[13] And it came to pass, when Yehoshua was there by Yericho, that he lifted up his eyes and looked, and, hinei, there stood an ish in front of him with his cherev drawn in his yad; and Yehoshua went unto him, and said unto him, Art thou for us, or for our adversaries? [14] And he said, Lo *(no)*; but as Sar Tze'va Hashem am I now come. And Yehoshua fell on his face to the ground, and did prostrate himself, and said unto him, What saith Adoni unto his eved?

י און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געלאָגערט אין גִלְגָּל ; און זיי האָבן
un zei hobn in Gilgal gelogert hobn Yisroel fun kinder di un
and they have in Gilgal encamped have Yisroel of children the and

געמאַכט דעם קָרְבַּן-פֶּסַח אין פֿערצנטן טאָג פֿון חודש , אין
gemacht dem korben-Pesach in fertsntn tog fun choidesh in
made the korben Pesach in fourteenth day of month in

אָוונט , אין די פלוינען פֿון יריחוֹ . יא און זיי האָבן געגעסן פֿון דער
ovnt in di ploinen fun Yericho un zei hobn gegesn fun der
evening in the plains of Yericho and they have eaten of the

תּבוּאה פֿון לאַנד אויף מאָרגן נאָכן קָרְבַּן-פֶּסַח , מַצות
tvue fun land oif morgn nochn korben-Pesach matsus
grain of land on next day after Pesach korben unleavened bread

און געברענטע זאַנגען , אין דעם דאָזיקן אייגענעם טאָג. יב און דער
un gebrente zangen in dem dozikn eigenem tog un der
and roasted ears in the this same day and the

מַן האָט אויפֿגעהערט אויף מאָרגן , אַז זיי האָבן געגעסן פֿון
man hot oifgehert oif morgn az zei hobn gegesn fun
manna has ceased on next day when they have eaten of

דער תּבוּאה פֿון לאַנד; און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן מער נישט
der tvue fun land un di kinder fun Yisroel hobn mer nisht
the grain of land and the children of Yisroel have more not

געהאַט קיין מַן ; און זיי האָבן געגעסן פֿון דער תּבוּאה פֿון לאַנד
gehat kein man un zei hobn gegesn fun der tvue fun land
had any manna and they have eaten of the grain of land

כְּנַעַן אין יענעם יאָר .
Kenaan in yenem yor
Kena'an in that year

יג און עס איז געווען , אַז יְהוֹשׁוּעַ איז געווען אין
un es iz geven az Yehoshua iz geven in
and it is having been when Yehoshua is having been in

יריחוֹ , האָט ער אויפֿגעהויבן זײַנע אויגן און געזען , ערשט אַ מאַן
Yericho hot er oifgehoibn zaine oign un gezen ersht a man
Yericho has he lifted up his eyes and saw behold a man

שטייט אַקעגן אים, מיט זײַן שוווערד אַרויסגעצויגן אין זײַן האַנט.
shteit akegn im mit zain shverd aroisgetsoign in zain hant
standing opposite him with his sword drawn out in his hand

איז יְהוֹשׁוּעַ צוגעגאַנגען צו אים, און האָט צו אים געזאָגט: ביסטו
Yehoshua iz tsugegangen tsu im un hot tsu im gezogt bistu
Yehoshua is to have gone to him and has to him said are you

פֿאַר אונדז, אָדער פֿאַר אונדזערע פֿײַנט ? יד האָט ער געענטפֿערט: ניין ,
far undz far oder undzere faint hot er geentfert nein
for us for or our enemies he has answered no

נײַערט איך בין דער שַׂר-צָבָא פֿון ה ; אָקערשט בין איך
naiert ich bin der sar-tsava fun Hashem okersht bin ich
only I am the commander-army of Hashem just now am I

געקומען . איז יְהוֹשׁוּעַ געפֿאַלן אויף זײַן פּנים צו דער ערד ,
gekumen iz Yehoshua gefaln oif zain ponem tsu der erd
having come is Yehoshua fell on his face to the ground

און האָט זיך געבוקט , און האָט צו אים געזאָגט: וואָס ווילסט מײַן
un hot zich gebukt un hot tsu im gezogt vos vil main
and has prostrated self and has to him said what will my

האַר רעדן צו זײַן קנעכט ?
har redn tsu zain knecht
master speak to his servant

15 And the Sar Tze'va Hashem said unto Yehoshua, Take off thy sandals from off thy feet; for the makom whereon thou standest is kodesh. And Yehoshua did so.

6 Now Yericho was closely shut up because of the Bnei Yisroel; none went out, and none came in.

2 And Hashem said unto Yehoshua, See, I have given into thine yad Yericho, and the melech thereof, and the gibborei hechayil. 3 And ye shall march around the Ir, all ye anshei hamilchamah, and go around the Ir once. Thus shalt thou do sheshet yamim. 4 And shivah Kohanim shall bear before the Aron shivah shoferot hayovelim; and the Yom HaShevi'i ye shall march around the Ir sheva times, and the Kohanim shall sound the shoferot. 5 And it shall come to pass, that when they make a long blast with the keren hayovel, when ye hear the sound of the shofar, Kol HaAm shall shout with a teruah gedolah; and the Chomat HaIr shall fall down, and HaAm shall go up every ish charging straight in.

6 And Yehoshua ben Nun called the Kohanim, and said unto them, Take up the Aron HaBrit, and let shivah Kohanim bear

טו האָט דער חיל-לידער פֿון ה געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַן : צי
tsi Yehoshuaen tsu gezogt Hashem fun cheil-lider der hot
then Yehoshua to said Hashem of army-leader the has

אַראָפּ דײַן שוך פֿון דײַן פֿוס, ווארעם דער אָרט וואָס דו
du vos ort der vorem fus dain fun shuch dain arop
you which place the for foot your from sandal your down

שטייסט אויף אים, ער איז הייליק. און יְהוֹשׁוּעַ האָט אַזוי געטאָן.
geton azoi hot Yehoshua un heilik iz er im oif shteist
done so has Yehoshua and holy is it it on are standing

ו און יריחוֹ איז געווען פֿאַרשפּאַרט און פֿאַרשלאָסן פֿון
fun farshlosn un farshpart geven iz Yericho un
of locked and shut having been is Yericho and

ווען קיינדער פֿון ישׂרָאֵל; נישט אַרויס און נישט אַריין .
arain nisht un arois nisht Yisroel fun kinder di vegen
enter in not and out not Yisroel of children the because of

ב האָט ה געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַן : זע , איך האָב געגעבן אין
in gegebn hob ich ze Yehoshuaen tsu gezogt Hashem hot
in given have I behold Yehoshua to said Hashem has

דײַן האַנט יריחוֹ און איר מלך , און די שטאַרקע גיבורים . ג זאָלט
zolt giborim shtarke di un melech ir un Yericho hant dain
shall warriors mighty the and king its and Yericho hand your

איר, אַלע מלחמה-לײַט , אַרומגיין די שטאָט רונד אַרום איין מאָל.
mol ein arum rund shtot di arumgein milchome-lait ale ir
time one around around city the go around war people all you

אַזוי זאָלסטו טאָן זעקס טעג. ד און זיבן כּהנים זאָלן טראָגן זיבן
zibn trogn zoln koyanim zibn un teg zeks ton zolstu azoi
seven bear shall kohanim seven and days six do shall you so

שופֿרות פֿון ווידערס פֿאַר דעם אָרון; און אויפֿן זיבעטן טאָג זאָלט
zolt tog zibetn oifn un oren dem far viders fun shoifres
shall day seventh on and aron the before rams of ram-shofars

איר אַרומגיין די שטאָט זיבן מאָל ; און די כּהנים זאָלן בלאָזן אין
in blozn zoln koyanim di un mol zibn shtot di arumgein ir
in blow shall kohanim the and times seven city the go around you

די שופֿרות . ה און עס וועט זײַן , ווען מע גיט אַן אויסגעצויגענעם
oisgetsoigenem an git me ven zain vet es un shoifres di
prolonged an gives one when be will it and ram-shofars the

בלאָז מיטן האָרן פֿון ווידער, ווי איר הערט דעם קול פֿון שופֿר ,
shoifer fun kol dem hert ir vi vider fun horn mitn bloz
shofar of sound the hear you when ram of horn with blast

זאָל דאָס גאַנצע פֿאָלק אויפֿהייבן אַ גרויסע שרייען , און די מויער פֿון
fun moier di un shreyen groise a oifheibn folk gantse dos zol
of wall the and shout great a lift up people entire this shall

דער שטאָט וועט אײַנפֿאַלן אונטער זיך , און דאָס פֿאָלק וועט אַרויפֿגיין
aroifgein vet folk dos un zich unter ainfaln vet shtot der
go up will people this and self under collapse will city the

איטלעכער גלייך אַרויף.
aroif gleich itlecher
up straight each

ו האָט יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון געזאָגט דעם כּהנים , און ער האָט
hot er un koyanim di gerufn Nun fun zun der Yehoshua hot
has he and kohanim the called Nun of son the Yehoshua has

צו זיי געזאָגט: טראָגט דעם אָרון פֿון ברית , און זיבן כּהנים
koyanim zibn un bris fun oren dem trogt gezogt zei tsu
kohanim seven and covenant of aron the carry said them to

זִאָלן טראָגן זיבן שופֿרות פֿון ווידערס פֿאַר דעם אָרון פֿון ה .
Hashem fun oren dem far viders fun shoifres zibn trogn zoln
Hashem of aron the before rams of ram-shofars seven bear shall

ז און ער האָט געזאָגט צום פֿאָלק : ציט , און גייט אַרום די שטאָט,
shtot di arum geit un tsit folk tsum gezogt hot er un
city the round go and advance people to said has he and

און די באַוואָפֿנטע זאָלן ציען פֿאַר דעם אָרון פֿון ה .
Hashem fun oren dem far tsien zoln bavofnte di un
Hashem of aron the before advance shall armed the and

ח איז געשען אַזוי ווי יְהוֹשׁוּעַ האָט אָנגעזאָגט דעם פֿאָלק ; און די
di un folk dem ongezogt hot Yehoshua vi azoi geshen iz
the and people the ordered has Yehoshua as so happen is

זיבן כֹּהנים , ווָאס האָבן געטראָגן די זיבן שופֿרות פֿון ווידערס
viders fun shoifres zibn di getrogn hobn vos koyanim zibn
rams of ram-shofars seven the carrying did which kohanim seven

פֿאַר ה , האָבן געצויגן , און געבלאָזן אין די שופֿרות , און
un shoifres di in geblozn un getsoign hobn Hashem far
and ram-shofars the in blew and moved out have Hashem before

דער אָרון פֿון הס ברית איז געגאַנגען נאָך זיי . ט און
un zei noch gegangen iz bris Hashems fun oren der
and them after having gone is covenant Hashem's of aron the

די באַוואָפֿנטע זיינען געגאַנגען פֿאַר די כֹּהנים , ווָאס האָבן
hobn vos koyanim di far gegangen zainen bavofnte di
have which kohanim the before having gone are armed the

געבלאָזן אין די שופֿרות , און דער הינטער-חיל איז געגאַנגען נאָך
noch gegangen iz hinter-cheil der un shoifres di in geblozn
after having gone is rear guard the and ram-shofars the in blown

דעם אָרון; געגאַנגען און געבלאָזן אין די שופֿרות .
shoifres di in geblozn un gegangen oren dem
ram-shofars the in blowing and walking aron the

י און דעם פֿאָלק האָט יְהוֹשׁוּעַ באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן : איר
ir zogn tsu azoi bafoiln Yehoshua hot folk dem un
you say to so commanded Yehoshua has people the and

זאָלט נישט אויפֿהייבן אַ שרייען , און נישט לאָזן הערן אײַער קול ,
kol aier hern lozn nisht un shreyen a oifheibn nisht zolt
voice your be heard let not and shout a lift up not shall

און אַ וואָרט זאָל נישט אַרויסגיין פֿון אײַער מויל , ביז דעם טאָג
tog dem biz moil aier fun aroisgein nisht zol vort a un
day the until mouth your of go out not shall word a and

וואָס איך זאָג צו אײַך: אויפֿהייבן אַ גרויסע שרייען ! דענצמאָל זאָלט איר
ir zolt dentsmol shreyen groise a oifheibn aich tsu zog ich vos
you shall then shout great a lift up you to say I which

אויפֿהייבן אַ גרויסע שרייען .
shreyen groise a oifheibn
shout great a lift up

יא און ער האָט געלאָזט דעם אָרון פֿון ה אַרומגיין די שטאָט
shtot di arumgein Hashem fun oren dem gelozt hot er un
city the go around Hashem of aron the allowed has he and

רונד אַרום איין מאָל; און זיי זיינען צוריקגעקומען אין לאַגער, און
un lager in tsurikgekumen zainen zei un mol ein arum rund
and camp in came back to are they and time one round around

האָבן גענעכטיקט אין לאַגער.
lager in genechtikt hobn
camp in spent the night have

shivah shoferot yovelim *(seven ram-shofars)* before the Aron Hashem. [7] And he ordered HaAm, Pass on, and march on the Ir, and let him that is armed pass on ahead of the Aron Hashem.

[8] And it came to pass, when Yehoshua had spoken unto HaAm, that the shivah Kohanim bearing the shivah shoferot hayovelim passed on before Hashem, and sounded the shoferot; and the Aron Brit Hashem followed after them. [9] And the armed men marched ahead of the Kohanim that blew with the shoferot, and the rear guard came after the Aron, with the shoferot of the Kohanim going on sounding.

[10] Yehoshua had commanded HaAm, saying, Ye shall not shout, nor make any noise with your voice, neither shall any davar proceed out of your mouth, until the Yom I tell you to shout; then shall ye shout.

[11] So the Aron Hashem circled the Ir, going about it once; and they returned to the machaneh, and spent the night in the machaneh.

[12] And Yehoshua rose early in the boker, and the Kohanim took up the Aron Hashem. [13] And shivah kohanim bearing shivah shoferot hayovelim before the Aron Hashem went on continually, and sounded the shoferot; and the armed men went before them; with the rearguard after the Aron Hashem, the Kohanim going on, and sounding the shoferot. [14] And the Yom HaSheni they circled the Ir once, and returned to the machaneh; so they did sheshet yamim. [15] And it came to pass on the Yom HaShevi'i, that they got up early about shachar, circled the Ir after the same manner sheva times; only on that Yom they marched around the Ir sheva pe'amim. [16] And it came to pass on the Shevi'it, when the Kohanim sounded the shoferot, Yehoshua said unto HaAm, Shout; for Hashem hath given you the Ir. [17] And the Ir shall be cherem, even it, and all that are therein, to Hashem; only Rachav the zonah shall live, she and all that are with her in the bais, because

יב און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי ; און די
di un peire der in gefedert zich hot Yehoshua un
the and morning the in rose early self has Yehoshua and

כהנים האָבן געטראָגן דעם אָרון פֿון ה . יג און די זיבן
zibn di un Hashem fun oren dem getrogn hobn koyanim
seven the and Hashem of aron the carried have kohanim

כהנים , ווָאס האָבן געטראָגן די זיבן שופֿרות פֿון ווידערס
viders fun shoifres zibn di getrogn hobn vos koyanim
rams of ram-shofars seven the carried have which kohanim

פֿאַר דעם אָרון פֿון ה , זיַינען געגאַנגען נאָכאַנאַנד און
un nochanand gegangen zainen Hashem fun oren dem far
and continually having gone are Hashem of aron the before

געבלאָזן אין די שופֿרות , און די באַוואָפֿנטע זיַינען געגאַנגען
gegangen zainen bavofnte di un shoifres di in geblozn
having gone are armed the and ram-shofars the in blew

זיי פֿאַרויס , און דער הינטער-חיל איז געגאַנגען נאָך דעם אָרון
oren dem noch gegangen iz hinter-cheil der un farois zei
aron the after having gone is rear guard the and ahead of them

פֿון ה ; געגאַנגען און געבלאָזן אין די שופֿרות . יד אויך
oich shoifres di in geblozn un gegangen Hashem fun
also ram-shofars the in blew and having gone Hashem of

אויפֿן צווייטן טאָג זיַינען זיי אַרומגעגאַנגען די שטאָט איין מאָל, און
un mol ein shtot di arumgegangen zei zainen tog tsveitn oifn
and time one city the walked around they are day second on

זיך אומגעקערט אין לאַגער. אַזוי האָבן זיי געטאָן זעקס טעג . טו און
un teg zeks geton zei hobn azoi lager in umgekert zich
and days six done they have so camp in returned self

עס איז געווען אויפֿן זיבעטן טאָג, האָבן זיי זיך געפֿעדערט ווי
vi gefedert zich zei hobn tog zibetn oifn geven iz es
as rose early self they have day seventh on having been is it

דער פֿרימאָרגן איז אויפֿגעגאַנגען, און זיי זיַינען אַרומגעגאַנגען די
di arumgegangen zainen zei un oifgegangen iz frimorgn der
the walked around are they and dawning is morning the

שטאָט אויפֿן דאָזיקן שטייגער זיבן מאָל ; טז בלויז אין יענעם טאָג זיַינען
zainen tog yenem in bloiz mol zibn shteiger dozikn oifn shtot
are day that in only times seven manner this on city

זיי אַרומגעגאַנגען די שטאָט זיבן מאָל . און עס איז געווען
geven iz es un mol zibn shtot di arumgegangen zei
having been is it and times seven city the walked around they

ביַים זיבעטן מאָל, האָבן די כהנים געבלאָזן אין די שופֿרות ,
shoifres di in geblozn koyanim di hobn mol zibetn baim
ram-shofars the in blew kohanim the have time seventh at

און יְהוֹשׁוּעַ האָט געזאָגט צום פֿאָלק : אויפֿהייבן אַ גרויסע שרייען !
shreyen groise a oifheibn folk tsum gezogt hot Yehoshua un
shout great a lift up people to said has Yehoshua and

ווָארעם ה האָט אייַך געגעבן די שטאָט. יז און די דאָזיקע שטאָט
shtot dozike di un shtot di gegebn aich hot Hashem vorem
city this the and city the given you has Hashem because

זאָל זיַין חרם צו ה , זי און אַלץ ווָאס אין איר; נאָר
nor ir in vos alts un zi Hashem tsu cheirem zain zol
but it in which all that and it Hashem to devoted be shall

רָחָב די זונה זאָל בליַיבן לעבן, זי און אַלע ווָאס ביַי
bai vos ale un zi lebn blaibn zol zoine di Rachav
with which all and she alive remain shall prostitute the Rachav

she hid the malachim that we sent. [18] And ye, be shomer to keep yourselves from the cherem, lest ye make yourselves cherem, when ye take of the cherem, and make the Machaneh Yisroel cherem, and trouble it. [19] But all the kesef, zahav, and vessels of nechoshet and barzel, are kodesh unto Hashem; they shall come into the Otzar Hashem.

[20] So HaAm shouted when the Kohanim sounded the shoferot; and it came to pass, when HaAm heard the kol *(sound)* of the shofar, and HaAm shouted with a teruah gedolah, that the chomah fell down, so that HaAm went up into the Ir, every ish straight before him, and they took the Ir.

[21] And they utterly destroyed all that was in the Ir, both ish and isha, na'ar and zaken, and shor, and seh, and chamor, with the edge of the cherev.

אִיר אִין הוּיז , וויַיל זִי הָאט בַּאהַאלטן דִי שלוחים וואָס מִיר
mir vos shluchim di bahaltn hot zi vail hoiz in ir
we which messengers the hidden has she because house in her

הָאבן געשיקט. יח אוֹן אִיר הִיט אַיך נאָר פֿוּן דעם חרם , אִיר זאָלט
zolt ir cheirem dem fun nor aich hit ir un geshikt hobn
shall you devoted the of only you beware you and sent have

אַליין נישט ווערן חרם , אַז אִיר וועט נעמען פֿוּן דעם חרם ,
cheirem dem fun nemen vet ir az cheirem vern nisht alein
devoted the of take will you that devoted become not yourself

אוֹן מאַכן דעם לאַגער פֿוּן יִשְׂרָאֵל צו חרם , אוֹן אִים פֿאַראומגליקן.
farumglikn im un cheirem tsu Yisroel fun lager dem machn un
ruined it and devoted to Yisroel of camp the make and

יט אוֹן דאָס גאַנצע זילבער אוֹן גאָלד, אוֹן קופּערנע אוֹן אייַזערנע כּלים ,
keilim aizerne un kuperne un gold un zilber gantse dos un
vessels iron and copper and gold and silver whole this and

דאָס זאָל זיין הייליק צו ה ; אִין שאַצקאַמער פֿוּן ה זאָל
zol Hashem fun shatskamer in Hashem tsu heilik zain zol dos
shall Hashem of treasury in Hashem to holy be shall this

עס אַריַין.
arain es
enter it

כ הָאט דאָס פֿאָלק אויפֿהייבן אַ גרויסע שרייַען , אוֹן מע
me un shreyen groise a oifheibn folk dos hot
one and shout great a lift up people this has

הָאט געבלאָזן אִין די שופֿרות . אוֹן עס איז געווען ,
geven iz es un shoifres di in geblozn hot
having been is it and ram-shofars the in blew has

ווי דאָס פֿאָלק הָאט געהערט דעם קוֹל פֿוּן שופֿר , אַזוי
azoi shoifer fun kol dem gehert hot folk dos vi
so shofar of sound the heard has people this as

הָאט דאָס פֿאָלק אויפֿהייבן אַ גרויסע שרייַען , אוֹן די
di un shreyen groise a oifheibn folk dos hot
the and shout great a lift up people this has

מויער איז איַינגעפֿאַלן אונטער זיך , אוֹן דאָס פֿאָלק איז
iz folk dos un zich unter aingefaln iz moier
is people this and self under collapsed is wall

אַרויפֿגעגאַנגען אִין שטאָט איטלעכער גלייך אַרויף; אוֹן
un aroif gleich itlecher shtot in aroifgegangen
and up straight each city in having gone up

זיי הָאבן באַצוווּנגען די שטאָט.
shtot di batsvungen hobn zei
city the subjugated have they

כא אוֹן זיי הָאבן פֿאַרווויסט אַלץ וואָס אִין שטאָט,
shtot in vos alts farvist hobn zei un
city in which all that laid waste have they and

פֿוּן אַ מאַן ביז אַ פֿרוי , פֿוּן יונג ביז אַלט,
alt biz yung fun froi a biz man a fun
old unto young man of woman a unto man a of

אוֹן ביז אַן אָקס, אוֹן אַ שעפּס, אוֹן אַן אייזל , מיטן
mitn eizl an un sheps a un oks an biz un
with donkey an and sheep a and bull a unto and

שאַרף פֿוּן שווערד.
shverd fun sharf
sword of edge

כב און צו די צוויי מענער וואָס האָבן אויסגעקוקט דאָס לאַנד
land dos oisgekukt hobn vos mener tsvei di tsu un
land this scrutinized have which men two the to and
האָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט: גייט אַרײַן אין הויז פֿון דער פֿרוי
froi der fun hoiz in arain geit gezogt Yehoshua hot
woman the of house in enter go said Yehoshua has
דער זונה , און פֿירט אַרויס פֿון דאָרטן די פֿרוי , און אַלע
ale un froi di dortn fun arois firt un zoine der
all and woman the there of out lead and prostitute the
וואָס געהערן צו איר, אַזוי ווי איר האָט איר געשוואָרן .
geshvorn ir hot ir vi azoi ir tsu gehern vos
sworn an oath her has you as so her to belong which

כג זײַנען די יונגעלײַט די אויסקוקערס אַרײַנגעגאַנגען , און האָבן
hobn un araingegangen oiskukers di yungelait di zainen
have and went spies the young men the are
אַרויסגעפֿירט רָחָבן , און איר פֿאָטער און איר מוטער , און אירע
ire un muter ir un foter ir un Rachavn aroisgefirt
her and mother her and father her and Rahab led out
ברידער , און אַלע וואָס האָבן געהערט צו איר, אויך איר גאַנצע
gantse ir oich ir tsu gehert hobn vos ale un brider
whole her also her to belonged have which all and brothers
משפּחה האָבן זיי אַרויסגעפֿירט, און זיי איבערגעלאָזט דערויסן פֿון
fun deroisn ibergelozt zei un aroisgefirt zei hobn mishpoche
of outside left behind they and led out they have family
לאַגער פֿון ישׂרָאֵל. כד און די שטאָט האָבן זיי פֿאַרברענט אין פֿײַער
faier in farbrent zei hobn shtot di un Yisroel fun lager
fire in burned up they have city the and Yisroel of camp
מיט אַלץ וואָס אין איר; בלויז דאָס זילבער און דאָס גאָלד, און די
di un gold dos un zilber dos bloiz ir in vos alts mit
the and gold this and silver this only it in which all that with
קופּערנע און אײַזערנע כלים , האָבן זיי אָפּגעגעבן אין שאַצקאַמער
shatskamer in opgegebn zei hobn keilim aizerne un kuperne
treasury in given back they have utensils iron and copper
פֿון הס הויז . כה און רָחָבֿ די זונה , און איר פֿאָטערס
foters ir un zoine di Rachav un hoiz Hashems fun
father's her and prostitute the Rachav and house Hashem's of
הויזגעזינט , און אַלע וואָס האָבן געהערט צו איר, האָט יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua hot ir tsu gehert hobn vos ale un hoizgezint
Yehoshua has her to belonged have which all and household
געלאָזט לעבן, און זי איז געבליבן צווישן ישׂרָאֵל ביז אויף היינטיקן
haintikn oif biz Yisroel tsvishn geblibn iz zi un lebn gelozt
this very on until Yisroel among remain is she and live allowed
טאָג; ווײַל זי האָט באַהאַלטן די שלוחים וואָס יְהוֹשׁוּעַ האָט
hot Yehoshua vos shluchim di bahaltn hot zi vail tog
has Yehoshua which messengers the hidden has she because day
געשיקט אויסצוקוקן יריחו .
Yericho oistsukukn geshikt
Yericho spy out sent

כו און יְהוֹשׁוּעַ האָט באַשוואָרן אין יענער צײַט, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi tsait yener in bashvorn hot Yehoshua un
say to so time that in swear an oath has Yehoshua and
פֿאַרשאָלטן פֿאַר ה דער מאַן וואָס וועט אויפֿשטיין און וועט
vet un oifshtein vet vos man der Hashem far farsholten
will and stand up will which man the Hashem before cursed

22 But Yehoshua had said unto the two anashim that had spied out HaAretz, Go into the bais haisha hazonah, and bring out from there the isha, and all that she hath, just as ye swore unto her.

23 And hane'arim *(the young men)* that were spies went in, and brought out Rachav, and her av, and her em, and her achim, and all that she had; and they brought out all her mishpechot, and put them outside the Machaneh Yisroel.

24 And they burned the Ir with eish, and all that was therein; only the kesef, and the zahav, and the vessels of nechoshet and of barzel *(iron)*, they put into the Otzar Bais Hashem.

25 And Yehoshua saved Rachav the zonah alive, and her Bais Avi, and all that she had; and she dwelleth in Yisroel even unto this day; because she hid the malachim, which Yehoshua sent to spy out Yericho.

26 And Yehoshua made them take this shevu'ah, saying, Arur *(cursed)* be the ish before Hashem, that riseth up and

rebuildeth this Ir Yericho; he shall lay the foundation thereof with his bechor, and with his tza'ir *(youngest son)* shall he set up the delatot *(gates)* thereof.

אָפּבויען די דאָזיקע שטאָט יריחו ! מיט דעם לעבן פֿון זײַן בכור
bechor zain fun lebn dem mit Yericho shtot dozike di opboien
firstborn his of life the with Yericho city this the rebuild

זאָל ער לייגן איר גרונטפֿעסט, און מיט זײַן יינגסטן זאָל ער
er zol yingstn zain mit un gruntfest ir leign er zol
he shall youngest his with and foundation its put he shall

אַריַינשטעלן אירע טירן.
tirn ire arainshteln
gates its set up

[27] So Hashem was with Yehoshua; and his fame was noised throughout kol HaAretz.

כז און ה איז געווען מיט יְהוֹשׁוּעַ , און זײַן שֵׁם איז
iz Shem zain un Yehoshuaen mit geven iz Hashem un
is name his and Yehoshua with having been is Hashem and

געווען אין גאַנצן לאַנד.
land gantsn in geven
land all in having been

7 But the Bnei Yisroel broke faith in regard to the Cherem; for Achan ben Carmi ben Zavdi ben Zerach of the tribe of Yehudah, took of the Cherem *(that which was devoted to destruction)*; and the Af Hashem was kindled against the Bnei Yisroel.

ז און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געפֿעלשט אַ פֿעלשונג
felshung a gefelsht hobn Yisroel fun kinder di un
treachery a act falsely did Yisroel of children the and

אין דעם חרם , און עָכָן דער זון פֿון כַּרמי דעם זון
zun dem Karmi fun zun der Achan un cheirem dem in
son the Carmi of son the Achan and devoted the in

פֿון זַבדי , דעם זון פֿון זֶרַחן , פֿון שבֶט יהוּדה , האָט
hot Yehudah sheyvet fun Zerachn fun zun dem Zavdi fun
has Yehudah tribe of Zerach of son the Zavdi of

געגנומען פֿון דעם חרם , און דער צאָרן פֿון ה האָט
hot Hashem fun tsorn der un cheirem dem fun genumen
has Hashem of anger the and devoted the of taken

געגרימט אויף די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di oif gegrimt
Yisroel of children the on kindled

[2] And Yehoshua sent anashim from Yericho to Ai, which is near Beit-Aven, on the east of Beit-El, speaking unto them, saying, Go up and spy out HaAretz. And the anashim went up and spied out Ai. [3] And they returned to Yehoshua, and said unto him, Let not Kol HaAm go up; but let about two or three thousand Ish go up and attack Ai; and weary not kol HaAm there; for they are but few.

ב און יְהוֹשׁוּעַ האָט געשיקט מענטשן פֿון יריחו קיין עַי וואָס לעבן
lebn vos Ai kein Yericho fun mentshn geshikt hot Yehoshua un
near which Ai to Yericho of men sent has Yehoshua and

בֵּית-אָוֶן , אין מזרח פֿון בֵּית-אֵל, און ער האָט זיי אָנגעזאָגט, אַזוי
azoi ongezogt zei hot er un Beis-El fun mizrech in Beis-Aven
so ordered them has he and Beit-El of east in Beit-Aven

צו זאָגן: גייט אַרויף, און קוקט אויס דאָס לאַנד. זיַינען די מענטשן
mentshn di zainen land dos ois kukt un aroif geit zogn tsu
men the are land this out look and up go say to

אַרויפֿגעגאַנגען , און האָבן אויסגעקוקט עַי. ג און זיי האָבן זיך אומגעקערט
umgekert zich hobn zei un Ai oisgekukt hobn un aroifgegangen
returned self have they and Ai scrutinized have and having gone up

צו יְהוֹשׁוּעַ , און האָבן צו אים גענזאָגט: זאָל נישט אַרויפֿגיין דאָס גאַנצע
gantse dos aroifgein nisht zol gezogt im tsu hobn un Yehoshuaen tsu
entire this go up not shall said him to have and Yehoshua to

פֿאָלק ; אַרום צווויי טויזנט מאַן, אָדער אַרום דריַי טויזנט מאַן, זאָל
zoln man toiznt drai arum oder man toiznt tsvei arum folk
shall men thousand three round or men thousand two round people

אַרויפֿגיין און שלאָגן עַי. דאַרפֿסט נישט מיען אַהין דאָס גאַנצע פֿאָלק ,
folk gantse dos ahin mien nisht darfst Ai shlogn un aroifgein
people entire this there weary not needed Ai strike and go up

וואָרעם זיי זיַינעןווינציק.
vintsik zainen zei vorem
few are they because

ד זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען אַהין פֿון פֿאָלק אַרום דרײַ
drai arum folk fun ahin aroifgegangen zainen
three round people of there having gone up are

טויזנט מאַן; אָבער זיי זײַנען אַנטלאָפֿן פֿאַר די
di far antlofn zainen zei ober man toiznt
the before fled are they but men thousand

מענטשן פֿון עַי. ה און די מענטשן פֿון עַי האָבן פֿון זיי
zei fun hobn Ai fun mentshn di un Ai fun mentshn
them of have Ai of men the and Ai of men

געשלאָגן אַרום זעקס און דרײַסיק מאַן, און זיי האָבן זיי
zei hobn zei un man draisik un zeks arum geshlogn
them have they and men thirty and six round struck

נאָכגעיאָגט פֿון פֿאַרן טויער ביז שבָּרים, און האָבן
hobn un Shevarim biz toier faran fun nochgeyogt
have and Shevarim unto gate before the from pursued after

זיי געשלאָגן ביים אַראָפּגאַנג; און דאָס האַרץ פֿון פֿאָלק
folk fun harts dos un aropgang baim geshlogn zei
people of heart this and descent on the struck them

איז צעגאַנגען, און איז געוואָרן אַזוי ווי וואַסער.
vaser vi azoi gevorn iz un tsegangen iz
water as so having become is and melted is

ו האָט יְהוֹשׁוּעַ צעריסן זײַנע קלײדער, און איז געפֿאַלן אויף זײַן פּנים
ponem zain oif gefaln iz un kleider zaine tserisn Yehoshua hot
face his on fell is and garments his torn Yehoshua has

צו דער ערד פֿאַר דעם אָרון פֿון ה ביזן אָוונט, ער און די
di un er ovnt bizn Hashem fun oren dem far erd der tsu
the and he evening until Hashem of aron the before ground the to

עלטסטע פֿון יִשׂרָאֵל; און זיי האָבן אַרויפֿגעלייגט ערד אויף זייער קאָפּ. ז און
un kop zeyer oif erd aroifgeleigt hobn zei un Yisroel fun eltste
and head their on dirt laid on have they and Yisroel of elders

יְהוֹשׁוּעַ האָט געזאָגט: ווויי, ה דו אֲדֹנָי, נאָך וואָס האָסטו
hostu vos noch Adonoi du Hashem vei gezogt hot Yehoshua
have you which after Adonoi you Hashem woe said has Yehoshua

גאָר אַריבערגעבראַכט דאָס דאָזיקע פֿאָלק איבערן ירדן, אונדז צו געבן
gebn tsu undz Yarden ibern folk dozike dos aribergebracht gor
give to us Yarden over people this the brought across really

אין דער האַנט פֿון אֱמוֹרי, כדי אונדז אונטערצוברענגען? הלוואַי
halevay untertsubrengen undz kedei Emori fun hant der in
if only bringing under perishing us so that Emori of hand the in

וואָלטן מיר באַשטאַנען און געבליבן אויף יענער זײַט ירדן! ח איך בעט
bet ich Yarden zait yener oif geblibn un bashtanen mir voltn
entreat I Yarden side other on remain and managed we would have

דיך, אֲדֹנָי, וואָס קען איך זאָגן, נאָכדעם אַז יִשׂרָאֵל האָט געמוזט
gemuzt hot Yisroel az nochdem zogn ich ken vos Adonoi dich
obliged to has Yisroel that after say I can what Adonoi you(SG)

קערן דעם נאַקן פֿאַר זײַנע פֿײַנט?
faint zaine far nakn dem kern
enemies his before neck the turn

ט וואָרעם דער כְּנַעֲני און אַלע באַווויינער פֿון לאַנד וועלן
veln land fun bavoiner ale un Kenaani der vorem
will land of inhabitants all and Kena'ani the because

דערהערן, און וועלן אונדז אַרומרינגלען, און פֿאַרשניידן אונדזער
undzer farshnaidn un arumringlen undz veln un derhern
our cut off and surround us will and hear

4 So there went up there of HaAm about three thousand Ish; and they fled before the anashim of Ai.
5 And the anashim of Ai struck down of them about thirty and six ish; for they chased them from before the sha'ar even unto Shevarim, and struck them down on the descent; therefore the levav HaAm melted, and became like mayim.

6 And Yehoshua tore his clothes, and fell to the ground upon his face before the Aron Hashem until erev, he and the Ziknei Yisroel, and they put dust upon their heads. 7 And Yehoshua said, Alas, Adonoi Hashem, why hast Thou at all brought HaAm Hazeh over the Yarden, to deliver us into the yad HaEmori, to destroy us? If only we had been content, and dwelt on the other side of the Yarden!
8 O Adonoi, what shall I say, when Yisroel turneth their backs before their enemies!

9 For the Kena'ani and all the inhabitants of HaAretz shall hear of it, and shall surround us, and cut

off Shemeinu *(our name)* from HaAretz; and what wilt Thou do unto Thy Shem Hagadol?

נאָמען פֿון דער ערד ; און וואָס וועסטו טאָן פֿאַר דיין
dain far ton vestu vos un erd der fun nomen
your for do will you(sg) what and earth the from name

גרויסן נאָמען ?
nomen groisn
name great

[10] And Hashem said unto Yehoshua, Stand up; why liest thou thus upon thy face?

׳האָט ה געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַן : שטיי דיר אויף;
oif dir shtei Yehoshuaen tsu gezogt Hashem hot
up you(SG) stand Yehoshua to said Hashem has

נאָך וואָס דען פֿאַלסטו אויף דיין פנים ? יאגעזינדיקט האָט
hot gezindikt ponem dain oif falstu den vos noch
has sinned face your on fall then what after

[11] Yisroel hath sinned, and they have also violated My Brit which I commanded them; for they have even taken of the Cherem, and have also played the ganav, and lied also, and they have put it even among their own possessions.

יִשׂרָאֵל, און זיי האָבן אויך איבערגעטרעטן מײַן ברית
bris main ibergetretn oich hobn zei un Yisroel
covenant my violated also have they and Yisroel

וואָס איך האָב זיי באַפֿוילן , און זיי האָבן אי
i hobn zei un bafoiln zei hob ich vos
also have they and commanded them have I which

גענומען פֿון חרם , אי גענגבֿעט, אי פֿאַרלייקנט, אי
i farleiknt i gegnvet i cheirem fun genumen
and conceals and stolen and devoted of taken

אַריַינגעטאָן אין זייערע זאַכן . יבדערום קענען די קינדער
kinder di kenen derum zachn zeyere in araingeton
children the can therefore things their in put

[12] Therefore the Bnei Yisroel could not stand before their enemies, but turned their backs before their enemies, because they are for Cherem; neither will I be with you any more, except ye destroy the Cherem from among you.

פֿון יִשׂרָאֵל נישט באַשטיין פֿאַר זייערע פַיַינט ; דעם
dem faint zeyere far bashtein nisht Yisroel fun
the enemies their before stand not Yisroel of

נאָכן קערן זיי פֿאַר זייערע פַיַינט , ווײַל זיי זײַנען
zainen zei vail faint zeyere far zei kern nakn
are they because enemies their before they turn neck

געוואָרן צו חרם ; איך וועל מער נישט זײַן מיט
mit zain nisht mer vel ich cheirem tsu gevorn
with be not more will I devoted to having become

אײַך, אויב איר וועט נישט פֿאַרטיליקן דעם חרם פֿון צווישן
tsvishn fun cheirem dem fartiliken nisht vet ir oib aich
among from devoted the destroy not will you if you

אײַך.
aich
you

[13] Up, set HaAm apart as kodesh, and say, Set yourselves apart as kodesh against tomorrow: for thus saith Hashem Elohei Yisroel, There is Cherem among you, O Yisroel; thou canst not stand before thine enemies, until ye take away the Cherem from among you.

יגשטיי אויף, און היילק דאָס פֿאָלק , און זאָלסט
zolst un folk dos heilik un oif shtei
you(SG) must and people this set apart as holy and up stand

זאָגן : היילקט אײַך אויף מאָרגן , וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi vorem morgn oif aich heilikt zogn
said has so for next day for you set apart as holy say

ה אלוקי יִשׂרָאֵל: חרם איז צווישן דיר , יִשׂרָאֵל; וועסט
vest Yisroel dir tsvishn iz cheirem Yisroel Elokei Hashem
will Yisroel you(SG) among is devoted Yisroel the G-d of Hashem

נישט קענען באַשטיין פֿאַר דײַנע פַיַינט , ביז איר וועט אָפּטאָן דעם
dem opton vet ir biz faint daine far bashtein kenen nisht
the remove will you until enemies your before stand can not

חרם פֿון צווישן אײַך.
aich tsvishn fun cheirem
you among from devoted

14 In the boker therefore ye shall be brought according to your tribes; and it shall be, that the shevet *(tribe)* which Hashem taketh shall come near according to the mishpekhot thereof; and the mishpakhah which Hashem shall take shall come near by batim; and the bais which Hashem shall take shall come near man by man. 15 And it shall be, that he that is taken with the Cherem shall be burned with eish, he and all that he hath; because he hath violated the Brit Hashem, and because he hath wrought shame in Yisroel.

16 So Yehoshua rose up early in the boker, and brought Yisroel near by their tribes; and the Shevet Yehudah was taken;

17 And he brought the Mishpakhat Yehudah; and the Mishpakhat Zarchi was taken; and he brought the Mishpakhat HaZarchi man by man; and Zavdi was taken; 18 And he brought near his Bais man by man; and Achan

יד דערום זאָלט איר געגענען אין דער פֿרי לויט אייערע
aiere loit peire der in genenen ir zolt derum
your according to morning the in approach you shall therefore

שבֿטים , און עס וועט זיין , דער שבֿט וואָס ה וועט אים
im vet Hashem vos sheyvet der zain vet es un shvotim
it will Hashem which tribe the be will it and tribes

פֿאַרנעמען, זאָל געגענען לויט די משפּחות , און די
di un mishpoches di loit genenen zol farnemen
the and families the according to approach shall detain

משפּחה וואָס ה וועט זי פֿאַרנעמען, זאָל געגענען לויט
loit genenen zol farnemen zi vet Hashem vos mishpoche
according to approach shall detain it will Hashem which family

די הייזער , און דאָס הויז וואָס ה וועט עס פֿאַרנעמען,
farnemen es vet Hashem vos hoiz dos un haizer di
detain it will Hashem which household this and households the

זאָל געגענען לויט די מענער. טו און עס וועט זיין , דער
der zain vet es un mener di loit genenen zol
the one be will it and men the according to approach shall

וואָס וועט פֿאַרנומען , זאָל פֿאַרברענט ווערן מיטן חרם
vern farbrent zol cheirem mitn vern farnumen vet vos
become burned up shall devoted with become detained will which

אין פֿייער, ער און אַלץ וואָס געהערט צו אים; ווייל ער האָט
hot er vail im tsu gehert vos alts un er faier in
has he because him to belongs which all that and he fire in

איבערגעטרעטן דעם ברית פֿון ה , און ווייל ער האָט געטאָן אַ
a geton hot er vail un Hashem fun bris dem ibergetretn
a done has he because and Hashem of covenant the overstepped

נבֿלה אין ישׂראֵל.
Yisroel in nevole
Yisroel in abominable act

טז האָט יְהוֹשׁוּעַ זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און געמאַכט
gemacht un peire der in gefedert zich Yehoshua hot
made and morning the in rose early self Yehoshua has

געגענען ישׂראֵל לויט זייַנע שבֿטים ; איז פֿאַרנומען
farnumen iz shvotim zaine loit Yisroel genenen
detained is tribes its according to Yisroel approach

געוואָרן שבֿט יהודה .
Yehudah sheyvet gevorn
Yehudah tribe having become

יז האָט ער געמאַכט געגענען די משפּחה פֿון יהודה , און ער
er un Yehudah fun mishpoche di genenen gemacht er hot
he and Yehudah of family the approach made he has

האָט פֿאַרנומען די משפּחה פֿון די זַרחים . האָט ער געמאַכט
gemacht er hot Zerachim di fun mishpoche di farnumen hot
made he has Zarchi the of family the detained has

געגענען די משפּחה פֿון די זַרחים לויט די מענער, און
un mener di loit Zerachim di fun mishpoche di genenen
and men the according to Zarchi the of family the approach

זַבדי איז פֿאַרנומען געוואָרן . יח האָט ער געמאַכט געגענען זייַן
zain genenen gemacht er hot gevorn farnumen iz Zavdi
his approach made he has having become detained is Zavdi

הויז לויט די מענער, און עָכָן דער זון פֿון כַּרמי דעם זון
zun dem Karmi fun zun der Achan un mener di loit hoiz
son the Carmi of son the Achan and men the according to house

ben Carmi ben Zavdi ben Zerach, of the tribe of Yehudah, was taken.

19 And Yehoshua said unto Achan, Beni *(my son)*, give, now, kavod to Hashem Elohei Yisroel, and give to Him todah; and tell me now what thou hast done; hide it not from me.

20 And Achan answered Yehoshua, and said, Indeed I have sinned against Hashem Elohei Yisroel, and thus and thus have I done; 21 When I saw among the plunder a beautiful robe of Shinar *(Babylon)*, and two hundred shekels of kesef, and a wedge of zahav of fifty shekels weight, then I coveted them, and took them; and, hinei, they are hid in ha'aretz in the midst of my ohel, and the kesef under it.

22 So Yehoshua sent malachim, and they ran unto the ohel; and, hinei, it was hid in his ohel, and the kesef under it! 23 And they took them out of the midst of the ohel, and brought them unto Yehoshua, and unto all the Bnei Yisroel, and laid them out before Hashem. 24 And Yehoshua,

פֿון זַבדי , דעם זון פֿון זֶרחן , פֿון שבֿט יהודה , איז פֿאַרנומען
farnumen iz Yehudah sheyvet fun Zerachn fun zun dem Zavdi fun
detained is Yehudah tribe of Zerach of son the Zavdi of

געוואָרן .
gevorn
having become

יט האָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט צו עָכָנען : מײַן זון , טו, איך בעט
bet ich tu zun main Achanen tsu gezogt Yehoshua hot
entreat I do son my Achan to said Yehoshua has

דיך , כּבֿוד צו ה אלוקי יִשׂרָאֵל, און זײַ זיך מודה
moide zich zai un Yisroel Elokei Hashem tsu koved dich
confess self be and Yisroel the G-d of Hashem to honor you(SG)

פֿאַר אים, און זאָג מיר: איך בעט דיך , וואָס דו האָסט געטאָן;
geton host du vos dich bet ich mir zog un im far
done have you what you(SG) entreat I me tell and him before

זאָלסט נישט פֿאַרהוילן פֿון מיר.
mir fun farhoiln nisht zolst
me from hide not you(SG) must

כ האָט עָכָן געענטפֿערט יְהוֹשׁוּעַ , און האָט געזאָגט: אמת, איך
ich emes gezogt hot un Yehoshuaen geentfert Achan hot
I true said has and Yehoshua answered Achan has

האָב געזינדיקט צו ה אלוקי יִשׂרָאֵל, און אַזוי און אַזוי
azoi un azoi un Yisroel Elokei Hashem tsu gezindikt hob
so and thus and Yisroel the G-d of Hashem against sinned have

האָב איך געטאָן. כא איך האָב געזען אין דעם רויב אַ גוטן מאַנטל פֿון
fun mantl gutn a roib dem in gezen hob ich geton ich hob
of mantle good a spoils the in seen have I done I have

שִׁנעָר , און צוויי הונדערט שֶׁקל זילבער, און אַ צונג גאָלד וואָס
vos gold tsung a un zilber shekl hundert tsvei un Shinar
which gold tongue a and silver shekels hundred two and Shinar

איר וואָג איז פֿופֿציק שֶׁקל ; האָב איך זיי געגלוסט, און האָב זיי
zei hob un geglust zei ich hob shekl fuftsik iz vog ir
them have and lusted them I have shekels fifty is weight its

צוגענומען , און זע זיַינען זיי באַהאַלטן אין דער ערד אין
in erd der in bahaltn zei zainen ze un tsugenumen
in ground the in hidden they are behold and taken

מיטן פֿון מײַן געצעלט, און דאָס זילבער איז אונטער דעם .
dem unter iz zilber dos un getselt main fun mitn
the one under is silver this and tent my of midst of

כב האָט יְהוֹשׁוּעַ געשיקט שלוחים , און זיי זיַינען אַוועקגעלאָפֿן
avekgelofn zainen zei un shluchim geshikt Yehoshua hot
ran away are they and messengers sent Yehoshua has

צום געצעלט; ערשט עס איז באַהאַלטן אין זײַן געצעלט, און דאָס זילבער
zilber dos un getselt zain in bahaltn iz es ersht getselt tsum
silver the and tent his in hidden is it behold tent to

איז אונטער דעם . כג האָבן זיי זיי אַרויסגענומען פֿון מיטן
mitn fun aroisgenumen zei zei hobn dem unter iz
midst of of taken out them they have the one under is

געצעלט, און געבראַכט צו יְהוֹשׁוּעַ , און צו אַלע קינדער פֿון יִשׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder ale tsu un Yehoshuaen tsu gebracht un getselt
Yisroel of children all to and Yehoshua to brought and tent

און זיי האָבן זיי אַוועקגעלייגט פֿאַר ה . כד און יְהוֹשׁוּעַ און
un Yehoshua un Hashem far avekgeleigt zei hobn zei un
and Yehoshua and Hashem before laid down them have they and

and kol Yisroel with him, took Achan ben Zerach, and the kesef, and the robe, and the wedge of zahav, and his banim, and his banot, and his oxen, and his donkeys, and his tzon, and his ohel, and all that he had; and they brought them unto the Emek Achor *(Valley of Trouble)*. 25 And Yehoshua said, Why hast thou troubled us? Hashem shall trouble thee yom hazeh. And kol Yisroel stoned him with even *(stones)*, and burned them with eish, after they had stoned them with avanim *(stones)*. 26 And they raised over him a heap of avanim gadol unto this day. So Hashem turned from the fierceness of His Af *(Anger)*. Therefore the shem of that place was called, Emek Achor, unto this day.

8 And Hashem said unto Yehoshua, Fear not, neither be thou discouraged; take kol Am HaMilchamah with thee, and arise, go up to Ai; see, I have given into thy yad the melech HaAi, and his people, and his city, and his land; 2 And thou shalt do to Ai and her melech just as thou didst unto Yericho and her melech; only the plunder thereof, and the livestock thereof,

גאַנץ ישׂראֵל מיט אים האָבן געגומען עָכָן דעם זון פֿון זֶרַח ,
Zerachn fun zun dem Achan genumen hobn im mit Yisroel gants
Zerach of son the Achan taken have him with Yisroel all

און דאָס זילבער, און דעם מאַנטל, און די צונג גאָלד, און זיַנע זין ,
zin zaine un gold tsung di un mantl dem un zilber dos un
sons his and gold tongue the and mantle the and silver the and

און זיַנע טעכטער , און זיַנע אָקסן, און זיַנע אייזלען , און זיַנע
zaine un eizlen zaine un oksen zaine un techter zaine un
his and donkeys his and oxen his and daughters his and

שאָף , און זיַן געצעלט, און אַלץ וואָס האָט געהערט צו אים, און
un im tsu gehert hot vos alts un getselt zain un shof
and him to belonged has what all that and tent his and sheep

זיי האָבן זיי אַרויפֿגעבראַכט צום טאָל עָכוֹר . כה און יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua un Achor tal tsum aroifgebracht zei hobn zei
Yehoshua and Achor valley of to brought up them have they

האָט געזאָגט: וואָס האָסטו אונדז פֿאַראומגליקט? פֿאַראומגליקן זאָל
zol farumglikn farumglikt undz hostu vos gezogt hot
shall driven to ruin driven to ruin us have you which said has

דיך ה היַינטיקן טאָג. און גאַנץ ישׂראֵל האָבן אים פֿאַרשטיינט
farshteint im hobn Yisroel gants un tog haintikn Hashem dich
stoned him have Yisroel all and day this very Hashem you(SG)

מיט שטיינער; און זיי האָבן זיי פֿאַרברענט אין פֿיַער, און זיי
zei un faier in farbrent zei hobn zei un shteiner mit
them and fire in burned up them have they and stones with

פֿאַרוואָרפֿן מיט שטיינער. כו און זיי האָבן אויפֿגעשטעלט איבער אים אַ
a im iber oifgeshtelt hobn zei un shteiner mit farvorfen
a him over set up have they and stones with pelt with

גרויסן הויפֿן שטיינער וואָס שטייט ביז אויף היַינטיקן טאָג; און ה
Hashem un tog haintikn oif biz shteit vos shteiner hoifn groisn
Hashem and day this very on until stand which stones heap great

האָט זיך אָפּגעקערט פֿון זיַן גרימצאָרן . דערום רופֿט מען יענעם
yenem men ruft derum grimtsorn zain fun opgekert zich hot
that they call therefore fiery wrath his from turned aside self has

אָרט דער טאָל עָכוֹר ביז אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz Achor tal der ort
day this very on until Achor valley of the place

ח און ה האָט געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַן : זאָלסט נישט
nisht zolst Yehoshuaen tsu gezogt hot Hashem un
not you(SG) shall Yehoshua to said has Hashem and

מורא האָבן און נישט אַנגסטן; נעם מיט דיר דאָס גאַנצע
gantse dos dir mit nem angstn nisht un hobn moire
whole this you(SG) with take dread not and have fear

מלחמה-פֿאָלק , און שטיי אויף, גיי אַרויף אויף עַי; זע , איך האָב
hob ich ze Ai oif aroif gei oif shtei un milchome-folk
have I behold Ai to up go up stand and war people

געגעבן אין דיַין האַנט דעם מלך פֿון עַי, און זיַן פֿאָלק , און זיַן
zain un folk zain un Ai fun melech dem hant dain in gegebn
his and people his and Ai of king the hand your in given

שטאָט, און זיַן לאַנד. ב און זאָלסט טאָן צו עַי און צו איר
ir tsu un Ai tsu ton zolst un land zain un shtot
its to and Ai to do you(SG) shall and land his and city

מלך , אַזוי ווי דו האָסט געטאָן צו יריחוֹ און צו איר מלך ; נאָר איר
ir nor melech ir tsu un Yericho tsu geton host du vi azoi melech
its but king its to and Yericho to done have you as so king

זאַקרויב און אירע בהמות זאָלט איר רויבן פַֿאַר אייַך. שטעל דיר
dir shtel aich far roibn ir zolt beheimes ire un zakroib
you(SG) set you for plunder you shall beasts its and booty

לויערער אויף דער שטאָט פֿון הינטער איר.
ir hinter fun shtot der oif loierer
it behind from city the on lie in wait

ג איז אויפֿגעשטאַנען יְהוֹשׁוּעַ , און דאָס גאַנצע מלחמה-פֿאָלק ,
milchome-folk gantse dos un Yehoshua oifgeshtanen iz
war people whole the and Yehoshua arose is

אַרויפֿצוגיין אויף עַי; און יְהוֹשׁוּעַ האָט אויסגעוויילט דרייַסיק טויזנט
toizint draisik oisgeveilt hot Yehoshua un Ai oif aroiftsugein
thousand thirty choose has Yehoshua and Ai to go up

מאַן העלדישע גיבוֹרים , און האָט זיי אַוועקגעשיקט בייַ נאַכט. ד און ער
er un nacht bai avekgeshikt zei hot un giborim heldishe man
he and night by sent off them has and warriors heroic men

האָט זיי באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן : זעט, איר זאָלט לויערן אויף דער
der oif loiern zolt ir zet zogn tsu azoi bafoiln zei hot
the on lie in wait shall you see say to so commanded them has

שטאָט פֿון הינטער דער שטאָט; איר זאָלט זיך נישט דערוויַיטערן זייער
zeyer dervaitern nisht zich zolt ir shtot der hinter fun shtot
very be far from not self shall you city the behind from city

פֿון דער שטאָט, און זייט אַלע אָנגעברייט. ה און איך און דאָס גאַנצע
gantse dos un ich un ongebreit ale zait un shtot der fun
whole this and I and prepared all be and city the from

פֿאָלק וואָס מיט מיר וועלן גענענען צו דער שטאָט; און עס וועט זיין ,
zain vet es un shtot der tsu genenen veln mir mit vos folk
be will it and city the to approach will me with which people

אַז זיי וועלן אַרויסגיין אַקעגן אונדז, אַזוי ווי צוערשט , וועלן מיר
mir veln tsuersht vi azoi undz akegn aroisgein veln zei az
we will originally as so us against go out will they when

אַנטלויפֿן פֿאַר זיי . ו און זיי וועלן אַרויסגיין נאָך אונדז, ביז מיר
mir biz undz noch aroisgein veln zei un zei far antloifn
we until us after go out will they and them before flee

וועלן זיי אַוועקציען פֿון דער שטאָט, וואָרעם זיי וועלן זאָגן : זיי
zei zogn veln zei vorem shtot der fun avektsien zei veln
they say will they because city the from draw away them will

אַנטלויפֿן פֿאַר אונדז אַזוי ווי צוערשט ; און מיר וועלן אַנטלויפֿן פֿאַר
far antloifn veln mir un tsuersht vi azoi undz far antloifn
before flee will we and originally as so us before fleeing

זיי . ז און איר וועט אויפֿשטיין פֿון דער לויער , און וועט פַֿאַרנעמען
farnemen vet un loier der fun oifshtein vet ir un zei
seize will and ambush the from stand up will you and them

די שטאָט, און ה אלוקיכם וועט זי געבן אין אייַער האַנט. ח און
di shtot un hant aier in gebn zi vet Elokeichem Hashem un shtot di
and hand your in give it will your G-d Hashem and city the

עס וועט זיין , ווי איר פַֿאַרכאַפּט די שטאָט, זאָלט איר אָנצינדן די
di ontsindn ir zolt shtot di farchapt ir vi zain vet es
the burn you shall city the capture you when be will it

שטאָט אין פַֿייַער; אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה זאָלט איר טאָן; זעט,
zet ton ir zolt Hashem fun vort dos vi azoi faier in shtot
see do you shall Hashem from word this as so fire in city

איך האָב אייַך באַפֿוילן .
bafoiln aich hob ich
commanded you have I

shall ye carry off for yourselves. Behind it set thee an ambush for the Ir *(city)* [of Ai].

[3] So Yehoshua arose, and kol Am HaMilchamah, to go up against Ai; and Yehoshua chose out shloshim elef ish gibborei hachayil, and sent them out by lailah. [4] And he commanded them, saying, See, ye shall set an ambush against the Ir, even behind the Ir; go not very far from the Ir, but be ye all nekhonim *(ready, on alert, set, prepared)*; [5] And I, and Kol HaAm that are with me, will approach unto the Ir; and it shall come to pass, when they come out against us, as at the rishonah, that we will flee before them, [6] (For they will come out after us) until we have drawn them from the Ir; for they will say, They flee before us, just as at the rishonah; therefore we will flee before them. [7] Then ye shall rise up from the ambush, and seize upon the Ir; for Hashem Eloheichem will deliver it into your yad. [8] And it shall be, when ye have taken the Ir, that ye shall set eish to the Ir; according to the Davar Hashem shall ye do. See, I have commanded you.

ט און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי געשיקט, און זיי זיינען אַוועקגעגאַנגען צו
tsu avekgegangen zainen zei un geshikt zei hot Yehoshua un
to went away are they and sent them has Yehoshua and

דעם לויעראָרט , און זיינען געזעסן צווישן בֵּית-אֵל און צווישן
tsvishn un Beis-El tsvishn gezesn zainen un loierort dem
between and Beit-El between situated are and place of ambush the

עַי, אין מערבֿ פֿון עַי. און יְהוֹשׁוּעַ האָט גענעכטיקט יענע נאַכט
nacht yene genechtikt hot Yehoshua un Ai fun mayrev in Ai
night that spent the night has Yehoshua and Ai of west in Ai

צווישן דעם פֿאָלק .
folk dem tsvishn
people the among

י און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און האָט
hot un peire der in gefedert zich hot Yehoshua un
has and morning the in rose early self has Yehoshua and

איבערגעציילט דאָס פֿאָלק , און ער און די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל זיינען
zainen Yisroel fun eltste di un er un folk dos ibergetseilt
are Yisroel of elders the and he and people the mustered

אַרויפֿגעגאַנגען פֿאַרן פֿאָלק אויף עַי. יא און דאָס גאַנצע
gantse dos un Ai oif folk faran farois aroifgegangen
whole this and Ai to people before ahead of having gone up

מלחמה-פֿאָלק וואָס מיט אים איז אַרויפֿגעגאַנגען , און זיי האָבן
hobn zei un aroifgegangen iz im mit vos milchome-folk
have they and having gone up is him with which war people

גענענט , און זיינען געקומען אַקעגן דער שטאָט, און האָבן
hobn un shtot der akegn gekumen zainen un genent
have and city the towards having arrived are and approached

געלאַגערט אין צפֿון פֿון עַי; און דער טאָל איז געווען צווישן אים
im tsvishn geven iz tal der un Ai fun tsofn in gelagert
it between having been is valley the and Ai of north in encamped

און צווישן עַי. יב און ער האָט גענומען אַרום פֿינף טויזנט מאַן, און
un man toiznt finf arum genumen hot er un Ai tsvishn un
and men thousand five round taken has he and Ai between and

האָט זיי געשטעלט פֿאַר לויערער צווישן בֵּית-אֵל און צווישן עַי, אין
in Ai tsvishn un Beis-El tsvishn loierer far geshtelt zei hot
in Ai between and Beit-El between lie in wait for stood them has

מערבֿ פֿון עַי. יג אַזוי האָבן זיי אויסגעשטעלט דאָס פֿאָלק , די גאַנצע
gantse di folk dos oisgeshtelt zei hobn azoi Ai fun mayrev
entire the people the deployed they have so Ai of west

מחנה וואָס אין צפֿון פֿון דער שטאָט, און זייער הינטער-חיל אין
in hinter-cheil zeyer un shtot der fun tsofn in vos machne
in rear guard their and city the of north in which camp

מערבֿ פֿון דער שטאָט. און יְהוֹשׁוּעַ איז געגאַנגען אין יענער נאַכט
nacht yener in gegangen iz Yehoshua un shtot der fun mayrev
night that in having gone is Yehoshua and city the of west

אין מיטן טאָל .
tal mitn in
valley midst of in

יד און עס איז געווען , ווי דער מלך פֿון עַי האָט דערזען, אַזוי
azoi derzen hot Ai fun melech der vi geven iz es un
so seen has Ai of king the as having been is it and

האָבן די מענטשן פֿון דער שטאָט זיך גאַיילט, און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un geailt zich shtot der fun mentshn di hobn
self have they and hurried self city the of men the have

9 Yehoshua therefore sent them forth; and they went to the place of ambush, and waited between Beit-El and Ai, on the west side of Ai; but Yehoshua spent that lailah among HaAm.

10 And Yehoshua rose up early in the boker, and mustered HaAm, and went up, he and the Ziknei Yisroel, before HaAm to Ai. 11 And Kol HaAm HaMilchamah that were with him, went up, and drew near, and came before the Ir, and encamped on the north side of Ai; now there was the gey *(valley)* between them and Ai. 12 And he took about chameshet alafim ish, and set them to lie in ambush between Beit-El and Ai, on the west side of the Ir. 13 And when they had set HaAm, even Kol HaMachaneh that was on the north of the Ir, and the ambush to the west of the Ir, Yehoshua went that lailah into the midst of the emek *(valley)*.

14 And it came to pass, when the melech of Ai saw it, that they hastened and rose up early, and the anshei

HaIr went out against Yisroel in the milchamah, he and all his people, at the place, before the Aravah; but he had no da'as that there was an ambush against him set up behind the Ir. [15] And Yehoshua and kol Yisroel let themselves be driven before them, and fled by the derech hamidbar.

[16] And kol HaAm that were in Ai were called together to pursue after them; and they pursued after Yehoshua, and were lured from the Ir. [17] And there was not an ish left in Ai or Beit-El, that went not out after Yisroel; and they left the Ir open, and pursued after Yisroel.

[18] And Hashem said unto Yehoshua, Stretch out the kidon *(javelin)* that is in thy yad toward Ai; for I will give it into thine yad. And Yehoshua stretched out the kidon that he had in his yad toward the Ir. [19] And the ambush arose quickly out of their makom, and they ran as soon as he had stretched out his yad; and they entered into the Ir, and took it, and hastened and set eish to the Ir. [20] And when the men of

געפֿעדערט, און זײַנען אַרויסגעגאַנגען אַקעגן ישׂרָאֵל אויף מלחמה ,
milchome oif Yisroel akegn aroisgegangen zainen un gefedert
battle in Yisroel against having gone forth are and rose early

ער און זײַן גאַנץ פֿאָלק , אין דער אָפּגערעדטער צײַט, פֿאַר דעם פּלוין,
ploin dem far tsait opgeredter der in folk gants zain un er
plain the before time arranged the in people entire his and he

און ער האָט נישט געוווסט אַז לויערער זײַנען אויף אים פֿון הינטער
hinter fun im oif zainen loierer az gevust nisht hot er un
behind from him on are lie in wait that known not has he and

דער שטאָט. ט און יְהוֹשׁוּעַ און גאַנץ ישׂרָאֵל האָבן זיך געמאַכט ווי
vi gemacht zich hobn Yisroel gants un Yehoshua un shtot der
as made self have Yisroel all and Yehoshua and city the

געשלאָגן פֿאַר זיי , און זײַנען אַנטלאָפֿן אויפֿן וועג פֿון מדבר .
midber fun veg oifn antlofn zainen un zei far geshlogn
wilderness of way on fled are and them before being beaten

טז און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס אין עַי איז צונויפֿגערופֿן
tsunoifgerufn iz Ai in vos folk gantse dos un
called together is Ai in which people whole this and

געווואָרן , זיי נאָכצויאָגן ; און זיי האָבן נאָכגעיאָגט
nochgeyogt hobn zei un nochtsuyogn zei gevorn
pursued after have they and run after them having become

יְהוֹשׁוּעַ , און זײַנען אַוועקגעצויגן געווואָרן פֿון דער שטאָט.
shtot der fun gevorn avekgetsoign zainen un Yehoshuaen
city the from having become drawn away are and Yehoshua

יז און עס איז נישט געבליבן אַ מענטש אין עַי און אין בֵּית-אֵל, וואָס איז
iz vos Beis-El in un Ai in mentsh a geblibn nisht iz es un
is which Beit-El in and Ai in man a remained not is it and

נישט אַרויסגעגאַנגען נאָך יִשׂרָאֵל; און זיי האָבן געלאָזט די שטאָט
shtot di gelozt hobn zei un Yisroel noch aroisgegangen nisht
city the allowed have they and Yisroel after having gone forth not

אָפֿן , און נאָכגעיאָגט יִשׂרָאֵל.
Yisroel nochgeyogt un ofen
Yisroel pursued after and open

יח האָט ה געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ : שטרעק אויס דעם שפּיז וואָס
vos shpiz dem ois shtrek Yehoshuaen tsu gezogt Hashem hot
which spear the out stretch Yehoshua to said Hashem has

אין דײַן האַנט אַקעגן דער שטאָט עַי, וואָרעם אין דײַן האַנט וועל איך זי געבן .
gebn zi ich vel hant dain in vorem Ai shtot der akegn hant dain in
give it I will hand your in for Ai city the toward hand your in

און יְהוֹשׁוּעַ האָט אויסגעשטרעקט דעם שפּיז וואָס אין זײַן האַנט אַקעגן
akegn hant zain in vos shpiz dem oisgeshtrekt hot Yehoshua un
toward hand his in which spear the stretched out has Yehoshua and

דער שטאָט. יט און די לויערער זײַנען אויפֿגעשטאַנען אויף גיך פֿון
fun gich oif oifgeshtanen zainen loierer di un shtot der
from quickly on arose are lie in wait the and city the

זייער אָרט , און זיי זײַנען געלאָפֿן וויִ ער האָט אויסגעשטרעקט זײַן האַנט,
hant zain oisgeshtrekt hot er vi gelofn zainen zei un ort zeyer
hand his stretched out had he as run did they and place their

און זײַנען אַריַין אין דער שטאָט, און האָבן זי באַצוווונגען ; און זיי האָבן
hobn zei un batsvungen zi hobn un shtot der in arain zainen un
have they and subjugated it have and city the in enter are and

געאײַלט און האָבן אָנגעצונדן די שטאָט אין פֿײַער. כ און די מענטשן
mentshn di un faier in shtot di ongetsundn hobn un geailt
men the and fire in city the kindled have and hurried

פֿון עַי האָבן זיך אומגעקערט הינטער זיך , און דערזען, ערשט דער
der ersht derzen un zich hinter umgekert zich hobn Ai fun
the look saw and self behind turned around self have Ai of

רויך פֿון דער שטאָט איז אַרויף צום הימל , און זיי האָבן נישט געהאַט
gehat nisht hobn zei un himel tsum aroif iz shtot der fun roich
had not have they and heaven to up is city the of smoke

אין זיך כּוח צו לויפֿן אַהין אָדער אַהער. און דאָס פֿאָלק וואָס איז
iz vos folk dos un aher oder ahin loifn tsu koiech zich in
is which people the and here or there run to strength self in

אַנטלאָפֿן צום מדבר , האָט זיך אומגעקערט אויף די נאָכיאָגער . כא און
un nochyoger di oif umgekert zich hot midber tsum antlofn
and pursuers the upon turned self has wilderness to fled

יְהוֹשׁוּעַ וי גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן געזען אַז די לויערער האָבן
hobn loierer di az gezen hobn Yisroel gants un Yehoshua vi
have lie in wait the that seen have Yisroel all and Yehoshua when

באַצוווּנגען די שטאָט, און אַז דער רויך פֿון דער שטאָט איז אויפֿגעגאַנגען,
oifgegangen iz shtot der fun roich der az un shtot di batsvungen
going up is city the of smoke the that and city the subjugated

אַזוי האָבן זיי זיך אומגעקערט, און האָבן געשלאָגן די מענטשן פֿון עַי.
Ai fun mentshn di geshlogn hobn un umgekert zich zei hobn azoi
Ai of men the struck have and turned self they have so

כב און יענע זיַינען אַרויסגעגאַנגען פֿון דער שטאָט אַקעגן זיי , אַזוי
azoi zei akegn shtot der fun aroisgegangen zainen yene un
so them toward city the from having come out are those and

אַז זיי זיַינען געווען אין מיטן פֿון יִשְׂרָאֵל, די אויף דער זייַט,
zait der oif di Yisroel fun mitn in geven zainen zei az
side this on the ones Yisroel of midst in having been are they that

און די אויף יענער זייַט. און זיי האָבן זיי געשלאָגן ביז זיי נישט
nisht zei biz geshlogn zei hobn zei un zait yener oif di un
not they until struck them have they and side that on the ones and

איבערצולאָזן אַ געבליבענעם אָדער אַנטרונענעם. כג און דעם מלך פֿון עַי
Ai fun melech dem un antrunenem oder geblibenem a ibertsulozn
Ai of king the and refugee or remaining a left behind

האָבן זיי געכאַפּט אַ לעבעדיקן, און אים געבראַכט צו יְהוֹשׁוּעַ .
Yehoshuaen tsu gebracht im un lebedikn a gechapt zei hobn
Yehoshua to brought him and living a caught they have

כד און עס איז געווען , אַז די יִשְׂרָאֵל האָבן געענדיקט
geendikt hobn Yisroel di az geven iz es un
finished have Yisroel the that having been is it and

אויסהרגען אַלע באַווויינער פֿון עַי, אויפֿן פֿעלד אין דעם מדבר
midber dem in feld oifn Ai fun bavoiner ale oishrgen
wilderness the in field on Ai of inhabitants all killing

וואָס זיי האָבן זיי נאָכגעיאָגט אין אים, און זיי זיַינען
zainen zei un im in nochgeyogt zei hobn zei vos
are they and it in pursued after them had they which

אַלע געפֿאַלן דורכן שאַרף פֿון שווערד ביז זיי זיַינען פֿאַרלענדט
farlendt zainen zei biz shverd fun sharf durchn gefaln ale
destroyed are they until sword of edge by the fell all

געווואָרן , האָבן גאַנץ יִשְׂרָאֵל זיך אומגעקערט קיין עַי, און
un Ai kein umgekert zich Yisroel gants hobn gevorn
and Ai to returned self Yisroel all have having become

האָבן זי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שווערד.
shverd fun sharf mitn geshlogn zi hobn
sword of edge with struck it have

Ai looked behind them, they saw, and, hinei, the ashan HaIr *(smoke of the city)* ascended up to Shomayim, and they had no way to flee here or there; and HaAm that fled to the midbar turned back upon the pursuers. 21 And when Yehoshua and kol Yisroel saw that the ambush had taken the Ir, and that the ashan HaIr ascended, then they turned again, and attacked the anshei HaAi. 22 Then these came out of the Ir against them; so they were in the midst of Yisroel, some on this side, and some on that side; and they struck them down, until they left none of them sarid *(remnant, survivor)* or palit *(refugee, fugitive)*. 23 And the melech HaAi they took alive, and brought him to Yehoshua.

24 And it came to pass, when Yisroel had made an end of slaying all the inhabitants of Ai in the sadeh, in the midbar wherein they chased them, and when they were all fallen on the edge of the cherev, until they were consumed, that kol Yisroel returned unto Ai, and struck it with the edge of the cherev.

כה און אַלע וואָס זיַינען געפַאַלן אין יענעם טאָג, פֿון אַ מאַן ביז אַ
a biz man a fun tog yenem in gefaln zainen vos ale un
a unto man a of day that in fallen are which all and

פֿרוי , זיַינען געווען צוועלף טויזנט ; אַלע מענטשן פֿון עַי.
Ai fun mentshn ale toiznt tsvelf geven zainen froi
Ai of people all thousand twelve having been are woman

כו און יְהוֹשׁוּעַ האָט נישט צוריקגעצויגן זיַין האַנט וואָס ער האָט
hot er vos hant zain tsurikgetsoign nisht hot Yehoshua un
has he which hand his withdrawn not has Yehoshua and

אויסגעשטרעקט מיטן שפּיז , ביז ער האָט פֿאַרווויסט אַלע באַווויינער פֿון
fun bavoiner ale farvist hot er biz shpiz mitn oisgeshtrekt
of inhabitants all laid waste has he until spear with stretched out

עַי. כז נאָר די בהמות און דעם זאַקרויב פֿון יענער שטאָט האָבן די
di hobn shtot yener fun zakroib dem un beheimes di nor Ai
the have city that of booty the and beasts the only Ai

יִשְׂרָאֵל געוויבט פֿאַר זיך , אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה וואָס ער האָט
hot er vos Hashem fun vort dos vi azoi zich far geroibt Yisroel
has he which Hashem of word this as so self for pillaged Yisroel

באַפֿוילן יְהוֹשׁוּעַן . כח און יְהוֹשׁוּעַ האָט פֿאַרברענט עַי, און האָט
hot un Ai farbrent hot Yehoshua un Yehoshuaen bafoiln
has and Ai burned up has Yehoshua and Yehoshua commanded

זי געמאַכט פֿאַר אַן אייביקן חורבֿה-הויפֿן , אַ ווייסטעניש ביז אויף
oif biz vistenish a churve-hoifn eibikn an far gemacht zi
on until wasteland a ruin-heap everlasting an for made it

היינטיקן טאָג. כט און דעם מלך פֿון עַי האָט ער אויפֿגעהאַנגען אויף
oif oifgehongen er hot Ai fun melech dem un tog haintikn
on hanged he has Ai of king the and day this very

אַ בוים ביז אָוונטצייַט; און ווי די זון איז אונטערגעגאַנגען, האָט
hot untergegangen iz zun di vi un ovnttsait biz boim a
has going down is sun the when and evening until tree a

יְהוֹשׁוּעַ באַפֿוילן , און מע האָט אַראָפּגענומען זיַין טויטן לייַב
laib toitn zain aropgenumen hot me un bafoiln Yehoshua
body dead his taken down has one and commanded Yehoshua

פֿון דעם בוים , און אים אַוועקגעוואָרפֿן פֿאַר דעם איינגאַנג פֿון דעם
dem fun aingang dem far avekgevorfen im un boim dem fun
the of entrance the before threw down it and tree the from

שטאָטטויער, און מע האָט אויפֿגעשטעלט איבער אים אַ גרויסן הויפֿן
hoifn groisn a im iber oifgeshtelt hot me un shtottoier
heap great a it over set up has one and city gate

שטיינער וואָס שטייט ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz shteit vos shteiner
day this very on until stands which stones

ל דעמצמאָל האָט יְהוֹשׁוּעַ געבויט אַ מזבח צו ה
Hashem tsu mizbeyech a geboit Yehoshua hot dentsmol
Hashem to altar an built Yehoshua has then

אלוקי יִשְׂרָאֵל אויפֿן באַרג עֵיבָל, לא אַזוי ווי משה דער קנעכט
knecht der Moshe vi azoi Eival barg oifn Yisroel Elokei
servant the Moshe as so Eival mount on Yisroel the G-d of

פֿון ה האָט באַפֿוילן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, ווי עס שטייט
shteit es vi Yisroel fun kinder di bafoiln hot Hashem fun
stands it as Yisroel of children the commanded has Hashem of

געשריבן אין בוך פֿון תּוֹרת-משה ; אַ מזבח פֿון גאַנצע
gantse fun mizbeyech a Torat-Moshe fun buch in geshribn
whole of altar an Torah of Moses of book in written

25 And so it was, that all that fell that yom, both of ish and isha, were sheneym asar elef, even kol anshei HaAi. 26 For Yehoshua drew not his yad back, wherewith he stretched out the kidon, until he had utterly destroyed kol yoshvei HaAi. 27 Only the behemah and the plunder of that Ir Yisroel carried off for themselves, according to the Davar Hashem which He commanded Yehoshua. 28 And Yehoshua burned Ai, and made it a tel olam *(heap forever)*, even a desolation unto yom hazeh. 29 And the melech HaAi he hanged on HaEtz until the time of erev; and as soon as the shemesh was down, Yehoshua commanded that they should take his nevelah *(body)* down from HaEtz, and cast it at the petach sha'ar HaIr, and raised thereon a pile of avanim, that remaineth unto Yom Hazeh.

30 Then Yehoshua built a Mizbe'ach unto Hashem Elohei Yisroel in Har Eival, 31 Just as Moshe Eved Hashem commanded the Bnei Yisroel, as it is written in the Sefer Torah Moshe, a Mizbe'ach avanim

שטיינער, וואָס מע האָט אויף זיי נישט אויפֿגעהויבן אַן אײַזן. און
un aizn an oifgehoibn nisht zei oif hot me vos shteiner
and iron an lifted up not them on has one which stones

זיי האָבן אויפֿגעבראַכט אויף אים בראַנדאָפּפֿער צו ה , און
un Hashem tsu brandopfer im oif oifgebracht hobn zei
and Hashem to olah it on brought up have they

געשלאַכט פֿרידאָפּפֿער . לב און ער האָט דאָרטן אויפֿגעשריבן אויף
oif oifgeshribn dortn hot er un fridopfer geshlacht
on written there has he and peace offerings slaughtered

די שטיינער אַן איבערחזרונג פֿון תּורת-משה , וואָס ער האָט
hot er vos Torat-Moshe fun iberchazerung an shteiner di
has he which Torah of Moses of reiteration a stones the

געשריבן אין אָנגעזיכט פֿון די קינדער פֿון ישׂראֵל. לג און גאַנץ
gants un Yisroel fun kinder di fun ongezicht in geshribn
all and Yisroel of children the of face in written

ישׂראֵל, און זייערע עלטסטע און אויפֿזער, און זייערע ריכטער,
richter zeyere un oifzeer un eltste zeyere un Yisroel
judges their and overseers and elders their and Yisroel

זיַנען געשטאַנען פֿון דער זיַט און פֿון יענער זיַט פֿון אָרון, פֿאַר
far oren fun zait yener fun un zait der fun geshtanen zainen
before Aron of side that of and side the of stood are

די כּהנים פֿון שבֿט לֵוִי וואָס האָבן געטראָגן דעם אָרון פֿון
fun oren dem getrogn hobn vos Levi sheyvet fun koyanim di
of Aron the carried have which Levi tribe of kohanim the

ג-טס ברית – אַזוי דער פֿרעמדער וויִ דער איינגעבאָרענער, העלפֿט
helft aingeborener der vi fremder der azoi bris G-ts
half native born the as foreigner the so covenant G-d's

פֿון זיי אַקעגן באַרג גרזים , און העלפֿט פֿון זיי אַקעגן
akegn zei fun helft un Gerizim barg akegn zei fun
against them of half and Gerizim mount against them of

באַרג עיבל, אַזוי ווי משה דער קנעכט פֿון ה האָט פֿון
fun hot Hashem fun knecht der Moshe vi azoi Eival barg
from has Hashem of servant the Moshe as so Eival mount

פֿריער באַפֿוילן , צו בענטשן דאָס פֿאָלק ישׂראֵל. לד און דערנאָך
dernoch un Yisroel folk dos bentshn tsu bafoiln frier
after that and Yisroel people this bless to commanded before

האָט ער גאָלייענט אַלע ווערטער פֿון דער תּורה , די ברכה און
un broche di toyre der fun verter ale geleyent er hot
and blessing the instruction the of words all read he has

די קללה, אַזוי ווי אַלץ וואָס שטייט געשריבן אין בוך פֿון דער
der fun buch in geshribn shteit vos alts vi azoi klole di
the of book in written stands which all that as so curse the

תּורה . לה נישט געווען אַ וואָרט פֿון אַלץ וואָס משה
Moshe vos alts fun vort a geven nisht toyre
Moshe which all that of word a having been not instruction

האָט באַפֿוילן , וואָס יְהוֹשׁוּעַ נישט גאָלייענט פֿאַר דער
der far geleyent nisht hot Yehoshua vos bafoiln hot
the before read not has Yehoshua which commanded has

גאַנצער אײַנזאַמלונג פֿון ישׂראֵל, און די ווײַבער און די קליינע
kleine di un vaiber di un Yisroel fun ainzamlung gantser
small the and wives the and Yisroel of congregation whole

קינדער , און דעם פֿרעמדן וואָס איז מיטגעגאַנגען צווישן זיי .
zei tsvishn mitgegangen iz vos fremdn dem un kinder
them among gone with is which foreigner the and children

shelemot, over which no man hath lift up any barzel *(iron)*; and they offered thereon olot unto Hashem, and sacrificed shelamim. 32 And he wrote there upon the avanim a mishneh *(copy)* Torat Moshe, which he wrote in the presence of the Bnei Yisroel. 33 And Kol Yisroel, and their Zekenim, and shoterim, and their shofetim, stood on this side the Aron and on that side facing the Kohanim the Levi'im, which bore the Aron Brit Hashem, as well the ger as the ezrach *(he that was born among them)*; half of them over against Har Gerizim, and half of them over against Har Eival; just as Moshe Eved Hashem had commanded before, in connection with the blessing of HaAm Yisroel. 34 And afterward he read kol divrei HaTorah, the brocha and kelalah, according to all that is written in the Sefer HaTorah. 35 There was not a davar of all that Moshe commanded, which Yehoshua read not before kol Kehal Yisroel, with the nashim, and the little ones, and the ger that were living among them.

9 And it came to pass, when kol hamelachim which were beyond the Yarden, in the har, and in the Shefelah, and in all the coasts of the Yam Hagadol over against the Levanon, the Chitti, and HaEmori, the Kena'ani, the Perizzi, the Chivi, and the Yevusi, heard thereof; [2] That they gathered themselves together, to make war with Yehoshua and with Yisroel, with one peh *(mouth)*.

[3] And when the inhabitants of Giv'on heard what Yehoshua had done unto Yericho and to Ai, [4] They did work in a cunning, crafty manner, and went and made as if they had been ambassadors, and took old sakkim *(sacks)* upon their donkeys, and skins of yayin, old, and cracked, and mended; [5] And sandals old and patched upon their feet, and selamot ballot *(old garments)* upon them; and all the lechem of their food supply was dry and moldy. [6] And they went to Yehoshua unto the machaneh at Gilgal, and said unto him, and to the Ish Yisroel, We are come from an eretz rechokah *(far country)*; now therefore cut ye a brit with us.

ט און עס איז געווען , אַז אַלע מלכים וואָס אויף
oif vos mlochim ale az geven iz es un
on which kings all that having been is it and

דער זײַט יַרדן , אין דעם געבערג , און אין דער
der in un geberg dem in Yarden zait der
the in and hill country the in Yarden side the

נידערונג , און אויף דעם גאַנצן ברעג פֿון יַם-הַגָּדול ,
Yam-Hagodl fun breg gantsn dem oif un niderung
Great Sea of shore all the on and descent

אַקעגן לְבָנון , דער חִתּי , און דער אֱמורי , דער כְּנַעֲנִי ,
Kenaani der Emori der un Chitti der Levanon akegn
Kena'ani the Emori the and Chitti the Levanon opposite

דער פְּרִזי , דער חִוִי , און דער יְבוסי , האָבן דערהערט, ב אַזוי
azoi derhert hobn Yevusi der un Chivi der Perizzi der
so heard have Yevusi the and Chivi the Perizzi the

האָבן זיי זיך איינגעזאַמלט אין איינעם, מלחמה צו האַלטן
haltn tsu milchome einem in aingezamlt zich zei hobn
fight to war one in gathered self they have

מיט יְהוֹשׁוּעַ און מיט יִשְׂרָאֵל, מיט איין מויל .
moil ein mit Yisroel mit un Yehoshuaen mit
mouth one with Yisroel with and Yehoshua with

ג און די באַווינער פֿון גִּבְעוֹן האָבן געהערט וואָס יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua vos gehert hobn Givon fun bavoiner di un
Yehoshua what heard have Giv'on of inhabitants the and

האָט געטאָן צו יריחו און צו עַי; ד און זיי אויך האָבן געטאָן מיט
mit geton hobn och zei un Ai tsu un Yericho tsu geton hot
with done have also they and Ai to and Yericho to done had

ליסטיקייט, און זיַינען געגאַנגען און האָבן זיך פֿאַרשטעלט אַז זיי
zei az farshtelt zich hobn un gegangen zainen un listikeit
they that disguised self have and having gone are and cunning

זענען שלוחים ; און זיי האָבן גענומען אָפּגענוצטע זעק פֿאַר
far zek opgenitste genumen hobn zei un shluchim zenen
for sacks worn out taken have they and messengers are

זייערע אייזלען , און אָפּגענוצטע און צעשפּאָלטענע און צונויפֿגעבונדענע
tsunoifgebundene un tseshpoltene un opgenitste un eizlen zeyere
split and cracked and worn out and donkeys their

ווײַנלאָגלען, ה און אָפּגעטראָגענע און פֿאַרלאַטעטע שיך אויף זייערע פֿיס,
fis zeyere oif shich farlatete un opgetrogene un vainloglen
feet their on shoes patched up and threadbare and wineskins

און אָפּגעטראָגענע קליידער אויף זיך ; און דאָס גאַנצע ברויט פֿון זייער
zeyer fun broit gantse dos un zich oif kleider opgetrogene un
their of bread all this and self on garments threadbare and

צערונג איז געווען פֿאַרטריקנט אויף ברעקלעך. ו און זיי זיַינען
zainen zei un breklech oif fartriknt geven iz tserung
are they and crumbs on dry having been is victuals

געגאַנגען צו יְהוֹשׁוּעַ אין לאַגער קיין גִּלְגָּל , און האָבן געזאָגט
gezogt hobn un Gilgal kein lager in Yehoshuaen tsu gegangen
said have and Gilgal at camp in Yehoshua to having gone

צו אים און צו די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל: פֿון אַ ווײַט לאַנד זיַינען מיר
mir zainen land vaitn a fun Yisroel fun mener di tsu un im tsu
me are land distance a of Yisroel of men the to and him to

. גערומען , און אַצונד שליסט אונדז אַ ברית
bris a undz shlist atsund un gekumen
covenant a us conclude now and having come

[7] And the Ish Yisroel said unto the Chivi *(Hivites)*, Perhaps ye dwell among us; how then shall we cut a brit with you? [8] And they said unto Yehoshua, We are thy avadim. And Yehoshua said unto them, Who are ye? And from where do ye come? [9] And they said unto him, From an eretz rechokah me'od thy avadim are come because of the Shem of Hashem Eloheicha; for we have heard the report of Him, and all that He did in Mitzrayim, [10] And all that He did to the two melachim of HaEmori, that were beyond the Yarden, to Sichon Melech Cheshbon, and to Og Melech HaBashan, which was at Ashtarot. [11] Therefore Zekeinenu and all the inhabitants of Artzeinu spoke to us, saying, Take food supplies with you for the derech, and go to meet them, and say unto them, We are your avadim; therefore now cut ye a brit with us.

[12] This our lechem we packed cham *(hot)* for our provision out of our batim *(houses)* on the day we came forth to go unto you; but now, hinei, it is dry, and it is moldy; [13] And these skins of yayin,

ז הָאָבן די מענער פֿון ישׂראֵל געזאָגט צו דעם חִוִי : אפֿשר זיצסטו
zitsstu efsher Chivi dem tsu gezogt Yisroel fun mener di hobn
you sit perhaps Chivi the to said Yisroel of men the have

ח הָאָבן ? דיר שליסן אַ ברית איך קען ווי און וויר צווישן אונדז,
hobn bris a shlisn dir ich ken vi un undz tsvishn
have covenant a conclude you(SG) I can how and us among

זיי געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ : דיַינע קנעכט זיַינען מיר. האָט יְהוֹשׁוּעַ
zei gezogt tsu Yehoshuaen daine knecht zainen mir hot Yehoshua
they said to Yehoshuaen your servants are we has Yehoshua

ט הָאָבן זיי וואַנען קומט איר? און פֿון ווער זיַינט איר: געזאָגט צו זיי
hobn zei vanen kumt ir un fun ver zait ir gezogt tsu zei
have they whence come you and of who are you said to them

געקומען זיַינען לאַנד ווייַט אַ זייער איז פֿון זיי: אים געזאָגט צו
gekumen zainen land vaitn a zeyer fun zei im gezogt tsu
having come are land distant a very much from they him said to

דיַינע קנעכט , צוליב דעם נאָמען פֿון ה דיַין ג-ט; ווָאָרעם
vorem G-t dain Hashem fun nomen dem tsulib knecht daine
because G-d your Hashem of name the for sake of servants your

מיר האָבן געהערט זיַין הערונג, און אַלץ ווָאָס ער האָט געטאָן אין
in geton hot er vos alts un herung zain gehert hobn mir
in done has he which all that and report his heard have we

מִצרַיִם , י און אַלץ ווָאָס ער האָט געטאָן צו די צוויי מלכים פֿון
fun mlochim tsvei di tsu geton hot er vos alts un Mitsrayim
of kings two the to done has he which all that and Egypt

דעם אֱמוֹרי ווָאָס אויף יענער זיַיט יַרדן , צו סיחון דעם מלך פֿון
fun melech dem Sichon tsu Yarden zait yener oif vos Emori dem
of king the Sichon to Yarden side other on which Emori the

חֶשבּוֹן , און צו עוֹג דעם מלך פֿון בָּשָׁן ווָאָס אין עַשתָּרוֹת.
Ashtarot in vos Bashan fun melech dem Og tsu un Cheshbon
Ashtarot in which Bashan of king the Og to and Cheshbon

יא הָאָבן צו אונדז געזאָגט אונדזערע עלטסטע, און אַלע באַווינער פֿון
fun bavoiner ale un eltste undzere gezogt undz tsu hobn
of inhabitants all and elders our said us to have

אונדזער לאַנד, אַזוי צו זאָגן : נעמט מיט זיך צערונג אויפֿן וועג, און גייט
geit un veg oifn tserung zich mit nemt zogn tsu azoi land undzer
go and way for victuals self with take say to so land our

זיי אַנטקעגן , און איר זאָלט זאָגן צו זיי : אייַערע קנעכט זיַינען
zainen knecht aiere zei tsu zogn zolt ir un antkegen zei
are servants your them to say shall you and meet them

מיר; און אַצונד שליסט אונדז אַ ברית .
bris a undz shlist atsund un mir
covenant a us conclude now and we

יב דאָס דאָזיקע ברויט אונדזערס – וואַרעמערהייט האָבן מיר זיך
zich mir hobn varemerheit undzers broit dozike dos
self we have warm ours bread this the

פַּאַרשפּייַזט היַזער אונדזערע פֿון דערמיט , אין
farshpaizt hizer undzere fun dermit in
concerning therewith provided provisions in households our

דעם טאָג וואָס מיר זיַינען אַרויסצוגיין צו אייַך, און אַצונד אָט
dem tog vos mir zainen tsu aroistsugein aich un atsund ot
the day which we are go out to you and now behold

איז עס פַּאַרטריקנט, און געוואָרן ברעקלעך. יג און די דאָזיקע
es iz fartriknt un gevorn breklech un di dozike
it is dry and become having crumbs and the this

which we filled,
were chadashim;
and, hinei, they
are cracked; and
these our garments
and our sandals
are become worn
out by reason of
the derech me'od.

וויינלאָגלען, וואָס מיר האָבן אָנגעפֿילט, זיינען געווען נײַ ,
vainloglen wineskins vos mir hobn ongefilt zainen geven nai
which we have filled are having been new

און דאָזיקע , געוואָרן טשעשפּאָלטן זיי זיינען אָט און
un dozike di un gevorn tseshpolten zei zainen ot un
and this the and having become split they are behold and

קלײדער און שיך אונדזערע זיינען אָפּגעטראָגן געוואָרן
kleider un shich undzere zainen opgetrogn gevorn
garments and shoes our are wear out having become

פֿון זייער פֿיל וועג.
fun zeyer fil veg
from very much way

14 And the anashim took
of their food supplies,
and asked not counsel
at the pi Hashem
(mouth of Hashem*)*.
15 And Yehoshua made
shalom with them,
and cut a brit with
them, to let them live;
and the Nasi'im of
the Edah so ratified
by oath unto them.

יד און די מענער האָבן געזומען פֿון זייער צערונג ,
un di mener hobn genumen fun zeyer tserung
and the men have taken of their victuals

טו און הס מויל האָבן זיי נישט געפֿרעגט. און
un Hashems un gefregt nisht zei hobn moil un
and Hashem's and asked not they have mouth and

יְהוֹשׁוּעַ האָט געמאַכט שלום מיט זיי , און זיי
zei un zei mit sholem gemacht hot Yehoshua
them and them with peace made has Yehoshua

געשלאָסן אַ ברית , זיי צו לאָזן לעבן. און די
di un lebn lozn tsu zei bris a geshlosn
the and live let to them covenant a established

פֿירשטן פֿון דער עדה האָבן זיי געשוואָרן .
geshvorn zei hobn eide der fun firshtn
sworn an oath them have assembly the of chieftains

16 And it came to pass
at the end of shloshet
yamim after they
had cut a brit with
them, that they heard
that they were their
kerovim *(neighbors)*,
and that they dwelt
near them. 17 And
the Bnei Yisroel
journeyed, and came
unto their towns on
the yom hashelishi.
Now their towns
were Giv'on, and
Kephirah, and Be'erot,
and Kiryat-Ye'arim.

טז און עס איז געווען צום סוף פֿון דריי טעג
teg drai fun sof tsum geven iz es un
days three of end at the having been is it and

נאָכדעם ווי זיי האָבן זיי געשלאָסן אַ ברית ,
bris a geshlosn zei hobn zei vi nochdem
covenant a established them have they when after

האָבן זיי געהערט אַז זיי זיינען נאָענט צו זיי , און
un zei tsu nont zainen zei az gehert zei hobn un
and them to near are they that heard they have and

אַז זיי זיצן צווישן זיי . יז און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di un zei tsvishn zitsn zei az
Yisroel of children the and them among sit they that

האָבן געצויגן , און זיינען געקומען אין זייערע שטעט
shtet zeyere in gekumen zainen un getsoign hobn
cities their in having come are and moved out have

אויפֿן דריטן טאָג. און זייערע שטעט זיינען געווען
geven zainen shtet zeyere un tog dritn oifn
having been are cities their and day third on

גִּבְעוֹן , און כְּפִירָה , און בְּאֵרוֹת, און קִרְיַת-יְעָרִים .
Kiryat-Yearim un Beerot un Kefirah un Givon
Kiryat-Ye'arim and Be'erot and Kephirah and Giv'on

18 And the Bnei Yisroel
did not strike them
down, because the
Nasi'im of the Edah
had sworn unto them

יח אָבער די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיי נישט געשלאָגן, ווײַל
vail geshlogn nisht zei hobn Yisroel fun kinder di ober
because struck not them have Yisroel of children the but

די פֿירשטן פֿון דער עדה האָבן זיי געשוואָרן ביי ה
Hashem bai geshvorn zei hobn eide der fun firshtn di
Hashem by sworn an oath them have assembly the of chieftains the

by Hashem Elohei Yisroel. And Kol HaEdah murmured against the Nasi'im.

אלוקי ישְׂרָאֵל. און די גאַנצע עדה האָט געמורמלט אויף די
di oif gemurmlt hot eide gantse di un Yisroel Elokei
the against murmured had assembly entire the and Yisroel the G-d of

פֿירשטן .
firshtn
chieftains

[19] But all the Nasi'im said unto Kol HaEdah, We have sworn unto them by Hashem Elohei Yisroel; now therefore we may not touch them. [20] This we will do to them; we will even let them live, lest ketzef *(wrath)* be upon us, because of the shevu'ah *(oath)* which we swore unto them. [21] And the Nasi'im said unto them, Let them live; but let them be woodcutters and water carriers unto Kol HaEdah; as the Nasi'im had promised them.

יט האָבן אַלע פֿירשטן געזאָגט צו דער גאַנצער עדה : מיר האָבן זיי
zei hobn mir eide gantser der tsu gezogt firshtn ale hobn
them have we assembly entire the to said chieftains all have

געשוואָרן ביי ה אלוקי יִשְׂרָאֵל, און מיר טאָרן זיי
zei torn mir un Yisroel Elokei Hashem bai geshvorn
them be allowed to we and Yisroel the G-d of Hashem by sworn an oath

אַצונד נישט אָנרירן . כ דאָס מוזן מיר זיי טאָן, און זיי לאָזן לעבן,
lebn lozn zei un ton zei mir muzn dos onrirn nisht atsund
live let them and do them we must this to touch not now

כדי אויף אונדז זאָל נישט זיין אַ צאָרן פֿון וועגן דער שבֿועה
shvue der vegen fun tsorn a zain nisht zol undz oif kedei
oath the concerning because anger an be not shall us on so that

וואָס מיר האָבן זיי געשוואָרן . כא און די פֿירשטן האָבן אָנגעזאָגט
ongezogt hobn firshtn di un geshvorn zei hobn mir vos
ordered have chieftains the and sworn an oath them have we which

וועגן זיי : זאָלן זיי בליבן לעבן. און זיי זיינען געווָארן
gevorn zainen zei un lebn blaibn zei zoln zei vegen
having become are they and alive remain they shall them concerning

האָלצהעקער און וואַסערשעפֿער פֿאַר דער גאַנצער עדה , אזוי ווי
vi azoi eide gantser der far vasersheper un holtsheker
as so assembly entire the for drawers of water and the hewer of wood

די פֿירשטן האָבן געהייסן וועגן זיי .
zei vegen geheisn hobn firshtn di
them concerning ordered have chieftains the

[22] And Yehoshua called for them, and he spoke unto them, saying, Why have ye beguiled us, saying, Rechokim anachnu from you when ye dwell near us? [23] Now therefore ye are arurim, and there shall none of you be yikaret *(be cut off)* from being eved, and woodcutters and water carriers for the Bais Elohai.

כב און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי גערופֿן , און האָט צו זיי גערעדט,
geredt zei tsu hot un gerufn zei hot Yehoshua un
spoken them to has and summoned them has Yehoshua and

אַזוי צו זאָגן : פֿאַר וואָס איר אונדז גענאַרט , אַזוי צו זאָגן : מיר
mir zogn tsu azoi genart undz ir hot vos far zogn tsu azoi
we say to so deceived us you have what for say to so

זיינען זייער ווייט פֿון אייַך, ווען איר זיצט צווישן אונדז? כג און
un undz tsvishn zitst ir ven aich fun vait zeyer zainen
and us among sit you when you from far very are

אַצונד זאָלט איר זיין פֿאַרשאָלטן, און עס זאָל נישט אויסגיין פֿון אייַך
aich fun oisgein nisht zol es un farsholten zain ir zolt atsund
you from run out not shall it and cursed be you shall now

אַ קנעכט און האָלצהעקער און וואַסערשעפֿער פֿאַר דעם הויז
hoiz dem far vasersheper un holtsheker un knecht a
house the for drawers of water and the hewers of wood and slave a

פֿון מײַן ג-ט.
G-t main fun
G-d my of

[24] And they answered Yehoshua, and said, Because it was certainly told thy avadim, how that Hashem Eloheicha

כד האָבן זיי געענטפֿערט יְהוֹשׁוּעַ , און האָבן געזאָגט: ווײַל
vail gezogt hobn un Yehoshuaen geentfert zei hobn
because said have and Yehoshua answered they have

דערציילט איז דערציילט געווָארן דײַנע קנעכט , דאָס וואָס ה
Hashem vos dos knecht daine gevorn dertseilt iz dertseilt
Hashem which this servants your having become told is told

commanded His Eved Moshe to give you kol HaAretz, and to destroy all the inhabitants of HaAretz from before you, therefore we were greatly afraid for nafshoteinu because of you, so we have done this thing. 25 And now, behold, we are in thine yad; as it seemeth tov and yashar unto thee to do unto us, do.

דיין ג-ט האָט באַפֿוילן זײַן קנעכט משהן , אײַך צו געבן דאָס גאַנצע
gantse dos gebn tsu aich Mosheen knecht zain bafoiln hot G-t dain
entire this give to you Moshe servant his commanded has G-d your

לאַנד, און צו פֿאַרטיליקן אַלע באַווויינער פֿון לאַנד פֿון פֿאַר אײַך, און
un aich far fun land fun bavoiner ale fartiliken tsu un land
and you before from land of inhabitants all destroy to and land

מיר האָבן זייער מורא געקריגן פֿאַר אונדזערע נפֿשות פֿון אײַך;
aich fun nefoshes undzere far gekrign moire zeyer hobn mir
you because of souls our for received fear very much have we

דערום האָבן מיר געטאָן די דאָזיקע זאַך . כה און אַצונד אָט זײַנען
zainen ot atsund un zach dozike di geton mir hobn derum
are behold now and thing this the done we have therefore

מיר אין דײַן האַנט; ווי עס איז גוט און רעכטפֿאַרטיק אין דײַנע אויגן צו
tsu oign daine in rechtfartik un gut iz es vi hant dain in mir
to eyes your in upright and good is it how hand your in we

טאָן מיט אונדז, טו.
tu undz mit ton
do us with do

26 And so did he unto them, and saved them out of the yad of the Bnei Yisroel, that they slaughtered them not.

כו און ער האָט מיט זיי אַזוי געטאָן, און האָט זיי מציל
matsl zei hot un geton azoi zei mit hot er un
rescued them has and done so them with has he and

געווען פֿון דער האַנט פֿון די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, און
un Yisroel fun kinder di fun hant der fun geven
and Yisroel of children the of hand the from having been

זיי האָבן זיי נישט געהרגעט.
geharget nisht zei hobn zei
killed not them have they

27 And Yehoshua made them that day woodcutters and water carriers for the Edah, and for the Mizbe'ach of Hashem, even unto this day, in the makom which He would choose.

כז און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי געמאַכט אין יענעם טאָג פֿאַר
far tog yenem in gemacht zei hot Yehoshua un
for day that in made them has Yehoshua and

האָלצהעקער און פֿאַר וואַסערשעפֿער , פֿאַר דער
der far vasersheper far un holtsheker
the for drawers of water for and the hewers of wood

עדה , און פֿאַר דעם מזבח פֿון ה , ביז אויף
oif biz Hashem fun mizbeyech dem far un eide
on until Hashem of altar the for and assembly

הײַנטיקן טאָג, אין דעם אָרט וואָס ער וועט אויסדערווײַלן.
oisderveilen vet er vos ort dem in tog haintikn
choose will he which place the in day this very

10 Now it came to pass, when Adoni-Tzedek Melech Yerushalayim had heard how Yehoshua had taken Ai, and had utterly destroyed it; just as he had done to Yericho and its melech, so he had done to Ai and its melech; and how the inhabitants of Giv'on had made

י און עס איז געווען , ווי אֲדוֹני-צֶדֶק דער מלך פֿון
fun melech der Adoni-Tsedek vi geven iz es un
of king the Adoni-Tzedek when having been is it and

ירושָׁלַיִם האָט געהערט אַז יְהוֹשׁוּעַ האָט באַצוווּנגען עַי, און
un Ai batsvungen hot Yehoshua az gehert hot Yerushalayim
and Ai subjugated has Yehoshua that heard has Yerushalayim

האָט זי פֿאַרוויסט ; אַז אַזוי ווי ער האָט געטאָן צו יריחו און צו
tsu un Yericho tsu geton hot er vi azoi az farvist zi hot
to and Yericho to done had he as so that laid waste it has

איר מלך , אַזוי האָט ער געטאָן צו עַי און צו איר מלך ; און אַז
az un melech ir tsu un Ai tsu geton er hot azoi melech ir
that and king its to and Ai to done he had so king its

די באַווויינער פֿון גִּבְעוֹן האָבן געמאַכט שלום מיט יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel mit sholem gemacht hobn Givon fun bavoiner di
and Yisroel with peace made had Giv'on of inhabitants the

terms of shalom with Yisroel, and were near them; [2] That they feared greatly, because Giv'on was an ir gedolah, like one of the royal cities, and because it was larger than Ai, and all the men thereof were gibborim. [3] Therefore Adoni-Tzedek Melech Yerushalayim, sent unto Hoham Melech Chevron, and unto Piram Melech Yarmut, and unto Yaphia Melech Lakhish, and unto Devir Melech Eglon, saying, [4] Come up unto me, and help me, that we may attack Giv'on; for it hath made terms of shalom with Yehoshua and with the Bnei Yisroel.

זיַנען געבליבן צווישן זיי ; ב האָבן זיי זייער מורא געקריגן ,
gekrign moire zeyer zei hobn zei tsvishn geblibn zainen
received fear very much they have them among remaining are

וויַיל גִּבְעוֹן איז געווען אַ גרויסע שטאָט, אַזוי ווי איינע פֿון די
di fun eine vi azoi shtot groise a geven iz Givon vail
the of one as like city great a having been is Giv'on because

מלוכה-שטעט , און וויַיל זי איז געווען גרעסער פֿון עַי, און
un Ai fun greser geven iz zi vail un meluche-shtet
and Ai than greater having been is it because and royal cities

אַלע אירע מענטשן זיַנען געווען גיבורים . ג און אֲדוֹנִי-צֶדֶק
Adoni-Tsedek un giborim geven zainen mentshn ire ale
Adoni-Tzedek and warriors having been are men its all

דער מלך פֿון ירוּשָׁלַיִם האָט געשיקט צו הוֹהָם דעם מלך פֿון
fun melech dem Hoham tsu geshikt hot Yerushalayim fun melech der
of king the Hoham to sent has Yerushalayim of king the

חֶבְרוֹן , און צו פִּרְאָם דעם מלך פֿון יַרמות , און צו יָפִיעַ דעם
dem Yafia tsu un Yarmut fun melech dem Piram tsu un Chevron
the Yaphia to and Yarmut of king the Piram to and Chevron

מלך פֿון לָכִישׁ , און צו דבֿיר דעם מלך פֿון עֶגלון , אַזוי צו
tsu azoi Eglon fun melech dem Devir tsu un Lachish fun melech
to so Eglon of king the Devir to and Lakhish of king

זאָגן : ד קומט אַרויף צו מיר, און העלפֿט מיר, און לאָמיר שלאָגן גִּבְעוֹן ,
Givon shlogn lomir un mir helft un mir tsu aroif kumt zogn
Giv'on strike let us and me help and me to up come say

וויַיל זי האָט געמאַכט שלום מיט יְהוֹשׁוּעַ און מיט די קינדער פֿון
fun kinder di mit un Yehoshuaen mit sholem gemacht hot zi vail
of children the with and Yehoshua with peace made has it for

יִשְׂרָאֵל .
Yisroel
Yisroel

[5] Therefore the five kings of HaEmori, the Melech Yerushalayim, the Melech Chevron, the Melech Yarmut, the Melech Lakhish, the Melech Eglon, gathered themselves together, and went up, they and all their machanot, and encamped before Giv'on, and made war against it.

ה האָבן זיך אײַנגעזאַמלט און זיַנען אַרויפֿגעגאַנגען די
di aroifgegangen zainen un aingezamlt zich hobn
the having gone up are and gathered self have

פֿינף מלכים פֿון אֱמוֹרי, דער מלך פֿון ירוּשָׁלַיִם ,
Yerushalayim fun melech der Emori fun mlochim finf
Yerushalayim of king the Emori of kings five

דער מלך פֿון חֶבְרוֹן , דער מלך פֿון יַרמות , דער
der Yarmut fun melech der Chevron fun melech der
the Yarmut of king the Chevron of king the

מלך פֿון לָכִישׁ , דער מלך פֿון עֶגלון , זיי מיט אַלע
ale mit zei Eglon fun melech der Lachish fun melech
all with they Eglon of king the Lakhish of king

זייערע מחנות , און זיי האָבן געלאָגערט אויף גִּבְעוֹן , און
un Givon oif gelegert hobn zei un machnus zeyere
and Giv'on at encamped have they and camps their

מלחמה געהאַלטן אויף איר.
ir oif gehaltn milchome
it against waged war

[6] And the anshei Giv'on sent unto Yehoshua to the machaneh at Gilgal, saying, Abandon

ו האָבן די מענטשן פֿון גִּבְעוֹן געשיקט צו יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshuaen tsu geshikt Givon fun mentshn di hobn
Yehoshua to sent Giv'on of men the have

אין לאַגער קיין גִּלְגָּל , אַזוי צו זאָגן : זאָלסט נישט
nisht zolst zogn tsu azoi Gilgal kein lager in
not you(SG) must say to so Gilgal at camp in

not thy yad from thy avadim; come up to us quickly, save us, help us; for all the melachim of HaEmori that dwell in the har are gathered together against us.

אָפּלאָזן דײַנע הענט פֿון דײַנע קנעכט ; קום אַרויף צו
tsu aroif kum knecht daine fun hent daine oplozen
to up come servants your from hands your release

אונדז אויף גיך , און העלף אונדז, און שטיי אונדז בײַ;
bai undz shtei un undz helf un gich oif undz
by us stand and us help and quickly on us

ווָאָרעם אַלע מלכים פֿון אֱמוֹרי, די באַווויינער פֿון דעם
dem fun bavoiner di Emori fun mlochim ale vorem
the of inhabitants the Emori of kings all because

געבערג , האָבן זיך איינגעזאַמלט אויף אונדז.
undz oif aingezamlt zich hobn geberg
us against gathered self have mountains

[7] So Yehoshua ascended from Gilgal, he, and kol Am HaMilchamah with him, and kol gibborei hachayil. [8] And Hashem said unto Yehoshua, Fear them not; for I have delivered them into thine yad; there shall not an ish of them stand before thee. [9] Yehoshua therefore came unto them pitom, and went up from Gilgal kol halailah. [10] And Hashem threw them into confusion before Yisroel, and struck them with a makkah gedolah at Giv'on, and pursued them along the derech that goeth up to Beit-Choron, and cut them down to Azekah, and to Makkedah.

[7] איז יְהוֹשׁוּעַ אַרויפֿגעגאַנגען פֿון גִלגָל , ער און דאָס גאַנצע
gantse dos un er Gilgal fun aroifgegangen Yehoshua iz
entire this and he Gilgal from having gone up Yehoshua is

מלחמה-פֿאָלק מיט אים, און אַלע העלדישע גיבורים . [8] און ה
Hashem un giborim heldishe ale un im mit milchome-folk
Hashem and warriors heroic all and him with war people

האָט געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ : זאָלסט נישט מורא האָבן פֿאַר
far hobn moire nisht zolst Yehoshuaen tsu gezogt hot
before have fear not you(SG) shall Yehoshua to said has

זיי , ווָאָרעם איך האָב זיי געגעבן אין דײַן האַנט; קיינער פֿון זיי
zei fun keiner hant dain in gegebn zei hob ich vorem zei
them of anyone hand your in given them have I for them

וועט נישט באַשטיין פֿאַר דיר . [9] און יְהוֹשׁוּעַ איז געקומען
gekumen iz Yehoshua un dir far bashtein nisht vet
having come is Yehoshua and you(SG) before stand not will

אויף זיי פּלוצעם ; די גאַנצע נאַכט איז ער אַרויפֿגעגאַנגען פֿון
fun aroifgegangen er iz nacht gantse di plutsem zei oif
from having gone up he is night whole the suddenly them on

גִלגָל . [10] און ה האָט זיי צעטומלט פֿאַר יִשׂרָאֵל; און ער
er un Yisroel far tsetumlt zei hot Hashem un Gilgal
he and Yisroel before perplexed them has Hashem and Gilgal

האָט זיי געשלאָגן אַ גרויסן שלאַק אין גִבעוֹן , און האָט זיי
zei hot un Givon in shlak groisn a geshlogn zei hot
them has and Giv'on in calamity great a struck them has

נאָכגעיאָגט אויף דעם וועג פֿון דעם אַרויפֿגאַנג פֿון בֵּית-חוֹרוֹן ,
Beis-Choron fun aroifgang dem fun veg dem oif nochgeyogt
Beit-Choron of ascent the of way the on pursued after

און זיי געשלאָגן ביז עֲזֵקָה , און ביז מַקֵּדָה .
Makkedah biz un Azekah biz geshlogn zei un
Makkedah until and Azekah until struck them and

[11] And it came to pass, as they fled from before Yisroel, and were in the going down to Beit-Choron, that Hashem cast down avanim gedolot from Shomayim upon them unto Azekah, and they died; they

[11] און עס איז געווען , אַז זיי זיַנען געלאָפֿן
gelofn zainen zei az geven iz es un
run are they when having been is it and

פֿאַר יִשׂרָאֵל, ווען זיי זיַנען געווען אויף דעם
dem oif geven zainen zei ven Yisroel far
the on having been are they when Yisroel before

אַראָפּגעווואָרפֿן פֿון בֵּית-חוֹרוֹן , האָט ה אַראָפּגעגאַנג
aropgevorfen Hashem hot Beis-Choron fun aropgang
threw down Hashem has Beit-Choron of descent

אויף זיי פֿון הימל גרויסע שטיינער, ביז עֲזֵקָה , און
un Azekah biz shteiner groise himel fun zei oif
and Azekah until stones great heaven from them on

were more which died
with avnei habarad
(hail-stones) than
they whom the Bnei
Yisroel slaughtered
with the cherev.

זיי זײַנען געשטאָרבן. מער זײַנען געווען די ווָאס
vos di geven zainen mer geshtorbn zainen zei
which the having been are more died are they

זײַנען געשטאָרבן פֿון די האָגלשטיינער, ווי די
di vi hoglshteiner di fun geshtorbn zainen
the ones than hailstones the from died are

ווָאס די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געהרגעט מיט שווערד.
shverd mitn geharget hobn Yisroel fun kinder di vos
sword with killed have Yisroel of children the which

[12] Then spoke
Yehoshua to
Hashem in the
day when Hashem
delivered up
HaEmori before
the Bnei Yisroel,
and he said in the
sight of Yisroel,

יב דעמצמאָל האָט יְהוֹשׁוּעַ געריידט צו ה – אין
in Hashem tsu geredt Yehoshua hot dentsmol
in Hashem to spoken Yehoshua has then

דעם טאָג ווָאס ה האָט איבערגעגעבן דעם אֱמוֹרי צו
tsu Emori dem ibergegebn hot Hashem vos tog dem
to Emori the delivered has Hashem which day the

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל – און ער האָט געזאָגט פֿאַר די
di far gezogt hot er un Yisroel fun kinder di
the before said has he and Yisroel of children the

אויגן פֿון יִשְׂרָאֵל:
Yisroel fun oign
Yisroel of eyes

Shemesh, stand thou still
upon Giv'on;

זון , שטיי שטיל אין גִּבְעוֹן ,
Givon in shtil shtei zun
Giv'on in silent stand sun

and thou, Yarei'ach, in the
Emek Ayalon.

און לְבָנָה , אין טאָל פֿון אַיָלוֹן !
Ayalon fun tal in Livnah un
Ayalon of valley of in moon and

[13] And the shemesh stood still,

יג און די זון איז שטיל געשטאַנען,
geshtanen shtil iz zun di un
stood standstill is sun the and

the yarei'ach stopped,

און די לבֿנה האָט זיך אָפּגעשטעלט,
opgeshtelt zich hot levone di un
stood still self has moon the and

until the Goy had
avenged themselves
upon their enemies.

ביז דאָס פֿאָלק האָט זיך נוֹקם געווען אָן זײַנע פֿײַנט .
faint zaine on geven noikem zich hot folk dos biz
enemies its on having been avenged self has people the until

Is not this written in
the Sefer HaYasher?
So the shemesh stood
still in the middle
of Shomayim, and
hastened not to go down
about a yom tamim
(whole day). [14] And there
was no day like that
before it or after it,
that Hashem paid heed
unto the voice of an ish;
for Hashem fought for
Yisroel.

דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון יָשָׁר . און די זון האָט
hot zun di un Yesher fun buch in bashribn shoin iz dos
has sun the and Yasher of book in written already is this

זיך אָפּגעשטעלט אין האַלבן הימל , און האָט זיך נישט געאיִלט
geailt nisht zich hot un himel halbn in opgeshtelt zich
hasten not self did and heaven middle in stood still self

אונטערצוגיין אַרום אַ גאַנצן טאָג. יד און אַזאַ טאָג ווי יענער איז נישט
nisht iz yener vi tog aza un tog gantsn a arum untertsugein
not is that as day such and day entire a round go down

געווען , פֿאַר אים אָדער נאָך אים, אַז ה זאָל געהאָרכן
gehorchn zol Hashem az im noch oder im far geven
obey shall Hashem that it after or it before having been

דעם קול פֿון אַ מענטשן ; ווָאַרעם ה האָט מלחמה געהאַלטן
gehaltn milchome hot Hashem vorem mentshn a fun kol dem
waged battle has Hashem for man a of voice the

פֿאַר יִשְׂרָאֵל.
Yisroel far
Yisroel for

15 And Yehoshua returned, and kol Yisroel with him, unto the machaneh at Gilgal. 16 But these five melachim fled, and hid themselves in a me'arah *(cave)* at Makkedah. 17 And it was told Yehoshua, saying, The five melachim are found hiding in a me'arah at Makkedah. 18 And Yehoshua said, Roll avanim gedolot upon the mouth of the me'arah, and post anashim by it to be shomer over them; 19 And stop ye not, but pursue after your enemies, and attack them; allow them not to enter into their towns; for Hashem Eloheichem hath delivered them into your yad.

20 And it came to pass, when Yehoshua and the Bnei Yisroel had made an end of striking them with a makkah gedolah me'od, until they were consumed, that the rest which remained of them entered into fortified cities. 21 And kol HaAm returned to the machaneh to Yehoshua at Makkedah in shalom; none moved his tongue against any of the Bnei Yisroel.

טו אוּן יְהוֹשׁוּעַ אוּן גאַנץ יִשְׂרָאֵל מיט אים האָבן זיך אומגעקערט
umgekert zich hobn im mit Yisroel gants un Yehoshua un
returned self have him with Yisroel all and Yehoshua and

אין לאַגער קיין גִּלְגָּל . טז אוּן די דאָזיקע פֿינף מלכים זיַנען אַנטלאָפֿן,
antlofn zainen mlochim finf dozike di un Gilgal kein lager in
fled are kings five these the and Gilgal to camp into

אוּן האָבן זיך באַהאַלטן אין דער הייל אין מַקֵּדָה . יז איז אָנגעזאָגט
ongezogt iz Makkedah in heil der in bahaltn zich hobn un
told is Makkedah in cave the in hidden self have and

געוואָרן יְהוֹשׁוּעַן , אַזוי צו זאָגן: די פֿינף מלכים זיַנען
zainen mlochim finf di zogn tsu azoi Yehoshuaen gevorn
are kings five the say to so Yehoshua having become

געפֿונען געוואָרן באַהאַלטן אין דער הייל אין מַקֵּדָה . יח האָט
hot Makkedah in heil der in bahaltn gevorn gefunen
has Makkedah in cave the in hidden having become found

יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט: קיַילט צו גרויסע שטיינער צום מויל פֿון דער
der fun moil tsum shteiner groise tsu kaiklt gezogt Yehoshua
the of mouth to stones great to roll said Yehoshua

היל, אוּן שטעלט לעבן איר מענטשן , זיי צו היטן . יט אוּן
un hitn tsu zei mentshn ir lebn shtelt un heil
and keep a watch over to them men it near stand and cave

איר זאָלט אייַך נישט אָפּשטעלן; יאָגט נאָך אייַערע פֿיַינט , אוּן איר
ir un faint aiere noch yogt opshteln nisht aich zolt ir
you and enemies your after pursue stand still not you shall you

זאָלט שלאָגן זייערע הינטערשטע; איר זאָלט זיי נישט לאָזן אַריַינקומען
arainkumen lozn nisht zei zolt ir hintershte zeyere shlogn zolt
come into let not them shall you rear ranks their strike shall

אין זייערע שטעט; וואָרעם ה אלוקיכם האָט זיי געגעבן אין
in gegebn zei hot Elokeichem Hashem vorem shtet zeyere in
in given them has your G-d Hashem because cities their in

אייַער האַנט.
hant aier
hand your

כ אוּן עס איז געווען , אַז יְהוֹשׁוּעַ אוּן די קינדער פֿון
fun kinder di un Yehoshua az geven iz es un
of children the ones and Yehoshua that having been is it and

יִשְׂרָאֵל האָבן זיי געענדיקט שלאָגן זייער אַ גרויסן שלאַק , ביז זיי
zei biz shlak groisn a zeyer shlogn geendikt zei hobn Yisroel
they until calamity great a very strike finished them have Yisroel

זיַנען פֿאַרלענדט געוואָרן , אוּן די געבליבענע וואָס זיַנען
zainen vos geblibene di un gevorn farlendt zainen
are which remaining the and having become destroyed are

געבליבן פֿון זיי , זיַנען אַריַין אין די פֿעסטונגשטעט, כא אַזוי האָט דאָס
dos hot azoi festungshtet di in arain zainen zei fun geblibn
this has so fortified cities the in enter are them from remaining

גאַנצע פֿאָלק זיך אומגעקערט אין לאַגער צו יְהוֹשׁוּעַן קיין מַקֵּדָה
Makkedah kein Yehoshuaen tsu lager in umgekert zich folk gantse
Makkedah to Yehoshua to camp into returned self people entire

בשלום ; קיינער האָט זיַין צונג נישט געשאַרפֿט אַקעגן עמיצן פֿון די
di fun emitsn akegn gesharft nisht tsung zain hot keiner besholem
the of anyone against sharpened not tongue his has no one in peace

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder
Yisroel of children

כב הָאָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט: עפֿנט אויף דאָס מויל פֿון דער הייל, און
un heil der fun moil dos oif efent gezogt Yehoshua hot
and cave the of mouth the up open said Yehoshua has

ברענגט אַרויס צו מיר די דאָזיקע פֿינף מלכים פֿון דער הייל.
heil der fun mlochim finf dozike di mir tsu arois brengt
cave the from kings five this the me to out bring

כג האָבן זיי אַזוי געטאָן; און זיי האָבן אַרויסגעבראַכט צו אים די
di im tsu aroisgebracht hobn zei un geton azoi zei hobn
the him to brought out have they and done so they have

דאָזיקע פֿינף מלכים פֿון דער הייל, דעם מלך פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun melech dem heil der fun mlochim finf dozike
Yerushalayim of king the cave the from kings five this

דעם מלך פֿון חֶברוֹן , דעם מלך פֿון יַרמות , דעם מלך
melech dem Yarmut fun melech dem Chevron fun melech dem
king the Yarmut of king the Chevron of king the

פֿון לָכיש , דעם מלך פֿון עֶגלון . כד און עס איז געווען ,
geven iz es un Eglon fun melech dem Lachish fun
having been is it and Eglon of king the Lakhish of

ווי זיי האָבן אַרויסגעבראַכט די דאָזיקע מלכים צו יְהוֹשׁוּעַ ,
Yehoshuaen tsu mlochim dozike di aroisgebracht hobn zei vi
Yehoshua to kings these the brought out have they as

אַזוי האָט יְהוֹשׁוּעַ גערופֿן אַלע מענער פֿון יִשׂרָאֵל, און ער
er un Yisroel fun mener ale gerufn Yehoshua hot azoi
he and Yisroel of men all summoned Yehoshua has so

האָט געזאָגט צו די לידער פֿון די מלחמה-לײַט וואָס זײַנען
zainen vos milchome-lait di fun lider di tsu gezogt hot
are which war people the of leaders the to said has

מיט אים געגאַנגען : געגענט , טוט אַרויף אײַערע פֿיס אויף די
di oif fis aiere aroif tut genent gegangen im mit
the on feet your up do approach having gone him with

העלדזער פֿון די דאָזיקע מלכים . האָבן זיי געגענט , און האָבן
hobn un genent zei hobn mlochim dozike di fun heldzer
have and approached they have kings these the of necks

אַרויפֿגעטאָן זייערע פֿיס אויף זייערע העלדזער. כה און יְהוֹשׁוּעַ האָט
hot Yehoshua un heldzer zeyere oif fis zeyere aroifgeton
has Yehoshua and necks their on feet their placed

צו זיי געזאָגט: איר זאָלט נישט מורא האָבן און נישט אַנגסטן, זײַט
zait angstn nisht un hobn moire nisht zolt ir gezogt zei tsu
be dread not and have fear not shall you said them to

שטאַרק און פֿעסט , ווארעם אַזוי וועט ה טאָן צו אַלע אײַערע
aiere ale tsu ton Hashem vet azoi vorem fest un shtark
your all to do Hashem will so because resolute and strong

פֿײַנט וואָס איר האָלט מלחמה מיט זיי . כו און יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua un zei mit milchome halt ir vos faint
Yehoshua and them with war wage you which enemies

האָט זיי דערנאָך געשלאָגן, און האָט זיי געטייט , און זיי
zei un geteit zei hot un geshlogn dernoch zei hot
they and put to death them has and struck after that them has

אויפֿגעהאָנגען אויף פֿינף ביימער; און זיי זײַנען געהאַנגען אויף די
di oif gehongen zainen zei un beimer finf oif oifgehongen
the on hung are they and trees five on hanged up

ביז אָוונט . ביימער
ovnt bizn beimer
evening until trees

22 Then said Yehoshua, Open the mouth of the me'arah, and bring out those five melachim unto me out of the me'arah.

23 And they did so, and brought forth those five melachim unto him out of the me'arah, Melech Yerushalayim, Melech Chevron, Melech Yarmut, Melech Lakhish, and Melech Eglon.

24 And it came to pass, when they brought out those melachim unto Yehoshua, that Yehoshua called for kol Ish Yisroel, and said unto the Ketzinei Anshei HaMilchamah which went with him, Come near, put your feet upon the necks of these melachim. And they came near, and put their feet upon the necks of them. 25 And Yehoshua said unto them, Fear not, nor be discouraged, be strong and of good courage; for thus shall Hashem do to all your enemies against whom ye fight. 26 And afterward Yehoshua struck them down, and slaughtered them, and hanged them on chamishah etzim; and they were hanging upon the etzim until the erev.

כז און עס איז געווען אין צייַט פֿון זון-אונטערגאַנג, האָט
hot zun-untergang fun tsait in geven iz es un
has sunset of time in having been is it and
יְהוֹשׁוּעַ באַפֿוילן , און מע האָט זיי אַראָפּגענומען פֿון
fun aropgenumen zei hot me un bafoiln Yehoshua
from taken down them has one and commanded Yehoshua
די ביימער, און זיי אַרײַנגעוואָרפֿן אין דער הייל, וואָס זיי
zei vos heil der in araingevorfn zei un beimer di
they which cave the in thrown into they and trees the
האָבן זיך דאָרטן באַהאַלטן. און מע האָט אַרויפֿגעטאָן גרויסע
groise aroifgeton hot me un bahaltn dortn zich hobn
great placed has one and hidden there self have
שטיינער אויפֿן מויל פֿון דער הייל, ווו זיי ליגן אַזש
azh lign zei vu heil der fun moil oifn shteiner
all the way lie they where cave the of mouth on stones
ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz
day this very on until

כח און יְהוֹשׁוּעַ האָט באַצוווּנגען מַקֵּדָה אין יענעם טאָג, און
un tog yenem in Makkedah batsvungen hot Yehoshua un
and day that in Makkedah captured has Yehoshua and
האָט געשלאָגן זי און איר מלך מיטן שאַרף פֿון שווערד; ער האָט
hot er shverd fun sharf mitn melech ir un zi geshlogn hot
has he sword of edge with king its and it struck has
פֿאַרווייסט זיי און אַלע נפֿשות וואָס אין איר; ער האָט נישט געלאָזט
gelozt nisht hot er ir in vos nefoshes ale un zei farvist
allowed not has he it in which souls all and them laid waste
אַן איבערבלייַב. און ער האָט געטאָן צום מלך פֿון מַקֵּדָה , אַזוי ווי
vi azoi Makkedah fun melech tsum geton hot er un iberblaib an
as so Makkedah of king to done has he and remnant a
ער האָט געטאָן צום מלך פֿון יריחו .
Yericho fun melech tsum geton hot er
Yericho of king to the done has he

כט און יְהוֹשׁוּעַ און גאַנץ יִשְׂרָאֵל מיט אים זיינען
zainen im mit Yisroel gants un Yehoshua un
are him with Yisroel all and Yehoshua and
אַריבערגעגאַנגען פֿון מַקֵּדָה קיין לִבְנָה , און ער האָט
hot er un Livnah kein Makkedah fun aribergegangen
has he and Livnah to Makkedah from having passed over
מלחמה געהאַלטן מיט לִבְנָה . ל און ה האָט אויך זי און איר
ir un zi oich hot Hashem un Livnah mit gehaltn milchome
its and it also has Hashem and Livnah with waged war
מלך געגעבן אין דער האַנט פֿון יִשְׂרָאֵל; און ער האָט זי געשלאָגן מיטן
mitn geshlogn zi hot er un Yisroel fun hant der in gegebn melech
with struck it has he and Yisroel of hand the in given king
שאַרף פֿון שווערד, מיט אַלע נפֿשות וואָס אין איר; ער האָט נישט
nisht hot er ir in vos nefoshes ale mit shverd fun sharf
not did he it in which souls all with sword of edge
געלאָזט אין איר אַן איבערבלייַב. און ער האָט געטאָן צו איר מלך אַזוי
azoi melech ir tsu geton hot er un iberblaib an ir in gelozt
so king its to done has he and remnant a it in allow
ווי ער האָט געטאָן צום מלך פֿון יריחו .
Yericho fun melech tsum geton hot er vi
Yericho of king to done has he as

27 And it came to pass at the time of the going down of the shemesh, that Yehoshua commanded, and they took them down off the etzim, cast them into the me'arah wherein they had been hiding, and laid avanim gedolot on the mouth of the me'arah, which remain until this very day.

28 And that day Yehoshua took Makkedah, and struck it down with the edge of the cherev, and the Melech thereof he utterly destroyed, them, and every nefesh that was therein; he let none remain; and he did to the Melech of Makkedah as he did unto the Melech of Yericho.

29 Then Yehoshua passed from Makkedah, and kol Yisroel with him, unto Livnah, and fought against Livnah; 30 And Hashem delivered it also, and the melech thereof, into the yad Yisroel; and he struck it down with the edge of the cherev, and kol hanefesh therein; he let none remain in it; but did unto the melech thereof as he did unto the melech of Yericho.

לא און יְהוֹשׁוּעַ און גַאנְץ יִשְׂרָאֵל מיט אים זיינען אַריבערגעגאַנגען
aribergegangen zainen im mit Yisroel gants un Yehoshua un
crossed over are him with Yisroel all and Yehoshua and

פֿון לִבְנָה קיין לָכִישׁ , און ער האָט געלאגערט אויף איר און
un ir oif gelegert hot er un Lachish kein Livnah fun
and it by encamped has he and Lakhish to Livnah from

מלחמה געהאַלטן אַקעגן איר. לב און ה האָט געגעבן לָכִישׁ אין
in Lachish gegebn hot Hashem un ir akegn gehaltn milchome
in Lakhish given has Hashem and it against waged war

דער האַנט פֿון יִשְׂרָאֵל; און ער האָט זי באַצוווּנגען אויפֿן צווייטן טאָג, און
un tog tsveitn oifn batsvungen zi hot er un Yisroel fun hant der
and day second on captured it has he and Yisroel of hand the

האָט זי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שווערד, מיט אַלע נפֿשות וואָס אין
in vos nefoshes ale mit shverd fun sharf mitn geshlogn zi hot
in which souls all with sword of edge with struck it has

איר; אַזוי ווי אַלץ וואָס ער האָט געטאָן צו לִבְנָה .
Livnah tsu geton hot er vos alts vi azoi ir
Livnah to done had he which all that as so it

לג דעמצמאָל איז אַרויפֿגעקומען הוֹרָם דער מלך פֿון גֶזֶר צו העלפֿן
helfn tsu Gezer fun melech der Horam aroifgekumen iz dentsmol
help to Gezer of king the Horam come up is then

לָכִישׁ , און יְהוֹשׁוּעַ האָט געשלאָגן אים און זיין פֿאָלק ביז ער האָט
hot er biz folk zain un im geshlogn hot Yehoshua un Lachish
has he until people his and him struck has Yehoshua and Lakhish

אים נישט געלאָזט אַן איבערבלייַב.
iberblaib an gelozt nisht im
remnant a allowed not him

לד און יְהוֹשׁוּעַ און גַאנְץ יִשְׂרָאֵל מיט אים זיינען אַריבערגעגאַנגען
aribergegangen zainen im mit Yisroel gants un Yehoshua un
crossed over are him with Yisroel all and Yehoshua and

פֿון לָכִישׁ קיין עֶגלוֹן , און זיי האָבן געלאגערט אויף איר, און
un ir oif gelegert hobn zei un Eglon kein Lachish fun
and it by encamped have they and Eglon to Lakhish from

מלחמה געהאַלטן אויף איר. לה און זיי האָבן זי באַצוווּנגען אין יענעם
yenem in batsvungen zi hobn zei un ir oif gehaltn milchome
that in captured it have they and it on waged war

טאָג, און האָבן זי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שווערד; און אַלע נפֿשות
nefoshes ale un shverd fun sharf mitn geshlogn zi hobn un tog
souls all and sword of edge with struck it have and day

וואָס אין איר האָט ער פֿאַרווייסט אין יענעם טאָג; אַזוי ווי אַלץ וואָס
vos alts vi azoi tog yenem in farvist er hot ir in vos
which all that as so day that in laid waste he has it in which

ער האָט געטאָן צו לָכִישׁ .
Lachish tsu geton hot er
Lakhish to done had he

לו און יְהוֹשׁוּעַ און גַאנְץ יִשְׂרָאֵל מיט אים זיינען אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen zainen im mit Yisroel gants un Yehoshua un
having gone up are him with Yisroel all and Yehoshua and

פֿון עֶגלוֹן קיין חֶברוֹן , און זיי האָבן מלחמה געהאַלטן אויף
oif gehaltn milchome hobn zei un Chevron kein Eglon fun
on waged war have they and Chevron to Eglon from

איר. לז און זיי האָבן זי באַצוווּנגען , און האָבן זי געשלאָגן מיטן
mitn geshlogn zi hobn un batsvungen zi hobn zei un ir
with struck it have and captured it have they and it

[31] And Yehoshua passed from Livnah, and kol Yisroel with him, unto Lakhish, and encamped against it, and fought against it; [32] And Hashem delivered Lakhish into the yad Yisroel, which took it on the yom hasheni, and struck it down with the edge of the cherev, and kol hanefesh therein, according to all that he had done to Livnah.

[33] Then Horam Melech Gezer came up to help Lakhish; and Yehoshua struck him down and his army, until he had left him none remaining.

[34] And from Lakhish, Yehoshua passed unto Eglon, and kol Yisroel with him; and they encamped against it, and fought against it; [35] And they took it on that day, and struck it down with the edge of the cherev, and kol hanefesh therein he utterly destroyed that day, according to all that he had done to Lakhish.

[36] And Yehoshua went up from Eglon, and kol Yisroel with him, unto Chevron; and they fought against it; [37] And they took it, and struck it down with the edge of the

שאַרף פֿון שוועדד, מיט איר מלך , און אַלע אירע שטעט, און אַלע
ale un shtet ire ale un melech ir mit shverd fun sharf
all and towns its all and king its with sword of edge

נפֿשות וואָס אין איר; ער האָט נישט געלאָזט אַן איבערבלייַב; אַזוי וויִ
vi azoi iberblaib an gelozt nisht hot er ir in vos nefoshes
as so remnant a allow not did he it in which souls

אַלץ וואָס ער האָט געטאָן צו עֶגלון . און ער האָט פֿאַרוויסט זי און
un zi farvist hot er un Eglon tsu geton hot er vos alts
and it laid waste has he and Eglon to done had he which all that

אַלע נפֿשות וואָס אין איר.
ir in vos nefoshes ale
it in which souls all

38 And Yehoshua returned, and kol Yisroel with him, to Devir; and fought against it; 39 And he took it, and the melech thereof, and all the towns thereof; and they struck them down with the edge of the cherev, and utterly destroyed kol nefesh therein; he left none remaining; as he had done to Chevron, so he did to Devir, and to the melech thereof; as he had done also to Livnah, and to its melech.

לח און יְהוֹשׁוּעַ און גאַנץ ישְׂרָאֵל מיט אים האָבן זיך אומגעקערט
umgekert zich hobn im mit Yisroel gants un Yehoshua un
returned self have him with Yisroel all and Yehoshua and

לט קיין דבִּיר , און ער האָט מלחמה געהאַלטן אויף איר. און ער האָט
hot er un ir oif gehaltn milchome hot er un Devir kein
has he and it on waged war has he and Devir to

באַצוווּנגען זי און איר מלך , און אַלע אירע שטעט; און זיי האָבן
hobn zei un shtet ire ale un melech ir un zi batsvungen
have them and towns its all and king its and it captured

זיי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שוועדד, און פֿאַרוויסט אַלע נפֿשות
nefoshes ale farvist un shverd fun sharf mitn geshlogn zei
souls all laid waste and sword of edge with struck they

וואָס אין איר; ער האָט נישט געלאָזט אַן איבערבלייַב. אַזוי וויִ ער האָט
hot er vi azoi iberblaib an gelozt nisht hot er ir in vos
had he as so remnant a allow not did he it in which

געטאָן צו חֶברוֹן , אַזוי האָט ער געטאָן צו דבִּיר און צו איר מלך ;
melech ir tsu un Devir tsu geton er hot azoi Chevron tsu geton
king its to and Devir to done he has so Chevron to done

אַזוי וויִ ער האָט אויך געטאָן צו לִבְנָה און צו איר מלך .
melech ir tsu un Livnah tsu geton oich hot er vi azoi
king its to and Livnah to done also has he as so

40 So Yehoshua subdued kol HaAretz HaHar, and of the Negev, and of the Shefelah, and of the asedot *(slopes)*, and all their melachim; he left none remaining, but utterly destroyed kol haneshamah, as Hashem Elohei Yisroel commanded. 41 And Yehoshua struck them down from Kadesh-Barnea even unto Azah *(Gaza)*, and all the country of Goshen, even unto Giv'on. 42 And all these melachim and their

מ און יְהוֹשׁוּעַ האָט געשלאָגן דאָס גאַנצע לאַנד, דאָס געבערג ,
geberg dos land gantse dos geshlogn hot Yehoshua un
mountain the land entire this struck has Yehoshua and

און דעם דָרום , און די נידערונג , און די אַראָפּגאַנגען, און אַלע
ale un aropgangen di un niderung di un dorem dem un
all and slopes the and descent the and south the and

זייערע מלכים ; ער האָט נישט געלאָזט אַן איבערבלייַב, נִיערט וווּ
vu naiert iberblaib an gelozt nisht hot er mlochim zeyere
where but remnant a allow not did he kings their

נאָר אַן נשמה האָט ער פֿאַרוויסט , אַזוי וויִ ה אלוקי
Elokei Hashem vi azoi farvist er hot neshome an nor
the G-d of Hashem as so laid waste he has soul a now

מא יִשְׂרָאֵל האָט באַפֿוילן . און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי געשלאָגן פֿון
fun geshlogn zei hot Yehoshua un bafoiln hot Yisroel
from struck them has Yehoshua and commanded has Yisroel

קָדֵש-ברנֵעַ און ביז עַזָה , און דאָס גאַנצע לאַנד גוֹשֶׁן , און ביז
biz un Goshen land gantse dos un Azah biz un Kadesh-Barnea
unto and Goshen land whole this and Azah unto and Kadesh-Barnea

מב גִבְעוֹן . און אַלע די דאָזיקע מלכים און זייער לאַנד האָט יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua hot land zeyer un mlochim dozike di ale un Givon
Yehoshua has land their and kings these the all and Giv'on

land did Yehoshua take at one time, because Hashem Elohei Yisroel fought for Yisroel.

43 And Yehoshua returned, and kol Yisroel with him, unto the machaneh at Gilgal.

11 And it came to pass, when Yavin Melech Chatzor had heard those things, that he sent to Yovav Melech Madon, to the Melech Shimron, and to the Melech Akhshaph, 2 And to the melachim to the north, in the har, and the Aravah south of Kinnerot, and in the Shefelah, and in the regions of Dor on the west, 3 And to the Kena'ani on the east and on the west, and to Emori, and the Chitti, and the Perizzi, and the Yevusi in the har, and to the Chivi at the base of Chermon in Eretz HaMitzpah. 4 And they went out, they and all their machanot with them, am rav, even as the sand that is upon the sea in multitude, with susim and chariots rav me'od. 5 And when all these melachim were met together, they came to encamp together at the waters of Merom, to fight against Yisroel.

בַּאֲצוּוּנְגַען אוֹיף אַיין מאָל; וואָרעם ה אֱלוקי יִשְׂרָאֵל האָט
hot Yisroel Elokei Hashem vorem mol ein oif batsvungen
has Yisroel the G-d of Hashem because time one on captured

מלחמה געהאַלטן פַֿאַר יִשְׂרָאֵל.
Yisroel far gehaltn milchome
Yisroel for waged war

מג און יְהוֹשׁוּעַ אוּן גאַנץ יִשְׂרָאֵל מיט אים האָבן זיך
zich hobn im mit Yisroel gants un Yehoshua un
self have him with Yisroel all and Yehoshua and

אומגעקערט אין לאַגער קיין גִּלְגָּל .
Gilgal kein lager in umgekert
Gilgal to camp in returned

יא און עס איז געווען , ווי יָבִין דער מלך פֿון חָצוֹר
Chatsor fun melech der Yavin vi geven iz es un
Chatzor of king the Yavin as having been is it and

האָט דערהערט, אַזוי האָט ער געשיקט צו יוֹבָב דעם מלך פֿון
fun melech dem Yovav tsu geshikt er hot azoi derhert hot
of king the Yovav to sent he has so heard has

מָדוֹן , און צו דעם מלך פֿון שִׁמרוֹן , און צו דעם מלך פֿון
fun melech dem tsu un Shimron fun melech dem tsu un Madon
of king the to and Shimron of king the to and Madon

אַכְשָׁף ; ב און צו די מלכים וואָס אין צפֿון , אין דעם געבערג ,
geberg dem in tsofn in vos mlochim di tsu un Achshaf
mountain the in north in which kings the to and Akhshaph

און אויפֿן פלוין, אין דָּרוֹם פֿון כִּנרוֹת , און אין דער נידערונג , און אין
in un niderung der in un Kinneret fun dorem in ploin oifn un
in and descent the in and Kinnerot of south in plain on and

די געגנטן פֿון *דוֹר, אין מערבֿ ; ג צו דעם כְּנַעֲנִי אין מזרח און
un mizrech in Kenaani dem tsu mayrev in Dor fun gegentn di
and east in Kena'ani the to west in Dor of districts the

אין מערבֿ , און צו דעם אֱמוֹרי, און דעם חִתִּי , און דעם פְּרִזִּי ,
Perizzi dem un Chitti dem un Emori dem tsu un mayrev in
Perizzi the and Chitti the and Emori the to and west in

און דעם יְבוּסִי אין דעם געבערג , און דעם חִוִּי אונטער חֶרמוֹן
Chermon unter Chivi dem un geberg dem in Yevusi dem un
Chermon under Chivi the and mountain the in Yevusi the and

אין לאַנד מִצפָּה . ד און זיי זיינען אַרויסגעגאַנגען , זיי און אַלע
ale un zei aroisgegangen zainen zei un Mitspah land in
all and they having come out are they and Mitzpah land in

זייערע מחנות מיט זיי , פֿיל פֿאָלק , אַזוי ווי דער זאַמד וואָס אויפֿן
oifn vos zamd der vi azoi folk fil zei mit machnus zeyere
on which sand the as so people many them with legions their

ברעג פֿון ים אין פֿילקייט , און פֿערד און רייטוועגן זייער פֿיל .
fil zeyer raitvegn un ferd un filkeit in yam fun breg
many very chariots and horses and multitude in the sea of shore

ה און אַלע די דאָזיקע מלכים האָבן זיך איינגעזאַמלט, און זיינען
zainen un aingezamlt zich hobn mlochim dozike di ale un
are and gathered self have kings these the all and

געקומען , און האָבן אין איינעם געלאַגערט ביי די וואַסערן פֿון
fun vasern di bai gelagert einem in hobn un gekumen
of waters the by encamped together in have and having come

מֵרוֹם , מלחמה צו האַלטן מיט יִשְׂרָאֵל.
Yisroel mit haltn tsu milchome Merom
Yisroel with wage to war Merom

[6] And Hashem said unto Yehoshua, Be not afraid before them; for machar about this time will I deliver them up all slain before Yisroel; thou shalt lame their susim, and burn their merkevot with eish.

[7] So Yehoshua, kol Am HaMilchamah with him, came against them by the waters of Merom pitom *(suddenly)*; and they fell upon them. [8] And Hashem delivered them into the yad Yisroel, who struck them down, and pursued them unto Tzidon Rabbah, and unto Misrephot-Mayim, and unto the Valley of Mitzpeh eastward; and they struck them down, until they left them none sarid *(remaining)*. [9] And Yehoshua did unto them just as Hashem directed him; he lamed their susim, and burned their merkevot with eish.

[10] And Yehoshua at that time turned back, and took Chatzor, and struck down the melech thereof with the cherev; for Chatzor formerly had been the rosh kol hamamlachot haelleh. [11] And they struck down kol hanefesh that were therein with the edge of the cherev, utterly destroying them; there was not left kol neshamah;

[6] האָט ה געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַן : זאָלסט נישט מורא
moire nisht zolst Yehoshuaen tsu gezogt Hashem hot
fear not you(SG) shall Yehoshua to said Hashem has

האָבן פַֿאַר זיי , וואָרעם מאָרגן אַרום דער צייַט, גיב איך זיי אַלע
ale zei ich gib tsait der arum morgn vorem zei far hobn
all them I give time this round tomorrow for them before have

איבער דערשלאָגענע פַֿאַר יִשְׂרָאֵל. זייערע פֿערד זאָלסטו אויסרייַסן, און
un oisraisn zolstu ferd zeyere Yisroel far dershlogene iber
and tear out shall you horses their Yisroel before killed over

זייערע רייַטווועגן זאָלסטו פַֿאַרברענען אין פַֿייַער.
faier in farbrenen zolstu raitvegn zeyere
fire in burn up shall you chariots their

[7] און יְהוֹשׁוּעַ און דאָס גאַנצע מלחמה-פֿאָלק מיט אים זיַינען
zainen im mit milchome-folk gantse dos un Yehoshua un
are him with war people entire this and Yehoshua and

געקומען אויף זיי פֿלוצעם ביַי די וואַסערן פֿון מֵרוֹם , און זיי
zei un Merom fun vasern di bai plutsem zei oif gekumen
they and Merom of waters the at suddenly them on having come

זיַינען אָנגעפַֿאַלן אויף זיי . [8] און ה האָט זיי געגעבן אין דער
der in gegebn zei hot Hashem un zei oif ongefaln zainen
the in given them has Hashem and them on fell on are

האַנט פֿון יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן זיי געשלאָגן, און זיי נאָכגעיאָגט
nochgeyogt zei un geshlogn zei hobn zei un Yisroel fun hant
pursued after they and struck them have they and Yisroel of hand

ביז גרויס-צידון , און ביז מִשְׂרְפוֹת-מַיִם , און ביז דעם
dem biz un Misrefot-Mayim biz un Grois-Tsidon biz
the unto and Misrephot-Mayim unto and Tzidon Rabbah unto

טאָל פֿון מִצְפֵּה צו מזרח ; און זיי האָבן זיי געשלאָגן ביז
biz geshlogn zei hobn zei un mizrech tsu Mitspeh fun tal
until struck them have they and east to Mitzpeh of valley of

זיי נישט צו לאָזן אַן איבערבליַיב. [9] און יְהוֹשׁוּעַ האָט צו זיי געטאָן
geton zei tsu hot Yehoshua un iberblaib an lozn tsu nisht zei
done them to has Yehoshua and remnant a left to not they

אַזוי ווי ה האָט אים אָנגעזאָגט; זייערע פֿערד האָט ער אויסגעריסן,
oisgerisn er hot ferd zeyere ongezogt im hot Hashem vi azoi
tear out he has horses their ordered him has Hashem as so

און זייערע רייַטווועגן, האָט ער פַֿאַרברענט אין פַֿייַער.
faier in farbrent er hot raitvegn zeyere un
fire in burned up he has chariots their and

[10] און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיך אומגעקערט אין יענער צייַט, און האָט
hot un tsait yener in umgekert zich hot Yehoshua un
has and time that in turned back self has Yehoshua and

באַצוווּנגען חָצוֹר , און איר מלך ער האָט ער געשלאָגן מיטן שווערד;
shverd mitn geshlogn er hot melech ir un Chatsor batsvungen
sword with struck he has king its and Chatzor captured

וואָרעם חָצוֹר איז פֿריער געווען דאָס הויפּט פֿון אַלע די דאָזיקע
dozike di ale fun hoipt dos geven frier iz Chatsor vorem
these the all of head the having been before is Chatzor because

קיניגרייַכן . [11] און זיי האָבן דערשלאָגן אַלע נפֿשות וואָס אין איר מיטן
mitn ir in vos nefoshes ale dershlogn hobn zei un kinigraichn
with it in which souls all kill have they and kingdoms

שאַרף פֿון שווערד – פַֿאַרווויסט ; עס איז נישט געבליבן קיין לעבעדיקער
lebediker kein geblibn nisht iz es farvist shverd fun sharf
living any left not is it laid waste sword of edge

and with eish he burned Chatzor. 12 And all the towns of those melachim, and all the melachim of them, did Yehoshua take, and struck them down with the edge of the cherev, and he utterly destroyed them, just as Moshe Eved Hashem commanded.

13 But as for the towns that stood on their tel *(mound, old site)*, Yisroel burned none of them, except Chatzor only; that did Yehoshua burn. 14 And all the plunder of these towns, and the behemah, the Bnei Yisroel carried off for themselves; but kol haAdam they struck down with the edge of the cherev, until they had destroyed them, neither left they kol neshamah. 15 Just as Hashem commanded Moshe His Eved, so did Moshe command Yehoshua, and so did Yehoshua; he left nothing undone of all that Hashem commanded Moshe.

16 So Yehoshua took kol HaAretz hazot, the har, and kol haNegev, and kol Eretz HaGoshen, and the Shefelah, and the Aravah, and the har Yisroel, and Shefelah; 17 Even from the Har HeChalak, that goeth up to Se'ir, even unto

נשמה ; און חָצוֹר הָאָט ער פַֿאַרברענט אין פַֿיַיער. יב און אַלע שטעט
shtet ale un faier in farbrent er hot Chatsor un neshome
cities all and fire in burned up he has Chatzor and soul

פֿון די דאָזיקע מלכים , און אַלע זייערע מלכים , האָט יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua hot mlochim zeyere ale un mlochim dozike di fun
Yehoshua has kings their all and kings these the of

באַצוווּנגען , און זיי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שווערד – זיי
zei shverd fun sharf mitn geshlogn zei un batsvungen
them sword of edge with struck them and captured

פַֿאַרוויסט , אַזוי ווי משה דער קנעכט פֿון ה האָט באַפֿוילן .
bafoiln hot Hashem fun knecht der Moshe vi azoi farvist
commanded has Hashem of servant the Moshe as so laid waste

יג אָבער אַלע שטעט וואָס זיינען שטיין אויף זייערע בערגל ,
bergel zeyere oif shtein zainen vos shtet ale ober
mound their on standing are which cities all however

זיי האָט יִשְׂרָאֵל נישט פַֿאַרברענט; בלויז חָצוֹר אַליין האָט יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua hot alein Chatsor bloiz farbrent nisht Yisroel hot zei
Yehoshua has alone Chatzor only burned up not Yisroel has them

פַֿאַרברענט. יד און דעם גאַנצן זאַקרויב פֿון די דאָזיקע שטעט, און
un shtet dozike di fun zakroib gantsn dem un farbrent
and cities these the of booty all the and burned up

די בהמות , האָבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געוויבט פַֿאַר זיך ; נאָר
nor zich far geroibt Yisroel fun kinder di hobn beheimes di
but self for pillaged Yisroel of children the have beasts the

אַלע מענטשן האָבן זיי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שווערד ביז זיי
zei biz shverd fun sharf mitn geshlogn zei hobn mentshn ale
they until sword of edge with struck they have men all

האָבן זיי פַֿאַרטיליקט ; זיי האָבן נישט איבערגעלאָזט קיין לעבעדיקן
lebedikn kein ibergelozt nisht hobn zei fartilikt zei hobn
living any left behind not have they exterminated them had

נשמה . טו אַזוי ווי ה האָט באַפֿוילן זיין קנעכט משהן ,
Mosheen knecht zain bafoiln hot Hashem vi azoi neshome
Moshe servant his commanded has Hashem as so soul

אַזוי האָט משה באַפֿוילן יְהוֹשׁוּעַ , און אַזוי האָט יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua hot azoi un Yehoshuaen bafoiln Moshe hot azoi
Yehoshua has so and Yehoshua commanded Moshe has so

געטאָן. ער האָט נישט אויסגעלאָזט אַ זאַך פֿון אַלץ וואָס ה האָט
hot Hashem vos alts fun zach a oisgelozt nisht hot er geton
has Hashem which all that of thing a left out not has he done

באַפֿוילן משהן .
Mosheen bafoiln
Moshe commanded

טז און יְהוֹשׁוּעַ האָט איינגענומען דאָס דאָזיקע גאַנצע לאַנד, דאָס
dos land gantse dozike dos aingenumen hot Yehoshua un
the land entire this the captured has Yehoshua and

געבערג , און דעם גאַנצן דָּרום , און דאָס גאַנצע לאַנד גּוֹשֶׁן , און
un Goshen land gantse dos un dorem gantsn dem un geberg
and Goshen land entire this and south entire the and mountain

די נידערונג , און דעם פּלוין, און דאָס געבערג פֿון יִשְׂרָאֵל, און זיין
zain un Yisroel fun geberg dos un ploin dem un niderung di
its and Yisroel of hill country this and plain the and descent the

יז נידערונג , פֿון דעם גלאַטן בארג וואָס גייט אַרויף צו שֵׂעִיר, און ביז
biz un Seir tsu aroif geit vos barg glatn dem fun niderung
unto and Se'ir to up go which mount smooth the of descent

בַּעַל-גָּד אין טאָל פֿון לבָּנון , אונטער באַרג חֶרמוֹן ; און אַלע
ale un Chermon barg unter Levanon fun tal in Baal-Gad
all and Chermon mount under Levanon of valley of in Ba'al-Gad

זייערע מלכים האָט ער באַצוווּנגען , און זיי געשלאָגן און זיי
zei un geshlogn zei un batsvungen er hot mlochim zeyere
them and struck them and conquered he has kings their

געטייט .
geteit
caused to die

Ba'al-Gad in the valley of the Levanon under Mt Chermon; and all their melachim he took, and struck them down, and slaughtered them.

יח פֿיל טעג האָט יְהוֹשׁוּעַ געפֿירט מלחמה מיט אַלע די דאָזיקע
dozike di ale mit milchome gefirt Yehoshua hot teg fil
these the all with war led Yehoshua has days many

מלכים . יט נישט געווען אַ שטאָט וואָס האָט געמאַכט שלום
sholem gemacht hot vos shtot a geven nisht mlochim
peace made has which city a having been not kings

מיט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אָחוץ דער חִוִּי , די באַווויינער
bavoiner di Chivi der achuts Yisroel fun kinder di mit
inhabitants the Chivi the aside from Yisroel of children the with

פֿון גִּבְעוֹן ; אַלץ האָבן זיי איינגענומען מיט מלחמה . כ וואָרעם עס
es vorem milchome mit aingenumen zei hobn alts Givon fun
it for war with took in they have all Giv'on of

איז געווען פֿון ה , צו שטאַרקן זייער האַרץ אויף מלחמה
milchome oif harts zeyer shtarkn tsu Hashem fun geven iz
war to heart their strong to Hashem from having been is

מיט יִשְׂרָאֵל, אַז מע זאָל זיי פֿאַרווייסטן, כּדי זיי זאָל נישט
nisht zol zei kedei farvistn zei zol me az Yisroel mit
not shall they so that destroy them shall one that Yisroel with

זיין קיין לייַטזעליקייט, נייַערט אַז מע זאָל זיי פֿאַרטיליקן, אַזוי ווי
vi azoi fartiliken zei zol me az naiert laitzelikeit kein zain
as so destroy them shall one that rather favor any be

ה האָט באַפֿוילן משהן .
Mosheen bafoiln hot Hashem
Moshe commanded has Hashem

[18] Yehoshua made milchamah yamim rabbim with all those melachim. [19] There was not an ir that made terms of shalom with the Bnei Yisroel, except Chivi the inhabitants of Giv'on; all others they took in milchamah. [20] For it was of Hashem to harden their hearts, that they should come against Yisroel in milchamah, that he might destroy them utterly, that there might be to them no techinnah *(mercy plea)*, but that he might destroy them, just as Hashem commanded Moshe.

כא און יְהוֹשׁוּעַ איז געקומען אין יענער צייַט, און האָט פֿאַרשניטן
farshnitn hot un tsait yener in gekumen iz Yehoshua un
be cut off has and time that in having come is Yehoshua and

די עֲנָקים פֿון דעם גערבערג , פֿון חֶברוֹן , פֿון דבִּיר , פֿון עֲנָב ,
Anav fun Devir fun Chevron fun geberg dem fun Anakim di
Anav from Devir from Chevron from mountain the from Anakim the

און פֿון גאַנצן גערבערג פֿון יהוּדה , און פֿון גאַנצן גערבערג פֿון
fun geberg gantsn fun un Yehudah fun geberg gantsn fun un
of mountain entire from and Yehudah of mountains all from and

יִשְׂרָאֵל; מיט זייערע שטעט האָט זיי יְהוֹשׁוּעַ פֿאַרווייסט . כב עס זיינען
zainen es farvist Yehoshua zei hot shtet zeyere mit Yisroel
are it laid waste Yehoshua them has cities their with Yisroel

נישט איבערגעבליבן קיין עֲנָקים אין לאַנד פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun kinder di fun land in Anakim kein ibergebliben nisht
Yisroel of children the of land in Anakim any remained over not

נאָר אין עַזָּה , אין גַּת , און אין אַשדּוֹד , זיינען זיי געבליבן .
geblibn zei zainen Ashdod in un Gat in Azah in nor
remained they are Ashdod in and Gat in Azah in however

כג און יְהוֹשׁוּעַ האָט אינגאַנצן דאָס גאַנצע לאַנד, אַזוי ווי אַלץ וואָס
vos alts vi azoi land gantse dos aingenumen hot Yehoshua un
which all as so land entire this took in has Yehoshua and

[21] And at that time came Yehoshua, and cut off the Anakim from the har, from Chevron, from Devir, from Anav, from kol har Yehudah, from kol har Yisroel; Yehoshua destroyed them utterly with their towns. [22] There were none of the Anakim left in the Eretz Bnei Yisroel; only in Azah *(Gaza)*, in Gat, and in Ashdod, there remained. [23] So Yehoshua took Kol HaAretz, according to all that Hashem said unto

Moshe; and Yehoshua gave it for a nachalah unto Yisroel according to their divisions by their shevatim. And HaAretz rested from milchamah.

12 Now these are the melachim HaAretz, which the Bnei Yisroel conquered, and possessed their land beyond the Yarden toward the rising of the shemesh, from the Arnon Valley unto Mt Chermon, and kol HaAravah on the east; [2] Sichon Melech HaEmori, who reigned in Cheshbon, and ruled from Aro'er, which is upon the rim of the Arnon Valley, and from the middle of the valley, and from half Gil'ad, even unto the River Yabbok, which is the border of the Bnei Ammon; [3] And from the Aravah to the Yam Kinnerot on the east, and unto the Yam HaAravah, even the Yam HaMelach on the east, derech to Beit-HaYeshimot; and from the south, below Ashdot-HaPisgah; [4] And the territory of Og Melech HaBashan, from the last of the Repha'im, that reigned at Ashtarot and at Edre'i, [5] And reigned in Mt Chermon, and in Salkhah, and in kol HaBashan, unto the border of the Geshuri and the Ma'akhati, and half Gil'ad, the border of Sichon Melech Cheshbon.

ה האָט געריעדט צו משהן ; און יְהוֹשׁוּעַ האָט עס געגעבן פַּאַר
far gegebn es hot Yehoshua un Mosheen tsu geredt hot Hashem
for given it has Yehoshua and Moshe to spoken has Hashem

אַ נחלה צו יִשְׂרָאֵל לויט זייערע אינטיילונגען נאָך זייערע
zeyere noch ainteilungen zeyere loit Yisroel tsu nachle a
their after divisions their according to Yisroel to inheritance a

שבָטים . און דאָס לאַנד איז געווען רויִק פֿון מלחמה .
milchome fun ruik geven iz land dos un shvotim
war from rested having been is land this and tribes

יב און דאָס זיַנען די מלכים פֿון לאַנד וואָס די קינדער פֿון
fun kinder di vos land fun mlochim di zainen dos un
of children the which land of kings the are these and

יִשְׂרָאֵל האָבן געשלאָגן , און געאַרבט זייער לאַנד אויף יענער זיַיט
zait yener oif land zeyer gearbt un geshlogn hobn Yisroel
side other on land their possessed and struck have Yisroel

יַרדן , צו זונאויפגאַנג , פֿון טאָל אַרנון ביז באַרג חֶרמוֹן ,
Chermon barg biz Arnon tal fun zunoifgang tsu Yarden
Chermon mount unto Arnon valley of from sunrise toward Yarden

און דעם גאַנצן פּלוין צו מזרח : ב סיחון דער מלך פֿון אֱמוֹרי
Emori fun melech der Sichon mizrech tsu ploin gantsn dem un
Emori of king the Sichon east to plain entire the and

וואָס איז געזעסן אין חֶשבּוֹן , וואָס האָט געוועלטיקט פֿון עַרוֹעֵר
Aroer fun geveltikt hot vos Cheshbon in gezesn iz vos
Aro'er from ruled has which Cheshbon in settled is which

וואָס ביים ברעג טאָל אַרנון און אין מיטן טאָל , און
un tal mitn in un Arnon tal breg baim vos
and valley of the middle in and Arnon valley of edge of at which

איבער האַלב גִּלְעָד , און ביז דעם טיַיך יַבּוֹק , דעם געמאַרק פֿון די
di fun gemark dem Yabbok taich dem biz un Gilad halb iber
the of boundary the Yabbok river the unto and Gil'ad half over

קינדער פֿון עַמּוֹן , ג און איבער דעם פּלוין ביזן ים כִּנרוֹת , צו
tsu Kinneret yam bizn ploin dem iber un Amon fun kinder
to Kinnerot the sea unto plain the over and Ammon of children

מזרח , און ביז דעם ים פֿון פּלוין , דעם ים-הַמֶּלַח , צו
tsu Yam-HaMelach dem ploin fun yam dem biz un mizrech
to the Dead Sea the plain of the sea the unto and east

מזרח , אויפֿן וועג צו בֵּית-ישימוֹת ; און אין דָּרום , אונטער די
di unter dorem in un Beis-Yeshimot tsu veg oifn mizrech
the under south in and Beit-HaYeshimot to way on east

אַראָפּגאַנגען פֿון פּסגָה . ד און דער געמאַרק פֿון עוֹג מלך פֿון
fun melech dem Og fun gemark der un Pisgah fun aropgangen
of king the Og of boundary the and Pisgah of descents

בָּשָׁן , פֿון דעם רעשט פֿון די רפָאים , וואָס איז געזעסן אין עַשתָּרוֹת ,
Ashtarot in gezesn iz vos Refaim di fun resht dem fun Bashan
Ashtarot in settled is which Repha'im the of rest the of Bashan

און אין אֶדרֶעִי , ה און האָט געוועלטיקט איבער באַרג חֶרמוֹן , און איבער
iber un Chermon barg iber geveltikt hot un Edrei in un
over and Chermon mount over rules has and Edre'i in and

סַלכָה , און איבער גאַנץ בָּשָׁן , ביז דעם געמאַרק פֿון דעם גשורי ,
Geshuri dem fun gemark dem biz Bashan gants iber un Salchah
Geshuri the of boundary the unto Bashan all over and Salkhah

און דעם מַעֲכָתי , און איבער האַלב גִּלְעָד – דעם געמאַרק פֿון סיחון
Sichon fun gemark dem Gilad halb iber un Maachati dem un
Sichon of border the Gil'ad half over and Ma'akhati the and

[6] These did Moshe Eved Hashem and the Bnei Yisroel conquer; and Moshe Eved Hashem gave it for a possession unto the Reuveni, and the Gadi, and the half shevet HaMenasheh.

[א] דעם מלך פֿון חֶשבּוֹן . משה דער קנעכט פֿון ה , און די
di un Hashem fun knecht der Moshe Cheshbon fun melech dem
the and Hashem of servant the Moshe Cheshbon of king the

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, האָבן זיי געשלאָגן, און משה דער קנעכט פֿון
fun knecht der Moshe un geshlogn zei hobn Yisroel fun kinder
of servant the Moshe and struck them have Yisroel of children

ה האָט עס געגעבן פֿאַר אַן אַרב צו די ראובֿנים , און צו
tsu un Reuvenim di tsu arav an far gegebn es hot Hashem
to and Reuveni the to inheritance an for given it has Hashem

די גָדים , און צום האַלבן שבֶּט מנַשֶׁה .
Menasheh sheyvet halbn tsum un Gadim di
Menasheh tribe half to and Gadi the

[7] And these are the melachim of HaAretz which Yehoshua and the Bnei Yisroel conquered on the west side of the Yarden, from Ba'al-Gad in the valley of Levanon even unto the Har HeChalak, that goeth up to Se'ir; which Yehoshua gave unto the Shivtei Yisroel for a yerushah *(possession)* according to their divisions; [8] In the har, and in the Shefelah, and in the Aravah, and in the slopes, and in the midbar, and in the Negev; the Chitti, HaEmori, and the Kena'ani, the Perizzi, the Chivi, and the Yevusi;

[ז] און דאָס זיַנען די מלכים פֿון לאַנד וואָס יְהוֹשׁוּעַ און די
di un Yehoshua vos land fun mlochim di zainen dos un
the and Yehoshua which land of kings the are this and

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן געשלאָגן אויף דער זיַיט יַרדן צו מערבֿ , פֿון
fun mayrev tsu Yarden zait der oif geshlogn hobn Yisroel fun kinder
of west to Yarden side the on struck have Yisroel of children

בַּעַל-גָד אין טאָל פֿון לבָּנוֹן , און ביז דעם גלאַטן בארג
barg glatn dem biz un Levanon fun tal in Baal-Gad
mountain smooth the unto and Levanon of valley of in Ba'al-Gad

וואָס גייט אַרויף צו שֵׂעִיר; און יְהוֹשׁוּעַ האָט עס געגעבן די שבֶּטים
shvotim di gegebn es hot Yehoshua un Seir tsu aroif geit vos
tribes the given it has Yehoshua and Se'ir to up go which

[ח] פֿון יִשׂרָאֵל פַֿאר אַן אַרב לויט זייערע איינטיילונגען;
in ainteilungen zeyere loit arav an far Yisroel fun
in divisions their according inheritance an for Yisroel of

דעם געבערג , און אין דער נידערונג , און אין דעם פּלוין, און אויף די
di oif un ploin dem in un niderung der in un geberg dem
the on and plain the in and descent the in and mountain the

אַראָפּגאַנגען, און אין מדבר , און אין דעם דָרום ; דער חִתּי , דער
der Chitti der dorem dem in un midber in un aropgangen
the Chitti the south the in and wilderness in and descents

אֱמוֹרי, און דער כְּנַעֲני , דער פְּרִזי , דער חִוִי , און דער יְבוּסי .
Yevusi der un Chivi der Perizzi der Kenaani der un Emori
Yevusi the and Chivi the Perizzi the Kena'ani the and Emori

[9] The Melech Yericho, one;

[ט] דער מלך פֿון יריחוֹ , איינער;
einer Yericho fun melech der
one Yericho of king the

the Melech Ai, which is near Beit-El, one;

דער מלך פֿון עַי וואָס לעבן בֵּית-אֵל, איינער;
einer Beis-El lebn vos Ai fun melech der
one Beit-El near which Ai of king the

[10] The Melech Yerushalayim, one;

[י] דער מלך פֿון ירושָׁלַיִם , איינער;
einer Yerushalayim fun melech der
one Yerushalayim of king the

the Melech Chevron, one;

דער מלך פֿון חֶברוֹן , איינער;
einer Chevron fun melech der
one Chevron of king the

[11] The Melech Yarmut, one;

[יא] דער מלך פֿון יַרמוּת , איינער;
einer Yarmut fun melech der
one Yarmut of king the

the Melech Lakhish, one;

דער מלך פֿון לָכיש , איינער;
einer Lachish fun melech der
one Lakhish of king the

[12] The Melech Eglon, one;
יב דער מלך פֿון עֶגלוֹן , איינער;
einer Eglon fun melech der
one Eglon of king the

the Melech Gezer, one;
דער מלך פֿון גֶזֶר , איינער;
einer Gezer fun melech der
one Gezer of king the

[13] The Melech Devir, one;
יג דער מלך פֿון דבִּיר , איינער;
einer Devir fun melech der
one Devir of king the

the Melech Geder, one;
דער מלך פֿון גֶדֶר , איינער;
einer Gedor fun melech der
one Geder of king the

[14] The Melech Chormah, one;
יד דער מלך פֿון חָרמָה , איינער;
einer Chormah fun melech der
one Chormah of king the

the Melech Arad, one;
דער מלך פֿון עָרָד , איינער;
einer Arad fun melech der
one Arad of king the

[15] The Melech Livnah, one;
טו דער מלך פֿון לִבנָה , איינער;
einer Livnah fun melech der
one Livnah of king the

the Melech Adullam, one;
דער מלך פֿון עֲדוּלָם , איינער;
einer Adulam fun melech der
one Adullam of king the

[16] The Melech Makkedah, one;
טז דער מלך פֿון מַקֵדָה , איינער;
einer Makkedah fun melech der
one Makkedah of king the

the Melech Beit-El, one;
דער מלך פֿון בֵּית-אֵל, איינער;
einer Beis-El fun melech der
one Beit-El of king the

[17] The Melech Tapuach, one;
יז דער מלך פֿון תַפּוּחַ , איינער;
einer Tapuach fun melech der
one Tapuach of king the

the Melech Chepher, one;
דער מלך פֿון חֵפֶר , איינער;
einer Chefer fun melech der
one Chepher of king the

[18] The Melech Aphek, one;
יח דער מלך פֿון אַפֵק , איינער;
einer Afek fun melech der
one Aphek of king the

the Melech Lasharon, one;
דער מלך איבערן שָרוֹן , איינער;
einer Sharon ibern melech der
one Sharon over king the

[19] The Melech Madon, one;
יט דער מלך פֿון מָדוֹן , איינער;
einer Madon fun melech der
one Madon of king the

the Melech Chatzor, one;
דער מלך פֿון חָצוֹר , איינער;
einer Chatsor fun melech der
one Chatzor of king the

[20] The Melech Shimron-Meron, one;
כ דער מלך פֿון שִמרוֹן-מרוֹן , איינער;
einer Shimron-mron fun melech der
one Shimron-Meron of king the

the Melech Akhshaph, one;
דער מלך פֿון אַכשָף , איינער;
einer Achshaf fun melech der
one Akhshaph of king the

[21] The Melech Ta'nakh, one;

כא דער מלך פֿון תַּעֲנָךְ , איינער;
einer Tanakh fun melech der
one Ta'nakh of king the

the Melech Megiddo, one;

דער מלך פֿון מגִדּוֹ , איינער;
einer Megiddo fun melech der
one Megiddo of king the

[22] The Melech Kedesh, one;

כב דער מלך פֿון קֶדֶשׁ , איינער;
einer Kedesh fun melech der
one Kedesh of king the

the Melech Yokne'am in Carmel, one;

דער מלך פֿון יָקנְעָם אין כַּרמֶל , איינער;
einer Karmel in Yokneam fun melech der
one Carmel in Yokne'am of king the

[23] The Melech Dor in the heights of Dor, one;

כג דער מלך פֿון דּוֹר, אין דער געגנט פֿון דּוֹר , איינער;
einer dor fun gegent der in dor fun melech der
one Dor of region the in Dor of king the

the Melech Goyim of Gilgal, one;

דער מלך פֿון גּוֹיִם אין גִּלגָּל , איינער;
einer Gilgal in Goim fun melech der
one Gilgal in Goyim of king the

[24] The Melech Tirtzah, one: kol melachim sheloshim v'echad.

כד דער מלך פֿון תִּרצָה , איינער;
einer Tirtsah fun melech der
one Tirtzah of king the

אַלע מלכים , איין און דרייַסיק.
draisik un ein mlochim ale
thirty and one kings all

13 Now Yehoshua was zaken, advanced in yamim; Hashem said unto him, Thou art old, advanced in yamim; HaAretz there remaineth yet harebbeh me'od to be possessed. [2] This is HaAretz that yet remaineth; all the regions of the Pelishtim, and all Geshuri, [3] From Sichor, which is before Mitzrayim, even unto the territory of Ekron northward, which is counted to the Kena'ani; five rulers of the Pelishtim; the Azzati, the Ashdodi, the Ashkeloni, the Gitti, the Ekroni; also the Avim; [4] From the south, all the Eretz HaKena'ani, and from Arah that belongs to the Tzidonim unto Aphek, to the region

יג און יְהוֹשׁוּעַ איז געוואָרן אַלט און באַטאָגט; און
un batogt un alt gevorn iz Yehoshua un
and elderly and old having become is Yehoshua and

ה האָט צו אים געזאָגט: דו ביסט אַלט און באַטאָגט,
batogt un alt bist du gezogt im tsu hot Hashem
elderly and old are you said him to has Hashem

און פֿון לאַנד איז נאָך געבליבן זייער פֿיל אײַנצונעמען . ב דאָס
dos aintsunemen fil zeyer geblibn noch iz land fun un
this to conquer much very remain yet is land of and

איז דאָס לאַנד וואָס איז נאָך געבליבן : אַלע געגנטן פֿון די
di fun gegentn ale geblibn noch iz vos land dos iz
the of districts all remaining yet is which land this is

פּלִשתִּים , און דער גאַנצער גשורי , ג פֿון דעם שיחור וואָס
vos Shichor dem fun Geshuri gantser der un Pelishtim
which is Shichor the from Geshuri all the and Pelishtim

פֿאַר מִצרַיִם , און ביז דעם געמאַרק פֿון עֶקרוֹן צו צפֿון ,
tsofn tsu Ekron fun gemark dem biz un Mitsrayim far
north to Ekron of border the unto and Egypt before

וואָס וועלכע געלאָזט צום כנַעֲני ; די פֿינף פֿירשטן פֿון די
di fun firshtn finf di Kenaani tsum gerechnt vert vos
the of chieftains five the Kena'ani to regarded shall be which

פּלִשתִּים , דער עַזָתער, און דער אַשדוֹדער, דער אַשקלוֹנער , דער
der Ashkeloner der Ashdoder der un Azater der Pelishtim
the Ashkeloni the Ashdodi the and Azzati the Pelishtim

גִּתער, און דער עֶקרוֹנער; און די עַווִים ד אין דָרום ; דאָס גאַנצע לאַנד
land gantse dos dorem in Avim di un Ekroner der un Gater
land entire this south in Avim the and Ekroni the and Gitti

פֿון כנַעֲני , און מערָה וואָס געהערט צו די צידוֹנים , ביז
biz Tsidonim di tsu gehert vos Mearah un Kenaani fun
unto Tsidonim the to belongs which Mearah and Kena'ani of

of HaEmori; 5 And the area of the Byblos, and all the Levanon, toward the rising of the shemesh, from Ba'al-Gad under Mt Chermon unto Levo Chamat. 6 All the inhabitants of the har from the Levanon unto Misrephot-Mayim, and all the Tzidonim, them will I drive out from before the Bnei Yisroel; only divide thou it by lot unto Yisroel for a nachalah, as I have commanded thee. 7 Now therefore divide HaAretz Hazot for a nachalah unto the nine Shevatim, and the half tribe of Menasheh,

אֲפֵק , ביז דעם גרענעץ פֿון אֱמוֹרי; ה און דאָס לאַנד פֿון גִּבְלִי, און
Afek biz dem gerenets fun Emori; un dos land fun Givli, un
Afek unto the border of Emori; and the land of Givli, and

דער גאַנצער לבֿנון צו זונאויפֿגאַנג, פֿון בַּעַל-גָּד אונטער
der gantser Levanon tsu zunoifgang, fun Baal-Gad unter
the entire Levanon toward sunrise, from Ba'al-Gad under

באַרג חֶרמוֹן , ביז מע קומט קיין חֲמָת ; ו אַלע באַווינער
barg Chermon, biz me kumt kein Chamat; ale bavoiner
Mt Chermon unto one comes to Chamat; all inhabitants

פֿון דעם געבערג , פֿון לבֿנון ביז מִשְׂרְפוֹת-מַיִם , אַלע
fun dem geberg, fun Levanon biz Misrefot-Mayim, ale
of the mountains, from Levanon unto Misrephot-Mayim, all

צִידוֹנִים . איך וועל זיי פֿאַרטרײַבן פֿון פּאָר די קינדער פֿון
Tsidonim. Ich vel zei far di kinder fun
Tsidonim. I will before them drive from before the children of

יִשְׂרָאֵל; נאָר וואַרף דו עס אויס צו יִשְׂרָאֵל פֿאַר אַ נחלה , אַזוי
Yisroel; nor vorf es ois tsu Yisroel far a nachle, azoi
Yisroel; only cast you it out for Yisroel to a inheritance, so

ווי איך האָב דיר באַפֿוילן . ז און אַצונד צעטייל דאָס דאָזיקע
vi ich hob dir bafoiln. un atsund dos dozike
as I have you(SG) commanded. and now the this

לאַנד פֿאַר אַ נחלה צו די נײַן שבֿטים , און דעם האַלבן
land far a nachle tsu di nain shvotim, un dem halbn
land for a inheritance to the nine tribes, and the half

שבֵט מנַשֶּׁה .
Menasheh sheyvet
Menasheh tribe

[8] With whom the Reuveni and the Gadi have received their nachalah, which Moshe gave them, beyond Yarden eastward, even as Moshe Eved Hashem gave them; [9] From Aro'er, that is upon the rim of the Arnon Valley, and the town that is in the middle of the valley, and all the plain of Medeva unto Divon; [10] And all the towns of Sichon Melech HaEmori, which reigned in Cheshbon, unto the border of the Bnei Ammon; [11] And Gil'ad, and the territory of the Geshuri and Ma'akhati, and all Mt Chermon, and all Bashan as far as Salkhah;

ח מיט אים האָבן די ראובֿנים און די גָּדים געקריגן זייער
mit im hobn di Reuvenim un di Gadim gekrign zeyer
with it have the Reuveni and the Gadi received their

נחלה , וואָס משה האָט זיי געגעבן, אויף יענער זײַט יַרדֵן
nachle, vos Moshe hot zei gegebn, oif yener zait Yarden
inheritance, which Moshe had them given, on other side Yarden

צו מזרח אַזוי ווי משה דער קנעכט פֿון ה האָט זיי געגעבן:
tsu mizrech azoi vi Moshe der knecht fun Hashem hot zei gegebn:
east to as so as Moshe of servant the Hashem has them given:

ט פֿון עֲרוֹעֵר וואָס ביים ברעג טאָל אַרנון, און די שטאָט וואָס אין
fun Aroer vos baim breg tal Arnon, un di shtot vos in
of Aro'er which at valley of shore Arnon, and the city which in

מיטן טאָל , און דאָס גאַנצע פֿלאַכלאַנד, מֵידבָּא ביז דיבוֹן ; י און
mitn tal, un dos gantse flachland, Medeva biz Divon; un
midst valley, and this entire plain, Medeva unto Divon; and

אַלע שטעט פֿון סיחון דעם מלך פֿון אֱמוֹרי, וואָס האָט געקינגט אין
ale shtet fun Sichon dem melech fun Emori, vos hot gekinigt in
all cities of Sichon the king of Emori, which has reigned in

חֶשבּוֹן , ביז דעם גרענעץ פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן ; יא און
Cheshbon, biz dem gerenets fun di kinder fun Amon; un
Cheshbon unto the border of the children of Ammon; and

גִּלְעָד , און דעם גרענעץ פֿון דעם גשורי , און דעם מַעֲכָתי , און
Gilad, un dem gerenets fun dem Geshuri, un dem Maachati, un
Gil'ad, and the border of the Geshuri, and the Ma'akhati, and

גאַנץ באַרג חֶרמוֹן , און גאַנץ בָּשָׁן ביז סַלכָה ;
gants barg Chermon, un gants Bashan biz Salchah;
all Mt Chermon, and all Bashan unto Salkhah;

יב דאָס גאַנצע קיניגרייַך פֿון עוֹגן אין בָּשָׁן , וואָס האָט געקיניגט אין
in gekinigt hot vos Bashan in Ogen fun kinigraich gantse dos
in reigned has which Bashan in Og of kingdom entire this

עַשְׁתָּרוֹת און אין אֶדרֶעִי – ער איז איבערגעבליבן פֿון דעם רעשט פֿון די
di fun resht dem fun ibergebliben iz er Edrei in un Ashtarot
the of rest the from remained over is he Edre'i in and Ashtarot

רפֿאים – וואָרעם משה האָט זיי געשלאָגן , און האָט זיי פֿאַרטריבן .
fartriben zei hot un geshlogn zei hot Moshe vorem Refaim
driven out them has and struck them has Moshe for Repha'im

יג אָבער די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן נישט פֿאַרטריבן דעם גשורי
Geshuri dem fartriben nisht hobn Yisroel fun kinder di ober
Geshuri the driven out not had Yisroel of children the but

און דעם מַעֲכָתִי ; און גשור און מַעֲכָת זיַינען געבליבן זיצן
zitsn geblibn zainen Maachati un Geshur un Maachati dem un
sit remaining are Maachati and Geshur and Ma'akhati the and

צווישן יִשְׂרָאֵל ביז אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz Yisroel tsvishn
day this very on unto Yisroel among

יד נאָר דעם שבֶּט לֵוִי האָט ער נישט געגעבן קיין ; נחלה
nachle kein gegebn nisht er hot Levi sheyvet dem nor
inheritance any given not he has Levi tribe the however

די פֿייַעראָפּפֿער פֿון ה׳ אלוקי יִשְׂרָאֵל , דאָס איז זיַין
zain iz dos Yisroel Elokei Hashem fun faieropfer di
his is this Yisroel the G-d of Hashem of offering by fire the

נחלה , אַזוי ווי ער האָט צו אים גערעדט.
geredt im tsu hot er vi azoi nachle
spoken him to had he as so inheritance

טו און משה האָט געגעבן דעם שבֶּט פֿון די קינדער פֿון ראובֵן
Reuven fun kinder di fun sheyvet dem gegebn hot Moshe un
Reuven of children the of tribe the given has Moshe and

לויט זייערע משפחות . טז און זייער גמאַרק איז געווען
loit zeyere mishpoches zeyer un gemark iz geven
according to their families their and border is having been

פֿון ערוֹעֵר וואָס ביַים ברעג טאָל אַרנוֹן , און די שטאָט
fun Aroer vos baim breg tal Arnon un di shtot
from Aro'er which at edge of valley Arnon and the city

וואָס איז מיטן טאָל , און דאָס גאַנצע פֿלאַכלאַנד ביז מֵידבָּא ;
vos iz mitn tal un dos gantse flachland biz Medeva
which in midst of valley and this entire plain until Medeva

יז חֶשבּוֹן און אַלע אירע שטעט וואָס אויפֿן פֿלאַכלאַנד, דיבֹּון , און
un Divon flachland oifn vos shtet ire ale un Cheshbon
and Divon plain on which cities her all and Cheshbon

במוֹת-בַּעַל , און בֵּית-בַּעַל-מְעוֹן ; יח און יַהצָה , און קְדֵמוֹת , און
un Kedemot un Yahtsah un Beis-Baal-Meon un Bamot-Baal
and Kedemot and Yahtzah and Beit-Ba'al Me'on and Bamot-Ba'al

מֵיפַּעַת ; יט און קִריָתַיִם , און שִׂבמָה , און צֶרֶת-שַׁחַר אויפֿן
Mefaat Kiryatayim un Sivmah un Tseret-Shachar oifn
Mepha'at and Kiryatayim and Sivmah and Tzeret-HaShachar on

טאָלבאַרג ; כ און בֵּית-פְּעוֹר, און די אַראָפּגאַנגען פֿון פִּסגָה , און
tolbarg Beis-Peor un di aropgangen fun Pisgah un
valley mount Beit-Pe'or and the descents of Pisgah and

בֵּית-ישִׁימוֹת ; כא און אַלע שטעט פֿון דעם פֿלאַכלאַנד, און דאָס גאַנצע
Beis-Yeshimot ale un shtet dem fun flachland dos gantse
Beit-HaYeshimot all and cities the of plain this and entire

12 All the Mamlechut Og in Bashan, which reigned in Ashtarot and in Edre'i, who remained of the remnant of Repha'im; for these did Moshe conquer, and dispossessed them.

13 Nevertheless the Bnei Yisroel dispossessed not the Geshuri, nor the Ma'akhati; but the Geshuri and the Maachati dwell among Yisroel until this day.

14 Only unto the shevet HaLevi he gave no nachalah; the sacrifices made by eish of Hashem Elohei Yisroel are their nachalah, as He said unto them.

15 And Moshe gave unto the tribe of the Bnei Reuven according to their mishpekhot; 16 Territory to them from Aro'er, that is on the rim of the Arnon Valley, and the town that is in the middle of the valley, and all the plain past Medeva; 17 Cheshbon, and all its towns that are in the plain; Divon, and Bamot-Ba'al, and Beit-Ba'al Me'on, 18 And Yahtzah, and Kedemot, and Mepha'at, 19 And Kiryatayim, and Sivmah, and Tzeret-HaShachar on the har in the valley, 20 And Beit-Pe'or, and slopes of Pisgah, and Beit-HaYeshimot, 21 And all the towns of the plain, and kol mamlechot Shichon

קינִיגרַיִך פֹּון סִיחוֹן דעם מלך פֹּון אֱמוֹרי, וואָס האָט געקיניגט אין
in gekinigt hot vos Emori fun melech dem Sichon fun kinigraich
in reigned has which Emori of king the Sichon of kingdom

חֶשבּוֹן , וואָס משה האָט אים געשלאָגן מיט די הויפּטלַיִט פֹּון
fun hoiptlait di mit geshlogn im hot Moshe vos Cheshbon
of chief people the with struck him has Moshe which Cheshbon

מִדְיָן , אֲוִי, און רֶקֶם , און צוּר , און חוּר , און רֶבַע , די פִירשטן
firshtn di Reva un Chur un Tsur un Rekem un Evi Midyan
chieftains the Reva and Chur and Tzur and Rekem and Evi Midyan

פֹּון סיחוֹנען , באַווויינער פֹּון לאַנד. כב אויך בִלעָם דעם זון פֹּון בעוֹרן ,
Beoren fun zun dem Bilaam oich land fun bavoiner sichunen fun
Be'or of son the Balaam also land of inhabitants Sihon of

דעם וואָרזאָגער, האָבן די קינדער פֹּון יִשׂרָאֵל געהרגעט מיטן שווערד
shverd mitn geharget Yisroel fun kinder di hobn vorzoger dem
sword with killed Yisroel of children the have diviner the

צווישן זייערע דערשלאָגענע. כג און דער גמאַרק פֹּון די קינדער פֹּון
fun kinder di fun gemark der un dershlogene zeyere tsvishn
of children the of border the and killed their among

ראוּבֵן איז געווען דער יַרדן מיטן ברעג. דאָס איז די נחלה
nachle di iz dos breg mitn Yarden der geven iz Reuven
inheritance the is this shore with Yarden the having been is Reuven

פֹּון די קינדער פֹּון ראוּבֵן לויט זייערע משפּחות , די שטעט
shtet di mishpoches zeyere loit Reuven fun kinder di fun
cities the families their according to Reuven of children the of

מיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit
towns their with

כד און משה האָט געגעבן דעם שבֵט גָד , די קינדער פֹּון גָד ,
Gad fun kinder di Gad sheyvet dem gegebn hot Moshe un
Gad of children the Gad tribe the given has Moshe and

לויט זייערע משפּחות . כה און זייער גמאַרק איז געווען
loit zeyere mishpoches zeyere gemark zeyer un iz geven
according to families their border their and is having been

יַעזֵר , און אַלע שטעט פֹּון גִלעָד , און אַ העלפֿט לאַנד פֹּון די קינדער
Yazer un ale shtet fun Gilad un a helft land fun di kinder
Yazer and all cities of Gil'ad and a half land of the children

פֹּון עַמוֹן , ביז עַרוֹעֵר וואָס פֿאַר רַבָּה ; כו און פֹּון חֶשבּוֹן
Amon fun biz Aroer vos far Rabbah un fun Cheshbon
Ammon of unto Aro'er which before Rabbah from and Cheshbon

ביז רָמַת-מִצפֶּה , און בטוֹנים , און פֹּון מַחנַיִם ביז דעם
biz Ramat-Mitspeh biz dem Machanayim fun un Betonim un Machanayim biz
to Ramat-Mitspeh to the Machanayim from and Betonim and

גמאַרק פֹּון דבִיר ; כז און אין טאָל , בֵּית-הָרָם , און בֵּית-נִמרָה ,
gemark fun Devir un tal in un Beis-Haram un Beis-Nimrah
border of Devir and valley in and Beit-Haram and Beit-Nimrah

און סוכּוֹת , און צָפוֹן , דער רעשט פֹּון דעם קינִיגרַיִך פֹּון סיחוֹן
un Sukkot un Tsafon der resht fun dem kinigraich fun Sichon
and Sukkot and Tzaphon the of rest the of kingdom Sichon of

דעם מלך פֹּון חֶשבּוֹן , דער יַרדן מיטן ברעג, ביז עק ים
melech dem Cheshbon fun Yarden der breg mitn Yarden biz ek yam
king the Cheshbon of Yarden the with shore Yarden the unto end sea

כִּנֶרֶת , אויף יענער זייט יַרדן צו מזרח .
Kinneret oif yener zait Yarden tsu mizrech
Kinneret on that side Yarden to east

Melech HaEmori, who reigned in Cheshbon, whom Moshe conquered with the nasiim of Midyan, Evi, and Rekem, and Tzur, and Chur, and Reva, which were vassal princes under Sichon, dwelling in HaAretz. [22] Also Balaam ben Be'or, the kosem *(soothsayer, practicer of divination)*, did the Bnei Yisroel put to death with the cherev among them that were slain by them. [23] And the boundary of the Bnei Reuven was the Yarden, and the bank thereof. This was the nachalat Bnei Reuven after their mishpekhot, the towns and villages thereof.

[24] And Moshe gave unto the tribe of Gad, even unto the Bnei Gad according to their mishpekhot; [25] Territory to them, Yazer, and all the towns of Gil'ad, and half the Eretz Bnei Ammon, as far as Aro'er that is near Rabbah; [26] And from Cheshbon unto Ramat HaMitzpeh, and Betonim; and from Machanayim unto the territory of Devir; [27] And in the valley, Beit-Haram, and Beit-Nimrah, and Sukkot, and Tzaphon, the rest of the Mamlechot Sichon Melech Cheshbon, the Yarden and its territory, even unto the end of the Yam Kinneret on the other side of the Yarden eastward.

כח דְאָס איז די נחלה פֿון די קינדער פֿון גָד
Gad fun kinder di fun nachle di iz dos
Gad of children the of inheritance the is this
לויט זייערע משפּחות , די שטעט מיט זייערע
zeyere mit shtet di mishpoches zeyere loit
their with cities the families their according to
דערפֿער.
derfer
towns

כט און משה האָט געגעבן צום האַלבן שבֿט מנַשֶׁה ; און
un Menasheh sheyvet halbn tsum gegebn hot Moshe un
and Menasheh tribe half to given has Moshe and
עס איז געווען פֿאַר דעם האַלבן שבֿט פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun sheyvet halbn dem far geven iz es
of children the of tribe half the for having been is it
מנַשֶׁה לויט זייערע משפּחות . ל און זייער געמאַרק
gemark zeyer un mishpoches zeyere loit Menasheh
border their and families their according to Menasheh
איז געווען פֿון מַחנַים , גאַנץ בָּשָׁן , דאָס גאַנצע
gantse dos Bashan gants Machanayim fun geven iz
whole this Bashan all Machanayim from having been is
קיניגרייַך פֿון עוֹג דעם מלך פֿון בָּשָׁן , און אַלע דערפֿער פֿון
fun derfer ale un Bashan fun melech dem Og fun kinigraich
of towns all and Bashan of king the Og of kingdom
יָאיר וואָס אין בָּשָׁן , זעכציק שטעט; לא און האַלב גִלעָד , און
un Gilad halb un shtet zechtsik Bashan in vos Yair
and Gil'ad half and cities sixty Bashan in which Yair
עַשתָּרות, און אֶדרֶעִי, די שטעט פֿון דעם קיניגרייַך פֿון עוֹגן אין
in Ogen fun kinigraich dem fun shtet di Edrei un Ashtarot
in Og of kingdom the of cities the Edre'i and Ashtarot
בָּשָׁן , זיינען געווען פֿאַר די קינדער פֿון מָכיר דעם
dem Machir fun kinder di far geven zainen Bashan
the Machir of children the for having been are Bashan
זון פֿון מנַשֶׁהן – פֿאַר אַ העלפֿט פֿון די קינדער פֿון מָכיר ,
Machir fun kinder di fun helft a far Menashehn fun zun
Machir of children the of half a for Menasheh of son
לויט זייערע משפּחות .
mishpoches zeyere loit
families their according to

לב דְאָס איז וואָס משה האָט געמאַכט אַרבן אין די
di in arben gemacht hot Moshe vos iz dos
the in inherit made has Moshe which is this
פּלוינען פֿון מוֹאָבּ, פֿון יענער זײַט יַרדן , בייַ יריחוֹ , צו
tsu Yericho bai Yarden zait yener fun Moav fun ploinen
to Yericho by Yarden side other from Moav of plains
מזרח . לג אָבער דעם שבֿט לֵוִי האָט משה נישט געגעבן
gegebn nisht Moshe hot Levi sheyvet dem ober mizrech
given not Moshe has Levi tribe the but east
קיין נחלה ; ה אלוקי יִשׂרָאֵל, ער איז זיין
zain iz er Yisroel Elokei Hashem nachle kein
his is he Yisroel the G-d of Hashem inheritance any
נחלה , אַזוי ווי ער האָט צו זיי גערעדט.
geredt zei tsu hot er vi azoi nachle
spoken them to has he as so inheritance

28 This is the nachalah of the Bnei Gad after their mishpekhot, the towns, and their villages.

29 And Moshe gave unto the half tribe of Menasheh; and this was the possession of the half tribe of the Bnei Menasheh by their mishpekhot.
30 Their territory was from Machanayim, all Bashan, kol Mamlechot Og Melech HaBashan, and all the towns of Yair, which are in Bashan, shishim ir;
31 And half Gil'ad, and Ashtarot, and Edre'i, towns of the Mamlechot Og in Bashan, were pertaining unto the Bnei Machir ben Menasheh, even to the one half of the Bnei Machir by their mishpekhot.

32 These which Moshe did distribute for nachalah in the plains of Moav, on the other side of the Yarden, by Yericho, eastward.
33 But unto the Shevet HaLevi Moshe gave not any nachalah; Hashem Elohei Yisroel was their nachalah, as He said unto them.

14 And these are that which the Bnei Yisroel inherited in Eretz Kena'an, which El'azar HaKohen, and Yehoshua ben Nun, and the Roshei Avot of the tribes of the Bnei Yisroel, distributed for nachalah to them. [2] By goral *(lot)* was their nachalah, just as Hashem commanded by the yad Moshe, for the nine tribes, and for the half-tribe. [3] For Moshe had given the nachalah of two and a half tribes on the other side of the Yarden; but unto the Levi'im he gave no nachalah among them. [4] For the Bnei Yosef were two tribes, Menasheh and Ephrayim; therefore they gave no chelek unto the Levi'im in HaAretz, except arim *(cities)* to dwell in, with their open land for their livestock and for their herds.

[5] Just as Hashem commanded Moshe, so the Bnei Yisroel did, and they divided HaAretz.

[6] Then the Bnei Yehudah came unto Yehoshua in Gilgal; and Kalev ben Yephunneh the Kenizi said unto him, Thou knowest the thing that Hashem said unto Moshe Ish HaElohim

יד

און דאָס איז וואָס די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געאַרבט אין
in gearbt hobn Yisroel fun kinder di vos iz dos un
in possessed have Yisroel of children the what is this and

לאַנד כְּנַעַן , וואָס אֶלְעָזָר דער כֹּהן , און יְהוֹשׁוּעַ דער
der Yehoshua un koyen der Elazar vos Kenaan land
the Yehoshua and kohen the El'azar which Kena'an land

זון פֿון נון , און די הויפּטלײַט פֿון די פַֿאָטערהײַזער פֿון די
di fun foterhaizer di fun hoiptlait di un Nun fun zun
the of father's household the of chief people the and Nun of son

שבֿטים פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, האָבן זיי געמאַכט אַרבן ,
arben gemacht zei hobn Yisroel fun kinder di fun shvotim
inherit made them have Yisroel of children the of tribes

ב לויט דעם גורל פֿון זייער נחלה , אַזוי ווי ה האָט
hot Hashem vi azoi nachle zeyer fun goirl dem loit
had Hashem as so inheritance their of lot the according to

באַפֿוילן דורך משהן , פֿאַר די נײַן שבֿטים און דעם האַלבן
halbn dem un shvotim nain di far Mosheen durch bafoiln
half the and tribes nine the for Moshe through commanded

שבֿט . – ג וואָרעם די נחלה פֿון די צוויי שבֿטים און דעם האַלבן
halbn dem un shvotim tsvei di fun nachle di vorem sheyvet
half the and tribes two the of inheritance the for tribe

שבֿט האָט משה געגעבן פֿון יענער זײַט יַרדן ; נאָר די לוִיִם האָט
hot Leviim di nor Yarden zait yener fun gegebn Moshe hot sheyvet
has Levi'im the but Yarden side other of given Moshe has tribe

ער נישט געגעבן קיין נחלה צווישן זיי . ד ווײַל די קינדער פֿון
fun kinder di vail zei tsvishn nachle kein gegebn nisht er
of children the for them among inheritance any given not he

יוֹסף זײַנען געווען צוויי שבֿטים , מנַשֶּׁה און אפֿרים ; און
un Efrayim un Menasheh shvotim tsvei geven zainen Yosef
and Ephrayim and Menasheh tribes two having been are Yosef

די לוִיִם האָט מען נישט געגעבן קיין חלק אין לאַנד, נאָר שטעט
shtet nor land in chelek kein gegebn nisht men hot Leviim di
cities only land in portion any given not one has Levi'im the

צום ווינען מיט זייערע פֿרײַע פּלעצער פֿאַר זייערע פֿיך און
un fich zeyere far peletser fraie zeyere mit voinen tsum
and livestock their for pasturelands open their with live to

פֿאַר זייער האָב . –
hob zeyer far
possessions their for

ה אַזוי ווי ה האָט באַפֿוילן משהן , אַזוי האָבן די
di hobn azoi Mosheen bafoiln hot Hashem vi azoi
the have so Moshe commanded has Hashem as so

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געטאָן; און זיי האָבן צעטיילט דאָס לאַנד.
land dos tseteilt hobn zei un geton Yisroel fun kinder
land the divided have they and done Yisroel of children

ו און די קינדער פֿון יהודה האָבן געענטט צו יְהוֹשׁוּעַ אין
in Yehoshuaen tsu genent hobn Yehudah fun kinder di un
in Yehoshua to approached have Yehudah of children the and

גִּלְגָּל , און כָּלֵב דער זון פֿון יפֿוּנֶה , דער קנזי , האָט צו אים
im tsu hot Kenizi der Yefunehn fun zun der Kalev un Gilgal
him to has Kenizzi the Yephunneh of son the Kalev and Gilgal

געזאָגט: דו ווייסט דאָס וואָרט וואָס ה האָט געריעדט צו משה דעם
dem Moshe tsu geredt hot Hashem vos vort dos veist du gezogt
the Moshe to spoken has Hashem which word this know you said

concerning me and thee in Kadesh-Barnea. [7] I was forty years old when Moshe Eved Hashem sent me from Kadesh-Barnea to spy out HaAretz; and I brought him back davar just as it was in my lev. [8] Nevertheless my brethren that went up with me made the lev of HaAm melt; but I wholly followed after Hashem Elohai. [9] And Moshe swore on that day, saying, Surely HaAretz whereon thy feet have trodden shall be thine nachalah, and that of thy banim ad olam, because thou hast wholly followed after Hashem Elohai. [10] And now, hinei, Hashem hath kept me alive, just as He said, these forty and five shanah, even since Hashem spoke this word unto Moshe, while the Bnei Yisroel wandered in the midbar; and now, hinei, I am this day fourscore and five shanah. [11] As yet I am chazak, as strong this day as I was in the day that Moshe sent me; as my koach was then, even so is my koach now, for milchamah, both to go out, and to come in.

[12] Now therefore give me hahar hazeh *(this mountain)*, whereof Hashem spoke in that day; for thou heardest in that day how

מאַן פֿון ג-ט וועגן מיר און וועגן דיר אין קָדֵשׁ-ברנֵעַ .
Kadesh-Barnea in dir vegen un mir vegen G-t fun man
Kadesh-Barnea in you(SG) concerning and me concerning G-d of man

ז פֿערציק יאָר אַלט בין איך געווען , ווען משה דער קנעכט פֿון
fun knecht der Moshe ven geven ich bin alt yor fertsik
of servant the Moshe when having been I am old years forty

ה האָט מיך געשיקט פֿון קָדֵשׁ-ברנֵעַ אויסצוקוקן דאָס לאַנד, און
un land dos oistsukukn Kadesh-Barnea fun geshikt mich hot Hashem
and land this to spy out Kadesh-Barnea from sent me has Hashem

איך האָב אים געבראַכט אַן ענטפֿער אַזוי ווי אין מײַן האַרצן. ח און מײַנע
maine un hartsn main in vi azoi entfer an gebracht im hob ich
my and heart my in as so answer an brought him have I

ברידער , וואָס זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען מיט מיר, האָבן געמאַכט צעגיין דאָס
dos tsegein gemacht hobn mir mit aroifgegangen zainen vos brider
the melt made have me with having gone up are which brothers

האַרץ פֿון פֿאָלק , אָבער איך בין געגאַנגען געטרײַ נאָך ה מײַן
main Hashem noch getrai gegangen bin ich ober folk fun harts
my Hashem after faithful having gone am I but people of heart

ג-ט. ט און משה האָט געשוואָרן אין יענעם טאָג, אַזוי צו זאָגן: דאָס
dos zogn tsu azoi tog yenem in geshvorn hot Moshe un G-t
this say to so day that in sworn an oath has Moshe and G-d

לאַנד וואָס דײַן פֿוס האָט דערויף געטרעטן, וועט זײַן פֿאַר אַ נחלה
nachle a far zain vet getretn deroif hot fus dain vos land
inheritance an for be will trodden thereon has foot your which land

צו דיר און צו דײַנע קינדער אויף אייביק! ווײַל דו ביסט געגאַנגען
gegangen bist du vail eibik oif kinder daine tsu un dir tsu
having gone are you for forever on children your to and you(SG) to

געטרײַ נאָך ה מײַן ג-ט. י און אַצונד זע , ה האָט מיך
mich hot Hashem ze atsund un G-t main Hashem noch getrai
me has Hashem behold now and G-d my Hashem after faithful

געלאָזט לעבן, אַזוי ווי ער האָט געredt; שוין פֿינף און פֿערציק יאָר פֿון
fun yor fertsik un finf shoin geredt hot er vi azoi lebn gelozt
from years forty and five already spoken has he as so alive allowed

זינט ה האָט געredt דאָס דאָזיקע וואָרט צו משהן , ווען ישׂרָאל
Yisroel ven Mosheen tsu vort dozike dos geredt hot Hashem zint
Yisroel when Moshe to word this the spoken has Hashem since

איז געגאַנגען אין מדבר ; און אַצונד אָט בין איך היינט אַ מאַן פֿון
fun man a haint ich bin ot atsund un midber in gegangen iz
of man a today I am behold now and wilderness in having gone is

פֿינף און אַכציק יאָר . יא איך בין נאָך היינט אַזוי שטאַרק, ווי אין דעם טאָג
tog dem in vi shtark azoi haint noch bin ich yor achtsik un finf
day the in as strong so today still am I years eighty and five

וואָס משה האָט מיך געשיקט; אַזוי ווי מײַן כּוח דעמצמאָל, אַזוי איז
iz azoi dentsmol koiech main vi azoi geshikt mich hot Moshe vos
is so then strength my as so sent me has Moshe which

מײַן כּוח אַצונד פֿאַר מלחמה , און פֿאַר אַרויסגיין און אַרײַנגיין .
araingein un aroisgein far un milchome far atsund koiech main
going in and going out for and war for now strength my

יב דערום גיב מיר אַצונד דעם דאָזיקן באַרג וואָס ה
Hashem vos barg dozikn dem atsund mir gib derum
Hashem which mountain this the now me give therefore

האָט צוגעזאָגט אין יענעם טאָג; וואָרעם דו האָסט געהערט אין יענעם
yenem in gehert host du vorem tog yenem in tsugezogt hot
that in heard have you because day that in promised has

the Anakim were there, and that the cities were gedolot and fortified; but, Hashem with me, I shall be able to drive them out, just as Hashem said.

[13] And Yehoshua put a bracha on him, and gave unto Kalev ben Yephunneh Chevron for a nachalah. [14] Chevron therefore became the nachalah of Kalev ben Yephunneh the Kenizi unto this day, because that he wholly followed Hashem Elohei Yisroel. [15] And the shem of Chevron before was Kiryat-Arba; which Arba was ha'adam hagedol among the Anakim. And HaAretz had rest from milchamah.

15 This then was the goral *(lot)* of the tribe of the Bnei Yehudah by their mishpekhot; even to the territory of Edom, to the midbar of Tzin toward the Negev in the extreme south. [2] And their southern boundary was from the shore of the Yam HaMelach, from the bay that looketh southward; [3] And it went out to the south side to Ma'aleh Akrabbim, passed along to Tzin, ascended up

שטעט; באַפעסטיקטע גרויסע און ענָקים דאָ זיינען דאָרטן אַז טָג
shtet bafestikte groise un Anakim do zainen dortn az tog
cities fortified great and Anakim here are there that day

אַזוי זי פֿאַרטרײַבן, אויל איך וועל מיט מיר, מיט זײַן ה וועט אפֿשר
azoi fartraiben zei vel ich un mir mit zain Hashem vet efsher
so drive out them will I and me with be Hashem will perhaps

גערעדט. האָט ה וויִ
geredt hot Hashem vi
spoken has Hashem as

יג האָט אים יְהוֹשׁוּעַ געבענטשט, און ער האָט געגעבן חֶבְרוֹן צו
tsu Chevron gegebn hot er un gebentsht Yehoshua im hot
to Chevron given has he and blessed Yehoshua him has

יד . נחלה אַ פֿאַר יפֻנֶּהן פֿון זון דעם כָּלֵב איז דערום
iz derum nachle a far Yefunehn fun zun dem Kalev
is therefore inheritance a for Yephunneh of son the Kalev

קנִזי, דעם יפֻנֶּהן פֿון זון דעם כָּלֵב געוואָרן חֶבְרוֹן
Kenizi dem Yefunehn fun zun dem Kalev gevorn Chevron
Kenizzi the Yephunneh of son the Kalev having become Chevron

טו ווײַל ער איז געגאַנגען; אויף היינטיקן טָג ביז נחלה אַ פֿאַר
gegangen iz er vail tog haintikn oif biz nachle a far
having gone is he because day this very on until inheritance an for

טו און דער נאָמען פֿון חֶבְרוֹן אלוקי ישְׂרָאֵל. ה נאָך getrai
Chevron fun nomen der un Yisroel Elokei Hashem noch getrai
Chevron of name the and Yisroel the G-d of Hashem after faithful

איז פֿריער געווען די קִרְיַת-אַרְבַּע; ער איז געווען דער גרעסטער
grester der geven iz er Kiryat-Arba di geven frier iz
greater the having been is he Kiryat-Arba the having been before is

מענטש צווישן די ענָקים. און דאָס לאַנד איז געווען רויִק פֿון
fun ruik geven iz land dos un Anakim di tsvishn mentsh
from rest having been is land this and Anakim the among man

מלחמה.
milchome
war

טו און דער גורל פַּאַר דעם שבֶּט פֿון די קינדער פֿון יהוּדה
Yehudah fun kinder di fun sheyvet dem far goirl der un
Yehudah of children the of tribe the for lot the and

לויט זייערע משפּחות איז געווען ביז דעם
loit zeyere mishpoches iz geven biz dem
according to families their is having been unto the

עק אין , דעם מדבר צִין צו דָּרום געמאַרק פֿון אֱדוֹם,
ek in dorem tsu Tsin midber dem Edom fun gemark
edge of in the south to Tzin wilderness of the Edom of border

דָּרום. ב און דער געמאַרק פֿון דָּרום איז זיי געווען פֿון
dorem fun geven zei iz dorem fun gemark der un dorem
from having been them is south of border the and southern(most)

עק יַם-הַמֶּלַח, פֿון דער ים-צונג וואָס קערט זיך צו
tsu zich kert vos yam-tsung der fun Yam-HaMelach ek
to self turns which tongue the from the Dead Sea the edge of

דָּרום. ג און ער איז אַרויסגעגאַנגען צו דָּרום פֿון דעם אַרויפֿגאַנג פֿון
fun aroifgang dem fun dorem tsu aroisgegangen iz er un dorem
of ascent the of south to having come out is it and south

עַקרַבים, און איז אַריבער קיין צִין, און אַרויף צו דָּרום פֿון
fun dorem tsu aroif un Tsin kein ariber iz un Akrabim
of south to up and Tzin to on the other side is and Scorpion

קָדֵשׁ-בַּרנֵעַ , וְעַד אֵיזְ אַרִיבעַר חֶצרוֹן , וְעָלָה כֵּירְוִיף קִין
kein aroif un Chetsron ariber iz un Kadesh-Barnea
to up and Chetzron on the other side of is and Kadesh-Barnea

אַדָּר , וְסָב זִיךְ אוֹיסגעדרייט צוּ קַרקַע. ד וְעָבַר אִיז עֶר וְעַד אַריבעַר
ariber iz er un Karka tsu oisgedreit zich un Addar
on the other side of is it and Karka to turned around self and Addar

צוּ עַצמוֹן , וְעָבַר אִיז אַרויס בִּיים טַיִיך פוֹן מִצרַיִם ; וְהָיוּ דער אויסלאָז
oisloz der un Mitsrayim fun taich baim arois iz un Atsmon tsu
going out the and Egypt of Wadi to went out is and Atzmon to

פוֹן דעם געמאַרק אִיז געווען בִּיים יָם ; דָּאס זָאל אִייך זַיין דער
der zain aich zol dos yam baim geven iz gemark dem fun
the be you shall this the sea by the having been is border the of

גְּבוּל פוֹן דָּרום . ה וְעָבַר דער געמאַרק צוּ מִזרח , דער יַם-הַמֶּלַח
Yam-HaMelach der mizrech tsu gemark der un dorem fun gemark
the Dead Sea the east to border the and south of border

ביז צום עק יַרדֵן ; וְעָבַר דער געמאַרק צוּ צפוֹן-זַייט , פוֹן דער
der fun tsofn-zait tsu gemark der un Yarden ek tsum biz
the from the north side to border the and Yarden end to unto

יַם-צונג בִּיים עק יַרדֵן . ו וְעָבַר דער געמאַרק אִיז אַרויפגעגאַנגען צוּ
tsu aroifgegangen iz gemark der un Yarden ek baim yam-tsung
to having gone up is border the and Yarden end at tongue

בֵּית-חָגלָה , וְעָבַר אִיז אַריבער צוּ צפוֹן פוֹן בֵּית-עַרָבָה ;
Beis-Aravah fun tsofn tsu ariber iz un Beis-Choglah
Beit-Aravah of north to on the other side of is and Beit-Choglah

וְעָבַר דער געמאַרק אִיז אַרויפגעגאַנגען צוּ דעם שטיין פוֹן בוֹהַן דעם
dem Bohan fun shtein dem tsu aroifgegangen iz gemark der un
the Bohan of Stone the to having gone up is border the and

זון פוֹן ראובֵן . ז וְעָבַר דער געמאַרק אִיז אַרויפגעגאַנגען קִין דבִּיר פוֹן
fun Devir kein aroifgegangen iz gemark der un Reuven fun zun
from Devir to having gone up is border the and Reuven of son

דעם טאָל עָכוֹר , וְסָב האָט זִיך געקערט צפוֹן-צוּ קִין גִּלגָל ,
Gilgal kein tsofn-tsu gekert zich hot un Achor tal dem
Gilgal to northward-to turned self has and Achor valley of the

וואָס אַקעגן דעם אויפגאַנג פוֹן אֲדוּמִים , וואָס דָּרום-צוּ פוֹן
fun dorem-tsu vos Adumim fun oifgang dem akegn vos
of southward-to which Adummim of Ascent the opposite which

דעם טַיִיך ; וְעָבַר דער געמאַרק אִיז אַריבער צוּ די וואַסערן פוֹן
fun vasern di tsu ariber iz gemark der un taich dem
of waters the to on the other side of is border the and river the

עֵין-שֶׁמֶש , וְעָבַר זַיין אויסלאָז אִיז געווען בַּיי עֵין-רוֹגֵל . ח וְעָבַר דער
der un Ein-Rogel bai geven iz oisloz zain un Ein-Shemesh
the and Ein-Rogel at having been is going out its and Ein Shemesh

געמאַרק אִיז אַרויפגעגאַנגען מִיט דעם טאָל פוֹן בן-הִנוֹם צום רוקן
rukn tsum Ben-Hinom fun tal dem mit aroifgegangen iz gemark
back to the Ben Hinnom of valley of the with having gone up is border

פוֹן דעם יְבוּסי פוֹן דָּרום , דָּאס אִיז ירושָלַיִם ; וְעָבַר דער געמאַרק אִיז
iz gemark der un Yerushalayim iz dos dorem fun Yevusi dem fun
is border the and Yerushalayim is this south of Yevusi the of

אַרויפגעגאַנגען צום שפּיץ באַרג וואָס פַּאר דעם טאָל פוֹן הִנוֹם
Hinom fun tal dem far vos barg shpits tsum aroifgegangen
Hinnom of valley of the before which mount top to having gone up

צוּ מערבּ , וואָס אין עק פוֹן דעם טאָל רפָאים צוּ צפוֹן . ט וְעָבַר דער
der un tsofn tsu Refaim tal dem fun ek in vos mayrev tsu
the and north to Repha'im valley of the of end in which west to

on the south side unto Kadesh-Barnea, passed along to Chetzron, went up to Addar, and turned toward Karka; [4] From there it passed toward Atzmon, and went out unto the Wadi Mitzrayim; and the boundary ended at the Yam; this shall be your south border. [5] And the east boundary is the Yam HaMelach, even unto the mouth of the Yarden. And their boundary in the north quarter was from the bay of the Yam at the mouth of the Yarden; [6] And the boundary went up to Beit-Choglah, and passed along by the north of Beit-Aravah; and the boundary went up to the Even Bohan ben Reuven; [7] And the boundary went up toward Devir from the Achor Valley, and so northward, looking toward Gilgal, which faces Ma'aleh-Adummim, which is on the south side of the wadi; and the boundary passed toward the Ein Shemesh Spring, and ended at Ein-Rogel; [8] And the boundary went up by Ben Hinnom Valley unto the slope of the Yevusi (that is, Yerushalayim); and the boundary went up to the top of the har that is before the Hinnom Valley westward, which is at the end of the Repha'im

Valley northward;
9 From the top of the har the boundary ran unto the source of Nephtoach Spring, and went out to the towns of Har Ephron; and the boundary went to Ba'alah (that is, Kiryat-Ye'arim);

געמאַרק האָט זיך געצויגן פֿון שפּיץ בארג צו דעם קוואַל פֿון די
di fun kval dem tsu barg shpits fun getsoign zich hot gemark
the of spring the to mountain top from moved out self has border
וואַסערן פֿון נֶפְתּוֹחַ , און איז אַרויס צו די שטעט פֿון בארג עֶפְרוֹן ;
Efron barg fun shtet di tsu arois iz un Neftoach fun vasern
Ephron mount of cities the to went out is and Nephtoach of waters
און דער גרעמאַרק האָט זיך געצויגן ביז בַּעֲלָה , דאָס איז קִרְיַת-יְעָרִים .
Kiryat-Yearim iz dos Baalah biz getsoign zich hot gemark der un
Kiryat-Ye'arim is this Ba'alah unto moved out self has border the and

10 And the boundary curved from Ba'alah westward unto Mt Se'ir, and ran along unto the slope of Mt Yearim (that is, Kesalon), on the north side, and went down to Beit-Shemesh, and passed on to Timnah; 11 And the boundary went out unto the side of Ekron northward; and the boundary ran over to Shikkaron, and passed along to Mt Ba'alah, and went out unto Yavne'el; and the boundary ended at the Yam.

ו און דער גרעמאַרק האָט זיך אויסגעדרייט פֿון בַּעֲלָה צו מערבֿ ,
mayrev tsu Baalah fun oisgedreit zich hot gemark der un
west to Ba'alah from turned around self has border the and
צום בארג שֵׂעִיר, און איז אריבער צו דעם רוקן פֿון בארג
barg fun rukn dem tsu ariber iz un Seir barg tsum
mount of back the to on the other side of is and Se'ir mount to
יערים אין צפֿון – דאָס איז כְּסָלוֹן – און האָט אַראָפּגענידערט צו
tsu aropgenidert hot un Chesalon iz dos tsofn in Yearim
to gone down has and Chesalon is this north in Yearim
בֵּית-שֶׁמֶשׁ , און איז אריבער תִּמְנָה . יא און דער גרעמאַרק
gemark der un Timnah ariber iz un Beis-Shemesh
border the and Timnah on the other side of is and Beit-Shemesh
איז אריבערגעגאַנגען צו דעם רוקן פֿון עֶקְרוֹן צו צפֿון ; און דער גרעמאַרק
gemark der un tsofn tsu Ekron fun rukn dem tsu aribergegangen iz
border the and north to Ekron of back the to crossed over is
האָט זיך געצויגן קיין שִׁכְּרוֹן , און איז אריבער צום
tsum ariber iz un Shikkaron kein getsoign zich hot
to on the other side of is and Shikkaron to gone on self has
בארג פֿון בַּעֲלָה , און אַרויסגעגאַנגען צו יַבְנְאֵל ; און דער
der un Yavneel tsu aroisgegangen un Baalah fun barg
the and Yavne'el to having come out and Ba'alah of mountain
אויסלאָז פֿון דעם גרעמאַרק איז געווען ביַּם ים .
oisloz fun dem gemark iz geven baim yam
the sea toward having been is border the of going out

12 And the western boundary is HaYamah HaGadol, and the coast thereof. This is the boundary around the Bnei Yehudah according to their mishpekhot.

יב און דער גרעמאַרק פֿון מערבֿ איז געווען דער יַם-הַגָּדוֹל מיטן
mitn Yam-Hagodl der geven iz mayrev fun gemark der un
with Great Sea the having been is west of border the and
ברעג. דאָס איז דער גרעמאַרק פֿון די קינדער פֿון יהודה , רונד
rund Yehudah fun kinder di fun gemark der iz dos breg
around Yehudah of children the of border the is this shore
אַרום , לויט זייערע משפּחות .
arum loit zeyere mishpoches
round according to their families

13 And unto Kalev ben Yephunneh he gave chelek among the Bnei Yehudah, according to the commandment of Hashem to Yehoshua, even Kiryat-Arba (avi HaAnak), which is Chevron.

יג און כָּלֵב דעם זון פֿון יפֻנֶּה האָט ער געגעבן אַ חלק
chelek a gegebn er hot Yefunehn fun zun dem Kalev un
portion a given he has Yephunneh of son the Kalev and
צווישן די קינדער פֿון יהודה לויט דעם מויל פֿון ה
Hashem fun moil dem loit Yehudah fun kinder di tsvishn
Hashem of mouth the according to Yehudah of children the among
צו יְהוֹשׁוּעַ , די קִרְיַת-אַרְבַּע, דעם פֿאָטער פֿון ענָק – דאָס איז
iz dos Anakim fun foter dem Kiryat-Arba di Yehoshuaen tsu
is this Anak of father the Kiryat-Arba the Yehoshua to

14 And Kalev drove from there the three Bnei Anak: Sheshai and Achiman and Talmai, the descendants of Anak. 15 And he went up from there to the inhabitants of Devir; and the shem of Devir formerly was Kiryat-Sepher. 16 And Kalev said, He that strikes down Kiryat-Sepher, and taketh it, to him will I give Achsah my bat as isha. 17 And Otniel ben Kenaz, the brother of Kalev, took it; and he gave him Achsah his bat as isha. 18 And it came to pass, as she came unto him, that she urged him to ask of her av a sadeh; and she got off her chamor; and Kalev said unto her, What wouldest thou? 19 She answered, Give me a brocha; for thou hast given me eretz HaNegev; give me also springs of water. And he gave her the upper springs, and the lower springs.

20 This is the nachalah of the tribe of the Bnei Yehudah according to their mishpekhot.

21 And the towns at the extremity of the tribe of the Bnei Yehudah toward the boundary of Edom southward

ט״ו חֶבְרוֹן . ט״ו אוּן כָּלֵב הָאט פַֿארטריבן פֿון דאָרטן די דריי זין פֿון
fun zin drai di dortn fun fartriben hot Kalev un Chevron
of sons three the there from driven out has Kalev and Chevron

עֲנָק . עֲנָק , שֵׁשַׁי , אוּן אַחִימָן , אוּן תַּלְמַי , די קינדער פֿון
Anakim fun kinder di Talmai un Achiman un Sheshai Anakim
Anak of children the Talmai and Achiman and Sheshai Anak

ט״ז אוּן ער איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון דאָרטן צו די באַווינער פֿון דבִּיר ;
Devir fun bavoiner di tsu dortn fun aroifgegangen iz er un
Devir of inhabitants the to there from having gone up is he and

אוּן דער נאָמען פֿון דבִּיר איז פֿריער געווען קִרְיַת-סֵפֶר . ט״ז אוּן
un Kiryat-Sefer geven frier iz Devir fun nomen der un
and Kiryat-Sepher having been before is Devir of name the and

כָּלֵב הָאט געזאָגט: ווער עס וועט שלאָגן קִרְיַת-סֵפֶר , אוּן וועט זי
zi vet un Kiryat-Sefer shlogn vet es ver gezogt hot Kalev
it will and Kiryat-Sepher strike will it who said has Kalev

באַווינגען , וועל איך אים געבן מײַן טאָכטער עַכְסָה פַֿאר אַ ווײַב.
vaib a far Achsahn tochter main gebn im ich vel batsvingen
wife a for Achsah daughter my give him I will subjugate

י״ז האָט עָתְנִיאֵל דער זון פֿון קנַז , כָּלֵבס ברודער, זי באַצוווּנגען , אוּן
un batsvungen zi bruder Kalevs Kenaz fun zun der Otniel hot
and subjugated it brother Kalev's Kenaz of son the Otniel has

ער האָט אים געגעבן זײַן טאָכטער עַכְסָה פַֿאר אַ ווײַב. י״ח אוּן עס איז
iz es un vaib a far Achsahn tochter zain gegebn im hot er
is it and wife a for Achsah daughter his given him has he

געווען , אַז זי איז אָנגעקומען , האָט זי אים אָנגערעדט צו
tsu ongeredt im zi hot ongekumen iz zi az geven
to persuaded him she has come is she that having been

בעטן פֿון איר פַֿאטער אַ פֿעלד. אוּן ווי זי האָט זיך אַראָפּגעלאָזט פֿון
fun aropgelozt zich hot zi vi un feld a foter ir fun betn
from lowered self has she as and field a father her of ask

אייזל , אַזוי האָט כָּלֵב צו איר געזאָגט: וואָס איז דיר ? י״ט האָט זי
zi hot dir iz vos gezogt ir tsu Kalev hot azoi eizl
she has you(SG) is what said her to Kalev has so donkey

געזאָגט: גיב מיר אַ מתּנה ; וואָרעם אין אַ טרוקענעם לאַנד האָסטו מיך
mich hostu land trukenem a in vorem matone a mir gib gezogt
me have you land dry a in for gift a me give said

אויסגעגעבן; דערום זאָלסטו מיר געבן קוואַלן וואַסער. האָט ער איר
ir er hot vaser kvaln gebn mir zolstu derum oisgegebn
her he has water springs of give me shall you therefore given out

געגעבן די אויבערשטע קוואַלן אוּן די אונטערשטע קוואַלן .
kvaln untershte di un kvaln oibershte di gegebn
springs lower the and springs upper the given

כ דאָס איז די נחלה פֿון דעם שבֿט פֿון די קינדער
kinder di fun sheyvet dem fun nachle di iz dos
children the of tribe the of inheritance the is this

פֿון יהוּדה לויט זייערע משפּחות .
mishpoches zeyere loit Yehudah fun
families their according to Yehudah of

כא אוּן די שטעט אין עק פֿון דעם שבֿט פֿון די
di fun sheyvet dem fun ek in shtet di un
the of tribe the of extremity in cities the and

קינדער פֿון יהוּדה , צום גמאַרק פֿון אֱדוֹם אין דָּרום ,
dorem in Edom fun gemark tsum Yehudah fun kinder
south in Edom of border to the Yehudah of children

were Kavtze'el, and Eder, and Yagur, [22] And Kinah, and Dimonah, and Adadah, [23] And Kedesh, and Chatzor, and Yitnan, [24] Ziph, and Telem, and Be'alot, [25] And Chatzor, Chadattah, and Keriyot, and Chetzron, which is Chatzor, [26] Amam, and Shema, and Moladah,

[27] And Chatzar Gaddah, Cheshmon, and Beit-Pelet, [28] And Chatzar Shual, Be'er-Sheva, and Bizyot-Yah, [29] Ba'alah, Iyim, Etzem, [30] And Eltolad, and Kesil, and Chormah, [31] And Tziklag, and Madmannah, and Sansannah, [32] And Levaot, and Shilchim, and Ayin, and Rimmon; all the cities are 29, with their villages.

[33] And in the Shefelah: Eshta'ol, and Tzorah, and Ashnah, [34] And Zanoach, and Ein-Gannim, Tapuach, and Enam, [35] Yarmut, and Adullam, Sokhoh, and Azekah, [36] And Sha'arayim, and Aditayim, and Gederah, and Gederotayim; 14 cities with their villages.

[37] Tzenan, and Chadashah, and Migdal-Gad, [38] And Dile'an, and Mitzpeh, and Yokte'el, [39] Lakhish, and Botzkat, and Eglon, [40] And Kabbon, and Lachmas, and Kitlish, [41] And Gederot, Beit-Dagon, and Naamah, and Makkedah; 16 cities with their villages.

זיַינען געווען קַבצְאֵל , און עֵדֶר , און יָגוּר ; כב און
zainen geven Kavtseel un Eder un Yagur un
are having been Kavtze'el and Eder and Yagur and

קינָה , און דימוֹנָה , און עַדעָדָה ; כג און קֶדֶש , און
Kinah un Dimonah un Adadah un Kedesh un
and Kinah and Dimonah and Adadah and Kedesh and

חָצוֹר , און יִתנָן ; כד זיף , און טֶלֶם , און בְּעָלוֹת ; כה און
Chatsor un Yitnan un Zif un Telem un Alot un
and Chatzor and Yitnan and Ziph and Telem and Be'alot and

חָצוֹר , חֲדַתָּה , און קריוֹת , חֶצרוֹן , דאָס איז חָצוֹר ;
Chatsor Chadatah un Keriyot un Chetsron iz dos Chatsor
Chatzor Chadattah and Keriyot and Chetzron is this Chatzor

כו אַמָם , און שמָע , און מוֹלָדָה ;
Moladah un Shama un Amam
Moladah and Shema and Amam

כז און חַצַר-גַּדָה , און חֶשמוֹן , און בֵּית-פֶּלֶט ; כח און
un Chatsar-Gaddah un Cheshmon un Beis-Pelet un
and Chatzar Gaddah and Cheshmon and Beit-Pelet and

חַצַר-שוּעָל , און בְּאֵר-שֶׁבַע , און בִּיזיוֹת-יָה ; כט און בַּעֲלָה , און
Chatsar-Shual un Beer-Sheva un Biziot-Yah un Baalah un
Chatzar Shual and Be'er-Sheva and Bizyot-Yah and Ba'alah and

עִיים , און עֶצֶם ; ל און אֶלתּוֹלַד , און כסיל , און חָרמָה ; לא און ציקלָג ,
Etsem un Iyim Chormah un Kesil un Eltolad un Tsiklag un
Etzem and Iyim and Chormah and Kesil and Eltolad and Tziklag and

און מַדמַנָה , און סַנסַנָה ; לב און לְבָאוֹת , און שִׁלחִים , און
Sansannah un Madmannah un Levaot un Shilchim un
and Sansannah and Madmannah and Levaot and Shilchim and

עַיִן , און רִמוֹן . אַלע שטעט נײַן און צוואַנציק , מיט זייערע דערפֿער.
Rimmon un Ayin derfer zeyere mit tsvantsik un nain shtet ale
Rimmon and Ayin towns their with twenty and nine cities all

לג אין דער נידערונג : אֶשתָּאוֹל , און צָרעָה , און אַשנָה ; לד און
niderung der in Eshtaol un Tsorah un Ashnah un
descent the in Eshta'ol and Tzorah and Ashnah and

זָנוֹחַ , און עֵין-גַּנִים , תַּפּוּחַ , און עֵינָם ; לה יַרמוּת , און
Zanoach un Ein-Gannim un Tapuach un Enam un Yarmut un
and Zanoach and Ein-Gannim and Tapuach and Enam and Yarmut and

עַדוּלָם , שוֹכה , און עֲזֵקָה ; לו און שַׁעֲרַיִם , און עֲדִיתַיִם , און
Adulam Socho un Azekah un Sha'arayim un Aditayim un
Adullam Sokhoh and Azekah and Sha'arayim and Aditayim and

גדֵרָה , און גְּדֵרוֹתַיִם , פֿערצן שטעט מיט זייערע דערפֿער.
Gederah un Gederotayim un fertsn shtet mit zeyere derfer
Gederah and Gederotayim and fourteen cities with their towns

לז צְנָן , און חֲדָשָׁה , און מִגדַל-גָּד ; לח און דִּלעָן , און
Tsenan un Chadashah un Migdal-Gad un Dilan un
and Dile'an and Mitzpeh and Migdal-Gad and Dile'an and

מִצפֵּה , און יָקתְּאֵל ; לט לָכִיש , און בָּצקַת , און עֶגלוֹן ; מ און
Mitspeh Yokteel un Lachish un Botskat un Eglon un
Mitzpeh Yokte'el and Lakhish and Botzkat and Eglon and

כַּבּוֹן , און לַחמָס , און כִּתלִיש ; מא און גְּדֵרוֹת , בֵּית-דָּגוֹן , און
Kabbon un Lachmas un Kitlish un Gederot un Beis-Dagon un
Kabbon and Lachmas and Kitlish and Gederot and Beit-Dagon and

נַעֲמָה , און מַקֵּדָה ; זעכצן שטעט מיט זייערע דערפֿער.
Naamah un Makkedah zechtsn shtet mit zeyere derfer
Na'amah and Makkedah sixteen cities with their towns

[42] Livnah, and Eter, and Ashan, [43] And Yiftach, and Ashnah, and Netziv, [44] And Ke'ilah, and Achziv, and Mareshah; 9 cities with their villages.

[45] Ekron, with her towns and her villages. [46] From Ekron even unto the Yam, all that lay near Ashdod, with their villages.

[47] Ashdod with her towns and her villages, Azah *(Gaza)* with her towns and her villages, unto the Wadi Mitzrayim, and the Yam HaGadol, and the coastline thereof.

[48] And in the har, Shamir, and Yatir, and Sokho, [49] And Dannah, and Kiryat Sannah, which is Devir, [50] And Anav, and Eshtemoh, and Anim, [51] And Goshen, and Cholon, and Giloh; 11 cities with their villages;

[52] Arav, and Dumah, and Esh'an, [53] And Yanum, and Beit-Tappuach, and Aphekah, [54] And Chumtah, and Kiryat-Arba, which is Chevron, and Tzior; 9 cities with their villages;

[55] Ma'on, Carmel, and Ziph, and Yutah, [56] And Yizre'el, and Yokde'am, and Zanoach, [57] Kayin, Giv'ah, and Timnah; 10 cities with their villages;

מב לִבְנָה , אוּן עֶתֶר, אוּן עָשָׁן ; מג אוּן יִפְתַּח , אוּן אַשְׁנָה , אוּן
un Ashnah un Yiftach un Ashan un Eter un Livnah
and Ashnah and Yiftach and Ashan and Eter and Livnah

נְצִיבַ ; מד אוּן קְעִילָה , אוּן אַכְזִיבַ , אוּן מָרֵאשָׁה ; נַיִן שְׁטעט מִיט
mit shtet nain Mareshah un Achziv un Keilah un Netziv
with cities nine Mareshah and Achziv and Ke'ilah and Netziv

זייערע דערפֿער.
derfer zeyere
towns their

מה עֶקְרוֹן מִיט אירע טעכטערשטעט אוּן אירע דערפֿער; מו פֿוּן עֶקְרוֹן
Ekron fun derfer ire un techtershtet ire mit Ekron
Ekron of towns her and daughter towns her with Ekron

ביז צום ים , אַלע וואָס לעבן אַשדוֹד , מִיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit Ashdod lebn vos ale yam tsum biz
towns their with Ashdod near which all the sea to unto

מז אַשדוֹד , אירע טעכטערשטעט , אוּן אירע דערפֿער; עַזָה , אירע
ire Azah derfer ire un techtershtet ire Ashdod
her Azah villages her and daughter towns her Ashdod

טעכטערשטעט , אוּן אירע דערפֿער; ביז דעם טַיִך פּוּן מִצרַיִם , אוּן
un Mitsrayim fun taich dem biz derfer ire un techtershtet
and Egypt of Wadi the unto villages her and daughter towns

דעם יַם-הַגָּדוֹל מיטן ברעג.
breg mitn Yam-Hagodl dem
shore with Great Sea the

מח אוּן אין דעם געבערג : שָׁמִיר , אוּן יַתִּיר , אוּן שׂוֹכה ; מט אוּן
un Socho un Yatir un Shamir geberg dem in un
and Sokho and Yatir and Shamir mountain the in and

דַּנָּה , אוּן קִרְיַת-סַנָּה , דאָס איז דביר ; נ אוּן עֲנָב , אוּן אֶשתמֹה ,
Eshtemoh un Anav un Devir iz dos Kiryat-Sannah un Dannah
Eshtemoh and Anav and Devir is this Kiryat Sannah and Dannah

אוּן עָנִים ; נא אוּן גוֹשֶׁן , אוּן חוֹלוֹן , אוּן גילוה ; עלף שטעט מיט
mit shtet elf Giloh un Cholon un Goshen un Anim un
with cities eleven Giloh and Cholon and Goshen and Anim and

זייערע דערפֿער.
derfer zeyere
villages their

נב אַרָבּ, אוּן רוּמָה , אוּן אֶשעָן ; נג אוּן יָנִים , אוּן בֵּית-תַּפּוּחַ ,
Beis-Tappuach un Yonim un Eshan un Rumah un Arav
Beit-Tappuach and Yanum and Esh'an and Rumah and Arav

אוּן אַפֵּקָה ; נד אוּן חוּמטָה , אוּן קִרְיַת-אַרבע – דאָס איז חֶבְרוֹן –
Chevron iz dos Kiryat-Arba un Chumtah un Afekah un
Chevron is this Kiryat-Arba and Chumtah and Aphekah and

אוּן צִיעָר; נַיִן שְׁטעט מִיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit shtet nain Tsior un
villages their with cities nine Tzior and

נה מָעוֹן , כַּרמֶל , אוּן זִיף , אוּן יוּטָה ; נו אוּן יִזרְעֶאל, אוּן
un Yizreel un Yutah un Zif un Karmel Maon
and Yizre'el and Yutah and Ziph and Carmel Ma'on

יָקְדְעָם , אוּן זָנוֹחַ ; נז קַיִן , גִּבְעָה , אוּן תִּמנָה . צען שטעט
shtet tsen Timnah un Givah Kayin Zanoach un Yokdeam
cities ten Timnah and Giv'ah Kayin Zanoach and Yokde'am

מיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit
villages their with

[58] Chalchul, Beit-Tzur, and Gedor, [59] And Ma'arat, and Beit-Anot, and Eltekon; 6 cities with their villages;

נח חַלחוּל , בֵּית-צוּר , און גדוֹר ; נט און מַעֲרָת , און בֵּית-עֲנוֹת , און
un Beis-Anot un Maarat un Gedor un Beis-Tsur Chalchul
and Beit-Anot and Ma'arat and Gedor and Beit-Tzur Chalchul

אֶלתקוֹן ; זעקס שטעט מיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit shtet zeks Eltekon
villages their with cities six Eltekon

[60] Kiryat Ba'al, which is Kiryat-Ye'arim, and Rabbah; 2 cities with their villages;

ס קִרְיַת-בַּעַל – דאָס איז קִרְיַת-יְעָרִים – און רַבָּה , צוויי שטעט
shtet tsvei Rabbah un Kiryat-Yearim iz dos Kiryat-Baal
cities two Rabbah and Kiryat-Ye'arim is this Kiryat Ba'al

מיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit
villages their with

[61] In the midbar, Beit-Aravah, Middin, and Sekhakhah, [62] And Nivshan, and the Ir HaMelach, and Ein-Gedi; 6 cities with their villages.

סא אין מדבר : בֵּית-עֲרָבָה , מִדִּין , און סְכָכָה ; סב און
un Sechachah un Midyan Beis-Aravah midber in
and Sekhakhah and Middin Beit-Aravah wilderness in

נִבְּשָׁן , און די זאַלצשטאָט , און עֵין-גֶּדִי ; זעקס שטעט מיט זייערע
zeyere mit shtet zeks Ein-Gedi un zaltsshtot di un Nivshan
their with cities six Ein-Gedi and Ir HaMelach the and Nivshan

דערפֿער.
derfer
villages

[63] As for the Yevusi, the inhabitants of Yerushalayim, the Bnei Yehudah could not drive them out; but the Yevusi dwell with the Bnei Yehudah at Yerushalayim unto HaYom Hazeh.

סג אָבער דעם יְבוּסי , די באַווינער פֿון ירוּשָׁלַיִם , זיי , האָבן
hobn zei Yerushalayim fun bavoiner di Yevusi dem ober
have them Yerushalayim of inhabitants the Yevusi the but

די קינדער פֿון יהוּדה נישט געקענט פֿאַרטרײַבן , און דער יְבוּסי איז
iz Yevusi der un fartraiben gekent nisht Yehudah fun kinder di
is Yevusi the and drive before able not Yehudah of children the

געבליבן זיצן מיט די קינדער פֿון יהוּדה אין ירוּשָׁלַיִם ביז אויף
oif biz Yerushalayim in Yehudah fun kinder di mit zitsn geblibn
on until Yerushalayim in Yehudah of children the with sit remain

היַנטיקן טאָג.
tog haintikn
day this very

16 And the goral *(lot)* of the Bnei Yosef ran from the Yarden by Yericho, east of the spring at Yericho, to the midbar that goeth up from Yericho into the hill country of Beit-El,

טז און דער גורל פֿון די קינדער פֿון יוֹסף איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz Yosef fun kinder di fun goirl der un
having come out is Yosef of children the of lot the and

פֿון יַרדן ביַי יריחוֹ , צו די וואַסערן פֿון יריחוֹ , קיין
kein Yericho fun vasern di tsu Yericho bai Yarden fun
to Yericho of waters the to Yericho by Yarden from

מזרח , אַרויפֿגייענדיק פֿון יריחוֹ צום מדבר איבער דעם
dem iber midber tsum Yericho fun aroifgeyendik mizrech
the over wilderness to the Yericho from going up eastward

געבערג , צו בֵּית-אֵל.
geberg tsu Beis-El
mountain to Beit-El

[2] And goeth out from Beit-El to Luz, and passeth along unto the territory of Arki to Atarot, [3] And goeth down westward to the territory of Yaphleti,

ב און ער איז אַרויסגעגאַנגען פֿון בֵּית-אֵל קיין לוז , און איז אַריבער
ariber iz un Luz kein Beis-El fun aroisgegangen iz er un
passed over is and Luz to Beit-El from went out is it and

צום געמאַרק פֿון דעם אַרכי, עָטָרוֹת. ג און ער האָט אַראָפּגענידערט צו
tsu aropgenidert hot er un Atarot Arki dem fun gemark tsum
to gone down has it and Atarot Arki the of border to the

מערבֿ , צום געמאַרק פֿון דעם יַפלֵטי , ביז דעם געמאַרק פֿון דער
der fun gemark dem biz Yafleti dem fun gemark tsum mayrev
the of border the unto Yaphleti the of border to west

unto the territory of
Lower Beit-Choron,
and to Gezer;
ending at the Yam.

אונטערשטער בֵּית-חוֹרוֹן , און ביז גֶּזֶר ; און זיין אויסלאָז איז
iz oisloz zain un Gezer biz un Beis-Choron untershter
is going out its and Gezer unto and Beit-Choron lower

געווען בַּיָּם ים .
yam baim geven
sea at the having been

[4] So the Bnei Yosef,
Menasheh and
Ephrayim, inherited
their nachalah. [5] And
the boundary of the Bnei
Ephrayim according
to their mishpekhot
was thus: the boundary
of their nachalah on
the east side was Atrot
Addar, unto Upper
Beit-Choron; [6] And the
boundary ran toward
the Yam to Michmetat
on the north side;
and the boundary ran
eastward unto Ta'anat
Shiloh, and passed
by it on the east to
Yanoach; [7] And it ran
down from Yanoach to
Atarot, and to Na'arah,
and came to Yericho,
and ran to an end
at the Yarden. [8] The
boundary ran from
Tapuach westward unto
the Wadi Kanah; and
the end thereof ran to
the Yam. This is the
nachalah of the tribe of
the Bnei Ephrayim by
their mishpekhot. [9] And
the towns set aside
for the Bnei Ephrayim
were inside the Bnei
Menasheh, all the towns
with their villages.
[10] And they drove not
out the Kena'ani that
dwelt in Gezer: but the
Kena'ani dwell among

ד און די קינדער פֿון יוֹסף , מנַשֶּׁה און אפֿרים , האָבן געקריגן
gekrign hobn Efrayim un Menasheh Yosef fun kinder di un
received have Ephrayim and Menasheh Yosef of children the and

זייער נחלה . ה און דאָס איז געווען דער געמאַרק פֿון די
di fun gemark der geven iz dos un nachle zeyer
the of border the having been is this and inheritance their

קינדער פֿון אפֿרים לויט זייערע משפּחות : דער געמאַרק פֿון
fun gemark der mishpoches zeyere loit Efrayim fun kinder
of border the families their according to Ephrayim of children

זייער נחלה צו מזרח איז געווען עַטרוֹת-אַדָּר , ביז דער
der biz Atrot-Addar geven iz mizrech tsu nachle zeyer
the unto Atrot Addar having been is eastward to inheritance their

אויבערשטער בֵּית-חוֹרוֹן . ו און דער געמאַרק איז אַרויסגעגאַנגען צו מערבֿ ,
mayrev tsu aroisgegangen iz gemark der un Beis-Choron Oibershter
west to went out is border the and Beit-Choron upper

מיט מִכמתָת פֿון צפֿון , און דער געמאַרק האָט זיך אויסגעדרייט צו
tsu oisgedreit zich hot gemark der un tsofn fun Michmetat mit
to turned around self has border the and north from Michmetat with

מזרח , צו תַּאנַת-שילו , און איז עס פֿאַרבייגעגאַנגען פֿון מזרח ,
mizrech fun farbaigegangen es iz un Ta'anat-Shilo tsu mizrech
eastward from passing by it is and Ta'anat-Shiloh to east

צו יָנוֹחַ . ז און ער האָט אַראָפּגענידערט פֿון יָנוֹחַ קיין עַטָרוֹת, און
un Atarot kein Yanoach fun aropgenidert hot er un Yanoach tsu
and Atarot to Yanoach from gone down has it and Yanoach to

קיין נַעֲרָה , און זיך אויסגעלאָזט
oisgelozt zich un Yericho on ongeshtoisn zich hot un Naarah kein
ran out self and Yericho on reached self has and Na'arah to

אויף יריחוֹ , און זיך אויסגעלאָזט
oisgelozt zich un Yericho on ongeshtoisn zich hot un Naarah kein
ran out self and Yericho on reached self has and Na'arah to

ביַּים יַרדֵן . ח פֿון תַּפּוּחַ איז דער געמאַרק גענאַנגען צו מערבֿ ,
mayrev tsu gegangen gemark der iz Tapuach fun Yarden baim
west to having gone border the is Tapuach from Yarden at

צום טַיָך קָנָה , און זיין אויסלאָז איז געווען ביַּים ים . דאָס
dos yam baim geven iz oisloz zain un Kanah taich tsum
this sea at having been is going out its and Kanah Wadi to

איז די נחלה פֿון דעם שבֵּט פֿון די קינדער פֿון אפֿרים
Efrayim fun kinder di fun sheyvet dem fun nachle di iz
Ephrayim of children the of tribe the of inheritance the is

לויט זייערע משפּחות ; ט דערצו די שטעט וואָס זיַנען
zainen vos shtet di dertsu mishpoches zeyere loit
are which cities the moreover families their according to

אָפּגעשיידט געווואָרן פֿאַר די קינדער פֿון אפֿרים אין מיטן פֿון
fun mitn in Efrayim fun kinder di far gevorn opgesheidt
of midst of in Ephrayim of children the for having become isolated

דער נחלה פֿון די קינדער פֿון מנַשֶּׁה , אַלע שטעט מיט זייערע
zeyere mit shtet ale Menasheh fun kinder di fun nachle der
their with cities all Menasheh of children the of inheritance the

דערפֿער. י און זיי האָבן נישט פֿאַרטריבן דעם כְּנַעֲנִי וואָס איז געזעסן
gezesn iz vos Kenaani dem fartriben nisht hobn zei un derfer
settled is which Kena'ani the driven out not have they and villages

the Ephrayim unto yom hazeh, and serve under forced labor.

17 There was also a goral *(lot)* for the tribe of Menasheh; for he was the bechor of Yosef; Machir was the bechor of Menasheh and the av of Gil'ad, and because he was an ish milchamah, therefore he got Gil'ad and Bashan. [2] There was also a goral *(lot)* for the rest of the Bnei Menasheh by their mishpekhot; for the Bnei Avi'ezer, for the Bnei Chelek, for the Bnei Asriel, for the Bnei Shechem, for the Bnei Chepher, and for the Bnei Shemida; these were the zekharim of the Menasheh ben Yosef by their mishpekhot.

[3] But Tzelophechad ben Chepher ben Gil'ad ben Machir ben Menasheh had no banim, but banot; and these are the shmot of his banot, Machlah, and No'ah, Choglah, Milcah, and Tirtzah. [4] And they came near before El'azar HaKohen, and before Yehoshua ben Nun, and before the nasi'im saying, Hashem commanded Moshe to give us a

אין גֶזֶר ; און דער כְּנַעֲני איז געבליבן זיצן צווישן אפרים ביז אויף
oif biz Efrayim tsvishn zitsn geblibn iz Kenaani der un Gezer in
on unto Ephrayim among sit remain is Kena'ani the and Gezer in

היַנטיקן טאָג, און איז געוואָרן צום צינזקנעכט .
tsinzknecht tsum gevorn iz un tog haintikn
forced labor to having become is and day this very

יז און דאָס איז געווען דער גורל פַאַר שבט מְנַשֶׁה ; ווָאָרעם
vorem Menasheh sheyvet far goirl der geven iz dos un
because Menasheh tribe for lot the having been is this and

ער איז געווען יוֹסֵפס בכור . פַאַר מָכִיר דעם בכור פון
fun bechor dem Machir far bechor Yosefs geven iz er
of firstborn the Machir for firstborn Yosef's having been is he

מְנַשֶׁה , דעם פַאָטער פון גִלְעָד , ווייל ער איז געווען אַ מאַן
man a geven iz er vail Gilad fun foter dem Menashehn
man a having been is he because Gil'ad of father the Menasheh

פון מלחמה , פַאַר אים איז געווען גִלְעָד , און בָּשָׁן . ב און דאָס
fun milchome far im iz geven Gilad un Bashan un dos
of war for him is having been Gil'ad and Bashan and this

איז געווען פַאַר די איבעריקע קינדער פון מְנַשֶׁה לויט
loit Menasheh fun kinder iberike di far geven iz
according to Menasheh of children remaining the for having been is

זייערע משפחות ; פַאַר די קינדער פון אֲבִיעֶזֶר , און פַאַר די קינדער
kinder di far un Aviezer fun kinder di far mishpoches zeyere
children the for and Avi'ezer of children the for families their

פון חֶלֶק , און פַאַר די קינדער פון אַשׂריאֵל , און פַאַר די קינדער פון
fun kinder di far un Asriel fun kinder di far un Chelek fun
of children the for and Asriel of children the for and Chelek of

שכֶם , און פַאַר די קינדער פון חֵפֶר , און פַאַר די קינדער פון
fun kinder di far un Chefer fun kinder di far un Shechem
of children the for and Chepher of children the for and Shechem

שמִידָע . דאָס זיַנען די קינדער פון מְנַשֶׁה דעם זון פון יוֹסֵפן ,
Yosefn fun zun dem Menasheh fun kinder di zainen dos Shemida
Yosef of son the Menasheh of children the are these Shemida

די מאַנספּאַרשוינען , לויט זייערע משפחות .
mansparshoinen di loit zeyere mishpoches
males the according to their families

ג און צְלָפְחָד דער זון פון חֵפֶר , דעם זון פון גִלְעָד ,
Gilad fun zun dem Chefer fun zun der Tselofechad un
Gil'ad of son the Chepher of son the Tzelophechad and

דעם זון פון מָכִיר , דעם זון פון מְנַשֶׁה , האָט נישט געהאַט
gehat nisht hot Menashehn fun zun dem Machir fun zun dem
have had not has Menasheh of son the Machir of son the

קיין זין נאָר בלויז טעכטער ; און דאָס זיַנען די נעמען פון זיַנע
zaine fun nemen di zainen dos un techter bloiz nor zin kein
his of names the are these and daughters only but sons any

טעכטער : מַחְלָה , און נוֹעָה , חָגְלָה , מִלְכָּה , און תִּרְצָה . ד האָבן
hobn Tirtsah un Milcah Choglah Noah un Machlah techter
have Tirtzah and Milcah Choglah No'ah and Machlah daughters

זיי געגאַנגן פַאַר אֶלְעָזָר דעם כהן , און פַאַר יְהוֹשׁוּעַ דעם
dem Yehoshua far un koyen dem Elazar far genent zei
the Yehoshua before and kohen the El'azar before approached they

זון פון נון , און פַאַר די פִירשטן , אַזוי צו זאָגן : ה האָט
hot Hashem zogn tsu azoi firshtn di far un Nun fun zun
has Hashem say to so chieftains the before and Nun of son

nachalah among acheinu. Therefore according to the commandment of Hashem he gave them a nachalah among the achim of their av. [5] And there fell ten tracts of land to Menasheh, in addition to Eretz Gil'ad and Bashan, which were on the other side of the Yarden;

[6] Because the banot of Menasheh had inherited a nachalah among his banim; and the rest of the Bnei Menasheh had Eretz Gil'ad.

[7] And the boundary of Menasheh was from Asher to Michmetat, that lieth before Shechem; and the boundary ran along to the right to the inhabitants of Ein Tapuach. [8] Now Menasheh had Eretz Tapuach; but Tapuach on the border of Menasheh belonged to the Bnei Ephrayim; [9] And the boundary descended unto the Wadi Kanah, southward of the Wadi; these towns of Ephrayim are among the towns of Menasheh; the boundary of Menasheh also was on the north side of the Wadi, and ended at the Yam; [10] Southward it was Ephrayim's, and northward it was

באַפּוילן משהן , אונדז צו געבן אַ נחלה צווישן אונדזערע
bafoiln Mosheen undz tsu give an nachle tsvishn undzere
Moshe commanded us to an inheritance among our

ברידער . האָט ער זיי געגעבן לויט דעם מויל פֿון ה אַ
brider hot er zei gegebn loit dem moil fun Hashem a
brothers has he them given according to the mouth of Hashem an

נחלה צווישן די ברידער פֿון זייער פֿאָטער. ח און צען טיילן
nachle tsvishn di brider fun zeyer foter tsen un teiln
inheritance among the brothers of their father ten and portions

זיינען געפֿאַלן אויף מנשה , אַחוץ דאָס לאַנד גִלְעָד , און בָּשָׁן ,
zainen gefaln oif Menasheh achuts dos land Gilad un Bashan
are fallen on Menasheh besides the land Gil'ad and Bashan

וואָס פֿון יענער זײַט יַרדן ;
vos fun yener zait Yarden
which are of other side Yarden

י ווײַל די טעכטער פֿון מנשה האָבן געקריגן אַ נחלה
vail di techter fun Menasheh hobn gekrign a nachle
because the daughters of Menasheh have received an inheritance

צווישן זײַנע זין . און דאָס לאַנד גִלְעָד איז געווען פֿאַר די
tsvishn zaine zin un dos land Gilad iz geven far di
among his sons and this Gil'ad land is having been for the

איבעריקע קינדער פֿון מנשה .
iberike kinder fun Menasheh
remaining children of Menasheh

יא און דער גרענעץ פֿון מנשה איז געווען פֿון אָשֵׁר ביז
biz Asher fun geven iz Menasheh fun gremark der un
unto Asher from having been is Menasheh of border the and

מִכמתת וואָס פֿאַר שכם ; און דער גרענעץ איז געגאַנגען
Michmetat vos far Shechem un der gremark iz gegangen
Michmetat which before Shechem and the border is having gone

רעכטס צו די באַווינער פֿון עין-תַּפּוּחַ – יט צו מנשה האָט
rechts tsu di bavoiner fun Ein-Tapuach tsu Menasheh hot
to the right to the inhabitants of Ein Tapuach to Menasheh has

געהערט דאָס לאַנד פֿון תַּפּוּחַ ; אָבער תַּפּוּחַ ביים גרענעץ פֿון
gehert dos land fun Tapuach ober Tapuach baim gremark fun
belonged this land of Tapuach but Tapuach on the border of

מנשה האָט געהערט צו די קינדער פֿון אפֿרים – כ און דער
Menasheh hot gehert tsu di kinder fun Efrayim un der
Menasheh has belonged to the children of Ephrayim and the

גרענעץ האָט אַראָפּגענידערט צום טײַך קָנָה , צו דָרום פֿון טײַך ,
gremark hot aropgenidert tsum taich Kanah tsu dorem fun taich
border has gone down to Kanah Wadi to south of Wadi

פֿאַרבײַ יענע שטעט וואָס האָבן געהערט צו אפֿרים אין מיטן פֿון
farbai yene shtet vos hobn gehert tsu Efrayim in mitn fun
close by those cities which have belonged to Ephrayim in of midst of

די שטעט פֿון מנשה . און דער גרענעץ פֿון מנשה איז געווען
di shtet fun Menasheh un der gremark fun Menasheh iz geven
the cities of Menasheh and the border of Menasheh is having been

אין צפֿון פֿון טײַך , און זײַן אויסלאָז איז געווען ביים ים . כא צו
in tsofn fun taich un zain oisloz iz geven baim yam tsu
in north of Wadi and its going out is having been at sea to

דָרום איז געווען אפֿרימס , און צו צפֿון מנשהס ; און דער ים
dorem iz geven Efrayims un tsu tsofn Menashehs un der yam
south is having been Ephrayim's and to north Menasheh's and the sea

איז געווען זיין געמאַרק. און זיי האָבן זיך אָנגעשטויסן אָן אָשֵׁר אין
in Asher on ongeshtoisn zich hobn zei un gemark zain geven iz
in Asher on reached self have they and border its having been is

צפֿון, און אָן יִשָּׂשכָר אין מזרח. יא און צו מנַשֶּׁה האָבן געהערט
gehert hobn Menasheh tsu un mizrech in Yissachar on un tsofn
belonged have Menasheh to and east in Yissakhar on and north

אין יִשָּׂשכָר, און אין אָשֵׁר, בֵּית-שְׁאָן און אירע טעכטערשטעט, און
un techtershtet ire un Beis-Shean Asher in un Yissachar in
and daughter towns her and Beit-She'an Asher in and Yissakhar in

יִבְלְעָם און אירע טעכטערשטעט, און די באַווויינער פֿון דּוֹר און אירע
ire un dor fun bavoiner di un techtershtet ire un Yivleam
her and Dor of inhabitants the and daughter towns her and Yivle'am

טעכטערשטעט, און די באַווויינער פֿון עֵין-דּוֹר און אירע טעכטערשטעט,
techtershtet ire un Ein-Dor fun bavoiner di un techtershtet
daughter towns her and Ein-dor of inhabitants the and daughter towns

און די באַווויינער פֿון תַּעֲנָךְ און אירע טעכטערשטעט, און די
di un techtershtet ire un Tanakh fun bavoiner di un
the and daughter towns her and Ta'anakh of inhabitants the and

באַווויינער פֿון מגִדּוֹ און אירע טעכטערשטעט – די דריַ געגנטן.
gegentn drai di techtershtet ire un Megiddo fun bavoiner
districts three the daughter towns her and Megiddo of inhabitants

יב אָבער די קינדער פֿון מנַשֶּׁה האָבן נישט געקענט פֿאַרטרייַבן די
di fartraiben gekent nisht hobn Menasheh fun kinder di ober
the drive out able not have Menasheh of children the but

דאָזיקע שטעט, וויַל דער כנַעֲני איז באַשטאַנען צו בלייַבן זיצן אין
in zitsn blaibn tsu bashtanen iz Kenaani der vail shtet dozike
in sit remain to persisted is Kena'ani the because cities these

דעם דאָזיקן לאַנד. יג און עס איז געווען, אַז די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di az geven iz es un land dozikn dem
Yisroel of children the when having been is it and land this the

זיַנען געוואָרן שטאַרקער, האָבן זיי געמאַכט דעם כנַעֲני צו
tsu Kenaani dem gemacht zei hobn shtarker gevorn zainen
to Kena'ani the made they have stronger having become are

צינז, אָבער פֿאַרטרייַבן האָבן זיי אים נישט פֿאַרטריבן.
fartriben nisht im zei hobn fartraiben ober tsinz
driven out not them they have drive out but tax

יד און די קינדער פֿון יוֹסף האָבן גערעדט צו יְהוֹשׁוּעַ, אַזוי
azoi Yehoshuaen tsu geredt hobn Yosef fun kinder di un
so Yehoshua to spoken have Yosef of children the and

צו זאָגן: פֿאַר וואָס גיסטו מיר פֿאַר אַ נחלה איין גורל און
un goirl ein nachle a far mir gistu vos far zogn tsu
and lot one inheritance an for me you give which for say to

איין חלק, וועַן איך בין פֿיל פֿאָלק, וויַל ה האָט מיך
mich hot Hashem vail folk fil bin ich ven chelek ein
me has Hashem for people many am I when portion one

אַזוי גערעכנטשט? טו האָט יְהוֹשׁוּעַ צו זיי געזאָגט: אויב דו ביסט
bist du oib gezogt zei tsu Yehoshua hot gebentsht azoi
are you if said them to Yehoshua has blessed so

פֿיל פֿאָלק, גיי דיר אַרויף צום וואַלד, און וועסט דיר
dir vest un vald tsum aroif dir gei folk fil
you(SG) will and forest to up you(SG) go people many

אויסהאַקן פֿון דאָרטן, אין לאַנד פֿון דעם פּרִזי און די רפֿאים, אויב
oib Refaim di un Perizzi dem fun land in dortn fun oishakn
if Repha'im the and Perizzi the of land in there from cut down

Menasheh's, and the Yam is its boundary; and they met together in Asher on the north, and in Yissakhar on the east. [11] And Menasheh had in Yissakhar and in Asher Beit-She'an and its towns, and Yivle'am and its towns, and the inhabitants of Dor and its towns, and the inhabitants of Ein-dor and its towns, and the inhabitants of Ta'anakh and its towns, and the inhabitants of Megiddo and its towns, sheloshet *(three)* of Nafet. [12] Yet the Bnei Menasheh could not drive out the inhabitants of those towns; but the Kena'ani persisted dwelling in that land. [13] Yet it came to pass, when the Bnei Yisroel increased in chozek *(strength)* that they put the Kena'ani to forced labor, but did not utterly drive them out.

[14] And the Bnei Yosef spoke unto Yehoshua, saying, Why hast thou given me for a nachalah but one goral and one chevel *(portion, lot)* to inherit, seeing I am an am rav, forasmuch as Hashem hath blessed me hitherto? [15] And Yehoshua answered them, If thou be an am rav, then get thee up to the wood country, and cut down for thyself there in the Eretz HaPerizzi and HaRepha'im, if Har

Ephrayim be too small for thee. 16 And the Bnei Yosef said, The har is not enough for us; and all the Kena'ani that dwell in the eretz haemek have chariots of barzel *(iron)*, both they who are of Beit-She'an and her towns, and they who are of the emek Yizre'el. 17 And Yehoshua spoke unto Bais Yosef, even to Ephrayim and to Menasheh, saying, Thou art an am rav, and hast ko'ach gadol; thou shalt not have goral echad only; 18 But the har shall be thine; for it is a forest, and thou shalt cut it down; and the rest of the cleared land shall be thine; for thou shalt drive out the Kena'ani, though they have chariots of barzel *(iron)*, and though they be chazak.

דיר איז ענג דאָס געבערג פֿון אפֿרים . טז האָבן די
di hobn Efrayim fun geberg dos eng iz dir
the have Ephrayim of mountain this cramped is for you(SG)

קינדער פֿון יוֹסף געזאָגט: אונדז וועט נישט קלעקן דאָס געבערג ; און
un geberg dos klekn nisht vet undz gezogt Yosef fun kinder
and mountain this suffice not will for us said Yosef of children

אייַזערנע רייַטווועגן זיַינען דאָ ביי אַלע כּנַעֲנים וואָס זיצן אין לאַנד
land in zitsn vos Kenaanim ale bai do zainen raitvegn aizerne
land in sit which Kena'ani all by here are chariots iron

פֿון טאָל , ביי די וואָס אין בֵּית-שְׁאָן און אירע טעכטערשטעט ,
techtershtet ire un Beis-Shean in vos di bai tal fun
daughter towns her and Beit-She'an in which the by valley of

און ביַי די וואָס אין טאָל יִזרְעֶאל . יז האָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט
gezogt Yehoshua hot Yizreel tal in vos di bai un
said Yehoshua has Yizre'el valley of in which the ones by and

צום הויז פֿון יוֹסף , צו אפֿרים און צו מנַשֶּׁה , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Menasheh tsu un Efrayim tsu Yosef fun hoiz tsum
say to so Menasheh to and Ephrayim to Yosef of house to

פֿיל פֿאָלק ביסטו און גרויס כּוֹח האָסטו ; וועסט האָבן נישט
nisht hobn vest hostu koiech grois un bistu folk fil
not have will have you strength great and are you people many

איין גורל , יח נייַערט דאָס געבערג וועט געהערן צו דיר ; ווי עס איז
iz es vi dir tsu gehern vet geberg dos naiert goirl ein
is it as you(SG) to belong will mountain this but lot one

וואַלד , וועסטו עס אויסהאַקן, און צו דיר וועט געהערן וואָס וועט
vet vos gehern vet dir tsu un oishakn es vestu vald
will what belong will you(SG) to and cut down it will you(sg) forest

אַרויסקומען דערפֿון; וואָרעם וועסט פֿאַרטרייַבן דעם כּנַעֲני , ווי ער
er vi Kenaani dem fartraiben vest vorem derfun aroiskumen
he though Kena'ani the drive before will for thereof come out

האָט אייַזערנע רייַטווועגן, ווי ער איז שטאַרק.
shtark iz er vi raitvegn aizerne hot
strong is he as chariots iron has

18 And the kol Adat Bnei Yisroel assembled together at Shiloh, and set up the Ohel Mo'ed there. And HaAretz was subdued before them.

יח

און די גאַנצע עדה פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di fun eide gantse di un
Yisroel of children the of assembly entire the and

האָט זיך אייַנגעזאַמלט אין שילוֹ , און זיי האָבן
hobn zei un Shiloh in aingezamlt zich hot
have they and Shiloh in gathered self has

דאָרטן אויפֿגעשטעלט דעם אוֹהל-מוֹעד ; און דאָס לאַנד איז
iz land dos un ohel-moed dem oifgeshtelt dortn
is land this and Tent of Meeting the set up there

געלעגן באַצווונגען פֿאַר זיי .
zei far batsvungen gelegn
them before subjugated lay

ב אָבער עס זיַינען נאָך געבליבן צווישן די קינדער פֿון
fun kinder di tsvishn geblibn noch zainen es ober
of children the among remain yet are it but

יִשְׂרָאֵל די וואָס האָבן נישט געקריגן אייַנגעטיילט זייער
zeyer aingeteilt gekrign nisht hobn vos di Yisroel
their allotted received not have which the ones Yisroel

נחלה , זיבן שבֵּטים . ג האָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט צו די
di tsu gezogt Yehoshua hot shvotim zibn nachle
the to said Yehoshua has tribes seven inheritance

2 And there remained among the Bnei Yisroel shivah shevatim *(seven tribes)*, which had not yet received their nachalah. 3 And Yehoshua said unto the Bnei Yisroel, How long are ye mitrapim *(slack*

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל: ביז ווַאנען וועט איר זיך פֿויל֯ן צו גיין
gein tsu foiln zich ir vet vanen biz Yisroel fun kinder
go to lax self you will when until Yisroel of children

אַרבן דאָס לאַנד וואָס ה דער ג-ט פֿון אייַערע עלטערן
eltern aiere fun G-t der Hashem vos land dos arben
fathers your of G-d the Hashem which land this inherit

האָט אייַך געגעבן? ד קריגט אייַך דריי מאַן פֿון אַ שבֵּט , און
un sheyvet a fun man drai aich krigt gegebn aich hot
and tribe a of men three you get given you has

איך וועל זיי שיקן, און זיי זאָלן אויפֿשטיין און אַרומגיין
arumgein un oifshtein zoln zei un shikn zei vel ich
go around and stand up shall they and send them will I

אין לאַנד, און זיי זאָלן עס פֿאַרשרייַבן לויט זייער
zeyer loit farshraibn es zoln zei un land in
their according to write down it shall they and land in

נחלה , און קומען צו מיר.
mir tsu kumen un nachle
me to come and inheritance

[5] And they shall divide it into shivah chalakim *(seven portions)*; Yehudah shall abide in their territory on the south, and Bais Yosef shall abide in their territory on the north. [6] Ye shall therefore write a description of HaAretz in shivah chalakim, and bring the description here to me, that I may cast goral for you here before Hashem Eloheinu. [7] But the Levi'im have no chelek among you; for the Kehunah Hashem is their nachalah; and Gad, and Reuven, and the half tribe of Menasheh, have received their nachalah beyond the Yarden on the east, which Moshe Eved Hashem gave them.

ה און זיי זאָלן זיך עס צעטיילן אין זיבן חלקים : יהודה זאָל
zol Yehudah chalokim zibn in tseteiln es zich zoln zei un
shall Yehudah portions seven in divide it self shall they and

בלייַבן בייַ זייַן געמאַרק אין דָרום , און דאָס הויז פֿון יוֹסף זאָלן
zoln Yosef fun hoiz dos un dorem in gemark zain bai blaibn
shall Yosef of house the and south in the border his at remain

בלייַבן בייַ זייער געמאַרק אין צפֿון . ו און איר זאָלט פֿאַרשרייַבן דאָס
dos farshraibn zolt ir un tsofn in gemark zeyer bai blaibn
this write down shall you and north in the border their by remain

לאַנד אין זיבן חלקים , און ברענגען צו מיר אַהער, און איך וועל אייַך
aich vel ich un aher mir tsu brengen un chalokim zibn in land
for you will I and here me to bring and portions seven in land

וואָרפֿן גורל דאָ פֿאַר ה אלוקינו . ז וואָרעם די לוִיים האָבן
hobn Leviim di vorem Elokeinu Hashem far do goirl vorfn
have Levi'im the because our G-d Hashem before here lot cast

נישט קיין חלק צווישן אייַך, ווייַל די כהונה פֿון ה איז
iz Hashem fun kehune di vail aich tsvishn chelek kein nisht
is Hashem of priesthood the because you among portion any not

זייער נחלה ; און גָד , און ראובֵן , און דער האַלבער שבֵּט
sheyvet halber der un Reuven un Gad un nachle zeyer
tribe half the and Reuven and Gad and inheritance their

מנַשֶׁה , האָבן געקריגן זייער נחלה פֿון יענער זייַט יַרדן צו
tsu Yarden zait yener fun nachle zeyer gekrign hobn Menasheh
to Yarden side other from inheritance their received have Menasheh

מזרח , וואָס משה דער קנעכט פֿון ה האָט זיי געגעבן.
gegebn zei hot Hashem fun knecht der Moshe vos mizrech
given them has Hashem of servant the Moshe which east

[8] And the men arose, and went away; and Yehoshua charged them that went to map HaAretz, saying, Go and survey the land, and write a description of it, and come again to

ח זיינען אויפֿגעשטאַנען די מענער און זיי זיינען געגאַנגען ; און
un gegangen zainen zei un mener di oifgeshtanen zainen
and having gone are they and men the arose are

יְהוֹשׁוּעַ האָט באַפֿוילן די וואָס זיינען געגאַנגען פֿאַרשרייַבן
farshraibn gegangen zainen vos di bafoiln hot Yehoshua
write down having gone are which the ones commanded has Yehoshua

דאָס לאַנד, אַזוי צו זאָגן: גייט, און וואַנדערט אַרום אין לאַנד, און פֿאַרשרייַבט
farshraibt un land in arum vandert un geit zogn tsu azoi land dos
write down and land in round walk and go say to so land this

עס, און קערט זיך אום צו מיר, און איך וועל אייַך דאָ וואַרפֿן גורל
goirl vorfn do aich vel ich un mir tsu um zich kert un es
lot cast here you will I and me to back self turn and it

פֿאַר ה אין שילוֹ . ט און די מענער זיַנען געגאַנגען , און האָבן
hobn un gegangen zainen mener di un Shiloh in Hashem far
have and having gone are men the and Shiloh in Hashem before

דורכגעזויגן דורכן לאַנד, און האָבן עס פֿאַרשריבן לויט די
di loit farshribn es hobn un land durchn durchgetsoign
the according written down it have and land through passed through

שטעט, אין זיבן חלקים , אין אַ בוך , און זיי זיַנען געקומען צו
tsu gekumen zainen zei un buch a in chalokim zibn in shtet
to having come are they and book a in portions seven in cities

יְהוֹשׁוּעַ אין לאַגער קיין שילוֹ . י און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי געוואָרפֿן גורל
goirl gevorfn zei hot Yehoshua un Shiloh kein lager in Yehoshuaen
lot cast them has Yehoshua and Shiloh at camp in Yehoshua

אין שילוֹ פֿאַר ה , און יְהוֹשׁוּעַ האָט דאָרטן צעטיילט דאָס לאַנד צו
tsu land dos tseteilt dortn hot Yehoshua un Hashem far Shiloh in
to land this divided there has Yehoshua and Hashem before Shiloh in

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל לויט זייערע אינטיילונגען.
ainteilungen zeyere loit Yisroel fun kinder di
portions their according Yisroel of children the

יא איז אַרויפֿגעקומען דער גורל פֿון דעם שבט פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun sheyvet dem fun goirl der aroifgekumen iz
of children the of tribe the of lot the come up is

בנימין לויט זייערע משפּחות ; און דער געמאַרק פֿון זייער
zeyer fun gemark der un mishpoches zeyere loit Binyamin
their of border the and families their according to Binyamin

גורל איז אויסגעקומען צווישן די קינדער פֿון יהודה און צווישן
tsvishn un Yehudah fun kinder di tsvishn oisgekumen iz goirl
between and Yehudah of children the between come out is lot

די קינדער פֿון יוֹסף . יב און דער געמאַרק צו צפֿון-זייַט איז זיי
zei iz tsofn-zait tsu gemark der un Yosef fun kinder di
to them is the north side to border the and Yosef of children the

געווען פֿון יַרדן ; און דער געמאַרק איז אַרויפֿגעגאַנגען צום
tsum aroifgegangen iz gemark der un Yarden fun geven
to having gone up is border the and Yarden from having been

רוקן פֿון יריחוֹ אין צפֿון , און איז אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן בארג
barg oifn aroifgegangen iz un tsofn in Yericho fun rukn
mountain on having gone up is and north in Yericho of back

צו מערבֿ ; און זיַן אויסלאָז איז געווען ביַים מדבר פֿון
fun midber baim geven iz oisloz zain un mayrev tsu
of wilderness at having been is going out its and west to

בֵּית-אָוֶן . יג און דער געמאַרק איז אַריבער פֿון דאָרטן צו
tsu dortn fun ariber iz gemark der un Beis-Aven
to there from on the other side of is border the and Beit-Aven

לוז , צום רוקן פֿון לוז – דאָס איז בֵּית-אֵל – צו דָרום ; און דער
der un dorem tsu Beis-El iz dos Luz fun rukn tsum Luz
the and south to Beit-El is this Luz of back to Luz

געמאַרק האָט אַראָפּגענידערט צו עַטרוֹת-אַדָר ביַים באַרג וואָס צו
tsu vos barg baim Atrot-Addar tsu aropgenidert hot gemark
to which mountain at Atrot Addar to gone down has border

דָרום פֿון דער אונטערשטער בֵּית-חוֹרוֹן . יד און דער געמאַרק האָט
hot gemark der un Beis-Choron untershter der fun dorem
has border the and Beit-Choron lower the of south

me, that I may here cast goral for you before Hashem in Shiloh. [9] And the men went and passed through HaAretz, and described it by towns in shivah chalakim in a sefer, and came again to Yehoshua to the machaneh at Shiloh. [10] And Yehoshua cast goral for them in Shiloh before Hashem; and there Yehoshua divided HaAretz unto the Bnei Yisroel according to their portions.

[11] And the goral of the tribe of the Bnei Binyamin came up according to their mishpekhot; and the territory of their goral *(allotment)* came forth between the Bnei Yehudah and the Bnei Yosef. [12] And their boundary on the north side was from the Yarden; and the boundary went up along the side of Yericho on the north, and went up through the har westward; and ended at the midbar of Beit-Aven. [13] And the boundary went over from there toward Luz, to the side of Luz (that is, Beit-El) southward; and the boundary descended to Atrot Addar, near the har that lieth on the south side of the

זיך געצויגן , און זיך אויסגעדרייט צו מערבֿ-זײַט , צו דָרום
dorem tsu mayrev-zait tsu oisgedreit zich un getsoign zich
south to the west side to turned around self and moved out self

פֿון דעם באַרג וואָס פֿאַר בֵּית-חוֹרוֹן צו דָרום ; און זײַן
zain un dorem tsu Beis-Choron far vos barg dem fun
its and south to Beit-Choron before which mountain the of

אויסלאָז איז געווען ביַי קִרְיַת-בַּעַל – דאָס איז קִרְיַת-יְעָרִים – אַ
a Kiryat-Yearim iz dos Kiryat-Baal bai geven iz oisloz
a Kiryat-Ye'arim is this Kiryat Ba'al by having been is going out

שטאָט פֿון די קינדער פֿון יהוּדה . דאָס איז די מערבֿ-זײַט . [טו] און
un mayrev-zait di iz dos Yehudah fun kinder di fun shtot
and the west side the is this Yehudah of children the of city

די דָרום-זײַט איז געווען פֿון עק קִרְיַת-יְעָרִים ; און
un Kiryat-Yearim ek fun geven iz dorem-zait di
and Kiryat-Ye'arim the edge of from having been is south side the

דער גרענעץ איז אַרויסגעגאַנגען צו מערבֿ , און איז אַרויסגעקומען
aroisgekumen iz un mayrev tsu aroisgegangen iz gemark der
came out is and west to having come out is border the

ביַים קוואַל פֿון די וואַסערן פֿון נֶפְתּוֹחַ . [טז] און דער גרענעץ האָט
hot gemark der un Neftoach fun vasern di fun kval baim
has border the and Nephtoach of waters the of spring at

אַראָפּגענידערט צום עק באַרג וואָס פֿאַר דעם טאָל
tal dem far vos barg ek tsum aropgenidert
valley of the before which mountain the edge of to gone down

פֿון בן-הִנוֹם , וואָס אין טאָל רפֿאים צו צפֿון ; און ער
er un tsofn tsu Refaim tal in vos Ben-Hinom fun
it and north to Repha'im valley of in which is Ben Hinnom of

האָט אַראָפּגענידערט צו דעם טאָל פֿון הִנוֹם , צום רוקן פֿון דעם
dem fun rukn tsum Hinom fun tal dem tsu aropgenidert hot
the of back to Hinnom of valley of the to gone down has

יבֿוסי צו דָרום , און איז אַראָפּגעגאַנגען קיין עין-רוֹגֶל . [יז] און ער האָט
hot er un Ein-Rogel kein aropgegangen iz un dorem tsu Yevusi
has it and Ein-Rogel to gone down is and south to Yevusi

זיך געצויגן פֿון צפֿון , און איז אַרויסגעקומען ביַי עֵין-שֶׁמֶשׁ ,
Ein-Shemesh bai aroisgekumen iz un tsofn fun getsoign zich
Ein Shemesh to came out is and north from moved out self

און איז אַרויס צו גלילות וואָס אַקעגן דעם אַרויפֿגאַנג פֿון
fun aroifgang dem akegn vos Gelilot tsu arois iz un
of ascent the opposite which is Gelilot to went out is and

אֲדוּמים , און האָט אַראָפּגענידערט צו דעם שטיין פֿון בוֹהַן דעם
dem Bohan fun shtein dem tsu aropgenidert hot un Adumim
the Bohan of Stone the to gone down has and Adummim

זון פֿון ראובֿן .
Reuven fun zun
Reuven of son

[יח] און ער איז אַריבער צום רוקן אַקעגן
akegn rukn tsum ariber iz er un
opposite back to on the other side of is it and

דעם פּלוין צו צפֿון , און האָט אַראָפּגענידערט צום פּלוין.
ploin tsum aropgenidert hot un tsofn tsu ploin dem
plain to the gone down has and north to plain the

[יט] און דער גרענעץ איז אַריבער צום רוקן פֿון
fun rukn tsum ariber iz gemark der un
of back to on the other side of is border the and

Lower Beit-Choron.
14 And the boundary ran from there and extended around the west side southward, from the har that lieth before Beit-Choron southward; and ends at Kiryat Ba'al, which is Kiryat-Ye'arim, a town of the Bnei Yehudah; this was the west side.
15 And the southern side was from the end of Kiryat-Ye'arim, and the boundary went out on the west, and went out to the ma'ayan *(spring)* of the waters of Nephtoach; 16 And the boundary came down to the foot of the har that lieth before the Ben Hinnom Valley, and which is in the Emek Repha'im on the north, and descended to the Hinnom Valley, to the south of the Yevusi, and descended to Ein-Rogel, 17 And ran from the north, and went to Ein Shemesh, and went toward Gelilot, which is opposite the ascent of Adummim, and descended to the Even Bohan ben Reuven,

18 And passed along toward the slope opposite Aravah northward, and went down unto the Aravah;
19 And the boundary passed along to the slope of Beit-Choglah northward; and the

end of the boundary was at the north bay of the Yam HaMelach *(the Salt Sea, the Dead Sea)* at the south end of the Yarden; this was the southern boundary. 20 And the Yarden was the boundary of it on the east side. This was the nachalah of the Bnei Binyamin, to its boundaries all around, according to their mishpekhot.

21 Now the towns of the tribe of the Bnei Binyamin according to their mishpekhot were Yericho, and Beit-Choglah, and the valley of Ketzitz, 22 And Beit HaAravah, and Tzemarayim, and Beit-El, 23 And Avim, and Parah, and Ophrah, 24 And Kephar Haammonah, and Ophni, and Gaba; 12 towns with their villages.

25 Giv'on, and Ramah, and Be'erot, 26 And Mitzpeh, and Kephirah, and Motzah, 27 And Rekem, and Yirpe'el, and Taralah, 28 And Tzelah, Eleph, and Yevusi, which is Yerushalayim, Givat, and Kiryat; 14 towns with their villages. This is the nachalah of the Bnei Binyamin according to their mishpekhot.

בֵּית-חָגְלָה צו צפֿון ; און דער אויסלאָז פֿון דעם געמאַרק
gemark dem fun oisloz der un tsofn tsu Beis-Choglah
border the of going out the and north to Beit-Choglah

, איז געווען בייַ דער צונג פֿון יַם-הַמֶּלַח צו צפֿון
tsofn tsu Yam-HaMelach fun tsung der bai geven iz
north to the Dead Sea of tongue the by having been is

ביים עק יַרדן צו דָּרום . דאָס איז דער געמאַרק פֿון דָּרום .
dorem fun gemark der iz dos dorem tsu Yarden ek baim
south of border the is this south to Yarden end at

כ און דער יַרדן גרענעצט עס צו מזרח-זייַט . דאָס איז די
di iz dos mizrech-zait tsu es grenetst Yarden der un
the is this the east side to it border Yarden the and

נחלה פֿון די קינדער פֿון בנימין לויט אירע
ire loit Binyamin fun kinder di fun nachle
its according Binyamin of children the of inheritance

געמאַרקן, רונד אַרום , לויט זייערע משפֿחות .
mishpoches zeyere loit arum rund gemarkn
families their according round around borders

כא און די שטעט פֿון דעם שבֿט פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun sheyvet dem fun shtet di un
of children the of tribe the of cities the and

בנימין לויט זייערע משפֿחות זיַינען געווען
geven zainen mishpoches zeyere loit Binyamin
having been are families their according to Binyamin

יריחו , און בֵּית-חָגְלָה , און עֵמֶק-קציץ ; כב און
un Emek-Ketsits un Beis-Choglah un Yericho
and Emek-Ketsits and Beit-Choglah and Yericho

בֵּית-עֲרָבָה , און צְמָרַיִם , און בֵּית-אֵל; כג און עַוִּים , און
un Avim un Beis-El un Tsemarayim un Beis-Aravah
and Avim and Beit-El and Tzemarayim and Beit-Aravah

פְּרָה , און עָפְרָה ; כד און כְּפַר-עַמּוֹנָה , און עָפְנִי , און
un Ofni un Kefar-Amonah un Ofrah un Parah
and Ophni and Kephar Ammonah and Ophrah and Parah

גֶּבַע ; צוועלף שטעט מיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit shtet tsvelf Geva
villages their with cities twelve Gaba

כה גִּבְעוֹן , און רָמָה , און בְּאֵרוֹת; כו און מִצְפֵּה , און
un Mitspeh un Beerot un Ramah un Givon
and Mitzpeh and Be'erot and Ramah and Giv'on

כְּפִירָה , און מוֹצָה ; כז און רֶקֶם , און יִרְפְּאֵל , און
un Yirpeel un Rekem un Motsah un Kefirah
and Yirpe'el and Rekem and Motzah and Kephirah

תַּרְאֲלָה; כח און צֶלַע , הָאֶלֶף , און דער יבֿוסי –
Yevusi der un HaElef Tsela Tsela un Taralah
Yevusi the and Eleph Tzelah Tzelah and Taralah

דאָס איז ירושָׁלַיִם – גִּבְעַת, קִרְיַת ; פֿערצן שטעט מיט
mit shtet fertsn Kiryat Givat Yerushalayim iz dos
with cities fourteen Kiryat Givat Yerushalayim is this

זייערע דערפֿער. דאָס איז די נחלה פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun nachle di iz dos derfer zeyere
of children the of inheritance the is this villages their

בנימין לויט זייערע משפֿחות .
mishpoches zeyere loit Binyamin
families their according to Binyamin

יט און דער צווייטער גורל איז אַרויסגעקומען פַֿאַר שמעון , פַֿאַר
far Shimeon far aroisgekumen iz goirl tsveiter der un
for Shim'on for came out is lot second the and

דעם שבֵּט פֿון די קינדער פֿון שמעון לויט זייערע
zeyere loit Shimeon fun kinder di fun sheyvet dem
their according Shim'on of children the of tribe the

משפּחות ; און זייער נחלה איז געווען אין מיטן פֿון דער
der fun mitn in geven iz nachle zeyer un mishpoches
the of midst of in having been is inheritance their and families

נחלה פֿון די קינדער פֿון יהוּדה . ב און זיי האָבן געהאַט
gehat hobn zei un Yehudah fun kinder di fun nachle
have had have they and Yehudah of children the of inheritance

אין זייער נחלה באֵר-שֶׁבַע , דאָס איז שֶׁבַע , און מוֹלָדָה ; ג און
un Moladah un Sheva iz dos Beer-Sheva nachle zeyer in
and Moladah and Sheva is this Be'er-Sheva inheritance their in

חַצַר-שׁוּעָל , און בלָה , און עֶצֶם ; ד און אֶלתּוֹלַד, און בתוּל , און
un Beitul un Eltolad un Etsem un Balah un Chatsar-Shual
and Beitul and Eltolad and Etzem and Balah and Chatzar Shual

חָרמָה ; ה און ציקלַג , און בֵּית-מַרכָּבוֹת , און חַצַר-סוּסָה ; ו און
un Chatsar-Susah un Beis-HaMarkavot un Tsiklag un Chormah
and Chatzar Susah and Beit-HaMarkavot and Tziklag and Chormah

בֵּית-לבָאוֹת , און שָׁרוּחֶן ; דריַצן שטעט מיט זייערע דערפֿער. ז עַיִן ,
Ayin derfer zeyere mit shtet draitsn Sharuchn un Beis-Levaot
Ayin villages their with cities thirteen Sharuchen and Beit-Levaot

רִמּוֹן , און עֶתֶר, און עָשָׁן ; פֿיר שטעט מיט זייערע דערפֿער. ח און
un derfer zeyere mit shtet fir Ashan un Eter un Rimmon
and villages their with cities four Ashan and Eter and Rimmon

אַלע דערפֿער וואָס רונד אַרום די דאָזיקע שטעט ביז בַּעֲלַת-באֵר ,
Baalat-Beer biz shtet dozike di arum rund vos derfer ale
Ba'alat Be'er unto cities these the round around which villages all

ביז רָמָה פֿון דָּרום . דאָס איז די נחלה פֿון דעם שבֵּט פֿון
fun sheyvet dem fun nachle di iz dos dorem fun Ramah biz
of tribe the of inheritance the is this south of Ramah unto

די קינדער פֿון שמעון לויט זייערע משפּחות . ט פֿון דעם
dem fun mishpoches zeyere loit Shimeon fun kinder di
the from families their according to Shim'on of children the

טייל פֿון די קינדער פֿון יהוּדה איז געווען די נחלה פֿון
fun nachle di geven iz Yehudah fun kinder di fun teil
of inheritance the having been is Yehudah of children the of part

די קינדער פֿון שמעון , ווָאַרעם דער חלק פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun chelek der vorem Shimeon fun kinder di
of children the of portion the because Shim'on of children the

יהוּדה איז געווען צו גרויס פַֿאַר זיי , און די קינדער פֿון
fun kinder di un zei far grois tsu geven iz Yehudah
of children the and them for great too having been is Yehudah

. שמעון האָבן געקריגן אַ נחלה אין מיטן פֿון זייער נחלה
nachle zeyer fun mitn in nachle a gekrign hobn Shimeon
inheritance their of midst of in inheritance a received have Shim'on

י און דער דריטער גורל איז אַרויפֿגעקומען פַֿאַר די קינדער פֿון זבוּלון
Zevulun fun kinder di far aroifgekumen iz goirl driter der un
Zevulun of children the for come up is lot third the and

נחלה זייערע משפּחות ; און דער גמאַרק פֿון זייער נחלה
nachle zeyer fun gemark der un mishpoches zeyere loit
inheritance their of border the and families their according to

19 And the second goral *(lot)* came to Shim'on, even for the tribe of the Bnei Shim'on according to their mishpekhot; and their nachalah was within the nachalah of the Bnei Yehudah.
[2] And they had in their nachalah Be'er-Sheva, and Sheva, and Moladah,
[3] And Chatzar Shual, and Balah, and Etzem, [4] And Eltolad, and Beitul, and Chormah, [5] And Tziklag, and Beit-HaMarkavot, and Chatzar Susah,
[6] And Beit-Levaot, and Sharuchen; 13 towns and their villages; [7] Ayin, Rimmon, and Eter, and Ashan; 4 towns and their villages; [8] And all the villages that were around these towns as far as Ba'alat Be'er, Ramat Negev. This is the nachalah of the tribe of the Bnei Shim'on according to their mishpekhot. [9] Out of the chevel *(portion, lot)* of the Bnei Yehudah was the nachalah of the Bnei Shim'on; for the chelek of the Bnei Yehudah was too much for them; therefore the Bnei Shim'on had their nachalah within the nachalah of them.

[10] And the third goral came up for the Bnei Zevulun according to their mishpekhot; and the boundary of

their nachalah was as far as Sarid; 11 And their boundary went up to the west, and Maralah, and reached to Dabeshet, and reached to the wadi that is opposite Yokne'am; 12 And turned from Sarid eastward toward the rising of the shemesh unto the territory of Kislot Tavor, and then goeth out to Dovrat, and goeth up to Yaphia, 13 And from there passeth on along on the east to Gat-Chepher, to Et-Katzin, and goeth out to Rimmon being bent unto Neah; 14 And the boundary goes around it on the north to Chanaton; and ends at the valley of Yiphtach-El; 15 And Kattat, and Nahalal, and Shimron, and Yidalah, and Beit-Lechem; 12 towns with their villages. 16 This is the nachalah of the Bnei Zevulun according to their mishpekhot, these towns with their villages.

17 And the fourth goral came out to Yissakhar, for the Bnei Yissakhar according to their mishpekhot. 18 And their territory was toward Yizre'el, and Kesulot, and Shunem, 19 And Chapharayim, and Shi'on, and Anacharat, 20 And Rabit,

אִיז געווען ביז שָׂרִיד. יא און זייער געמאַרק איז אַרויסגעגאַנגען צו
tsu aroifgegangen iz gemark zeyer un Sarid biz geven iz
to having gone up is border their and Sarid unto having been is

מערבֿ און מַרעֵלָה, און האָט זיך אָנגעשטויסן אָן דַבֶּשֶׁת, און
un Dabeshet on ongeshtoisn zich hot un Maralah un mayrev
and Dabeshet on reached self has and Maralah and west

זיך אָנגעשטויסן אָן דעם טײַך וואָס פֿאַר יָקנְעָם. יב און ער האָט
hot er un Yokneam far vos taich dem on ongeshtoisn zich
has it and Yokne'am before which Wadi the on reached self

זיך אומגעקערט פֿון שָׂרִיד צו מזרח, קעגן זונאויפֿגאַנג, ביז דעם
dem biz zunoifgang kegen mizrech tsu Sarid fun umgekert zich
the unto sunrise against east to Sarid from turned self

גענגען אַרויסגעגאַנגען צו איז און דָּבְרַת, און גמארק פֿון כִּסְלוֹת-תָּבוֹר, און
un Dovrat tsu aroisgegangen iz un Chislot-Tavor fun gemark
and Dovrat to going out is and Kislot Tavor of border

אַריבער קיין יָפִיעַ. יג און פֿון דאָרטן איז ער אַרויפֿגעגאַנגען
ariber kein Yafia er iz dortn fun un aroifgegangen
crossed over it is there from and Yaphia to having gone up

קיין מזרח, צו זונאויפֿגאַנג, צו גַּת-חֵפֶר, צו עֶת-קָצִין, און
un Et-Katsin tsu Gat-Chefer tsu zunoifgang tsu mizrech kein
and Et-Katzin to Gat-Chepher to sunrise to east to

איז אַרויסגעגאַנגען בַּיי רִמּוֹן און האָט זיך געצויגן קיין נֵעָה.
Neah kein getsoign zich hot un Rimmon bai aroisgegangen iz
Neah to moved out self has and Rimmon by going out is

יד און דער גמארק האָט זיך אויסגעדרייט אַרום דעם צו צפֿון פֿון
fun tsofn tsu dem arum oisgedreit zich hot gemark der un
of north to that round turned around self has border the and

חֲנָתוֹן; און זיין אויסלאָז איז געווען דער טאָל יִפְתַּח-אֵל;
Yiftach-El tal der geven iz oisloz zain un Chanaton
Yiftach-El valley of the having been is going out its and Chanaton

טו און קַטָּת, און נַהֲלָל, און שִׁמרוֹן, און יִדאַלָה, און בֵּית-לֶחֶם;
Beis-Lechem un Yidalah un Shimron un Nahalol un Kattat un
Beit-Lechem and Yidalah and Shimron and Nahalal and Kattat and

צוועלף שטעט מיט זייערע דערפֿער. טז דאָס איז די נחלה פֿון די
di fun nachle di iz dos derfer zeyere mit shtet tsvelf
the of inheritance the is this villages their with cities twelve

קינדער פֿון זבולון לויט זייערע משפּחות, די דאָזיקע שטעט
shtet dozike di mishpoches zeyere loit Zevulun fun kinder
cities these the families their according to Zevulun of children

מיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit
villages their with

יז פֿאַר יִשָּׂשכָר איז אַרויסגעקומען דער פֿירטער גורל; פֿאַר די קינדער
kinder di far goirl firter der aroisgekumen iz Yissachar far
children the for lot fourth the came out is Yissakhar for

פֿון יִשָּׂשכָר לויט זייערע משפּחות. יח און זייער גמארק איז
iz gemark zeyer un mishpoches zeyere loit Yissachar fun
is border their and families their according to Yissakhar of

געווען יִזרְעֶאל, און כְּסוּלוֹת, און שׁוּנֵם; יט און חֲפַרַיִם,
Chafarayim un Shunem un Chesulot un Yizreel geven
Chapharayim and Shunem and Chesulot and Yizre'el having been

כא און שִׁאוֹן, און אֲנָחַרַת, כ און רַבִּית, און קִשיוֹן, און אֶבֶץ;
un Evets un Kishyon un Rabit un Anacharat un Sheon un
and Evetz and Kishyon and Rabit and Anacharat and Shi'on and

and Kishyon, and Evetz,
21 And Remet, and Ein-Gannim, and Ein-Chaddah, and Beit-Patzetz; 22 And the boundary reacheth to Tavor, and Shachatzimah, and Beit-Shemesh; and the end of their boundary was at the Yarden; 16 towns with their villages. 23 This is the nachalah of the tribe of the Bnei Yissakhar according to their mishpekhot, the towns and their villages.

24 And the fifth goral came out for the tribe of Bnei Asher according to their mishpekhot.
25 And their territory was Chelkat, and Chali, and Beten, and Akhshaph,
26 And Alammelech, and Amad, and Mish'al; and reacheth to Carmel westward, and to Shichor-Livnat; 27 And turneth toward the rising of the shemesh toward Beit-Dagon, and reacheth to Zevulun, and to the valley of Yiphtach-El toward the north side of Beit Emek, and Ne'i'el, and goeth out to Kavul on the north, 28 And Evron, and Rechov, and Chammon, and Kanah, even as far as Tzidon Rabbah; 29 And then the boundary turneth to Ramah, and to the fortress-city of Tzor; and the boundary turneth to Chosah; and the end thereof is at the Yam in the region of Akhziv; 30 Ummah also, and Aphek,

רֶמֶת , און עֵין-גַּנִּים , און עֵין-חַדָּה , און בֵּית-פַּצֵּץ , כב און
un Beis-Patsets un Ein-Chaddah un Ein-Gannim un Remet
and Beit-Patzetz and Ein-Chaddah and Ein-Gannim and Remet

דער געמאַרק האָט זיך אָנגעשטויסן אָן תָּבוֹר , און שַׁחְצִימָה , און
un Shachatsimah un Tavor on ongeshtoisn zich hot gemark der
and Shachatzimah and Tavor on reached self has border the

בֵּית-שָׁמֶשׁ ; און דער אויסלאָז פ�ון זייער געמאַרק איז געווען דער
der geven iz gemark zeyer fun oisloz der un Beis-Shemesh
the having been is border their of going out the and Beit-Shemesh

יַרְדֵן ; זעכצן שטעט מיט זייערע דערפֿער. כג דאָס איז די נחלה
nachle di iz dos derfer zeyere mit shtet zechtsn Yarden
inheritance the is this villages their with cities sixteen Yarden

פֿון דעם שבֶּט פֿון די קינדער פֿון יִשָּׂשכָר לויט זייערע
zeyere loit Yissachar fun kinder di fun sheyvet dem fun
their according to Yissakhar of children the of tribe the of

משפּחות , די שטעט מיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit shtet di mishpoches
villages their with cities the families

כד און דער פֿינפֿטער גורל איז אַרויסגעקומען פֿאַר דעם שבֶּט פֿון די
di fun sheyvet dem far aroisgekumen iz goirl finfter der un
the of tribe the for came out is lot fifth the and

קינדער פֿון אָשֵׁר לויט זייערע משפּחות . כה און זייער געמאַרק
gemark zeyer un mishpoches zeyere loit Asher fun kinder
border their and families their according to Asher of children

איז געווען : חֶלְקַת , און חֲלִי , און בֶּטֶן , און אַכְשָׁף ; כו און
un Achshaf un Beten un Chali un Chelkat geven iz
and Akhshaph and Beten and Chali and Chelkat having been is

אַלַמֶּלֶךְ , און עַמְעָד, און מִשְׁאָל; און ער האָט זיך אָנגעשטויסן
ongeshtoisn zich hot er un Mishal un Amad un Alamelech
reached self has it and Mish'al and Amad and Alammelech

אָן כַּרְמֶל אין מערבֿ , און אָן שיחור-לִבְנָת . כז און ער האָט זיך
zich hot er un Shichor-Livnat on un mayrev in Karmel on
self has it and Shichor-Livnat on and west in Carmel on

אומגעקערט צו זונאויפֿגאַנג, צו בֵּית-דָּגוֹן , און האָט זיך אָנגעשטויסן
ongeshtoisn zich hot un Beis-Dagon tsu zunoifgang tsu umgekert
reached self has and Beit-Dagon to sunrise to turned

אָן זְבוּלוֹן , און אָן דעם טאָל יִפְתַח-אֵל צו צפֿון , בֵּית-עֵמֶק , און
un Beis-Emek tsofn tsu yftach-El tal dem on un Zevulun on
and Beit Emek north to Yiphtach-El valley of the on and Zevulun on

נְעִיאֵל , און איז אַרויס צו כָּבוּל אויף צפֿון , כח און עֶבְרוֹן , און רְחוֹב ,
Rechov un Evron un tsofn oif Kavul tsu arois iz un Neyel
Rechov and Evron and north on Kavul to out is and Ne'i'el

און חַמּוֹן , און קָנָה , ביז גרויס-צִידוֹן . כט און דער געמאַרק
gemark der un Grois-Tsidon biz Kanah un Chammon un
border the and Tzidon Rabbah unto Kanah and Chammon and

האָט זיך אומגעקערט צו רָמָה , און ביז דער פֿעסטונגשטאָט צוֹר .
Tsor festungshtot der biz un Ramah tsu umgekert zich hot
Tzor fortified city the unto and Ramah to turned self has

און דער געמאַרק האָט זיך אומגעקערט צו חוֹסָה ; און זיין אויסלאָז
oisloz zain un Chosah tsu umgekert zich hot gemark der un
going out its and Chosah to turned self has border the and

איז געווען ביַים ים , פֿון גענט ביז אַכזִיבּ ; ל און עוּמָה , און
un Ummah un Achziv biz gegent fun yam baim geven iz
and Ummah and Akhziv until region of sea at having been is

אֲפֵק , און רחוֹבּ ; צוויי און צוואַנציק שטעט מיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit shtet tsvantsik un tsvei Rechov un Afek
villages their with cities twenty and two Rechov and Aphek

לא דאָס איז די נחלה פֿון דעם שבֿט פֿון די קינדער פֿון אָשֵׁר
Asher fun kinder di fun sheyvet dem fun nachle di iz dos
Asher of children the of tribe the of inheritance the is this

לויט זייערע משפֿחות , די דאָזיקע שטעט מיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit shtet dozike di mishpoches zeyere loit
villages their with cities these the families their according to

לב פֿאַר די קינדער פֿון נַפְתָּלי איז אַרויסגעקומען דער זעקסטער גורל;
goirl zekster der aroisgekumen iz Naftali fun kinder di far
lot sixth the came out is Naphtali of children the for

פֿאַר די קינדער פֿון נַפְתָּלי לויט זייערע משפֿחות . לג און
un mishpoches zeyere loit Naftali fun kinder di far
and families their according to Naphtali of children the for

, זייער געמאַרק איז געווען פֿון חֶלֶף , פֿון אֵלוֹן-בצַעֲנַנים
Elon-beTsaananim fun Chelef fun geven iz gemark zeyer
Elon in Tza'anannim from Cheleph from having been is border their

און אַדָּמי-נֶקֶבּ , און יַבְנְאֵל , ביז לַקום ; און זיין אויסלאָז איז
iz oisloz zain un Lakum biz Yavneel un Adami-Nekev un
is going out its and Lakum until Yavne'el and Adami-Nekev and

געווען דער יַרדן . לד און דער געמאַרק האָט זיך אומגעקערט קיין
kein umgekert zich hot gemark der un Yarden der geven
to turned self has border the and Yarden the having been

מערבֿ , צו אַזנות-תָּבוֹר , און איז אַרויס פֿון דאָרטן צו חוקוֹק ,
Chukok tsu dortn fun arois iz un Aznot-Tavor tsu mayrev
Chukok to there from went out is and Aznot Tavor to west

און האָט זיך אָנגעשטויסן אָן זבֿולון אין דָּרום , און אָן אָשֵׁר האָט
hot Asher on un dorem in Zevulun on ongeshtoisn zich hot un
has Asher on and south in Zevulun on reached self has and

ער זיך אָנגעשטויסן אין מערבֿ , און אָן יהודה ביים יַרדן צו
tsu Yarden baim Yehudah on un mayrev in ongeshtoisn zich er
toward Yarden at Yehudah on and west in reached self he

זונאויפֿגאַנג. לה און די פֿעסטונגשטעט זיינען געווען צַדִּים , צַר ,
Tser Tsidim geven zainen festungshtet di un zunoifgang
Tzer Tzidim having been are fortified cities the and sunrise

און חַמַת , רַקַת , און כִּנֶּרֶת ; לו און אַדָּמָה , און רָמָה , און
un Ramah un Admah un Kinneret un Rakat Chammat un
and Ramah and Adamah and Kinneret and Rakat Chammat and

חָצוֹר ; לז און קֶדֶשׁ , און אֶדרֶעִי, און עֵין-חָצוֹר ; לח און יִראוֹן, און
un Yiron un Ein-Chatsor un Edrei un Kedesh un Chatsor
and Yiron and Ein Chatzor and Edre'i and Kedesh and Chatzor

מִגדַל-אֵל , חָרֶם , און בֵּית-עֲנָת , און בֵּית-שֶׁמֶשׁ ; נײַנצן שטעט
shtet naintsn Beis-Shemesh un Beis-Anat un Charem Migdal-El
cities nineteen Beit-Shemesh and Beit-Anat and Chorem Migdal-El

מיט זייערע דערפֿער. לט דאָס איז די נחלה פֿון דעם שבֿט פֿון די
di fun sheyvet dem fun nachle di iz dos derfer zeyere mit
the of tribe the of inheritance the is this villages their with

קינדער פֿון נַפְתָּלי לויט זייערע משפֿחות , די שטעט מיט
mit shtet di mishpoches zeyere loit Naftali fun kinder
with cities the families their according to Naphtali of children

זייערע דערפֿער.
derfer zeyere
villages their

and Rechov; 22 towns with their villages. 31 This is the nachalah of the tribe of the Bnei Asher according to their mishpekhot, these towns with their villages.

32 The sixth goral came out to the Bnei Naphtali, even for the Bnei Naphtali according to their mishpekhot. 33 And their boundary ran from Cheleph, from Elon in Tza'anannim, Adami-Nekev, and Yavne'el, unto Lakum; and ended at the Yarden; 34 And the boundary ran westward to Aznot Tavor, and goeth out from there to Chukok, and reacheth to Zevulun on the south side, and reacheth to Asher on the west side, and to Yehudah upon the Yarden toward the rising of the shemesh. 35 And the fortified cities are Tzidim, Tzer, and Chammat, Rakat, and Kinneret, 36 And Adamah, and Ramah, and Chatzor, 37 And Kedesh, and Edre'i, and Ein Chatzor, 38 And Yiron, and Migdal-El, Chorem, and Beit-Anat, and Beit-Shemesh; 19 towns with their villages. 39 This is the nachalah of the tribe of the Bnei Naphtali according to their mishpekhot, the towns and their villages.

[40] And the seventh goral came out for the tribe of the Bnei Dan according to their mishpekhot. [41] And the territory of their nachalah was Tzorah, and Eshta'ol, and Ir Shemesh, [42] And Shaalabbin, and Ayalon, and Yitlah, [43] And Elon, and Timnah, and Ekron, [44] And Eltekeh, and Gibeton, and Ba'alat, [45] And Yehud, and Bnei Berak, and Gat-Rimmon, [46] And Yarkon, and Rakkon, with the boundary facing Yafo.

[47] And the territory of the Bnei Dan went out being too small for them; therefore the Bnei Dan went up to fight against Leshem, and took it, and struck it down with the edge of the cherev, and possessed it, and dwelt therein, and called Leshem Dan, after the shem of Dan their av. [48] This is the nachalah of the tribe of the Bnei Dan according to their mishpekhot, these towns with their villages.

[49] When they had made an end of dividing HaAretz for nachalah by their portions, the Bnei Yisroel gave a nachalah to Yehoshua ben Nun among them. [50] According to the Devar

מ פַּאַר דעם שבֿט פֿון די קינדער פֿון דָן לויט זייערע
zeyere loit Dan fun kinder di fun sheyvet dem far
their according to Dan of children the of tribe the for

משפּחות איז אַרויסגעקומען דער זיבעטער גורל. מא און דער גענאַרק
gemark der un goirl zibeter der aroisgekumen iz mishpoches
border the and lot seventh the come out is families

פֿון זייער נחלה איז געווען : צָרְעָה , און אֶשְׁתָּאוֹל, און
un Eshtaol un Tsorah geven iz nachle zeyer fun
and Eshta'ol and Tzorah having been is inheritance their of

עִיר-שֶׁמֶשׁ ; מב און שַׁעַלַבִּין , און אַיָלוֹן , און יִתְלָה ; מג און אֵילוֹן, און
un Elon un Yitlah un Ayalon un Shaalabbin un Ir-Shemesh
and Elon and Yitlah and Ayalon and Shaalabbin and Ir Shemesh

תִּמנָה , און עֶקרוֹן; מד און אֶלתֶּקֵה, און גִּבתוֹן , און בַּעֲלָת ; מה און
un Baalat un Gibeton un Eltekeh un Ekron un Timnah
and Ba'alat and Gibeton and Eltekeh and Ekron and Timnah

יהוד , און בְּנֵי-בְרַק , און גַּת-רִמּוֹן ; מו און מֵי-יַרקוֹן ,
un Mei-Yarkon un Gat-Rimmon un Bnei-Berak un Yehud
and waters of Yarkon and Gat-Rimmon and Bnei Berak and Yehud

רַקּוֹן , מיט דעם געמאַרק אַקעגן יָפּוֹ .
Yafo akegn gemark dem mit Rakkon
Yafo opposite border the with Rakkon

מז און דער געמאַרק פֿון די קינדער פֿון דָן איז אויסגעקומען צו
tsu oisgekumen iz Dan fun kinder di fun gemark der un
too come out is Dan of children the of border the and

ווינציק פַּאַר זיי ; זיינען די קינדער פֿון דָן אַרויפֿגעגאַנגען און
un aroifgegangen Dan fun kinder di zainen zei far vintsik
and having gone up Dan of children the are them for small

האָבן מלחמה געהאַלטן מיט לֶשֶׁם , און האָבן זי באַצוווּנגען , און זי
zi un batsvungen zi hobn un Leshem mit gehaltn milchome hobn
it and subjugated it have and Leshem with waged war have

געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שווערד, און זי געאַרבט , און זיך
zich un gearbt zi un shverd fun sharf mitn geshlogn
self and took possession of it and sword of edge with struck

באַזעצט אין איר; און זיי האָבן געוווּפֿן לֶשֶׁם , דָן , אַזוי ווי דער נאָמען
nomen der vi azoi Dan Leshem gerufn hobn zei un ir in bazetst
name the as so Dan Leshem called have they and it in settled

פֿון זייער פַּאָטער דָן . מח דאָס איז די נחלה פֿון דעם שבֿט פֿון
fun sheyvet dem fun nachle di iz dos Dan foter zeyer fun
of tribe the of inheritance the is this Dan father their of

די קינדער פֿון דָן לויט זייערע משפּחות , די דאָזיקע שטעט
shtet dozike di mishpoches zeyere loit Dan fun kinder di
cities these the families their according to Dan of children the

מיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit
villages their with

מט און אַז זיי האָבן געענדיקט מאַכן אַרבן דאָס לאַנד
land dos arben machn geendikt hobn zei az un
land this inherit making finished have they when and

לויט אירע גענאַרקן, האָבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געגעבן אַ
a gegebn Yisroel fun kinder di hobn gemarkn ire loit
an given Yisroel of children the have borders its according to

נחלה צו יְהוֹשׁוּעַ דעם זון פֿון נון , צווישן זיי . נ לויט
loit zei tsvishn Nun fun zun dem Yehoshua tsu nachle
according to them among Nun of son the Yehoshua to inheritance

Hashem they gave him the Ir for which he asked, even Timnat-Serach in Mt Ephrayim; and he built the town, and dwelt therein.

[51] These are hanechalot *(the inheritances)*, which El'azar HaKohen, and Yehoshua ben Nun, and the Roshei HaAvot of the tribes of the Bnei Yisroel, distributed by lot in Shiloh before Hashem, at the petach of the Ohel Mo'ed. So they made an end of dividing up HaAretz.

דעם מויל פֿון ה האָבן זיי אים געגעבן די שטאָט וואָס ער
er vos shtot di gegebn im zei hobn Hashem fun moil dem
he which city the given him they have Hashem of mouth the

האָט פֿאַרלאַנגט, תִּמנַת-סֶרַח אין דעם געבערג פֿון אפֿרים ; און ער
er un Efrayim fun geberg dem in Timnat-Serach farlangt hot
he and Ephrayim of mountain the in Timnat-Serach asked for has

האָט באַבויט די שטאָט, און זיך באַזעצט אין איר.
ir in bazetst zich un shtot di baboit hot
it in settled self and city the built has

נא דאָס זיינען די נחלאָות וואָס אֶלעָזָר דער כהן ,
koyen der Elazar vos nachloes di zainen dos
kohen the El'azar which inheritances the are these

און יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון , און די הויפּטלייט פֿון די
di fun hoiptlait di un Nun fun zun der Yehoshua un
the of chief people the and Nun of son the Yehoshua and

פֿאָטערהייזער פֿון די שבֿטים פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, האָבן
hobn Yisroel fun kinder di fun shvotim di fun foterhaizer
have Yisroel of children the of tribes the of father's household

געמאַכט אַרבן לויט גורל אין שילוֹ פֿאַר ה , ביים
baim Hashem far Shiloh in goirl loit arben gemacht
at Hashem before Shiloh in lot according to inherit made

איינגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד . אַזוי האָבן זיי געענדיקט צעטיילן
tseteiln geendikt zei hobn azoi ohel-moed fun aingang
dividing up finished they have so Tent of Meeting of entrance

דאָס לאַנד.
land dos
land the

20 Hashem also spoke unto Yehoshua, saying, [2] Speak to the Bnei Yisroel, saying, Designate for you cities of refuge, whereof I spoke unto you by the yad Moshe: [3] That the slayer that killeth any nefesh unawares and unwittingly may flee there; and they shall be your refuge from the Go'el HaDahm. [4] And when he that doth flee unto one of those cities shall stand at the petach *(entrance)* of the sha'ar ha'ir, and shall declare his cause in the ears of the zekenim of that city, they shall admit him into the Ir unto them, and give him a

כ און ה האָט געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ , אַזוי צו זאָגן: [ב] רעד
red zogn tsu azoi Yehoshuaen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Yehoshua to spoken has Hashem and

צו די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: מאַכט אייַך די שטעט
shtet di aich macht zogn tsu azoi Yisroel fun kinder di tsu
cities the you make say to so Yisroel of children the to

פֿון אַנטרינונג וואָס איך האָב אייַך אָנגעזאָגט דורך משהן , [ג] אויף
oif Mosheen durch ongezogt aich hob ich vos antrinung fun
on Moshe through ordered you have I which refuge of

צו אַנטלויפֿן אַהין, פֿאַר דעם טויטשלעגער וואָס דערשלאָגט אַ
a dershlogt vos toitshleger dem far ahin antloifn tsu
a kills which death violent man the for there fleeing to

נפֿש דורך אַ פֿאַרזעץ , אָן אַ כּיוון ; און זיי זאָלן אייַך זיין
zain aich zoln zei un kivn a on farze a durch nefesh
be you shall they and intention an without mistake a by soul

פֿאַר אַנטרינונג פֿון דעם בלוט דערלייזער. [ד] און ער זאָל אַנטלויפֿן
antloifn zol er un derleizer blut dem fun antrinung far
flee shall he and redeemer blood the from refuge for

אין איינער פֿון די דאָזיקע שטעט, און זיך שטעלן אין איינגאַנג פֿון
fun aingang in shteln zich un shtet dozike di fun einer in
of entrance in stand self and cities these the of one into

שטאָטטויער, און רעדן אין די אויערן פֿון די עלטסטע פֿון יענער שטאָט
shtot yener fun eltste di fun oiern di in redn un shtottoier
city that of elders the of ears the in speak and city gate

זיינע ווערטער, און זיי זאָלן אים אַריינענעמען צו זיך אין דער שטאָט,
shtot der in zich tsu arainnemen im zoln zei un verter zaine
city the in self to take in him shall they and words his

makom, that he may dwell among them. 5 And if the Go'el HaDahm pursue after him, then they shall not surrender the slayer up into his yad; because he struck his neighbor unwittingly, and not with malice against him beforetime. 6 And he shall dwell in that city, until he stand before HaEdah L'Mishpat, and until the Mot of the HaKohen HaGadol that shall be in those yamim; then shall the slayer return, and come unto his own city, and unto his own bais, unto the Ir from whence he fled.

7 And they appointed Kedesh in the Galil in Har Naphtali and Shechem in Har Ephrayim, and Kiryat-Arba, which is Chevron, in Har Yehudah. 8 And on the other side of the Yarden by Yericho eastward, they assigned Betzer in the midbar upon the plain out of the tribe of Reuven, and Ramot in Gil'ad out of the tribe of Gad, and Golan in Bashan out of the tribe of Menasheh.

9 These were the cities designated for kol Bnei Yisroel, and for the stranger that sojourneth among them,

אוֹן אִים גֶעבֶן אַן אָרט, אוֹן עֶר זָאָל זִיצֶן בַּיי זִיי . ה אוֹן אַז דֶער
der az un zei bai zitsn zol er un ort an gebn im un
the when and them by sit shall he and place a give him and

בלוט דערלייזער וועט אים נאָכיאָגן , זָאָלן זיי נישט איבערגעטפֿערן דעם
dem iberentfern nisht zei zoln nochyogn im vet derleizer blut
the turn over not they shall pursue him will redeemer blood

טויטשלעגער אין זײַן האַנט, ווָאָרעם אָן אַ כּיוון האָט ער
er hot kivn a on vorem hant zain in toitshleger
he has intention an without because hand his in death violent man

דערשלָאָגן זײַן חבֵר , אוֹן ער איז אים נישט געווען אַ שׂונא
soine a geven nisht im iz er un chever zain dershlogn
enemy an having been not him is he and neighbor his kill

פֿון נעכטן-אייערנעכטן . ו אוֹן ער זָאָל זיצן אין יענער שטאָט, ביז ער
er biz shtot yener in zitsn zol er un nechtn-eyernechtn fun
he until city that in sit shall he and recent past from

שטעלט זיך פֿאַר דער עדה צום משפּט , ביז דעם טויט פֿון
fun toit dem biz mishpot tsum eide der far zich shtelt
of death the until judgment to the assembly the before self stand

דעם כּהן-גָּדול וואָס וועט זײַן אין יענע טעג ; דעמצמאָל מעג דער
der meg dentsmol teg yene in zain vet vos koyen-gadol dem
the may then days those in be will which kohen gadol the

טויטשלעגער זיך אומקערן, אוֹן קומען אין זײַן שטאָט, אוֹן אין
in un shtot zain in kumen un umkeren zich toitshleger
in and city his in come and return self death violent man

זײַן הויז – אין דער שטאָט וואָס ער איז פֿון דאָרטן אַנטלאָפֿן.
antlofn dortn fun iz er vos shtot der in hoiz zain
fled there from is he which city the in house his

ז האָבן זיי געהיילט קֶדֶש אין גָּליל, אין דעם געבערג
geberg dem in Galil in Kedesh geheilikt zei hobn
hill country the in Galil in Kedesh consecrated they have

פֿון נַפְתָּלי , אוֹן שכֶם אין דעם געבערג פֿון אֶפֿרַים , אוֹן
un Efrayim fun geberg dem in Shechem un Naftali fun
and Ephrayim of hill country the in Shechem and Naphtali of

קִריַת-אַרבע – דאָס איז חֶברוֹן – אין דעם געבערג פֿון יהוּדה .
Yehudah fun geberg dem in Chevron iz dos Kiryat-Arba
Yehudah of hill country the in Chevron is this Kiryat-Arba

ח אוֹן פֿון יענער זײַט יַרדן , בייַ יריחוֹ צו מזרח , האָבן זיי
zei hobn mizrech tsu Yericho bai Yarden zait yener fun un
they have east to Yericho by Yarden side other from and

אָפּגעגעבן בָּצֶר אין מדבר אין דעם פֿלאַכלאַנד, פֿון שבֶט ראוּבֵן ,
Reuven sheyvet fun flachland dem in midber in Betser opgegebn
Reuven tribe of plain the in wilderness in Betzer given back

אוֹן ראָמוֹת אין גִּלעָד , פֿון שבֶט גָּד , אוֹן גּוֹלָן אין בָּשָׁן , פֿון
fun Bashan in Golan un Gad sheyvet fun Gilad in Ramot un
from Bashan in Golan and Gad tribe from Gil'ad in Ramot and

שבֶט מנַשֶּׁה .
Menasheh sheyvet
Menasheh tribe

ט דאָס זײַנען געווען די באַשטימטע שטעט פֿאַר אַלע קינדער
kinder ale far shtet bashtimte di geven zainen dos
children all for cities given the having been are these

פֿון יִשׂרָאֵל, אוֹן פֿאַר דעם פֿרעמדן וואָס האַלט זיך אויף צווישן
tsvishn oif zich halt vos fremdn dem far un Yisroel fun
among on self hold which ger toshav the for and Yisroel of

that whosoever killeth any nefesh unawares might flee there, and not die by the yad of the Go'el HaDahm, until he stood before HaEdah.

זיי ; אויף צו אַנטלויפֿן אַהין , פֿאַר איטלעכן וואָס דערשלאָגט אַ נפֿש
nefesh a dershlogt vos itlechn far ahin antloifn tsu oif zei
soul a kills which each for there fleeing to on them

דורך אַ פֿאַרזעץ ; כּדי ער זאָל נישט שטאַרבן דורך דער האַנט פֿון
fun hant der durch shtarbn nisht zol er kedei farze a durch
of hand the by die not shall he so that mistake a by

דעם בלוט דערלייזער, איידער ער שטעלט זיך פֿאַר דער עדה .
eide der far zich shtelt er eider derleizer blut dem
assembly the before self stands he before redeemer blood the

21 Then came near the Rashei Avot Levi'im unto El'azar HaKohen, and unto Yehoshua ben Nun, and unto the Rashei Avot of the tribes of the Bnei Yisroel; [2] And they spoke unto them at Shiloh in Eretz Kena'an, saying, Hashem commanded by the yad Moshe to give us towns to dwell in, with the migrashim thereof for our livestock.

כא

און די הויפּטלײַט פֿון די פֿאָטערהײַזער
foterhaizer di fun hoiptlait di un
father's household the of chief people the and

פֿון די לְוִיִים האָבן גענענט צו אֶלְעָזָר
Elazar tsu genent hobn Leviim di fun
El'azar to approached have Levi'im the of

דעם כהן , און צו יְהוֹשׁוּעַ דעם זון פֿון נון , און
un Nun fun zun dem Yehoshua tsu un koyen dem
and Nun of son the Yehoshua to and kohen the

צו די הויפּטלײַט פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון די
di fun foterhaizer di fun hoiptlait di tsu
the of father's household the of chief people the to

שבֿטים פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, [ב] און זיי האָבן צו
tsu hobn zei un Yisroel fun kinder di fun shvotim
to have they and Yisroel of children the of tribes

זיי געזאגט אין שילוֹ , אין לאַנד כּנַעַן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Kenaan land in Shiloh in geredt zei
say to so Kena'an land in Shiloh in spoken them

ה האָט באַפֿוילן דורך משהן אונדז צו געבן
gebn tsu undz Mosheen durch bafoiln hot Hashem
give to us Moshe by commanded has Hashem

שטעט צוםווינען , מיט זייערע פֿרייַע פּלעצער פֿאַר
far peletser fraie zeyere mit voinen tsum shtet
for pasturelands open their with dwell to cities

אונדזערע בהמות .
beheimes undzere
beasts our

[ג] האָבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געגעבן די לְוִיִים פֿון
fun Leviim di gegebn Yisroel fun kinder di hobn
from Levi'im the given Yisroel of children the have

זייער נחלה , לויט דעם מויל פֿון ה , די
di Hashem fun moil dem loit nachle zeyer
the Hashem of mouth the according to inheritance their

דאָזיקע שטעט מיט זייערע פֿרייַע פּלעצער .
peletser fraie zeyere mit shtet dozike
pasturelands open their with cities these

[ד] און דער גורל איז אַרויס פֿאַר די משפּחות פֿון
fun mishpoches di far arois iz goirl der un
of families the for out is lot the and

די קְהָתים ; און פֿאַר די קינדער פֿון אַהרֹן דעם
dem Aharon fun kinder di far un Kehatim di
the Aaron of children the for and Kehati the

כהן , פֿון די לְוִיִים , זיַינען געווען פֿון שבֿט
sheyvet fun geven zainen Leviim di fun koyen
tribe from having been are Levi'im the of kohen

[3] And the Bnei Yisroel gave unto the Levi'im out of their nachalah, at the commandment of Hashem, these towns and their migrashim.

[4] And the goral *(lot)* came out for the mishpekhot of the Kehati. And the Bnei Aharon HaKohen, which were of the Levi'im, had by lot 13 towns out of the tribe of Yehudah, and

יהוּדה , און פֿון שבֿט פֿון די שמעוֹנים , און פֿון
fun un Shimeonim di fun sheyvet fun un Yehudah
from and Shim'on the of tribe from and Yehudah

שבֿט בנימין , לויט גורל, דריַצן שטעט.
shtet draitsn goirl loit Binyamin sheyvet
cities thirteen lot according to Binyamin tribe

ה און פֿאַר די איבעריקע קינדער פֿון קהָת , פֿון די
di fun Kohat fun kinder iberike di far un
the of Kohat of children remaining the for and

משפּחות פֿון שבֿט אפֿרים , און פֿון שבֿט דָן ,
Dan sheyvet fun un Efrayim sheyvet fun mishpoches
Dan tribe from and Ephrayim tribe of families

און פֿון האַלבן שבֿט מנַשֶּׁה , לויט גורל, צען
tsen goirl loit Menasheh sheyvet halbn fun un
ten lot according to Menasheh tribe half of and

שטעט.
shtet
cities

ו און פֿאַר די קינדער פֿון גֵרשון , פֿון די
di fun Gershon fun kinder di far un
the from Gershon of children the for and

משפּחות פֿון שבֿט יִשָּׂשכָר , און פֿון שבֿט
sheyvet fun un Yissachar sheyvet fun mishpoches
tribe from and Yissakhar tribe of families

אָשֶׁר , און פֿון שבֿט נַפתָּלי , און פֿון דעם האַלבן
halbn dem fun un Naftali sheyvet fun un Asher
half the from and Naphtali tribe from and Asher

שבֿט מנַשֶּׁה אין בָּשָׁן , לויט גורל, דריַצן
draitsn goirl loit Bashan in Menasheh sheyvet
thirteen lot according to Bashan in Menasheh tribe

שטעט.
shtet
cities

ז פֿאַר די קינדער פֿון מְרָרי לויט זייערע
zeyere loit Merari fun kinder di far
their according Merari of children the for

משפּחות , פֿון שבֿט ראובֿן , און פֿון שבֿט גָד ,
Gad sheyvet fun un Reuven sheyvet fun mishpoches
Gad tribe from and Reuven tribe from families

און פֿון שבֿט זבֿולון , צוועלף שטעט.
shtet tsvelf Zevulun sheyvet fun un
cities twelve Zevulun tribe from and

ח און די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן געגעבן די לְוִיִים
Leviim di gegebn hobn Yisroel fun kinder di un
Levi'im the given have Yisroel of children the and

די דאָזיקע שטעט מיט זייערע פֿרַיִע פּלעצער , אַזוי ווי
vi azoi peletser fraie zeyere mit shtet dozike di
as so pasturelands open their with cities these the

ה האָט באַפֿוילן דורך משהן , לויט
loit Mosheen durch bafoiln hot Hashem
according to Moshe by commanded has Hashem

גורל.
goirl
lot

5 And the rest of the Bnei Kehat had by goral out of the mishpekhot of the tribe of Ephrayim, and out of the tribe of Dan, and out of the half tribe of Menasheh, 10 towns.

6 And the Bnei Gershon had by goral out of the mishpekhot of the tribe of Yissakhar, and out of the tribe of Asher, and out of the tribe of Naphtali, and out of the half-tribe of Menasheh in Bashan, 13 towns.

7 The Bnei Merari by their mishpekhot had out of the tribe of Reuven, and out of the tribe of Gad, and out of the tribe of Zevulun, 12 towns.

8 And the Bnei Yisroel gave by goral unto the Levi'im these towns with their migrashim, just as Hashem commanded by the yad Moshe.

ט און זיי האָבן געגעבן פֿון דעם שבֿט פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun sheyvet dem fun gegebn hobn zei un
of children the of tribe the from given have they and

יהוּדה , און פֿון דעם שבֿט פֿון די קינדער פֿון שמעון , די
di Shimeon fun kinder di fun sheyvet dem fun un Yehudah
the Shim'on of children the of tribe the from and Yehudah

דאָזיקע שטעט וואָס מע רופֿט זיי דאָ אָן מיטן נאָמען . י און דאָס
dos un nomen mitn on do zei ruft me vos shtet dozike
this and name with on here them call one which cities these

איז געווען פֿאַר די קינדער פֿון אַהרן , פֿון די משפּחות
mishpoches di fun Aharon fun kinder di far geven iz
families the from Aaron of children the for having been is

פֿון די קהָתים פֿון די קינדער פֿון לֵוִי ; ווָאָרעם זיי האָבן געקריגן
gekrign hobn zei vorem Levi fun kinder di fun Kehatim di fun
received have they because Levi of children the of Kehati the of

דעם גורל צוערשט. יא און מע האָט זיי געגעבן די קריַת-אַרבע, דעם
dem Kiryat-Arba di gegebn zei hot me un tsuersht goirl dem
the Kiryat-Arba the given them has one and first lot the

פֿאָטער פֿון ענָק – דאָס איז חֶברון – אין דעם געבערג פֿון
fun geberg dem in Chevron iz dos Anakim fun foter
of hill country the in Chevron is this Anak of father

יהוּדה , מיט אירע פֿרייַע פּלעצער רונד אַרום איר. יב אָבער דאָס
dos ober ir arum rund peletser fraie ire mit Yehudah
this but it round around pasturelands open its with Yehudah

פֿעלד פֿון דער שטאָט און אירע דערפֿער האָבן זיי געגעבן כָּלֵב דעם
dem Kalev gegebn zei hobn derfer ire un shtot der fun feld
the Kalev given they have villages its and city the of field

זון פֿון יפֻנֶּה פֿאַר זייַן אייגנטום .
eigentum zain far Yefunehn fun zun
ancestral property his for Yephunneh of son

יג און די קינדער פֿון אַהרן דעם כהן האָבן זיי געגעבן די
di gegebn zei hobn koyen dem Aharon fun kinder di un
the given they have kohen the Aaron of children the and

שטאָט פֿון אַנטרינונג פֿאַרן , חֶברון טויטשלעגער מיט אירע
ire mit Chevron toitshleger faran antrinung fun shtot
its with Chevron death violent man for the refuge of city

פֿרייַע פּלעצער , און לִבנָה מיט אירע פֿרייַע פּלעצער ; יד און
un peletser fraie ire mit Livnah un peletser fraie
and pasturelands open its with Livnah and pasturelands open

יַתִּיר מיט אירע פֿרייַע פּלעצער , און אֶשתּמוֹע מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Eshtemoa un peletser fraie ire mit Yatir
open its with Eshtemo'a and pasturelands open its with Yatir

פּלעצער ; טו און חוֹלון מיט אירע פֿרייַע פּלעצער , און דבִּיר
Devir un peletser fraie ire mit Cholon un peletser
Devir and pasturelands open its with Cholon and pasturelands

מיט אירע פֿרייַע פּלעצער ; טז און עַין פּלעצער פֿרייַע אירע מיט
peletser fraie ire mit Ayin un peletser fraie ire mit
pasturelands open its with Ayin and pasturelands open its with

, פּלעצער
peletser

און יוטָה מיט אירע פֿרייַע פּלעצער , און בֵּית-שֶׁמֶש מיט אירע
ire mit Beis-Shemesh un peletser fraie ire mit Yutah un
its with Beit-Shemesh and pasturelands open its with Yutah and

פֿרייַע פּלעצער . נייַן שטעט פֿון די דאָזיקע צוויי שבֿטים .
shvotim tsvei dozike di fun shtet nain peletser fraie
tribes two these the of cities nine pasturelands open

[9] And they allotted out of the tribe of the Bnei Yehudah, and out of the tribe of the Bnei Shim'on, these towns which are here called b'shem *(by name)*, [10] Which the Bnei Aharon, being of the mishpekhot of the Kehati, who were of the Bnei Levi, had; for theirs was the goral rishonah. [11] And they gave them Kiryat-Arba *(Arba, Avi HaAnak)*, which is Chevron, in the har Yehudah, with the migrash *(pastureland)* thereof around it. [12] But the sadeh haIr, and the villages thereof, they gave to Kalev ben Yephunneh for his achuzzah *(possession, property, estate)*.

[13] Thus they gave to the Bnei Aharon HaKohen Chevron with its migrash, to be an Ir Miklat HaRotzeiach *(City of Refuge of the Slayer)*; and Livnah with its migrash, [14] And Yatir with its migrashim, and Eshtemo'a with its migrash, [15] And Cholon with its migrash, and Devir with its migrash, [16] And Ayin with its migrash, and Yutah with its migrash, and Beit-Shemesh with its migrash; 9 towns out of those two shevatim *(tribes)*.

[17] And out of the tribe of Binyamin, Giv'on with its migrash, Geva with its migrash,

יז און פֿון שבֿט בנימין : גִּבְעוֹן מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Givon Binyamin sheyvet fun un
open its with Giv'on Binyamin tribe of and

פֿלעצער , גֶּבַע מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער ; יח עֲנָתוֹת
Anatot peletser fraie ire mit Geva peletser
Anatot pasturelands open its with Geva pasturelands

מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער , און עַלמוֹן מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Almon un peletser fraie ire mit
open its with Almon and pasturelands open its with

פֿלעצער ; פֿיר שטעט.
shtet fir peletser
cities four pasturelands

[18] Anatot with its migrash, and Almon with its migrash; 4 towns.

[19] All the towns of the Bnei Aharon, the Kohanim, were 13 towns with their migrash.

יט אַלע שטעט פֿון די קינדער פֿון אַהרֹן , די כהנים :
koyanim di Aharon fun kinder di fun shtet ale
kohanim the Aaron of children the of cities all

דרייַצן שטעט מיט זייערע פֿרייַע פֿלעצער .
peletser fraie zeyere mit shtet draitsn
pasturelands open their with cities thirteen

כ און פֿאַר די משפּחות פֿון די קינדער פֿון קְהָת , די
di Kohat fun kinder di fun mishpoches di far un
the Kohat of children the of families the for and

לְוִיִּם , די איבעריקע פֿון די קינדער פֿון קְהָת – די שטעט
shtet di Kohat fun kinder di fun iberike di Leviim
cities the Kohat of children the of remaining the Levi'im

פֿון זייער גורל זיינען געווען פֿון שבֿט אפֿרים .
Efrayim sheyvet fun geven zainen goirl zeyer fun
Ephrayim tribe from having been are lot their of

כא און מע האָט זיי געגעבן די שטאָט פֿון אַנטרינונג פַֿאַרן
faran antrinung fun shtot di gegebn zei hot me un
for the refuge of city the given them has one and

טויטשלעגער , שְׁכֶם , מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער ,
toitshleger Shechem fraie ire mit peletser
death violent man Shechem with its open pasturelands

אין דעם געבערג פֿון אפֿרים , און גֶּזֶר מיט אירע פֿרייַע
dem in geberg fun Efrayim un Gezer mit ire mit fraie ire
the in hill country of Ephrayim and Gezer with its open

פֿלעצער ; כב און קִבְצַיִם מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער ,
peletser fraie ire mit Kivtsayim un peletser
pasturelands open its with Kivtzayim and pasturelands

און בֵּית-חוֹרוֹן מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער ; פֿיר שטעט.
shtet fir peletser fraie ire mit Beis-Choron un
cities four pasturelands open its with Beit-Choron and

כג און פֿון שבֿט דָּן : אֶלְתְּקֵה מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Eltekeh Dan sheyvet fun un
open its with Eltekeh Dan tribe from and

פֿלעצער , גִּבְתוֹן מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער ; כד אַיָלוֹן
Ayalon peletser fraie ire mit Gibeton peletser
Ayalon pasturelands open its with Gibeton pasturelands

מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער , גַּת-רִמּוֹן מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Gat-Rimmon peletser fraie ire mit
open its with Gat-Rimmon pasturelands open its with

פֿלעצער ; פֿיר שטעט.
shtet fir peletser
cities four pasturelands

[20] And the mishpekhot of the Bnei Kehat, the Levi'im which remained of the Bnei Kehat, even they had the towns of their goral out of the tribe of Ephrayim.

[21] For they gave them Shechem with its migrash in har Ephrayim, to be an Ir Miklat HaRotzeiach; and Gezer with its migrash, [22] And Kivtzayim with its migrash, and Beit-Choron with its migrash; 4 towns.

[23] And out of the tribe of Dan, Eltekeh with its migrash, Gibeton with its migrash,

[24] Ayalon with its migrash, Gat-Rimmon with its migrash; 4 towns.

כה און פֿון האַלבן שבֿט מנַשֶּׁה : תַּעֲנָךְ מיט אירע
ire mit Ta'anakh Menasheh sheyvet halbn fun un
its with Ta'anakh Menasheh tribe half of and

פֿרייַע פֿלעצער , און גַּת-רִמּוֹן מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Gat-Rimmon un peletser fraie
open its with Gat-Rimmon and pasturelands open

פֿלעצער ; צוויי שטעט.
shtet tsvei peletser
cities two pasturelands

[25] And out of the half-tribe of Menasheh, Ta'nakh with its migrash, and Gat-Rimmon with its migrash; 2 towns.

כו אַלע שטעט: צען , מיט זייערע פֿרייַע פֿלעצער , פֿאַר די
di far peletser fraie zeyere mit tsen shtet ale
the for pasturelands open their with ten cities all

משפּחות פֿון די איבעריקע קינדער פֿון קהָת .
Kohat fun kinder iberike di fun mishpoches
Kohat of children remaining the of families

כז און פֿאַר די קינדער פֿון גֵּרשׁוֹן , פֿון די משפּחות
mishpoches di fun Gershon fun kinder di far un
families the of Gershon of children the for and

פֿון די לְוִיים , פֿון האַלבן שבֿט מנַשֶּׁה ; די שטאָט
shtot di Menasheh sheyvet halbn fun Leviim di fun
city the Menasheh tribe half from Levi'im the of

פֿון אַנטרינונג פֿאַרן טויטשלעגער , גּוֹלָן אין בָּשָׁן
Bashan in Golan toitshleger faran antrinung fun
Bashan in Golan death violent man for the refuge of

מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער , און בְּעֶשְׁתְּרָה מיט אירע
ire mit Beeshterah un peletser fraie ire mit
its with Be'eshterah and pasturelands open its with

פֿרייַע פֿלעצער ; צוויי שטעט.
shtet tsvei peletser fraie
cities two pasturelands open

[26] All the towns were 10 with their migrash for the mishpekhot of the Bnei Kehat that remained.

[27] And unto the Bnei Gershon, of the mishpekhot Levi'im, out of the other half tribe of Menasheh they gave Golan in Bashan with its migrash, to be an Ir Miklat HaRotzeiach; and Be'eshterah with its migrash; 2 towns.

כח און פֿון שבֿט יִשָּׂשכָר : קִשְׁיוֹן מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Kishyon Yissachar sheyvet fun un
open its with Kishyon Yissakhar tribe from and

פֿלעצער , דָּבְרַת מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער ; כט יַרמוּת
Yarmut peletser fraie ire mit Dovrat peletser
Yarmut pasturelands open its with Dovrat pasturelands

מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער , עֵין-גַּנִּים מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Ein-Gannim peletser fraie ire mit
open its with Ein-Gannim pasturelands open its with

פֿלעצער ; פֿיר שטעט.
shtet fir peletser
cities four pasturelands

[28] And out of the tribe of Yissakhar, Kishyon with its migrash, Dovrat with its migrash, [29] Yarmut with its migrash, Ein-Gannim with its migrash; 4 towns.

ל און פֿון שבֿט אָשֵׁר : מִשְׁאָל מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Mishal Asher sheyvet fun un
open its with Mish'al Asher tribe from and

פֿלעצער , עַבְדּוֹן מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער ; לא חֶלְקָת
Chelkat peletser fraie ire mit Avdon peletser
Chelkat pasturelands open its with Avdon pasturelands

מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער , און רְחוֹב מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Rechov un peletser fraie ire mit
open its with Rechov and pasturelands open its with

פֿלעצער ; פֿיר שטעט.
shtet fir peletser
cities four pasturelands

[30] And out of the tribe of Asher, Mish'al with its migrash, Avdon with its migrash, [31] Chelkat with its migrash, and Rechov with its migrash; 4 towns.

[32] And out of the tribe of Naphtali, Kedesh in the Galil with its migrash, to be an Ir Miklat HaRotzeiach; and Chammot Dor with its migrash, and Kartan with its migrash; 3 towns.

לב און פֿון שבֿט נַפְתָּלי : די שטאָט פֿון אַנטרינונג פֿאַרן
faran antrinung fun shtot di Naftali sheyvet fun un
for the refuge of city the Naphtali tribe from and

, און פּלעצער טויטשלעגער , קֶדֶשׁ אין גָּלִיל , מיט אירע פֿרייַע
un peletser toitshleger Kedesh in Galil , mit ire fraie
and pasturelands open its with Galil in Kedesh death violent man

חַמּוֹת-דֹּאר מיט אירע פֿרייַע פּלעצער , און קַרתָּן מיט אירע
Chamot-Dor mit ire fraie peletser un Kartan mit ire
Chammot Dor with its migrash and pasturelands open its with Kartan its

פֿרייַע פּלעצער ; דרײַ שטעט.
fraie peletser drai shtet
open pasturelands three cities

[33] All the towns of the Gershuni according to their mishpekhot were 13 towns with their migrash.

לג אַלע שטעט פֿון די גֵּרשונים לויט זייערע
ale shtet fun di Gershonim loit zeyere
all cities of the Gershoni according their

משפּחות : דרײַצן שטעט מיט זייערע פֿרייַע פּלעצער .
mishpoches draitsn shtet mit zeyere fraie peletser
families thirteen cities with their open pasturelands

[34] And unto the mishpekhot Bnei Merari, the rest of the Levi'im, out of the tribe of Zevulun, Yokne'am with its migrash, and Kartah with its migrash, [35] Dimnah with its migrash, Nahalal with its migrash; 4 towns.

לד און פֿאַר די משפּחות פֿון די קינדער מְרָרי , די
un far di mishpoches fun di kinder Merari , di
and for the families of the children the Merari the

איבעריקע לְוִיִּם , פֿון שבֿט זְבוּלוּן : יָקנְעָם מיט
iberike Leviim fun sheyvet Zevulun : Yokneam mit
remaining Levi'im from tribe Zevulun Yokne'am with

אירע פֿרייַע פּלעצער , קַרתָּה מיט אירע פֿרייַע פּלעצער ;
ire fraie peletser , Kartah mit ire fraie peletser ;
its open pasturelands , Kartah with its open pasturelands

לה דִּמנָה מיט אירע פֿרייַע פּלעצער , נַהֲלָל מיט אירע
Dimnah mit ire fraie peletser , Nahalol mit ire
Dimnah with its open pasturelands , Nahalal with its

פֿרייַע פּלעצער ; פֿיר שטעט.
fraie peletser fir shtet
open pasturelands four cities

[36] And out of the tribe of Reuven, Betzer with its migrash, and Yahtzah with its migrash, [37] Kedemot with its migrash, and Mepha'at with its migrash; 4 towns.

לו און פֿון שבֿט ראובֵן : בֶּצֶר מיט אירע פֿרייַע
un fun sheyvet Reuven : Betzer mit ire fraie
and from tribe Reuven Betzer with its open

פּלעצער , און יַהצָה מיט אירע פֿרייַע פּלעצער ;
peletser , un Yahtsah mit ire fraie peletser ;
pasturelands , Yahtzah with its open pasturelands

קְדֵמוֹת מיט אירע פֿרייַע פּלעצער , און מֵיפַּעַת מיט
Kedemot mit ire fraie peletser un Mefaat mit
Kedemot with its open pasturelands and Mepha'at with

אירע פֿרייַע פּלעצער ; פֿיר שטעט.
ire fraie peletser fir shtet
its open pasturelands four cities

[36] [38] And out of the tribe of Gad, Ramot in Gil'ad with its migrash, to be an Ir Miklat HaRotzeiach; and Machanayim with its migrash, [37] [39] Cheshbon with

לו לח און פֿון שבֿט גָּד : די שטאָט פֿון אַנטרינונג
un fun sheyvet Gad : di shtot fun antrinung
and from tribe Gad the city of refuge

פֿאַרן טויטשלעגער , רָמוֹת אין גִּלעָד , מיט אירע פֿרייַע
faran toitshleger , Ramot in Gilad , mit ire fraie
for the death violent man , Ramot in Gil'ad with its open

פּלעצער , און מַחֲנַיִם מיט אירע פֿרייַע פּלעצער ;
peletser , un Machanayim mit ire fraie peletser ;
pasturelands , Machanayim with its open pasturelands

its migrash, Yazer with its migrash; 4 towns in all.

לז לט חֶשְׁבּוֹן מיט אירע פַרַיִיע פלעצער , יַעְזֵר מיט אירע
ire mit Yazer peletser fraie ire mit Cheshbon
its with Yazer pasturelands open its with Cheshbon

פַרַיִיע פלעצער ; אַלע שטעט: פִּיר .
fir shtet ale peletser fraie
four cities all pasturelands open

[38] [40] So all the towns for the Bnei Merari by their mishpekhot, which were remaining of the mishpekhot Levi'im, were by their goral 12 towns.

לח מ די אַלע שטעט זיַינען געווען פַאַר די קינדער
kinder di far geven zainen shtet ale di
children the for having been are cities all the

פון מְרָרי לויט זייערע משפחות – די איבעריקע
iberike di mishpoches zeyere loit Merari fun
remaining the families their according to Merari of

פון די משפחות פון די לְוִיִים ; און זייער גורל איז
iz goirl zeyer un Leviim di fun mishpoches di fun
is lot their and Levi'im the of families the of

געווען צוועלף שטעט.
shtet tsvelf geven
cities twelve having been

[39] [41] All the towns of the Levi'im within the achuzzat Bnei Yisroel *(possession, estate of the Sons of Israel)* were 48 towns with their migrashim. [40] [42] These towns were every one with their migrash around them; thus were all these towns.

לט מא אַלע שטעט פון די לְוִיִים אין מיטן פון דעם
dem fun mitn in Leviim di fun shtet ale
the of midst of in Levi'im the of cities all

אייגנטום פון די קינדער פון יִשְׂרָאֵל זיַינען געווען
eigentum fun kinder di fun Yisroel zainen geven
ancestral property of children the of Yisroel are having been

אַכט און פערציק שטעט מיט זייערע פַרַיִיע פלעצער . מ מב די
di peletser fraie zeyere mit shtet fertsik un acht
the pasturelands open their with cities forty and eight

דאָזיקע שטעט זיַינען געווען שטאָט אין שטאָט מיט אירע פַרַיִיע
fraie ire mit shtot in shtot geven zainen shtet dozike
open its with city in city having been are cities these

פלעצער רונד אַרום איר; אַזוי בַיי אַלע די דאָזיקע שטעט.
shtet dozike di ale bai azoi ir arum rund peletser
cities these the all by so it round around pasturelands

[41] [43] Hashem gave unto Yisroel Kol HaAretz which He swore to give unto their Avot; and they possessed it, and dwelt therein. [42] [44] And Hashem gave them manoach *(rest, peace)* on every side, according to all that He swore unto their Avot; and there stood not a man of all their enemies before them; Hashem delivered all their enemies into their yad. [43] [45] There naphal *(failed, fell)* not davar mikol hadavar hatov *(good promises)* which Hashem

מא מג און ה האָט געגעבן צו יִשְׂרָאֵל דאָס גאַנצע לאַנד וואָס
vos land gantse dos Yisroel tsu gegebn hot Hashem un
which land entire this Yisroel to given has Hashem and

ער האָט געשוואָרן צו זייערע עלטערן; און זיי האָבן עס
es hobn zei un eltern zeyere gebn tsu geshvorn hot er
it have they and fathers their give to sworn an oath has he

געאַרבט , און זיך באַזעצט דערין . מב מד און ה האָט
hot Hashem un derin bazetst zich un gearbt
has Hashem and therein settled self and took possession of

זיי באַרוט פון רונד אַרום , אַזוי ווי אַלץ וואָס ער האָט
hot er vos alts vi azoi arum rund fun barut zei
has he which all that as so round around from gives rest them

געשוואָרן זייערע עלטערן; און קיינער פון אַלע זייערע פַיַינט
faint zeyere ale fun keiner un eltern zeyere geshvorn
enemies their all of anyone and fathers their sworn an oath

איז נישט באַשטאַנען פַאַר זיי ; אַלע זייערע פַיַינט האָט ה
Hashem hot faint zeyere ale zei far bashtanen nisht iz
Hashem has enemies their all they before persisted not is

געגעבן אין זייער האַנט. מג מה נישט אַ וואָרט איז אָפּגעפַאלן פון אַל
al fun opgefaln iz vort a nisht hant zeyer in gegebn
all from fallen off is word a not hand their in given

had spoken unto Bais Yisroel; hakol bo *(all came, all came to pass)*.

22 Then Yehoshua summoned the Reuveni, and the Gadi, and the half-tribe of Menasheh, [2] And said unto them, Ye have been shomer over all that Moshe Eved Hashem commanded you, and have obeyed my voice in all that I commanded you; [3] Ye have not deserted your achim these yamim rabbim to yom hazeh, but have been shomer over the mishmeret mitzvat Hashem Eloheichem *(charge, duty of the commandment of* Hashem*your G-d.)* [4] And now Hashem Eloheichem hath given manoach unto your achim, just as He promised them; therefore now return ye, and get you unto your ohalim, and unto the Eretz Achuzzatechem, which Moshe eved Hashem gave you on the other side of the Yarden. [5] But be shomer to do the mitzvah and the torah, which Moshe Eved Hashem charged you, to love Hashem Eloheichem, and to walk in all the darkhei Hashem, and to be shomer mitzvot regarding His commandments, and to have deveykus *(attachment, cleavimg to G-d)* to Him, and to serve Him in

דעם גוטן צוזאָג וואָס ה׳ האָט צוגעזאָגט דעם הויז פֿון
fun hoiz dem tsugezogt hot Hashem vos tsuzog gutn dem
of house the promised has Hashem which promise good the

יִשְׂרָאֵל; אַלץ איז אָנגעקומען.
ongekumen iz alts Yisroel
arrived is all that Yisroel

כב

דעמצמאָל האָט יְהוֹשׁוּעַ געזופֿן די ראובֿנים, און די
di un Reuvenim di gerufn Yehoshua hot dentsmol
the and Reuveni the called Yehoshua has then

גָּדִים, און דעם האַלבן שבֿט מנַשֶּׁה. [ב] און ער האָט
hot er un Menasheh sheyvet halbn dem un Gadim
has he and Menasheh tribe half the and Gadi

צו זיי געזאָגט: איר האָט געהיט אַלץ וואָס משה דער
der Moshe vos alts gehit hot ir gezogt zei tsu
the Moshe which all that observed have you said them to

קנעכט פֿון ה׳ האָט אייַך באַפֿוילן, און איר האָט צוגעהערט
tsugehert hot ir un bafoiln aich hot Hashem fun knecht
paid heed have you and commanded you has Hashem of servant

צו מײַן קול, אין אַלץ וואָס איך האָב אייַך באַפֿוילן.
bafoiln aich hob ich vos alts in kol main tsu
commanded you have I which all that in voice my to

[ג] איר האָט נישט פֿאַרלאָזט אײַערע ברידער די דאָזיקע פֿיל טעג
teg fil dozike di brider aiere farlozt nisht hot ir
days many these the brothers your forsaken not have you

ביז אויף היינטיקן טאָג, און איר האָט געהיט די היטונג פֿון דעם
dem fun hitung di gehit hot ir un tog haintikn oif biz
the of charge the kept have you and day this very on until

געבאָט פֿון ה׳ אלוקיכם. [ד] און אַצונד האָט ה׳
gebot fun Hashem Elokeichem un atsund hot Hashem
commandment of Hashem Elokeichem and now has Hashem

אלוקיכם באַרוט אײַערע ברידער, אַזוי ווי ער האָט זיי
Elokeichem barut aiere brider azoi vi er hot zei
your G-d gives you rest brothers your so as he has them

צוגעזאָגט; דערום קערט אייַך אום אַצונד, און גייט אייַך צו
tsugezogt derum kert aich um atsund un geit aich tsu
promised therefore turn you down now and go you to

אײַערע געצעלטן, צום לאַנד פֿון אײַער אייגנטום וואָס משה
Moshe vos eigentum aier fun land tsum getseltn aiere
Moshe which possession your of land to the tents your

דער קנעכט פֿון ה׳ האָט אייַך געגעבן אויף יענער זײַט
der knecht fun Hashem hot aich gegebn oif yener zait
servant the of Hashem has you given on other side

יַרדן.
Yarden
Yarden

[ה] אָבער היט זייער צו טאָן דאָס געבאָט, און די
ober hit zeyer tsu ton dos gebot un di
but attention very to do this commandments and the

תּורה, וואָס משה דער קנעכט פֿון ה׳ האָט אייַך
toyre vos Moshe der knecht fun Hashem hot aich
instruction which Moshe the servant of Hashem has you

געבאָטן, ליב צו האָבן אלוקיכם ה׳, און צו גיין אין אַלע
gebotn lib tsu hobn Elokeichem Hashem un tsu gein in ale
ordered to love have Hashem your G-d and to go in all

זײַנע וועגן, און צו היטן זײַנע געבאָט, און זיך צו
vegen zaine un hitn zaine gebot un zich tsu
ways his and observe to his commandments and self to

avodas [kodesh] with kol levavchem uvkhol nafshechem *(all your heart, with all your nefesh)*.

באַהעפֿטן אָן אים, און אים צו דינען מיט אייַער גאַנצן האַרצן, און
un hartsn gantsn aier mit dinen tsu im un im on baheftn
and heart all the your with serve to him and him on join
מיט אייַער גאַנצער זעל.
zel gantser aier mit
soul all the your with

[6] So Yehoshua gave them a brocha, and sent them away; and they went unto their ohalim.

ו און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי געבענטשט, און האָט זיי
zei hot un gebentsht zei hot Yehoshua un
them has and blessed them has Yehoshua and
אַוועקגעשיקט, און זיי זײַנען אַוועקגעגאַנגען צו זייערע
zeyere tsu avekgegangen zainen zei un avekgeshikt
their to went way are they and sent off
געצעלטן.
getseltn
tents

[7] Now to the one half of the tribe of Menasheh Moshe had given possession in Bashan; but unto the other half thereof gave Yehoshua among their achim on this side Yarden westward. And when Yehoshua sent them away also unto their ohalim, then he gave them a brocha. [8] And he spoke unto them, saying, Return with nekasim rabbin *(many possessions)* unto your ohalim, and with mikneh rav me'od *(very much cattle)*, with kesef, and with zahav, and with nechoshet, and with barzel *(iron)*, and with very much selamot *(clothes)*; divide the plunder of your enemies with your achim.

ז און צו אַ האַלבן שבֿט מנשה האָט משה געגעבן אין
in gegebn Moshe hot Menasheh sheyvet halbn a tsu un
in given Moshe has Menasheh tribe half a to and
בָּשָׁן ; נאָר צום אַנדער האַלבן האָט יְהוֹשׁוּעַ געגעבן מיט
mit gegebn Yehoshua hot halbn ander tsum nor Bashan
with given Yehoshua has half other to but Bashan
זייערע ברידער אויף דער זײַט יַרדן צו מערבֿ . און אַז
az un mayrev tsu Yarden zait der oif brider zeyere
when and west to Yarden side the on brothers their
יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי אַוועקגעשיקט צו זייערע געצעלטן, האָט
hot getseltn zeyere tsu avekgeshikt zei hot Yehoshua
has tents their to sent off them has Yehoshua
ער זיי אויך געבענטשט, ח און ער האָט צו זיי געזאָגט, אַזוי
azoi gezogt zei tsu hot er un gebentsht oich zei er
so said them to has he and blessed also them he
צו זאָגן: מיט פֿיל גוטס קערט איַך אום צו אייַערע
aiere tsu um aich kert guts fil mit zogn tsu
your to down you turn good things many with say to
געצעלטן, און מיט זייער פֿיל פֿיך , מיט זילבער, און מיט
mit un zilber mit fich fil zeyer mit un getseltn
with and silver with livestock much very with and tents
גאָלד, און מיט קופּער, און מיט אייַזן, און מיט קליידער
kleider mit un aizn mit un kuper mit un gold
garments with and iron with and bronze with and gold
זייער פֿיל ; צעטיילט דעם רויב פֿון אייַערע פֿיַנט מיט
mit faint aiere fun roib dem tseteilt fil zeyer
with enemies your of plunder the divide much very
אייַערע ברידער.
brider aiere
brothers your

[9] And the Bnei Reuven and the Bnei Gad and the half-tribe of Menasheh returned, and departed from the Bnei Yisroel at Shiloh, which is in Eretz Kena'an, to go

ט האָבן די קינדער פֿון ראובֿן , און די קינדער פֿון גָּד ,
un Gad fun kinder di un Reuven fun kinder di hobn
and Gad of children the and Reuven of children the have
דער האַלבער שבֿט מנשה , זיך אומגעקערט, און זיי זײַנען
zainen zei un umgekert zich Menasheh sheyvet halber der
are they and returned self Menasheh tribe half the
אַוועקגעגאַנגען פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, פֿון שילוֹ וואָס
vos Shiloh fun Yisroel fun kinder di fun avekgegangen
which Shiloh from Yisroel of children the from went way

אין לאַנד כּנַעַן , צו גיין קיין לאַנד גִלְעָד , צום לאַנד פֿון זייער
zeyer fun land tsum Gilad land kein gein tsu Kenaan land in
their of land to Gil'ad land to go to Kena'an land in

אייגנטום , וואָס זיי האָבן זיך דערין באַזעצט לויט
loit bazetst derin zich hobn zei vos eigentum
according to occupied therein self have they which possession

דעם מויל פֿון ה דורך משהן . ' און אַז זיי זיינען
zainen zei az un Mosheen durch Hashem fun moil dem
are they when and Moshe by Hashem of mouth the

געקומען צו די געגנטן פֿון יַרדן וואָס אין לאַנד כּנַעַן ,
Kenaan land in vos Yarden fun gegentn di tsu gekumen
Kena'an land in which Yarden of regions the to having come

האָבן די קינדער פֿון ראובֿן , און די קינדער פֿון גָד , און
un Gad fun kinder di un Reuven fun kinder di hobn
and Gad of children the and Reuven of children the have

דער האַלבער שבֿט מנַשֶׁה , דאָרטן געבויט אַ מזבח ביַים
baim mizbeyech a geboit dortn Menasheh sheyvet halber der
near altar an built there Menasheh tribe half the

יַרדן , אַ גרויסן מזבח אויף אָנצוקוקן .
ontsukukn oif mizbeyech groisn a Yarden
to look at on altar great a Yarden

יא האָבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געהערט, אַזוי צו זאָגן: זעט, די
di zet zogn tsu azoi gehert Yisroel fun kinder di hobn
the see say to so heard Yisroel of children the have

קינדער פֿון ראובֿן , און די קינדער פֿון גָד , און דער האַלבער
halber der un Gad fun kinder di un Reuven fun kinder
half the and Gad of children the and Reuven of children

שבֿט מנַשֶׁה , האָבן געבויט אַ מזבח אַנטקעגן לאַנד
land antkegen mizbeyech a geboit hobn Menasheh sheyvet
land across from altar an built have Menasheh tribe

כּנַעַן , אין די געגנטן פֿון יַרדן , צו דער זייַט פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun zait der tsu Yarden fun gegentn di in Kenaan
of children the of side the to Yarden of regions the in Kena'an

יִשְׂרָאֵל. יב און ווי די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן דערהערט, אַזוי האָט
hot azoi derhert hobn Yisroel fun kinder di vi un Yisroel
has so heard have Yisroel of children the when and Yisroel

די גאַנצע עדה פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זיך איינגעזאַמלט קיין
kein aingezamlt zich Yisroel fun kinder di fun eide gantse di
to gathered self Yisroel of children the of assembly entire the

שילוֹ אַרויפֿצוגיין אַקעגן זיי אויף מלחמה . יג און די קינדער פֿון
fun kinder di un milchome oif zei akegn aroiftsugein Shiloh
of children the and war on them against to go up Shiloh

יִשְׂרָאֵל האָבן געשיקט צו די קינדער פֿון ראובֿן , און צו די קינדער
kinder di tsu un Reuven fun kinder di tsu geshikt hobn Yisroel
children the to and Reuven of children the to sent have Yisroel

פֿון גָד , און צום האַלבן שבֿט מנַשֶׁה , קיין לאַנד גִלְעָד , פּינְחס
Pinchas Gilad land kein Menasheh sheyvet halbn tsum un Gad fun
Pinchas Gil'ad land to Menasheh tribe half to and Gad of

דעם זון פֿון אֶלְעָזָר דעם כֹהן , יד און מיט אים צען פֿירשטן , צו
tsu firshtn tsen im mit un koyen dem Elazar fun zun dem
to chieftains ten him with and kohen the El'azar of son the

איין פֿירשט , צו איין פֿירשט פֿון אַ פֿאָטערהויז פֿון אַלע
ale fun foterhoiz a fun firsht ein tsu firsht ein
all of father's household a of chieftain one to chieftain one

unto Eretz Gil'ad, to the Eretz Achuzzatam *(the land of their possession, estate)*, whereof they had taken as a possession, according to the word of Hashem by the yad Moshe. 10 And when they came unto the Gelilot of the Yarden, that is in eretz Kena'an, the Bnei Reuven and the Bnei Gad and the half-tribe of Menasheh built there a mizbe'ach by the Yarden, a mizbe'ach gadol in appearance.

11 And the Bnei Yisroel heard, Hinei, the Bnei Reuven and the Bnei Gad and the half-tribe of Menasheh have built a mizbe'ach at the edge of Eretz Kena'an, in the region of the Yarden, on the side belonging to the Bnei Yisroel. 12 And when the Bnei Yisroel heard of it, the kol Adat Bnei Yisroel gathered themselves together at Shiloh, to go up to war against them. 13 And the Bnei Yisroel sent unto the Bnei Reuven, and to the Bnei Gad, and to the half-tribe of Menasheh, into Eretz Gil'ad, Pinchas ben El'azar the Kohen, 14 And with him ten nasi'im, one each of the bais av for all the tribes of Yisroel; and each one was a

שִׁבְטֵים פֹּון יִשְׂרָאֵל; און זיי זיינען איטלעכער געווען דער הויפּט
hoipt der geven itlecher zainen zei un Yisroel fun shvotim
head the having been each are they and Yisroel of tribes

פֹּון זייער פַּאָטערהויז ביי די טויזנטן פֹּון יִשְׂרָאֵל. טו און
un Yisroel fun toizntn di bai foterhoiz zeyer fun
and Yisroel of thousands the among father's household their of

זיי זיינען געקומען צו די קינדער פֹּון ראובֵן , און צו די
di tsu un Reuven fun kinder di tsu gekumen zainen zei
the to and Reuven of children the to having come are they

קינדער פֹּון גָד , און צום האַלבן שבֵט מנַשֶּׁה , קיין לאַנד גִלְעָד ,
Gilad land kein Menasheh sheyvet halbn tsum un Gad fun kinder
Gil'ad land to Menasheh tribe half to and Gad of children

און זיי האָבן מיט זיי גערעדט, אַזוי צו זאָגן: טז אַזוי האָט גערעדט די
di gezogt hot azoi zogn tsu azoi geredt zei mit hobn zei un
the said has so say to so spoken them with have they and

גאַנצע עדה פֹּון ה : וואָס איז די דאָזיקע פַּעלשונג וואָס איר
ir vos felshung dozike di iz vos Hashem fun eide gantse
you which treachery this the is what Hashem of assembly entire

האָט געפַּעלשט אָן אלוקי יִשְׂרָאֵל, זיך אָפּצוקערן הײַנט פֹּון
fun haint optsukeren zich Yisroel Elokei on gefelsht hot
from today to turn self Yisroel the G-d of on been unfaithful have

הינטער ה , מיט אײַער בויען פַּאַר זיך אַ מזבח , כּדי
kedei mizbeyech a zich far boien aier mit Hashem hinter
so that altar an self for building your with Hashem in back of

איר זאָלט הײַנט ווידערשפּעניקן אָן ה ? יז איז אונדז ווינציק די זינד
zind di vintsik undz iz Hashem on vidershpenikn haint zolt ir
sin the enough us is Hashem on rebel against today shall you

פֹּון פְּעוֹר, וואָס מיר האָבן זיך נאָך פֹּון איר נישט געריינקט ביז אויף
oif biz gereinikt nisht ir fun noch zich hobn mir vos Peor fun
on until purified not you of yet self have we which Pe'or of

הײַנטיקן טאָג, און וואָס איבער איר איז געווען אַ מגפּה אויף
oif mageyfe a geven iz ir iber vos un tog haintikn
on plague a having been is you over which and day this very

דער עדה פֹּון ה , יח אַז איר קערט אײַך הײַנט אָפּ פֹּון
fun op haint aich kert ir az Hashem fun eide der
from away today you turn you that Hashem of assembly the

הינטער ה ? און עס וועט זײַן : איר וועט ווידערשפּעניקן הײַנט אָן
on haint vidershpenikn vet ir zain vet es un Hashem hinter
on today rebel against will you be will it and Hashem in back of

ה , און מאָרגן וועט ער צערענען אויף דער גאַנצער עדה
eide gantser der oif tserenen er vet morgn un Hashem
assembly whole the on be angry he will tomorrow and Hashem

פֹּון יִשְׂרָאֵל. יט אויב ווידער דאָס לאַנד פֹּון אײַער אײגנטום איז אומריין ,
umrein iz eigentum aier fun land dos vider oib Yisroel fun
unclean is possession your of land this again if Yisroel of

קומט אײַך אַריבער אין דעם לאַנד פֹּון ה הס אײגנטום ,
eigentum Hashems fun land dem in ariber aich kumt
possession Hashem's of land the in on the other side of you come

וואָס דאָרטן רוט דער משכּן פֹּון ה , און באַזעצט אײַך
aich bazetst un Hashem fun mishkn der rut dortn vos
you occupy and Hashem of Tabernacle the rests there which

צווישן אונדז, נאָר אָן ה זאָלט איר נישט ווידערשפּעניקן, און
un vidershpenikn nisht ir zolt Hashem on nor undz tsvishn
and rebel against not you shall Hashem on but us among

Rosh Bais Avotam among the Alephei Yisroel. [15] And they came unto the Bnei Reuven, and to the Bnei Gad, and to the half-tribe of Menasheh, unto Eretz Gil'ad, and they spoke with them, saying, [16] Thus saith the Kol Adat Hashem, What ma'al *(trespass, disobedience, breach of faith, treachery, breaking faith)* is this that ye have committed against the Elohei Yisroel, to turn away this day from following Hashem, in that ye have built you a mizbe'ach, that ye might rebel this day against Hashem? [17] Is the avon Pe'or too little for us, from which we are not tahor until this day, even though there was the negef *(plague)* in the Adat Hashem, [18] But that ye must turn away this day from following Hashem? And it will be, seeing ye rebel hayom *(today)* against Hashem, that machar *(tomorrow)* He will be angry with the kol Adat Yisroel. [19] Notwithstanding, if the eretz achuzzatechem be tamei *(unclean)*, then pass ye over unto the eretz achuzzat Hashem, wherein Hashem's Mishkan dwelleth, and take possession among us; but rebel not against

אונדז זאָלט איר נישט ווידערשפּעניקן, מיט אײַער בויען פַּאַר זיך אַ
a zich far boien aier mit vidershpenikn nisht ir zolt undz
an self for building your with rebel against not you shall us

מזבח , אַחוץ דעם מזבח פֿון ה אלוקינו . כ האָט
hot Elokeinu Hashem fun mizbeyech dem achuts mizbeyech
has our G-d Hashem of altar the aside from altar

נישט עָכָן דער זון פֿון זֶרַח געפֿעלשט אַ פֿעלשונג מיט דעם
dem mit felshung a gefelsht Zerachn fun zun der Achan nisht
the with treachery a been unfaithful Zerach of son the Achan not

חרם , און אויף דער גאַנצער עדה פֿון ישְׂרָאֵל איז געווען
geven iz Yisroel fun eide gantser der oif un cheirem
having been is Yisroel of assembly entire the on and devoted

דער צאָרן? און נישט יענער מאַן אַליין איז אומגעקומען פֿאַר זײַן זינד.
zind zain far umgekumen iz alein man yener nisht un tsorn der
sin his for perished is alone man that not and anger the

כא האָבן געענטפֿערט די קינדער פֿון ראובֵן , און די קינדער פֿון
fun kinder di un Reuven fun kinder di geentfert hobn
of children the and Reuven of children the answered have

גָּד , און דער האַלבער שבֶט מנַשֶּׁה , און זיי האָבן גערעדט
geredt hobn zei un Menasheh sheyvet halber der un Gad
spoken have they and Menasheh tribe half the and Gad

צו די הויפּטלײַט פֿון די טויזנטן פֿון ישְׂרָאֵל: כב אֵל אלקים ,
Elokim El Yisroel fun toizntn di fun hoiptlait di tsu
G-d G-d Yisroel of thousands the of chief people the to

ה אֵל אלקים , ער ווייס , און ישְׂרָאֵל, ער זאָל עס וויסן ,
visen es zol er Yisroel un veis er Elokim El Hashem
know it shall he Yisroel and knows he G-d G-d Hashem

אויב דאָס איז אין ווידערשפּעניקייט אָדער אויב אין איבערטרעטונג אָן
on ibertretung in oib oder vidershpenikeit in iz dos oib
on overstepping in if or rebellion in is this if

ה – זאָלסט אונדז העלפֿן היַינטיקן טאָג! – כג אונדז
undz tog haintikn helfn nisht undz zolst Hashem
us day this very rescue not us you(SG) must Hashem

צו בויען אַ מזבח כּדי זיך אָפּצוקערן פֿון הינטער ה ,
Hashem hinter fun optsukeren zich kedei mizbeyech a boien tsu
Hashem behind from to turn self so that altar a build to

אָדער אויב אויפֿצוברענגען אויף אים בראַנדאָפּפֿער און שפּײַזאָפּפֿער,
shpaizopfer un brandopfer im oif oiftsubrengen oib oder
minchah and olah him on shall bring if or

אָדער אויב צו מאַכן אויף אים פֿרידאָפּפֿער , זאָל ה אַליין
alein Hashem zol fridopfer im oif machn tsu oib oder
himself Hashem shall peace offering him on make to if or

אויפֿמאָנען! כד און אויב מיר האָבן עס נישט געטאָן בלויז פֿון זאָרג
zorg fun bloiz geton nisht es hobn mir oib un oifmonen
worry from only done not it have we if and exact

וועגן אַ זאַך , אַזוי צו זאָגן: מאָרגן וועלן אײַערע קינדער
kinder aiere veln morgn zogn tsu azoi zach a vegen
children your will tomorrow say to so thing a concerning

זאָגן צו אונדזערע קינדער , אַזוי צו זאָגן: וואָס קערט איר אײַך אָן
on aich ir kert vos zogn tsu azoi kinder undzere tsu zogn
on you you turn what say to so children our to say

מיט ה אלוקי ישְׂרָאֵל? כה וואָרעם אַ געמאַרק האָט ה
Hashem hot gemark a vorem Yisroel Elokei Hashem mit
Hashem has border a because Yisroel the G-d of Hashem with

Hashem, nor rebel against us, in building you a mizbe'ach other than the mizbe'ach Hashem Eloheinu.
[20] Did not Achan ben Zerach break faith in the cherem, and ketzef *(wrath)* fell on kol Adat Yisroel? And that ish perished not alone in his avon *(iniquity)*.

[21] Then the Bnei Reuven and the Bnei Gad and the half-tribe of Menasheh answered, and said unto the Rashei Alephei Yisroel, [22] El Elohim, Hashem El Elohim, He knoweth, and Yisroel shall have da'as; if it be in mered *(rebellion)*, or if in ma'al against Hashem, al toshieini hayom hazeh (save us not this day), [23] That we have built us a mizbe'ach to turn away from following Hashem, or if to offer thereon olah or minchah, or if to offer zivkhei shelamim thereon, let Hashem Himself call it to account;
[24] No, rather have we not done it for fear, for this reason, saying, In time to come your banim might speak unto our banim, saying, What have ye to do with Hashem Elohei Yisroel?

גְּעמַאכְט צְווישְׁן אוּנְדז אוּן צְווישְׁן אײַך, קִינְדער פוֹן ראוּבֵן ,
Reuven fun kinder aich tsvishn un undz tsvishn gemacht
Reuven of children you between and us between made

אוּן קִינְדער פוֹן גָּד , דעם יַרדֵן ; איר האָט נישט קיין חֵלק אין
in chelek kein nisht hot ir Yarden dem Gad fun kinder un
in share any not have you Yarden the Gad of children and

ה . אוּן אײַערע קִינְדער וועלן שְׁטערן אוּנְדזערע קִינְדער – נישט
nisht kinder undzere shtern veln kinder aiere un Hashem
not children our prevent will children your and Hashem

צו פַּאָרכטן ה . כּ האָבן מיר גערעדט: לאָמיר זיך אַקאָרשט
akorsht zich lomir gezogt mir hobn Hashem forchtn tsu
now self let us said we have Hashem be in dread to

באַוואָרענען צו בויען דעם מִזבּח , נישט פַּאַר ברַאנְדאָפּפֶּער,
brandopfer far nisht mizbeyech dem boien tsu bavorenen
olah for not altar the build to make provisions

אוּן נישט פַּאַר שלַאכְטאָפּפֶּער ; כּא נײַערט ער זאָל זײַן אַן עדות
eides an zain zol er naiert shlachtopfer far nisht un
testimony a be shall it but slaughter sacrifice for not and

צְווישְׁן אוּנְדז אוּן צְווישְׁן אײַך, אוּן צְווישְׁן אוּנְדזערע דורות
doires undzere tsvishn un aich tsvishn un undz tsvishn
generations our between and you between and us between

נאָך אוּנְדז: צו דינען דעם דינסט פוֹן ה פַּאַר אים מיט
mit im far Hashem fun dinst dem dinen tsu undz noch
with him before Hashem of service the serve to us after

אוּנְדזערע ברַאנְדאָפּפֶּער, אוּן מיט אוּנְדזערע שלַאכְטאָפּפֶּער , אוּן
un shlachtopfer undzere mit un brandopfer undzere
and slaughter sacrifice our with and olah our

מיט אוּנְדזערע פְרִידאָפּפֶּער , אוּן אײַערע קִינְדער זאָלן מאָרגן
morgn zoln kinder aiere un fridopfer undzere mit
tomorrow shall children your and peace offering our with

נישט זאָגן צו אוּנְדזערע קִינְדער : איר האָט נישט קיין חֵלק אין
in chelek kein nisht hot ir kinder undzere tsu zogn nisht
in share any not have you children our to say not

ה . כּח אוּן מיר האָבן געזאָגט: אויב עס וועט געשען , אַז זיי
zei az geshen vet es oib gezogt hobn mir un Hashem
they that happen will it when said have we and Hashem

וועלן דאָס זאָגן צו אוּנְדז אָדער צו אוּנְדזערע דורות שפּעטער אַהין,
ahin shpeter doires undzere tsu oder undz tsu zogn dos veln
there later generations our to or us to say this will

וועלן מיר זאָגן : זעט דעם בּוי פוֹן דעם מִזבּח פוֹן ה ,
Hashem fun mizbeyech dem fun boi dem zet zogn mir veln
Hashem of altar the of structure the see say we will

וואָס אוּנְדזערע עלטערן האָבן געמאַכט, נישט פַּאַר ברַאנְדאָפּפֶּער, אוּן
un brandopfer far nisht gemacht hobn eltern undzere vos
and olah for not made have fathers our which

נישט פַּאַר שלַאכְטאָפּפֶּער ; נײַערט אַן עדות איז ער צְווישְׁן
tsvishn er iz eides an naiert shlachtopfer far nisht
between it is testimony a rather slaughter sacrifice for not

אוּנְדז אוּן צְווישְׁן אײַך. כּט חלילה אוּנְדז צו וויידערשפּענִיקן אָן
on vidershpenikn tsu undz cholile aich tsvishn un undz
on rebel against to us far be it from you between and us

ה , אוּן זיך אָפּצוּקערן הינְטער ה פוֹן הינְטן צו
tsu Hashem hinter fun haint optsukeren zich un Hashem
to Hashem following from today to turn away self and Hashem

[25] For Hashem hath made the Yarden a boundary between us and you, ye Bnei Reuven and Bnei Gad; ye have no chelek in Hashem; so might your banim make our banim cease from fearing Hashem. [26] Therefore we said, Let us now prepare to build us the mizbe'ach, not for olah nor for zevach, [27] But that it may be an ed *(witness)* between us, and you, and doroteinu *(our generations)* after us, that we might do the avodas Hashem before Him with oloteinu, and with zevakheinu, and with shelameinu; that your banim may not say to our banim in time to come, Ye have no chelek in Hashem. [28] Therefore we said, that it shall be, when they should so say to us or to doroteinu in time to come, that we may say again, See the tavnit *(pattern, replica)* of the mizbe'ach Hashem, which Avoteinu built, not for olah, nor for zevach; but it is an ed *(witness)* between us and you. [29] Chalilah lanu *(far be it from us)* that we should rebel against Hashem, and turn today from following Hashem, to

build a mizbe'ach for olah, for minchah, or for zevach, other than the Mizbe'ach Hashem Eloheinu that is before His Mishkan.

בויען אַ מזבח פַֿאַר בראַנדאָפּפֿער, פַֿאַר שפּיַזאָפּפֿער, און פַֿאַר
far un shpaizopfer far brandopfer far mizbeyech a boien
for and minchah for olah for altar an build

שלאַכטאָפּפֿער , אַחוץ דעם מזבח פֿון ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem fun mizbeyech dem achuts shlachtopfer
our G-d Hashem of altar the aside from slaughter sacrifice

וואָס פַֿאַר זיין מישכן !
mishkn zain far vos
Tabernacle his before which is

30 And when Pinchas HaKohen, and the nasi'im of the Edah and Rashei Alephei Yisroel which were with him, heard the words that the Bnei Reuven and the Bnei Gad and the Bnei Menasheh spoke, it pleased them. 31 And Pinchas ben El'azar HaKohen said unto the Bnei Reuven, and to the Bnei Gad, and to the Bnei Menasheh, Today we have da'as that Hashem is among us, because ye have not broken faith with Hashem; now ye have saved the Bnei Yisroel out of the yad Hashem.

ל און ווי פּינְחס דער כֹהן , און די פֿירשטן פֿון דער עדה ,
eide der fun firshtn di un koyen der Pinchas vi un
assembly the of chieftains the and kohen the Pinchas when and

די הויפּטלײַט פֿון די טויזנטן פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס מיט אים,
im mit vos Yisroel fun toizntn di fun hoiptlait di
him with which are Yisroel of thousands the of chief people the

האָבן געהערט די וואָרטער וואָס די קינדער פֿון ראובֵן , און די
di un Reuven fun kinder di vos verter di gehert hobn
the and Reuven of children the which words the heard have

קינדער פֿון גָד , און די קינדער פֿון מנַשֶׁה , האָבן גערעדט, איז דאָס
dos iz geredt hobn Menasheh fun kinder di un Gad fun kinder
this is spoken have Menasheh of children the and Gad of children

וווילגעפֿעלן אין זייערע אויגן. לא און פּינְחס דער זון פֿון אֶלְעָזָר
Elazar fun zun der Pinchas un oign zeyere in voilgefeln
El'azar of son the Pinchas and eyes their in find favor in the eyes of

דעם כֹהן האָט געזאָגט צו די קינדער פֿון ראובֵן , און צו די קינדער
kinder di tsu un Reuven fun kinder di tsu gezogt hot koyen dem
children the to and Reuven of children the to said has kohen the

פֿון גָד , און צו די קינדער פֿון מנַשֶׁה : הײַנט וויסן מיר, אַז צווישן
tsvishn az mir veisn haint Menasheh fun kinder di tsu un Gad fun
among that we know today Menasheh of children the to and Gad of

אונדז איז ה ; וואָרעם איר האָט נישט געפֿעלשט אָן ה די דאָזיקע
dozike di Hashem on gefelsht nisht hot ir vorem Hashem iz undz
this the Hashem on act falsely not have you because Hashem is us

פֿעלשונג ; אַצונד האָט איר מציל געווען די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di geven matsl ir hot atsund felshung
Yisroel of children the having been rescued you have now treachery

פֿון דער האַנט פֿון ה .
Hashem fun hant der fun
Hashem of hand the from

32 And Pinchas ben El'azar HaKohen, and the nasi'im, returned from the Bnei Reuven, and from the Bnei Gad, out of Eretz Gil'ad, unto Eretz Kena'an, to the Bnei Yisroel, and reported the matter unto them. 33 And the thing pleased the Bnei Yisroel; and the Bnei Yisroel made brocha

לב און פּינְחס דער זון פֿון אֶלְעָזָר דעם כֹהן , און די פֿירשטן ,
firshtn di un koyen dem Elazar fun zun der Pinchas un
chieftains the and kohen the El'azar of son the Pinchas and

האָבן זיך אומגעקערט פֿון די קינדער פֿון ראובֵן , און פֿון די
di fun un Reuven fun kinder di fun umgekert zich hobn
the from and Reuven of children the from returned self have

קינדער פֿון גָד , פֿון לאַנד גִלְעָד , קיין לאַנד כְּנַעַן צו די קינדער
kinder di tsu Kenaan land kein Gilad land fun Gad fun kinder
children the to Kena'an land to Gil'ad land from Gad of children

פֿון יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן געבראַכט אַן ענטפֿער. לג און דער ענטפֿער
entfer der un entfer an gebracht zei hobn zei un Yisroel fun
answer the and answer an brought them have they and Yisroel of

איז וווילגעפֿעלן אין די אויגן פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל און
un Yisroel fun kinder di fun oign di in voilgefeln iz
and Yisroel of children the of eyes the in find favor in the eyes of is

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געלויבט אלקים , און האָבן מער נישט גערעדט
geredt nisht mer hobn un Elokim geloibt hobn Yisroel fun kinder di
spoken not more have and G-d praised have Yisroel of children the

וועגן אַרויפֿגיין אַקעגן זיי אויף מלחמה , צו פֿאַרווּיסטן דאָס לאַנד
land dos farvistn tsu milchome oif zei akegn aroifgein vegen
land the destroy to war on them against go up concerning

וואָס די קינדער ראובֵן און די קינדער פֿון גָד זיצן דערין .
derin zitsn Gad fun kinder di un Reuven fun kinder di vos
therein sit Gad of children the and Reuven of children the which

לד און די קינדער פֿון ראובֵן און די קינדער פֿון גָד האָבן גערופֿן
gerufn hobn Gad fun kinder di un Reuven fun kinder di un
called have Gad of children the and Reuven of children the and

דעם מזבח עֵד , וויַל : אַן עדות איז ער צווישן אונדז
undz tsvishn er iz eides an vail Eid mizbeyech dem
us between it is testimony an because Witness altar the

אַז ה איז האלקים .
HaElokim iz Hashem az
G-d is Hashem that

כג

און עס איז געווען אין פֿיל טעג אַרום , נאָכדעם אַז
az nochdem arum teg fil in geven iz es un
that after round days many in having been is it and

ה האָט באַרוט יִשְׂרָאֵל פֿון אַלע זייערע פֿיַינט פֿון
fun faint zeyere ale fun Yisroel barut hot Hashem
of enemies their all from Yisroel gives rest has Hashem

רונד אַרום , און יְהוֹשׁוּעַ איז געוואָרן אַלט און באַטאָגט,
batogt un alt gevorn iz Yehoshua un arum rund
elderly and old having become is Yehoshua and round around

ב האָט יְהוֹשׁוּעַ געפֿרוֹפֿן גאַנץ יִשְׂרָאֵל, זייערע עלטסטע, און זייערע
zeyere un eltste zeyere Yisroel gants gerufn Yehoshua hot
their and elders their Yisroel all summoned Yehoshua has

הויפּטלײַט , און זייערע ריכטער, און זייערע אויפֿזעער, און האָט צו
tsu hot un oifzeer zeyere un richter zeyere un hoiptlait
to has and overseers their and judges their and chief people

זיי געזאָגט: איך בין אַלט און באַטאָגט. ג און איר האָט געזען אַלץ
alts gezen hot ir un batogt un alt bin ich gezogt zei
all that seen have you and elderly and old am I said them

וואָס ה אלוקיכם האָט געטאָן צו אַלע די דאָזיקע פֿעלקער
felker dozike di ale tsu geton hot Elokeichem Hashem vos
nations these the all to done has your G-d Hashem which

פֿון אײַערטוועגן ; וואָרעם ה אלוקיכם איז דער וואָס האָט
hot vos der iz Elokeichem Hashem vorem aiertvegn fun
has which the one is your G-d Hashem because your account of

מלחמה געהאַלטן פֿאַר אײַך. ד זעט, איך האָב אײַך אויסגעוואָרפֿן די
di oisgevorfn aich hob ich zet aich far gehaltn milchome
the allotted you have I see you for waged war

דאָזיקע געבליבענע פֿעלקער פֿאַר אַ נחלה לויט אײַערע
aiere loit nachle a far felker geblibene dozike
your according to inheritance a for nations remaining these

שבֵטים ; פֿון יַרדן , מיט אַלע פֿעלקער וואָס איך האָב אַפֿגעשניטן, און
un farshnitn hob ich vos felker ale mit Yarden fun shvotim
and cut off have I which nations all with Yarden from tribes

ביזן יַם-הַגָּדול צו זון-אונטערגאַנג. ה און ה אלוקיכם , ער
er Elokeichem Hashem un zun-untergang tsu Yam-Hagodl bizn
he your G-d Hashem and sunset to Great Sea unto

unto Elohim, and spoke no more about going up against them in battle, to destroy HaAretz wherein the Bnei Reuven and Gad dwelt.

34 And the Bnei Reuven and the Bnei Gad called the mizbe'ach Ed *(Witness)*, for it is between us that Hashem is HaElohim.

23 And it came to pass yamim rabbim after Hashem had given manoach unto Yisroel from all their surrounding enemies, that Yehoshua was zaken and advanced in days. 2 And Yehoshua called for Kol Yisroel, and for their zekenim, and for their Rashim, and for their Shofetim, and for their Shoterim, and said unto them, I am zaken and advanced in days; 3 And ye have seen all that Hashem Eloheichem hath done unto all these Goyim for your sakes; for Hashem Eloheichem is He that hath fought for you. 4 Remember I have allotted unto you these Goyim that remain, to be a nachalah for your shvatim, from the Yarden, even kol HaGoyim that I have cut off, even unto the Yam HaGadol toward the setting of the shemesh.

[5] And Hashem Eloheichem, He shall expel them from before you, and drive them from out of your sight; and ye shall possess their land, just as Hashem Eloheichem hath promised unto you. [6] Therefore chazak! Be very courageous to be shomer and to do all that is written in the Sefer Torah Moshe, that ye turn not aside therefrom to the right or to the left; [7] That ye come not among these Goyim, these that remain among you; neither make mention of the shem of eloheihem, nor have to swear by them, neither serve them, nor bow down unto them; [8] But have deveykus unto Hashem Eloheichem, just as ye have done unto this day. [9] For Hashem hath driven out from before you Goyim Gedolim and atzumim *(powerful ones)*; but as for you, no man hath been able to stand before you unto this day. [10] Ish echad of you shall chase eleph; for Hashem Eloheichem, He it is that fighteth for you, just as He hath promised you. [11] Be shomer me'od therefore unto yourselves, that ye love Hashem Eloheichem. [12] Else if ye do in anywise turn back, and have deveykus unto the remnant of these Goyim, even these that remain among you, and

ווּעט זיי אַרוֹיסשטוֹיסן פֿון פּאַר אייַך, און ווּעט זיי פֿאַרטרייַבן
fartraiben zei vet un aich far fun aroisshtoisn zei vet
drive before them will and you before from push out them will

פֿון אייַער אָנגעזיכט, און איר ווּעט אַרבן זייער לאַנד, אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi land zeyer arben vet ir un ongezicht aier fun
Hashem as so land their inherit will you and face your from

אלוקיכם האָט אייַך צוגעזאָגט. [ו] דערום זאָלט איר זיין זייער שטאַרק
shtark zeyer zain ir zolt derum tsugezogt aich hot Elokeichem
strong very be you shall therefore promised you has your G-d

צו היטן און צו טאָן וואָס שטייט געשריבן אין בוך
buch in geshribn shteit vos alts ton tsu un hitn tsu
book in written stands which all that do to and observe to

פֿון תּוֹרת-משה, זיך נישט אָפּצוקערן דערפֿון רעכטס אָדער
oder rechts derfun optsukeren nisht zich Torat-Moshe fun
or to the right thereof deviate not self Torah of Moses of

לינקס, [ז] נישט צו קומען צווישן די דאָזיקע פֿעלקער, די
di felker dozike di tsvishn kumen tsu nisht links
the ones nations this the among come to not to the left

דאָזיקע וואָס זיינען געבליבן ביי אייַך. און דעם נאָמען פֿון זייערע
zeyere fun nomen dem un aich bai geblibn zainen vos dozike
their of names the and you by remain are which this

ג-טער זאָלט איר נישט דערמאָנען, און נישט לאָזן שוועָרן ביי זיי און
un zei bai shvern lozn nisht un dermonen nisht ir zolt g-ter
and them by swear let not and mention not you shall g-ds

זיי נישט דינען, און זיך נישט בוקן צו זיי. [ח] נאָר בלויז אָן
on bloiz nor zei tsu bukn nisht zich un dinen nisht zei
on only but them to bow down not self and serve not them

ה אלוקיכם זאָלט איר אייַך באַהעפֿטן, אַזוי ווי איר האָט געטאָן
geton hot ir vi azoi baheftn aich ir zolt Elokeichem Hashem
done have you as so join you you shall your G-d Hashem

ביז היינטיקן טאָג, [ט] וואָס דערפֿאַר האָט ה פֿאַרטריבן
fartriben Hashem hot derfar vos tog haintikn biz
driven out Hashem has for the reason which day this very until

פֿון פּאַר אייַך גרויסע און מאַכטיקע פֿעלקער; און איר – קיינער איז
iz keiner ir un felker machtike un groise aich far fun
is anyone you and nations mighty and great you before from

נישט באַשטאַנען פּאַר אייַך ביז היינטיקן טאָג. [י] איין מאַן פֿון אייַך
aich fun man ein tog haintikn biz aich far bashtanen nisht
you of man one day this very until you before persisted not

האָט געיאָגט טויזנט; וואָרעם ה אלוקיכם איז דער
der iz Elokeichem Hashem vorem toiznt geyogt hot
the one is your G-d Hashem because a thousand pursued has

וואָס האָט מלחמה געהאַלטן פּאַר אייַך, אַזוי ווי ער האָט אייַך צוגעזאָגט.
tsugezogt aich hot er vi azoi aich far gehaltn milchome hot vos
promised you has he as so you for waged war has which

[יא] דערום זאָלט איר זייער, ליב צו האָבן היטן אייַער זעל,
hobn tsu lib zel aier hitn zeyer ir zolt derum
have to love soul your keep a watch over very you shall therefore

אלוקיכם. [יב] וואָרעם אויב אָפּקערן ווּעט איר אייַך אָפּקערן,
opkeren aich ir vet opkeren oib vorem Elokeichem Hashem
turn aside you you will turn aside if because your G-d Hashem

און איר ווּעט אייַך באַהעפֿטן אָן דעם רעשט פֿון די דאָזיקע פֿעלקער, די
di felker dozike di fun resht dem on baheftn aich vet ir un
the nations these the of rest the on join you will you and

shall inter-marry with them, associate with them, and they with you; [13] Have da'as for a certainty that Hashem Eloheichem will no more drive out any of these Goyim from before you; but they shall be pach *(snares)* and mokesh *(traps)* unto you, and shot *(scourges)* on your sides, and thorns in your eyes, until ye perish from off this adamah hatovah which Hashem Eloheichem hath given you. [14] And, hinei, now I am going the derech kol ha'aretz; and ye know in all your hearts and in all your nefashot, that not one thing hath failed of all the devarim hatovim which Hashem Eloheichem promised concerning you; all are come to pass unto you, and not one thing hath failed thereof. [15] Therefore it shall come to pass, that just as kol hadavar hatov are come upon you, which Hashem Eloheichem promised you; so shall Hashem bring upon you kol hadavar harah, until He hath destroyed you from off this adamah hatovah which Hashem Eloheichem hath given you. [16] When ye have transgressed the Brit Hashem Eloheichem, which He commanded you, and have gone and served elohim acharim, and bowed down yourselves

דאָזיקע וואָס זיינען געבליבן ביי אײַך, און איר וועט זיך מתחתן
mischatn zich vet ir un aich bai geblibn zainen vos dozike
intermarry self will you and you with remaining are which these

זײַן מיט זיי , און איר וועט קומען צווישן זיי , און זיי צווישן
tsvishn zei un zei tsvishn kumen vet ir un zei mit zain
among they and them among come will you and them with be

אײַך, [ג] וויסן זאָלט איר וויסן זײַן , אַז ה אלוקיכם וועט מער
mer vet Elokeichem Hashem az zain visen ir zolt visen aich
more will your G-d Hashem that be know you shall know you

נישט פֿאַרטרײַבן די דאָזיקע פֿעלקער פֿון פֿאַר אײַך, און זיי וועלן
veln zei un aich far fun felker dozike di fartraiben nisht
will they and you before from nations these the drive before not

אײַך זײַן פֿאַר אַ נעץ און פֿאַר אַ שטרויכלונג , און פֿאַר אַ רוט אין אײַערע
aiere in rut a far un shtroichlung a far un nets a far zain aich
your in rod a for and pitfall a for and snare a for be you

זײַטן , און פֿאַר שטעכערס אין אײַערע אויגן, ביז איר וועט אונטערגיין פֿון
fun untergein vet ir biz oign aiere in shtechers far un zaitn
from disappear will you until eyes your in stickers for and sides

דער דאָזיקער גוטער ערד וואָס ה אלוקיכם האָט אײַך געגעבן .
gegebn aich hot Elokeichem Hashem vos erd guter doziker der
given you has your G-d Hashem which land good this the

און אָט גיי איך די טעג אויף דעם וועג פֿון דער גאַנצער ערד ; [ד]
erd gantser der fun veg dem oif teg di ich gei ot un
world whole the of way the on days the I go behold and

דערום זאָלט איר וויסן מיט אײַער גאַנצן האַרצן, און מיט אײַער
aier mit un hartsn gantsn aier mit visen ir zolt derum
your with and heart whole your with know you shall therefore

גאַנצער זעל, אַז נישט אַן אײנציק וואָרט איז אָפּגעפֿאַלן פֿון די אַלע
ale di fun opgefaln iz vort eintsik an nisht az zel gantser
all the from fallen off is word unfulfilled an not that soul whole

גוטע צוזאָגן וואָס ה אלוקיכם האָט צוגעזאָגט וועגן
vegen tsugezogt hot Elokeichem Hashem vos tsuzogn gute
concerning promised has your G-d Hashem which promises good

אײַך; אַלע זײַנען אײַך אָנגעקומען ; נישט אַן אײנציק וואָרט דערפֿון
derfun vort eintsik an nisht ongekumen aich zainen ale aich
thereof word unfulfilled an not arrived you are all you

איז אָפּגעפֿאַלן. [טו] און עס וועט זײַן , אַזוי ווי אײַך איז אָנגעקומען אַל דער
der al ongekumen iz aich vi azoi zain vet es un opgefaln iz
the all arrived is you as so be will it and abated is

גוטער צוזאָג וואָס ה אלוקיכם האָט אײַך צוגעזאָגט , אַזוי
azoi tsugezogt aich hot Elokeichem Hashem vos tsuzog guter
so promised you has your G-d Hashem which promise good

וועט ה ברענגען אויף אײַך אַל דעם שלעכטן אָנזאָג , ביז
biz onzog shlechtn dem al aich oif brengen Hashem vet
until announcement evil the all you on bring Hashem will

ער וועט אײַך פֿאַרטיליקן פֿון דער דאָזיקער גוטער ערד וואָס ה
Hashem vos erd guter doziker der fun fartiliken aich vet er
Hashem which land good this the from destroy you will he

אלוקיכם האָט אײַך געגעבן . [טז] אַז איר וועט איבערטרעטן דעם ברית
bris dem ibertretn vet ir az gegebn aich hot Elokeichem
covenant the overstep will you if given you has your G-d

פֿון ה אלוקיכם , וואָס ער האָט אײַך באַפֿוילן , און איר
ir un bafoiln aich hot er vos Elokeichem Hashem fun
you and commanded you has he which your G-d Hashem of

to them; then shall the Af Hashem be kindled against you, and ye shall perish quickly from off HaAretz Hatovah which He hath given unto you.

24 And Yehoshua gathered Kol Shivtei Yisroel to Shechem, and called for the Ziknei Yisroel, and for their Rashim, and for their shofetim, and for their shoterim; and they presented themselves before HaElohim. [2] And Yehoshua said unto Kol HaAm, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Avoteichem dwelt on the other side of the River long ago, even Terach, Avi Avraham, and Avi Nachor: and they served elohim acherim. [3] But I took Avichem Avraham from the other side of the River, and led him through Kol Eretz Kena'an, and multiplied his zera, and gave him Yitzchak. [4] And I gave unto Yitzchak Ya'akov and Esav; and I gave unto Esav Mt Se'ir, to possess it; but Ya'akov and his banim went down into Mitzrayim. [5] I sent Moshe also and Aharon, and I plagued Mitzrayim, according to that which I did among them; and afterward I brought you out. [6] And I brought

זוען גיין און דינען פֿרעמדע ג-טער, און זיך בוקן צו זיי ,
zei tsu bukn zich un g-ter fremde dinen un gein vet
them to bow down self and g-ds foreign serve and go will

זוען גרימען דער צאָרן פֿון ה אויף אייך, און איר זוען גיך
gich vet ir un aich oif Hashem fun tsorn der grimen vet
quickly will you and you on Hashem of anger the be kindled will

אונטערגיין פֿון דעם גוטן לאַנד זואָס ער האָט אייך געגעבן .
gegebn aich hot er vos land gutn dem fun untergein
given you has he which land good the from disappear

כד

און יְהוֹשׁוּעַ האָט איינגעזאַמלט אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל קיין
kein Yisroel fun shvotim ale aingezamlt hot Yehoshua un
at Yisroel of tribes all gathered has Yehoshua and

שכֶם , און ער האָט גערופֿן די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel fun eltste di gerufn hot er un Shechem
and Yisroel of elders the summoned has he and Shechem

זייערע הויפּטלייַט , און זייערע ריכטער, און זייערע אויפֿזעער; און זיי
zei un oifzeer zeyere un richter zeyere un hoiptlait zeyere
they and overseers their and judges their and chief people their

האָבן זיך געשטעלט פֿאַר האלקים . ב און יְהוֹשׁוּעַ האָט געזאָגט צום
tsum gezogt hot Yehoshua un HaElokim far geshtelt zich hobn
to said has Yehoshua and G-d before stood self have

גאַנצן פֿאָלק : אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל: אויף יענער זייַט
zait yener oif Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi folk gantsn
side that on Yisroel the G-d of Hashem said has so people all

טייַך זיינען געזעסן אייַערע עלטערן פֿון אייביק אָן, תֶּרַח דער פֿאָטער פֿון
fun foter der Terach on eibik fun eltern aiere gezesn zainen taich
of father the Terach on eternal of fathers your settled are river

אַבֿרהמען , און דער פֿאָטער פֿון נָחוֹר ; און זיי האָבן געדינט פֿרעמדע
fremde gedint hobn zei un Nachorn fun foter der un Avrahamen
foreign served have they and Nahor of father the and Avraham

ג-טער. ג און איך האָב גענומען אייַער פֿאָטער אַבֿרהמען פֿון יענער זייַט
zait yener fun Avrahamen foter aier genumen hob ich un g-ter
side other from Avraham father your taken have I and g-ds

טייַך, און האָב אים דורכגעפֿירט דורך גאַנץ לאַנד כְּנַעַן ; און איך האָב
hob ich un Kenaan land gants durch durchgefirt im hob un taich
have I and Kena'an land all through led him have and river

געמערט זיין זאָמען, און אים געגעבן יִצְחָק . ד און איך האָב געגעבן
gegebn hob ich un Yitschakn gegebn im un zomen zain gemert
given have I and Yitzchak given him and seed his multiplied

צו יִצְחָק יעקבֿ און עֵשָׂו ; און איך האָב געגעבן עֵשָׂו דעם באַרג
barg dem Esavn gegebn hob ich un Esavn un Yaakovn Yitschakn tsu
mount the Esav given have I and Esav and Yaakov Yitzchak to

שֵׂעִיר אים צו אַרבן ; און יעקבֿ און זיינע קינדער האָבן גענידערט קיין
kein genidert hobn kinder zaine un Yaakov un arben tsu im Seir
to gone down have children his and Yaakov and inherit to him Se'ir

מִצרַיִם . ה און איך האָב געשיקט משהן און אַהרֹנען , און האָב
hob un Aharonen un Mosheen geshikt hob ich un Mitsrayim
have and Aaron and Moshe sent have I and Egypt

געפּלאָגט מִצרַיִם , לויט וואָס איך האָב געטאָן צווישן זיי ,
zei tsvishn geton hob ich vos loit Mitsrayim geplogt
them among done have I which according to Egypt afflicted

און דערנאָך האָב איך אַרויסגעצויגן . ו און איך האָב אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign hob ich un aroisgetsoign aich ich hob dernoch un
brought out have I and brought out you I have afterwards and

אײַערע עלטערן פֿון מִצרַיִם , און איר זײַט געקומען צום ים ,
yam tsum gekumen zait ir un Mitsrayim fun eltern aiere
the sea to having come are you and Egypt from fathers your

און די מִצרַיִם האָבן נאָכגעיאָגט אײַערע עלטערן מיט רײַטווײגן און
un raitvegn mit eltern aiere nochgeyogt hobn Mitsrayim di un
and chariots with fathers your pursued after have Egyptians the and

מיט רײַטער ביזן ים-סוף . ז און זיי האָבן געשריען צו ה , און
un Hashem tsu geshrien hobn zei un Yam-Suf bizn raiter mit
and Hashem to cried have they and Yam Suf unto charioteers with

ער האָט געמאַכט אַ פֿינצטערניש צווישן אײַך און צווישן די מִצרַיִם ,
Mitsrayim di tsvishn un aich tsvishn fintsternish a gemacht hot er
Egypt the between and you between darkness a made has he

און געבראַכט אויף זיי דעם ים , און זיי צוגעדעקט; און אײַערע אויגן
oign aiere un tsugedekt zei un yam dem zei oif gebracht un
eyes your and covered them and sea the them on brought and

האָבן געזען וואָס איך האָב געטאָן מיט מִצרַיִם . און איר זײַט געבליבן
geblibn zait ir un Mitsrayim mit geton hob ich vos gezen hobn
remaining are you and Egyptians with done have I what seen have

אין מדבר פֿיל טעג . ח און איך האָב אײַך געבראַכט אין לאַנד פֿון
fun land in gebracht aich hob ich un teg fil midber in
of land in brought you have I and days many wilderness in

דעם אֱמוֹרי וואָס זיצט אויף יענער זײַט יַרדן , און זיי האָבן מלחמה
milchome hobn zei un Yarden zait yener oif zitst vos Emori dem
war have they and Yarden side other on sit which Emori the

געהאַלטן מיט אײַך, און איך האָב זיי געגעבן אין אײַער האַנט, און איר
ir un hant aier in gegebn zei hob ich un aich mit gehaltn
you and hand your in given them have I and you with waged

האָט געאַרבט זייער לאַנד, און איך האָב זיי פֿאַרטיליקט פֿון פֿאַר
far fun fartilikt zei hob ich un land zeyer gearbt hot
before from exterminated them have I and land their possessed have

אײַך. ט איז אויפֿגעשטאַנען בָּלָק דער זון פֿון צִפּוֹרן , דער מלך פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun melech der Tsiporn fun zun der Balak oifgeshtanen iz aich
Moav of king the Tzippor of son the Balak arose is you

און האָט מלחמה געהאַלטן אַקעגן יִשׂרָאֵל; און ער האָט געשיקט און
un geshikt hot er un Yisroel akegn gehaltn milchome hot un
and sent has he and Yisroel against waged war has and

געזופֿן בלעָם דעם זון פֿון בעוֹרן , אײַך צו שילטן. י אָבער איך האָב
hob ich ober shiltn tsu aich Beoren fun zun dem Bilaam gerufn
have I but curse to you Be'or of son the Balaam summoned

נישט געוואָלט צוהערן צו בלעָמען , און בענטשן האָט ער אײַך געבענטשט;
gebentsht aich er hot bentshn un Bilaamen tsu tsuhern gevolt nisht
blessed you he has blessed and Balaam to listen wanted not

און איך האָב אײַך מציל געווען פֿון זײַן האַנט. יא און איר זײַט
zait ir un hant zain fun geven matsl aich hob ich un
are you and hand his from having been rescued you have I and

אַריבערגעגאַנגען דעם יַרדן , און איר זײַט געקומען צו יריחוֹ , און עס
es un Yericho tsu gekumen zait ir un Yarden dem aribergegangen
it and Yericho to having come are you and Yarden the crossed over

האָבן מלחמה געהאַלטן אַקעגן אײַך די מענער פֿון יריחוֹ , דער אֱמוֹרי,
Emori der Yericho fun mener di aich akegn gehaltn milchome hobn
Emori the Yericho of men the you against waged war had

און דער פְּרִזי , און דער כְּנַעֲנִי , און דער חִתִּי , און דער גִּרגָּשִׁי ,
Girgashi der un Chitti der un Kenaani der un Perizzi der un
Girgashi the and Chitti the and Kena'ani the and Perizzi the and

Avoteichem out of Mitzrayim; and ye came unto the Yam [Suf]; the Mitzrayim pursued after Avoteichem with chariots and parashim unto the Yam Suf. 7 And when they cried unto Hashem, He put darkness between you and the Mitzrayim, and brought the yam upon them, and covered them; and your eyes have seen what I have done in Mitzrayim; and ye dwelt in the midbar yamim rabbim. 8 And I brought you into the Eretz HaEmori, the ones dwelling on the other side of the Yarden; they fought against you; I gave them into your yad, that ye might possess their land; I destroyed them from before you. 9 Then Balak ben Tzippor Melech Moav arose and warred against Yisroel, and sent and summoned Balaam ben Be'or to curse you; 10 But I would not pay heed unto Balaam; therefore he made a brocha over you; so I saved you out of his yad. 11 And you went over the Yarden, and came unto Yericho; and the Ba'alei Yericho fought against you, and HaEmori, and the Perizzi, and the Kena'ani, and the Chitti, and the Girgashi, the Chivi, and the Yevusi;

and I gave them into your yad. 12 And I sent the tzirah *(hornet)* before you, which drove them out ahead of you, even the two melachim of the Emori; but not with thy cherev, nor with thy keshet.

13 So I have given you an Eretz for which ye did not toil, and towns which ye built not, and ye dwell in them; kramim and zetim *(olive groves)* which ye eat but did not plant. 14 Now therefore fear Hashem, serve Him batamim *(completely)* and in emes; put away the elohim which Avoteichem served on the other side of the River, and in Mitzrayim; and serve ye Hashem. 15 And if it seem rah unto you to serve Hashem, choose you this day whom ye will serve; whether the elohim which Avoteichem served that were on the other side of the River, or the elohei HaEmori, in whose land ye dwell; but as for me and my bais, we will serve Hashem. 16 And the people answered and said, Chalilah lanu *(far be it from us)* that we should forsake Hashem, to serve elohim acharim; 17 For Hashem Eloheinu, He

דער חִוִי , און דער יְבוּסִי ; און איך האָב זיי געגעבן אין אייער האַנט.
hant aier in gegebn zei hob ich un Yevusi der un Chivi der
hand your in given them have I and Yevusi the and Chivi the

יב און איך האָב געשיקט אײַך פֿאַרויס די האָרנבין , און זי האָט זיי
zei hot zi un hornbin di farois aich geshikt hob ich un
them has it and hornet swarm the before you sent have I and

פֿאַרטריבן פֿון פּנֵיכֶם, די צוויי מלכים פֿון אֱמוֹרי; נישט מיט דײַן
dain mit nisht Emori fun mlochim tsvei di aich far fun fartriben
your with not Emori of kings two the you before from driven out

שווערד, און נישט מיט דײַן בויגן .
boign dain mit nisht un shverd
bow your with not and sword

יג און איך האָב אײַך געגעבן אַ לאַנד וואָס איר האָט נישט געאַרבעט
gearbet nisht hot ir vos land a gegebn aich hob ich un
worked not have you which land a given you have I and

צו קריגן, און שטעט וואָס איר האָט נישט געבויט, און איר האָט זיך
zich hot ir un geboit nisht hot ir vos shtet un krign tsu
self have you and built not have you which cities and get to

אין זיי באַזעצט; ווײַנגערטנער און אײלבערטגערטנער וואָס איר האָט
hot ir vos eilbertgertner un vaingertner bazetst zei in
have you which olive gardens and vineyards settled them in

נישט געפּלאַנצט, עסט איר. יד און אַצונד , האָט מורא פֿאַר ה ,
Hashem far moire hot atsund un ir est geflantst nisht
Hashem before fear have now and you eats planted not

און דינט אים מיט גאַנצקייט און מיט אמת; און טוט אָפּ די
di op tut un emes mit un gantskeit mit im dint un
the away do and truth with and completeness with him serve and

ג-טער וואָס אײַערע עלטערן האָבן געדינט, אויף יענער זײַט טײַך, און אין
in un taich zait yener oif gedint hobn eltern aiere vos g-ter
in and river side other on served have fathers your which g-ds

מִצרַיִם , און דינט ה . טו און אויב עס איז שלעכט אין אײַערע
aiere in shlecht iz es oib un Hashem dint un Mitsrayim
your in evil is it if and Hashem serve and Egypt

אויגן צו דינען ה , ווײַלט אײַך אויס הײַנט וועמען איר ווילט
vilt ir vemen haint ois aich veilt Hashem dinen tsu oign
will you whom today out you choose Hashem serve to eyes

דינען , ענטוועדער די ג-טער וואָס אײַערע עלטערן האָבן געדינט אויף
oif gedint hobn eltern aiere vos g-ter di entveder dinen
on served have fathers your which g-ds the whether it serve

יענער זײַט טײַך , אָדער די ג-טער פֿון דעם אֱמוֹרי, וואָס איר
ir vos Emori dem fun g-ter di oder taich zait yener
you which Emori the of g-ds the or whether river side other

זיצט אין זייער לאַנד; און איך און מײַן הויזגעזינט וועלן דינען ה .
Hashem dinen veln hoizgezint main un ich un land zeyer in zitst
Hashem serve will household my and I and land their in sit

טז האָט געענטפֿערט דאָס פֿאָלק און האָט געזאָגט: חלילה אונדז צו
tsu undz cholile gezogt hot un folk dos geentfert hot
to us far be it from said has and people this answered has

פֿאַרלאָזן ה , כדי צו דינען פֿרעמדע ג-טער! יז וואָרעם ה
Hashem vorem g-ter fremde dinen tsu kedei Hashem farlozen
Hashem because g-ds foreign serve to so that Hashem forsake

אלוקינו איז דער וואָס האָט אויפֿגעבראַכט אונדז און אונדזערע
undzere un undz oifgebracht hot vos der iz Elokeinu
our and us brought up has which the one is our G-d

it is that brought us up and Avoteinu out of Eretz Mitzrayim, from the bais avadim, and which did those haotot hagedolot in our sight, and was shomer over us in kol HaDerech in which we went, and among Kol HaAmim through whom we passed;

עלטערן פֿון לאַנד מִצרַיִם , פֿון דעם הויז פֿון קנעכטשאַפֿט, און
un knechtshaft fun hoiz dem fun Mitsrayim land fun eltern
and slavery of house the from Egypt land from fathers

וואָס האָט געטאָן פֿאַר אונדזערע אויגן די דאָזיקע גרויסע צייכנס , און
un tseichns groise dozike di oign undzere far geton hot vos
and signs great this the eyes our before done has which

האָט אונדז אָפּגעהיט אויף דעם גאַנצן וועג וואָס מיר זיינען געגאַנגען
gegangen zainen mir vos veg gantsn dem oif opgehit undz hot
having gone are we which way whole the on careful us has

אויף אים, און צווישן אַלע פֿעלקער וואָס מיר זיינען דורכגעגאַנגען
durchgegangen zainen mir vos felker ale tsvishn un im oif
gone through are we which nations all among and it on

דורך זיי .
zei durch
them by

[18] And Hashem drove out from before us Kol HaAmim, even HaEmori which dwelt in HaAretz; therefore will we also serve Hashem; for He is Eloheinu. [19] And Yehoshua said unto HaAm, Ye are not able to serve Hashem; for He is an Elohim Kedoshim; He is an El Kanno *(jealous G-d)*; He will not forgive your paysha'im nor your chattot. [20] If ye forsake Hashem, and serve elohei nekhar *(foreign g-ds)*, then He will turn and bring you rah, and consume you, after that He hath done you tov.

יח און ה האָט פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר אונדז אַלע פֿעלקער און
un felker ale undz far fun fartriben hot Hashem un
and nations all us before from driven out has Hashem and

דעם אֱמוֹרי, דעם באַווויינער פֿון לאַנד; דערום וועלן מיר אויך דינען
dinen oich mir veln derum land fun bavoiner dem Emori dem
serve also we will therefore land of inhabitants the Emori the

ה , וואָרעם ער איז אלוקינו . יט האָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט צום פֿאָלק :
folk tsum gezogt Yehoshua hot Elokeinu iz er vorem Hashem
people to said Yehoshua has our G-d is he because Hashem

איר וועט נישט קענען דינען ה , וואָרעם אַ הייליקער אלקים איז
iz Elokim heiliker a vorem Hashem dinen kenen nisht vet ir
is G-d holy a because Hashem serve be able to not will you

ער, אַן אֵל קַנּוֹא איז ער; ער וועט נישט פֿאַרגעבן אייער פֿאַרברעך און
un farbrech aier fargebn nisht vet er er iz Kanno El an er
and transgression your forgiven not will he he is jealous G-d an he

אייערע זינד . כ אויב איר וועט פֿאַרלאָזן ה , און וועט דינען פֿרעמדע
fremde dinen vet un Hashem farlozen vet ir oib zind aiere
foreign serve will and Hashem forsake will you if sin your

ג-טער, וועט ער זיך קערן און וועט אייך שלעכטס טאָן, און וועט
vet un ton shlechts aich vet un kern zich er vet g-ter
will and do disasterous things you will and turn self he will g-ds

אייך פֿאַרלענדן, נאָכדעם ווי ער האָט אייך גוטס געטאָן.
geton guts aich hot er vi nochdem farlendn aich
done good things you has he just as afterwards destroy you

[21] And HaAm said unto Yehoshua, No; but we will serve Hashem. [22] And Yehoshua said unto HaAm, Ye are edim against yourselves that ye have chosen for you Hashem, to serve Him. And they said, We are edim. [23] Now therefore put away, said he, the elohei hanechar which are among you, and

כא האָט דאָס פֿאָלק געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ : ניין , נייַערט ה וועלן
veln Hashem naiert nein Yehoshuaen tsu gezogt folk dos hot
will Hashem but no Yehoshua to said people this has

מיר דינען . כב האָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט צום פֿאָלק : איר זייַט עדות
eides zait ir folk tsum gezogt Yehoshua hot dinen mir
testimony are you people to said Yehoshua has serve we

קעגן אייַך אַליין , אַז איר האָט אייַך אויסדערווויילט ה , אים צו
tsu im Hashem oisderveilt aich hot ir az alein aich kegen
to him Hashem chosen you have you that yourself you against

דינען. – און זיי האָבן געזאָגט: עדות ! – כג און אַצונד טוט אָפּ די
di op tut atsund un eides gezogt hobn zei un dinen
the away do now and testimony said have they and serve

פֿרעמדע ג-טער וואָס צווישן אייַך, און neigt ער אייַער האַרץ צו ה
Hashem tsu harts aier neigt un aich tsvishn vos g-ter fremde
Hashem to heart your incline and you among which g-ds foreign

yield your levav unto Hashem Elohei Yisroel. 24 And HaAm said unto Yehoshua, Hashem Eloheinu will we serve, and His voice will we obey. 25 So Yehoshua made a Brit with HaAm that day, and set them a chok and a mishpat at Shechem. 26 And Yehoshua wrote these words in the Sefer Torah Elohim, and took an Even Gedolah, and set it up there under an oak, that was near the Mikdash Hashem. 27 And Yehoshua said unto kol HaAm, Hinei, this Even *(Stone)* shall be as an edah *(witness)* unto us; for it hath heard all the words of Hashem which He spoke unto us; it shall be therefore as an edah *(witness)* unto you, lest ye are untrue to Eloheichem. 28 So Yehoshua sent HaAm away, every man unto his nachalah. 29 And it came to pass after these things, that Yehoshua ben Nun Eved Hashem, died, being an hundred and ten years old. 30 And they buried him in the territory of his nachalah in Timnat-Serach, which is in har Ephrayim, north of Mt Ga'ash. 31 And Yisroel served Hashem all the days of Yehoshua, and all the days of the

אלוקי ישׂראל׃ כד הָאָט דאָס פֹּאָלק געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ׃ ה
Hashem Yehoshuaen tsu gezogt folk dos hot Yisroel Elokei
Hashem Yehoshua to said people this has Yisroel the G-d of

אלוקינו וועלן מיר דינען, און צו זײַן קוֹל וועלן מיר צוהערן׃ כה און
un tsuhern mir veln kol zain tsu un dinen mir veln Elokeinu
and listen we will voice his to and serve we will our G-d

יְהוֹשׁוּעַ הָאָט געשלאָסן אַ ברית מיטן פֹּאָלק אין יענעם טאָג, און ער
er un tog yenem in folk mitn bris a geshlosn hot Yehoshua
he and day that in people with covenant a established has Yehoshua

הָאָט זיי געמאַכט חוקים און געזעצן אין שכֶם׃ כו און יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua un Shechem in gezetsn un chukkim gemacht zei hot
Yehoshua and Shechem in laws and statutes made them has

הָאָט אויפֿגעשריבן די דאָזיקע ווערטער אין בוך פֿון ג-טס תורה ; און ער
er un toyre G-ts fun buch in verter dozike di oifgeshribn hot
he and instruction G-d's of book in words this the written has

הָאָט געגומען אַ גרויסן שטיין, און הָאָט אים דאָרטן אויפֿגעשטעלט אונטער
unter oifgeshtelt dortn im hot un shtein groisn a genumen hot
under set up there it has and stone great a taken has

דעם אייכנבוים וואָס בײַם מִקדָּש פֹּון ה׃ כז און יְהוֹשׁוּעַ הָאָט
hot Yehoshua un Hashem fun mikdash baim vos eichnboim dem
has Yehoshua and Hashem of sanctuary at which terebinth the

געזאָגט צום גאַנצן פֹּאָלק׃ אָט דער דאָזיקער שטיין זאָל זײַן פֿאַר אַן
an far zain zol shtein doziker der ot folk gantsn tsum gezogt
an for be shall stone this one the behold people all to said

עדות אַקעגן אונדז, וואָרעם ער הָאָט געהערט אַלע ווערטער פֹּון ה ,
eides akegn undz gehert hot er vorem undz akegn eides
Hashem of words all heard has it because us against testimony

וואָס ער הָאָט מיט אונדז געמאַכט; און ער וועט זײַן פֿאַר אַן עדות
eides an far zain vet er un geredt undz mit hot er vos
testimony an for be will it and spoken us with has he which

אַקעגן אײַך, טאָמער וועט איר לייקענען אָן אלוקיכם׃ כח און יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua un Elokeichem on leikenen ir vet tomer aich akegn
Yehoshua and your G-d on deny you will lest you against

הָאָט פֿונאַנדערגעשיקט דאָס פֹּאָלק, איטלעכן צו זײַן נחלה׃ כט און עס
es un nachle zain tsu itlechn folk dos funandergeshikt hot
it and inheritance his to each people this start to send has

איז געווען נאָך די דאָזיקע געשעענישן, איז געשטאָרבן יְהוֹשׁוּעַ דער
der Yehoshua geshtorbn iz gesheenishn dozike di noch geven iz
the Yehoshua died is these things this the after having been is

זון פֹּון נון, דער קנעכט פֹּון ה , צו הונדערט מיט צען יאָר׃
yor tsen mit hundert tsu Hashem fun knecht der Nun fun zun
years ten with hundred to Hashem of servant the Nun of son

ל און מע הָאָט אים באַגראָבן אין דעם געמאַרק פֹּון זײַן נחלה , אין
in nachle zain fun gemark dem in bagrobn im hot me un
in inheritance his of border the in buried him has one and

תִּמנַת-סֶרַח וואָס אין דעם געבערג פֹּון אפֿרים , אין צפֹון פֹּון באַרג
barg fun tsofn in Efrayim fun geberg dem in vos Timnat-Serach
mount of north in Ephrayim of mountain the in which Timnat-Serach

גָּעַש׃ לא און יִשׂרָאֵל הָאָט געדינט ה אַלע טעג פֹּון יְהוֹשׁוּעַ , און
un Yehoshuaen fun teg ale Hashem gedint hot Yisroel un Gaash
and Yehoshua of days all Hashem served has Yisroel and Ga'ash

אַלע טעג פֹּון די זקנים וואָס האָבן מַאֲריך-ימים געווען נאָך
noch geven maarich-yamim hobn vos zkeinim di fun teg ale
after having been prolong days have which elders the of days all

Zekenim that outlived Yehoshua, and which had da'as of kol ma'asei Hashem, that He had done for Yisroel. [32] And the atzmot Yosef, which the Bnei Yisroel brought up out of Mitzrayim, they buried at Shechem, in a parcel of ground which Ya'akov bought of the Bnei Chamor Av Shechem for a hundred pieces of silver: and it became the nachalah of the Bnei Yosef. [33] And El'azar ben Aharon died; and they buried him on a hill that belonged to Pinchas his son, which was given him in har Ephrayim.

יְהוֹשׁוּעַ , און וואָס ער , ה פֿון טוּונג געווּוסט אַל די הָאָבן געווען וואָס
er vos Hashem fun tuung di al gevust hobn vos un Yehoshuaen
he which Hashem of action the all known have which and Yehoshua

האָט געטאָן פַֿאַר יִשְׂרָאֵל. לב און די ביינער פֿון יוֹסֵף , וואָס די קינדער
kinder di vos Yosefn fun beiner di un Yisroel far geton hot
children the which Yosef of bones the and Yisroel for done has

פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן אויפֿגעבראַכט פֿון מִצְרַיִם , האָבן זיי באַגראָבן אין
in bagrobn zei hobn Mitsrayim fun oifgebracht hobn Yisroel fun
in buried they have Egypt of brought up have Yisroel of

שכֶם , אויף דעם שטיק פֶֿעלד וואָס יעקבֿ האָט געקויפֿט פֿון די זין
zin di fun gekoift hot Yaakov vos feld shtik dem oif Shechem
sons the from bought has Yaakov which field portion the on Shechem

פֿון חֲמוֹר , דעם פַֿאָטער פֿון שכֶמען , פַֿאַר הונדערט קשׂיטה ;
ksith hundert far Shechemen fun foter dem Chamor fun
piece of money hundred for Shechem of father the Chamor of

. נחלה אַ פַֿאַר יוֹסף פֿון קינדער די געוואָרן איז עס און
nachle a far Yosef fun kinder di gevorn iz es un
inheritance a for Yosef of children the having become is it and

לג און אֶלְעָזָר דער זון פֿון אַהרֹנען איז געשטאָרבן, און מע האָט אים
im hot me un geshtorbn iz Aharonen fun zun der Elazar un
him has one and died is Aaron of son the El'azar and

באַגראָבן אויף דעם בערגל פֿון זיין זון פִּינְחָס , וואָס איז אים געגעבן
gegebn im iz vos Pinchasn zun zain fun bergel dem oif bagrobn
given him is which Pinechas son his of hill of the on buried

געוואָרן איז דעם בערג פֿון אפֿרים .
Efrayim fun geberg dem in gevorn
Ephrayim of mountain the in having become

Shofetim

שופטים

1 Now after the mot Yehoshua it came to pass, that the Bnei Yisroel asked Hashem, saying, Who shall go up for us against the Kena'ani first, to fight against him?
[2] And Hashem said, Yehudah shall go up; hinei, I have delivered HaAretz into his yad.

[3] And Yehudah said unto Shim'on his brother, Come up with me into my goral *(lot)*, and we will fight against the Kena'ani; and I likewise will go with thee into thy goral. So Shim'on went with him.

[4] And Yehudah went up; and Hashem delivered the Kena'ani and the Perizzi into their yad; and they struck them down at Bezek ten thousand ish. [5] And they found Adoni-Bezek at Bezek; and they fought against him, and they struck down the Kena'ani and the Perizzi. [6] But Adoni-Bezek fled; and they pursued after him, and caught him, and cut off his thumbs and his big toes. [7] And Adoni-Bezek said, Threescore and ten

א

און עס איז געווען נאָך דעם טויט פֿון יְהוֹשׁוּעַ , האָבן
hobn Yehoshuaen fun toit dem noch geven iz es un
have Yehoshua of death the after having been is it and

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געפֿרעגט ביי ה , אַזוי
azoi Hashem bai gefregt Yisroel fun kinder di
so Hashem in the eyes of asked Yisroel of children the

צו זאָגן : ווער זאָל אונדז צוערשט אַרויפֿגיין אַקעגן דעם כְּנַעֲנִי ,
Kenaani dem akegn aroifgein tsuersht undz zol ver zogn tsu
Kena'ani the against go up first for us shall who say to

מלחמה צו האַלטן אויף אים? ב האָט ה געזאָגט: יהוּדה זאָל
zol Yehudah gezogt Hashem hot im oif haltn tsu milchome
shall Yehudah said Hashem has him on wage to war

אַרויפֿגיין; זע , איך האָב געגעבן דאָס לאַנד אין זײַן האַנט.
hant zain in land dos gegebn hob ich ze aroifgein
hand his in land this given have I behold go up

ג האָט יהוּדה געזאָגט צו זײַן ברודער שמעון : גיי אַרויף מיט מיר
mir mit aroif gei Shimeon bruder zain tsu gezogt Yehudah hot
me with up go Shim'on brother his to said Yehudah has

אין מײַן גורל, און מיר וועלן מלחמה האַלטן אויפֿן כְּנַעֲנִי , און איך
ich un Kenaani oifn haltn milchome veln mir un goirl main in
I and Kena'ani on wage war will we and lot my in

וועל אויך גיין מיט דיר אין דײַן גורל. איז שמעון געגאַנגען
gegangen Shimeon iz goirl dain in dir mit gein oich vel
having gone Shim'on is lot your in you(SG) with go also will

מיט אים.
im mit
him with

ד און יהוּדה איז אַרויפֿגעגאַנגען , און ה האָט געגעבן דעם
dem gegebn hot Hashem un aroifgegangen iz Yehudah un
the given has Hashem and having gone up is Yehudah and

כְּנַעֲנִי און דעם פְּרִזִּי אין זייער האַנט, און זיי האָבן געשלאָגן
geshlogn hobn zei un hant zeyer in Perizzi dem un Kenaani
struck have they and hand their in Perizzi the and Kena'ani

פֿון זיי אין בֶּזֶק צען טויזנט מאַן. ה און זיי האָבן געפֿונען
gefunen hobn zei un man toiznt tsen Bezek in zei fun
found have they and men thousand ten Bezek in them of

אַדוני-בֶּזֶק אין בֶּזֶק , און האָבן מלחמה געהאַלטן אויף אים, און
un im oif gehaltn milchome hobn un Bezek in Adoni-Bezekn
and him on waged war have and Bezek in Adoni-Bezek

האָבן געשלאָגן דעם כְּנַעֲנִי און דעם פְּרִזִּי . ו איז אַדוני-בֶּזֶק
Adoni-Bezek iz Perizzi dem un Kenaani dem geshlogn hobn
Adoni-Bezek is Perizzi the and Kena'ani the struck down have

אַנטלויפֿן, און זיי האָבן אים נאָכגעיאָגט , און האָבן אים געכאַפּט, און
un gechapt im hobn un nochgeyogt im hobn zei un antloifn
and caught him have and pursued after him have they and fled

ז האָט האָבן אָפּגעהאַקט די דוימען פֿון זײַנע הענט און זײַנע פֿיס.
hot fis zaine un hent zaine fun doimen di opgehakt hobn
has feet his and hands his of thumbs the chopped off have

melachim, having their thumbs and their big toes cut off, picked up their scraps under my shulchan; as I have done, so Elohim hath requited me. And they brought him to Yerushalayim, and there he died.

8 Now the Bnei Yehudah had fought against Yerushalayim, and had taken it, and put it to the edge of the cherev, and set eish to the Ir.
9 And afterward the Bnei Yehudah went down to fight against the Kena'ani that dwelt in the har, and in the Negev, and in the western foothills.
10 And Yehudah went against the Kena'ani that dwelt in Chevron; (now the shem of Chevron formerly was Kiryat-Arba); and they struck down Sheshai, and Achiman, and Talmai.
11 And from thence Yehudah went against the inhabitants of Devir; and the shem of Devir formerly was Kiryat-Sepher;

12 And Kalev said, He that striketh Kiryat-Sepher, and taketh it, to him will I give Achsah my bat as isha.

אַדוני-בֶּזֶק געזאָגט: זיבעציק מלכים מיט די דוימען פֿון זייערע
zeyere fun doimen di mit mlochim zibetsik gezogt Adoni-Bezek
their of bohen the with kings seventy said Adoni-Bezek

הענט און זייערע פֿיס אָפּגעהאַקט האָבן געקליבן אונטער מײַן טיש;
tish main unter geklibn hobn opgehakt fis zeyere un hent
table my under gathered have chopped off feet their and hands

אַזוי ווי איך האָב געטאָן; אַזוי האָט מיר אלקים באַצאָלט, און זיי האָבן
hobn zei un batsolt Elokim mir hot azoi geton hob ich vi azoi
have they and repay G-d me has so done have I as so

אים געבראַכט קיין ירושָלַיִם, און ער איז דאָרטן געשטאָרבן.
geshtorbn dortn iz er un Yerushalayim kein gebracht im
died there is he and Yerushalayim to brought him

ח און די קינדער פֿון יהודה האָבן מלחמה געהאַלטן אויף
oif gehaltn milchome hobn Yehudah fun kinder di un
on waged war have Yehudah of children the and

ירושָלַיִם, און האָבן זי באַצוווּנגען, און זי געשלאָגן מיטן שאַרף
sharf mitn geshlogn zi un batsvungen zi hobn un Yerushalayim
edge with struck down it and conquered it have and Yerushalayim

פֿון שוואַרד, און די שטאָט האָבן זיי אַוועקגעלאָזט אין פֿײַער. ט און
un faier in avekgelozt zei hobn shtot di un shverd fun
and fire in let go they have city the and sword of

דערנאָך האָבן די קינדער פֿון יהודה אַראָפּגענידערט מלחמה צו
tsu milchome aropgenidert Yehudah fun kinder di hobn dernoch
to war gone down Yehudah of children the have after that

האַלטן אויף דעם כְּנַעֲני, דעם באַווויינער פֿון דעם געבערג און דעם
dem un geberg dem fun bavoiner dem Kenaani dem oif haltn
the and mountain the of inhabitants the Kena'ani the on wage

דָּרום און דער נידערונג. י און יהודה איז געגאַנגען אויף דעם
dem oif gegangen iz Yehudah un niderung der un dorem
the against having gone is Yehudah and descent the and south

כְּנַעֲני וואָס איז געזעסן אין חֶבְרוֹן – און דער נאָמען פֿון חֶבְרוֹן
Chevron fun nomen der un Chevron in gezesn iz vos Kenaani
Chevron of name the and Chevron in seated is which Kena'ani

איז פֿריער געווען קִרְיַת-אַרְבַּע – און זיי האָבן דערשלאָגן
dershlogn hobn zei un Kiryat-Arba geven frier iz
struck down have they and Kiryat-Arba having been before is

שֵׁשַׁי, און אַחימָנען, און תַּלְמַי. יא און פֿון דאָרטן איז ער
er iz dortn fun un Talmaien un Achimanen un Shashaien
he is there of and Talmai and Achiman and Sheshai

געגאַנגען אויף די באַווויינער פֿון דְּבִיר; און דער נאָמען פֿון
fun nomen der un Devir fun bavoiner di oif gegangen
of name the and Devir of inhabitants the against having gone

דְּבִיר איז פֿריער געווען קִרְיַת-סֵפֶר.
Kiryat-Sefer geven frier iz Devir
Kiryat-Sepher having been before is Devir

יב און כָּלֵב האָט געזאָגט: ווער עס וועט שלאָגן קִרְיַת-סֵפֶר,
Kiryat-Sefer shlogn vet es ver gezogt hot Kalev un
Kiryat-Sepher strike will it who said has Kalev and

און וועט זי באַצווינגען, וועל איך אים געבן מײַן טאָכטער
tochter main gebn im ich vel batsvingen zi vet un
daughter my give him I will conquer it will and

עַכְסָה פֿאַר אַ ווײַב.
vaib a far Achsahn
wife a for Achsah

[13] And Otniel ben Kenaz, Kalev's younger brother, took it; and he gave him Achsah his bat as isha.

יג האָט זי באַצוווּנגען עָתניאֵל דער זון פֿון קנַז , כָּלֵבס יִנגערער
yingerer Kalevs Kenazn fun zun der Otniel batsvungen zi hot
younger Kalev's Kenaz of son the Otniel conquered it has

ברודער, און ער האָט אים געגעבן זײַן טאָכטער עַכסָה פַֿאַר אַ ווײַב.
vaib a far Achsahn tochter zain gegebn im hot er un bruder
wife a for Achsah daughter his given him has he and brother

[14] And it came to pass, when she came to him, that she urged him to ask of her av the sadeh; and she dismounted her donkey; and Kalev said unto her, What wilt thou? [15] And she said unto him, Give me bracha; since thou hast given me eretz hanegev; give me also gullot mayim. And Kalev gave her the upper gullot and the lower gullot.

יד און עס איז געווען , אַז זי איז אָנגעקומען , האָט זי אים
im zi hot ongekumen iz zi az geven iz es un
him she has come is she that having been is it and

אָנגערעדט צו בעטן פֿון איר פֿאָטער אַ פֿעלד. און ווי זי האָט זיך
zich hot zi vi un feld a foter ir fun betn tsu ongeredt
self has she as and field a father her of ask to persuaded

אַראָפּגעלאָזט פֿון אייזל , אַזוי האָט כָּלֵבּ צו איר געזאָגט: וואָס איז
iz vos gezogt ir tsu Kalev hot azoi eizl fun aropgelozt
is what said her to Kalev has so donkey from lowered

דיר ? טו האָט זי צו אים געזאָגט: שענק מיר אַ מתּנה ; ווָאַרעם
vorem matone a mir shenk gezogt im tsu zi hot dir
because gift a me make a present said him to she has you(SG)

אין אַ טרוקענעם לאַנד האָסטו מיך אויסגעגעבן; דערום זאָלסטו מיר
mir zolstu derum oisgegebn mich hostu land trukenem a in
me shall you therefore given out me have you land dry a in

געבן קוואַלן וואַסער. האָט איר כָּלֵבּ געגעבן די אויבערשטע קוואַלן און
un kvaln oibershte di gegebn Kalev ir hot vaser kvaln gebn
and springs upper the given Kalev her has water springs give

די אונטערשטע קוואַלן .
kvaln untershte di
springs lower the

[16] And the Bnei Keni, khoten Moshe, went up out of the Ir HaTemarim with the Bnei Yehudah into the midbar of Yehudah, which lieth in the Negev of Arad; and they went and dwelt among the people.

טז און די קינדער פֿון קֵיני , משהס שווער , זײַנען
zainen shver Moshes Keni dem fun kinder di un
are father-in-law Moses' Keni the of children the and

אַרויפֿגעגאַנגען פֿון דער שטאָט פֿון טייטלבוים מיט די קינדער פֿון
fun kinder di mit teitlbeimer fun shtot der fun aroifgegangen
of children the with palm trees of city the of having gone up

יהודה צו דעם מדבר פֿון יהוּדה וואָס אין דָּרום פֿון עֲרָד ;
Arad fun dorem in vos Yehudah fun midber dem tsu Yehudah
Arad of south in which Yehudah of wilderness the to Yehudah

און זיי זײַנען געגאַנגען און האָבן זיך באַזעצט מיט דעם פֿאָלק .
folk dem mit bazetst zich hobn un gegangen zainen zei un
people the with sat self have and having gone are they and

[17] And Yehudah went with Shim'on his brother, and they struck down the Kena'ani that inhabited Tzephat, and utterly destroyed it. And the shem of the Ir was called Chormah. [18] Also Yehudah took Azah *(Gaza)* and the territory thereof, and Ashkelon and the territory thereof, and Ekron and the territory thereof.

יז און יהוּדה איז געגאַנגען מיט זײַן ברודער שמעון , און זיי
zei un Shimeon bruder zain mit gegangen iz Yehudah un
they and Shim'on brother his with having gone is Yehudah and

האָבן געשלאָגן דעם כְּנַעֲני , דעם באַווווינער פֿון צפַת און האָבן
hobn un Tsefat fun bavoiner dem Kenaani dem geshlogn hobn
have and Tzephat of inhabitants the Kena'ani the struck down have

זי געמאַכט חרם , און מע האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון דער שטאָט
shtot der fun nomen dem gerufn hot me un cheirem gemacht zi
city the of name the called has one and cherem made it

חָרמָה . יח און יהוּדה האָט באַצוווּנגען עָזָה מיט איר געמאַרק,
gemark ir mit Azah batsvungen hot Yehudah un Chormah
territory its with Azah conquered has Yehudah and Chormah

און אַשקלוֹן מיט איר געמאַרק, און עֶקרוֹן מיט איר געמאַרק. יט און
un gemark ir mit Ekron un gemark ir mit Ashkelon un
and territory its with Ekron and territory its with Ashkelon and

[19] And Hashem was with Yehudah; and he possessed the inhabitants of the hill country; but could not drive out the inhabitants of the [broad] valley [areas], because they had chariots of barzel *(iron)*. [20] And they gave Chevron unto Kalev, just as Moshe promised; and he expelled from there the three Bnei Anak.

[21] And the Bnei Binyamin did not drive out the Yevusi that inhabited Yerushalayim; and the Yevusi dwell with the Bnei Binyamin in Yerushalayim unto this day.

[22] And Bais Yosef, they also went up against Beit-El; and Hashem was with them. [23] And Bais Yosef sent shomrim *(spies)* to Beit-El. (Now the shem of the Ir formerly was Luz.) [24] And the shomrim saw an ish come forth out of the Ir, and they said unto him, Show us, now, the way to enter into the Ir, and we will show thee chesed. [25] And when he showed them the way to enter into the Ir, they struck down the Ir with the edge of the cherev; but they spared the ish and all his mishpakhah. [26] And the ish went into the eretz HaChittim, and built an

ה איז געווען מיט יהודה , און ער האָט איינגענומען דאָס
dos aingenumen hot er un Yehudah mit geven iz Hashem
the conquered has he and Yehudah with having been is Hashem

געבערג ; וואָרעם די באַווינער פֿון טאָל איז נישט געווען
geven nisht iz tal fun bavoiner di vorem geberg
having been not is valley of of inhabitants the because mountain

צו פֿאַרטרײַבן, ווײַל זיי האָבן געהאַט אײַזערנע רײַטווײגן. כ און זיי
zei un raitvegn aizerne gehat hobn zei vail fartraiben tsu
they and chariots iron had have they because drive out to

האָבן געגעבן חֶבְרוֹן צו כָּלֵבן , אַזוי ווי משה האָט אָנגעזאָגט; און ער
er un ongezogt hot Moshe vi azoi Kalevn tsu Chevron gegebn hobn
he and ordered has Moshe as so Kalev to Chevron given have

האָט פֿאַרטריבן פֿון דאָרטן די דריַ זין פֿון עֲנָק .
Anakim fun zin drai di dortn fun fartriben hot
Anak of sons three the there from driven out has

כא און דעם יבֻּוסי , דעם באַווינער פֿון ירושָלַיִם , האָבן די
di hobn Yerushalayim fun bavoiner dem Yevusi dem un
the have Yerushalayim of inhabitants the Yevusi the and

קינדער פֿון בנימין נישט פֿאַרטריבן; און דער יבֻּוסי איז געבליבן
geblibn iz Yevusi der un fartriben nisht Binyamin fun kinder
remain is Yevusi the and driven out not Binyamin of children

זיצן מיט די קינדער פֿון בנימין אין ירושָלַיִם ביז אויף
oif biz Yerushalayim in Binyamin fun kinder di mit zitsn
on until Yerushalayim in Binyamin of children the with sit

היינטיקן טאָג.
tog haintikn
day this very

כב און דאָס הויז פֿון יוֹסף , זיי אויך זיינען אַרויפֿגעגאַנגען אויף
oif aroifgegangen zainen oich zei Yosef fun hoiz dos un
on having gone up are also they Yosef of house the and

בֵּית-אֵל, און ה איז געווען מיט זיי . כג און דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos un zei mit geven iz Hashem un Beis-El
of house this and them with having been is Hashem and Beit-El

יוֹסף האָט געלאָזט אויסקוקן בֵּית-אֵל – און דער נאָמען פֿון דער שטאָט
shtot der fun nomen der un Beis-El oiskukn gelozt hot Yosef
city the of name the and Beit-El scrutinize let has Yosef

איז פֿריער געווען לוז – כד און די ווערטערס האָבן געזען אַ מאַן
man a gezen hobn vechters di un Luz geven frier iz
man a seen have lookouts the and Luz having been before is

אַרויסגיין פֿון שטאָט, און האָבן צו אים געזאָגט: ווײַז אונדז אַקאָרשט דעם
dem akorsht undz vaiz gezogt im tsu hobn un shtot fun aroisgein
the now us show said him to have and city of go out

אײַנגאַנג פֿון שטאָט, און מיר ווילן טאָן מיט דיר חֶסֶד . כה האָט ער
er hot chesed dir mit ton veln mir un shtot fun aingang
he has kindness you(SG) with do will we and city of entrance

זיי געוויזן דעם אײַנגאַנג פֿון שטאָט, און זיי האָבן געשלאָגן די
di geshlogn hobn zei un shtot fun aingang dem gevizn zei
the struck down have they and city of entrance the shown them

שטאָט מיטן שאַרף פֿון שווערד; און דעם מאַן און זײַן גאַנצע משפּחה
mishpoche gantse zain un man dem un shverd fun sharf mitn shtot
family whole his and man the and sword of edge with city

האָבן זיי אַוועקגעלאָזט. כו און דער מאַן איז געגאַנגען אין לאַנד פֿון די
di fun land in gegangen iz man der un avekgelozt zei hobn
the of land in having gone is man the and released they have

חִתִּים , און האָט געבויט אַ שטאָט, און געוואָלט איר נאָמען לוז ; דאָס איז איר
Chetim hot un a geboit shtot a gevolt un nomen ir iz dos Luz
Chittim has and built a city a called and name its is this Luz

נאָמען ביז אויף היינטיקן טאָג.
biz oif haintikn tog
until on this very day

Ir, and called the shem thereof Luz; which is the shem thereof unto this day.

כז און מנַשֶּׁה האָט נישט פֿאַרטריבן בֵּית-שְׁאָן און אירע
un Menasheh hot nisht fartriben Beis-Shean un ire
and Menasheh has not driven out Beit-She'an and its

טעכטערשטעט , און תַּעֲנָךְ און אירע טעכטערשטעט , און די
un Tanakh un ire techtershtet un di
and Ta'anakh and its daughter towns and the

באַווינער פֿון דור און אירע טעכטערשטעט , און די באַווינער פֿון
bavoiner fun dor un ire techtershtet un di bavoiner fun
inhabitants of Dor and its daughter towns and the inhabitants of

יִבְלְעָם און אירע טעכטערשטעט , און די באַווינער פֿון מגִדּוֹ
Yivleam un ire techtershtet un di bavoiner fun Megiddo
Yivle'am and its daughter towns and the inhabitants of Megiddo

און אירע טעכטערשטעט ; און דער כְּנַעֲנִי איז באַשטאַנען צו בליַבן
un ire techtershtet un der Kenaani iz bashtanen tsu blaibn
and its daughter towns and the Kena'ani is persisted to remain

זיצן אין דעם דאָזיקן לאַנד. כח און עס איז געווען , אַז יִשְׂרָאֵל
zitsn in dem dozikn land. un es iz geven , az Yisroel
sit in the this land. and it is having been , when Yisroel

איז שטאַרק געוואָרן , האָט ער געמאַכט דעם כְּנַעֲנִי צו
iz shtark gevorn , hot er gemacht dem Kenaani tsu
is strong having become , has he made the Kena'ani to

צינדז , אָבער פֿאַרטריבן האָט ער אים נישט פֿאַרטריבן.
tsindz , ober fartraiben hot er im nisht fartriben.
under tribute but drive out has he him not drive out.

27 Neither did Menasheh drive out the Beit-She'an and her villages, nor Ta'nakh and her villages, nor the inhabitants of Dor and her villages, nor the inhabitants of Yivle'am and her villages, nor the inhabitants of Megiddo and her villages; so the Kena'ani were determined to dwell in that land. 28 And it came to pass, when Yisroel was chazak, that they put the Kena'ani to forced labor, and did not utterly drive them out.

כט און אפֿרים האָט נישט פֿאַרטריבן דעם כְּנַעֲנִי וואָס איז געזעסן
un Efrayim hot nisht fartriben dem Kenaani vos iz gezesn
and Ephrayim has not drive out the Kena'ani which is seated

אין גֶּזֶר , און דער כְּנַעֲנִי איז געבליבן זיצן צווישן אים אין גֶּזֶר .
in Gezer un der Kenaani iz geblibn zitsn tsvishn im in Gezer .
in Gezer and the Kena'ani is remain sit among it in Gezer .

ל זבולון האָט נישט פֿאַרטריבן די באַווינער פֿון קטרון , און די
Zevulun hot nisht fartriben di bavoiner fun Kitron un di
Zevulun has not driven out the inhabitants of Kitron and the

באַווינער פֿון נַהֲלוֹל ; און דער כְּנַעֲנִי איז געבליבן זיצן צווישן אים,
bavoiner fun Nahalol un der Kenaani iz geblibn zitsn tsvishn im,
inhabitants of Nahalol and the Kena'ani is remain sit among it,

און איז געוואָרן צו צינדז .
un iz gevorn tsu tsindz .
and is having become to under tribute .

29 Neither did Ephrayim drive out the Kena'ani that dwelt in Gezer; but the Kena'ani dwelt in Gezer among them.

30 Neither did Zevulun drive out the inhabitants of Kitron, nor the inhabitants of Nahalol; but the Kena'ani dwelt among them, and became subject to forced labor.

לא אָשֵׁר האָט נישט פֿאַרטריבן די באַווינער פֿון עַכּוֹ ,
Asher hot nisht fartriben di bavoiner fun Akko ,
Asher has not driven out the inhabitants of Akko ,

און די באַווינער פֿון צידון , און אַחלַבּ , און אַכזיבּ , און
un di bavoiner fun Tsidon un Achlav un Achziv un
and the inhabitants of Tzidon and Achlav and Achziv and

חֶלְבָּה , און אַפֵּיק , און רחוֹבּ . לב און דער אָשֵׁרי איז געזעסן
Chelbah un Afik un Rechov . un der Asheri iz gezesn
Chelbah and Aphik and Rechov ; and the Asheri is settled

31 Neither did Asher drive out the inhabitants of Akko, nor the inhabitants of Tzidon, nor of Achlav, nor of Akhziv, nor of Chelbah, nor of Aphik, nor of Rechov; 32 But the Asheri dwelt

צווישן דעם כְּנַעֲנִי , די באַווינער פֿון לאַנד , ווָאָרעם
vorem land fun bavoiner di Kenaani dem tsvishn
because the land of inhabants the Kena'ani the among

ער האָט אים נישט פֿאַרטריבן .
fartriben nisht im hot er
driven out not him has it

among the Kena'ani, the inhabitants of HaAretz: for they did not drive them out.

לג נַפְתָּלִי האָט נישט פֿאַרטריבן די באַווינער פֿון
fun bavoiner di fartriben nisht hot Naftali
of inhabants the driven out not has Naphtali

בֵּית-שֶׁמֶשׁ , און די באַווינער פֿון בֵּית-עֲנָת . און ער איז
iz er un Beis-Anat fun bavoiner di un Beis-Shemesh
is he and Beit-Anat of inhabants the and Beit-Shemesh

געזעסן צווישן דעם כְּנַעֲנִי , די באַווינער פֿון לאַנד ;
land fun bavoiner di Kenaani dem tsvishn gezesn
the land of inhabants the Kena'ani the among seated

אָבער די באַווינער פֿון בֵּית-שֶׁמֶשׁ און בֵּית-עֲנָת זיַינען
zainen Beis-Anat un Beis-Shemesh fun bavoiner di ober
are Beit-Anat and Beit-Shemesh of inhabants the but

געווָאָרן בייַ זיי צו צינדז .
tsindz tsu zei bai gevorn
under tribute to them with having become

[33] Neither did Naphtali drive out the inhabitants of Beit-Shemesh, nor the inhabitants of Beit-Anat; but he dwelt among the Kena'ani, the inhabitants of HaAretz: nevertheless the inhabitants of Beit-Shemesh and of Beit-Anat were unto them subject to forced labor.

לד און דער אֱמוֹרי האָט אַרויפֿגעשטופּט די קינדער פֿון דָן
Dan fun kinder di aroifgeshtupt hot Emori der un
Dan of children the displaced has Emori the and

צום געבערג , ווָאָרעם ער האָט זיי נישט געלאָזט אַראָפּנידערן
aropnideren gelozt nisht zei hot er vorem geberg tsum
go down allowed not them has he because mountain to

אין טאָל . לה און דער אֱמוֹרי איז באַשטאַנען צו בלייַבן זיצן אין
in zitsn blaibn tsu bashtanen iz Emori der un tal in
in sit remain to persisted is Emori the and valley of in

הַר-חֶרֶס , אין אַיָלוֹן , און אין שַעַלבִּים ; אָבער די האַנט פֿון דעם
dem fun hant di ober Shaalbim in un Ayalon in Har-Cheres
the of hand the but Sha'albim in and Ayalon in Mount Cheres

הויז פֿון יוֹסף איז געווָאָרן זיַינען זיי און, שווער געווען איז יוסף פֿון הויז
hoiz fun Yosef iz geven shver un zei zainen gevorn
house of Yosef is been having severe and they are become having

צו צינדז . לו און דער גרעמַארק פֿון אֱמוֹרי איז געווען פֿון
tsu tsindz der un Emori fun gemark iz geven fun
to under tribute the and Emori of border is been having from

דעם אויפֿגאַנג פֿון עַקרַבים פֿון סֶלַע און אַרויף צו .
dem oifgang fun Akrabim fun Sela un aroif tsu
the of Ascent of Scorpion from Rock and up to

[34] And the Emori forced the Bnei Dan into the hill country; for they would not allow them to come down into the [broad] valley [area]; [35] But the Emori would dwell in Mt Cheres in Ayalon, and in Sha'albim: yet the yad Bais Yosef prevailed, so that they became subject to forced labor. [36] And the territory of the Emori was from the Akrabbim Ascent and the Rock, upward.

ב און אַ מלאָך פֿון ה איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון גִלגָל
Gilgal fun aroifgegangen iz Hashem fun malach a un
Gilgal from having gone up is Hashem of Angel an and

קיין בוכים , און ער האָט געזאָגט: איך האָב אייַך אַרויפֿגעבראַכט
aroifgebracht aich hob ich gezogt hot er un Bochim kein
brought up you have I said has he and Bokhim any

פֿון מִצרַיִם , און האָב אייַך געבראַכט אין דעם לאַנד וואָס איך
ich vos land dem in gebracht aich hob un Mitsrayim fun
I which land the in brought you have and Egypt from

האָב צוגעשוואָרן אייַערע עלטערן; און איך האָב געזאָגט: איך וועל נישט
nisht vel ich gezogt hob ich un eltern aiere tsugeshvorn hob
not will I said have I and fathers your sworn to have

2 And Malach Hashem went up from Gilgal to Bokhim, and said, I made you to go up out of Mitzrayim, and have brought you unto HaAretz which I swore unto your avot; and I said, I will never *(l'olam)* break My brit

(covenant) with you.
2 And ye shall make no brit with the inhabitants of HaAretz HaZot; ye shall throw down their mizbechot. But ye have not obeyed My voice; why have ye done this?
3 Therefore I said, I will not drive them out from before you; but they shall flank you in, and their elohim shall be a mokesh unto you.

4 And it came to pass, when the Malach Hashem spoke these words unto kol Bnei Yisroel, that HaAm lifted up their voice, and wept. 5 And they called the shem of that place Bokhim; and they sacrificed there unto Hashem.

6 And when Yehoshua had let HaAm go, the Bnei Yisroel went every ish unto his nachalah to possess HaAretz.
7 And HaAm served Hashem all the days of Yehoshua, and all the days of the zekenim that outlived Yehoshua, who had seen kol ma'aseh Hashem hagadol, that He did for Yisroel.

פַאַרשטערן מײַן ברית מיט אײַך אויף אייביק; ב נאָר איר זאָלט נישט
nisht zolt ir nor eibik oif aich mit bris main farshtern
not shall you but eternal on you with covenant my frustrate

שליסן אַ ברית די באַווויינער פֿון דעם דאָזיקן לאַנד; זייערע
zeyere land dozikn dem fun bavoiner di bris a shlisn
their land this the of inhabitants the covenant a establish

מזבחות זאָלט איר צעברעכן. אָבער איר האָט נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht hot ir ober tsebrechn ir zolt mizbeyches
to paid heed not did you but smash you shall altars

מײַן קול. וואָס האָט איר דאָ געטאָן? ג דערום, אויך זאָג איך: איך
ich ich zog oich derum geton do ir hot vos kol main
I I say also therefore done here you have what voice my

וועל זיי נישט פֿאַרטרײַבן פֿון פּנים אײַך, און זיי וועלן אײַך זײַן
zain aich veln zei un aich far fun fartraiben nisht zei vel
be you will they and you before from drive out not them will

פַאַר נעצן, און זייערע ג-טער וועלן אײַך זײַן פַאַר אַ שטרויכלונג.
shtroichlung a far zain aich veln g-ter zeyere un netsn far
pitfall a for be you will g-ds their and snares for

ד און עס איז געווען, ווי דער מלאך פֿון ה
Hashem fun malach der vi geven iz es un
Hashem of Angel the when having been is it and

האָט גערעדט די דאָזיקע ווערטער צו אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder ale tsu verter dozike di geredt hot
Yisroel of children all to words these the spoken has

אַזוי האָט דאָס פֿאָלק אויפֿגעהויבן זייער קול, און זיי האָבן
hobn zei un kol zeyer oifgehoibn folk dos hot azoi
have they and voice their lifted up people this has so

געווויינט; ה דערום האָט מען גערופֿן דעם נאָמען פֿון יענעם
yenem fun nomen dem gerufn men hot derum geveint
that of name the called they have therefore wept

אָרט בוכים. און זיי האָבן דאָרטן געשלאַכט צו ה.
Hashem tsu geshlacht dortn hobn zei un Bochim ort
Hashem to sacrificed there have they and Bokhim place

ו און אַז יְהוֹשׁוּעַ האָט פֿונאַנדערגעשיקט דאָס פֿאָלק,
folk dos funandergeshikt hot Yehoshua az un
people the dismissed had Yehoshua when and

און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זיינען געגאַנגען איטלעכער
itlecher gegangen zainen Yisroel fun kinder di un
each having gone are Yisroel of children the and

צו זײַן נחלה, צו אַרבן דאָס לאַנד, ז האָט דאָס
dos hot land dos arben tsu nachle zain tsu
this had land the inherit to inheritance his to

פֿאָלק געדינט ה אַלע טעג פֿון יְהוֹשׁוּעַן, און אַלע
ale un Yehoshuaen fun teg ale Hashem gedint folk
all and Yehoshua of days all Hashem served people

זקנים, וואָס האָבן מאַריך-ימים געווען נאָך
noch geven maarich-yamim hobn vos zkeinim
after having been prolong days have which elders

יְהוֹשׁוּעַן, וואָס האָבן געזען אַל די גרויסע טוונג פֿון
fun tuung groise di al gezen hobn vos Yehoshuaen
of work great the all seen had which Yehoshua

ה וואָס ער האָט געטאָן פַאַר יִשְׂרָאֵל.
Yisroel far geton hot er vos Hashem
Yisroel for done had he which Hashem

[8] And Yehoshua ben Nun, the Eved Hashem, died, being a hundred and ten years old. [9] And they buried him in the territory of his nachalah in Timnat-Cheres, in the Har Ephrayim, on the north side of the Har Ga'ash. [10] And also all that dor were gathered unto their avot; and there arose another dor after them, which had no da'as of Hashem, nor yet the ma'aseh which He had done for Yisroel. [11] And the Bnei Yisroel did harah in the sight of Hashem, and served Ba'alim; [12] And they forsook Hashem Elohei Avotam, which brought them out of Eretz Mitzrayim, and followed acharei elohim, of the elohei ha'amim that were round about them, and bowed themselves unto them, and provoked Hashem to anger. [13] And they forsook Hashem, and served Ba'al and Ashtarot. [14] And the Af Hashem was hot against Yisroel, and He delivered them into the hands of plunderers that plundered them, and He sold them into the hands of their enemies round about, that they were not any longer able to stand before their enemies. [15] Whenever they went out, the yad Hashem

ח אוּן יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון , דער קנעכט פֿון ה , איז
iz Hashem fun knecht der Nun fun zun der Yehoshua un
is Hashem of servant the Nun of son the Yehoshua and

געשטאָרבן צו הונדערט מיט צען יאָר. ט אוּן מע האָט אים באַגראָבן
bagrobn im hot me un yor tsen mit hundert tsu geshtorbn
buried him has one and year ten with hundred to died

אין דעם געמאַרק פֿון זײַן נחלה , אין תִּמנת-חֶרס , אין דעם
dem in temnt-Cheres in nachle zain fun gemark dem in
the in Timnat-Cheres in inheritance his of border the in

געבערג פֿון אפֿרים אין צפֿון פֿון באַרג גַּעַשׁ . י אוּן אויך יענער
yener oich un Gaash barg fun tsofn in Efrayim fun geberg
that also and Ga'ash mount of north in Ephrayim of mountain

גאַנצער דור איז איינגעזאַמלט געוואָרן צו זײַנע עלטערן,
eltern zaine tsu gevorn aingezamlt iz dor gantser
fathers its to having become gathered is generation entire

אוּן אַן אַנדערע דור איז אויפֿגעשטאַנען נאָך זיי , וואָס האָבן
hobn vos zei noch oifgeshtanen iz dor ander an un
have which them after arose is generation other an and

נישט געקענט ה , אוּן נישט די טוּאונג וואָס ער האָט געטאָן פֿאַר
far geton hot er vos tuung di nisht un Hashem gekent nisht
for done had he which work the not and Hashem known not

יִשְׂרָאֵל. יא אוּן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געטאָן וואָס איז שלעכט אין
in shlecht iz vos geton hobn Yisroel fun kinder di un Yisroel
in evil is what done have Yisroel of children the and Yisroel

די אויגן פֿון ה , אוּן זיי האָבן געדינט די בַּעַל ג-טער. יב אוּן זיי
zei un g-ter Baal di gedint hobn zei un Hashem fun oign di
they and g-ds Ba'al the served have they and Hashem of eyes the

האָבן פֿאַרלאָזן ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן, וואָס האָט זיי
zei hot vos eltern zeyere fun G-t dem Hashem farlozen hobn
them has who fathers their of G-d the Hashem forsaken have

נאָך אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם , אוּן זיי זײַנען געגאַנגען
noch gegangen zainen zei un Mitsrayim land fun aroisgetsoign
after having gone are they and Egypt land of drawn out

פֿאַרעמדע ג-טער, פֿון די ג-טער פֿון די פֿעלקער וואָס רונד אַרום
arum rund vos felker di fun g-ter di fun g-ter fremde
round around which nations the of g-ds the from g-ds foreign

זיי , אוּן זיי האָבן זיך צו זיי געבוקט, אוּן האָבן דערצערנט
dertsernt hobn un gebukt zei tsu zich hobn zei un zei
provoke to wrath have and bowed them to self have they and them

ה . יג אוּן זיי האָבן פֿאַרלאָזן ה , אוּן געדינט צו בַּעַל אוּן
un Baal tsu gedint un Hashem farlozen hobn zei un Hashem
and Ba'al to served and Hashem forsaken have they and Hashem

צו די עַשְׁתּוֹרות. יד האָט דער צאָרן פֿון ה געגרימט אויף יִשְׂרָאֵל,
Yisroel oif gegrimt Hashem fun tsorn der hot Ashtorot di tsu
Yisroel on kindled Hashem of anger the has Ashtarot the to

אוּן ער האָט זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון רויבער וואָס האָבן
hobn vos roiber fun hant der in gegebn zei hot er un
have which plunders of hand the in given them has he and

זיי באַרויבט , אוּן ער האָט זיי איבערגענטפֿערט אין דער האַנט
hant der in ibergeentfert zei hot er un baroibt zei
hand the in delivered them has he and despoiled them

פֿון זייערע פֿײַנט פֿון רונד אַרום , אוּן זיי האָבן מער נישט
nisht mer hobn zei un arum rund fun faint zeyere fun
not more have they and round around of enemies their of

was against them for ra'ah, just as Hashem had said, and just as Hashem had sworn unto them; and they were greatly distressed. 16 Nevertheless Hashem raised up Shofetim, which saved them out of the yad of those that plundered them. 17 And yet they would not pay heed unto their Shofetim, but they went a-whoring after acharei elohim, and bowed themselves unto them; they turned quickly from HaDerech which their Avot walked in, the Way of obedience to the mitzvot Hashem; but they did not so. 18 And when Hashem raised them up Shofetim, then Hashem was with the Shofet, and saved them out of the yad of their enemies all the days of the Shofet; for it relented Hashem because of their groanings by reason of them that oppressed them and afflicted them. 19 And it came to pass, when the Shofet was dead, that they turned again, and corrupted themselves more than their avot, in following acharei elohim to serve them, and to bow down unto them; they ceased not from their own doings, nor from their derech hakashah *(stubborn way)*. 20 And

געקענט באַשטיין פֿאַר זייערע פֿיַינט . טו אומעטום וווּ זיי זיַינען
zainen zei vu umetum faint zeyere far bashtein gekent
are they where everywhere enemies their before stand able

אַרויסגעגאַנגען , איז די האַנט פֿון ה געווען
geven Hashem fun hant di iz aroisgegangen
having been Hashem of hand the is having gone forth [in war]

אַקעגן זיי צום בייזן , אַזוי ווי ה האָט גערעדט, און אַזוי ווי
vi azoi un geredt hot Hashem vi azoi beizn tsum zei akegn
as so and spoken had Hashem as so evil for them against

ה זיי האָט געשוואָרן ; און זי האָט זייער צוגעדריקט. טז האָט
hot tsugedrikt zeyer hot zi un geshvorn hot zei Hashem
has pressed very has it and sworn an oath has them Hashem

. ה אויפֿגעשטעלט שופֿטים, און זיי געהאָלפֿן פֿון זייערע רויבער
roiber zeyere fun geholfn zei un shoftim oifgeshtelt Hashem
plunders their from saved them and judges set up Hashem

יז אָבער אויך צו זייערע שופֿטים האָבן זיי נישט צוגעהערט, וואָרעם זיי
zei vorem tsugehert nisht zei hobn shoftim zeyere tsu oich ober
they because paid heed not they have judges their to also but

זיַינען געווען פֿאַרפֿירט נאָך פֿרעמדע ג-טער, און האָבן זיך צו
tsu zich hobn un g-ter fremde noch farfirt geven zainen
to self have and g-ds foreign after strayed after having been are

זיי געבוקט; זיי האָבן זיך גיך אָפּגעקערט פֿון דעם וועג וואָס זיי
vos veg dem fun opgekert gich zich hobn zei gebukt zei
which way the from turned aside quickly self have they bowed them

זייערע עלטערן זיַינען געגאַנגען , צוצוהערן די געבאָט פֿון
fun gebot di tsutsuhern gegangen zainen eltern zeyere
of commandments the paying heed having gone are fathers their

ה ; זיי האָבן אַזוי נישט געטאָן. יח און אַז ה האָט זיי
zei hot Hashem az un geton nisht azoi hobn zei Hashem
them has Hashem when and done not so have they Hashem

אויפֿגעשטעלט שופֿטים, אַזוי פֿלעגט ה זיַין מיט דעם שופֿט , און
un shoifet dem mit zain Hashem flegt azoi shoftim oifgeshtelt
and judge the with be Hashem used to so judges set up

פֿלעגט זיי העלפֿן פֿון דער האַנט פֿון זייערע פֿיַינט אַלע טעג פֿון
fun teg ale faint zeyere fun hant der fun helfn zei flegt
of days all enemies their of hand the from save them used to

דעם שופֿט , ווייַל ה פֿלעגט חרטה האָבן איבער זייער געשריי
geshrei zeyer iber hobn charote flegt Hashem vail shoifet dem
cry their over have relent used to Hashem for judge the

פֿון וועגן זיערע צווינגער און זיערע דריקער . יט אָבער עס
es ober driker zeyere un tsvinger zeyere vegen fun
it but oppressors their and subjugators their concerning of

איז געווען , ווי דער שופֿט איז געשטאָרבן, אַזוי פֿלעגן זיי
zei flegn azoi geshtorbn iz shoifet der vi geven iz
they would so died is judge the when having been is

ווידער פֿאַרדאָרבן ווערן , נאָך מער פֿון זייערע עלטערן, צו גיין נאָך
noch gein tsu eltern zeyere fun mer noch vern fardorben vider
after go to fathers their than more still become corrupt again

פֿרעמדע ג-טער, זיי צו דינען און זיך צו בוקן . זיי
zei zei tsu bukn tsu zich un dinen tsu zei g-ter fremde
they them to bow down to self and serve to them g-ds foreign

האָבן נישט אָפּגעלאָזט פֿון זייערע מעשׂים און פֿון זייערע אינגעשפּאַרטן
aingeshpartn zeyer fun un meisim zeyere fun opgelozt nisht hobn
stubborn their of and deeds their of left alone not have

וועג. כ און דער צאָרן פֿון ה האָט געגרימט אויף ישְׂרָאֵל, און ער
er un Yisroel oif gegrimt hot Hashem fun tsorn der un veg
he and Yisroel on kindled has Hashem of anger the and way

האָט געזאָגט: וויַיל דאָס דאָזיקע פֿאָלק האָט איבערגעטרעטן מײַן
main ibergetretn hot folk dozike dos vail gezogt hot
my violated has people this the because said has

ברית וואָס איך האָב באַפֿוילן זייערע עלטערן, און זיי האָבן
hobn zei un eltern zeyere bafoiln hob ich vos bris
have they and fathers their commanded have I which covenant

נישט צוגעהערט צו מײַן קול, כא וועל איך אויך נישט מער פֿאַרטרײַבן
fartraiben mer nisht oich ich vel kol main tsu tsugehert nisht
drive out more not also I will voice my to paid heed not

פֿון פֿאַר זיי קיינעם פֿון די פֿעלקער וואָס יְהוֹשׁוּעַ האָט
hot Yehoshua vos felker di fun keinem zei far fun
has Yehoshua which nations the of anyone them before from

איבערגעלאָזט, וועו ער איז געשטאָרבן. כב כדי צו פרוּוון מיט זיי
zei mit pruvn tsu kedei geshtorbn iz er ven ibergelozt
them with test to in order to died is he when left behind

יִשְׂרָאֵל, אויב זיי וועלן היטן די וועגן פֿון ה צו גיין אין זיי,
zei in gein tsu Hashem fun vegen di hitn veln zei oib Yisroel
them in go to Hashem of ways the keep will they if Yisroel

אַזוי וויִ זייערע עלטערן האָבן געהיט, אָדער נישט. כג און ה האָט
hot Hashem un nisht oder gehit hobn eltern zeyere vi azoi
has Hashem and not or observed have fathers their as so

גלאָזט די דאָזיקע פֿעלקער, זיי נישט צו פֿאַרטרײַבן אויף גיך; און
un gich oif fartraiben tsu nisht zei felker dozike di gelozt
and quickly on drive out to not them nations these the allowed

ער האָט זיי נישט געגעבן אין דער האַנט פֿון יְהוֹשׁוּעַ.
Yehoshuaen fun hant der in gegebn nisht zei hot er
Yehoshua of hand the in given not them has he

ג 3 Now these are the Goyim which Hashem let remain, to test Yisroel by them, even as many of Yisroel who had not known all the milchamot Kena'an; 2 Only so that the dorot of the Bnei Yisroel might have da'as, to teach them milchamah, such as before knew nothing thereof; 3 Namely, five rulers of the Pelishtim *(Philistines)*, and all the Kena'ani, and the Tzidoni, and the Chivi that dwelt in Har HaLevanon, from Har Ba'al-Chermon unto the entrance of Chamat.

און דאָס זײַנען די פֿעלקער וואָס ה האָט גלאָזט, כדי
kedei gelozt hot Hashem vos felker di zainen dos un
so that allowed has Hashem which nations the are these and

צו פרוּוון מיט זיי ישְׂרָאֵל, די אַלע וואָס האָבן נישט
nisht hobn vos ale di Yisroel zei mit pruvn tsu
not have which all the ones Yisroel them with test to

געווווסט פֿון אַלע מלחמות פֿון כנַעַן; ב בלויז כדי די דורות
doires di kedei bloiz Kenaan fun milchomes ale fun gevust
generations the so that only Kena'an of wars all of known

פֿון די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל זאָלן וויסן, זיי צו לערנען מלחמה
milchome lernen tsu zei visen zoln Yisroel fun kinder di fun
war teach to them know shall Yisroel of children the of

– די וואָס האָבן נאָך פֿריער דערפֿון נישט געווווסט; ג די פֿינף
finf di gevust nisht derfun frier noch hobn vos di
five the known not thereof before yet have which the ones

פֿירשטן פֿון די פּלִשתִּים, און דער גאַנצער כנַעֲני, און דער
der un Kenaani gantser der un Pelishtim di fun firshtn
the and Kena'ani entire the and Pelishtim the of chieftains

צידוֹני, און דער חִוִי, דער באַווויינער פֿון לבָנוֹן, פֿון
fun Levanon barg fun bavoiner der Chivi der un Tsidoni
from Levanon mount of inhabitants the Chivi the and Tzidoni

באַרג בעַל-חרמוֹן ביז מע קומט קיין חֲמָת. ד און זיי
zei un Chammat kein kumt me biz Baal-Chermon barg
they and Chamat to come one until Ba'al-Chermon mountain

זיַנען געבליבן כדי צו פרוּוון מיט זיי יִשְׂרָאֵל, צו וויסן אויב
oib visen tsu Yisroel zei mit pruvn tsu kedei geblibn zainen
whether know to Yisroel them with test to so that remain are

זיי וועלן צוהערן די געבאָט פֿון ה וואָס ער האָט
hot er vos Hashem fun gebot di tsuhern veln zei
has he which Hashem of commandments the pay heed to will they

געבאָטן זייערע עלטערן דורך משהן . ה און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di un Mosheen durch eltern zeyere gebotn
Yisroel of children the and Moshe by fathers their ordered

זיַנען געזעסן צווישן דעם כְּנַעֲנִי , דעם חִתִּי , און דעם אֱמוֹרִי, און
un Emori dem un Chitti dem Kenaani dem tsvishn gezesn zainen
and Emori the and Chitti the Kena'ani the among settled are

דעם פְּרִזִּי , און דעם חִוִּי , און דעם יְבוּסִי . ו און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un Yevusi dem un Chivi dem un Perizzi dem
self have they and Yevusi the and Chivi the and Perizzi the

גענומען זייערע טעכטער פַֿאר ווייַבער, און זייערע טעכטער האָבן זיי
zei hobn techter zeyere un vaiber far techter zeyere genumen
they have daughters their and wives for daughters their taken

געגעבן צו די זין פֿון יענע , און זיי האָבן געדינט זייערע ג-טער.
g-ter zeyere gedint hobn zei un yene fun zin di tsu gegebn
g-ds their served have they and those of sons the to given

ז און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן
oign di in shlecht iz vos geton hobn Yisroel fun kinder di un
eyes the in evil is what done have Yisroel of children the and

פֿון ה , און זיי האָבן פַֿארגעסן אֶן ה זייער ג-ט, און האָבן
hobn un G-t zeyer Hashem on fargesen hobn zei un Hashem fun
have and G-d their Hashem on forgotten have they and Hashem of

געדינט די בַּעַל ג-טער און די אַשֵּׁרוֹת . ח און דער צאָרן פֿון ה
Hashem fun tsorn der un Asherot di un g-ter Baal di gedint
Hashem of anger the and Asherot the and g-ds Ba'al the served

האָט געגרימט אויף יִשְׂרָאֵל, און ער האָט זיי איבערגעענטפֿערט אין דער
der in ibergeentfert zei hot er un Yisroel oif gegrimt hot
the in delivered them has he and Yisroel on kindled has

האַנט פֿון כּוּשַׁן-רִשְׁעָתַיִם דעם מלך פֿון אֲרַם-נַהֲרַיִם , און
un Aram-Naharayim fun melech dem Kushan-Rishatayim fun hant
and Aram Naharayim of king the Cushan-Rishathyim of hand

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געדינט כּוּשַׁן-רִשְׁעָתַיִמען אַכט יאָר .
yor acht Kushan-Rishatayimen gedint hobn Yisroel fun kinder di
years eight Cushan-Rishathayim served have Yisroel of children the

ט האָבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געשריען צו ה , און ה
Hashem un Hashem tsu geshrien Yisroel fun kinder di hobn
Hashem and Hashem to cried out Yisroel of children the have

האָט אויפֿגעשטעלט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אַ העלפֿער וואָס האָט זיי
zei hot vos helfer a Yisroel fun kinder di oifgeshtelt hot
them has which saviour a Yisroel of children the raised up has

געהאָלפֿן, עָתְנִיאֵל דעם זון פֿון קנזן , כָּלֵב יינגערן ברודער. י און
un bruder yingern Kalevs Kenazn fun zun dem Otniel geholfn
and brother younger Kalev's Kenaz of son the Otniel saved

דער גייסט פֿון ה איז געווען אויף אים, און ער האָט געמשפט
gemishpet hot er un im oif geven iz Hashem fun gaist der
judged has he and him on having been is Hashem of spirit the

יִשְׂרָאֵל; און ער איז אַרויסגעגאַנגען אויף מלחמה , און ה האָט
hot Hashem un milchome oif aroisgegangen iz er un Yisroel
has Hashem and war to gone out is he and Yisroel

4 And they were to test Yisroel by them, to know whether they would pay heed unto the Mitzvot Hashem, which He commanded their Avot by the yad Moshe. 5 And the Bnei Yisroel dwelt among the Kena'ani, Chitti, and Emori, and Perizzi, and Chivi, and Yevusi; 6 And they took their banot to be their nashim, and gave their banot to their banim, and served their elohim.

7 And the Bnei Yisroel did evil in the sight of Hashem, and forgot Hashem Eloheihem, and served Ba'alim and the Asherot. 8 Therefore the Af Hashem was hot against Yisroel, and He sold them into the yad Kushan Rishatayim Melech Aram Naharayim; and the Bnei Yisroel served Kushan Rishatayim eight years. 9 And when the Bnei Yisroel cried unto Hashem, Hashem raised up a Moshia *(Deliverer, Savior)* to the Bnei Yisroel, who saved them, even Otniel ben Kenaz, Kalev's younger brother. 10 And the Ruach of Hashem came upon him, and he judged Yisroel, and went out to milchamah; and

Hashem delivered Kushan Rishatayim Melech Aram into his yad; and his yad prevailed against Kushan Rishatayim.
11 And the land had rest arba'im shanah. And Otniel ben Kenaz died.
12 And the Bnei Yisroel did rah again in the sight of Hashem; and Hashem strengthened Eglon Melech Moav against Yisroel, because they had done rah in the sight of Hashem.

13 And he gathered unto him the Bnei Ammon and Amalek, and went and attacked Yisroel, and possessed the Ir HaTemarim.
14 So the Bnei Yisroel served Eglon Melech Moav eighteen years.
15 But when the Bnei Yisroel cried unto Hashem, Hashem raised them up a Moshi'a, Ehud ben Gera, from the tribe of Binyamin, a man left-handed; and by him the Bnei Yisroel sent a minchah unto Eglon Melech Moav.
16 But Ehud made him a cherev which had two edges of a cubit length; and he did gird it under his raiment upon his right thigh.
17 And he brought the minchah unto Eglon Melech Moav; and

געגעבן אין זײַן האַנט כּושַׁן־רִשְׁעָתַיִם דעם מלך פֿון אֲרָם , און
un Aram fun melech dem Kushan-Rishatayim hant zain in gegebn
and Aram of king the Cushan-Rishathyim hand his in given

זײַן האַנט איז געווען שטאַרק אויף כּושַׁן־רִשְׁעָתַיִמעָן . יא און
un Kushan-Rishatayimen oif shtark geven iz hant zain
and Cushan-Rishathayim on strong having been is hand his

דאָס לאַנד איז געווען רויִק פֿערציק יאָר . און עָתְנִיאֵל דער זון
zun der Otniel un yor fertsik ruik geven iz land dos
son the Otniel and years forty rested having been is land this

פֿון קנַז איז געשטאָרבן. יב און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן ווידער
vider hobn Yisroel fun kinder di un geshtorbn iz Kenazn fun
again have Yisroel of children the and died is Kenaz of

געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , און ה האָט
hot Hashem un Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton
has Hashem and Hashem of eyes the in evil is what done

געשטאַרקט עֶגלוֹן , דעם מלך פֿון מוֹאָבּ איבער יִשְׂרָאֵל, ווײַל זיי
zei vail Yisroel iber Moav fun melech dem Eglon geshtarkt
they because Yisroel over Moav of king the Eglon strengthened

האָבן געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה .
Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hobn
Hashem of eyes the in evil is what done have

יג און ער האָט אײַנגעזאַמלט צו זיך די קינדער פֿון עַמּוֹן און
un Amon fun kinder di zich tsu aingezamlt hot er un
and Ammon of children the self to gathered has he and

עֲמָלֵק , און איז געגאַנגען און האָט געשלאָגן יִשְׂרָאֵל; און זיי האָבן
hobn zei un Yisroel geshlogn hot un gegangen iz un Amalek
have they and Yisroel struck has and having gone is and Amalek

אײַנגענומען די שטאָט פֿון טייטלבײַמער . יד און די קינדער
kinder di un teitlbeimer fun shtot di aingenumen
children the and palm trees [Jericho] of city the captured

פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געדינט עֶגלוֹן דעם מלך פֿון מוֹאָבּ אַכצן יאָר .
yor achtsen Moav fun melech dem Eglon gedint hobn Yisroel fun
years eighteen Moav of king the Eglon served have Yisroel of

טו האָבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געשריען צו ה , און ה
Hashem un Hashem tsu geshrien Yisroel fun kinder di hobn
Hashem and Hashem to cried out Yisroel of children the have

האָט זיי אויפֿגעשטעלט אַ העלפֿער אֶהוד דעם זון פֿון גֵּרָא , אַ
a Geran fun zun dem Ehud helfer a oifgeshtelt zei hot
a Gera of son the Ehud saviour a raised up them has

בנימינער , אַ מאַן אַ געלינקטן . און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di un gelinktn a man a Binyaminer
Yisroel of children the and left-handed a man a man of Binyamin

האָבן געשיקט דורך זײַן האַנט אַ מתּנה צו עֶגלוֹן דעם מלך
melech dem Eglon tsu matone a hant zain durch geshikt hobn
king the Eglon to gift a hand his by sent have

פֿון מוֹאָבּ. טז האָט אֶהוד זיך געמאַכט אַ שוועדל וואָס האָט געהאַט
gehat hot vos shverd a gemacht zich Ehud hot Moav fun
had has which sword a made self Ehud has Moav of

צוויי שאַרפֿן, אַן אייל די לענג ; און ער האָט זי אָנגעגורט אונטער
unter ongegurt zi hot er un leng di eil an sharfn tsvei
under girded up it has he and length the cubit a sharp two

זײַנע קלײדער אויף זײַן רעכטן דיך . יז און ער האָט גענענט די
di genent hot er un dich rechtn zain oif kleider zaine
the approached has he and thigh right his on garments his

מתנה צו עֶגלוֹן דעם מלך פֿון מוֹאָבּ – און עֶגלוֹן איז געווען
geven iz Eglon un Moav fun melech dem Eglon tsu matone
having been is Eglon and Moav of king the Eglon to gift

זייער אַ פּעטער מענטש. יח און עס איז געווען , ווי ער האָט
hot er vi geven iz es un mentsh feter a zeyer
has he when having been is it and man fat a very

געענדיקט געגעבן די מתּנה , אַזוי האָט ער אַרויסבאַלייט
aroisbaleit er hot azoi matone di genenen geendikt
seen to the door he has so gift the bringing close finished

די מענטשן וואָס האָבן געטראָגן די מתּנה . יט און ער אַליין האָט
hot alein er un matone di getrogn hobn vos mentshn di
has himself he and gift the carried have which men the

זיך אומגעקערט פֿון די שטיינהאַקעריַען וואָס לעבן גִלגָל , און האָט
hot un Gilgal lebn vos shteinhakeraien di fun umgekert zich
has and Gilgal near which quarries the from returned self

געזאָגט: אַ פּאַרבאָרגענע זאַך איך האָב צו דיר , מלך . האָט ער
er hot melech dir tsu ich hob zach farborgene a gezogt
he has king you(SG) to I have thing secret a said

געזאָגט: זאָל זיין שטיל! און אַלע וואָס זיַינען געשטאַנען אַרום אים,
im arum geshtanen zainen vos ale un shtil zain zol gezogt
him round stood are which all and quiet be shall said

זיַינען אַרויסגעגאַנגען פֿון אים. כ און אֶהוד איז צוגעקומען צו אים
im tsu tsugekumen iz Ehud un im fun aroisgegangen zainen
him to approached is Ehud and him from gone out are

ווי ער זיצט אַליין אין דער קילער אויבערשטוב וואָס ביַי אים, און
un im bai vos oibershtub kiler der in alein zitst er vi
and him with which upper room cooler the in alone sits he as

אֶהוד האָט געזאָגט: אַ וואָרט פֿון אֱלקים האָב איך צו דיר . איז
iz dir tsu ich hob Elokim fun vort a gezogt hot Ehud
is you(SG) to I have G-d of word a said has Ehud

ער אויפֿגעשטאַנען פֿון זיַין שטול. כא און אֶהוד האָט אויסגעשטרעקט
oisgeshtrekt hot Ehud un shtul zain fun oifgeshtanen er
stretched out has Ehud and chair his from arose he

זיַין לינקע האַנט, און האָט גענומען זיַין שווערד פֿון זיַין רעכטער
rechter zain fun shverd zain genumen hot un hant linke zain
right his from sword his taken has and hand left his

דיך , און האָט זי אַריַינגעשטאָכן אין זיַין בויך . כב און אויך דער
der oich un boich zain in araingeshtochn zi hot un dich
the also and belly his in stabbed into it has and thigh

שטיל איז אַריַין נאָכן קלינג; און דאָס פֿעטס האָט איַינגעשלאָסן דעם
dem aingeshlosn hot fets dos un kling nochn arain iz shtil
the enclosed has fats the and blade after enter is handle

קלינג, וואָרעם ער האָט די שווערד נישט אַרויסגעצויגן פֿון זיַין בויך ;
boich zain fun aroisgetsoign nisht shverd di hot er vorem kling
belly his of drawn out not sword the has he for blade

און זי איז אַרויס הינטערלַיַב . כג און אֶהוד איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz Ehud un hinterlaib fun arois iz zi un
having come out is Ehud and behind body from out is it and

אין פֿירהויז, און האָט צוגעמאַכט די טירן פֿון דער אויבערשטוב
oibershtub der fun tirn di tsugemacht hot un firhoiz in
upper room the of doors the closed has and porch in

הינטער זיך , און צוגעשלאָסן. כד און ווי ער איז אַרויסגעגאַנגען,
aroisgegangen iz er vi un tsugeshlasn un zich hinter
went out is he when and locked and self behind

Eglon was an ish bari me'od *(very fat man)*. 18 And when he had made an end to offer the minchah, he sent away the people that carried the minchah *(tribute)*. 19 But he himself turned back at the pesilim near Gilgal, and said, I have a devar seter *(secret message)* for thee O melech; he said, Keep silence! And all that stood by attending him went out from him. 20 And Ehud came unto him; and he was sitting in an aliyyat hamekerah *(upper room for cooling)*, which he had for himself alone. And Ehud said, I have a devar Elohim unto thee. And he arose out of his seat. 21 And Ehud put forth his semol *(left hand)*, and drew the cherev from his right thigh, and thrust it into his belly; 22 And even the hilt went in after the blade; and the chelev closed upon the blade, so that he could not draw the cherev out of his belly; it came out the back. 23 Then Ehud went forth through the front hall, and shut the daletot of the aliyyah behind him, and locked them. 24 When he was gone out, his avadim came;

and when they saw that, hinei, the daletot of the aliyyah were locked, they said, Surely he covereth his feet in the chedar hamekerah *(inner cool room)*. [25] And they tarried till bosh *(embarrassed)*; and, hinei, he opened not the daletot of the aliyyah; therefore they took a mafte'ach *(key)*, and unlocked them; and, hinei, their adon was fallen on the floor dead. [26] And Ehud escaped while they tarried, and passed beyond the pesilim, and escaped unto Se'irah. [27] And it came to pass, when he arrived, that he blew a shofar in the har Ephrayim, and the Bnei Yisroel went down with him from the har, and he before them. [28] And he said unto them, Follow after me; for Hashem hath delivered your enemies Moav into your yad. And they went down after him, and took the fords of Yarden toward Moav, and allowed not an ish to pass over. [29] And they struck down Moav at that time about ten thousand ish, all strong ish chayil; and there escaped not an ish. [30] So Moav was subdued that day

אַזוי זײַנען אָנגעקומען זײַנע קנעכט , און האָבן דערזען, ערשט די
di ersht derzen hobn un knecht zaine ongekumen zainen azoi
the look seen have and servants his arrived are so

טירן פֿון דער אויבערשטוב זײַנען פֿאַרשלאָסן, און זיי האָבן געזאָגט:
gezogt hobn zei un farshlosn zainen oibershtub der fun tirn
said have they and locked are upper room the of doors

מסתמא איז ער אויף זײַן באַדערפֿעניש אין דער קילקאַמער. כה אָבער
ober kilkamer der in baderfenish zain oif er iz mestm
but cool room the in relieve oneself his on he is no doubt

אַז זיי האָבן זיך צו שאַנד געוואַרט, ערשט ער עפֿענט נישט די
di nisht efent er ersht gevart shand tsu zich hobn zei az
the not open he look waited shame to self have they that

טירן פֿון דער אויבערשטוב, האָבן זיי גענומען דעם שליסל, און
un shlisel dem genumen zei hobn oibershtub der fun tirn
and key the taken they have upper room the of doors

האָבן געעפֿנט; ערשט זייער האַר ליגט טויט אויף דער ערד . כו און
un erd der oif toit ligt har zeyer ersht geefent hobn
and ground the on dead lies master their look opened have

אֶהוד איז אַנטרונען געוואָרן בעת זיי האָבן געזאַמט, און ער
er un gezamt hobn zei beeis gevorn antrunen iz Ehud
he and lingered have they while having become escape is Ehud

איז אַריבער די שטיינהאַקעריַען, און איז אַנטרונען קיין
kein antrunen iz un shteinhakeraien di ariber iz
to escape is and quarries the on the other side of is

שעירה. כז און עס איז געווען , ווי ער איז אָנגעקומען , אַזוי האָט ער
er hot azoi ongekumen iz er vi geven iz es un Seirah
he has so arrived is he as having been is it and Se'irah

געבלאָזן אין שופֿר אין דעם געבערג פֿון אפֿרים , און די קינדער
kinder di un Efrayim fun geberg dem in shoifer in geblozn
children the and Ephrayim of mountain the in shofar in blew

פֿון ישׂראֵל האָבן אַראָפּגענידערט מיט אים פֿון דעם געבערג , און ער
er un geberg dem fun im mit aropgenidert hobn Yisroel fun
he and mountain the from him with gone down have Yisroel of

זיי פֿאַרויס . כח און ער האָט צו זיי געזאָגט: יאָגט נאָך הינטער
hinter noch yogt gezogt zei tsu hot er un farois zei
behind after pursue said them to has he and ahead of them

מיר, וואָרעם ה האָט געגעבן אייַערע פֿיַינט , מואָבֿ, אין אייַערע
aiere in Moav faint aiere gegebn hot Hashem vorem mir
your in Moav enemies your given has Hashem for me

האַנט. און זיי האָבן אַראָפּגענידערט נאָך אים, און האָבן פֿאַרכאַפּט
farchapt hobn un im noch aropgenidert hobn zei un hant
captured have and him after gone down have they and hand

די איבערפֿאָרן פֿון ירדן פֿאַר מואָבֿ, און קיינעם נישט געלאָזט
gelozt nisht keinem un Moav far Yarden fun iberforn di
allowed not anyone and Moav before Yarden of fords the

אַריבערגיין. כט און זיי האָבן געשלאָגן פֿון מואָבֿ אין יענער צייַט
tsait yener in Moav fun geshlogn hobn zei un aribergein
time that in Moav of struck down have they and go over

אַרום צען טויזנט מאַן, ווו נאָר אַ לייביקער, און ווו נאָר אַ
a nor vu un laibiker a nor vu man toiznt tsen arum
a ever where and robust a ever where man thousand ten round

מענטש איז נישט אַנטרונען געוואָרן . ל און קיינער מאַן; העלדישער
heldisher man un keiner un antrunen nisht iz gevorn un
hero man and anyone and not is escape having become and

under the yad Yisroel. And HaAretz had rest fourscore shanah.

מוֹאָבּ איז געווָארן אונטערטעניק אין יענעם טָאג אונטער דער האַנט
hant der unter tog yenem in untertenik gevorn iz Moav
hand the under day that in subdue having become is Moav

פון יִשׂרָאֵל; און דאָס לאַנד איז געווען שטיל אַכציק יאָר.
yor achtsik shtil geven iz land dos un Yisroel fun
year eighty quiet having been is land this and Yisroel of

[31] And after him was Shamgar ben Anat, which struck down of the Pelishtim *(Philistines)* six hundred ish with an ox goad; and he also saved Yisroel.

לא און נאָך אים איז געווען שמגר דער זון
zun der Shamgar geven iz im noch un
son the Shamgar having been is him after and

פון ענָתן , וואָס האָט געשלאָגן פון די פלִשתִּים זעקס
zeks Pelishtim di fun geshlogn hot vos Anatn fun
six Pelishtim the of struck has which Anat of

הונדערט מאַן מיט אַן אָקסנשטעקן. און ער אויך האָט
hot oich er un oksnshtekn an mit man hundert
has also he and ox goad an with man hundred

געהאָלפֿן יִשׂרָאֵל.
Yisroel geholfn
Yisroel saved

4 And the Bnei Yisroel again did rah in the sight of Hashem, when Ehud was dead. [2] And Hashem sold them into the yad Yavin Melech Kena'an, that reigned in Chatzor; the sar whose tze'va *(army)* was Sisra, which dwelt in Charoshet HaGoyim. [3] And the Bnei Yisroel cried unto Hashem; for he had nine hundred chariots of barzel *(iron)*; and twenty shanah he oppressed chazakah the Bnei Yisroel.

ד און די קינדער פון יִשׂרָאֵל האָבן ווידער געטאָן וואָס
vos geton vider hobn Yisroel fun kinder di un
what done again have Yisroel of children the and

איז שלעכט אין די אויגן פון ה , ווען אֵהוד איז
iz Ehud ven Hashem fun oign di in shlecht iz
is Ehud when Hashem of eyes the in evil is

געשטאָרבן. ב און ה האָט זיי איבערגעגעבן פֿאַרקויפֿט אין
in ibergeentfert zei hot Hashem un geshtorbn
in delivered them has Hashem and died

דער האַנט פון יָבִין דעם מלך פון כְּנַעַן , וואָס האָט
hot vos Kenaan fun melech dem Yavin fun hant der
has who Kena'an of king the Yavin of hand the

געקינגט אין חָצוֹר ; און דער קאָמאַנדיר פון זיין חיל איז
iz cheil zain fun komandir der un Chatsor in gekinigt
is host his of commanders the and Chatzor in reigned

געווען סיסרא, וואָס איז געזעסן אין חרושת-גוים .
Charoshet-Goyim in gezesn iz vos Sisra geven
Charoshet HaGoyim in settled is who Sisra having been

ג און די קינדער פון יִשׂרָאֵל האָבן געשריען צו ה ;
Hashem tsu geshrien hobn Yisroel fun kinder di un
Hashem to cried out have Yisroel of children the and

וואָרעם ניין הונדערט אייַזערנע רייַטוועגן האָט ער געהאַט, און
un gehat er hot raitvegn aizerne hundert nain vorem
and had he has chariots iron hundred nine for

ער האָט שטאַרק געדריקט די קינדער פון יִשׂרָאֵל צוואַנציק
tsvantsik Yisroel fun kinder di gedrikt shtark hot er
twenty Yisroel of children the oppressed strong has he

יאָר .
yor
years

[4] And isha Devorah, a neviah, the eshet Lapidot, judged Yisroel at that time. [5] And she held court under the

ד און דבֹּורה אַ פֿרוי אַ נביאה , די ווייַב פון לפּידותן , זי האָט
hot zi Lapidotn fun vaib di neviye a froi a Devorah un
has she Lapidot of wife the prophetess a woman a Devorah and

געמשפט יִשׂרָאֵל אין יענער צייַט. ה און זי איז געזעסן אונטער דבֹּורהס
Devorahs unter gezesn iz zi un tsait yener in Yisroel gemishpet
Devorah's under seated is she and time that in Yisroel judged

Tomer Devorah between Ramah and Beit-El in har Ephrayim; Bnei Yisroel came up to her for mishpat. [6] And she sent and called Barak ben Avinoam out of Kedesh Naphtali, and said unto him, Hath not Hashem Elohei Yisroel commanded, saying, Go and take position at Har Tavor, and take with thee ten thousand ish of the Bnei Naphtali and of the Bnei Zevulun? [7] And I will lure unto thee to the river Kishon the sar Tze'va Yavin, Sisra, with his chariots and his multitude; and I will deliver him into thine yad. [8] And Barak said unto her, If thou wilt go with me, then I will go; but if thou wilt not go with me, then I will not go. [9] And she said, I will surely go with thee; notwithstanding the derech of thee shall not take thee to thy teferet *(honor)*; for Hashem shall sell Sisra into the yad of an isha. And Devorah arose, and went with Barak to Kedesh. [10] And Barak summoned Zevulun and Naphtali to Kedesh; and he went up with ten thousand ish at his feet; and Devorah went up with him.

טייטלבוים צווישן רָמָה און צווישן בֵּית-אֵל אין דעם געבערג פֿון
fun geberg dem in Beis-El tsvishn un Ramah tsvishn teitlboim
of mountain the in Beit-El between and Ramah between date palm

אפֿרים , און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זיינען אַרויפֿגעגאַנגען צו איר
ir tsu aroifgegangen zainen Yisroel fun kinder di un Efrayim
her to having gone up are Yisroel of children the and Ephrayim

צו משפּט . [ו]האָט זי געשיקט און האָט גערופֿן ברק דעם זון
zun dem Barak gerufn hot un geshikt zi hot mishpot tsu
son the Barak summoned has and sent she has judgment to

פֿון אַבֿינועם פֿון קֶדֶשׁ-נַפְתָּלי , און האָט צו אים געזאָגט: פֿאַר
far gezogt im tsu hot un Kedesh-Naftali fun avinuem fun
for said him to has and Kedesh Naphtali out of Avinoam of

וואָר , ה אלוקי יִשְׂרָאֵל האָט באַפֿוילן : גיי און זאָלסט
zolst un gei bafoiln hot Yisroel Elokei Hashem vor
you(SG) shall and go commanded has Yisroel the G-d of Hashem indeed

ציען צום באַרג תָּבוֹר , און נעמען מיט דיר צען טויזנט מאַן
man toiznt tsen dir mit nemen un Tavor barg tsum tsien
men thousand ten you(SG) with take and Tavor mount to advance

פֿון די קינדער פֿון נַפְתָּלי און פֿון די קינדער פֿון זבֿולון . [ז]און איך
ich un Zevulun fun kinder di fun un Naftali fun kinder di fun
I and Zevulun of children the from and Naphtali of children the from

וועל אַריבערציען צו דיר , צום טַיִך קישון , סיסרא דעם קאָמאַנדיר
komandir dem Sisra Kishon taich tsum dir tsu aribertsien vel
commander the Sisra Kishon River to you(SG) to lure will

פֿון יָבִינס חיל , מיט זיינע רייטווועגן און זיין מחנה , און איך וועל אים
im vel ich un machne zain un raitvegn zaine mit cheil Yavins fun
him will I and legion his and chariots his with host Yavin's of

געבן אין דיין האַנט. [ח]האָט ברק צו איר געזאָגט: אויב דו וועסט גיין מיט
mit gein vest du oib gezogt ir tsu Barak hot hant dain in gebn
with go will you if said her to Barak has hand your in give

מיר, וועל איך גיין , אויב אָבער דו וועסט נישט גיין מיט מיר, וועל איך
ich vel mir mit gein nisht vest du ober oib gein ich vel mir
I will me with go not will you however if go I will me

נישט גיין . [ט]האָט זי געזאָגט: גיין וועל איך גיין מיט דיר , אָבער נישט
nisht gein ober dir mit gein ich vel gein gezogt zi hot gein nisht
not but you(SG) with go I will go said she has go not

דיינער שטעג זיין דער כּבֿוד אויף דעם וועג וואָס דו גייסט, וואָרעם אין דער
der in vorem geist du vos veg dem oif koved der zain shteg dainer
the in for go you which way the on honor the be path your

האַנט פֿון אַ פֿרוי וועט ה איבערענטפֿערן סיסראן. און דבֿורה איז
iz Devorah un Sisraen iberentfern Hashem vet froi a fun hant
is Devorah and Sisra turn over Hashem will woman a of hand

אויפֿגעשטאַנען און איז געגאַנגען מיט ברקן קיין קֶדֶשׁ . [י]און ברק
Barak un Kedesh kein Barakn mit gegangen iz un oifgeshtanen
Barak and Kedesh to Barak with having gone is and arose

האָט צונויפֿגערופֿן זבֿולון און נַפְתָּלי קיין קֶדֶשׁ , און צען טויזנט
toiznt tsen un Kedesh kein Naftali un Zevulun tsunoifgerufn hot
thousand ten and Kedesh to Naphtali and Zevulun summoned has

מאַן זיינען אַרויפֿגעגאַנגען הינטער אים, און דבֿורה איז אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen iz Devorah un im hinter aroifgegangen zainen man
having gone up is Devorah and him behind having gone up are men

מיט אים.
im mit
him with

[11] Now Chever the Keni, which was of the Bnei Chovav the khoten Moshe, had separated from the Kayin, and encamped his ohel unto the oak at Tza'anannim, which is near Kedesh.

[12] And they told Sisra that Barak ben Avinoam was gone up to Har Tavor. [13] And Sisra gathered together all his chariots, even nine hundred chariots of barzel *(iron)*, and kol haAm that were with him, from Charoshet HaGoyim unto the river Kishon.

[14] And Devorah said unto Barak, Go! For this is the day in which Hashem hath delivered Sisra into thine yad. Is not Hashem gone out before thee? So Barak went down from Har Tavor, and ten thousand ish after him. [15] And Hashem routed Sisra, and all his chariots, and kol hamachaneh, with the edge of the cherev before Barak; so that Sisra got down from his merkavah *(chariot)*, and fled away on foot. [16] But Barak pursued after the chariots, and after the machaneh, as far as Charoshet HaGoyim; and kol machaneh Sisra fell by the edge of the cherev; and there was not a man left.

יא און חֶבֶר דער קֵינִי האָט זיך געהאַט אָפּגעשיידט פֿון קַיִן , פֿון
fun Kayin fun opgesheidt gehat zich hot Keni der Chever un
from Kayin from separated had self has Keni the Chever and

די קינדער פֿון חוֹבָבּ , משהס שווער , און האָט אויפֿגעשטעלט
di kinder fun Chovav fun Moshes shver un hot oifgeshtelt
the children of Chovav Moses' father-in-law and has set up

זײַן געצעלט ביז אֵלוֹן-בצַעֲנַנים וואָס לעבן קֶדֶשׁ .
zain getselt biz Elon-beTsaananim vos lebn Kedesh
his tent unto Elon at Tza'anannim which near Kedesh

יב האָט מען אָנגעזאָגט סיסראן אַז ברק דער זון פֿון
hot men ongezogt Sisraen az Barak der zun fun
has they told Sisra that Barak the son of

אֲבִינועמען איז אַרויפֿגעגאַנגען צום בארג תָּבוֹר , יג און
Avinuemen iz aroifgegangen tsum barg Tavor un
Avinoam is having gone up to mount Tavor and

סיסרא האָט איינגעזאַמלט אַלע זײַנע רײַטווועגן – נײַן הונדערט
Sisra hot aingezamlt ale zaine raitvegn nain hundert
Sisra has gathered all his chariots nine hundred

אײַזערנע רײַטווועגן, און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס מיט אים,
aizerne iron raitvegn un dos gantse folk vos mit im
chariots and this entire people which with him

פֿון חרושת-גוים צום טײַך קישון .
fun Charoshet-Goyim tsum taich Kishon
from Charoshet HaGoyim to river Kishon

יד און דבֹורה האָט געזאָגט צו ברקן : שטיי אויף! וואָרעם דאָס איז
un Devorah hot gezogt tsu Barakn shtei oif vorem iz
and Devorah has said to Barak up stand for this is

דער טאָג וואָס ה האָט געגעבן סיסראן אין דײַן האַנט; פֿאַר
der tog vos Hashem hot gegebn Sisraen in dain far
the day which Hashem has given Sisra in your hand for

וואָר , ה איז אַרויסגעגאַנגען דיר פֿאַרויס . האָט ברק
vor Hashem iz aroisgegangen dir farois hot Barak
indeed Hashem is having gone forth ahead of you(SG) has Barak

אַראָפּגענידערט פֿון בארג תָּבוֹר , און צען טויזנט מאַן נאָך אים.
aropgenidert fun barg Tavor un tsen toiznt man noch im
gone down from mount Tavor and ten thousand men after him

טו און ה האָט פֿאַרטומלט סיסראן און אַלע רײַטווועגן און דעם
un Hashem hot fartumlt Sisraen un ale raitvegn un dem
and Hashem has confused Sisra and all chariots and the

גאַנצן חיל מיטן שאַרף פֿון שווערד פֿאַר ברקן ; און סיסרא האָט
gantsn cheil mitn sharf fun shverd far Barakn un Sisra hot
entire host with edge of sword before Barak and Sisra has

אַראָפּגענידערט פֿון זײַן רײַטווואָגן, און איז אַנטלאָפֿן צו פֿוס. טז און ברק
aropgenidert fun zain raitvogn un iz antlofn tsu fus un Barak
gone down from his chariot and is fled on foot and Barak

, האָט נאָכגעיאָגט די רײַטווועגן און דעם חיל ביז חרושת-גוים
hot nochgeyogt di raitvegn un dem cheil biz Charoshet-Goyim
has pursued after the chariots and the host unto Charoshet HaGoyim

און דער גאַנצער חיל פֿון סיסראן איז געפֿאַלן דורכן שאַרף פֿון שווערד;
un der gantser cheil fun Sisraen iz gefaln durchn sharf fun shverd
and the entire host of Sisra is fell by the edge of sword

נישט געבליבן צו מאָל איינער.
nisht geblibn tsu mol einer
not remained to time one

[17] Howbeit Sisra fled away on foot to the ohel Ya'el the isha of Chever the Keni; for there was shalom between Yavin Melech Chatzor and the Bais Chever Keni. [18] And Ya'el went out to meet Sisra, and said unto him, Turn in, adoni, stay with me; fear not. And when he had entered with her into the ohel, she covered him with a covering. [19] And he said unto her, Give me, now, a little mayim to drink; for I am thirsty. And she opened a skin of cholov, and gave him drink, and covered him. [20] Again he said unto her, Stand at the petach haohel, and it shall be, when any ish doth come and inquire of thee, and say, Is there any ish here? — thou shalt say, No.

[21] Then Ya'el eshet Chever took a yetad haohel *(tent peg)*, and took a makevet *(hammer)* in her yad, and went softly unto him, and drove the yetad into his temple, and stuck it into the ground; for he was fast asleep exhausted. So he died.

יז און סיסרא איז געלאָפֿן צו פֿוס צום געצעלט פֿון יעל דער ווײַב
vaib der Yael fun getselt tsum fus tsu gelofn iz Sisra un
wife the Ya'el of tent to foot on ran is Sisra and

פֿון חֶבֶר דעם קֵינִי; ווארעם שלום איז געווען צווישן יָבִין
Yavin tsvishn geven iz sholem vorem Keni dem Chever fun
Yavin between having been is peace for Keni the Chever of

דעם מלך פֿון חָצוֹר און צווישן דעם הויז פֿון חֶבֶר דעם
dem Chever fun hoiz dem tsvishn un Chatsor fun melech dem
the Chever of house the between and Chatzor of king the

קֵיני. יח און יעל איז אַרויסגעקומען סיסראן אַנטקעגן, און האָט צו אים
im tsu hot un antkegen Sisraen aroisgekumen iz Yael un Keni
him to has and to meet Sisra gone out has Ya'el and Keni

געזאָגט: קער אײַן, מײַן האַר, קער אײַן צו מיר; זאָלסט נישט
nisht zolst mir tsu ain ker har main ain ker gezogt
not you(SG) shall me to in turn lord my in turn said

מורא האָבן. האָט ער אײַנגעקערט צו איר אין געצעלט, און זי האָט אים
im hot zi un getselt in ir tsu aingekert er hot hobn moire
him has she and tent in her to turned in he has have fear

צוגעדעקט מיט אַ דעקע. יט האָט ער צו איר געזאָגט: גיב מיר, איך בעט
bet ich mir gib gezogt ir tsu er hot deke a mit tsugedekt
entreat I me give said her to he has blanket a with covered

דיך, טרינקען אַ ביסל וואַסער, ווארעם איך בין דאָרשטיק. האָט זי
zi hot dorshtik bin ich vorem vaser bisel a trinken dich
she has thirsty am I because water little a to drink you(SG)

געעפֿנט דעם לאָגל מילך, און האָט אים געגעבן טרינקען, און האָט אים
im hot un trinken gegebn im hot un milch logl dem geefent
him has and to drink given him has and milk skin the opened

צוגעדעקט. כ האָט ער געזאָגט: שטעל זיך אין אײַנגאַנג פֿון געצעלט, און עס
es un getselt fun aingang in zich shtel gezogt er hot tsugedekt
it and tent of entrance in self stand said he has covered

ווועט זײַן, אַז עמיצער ווועט קומען, און ווועט דיך פֿרעגן און זאָגן:
zogn un fregn dich vet un kumen vet emitser az zain vet
say and to ask you(SG) will and come will someone that be will

איז דאָ פֿאַראַן אַ מאַן? זאָלסטו זאָגן: ניין.
nein zogn zolstu man a faran do iz
no say shall you man a there is here is

כא האָט יעל די ווײַב פֿון חֶבֶרן גענומען אַ
a genumen Cheveren fun vaib di Yael hot
a taken Chever of wife the Ya'el has

געצעלטפֿלעקל, און אַרײַנגעטאָן דעם האַמער אין איר האַנט,
hant ir in hamer dem araingeton un getseltflekl
hand her in hammer the put in and tent peg

און זי איז שטילערהייט צוגעגאַנגען צו אים, און האָט
hot un im tsu tsugegangen shtilerheit iz zi un
has and him to to have gone secretly is she and

אַרײַנגעהאַקט דאָס פֿלעקל אין זײַן שלייף, ביז עס איז
iz es biz shleif zain in flekl dos araingehakt
has it unto temple his into peg this driven in

אַרײַן אין דער ערד, און ווי ער איז געשלאָפֿן, אַזוי האָט ער
er hot azoi geshlafn iz er vi un erd der in arain
he has thus asleep was he as and ground the in entered

געחלשט און איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz un gechalesht
died has and lost conciousness

כב ערשט ברק יָאגט נאָך סיסראן; איז אים יעל
Yael im iz Sisraen noch yogt Barak ersht
Ya'el him is Sisra after pursues Barak look

אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן , און האָט צו אים געזאָגט: קום
kum gezogt im tsu hot un antkegen aroisgegangen
come said him to has and to meet having come out

און איך וועל דיר ווייַזן דעם מאַן וואָס דו זוכסט . איז ער
er iz zuchst du vos man dem vaizn dir vel ich un
he is seek you which man the show you(SG) will I and

אַרײַנגעגאַנגען צו איר, ערשט סיסרא ליגט טויט מיטן פלעקל
flekl mitn toit ligt Sisra ersht ir tsu araingegangen
peg with dead lies Sisra behold her to went

אין זײַן שלייף .
shleif zain in
temple his in

[22] And, hinei, as Barak pursued Sisra, Ya'el came out to meet him, and said unto him, Come, and I will show thee the ish whom thou seekest. And when he came into her ohel, hinei, Sisra lay dead, and the yetad was in his temple.

כג און אלקים האָט געמאַכט אונטערטעניק אין יענעם טאָג יָבִין דעם
dem Yavin tog yenem in untertenik gemacht hot Elokim un
the Yavin day that in humbled made has G-d and

מלך פֿון כנַעַן פֿאַר די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל. כד און די האַנט פֿון
fun hant di un Yisroel fun kinder di far Kenaan fun melech
of hand the and Yisroel of children the before Kena'an of king

די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל איז געוואָרן אַלץ שווערער אויף יָבִין
Yavin oif shverer alts gevorn iz Yisroel fun kinder di
Yavin on severe all that having become is Yisroel of children the

דעם מלך פֿון כנַעַן , ביז וואַנען זיי האָבן פֿאַרשניטן יָבִין
Yavin farshnitn hobn zei vanen biz Kenaan fun melech dem
Yavin cut off have they from where until Kena'an of king the

דעם מלך פֿון כנַעַן .
Kenaan fun melech dem
Kena'an of king the

[23] So Elohim subdued on that day Yavin Melech Kena'an before the Bnei Yisroel. [24] And the yad Bnei Yisroel prospered, and prevailed against Yavin Melech Kena'an, until they had destroyed Yavin Melech Kena'an.

ה

האָט געזונגען דבֿורה און ברק דער זון פֿון
fun zun der Barak un Devorah gezungen hot
of son the Barak and Devorah sang has

אַבֿינועמען אין יענעם טאָג, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi tog yenem in avinuemen
say to so day that in Avinoam

5 Then sang Devorah and Barak ben Avinoam on that day, saying,

ב אַז מע לאָזט די האָר ווילד אין יִשׂרָאֵל,
Yisroel in vild hor di lozt me az
Yisroel in wild hair the let they that

אַז דאָס פֿאָלק באָט פֿרײַוויליק אָן,
on fraivilik bot folk dos az
on freewill offer people the that

טוט לויבן ה !
Hashem loibn tut
Hashem praise do

[2] Barachu Hashem that

the strong in Yisroel put forth strength,

that the people willingly offered themselves.

ג הערט איר מלכים ,
mlochim ir hert
kings you hear

פֿאַרנעמט איר פֿירשטן ,
firshtn ir farnemt
chieftains you pay attention

איך, צו ה וועל איך זינגען ,
zingen ich vel Hashem tsu ich
sing I will Hashem to I

[3] Hear, O ye melachim;

give ear, O ye rozenim *(princes)*;

I, even I, will sing unto Hashem;

I will make music to Hashem Elohei Yisroel.

איך וועל שפילן צו ה דעם אלוקי ישׂרָאֵל.
Yisroel Elokei dem Hashem tsu shpiln vel ich
Yisroel the G-d of the Hashem to play music will I

[4] Hashem, when Thou wentest out from Se'ir,

ד ה , אַז דו ביסט פ�ון שֵׂעִיר אַרויס ,
arois Seir fun bist du az Hashem
went out Se'ir from are you when Hashem

when Thou marchedst out of the sadeh Edom,

אַז דו האָסט פ�ון אֱדוֹמס פֵעלד געשפּרייזט,
geshpraizt feld Edoms fun host du az
strode field Edom's from have you when

Eretz trembled,

האָט די ערד געציטערט,
getsitert erd di hot
trembled earth the has

HaShomayim poured,

אויך די הימלען האָבן געטריפֿט,
getrift hobn himlen di oich
dripped have heavens the also

clouds also poured down mayim.

יאָ , וואָלקנס האָבן וואַסער געטריפֿט.
getrift vaser hobn volkens yo
dripped water have clouds yes

[5] The harim quaked at the presence of Hashem,

ה בערג זיַינען צערונען פֿאַר ה ,
Hashem far tserunen zainen berg
Hashem before dissipated are mountains

this Sinai before Hashem Elohei Yisroel.

דער דאָזיקער סיַני – פֿאַר ה דעם
dem Hashem far Sinai doziker der
the Hashem before Sinai this the

אלוקי ישׂרָאֵל.
Yisroel Elokei
Yisroel the G-d of

[6] In the days of Shamgar ben Anat,

ו אין די טעג פֿון שמגר דעם זון פֿון ענָת ,
Anat fun zun dem Shamgar fun teg di in
Anat of son the Shamgar of days the in

in the days of Ya'el, the roads were abandoned,

אין די טעג פֿון יעל , האָבן שליאַכן אויפֿגעהערט,
oifgehert shliachn hobn Yael fun teg di in
ceased road have Ya'el of days the in

and the travellers walked the byways.

און וועגגייער פֿלעגן אויף קרומע שטעגן גיין .
gein shtegn krume oif flegn veggeyer un
go paths circuitous on used to way goers and

[7] The warrior ceased, they ceased in Yisroel,

ז אויפֿגעהערט האָבן שטעט אין ישׂרָאֵל , אויפֿגעהערט,
oifgehert Yisroel in shtet hobn oifgehert
ceased Yisroel in cities have ceased

until I, Devorah, arose,

ביז איך, דבֹורה , ביסט אויפֿגעשטאַנען,
oifgeshtanen bist Devorah ich biz
arisen am Devorah I until

I Em B'Yisroel arose.

אויפֿגעשטאַנען אַ מוטער אין ישׂרָאֵל.
Yisroel in muter a oifgeshtanen
Yisroel in mother a arisen

[8] They chose elohim chadashim

ח נייַע ג-טער האָט מען אויסדערווײלט,
oisderveilt men hot g-ter naie
chosen they have g-ds new

then was war at the she'arim *(gates)*;

דערום איז מלחמה געווען אין די טויערן;
toiern di in geven milchome iz derum
gates the at having been war is therefore

was there a mogen or spear to be seen

אויב אַ שילד און אַ שפּיז איז אָנצוזען געווען
geven ontsuzen iz shpiz a un shild a oib
having been seen is spear a and shield a if

among forty thousand in Yisroel?

אין פֿערציק טויזנט אין יִשְׂרָאֵל!
Yisroel in toiznt fertsik in
Yisroel in thousand forty in

[9] My lev is toward the ones ruling in Yisroel,

ט מיַן האַרץ צו די הערשער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun hersher di tsu harts main
Yisroel of rulers the toward heart my

that offered themselves willingly among the people.

די פֿרײַוויליקע צווישן דעם פֿאָלק;
folk dem tsvishn fraivilike di
people the among offering willingly the ones

Barachu Hashem.

טוט לויבן ה !
Hashem loibn tut
Hashem praise do

[10] O ye that ride on white donkeys,

י איר וואָס רײַט אויף אייזעלינס ווײַסע,
vaise eizelins oif rait vos ir
white donkeys on ride which you

ye that sit on carpets,

איר וואָס זיצט אויף דעקעס ,
dekes oif zitst vos ir
coverings on sit which you

and you who walk on the derech,

און איר וואָס גייט אויפֿן וועג,
veg oifn geit vos ir un
way on go which you and

reflect!

רעדט דערפֿון!
derfun redt
thereof speak

[11] The voice of the archers

יא מער ווי ליאַרעם פֿון פֿיַילשיסערס
failshisers fun liarem vi mer
arrow shooters of uproar than more

in the place of drawing mayim,

איז צווישן די שעפֿקאָריטעס;
shepkorites di tsvishn iz
scoop trough the among is

there shall they rehearse the Tzidkot Hashem,

דאָרטן דערציילט מען די גערעכטיקייט פֿון ה ,
Hashem fun gerechtikeit di men dertseilt dortn
Hashem of righteousness the be told there

even the Tzidkot of His warriors in Yisroel;

די גערעכטיקייט אין זײַן פֿרייַע שטעט אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in shtet freye zain in gerechtikeit di
Yisroel in cities free his in righteousness the

then shall HaAm Hashem

דעמצמאָל האָט גענידערט
genidert hot dentsmol
gone down has then

go down to the she'arim.

הס פֿאָלק צו די טויערן.
toiern di tsu folk Hashems
gates the to people Hashem's

[12] Awake, awake, Devorah;

יב דערוועק דיך , דערוועק דיך , דבֹורה ,
Devorah dich dervek dich dervek
Devorah you(SG) awake you(SG) awake

awake, awake, break out in song;

דערוועק דיך , דערוועק דיך , רעד געזאַנג!
gezang red dich dervek dich dervek
song utter you(SG) awake you(SG) awake

arise, Barak, and lead captive

שטיי אויף, ברק ,
Barak oif shtei
Barak up stand

thy captives, thou ben Avinoam.

און פֿאַנג דײַן געפֿאַנג , זון פֿון אֲבִינועם !
avinuem fun zun gefang dain fang un
Avinoam of son captives your lead captive and

[13] Then came down a sarid *(remnant)*

ג דענצמאָל איז אַראָפּקומען אַ איבערבלייַב פֿון די אייִדעלע
eidele di fun iberblaib a aropkumen iz dentsmol
nobles the of remnant a come down is then

of the nobles to the nation;

צו דעם פֿאָלק ;
folk dem tsu
people the to

the people of Hashem came down

די מענטשן פֿון ה
Hashem fun mentshn di
Hashem of men the

to me as gibborim.

זענען אַראָפּגעקומען צו מיר
mir tsu aropgekumen zenen
me to come down are

ווי גיבורים .
giborim vi
warriors as

[14] Out of Ephrayim was their shoresh against Amalek;

ד פֿון אפֿרים זיַינען געקומען די
di gekumen zainen Efrayim fun
the one having come are Ephrayim from

וואָס ווארצלען אין עֲמָלֵק ,
Amalek in vortselen vos
Amalek in root whose

after thee, Binyamin, among thy people;

נאָך דיר , בנימין , מיט דיַינע מחנות ;
machnus daine mit Binyamin dir noch
legions your with Binyamin you(SG) after

out of Machir came down mekhokekim *(law givers)*,

פֿון מָכיר האָבן הערשער געניידערט ,
genidert hersher hobn Machir fun
went down rulers have Machir out of

and out of Zevulun they that hold the shevet of the sofer *(scribe)*.

און פֿון זבֿולון די וואָס טראָגן אַ
un fun Zevulun di vos trogn a
and out of Zevulun the ones which bear a

שרייַבערשטאָק .
shraibershtok
musterer's scribal staff

[15] And the sarim of Yissakhar were with Devorah;

ט און די האַרן אין יִשָּׂשכָר מיט דבֿורהן ;
un di harn in Yissachar mit Devorahn
and the leaders in Yissakhar with Devorah

Yissakhar was with Barak;

און יִשָּׂשכָר ווי ברק
un Yissachar vi Barak
and Yissakhar as Barak

he rushed at his feet into the emek.

האָט געלאָזט זיך אין טאָל , הינטער אים .
hot gelozt zich in tal , hinter im .
has let self in valley behind him

Among the divisions of Reuven

ביַי די טיילן פֿון ראובֿן
bai di teiln fun Reuven
among the divisions of Reuven

there were gedolim chikkei lev *(great indecisions of heart)*.

איז דער איבערלייג געווען גרויס .
iz der iberleig geven grois .
is the deliberation having been great

[16] Why abodest thou among the mishpetayim *(sheepfolds)*,

ט וואָס ביסטו געזעסן צווישן די שאָפֿגעהעפֿטן ,
vos bistu gezesn tsvishn di shofgeheftn ,
you are settled among the sheepfold

to hear the bleatings of the flocks?

צו הערן דאָס געשריי פֿון סטאַדעס ?
tsu hern dos geshrei fun stades ?
to hear this cry of flocks

Among the divisions of Reuven

בֵּיי די טיילן פֿון ראובֵן
Reuven fun teiln di bai
Reuven of divisions the among

there were great indecisions of heart.

איז דער איבערקלער געווען גרויס.
grois geven iberkler der iz
great having been hesitation the is

17 Gil'ad abode beyond Yarden;

יז גִּלְעָד האָט אויף יענער זײַט יַרדֵן געזעסן;
gezesn Yarden zait yener oif hot Gilad
rested Yarden side that on has Gil'ad

and why did Dan linger by oniyyot?

און דָן פֿאַר וואָס געוואוינט בײַ די שיפֿן?
shifn di bai gevoint vos far Dan un
ships the by dwell which for Dan and

Asher remained on the seacoast,

, אָשֵׁר איז געזעסן בײַם באָרטן פֿון ים
yam fun bortn baim gezesn iz Asher
the sea of seacoast at seated is Asher

and dwelt by his landings.

און בײַ זײַנע האַוונס געטאָן רוען.
ruen geton havns zaine bai un
rest did harbors his by and

18 Zevulun and Naphtali were a people

יח זְבוּלוּן איז אַ פֿאָלק
folk a iz Zevulun
people a is Zevulun

that risked their nefesh unto the death

, וואָס האָט אײַנגעשטעלט זײַן זעל צום טויט
toit tsum zel zain aingeshtelt hot vos
death to soul his risked has which

in the high places of the sadeh.

און נַפְתָּלִי – אויף די הייכן פֿון פֿעלד.
feld fun heichn di oif Naftali un
field of height the on Naphtali and

19 The melachim came and fought,

יט מלכים זײַנען געקומען , מלחמה געהאַלטן,
gehaltn milchome gekumen zainen mlochim
waged war having come are kings

then fought the melachim of Kena'an

דענצמאָל האָבן מלחמה געהאַלטן די מלכים
mlochim di gehaltn milchome hobn dentsmol
kings the waged war have then

פֿון כְּנַעַן
Kenaan fun
Kena'an of

at Ta'anakh by the waters of Megiddo;

אין תַּעֲנָךְ בײַ די וואַסערן פֿון מְגִדּוֹ ;
Megiddo fun vasern di bai Tanakh in
Megiddo of waters the at Ta'anakh in

they took no plunder of kesef.

קיין רויב פֿון זילבער האָבן זיי נישט געקריגן.
gekrign nisht zei hobn zilber fun roib kein
taken not they have silver of plunder any

20 They fought from Shomayim;

כ פֿון הימל האָט מען מלחמה געהאַלטן,
gehaltn milchome men hot himel fun
waged war they have heaven from

the kokhavim in their courses

די שטערן פֿון זייערע שטעגן
shtegn zeyere fun shtern di
courses their from stars the

fought Sisra.

האָבן מלחמה געהאַלטן מיט סיסראן.
Sisraen mit gehaltn milchome hobn
Sisra with waged war have

21 The Kishon River swept them away,

כא טײַך קישון האָט זיי אַוועקגעפֿלייצט,
avekgefleitst zei hot Kishon taich
swept away them has Kishon brook

that nachal kedumim, the Kishon River.

טַיִד אַלטער, טַיִד קישון .
Kishon taich alter taich
Kishon brook ancient brook

O my nefesh, march on with oz!

טרעט אויף מיט מאַכט, מײַן זעל!
zel main macht mit oif tret
soul my might with on tread

22 Then were the ikvei sus *(horse hooves)* galloping,

כב דענצמאָל האָבן געקלאַפּט די טריט פֿון פֿערד ,
ferd fun trit di geklapt hobn dentsmol
horses of feet the clapped have then

the prancings of hooves,

פֿון די שפּרונגען ,
shprungen di fun
leaping the of

the prancings of their mighty steeds.

די שפּרונגען פֿון זײַנע אָגערס .
ogers zaine fun shprungen di
stallion his of leaping the

23 Curse Meroz, said the Malach Hashem,

כג שילט מרוז , האָט געזאָגט דער מלאך פֿון ה ,
Hashem fun malach der gezogt hot Meroz shilt
Hashem of Angel the said has Meroz curse

curse bitterly the inhabitants thereof;

שילטן שילט אירע באַווינער ,
bavoiner ire shilt shiltn
inhabitants its cursed cursed

because they came not to the ezrat Hashem,

ווײַל זיי זײַנען נישט געקומען צו דער
der tsu gekumen nisht zainen zei vail
the to having come not are they for

הילף פֿון ה ,
Hashem fun hilf
Hashem of salvation

to the help of Hashem, against the gibborim.

צו דער הילף פֿון ה , צווישן די גיבורים .
giborim di tsvishn Hashem fun hilf der tsu
warriors the among Hashem of salvation the to

24 Blessed above nashim shall Ya'el

כד געבענטשטער פֿון אַלע ווײַבער זאָל זײַן יעל ,
Yael zain zol vaiber ale fun gebentshter
Ya'el be shall women all of blessed

eshet Chever the Keni be,

די ווײַב פֿון חֶבֶר דעם קֵיני
Keni dem Chever fun vaib di
Keni the Chever of wife the

blessed shall she be above nashim in the ohel.

פֿון אַלע ווײַבער אין געצעלט זײַן געבענטשטער.
gebentshter zain getselt in vaiber ale fun
blessed be tent in women all of

25 He asked mayim, and she gave him cholov;

כה וואַסער האָט ער געבעטן , מילך האָט זי געגעבן ,
gegebn zi hot milch gebetn er hot vaser
given she has milk entreated he has water

she brought forth curds in a noble's dish.

אין אַ קרוג פֿון פֿירשטן , האָט זי שמאַנט דערלאַנגט.
derlangt shmant zi hot firshtn fun krug a in
served cream she has chieftains of jug a in

26 She put her yad to the yated,

כו איר האַנט האָט זי אויסגעשטרעקט צום פֿלעקל,
flekl tsum oisgeshtrekt zi hot hant ir
peg to stretched out she has hand her

and her right hand to the workman's hammer;

און איר רעכטע צום אַרבעטערהאַמער ,
arbeterhamer tsum rechte ir un
the laborers' hammer to right hand her and

and with the hammer she struck Sisra, she crushed his rosh,

און געהאַמערט סיסראן, צעקלאַפּט זײַן קאָפּ,
kop zain tseklapt Sisraen gehamert un
head his defeated Sisra hammered and

when she had shattered and pierced his temple.

און געלעכערט און דורכגעהאַקט זײַן שלייף .
shleif zain durchgehakt un gelechert un
temple his chop through and perforated and

27 At her feet he bowed,

כז צו אירע פֿיס האָט ער זיך אַראָפּגעלאָזט,
aropgelozt zich er hot fis ire tsu
lowered self he has feet her to

he fell, he lay down;

געפֿאַלן, געלעגן;
gelegn gefaln
lay fell

at her feet he bowed, he fell;

צו אירע פֿיס זיך אַראָפּגעלאָזט, געפֿאַלן;
gefaln aropgelozt zich fis ire tsu
fell lowered self feet her to

where he bowed, sham *(there)* he fell down dead.

ווו זיך אַראָפּגעלאָזט, דאָרט דערהרגעט געפֿאַלן.
gefaln derharget dort aropgelozt zich vu
fell kill there lowered self where

28 The Em Sisra looked out through the chalon *(window)*,

כח דורכן פֿענצטער האָט געקוקט און געיאָמערט,
geiomert un gekukt hot fentster durchn
lamented and looked has window through

and cried through the lattice,

דורך דער פֿאָרטקע , די מוטער פֿון סיסראן:
Sisraen fun muter di fortke der durch
Sisra of mother the small window the by

Why is his chariot so long in coming?

וואָס זאָמט זיך זײַן רײַטוואָגן צו קומען ?
kumen tsu raitvogn zain zich zamt vos
come to chariot his self delayed which

Why tarry the wheels of his marekevot *(chariots)*?

וואָס שפּעטיקן זיך די טריט פֿון זײַנע געשפּאַנען ?
geshpanen zaine fun trit di zich shpetikn vos
harnessed his of feet the self delay which

29 Her chachemot sarot *(wisest ladies)* answered her,

כט די קלוגע פֿון אירע האַרינטעס ענטפֿערן,
entfern harintes ire fun kluge di
answer ladies her of judicious the

indeed, she repeats to herself her words,

יָא , זי אַליין גיט אַן ענטפֿער צו זיך :
zich tsu entfer an git alein zi yo
self to answer an gives herself she yes

30 Are they not finding and dividing the prey;

ל פֿאַר וואָר , זיי געפֿינען, זיי טיילן דעם רויב ,
roib dem teiln zei gefinen zei vor far
plunder the divide they find they surely for

to every gever a girl or two;

אַ מיידל , צוויי מיידלעך פֿאַר איטלעכן מאַן;
man itlechn far meidlech tsvei meidl a
man each for female servants two na'arah a

for Sisra colorful garments as plunder,

רויב פֿון פֿאַרבן פֿאַר סיסראן,
Sisraen far farbn fun roib
Sisra for color of plunder

a plunder of dyed work embroidered, of divers colors of needlework on both sides,

רויב פֿון פֿאַרבן געשטיקטע ,
geshtikte farbn fun roib
embroidered color of plunder

fit for the necks of them that take the spoil?

פֿאַרבשטיקערײַען פֿאַרן רויבנעמערס האַלדז.
haldz roibnemers faran farbshtikeraien
neck looters' for the colored piecework

31 So let all thine enemies perish, Hashem;

לא אַזוי זאָלן אונטערגיין אַלע פֿײַנט דײַנע, ה !
Hashem daine faint ale untergein zoln azoi
Hashem your enemies all disappear shall so

but let them that love Him be

און זײַנע ליבהאָבער זאָלן זײַן
zain zoln libhober zaine un
be shall devotees his and

as the shemesh in its gevurah.

ווי דער אויפגאנג פון דער זון אין איר שטארקייט.
shtarkeit ir in zun der fun oifgang der vi
strength its in sun the of rising the as

And HaAretz had rest arba'im shanah.

און דאָס לאַנד איז געווען רויק פֿערציק יאָר.
yor fertsik ruik geven iz land dos un
year forty rested having been is land this and

6 And the Bnei Yisroel did evil in the sight of Hashem; Hashem delivered them into the yad Midyan sheva shanim. [2] And the yad Midyan prevailed against Yisroel; and because of Midyan the Bnei Yisroel made them dens in the mountains, and caves, and strongholds. [3] And so it was, when Yisroel had sown, that Midyan came up, and Amalek, and the Bnei Kedem, even they came up against them; [4] And they encamped against them, and destroyed the increase of ha'aretz, till thou come unto Azah *(Gaza)*, and left no sustenance for Yisroel, neither seh, nor ox, nor donkey. [5] For they came up with their cattle and their ohalim, and they came as a swarm of arbeh for multitude; for both they and their camels were without number; and they entered into ha'aretz to destroy it. [6] And Yisroel was greatly impoverished because of Midyan; and the Bnei Yisroel cried unto Hashem.

ו

און די קינדער פון יִשְׂרָאֵל האָבן געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן
oign di in shlecht iz vos geton hobn Yisroel fun kinder di un
eyes the in evil is what done have Yisroel of children the and

פון ה , און ה האָט זיי געגעבן אין דער האַנט פון מִדְיָן
Midyan fun hant der in gegebn zei hot Hashem un Hashem fun
Midyan of hand the into given them has Hashem and Hashem of

זיבן יאָר . ב און די האַנט פון מִדְיָן איז געווען שטאַרק אויף
oif shtark geven iz Midyan fun hant di un yor zibn
on strong having been is Midyan of hand the and years seven

יִשְׂרָאֵל. פון וועגן מִדְיָן האָבן די קינדער פון יִשְׂרָאֵל זיך געמאַכט
gemacht zich Yisroel fun kinder di hobn Midyan vegen fun Yisroel
made self Yisroel of children the have Midyan concerning of Yisroel

די גריבער וואָס אין די בערג , און די היילן, און די פֿעסטונגען .
festungen di un heiln di un berg di in vos griber di
strongholds the and caves the and mountains the in which dens the

ג און עס איז געווען , אַז יִשְׂרָאֵל האָט געזייט , אַזוי פֿלעגט אַרויפֿגיין
aroifgein flegt azoi gezeit hot Yisroel az geven iz es un
go up used to so planted has Yisroel when having been is it and

מִדְיָן , און עֲמָלֵק , און די קינדער פון מזרח ; און זיי פֿלעגן
flegn zei un mizrech fun kinder di un Amalek un Midyan
would they and east of children the and Amalek and Midyan

אַרויפֿקומען אויף זיי , ד און האָבן געלאָגערט אויף זיי , און פֿאַרוויסט
farvist un zei oif gelegert hobn un zei oif aroifkumen
laid waste and them on encamped have and them on come up

די תְּבוּאה פון לאַנד ביז דו קומסט קיין עַזָּה , און זיי פֿלעגן נישט
nisht flegn zei un Azah kein kumst du biz land fun tvue di
not would they and Azah to come you unto land of produce the

איבערלאָזן קיין דערנערונג אין יִשְׂרָאֵל, צו מאָל אַ שעפּס, אָדער אַן אָקס,
oks an oder sheps a mol tsu Yisroel in dernerung kein iberlozen
ox an or sheep a times in Yisroel in sustenance any leave over

אָדער אַן אייזל . ה וואָרעם זיי און זייערע פֿיך פֿלעגן אַרויפֿגיין, מיט
mit aroifgein flegn fich zeyere un zei vorem eizl an oder
with go up would livestock their and they for donkey a or

זיערע געצעלטן, און פֿלעגן קומען אַזוי ווי דער היישעריק אין פֿילקייט ,
filkeit in heisherik der vi azoi kumen flegn un getseltn zeyere
multitude in locust swarm the as so come would and tents their

און צו זיי און זייערע קעמלען איז נישט געווען קיין צאָל ,
tsol kein geven nisht iz kemlen zeyere tsu un zei tsu un
number any having been not is camels their to and they both and

און זיי זיינען געקומען אין לאַנד כדי עס צו פֿאַרוויסטן. ו און
un farvistn tsu es kedei land in gekumen zainen zei un
and destroy to it so that land in having come are they and

יִשְׂרָאֵל איז זייער פֿאַראָרימט געוואָרן פון וועגן מִדְיָן ;
Midyan vegen fun gevorn farorimt zeyer iz Yisroel
Midyan because of of having become impoverished very much is Yisroel

און די קינדער פון יִשְׂרָאֵל האָבן געשריען צו ה .
Hashem tsu geshrien hobn Yisroel fun kinder di un
Hashem to cried out have Yisroel of children the and

ז און עס איז געווען , אַז די קינדער פון יִשְׂרָאֵל האָבן געשריען
geshrien hobn Yisroel fun kinder di az geven iz es un
cried out have Yisroel of children the when having been is it and

ח האָט ה פון וועגן מִדְיָן , מאַן אַ געשיקט אַ מענטש צו ה פון
a man a geshikt Hashem hot Midyan vegen fun Hashem tsu
a man a sent Hashem has Midyan concerning of Hashem to

נביא צו די קינדער פון יִשְׂרָאֵל, און ער האָט זיי געזאָגט: אַזוי
azoi gezogt zei hot er un Yisroel fun kinder di tsu novi
thus said to them has he and Yisroel of children the to prophet

האָט געזאָגט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל: איך האָב אייך אויפֿגעבראַכט פון
fun oifgebracht aich hob ich Yisroel Elokei Hashem gezogt hot
from brought up you have I Yisroel the G-d of Hashem said has

מִצְרַיִם , און האָב אייך אַרויסגעצויגן פון דעם הויז פון קנעכטשאַפט;
knechtshaft fun hoiz dem fun aroisgetsoign aich hob un Mitsrayim
slavery of house the of brought out you have and Egypt

ט און איך האָב אייך מציל געווען פון דער האַנט פון מִצְרַיִם , און
un Mitsrayim fun hant der fun geven matsl aich hob ich un
and Egypt of hand the from having been rescued you have I and

פון דער האַנט פון אַלע אייַערע דריקער , און איך האָב זיי פאַרטריבן
fartriben zei hob ich un driker aiere ale fun hant der fun
driven out them have I and oppressors your all of hand the from

פון פאָר אייַך, און האָב אייַך געגעבן זייער לאַנד. י און איך האָב צו אייַך
aich tsu hob ich un land zeyer gegebn aich hob un aich far fun
you to have I and land their given you have and you before from

געזאָגט: איך בין ה אלוקיכם ; איר זאָלט נישט פאָרכטן די ג-טער
g-ter di forchtn nisht zolt ir Elokeichem Hashem bin ich gezogt
g-ds the be in dread not shall you your G-d Hashem am I said

פון די אֱמוֹרים וואָס איר זיצט אין זייער לאַנד; אָבער איר האָט נישט
nisht hot ir ober land zeyer in zitst ir vos Omarim di fun
not have you but land their in sit you which Emori the of

צוגעהערט צו מײַן קול .
kol main tsu tsugehert
voice my to paid heed

יא און אַ מלאך פון ה איז געקומען , און האָט
hot un gekumen iz Hashem fun malach a un
has and having come is Hashem of Angel an and

זיך געזעצט אונטער דעם אייכנבוים וואָס אין עָפְרָה ,
Ofrah in vos eichnboim dem unter gezetst zich
Ophrah in which is terebinth the under sat self

וואָס האָט געהערט צו יוֹאָש דעם אֲבִיעזרער; און זײַן
zain un Aviezerer dem Yoash tsu gehert hot vos
his and Aviezri the Yoash to belonged has which

זון גדעון האָט געקלאַפּט וויץ אין קעלטער , כדי
kedei kelter in veits geklapt hot Gideon zun
so that winepress in wheat threshed had Gid'on son

אויסצובאַהאַלטן פון מִדְיָן . יב האָט דער מלאך פון ה
Hashem fun malach der hot Midyan fun oistsubahaltn
Hashem of Angel the has Midyan from to hide

זיך באַווײַזן צו אים, און האָט צו אים געזאָגט: ה מיט
mit Hashem gezogt im tsu hot un im tsu bavizn zich
with Hashem said him to has and him to appeared self

דיר , העלדישער גיבור !
gibor heldisher dir
warrior heroic you(SG)

7 And it came to pass, when the Bnei Yisroel cried unto Hashem because of Midyan, 8 That Hashem sent an ish navi unto the Bnei Yisroel, which said unto them, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, I brought you up from Mitzrayim, and brought you forth out of the bais avadim *(house of bondage)*; 9 And I delivered you out of the yad Mitzrayim, and out of the yad of all that oppressed you, and drove them out from before you, and gave you their land; 10 And I said unto you, I am Hashem Eloheichem; fear not the elohei HaEmori *(g-ds of the Amorites)*, in whose land ye dwell; but ye have not obeyed My voice.

11 And there came Malach Hashem, and sat under a terebinth tree which was in Ophrah, that belonged unto Yoash the Aviezri; and bno Gid'on threshed chittim *(wheat)* in the winepress, to hide it from Midyan. 12 And the Malach Hashem appeared unto him, and said unto him, Hashem is with thee, thou Gibbor HeChayil.

יג הָאָט גדעון צו אים געזאָגט: איך בעט דיך ,
dich bet ich gezogt im tsu Gideon hot
you(SG) entreat I said him to Gideon has

מיין האַר , אויב ה איז מיט אונדז, טאָ פַֿאַר
far to undz mit iz Hashem oib har main
for then us with is Hashem if master my

וואָס האָט דאָס אַלץ אונדז געטראָפֿן? און ווו זיינען
zainen vu un getrofn undz alts dos hot vos
are where and befell us all this has what

אַלע זיינע ווונדער , וואָס אונדזערע עלטערן האָבן אונדז
undz hobn eltern undzere vos vunder zaine ale
us have fathers our which wonders his all

דערציילט, אַזוי צו זאָגן: פַֿאַר וואָר , ה האָט אונדז
undz hot Hashem vor far zogn tsu azoi dertseilt
us has Hashem indeed for say to so told

אויפֿגעבראַכט פֿון מִצרַיִם ? און אַצונד האָט אונדז
undz hot atsund un Mitsrayim fun oifgebracht
us has now and Egypt from brought up

ה פַֿאַרלאָזן, און האָט אונדז געגעבן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in gegebn undz hot un farlozen Hashem
of hand the in given us has and forsaken Hashem

מִדיָן .
Midyan
Midyan

יד האָט ה זיך געקערט צו אים, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un im tsu gekert zich Hashem hot
said has and him to turned self Hashem has

גיי מיט דיין דאָזיקן כּוח , און זאָלסט העלפֿן
helfn zolst un koiech dozikn dain mit gei
save you(SG) shall and strength this your with go

יִשׂרָאֵל פֿון דער האַנט פֿון מִדיָן ; פַֿאַר וואָר , איך האָב
hob ich vor far Midyan fun hant der fun Yisroel
have I indeed for Midyan of hand the from Yisroel

דיך געשיקט.
geshikt dich
sent you(SG)

טו האָט ער צו אים געזאָגט: איך בעט דיך ,
dich bet ich gezogt im tsu er hot
you(SG) entreat I said him to he has

אֲדֹנָי ! מיט וואָס זאָל איך העלפֿן יִשׂרָאֵל? זע , מיין
main ze Yisroel helfn ich zol vos mit Adonoi
my behold Yisroel save I shall what with Adonoi

משפּחה איז די אָרימסטע אין מְנַשֶּׁה , און איך בין
bin ich un Menasheh in orimste di iz mishpoche
am I and Menasheh in poorest the is family

דער מינדסטער אין מיין פַֿאָטערס הויז .
hoiz foters main in mindster der
house father's my in least the

טז האָט ה צו אים געזאָגט: אָבער איך וועל זיין מיט
mit zain vel ich ober gezogt im tsu Hashem hot
with be will I but said him to Hashem has

דיר , און וועסט שלאָגן מִדיָן אַזוי ווי איין מאַן.
man ein vi azoi Midyan shlogn vest un dir
man one as so Midyan strike will and you(SG)

13 And Gid'on said unto him, Oh Adoni, if Hashem be with us, why then is all this befallen us? And where be all His nifla'ot *(miracles)* which Avoteinu told us of, saying, Did not Hashem bring us up from Mitzrayim? But now Hashem hath forsaken us, and delivered us into the hands of Midyan.

14 And Hashem turned to him, and said, Go in this thy ko'ach, and thou shalt save Yisroel from the yad Midyan; have not I sent thee?

15 And he said unto Him, O Adonoi, wherewith shall I save Yisroel? Hinei, my eleph *(extended family)* is poor in Menasheh, and I am the least in the Bais Avi.

16 And Hashem said unto him, Surely I will be with thee, and thou shalt strike down Midyan as ish echad.

[17] And he said unto Him, If now I have found chen in Thy sight, then show me an ot that Thou speakest with me. [18] Depart not from here, now, until I come unto Thee, and bring forth my minchah, and set it before Thee. And He said, I will tarry until thou come again.

יז האָט ער צו אים געזאָגט: אויב, איך בעט דיך , איך האָב געפֿונען
gefunen hob ich dich bet ich oib gezogt im tsu er hot
found have I you(SG) entreat I if said him to he has

חֵן אין דיַינע אויגן, זאָלסטו מיר מאַכן אַ צייכן אַז דו רעדסט דאָס
dos redst du az tseichn a machn mir zolstu oign daine in chein
this spoke you that sign a make me shall you eyes your in favor

מיט מיר. יח זאָלסט זיך נישט אָפּטאָן פֿון דאַנען, איך בעט
bet ich danen fun opton nisht zich zolst mir mit
entreat I here from remove not self you(SG) must me with

דיך , ביז איך קום צוריק צו דיר , און וועל אַרויסטראָגן מײַן
main aroistrogn vel un dir tsu tsurik kum ich biz dich
my carry outside will and you(SG) to back come I until you(SG)

מִנְחָה , און אַוועקלייגן פֿאַר דיר . האָט ער געזאָגט: איך וועל
vel ich gezogt er hot dir far avekleigen un minche
will I said he has you(SG) before lay and gift offering

בליַיבן ביז דו קערסט זיך אום.
um zich kerst du biz blaibn
back self return you until remain

[19] And Gid'on went in, and made ready a kid, and matzot of an ephah of flour; the basar he put in a basket, and he put the broth in a pot, and brought it out unto Him under the terebinth tree, and presented it.

יט איז גדעון אַרײַנגעגאַנגען , און האָט געמאַכט אַ ציגנבעקל ,
tsignbekl a gemacht hot un araingegangen Gideon iz
young goat a made has and went in Gideon is

און אומגעזײַערטע קוכנס פֿון אַן אֵיפֿה מעל; דאָס פֿלייש האָט ער
er hot fleish dos mel eife an fun kuchns umgezaierte un
he has meat this flour ephah an from matzos unleavened and

אַרײַנגעטאָן אין אַ קאָרב , און די זופּ האָט ער אַרײַנגעטאָן אין אַ טאָפּ,
top a in araingeton er hot zup di un korb a in araingeton
pot a in put in he has broth the and basket a in put in

און אַרויסגעבראַכט צו אים אונטער דעם אייכנבוים , און דערלאַנגט.
derlangt un eichnboim dem unter im tsu aroisgebracht un
served and terebinth the under him to brought out and

[20] And the Malach HaElohim said unto him, Take the basar and the matzot, and lay them upon this rock, and pour out the broth. And he did so. [21] Then the Malach Hashem put forth the tip of the staff that was in his yad, and touched the basar and the matzot; and there rose up eish from the rock, and consumed the basar and the matzot. Then the Malach Hashem departed out of his sight. [22] When Gid'on perceived that he was the Malach

כ האָט דער מלאך פֿון האלקים צו אים געזאָגט: נעם דאָס פֿלייש און
un fleish dos nem gezogt im tsu HaElokim fun malach der hot
and meat this take said him to G-d of Angel the has

די אומגעזײַערטע קוכנס , און לייג אַוועק אויף יענעם פֿעלדז, און די
di un feldz yenem oif avek leig un kuchns umgezaierte di
the and rock that on away set down and matzos unleavened the

זופּ גיס אויס. האָט ער אַזוי געטאָן. כא און דער מלאך פֿון ה האָט
hot Hashem fun malach der un geton azoi er hot ois gis zup
has Hashem of Angel the and done so he has out pour broth

אויסגעשטרעקט דעם שפּיץ פֿון דעם שטעקן וואָס אין זײַן האַנט, און
un hant zain in vos shtekn dem fun shpits dem oisgeshtrekt
and hand his in which staff the of tip the stretched out

האָט אָנגערירט דאָס פֿלייש און די אומגעזײַערטע קוכענס ; און אַ פֿײַער איז
iz faier a un kuchens umgezaierte di un fleish dos ongerirt hot
is fire a and matzos unleavened the and meat this touched has

אויפֿגעגאַנגען פֿון דעם פֿעלדז, און האָט פֿאַרצערט דאָס פֿלייש און די
di un fleish dos fartsert hot un feldz dem fun oifgegangen
the and meat this consumed has and rock the from going up

אומגעזײַערטע קוכנס ; און דער מלאך פֿון ה איז אַוועק פֿון זײַנע
zaine fun avek iz Hashem fun malach der un kuchns umgezaierte
his from away is Hashem of Angel the and matzos unleavened

אויגן. כב האָט גדעון געזען אַז דאָס איז געווען דער מלאך פֿון
fun malach der geven iz dos az gezen Gideon hot oign
of Angel the having been is this that seen Gideon has eyes

ה , און גדעון האָט געזאָגט: ווייַ , ה דו אֲדֹנָי ! וואָרעם איך
ich vorem Adonoi du Hashem vei gezogt hot Gideon un Hashem
I for Adonoi you Hashem woe said has Gideon and Hashem

האָב געזען אַ מלאך פֿון ה פּנים אֶל פּנים .
ponem el ponem Hashem fun malach a gezen hob
face to face Hashem of Angel an seen have

כג האָט ה צו אים געזאָגט: פֿריד צו דיר ; זאָלסט
zolst dir tsu frid gezogt im tsu Hashem hot
you(SG) shall you(SG) to peace said him to Hashem has

23 And Hashem said unto him, Shalom l'chah; fear not; thou shalt not die.

נישט מורא האָבן, וועסט נישט שטאַרבן.
shtarbn nisht vest hobn moire nisht
die not will have fear not

כד און גדעון האָט דאָרטן געבויט אַ מזבח צו ה , און האָט
hot un Hashem tsu mizbeyech a geboit dortn hot Gideon un
has and Hashem to altar an built there has Gid'on and

24 Then Gid'on built a Mizbe'ach there unto Hashem, and called it Hashem Shalom; unto this day it is yet in Ophrah of the Aviezri.

אים גערופֿן ה-שלום ; ביז אויף היינטיקן טאָג איז ער נאָך אין
in noch er iz tog haintikn oif biz Hashem-sholem gerufn im
in yet it is day this very on until Hashem shalom called it

עָפְרָה פֿון די אַביעזרער.
Aviezerer di fun Ofrah
Aviezri the of Ophrah

כה און עס איז געווען אין יענער נאַכט, האָט ה צו אים
im tsu Hashem hot nacht yener in geven iz es un
him to Hashem has night that in having been is it and

25 And it came to pass the same night, that Hashem said unto him, Take thy father's young bull, even the second bull of sheva shanim, and tear down the mizbe'ach of Ba'al that thy av hath, and cut down the Asherah that is beside it; 26 And build a Mizbe'ach unto Hashem Eloheicha upon the top of this rock, in the proper arrangement; take the second bull, offer an olah with the wood of the Asherah pole which thou shalt cut down.

געזאָגט: נעם דיין פּאָטערס יונגן אָקס, און דעם צווייטן אָקס פֿון
fun oks tsveitn dem un oks yungn foters dain nem gezogt
of bull second the and bull young father's your take said

זיבן יאָר, און זאָלסט צעשטערן דיין פּאָטערס מזבח
mizbeyech foters dain tseshtern zolst un yor zibn
altar father's your tear down you(SG) shall and year seven

פֿון בַּעַל, און דעם געצנבוים וואָס לעבן אים זאָלסטו אָפּהאַקן .
ophakn zolstu im lebn vos getsnboim dem un Baal fun
cut down shall you it near which idol tree the and Ba'al of

כו און זאָלסט בויען אַ מזבח צו ה דיין ג-ט אויפֿן
oifn G-t dain Hashem tsu mizbeyech a boien zolst un
on G-d your Hashem to altar an build you(SG) shall and

שפּיץ פֿון דער דאָזיקער באַרגפֿעסטונג , אויף דעם צוגעריכטן אָרט ,
ort tsugerichtn dem oif bargfestung doziker der fun shpits
place ordered the on strong mound this one the of top

און זאָלסט נעמען דעם צווייטן אָקס, און אויפֿברענגען פֿאַר אַ
a far oifbrengen un oks tsveitn dem nemen zolst un
a for offer up and bull second the take you(SG) shall and

בראַנדאָפּפֿער מיטן האָלץ פֿון דעם געצנבוים וואָס דו וועסט אָפּהאַקן .
ophakn vest du vos getsnboim dem fun holts mitn brandopfer
cut down will you which idol tree the of wood with olah

כז האָט גדעון genומען צען מאַן פֿון זיַינע קנעכט , און
un knecht zaine fun man tsen genumen Gideon hot
and servants his from man ten taken Gideon has

27 Then Gid'on took ten men from his avadim, and did just as Hashem had said unto him; and so it was, because he feared his Bais Avi, and the men

האָט געטאָן אַזוי ווי ה האָט צו אים גערעדט; און עס איז
iz es un geredt im tsu hot Hashem vi azoi geton hot
is it and spoken him to has Hashem as so done has

געווען , אַזוי ווי ער האָט מורא gehאַט פֿאַר זיַין פּאָטערס
foters zain far gehat moire hot er vi azoi geven
father's his before had fear has he as so having been

of the Ir, that he could not do it yomam *(by day)*, that he did it by lailah.

[28] And when the men of the Ir arose early in the boker, hinei, the mizbe'ach of Ba'al was cast down, and the Asherah was cut down that was beside it, and the second bull was offered upon the Mizbe'ach that was built. [29] And they said one to another, Who hath done this thing? And when they inquired and asked, they said, Gid'on ben Yoash hath done this thing. [30] Then the men of the Ir said unto Yoash, Bring out thy ben, that he may die; because he hath cast down the mizbe'ach of Ba'al, and because he hath cut down the Asherah that was beside it.

[31] And Yoash said unto all that stood against him, Will ye plead for Ba'al? Will ye save him? He that will plead for him, let him be put to death whilst it is yet boker; if he be Elohim, let him plead for himself, because one hath cast down his mizbe'ach. [32] Therefore on that day he called him Yeruba'al, saying,

הויזגעזינט און פַּאַר די מענטשן פון שטאָט, דאָס צו טאָן
ton tsu dos shtot fun mentshn di far un hoizgezint
do to this city of men the before and household

ביי טאָג, האָט ער דאָס געטאָן ביי נאַכט.
nacht bai geton dos er hot tog bai
night by done this he has day by

כח און די מענטשן פון שטאָט האָבן זיך געפֿעדערט אין דער פרי,
peire der in gefedert zich hobn shtot fun mentshn di un
morning the in rose early self have city of men the and

ערשט דער מזבח פון בַּעַל איז צעבראָכן, און דער געצנבוים וואָס
vos getsnboim der un tsebrochn iz Baal fun mizbeyech der ersht
which idol tree the and broken is Ba'al of altar the look

לעבן אים איז אָפּגעהאַקט, און דער צווייטער אָקס איז אויפֿגעבראַכט
oifgebracht iz oks tsveiter der un opgehakt iz im lebn
offered up is bull second the and chopped off is it near

געווואָרן אויף דעם אויפֿגעבויטן מזבח. כט האָבן זיי געזאָגט
gezogt zei hobn mizbeyech oifgeboitn dem oif gevorn
said they have altar newly built the on having become

איינער צום אַנדערן: ווער האָט געטאָן די דאָזיקע זאַך? און אַז זיי
zei az un zach dozike di geton hot ver andern tsum einer
they that and thing this the done has who another to one

האָבן געפֿאָרשט און גענומען, האָט מען געזאָגט: גדעון דער זון פון
fun zun der Gideon gezogt men hot gezucht un geforsht hobn
of son the Gid'on said they has sought and investigated have

יואָשן האָט געטאָן די דאָזיקע זאַך. ל האָבן די מענטשן פון שטאָט
shtot fun mentshn di hobn zach dozike di geton hot Yoashn
city of men the have thing this the done has Yoash

געזאָגט צו יואָשן: ברענג אַרויס דיין זון, און ער זאָל שטאַרבן,
vail shtarbn zol er un zun dain arois breng Yoashn tsu gezogt
because die shall he and son your out bring Yoash to said

ער האָט צעבראָכן דעם מזבח פון בַּעַל, און ווייל ער האָט
hot er vail un Baal fun mizbeyech dem tsebrochn hot er
has he because and Ba'al of altar the broken has he

אָפּגעהאַקט דעם געצנבוים וואָס לעבן אים.
im lebn vos getsnboim dem opgehakt
it near which idol tree the cut down

לא האָט יואָש געזאָגט צו אַלע וואָס זיינען געשטאַנען אַרום
arum geshtanen zainen vos ale tsu gezogt Yoash hot
round stood are which all to said Yoash has

אים: ווילט איר זיך קריגן פַּאַר בַּעַל? אָדער ווילט איר אים
im ir vilt oder Baal far krign zich ir vilt im
him you will or Ba'al for obtain self you will him

העלפֿן? ווער עס וועט זיך קריגן פַּאַר אים, וועט געטייט
geteit vet im far krign zich vet es ver helfn
caused to die will him for obtain self will it who save

ווערן ביז אין דער פרי. אויב ער איז אַ אלקים, זאָל
zol Elokim a iz er oib peire der in biz vern
shall G-d a is he if morning the in unto become

ער אַליין זיך קריגן פַּאַר זיך, וואָס מע האָט צעבראָכן
tsebrochn hot me vos zich far krign zich alein er
broken has one that which self for obtain self alone he

זיין מזבח. לב און מע האָט אים גערופֿן אין יענעם טאָג
tog yenem in gerufn im hot me un mizbeyech zain
day that in called him has one and altar his

ירובעל , אַזוי צו זאָגן : זאָל בַּעַל זיך קריגן מיט אים,
yerubel azoi tsu zogn zol Baal zich krign mit im
Yeruba'al so to say shall Ba'al self obtain with him

ווָאָס ער האָט צעברָאכן זיין מזבח .
vos er hot tsebrochn zain mizbeyech
which he has shattered his altar

לג און גאַנץ מִדְיָן און עֲמָלֵק און די קינדער פון מזרח
mizrech fun kinder di un Amalek un Midyan gants un
east of children the and Amalek and Midyan all and

האָבן זיך איינגעזאַמלט אין איינעם , און זיינען אַריבערגעקומען
aribergekumen zainen un einem in aingezamlt zich hobn
crossed are and together in gathered self have

און האָבן געלאַגערט אין טאָל יִזְרְעֶאל . לד האָט דער גייסט פון
fun gaist der hot Yizreel tal in gelagert hobn un
of spirit the has Yizre'el valley of in encamped have and

ה אָנגעקליידט גדעונען , און ער האָט געבלאָזן אין שופר ,
shoifer in geblozn hot er un Gideonen ongekleidt Hashem
shofar in blown has he and Gid'on clothed Hashem

און אַבִיעֶזֶר האָט זיך אויפגעקליבן הינטער אים . לה און ער האָט
hot er un im hinter oifgeklibn zich hot Aviezer un
has he and him in back of gathered self has Avi'ezer and

געשיקט שלוחים דורך גאַנץ מנשה , און ער אויך האָט זיך
zich hot och er un Menasheh gants durch shluchim geshikt
self has also it and Menasheh all through messengers sent

אויפגעקליבן הינטער אים; און ער האָט געשיקט שלוחים דורך
durch shluchim geshikt hot er un im hinter oifgeklibn
through messengers sent has he and him following gathered

אָשֵר , און דורך זבולון , און דורך נַפְתָּלִי , און זיי זיינען
zainen zei un Naftali durch un Zevulun durch un Asher
are they and Naphtali through and Zevulun through and Asher

אַרויפגעקומען זיי אַנטקעגן .
antkegen zei aroifgekumen
to confront them come up

לו און גדעון האָט געזאָגט צו האלקים : אויב דו
du oib HaElokim tsu gezogt hot Gideon un
you if G-d to said has Gid'on and

ווילסט העלפן דורך מיין האַנט יִשְׂרָאֵל, אַזוי ווי דו האָסט
host du vi azoi Yisroel hant main durch helfn vilst
have you as so Yisroel hand my by save will

געזאגט, לז אָט לייג איך אַוועק אַן אָפּשער וואָל
geredt ot leig ich avek an opsher vol
spoken behold I away a sheared wool

אין דרעש-שיַער ; אויב עס וועט זיין טוי אויפן אָפּשער
opsher oifn toi zain vet es oib dresh-shaier in
sheared on dew be will it if threshing floor in

אַליין, און אויף דער גאַנצער ערד וועט זיין טרוקן, וועל
vel trukn zain vet erd gantser der oif un alein
will dry be will ground whole the on and only

איך ווייסן אַז דו וועסט העלפן דורך מיין האַנט,
hant main durch Yisroel helfn vest du az visen ich
hand my by Yisroel save will you that know I

אַזוי ווי דו האָסט געזאגט.
geredt host du vi azoi
spoken have you as so

Let Ba'al contend against him, because he hath torn down his mizbe'ach.

[33] Then kol Midyan and Amalek and the Bnei Kedem were gathered together, and went over, and encamped in the valley of Yizre'el. [34] But the Ruach of Hashem came upon Gid'on; he blew a shofar; and Avi'ezer was summoned to follow after him. [35] And he sent malachim throughout all Menasheh; who also was gathered after him; and he sent malachim unto Asher, and unto Zevulun, and unto Naphtali; and they went up to meet them.

[36] And Gid'on said unto HaElohim, If Thou wilt save Yisroel by my yad, as Thou hast said, [37] Hinei, I will put a fleece of wool in the goren *(threshing floor)*; and if the tal *(dew)* be on the fleece only, and it be dry upon all ha'aretz, then shall I know that Thou wilt save Yisroel by my yad, as Thou hast said.

לח איז אַזוי געווען ; און ווי ער האָט זיך געפֿעדערט
gefedert zich hot er vi un geven azoi iz
rose early self has he as and having been so is

אויף מאָרגן , און האָט אויסגעדרייט דעם אָפּשער, האָט ער
er hot opsher dem oisgedreit hot un morgn oif
he has sheared the twist has and next day on

אויסגעקוועטשט טוי פֿון דעם אָפּשער, אַ פֿולן קרוג וואַסער.
vaser krug fuln a opsher dem fun toi oisgekvetsht
water pitcher full a sheared the of dew squeezed out

לט האָט גדעון געזאָגט צו האלקים : זאָל נישט גרימען
grimen nisht zol HaElokim tsu gezogt Gideon hot
be kindled not shall G-d to said Gid'on has

דיין צאָרן אויף מיר, און איך וועל רעדן נאָר דאָס מאָל:
mol dos nor redn vel ich un mir oif tsorn dain
time this only speak will I and me on anger your

לאָמיך, איך בעט דיך , נאָר דאָס מאָל פֿרוון מיט דעם
dem mit pruvn mol dos nor dich bet ich lomich
the with test time this only you(SG) entreat I let me

אָפּשער; זאָל, איך בעט דיך , זיין טרוקן אויפֿן אָפּשער
opsher oifn trukn zain dich bet ich zol opsher
sheared on dryness be you(SG) entreat I shall sheared

אַליין, און אויף דער גאַנצער ערד זאָל זיין טוי .
toi zain zol erd gantser der oif un alein
dew be shall earth whole the on and alone

מ האָט אלקים געטאָן אזוי אין יענער נאַכט; און עס איז געווען
geven iz es un nacht yener in azoi geton Elokim hot
having been is it and night that in so done G-d has

טרוקן אויפֿן אָפּשער אַליין, און אויף דער גאַנצער ערד איז
iz erd gantser der oif un alein opsher oifn trukn
is ground entire the on and only sheared on dryness

געווען טוי .
toi geven
dew having been

ז האָט זיך געפֿעדערט ירובעל – דאָס איז גדעון – ער און דאָס גאַנצע
gantse dos un er Gideon iz dos yerubel gefedert zich hot
entire this and he Gid'on is this Yeruba'al rose early self has

; פֿאָלק וואָס מיט אים, און זיי האָבן געלאַגערט בייַ עין-חרוד
Ein-Charod bai gelagert hobn zei un im mit vos folk
Ein-Charod by encamped have they and him with which people

און דער לאַגער פֿון מִדְיָן איז אים געווען פֿון צפֿון , פֿון
fun tsofn fun geven im iz Midyan fun lager der un
of north of having been him is Midyan of camp the and

גִּבְעַת-הַמּוֹרֶה אין טאָל . ב האָט ה געזאָגט צו גדעונען : דאָס
dos Gideonen tsu gezogt Hashem hot tal in Givat-HaMoreh
this Gid'on to said Hashem has valley of in hill of Moreh

פֿאָלק וואָס מיט דיר איז צו פֿיל , אַז איך זאָל געבן מִדְיָן אין
in Midyan gebn zol ich az fil tsu iz dir mit vos folk
in Midyan give shall I that many too is you(SG) with which people

זייער האַנט; ישְׂרָאֵל וועט זיך נאָך באַרעמען אַקעגן מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir akegn baremen noch zich vet Yisroel hant zeyer
say to so me against boast after self will Yisroel hand their

מיין האַנט האָט מיך געהאָלפֿן. ג דערום רוף אַקאָרשט אויס אַצונד אין
in atsund ois akorsht ruf derum geholfn mich hot hant main
in now out now call therefore saved me has hand my

38 And it was so; for he rose up early on the next day, and squeezed the fleece together, and wrung the tal out of the fleece, a bowl full of mayim. 39 And Gid'on said unto HaElohim, Let not Thine anger be hot against me, and I will speak but this once; let me test, now, but this once with the fleece; let it now be dry only upon the fleece, and upon all the ground let there be tal.

40 And Elohim did so that night; for it was dry upon the fleece only, and there was tal on all the ground.

7 Then Yeruba'al, who is Gid'on, and kol haAm that were with him, rose up early and encamped by Ein-Charod; so that the Machaneh Midyan was on the north side of them, by the hill of Moreh, in the valley. 2 And Hashem said unto Gid'on, The people that are with thee are too rav *(many)* for Me to give Midyan into their hands, lest Yisroel vaunt themselves against Me, saying, Mine own yad hath saved me. 3 Now therefore go to,

proclaim in the oznei haAm, saying, Whoever is fearful and afraid, let him return and depart early from Har HaGil'ad. And there returned of the people twenty and two thousand; and there remained ten thousand.

די אויערן פֿון פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן : ווער עס האָט מורא און ציטערט ,
tsitert un moire hot es ver zogn tsu azoi folk fun oiern di
trembles and fear has is who say to so people of ears the

זאָל זיך אומקערן און אַוועקגיין אין דער פֿרי פֿון באַרג גִלְעָד .
Gilad barg fun peire der in avekgein un umkeren zich zol
Gil'ad mount of morning the in go away and to return self shall

האָבן זיך אומגעקערט פֿון פֿאָלק צווויי און צוואַנציק טויזנט , און צען
tsen un toiznt tsvantsik un tsvei folk fun umgekert zich hobn
ten and thousand twenty and two people of returned self have

טויזנט זיַנען געבליבן.
geblibn zainen toiznt
remain are thousand

4 And Hashem said unto Gid'on, HaAm are yet too many; bring them down unto the mayim, and I will sift them for thee there; and it shall be, that of whom I say unto thee, This shall go with thee, the same shall go with thee; and of whomsoever I say unto thee, This shall not go with thee, the same shall not go.

ד האָט ה געזאָגט צו גדעונען : דאָס פֿאָלק איז נאָך אַלץ צו
tsu alts noch iz folk dos Gideonen tsu gezogt Hashem hot
too all yet is people this Gid'on to said Hashem has

פֿיל , מאַך זיי נידערן צום וואַסער, און איך וועל זיי דאָרטן
dortn zei vel ich un vaser tsum nidern zei mach fil
there them will I and water to go down they make many

אויסקלייַבן פֿאַר דיר . און עס וועט זיַין , דער וואָס איך וועל דיר
dir vel ich vos der zain vet es un dir far oisklaibn
you(SG) will I which the be will it and you(SG) for select

זאָגן : דער דאָזיקער זאָל גיין מיט דיר , ער זאָל גיין מיט דיר ;
dir mit gein zol er dir mit gein zol doziker der zogn
you(SG) with go shall he you(SG) with go shall this one the say

און איטלעכער וואָס איך וועל דיר זאָגן : דער דאָזיקער זאָל נישט
nisht zol doziker der zogn dir vel ich vos itlecher un
not shall this one the say you(SG) will I which each and

גיין מיט דיר , ער זאָל נישט גיין .
gein nisht zol er dir mit gein
go not shall he you(SG) with go

5 So he brought down haAm unto the mayim; and Hashem said unto Gid'on, Every one that laps the mayim with his leshon, as a kelev laps, him shalt thou separate by himself; likewise every one that kneels down upon his knees to drink.

ה האָט ער געמאַכט נידערן דאָס פֿאָלק צום וואַסער; און ה
Hashem un vaser tsum folk dos nidern gemacht er hot
Hashem and water to people this go down made he has

האָט גזעזאָגט צו גדעונען : איטלעכער וואָס וועט לעקן פֿונעם וואַסער
vaser funem lekn vet vos itlecher Gideonen tsu gezogt hot
water from the lap will which each Gid'on to said has

מיט זיַין צונג , אַזוי ווי עס לעקט אַ הונט, אים זאָלסטו שטעלן
shteln zolstu im hunt a lekt es vi azoi tsung zain mit
stand shall you him dog a laps it as so tongue his with

באַזונדער , דעסט גלייַכן איטלעכן וואָס וועט זיך אַראָפּלאָזן אויף
oif aroplozen zich vet vos itlechn glaichn dest bazunder
on lower self will which each same way in the by themselves

זיַנע קני צו טרינקען.
trinken tsu kni zaine
to drink to knees his

6 And the number of the ones lapping, putting their yad to their mouth, were three hundred ish; but all the rest of haAm kneeled down upon their knees to drink mayim. 7 And Hashem said unto Gid'on,

ו איז געווען די צאָל פֿון די וואָס האָבן געלעקט
gelekt hobn vos di fun tsol di geven iz
lapped have which the ones of number of the having been is

פֿון זייער האַנט אין זייער מויל דריַי הונדערט מאַן, און דאָס גאַנצע
gantse dos un man hundert drai moil zeyer in hant zeyer fun
whole this and men hundred three mouth their in hand their of

איבעריקע פֿאָלק האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אויף זייערע קני צו טרינקען
trinken tsu kni zeyere oif aropgelozt zich hot folk iberike
to drink to knees their on lowered self has people remaining

וואַסער. ז און ה האָט געזאָגט צו גדעונען : מיט די דרײַ הונדערט
hundert drai di mit Gideonen tsu gezogt hot Hashem un vaser
hundred three the with Gid'on to said has Hashem and water

מאַן וואָס האָבן געלעקט, וועל איך אײַך העלפֿן, און וועל געבן מִדְיָן אין
in Midyan gebn vel un helfn aich ich vel gelekt hobn vos man
in Midyan give will and save you I will lapped have which men

דײַן האַנט; און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל גיין איטלעכער אין זײַן היים .
heim zain in itlecher gein zol folk gantse dos un hant dain
home his in each go shall people whole this and hand your

ח האָבן זיי איבערגענומען די צערונג פֿון פֿאָלק אין זייער האַנט, און
un hant zeyer in folk fun tserung di ibergenumen zei hobn
and hand their in people of victuals the took over they have

זייערע שופֿרות; און אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָט ער אַוועקגעשיקט איטלעכן
itlechn avekgeshikt er hot Yisroel fun mener ale un shoifres zeyere
each sent off he has Yisroel of men all and shofar their

צו זײַנע געצעלטן, נאָר די דרײַ הונדערט מאַן האָט ער אָנגענהאַלטן. און
un ongehaltn er hot man hundert drai di nor getseltn zaine tsu
and retained he has men hundred three the only tents his to

דער לאַגער פֿון מִדְיָן איז געווען אונטער אים אין טאָל . ט און
un tal in im unter geven iz Midyan fun lager der
and valley of in him below having been is Midyan of camp the

עס איז געווען אין יענער נאַכט, האָט ה צו אים געזאָגט: שטיי
shtei gezogt im tsu Hashem hot nacht yener in geven iz es
stand said him to Hashem has night that in having been is it

אויף, נידער אַראָפּ אין לאַגער, וואָרעם איך האָב אים געגעבן אין דײַן
oif dain in gegebn im hob ich vorem lager in arop nider oif
your in given it have I because camp in down descend up

האַנט. י און אויב דו האָסט מורא אַראָפּצונידערן, נידער אַראָפּ דו מיט
mit du arop nider aroptsunidern moire host du oib un hant
with you down descend go down to fear have you if and hand

דײַן יונג פּורה צום לאַגער. יא און וועסט הערן וואָס זיי רעדן ;
redn zei vos hern vest un lager tsum purh yung dain
speak they what hear will and camp to Purah young man your

וועלן דערנאָך שטאַרק ווערן דײַנע הענט, און וועסט אַראָפּגענידערן
aropgenidern vest un hent daine vern shtark dernoch veln
go down will and hands your become strong after that will

אין לאַגער. האָט ער אַראָפּגענידערט, ער און זײַן יונג פּורה , צום
tsum purh yung zain un er aropgenidert er hot lager in
to Purah young man his and he gone down he has camp in

עק פֿון די באַוואָפֿנטע וואָס אין לאַגער. יב און מִדְיָן און עֲמָלֵק
Amalek un Midyan un lager in vos bavofnte di fun ek
Amalek and Midyan and camp in which armed the of edge

און אַלע קינדער פֿון מזרח זײַנען געלעגן אין טאָל , אַזוי ווי דער
der vi azoi tal in gelegn zainen mizrech fun kinder ale un
the as so valley of in lay are east of children all and

היישעריק אין פֿילקייט , און צו זייערע קעמלען איז נישט געווען
geven nisht iz kemlen zeyere tsu un filkeit in heisherik
having been not is camels their to and multitude in locust swarm

קיין צאָל , אַזוי ווי דער זאַמד וואָס אויפֿן ברעג פֿון ים אין
in yam fun breg oifn vos zamd der vi azoi tsol kein
in the sea of shore on which sand the as so number of any

פֿילקייט . יג און ווי גדעון איז אָנגעקומען , ערשט אַ מאַן דערציילט זײַן
zain dertseilt man a ersht ongekumen iz Gideon vi un filkeit
his told man a look arrived is Gid'on as and multitude

By the three hundred ish that lapped will I save you, and deliver Midyan into thine yad; and let all the other people go every ish unto his makom *(place, home)*.

[8] So the [retained] people took provision in their yad, and their shofarot; and he sent kol ish Yisroel every ish unto his ohel, but retained those three hundred haIsh; and the Machaneh Midyan was below him in the valley. [9] And it came to pass the same lailah, that Hashem said unto him, Arise, get thee down unto the Machaneh; for I have delivered it into thine yad. [10] But if thou fear to go down, go thou with Purah thy eved down to the machaneh; [11] And thou shalt hear what they say; and afterward shall thine hands be strengthened to go down unto the machaneh. Then he went down with Purah his eved unto the outposts of the armed men that were in the machaneh. [12] And Midyan and Amalek and kol Bnei Kedem lay along in the valley like arbeh for multitude; and their camels were without number, as the chol *(sand)* on the seashore for multitude. [13] And when Gid'on arrived,

חבֵר אַ חלום , און זאָגט : זע , מיר האָט זיך געחלומט אַ
a gecholemt zich hot mir ze zogt un cholem a chever
a dreamt self has me behold declares and dream a neighbor

חלום : ערשט אַ קוכן פֿון געשטענעם ברויט קייקלט זיך אין לאַגער
lager in zich kaiklt broit gershtenem fun kuchn a ersht cholem
camp in self tumbled bread barley of cake a look dream

פֿון מִדְיָן , און ער איז געקומען ביזן געצעלט, און האָט אַ קלאַפּ
klap a es hot un getselt bizn gekumen iz er un Midyan fun
blow a it has and tent unto having come is it and Midyan of

קאַפּויר , געטאָן, און עס איז אומגעפאַלן, און ער האָט עס אומגעקערט
kapoir umgekert es hot er un umgefaln iz es un geton
upside down overturned it has it and fell is it and done

חבֵר זיין אָפּגערופֿן זיך האָט ד״ זיך דאָס געצעלט איז געבליבן ליגן .
chever zain opgerufn zich hot lign geblibn iz getselt dos biz
neighbor his responded self has lying remain is tent this until

דעם גדעון פֿון שווערד די ווי אַנדערש נישט איז דאָס גזגט האָט און
dem Gideon fun shverd di vi andersh nisht iz dos gezogt hot un
the Gid'on of sword the than other not is this said has and

זון פֿון יואָשן , אַ מאַן פֿון יִשְׂרָאֵל. האלקים האָט געגעבן אין זיין האַנט
zun fun Yoashn fun man a Yisroel fun HaElokim hot gegebn in zain hant
son of Yoash of man a Yisroel of G-d has given in his hand

מִדְיָן מיטן גאַנצן חיל .
cheil gantsn mitn Midyan
host entire with Midyan

ט״ און עס איז געווען , ווי גדעון האָט געהערט די
di gehert hot Gideon vi geven iz es un
the one heard has Gid'on as having been is it and

דערציילונג פֿון דעם חלום און זיין באַשייד , אַזוי
azoi basheid zain un cholem dem fun dertseilung
so interpretation its and dream the of tell

האָט ער זיך געבוקט; און ער האָט זיך אומגעקערט אין לאַגער
lager in umgekert zich hot er un gebukt zich er hot
camp in returned self has he and bowed self he has

פֿון יִשְׂרָאֵל און האָט גזגט: שטייט אויף, ווארעם ה
Hashem vorem oif shteit gezogt hot un Yisroel fun
Hashem because up stand said has and Yisroel of

האָט גענגבן אין איער האַנט דעם חיל פֿון מִדְיָן .
Midyan fun cheil dem hant aier in gegebn hot
Midyan of host the hand your in given has

ט״ז און ער האָט צעטיילט די דריי הונדערט מאַן אין דריי מחנות ,
machnus drai in man hundert drai di tseteilt hot er un
legions three in men hundred three the divided has he and

און האָט זיי אַלעמען גענגבן שופֿרות אין דער האַנט, און ליידיקע קריג,
krig leidike un hant der in shoifres gegebn alemen zei hot un
jar empty and hand the in shofar given everyone them has and

און בראַנדהעלצער אין די קריג. י״ז און ער האָט צו זיי גזגט: איר זאָלט
zolt ir gezogt zei tsu hot er un krig di in brandheltser un
shall you said them to has he and jar the in torches and

קוקן אויף מיר, און טאָן דעסט גלייַכן ; און אָט קוק איך אין עק
ek in ich kuk ot un glaichn dest ton un mir oif kukn
edge of in I look behold and same in the do and me on gaze

לאַגער, איז, ווי איך וועל טאָן, אַזוי זאָלט איר טאָן. י״ח און אַז איך וועל בלאָזן
blozn vel ich az un ton ir zolt azoi ton vel ich vi iz lager
blow will I that and do you shall so do will I as is camp

hinei, there was an ish that told a chalom unto his re'a *(neighbor)*, and said, Hinei, I dreamed a chalom, and, hinei, a round loaf of lechem se'orim tumbled into the Machaneh Midyan, and came unto an ohel, and struck it that it fell, and overturned it, that the ohel collapsed. 14 And his re'a *(neighbor)* answered and said, This is nothing else but the cherev Gid'on ben Yoash, an ish Yisroel; for into his yad hath HaElohim delivered Midyan, and kol hamachaneh.

15 And it was so, when Gid'on heard the telling of the chalom, and the shever *(breaking)* thereof, that he worshiped, and returned into the machaneh Yisroel, and said, Arise; for Hashem hath delivered into your yad the Machaneh Midyan.

16 And he divided the three hundred haIsh into three companies, and he put a shofar in every man's yad, with empty jars, and torches within the jars. 17 And he said unto them, Look on me, and do likewise; and, hinei, when I come to the edge of the machaneh, it shall be that, as I do, so shall ye do. 18 When I

אין שופַר , איך און אַלע וואָס מיט מיר, זאָלט איר אויך בלאָזן אין די
di in blozn oich ir zolt mir mit vos ale un ich shoifer in
the in blow also you shall me with which all and I shofar in

שופָרות רונד אַרום דעם גאַנצן לאַגער, און איר זאָלט זאָגן: פַֿאַר
far zogn zolt ir un lager gantsn dem arum rund shoifres
for say shall you and camp entire the round around shofar

ה און פַֿאַר גדעונען !
Gideonen far un Hashem
Gid'on for and Hashem

[19] So Gid'on, and the hundred ish that were with him, came unto the outside of the machaneh in the beginning of the ashmoret hatikhonah *(middle watch)*; and they had just set the shomrim; and they blew the shofar, and broke the jars that were in their hands. [20] And the three companies blew the shofar, and broke the jars, and held the torches in their left hands, and the shofarot in their right hands to blow withal; and they cried, A Cherev for Hashem and for Gid'on. [21] And they held every ish his position round about the machaneh; and kol hamachaneh ran, and cried out, and fled. [22] And the three hundred blew the shofarot, and Hashem caused every man's cherev to be against his re'a *(neighbor)*, even throughout all the machaneh; and the machaneh fled to Beit-Sheetah in Tzererah, and to the border of Avel-Mecholah, by Tabat. [23] And the Ish Yisroel gathered

יט און גדעון און די הונדערט מאַן וואָס מיט אים זיַנען
zainen im mit vos man hundert di un Gideon un
are him with which man hundred the and Gideon and

געקומען אין עק לאַגער ביַים אָנהייב פֿון דער מיטלסטער
mitlster der fun onheib baim lager ek in gekumen
middle the of beginning at camp edge of in having come

נאַכטוואַך ; מע האָט נאָר וואָס געהאַט אויפֿגעשטעלט די וועכטער ;
vechter di oifgeshtelt gehat vos nor hot me nachtvach
watchmen the set up had which just had they night watch

און זיי האָבן געבלאָזן אין די שופָרות, און האָבן צעהאַקט די קריג
krig di tsehakt hobn un shoifres di in geblozn hobn zei un
jar the smash have and shofar the in blown have they and

וואָס אין זייער האַנט. כ און די דריַי מחנות האָבן געבלאָזן אין די
di in geblozn hobn machnus drai di un hant zeyer in vos
the in blown have legions three the and hand their in which

שופָרות, און האָבן צעבראָכן די קריגן; און זיי האָבן געהאַלטן אין
in gehaltn hobn zei un krig di tsebrochn hobn un shoifres
in held up have they and jar the broken have and shofar

זייער לינקער האַנט די בראַנדהעלצער, און אין זייער רעכטער האַנט די
di hant rechter zeyer in un brandheltser di hant linker zeyer
the hand right their in and torches the hand left their

שופָרות צום בלאָזן; און זיי האָבן אויסגערופֿן: אַ שוווערד פַֿאַר ה
Hashem far shverd a oisgerufn hobn zei un blozn tsum shoifres
Hashem for sword a called out have they and blow to shofar

און פַֿאַר גדעונען ! כא און זיי זיַנען געשטאַנען איטלעכער אויף זיַין
zain oif itlecher geshtanen zainen zei un Gideonen far un
his on each stood are they and Gid'on for and

אָרט רונד אַרום לאַגער; און דער גאַנצער לאַגער האָט גענומען
genumen hot lager gantser der un lager arum rund ort
taken has camp entire the and camp round around place

לויפֿען; און זיי האָבן אַרויסגעלאָזט אַ געשריי און זיַנען אַנטרונען.
antrunen zainen un geshrei a aroisgelozt hobn zei un loifen
escaped are and cry a let out have they and run

כב און זיי האָבן געבלאָזן די דריַי הונדערט שופָרות, און ה האָט
hot Hashem un shoifres hundert drai di geblozn hobn zei un
has Hashem and shofar hundred three the blown have they and

געמאַכט די שווערד פֿון איינעם קעגן אַנדערן, אַזוי אין גאַנצן חיל,
cheil gantsn in azoi andern kegen einem fun shverd di gemacht
host all in so another against one of sword the made

און דער חיל איז אַנטרונען ביז בֵּית-שטה , צו צררה צו, ביז
biz tsu Tsererah tsu beit-shth biz antrunen iz cheil der un
unto to Tzererah to Beit-Sheetah until escape is host the and

דעם ברעג פֿון אָבֵל-מחולה ביַי טַבת . כג און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun mener di un Tabat bai Avel-Mecholah fun breg dem
Yisroel of men the and Tabat by Avel-Mecholah of shore the

themselves together out of Naphtali, out of Asher, and out of all Menasheh, and pursued after Midyan. 24 And Gid'on sent malachim throughout all Har Ephrayim, saying, Come down against Midyan, and seize ahead of them the mayim as far as Beit Barah and Yarden. Then kol ish Ephrayim gathered themselves together, and took the mayim unto Beit Barah and Yarden. 25 And they took two sarim *(princes)* of Midyan, Orev and Ze'ev; and they killed Orev upon the Tzur Orev, and Ze'ev they killed at the Yekev *(winepress)* of Ze'ev, and pursued Midyan, and brought the heads of Orev and Ze'ev to Gid'on beyond the Yarden.

האָבן זיך איינגעזאַמלט פֿון נַפְתָּלִי , און פֿון אָשֵׁר , און פֿון
fun un Asher fun un Naftali fun aingezamlt zich hobn
out of and Asher out of and Naphtali out of gathered self have

גאַנץ מנַשֶּׁה , און זיי האָבן נאָכגעיאָגט מִדְיָן . כד און גדעון
Gideon un Midyan nochgeyogt hobn zei un Menasheh gants
Gid'on and Midyan pursued after have they and Menasheh all

האָט צעשיקט שלוחים אין גאַנצן געבערג פֿון אפֿרים , אַזוי צו
tsu azoi Efrayim fun geberg gantsn in shluchim tseshikt hot
to so Ephrayim of mountain all in messengers sent has

זאָגן : נידערט אַראָפּ אַקעגן מִדְיָן , און פֿאַרכאַפּט זיי דאָס וואַסער
vaser dos zei farchapt un Midyan akegn arop nidert zogn
water the them capture and Midyan against down come say

ביז בֵּית-ברה , און דעם יַרדן . האָבן זיך איינגעזאַמלט אַלע מענער
mener ale aingezamlt zich hobn Yarden dem un Beis-Barah biz
men all gathered selves have Yarden the and Beit Barah unto

פֿון אפֿרים , און זיי האָבן באַצוווּנגען דאָס וואַסער ביז בֵּית-ברה ,
Beis-Barah biz vaser dos batsvungen hobn zei un Efrayim fun
Beit Barah unto water this captured have they and Ephrayim of

און דעם יַרדן . כה און זיי האָבן געכאַפּט די צוויי האַרן פֿון מִדְיָן ,
Midyan fun harn tsvei di gechapt hobn zei un Yarden dem un
Midyan of lords two the caught have they and Yarden the and

עוֹרֵב און זאבֿ , און האָבן געהרגעט עוֹרֵב ביי צור-עוֹרֵב און זאבֿ
Zeevn un Tsur-Orev bai Orevn geharget hobn un Zeevn un Orevn
Ze'ev and Tzur Orev by Orev killed have and Ze'ev and Orev

האָבן זיי געהרגעט אין יעקבֿ-זאבֿ ; און זיי האָבן נאָכגעיאָגט
nochgeyogt hobn zei un Yaakov-Zeev in geharget zei hobn
pursued after have they and Yekev of Ze'ev in killed they have

מִדְיָן ; און די קעפּ פֿון עוֹרֵב און זאבֿ האָבן זיי געבראַכט צו
tsu gebracht zei hobn Zeevn un Orevn fun kep di un Midyan
to brought they have Ze'ev and Orev of heads the and Midyan

גדעונען פֿון יענער זײַט יַרדן .
Yarden zait yener fun Gideonen
Yarden side that of Gid'on

8 And the Ish Ephrayim said unto him, Why hast thou served us thus that thou calledst us not, when thou wentest to fight with Midyan? And they did criticize him sharply. 2 And he said unto them, What have I done now in comparison with you? Is not the gleaning of the grapes of Ephrayim tov *(better)* than the vintage of Avi'ezer? 3 Elohim hath delivered

ח

האָבן צו אים געזאָגט די מענער פֿון אפֿרים : וואָס
vos Efrayim fun mener di gezogt im tsu hobn
what Ephrayim of men the said him to have

פֿאַר אַ זאַך האָסטו אונדז דאָ געטאָן, אונדז נישט צו
tsu nisht undz geton do undz hostu zach a far
to not us done here us have you thing a for

רופֿן וועז דו ביסט געגאַנגען מלחמה האַלטן אַקעגן
akegn haltn milchome gegangen bist du ven rufn
against wage war having gone are you when call

מִדְיָן ? און זיי האָבן זיך שטאַרק געקריגט מיט אים.
im mit gekrigt shtark zich hobn zei un Midyan
him with contended strongly self have they and Midyan

ב האָט ער צו זיי געזאָגט: וואָס האָב איך אַצונד אויפֿגעטאָן אין
in oifgeton atsund ich hob vos gezogt zei tsu er hot
in have done now I have what said them to he has

פֿאַרגלייַך מיט אייַך? איז נישט דער נאָכקלייַב פֿון אפֿרים
Efrayim fun nochklaib der nisht iz aich mit farglaich
Ephrayim of after gather the not is you with comparison

בעסער ווי די וינטג פֿון אַבִיעֶזֶר ? ג אין אייער האַנט האָט
hot hant aier in Aviezer fun ointg di vi beser
has hand your in Avi'ezer of vintage the than better

אלקים געגעבן די האַרן פֿון מִדְיָן , עוֹרֵבן און זאבן , און
un Zeevn un Orevn Midyan fun harn di gegebn Elokim
and Ze'ev and Orev Midyan of lords the given G-d

into your hands the sarim of Midyan, Orev and Ze'ev; and what

וואָס האָב איך געקענט אויפֿטאָן אין פֿאַרגלײַך מיט אײַך?
aich mit farglaich in oifton gekent ich hob vos
you with comparison in accomplish able I have what

was I able to do in comparison with you? Then their anger was

האָט דענצמאָל אָפּגעלאָזט זייער כּעס פֿון אים, וועז ער האָט
hot er ven im fun kaas zeyer opgelozt dentsmol hot
has he when him from anger their left alone then has

abated toward him, when he had said that.

גערעדט די דאָזיקע רייד .
reid dozike di geredt
words this the spoken

[4] And Gid'on came to the Yarden, and passed over, he, and the three hundred haIsh that were with him, exhausted yet pursuing them. [5] And he said unto the Anshei Sukkot, Give, now, loaves of lechem unto the people that follow me; for they be exhausted, and I am pursuing after Zevach and Tzalmunna, melachim of Midyan.

[ד] און גדעון איז געקומען צום יַרדן , און איז
iz un Yarden tsum gekumen iz Gideon un
is and Yarden to having come is Gid'on and

אַריבערגעגאַנגען, ער און די דריי הונדערט מאַן וואָס מיט
mit vos man hundert drai di un er aribergegangen
with which men hundred three the and he crossed over

אים, פֿאַרשמאַכטע און פֿאַריאָגטע. [ה] און ער האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot er un faryogte un farshmachte im
to said has he and pursuing and faint him

די מענטשן פֿון סוכּות : גיט , איך בעט אײַך, לאַבנס ברויט
broit labns aich bet ich git Sukkot fun mentshn di
bread loaves you entreat I gives Sukkot of men the

פֿאַר דעם פֿאָלק וואָס הינטער מיר, וואָרעם זיי זײַנען
zainen zei vorem mir hinter vos folk dem far
are they for me in back of which people the for

פֿאַרשמאַכט, און איך יאָג נאָך זֶבַח און צלמונע די
di teslmune un Zevach noch yog ich un farshmacht
the Tzalmunna and Zevach after pursue I and exhausted

מלכים פֿון מִדְיָן .
Midyan fun mlochim
Midyan of kings

[6] And the sarei Sukkot said, Are the hands of Zevach and Tzalmunna now in thine yad, that we should give lechem unto thine tz'va *(army)*?

[ו] האָבן די האַרן פֿון סוכּות געזאָגט: איז די האַנט פֿון
fun hant di iz gezogt Sukkot fun harn di hobn
of hand the is said Sukkot of lords the have

זֶבַח און צלמונען אַצונד אין דײַן פֿויסט, אַז מיר
mir az foist dain in atsund teslmunen un Zevachn
we that fist your in already Tzalmunna and Zevach

זאָלן געבן דײַן חיל ברויט?
broit cheil dain gebn zoln
bread host your give should

[7] And Gid'on said, Therefore when Hashem hath delivered Zevach and Tzalmunna into mine yad, then I will tear your basar with the kotz *(thorns)* of the midbar and with briers.

[ז] האָט גדעון געזאָגט: דערפֿאַר אַז ה׳ וועט
vet Hashem az derfar gezogt Gideon hot
will Hashem when for the reason said Gid'on has

געבן זֶבַח און צלמונען אין מײַן האַנט, וועל איך
ich vel hant main in teslmunen un Zevachn gebn
I will hand my in Tzalmunna and Zevach give

דרעשן אײַער לײַב מיט דערנער פֿון מדבר און מיט
mit un midber fun derner mit laib aier dreshn
with and wilderness of thorns with body your thresh

שטעכיקע ריטער.
riter shtechike
rods thorny

ח און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון דאָרטן קיין פּנואל , און
un Penuel kein dortn fun aroifgegangen iz er un
and Penuel to there from having gone up is he and

האָט צו זיי גערעדט דעסט גלייַכן ; האָבן אים די מענטשן
mentshn di im hobn glaichn dest geredt zei tsu hot
men the him have same in the spoken them to has

פֿון פּנואל געענטפֿערט אַזוי ווי די מענטשן פֿון סוכּות האָבן
hobn Sukkot fun mentshn di vi azoi geentfert Penuel fun
have Sukkot of men the as so answered Penuel of

געענטפֿערט.
geentfert
answered

8 And he went up from there to Penuel, and spoke unto them likewise; and the Anshei Penuel answered him as the men of Sukkot had answered him.

ט האָט ער געזאָגט אויך צו די מענטשן פֿון פּנואל , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Penuel fun mentshn di tsu oich gezogt er hot
say to so Penuel of men the to also said he has

אַז איך וועל זיך אומקערן בשלום , וועל איך צעברעכן דעם דאָזיקן
dozikn dem tsebrechn ich vel besholem umkeren zich vel ich az
this the tear down I will in peace return self will I when

טורעם.
turem
tower

9 And he spoke also unto the Anshei Penuel, saying, When I come again in shalom, I will break down this migdal.

י און זֶבַח און צלמונע זיַינען געווען אין קַרקור , און
un kerkur in geven zainen teslmune un Zevach un
and Karkor in having been are Tzalmunna and Zevach and

זייער חיל מיט זיי , אַרום פֿופֿצן טויזנט , אַלע וואָס זיַינען
zainen vos ale toiznt fuftsn arum zei mit cheil zeyer
are which all thousand fifteen round them with host their

געבליבן פֿון דעם גאַנצן חיל פֿון די קינדער פֿון מזרח ; און
un mizrech fun kinder di fun cheil gantsn dem fun geblibn
and east of children the of host entire the from remain

די געפֿאַלענע זיַינען געווען הונדערט און צוואַנציק טויזנט
toiznt tsvantsik un hundert geven zainen gefalene di
thousand twenty and hundred having been are fallen ones the

מאַן וואָס האָבן געצויגן אַ שווערד.
shverd a getsoign hobn vos man
sword a drew have which men

10 Now Zevach and Tzalmunna were in Karkor, and their machaneh with them, about 15,000, all that were left of all the machaneh of the Bnei Kedem; for there fell a 120,000 Ish that drew the cherev.

יא און גדעון איז אַרויפֿגעגאַנגען דורך די ווינער אין
in voiner di durch aroifgegangen iz Gideon un
in dwellers the by way of having gone up is Gid'on and

געצעלטן, אין מזרח פֿון נוֹבַח און יָגבהָה , און האָט געשלאָגן
geshlogn hot un Yogbehah un Novach fun mizrech in getseltn
struck has and Yogbehah and Novach of east in tents

דעם חיל , בעת דער חיל האָט זיך געשפּירט זיכער . יב אָבער זֶבַח
Zevach ober zicher geshpirt zich hot cheil der beeis cheil dem
Zevach but secure felt self has host the while host the

און צלמונע זיַינען אַנטלאָפֿן, און ער האָט זיי נאָכגעיאָגט ;
un antlofn zainen teslmune un nochgeyogt zei hot er un
and fled are Tzalmunna and pursued after them has he

און ער האָט געכאַפּט די צוויי מלכים פֿון מִדיָן , זֶבַח און
un Zevachn Midyan fun mlochim tsvei di gechapt hot er un
and Zevach Midyan of kings two the caught has he and

צלמונען , און דעם גאַנצן חיל האָט ער צעשראָקן.
tseshrokn er hot cheil gantsn dem un teslmunen
terrified he has host entire the and Tzalmunna

11 And Gid'on went up by the derech of them that dwelt in ohalim on the east of Novach and Yogbehah, and struck down the machaneh; for the machaneh was unsuspecting, thinking themselves secure.
12 And when Zevach and Tzalmunna fled, he pursued after them, and took the two melachim of Midyan, Zevach and Tzalmunna, and did rout all the machaneh.

13 And Gid'on ben Yoash returned from milchamah by the Cheres Pass,
14 And caught a na'ar of the Anshei Sukkot, and inquired of him; and he wrote down for him the sarim of Sukkot, and the zekenim thereof, even threescore and seventeen ish.
15 And he came unto the Anshei Sukkot, and said, Hinei, Zevach and Tzalmunna, with whom ye did upbraid me, saying, Are the hands of Zevach and Tzalmunna now in thine yad, that we should give lechem unto thy anashim that are exhausted?
16 And he took the zekenim of the Ir, kotz of the midbar and briers, and with them he taught the Anashim of Sukkot. 17 And he pulled down the migdal of Penuel, and put to death the Anshei HaIr.
18 Then said he unto Zevach and Tzalmunna, What manner of men were they whom ye slaughtered at Tavor? And they answered, As thou art, so were they; each one with the bearing of Bnei HaMelech. 19 And he

יג און גדעון דער זון פֿון יוֹאָשן האָט זיך אומגעקערט פֿון
fun umgekert zich hot Yoashn fun zun der Gideon un
from returned self has Yoash of son the Gid'on and

יד דער מלחמה , פֿון דעם אַרויפֿגאַנג פֿון חֶרס . און ער האָט
hot er un Cheres fun aroifgang dem fun milchome der
has he and Cheres of ascent the of battle the

אָנגעכאַפּט אַ יונגן מאַן פֿון די מענטשן פֿון סוכּות , און האָט אים
im hot un Sukkot fun mentshn di fun man yungn a ongechapt
him has and Sukkot of men the from man young a seized

אויסגעפֿרעגט; און ער האָט אים אויפֿגעשריבן די האַרן פֿון סוכּות , און
un Sukkot fun harn di oifgeshribn im hot er un oisfgefregt
and Sukkot of lords the written him has he and interrogated

טו אירע עלטסטע, זיבן און זיבעציק מאַן . און ער איז געקומען צו
tsu gekumen iz er un man zibetsik un zibn eltste ire
to having come is he and men seventy and seven elders its

די מענטשן פֿון סוכּות , און האָט געזאָגט: אָט זײַנען זֶבַח און
un Zevach zainen ot gezogt hot un Sukkot fun mentshn di
and Zevach are behold said has and Sukkot of men the

צלמונע , וואָס איר האָט געשפּעט פֿון מיר, אַזוי צו זאָגן: איז די
di iz zogn tsu azoi mir fun geshpet hot ir vos teslmune
the is say to so me of mocked have you which Tzalmunna

האַנט פֿון זֶבַח און צלמונען אַצונד אין דײַן פֿויסט, אַז מיר
mir az foist dain in atsund teslmunen un Zevachn fun hant
we that fist your in already Tzalmunna and Zevach of hand

זאָלן געבן דײַנע פֿאַרשמאַכטע מענטשן ברויט?
broit mentshn farshmachte daine gebn zoln
bread men faint your give should

טז און ער האָט געזומען די עלטסטע פֿון שטאָט, און
un shtot fun eltste di genumen hot er un
and city of elders the taken has he and

דערנער פֿון מדבר און שטעכיקע ריטער, און האָט
hot un riter shtechike un midber fun derner
has and rods thorny and wilderness of thorns

אָנגעלערנט מיט זיי די מענטשן פֿון סוכּות . יז און דעם
dem un Sukkot fun mentshn di zei mit ongelernt
the and Sukkot of men the them with taught

טורעם פֿון פּנואל האָט ער צעבראָכן , און האָט געהרגעט
geharget hot un tsebrochn er hot Penuel fun turem
killed has and broke down he has Penuel of tower

די מענטשן פֿון שטאָט.
shtot fun mentshn di
city of men the

יח און ער האָט געזאָגט צו זֶבַח און צלמונען : ווי אַזוי זײַנען
zainen azoi vi teslmunen un Zevachn tsu gezogt hot er un
are so as Tzalmunna and Zevach to said has he and

געווען די מענטשן וואָס איר האָט געהרגעט אין תָּבוֹר ? האָבן
hobn Tavor in geharget hot ir vos mentshn di geven
have Tavor in killed have you which men the having been

זיי געזאָגט: אַזוי ווי דו , אַזוי זיי ; איין; אַזוי ווי די געשטאַלט פֿון
fun geshtalt di vi azoi ein zei azoi du vi azoi gezogt zei
of form the as so one them so you as so said they

יט האָט ער געזאָגט: מײַנע ברידער , די זין פֿון מײַן . בנֵי-מלכים
main fun zin di brider maine gezogt er hot benei-mlochim
my of sons the brothers my said he has sons of kings

said, They were my brethren, even the Bnei Immi; as Hashem liveth, if ye had saved them alive, I should not have put you to death. [20] And he said unto Yeter his bechor, Up, and slay them. But the na'ar *(youth)* drew not his cherev; for he feared, because he was yet a na'ar. [21] Then Zevach and Tzalmunna said, Rise thou, and fall upon us; for as the ish is, so is his gevurah. And Gid'on arose, and put to death Zevach and Tzalmunna, and took away the ornaments that were on their camels' necks.

[22] Then the Ish Yisroel said unto Gid'on, Rule thou over us, both thou, and thy ben, and the ben of thy ben also; for thou hast delivered us from the yad Midyan. [23] And Gid'on said unto them, I will not rule over you, neither shall beni rule over you; Hashem shall rule over you. [24] And Gid'on said unto them, I would desire a request of you, that ye would give me every ish the nezem *(earring)* of his booty — for they had nizmei zahav *(gold earrings)*, because they were Yishm'elim. [25] And they answered, We will willingly give them. And they spread out a simlah

מוטער , זײַנען דאָס געווען . אַזוי ווי ה לעבט, ווען איר
ir ven lebt Hashem vi azoi geven dos zainen muter
you when lives Hashem as so having been this are mother

ווּאָלט זיי געלאָזט לעבן, ווּאָלט איך אײַך נישט געהרגעט! כ און ער האָט
hot er un geharget nisht aich ich volt lebn gelozt zei volt
has he and killed not you I would live allowed them would

געזאָגט צו יֶתֶר זײַן בכוֹר : שטיי אויף, הרגע זיי . אָבער דער
der ober zei herge oif shtei bechor zain Yeter tsu gezogt
the but them kill up stand firstborn his Yeter to said

יונג האָט נישט אַרויסגעצויגן זײַן שוווערד, ווארעם ער האָט מורא
moire hot er vorem shverd zain aroisgetsoign nisht hot yung
fear has he for sword his drawn out not has young man

געהאַט, ווײַל ער איז נאָך געווען יונג . כא האָט געזאָגט זֶבַח און
un Zevach gezogt hot yung geven noch iz er vail gehat
and Zevach said has young having been yet is he for had

צלמונע : שטיי דו אויף און דערשלאָג אונדז, ווארעם ווי דער מאַן, אַזוי
azoi man der vi vorem undz dershlog un oif du shtei teslmune
so man the as for us kill and up you stand Tzalmunna

זײַן גבורה . איז גדעון אויפֿגעשטאַנען, און האָט געהרגעט זֶבַח און
un Zevachn geharget hot un oifgeshtanen Gideon iz gevure zain
and Zevach killed has and arose Gid'on is strength his

צלמונען . און ער האָט אַראָפּגענומען די לבֿנהלעך
di aropgenumen hot er un teslmunen levonelech
the removed has he and Tzalmunna crescent-shaped ornaments

ווּאָס אויף די העלדזער פֿון זייערע קעמלען.
kemlen zeyere fun heldzer di oif vos
camels their of necks the on which

כב און די מענער פֿון ישׂראל האָבן געזאָגט צו גדעונען : געוועלטיק איבער
iber geveltik Gideonen tsu gezogt hobn Yisroel fun mener di un
over rule Gid'on to said have Yisroel of men the and

אונדז, אי דו , אי דײַן זון , ווארעם דו האָסט אונדז
undz host du vorem zun zuns dain i zun dain i du i undz
us have you for son son's your and son your and you and us

געהאָלפֿן פֿון דער האַנט פֿון מדין . כג האָט גדעון צו זיי געזאָגט: נישט
nisht gezogt zei tsu Gideon hot Midyan fun hant der fun geholfn
not said them to Gid'on has Midyan of hand the from saved

איך וועל געוועלטיקן איבער אײַך, און נישט מײַן זון וועט געוועלטיקן איבער
iber geveltikn vet zun main nisht un aich iber geveltikn vel ich
over rule will son my not and you over rule will I

אײַך; ה וועט געוועלטיקן איבער אײַך. כד און גדעון האָט צו זיי
zei tsu hot Gideon un aich iber geveltikn vet Hashem aich
them to has Gid'on and you over rule will Hashem you

געזאָגט: איך וועל בעטן פֿון אײַך אַ בקשה : גיט מיר איטלעכער אַ נאָזרינג
nozring a itlecher mir git bakoshe a aich fun betn vel ich gezogt
nose ring a each me give request a you of ask will I said

פֿון זײַן רויב . ווארעם זיי האָבן געהאַט גילדערנע נאָזרינגען , ווײַל זיי
zei vail nozringen gilderne gehat hobn zei vorem roib zain fun
they for nose rings golden had have they for plunder his of

זײַנען געווען ישׁמעאלים . כה האָבן זיי געזאָגט: אַוודאי וועלן
veln avdi gezogt zei hobn Yishmaelim geven zainen
will without a doubt said they have Yishm'elim having been are

מיר געבן. און זיי האָבן אויסגעשפרייט אַ טוך , און האָבן אַרײַנגעוואָרפֿן
araingevorfn hobn un tuch a oisgeshpreit hobn zei un gebn mir
thrown into have and cloth a spread out have they and give we

(upper garment), and did cast therein every ish the nezem of his booty. 26 And the weight of the nizmei hazahav that he requested was 1,700 (dinars) of zahav; beside ornaments, and pendants, and purple raiment that was on the melachim of Midyan, and apart from the chains that were about their camels' necks. 27 And Gid'on made an ephod thereof, and put it in his Ir, even in Ophrah; and kol Yisroel went there a-whoring after it; which thing became a mokesh (snare) unto Gid'on, and to his Bais.

28 Thus was Midyan subdued before the Bnei Yisroel, so that they lifted up their heads no more. And HaAretz was in quietness arba'im shanah in the days of Gid'on.

29 And Yeruba'al ben Yoash went and dwelt in his own bais. 30 And Gid'on had threescore and ten banim of his own; for he had many nashim. 31 And his pilegesh (concubine) that was in Shechem, she also bore him a ben, whose shem he called Avimelech. 32 And Gid'on ben Yoash died in a good old age, and was

אֲהִין איטלעכער אַ נאָזרינג פֿון זײַן רויב . כו און די וואָג פֿון די
ahin itlecher a nozring fun zain roib . un di vog fun di
there each a nose ring from his plunder . and the weight of the

גילדערנע נאָזרינגען וואָס ער האָט געבעטן , איז געווען טויזנט
gilderne nozringen vos er hot gebetn , iz geven toiznt
golden nose rings which he has entreated , is been a thousand

און זיבן הונדערט גאָלד, אַחוץ די לבֿנהלעך ,
un zibn hundert gold, achuts di levonelech ,
and seven hundred gold, aside from the crescent-shaped ornaments

די אוירינגען, און די פֿורפֿלקלײדער וואָס אויף די מלכים פֿון מִדְיָן ,
di oiringen un di purplkleider vos oif di mlochim fun Midyan ,
the earings and the purple clothing which on the melachim of Midyan ,

און אַחוץ די קייטלעך וואָס אויף די העלדזער פֿון זייערע קעמלען.
un achuts di keitlech vos oif di heldzer fun zeyere kemlen .
and aside from the necklaces which on the necks of their camels .

כז און גדעון האָט דערפֿון געמאַכט אַן אֵפֹוד , און האָט אים אַוועקגעשטעלט
un Gideon hot fun dem gemacht an ephod , un hot im avekgeshtelt
and Gideon has thereof made an ephod , and has it placed

אין זײַן שטאָט, אין עָפְרָה . און גאַנץ יִשְׂרָאֵל זײַנען פֿאַרפֿירט
in zain shtot, in Ofrah . un gants Yisroel zainen farfirt
in his city, in Ophrah . and all Yisroel are strayed after

געווען נאָך אים דאָרטן, און ער איז געווען גדעונען און זײַן
geven dortn un er iz geven Gideonen un zain
there and it has been is he and Gid'on his

הויז פֿאַר אַ שטרויכלונג .
hoiz far a shtroichlung .
house for a pitfall .

כח און מִדְיָן איז אונטערטעניק געוואָרן פֿאַר די קינדער פֿון
un Midyan iz untertenik gevorn far di kinder fun
and Midyan is humbled become before the children of

יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן מער נישט אויפֿגעהויבן זייער קאָפּ; און דאָס לאַנד
Yisroel , un zei hobn mer nisht oifgehoibn zeyer kop ; un dos land
Yisroel , and they have not more lifted up their head ; and the land

איז געווען רויק פֿערציק יאָר אין די טעג פֿון גדעונען .
iz geven ruik fertsik yor in di teg fun Gideonen .
is been rested forty years in the days of Gid'on .

כט און ירובעל דער זון פֿון יוֹאָשן איז אַוועקגעגאַנגען; און ער
un yerubel der zun fun Yoashn iz avekgegangen ; un er
and Yeruba'al the son of Yoash is went away ; and he

איז געזעסן אין זײַן הויז . ל און גדעון האָט געהאַט זיבעציק זין
iz gezesn in zain hoiz . un Gideon hot gehat zibetsik zin
is settled in his house . and Gid'on has had seventy sons

וואָס , וואָרעם ער האָט געהאַט אַ סך דיך , פֿון זײַנע אַרויס זײַנען
vos , vorem er hot gehat a sach dich , fun zain arois zainen
which , for he has had a many thigh , of his out are

וויַבער. לא און זײַן קעפּסווייב וואָס אין שכֶם , זי אויך האָט אים
vaiber . un zain kepsvaib vos in Shechem , zi oich hot im
wives . and his concubine which in Shechem , she also has him

געבאָרן אַ זון , און ער האָט געראָפֿן זײַן נאָמען אֲבִימֶלֶךְ . לב און
geborn a zun , un er hot gerufn zain nomen Avimelech . un
born a son , and he has called his name Avimelech . and

גדעון דער זון פֿון יוֹאָשן איז געשטאָרבן אין אַ גוטער עלטער, און איז
Gideon der zun fun Yoashn iz geshtorbn in a guter elter , un iz
Gid'on the son of Yoash is died in a good old age , and is

buried in the kever of Yoash his av, in Ophrah of the Aviezri.

בְאַגרָאבְן געווָארְן אין דעם קבֿר פֿון זיין פָאטער יוֹאָשן אין
in Yoashn foter zain fun keyver dem in gevorn bagrobn
in Yoash father his of tomb the in having become buried

עָפְּרָה פון די אַבִּיעזרער.
Aviezerer di fun Ofrah
Aviezri the of Ophrah

[33] And it came to pass, as soon as Gid'on was dead, that the Bnei Yisroel turned again, and went a-whoring after Ba'alim, and made Ba'al-Brit their elohim. [34] And the Bnei Yisroel remembered not Hashem Eloheihem, who had delivered them out of the hands of all their enemies on every side; [35] Neither showed they chesed to the Bais Yeruba'al, namely, Gid'on, according to all the tovah which he had showed unto Yisroel.

לג און עס איז געווען , ווי גדעון איז געשטאָרבן, אַזוי זיינען
zainen azoi geshtorbn iz Gideon vi geven iz es un
are thus died is Gid'on when having been is it and

די קינדער פון יִשְׂרָאֵל ווידער פַאַרפֿירט געווָארן נאָך
noch gevorn farfirt vider Yisroel fun kinder di
after having become strayed after again Yisroel of children the

די בַּעַל ג-טער, און זיי האָבן זיך געמאַכט בַּעַל-בְּרִית פַאַר אַ ג-ט.
G-t a far Baal-bris gemacht zich hobn zei un g-ter Baal di
G-d a for Ba'al-Brit made self have they and g-ds Ba'al the

לד און די קינדער פון יִשְׂרָאֵל האָבן נישט געדאַכט אָן ה
Hashem on gedacht nisht hobn Yisroel fun kinder di un
Hashem on remembered not have Yisroel of children the and

זייער ג-ט וואָס האָט זיי מציל געווען פון דער האַנט פון
fun hant der fun geven matsl zei hot vos G-t zeyer
of hand the of having been rescued them has which G-d their

אַלע זייערע פֿיַינט פון רונד אַרום. לה און זיי האָבן נישט
nisht hobn zei un arum rund fun faint zeyere ale
not have they and round around from enemies their all

געטאָן חֶסֶד מיט דעם הויז פון ירובעל-גדעונען , לויט
loit Yerubaal-Gideonen fun hoiz dem mit chesed geton
according to Yeruba'al-Gid'on of house the with kindness done

אַלעם גוטן וואָס ער האָט געטאָן מיט יִשְׂרָאֵל.
Yisroel mit geton hot er vos gutn alem
Yisroel with done has he which good all that is

9 And Avimelech ben Yeruba'al went to Shechem unto achei immo, and spoke with them, and with all the mishpakhat bais avi immo, saying, [2] Speak, now, in the ears of all the ba'alei Shechem, Which is better for you, either that all the Bnei Yeruba'al, which are threescore and ten persons, reign over you, or that one man reign over you? Remember also that I am your etzem *(bone)* and your basar *(flesh)*.

ט און אֲבִימֶלֶךְ דער זון פון ירובעלן איז געגאַנגען קיין
kein gegangen iz yerubeln fun zun der Avimelech un
to having gone is Yeruba'al of son the Avimelech and

שכֶם צו זיין מוטערס ברידער , און ער האָט גערעדט צו
tsu geredt hot er un brider muters zain tsu Shechem
to spoken has he and brothers mother's his to Shechem

זיי , און צו דער גאַנצער משפּחה פון דעם הויז פון זיין מוטערס
muters zain fun hoiz dem fun mishpoche gantser der tsu un zei
mother's his of house the of family entire the to and them

פַאטער, אַזוי זאָגן: ב רעד , איך בעט אייך, אין די אויערן פון אַלע
ale fun oiern di in aich bet ich red zogn tsu azoi foter
all of ears the in you entreat I speak say to so father

מענער פון שכֶם : וואָס איז אייך בעסער, צי איבער אייך זאָלן
zoln aich iber tsi beser aich iz vos Shechem fun mener
shall you over yes? no? better for you is what Shechem of men

געווָאלטיקן זיבעציק מאַן, אַלע זין פון ירובעלן , אָדער איבער אייך זאָל
zol aich iber oder yerubeln fun zin ale man zibetsik geveltikn
shall you over or Yeruba'al of sons all men seventy rule

געווָאלטיקן איין מאַן? אויך דאַרפֿט איר געדענקען , אַז אייַער ביין און
un bein aier az gedenken ir darft oich man ein geveltikn
and bone your that remember you need also man one rule

אייַער פֿלייש בין איך.
ich bin fleish aier
I am flesh your

[3] And the achei immo spoke of him in the ears of all the ba'alei Shechem all these words; and their lev inclined to follow Avimelech; for they said, He is acheinu.
[4] And they gave him 70 pieces of kesef out of the bais Ba'al-Brit, wherewith Avimelech hired morally empty and reckless persons, which followed him.
[5] And he went unto his bais avi at Ophrah, and slaughtered his brethren the Bnei Yeruba'al, being 70 persons, upon one even *(stone)*; notwithstanding yet Yotam the youngest ben Yeruba'al escaped; for he hid himself.

[6] And all the ba'alei Shechem gathered together, and all the Bais Millo, and went, and crowned Avimelech melech, by the great tree near the pillar that was in Shechem.

[7] And when they told it to Yotam, he went and stood on top of Mt Gerizim, lifted up his voice, cried out, and said unto them, Pay heed unto me, ye ba'alei Shechem, that Elohim may pay heed unto you. [8] The etzim *(trees)* went forth one

ג האָבן זײַן מוטערס בריידער געדענקט פֿון זײַנעטוועגן אין די אויערן
oiern di in zainetvegn fun geredt brider muters zain hobn
ears the in for his sake of spoken brothers mother's his have

פֿון אַלע מענער פֿון שכֶם אַלע די דאָזיקע ווערטער, און זייער
zeyer un verter dozike di ale Shechem fun mener ale fun
their and words these the all Shechem of men all of

האַרץ האָט זיך געניגט נאָך אֲבִימֶלֶךְ , ווארעם זיי האָבן געזאָגט:
gezogt hobn zei vorem Avimelechn noch geneigt zich hot harts
said have they for Abimelech after inclined self has heart

אונדזערער אַ ברודער איז ער. ד און זיי האָבן אים געגעבן זיבעציק
zibetsik gegebn im hobn zei un er iz bruder a undzerer
seventy given him have they and he is brother a ours

זילבערשטיק פֿון דעם הויז פֿון בַּעַל-בְּרִית, און אֲבִימֶלֶךְ האָט
hot Avimelech un Baal-bris fun hoiz dem fun zilbershtik
has Avimelech and Ba'al-Brit of house the from pieces of silver

דערמיט אָנגעדונגען נישטיקע און לויזע לײַט , און זיי זײַנען
zainen zei un lait loize un nishtike ongedungen dermit
are they and people loose and worthless hired therewith

געגאַנגען נאָך אים. ה און ער איז געקומען אין זײַן פֿאָטערס
foters zain in gekumen iz er un im noch gegangen
father's his in having come is he and him after having gone

הויז אין עָפְרָה , און האָט געהרגעט זיבעציק זײַנע ברידער, די זין פֿון
fun zin di brider zaine geharget hot un Ofrah in hoiz
of sons the brothers his killed has and Ophrah in house

ירובעלן , זיבעציק מאַן, אויף איין שטיין; נאָר יוֹתָם , דער יינגסטער זון
zun yingster der Yotam nor shtein ein oif man zibetsik yerubeln
son youngest the Yotam but stone one on men seventy Yeruba'al

פֿון ירובעלן איז געבליבן , ווײַל ער האָט זיך באַהאַלטן.
bahaltn zich hot er vail geblibn iz yerubeln fun
hidden self has he for remained is Yeruba'al of

ו און אַלע מענער פֿון שכֶם און גאַנץ בֵּית-מִלּוֹא האָבן זיך
zich hobn beit-milu gants un Shechem fun mener ale un
self have Bais Millo all and Shechem of men all and

אײַנגעזאַמלט, און זיי זײַנען געגאַנגען , און האָבן געמאַכט
gemacht hobn un gegangen zainen zei un aingezamlt
made have and having gone are they and gathered

אֲבִימֶלֶךְ פֿאַר אַ מלך ביים אייכנבוים פֿון דעם זײַלשטיין ווָאס
vos zailshtein dem fun eichnboim baim melech a far Avimelechn
which pillar stone the of terebinth at king a for Avimelech

אין שכֶם .
Shechem in
Shechem in

ז האָט מען אָנגעזאָגט יוֹתָמען , און ער איז געגאַנגען , און האָט
hot un gegangen iz er un Yotamen ongezogt men hot
has and having gone is he and Yotam told be has

זיך געשטעלט אויפֿן שפּיץ בארג גְּרִזִים , און ער האָט אויפֿגעהויבן
oifgehoibn hot er un Gerizim barg shpits oifn geshtelt zich
lifted up has he and Gerizim mount top on stood self

זײַן קול און גערופֿן, און האָט זיי געזאָגט: הערט מיר צו , מענער
mener tsu mir hert gezogt zei hot un gerufn un kol zain
men to me pay heed said them has and called and voice his

פֿון שכֶם , און אלקים וועט אײַך צוהערן : ח געגאַנגען זײַנען
zainen gegangen tsuhern aich vet Elokim un Shechem fun
are having gone pay heed you will G-d and Shechem of

day to anoint a melech over them; and they said unto the zayit *(olive tree)*, Reign thou over us. [9] But the zayit said unto them, Should I leave my oil, wherewith by me they honor Elohim and anashim, and go to be promoted over the etzim? [10] And the etzim *(trees)* said to the te'enah *(fig tree)*, Come thou, and reign over us.

[11] But the te'enah said unto them, Should I forsake my sweetness, and my good fruit, and go to be promoted over the etzim *(trees)*? [12] Then said the etzim *(trees)* unto the gefen, Come thou, and reign over us. [13] And the gefen said unto them, Should I leave my tirosh, which cheereth Elohim and anashim, and go to be promoted over the etzim? [14] Then said all the etzim *(trees)* unto the thornbush, Come thou, and reign over us. [15] And the thornbush said unto the etzim *(trees)*, If b'emes ye anoint me melech over you, then come and take refuge in my tzel *(shade)*: and if not, let eish come out of the thornbush, and devour the cedars of the Levanon.

[16] Now therefore, if ye have done b'emes and in good faith, in that ye have made Avimelech melech, and

געגאַנגען די ביימער צו זאַלבן אַ מלך איבער זיך , און זיי
zei un zich iber melech a zalbn tsu beimer di gegangen
they and self over king a anoint to trees the having gone

האָבן געזאָגט צום איילבערטבוים: קיניג איבער אונדז. ט האָט דער
der hot undz iber kinig eilbertboim tsum gezogt hobn
the has us over be king olive tree to said have

איילבערטבוים צו זיי געזאָגט: זאָל איך אויפֿגעבן מײַן פֿעטקייט, וואָס
vos fetkeit main oifgebn ich zol gezogt zei tsu eilbertboim
which fat my give up I shall said them to olive tree

מיט איר טוט מען כּבֿוד אלקים און לײַט , און גיין זיך וויגן איבער
iber vign zich gein un lait un Elokim koved men tut ir mit
over sway self go and people and G-d honor be do you with

די ביימער? י האָבן די ביימער געזאָגט צום פֿײַגנבוים : קום דו ,
du kum faignboim tsum gezogt beimer di hobn beimer di
you come fig trees to said trees the have trees the

קיניג איבער אונדז.
undz iber kinig
us over be king

יא האָט דער פֿײַגנבוים צו זיי געזאָגט: זאָל איך אויפֿגעבן מײַן
main oifgebn ich zol gezogt zei tsu faignboim der hot
my give up I shall said them to fig tree the has

זיסקייט און מײַן גוטע פֿרוכט, און גיין זיך וויגן איבער די ביימער?
beimer di iber vign zich gein un frucht gute main un ziskeit
trees the over sway self go and fruit good my and sweetness

יב האָבן די ביימער געזאָגט צום ווײַנשטאָק: קום דו , קיניג איבער
iber kinig du kum vainshtok tsum gezogt beimer di hobn
over be king you come vine to said trees the have

אונדז. יג האָט דער ווײַנשטאָק צו זיי געזאָגט: זאָל איך אויפֿגעבן מײַן
main oifgebn ich zol gezogt zei tsu vainshtok der hot undz
my give up I shall said them to vine the has us

ווײַן וואָס דערפֿרייט אלקים און לײַט , און גיין זיך וויגן איבער די
di iber vign zich gein un lait un Elokim derfreit vos vain
the over sway self go and people and G-d gladdens which wine

ביימער? יד האָבן אַלע ביימער געזאָגט צום דאָרן : קום דו , קיניג
kinig du kum dorn tsum gezogt beimer ale hobn beimer
be king you come thornbush to said trees all have trees

איבער אונדז. טו האָט דער דאָרן געזאָגט צו די ביימער: אויב איר ווילט
vilt ir oib beimer di tsu gezogt dorn der hot undz iber
will you if trees the to said thornbush the has us over

מיך אין דער אמת זאַלבן פֿאַר אַ מלך איבער אײַך, קומט און שיצט
shitst un kumt aich iber melech a far zalbn emes der in mich
protect and come you over king a for anoint truth the in me

אײַך אין מײַן שאָטן ; און אויב נישט, זאָל אַרויסגיין אַ פֿײַער פֿון דעם
dem fun faier a aroisgein zol nisht oib un shotn main in aich
the from fire a go out shall not if and shadow my in you

דאָרן , און פֿאַרצערן די צעדערן פֿון לבֿנון .
Levanon fun tsedern di fartseren un dorn
Levanon of cedar trees the devour and thornbush

טז און אַצונד , אויב איר האָט זיך מיט אמת און מיט ערלעכקייט
erlechkeit mit un emes mit zich hot ir oib atsund un
integrity with and true with self have you if now and

באַגאַנגען , וואָס איר האָט געמאַכט אַבֿימֶלֶכן פֿאַר אַ מלך , און
un melech a far Avimelechn gemacht hot ir vos bagangen
and king a for Avimelech made have you which committed

אויב איר האָט געטאָן גוטס מיט ירובעלן און מיט זײַן הויז , און
un hoiz zain mit un yerubeln mit guts geton hot ir oib
and house his with and Yeruba'al with good done have you if

אויב איר האָט אים געטאָן לויט דעם פַֿארדינסט
fardinst dem loit geton im hot ir oib
praiseworthy services the according to done him have you if

פֿון זײַנע הענט – יז ווָאָרעם מײַן פַֿאָטער האָט מלחמה געהאַלטן
gehaltn milchome hot foter main vorem hent zaine fun
waged war has father my for hands his of

פַֿאַר אײַך, און האָט אַוועקגעוואָרפֿן זײַן לעבן, און אײַך מציל
matsl aich un lebn zain avekgevorfen hot un aich far
rescued you and life his cast off has and you for

געווען פֿון דער האַנט פֿון מִדְיָן ; יח און איר זײַט הײַנט
haint zait ir un Midyan fun hant der fun geven
today are you and Midyan of hand the of having been

אויפֿגעשטאַנען אויף מײַן פַֿאָטערס הויז , און האָט געהרגעט
geharget hot un hoiz foters main oif oifgeshtanen
killed has and house father's my against arose

זײַנע זין , זיבעציק מאַן, אויף איין שטיין, און געמאַכט אַבִימֶלֶך
Avimelech gemacht un shtein ein oif man zibetsik zin zaine
Avimelech made and stone one on men seventy sons his

דעם זון פֿון זײַן דינסט פַֿאַר אַ מלך איבער די מענער
mener di iber melech a far dinst zain fun zun dem
men the over king a for female slave his of son the

פֿון שכֶם , ווײַל ער איז אײַער ברודער – יט איז, אויב איר האָט
hot ir oib iz bruder aier iz er vail Shechem fun
has you if is brother your is he because Shechem of

זיך מיט אמת און מיט ערלעכקייט באַגאַנגען מיט ירובעלן און
un yerubeln mit bagangen erlechkeit mit un emes mit zich
and Yeruba'al with committed integrity with and truth with self

מיט זײַן הויז הײַנטיקן טאָג, פֿרייט זיך מיט אַבִימֶלֶכן , און
un Avimelechn mit zich freit tog haintikn hoiz zain mit
and Avimelech with self rejoice day this very house his with

זאָל ער זיך פֿרייען מיט אײַך. כ אויב אָבער נישט, זאָל אַרויסגיין אַ
a aroisgein zol nisht ober oib aich mit freyen zich er zol
a go out let not but if you with rejoice self he shall

פֿײַער פֿון אַבִימֶלֶכן , און פַֿארצערן די מענער פֿון שכֶם און
un Shechem fun mener di fartseren un Avimelechn fun faier
and Shechem of men the devour and Avimelech from fire

בֵּית-מִלוא; און זאָל אַרויסגיין אַ פֿײַער פֿון די מענער פֿון שכֶם
Shechem fun mener di fun faier a aroisgein zol un beit-milu
Shechem of men the from fire a go out shall and Bais Millo

און בֵּית-מִלוא, און פַֿארצערן אַבִימֶלֶכן .
Avimelechn fartseren un beit-milu un
Avimelech devour and Bais Millo and

כא און יוֹתָם איז אַנטרונען געוואָרן ; און ער איז
iz er un gevorn antrunen iz Yotam un
is he and having become escaped is Yotam and

אַנטלאָפֿן און איז אַוועק קיין באֵר, און איז דאָרטן געזעסן
gezesn dortn iz un Beer kein avek iz un antlofn
settled there is and Be'er to away is and fled

פֿון וועגן זײַן ברודער אַבִימֶלֶכן .
Avimelechn bruder zain vegen fun
Abimelech brother his concerning of

if ye have dealt tovah with Yeruba'al and his bais, and have done unto him according to the deserving of his hands — [17] For avi fought for you, and risked his nefesh, and delivered you out of the yad Midyan; [18] And ye are risen up against bais avi this day, and have slain his banim, threescore and ten persons, upon one even *(stone)*, and have made Avimelech, ben amah *(son of his slave girl)*, melech over the ba'alei Shechem, because he is your brother — [19] If ye then have dealt b'emes and in good faith with Yeruba'al and with his bais this day, then rejoice ye in Avimelech, and let him also rejoice in you; [20] But if not, let eish come out from Avimelech, and devour the ba'alei Shechem, and the Bais Millo; and let eish come out from the ba'alei Shechem, and from the Bais Millo, and devour Avimelech.

[21] And Yotam ran away, and escaped, and went to Be'er, and dwelt there, for fear of Avimelech his brother.

כב און אֲבִימֶלֶךְ האָט געהערשט איבער ישְׂרָאֵל דריַי יאָר .
yor drai Yisroel iber gehersht hot Avimelech un
years three Yisroel over ruled has Avimelech and

כג אָבער אלקים האָט אָנגעשיקט אַ בייז גײַסט צווישן אֲבִימֶלֶךְ
Avimelechn tsvishn gaist beiz a ongeshikt hot Elokim ober
Avimelech between spirit evil an sent has G-d but

און צווישן די מענער פֿון שְׁכֶם , און די מענער פֿון שְׁכֶם
Shechem fun mener di un Shechem fun mener di tsvishn un
Shechem of men the and Shechem of men the between and

כד האָבן געפֿעלשט אָן אֲבִימֶלֶךְ . – כּדי דאָס אומרעכט
umrecht dos kedei Avimelechn on gefelsht hobn
injustice this so that Avimelech on been unfaithful have

אַקעגן די זיבעציק זין פֿון ירובעלן זאָל אויסגיין, און זייער בלוט
blut zeyer un oisgein zol yerubeln fun zin zibetsik di akegn
blood their and go out shall Yeruba'al of sons seventy the against

אַרויפֿצוטאָן , אויף זייער ברודער אֲבִימֶלֶךְ וואָס האָט
hot vos Avimelechn bruder zeyer oif aroiftsuton
has which Avimelech brother their on would be placed upon

זיי געהרגעט , און אויף די מענער פֿון שְׁכֶם וואָס האָבן
hobn vos Shechem fun mener di oif un geharget zei
have which Shechem of men the upon and murdered them

געשטאַרקט זײַנע הענט צו הרגען זײַנע ברידער . – כה און די
di un brider zaine hargen tsu hent zaine geshtarkt
the and brothers his murder to hands his strengthened

מענער פֿון שְׁכֶם האָבן געשטעלט לויערער אויף אים, אויף די
di oif im oif loierer geshtelt hobn Shechem fun mener
the on him on lie in wait stood have Shechem of men

שפּיצן בערג , און זיי האָבן באַרויבט איטלעכן וואָס איז
iz vos itlechn baroibt hobn zei un berg shpitsn
is which each despoiled have they and mountains tops

פֿאַרבײַגעגאַנגען אויפֿן וועג ; און עס איז דערציילט געוואָרן
gevorn dertseilt iz es un veg oifn farbaigegangen
having become told is it and road on passing by

אֲבִימֶלֶךְ .
Avimelechn
Avimelech

כו און גָּעַל דער זון פֿון עבֿדן איז געקומען מיט זײַנע ברידער ,
brider zaine mit gekumen iz Evedn fun zun der Gaal un
brothers his with having come is Eved of son the Gaal and

און זיי זײַנען אַריבער אין שְׁכֶם . און די מענער פֿון
fun mener di un Shechem in ariber zainen zei un
of men the and Shechem into crossed over are they and

שְׁכֶם האָבן זיך אײַנגעגלויבט אין אים. כז און זיי זײַנען
zainen zei un im in aingegloibt zich hobn Shechem
are they and him in trust implicitly self have Shechem

אַרויסגעגאַנגען אין פֿעלד, און האָבן געהאַרבסט זייערע ווײַנגערטנער
vaingertner zeyere geharbst hobn un feld in aroisgegangen
vineyards their harvested have and field in having come out

און צוטרעטן , און געמאַכט אַ יום-טובֿ , און זיי זײַנען
zainen zei un yom-tov a gemacht un tsutreten un
are they and festival a made and trample underfoot and

געגאַנגען אין הויז פֿון זייער ג-ט, און האָבן געגעסן און געטרונקען,
getrunken un gegesn hobn un G-t zeyer fun hoiz in gegangen
drank and eaten have and G-d their of house in having gone

22 When Avimelech had reigned shalosh shanim over Yisroel, 23 Then Elohim sent a ruach ra'ah between Avimelech and the ba'alei Shechem; and the ba'alei Shechem dealt treacherously with Avimelech; 24 That the chamas done to the 70 Bnei Yeruba'al might come, and their dahm be laid upon Avimelech their brother, which slaughtered them; and upon the ba'alei Shechem, which aided him in the slaughter of his brethren. 25 And the ba'alei Shechem set ambushers in wait for him on top of the hills, and they robbed all that passed along that derech by them; and it was told Avimelech.

26 And Gaal ben Eved came with his achim, went over to Shechem; the ba'alei Shechem put their confidence in him. 27 And they went out into the sadeh, and gathered their kramim, and trode the grapes, and made merry, and went into the bais eloheihem, and did eat and drink, and cursed Avimelech. 28 And

Gaal ben Eved said, Who is Avimelech, and who is Shechem, that we should serve him? Is not he ben Yeruba'al? And Zevul his pakid? Serve the anshei Chamor avi Shechem. For why should we serve him? 29 O that this people were under my yad! Then would I remove Avimelech. And he said to Avimelech, Gather thine tze'va *(army)*, and come out!

30 And when Zevul the sar of the Ir heard the words of Gaal ben Eved, his anger was kindled. 31 And he sent malachim unto Avimelech covertly, saying, Hinei, Gaal ben Eved and his brethren have come to Shechem; and, hinei, they incite the Ir against thee. 32 Now therefore go up by lailah, thou and the people with thee, and lie in wait in the sadeh: 33 And it shall be, that in the boker, as soon as the shemesh is up, thou shalt rise early, and set upon the Ir; and, hinei, when he and the people with him come out against thee, then mayest thou do to them just as thy hand finds to do.

כח אוּן געשָׂאלטן אַבִּימֶלֶךְ . אוּן וועַר דער זוּן פוֹן עֵבֶד האָט געזאָגט׃
gezogt hot Evedn fun zun der Gaal un Avimelechn gesholtn un
said has Eved of son the Gaal and Avimelech cursed and

וועַר איז אַבִּימֶלֶךְ , אוּן וועַר איז שְׁכֶם , אַז מיר זאָלן אים דינען ?
dinen im zoln mir az Shechem iz ver un Avimelech iz ver
serve him shall we that Shechem is who and Avimelech is who

איז ער נישט דער זוּן פוֹן ירובעלן , אוּן זבוּל זיַין אויפזעהער? דינט
dint oifzeer zain Zevul un yerubeln fun zun der nisht er iz
serve officer his Zevul and Yeruba'al of son the not he is

מענטשן פוֹן חֲמוֹר דעם פאָטער פוֹן שְׁכֶם ; אָבער פַאַר וואָס זאָלן
zoln vos far ober Shechem fun foter dem Chamor fun mentshn
shall what for but Shechem of father the Chamor of men

מיר אים דינען ? כט אוּן הלוואַי גיט וועַר דאָס דאָזיקע פאָלק אין מיַין
main in folk dozike dos ver git halevay un dinen im mir
my in people this the who gives o that and serve him we

האַנט, איך וואָלט שוין אָפּגעשאַפט אַבִּימֶלֶךְ . אוּן ער האָט געלאָזט
gelozt hot er un Avimelechn opgeshaft shoin volt ich hant
let has he and Avimelech removed already would I hand

זאָגן אַבִּימֶלֶךְ : מער דיַין חיל , אוּן קום אַרויס.
arois kum un cheil dain mer Avimelechn zogn
out come and host your increase Avimelech say

ל אוּן זבוּל דער האַר פוֹן שטאָט האָט געהערט די וועַרטער פוֹן
fun verter di gehert hot shtot fun har der Zevul un
of words the heard has city of master the Zevul and

גַּעַל דעם זוּן פוֹן עֵבֶד , אוּן זיַין צאָרן האָט געגרימט. לא אוּן ער
er un gegrimt hot tsorn zain un Evedn fun zun dem Gaal
he and kindled has anger his and Eved of son the Gaal

האָט געשיקט שלוחים צו אַבִּימֶלֶךְ אַז קיינער זאָל נישט
nisht zol keiner az Avimelechn tsu shluchim geshikt hot
not shall anyone that Avimelech to messengers sent had

וויסן , אַזוי צו זאָגן : זע , גַּעַל דער זוּן פוֹן עֵבֶד אוּן זיַינע
zaine un Evedn fun zun der Gaal ze zogn tsu azoi visen
his and Eved of son the Gaal behold say to so know

ברידער זיַינען געקומען קיין שְׁכֶם , אוּן אָט העצן זיי
zei hetsn ot un Shechem kein gekumen zainen brider
they inciting behold and Shechem to having come are brothers

די שטאָט אויף דיר . לב אוּן אַצונד , שטיי אויף ביַי נאַכט, דו
du nacht bai oif shtei atsund un dir oif shtot di
you night by up stand now and you(SG) against city the

אוּן דאָס פאָלק וואָס מיט דיר , אוּן לויער אין פעלד.
feld in loier un dir mit vos folk dos un
field in set an ambush and you(SG) with which people this and

לג אוּן עס וועט זיַין אין דער פרי , ווי די זון גייט אויף, אַזוי
azoi oif geit zun di vi peire der in zain vet es un
so up goes sun the when morning the in be will it and

זאָלסטו דיך פעדערן , אוּן זיך אַ לאָז טאָן אויף דער שטאָט;
shtot der oif ton loz a zich un federn dich zolstu
city the on do let a self and arise early you(SG) shall you

אוּן אָט ווי ער האָט דאָס פאָלק וואָס מיט אים גייען אַרויס צו
tsu arois geyen im mit vos folk dos un er vi ot un
toward out go him with which people the and he as behold and

דיר , אַזוי זאָלסטו טאָן צו אים ווי דיַין האַנט וועט קענען .
kenen vet hant dain vi im tsu ton zolstu azoi dir
able to will hand your as him to do shall you so you(SG)

לד איז אויפגעשטאַנען אֲבִימֶלֶךְ און דאָס גאַנצע פֹּאָלק וואָס מיט
mit vos folk gantse dos un Avimelech oifgeshtanen iz
with which people entire this and Avimelech arose is

אים ביי נאַכט, און זיי האָבן געלויערט אויף שכֶם אין פִּיר
fir in Shechem oif geloyert hobn zei un nacht bai im
four in Shechem on set an ambush have they and night by him

מחנות . לה און ווי גַּעַל דער זון פֹּון עבֶדן איז אַרויסגעגאַנגען , און
un aroisgegangen iz Evedn fun zun der Gaal vi un machnus
and having come out is Ved of son the Gaal as and legions

האָט זיך געשטעלט אין איינגאַנג פֹּון שטאָטטויער, אַזוי איז אויפגעשטאַנען
oifgeshtanen iz azoi shtottoier fun aingang in geshtelt zich hot
arose is so city gate of entrance in stood self has

אֲבִימֶלֶךְ און דאָס פֹּאָלק וואָס מיט אים, פֹּון דער לויער . לו האָט
hot loier der fun im mit vos folk dos un Avimelech
has ambush the from him with which people this and Avimelech

גַּעַל דערזען דאָס פֹּאָלק , און ער האָט געזאָגט צו זבֻולן : זע , פֹּאָלק
folk ze Zevuln tsu gezogt hot er un folk dos derzen Gaal
people behold Zevul to said has he and people this seen Gaal

נידערט אַראָפּ פֹּון די שפּיצן בערג . האָט זבֻול צו אים
im tsu Zevul hot berg shpitsn di fun arop nidert
him to Zevul has the mountains tops the from down descend

געזאָגט: דעם שאָטן פֹּון די בערג זעסטו אַזוי ווי מענטשן .
mentshn vi azoi zestu berg di fun shotn dem gezogt
people as so do you see mountain the of shadow the said

לז האָט גַּעַל ווידער גערעדט און האָט געזאָגט: זע , פֹּאָלק נידערט
nidert folk ze gezogt hot un geredt vider Gaal hot
descend people behold said has and spoken again Gaal has

אַראָפּ פֹּון דעם נאָפּל פֹּון לאַנד, און איין מחנה קומט פֹּון דעם
dem fun kumt machne ein un land fun nopl dem fun arop
the from comes company one and land of navel the from down

וועג פֹּון אֵלוֹן-מעוננים . לח האָט זבֻול צו אים געזאָגט: היינט ווו איז
iz vu haint gezogt im tsu Zevul hot Elon-Meonenim fun veg
is where today said him to Zevul has Elon-Meonenim of way

דיין מויל וועז דו האָסט געזאָגט: ווער איז אֲבִימֶלֶךְ , אַז מיר זאָלן
zoln mir az Avimelech iz ver gezogt host du ven moil dain
shall we that Avimelech is who said have you when mouth your

אים דינען ? איז דאָס נישט דאָס פֹּאָלק וואָס דו האָסט עס פֿאַראַכט? גיי
gei faracht es host du vos folk dos nisht dos iz dinen im
go despised it have you which people the not this is serve him

אַדרבא אַרויס אַצונד , און האַלט מלחמה אַקעגן אים.
im akegn milchome halt un atsund arois adrabe
him against war wage and now out by all means

לט איז גַּעַל אַרויסגעגאַנגען פֹּאַרויס פֹּאַר די מענער פֹּון שכֶם ,
Shechem fun mener di far farois aroisgegangen Gaal iz
Shechem of men the before ahead of having come out Gaal is

און ער האָט מלחמה געהאַלטן אַקעגן אֲבִימֶלֶךְ . מ און אֲבִימֶלֶךְ
Avimelech un Avimelechn akegn gehaltn milchome hot er un
Avimelech and Avimelech against waged war has he and

האָט אים נאָכגעיאָגט , און ער איז פֹּון אים אַנטלאָפֿן; און עס זיינען
zainen es un antlofn im fun iz er un nochgeyogt im hot
are it and fled him from is he and pursued after him has

געפֿאַלן פֿיל דערשלאָגענע ביז צום איינגאַנג פֹּון טויער.
toier fun aingang tsum biz dershlogene fil gefaln
gate of entrance to till slain many fell

[34] And Avimelech rose up, and kol haAm that were with him, by lailah, and they laid wait in ambush against Shechem in four companies. [35] And Gaal ben Eved went out, and stood in the petach sha'ar haIr; and Avimelech and the people that were with him rose up from lying in wait for ambush. [36] And when Gaal saw the people, he said to Zevul, Hinei, there come people down from the top of the mountains. And Zevul said unto him, Thou seest the tzel of the mountains as if seeing anashim. [37] And Gaal spoke again, and said, Hinei, there come people down the middle of the land, and another company come along by the Elon Me'onenim. [38] Then said Zevul unto him, Where is now thy mouth, wherewith thou saidst, Who is Avimelech that we should serve him? Is not this the people that thou hast despised? Go out, now, and fight against him.

[39] And Gaal went out before the ba'alei Shechem, and fought with Avimelech. [40] And Avimelech chased him, and he fled before him, and many were overthrown and chalalim *(wounded)*, even unto the petach hasha'ar.

[41] And Avimelech dwelt at Arumah; and Zevul thrust out Gaal and his achim, that they should not dwell in Shechem.

[42] And it came to pass on the next day, that the people went out into the sadeh; and they told Avimelech. [43] And he took the people, and divided them into three companies, and laid wait concealed in the sadeh, and looked, and, hinei, the people were come forth out of the Ir; and he rose up against them, and attacked them. [44] And Avimelech, and the company that was with him, rushed forward, and stood in the petach sha'ar of the Ir; and the two other companies rushed upon all who were in the sadeh, and slaughtered them. [45] And Avimelech fought against the Ir all that day; and he took the Ir, and slaughtered the people that was therein, and destroyed the Ir, and sowed it with melach *(salt)*.

[46] And when all the ba'alei migdal Shechem heard that, they entered into the stronghold of the bais el brit. [47] And it was told Avimelech, that all the ba'alei migdal Shechem were

מא און אֲבִימֶלֶךְ איז געבליבן אין אֲרומה ; און זבול האָט
hot Zevul un Arumah in geblibn iz Avimelech un
has Zevul and Arumah in remaining is Avimelech and

פֿאַרטריבן גַעַלן און זײַנע ברידער פֿון זיצן אין שכֶם .
Shechem in zitsn fun brider zaine un Gaaln fartriben
Shechem in sitting from brothers his and Gaal driven out

מב און עס איז געווען אויף מאָרגן , איז דאָס פֿאָלק
folk dos iz morgn oif geven iz es un
people this is next day on having been is it and

מג אַרויסגעגאַנגען אין פֿעלד, און מע האָט אָנגעזאָגט אֲבִימֶלֶכן . האָט
hot Avimelechn ongezogt hot me un feld in aroisgegangen
has Avimelech told has one and field in having come out

ער געטיילט אין דריַ מחנות ; זיי צעטיילט אין פֿאָלק , און האָט דאָס
machnus drai in tseteilt zei hot un folk dos genumen er
companies three in divided them has and people the took he

און ער האָט געלויערט אין פֿעלד. האָט ער דערזען, ערשט דאָס
dos ersht derzen er hot feld in geloyert hot er un
the behold looked he has field in set an ambush has he and

פֿאָלק גייט אַרויס פֿון שטאָט, און ער איז אויפֿגעשטאַנען אויף זיי ,
zei oif oifgeshtanen iz er un shtot fun arois geit folk
them against arose is he and city from out go people

מד און האָט זיי געשלאָגן . און אֲבִימֶלֶךְ און די מחנות וואָס
vos machnus di un Avimelech un geshlogn zei hot un
which companies the and Avimelech and struck them has and

מיט אים האָבן זיך געשטורמט, און האָבן זיך געשטעלט ביים איַנגאַנג
aingang baim geshtelt zich hobn un geshturmt zich hobn im mit
entrance at stood self have and rushed self have him with

פֿון שטאָטטויער; און די צוויי מחנות האָבן זיך געשטורמט אויף
oif geshturmt zich hobn machnus tsvei di un shtottoier fun
on rushed self have companies two the and city gate of

אַלע וואָס אין פֿעלד, און האָבן זיי געשלאָגן . מה און אֲבִימֶלֶךְ
Avimelech un geshlogn zei hobn un feld in vos ale
Avimelech and struck them have and field in which all

האָט מלחמה געהאַלטן אויף דער שטאָט יענעם גאַנצן טאָג, און האָט
hot un tog gantsn yenem shtot der oif gehaltn milchome hot
has and day entire that city the on waged war has

באַצוווּנגען די שטאָט, און דאָס פֿאָלק וואָס איז אין איר האָט ער
er hot ir in iz vos folk dos un shtot di batsvungen
he has it in is which people this and city the subjugated

געהרגעט; און ער האָט אײַנגעוואָרפֿן די שטאָט, און האָט זי פֿאַרזייט מיט
mit farzeit zi hot un shtot di aingevorfn hot er un geharget
with plant it has and city the tore down has he and killed

זאַלץ.
zalts
salt

מו האָבן דערהערט אַלע מענער פֿון מגדל-שכֶם , און
un megdl-Shechem fun mener ale derhert hobn
and the tower of Shechem of men all heard have

זיי זײַנען אַרײַנגעגאַנגען אין טורעם פֿון דעם הויז פֿון אֵל-בְּרִית.
El-bris fun hoiz dem fun turem in araingegangen zainen zei
El-Brit of house the of tower in gone in are they

מז איז אָנגעזאָגט געוואָרן אֲבִימֶלֶכן , אַז אַלע מענער פֿון
fun mener ale az Avimelechn gevorn ongezogt iz
of men all that Avimelech having become told is

gathered together.
48 And Avimelech got him up to Mt Tzalmon, he and all the people that were with him; and Avimelech took axes in his yad, and cut down a branch from the etzim *(trees)*, and lifted it, and laid it on his shoulder, and said unto the people that were with him, What ye have seen me do, make haste, and do as I have done. 49 And kol haAm likewise cut down every man his branch, and followed Avimelech, and piled them against the stronghold, and set the stronghold on eish over them; so that all the anshei migdal Shechem died also, about a thousand men and women.

50 Then went Avimelech to Tevetz, and encamped against Tevetz, and captured it. 51 But there was a migdal oz within the Ir, and there fled all the anashim and nashim, and all ba'alei haIr, and locked it after them, and got them up to the top of the migdal. 52 And Avimelech came unto the migdal, and fought against it, and drew near unto the petach of the migdal to burn it with eish. 53 And a

מגדל-שכם האָבן זיך צונויפגעקליבן . מח און אֲבִימֶלֶךְ
megdl-Shechem zich hobn tsunoifgeklibn . un Avimelech
megdl-Shechem zich hobn tsunoifgeklibn . un Avimelech
megdl-Shechem self have gathered together . and Avimelech

איז אַרויפגעגאַנגען אויפֿן באַרג צלמון , ער און דאָס גאַנצע פֿאָלק
iz aroifgegangen oifn barg Tsalmon , er un dos gantse folk
iz aroifgegangen oifn barg Tsalmon , er un dos gantse folk
is having gone up on mount Tzalmon , he and this entire people

וואָס מיט אים, און אֲבִימֶלֶךְ האָט גענומען אַ האַק אין זיין האַנט,
vos mit im, un Avimelech hot genumen a hak in zain hant,
vos mit im, un Avimelech hot genumen a hak in zain hant,
which with him, and Avimelech has taken an axe in his hand,

און האָט אָפּגעהאַקט אַ צווייג פֿון די ביימער, און האָט אים גענומען
un hot opgehakt a tsvaig fun di beimer, un hot im genumen
un hot opgehakt a tsvaig fun di beimer, un hot im genumen
and has cut down a branch of the trees, and has it taken

און אַרויפֿגעטאָן אויף זיין אַקסל ; און ער האָט געזאָגט צו דעם פֿאָלק
un aroifgeton oif zain aksl ; un er hot gezogt tsu dem folk
un aroifgeton oif zain aksl ; un er hot gezogt tsu dem folk
and placed on his shoulder ; and he has said to the people

וואָס מיט אים: וואָס איר האָט געזען מיך טאָן, איילט , טוט אַזוי ווי
vos mit im: vos ir hot gezen mich ton, ailt , tut azoi vi
vos mit im: vos ir hot gezen mich ton, ailt , tut azoi vi
which with him: what you have seen me do, hasten , do so as

איך. מט האָט אויך דאָס גאַנצע פֿאָלק אָפּגעהאַקט איטלעכער זיין צווייג ;
ich. mit hot oich dos gantse folk opgehakt itlecher zain tsvaig ;
ich. mit hot oich dos gantse folk opgehakt itlecher zain tsvaig ;
I. also has this whole people cut down each his branch ;

און זיי זיַנען געגאַנגען נאָך אֲבִימֶלֶכן , און האָבן עס אָנגעלייגט
un zei zainen gegangen noch Avimelechn , un hobn es ongeleigt
un zei zainen gegangen noch Avimelechn , un hobn es ongeleigt
and they are gone after Avimelech , and have it placed

אַרום דעם טורעם, און אָנגעצונדן אויף זיי דעם טורעם אין פֿייַער;
arum dem turem, un ongetsundn oif zei dem turem in faier;
arum dem turem, un ongetsundn oif zei dem turem in faier;
round the tower, and kindled on them the tower in fire;

און אויך אַלע מענטשן פֿון מגדל-שכם זיַנען אומגעקומען ,
un oich ale mentshn fun megdl-Shechem zainen umgekumen ,
un oich ale mentshn fun megdl-Shechem zainen umgekumen ,
and also all men of the tower of Shechem are perished ,

אַרום טויזנט מענער און פֿרויען .
arum toiznt mener un froien .
arum toiznt mener un froien .
round a thousand men and women .

נ און אֲבִימֶלֶךְ איז געגאַנגען קיין תֵּבֵץ , און ער האָט געלאָגערט
un Avimelech iz gegangen kein Tevets , un er hot gelegert
un Avimelech iz gegangen kein Tevets , un er hot gelegert
and Avimelech is having gone to Tevetz , and he has encamped

אויף תֵּבֵץ , און האָט זי באַצוווּנגען . נא אָבער אַ שטאַרקער טורעם איז
oif Tevets , un hot zi batsvungen . a ober turem iz shtarker
oif Tevets , un hot zi batsvungen . a ober turem iz shtarker
against Tevetz , and has it captured . but a tower is stronger

געווען אין מיטן שטאָט, זיַנען אַהין אַנטלאָפֿן אַלע מענער און
geven in mitn shtot, zainen ahin antlofn ale mener un
geven in mitn shtot, zainen ahin antlofn ale mener un
having been in midst of city, are there fled all men and

פֿרויען , אַלע מענטשן פֿון שטאָט, און זיי האָבן זיך אײַנגעשלאָסן,
froien , ale mentshn fun shtot, un zei hobn zich aingeshlosn
froien , ale mentshn fun shtot, un zei hobn zich aingeshlosn
women , all men of city, and they have self locked in

און זיַנען אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן דאַך פֿון טורעם. נב איז אֲבִימֶלֶךְ
un zainen aroifgegangen oifn dach fun turem. iz Avimelech
un zainen aroifgegangen oifn dach fun turem. iz Avimelech
and are having gone up on roof of tower. is Avimelech

צוגעקומען ביזן טורעם, און האָט מלחמה געהאַלטן אויף אים, און ער
tsugekumen bizn turem, un hot milchome gehaltn oif im, un er
tsugekumen bizn turem, un hot milchome gehaltn oif im, un er
approached unto tower, and has war waged on it, and he

האָט גענענט ביזן אײַנגאַנג פֿון טורעם, כדי אים צו פֿאַרברענען
hot genent bizn aingang fun turem, kedei im tsu farbrenen
hot genent bizn aingang fun turem, kedei im tsu farbrenen
has come near unto entrance of tower, so that it to burn up

certain woman dropped an upper millstone upon Avimelech's head, and cracked his gulgolet *(skull)*. [54] Then he called hastily unto the na'ar his armor-bearer, and said unto him, Draw thy cherev, and slay me, that men say not of me, An isha slaughtered him. And his na'ar thrust him through, and he died.

[55] And when the Ish Yisroel saw that Avimelech was dead, they departed every man unto his place.

[56] Thus Elohim repaid the wickedness of Avimelech, which he did unto his av, in slaying his seventy brethren; [57] And all the evil of the anshei Shechem did Elohim render upon their heads: and upon them came the Kelalat Yotam ben Yeruba'al.

10 And after Avimelech there arose to save Yisroel Tola ben Puah ben Dodo, an ish Yissakhar; and he dwelt in Shamir in har Ephrayim. [2] And he judged Yisroel twenty and three shanah, and died, and was buried in Shamir.

אין פַֿיַיער. נג הָאט אַ פֿרוי אַראָפּגעוואָרפֿן אַן אויבערשטן מילשטיין אויף
oif milshtein oibershtn an aropgevorfen froi a hot faier in
on millstone upper an threw down woman a has fire in

אַבֿימֶלֶכס קאָפּ, און האָט אים צעבראָכן דעם שאַרבן . נד הָאט ער אויף
oif er hot sharbn dem tsebrochn im hot un kop Avimelechs
on he has cranium the broken him has and head Avimelech's

גיך צוגערופֿן דעם יונג , זיין וואַפֿנטרעגער, און האָט
hot un vafntreger zain yung dem tsugerufn gich
has and armor bearer his young man the called to him quickly

צו אים געזאָגט: צי אַרויס דיין שווערד, און טייט מיך , כדי מע
me kedei mich teit un shverd dain arois tsi gezogt im tsu
one so that me kill and sword your draw out or said him to

זאָל נישט זאָגן אויף מיר: אַ פֿרוי האָט אים געהרגעט. האָט אים זיין
zain im hot geharget im hot froi a mir oif zogn nisht zol
his him has killed him has woman a me on say not shall

יונג דערשטאָכן , און ער איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz er un dershtochn yung
died is he and stabbed to death young man

נה הָאבן געזען די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל אַז אַבֿימֶלֶך איז טויט, און
un toit iz Avimelech az Yisroel fun mener di gezen hobn
and dead is Avimelech that Yisroel of men the seen have

זיי זיַינען אַוועקגעגאַנגען איטלעכער אין זיַין היים .
heim zain in itlecher avekgegangen zainen zei
home his in each went way are they

נו אַזוי האָט אלקים אומגעקערט דאָס בייז פֿון אַבֿימֶלכן וואָס ער
er vos Avimelechn fun beiz dos umgekert Elokim hot azoi
he which Avimelech of evil the returned G-d has so

האָט געטאָן אַקעגן זיַין פֿאָטער, צו הרגען זיַינע זיבעציק ברידער . נז און
un brider zibetsik zaine hargen tsu foter zain akegn geton hot
and brothers seventy his kill to father his against done has

דאָס גאַנצע בייז פֿון די מענטשן פֿון שכם האָט אלקים אומגעקערט
umgekert Elokim hot Shechem fun mentshn di fun beiz gantse dos
returned G-d has Shechem of men the of evil entire this

אויף זייער קאָפּ, און זיי איז אָנגעקומען די קללה פֿון יותם דעם זון
zun dem Yotam fun klole di ongekumen iz zei un kop zeyer oif
son the Yotam of curse the arrived is them and head their on

פֿון ירובעלן .
yerubeln fun
Yeruba'al of

ו און נאָך אַבֿימֶלכן איז אויפֿגעשטאַנען צו העלפֿן יִשְׂרָאֵל תּוֹלָע דער
der Tola Yisroel helfn tsu oifgeshtanen iz Avimelechn noch un
the Tola Yisroel save to arose is Avimelech after and

זון פֿון פּואה דעם זון פֿון דּוֹדוֹ , אַ מאַן פֿון יִשָּׂשכָר ; און ער
er un Yissachar fun man a Dedan fun zun dem Puah fun zun
he and Yissakhar of man a Dodo of son the Puah of son

איז געזעסן אין שָׁמִיר אין דעם געבערג פֿון אפֿרים . ב און ער האָט
hot er un Efrayim fun geberg dem in Shamir in gezesn iz
has he and Ephrayim of mountain the in Shamir in settled is

געמשפּט יִשְׂרָאֵל דריַי אוּן צוואַנציק יאָר . און ער איז געשטאָרבן, און
un geshtorbn iz er un yor tsvantsik un drai Yisroel gemishpet
and died is he and years twenty and three Yisroel judged

איז באַגראָבן געוואָרן אין שָׁמִיר .
Shamir in gevorn bagrobn iz
Shamir in having become buried is

ג און נאָך אים איז אויפגעשטאַנען יָאיר דער גִלְעָדער; און ער האָט
hot er un Gil'ader der Yair oifgeshtanen iz im noch un
has he and Gil'adi the Yair arose is him after and

געמשפט יִשְׂרָאֵל צוויי און צוואַנציק יאָר. ד און ער האָט געהאַט דרייסיק
draisik gehat hot er un yor tsvantsik un tsvei Yisroel gemishpet
thirty had has he and years twenty and two Yisroel judged

זין וואָס זיינען געריטן אויף דרייסיק יונגע אייזלען, און זיי האָבן
hobn zei un eizlen yunge draisik oif geritn zainen vos zin
have they and donkeys young thirty on riding are which sons

געהאַט דרייסיק שטעט; מע רופט זיי חַוּוֹת-יָאיר ביז אויף היינטיקן
haintikn oif biz Chavot-Yair zei ruft me shtet draisik gehat
this very on unto Chavot Ya'ir they call one towns thirty had

טאָג; די וואָס אין לאַנד גִלְעָד. ה און יָאיר איז געשטאָרבן, און איז
iz un geshtorbn iz Yair un Gilad land in vos di tog
is and died is Yair and Gil'ad land in which the day

באַגראָבן געוואָרן אין קמון.
Kamon in gevorn bagrobn
Kamon in having become buried

[3] And after him arose Yair, a Gil'adi, and judged Yisroel twenty and two shanah. [4] And he had shloshim banim that rode on shloshim donkeys, and they had shloshim towns, which are called Chavvot Yair unto this day, which are in Eretz Gil'ad. [5] And Yair died, and was buried in Kamon.

ו און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן ווידער געטאָן וואָס איז שלעכט אין
in shlecht iz vos geton vider hobn Yisroel fun kinder di un
in evil is what done again have Yisroel of children the and

די אויגן פֿון ה, און זיי האָבן געדינט די בַּעַל ג-טער, און די
di un g-ter Baal di gedint hobn zei un Hashem fun oign di
the and g-ds Ba'al the served have they and Hashem of eyes the

עַשְׁתָּרות, און די ג-טער פֿון אֲרָם, און די ג-טער פֿון צידון, און די
di un Tsidon fun g-ter di un Aram fun g-ter di un Ashtorot
the and Tzidon of g-ds the and Aram of g-ds the and Ashtarot

ג-טער פֿון מוֹאָב, און די ג-טער פֿון די קינדער פֿון עַמּון, און
un Amon fun kinder di fun g-ter di un Moav fun g-ter
and Ammon of children the of g-ds the and Moav of g-ds

די ג-טער פֿון די פְּלִשְׁתִּים, און זיי האָבן פֿאַרלאָזן ה, און
un Hashem farlozen hobn zei un Pelishtim di fun g-ter di
and Hashem forsaken have they and Pelishtim the of g-ds the

האָבן אים נישט געדינט. ז און דער צאָרן פֿון ה האָט געגרימט
gegrimt hot Hashem fun tsorn der un gedint nisht im hobn
kindled has Hashem of anger the and served not him have

אויף יִשְׂרָאֵל, און ער האָט זיי איבערגעגעבן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in ibergeentfert zei hot er un Yisroel oif
of hand the in abandon them has he and Yisroel on

די פְּלִשְׁתִּים, און אין דער האַנט פֿון די קינדער פֿון עַמּון. ח און
un Amon fun kinder di fun hant der in un Pelishtim di
and Ammon of children the of hand the in and Pelishtim the

זיי האָבן געפּלאָגט און געדריקט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אין יענעם
yenem in Yisroel fun kinder di gedrikt un geplogt hobn zei
that in Yisroel of children the oppressed and afflicted have they

יאָר; אַכצן יאָר, אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס אויף יענער זייט
zait yener oif vos Yisroel fun kinder ale yor achtsen yor
side that on which Yisroel of children all years eighteen year

יַרדן, אין לאַנד פֿון אֱמוֹרי וואָס אין גִלְעָד. ט און די קינדער פֿון
fun kinder di un Gilad in vos Emori fun land in Yarden
of children the and Gil'ad in which Emori of land in Yarden

עַמּון זיינען אַריבערגעגאַנגען דעם יַרדן מלחמה צו האַלטן אויך
oich haltn tsu milchome Yarden dem aribergegangen zainen Amon
also wage to war Yarden the crossed over are Ammon

[6] And the Bnei Yisroel did evil again in the sight of Hashem, and served Ba'alim, and Ashtarot, and the elohei Aram, and the elohei Tzidon, and the elohei Moav, and the elohei Bnei Ammon, and the elohei Pelishtim, and forsook Hashem, and served Him not. [7] And the Af Hashem was hot against Yisroel, and He sold them into the yad Pelishtim *(Philistines)*, and into the yad Bnei Ammon. [8] And that year they oppressed and persecuted the Bnei Yisroel; eighteen shanah, all the Bnei Yisroel that were on the other side of the Yarden in the Eretz Emori, which is in Gil'ad. [9] Moreover the Bnei Ammon passed over Yarden to fight also against Yehudah, and against Binyamin, and against the Bais

אוּן אוּיף יְהוּדָה , אוּן אוּיף בִּנְיָמִין , אוּן אוֹיפְן הוּיז פּוֹן אֶפְרַיִם ,
un Efrayim fun hoiz oifn un Binyamin oif un Yehudah oif
and Ephrayim of house on and Binyamin on and Yehudah on

יִשְׂרָאֵלְן הָאט זייער צוגעדריקט. י אוּן די קינדער פּוֹן יִשְׂרָאֵל הָאבּן
hobn Yisroel fun kinder di un tsugedrikt zeyer hot Yisroeln
have Yisroel of children the and pressed their has Yisroel

געשריען צו ה , אֲזוֹי צו זאָגן : מיר הָאבּן געזינדיקט צו דיר ,
dir tsu gezindikt hobn mir zogn tsu azoi Hashem tsu geshrien
you(SG) to sinned have we say to so Hashem to cried out

וואָס מיר הָאבּן פַֿארלאָזן אלוקינו אוּן געדינט די בַּעַל ג-טער. יא הָאט
hot g-ter Baal di gedint un Elokeinu farlozen hobn mir vos
has g-ds Ba'al the served and our G-d forsaken have we which

ה געזאָגט צו די קינדער פּוֹן יִשְׂרָאֵל: הָאב איך אייַך נישט פּוֹן
fun nisht aich ich hob Yisroel fun kinder di tsu gezogt Hashem
from not you I have Yisroel of children the to said Hashem

מִצְרַיִם , אוּן פּוֹן אֱמוֹרי, אוּן פּוֹן די קינדער פּוֹן עַמּוֹן , אוּן
un Amon fun kinder di fun un Emori fun un Mitsrayim
and Ammon of children the from and Emori from and Egypt

פּוֹן די פְּלִשְׁתִּים ? יב אויך די צידוֹנים , אוּן עֲמָלֵק , אוּן מָעוֹן , הָאבּן
hobn Maon un Amalek un Tsidonim di oich Pelishtim di fun
have Ma'on and Amalek and Tsidonim the also Pelishtim the of

אייַך גערדריקט , אוּן איר הָאט געשריען צו מיר, אוּן איך הָאב אייַך
aich hob ich un mir tsu geshrien hot ir un gedrikt aich
you have I and me to cried out have you and oppressed you

געהאָלפֿן פּוֹן זייער האַנט. יג אָבער איר הָאט מיך פַֿארלאָזן, אוּן איר
ir un farlozen mich hot ir ober hant zeyer fun geholfn
you and forsaken me have you but hand their from saved

הָאט געדינט פֿרעמדע ג-טער. דערום וועל איך אייַך מער נישט העלפֿן.
helfn nisht mer aich ich vel derum g-ter fremde gedint hot
save not more you I will therefore g-ds foreign served have

יד גייט אוּן שרייט צו די ג-טער וואָס איר הָאט זיי אויסדערוויילט;
oisderveilt zei hot ir vos g-ter di tsu shrait un geit
chosen them have you which g-ds the to cry and go

זאָלן זיי אייַך העלפֿן אין דער צייט פּוֹן אייַער נויט .
noit aier fun tsait der in helfn aich zei zoln
distress your of time the in save you they shall

טו הָאבּן די קינדער פּוֹן יִשְׂרָאֵל געזאָגט צו ה : מיר הָאבּן
hobn mir Hashem tsu gezogt Yisroel fun kinder di hobn
have we Hashem to said Yisroel of children the have

געזינדיקט; טו דו צו אונדז אַזוי ווי אַלץ וואָס איז גוט אין דיינע
daine in gut iz vos alts vi azoi undz tsu du tu gezindikt
your in good is which all that as so us to you do sinned

אויגן, נאָר זייַ אונדז פֿאָרט מציל היינטיקן טאָג.
tog haintikn matsl fort undz zai nor oign
day this very rescued in spite of everything us be but eyes

טז אוּן זיי הָאבּן אָפּגעטאָן די פֿרעמדע ג-טער פּוֹן צווישן זיך ,
zich tsvishn fun g-ter fremde di opgeton hobn zei un
self among from g-ds foreign the finished have they and

אוּן הָאבּן געדינט ה ; אוּן זיין זעל איז באַקלעמט געווען
geven baklemt iz zel zain un Hashem gedint hobn un
having been distressed is soul his and Hashem served have and

פּוֹן וועגן דער מאַטערנישׁ פּוֹן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun maternish der vegen fun
Yisroel of hardship the concerning of

Ephrayim; so that Yisroel was greatly distressed. [10] And the Bnei Yisroel cried unto Hashem, saying, We have sinned against Thee, both because we have forsaken Eloheinu, and also served Ba'alim. [11] And Hashem said unto the Bnei Yisroel, Did not I deliver you from Mitzrayim, and from Emori, from the Bnei Ammon, and from the Pelishtim *(Philistines)*? [12] The Tzidonim also, and the Amalek, and the Ma'on, did oppress you; and ye cried out to Me, and I saved you out of their yad. [13] Yet ye have forsaken Me, and served elohim acherim; so I will not continue to save you. [14] Go and cry unto the elohim which ye have chosen; let them deliver you in the time of your tribulation.

[15] And the Bnei Yisroel said unto Hashem, Chatanu *(we have sinned)*; do Thou unto us whatsoever seemeth hatov unto Thee; only save us, now, this day.

[16] And they put away the elohei hanekhar *(strange, foreign g-ds)* from among them, and served Hashem; and His nefesh was troubled with the amal Yisroel *(misery of Yisroel)*.

17 Then the Bnei Ammon were gathered together, and encamped in Gil'ad. And the Bnei Yisroel assembled themselves together, and encamped in Mitzpah. 18 And HaAm and the Sarei Gil'ad said one to another, What man is he that will begin to fight against the Bnei Ammon? He shall be Rosh over all the inhabitants of Gil'ad.

11 Now Yiftach the Gil'adi was a gibbor chayil, and he was the ben of an isha zonah; and Gil'ad fathered Yiftach. 2 And Gil'ad's isha bore him banim; and the bnei haisha grew up, and they thrust out Yiftach, and said unto him, Thou shalt not inherit in our bais avi; for thou art the ben isha acheret. 3 Then Yiftach fled from his achim, and dwelt in Eretz Tov; and there were gathered anashim reikim *(outlaws)* around Yiftach, and went out with him.

4 And it came to pass in process of time, that the Bnei Ammon made war against Yisroel. 5 And

יז און די קינדער פֿון עַמּוֹן האָבן זיך איינגעזאַמלט, און האָבן
hobn un aingezamlt zich hobn Amon fun kinder di un
have and gathered self have Ammon of children the and

געלאַגערט אין גִּלְעָד; און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך אויפֿגעקליבן
oifgeklibn zich hobn Yisroel fun kinder di un Gilad in gelagert
gathered self have Yisroel of children the and Gil'ad in encamped

יח האָט געזאָגט דאָס פֹּאָלק, די האַרן . מִצְפָּה
harn di folk dos gezogt hot Mitspah in gelagert hobn un
lords the people this said has Mitzpah in encamped have and

פֿון גִּלְעָד, איינער צום אַנדערן: וואָר איז דער מאַן וואָס ווייל אָנהייבן
onheibn vil vos man der iz ver andern tsum einer Gilad fun
begin to will which man the is who another to one Gil'ad of

מלחמה האַלטן אַקעגן די קינדער פֿון עַמּוֹן? ער זאָל ווערן פֿאַר
far vern zol er Amon fun kinder di akegn haltn milchome
for become shall he Ammon of children the against wage war

אַ הויפּט איבער אַלע באַווויינער פֿון גִּלְעָד.
Gilad fun bavoiner ale iber hoipt a
Gil'ad of inhabitants all over head a

יא און יִפְתָּח דער גִּלְעָדער איז געווען אַ העלדישער גיבור,
gibor heldisher a geven iz Gil'ader der Yiftach un
warrior hero a having been is Gil'adi the Yiftach and

און ער איז געווען דער זון פֿון אַ פֿרוי אַ זוֹנה;
zoine a froi a fun zun der geven iz er un
prostitute a woman a of son the having been is he and

און גִּלְעָד האָט געבאָרן יִפְתָּח. ב און גִּלְעָדס ווייב האָט
hot vaib Gilads un Yiftachn geborn hot Gilad un
has wife Gil'ad's and Yiftach given birth to has Gil'ad and

אים געבאָרן זין, און די זין פֿון דער ווייב זיינען גרויס
grois zainen vaib der fun zin di un zin geborn im
big are wife the of sons the and sons given birth to him

געווואָרן, און זיי האָבן אַרויסגעטריבן יִפְתָּחן, און האָבן צו
tsu hobn un Yiftachn aroisgetribn hobn zei un gevorn
to have and Yiftach driven out have they and having become

אים געזאָגט: וועסט נישט ירשענען אין אונדזער פֿאָטערס הויז, ווָאַרעם
vorem hoiz foters undzer in yarshen nisht vest gezogt im
for house father's our in inherit not will said him

דו ביסט דער זון פֿון אַן אַנדער פֿרוי. ג איז יִפְתָּח אַנטלאָפֿן פֿון
fun antlofn Yiftach iz froi ander an fun zun der bist du
from fled Yiftach is woman other an of son the are you

זיינע ברידער, און האָט זיך באַזעצט אין לאַנד *טובֿ, און עס האָבן
hobn es un Tov land in bazetst zich hot un brider zaine
have it and Tov land of in settled self has and brothers his

זיך אויפֿגעקליבן אַרום יִפְתָּחן נישטיקע לייַט, און זיי זיינען
zainen zei un lait nishtike Yiftachn arum oifgeklibn zich
are they and people worthless Yiftach round gathered self

אַרויסגעגאַנגען מיט אים.
im mit aroisgegangen
him with having gone forth

ד און עס איז געווען אין טעג אַרום, האָבן די קינדער פֿון
fun kinder di hobn arum teg in geven iz es un
of children the have round days in having been is it and

עַמּוֹן מלחמה געהאַלטן מיט יִשְׂרָאֵל. ה איז, ווען די קינדער
kinder di ven iz Yisroel mit gehaltn milchome Amon
children the when is Yisroel with waged war Ammon

it was so, that when the Bnei Ammon made war against Yisroel, the ziknei Gil'ad went to fetch Yiftach out of Eretz Tov; [6] And they said unto Yiftach, Come, and be our katzin *(leader)*, that we may fight with the Bnei Ammon. [7] And Yiftach said unto the ziknei Gil'ad, Did not ye hate me, and expel me out of my bais avi? And why are ye come unto me now when ye are in distress? [8] And the ziknei Gil'ad said unto Yiftach, Nevertheless, we turn again to thee now, that thou mayest go with us, and fight against the Bnei Ammon, and be our rosh over all the inhabitants of Gil'ad. [9] And Yiftach said unto the ziknei Gil'ad, If ye bring me home again to fight against the Bnei Ammon, and Hashem deliver them before me, shall I be your rosh? [10] And the ziknei Gil'ad said unto Yiftach, Hashem be witness between us, if we do not so according to thy words. [11] Then Yiftach went with the ziknei Gil'ad, and the people made him rosh and katzin over them;

פֹּון עַמּוֹן הָאָבן מלחמה געהאַלטן מיט יִשׂרָאֵל, אַזוי זיינען
zainen azoi Yisroel mit gehaltn milchome hobn Amon fun
are so Yisroel with waged war have Ammon of

געגאַנגען די עלטסטע פֹּון גִּלְעָד צו ברענגען יִפתּחן פֹּון לאַנד
land fun Yiftachn brengen tsu Gilad fun eltste di gegangen
land from Yiftach bring to Gil'ad of elders the having gone

טוֹבּ. [ו] און זיי האָבן געזאָגט צו יִפתּחן: קום און וועסט אונדז זיין
zain undz vest un kum Yiftachn tsu gezogt hobn zei un tov
be us will and come Yiftach to said have they and Tov

פַֿאַר אַ האַר, און מיר וועלן מלחמה האַלטן אַקעגן די קינדער
kinder di akegn haltn milchome veln mir un har a far
children the against wage war will we and master a for

פֹּון עַמּוֹן. [ז] האָט יִפתּח געזאָגט צו די עלטסטע פֹּון גִּלְעָד: איר
ir Gilad fun eltste di tsu gezogt Yiftach hot Amon fun
you Gil'ad of elders the to said Yiftach has Ammon of

האָט דאָך מיך פֿאַרטריבן פֹּון מײַן טאַטנס הויז, און מיך פֿאַרטריבן פֹּון מײַן
main fun fartriben mich un gehat faint mich doch hot
my from drove out me and had enemies me indeed have

פֿאָטערס הויז, הײַנט זײַט איר געקומען צו מיר אַצונד
atsund mir tsu gekumen ir zait vos far haint hoiz foters
now me to having come you be what for today house father's

ווען אײַך האָט צוגעדריקט? [ח] האָבן די עלטסטע פֹּון גִּלְעָד געזאָגט צו
tsu gezogt Gilad fun eltste di hobn tsugedrikt hot aich ven
to said Gil'ad of elders the have pressed have you when

יִפתּחן: דערום האָבן מיר זיך אומגעקערט צו דיר אַצונד,
atsund dir tsu umgekert zich mir hobn derum Yiftachn
now you(SG) to returned self we have therefore Yiftach

אַז דו זאָלסט גיין מיט אונדז, און מלחמה האַלטן מיט
mit haltn milchome un undz mit gein zolst du az
with wage war and us with go you(SG) shall you that

די קינדער פֹּון עַמּוֹן, און ווערן בײַ אונדז אַ הויפּט איבער
iber hoipt a far undz bai vern un Amon fun kinder di
over head a for us with become and Ammon of children the

אַלע באַווינער פֹּון גִּלְעָד. [ט] האָט יִפתּח געזאָגט צו די עלטסטע
eltste di tsu gezogt Yiftach hot Gilad fun bavoiner ale
elders the to said Yiftach has Gil'ad of inhabitants all

פֹּון גִּלְעָד: אויב איר קערט מיך אום, מלחמה צו האַלטן מיט די
di mit haltn tsu milchome um mich kert ir oib Gilad fun
the with wage to war back me turn you if Gil'ad of

קינדער פֹּון עַמּוֹן, און ה' וועט זיי איבערגעבן צו מיר, זאָל
zol mir tsu ibergebn zei vet Hashem un Amon fun kinder
shall me to give over them will Hashem and Ammon of children

איך בלײַבן בײַ אײַך פֿאַר אַ הויפּט. [י] האָבן די עלטסטע פֹּון גִּלְעָד
Gilad fun eltste di hobn hoipt a far aich bai blaibn ich
Gil'ad of elders the have leader a for you with remain I

געזאָגט צו יִפתּחן: ה' זאָל זײַן אַ צוהערער צווישן אונדז, אויב
oib undz tsvishn tsuherer a zain zol Hashem Yiftachn tsu gezogt
if us among listener a be shall Hashem Yiftach to said

מיר וועלן נישט טאָן אַזוי ווי דײַן וואָרט! [יא] איז יִפתּח געגאַנגען מיט
mit gegangen Yiftach iz vort dain vi azoi ton nisht veln mir
with having gone Yiftach is word your as so do not will we

די עלטסטע פֹּון גִּלְעָד, און דאָס פֹּאָלק האָט אים געמאַכט פֿאַר אַ
a far gemacht im hot folk dos un Gilad fun eltste di
a for made him has people the and Gil'ad of elders the

הויפט און פֿאַר אַ האַר איבער זיי . און יִפתח האָט געערעדט אַלע
ale geredt hot Yiftach un zei iber har a far un hoipt
all spoken has Yiftach and them over master a for and leader

זיינע רייד פֿאַר ה אין מִצפָּה .
Mitspah in Hashem far reid zaine
Mitzpah in Hashem before words his

יב און יִפתח האָט געשיקט שלוחים צו דעם מלך פֿון די
di fun melech dem tsu shluchim geshikt hot Yiftach un
the of king the to messengers sent has Yiftach and

קינדער פֿון עַמוֹן , וואָס האָסטו צו מיר
vos mir tsu hostu vos zogn tsu azoi Amon fun kinder
that with me to have you what say to so Ammon of children

דו ביסט געקומען צו מיר מלחמה צו האַלטן אויף מיין לאַנד?
land main oif haltn tsu milchome mir tsu gekumen bist du
land my on wage to war me to having come are you

יג האָט דער מלך פֿון די קינדער פֿון עַמוֹן געזאָגט צו יִפתח
Yiftachs tsu gezogt Amon fun kinder di fun melech der hot
Yiftach's to said Ammon of children the of king the has

שלוחים : ווייל יִשׂרָאֵל האָט צוגענומען מיין לאַנד, וועַן ער איז
iz er ven land main tsugenumen hot Yisroel vail shluchim
is it when land my taken has Yisroel because messengers

אַרויפֿגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם , פֿון אַרנוֹן און ביזן יַבוֹק און ביזן
bizn un Yabbok bizn un Arnon fun Mitsrayim fun aroifgegangen
unto and Yabbok unto and Arnon from Egypt from having gone up

יַרדן . און אַצונד קער זיי אום אין פֿריד .
frid in um zei ker atsund un Yarden
peace in back them turn now and Yarden

יד האָט יִפתח ווידער געשיקט שלוחים צו דעם מלך פֿון די
di fun melech dem tsu shluchim geshikt vider Yiftach hot
the of king the to messengers sent again Yiftach has

קינדער פֿון עַמוֹן , טו און האָט צו אים געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi gezogt im tsu hot un Amon fun kinder
said has so said him to has and Ammon of children

יִפתח : יִשׂרָאֵל האָט נישט צוגענומען דאָס לאַנד פֿון מוֹאָבּ, אָדער
oder Moav fun land dos tsugenumen nisht hot Yisroel Yiftach
or Moav of land the taken not has Yisroel Yiftach

דאָס לאַנד פֿון די קינדער פֿון עַמוֹן . טז נייערט אַז זיי זיינען
zainen zei az naiert Amon fun kinder di fun land dos
are they when but Ammon of children the of land the

אַרויפֿגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם , און יִשׂרָאֵל איז געגאַנגען דורכן
durchn gegangen iz Yisroel un Mitsrayim fun aroifgegangen
through having gone is Yisroel and Egypt from having gone up

מדבר ביזן ים-סוף , און איז אָנגעקומען קיין קָדֵש , יז האָט
hot Kadesh kein ongekumen iz un Yam-Suf bizn midber
has Kadesh to arrived is and Yam Suf unto wilderness

יִשׂרָאֵל געשיקט שלוחים צו דעם מלך פֿון אֱדוֹם , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Edom fun melech dem tsu shluchim geshikt Yisroel
say to so Edom of king the to messengers sent Yisroel

לאָמיך , איך בעט דיך , דורכגיין דורך דיין לאַנד. אָבער
ober land dain durch durchgein dich bet ich lomich
but land your through pass through you(SG) entreat I let me

דער מלך פֿון אֱדוֹם האָט נישט צוגעהערט. און אויך צו דעם מלך
melech dem tsu oich un tsugehert nisht hot Edom fun melech der
king the to also and paid heed not has Edom of king the

and Yiftach uttered all his words before Hashem in Mitzpah.

12 And Yiftach sent malachim unto the melech Bnei Ammon, saying, What hast thou to do with me, that thou art come against me to fight in my land? 13 And the melech Bnei Ammon answered unto the malachim of Yiftach, Because Yisroel took away my land, when they came up out of Mitzrayim, from Arnon even unto Yabbok, and unto Yarden; now therefore give back those lands again b'shalom *(peaceably)*.

14 And Yiftach sent malachim again unto the melech Bnei Ammon; 15 And said unto him, Thus saith Yiftach, Yisroel took not away Eretz Moav, nor the Eretz Bnei Ammon; 16 But when Yisroel came up from Mitzrayim, and walked through the midbar until Yam Suf, and came to Kadesh; 17 Then Yisroel sent malachim unto the melech Edom, saying, Let me, now, pass through thy land; but the melech Edom would not pay heed thereto. In like manner they sent unto the melech Moav; but he

would not consent; Yisroel abode in Kadesh.
18 Then they went along through the midbar, skirted the Eretz Edom, and Eretz Moav, and came by the east side of Eretz Moav, encamped on the other side of Arnon, but came not within the territory of Moav; for the Arnon was the boundary of Moav.

19 And Yisroel sent malachim unto Sichon melech HaEmori, the melech Cheshbon; and Yisroel said unto him, Let us pass, now, through thy land into my makom. 20 But Sichon trusted not Yisroel to pass through his territory; but Sichon gathered all his people together, and encamped in Yahtzah, and fought against Yisroel. 21 And Hashem Elohei Yisroel delivered Sichon and all his people into the yad Yisroel, and they struck them down; so Yisroel possessed all the Eretz HaEmori, the inhabitants of that country. 22 And they possessed all the territory HaEmori, from Arnon even unto Yabbok, and from the midbar even unto Yarden.

פֿון מוֹאָבֿ האָט ער געשיקט, אָבער ער האָט נישט איינגעווילליקט; און יִשְׂרָאֵל
Yisroel un aingevilikt nisht hot er ober geshikt er hot Moav fun
Yisroel and consent not has he but sent he has Moav of

איז געבליבן אין קָדֵשׁ . יח און ער איז געגאַנגען דורכן מדבר ,
midber durchn gegangen iz er un Kadesh in geblibn iz
wilderness through having gone is it and Kadesh in remain is

און האָט געצויגן אַרום לאַנד אֱדוֹם , און אַרום לאַנד מוֹאָבֿ , און ער איז
iz er un Moav land arum un Edom land arum getsoign hot un
is he and Moav land round and Edom land round gone on has and

געקומען פֿון מזרח-זײַט פֿון לאַנד מוֹאָבֿ. און זיי האָבן גערוט
gerut hobn zei un Moav land fun mizrech-zait fun gekumen
rested have they and Moav land of the east side from having come

אויף יענער זײַט אַרנון , און זיַנען נישט געקומען אין דעם גמאַרק
gemark dem in gekumen nisht zainen un Arnon zait yener oif
border the in having come not are and Arnon side that on

פֿון מוֹאָבֿ, ווואָרעם אַרנון איז דער גמאַרק פֿון מוֹאָבֿ.
Moav fun gemark der iz Arnon vorem Moav fun
Moav of border the is Arnon because Moav of

יט און יִשְׂרָאֵל האָט געשיקט שלוחים צו סיחון דעם מלך פֿון
fun melech dem Sichon tsu shluchim geshikt hot Yisroel un
of king the Sichon to messengers sent has Yisroel and

אֱמוֹרי, דעם מלך פֿון חֶשבּון , און יִשְׂרָאֵל האָט צו אים געזאָגט: לאָז
loz gezogt im tsu hot Yisroel un Cheshbon fun melech dem Emori
let said him to has Yisroel and Cheshbon of king the Emori

אונדז, איך בעט דיך , דורכגיין דורך דיין לאַנד צו מיין
main tsu land dain durch durchgein dich bet ich undz
my to land your through pass through you(SG) entreat I us

אָרט . כ אָבער סיחון האָט נישט געטרויט יִשְׂרָאֵל דורכצוגיין דורך
durch durchtsugein Yisroel getroit nisht hot Sichon ober ort
through passing Yisroel trust not has Sichon but place

זיַין גמאַרק, און סיחון האָט איינגעזאַמלט זיַין גאַנץ פֹאָלק , און
un folk gants zain aingezamlt hot Sichon un gemark zain
and people entire his gathered has Sichon and border his

זיי האָבן געלאַגערט אין יַהצָה , און ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט
mit gehaltn milchome hot er un Yahtsah in gelagert hobn zei
with waged war has he and Yahtzah in encamped have they

יִשְׂרָאֵל. כא און ה אלוקי יִשְׂרָאֵל האָט געגעבן סיחונען און
un sichunen gegebn hot Yisroel Elokei Hashem un Yisroel
and Sihon given has Yisroel the G-d of Hashem and Yisroel

זיַין גאַנץ פֹאָלק אין דער האַנט פֿון יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן
zei hobn zei un Yisroel fun hant der in folk gants zain
them have they and Yisroel of hand the into people entire his

געשלאָגן , און יִשְׂרָאֵל האָט איינגענומען דאָס גאַנצע לאַנד פֿון אֱמוֹרי,
Emori fun land gantse dos aingenumen hot Yisroel un geshlogn
Emori of land whole this took in has Yisroel and struck down

דעם באַווויינער פֿון יענעם לאַנד. כב און זיי האָבן איינגענומען דעם
dem aingenumen hobn zei un land yenem fun bavoiner dem
the took in have they and land that of inhabitants the

גאַנצן גמאַרק פֿון אֱמוֹרי, פֿון אַרנון און ביזן יַבוֹק , און פֿון
gantsn gemark fun Emori fun Arnon un bizn Yabbok un fun
entire territory of Emori from Arnon and unto Yabbok and from

מדבר און ביזן יַרדֵן .
midber un bizn Yarden
wilderness and unto Yarden

כג און אַצונד , ה אלוקי יִשְׂרָאֵל האָט פַֿאַרטריבן דעם
dem fartriben hot Yisroel Elokei Hashem atsund un
the driven out has Yisroel the G-d of Hashem now and
אֱמוֹרי פון פַֿאַר זיין פֿאָלק יִשְׂרָאֵל, און דו ווילסט אים ירשען ?
yarshen im vilst du un Yisroel folk zain far fun Emori
inherit it will you and Yisroel people his before from Emori
כד ירשעסטו נישט דאָס וואָס כּמוֹש דיין ג-ט גיט דיר צו
tsu dir git G-t dain Kemosh vos dos nisht yershestu
to you(SG) gives g-d your Kemosh which this not you inherit
ירשען ? און אַלע וואָס ה אלוקינו האָט פַֿאַרטריבן פון פַֿאַר
far fun fartriben hot Elokeinu Hashem vos ale un yarshen
before from driven out has our G-d Hashem which all and inherit
אונדז, זיי וועלן מיר ירשען . כה און אַצונד , ביסט דו דען עפעס
epes den du bist atsund un yarshen mir veln zei undz
anything then you are now and inherit we will them us
בעסער פון בָּלָק דעם זון פון צִפּוֹרן , דעם מלך פון מוֹאָבּ? האָט
hot Moav fun melech dem Tsiporn fun zun dem Balak fun beser
has Moav of king the Tzippor of son the Balak than better
ער דען שטרייטן געשטריטן מיט יִשְׂרָאֵל? צי האָט ער מלחמה אויף זיי
zei oif milchome er hot tsi Yisroel mit geshtritn shtraitn den er
them on war he has or Yisroel with striven strive then he
מלחמה געהאַלטן? כו אַז יִשְׂרָאֵל איז געזעסן אין חֶשבּוֹן און אין
in un Cheshbon in gezesn iz Yisroel az gehaltn milchome
in and Cheshbon in settled is Yisroel when waged war
אירע טעכטערשטעט , און אין ערעור און אין אירע טעכטערשטעט , און
un techtershtet ire in un Aroer in un techtershtet ire
and daughter towns its in and Aro'er in and daughter towns its
אין אַלע שטעט וואָס בייַ די זיַיטן פון אַרנון , דריַי הונדערט יאָר , טאָ
to yor hundert drai Arnon fun zaitn di bai vos shtet ale in
then years hundred three Arnon of sides the by which towns all in
פַֿאַר וואָס האָט איר זיי נישט אָפּגענומען אין יענער צייַט? כז האָב
hob tsait yener in opgenumen nisht zei ir hot vos far
have time that in took away not them you have what for
איך דאָך אַקעגן דיר נישט געזינדיקט, און דו טוסט מיט
mit tust du un gezindikt nisht dir akegn doch ich
with you are doing you and sinned not you(SG) against yet I
מיר בייז, מלחמה צו האַלטן אויף מיר. זאָל ה דער משפּטער
meshpter der Hashem zol mir oif haltn tsu milchome beiz mir
judge the Hashem shall me on wage to war evil me
משפטן היַינט צווישן די קינדער פון יִשְׂרָאֵל און צווישן די
di tsvishn un Yisroel fun kinder di tsvishn haint mishpetn
the between and Yisroel of children the between today judge
קינדער פון עַמּוֹן .
Amon fun kinder
Ammon of children

כח אָבער דער מלך פון די קינדער פון עַמּוֹן האָט נישט צוגעהערט
tsugehert nisht hot Amon fun kinder di fun melech der ober
paid heed not has Ammon of children the of king the but
צו די ווערטער פון יִפתּח , וואָס ער האָט צו אים געשיקט. כט און גייַסט
gaist un geshikt im tsu hot er vos Yiftachn fun verter di tsu
spirit and sent him to has he which Yiftach of words the to
פון ה איז געווען אויף יִפתּח , און ער איז דורכגעגאַנגען
durchgegangen iz er un Yiftachn oif geven iz Hashem fun
gone through is he and Yiftach on having been is Hashem of

[23] So now Hashem Elohei Yisroel hath dispossessed HaEmori from before His people Yisroel, and shouldest thou possess it? [24] Wilt not thou possess that which Kemosh eloheicha giveth thee to possess? So whatever Hashem Eloheinu shall take possession of before us, that will we possess. [25] And now art thou anything better than Balak ben Tzippor, melech Moav? Did he ever strive against Yisroel, or did he ever fight against them, [26] While Yisroel dwelt in Cheshbon and her towns, and in Aro'er and her settlements, and in all the towns that be along by the coasts of Arnon, three hundred shanah? Why therefore did ye not recover them within that time? [27] Wherefore I have not sinned against thee, but thou doest me wrong to war against me; Hashem HaShofet be judge this day between the Bnei Yisroel and the Bnei Ammon.

[28] Howbeit the melech Bnei Ammon paid heed not unto the words of Yiftach which he sent him. [29] Then the Ruach Hashem came upon Yiftach, and he passed over Gil'ad, and

Menasheh, passed over Mitzpeh of Gil'ad, and from Mitzpeh of Gil'ad he passed over unto the Bnei Ammon.

גִּלְעָד אוֹן מְנַשֶּׁה , אוֹן דוּרכגעגאַנגען מִצְפֵּה-גִלְעָד , פוֹן
fun un Mitspeh-Gilad durchgegangen un Menasheh un Gilad
from and Mitzpeh of Gil'ad gone through and Menasheh and Gil'ad

. מִצְפֵּה-גִלְעָד איז ער אַריבער צו די קינדער פוֹן עַמּוֹן
Amon fun kinder di tsu ariber er iz Mitspeh-Gilad
Ammon of children the to crossed he is Mitzpeh of Gil'ad

30 And Yiftach vowed a neder unto Hashem, and said, If thou shalt without fail deliver the Bnei Ammon into mine hands, 31 Then it shall be, that whatsoever cometh forth of the delet of my bais to meet me, when I return b'shalom from the Bnei Ammon, shall surely be Hashem's, and I will offer it up for an olah.

ל און יִפְתָּח האָט אַ נדר געטאָן צו ה , אוֹן האָט
hot un Hashem tsu geton neyder a hot Yiftach un
has and Hashem to done vow a has Yiftach and

געזאָגט: אויב געבן וועסטו געבן די קינדער פוֹן עַמּוֹן
Amon fun kinder di gebn vestu gebn oib gezogt
Ammon of children the give will you(sg) give if said

אין מײַן האַנט, לא איז, דער אַרויסגייער וואָס וועט אַרויסגיין
aroisgein vet vos aroisgeyer der iz hant main in
go out will which goer out the is hand my into

פוֹן די טירן פוֹן מײַן הויז מיר אַנטקעגן , וועז איך קער
ker ich ven antkegen mir hoiz main fun tirn di fun
turn I when to meet me house my of doors the from

זיך אום בשלום פוֹן די קינדער פוֹן עַמּוֹן , זאָל
zol Amon fun kinder di fun beshalom um zich
shall Ammon of children the from in peace back self

געהערן צו ה , אוֹן איך וועל אים אויפֿברענגען פַּאַר אַ
a far oifbrengen im vel ich un Hashem tsu gehern
an for offer up it will I and Hashem to belong

בראַנדאָפּפֿער.
brandopfer
olah

32 So Yiftach passed over unto the Bnei Ammon to fight against them; and Hashem delivered them into his hands. 33 And he struck them down from Aro'er, even till thou come to Minnit, even 20 towns, unto Avel-Kramim, with a very great slaughter. Thus the Bnei Ammon were subdued before the Bnei Yisroel.

לב און יִפְתָּח איז אַריבער צו די קינדער פוֹן עַמּוֹן ,
Amon fun kinder di tsu ariber iz Yiftach un
Ammon of children the to crossed over is Yiftach and

מלחמה צו האַלטן מיט זיי , אוֹן ה האָט זיי
zei hot Hashem un zei mit haltn tsu milchome
them has Hashem and them with wage to war

געגעבן אין זײַן האַנט. לג און ער האָט זיי געשלאָגן פוֹן
fun geshlogn zei hot er un hant zain in gegebn
from struck down them has he and hand his in given

עַרוֹעֵר און ביז דו קומסט קיין מנית , צוואַנציק שטעט, און
un shtet tsvantsik Minnit kein kumst du biz un Aroer
and towns twenty Minnit to come you unto and Aro'er

ביז אָבֵל-כּרמים , זייער אַ גרויסן שלאַק . און די קינדער
kinder di un shlak groisn a zeyer Avel-Keramim biz
children the and calamity great a very Avel-Kramim unto

פוֹן עַמּוֹן זײַנען אונטערטענ֫יק געווָארן פַּאַר די
di far gevorn untertenik zainen Amon fun
the before having become subdued are Ammon of

קינדער פוֹן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder
Yisroel of children

34 And Yiftach came to Mitzpah unto his bais, hinei, his bat came out to meet him with tambourines and with

לד און ווי יִפְתָּח איז אָנגעקומען קיין מִצְפָּה צו זײַן הויז , ערשט
ersht hoiz zain tsu Mitspah kein ongekumen iz Yiftach vi un
behold house his to Mitzpah to arrived is Yiftach as and

זײַן טאָכטער גייט אַרויס אים אַנטקעגן מיט פויקן אוֹן מיט טענץ ;
tents mit un poikn mit antkegen im arois geit tochter zain
dance with and tambourines with to meet him out go daughter his

dances; she was his yechidah *(only one)*; beside her he had neither ben nor bat. [35] And it came to pass, when he saw her, that he tore his clothes, and said, Alas, my bat! Thou hast brought me very low, and thou art one of them that trouble me; for I have opened my mouth unto Hashem, and I cannot go back. [36] And she said unto him, Avi, if thou hast opened thy mouth unto Hashem, do to me according to that which hath proceeded out of thy mouth; forasmuch as Hashem hath taken vengeance for thee of thine enemies, even of the Bnei Ammon. [37] She said unto her av, Let this thing be done for me; let me alone two chodashim, that I may go up and down upon the hills, and bewail betulai *(my virginity)*, I and my friends. [38] And he said, Go. And he sent her away for two chodashim; and she went with her companions, and bewailed her betulim *(virginity)* upon the hills. [39] And it came to pass at the end of two chodashim, that she returned unto her av, who did with her according to his neder which he had vowed; and she knew no man. And it was a chok in Yisroel, [40] That the banot

און זי איז געווען בלויז אַן איינאיינציקע, ער האָט אַחוץ איר
un zi iz geven bloiz an eineintsike er hot achuts ir
and she is having been only one an has he aside from her

נישט געהאַט קיין זון און קיין טאָכטער. [לה] און עס איז געווען, ווי ער
nisht gehat kein zun un kein tochter. un es iz geven, vi er
not had any son and any daughter. and it is having been, as he

האָט זי דערזען, אַזוי האָט ער צעריסן זײַנע קלײדער, און האָט געזאָגט:
hot zi derzen, azoi hot er tserisn zaine kleider, un hot zi gezogt:
has she seen, so has he torn his garments, and has said:

ווויי, מײַן טאָכטער, בייגן אַנידערגעבוגן האָסטו מיך, און דו ביסט
vei, maine tochter, beigen anidergeboign hostu mich, un du bist
woe, my daughter, bend down bend have you me, and you are

פֿון מײַנע פֿאַראומגליקער געווארן; וואָרעם איך האָב געעפֿנט מײַן
fun maine farumgliker gevorn; vorem ich hob geefent maine
of my ruined become having because I have opened my

מויל צו ה', און קען נישט צוריקציען. [לו] האָט זי צו אים געזאָגט:
moil tsu Hashem, un ken nisht tsuriktsien. hot zi tsu im gezogt:
mouth to Hashem, and can not retract. has she to him said:

פֿאָטער מײַנער, האָסט געעפֿנט דײַן מויל צו ה'; טו צו מיר, אַזוי
foter mainer, host geefent dain moil tsu Hashem; tu tsu mir, azoi
father my, have opened your mouth to Hashem; do to me, so

ווי עס איז אַרויס פֿון דײַן מויל, נאָך דעם אַז ה' האָט דיר
vi es iz arois fun dain moil, noch dem az Hashem hot dir
as it is out of your mouth, after that Hashem has you(SG)

געגעבן אָ נקמה אָן דײַנע פֿײַנט, אָן די קינדער פֿון עמון. [לז] און
gegebn a nekome on daine faint, on di kinder fun Amon. un
given a vengeance on your enemies, on the children of Ammon. and

זי האָט געזאָגט צו איר פֿאָטער: זאָל מיר געטאָן ווערן די דאָזיקע זאַך:
zi hot gezogt tsu ir foter: zol mir geton vern di dozike zach:
she has said to her father: shall me done become the this thing:

לאָז מיך אָפּ אויף צוויי חדשים: און איך וועל גיין און וועל נידערן
loz mich op oif tsvei chodeshim: un ich vel gein un vel nidern
let me away on two months: and I will go and will go down

אויף די בערג, און וועל ווײַנען מײַן יונגפֿרוישאַפֿט, איך און
oif di berg, un vel veinen maine yungfroishaft, ich un
on the hill country, and will weep my virginity, I and

מײַנע חבֿרטעס. [לח] האָט ער געזאָגט: גיי. און ער האָט זי אַוועקגעשיקט
maine chavertes. hot er gezogt: gei. un er hot zi avekgeshikt
my girl friends. has he said: go. and he has her sent off

אויף צוויי חדשים, און זי איז געגאַנגען, זי און איר חבֿרטעס,
oif tsvei chodeshim, un zi iz gegangen, zi un ire chavertes,
on two months, and she is having gone, she and her girl friends,

און האָט געווײַנט אויף איר יונגפֿרוישאַפֿט, אויף די בערג. [לט] און עס איז
un hot geveint oif ir yungfroishaft, oif di berg. un es iz
and has wept on her virginity, on the hill country. and it is

געווען סוף פֿון צוויי חדשים, האָט זי זיך אומגעקערט צו
geven sof fun tsvei chodeshim, hot zi zich umgekert tsu
having been end of two months, has she self returned to

איר פֿאָטער, און ער האָט געטאָן צו איר זײַן נדר וואָס ער האָט אָ נדר
ir foter, un er hot geton tsu ir zain neyder vos er hot a neyder
her father, and he has done to her his vow which he has a vow

געטאָן. און זי האָט קיין מאַן נישט געווּסט. און עס איז געווארן
geton. un zi hot kein man nisht gevust. un es iz gevorn
done. and she has any man not known. and it is become

אַ מנהג אין יִשְׂרָאֵל: מ פֿון יאָר צו יאָר גייען די טעכטער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun techter di geyen yor tsu yor fun Yisroel in mineg a
Yisroel of daughters the go year to year from Yisroel in custom a

קלאָגן אויף דער טאָכטער פֿון יִפתח דעם גִּלְעָדער פיר טעג אין יאָר.
yor in teg fir Gil'ader dem Yiftach fun tochter der oif klogn
year in days four Gil'adi the Yiftach of daughter the on bewail

יב און די מענער פֿון אפֿרים האָבן זיך איינגעזאַמלט, און
un aingezamlt zich hobn Efrayim fun mener di un
and gathered selves have Ephrayim of men the and

זיי זיינען אַריבער קיין צפֿון, און האָבן געזאָגט צו
tsu gezogt hobn un tsofn kein ariber zainen zei
to said have and north to crossed over are they

יִפתח: פֿאַר וואָס ביסטו אַריבערגעגאַנגען מלחמה צו האַלטן מיט
mit haltn tsu milchome aribergegangen bistu vos far Yiftachn
with wage to war crossed over are you what for Yiftach

די קינדער פֿון עַמּוֹן, און אונדז האָסטו נישט געפֿופֿן צו גיין
gein tsu gerufn nisht hostu undz un Amon fun kinder di
go to summoned not have you us and Ammon of children the

מיט דיר? דיין הויז וועלן מיר פֿאַרברענען איבער דיר אין פֿייער.
faier in dir iber farbrenen mir veln hoiz dain dir mit
fire in you(SG) over burn up we will house your you(SG) with

ב האָט יִפתח צו זיי געזאָגט: אין גרויס שטרייט בין איך געווען,
geven ich bin shtrait grois in gezogt zei tsu Yiftach hot
having been I am conflict great in said them to Yiftach has

איך און מיין פֿאָלק, מיט די קינדער פֿון עַמּוֹן, און איך האָב
hob ich un Amon fun kinder di mit folk main un ich
have I and Ammon of children the with people my and I

אײַך געפֿופֿן, און איר האָט מיך נישט געהאָלפֿן פֿון זייער האַנט.
hant zeyer fun geholfn nisht mich hot ir un gerufn aich
hand their from saved not me have you and summoned you

ג האָב איך געזען אַז איר העלפֿט נישט, און איך האָב געמומען מײַן
main genumen hob ich un nisht helft ir az gezen ich hob
my taken have I and not help you that seen I have

לעבן אין מײַן האַנט, און בין אַריבער צו די קינדער פֿון עַמּוֹן,
Amon fun kinder di tsu ariber bin un hant main in lebn
Ammon of children the to crossed over am and hand my in life

און ה׳ האָט זיי געגעבן אין מײַן האַנט; און פֿאַר וואָס זײַט איר
ir zait vos far un hant main in gegebn zei hot Hashem un
you are what for and hand my in given them has Hashem and

אַרויפֿגעקומען צו מיר היינטיקן טאָג מלחמה צו האַלטן מיט מיר?
mir mit haltn tsu milchome tog haintikn mir tsu aroifgekumen
me with wage to war day this very me to come up

ד און יִפתח האָט איינגעזאַמלט אַלע מענער פֿון גִּלְעָד, און האָט
hot un Gilad fun mener ale aingezamlt hot Yiftach un
has and Gil'ad of men all gathered has Yiftach and

מלחמה געהאַלטן מיט אפֿרים, און די מענער פֿון גִּלְעָד האָבן
hobn Gilad fun mener di un Efrayim mit gehaltn milchome
have Gil'ad of men the and Ephrayim with waged war

געשלאָגן אפֿרים, ווײַל זיי האָבן געזאָגט: אויסוווּרפֿן פֿון אפֿרים זײַט
zait Efrayim fun oisvurfn gezogt hobn zei vail Efrayim geshlogn
are Ephrayim of outcasts said have they for Ephrayim struck

איר, גִּלְעָד, צווישן אפֿרים, צווישן מנַשֶּׁה. ה און גִּלְעָד האָט
hot Gilad un Menasheh tsvishn Efrayim tsvishn Gilad ir
has Gil'ad and Menasheh among Ephrayim among Gil'ad you

Yisroel went yearly to lament the bat Yiftach the Gil'adi arba'at yamim bashanah.

12 And the ish Ephrayim gathered themselves together, and went into Tzafon, and said unto Yiftach, Wherefore passedst thou over to fight against the Bnei Ammon, and didst not call us to go with thee? We will burn thine bais upon thee with eish. [2] And Yiftach said unto them, I and my people were at great strife with the Bnei Ammon; and when I called you, ye saved me not out of their hands. [3] And when I saw that you were not my moshi'a, I put my nefesh in my hands, and passed over against the Bnei Ammon, and Hashem delivered them into my yad; why then are ye come up unto me this day, to fight against me?

[4] Then Yiftach gathered together all the Anshei Gil'ad, and fought with Ephrayim; and the anshei Gil'ad struck down Ephrayim, because they said, Ye Gilead are fugitives of Ephrayim among the Ephrayim, and among the Menasheh. [5] And the

Gilead took the fords of the Yarden before the Ephrayim; and it was so, that when those Ephrayim which were escaped said, Let me cross over; that the anshei Gil'ad said unto him, Art thou an Ephrati? If he said, No, [6] Then said they unto him, Say now Shibbolet; and he said Sibbolet, for he could not pronounce it right. Then they took him, and slaughtered him at the fords of the Yarden; and there fell at that time of the Ephrayim forty and two thousand.

[7] And Yiftach judged Yisroel shesh shanim. Then died Yiftach the Gil'adi, and was buried in one of the towns of Gil'ad.

[8] And after him Ibtzan of Beit-Lechem judged Yisroel. [9] And he had shloshim banim, and shloshim banot, whom he gave away in marriage outside [his eleph], and took in sloshim banot from outside for his banim. And he judged Yisroel shevat shanim. [10] Then died Ibtzan, and was buried at Beit-Lechem.

[11] And after him Elon, a Zevuloni, judged Yisroel; and he judged Yisroel eser shanim. [12] And

פַֿאַרכאַפט די איבערפֿאָרן פֿון יַרדן פֿאַר אפֿרים , און עס איז געווען,
geven iz es un Efrayim far Yarden fun iberforn di farchapt
was is it and Ephrayim before Yarden of fords the captured

אַז אַן אַנטרונענער פֿון אפֿרים האָט געזאָגט: איך וויל אַריבערגיין, אַזוי
azoi aribergein vil ich gezogt hot Efrayim fun antrunener an az
so go over will I said has Ephrayim of fugitive an that

האָבן די מענער פֿון גִלעָד צו אים געזאָגט: ביסטו אַן אפֿרַיִמער? און
un Efrayimer an bistu gezogt im tsu Gilad fun mener di hobn
and Ephrati an are you said him to Gil'ad of men the have

אַז ער האָט געזאָגט: ניין, [ו] האָבן זיי צו אים געזאָגט: זאָג אַקאָרשט
akorsht zog gezogt im tsu zei hobn nein gezogt hot er az
now say said him to they have no said has he that

שבולת , און אַז ער האָט געזאָגט סבולת , ווייל ער האָט נישט
nisht hot er vail Sibolet gezogt hot er az un Shibolet
not has he because Sibbolet said has he that and Shibbolet

געקענט אַרויסרעדן ריכטיק , אַזוי האָבן זיי אים אָנגענומען און אים
im un ongenumen im zei hobn azoi richtik aroisredn gekent
him and grasped him they have so correctly articulate able

געשאָכטן ביי די איבערפֿאָרן פֿון יַרדן . און עס זיינען געפֿאַלן אין
in gefaln zainen es un Yarden fun iberforn di bai geshochtn
in fall did it and Yarden of fords the by slaughtered

יענער צייַט פֿון אפֿרים צוויי און פֿערציק טויזנט .
toiznt fertsik un tsvei Efrayim fun tsait yener
thousand forty and two Ephrayim from time that

[ז] און יִפתח האָט געמשפט יִשׂרָאֵל זעקס יאָר , און יִפתח דער
der Yiftach un yor zeks Yisroel gemishpet hot Yiftach un
the Yiftach and years six Yisroel judged has Yiftach and

גִלעָדער איז געשטאָרבן, און איז באַגראָבן געווָארן אין די שטעט
shtet di in gevorn bagrobn iz un geshtorbn iz Gil'ader
towns the in having become buried is and died is Gil'adi

פֿון גִלעָד .
Gilad fun
Gil'ad of

[ח] און נאָך אים האָט געמשפט יִשׂרָאֵל אִבצָן פֿון בֵּית-לֶחֶם . [ט] און
un Beis-Lechem fun Ibtsan Yisroel gemishpet hot im noch un
and Beit-Lechem of Ibtzan Yisroel judged has him after and

ער האָט געהאַט דרייַסיק זין , און דרייַסיק טעכטער האָט ער אויסגעגעבן,
oisgegebn er hot techter draisik un zin draisik gehat hot er
given away he has daughters thirty and sons thirty had has he

און דרייַסיק טעכטער האָט ער אַריַינגענומען פֿאַר זיַינע זין פֿון
fun zin zaine far araingenumen er hot techter draisik un
from sons his for took in he has daughters thirty and

דערויסן. און ער האָט געמשפט יִשׂרָאֵל זיבן יאָר . [י] און אבצן איז
iz Ibtsan un yor zibn Yisroel gemishpet hot er un deroisn
is Ibtzan and years seven Yisroel judged has he and outside

געשטאָרבן, און איז באַגראָבן געווָארן אין בֵּית-לֶחֶם .
Beis-Lechem in gevorn bagrobn iz un geshtorbn
Beit-Lechem in having become buried is and died

[יא] און נאָך אים האָט געמשפט יִשׂרָאֵל אֵילון דער זבולונער . און
un Zevuluner der Elon Yisroel gemishpet hot im noch un
and Zevuloni the Elon Yisroel judged has him after and

ער האָט געמשפט יִשׂרָאֵל צען יאָר . [יב] און אֵילון דער זבולונער איז
iz Zevuluner der Elon un yor tsen Yisroel gemishpet hot er
is Zevuloni the Elon and years ten Yisroel judged has he

Elon the Zevuloni died, and was buried in Ayalon in Eretz Zevulun.

געשטאָרבן, און איז באַגראָבן געוואָרן אין אַיָלוֹן אין לאַנד
geshtorbn iz un bagrobn iz gevorn in Ayalon in land
died and is buried become having in Ayalon in land

זבולון .
Zevulun
Zevulun

13 And after him Avdon ben Hillel, a Pir'athoni, judged Yisroel. 14 And he had arba'im banim and thirty grandsons, that rode on threescore and ten donkeys; and he judged Yisroel shmoneh shanim. 15 And Avdon ben Hillel the Pir'athoni died, and was buried in Pir'athon in Eretz Ephrayim, in the har HaAmaleki.

יג און נאָך אים האָט געמשפט יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹן דער זון פּוֹן הללן
Hilleln fun zun der Avdon Yisroel gemishpet hot im noch un
Hillel of son the Avdon Yisroel judged has him after and

פּוֹן פִּרְעָתוֹן . יד און ער האָט געהאַט פֿערציק זין און דרייסיק אייניקלעך ,
einiklech draisik un zin fertsik gehat hot er un Pirathon fun
grandsons thirty and sons forty had has he and Pir'athon of

וואָס זיינען גערייטן אויף זיבעציק יונגע אייזלען . און ער האָט געמשפט
gemishpet hot er un eizlen yunge zibetsik oif geritn zainen vos
judged has he and donkeys young seventy on riding are which

יִשְׂרָאֵל אַכט יאָר . טו און עַבְדּוֹן דער זון פּוֹן הללן פּוֹן פִּרְעָתוֹן
Pirathon fun Hilleln fun zun der Avdon un yor acht Yisroel
Pir'athon of Hillel of son the Avdon and years eight Yisroel

איז געשטאָרבן, און איז באַגראָבן געוואָרן אין פִּרְעָתוֹן אין לאַנד
land in Pirathon in gevorn bagrobn iz un geshtorbn iz
land in Pir'athon in having become buried is and died is

אפֿרים , אויפֿן בארג פּוֹן עֲמָלֵק .
Amalek fun barg oifn Efrayim
Amalek of mount on Ephrayim

13 And the Bnei Yisroel did harah again in the sight of Hashem; and Hashem delivered them into the yad Pelishtim arba'im shanah.

יג און די קינדער פּוֹן יִשְׂרָאֵל האָבן וויידער געטאָן וואָס איז שלעכט
shlecht iz vos geton vider hobn Yisroel fun kinder di un
evil is what done again have Yisroel of children the and

אין די אויגן פּוֹן ה , און ה האָט זיי געגעבן אין דער
der in gegebn zei hot Hashem un Hashem fun oign di in
the in given them has Hashem and Hashem of eyes the in

האַנט פּוֹן די פְּלִשְׁתִּים פֿערציק יאָר .
yor fertsik Pelishtim di fun hant
years forty Pelishtim the of hand

2 And there was a certain ish from Tzorah, of the mishpakhat HaDani, whose shem was Manoach; and his isha was barren and bore not. 3 And the Malach Hashem appeared unto the isha, and said unto her, Hinei now, thou art barren, and bearest not; but thou shalt conceive, and bear ben. 4 Now therefore be shomer and drink not yayin nor shechar *(strong drink)*, and eat not kol tameh;

ב און עס איז געווען אַ מאַן פּוֹן צָרְעָה , פּוֹן דער משפּחה פּוֹן דָּן ,
Dan fun mishpoche der fun Tsorah fun man a geven iz es un
Dan of family the of Tzorah of man a having been is it and

וואָס זיין נאָמען איז געווען מנוח ; און זיין ווייב איז געווען
geven iz vaib zain un Manoach geven iz nomen zain vos
having been is wife his and Manoach having been is name his which

אַן עקרה , און האָט נישט געבאָרן . ג האָט אַ מלאַך פּוֹן ה זיך
zich Hashem fun malach a hot geborn nisht hot un akore an
self Hashem of Angel an has given birth not has and barren a

באַווייזן צו דער פֿרוי , און האָט צו איר געזאָגט: זע נאָר, דו ביסט
bist du nor ze gezogt ir tsu hot un froi der tsu bavizn
are you now behold said her to has and woman the to appeared

אַן עקרה , און האָסט נישט געבאָרן ; אָבער וועסט טראָגעדיק ווערן ,
vern trogedik vest ober geborn nisht host un akore an
become pregnant will however given birth not have and barren a

און וועסט געבערן אַ זון . ד און אַצונד , היט זיך אַקאָרשט, און
un akorsht zich hit atsund un zun a gebern vest un
and now self beware at present and son a to give birth will and

זאָלסט נישט טרינקען ווײַן אָדער שטאַרק געטראַנק, און נישט עסן
esen nisht un getrank shtark oder vain trinken nisht zolst
eat not and drink strong or wine drink not you(SG) shall

[5] For, lo, thou shalt conceive, and bear ben; and no morah *(razor)* shall come on his rosh; for the na'ar shall be a Nazir Elohim from the beten *(womb)*; and he shall begin to save Yisroel from the yad Pelishtim.

[6] Then the isha came and told her ish, saying, An Ish HaElohim came unto me, and his appearance was like the appearance of a Malach HaElohim, norah me'od; but I asked him not where he came from, neither told he me shmo; [7] But he said unto me, See thou shalt conceive, and bear ben; and now drink no yayin nor shechar, neither eat any tumah; for the na'ar shall be Nazir Elohim from the beten to the yom moto *(day of his death)*.

[8] Then Manoach prayed entreating Hashem, and said, O Adonoi, let the Ish HaElohim which thou didst send come again unto us, and teach us what we must do unto the na'ar that shall be born.

קיין אומריינס. [ה] וואָרעם זע , דו ווערסט טראָגעדיק, און געבערסט
geberst un trogedik verst du ze vorem umreins kein
give birth to and pregnant become you behold for unclean any

אַ זון ; און אַ שערמעסער זאָל נישט אַרויפֿגיין אויף זיין קאָפּ, וואָרעם אַ
a vorem kop zain oif aroifgein nisht zol shermeser a un zun a
a for head his on go up not shall sheer knife a and son a

נזיר פֿון אלקים זאָל דער יינגל זיין פֿון מוטערלייב אָן; און ער
er un on muterlaib fun zain yingel der zol Elokim fun Nezir
he and on mother's womb from be boy the shall G-d of nazir

וועט אָנהייבן העלפֿן ישׂראֵל פֿון דער האַנט פֿון די פּלשתּים .
Pelishtim di fun hant der fun Yisroel helfn onheibn vet
Pelishtim the of hand the from Yisroel save begin to will

[ו] און די פֿרוי איז געקומען , און האָט געזאָגט צו איר מאַן ,
man ir tsu gezogt hot un gekumen iz froi di un
husband her to said has and having come is woman the and

אַזוי זאָגן : אַ מאַן פֿון ג-ט איז געקומען צו מיר, און זיין
zain un mir tsu gekumen iz G-t fun man a zogn tsu azoi
his and me to having come is G-d of man a say to so

אויסזען איז געווען אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון דער מלאך
malach der fun oiszen dos vi azoi geven iz oiszen
Angel the of appearance this as so having been is appearance

פֿון האלקים , מוראדיק זייער; און נישט איך האָב אים געפֿרעגט פֿון
fun gefregt im hob ich nisht un zeyer moiredik HaElokim fun
from asked him have I not and very frightful G-d of

וואַנען ער איז, און נישט ער האָט מיר געזאָגט זיין נאָמען . [ז] אָבער ער
er ober nomen zain gezogt mir hot er nisht un iz er vanen
he but name his told me has he not and is he whence

האָט צו מיר געזאָגט: זע , דו ווערסט טראָגעדיק, און געבערסט אַ
a geberst un trogedik verst du ze gezogt mir tsu hot
a give birth to and pregnant become you behold said me to has

זון ; און אַצונד , זאָלסטו נישט טרינקען ווײַן אָדער שטאַרק געטראַנק,
getrank shtark oder vain trinken nisht zolstu atsund un zun
drink strong or wine drink not shall you now and son

און נישט עסן קיין אומריינקייט , וואָרעם אַ נזיר פֿון אלקים זאָל דער
der zol Elokim fun Nezir a vorem umreinkeit kein esen nisht un
the shall G-d of nazir a because uncleanness any eat not and

יינגל זיין פֿון מוטערלייב אָן ביז דעם טאָג פֿון זיין טויט .
toit zain fun tog dem biz on muterlaib fun zain yingel
death his of day the until on mother's womb from be boy

[ח] האָט מנוח מתפּלל געווען צו ה , און
un Hashem tsu geven mispalel Manoach hot
and Hashem to having been prayed Manoach has

האָט געזאָגט: איך בעט דיך , אֲדֹנָי , זאָל דער מאַן
man der zol Adonoi dich bet ich gezogt hot
man the shall Adonoi you(SG) entreat I said has

פֿון ג-ט, וואָס דו האָסט געשיקט, ווידער קומען צו אונדז,
undz tsu kumen vider geshikt host du vos G-t fun
us to come again sent have you which G-d of

אונדז לערנען וואָס מיר זאָלן טאָן צו דעם יינגל וואָס
vos yingel dem tsu ton zoln mir vos lernen undz
which boy the toward do shall we what teach us

וועט געבאָרן ווערן .
vern geborn vet
become born will

ט און האלקים האָט צוגעהערט צו דעם קול פֿון מנוחן , און דער
der un mnuchn fun kol dem tsu tsugehert hot HaElokim un
the and Manoach of voice the to paid heed has G-d and

מלאך פֿון האלקים איז ווידער געקומען צו דער פֿרוי , ווי זי
zi vi froi der tsu gekumen vider iz HaElokim fun malach
she as woman the to having come again is G-d of Angel

איז געזעסן אין פֿעלד; און מנוח איר מאַן איז נישט געווען
geven nisht iz man ir Manoach un feld in gezesn iz
having been not is husband her Manoach and field in sitting is

לעבן איר. י האָט די פֿרוי געאיילט און איז געלאָפֿן, און האָט דערציילט
dertseilt hot un gelofn iz un geailt froi di hot ir lebn
told has and ran is and hurried woman the has her near

איר מאַן, און האָט צו אים געזאָגט: אָן האָט זיך באַווייזן צו
tsu bavizn zich hot on gezogt im tsu hot un man ir
to appeared self has here said him to has and man her

מיר דער מאַן וואָס איז געקומען צו מיר אין יענעם טאָג. יא איז
iz tog yenem in mir tsu gekumen iz vos man der mir
is day that in me to having come is which man the me

מנוח אויפֿגעשטאַנען, און איז געגאַנגען נאָך זײַן ווײַב, און ער
er un vaib zain noch gegangen iz un oifgeshtanen Manoach
he and wife his after having gone is and arose Manoach

איז געקומען צו דעם מאַן, און האָט צו אים געזאָגט: ביסט דו דער
der du bist gezogt im tsu hot un man dem tsu gekumen iz
the you are said him to has and man the to having come is

מאַן וואָס האָט גערעדט צו דער פֿרוי ? האָט ער געזאָגט: איך. יב האָט
hot ich gezogt er hot froi der tsu geredt hot vos man
has I said he has woman the to spoken has which man

מנוח געזאָגט: אַצונד אַז דײַן וואָרט וועט קומען , וואָס זאָל זײַן
zain zol vos onkumen vet vort dain az atsund gezogt Manoach
be shall what befall will word your that now said Manoach

דער שטייגער מיטן ייִנגל , און וואָס טאָן צו אים? יג האָט דער מלאך
malach der hot im tsu ton vos un yingel mitn shteiger der
Angel the has him to do what and boy with manner the

פֿון ה געזאָגט צו מנוחן : פֿון אַלץ וואָס איך האָב אָנגעזאָגט
ongezogt hob ich vos alts fun mnuchn tsu gezogt Hashem fun
ordered have I which all that of Manoach to said Hashem of

דער פֿרוי , זאָל זי זיך היטן . יד פֿון אַלץ וואָס קומט אַרויס פֿון
fun arois kumt vos alts fun hitn zich zi zol froi der
of out come which all that of observe self she shall woman the

ווײַנשטאָק, זאָל זי נישט עסן , און ווײַן און שטאַרק געטראַנק זאָל זי
zi zol getrank shtark un vain un esen nisht zi zol vainshtok
she shall drink strong and wine and eat not she shall grapevine

נישט טרינקען, און קיין אומריינקייט זאָל זי נישט עסן ; אַלץ וואָס
vos alts esen nisht zi zol umreinkeit kein un trinken nisht
which all that eat not she shall uncleanness any and drink not

איך האָב איר באַפֿוילן זאָל זי אָפּהיטן.
ophiten zi zol bafoiln ir hob ich
observe she shall commanded her have I

טו האָט מנוח געזאָגט צו דעם מלאך פֿון ה : לאָמיר, איך
ich lomir Hashem fun malach dem tsu gezogt Manoach hot
I let us Hashem of Angel the to said Manoach has

בעט דיך , דיך פֿאַרהאַלטן, און מיר וועלן מאַכן פֿאַר דיר
dir far machn veln mir un farhaltn dich dich bet
you(SG) for make will we and detain you(SG) you(SG) entreat

9 And HaElohim paid heed to the kol Manoach; and the Malach HaElohim came again unto the isha as she sat in the sadeh; but Manoach her ish was not with her. 10 And the isha made haste, and ran, and told her ish, and said unto him, Hinei, the ish hath appeared unto me, that came unto me the other day. 11 And Manoach arose, and went after his isha, and came to the ish, and said unto him, Art thou the ish that didst speak unto the isha? And he said, I am. 12 And Manoach said, Now let thy devar come to pass. How shall be the mishpat hana'ar *(proper treatment of the child)*, and his ma'aseh *(work, [life's] work)*? 13 And the Malach Hashem said unto Manoach, Of all that I said unto the isha let her be shomer *(beware, guard, keep watch over)*. 14 She may not eat of any thing that cometh of the gefen, neither let her drink yayin or shechar, nor eat any tumah; all that I commanded her let her be shomer to do.

15 And Manoach said unto the Malach Hashem, Now, let us detain thee, until we shall have made ready a young

goat for thee. 16 And the Malach Hashem said unto Manoach, Though thou detain me, I will not eat of thy lechem; and if thou wilt offer an olah *(burnt offering)*, thou must offer it unto Hashem. For Manoach knew not that he was Malach Hashem. 17 And Manoach said unto Malach Hashem, Mi shmehchah? That when thy devar come to pass we may do thee honor? 18 And the Malach Hashem said unto him, Why askest thou thus after my shem, seeing it is FELI *(supremely wonderful)*? 19 So Manoach took a young goat with a minchah, and offered it upon the tzur unto Hashem; and wonderously did He act; and Manoach and his wife looked on. 20 For it came to pass, when the flame went up toward Shomayim from off the Mizbe'ach, that the Malach Hashem ascended in the flame of the Mizbe'ach. And Manoach and his wife looked on, and fell on their faces to the ground.

21 But the Malach Hashem did no more appear to Manoach and to his isha. Then Manoach knew that He was the Malach Hashem.

אַ ציגנבעקל . טז האָט דער מלאך פֿון ה געזאָגט צו מנוחן :
mnuchn tsu gezogt Hashem fun malach der hot tsignbekl a
Manoach to said Hashem of Angel the has young goat a

אַפֿילו דו וועסט מיך פֿאַרהאַלטן, וועל איך נישט עסן פֿון דיַין שפּייַז ;
shpaiz dain fun esen nisht ich vel farhaltn mich vest du afile
food your of eat not I will detain me will you even if

אויב אָבער דוווילסט מאַכן אַ בראַנדאָפּפֿער, זאָלסטו עס אויפֿברענגען
oifbrengen es zolstu brandopfer a machn vilst du ober oib
offer up it shall you olah a make will you however if

צו ג-ט. וואָרעם מנוח האָט נישט געוווּסט אַז דאָס איז אַ מלאך
malach a iz dos az gevust nisht hot Manoach vorem G-t tsu
Angel an is this that known not has Manoach for G-d to

פֿון ה . יז און מנוח האָט געזאָגט צו דעם מלאך פֿון ה :
Hashem fun malach dem tsu gezogt hot Manoach un Hashem fun
Hashem of Angel the to said has Manoach and Hashem of

וואָס איז דיַין נאָמען, כּדי אַז דיַין וואָרט וועט אָנקומען, זאָלן מיר
mir zoln onkumen vet vort dain az kedei nomen dain iz vos
we shall befall will word your when so that name your is what

דיר אָנטאָן כּבֿוד . יח האָט דער מלאך פֿון ה צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu Hashem fun malach der hot koved onton dir
said him to Hashem of Angel the has honor put on you(SG)

נאָך וואָס דען פֿרעגסטו אויף מײַן נאָמען, אַז ער איז פֿאַרהוילן ?
farhoiln iz er az nomen main oif fregstu den vos noch
concealed is it when name my for ask then which after

יט האָט מנוח גענומען דאָס ציגנבעקל און דאָס שפּייזאָפּפֿער, און
un shpaizopfer dos un tsignbekl dos genumen Manoach hot
and minchah the and young goat this taken Manoach has

האָט אויפֿגעברענט אויף דעם פֿעלדז פֿאַר ה ; און דער האָט
hot der un Hashem far feldz dem oif oifgebracht hot
has the one and Hashem before rock the on offered up has

געטאָן וווּנדערלעך, און מנוח און זײַן ווײַב האָבן צוגעזען . כ וואָרעם
vorem tsugezen hobn vaib zain un Manoach un vunderlech geton
for watched have wife his and Manoach and miraculous done

עס איז געווען , ווי די פֿלאַם איז אויפֿגעגאַנגען פֿון מזבח צום
tsum mizbeyech fun oifgegangen iz flam di vi geven iz es
to altar from going up is flame the as having been is it

הימל , אַזוי איז דער מלאך פֿון ה אויפֿגעגאַנגען מיט דער פֿלאַם
flam der mit oifgegangen Hashem fun malach der iz azoi himel
flame the with going up Hashem of Angel the is so heaven

פֿון מזבח . און מנוח און זײַן ווײַב האָבן דאָס געזען, און זיי
zei un gezen dos hobn vaib zain un Manoach un mizbeyech fun
they and seen this have wife his and Manoach and altar of

זיַינען געפֿאַלן אויף זייער פּנים צו דער ערד .
erd der tsu ponem zeyer oif gefaln zainen
ground the to face their on fell are

כא און דער מלאך פֿון ה האָט זיך מער נישט באַוויזן צו
tsu bavizn nisht mer zich hot Hashem fun malach der un
to appeared not more self has Hashem of Angel the and

מנוחן און צו זײַן ווײַב. דעמצמאָל האָט מנוח געוווּסט, אַז דאָס
dos az gevust Manoach hot dentsmol vaib zain tsu un mnuchn
this that known Manoach has then wife his to and Manoach

איז געווען אַ מלאך פֿון ה .
Hashem fun malach a geven iz
Hashem of Angel an having been is

כב און מנוח האָט געזאָגט צו זײַן ווײַב: שטאַרבן וועלן מיר שטאַרבן,
shtarbn mir veln shtarbn vaib zain tsu gezogt hot Manoach un
die we will die wife his to said has Manoach and

וואָרעם אלקים האָבן מיר געזען. כג האָט זײַן ווײַב צו אים געזאָגט: אַז
az gezogt im tsu vaib zain hot gezen mir hobn Elokim vorem
that said him to wife his has seen we have G-d because

ה וואָלט אונדז געוואָלט טייטן, וואָלט ער נישט אָנגענומען פֿון
fun ongenumen nisht er volt teitn gevolt undz volt Hashem
from accepted not he would to kill wanted us would Hashem

אונדזער האַנט אַ בראַנדאָפּפֿער און אַ שפּײַזאָפּפֿער, און וואָלט אונדז נישט
nisht undz volt un shpaizopfer a un brandopfer a hant undzer
not us would and minchah a and olah an hand our

באַוויזן דאָס אַלץ, און וואָלט אונדז אַצונד נישט אָנגעזאָגט אַזוי-וואָס.
azoi-vos ongezogt nisht atsund undz volt un alts dos bavizn
like this informed not now us would and all this shown

כד און די פֿרוי האָט געבאָרן אַ זון, און זי האָט גערופֿן זײַן
zain gerufn hot zi un zun a geborn hot froi di un
his called has she and son a given birth to has woman the and

נאָמען שמשון. און דער יינגל איז געוואַקסן, און ה האָט אים
im hot Hashem un gevaksn iz yingel der un Shimshon nomen
him has Hashem and grew is boy the and Shimshon name

געבענטשט. כה און דער גײַסט פֿון ה האָט אָנגעהויבן צו שלאָגן אין
in shlogn tsu ongehoibn hot Hashem fun gaist der un gebentsht
in strike to begun has Hashem of spirit the and blessed

אים, אין מחנה-דָן, צווישן צָרעָה און צווישן אֶשתָאוֹל.
Eshtaol tsvishn un Tsorah tsvishn machne-Dan in im
Eshta'ol between and Tzorah between Machaneh Dan in him

יד

און שמשון האָט געניידערט קיין תִמנָה, און האָט געזען אַ
a gezen hot un Timnah kein genidert hot Shimshon un
a seen has and Timnah to gone down has Shimshon and

וויַבספּאַרשוין אין תִמנָה פֿון די טעכטער פֿון די פֿלִשתִים.
Pelishtim di fun techter di fun Timnah in vaibsparshoin
Pelishtim the of daughters the of Timnah in woman

ב און ער איז אַרויפֿגעקומען, און האָט דערציילט זײַן פֿאָטער און זײַן
zain un foter zain dertseilt hot un aroifgekumen iz er un
his and father his told has and come up is he and

מוטער, און האָט געזאָגט: איך האָב געזען אַ וויַבספּאַרשוין אין תִמנָה
Timnah in vaibsparshoin a gezen hob ich gezogt hot un muter
Timnah in woman a seen have I said has and mother

פֿון די טעכטער פֿון די פֿלִשתִים, און אַצונד נעמט זי מיר פֿאַר אַ
a far mir zi nemt atsund un Pelishtim di fun techter di fun
a for me her take now and Pelishtim the of daughters the of

וויַב. ג האָט צו אים געזאָגט זײַן פֿאָטער און זײַן מוטער: איז נישטאָ
nishto iz muter zain un foter zain gezogt im tsu hot vaib
not is mother his and father his said him to has wife

צווישן די טעכטער פֿון דײַנע ברידער און צווישן מײַן גאַנצן פֿאָלק
folk gantsn main tsvishn un brider daine fun techter di tsvishn
people entire my among and brothers your of daughters the among

אַ וויַבספּאַרשוין, אַז דו גייסט נעמען אַ וויַב פֿון די אומבאַשניטענע
umbashnitene di fun vaib a nemen geist du az vaibsparshoin a
uncircumcised the from wife a take go you that woman a

פֿלִשתִים? האָט שמשון געזאָגט צו זײַן פֿאָטער: נעם זי מיר וואָרעם
vorem mir zi nem foter zain tsu gezogt Shimshon hot Pelishtim
for for me her take father his to said Shimshon has Pelishtim

22 And Manoach said unto his isha, We shall surely die, because we have seen Elohim. 23 But his isha said unto him, If Hashem were pleased to kill us, He would not have received an olah *(burnt offering)* and a minchah from yadenu *(our hands)*, neither would He have showed us all these things, nor at this time would have told us such things as these. 24 And the isha bore ben, and called shmo Shimshon; and the na'ar grew, and Hashem blessed him. 25 And the Ruach Hashem began to impel him at times in Machaneh Dan between Tzorah and Eshta'ol.

14 And Shimshon went down to Timnah, and saw an isha in Timnah of the banot Pelishtim *(Philistines)*. 2 And he came up, and told his av and his em, and said, I have seen an isha in Timnah of the banot Pelishtim; now therefore get her for me as isha. 3 Then his av and his em said unto him, Is there not among the banot of thy achim, or among kol Ami *(all my people)* an isha, that thou goest to take an isha of the Pelishtim haArelim? And Shimshon said unto his av, Get her for

me; for she is yashrah *(right)* in my eyes. [4] But his av and his em knew not that this was from Hashem, for He sought an occasion against the Pelishtim; for at that time the Pelishtim had dominion over Yisroel.

[5] Then went Shimshon down, and his av and his em, to Timnah, and came to the kramim *(vineyards)* of Timnah; and, hinei, a young lion roared against him. [6] And the Ruach Hashem came mightily upon him, and he tore him as he would have torn a young goat, and he had nothing in his yad; but he told not his av or his em what he had done. [7] And he went down, and talked with the isha; and she was right in the eyes of Shimshon.

[8] And after a time he returned to take her [in marriage], and he turned aside to look at the carcass of the lion; and, hinei, there was a swarm of bees and devash in the geviyah of the lion. [9] And he took thereof in his hands, and went on eating, and came to

זי איז ווויל‌גע‌פֿעלן אין מיינע אויגן. [ד] און זיין פֿאָטער און זיין
zain un foter zain un oign maine in voilgefeln iz zi
his and father his and eyes my in find favor in the eyes of is she

מוטער האָבן נישט געווּוסט אַז דאָס איז פֿון ה , אַז דאָס זוכט ער
er zucht dos az Hashem fun iz dos az gevust nisht hobn muter
he seeks this that Hashem of is this that known not have mother

אַן אויסרעד אויף די פּלִשתִּים . און אין יענער צייַט האָבן די פּלִשתִּים
Pelishtim di hobn tsait yener in un Pelishtim di oif oisred an
Pelishtim the have time that in and Pelishtim the against pretext an

געווּעלטיקט איבער יִשׂרָאֵל.
Yisroel iber geveltikt
Yisroel over ruled over

[ה] האָט שמשון אַראָפּגענידערט מיט זיין פֿאָטער און זיין
zain un foter zain mit aropgenidert Shimshon hot
his and father his with gone down Shimshon has

מוטער קיין תִּמנָה . און זיי זיינען געקומען ביז די
di biz gekumen zainen zei un Timnah kein muter
the unto having come are they and Timnah to mother

ווייַנגערטנער פֿון תִּמנָה , ערשט אַ יונגער לייב ברומט אַקעגן
akegn brumt leib yunger a ersht Timnah fun vaingertner
against roar lion young a behold Timnah of vineyards

אים. [ו] איז געקומען אויף אים גיַסט פֿון ה , און ער
er un Hashem fun gaist im oif gekumen iz im
he and Hashem of spirit him on having come is him

האָט אים צעריסן, אַזוי ווי מע צעריַסט אַ ציקעלע; און קיין זאַך
zach kein un tsikele a tseraist me vi azoi tserisn im hot
thing any and kid a tear one as so tore it has

איז נישט געווען אין זיין האַנט. און ער האָט נישט דערציילט
dertseilt nisht hot er un hant zain in geven nisht iz
told not has he and hand his in having been not is

זיַין פֿאָטער און זיין מוטער וואָס ער האָט געטאָן. [ז] און ער האָט
hot er un geton hot er vos muter zain un foter zain
has he and done has he what mother his and father his

אַראָפּגענידערט, און האָט גערעדט צו דער ווייַבספּאַרשוין, און זי
zi un vaibsparshoin der tsu geredt hot un aropgenidert
she and woman the to spoken has and gone down

איז ווויל‌גע‌פֿעלן אין שמשונס אויגן.
oign Shimshons in voilgefeln iz
eyes Shimshon's in find favor in the eyes is

[ח] און אין טעג אַרום איז ער צוריקגעקומען זי צו נעמען ,
nemen tsu zi tsurikgekumen er iz arum teg in un
take to her came back to he is round days in and

און ער האָט פֿאַרקערט צו זען די *נבֵלה פֿון דעם לייב, ערשט
ersht leib dem fun neveile di zen tsu farkert hot er un
behold lion the of carcass the see to turned has he and

אין דעם ליַיב פֿון לייב איז אַ שוואָרעם בינען און האָניק. [ט] האָט
hot honik un binen shvorem a iz leib fun laib dem in
has honey and bees swarm a is lion of body the in

ער עס אַרויסגעשאַרט אין זיַינע האַנטפֿלעכן, און איז געגאַנגען און
un gegangen iz un hantflechn zaine in aroisgeshart es er
and walking is and palm his in raked it he

גייענדיק געגעסן. און ער איז געקומען צו זיַין פֿאָטער און צו
tsu un foter zain tsu gekumen iz er un gegesn geyendik
to and father his to having come is he and eating going

his av and em, and he gave them, and they did eat; but he told not them that he had taken the devash out of the geviyah of the lion.

[10] So his av went down unto the isha; and Shimshon made there a mishteh; for so used the bocherim to do. [11] And it came to pass, when they saw him, that they brought shloshim companions to be with him. [12] And Shimshon said unto them, I will now put forth a khidah *(riddle)* unto you; if ye can certainly declare it to me within the shivat yemei hamishteh, and find it out, then I will give you shloshim linen garments and shloshim sets of begadim; [13] But if ze cannot declare it to me, then shall ye give me shloshim linen garments and shloshim begadim. And they said unto him, Put forth thy khidah, that we may hear it. [14] And he said unto them,

Out of the eater came forth the edible,

and out of the oz *(strong)* came forth matok *(sweetness)*.

And they could not in shloshet yamim expound the khidah.

זײַן מוטער, און האָט זיי געגעבן, און זיי האָבן געגעסן. און
un gegesn hobn zei un gegebn zei hot un muter zain
and eaten have they and given them has and mother his

ער האָט זיי נישט דערציילט אַז פֿון דעם לייבס לײַב האָט ער
er hot laib leibs dem fun az dertseilt nisht zei hot er
he has body lion's the from that told not them has he

אַרויסגעשאַרט דעם האָניק.
honik dem aroisgeshart
honey the raked

[9] און זײַן פֿאָטער האָט אַראָפּגענידערט צו דער ווײַבספּאַרשוין.
vaibsparshoin der tsu aropgenidert hot foter zain un
woman the to gone down has father his and

און שמשון האָט דאָרטן געמאַכט אַ מאָלצײַט; וואָרעם אַזוי פֿלעגן
flegn azoi vorem moltsait a gemacht dortn hot Shimshon un
would so for feast a made there has Shimshon and

[11] טאָן די בחורים. [א] און עס איז געווען, ווי זיי האָבן אים
im hobn zei vi geven iz es un bochurim di ton
him have they as having been is it and young men the do

געזען, אַזוי האָבן זיי געבראַכט דרײַסיק חבֿרים, און זיי זײַנען
zainen zei un chaverim draisik gebracht zei hobn azoi gezen
are they and friends thirty brought they have so seen

געווען מיט אים. [12] [ב] האָט שמשון צו זיי געזאָגט: לאָמיך
lomich gezogt zei tsu Shimshon hot im mit geven
let me said them to Shimshon has him with having been

אַקאָרשט אײַך טרעפֿן אַ רעטעניש; אויב זאָגן וועט איר עס מיר
mir es ir vet zogn oib retenish a trefn aich akorsht
to me it you will to say if riddle a guess you now

זאָגן אין די זיבן טעג פֿון דעם מאָלצײַט, און ווען טרעפֿן, וועל
vel trefn vet un moltsait dem fun teg zibn di in zogn
will happen will and feast the of days seven the in to say

איך אײַך געבן דרײַסיק לײַנענע טיכער און דרײַסיק גאַנג קלײדער.
kleider gang draisik un ticher lainene draisik gebn aich ich
garments change thirty and cloths linen thirty give you I

[13] [ג] אויב אָבער איר וועט מיר נישט קענען זאָגן, זאָלט איר מיר געבן
gebn mir ir zolt zogn kenen nisht mir vet ir ober oib
give me you shall tell can not me will you however if

דרײַסיק לײַנענע טיכער און דרײַסיק גאַנג קלײדער. האָבן זיי צו
tsu zei hobn kleider gang draisik un ticher lainene draisik
to they have garments change thirty and cloths linen thirty

מיר קלײדער. [14] [ד] האָט ער צו אים געזאָגט: זאָגן דײַן רעטעניש, און לאָמיר זי הערן.
tsu er hot hern zi lomir un retenish dain zogn gezogt im
to he has hear it let us and riddle your say said him

זיי געזאָגט:
gezogt zei
said them

פֿון עסער איז אַרויס אַן עסן,
esen an arois iz eser fun
eating an out is eater of

און פֿון שטאַרקן איז אַרויס אַ זיסער.
ziser a arois iz shtarkn fun un
sweet a out is strong from and

האָבן זיי דריַ טעג נישט געקענט זאָגן די רעטעניש.
retenish di zogn gekent nisht teg drai zei hobn
riddle the tell able not days three they have

[15] And it came to pass on the yom hashevi'i Shabbos, that they said unto the isha of Shimshon, Entice thy ish, that he may declare unto us the khidah, lest we burn thee and thy bais avi with eish; Have ye invited us to make us poor? Is it not so? [16] And the isha of Shimshon wept before him, and said, Thou dost but hate me, and lovest me not; thou hast put forth a khidah unto the bnei ami, and hast not told it me. And he said unto her, Hinei, I have not told it avi nor immi, and shall I tell it thee? [17] And she wept before him the shivat hayamim, while their mishteh lasted; and it came to pass on the yom hashevi'i, that he told her, because of the pressing of her nagging; and she told the khidah to the bnei of her Am *(People)*. [18] And the anshei haIr said unto him on the yom hashevi'i before the sun went down,

טו און עס איז געווען אויפֿן זיבעטן טאָג, האָבן זיי געזאָגט צו
tsu gezogt zei hobn tog zibetn oifn geven iz es un
to said they have day seventh on was is it and

שמשונס וויַב: רעד איבער דיַין מאַן ער זאָל אונדז אויסזאָגן די
di oiszogen undz zol er man dain iber red vaib Shimshons
the out say us shall he man your over speak wife Shimshon's

רעטעניש, אַניט וועלן מיר פֿאַרברענען דיך און דיַין פֿאָטערס
foters dain un dich farbrenen mir veln anit retenish
father's your and you(SG) burn up we will or else riddle

הויז מיט פֿיַער. האָט איר אונדז געפֿרופֿן כדי אונדז צו
tsu undz kedei gerufn undz ir hot faier mit hoiz
to us so that summoned us you did fire with house

ירשען ? צי ניין ? טז האָט שמשונס וויַב געווויינט פֿאַר אים,
im far geveint vaib Shimshons hot nein tsi yarshen
him before wept wife Shimshon's has no or dispossess

און האָט געזאָגט: סײַדן האָסט מיך פֿײַנט און נישט ליב . האָסט
host lib nisht un faint mich host saidn gezogt hot un
have loved not and hated me have only said has and

די רעטעניש געראָטן צו די קינדער פֿון מײַן פֿאָלק , און
un folk main fun kinder di tsu gerotn retenish di
and people my of children the to you have put riddle the

מיר האָסטו נישט אויסגעזאָגט. האָט ער צו איר געזאָגט: זע ,
ze gezogt ir tsu er hot oisgezogt nisht hostu mir
behold said her to he has disclosed not have you me

מײַן טאַטן און מײַן מאַמען האָב איך נישט אויסגעזאָגט, און
un oisgezogt nisht ich hob mamen main un tatn main
and spoken out not I have to mother my and father my

דיר זאָל איך אויסזאָגן? יז האָט זי געווויינט פֿאַר אים די זיבן
zibn di im far geveint zi hot oiszogen ich zol dir
seven the him before wept she has out say I shall you(SG)

טעג וואָס בײַ זיי איז געווען דער מאָלצײַט. און עס איז
iz es un moltsait der geven iz zei bai vos teg
is it and feast the having been is them by which days

געווען אויפֿן זיבעטן טאָג, האָט ער איר אויסגעזאָגט, ווײַל זי
zi vail oisgezogt ir er hot tog zibetn oifn geven
she for spoken out her he has day seventh on having been

האָט אים צוגעדריקט; און זי האָט אויסגעזאָגט די רעטעניש צו די
di tsu retenish di oisgezogt hot zi un tsugedrikt im hot
the to riddle the disclosed has she and pressed him has

קינדער פֿון איר פֿאָלק . יח און די מענטשן פֿון שטאָט האָבן געזאָגט
gezogt hobn shtot fun mentshn di un folk ir fun kinder
said have city of men the and people her of children

צו אים אויפֿן זיבעטן טאָג, אײדער די זון איז אונטערגעגאַנגען:
untergegangen iz zun di eider tog zibetn oifn im tsu
gone down is sun the before day seventh on him to

What is sweeter than devash?

וואָס איז זיסער פֿון האָניק?
honik fun ziser iz vos
honey than sweeter is what

And what is stronger than an ari?

און וואָס איז שטאַרקער פֿון אַ לייב?
leib a fun shtarker iz vos un
lion a than stronger is what and

And he said unto them,

האָט ער צו זיי געזאָגט:
gezogt zei tsu er hot
said them to he has

If ye had not plowed with my heifer,

ווען איר וואָלט מיט מײַן קאַלב נישט געאַקערט,
geakert nisht kalb main mit volt ir ven
plow not calf my with would you when

ye had not hit upon my khidah.

וואָלט איר מײַן רעטעניש נישט געטראָפֿן.
getrofn nisht retenish main ir volt
guessed not riddle my you would

[19] And the Ruach Hashem came upon him, and he went down to Ashkelon and struck down shloshim ish of them and took as spoil their garments and gave unto them which expounded the khidah. And his af *(anger)* was kindled, and he went up to his bais avi. [20] But the isha of Shimshon was given to his companion, who had been his best man.

יט און דער גײַסט פֿון ה איז געקומען אויף
oif gekumen iz Hashem fun gaist der un
on having come is Hashem of spirit the and

אים, און ער האָט אַראָפּגענידערט קיין אַשקלון , און האָט
hot un Ashkelon kein aropgenidert hot er un im
has and Ashkelon to gone down has he and him

געשלאָגן פֿון זיי דרײַסיק מאַן, און צוגענומען זייער
zeyer tsugenumen un man draisik zei fun geshlogn
their taken and men thirty them of struck down

אויסטו ; און ער האָט אָפּגעגעבן די גאַנצן קלײדער צו
tsu kleider gantsn di opgegebn hot er un oistu
to garments all the given back has he and removed

די וואָס האָבן געזאָגט די רעטעניש; און זײַן צאָרן
tsorn zain un retenish di gezogt hobn vos di
anger his and riddle the said have which the ones

האָט געגרימט, און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען צו זײַן פֿאָטערס
foters zain tsu aroifgegangen iz er un gegrimt hot
father's his to having gone up is he and kindled has

הויז . כ און שמשונס ווײַב איז געוואָרן זיינעם אַ
a zainem gevorn iz vaib Shimshons un hoiz
a his having become is wife Shimshon's and house

חבֿרס , וועמען ער האָט צוגעחבֿרט צו זיך .
zich tsu tsugechvrt hot er vemen chavers
self to befriended has he whom friend's

15 But it came to pass within a while after, in the time of katzir chittim, that Shimshon visited his isha with a young goat; and he said, I will go in to my isha into the cheder. But her av would not allow him to go in. [2] And her av said, I verily thought that thou hadst utterly hated her; therefore I gave her to thy companion; is not her younger achot fairer than she? Take her now, instead of her. [3] And Shimshon said

טו און עס איז געווען אין טעג אַרום, אין די טעג פֿון
fun teg di in arum teg in geven iz es un
of days the in round days in having been is it and

ווייצשניט , האָט שמשון באַזוכט זײַן ווײַב מיט אַ
a mit vaib zain bazucht Shimshon hot veitsshnit
a with wife his visited Shimshon has wheat harvest

ציגנבעקל , און ער האָט געזאָגט: לאָמיך אַרײַנגיין צו מײַן ווײַב אין
in vaib main tsu araingein lomich gezogt hot er un tsignbekl
in wife my to enter let me said has he and young goat

קאַמער. אָבער איר פֿאָטער האָט אים נישט געלאָזט אַרײַנגיין . כ און
un araingein gelozt nisht im hot foter ir ober kamer
and enter allowed not him has father her but room

איר פֿאָטער האָט געזאָגט: קלערן האָב איך געקלערט, אַז דו האָסט
host du az geklert ich hob klern gezogt hot foter ir
have you that thought I have thought said has father her

זי זיכער פֿײַנט געקראָגן, און איך האָב זי אַוועקגענעבן צו דײַן
dain tsu avekgegebn zi hob ich un gekrogn faint zicher zi
your to given her have I and seized hate surely her

חבֿר . איז נישט איר יינגערע שוועסטער שענער פֿון איר?
ir fun shener shvester yingere ir nisht iz chever
her than more beautiful sister younger her not is neighbor

זאָל זי דיר , איך בעט דיך , זײַן אַנשטאָט יענער .
yener anshtot zain dich bet ich dir zi zol
that one in place of be you(SG) entreat I you(SG) she shall

concerning them, Now shall I be more blameless than the Pelishtim, though I do them ra'ah.

ג האָט שמשון צו זיי געזאָגט: דאָס מאָל בין איך ריין קענ
kegen rein ich bin mol dos gezogt zei tsu Shimshon hot
against tahor I am time this said them to Shimshon has

די פְּלִשתִּים , אויב איך טו מיט זיי בייז.
beiz zei mit tu ich oib Pelishtim di
evil them with do I if Pelishtim the

[4] And Shimshon went and caught three hundred foxes, and took torches, and turned them tail to tail, and put a torch in the midst between two tails.

ד און שמשון איז געגאַנגען , און האָט געכאַפּט דריי הונדערט
hundert drai gechapt hot un gegangen iz Shimshon un
hundred three caught has and having gone is Shimshon and

פֿוקסן, און ער האָט גענומען בראַנדהעלצער, און האָט צוגעקערט
tsugekert hot un brandheltser genumen hot er un fuksn
turned has and torches taken has he and foxes

אַן עק צו אַן עק , און אַריַינגעטאָן אַ בראַנדהאָלץ צווישן צוויי
tsvei tsvishn brandholts a araingeton un ek an tsu ek an
two between firewood a put in and end an to end an

עקן , אין מיטן . ה און ער האָט אָנגעצונדן אַ פַּייַער אין די
di in faier a ongetsundn hot er un mitn in ekn
the in fire a kindled has he and midst of in ends

בראַנדהעלצער, און האָט זיי אַוועקגעלאָזט אין די שטייַדיקע
shteyedike di in avekgelozt zei hot un brandheltser
standing the in let away them has and firewood

תבֿואות פֿון די פְּלִשתִּים ; און ער האָט פַּאַרברענט פֿון אַ סטויג
stoig a fun farbrent hot er un Pelishtim di fun tvues
grain stack a of burned up has he and Pelishtim the of grain

ביז שטייַדיקער תבֿואה, און ביז אַן איילבערטגאָרטן.
eilbertgortn an biz un tvue shteyediker biz
olive orchard an unto and grain standing unto

[5] And when he lit eish to the torches, he let them go into the standing grain of the Pelishtim, and burned up both the harvested grain and also the standing grain, and also olive orchards.

[6] Then the Pelishtim said, Who hath done this? And they answered, Shimshon, the choson of the Timni, because he had taken his isha, and given her to his companion. And the Pelishtim came up, and burned her and her av with eish.

ו האָבן די פְּלִשתִּים געזאָגט: ווער האָט דאָס געטאָן?
geton dos hot ver gezogt Pelishtim di hobn
done this has who said Pelishtim the have

האָט מען געזאָגט: שמשון , דער איידעם פֿון דעם
dem fun eidem der Shimshon gezogt men hot
the of son-in-law the Shimshon said they has

תִּמנָתער , ווייַל ער האָט גענומען זיַין וויַיב, און זי
zi un vaib zain genumen hot er vail Timnaher
her and wife his taken has he because Timni

אַוועקגעגעבן צו זיַין חבֿר . זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen zainen chever zain tsu avekgegebn
having gone up are companion his to given

די פְּלִשתִּים , און האָבן פַּאַרברענט זי און איר פַּאָטער אין
in foter ir un zi farbrent hobn un Pelishtim di
in father her and her burned up have and Pelishtim the

פַּייַער.
faier
fire

[7] And Shimshon said unto them, Since ye have done this, yet will I be avenged of you and after that I will cease. [8] And he struck them hip

ז האָט שמשון צו זיי געזאָגט: אויב איר טוט
tut ir oib gezogt zei tsu Shimshon hot
do you if said them to Shimshon has

אַזוי-וואָס, מוז איך נישט אַנדערש זיך נוקם זיַין אָן
on zain noikem zich andersh nisht ich muz azoi-vos
on be avenge self certainly not I must like this

אייַך, און דערנאָך וועל איך אויפֿהערן. ח און ער האָט זיי
zei hot er un oifhern ich vel dernoch un aich
them has he and cease I will after that and you

and thigh with a makkah gedolah; and he went down and dwelt in the top of the rock Eitam.

געשלאָגן לענד און דיך , אַ גרויסן שלאַק . און ער
er un shlak groisn a dich un lend geshlogn
he and calamity great a thigh and hip struck down

האָט אַראָפּגענידערט, און איז געזעסן אין דעם שפּאַלט פֿון
fun shpalt dem in gezesn iz un aropgenidert hot
of cleft the in settled is and gone down has

פֿעלדז עיטם .
Eitam feldz
Eitam rock

9 Then the Pelishtim went up and encamped in Yehudah, and spread themselves out in Lechi. 10 And the ish Yehudah said, Why are ye come up against us? And they answered, To bind Shimshon are we come up, to do to him as he hath done to us.

ט זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען די פּלשתּים , און האָבן געלאַגערט אין יהודה ,
Yehudah in gelagert hobn un Pelishtim di aroifgegangen zainen
Yehudah in encamped have and Pelishtim the having gone up are

און זיי האָבן זיך צעשפּרייט אין לחי . י האָבן די מענער פֿון יהודה
Yehudah fun mener di hobn Lechi in tseshpreit zich hobn zei un
Yehudah of men the have Lechi in spread out selves have they and

געזאָגט: פֿאַר וואָס זײַט איר אַרויפֿגעקומען אויף אונדז? האָבן זיי געזאָגט:
gezogt zei hobn undz oif aroifgekumen ir zait vos far gezogt
said they have us against come up you are what for said

צו בינדן שמשונען זײַנען מיר אַרויפֿגעקומען; צו טאָן צו אים, אַזוי ווי
vi azoi im tsu ton tsu aroifgekumen mir zainen Shimshonen bindn tsu
as so him to do to come up me are Shimshon tie to

ער האָט געטאָן צו אונדז.
undz tsu geton hot er
us to done has he

11 Then three thousand men of Yehudah went to the top of the rock Eitam and said to Shimshon, Knowest thou not that the Pelishtim are rulers over us? What is this that thou hast done unto us? And he said unto them, As they did unto me, so have I done unto them. 12 And they said unto him, We are come down to bind thee, that we may deliver thee into the yad Pelishtim. And Shimshon said unto them, Swear unto me, that ye will not fall upon me yourselves. 13 And they spoke unto him, saying, No; but we will bind thee fast, and deliver thee into their yad; but surely we will not kill thee. And they

יא האָבן אַראָפּגענידערט דרײַ טויזנט מאַן פֿון יהודה צו דעם שפּאַלט
shpalt dem tsu Yehudah fun man toiznt drai aropgenidert hobn
cleft the to Yehudah of men thousand three gone down have

פֿון פֿעלדז עיטם, און זיי האָבן געזאָגט צו שמשונען : ווייסטו
veistu Shimshonen tsu gezogt hobn zei un Eitam feldz fun
you(sg) know Shimshon to said have they and Eitam rock of

דען נישט אַז די פּלשתּים געווען אלטיקן איבער אונדז? היינט וואָס האָסטו
hostu vos haint undz iber geveltikn Pelishtim di az nisht den
have you what today us over rule Pelishtim the that not then

אונדז דאָ אָפּגעטאָן? האָט ער צו זיי געזאָגט: ווי זיי האָבן געטאָן צו
tsu geton hobn zei vi gezogt zei tsu er hot opgeton do undz
to done have they as said them to he has done here us

מיר, אַזוי האָב איך געטאָן צו זיי . יב האָבן זיי צו אים געזאָגט: מיר
mir gezogt im tsu zei hobn zei tsu geton ich hob azoi mir
we said him to they have them to done I have so me

האָבן אַראָפּגענידערט דיך צו בינדן , כּדי דיך איבערצוגעבן אין
in ibertsugebn dich kedei bindn tsu dich aropgenidert hobn
into hand over you(SG) so that tie to you(SG) gone down have

דער האַנט פֿון די פּלשתּים . האָט שמשון צו זיי געזאָגט: שוועריט
shvert gezogt zei tsu Shimshon hot Pelishtim di fun hant der
swear said them to Shimshon has Pelishtim the of hand the

מיר , אַז איר אַליין וועט נישט אָנפֿאַלן אויף מיר. יג האָבן זיי צו אים
im tsu zei hobn mir oif onfaln nisht vet alein ir az mir
him to they have me on fall upon not will yourself you that to me

געזאָגט, אַזוי צו זאָגן : ניין , בלויז בינדן וועלן מיר דיך בינדן און
un bindn dich mir veln bindn bloiz nein zogn tsu azoi gezogt
and tie you(SG) we will tie only no say to so said

דיך איבערגעבן אין זייער האַנט, אָבער טייטן וועלן מיר דיך נישט
nisht dich mir veln teitn ober hant zeyer in ibergebn dich
not you(SG) we will kill but hand their in give over you(SG)

bound him with two avotim chadashim *(new ropes)*, and brought him up from the rock.

טייטן, און זיי האָבן אים געבונדן מיט צוויי נייַע שטריק, און האָבן אים
im hobn un shtrik naie tsvei mit gebundn im hobn zei un teitn
him have and cords new two with tied him have they and kill

אַרויפֿגעבראַכט פֿון דעם פֿעלדז.
feldz dem fun aroifgebracht
rock the from brought up

14 And when he came unto Lechi, the Pelishtim shouted against him; and the Ruach of Hashem came mightily upon him, and the avotim that were upon his arms became as flax that was burned with eish, and his binding loosed from off his hands. 15 And he found a new jawbone of a chamor, and put forth his yad and took it and slaughtered a thousand men therewith.

יד ווי ער איז געקומען ביז לחי , אַזוי האָבן די פּלשתּים
Pelishtim di hobn azoi Lechi biz gekumen iz er vi
Pelishtim the have so Lechi unto having come is he as

געשאַלט אים אַנטקעגן ; און דער גייַסט פֿון ה איז
iz Hashem fun gaist der un antkegen im geshalt
is Hashem of spirit the and against him shouted

געקומען אויף אים, און די שטריק אויף זיַינע אָרעמס
orems zaine oif shtrik di un im oif gekumen
arms his on cords the and him on having come

זיַינען געוואָרן אַזוי ווי פֿלאַקס וואָס איז אָנגעברענט
ongebrent iz vos flaks vi azoi gevorn zainen
scorched is which flax as so having become are

זיַינען געוואָרן פֿון פֿייַער, און זיַינע בינדשטריק זיַינען
zainen bindshtrik zaine un faier fun gevorn
are bonds his and fire from having become

צעקראָכן פֿון זיַינע הענט . טו און ער האָט געפֿונען אַ פֿרישע
frishe a gefunen hot er un hent zaine fun tsekrochn
fresh a found has he and hands his from melted

קינבאַק פֿון אַן אייזל , און האָט אויסגעשטרעקט זיַין האַנט,
hant zain oisgeshtrekt hot un eizl an fun kinbak
hand his stretched out has and donkey a of jawbone

און זי גענומען , און געשלאָגן מיט איר טויזנט מאַן.
man toiznt ir mit geshlogn un genumen zi un
men a thousand it with struck down and taken it and

16 And Shimshon said,

טז און שמשון האָט געזאָגט:
gezogt hot Shimshon un
said has Shimshon and

With the lechi *(jawbone)* of a chamor

מיט דער קינבאַק פֿון אַן אייזל
eizl an fun kinbak der mit
donkey a of jawbone the with

heaps upon heaps,

הויפֿנס אויף הויפֿנס
hoifns oif hoifns
heaps on heaps

with the jaw of a chamor

מיט דער קינבאַק פֿון אַן אייזל
eizl an fun kinbak der mit
donkey a of jawbone the with

have I slain a thousand men.

האָב איך געשלאָגן טויזנט מאַן.
man toiznt geshlogn ich hob
men a thousand struck down I have

17 And it came to pass when he had made an end of speaking that he cast away the jawbone out of his yad, and called that place Ramat Lechi *(Jawbone Hill)*.

יז און עס איז געווען , ווי ער האָט געענדיקט רעדן , אַזוי האָט
hot azoi redn geendikt hot er vi geven iz es un
has so speaking finished has he as having been is it and

ער אַוועקגעוואָרפֿן די קינבאַק פֿון זיַין האַנט; און מע האָט גערופֿן
gerufn hot me un hant zain fun kinbak di avekgevorfen er
called has one and hand his from jawbone the cast off he

יענעם אָרט רמת-לחי .
remt-Lechi ort yenem
Ramat Lechi place that

יח אוּן עֶר אִיז געווָארן זייער דאָרשטיק, אוּן עֶר הָאט גערופֶן צוּ
tsu gerufn hot er un dorshtik zeyer gevorn iz er un
to called has he and thirsty very having become is he and

ה , אוּן הָאט געזאָגט: דוּ הָאסט געגעבן דורך דעֶר האַנט פוֹן
fun hant der durch gegebn host du gezogt hot un Hashem
of hand the by given have you said has and Hashem

דיין קנעכט די דאָזיקע גרויסע ישועה , אוּן אַצונד וועל איך שטאַרבן
shtarbn ich vel atsund un yeshue groise dozike di knecht dain
die I will now and salvation great this the servant your

פוֹן דאָרשט, אוּן וועל אַריינפאַלן אין דעֶר האַנט פוֹן די אוּמבאַשניטענע.
umbashnitene di fun hant der in arainfaln vel un dorsht fun
uncircumcised the of hand the into fall will and thirst of

יט הָאט אלקים אויפגעשפאָלטן דעם אויסגעהוילטן אָרט וואָס אין לחי ,
Lechi in vos ort oisgehoiltn dem oifgeshpoltn Elokim hot
Lechi in which is place hollow the split open G-d has

אוּן עס איז אַרויס פוֹן אים וואַסער; אוּן עֶר הָאט געטרונקען, אוּן זיין גייסט
gaist zain un getrunken hot er un vaser im fun arois iz es un
spirit his and drank has he and water it of out is it and

איז צוריקגעקומען , אוּן אָפגעלעבט. דערום הָאט מען גערופֶן זיין
zain gerufn men hot derum opgelebt un tsurikgekumen iz
its called they have therefore revived and came back to is

נאָמען עין-הקורא , וואָס איז אין לחי ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz Lechi in iz vos Ein-HaKorei nomen
day this very on until Lechi in is which Ein HaKorei name

כ אוּן עֶר הָאט געמשפט יִשְׂרָאֵל אין די טעג פוֹן די פְּלִשְׁתִּים
Pelishtim di fun teg di in Yisroel gemishpet hot er un
Pelishtim the of days the in Yisroel judged has he and

צוואַנציק יאָר.
yor tsvantsik
year twenty

טז

אוּן שמשון איז געגאַנגען קיין עַזָּה , אוּן הָאט דאָרטן
dortn hot un Azah kein gegangen iz Shimshon un
there has and Azah to having gone is Shimshon and

ב די געזען אַ פְּרוי אַ זוֹנה , אוּן איז צו איר געקומען .
di gekumen ir tsu iz un zoine a froi a gezen
the having come you to is and prostitute a woman a seen

עַזָּהער , אַזוי צו זאָגן: שמשון איז געקומען אַהער. האָבן זיי
zei hobn aher gekumen iz Shimshon zogn tsu azoi Azaher
they have here having come is Shimshon say to so Azah people

אַרומגערינגלט, אוּן געלויערט אויף אים אַ גאַנצע נאַכט ביים טויער פוֹן
fun toier baim nacht gantse a im oif geloyert un arumgeringlt
of gate at night whole a him for set an ambush and encircled

שטאָט, אוּן זיי האָבן זיך פאַרטיעט אַ גאַנצע נאַכט, אַזוי צו זאָגן: ביזן
bizn zogn tsu azoi nacht gantse a fartaiet zich hobn zei un shtot
unto say to so night entire an hid self have they and city

ג אוּן שמשון איז געשלאָפֶן . ליכט פוֹן פרימאָרגן וועלן מיר אים הרגען
geshlafn iz Shimshon un hargen im mir veln frimorgn fun licht
asleep is Shimshon and kill him we will morning of light

ביז האַלבע נאַכט, אוּן אין האַלבע נאַכט איז ער אויפגעשטאַנען,
oifgeshtanen er iz nacht halbe in un nacht halbe biz
stood up he is night middle of in and night middle of until

אוּן הָאט אָנגענומען די טירן פוֹן דעם שטאָטטויער, אוּן די ביידע
beide di un shtottoier dem fun tirn di ongenumen hot un
two the and city gate the of doors the grasped has and

18 And he was very thirsty, and called on Hashem, and said, Thou hast given this teshu'ah hagedolah *(great victory, rescue, salvation)* into the yad of thy eved; and now shall I die for thirst, and fall into the yad of the arelim? 19 But Elohim split open the hollow place that is at Lechi, and there came mayim thereout; and when he had drunk, his ruach came again, and he revived; wherefore he called the shem thereof Ein HaKorei *(Spring of the Caller)*, which is in Lechi unto this day.

20 And he judged Yisroel in the days of the Pelishtim esrim shanah.

16 Then went Shimshon to Azah *(Gaza)*, and saw there a zonah, and went in unto her. 2 And it was told the Azah people, saying, Shimshon is come here. And they surrounded him, and laid wait for him kol halailah in the sha'ar HaIr, and were quiet kol halailah, saying, In the ohr haboker, we shall kill him. 3 And Shimshon lay till khatzot halailah, and arose at khatzot halailah, and took the daletot sha'ar HaIr, and the two mezuzot,

and went away with them, bar and all, and put them upon his shoulders, and carried them up to the top of a hill that is before Chevron.

[4] And it came to pass afterward, that he fell in love with an isha in the Sorek Valley, whose shem was Delilah.
[5] And rulers of the Pelishtim came up unto her, and said unto her, Entice him, see wherein his ko'ach gadol lieth, by what means we may prevail against him, that we may bind him to afflict him; and we will give thee every one of us eleven hundred pieces of kesef.

[6] And Delilah said to Shimshon, Tell me, now, wherein thy koach gadol lieth, and wherewith thou mightest be bound to subdue thee.
[7] And Shimshon said unto her, If they bind me with shivah fresh bowstrings that were never dried, then shall I be weak, and be as any adam.

ביישטידלעך, און האָט זיי אַרויסגעריסן מיטן ריגל , און אַרויפגעטאָן
aroifgeton un rigl mitn aroisgerisn zei hot un baishtidlech
placed and crossbar with tore out them has and doorposts

אויף זיַנע אַקסלען , און האָט זיי אַרויפגעטראָגן אויפֿן שפּיץ פֿון דעם
dem fun shpits oifn aroifgetrogn zei hot un akslen zaine oif
the of top on put on them has and shoulders his on

באַרג וואָס פֿאַר חֶבְרוֹן .
Chevron far vos barg
Chevron before which mountain

ד און עס איז געווען נאָך דעם, האָט ער ליב געקראָגן אַ
a gekrogn lib er hot dem noch geven iz es un
a found love he has that after having been is it and

פֿרוי אין טאָל שׂורֵק, וואָס איר נאָמען איז געווען
geven iz nomen ir vos Sorek tal in froi
having been is name her which Sorek valley of in woman

דלילה . ה זיַנען אַרויפגעגאַנגען צו איר די פֿירשטן פֿון די
di fun firshtn di ir tsu aroifgegangen zainen Delilah
the of rulers the her to having gone up are Delilah

פּלִשתִּים , און האָבן צו איר געזאָגט: רעד אים איבער, און זע
ze un iber im red gezogt ir tsu hobn un Pelishtim
see and over him speak said her to have and Pelishtim

מיט וואָס זיַן כּוֹח איז גרויס, און מיט וואָס מיר קענען
kenen mir vos mit un grois iz koiech zain vos mit
can we which with and great is strength his what with

אים בייקומען , און אים בינדן כּדי אים צו פּיַניקן ; און
un painiken tsu im kedei bindn im un baikumen im
and afflict to him so that tie him and overcome him

מיר וועלן דיר איטלעכער געבן טויזנט מיט הונדערט
hundert mit toiznt gebn itlecher dir veln mir
hundred with a thousand give each you(SG) will we

זילבערשטיק .
zilbershtik
pieces of silver

ו האָט דלילה געזאָגט צו שמשונען : זאָג מיר, איך בעט
bet ich mir zog Shimshonen tsu gezogt Delilah hot
entreat I me tell Shimshon to said Delilah has

דיך , מיט וואָס דיַין כּוֹח איז גרויס, און מיט
mit un grois iz koiech dain vos mit dich
with and great is strength your which with you(SG)

וואָס דו קענסט געבונדן ווערן דיך צו פּיַניקן .
painiken tsu dich vern gebundn kenst du vos
afflict to you(SG) become tied can you which

ז האָט שמשון צו איר געזאָגט: אַז מע זאָל מיך בינדן
bindn mich zol me az gezogt ir tsu Shimshon hot
tie me shall one if said you to Shimshon has

מיט זיבן פֿרישע בויגנשטריק וואָס זיַנען נאָך נישט
nisht noch zainen vos boignshtrik frishe zibn mit
not yet are which bowstring fresh seven with

אײַנגעטריקנט געווארן, וועל איך אָפּגעשלאַפּט ווערן , און וועל
vel un vern opgeshlaft ich vel gevorn aingetriknt
will and become weak I will become dried up

זיַן ווי אַ געווויינטלעכער מענטש.
mentsh gevointlecher a vi zain
man usual a as be

[8] Then the rulers of the Pelishtim brought up to her shivah fresh bowstrings which had not been dried, and she bound him with them. [9] Now there were men lying in wait, abiding with her in the cheder. And she said unto him, The Pelishtim be upon thee, Shimshon. And he broke the bowstrings, as a piece of thread is broken when it toucheth the eish. So his ko'ach was not known.

[10] And Delilah said unto Shimshon, Hinei, thou hast mocked me, and told me kezavim *(lies)*; tell me, now, wherewith thou mightest be bound. [11] And he said unto her, If they bind me fast with avotim chadashim that never were used, then shall I be weak, and be as any adam.

[12] Delilah therefore took avotim chadashim, and bound him therewith, and said unto him, The Pelishtim be upon thee, Shimshon. For there were ambushers lying in

ח הָאבן די פֿירשטן פֿון די פְּלִשְׁתִּים איר אַרויפֿגעבראַכט
aroifgebracht ir Pelishtim di fun firshtn di hobn
brought up her Pelishtim the of rulers the have

זיבן פֿרישע בויגנשטריק וואָס זיַינען נאָך נישט אײַנגעטריקנט
aingetriknt nisht noch zainen vos boignshtrik frishe zibn
dried up not yet are which bowstring fresh seven

ט און . זיי מיט גענומען געבונדן אים האָט זי און , געוואָרן
un zei mit gebundn im hot zi un gevorn
and them with tied him has she and having become

לויערער זיַינען גענוג בייַ איר אין קאַמער. האָט זי אַ זאָג
zog a zi hot kamer in ir bai gezesn zainen loierer
say a she has room in her by sitting are lurkers

! שמשון , דיר אויף זיַינען פּלִשְׁתִּים: אים צו געטאָן
Shimshon dir oif zainen Pelishtim im tsu geton
Shimshon you(SG) on are Pelishtim him to done

האָט ער צעריסן די בויגנשטריק אַזוי ווי עס צעריַיסט זיך אַ
a zich tseraist es vi azoi boignshtrik di tserisn er hot
a self tears it as so bowstring the tore he has

צוועלף פֿון פֿלאַקסשטרוי, אַז ער דערשמעקט פַּייַער. און זיַין
zain un faier dershmekt er az flaksshtroi fun tsvern
his and fire smells it when flax straw of thread

כּוח איז נישט דערווווסט געוואָרן .
gevorn dervust nisht iz koiech
having become known not is strength

י האָט דלילה געזאָגט צו שמשונען : זע , דו האָסט
host du ze Shimshonen tsu gezogt Delilah hot
have you behold Shimshon to said Delilah has

געשפּעט פֿון מיר, און האָסט מיר געזאָגט ליגנס. אַצונד , זאָג
zog atsund ligns gezogt mir host un mir fun geshpet
tell now lies said me have and me of mockery

מיר, איך בעט דיך , מיט וואָס דו קענסט געבונדן
gebundn kenst du vos mit dich bet ich mir
tied can you which with you(SG) entreat I me

וועלן ? יא האָט ער צו איר געזאָגט: אויב בינדן זאָל מען
men zol bindn oib gezogt ir tsu er hot vern
they shall tie if said her to he has become

מיך בינדן מיט נייַע שטריק וואָס מיט זיי איז נישט געטאָן
geton nisht iz zei mit vos shtrik naie mit bindn mich
done not are they with which cords new with tie me

געוואָרן קיין אַרבעט, וועל איך אָפּגעשלאָפּט וועלן ,
vern opgeshlaft ich vel arbet kein gevorn
become weak I will work any having become

און וועל זיַין ווי אַ געווויינטלעכער מענטש.
mentsh gevointlecher a vi zain vel un
man usual a as be will and

יב האָט דלילה געגומען נייַע שטריק, און האָט אים געבונדן
gebundn im hot un shtrik naie genumen Delilah hot
tied him has and cords new taken Delilah has

מיט זיי , און זי האָט אַ זאָג געטאָן צו אים: פּלִשְׁתִּים
Pelishtim im tsu geton zog a hot zi un zei mit
Pelishtim him to done say a has she and them with

זיַינען אויף דיר , שמשון ! און לויערער זיַינען געזעסן
gezesn zainen loierer un Shimshon dir oif zainen
sitting are lurkers and Shimshon you(SG) on are

wait abiding in the cheder. And he broke them from off his arms like thread.

אין קאַמער. האָט ער זיי צעריסן פֿון זיַינע אָרעמס אַזוי
azoi orems zaine fun tserisn zei er hot kamer in
just as arms his from tore them he has room in

ווי אַ פֿאָדעם.
fodem a vi
thread a like

13 And Delilah said unto Shimshon, Hitherto thou hast mocked me, and told me kezavim; tell me wherewith thou mightest be bound. And he said unto her, If thou weavest the sheva braids of my head with the web,

יג האָט דלילה געזאָגט צו שמשונען : ביז אַהער האָסטו געשפּעט
geshpet hostu aher biz Shimshonen tsu gezogt Delilah hot
mockery have you now until Shimshon to said Delilah has

פֿון מיר און האָסט מיר געזאָגט ליגנס; זאָג מיר מיט וואָס דו קענסט
kenst du vos mit mir zog ligns gezogt mir host un mir fun
can you which with me tell lies told me have and me of

געבונדן ווערן . האָט ער צו איר געזאָגט: אַז דו וועסט אײַנווועבן די
di ainvebn vest du az gezogt ir tsu er hot vern gebundn
the weave will you if said her to he has become tied

זיבן פֿלעכטן פֿון מײַן קאָפּ מיט דעם געוועב.
geveb dem mit kop main fun flechtn zibn
web the with head my of braids seven

14 And fasten it with the pin... Again she called to him, The Pelishtim be upon thee, Shimshon. And he awakened out of his sleep, and went away with the pin of the loom, and with the web.

יד האָט זי זיי באַפֿעסטיקט מיטן פֿלעקל, און האָט אַ זאָג געטאָן
geton zog a hot un flekl mitn bafestikt zei zi hot
done say a has and peg with fastened them she has

צו אים: פּלשתּים זיַינען אויף דיר , שמשון ! האָט ער זיך
zich er hot Shimshon dir oif zainen Pelishtim im tsu
self he has Shimshon you(SG) on are Pelishtim him to

אויפֿגעוואַפּט פֿון זיין שלאָף, און האָט אַרויסגעריסן דאָס וועבפֿלעקל
vebflekl dos aroisgerisn hot un shlof zain fun oifgechapt
weaving pin this pulled out has and sleep his from woke up

און דאָס געוועב.
geveb dos un
web this and

15 And she said unto him, How canst thou say, I love thee, when thine lev is not with me? Thou hast mocked me these three times, and hast not told me wherein thy ko'ach gadol lieth. 16 And it came to pass, when she pressed him daily with her words, and urged him, so that his nefesh was vexed unto death; 17 That he told her all his lev, and said unto her, There hath not come a morah *(razor)* upon mine head; for I have been a Nazir Elohim

טו האָט זי צו אים געזאָגט: ווי קענסטו זאָגן : איך האָב דיך
dich hob ich zogn kenstu vi gezogt im tsu zi hot
you(SG) have I say can you how said him to she has

ליב , אַז דיין האַרץ איז נישט מיט מיר? שוין דרײַ מאָל האָסטו
hostu mol drai shoin mir mit nisht iz harts dain az lib
have you times three already me with not is heart your when love

געשפּעט פֿון מיר, און האָסט מיר נישט געזאָגט מיט וואָס דיין כּוח
koiech dain vos mit gezogt nisht mir host un mir fun geshpet
strength your which with told not me have and me of mockery

איז גרויס. טז און עס איז געווען, אַז זי האָט אים צוגעדריקט מיט
mit tsugedrikt im hot zi az geven iz es un grois iz
with pressed him has she that was is it and great is

אירע רייד אַלע טעג, און איז צוגעשטאַנען צו אים ביז זײַן זעל
zel zain biz im tsu tsugeshtanen iz un teg ale reid ire
soul his until him to stood to is and days all words her

איז געווארן באַקלעמט צו שטאַרבן. יז האָט ער איר דערציילט
dertseilt ir er hot shtarbn tsu baklemt gevorn iz
told her he has die to distressed having become is

זײַן גאַנץ האַרץ, און האָט צו איר געזאָגט: אַ שערמעסער איז נישט
nisht iz shermeser a gezogt ir tsu hot un harts gants zain
not is sheer knife a said her to has and heart entire his

אויפֿגעקומען אויף מײַן קאָפּ, ווארעם אַ נזיר פֿון אלקים בין איך פֿון
fun ich bin Elokim fun Nezir a vorem kop main oif oifgekumen
from I am G-d of nazir a for head my on come up

מִין מוטערס לייַב אָן. אַז איך זאָל אָפּגעשאָרן ווערן , וועט זיך
zich vet vern opgeshorn zol ich az on laib muters main
self will become shaven shall I if on body mother's my

אָפּטאָן פֿון מיר מיַן כּוֹח , און איך וועל אָפּגעשלאַפּט ווערן ,
vern opgeshlaft vel ich un koiech main mir fun opton
become weak will I and strength my me from remove

און וועל זיַין אַזוי ווי אַלע מענטשן .
mentshn ale vi azoi zain vel un
men all as so be will and

יח האָט דלילה געזען , אַז ער האָט איר דערציילט זיַין גאַנץ האַרץ,
harts gants zain dertseilt ir hot er az gezen Delilah hot
heart entire his told her has he that seen Delilah has

און זי האָט געשיקט און געררופֿן די פֿירשטן פֿון די פּלִשתִּים , אַזוי צו
tsu azoi Pelishtim di fun firshtn di gerufn un geshikt hot zi un
to so Pelishtim the of rulers the called and sent has she and

זאָגן : קומט אַרויף דאָס מאָל, ווָאַרעם ער האָט מיר דערציילט זיַין גאַנץ
gants zain dertseilt mir hot er vorem mol dos aroif kumt zogn
entire his told me has he for time this up come say

האַרץ. זיַינען אַרויפֿגעקומען צו איר די פֿירשטן פֿון די פּלִשתִּים , און
un Pelishtim di fun firshtn di ir tsu aroifgekumen zainen harts
and Pelishtim the of rulers the her to come up are heart

זיי האָבן אַרויפֿגעבראַכט דאָס געלט אין זייער האַנט.
hant zeyer in gelt dos aroifgebracht hobn zei
hand their in money the brought up have they

יט און זי האָט אים פֿאַרשלעפֿערט אויף אירע קני ; און זי האָט
hot zi un kni ire oif farshlefert im hot zi un
has she and knees her on made sleep him has she and

צוגערופֿן אַ מאַן, און געלאָזט אָפּשערן די זיבן פֿלעכטן פֿון זיַין
zain fun flechtn zibn di opshern gelozt un man a tsugerufn
his of braids seven the cut with scissors allowed and man a called to

קאָפּ; און זי האָט אים אָנגעהויבן פּיַיניקן , און זיַין כּוֹח האָט זיך
zich hot koiech zain un painiken ongehoibn im hot zi un kop
self has strength his and afflict begun him has she and head

אָפּגעטאָן פֿון אים. כ האָט זי אַ זאָג געטאָן: פּלִשתִּים זיַינען אויף דיר ,
dir oif zainen Pelishtim geton zog a zi hot im fun opgeton
you(SG) on are Pelishtim done say a she has him from done

שמשון ! און ער האָט זיך אויפֿגעכאַפּט פֿון זיַין שלאָף, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un shlof zain fun oifgechapt zich hot er un Shimshon
said has and sleep his from woke up self has he and Shimshon

איך וועל אַרויסגיין ווי אַלע מאָל, און וועל מיך פֿונאַנדערטרייסלען. און ער
er un funandertreislen mich vel un mol ale vi aroisgein vel ich
he and shake free me will and time all as go out will I

האָט נישט געווווסט אַז ה האָט זיך אָפּגעטאָן פֿון אים.
im fun opgeton zich hot Hashem az gevust nisht hot
him concerning done self has Hashem that known not has

כא און די פּלִשתִּים האָבן אים גענומען , און האָבן אויסגעשטאָכן זיַינע
zaine oisgeshtochn hobn un genumen im hobn Pelishtim di un
his gouged out have and taken him have Pelishtim the and

אויגן; און זיי האָבן אים אַראָפּגעבראַכט קיין עַזָה , און האָבן אים געשמידט
geshmidt im hobn un Azah kein aropgebracht im hobn zei un oign
bound him have and Azah to brought down him have they and eyes

אין קופּערנע קייטן ; און ער האָט געמאָלן אין דער געפֿענקעניש. כב און די
di un gefenkenish der in gemoln hot er un keitn kuperne in
the and prison the in ground has he and chains copper in

from my mother's beten; if I be shaven, then my ko'ach will go from me, and I shall become weak, and be like any other adam.

18 And when Delilah saw that he had told her all his lev, she sent and called for the rulers of the Pelishtim, saying, Come up this once, for he hath showed me all his lev. Then the rulers of the Pelishtim came up unto her, and brought kesef in their yad.

19 And she made him sleep upon her knees; and she called for an ish, and she caused him to shave off the sheva braids of his head; and she began to torment him, and his ko'ach went from him. 20 And she said, The Pelishtim be upon thee, Shimshon. And he awoke out of his sleep, and said, I will go out as at other times before and shake myself. And he knew not that Hashem was departed from him.

21 But the Pelishtim took him, and gouged out his eyes, and brought him down to Azah *(Gaza)*, and bound him with fetters of nechoshet; and he did grind in the prison

house. 22 Howbeit after he was shaven, the hair of his head began l'tzameach again.

23 Then rulers of the Pelishtim gathered them together for to offer a zevach gadol unto Dagon eloheihem, and to rejoice; for they said, eloheinu hath delivered Shimshon oyveinu *(our enemy)* into our yad. 24 And when the people saw him, they praised eloheihem; for they said, eloheinu hath delivered into our hands oyveinu, and the destroyer of our country, which slaughtered many of us. 25 And it came to pass, when their hearts were merry, that they said, Call for Shimshon, that he may entertain us. And they called for Shimshon out of the prison house; and he entertained them; and they set him between the ammudim.

26 And Shimshon said unto the na'ar that held him by the yad, Put me where I may feel the ammudim whereupon the bais standeth, that I may lean upon them. 27 Now the bais *(temple)* was full of anashim and nashim; and all the rulers of the Pelishtim were there; and there were

הָאָר פֿון זײַן קאָפּ הָאט ווידער אָנגעהויבן וואַקסן נאָך דעם ווי ער איז
iz er vi dem noch vaksn ongehoibn vider hot kop zain fun hor
is he as the after sprout up begin again has head his of hair

אָפּגעשאָרן געוואָרן .
gevorn opgeshorn
having become shaven

כג און די פֿירשטן פֿון די פּלשתּים האָבן זיך אײַנגעזאַמלט צו שלאַכטן
shlachtn tsu aingezamlt zich hobn Pelishtim di fun firshtn di un
sacrifice to gathered self have Pelishtim the of rulers the and

אַ גרויסע שלאַכטונג צו זייער ג-ט דָגון , און זיך צו פֿרייען, וואָרעם
vorem freyen tsu zich un Dagon G-t zeyer tsu shlachtung groise a
for rejoice to self and Dagon g-d their to sacrifice great a

זיי האָבן געזאָגט: אלוקינו האָט געגעבן אין אונדזער האַנט אונדזער פֿײַנט
faint undzer hant undzer in gegebn hot Elokeinu gezogt hobn zei
enemy our hand our in given has our g-d said have they

שמשונען . כד און דאָס פֿאָלק האָט אים געזען, און זיי האָבן גענוייבט
geloibt hobn zei un gezen im hot folk dos un Shimshonen
praised have they and seen him has people the and Shimshon

זייער ג-ט, וואָרעם זיי האָבן געזאָגט: אלוקינו האָט געגעבן אין אונדזער
undzer in gegebn hot Elokeinu gezogt hobn zei vorem G-t zeyer
our into given has our g-d said have they for g-d their

האַנט אונדזער פֿײַנט , און דעם פֿאַרוויסטער פֿון אונדזער לאַנד, און דעם
dem un land undzer fun farvister dem un faint undzer hant
the one and land our of devastator the and enemy our hand

וואָס האָט געמערט אונדזערע דערשלאָגענע. כה און עס איז געווען ,
geven iz es un dershlogene undzere gemert hot vos
having been is it and slain our multiplied has which

אַז זייער האַרץ איז געווען פֿריילעך, האָבן זיי געזאָגט: רופֿט
ruft gezogt zei hobn freilech geven iz harts zeyer az
summon said they have merry having been is heart their that

שמשונען , און ער זאָל זיך לוסטיק מאַכן פֿאַר אונדז. האָט מען געופֿן
gerufn men hot undz far machn lustik zich zol er un Shimshonen
called one has us for make merry self shall he and Shimshon

שמשונען פֿון געפֿענקעניש, און ער האָט זיך לוסטיק געמאַכט פֿאַר
far gemacht lustik zich hot er un gefenkenish fun Shimshonen
in front of made merry self has he and prison from Shimshon

זיי ; און מע האָט אים אַוועקגעשטעלט צווישן די זײַלן .
zailn di tsvishn avekgeshtelt im hot me un zei
pillars the between placed him has one and them

כו האָט שמשון געזאָגט צו דעם יינגל וואָס האָט אים געהאַלטן פֿאַר
far gehaltn im hot vos yingel dem tsu gezogt Shimshon hot
by held him has which boy the to said Shimshon has

דער האַנט: לאָז מיך איך זאָל אָנטאַפּן די זײַלן וואָס דאָס הויז איז
iz hoiz dos vos zailn di ontapn zol ich mich loz hant der
is house this which pillars the feel should I me let hand the

באַפֿעסטיקט אויף זיי , און איך וועל מיך אָנלענען אויף זיי . כז און
un zei oif onlenen mich vel ich un zei oif bafestikt
and them on lean myself will I and them on fastened

דאָס הויז איז געווען פֿול מיט מענער און ווײַבער, און דאָרטן
dortn un vaiber un mener mit ful geven iz hoiz dos
there and women and men with full having been is house the

זײַנען אַלע פֿירשטן פֿון די פּלשתּים ; און אויפֿן דאַך זײַנען
zainen dach oifn un Pelishtim di fun firshtn ale geven zainen
are roof on and Pelishtim the of rulers all having been are

upon the roof about three thousand ish and isha, that beheld while Shimshon entertained. [28] And Shimshon called unto Hashem, and said, Adonoi Hashem, remember me, now, and strengthen me, now, only this once, O HaElohim that I may be at once avenged of the Pelishtim for my two eyes. [29] And Shimshon took hold of the two middle ammudim upon which the bais stood and he braced himself against them, one with his right yad, and the other with his left. [30] And Shimshon said, Let me die with the Pelishtim. And he pushed himself with all his ko'ach; and the bais fell upon the rulers, and upon all the people that were therein. So the dead which he slaughtered at his death were more than they which he slaughtered in his life.

[31] Then his brethren and all the bais of his av came down, and took him, and brought him up, and buried him between Tzorah and Eshta'ol in the kever of Manoach his av. And he judged Yisroel esrim shanah.

געווען אַרום דריי טויזנט מענער און ווײַבער וואָס האָבן צוגעקוקט
tsugekukt hobn vos vaiber un mener toiznt drai arum geven
observed have which wives and men thousand three round having been

, ווי שמשון מאַכט זיך לוסטיק. כח האָט שמשון געפֿרופֿן צו ה
Hashem tsu gerufn Shimshon hot lustik zich macht Shimshon vi
Hashem to called Shimshon has merry self makes Shimshon how

און האָט געזאָגט: ה דו אֲדֹנָי , דערמאָן זיך אָן מיר, איך בעט
bet ich mir on zich dermon Adonoi du Hashem gezogt hot un
entreat I me on self remember Adonoi you Hashem said has and

דיך , און שטאַרק מיך , איך בעט דיך , נאָר דאָס מאָל,
mol dos nor dich bet ich mich shtark un dich
time this but you(SG) entreat I me strengthen and you(SG)

האלקים , און לאָמיך זיך נוקם זײַן איין מאָל אַ נקמה פֿאַר מײַנע
maine far nekome a mol ein zain noikem zich lomich un HaElokim
my for vengeance a time one be avenge self let me and G-d

בײדע אויגן אָן די פּלִשתִּים . כט און שמשון האָט אַרומגענומען די בײדע
beide di arumgenumen hot Shimshon un Pelishtim di on oign beide
two the embraced has Shimshon and Pelishtim the on eyes two

מיטלסטע זײַלן וואָס דאָס הויז איז געווען באַפֿעסטיקט אויף זיי ,
zei oif bafestikt geven iz hoiz dos vos zailn mitlste
them on fastened having been is house the which pillars middle

און האָט זיך אָנגעשפּאַרט אויף זיי ; איינעם מיט זײַן רעכטער האַנט, און
un hant rechter zain mit einem zei oif ongeshpart zich hot un
and hand right his with one them on leaned self has and

איינעם מיט זײַן לינקער. ל און שמשון האָט געזאָגט: לאָמיך שטאַרבן אין
in shtarbn lomich gezogt hot Shimshon un linker zain mit einem
in die let me said has Shimshon and left his with one

איינעם מיט די פּלִשתִּים ! און ער האָט זיך געניגט מיט כּוֹח , און
un koiech mit geneigt zich hot er un Pelishtim di mit einem
and strength with bowed self has he and Pelishtim the with together

דאָס הויז איז איינגעפֿאַלן אויף די פֿירשטן, און אויפֿן גאַנצן פֿאָלק וואָס
vos folk gantsn oifn un firshtn di oif aingefaln iz hoiz dos
which people all on and rulers the on collapsed is house the

דרינען. און די טויטע וואָס ער האָט געטייט ביי זײַן טויט , זײַנען
zainen toit zain bai geteit hot er vos toite di un drinen
are death his by caused to die has he which dead the and inside

געווען מער ווי די וואָס ער האָט געטייט ביי זײַן לעבן.
lebn zain bai geteit hot er vos di vi mer geven
life his by caused to die has he which the than more having been

לא און זײַנע ברידער און דאָס גאַנצע הויז פֿון זײַן
zain fun hoiz gantse dos un brider zaine un
his of house whole this and brothers his and

פֿאָטער האָבן אַראָפּגענידערט, און האָבן אים גענומען , און
un genumen im hobn un aropgenidert hobn foter
and taken him have and gone down have father

אים אַרויפֿגעבראַכט, און אים באַגראָבן צווישן צָרעָה און
un Tsorah tsvishn bagrobn im un aroifgebracht im
and Tzorah between buried him and brought up him

צווישן אֶשתָּאוֹל אין דעם קבֿר פֿון זײַן פֿאָטער מנוחן .
mnuchn foter zain fun keyver dem in Eshtaol tsvishn
Manoach father his of tomb the in Eshta'ol between

און ער האָט געמשפּט יִשׂרָאֵל צוואַנציק יאָר.
yor tsvantsik Yisroel gemishpet hot er un
year twenty Yisroel judged has he and

17 And there was an ish from har Ephrayim, whose shem was Mikhay'hu. [2] And he said unto his em, The eleven hundred pieces of kesef that were taken from thee, about which thou did utter a curse, and spoke of also in mine ears, Hinei, the kesef is with me; I took it. And his em said, Baruch beni LaHashem. [3] And when he had restored the eleven hundred pieces of kesef to his em, his em said, I had wholly set apart as kodesh the kesef unto Hashem from my hand for beni *(my son)*, to make a pesel *(carved image, idol)* and a masekhah *(an image cast from a mold)*; now therefore I will return it unto thee. [4] So he restored the kesef unto his em; and his em took two hundred pieces of kesef and gave them to the tzoref *(goldsmith)*, who made thereof a pesel and a masekhah; and they were in the bais Mikhay'hu. [5] And the ish Michah had a bais elohim, and made an ephod, and teraphim, and ordained one of his banim, who became his kohen.

יז אוֹן עס איז געווען אַ מאַן פֿון דעם געבערג פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun geberg dem fun man a geven iz es un
Ephraim of mountain the from man a having been is it and

ב וואָס זײַן נאָמען איז געווען מִיכָה . האָט ער גענאָגט
gezogt er hot Michah geven iz nomen zain vos
said he has Mikhay'hu having been is name his which

צו זײַן מוטער : די טויזנט מיט הונדערט זילבערשטיק וואָס
vos zilbershtik hundert mit toiznt di muter zain tsu
which pieces of silver hundred with a thousand the mother his to

זײַנען צוגענומען געווארן בײַ דיר , און וואָס דו האָסט
host du vos un dir bai gevorn tsugenumen zainen
have you which and you(SG) at having become taken are

וועגן זיי געשאָלטן, און האָסט עס אויך געזאָגט אין מײַנע אויערן
oiern maine in gezogt oich es host un gesholtn zei vegen
ears my in said also it have and cursed them concerning

– אָט איז דאָס זילבער בײַ מיר; איך האָב עס גענומען . האָט זײַן
zain hot genumen es hob ich mir bai zilber dos iz ot
his has taken it have I me with silver this is behold

מוטער געזאָגט: געבענטשט זאָל זײַן מײַן זון פֿון ה ! ג און ער
er un Hashem fun zun main zain zol gebentsht gezogt muter
he and Hashem of son my be shall blessed said mother

האָט אומגעקערט די טויזנט מיט הונדערט זילבערשטיק צו זײַן
zain tsu zilbershtik hundert mit toiznt di umgekert hot
his to pieces of silver hundred with a thousand the returned has

מוטער , און זײַן מוטער האָט געזאָגט: הייליקן האָב איך געהיילט
geheilikt ich hob heilikn gezogt hot muter zain un muter
consecrated I have consecrate said has mother his and mother

דאָס זילבער צו ה פֿון מײַן האַנט פֿאַר מײַן זון , אויף צו מאַכן
machn tsu oif zun main far hant main fun Hashem tsu zilber dos
make to on son my for hand my from Hashem to silver the

אַ געשניצט און אַ געגאָסן בילד ; און אַצונד וועל איך עס דיר
dir es ich vel atsund un bild gegosn a un geshnitst a
to you(SG) it I will now and image cast a and carved a

צוריקגעבן . ד און אַז ער האָט אומגעקערט דאָס זילבער צו זײַן מוטער ,
tsurikgebn un az er hot umgekert dos zilber tsu zain muter
return and when he has returned the silver to his mother

האָט זײַן מוטער גענומען צוויי הונדערט זילבערשטיק , און האָט עס
es hot un zilbershtik hundert tsvei genumen muter zain hot
it has and pieces of silver hundred two taken mother his has

געגעבן צום שמעלצער , און ער האָט דערפֿון געמאַכט אַ געשניצט און אַ
a un geshnitst a gemacht derfun hot er un shmeltser tsum gegebn
a and carved a made thereof has he and silversmith to given

געגאָסן בילד , און עס איז געווען אין מִיכָהס הויז . ה און דער
der un hoiz Michahs in geven iz es un bild gegosn
the and house Mikhay'hu's in having been is it and image cast

מאַן מִיכָה האָט געהאַט אַ הויז פֿון אלקים , און ער האָט געמאַכט אַן
an gemacht hot er un Elokim fun hoiz a gehat hot Michah man
an made has he and G-d of house a had has Mikhay'hu man

אֵפֿוֹד און אַ תְּרָפִים , און האָט דערפֿילט די האַנט פֿון איינעם פֿון זײַנע
zaine fun einem fun hant di derfilt hot un trofim a un ephod
his of one of hand the filled has and terafim a and ephod

זין , און ער איז אים געווען פֿאַר אַ כֹהן .
koyen a far geven im iz er un zin
kohen a for having been him is he and sons

[6] In those yamim there was no melech in Yisroel, but every man did that which was right in his own eyes.

[7] Meanwhile there was a na'ar from Beit-Lechem Yehudah of the mishpakhat Yehudah, who was a Levi, and he sojourned there. [8] And the ish departed out of the Ir from Beit-Lechem Yehudah to sojourn where he could find a place; and he came to har Ephrayim to the bais Michah, as he made his derech. [9] And Michah said unto him, Whence comest thou? And he said unto him, I am a Levi of Beit-Lechem Yehudah, and I go to sojourn where I may find a place. [10] And Michah said unto him, Dwell with me, and be unto me an av and a kohen, and I will give thee ten pieces of kesef a year, and a set of begadim, and mikhyah *(maintenance, livelihood)*. So the Levi went in. [11] And the Levi agreed to dwell with the ish; and the na'ar was unto him as one of his banim. [12] And Michah ordained the Levi; and the na'ar became his kohen, and was in the bais Mikhay'hu. [13] Then said Michah,

[א] אין יענע טעג איז קין מלך נישט געווען אין ישְׂרָאֵל;
Yisroel in geven nisht melech kein iz teg yene in
Yisroel in having been not king any is days those in

איטלעכער האָט געטאָן וואָס איז רעכט אין זיַינע אויגן.
oign zaine in recht iz vos geton hot itlecher
eyes his in right is what done has everyone

[ב] און עס איז געווען אַ יונגערמאַן פֿון בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה ,
Beis-Lechem-Yehudah fun yungerman a geven iz es un
Beit-Lechem Yehudah from young man a having been is it and

פֿון דער משפּחה פֿון יהוּדה ; און ער איז געווען אַ לֵוִי , און
un Levi a geven iz er un Yehudah fun mishpoche der fun
and Levi a having been is he and Yehudah of family the from

האָט זיך דאָרטן אויפֿגעהאַלטן . [ח] און דער מאַן איז אַוועק פֿון דער
der fun avek iz man der un oifgehaltn dortn zich hot
the from left is man the and temporarily stayed there self has

שטאָט, פֿון בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה , זיך אויפֿצוהאַלטן וווּ אים וועט
vet im vu oiftsuhaltn zich Beis-Lechem-Yehudah fun shtot
will him where sojourn self Beit-Lechem Yehudah from city

זיך טרעפֿן ; און ער איז געקומען צו געבערג פֿון אפֿרים
Efrayim fun geberg tsu gekumen iz er un trefn zich
Ephrayim of mountain to having come is he and happen upon self

ביז מִיכָה הויז , צו מאַכן זיַין וועג וויַיטער. [ט] האָט מִיכָה
biz Michah hot vaiter veg zain machn tsu hoiz Michahs biz
Mikhay'hu has further way his make to house Mikhay'hu's until

צו אים געזאָגט: פֿון וואַנען קומסטו ? האָט ער געזאָגט: אַ לֵוִי בין
bin Levi a gezogt er hot kumstu vanen fun gezogt im tsu
am Levi a said he has you come from whence from said him to

איך פֿון בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה , און איך גיי זיך אויפֿהאַלטן וווּ מיר
mir vu oifhaltn zich gei ich un Beis-Lechem-Yehudah fun ich
me where stay self go I and Beit-Lechem Yehudah from I

וועט זיך טרעפֿן . [י] האָט מִיכָה צו אים געזאָגט: בלייַב ביַי מיר,
mir bai blaib gezogt im tsu Michah hot trefn zich vet
me with stay said him to Mikhay'hu has happen upon self will

און זיַי מיר פַֿאַר אַ פַֿאָטער און פַֿאַר אַ כֹהן , און איך וועל דיר געבן
gebn dir vel ich un koyen a far un foter a far mir zai un
give you(SG) will I and kohen a for and father a for me be and

צען זילבערשטיק אַ יאָר, און אַן אויסשטאַנד קלייַדער , און דיַינע קעסט.
kest daine un kleider oisshtand an un yor a zilbershtik tsen
food your and garments outfit an and year a pieces of silver ten

איז דער לֵוִי אַריַינגעגאַנגען . [יא] און דער לֵוִי האָט אַיַינגעוויליקט צו בלייַבן
blaibn tsu aingevilikt hot Levi der un araingegangen Levi der iz
stay to agreed has Levi the and entered Levi the is

מיטן מאַן. און דער יונגערמאַן איז ביַי אים געווען אַזוי ווי אַיינער
einer vi azoi geven im bai iz yungerman der un man mitn
one as so having been him by is young man the and man with the

פֿון זיַינע זין . [יב] און מִיכָה האָט דערפֿילט די האַנט פֿון דעם לֵוִי , און
un Levi dem fun hant di derfilt hot Michah un zin zaine fun
and Levi the of hand the filled has Mikhay'hu and sons his of

דער יונגערמאַן איז אים געווען פַֿאַר אַ כֹהן , און ער איז געווען
geven iz er un koyen a far geven im iz yungerman der
having been is he and kohen a for having been him is young man the

אין מִיכָהס הויז . [יג] און מִיכָה האָט געזאָגט: אַצונד וויים איך אַז
az ich veis atsund gezogt hot Michah un hoiz Michahs in
that I know now said has Mikhay'hu and house Mikhay'hu's in

Now I have da'as that Hashem will do me good, seeing I have a Levi as my kohen.

ה וועט מיך באַגיטיקן, אַז דער לֵוִי איז מיר געווָארן פַּאַר אַ
a far gevorn mir iz Levi der az bagitikn mich vet Hashem
a for having become me is Levi the that accept me will Hashem
כֹּהֵן .
koyen
kohen

18 In those days there was no melech in Yisroel; and in those days the shevet *(tribe)* of the Dani sought them a nachalah to dwell in; for unto that day none had fallen for him among the Shivtei Yisroel. [2] And the Bnei Dan sent of their mishpakhat five anashim out of their whole number, anashim, Bnei Chayil, from Tzorah, and from Eshta'ol, to spy out the land, and to explore it; and they said unto them, Go, explore the land; and when they came to har Ephrayim, to the bais Michah, they lodged there. [3] When they were at the bais Michah, they recognized the voice of the na'ar the Levi; so they turned in there, and said unto him, Who brought thee here? And what doth thou in this place? And what is thy business here? [4] And he said unto them, Thus and thus dealeth Michah with me, and hath hired me, and I am his kohen. [5] And they said unto him, Ask counsel of Elohim, that we may have da'as of whether our derech shall succeed. [6] And the kohen said unto them, Go in shalom; your

יח אין יענע טעג איז קיין מלך נישט געווען אין ישְׂרָאֵל. און
un Yisroel in geven nisht melech kein iz teg yene in
and Yisroel in having been not king any is days those in
אין יענע טעג האָט שבֵּט דָן זיך געזוכט אַ נחלה
nachle a gezucht zich Dan sheyvet der hot teg yene in
inheritance an sought self Dan tribe the has days those in
אויף זיך צו באַזעצן, וואָרעם ביז יענעם טאָג איז אים גאָרנישט צוגעפאַלן
tsugefaln gornisht im iz tog yenem biz vorem bazetsn tsu zich oif
fallen nothing it is day that until because settle to self to
פַּאַר אַ נחלה צווישן די שבֵּטים פוֹן ישְׂרָאֵל. [2] האָבן די קינדער
kinder di hobn Yisroel fun shvotim di tsvishn nachle a far
children the have Yisroel of tribes the among inheritance an for
פוֹן דָן געשיקט פוֹן זייער משפּחה פינף מענער פוֹן צווישן זיך ,
zich tsvishn fun mener finf mishpoche zeyer fun geshikt Dan fun
selves among from men five family their from sent Dan of
העלדישע יונגען פוֹן צָרעָה און פוֹן אֶשתָּאוֹל, אויסצוקוקן דאָס לאַנד,
land dos oistsukukn Eshtaol fun un Tsorah fun yungen heldishe
land the to spy out Eshta'ol from and Tzorah from young heroic
און עס אויסצופָארשן. און זיי האָבן צו זיי געזאָגט: גייט פָארשט אויס
ois forsht geit gezogt zei tsu hobn zei un oistsuforshn es un
out explore go said them to have they and to explore it and
דאָס לאַנד. זיינען זיי געקומען צום געבערג פוֹן אפרַים ביז
biz Efrayim fun geberg tsum gekumen zei zainen land dos
unto Ephrayim of mountain to having come they were land the
מִיכָהס הויז , און האָבן דאָרטן געגעבטיקט . [3] ווי זיי זיינען
zainen zei vi genechtikt dortn hobn un hoiz Michahs
were they as spent the night there have and house Mikhay'hu's
לעבן מִיכָהס הויז , אַזוי האָבן זיי דערקענט דעם קוֹל פוֹן דעם
dem fun kol dem derkent zei hobn azoi hoiz Michahs lebn
the of voice the recognized they have so house Mikhay'hu's near
יונגן מאַן, דעם לֵוִי , און זיי האָבן אַהין פַּאַרקערט , און האָבן צו
tsu hobn un farkert ahin hobn zei un Levi dem man yungn
to have and turned aside there have they and Levi the man young
אים געזאָגט: ווער האָט דיך אַהער געבראַכט? און וואָס טוסטו
tustu vos un gebracht aher dich hot ver gezogt im
are you doing what and brought here you(SG) has who said him
דאָ ? און וואָס האָסטו דאָ ? [4] האָט ער צו זיי געזאָגט: אַזוי און אַזוי
azoi un azoi gezogt zei tsu er hot do hostu vos un do
thus and thus said them to he has here have you what and here
האָט מִיכָה געטאָן צו מיר; און ער האָט מיך געדונגען , און איך בין
bin ich un gedungen mich hot er un mir tsu geton Michah hot
am I and hired me has he and me to done Mikhay'hu has
אים געווָארן פַּאַר אַ כֹּהֵן . [5] האָבן זיי צו אים געזאָגט: פרַעג
freg gezogt im tsu zei hobn koyen a far gevorn im
inquire said him to they have kohen a for having become to him
אַקאָרשט ביי אלקים , כְּדי מיר זאָלן וויסן אויב אונדזער וועג וואָס מיר
mir vos veg undzer oib visen zoln mir kedei Elokim bai akorsht
we which way our if know shall we so that G-d of now

derech wherein ye go is nokhach Hashem *(straight in the sight of* Hashem*)*.

[7] Then the five anashim departed, and came to Layish, and saw the people that were therein, how they dwelt careless, after the mishpat of the Tzidonim, quiet and unsuspecting; and there was no one in authority in the land, that might put them to shame for anything; but they were far from the Tzidonim, and had no ties with adam.

[8] And they returned unto their achim to Tzorah and Eshta'ol; and their achim said unto them, Mah atem (What do you [report]?) [9] And they said, Arise, that we may go up against them; for we have seen ha'aretz, and, hinei, it is tovah me'od; and will ye do nothing? Be not slothful to go, but enter in to possess ha'aretz. [10] When ye go, ye shall come unto an Am bote'ach *(unsuspecting people)*, and to ha'aretz rachavat; for Elohim hath given it into your hands; a place where there is no lack of any thing that is in ha'aretz.

גייען אויף אים וועט באַגליקן. [ז] האָט דער כהן צו זיי געזאָגט: גייט
geit gezogt zei tsu koyen der hot baglikn vet im oif geyen
go said them to kohen the has succeed will it on go

לשלום ! פֿאַר ה איז אייַער וועג וואָס איר גייט אויף אים.
im oif geit ir vos veg aier iz Hashem far lesholem
it on go you which way your is Hashem before in peace

[ז] זיינען די פֿינף מענער געגאַנגען , און זיי זיינען
zainen zei un gegangen mener finf di zainen
were they and having gone men five the were

געקומען קיין לַיִש , און האָבן געזען דאָס פֿאָלק וואָס
vos folk dos gezen hobn un Layish kein gekumen
that people this seen have and Layish to having come

אין איר – ווי זי זיצט אין זיכערקייט, אַזוי ווי דער שטייגער פֿון
fun shteiger der vi azoi zicherkeit in zitst zi vi ir in
of manner the as so security in sits it how it in

די צידוֹנים , רויִק און זיכער , און נישטאָ אין לאַנד אַ
a land in nishto un zicher un ruik Tsidonim di
a land in there is not and secure and quiet Tsidonim the

מאַכטהאָבער וואָס זאָל אין עפּעס קריוודען , און זיי
zei un krivden epes in zol vos machthober
they and put to shame anything in shall who ruler

זיינען ווייַט פֿון די צידוֹנים , און האָבן נישט קיין פֿאַרקער
farker kein nisht hobn un Tsidonim di fun vait zainen
dealings any not have and Tsidonim the from far are

מיט אַ מענטשן .
mentshn a mit
person a with

[ח] זיינען זיי געקומען צו זייערע ברידער אין צָרעָה און
un Tsorah in brider zeyere tsu gekumen zei zainen
and Tzorah in brothers their to having come they were

אֶשתָּאוֹל; און זייערע ברידער האָבן צו זיי געזאָגט: וואָס איר?
ir vos gezogt zei tsu hobn brider zeyere un Eshtaol
you what said they to have brothers their and Eshta'ol

[ט] האָבן זיי געזאָגט: שטייט אויף, און לאָמיר אַרויפֿגיין אויף זיי ,
zei oif aroifgein lomir un oif shteit gezogt zei hobn
them against go up let us and up stand said they have

וואָרעם מיר האָבן געזען דאָס לאַנד, ערשט עס איז זייער גוט .
gut zeyer iz es ersht land dos gezen hobn mir vorem
good very is it behold land the seen have we for

און איר שווייַגט ? איר זאָלט אייַך נישט פֿוילן צו גיין ,
gein tsu foiln nisht aich zolt ir shvaigt ir un
go to be lax not you yourselves shall you are silent you and

כדי צו קומען אַרבן דאָס לאַנד. [י] אַז איר קומט, וועט איר
ir vet kumt ir az land dos arben kumen tsu kedei
you will come you when land this inherit come to in order to

קומען צו אַ רויִקן פֿאָלק , און דאָס לאַנד איז געראָם אין אָרט .
ort in geram iz land dos un folk ruikn a tsu kumen
place in spacious is land this and people quiet a to come

פֿאַר וואָר, אלקים האָט עס געגעבן אין אייַער האַנט; אַן אָרט וואָס
vos ort an hant aier in gegebn es hot Elokim vor far
where place a hand your into given it has G-d truly for

דאָרטן פֿעלט נישט קיין זאַך וואָס אויף דער ערד .
erd der oif vos zach kein nisht felt dortn
earth the on that thing any not lacks there

יא הָאָבן אַוועקגעצויגן פֿון דאָרטן, פֿון דער משפּחה פֿון
fun mishpoche der fun dortn fun avekgetsoign hobn
of family the from there from set out have

דָן , פֿון צָרְעָה און פֿון אֶשְׁתָּאוֹל, זעקס הונדערט מאַן אָנגעגורט
ongegurt man hundert zeks Eshtaol fun un Tsorah fun Dan
girded up men hundred six Eshta'ol from and Tzorah from Dan

מיט כּלי-מלחמה . יב און זיי זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען און האָבן
hobn un aroifgegangen zainen zei un keile-milchome mit
have and having gone up were they and weapons of war with

געלאַגערט אין קִרְיַת-יְעָרים , אין יהוּדה ; דערום רופֿט מען
men ruft derum Yehudah in Kiryat-Yearim in gelagert
one calls therefore Yehudah in Kiryat-Ye'arim in encamped

יענעם אָרט מחנה-דָן ביז אויף היַינטיקן טאָג; ער איז הינטער
hinter iz er tog haintikn oif biz machne-Dan ort yenem
behind is it day this very on until Machaneh Dan place that

קִרְיַת-יְעָרים . יג און זיי זיַינען אַריבער פֿון דאָרטן צום
tsum dortn fun ariber zainen zei un Kiryat-Yearim
to the there from passed over were they and Kiryat-Ye'arim

געבערג פֿון אפֿרים , און זיַינען געקומען ביז מִיכָהס
Michahs biz gekumen zainen un Efrayim fun geberg
Mikhay'hu's unto having come were and Ephrayim of mountain

הויז .
hoiz
house

יד הָאָבן זיך אָפּגערופֿן די פֿינף מענער וואָס זיַינען געגאַנגען
gegangen zainen vos mener finf di opgerufn zich hobn
having gone were who men five the answered selves have

אויסקוקן דאָס לאַנד לַיִש , און האָבן געזאָגט צו זיערע ברידער :
brider zeyere tsu gezogt hobn un Layish land dos oiskukn
brothers their to said have and Layish land the scrutinize

ווייסט איר אַז אין די דאָזיקע היַזער איז דאָ אַן אֵפֿוֹד און אַ
a un ephod an do iz haizer dozike di in az ir veist
a and ephod an there is houses these the in that you know

תְּרָפִים , און אַ געשניצט און אַ געגאָסן בילד ? און אַצונד , ווייסט
veist atsund un bild gegosn a un geshnitst a un trofim
know now and image cast a and carved a and terafim

וואָס איר האָט צו טאָן.
ton tsu hot ir vos
do to have you what

טו האָבן זיי פֿאַרקערט אַהין, און זיַינען געקומען צום הויז
hoiz tsum gekumen zainen un ahin farkert zei hobn
house to having come were and there turned aside they have

פֿון דעם יונגן מאַן דעם לֵוִי , צו מִיכָהס הויז , און האָבן
hobn un hoiz Michahs tsu Levi dem man yungn dem fun
have and house Mikhay'hu's to Levi the man young the of

אים געפֿרעגט אויף פֿריד . טז און די זעקס הונדערט מאַן אָנגעגורט
ongegurt man hundert zeks di un frid oif gefregt im
girded up men hundred six the and peace about asked him

מיט זייערע כּלי-מלחמה , וואָס פֿון די קינדער פֿון דָן , זיַינען
zainen Dan fun kinder di fun vos keile-milchome zeyere mit
were Dan of children the from who weapons of war their with

געשטאַנען ביַים איַינגאַנג פֿון טויער. יז און די פֿינף מענער וואָס זיַינען
zainen vos mener finf di un toier fun aingang baim geshtanen
are who men five the and gate of entrance by the standing

11 And there went from thence of the mishpakhat HaDani, out of Tzorah and out of Eshta'ol, 600 men armed with keli milchamah.
12 And they went up, and encamped in Kiryat-Ye'arim, in Yehudah; wherefore they called that place Machaneh Dan unto this day; hinei, it is behind Kiryat-Yearim. 13 And they passed thence unto har Ephrayim, and came unto the bais Michah.

14 Then answered the five anashim that went to spy out ha'aretz Layish, and said unto their achim, Do ye know that there is in these batim ephod, teraphim, pesel, and maskhah? Now therefore consider what ye have to do.

15 And they turned thitherward, and came to the bais hana'ar haLevi, even unto the bais Michah, and gave him a shalom greeting.
16 And the 600 men armed with their keli milchamah, which were of the Bnei Dan, stood by the petach hasha'ar. 17 And the five anashim that went

to spy out ha'aretz went up, and came in thither, and took the pesel, and the ephod, and the teraphim, and the masekhah; and the kohen stood in the petach hasha'ar with the 600 men that were armed with keli milchamah. 18 And these went into bais Michah, and fetched the pesel, the ephod, and the teraphim, and the masakhah. Then said the kohen unto them, What are ye doing? 19 And they said unto him, Hold thy peace, lay thine yad upon thy mouth, and come with us, and be to us an av and a kohen; is it better for thee to be a kohen unto the bais ish echad, or that thou be a kohen unto a shevet and a mishpakhat in Yisroel? 20 And the lev hakohen was glad, and he took the ephod, and the teraphim, and the pesel, and went in the midst of the people. 21 So they turned and departed, and put the little ones and the mikneh and the belongings in front of them.

22 And when they were a good way from the bais Michah, the men that were in the batim *(houses)* near to bais

געגאַנגען אויסקוקן דאָס לאַנד, זיינען אַרויפֿגעגאַנגען , אַרײַן אַהין ,
ahin arain aroifgegangen zainen land dos oiskukn gegangen
there in having gone up were land the scrutinize having gone

און צוגענומען דאָס געשניצטע בילד , און דעם אֵפֹוד , און דעם
dem un ephod dem un bild geshnitste dos tsugenumen un
the and ephod the and image carved the taken and

תְּרָפִים , און דאָס געגאָסענע בילד ; און דער כהן איז געשטאַנען
geshtanen iz koyen der un bild gegosene dos un trofim
stood is kohen the and image poured the and terafim

ביים אײַנגאַנג פֿון טויער מיט זעקס הונדערט מאַן אָנגעגורט מיט
mit ongegurt man hundert zeks di mit toier fun aingang baim
with girded up men hundred six the with gate of entrance at

כּלי-מלחמה . יח און ווי יענע זיינען אַרײַנגעגאַנגען אין מִיכָהס
Michahs in araingegangen zainen yene vi un keile-milchome
Mikhay'hu's in gone in are those as and weapons of war

הויז , און האָבן צוגענומען דאָס געשניצטע בילד מיט דעם אֵפֹוד ,
ephod dem mit bild geshnitste dos tsugenumen hobn un hoiz
ephod the with image carved the taken have and house

און דעם תְּרָפִים , און דאָס געגאָסענע בילד , אַזוי האָט דער כהן צו
tsu koyen der hot azoi bild gegosene dos un trofim dem un
to kohen the has so image poured this and terafim the and

זיי געזאָגט: וואָס טוט איר? יט האָבן זיי צו אים געזאָגט: שווײַג ! טו
tu shvaig gezogt im tsu zei hobn ir tut vos gezogt zei
do be silent said him to they have you do what said them

אַרויף דײַן האַנט אויף דײַן מויל , און גיי מיט אונדז, און זײַ אונדז פֿאַר
far undz zai un undz mit gei un moil dain oif hant dain aroif
for us be and us with go and mouth your on hand your up

אַ פּאָטער און פֿאַר אַ כהן . איז דיר בעסער צו זײַן אַ כהן
koyen a zain tsu beser dir iz koyen a far un foter a
kohen a be to better to you(SG) is kohen a for and father a

בײַ איין מענטשנס הויז , אָדער זײַן אַ כהן בײַ אַ שבֶט און בײַ אַ
a bai un sheyvet a bai koyen a zain oder hoiz mentshns ein bai
a by and tribe a by kohen a be or house man's one by

משפּחה אין יִשְׂרָאֵל? כ האָט זיך דעם כהנס האַרץ דערפֿרייט, און
un derfreit harts koyens dem zich hot Yisroel in mishpoche
and rejoices heart kohen's the self has Yisroel in family

ער האָט גענומען דעם אֵפֹוד , און דעם תְּרָפִים , און דאָס געשניצטע
geshnitste dos un trofim dem un ephod dem genumen hot er
carved the and terafim the and ephod the taken has he

בילד , און איז אַרײַן צווישן דעם פֹּאָלק . כא און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un folk dem tsvishn arain iz un bild
selves have they and people the among entered is and image

אַרומגעדרייט און זיינען אַוועקגעגאַנגען. און זיי האָבן געשטעלט די
di geshtelt hobn zei un avekgegangen zainen un arumgedreit
the stood have they and went way were and turned around

קליינע קינדער און דאָס פֿיך און דאָס גוטס זיך פֿאַרויס .
farois zich guts dos un fich dos un kinder kleine
in front self goods the and livestock the and children small

כב ווי זיי האָבן זיך דערווײַטערט פֿון מִיכָהס הויז , אַזוי
azoi hoiz Michahs fun dervaitert zich hobn zei vi
so house Mikhay'hu's from distanced selves have they as

זיינען די מענטשן וואָס אין די היזער וואָס לעבן מִיכָהס הויז
hoiz Michahs lebn vos haizer di in vos mentshn di zainen
house Mikhay'hu's near that houses the in who people the were

זיך צונויפֿגעלאָפֿן , און זיי האָבן אָנגעיאָגט די קינדער
kinder di ongeyogt hobn zei un tsunoifgelofn zich
children the caught up with have they and gathered together selves

פֿון דָן . כג און זיי האָבן גערופֿן צו די קינדער פֿון דָן
hobn Dan fun kinder di tsu gerufn hobn zei un Dan fun
have Dan of children the to called have they and Dan of

יענע אומגעקערט זייער פּנים , און האָבן געזאָגט צו מִיכָה : וואָס
vos Michahn tsu gezogt hobn un ponem zeyer umgekert yene
what Michah to said have and face their turned those

איז דיר , וואָס דו ביסט זיך צונויפֿגעלאָפֿן ? כד האָט ער
er hot tsunoifgelofn zich bist du vos dir iz
he has gathered together self are you that to you(SG) is

געזאָגט: איר האָט צוגענומען מײַן ג-ט וואָס איך האָב געמאַכט , און
un gemacht hob ich vos G-t main tsugenumen hot ir gezogt
and made have I that g-d my taken has you said

דעם כֹהן , און איר זײַט אַוועקגעגאַנגען, און וואָס נאָך האָב איך?
ich hob noch vos un avekgegangen zait ir un koyen dem
I have else what and gone way are you and kohen the

היינט וואָס זאָגט איר צו מיר: וואָס איז דיר ?
dir iz vos mir tsu ir zogt vos haint
to you(SG) is what me to you say what now

כה האָבן די קינדער פֿון דָן צו אים געזאָגט: לאָז נישט הערן
hern nisht loz gezogt im tsu Dan fun kinder di hobn
be heard not let said him to Dan of children the have

דײַן קול בײַ אונדז, וואָרעם מענטשן מיט אַ ביטער געמיט וועלן נאָך
noch veln gemit biter a mit mentshn vorem undz bai kol dain
yet will spirit bitter a with men for us by voice your

אָנפֿאַלן אויף אײַך, און וועסט אומברענגען דײַן נפֿש און די
di un nefesh dain umbrengen vest un aich oif onfaln
the and soul your destroy will and you upon fall upon

נפֿשות פֿון דײַן הויזגעזינט .
hoizgezint dain fun nefoshes
household your of souls

כו און די קינדער פֿון דָן זײַנען געגאַנגען אויף זייער וועג. און
un veg zeyer oif gegangen zainen Dan fun kinder di un
and way their on having gone were Dan of children the and

מִיכָה האָט גענזען אַז זיי זײַנען שטאַרקער פֿון אים, און ער האָט
hot er un im fun shtarker zainen zei az gezen hot Michah
has he and him than stronger are they that seen has Michoh

זיך אומגעדרייט און זיך צוריקגעקערט אין זײַן הויז .
hoiz zain in tsurikgekert zich un umgedreit zich
house his to returned self and turned around self

כז און זיי האָבן גענומען דאָס וואָס מִיכָה האָט געמאַכט, און
un gemacht hot Michah vos dos genumen hobn zei un
and made has Michoh which that taken have they and

דעם כֹהן וואָס ער האָט געהאַט, און זיי זײַנען געקומען אויף
oif gekumen zainen zei un gehat hot er vos koyen dem
upon having come were they and had has he that kohen the

לַיִש , אויף אַ רויִקן און זיכערן פֿאָלק , און האָבן זיי געשלאָגן
geshlogn zei hobn un folk zichern un ruikn a oif Layish
struck down them have and people secure and quiet a upon Layish

מיטן שאַרף פֿון שווערד, און די שטאָט האָבן זיי פֿאַרברענט אין
in farbrent zei hobn shtot di un shverd fun sharf mitn
in burned up they have city the and sword of edge with the

Michah were gathered together, and overtook the Bnei Dan. 23 And they cried unto the Bnei Dan. And they turned their faces, and said unto Michah, What aileth thee, that thou comest with such a company? 24 And he said, Ye have taken away my g-ds which I made, and the kohen, and ye are gone away; and what have I more? And what is this that ye say unto me, What aileth thee?

25 And the Bnei Dan said unto him, Let not thy voice be heard among us, lest angry anashim run upon thee, and thou lose thy nefesh, with the nefesh of thy household.

26 And the Bnei Dan went their way; and when Michah saw that they were chazakim, too strong for him, he turned and went back unto his bais.

27 And they took the things which Michah had made, and the kohen which he had, and came unto Layish unto a people that were peaceful and unsuspecting and they struck them with the edge of the cherev,

and burnt the ir with eish. [28] And there was no matzil *(deliverer, rescuer)*, because it was far from Tzidon, and they had no tie with adam *(any man)*; and it was in the valley that lieth near Beit-Rechov. And they built an ir, and dwelt therein. [29] And they called the shem of the Ir Dan, after the shem of Dan their av, who was born unto Yisroel; howbeit the shem of the Ir was Layish previously.

פַּיִער. כח און ווער עס זאָל מציל זיין איז נישט געווען , ווָאָרעם
vorem geven nisht iz zain matsl zol es ver un faier
because having been not is be save should it who and fire

זי איז געווען ווייַט פֿון ציידון , און קיין פֿאַרקער מיט אַ מענטשן
mentshn a mit farker kein un Tsidon fun vait geven iz zi
person a with dealings any and Tzidon from far having been is it

האָבן זיי נישט געהאַט; און זי איז געווען אין טאָל ווָאָס בייַ
bai vos tal in geven iz zi un gehat nisht zei hobn
by that valley of in having been is it and had not they have

בֵּית-רחוֹב . און זיי האָבן אָפּגעבויט די שטאָט, און האָבן זיך אין
in zich hobn un shtot di opgeboit hobn zei un Beis-Rechov
in selves have and city the rebuilt have they and Beit-Rechov

איר באַזעצט. כט און זיי האָבן גערופֿן דעם נאָמען פֿון דער שטאָט דָן ,
Dan shtot der fun nomen dem gerufn hobn zei un bazetst ir
Dan city the of name the called have they and settled it

נאָך דעם נאָמען פֿון זייער פָאטער דָן ווָאָס איז געבאָרן געווען
geven geborn iz vos Dan foter zeyer fun nomen dem noch
having been born is who Dan father their of name the after

בייַ ישְׂרָאֵל; אָבער לַיִש איז געווען דער נאָמען פֿון דער שטאָט
shtot der fun nomen der geven iz Layish ober Yisroeln bai
city the of name the having been is Layish but Yisroel by

צוערשט .
tsuersht
originally

[30] And the Bnei Dan set up the pesel; and Yehonatan ben Gershom ben Menasheh, he and his banim were kohanim to the shevet haDani until the yom Golus HaAretz. [31] During all the time that the Bais HaElohim was in Shiloh they set up for them pesel Michah, which he made.

ל און די קינדער פֿון דָן האָבן זיך אויפֿגעשטעלט דאָס
dos oifgeshtelt zich hobn Dan fun kinder di un
the set up selves have Dan of children the and

געשניצטע בילד , און יהוֹנָתָן דער זון פֿון גֵּרשׁוֹם דעם זון
zun dem Gershom fun zun der Yehonatan un bild geshnitste
son the Gershom of son the Yehonatan and image carved

פֿון מנַשֶּׁה , ער און זיַינע זין , זיַינען געווען כהנים
koyanim geven zainen zin zaine un er Menashehn fun
kohanim having been were sons his and he Menasheh of

ביַים שבַּט דָן , ביזן טאָג פֿון דעם גלות פֿון לאַנד. לא און זיי
zei un land fun goles dem fun tog bizn Dan sheyvet baim
they and land of exile the of day until Dan tribe by the

האָבן געהאַלטן אויפֿגעשטעלט בייַ זיך דאָס געשניצטע בילד ווָאָס
vos bild geshnitste dos zich bai oifgeshtelt gehaltn hobn
that image carved the selves by set up kept have

מִיכָה האָט געמאַכט, אַלע טעג ווָאָס דאָס הויז פֿון האלקים איז
iz HaElokim fun hoiz dos vos teg ale gemacht hot Michah
is G-d of house the that days all made has Michoh

געווען אין שילוֹ .
Shiloh in geven
Shiloh in having been

19 And it came to pass in those days, when there was no melech in Yisroel, that there was a certain Levi sojourning in the remote har Ephrayim country, who took to

יט און עס איז געווען אין יענע טעג, ווען קיין מלך איז
iz melech kein ven teg yene in geven iz es un
is king any when days those in having been is it and

נישט געווען אין יִשְׂרָאֵל, האָט אַ מאַן אַ לֵוִי געווויינט אין
in gevoint Levi a man a hot Yisroel in geven nisht
in lived Levi a man a has Yisroel in having been not

עק געבערג פֿון אפֿרים , און ער האָט זיך גענומען אַ קעפּסווייַב
kepsvaib a genumen zich hot er un Efrayim fun geberg ek
concubine a taken self has he and Ephrayim of mountain edge of

him a pilegesh out of Beit-Lechem Yehudah.
[2] And his pilegesh played the zonah against him, and went away from him unto her bais av to Beit-Lechem Yehudah, and was there four whole months. [3] And her ish arose, and went after her, to speak unto her lev, and to bring her back, having his na'ar *(servant)* with him, and a couple of donkeys; and she brought him into her bais av; and when the avi hana'arah saw him, he had simcha to welcome him. [4] And his khoten *(father-in-law)*, the avi hana'arah, held him fast; and he abode with him shloshet yamim; so they did eat and drink, and lodged there.

[5] And it came to pass on the fourth day, when they arose early in the boker, that he rose up to depart; the avi hana'arah said unto his choson *(son-in-law)*, Refresh thine lev with a morsel of lechem, and afterward go your way. [6] And they sat down, and did eat and drink both of them together; for the avi hana'arah had said unto the ish, Be pleased, and tarry all night, and let thine lev be content. [7] And

פֹּון בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה . ב און זײַן קעפּסוויַיב איז אים געווָארן
fun Beis-Lechem-Yehudah . v un zain kepsvaib iz im gevorn
from Beit-Lechem Yehudah and his concubine is him having become

אומטרײַ , און איז אַוועקגעגאַנגען פֿון אים צו איר פַּאָטערס הויז קיין
umtrai un iz avekgegangen fun im tsu ir foters hoiz kein
unfaithful and is went away from him to her father's house to

בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה , און איז דאָרטן אָפּגעווען פֿיר חדשים צײַט.
Beis-Lechem-Yehudah un iz dortn opgeven fir chodeshim tsait
Beit-Lechem Yehudah and is there stay for a time four months time

ג איז אויפֿגעשטאַנען איר מאַן, און איז געגאַנגען נאָך איר, צו רעדן צו
g iz oifgeshtanen ir man, un iz gegangen noch ir, tsu redn tsu
and is arose her man, and is having gone after her, to speak to

איר האַרצן, כּדי זי אומצוקערן; און מיט אים איז געווען זײַן
ir hartsn, kedei zi umtsukeren; un mit im iz geven zain
her heart, in order to her to return; and with him is having been his

יונג און אַ פּאָר אייזלען . און זי האָט אים אַריַינגעבראַכט אין איר
yung un a por eizlen . un zi hot im araingebracht in ir
servant and a couple donkeys . and she has him brought into her

פַּאָטערס הויז ; און ווי דער פֿאָטער פֿון דער יונגער פֿרוי האָט אים
foters hoiz; un vi der fun foter der yunger froi hot im
father's house; and as the father of the young woman has him

דערזען, אַזוי האָט ער זיך געפֿרייט אַנטקעגן אים. ד און זײַן שוויער ,
derzen, azoi hot er zich gefreit antkegen im. d un zain shver ,
seen, so has he self rejoiced to meet him . and his father-in-law ,

דער פַּאָטער פֿון דער יונגער פֿרוי , האָט אים פֿאַרהאַלטן, און ער איז בײַ
der foter fun der yunger froi , hot im farhaltn, un er iz bai
the father of the young woman , has him detained , and he is by

אים געזעסן דרײַ טעג; און זיי האָבן געגעסן און געטרונקען, און האָבן
im gezesn drai teg; un zei hobn gegesn un getrunken, un hobn
him seated three days; and they have eaten and drank, and have

דאָרטן גענעכטיקט.
dortn genechtikt.
there lodged.

ה און עס איז געווען אויפֿן פֿירטן טאָג, האָבן זיי זיך געפֿעדערט
h un es iz geven oifn firtn tog, hobn zei zich gefedert
and it is having been on fourth day, have they selves rose early

אין דער פֿרי , און ער איז אויפֿגעשטאַנען צו גיין . האָט דער פַּאָטער פֿון
in der peire , un er iz oifgeshtanen tsu gein . hot der foter fun
in the morning , and he is stood up to go . has the father of

דער יונגער פֿרוי געזאָגט צו זײַן אײדעם : לען אונטער דײַן האַרץ
der yunger froi gezogt tsu zain eidem : len unter dain harts
the young woman said to his son-in-law : sustain under your heart

מיט אַ שטיקל ברויט, און דערנאָך וועט איר גיין . ו האָבן זיי זיך געזעצט,
mit a shtikl broit, un dernoch vet ir gein . v hobn zei zich gezetst,
with a piece bread, and after that will you go . and have they selves sat,

און האָבן ביידע אין איינעם געגעסן און געטרונקען, און דער פַּאָטער פֿון דער
un hobn beide in einem gegesn un getrunken, un der foter fun der
and have both in one eaten and drank, and the father of the

יונגער פֿרוי האָט געזאָגט צו דעם מאַן: באַווילּיק, איך בעט דיך ,
yunger froi hot gezogt tsu dem man: bavilik, ich bet dich ,
young woman has said to the man : please , I entreat you(SG) ,

ז און דער מאַן איז
z un der man iz
and the man is

when the ish rose up to depart, his khoten *(father-in-law)* urged him; therefore he lodged there again. [8] And he arose early in the boker on the yom hachamishi to depart; and the avi hana'arah said, Refresh now thine lev. Tarry till the yom turns, and they did eat both of them.

[9] And when the ish rose up to depart, he, and his pilegesh, and his na'ar, his khoten *(father-in-law)*, the avi hana'arah, said unto him, Hinei, now the yom draweth toward erev, tarry the night now; hinei, the yom groweth to an end, lodge here, that thine lev may be content; and makhar *(tomorrow)* get you early on your derech, that thou mayest go to your ohel. [10] But the ish would not tarry that night, but he rose up and departed, and came to nokhach Yevus, which is Yerushalayim; and there were with him two donkeys saddled, his pilegesh also was with him.

[11] And when they were near Yevus, the yom was far spent; and the na'ar said unto his adon, Come, now, and let us turn in into ir haYevusi, and lodge

אויפֿגעשטאַנען צו גיין , אָבער זײַן שוועֿר איז צוגעשטאַנען צו אים ,
im tsu tsugeshtanen iz shver zain ober gein tsu oifgeshtanen
him to urged is father-in-law his but go to stood up

און ער האָט ווידער דאָרטן גענעבטיקט . ח און ווי ער האָט זיך געפֿעדערט
gefedert zich hot er vi un genechtikt dortn vider hot er un
rose early self has he as and spent the night there again has he and

אין דער פֿרי אויפֿן פֿינפֿטן טאָג צו גיין , אַזוי האָט דער פֿאָטער פֿון דער
der fun foter der hot azoi gein tsu tog finftn oifn peire der in
the of father the has so go to day fifth on morning the in

יונגער פֿרוי געזאָגט: לעז אונטער, איך בעט דיך , דײַן האַרץ,
harts dain dich bet ich unter len gezogt froi yunger
heart your you(SG) entreat I under sustain said woman young

און פֿאַרווײַלט ביז דער טאָג נײַגט זיך ; און זיי האָבן ביידע געגעסן.
gegesn beide hobn zei un zich naigt tog der biz farvailt un
eaten both have they and self declines day the until tarry and

ט און דער מאַן איז אויפֿגעשטאַנען צו גיין , ער און זײַן קעפּסוויַב
kepsvaib zain un er gein tsu oifgeshtanen iz man der un
concubine his and he go to arose is man the and

און זײַן יונג ; אָבער זײַן שוועֿר , דער פֿאָטער פֿון דער יונגער
yunger der fun foter der shver zain ober yung zain un
young the of father the father-in-law his but servant his and

פֿרוי , האָט צו אים געזאָגט: זע נאָר, דער טאָג פֿאַרגייט צום
tsum fargeit tog der nor ze gezogt im tsu hot froi
to the draws day the now behold said him to has woman

אָוונט ; נעבטיקט איבער, איך בעט דיך ; אָט זעצט זיך דער טאָג,
tog der zich zetst ot dich bet ich iber nechtikt ovnt
day the self sets here you(SG) entreat I over lodge evening

נעבטיק דאָ , און לאָז ווילגיין דײַן האַרץ, און מאָרגן וועט איר
ir vet morgn un harts dain voilgein loz un do nechtik
you will tomorrow and heart your be merry let and here lodge

זיך פֿעדערן אויף אײַער וועג, און וועסט גיין צו דײַן געצעלט. י אָבער
ober getselt dain tsu gein vest un veg aier oif federn zich
but tent your to go will and way your on prepare selves

דער מאַן האָט נישט געוואָלט נעבטיקן , און ער איז אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen iz er un nechtikn gevolt nisht hot man der
stood up is he and spend the night wanted not has man the

און איז אַוועק, און ער איז געקומען ביז אַקעגן יבוס – דאָס איז
iz dos Yevus akegn biz gekumen iz er un avek iz un
is this Yevus opposite until having come is he and away is and

ירושָלַיִם – און מיט אים אַ פּאָר געזאָטלטע אייזלען , און זײַן
zain un eizlen gezotlte por a im mit un Yerushalayim
his and donkeys saddled pair a him with and Yerushalayim

קעפּסוויַב מיט אים.
im mit kepsvaib
him with concubine

יא אַז זיי זײַנען געווען בײַ יבוס , איז דער טאָג שוין
shoin tog der iz Yevus bai geven zainen zei az
already day the is Yevus by having been are they when

געווען זייער געניידערט , און דער יונג האָט געזאָגט צו זײַן
zain tsu gezogt hot yung der un genidert zeyer geven
his to said has servant the and gone down very having been

האַר : קום , איך בעט דיך , און לאָמיר אײַנקערן אין דער
der in ainkern lomir un dich bet ich kum har
the into turn aside let us and you(SG) entreat I come master

in it. 12 And his adon said unto him, We will not turn aside hither into the ir nochri, that is not of the Bnei Yisroel; we will pass over to Giv'ah. 13 And he said unto his na'ar, Come, and let us draw near to one of these places to lodge all night, in Giv'ah, or in Ramah.

14 And they passed on and went their way; and the shemesh went down upon them when they were near Giv'ah, which belongeth to Binyamin. 15 And they turned aside thither, to go in and to lodge the night in Giv'ah; and when he went in, he sat him down in the rechov of the ir; for there was no ish that took them into his bais to lodge the night. 16 And, hinei, there came an ish zaken from his work out of the sadeh at erev, and the ish was also from har Ephrayim; and he sojourned in Giv'ah; but the anashim of the place were Bnei Yemini *(Benjamites)*. 17 And when he had lifted up his eyes, he saw haish haoreach *(the wayfaring man, traveling man)* in the rechov haIr; and the ish hazaken said,

דאָזיקער שטאָט פֿון דעם יבֿוסי , און נעכטיקן אין איר. יב האָט
hot ir in nechtikn un Yevusi dem fun shtot doziker
has it in spend the night and Yevusi the of city this

זײַן האַר צו אים געזאָגט: מיר וועלן נישט אײַנקערן אין אַ שטאָט פֿון
fun shtot a in ainkern nisht veln mir gezogt im tsu har zain
of city a into turn aside not will we said him to master his

פֿרעמדע , וואָס איז נישט פֿון די קינדער פֿון ישׂרָאֵל; לאָמיר אַריבערגיין
aribergein lomir Yisroel fun kinder di fun nisht iz vos fremde
pass over let us Yisroel of children the of not is that foreigners

ביז גִּבְעָה . יג און ער האָט געזאָגט צו זײַן יונג : קום , און לאָמיר
lomir un kum yung zain tsu gezogt hot er un Givah biz
let us and come servant his to said has he and Giv'ah unto

נעכטיקן אין איינעם פֿון די ערטער, און מיר וועלן אין
in nechtikn veln mir un erter di fun einem tsu genenen
in spend the night will me and places the of one to draw near

גִּבְעָה אָדער אין רָמָה .
Ramah in oder Givah
Ramah in or Giv'ah

; יד זײַנען זיי ווײַטער געגאַנגען און זײַנען אַוועק
avek zainen un gegangen vaiter zei zainen
gone away were and having gone further they were

און די זון איז זיי אונטערגעגאַנגען בײַ גִּבְעָה וואָס געהערט
gehert vos Givah bai untergegangen zei iz zun di un
belongs which Giv'ah by gone down them is sun the and

צו בנימין . טו און זיי האָבן פֿאַרקערט אַהין , כדי
kedei ahin farkert hobn zei un Binyamin tsu
in order to there turned aside have they and Binyamin to

אַרײַנצוגיין נעכטיקן אין גִּבְעָה . און ער איז אַרײַנגעגאַנגען , און
un araingegangen iz er un Givah in nechtikn araintsugein
and entered is he and Giv'ah in to lodge go in

האָט זיך געזעצט אין מאַרק פֿון שטאָט, אָבער קיין מענטש האָט
hot mentsh kein ober shtot fun mark in gezetst zich hot
has man any but city of square in sat self has

זיי נישט אַרײַנגענומען אין הויז נעכטיקן . טז ערשט אַן אַלטער
alter an ersht nechtikn hoiz in araingenumen nisht zei
old an behold to lodge house into taken in not them

מאַן קומט אָן פֿון זײַן אַרבעט אין פֿעלד, אין אָוונט ; און דער
der un ovnt in feld in arbet zain fun on kumt man
the and evening in field in work his from on comes man

מאַן איז געווען פֿון דעם געבערג פֿון אפֿרים , נאָר ער
er nor Efrayim fun geberg dem fun geven iz man
he but Ephrayim of mountain the from having been is man

האָט זיך אויפֿגעהאַלטן אין גִּבְעָה ; און די מענטשן פֿון דעם
dem fun mentshn di un Givah in oifgehaltn zich hot
the of men the and Giv'ah in temporarily stayed self has

אָרט זײַנען געווען בנימינער . יז און ווי ער האָט
hot er vi un Binyaminer geven zainen ort
has he when and men of Binyamin having been are place

אויפֿגעהויבן זײַנע אויגן, און האָט דערזען דעם מאַן דעם דורכגייער
durchgeyer dem man dem derzen hot un oign zaine oifgehoibn
through goer the man the seen has and eyes his lifted up

אויפֿן מאַרק פֿון שטאָט, אַזוי האָט דער אַלטער מאַן געזאָגט: ווּהין
vuhin gezogt man alter der hot azoi shtot fun mark oifn
where said man old the has so city of square on

Whither goest thou? And whence comest thou?
[18] And he said unto him, We are passing from Beit-Lechem Yehudah toward the remote har Ephrayim country; from thence am I; and I went to Beit-Lechem Yehudah, but I am now going to the Bais Hashem; but there is no ish that receiveth me into the bais. [19] Yet there is both straw and fodder for our donkeys; and there is lechem and yayin also for me, and for thy amah *(maidservant)*, and for the na'ar which is with thy avadim; there is no machsor *(want, need)* of any thing. [20] And the ish hazaken said, Shalom lach; howsoever let all thy wants lie upon me; only lodge not in the rechov.

[21] So he brought him into his bais, and mixed fodder for the donkeys; and they washed their feet, and did eat and drink.

[22] Now as they were making their hearts content, hinei, the anshei haIr, anshei bnei Beliya'al, surrounded the bais, and pounded incessantly on the delet, and shouted to the ish, the Ba'al HaBayit, the zaken, saying, Bring out

גייסטו ? און פֿון וואַנען קומסטו ? יח הָאָט ער צו אים
geistu un fun vanen kumstu ? hot er tsu im
are you going whence from and you come from has he to him

געזאָגט: מיר גייען אַריבער פֿון בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה
gezogt mir geyen ariber fun Beis-Lechem-Yehudah
said we go on the other side of of Beit-Lechem Yehudah

צום עק געבערג פֿון אפֿרים . איך בין פֿון דאָרטן, און איך בין
tsum ek geberg fun Efrayim . ich bin fun dortn ich bin
to end mountain of Ephrayim I am there from and I am

געגאַנגען קיין בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה , און צו הס הויז
gegangen kein Beis-Lechem-Yehudah , un tsu Hashems hoiz
having gone to Beit-Lechem Yehudah and to Hashem's house

גיי איך, און קיין מענטש נעמט מיך נישט אַריין אין הויז . יט און
gei ich un kein mentsh nemt mich nisht arain in hoiz un
I go and to man takes me not in enter house and

פֿאַראַן אי שטרוי אי פֿוטער פֿאַר אונדזערע אייזלען , און פֿאַראַן
faran i shtroi i futer far undzere eizlen un faran
there is both straw and fodder for our donkeys and there is

אויך ברויט און ווײַן פֿאַר מיר, און פֿאַר דײַן דינסט ,
oich broit un vain far mir un far dain dinst
also bread and wine for me and for your female servant

פֿאַר דעם יונג וואָס מיט דײַנע קנעכט ; עס פֿעלט נישט קיין
far dem yung vos mit daine knecht ; es felt nisht kein
for the na'ar which is with your servants ; there lacks not any

זאַך . כ הָאָט דער אַלטער מאַן געזאָגט: פֿריד צו דיר ! אַלע דײַנע
zach . hot der alter man gezogt: frid tsu dir ! ale daine
thing has the old man said: peace to you(SG) all your

באַדערפֿענישן זאָלן נאָר זײַן אויף מיר; נאָר אויפֿן מאַרק זאָלסטו
baderfenishn zolen nor zain oif mir ; nor oifn mark zolstu
needs shall only be on me but on the square shall you

נישט נעכטיקן .
nisht nechtikn .
not spend the night

כא און ער הָאָט אים געבראַכט אין זײַן הויז , און הָאָט פֿאַרמישט
un er hot im gebracht in zain hoiz , un hot farmisht
and he has him brought in his house and has mixed

פֿוטער פֿאַר די אייזלען ; און זיי הָאבן געוואַשן זייערע פֿיס, און
futer far di eizlen ; un zei hobn gevashn zeyere fis un
fodder for the donkeys ; and they have washed their feet and

הָאבן געגעסן און געטרונקען.
hobn gegesn un getrunken .
have eaten and drank

כב זיי טוען אַזוי וווײל זייער האַרץ, ערשט די מענטשן פֿון שטאָט,
zei tuen azoi voil zeyer harts ersht di mentshn fun shtot ,
they do so happy their heart the behold men of city

מענטשן נידערטרעכטיקע יונגען , הָאבן אַרומגערינגלט דאָס הויז ,
mentshn nidertrechtike yungen , hobn arumgeringlt dos hoiz ,
men vile young have encircled the house

קלאָפּנדיק אויף דער טיר , און זיי הָאבן געזאָגט צו דעם אַלטן מאַן דעם
klapndik oif der tir , un zei hobn gezogt tsu dem alten man dem
banging on the door and they have said to the aged man the

בַּעַל־הבית , אַזוי צו זאָגן : ברענג אַרויס דעם מאַן וואָס איז געקומען
baal-habait , azoi tsu zogn : breng arois dem man vos iz gekumen
owner so to say : bring out the man who is having come

the ish that came into thine bais, that we may know him. [23] And the ish, the Ba'al HaBayit, went out unto them, and said unto them, Nay, my brethren, nay, do not so wickedly; seeing that this ish is come into mine bais, do not this nevalah *(outrage)*. [24] Hinei, here is my bat a betulah, and his pilegesh; them I will bring out now, and humble ye them, and do with them what seemeth hatov unto your eyes; but unto this ish do not so devar hanevalah *(vile, wicked a thing)*.

[25] But the anashim would not pay heed to him; so the ish took his pilegesh, and brought her forth unto them; and they knew her, and abused her kol halailah until the boker; and when the shachar *(dawn)* came, they let her go. [26] Then came the isha at the break of haboker, and fell down at the petach bais haish where her adon was, ad haohr *(until daylight, sunrise)*.

[27] And her adon rose up in the boker, and opened the daletot habais, and stepped out to go on his derech; and, hinei,

אין דיין הויז , כדי מיר זאָלן אים דערקענען. כג איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz derkenen im zoln mir kedei hoiz dain in
went out is know him shall we so that house your in

צו זיי דער מאַן דער בַּעַל־הבית , און האָט צו זיי געזאָגט: נישט,
nisht gezogt zei tsu hot un baal-habait der man der zei tsu
no said them to has and owner the man the them to

ברידער ! איר זאָלט נישט טאָן קיין בייז, איך בעט אייַך, נאָך דעם אַז
az dem noch aich bet ich beiz kein ton nisht zolt ir brider
that the after you entreat I evil any do not shall you brothers

דער דאָזיקער מאַן איז געקומען אין מײַן הויז ; איר זאָלט נישט טאָן
ton nisht zolt ir hoiz main in gekumen iz man doziker der
do not shall you house my in having come is man this the

די דאָזיקע נבֵלה . כד אָט איז מײַן טאָכטער די יונגפֿרוי , און זײַן
zain un yungfroi di tochter main iz ot nevole dozike di
his and virgin the daughter my is here carcass this the

קעפּסווייַב; לאָמיך, איך בעט אייַך, זיי אַרויסברענגען, און פּיינִיקט
painikt un aroisbrengen zei aich bet ich lomich kepsvaib
molest and bring forth them you entreat I let me concubine

זיי , און טוט צו זיי וואָס איז גוט אין אײַערע אויגן, נאָר דעם דאָזיקן
dozikn dem nor oign aiere in gut iz vos zei tsu tut un zei
this the but eyes your in good is what them to do and them

מאַן זאָלט איר נישט טאָן די דאָזיקע שענדלעכע זאַך .
zach shendleche dozike di ton nisht ir zolt man
thing dishonorable this the do not you shall man

כה אָבער די מענטשן האָבן נישט געוואָלט צוהערן צו אים.
im tsu tsuhern gevolt nisht hobn mentshn di ober
him to listen wanted not have men the but

האָט דער מאַן אָנגענומען זײַן קעפּסווייַב , און אַרויסגעבראַכט
aroisgebracht un kepsvaib zain ongenumen man der hot
brought out and concubine his grabbed man the has

צו זיי דערויסן; און זיי האָבן זי דערקענט, און האָבן זי
zi hobn un derkent zi hobn zei un deroisn zei tsu
her have and known her have they and outside them to

געמאַטערט אַ גאַנצע נאַכט ביז באַגינען , און זי אַוועקגעלאָזט
avekgelozt zi un baginen biz nacht gantse a gematert
released her and dawn until night whole a tormented

ווען דער פֿרימאָרגן איז אויפֿגעגאַנגען. כו און די פֿרוי איז
iz froi di un oifgegangen iz frimorgn der ven
is woman the and dawning is morning the when

געקומען אין אָנהייב באַגינען , און איז אַנידערגעפֿאַלן און
un anidergefaln iz un baginen onheib in gekumen
and fell down is and dawn beginning in having come

גלעגן אין איינגאַנג פֿון דעם מאַנס הויז וואָס איר האָר
har ir vos hoiz mans dem fun aingang in gelegn
master her which is house man's the of entrance in lay

איז דאָרטן געווען , ביז עס איז געוואָרן ליבטיק.
lichtik gevorn iz es biz geven dortn iz
light having become is it until having been there is

כז און איר האָר איז אויפֿגעשטאַנען אין דער פֿרי , און האָט
hot un peire der in oifgeshtanen iz har ir un
has and morning the in arose is master her and

געעפֿנט די טירן פֿון הויז , און איז אַרויסצוגיין אויף זײַן וועג,
veg zain oif aroistsugein iz un hoiz fun tirn di geefent
way his on go out is and house of doors the opened the

the isha, his pilegesh, was fallen at the petach habais! And her hands were upon the sahf *(threshold)*. [28] And he said unto her, Up, and let us be going. But there was no answer. Then the ish took [the corpse] upon a donkey, and the ish rose up, and set out for his makom *(place, home)*.

[29] And when he was come into his bais, he took a ma'akhelet *(knife)*, and laid hold on his pilegesh, and divided her, together with her atzmot, into twelve pieces, and sent her into all the territory of Yisroel. [30] And it was so, that all that saw it said, There was no such deed done nor seen from the yom that the Bnei Yisroel came up out of Eretz Mitzrayim unto this day; give ye heed unto it, make up your minds, and speak.

20 Then all the Bnei Yisroel came out, and HaEdah was gathered together as ish echad, from Dan even to Be'er-Sheva, including Eretz HaGil'ad, unto Hashem at Mitzpah. [2] And the Pinot *(Corner pillars, Leaders, Chiefs)* kol HaAm, even

ערשט די פֿרוי , זיין קעפּסווייב , ליגט אַנידערגעפֿאַלן אין איינגאַנג פֿון
fun aingang in anidergefaln ligt kepsvaib zain froi di ersht
of entrance in sprawled lies concubine his woman the behold

הויז מיט אירע הענט אויפֿן שוועל . כח האָט ער צו איר געזאָגט:
gezogt ir tsu er hot shvel oifn hent ire mit hoiz
said her to he has threshold on hands her with house

שטיי אויף, און לאָמיר גיין ; אָבער קיינער ענטפֿערט נישט. האָט ער זי
zi er hot nisht entfert keiner ober gein lomir un oif shtei
her he has not answer anyone but go let us and up stand

אַרויפֿגענומען אויפֿן אייזל ; און דער מאַן איז אויפֿגעשטאַנען, און איז
iz un oifgeshtanen iz man der un eizl oifn aroifgenumen
is and got up is man the and donkey on took up

אַוועק צו זיין היים .
heim zain tsu avek
home his to away

כט און ער איז געקומען אין זיין הויז , און האָט גענומען
genumen hot un hoiz zain in gekumen iz er un
taken has and house his into having come is he and

דעם שלאַכטמעסער, און האָט אָנגענומען זיין קעפּסווייב, און האָט
hot un kepsvaib zain ongenumen hot un shlachtmeser dem
has and concubine his grasped has and battleknife the

זי צעשניטן אויף אירע גלידער , אין צוועלף שטיקער, און האָט
hot un shtiker tsvelf in glider ire oif tseshnitn zi
has and pieces twelve in members her on cut her

זי פֿונאַנדערגעשיקט אין גאַנצן געמאַרק פֿון יִשְׂרָאֵל. ל און עס איז
iz es un Yisroel fun gemark gantsn in funandergeshikt zi
is it and Yisroel of border all in start to send it

געווען , איטלעכער וואָס האָט עס געזען, האָט געזאָגט: אַזוי-וואָס איז
iz azoi-vos gezogt hot gezen es hot vos itlecher geven
is like this said has seen it has which each having been

נישט געשען און נישט געזען געוואָרן פֿון דעם טאָג וואָס די
di vos tog dem fun gevorn gezen nisht un geshen nisht
the which day the of having become seen not and happen not

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זיינען אַרויפֿגעגאַנגען פֿון לאַנד מִצְרַיִם ביז
biz Mitsrayim land fun aroifgegangen zainen Yisroel fun kinder
until Egypt land from having gone up are Yisroel of children

אויף היינטיקן טאָג. באַטראַכט אייך וועגן דעם, האַלט אַן עצה ,
eitse an halt dem vegen aich batracht tog haintikn oif
counsel an hold this concerning you consider day this very on

און רעדט!
redt un
speak and

כ זיינען אַרויסגעגאַנגען אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און די גאַנצע
gantse di un Yisroel fun kinder ale aroisgegangen zainen
entire the and Yisroel of children all having come out are

עדה ווי איין מאַן, פֿון דָן ביז באֵר-שֶׁבַע און לאַנד
land un Beer-Sheva biz un Dan fun man ein vi eide
land and Be'er-Sheva unto and Dan of man one as assembly

גִלְעָד , האָט זיך איינגעזאַמלט צו ה קיין מִצְפָּה . ב און די
di un Mitspah kein Hashem tsu aingezamlt zich hot Gilad
the and Mitzpah at Hashem to gathered self has Gil'ad

פֿאָרשטייער פֿון גאַנצן פֿאָלק , פֿון אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל, האָבן זיך
zich hobn Yisroel fun shvotim ale fun folk gantsn fun forshteyer
self have Yisroel of tribes all of people all of officials

of kol Shivtei Yisroel, presented themselves in the Kahal Am HaElohim, four hundred thousand foot soldiers armed with cherev. [3] (Now the Bnei Binyamin heard that the Bnei Yisroel were gone up to Mitzpah.) Then said the Bnei Yisroel, Tell us, how this ra'ah came to be?

[4] And the Levi, the ish haisha that was murdered, answered and said, I came into Giv'ah that belongeth to Binyamin, I and my pilegesh, to lodge. [5] And the ba'alei haGiv'ah rose against me, and surrounded the bais upon me by lailah, and intended to have murdered me; and my pilegesh have they raped, that she is dead. [6] And I took my pilegesh, and cut her in pieces, and sent her throughout kol sedeh nachalat Yisroel; for they have committed zimmah *(lewdness)* and nevalah *(wickedness, outrage, disgrace)* in Yisroel. [7] Hinei, ye are all Bnei Yisroel; give here your advice and etzah *(counsel, verdict)*.

[8] And kol haAm arose as ish echad, saying, We will not any of us go to his ohel, neither will we any of us

געשטעלט אין דער איינזאַמלונג פֿון ג-טס פֿאָלק, פֿיר הונדערט טויזנט
toiznt hundert fir folk G-ts fun ainzamlung der in geshtelt
thousand hundred four people G-d's of congregation the in stood

פֿוסגייער וואָס ציען אַ שווערד. – [ג] און די קינדער פֿון בנימין
Binyamin fun kinder di un shverd a tsien vos fusgeyer
Binyamin of children the and sword a advance who foot soldiers

האָבן געהערט אַז די קינדער פֿון ישׂראֵל זיינען אַרויפֿגעגאַנגען קיין
kein aroifgegangen zainen Yisroel fun kinder di az gehert hobn
to having gone up are Yisroel of children the that heard have

מִצפָּה. – און די קינדער פֿון ישׂראֵל האָבן געזאָגט: דערציילט, ווי
vi dertseilt gezogt hobn Yisroel fun kinder di un Mitspah
how tell said have Yisroel of children the and Mitzpah

אַזוי איז געשען דאָס דאָזיקע בייז.
beiz dozike dos geshen iz azoi
evil this the happen is so

[ד] האָט זיך אָפּגערופֿן דער מאַן דער לֵוִי, דער מאָן פֿון דער
der fun man der Levi der man der opgerufn zich hot
the of man the Levi the man the responded self has

דערהרגעטער פֿרוי, און האָט געזאָגט: קיין גִבעָה וואָס געהערט
gehert vos Givah kein gezogt hot un froi derhrgeter
belongs which Giv'ah to said has and woman murdered

צו בנימין, בין איך געקומען, איך און מײַן קעפּסוויב, צו
tsu kepsvaib main un ich gekumen ich bin Binyamin tsu
to concubine my and I having come I am Binyamin to

נעכטיקן. [ה] זיינען אויפֿגעשטאַנען אויף מיר די מענער פֿון גִבעָה,
nechtikn Givah fun mener di mir oif oifgeshtanen zainen
spend the night Giv'ah of men the me on arose are

און האָבן אַרומגערינגלט דאָס הויז אַרום מיר בײַ נאַכט; מיך האָבן זיי
zei hobn mich nacht bai mir arum hoiz dos arumgeringlt hobn un
they have me night by me round house the encircled have and

געטראַכט צו הרגענען, און מײַן קעפּסוויב האָבן זיי גענומען ביז
biz gepainikt zei hobn kepsvaib main un hargen tsu getracht
until afflicted they have concubine my and kill to intended

זי איז געשטאָרבן. [ו] האָב איך אָנגענומען מײַן קעפּסוויב, און האָב
hob un kepsvaib main ongenumen ich hob geshtorbn iz zi
have and concubine my grasped I have died is she

זי צעשניטן, און האָב זי פֿונאַנדערגעשיקט אין גאַנצן פֿעלד פֿון דער
der fun feld gantsn in funandergeshikt zi hob un tseshnitn zi
the of field all in start to send her have and cut her

נחלה פֿון ישׂראֵל, וואָרעם זיי האָבן געטאָן אַ שענדלעכקייט און
un shendlechkeit a geton hobn zei vorem Yisroel fun nachle
and scandal a done have they for Yisroel of inheritance

אַ נבֵלה אין ישׂראֵל. [ז] אָט זייט איר אַלע, קינדער פֿון ישׂראֵל, גיט
git Yisroel fun kinder ale ir zait ot Yisroel in nevole a
gives Yisroel of children all you be behold Yisroel in carcass an

אַהער אײַער באַשייד און עצה.
eitse un basheid aier aher
counsel and decision your here

[ח] האָט זיך אויפֿגעהויבן דאָס גאַנצע פֿאָלק ווי אײַן מאַן,
man ein vi folk gantse dos oifgehoibn zich hot
man one as people whole the lifted up self has

אַזוי זאָגן: מיר וועלן נישט גיין קיינער צו זײַן געצעלט,
getselt zain tsu keiner gein nisht veln mir zogn tsu azoi
tent his to no one go not will we say to so

return into his bais.
9 But now this shall be the thing which we will do to Giv'ah; we will go up bigoral *(by lot)* against it;
10 And we will take ten anashim of a hundred throughout kol Shivtei Yisroel, and a hundred of a thousand, and a thousand out of ten thousand, to supply provisions for the troops, that they may do, when they come to Geva of Binyamin, according to all the nevalah that they have wrought in Yisroel.

11 So kol ish Yisroel were gathered against the Ir, k'ish echad chaverim *(comrades as one man, united as one)*. 12 And the Shivtei Yisroel sent anashim through all the shivtei Binyamin, saying, What ra'ah is this that is done among you? 13 Now therefore deliver us the anashim, the Bnei Beliyaal, which are in Giv'ah, that we may put them to death, and purge ra'ah from Yisroel. But the Bnei Binyamin would not pay heed to the voice of their achim the Bnei Yisroel. 14 But the Bnei Binyamin gathered themselves together out of the towns unto Giv'ah, to go out for milchamah against the

אוּן מִיר וועלן נִישט אײַנקערן קײנער אִין זײַן הוּיז ! ט אוּן
un hoiz zain in keiner ainkern nisht veln mir un
and house his to no one turn aside not will we and

אַצונד איז דאָס די זאַך וואָס מיר וועלן טאָן צו גִּבְעָה : גִּיזן
gein Givah tsu ton veln mir vos zach di dos iz atsund
go Giv'ah to do will we which thing the this is now

אויף איר לויט גורל. י אוּן מִיר וועלן נעמען צען מאַן
man tsen nemen veln mir un goirl loit ir oif
man ten take will we and lot according to it on

פּוֹן הונדערט, פּוֹן אַלע שבטים פּוֹן יִשְׂרָאֵל, אוּן הונדערט
hundert un Yisroel fun shvotim ale fun hundert fun
hundred and Yisroel of tribes all from hundred of

פּוֹן טויזנט , אוּן טויזנט פּוֹן צען טויזנט , אויף
oif toiznt tsen fun toiznt un toiznt fun
for a thousand ten of a thousand and a thousand of

צו ברענגען שפּײַז פַּאַרן פַּאָלק , כְּדי זיי זאָלן טאָן,
ton zoln zei kedei folk faran shpaiz brengen tsu
do shall they so that people for the provisions bring to

אַז זיי קומען צו גֶּבַע-בנימין , לויט דער
der loit Geva-Binyamin tsu kumen zei az
the according to Geva of Binyamin to come they when

גאַנצער נבלה וואָס זי האָט געטאָן אִין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in geton hot zi vos nevole gantser
Yisroel in done has it which carcass whole

יא אוּן אַלע מענער פּוֹן יִשְׂרָאֵל האָבן זיך איינגעזאמלט אויף דער שטאָט,
shtot der oif aingezamlt zich hobn Yisroel fun mener ale un
city the on gathered self have Yisroel of men all and

באַהעפט ווי אײַן מאַן. יב אוּן די שבטים פּוֹן יִשְׂרָאֵל האָבן געשיקט
geshikt hobn Yisroel fun shvotim di un man ein vi baheft
sent have Yisroel of tribes the and man one as joined

מענטשן דורכן גאַנצן שבט בנימין , אַזוי צו זאָגן : וואָס פַּאַר אַ
a far vos zogn tsu azoi Binyamin sheyvet gantsn durchn mentshn
an for what say to so Binyamin tribe all through men

בייז איז דאָ געשען צווישן אײַך? יג אוּן אַצונד גיט אַרויס די מענטשן ,
mentshn di arois git atsund un aich tsvishn geshen do iz beiz
men the over give now and you among happen here is evil

די נידערטרעכטיקע יונגען , וואָס אִין גִּבְעָה , אוּן מִיר וועלן זיי
zei veln mir un Givah in vos yungen nidertrechtike di
them will me and Giv'ah in which are young vile the

טייטן, אוּן אויסראַמען דאָס בייז פּוֹן יִשְׂרָאֵל. אָבער די קינדער פּוֹן
fun kinder di ober Yisroel fun beiz dos oisramen un teitn
of children the but Yisroel from evil this purge and kill

בנימין האָבן נישט געוואָלט צוהערן צו דעם קוֹל פּוֹן זייערע ברידער ,
brider zeyere fun kol dem tsu tsuhern gevolt nisht hobn Binyamin
brothers their of voice the to heed wanted not have Binyamin

די קינדער פּוֹן יִשְׂרָאֵל. יד אוּן די קינדער פּוֹן בנימין האָבן זיך
zich hobn Binyamin fun kinder di un Yisroel fun kinder di
self have Binyamin of children the and Yisroel of children the

איינגעזאַמלט פּוֹן די שטעט קיין גִּבְעָה , כְּדי אַרויסצוגיין אויף
oif aroistsugein kedei Givah kein shtet di fun aingezamlt
to go out so that Giv'ah to cities the from gathered

מלחמה מיט די קינדער פּוֹן יִשְׂרָאֵל. טו אוּן די קינדער פּוֹן בנימין
Binyamin fun kinder di un Yisroel fun kinder di mit milchome
Binyamin of children the and Yisroel of children the with war

Bnei Yisroel. 15 And the Bnei Binyamin mustered at that time out of the cities twenty and six thousand men armed with cherev, beside the inhabitants of Giv'ah, which mustered seven hundred ish bachur *(chosen men)*. 16 Among all this people there were seven hundred ish bachur every one could sling stones at the se'ar *(the hair)*, and not miss.

17 And the ish Yisroel, apart from Binyamin, mustered 400,000 men armed with cherev; all these were ish milchamah. 18 And the Bnei Yisroel arose, and went up to Beit-El, and asked counsel of Elohim, and said, Which of us shall go up first to the milchamah against the Bnei Binyamin? And Hashem said, Yehudah shall go up first.

19 And the Bnei Yisroel rose up in the boker, and encamped against Giv'ah. 20 And the Ish Yisroel went out to battle against Binyamin; and the Ish Yisroel put themselves in array to fight against them at Giv'ah. 21 And the Bnei

הָאָבן אין יענעם טאָג זיך געציילט פון די שטעט זעקס און צוואַנציק
tsvantsik un zeks shtet di fun getseilt zich tog yenem in hobn
twenty and six cities the from numbered self day that in have

טויזנט מאַן וואָס ציען אַ שוווערד, אַחוץ די באַווינער
bavoiner di achuts shverd a tsien vos man toiznt
inhabitants the aside from sword a advance which men a thousand

פון גִּבְעָה וואָס האָבן זיך געציילט זיבן הונדערט געקליבענע מענער.
mener geklibene hundert zibn getseilt zich hobn vos Givah fun
men choice hundred seven numbered self have which Giv'ah of

טז דאָס דאָזיקע גאַנצע פֹּאָלק, זיבן הונדערט געקליבענע מענער, זיַינען
zainen mener geklibene hundert zibn folk gantse dozike dos
are men choice hundred seven people entire this this

געווען געלינקטע . איטלעכער פון די האָט געוואָרפן אַ שטיין אין אַ
a in shtein a gevorfn hot di fun itlecher gelinkte geven
a in stone a thrown has the of each left-handed having been

האָר, און נישט פֿאַרפֿעלט.
farfelt nisht un hor
fail not and hair

יז און די קינדער פון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך געציילט אַחוץ
achuts getseilt zich hobn Yisroel fun kinder di un
aside from numbered self have Yisroel of children the and

בנימין פֿיר הונדערט טויזנט מאַן וואָס ציען אַ שוווערד; אַלע
ale shverd a tsien vos man toiznt hundert fir Binyamin
all sword a advance which men thousand hundred four Binyamin

די דאָזיקע, מלחמה-לייט . יח און זיי זיַינען אויפֿגעשטאַנען, און זיַינען
zainen un oifgeshtanen zainen zei un milchome-lait dozike di
are and stood up are they and war people these the

אַרויפֿגעגאַנגען קיין בֵּית-אֵל, און האָבן געפֿרעגט ביַי אלקים . און די
di un Elokim bai gefregt hobn un Beis-El kein aroifgegangen
the and G-d with inquired have and Beit-El to having gone up

קינדער פון יִשְׂרָאֵל האָבן געזאָגט: ווער זאָל אונדז אַרויפֿגיין צוערשט
tsuersht aroifgein undz zol ver gezogt hobn Yisroel fun kinder
first go up for us shall who said have Yisroel of children

אויף מלחמה מיט די קינדער פון בנימין ? האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot Binyamin fun kinder di mit milchome oif
said Hashem has Binyamin of children the with war for

יהוּדה צוערשט.
tsuersht Yehudah
first Yehudah

יט זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען די קינדער פון יִשְׂרָאֵל אין דער
der in Yisroel fun kinder di aroifgegangen zainen
the in Yisroel of children the having gone up are

פֿרי , און זיי האָבן געלעגערט אויף גִּבְעָה , כ און די
di un Givah oif gelegert hobn zei un peire
the and Giv'ah against encamped have they and morning

מענער פון יִשְׂרָאֵל זיַינען אַרויסגעגאַנגען אויף מלחמה
milchome oif aroisgegangen zainen Yisroel fun mener
war on having gone forth are Yisroel of men

מיט בנימין ; און די מענער פון יִשְׂרָאֵל האָבן אָנגעריכט
ongericht hobn Yisroel fun mener di un Binyamin mit
prepared have Yisroel of men the and Binyamin with

אַ מלחמה מיט זיי ביַי גִּבְעָה . כא זיַינען די קינדער
a milchome mit zei bai Givah zainen di kinder
a war with them at Giv'ah are the children

פֿון בנימין אַרויסגעגאַנגען פֿון גִּבְעָה , און זיי האָבן
hobn zei un Givah fun aroisgegangen Binyamin fun
have they and Giv'ah from having come out Binyamin of

אומגעבראַכט פֿון יִשְׂרָאֵל אין יענעם טאָג צוויי און צוואַנציק
tsvantsik un tsvei tog yenem in Yisroel fun umgebracht
twenty and two day that in Yisroel of destroyed

טויזנט מאַן צו דער ערד .
erd der tsu man toiznt
ground the to men thousand

כב אָבער דאָס פֿאָלק , די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל, האָבן זיך
zich hobn Yisroel fun mener di folk dos ober
self have Yisroel of men the people the but

געשטאַרקט , און זיי האָבן ווידער אָנגעריכט אַ מלחמה אין
in milchome a ongericht vider hobn zei un geshtarkt
in war a prepared again have they and strengthened

דעם אָרט וואָס זיי האָבן דאָרטן אָנגעריכט אין ערשטן טאָג.
tog ershtn in ongericht dortn hobn zei vos ort dem
day first in prepared there have they which place the

כג און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען , און האָבן
hobn un aroifgegangen zainen Yisroel fun kinder di un
have and having gone up are Yisroel of children the and

געווויינט פֿאַר ה ביזן אָוונט , און זיי האָבן געפֿרעגט ביַי
bai gefregt hobn zei un ovnt bizn Hashem far geveint
with inquired have they and evening until Hashem before wept

ה , אַזוי צו זאָגן: זאָל איך ווידער נענענען אויף מלחמה מיט
mit milchome oif genenen vider ich zol zogn tsu azoi Hashem
with war for approach again I shall say to so Hashem

די קינדער פֿון מיַין ברודער בנימין ? האָט ה געזאָגט: גייט
geit gezogt Hashem hot Binyamin bruder main fun kinder di
go said Hashem has Binyamin brother my of children the

אַרויף אַקעגן אים.
im akegn aroif
him against up

כד און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן נענענט צו די קינדער פֿון
fun kinder di tsu genent hobn Yisroel fun kinder di un
of children the to comes near have Yisroel of children the and

בנימין אויפֿן צווייטן טאָג. כה און בנימין איז אַרויסגעגאַנגען אַקעגן
akegn aroisgegangen iz Binyamin un tog tsveitn oifn Binyamin
against having come out is Binyamin and day second on Binyamin

זיי פֿון גִּבְעָה אויפֿן צווייטן טאָג, און זיי האָבן אומגעבראַכט פֿון די
di fun umgebracht hobn zei un tog tsveitn oifn Givah fun zei
the of destroyed have they and day second on Giv'ah of them

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל נאָך אַכצן טויזנט מאַן צו דער ערד ; אַלע די
di ale erd der tsu man toiznt achtsen noch Yisroel fun kinder
the all ground the to men thousand eighteen yet Yisroel of children

דאָזיקע האָבן געצויגן אַ שוווערד. כו זיַינען אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, דאָס
dos Yisroel fun kinder ale zainen shverd a getsoign hobn dozike
this Yisroel of children all are sword a wielded have this

גאַנצע פֿאָלק , אַרויפֿגעגאַנגען , און זיי זיַינען געקומען קיין בֵּית-אֵל,
Beis-El kein gekumen zainen zei un aroifgegangen folk gantse
Beit-El to having come are they and having gone up people entire

און האָבן געווויינט, און זיי זיַינען געזעסן דאָרטן פֿאַר ה , און האָבן
hobn un Hashem far dortn gezesn zainen zei un geveint hobn un
have and Hashem before there seated are they and wept have and

Binyamin came forth out of Giv'ah, and cut down to the ground that day in Yisroel twenty and two thousand men.

22 And the HaAm Ish Yisroel took courage, and formed their battle line again in the place where they put themselves in array the first day.

23 (And the Bnei Yisroel went up and wept before Hashem until erev, and asked counsel of Hashem, saying, Shall I go up again to battle against the Bnei Binyamin achi? And Hashem said, Go up against him.)

24 And the Bnei Yisroel came near against the Bnei Binyamin the second day. 25 And Binyamin went forth against them from Giv'ah the second day, and cut down to the ground of the Bnei Yisroel another eighteen thousand men; all these were armed with the cherev. 26 Then kol Bnei Yisroel, and kol haAm, went up, and came unto Beit-El, and wept, and sat there before Hashem, and did

a tzom that day until erev, and offered olot and shelamim before Hashem. [27] And the Bnei Yisroel inquired of Hashem, for the Aron Brit HaElohim was there in those days, [28] And Pinchas ben El'azar ben Aharon stood ministering before it in those yamim, saying, Shall I yet again go out to battle against the Bnei Binyamin achi, or shall I cease? And Hashem said, Go up; for makhar *(tomorrow)* I will deliver them into thine yad.

[29] And Yisroel set an ambush in wait round about Giv'ah. [30] And the Bnei Yisroel went up against the Bnei Binyamin on the Yom HaShelishi, and put themselves in array against Giv'ah, as before. [31] And the Bnei Binyamin went out against HaAm, and were drawn away from the Ir; and they began to inflict casualties on HaAm, as at other times, in the sadeh and on the roads, of which one road goeth up to Beit-El, and the other road to Giv'ah, killing about sheloshim ish b'Yisroel. [32] And the Bnei Binyamin said, They are defeated before us, as at the first. But the Bnei Yisroel said,

געפַאסט אין יענעם טאָג ביזן אָוונט , און אויפֿגעבראַכט ברַאנדאָפּפֿער
gefast in yenem tog bizn ovnt un oifgebracht brandopfer
fasted in that day until evening and brought up olah

און פֿרידאָפּפֿער פֿאַר ה . כז און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן
un fridopfer far Hashem . hobn Yisroel fun kinder di un
and peace offering before Hashem have Yisroel of children the and

געפֿרעגט ביי ה – ווָאס דער אָרון פֿון ג-טס ברית איז דאָרט
gefregt bai Hashem – vos der oren fun G-ts bris iz dort
inquired with Hashem because the aron of G-d's covenant is there

געווען אין יענע טעג; כח און פּינחס דער זון פֿון אֶלְעָזָר דעם זון
geven in yene teg; un Pinchas der zun fun Elazar dem zun
having been in those days and Pinchas the son of El'azar the son

פֿון אַהרֹנען איז געשטאַנען פֿאַר אים אין יענע טעג – אַזוי צו זאָגן:
fun Aharonen iz geshtanen far im in yene teg – azoi tsu zogn:
of Aharon stood before him in those days – so to say:

זאָל איך ווידער אַרויסגיין אויף מלחמה מיט די קינדער פֿון מיין ברודער
zol ich vider aroisgein oif milchome mit di kinder fun mein bruder
shall I again go out to war with the children of my brother

בנימין , אָדער איך זאָל אויפֿהערן? האָט ה געזאָגט: גייט אַרויף,
Binyamin , oder ich zol oifhern? hot Hashem gezogt: geit aroif,
Binyamin or shall I cease? Hashem has said: go up,

ווָאַרעם מאָרגן וועל איך אים געבן אין דיין האַנט.
vorem morgn vel ich im gebn in dain hant.
because tomorrow will I him give in your hand.

כט האָט יִשְׂרָאֵל געשטעלט לויערער אויף גִּבְעָה רונד אַרום . ל און
hot Yisroel geshtelt loierer oif Givah rund arum un
Yisroel has set lie in wait on Giv'ah round about and

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זיינען אַרויפֿגעגאַנגען אַקעגן די קינדער פֿון
di kinder fun Yisroel zainen aroifgegangen akegn di kinder fun
the children of Yisroel are having gone up against the children of

בנימין אויפֿן דריטן טאָג, און זיי האָבן זיך אויסגעשטעלט אַקעגן
Binyamin oifn dritn tog, un zei hobn zich oisgeshtelt akegn
Binyamin on third day and they have self set against

גִּבְעָה , אַזוי ווי די פֿרִיערדיקע מאָל. לא און די קינדער פֿון בנימין
Givah , azoi vi di frierdike mol. un di kinder fun Binyamin
Giv'ah as so the earlier time and the children of Binyamin

זיינען אַרויסגעגאַנגען אַקעגן דעם פֿאָלק – זיי זיינען אָפּגעצויגן
zainen aroisgegangen akegn dem folk – zei zainen opgetsoign
are having come out against the people they are drawn away

פֿון שטאָט; און זיי האָבן אָנגעהויבן אַוועקלייגן פֿון
fun shtot; un zei hobn ongehoibn avekleigen fun
from city and they have begun lay down from

געוואָרן דעם פֿאָלק דערשלאָגענע אַזוי ווי די פֿרִיעדיקע מאָל, אויפֿן פֿעלד, אויף
gevorn dem folk dershlogene azoi vi di friedike mol, oifn feld, oif
become the people killed so as the earlier time on field on

די וועגן וואָס איינער גייט אַרויף קיין בֵּית-אֵל, און איינער קיין גִּבְעָה ,
di vegen vos einer geit aroif kein Beis-El, un einer kein Givah ,
the roads which one goes up to Beit-El and one to Giv'ah ,

אַרום דרייסיק מאַן פֿון יִשְׂרָאֵל. לב און די קינדער פֿון בנימין
arum draisik man fun Yisroel. un di kinder fun Binyamin
round thirty men of Yisroel and the children of Binyamin

האָבן געזאָגט: זיי זיינען געשלאָגן פֿאַר אונדז אַזוי ווי צוערשט ;
hobn gezogt: zei zainen geshlogn far undz azoi vi tsuersht;
have said: they are struck down before us so as originally;

אָבער די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געזאָגט: לאָמיר אַנטלאָפֿן און זיי
zei un antlofn lomir gezogt hobn Yisroel fun kinder di ober
them and flee let us said have Yisroel of children the but

אָפּציען פֿון שטאָט צו די וועגן. [לג] און אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun mener ale un vegen di tsu shtot fun optsien
Yisroel of men all and roads the to city from withdraw

זיינען אויפֿגעשטאַנען פֿון זייער אָרט, און האָבן זיך אויסגעשטעלט
oisgeshtelt zich hobn un ort zeyer fun oifgeshtanen zainen
set self have and place their from arose are

אין בַּעַל-תָּמר. און די לויערער פֿון יִשְׂרָאֵל זיינען אַרויסגעשפרונגען
aroisgeshprungen zainen Yisroel fun loierer di un Baal-Tamar in
withdrawing are Yisroel of lurkers the and Ba'al-Tamar in

פֿון זייער אָרט, פֿון מַערה-גֶּבַע. [לד] און זיי זיינען געקומען
gekumen zainen zei un maerh-Geva fun ort zeyer fun
having come are they and Ma'areh Geva from place their from

פֿון אַקעגן גִּבְעָה, צען טויזנט געקליבענע מענער פֿון גאַנץ
gants fun mener geklibene toiznt tsen Givah akegn fun
all of men choice thousand ten Giv'ah opposite from

יִשְׂרָאֵל, און עס איז געווען אַ שווערע מלחמה; און יענע האָבן
hobn yene un milchome shvere a geven iz es un Yisroel
have those and war intense an having been is it and Yisroel

נישט געווווסט, אַז זיי טרעפֿט אַן אומגליק. [לה] און ה' האָט
hot Hashem un umglik an treft zei az gevust nisht
has Hashem and calamity a meet up they that known not

געשלאָגן בנימין פֿאַר יִשְׂרָאֵל, און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di un Yisroel far Binyamin geshlogn
have Yisroel of children the and Yisroel before Binyamin struck

אומגעבראַכט פֿון בנימין אין יענעם טאָג פֿינף און צוואַנציק טויזנט
toiznt tsvantsik un finf tog yenem in Binyamin fun umgebracht
thousand twenty and five day that in Binyamin of destroyed

און הונדערט מאַן; אַלע די דאָזיקע האָבן געצויגן אַ שווערד.
shverd a getsoign hobn dozike di ale man hundert un
sword a wielded have these the ones all men hundred and

[לו] און די קינדער פֿון בנימין האָבן געזען, אַז זיי זיינען
zainen zei az gezen hobn Binyamin fun kinder di un
are they that seen have Binyamin of children the and

געשלאָגן. און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געלאָזט אָרט פֿאַר די
di far ort gelozt hobn Yisroel fun mener di un geshlogn
the for place let have Yisroel of men the and struck down

קינדער פֿון בנימין, ווָאָרעם זיי האָבן זיך פֿאַרזיכערט אויף די
di oif farzichert zich hobn zei vorem Binyamin fun kinder
the on trusted self have they for Binyamin of children

לויערער וואָס זיי האָבן געשטעלט אויף גִּבְעָה. [לו] און די לויערער
loierer di un Givah oif geshtelt hobn zei vos loierer
lurkers the and Giv'ah on set have they which ambush

האָבן געאיילט און זיך אַ לאָז געטאָן אויף גִּבְעָה, און די לויערער
loierer di un Givah oif geton loz a zich un geailt hobn
lurkers the and Giv'ah against do let a self and hurried have

האָבן אַריינגעצויגן און האָבן געשלאָגן די גאַנצע שטאָט מיטן שאַרף
sharf mitn shtot gantse di geshlogn hobn un araingetsoign hobn
edge with city whole the struck have and passed through have

פֿון שווערד.
shverd fun
sword of

Let us retreat, and draw them from the Ir unto the roads. [33] And Kol Ish Yisroel rose up out of their place, and put themselves in array at Ba'al-Tamar; meanwhile the ones of Yisroel waiting in ambush came forth out of their places, at Ma'areh Geva. [34] And there came a frontal assault against Giv'ah by ten thousand ish bachur out of kol Yisroel, and the milchamah was fierce; but they had no da'as that for them ra'ah *(evil, disaster)* was near. [35] And Hashem defeated Binyamin before Yisroel; and the Bnei Yisroel struck down from Binyamin that day twenty and five thousand and a hundred ish, all these armed with cherev.

[36] So the Bnei Binyamin saw that they were defeated; for the Ish Yisroel gave place before Binyamin, because they relied on the ones ambushing which they had positioned against Giv'ah. [37] And the ones ambushing hasted, and rushed upon Giv'ah; and the ones ambushing drew themselves along, and struck kol HaIr with the edge of the cherev.

לח און אַן אָפּרעד איז געווען בייַ די מענער פֿון יִשׂרָאֵל מיט די
di mit Yisroel fun mener di bai geven iz opred an un
the with Yisroel of men the by having been is signal a and

לויערער, זיי זאָלן מאַכן אויפֿגיין אַ גרויס וואָלקן רויך פֿון שטאָט.
shtot fun roich volken grois a oifgein machn zoln zei loierer
city of smoke cloud great a rise make shall they lurkers

לט און ווי די מענער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן זיך אומגעקערט אין דער מלחמה ,
milchome der in umgekert zich hobn Yisroel fun mener di vi un
battle the in retreated self have Yisroel of men the as and

און בנימין האָט אָנגעהויבן אַוועקלייגן דערשלאָגענע פֿון די מענער
mener di fun dershlogene avekleigen ongehoibn hot Binyamin un
men the from killed lay down begun has Binyamin and

פֿון יִשׂרָאֵל, אַרום דרייַסיק מאַן, ווייַל זיי האָבן געזאָגט: פֿאַר וואָר ,
vor far gezogt hobn zei vail man draisik arum Yisroel fun
surely for said have they for men thirty round Yisroel of

געשלאָגן איז ער געשלאָגן פֿאַר אונדז, אַזוי ווי אין דער ערשטער
ershter der in vi azoi undz far geshlogn er iz geshlogn
first the in as so us before struck it is struck down

מלחמה – מ אַזוי האָט דער וואָלקן אָנגעהויבן אויפֿגיין פֿון שטאָט,
shtot fun oifgein ongehoibn volken der hot azoi milchome
city from goes up begun cloud the has so battle

אַ זייַל רויך , און בנימין האָט זיך אומגעקערט הינטער זיך ,
zich hinter umgekert zich hot Binyamin un roich zail a
self behind turned around self has Binyamin and smoke pillar a

ערשט די גאַנצע שטאָט איז אויפֿגעגאַנגען אין רויך צום הימל .
himel tsum roich in oifgegangen iz shtot gantse di ersht
heaven to the smoke in going up is city whole the behold

מא און די מענער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן זיך אומגעקערט , און די מענער
mener di un umgekert zich hobn Yisroel fun mener di un
men the and turned around self have Yisroel of men the and

פֿון בנימין זייַנען צעטומלט געוואָרן , וואָרעם זיי האָבן
hobn zei vorem gevorn tsetumlt zainen Binyamin fun
have they because having become perplexed are Binyamin of

געזען אַז אַן אומגליק האָט זיי געטראָפֿן . מב און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un getrofn zei hot umglik an az gezen
self have they and encountered them has calamity a that seen

אַוועקגעקערט פֿאַר די מענער פֿון יִשׂרָאֵל צום וועג פֿון מדבר ,
midber fun veg tsum Yisroel fun mener di far avekgekert
wilderness of way to Yisroel of men the before turned away

אָבער די מלחמה האָט זיי אָנגעיאָגט ; און די וואָס
vos di un ongeyogt zei hot milchome di ober
which the ones and caught up with them has battle the but

פֿון די שטעט האָבן אים אומגעבראַכט אין זיין מיט . מג זיי האָבן
hobn zei mit zain in umgebracht im hobn shtet di fun
have they midst its in destroyed it have cities the from

אַרומגערינגלט בנימין , אים נאָכגעיאָגט , צו מנוחה אים געטריבן,
getribn im menuche tsu nochgeyogt im Binyamin arumgeringlt
driven it resting place to pursued after it Binyamin encircled

ביז קעגן גִּבְעָה צו זונאויפֿגאַנג. מד און עס זיַינען געפֿאַלן פֿון
fun gefaln zainen es un zunoifgang tsu Givah kegen biz
of fell are it and sunrise to Giv'ah opposite until

בנימין אַכצן טויזנט מאַן; אַלע די דאָזיקע, העלדישע לייַט .
lait heldishe dozike di ale man toiznt achtsen Binyamin
people heroic this the all men thousand eighteen Binyamin

[38] Now there was a mo'ed *(appointed agreement)* between the Ish Yisroel and the ones ambushing, that they should make a great flame with smoke rise up out of the Ir. [39] And when the Ish Yisroel turned in the milchamah, Binyamin began to inflict casualties on the Ish Yisroel about sheloshim ish; for they said, Surely they are defeated before us, as in the milchamah harishonah. [40] But when the smoke cloud began to arise up out of the Ir with an ammud ashan *(pillar of smoke)*, Binyamin looked behind them, and, hinei, the whole Ir ascended up in smoke to Shomayim. [41] And when the Ish Yisroel turned again, the Ish Binyamin were terrified; for they saw that ra'ah was come upon them. [42] Therefore the men of Binyamin turned their backs before the Ish Yisroel (Men of Israel) and fled unto the derech hamidbar; but the milchamah overtook them; and whoever came out of the towns [of Binyamin] they cut down him in their midst. [43] Thus surrounding those of Binyamin, they chased them, and trampled them down with ease nokhach Giv'ah *(straight before Giv'ah)* toward the rising of the shemesh. [44] And there fell of Binyamin eighteen thousand ish; all these were anshei chayil.

מה און זיי האָבן זיך פֿאַרקערט, און זיַינען אַנטלאָפֿן צום מדבר ,
midber tsum antlofn zainen un farkert zich hobn zei un
wilderness to fled are and turned self have they and

צום פֿעלדז רִמון , אָבער יענע האָבן נאָכגעקליבן פֿון זיי אויף די
di oif zei fun nochgeklibn hobn yene ober Rimmon feldz tsum
the on them of gleaned have those but of Rimmon Rock to

וועגן פֿינף טויזנט מאַן, און זיי האָבן זיי נאָכגעיאָגט ביז גדעום ,
Gidom biz nochgeyogt zei hobn zei un man toiznt finf vegen
Gidom until pursued after they have they and men thousand five roads

און געשלאָגן פֿון זיי צוויי טויזנט מאַן. מו און אַלע וואָס זיַינען
zainen vos ale un man toiznt tsvei zei fun geshlogn un
are which all and men thousand two them of struck down and

געפֿאַלן פֿון בנימין אין יענעם טאָג, זיַינען געווען פֿינף און צוואַנציק
tsvantsik un finf geven zainen tog yenem in Binyamin fun gefaln
twenty and five having been are day that in Binyamin of fallen

טויזנט מאַן וואָס האָבן געצויגן אַ שווערד, אַלע די דאָזיקע, העלדישע
heldishe dozike di ale shverd a getsoign hobn vos man toiznt
heroic these the all sword a wielded have which men thousand

לייַט . מז אָבער זעקס הונדערט מאַן האָבן זיך פֿאַרקערט, און זיַינען
zainen un farkert zich hobn man hundert zeks ober lait
are and turned self have men hundred six but people

אַנטלאָפֿן צום מדבר , צום פֿעלדז רִמון , און זיי זיַינען געזעסן
gezesn zainen zei un Rimmon feldz tsum midber tsum antlofn
seated are they and of Rimmon Rock to wilderness to fled

אין פֿעלדז רִמון פִֿיר חדשים .
chodeshim fir Rimmon feldz in
months four of Rimmon Rock by

מח און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך אומגעקערט צו די קינדער
kinder di tsu umgekert zich hobn Yisroel fun mener di un
children the to returned self have Yisroel of men the and

פֿון בנימין , און האָבן זיי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שוועָרד, פֿון
fun shverd fun sharf mitn geshlogn zei hobn un Binyamin fun
from sword of edge with struck down them have and Binyamin of

דער גאַנצער שטאָט ביז אַ בהמה , ביז אַלץ וואָס האָבן זיך דאָרטן
dortn zich hot vos alts biz beheime a biz shtot gantser der
there self has which all that unto livestock a unto city entire the

געפֿונען ; אויך האָבן זיי אַלע שטעט וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען ,
gefunen dortn zich hobn vos shtet ale zei hobn oich gefunen
found there self have which cities all they have also found

אַוועקגעלאָזט אין פֿייַער.
faier in avekgelozt
fire in released

כא

און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געהאַט
gehat hobn Yisroel fun mener di un
had have Yisroel of men the and

קיינער : זאָגן צו אַזוי , מִצפָּה אין געשוואָרן
keiner zogn tsu azoi Mitspah in geshvorn
anyone say to so Mitzpah in sworn an oath

אַ פֿאַר בנימין צו טאָכטער זיַין געבן נישט זאָל אונדז פֿון
a far Binyamin tsu tochter zain gebn nisht zol undz fun
a for Binyamin to daughter his give not shall us of

ב וויַיב! און דאָס פֿאָלק איז געקומען קיין בֵּית-אֵל, און זיי
vaib wife un dos folk iz gekumen kein Beis-El un zei
this and people is having come to Beit-El and they

45 And they turned and fled toward the midbar unto the Rock of Rimmon; and they cut down of them in the roads five thousand ish; and pursued hard after them unto Gidom, and slaughtered two thousand ish of them. 46 So that all which fell that day of Binyamin were twenty and five thousand ish armed with cherev; all these were anshei chayil. 47 But six hundred ish turned and fled to the midbar unto the Rock of Rimmon, and abode unto the Rock of Rimmon four months.

48 And the Ish Yisroel turned back upon the Bnei Binyamin, and struck them with the edge of the cherev, including every town, the people, the behemah, and all that remained; also they burned with eish all the towns that they came to.

21 Now the Ish Yisroel had taken an oath in Mitzpah, saying, There shall not any of us give his bat unto Binyamin as isha. 2 And HaAm went to Beit-El, and abode there

זיַנען דאָרטן געזעסן ביזן אָוונט פַּאַר האלקים , און זיי
zei un HaElokim far ovnt bizn gezesn dortn zainen
they and G-d before evening until seated there are

האָבן אויפגעהויבן זייער קוֹל און געווײנט אַ גרויס געווין .
gevein grois a geveint un kol zeyer oifgehoibn hobn
weeping great a wept and voice their lifted up have

ג און זיי האָבן געזאָגט: פַּאַר וואָס, ה דו אלוקי
Elokei du Hashem vos far gezogt hobn zei un
the G-d of you Hashem what for said have they and

יִשְׂרָאֵל, איז דאָס געשען אין יִשְׂרָאֵל, עס זאָל היינט געמינערט
geminert haint zol es Yisroel in geshen dos iz Yisroel
diminished today shall it Yisroel in happen this is Yisroel

ווערן פון יִשְׂרָאֵל איין שבט ?
sheyvet ein Yisroel fun vern
tribe one Yisroel of become

ד און עס איז געווען אויף מאָרגן , האָט זיך דאָס פאָלק געפעדערט,
gefedert folk dos zich hot morgn oif geven iz es un
rose early people this self has next day on having been is it and

און זיי האָבן דאָרטן געבויט אַ מזבח , און אויפגעבראַכט בראַנדאָפּפער
brandopfer oifgebracht un mizbeyech a geboit dortn hobn zei un
olah offered up and altar a built there have they and

און פֿרידאָפּפער . ה און די קינדער פון יִשְׂרָאֵל האָבן געזאָגט: ווער איז
iz ver gezogt hobn Yisroel fun kinder di un fridopfer un
is who said have Yisroel of children the and peace offering and

פון אַלע שבטים פון יִשְׂרָאֵל, וואָס איז נישט אַרויפגעגאַנגען אין דער
der in aroifgegangen nisht iz vos Yisroel fun shvotim ale fun
the in having gone up not is which Yisroel of tribes all from

איינזאַמלונג צו ה ? ווארעם אַ גרויסע שבועה איז געווען אַקעגן
akegn geven iz shvue groise a vorem Hashem tsu ainzamlung
against having been is oath great a for Hashem to assembly

דעם וואָס איז נישט אַרויפגעגאַנגען צו ה קיין מִצפָּה , אַזוי צו
tsu azoi Mitspah kein Hashem tsu aroifgegangen nisht iz vos dem
to so Mitzpah to Hashem to having gone up not is which the

זאָגן: טייטן זאָל ער געטייט ווערן !
vern geteit er zol teitn zogn
become caused to die he shall to kill say

ו און די קינדער פון יִשְׂרָאֵל האָט באַנג געטאָן אויף זייער ברודער
bruder zeyer oif geton bang hot Yisroel fun kinder di un
brother their on done relented had Yisroel of children the and

בנימין , און זיי האָבן געזאָגט: אָפּגעשניטן געווארן איז היינט
haint iz gevorn opgeshnitn gezogt hobn zei un Binyamin
today is having become cut said have they and Binyamin

איין שבט פון יִשְׂרָאֵל! ז וואָס זאָלן מיר טאָן וועגן וויַבער פַּאַר
far vaiber vegen ton mir zoln vos Yisroel fun sheyvet ein
for wives concerning do we shall what Yisroel from tribe one

די געבליבענע, אַז מיר האָבן געשוואָרן ביַי ה זיי נישט
nisht zei Hashem bai geshvorn hobn mir az geblibene di
not them Hashem by sworn an oath have we that remaining the

צו געבן פון אונדזערע טעכטער פַּאַר וויַבער? ח האָבן זיי געזאָגט:
tsu gebn fun undzere techter far vaiber hobn zei gezogt
said they have wives for daughters our of give to

איז ווער איינער דאָ פון די שבטים פון יִשְׂרָאֵל, וואָס איז נישט
nisht iz vos Yisroel fun shvotim di fun do einer ver iz
not is which Yisroel of tribes the of here one of the who is

till erev before HaElohim, and lifted up their voices, and wept gadol; [3] And said, Hashem Elohei Yisroel, why is this come to pass in Yisroel, that there should be today shevet echad lacking in Yisroel?

[4] And it came to pass on the next day, that HaAm rose early, and built there a Mizbe'ach, and offered olot and shelamim. [5] And the Bnei Yisroel said, Who is there among kol Shivtei Yisroel that came not up with the Kahal unto Hashem? For they had made the shevuah hagedolah concerning him that came not up before Hashem to Mitzpah, saying, He shall surely be put to death.

[6] And the Bnei Yisroel had compassion for Binyamin their brother, and said, There is shevet echad cut off from Yisroel this day. [7] How shall we do for nashim for them that remain, seeing we have taken an oath by Hashem that we will not give them of our banot as nashim? [8] And they said, What one is there of the Shivtei Yisroel that came not up to Mitzpah

to Hashem? And, hinei, there came none to the machaneh from Yavesh-Gil'ad to the Kahal.

[9] For HaAm were numbered, and, hinei, there were none of the inhabitants of Yavesh-Gil'ad there.

[10] And HaEdah sent thither 12,000 ish of the Bnei HeChayil, and commanded them, saying, Go and strike the inhabitants of Yavesh-Gil'ad with the edge of the cherev, with the women and the children. [11] And this is the thing that ye shall do, Ye shall utterly destroy every zachar, and every isha that hath da'as of lying with man.

[12] And they found among the inhabitants of Yavesh-Gil'ad four hundred na'arah betulah, that had known no man by lying with any zachar; and they brought them unto the machaneh at Shiloh, which is in Eretz Kena'an.

[13] And the kol HaEdah sent some to speak to the Bnei Binyamin that were at the Rock of Rimmon, and to proclaim shalom unto them. [14] And Binyamin came again at that time; and they gave them nashim which

אַרויפֿגעגאַנגען צו ה קיין מִצפָּה ? ערשט קיינער איז נישט
nisht iz keiner ersht Mitspah kein Hashem tsu aroifgegangen
not is anyone behold Mitzpah to Hashem to having gone up

געקומען אין לאַגער פֿון יָבֵּש-גִלעָד צו דער אײַנזאַמלונג .
ainzamlung der tsu Yavesh-Gilad fun lager in gekumen
gathering the to Yavesh-Gil'ad from camp in having come

ט וואָרעם דאָס פֿאָלק איז איבערגעצײלט געוואָרן , ערשט קיינער
keiner ersht gevorn ibergetseilt iz folk dos vorem
anyone behold having become take account is people this for

איז דאָרטן נישט געווען פֿון די באַווויינער פֿון יָבֵּש-גִלעָד .
Yavesh-Gilad fun bavoiner di fun geven nisht dortn iz
Yavesh-Gil'ad of inhabitants the of having been not there is

י האָט די עדה געשיקט אַהין צוועלף טויזנט מאַן פֿון די
di fun man toiznt tsvelf ahin geshikt eide di hot
the of men a thousand twelve there sent congregation the has

העלדישע יונגען , און זיי האָבן באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן : גייט
geit zogn tsu azoi bafoiln zei hobn zei un yungen heldishe
go say to so commanded them have they and young heroic

און איר זאָלט שלאָגן די באַווויינער פֿון יָבֵּש-גִלעָד מיטן שאַרף פֿון
fun sharf mitn Yavesh-Gilad fun bavoiner di shlogn zolt ir un
of edge with Yavesh-Gil'ad of inhabitants the attack shall you and

שוועָרד, מיט די ווייַבער און די קליינע קינדער . יא און דאָס איז די זאַך
zach di iz dos un kinder kleine di un vaiber di mit shverd
thing the is this and children small the and wives the with sword

וואָס איר זאָלט טאָן: איטלעכן מאַנספּאַרשוין , און איטלעכע וויַבספּאַרשוין
vaibsparshoin itleche un mansparshoin itlechn ton zolt ir vos
woman every and male each do shall you which

פֿאַרטיליקן. וואָס וויַיס פֿון לִיגן מיט אַ מאַנספּאַרשוין , זאָלט איר
fartiliken ir zolt mansparshoin a mit lign fun veis vos
destroy you shall male a with lying from know which

יב האָבן זיי געפֿונען פֿון די באַווויינער פֿון יָבֵּש-גִלעָד פֿיר
fir Yavesh-Gilad fun bavoiner di fun gefunen zei hobn
four Yavesh-Gil'ad of inhabitants the of found they have

הונדערט מיידלעך יונגפֿרויען וואָס האָבן נישט געוווּסט פֿון אַ מאַן
man a fun gevust nisht hobn vos yungfroin meidlech hundert
man a of known not have which virgins female servants hundred

דורך ליגן מיט אַ מאַנספּאַרשוין ; און זיי האָבן זיי געבראַכט אין
in gebracht zei hobn zei un mansparshoin a mit lign durch
in brought them have they and male a with lying by

לאַגער קיין שילוֹ וואָס אין לאַנד כְּנַעַן .
Kenaan land in vos Shiloh kein lager
Kena'an land in which Shiloh to camp

יג און די גאַנצע עדה האָט געשיקט און גערעדט צו די
di tsu geredt un geshikt hot eide gantse di un
the to spoken and sent has congregation entire the and

קינדער פֿון בנימין וואָס אין פֿעלדז רִמוֹן , און זיי האָבן זיי
zei hobn zei un Rimmon feldz in vos Binyamin fun kinder
them have they and of Rimmon Rock in who Binyamin of children

צוגערופֿן שלום . יד און בנימין האָט זיך אומגעקערט אין יענער צײַט,
tsugerufn sholem tsu Binyamin un hot zich umgekert in yener tsait
called peace and Binyamin has self returned that in time

און זיי האָבן זיי געגעבן די וויַבספּאַרשוינען וואָס זיי האָבן
un zei hobn zei vos vaibsparshoinen di gegebn zei hobn zei un
and they have them given the females which have they and

they had saved alive of the women of Yavesh-Gil'ad; but they sufficed not for them.

געלאָזט לעבן פֿון די ווײַבספּאַרשוינען פֿון יָבֵשׁ-גִּלְעָד , אָבער אַפֿילו אַזוי
azoi afile ober Yavesh-Gilad fun vaibsparshoinen di fun lebn gelozt
so even but Yavesh-Gil'ad of females the of live let

זײַנען נישט גענוג פֿאַר זיי .
zei far genug geven nisht zainen
them for enough having been not are

[15] And HaAm had compassion for Binyamin, because Hashem had made a breach in the Shivtei Yisroel. [16] Then the Ziknei HaEdah *(Elders of the Congregation)* said, How shall we do for nashim for them that remain, seeing the isha are destroyed out of Binyamin? [17] And they said, There must be yerushah *(heir)* for them that be survivor of Binyamin, that a shevet be not destroyed out of Yisroel. [18] Howbeit we may not give them nashim of our banot; for the Bnei Yisroel have sworn, saying, Cursed be he that giveth an isha to Binyamin. [19] Then they said, Hinei, there is chag Hashem *(feast of* Hashem*)* in Shiloh yearly in a place which is on the north side of Beit-El, on the east side of the road that goeth up from Beit-El to Shechem, and on the south of Levonah.

[טו] און דעם פֿאָלק האָט באַנג געטאָן אויף בנימין , ווײַל ה
Hashem vos Binyamin oif geton bang hot folk dem un
Hashem which Binyamin on done relented had people the and

האָט געמאַכט אַ ברעך אַ צווישן די שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל. [טז] און די
di un Yisroel fun shvotim di tsvishn broch a gemacht hot
the and Yisroel of tribes the among breach a made had

עלטסטע פֿון דער עדה האָבן געזאָגט: וואָס זאָלן מיר טאָן
ton mir zoln vos gezogt hobn eide der fun eltste
do we shall what said have congregation the of elders

וועגן ווײַבער פֿאַר די איבעריקע, אַז ווײַבער זײַנען פֿאַרטיליקט
fartilikt zainen vaiber az iberike di far vaiber vegen
destroyed are women if remaining the for wives concerning

געווואָרן פֿון בנימין ? [יז] און זיי האָבן געזאָגט: אַן אַנטרונענע
antrunene an gezogt hobn zei un Binyamin fun gevorn
remnant an said have they and Binyamin of having become

ירושה מוז בלײַבן בנימינען , כּדי עס זאָל נישט אויסגעמעקט
oisgemekt nisht zol es kedei Binyaminen blaibn muz yerushe
blotted not shall it so that Binyamin remain must inheritance

ווערן אַ שבֿט פֿון יִשְׂרָאֵל. [יח] מיר אָבער קענען זיי נישט געבן
gebn nisht zei kenen ober mir Yisroel fun sheyvet a vern
give not them can however we Yisroel of tribe a become

ווײַבער פֿון אונדזערע טעכטער , ווארעם די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di vorem techter undzere fun vaiber
have Yisroel of children the because daughters our of wives

געשוואָרן , אַזוי צו זאָגן: פֿאַרשאָלטן דער וואָס גיט אַ ווײַב צו
tsu vaib a git vos der farsholten zogn tsu azoi geshvorn
to wife a gives which the one cursed say to so sworn an oath

בנימין ! [יט] און זיי האָבן געזאָגט: אָט איז אַ יום-טובֿ צו ה
Hashem tsu yom-tov a iz ot gezogt hobn zei un Binyamin
Hashem to festival a is behold said have they and Binyamin

פֿון יאָר צו יאָר אין שילוֹ וואָס אין צפֿון פֿון בֵּית-אֵל, צו מזרח פֿון
fun mizrech tsu Beis-El fun tsofn in vos Shiloh in yor tsu yor fun
of east to Beit-El of north in which Shiloh in year to year of

דעם וועג וואָס גייט אויף פֿון בֵּית-אֵל קיין שכֶם , און אין דָּרום
dorem in un Shechem kein Beis-El fun oif geit vos veg dem
south in and Shechem to Beit-El from up goes which road the

פֿון לְבוֹנָה .
Levonah fun
Levonah of

[20] Therefore they commanded the Bnei Binyamin, saying, Go and lie in wait in the kramim *(vineyards)*; [21] And watch, and, hinei, if the Banot Shiloh come out to join in dances,

[כ] און זיי האָבן געהייסן די קינדער פֿון בנימין , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Binyamin fun kinder di geheisn hobn zei un
say to so Binyamin of children the ordered have they and

גייט און איר זאָלט לויערן אין די ווײַנגערטנער. [כא] און איר וועט צוזען ;
tsuzen vet ir un vaingertner di in loiern zolt ir un geit
to see will you and vineyards the in lie in wait shall you and go

און אָט ווי די טעכטער פֿון שילוֹ וועלן אַרויסגיין צו טאַנצן אין די
di in tantsn tsu aroisgein veln Shiloh fun techter di vi ot un
the in dance to go out will Shiloh of daughters the as behold and

טענץ , אַזוי זאָלט איר אַרויסגיין פֿון די ווײַנגערטנער, און איר כאַפּען
chapen aich un vaingertner di fun aroisgein ir zolt azoi tents
seize you and vineyards the from go out you shall so dance

איטלעכער אַ ווײַב פֿאַר זיך פֿון די טעכטער פֿון שילוֹ , און אַוועקגיין
avekgein un Shiloh fun techter di fun zich far vaib a itlecher
go away and Shiloh of daughters the from self for wife a each

אין לאַנד בנימין . כב און עס וועט זײַן , ווי זיירע פֿאָטערס אָדער
oder foters zeyere vi zain vet es un Binyamin land in
or fathers their that be will it and Binyamin land to

זייערע ברידער וועלן קומען זיך קריגן מיט אונדז, אַזוי וועלן מיר זאָגן
zogn mir veln azoi undz mit krign zich kumen veln brider zeyere
say we will so us with contend self come will brothers their

צו זיי : לייַטזעליקט זיי אונדז, וואָרעם נישט פֿאַר איטלעכן האָבן מיר
mir hobn itlechn far nisht vorem undz zei laitzelikt zei tsu
we have each for not because us them give grace them to

געקריגן אַ ווײַב אין דער מלחמה ; איבריקנס האָט איר זיי זיי נישט
nisht zei zei ir hot ibrikns milchome der in vaib a gekrign
not them they you has besides war the in wife a taken

געגעבן , אַז איר זאָלט אַצונד שולדיק זײַן .
zain shuldik atsund zolt ir az gegebn
be guilty now shall you that given

כג האָבן די קינדער פֿון בנימין אַזוי געטאָן, און זיי האָבן
hobn zei un geton azoi Binyamin fun kinder di hobn
have they and did so Binyamin of children the have

געגנומען ווײַבער, לויט זייער צאָל , פֿון די טענצערינס
tentserins di fun tsol zeyer loit vaiber genumen
dancers the from number of their according to wives taken

וואָס זיי האָבן אַוועקגעראָבט; און זיי זײַנען געגאַנגען און האָבן
hobn un gegangen zainen zei un avekgeroibt hobn zei vos
have and having gone are they and abducted have they which

זיך אומגעקערט צו זייער נחלה , און האָבן אָפּגעבויט די שטעט,
shtet di opgeboit hobn un nachle zeyer tsu umgekert zich
cities the rebuilt have and inheritance their to returned self

און זיך באַזעצט אין זיי .
zei in bazetst zich un
them in settled self and

כד און די קינדער פֿון ישׂראֵל זײַנען זיך פֿונאַנדערגעגאַנגען פֿון
fun funandergegangen zich zainen Yisroel fun kinder di un
from departed self are Yisroel of children the and

דאָרטן אין יענער צײַט איטלעכער צו זײַן שבֿט און צו זײַן משפּחה ;
mishpoche zain tsu un sheyvet zain tsu itlecher tsait yener in dortn
family his to and tribe his to each time that in there

און זיי זײַנען אַוועק פֿון דאָרטן איטלעכער צו זײַן נחלה .
nachle zain tsu itlecher dortn fun avek zainen zei un
inheritance his to each there of left are they and

כה אין יענע טעג איז קיין מלך נישט געווען אין
in geven nisht melech kein iz teg yene in
in having been not king any is days those in

ישׂראֵל; איטלעכער האָט געטאָן וואָס איז רעכט אין זײַנע אויגן.
oign zaine in recht iz vos geton hot itlecher Yisroel
eyes his in right is what done has each Yisroel

then come ye out of the kramim *(vineyards)*, and catch you every ish his isha of the Banot Shiloh, and go to Eretz Binyamin. 22 And it shall be, when their avot or their achim come unto us for riv *(to complain)*, we will say unto them, Give them to us, for we did not receive every ish his isha through the war; for ye have not given them unto them at this time; now would ye be guilty.

23 And the Bnei Binyamin did so and took them nashim, according to their number, of them that danced, whom they caught; and they went and returned unto their nachalah, and repaired the towns, and dwelt in them.

24 And the Bnei Yisroel departed from there at that time, every ish to his shevet and to his mishpakhah, and they went out from thence every ish to his nachalah.

25 In those days there was no melech in Yisroel; every man did that which was yashar *(right)* in his own eyes.

Shmuel Alef

שְׁמוּאֵל א

1 Now there was a certain man of Ramatayim Tzophim, of the hill country of Ephrayim, and his name was Elkanah ben Yerocham ben Elihu ben Tochu ben Tzuph, from Ephrat; [2] And he had two wives; the name of the one was Channah, and the name of the other Peninnah; and Peninnah had children, but Channah had no children. [3] And this man went up out of his city yearly to worship and to sacrifice unto Hashem Tzva'os in Shiloh. And the two banim of Eli, Chophni and Pinchas, the kohanim of Hashem, were there. [4] And when the time was that Elkanah offered sacrifice, he gave to Peninnah his wife, and to all her banim and her banot, portions; [5] But unto Channah he gave a double portion; for he loved Channah; but Hashem had shut up her womb. [6] And her tzarah *(adversary)* also provoked her greatly, for to make her fret, because Hashem had shut up her womb. [7] And as he did so year by year, when she went

א

עס איז געווען אַ מאַן פֿון רמתים-צופֿים , פֿון דעם
dem fun Ramatayim-Tsofim fun man a geven iz es
the from Ramatayim Tzophim of man a having been is it

געבערג פֿון אפֿרים , וואָס זײַן נאָמען איז געווען
geven iz nomen zain vos Efrayim fun geberg
having been is name his whose Ephrayim of mountain

אֶלְקָנָה , דער זון פֿון ירוֹחָם , דעם זון פֿון אֱליהוא, דעם זון פֿון
fun zun dem Elihu fun zun dem Yerocham fun zun der Elkanah
of son the Elihu of son the Yerocham of son the Elkanah

תּחו , דעם זון פֿון צופֿן , אַן אפֿרַימער . ב און ער האָט געהאַט צוויי
tsvei gehat hot er un Efrayimer an Tsufn fun zun dem Tochu
two had has he and Ephrati an Tzuph of son the Tochu

ווײַבער: דער נאָמען פֿון איינער איז געווען חנה , און דער נאָמען
nomen der un Channah geven iz einer fun nomen der vaiber
name the and Channah was is one of name the wives

פֿון דער צווייטער פּנינה ; און פּנינה האָט געהאַט קינדער , און
un kinder gehat hot Peninah un Peninah tsveiter der fun
and children had has Peninnah and Peninnah second the of

חנה האָט קיין קינדער נישט געהאַט. ג און יענער מאַן פֿלעגט פֿון
fun flegt man yener un gehat nisht kinder kein hot Channah
from used to man that and had not children any has Channah

יאָר צו יאָר אַרויפֿגיין פֿון זײַן שטאָט, זיך צו בוקן און צו
tsu un bukn tsu zich shtot zain fun aroifgein yor tsu yor
to and bow down to self city his from go up year to year

שלאַכטן צו ה צְבָאוֹת אין שילוֹ . און עלים צוויי זין , חפֿני
Chofni zin tsvei Elis un Shiloh in Tseva'ot Hashem tsu shlachtn
Chophni sons two Eli's and Shiloh in of hosts Hashem to sacrifice

און פּינְחס , זײַנען דאָרטן געווען כֹּהנים צו ה . ד און ווי
vi un Hashem tsu koyanim geven dortn zainen Pinchas un
as and Hashem to kohanim having been there are Pinchas and

עס איז געווען דער טאָג, און אֶלְקָנָה האָט געשלאַכט, אַזוי פֿלעגט
flegt azoi geshlacht hot Elkanah un tog der geven iz es
used to so sacrificed has Elkanah and day the having been is it

ער געבן זײַן ווײַב פּנינהן און אַלע אירע זין און אירע טעכטער
techter ire un zin ire ale un Peninahn vaib zain gebn er
daughters her and sons her all and Peninnah wife his give he

חלקים . ה אָבער חנהן פֿלעגט ער געבן אַ טאָפּעלן חלק , ווארעם
vorem chelek topeln a gebn er flegt Channahn ober chalokim
for portion double a give he used to Channah but portions

חנהן האָט ער ליב געהאַט, נאָר ה האָט פֿאַרשלאָסן איר
ir farshlosn hot Hashem nor gehat lib er hot Channahn
her locked has Hashem but had love he has Channah

טראַכט. ו און די אַנדער ווײַב האָט זי ערגערן געערגערט, כּדי זי
zi kedei geergert ergern zi hot vaib ander di un tracht
she so that irritated irritating she has wife other the and womb

צו דערצערנען, וויַל ה האָט פֿאַרשלאָסן איר טראַכט. ז און ווי
vi un tracht ir farshlosn hot Hashem vail derterserenen tsu
as and womb her locked has Hashem because infuriated to

up to the Bais Hashem, so she provoked her; therefore she wept, and did not eat. [8] Then said Elkanah her husband to her, Channah, why weepest thou? And why eatest thou not? And why is thy lev bitter? Am not I better to thee than asarah banim?

[9] So Channah rose up after they had eaten in Shiloh, and after they had drunk. Now Eli HaKohen sat upon a chair by mezuzat Heikhal Hashem. [10] And she was in bitterness of nefesh, and davened unto Hashem, and wept greatly. [11] And she vowed a neder *(vow)*, and said, O Hashem Tzva'os, if thou wilt indeed look on the misery of thine handmaid, and remember me, and not forget thine handmaid, but wilt give unto thine handmaid zera anashim, then I will give him unto Hashem kol yamei of his chayyah, and there shall no razor come upon his head.

[12] And it came to pass, as she continued davening before Hashem, that Eli observed her mouth. [13] Now Channah, she davened in her lev; only her lips moved, but her voice was not heard;

ער פלעגט אזוי טאָן יאָר אין יאָר, ווען זי איז ארויפגעגאנגען אין הויז
hoiz in aroifgegangen iz zi ven yor in yor ton azoi flegt er
house in having gone up is she when year in year do so used to he

פון ה׳, אזוי פלעגט יענע זי ערגערן; און זי האָט געווײנט, און
fun Hashem azoi flegt yene zi ergern un geveint hot zi un
of Hashem so used to those she and worse she has and wept and

פלעגט נישט עסן. [ח] האָט אלקנה איר מאַן געזאָגט צו איר: חנה,
flegt nisht esen hot Elkanah ir man gezogt tsu ir Channah
used to not eat has Elkanah her husband said to her Channah

פֿאַר וואָס ווײנסטו? און פֿאַר וואָס עסטו נישט? און פֿאַר וואָס איז דײַן
dain iz vos far un nisht estu vos far un veinstu vos far
your is what for and not you eat what for and weep what for

האַרץ פֿאַראומערט? בין איך דיר נישט בעסער פון צען קינדער?
harts farumert ich bin dir nisht beser fun tsen kinder
heart saddened I am you(SG) better than ten children

[ט] איז חנה אויפֿגעשטאַנען נאָכן עסן אין שילוֹ און נאָכן
Channah iz aroifgeshtanen nochn esen in Shiloh un nochn
Channah is arose after eating in Shiloh and after

טרינקען – און עלי דער כֹּהן איז געזעסן אויף אַ שטול בײַ דעם בײַשטידל
trinken un Eli der kohen iz gezesn oif a shtul bai dem baishtidl
drinking and Eli the kohen is sitting on a chair by the doorpost

פון הס הֵיכל. [י] און ווי זי איז געווען אין ביטער
fun Hashems heichl un vi zi iz geven in biter
of Hashem's outer sanctuary and as she is having been in bitter

געמיט, אזוי האָט זי מתפלל געווען צו ה׳, און האָט
gemit azoi hot zi mispalel geven tsu Hashem un hot
spirit so has she praying having been to Hashem and has

שטאַרק געווײנט. [יא] און זי האָט אַ נדר געטאָן, און האָט געזאָגט:
shtark geveint un hot zi un geton neyder a gezogt
strongly wept and has she vow a done and said

צבָאוֹת ה׳, אויב זען וועסטו זען די פֿיין פון דײַן
Tseva'ot Hashem oib zen vestu zen di pain fun dain
of hosts Hashem see if will you(SG) see the affliction of your

דינסט, און וועסט דאַכטן אָן מיר, און נישט פֿאַרגעסן אָן דײַן
dinst un vest dachtn mir un nisht fargesen dain
maidservant and will you(SG) remember me and not forget your

דינסט, און וועסט שענקען דײַן דינסט אַ קינד אַ זָכר,
dinst un vest shenken dain dinst a kind a zocher
maidservant and will you(SG) give your maidservant a child a male

וועל איך אים אָפּגעבן צו ה׳ אויף אַלע טעג פון זײַן לעבן, און אַ
vel ich im opgebn tsu Hashem oif ale teg fun zain lebn un a
will I him up give to Hashem for all days of his life and a

שערמעסער וועט נישט אַרויפֿקומען אויף זײַן קאָפּ.
shermeser vet nisht aroifkumen oif zain kop
sheer knife will not come up on his head

[יב] און עס איז געווען, ווי זי האָט לאַנג מתפלל געווען פֿאַר
un es iz geven vi zi hot lang mispalel geven far
and it is having been as she has long praying having been for

ה׳, אזוי האָט עלי אויפֿגעפאַסט איר מויל. [יג] וואָרעם חנה,
Hashem azoi hot Eli oifgepast ir moil vorem Channah
Hashem so has Eli watched her mouth because Channah

זי האָט געריעדט אין איר האַרצן; בלויז אירע ליפּן האָבן זיך גערשאָקלט,
zi hot geredt in ir hartsn bloiz ire lipn hobn zich geshoklt
she has spoken in her heart only her lips have self shake

therefore Eli thought her to be shikkorah.
14 And Eli said unto her, How long wilt thou be drunk? Put away thy yayin from thee.
15 And Channah answered and said, No, adoni, I am an isha of a keshat ruach *(oppressed spirit)*; I have drunk neither yayin nor strong drink, but have poured out my nefesh before Hashem.
16 Take not thine amah *(handmaid, servant)* for a bat Beliyaal; for out of the abundance of my anguish and ka'as *(grief)* have I davened hitherto.
17 Then Eli answered and said, Go in shalom; and Elohei Yisroel grant thee thy petition that thou hast asked of Him.
18 And she said, Let thine handmaid find chen *(grace, favor)* in thy sight. So the isha went her way, and did eat, and her countenance was no more sad.

19 And they rose up in the boker early, and worshiped before Hashem and returned, and came to their bais in Ramah; and Elkanah knew Channah his wife; and Hashem remembered her.
20 And it came to pass in due time, after Channah had conceived, that she bore a ben, and called his name Shmuel *(Heard of*

אָבער איר קוֹל האָט זיך נישט געהערט; און עלי האָט זי גערעכנט
gerechnt zi hot Eli un gehert nisht zich hot kol ir ober
considered her has Eli and heard not self has voice her but

פַֿאַר אַ שיכּורער. יד האָט עלי געזאָגט צו איר: ביז וואַנען וועסטו
vestu vanen biz ir tsu gezogt Eli hot shikurer a far
will you(sg) whence until her to said Eli has drunk a for

זײַן שכּור? טו אָפּ דײַן ווײַן פֿון זיך. טו האָט חנה געענטפֿערט
geentfert Channah hot zich fun vain dain op tu shiker zain
answered Channah has self from wine your away do drunk be

און האָט געזאָגט: ניין, מײַן האַר, אַ פֿרוי מיט אַ שוועריקייט בין
bin gemit shver a mit froi a har main nein gezogt hot un
am spirit heavy a with woman a master my no said has and

איך, און ווײַן און שטאַרק געטראַנק האָב איך נישט געטרונקען, נײַערט
naiert getrunken nisht ich hob getrank shtark un vain un ich
but drank not I have drink strong and wine and I

איך האָב אויסגעגאָסן מײַן זעל פֿאַר ה'. טז זאָלסט נישט
nisht zolst Hashem far zel main oisgegosen hob ich
not you(SG) should Hashem before soul my poured out have I

האַלטן דײַן דינסט פֿאַר אַ נידער-טרעכטיקער פֿרוי, וואָרעם פֿון
fun vorem froi nider-trechtiker a far dinst dain haltn
from because woman low a for maidservant your hold

מײַן גרויס קלאָג און מײַן ערגערניש האָב איך גערעדט ביז אַהער.
aher biz geredt ich hob ergernish main un klog grois main
here until spoken I have vexation my and complaint great my

יז האָט זיך אָפּגערופֿן עלי און האָט געזאָגט: גיי לשלום, און אלוקי
Elokei un lesholem gei gezogt hot un Eli opgerufn zich hot
the G-d of and in peace go said has and Eli responded self has

ישׂראֵל זאָל שענקען דײַן בקשה וואָס דו האָסט געבעטן פֿון
Yisroel zol shenken dain bakoshe vos du host gebetn fun
Yisroel let him your request which you have entreated from

אים. יח האָט זי געזאָגט: זאָל דײַן דינסט געפֿינען חן אין דײַנע
im daine in chein gefinen dinst dain zol gezogt zi hot
him your in favor find maidservant your may said she has

אויגן. און די פֿרוי איז געגאַנגען אויף איר וועג. און זי האָט
oign un zi hot un veg ir oif gegangen iz froi di un
eyes has she and way her on having gone is woman the and

געגעסן, און האָט געקריגן אַן אַנדער פּנים.
ponem ander an gekrign hot un gegesn
face different a gotten has and eaten

יט און אין דער פֿרי האָבן זיי זיך געפֿעדערט, און זיי האָבן
hobn zei un gefedert zich zei hobn peire der in un
have they and rose early selves they have morning the in and

זיך געבוקט פֿאַר ה', און האָבן זיך אומגעקערט, און זײַנען
zainen un umgekert zich hobn un Hashem far gebukt zich
are and returned selves have and Hashem before bowed selves

געקומען אין זייער הויז קיין רָמָה. און אֶלְקָנָה האָט דערקענט
derkent hot Elkanah un Ramah kein hoiz zeyer in gekumen
known has Elkanah and Ramah to house their to having come

זײַן ווײַב חנהן; און ה' האָט אָן איר געדאַכט. כ און עס
es un gedacht ir on hot Hashem un Channahn vaib zain
it and remembered her on has Hashem and Channah wife his

איז געווען נאָכן אומדרייַ פֿון די טעג. האָט חנה אויסגעטראָגן
oisgetrogn Channah hot teg di fun umdrei nochn geven iz
conceived Channah has days the of turning after having been is

G-d) saying, Because from Hashem I have asked for him.

21 And the man Elkanah, and all his bais, went up to offer unto Hashem the zevach hayamim *(sacrifice of the days)*, and his neder *(vow)*. 22 But Channah went not up; for she said unto her husband, I will not go up until the child be weaned, and then I will bring him, that he may appear before Hashem, and there abide forever. 23 And Elkanah her husband said unto her, Do what seemeth thee good; tarry until thou have weaned him; only Hashem make good *(establish)* His devar. So the isha stayed, and nursed her ben until she weaned him.

24 And when she had weaned him, she took him up with her, with three bulls, and one ephah of flour, and a skin of yayin, and brought him unto the Bais Hashem in Shiloh; and the child was young. 25 And they slaughtered a bull, and brought the child to Eli. 26 And she said, Oh adoni, as thy nefesh liveth, adoni, I am the isha

און האָט געבאָרן אַ זון ; און זי האָט געהרופֿן זײַן נאָמען שמואֵל ,
Shmuel nomen zain gerufn hot zi un zun a geborn hot un
Shmuel name his called has she and son a given birth to has and

וויַיל : פֿון ה האָב איך אים אויסגעבעטן .
oisgebeten im ich hob Hashem fun vail
obtained by pleading him I have Hashem from because

כא און דער מאַן אֶלקָנָה מיט זײַן גאַנצן הויזגעזינט איז
iz hoizgezint gantsn zain mit Elkanah man der un
is household entire his with Elkanah man the and

אַרויפֿגעגאַנגען צו שלאַכטן פֿאַר ה דאָס שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer dos Hashem far shlachtn tsu aroifgegangen
slaughter sacrifice the Hashem before sacrifice to having gone up

פֿון יאָר , און זײַן נדר . כב אָבער חנה איז נישט אַרויפֿגעגאַנגען .
aroifgegangen nisht iz Channah ober neyder zain un yor fun
having gone up not is Channah but vow his and year of

וואָרעם זי האָט געזאָגט צו איר מאַן : ביז דער יינגל וועט
vet yingel der biz man ir tsu gezogt hot zi vorem
will be boy the until husband her to said had she because

אַנטווײַנט ווערן ; דענצמאָל וועל איך אים ברענגען און ער וועט זיך
zich vet er un brengen im ich vel dentsmol vern antveint
self will he and bring him I will then become weaned

וויַיזן פֿאַר ה , און וועט דאָרטן בלײַבן אויף שטענדיק. כג האָט
hot shtendik oif blaibn dortn vet un Hashem far vaizn
has always for remain there will and Hashem before appear

אֶלקָנָה איר מאַן געזאָגט צו איר: טו וואָס איז גוט אין דײַנע אויגן;
oign daine in gut iz vos tu ir tsu gezogt man ir Elkanah
eyes your in good is what do her to said husband her Elkanah

בלײַב ביז דו וועסט אים אַנטווײַנען. זאָל נאָר ה מקיים זײַן
zain mekayem Hashem nor zol antveinen im vest du biz blaib
do fulfill Hashem only may wean him will you until stay

זײַן וואָרט. איז די פֿרוי געבליבן ; און זי האָט געזויגן איר קינד
kind ir gezoign hot zi un geblibn froi di iz vort zain
child her nursed had she and remained woman the has word his

ביז זי האָט אים אַנטווײַנט.
antveint im hot zi biz
weaned him had she until

כד און אַז זי האָט אים אַנטווײַנט, האָט זי אים אַרויפֿגעבראַכט מיט
mit aroifgebracht im zi hot antveint im hot zi az un
with brought up him she had weaned him had she when and

זיך מיט דריַי אָקסן, און איין אֵיפֿה מעל, און אַ לאָגל ווײַן ; און זי
zi un vain logl a un mel eife ein un oksen drai mit zich
she and wine skin a and flour ephah one and bulls three with self

האָט אים געבראַכט אין הויז פֿון ה אין שילוֹ , און דער יינגל
yingel der un Shiloh in Hashem fun hoiz in gebracht im hot
boy the and Shiloh in Hashem of house to brought him had

איז געווען יונג . כה און זיי האָבן געשאָכטן דעם אָקס, און
un oks dem geshochtn hobn zei un yung geven iz
and bull the slaughtered have they and young having been is

האָבן געבראַכט דעם יינגל צו עלין . כו און זי האָט געזאָגט: איך בעט
bet ich gezogt hot zi un Alyan tsu yingel dem gebracht hobn
entreat I said has she and Eli to boy the brought have

דיך , מײַן האַר , אַזוי ווי דײַן זעל לעבט, מײַן האַר , איך בין
bin ich har main lebt zel dain vi azoi har main dich
am I master my lives soul your as so master my you(SG)

that stood by thee here, davening unto Hashem. [27] For this child I davened; and Hashem hath given me my petition which I asked of Him; [28] Therefore also I make him one lent to Hashem; as long as he liveth he shall be lent to Hashem.

די פְּרוי וואָס איז דָאָ געשטאַנען לעבן דיר , מתפלל צו זיין צו
tsu zain tsu mispalel dir lebn geshtanen do iz vos froi di
to be to praying you(SG) near stood here is who woman the

און , געווען מתפלל איך האָב יינגל דאָזיקן דעם פֿאַר אויף כז. ה
un geven mispalel ich hob yingel dozikn dem oif Hashem
and having been praying I have boy this the for Hashem

ה האָט מיר געשאָנקען מײַן בקשה וואָס איך האָב געבעטן
gebetn hob ich vos bakoshe main geshonken mir hot Hashem
entreated have I which request my granted me has Hashem

פֿון אים. כח און אויך איך האָב אים געליען צו ה ; אַלע טעג וואָס
vos teg ale Hashem tsu gelien im hob ich oich un im fun
that days all Hashem to lent him have I also and him from

ער לעבט איז ער געליען צו ה .
Hashem tsu gelien er iz lebt er
Hashem to lent he is lives he

And he worshiped Hashem there.

און ער האָט זיך דאָרטן געבוקט צו ה .
Hashem tsu gebukt dortn zich hot er un
Hashem to bowed there self has he and

2 And Channah davened, and said,

ב און חנה האָט מתפלל געווען , און האָט
hot un geven mispalel hot Channah un
has and having been prayed has Channah and

געזאָגט:
gezogt
said

My lev rejoiceth in Hashem,

מײַן האַרץ איז לוסטיק דורך ה ,
Hashem durch lustik iz harts main
Hashem through joyful is heart my

mine keren is exalted in Hashem;

מײַן האָרן איז דערהויבן דורך ה ;
Hashem durch derhoibn iz horn main
Hashem through exalted is horn my

my mouth is opened wide over mine oyevim;

מײַן מויל איז בריייט אַקעגן מײַנע פֿײַנט ,
faint maine akegn breit iz moil main
enemies my against wide is mouth my

because I rejoice with simchah in Thy Yeshu'ah *(Salvation)*.

וואָרעם איך פֿרֵיי זיך מיט דײַן הילף .
hilf dain mit zich frei ich vorem
salvation your with self rejoice I because

[2] There is none kadosh like Hashem;

ב נישטאָ אַ הייליקער ווי ה ,
Hashem vi heiliker a nishto
Hashem like holy one a there is none

for there is none besides Thee;

וואָרעם חוץ דיר איז נישטאָ ;
nishto iz dir chuts vorem
there is none is you(SG) besides for

neither is there any Tzur like Eloheinu.

און נישטאָ אַ פֿעלדז ווי אלוקינו .
Elokeinu vi feldz a nishto un
our G-d like rock a there is no and

[3] Talk no more so exceeding proudly;

ג נישט מערן זאָלט איר הויכהאָפֿערדיקע רייד ,
reid hoichhoferdike ir zolt mern nisht
words arrogant you should increase not

let not atak *(insolence)* come out of your mouth;

נישט אַרויס זאָל פֿאַרשײַטס פֿון אײַער מויל .
moil aier fun farshaits zol arois nisht
mouth your from insolence should out not

for Hashem is El De'ot *(a G-d who intensively knows)*,

וואָרעם אַן אַל פֿון וויסענשאַפֿט איז ה ,
Hashem iz visenshaft fun El an vorem
Hashem is knowledge of G-d an for

and by Him alilot *(actions)* are weighed.

. און פֿון אים ווערן מעשׂים געווויגן
gevoign meisim vern im fun un
weighed actions are him of and

4 Keshet gibborim are broken,

ד דער בויגן פֿון גיבּוֹרים ווערט צעבראָכן .
tsebrochn vert giborim fun boign der
broken shall be warriors of bow the

and they that stumbled are girded with chayil *(strength)*.

. און געשטרויכלטע גורטן אָן קראַפֿט
kraft on gurtn geshtroichlte un
strength on gird those who stumbled and

5 They that were full have hired out themselves for lechem;

ה זאַטע פֿאַרדינגען זיך אום ברויט,
broit um zich fardingen zate
bread for selves hire out the full

and they that were hungry are such no more;

און הונגעריקע רוען אָפּ;
op ruen hungerike un
off cease the hungry and

so that the barren hath born shivah;

בעת די עקרה געבערט זיבן ,
zibn gebert akore di beeis
seven bears barren the while

and she that hath rabbat banim withers in grief.

ווערט די רייַכע אין קינדער פֿאַרוועלקט.
farvelkt kinder in raiche di vert
withered children in rich the becomes

6 Hashem bringeth mot, and maketh chayyim;

ו ה טייט און ה מאַכט לעבעדיק,
lebedik macht Hashem un teit Hashem
alive makes Hashem and kills Hashem

He bringeth down to Sheol, and raiseth up.

ער מאַכט נידערן אין שְׁאוֹל און ברענגט אויף.
oif brengt un Sheol in nidern macht er
up brings and Sheol in go down makes he

7 Hashem maketh poor, and bringeth oisher;

ז ה מאַכט אָרעם און מאַכט רייַך ,
raich macht un orem macht Hashem
rich makes and poor makes Hashem

He bringeth low, and lifteth up.

ער דערנידערט און דערהייבט.
derheibt un dernidert er
lifts up and brings low he

8 He raiseth up the dal *(poor)* out of the aphar *(dust)*,

ח ער ריכט אויף פֿון שטויב דעם אָרעמאַן .
oreman dem shtoib fun oif richt er
poor person the dust from up raises he

and lifteth up the evyon *(needy)* from the dunghill,

פֿון מיסט הייבט ער אויף דעם אבֿיון ,
evyon dem oif er heibt mist fun
needy the on he raises manure from

to seat them among nedivim *(nobles)*,

זיי צו זעצן מיט פֿירשטן ,
firshtn mit zetsn tsu zei
chieftains with seat to them

and to make them inherit the kisse kavod;

און אַ טראָן פֿון כּבֿוד מאַכט ער זיי אַרבן ;
arben zei er macht koved fun tron a un
inherit them he makes honor of throne a and

for the pillars of the earth belong to Hashem,

ווָאָרעם הס זיַינען די גרונטפֿעסטן פֿון דער ערד .
erd der fun gruntfestn di zainen Hashems vorem
earth the of foundations the are Hashem's for

and He hath set the tevel *(world)* upon them.

און ער האָט אויף זיי די וועלט געשטעלט.
geshtelt velt di zei oif hot er un
set world the them upon has he and

9 He is shomer over the feet of His chasidim,

ט די פֿיס פֿון זיַינע פֿרומע באַהיט ער,
er bahit frume zaine fun fis di
he guards faithful ones his of feet the

and the resha'im shall be silenced in choshech;

אוּן רשָׁעִים וועֶרְן אִין חוֹשֶׁך פַֿארשנִיטְן;
farshnitn choishech in vern reshoim un
cut off darkness in become wicked ones and

for by ko'ach shall no ish prevail.

וואָרעם נישט מיט כּוֹח אִיז אַ מענטש שטאַרק.
shtark mentsh a iz koiech mit nisht vorem
strong man a is strength by not for

[10] Those striving against Hashem shall be shattered;

י דִי וואָס קריגן אויף ה וועֶרְן צעברָאכן ;
tsebrochn vern Hashem oif krign vos di
shattered become Hashem with contend who the ones

out of Shomayim shall He thunder upon him;

ער דוּנערט אִין הִימל אויף זִיי ;
zei oif himel in dunert er
them upon heaven in thunders he

Hashem shall judge the afsei eretz *(ends of the earth)*;

ה משפּט די עקן פֿון דער ערד ,
erd der fun ekn di mishpot Hashem
earth the of ends the judges Hashem

and He shall give oz *(strength)* unto His Melech,

אוּן גִיט מאַכט צו זַיִן מלך ,
melech zain tsu macht git un
king his to might gives and

and exalt the keren *(horn, power)* of His Moshiach.

אוּן דערהייבט דעם האָרן פֿון זַיִן געזאַלבטן.
gezalbtn zain fun horn dem derheibt un
anointed his of horn the exalts and

[11] And Elkanah went to Ramah to his bais. And the na'ar was mesharet *(minister)* unto Hashem under Eli HaKohen.

יא אוּן אֶלקָנָה איז אַוועק קיין רָמָה צו זַיִן הויז . אוּן דער יִנגל
yingel der un hoiz zain tsu Ramah kein avek iz Elkanah un
boy the and house his to Ramah to away is Elkanah and

האָט געדינט ה לעבן עלי דעם כּהן .
koyen dem Eli lebn Hashem gedint hot
kohen the Eli near Hashem serve did

[12] Now the Bnei Eli were Bnei Beliyaal; they knew not Hashem. [13] And the mishpat hakohanim *(kohen's custom)* with the people was, that, when any ish offered zevach, the na'ar hakohen came, while the basar was cooking, with a mazleg *(fork)* of shlosh hashineayim *(three prongs, lit. teeth)* in his yad; [14] And he would plunge it into the kiyyor *(basin)* or dud *(kettle)* or kalakhat *(caldron)* or parur *(pot)*; all that the mazleg brought up the kohen took for himself. So they did in Shiloh unto kol Yisroel that came there. [15] Also before they burned the chelev, the na'ar hakohen

יב אוּן עלִיס זִין זִיינען געווען נידערטרעכטיקע יונגען , זיי
zei yungen nidertrechtike geven zainen zin Elis un
they young worthless having been are sons Eli's and

האָבן נישט געווואָלט וויסן פֿון ה . יג אוּן דער שטייגער פֿון דִי
di fun shteiger der un Hashem fun visen gevolt nisht hobn
the of custom the and Hashem of know wanted not have

כּהנים מיטן פֿאָלק איז געווען : ווער נאָר עמעצער עס האָט
hot es emetser nor ver geven iz folk mitn koyanim
has it someone ever who having been is the people with kohanim

געשלאַכטעט אַ שלאַכטאָפּפֿער , אַזוי פֿלעגט קומען דעם כּהנס יונג ,
yung koyens dem kumen flegt azoi shlachtopfer a geshlacht
servant kohen's the come used to so slaughter sacrifice a sacrificed

ווי מע האָט געקאָכט דאָס פֿלייש מיטן דרייציניקן גאָפּל אִין זַיִן
zain in gopl draitseinikn mitn fleish dos gekocht hot me vi
his in fork three-pronged with the meat the boiled has one when

האַנט. יד אוּן פֿלעגט אַרײַנשטעכן אִין בעקן אָדער אִין פֿאַן אָדער אִין
in oder fan in oder bekn in arainshtechn flegt un hant
into or kettle into or pan into thrust used to and hand

קעסל אָדער אִין טאָפּ; וואָס נאָר דער גאָפּל האָט אַרויפֿגעבראַכט,
aroifgebracht hot gopl der nor vos top in oder kesl
brought up has fork the ever what pot into or cauldron

האָט דער כּהן צוגענומען דערמיט . אַזוי פֿלעגן זיי טאָן צו גאַנץ
gants tsu ton zei flegn azoi dermit tsugenumen koyen der hot
all to do they would thus therewith taken kohen the has

יִשְׂרָאֵל וואָס זיינען געקומען אַהין קיין שילוֹ . טו נאָך איידער מען האָט
hot men eider noch Shiloh kein ahin gekumen zainen vos Yisroel
have they before even Shiloh to there came are who Yisroel

געדעמפט דאָס פֿעטס, פֿלעגט קומען דעם כהנס יונג , און זאָגן
zogn un yung koyens dem kumen flegt fets dos gedemft
say and servant kohen's the come used to fat the up in smoke

צו דעם מאַן וואָס האָט געשלאַכט: גיב פֿלייש צום בראָטן פֿאַרן
faran brotn tsum fleish gib geshlacht hot vos man dem tsu
for the roasting for meat give sacrificed had who man the to

כהן , וואָרעם ער ווייל נישט נעמען פֿון דיר געקאָכט פֿלייש, נײַערט
naiert fleish gekocht dir fun nemen nisht vil er vorem koyen
but meat boiled you(SG) from take not will he for kohen

רוי . טז און אַז דער מאַן האָט צו אים געזאָגט: דעמפֿן זאָל
zol demfn gezogt im tsu hot man der az un roi
shall burn up in smoke said him to has man the if and raw

מען אַקאָרשט דעמפֿן דאָס פֿעטס, און נעם דיר ווי
vi dir nem un fets dos demfn akorsht men
as for you(SG) take and fats the burn up in smoke first they

דײַן האַרץ גלוסט, אַזוי פֿלעגט ער זאָגן: ניין , דווקא איצט
itst dafke nein zogn er flegt azoi gelust harts dain
now nothing other than no say he used to so desires heart your

מוזטו געבן, אַניט נעם איך מיט גוואַלט. יז און די זינד פֿון די
di fun zind di un gevalt mit ich nem anit gebn muztu
the of sin the and force with I take or else give you must

יונגען איז געווען זייער גרויס פֿאַר ה , וואָרעם די מענטשן
mentshn di vorem Hashem far grois zeyer geven iz yungen
men the for Hashem before great very having been is young

האָבן מבֿזה געווען דעם מִנְחָה פֿון ה .
Hashem fun minche dem geven mevaze hobn
Hashem of offering the having been despised have

יח און שמואֵל איז געווען אַ דינער פֿאַר ה , אַ ייִנגל
yingel a Hashem far diner a geven iz Shmuel un
boy a Hashem before servant a having been is Shmuel and

אָנגעגורט אין אַ ליינענעם אֵפֿוד . יט און אַ קליין מאַנטעלע פֿלעגט
flegt mantele klein a un ephod leinenem a in ongegurt
used to mantle small a and ephod linen a in girded up

אים זײַן מוטער מאַכן , און אים אַרויפֿברענגען פֿון יאָר צו יאָר,
yor tsu yor fun aroifbrengen im un machn muter zain im
year to year from bring up him and make mother his him

וועז זי איז אַרויפֿגעקומען מיט איר מאַן צו שלאַכטן דאָס
dos shlachtn tsu man ir mit aroifgekumen iz zi ven
the to sacrifice to husband her with come up is she when

שלאַכטאָפֿפֿער פֿון יאָר . כ און עלי פֿלעגט בענטשן אֶלקָנָה און
un Elkanahn bentshn flegt Eli un yor fun shlachtopfer
and Elkanah bless used to Eli and the year of slaughter sacrifice

זײַן ווײַב, און זאָגן: זאָל דיר ה באַשערן זאָמען פֿון דער
der fun zomen bashern Hashem dir zol zogn un vaib zain
the from seed grant Hashem you(SG) may say and wife his

דאָזיקער ווײַב פֿאַר דער אַנטלײַענונג וואָס איז אַנטלײַען געווואָרן צו
tsu gevorn antlaien iz vos antlaiung der far vaib doziker
to having become lent is that lending the for wife this one

ה . און זיי פֿלעגן גיין אַהיים. כא האָט אויך ה געדאַכט
gedacht Hashem oich hot aheim gein flegn zei un Hashem
remembered Hashem also has home go would they and Hashem

חנהן , און זי איז טראָגעדיק געוואָרן , און זי האָט
hot zi un gevorn trogedik iz zi un Channahn on
has she and having become pregnant is she and Channah on

came, and said to the ish hazove'ach *(man making the sacrifice)*, Give basar to roast for the kohen; for he will not accept cooked basar of thee, only raw. [16] And if any ish said unto him, Let them first not fail to burn the chelev, and then take as much as thy nefesh desireth; then he would answer him, Nay; but thou shalt hand it over to me now; and if not, I will take it by chazakah *(force)*. [17] Wherefore the chattat hane'arim was gedolah me'od before Hashem; for the anashim treated with contempt the minchat Hashem.

[18] But Shmuel was mesharet *(minister)* before Hashem, being a na'ar, girded with an ephod bad *(linen robe)*. [19] Moreover immo made him a me'il katon *(a little robe)*, and brought it to him from year to year, when she came up with her ish to offer the zevach hayamim *(yearly or annual sacrifice)*. [20] And Eli put on Elkanah and his isha a brocha, and said, Hashem give thee zera of this isha in place of the she'elah (asked for [one] of) Hashem that was lent. And they went unto his makom *(place, home)*. [21] And Hashem visited Channah, so that she conceived, and bore three

banim and two banot. And the na'ar Shmuel grew before Hashem.

22 Now Eli was zaken me'od, and heard all that his banim did unto kol Yisroel; and how they lay with the nashim hatzove'ot *(women in ministry service)* at the petach Ohel Mo'ed.
23 And he said unto them, Why do ye such things? For I hear of your evil deeds from kol HaAm *(all the People)*.
24 Nay, my banim; for it is no good report that I hear; ye make Am Hashem to transgress.
25 If one ish sin against another ish, Elohim shall intervene as arbiter for him; but if an ish sin against Hashem, who shall entreat for him? Notwithstanding they paid heed not unto the kol avihem *(voice of their father)*, because Hashem willed to execute them.

26 And the na'ar Shmuel was growing, and was in favor both with Hashem and also with anashim.

27 And there came an Ish Elohim unto Eli, and said unto him, Thus saith Hashem, Did I not plainly reveal Myself unto the Bais Avicha, when they were in Mitzrayim under Bais Pharaoh? 28 And

געבאָרן דרײַ זין און צוויי טעכטער . און דער ייִנגל שמואֵל איז
iz Shmuel yingel der un techter tsvei un zin drai geborn
is Shmuel boy the and daughters two and sons three bore

אויפֿגעוואַקסן בײַ ה .
Hashem bai oifgevaksn
Hashem before grown up

כב און עלי איז געווען זייער אַלט; און ער האָט געהערט אַלץ וואָס
vos alts gehert hot er un alt zeyer geven iz Eli un
that all heard has he and old very having been is Eli and

זײַנע זין טוען צו גאַנץ ישׂראֵל, און אַז זיי ליגן מיט די
di mit lign zei az un Yisroel gants tsu tuen zin zaine
the with lie they that and Yisroel all to are doing sons his

וויַבער וואָס זאַמלען זיך אײַן בײַם אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד .
ohel-moed fun aingang baim ain zich zamlen vos vaiber
Tent of Meeting of entrance at in self assembled who women

כג און ער האָט צו זיי געזאָגט: פֿאַר וואָס טוט איר אַזעלכע זאַכן ?
zachn azelche ir tut vos far gezogt zei tsu hot er un
things such you do what for said them to has he and

וואָרעם איך הער אײַערע שלעכטע מעשׂים פֿון דעם דאָזיקן גאַנצן פֿאָלק .
folk gantsn dozikn dem fun meisim shlechte aiere her ich vorem
people entire this the from deeds evil your hear I for

כד נישט, זײַן מײַנע ; וואָרעם נישט גוט איז די הערונג וואָס איך הער
her ich vos herung di iz gut nisht vorem maine zin nisht
hear I that report the is good not for my sons no

דאָס פֿאָלק פֿון ה פֿאַרשפּרייטן. כה ווען אַ מענטש זינדיקט קעגן אַ
a kegen zindikt mentsh a ven farshpreitn Hashem fun folk dos
a against sins man a if spreading Hashem of people the

מענטשן , ג-ט וועט פֿאַרמיטלען פֿאַר אים, אָבער אויב אַ מענטש זינדיקט
zindikt mentsh a oib ober im far farmitlen vet G-t mentshn
sins man a if but him for mediate will G-d man

קעגן ה , וער וועט פֿאַר אים פֿאַרמיטלען? אָבער זיי האָבן נישט
nisht hobn zei ober farmitlen im far vet ver Hashem kegen
not have they but mediate him for will who Hashem against

צוגעהערט צו דעם קול פֿון זייער פֿאָטער; וואָרעם ה האָט געוואָלט
gevolt hot Hashem vorem foter zeyer fun kol dem tsu tsugehert
wanted had Hashem for father their of voice the to paid heed

זיי טייטן .
teitn zei
to put to death them

כו און דער ייִנגל שמואֵל איז געוואָרן אַלץ גרעסער, און
un greser alts gevorn iz Shmuel yingel der un
and greater increasingly having become is Shmuel boy the and

מער ווויילגעפֿעליק אי בײַ ה און אי בײַ לײַטן .
laitn bai i un Hashem bai i voilgefelik mer
people with also and Hashem with both find favor in the eyes of more

כז און אַ מאַן פֿון ג-ט איז געקומען צו עלי , און האָט צו אים
im tsu hot un Alyan tsu gekumen iz G-t fun man a un
him to has and Eli to having come is G-d of man a and

געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: איך האָב דאָך אַנטפּלעקן זיך
zich antplekn doch hob ich gezogt Hashem hot azoi gezogt
self revealed indeed have I said Hashem has thus said

אַנטפּלעקט צו דײַן פֿאָטערס הויז בעת זיי זײַנען געווען אין
in geven zainen zei beeis hoiz foters dain tsu antplekt
in having been are they when house father's your to revealed

did I not choose him out of kol Shivtei Yisroel to be Kohen to Me, to ascend Mine Mizbe'ach, to burn ketoret, to wear an Ephod in My presence? And did I give unto the Bais Avicha all the fire offerings of the Bnei Yisroel? [29] Why kick scornfully at My zevach and My minchah, which I have commanded in My ma'on *(habitation, dwelling)*; and honorest thy banim above Me, to make yourselves fat with the chiefest of kol minchat Yisroel, before Ami *(My People)*. [30] Therefore Hashem Elohei Yisroel saith, I said indeed that thy Bais, and the Bais Avicha, should walk before Me ad olam *(forever)*; but now Hashem saith, Be it far from Me; for them that honor Me I will honor, and they that despise Me shall be lightly esteemed. [31] Hinei, the yamim are coming, that I will cut off thine zero'a, and the zero'a of the Bais Avicha, that there shall not be a zaken in thine Bais. [32] And thou shalt see Tzar Ma'on in spite of all that He will do of tov to Yisroel; and there shall not be a zaken in thine Bais kol hayamim. [33] And the ish of thine, whom I shall not cut off from Mine Mizbe'ach, shall be to consume thine eyes, and to grieve

מִצְרַיִם אוּנטער דעם הויז פֿון פַּרְעֹה, כח און אים אויסדערווײלט
oisderveilt im un Pharaohn fun hoiz dem unter Mitsrayim
chosen him and Pharaoh of house the under Egypt

פֿון אַלע שבֶּטים פֿון יִשְׂרָאֵל פַּאַר אַ כֹּהֵן צו מיר, אַרויפֿצוגיין אויף
oif aroiftsugein mir tsu koyen a far Yisroel fun shvotim ale fun
to ascend me to kohen a for Yisroel of tribes all from

מִזְבְּחִי, צו רייכערן וויירעך, צו טראָגן אַן אֵפֹד פַּאַר מיר;
mir far ephod an trogn tsu vairech reichern tsu mizbeyech main
me before ephod an wear to incense burn to altar my

און איך האָב געגעבן דיין פַּאָטערס הויז אַלע פַֿייעראָפּפֿער פֿון די
di fun faieropfer ale hoiz foters dain gegebn hob ich un
the of fire offerings all house father's your give did I and

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. כט פַּאַר וואָס טרעט איר אויף מיין שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer main oif ir tret vos far Yisroel fun kinder
slaughter sacrifice my on you tread which for Yisroel of children

און אויף מיין שפּייזאָפּפֿער וואָס איך האָב באַפֿוילן אין מיין
main in bafoiln hob ich vos shpaizopfer main oif un
my in commanded have I which minchah my on and

וווינונג, און האַלטסט דיינע זין אין מער כּבֿוד ווי מיך, כּדי
kedei mich vi koved mer in zin daine haltst un voinung
so that me than honor more in sons your holding and dwelling

איִיך צו שטאָפּן מיטן בעסטן פֿון יעטוועדער קָרְבָּן פֿון יִשְׂרָאֵל מיין
main Yisroel fun korben yetveder fun bestn mitn shtopn tsu aich
my Yisroel of korban every of best with fill to you

פּאַלק? ל דערום זאָגט ה אלוקי ישׂראל: זאָגן האָב
hob zogn Yisroel Elokei Hashem zogt derum folk
have saying Yisroel the G-d of Hashem declares therefore people

איך געוואָלט געזאָגט: דיין הויז און דיין פַּאָטערס הויז וועלן אומגיין
umgein veln hoiz foters dain un hoiz dain gezogt gevest ich
walk will house father's your and house your said indeed I

פַּאַר מיר אויף אייביק; אָבער אַצונד, זאָגט ה, פֿאַרמיטן זאָל
zol farmitn Hashem zogt atsund ober eibik oif mir far
shall prevented Hashem declares now but ever for me before

עס זיין פַּאַר מיר; וואָרעם די וואָס גיבן מיר כּבֿוד, וועל איך געבן
gebn ich vel koved mir gibn vos di vorem mir far zain es
give I will honor me give who the ones for me before be it

כּבֿוד, און די וואָס פֿאַראַכטן מיך, וועלן גרינגגעשאַצט ווערן.
vern gringgeshatst veln mich farachten vos di un koved
become disparage will me despise who the ones and honor

לא זע, טעג קומען, און איך וועל אָפּהאַקן דיין אָרעם און דעם
dem un orem dain ophakn vel ich un kumen teg ze
the and arm your cut off will I and are coming days behold

אָרעם פֿון דיין פַּאָטערס הויז, אַז אַ זקן וועט נישט זיין אין
in zain nisht vet zoken a az hoiz foters dain fun orem
in be not will old man an so that house father's your of arm

דיין הויז. לב און וועסט קוקן ווי אַ שׂונא פֿון מיין וווינונג אויף
oif voinung main fun soine a vi kukn vest un hoiz dain
upon dwelling my of enemy an as look will and house your

איטלעכן וואָס וועט גוטס טאָן יִשְׂרָאֵל; און אַ זקן וועט קיין מאָל
mol kein vet zoken a un Yisroel ton guts vet vos itlechn
time no will old man an and Yisroel do good will that every

נישט זיין אין דיין הויז. לג און נישט איטלעכן פֿון דיר וועל איך
ich vel dir fun itlechn nisht un hoiz dain in zain nisht
I will you(SG) of everyone not and house your in be not

thine nefesh; and all the increase of thine Bais shall die anashim. [34] And this shall be HaOt unto thee, that shall come upon thy two banim, on Chophni and on Pinchas: in one day they shall die both of them. [35] And I will raise up for Me a Kohen Ne'eman, that shall do according to that which is in Mine lev and in My nefesh; and I will build for him a Bais Ne'eman; and he shall walk before Mine Moshiach kol hayamim. [36] And it shall come to pass, that every one that is left in thine Bais shall come and bow before him to get an agorat kesef *(a silver coin)* and a kikar lechem *(loaf of bread)*, and shall say, Put me please into one of the Kehunnot *(Divisions of the Kehunah)*, that I may get a piece of lechem to eat.

פַּארשנײַדן פֿון לעבן מײַן מזבח , כּדי צו מאַכן אויסגיין
oisgein machn tsu kedei mizbeyech main lebn fun farshnaidn
run out make to in order to altar my near from cut off

דײַנע אויגן און פֿאַרשמאַכטן דײַן זעל ; און אַלע אויפֿגעוואַקסענע אין דײַן
dain in oifgevaksene ale un zel dain farshmachtn un oign daine
your in the increase all and soul your grieve and eyes your

הויז וועלן שטאַרבן יונגעלײַט . [לד] און דאָס וועט דיר זײַן דער
der zain dir vet dos un yungelait shtarbn veln hoiz
the be to you(SG) will this and young men die will house

צייכן : וואָס וועט קומען אויף דײַנע צוויי זין , אויף חפֿנין און
un Chofnien oif zin tsvei daine oif kumen vet vos tseichn
and Chophni upon sons two your upon come will that sign

פּינחסן – אין איין טאָג וועלן זיי בײדע שטאַרבן. [לה] און איך וועל מיר
mir vel ich un shtarbn beide zei veln tog ein in Pinchasn
for me will I and die both they will day one in Pinchas

אויפֿשטעלן אַ געטרײַען כּהן וואָס וועט טאָן אַזוי ווי אין מײַן האַרצן און
un hartsn main in vi azoi ton vet vos koyen getraien a oifshteln
and heart my in as so do will who kohen faithful a raise up

אין מײַן זעל ; און איך וועל אים אויפֿבויען אַ זיכער הויז , און ער וועט
vet er un hoiz zicher a oifboien im vel ich un zel main in
will he and house sure a build him will I and soul my in

אומגיין פֿאַר מײַן געזאַלבטן אַלע טעג . [לו] און עס וועט זײַן , איטלעכער
itlecher zain vet es un teg ale gezalbtn main far umgein
each be will it and days all anointed my before walk

וואָס בלײַבט איבער אין דײַן הויז , וועט קומען זיך בוקן צו אים
im tsu bukn zich kumen vet hoiz dain in iber blaibt vos
him to bow down self come will house your in over remains who

אום אַ זילבערשטיק און אַ לעבל ברויט, און וועט זאָגן : נעם מיך צו ,
tsu mich nem zogn vet un broit lebl a un zilbershtik a um
in me take say will and bread morsel a and piece of silver a for

איך בעט דיך , צו איינער פֿון די כּהנות , צו עסן אַ שטיקל
shtikl a esen tsu kehunot di fun einer tsu dich bet ich
bit a eat to priestly offices the of one to you(SG) entreat I

ברויט.
broit
bread

3 And the na'ar Shmuel ministered unto Hashem before Eli. And the Devar Hashem was yakar *(precious, dear, rare)* in those days; there was no chazon nifratz [prophetic] vision open, spread out, common. [2] And it came to pass at that time, when Eli was lying down in his makom *(his eyes had began to grow dim, that he could not see)*; [3] And the Ner Elohim had

ג און דער יינגל שמואֵל האָט געדינט ה לעבן עלין ; און
un Alyan lebn Hashem gedint hot Shmuel yingel der un
and Eli near Hashem served has Shmuel boy the and

הס ווארט איז געווען זעלטן אין יענע טעג . קיין אָפֿט
ofte kein teg yene in zeltn geven iz vort Hashems
frequent any days those in rare having been is word Hashem's

זעונג איז נישט געווען . [ב] און עס איז געווען אין יענע טעג ,
teg yene in geven iz es un geven nisht iz zeung
days those in having been is it and having been not is vision

ווען עלי איז געלעגן אויף זײַן אָרט – און זײַנע אויגן האָבן אָנגעהויבן
ongehoibn hobn oign zaine un ort zain oif gelegn iz Eli ven
begun have eyes his and place his on lying is Eli when

טונקל ווערן ; ער האָט נישט געקענט זען – [ג] און דאָס ליכט פֿון אלקים
Elokim fun licht dos un zen gekent nisht hot er vern tunkel
G-d of light this and see able not has he become dim

איז נאָך נישט געווען אויסגעגאַנגען, און שמואֵל איז געלעגן אין
in gelegn iz Shmuel un oisgegangen geven nisht noch iz
in lying is Shmuel and gone out having been not yet is

not yet gone out in the Heikhal Hashem, where the Aron Elohim was, and Shmuel was lying down; [4] That Hashem called Shmuel; and he answered, Hineni. [5] And he ran unto Eli, and said, Hineni; for thou calledst me. And he said, I called not; lie down again. And he went and lay down.

[6] And Hashem called yet again, Shmuel. And Shmuel got up and went to Eli, and said, Hineni; for thou didst call me. And he answered, I called not, beni; lie down again.

[7] Now Shmuel did not yet know Hashem; the Devar Hashem was not yet revealed unto him.

[8] And Hashem called Shmuel again the third time. And he got up and went to Eli, and said, Hineni; for thou didst call me. And Eli perceived that Hashem was calling the na'ar. [9] Therefore Eli said unto Shmuel, Go, lie down; and it shall be, if He call thee, that thou shalt say, Speak, Hashem; for Thy eved *(servant)* shomei'a *(is listening)*. So Shmuel went and lay down in his makom. [10] And Hashem came,

הֵיכַל פֹּון ה , וואָס דאָרטן איז געווען דער אָרון פֹון אלקים .
Elokim fun oren der geven iz dortn vos Hashem fun heichl
G-d of aron the having been is there which Hashem of temple

ד האָט ה גערופֿן צו שמואֵלן ; האָט ער געזאָגט: דאָ בין איך.
ich bin do gezogt er hot Shmueln tsu gerufn Hashem hot
I am here said he has Shmuel to called Hashem has

ה און ער איז צוגעלאָפֿן צו עלין , און האָט געזאָגט: דאָ בין איך; האָסט
host ich bin do gezogt hot un Alyan tsu tsugelofen iz er un
have I am here said has and Eli to ran is he and

דאָך מיך גערופֿן. האָט ער געזאָגט: איך האָב נישט גערופֿן; לייג
leig gerufn nisht hob ich gezogt er hot gerufn mich doch
lie down called not have I said he has called me indeed

זיך צוריק. איז ער געגאַנגען און האָט זיך געלייגט .
geleigt zich hot un gegangen er iz tsurik zich
lain down self has and having gone he is back self

ו האָט ה ווידער גערופֿן שמואֵל , און שמואֵל איז אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen iz Shmuel un Shmueln gerufn vider Hashem hot
arose is Shmuel and Shmuel called again Hashem has

און איז צוגעגאַנגען צו עלין , און האָט געזאָגט: דאָ בין איך; האָסט
host ich bin do gezogt hot un Alyan tsu tsugegangen iz un
have I am here said has and Eli to went to is and

דאָך מיך גערופֿן. האָט ער געזאָגט: איך האָב נישט גערופֿן, מײַן זון ;
zun main gerufn nisht hob ich gezogt er hot gerufn mich doch
son my called not have I said he has called me indeed

לייג זיך צוריק.
tsurik zich leig
back self lie down

ז און שמואֵל האָט נאָך נישט געקענט ה , און דאָס וואָרט פֹון
fun vort dos un Hashem gekent nisht noch hot Shmuel un
of word the and Hashem known not yet has Shmuel and

ה האָט זיך נאָך נישט געהאַט אַנטפּלעקט צו אים.
im tsu antplekt gehat nisht noch zich hot Hashem
him to revealed had not yet self has Hashem

ח האָט ה ווידער גערופֿן שמואֵלן צום דריטן מאָל. און ער איז
iz er un mol dritn tsum Shmueln gerufn vider Hashem hot
is he and time third to Shmuel called again Hashem has

אויפֿגעשטאַנען, און איז צוגעגאַנגען צו עלין , און האָט געזאָגט: דאָ
do gezogt hot un Alyan tsu tsugegangen iz un oifgeshtanen
here said has and Eli to went to is and arose

בין איך; האָסט דאָך מיך גערופֿן. האָט עלי פֿאַרשטאַנען אַז ה
Hashem az farshtanen Eli hot gerufn mich doch host ich bin
Hashem that understood Eli has called me indeed have I am

רופֿט דעם ייִנגל . ט און עלי האָט געזאָגט צו שמואֵל : גיי לייג זיך ;
zich leig gei Shmueln tsu gezogt hot Eli un yingel dem ruft
self lie down go Shmuel to said has Eli and boy the call

און עס וועט זײַן , אַז מע וועט רופֿן צו דיר , זאָלסטו זאָגן : רעד ,
red zogn zolstu dir tsu rufn vet me az zain vet es un
speak say shall you you(SG) to call will one that be will it and

ה , וואָרעם דײַן קנעכט הערט. איז שמואֵל געגאַנגען און האָט
hot un gegangen Shmuel iz hert knecht dain vorem Hashem
has and having gone Shmuel is hears servants your because Hashem

זיך געלייגט אויף זײַן אָרט. י און ה איז געקומען און האָט
hot un gekumen iz Hashem un ort zain oif geleigt zich
has and having come is Hashem and place his on lain down self

and stood, and called as at other times, Shmuel, Shmuel. Then Shmuel answered, Speak; for Thy eved shomei'a. [11] And Hashem said to Shmuel, Hinei, I am doing a thing in Yisroel, at which both the oznayim of every one that heareth it shall tingle. [12] In that day I will perform against Eli all things which I have spoken concerning his Bais; from beginning even to the end. [13] For I have told him that I will judge his Bais ad olam for the avon *(iniquity)* which he knoweth; because his banim brought klalot *(curses)* upon themselves, and he restrained them not. [14] And therefore I have sworn unto the Bais Eli, that there shall be no kapporah for the avon Bais Eli by zevach nor minchah ad olam.

זיך אַוועקגעשטעלט , און האָט גערופֿן אַזוי ווי די פֿריִערדיקע מאָל׃
mol frierdike di vi azoi gerufn hot un avekgeshtelt zich
time former the like so called has and remained standing self

שמואֵל ! שמואֵל ! האָט שמואֵל געזאָגט׃ רעד , ווארעם דיין קנעכט
knecht dain vorem red gezogt Shmuel hot Shmuel Shmuel
servant your because speak said Shmuel has Shmuel Shmuel

הערט. [א] האָט ה געזאָגט צו שמואֵלן׃ זע , איך טו אַ זאַך
zach a tu ich ze Shmueln tsu gezogt Hashem hot hert
thing a do I behold Shmuel to said Hashem has hears

אין ישְׂרָאֵל, אַז איטלעכער ווָאס הערט עס, וועלן קלינגען זיַנע ביידע
beide zaine klingen veln es hert vos itlecher az Yisroel in
both his ring will it hears who everyone that Yisroel in

אויערן. [ב] אין יענעם טאָג וועל איך מקיים זיַן אויף עלין אַלץ ווָאס
vos alts Alyan oif zain mekayem ich vel tog yenem in oiern
which all that Eli on be fulfill I will day that in ears

איך האָב גערעדט וועגן זיַן הויז , פֿון אָנהייב ביזן סוף.
sof bizn onheib fun hoiz zain vegen geredt hob ich
end until beginning from house his concerning spoken have I

וווארעם איך האָב אים אָנגעזאָגט אַז איך פֿאַרמשפּט זיַן הויז אויף [ג]
oif hoiz zain farmishpet ich az ongezogt im hob ich vorem
for house his judge I that ordered him have I because

אייביק, פֿאַר דער זינד , ווָאס ער האָט געווּסט אַז זיַנע זין ברענגען אַ
a brengen zin zaine az gevust hot er vos zind der far eibik
a bring sons his that known has he which sin the for ever

קללה אויף זיך , און האָט זיי נישט געווערט . [ד] און דערום האָב
hob derum un gevert nisht zei hot un zich oif klole
have therefore and to defend not them he has and self on curse

איך געשוואָרן אויף עליס הויז : אויב די זינד פֿון עליס הויז ווועט
vet hoiz Elis fun zind di oib hoiz Elis oif geshvorn ich
will house Eli's of sin the not house Eli's on sworn an oath I

פֿאַרגעבן ווערן דורך שלאַכטאָפּפֿער אָדער דורך שפּײַזאָפּפֿער אויף
oif shpaizopfer durch oder shlachtopfer durch vern fargebn
for minchah by or slaughter sacrifice by become forgiven

אייביק!
eibik
ever

[15] And Shmuel lay until boker, and opened the dlatot Beis Hashem. And Shmuel feared to show Eli the mareh *(vision)*. [16] Then Eli called Shmuel, and said, Shmuel, beni. And he answered, Hineni. [17] And he said, What is the davar that Hashem hath said unto thee? Now hide it not from me; Elohim do so to thee,

[ט] און שמואֵל איז געלעגן ביז אין דער פֿרי , און ער האָט געעפֿנט
geefent hot er un peire der in biz gelegn iz Shmuel un
opened has he and morning the in until lay is Shmuel and

די טירן פֿון הס הויז . און שמואֵל האָט מורא געהאַט צו
tsu gehat moire hot Shmuel un hoiz Hashems fun tirn di
to had fear has Shmuel and house Hashem's of doors the

דערציילן די זעונג צו עלין . [י] האָט עלי גערופֿן שמואֵל , און האָט
hot un Shmueln gerufn Eli hot Alyan tsu zeung di dertseiln
has and Shmuel called Eli has Eli to vision the tell

געזאָגט: שמואֵל מיַן זון ! האָט ער געזאָגט: דאָ בין איך. [יא] האָט ער
er hot ich bin do gezogt er hot zun main Shmuel gezogt
he has I am here said he has son my Shmuel said

געזאָגט: וואָס איז די זאַך וואָס האָט ער צו דיר גערעדט? זאָלסטו
zolstu geredt dir tsu hot er vos zach di iz vos gezogt
shall you spoken you(SG) to has he which thing the is what said

נישט פֿאַרלייקענען פֿון מיר, איך בעט דיך . זאָל דיר אלקים
Elokim dir zol dich bet ich mir fun farleikenen nisht
G-d you(SG) shall you(SG) entreat I me of deny not

and more also, if thou hide anything from me of all the things that He said unto thee. 18 And Shmuel told him everything, and hid nothing from him. And he said, It is Hashem; let Him do what seemeth Him tov.

טאָן אַזוי און נאָך מער, אויב דו וועסט פֿון מיר פֿאַרלייקענען אַ ווארט
vort a farleikenen mir fun vest du oib mer noch un azoi ton
word a deny me of will you if more yet and so do

פֿון אַלע ווערטער וואָס ה׳ האָט צו דיר גערעדט. יח האָט
hot geredt dir tsu hot Hashem vos verter ale fun
has spoken you(SG) to has Hashem which words all from

שמואֵל אים דערציילט אַלע ווערטער, און נישט פֿאַרלייקנט פֿון אים. און
un im fun farleiknt nisht un verter ale dertseilt im Shmuel
and him from conceals not and words all told him Shmuel

ער האָט געזאָגט: ער איז ה׳ ; וואָס איז גוט אין זיינע אויגן, זאָל ער
er zol oign zaine in gut iz vos Hashem iz er gezogt hot er
he shall eyes his in good is which Hashem is he said has he

טאָן.
ton
do

19 And Shmuel grew, and Hashem was with him, and did let none of his words fall to the ground. 20 And kol Yisroel from Dan even to Be'er-Sheva knew that Shmuel was established to be a navi of Hashem. 21 And Hashem appeared again in Shiloh; for Hashem revealed Himself to Shmuel in Shiloh by the Devar Hashem.

יט און שמואֵל איז געוואָקסן, און ה׳ איז געווען מיט אים,
im mit geven iz Hashem un gevaksn iz Shmuel un
him with having been is Hashem and grew is Shmuel and

און ער האָט פֿון אַלע זיינע ווערטער נישט געלאָזט פֿאַלן צו דער ערד.
erd der tsu faln gelozt nisht verter zaine ale fun hot er un
earth the to fall allowed not words his all of has he and

כ און גאַנץ יִשְׂרָאֵל פֿון דָן און ביז באֵר-שֶׁבַע האָט געווּסט אַז
az gevust hot Beer-Sheva biz un Dan fun Yisroel gants un
that known has Be'er-Sheva unto and Dan from Yisroel all and

שמואֵל איז באַגלויבט געוואָרן פֿאַר אַ נבֿיא פֿון ה׳.
Hashem fun novi a far gevorn bagloibt iz Shmuel
Hashem of prophet a for having become trustworthy is Shmuel

כא און ה׳ האָט זיך ווידער באַווויזן אין שילוֹ ; ווָאָרעם ה׳
Hashem vorem Shiloh in bavizn vider zich hot Hashem un
Hashem because Shiloh in appeared again self has Hashem and

האָט זיך אַנטפּלעקט צו שמואֵלן אין שילוֹ דורך דעם ווארט פֿון
fun vort dem durch Shiloh in Shmueln tsu antplekt zich hot
of word the by Shiloh in Shmuel to reveal self has

ה׳.
Hashem
Hashem

4 And the davar Shmuel came to kol Yisroel. Now Yisroel went out to meet in milchamah the Pelishtim *(Philistines)*, and encamped at Even-Ezer; and the Pelishtim *(Philistines)* encamped at Aphek. 2 And the Pelishtim *(Philistines)* put themselves in array to meet Yisroel [in battle]; and when the milchamah spread, Yisroel was defeated before the Pelishtim; and they slaughtered on the ma'arakhah *(battleground)*

ד און דאָס ווארט פֿון שמואֵלן איז אַרויס צו גאַנץ יִשְׂרָאֵל. און יִשְׂרָאֵל
Yisroel un Yisroel gants tsu arois iz Shmueln fun vort dos un
Yisroel and Yisroel all to out is Shmuel of word the and

איז אַרויסגעגאַנגען אויף מלחמה אַקעגן די פּלשתּים, און זיי
zei un Pelishtim di akegn milchome oif aroisgegangen iz
they and Pelishtim the against war on having come out is

האָבן געלאַגערט בייַ אֶבֶן-עֶזֶר, און די פּלשתּים האָבן געלאַגערט אין
in gelagert hobn Pelishtim di un Even-Ezer bai gelagert hobn
in encamped have Pelishtim the and Even-Ezer by encamped have

אַפֵק. ב און די פּלשתּים האָבן זיך אַרויסגעשטעלט אַקעגן יִשְׂרָאֵל,
Yisroel akegn aroisgeshtelt zich hobn Pelishtim di un Afek
Yisroel against stood self have Pelishtim the and Aphek

און די מלחמה האָט זיך פֿאַרשפּרייט, און יִשְׂרָאֵל איז געשלאָגן
geshlogn iz Yisroel un farshpreit zich hot milchome di un
struck is Yisroel and spread self has war the and

געוואָרן פֿאַר די פּלשתּים ; און זיי האָבן געטייט אין דער
der in geteit hobn zei un Pelishtim di far gevorn
the in caused to die have they and Pelishtim the before having become

in the sadeh about arba'at alafim ish *(four thousand men)*. [3] And when HaAm were come into the machaneh, the Ziknei Yisroel said, Why hath Hashem defeated us today before the Pelishtim *(Philistines)*? Let us bring the Aron Brit Hashem out of Shiloh unto us, that, when it cometh among us, it may save us out of the palm of oyeveinu *(our enemies)*.

שלאַבט אויפֿן פֿעלד אַרום פֿיר טויזנט מאַן. [ג] און אַז דאָס פֿאָלק
folk dos az un man toiznt fir arum feld oifn shlacht
people this when and men thousand four round field on sacrifices

איז צוריקגעקומען אין לאַגער, האָבן די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל געזאָגט: פֿאַר
far gezogt Yisroel fun eltste di hobn lager in tsurikgekumen iz
for said Yisroel of elders the have camp in came back to is

וואָס האָט אונדז היינט ה געשלאָגן פֿאַר די פּלשתּים ? לאָמיר
lomir Pelishtim di far geshlogn Hashem haint undz hot vos
let us Pelishtim the before struck Hashem today us has which

אַריבערנעמען צו אונדז פֿון שילוֹ דעם אָרון פֿון ג-טס ברית , כּדי
kedei bris G-ts fun oren dem Shiloh fun undz tsu aribernemen
so that covenant G-d's of aron the Shiloh from us to take over

ער זאָל קומען צווישן אונדז, און אונדז העלפֿן פֿון דער האַנט פֿון
fun hant der fun helfn undz un undz tsvishn kumen zol er
of hand the from save us and us among come shall it

אונדזערע פֿיַינט .
faint undzere
enemies our

[4] So HaAm sent to Shiloh, that they might bring from there the Aron Brit Hashem Tzva'os, Who dwelleth between the keruvim; and the two Bnei Eli, Chophni and Pinchas, were there with the Aron Brit HaElohim. [5] And when the Aron Brit Hashem came into the machaneh, kol Yisroel shouted with a teru'ah gedolah, so that ha'aretz shook. [6] And when the Pelishtim *(Philistines)* heard the kol hateruah, they said, What meaneth kol hateruah hagedolah hazot in the machaneh HaIvrit? And they understood that the Aron Hashem was come into the machaneh. [7] And the Pelishtim *(Philistines)* were afraid, for they said, elohim is come into the machaneh. And they said, Oy lanu! For there hath not been such a thing as this

[ד] האָט דאָס פֿאָלק געשיקט קיין שילוֹ , און זיי האָבן אַריבערגעטראָגן
aribergetrogn hobn zei un Shiloh kein geshikt folk dos hot
carried across have they and Shiloh to sent people this has

פֿון דאָרטן דעם אָרון פֿון דעם ברית פֿון ה צבָאוֹת וואָס
vos Tseva'ot Hashem fun bris dem fun oren dem dortn fun
which of hosts Hashem of covenant the of aron the there from

זיצט איבער די כּרובֿים ; און דאָרטן זיַינען געווען עליס צוויי
tsvei Elis geven zainen dortn un kruvim di iber zitst
two Eli's having been are there and Keruvim the over sit

זין בּיַי דעם אָרון פֿון ג-טס ברית , חפֿני און פּינְחס . [ה] און עס
es un Pinchas un Chofni bris G-ts fun oren dem bai zin
it and Pinchas and Chophni covenant G-d's of aron the by sons

איז געווען , ווי דער אָרון פֿון הס ברית איז אָנגעקומען
ongekumen iz bris Hashems fun oren der vi geven iz
arrived is covenant Hashem's of aron the as having been is

אין לאַגער, אַזוי האָבן גאַנץ יִשְׂרָאֵל געשאָלט אַ גרויסע שאַלונג ,
shalung groise a geshalt Yisroel gants hobn azoi lager in
trumpet sound great a shouted Yisroel all have so camp in

אַז די ערד איז פֿאַרהילכט געוואָרן . [ו] און די פּלשתּים האָבן
hobn Pelishtim di un gevorn farhilcht iz erd di az
have Pelishtim the and having become resounded is earth the so that

געהערט דעם קול פֿון דער שאַלונג , און זיי האָבן געזאָגט:
gezogt hobn zei un shalung der fun kol dem gehert
said have they and trumpet sound the of sound the heard

וואָס איז דער קול פֿון דער דאָזיקער גרויסער שאַלונג אין לאַגער
lager in shalung groiser doziker der fun kol der iz vos
camp in trumpet sound greater this one the of sound the is what

פֿון די עבְֿרים ? און זיי זיַינען געוואָרן אַז דער
der az gevorn gevor zainen zei un Ivrim di fun
the that having become learn are they and Hebrews the of

אָרון פֿון ה איז אָנגעקומען אין לאַגער. [ז] און די פּלשתּים האָבן
hobn Pelishtim di un lager in ongekumen iz Hashem fun oren
have Pelishtim the and camp in arrived is Hashem of aron

מורא געקראָגן, וואָרעם זיי האָבן געזאָגט: אלקים איז אין געקומען
moire gekrogn vorem zei hobn gezogt Elokim iz in gekumen
in having come is G-d said have they because seized fear

לאַגער. און זיי האָבן געזאָגט: ווייַ אונדז! ווער אַזוי-וואָס איז נישט
nisht iz azoi-vos vorem undz vei gezogt hobn zei un lager
not is like this because us woe said have they and camp

געשען נעבטן-אייערנעבטן. ח ווייַ אונדז! ווער וועט אונדז מציל זיַין פֿון
fun zain matsl undz vet ver undz vei nechtn-eyernechtn geshen
from be rescue us will who us woe in the past happen

דער האַנט פֿון די דאָזיקע מאַכטיקע ג-טער? דאָס זיַינען דאָך די
di doch zainen dos g-ter machtike dozike di fun hant der
the indeed are these g-ds mighty this the of hand the

ג-טער וואָס האָבן געשלאָגן די מִצרַיִם מיט אַלערליי שלעק אין
in shlek alerlei mit Mitsrayim di geshlogn hobn vos g-ter
in calamity all kinds of with Egyptians the struck have which g-ds

מדבר. ט שטאַרקט אייַך, און זיַי מענער, איר פּלִשתִּים, כּדי איר
ir kedei Pelishtim ir mener zait un aich shtarkt midber
you so that Pelishtim you men be and you strengthen wilderness

זאָלט נישט דינען די עִבְרִים, אַזוי ווי זיי האָבן אייַך געדינט; דערום
derum gedint aich hobn zei vi azoi Ivrim di dinen nisht zolt
therefore served you have they as so Hebrews the serve not shall

זיַי מענער, און איר זאָלט מלחמה האַלטן.
haltn milchome zolt ir un mener zait
wage war shall you and men be

י און די פּלִשתִּים האָבן מלחמה געהאַלטן, און יִשְׂרָאֵל איז געשלאָגן
geshlogn iz Yisroel un gehaltn milchome hobn Pelishtim di un
struck is Yisroel and waged war have Pelishtim the and

געוואָרן, און זיי זיַינען אַנטלאָפֿן איטלעכער צו זיַינע געצעלטן.
getseltn zaine tsu itlecher antlofn zainen zei un gevorn
tents his to each fled are they and having become

און עס איז געווען זייער אַ גרויסער שלאַק, און עס זיַינען געפֿאַלן
gefaln zainen es un shlak groiser a zeyer geven iz es un
fell are it and calamity greater a very having been is it and

פֿון יִשְׂרָאֵל דרייַסיק טויזנט פֿוסגייער. יא און דער אָרון פֿון אלקים
Elokim fun oren der un fusgeyer toiznt draisik Yisroel fun
G-d of aron the and foot soldiers thousand thirty Yisroel of

איז צוגענומען געוואָרן, און עלִיס צוויי זין זיַינען געטייט
geteit zainen zin tsvei Elis un gevorn tsugenumen iz
caused to die are sons two Eli's and having become taken is

געוואָרן, חפֿני און פּינְחס.
Pinchas un Chofni gevorn
Pinchas and Chophni having become

יב און אַ מאַן פֿון בנימין איז אַנטלאָפֿן פֿון שלאַכטפֿעלד, און ער
er un shlachtfeld fun antlofn iz Binyamin fun man a un
he and battlefield from fled is Binyamin of man a and

איז אָנגעקומען קיין שילוֹ אין דעם אייגענעם טאָג, מיט זיַינע קליידער
kleider zaine mit tog eigenem dem in Shiloh kein ongekumen iz
garments his with day same the in Shiloh at arrived is

צעריסן, און ערד אויף זיַין קאָפּ. יג און ווי ער איז געקומען, ערשט
tserisn un erd oif zain kop. veg un vi er iz gekumen ersht
torn and dirt on his head. watching and as he is having come behold

על זיצט אויף אַ שטול בייַם ווועג, אויסקוקנדיק; ווָאַרעם זיַין האַרץ
harts zain vorem oiskukndik veg baim shtul a oif zitst Eli
heart his because watching road by the chair a on sit Eli

האָט געציטערט ווועגן דעם אָרון פֿון האלקים. און דער מאַן איז
hot getsitert vegen dem oron fun HaElokim. un der man iz
has trembled concerning the of aron the G-d and man is

heretofore. [8] Oy lanu! Who shall save us out of the yad of these elohim ha'adirim *(mighty g-ds)*? These are the g-ds that struck the Mitzrayim with kol makkah *(all the plagues)* in the midbar. [9] Be strong and conduct yourselves like anashim, O ye Pelishtim *(Philistines)*, that ye be not avadim unto the Ivrim *(Hebrews)*, as they have been subject to you; conduct yourselves like anashim, and fight.

[10] And the Pelishtim fought, and Yisroel was defeated, and they fled every ish into his ohel; and there was makkah gedolah me'od *(a very great slaughter)*; for there fell of Yisroel shloshim elef foot soldiers. [11] And the Aron Elohim was captured; and the two Bnei Eli, Chophni and Pinchas, died.

[12] And there ran an ish of Binyamin out of the ma'arakhah *(battleground)*, and came to Shiloh the same day with his clothes torn, and with adamah upon his rosh. [13] And when he arrived, hinei, Eli sat upon a kisse by the side of the derech, watching; for his lev anxiously trembled for the Aron HaElohim. And

when the ish came into the Ir [of Shiloh], and told it, kol HaIr cried out. 14 And when Eli heard the sound of the outcry, he said, What meaneth the noise of this tumult? And the ish came in hastily, and told Eli. 15 Now Eli was ninety and eight years old; and his eyes were kamah *(set, stiff, fixed motionless)*, that he could not see. 16 And the ish said unto Eli, I am he that came out of the ma'arakhah *(battle-ground)*, and I fled today from the ma'arakhah. And he said, What happened there, beni? 17 And the mevaser *(herald, bringer of news, bearer of tidings, evangelist)* answered and said, Yisroel is fled before the Pelishtim, and there hath been also a magefah gedolah among HaAm, and thy two banim also, Chophni and Pinchas, are dead, and the Aron HaElohim is captured.

18 And it came to pass, when he made mention of the Aron HaElohim, that he fell from off the kisse backward by the side of the sha'ar, and his neck was broken, and he died; for the ish was zaken *(old)* and kaved *(heavy)*. And he had judged Yisroel arba'im shanah.

געקומען אָנזאָגן אין שטאָט, און די גאַנצע שטאָט אויפֿגעשריען.
oifgeshrien hot shtot gantse di un shtot in onzogen gekumen
cried out has city whole the and city in told having come

יד און עלי האָט געהערט דעם קול פֿון דעם געשריי, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un geshrei dem fun kol dem gehert hot Eli un
said has and cry the of voice the heard has Eli and

וואָס איז דער קול פֿון דעם דאָזיקן ליאַרעם? האָט דער מאַן געאיַלט און
un geailt man der hot liarem dozikn dem fun kol der iz vos
and hurried man the has uproar this the of sound the is what

איז צוגעקומען, און האָט עלין דערציילט. טו און עלי איז געווען
geven iz Eli un dertseilt Alyan hot un tsugekumen iz
having been is Eli and told Eli has and approached is

אַכט און נײַנציק יאָר אַלט, און זײַנע אויגן זײַנען שטאַר, געווען
shtar geven zainen oign zaine un alt yor naintsik un acht
fixed having been are eyes his and old years ninety and eight

און ער האָט נישט געקענט זען. טז האָט דער מאַן געזאָגט צו עלין: איך בין
bin ich Alyan tsu gezogt man der hot zen gekent nisht hot er un
am I Eli to said man the has see able not has he and

דער וואָס איז געקומען פֿון שלאַכטפֿעלד, און בין הײַנט אַנטלאָפֿן
antlofn haint bin un shlachtfeld fun gekumen iz vos der
fled today am and battlefield from having come is that the one

פֿון שלאַכטפֿעלד. האָט ער געזאָגט: ווי איז די זאַך, געווען,
main geven zach di iz vi gezogt er hot shlachtfeld fun
my having been thing the is how said he has battlefield from

מײַן זון? יז האָט דער מבשר געענטפֿערט און האָט געזאָגט:
gezogt hot un geentfert mevaser der hot zun
said has and answered publisher of good news the has son

ישׂראֵל איז אַנטלאָפֿן פֿאַר די פּלשתּים, און עס איז אויך געווען
Yisroel iz antlofn far di Pelishtim un es iz oich geven
Yisroel is fled before the Pelishtim and it is also having been

אַ גרויסער שלאַק צווישן פֿאָלק, און אויך דײַנע בײדע זין זײַנען
a groiser shlak tsvishn folk un oich daine beide zin zainen
a greater calamity among people and your also two sons are

געטייט געווארן, חפֿני און פּינחס, און דער ארון פֿון
geteit gevorn Chofni un Pinchas un der aron fun
caused to die having become Chophni and Pinchas and the of aron

האלקים איז אַוועקגענומען געווארן.
HaElokim iz avekgenumen gevorn
G-d is taken away having become

יח און עס איז געווען, ווי ער האָט דערמאָנט דעם ארון פֿון
un es iz geven vi er hot dermont dem aron fun
and it is having been as he has mention the aron of

האלקים, אַזוי איז ער אַראָפּגעפֿאַלן פֿון שטול הינטערווייַלעך בײַם זײַט
HaElokim azoi iz er aropgefaln fun shtul hinterveilech baim zait
G-d so he is fallen down from chair backwards at side

פֿון טויער, און זײַן genik האָט זיך צעבראָכן, און ער איז געשטאָרבן;
fun toier un zain genik hot zich tsebrochn un er iz geshtorbn
of gate his and neck has self broken and he is died

וואָרעם דער מאַן איז געווען אַלט און שווערלײַביק. און ער האָט
vorem man der iz geven alt un shverlaibik un er hot
because man the is having been old and corpulent and he has

געמשפּט ישׂראֵל פֿערציק יאָר.
gemishpet Yisroel fertsik yor
judged Yisroel forty years

[19] And his kallah *(daughter-in-law)*, eshet Pinchas, was with child, near to be delivered; and when she heard the tidings that the Aron HaElohim was captured, and that her kham *(woman's father-in-law)* and her ish were dead, she fell upon her knees in labor and gave birth; for her labor pains came upon her. [20] And about the time of her mot *(death)* the attending women said unto her, Fear not; for thou hast born ben. But she answered not, neither did her lev pay attention. [21] And she named the na'ar Ikhavod *(Inglorious)*, saying, The kavod is departed from Yisroel; because the Aron HaElohim is captured, and because of her kham *(woman's father-in-law)* and her ish. [22] And she said, The kavod is departed from Yisroel; for the Aron HaElohim is captured.

5 And the Pelishtim *(Philistines)* captured the Aron HaElohim, and brought it from Even-Ezer unto Ashdod. [2] When the Pelishtim *(Philistines)* took the Aron HaElohim, they brought it into the Bais Dagon, and set it beside Dagon. [3] And

יט און זײַן שנור , פּינְחסעס ווײַב, איז געווען טראָגעדיק
trogedik geven iz vaib Pinchases shnur zain un
pregnant having been is wife Pinchas's daughter-in-law his and

צום געווינען , און ווי זי האָט געהערט די הערונג, אַז דער אָרון
oren der az herung di gehert hot zi vi un gevinen tsum
aron the that report the heard has she as and give birth to

פֿון האלקים איז אַוועקגענומען געוואָרן , און איר שוויער
shver ir un gevorn avekgenumen iz HaElokim fun
father-in-law her and having become taken away is G-d of

און איר מאַן זײַנען טויט, אַזוי האָט זי זיך אַראָפּגעלאָזט און
un aropgelozt zich zi hot azoi toit zainen man ir un
and lowered self she has so dead are husband her and

האָט געבאָרן , ווײַל אירע ווייען זײַנען געקומען אויף איר.
ir oif gekumen zainen veyen ire vorem geborn hot
her on having come are pangs its because given birth to has

כ און בעת איר שטאַרבן, האָבן די ווײַבער ווָאס זײַנען געשטאַנען
geshtanen zainen vos vaiber di hobn shtarbn ir beeis un
stood are which women the have dying she while and

לעבן איר, צו איר געזאָגט: זאָלסט נישט מורא האָבן, ווײַל
vorem hobn moire nisht zolst gezogt ir tsu ir lebn
because have fear not you(SG) must said her to her near

אַ זון האָסטו געבאָרן . אָבער זי האָט נישט געענטפֿערט, און
un geentfert nisht hot zi ober geborn hostu zun a
and answered not has she but given birth to have you son a

נישט צוגעטאָן איר האַרץ. כא און זי האָט גערופֿן דעם יינגל אי-כּבֹוד ,
I-Chavod yingel dem gerufn hot zi un harts ir tsugeton nisht
Ikhavod boy the called has she and heart her attached not

אַזוי צו זאָגן: אָפּגעטאָן האָט זיך דער כּבֹוד פֿון יִשְׂרָאֵל; ווען
vegen Yisroel fun koved der zich hot opgeton zogn tsu azoi
account of Yisroel of glory the self has removed say to so

דער אַוועקנעמונג פֿון דעם אָרון האלקים , און ווען איר
ir vegen un HaElokim fun oren dem fun aveknemung der
her account of and G-d of aron the of taken away the

שוויער און איר מאַן . כב און זי האָט געזאָגט: אָפּגעטאָן האָט
hot opgeton gezogt hot zi un man ir un shver
has removed said has she and husband her and father-in-law

זיך דער כּבֹוד פֿון יִשְׂרָאֵל, ווײַל אָרון דער פֿון האלקים איז
iz HaElokim fun oren der vorem Yisroel fun koved der zich
is G-d of aron the because Yisroel of glory the self

אַוועקגענומען געוואָרן .
gevorn avekgenumen
having become taken away

ה און די פּלשתּים האָבן גענומען דעם אָרון פֿון האלקים ,
HaElokim fun oren dem genumen hobn Pelishtim di un
G-d of aron the taken have Pelishtim the and

און האָבן אים געבראַכט פֿון אֶבֶן-עֶזֶר קיין אַשדּוֹד . ב און די
di un Ashdod kein Even-Ezer fun gebracht im hobn un
the and Ashdod to Even-Ezer from brought it have and

פּלשתּים האָבן גענומען דעם אָרון פֿון האלקים , און האָבן אים
im hobn un HaElokim fun oren dem genumen hobn Pelishtim
it have and G-d of aron the taken have Pelishtim

געבראַכט אין הויז פֿון דָּגוֹן , און אים אַוועקגעשטעלט לעבן
gebracht in hoiz fun Dagon un im avekgeshtelt lebn
brought into house of Dagon and it placed beside

. דָּגוֹן
Dagon
Dagon

when they of Ashdod arose early the next day, hinei, Dagon was fallen upon his face on the ground before the Aron Hashem. And they took Dagon, and returned him to his makom. [4] And when they arose baboker on the next day, hinei, Dagon was fallen upon his face on the ground before the Aron Hashem; and the rosh Dagon and both the kapot *(palms)* of his hands were cut off upon the miftan *(threshold)*; only the trunk of Dagon was left to him. [5] Therefore neither the kohanim of Dagon, nor any that enter Bais Dagon, tread on the miftan *(threshold)* of Dagon in Ashdod to this day.

[6] But the Yad Hashem was heavy upon the Ashdodim, and He brought desolation, and struck them with techorim *(tumors)*, even Ashdod and the vicinity thereof. [7] And when the anshei Ashdod saw that it was so, they said, The Aron Elohei Yisroel shall not abide with us; for His Yad is hard upon us, and upon Dagon eloheinu.

[8] They sent therefore and gathered all rulers of the Pelishtim *(Philistines)* unto them, and said, What shall we do with the Aron

ג און די אַשדוֹדער האָבן זיך געפֿעדערט אויף מאָרגן , ערשט דָגוֹן
Dagon ersht morgn oif gefedert zich hobn Ashdoder di un
Dagon behold next day on rose early self have Ashdodi the and

ליגט אַנידערגעפֿאַלן אויף זײַן פּנים צו דער ערד פֿאַר דעם אָרון
oren dem far erd der tsu ponem zain oif anidergefaln ligt
aron the before ground the to face his upon sprawled lies

פֿון ה ; האָבן זיי געגנומען דָגוֹן און האָבן אים אומגעקערט
umgekert im hobn un Dagon genumen zei hobn Hashem fun
returned him have and Dagon taken they have Hashem of

אויף זײַן אָרט . ד און זיי האָבן זיך געפֿעדערט אויף מאָרגן אין דער
der in morgn oif gefedert zich hobn zei un ort zain oif
the in next day on rose early self have they and place his in

פֿרי , ערשט דָגוֹן ליגט אַנידערגעפֿאַלן אויף זײַן פּנים צו דער
der tsu ponem zain oif anidergefaln ligt Dagon ersht peire
the to face his on sprawled lies Dagon behold morning

ערד פֿאַר דעם אָרון פֿון ה , און דער קאָפּ פֿון דָגוֹן און זײַן
zain un Dagon fun kop der un Hashem fun oren dem far erd
his and Dagon of head the and Hashem of aron the before ground

ביידע האַנטפֿלעכן ליגן אָפּגעהאַקט אויפֿן שוועל ; נאָר דער פֿיש־טייל
fish־teil der nor shvel oifn opgehakt lign hantflechn beide
fish portion the but threshold upon chopped off lie palms two

לייַב פֿון דָגוֹן איז אים געבליבן . ה דערום טרעטן נישט די
di nisht tretn derum geblibn im iz Dagon fun laib
the not tread therefore remaining to him is Dagon of body

פּריסטער פֿון דָגוֹן , און אַלע וואָס קומען אין הויז פֿון דָגוֹן , אויף
oif Dagon fun hoiz in kumen vos ale un Dagon fun prister
on Dagon of house in come which all and Dagon of priests

דעם שוועל פֿון דָגוֹן אין אַשדוֹד ביז אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz Ashdod in Dagon fun shvel dem
day this very on unto Ashdod in Dagon of threshold the

ו און די האַנט פֿון ה איז געווען שווער אויף די אַשדוֹדער
Ashdoder di oif shver geven iz Hashem fun hant di un
Ashdodi the upon heavy having been is Hashem of hand the and

און ער האָט זיי פֿאַרווויסט , און האָט זיי געפּלאָגט מיט בלאָטערן –
blotern mit geplogt zei hot un farvist zei hot er un
blisters with afflicted them has and laid waste them has he and

אַשדוֹד מיט אירע געמאַרקן. ז און ווי די אַשדוֹדער האָבן געזען אַז
az gezen hobn Ashdoder di vi un gemarkn ire mit Ashdod
that seen have Ashdodi the when and borders its with Ashdod

עס האַלט אַזוי , האָבן זיי געזאָגט: דער אָרון פֿון דעם אלוקי ישְׂרָאֵל
Yisroel Elokei dem fun oren der gezogt zei hobn azoi halt es
Yisroel the G-d of the of aron the said they have so hold it

טאָר נישט בלייַבן ביַי אונדז, ווארעם זײַן האַנט איז האַרט אויף אונדז
undz oif hart iz hant zain vorem undz bai blaibn nisht tor
us upon hard is hand his because us with remain not must

און אויף דָגוֹן אלוקינו .
Elokeinu Dagon oif un
our G-d Dagon upon and

ח און זיי האָבן געשיקט און האָבן איַינגעזאַמלט צו זיך אַלע פֿירשטן
firshtn ale zich tsu aingezamlt hobn un geshikt hobn zei un
chieftains all self to gathered have and sent have they and

פֿון די פּלשתּים , און זיי האָבן געזאָגט: וואָס זאָלן מיר טאָן מיט
mit ton mir zoln vos gezogt hobn zei un Pelishtim di fun
with do we shall what said have they and Pelishtim the of

Elohei Yisroel? And they answered, Let the Aron Elohei Yisroel be brought about unto Gat. And they brought the Aron Elohei Yisroel about to there.

[9] And it was so, that, after they had brought it about, the Yad Hashem was against the Ir with a mehumah gedolah me'od *(a very great tumult, commotion)*; and He struck the anshei HaIr, both katon and gadol, so that techorim *(tumors)* broke out on them. [10] Therefore they sent the Aron HaElohim to Ekron. And it came to pass, as the Aron HaElohim came to Ekron, that the Ekronim cried out, saying, They have brought about the Aron Elohei Yisroel to us, to slay us and our people. [11] So they sent and gathered together all the rulers of the Pelishtim *(Philistines)*, and said, Send away the Aron Elohei Yisroel, and let it return to its own makom, that it slay us not, and our people; for there was a mehumah *(tumult, public panic)* of mavet *(death)* throughout kol HaIr; the Yad HaElohim was very heavy there. [12] And the anashim that died not were struck with the

דעם אָרון פֿון דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל? האָבן יענע געזאָגט קיין גַּת
Gat kein gezogt yene hobn Yisroel Elokei dem fun oren dem
Gat to said those have Yisroel the G-d of the of aron the

זאָל אַריבערגיין דער אָרון פֿון דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל. און זיי האָבן
hobn zei un Yisroel Elokei dem fun oren der aribergein zol
have they and Yisroel the G-d of the of aron the go over shall

אַריבערגעטראָגן דעם אָרון פֿון דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל.
Yisroel Elokei dem fun oren dem aribergetrogn
Yisroel the G-d of the of aron the carried over

ט און עס איז געווען , נאָך דעם ווי זיי האָבן אים
im hobn zei vi dem noch geven iz es un
it have they when the one after having been is it and

אַריבערגעטראָגן, איז די האַנט פֿון ה געווען אין דער שטאָט
shtot der in geven Hashem fun hant di iz aribergetrogn
city the in having been Hashem of hand the is carried over

מיט זייער אַ גרויסער מהומה , און ער האָט געפּלאָגט די מענטשן פֿון
fun mentshn di geplogt hot er un mehume groiser a zeyer mit
of men the afflicted has he and confusion greater a very with

דער שטאָט פֿון קליין ביז גרויס, און עס האָבן אויסגעבראָכן ביי זיי
zei bai oisgebrachn hobn es un grois biz klein fun shtot der
them on broken out have it and great unto small from city the

בלאָטערן. י האָבן זיי אַוועקגעשיקט דעם אָרון פֿון האלקים קיין עֶקרון.
Ekron kein HaElokim fun oren dem avekgeshikt zei hobn blotern
Ekron to G-d of aron the sent off they have blisters

און עס איז געווען , ווי דער אָרון פֿון האלקים איז אָנגעקומען
ongekumen iz HaElokim fun oren der vi geven iz es un
arrived is G-d of aron the as having been is it and

קיין עֶקרון, האָבן די עֶקרונער געשריען, אַזוי צו זאָגן: מע האָט
hot me zogn tsu azoi geshrien Ekroner di hobn Ekron kein
has one say to so cried Ekroni the have Ekron at

אַריבערגעבראַכט צו מיר דעם אָרון פֿון דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל, צו
tsu Yisroel Elokei dem fun oren dem mir tsu aribergebracht
to Yisroel the G-d of the of aron the us to brought across

טייטן מיך און מײַן פֿאָלק. יא און זיי האָבן געשיקט און האָבן
hobn un geshikt hobn zei un folk main un mich teitn
have and sent have they and people my and me to slay

איינגעזאַמלט אַלע פֿירשטן פֿון די פּלשתּים , און זיי האָבן
hobn zei un Pelishtim di fun firshtn ale aingezamlt
have they and Pelishtim the of chieftains all gathered together

געזאָגט: שיקט אַוועק דעם אָרון פֿון דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל, און זאָל ער
er zol un Yisroel Elokei dem fun oren dem avek shikt gezogt
it let and Yisroel the G-d of the of aron the away send said

זיך אומקערן צו זײַן אָרט, כּדי ער זאָל נישט טייטן מיך און
un mich teitn nisht zol er kedei ort zain tsu umkeren zich
and me slay not shall it so that place its to to return self

מײַן פֿאָלק . ווָאָרעם אַ טויט-מהומה איז געווען אין דער גאַנצן
gantsn der in geven iz toit-mehume a vorem folk main
entire the in having been is deadly confusion a for people my

שטאָט; די האַנט פֿון ה איז דאָרטן געווען זייער שווער.
shver zeyer geven dortn iz Hashem fun hant di shtot
heavy very having been there is Hashem of hand the city

יב און די מענטשן ווואָס זיינען נישט געשטאָרבן, זיינען געפּלאָגט
geplogt zainen geshtorbn nisht zainen vos mentshn di un
afflicted are died not are which men the and

געווָארן מיט בלָאטערן, און דאָס געשרייַ פֿון דער שטאָט איז
iz shtot der fun geshrei dos un blotern mit gevorn
is city the of cry this and blisters with having become

אַרויף ביזן הימל .
himel bizn aroif
heaven unto went up

ו און דער אָרון פֿון ה איז אָפּגעווען אין פֿעלד פֿון די
di fun feld in opgeven iz Hashem fun oren der un
the of field in stay for a time is Hashem of aron the and

ב פֿלִשתִּים זיבן חדשים . האָבן די פֿלִשתִּים גערופֿן די פּריסטער
prister di gerufn Pelishtim di hobn chodeshim zibn Pelishtim
priests the called Pelishtim the have months seven Pelishtim

און די וואָרזאָגער , אַזוי צו זאָגן : וואָס זאָלן מיר טאָן מיט דעם אָרון
oren dem mit ton mir zoln vos zogn tsu azoi vorzoger di un
aron the with do we shall what say to so soothsayers the and

פֿון ה ? מאַכט אונדז וויסן מיט וואָס מיר זאָלן אים אָפּשיקן צו
tsu opshikn im zoln mir vos mit visen undz macht Hashem fun
to send it shall we what with know us make Hashem of

ג זיין אָרט . האָבן זיי געזאָגט: אַז איר שיקט אָפּ דעם אָרון פֿון דעם
dem fun oren dem op shikt ir az gezogt zei hobn ort zain
the of aron the away send you if said they have place its

; אלוקי יִשׂרָאֵל, זאָלט איר אים נישט אָפּשיקן מיט ליידיקן
leidikn mit opshikn nisht im ir zolt Yisroel Elokei
empty-handed with send not it you shall Yisroel the G-d of

; נייַערט אָפּצאָלן זאָלט איר אים אָפּצאָלן אַ שולדאָפּפֿער
shuldopfer a optsolen im ir zolt optsolen naiert
guilt offering a make restitution him you shall make restitution but

דענצמאָל וועט איר געהיילט ווערן , און אייַך וועט באַוווסט ווערן פֿאַר
far vern bavust vet aich un vern geheilt ir vet dentsmol
for become known will you and become healed you will then

ד וואָס זיין האַנט האָט זיך נישט אָפּגעטאָן פֿון אייַך. האָבן זיי געזאָגט:
gezogt zei hobn aich fun opgeton nisht zich hot hant zain vos
said they have you from removed not self has hand his what

? וואָס זאָל זיין דאָס שולדאָפּפֿער וואָס מיר זאָלן אים אָפּצאָלן
optsolen im zoln mir vos shuldopfer dos zain zol vos
make restitution him shall we which guilt offering this be shall what

האָבן זיי געזאָגט: לויט דער צאָל פֿון די פֿירשטן פֿון
fun firshtn di fun tsol der loit gezogt zei hobn
of chieftains the of number the according to said they have

די פֿלִשתִּים , פֿינף גילדערנע בלָאטערן און פֿינף גילדערנע מײַז ; וואָרעם
vorem maiz gilderne finf un blotern gilderne finf Pelishtim di
because mice golden five and blisters golden five Pelishtim the

איין מגפֿה איז געווען אויף אַלעמען און אויף אייַערע פֿירשטן .
firshtn aiere oif un alemen oif geven iz mageyfe ein
chieftains your on and all on having been is plague one

ה דערום זאָלט איר מאַכן די געשטאַלטן פֿון אייַערע בלָאטערן, און די
di un blotern aiere fun geshtaltn di machn ir zolt derum
the and blisters your of images the make you shall therefore

געשטאַלטן פֿון אייַערע מײַז , וואָס פֿאַרדאַרבן אייַער לאַנד, און איר זאָלט
zolt ir un land aier fardorben vos maiz aiere fun geshtaltn
shall you and land your ravage which mice your of images

געבן כּבֿוד צום אלוקי יִשׂרָאֵל; אפֿשר וועט ער פֿאַרגרינגערן זיין
zain fargringern er vet efsher Yisroel Elokei tsum koved gebn
his lighten he will perhaps Yisroel the G-d of to honor give

techorim *(tumors)*; and the outcry of the Ir went up to Shomayim.

6 And the Aron Hashem was in the territory of the Pelishtim *(Philistines)* shivah chodashim. [2] And the Pelishtim *(Philistines)* called for the kohanim and the kosemim *(sorcerers)*, saying, What shall we do with the Aron Hashem? Tell us wherewith we shall send it to its makom *(place)*. [3] And they said, If ye send away the Aron Elohei Yisroel, send it not away empty; but ye shall surely return to Him an asham *(trespass offering)*; then ye shall be healed, and it shall be known to you why His Yad is not removed from you. [4] Then they said, What shall be the asham *(trespass offering)* which we shall return to Him? They answered, Five techorim of zahav, and five akhbarim *(rats)* of zahav, according to the number of rulers of the Pelishtim: for one magefah *(plague)* was on you all, and on your rulers. [5] So ye shall make tzalmei techorim *(likenesses of tumors)* of yours, and tzalmei akhbarim *(likenesses of rats)* of yours, of that which mar the land; and ye shall give kavod unto Elohei Yisroel; perhaps He will lighten His Yad from off you, and from

off eloheichem *(your g-ds)*, and from off your land. [6] Now then why do ye harden levavchem, as the Mitzrayim and Pharaoh hardened their hearts? When He had wrought wonderfully among them, did they not send them away, so that they departed? [7] Now therefore make an agalah chadashah *(new cart, wagon)*, and take two milch cows, on which there hath come no ol *(yoke)*, and hitch the cows to the agalah, and take their calves home, away from them; [8] And take the Aron Hashem, and lay it upon the agalah; and put the kelei hazahav, which ye send back to Him for an asham *(trespass offering)*, in a box by the side thereof; and send it away, that it may go. [9] And see: if it goeth up by the derech of its own territory toward Beit-Shemesh, then He hath done us this ra'ah hagedolah *(great disaster)*; but if not, then we shall know that it is not His Yad that struck us; the evil came upon us mikreh *(by chance, by accident)*.

[10] And the anashim did so; and took two milch cows, and hitched them to the agalah, and penned up their calves babayit; [11] And they laid the Aron Hashem upon the

הָאַנט פֹּון אײַך, און פֹּון אײַערע ג-טער, און פֹּון אײַער לאַנד. [ו] און
un land aier fun un g-ter aiere fun un aich fun hant
and land your from and g-ds your from and you from hand

נאָך וואָס זאָלט איר האַרט מאַכן אײַער האַרץ, אַזוי ווי די מִצרַיִם
Mitsrayim di vi azoi harts aier machn hart ir zolt vos noch
Egyptians the as so heart your make hard you shall which else

און פַּרעה האָבן געמאַכט זייער האַרץ? פֿאַר וואָר , אַז ער האָט
hot er az vor far harts zeyer gemacht hobn Pharaoh un
had he when surely for hearts their made have Pharaoh and

זיך אָנגעטאָן אָן זיי , האָבן זיי זיי אַוועקגעלאָזן, און זיי זיַנען
zainen zei un avekgelozn zei zei hobn zei on ongeton zich
are they and let go them they have them on done to self

אַוועקגעגאַנגען. [ז] און אַצונד , נעמט און מאַכט אַ ניַיעס וואָגן , און צוויי
tsvei un vogn naiem a macht un nemt atsund un avekgegangen
two and wagon new a makes and take now and went way

געקעלבטע קי , וואָס אויף זיי איז נישט אַרויף אַ יאָך ; און זאָלט איר
zolt ir un yoch a aroif nisht iz zei oif vos ki gekelbte
shall you and yoke a up not is them on which cows calved

איַנשפּאַנען די קי אין דעם וואָגן , און אומקערן זייערע קעלבער פֹּון
fun kelber zeyere umkeren un vogn dem in ki di ainshpanen
from calves their to return and wagon the in cows the harness

הינטער זיי אַהיים. [ח] און איר זאָלט נעמען דעם אָרון פֹּון ה , און
un Hashem fun oren dem nemen zolt ir un aheim zei hinter
and Hashem of aron the take shall you and home them behind

אים אַרויפֿלייגן אויפֿן וואָגן , און די גילדערנע זאַכן וואָס איר צאָלט
tsolt ir vos zachn gilderne di un vogn oifn aroifleigen im
number you which things golden the and wagon upon place it

אים אָפּ פֿאַר אַ שולדאָפּפֿער , זאָלט איר אַרײַנטאָן אין אַ קאַסטן אים ביַין
bain im kastn a in arainton ir zolt shuldopfer a far op im
by it chest a in put you shall guilt offering a for away it

זיַיט; און איר זאָלט אים אַוועקלאָזן ער זאָל גיין . [ט] וועט איר זען, אויב
oib zen ir vet gein zol er aveklozn im zolt ir un zait
if see you will go shall it let go it shall you and side

מיט דעם וועג פֿון זיַין גענאַרט וועט ער אַרויפֿגיין, קיין בֵּית-שֶׁמֶשׁ ,
Beis-Shemesh kein aroifgein er vet gemark zain fun veg dem mit
Beit-Shemesh to go up it will border its of road the with

האָט ער אונדז געטאָן דאָס דאָזיקע גרויסע בייז, און אויב נישט, וועלן
veln nisht oib un beiz groise dozike dos geton undz er hot
will not if and evil great this the done us he has

מיר וויסן אַז נישט זיַין האַנט האָט אונדז געטראָפֿן; דאָס איז אונדז אַ
a undz iz dos getrofn undz hot hant zain nisht az visen mir
a to us is this struck us has hand his not that know we

סיבה געשען .
sibe geshen
chance happenstance

[י] האָבן די מענטשן אַזוי געטאָן; און זיי האָבן גענומען צוויי
tsvei genumen hobn zei un geton azoi mentshn di hobn
two taken have they and done so men the have

געקעלבטע קי , און זיי איַנגעשפּאַנט אין אַ וואָגן און זיַיערע קעלבער
kelber zeyere un vogn a in aingeshpant zei un ki gekelbte
calves their and wagon a to harnessed they and cows calved

האָבן זיי פֿאַרשפּאַרט אין דער היים . [יא] און זיי האָבן אַרויפֿגעטאָן
aroifgeton hobn zei un heim der in farshpart zei hobn
placed have they and home the in shut up they have

אויפֿן וואָגן דעם אָרון פֿון ה , און דעם קאַסטן מיט די גילדערנע
gilderne di mit kastn dem un Hashem fun oren dem vogn oifn
golden the with chest the and Hashem of aron the wagon on

מײַז און די געשטאַלטן פֿון זייערע בלאָטערן. יב און די קי האָבן
hobn ki di un blotern zeyere fun geshtaltn di un maiz
have cows the and blisters their of images the and mice

זיך פֿאַרנומען גלײַך מיטן וועג, אויפֿן וועג פֿון בֵּית-שֶׁמֶשׁ ; אויף
oif Beis-Shemesh fun veg oifn veg mitn glaich farnumen zich
on Beit-Shemesh of way on way with straight singled out self

איין שליאַך זיַינען זיי געגאַנגען , געגאַנגען און געמוּעט, און
un gemuet un gegangen gegangen zei zainen shliach ein
and mooed and having gone having gone they are dirt road one

זיי האָבן זיך נישט אָפּגעקערט רעכטס אָדער לינקס . און די
di un links oder rechts opgekert nisht zich hobn zei
the and to the left or to the right turned aside not self have they

פֿירשטן פֿון די פּלשתּים זיַינען געגאַנגען הינטער זיי ביז דעם
dem biz zei hinter gegangen zainen Pelishtim di fun firshtn
the unto them behind having gone are Pelishtim the of chieftains

גענעמאַרק פֿון בֵּית-שֶׁמֶשׁ .
Beis-Shemesh fun gemark
Beit-Shemesh of border

יג און די בֵּית-שֶׁמֶשער האָבן געשניטן דעם שניט פֿון וויַיט אין
in veits fun shnit dem geshnitn hobn Beis-Shemesher di un
in wheat of harvest the reaping have Beit-Shemesh the ones and

טאָל , און זיי האָבן אויפֿגעהויבן זייערע אויגן, און האָבן דערזען דעם אָרון,
oren dem derzen hobn un oign zeyere oifgehoibn hobn zei un tal
aron the seen have and eyes their lifted up have they and valley

און האָבן זיך דערפֿרייט אים צו זען. יד און דער וואָגן איז צוגעקומען
tsugekumen iz vogn der un zen tsu im derfreit zich hobn un
approached is wagon the and see to it gladdens self have and

צו דעם פֿעלד פֿון יְהוֹשׁוּעַ דעם בֵּית-שֶׁמֶשער , און האָט זיך דאָרטן
dortn zich hot un Beis-Shemesher dem Yehoshua fun feld dem tsu
there self has and Beit-Shemesh the Yehoshua of field the to

אָפּגעשטעלט. און דאָרטן איז געווען אַ גרויסער שטיין, האָבן זיי
zei hobn shtein groiser a geven iz dortn un opgeshtelt
they have stone greater a having been is there and stood still

צעהאַקט דאָס האָלץ פֿון וואָגן , און די קי האָבן זיי אויפֿגעבראַכט אַ
a oifgebracht zei hobn ki di un vogn fun holts dos tsehakt
an offered up they have cows the and wagon of wood the split

בראַנדאָפּפֿער צו ה . טו און די לְוִיים האָבן אַראָפּגענומען דעם
dem aropgenumen hobn Leviim di un Hashem tsu brandopfer
the taken down have Levi'im the and Hashem to olah

אָרון פֿון ה און דעם קאַסטן וואָס מיט אים, וואָס דרינען זיַינען
zainen drinen vos im mit vos kastn dem un Hashem fun oren
are therein which it with which chest the and Hashem of aron

געווען די גילדערנע זאַכן , און אַרויפֿגעטאָן אויף דעם גרויסן שטיין.
shtein groisn dem oif aroifgeton un zachn gilderne di geven
stone great the on placed and things golden the having been

און די מענטשן פֿון בֵּית-שֶׁמֶשׁ האָבן אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער און
un brandopfer oifgebracht hobn Beis-Shemesh fun mentshn di un
and olah offered up have Beit-Shemesh of men the and

געשלאַכטעט שלאַכטאָפּפֿער אין יענעם טאָג צו ה .
Hashem tsu tog yenem in shlachtopfer geshlacht
Hashem to day that in slaughter sacrifice sacrificed

agalah, and the box with the akhbarim of zahav and the tzalmei techorim *(likenesses of tumors)* of theirs. 12 And the cows took the straight derech to the derech Beit-Shemesh, and went along the path, lowing as they went, and turned not aside to the yamin or to the semol; and the rulers of the Pelishtim went after them as far as the border of Beit-Shemesh.

13 And they of Beit-Shemesh were kotzerim their ketzir chittim in the valley; and they lifted up their eyes, and saw the Aron, and they rejoiced to see it. 14 And the agalah came into the sadeh of Yehoshua, a man of Beit-Shemesh, and stopped there, where there was an even gedolah *(a large rock)*; and they chopped up the wood of the agalah, and offered the cows as an olah *(burnt offering)* unto Hashem. 15 And the Levi'im took down the Aron Hashem, and the box that was with it, wherein were the kelei zahav, and put them on the even hagedolah; and the anashim of Beit-Shemesh offered olot and sacrificed zevakhim on that day unto Hashem.

16 And when the five rulers of the Pelishtim saw it, they returned to Ekron on that same day.

טז און די פִּינף פֿירשטן פֿון די פְּלִשְׁתִּים האָבן דאָס געזען, און זיי
zei un gezen dos hobn Pelishtim di fun firshtn finf di un
they and seen this have Pelishtim the of chieftains five the and

האָבן זיך אומגעקערט קיין עֶקרוֹן אין דעם אייגענעם טאָג.
tog eigenem dem in Ekron kein umgekert zich hobn
day same the in Ekron to returned self have

17 And these are the techorim of zahav which the Pelishtim returned for an asham unto Hashem; for Ashdod one, for Azah one, for Ashkelon one, for Gat one, for Ekron one; 18 And the akhbarim of zahav, according to the mispar of all the towns of the Pelishtim *(Philistines)* belonging to the five rulers, both of fortified cities and of country villages, even unto Avel HaGedolah, whereon they set down the Aron Hashem; it [the even hagedolah] remaineth unto this day in the sadeh of Yehoshua, the man of Beit-Shemesh.

יז און דאָס זײַנען די גילדערנע בלאָטערן וואָס די פְּלִשְׁתִּים האָבן
hobn Pelishtim di vos blotern gilderne di zainen dos un
have Pelishtim the which blisters golden the are these and

אָפּגעצאָלט אַ שולדאָפּפֿער צו ה׳ : פַּאַר אַשדוֹד איינער, פַּאַר
far einer Ashdod far Hashem tsu shuldopfer a opgetsolt
for one Ashdod for Hashem unto guilt offering a repaid

עַזָּה איינער, פַּאַר אַשקלוֹן איינער, פַּאַר גַּת איינער, פַּאַר עֶקרוֹן
Ekron far einer Gat far einer Ashkelon far einer Azah
Ekron for one Gat for one Ashkelon for one Azah

איינער. יח און די גילדערנע מײַז זײַנען געווען די צאָל
tsol di geven zainen maiz gilderne di un einer
number of the having been are mice golden the and one

פֿון אַלע שטעט פֿון די פִּלִשְׁתִּים אונטער די פִּינף פֿירשטן, פֿון אַ
a fun firshtn finf di unter Pelishtim di fun shtet ale fun
a from chieftains five the under Pelishtim the of cities all of

פֿעסטונגשטאָט און ביז אַן אָפֿענעם דאָרף, און ביז דעם גרויסן
groisn dem biz un dorf ofenem an biz un festungshtot
great the unto and village open an unto and fortified city

שטיין, וואָס זיי האָבן אויף אים אַרויפֿגעלייגט דעם אָרון פֿון ה׳;
Hashem fun oren dem aroifgeleigt im oif hobn zei vos shtein
Hashem of aron the laid on it on have they which stone

ער איז ביז אויף היַינטיקן טאָג אין דעם פֿעלד פֿון יְהוֹשׁוּעַ
dem Yehoshua fun feld dem in tog haintikn oif biz iz er
the Yehoshua of field the in day this very on until is he

בֵּית-שֶׁמֶשער.
Beis-Shemesher
Beit-Shemesh

19 And He struck down the anashim of Beit-Shemesh, because they had looked into the Aron Hashem, even He struck down of HaAm shivim ish; and HaAm mourned, because Hashem had struck down many of HaAm with a makkah gedolah *(a great stroke, blow)*. 20 And the anashim of Beit-Shemesh said, Who is able to stand before Hashem HaElohim HaKadosh Hazeh *(Hashemthis holy G-d)*? And to whom shall He go up from us?

יט און ער האָט געשלאָגן צווישן די מענטשן פֿון בֵּית-שֶׁמֶשׁ,
Beis-Shemesh fun mentshn di tsvishn geshlogn hot er un
Beit-Shemesh of men the among struck has he and

ווײַל זיי האָבן געקוקט אויף דעם אָרון פֿון ה׳, און ער האָט
vail zei hobn gekukt oif dem oren fun Hashem un er hot
because have they which into looked Hashem of aron the and has he

געשלאָגן צווישן דעם פֿאָלק זיבעציק מאַן און פֿופֿציק טויזנט מאַן.
man toiznt fuftsik un man zibetsik folk dem tsvishn geshlogn
men thousand fifty and man seventy people the among struck

און דאָס פֿאָלק האָט געטרויערט וואָס ה׳ האָט געשלאָגן צווישן
tsvishn geshlogn hot Hashem vos getroiert hot folk dos un
among struck has Hashem which mourned has people this and

דעם פֿאָלק אַ גרויסן שלאַק. כ און די מענטשן פֿון בֵּית-שֶׁמֶשׁ
Beis-Shemesh fun mentshn di un shlak groisn a folk dem
Beit-Shemesh of men the and calamity great a people the

האָבן געזאָגט: ווער קען באַשטיין פֿאַר ה׳ דעם דאָזיקן הײליקן
heilikn dozikn dem Hashem far bashtein ken ver gezogt hobn
holy this the Hashem before stand can who said have

אלקים? און צו וועמען זאָל ער אַרויפֿגיין פֿון אונדז?
undz fun aroifgein er zol vemen tsu un Elokim
us from go up he shall whom to and G-d

כא הָאָבֵן זיי געשיקט שלוחים צו די באַווינער פֿון
fun bavoiner di tsu shluchim geshikt zei hobn
of inhabitants the to messengers sent they have

קִרְיַת-יְעָרִים , אַזוי צו זאָגן: די פְּלִשְׁתִּים האָבן אומגעקערט דעם אָרון
oren dem umgekert hobn Pelishtim di zogn tsu azoi Kiryat-Yearim
aron the returned have Pelishtim the say to so Kiryat-Ye'arim

פֿון ה . נידערט אַראָפּ, נעמט אים אַרויף צו אייַך.
aich tsu aroif im nemt arop nidert Hashem fun
you to up it take down descend Hashem of

ז און די מענטשן פֿון קִרְיַת-יְעָרִים זיַינען געקומען , און האָבן
hobn un gekumen zainen Kiryat-Yearim fun mentshn di un
have and having come are Kiryat-Ye'arim of men the and

אַרויפֿגעבראַכט דעם אָרון פֿון ה , און אים געבראַכט אין הויז
hoiz in gebracht im un Hashem fun oren dem aroifgebracht
house in brought it and Hashem of aron the brought up

פֿון אֲבִינָדָב אויפֿן בערגל; און אֶלְעָזָר זיַין זון האָבן זיי געהיילט
geheilikt zei hobn zun zain Elazar un bergel oifn Avinadavn fun
consecrated they have son his El'azar and hill on Avinadav of

צו היטן דעם אָרון פֿון ה .
Hashem fun oren dem hitn tsu
Hashem of aron the keep to

ב און עס איז געווען : פֿון זינט דעם טאָג וואָס דער אָרון איז
iz oren der vos tog dem zint fun geven iz es un
is aron the which day the since from having been is it and

פֿאַרבליבן אין קִרְיַת-יְעָרִים האָבן זיך געמערט די טעג. און עס
es un teg di gemert zich hobn Kiryat-Yearim in farblibn
it and days the multiplied self have Kiryat-Ye'arim in remained

זיַינען געווארן צוואַנציק יאָר ; און דאָס גאַנצע הויז פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun hoiz gantse dos un yor tsvantsik gevorn zainen
Yisroel of house whole this and years twenty having become are

האָט געבענקט נאָך ה . ג און שמואֵל האָט געזאָגט צום גאַנצן
gantsn tsum gezogt hot Shmuel un Hashem noch gebenkt hot
all to said has Shmuel and Hashem after lamented has

הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: אויב מיט אייַער גאַנצן האַרצן קערט
kert hartsn gantsn aier mit oib zogn tsu azoi Yisroel fun hoiz
turn heart whole your with if say to so Yisroel of house

איר אייַך אום צו ה , טוט אָפּ די פֿרעמדע ג-טער פֿון צווישן
tsvishn fun g-ter fremde di op tut Hashem tsu um aich ir
among from g-ds foreign the put away do Hashem to back you you

אייַך, און די עַשְׁתָּרות, און בריַיט אָן אייַער האַרץ צו ה , און
un Hashem tsu harts aier on breit un Ashtorot di un aich
and Hashem to heart your on enlarge and Ashtarot the and you

דינט אים אַליין, און ער וועט אייַך מציל זיַין פֿון דער האַנט פֿון די
di fun hant der fun zain matsl aich vet er un alein im dint
the of hand the from be rescued you will he and only him serve

פְּלִשְׁתִּים .
Pelishtim
Pelishtim

ד האָבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אָפּגעטאָן די בַּעַל-געטער און די
di un Baal-geter di opgeton Yisroel fun kinder di hobn
the and Ba'al g-ds the removed Yisroel of children the have

עַשְׁתָּרות, און זיי האָבן געדינט ה אַליין. ה און שמואֵל האָט
hot Shmuel un alein Hashem gedint hobn zei un Ashtorot
has Shmuel and only Hashem served have they and Ashtarot

21 And they sent malachim to the inhabitants of Kiryat-Ye'arim saying, The Pelishtim *(Philistines)* have returned the Aron Hashem; come ye down, and take it up to you.

7 And the anshei Kiryat-Ye'arim came, and took up the Aron Hashem, and brought it into the bais Avinadav on the givah *(hill)*, and set apart as kodesh El'azar bno to be shomer over the Aron Hashem.

2 And it came to pass, while the Aron abode in Kiryat-Ye'arim, that the time was long; for it was esrim shanah; and kol Bais Yisroel mourned after Hashem. 3 And Shmuel spoke unto kol Bais Yisroel, saying, If ye do return unto Hashem with all your hearts, put away the elohei hanekhar and Ashtarot from among you, commit your hearts unto Hashem, serve Him only; and He will deliver you out of the yad Pelishtim.

4 Then the Bnei Yisroel did put away Ba'alim and Ashtarot, and served Hashem only. 5 And Shmuel said, Gather kol Yisroel

to Mitzpah, and I will make intercessory prayer and daven for you unto Hashem.

[6] And they gathered together at Mitzpah, and drew mayim, and poured it out before Hashem, and did a tzom on that day, and said there, We have sinned against Hashem. And Shmuel judged the Bnei Yisroel at Mitzpah.

[7] And when the Pelishtim heard that the Bnei Yisroel were gathered together at Mitzpah, the rulers of the Pelishtim went up against Yisroel. And when the Bnei Yisroel heard it, they were afraid of the Pelishtim. [8] And the Bnei Yisroel said to Shmuel, Cease not to cry out unto Hashem Eloheinu for us, that He will save us out of the yad Pelishtim.

[9] And Shmuel took a suckling lamb, and offered him for an olah unto Hashem; and Shmuel cried out unto Hashem on behalf of Yisroel; and Hashem answered him.

[10] And as Shmuel was offering up the olah, the Pelishtim drew near to battle against Yisroel; but Hashem

געזאָגט: זאַמלט אײַן גאַנץ יִשְׂרָאֵל קיין מִצפָּה , און איך וועל מתפלל
mispalel vel ich un Mitspah kein Yisroel gants ain zamlt gezogt
praying will I and Mitzpah to Yisroel all in gather said

זײַן פַֿאַר אײַך צו ה .
Hashem tsu aich far zain
Hashem to you for be

[6] ו האָבן זיי זיך אײַנגעזאַמלט קיין מִצפָּה , און זיי האָבן געשעפט
geshept hobn zei un Mitspah kein aingezamlt zich zei hobn
drew have they and Mitzpah to gathered self they have

וואַסער און אויסגעגאָסן פַֿאַר ה , און זיי האָבן געפַֿאַסט אין יענעם
yenem in gefast hobn zei un Hashem far oisgegosen un vaser
that in fasted have they and Hashem before poured out and water

טאָג, און געזאָגט דאָרטן: מיר האָבן געזינדיקט צו ה . און שמואֵל
Shmuel un Hashem tsu gezindikt hobn mir dortn gezogt un tog
Shmuel and Hashem against sinned have we there said and day

האָט געמשפט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אין מִצפָּה .
Mitspah in Yisroel fun kinder di gemishpet hot
Mitzpah at Yisroel of children the judged has

[7] ז און די פְּלִשתִּים האָבן געהערט, אַז די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di az gehert hobn Pelishtim di un
have Yisroel of children the that heard have Pelishtim the and

זיך אײַנגעזאַמלט קיין מִצפָּה , און די פֿירשטן פֿון די פְּלִשתִּים
Pelishtim di fun firshtn di un Mitspah kein aingezamlt zich
Pelishtim the of chieftains the and Mitzpah at gathered self

זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען קעגן יִשְׂרָאֵל. און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di un Yisroel kegen aroifgegangen zainen
have Yisroel of children the and Yisroel against having gone up are

דערהערט, און האָבן מורא געהאַט פַֿאַר די פְּלִשתִּים . [8] ח און די קינדער
kinder di un Pelishtim di far gehat moire hobn un derhert
children the and Pelishtim the before had fear have and heard

פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געזאָגט צו שמואֵלן : זאָלסט נישט אויפֿהערן
oifhern nisht zolst Shmueln tsu gezogt hobn Yisroel fun
cease not you(SG) must Shmuel to said have Yisroel of

שרײַען פֿון אונדזערט וועגן צו ה אלוקינו , ער זאָל אונדז העלפֿן
helfn undz zol er Elokeinu Hashem tsu vegen undzerent fun shraien
save us shall he our G-d Hashem to sake our for to cry out

פֿון דער האַנט פֿון די פְּלִשתִּים .
Pelishtim di fun hant der fun
Pelishtim the of hand the from

[9] ט האָט שמואֵל גענומען אַ מילכלעמעלע, און האָט עס אויפֿגעבראַכט
oifgebracht es hot un milchlemele a genumen Shmuel hot
offered up it has and milk lamb a taken Shmuel has

אין גאַנצן אַ בראַנדאָפּפֿער צו ה . און שמואֵל האָט געשריען צו
tsu geshrien hot Shmuel un Hashem tsu brandopfer a gantsn in
to cried has Shmuel and Hashem to olah a whole in

ה פַֿאַר יִשְׂרָאֵל, און ה האָט אים געענטפֿערט.
geentfert im hot Hashem un Yisroel far Hashem
answered him has Hashem and Yisroel for Hashem

[10] י און עס איז געווען , ווי שמואֵל ברענגט אויף דאָס בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer dos oif brengt Shmuel vi geven iz es un
olah this up bring Shmuel as having been is it and

אַזוי האָבן די פְּלִשתִּים געענגט אויף מלחמה אַקעגן יִשְׂרָאֵל; אָבער
ober Yisroel akegn milchome oif genent Pelishtim di hobn azoi
but Yisroel against battle to come near Pelishtim the have so

ה האָט געדונערט מיט גרויס געפילדער אין יענעם טאָג אויף
oif tog yenem in gepilder grois mit gedunert hot Hashem
upon day that in clamor great with thundered has Hashem

די פלִשתִים , און ער האָט זיי פאַרטומלט , און זיי זיַנען
zainen zei un fartumlt zei hot er un Pelishtim di
are they and caused confusion them has he and Pelishtim the

געשלאָגן געווָארן פאַר יִשׂרָאֵל. יא און די מענער פון יִשׂרָאֵל
Yisroel fun mener di un Yisroel far gevorn geshlogn
Yisroel of men the and Yisroel before having become struck down

זיַנען אַרויסגעגאַנגען פון מִצפָּה , און האָבן נאָכגעיאָגט די
di nochgeyogt hobn un Mitspah fun aroisgegangen zainen
the pursued after have and Mitzpah from having come out are

פלִשתִים , און זיי געשלאָגן ביז אונטער בֵּית-כָּר .
Beis-Kar unter biz geshlogn zei un Pelishtim
Beit-Kar below until struck them and Pelishtim

יב און שמוּאֵל האָט גענומען אַ שטיין , און האָט אים אויפגעשטעלט
oifgeshtelt im hot un shtein a genumen hot Shmuel un
set up it has and stone a taken has Shmuel and

צווישן מִצפָּה און שֵׁן , און האָט גערופן זיַן נאָמען
nomen zain gerufn hot un Shen tsvishn un Mitspah tsvishn
name its called has and Shen between and Mitzpah between

אֶבֶן-עֵזֶר , ווָארעם ער האָט געזאָגט: ביז דאַנען האָט אונדז ה
Hashem undz hot danen biz gezogt hot er vorem Even-Ezer
Hashem us has here until said has he because Even-Ezer

געהאָלפֶן.
geholfn
helped

יג און די פלִשתִים זיַנען אונטערטעניק געווָארן , און זיי
zei un gevorn untertenik zainen Pelishtim di un
they and having become subdued are Pelishtim the and

זיַנען מער נישט געקומען אין דעם גבּול פון יִשׂרָאֵל. און די
di un Yisroel fun gvul dem in gekumen nisht mer zainen
the and Yisroel of territory the into having come not more are

האַנט פון ה איז געווען אויף די פלִשתִים אַלע טעג פון
fun teg ale Pelishtim di oif geven iz Hashem fun hant
of days all Pelishtim the against having been is Hashem of hand

שמוּאֵל . יד און די שטעט וואָס די פלִשתִים האָבן גענאַטצוגענומען
tsugenumen gehat hobn Pelishtim di vos shtet di un Shmueln
taken had have Pelishtim the which cities the and Shmuel

פון יִשׂרָאֵל, האָבן זיך אומגעקערט צו יִשׂרָאֵל, פון עֶקרוֹן און ביז
biz un Ekron fun Yisroel tsu umgekert zich hobn Yisroel fun
unto and Ekron from Yisroel to returned self have Yisroel from

גַּת און זייער געמאַרק האָט יִשׂרָאֵל מציל געווען פון דער האַנט
hant der fun geven matsl Yisroel hot gemark zeyer un Gat
hand the from having been rescued Yisroel has territory their and Gat

פון די פלִשתִים .
Pelishtim di fun
Pelishtim the of

טו און עס איז געווען שלום צווישן יִשׂרָאֵל און צווישן דעם
dem tsvishn un Yisroel tsvishn sholem geven iz es un
the between and Yisroel between peace having been is it and

אֱמוֹרי.
Emori
Emori

thundered with a kol gadol on that day upon the Pelishtim, and threw them into confusion and panic; and they were struck down before Yisroel. [11] And the Anshei Yisroel went from Mitzpah, and pursued the Pelishtim, and struck them down, until they came to below Beit-Kar.

[12] Then Shmuel took one even *(stone)*, and set up between Mitzpah and Shen, and called the shem of it Even-Ezer, saying, Hitherto hath Hashem helped us.

[13] So the Pelishtim were subdued, and they came no more into the territory of Yisroel; and the yad Hashem was against the Pelishtim all the days of Shmuel. [14] And the towns which the Pelishtim had captured from Yisroel were restored to Yisroel, from Ekron even unto Gat; and the territory thereof did Yisroel deliver out of the yad Pelishtim.

And there was shalom between Yisroel and HaEmori *(the Amorites)*.

15 And Shmuel judged Yisroel all the days of his life. 16 And he went from shanah b'shanah in circuit to Beit-El, and Gilgal, and Mitzpah, and judged Yisroel in all those places. 17 And his teshuvah *(return)* was to Ramah; for there was his bais; and there he judged Yisroel; and there he built a Mizbe'ach unto Hashem.

8 And it came to pass, when Shmuel was old, that he made his banim shofetim over Yisroel. 2 Now the shem of his ben habechor was Yoel; and the shem of his mishneh *(second)*, Aviyah; they were shofetim at Be'er-Sheva. 3 And his banim walked not in his drakhim, but turned aside after betza, and took shochad, and perverted mishpat.

4 Then kol Ziknei Yisroel gathered themselves together, and came to Shmuel unto Ramah, 5 And said unto him, Hinei, thou art old, and thy banim walk not in thy drakhim; now appoint for us a Melech to judge us like kol HaGoyim.

טו און שמוּאֵל האָט געמשפט יִשׂרָאֵל אַלע טעג פֿון זײַן לעבן. טז און ער
er un lebn zain fun teg ale Yisroel gemishpet hot Shmuel un
he and life his of days all Yisroel judged has Shmuel and

פֿלעגט גיין יאָר אײַן יאָר אויס און אַרומגיין קיין בֵּית-אֵל, און גִּלְגָּל ,
Gilgal un Beis-El kein arumgein un ois yor ain yor gein flegt
Gilgal and Beit-El to go around and out year in year go used to

און מִצפָּה , און משפטן יִשׂרָאֵל אין אַלע די דאָזיקע ערטער. יז און זײַן
zain un erter dozike di ale in Yisroel mishpetn un Mitspah un
his and places these the all in Yisroel judged and Mitzpah and

צוריקקער פֿלעגט זײַן קיין רָמָה , ווָאָרעם דאָרטן איז געווען זײַן
zain geven iz dortn vorem Ramah kein zain flegt tsurikker
his having been is there because Ramah to be used to return

הויז , און דאָרטן האָט ער געמשפט יִשׂרָאֵל; און ער האָט דאָרטן געבויט אַ
a geboit dortn hot er un Yisroel gemishpet er hot dortn un hoiz
an built there has he and Yisroel judged he has there and house

מזבח צו ה .
Hashem tsu mizbeyech
Hashem to altar

ח און עס איז געווען , אַז שמוּאֵל איז אַלט געוואָרן , האָט
hot gevorn alt iz Shmuel az geven iz es un
has having become old is Shmuel when having been is it and

ער געמאַכט זײַנע זין שׂופֿטים אויף יִשׂרָאֵל. ב און דער נאָמען פֿון
fun nomen der un Yisroel oif shoftim zin zaine gemacht er
of name the and Yisroel over judges sons his made he

זײַן ערשטגעבוירענעם זון איז געווען יוֹאֵל, און דער נאָמען פֿון דעם
dem fun nomen der un Yoel geven iz zun ershtgeboirenem zain
the of name the and Yoel having been is son firstborn his

צווייטן פֿון אים אַבִּיָה ; זיי זײַנען געווען שׂופֿטים אין באֵר-שֶׁבַע .
Beer-Sheva in shoftim geven zainen zei Aviyah im fun tsveitn
Be'er-Sheva in judges having been are they Aviyah him of second

ג און זײַנע זין זײַנען נישט געגאַנגען אין זײַנע וועגן , און זיי האָבן
hobn zei un vegen zaine in gegangen nisht zainen zin zaine un
have they and ways his in having gone not are sons his and

זיך אָפּגענייגט נאָך געווין , און האָבן גענומען שוחד , און
un shochad genumen hobn un gevin noch opgeneigt zich
and a bribe taken have and dishonest gain after deviate self

פֿאַרדרייט דעם משפט .
mishpot dem fardreit
justice the perverted

ד האָבן זיך אײַנגעזאַמלט אַלע עלטסטער פֿון יִשׂרָאֵל, און
un Yisroel fun eltster ale aingezamlt zich hobn
and Yisroel of elders all gathered self have

זיי זײַנען געקומען צו שמוּאֵלן קיין רָמָה , ה און
un Ramah kein Shmueln tsu gekumen zainen zei
and Ramah to Shmuel to having come are they

האָבן צו אים געזאָגט: זע , דו ביסט אַלט, און דײַנע זין
zin daine un alt bist du ze gezogt im tsu hobn
sons your and old are you behold said him to have

גייען נישט אין דײַנע וועגן . אַצונד מאַך אונדז אַ מלך צו
tsu melech a undz mach atsund vegen daine in nisht geyen
to king a us make now ways your in not go

משפטן אַזוי ווי אַלע פֿעלקער.
felker ale vi azoi mishpetn
nations all like just judge

[6] But the thing was displeasing in the eyes of Shmuel, when they said, Give us a Melech to judge us. And Shmuel davened unto Hashem. [7] And Hashem said unto Shmuel, Shema unto the voice of HaAm in all that they say unto thee; for they have not rejected thee, but they have rejected Me, that I should not reign as Melech over them. [8] According to all the ma'asim which they have done since the day that I brought them up out of Mitzrayim even unto this day, wherewith they have forsaken Me, and served elohim acherim, so do they also unto thee. [9] Now therefore pay heed unto their voice; howbeit yet protest solemnly unto them, and show them the mishpat hamelech *(kingly perogative)* that shall reign over them.

[10] And Shmuel told all the Divrei Hashem unto the people that asked of him a Melech. [11] And he said, This will be the mishpat hamelech that shall reign over you: he will take your banim, and appoint them for himself for his merkavah and his parashim; and some shall run before his merkavah.

ו און די זאַך איז געווען שלעכט אין אויגן פֿון שמואֵלן ,
Shmueln fun oign di in shlecht geven iz zach di un
Shmuel of eyes the in evil having been is thing the and

אַז זיי האָבן געזאָגט: גיב אונדז אַ מלך אונדז צו משפטן . און
un mishpetn tsu undz melech a undz gib gezogt hobn zei az
and judge to us king a us give said have they when

שמואֵל האָט מתפלל געווען צו ה' . ז האָט ה געזאָגט
gezogt Hashem hot Hashem tsu geven mispalel hot Shmuel
said Hashem has Hashem to having been praying has Shmuel

צו שמואֵלן : הער צו דעם קול פֿון דעם פֿאָלק אין אַלץ וואָס
vos alts in folk dem fun kol dem tsu her Shmueln tsu
which all that in people the of voice the to pay heed Shmuel to

זיי זאָגן צו דיר ; וואָרעם נישט דיך האָבן זיי פֿאַראַכט, נאָר
nor faracht zei hobn dich nisht vorem dir tsu zogn zei
but scorned they have you(SG) not for you(SG) to say they

מיך האָבן זיי פֿאַראַכט פֿון צו קיניגן איבער זיי . ח אַזוי ווי
vi azoi zei iber kinign tsu fun faracht zei hobn mich
as according to them over reign to from scorned they have me

אַלע זייערע טוונגען וואָס זיי האָבן געטאָן פֿון דעם טאָג וואָס איך
ich vos tog dem fun geton hobn zei vos tuungen zeyere ale
I which day the of done have they which deeds their all

האָב זיי אויפֿגעבראַכט פֿון מִצרַים און ביז היינטיקן טאָג, וואָס
vos tog haintikn biz un Mitsrayim fun oifgebracht zei hob
which day this very unto and Egypt from brought up them have

זיי האָבן מיך פֿאַרלאָזן און געדינט פֿרעמדע ג-טער, אַזוי טוען זיי
zei tuen azoi g-ter fremde gedint un farlozen mich hobn zei
they do so g-ds foreign served and forsaken me have they

אויך צו דיר . ט און אַצונד , הער צו זייער קול , נאָר וואָרענען
vorenen nor kol zeyer tsu her atsund un dir tsu oich
warn but voice their to pay heed now and you(SG) to also

זאָלסטו זיי וואָרענען, און זיי דערציילן דעם שטייגער פֿון דעם
dem fun shteiger dem dertseiln zei un vorenen zei zolstu
the of manner the tell them and warn them shall you

מלך וואָס וועט קיניגן איבער זיי .
zei iber kinign vet vos melech
them over reign will who king

י האָט שמואֵל געזאָגט אַלע וווערטער פֿון ה צו דעם
dem tsu Hashem fun verter ale gezogt Shmuel hot
the to Hashem of words all told Shmuel has

פֿאָלק וואָס האָט פֿאַרלאַנגט פֿון אים אַ מלך . יא און ער האָט
hot er un melech a im fun farlangt hot vos folk
has he and king a him from asked for has who people

געזאָגט: דאָס וועט זיין דער שטייגער פֿון דעם מלך וואָס וועט
vet vos melech dem fun shteiger der zain vet dos gezogt
will who king the of manner the be will this said

קיניגן איבער אייך: אייערע זין וועט ער צונעמען און וועט
vet un tsunemen er vet zin aiere aich iber kinign
will and you take he will sons your you over reign

זיי פֿאַרטאָן פֿאַר זיך ביי זיין רייטוואָגן, און ביי זיינע
zaine bai un raitvogn zain bai zich far farton zei
his with and chariots his with self for use them

פֿערד , און זיי וועלן לויפֿן פֿאַר זיין רייטוואָגן.
raitvogn zain far loifn veln zei un ferd
chariot his before run will they and horses

יב און ער וועט זיי זיך מאַכן פַּאַר הויפּטלײַט פֿון טויזנט ,
toizntfunhoiptlaitfarmachnzichzeivetheruntheyand
thousandsofchief peopleformakeselfthemwillhe
און הויפּטלײַט פַּאַר פֿופֿציק, און אויף צו אַקערן זײַן אַקער ,
akerzainakerentsuoifunfuftsikfarhoiptlaitun
plowinghisplowingtoonandfiftiesforchief peopleand
און צו שנײַדן זײַן שניט , און צו מאַכן זײַנע כּלי-מלחמה ,
keile-milchomezainemachntsuunshnitzainshnaidntsuun
weapons of warhismaketoandharvesthisreaptoand
יג און די שפּאַנציג פֿון זײַנע רײַטווועגן. און אײַערע טעכטער
techteraiereunraitvegnzainefunshpantsaigdiun
daughtersyourandchariotshisofimplementsthe and
וועט ער צוגעמען פַּאַר בשׂמים-מאַכערינס , און פַּאַר קעכינס, און
unkechinsfarunb'somaim-macherinsfartsunemenervet
andcooksforandperfumersfortake awayhewill
פַּאַר בעקערינס. יד און אײַערע בעסטע פֿעלדער און ווײַנגערטנער און
unvaingertnerunfelderbesteaiereunbekerinsfar
andvineyardsandfieldsbestyourandbakersfor
איילבערטגערטנער וועט ער צוגעמען און אַוועקשענקען צו זײַנע קנעכט .
knechtzainetsuavekshenkenuntsunemenerveteilbertgertner
servantshistogive awayandtake awayhewillolive gardens
טו און פַּאַר אײַערע זאָמען און אײַערע ווײַנגערטנער וועט ער נעמען מעשׂר ,
maisernemenervetvaingertneraiereunzomenaierefarun
tithetakehewillvintageyourandgrainyourforand
און אַוועקשענקען צו זײַנע הויפֿדינער און צו זײַנע קנעכט . טז און
unaveksheneknetsuzainetsunhoifdinerzainetsuaveksheneknun
andservantshistoandcourt officialhistogive awayand
אײַערע קנעכט און אײַערע דינסטן און אײַערע בעסטע בחורים
bochurimbesteaiereundinstnaiereunknechtaiere
young menbestyourand maid servantsyourandservantsyour
און אײַערע אייזלען וועט ער צוגעמען , און פַּאַרטאָן פַּאַר זײַן אַרבעט.
arbetzainfarfartonuntsunemenervetveizlenaiereun
workhisforuseandtake awayhewilldonkeysyourand
יז פֿון אײַערע שאָף וועט ער נעמען מעשׂר; און איר וועט זײַן קנעכט בײַ
baiknechtzainvetirunmaisernemenervetshofaierefun
toservantsbewillyouandtithetakehewillsheepyourof
אים. יח און איר וועט שרײַען אין יענעם טאָג פֿון וועגן אײַער מלך
melecheiervegenfuntogyenemininshraienvetirunim
kingyouraccountofofdaythatincry outwillyouandhim
וואָס איר האָט אײַך אויסדערווײלט, און ה וועט אײַך נישט ענטפֿערן
entfernnishtaichvetHashemunoisderveiltaichhotirvos
answernotyouwillHashemandchooseyouhaveyouwhom
אין יענעם טאָג.
togyenemin
daythatin
יט אָבער דאָס פֿאָלק האָט נישט געוואָלט צוהערן צו דעם קול פֿון
funkoldemtsutsuherngevoltnishthotfolkdosober
ofvoicethetolistenwantednothaspeoplethisbut
שמואֵל , און זיי האָבן געזאָגט: ניין , נאָר דווקא אַ מלך
melechadafkenorneingezogthobnzeiunShmueln
kingathing otherthanbutnosaidhavetheyandShmuel
מוז זײַן איבער אונדז, כ אַז מיר זאָלן אויך זײַן אַזוי ווי אַלע פֿעלקער, און
unfelkeralevi azoizainoichzolnmirazundzibervainmuz
andnationsallaslikebealsoshallwethatusoverbemust

12 And he will appoint for him sarei elafim, and sarei chamishim and will set them to plow his ground, and to reap his katzir *(harvest)*, and to make his instruments of war, and his chariot equipment. 13 And he will take your banot to be perfumers, and to be tabakhot and ofe'ot. 14 And he will take your fields, and your kramim, and your olive groves, even the best of them, and give them to his avadim. 15 And he will take the tenth of your zera, and of your kramim *(vines)*, and give to his officers, and to his avadim. 16 And he will take your avadim, and your shifchot, and your finest bochurim, and your donkeys, and put them to his work. 17 He will take the tenth of your tzon; and ye shall be his avadim. 18 And ye shall cry out in that day because of your melech which ye shall have chosen for you; and Hashem will not hear you in that day.

19 Nevertheless the people refused to obey the voice of Shmuel; and they said, No; but we will have a Melech over us; 20 That we also may be like kol HaGoyim; and that our Melech

אונדזער מלך זאָל אונדז משפטן , און אַרויסגיין אונדז פֿאַרויס , און
undzer melech zol undz mishpetn un aroisgein undz farois un
our king shall us judge and go out us ahead of and

. פֿירן אונדזערע מלחמות
milchomes undzere firn
battles our lead

may judge us, and go out before us, and ffight milchamoteinu *(our battles)*.

כא און שמואֵל האָט געהערט אַלע ווערטער פֿון פֿאָלק , און ער האָט
hot er un folk fun verter ale gehert hot Shmuel un
has he and people of words all heard has Shmuel and

כב . זיי דערציילט אין די אויערן פֿון ה ' . און ה ' האָט געזאָגט
zei dertseilt in di oiern fun Hashem un Hashem hot gezogt
they told in the ears of Hashem and Hashem has said

צו שמואֵל : הער צו זייער קול , און זאָלסט זיי מאַכן
tsu Shmueln her tsu zeyer kol un zolst zei machn
to Shmuel pay heed to their voice and must you(SG) them make

. אַ מלך
a melech
a king

האָט שמואֵל געזאָגט צו די מענער פֿון ישׂרָאֵל : גייט איטלעכער צו זיין
hot Shmuel gezogt tsu di mener fun Yisroel geit itlecher tsu zain
has Shmuel said to the men of Yisroel go each to his

שטאָט.
shtot
city

21 And Shmuel heard all the words of the people, and he rehearsed them in the ears of Hashem. 22 And Hashem said to Shmuel, Pay heed unto their voice, and crown them a Melech. And Shmuel said unto the Anshei Yisroel, Go ye back every ish unto his ir *(town)*.

ט

און עס איז געווען אַ מאַן פֿון בנימין , ווָאס זיין נאָמען
un es iz geven a man fun Binyamin vos zain nomen
and it is having been a man of Binyamin which his name

איז געווען קיש דער זון פֿון אֲבִיאֵל, דעם זון פֿון צרֹור ,
iz geven Kish der zun fun Aviel dem zun fun Tseror
is having been Kish the son of Aviel the son of Tzeror

דעם זון פֿון בכוֹרַת , דעם זון פֿון אֲפִיחַ , דעם זון פֿון אַ מאַן
dem zun fun Bechorat dem zun fun Afiach dem zun fun a man
the son of Bechorat the son of Aphiach the son of a man

בנימינער , אַ העלדישער גיבור . ב און ער האָט געהאַט אַ זון , ווָאס
Binyaminer a heldisher gibor un er hot gehat a zun vos
of Binyamin a valiant warrior and he has had a son which

זיין נאָמען איז געווען שָׁאול , יונג און שיין , און קיינער
zain nomen iz geven Shaul yung un shein un keiner
his name is having been Sha'ul young man and handsome and anyone

פֿון די קינדער פֿון ישׂרָאֵל איז נישט געווען שענער פֿון
fun di kinder fun Yisroel iz nisht geven shener fun
of the children of Yisroel is not having been more handsome than

אים; פֿון זיין אַקסל און אַרויף איז ער געווען העכער פֿון גאַנצן
im fun zain aksl un aroif iz er geven hecher fun gantsn
him from his shoulder and upward is he having been taller than all

. פֿאָלק
folk
people

ג זיינען פֿאַרלאָרן געווָארן די אייזעלינס ביי קיש דעם
zainen farlorn gevorn di eizelins bai Kish dem
are lost become having the donkeys by Kish the

פֿאָטער פֿון שָׁאולן , און קיש האָט געזאָגט צו זיין זון שָׁאולן : נעם
foter fun Shaulen un Kish hot gezogt tsu zain zun Shaulen nem
father of Sha'ul and Kish has said to his son Sha'ul take

9 Now there was an ish of Binyamin, shmo Kish Ben Aviel Ben Tzeror Ben Bechorat Ben Aphiach, an ish of Binyamin, a gibbor chayil *(man of valor)*. 2 And he had a ben, shmo Sha'ul, a handsome bochur; and there was not among the Bnei Yisroel one more handsome than he; he was head and shoulders taller than kol HaAm.

3 And the donkeys of Kish Avi Sha'ul were lost. And Kish said to Sha'ul bno, Take now

one of the ne'arim with thee, and arise, go look for the donkeys.

[4] And he passed through har Ephrayim, and passed through Eretz Shalishah, but they found them not; then they passed through Eretz Sha'alim, and they were not there; and he passed through the territory of Binyamin, but they found them not. [5] And when they were come to Eretz Tzuph, Sha'ul said to his na'ar that was with him, Come, and let us return; lest Avi stop caring for the donkeys, and become concerned for us. [6] And he said unto him, Hinei now, there is in this town an Ish Elohim, an ish nikhbad *(an honorable man)*; all that he saith cometh surely to pass; now let us go there; perhaps he can show us darkeinu *(our way)* that we should go. [7] Then said Sha'ul to his na'ar, But, hinei, if we go, what shall we bring the Ish? For the lechem is all gone in our vessels, and there is not a teshurah *(gift)* for the Ish HaElohim: what have we? [8] And the na'ar answered Sha'ul again, and said, Hinei, I have here at hand the fourth part

אַקאָרשט מיט דיר איינעם פֿון די יונגען , און שטיי אויף, גיי זוך
zuch gei oif shtei un yungen di fun einem dir mit akorsht
seek go up stand and young the of one you(SG) with now

די אייזעלינס .
eizelins di
female donkeys the

[ד] איז ער דורכגעגאַנגען דורכן געבערג פֿון אפֿרים און איז
iz un Efrayim fun geberg durchn durchgegangen er iz
is and Ephrayim of mountain through gone through he is

דורכגעגאַנגען דורך לאַנד שָׁלִשָׁה , און זיי האָבן נישט געפֿונען ; און
un gefunen nisht hobn zei un Shalishah land durch durchgegangen
and found not have they and Shalishah land by gone through

זיי זיַינען דורכגעגאַנגען דורך לאַנד שַׁעֲלִים , און נישטאָ ; און ער איז
iz er un nishto un Shaalim land durch durchgegangen zainen zei
is he and not there and Sha'alim land by gone through are they

דורכגעגאַנגען דורך לאַנד בנימין , און זיי האָבן נישט געפֿונען . [ה] ווי
vi gefunen nisht hobn zei un Binyamin land durch durchgegangen
as found not have they and Binyamin land by gone through

זיי זיַינען געקומען אין לאַנד צוף , אַזוי האָט שָׁאול געזאָגט צו
tsu gezogt Shaul hot azoi Tsuf land in gekumen zainen zei
to said Sha'ul has so Tsuph land of in having come are they

זיַין יונג וואָס מיט אים: קום און לאָמיר זיך אומקערן, ווארעם
vorem umkeren zich lomir un kum im mit vos yung zain
because to return self let us and come him with which is young man his

מײַן פֿאָטער וועט נאָך אויפֿהערן זיך קימערן אום די אייזעלינס ,
eizelins di um kimern zich oifhern noch vet foter main
female donkeys the for to worry self cease only will father my

און וועט דאגהן וועגן אונדז. [ו] האָט ער צו אים געזאָגט: זע , איך
ich ze gezogt im tsu er hot undz vegen daigen vet un
I behold said him to he has us concerning be anxious will and

בעט דיך , אַ מאַן פֿון ג-ט איז דאָ אין דער דאָזיקער שטאָט, און דער
der un shtot doziker der in do iz G-t fun man a dich bet
the and city this one the in here is G-d of man a you(SG) entreat

מאַן איז אָנגעזען ; אַלץ וואָס ער רעדט , קומט זיכער אָן. לאָמיר אַצונד
atsund lomir on zicher kumt redt er vos alts ongezen iz man
now let us on surely comes speaks he which all that regarded is man

גיין אַהין, אפֿשר וועט ער אונדז זאָגן וועגן אונדזער וועג וואָס
vos veg undzer vegen zogn undz er vet efsher ahin gein
which journey our concerning tell us he will perhaps there go

מיר גייען אויף אים. [ז] האָט שָׁאול געזאָגט צו זיַין יונג : אָבער זע ,
ze ober yung zain tsu gezogt Shaul hot im oif geyen mir
behold but young man his to said Sha'ul has it on go we

אַז מיר וועלן גיין , וואָס וועלן מיר ברענגען דעם מאַן? ווארעם דאָס ברויט איז
iz broit dos vorem man dem brengen mir veln vos gein veln mir az
is bread this for man the bring we will what go will we if

אויסגעגאַנגען פֿון אונדזערע כּלים , און אַ מתּנה צו ברענגען דעם מאַן
man dem brengen tsu matone a un keilim undzere fun oisgegangen
man the bring to gift a and utensils our from used up

פֿון ג-ט איז נישטאָ ; וואָס איז דאָ ביַי אונדז? [ח] האָט דער יונג
yung der hot undz bai do iz vos nishto iz G-t fun
young man the has us with here is what there is not is G-d of

ווידער געענטפֿערט שָׁאולן און האָט געזאָגט: אָט געפֿינט זיך אין מײַן
main in zich gefint ot gezogt hot un Shauln geentfert vider
my in self find behold said has and Sha'ul answered again

of a shekel of kesef; that will I give to the Ish HaElohim, to tell us darkeinu *(our way)*.

[9] Beforetime in Yisroel, when an ish went to inquire of Elohim, thus he spoke, Come, and let us go to the ro'eh *(seer)*: for he that is now called a navi was beforetime called a ro'eh *(seer)*.

[10] Then said Sha'ul to his na'ar, Well said; come, let us go. So they went unto the town where the Ish HaElohim was. [11] And as they went up the hill to the town, they found ne'arot *(girls)* going out to draw mayim, and said unto them, Is the ro'eh here? [12] And they answered them, and said, He is; hinei, he is ahead of you; make haste now, for he came today to the town; for there is a zevach *(sacrifice)* for HaAm today in the bamah *(high place)*; [13] As soon as ye be come into the town, ye shall straightway find him, before he go up to the high place to eat; for HaAm will not eat until he come, because hu yevarech hazevach *(he doth bless the sacrifice)*; and afterwards hakeru'im *(the ones being invited)* eat. Now therefore get you up; for about this time ye shall find him.

הָאַנט אַ פּערטל שקל זילבער, וועל איך געבן דעם מאַן פֿון גּ-ט, און ער
er un G-t fun man dem gebn ich vel zilber shekl fertl a hant
he and G-d of man the give I will silver shekel one-fourth a hand

וועט אונדז זאָגן אונדזער וועג.
veg undzer zogn undz vet
way our tell us will

ט פְֿריִער אין ישְׂרָאֵל, האָט אַ מאַן אַזוי גערעדט, אַז ער איז
iz er az gezogt azoi man a hot Yisroel in frier
is he when said so man a has Yisroel in beforetime

געגאַנגען פֿרעגן ביַי אלקים: קומט און לאָמיר גיין צום זעער; וואָרעם
vorem zeer tsum gein lomir un kumt Elokim bai fregn gegangen
because seer to go let us and come G-d of to ask having gone

דעם נבִיא פֿון היַינט פֿלעגט מען פְֿריִער רופֿן זעער.
zeer rufn frier men flegt haint fun novi dem
seer called beforetime they used to today of prophet the

י האָט שָׁאול געזאָגט צו זיַין יונג : דיַין וואָרט איז גוט ; קום
kum gut iz vort dain yung zain tsu gezogt Shaul hot
come good is word your young man his to said Sha'ul has

לאָמיר גיין . און זיי זיַינען אַוועק צו דער שטאָט וואָס דאָרטן איז
iz dortn vos shtot der tsu avek zainen zei un gein lomir
is there which city the to away are they and go let us

געווען דער מאַן פֿון גּ-ט . יא ווי זיי גייען אַרויף דעם אַרויפֿגאַנג פֿון
fun aroifgang dem aroif geyen zei vi G-t fun man der geven
of ascent the up go they as G-d of man the having been

שטאָט, אַזוי האָבן זיי אָנגעטראָפֿן מיידלעך וואָס גייען אַרויס
arois geyen vos meidlech ongetrofn zei hobn azoi shtot
out go which female servants encountered they have so city

שעפּן וואַסער, און זיי האָבן צו זיי געזאָגט: איז דאָ פֿאַראַן דער
der faran do iz gezogt zei tsu hobn zei un vaser shepen
the there is here is said them to have they and water draw

זעער? יב האָבן זיי געענטפֿערט און געזאָגט: ער איז דאָ , אָן פֿאַר דיר .
dir far on do iz er gezogt un geentfert zei hobn zeer
you(SG) before on here is he said and answered they have seer

אייַל זיך אַצונד , וואָרעם היַינט איז ער געקומען אין שטאָט,
shtot in gekumen er iz haint vorem atsund zich ail
city in having come he is today because now self make haste

ווייַל היַינט איז אַן שלאַכטאָפּפֿער ביַים פֿאָלק אויף דער בָּמָה .
bamah der oif folk baim shlachtopfer an iz haint vail
high place the on people for slaughter sacrifice an is today because

יג ווי איר קומט אַריַין אין שטאָט, אַזוי וועט איר אים טרעפֿן , איידער ער
er eider trefn im ir vet azoi shtot in arain kumt ir vi
he before happen upon him you will so city in enter come you as

גייט אַרויף אויף דער בָּמָה צו עסן ; ווייַל דאָס פֿאָלק עסט נישט
nisht est folk dos vail esen tsu bamah der oif aroif geit
not eats people the because eat to high place the on up goes

ביז ער קומט , וואָרעם ער בענטשט דאָס שלאַכטאָפּפֿער , דערנאָך
dernoch shlachtopfer dos bentsht er vorem kumt er biz
afterwards slaughter sacrifice the blesses he because comes he until

עסן די געוּפֿענע . און אַצונד גייט אַרויף, וואָרעם גראָד היַינט
haint grod vorem aroif geit atsund un gerufene di esen
today right here because up go now and summoned the ones eat

וועט איר אים טרעפֿן .
trefn im ir vet
happen upon him you will

14 And they went up into the town; and when they were come into the town, hinei, Shmuel came out toward them as he was going up to the bamah *(high place)*. 15 Now Hashem galah *(had revealed, unveiled)* in the ozen *(ear)* of Shmuel yom echad before Sha'ul came, saying, 16 Makhar *(tomorrow)* about this time I will send thee an ish out of Eretz Binyamin, and umeshachto *(thou shalt anoint him)* to be Nagid over My people Yisroel, that he may save My people out of the yad Pelishtim; for I have looked upon My people, because their cry has come unto Me.

17 And when Shmuel saw Sha'ul, Hashem said unto him, Hinei haIsh whom I spoke to thee of! This same shall rule over My people. 18 Then Sha'ul drew near to Shmuel in the sha'ar, and said, Tell me, now, where is the Bais HaRo'eh. 19 And Shmuel answered Sha'ul, and said, I am the Ro'eh *(seer)*: go up before me unto the bamah *(high place)*; for ye shall eat with me hayom, and baboker I will let thee go, and will tell thee all that is in thine levav.

יד זיַינען זיי אַרויפֿגעגאַנגען צו דער שטאָט. זיי קומען אַרײַן אין
in arain kumen zei shtot der tsu aroifgegangen zei zainen
in enter come they city the to having gone up they are

שטאָט, ערשט שמואֵל גייט אַרויס אַקעגן זיי , כּדי אַרויפֿצוגיין
aroiftsugein kedei zei akegn arois geit Shmuel ersht shtot
go up in order to them towards out goes Shmuel behold city

אויף דער בָּמָה . טו און ה האָט אַנטפּלעקט שמואֵלס אויער אײַן
ein oier Shmuels antplekt hot Hashem un bamah der oif
one ear Shmuel's reveal has Hashem and high place the on

טאָג פֿאַר שָׁאולס קומען , אַזוי צו זאָגן : טז מאָרגן אין דער צײַט
tsait der in morgn zogn tsu azoi kumen Shauls far tog
time this in tomorrow say to so coming Sha'ul's before day

וועל איך שיקן צו דיר אַ מאַן פֿון לאַנד בנימין , זאָלסטו אים
im zolstu Binyamin land fun man a dir tsu shikn ich vel
him shall you Binyamin land out of man a you(SG) to send I will

זאָלבן פֿאַר אַ פֿירשט איבער מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל, און ער וועט העלפֿן מײַן
main helfn vet er un Yisroel folk main iber firsht a far zalbn
my save will he and Yisroel people my over prince a for anoint

פֿאָלק פֿון דער האַנט פֿון די פּלִשתִּים , ווארעם איך האָב צוגעזען
tsugezen hob ich vorem Pelishtim di fun hant der fun folk
looked upon have I because Pelishtim the of hand the out of people

מײַן פֿאָלק , ווײַל זײַן געשרײ איז געקומען צו מיר.
mir tsu gekumen iz geshrei zain vail folk main
me unto having come is cry its because people my

יז און ווי שמואֵל האָט דערזען שָׁאולן , אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi Shauln derzen hot Shmuel vi un
Hashem has so Sha'ul seen has Shmuel when and

אויסגערופֿן צו אים: אָט איז דער מאַן וואָס איך האָב
hob ich vos man der iz ot im tsu oisgerufn
have I of whom man the is behold him to called out

דיר געזאָגט: דער דאָזיקער וועט הערשן אויף מײַן
main oif hershn vet doziker der gezogt dir
my over rule will this one the said to you(SG)

פֿאָלק . יח און שָׁאול האָט גענענט צו שמואֵלן אין מיטן
mitn in Shmueln tsu genent hot Shaul un folk
midst of in Shmuel to come near has Sha'ul and people

טויער, און האָט געזאָגט: זאָג מיר, איך בעט דיך , ווו
vu dich bet ich mir zog gezogt hot un toier
where you(SG) entreat I me tell said has and gate

איז דאָ דאָס הויז פֿון דעם זוערער? יט האָט שמואֵל געענטפֿערט
geentfert Shmuel hot zeer dem fun hoiz dos do iz
answered Shmuel has seer the of house this here is

שָׁאולן און האָט געזאָגט: איך בין דער זוערער; גיי אַרויף מיר
mir aroif gei zeer der bin ich gezogt hot un Shauln
me up go seer the am I said has and Sha'ul

פֿאַרויס צו דער בָּמָה , און איר וועט עסן מיט מיר היינט,
haint mir mit esen vet ir un bamah der tsu farois
today me with eat will you and high place the to ahead of

און אין דער פֿרי וועל איך דיך אַוועקשיקן, און אַלץ
alts un avekshikn dich ich vel peire der in un
all that and send away you(SG) I will morning the in and

וואָס אויף דײַן האַרצן וועל איך דיר זאָגן .
zogn dir ich vel hartsn dain oif vos
tell you(SG) I will heart your on which

כ און וועגן די אייזעלינס וואָס זײַנען בײַ דיר
un vegen di eizelins vos zainen bai dir
and concerning the female donkeys that are with you(SG)
פַֿאַרלאָרן שוין הײַנט דרײַ טעג, אויף זיי זאָלסטו נישט לייגן
farlorn shoin haint drai teg, oif zei zolstu nisht leign
lost already today three days on them shall you not lay down
דײַן האַרץ, וואָרעם זיי זײַנען געפֿונען . געווארן און פַֿאַר
dain harts vorem zei zainen gefunen gevorn un far
your heart because they are found having become and on
וועמען איז אַל דאָס גלוסטיקע פֿון יִשְׂרָאֵל, אויב נישט פַֿאַר דיר און
vemen iz al dos glustike fun Yisroel, oib nisht far dir un
whom is all the desired of Yisroel if not for you(SG) and
פַֿאַר דעם גאַנצן הויז פֿון דײַן פֿאָטער? כא האָט געענטפֿערט שָׁאוּל און
far dem gantsn hoiz fun dain foter hot geentfert Shaul un
for the whole house of your father has answered Sha'ul and
האָט געזאָגט: בין איך נישט פֿון בנימין , פֿון די קלענסטע שבֿטים פֿון
hot gezogt: bin ich nisht fun Binyamin, fun di klenste shvotim fun
has said I am not of Binyamin the of minor tribes of
יִשְׂרָאֵל, און מײַן משפּחה די מינדסטע פֿון אַלע משפּחות פֿון
Yisroel un main mishpoche di mindste fun ale mishpoches fun
Yisroel and my family the least of all families of
שבֿט בנימין ? און פַֿאַר וואָס רעדסטו צו מיר אַזאַ זאַך ?
Binyamin sheyvet? un far vos redstu tsu mir aza zach?
Binyamin tribe and for which speak you(SG) to me such thing

כב האָט שמואֵל גענומען שָׁאולן און זײַן יונג , און ער האָט
hot Shmuel genumen Shauln un zain yung, un er hot
has Shmuel taken Sha'ul and his young man , and he has
זיי אַריַינגעבראַכט אין קאַמער, און האָט זיי געגעבן אַן אָרט אויבן
zei araingebracht in kamer, un hot zei gegebn an ort oiben
them brought in room and has them given an place above
אָן פֿון די גערופֿענע, וואָס זײַנען געווען אַרום דריַיסיק מאַן .
an fun di gerufene, vos zainen geven arum draisik man.
on of the invited which are having been around thirty persons
כג און שמואֵל האָט געזאָגט צו דעם קוכער: דערלאַנג דעם חלק וואָס
un Shmuel hot gezogt tsu dem kucher: derlang dem chelek vos
and Shmuel has said to the cook serve the portion which
איך האָב דיר געגעבן, וואָס איך האָב דיר אָנגעזאָגט: לייג
ich hob dir gegebn, vos ich hob dir ongezogt: leig
I have you(SG) given which I have you(SG) instructed set down
אים אַוועק בײַ דיר . כד האָט דער קוכער אויפֿגעהויבן דעם שענקל
im avek bai dir. hot der kucher oifgehoibn dem shenkl
it away by you(SG) has the cook lifted up the thigh
און וואָס אויף אים, און אַוועקגעלייגט פַֿאַר שָׁאולן, און האָט
un vos oif im, un avekgeleigt far Shauln, un hot
and that which on it and set it before Sha'ul and has
געזאָגט: אָט איז דאָס איבערגעלאָזענע ; לייג פַֿאַר דיר , עס,
gezogt: ot iz dos ibergelozene; leig far dir, es,
said behold this is reserved has been set down before you(SG) eat
וואָרעם אויף דער באַשטימטער צײַט איז עס געהאַלטן געווארן
vorem oif der bashtimter tsait iz es gehaltn gevorn
because on the appointed time it is held having become
פַֿאַר דיר ; אַזוי צו זאָגן: איך האָב דאָך דאָס פֿאָלק פַֿאַרפֿרוסן.
far dir; azoi tsu zogn: ich hob doch dos folk farrufn.
for you(SG) so to say I have indeed people invited

[20] And as for thine donkeys that were lost hayom sheloshet hayamim *(now three days)*, set not thy mind on them; for they are found. And on whom is kol chemdat Yisroel *(all the Desire of Yisroel)*? Is it not on thee, and on Kol Bais Avicha? [21] And Sha'ul answered and said, Am not I of Binyamin, of the smallest of the Shivtei Yisroel? And my mishpakhat the least of all the mishpekhot of the Shivtei Binyamin? Wherefore then speakest thou so to me?

[22] And Shmuel took Sha'ul and his na'ar, and brought them into the room, and made them sit at the makom berosh *(chief place)* among hakeru'im *(the ones being invited)*, which were about shloshim ish. [23] And Shmuel said unto the tabakh *(cook)*, Bring the portion which I gave thee, of which I said unto thee, Set it aside for thee. [24] And the tabakh took up the shok *(thigh piece)*, and that which was upon it, and set it before Sha'ul. And Shmuel said, Hinei that which is set aside! Set it before thee, and eat; for unto this mo'ed hath it been set aside for thee since I said, I have invited HaAm. So Sha'ul did eat with Shmuel that

day. 25 And when they were come down from the bamah *(high place)* into the town, Shmuel communed with Sha'ul upon the gag *(rooftop)*.

כה און זיי האָבן
hobn zei un tog yenem in Shmueln mit gegesn Shaul hot
have they and day that in Shmuel with eat Sha'ul did

אַראָפגענידערט פֿון דער בָּמָה אין שטאָט; און ער האָט גערעדט מיט
mit geredt hot er un shtot in bamah der fun aropgenidert
with spoken has he and city in high place the from come down

שָׁאוּל אויפֿן דאַך .
dach oifn Shauln
housetop on Sha'ul

26 And they arose early; and it came to pass about shachar, that Shmuel called Sha'ul to the gag *(rooftop)*, saying, Up, that I may send thee away. And Sha'ul arose, and they went out both of them, he and Shmuel, outside. 27 And as they were going down to the outskirts of the town, Shmuel said to Sha'ul, Bid the na'ar pass on before us (and he passed on), but stand thou still a while, that I may show thee the Devar Elohim.

כו און זיי זיינען אויפֿגעשטאַנען פֿרי ; און עס איז געווען ,
vi geven iz es un peire oifgeshtanen zainen zei un
as having been is it and early arose are they and

דער פֿרימאָרגן איז אויפֿגעגאַנגען, אַזוי האָט שמואֵל גערופֿן צו שָׁאוּל אויפֿן
oifn Shauln tsu gerufn Shmuel hot azoi oifgegangen iz frimorgn der
on Sha'ul to called Shmuel has so dawning is morning the

דאַך , אַזוי צו זאָגן : שטיי אויף, און איך וועל דיך אַרויסבאַלייטן .
aroisbaleitn dich vel ich un oif shtei zogn tsu azoi dach
see to the door you(SG) will I and up stand say to so roof

איז שָׁאוּל אויפֿגעשטאַנען, און זיי זיינען ביידע אַרויסגעגאַנגען דערויסן,
deroisn aroisgegangen beide zainen zei un oifgeshtanen Shaul iz
outside went out both are they and arose Sha'ul is

ער און שמואֵל . כז ווי זיי נידערן אַראָפּ צום עק שטאָט, אַזוי
azoi shtot ek tsum arop nidern zei vi Shmuel un er
so city outskirts of to down go down they as Shmuel and he

האָט שמואֵל גענאָגט צו שָׁאוּל : זאָג דעם יונג , ער זאָל אַוועקגיין
avekgein zol er yung dem zog Shauln tsu gezogt Shmuel hot
go away shall he young man the tell Sha'ul to said Shmuel has

אונדז פֿאַרויס – און ער איז אַוועקגעגאַנגען – און דו שטיי אַקאָרשט,
akorsht shtei du un avekgegangen iz er un farois undz
here stand you and went way is he and ahead of us

און איך וועל דיך לאָזן הערן דאָס וואָרט פֿון אלקים .
Elokim fun vort dos hern lozn dich vel ich un
G-d of word the hear let you(SG) will I and

10 Then Shmuel took a flask of shemen, and poured it upon his rosh, and kissed him, and said, Hath not Hashem meshachacha *(anointed thee)* to be Nagid over His nachalah? 2 When thou art departed from me today, then thou shalt find two anashim near Kevurat Rachel on the border of Binyamin at Tzeltzach; and they will say unto thee, The donkeys which thou wentest to seek are found; and, hinei, Avicha hath taken leave of caring about

י און שמואֵל האָט גענומען דאָס קריגל אייל, און אויפֿגעגאָסן אויף זיין
zain oif oifgegosn un eil krigl dos genumen hot Shmuel un
his on poured and oil flask this taken has Shmuel and

קאָפּ; און ער האָט אים געקושט, און האָט געזאָגט: פֿאַר וואָר, ה
Hashem vor far gezogt hot un gekusht im hot er un kop
Hashem truly for said has and kissed him has he and head

האָט דיך געזאַלבט פֿאַר אַ פֿירשט איבער זיין אַרב . ב ווי דו
du vi arav zain iber firsht a far gezalbt dich hot
you when inheritance his over prince a for anointed you(SG) has

גייסט הײַנט אַוועק פֿון מיר, אַזוי וועסטו אָנטרעפֿן צוויי מענטשן
mentshn tsvei ontrefn vestu azoi mir fun avek haint geist
men two meet will you(sg) so me from away today go

לעבן רחלס קבֿר אין דעם געמאַרק פֿון בנימין , אין צֶלצַח ,
Tseltsach in Binyamin fun gemark dem in keyver Rachels lebn
Tzeltzach in Binyamin of territory the in tomb Rachel's near

און זיי וועלן זאָגן צו דיר : די אייזעלינס וואָס דו ביסט
bist du vos eizelins di dir tsu zogn veln zei un
are you which female donkeys the you(SG) to say will they and

געגאַנגען זוכן , זיינען געפֿונען געוואָרן , און זע , דײַן
gegangen zuchn gefunen zainen gevorn un ze dain
gone having seek are found become having and behold your

the donkeys, and careth for you, saying, What shall I do for beni *(my son)*? [3] Then shalt thou go on forward from there, and thou shalt come to the plain of Tavor, and there shall meet thee shloshah anashim going up to HaElohim to Beit-El, one carrying shloshet gedayim *(three young goats)*, and another carrying shloshet kikrot *(three loaves)* lechem, and another carrying a skin of yayin; [4] And they will give thee a Shalom greeting, and give thee two of the lechem; which thou shalt receive of their yad. [5] After that thou shalt come to the Giveat HaElohim, where is the outpost of the Pelishtim *(Philistines)*; and it shall come to pass, when thou art come there to the Ir, that thou shalt meet a chevel *(company, band)* of nevi'im coming down from the high place with a nevel *(lyre)*, tof *(tambourine)*, khalil *(flute)*, and kinnor *(harp)* before them; and they shall prophesy; [6] And the Ruach of Hashem will come upon thee, and thou shalt prophesy with them, and shalt be changed into an ish acher *(another man, a different man)*. [7] And let it be, when these otot *(signs)* are come unto thee, that thou do what yadecha *(thy hand)* finds; for HaElohim is with thee. [8] And thou shalt go down before me to Gilgal; and, hinei, I will come down unto thee, to offer olot *(burnt offerings)*,

פַּאָטער האָט אָפגעלאָזט די מעשׂה מיט די אייזעלינס , און ער
er un eizelins di mit meise di opgelozt hot foter
he and female donkeys the with matter the left alone has father

דאגהט וועגן אײַך, אַזוי צו זאָגן: וואָס טו איך וועגן מײַן
main vegen ich tu vos zogn tsu azoi aich vegen dayget
my concerning I do which say to so you concerning anxious

זון ? [ג] און וועסט אַוועקגיין פֿון דאָרטן וויַיטער, און וועסט קומען ביז
biz kumen vest un vaiter dortn fun avekgein vest un zun
unto come will and further there from go away will and son

דעם אייכנבוים פֿון תָּבוֹר ; וועלן דיך אָנטרעפֿן דאָרטן דריַי מענטשן
mentshn drai dortn ontrefn dich veln Tavor fun eichnboim dem
men three there meet you(SG) will Tavor of terebinth the

וואָס גייען אַרויף צו האלקים קיין בֵּית-אֵל; איינער טראָגט דריַי
drai trogt einer Beis-El kein HaElokim tsu aroif geyen vos
three carries one Beit-El to G-d to up go which

ציקעלעך , און איינער טראָגט דריַי לאָבעס ברויט, און איינער טראָגט אַ
a trogt einer un broit lobes drai trogt einer un tsikelech
a carries one and bread loaves three carries one and young goats

לאָגל ווײַן . [ד] און זיי וועלן דיך פֿרעגן אויף פֿריד , און וועלן דיר
dir veln un frid oif fregn dich veln zei un vain logl
you(SG) will and peace on to ask you(SG) will they and wine skin

געבן צוויי ברויטן ; זאָלסטו צונעמען פֿון זייער האַנט. [ה] דערנאָך
dernoch hant zeyer fun tsunemen zolstu broiten tsvei gebn
after that hand their from take shall you loaves two give

וועסטו קומען צו דעם בערגל פֿון האלקים , וואָס דאָרטן זיַינען
zainen dortn vos HaElokim fun bergel dem tsu kumen vestu
are there which G-d of hill the to come will you(sg)

די וואַכן פֿון די פּלִשתִּים ; און עס וועט זיַין , ווי דו קומסט
kumst du vi zain vet es un Pelishtim di fun vachn di
come you when be will it and Pelishtim the of garrisons the

אַהין אין דער שטאָט, אַזוי וועסטו באַגעגענען אַ שנור נבֿיאים
neviim shnur a bagegenen vestu azoi shtot der in ahin
prophets group a meet will you(sg) so city the in there

וואָס נידערן אַראָפּ פֿון דער בָּמָה , און זיי פֿאַרויס האַרפֿן און
un harfn farois zei un bamah der fun arop nidern vos
and lyre ahead of them and high place the of down go down which

פֿויקן און פֿלייטן און גיטאַרן; און זיי זאָגן נבֿיאות . [ו] און אויף
poikn un fleitn un gitarn un zogn zei un nevies oif
on and prophesy say they and lyres and flute and tambourines

דיר וועט קומען דער גײַסט פֿון ה , און וועסט נבֿיאות
dir vet kumen der gaist fun Hashem un vest nevies
prophesy you(sg) will and Hashem of spirit the come will you(SG)

זאָגן מיט זיי , און וועסט פֿאַרקערט ווערן אין אַן אַנדער מענטשן .
mentshn ander an in vern farkert vest un zei mit zogn
person other an in become turned will and them with say

און עס וועט זיַין , אַז די דאָזיקע צייכנס וועלן דיר אָנקומען , טו
tu onkumen dir veln tseichns dozike di az zain vet es un
do arrive you(SG) will signs these the when be will it and

דיר וואָס דיר קומט צו דער האַנט, וואָרעם האלקים איז מיט
mit iz HaElokim vorem hant der tsu kumt dir vos dir
with is G-d because hand the to come you(SG) what you(SG)

דיר . [ח] און זאָלסט אַראָפּנידערן מיר פֿאַרויס קיין גִלגָל , און
un Gilgal kein farois mir aropnideren zolst un dir
and Gilgal to ahead of me go down you(SG) must and you(SG)

and to sacrifice zivkhei shelamim *(sacrifices of peace offerings)*; shivat yamim shalt thou tarry, till I come to thee, and show thee what thou shalt do.

[9] And it was so, that when he had turned his back to go from Shmuel, Elohim changed for him a lev acher; and all those otot came to pass that day. [10] And when they came there to the Giv'ah *(Hill)*, hinei, a chevel *(company, band)* of nevi'im met him; and the Ruach of Elohim came upon him, and he prophesied among them. [11] And it came to pass, when all that knew him beforetime saw that, hinei, he prophesied with the nevi'im, then HaAm said one to another, What is this that hath happened unto the Ben Kish? Is Sha'ul also among the nevi'im? [12] And an ish from that place answered and said, And who is avihem? Therefore it became a mashal, Is Sha'ul also among the nevi'im?

[13] And when he had made an end of prophesying, he came to the bamah *(high place)*.

זע , איך וועל אַראָפּנידערן צו דיר אויפֿצוברענגען בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer oiftsubrengen dir tsu aropnideren vel ich ze
olah shall bring you(SG) to go down will I behold

צו שלאַכטן פֿרידאָפּפֿער ; זיבן טעג זאָלסטו וואַרטן ביז איך קום
kum ich biz vartn zolstu teg zibn fridopfer shlachtn tsu
come I until wait shall you days seven peace offering sacrifice to

צו דיר , און וועל דיך לאָזן וויסן וואָס דו זאָלסט טאָן.
ton zolst du vos visen lozn dich vel un dir tsu
do you(SG) must you what know let you(SG) will and you(SG) to

ט און עס איז געווען , ווי ער קערט אום זיין רוקן אַוועקצוגיין
avektsugein rukn zain um kert er vi geven iz es un
go away back his back turns he when having been is it and

פֿון לעבן שמואֵל , אַזוי האָט אים אלקים פֿאַרקערט אַן אַנדער האַרץ;
harts ander an farkert im Elokim hot azoi Shmueln lebn fun
heart other an turn into him G-d has so Shmuel near from

י און אַלע די דאָזיקע צייכנס זיַינען אָנגעקומען אין יענעם טאָג. און
un tog yenem in ongekumen zainen tseichns dozike di ale un
and day that in arrived are signs these the all and

ווי זיי זיַינען געקומען אַהין קיין גִבְעָה , ערשט אַ שנור
shnur a ersht Givah kein ahin gekumen zainen zei vi
group a behold Giv'ah to there having come are they when

נבֿיאים קומט אים אָנטקעגן ; און דער גייַסט פֿון אלקים איז געקומען
gekumen iz Elokim fun gaist der un antkegen im kumt neviim
having come is G-d of spirit the and to meet him come prophets

אויף אים, און ער האָט נבֿיאות געזאָגט צווישן זיי . יא און עס איז
iz es un zei tsvishn gezogt nevies hot er un im oif
is it and them among said prophesy did he and him on

געווען , ווי אַלע וואָס האָבן אים געקענט פֿון נעכטן-אייַרנעכטן ,
nechtn-eyernechtn fun gekent im hobn vos ale vi geven
in the past from known him have which all as having been

האָבן געזען, ערשט ער זאָגט נבֿיאות מיט נבֿיאים , אַזוי האָט דאָס
dos hot azoi neviim mit nevies zogt er ersht gezen hobn
this has so prophets with prophesy declares he behold seen have

פֿאָלק געזאָגט איינער צום אַנדערן: וואָס איז דאָס געשען דעם זון פֿון
fun zun dem geshen dos iz vos andern tsum einer gezogt folk
of son the happened this is what another to one said people

קישן ? איז אויך שָׁאול צווישן די נבֿיאים ? יב האָט זיך אָפּגערופֿן אַ
a opgerufn zich hot neviim di tsvishn Shaul oich iz Kishon
a responded self has prophets the among Sha'ul also is Kish

מאָן פֿון דאָרטן און האָט געזאָגט: און ווער איז זייער פֿאָטער? דעריבער
deriber foter zeyer iz ver un gezogt hot un dortn fun man
therefore father their is who and said has and there from man

איז געווארן פֿאַר אַ שפּריכווארט: איז אויך שָׁאול צווישן די
di tsvishn Shaul oich iz shprichvort a far gevorn iz
the among Sha'ul also is proverb a for having become is

נבֿיאים ?
neviim
prophets

יג און ווי ער האָט געענדיקט נבֿיאות זאָגן , אַזוי איז ער
er iz azoi zogn nevies geendikt hot er vi un
he is so saying prophesying finished had he when and

געקומען צו דער בָּמָה .
bamah der tsu gekumen
high place the to having come

14 And the dod Sha'ul said unto him and to his na'ar, Where went ye? And he said, To search for the donkeys; and when we saw that they were nowhere, we came to Shmuel. 15 And the dod Sha'ul said, Tell me, now, what Shmuel said unto you. 16 And Sha'ul said unto his dod, He told us plainly that the donkeys were found. But of the matter of the melukhah *(kingship)*, whereof Shmuel spoke, he told him not.

17 And Shmuel called HaAm together unto Hashem at Mitzpah; 18 And said unto the Bnei Yisroel, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, I brought up Yisroel out of Mitzrayim, and delivered you out of the yad Mitzrayim, and out of the yad kol HaMamlachot, and of them that oppressed you; 19 And ye have this day rejected Eloheichem, who Himself was Moshi'a for you out of all your adversities and your tzoroses; and ye have said unto Him, No, but set a Melech over us. Now therefore present yourselves before Hashem by your Shevatim *(Tribes)*, and by your alefim *(thousands, larger kinship units)*.

יד אוֹן שָׁאוּלס פַּעטער הָאט געזָאגט צו אים אוֹן צו זַיין יונג :
yung zain tsu un im tsu gezogt hot feter Shauls un
young man his to and him to said has uncle Sha'ul's and

וווּהין זײַט איר געגאַנגען ? הָאט ער געזָאגט: צו זוכן די
di zuchn tsu gezogt er hot gegangen ir zait vuhin
the seek to said he has having gone you are where

אייזעלינס ; אוֹן מיר הָאבן געזען אַז זיי זײַנען נישטאָ , זײַנען
zainen nishto zainen zei az gezen hobn mir un eizelins
are there is not are they that seen have we and female donkeys

מיר געקומען צו שמוּאֵל . טו הָאט שָׁאוּלס פַּעטער געזָאגט: דערצייל
dertseil gezogt feter Shauls hot Shmueln tsu gekumen mir
tell said uncle Sha'ul's has Shmuel to having come we

מיר, איך בעט דיך , וואָס הָאט אײַך שמוּאֵל געזָאגט? טז הָאט
hot gezogt Shmuel aich hot vos dich bet ich mir
has said Shmuel to you has what you(SG) entreat I me

שָׁאוּל געזָאגט צו זײַן פַּעטער: דערציילן הָאט ער אונדז דערציילט אַז די
di az dertseilt undz er hot dertseiln feter zain tsu gezogt Shaul
the that told us he has told uncle his to said Sha'ul

אייזעלינס זײַנען געפּונען געוואָרן . אָבער די מעשׂה פּוֹן
fun meise di ober gevorn gefunen zainen eizelins
of matter the but having become found are female donkeys

דער מלוכה וואָס שמוּאֵל הָאט געזָאגט, הָאט ער אים נישט דערציילט.
dertseilt nisht im er hot gezogt hot Shmuel vos meluche der
told not him he has said has Shmuel which kingdom the

יז אוֹן שמוּאֵל הָאט צונויפגערופֿן דאָס פֿאָלק צו ה קיין
kein Hashem tsu folk dos tsunoifgerufn hot Shmuel un
at Hashem to people the summoned has Shmuel and

מִצפָּה . יח אוֹן ער הָאט געזָאגט צו די קינדער פּוֹן יִשׂרָאֵל: אַזוי הָאט
hot azoi Yisroel fun kinder di tsu gezogt hot er un Mitspah
has thus Yisroel of children the to said has he and Mitzpah

געזָאגט ה אלוקי יִשׂרָאֵל: איך הָאב אויפֿגעבראַכט יִשׂרָאֵל פּוֹן
fun Yisroel oifgebracht hob ich Yisroel Elokei Hashem gezogt
from Yisroel brought up have I Yisroel the G-d of Hashem said

מִצרַיִם , אוֹן הָאב אײַך מציל געווען פּוֹן דער האַנט
fun hant der fun geven matsl aich hob un Mitsrayim
of hand the out of having been rescued you have and Egypt

מִצרַיִם , אוֹן פּוֹן דער האַנט פּוֹן אַלע קיניגרייַכן וואָס הָאבן אײַך
aich hobn vos kinigraichn ale fun hant der fun un Mitsrayim
you have which kingdoms all of hand the from and Egypt

געדריקט . יט אוֹן איר הָאט היינט פֿאַראַכט אלוקיכם , וואָס העלפֿט
helft vos Elokeichem faracht haint hot ir un gedrikt
saves who your G-d scorned today have you and oppressed

אײַך פּוֹן אַלע אײַערע בייזן אוֹן אײַערע צרות , אוֹן איר הָאט צו
tsu hot ir un tsores aiere un beizn aiere ale fun aich
to have you and troubles your and evils your all from you

אים געזָאגט: נאָר אַ מלך מוזטו מאַכן איבער אונדז. דערום
derum undz iber machn muztu melech a nor gezogt im
therefore us over make you must king a only said him

שטעלט אײַך אַצונד פֿאַר ה לויט אײַערע שבטים אוֹן
un shvotim aiere loit Hashem far atsund aich shtelt
and tribes your according to Hashem before now you stand

לויט אײַערע טויזנטן .
loit aiere toizntn
according to your thousands

כ און שמואל האָט געמאַכט געענענען אַלע שבֿטים פֿון ישׂראל, און
un Yisroel fun shvotim ale genenen gemacht hot Shmuel un
and Yisroel of tribes all come near made has Shmuel and

כא האָט ער געמאַכט . געוואָרן פֿאַרנומען איז בנימין שבֿט
gemacht er hot gevorn farnumen iz Binyamin sheyvet
made he has having become detained is Binyamin tribe

. און די לויט זייערע משפּחות בנימין שבֿט געענענען
di un mishpoches zeyere loit Binyamin sheyvet genenen
the and families their according to Binyamin tribe come near

; און שָׁאול משפּחה פֿון די מַטרים איז פֿאַרנומען געוואָרן
Shaul un gevorn farnumen iz Matrim di fun mishpoche
Sha'ul and having become detained is Matri the of family

. האָבן זיי אים קישן פֿון זון דער איז פֿאַרנומען געוואָרן
im zei hobn gevorn farnumen iz Kishon fun zun der
him they have having become detained is Kish of son the

כב האָבן זיי . געוואָרן גענונען געפֿונען איז ער און , אַרומגעזוכט
zei hobn gevorn gefunen nisht iz er un arumgezucht
they have having become found not is he and searched around

: ה איז נאָך עמעצער געקומען אַהער? האָט ווידער גענפֿרעגט ביי
hot aher gekumen emetser noch iz Hashem bai gefregt vider
has here having come someone yet is Hashem of inquired again

. זאָגט די ביי זיך ער באַהאַלט אָן: ה געזאָגט
zachn di bai zich er bahalt on gezogt Hashem
things the among self he hide behold said Hashem

כג זיינען זיי געלאָפֿן, און האָבן אים גענומען פֿון דאָרטן; און
un dortn fun genumen im hobn un gelofn zei zainen
and there from taken him have and ran they are

אַז ער האָט זיך געשטעלט צווישן פֿאָלק, איז ער געווען העכער
hecher geven er iz folk tsvishn geshtelt zich hot er az
taller having been he is people among stood self has he when

. פֿון גאַנצן פֿאָלק פֿון זיין אַקסל און אַרויף
aroif un aksl zain fun folk gantsn fun
upward and shoulder his from people all than

כד האָט שמואל געזאָגט צום גאַנצן פֿאָלק: איר זעט דעם וואָס
vos dem zet ir folk gantsn tsum gezogt Shmuel hot
which the one see you people all to said Shmuel has

ה האָט אים אויסדערווײלט, אַז זיין גלײַכן איז נישטאָ אין גאַנצן
gantsn in nishto iz glaichn zain az oisderveilt im hot Hashem
all in not is equal be that choose him has Hashem

פֿאָלק? האָט געשאָלט דאָס גאַנצע פֿאָלק, און האָט געזאָגט: לעבן זאָל
zol lebn gezogt hot un folk gantse dos geshalt hot folk
shall live said has and people whole this shouted has people

. דער מלך
melech der
king the

כה און שמואל האָט געזאָגט דעם פֿאָלק דאָס געזעץ פֿון דער מלוכה ,
meluche der fun gezets dos folk dem gezogt hot Shmuel un
kingdom the of law the people the told has Shmuel and

און פֿאַרשריבן אין אַ בוך , און אַוועקגעלייגט פֿאַר ה . און
un farshribn un buch a in avekgeleigt un far Hashem un
and written down and book a in laid away and before Hashem and

שמואל האָט אַוועקגעשיקט דאָס גאַנצע פֿאָלק , איטלעכן צו זיין הויז .
hoiz zain tsu itlechn folk gantse dos avekgeshikt hot Shmuel
house his to each people whole the sent away has Shmuel

20 And when Shmuel had caused all the Shivtei Yisroel to come near, the Shevet *(Tribe)* of Binyamin was lakhad *(taken [by lot], singled out [by lot])*. 21 When he had caused the Shevet of Binyamin to come near by their mishpekhot, the mishpakhat Matri was lakhad, and Sha'ul Ben Kish was lakhad; and when they searched for him, he could not be found. 22 Therefore they inquired of Hashem further, Has the ish come here yet? And Hashem answered, Hinei he hath hid himself among the kelim.

23 And they ran and brought him out from there; and when he stood among HaAm, he was taller than any of HaAm from his shekhamim upward.

24 And Shmuel said to kol HaAm, See ye him whom Hashem hath chosen? That there is none like him among kol HaAm? And kol HaAm shouted, and said, May HaMelech live!

25 Then Shmuel told HaAm the mishpat haMelukhah, and wrote it in a sefer, and deposited it up before Hashem. And Shmuel sent kol HaAm away, every ish to his bais.

כו און אויך שָׁאול איז אַוועקגעגאַנגען צו זײַן הויז קיין גִּבְעָה , און
un Givah kein hoiz zain tsu avekgegangen iz Shaul oich un
and Giv'ah to house his to went way is Sha'ul also and

מיט אים זײַנען געגאַנגען די חיל וואָס האָבן געהאַט אלקים אין
in Elokim gehat hobn vos cheil di gegangen zainen im mit
in G-d had have which host the having gone are him with

האַרצן.
hartsn
heart

26 And Sha'ul also went home to Giv'ah; and there went with him the valiant whose lev Elohim had touched.

כז אָבער די נידערטרעכטיקע יונגען האָבן געזאָגט: וואָס וועט אונדז
undz vet vos gezogt hobn yungen nidertrechtike di ober
us will what said have young vile the but

העלפֿן דער דאָזיקער? און זיי האָבן אים פֿאַראַכט, און האָבן אים נישט
nisht im hobn un faracht im hobn zei un doziker der helfn
not him have and despised him have they and this one the save

געבראַכט אַ מתּנה . און ער האָט זיך געמאַכט נישט הערנדיק .
herendik nisht gemacht zich hot er un matone a gebracht
pay attention not made self has he and gift a brought

יא און נָחָשׁ פֿון עַמּון איז אַרויפֿגעקומען און האָט געלאָגערט
gelegert hot un aroifgekumen iz Amon fun Nachash un
besieged has and come up is Ammon of Nachash and

אויף יָבֵשׁ-גִּלְעָד . האָבן אַלע מענטשן פֿון יָבֵשׁ געזאָגט
gezogt Yavesh fun mentshn ale hobn Yavesh-Gilad oif
said Yavesh of men all have Yavesh-Gil'ad against

צו נָחָשׁ : שליס אונדז אַ ברית , און מיר וועלן דיר דינען.
dinen dir veln mir un bris a undz shlis Nachshon tsu
serve you(SG) will we and covenant a us conclude Nachash to

ב האָט נָחָשׁ פֿון עַמּון צו זיי געזאָגט: מיט דעם באַדינג וועל
vel bading dem mit gezogt zei tsu Amon fun Nachash hot
will stipulation the with said them to Ammon of Nachash has

איך עס אײַך שליסן , אַז מע זאָל אײַך אַלעמען אויסשטעכן דאָס רעכטע
rechte dos oisshtechn alemen aich zol me az shlisn aich es ich
right this gouge out all you shall one that establish you it I

אויג, און דאָס מאַכן פֿאַר אַ שאַנד אויף גאַנץ יִשְׂרָאֵל. ג האָבן צו אים
im tsu hobn Yisroel gants oif shand a far machn dos un oig
him to have Yisroel all on disgrace a for make this and eye

געזאָגט די עלטסטע פֿון יָבֵשׁ : לאָז אונדז אָפּ זיבן טעג , און מיר וועלן
veln mir un teg zibn op undz loz Yavesh fun eltste di gezogt
will we and days seven up us let Yavesh of elders the said

שיקן שלוחים אין גאַנצן געמאַרק פֿון יִשְׂרָאֵל; און אויב קיינער
keiner oib un Yisroel fun gemark gantsn in shluchim shikn
anyone if and Yisroel of territory all in messengers send

העלפֿט אונדז נישט, וועלן מיר אַרויסגיין צו דיר .
dir tsu aroisgein mir veln nisht undz helft
you(SG) to go out we will not us saves

ד זײַנען די שלוחים געקומען צו גִּבְעַת-שָׁאול , און האָבן
hobn un Giv'at-Shaul tsu gekumen shluchim di zainen
have and Givat Sha'ul to having come messengers the are

געריעדט די וועלטער אין די אויערן פֿון פֿאָלק ; און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט
hot folk gantse dos un folk fun oiern di in verter di geredt
has people whole this and people of ears the in words the reported

אויפֿגעהויבן זייער קול און געווויינט. ה ערשט שָׁאול קומט אָן הינטער די
di hinter on kumt Shaul ersht geveint un kol zeyer oifgehoibn
the behind on come Sha'ul behold wept and voice their lifted up

27 But the Bnei Beliyaal said, How shall this one yoshi'einu *(save us)*? And they despised him, and brought no minchah *(gift)*. But he held his peace.

11 Then Nachash the Ammoni came up, and laid siege to Yavesh Gil'ad; and all the anashim of Yavesh said unto Nachash, Make a brit with us, and we will serve thee. 2 And Nachash the Ammoni answered them, On this condition will I cut a brit with you, that I may gouge out all your ayin yamin *(right eyes)*, and so bring cherpah upon kol Yisroel. 3 And the Zekenim of Yavesh said unto him, Give us shivat yamim that we may send malachim unto all the territory of Yisroel; and then, if there be no moshi'a to save us, we will come out and surrender to thee.

4 Then came the malachim to Giv'at Sha'ul, and told the devarim in the oznayim of HaAm; and kol HaAm lifted up their kol *(voices)*, and wept. 5 And, hinei, Sha'ul came after

the bakar out of the sadeh; and Sha'ul said, What aileth HaAm that they weep? And they told him the divrei anshei Yavesh. [6] And the Ruach Elohim came upon Sha'ul when he heard those devarim, and his anger was kindled greatly. [7] And he took a tzemed bakar, and cut them in pieces, and sent them throughout all the territory of Yisroel by the hands of malachim, saying, Whosoever cometh not forth after Sha'ul and after Shmuel, so shall it be done unto his bakar. And the pachad Hashem fell on HaAm, and they came out as ish echad. [8] And when he mustered them at Bezek, the Bnei Yisroel were three hundred elef, and the Ish Yehudah thirty elef. [9] And they said unto the malachim that came, Thus shall ye say unto the Ish Yavesh Gil'ad, Tomorrow, by the time the shemesh is hot, teshuah will come to you. So the malachim came and reported it to the anshei Yavesh; and they had simchah. [10] Therefore the anshei Yavesh said, Tomorrow we will come out to surrender unto you, and ye shall do with us all that seemeth tov in your eyes.

רינדער פֿון פֿעלד; האָט שָׁאול געזאָגט: וואָס איז דעם פֿאָלק, וואָס זיי
zei vos folk dem iz vos gezogt Shaul hot feld fun rinder
they why people the is what said Sha'ul has field from oxen

ווײנען? האָט מען אים דערציילט די ווערטער פֿון די מענטשן פֿון יָבֵשׁ.
Yavesh fun mentshn di fun verter di dertseilt im men hot veinen
Yavesh of men the of words the told him they has weep

[6] איז גײַסט פֿון אלקים געקומען אויף שָׁאולן, ווי ער האָט דערהערט
derhert hot er vi Shauln oif gekumen Elokim fun gaist iz
heard has he when Sha'ul on having come G-d of spirit is

די דאָזיקע ווערטער, און זײַן צאָרן האָט זייער געגרימט. [7] און ער
er un gegrimt zeyer hot tsorn zain un verter dozike di
he and kindled very much has anger his and words this the

האָט גענומען אַ געשפּאַן רינדער, און האָט זיי צעשניטן, און
un tseshnitn zei hot un rinder geshpan a genumen hot
and cut them has and oxen harnessed animals a taken has

פֿונאַנדערגעשיקט דורך דער האַנט פֿון די שלוחים אין גאַנצן געמאַרק
gemark gantsn in shluchim di fun hant der durch funandergeshikt
territory all in messengers the of hand the through start to send

פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: ווער עס גייט נישט אַרויס נאָך שָׁאולן און נאָך
noch un Shauln noch arois nisht geit es ver zogn tsu azoi Yisroel fun
after and Sha'ul after out not go it who say to so Yisroel of

שמוּאֵלן, ווערט אַזוי גטאָן ווערן צו זײַנע רינדער. איז אַ פַּחַד פֿון
fun pachad a iz rinder zaine tsu vern geton azoi vet Shmueln
of dread a is oxen his to become done so will Shmuel

ה געפֿאַלן אויפֿן פֿאָלק, און זיי זײַנען אַרויס אַזוי ווי איין מאָן.
man ein vi azoi arois zainen zei un folk oifn gefaln Hashem
man one like so out are they and people on fell Hashem

[8] און ער האָט זיי איבערגעציילט אין בֶּזֶק, און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di un Bezek in ibergetseilt zei hot er un
Yisroel of children the and Bezek in mustered them has he and

זײַנען געווען דריַי הונדערט טויזנט, און די מענער פֿון יהודה
Yehudah fun mener di un toiznt hundert drai geven zainen
Yehudah of men the and thousand hundred three having been are

דרײַסיק טויזנט. [9] און זיי האָבן געזאָגט צו די שלוחים וואָס זײַנען
zainen vos shluchim di tsu gezogt hobn zei un toiznt draisik
are who messengers the to said have they and thousand thirty

געקומען: אַזוי זאָלט איר זאָגן צו די מענטשן פֿון יָבֵשׁ-גִּלְעָד:
Yavesh-Gilad fun mentshn di tsu zogn ir zolt azoi gekumen
Yavesh-Gil'ad of men the to say you shall so having come

מאָרגן וועַן די זון ווערט הייס, וועט אײַך געשען אַ הילף.
hilf a geshen aich vet heis vert zun di ven morgn
deliverance a happen you will hot shall be sun the when tomorrow

זײַנען געקומען די שלוחים און האָבן דערציילט צו די מענטשן
mentshn di tsu dertseilt hobn un shluchim di gekumen zainen
men the to told have and messengers the having come are

פֿון יָבֵשׁ, און זיי האָבן זיך דערפֿרייט. [10] און די מענטשן פֿון יָבֵשׁ
Yavesh fun mentshn di un derfreit zich hobn zei un Yavesh fun
Yavesh of men the and gladdens self have they and Yavesh of

האָבן געזאָגט צו נָחָשן: מאָרגן וועלן מיר אַרויסגיין צו אײַך, און איר
ir un aich tsu aroisgein mir veln morgn Nachshon tsu gezogt hobn
you and you to go out we will tomorrow Nachash to said have

וועט טאָן צו אונדז אַזוי ווי אַלץ וואָס איז גוט אין אײַערע אויגן.
oign aiere in gut iz vos alts vi azoi undz tsu ton vet
eyes your in good is which all that as according to us to do will

11 And it was so on the next day, that Sha'ul set HaAm into shloshah rashim; and they came into the midst of the machaneh in the ashmoret haboker, and slaughtered Ammon until the chom of the yom; and it came to pass, that they which survived were scattered, so that no two of them were left together.

יא און עס איז געווען אויף מאָרגן , האָט שָׁאול געמאַכט דאָס
dos gemacht Shaul hot morgn oif geven iz es un
this made Sha'ul has next day on having been is it and

פֿאָלק אין דריי מחנות , און זיי זיַנען אַריַין אין מיטן לאַגער אין
in lager mitn in arain zainen zei un machnus drai in folk
in camp with in enter are they and legions three in people

דער מאָרגנווואַך , און האָבן געשלאָגן עַמּוֹן ביז דער טאָג איז
iz tog der biz Amon geshlogn hobn un morgnvach der
is day the until Ammon struck have and morning watch the

הייס געוואָרן . און עס איז געווען , די וואָס זיַנען
zainen vos di geven iz es un gevorn heis
are which the ones having been is it and having become hot

איבערגעבליבן , זיַנען צעשפּרייט געוואָרן , און עס זיַנען נישט
nisht zainen es un gevorn tseshpreit zainen ibergebliben
not are it and having become scattered are remained over

געבליבן פֿון זיי צוויי ביַינאַנד .
bainand tsvei zei fun geblibn
together two them of left

12 HaAm said unto Shmuel, Who is he that said, Shall Sha'ul reign as melech over us? Bring the anashim, that we may put them to death. 13 And Sha'ul said, There shall not an ish be put to death this day; for today Hashem hath wrought Teshuah *(Salvation)* in Yisroel.

יב האָט דאָס פֿאָלק געזאָגט צו שמוּאֵל : וואער איז דער וואָס
vos der iz ver Shmueln tsu gezogt folk dos hot
which the one is who Shmuel to said people the has

זאָגט : זאָל שָׁאול קיניגן איבער אונדז? גיט אַהער די לייַט , און מיר
mir un lait di aher git undz iber kinign Shaul zol zogt
we and people the here gives us over reign Sha'ul shall declares

וועלן זיי טייטן. יג האָט שָׁאול געזאָגט: קיינער זאָל נישט געטייט
geteit nisht zol keiner gezogt Shaul hot teitn zei veln
caused to die not shall anyone said Sha'ul has kill them will

ווערן הייַנטיקן טאָג, ווארעם הייַנט האָט ה געטאָן אַ ישועה אין
in yeshue a geton Hashem hot haint vorem tog haintikn vern
in salvation a done Hashem has today for day this very become

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

14 Then said Shmuel to HaAm, Come, and let us go to Gilgal, and renew the Meluchah *(kingdom)* there. 15 And kol HaAm went to Gilgal; and there they made Sha'ul Melech before Hashem in Gilgal; and there they sacrificed zevakhim of shelamim before Hashem; and there Sha'ul and kol Anshei Yisroel rejoiced with simchah me'od.

יד און שמוּאֵל האָט געזאָגט צום פֿאָלק : קומט און לאָמיר
lomir un kumt folk tsum gezogt hot Shmuel un
let us and come people to said has Shmuel and

גיין קיין גִלגָל , און מיר וועלן דאָרטן באַניַיען די מלוכה .
meluche di banayen dortn veln mir un Gilgal kein gein
kingdom the dedicate there will we and Gilgal to go

טו איז דאָס גאַנצע פֿאָלק געגאַנגען קיין גִלגָל , און זיי
zei un Gilgal kein gegangen folk gantse dos iz
they and Gilgal to having gone people whole this is

האָבן דאָרט געמאַכט שָׁאולן פֿאַר אַ מלך , פֿאַר ה אין
in Hashem far melech a far Shauln gemacht dort hobn
in Hashem before king a for Sha'ul made there have

גִלגָל ; און זיי האָבן דאָרטן געשלאַכט פֿרידאָפּפֿער פֿאַר
far fridopfer geshlacht dortn hobn zei un Gilgal
before peace offering sacrificed there have they and Gilgal

ה . און שָׁאול און אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך
zich hobn Yisroel fun mener ale un Shaul un Hashem
self have Yisroel of men all and Sha'ul and Hashem

דאָרטן זייער געפֿרייט.
gefreit zeyer dortn
rejoiced very much there

12 And Shmuel said unto kol Yisroel, Hinei, I have paid heed unto your voice in all that ye said unto me, and have set a Melech over you. [2] And now, hinei, the Melech walketh before you; and I am old and grayheaded; and, hinei, my banim are with you; and I have walked before you from my youth unto hayom hazeh. [3] Hineni *(here I am)*; testify against me before Hashem, and before His Moshiach. Whose shor *(ox)* have I taken? Or whose chamor *(donkey)* have I taken? Or whom have I defrauded? Whom have I oppressed? Or from whose yad have I accepted any kofer to blind mine eyes therewith? And I will restitution make to you.

יב

און שמוּאֵל הָאָט געזָאגט צו גאַנץ יִשְׂרָאֵל: זעט , איך הָאָב
hob ich zet Yisroel gants tsu gezogt hot Shmuel un
have I behold Yisroel all to said has Shmuel and

צוגעהערט צו אײַער קוֹל אין אַלץ וואָס איר האָט צו מיר געזָאגט,
gezogt mir tsu hot ir vos alts in kol aier tsu tsugehert
said me to have you which all that in voice your to paid heed

און איך הָאָב געמאַכט איבער אײַך אַ מלך . [ב] און אַצונד , אָט גייט דער
der geit ot atsund un melech a aich iber gemacht hob ich un
the goes behold now and king a you over made have I and

מלך פַֿאַר אײַך; איך אָבער בין אַלט און גרָאָ , און אָט זײַנען מײַנע
maine zainen ot un Gera un alt bin ober ich aich far melech
my are behold and gray and old am but I you before king

זין מיט אײַך; און איך בין געגאַנגען פַֿאַר אײַך פֿון מײַן יוגנט
yugnt main fun aich far gegangen bin ich un aich mit zin
youth my from you before having gone am I and you with sons

אָן ביז הײַנטיקן טאָג. [ג] דאָ בין איך, זאָגט עדות אַקעגן מיר פַֿאַר
far mir akegn eides zogt ich bin do tog haintikn biz on
before me against testimony say I am here day this very until on

ה און פַֿאַר זײַן געזאַלבטן: וועמעס אָקס האָב איך צוגענומען ?
tsugenumen ich hob oks vemes gezalbtn zain far un Hashem
taken I have ox whose anointed his before and Hashem

און וועמעס אייזל האָב איך צוגענומען ? און וועמען האָב איך באַרויבט?
baroibt ich hob vemen un tsugenumen ich hob eizl vemes un
robbed I have whom and taken I have donkey whose and

וועמען האָב איך געדריקט ? אָדער פֿון וועמענס האַנט האָב איך גענומען
genumen ich hob hant vemens fun oder gedrikt ich hob vemen
taken I have hand whose from or oppressed I have whom

אויסלייז, אַז איך זאָל פַֿאַרהוילן מײַנע אויגן פֿון אים? און איך וועל עס אײַך
aich es vel ich un im fun oign maine farhoiln zol ich az oisleiz
you it will I and him from eyes my hide shall I that ransom

אומקערן.
umkeren
return

[4] And they said, Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken anything from any yad ish. [5] And he said unto them, Ed Hashem (Hashem *is witness)* against you, and His Moshiach is ed *(witness)* this day, that ye have not found anything in my yad. And they answered, He is Ed *(witness)*.

[ד] האָבן זיי געזָאגט: האָסט אונדז נישט באַרויבט און האָסט אונדז נישט
nisht undz host un baroibt nisht undz host gezogt zei hobn
not us have and robbed not us have said they have

געדריקט , און האָסט פֿון קיינעמס האַנט גאָרנישט גענומען . [ה] האָט ער
er hot genumen gornisht hant keinems fun host un gedrikt
he has taken nothing hand anyone's from have and oppressed

צו זיי געזָאגט: עדות איז ה קעגן אײַך, און עדות איז
iz eides un aich kegen Hashem iz eides gezogt zei tsu
is testimony and you against Hashem is testimony said them to

זײַן געזאַלבטער הײַנטיקן טאָג, אַז איר האָט אין מײַן האַנט גאָרנישט
gornisht hant main in hot ir az tog haintikn gezalbter zain
nothing hand my in have you that day this very anointed his

געפֿונען . האָבן זיי געזָאגט: עדות !
eides gezogt zei hobn gefunen
testimony said they have found

[6] And Shmuel said unto HaAm, It is Hashem that made Moshe and Aharon, and that brought avoteichem up out of

[ו] האָט שמוּאֵל געזָאגט צום פֿאָלק: ה איז דער וואָס האָט
hot vos der iz Hashem folk tsum gezogt Shmuel hot
has who the one is Hashem people to said Shmuel has

באַשאַפֿן משהן און אַהרֹנען , און וואָס האָט אויפֿגעבראַכט אײַערע
aiere oifgebracht hot vos un Aharonen un Mosheen bashafn
your brought up has who and Aaron and Moshe created

עלטערן פֿון לאַנד מִצרַיִם . ז און אַצונד , שטעלט אייַך, און איך
ich un aich shtelt atsund un Mitsrayim land fun eltern
I and you stand now and Egypt land out of fathers

וועל זיך דורכטענהן מיט אייַך פֿאַר ה וועגן אַלע
ale vegen Hashem far aich mit durchtenhn zich vel
all concerning Hashem before you with argue through self will

געראַכטיקייטן פֿון ה וואָס ער האָט געטאָן מיט אייַך און מיט
mit un aich mit geton hot er vos Hashem fun gerechtikeitn
with and you with done has he which Hashem of righteous acts

אייַערע עלטערן. ח אַז יעקבֿ איז געקומען קיין מִצרַיִם , האָבן
hobn Mitsrayim kein gekumen iz Yaakov az eltern aiere
have Egypt to having come is Yaakov when fathers your

אייַערע עלטערן געשריען צו ה , און ה האָט געשיקט משהן
Mosheen geshikt hot Hashem un Hashem tsu geshrien eltern aiere
Moshe sent has Hashem and Hashem to cried fathers your

פֿון אַהרֹנען , און זיי האָבן אַרויסגעצויגן אייַערע עלטערן
fun eltern aiere aroisgetsoign hobn zei un Aharonen un
out of fathers your brought out have they and Aaron and

מִצרַיִם , און זיי באַזעצט אין דעם דאָזיקן אָרט . ט אָבער זיי האָבן
hobn zei ober ort dozikn dem in bazetst zei un Mitsrayim
have they but place this the in settled they and Egypt

פֿאַרגעסן אָן ה זייער ג-ט, און ער האָט זיי איבערגעענטפֿערט אין
in ibergeentfert zei hot er un G-t zeyer Hashem on fargesen
in delivered them has he and G-d their Hashem on forgotten

דער האַנט פֿון סיסרא דעם חיל-לידער פֿון חָצוֹר , און אין דער האַנט
hant der in un Chatsor fun cheil-lider dem Sisra fun hant der
hand the in and Chatzor of army-leader the Sisra of hand the

פֿון די פּלִשתִּים , און אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון מוֹאָבֿ, און
un Moav fun melech dem fun hant der in un Pelishtim di fun
and Moav of king the of hand the in and Pelishtim the of

זיי האָבן מלחמה געהאַלטן אויף זיי . י און זיי האָבן געשריען צו
tsu geshrien hobn zei un zei oif gehaltn milchome hobn zei
to cried have they and them against waged war have they

ה און האָבן געזאָגט: מיר האָבן געזינדיקט וואָס מיר האָבן פֿאַרלאָזן
farlozen hobn mir vos gezindikt hobn mir gezogt hobn un Hashem
forsaken have me that sinned have we said have and Hashem

ה , און געדינט די בַּעַל-געטער און די עַשְׁתָּרות, און אַצונד , זייַ
zai atsund un Ashtorot di un Baal-geter di gedint un Hashem
be now and Ashtarot the and Ba'al g-ds the served and Hashem

אונדז מציל פֿון דער האַנט פֿון אונדזערע פֿיַינט , און מיר וועלן
veln mir un faint undzere fun hant der fun matsl undz
will we and enemies our of hand the from rescued us

דיר דינען. יא האָט ה געשיקט ירובעלן , און בדָנן , און
un Bedanen un yerubeln geshikt Hashem hot dinen dir
and Bedan and Yeruba'al sent Hashem has serve you(SG)

יִפתָּחן , און שמוּאֵל , און ער האָט אייַך מציל געווען פֿון
fun geven matsl aich hot er un Shmueln un Yiftachn
from having been rescued you has he and Shmuel and Yiftach

אייַערע פֿיַינט פֿון רונד אַרום , און איר זייַט געזעסן אין זיכערקייט.
zicherkeit in gezesn zait ir un arum rund fun faint aiere
security in settled are you and round around from enemies your

יב און ווי איר האָט געזען אַז נָחש דער מלך פֿון די קינדער
kinder di fun melech der Nachash az gezen hot ir vi un
children the of king the Nachash that seen have you when and

Eretz Mitzrayim. 7 Now therefore stand still, that I may enter into shofet judgment with you before Hashem of kol tzidkot *(all the righteous acts)*, which He made for you and avoteichem. 8 When Ya'akov was come into Mitzrayim, and avoteichem cried unto Hashem, then Hashem sent Moshe and Aharon, which brought forth avoteichem out of Mitzrayim, and made them dwell in this makom. 9 And when they forgot Hashem Eloheihem, He sold them into the yad Sisra, Sar Tzeva Chatzor, and into the yad Pelishtim, and into the yad Melech Moav, and they fought against them. 10 And they cried unto Hashem, and said, Chatanu *(we have sinned)*, because we have forsaken Hashem, and have served Ba'alim and Ashtarot; but now deliver us out of the yad oyeveinu *(power, hand of our enemies)*, and we will serve Thee. 11 And Hashem sent Yeruba'al, and Bedan, and Yiftach, and Shmuel, and delivered you out of the yad oyeveichem on every side, and ye dwelled betach. 12 And when ye saw that Nachash Melech Bnei Ammon came against you, ye said unto me, No; but a Melech shall

reign over us: when Hashem Eloheichem was your Melech. 13 Now therefore behold the Melech whom ye have chosen, and for whom ye have made request! And, hinei, Hashem hath set a Melech over you. 14 If ye will fear Hashem, and serve Him, and obey His voice, and not rebel against the commandment of Hashem, then shall both ye and also the Melech that reigneth over you continue following after Hashem Eloheichem; 15 But if ye will not obey the voice of Hashem, but rebel against the commandment of Hashem, then shall the yad Hashem be against you, as it was against avoteichem. 16 Now therefore stand and see this davar hagadol, which Hashem will make before your eyes. 17 Is it not ketzir chittim today? I will call unto Hashem, and He shall send kolot and matar; that ye may perceive and see that your wickedness is rabbah, which ye have made in the eyes of Hashem, in requesting for you a Melech.

18 So Shmuel called unto Hashem; and Hashem sent kolot and matar that day; and kol HaAm greatly feared Hashem

פֿון עַמּון איז געקומען אויף אייך, אַזוי האָט איר צו מיר
mir tsu ir hot azoi aich oif gekumen iz Amon fun
me to you have so you against having come is Ammon of

געזאָגט: נײַן , נײַערט אַ מלך מוז קיניגן איבער אונדז; בעת ה
Hashem beeis undz iber kinign muz melech a naiert nein gezogt
Hashem when us over reign must king a rather no said

אלוקיכם איז אײַער מלך . יג און אַצונד , אָט איז דער מלך
melech der iz ot atsund un melech aier iz Elokeichem
king the is behold now and king your is your G-d

וואָס איר האָט אויסדערווײלט, וואָס איר האָט פֿאַרלאַנגט, און אָט
ot un farlangt hot ir vos oisderveilt hot ir vos
behold and asked for have you whom chosen have you whom

האָט ה געגעבן איבער אײַך אַ מלך . יד אויב איר וועט מורא האָבן
hobn moire vet ir oib melech a aich iber gegebn Hashem hot
have fear will you if king a you over given Hashem has

פֿאַר ה , און איר וועט אים דינען, און וועט צוהערן צו זײַן
zain tsu tsuhern vet un dinen im vet ir un Hashem far
his to pay heed will and serve him will you and Hashem before

קול , און וועט נישט וויידערשפּעניקן דעם מויל פֿון ה , און אי
i un Hashem fun moil dem vidershpenikn nisht vet un kol
both and Hashem of mouth the rebel against not will and voice

איר, אי דער מלך וואָס קיניגט איבער אײַך, וועט גיין נאָך ה
Hashem noch gein vet aich iber kinigt vos melech der i ir
Hashem after go will you over reigns that king the and you

אלוקיכם – טו אויב אָבער איר וועט נישט צוהערן צו דעם קול
kol dem tsu tsuhern nisht vet ir ober oib Elokeichem
voice the to pay heed not will you however if your G-d

פֿון ה , און איר וועט וויידערשפּעניקן דעם מויל פֿון ה , וועט
vet Hashem fun moil dem vidershpenikn vet ir un Hashem fun
will Hashem of mouth the rebel against will you and Hashem of

די האָנט פֿון ה זײַן אַקעגן אײַך אַזוי ווי אַקעגן אײַערע עלטערן.
eltern aiere akegn vi azoi aich akegn zain Hashem fun hant di
fathers your against as so you against be Hashem of hand the

טז און אַצונד שטייט און זעט די דאָזיקע גרויסע זאַך וואָס ה
Hashem vos zach groise dozike di zet un shteit atsund un
Hashem which thing great this the see and stand now and

טוט פֿאַר אײַערע אויגן. יז הײַנט איז דאָך ווייצשניט , וועל איך רופֿן
rufn ich vel veitsshnit doch iz haint oign aiere far tut
call I will wheat harvest indeed is today eyes your before does

צו ה , און ער וועט געבן דונערן און רעגן, און וועסט און זעט
zet un veist un regn un dunern gebn vet er un Hashem tsu
see and know and rain and thunder give will he and Hashem to

אַז גרויס איז אײַער בייז וואָס איר האָט געטאָן אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in geton hot ir vos beiz aier iz grois az
Hashem of eyes the in done have you which evil your is great that

אײַך צו פֿאַרלאַנגען אַ מלך .
melech a farlangen tsu aich
king a ask for to you

יח און שמואל האָט געפֿרופֿן צו ה , און ה האָט געגעבן
gegebn hot Hashem un Hashem tsu gerufn hot Shmuel un
given has Hashem and Hashem to called has Shmuel and

דונערן און רעגן אין יענעם טאָג, און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט
hot folk gantse dos un tog yenem in regn un dunern
has people whole this and day that in rain and thunder

and Shmuel. [19] And kol HaAm said unto Shmuel, Pray for thy avadim unto Hashem Eloheicha, that we die not; for we have added unto kol chattoteinu *(all our sins)* this ra'ah *(evil)*, to ask for us a Melech. [20] And Shmuel said unto HaAm, Fear not; ye have done kol hara'ah hazot *(all this wickedness)*; yet turn not aside from following Hashem, but serve Hashem with kol levavchem; [21] And turn ye not aside; for then should ye go after hatohu *(the vain, empty thing, idol)*, which cannot profit nor deliver; for they are tohu *(vain, empty)*. [22] For Hashem will not forsake His people for the sake of Shmo Hagedol; because it hath pleased Hashem to make you His people. [23] Moreover, as for me, chalilah *(far be it)* from me that I should sin against Hashem in ceasing to pray for you; but horeiti *(I will teach)* you the derech hatovah v'hayesharah *(the good and upright way)*; [24] Only fear Hashem, and serve Him in emes with kol levavchem; for consider what great things He hath done for you. [25] But if ye shall still do wickedly, ye shall be consumed, both ye and your Melech.

זייער מורא געהאַט פֿאַר ה׳ און פֿאַר שמואֵלן. יט און
un Shmueln far un Hashem far gehat moire zeyer
and Shmuel before and Hashem before had fear very much

דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט געזאָגט צו שמואֵלן: זיי מתפלל פֿאַר דיינע
daine far mispalel zai Shmueln tsu gezogt hot folk gantse dos
your for praying be Shmuel to said has people whole this

קנעכט צו ה׳ דיין ג-ט אַז מיר זאָלן נישט שטאַרבן, ווייל
vail shtarbn nisht zoln mir az G-t dain Hashem tsu knecht
for die not shall we that G-d your Hashem to servants

מיר האָבן צו אַלע אונדזערע זינד נאָך צוגעלייגט דאָס בייז, אונדז
undz beiz dos tsugeleigt noch zind undzere ale tsu hobn mir
us evil this added yet sin our all to have we

צו פֿאַרלאַנגען אַ מלך. כ האָט שמואֵל געזאָגט צום פֿאָלק: איר
ir folk tsum gezogt Shmuel hot melech a farlangen tsu
you people to said Shmuel has king a ask for to

זאָלט נישט מורא האָבן; איר האָט געטאָן אַל דאָס דאָזיקע בייז, אָבער
ober beiz dozike dos al geton hot ir hobn moire nisht zolt
but evil this the all done have you have fear not shall

איר זאָלט אײַך נישט אָפּקערן פֿון הינטער ה׳, און איר זאָלט
zolt ir un Hashem hinter fun opkeren nisht aich zolt ir
shall you and Hashem behind from turn aside not you shall you

דינען ה׳ מיט אײַער גאַנצן האַרצן. כא יָא, איר זאָלט אײַך נישט
dinen Hashem mit aier gantsn hartsn yo ir zolt aich nisht
serve Hashem with your whole heart yes you shall you not

אָפּקערן, וואָרעם נאָך נישטיקייטן וואָס נוצן נישט און זיינען
zainen un nisht nutsn vos nishtikeitn noch vorem opkeren
are and not profit which futile things else for turn aside

נישט מציל, ווייל נישטיקייט זיינען זיי. כב וואָרעם ה׳ וועט
vet Hashem vorem zei zainen nishtikeit vail matsl nisht
will Hashem for they are worthlessness for rescue not

נישט פֿאַרלאָזן זיין פֿאָלק, פֿון זיין גרויסן נאָמען, וועגן, ווייל
vail vegen nomen groisn zain fun folk zain farlozen nisht
because sake name great his for people his forsake not

ה׳ האָט באַווילליקט אײַך צו מאַכן פֿאַר זיין פֿאָלק. כג אויך
oich folk zain far machn tsu aich bavilikt hot Hashem
also people his for make to you approved has Hashem

אײַך, חלילה מיר צו זינדיקן צו ה׳, אויפֿצוהערן מתפלל
aich cholile ich mir tsu zindikn tsu Hashem oiftsuhern mispalel
I far be it from me to sin to Hashem ceasing praying

זיין פֿאַר אײַך! נײַערט אײַך וועל אײַך לערנען דעם גוטן און גלײַכן
zain far aich naiert aich vel ich lernen dem gutn un glaichn
be for you but I will teach you the good and straight

וועג. כד האָט אָבער מורא פֿאַר ה׳, און איר זאָלט אים דינען
veg hot ober moire far Hashem un ir zolt im dinen
only has fear before Hashem and you shall him serve

מיט אמת, מיט אײַער גאַנצן האַרצן, וואָרעם זעט ווי ער האָט גרויס
mit emes mit aier gantsn hartsn vorem zet vi er hot grois
with truth with your all heart for see how he has great

געטאָן מיט אײַך. כה אויב אָבער שלעכטס טאָן וועט איר שלעכטס
geton mit aich oib ober shlechts ton vet ir shlechts
done with you if but evil things do will you evil things

טאָן, וועט אי איר, אי אײַער מלך אומגעבראַכט ווערן.
ton vet i ir i aier melech umgebracht vern
do will you both and your king aier destroyed become

13 It was in the first year of Sha'ul's reign, and when he had reigned two shanim over Yisroel,

[2] Sha'ul chose him shloshet alafim of Yisroel; whereof two elef were with Sha'ul at Michmas and in har Beit-El, and an elef were with Yonatan in Giv'at Binyamin; and the rest of HaAm he sent back every ish to his ohel.

[3] And Yonatan struck the outpost of the Pelishtim *(Philistines)* that was in Geva, and the Pelishtim heard of it. Then Sha'ul blew the shofar throughout kol HaAretz, saying, Let the Ivrim *(Hebrews)* hear. [4] And kol Yisroel heard the news that Sha'ul had struck the outpost of the Pelishtim *(Philistines)*, and that Yisroel also had become odious to the Pelishtim. And HaAm were called together after Sha'ul at Gilgal. [5] And the Pelishtim *(Philistines)* gathered themselves together to fight against Yisroel, sheloshim elef merkavot and sheshet alafim parashim, and soldiers like the chol *(sand)* which is on the seashore in multitude; and they came up, and encamped at Michmas, east of Beit-Aven.

יג ... יָאָר איז שָׁאול אַלט געווען אַז ער איז געוואָרן
gevorn iz er az geven alt Shaul iz yor
having become is he when having been old Sha'ul is year

מלך און צוויי יָאָר האָט ער געקיניגט איבער יִשְׂרָאֵל.
Yisroel iber gekinigt er hot yor tsvei un melech
Yisroel over reigned he has year two and king

ב און שָׁאול האָט זיך אויסגעקליבן דרײַ טויזנט מאַן פ�ון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun man toiznt drai oisgeklibn zich hot Shaul un
Yisroel of men thousand three chosen self has Sha'ul and

און צוויי טויזנט זײַנען געווען מיט שָׁאולן אין מִכְמָשׂ און
un Michmas in Shauln mit geven zainen toiznt tsvei un
and Michmas in Sha'ul with having been are thousand two and

אויף דעם בארג פ�ון בֵּית-אֵל, און טויזנט זײַנען געווען מיט
mit geven zainen toiznt un Beis-El fun barg dem oif
with having been are thousand and Beit-El of mount the on

יוֹנָתָנען אין גִּבְעַת-בנימין . און דאָס איבעריקע פֹּאָלק האָט ער
er hot folk iberike dos un gevet-Binyamin in Yonatanen
he has people remaining this and Giv'at Binyamin in Yonatan

אַוועקגעשיקט איטלעכן צו זײַנע געצעלטן.
getseltn zaine tsu itlechn avekgeshikt
tents his to each sent away

ג און יוֹנָתָן האָט געשלאָגן די וואַך פֹון די פְּלִשְׁתִּים וואָס אין
in vos Pelishtim di fun vach di geshlogn hot Yonatan un
in which Pelishtim the of outpost the struck has Yonatan and

גֶּבַע , און די פְּלִשְׁתִּים האָבן דערהערט. און שָׁאול האָט געבלאָזן אין
in geblozn hot Shaul un derhert hobn Pelishtim di un Geva
in blown has Sha'ul and heard have Pelishtim the and Geva

שופֿר דורכן גאַנצן לאַנד, אַזוי צו זאָגן: זאָלן די עִבְרִים הערן!
hern Ivrim di zoln zogn tsu azoi land gantsn durchn shoifer
hear Hebrews the shall say to so land all throughout shofar

ד און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן געהערט, אַזוי צו זאָגן: שָׁאול האָט געשלאָגן
geshlogn hot Shaul zogn tsu azoi gehert hobn Yisroel gants un
struck has Sha'ul say to so heard have Yisroel all and

די וואַך פֹון די פְּלִשְׁתִּים , און יִשְׂרָאֵל האָט זיך אויך פֿאַרמיאוסט
farmiust oich zich hot Yisroel un Pelishtim di fun vach di
made repulsive also self has Yisroel and Pelishtim the of outpost the

ביַי די פְּלִשְׁתִּים ; און דאָס פֹּאָלק האָט זיך איַינגעזאַמלט הינטער
hinter aingezamlt zich hot folk dos un Pelishtim di bai
behind gathered self has people the and Pelishtim the to

שָׁאולן קיין גִּלְגָּל . ה און די פְּלִשְׁתִּים האָבן איַינגעזאַמלט מלחמה צו
tsu milchome aingezamlt hobn Pelishtim di un Gilgal kein Shauln
to war gathered have Pelishtim the and Gilgal at Sha'ul

האַלטן מיט יִשְׂרָאֵל – דרײַסיק טויזנט רײַטוועגן, און זעקס טויזנט
toiznt zeks un raitvegn toiznt draisik Yisroel mit haltn
thousand six and chariots thousand thirty Yisroel with wage

רײַטער , און פֹּאָלק אַזוי ווי דער זאַמד וואָס אויפֿן ברעג פֹּון ים
yam fun breg oifn vos zamd der vi azoi folk un raiter
the sea of shore on which sand the as so people and charioteers

אין פֿילקייט ; און זיי זײַנען אַרײַנגעקומען און האָבן געלאָגערט אין
in gelagert hobn un araigekumen zainen zei un filkeit in
in encamped have and come up are they and multitude in

מִכְמָשׂ , צו מזרח פֹּון בֵּית-אָוֶן .
Beis-Aven fun mizrech tsu Michmas
Beit-Aven of east to Michmas

ו און די מענער פון ישׂראל האָבן געזען אַז זיי זײַנען אין אַ
a in zainen zei az gezen hobn Yisroel fun mener di un
a in are they that seen have Yisroel of men the and

קלעם – וואָרעם דאָס פֿאָלק איז געווען צוגעדריקט – און
klem vorem dos folk iz geven tsugedrikt un
tight situation because people is having been pressed and

דאָס פֿאָלק האָט זיך באַהאַלטן אין היילן, און צווישן דערנער, און אין
in un derner tsvishn un heiln in bahaltn zich hot folk dos
in and thorns among and caves in hidden self has people this

פֿעלדזן, און אין טורעמס, און אין גריבער. ז און טייל עִבְֿרים זײַנען
zainen Ivrim teil un griber in un turems in un feldzn
are Hebrews some and pits in and towers in and rocks

אַריבערגעגאַנגען דעם ירדן קיין לאַנד גָד און גִלְעָד; אָבער שָׁאוּל איז
iz Shaul ober Gilad un Gad land kein Yarden dem aribergegangen
is Sha'ul but Gil'ad and Gad land to Yarden the crossed over

נאָך געווען אין גִלְגָל, און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט הינטער אים
im hinter hot folk gantse dos un Gilgal in geven noch
him behind has people whole this and Gilgal in having been yet

געציטערט.
getsitert
trembled

ח האָט ער געוואַרט זיבן טעג, ביז דער צײַט וואָס
vos tsait der biz teg zibn gevart er hot
which appointed time the until days seven waited he has

שמואֵל, אָבער שמואֵל איז נישט געקומען קיין גִלְגָל. און
un Gilgal kein gekumen nisht iz Shmuel ober Shmuel
and Gilgal to having come not is Shmuel but Shmuel

דאָס פֿאָלק איז צעלאָפֿן פון אים. ט האָט שָׁאוּל געזאָגט: גענענט
genent gezogt Shaul hot im fun tselofn iz folk dos
come near said Sha'ul has him from scatter is people this

צו מיר דאָס בראַנדאָפּפֿער און דאָס ; פֿרידאָפּפֿער און ער האָט
hot er un fridopfer dos un brandopfer dos mir tsu
has he and peace offering this and olah this me to

אויפֿגעבראַכט דאָס בראַנדאָפּפֿער. י און עס איז געווען , ווי ער
er vi geven iz es un brandopfer dos oifgebracht
he as having been is it and olah this offered up

ענדיקט אויפֿברענגען דאָס בראַנדאָפּפֿער, ערשט שמואֵל קומט אָן; און
un on kumt Shmuel ersht brandopfer dos oifbrengen endikt
and on come Shmuel behold olah this offering up finish

שָׁאוּל איז אים ארויסגעגאַנגען אַנטקעגן אים צו באַגריסן. יא האָט
hot bagrisn tsu im antkegen aroisgegangen im iz Shaul
has greet to him to meet having come out him is Sha'ul

שמואֵל געזאָגט: וואָס האָסטו געטאָן? האָט שָׁאוּל געזאָגט: אַז איך
ich az gezogt Shaul hot geton hostu vos gezogt Shmuel
I that said Sha'ul has done have you what said Shmuel

האָב געזען אַז דאָס פֿאָלק איז צעלאָפֿן פון מיר, און דו ביסט
bist du un mir fun tselofn iz folk dos az gezen hob
are you and me from scatter is people this that seen have

נישט געקומען אין די אָפּגערעדטע טעג, און די פּלִשְׁתִּים זײַנען
zainen Pelishtim di un teg opgeredte di in gekumen nisht
are Pelishtim the and days arranged the in having come not

איַנגעזאַמלט אין מִכְמָש, יב אַזוי האָב איך געזאָגט: אַצונד וועלן די
di veln atsund gezogt ich hob azoi Michmas in aingezamlt
the will now said I have so Michmas in gathered

6 When the Ish Yisroel saw that they were in danger (for the army was hard-pressed), then the people did hide themselves in me'arot *(caves)*, and in thickets, and among rocks, and in towers, and in borot *(pits)*. 7 And some of the Ivrim *(Hebrews)* went over Yarden to Eretz Gad and Gil'ad. As for Sha'ul, he was yet in Gilgal, and kol HaAm followed him fearfully trembling.

8 And he tarried shivat yamim, according to the mo'ed *(set time)* that Shmuel had appointed; but Shmuel came not to Gilgal; and HaAm started slipping away from him. 9 And Sha'ul said, Bring to me the olah *(burnt offering)*, and shelamim *(peace offerings)*. And he offered the olah *(burnt offering)*. 10 And it came to pass, that as soon as he had finished offering the olah *(burnt offering)*, hinei, Shmuel came; and Sha'ul went out to meet him, that he might make a brocha greeting on him. 11 And Shmuel said, What hast thou done? And Sha'ul said, Because I saw that HaAm were slipping away from me, and that thou camest not at the mo'ed hayamim, and that the Pelishtim were assembling themselves together at Michmas; 12 Therefore, said

I, the Pelishtim *(Philistines)* will come down now upon me at Gilgal, and I have not made supplication unto Hashem; I felt compelled therefore, and offered the olah *(burnt offering)*. [13] And Shmuel said to Sha'ul, Thou hast done foolishly; thou hast not been shomer over the mitzvat Hashem Eloheicha, which He commanded thee; for now would Hashem have established thy mamlachah over Yisroel ad olam. [14] But now thy mamlachah shall not endure; Hashem hath sought for Him an ish after His own levav, and Hashem hath commanded him to be Nagid over His people, because thou hast not been shomer over that which Hashem commanded thee.

[15] And Shmuel arose, and went up from Gilgal unto Giv'at Binyamin. And Sha'ul numbered HaAm that were being found with him, about shesh me'ot ish *(six hundred men)*. [16] And Sha'ul, and Yonatan bno, and HaAm that were being found with them, abode in Geva of Binyamin; but the Pelishtim encamped in Michmas. [17] And the raiders came out of the machaneh of the Pelishtim in three companies; one company turned toward the derech Ophrah, unto Eretz Shu'al; [18] And another company turned toward

פְּלִשְׁתִּים אַראָפּנידערן צו מיר קיין גִּלְגָּל , און צו ה האָב
hob Hashem tsu un Gilgal kein mir tsu aropnideren Pelishtim
have Hashem to and Gilgal at me to go down Pelishtim

איך נישט געבעטן ; און איך האָב מיך איינגעשטעלט, און האָב
hob un aingeshtelt mich hob ich un gebetn nisht ich
have and take chances me have I and entreated not I

אויפֿגעבראַכט דאָס בראַנדאָפּפֿער. יג האָט שמואֵל געזאָגט צו שָׁאוּלן :
Shauln tsu gezogt Shmuel hot brandopfer dos oifgebracht
Sha'ul to said Shmuel has olah this offered up

נאַרִיש האָסטו געטאָן; האָסט נישט געהיט דעם באַפֿעל פֿון
fun bafel dem gehit nisht host geton hostu narish
of command the guarded not have done have you foolishly

ה זיין ג-ט וואָס ער האָט דיר באַפֿוילן ; ווארעם
vorem bafoiln dir hot er vos G-t zain Hashem
because commanded you(SG) has he which G-d his Hashem

ה וואָלט אַצונד באַפֿעסטיקט דיין מלוכה איבער ישְׂרָאֵל אויף
oif Yisroel iber meluche dain bafestikt atsund volt Hashem
on Yisroel over kingdom your established now would Hashem

אייביק. יד אַצונד אָבער וועט דיין מלוכה נישט באַשטיין. ה
Hashem bashtein nisht meluche dain vet ober atsund eibik
Hashem stand not kingdom your will but now ever

האָט זיך אויסגעזוכט אַ מאַן נאָך זיין האַרצן, און ה האָט אים
im hot Hashem un hartsn zain noch man a oisgezucht zich hot
him has Hashem and heart his after man a sought out self has

באַפֿוילן פֿאַר אַ פֿירשט איבער זיין פֿאָלק , ווייל דו האָסט
host du vail folk zain iber firsht a far bafoiln
have you because people his over prince a for commanded

נישט געהיט וואָס ה האָט דיר באַפֿוילן .
bafoiln dir hot Hashem vos gehit nisht
commanded you(SG) has Hashem which guarded not

טו און שמואֵל איז אויפֿגעשטאַנען און איז אַוועק פֿון גִּלְגָּל קיין
kein Gilgal fun avek iz un oifgeshtanen iz Shmuel un
to Gilgal from away is and arose is Shmuel and

גִּבְעַת-בנימין . און שָׁאוּל האָט איבערגעציילט דאָס פֿאָלק וואָס
vos folk dos ibergetseilt hot Shaul un gevet-Binyamin
which people this mustered has Sha'ul and Giv'at Binyamin

האָט זיך געפֿונען ביי אים, אַרום זעקס הונדערט מאַן. טז און שָׁאוּל
Shaul un man hundert zeks arum im bai gefunen zich hot
Sha'ul and man hundred six round him with found self has

און זיין זון יוֹנָתָן , און דאָס פֿאָלק וואָס האָט זיך געפֿונען ביי
bai gefunen zich hot vos folk dos un Yonatan zun zain un
with found self has which people this and Yonatan son his and

זיי , זיינען געזעסן אין גֶּבַע-בנימין , און די פְּלִשְׁתִּים האָבן
hobn Pelishtim di un Geva-Binyamin in gezesn zainen zei
have Pelishtim the and Geva of Binyamin in settled are them

געלאַגערט אין מִכְמָשׂ . יז און די פֿאַרוויסטער זיינען אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen zainen farvister di un Michmas in gelagert
having come out are layers waste the and Michmas in encamped

פֿון לאַגער פֿון די פְּלִשְׁתִּים אין דריַ מחנות ; איין מחנה האָט זיך
zich hot machne ein machnus drai in Pelishtim di fun lager fun
self has legion one legions three in Pelishtim the of camp from

פֿאַרקערט אויפֿן וועג פֿון עָפְרָה , צום לאַנד שועָל , יח און איין מחנה
machne ein un Shual land tsum Ofrah fun veg oifn farkert
legion one and Shu'al land to Ophrah of way on turned

derech Beit-Choron;
and another company
turned toward derech *(the road)* of the border that overlooks Gey HaTzevo'im toward the midbar.

[19] Now there was no charash *(blacksmith)* found throughout kol Eretz Yisroel; for the Pelishtim *(Philistines)* said, Lest the Ivrim *(Hebrews)* make them cherev *(sword)* or khanit *(spear)*; [20] But kol Yisroel went down to the Pelishtim, to sharpen every ish his plowshare, and his spade, and his axe, and his hoe. [21] And a dullness of the edges occurred in the plowshares, hoes, three pronged pitchforks, axes, and for repointing the darvon *(goad)*. [22] So it came to pass in the yom milchemet *(day of battle)*, that there was neither cherev nor khanit found in the yad kol HaAm that were with Sha'ul and Yonatan; but with Sha'ul and with Yonatan bno was there found.

[23] And the detachment of the Pelishtim *(Philistines)* went out toward Ma'avar Michmas *(Michmas Pass)*.

14 Now the day came to pass, that Yonatan Ben Sha'ul said unto the na'ar *(young man)* that bore his armor,

הָאָט זיך פַֿאַרקערט אויפֿן ווועג פֿון בֵּית-חוֹרוֹן , און איין מחנה הָאָט
hot machne ein un Beis-Choron fun veg oifn farkert zich hot
has legion one and Beit-Choron of way on turned self has

זיך פַֿאַרקערט אויפֿן ווועג פֿון געמאַרק, וואָס קוקט אַרויס אויפֿן טאָל
zich farkert oifn veg fun gemark vos kukt arois oifn tal
self turned on way of border which look out on valley of

צבֹוֹעים , צום מדבר צו .
Tsevoim tsum midber tsu
HaTzevo'im toward wilderness to

יט און אַ שמיד הָאָט זיך נישט געפֿונען אין גאַנצן לאַנד יִשְׂרָאֵל,
un a shmid hot zich nisht gefunen in gantsn land Yisroel
and a blacksmith has self not found in all land Yisroel

ווארעם די פּלִשתִּים הָאבן געזאָגט: טאָמער וועלן די עִבְרִים מאַכן
vorem di Pelishtim hobn gezogt tomer veln di Ivrim machn
because the Pelishtim have said lest will the Hebrews make

אַ שוואַרד אָדער אַ שפּיז . כ און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן גענידערט צו די
a shverd oder a shpiz un gants Yisroel hobn genidert tsu di
a sword or a spear and all Yisroel have gone down to the

פּלִשתִּים צו שאַרפֿן איטלעכער זיין אַקעראַיזן, און זיין גראָבאַיזן ,
Pelishtim tsu sharfn itlecher zain akeraizn un zain grobaizn
Pelishtim to sharpen each his plowshare and his digging tool

און זיין האַק, און זיין רידל . כא און פַֿאַרן אָנפֿיילן איז געווען
un zain hak un zain ridl faran un onfailn iz geven
his axe and his and shovel for the and to sharpen is having been

אַ פּים, פַֿאַר די רידלען , און פַֿאַר די גראָבאַיזנס, און פַֿאַרן
a pim far di ridlen un far di grobaizns un faran
a ב for the plowshares and the for mattocks and the for

דריַישפּיץ , און פַֿאַר די העק; דאָס גלַייכן פַֿאַר אָנשטעלן
draishpits far di hek dos glaichn far onshteln
three pronged pitchforks for the axes this similarly for setting

דעם טריַבשטעכער. כב אַזוי איז געשען , אַז אין טאָג פֿון מלחמה
dem traibshtecher azoi iz geshen az in tog fun milchome
the drivepunch so is happened in that day of battle

הָאָט זיך נישט געפֿונען אַ שוואַרד אָדער אַ שפּיז אין דער האַנט פֿון דעם
hot zich nisht gefunen a shverd oder a shpiz in der hant fun dem
has self not found a sword or a spear in the hand of the

גאַנצן פֿאָלק וואָס מיט שָׁאוּל און מיט יוֹנָתָן נאָר ביַי שָׁאוּל ; bai Shauln nor Yonatanen mit un Shauln mit vos folk gantsn
all people which with Sha'ul with but Yonatan with and Sha'ul bai

און ביַי יוֹנָתָן זיַין זון הָאָט זיך געפֿונען .
un bai Yonatan zain zun hot zich gefunen
and with Yonatan his son has self found

כג און די וואַך פֿון פּלִשתִּים איז אַרויסגעגאַנגען
un di vach fun Pelishtim iz aroisgegangen
and the guard of Pelishtim is having come out

צום איבערפֿאָר פֿון מִכְמָש .
tsum iberfor fun Michmas
to ford of Michmas

יד און עס איז געווען אַיין טאָג, הָאָט יוֹנָתָן דער זון פֿון
un es iz geven ein tog hot Yonatan der zun fun
and it is having been one day has Yonatan the son of

שָׁאוּל געזאָגט צו דעם יונג , זיַין וואַפֿנטרעגער: קום און
Shauln gezogt tsu dem yung zain vafntreger kum un
Sha'ul said to the young man his armor bearer come and

לְאָמִיר אַרִיבערגיין צו דער וואַך פֿון די פּלִשתִּים וואָס אויף יענער
yener oif vos Pelishtim di fun vach der tsu aribergein lomir
that on which Pelishtim the of outpost the to go over let us

זײַט; און זײַן פַּאָטער האָט ער נישט געזאָגט. ב און שָׁאול איז געזעסן אין
in gezesn iz Shaul un gezogt nisht er hot foter zain un zait
in settled is Sha'ul and told not he has father his and side

עק גִּבְעָה אונטער דעם מילגרוימבוים וואָס אין מִגרון ; און
un Migron in vos milgroimboim dem unter Givah ek
and Migron in which pomegranate tree the under Giv'ah outskirts

דאָס פַּאָלק וואָס מיט אים איז געווען אַרום זעקס הונדערט מאַן.
man hundert zeks arum geven iz im mit vos folk dos
men hundred six round having been is him with who people the

ג און אַחִיָה דער זון פון אַחיטוּב דעם ברודער פון אי-כָּבוד , דעם זון
zun dem I-Chavod fun bruder dem Achituv fun zun der Achiyah un
son the Ikhavod of brother the Achituv of son the Achiyah and

פון פִּינְחס , דעם זון פון עלי דעם כהן פון ה אין שילוֹ , האָט
hot Shiloh in Hashem fun koyen dem Eli fun zun dem Pinchas fun
has Shiloh in Hashem of kohen the Eli of son the Pinchas of

געטראָגן דעם אֵפוֹד . און דאָס פַּאָלק האָט נישט געווווסט אַז יוֹנָתָן איז
iz Yonatan az gevust nisht hot folk dos un ephod dem getrogn
is Yonatan that known not had people the and ephod the wearing

אַוועקגעגאַנגען.
avekgegangen
went way

4 And between the passes, by which Yonatan sought to go over unto the outpost of the Pelishtim, there was a rocky cliff on the one side, and a rocky cliff on the other side; and the shem of the one was Botzetz, and the shem of the other Seneh. 5 The one steep rock faced north opposite Michmas, and the other southward toward Geva.

ד און צווישן די איבערפֿאָרן וואָס יוֹנָתָן האָט געוואָלט אַריבערגיין
aribergein gevolt hot Yonatan vos iberforn di tsvishn un
go over wanted has Yonatan which fords the between and

צו דער וואַך פון די פּלִשתִּים , איז געווען אַ שפּיץ פֿעלדז פון
fun feldz shpits a geven iz Pelishtim di fun vach der tsu
of rock peak a having been is Pelishtim the of outpost the to

דער זײַט און אַ שפּיץ פֿעלדז פון דער אַנדער זײַט, און דער נאָמען פון
fun nomen der un zait ander der fun feldz shpits a un zait der
of name the and side other the of rock peak a and side the

איינעם איז געווען בּוֹצֵיץ , און דער נאָמען פון אַנדערן סֶנֶה .
Seneh andern fun nomen der un Botsets geven iz einem
Seneh another of name the and Botzetz having been is one

ה איין שפּיץ אויפֿגעשטעלט פון צפון אַקעגן מִכמָש , און איינער
einer un Michmas akegn tsofn fun oifgeshtelt shpits ein
one and Michmas against north against set up peak one

פון דָרום אַקעגן גֶּבַע .
Geva akegn dorem fun
Geva against south of

6 And Yonatan said to the na'ar that bore his armor, Come, and let us go over unto the outpost of these arelim *(uncircumcised)*; it may be that Hashem will act for us; for nothing restrains Hashem l'hoshi'a *(to save)*, by many or by few.

ו און יהוֹנָתָן האָט געזאָגט צו דעם יונג , זײַן וואַפֿנטרעגער:
vafntreger zain yung dem tsu gezogt hot Yehonatan un
armor bearer his young man the to said has Yehonatan and

קום און לאָמיר אַריבערגיין צו דער וואַך פון די דאָזיקע
dozike di fun vach der tsu aribergein lomir un kum
this the of outpost the to go over let us and come

אומבאַשניטענע. אפֿשר וועט ה טאָן פֿאַר אונדז; וואָרעם בײַ
bai vorem undz far ton Hashem vet efsher umbashnitene
with because us for act Hashem will perhaps uncircumcised

ה איז קיין אָפּהאַלט נישטאָ צו העלפֿן מיט פֿיל אָדער מיט
mit oder fil mit helfn tsu nishto ophalt kein iz Hashem
with or many with save to not restraint to is Hashem

[7] And his armor-bearer said unto him, Do all that is in thine lev; turn thee; hineni, I am with thee according to thy lev. [8] Then said Yonatan, Hinei, we will pass over unto these anashim, and we will show ourselves unto them. [9] If they say thus unto us, Stand still until we come to you; then we will stand still tachteinu *(in our place)*, and will not go up unto them. [10] But if they say thus, Come up unto us; then we will go up; for Hashem hath delivered them into yadenu *(our hand, power)*: and this shall be haot *(the sign)* unto us.

[11] And both of them showed themselves unto the outpost of the Pelishtim *(Philistines)*; and the Pelishtim said, Hinei, the Ivrim *(Hebrews)* come forth out of the chorim *(holes)* where they had hid themselves. [12] And the anashim of the outpost answered Yonatan and his armor-bearer, and said, Come up to us, and we will teach you a thing. And Yonatan said unto his armor-bearer, Come up after me, for Hashem hath delivered them into the yad Yisroel.

ווינציק. [ז] האָט זײַן וואַפֿנטרעגער צו אים געזאָגט: טו אַלץ וואָס אין
in vos alts tu gezogt im tsu vafntreger zain hot vintsik
in which all that do said him to armor bearer his has few

דײַן האַרצן; פֿאַרקער זיך ; זע , איך בין מיט דיר ווי נאָך דײַן
dain noch vi dir mit bin ich ze zich farker hartsn dain
your after as you(SG) with am I behold self turn heart your

האַרצן. [ח] האָט יוֹנָתָן געזאָגט: אָט גייען מיר אַריבער צו
tsu ariber mir geyen ot gezogt Yonatan hot hartsn
to on the other side of we go behold said Yonatan has heart

די מענטשן , און מיר ווילן זיך באַווײַזן צו זיי ; [ט] אויב זיי ווילן
veln zei oib zei tsu bavaizn zich veln mir un mentshn di
will they if them to show selves will we and men the

זאָגן צו אונדז אַזוי: האַרט אויס ביז מיר קומען-צו צו אײַך, ווילן מיר
mir veln aich tsu kumen-tsu mir biz ois hart azoi undz tsu zogn
we will you to come we until out wait so us to say

שטיין אויף אונדזער אָרט , און ווילן נישט אַרויפֿגיין צו זיי ; [י] אויב אָבער
ober oib zei tsu aroifgein nisht veln un ort undzer oif shtein
but if them to go up not will and place our on stand

זיי ווילן זאָגן אַזוי: קומט אַרויף צו אונדז, ווילן מיר אַרויפֿגיין , וואָרעם
vorem aroifgein mir veln undz tsu aroif kumt azoi zogn veln zei
because go up we will us to up come so say will they

ה האָט זיי געגעבן אין אונדזער האַנט. און דאָס וועט אונדז זײַן
zain undz vet dos un hant undzer in gegebn zei hot Hashem
be us will this and hand our in given them has Hashem

דער צייכן .
tseichn der
sign the

[יא] האָבן זיי זיך ביידע באַווײַזן צו דער וואַך פֿון די
di fun vach der tsu bavizn beide zich zei hobn
the of outpost the to shown both self they have

פֿלשתים , און די פֿלשתים האָבן געזאָגט: אָנקומען די
di onkumen gezogt hobn Pelishtim di un Pelishtim
the arrive said have Pelishtim the and Pelishtim

עִבְרִים פֿון די לעכער וואָס זיי האָבן זיך דאָרטן
dortn zich hobn zei vos lecher di fun arois Ivrim
there self have they which holes the of out Hebrews

באַהאַלטן. [יב] און די מענטשן פֿון דער וואַך האָבן זיך
zich hobn vach der fun mentshn di un bahaltn
self have outpost the of men the and hidden

אָפּגערופֿן צו יוֹנָתָן און זײַן וואַפֿנטרעגער, און האָבן
hobn un vafntreger zain un Yonatan tsu opgerufn
have and armor bearer his and Yonatan to responded

געזאָגט: קומט אַרויף צו אונדז, און מיר ווילן אײַך עפּעס צו
tsu epes aich veln mir un undz tsu aroif kumt gezogt
to anything you will we and us to up come said

וויסן טאָן. האָט יוֹנָתָן געזאָגט צו זײַן וואַפֿנטרעגער: קום
kum vafntreger zain tsu gezogt Yonatan hot ton visen
come armor bearer his to said Yonatan has do know

אַרויף נאָך מיר, וואָרעם ה האָט זיי געגעבן אין דער
der in gegebn zei hot Hashem vorem mir noch aroif
the in given them has Hashem because me after up

האַנט פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun hant
Yisroel of hand

יג און יוֹנָתָן האָט אַרויפֿגעקלעטערט אויף זײַנע העגט און אויף
oif un hent zaine oif aroifgekletert hot Yonatan un
on and hands his on climbed up has Yonatan and

זײַנע פֿיס, און זײַן וואַפֿנטרעגער נאָך אים. און זיי זײַנען געפֿאַלן
gefaln zainen zei un im noch vafntreger zain un fis zaine
fell are they and him after armor bearer his and feet his

פֿאַר יוֹנָתָנען , און זײַן וואַפֿנטרעגער האָט געטייט הינטער אים.
im hinter geteit hot vafntreger zain un Yonatanen far
him behind slaughtered has armor bearer his and Yonatan before

יד און דער ערשטער שלאָק וואָס יוֹנָתָן און זײַן וואַפֿנטרעגער האָבן
hobn vafntreger zain un Yonatan vos shlak ershter der un
have armor bearer his and Yonatan which strike first the and

געשלאָגן, איז געווען אַרום צוואַנציק מאַן, אין אַרום אַ האַלבער
halber a arum in man tsvantsik arum geven iz geshlogn
half a round in men twenty round having been is struck

בייט פֿון אַן אַקער פֿעלד. טו איז געוואָרן אַ ציטערניש אין לאַגער
lager in tsiterenish a gevorn iz feld aker an fun beit
camp in panic a having become is field acre an of furrow

אויפֿן פֿעלד, און צווישן גאַנצן פֿאָלק; די וואַך און די פֿאַרוויסטער,
farvister di un vach di folk gantsn tsvishn un feld oifn
layers waste the and outpost the people all among and field on

אַפֿילו זיי האָבן געציטערט; און די ערד האָט זיך געטרייסלט, און עס
es un getreislt zich hot erd di un getsitert hobn zei afile
it and quaked self has earth the and trembled have they even

איז געוואָרן אַ ג-טס ציטערניש .
tsiterenish G-ts a gevorn iz
panic G-d's a having become is

טז און די וועכטער פֿון שָׁאוּלן אין גבֿעת-בנימין האָבן
hobn gevet-Binyamin in Shauln fun vechter di un
have Giv'at Binyamin in Sha'ul of watchmen the and

אַ קוק געטאָן, ערשט די מחנה צעקריכט און גייט אַהין
ahin geit un tsekricht machne di ersht geton kuk a
there goes and disintegrates legion the behold done look a

און אַהער. יז האָט שָׁאוּל געזאָגט צו דעם פֿאָלק וואָס מיט
mit vos folk dem tsu gezogt Shaul hot aher un
with which people the to said Sha'ul has here and

אים: ציילט אַקאָרשט נאָך , און זעט ווער איז אַוועקגעגאַנגען
avekgegangen iz ver zet un noch akorsht tseilt im
went way is who see and after now count him

פֿון אונדז. האָבן זיי נאָכגעציילט , ערשט יוֹנָתָן און
un Yonatan ersht nochgetseilt zei hobn undz fun
and Yonatan behold numbered after they have us from

זײַן וואַפֿנטרעגער זײַנען נישטאָ . יח האָט שָׁאוּל געזאָגט צו
tsu gezogt Shaul hot nishto zainen vafntreger zain
to said Sha'ul has not there are armor bearer his

אַחִיָהן : געגען דעם אָרון פֿון האלקים ; ווארעם דער
der vorem HaElokim fun oren dem genen Achiyahn
the because G-d of aron the approach Achiyah

אָרון פֿון האלקים איז געווען אין יענעם טאָג מיט די
di mit tog yenem in geven iz HaElokim fun oren
the with day that in having been is G-d of aron

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder
Yisroel of children

13 And Yonatan climbed up upon his hands and upon his feet, and his armor-bearer after him; and they fell before Yonatan; and his armor-bearer slaughtered behind him. 14 And that first attack, which Yonatan and his armor-bearer made, killed about esrim ish *(twenty men)*, within an area of half a yoke. 15 And there was fearful panic in the machaneh, in the sadeh, and among kol haAm; the outpost, and the raiders, they also trembled, and ha'aretz quaked; so it was a cheredat Elohim *(a panic from Elohim)*.

16 And the tzofim *(watchmen, lookouts, sentries)* of Sha'ul in Giv'at Binyamin looked; and, hinei, the multitude melted away, and they went in all directions. 17 Then said Sha'ul unto HaAm that were with him, Number now, and see who is gone from us. And when they had numbered, hinei, Yonatan and his armor-bearer were not there. 18 And Sha'ul said unto Achiyah, Bring here the Aron HaElohim. For the Aron HaElohim was at that time with the Bnei Yisroel there.

[19] And it came to pass, while Sha'ul talked to the kohen, that the tumult that was in the machaneh Pelishtim went on and increased; and Sha'ul said unto the kohen, Withdraw thine yad. [20] And Sha'ul and kol HaAm that were with him assembled themselves, and they went to the milchamah; and, hinei, every cherev ish was against his fellow, and there was mehumah gedolah me'od *(a very great confusion)*.

[21] Moreover the Ivrim *(Hebrews)* that were with the Pelishtim *(Philistines)* before that time, which went up with them into the machaneh from the country round about, even they also turned to be with them of Yisroel that were with Sha'ul and Yonatan. [22] Likewise all the Ish Yisroel which had hid themselves in Har Ephrayim, when they heard that the Pelishtim fled, even they also followed hard after them in the milchamah *(battle)*. [23] So Hashem saved Yisroel that day; and the milchamah continued raging even unto Beit-Aven.

[24] And the Ish Yisroel were distressed that day; for Sha'ul had bound under

יט און עס איז געווען , בעת שָׁאול האָט געזעדט מיט
mit geredt hot Shaul beeis geven iz es un
with spoken has Sha'ul while having been is it and

דעם כֹּהן , איז דער טומל וואָס אין לאַגער פֿון די פְּלִשְׁתִּים
Pelishtim di fun lager in vos tuml der iz koyen dem
Pelishtim the of camp in which tumult the is kohen the

געווָארן אַלץ גרעסער און גרעסער. האָט שָׁאול געזאָגט
gezogt Shaul hot greser un greser alts gevorn
said Sha'ul has greater and greater all that having become

צום כֹּהן : צי צוריק דיין האַנט. כ און שָׁאול און דאָס גאַנצע
gantse dos un Shaul un hant dain tsurik tsi koyen tsum
whole this and Sha'ul and hand your back or kohen to

פֿאָלק וואָס מיט אים האָבן זיך איינגעזאַמלט, און זיי זיינען
zainen zei un aingezamlt zich hobn im mit vos folk
are they and gathered self have him with which people

געקומען צו דער מלחמה , ערשט איינעמס שווערד איז קעגן
kegen iz shverd einems ersht milchome der tsu gekumen
against is sword one's behold battle the to having come

אַנדערן – זייער אַ גרויסע מהומה .
mehume groise a zeyer andern
confusion great a very much another

כא און די עִבְרִים וואָס זיינען געווען מיט די פְּלִשְׁתִּים
Pelishtim di mit geven zainen vos Ivrim di un
Pelishtim the with having been are which Hebrews the and

אַזוי ווי נעבטן-אייערנעבטן , די וואָס זיינען אַרויפֿגעקומען מיט
mit aroifgekumen zainen vos di nechtn-eyernechtn vi azoi
with come up are which the ones in the past as so

זיי אין לאַגער רונד אַרום , זיי אויך זיינען צוגעשטאַנען צו די
di tsu tsugeshtanen zainen oich zei arum rund lager in zei
the to aligned are also they round around camp in them

יִשְׂרָאֵל וואָס מיט שָׁאולן און יוֹנָתָנען . כב און אַלע מענער פֿון
fun mener ale un Yonatanen un Shauln mit vos Yisroel
of men all and Yonatan and Sha'ul with which Yisroel

יִשְׂרָאֵל וואָס האָבן זיך באַהאַלטן אין דעם געבערג פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun geberg dem in bahaltn zich hobn vos Yisroel
Ephrayim of mountain the in hidden self have which Yisroel

האָבן געהערט אַז די פְּלִשְׁתִּים זיינען אַנטלאָפֿן, און זיי אויך
oich zei un antlofn zainen Pelishtim di az gehert hobn
also they and fled are Pelishtim the that heard have

האָבן זיי נאָכגעיאָגט אין דער מלחמה . כג און ה האָט
hot Hashem un milchome der in nochgeyogt zei hobn
has Hashem and battle the in pursued after them have

געהאָלפֿן יִשְׂרָאֵל אין יענעם טאָג. און די מלחמה איז אַוועק ביז
biz avek iz milchome di un tog yenem in Yisroel geholfn
until away is battle the and day that in Yisroel saved

בֵּית-אָוֶן . אַריבער
Beis-Aven ariber
Beit-Aven on the other side of

כד און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל זיינען געווען פֿאַרקלעמט
farklemt geven zainen Yisroel fun mener di un
be sad having been are Yisroel of men the and

אין יענעם טאָג, אָבער שָׁאול האָט באַשוואָרן דאָס פֿאָלק ,
folk dos bashvorn hot Shaul ober tog yenem in
people this swear an oath has Sha'ul but day that in

אַזוי צו זאָגן: פַֿאַרשאָלטן דער מענטש וואָס ווועט עסן שפּייז
shpaiz esen vet vos mentsh der farsholten zogn tsu azoi
food eat will which man the cursed say to so

ביזן אָוונט , וועל איך זיך האָבן נוקם געווען
geven noikem hobn zich vel ich ven ovnt bizn
having been avenge have self will I when evening until

אָן מײַנע פֿײַנט ! און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט נישט פֿאַרזוכט
farzucht nisht hot folk gantse dos un faint maine on
tasted not has people whole this and enemies my on

קיין שפּייז .
shpaiz kein
food to

כה און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז געקומען אין וואַלד; און האָניק איז
iz honik un vald in gekumen iz folk gantse dos un
is honey and forest in having come is people whole this and

געווען אויפֿן פֿעלד. כו און ווי דאָס פֿאָלק איז געקומען אין וואַלד,
vald in gekumen iz folk dos vi un feld oifn geven
forest in having come is people this as and field on having been

ערשט אַ רינונג פֿון האָניק, אָבער קיינער האָט נישט צוגערירט זײַן האַנט
hant zain tsugerirt nisht hot keiner ober honik fun rinung a ersht
hand his touched not has anyone but honey of flow a behold

צו זײַן מויל , ווײַל דאָס פֿאָלק האָט מורא געהאַט פֿאַר דער שבֿועה.
shvue der far gehat moire hot folk dos vorem moil zain tsu
oath the before had fear has people this because mouth his to

כז אָבער יוֹנָתָן האָט נישט געהערט ווי זײַן פֿאָטער האָט באַשוואָרן
bashvorn hot foter zain vi gehert nisht hot Yonatan ober
swear an oath has father his as heard not has Yonatan but

דאָס פֿאָלק , און ער האָט אויסגעשטרעקט דעם שפּיץ פֿון דעם שטעקן
shtekn dem fun shpits dem oisgeshtrekt hot er un folk dos
staff the of top the stretched out has he and people this

וואָס אין זײַן האַנט, און האָט אים איינגעטונקט אין דעם האָניקסאָט , און
un honiksot dem in aingetunkt im hot un hant zain in vos
and honeycomb the in dipped him has and hand his in which

צוגעקערט זײַן האַנט צו זײַן מויל , און זײַנע אויגן האָבן אויפֿגעלוכטן .
oifgeluchtn hobn oign zaine un moil zain tsu hant zain tsugekert
begun to shine have eyes his and mouth his to hand his turned to

כח האָט זיך אָפּגערופֿן אַ מאַן פֿון פֿאָלק , און האָט געזאָגט: באַשוואָרן
bashvorn gezogt hot un folk fun man a opgerufn zich hot
swear an oath said has and people of man a responded self has

האָט דײַן פֿאָטער באַשוואָרן דאָס פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן: פֿאַרשאָלטן
farsholten zogn tsu azoi folk dos bashvorn foter dain hot
cursed say to so people this swear an oath father your has

דער מענטש וואָס ווועט הײַנט עסן שפּייז ! דערום איז דאָס פֿאָלק
folk dos iz derum shpaiz esen haint vet vos mentsh der
people this is therefore food eat today will which man the

פֿאַרחלשט. כט האָט יוֹנָתָן געזאָגט: פֿאַראומגליקט האָט מײַן פֿאָטער דאָס
dos foter main hot farumglikt gezogt Yonatan hot farchlsht
this father my has driven to ruin said Yonatan has faint

לאַנד; זעט, איך בעט אײַך, ווי מײַנע אויגן האָבן אויפֿגעלוכטן , ווײַל
vail oifgeluchtn hobn oign maine vi aich bet ich zet land
because begun to shine have eyes my as you entreat I see land

איך האָב פֿאַרזוכט אַ ביסל פֿון דעם דאָזיקן האָניק. ל הײַנט ווי שוין אַז
az shoin vi haint honik dozikn dem fun bisel a farzucht hob ich
that already as today honey this the of little a tasted have I

oath HaAm, saying, Arur *(cursed)* be the ish that eateth lechem before erev, that I may be avenged on mine enemies. So none of HaAm tasted lechem.

25 And all they of HaAretz *(the army)* came to the wood; and there was devash on the surface of the sadeh. 26 And when HaAm were come into the wood, hinei, the devash was oozing; but no one put his yad to his mouth; for HaAm feared the shevuah *(oath)*. 27 But Yonatan heard not when aviv bound HaAm with the oath; wherefore he put forth the end of the matteh *(staff)* that was in his yad, and dipped it in a honeycomb of the devash, and put his yad to his mouth; and his eyes brightened. 28 Then answered an ish from HaAm, and said, Avicha strictly bound HaAm with an oath, saying, Arur be the ish that eateth lechem this day. And HaAm were faint with famished exhaustion. 29 Then said Yonatan, Avi hath troubled HaAretz; see, now, how mine eyes hath brightened, because I tasted a little of this devash. 30 How

much more, if only HaAm had eaten freely today of the plunder of their enemies which they found? For would there not have been now a much greater makkah among the Pelishtim?

[31] And they drove back the Pelishtim that day from Michmas to Ayalon; and HaAm were very faint. [32] And the people flew upon the plunder, and took tzon, and bakar, and calves and butchered them on the ground; and HaAm did eat them with the dahm.

[33] Then they told Sha'ul, saying, Hinei, HaAm sin against Hashem, in that they eat with the dahm. And he said, Ye have dealt treacherously; today roll an even gedolah *(large stone)* over here to me. [34] Then Sha'ul said, Disperse yourselves among the people, and say unto them, Bring me here every ish his shor *(ox)*, and every ish his seh, and you make shochet slaughter of them here, and eat; and sin not against Hashem in eating with the dahm. And kol HaAm brought every ish his shor with him that lailah, and made shochet slaughter of them there. [35] And

עסן וואָלט געגעסן היינט דאָס פֿאָלק פֿון דעם רויב פֿון זיינע פֿיַינט
faint zaine fun roib dem fun folk dos haint gegesn volt esen
enemies his of plunder the of people this today eaten would eat

וואָס ער האָט געפֿונען ? צי וואָלט נישט אַצונד דער שלאַק צווישן די
di tsvishn shlak der atsund nisht volt tsi gefunen hot er vos
the among calamity the now not would or found has he which

פּלִשתִּים געווען נאָך גרעסער?
greser noch geven Pelishtim
greater yet having been Pelishtim

לא און זיי האָבן געשלאָגן אין יענעם טאָג צווישן די פּלִשתִּים
Pelishtim di tsvishn tog yenem in geshlogn hobn zei un
Pelishtim the among day that in struck have they and

פֿון מִכמָש ביז אַיָלוֹן , און דאָס פֿאָלק איז געוואָרן
gevorn iz folk dos un Ayalon biz Michmas fun
having become is people this and Ayalon unto Michmas from

זייער פֿאַרחלשט. לב און דאָס פֿאָלק האָט זיך אַ לאָז געטאָן צום
tsum geton loz a zich hot folk dos un farchlsht zeyer
to done let a self has people this and faint very much

רויב , און זיי האָבן גענומען שאָף און רינדער און יונגע
yunge un rinder un shof genumen hobn zei un roib
young and cattle and sheep taken have they and plunder

רינדער, און האָבן געשאָכטן אויף דער ערד , און דאָס פֿאָלק האָט
hot folk dos un erd der oif geshochtn hobn un rinder
has people this and earth the on slaughtered have and cattle

געגעסן מיטן בלוט .
blut mitn gegesn
blood with eaten

לג האָט מען אָנגעזאָגט שָאוּל , אַזוי צו זאָגן : זע . דאָס פֿאָלק
folk dos ze zogn tsu azoi Shauln ongezogt men hot
people this behold say to so Sha'ul told they has

זינדיקט צו ה , צו עסן מיטן בלוט . האָט ער געזאָגט: איר האָט
hot ir gezogt er hot blut mitn esen tsu Hashem tsu zindikt
has you said he has blood with eat to Hashem to sins

געפֿעלשט ; קיַיקלט-צו אַקאָרשט צו מיר אַ גרויסן שטיין . לד און
un shtein groisn a mir tsu akorsht kaiklt-tsu gefelsht
and stone great a me to now roll to been unfaithful

שָאוּל האָט געזאָגט: צעשפּרייט זיך צווישן פֿאָלק , און איר זאָלט זאָגן
zogn zolt ir un folk tsvishn zich tseshpreit gezogt hot Shaul
say shall you and people among self dispersed said has Sha'ul

צו זיי : געענעט צו מיר איטלעכער זיַין אָקס, און איטלעכער זיַין
zain itlecher un oks zain itlecher mir tsu genent zei tsu
his each and ox his each me to come near them to

שעפּס, און איר זאָלט שעכטן דאָ און עסן , און איר זאָלט נישט
nisht zolt ir un esen un do shechtn zolt ir un sheps
not shall you and eat and here slaughter shall you and sheep

זינדיקן צו ה , צו עסן מיטן בלוט . האָט דאָס גאַנצע פֿאָלק
folk gantse dos hot blut mitn esen tsu Hashem tsu zindikn
people whole this has blood with eat to Hashem to sin

געענעט איטלעכער זיַין אָקס מיט זיַין האַנט יענע נאַכט; און זיי
zei un nacht yene hant zain mit oks zain itlecher genent
they and night that hand his with ox his each come near

האָבן דאָרטן געשאָכטן . לה און שָאוּל האָט געבויט אַ מזבח צו
tsu mizbeyech a geboit hot Shaul un geshochtn dortn hobn
to altar an built has Sha'ul and slaughtered there have

Sha'ul built a Mizbe'ach unto Hashem; it was the first time that he built a Mizbe'ach unto Hashem.

[36] And Sha'ul said, Let us go down after the Pelishtim by lailah, and plunder them until the ohr haboker, and let us not leave an ish of them. And they said, Do whatsoever seemeth tov in thine eyes. Then said the kohen, Let us draw near here unto HaElohim. [37] And Sha'ul asked counsel of Elohim, Shall I go down after the Pelishtim? Wilt Thou deliver them into the yad Yisroel? But He did not answer him on that day. [38] And Sha'ul said, Draw ye near here, all the pinnot *(corners, chiefs of)* HaAm; and know and see wherein this chattat hath been this day. [39] For, as Hashem the Moshia Yisroel liveth, though it be in Yonatan beni *(my son)*, he shall surely die. But there was none among kol HaAm that answered him. [40] Then said he unto kol Yisroel, Be ye on one side, and I and Yonatan beni will be on the other side. And HaAm said unto Sha'ul, Do what seemeth tov in thine eyes. [41] Therefore Sha'ul said unto Hashem Elohei Yisroel, Give a tamim *(perfect lot)*. And

ה . דאָס איז געווען דער ערשטער מזבח וואָס ער האָט
hot er vos mizbeyech ershter der geven iz dos Hashem
has he which altar first the having been is this Hashem

געבויט צו ה .
Hashem tsu geboit
Hashem to built

לו און שָׁאול האָט געזאָגט: לאָמיר אַראָפּנידערן נאָך די פְּלִשְׁתִּים בייַ
bai Pelishtim di noch aropnideren lomir gezogt hot Shaul un
by Pelishtim the after go down let us said has Sha'ul and

נאַכט, און רויבן צווישן זיי ביזן ליכט פֿון פֿרימאָרגן, און לאָמיר
lomir un frimorgn fun licht bizn zei tsvishn roibn un nacht
let us and morning of light until them among plunder and night

נישט איבערלאָזן פֿון זיי אַ מאַן. האָבן זיי געזאָגט: אַלץ וואָס איז
iz vos alts gezogt zei hobn man a zei fun iberlozen nisht
is which all that said they have man a them of leave over not

גוט אין דיַינע אויגן, טו. האָט דער כהן געזאָגט: לאָמיר געגענען
genenen lomir gezogt koyen der hot tu oign daine in gut
bring close let us said kohen the has do eyes your in good

אַהער צו האלקים . לז און שָׁאול האָט געפֿרעגט בייַ אלקים: זאָל
zol Elokim bai gefregt hot Shaul un HaElokim tsu aher
shall G-d with asked has Sha'ul and G-d to here

איך אַראָפּנידערן נאָך די פְּלִשְׁתִּים ? וועסטו זיי געבן אין דער
der in gebn zei vestu Pelishtim di noch aropnideren ich
the in give them will you(sg) Pelishtim the after go down I

האַנט פֿון יִשְׂרָאֵל? אָבער ער האָט אים נישט געענטפֿערט אין יענעם טאָג.
tog yenem in geentfert nisht im hot er ober Yisroel fun hant
day that in answered not him has he but Yisroel of hand

לח האָט שָׁאול געזאָגט: געענעט אַהער, אַלע פֿאָרשטייער פֿון פֿאָלק ,
folk fun forshteyer ale aher genent gezogt Shaul hot
people of officials all here come near said Sha'ul has

און ווערט געוואָר און זעט, דורך וואָס איז געשען די דאָזיקע זינד
zind dozike di geshen iz vos durch zet un gevor vert un
sin this the happen is which by see and learn shall be and

היינט? לט וואָרעם אַזוי ווי עס לעבט ה וואָס העלפֿט יִשְׂרָאֵל, אַפֿילו
afile Yisroel helft vos Hashem lebt es vi azoi vorem haint
even Yisroel saves which Hashem lives it as so because today

ווען דאָס איז אין מײַן זון יוֹנָתָן , אַז שטאַרבן מוז ער שטאַרבן!
shtarbn er muz shtarbn az Yonatanen zun main in iz dos ven
die he must die that Yonatan son my in is this when

אָבער קיינער פֿון גאַנצן פֿאָלק האָט אים נישט געענטפֿערט. מ האָט ער
er hot geentfert nisht im hot folk gantsn fun keiner ober
he has answered not him has people all of anyone but

גענטפֿערט צו גאַנץ יִשְׂרָאֵל: איר וועט זײַן אויף אײַן זײַט, און איך און
un ich un zait ein oif zain vet ir Yisroel gants tsu gezogt
and I and side one on be will you Yisroel all to said

מײַן זון יוֹנָתָן וועלן זײַן אויף דער אַנדער זײַט. האָט דאָס פֿאָלק
folk dos hot zait ander der oif zain veln Yonatan zun main
people this has side other the on be will Yonatan son my

געזאָגט צו שָׁאולן: וואָס איז גוט אין דיַינע אויגן, טו. מא האָט שָׁאול
Shaul hot tu oign daine in gut iz vos Shauln tsu gezogt
Sha'ul has do eyes your in good is which Sha'ul to said

געזאָגט צו ה דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל: גיב די ריכטיקייט .
richtikeit di gib Yisroel Elokei dem Hashem tsu gezogt
righteouness the give Yisroel the G-d of the Hashem to said

זיַנען פַּאַרנומען געווָארן יוֹנָתָן און שָׁאול, און דאָס פֹּאָלק
zainen farnumen gevorn Yonatan un Shaul un dos folk
are selected become having Yonatan and Sha'ul and this people

איז אַרויס. מב האָט שָׁאול געזָאגט: וואַרפֿט צווישן מיר און צווישן
iz arois hot Shaul gezogt vorft tsvishn mir un tsvishn
is went out has Sha'ul said throw between me and among

מיַין זון יוֹנָתָן; און יוֹנָתָן איז פַּאַרנומען געווָארן. מג האָט
main zun Yonatan un Yonatan iz farnumen gevorn hot
my son Yonatan and Yonatan is detained having become has

שָׁאול געזָאגט צו יוֹנָתָן: דערציילֿ מיר וואָס דו האָסט געטָאן. האָט
Shaul gezogt tsu Yonatanen dertseil mir vos du host geton hot
Sha'ul said to Yonatan tell me what thou hast done has

אים יוֹנָתָן דערציילט און האָט געזָאגט: פַּאַרזוכן האָב איך פַּאַרזוכט
im Yonatan dertseilt un hot gezogt farzuchn hob ich farzucht
him Yonatan told and has said taste have I tasted

מיטן שפּיץ פֿון דעם שטעקן וואָס אין מיַין האַנט אַ ביסל האָניק. אָט
mitn shpits fun dem shtekn vos in main hant a bisel honik ot
with tip the of staff which in my hand a little honey behold

בין איך; לאָמיך שטאַרבן. מד האָט שָׁאול געזָאגט: זאָל אלקים טאָן אַזוי
bin ich lomich shtarbn zol Shaul gezogt hot Elokim zol ton azoi
I am let me die shall Sha'ul said has G-d shall do so

און נאָך מער, אַז שטאַרבן מוזטו שטאַרבן, יוֹנָתָן! מה האָט דאָס
un noch mer az shtarbn muztu shtarbn Yonatan hot dos
and yet more that die must you die Yonatan has this

פֹּאָלק געזָאגט צו שָׁאולן: זאָל יוֹנָתָן שטאַרבן, דער וואָס האָט
folk hot gezogt tsu Shauln zol Yonatan shtarbn der vos hot
people has said to Sha'ul shall Yonatan die the one which has

אויפֿגעטאָן די דאָזיקע גרויסע ישועה אין יִשְׂרָאֵל? חלילה! אַזוי
oifgeton di dozike groise yeshue in Yisroel cholile azoi
accomplished the this great salvation in Yisroel far be it from so

ווי ה לעבט, אויב אַ האָר פֿון זיַין קאָפּ וועט פֿאַלן צו דער ערד!
vi Hashem lebt oib a hor fun zain kop vet faln tsu der erd
as Hashem lives if a hair of his head will fall to the earth

וואָרעם מיט אלקים האָט ער דאָס אויפֿגעטאָן היַינטיקן טאָג. און דאָס
vorem mit Elokim hot er dos oifgeton haintikn tog un dos
for with G-d has he this done this day and this

פֹּאָלק האָט אויסגעלייזט יוֹנָתָנען, און ער איז נישט געשטאָרבן.
folk hot oisgeleizt Yonatanen un er iz nisht geshtorbn
people has redeemed Yonatan and he is not died

מו און שָׁאול איז אַוועק פֿון הינטער די פְּלִשְׁתִּים, און די פְּלִשְׁתִּים
un Shaul iz avek fun hinter di Pelishtim un di Pelishtim
and Sha'ul is away from behind the Pelishtim and the Pelishtim

זיַנען געגאַנגען צו זייער אָרט.
zainen gegangen tsu zeyer ort
are having gone to their place

מז און שָׁאול האָט פַּאַרנומען די מלוכה איבער יִשְׂרָאֵל, און
un Shaul hot farnumen di meluche iber Yisroel un
and Sha'ul has possession of the kingdom over Yisroel and

ער האָט מלחמה געהאַלטן רונד אַרום מיט אַלע זייערע פַיַינט,
er hot milchome gehaltn rund arum mit ale zeyere faint
he has war waged around around with all their enemies

מיט מוֹאָבּ, און מיט די קינדער פֿון עַמּוֹן, און מיט אֱדוֹם, און מיט
mit un Moav mit un Amon fun kinder di mit un Edom mit un
with and Moav with and Ammon of children the with and Edom with and

Sha'ul and Yonatan were taken by lot; but HaAm escaped [from being taken by lot].
42 And Sha'ul said, Cast lots between me and Yonatan beni *(my son)*. And Yonatan was taken by lot. 43 Then Sha'ul said to Yonatan, Tell me what thou hast done. And Yonatan told him, and said, I did but taste a little devash with the end of the matteh that was in mine yad, and, hineni, I must die.
44 And Sha'ul answered, Elohim do so and more also if thou shalt not surely die, Yonatan.
45 And HaAm said unto Sha'ul, Shall Yonatan die, who hath wrought this Yeshu'ah HaGedolah in Yisroel? Chalilah; as Hashem liveth, there shall not one hair of his rosh fall to the ground; for he hath wrought with Elohim this day. So HaAm rescued Yonatan, that he died not.

46 Then Sha'ul stopped following the Pelishtim; and the Pelishtim withdrew to their own makom.

47 So Sha'ul took the melachah over Yisroel, and fought against all his oyevim on every side, against Moav, and against the Bnei Ammon, and against Edom, and against the melachim of

Tzovah, and against the Pelishtim; and everywhere he turned himself, he terrorized them. [48] And he gathered an army, and struck Amalek, and delivered Yisroel out of the hands of them that plundered them.

[49] Now the Bnei Sha'ul were Yonatan, and Yishvi, and Malki-Shu'a; and the shmot of his two banot were these; the shem of the bechirah *(first born [daughter])*, Merav, and the shem of the younger Michal; [50] And the shem of eshet Sha'ul was Achino'am Bat Achima'atz; and the shem of the Sar of his Tzeva was Avner Ben Ner and Ner was dod Sha'ul *(uncle of Sha'ul)*. [51] And Kish was Avi Sha'ul; Ner Avi Avner was ben Aviel.

[52] And there was milchamah chazakah against the Pelishtim all the days of Sha'ul; and when Sha'ul saw any ish gibbor, or any valiant man, he recruited him.

15 Shmuel also said unto Sha'ul, Hashem sent me limeshachacha *(to anoint thee)* to be Melech

די מלכים פֿון צוֹבֿה , און מיט די פּלִשתִּים ; און אומעטום ווי
vi umetum un Pelishtim di mit un Tsovah fun mlochim di
that everywhere and Pelishtim the with and Tsovah of kings the

ער פֿלעגט זיך קערן, פֿלעגט ער זיי אָנטאָן שלעכטס. מח און ער האָט
hot er un shlechts onton zei er flegt kern zich flegt er
has he and harm do them he used to turn self used to he

פֿאַרזאַמלט אַ חיל , און האָט געשלאָגן עֲמָלֵק , און מציל געווען
geven matsl un Amalek geshlogn hot un cheil a farzamlt
having been rescued and Amalek struck has and army a gathered

יִשְׂרָאֵל פֿון דער האַנט פֿון זיין רויבער .
roiber zain fun hant der fun Yisroel
plunderers its of hand the of Yisroel

מט און שָׁאוּלס זין זיינען געווען יוֹנָתָן , און יִשְׁוִי ,
Yishvi un Yonatan geven zainen zin Shauls un
Yishvi and Yonatan having been are sons Sha'ul's and

און מַלכּי-שׁוּעַ ; און די נעמען פֿון זיינע צוויי טעכטער זיינען
zainen techter tsvei zaine fun nemen di un Malki-Shua un
are daughters two his of names the and Malki-Shu'a and

גענוון : דער נאָמען פֿון דער עלטערער, מֵרַבּ , און דער נאָמען
nomen der un Merav elterer der fun nomen der geven
name the and Merav older the of name the having been

פֿון דער קלענערער מִיכל . נ און דער נאָמען פֿון שָׁאוּלס ווַיב איז
iz vaib Shauls fun nomen der un Michal klenerer der fun
is wife Sha'ul's of name the and Michal lesser the of

געווען אַחינוֹעַם די טאָכטער פֿון אֲחִימַעַצ ; און דער נאָמען
nomen der un Achimaatsn fun tochter di Achinoam geven
name the and Achima'atz of daughter the Achino'am having been

פֿון זיין חיל-לידער אַבֿנֵר דער זון פֿון נֵר , שָׁאוּלס פֿעטער. נא אי
i feter Shauls Ner fun zun der Avner cheil-lider zain fun
and uncle Sha'ul's Ner of son the Avner army-leader his of

קיש דער פֿאָטער פֿון שָׁאוּלן , אי נֵר דער פֿאָטער פֿון אַבֿנֵר , איז
iz Avnern fun foter der Ner i Shauln fun foter der Kish
is Avner of father the Ner and Sha'ul of father the Kish

געווען אַ זון פֿון אַבִּיאֵלן.
Avieln fun zun a geven
Aviel of son a having been

נב און די מלחמה אויף די פּלִשתִּים איז געווען שטאַרק
shtark geven iz Pelishtim di oif milchome di un
severe having been is Pelishtim the against war the and

אַלע טעג פֿון שָׁאוּלן . און ווי שָׁאוּל פֿלעגט זען עמעץ אַ מאַן
man a emets zen flegt Shaul vi un Shauln fun teg ale
man a someone see used to Sha'ul when and Sha'ul of days all

אַ גיבור , אָדער עמעץ אַ העלדישן יונג , אַזוי האָט ער אים
im er hot azoi yung heldishn a emets oder gibor a
him he has so young man valiant a someone or warrior a

צוגענומען צו זיך .
zich tsu tsugenumen
self to taken

טו און שמוּאֵל האָט געזאָגט צו שָׁאוּלן : מיך האָט ה געשיקט
geshikt Hashem hot mich Shauln tsu gezogt hot Shmuel un
sent Hashem has me Sha'ul to said has Shmuel and

דיך צו זאַלבן פֿאַר אַ מלך איבער זיין פֿאָלק איבער יִשְׂרָאֵל;
Yisroel iber folk zain iber melech a far zalbn tsu dich
Yisroel over people his over king a for anoint to you(SG)

over His people, over Yisroel; now therefore shema *(pay heed)* thou unto the voice of the Divrei Hashem.

[2] Thus saith Hashem Tzva'os, I remember that which Amalek did to Yisroel, how he waylaid him on the derech, when he came up from Mitzrayim.

[3] Now go and attack Amalek, and utterly destroy all that they have, and spare them not; but slay both ish and isha, olel, and yonek, shor, seh, gamal, and chamor.

[4] And Sha'ul gathered HaAm together, and numbered them at Tela'im, two hundred elef foot soldiers, and ten elef Ish Yehudah.

[5] And Sha'ul came to a city of Amalek, and lay in wait in the valley.

[6] And Sha'ul said unto the Keni, Go, depart, get you away from among the Amaleki, lest I destroy you with them; for ye showed chesed to kol Bnei Yisroel, when they came up out of Mitzrayim. So the Keni moved away from among Amalek.

[7] And Sha'ul attacked Amalek from Chavilah until where thou comest to Shur, that is alongside Mitzrayim.

[8] And he took

דערום הער אַצונד צו דעם קול פֿון די ווערטער פֿון ה .
Hashem fun verter di fun kol dem tsu atsund her derum
Hashem of words the of voice the to now pay heed therefore

[ב] אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת . איך געדענק וואָס עַמָלֵק האָט
hot Amalek vos gedenk ich Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
has Amalek what remember I of hosts Hashem said has so

געטאָן צו יִשְׂרָאֵל, ווי ער האָט זיך אים געשטעלט אין וועג ביי זיין
zain bai veg in geshtelt im zich hot er vi Yisroel tsu geton
his with way in stood him self has he how Yisroel to done

אַרויפֿגיין פֿון מִצרַיִם . [ג] אַצונד גיי און זאָלסט שלאָגן עַמָלֵק ;
Amalek shlogn zolst un gei atsund Mitsrayim fun aroifgein
Amalek strike you(SG) must and go now Egypt from going up

און איר זאָלט פַֿאַרווייסטן אַלץ וואָס ער האָט, און זאָלסט זיך
zich zolst un hot er vos alts farvistn zolt ir un
self you(SG) must and has he which all that destroy shall you and

נישט דערבאַרעמען אויף אים, און זאָלסט טייטן פֿון אַ מאַן ביז אַ
a biz man a fun teitn zolst un im oif derbaremen nisht
a unto man a from to kill you(SG) must and him on have mercy not

פֿרוי , פֿון אַ קינד ביז אַ זויגעדיקן , פֿון אַן אָקס ביז אַ שעפּס, פֿון אַ
a fun sheps a biz oks an fun zoigedikn a biz kind a fun froi
a from sheep a unto ox an from infant a unto child a from woman

קעמל ביז אַן אייזל .
eizl an biz kemel
donkey a unto camel

[ד] האָט שָׁאול צונויפֿגערופֿן דאָס פֿאָלק , און ער האָט זיי איבערגעציילט
ibergetseilt zei hot er un folk dos tsunoifgerufn Shaul hot
mustered them has he and people this summoned Sha'ul has

אין טלָאים , צוויי הונדערט טויזנט פֿוסגייער , און צען טויזנט מאַן
man toiznt tsen un fusgeyer toiznt hundert tsvei Telaim in
men thousand ten and foot soldiers thousand hundred two Tela'im in

פֿון יהודה . [ה] און שָׁאול איז געקומען צו דער שטאָט פֿון עַמָלֵק ,
Amalek fun shtot der tsu gekumen iz Shaul un Yehudah fun
Amalek of city the to having come is Sha'ul and Yehudah of

און ער האָט מלחמה געהאַלטן אין טאָל . [ו] און שָׁאול האָט געזאָגט
gezogt hot Shaul un tal in gehaltn milchome hot er un
said has Sha'ul and valley of in waged war has he and

צום קֵיני : קומט גייט אַוועק, נידערט אַראָפּ פֿון צווישן עַמָלֵק , כדי
kedei Amalek tsvishn fun arop nidert avek geit kumt Keni tsum
so that Amalek among from down descend away go come Keni to

איך זאָל דיך נישט אומברענגען מיט אים; און דו האָסט דאָך
doch host du un im mit umbrengen nisht dich zol ich
indeed have you and him with destroy not you(SG) shall I

געטאָן חֶסֶד מיט אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל ביי זייער אַרויפֿגיין פֿון
fun aroifgein zeyer bai Yisroel fun kinder ale mit chesed geton
from going up their with Yisroel of children all with kindness done

מִצרַיִם . האָט דער קֵיני אָפּגעטרעטן פֿון צווישן עַמָלֵק .
Amalek tsvishn fun opgetretn Keni der hot Mitsrayim
Amalek among from moved aside Keni the has Egypt

[ז] און שָׁאול האָט געשלאָגן עַמָלֵק פֿון חֲוִילָה ווי דו קומסט קיין
kein kumst du vi Chavilah fun Amalek geshlogn hot Shaul un
to come you as Chavilah from Amalek struck has Sha'ul and

שור וואָס פַֿאר מִצרַיִם . [ח] און ער האָט געכאַפּט אַגַג דעם מלך
melech dem Agag gechapt hot er un Mitsrayim far vos Shur
king the Agag caught has he and Egypt before which Shur

Agag Melech Amalek alive, and destroyed with utter cherem destruction kol haAm with the edge of the cherev. [9] But Sha'ul and HaAm spared Agag, and the best of the tzon, and of the bakar, and of the fat bulls, and the fat sheep, and all that was tov, and would not utterly destroy them; but everything that was despised and worthless, that they destroyed with utter cherem destruction.

[10] Then came the Devar Hashem unto Shmuel, saying, [11] I greatly regret and relent and reconsider that I have set up Sha'ul to be Melech; for he is turned back from following Me, and hath not performed My Devar. And it grieved Shmuel; and he cried out unto Hashem kol halailah. [12] And when Shmuel rose early to meet Sha'ul in the boker, it was told Shmuel, saying, Sha'ul came to Carmel, and, hinei, he set up a yad *(hand, i.e. memorial, monument)* for himself. And he turned and went down to Gilgal. [13] And Shmuel came to Sha'ul; and Sha'ul said unto him, Baruch atah l'Hashem; I have carried out the Devar Hashem. [14] And Shmuel said, What meaneth then this bleating of the

פֹּון עֲמָלֵק אַ לעבעדיקן, און דאָס גאַנצע פֹּאָלק האָט ער פֿאַרוויסט
farvist er hot folk gantse dos un lebedikn a Amalek fun
laid waste he has people whole this and living a Amalek of

מיטן שארף פֿון שווערד. ט אָבער שָׁאול און דאָס פֹּאָלק האָבן זיך
zich hobn folk dos un Shaul ober shverd fun sharf mitn
self have people the and Sha'ul but sword of edge with

געשוינט אַגַג , און די בעסטע פֹּון די שאָף און די רינדער – די
di rinder di un shof di fun beste di un Agagn geshoint
the cattle the and sheep the of best the and Agag spared

צווייטגעבאָרענע, און די לעמער, און דאָס גאַנצע גוטס , און זיי
zei un guts gantse dos un lemer di un tsveitgeborene
they and good things entire this and lambs the and second born

האָבן נישט געוואָלט זיי פֿאַרוויסטן. נאָר אַל דאָס נישטוווערטיקע און
un nishtvertike dos al nor farvistn zei gevolt nisht hobn
and worthless ones this all but destroy them wanted not have

צעקראָכענע פֿיך , דאָס האָבן זיי פֿאַרוויסט .
farvist zei hobn dos fich tsekrochene
laid waste they have this cattle worn out

י איז דאָס וואָרט פֹּון ה געווען צו שמואֵל , אַזוי צו
tsu azoi Shmueln tsu geven Hashem fun vort dos iz
to so Shmuel to having been Hashem of word this is

זאָגן : יא איך האָב חרטה וואָס איך האָב געמאַכט שָׁאולן פֿאַר אַ
a far Shauln gemacht hob ich vos charote hob ich zogn
a for Sha'ul made have I that regret have I say

מלך , ווָאָרעם ער האָט זיך אָפּגעקערט פֹּון הינטער מיר, און
un mir hinter fun opgekert zich hot er vorem melech
and me behind from turned back self has he because king

מיַינע ווערטער האָט ער נישט מקיים געווען . האָט שמואֵל
Shmueln hot geven mekayem nisht er hot verter maine
Shmuel has having been fulfill not he has words my

געערגערט , און ער האָט געשריען צו ה אַ גאַנצע
gantse a Hashem tsu geshrien hot er un geergert
whole a Hashem to cried has he and irritated, exasperated

נאַכט . יב און שמואֵל האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי צו
tsu peire der in gefedert zich hot Shmuel un nacht
to morning the in rose early self has Shmuel and night

באַגעגענען שָׁאולן . איז אָנגעזאָגט געווָארן שמואֵלן , אַזוי צו
tsu azoi Shmueln gevorn ongezogt iz Shauln bagegenen
to so Shmuel having become reported is Sha'ul meet

זאָגן : שָׁאול איז געקומען קיין כַּרמֶל , און זע , ער האָט
hot er ze un Karmel kein gekumen iz Shaul zogn
has he behold and Carmel to having come is Sha'ul say

זיך אויפֿגעשטעלט אַן אָנדענק , און האָט זיך אויסגעדרייט ,
oisgedreit zich hot un ondenk an oifgeshtelt zich
turned around self has and memorial a set up for self

און איז אַוועק און האָט אַראָפּגענידערט קיין גִלגָל . יג איז שמואֵל
Shmuel iz Gilgal kein aropgenidert hot un avek iz un
Shmuel is Gilgal to gone down has and away is and

געקומען צו שָׁאולן , און שָׁאול האָט צו אים געזאָגט: געבענטשט
gebentsht gezogt im tsu hot Shaul un Shauln tsu gekumen
blessed said him to has Sha'ul and Sha'ul to having come

זאָלסטו זיַין פֹּון ה ! איך האָב מקיים געווען דאָס
dos geven mekayem hob ich Hashem fun zain zolstu
this having been fulfilled have I Hashem of be shall you

tzon *(sheep)* in mine ears, and the lowing of the bakar *(cattle)* which I hear? 15 And Sha'ul said, They have brought them from Amalek; for HaAm spared the best of the tzon and of the bakar, in order to sacrifice unto Hashem Eloheicha; and the rest we have destroyed in utter cherem desruction. 16 Then Shmuel said unto Sha'ul, Stop, and I will tell thee what Hashem hath said to me this night. And he said unto him, Say on.

17 And Shmuel said, When thou wast katon *(little)* in thine own eyes, wast thou not made the Rosh Shivtei Yisroel, and Hashem anointed thee Melech over Yisroel? 18 And Hashem sent thee baderech *(on a mission)*, and said, Go destroy with utter cherem destruction the chatta'im *(sinners)*, Amalek, and make war against them until they be consumed. 19 Why then didst thou not obey the voice of Hashem, but didst pounce upon the plunder, and didst harah *(the evil)* in the eyes of Hashem? 20 And Sha'ul said unto Shmuel, Yes, I have obeyed the voice of Hashem, and have gone baderech

וואָרט פֿון ה׃ יד האָט שמואֵל געזאָגט: און וואָס איז דער דאָזיקער
doziker der iz vos un gezogt Shmuel hot Hashem fun vort
this one the is what and said Shmuel has Hashem of word

קול פֿון די שאָף אין מײַנע אויערן, און דער קול פֿון די רינדער
rinder di fun kol der un oiern maine in shof di fun kol
cattle the of voice the and ears my in sheep the of sound

וואָס איך הער? טו האָט שָׁאול געזאָגט: פֿון עֲמָלֵק האָט מען זיי
zei men hot Amalek fun gezogt Shaul hot her ich vos
them they have Amalek from said Sha'ul has hear I which

געבראַכט, וואָרעם דאָס פֿאָלק האָט געשוינט די בעסטע פֿון די שאָף
shof di fun beste di geshoint hot folk dos vorem gebracht
sheep the of best the spared has people the for brought

און די רינדער, כּדי צו שלאַכטן צו ה דײַן ג-ט; אָבער דאָס
dos ober G-t dain Hashem tsu shlachtn tsu kedei rinder di un
the but G-d your Hashem to sacrifice to so that cattle the and

איבעריקע האָבן מיר פֿאַרוויסט. טז האָט שמואֵל געזאָגט צו שָׁאולן:
Shauln tsu gezogt Shmuel hot farvist mir hobn iberike
Sha'ul to said Shmuel has laid waste we have remaining

הער אויף, און איך וועל דיר זאָגן וואָס ה האָט צו מיר
mir tsu hot Hashem vos zogn dir vel ich un oif her
me to has Hashem what tell you(SG) will I and up hear

גערעדט די נאַכט. האָט ער צו אים געזאָגט: רעד.
red gezogt im tsu er hot nacht di geredt
speak said him to he has night the spoken

יז האָט שמואֵל צו אים געזאָגט: פֿאַר וואָר, אויב דו ביסט קליין אין
in klein bist du oib vor far gezogt im tsu Shmuel hot
in small are you when truly for said him to Shmuel has

דײַנע אויגן, ביסטו אָבער דער קאָפּ פֿון די שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel fun shvotim di fun kop der ober bistu oign daine
and Yisroel of tribes the of head the however are you eyes your

דיך האָט ה געזאַלבט פֿאַר אַ מלך איבער ישׂראל. יח און
un Yisroel iber melech a far gezalbt Hashem hot dich
and Yisroel over king a for anointed Hashem has you(SG)

ה האָט דיך געשיקט אויף אַ וועג, און האָט געזאָגט: גיי
gei gezogt hot un veg a oif geshikt dich hot Hashem
go said has and journey a on sent you(SG) has Hashem

און זאָלסט פֿאַרווּיסטן די זינדיקע, עַמָלֵק, און זאָלסט
zolst un Amalek zindike di farvistn zolst un
you(SG) must and Amalek sinners the destroy you(SG) must and

האַלטן מלחמה אויף זיי ביז מע וועט זיי פֿאַרלעגן. יט טאָ פֿאַר
far to farlendn zei vet me biz zei oif milchome haltn
for then destroy them will one until them on war wage

וואָס האָסטו נישט צוגעהערט צו דעם קול פֿון ה, און האָסט
host un Hashem fun kol dem tsu tsugehert nisht hostu vos
have and Hashem of voice the to paid heed not have you which

זיך אַ לאָז געטאָן צום רויב, און געטאָן וואָס איז שלעכט אין די
di in shlecht iz vos geton un roib tsum geton loz a zich
the in evil is what done and plunder to the done let a self

אויגן פֿון ה? כ האָט שָׁאול געזאָגט צו שמואֵל: איך האָב דאָך
doch hob ich Shmueln tsu gezogt Shaul hot Hashem fun oign
indeed have I Shmuel to said Sha'ul has Hashem of eyes

צוגעהערט צו דעם קול פֿון ה, און בין גענאַנגען אויף דעם
dem oif gegangen bin un Hashem fun kol dem tsu tsugehert
the on having gone am and Hashem of voice the to paid heed

(on the mission) which Hashem sent me, and have brought back Agag Melech Amalek, and have destroyed Amalek with utter cherem destruction.

וועג וואָס ה האָט מיך געשיקט, און האָב געבראַכט אַגַג
Agag gebracht hob un geshikt mich hot Hashem vos veg
Agag brought have and sent me has Hashem which journey

דעם מלך פֿון עֲמָלֵק , און עֲמָלֵק האָב איך פֿאַרוויסט . כא אָבער
ober farvist ich hob Amalek un Amalek fun melech dem
but laid waste I have Amalek and Amalek of king the

דאָס פֿאָלק האָט גענומען פֿון דעם רויב שאָף און רינדער, דאָס
dos rinder un shof roib dem fun genumen hot folk dos
the oxen and sheep plunder the from taken has people the

בעסטע פֿון דעם חרם , כּדי צו שלאַכטן צו ה דיין ג-ט אין
in G-t dain Hashem tsu shlachtn tsu kedei cheirem dem fun beste
in G-d your Hashem to sacrifice to so that devoted the of best

גִּלְגָּל . כב האָט שמואֵל געזאָגט:
gezogt Shmuel hot Gilgal
said Shmuel has Gilgal

[21] But HaAm took of the plunder the tzon and bakar, the reshit of the cherem to sacrifice unto Hashem Eloheicha at Gilgal. [22] And Shmuel said,

Hath Hashem as great chefetz (delight) in olot and zevakhim,

באַגערט דען ה ברַאַנדאָפּפֿער און שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer un brandopfer Hashem den bagert
slaughter sacrifice and olah Hashem then pleased

as in obeying the voice of Hashem?

ווי צוהערן צו דעם קול פֿון ה ?
Hashem fun kol dem tsu tsuhern vi
Hashem of voice the to to heed as

Hinei, to obey is better than zevach (sacrifice),

זע , צוהערן איז בעסער פֿון שלאַכטאָפּפֿער .
shlachtopfer fun beser iz tsuhern ze
slaughter sacrifice than better is to heed behold

and to pay heed than the chelev eilim (fat of rams).

צו געהאָרכן – פֿון פֿעטס פֿון ווידערס;
viders fun fets fun gehorchn tsu
rams of fats than obey to

[23] For meri (rebellion) is as the chattat (sin) of kesem (witchcraft, soothsaying, divination),

כג וואָרעם זינד פֿון כישוף איז
iz kishef fun zind vorem
is witchcraft of sin for

ווידערשפּעניקייט,
vidershpenikeit
rebellion

and stubbornness is as heathenish iniquity and idolatry.

און געצנדינסט און תְּרָפִים איז
iz trofim un getsndinst un
is household idols and idolatry and

אינגעשפּאַרט זיין .
zain aingeshpart
be obstinance

Because thou hast rejected the Devar Hashem,

ווייל דו האָסט פֿאַראַכט דאָס וואָרט פֿון ה ,
Hashem fun vort dos faracht host du vail
Hashem of word this despised have you because

He hath also rejected thee from being Melech.

אזוי האָט ער דיך פֿאַראַכט פֿון צו זיין אַ מלך .
melech a zain tsu fun faracht dich er hot azoi
king a be to from despised you(SG) he has so

[24] And Sha'ul said unto Shmuel, Chatati (I have sinned): for I have transgressed the commandment of Hashem, and thy words: because I feared HaAm, and listened to their

כד האָט שָׁאוּל געזאָגט צו שמואֵל : איך האָב געזינדיקט: איך האָב
hob ich gezindikt hob ich Shmuel tsu gezogt Shaul hot
have I sinned have I Shmuel to said Sha'ul has

איבערגעטרעטן דאָס באַפֿעל פֿון ה דיינע וועמטער, ווייל
vail verter daine un Hashem fun befel dos ibergetretn
because words your and Hashem of command this overstepped

איך האָב מורא געהאַט פֿאַרן פֿאָלק , און האָב זיך צוגעהערט צו זייער
zeyer tsu tsugehert zich hob un folk faran gehat moire hob ich
their to paid heed self have and people before had fear have I

voice. [25] Therefore, now, pardon my sin, and turn back with me, that I may worship Hashem.

[26] And Shmuel said unto Sha'ul, I will not go back with thee: for thou hast rejected the Davar Hashem, and Hashem hath rejected thee from being Melech over Yisroel.

[27] And as Shmuel turned about to go away, he seized the edge of his me'il *(robe, mantle)*, and he tore *(it)*. [28] And Shmuel said unto him, Hashem hath torn the Mamlechut Yisroel from thee this day, and hath given it to a re'a *(neighbor)* of thine, that is better than thou. [29] And also the Netzach Yisroel *(Eternal One of Israel)* will not lie nor relent: for He is not an adam, that He should change His mind.

[30] Then he said, Chatati *(I have sinned)*: yet honor me now, before the Ziknei Ami, and before Yisroel, and turn back with me, that I may worship Hashem Eloheicha.

[31] So Shmuel turned back after Sha'ul; and Sha'ul worshiped Hashem.

כה קוֹל . אוּן אַצוּנד , פַֿאַרגיב, איך בעט דיך , מײַן זינד, אוּן קער
ker un zind main dich bet ich fargib atsund un kol
turn and sin my you(SG) entreat I forgive now and voice

זיך אום מיט מיר, אוּן איך וועל זיך בוקן צו ה .
Hashem tsu bukn zich vel ich un mir mit um zich
Hashem to bow down self will I and me with back self

כו האָט שמואֵל געזאָגט צו שָׁאוּלן : איך וועל זיך נישט אומקערן
umkeren nisht zich vel ich Shauln tsu gezogt Shmuel hot
return back not self will I Sha'ul to said Shmuel has

מיט דיר , וואָרעם דו האָסט פַֿאַראַכט דאָס וואָרט פֿון ה , אוּן
un Hashem fun vort dos faracht host du vorem dir mit
and Hashem of word the despised have you for you(SG) with

ה האָט דיך פַֿאַראַכט פֿון צו זײַן אַ מלך איבער יִשְׂרָאֵל.
Yisroel iber melech a zain tsu fun faracht dich hot Hashem
Yisroel over king a be to from despised you(SG) has Hashem

כז אוּן ווי שמואֵל האָט זיך אומגעדרייט אַוועקצוגיין , אַזוי האָט
hot azoi avektsugein umgedreit zich hot Shmuel vi un
has so to leave turned around self has Shmuel as and

אָנגענומען דעם ברעג פֿון זײַן מאַנטל, אוּן ער האָט זיך אָפּגעריסן.
opgerisn zich hot er un mantl zain fun breg dem ongenumen
tore self has he and mantle his of edge the grasped

כח האָט שמואֵל צו אים געזאָגט: ה האָט הײַנט אָפּגעריסן פֿון
fun opgerisn haint hot Hashem gezogt im tsu Shmuel hot
from tore today has Hashem said him to Shmuel has

דיר די מלוכה פֿון יִשְׂרָאֵל, אוּן האָט זי אַוועקגעגעבן צו אַן
an tsu avekgegebn zi hot un Yisroel fun meluche di dir
an to given it has and Yisroel of kingdom the you(SG)

אַנדערן וואָס איז בעסער פֿון דיר . כט אוּן דער אייביקער פֿון
fun eibiker der un dir fun beser iz vos andern
of Eternal One the and you(SG) than better is who another

יִשְׂרָאֵל זאָגט אויך נישט ליגן, אוּן האָט נישט חרטה ; וואָרעם נישט אַ
a nisht vorem charote nisht hot un lign nisht oich zogt Yisroel
a not for relent not has and lie not also declares Yisroel

מענטש איז ער, חרטה צו האָבן.
hobn tsu charote er iz mentsh
have to relent he is man

ל האָט ער געזאָגט: איך האָב געזינדיקט, אָבער אַצונד , טו מיר, איך
ich mir tu atsund ober gezindikt hob ich gezogt er hot
I me do now but sinned have I said he has

בעט דיך , דעם כּבֿוד פֿאַר די עלטסטע פֿון מײַן פֿאָלק אוּן
un folk main fun eltste di far koved dem dich bet
and people my of elders the before honor the you(SG) entreat

פֿאַר יִשְׂרָאֵל, אוּן קער זיך אום מיט מיר, אוּן איך וועל זיך בוקן
bukn zich vel ich un mir mit um zich ker un Yisroel far
bow down self will I and me with back self turn and Yisroel before

צו ה דײַן ג-ט.
G-t dain Hashem tsu
G-d your Hashem to

לא האָט שמואֵל זיך אומגעקערט נאָך שָׁאוּלן , אוּן שָׁאוּל האָט זיך
zich hot Shaul un Shauln noch umgekert zich Shmuel hot
self has Sha'ul and Sha'ul after returned self Shmuel has

געבוקט צו ה .
Hashem tsu gebukt
Hashem to bowed

לב און שמואֵל האָט געזאָגט: מאַכט גענענען צו מיר אַגַג דעם
dem Agag mir tsu genenen macht gezogt hot Shmuel un
the Agag me to bring close makes said has Shmuel and

מלך פֿון עַמָלֵק . איז אַגַג צוגעגאַנגען צו אים אין קייטן . און אַגַג
Agag un keitn in im tsu tsugegangen Agag iz Amalek fun melech
Agag and chains in him to to have gone Agag is Amalek of king

האָט געזאָגט: פֿאַר וואָר, די ביטערקייט פֿון טויט איז געענדיקט.
geendikt iz toit fun biterkeit di vor far gezogt hot
finished is death of bitterness the truly for said has

לג האָט שמואֵל געזאָגט: אַזוי ווי דײַן שוועָרד האָט ווײַבער אָן
on vaiber hot shverd dain vi azoi gezogt Shmuel hot
without women has sword your as so said Shmuel has

קינדער געלאָזט, זאָל צווישן ווײַבער דײַן מוטער אָן קינדער
kinder on muter dain vaiber tsvishn zol gelozt kinder
children without mother your women among shall allowed children

בליַבן . און שמואֵל האָט צעהאַקט אַגַגן פֿאַר ה אין
in Hashem far Agagn tsehakt hot Shmuel un blaibn
in Hashem before Agag cut into pieces has Shmuel and remain

גִלגָל .
Gilgal
Gilgal

לד און שמואֵל איז אַוועקגעגאַנגען קיין רָמָה , און שָׁאול איז
iz Shaul un Ramah kein avekgegangen iz Shmuel un
is Sha'ul and Ramah to went way is Shmuel and

אַרויפֿגעגאַנגען צו זײַן הויז אין גִבעַת-שָׁאול . לה און שמואֵל האָט
hot Shmuel un Giv'at-Shaul in hoiz zain tsu aroifgegangen
has Shmuel and Givat Sha'ul in house his to having gone up

מער נישט געזען שָׁאולן ביז דעם טאָג פֿון זײַן טויט , וואָרעם שמואֵל
Shmuel vorem toit zain fun tog dem biz Shauln gezen nisht mer
Shmuel because death his of day the until Sha'ul seen not more

האָט געטרויערט וועגן שָׁאולן ; און ה האָט חרטה געהאַט
gehat charote hot Hashem un Shauln vegen getroiert hot
had regret has Hashem and Sha'ul concerning mourned has

וואָס ער האָט געמאַכט שָׁאולן פֿאַר אַ מלך איבער יִשׂרָאֵל.
Yisroel iber melech a far Shauln gemacht hot er vos
Yisroel over king a for Sha'ul made has he that

טז

און ה האָט געזאָגט צו שמואֵלן : ביז וואַנען וועסטו
vestu vanen biz Shmueln tsu gezogt hot Hashem un
will you(sg) when until Shmuel to said has Hashem and

טרויערן וועגן שָׁאולן , אַז איך האָב אים פֿאַראַכט פֿון צו
tsu fun faracht im hob ich az Shauln vegen troiern
to of despised him have I when Sha'ul concerning mourn

קיניגן איבער יִשׂרָאֵל? פֿיל אָן דײַן האָרן מיט אייל, און קום איך וועל
vel ich kum un eil mit horn dain on fil Yisroel iber kinign
will I come and oil with horn your on fill Yisroel over reign

דיך שיקן צו יִשַׁי פֿון בֵּית-לֶחֶם , וואָרעם איך האָב מיר געזען
gezen mir hob ich vorem Beis-Lechem fun Yishaien tsu shikn dich
seen me have I for Beit-Lechem of Yishai to send you(SG)

אַ מלך צווישן זײַנע זין . ב האָט שמואֵל געזאָגט: ווי קען איך גיין ?
gein ich ken vi gezogt Shmuel hot zin zaine tsvishn melech a
go I can how said Shmuel has sons his among king a

אַז שָׁאול וועט הערן, וועט ער מיך הרגען . האָט ה געזאָגט: אַ יונגע
yunge a gezogt Hashem hot hargen mich er vet hern vet Shaul az
young a said Hashem has kill me he will hear will Sha'ul if

32 Then said Shmuel, Bring ye to me Agag Melech Amalek. And Agag came unto him confidently. And Agag thought, Surely the mar hamavet *(bitterness of death)* is past.

33 And Shmuel said, As thy cherev hath made nashim childless, so shall immecha be childless among nashim. And Shmuel cut Agag in pieces before Hashem at Gilgal.

34 Then Shmuel went to Ramah; and Sha'ul went up to his bais at Giv'at Sha'ul. 35 Until his yom mot Shmuel came not again to see him: nevertheless Shmuel mourned for Sha'ul: and Hashem relented that He had made Sha'ul Melech over Yisroel.

16 And Hashem said unto Shmuel, Ad mosai wilt thou mourn for Sha'ul, seeing I have rejected him as Melech al Yisroel? Fill thine keren with shemen, and go, I will send thee to Yishai of Beit-Lechem: for I have provided Me a melech among his banim. 2 And Shmuel said, How can I go? If Sha'ul hear it, he will kill me. And Hashem said, Take an eglat bakar

(heifer of the herd) with thee, and say, I am come to sacrifice to Hashem.
[3] And call Yishai to the zevach, and I will show thee what thou shalt do; umashachta unto Me him whom I say unto thee.

[4] And Shmuel did that which Hashem spoke, and came to Beit-Lechem. And the zekenim of the town trembled at his coming, and said, Comest thou in shalom? [5] And he said, Shalom; I am come to sacrifice unto Hashem; set yourselves apart as kodesh, and come with me to the zevach. And he set apart as kodesh Yishai and his banim, and called them to the zevach.

[6] And it came to pass, when they were come, that he took one look at Eliav, and said, Surely Hashem's Moshiach is before Him.
[7] But Hashem said unto Shmuel, Look not on his mareh *(appearance)*, or on the height of his stature; because I have rejected him; for Hashem seeth not as HaAdam seeth; for HaAdam looketh at the einayim *(eyes, outward form)*; Hashem looketh at the lev. [8] Then Yishai called Avinadav, and made him pass before Shmuel.

קוּ וועסטו נעמען מיט זיך , און וועסט זאָגן : צו שלאַכטן צו
tsu shlachtn tsu zogn vest un zich mit nemen vestu ku
to sacrifice to say will and self with take will you(sg) heifer

ה בין איך געקומען . ג און וועסט פַאַררופֿן יִשַׁי צום
tsum Yishaien farrufn vest un gekumen ich bin Hashem
to Yishai invite you(sg) will and having come I am Hashem

שלאַכטאָפּפֿער , און איך וועל דיך לאָזן וויסן וואָס דו זאָלסט
zolst du vos visen lozn dich vel ich un shlachtopfer
you(SG) must you what know let you(SG) will I and slaughter sacrifice

טאָן; און וועסט מיר זאַלבן דעם וואָס איך וועל דיר זאָגן .
zogn dir vel ich vos dem zalbn mir vest un ton
tell you(SG) will I which the one anoint for me you(sg) will and do

ד האָט שמואל געטאָן וואָס ה האָט געהייסן , און ער איז
iz er un geheisn hot Hashem vos geton Shmuel hot
is he and ordered has Hashem what did Shmuel has

געקומען קיין בֵּית-לֶחֶם . און די עלטסטע פֿון שטאָט האָבן געאַיילט
geailt hobn shtot fun eltste di un Beis-Lechem kein gekumen
hurried have city of elders the and Beit-Lechem to having come

אים אַנטקעגן , און געזאָגט: ה האָט ער געזאָגט: קומען ? פֿריד דיין
gezogt er hot kumen dain tsu frid gezogt un antkegen im
said he has coming your to peace said and to meet him

פֿריד ! צו שלאַכטן צו ה בין איך געקומען . הייליקט
heilikt gekumen ich bin Hashem tsu shlachtn tsu frid
sets apart as holy having come I am Hashem to sacrifice to peace

איר , און איר וועט קומען מיט מיר צום שלאַכטאָפּפֿער . און
un shlachtopfer tsum mir mit kumen vet ir un aich
and slaughter sacrifice to me with come will you and yourselves

ער האָט געהייסן יִשַׁי און זיינע זין זיך הייליקן , און האָט זיי
zei hot un heilikn zich zin zaine un Yishaien geheisn hot er
them has and consecrate self sons his and Yishai ordered has he

פַאַררופֿן צום שלאַכטאָפּפֿער .
shlachtopfer tsum farrufn
slaughter sacrifice to invited

ו און עס איז געווען , ווי זיי זיינען געקומען , אַזוי האָט ער
er hot azoi gekumen zainen zei vi geven iz es un
he has so having come are they as having been is it and

דערזען אֱלִיאָבֶן, און ער האָט געזאָגט: פַאַר וואָר, אַנטקעגן ה איז
iz Hashem antkegen vor far gezogt hot er un Eliavn derzen
is Hashem across from truly for said has he and Eliav seen

זיין געזאַלבטער. ז האָט ה געזאָגט צו שמואֵל : זאָלסט
zolst Shmueln tsu gezogt Hashem hot gezalbter zain
you(SG) must Shmuel to said Hashem has anointed his

נישט קוקן אויף זיין אויסזען , און אויף הויכן וווקס , וואָרעם
vorem vuks hoichn zain oif un oiszen zain oif kukn nisht
because stature height his on and appearance his on gaze not

איך וויל אים נישט; וואָרעם עס איז נישט ווי דער מענטש זעט; ווייל
vail zet mentsh der vi nisht iz es vorem nisht im vil ich
because sees man the as not is it because not him will I

דער מענטש זעט נאָכן אָנבליק , אָבער ה זעט נאָכן האַרצן.
hartsn nochn zet Hashem ober onblik nochn zet mentsh der
heart after sees Hashem but appearance after sees man the

ח האָט יִשַׁי גערופֿן אַבִּינָדָבן , און האָט אים פַאַרביגעפֿירט פַאַר
far farbaigefirt im hot un Avinadavn gerufn Yishai hot
before made go past him has and Avinadav called Yishai has

שמוּאֵל , אָבער ער האָט געזאָגט: אויך דעם דאָזיקן האָט ה
Hashem hot dozikn dem oich gezogt hot er ober Shmueln
Hashem has this the one also said has he but Shmuel

נישט אויסדערווײלט. ט האָט ישַׁי פַֿאַרבײַגעפֿירט שַׁמָּהן , אָבער ער
er ober Shammahn farbaigefirt Yishai hot oisderveilt nisht
he but Shammah made go past Yishai has choose not

האָט געזאָגט: אויך דעם דאָזיקן האָט ה נישט אויסדערווײלט. י אַזוי
azoi oisderveilt nisht Hashem hot dozikn dem oich gezogt hot
so choose not Hashem has this the also said has

האָט ישַׁי פַֿאַרבײַגעפֿירט זיבן זין זײַנע פֿון זיבן פַֿאַר שמוּאֵל , און
un Shmueln far zin zaine fun zibn farbaigefirt Yishai hot
and Shmuel before sons his of seven made go past Yishai has

שמוּאֵל האָט געזאָגט צו ישַׁי : ה האָט נישט אויסדערווײלט די
di oisderveilt nisht hot Hashem Yishaien tsu gezogt hot Shmuel
the chosen not has Hashem Yishai to said has Shmuel

דאָזיקע. יא און שמוּאֵל האָט געזאָגט צו ישַׁי : געענדיקט די יונגען ?
yungen di geendikt Yishaien tsu gezogt hot Shmuel un dozike
young the finished Yishai to said has Shmuel and these

האָט ער געזאָגט: עס איז נאָך גאָבליבן דער קלענסטער; און אָט איז
iz ot un klenster der geblibn noch iz es gezogt er hot
is behold and least the remain yet is it said he has

ער אַ פּאַסטוך בײַ די שאָף . האָט שמוּאֵל געזאָגט צו ישַׁי : שיק
shik Yishaien tsu gezogt Shmuel hot shof di bai pastuch a er
send Yishai to said Shmuel has sheep the with shepherd a he

און ברענג אים; ווארעם מיר וועלן זיך נישט זעצן , ביז ער קומט
kumt er biz zetsn nisht zich veln mir vorem im breng un
come he until sit not self will me because him bring and

אַהער. יב האָט ער געשיקט און אים געברַאַכט. און ער איז געווען אַ
a geven iz er un gebracht im un geshikt er hot aher
a having been is he and brought him and sent he has here

געזונטלטער, מיט שיינע אויגן און אַ פֿיַינעם אויסזען . און ה
Hashem un oiszen fainem a un oign sheine mit geroitlter
Hashem and appearance fine a and eyes handsome with ruddy

האָט געזאָגט: שטיי אויף, זאַלב אים, ווארעם ער איז דאָס. יג האָט שמוּאֵל
Shmuel hot dos iz er vorem im zalb oif shtei gezogt hot
Shmuel has the is he because him anoint up stand said has

גענומען דעם האָרן מיט אייל, און האָט אים געזאַלבט אין מיטן זײַנע
zaine mitn in gezalbt im hot un eil mit horn dem genumen
his midst of in anointed him has and oil with horn the taken

ברידער . און דער גײַסט פֿון ה איז געקומען אויף דָּוִד פֿון
fun Dovidn oif gekumen iz Hashem fun gaist der un brider
from Dovid on having come is Hashem of spirit the and brothers

יענעם טאָג אָן און ווײַטער. און שמוּאֵל איז אויפֿגעשטאַנען, און איז
iz un oifgeshtanen iz Shmuel un vaiter un on tog yenem
is and arose is Shmuel and further and on day that

אַוועקגעגאַנגען קיין רָמָה .
Ramah kein avekgegangen
Ramah to went way

יד און דער גײַסט פֿון ה האָט זיך אָפּגעטאָן פֿון שָׁאוּל און אים
im un Shauln fun opgeton zich hot Hashem fun gaist der un
him and Sha'ul from removed self has Hashem of spirit the and

צו קנעכט שָׁאוּלס האָבן . טו ה פֿון גײַסט בייזער אַ געשראָקן האָט
tsu knecht Shauls hobn Hashem fun gaist beizer a geshrokn hot
to servants Sha'ul's have Hashem of spirit evil a terrified has

And he said, Neither hath Hashem chosen this. [9] Then Yishai made Shammah to pass by. And he said, Neither hath Hashem chosen this. [10] Again, Yishai made his shivat banim to pass before Shmuel. And Shmuel said unto Yishai, these Hashem hath not bachar *(chosen)*. [11] And Shmuel said unto Yishai, Are here all thy ne'arim *(boys)*? And he said, There remaineth yet the katan *(small, young)*, and, hinei, ro'eh batzon *(tending the flock)* is he. And Shmuel said unto Yishai, Send and get him; for we will not sit down [to eat] till he come here. [12] And he sent, and brought him in. Now he was adomoni *(ruddy, of healthy red complexion)* and withal of a yafeh countenance, and good-looking. And Hashem said, Arise, meshachehu *(anoint him)*; ki zeh hu *(for this is he)*. [13] Then Shmuel took the keren of shemen, v'yimshach *(and anointed)* him in the midst of his achim; and the Ruach of Hashem came upon Dovid from that day forward. So Shmuel rose up, and went to Ramah.

[14] But the Ruach of Hashem departed from Sha'ul, and a ruach ra'ah from Hashem terrified and overwhelmed him. [15] And

the avdei Sha'ul said unto him, Hinei now, a ruach Elohim ra'ah terrifieth and overwhelmeth thee. 16 Let adoneinu now command thy avadim, which are before thee, to seek out an ish, who is a menagen *(player)* on the kinnor *(harp)*; and it shall come to pass, when the ruach Elohim ra'ah is upon thee, that he shall play with his yad, and thou shalt be tov *(better, well)*. 17 And Sha'ul said unto his avadim, Look for me now an ish that can play well, and bring him to me. 18 Then answered one of the ne'arim, and said, Hinei, I have seen a ben of Yishai of Beit-Lechem, that is skillful in playing, and a gibbor chayil and an ish milchamah prudent in matters, and an ish to'ar *(handsome man)*, and Hashem is with him.

19 Wherefore Sha'ul sent malachim unto Yishai, and said, Send me Dovid binecha, which is with the tzon. 20 And Yishai took a chamor laden with lechem, and a skin of yayin, and a gedi *(young goat)*, and sent them by Dovid bno unto Sha'ul. 21 And Dovid came to Sha'ul, and stood before him; and he loved him greatly; and he became his no'se kelim *(armor-bearer)*. 22 And Sha'ul sent to Yishai, saying, Let Dovid,

אים געזאָגט: זע נאָר: אַ בייזער גײַסט פֿון אלקים שרעקט דיך .
dich shrekt Elokim fun gaist beizer a nor ze gezogt im
you(SG) terrifies G-d of spirit evil a but behold said him

טז זאָל אַקאָרשט אונדזער האַר הייסן דײַנע קנעכט וואָס פֿאַר
far vos knecht daine heisn har undzer akorsht zol
before who servants your command master our now shall

דיר , זיי זאָלן אויפֿזוכן אַ מאַן וואָס קען שפּילן אויף אַ האַרף;
harf a oif shpiln ken vos man a oifzuchn zoln zei dir
harp a on play music can which man a seek shall them you(SG)

און עס וועט זײַן , ווי דער בייזער גײַסט פֿון אלקים איז אויף דיר ,
dir oif iz Elokim fun gaist beizer der vi zain vet es un
you(SG) upon is G-d of spirit evil the when be will it and

אַזוי וועט ער שפּילן מיט זײַן האַנט, און דיר וועט בעסער
beser vet dir un hant zain mit shpiln er vet azoi
better will you(SG) and hand his with play music he will so

זוערן . יז האָט שָׁאול געזאָגט צו זײַנע קנעכט : זעט אַקאָרשט פֿאַר מיר
mir far akorsht zet knecht zaine tsu gezogt Shaul hot vern
me for now look servants his to said Sha'ul has become

אַ מאַן וואָס שפּילט גוט , און איר זאָלט אים ברענגען צו מיר. יח האָט זיך
zich hot mir tsu brengen im zolt ir un gut shpilt vos man a
self has me to bring him shall you and well plays who man a

אָפּגערופֿן איינער פֿון די יונגען , און האָט געזאָגט: אָט האָב איך
ich hob ot gezogt hot un yungen di fun einer opgerufn
I have behold said has and young the of one responded

געזען אַ זון בײַ ישַׁי פֿון בֵּית-לֶחֶם , וואָס קען שפּילן , און איז
iz un shpiln ken vos Beis-Lechem fun Yishaien bai zun a gezen
is and play music can who Beit-Lechem of Yishai of son a seen

אַ העלדישער גיבור און אַ מענטש פֿון מלחמה , און פֿאַרשטייט אַ
a farshteit un milchome fun mentsh a un gibor heldisher a
a understand and war of man a and warrior hero a

זאַך , און איז אַ מענטש מיט אַ געשטאַלט, און ה איז מיט אים.
im mit iz Hashem un geshtalt a mit mentsh a iz un zach
him with is Hashem and form a with man a is and thing

יט האָט שָׁאול געשיקט שלוחים צו ישַׁי , און אָנגעזאָגט: שיק
shik ongezogt un Yishaien tsu shluchim geshikt Shaul hot
send ordered and Yishai to messengers sent Sha'ul has

צו מיר דײַן זון דָּוִד וואָס בײַ די שאָף . כ האָט ישַׁי גענומען
genumen Yishai hot shof di bai vos Dovidn zun dain mir tsu
taken Yishai has sheep the with who Dovid son your me to

אַן אייזל מיט ברויט און אַ לאָגל ווײַן , און איין ציגנבעקל , און
un tsignbekl ein un vain logl a un broit mit eizl an
and young goat one and wine skin a and bread with donkey a

געשיקט דורך דער האַנט פֿון זײַן זון דָּוִד צו שָׁאולן . כא און דָּוִד
Dovid un Shauln tsu Dovidn zun zain fun hant der durch geshikt
Dovid and Sha'ul to Dovid son his of hand the by sent

איז געקומען צו שָׁאולן , און איז געשטאַנען פֿאַר אים; און ער
er un im far geshtanen iz un Shauln tsu gekumen iz
he and him before stood is and Sha'ul to having come is

אַ געווארן אים זייער ליב געקריגן , און ער איז אים
a gevorn im iz er un gekrign lib zeyer im hot
an having become him is he and received love very much him has

געוואַפֿנטרעגער . כב און שָׁאול האָט געשיקט צו ישַׁי , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Yishaien tsu geshikt hot Shaul un vafntreger
say to so Yishai to sent has Sha'ul and armor bearer

זאָל, איך בעט דיך , דָּוִד שטיין פַֿאַר מיר, וואָרעם ער האָט
hot er vorem mir far shtein Dovid dich bet ich zol
has he for me before stand Dovid you(SG) entreat I let

געפֿונען חן אין מײַנע אויגן.
oign maine in chein gefunen
eyes my in favor found

now, stand before me; for he hath found chen *(favor)* in my eyes.

כג און עס איז געווען , ווי דער גײַסט פֿון אלקים איז געווען
geven iz Elokim fun gaist der vi geven iz es un
having been is G-d of spirit the when having been is it and

אויף שָׁאולן, אזוי פֿלעגט דָּוִד נעמען די האַרף און שפּילן מיט
mit shpiln un harf di nemen Dovid flegt azoi Shauln oif
with play music and harp the take Dovid used to so Sha'ul on

זײַן האַנט, און שָׁאולן פֿלעגט אָפּגיין, און אים פֿלעגט בעסער ווערן ,
vern beser flegt im un opgein flegt Shauln un hant zain
become better used to him and abate used to Sha'ul and hand his

און דער בייזער גײַסט פֿלעגט זיך אָפּטאָן פֿון אים.
im fun opton zich flegt gaist beizer der un
him from remove self used to spirit evil the and

23 And it came to pass, when the ruach Elohim was upon Sha'ul, that Dovid took the kinnor, and played with his yad; so Sha'ul was relieved, and was tov, and the ruach hara'ah departed from him.

יז און די פֿלִשתִּים האָבן אײַנגעזאַמלט זייערע מחנות אויף
oif machnus zeyere aingezamlt hobn Pelishtim di un
for legions their gathered have Pelishtim the and

מלחמה . און זיי האָבן זיך אײַנגעזאַמלט אין שׂוֹכוֹ וואָס
vos Socho in aingezamlt zich hobn zei un milchome
which Sokhoh in gathered self have they and war

געהערט צו יהוּדה , און האָבן געלאַגערט צווישן שׂוֹכוֹ און צווישן
tsvishn un Socho tsvishn gelagert hobn un Yehudah tsu gehert
between and Socho between encamped have and Yehudah to belongs

עזֵקָה אין אֶפֶס-דַּמִּים .
Efes-Damim in Azekah
Ephes Dammim in Azekah

17 Now the Pelishtim gathered together their machanot *(camps, military forces)*, for milchamah and were gathered together at Sokhoh, which belongeth to Yehudah, and encamped between Sokhoh and Azekah, in Ephes Dammim.

ב און שָׁאול און די מענער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן זיך אײַנגעזאַמלט און
un aingezamlt zich hobn Yisroel fun mener di un Shaul un
and gathered self have Yisroel of men the and Sha'ul and

האָבן געלאַגערט אין טאָל אֵלָה; און זיי האָבן אָנגעריכט אַ מלחמה
milchome a ongericht hobn zei un Elah tal in gelagert hobn
battle a prepared have they and Elah valley of in encamped have

אַקעגן די פֿלִשתִּים . ג און די פֿלִשתִּים זײַנען געשטאַנען אויפֿן בארג
barg oifn geshtanen zainen Pelishtim di un Pelishtim di akegn
mount on stood are Pelishtim the and Pelishtim the against

פֿון דער זײַט, און די יִשׂרָאֵל זײַנען געשטאַנען אויפֿן בארג פֿון דער
der fun barg oifn geshtanen zainen Yisroel di un zait der fun
the of mount on stood are Yisroel the and side the of

אַנדער זײַט, מיט דעם טאָל צווישן זיי . ד איז אַרויסגעגאַנגען דער
der aroisgegangen iz zei tsvishn tal dem mit zait ander
the having come out is them between valley the with side other

צווישנמאַן פֿון דעם לאַגער פֿון די פֿלִשתִּים מיטן נאָמען גָּלְיַת פֿון
fun Golyat nomen mitn Pelishtim di fun lager dem fun tsvishnman
of Golyat name with Pelishtim the of camp the of between man

גַּת , וואָס זײַן הייך איז געווען זעקס אײלן און אַ שפּאַן. ה און
Gat vos zain heich iz geven zeks eiln un shpan a un
and span a and cubits six having been is height his which Gat

אַ קופּערנער קיוואָר איז געווען אויף זײַן קאָפּ, און אין אַ שילד
a kiver kuperner a geven iz oif zain kop un in shild a
a helmet copper a is having been his on head and in coat a

2 And Sha'ul and the Ish Yisroel were gathered together, and encamped by the Emek *(valley)* of Elah, and drew up in battle array against the Pelishtim *(Philistines)*. 3 And the Pelishtim stood on the har on the one side, and Yisroel stood on the har on the other side; and there was a gey between them. 4 And there went out an Ish HaBenayim out of the machanot of the Pelishtim, shmo Golyat *(Goliath)*, of Gat, whose height was shesh cubits and a span. 5 And he had a kova *(helmet)* of nechoshet upon his rosh, and he was wearing

a coat of mail armor; and the weight of the coat of armor was five thousand shekels of nechoshet. 6 And he had mitzchah *(greaves, i.e., leg plate armor)* of nechoshet upon his legs, and a kidron *(javelin)* of nechoshet [slung] between his shoulders. 7 And the khetz *(shaft)* of his khanit *(spear)* was like a weaver's beam; and his spear's blade weighed six hundred barzel *(iron)* shekels; and the no'se tzinnah *(great shield bearer)* walked ahead of him.

פֹּון שופּן איז ער געווען אָנגעטאָן, און די וואָג פֹּון דעם שילד
shild dem fun vog di un ongeton geven er iz shupn fun
coat the of weight the and put on having been he is scales of

אין געווען פּינף טויזנט שקל קופּער. ו און קופּערנע בלעכן
blechn kuperne un kuper shekl toiznt finf geven iz
greaves copper and bronze shekel thousand five having been is

זיינען געווען אויף זיין פּיס, און אַ קופּערנע פּיקע צווישן זיינע
zaine tsvishn pike kuperne a un fis zaine oif geven zainen
his between javelin copper a and feet his on having been are

אַקסלען. ז און דער האָלץ פֹּון זיין שפּיז איז געווען ווי דער
der vi geven iz shpiz zain fun holts der un akslen
the like having been is spear his of shaft the and shoulders

שטאַנג פֹּון אַ וועבער, און דער קלינג פֹּון זיין שפּיז איז געווען
geven iz shpiz zain fun kling der un veber a fun shtang
having been is spear his of blade the and weaver a of beam

זעקס הונדערט שקל אייַזן. און דער שילדטרעגער איז געגאַנגען אים
im gegangen iz shildtreger der un aizn shekl hundert zeks
him having gone is shield-bearer the and iron shekel hundred six

פֿאַרויס.
farois
ahead of

8 And he stood and cried out unto the ma'arkhot Yisroel *(ranks of Israel)*, and said unto them, Why are ye come out to line up for milchamah? Am not I a Pelishti, and ye avadim of Sha'ul? Choose you an ish for you, and let him come down to me. 9 If he be able to fight with me, and to kill me, then will we be your avadim; but if I prevail over him, and kill him, then shall ye be to us for avadim, and serve us.

ח און ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט, און האָט גערופֿן צו די רייען פֹּון
fun reyen di tsu gerufn hot un avekgeshtelt zich hot er un
of ranks the to called has and placed self has he and

ישׂראֵל, און האָט צו זיי געזאָגט: נאָך וואָס גייט איר אַרויס אָנריכטן
onrichtn arois ir geit vos noch gezogt zei tsu hot un Yisroel
to prepare out you go which after said them to has and Yisroel

אַ מלחמה? בין איך דען נישט דער פֿלשתי, און איר קנעכט בייַ
bai knecht ir un Pelishti der nisht den ich bin milchome a
with servants you and Philistine the not then I am battle a

שָׁאול? קלייבט אייַך אויס אַ מאַן, און זאָל ער אַראָפּנידערן צו מיר.
mir tsu aropnideren er zol un man a ois aich kleibt Shauln
me to go down he shall and man a out you select Sha'ul

ט אויב ער וועט קענען מלחמה האַלטן מיט מיר, און וועט מיך
mich vet un mir mit haltn milchome kenen vet er oib
me will and me with wage war be able to will he if

דערשלאָגן, וועלן מיר זיין קנעכט צו אייַך; און אויב איך וועל אים
im vel ich oib un aich tsu knecht zain mir veln dershlogn
him will I if and you to servants be we will strike down

בייַקומען, און וועל אים דערשלאָגן וועט איר זיין קנעכט צו אונדז,
undz tsu knecht zain ir vet dershlogn im vel un baikumen
us to servants be you will strike down him will and overcome

און וועט אונדז דינען.
dinen undz vet un
serve us will and

10 And the Pelishti said, I defy the maarkhot Yisroel this day; give me ish, that we may fight together.

י און דער פֿלשתי האָט געזאָגט: איך שפּאָט פֹּון די רייען
reyen di fun shpot ich gezogt hot Pelishti der un
ranks the of mock I said has Philistine the and

פֹּון ישׂראֵל היינטיקן טאָג; גיט מיר אַ מאַן און לאָמיר מלחמה
milchome lomir un man a mir git tog haintikn Yisroel fun
war let us and man a me give day this very Yisroel of

האַלטן מיט אַנאַנדער.
anander mit haltn
together with wage

יא און שָׁאוּל און גַאנְץ יִשְׂרָאֵל האָבן געהערט די דאָזיקע ווערטער פֿון
fun verter dozike di gehert hobn Yisroel gants un Shaul un
of words these the heard have Yisroel all and Sha'ul and

דעם פְּלִשְׁתִּי , און זיי האָבן זיך דערשראָקן, און האָבן זייער
zeyer hobn un dershrokn zich hobn zei un Pelishti dem
very much have and dismay self have they and Philistine the

מורא געהאַט.
gehat moire
had fear

11 When Sha'ul and kol Yisroel heard those divrei haPelishti, they were dismayed, and greatly afraid.

יב און דָּוִד איז געווען דער זון פֿון יענעם אֶפְֿרָתער מאַן פֿון
fun man Efrater yenem fun zun der geven iz Dovid un
of man Ephrati that of son the having been is Dovid and

בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה , וואָס זיין נאָמען איז געווען יִשַׁי ; און
un Yishai geven iz nomen zain vos Beis-Lechem-Yehudah
and Yishai having been is name his which Beit-Lechem Yehudah

ער האָט געהאַט אַכט זין . און דער מאַן איז אין די טעג פֿון שָׁאוּלן
Shauln fun teg di in iz man der un zin acht gehat hot er
Sha'ul of days the in is man the and sons eight had has he

געווען אַ זקן וואָס קומט צווישן לײַט . יג און די דרײַ עלטערע
eltere drai di un lait tsvishn kumt vos zoken a geven
older three the and people among come which elder a having been

זין פֿון ישַׁי זײַנען געגאַנגען נאָך שָׁאוּלן אין דער מלחמה ;
milchome der in Shauln noch gegangen zainen Yishaien fun zin
battle the in Sha'ul after having gone are Yishai of sons

און די נעמען פֿון זײַנע דרײַ זין וואָס זײַנען געגאַנגען אין
in gegangen zainen vos zin drai zaine fun nemen di un
in having gone are which sons three his of names the and

דער מלחמה , זײַנען געווען : אֱלִיאָבְ דער בכור , און דער
der un bechor der Eliav geven zainen milchome der
the and firstborn the Eliav having been are battle the

צווייטער פֿון אִבִינָדָבְ , און דער דריטער שַׁמָּה . יד און דָּוִד איז
iz Dovid un Shammah driter der un Avinadav im fun tsveiter
is Dovid and Shammah third the and Avinadav him of second

געווען דער קלענסטער; און די דרײַ גרעסערע זײַנען געגאַנגען
gegangen zainen gresere drai di un klenster der geven
having gone are greater three the and youngest the having been

נאָך שָׁאוּלן . טו און דָּוִד פֿלעגט גיין און זיך אומקערן פֿון שָׁאוּלן
Shauln fun umkeren zich un gein flegt Dovid un Shauln noch
Sha'ul from to return self and go used to Dovid and Sha'ul after

צו פֿיטערן די שאָף פֿון זײַן פֿאָטער אין בֵּית-לֶחֶם .
Beis-Lechem in foter zain fun shof di fitern tsu
Beit-Lechem in father his of sheep the pasture to

טז און דער פְּלִשְׁתִּי האָט געענטפֿערט אויף שפּעט, און האָט
hot un shpet un peire genent hot Pelishti der un
has and late and morning come near has Philistine the and

זיך געשטעלט פֿאַרציק טעג נאָכאַנאַנד .
nochanand teg fertsik geshtelt zich
continually days forty stood self

יז און ישַׁי האָט געזאָגט צו זײַן זון דָּוִדן : נעם אַקאָרשט פֿאַר
far akorsht nem Dovidn zun zain tsu gezogt hot Yishai un
for now take Dovid son his to said has Yishai and

דיר אַן אֵיפָֿה פֿון די דאָזיקע געברענטע זאַנגען , און די
di un zangen gebrente dozike di fun eife an brider daine
the and ears roasted this the of ephah an brothers your

16 And the Pelishti drew near morning and evening, and presented himself arba'im yom.

17 And Yishai said unto Dovid bno, Take now for thy achim an ephah of this roasted grain, and

these ten lechem, and run to the machaneh of thy achim;

דְאָזיקע צען ברויטן , און לויף דערמיט אַריבער אין לאַגער צו דיַינע
daine tsu lager in ariber dermit loif un broiten tsen dozike
your to camp in over therewith run and loaves ten this
ברידער .
brider
brothers

18 And carry these ten charitzei hecholov *(cuts of milk, hence cheeses)* unto the sar of their elef *(unit, thousand)*, and look how thy achim fare for shalom, and take their arvut *(pledge)*.

יח און די דְאָזיקע צען קעז זאָלסטו ברענגען צו דעם הויפטמאַן
hoiptman dem tsu brengen zolstu kez tsen dozike di un
head man the to bring shall you cheese ten this the and
פֿון דעם טויזנט ; און זאָלסט פֿרעגן דיַינע ברידער אויף פֿריד ,
frid oif brider daine fregn zolst un toiznt dem fun
peace on brothers your to ask you(SG) must and thousand the of
און נעמען פֿון זיי אַ צייכן .
tseichn a zei fun nemen un
token a them from take and

19 Now Sha'ul, and they, and all the Ish Yisroel, were in the Emek *(Valley)* of Elah *(Oak)*, fighting with the Pelishtim *(Philistines)*.

יט און שָׁאול און זיי און אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל זיַינען געווען
geven zainen Yisroel fun mener ale un zei un Shaul un
having been are Yisroel of men all and they and Sha'ul and
אין טאָל אֵלָה, אין מלחמה מיט די פְּלִשְׁתִּים .
Pelishtim di mit milchome in Elah tal in
Pelishtim the with war in Elah valley of in

20 And Dovid rose up early in the boker, and left the tzon with a shomer *(watchman)*, and loaded up, and embarked, as Yishai had commanded him; and he came to the camp, as the army was going forth to the fight and shouted for the milchamah *(battle)*. 21 For Yisroel and the Pelishtim took their positions, ma'arakhah *(battle array)* facing ma'arakhah. 22 And Dovid left his supplies in the yad of the shomer hakelim *(supply master)*, and ran into the ma'arakhah *(battle line)*, and came and gave shalom greeting to his achim.

כ האָט זיך דָּוִד געפֿעדערט אין דער פֿרי , און ער האָט
hot er un peire der in gefedert Dovid zich hot
has he and morning the in rose early Dovid self has
איבערגעלאָזט די שאָף אויף אַ שומר , און ער האָט געזומען און איז
iz un genumen hot er un shoimer a oif shof di ibergelozt
is and taken has he and keeper a with sheep the left behind
געגאַנגען אַזוי ווי יִשַׁי האָט אים באַפֿוילן , און ער איז אָנגעקומען
ongekumen iz er un bafoiln im hot Yishai vi azoi gegangen
arrived is he and commanded him has Yishai as so having gone
אין לאַגערריִנג , ווען דער חיל וואָס איז אַרויסגעגאַנגען אין שלאַכט,
shlacht in aroisgegangen iz vos cheil der ven lagerring in
combat for going out is which army the when camp circle in
האָבן געשאַלט אויף מלחמה . כא און יִשְׂרָאֵל און די פְּלִשְׁתִּים
hobn Pelishtim di un Yisroel un milchome oif geshalt hot
have Pelishtim the and Yisroel and war for shouted has
כב האָט דָּוִד . רייַ קעגן אַ רייַ זיך אויסגעשטעלט אַ
Dovid hot rei a kegen rei a oisgeshtelt zich
Dovid has battle array a against battle array a took position self
איבערגעלאָזט די זאַכן פֿון זיך אויף דער האַנט פֿון דעם שומר פֿון די
di fun shoimer dem fun hant der oif zich fun zachn di ibergelozt
the of keeper the of hand the on self of things the left behind
זאַכן , און ער איז געלאָפֿן צום שלאַכטפֿעלד; און ער איז געקומען
gekumen iz er un shlachtfeld tsum gelofn iz er un zachn
having come is he and battlefield to ran is he and things
און האָט געפֿרעגט זיַינע ברידער אויף פֿריד .
frid oif brider zaine gefregt hot un
peace on brothers his asked has and

23 And as he talked with them, hinei, there came up the Ish HaBenayim Golyat HaPelishti shmo, from Gat, out of the lines

כג ווי ער רעדט מיט זיי , ערשט דער צווישנמאַן וואָס זיַין
zain vos tsvishnman der ersht zei mit redt er vi
his which between man the behold them with speaks he as
נאָמען איז געווען גָּלְיָת דער פְּלִשְׁתִּי פֿון גַּת , קומט אַרויף פֿון
fun aroif kumt Gat fun Pelishti der Golyat geven iz nomen
from up comes Gat of Philistine the Golyat having been is name

of the Pelishtim, and spoke according to these words; and Dovid heard them.

די ריַיען פֿון די פְּלִשְׁתִּים , און ער האָט גערעדט אַזוי ווי יענע
yene vi azoi geredt hot er un Pelishtim di fun reyen di
these as according to spoken has he and Pelishtim the of ranks the

ריַיד ; און דָּוִד האָט געהערט.
gehert hot Dovid un reid
heard has Dovid and words

24 And all the Ish Yisroel, when they saw the ish, fled from before him, and were greatly afraid.

כד און אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל, ווי זיי האָבן דערזען דעם מאַן, אַזוי
azoi man dem derzen hobn zei vi Yisroel fun mener ale un
so man the seen have they when Yisroel of men all and

זײַנען זיי אַנטלאָפֿן פֿאַר אים, און האָבן זייער מורא געהאַט.
gehat moire zeyer hobn un im far antlofn zei zainen
had fear very much have and him before fled they are

25 And the Ish Yisroel said, Have ye seen this ish that is come up? Surely to defy Yisroel is he come up; and it shall be, that the ish who killeth him, the melech will give ashires gadol and will give him bitto *(his daughter)* [in marriage], and bais aviv make khofshi b'Yisroel *(free, tax-exempt in Israel)*.

כה און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געזאָגט: האָט איר געזען דעם דאָזיקן
dozikn dem gezen ir hot gezogt hobn Yisroel fun mener di un
this the seen you have said have Yisroel of men the and

מאַן וואָס קומט אַרויף? וואָרעם צו לעסטערן יִשְׂרָאֵל קומט ער אַרויף;
aroif er kumt Yisroel lestern tsu vorem aroif kumt vos man
up he comes Yisroel insult to because up comes which man

און עס וועט זײַן , דער מאַן וואָס וועט אים דערשלאָגן, וועט אים דער
der im vet dershlogn im vet vos man der zain vet es un
the him will kill him will who man the be shall it and

מלך מאַכן פֿאַר אַ גרויס עושר , און וועט אים געבן זײַן טאָכטער,
tochter zain gebn im vet un oysher grois a far machn melech
daughter his give him will and rich man great a for make king

און זײַן פֿאָטערס הויז וועט ער מאַכן פֿרײַ אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in frai machn er vet hoiz foters zain un
Yisroel in free make he will house father's his and

26 And Dovid spoke to the anashim that stood by him, saying, What shall be done for the ish that killeth this Pelishti, and taketh away the cherpah *(reproach)* from Yisroel? For who is this Pelishti hearel *(uncircumcised Philistine)* that he should defy the ma'arkhot Elohim Chayyim *(arrayed battle forces of the living G-d)*? 27 And HaAm answered him after this manner, saying, So shall it be done to the ish that killeth him.

כו האָט דָּוִד געזאָגט צו די מענטשן וואָס זײַנען געשטאַנען לעבן
lebn geshtanen zainen vos mentshn di tsu gezogt Dovid hot
near stood are which men the to said Dovid has

אים, אַזוי צו זאָגן: וואָס וועט געטאָן ווערן צו דעם מאַן וואָס וועט
vet vos man dem tsu vern geton vet vos zogn tsu azoi im
will that man the to become done will what say to so him

דערשלאָגן יענעם פּלִשְׁתִּי, און וועט אָפּטאָן די שאַנד פֿון יִשְׂרָאֵל?
Yisroel fun shand di opton vet un Pelishti yenem dershlogn
Yisroel from shame the remove will and Pelishti this kill

וואָרעם ווער איז דער דאָזיקער אומבאַשניטינער פּלִשְׁתִּי , אַז ער זאָל
zol er az Pelishti umbashnitiner doziker der iz ver vorem
shall he that Philistine uncircumcised this one the is who for

לעסטערן די ריַיען פֿון אלקים חַיִּים ? כז האָט דאָס פֿאָלק אים געזאָגט
gezogt im folk dos hot cheim Elokim fun reyen di lestern
said him people this has the living G-d of ranks the insult

אַזוי ווי דאָס דאָזיקע ריַיד , אַזוי צו זאָגן: וועט געטאָן ווערן
azoi vi dos dozike reid azoi tsu zogn vet geton vern
according to this word so to say will done become

צו דעם מאַן וואָס וועט אים דערשלאָגן .
dershlogn im vet vos man dem tsu
strike down him will who man the to

28 And Eliav achiv hagadol heard when he spoke unto the anashim; and af Eliav was kindled against Dovid, and he said, Why

כח האָט אֱלִיאָבֿ, זײַן עלטערער ברודער, געהערט ווי ער רעדט צו
tsu redt er vi gehert bruder elterer zain Eliav hot
to speaks he when heard brother older his Eliav has

די מענטשן , און דער צאָרן פֿון אֱלִיאָבֿן האָט געגרימט אויף דָּוִדן , און
un Dovidn oif gegrimt hot Eliavn fun tsorn der un mentshn di
and Dovid on kindled has Eliav of anger the and men the

ער האָט געזאָגט: צו וואָס גאָר האָסטו אַראָפּגענידערט, און אויף
oif un aropgenidert hostu gor vos tsu gezogt hot er
with and come down have you really which to said has he

וועמען האָסטו איבערגעלאָזט יענע ביסל שאָף אין מדבר ? איך קען
ken ich midber in shof bisel yene ibergelozt hostu vemen
know I wilderness in sheep few those left behind have you whom

דיין מוטוויליקייט , און די שלעכטיקייט פון דיין האַרצן, אַז
az hartsn dain fun shlechtikeit di un mutvilikeit dain
in order heart your of evil the and have the nerve to your

כדי צוצוקוקן די מלחמה האָסטו אַראָפּגענידערט. כט האָט דָוִד
Dovid hot aropgenidert hostu milchome di tsutsukukn kedei
Dovid has come down have you battle the to watch that

געזאָגט: וואָס האָב איך אַצונד געטאָן? עס איז דאָך נאָר אַ געריידט .
gereid a nor doch iz es geton atsund ich hob vos gezogt
word said a only just is it done now I have what said

ל און ער האָט זיך אָפּגעדרייט פון אים צו אַן אַנדערן, און האָט
hot un andern an tsu im fun opgedreit zich hot er un
has and another an to him from turned away self has he and

געפֿרעגט די אייגענע זאַך , און דאָס פֿאָלק האָט אים געענטפֿערט אַזוי ווי
vi azoi geentfert im hot folk dos un zach eigene di gefregt
as so answered him has people this and thing same the asked

דאָס פֿריִערדיקע געריידט .
gereid frierdike dos
word said former this

לא זיינען געהערט געווָארן די ווערטער וואָס דָוִד האָט
hot Dovid vos verter di gevorn gehert zainen
has Dovid which words the having become heard are

געזעדט, און מע האָט דערציילט פַֿאַר שָׁאוּלן , און ער האָט אים געלאָזט
gelozt im hot er un Shauln far dertseilt hot me un geredt
allowed him has he and Sha'ul before told has one and spoken

ברענגען צו זיך . לב און דָוִד האָט געזאָגט צו שָׁאוּלן: זאָל קיין
kein zol Shauln tsu gezogt hot Dovid un zich tsu brengen
any let Sha'ul to said has Dovid and self to bring

מענטשנס האַרץ נישט אַראָפּפֿאַלן איבער אים; דיין קנעכט וועט גיין , און
un gein vet knecht dain im iber aropfaln nisht harts mentshns
and go will servant your him over fall not heart man's

וועט מלחמה האַלטן מיט דעם דאָזיקן פּלִשתִּי . לג האָט שָׁאוּל געזאָגט
gezogt Shaul hot Pelishti dozikn dem mit haltn milchome vet
said Sha'ul has Philistine this the with wage war will

צו דָוִדן : קענסט נישט גיין אויף דעם דאָזיקן פּלִשתִּי , מלחמה
milchome Pelishti dozikn dem oif gein nisht kenst Dovidn tsu
war Philistine this the against go not able to Dovid to

צו האַלטן מיט אים, וואָרעם דו ביסט אַ ייִנגל , און ער איז אַ מאַן פֿון
fun man a iz er un yingel a bist du vorem im mit haltn tsu
of man a is he and boy a are you because him with wage to

מלחמה פֿון זיין יוגנט אָן. לד האָט דָוִד געזאָגט צו שָׁאוּלן: דיין
dain Shauln tsu gezogt Dovid hot on yugnt zain fun milchome
your Sha'ul to said Dovid has on youth his from war

קנעכט איז געווען אַ פּאַסטוך פַֿאַר זיין פֿאָטער בייַ די שאָף , און
un shof di bai foter zain far pastuch a geven iz knecht
and sheep the with father his for shepherd a having been is servant

אַז אַ לייב איז געקומען , אָדער אַ בער, און האָט אַוועקגעטראָגן אַ
a avekgetrogen hot un Beor a oder gekumen iz leib a az
a carried away has and bear a or having come is lion a when

camest thou down hither? And with whom hast thou left those few tzon in the midbar? I know thy zadon *(presumptuousness)*, and the evil of thine levav; for thou art come down l'ma'an *(in order that)* thou mightest watch the milchamah.
29 And Dovid said, What have I done now? It was only a davar *(word)* [I said], wasn't it?

30 And he turned from him toward another, and spoke after the same manner; and HaAm answered him again according to the davar harishon *(the previous word)*.

31 And when the devarim *(words)* were heard which Dovid spoke, they rehearsed them before Sha'ul: and he sent for him. 32 And Dovid said to Sha'ul, Let no lev adam fail because of him; thy eved will go and fight with this Pelishti. 33 And Sha'ul said to Dovid, Thou art not able to go against this Pelishti to fight with him: for thou art but a na'ar *(boy)*, and he an ish milchamah *(man of war)* from his youth. 34 And Dovid said unto Sha'ul, Thy eved is ro'eh *(shepherd)* of tzon of aviv, and there came the ari, and the dov, and carried off seh out of the eder *(flock)*: 35 And I went out

after him, and struck him, and saved out of his mouth: and when he arose against me, I caught hold by his zakan *(beard)*, and struck him, and killed him.
36 Thy eved slaughtered both the ari and the dov: and this Pelishti hearel *(uncircumcised Philistine)* shall be as one of them, seeing he hath charaf *(taunted, defied, disgraced)* the maarkhot Elohim Chayyim.

37 Dovid said moreover, Hashem that saved me out of the paw of the ari, and out of the paw of the dov, He will save me out of the yad of this Pelishti. And Sha'ul said unto Dovid, Go, and Hashem be with thee.

38 And Sha'ul dressed Dovid with his armor-clothes, put a kova of nechoshet upon his rosh; also he dressed him with a coat of mail armor. 39 And Dovid girded his cherev over his armor-clothes, and he tried to walk; for lo nissah *(he had not tested, proved)* it. And Dovid said unto Sha'ul, I cannot go with these; for lo nissti *(I have not proved them)*. And Dovid took them off him.
40 And he took his makel *(stick, staff)* in his yad, and chose him chamishah

שעפּס פֿון דער סטאַדע, לה בין איך אַרויסגעגאַנגען נאָך אים, און האָב
hob un im noch aroisgegangen ich bin stade der fun sheps
have and him after having come out I am flock the from sheep

אים געשלאָגן, און האָב אַרויסגעריסן פֿון זײַן מויל; און אַז ער
er az un moil zain fun aroisgerisn hob un geshlogn im
he when and mouth his from extracted have and struck him

האָט זיך געשטעלט אַקעגן מיר, האָב איך אים אָנגענומען בײַם באָרד,
bord baim ongenumen im ich hob mir akegn geshtelt zich hot
beard at the grasped him I have me against stood self has

און האָב אים דערשלאָגן און אים געטייט. לו אי דעם לייב אי
i leib dem i geteit im un dershlogn im hob un
and lion the and caused to die him and struck down him have and

דעם בער האָט דײַן קנעכט דערשלאָגן; און דער דאָזיקער אומבאַשניטינער
umbashnitiner doziker der un dershlogn knecht dain hot Beor dem
uncircumcised this one the and killed servant your has bear the

פּלשתּי וועט זײַן ווי איינער פֿון זיי. וויַל ער האָט געלעסטערט די
di gelestert hot er vail zei fun einer vi zain vet Pelishti
the blasphemed has he because them of one as be will Philistine

רייען פֿון דעם לעבעדיקן אלקים.
Elokim lebedikn dem fun reyen
G-d living the of ranks

לז און דָּוִד האָט געזאָגט: ה׳ וואָס האָט מיך מציל
matsl mich hot vos Hashem gezogt hot Dovid un
rescued me has which Hashem said has Dovid and

געווען פֿון דער האַנט פֿון לייב, און פֿון דער האַנט פֿון בער, ער
er Beor fun hant der fun un leib fun hant der fun geven
he bear of hand the from and lion of hand the from having been

וועט מיך מציל זײַן פֿון דער האַנט פֿון דעם דאָזיקן פּלשתּי. האָט
hot Pelishti dozikn dem fun hant der fun zain matsl mich vet
has Philistine this the of hand the from be rescue me will

שָׁאול געזאָגט צו דָּוִדן: גיי, און זאָל ה׳ זײַן מיט דיר.
dir mit zain Hashem zol un gei Dovidn tsu gezogt Shaul
you(SG) with be Hashem shall and go Dovid to said Sha'ul

לח און שָׁאול האָט אָנגעטאָן דָּוִדן זײַנע קלײדער, און ער האָט
hot er un kleider zaine Dovidn ongeton hot Shaul un
has he and garments his Dovid put on has Sha'ul and

אַרויפֿגעטאָן אַ קופּערנעם קיווער אויף זײַן קאָפּ, און אים אָנגעטאָן אַ שילד.
shild a ongeton im un kop zain oif kiver kupernem a aroifgeton
coat a put on him and head his on helmet copper a placed

לט און דָּוִד האָט אָנגעגורט זײַן שווערד איבער זײַנע קלײדער, און
un kleider zaine iber shverd zain ongegurt hot Dovid un
and garments his over sword his girded up has Dovid and

זיך געמאַטערט צו גיין, וויַל ער איז נישט געווען צוגעווויינט.
tsugevoint geven nisht iz er vail gein tsu gematert zich
proved having been not is he because go to labored self

האָט דָּוִד געזאָגט צו שָׁאולן: איך קען נישט גיין אין די דאָזיקע,
dozike di in gein nisht ken ich Shauln tsu gezogt Dovid hot
this the in go not can I Sha'ul to said Dovid has

ווייַל איך בין נישט צוגעווויינט. און דָּוִד האָט זיי אויסגעטאָן פֿון
fun oisgeton zei hot Dovid un tsugevoint nisht bin ich vail
from taken off them has Dovid and proved not am I because

זיך. מ און ער האָט גענומען זײַן שטעקן אין זײַן האַנט, און האָט זיך
zich hot un hant zain in shtekn zain genumen hot er un zich
self has and hand his in staff his taken has he and self

chalukei avanim *(five smooth stones)* out of the nachal *(brook)*, and put them in a keli haro'im *(shepherd's bag)* which he had, even in a wayfarer's bag; and his kela *(slingshot)* was in his yad; and he drew near to the Pelishti.

אויסגעקליבן פֿינף גלאַטע שטיינער פֿון דעם באַך , און אַריינגעטאָן אין
in araingeton un bach dem fun shteiner glate finf oisgeklibn
in put and brook the from stones smooth five chosen

דעם פּאַסטוכזעקל וואָס ער האָט גענאַט, אין דעם בייטל; און זיין
zain un baitl dem in gehat hot er vos pastuchzekl dem
his and bag the in had has he which shepherd's bag the

שליידערער איז געווען אין זיין האַנט; און ער האָט גענענט צו
tsu genent hot er un hant zain in geven iz shlaiderer
to come near has he and hand his in having been is sling

דעם פּלשתי .
Pelishti dem
Philistine the

41 And the Pelishti came on and drew near unto Dovid; and the ish, the no'se hatzinnah, went ahead of him. 42 And when the Pelishti squinted and saw Dovid, he despised him: for he was but a na'ar *(boy)*, and admoni *(ruddy)*, and yafeh mareh *(good-looking)*. 43 And the Pelishti said unto Dovid, Am I a kelev *(dog)*, that thou comest to me with maklot *(sticks)*? And the Pelishti cursed Dovid by his g-ds. 44 And the Pelishti said to Dovid, Come to me, and I will give thy basar unto the oph hashomayim, and to the behemat hasadeh. 45 Then said Dovid to the Pelishti, Thou comest against me with a cherev *(sword)*, and with a khanit *(spear)*, and with a kidon *(javelin)*; but I come against thee b'Shem Hashem Tzva'os Elohei Ma'arkhot Yisroel, whom thou hast defied. 46 This day will Hashem hand thee over into mine yad; and I will strike thee down, and take thine rosh from thee; and I will give the

מא און דער פּלשתי איז געגאַנגען אַלץ נענטער צו דָּוִד און
un Dovidn tsu nenter alts gegangen iz Pelishti der un
and Dovid to nearer all that having gone is Philistine the and

דער מאַן וואָס טראָגט דעם שילד , אים פֿאַרויס . מב און דער פּלשתי
Pelishti der un farois im shild dem trogt vos man der
Philistine the and ahead of him shield the carries which man the

האָט אַ קוק געטאָן און האָט דערזען דָּוִד , און האָט אים פֿאַראַכט,
faracht im hot un Dovidn derzen hot un geton kuk a hot
despised him has and Dovid seen has and done look a has

וואָרעם ער איז געווען אַ יינגל , און געזויטלט, אויך שיין
shein oich geroitlt un yingel a geven iz er vorem
handsome also ruddy and boy a having been is he because

אויפֿן פנים . מג און דער פּלשתי האָט געזאָגט צו דָּוִד : צי אַ הונט
hunt a tsi Dovidn tsu gezogt hot Pelishti der un ponem oifn
dog a or Dovid to said has Philistine the and face on

בין איך, וואָס דו קומסט צו מיר מיט שטעקנס? און דער פּלשתי
Pelishti der un shtekens mit mir tsu kumst du vos ich bin
Philistine the and sticks with me to come you which I am

האָט געשאָלטן דָּוִד בייַ זיין ג-ט . מד און דער פּלשתי האָט געזאָגט
gezogt hot Pelishti der un G-t zain bai Dovidn gesholtn hot
said has Philistine the and g-ds his by Dovid cursed has

צו דָּוִד : קום צו מיר, און איך וועל געבן דיין פֿלייש צום פֿויגל
foigel tsum fleish dain gebn vel ich un mir tsu kum Dovidn tsu
bird to flesh your give will I and me to come Dovid to

פֿון הימל און צו דער חיה פֿון פֿעלד. מה האָט דָּוִד געזאָגט צו
tsu gezogt Dovid hot feld fun chaye der tsu un himel fun
to said Dovid has field of beast the to and heaven of

דעם פּלשתי : דו קומסט צו מיר מיט אַ שוואַרד און מיט אַ שפּיז
shpiz a mit un shverd a mit mir tsu kumst du Pelishti dem
spear a with and sword a with me to come you Philistine the

און מיט אַ פּיקע , און איך קום צו דיר אין דעם נאָמען פֿון
fun nomen dem in dir tsu kum ich un pike a mit un
of name the in you(SG) to come I and javelin a with and

ה צְבָאוֹת , דעם ה פֿון די רייען פֿון ישְׂרָאֵל וואָס דו
du vos Yisroel fun reyen di fun Hashem dem Tseva'ot Hashem
you which Yisroel of ranks the of Hashem the of hosts Hashem

האָסט געלעסטערט. מו היינטיקן טאָג וועט דיך ה איבערגעפֿערן
iberentfern Hashem dich vet tog haintikn gelestert host
turn over Hashem you(SG) will day this very blasphemed have

און איך וועל דיך דערשלאָגן , און וועל אַראָפּנעמען דיין קאָפּ פֿון
fun kop dain aropnemen vel un dershlogn dich vel ich un
from head your remove will and strike down you(SG) will I and

peger machaneh Pelishtim this day unto the oph hashomayim, and to the chayyat ha'aretz; that kol ha'aretz may know that there is Elohim in Yisroel.
47 And kol hakahal hazeh shall know that Hashem yehoshi'a *(saveth)* not with cherev or khanit; for the milchamah is Hashem's, and He will give you *(plural)* into yadenu *(our hands)*.

48 And it came to pass, when the Pelishti arose, and came, and drew nigh to meet Dovid, that Dovid hastened, and ran toward the ma'arakhah *(battle line)* to meet the Pelishti. 49 And Dovid put his yad in his keli *(bag)*, and took from there an even *(stone)*, and slung it, and struck the Pelishti in his metzach *(forehead)*, that the even *(stone)* sunk into his metzach; and he fell upon his face to the ground.
50 So Dovid prevailed chazak over the Pelishti with a sling and with an even *(stone)*, and struck down the Pelishti, and killed him; but there was no cherev in the yad Dovid.

51 Therefore Dovid ran, and stood over the Pelishti, and took hold of his cherev, and drew it out of

דִּיר ; אוֹן אִיךְ וועל געבן דִי פְּגָרִים פוֹן דער מחנה פוֹן דִי
di fun machne der fun pegorim di gebn vel ich un dir
the of legion the of dead bodies the give will I and you(SG)

פְּלִשְׁתִּים הַיינטיקן טאָג צום פּוֹיגל פוֹן הימל אוֹן צו דער חיה פוֹן
fun chaye der tsu un himel fun foigel tsum tog haintikn Pelishtim
of beast the to and heaven of bird to day this very Pelishtim

דער עֶרֶד ; אוֹן דִי גאַנצע ערד וועט וויסן , אַז פַּאַראַן אלקים בִּיי
bai Elokim faran az visen vet erd gantse di un erd der
in G-d there is that know will earth whole the and earth the

יִשְׂרָאֵל . מז אוֹן דִי דאָזיקע גאַנצע אײַנזאַמלונג וועט וויסן , אַז נישט מיט
mit nisht az visen vet ainzamlung gantse dozike di un Yisroel
with not that know will gathering whole this the and Yisroel

אַ שוועֶרד אוֹן מיט אַ שפּיז העלפֿט ה ; וואָרעם דִי מלחמה איז
iz milchome di vorem Hashem helft shpiz a mit un shverd a
is battle the for Hashem saves spear a with and sword a

הס , אוֹן ער וועט אײַך געבן אין אונדזער האַנט.
hant undzer in gebn aich vet er un Hashems
hand our in give you will he and Hashem's

מח אוֹן עס איז געווען , ווי דער פְּלִשְׁתִּי איז אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen iz Pelishti der vi geven iz es un
arose is Philistine the when having been is it and

אוֹן איז געגאַנגען אוֹן האָט גענענט אַנטקעגן דָּוִדן , אַזוי האָט
hot azoi Dovidn antkegen genent hot un gegangen iz un
has so Dovid to meet come near has and having gone is and

דָּוִד געאײַלט, אוֹן איז געלאָפֿן צום שלאַכטפֿעלד אַנטקעגן דעם
dem antkegen shlachtfeld tsum gelofn iz un geailt Dovid
the to meet battlefield to ran is and hurried Dovid

פְּלִשְׁתִּי . מט אוֹן דָּוִד האָט אַרײַנגעשטעקט זײַן האַנט אין זקל ,
zekl in hant zain araingeshtekt hot Dovid un Pelishti
pouch in hand his placed into has Dovid and Philistine

אוֹן האָט אַרויסגענומען פֿון דאָרטן אַ שטיין , אוֹן אַ שלײַדער געטאָן,
geton shlaider a un shtein a dortn fun aroisgenumen hot un
done hurling a and stone a there from taken has and

אוֹן געטראָפֿן דעם פְּלִשְׁתִּי אין זײַן שטערן . אוֹן דער שטיין איז
iz shtein der un shtern zain in Pelishti dem getrofn un
is stone the and forehead his in Philistine the encountered and

אַרײַנגעזונקען אין זײַן שטערן , אוֹן ער איז געפֿאַלן אויף זײַן פּנים צו
tsu ponem zain oif gefaln iz er un shtern zain in araingezunken
to face his on fell is he and forehead his in sank into

דער עֶרֶד . נ אַזוי האָט דָּוִד איבערגעשטאַרקט דעם פְּלִשְׁתִּי מיט אַ
a mit Pelishti dem ibergeshtarkt Dovid hot azoi erd der
a with Philistine the prevailed over Dovid has thus earth the

שלײַדערער אוֹן מיט אַ שטיין , אוֹן געטראָפֿן דעם פְּלִשְׁתִּי , אוֹן אים
im un Pelishti dem getrofn un shtein a mit un shlaiderer
him and Philistine the struck and stone a with and sling

געטייט ; אוֹן קיין שוועֶרד איז נישט געווען אין דָּוִדס האַנט.
hant Dovids in geven nisht iz shverd kein un geteit
hand Dovid's in having been not is sword any and slaughtered

נא אוֹן דָּוִד איז צוגעלאָפֿן , אוֹן האָט זיך געשטעלט איבער דעם
dem iber geshtelt zich hot un tsugelofen iz Dovid un
the over stood self has and run has Dovid and

פְּלִשְׁתִּי , אוֹן האָט אָנגענומען זײַן שוועֶרד, אוֹן זי אַרויסגעצויגן פֿון
fun aroisgetsoign zi un shverd zain ongenumen hot un Pelishti
from brought out it and sword his grasped has and Philistine

the sheath thereof, and slaughtered him, v'yikhrat *(and cut off)* his rosh therewith. And when the Pelishtim saw their gibbor was dead, they fled. [52] And the Anshei Yisroel and of Yehudah arose, and shouted, and pursued the Pelishtim, until thou come to the gey *(valley)*, and to the Sha'arei Ekron. And the challei Pelishtim fell by the derech to Sha'arayim, even unto Gat, and unto Ekron. [53] And the Bnei Yisroel returned from chasing after the Pelishtim, and they plundered their machanot.

[54] And Dovid took the rosh of the Pelishti, and brought it to Yerushalayim; but he put his kelim *(weapons)* in his ohel.

[55] And when Sha'ul saw Dovid go forth to meet the Pelishti, he said unto Avner, the sar hatzavah, Avner, whose ben is this na'ar? And Avner said, As thy nefesh liveth, O Melech, I cannot tell. [56] And the Melech said, Inquire thou whose ben this elem *(young man)* is.

איר שייד , און אים געטייט ; און ער האָט אָפּגעשניטן מיט איר זײַן
zain ir mit opgeshnitn hot er un geteit im un sheid ir
his it with cut off has he and slaughtered him and sheath its

קאָפּ. און די פּלִשתִּים האָבן געזען אַז זייער גיבור איז טויט, און
un toit iz gibor zeyer az gezen hobn Pelishtim di un kop
and dead is warrior their that seen have Pelishtim the and head

זיי זײַנען אַנטלאָפֿן. נב און די מענער פֿון ישְׂרָאֵל און יהוּדה זײַנען
zainen Yehudah un Yisroel fun mener di un antlofn zainen zei
are Yehudah and Yisroel of men the and fled have they

אויפֿגעשטאַנען און האָבן געשאַלטן, און נאָכגעיאָגט די פּלִשתִּים ביז
biz Pelishtim di nochgeyogt un geshalt hobn un oifgeshtanen
until Pelishtim the pursued after and shouted have and arose

דו קומסט קיין גַּי , און ביז די טויערן פֿון עֶקרוֹן. און עס זײַנען
zainen es un Ekron fun toiern di biz un Gai kein kumst du
are it and Ekron of gates the until and valley to come you

געפֿאַלן דערשלאָגענע פֿון די פּלִשתִּים אויף דעם וועג פֿון שַׁעֲרַיִם ,
Shaarayim fun veg dem oif Pelishtim di fun dershlogene gefaln
Sha'arayim of way the on Pelishtim the of killed fell

און ביז גַּת , און ביז עֶקרוֹן. נג און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך
zich hobn Yisroel fun kinder di un Ekron biz un Gat biz un
self have Yisroel of children the and Ekron unto and Gat unto and

אומגעקערט פֿון נאָכיאָגן די פּלִשתִּים , און זיי האָבן אויסגערויבט
oisgeroibt hobn zei un Pelishtim di nochyogn fun umgekert
looted have they and Pelishtim the pursuing from returned

זייער לאַגער.
lager zeyer
camp their

נד און דָּוִד האָט גענומען דעם קאָפּ פֿון דעם פּלִשתִּי , און האָט
hot un Pelishti dem fun kop dem genumen hot Dovid un
has and Philistine the of head the taken has Dovid and

אים געבראַכט קיין ירוּשָׁלַיִם , און זײַנע וואַפֿן האָט ער אַהינגעטאָן
ahingeton er hot vafn zaine un Yerushalayim kein gebracht im
put he has weapon his and Yerushalayim to brought him

אין זײַן צעלט.
getselt zain in
tent his in

נה און אַז שָׁאוּל האָט געזען דָּוִדן אַרויסגיין אַקעגן
akegn aroisgein Dovidn gezen hot Shaul az un
against go out Dovid seen has Sha'ul when and

דעם פּלִשתִּי , האָט ער געזאָגט צו אַבנֵר דעם חיל-לידער :
cheil-lider dem Avner tsu gezogt er hot Pelishti dem
army-leader the Avner to said he has Philistine the

וועמעס זון איז דער דאָזיקער בחור , אַבנֵר ? האָט אַבנֵר
Avner hot Avner bocher doziker der iz zun vemes
Avner has Avner young man this one the is son whose

געזאָגט: אַזוי ווי דײַן זעל לעבט, מלך , אויב איך
ich oib melech lebt zel dain vi azoi gezogt
I if king lives soul your as so according to said

ווייס ! נו האָט דער מלך געזאָגט: פֿרעג דו זיך נאָך וועמעס
veis hot melech der gezogt noch zich du freg
know has king the said after self you ask whose

זון דער יונג איז.
iz yung der zun
is young man the son

[57] And as Dovid returned from the slaughter of the Pelishti, Avner took him, and brought him before Sha'ul with the rosh of the Pelishti in his yad.
[58] And Sha'ul said to him, Whose ben art thou, na'ar? And Dovid answered, I am the ben avdecha Yishai of Beit-Lechem.

18 And it came to pass, when he had made an end of speaking unto Sha'ul, that the nefesh Yonatan was kashur *(tied together)* with the nefesh Dovid, and Yonatan loved him as his own nefesh. [2] And Sha'ul drafted him that day, and would let him return no more to the bais aviv. [3] Then Yonatan and Dovid made a brit *(covenant)*, because he loved him as his own nefesh. [4] And Yonatan stripped himself of the me'il *(robe)* that was upon him, and gave it to Dovid, and his middah *(war garments)*, even to his cherev, and to his keshet, and to his khagor *(belt)*.

[5] And Dovid went out whithersoever Sha'ul sent him, and prospered; and Sha'ul set him over the anshei hamilchamah, and he was accepted in the

נז און ווי דָוִד האָט זיך אומגעקערט פֿון שלאָגן דעם
dem shlogn fun umgekert zich hot Dovid vi un
the striking down from returned self has Dovid when and

פְּלִשְׁתִּי , אֲזוי האָט אים אַבְנֵר גענומען , און האָט אים געבראַכט פֿאַר
far gebracht im hot un genumen Avner im hot azoi Pelishti
before brought him has and taken Avner him has so Philistine

שָׁאוּל , מיט דעם קאָפּ פֿון דעם פְּלִשְׁתִּי אין זײַן האַנט. נח האָט שָׁאוּל
Shaul hot hant zain in Pelishti dem fun kop dem mit Shauln
Sha'ul has hand his in Philistine the of head the with Sha'ul

צו אים געזאָגט: וועמעס זון ביסטו , בחור ? האָט דָוִד געזאָגט:
gezogt Dovid hot bocher bistu zun vemes gezogt im tsu
said Dovid has young man are you son whose said him to

דער זון פֿון דײַן קנעכט יִשַׁי פֿון בֵּית-לֶחֶם .
Beis-Lechem fun Yishaien knecht dain fun zun der
Beit-Lechem of Yishai servant your of son the

יח און עס איז געווען , ווי ער האָט געענדיקט רעדן
redn geendikt hot er vi geven iz es un
speaking finished has he when having been is it and

צו שָׁאוּלן , אֲזוי איז די זעל פֿון יהוֹנָתָנען צוגעבונדן
tsugebundn Yehonatanen fun zel di iz azoi Shauln tsu
bound Yonatan of soul the is so Sha'ul to

געווארן צו דער זעל פֿון דָוִדן , און יהוֹנָתָן האָט אים ליב
lib im hot Yehonatan un Dovidn fun zel der tsu gevorn
love him has Yehonatan and Dovid of soul the to having become

געקריגן אֲזוי ווי זײַן אייגן זעל . ב און שָׁאוּל האָט אים צוגענומען
tsugenumen im hot Shaul un zel eigen zain vi azoi gekrign
taken him has Sha'ul and soul one's own his as so received

אין יענעם טאָג, און האָט אים נישט געלאָזט זיך אומקערן צו זײַן
zain tsu umkeren zich gelozt nisht im hot un tog yenem in
his to to return self allowed not him has and day that in

פַּאֲטערס הויז . ג און יהוֹנָתָן האָט געשלאָסן אַ ברית מיט
mit bris a geshlosn hot Yehonatan un hoiz foters
with covenant a established has Yehonatan and house father's

דָוִדן , ווײַל ער האָט אים ליב געהאַט ווי זײַן אייגן זעל . ד און
un zel eigen zain vi gehat lib im hot er vail Dovidn
and soul one's own his as had love him has he because Dovid

יהוֹנָתָן האָט אויסגעטאָן דעם מאַנטל וואָס אויף זיך , און האָט אים
im hot un zich oif vos mantl dem oisgeton hot Yehonatan
it has and self upon which mantle the taken off has Yehonatan

געשאָנקען דָוִדן ; אויך זײַנע קלײדער , ביז אויף זײַן שוערד,
shverd zain oif biz kleider zaine oich Dovidn geshonken
sword his on even unto garments his also Dovid donated

און ביז אויף זײַן בויגן , און ביז אויף זײַן גאַרטל.
gartel zain oif biz un boign zain oif biz un
belt his on unto and bow his on unto and

ה און אַז דָוִד איז אַרויסגעגאַנגען , איז, ווו שָׁאוּל
Shaul vu iz aroisgegangen iz Dovid az un
Sha'ul where is having come out is Dovid that and

פֿלעגט שיקן , פֿלעגט ער באַגליקן. און שָׁאוּל האָט
hot Shaul un baglikn er flegt shikn im flegt
has Sha'ul and succeed he used to send him used to

אים אויפֿגעזעצט איבער די מלחמה-לײַט ; און ער איז
iz er un milchome-lait di iber oifgezetst im
is he and war people the over appointed him

sight of kol HaAm,
and also in the sight
of the avdei Sha'ul.

ווּוילגעפֿעלן אין די אויגן פֿון גאַנצן פֿאָלק , אוּן
voilgefeln in oign di in gantsn fun folk un
find favor in the eyes of all people and

אויך אין די אויגן פֿון שָׁאוּלס קנעכט .
oich in di oign fun Shauls knecht
also in the eyes of Sha'ul's servants.

[6] And it came to pass as
they came, when Dovid
was returned from the
slaughter of the Pelishti,
that the nashim came out
of all towns of Yisroel,
singing and dancing, to
meet Sha'ul HaMelech,
with tambourines,
with simchah, and with
cymbals. [7] And the nashim
answered one another
as they played, and said,

Sha'ul hath slain his alafim,

and Dovid his revavot *(myriads)*.

[6] אוּן עס איז געווען , בײַ זייער אָנקומען , אַז דָּוִד האָט זיך
un es iz geven bai zeyer onkumen az Dovid hot zich
and it is having been by their arrive that Dovid has self

אומגעקערט פֿון שלאָגן דעם פּלִשתי , זײַנען אַרויסגעגאַנגען די
umgekert fun shlogn dem Pelishti zainen aroisgegangen di
returned from striking the Philistine are having come out the

ווײַבער פֿון אַלע שטעט פֿון יִשְׂרָאֵל מיט געזאַנג אוּן טענץ אַנטקעגן
vaiber un shtet ale fun Yisroel mit gezang un tents antkegen
women the of all cities of Yisroel with singing and dancing to meet

דעם מלך שָׁאוּלן , מיט פּויקן , מיט שׂימחה, אוּן מיט צימבלען.
dem melech Shauln mit poikn mit simche mit un tsimblen
the king Sha'ul with tambourines with joy and with cymbals

[7] אוּן די ווײַבער שפּילערינס האָבן געזונגען אוּן געזאָגט:
un di vaiber shpilerins hobn gezungen un gezogt
and the women players have sung and said

שָׁאוּל האָט געשלאָגן אין זײַנע טויזנטן ,
Shaul hot geshlogn in zaine toizntn
Sha'ul has struck down in his thousands

אוּן דָּוִד אין זײַנע צענטויזנטן .
un Dovid in zaine tsentoizntn
and Dovid in his ten thousands

[8] And Sha'ul was very
angry, and the saying was
displeasing in his eyes and
he said, They have ascribed
unto Dovid revavot, and
to me they have ascribed
but alafim; and what
can he have more but the
maluchah *(kingship)*? [9] And
there was jealous suspicion
in the way Sha'ul eyed Dovid
from that day forward.

[8] האָט שָׁאוּלן זייער געבּרענט, אוּן דאָס דאָזיקע גערייד איז געווען
hot Shauln zeyer gebrent un dos dozike gereid iz geven
has Sha'ul very burning and the this saying is having been

שלעכט אין זײַנע אויגן, אוּן ער האָט געזאָגט: דָּוִדן האָבן זיי געגעבן
shlecht in zaine oign un er hot gezogt Dovidn hobn zei gegebn
evil in his eyes and he has said Dovid they have given

אוּן מיר האָבן זיי געגעבן די צענטויזנטן , אוּן אים
un mir hobn zei gegebn di tsentoizntn un im
and me they have given the ten thousands and him

פֿעלט נאָך בלויז די מלוכה . [9] אוּן שָׁאוּל האָט געקוקט קרום אויף
noch bloiz di meluche oif krum gekukt hot Shaul un
yet only the kingdom on frown eyed has Sha'ul and

דָּוִדן פֿון יענעם טאָג אוּן ווײַטער.
Dovidn fun yenem tog un vaiter
Dovid from that day and onward

[10] And it came to pass on
the next day, that the ruach
Elohim ra'ah came upon
Sha'ul, and he prophesied
inside the bais; and Dovid
made music with his yad,
as at other times; and there
was a khanit in the yad
Sha'ul. [11] And Sha'ul hurled
the khanit; for he said, I

[10] אוּן עס איז געווען אויף מאָרגן , איז אַ בייזער גײַסט פֿון אלקים
un es iz geven oif morgn iz a beizer gaist fun Elokim
and it is having been on next day is a evil spirit from G-d

געקומען אויף שָׁאוּלן , אוּן ער האָט אין הויז נבֿיאות געזאָגט, אוּן
gekumen oif Shauln un er hot in hoiz nevies gezogt un
having come on Sha'ul and he has in house prophesies said and

דָּוִד האָט געשפּילט מיט זײַן האַנט אַזוי ווי טאָג אין טאָג, אוּן אין שָׁאוּלס
Dovid hot geshpilt mit zain hant azoi vi tog in tog un in Shauls
Dovid has played with his hand so as day in day and in Sha'ul's

האַנט איז געווען דער שפּיז. [11] האָט שָׁאוּל אַ ווארף געטאָן דעם
hant iz geven der shpiz hot Shaul a vorf geton dem
hand is having been the spear has Sha'ul a throw done the

שפיז, און ער האָט געקלערט: איך וועל דורכשטעכן דָּוִדן ביז אין
in biz Dovidn durchshtechn vel ich geklert hot er un shpiz
in unto Dovid pierce through will I thought has he and spear

וואַנט. אָבער דָּוִד האָט זיך אָפּגעדרייט פֿון אים צוויי מאָל.
mol tsvei im fun opgedreit zich hot Dovid ober vant
time two him from diverted away self has Dovid but wall

will pin Dovid even to the wall with it. And Dovid escaped his presence twice.

יב און שָׁאוּל האָט מורא געהאַט פֿאַר דָּוִדן, וואָרעם ה איז
iz Hashem vorem Dovidn far gehat moire hot Shaul un
is Hashem because Dovid before had fear has Sha'ul and

געווען מיט אים, און פֿון שָׁאוּלן האָט ער זיך אָפּגעטאָן. יג און
un opgeton zich er hot Shauln fun un im mit geven
and removed self he has Sha'ul from and him with having been

שָׁאוּל האָט אים אָפּגעטאָן פֿון זיך, און אים גמאַכט פֿאַר אַ הויפּטמאַן
hoiptman a far gemacht im un zich fun opgeton im hot Shaul
head man a for made him and self from removed him has Sha'ul

פֿון טויזנט, און ער איז געגאַנגען און געקומען דעם פֿאָלק
folk dem gekumen un gegangen iz er un toiznt fun
people the having come and having gone is he and thousand of

פֿאַרויס. יד און דָּוִד האָט באַגליקט אין אַלע זיינע וועגן, און ה
Hashem un vegen zaine ale in baglikt hot Dovid un farois
Hashem and ways his all in succeed has Dovid and ahead of

איז געווען מיט אים. טו און שָׁאוּל האָט געזען אַז ער באַגליקט
baglikt er az gezen hot Shaul un im mit geven iz
successful he that seen has Sha'ul and him with having been is

זייער, און ער האָט זיך געשראָקן פֿאַר אים. טז אָבער גאַנץ יִשְׂרָאֵל
Yisroel gants ober im far geshrokn zich hot er un zeyer
Yisroel all but him before afraid self has he and very much

און יהוּדה האָט ליב געהאַט דָּוִדן, וואָרעם ער פֿלעגט גיין און
un gein flegt er vorem Dovidn gehat lib hot Yehudah un
and go used to he because Dovid had love has Yehudah and

קומען זיי פֿאַרויס.
farois zei kumen
ahead of them come

12 And Sha'ul was afraid of Dovid, because Hashem was with him, and was departed from Sha'ul. 13 Therefore Sha'ul removed him from him, and made him his sar elef; and he went out and came in before HaAm. 14 And Dovid was maskil *(successful)* in kol drakhim of him; and Hashem was with him. 15 Wherefore when Sha'ul saw that he was maskil me'od, he was afraid of him. 16 But kol Yisroel and Yehudah loved Dovid, because he went out and came in before them.

יז און שָׁאוּל האָט געזאָגט צו דָּוִדן: אָט איז מײַן עלטערע טאָכטער
tochter eltere main iz ot Dovidn tsu gezogt hot Shaul un
daughter older my is behold Dovid to said has Sha'ul and

מֵרַב; זי וועל איך דיר געבן פֿאַר אַ וויַיב, אָבער זײַ מיר אַ העלדישער
heldisher a mir zai ober vaib a far gebn dir ich vel zi Merav
hero a me be but wife a for give you(SG) I will her Merav

יונג, און פֿיר די מלחמות פֿון ה. וואָרעם שָׁאוּל האָט
yung di fir un milchomes fun Hashem vorem Shaul hot
young man the lead and battles of Hashem because Sha'ul has

געקלערט: זאָל נישט מײַן האַנט זײַן אויף אים, נײַערט די האַנט פֿון די
geklert zol nisht main hant zain oif im naiert di fun hant di
thought shall not my hand be upon him but the of hand the

פֿלשתים זאָל זײַן אויף אים. יח האָט דָּוִד געזאָגט צו שָׁאוּלן: ווער בין
Pelishtim zol zain oif im Dovid hot gezogt tsu Shauln ver bin
Pelishtim shall be upon him Dovid has said to Sha'ul who am

איך? און וואָס איז מײַן לעבן, אָדער מײַן פֿאָטערס משפּחה אין יִשְׂרָאֵל,
ich un vos iz main lebn oder main foters mishpoche in Yisroel
I and what is my life or my father's family in Yisroel

אַז איך זאָל ווערן אַן אײדעם בײַם מלך?
az ich zol vern an eidem baim melech
that I shall become an son-in-law with the king

17 And Sha'ul said to Dovid, Hinei bitti hagedolah Merav, her will I give thee as isha; only be thou ben chayil *(valiant)* for me, and fight Hashem's milchamot. For Sha'ul said, Let not mine yad be upon him, but let the yad Pelishtim be upon him. 18 And Dovid said unto Sha'ul, Who am I? And what is my life, or the mishpakhat avi in Yisroel, that I should be Choson to HaMelech?

[19] But it came to pass at the time when Merav Bat Sha'ul should have been given to Dovid, that she was given as isha unto Adriel the Mecholati.

יט אָבער עס איז געווען , בעת מע האָט געזאָלט געבן מֵרַב
Merav gebn gezolt hot me beeis geven iz es ober
Merav give you should has one when having been is it but

די טאָכטער פֿון שָׁאולן צו דָּוִדן , איז זי אַוועקגעגעבן געווארן
gevorn avekgegebn zi iz Dovidn tsu Shauln fun tochter di
having become given she is Dovid to Sha'ul of daughter the

צו עַדריאֵל פֿון מחוֹלָה פַֿאַר אַ ווייַב.
vaib a far Machlah fun Adrieln tsu
wife a for Mecholah of Adriel to

[20] And Michal Bat Sha'ul loved Dovid; and they told Sha'ul, and the thing was yashar in eyes.

כ און מיכל די טאָכטער פֿון שָׁאולן האָט ליב געהאַט
gehat lib hot Shauln fun tochter di Michal un
had love has Sha'ul of daughter the Michal and

דָּוִדן ; האָט מען דערציילט שָׁאולן , און די זאַך איז
iz zach di un Shauln dertseilt men hot Dovidn
is thing the and Sha'ul told they has Dovid

כא און שָׁאול האָט אין זיַין אויגן. ווויל‌גע‌פֿעלן
hot Shaul un oign zaine in voilgefeln
has Sha'ul and eyes his in find favor in the eyes of

געקלערט: איך וויל זי אים געבן , כדי זי זאָל אים זיַין
zain im zol zi kedei gebn im zi vil ich geklert
be him shall she so that give him her will I thought

פַֿאַר אַ שטרויכלונג , און די האַנט פֿון די פּלִשתִּים זאָל זיַין
zain zol Pelishtim di fun hant di un shtroichlung a far
be shall Pelishtim the of hand the and pitfall a for

אויף אים. און שָׁאול האָט געזאָגט צו דָּוִדן : וועסט היַינט
haint vest Dovidn tsu gezogt hot Shaul un im oif
today will Dovid to said has Sha'ul and him against

ווערן מיַין איידעם מיט דער צווייטער.
tsveiter der mit eidem main vern
second the with son-in-law my become

[21] And Sha'ul said, I will give him her, that she may be a mokesh to him, and that the yad Pelishtim may be against him. Wherefore Sha'ul said to Dovid, Thou shalt this day become Choson to me by one of my two.

כב און שָׁאול האָט באַפֿוילן זיַינע קנעכט : רעדט צו
tsu redt knecht zaine bafoiln hot Shaul un
to speak servants his commanded has Sha'ul and

דָּוִדן שטילערהייט, אַזוי צו זאָגן : זע , דער מלך וויל
vil melech der ze zogn tsu azoi shtilerheit Dovidn
wants king the behold say to so privately Dovid

דיך , און אַלע זיַינע קנעכט האָבן דיך ליב , טאָ
to lib dich hobn knecht zaine ale un dich
then love you(SG) have servants his all and you(SG)

ווער אַצונד דעם מלכס איידעם .
eidem melechs dem atsund ver
son-in-law king's the now become

[22] And Sha'ul commanded his avadim, saying, Commune with Dovid privately, and say, Hinei, HaMelech hath chafetz *(delight)* in thee, and all his avadim love thee; now therefore be Choson to HaMelech.

כג האָבן שָׁאולס קנעכט גערעדט אין די אויערן פֿון דָּוִדן
Dovidn fun oiern di in geredt knecht Shauls hobn
Dovid of ears the in spoke servants Sha'ul's have

די דאָזיקע ווערטער. און דָּוִד האָט געזאָגט: גרינג אין
in gring gezogt hot Dovid un verter dozike di
in light thing said has Dovid and words this the

אייַערע אויגן צו ווערן דעם מלכס איידעם , אַז איך
ich az eidem melechs dem vern tsu oign aiere
I when son-in-law king's the become to eyes your

בין אַן אָרעמאַן און גרינגגעשאַצט?
gringgeshatst un oreman an bin
disparage and poor person a am

[23] And the avadim of Sha'ul spoke those devarim in the ears of Dovid. And Dovid said, Seemeth it a light thing in your eyes to become Choson to HaMelech, seeing that I am a poor man, and lightly esteemed?

כד הָאָבן די קנעכט פֿון שָׁאולן אים דערציילט, אַזוי צו זאָגן: אַזוי
azoi zogn tsu azoi dertseilt im Shauln fun knecht di hobn
so say to so told him Sha'ul of servants the have

ווי די דאָזיקע ווערטער האָט דָוִד גערעדט. כה האָט שָׁאול געזאָגט: אַזוי
azoi gezogt Shaul hot geredt Dovid hot verter dozike di vi
so said Sha'ul has spoken Dovid has words this the as

זאָלט איר זאָגן צו דָוִדן: דער מלך וויל נישט קיין נדן, נײַערט
naiert nadn kein nisht vil melech der Dovidn tsu zogn ir zolt
but dowry any not wants king the Dovid to say you shall

הונדערט פֿאָרהויטן פֿון די פְּלִשְׁתִּים, זיך נוקם צו זײַן אָן דעם
dem on zain tsu noikem zich Pelishtim di fun forhoitn hundert
the on be to avenge self Pelishtim the of foreskins hundred

מלכס פֿײַנט. און שָׁאול האָט גערעכנט צו מאַכן פֿאַלן דָוִדן
Dovidn faln machn tsu gerechnt hot Shaul un faint melechs
Dovid fall make to considered has Sha'ul and enemies king's

דורך דער האַנט פֿון די פְּלִשְׁתִּים.
Pelishtim di fun hant der durch
Pelishtim the of hand the by

כו הָאָבן זײַנע קנעכט דערציילט דָוִדן די דאָזיקע ווערטער, און
un verter dozike di Dovidn dertseilt knecht zaine hobn
and words this the Dovid told servants his have

די זאַך איז ווויל‌געפֿעלן אין די אויגן פֿון דָוִדן, צו
tsu Dovidn fun oign di in voilgefeln iz zach di
to Dovid of eyes the in find favor in the eyes of is thing the

ווערן דעם מלכס איידעם. און די טעג זײַנען נאָך צו מאָל
mol tsu noch zainen teg di un eidem melechs dem vern
time to still are days the and son-in-law king's the become

נישט דערפֿילט געווארן, כז איז דָוִד אויפֿגעשטאַנען און איז
iz un oifgeshtanen Dovid iz gevorn derfilt nisht
is and arose Dovid is having become fulfilled not

אַוועקגעגאַנגען, ער מיט זײַנע מענטשן, און ער האָט געשלאָגן פֿון די
di fun geshlogn hot er un mentshn zaine mit er avekgegangen
the of struck down has he and men his with he went way

פְּלִשְׁתִּים צוויי הונדערט מאַן. און דָוִד האָט געבראַכט זייערע פֿאָרהויטן,
forhoitn zeyere gebracht hot Dovid un man hundert tsvei Pelishtim
foreskins their brought has Dovid and man hundred two Pelishtim

און מע האָט זיי איבערגעגעבן פֿאַרפֿול צום מלך, כדי ער זאָל
zol er kedei melech tsum farful ibergegebn zei hot me un
shall he so that king to complete delivered them has one and

ווערן דעם מלכס איידעם. און שָׁאול האָט אים געגעבן זײַן
zain gegebn im hot Shaul un eidem melechs dem vern
his given him has Sha'ul and son-in-law king's the become

טאָכטער מיכלען פֿאַר אַ ווײַב.
vaib a far Michalen tochter
wife a for Michal daughter

כח און שָׁאול האָט געזען און פֿאַרשטאַנען אַז ה׳ איז
iz Hashem az farshtanen un gezen hot Shaul un
is Hashem that understood and seen has Sha'ul and

מיט דָוִדן. און מיכל די טאָכטער פֿון שָׁאולן האָט אים
im hot Shauln fun tochter di Michal un Dovidn mit
him has Sha'ul of daughter the Michal and Dovid with

ליב געהאַט. כט און שָׁאול האָט נאָך מער מורא געקריגן
gekrign moire mer noch hot Shaul un gehat lib
received fear more yet has Sha'ul and had love

24 And the avadim of Sha'ul told him, saying, According to these words spoke Dovid. 25 And Sha'ul said, Thus shall ye say to Dovid, HaMelech has chafetz *(desire)* for not any mohar *(dowry, bride price)* but a hundred arelot *(foreskins)* of the Pelishtim, to be avenged of the oyevei HaMelech. But Sha'ul schemed to make Dovid fall by the yad Pelishtim.

26 And when his avadim told Dovid these devarim, it pleased Dovid well to be Choson of HaMelech; and the yamim were not expired. 27 Wherefore Dovid arose and went, he and his anashim, and slaughtered of the Pelishtim *(Philistines)* two hundred ish; and Dovid brought their arelot, and they gave them in full count to HaMelech, that he might be the Choson of HaMelech. And Sha'ul gave him Michal bitto as isha.

28 And Sha'ul saw and knew that Hashem was with Dovid, and that Michal Bat Sha'ul loved him. 29 And Sha'ul was yet the more afraid of

Dovid; and Sha'ul became oyev to Dovid kol hayamim.

פַּאר דָּוִדן . און שָׁאול איז געווען אַ שׂונא
far Dovidn un Shaul iz geven a Dovidn soine
before Dovid and Sha'ul is having been a Dovid enemy

אַלע טעג.
ale tog
all days

30 Then the sarim of the Pelishtim went forth [to fight]; and it came to pass, after they went forth, that Dovid prospered more than all the avadim *(officers)* of Sha'ul; so that shmo became esteemed as of good reputation. And Sha'ul spoke to Yonatan bno, and to all his avadim, that they should kill Dovid.

ל און די האַרן פֿון די פּלשתּים פֿלעגן אַרויסגיין; און עס
un es aroisgein flegn Pelishtim di fun harn di un
and it go out would Pelishtim the of lords the and

איז געווען , וועו נאָר זיי זיינען אַרויסגעגאַנגען , האָט
hot aroisgegangen zainen zei nor ven geven iz
has having come out are they but when having been is

דָּוִד באַגליקט מער פֿון אַלע קנעכט פֿון שָׁאול , און זיין
zain un Shauln fun knecht ale fun mer baglikt Dovid
his and Sha'ul of servants all than more succeed Dovid

נאָמען איז געווען זייער געאַכט.
nomen iz geven zeyer geacht
name is having been very much respect

19 But Yehonatan Ben Sha'ul liked Dovid me'od. 2 Yehonatan reported [this] to Dovid, saying, Sha'ul aviv seeketh to kill thee; now therefore be shomer in the boker, and abide baseter *(in a secret place)* and hide thyself; 3 And I will go out and stand beside avi in the sadeh where thou art, and I will speak of thee with avi; and what I see, that I will tell thee.

יט און שָׁאול האָט גערעדט צו יוֹנָתָן זיין זון און צו אַלע
un Shaul hot geredt tsu Yonatan zain zun un ale
and Sha'ul has spoken to Yonatan his son and all

קנעכט , צו טייטן דָּוִדן ; אָבער יהוֹנָתָן דער זון פֿון שָׁאולן
Shauln fun zun der Yehonatan ober Dovidn teitn tsu knecht
Sha'ul of son the Yehonatan but Dovid kill to servants

האָט זייער געגאַרט דָּוִדן . ב און יהוֹנָתָן האָט דערציילט
hot zeyer gegart Dovidn un Yehonatan hot dertseilt
has very much yearned for Dovid and Yehonatan has told

דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן: מײַן פֿאָטער שָׁאול זוכט דיך צו טייטן.
Dovidn azoi tsu zogn: main foter Shaul zucht dich tsu teitn
Dovid so to say I my father Sha'ul seeks you(SG) to kill

און , איך בעט דיך , זײַ אָפּגעהיט אין דער פֿרי , און
un peire der in opgehit zai dich bet ich un
and morning the in careful be you(SG) entreat I and

זאָלסט זיצן אין פֿאַרבאָרגענישׂ און זיך באַהאַלטן. ג און איך וועל
zolst zitsn in farborgenish un zich bahaltn vel ich un
you(SG) must sit in secret and hide self and will I and

אַרויסגיין, און וועל שטיין לעבן מײַן פֿאָטער אויף דעם פֿעלד וואָס דו
du vos feld dem oif foter main lebn shtein vel un aroisgein
you which field the in father my near stand will and go out

ביסט דאָרטן. און איך וועל רעדן וועגן דיר צו מײַן פֿאָטער,
foter main tsu dir vegen redn vel ich un dortn bist
father my to you(SG) concerning speak will I and there are

און אַז איך וועל וואָס מערקן , וועל איך דיר זאָגן .
un az ich vel vos merkn , vel ich dir zogn
and that I will perceive what will I you(SG) tell

4 And Yehonatan spoke tov of Dovid unto Sha'ul aviv, and said unto him, Let not HaMelech commit chet against his eved, against Dovid; because he hath not committed

ד און יהוֹנָתָן האָט גערעדט גוטס אויף דָּוִדן צו
un Yehonatan hot geredt guts oif Dovidn tsu
and Yehonatan has spoken good things on Dovid to

זיין פֿאָטער שָׁאולן , און ער האָט צו אים געזאָגט: זאָל דער
zain foter Shauln un er hot tsu im gezogt zol der
his father Sha'ul and he has to him said let the

מלך נישט זינדיקן אַקעגן זיין קנעכט , אַקעגן דָּוִדן ,
melech nisht zindikn akegn zain knecht akegn Dovidn
king not sin against his servant against Dovid

chet against thee, and because his ma'asim have been toward thee tov me'od: [5] For he did put his nefesh in his yad, and slaughtered the Pelishti *(Philistine)*, and Hashem wrought Teshuah Gedolah for kol Yisroel; thou sawest it, and didst rejoice with simcha. Why then wilt thou commit chet against dahm naki *(innocent blood)*, to slay Dovid chinom *(without cause)*?

[6] And Sha'ul paid heed unto the voice of Yehonatan; and Sha'ul swore a shevuah, As Hashem liveth, he shall not be slain.

[7] And Yehonatan called Dovid, and Yehonatan reported to him all these devarim. And Yehonatan brought Dovid to Sha'ul, and he was in his presence, as in times past.

[8] And there was milchamah again; and Dovid went out, and fought with the Pelishtim *(Philistines)*, and slaughtered them with a makkah gedolah *(with a great blow)*; and they fled from him.

וויַיל ער האָט אַקעגן דיר נישט געזינדיקט, און וויַיל
vail un gezindikt nisht dir akegn hot er vail
because and sinned not you(SG) against has he because

זיַינע טוונגען זיַינען געווען זייער גוט פַאַר
far gut zeyer geven zainen tuungen zaine
before good very much having been are deeds his

דיר . ה און ער האָט געגומען זיַין לעבן אין זיַין האַנט, און
un hant zain in lebn zain genumen hot er un dir
and hand his in life his taken has he and you(SG)

האָט געשלאָגן דעם פלשתי , און ה האָט געטאָן אַ
a geton hot Hashem un Pelishti dem geshlogn hot
a done has Hashem and Philistine the struck down has

גרויסע ישועה פַאַר גאַנץ ישְׂרָאֵל; האָסט עס געזען, און
un gezen es host Yisroel gants far yeshue groise
and seen it you have Yisroel all for salvation great

האָסט זיך געפַרייט. און פַאַר וואָס זאָלסטו זיך פַאַרזינדיקן
farzindiken zich zolstu vos far un gefreit zich host
sin self shall you what for and rejoiced self have

אָן אומשולדיקן בלוט , צו טייטן דָוִדן אומזיסט ?
umzist Dovidn teitn tsu blut umshuldikn on
for nothing Dovid slay to blood innocent on

ו האָט שָׁאוּל צוגעהערט צו דעם קוֹל פון יהוֹנָתָנען , און
un Yehonatanen fun kol dem tsu tsugehert Shaul hot
and Yonatan of voice the to paid heed Sha'ul has

שָׁאוּל האָט געשוואָרן : אַזוי ווי ה לעבט, אויב ער וועט
vet er oib lebt Hashem vi azoi geshvorn hot Shaul
will he if lives Hashem as so sworn an oath has Sha'ul

געטייט ווערן !
vern geteit
become caused to die

ז און יהוֹנָתָן האָט גערופן דָוִדן , און יהוֹנָתָן האָט
hot Yehonatan un Dovidn gerufn hot Yehonatan un
has Yehonatan and Dovid called has Yehonatan and

אים דערציילט אַלע די דאָזיקע ווערטער. און יהוֹנָתָן האָט
hot Yehonatan un verter dozike di ale dertseilt im
has Yehonatan and words this the all told him

געבראַכט דָוִדן צו שָׁאוּלן, און ער איז געווען פַאַר
far geven iz er un Shauln tsu Dovidn gebracht
before having been is he and Sha'ul to Dovid brought

אים אַזוי ווי נעכטן-אייערנעכטן .
nechtn-eyernechtn vi azoi im
in the past as so him

ח און ווידער געווָארן אַ מלחמה , און דָוִד איז
iz Dovid un milchome a gevorn vider un
is Dovid and war a having become again and

אַרויסגעגאַנגען , און האָט מלחמה געהאַלטן אַקעגן די
di akegn gehaltn milchome hot un aroisgegangen
the against waged war has and having went forth

פְלִשְׁתִים , און ער האָט געשלאָגן צווישן זיי אַ גרויסן
groisn a zei tsvishn geshlogn hot er un Pelishtim
great a them among struck down has he and Pelishtim

שלאַק , און זיי זיַינען אַנטלאָפן פַאַר אים.
im far antlofn zainen zei un shlak
him before fled are they and calamity

ט און אַ בייזער גייסט פֿון ה׳ איז געקומען אויף שָׁאולן בעת
beeis Shauln oif gekumen iz Hashem fun gaist beizer a un
while Sha'ul on having come is Hashem from spirit evil a and

ער איז געזעסן אין זיין הויז מיט זיין שפּיז אין זיין האַנט; און דָּוִד
Dovid un hant zain in shpiz zain mit hoiz zain in gezesn iz er
Dovid and hand his in spear his with house his in sitting is he

האָט געשפּילט מיט דער האַנט. י האָט שָׁאול געזוכט דורכצושטעכן
durchtsushtechn gezucht Shaul hot hant der mit geshpilt hot
pierce through sought Sha'ul has hand the with played has

דָּוִדן מיטן שפּיז ביז אין וואַנט, אָבער ער האָט זיך אַרויסגעמאַכט פֿון
fun aroisgemacht zich hot er ober vant in biz shpiz mitn Dovidn
from slipped away self has he but wall in unto spear with Dovid

שָׁאולן, און ער האָט אַריינגעשטאָכן דעם שפּיז אין וואַנט. און דָּוִד איז
iz Dovid un vant in shpiz dem araingeshtochn hot er un Shauln
is Dovid and wall in spear the punctured has he and Sha'ul

אַנטלאָפֿן און איז אַנטרונען געוואָרן אין יענער נאַכט.
nacht yener in gevorn antrunen iz un antlofn
night that in having become escape is and fled

יא האָט שָׁאול געשיקט שלוחים צו דָּוִדס הויז, אים צו
tsu im hoiz Dovids tsu shluchim geshikt Shaul hot
to him house Dovid's to messengers sent Sha'ul has

היטן, און אים צו טייטן אין דער פֿרי. אָבער זיין וויַב
vaib zain ober peire der in teitn tsu im un hitn
wife his but morning the in slay to him and keep a watch over

מיכל האָט אָנגעזאָגט דָּוִדן, אַזוי צו זאָגן: אויב דו ראַטעוועסט נישט
nisht ratevest du oib zogn tsu azoi Dovidn ongezogt hot Michal
not save you if say to so Dovid told has Michal

דיין נפֿש די נאַכט, וועסטו מאָרגן געטייט.
geteit morgn verstu nacht di nefesh dain
caused to die next day you become night the soul your

יב און מיכל האָט אַראָפּגעלאָזט דָּוִדן דורכן פֿענצטער, און ער איז
iz er un fentster durchn Dovidn aropgelozt hot Michal un
is he and window through Dovid lowered has Michal and

אַוועק און איז אַנטלאָפֿן און אַנטרונען געוואָרן. יג און מיכל האָט
hot Michal un gevorn antrunen un antlofn iz un avek
has Michal and having become escape and fled is and away

גענומען דעם תְּרָפִים, און אַרויפֿגעלייגט אויפֿן בעט, און אַ געשטריק פֿון
fun geshtrik a un bet oifn aroifgeleigt un trofim dem genumen
of knitted a and bed on laid on and terafim the taken

ציגנהאָר האָט זי אים געלייגט צו קאָפּנס, און איבערגעדעקט מיט אַ
a mit ibergedekt un kopns tsu geleigt im zi hot tsignhor
a with covered with and bolster to lain down it she has goat's hair

בגד. יד און אַז שָׁאול האָט געשיקט שלוחים צו נעמען דָּוִדן,
Dovidn nemen tsu shluchim geshikt hot Shaul az un beged
Dovid take to messengers sent has Sha'ul when and cloth

האָט זי געזאָגט: ער איז קראַנק.
krank iz er gezogt zi hot
sick is he said she has

טו האָט שָׁאול געשיקט שלוחים צו זען דָּוִדן, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Dovidn zen tsu shluchim geshikt Shaul hot
say to so Dovid see to messengers sent Sha'ul has

ברענגט אים אַרויף מיטן בעט צו מיר, אים צו טייטן. טז זיינען די
di zainen teitn tsu im mir tsu bet mitn aroif im brengt
the are slay to him me to bed with up him bring

9 And there was a ruach Hashem ra'ah upon Sha'ul, as he sat in his Bais with his khanit *(spear)* in his yad; while Dovid menaggen *(was playing music)* with his yad. 10 And Sha'ul sought to pin Dovid to the wall with the khanit; but he slipped away out of Sha'ul's presence, and he drove the khanit into the wall; and Dovid fled, and escaped that lailah.

11 Sha'ul also sent malachim unto Bais Dovid, to put him under surveillance, and to slay him in the boker; and Michal his isha warned Dovid, saying, If thou not escape with thy nefesh halailah *(tonight)*, makhar *(tomorrow)* thou shalt be slain.

12 So Michal let Dovid down through the chalon; and he went, and fled, and escaped. 13 And Michal took the terafim, and laid it in the mittah, and put a piece of woven goat's hair at its head, and covered it with beged *(cloth, garment)*. 14 And when Sha'ul sent malachim to capture Dovid, she said, He is choleh *(ill)*.

15 And Sha'ul sent the malachim back to see Dovid, saying [to them], Bring him up to me in the mittah *(bed)*, to have him slain. 16 And

when the malachim were come in, hinei, there was the terafim in the mittah, with a piece of woven goats' hair at its head.

שלוחים געקומען , ערשט דער תְּרָפִים איז אויפֿן בעט, און דאָס
dos un bet oifn iz trofim der ersht gekumen shluchim
this and bed on is terafim the behold having come messengers

געשטריק פֿון ציגנהאָר אים צוקאָפּנס.
tsukopns im tsignhor fun geshtrik
head him goat's hair of knitted

17 And Sha'ul said unto Michal, Why hast thou so deceived me, and sent away mine oyev, that he is escaped? And Michal answered Sha'ul, He said unto me, Let me get away; why should I kill thee?

יז הָאָט שָׁאוּל געזאָגט צו מִיכלען : פַֿאַר וואָס האָסטו מיך אַזוי
azoi mich hostu vos far Michalen tsu gezogt Shaul hot
so me have you what for Michal to said Sha'ul has

אָפּגענאַרט, און האָסט אַוועקגעלאָזט מײַן שׂונא , און ער איז אַנטרונען
antrunen iz er un soine main avekgelozt host un opgenart
escape is he and enemy my released have and deceived

געווָארן ? האָט מִיכל געזאָגט צו שָׁאוּלן : ער האָט צו מיר
gezogt mir tsu hot er Shauln tsu gezogt Michal hot gevorn
said me to has he Sha'ul to said Michal has having become

לאָז מיך אַוועק, נאָך וואָס זאָל איך דיך טייטן?
teitn dich ich zol vos noch avek mich loz
kill you(SG) I shall which after away me let

18 So Dovid fled, and escaped, and came to Shmuel at Ramah, and told him all that Sha'ul had done to him. And he and Shmuel went and dwelt in the dwellings of the nevi'im.

יח און דָּוִד איז אַנטלאָפֿן און אַנטרונען געווָארן ,
gevorn antrunen un antlofn iz Dovid un
having become escape and fled is Dovid and

און ער איז געקומען צו שמוּאֵלן קיין רָמָה , און האָט
hot un Ramah kein Shmueln tsu gekumen iz er un
has and Ramah to Shmuel to having come is he and

אים דערציילט אַלץ וואָס שָׁאוּל האָט אים געטאָן. און ער
er un geton im hot Shaul vos alts dertseilt im
he and done him has Sha'ul which all that told him

און שמוּאֵל זײַנען געגאַנגען און האָבן זיך באַזעצט אין
in bazetst zich hobn un gegangen zainen Shmuel un
in sat self have and having gone are Shmuel and

נָיוֹת .
Nayot
dwellings of the nevi'im

19 And it was told Sha'ul, saying, Hinei, Dovid is at the dwellings of the nevi'im in Ramah. 20 And Sha'ul sent malachim to capture Dovid; and when they saw the kat *(sect, group)* of the nevi'im prophesying, and Shmuel standing as nitzav *(overseeing)* them, the Ruach Elohim was upon the malachim of Sha'ul, and they also prophesied.

יט איז אָנגעזאָגט געווָארן שָׁאוּלן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Shauln gevorn ongezogt iz
say to so Sha'ul having become told is

זע , דָּוִד איז אין נָיוֹת אין רָמָה .
Ramah in Nayot in iz Dovid ze
Ramah in dwellings of the nevi'im in is Dovid behold

כ און שָׁאוּל האָט געשיקט שלוחים צו נעמען דָּוִדן .
Dovidn nemen tsu shluchim geshikt hot Shaul un
Dovid take to messengers sent has Sha'ul and

האָבן זיי געזען דאָס געזעמל נבִיאים נבִיאות זאָגן , און
un zogn nevies neviim gezeml dos gezen zei hobn
and say prophesy prophets company this seen they have

שמוּאֵל שטייט געשטעלט איבער זיי ; און דער גײַסט פֿון
fun gaist der un zei iber geshtelt shteit Shmuel
of spirit the and them over stood stand Shmuel

אלקים איז געווען אויף די שלוחים פֿון שָׁאוּלן , און
un Shauln fun shluchim di oif geven iz Elokim
and Sha'ul of messengers the on having been is G-d

זיי אויך האָבן נבִיאות געזאָגט.
gezogt nevies hobn oich zei
said prophesy have also they

כא הָאָט מען אָנגעזאָגט שָׁאוּלן , אוּן ער האָט געשיקט אַנדערע
andere geshikt hot er un Shauln ongezogt men hot
other sent has he and Sha'ul ordered they has

שלוחים . האָבן זיי אויך נבֿיאות געזאָגט. האָט שָׁאוּל ווידער געשיקט
shluchim vider Shaul hot gezogt nevies oich zei hobn geshikt
messengers again Sha'ul has said prophesy also they have sent

דריטע שלוחים , אוּן זיי אויך האָבן נבֿיאות געזאָגט.
drite shluchim un zei oich hobn nevies gezogt
third messengers and they also have prophesy said

כב איז ער אויך געגאַנגען קיין רָמָה , אוּן ער איז געקומען ביז
biz gekumen iz er un Ramah kein gegangen oich er iz
unto having come is he and Ramah to having gone also he is

דער גרויסער גרוב וואָס אין שֵׂכוּ , אוּן האָט זיך נאָכגעפֿרעגט אוּן
un nochgefregt zich hot un Sechu in vos grub groiser der
and ask after self has and Sekhu in which pit greater the

געזאָגט: וווּ זײַנען שמואֵל אוּן דָוִד ? האָט מען אים געזאָגט: אָן, אין
in on gezogt im men hot Dovid un Shmuel zainen vu gezogt
in on said him they has Dovid and Shmuel are where said

נָיוֹת אין רָמָה .
Nayot in Ramah
Nayot in Ramah

כג איז ער אַוועק אַהין קיין נָיוֹת אין רָמָה ,
avek er iz kein ahin Nayot in Ramah
away he is to there dwellings of the nevi'im Ramah in

אוּן אויך אויף אים איז געווען דער גײַסט פֿון אלקים , אוּן ער איז
un oich oif im iz geven der gaist fun Elokim un er iz
and also on him is having been the spirit of G-d and he is

געגאַנגען אוּן גייענדיק נבֿיאות געזאָגט, ביז ער איז געקומען
gegangen un geyendik nevies gezogt biz er iz gekumen
gone and going prophesy said until he is having come

קיין נָיוֹת אין רָמָה . כד אוּן ער אויך האָט אויסגעטאָן
kein Nayot in Ramah un er oich hot oisgeton
to dwellings of the nevi'im Ramah in and he also has taken off

זײַנע קלײדער , אוּן ער אויך האָט נבֿיאות געזאָגט פֿאַר שמואֵל ,
zaine kleider un er oich hot nevies gezogt far Shmueln
his garments and he also has prophesy said before Shmuel

אוּן איז געלעגן אַ נאַקעטער יענעם גאַנצן טאָג, אוּן די גאַנצע נאַכט.
un iz a gelegn a naketer yenem gantsn tog un di gantse nacht
and is a lay naked that entire day and the whole night

דעריבער זאָגט מען: איז אויך שָׁאוּל צווישן די נבֿיאים ?
deriber zogt men iz oich Shaul oich tsvishn di neviim
for that declares they is also Sha'ul among the prophets

כ אוּן דָוִד איז אַנטלאָפֿן פֿון נָיוֹת אין רָמָה , אוּן
un Dovid iz antlofn fun Nayot in Ramah un
and Dovid is fled from dwellings of the nevi'im Ramah in and

ער איז געקומען , אוּן האָט געזאָגט פֿאַר יהוֹנָתָנען : וואָס האָב
er iz gekumen un hot gezogt far Yehonatanen vos hob
he is having come and has said before Yonatan what have

איך געטאָן? אוּן וואָס איז מײַן פֿאַרברעך , אוּן וואָס איז מײַן חטא
ich geton un vos iz main farbrech un vos iz main chet
I done and what is my transgression and what is my sin

פֿאַר דײַן פֿאָטער, וואָס ער זוכט מײַן לעבן? ב האָט ער צו אים געזאָגט:
far dain foter vos er zucht main lebn er hot tsu im gezogt
before your father that he seeks my life he has to him said

21 And when it was told Sha'ul, he sent other malachim, and they prophesied likewise. And Sha'ul sent malachim again shelishim *(third ones)* and they prophesied also.

22 Then went he also to Ramah, and came to a bor hagadol *(great pit)* at Sekhu; and he asked and said, Where are Shmuel and Dovid? And one said, Hinei, they are at the dwellings of the nevi'im in Ramah.

23 And he went there to the dwellings of the nevi'im at Ramah; and the Ruach Elohim was upon him also, and he walked along prophesying, until he came to the dwellings of the nevi'im at Ramah. 24 And he stripped off his beged also, and prophesied before Shmuel in like manner, and lay down arom *(naked)* all that day and all that lailah. Thus they say, Is Sha'ul also among the nevi'im?

20 And Dovid fled from Nayot in Ramah, and came and said before Yonatan, What have I done? What is mine avon? And what is my chattat before avicha, that he seeketh my nefesh? 2 And he said unto him, Chalilah

חלילה ! וועסט נישט שטאַרבן. זע , מײַן פָאָטער טוט נישט
cholile vest nisht shtarbn nisht ze main foter tut nisht
far be it from you(sg) will die not behold my father does not

אַ גרויסע זאַך אָדער אַ קליינע זאַך , ווו ער אַנטפּלעקט נישט מײַן אויער,
a groise zach oder a kleine zach antplekt er vu nisht main oier
a great thing or a small thing reveals he where not my ear

און פַּאַר וואָס זאָל מײַן פָּאָטער פֿון מיר דאָס פאַרבאָרגן דאַרף זיך אַזאַ זאַך ?
un far vos zol main foter fun mir dos farborgen darf zich aza zach
and for what shall my father from me this hide need self such a thing

עס איז נישט אַזוי. [ג]דָּוִד האָט וויידער געשוואָרן , און געזאָגט: וויסן
es iz nisht aza vider geshvorn un gezogt Dovid hot
so is it not such again has sworn and said Dovid know

ווייסט דײַן פָּאָטער אַז איך האָב געפֿונען חן אין דײַנע אויגן, און ער
veist dain foter az ich hob gefunen chein in dayne oign un er
know your father that I have found favor in your eyes and he

קלערט : זאָל יהוֹנָתָן דערפֿון נישט וויסן , כּדי ער זאָל זיך נישט
klert zol Yehonatan derfun nisht visen kedei er zol zich nisht
ruminate shall Yehonatan thereof not know so that he shall self not

קלעמען. אָבער אַזוי ווי ה לעבט, און אַזוי ווי דײַן זעל לעבט, אַז אַזוי
klemen ober aza vi azoi un lebt Hashem vi azoi dain zel lebt az azoi
grieve but as so lives Hashem as so and lives your soul that thus

ווי אַ טריט איז צווישן מיר און צווישן טויט ! [ד]האָט יהוֹנָתָן געזאָגט
vi a trit iz tsvishn mir un tsvishn toit hot Yehonatan gezogt
as a step is between me and between death has Yehonatan said

צו דָּוִדן : וואָס וויל דײַן זעל , איך זאָל פֿאַר דיר טאָן? [ה]האָט דָּוִד
tsu Dovidn vos vil dain zel ich zol far dir ton hot Dovid
to Dovidn what will your soul I shall for you(SG) do has Dovid

געזאָגט צו יהוֹנָתָנען : אָט איז מאָרגן ראָשׁ-חודש , ווען זיצן
gezogt tsu Yehonatanen ot iz morgn rosh-choidesh , ven zitsn
said to Yonatan behold is tomorrow new moon when sit

דאַרף איך זיצן מיטן מלך צום עסן; זאָלסטו מיך לאָזן גיין , און
darf ich zitsn mitn melech tsum esen ; zolstu mich lozn gein un
should I sit with king with eat to may you(SG) let me go and

איך וועל זיך באַהאַלטן אין פֿעלד ביז צו דעם דריטן אָוונט. [ו]אויב נאָכפֿרעגן
ich vel zich bahaltn in feld biz tsu dem dritn ovnt . oib nochfregn
I will self hide in field until the third day if ask after

וועט זיך נאָכפֿרעגן דײַן פָּאָטער אויף מיר, זאָלסטו זאָגן: אָפּבעטן
vet zich nochfregn dain foter oif mir, zolstu zogn : opbetn
will self ask after your father on me shall you say requested

האָט זיך אָפּגעבעטן דָּוִד ביַי מיר, כּדי אַריבערצולויפֿן אין זײַן שטאָט
hot zich opgebetn Dovid bai mir kedei aribertsuloifn in zain shtot
has self requested Dovid of me that he run over in his city

בֵּית-לֶחֶם , וואָרעם די יערלעכע אָפּפֿערשלאַכטונג איז דאָרטן ביַי דער
Beis-Lechem , vorem di yerleche opfershlachtung iz dortn bai der
Beit-Lechem because the yearly sacrifice is there with the

גאַנצער משפּחה . [ז]אויב ער וועט אַזוי זאָגן: גוט ! איז פֿריד צו דײַן
gantser mishpoche . oib er vet azoi zogn : gut ! iz frid tsu dain
whole family if he will so say : good ! is peace to your

קנעכט ; אויב אָבער צערעגנט וועט ער צערעגנען, זײַ וויסן אַז שלעכטס
knecht ; oib ober tserenet er vet tserenen , zai visen az shlechts
servant ; if however be angry he will be angry , know be that evil things

איז באַשלאָסן ביַי אים. [ח]און זאָלסט טאָן מיט חֶסֶד מיט דײַן
iz bashlosn bai im . un zolst ton mit chesed mit dain
is determined by him . and you(SG) must do with kindness with your

(may it never be!); thou shalt not die: hinei, avi will do nothing either gadol or katon, but that he will reveal it to me; and why should avi hide this thing from me? It is not so. [3] And Dovid took an oath, moreover, and said, Avicha certainly knoweth that I have found chen in thine eyes; and he saith, Let not Yonatan know this, lest he be grieved; but truly as Hashem liveth, and as thy nefesh liveth, there is hardly a peysah *(step)* between me and mavet. [4] Then said Yonatan unto Dovid, Whatsoever thy nefesh saith, I will even do it for thee. [5] And Dovid said unto Yonatan, Hinei, makhar *(tomorrow)* is Rosh Chodesh, and I should not fail to sit with HaMelech for tish; but let me go, that I may hide myself in the sadeh unto the erev hashlishit. [6] If avicha at all miss me, then say, Dovid earnestly asked leave of me that he might run to Beit-Lechem his town; for there is a zevach hayamim there for kol mishpakhat. [7] If he say thus, It is tov; thy ved shall have shalom; but if he be very wrathful, then be sure that ra'ah is determined by him. [8] Therefore thou shalt deal with chesed unto thy ved; for thou hast

קנעכט , ווּאָרעם אין אַ ברית פֿון ה האָסטו געבראַכט דיין קנעכט
knecht dain gebracht hostu Hashem fun bris a in vorem knecht
servant your brought have you Hashem of covenant a in for servant

מיט דיר ; און אויב אין מיר איז דאָ אַ פֿאַרברעך , טייט מיך דו ;
du mich teit farbrech a do iz mir in oib un dir mit
you self me kill transgression a here is me in if and you(SG) with

און נאָך וואָס דען זאָלסטו מיך ברענגען צו דיין פֿאָטער? ט האָט
hot foter dain tsu brengen mich zolstu den vos noch un
has father your to bring me shall you then which after and

יהוֹנָתָן געזאָגט: חלילה דיר ! ווּאָרעם אויב דערוויסן וועל איך
ich vel dervisn oib vorem dir cholile gezogt Yehonatan
I will discover if for you(SG) far be it from said Yehonatan

זיך דערווייסן אַז ביַי מײַן פֿאָטער איז באַשלאָסן , דיר זאָל געשען
geshen zol dir bashlosn iz foter main bai az dervisn zich
happen shall you(SG) determined is father my with that discover self

בייז, צי וועל איך דאָס דיר נישט דערציילן?
dertseiln nisht dir dos ich vel tsi beiz
tell not you(SG) this I will or evil

י האָט דָּוִד געזאָגט צו יהוֹנָתָנען : ווער וועט מיר דערציילן אויב
oib dertseiln mir vet ver Yehonatanen tsu gezogt Dovid hot
if tell me will who Yonatan to said Dovid has

דיין פֿאָטער וועט דיר ענטפֿערן האַרט ? יא האָט יהוֹנָתָן געזאָגט
gezogt Yehonatan hot hart entfern dir vet foter dain
said Yehonatan has roughly answer you(SG) will father your

צו דָּוִדן : קום , און לאָמיר אַרויסגיין אין פֿעלד. זיַינען זיי ביידע
beide zei zainen feld in aroisgein lomir un kum Dovidn tsu
both they are field in go out let us and come Dovid to

אַרויסגעגאַנגען אין פֿעלד. יב און יהוֹנָתָן האָט געזאָגט צו דָּוִדן :
Dovidn tsu gezogt hot Yehonatan un feld in aroisgegangen
Dovid to said has Yehonatan and field in having come out

ביַי ה דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל! אַז איך וועל אויספֿאָרשן מײַן
main oisforshn vel ich az Yisroel Elokei dem Hashem bai
my investigate will I when Yisroel the G-d of the Hashem by

פֿאָטער מאָרגן אָדער איבער מאָרגן אין דער דריטן טאָג, ערשט ער איז
iz er ersht tog dritn der in morgn iber oder morgn foter
is he behold day third the in next day over or tomorrow father

גוט צו דָּוִדן , צי וועל איך דענצמאָל נישט שיקן צו דיר , און
un dir tsu shikn nisht dentsmol ich vel tsi Dovidn tsu gut
and you(SG) to send not then I will or Dovid to good

אַנטפּלעקן דיין אויער? יג זאָל ה טאָן צו יהוֹנָתָנען אַזוי און
un azoi Yehonatanen tsu ton Hashem zol oier dain antplekn
and so Yonatan to do Hashem shall ear your reveal

נאָך מער ! אויב מײַן פֿאָטער וועט ווויילגעפֿעלן צו ברענגען אויף דיר
dir oif brengen tsu voilgefeln vet foter main oib mer noch
you(SG) on bring to be pleased will father my if more after

שלעכט, וועל איך אַנטפּלעקן דיין אויער און וועל דָּוִד אַוועקשיקן, און
un avekshikn Dovid vel un oier dain antplekn ich vel shlecht
and send away Dovid will and ear your reveal I will evil

וועסט גיין בשלום , און ה וועט זיַין מיט דיר אַזוי ווי ער איז
iz er vi azoi dir mit zain vet Hashem un besholem gein vest
is he as so you(SG) with be will Hashem and safely go will

– יד און נישט נאָר וועַן איך לעב נאָך געווען מיט מײַן פֿאָטער.
noch leb ich ven nor nisht un foter main mit geven
yet live I when but not and father my with having been

brought thy eved into Brit Hashem with thee; notwithstanding, if there be in me avon *(iniquity)*, slay me thyself; for why shouldest thou bring me to avicha? 9 And Yonatan said, Chalilah *(far be it)* from thee; for if I had da'as certainly that ra'ah were determined by Avi to come upon thee, then would not I tell it thee?

10 Then said Dovid to Yonatan, Who shall tell me? Or what if avicha answer thee roughly? 11 And Yonatan said unto Dovid, Come, and let us go out into the sadeh. And they went out both of them into the sadeh. 12 And Yonatan said unto Dovid, Hashem Elohei Yisroel, when I have sounded out Avi at this time on Yom HaShishi from now, and, hinei, if there be tov toward Dovid, and I then send not unto thee, and reveal it in thy ozen *(ear)*; 13 Hashem do so and much more to Yonatan; but if it please Avi to do thee ra'ah, then I will reveal it in thy ozen *(ear)*, and send thee away, that thou mayest go in shalom; and Hashem be with thee, as He hath been with Avi.

[14] And thou shalt not only while yet I live show me the chesed Hashem, that I die not;

נישט נאָר זאָלסטו טאָן מיט מיר אַ הס חֶסֶד , אַז איך זאָל
zol ich az chesed Hashems a mir mit ton zolstu nor nisht
shall I that kindness Hashem's a me with do shall you but not
נישט שטאַרבן;
shtarbn nisht
die not

[15] But also thou shalt not cut off thy chesed from my bais ad olam; no, not when Hashem hath cut off the oyevim of Dovid, every one from the pnei ha'adamah.

טו נייַערט זאָלסט נישט אָפּשנייַדן דיין חֶסֶד פֿון מיין הויז
hoiz main fun chesed dain opshnaiden nisht zolst naiert
house my from kindness your cut off not you(SG) must but
ביז אייביק; נישט צו מאָל ווען ה וועט פֿאַרשנייַדן דָּוִדס פֿיַינט
faint Dovids farshnaidn vet Hashem ven mol tsu nisht eibik biz
enemies Dovid's destroy will Hashem when time to not ever unto
ביז איינעם פֿון דעם געזיכט פֿון דער ערד .
erd der fun gezicht dem fun einem biz
earth the of face the from one until

[16] So Yonatan made Brit with the Bais Dovid, saying, Let Hashem even require it at the hands of the oyevim of Dovid. [17] And Yonatan caused Dovid to swear a shevua again, because he loved him; for he loved him with the ahavat nafsho *(with the love of his own nefesh, self)*. [18] Then Yonatan said to Dovid, Makhar *(tomorrow)* is Rosh Chodesh; and thou shalt be missed, because thy moshav *(seat)* will be empty. [19] And on the third day thou shalt go down quickly, and come to the makom *(place)* where thou didst hide thyself on the day of the ma'aseh *(deed, see 19:2)*, and shalt remain by the even *(stone)* Ezel. [20] And I will shoot three khitzim *(arrows)* on the side thereof, as though I shot at a matarah *(target)*. [21] And, hinei, I will send a na'ar, saying, Go, find the khitzim *(arrows)*. If I expressly say unto the na'ar, Hinei, the khitzim *(arrows)* are on this side of thee, take them; then come thou, for there is shalom to

טז און יהוֹנָתָן האָט גערשלאָסן אַ ברית מיט דעם הויז פֿון
fun hoiz dem mit bris a geshlosn hot Yehonatan un
of house the with covenant a established has Yehonatan and
דָּוִדן : זאָל ה אויפֿמאָנען פֿון דער האַנט פֿון דָּוִדס פֿיַינט !
faint Dovids fun hant der fun oifmonen Hashem zol Dovidn
enemies Dovid's of hand the from require Hashem shall Dovid
יז און יהוֹנָתָן האָט ווידער באַשוואָרן דָּוִדן ביַי זיין ליבשאַפֿט
libshaft zain bai Dovidn bashvorn vider hot Yehonatan un
love his by Dovid swear an oath again has Yehonatan and
צו אים, ווארעם ליב ווי זיין זעל האָט ער אים ליב געהאַט. יח און
un gehat lib im er hot zel zain vi lib vorem im tsu
and had love him he has soul his as love because him to
יהוֹנָתָן האָט צו אים געזאָגט: מאָרגן איז ראָש-חודש , און דו
du un rosh-choidesh iz morgn gezogt im tsu hot Yehonatan
you and new moon is tomorrow said him to has Yehonatan
וועסט פֿעלן , ווייַל דיין זיץ וועט זיין ליידיק. יט און אויף דעם
dem oif un leidik zain vet zits dain vail feln vest
the on and empty be will seat your because be missed will
דריטן טאָג זאָלסטו גיך אַראָפּנידערן, און קומען צו דעם אָרט
ort dem tsu kumen un aropnideren gich zolstu tog dritn
place the to come and go down quickly shall you day third
וואָס דו האָסט זיך דאָרטן באַהאַלטן וועז די דאָזיקע צרות האָט
hot tsores dozike di ven bahaltn dortn zich host du vos
has troubles these the when hidden there self have you which
זיך אָנגעהויבן , און זיצן לעבן דעם שטיין אֶזֶל. כ און איך וועל וואַרפֿן
vorfn vel ich un Ezel shtein dem lebn zitsn un ongehoibn zich
shoot will I and Ezel stone the near sit and begun self
דרייַ פֿיַילן אָן אַ זייַט, אַזוי ווי איך וואָלט שיסן אין אַ ציל . כא און
un tsil a in shisn volt ich vi azoi zait a on failn drai
and target a in shoot would I as like side a on arrows three
זע , איך וועל שיקן דעם יינגל : גיי, געפֿין די פֿיַילן . אויב זאָגן וועל
vel zogn oib failn di gefin gei yingel dem shikn vel ich ze
will say if arrows the find go boy the send will I behold
איך זאָגן צום יינגל : אָן זייַנען די פֿיַילן אַהער צו צו פֿון
fun tsu tsu aher failn di zainen on yingel tsum zogn ich
from to to here arrows the are behold boy to say I
דיר , נעם עס, טאָ קום , ווארעם פֿריד איז צו דיר , און עס איז
iz es un dir tsu iz frid vorem kum to es nem dir
is it and you(SG) to is peace because come then it take you(SG)

thee, and no davar *(problem, concern)*; as Hashem liveth.
[22] But if I say thus unto the elem *(youth, young man)*, Hinei, the khitzim *(arrows)* are beyond thee, go thy way; for Hashem hath sent thee away. [23] And as touching the matter which thou and I have spoken of, hinei, Hashem be between thee and me ad olam.

[24] So Dovid hid himself in the sadeh; and when Rosh Chodesh was come, HaMelech sat him down to eat lechem. [25] And HaMelech sat upon his moshav *(seat)*, as at other times, even upon a moshav by the wall; and Yonatan arose, and Avner sat by Sha'ul's side, and Dovid's makom *(place)* was empty.
[26] Nevertheless Sha'ul spoke not anything that day; for he thought, Something hath befallen him, he is not tahor; surely he is not tahor.

[27] And it came to pass on the day after Rosh Chodesh, which was the second day of the month, that Dovid's makom was empty; and Sha'ul said unto Yonatan bno, Wherefore cometh not Ben Yishai to halechem neither yesterday, nor today?
[28] And Yonatan answered Sha'ul, Dovid earnestly asked leave of me to go to Beit-Lechem;
[29] And he said, Let me

גאָרנישט, אַזוי ווי ה לעבט! כב אויב אָבער איך וועל אַזוי זאָגן צום
tsum zogn azoi vel ich ober oib lebt Hashem vi azoi gornisht
to say so will I however if lives Hashem as so nothing

יונג : אָן זיינען די פֿײַלן אַהין צו פֿון דיר , גיי אַוועק,
avek gei dir fun tsu ahin failn di zainen on yung
away go you(SG) from to there arrows the are here young man

וואָרעם ה שיקט דיך אַוועק. כג און וועגן דער זאַך
zach der vegen un avek dich shikt Hashem vorem
matter the concerning and away you(SG) send Hashem because

וואָס מיר האָבן גערעדט, איך און דו , אָט איז ה צווישן מיר
mir tsvishn Hashem iz ot du un ich geredt hobn mir vos
me between Hashem is behold you and I spoken have we which

און צווישן דיר אויף אייביק.
eibik oif dir tsvishn un
ever for you(SG) between and

כד האָט דָוִד זיך באַהאַלטן אין פֿעלד; און אַז עס איז געווען
geven iz es az un feld in bahaltn zich Dovid hot
having been is it when and field in hid self Dovid has

ראָש-חודש , האָט דער מלך זיך געזעצט צום מאָלצײַט עסן. כה און
un esen moltsait tsum gezetst zich melech der hot rosh-choidesh
and eat feast to sat self king the has new moon

דער מלך איז געזעסן אויף זײַן זיץ אַזוי ווי אַלע מאָל , אויף דעם זיץ
zits dem oif mol ale vi azoi zits zain oif gezesn iz melech der
seat the on times all as so seat his on sitting is king the

ביי דער וואַנט; און יהוֹנָתָן איז געשטאַנען, און אַבנֵר איז געזעסן ביים
baim gezesn iz Avner un geshtanen iz Yehonatan un vant der bai
at sitting is Avner and stood is Yehonatan and wall the by

זײַט פֿון שָׁאוּל ; און דָוִד אָרט איז געווען לײדיק. כו און שָׁאוּל
Shaul un leidik geven iz ort Dovids un Shauln fun zait
Sha'ul and empty having been is place Dovid's and Sha'ul of side

האָט גאָרנישט געזאָגט אין יענעם טאָג, וואָרעם ער האָט געקלערט: אַ
a geklert hot er vorem tog yenem in geredt gornisht hot
a thought has he because day that in spoken nothing has

סיבה איז דאָס; ער איז נישט ריין , ער איז אַוודאי אומריין .
umrein avdi iz er rein nisht iz er dos iz sibe
unclean without a doubt is he tahor not is he this is mishap

כז און עס איז געווען אויף מאָרגן נאָך ראָש-חודש דעם
dem rosh-choidesh noch morgn oif geven iz es un
the new moon after morrow on having been is it and

צווייטן טאָג, און דָוִד אָרט איז געווען לײדיק, האָט שָׁאוּל
Shaul hot leidik geven iz ort Dovids un tog tsveitn
Sha'ul has empty having been is place Dovid's and day second

געזאָגט צו יהוֹנָתָן זײַן זון : פַֿאַר וואָס איז נישט געקומען
gekumen nisht iz vos far zun zain Yehonatan tsu gezogt
having come not is which for son his Yehonatan to said

דער זון פֿון יִשַׁי נעכטן אי נעכטן אי הײַנט צום מאָלצײַט?
moltsait tsum haint i nechtn i Yishaien fun zun der
feast to today and yesterday and Yishai of son the

כח האָט יהוֹנָתָן געענטפֿערט שָׁאוּלן : אָפּגעבעטן האָט זיך אָפּגעבעטן
opgebetn zich hot opbetn Shauln geentfert Yehonatan hot
requested self has requested Sha'ul answered Yehonatan has

דָוִד ביַי מיר קיין בֵּית-לֶחֶם ; כט און ער האָט געזאָגט: לאָז מיך
mich loz gezogt hot er un Beis-Lechem kein mir bai Dovid
me let said has he and Beit-Lechem to me by Dovid

גיין , איך בעט דיך , וואָרעם אַן אָפּפֿערשלאַכטונג פֿון דער
der fun opfershlachtung an vorem dich bet ich gein
the of sacrifice a for you(SG) entreat I go

משפּחה איז ביי אונדז אין שטאָט, און מײַן ברודער, ער האָט
hot er bruder main un shtot in undz bai iz mishpoche
has he brother my and city in us by is family

מיר באַפֿוילן ; און אַצונד , אויב איך האָב געפֿונען חֵן אין
in chein gefunen hob ich oib atsund un bafoiln mir
in favor found have I if now and commanded me

דיַינע אויגן, לאָמיך, איך בעט דיך , זיך אַריבערכאַפּן ,
ariberchapn zich dich bet ich lomich oign daine
make a short visit self you(SG) entreat I let me eyes your

און זען מײַנע ברידער . דעריבער איז ער נישט געקומען צום
tsum gekumen nisht er iz deriber brider maine zen un
to having come not he is for that brothers my see and

מלכס טיש . [ל] האָט געגרימט דער צאָרן פֿון שָׁאולן אויף
oif Shauln fun tsorn der gegrimt hot tish melechs
on Sha'ul of anger the kindled has table of food king's

יהוֹנָתָנען , און ער האָט צו אים געזאָגט: דו זון פֿון פֿאַרקערטער
farkerter fun zun du gezogt im tsu hot er un Yehonatanen
perverse of son you said him to has he and Yonatan

ווידערשפּעניקייט, ווייס איך דען נישט, אַז דו האָסט אויסדערווײַלט
oisderveilt host du az nisht den ich veis vidershpenikeit
choose have you that not then I know insubordination

דעם זון פֿון יִשַׁי , צו דיַין שאַנד און צו דער שאַנד פֿון דיַין
dain fun shand der tsu un shand dain tsu Yishaien fun zun dem
your of shame the to and shame your to Yishai of son the

מוטערס נאַקעטקייט? [לא] וואָרעם כּל-זמן דער זון פֿון יִשַׁי
Yishaien fun zun der kol-zman vorem naketkeit muters
Yishai of son the as long as because nakedness mother's

לעבט אויף דער ערד , וועסט דו און דיַין מלוכה נישט האָבן קיין
kein hobn nisht meluche dain un du vest erd der oif lebt
any have not kingdom your and you will earth the on lives

באַשטאַנד. און אַצונד , שיק און נעם אים צו מיר, וואָרעם טויט
toit vorem mir tsu im nem un shik atsund un bashtand
death because me to him fetch and send now and existence

קומט אים. [לב] האָט יהוֹנָתָן געענטפֿערט זײַן פֿאָטער שָׁאולן , און
un Shauln foter zain geentfert Yehonatan hot im kumt
and Sha'ul father his answered Yehonatan has him come

האָט צו אים געזאָגט: פֿאַר וואָס זאָל ער געטייט ווערן ?
vern geteit er zol vos far gezogt im tsu hot
become caused to die he shall which for said him to has

וואָס האָט ער געטאָן?
geton er hot vos
done he has what

[לג] האָט שָׁאול אַ וואָרף געטאָן אויף אים דעם שפּיז , אים צו טרעפֿן;
trefn tsu im shpiz dem im oif geton vorf a Shaul hot
hit to him spear the him on done throw a Sha'ul has

און יהוֹנָתָן האָט פֿאַרשטאַנען, אַז דאָס איז באַשלאָסן ביַי זײַן
zain bai bashlosn iz dos az farshtanen hot Yehonatan un
his by determined is this that understood has Yehonatan and

פֿאָטער צו טייטן דָּוִדן .
Dovidn teitn tsu foter
Dovid to kill to father

go, now; for we have mishpakhat zevach in the Ir; and my brother, he hath commanded me to be there; and now, if I have found chen in thine eyes, let me get away, now, and see my brethren. Therefore he cometh not unto the Shulchan HaMelech. [30] Then af Sha'ul *(anger of Sha'ul)* was kindled against Yonatan, and he said unto him, Thou ben of the perverse rebellious woman, do not I have da'as that thou hast chosen Ben Yishai to thine own shame, and unto the shame of ervat immecha *(thy mother's nakedness)*? [31] For as long as Ben Yishai liveth al ha'adamah *(upon the earth)* thou shalt not be established, nor malkhutecha *(thy kingdom)*. Wherefore now send and bring him unto me, for he is ben mavet *(son of death, he shall surely die)*. [32] And Yonatan answered Sha'ul Aviv, and said unto him, Wherefore shall he be slain? What hath he done?

[33] And Sha'ul cast the khanit *(spear)* at him to strike him dead; whereby Yonatan knew that it was determined of Aviv to slay Dovid.

לד איז יהוֹנָתָן אויפֿגעשטאַנען פֿון טיש אין גרימצאָרן, און
un grimtsorn in tish fun oifgeshtanen Yehonatan iz
and wrath in table of food from arose Yehonatan is

ער האָט דעם צווייטן טאָג פֿון חודש נישט געגעסן קיין שפּײַז, ווײַל
vail shpaiz kein gegesn nisht choidesh fun tog tsveitn dem hot er
because food any eaten not month of day second the has he

ער האָט זיך געקלעמט וועגן דָּוִדן, און ווײַל זײַן פֿאָטער
foter zain vail un Dovidn vegen geklemt zich hot er
father his because and Dovid concerning aggrieved self has he

האָט אים פֿאַרשעמט. לה און עס איז געווען אין דער פֿרי,
peire der in geven iz es un farshemt im hot
morning the in having been is it and humiliated him has

איז יהוֹנָתָן אַרויסגעגאַנגען אין פֿעלד, צו דער צײַט וואָס איז
iz vos tsait der tsu feld in aroisgegangen Yehonatan iz
is which time the to field in having come out Yehonatan is

געווען אָפּגעמאַכט מיט דָּוִדן, און אַ קלײן יינגל איז געווען
geven iz yingel klein a un Dovidn mit opgemacht geven
having been is boy small a and Dovid with decided having been

מיט אים. לו און ער האָט געזאָגט צו זײַן יינגל: לויף, געפֿין אַקאָרשט די
di akorsht gefin loif yingel zain tsu gezogt hot er un im mit
the now find run boy his to said has he and him with

פֿײַלן וואָס איך וואַרף. איז דער יינגל געלאָפֿן, און ער האָט געוואָרפֿן
gevorfn hot er un gelofn yingel der iz vorf ich vos failn
shot has he and ran boy the is shoot I which arrows

אַ פֿײַל אים אַריבערצויאָגן. לז און ווי דער יינגל איז צוגעקומען
tsugekumen iz yingel der vi un aribertsuyogn im fail a
approached is boy the when and drive over him arrow an

צו דעם אָרט פֿון דער פֿײַל וואָס יהוֹנָתָן האָט געוואָרפֿן, אַזוי האָט
hot azoi gevorfn hot Yehonatan vos fail der fun ort dem tsu
has so shot has Yehonatan which arrow the of place the to

יהוֹנָתָן נאָכגערופֿן דעם יינגל, און געזאָגט: די פֿײַל איז דאָך
doch iz fail di gezogt un yingel dem nochgerufn Yehonatan
indeed is arrow the said and boy the called out after Yehonatan

אַהין צו פֿון דיר. לח און יהוֹנָתָן האָט נאָכגערופֿן דעם
dem nochgerufn hot Yehonatan un dir fun tsu ahin
the called out after has Yehonatan and you(SG) from to there

יינגל: גיכער, אײַל זיך, זאָלסט זיך נישט אָפּשטעלן. און
un opshteln nisht zich zolst zich ail gicher yingel
and stop moving not self you(SG) must self quick quickly boy

יהוֹנָתָנס יינגל האָט אויפֿגעקליבן די פֿײַלן, און איז געקומען
gekumen iz un failn di oifgeklibn hot yingel Yehonatans
having come is and arrows the gathered has boy Yehonatan's

צו זײַן האַר.
har zain tsu
master his to

לט אָבער דער יינגל האָט פֿון גאָרנישט געווווסט, נאָר יהוֹנָתָן און דָּוִד
Dovid un Yehonatan nor gevust gornisht fun hot yingel der un
Dovid and Yehonatan but known nothing of has boy the and

האָבן געווווסט פֿון דער זאַך. מ האָט יהוֹנָתָן געגעבן זײַן וואָפֿן צו
tsu vafn zain gegebn Yehonatan hot zach der fun gevust hobn
to weapon his gave Yehonatan has matter the of known have

זײַן יינגל, און האָט צו אים געזאָגט: גיי, ברענג זיי אין שטאָט.
shtot in zei breng gei gezogt im tsu hot un yingel zain
city in them bring go said him to has and boy his

34 So Yonatan arose from the shulchan in chari af *(fierce anger)*, and did eat no lechem the second day of the month; for he was grieved for Dovid, because Aviv had shamefully humiliated him. 35 And it came to pass in the boker, that Yonatan went out into the sadeh at the mo'ed *(appointed time)* with Dovid, and a na'ar katon with him. 36 And he said unto his na'ar, Run, find out now the khitzim *(arrows)* which I shoot. And as the na'ar ran, he shot a khetz beyond him. 37 And when the na'ar was come to the makom of the khetz which Yonatan had shot, Yonatan cried after the na'ar, and said, Is not the khetz beyond thee? 38 And Yonatan cried after the na'ar, Make speed, haste, stay not. And na'ar Yonatan gathered up the khitzim *(arrows)*, and came to his adon.

39 But the na'ar had no da'as of anything; only Yonatan and Dovid knew the davar *(matter)*. 40 And Yonatan gave his weapons unto his na'ar, and said unto him, Go, carry them to the Ir.

41 And as soon as the na'ar was gone, Dovid arose out of a place toward the negev *(south)*, and fell on his face to the ground, and prostrated himself three times: and they kissed one another, and wept one with another, until Dovid wept exceedingly.

42 And Yonatan said to Dovid, Go in shalom, forasmuch as we have sworn both of us in the Shem of Hashem, saying, Hashem be between me and thee, and between my zera and thy zera ad olam.

21 20:42 And he arose and departed: and Yonatan went into the Ir.

2 21:1 Then came Dovid to Nov to Achimelech HaKohen; and Achimelech was afraid at the meeting of Dovid, and said unto him, Why art thou alone, and no ish with thee? 3 2 And Dovid said unto Achimelech HaKohen, HaMelech hath commanded me a matter, and hath said unto me, Let no ish know anything of the davar whereabout I send thee, and what I have commanded thee; and I have directed ne'arim to such and such a makom *(place)*. 4 3 Now therefore what is under thine yad? Give me five lechem in mine yad, or whatever

מא ווי דער ינגל איז אַזוי איז דָּוִד אויפֿגעשטאַנען פֿון
fun oifgeshtanen Dovid iz azoi avekgegangen iz yingel der vi
from arose Dovid is so went way is boy the as

דָּרום-זײַט , און ער איז געפֿאַלן אויף זײַן פּנים צו דער ערד , און האָט
hot un erd der tsu ponem zain oif gefaln iz er un dorem-zait
has and ground the to face his on fell is he and south side

זיך געבוקט דרײַ מאָל . און זיי האָבן געקושט איינער דעם אַנדערן ,
andern dem einer gekusht hobn zei un mol drai gebukt zich
another the one kissed have they and times three bowed self

און געווויינט איינער מיטן אַנדערן , ביז דָּוִד האָט מער געווויינט.
geveint mer hot Dovid biz andern mitn einer geveint un
wept more has Dovid until another with one wept and

מב און יהוֹנָתָן האָט געזאָגט צו דָּוִדן : גיי בשלום ; ווײַל
vos besholem gei Dovidn tsu gezogt hot Yehonatan un
forasmuch in peace go Dovid to said has Yehonatan and

מיר האָבן זיך בייִדע געשוואָרן בײַם נאָמען פֿון ה , אַזוי
azoi Hashem fun nomen baim geshvorn beide zich hobn mir
so Hashem of name in the sworn an oath both self have we

צו זאָגן : ה זאָל זײַן צווישן מיר און צווישן דיר , און
un dir tsvishn un mir tsvishn zain zol Hashem zogn tsu
and you(SG) between and me between be shall Hashem say to

צווישן מײַן זאָמען און צווישן דײַן זאָמען ביז אייביק .
eibik biz zomen dain tsvishn un zomen main tsvishn
eternity unto seed your between and seed my between

כא

און ער איז אויפֿגעשטאַנען און איז אַוועקגעגאַנגען; און
un avekgegangen iz un oifgeshtanen iz er un
and went way is and arose is he and

יהוֹנָתָן איז אַרײַן אין שטאָט.
shtot in arain iz Yehonatan
city in enter is Yehonatan

כא.א און דָּוִד איז געקומען קיין נוֹב צו אַחימֶלֶך דעם כֹּהן ,
koyen dem Achimelech tsu Nov kein gekumen iz Dovid un
kohen the Achimelech to Nov to having come is Dovid and

און אַחימֶלֶך האָט געציטערט דָּוִדן , און האָט צו אים
im tsu hot un antkegen Dovidn getsitert hot Achimelech un
him to has and to meet Dovid trembled has Achimelech and

ג ב געזאָגט: פֿאַר וואָס ביסטו אַליין , און קיינער איז נישט מיט דיר ?
dir mit nisht iz keiner un alein bistu vos far gezogt
you(SG) with not is anyone and alone are you what for said

האָט דָּוִד געזאָגט צו אַחימֶלֶך דעם כֹּהן : דער מלך האָט מיר
mir hot melech der koyen dem Achimelech tsu gezogt Dovid hot
me has king the kohen the Achimelech to said Dovid has

באַפֿוילן אַ זאַך , און האָט צו מיר געזאָגט: קיינער זאָל גאָרנישט
gornisht zol keiner gezogt mir tsu hot un zach a bafoiln
nothing shall anyone said me to has and matter a commanded

וויסן פֿון דער זאַך וועגן וואָס איך שיק דיך , און וואָס
vos un dich shik ich vos vegen zach der fun visen
which and you(SG) send I which concerning matter the of know

איך האָב דיר באַפֿוילן; און די יונגען האָב איך באַשטעלט
bashtelt ich hob yungen di un bafoiln dir hob ich
arrange to meet I have young the and ordered you(SG) have I

אין יענעם אָרט . ד ג און אַצונד , וואָס איז דאָ אונטער דײַן
dain unter do iz vos atsund un ort yenem un yenem in
your under here is what now and place such and such in

there is found. [5][4] And the Kohen answered Dovid, and said, There is no lechem chol *(ordinary bread)* under mine yad, but there is lechem kodesh; if the ne'arim have kept themselves at least from isha. [6][5] And Dovid answered the Kohen, and said unto him, Indeed isha have been kept from us yesterday and the day before, since I set out, and the vessels of the ne'arim *(young men)* are kodesh, and if this is a derech chol *(ordinary mission)* indeed it will remain kodesh today in their vessels. [7][6] So the Kohen gave him kodesh; for there was no lechem there but the Lechem HaPanim, that was taken from before Hashem, to be replaced with lechem cham on the day when it was taken away.

[8][7] Now a certain ish of the avadim of Sha'ul was there that day, detained before Hashem; shmo Do'eg, the Edomi, the chief of the ro'im that belonged to Sha'ul. [9][8] And Dovid said unto Achimelech, And is there not here under thine yad khanit or cherev? For I have neither brought my cherev nor my weapons with me, because the devar HaMelech *(matter of the*

הַאֲנַט? גִיב אִין מִיַן הַאֲנַט אַ פִּינְף בְּרוֹיטְן, אָדֶעֶר וואָס עִס גְעפִּינְט זִיךְ .
zich gefint es vos oder broiten finf a hant main in gib hant
self found is what or loaves five a hand my in give hand

ה ד הָאָט דֶער כֹּהֵן גְעְענְטפֶּערְט דָּוִדְן , אוּן הָאָט גְעזָאגְט: וואָכֶעדִיק
vochedik gezogt hot un Dovidn geentfert koyen der hot
common said has and Dovid answered kohen the has

בְּרוֹיט אִיז נִישְׁטָא אוּנְטֶער מִיַן הַאֲנַט, נאָר בְּלוֹיז הֵיילִיק בְּרוֹיט אִיז דָּא ,
do iz broit heilik bloiz nor hant main unter nishto iz broit
here is bread holy only but hand my under not is bread

אוּיב דִי יוּנְגְען הָאבְן זִיךְ נאָר אָפְּגְעהִיט פּוֹן אַ וויַיב. ו ה הָאָט דָּוִד
Dovid hot vaib a fun opgehit nor zich hobn yungen di oib
Dovid has wife a from careful only self have young the if

גְעְענְטפֶּערְט דעם כֹּהֵן , אוּן הָאָט צוּ אִים גְעזָאגְט: פַּאר וואָר, אַ וויַיב
vaib a vor far gezogt im tsu hot un koyen dem geentfert
wife a truly for said him to has and kohen the answered

אִיז פַּאַרְמִיטְן פּוֹן אוּנְדז אַזוֹי וִוי אֲלֶע מאָל אַז אִיךְ גִיי אַרוֹיס; אוּן דִי
di un arois gei ich az mol ale vi azoi undz fun farmitn iz
the and out go I that time all as so us from withheld is

כֶּלִים פּוֹן דִי יוּנְגְען וועֶרְן גְעהַאלְטְן הֵיילִיק; אוּן דאָס אִיז דֶער שְׁטֵייגֶער
shteiger der iz dos un heilik gehaltn vern yungen di fun keilim
manner the is this and holy held become young the of vessels

מִיט וואָכֶעדִיקְן, אוּן וִוי שׁוֹין הַיְינְט, אַז הֵיילִיקְס וועט זִיַן אִין דֶער
der in zain vet heiliks az haint shoin vi un vochedikn mit
the in be will the holy that today already as and common with

כְּלִי ! יז הָאָט אִים דֶער כֹּהֵן גְעגְעבְּן הֵיילִיקְס; וואָרְעם דָּארְטְן אִיז נִישְׁט
nisht iz dortn vorem heiliks gegebn koyen der im hot keile
not is there for the holy given kohen the him has vessel

גְעווֹען קיין בְּרוֹיט, נאָר בְּלוֹיז דאָס בְּרוֹיט פּוֹן אָנְגְעזִיכְט וואָס אִיז
iz vos ongezicht fun broit dos bloiz nor broit kein geven
is which HaPanim of bread this only but bread any having been

אַרֶאָפְּגְענוֹמְען גְעוואָרְן פּוֹן פַּאַר ה , כְּדֵי אַוועקצוּלֵייגְן
avektsuleign kedei Hashem far fun gevorn aropgenumen
put away so that Hashem before from having become removed

וואַרְעם בְּרוֹיט, אִין דעם טָאג וואָס אִיז אַוועקְגְענוֹמְען גְעוואָרְן .
gevorn avekgenumen iz es vos tog dem in broit varem
having become taken away is it which day the in bread warm

ח ז אוּן דָּארְטְן אִיז גְעווֹען אַ מאַן פּוֹן שָׁאוּלס קְנעכְט אִין יְענְעם
yenem in knecht Shauls fun man a geven iz dortn un
that in servants Sha'ul's from man a having been is there and

טָאג וואָס הָאָט זִיךְ אוֹיפְּגְעהַאלְטְן פַּאַר ה , אוּן זִיַן נאָמְען
nomen zain un Hashem far oifgehaltn zich hot vos tog
name his and Hashem before temporarily detained self has which day

אִיז גְעווֹען דוֹאֵג דֶער אֲדוֹמִי, דֶער הוּיפְּט פּוֹן דִי פַּאסְטוּכֶער וואָס בִּיַי
bai vos pastucher di fun hoipt der Adomi der Doeg geven iz
with which shepherds the of head the Edomi the Do'eg having been is

שָׁאוּלן . ט ח אוּן דָּוִד הָאָט גְעזָאגְט צוּ אַחִימֶלֶכְן : אוּן אִיז נִישְׁטָא דָּא
do nishto iz un Achimelechn tsu gezogt hot Dovid un Shauln
here not is and Achimelech to said has Dovid and Sha'ul

אוּנְטֶער דַיְין הַאֲנַט אַ שְׁפִּיז אָדֶער אַ שְׁוועֶרְד? וואָרְעם אֲפִילוּ מִיַן שְׁוועֶרְד,
shverd main afile vorem shverd a oder shpiz a hant dain unter
sword my even because sword a or spear a hand your under

אוּן אֲפִילוּ מִינֶע וואַפֶּן , הָאָב אִיךְ נִישְׁט מִיטְגְענוֹמְען מִיט זִיךְ , וויַיל
vail zich mit mitgenumen nisht ich hob vafn maine afile un
because self with taken with not I have weapon my even and

King) required haste. [10 9] And the Kohen said, The cherev of Golyat (Goliath) the Pelishti, whom thou slewest in the Emek Elah, hinei, it is here wrapped in a cloth behind the ephod; if thou wilt take that, take it; for there is no other except that here. And Dovid said, There is none like that; give it me.

[11 10] And Dovid arose and fled that day from before Sha'ul, and went to Akhish Melech Gat. [12 11] And the avadim of Akhish said unto him, Is not this Dovid Melech HaAretz? Did they not sing one to another of him in dances, saying,

Sha'ul hath slain his thousands,

and Dovid his myriads?

[13 12] And Dovid laid up these devarim in his levav, and was very much afraid of Akhish Melech Gat. [14 13] And he changed his behavior before them, and feigned himself a madman in their hands, and scratched on the daletot hasha'ar, and let his spittle fall down upon his zakan (beard). [15 14] Then said Akhish unto his avadim, Hinei, ye see the man is meshuga; wherefore then have ye brought him to me? [16 15] Have I need of meshuga'im, that ye

דִּי זְאַד פֹּון דֶעם מֶלְך אִיז געווען אַיילִיק . י הָאָט דער כֹּהֵן
koyen der hot ailik geven iz melech dem fun zach di
kohen the has pressing having been is king the of matter the

געזאָגט: דִּי שוועֶרד פֹּון גָּלְיַת דעם פְּלִשְׁתִּי וואָס דו הָאסט געשלאָגן אין
in geshlogn host du vos Pelishti dem Golyat fun shverd di gezogt
in struck have you which Pelishti the Golyat of sword the said

טאָל אֵלָה, אָן איז זי אײַנגעוויקלט אין אַ טוך הינטער דעם אֵפֹוד ; אויב
oib ephod dem hinter tuch a in aingeviklt zi iz on Elah tal
if ephod the behind cloth a in wrapped up it is on Elah valley of

דו ווילסט זי דיר נעמען , נעם, ווארעם קיין אַנדערע חוץ איר
ir chuts andere kein vorem nem nemen dir zi vilst du
it besides other any because take take you(SG) it be willing you

איז דאָ נישטאָ. הָאָט דָּוִד געזאָגט: נישטאָ איר גלײַכן ; גיב זי מיר.
mir zi gib glaichn ir nishto gezogt Dovid hot nishto do iz
me it give equal it there is no said Dovid has not here is

יא י און דָּוִד איז אויפגעשטאַנען, און איז אַנטלאָפֶן אין יענעם טאָג פֹּון
fun tog yenem in antlofn iz un oifgeshtanen iz Dovid un
from day that in fled is and arose is Dovid and

שָׁאוּל , און איז געקומען צו אָכִישׁ דעם מלך פֹּון גַּת . יב יא האָבן דִּי
di hobn Gat fun melech dem Achish tsu gekumen iz un Shauln
the have Gat of king the Akhish to having come is and Sha'ul

קנעכט פֹּון אָכישן געזאָגט צו אים: איז דאָס נישט דָּוִד דער מלך פֹּון
fun melech der Dovid nisht dos iz im tsu gezogt Achishn fun knecht
of king the Dovid not this is him to said Akhish of servants

לאַנד? הָאָט מען נישט אויף דעם דאָזיקן געזונגען מיט טענץ , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi tents mit gezungen dozikn dem oif nisht men hot land
say to so dance with sang this the on not they has land

שָׁאוּל הָאָט געשלאָגן אין זײַנע , טויזנטן
toizntn zaine in geshlogn hot Shaul
thousands his in struck has Sha'ul

און דָּוִד אין זײַנע צענטויזנטן ?
tsentoizntn zaine in Dovid un
ten thousands his in Dovid and

יג יב הָאָט דָּוִד זיך אַרײַנגענומען די דאָזיקע ווערטער אין האַרצן,
hartsn in verter dozike di araingenumen zich Dovid hot
heart in words this the took in self Dovid has

און ער הָאָט זייער מורא געהאַט פֿאַר אָכיש דעם מלך פֹּון
fun melech dem Achish far gehat moire zeyer hot er un
of king the Achish before had fear very much has he and

גַּת . יד יג הָאָט ער געביטן זײַן שׂכל פֿאַר זייערע אויגן, און הָאָט
hot un oign zeyere far seichel zain gebitn er hot Gat
has and eyes their before intelligence his changed he has Gat

זיך משוגע געמאַכט פֿאַר זיי , און הָאָט געצייכנט אויף די טירן
tirn di oif getseichnt hot un zei far gemacht meshuge zich
doors the on drew has and them before made insane self

פֹּון טויער, און געלאָזט רינען זײַן שפּײַעכט אויף זײַן באָרד. טו יד הָאָט
hot bord zain oif shpaiechts zain rinen gelozt un toier fun
has beard his on spittle his trickle allowed and gate of

אָכיש געזאָגט צו זײַנע קנעכט : אַז איר זעט אַ מענטש איז משוגע ,
meshuge iz mentsh a zet ir az knecht zaine tsu gezogt Achish
insane is man a see you that servants his to said Akhish

נאָך וואָס ברענגט איר אים צו מיר? טז טו צי פֿעלן מיר משוגעים ,
meshugoyim mir feln tsi mir tsu im ir brengt vos noch
madmen me lack or me to him you bring which after

have brought this one to play the meshuga in my presence? Shall this one come into my bais?

וואָס איר האָט מיר געבראַכט דעם דאָזיקן צו זיַן משוגע בייַ מיר?
mir bai meshuge zain tsu dozikn dem gebracht mir hot ir vos
me with insane be to this the brought me have you that

זאָל דער דאָזיקער קומען אין מיַן הויז ?
hoiz main in kumen doziker der zol
house my into come this one the shall

22 Dovid therefore departed from there, and escaped to the me'arah *(cave)* of Adullam; and when his brethren and all the bais aviv heard it, they went down there to him.

כב און דָוִד איז אַוועקגעגאַנגען פֿון דאָרטן, און איז אַנטרונען
antrunen iz un dortn fun avekgegangen iz Dovid un
escape is and there from went way is Dovid and

געווָארן צו דער היַיל פֿון עַדוֻלָם . האָבן דערהערט
derhert hobn Adulam fun heil der tsu gevorn
heard have Adullam of cave the to having become

זייַנע ברידער און דאָס גאַנצע הויז פֿון זיַין פֿאָטער, און זיי
zei un foter zain fun hoiz gantse dos un brider zaine
they and father his of household whole the and brothers his

האָבן אַראָפּגענידערט אַהין צו אים.
im tsu ahin aropgenidert hobn
him to there went down have

[2] And every ish that was in distress, and every ish that was in debt, and every ish that was mar-nefesh *(bitter in spirit, discontented)* gathered themselves unto him; and he became Sar over them; and there were with him about arba me'ot ish *(four hundred men)*.

ב און עס האָבן זיך אויפֿגעקליבן צו אים וווּ נאָר אַ מענטש אַ
a mentsh a nor vu im tsu oifgeklibn zich hobn es un
a man a ever where him to gathered self have it and

געדריקטער , און וווּ נאָר אַ מענטש וואָס האָט אַ בַּעַל-חוֹבֿ , און
un baal-choiv a hot vos mentsh a nor vu un gedrikter
and creditor a has which man a ever where and hard ptessed

וווּ נאָר אַ מענטש מיט אַ ביטער געמיט; און ער איז געווָארן
gevorn iz er un gemit biter a mit mentsh a nor vu
having become is he and spirit bitter a with man a ever where

פַֿאַר אַ הויפּטמאַן איבער זיי . און עס זיַנען געווען מיט אים
im mit geven zainen es un zei iber hoiptman a far
him with having been are it and them over head man a for

אַרום פֿיר הונדערט מאַן.
man hundert fir arum
men hundred four round

[3] And Dovid went from there to Mitzpeh Moav; and he said unto the Melech Moav, Let avi and immi now come out, and be with you, until I know what Elohim will do for me.

ג און דָוִד איז אַוועקגעגאַנגען פֿון דאָרטן קיין מִצפֵּה-מוֹאָבֿ , און
un Mitspeh-Moav kein dortn fun avekgegangen iz Dovid un
and Mitzpeh Moav to there from went way is Dovid and

ער האָט געזאָגט צום מלך פֿון מוֹאָבֿ: זאָל , איך בעט דיך ,
dich bet ich zol Moav fun melech tsum gezogt hot er
you(SG) entreat I shall Moav of king to said has he

אַרויסקומען מיַן פֿאָטער און מוטער צו זיַן בייַ אייַך ביז וואַנען
vanen biz aich bai zain tsu muter main un foter main aroiskumen
when until you by be to mother my and father my come out

איך וועל וויסן וואָס אלקים וועט טאָן מיט מיר.
mir mit ton vet Elokim vos visen vel ich
me with do will G-d what know will I

[4] And he brought them before Melech Moav; and they dwelt with him all the days that Dovid was in the metzudah *(stronghold)*.

ד און ער האָט זיי געבראַכט צו פּירן פַֿאַר דעם מלך פֿון מוֹאָבֿ,
Moav fun melech dem far firn tsu gebracht zei hot er un
Moav of king the before lead to brought them has he and

און זיי זייַנען געזעסן בייַ אים אַלע טעג וואָס דָוִד איז געווען
geven iz Dovid vos teg ale im bai gezesn zainen zei un
having been is Dovid which days all him with dwelt are they and

אין דער בַּארגפֿעסטונג.
bargfestung der in
stronghold the in

ה און גָּד דער נבֿיא האָט געזאָגט צו דָּוִדן :
Dovidn tsu gezogt hot novi der Gad un
Dovid to said has prophet the Gad and

זאָלסט נישט זיצן אין דער באַרגפֿעסטונג; קום , און
un kum bargfestung der in zitsn nisht zolst
and come stronghold the in sit not you(SG) must

זאָלסט גיין אין לאַנד יהודה . איז דָּוִד געגאַנגען
gegangen Dovid iz Yehudah land in gein zolst
having gone Dovid is Yehudah land into go you(SG) must

און ער איז געקומען אין וואַלד חֶרֶת .
Cheret vald in gekumen iz er un
Cheret forest in having come is he and

[5] And Gad HaNavi said unto Dovid, Abide not in the metzudah; depart, and get thee into Eretz Yehudah. Then Dovid departed, and came into the Forest of Cheret.

ו האָט געהערט שָׁאול , אַז דָּוִד און די מענטשן וואָס מיט אים
im mit vos mentshn di un Dovid az Shaul gehert hot
him with which men the and Dovid that Sha'ul heard has

זיינען אויסגעפֿונען געוואָרן ; און שָׁאול איז געזעסן אין גִּבְעָה ,
Givah in gezesn iz Shaul un gevorn oisgefunen zainen
Giv'ah in settled is Sha'ul and having become discovered are

אונטער דעם טאַמאַריסקנבוים אין רָמָה , מיט זײַן שפּיז אין זײַן האַנט;
hant zain in shpiz zain mit Ramah in tamarisknboim dem unter
hand his in spear his with Ramah in tamarisk tree the under

און אַלע זײַנע קנעכט זײַנען געשטאַנען לעבן אים . ז האָט שָׁאול געזאָגט
gezogt Shaul hot im lebn geshtanen zainen knecht zaine ale un
said Sha'ul has him near stood are servants his all and

צו זײַנע קנעכט וואָס זײַנען געשטאַנען אַרום אים : הערט אַקאָרשט,
akorsht hert im arum geshtanen zainen vos knecht zaine tsu
now hear him round stood are which servants his to

איר בנימינער , וועט דען דער זון פֿון ישַׁי אײַך אַלעמען געבן
gebn alemen aich Yishaien fun zun der den vet Binyaminer ir
give all you Yishai of son the then will men of Binyamin you

פֿעלדער און ווײַנגערטנער, וועט ער אײַך אַלעמען מאַכן פֿאַר הויפּטלײַט
hoiptlait far machn alemen aich er vet vaingertner un felder
chief people for make all you he will vineyards and fields

פֿון טויזנט , און הויפּטלײַט פֿון הונדערט , ח וואָס איר האָט אַלע
ale hot ir vos hundert fun hoiptlait un toiznt fun
all has you which hundreds of chief people and a thousand of

געמאַכט אַ בונט אויף מיר, און קיינער אַנטפּלעקט נישט מײַן
main nisht antplekt keiner un mir oif bunt a gemacht
my not reveal anyone and me on conspiracy a made

אויער, ווען מײַן זון שליסט אַ ברית מיט דעם זון פֿון ישַׁי ,
Yishaien fun zun dem mit bris a shlist zun main ven oier
Yishai of son the with covenant a conclude son my when ear

און קיינער נישט פֿון אײַך קימערט זיך אום מיר און אַנטפּלעקט מײַן
main antplekt un mir um zich kimert aich fun nisht keiner un
my reveal and me back self cares you of not anyone and

אויער, אַז מײַן זון האָט אָנגעשטעלט מײַן קנעכט אויף מיר פֿאַר
far mir oif knecht main ongeshtelt hot zun main az oier
for me on servants my steadily fixed has son my that ear

אַ לויערער , אַזוי ווי היינטיקן טאָג? ט האָט זיך אָפּגערופֿן דואֵג דער
der Doeg opgerufn zich hot tog haintikn vi azoi loierer a
the Do'eg responded self has day this very as so lie in wait a

אֲדֹמִי , וואָס איז געשטאַנען מיט די קנעכט פֿון שָׁאולן , און ער האָט
hot er un Shauln fun knecht di mit geshtanen iz vos Adomi
has he and Sha'ul of servants the with standing is which Edomi

[6] When Sha'ul heard that Dovid was discovered, and the anashim that were with him, (now Sha'ul abode in Giv'ah under a tamarisk tree in Ramah, having his khanit in his yad, and all his avadim were standing about him); [7] Then Sha'ul said unto his avadim that stood about him, Hear now, ye of Binyamin; will Ben Yishai give every one of you sadot and kramim *(vineyards)*, and make you all sarei alafim and sarei me'ot; [8] That all of you have made a kesher against me, and there is none that reveals unto my ear that beni *(my son)* hath cut a Brit with Ben Yishai, and there is none of you that is concerned for me, or revealeth unto my ear that beni *(my son)* hath stirred up avdi against me, to lie in wait, as he does today? [9] Then answered Do'eg the Edomi, which was set over the avadim of Sha'ul,

and said, I saw Ben Yishai coming to Nov, to Achimelech ben Achituv.

געזאָגט: איך האָב געזען דעם זון פֿון ישַׁי קומען קיין נוֹבּ צו
tsu Nov kein kumen Yishaien fun zun dem gezen hob ich gezogt
to Nov to come Yishai of son the seen have I said

אַחימֶלֶך דעם זון פֿון אַחיטובֿ .
Achituvn fun zun dem Achimelech
Achituv of son the Achimelech

[10] And he inquired of Hashem for him, and gave him provision, and gave him the cherev Golyat HaPelishti.

י און ער האָט געפֿרעגט פֿאַר אים ביי ה ; אויך צערונג האָט ער אים
im er hot tserung oich Hashem bai im far gefregt hot er un
him he has victuals also Hashem by him for inquired has he and

געגעבן , און די שווערד פֿון גָּלְיַת דעם פְּלִשְׁתִּי האָט ער אים געגעבן .
gegebn im er hot Pelishti dem Golyat fun shverd di un gegebn
given him he has Philistine the Golyat of sword the and given

[11] Then HaMelech sent to call Achimelech Ben Achituv HaKohen, and kol Bais Aviv, the Kohanim that were in Nov; and they came all of them to HaMelech.

יא האָט דער מלך געשיקט רופֿן אַחימֶלֶך דעם זון פֿון אַחיטובֿ דעם
dem Achituv fun zun dem Achimelech rufn geshikt melech der hot
the Achituv of son the Achimelech call sent king the has

כהן , און דאָס גאַנצע הויז פֿון זיין פֿאָטער, די כהנים וואָס אין נוֹבּ ;
Nov in vos koyanim di foter zain fun hoiz gantse dos un koyen
Nov in which kohanim the father his of house whole the and kohen

און זיי זיַנען אַלע געקומען צום מלך . יב האָט שָׁאוּל געזאָגט:
gezogt Shaul hot melech tsum gekumen ale zainen zei un
said Sha'ul has king to having come all are they and

הער אַקאָרשט, דו זון פֿון אַחיטובֿ . האָט ער געזאָגט: דאָ בין איך,
ich bin do gezogt er hot Achituvn fun zun du akorsht her
I am here said he has Achituv of son you now pay heed

מיַין האַר . יג האָט שָׁאוּל צו אים געזאָגט: פֿאַר וואָס האָט איר געמאַכט אַ
a gemacht ir hot vos far gezogt im tsu Shaul hot har main
a made you has which for said him to Sha'ul has master my

בונט אויף מיר, דו און דער זון פֿון ישַׁי , ווען דו האָסט אים
im host du ven Yishaien fun zun der un du mir oif bunt
him have you when Yishai of son the and you me against conspiracy

געבראַכט ברויט און אַ שווערד, און געפֿרעגט פֿאַר אים ביַי אלקים , כדי ער
er kedei Elokim bai im far gefregt un shverd a un broit gebracht
he so that G-d by him for asked and sword a and bread brought

זאָל אויפֿשטיין קעגן מיר פֿאַר אַ לויערער , אַזוי ווי היינטיקן טאָג? יד האָט
hot tog haintikn vi azoi loierer a far mir kegen oifshtein zol
has day this very as so lie in wait a for me against stand up shall

אַחימֶלֶך געענטפֿערט דעם מלך , און האָט געזאָגט: און ווער צווישן
tsvishn ver un gezogt hot un melech dem geentfert Achimelech
among who and said has and king the answered Achimelech

אַלע דיַינע קנעכט איז אַזוי באַגלויבט ווי דָּוִד , וואָס איז דעם מלכס
melechs dem iz vos Dovid vi bagloibt azoi iz knecht daine ale
king's the is which Dovid as trustworthy so is servants your all

איידעם , און דער האַר איבער דיַין ליַיבוואַך , און אָנגעזען אין דיַין
dain in ongezen un laibvach dain iber har der un eidem
your in regarded and bodyguard your over master the and son-in-law

הויז ? טו האָב איך דען הײַנט אָנגעהויבן פֿרעגן פֿאַר אים ביַי אלקים ?
Elokim bai im far fregn ongehoibn haint den ich hob hoiz
G-d by him for to ask begun today then I have house

באַהיט זאָל איך זיַין ! זאָל דער מלך נישט אַרויפֿלייגן אַ חשד
chshad a aroifleigen nisht melech der zol zain ich zol bahit
suspicion a rely on not king the may be I may forbidden

אויף זיַין קנעכט , אויף דעם גאַנצן הויז פֿון מיַין פֿאָטער, וואָרעם דיַין
dain vorem foter main fun hoiz gantsn dem oif knecht zain oif
your because father my of house whole the on servant his about

knew nothing of all this, katon or gadol.
16 And HaMelech said, Thou shalt surely die, Achimelech, thou, and kol Bais Avicha.

17 And HaMelech said unto the footmen that stood about him, Turn, and slay the Kohanim of Hashem; because their yad also is with Dovid, and because they knew when he fled, and did not reveal it in my ear. But the avadim of HaMelech would not put forth their yad to strike the Kohanim of Hashem.
18 And HaMelech said to Do'eg, Turn thou, and strike the Kohanim. And Do'eg the Edomi turned, and he struck the Kohanim, and slaughtered on that day fourscore and five ish that did wear ephod bad *(linen robe)*.

19 And Nov, the Ir of the Kohanim, he struck with the edge of the cherev, both ish and isha, olel and nursing infants, and shor, and chamor, and seh, with the edge of the cherev.
20 And ben echad of Achimelech Ben Achituv, shmo Evyatar *(his name Evyatar)*, escaped, and fled after Dovid.
21 And

קנעכט האָט פֿון דעם אַלעם נישט געוווסט קיין זאַך , קליין אָדער גרויס.
grois oder klein zach kein gevust nisht alem dem fun hot knecht
big or small thing any known not all this the of has servant

טז האָט דער מלך געזאָגט: שטאַרבן מוזטו שטאַרבן, אַחימֶלֶך , דו
du Achimelech shtarbn muztu shtarbn gezogt melech der hot
you Achimelech die you must die said king the has

און דאָס גאַנצע הויז פֿון דיין פֿאָטער.
foter dain fun hoiz gantse dos un
father your of house whole this and

יז און דער מלך האָט געזאָגט צו די לויפֿערס וואָס זיינען
zainen vos loifers di tsu gezogt hot melech der un
are which royal guards the to said has king the and

געשטאַנען לעבן אים: דרייט אייַך אום, און טייט די כֹּהנים פֿון ה ,
Hashem fun koyanim di teit un um aich dreit im lebn geshtanen
Hashem of kohanim the kill and back you turn him near stood

ווייַל אויך זייער האַנט איז געווען מיט דָּוִדן , און ווייַל זיי
zei vail un Dovidn mit geven iz hant zeyer oich vail
they because and Dovid with having been is hand their also because

האָבן געוווסט אַז ער אַנטלויפֿט, און האָבן נישט אַנטפּלעקט מײַן אויער.
oier main antplekt nisht hobn un antloift er az gevust hobn
ear my reveal not have and fled away he that known have

אָבער די קנעכט פֿון מלך האָבן נישט געוואָלט אויסשטרעקן זייער האַנט
hant zeyer oisshtrekn gevolt nisht hobn melech fun knecht di ober
hand their stretch out wanted not have king of servants the but

אָנצופֿאַלן אויף די כֹּהנים פֿון ה . יח האָט דער מלך געזאָגט צו
tsu gezogt melech der hot Hashem fun koyanim di oif ontsufaln
to said king the has Hashem of kohanim the on to fall upon

דוֹאֵג : דרייַ זיך דו אום, און פֿאַל-צו אויף די כֹּהנים . האָט דוֹאֵג דער
der Doeg hot koyanim di oif fal-tsu un um du zich drai Doegen
the Do'eg has kohanim the on fall to and back you self turn Do'eg

אַדומי זיך אומגעדרייט , און ער איז אָנגעפֿאַלן אויף די כֹּהנים , און
un koyanim di oif ongefaln iz er un umgedreit zich Adomi
and kohanim the on fell on is he and turned around self Edomi

האָט געטייט אין יענעם טאָג פֿינף און אַכציק מאַן וואָס האָבן געטראָגן
getrogn hobn vos man achtsik un finf tog yenem in geteit hot
wore have which men eighty and five day that in caused to die has

אַ ליינענעם אֵפֹוד .
ephod leinenem a
ephod linen a

יט און נוֹב די שטאָט פֿון די כֹּהנים האָט ער געשלאָגן מיט שאַרף פֿון
fun sharf mitn geshlogn er hot koyanim di fun shtot di Nov un
of edge with struck he has kohanim the of city the Nov and

שוווערד, פֿון אַ מאַן און ביז אַ פֿרוי , פֿון אַ קינד און ביז אַ זויגעדיקן , און
un zoigedikn a biz un kind a fun froi a biz un man a fun shverd
and infant a to and child a of woman a to and man a of sword

אַן אָקס און אַן אייזל און אַ שעפּס, מיט שאַרף פֿון שוווערד.
shverd fun sharf mitn sheps a un eizl an un oks an
sword of edge with sheep a and donkey an and ox an

כ און איין זון פֿון אֲחִימֶלֶך דעם זון פֿון אֲחִיטוּבן , וואָס זיין נאָמען
nomen zain vos Achituvn fun zun dem Achimelech fun zun ein un
name his which Achituv of son the Achimelech of son one and

איז געווען אֶבְיָתָר , איז אַנטרונען , און איז אַנטלאָפֿן
antlofn iz un gevorn antrunen iz Evyatar geven iz
fled is and having become escape is Evyatar having been is

נאָך דָּוִדן . [א] און אֶבְיָתָר האָט דערציילט דָּוִדן , אַז שָׁאוּל האָט
hot Shaul az Dovidn dertseilt hot Evyatar un Dovidn noch
has Sha'ul that Dovid told has Evyatar and Dovid after

געהרגעט די כֹּהנים פֿון ה . [ב] האָט דָּוִד געזאָגט צו אֶבְיָתָר : איך
ich Evyatarn tsu gezogt Dovid hot Hashem fun koyanim di geharget
I Evyatar to said Dovid has Hashem of kohanim the killed

האָב געווּסט אין יענעם טאָג, אַוויב דוֹאֵג דער אֲדוֹמי איז דאָרטן, אַז דערציילן
dertseiln az dortn iz Adomi der Doeg oib tog yenem in gevust hob
tell that there is Edomi the Do'eg if day that in known have

וועט ער דערציילן שָׁאוּלן . איך בין געווען די סיבה אין דעם טויט פֿון
fun toit dem in sibe di geven bin ich Shauln dertseiln er vet
of death the in cause the having been am I Sha'ul tell he will

אַלע נפֿשות פֿון דיין פֿאָטערס הויז . [ג] זיץ בַּיי מיר, זאָלסט נישט
nisht zolst mir bai zits hoiz foters dain fun nefoshes ale
not you(SG) must me by sit house father's your of persons all

מורא האָבן; וואָרעם נאָר דער וואָס וועט זוכן מײַן לעבן וועט זוכן
zuchn vet lebn main zuchn vet vos der nor vorem hobn moire
seek will life my seek will which the one but because have fear

דיין לעבן; וויַל אָפּגעהיט וועסטו זיין בַּיי מיר.
mir bai zain vestu opgehit vail lebn dain
me with be will you(sg) safeguard because life your

כג

האָט מען אָנגעזאָגט דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן : זע ,
ze zogn tsu azoi Dovidn ongezogt men hot
behold say to so Dovid ordered they has

די פּלִשתִּים האַלטן מלחמה אויף קְעִילָה , און זיי
zei un Keilah oif milchome haltn Pelishtim di
they and Ke'ilah on war wage Pelishtim the

רויבן די שײַערן .
shaiern di roibn
threshing floors the plunder

[ב] האָט דָּוִד געפֿרעגט בַּיי ה , אַזוי צו זאָגן : זאָל איך
ich zol zogn tsu azoi Hashem bai gefregt Dovid hot
I shall say to so Hashem of inquired Dovid has

גיין , און שלאָגן די דאָזיקע פּלִשתִּים ? האָט ה געזאָגט
gein un shlogn di dozike Pelishtim hot Hashem gezogt
go and strike the these Pelishtim has Hashem said

צו דָּוִדן : גיי , און זאָלסט שלאָגן די פּלִשתִּים , און
tsu Dovidn gei un zolst shlogn di Pelishtim un
to Dovid go and you(SG) must strike the Pelishtim and

העלפֿן קְעִילָה .
Keilah helfn
Ke'ilah save

[ג] האָבן די מענטשן פֿון דָּוִדן צו אים געזאָגט: זע ,
ze gezogt im tsu Dovidn fun mentshn di hobn
behold said him to Dovid of men the have

דאָ אין יהוּדה זיַנען מיר אין מורא , ווי הײַנט
vi haint moire in mir zainen Yehudah in do
as how much more fear in we are Yehudah in here

שוין אַז מיר וועלן גיין קיין קְעִילָה , אַקעגן די רייען פֿון
shoin az mir veln gein kein Keilah akegn di reyen fun
already that we will go to Keilah against the ranks of

די פּלִשתִּים ?
Pelishtim di
Pelishtim the

Evyatar *(Abiathar)* told Dovid that Sha'ul had slain the Kohanim of Hashem. [22] And Dovid said unto Evyatar *(Abiathar)*, I knew it that day, when Do'eg the Edomi was there, that he would surely tell Sha'ul. I am mortally responsible for nefesh Bais Avicha. [23] Abide thou with me, fear not; for he that seeketh my nefesh seeketh thy nefesh; but with me thou shalt be mishmeret *(in safeguard)*.

23 Then they told Dovid, saying, Hinei, the Pelishtim fight against Ke'ilah, and they rob the granot *(threshing floors)*.

[2] Therefore Dovid inquired of Hashem, saying, Shall I go and strike these Pelishtim? And Hashem said unto Dovid, Go, and strike the Pelishtim, and save Ke'ilah.

[3] And Anshei Dovid said unto him, Hinei, Anachnu *(we)* are afraid here in Yehudah; how much more then if we come to Ke'ilah against the maarkhot *(military lines)* of the Pelishtim?

ד הָאָט דָּוִד ווידער געפֿרעגט ביי ה׳ , און ה׳ האָט אים
im hot Hashem un Hashem bai gefregt vider Dovid hot
him has Hashem and Hashem of inquired again Dovid has

געזאָגט: שטיי אויף, נידער אַראָפּ קיין קְעִילָה , וואָרעם
vorem Keilah kein arop nider oif shtei gezogt un geentfert
for Ke'ilah to down go down up stand said and answered

איך גיב די פְּלִשְׁתִּים אין דיין האַנט.
hant dain in Pelishtim di gib ich
hand your in Pelishtim the give I

ה איז געגאַנגען דָּוִד און זיינע מענטשן קיין קְעִילָה ,
Keilah kein mentshn zaine un Dovid gegangen iz
Ke'ilah to men his and Dovid having gone is

און האָבן מלחמה געהאַלטן אויף די פְּלִשְׁתִּים , און
un Pelishtim di oif gehaltn milchome hot un
and Pelishtim the on waged war has and

אַוועקגעפֿירט זיירע פֿיך , און געשלאָגן צווישן זיי אַ
a zei tsvishn geshlogn un fich zeyere avekgefirt
a them among struck and livestock their led away

גרויסן שלאַק . און דָּוִד האָט געהאָלפֿן די באַווינער פֿון
fun bavoiner di geholfn hot Dovid un shlak groisn
of inhabitants the saved has Dovid and slaughter great

קְעִילָה .
Keilah
Ke'ilah

ו און עס איז געווען , אַז אֶבְיָתָר דער זון פֿון
fun zun der Evyatar az geven iz es un
of son the Evyatar when having been is it and

אַחִימֶלֶךְ איז אַנטלאָפֿן צו דָּוִדן קיין קְעִילָה , האָט ער
er hot Keilah kein Dovidn tsu antlofn iz Achimelechn
he has Ke'ilah to Dovid to fled is Achimelech

אַראָפּגענידערט מיטן אֵפֿוד אין זיין האַנט.
hant zain in ephod mitn aropgenidert
hand his in ephod with gone down

ז איז אָנגעזאָגט געווארן שָׁאוּלן , אַז דָּוִד איז
iz Dovid az Shauln gevorn ongezogt iz
is Dovid that Sha'ul having become told is

געקומען קיין קְעִילָה , און שָׁאוּל האָט געזאָגט: אֱלֹקים
Elokim gezogt hot Shaul un Keilah kein gekumen
G-d said has Sha'ul and Ke'ilah to having come

האָט אים איבערגעענטפֿערט אין מיין האַנט, וואָרעם ער האָט
hot er vorem hant main in ibergeentfert im hot
has he for hand my into delivered him has

זיך אַליין איינגעשלאָסן דורך קומען אין אַ שטאָט מיט טירן
tirn mit shtot a in kumen durch aingeshlosn alein zich
doors with city a into coming by locked in alone self

און ריגלען. ח און שָׁאוּל האָט צונויפֿגערופֿן דאָס גאַנצע פֿאָלק
folk gantse dos tsunoifgerufn hot Shaul un riglen un
people whole this summoned has Sha'ul and bars and

אויף מלחמה , צו נידערן אויף קְעִילָה , צו לעגערן אויף
oif legern tsu Keilah oif nidern tsu milchome oif
against camp to Ke'ilah on go down to war for

דָּוִדן און אויף זיינע מענטשן .
mentshn zaine oif un Dovidn
men his on and Dovid

[4] Then Dovid inquired of Hashem yet again. And Hashem answered him and said, Arise, go down to Ke'ilah; for I will deliver the Pelishtim into thine yad.

[5] So Dovid and his anashim went to Ke'ilah, and fought with the Pelishtim, and brought away their livestock, and attacked them with a makkah gedolah *(great defeat)*. So Dovid saved the inhabitants of Ke'ilah.

[6] And it came to pass, when Evyatar *(Abiathar)* Ben Achimelech fled to Dovid to Ke'ilah, that he came down with the Ephod in his yad.

[7] And it was told Sha'ul that Dovid was come to Ke'ilah. And Sha'ul said, Elohim hath delivered him into mine yad; for he is shut in, by entering into an ir *(town)* that hath gates and bar. [8] And Sha'ul called kol HaAm together for milchamah, to go down to Ke'ilah, to besiege Dovid and his anashim.

ט הָאָט דָּוִד זיך דערווּוסט , אַז שָׁאוּל טראַכט קעגן אים
im kegen tracht Shaul az dervust zich Dovid hot
him against intended Sha'ul that discovered self Dovid has

שלעכט, און ער הָאָט געזאָגט צו אֶבְיָתָר דעם כֹּהן : געגען דעם
dem genen koyen dem Evyatar tsu gezogt hot er un shlecht
the bring close kohen the Evyatar to said has he and evil

אֵפוֹד . י און דָּוִד הָאָט געזאָגט: ה דו אלוקי יִשְׂרָאֵל, הערן
hern Yisroel Elokei du Hashem gezogt hot Dovid un ephod
hear Yisroel the G-d of you Hashem said has Dovid and ephod

הָאָט געהערט דיין קנעכט , אַז שָׁאוּל וויל קומען קיין קְעִילָה , צו
tsu Keilah kein kumen vil Shaul az knecht dain gehert hot
to Ke'ilah to come will Sha'ul that servant your heard has

צעשטערן די שטאָט פון מיינעט וועגן . יא וועלן די מענער פון קְעִילָה
Keilah fun mener di veln vegen mainet fun shtot di tseshtern
Ke'ilah of men the will account my of city the destroy

מיך איבערענטפערן אין זיין האַנט? וועט שָׁאוּל אַראָפנידערן, אַזוי ווי דיין
dain vi azoi aropnideren Shaul vet hant zain in iberentfern mich
your as so go down Sha'ul will hand his in turn over me

קנעכט האָט געהערט? ה דו אלוקי יִשְׂרָאֵל, זאָג, איך בעט
bet ich zog Yisroel Elokei du Hashem gehert hot knecht
entreat I tell Yisroel the G-d of you Hashem heard has servant

דיך , צו דיין קנעכט . האָט ה געזאָגט: ער וועט אַראָפנידערן.
aropnideren vet er gezogt Hashem hot knecht dain tsu dich
go down will he said Hashem has servant your to you(SG)

יב הָאָט דָּוִד געזאָגט: וועלן די מענער פון קְעִילָה איבערענטפערן מיך
mich iberentfern Keilah fun mener di veln gezogt Dovid hot
me turn over Ke'ilah of men the will said Dovid has

און מיינע מענטשן אין דער האַנט פון שָׁאוּל ? האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot Shauln fun hant der in mentshn maine un
said Hashem has Sha'ul of hand the in men my and

זיי וועלן איבערענטפערן.
iberentfern veln zei
turn over will they

יג איז דָּוִד אויפגעשטאַנען מיט זיינע מענטשן , אַרום זעקס הונדערט
hundert zeks arum mentshn zaine mit oifgeshtanen Dovid iz
hundred six round men his with arose Dovid is

מאַן, און זיי זיינען אַרויס פון קְעִילָה , און זיינען געגאַנגען
gegangen zainen un Keilah fun arois zainen zei un man
having gone are and Ke'ilah from went out are they and men

, וווּ זיי האָט זיך געמאַכט . איז שָׁאוּל אָנגעזאָגט געווארן
gevorn ongezogt Shauln iz gemacht zich hot zei vu
having become told Sha'ul is made self has they where

אַז דָּוִד איז אַנטרונען געווארן פון קְעִילָה ; און ער האָט זיך
zich hot er un Keilah fun gevorn antrunen iz Dovid az
self has he and Ke'ilah from having become escape is Dovid that

פאַרמיטן פון אַרויסצוגיין .
aroistsugein fun farmitn
going forth from withheld

יד און דָּוִד איז געזעסן אין מדבר , אין די פעסטונגען ; און ער
er un festungen di in midber in gezesn iz Dovid un
he and strongholds the in wilderness in dwelt is Dovid and

איז געזעסן אויפן באַרג אין מדבר זיף . און שָׁאוּל האָט אַלע טאָג
tog ale hot Shaul un Zif midber in barg oifn gezesn iz
day all has Sha'ul and Ziph wilderness in mount on settled is

[9] And Dovid knew that Sha'ul secretly plotted ra'ah *(evil, harm)* against him; and he said to Evyatar *(Abiathar)* HaKohen, Bring here the Ephod. [10] Then said Dovid, Hashem Elohei Yisroel, Thy eved hath certainly heard that Sha'ul seeketh to come to Ke'ilah, to destroy the ir *(town)* on my account. [11] Will the Ba'alei Ke'ilah *(citizens of Ke'ilah)* deliver me up into his yad? Will Sha'ul come down, as Thy eved hath heard? Hashem Elohei Yisroel, tell now Thy eved. And Hashem said, He will come down. [12] Then said Dovid, Will the Baalei Ke'ilah shut me and my anashim up into the yad Sha'ul? And Hashem said, They will deliver thee up.

[13] Then Dovid and his anashim, which were about shesh me'ot ish, arose and departed out of Ke'ilah, and went wherever they could go. And it was told Sha'ul that Dovid was escaped from Ke'ilah; and he refrained from going forth.

[14] And Dovid stayed in the midbar in metzadot *(strongholds, masadas)* and remained on a har in the midbar Ziph. And Sha'ul

searched for him every day, but Elohim delivered him not into his yad. 15 And Dovid saw that Sha'ul was come out to seek his nefesh: and Dovid was in the midbar Ziph at Chorshah.

16 And Yonatan Ben Sha'ul arose, and went to Dovid at Chorshah, and strengthened his yad in Elohim. 17 And he said unto him, Fear not; for the yad Sha'ul Avi shall not find thee; and thou shalt be Melech over Yisroel, and I shall be mishneh *(second)* unto thee; and that also Sha'ul Avi knoweth.

18 And they two made a brit *(covenant)* before Hashem; and Dovid stayed at Chorshah, and Yonatan went to his bais.

19 Then came up the Ziphim to Sha'ul to Giv'ah, saying, Doth not Dovid hide himself among us in metzadot *(strongholds, masadas)* at Chorshah, in the hill of Chakhilah, which is on the south of Yeshimon? 20 Now therefore, O Melech, come down according to all the desire of thy nefesh to come down; and our part shall be to deliver him into the yad HaMelech. 21 And Sha'ul said, Berukhim atem l'Hashem *(Blessed be ye of* Hashem*)*; for

געזוכט , אָבער אלקים האָט אים נישט געגעבן אין זײַן האַנט. טו און
gezucht ober Elokim hot im nisht gegebn in zain hant un
searched but G-d has him not given in his hand and

דָּוִד האָט געזען , אַז שָׁאוּל איז אַרויסגעגאַנגען זוכן זײַן לעבן;
Dovid hot gezen az Shaul iz aroisgegangen zuchn zain lebn
Dovid has seen that Sha'ul is come out to seek his life

און דָּוִד איז געווען אין מדבר זיף , אין חוֹרשָׁה .
un Dovid iz geven in midber Zif , in Chorshah .
and Dovid is having been in wilderness Ziph in Chorshah

טז און יהוֹנָתָן דער זון פֿון שָׁאוּל איז אויפֿגעשטאַנען, און איז
un Yehonatan der zun fun Shaul iz oifgeshtanen un iz
and Yehonatan the son of Sha'ul is arose and is

געגאַנגען צו דָּוִדן קיין חוֹרשָׁה , און ער האָט געשטאַרקט זײַן
gegangen tsu Dovidn kein Chorshah , un er hot geshtarkt zain
gone having to Dovid to Chorshah , and he has strengthened his

האַנט אין אלקים . יז און ער האָט צו אים געזאָגט: זאָלסט נישט מורא
hant in Elokim . un er hot tsu im gezogt zolst nisht moire
hand in G-d . and he has to him said must you(SG) not fear

האָבן, וואָרעם די האַנט פֿון מײַן פֿאָטער שָׁאוּלן וועט דיך נישט
hobn , vorem di hant fun main foter Shauln vet dich nisht
have , because the hand of my father Sha'ul will you(SG) not

געפֿינען, און דו וועסט קיניגן איבער יִשְׂרָאֵל, און איך וועל פֿאַר דיר
finen , un du vest kinign iber Yisroel un ich vel far dir
find , and you will reign over Yisroel and I will for you(SG)

זײַן פֿאַר אַ שני-למלך ; און אויך מײַן פֿאָטער שָׁאוּל וויים דאָס.
zain far a sheine-lemeilech ; un oich main foter Shaul veis dos
be for a second to the king ; and also my father Sha'ul knows this

יח און זיי האָבן ביידע געשלאָסן אַ ברית פֿאַר ה ; און
un zei hobn beide geshlosn a bris far Hashem ; un
and they have both established a covenant before Hashem ; and

דָּוִד איז געבליבן אין חוֹרשָׁה , און יהוֹנָתָן איז אַוועקגעגאַנגען צו
Dovid iz geblibn in Chorshah , un Yehonatan iz avekgegangen tsu
Dovid is remain in Chorshah , and Yehonatan is went way to

זײַן הויז .
zain hoiz .
his house

יט און די זיפֿער זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען צו שָׁאוּלן קיין גִּבְעָה , אַזוי
un di zifer zainen aroifgegangen tsu Shaulen kein Givah , azoi
and the Ziphim are up having gone to Sha'ul to Giv'ah , so

צו זאָגן : פֿאַר וואָר, דָּוִד באַהאַלט זיך בײַ אונדז אין די פֿעסטונגען אין
tsu zogn : far vor , Dovid bahalt zich bai undz in di festungen in
to say : for truly , Dovid hide by self us in the in strongholds

חוֹרשָׁה אויפֿן בערגל חֲכִילָה וואָס רעכטס פֿון ישימון . כ און
Chorshah oifn bergel Chachilah vos rechts fun Yeshimon . un
Chorshah on the hill Chakhilah which to the right of Yeshimon . and

אַצונד , מלך , וועט נאָר דײַן האַרץ געלוסט אַראָפּצוניידערן, נידער
atsund , melech , vet nor dain harts gelust aroptsunidern, nider
now , king , will but your heart desire go down to go down

אַראָפּ, און אויף אונדז איז אים איבערצוענטפֿערן אין דער האַנט פֿון מלך .
arop, un oif undz iz im ibertsuentfern in der hant fun melech .
down , and on us is him deliver in the hand of king .

כא האָט שָׁאוּל געזאָגט: געבענטשט זאָלט איר זײַן פֿון ה , וואָס
hot Shaul gezogt: gebentsht zolt ir zain fun Hashem , vos
has Sha'ul said: blessed shall you be of Hashem , which

ye have compassion on me.
22 Now go, prepare further, and know and see his makom where his hideouts are, and who hath seen him there; for it is told me that he dealeth very craftily. 23 See therefore, and take knowledge of all the machavo'im *(hideouts)* where he hideth himself, and come ye again to me with the certainty, and I will go with you; it shall come to pass, if he be in the land, that I will search him out throughout all the thousands of Yehudah.

24 And they arose, and went to Ziph ahead of Sha'ul; but Dovid and his anashim were in the midbar Ma'on, in the Aravah on the south of Yeshimon.

25 Sha'ul also and his anashim went to seek him. When Dovid was told, he descended and came down to the Sela *(Rock)*, and stayed in the midbar Ma'on. And when Sha'ul heard that, he pursued Dovid in the midbar Ma'on.
26 And Sha'ul went on this side of the har, and Dovid and his anashim on that side of the har; and Dovid made haste to get away for fear of Sha'ul; for Sha'ul and his anashim encircled Dovid and his anashim round about to take them.

איר איִך דערבאַרעמט אויף מיר. כב גייט, איך בעט אייִך, פּאַסט
past aich bet ich geit mir oif derbaremt aich ir
watch out you entreat I go me on felt compassion you you

ווידער אויף, און ווערט געווארָ, און מערקט זיין אָרט ווו זיִן פֿוס
fus zain vu ort zain merkt un gevor vert un oif vider
foot his where place his knows and learn shall be and on again

איז, ווער עס האָט אים דאָרטן געזען; ווארָעם מע האָט מיר געזאָגט, ער איז
iz er gezogt mir hot me vorem gezen dortn im hot es ver iz
is he told me has one because seen there him has it who is

זייער ליסטיק. כג דערום זעט, און ווערט געווארָ אַלע באַהעלטענישן
baheltenishn ale gevor vert un zet derum listik zeyer
hiding places all learn shall be and see therefore crafty very

וואָס ער באַהאַלט זיך דאָרטן, און איר זאָלט זיך אומקערן צו מיר מיט
mit mir tsu umkeren zich zolt ir un dortn zich bahalt er vos
with me to to return self shall you and there self hide he which

זיכערן , און איך וועל גיין מיט אייִך; און עס וועט זיִן , אויב ער איז אין
in iz er oib zain vet es un aich mit gein vel ich un zichern
in is he if be will it and you with go will I and certainty

לאַנד, וועל איך אים אַרומזוכן צווישן אַלע טויזנטן פֿון יהודה .
Yehudah fun toiznten ale tsvishn arumzuchn im ich vel land
Yehudah of thousands all among search out him I will land

כד זיִנען זיי אויפֿגעשטאַנען, און זיִנען געגאַנגען קיין זיף
Zif kein gegangen zainen un oifgeshtanen zei zainen
Ziph to having gone are and arose they are

פֿאַרויס פֿאַר שָׁאולן . און דָּוִד און זיינע מענטשן זיִנען
zainen mentshn zaine un Dovid un Shauln far farois
are men his and Dovid and Sha'ul before ahead of

געווען אין מדבר מָעוֹן , אין דעם פּלוין, רעכטס פֿון
fun rechts ploin dem in Maon midber in geven
of to the right plain the in Ma'on wilderness in having been

ישימוֹן .
yeshimon
Yeshimon

כה און ווי שָׁאול און זיינע מענטשן זיִנען געגאַנגען זוכן ,
zuchn gegangen zainen mentshn zaine un Shaul vi un
seek having gone are men his and Sha'ul as and

אַזוי האָט מען אָנגעזאָגט דָּוִדן , און ער האָט אַראָפּגענידערט
azoi aropgenidert hot er un Dovidn ongezogt men hot
gone down has he and Dovid told they has according to

צום פֿעלדז, און האָט זיך באַזעצט אין מדבר מָעוֹן . האָט שָׁאול
tsum feldz un Dovid hot zich bazetst in midber Maon hot Shaul
Sha'ul has Ma'on wilderness in sat self has and Rock to

דערהערט, און ער האָט נאָכגעיאָגט דָּוִדן אין מדבר מָעוֹן .
derhert un er hot nochgeyogt Dovidn in midber Maon
heard and he has pursued after Dovid in wilderness Ma'on

כו און שָׁאול איז געגאַנגען פֿון דער זייט באַרג , און דָּוִד און
un Shaul iz gegangen fun der zait barg un Dovid un
and Sha'ul is having gone of the mountain side and Dovid and

זיִנע מענטשן פֿון דער אַנדער זייט באַרג ; און דָּוִד האָט זיך
zaine mentshn fun der ander zait barg un Dovid hot zich
his men of the other side mountain and Dovid has self

געאיִלט אַוועקצוגיין פֿון שָׁאולן , און שָׁאול און זיִנע מענטשן
gealt avektsugein fun Shauln un Shaul un mentshn zaine
hurried from to get away Sha'ul and his men

[27] But there came a malach unto Sha'ul, saying, Haste thee, and come; for the Pelishtim have invaded HaAretz. [28] Wherefore Sha'ul returned from pursuing after Dovid, and went against the Pelishtim; therefore they called that makom Sela HaMachlekot *(Rock of Escaping)*.

24 And Dovid went up from there, and dwelt in metzadot at Ein-Gedi. [2 1] And it came to pass, when Sha'ul was returned from following the Pelishtim, that it was told him, saying, Hinei, Dovid is in the midbar of Ein-Gedi. [3 2] Then Sha'ul took shloshet alafim *(three thousand)* chosen men out of kol Yisroel, and went to search for Dovid and his anashim upon Wild Goat Rocks. [4 3] And he came to the gidrot hatzon *(sheep pens of the flock)* on the derech, where was a me'arah *(cave)*; and Sha'ul went in to cover his feet, and Dovid and his anashim remained in the far end of the me'arah *(cave)*. [5 4] And the anashim of Dovid said unto him, Hinei, the day of which Hashem said unto thee, Hinei, I will deliver thine oyev *(enemy)* into thine yad, that thou mayest do to him as it shall seem tov unto thee. Then Dovid arose, and cut off the corner of the

כז איז כאַפּן . צו זיי מענטשן זיין און דוִדן ארומגערינגלט האָבן
iz chapn tsu zei mentshn zaine un Dovidn arumgeringlt hobn
is catch to them men his and Dovid encircled have

, קום און זיך זאָל שאָולן, צו אַזוי זאָגן: צו שליח אַ אָנגעקומען
kum un zich ail Shauln tsu azoi zogn tsu sheliech a ongekumen
come and self haste Sha'ul to so say to messenger a arrived

כח האָט שָׁאול זיך וואָרעם די פּלשתּים זיינען אָנגעפאַלן אויפֿן לאַנד.
zich Shaul hot land oifn ongefaln zainen Pelishtim di vorem
self Sha'ul has land on fell on are Pelishtim the because

אומגעקערט פֿון נאָכיאָגן דָּוִדן, און ער איז געגאַנגען אַקעגן די
di akegn gegangen iz er un Dovidn nochyogn fun umgekert
the against having gone is he and Dovid pursuing from returned

. דעריבער האָט מען גערופֿן יענעם אָרט סלַע-הַמַּחלקות פּלשתּים
Sela-HaMachlekot ort yenem gerufn men hot deriber Pelishtim
Sela HaMachlekot place that called they has for that Pelishtim

כד

און דָּוִד איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון דאָרטן, און האָט זיך
zich hot un dortn fun aroifgegangen iz Dovid un
self has and there from having gone up is Dovid and

כד.א באַזעצט אין די באַרגפֿעסטונגען פֿון עֵין-גֶּדי . און עס איז
iz es un Ein-Gedi fun bargfestungen di in bazetst
is it and Ein-Gedi of mountain stronghold the in settled

, געווען אַז שָׁאול האָט זיך אומגעקערט פֿון הינטער די פּלשתּים
Pelishtim di hinter fun umgekert zich hot Shaul az geven
Pelishtim the behind from returned self has Sha'ul that having been

האָט מען אים געזאָגט, אַזוי צו זאָגן: זע , דָּוִד איז אין מדבר פֿון
fun midber in iz Dovid ze zogn tsu azoi gezogt im men hot
of wilderness in is Dovid behold say to so said him they has

ג ב עֵין-גֶּדי . האָט שָׁאול גענומען דרײַ טויזנט געקליבענע מענער פֿון
fun mener geklibene toiznt drai genumen Shaul hot Ein-Gedi
from men chosen thousand three taken Sha'ul has Ein-Gedi

גאַנץ ישְׂרָאֵל, און ער איז געגאַנגען זוכן דָּוִדן מיט זײַנע מענטשן
mentshn zaine mit Dovidn zuchn gegangen iz er un Yisroel gants
men his with Dovid seek having gone is he and Yisroel all

ד ג אויף די שטיינבעקפֿעלדזן. און ער איז געקומען צו די שאָפֿגעהעפֿטן
shofgeheftn di tsu gekumen iz er un shteinbekfeldzn di oif
sheepfold the to having come is he and Wild Goat Rocks the on

ביים וועג, און דאָרטן איז געווען אַ הייל; איז שָׁאול אַרײַנגעגאַנגען
araingegangen Shaul iz heil a geven iz dortn un veg baim
went Sha'ul is cave a having been is there and way on the

אויף זיין באַדערפֿעניש . און דָּוִד און זײַנע מענטשן זײַנען געזעסן
gezesn zainen mentshn zaine un Dovid un baderfenish zain oif
sitting are men his and Dovid and relieve oneself his in

ה ד אין די ווינקלען פֿון דער הייל. האָבן די מענטשן פֿון דָּוִדן צו אים
im tsu Dovidn fun mentshn di hobn heil der fun vinklen di in
him to Dovid of men the have cave the of corners the in

געזאָגט: זע , דאָס איז דער טאָג, וואָס ה האָט דיר אָנגעזאָגט:
ongezogt dir hot Hashem vos tog der iz dos ze gezogt
told you(SG) has Hashem which day the is this behold said

זע , איך גיב דיין שׂונא אין דיַין האַנט, און וועסט טאָן צו אים
im tsu ton vest un hant dain in soine dain gib ich ze
him to do you(sg) will and hand your in enemy your give I behold

אַזוי וווּ עס וועט זײַן גוט אין דיינע אויגן. איז דָּוִד אויפֿגעשטאַנען, און האָט
hot un oifgeshtanen Dovid iz oign daine in gut zain vet es vi azoi
has and arose Dovid is eyes your in good be will it as so

me'il of Sha'ul without his notice. [6][5] And it came to pass afterward, that the lev Dovid smote him because he had cut off the corner of Sha'ul.

[7][6] And he said unto his anashim, Chalilah *(far be it)* before Hashem that I should do this thing unto adoni, Hashem's moshiach, to stretch forth mine yad against him, seeing he is the moshiach of Hashem. [8][7] So Dovid restrained his anashim with these devarim, and allowed them not to rise against Sha'ul. But Sha'ul rose up out of the me'arah *(cave)*, and went on his derech. [9][8] Dovid also arose afterward, and went out of the me'arah, and called after Sha'ul, saying, Adoni HaMelech. And when Sha'ul looked behind him, Dovid bowed down with his face to the ground, and prostrated himself.

[10][9] And Dovid said to Sha'ul, Wherefore hearest thou divrei adam, saying, Hinei, Dovid seeketh thy hurt? [11][10] Hinei, this day thine eyes have seen how that Hashem had delivered thee today into mine yad in the me'arah; and some urged me kill thee; but mine [nefesh] spared thee; and I said, I will

אָפגעשניטן דעם ברעג פֿון שָׁאוּלס מאַנטל שטילערהייט. ה׳ און עס איז
iz es un shtilerheit mantl Shauls fun breg dem opgeshnitn
is it and secretly mantle Sha'ul's of edge of the cut off

געווען נאָך דעם, האָט דָּוִדס האַרץ אים גענפלאָגט פַֿאַר וואָס ער
er vos far geplogt im harts Dovids hot dem noch geven
he what for struck him heart Dovid's has the afterwards having been

האָט אָפּגעשניטן דעם ברעג פֿון שָׁאוּלן.
Shauln fun breg dem opgeshnitn hot
Sha'ul of edge of the cut off has

ו׳ און ער האָט געזאָגט צו זיינע מענטשן: באַהיט זאָל איך ווערן פֿון
fun vern ich zol bahit mentshn zaine tsu gezogt hot er un
of become I shall forbid men his to said has he and

ה׳, אַז איך זאָל טאָן די דאָזיקע זאַך צו מײַן האַר, צום
tsum har main tsu zach dozike di ton zol ich az Hashem
to master my to thing this the do shall I that Hashem

געזאַלבטן פֿון ה׳, אויסצושטרעקן מײַן האַנט אויף אים, ווָאָרעם
vorem im oif hant main oistsushtrekn Hashem fun gezalbtn
because him against hand my extending out Hashem of moshiach

דער געזאַלבטער פֿון ה׳ איז ער. ח׳ און דָּוִד האָט אָפּגעהאַקט זיינע
zaine opgehakt hot Dovid un er iz Hashem fun gezalbter der
his torn apart has Dovid and he is Hashem of moshiach the

מענטשן מיט די ווערטער, און ער האָט זיי נישט געלאָזן אויפֿשטיין
oifshtein gelozn nisht zei hot er un verter di mit mentshn
stand up allowed not them has he and words the with men

אַקעגן שָׁאוּלן. און שָׁאוּל איז אויפֿגעשטאַנען פֿון דער הייל, און איז
iz un heil der fun oifgeshtanen iz Shaul un Shauln akegn
is and cave the from arose is Sha'ul and Sha'ul against

געגאַנגען אין וועג. ט׳ איז דָּוִד דערנאָך אויפֿגעשטאַנען, און ער איז
iz er un oifgeshtanen dernoch Dovid iz veg in gegangen
is he and arose after that Dovid is way in having gone

אַרויסגעגאַנגען פֿון דער הייל, און ער האָט נאָכגערופֿן שָׁאוּלן, אַזוי
azoi Shauln nochgerufn hot er un heil der fun aroisgegangen
so Sha'ul called out after has he and cave the from having come out

צו זאָגן: מײַן האַר מלך! האָט שָׁאוּל זיך אומגעקוקט הינטער זיך, און
un zich hinter umgekukt zich Shaul hot melech har main zogn tsu
and self behind looked self Sha'ul has king master my say to

דָּוִד האָט זיך געניגט מיטן פנים צו דער ערד, און זיך געבוקט.
gebukt zich un erd der tsu ponem mitn geneigt zich hot Dovid
bowed self and ground the to face with inclined self has Dovid

י׳ און דָּוִד האָט געזאָגט צו שָׁאוּלן: פַֿאַר וואָס הערסטו צו
tsu herstu vos far Shauln tsu gezogt hot Dovid un
to you do hear which for Sha'ul to said has Dovid and

די רייד פֿון אַ מענטשן, אַזוי צו זאָגן: זע, דָּוִד זוכט דיר
dir zucht Dovid ze zogn tsu azoi mentshn a fun reid di
you(SG) seeks Dovid behold say to so man a of words the

שלעכטס? י״א אָט האָבן הײַנטיקן טאָג דײַנע אויגן געזען, אַז ה׳
shlechts ot hobn haintikn tog daine oign gezen az Hashem
evil things behold have this very day your eyes seen that Hashem

האָט דיך געגעבן אין מײַן האַנט אין דער הייל; און מע האָט גערעדט
geredt hot me un heil der in hant main in gegebn dich hot
spoken have they and cave the in hand my in given you(SG) has

דיך צו הרגען, אָבער האָט דיך געשוינט, און איך האָב געזאָגט:
gezogt hob ich un geshoint dich hot ober hargen tsu dich
said have I and spared you(SG) has but kill to you(SG)

not put forth mine yad against adoni; for he is the moshiach of Hashem. [12] [11] Moreover, avi, see, indeed, see the corner of thy me'il *(robe)* in my yad; for in that I cut off the corner of thy me'il, and killed thee not, know thou and see that there is neither ra'ah nor peysha *(rebellion)* in mine yad, and I have not sinned against thee; yet thou huntest my nefesh to take it. [13] [12] Hashem judge between me and thee, and Hashem avenge me on thee; but mine yad shall not be upon thee. [14] [13] As saith the mashal *(proverb)* of the ancients, Resha *(wickedness)* proceedeth from the resha'im; but mine yad shall not be upon thee. [15] [14] After whom is the Melech Yisroel come out? After whom dost thou pursue? After a dead kelev *(dog)*, after a parosh *(flea)*. [16] [15] Hashem therefore be judge, and judge between me and thee, and see, and uphold my cause, and deliver me out of thine yad. [17] [16] And it came to pass, when Dovid had made an end of speaking these devarim unto Sha'ul, that Sha'ul said, Is this thy voice, beni Dovid? And Sha'ul lifted up his voice, and wept.

איך וועל נישט אויסשטרעקן מײַן האַנט אויף מײַן האַר , וואָרעם דער
der vorem har main oif hant main oisshtrekn nisht vel ich
the because master my on hand my stretch out not will I

געזאַלבטער פֿון ה איז ער. יב יא און זע , מײַן פֿאָטער, אַדרבא זע דעם
dem ze adrabe foter main ze un er iz Hashem fun gezalbter
the see indeed father my see and he is Hashem of anointed

ברעג פֿון דײַן מאַנטל אין מײַן האַנט; וואָרעם אַז איך האָב אָפּגעשניטן
opgeshnitn hob ich az vorem hant main in mantl dain fun breg
cut off have I that because hand my in mantle your of edge

דעם ברעג פֿון דײַן מאַנטל, און האָב דיך נישט געהרגעט, פֿאַרשטיי און
un farshtei geharget nisht dich hob un mantl dain fun breg dem
and arise killed not you(SG) have and mantle your of edge the

זע , אַז אין מײַן האַנט איז נישטאָ קיין בייז און קיין פֿאַרברעך , און איך
ich un farbrech kein un beiz kein nishto iz hant main in az ze
I and transgression any and evil any not is hand my in that see

האָב נישט געזינדיקט קעגן דיר ; און דו לויערסט מײַן לעבן צו
tsu lebn main loierst du un dir kegen gezindikt nisht hob
to life my lie in wait you and you(SG) against sinned not have

נעמען . יג יב זאָל ה משפּטן צווישן מיר און צווישן דיר ,
dir tsvishn un mir tsvishn mishpetn Hashem zol nemen
you(SG) between and me between judge Hashem shall take

און זאָל ה זיך פֿאַר מיר נוקם זײַן אָן דיר ; אָבער מײַן
main ober dir on zain noikem mir far zich Hashem zol un
my but you(SG) on be avenge me for self Hashem shall and

האַנט זאָל נישט זײַן אויף דיר . יד יג אַזוי ווי דאָס שפּריכווארט פֿון די
di fun shprichvort dos vi azoi dir oif zain nisht zol hant
the of proverb this as so you(SG) on be not shall hand

פֿאַרצייטיקע זאָגט : פֿון שלעכטע קומט אַרויס שלעכטס ; אָבער מײַן
main ober shlechts arois kumt shlechte fun zogt fartsaitike
my but evil things out come bad from declares ancients

האַנט זאָל נישט זײַן אויף דיר . טו יד נאָך וועמען איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz vemen noch dir oif zain nisht zol hant
having come out is whom after you(SG) on be not shall hand

דער מלך פֿון ישׂראֵל? נאָך וועמען יאָגסטו זיך ? נאָך אַ טויטן
toitn a noch zich yogstu vemen noch Yisroel fun melech der
dead a after self you pursue whom after Yisroel of king the

הונט, נאָך אַן אײַנציקער פֿלוי? טז טו און זאָל ה זײַן דער ריכטער,
richter der zain Hashem zol un floi eintsiker an noch hunt
judge the be Hashem shall and flea single one an after dog

און משפּטן צווישן מיר און צווישן דיר , און זען, און קריגן
krign un zen un dir tsvishn un mir tsvishn mishpetn un
contend and see and you(SG) between and me between judge and

מײַן קריג, און מיך העלפֿן פֿון דײַן האַנט. יז טז און עס איז געווען ,
geven iz es un hant dain fun helfn mich un krig main
having been is it and hand your from save me and case my

ווי דָוִד האָט געענדיקט רעדן די דאָזיקע רייד צו שָׁאוּל , אַזוי
azoi Shauln tsu reid dozike di redn geendikt hot Dovid vi
so Sha'ul to words this the speaking finished has Dovid when

האָט שָׁאוּל געזאָגט: איז דאָס דײַן קוֹל , דָוִד מײַן זון ? און שָׁאוּל האָט
hot Shaul un zun main Dovid kol dain dos iz gezogt Shaul hot
has Sha'ul and son my Dovid voice your this is said Sha'ul has

אויפֿגעהויבן זײַן קוֹל , און האָט געווויינט.
geveint hot un kol zain oifgehoibn
wept has and voice his lifted up

יח יז אוּן עֶר הָאָט גְעזָאגְט צוּ דָּוִדן : דוּ בִּיסְט גערעכְטֶער פּוּן מִיר,
mir fun gerechter bist du Dovidn tsu gezogt hot er un
me than righteous are you Dovid to said has he and

וואָרעם דוּ הָאסְט מִיר גְעטָאן גוּטס , אוּן אִיךְ הָאב אָפּגְעטָאן
opgeton hob ich un guts geton mir host du vorem
done have I and good things done me have you because

שלעכְטס . יט יח אוּן דוּ הָאסְט בָּאווִיזן הַיינְט ווי דוּ הָאסְט גוּטס
guts host du vi haint bavizn host du un shlechts
good things have you how today shown have you and evil things

גְעטָאן מִיט מִיר, ווען ה הָאט מִיךְ אִיבערגְעגְעבְּן אִין דַיין
dain in ibergeentfert mich hot Hashem ven mir mit geton
your into delivered me has Hashem when me with done

הָאנְט, אוּן דוּ הָאסְט מִיךְ נִישְׁט גְעהרגְעט. כ יט אוּן ווְעט דָעְן עמְעצער
emetser den vet un geharget nisht mich host du un hant
someone then will and killed not me have you and hand

טרעפְן זַיין פַיינְט , אוּן אִים לָאזְן גִיין מִיט אַ גוּטן ווְעג? דערום
derum veg gutn a mit gein lozn im un faint zain trefn
therefore way good a with go let him and enemies his happen upon

זָאל דִיר ה אָפְּצָאלְן גוּטס פַאר ווָאס דוּ הָאסְט
host du vos far guts optsolen Hashem dir zol
have you what for good things make restitution Hashem you(SG) shall

מִיר גְעטָאן הַיינְטִיקְן טָאג. כא כ אוּן אַצוּנְד , זע , אִיךְ ווייס אַז קִינִיגן
kinign az veis ich ze atsund un tog haintikn geton mir
reign that know I behold now and day this very done me

ווועסְטו קִינִיגן אוּן אִין דִיין הָאנְט ווְעט זִיךְ אָפְּשטעלְן דִי מלוכה פּוּן
fun meluche di opshteln zich vet hant dain in un kinign vestu
of kingdom the establish self will hand your in and reign will you(sg)

יִשְׂרָאֵל. כב כא דערום שוועֶר מִיר אַצוּנְד , בַיי ה , אוֹיב דוּ ווועסְט
vest du oib Hashem bai atsund mir shver derum Yisroel
will you whether Hashem by now me swear therefore Yisroel

פַאַרשנַיידן מַיין זָאמען נָאךְ מִיר, אוּן אוֹיב דוּ ווועסְט פַאַרטִילִיקן מַיין
main fartiliken vest du oib un mir noch zomen main farshnaidn
my destroy will you whether and me after seed my destroy

נָאמען פּוּן מַיין פָאטערס הויז .
hoiz foters main fun nomen
house father's my from name

כג כב הָאט דָוִד געשוואָרן שָׁאוּל ; אוּן שָׁאוּל איז אַוועקגעגאַנגען צוּ
tsu avekgegangen iz Shaul un Shauln geshvorn Dovid hot
to went way is Sha'ul and Sha'ul sworn an oath Dovid has

זַיין הויז , אוּן דָוִד אוּן זַיינע מענטשן זַיינען אַרויפְּגעגאַנגען אוֹיף דער
der oif aroifgegangen zainen mentshn zaine un Dovid un hoiz zain
the on having gone up are men his and Dovid and house his

באַרגפֶעסטונג.
bargfestung
stronghold

כה

אוּן שמוּאֵל איז געשטָארבן, אוּן גאַנְץ יִשְׂרָאֵל הָאבן זִיךְ
zich hobn Yisroel gants un geshtorbn iz Shmuel un
self have Yisroel all and died is Shmuel and

איינגעזאַמלט, אוּן הָאבן אִים באַקלָאגְט; אוּן זיי הָאבן אִים
im hobn zei un baklogt im hobn un aingezamlt
him have they and mourned him have and gathered

באַגראָבן אִין זַיין הַיים אִין רָמָה .
Ramah in heim zain in bagrobn
Ramah in home his in buried

18 17 And he said to Dovid, Thou art more tzaddik than I; for thou hast rewarded me tovah, whereas I have rewarded thee ra'ah. 19 18 And thou hast shown this day how that thou hast dealt tovah with me; forasmuch as when Hashem had delivered me into thine yad, thou killedst me not. 20 19 For if an ish find his oyev, will he let him go bederech tovah? Wherefore Hashem reward thee tovah for that thou hast done unto me this day. 21 20 And now, hinei, I know that thou shalt surely be Melech, and that the Mamlechet Yisroel shall be established in thine yad. 22 21 Swear now therefore unto me by Hashem, that thou wilt not cut off my zera after me, and that thou wilt not destroy my shem out of the Bais Avi. 23 22 And Dovid swore unto Sha'ul. And Sha'ul went to his bais; but Dovid and his anashim went up unto the metzudah *(stronghold, masada)*.

25 And Shmuel died; and kol Yisroel were gathered together, and lamented him, and buried him at his bais at Ramah.

And Dovid arose, and went down to

the midbar Paran.
2 And there was an ish in Ma'on, whose possessions were in Carmel; and the ish was gadol me'od, and he had three thousand tzon, and a thousand izzim *(goats)*; and he was shearing his tzon in Carmel. 3 Now the shem of the ish was Naval; and the shem of his isha Avigal; and she was an isha of tovat seichel, and beautiful; but the ish was kasheh *(churlish, difficult)* and rah *(mean)* in his doings; and he was a descendant of Kalev.

4 And Dovid heard in the midbar that Naval did shear his tzon. 5 And Dovid sent out ten ne'arim, and Dovid said unto the ne'arim, Get you up to Carmel, and go to Naval, and give him a shalom greeting in my shem *(name)*; 6 And thus shall ye say to him, Koh lechai *(good fortune to you)*, shalom to thee, shalom to thine bais, shalom unto all that thou hast. 7 And now I have heard that thou hast shearers; now thy ro'im *(shepherds)* which were with us,

און דָּוִד איז אויפֿגעשטאַנען, און האָט אַראָפּגענידערט צום
tsum aropgenidert hot un oifgeshtanen iz Dovid un
to gone down has and arose is Dovid and

מדבר פָּארָן. ב און אין מָעוֹן איז געווען אַ מאַן, וואָס
vos man a geven iz Maon in un Paran midber
which man a having been is Ma'on in and Paran wilderness

זײַן ווירטשאַפֿט איז געווען אין כַּרְמֶל. און דער מאַן איז
iz man der un Karmel in geven iz virtshaft zain
is man the and Carmel in having been is business affairs his

געווען זייער רײַך, און ער האָט געהאַט דרײַ טויזנט שאָף, און
un shof toiznt drai gehat hot er un raich zeyer geven
and sheep thousand three had has he and rich very having been

טויזנט ציגן; און ער איז געווען בײַם שערן פֿון זײַנע
zaine fun shern baim geven iz er un tsign toiznt
his of shearing at having been is he and goats a thousand

שאָף אין כַּרְמֶל. ג און דער נאָמען פֿון דער מאַן איז געווען נָבָל,
Naval geven iz man der fun nomen der un Karmel in shof
Naval having been is man the of name the and Carmel in sheep

און דער נאָמען פֿון זײַן וויַיב אֲבִיגַיִל. און די פֿרוי איז געווען
geven iz froi di un Avigal vaib zain fun nomen der un
having been is woman the and Avigal wife his of name the and

ווויל־פֿאַרשטאַנדיק און שיין אין געשטאַלט; אָבער דער מאַן איז
iz man der ober geshtalt in shein un voilfarshtandik
is man the but form in beautiful and good for comprehending

געווען האַרט און שלעכט אין מעשׂים; און ער איז געווען
geven iz er un meisim in shlecht un hart geven
having been is he and doings in mean and churlish having been

פֿון כָּלֵבּס משפּחה.
mishpoche Kalevs fun
family Kalev's of

ד האָט דָּוִד געהערט אין מדבר אַז נָבָל שערט זײַנע שאָף.
shof zaine shert Naval az midber in gehert Dovid hot
sheep his shears Naval that wilderness in heard Dovid has

ה און דָּוִד האָט געשיקט צען יונגען, און דָּוִד האָט געזאָגט צו די
di tsu gezogt hot Dovid un yungen tsen geshikt hot Dovid un
the to said has Dovid and young ten sent has Dovid and

יונגען: גייט אַרויף קיין כַּרְמֶל, און קומט צו נָבָל, און פֿרעגט אים
im fregt un Navaln tsu kumt un Karmel kein aroif geit yungen
him inquire and Naval to come and Carmel to up go young

אין מײַן נאָמען אויף פֿריד. ו און אַזוי זאָלט איר זאָגן: צום
tsum zogn ir zolt azoi un frid oif nomen main in
to say you shall so and peace greeting on name my in

לעבן! און פֿריד צו דיר, און פֿריד צו דײַן הויז, און פֿריד
frid un hoiz dain tsu frid un dir tsu frid un lebn
peace and house your to peace and you(SG) to peace and life

צו אַלץ וואָס איז דײַנס! ז און אַצונד האָב איך געהערט, אַז מע
me az gehert ich hob atsund un dains iz vos alts tsu
one that heard I have now and yours is which all that to

שערט בײַ דיר; אַצונד: די פּאַסטוכער וואָס בײַ דיר זײַנען
zainen dir bai vos pastucher di atsund dir bai shert
are you(SG) by which shepherds the now you(SG) by shears

געווען מיט אונדז; נישט מיר האָבן זיי געקריוודעט, און נישט בײַ
bai nisht un gekrivdet zei hobn mir nisht undz mit geven
with not and extorted them have we not us with having been

we hurt them not, and nothing was missing by them, all the while they were in Carmel.
[8] Ask thy ne'arim, and they will show thee. Wherefore let the ne'arim find chen *(favor, grace)* in thine eyes; for we come on yom tov; give, now, whatsoever cometh to thine yad unto thy avadim, and to thy ben, Dovid.

זיי איז עפעס געמינערט געוואָרן אַלע טעג וואָס זיי
zei vos teg ale gevorn geminert epes iz zei
they which days all having become diminished anything is them

זיַנען געווען אין כַּרְמֶל ח– פֿרעג דיַינע יונגען , און זיי וועלן
veln zei un yungen daine freg Karmel in geven zainen
will they and young your ask Carmel in having been are

דיר דערציילן – טאָ זאָלן די יונגען געפֿינען חֵן אין דיַינע אויגן;
oign daine in chein gefinen yungen di zoln to dertseiln dir
eyes your in favor find young the shall then tell you(SG)

וואָרעם אין אַ גוטן טאָג זיַנען מיר געקומען . גיב , איך בעט
bet ich gib gekumen mir zainen tog gutn a in vorem
entreat I give having come we are day good a in because

דיך , וואָס דיַין האַנט וועט געפֿינען, צו דיַינע קנעכט און צו דיַין
dain tsu un knecht daine tsu gefinen vet hant dain vos dich
your to and servants your to find will hand your what you(SG)

זון דָּוִדן .
Dovidn zun
Dovid son

[9] And when the naarei Dovid came, they spoke to Naval according to all those devarim b'shem Dovid, and ceased. [10] And Naval answered the avadim of Dovid, and said, Who is Dovid? And who is Ben Yishai? There be many avadim nowadays who break away every ish from his adon. [11] Shall I then take my lechem, and my mayim, and my meat that I have slaughtered for my shearers, and give it unto anashim who come from I know not where?

ט זיַנען געקומען די יונגען פֿון דָּוִדן , און האָבן געריידט צו
tsu geredt hobn un Dovidn fun yungen di gekumen zainen
to spoken have and Dovid from young the having come are

נָבָל אַזוי ווי אַלע די דאָזיקע ריידן אין נאָמען פֿון דָּוִדן ; און זיי
zei un Dovidn fun nomen in reid dozike di ale vi azoi Navaln
they and Dovid of name in words these the all as so Naval

האָבן זיך פֿאַררוט. י האָט נָבָל געענטפֿערט די קנעכט פֿון דָּוִדן ,
Dovidn fun knecht di geentfert Naval hot farrut zich hobn
Dovid of servants the answered Naval has ceased self have

און האָט געזאָגט: ווער איז דָּוִד ? און ווער איז דער זון פֿון יִשַׁי ?
Yishaien fun zun der iz ver un Dovid iz ver gezogt hot un
Yishai of son the is who and Dovid is who said has and

היַינט צו טאָג זיַנען דאָ אַ סך קנעכט וואָס רייַסן זיך
zich raisn vos knecht sach a do zainen tog tsu haint
self pull out which servants many a here are day to Nowadays

אַוועק איטלעכער פֿון זיַן האַר . יא און איך זאָל נעמען מיַן ברויט
broit main nemen zol ich un har zain fun itlecher avek
bread my take shall I and master his from each away

און מיַן וואַסער, און מיַן שעכטונג וואָס איך האָב געשאָכטן פֿאַר
far geshochtn hob ich vos shechtung main un vaser main un
for slaughtered have I which slaughter my and water my and

מיַנע שערערס, און אַווועקשענקען צו מענטשן וואָס איך ווייס נישט
nisht veis ich vos mentshn tsu avekshenken un sherers maine
not know I which men to give away and shearers my

פֿון וואַנען זיי זיַנען ?
zainen zei vanen fun
are they from where from

[12] So the ne'arim of Dovid turned to their derech, and went back, and came and told him all those devarim. [13] And Dovid said unto his anashim, Gird ye on every ish

יב האָבן די יונגען פֿון דָּוִדן זיך פֿאַרקערט אויף זייער וועג, און
un veg zeyer oif farkert zich Dovidn fun yungen di hobn
and way their on turned self Dovid of young the have

זיי זיַנען צוריקגעגאַנגען , און זיַנען געקומען , און האָבן אים
im hobn un gekumen zainen un tsurikgegangen zainen zei
him have and having come are and went back are they

דערציילט אַזוי ווי אַלע די דאָזיקע ווערטער. יג האָט דָּוִד געזאָגט צו
tsu gezogt Dovid hot verter dozike di ale vi azoi dertseilt
to said Dovid has words this the all as according told

זַיינע מענטשן: גורט אָן איטלעכער זײַן שווערד. האָבן זיי איטלעכער
itlecher zei hobn shverd zain itlecher on gurt mentshn zaine
each they have sword his each on gird loins men his

אָנגעגורט זײַן שווערד, אויך דָּוִד האָט אָנגעגורט זײַן שווערד; און עס
es un shverd zain ongegurt hot Dovid oich shverd zain ongegurt
it and sword his girded up has Dovid also sword his girded up

זיינען אַרויפֿגעגאַנגען נאָך דָּוִדן אַרום פֿיר הונדערט מאַן; און צוויי
tsvei un man hundert fir arum Dovidn noch aroifgegangen zainen
two and man hundred four round Dovid after having gone up are

הונדערט זיינען געבליבן ביי די זאַכן.
zachn di bai geblibn zainen hundert
things the by remaining are hundred

יד און אֲבִיגַיִל, נָבָל֔ס ווַייב, האָט דערציילט איין יונג פֿון די
di fun yung ein dertseilt hot vaib Navals Avigaln un
the of young man one told has wife Naval's Avigal and

יונגען, אַזוי צו זאָגן: זע, דָּוִד האָט געשיקט שלוחים פֿון
fun shluchim geshikt hot Dovid ze zogn tsu azoi yungen
out of messengers sent has Dovid behold say to so young

מדבר אָנצווויינטשן אונדזער האַר, און ער איז אויף זיי אָנגעפֿאַלן.
ongefaln zei oif iz er un har undzer ontsuvintshn midber
fell upon them on is he and master our wish well wilderness

טו און די מענטשן זיינען געווען זייער גוט צו אונדז, און נישט
nisht un undz tsu gut zeyer geven zainen mentshn di un
not and us to good very having been are men the and

מיר זיינען געקריוודעט עפּעס , אין נישט ביי אונדז איז
epes iz undz bai nisht un gevorn gekrivdet zainen mir
anything is us by not and having become extorted are we

געמינערט געווארן , אַלע טעג וואָס מיר זיינען אומגעגאַנגען
umgegangen zainen mir vos teg ale gevorn geminert
walking are we which days all having become diminished

מיט זיי , וועז מיר זיינען געווען אין פֿעלד. טז זיי זיינען
zainen zei feld in geven zainen mir ven zei mit
are they field in having been are we when them with

געווען אַ מויער אַרום אונדז אי ביי נאַכט אי ביי טאָג, אַלע טעג
teg ale tog bai i nacht bai i undz arum moier a geven
days all day by and night by and us round wall a having been

וואָס מיר זיינען געווען מיט זיי , פֿיטערנדיק די שאָף. יז און
un shof di fiterndik zei mit geven zainen mir vos
and sheep the shepherding them with having been are we which

אַצונד וויס און זע וואָס דו זאָלסט טאָן, ווייל אַן אומגליק
umglik an vail ton zolst du vos ze un veis atsund
calamity a because do you(SG) must you what see and know now

איז באַשלאָסן אויף אונדזער האַר און אויף זײַן גאַנצן הויז ; און ער
er un hoiz gantsn zain oif un har undzer oif bashlosn iz
he and house entire his on and master our on determined is

איז אַ שלעכטער, אַז עס איז נישט צו רעדן צו אים.
im tsu redn tsu nisht iz es az shlechter a iz
him to speak to not is it that scoundrel a is

יח האָט אֲבִיגַיִל געאיילט און האָט גענומען צוויי הונדערט ברויטן,
broiten hundert tsvei genumen hot un geailt Avigal hot
loaves hundred two taken has and hurried Avigal has

און צוויי לאָגלען ווײַן, און פֿינף שאָף גערעכטע, און פֿינף סְאָה
seah finf un shof gemachte finf un vain loglen tsvei un
seahs five and sheep ready cooked five and wine skins two and

his cherev. And they girded on every ish his cherev; and Dovid also girded on his cherev; and there went up after Dovid about arba me'ot ish; and two hundred stayed by the kelim *(supplies)*.

14 But one of the ne'arim told Avigal, eshet Naval, saying, Hinei, Dovid sent malachim out of the midbar to put a brocha on adoneinu; and he drove them off. 15 But the anashim were tovim unto us, and we were not hurt, neither missed we any thing, as long as we accompanied them, when we were in the sadeh; 16 They were a chomah *(wall)* unto us both by lailah gam yomam *(night and day)*, all the while we were with them shepherding hatzon. 17 Now therefore know and consider what thou wilt do; for ra'ah is determined against adoneinu, and against all his bais; for he is such a ben Beliyaal, that a man cannot speak to him.

18 Then Avigal made haste, and took two hundred lechem, and two skins of yayin, and five tzon ready cooked, and five measures

of roasted grain, and a hundred raisin cakes, and two hundred pressed figs, and laid them on chamorim *(donkeys)*. [19] And she said unto her ne'arim, Go on ahead of me; hineni, I come after you. But she told not her ish Naval.

[20] And it was so, as she rode on the chamor, that she came down by the covert on the har, hinei, Dovid and his anashim came down toward her; and she met them.

[21] Now Dovid had said, Surely for sheker have I been shomer over all that this one hath in the midbar, so that nothing was missed of all that pertained unto him; and he hath requited me ra'ah for tovah. [22] So and more also do Elohim unto the oyvei Dovid, if I leave of all that pertain to him by the boker any that urinate against the wall.

[23] And when Avigal saw Dovid, she hasted, dismounted the chamor, and fell before Dovid on her face, and bowed herself to the ground, [24] And fell at his feet, and said, Upon me, adoni, upon me let this avon be; and let now thine handmaid speak in thine audience, and hear the devarim of

געברענטע זאַנגען , און הונדערט ביינטלעך ראָזינקעס, און צוויי הונדערט
hundert tsvei un rozinkes bintlech hundert un zangen gebrente
hundred two and raisins bunches hundred and ears roasted

קוכנס פֵיַגן , און אַרויפגעטאָן אויף אייזלען . יט און זי האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot zi un eizlen oif aroifgeton un faign kuchns
to said has she and donkeys on placed and figs cakes

אירע יונגען : גייט אַוועק מיר פֿאַרויס; אָט קום איך אייַך נאָך . און
un noch aich ich kum ot farois mir avek geit yungen ire
and after you I come behold ahead me away go young her

איר מאַן נָבָל האָט זי נישט דערציילט.
dertseilt nisht zi hot Navaln man ir
told not she has Naval husband her

כ און עס איז געווען , ווי זי רייַט אויף איר אייזל , און נידערט
nidert un eizl ir oif rait zi vi geven iz es un
descend and donkey her on rides she as having been is it and

אַראָפּ אונטער דעם צודעק פֿון באַרג , ערשט דָּוִד מיט זיַנע
zaine mit Dovid ersht barg fun tsudek dem unter arop
his with Dovid behold mountain of covert the under down

מענטשן נידערן אַראָפּ איר אַנטקעגן , און זי האָט זיי אָנגעטראָפֿן .
ongetrofn zei hot zi un antkegen ir arop nidern mentshn
encountered them has she and to meet her down go down men

כא און דָּוִד האָט געזאָגט: בלויז אומנישט האָב איך געהיט אַלץ
alts gehit ich hob umnisht bloiz gezogt hot Dovid un
all that guarded I have in vain only said has Dovid and

וואָס געהערט צו דעם דאָזיקן אין מדבר , און גאָרנישט איז
iz gornisht un midber in dozikn dem tsu gehert vos
is nothing and wilderness in this the to belongs which

געמינערט געוואָרן פֿון אַלץ וואָס געהערט צו אים; און ער
er un im tsu gehert vos alts fun gevorn geminert
he and him to belonged which all that of having become diminished

האָט מיר אומגעקערט אַ רָעה פֿאַר אַ טובֿה. כב זאָל אלקים טאָן אַזוי און
un azoi ton Elokim zol toive a far roeh a umgekert mir hot
and so do G-d shall good a for evil an returned me has

נאָך מער צו די פֿיַנט פֿון דָּוִדן , אויב איך וועל איבערלאָזן פֿון אַלע
ale fun iberlozen vel ich oib Dovidn fun faint di tsu mer noch
all of leave over will I if Dovid of enemies the to more yet

וואָס געהערן צו אים ביזן ליכט פֿון פֿרימאָרגן אַ מאַנספּערשוין !
mansparshoin a frimorgn fun licht bizn im tsu gehern vos
mans person a morning of light until him to belonged which

כג און ווי אֲבִיגַיִל האָט דערזען דָּוִדן , אַזוי האָט זי געאיילט און
un geailt zi hot azoi Dovidn derzen hot Avigal vi un
and hurried she has so Dovid seen has Avigal as and

אַראָפּגענידערט פֿון אייזל , און איז געפֿאַלן אויף איר פּנים פֿאַר
far ponem ir oif gefaln iz un eizl fun aropgenidert
before face her on fell is and donkey from gone down

דָּוִדס אָנגעזיכט , און האָט זיך געבוקט צו דער ערד . כד און זי איז
iz zi un erd der tsu gebukt zich hot un ongezicht Dovids
is she and ground the to bowed self has and face Dovid's

געפֿאַלן צו זיַנע פֿיס, און האָט געזאָגט: אויף מיר אַליין, מיַין האַר , די
di har main alein mir oif gezogt hot un fis zaine tsu gefaln
the master my alone me upon said has and feet his at fell

שולד! און זאָל דיַין דינסט , איך בעט דיך , רעדן אין דיַינע
daine in redn dich bet ich dinst dain zol un shuld
your in speak you(SG) entreat I female servant your shall and guilt

אויערן, און הער צו די ווערטער פֿון דיין דינסט . כה זאָל,
zol dinst dain fun verter di tsu her un oiern
let female servant your of words the to pay heed and ears

איך בעט דיך , מיין האַר נישט טאָן זיין האַרץ אויף דעם דאָזיקן
dozikn dem oif harts zain ton nisht har main dich bet ich
this the on heart his do not master my you(SG) entreat I

נידערטרעטיקן מענטשן , אויף נָבָל , ווָאָרעם אַזוי ווי זיין נאָמען , אַזוי
azoi nomen zain vi azoi vorem Navaln oif mentshn nidertrechtikn
so name his as so because Naval on man mean

איז ער. נָבָל איז זיין נאָמען , און מנוולדיקייט איז אין אים. און איך
ich un im in iz menuvldikeit un nomen zain iz Naval er iz
I and him in is vileness and name his is Naval he is

דיין דינסט האָב נישט געזען פֿון יונגען די גזען נישט הוב דינסט דאין
vos har main fun yungen di gezen nisht hob dinst dain
which master my of young the seen not has female servant your

דו האָסט געשיקט. כו און אַצונד , מיין האַר , אַזוי ווי ה לעבט,
lebt Hashem vi azoi har main atsund un geshikt host du
lives Hashem as so master my now and sent have you

און אַזוי ווי דיין זעל לעבט, אַז דאָס האָט דיך ה פֿאַרמיטן
farmitn Hashem dich hot dos az lebt zel dain vi azoi un
withheld Hashem you(SG) has this that lives soul your as so and

פֿון פֿאַרגיין בלוט-פֿאַרגיסונג, און זיך העלפֿן מיט דיין אייגענער
eigener dain mit helfn zich un blut-fargisung fargein fun
own your with save self and blood-shed falling into from

האַנט! און אַצונד , זאָלן ווערן אַזוי ווי נָבָל דיינע שׂונאים און
un sonim daine Naval vi azoi vern zoln atsund un hant
and adversaries your Naval as so become let now and hand

די וואָס זוכן שלעכטס אויף מיין האַר . כז און אַצונד , זאָל
zol atsund un har main oif shlechts zuchn vos di
shall now and master my on evil things seek which the ones

די דאָזיקע מתּנה , וואָס דיין דינסט האָט געבראַכט צו מיין
main tsu gebracht hot dinst dain vos matone dozike di
my to brought has female servant your which gift this the

האַר , געגעבן ווערן צו די יונגען וואָס גייען הינטער מיין האַר .
har main hinter geyen vos yungen di tsu vern gegebn har
master my behind go which young the to be given master

כח פֿאַרגיב, איך בעט דיך , דעם פֿאַרברעך פֿון דיין דינסט ,
dinst dain fun farbrech dem dich bet ich fargib
servant your of transgression the you(SG) entreat I forgive

וואָרעם מאַכן וועט ה מאַכן מיין האַר אַ זיכער הויז , ווייל
vail hoiz zicher a har main machn Hashem vet machn vorem
because house secure a master my make Hashem will make because

די מלחמות פֿון ה פֿירט מיין האַר , און קיין בייז איז נישט
nisht iz beiz kein un har main firt Hashem fun milchomes di
not is evil any and master my lead Hashem of battles the

געפֿונען געווָארן אין דיר פֿון דיין לעבטאָג אָן. כט הגם אַ
a hagam on lebtog dain fun dir in gevorn gefunen
a though on life-day your of you(SG) in having become found

מענטש איז אויפֿגעשטאַנען זיך צו יאָגן נאָך דיר , און צו זוכן
zuchn tsu un dir noch yogn tsu zich oifgeshtanen iz mentsh
seek to and you(SG) after pursue to self arose is man

דיין לעבן, וועט די זעל פֿון מיין האַר זיין איינגעבונדן אין דעם בינדעל
bindel dem in aingebundn zain har main fun zel di vet lebn dain
bundle the in tied into be master my of soul the will life your

thine handmaid. 25 Let now not adoni regard this ish of Beliyaal, even Naval; for as shmo is, so is he; Naval *(fool)* is shmo, and nevalah *(folly)* is with him; but I thine handmaid saw not the ne'arim of adoni, whom thou didst send. 26 Now therefore, adoni, as Hashem liveth, and as thy nefesh liveth, seeing Hashem hath held thee back from coming to shed dahm, and from avenging thyself with thine own yad, now let thine oyevim, and they that seek ra'ah for adoni, be as Naval. 27 And now this brocha which thine shifchah *(maid-servant)* hath brought unto adoni, let it even be given unto the ne'arim that follow at the feet of adoni. 28 Forgive now the peysha of thine handmaid; for Hashem will certainly make adoni a bais ne'eman; because adoni fighteth the milchamot of Hashem, and ra'ah hath not been found in thee all thy yamim. 29 Yet adam is risen to pursue thee, and to seek thy nefesh; but the nefesh of adoni shall be bound in the bundle of chayyim with Hashem Eloheicha; and the nefesh of thine oyevim, them shall He hurl away, as out of

the hollow of a kela *(slingshot)*. [30] And it shall come to pass, when Hashem shall have done to adoni according to all the tovah that He hath spoken concerning thee, and shall have appointed thee Nagid over Yisroel, [31] There shall be no grief unto thee, nor michshol lev *(downfall of conscience)* unto adoni, either that thou hast committed shefach dahm chinom, or that adoni hath avenged himself; but when Hashem shall have dealt well with adoni, then remember thine handmaid.

[32] And Dovid said to Avigal, Baruch Hashem Elohei Yisroel, Who sent thee today to meet me; [33] And baruch be thy good sense, and berukhah be thou, who hast kept me this yom from coming to shed blood, and from avenging myself with mine own yad. [34] For in very deed, as Hashem Elohei Yisroel liveth, Who hath kept me back from hurting thee, except thou hadst hasted and come to meet me, surely there had not been left unto Naval by ohr haboker any that urinates against the wall.

פֿון לעבן ביי ה זײַן ג-ט, און די זעל פֿון דיינע פֿײַנט , זי וועט ער
er vet zi faint daine fun zel di un G-t zain Hashem bai lebn fun
he will it enemies your of soul the and G-d his Hashem by life of

אַוועקשלײַדערן אין אַ שלײַדערלעפֿל . [ל] און עס וועט זײַן , אַז ה
Hashem az zain vet es un shlaiderlefl a in avekshlaidern
Hashem that be will it and sling shot pocket a in hurl away

וועט טאָן צו מיר האַר אַזוי ווי אַל דאָס גוטס וואָס ער האָט
hot er vos guts dos al vi azoi har main tsu ton vet
has he which good things this all as so master my to do will

אָנגעזאָגט אויף דיר , און ער וועט דיך באַפֿעלן פֿאַר אַ פֿירשט
firsht a far bafeln dich vet er un dir oif ongezogt
prince a for command you(SG) will he and you(SG) on ordered

איבער ישְׂרָאֵל, [לא] זאָל דאָס דיר נישט זײַן פֿאַר אַ שטרויכלונג , און
un shtroichlung a far zain nisht dir dos zol Yisroel iber
and pitfall a for be not you(SG) this shall Yisroel over

פֿאַר אַ פֿאַרוווּרף פֿון האַרצן פֿון מיר האַר , וואָס דו האָסט פֿאַרגאָסן
fargosen host du vos har main fun hartsn fun forvurf a far
shed have you which master my of heart of accusation a for

בלוט אומזיסט , און וואָס מיר האַר האָט זיך אַליין געהאָלפֿן. און
un geholfn alein zich hot har main vos un umzist blut
and saved alone self has master my which and for nothing blood

אַז ה וועט באַגיטיקן מיר האַר , זאָלסטו זיך דערמאָנען אָן
on dermonen zich zolstu har main bagitikn vet Hashem az
on remember self shall you master my accept will Hashem when

דיַן דינסט .
dinst dain
female servant your

[לב] האָט דָוִד געזאָגט צו אֲבִיגַיִל: ברוך ה אלוקי
Elokei Hashem Baruch Avigaln tsu gezogt Dovid hot
the G-d of Hashem blessed be Avigal to said Dovid has

יִשְׂרָאֵל, וואָס דיך הײַנטיקן טאָג געשיקט מיר אַנטקעגן . [לג] און
un antkegen mir geshikt tog haintikn dich hot vos Yisroel
and to meet me sent day this very you(SG) has who Yisroel

געבענטשט זאָל זײַן דײַן שׂכל , און געבענטשט זאָלסט
zolst gebentsht un seichel dain zain zol gebentsht
you(SG) must blessed and good sense your be shall blessed

דו זײַן , וואָס דו האָסט מיך הײַנטיקן טאָג פֿאַרמיטן פֿון באַגיין
bagein fun farmitn tog haintikn mich host du vos zain du
commit from withheld day this very me have you which be you

בלוט-פֿאַרגיסונג, און זיך העלפֿן מיט מײַן אייגענער האַנט. [לד] וואָרעם
vorem hant eigener main mit helfn zich un blut-fargisung
because hand own my with save self and blood-shed

פֿאַר וואָר, אַזוי ווי עס לעבט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל וואָס האָט מיך
mich hot vos Yisroel Elokei Hashem lebt es vi azoi vor far
me has which Yisroel the G-d of Hashem lives it as so truly for

פֿאַרמיטן פֿון דיר שלעכטס צו טאָן, אַז ווען דו וואָלסט נישט
nisht volst du ven az ton tsu shlechts dir fun farmitn
not would you when that do to evil things you(SG) from prevented

געאײַלט און געקומען מיר אַנטקעגן , אויב עס וואָלט געבליבן ביי נָבָל
Navaln bai geblibn volt es oib antkegen mir gekumen un geailt
Naval by remain would it if to meet me having come and hurried

ביזן ליכט פֿון פֿרימאָרגן אַ מאַנספּאַרשוין !
mansparshoin a frimorgn fun licht bizn
male a morning of light until

לה און דָּוִד האָט אָנגענומען פֿון איר האַנט וואָס זי האָט אים
im hot zi vos hant ir fun ongenumen hot Dovid un
him has she what hand her from grasped has Dovid and
געברַאַכט, און צו איר האָט ער געזאָגט: גיי אַרויף בשלום צו דיין
dain tsu besholem aroif gei gezogt er hot ir tsu un gebracht
your to in peace up go said he has her to and brought
הויז . זע , איך האָב צוגעהערט צו דיין קול , און האָב געשוינט
geshoint hob un kol dain tsu tsugehert hob ich ze hoiz
spared have and voice your to paid heed have I behold house
דיין פנים .
ponem dain
face your

35 So Dovid received of her yad that which she had brought him, and said unto her, Go up in shalom to thine bais; see, I have paid heed to thy voice, and have granted thy request.

לו און אַבַּיגַיִל איז געקומען צו נָבָל , ערשט ער האָט אַ
a hot er ersht Navaln tsu gekumen iz Avigal un
a has he behold Naval to having come is Avigal and
מאָלצַייט ביי זיך אין הויז , אַזוי ווי אַ מאָלצַייט פֿון אַ מלך ,
melech a fun moltsait a vi azoi hoiz in zich bai moltsait
king a of feast a as so house in self by feast
און נָבָל האַרץ איז אים פֿרייליך, און ער איז שפֿור ביז
biz shiker iz er un freilech im iz harts Navals un
unto drunk is he and merry him is heart Naval's and
גאָר . האָט זי אים קיין זאַך נישט דערציילט, קליין אָדער
oder klein dertseilt nisht zach kein im zi hot gor
or small told not thing any him she has utmost
גרויס, ביזן ליכט פֿון פֿרימאָרגן.
frimorgn fun licht bizn grois
morning of light until great

36 And Avigal came to Naval; and, hinei, he held a mishteh *(feast)* in his bais, like the mishteh of a melech; and lev Naval was tov within him, for he was shikkor ad me'od; wherefore she told him nothing, katan or gadol, until the ohr haboker.

לז און עס איז געווען אין דער פֿרי , אַז דער ווײַן
vain der az peire der in geven iz es un
wine the when morning the in having been is it and
איז אַרויס פֿון נָבָל , האָט אים זײַן ווײַב דערציילט די
di dertseilt vaib zain im hot Navaln fun arois iz
the told wife his him has Naval from out is
דאָזיקע זאַכן , און זײַן האַרץ איז אָפּגעשטאָרבן אין אים, און
un im in opgeshtarben iz harts zain un zachn dozike
and him in shrivel up dead is heart his and things these
ער איז געווארן אַזוי ווי שטיין . לח און עס איז געווען
geven iz es un shtein vi azoi gevorn iz er
having been is it and stone as like having become is he
אין אַרום צען טעג , האָט ה געשלאָגן נָבָל , און ער
er un Navaln geshlogn Hashem hot teg tsen arum in
he and Naval struck Hashem has days ten round in
איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz
died is

37 But it came to pass in the boker, when the yayin was gone out of Naval, and his isha had told him these things, that his lev died within him, and he became like even *(stone)*. 38 It came to pass about ten yamim later, Hashem struck Naval, that he died.

לט האָט דָּוִד געהערט, אַז נָבָל איז געשטאָרבן, און ער
er un geshtorbn iz Naval az gehert Dovid hot
he and died is Naval that heard Dovid has
האָט געזאָגט: ברוך ה וואָס האָט זיך אָנגענומען
ongenumen zich hot vos Hashem Baruch gezogt hot
upheld self has which Hashem blessed be said has
די קריוודע פֿון מײַן חרפה פֿון נָבָל האַנט, און האָט
di krivde fun main charpe fun Navals hant un hot
the cause of my disgrace from Naval's hand and has

39 And when Dovid heard that Naval was dead, he said, Baruch Hashem, that hath upheld the cause of my cherpah *(reproach)* from the yad of Naval, and hath

פַֿאַרמיטן זײַן קנעכט פֿון שלעכטס ; און דאָס שלעכטס פֿון פֿאַרמיטן זײַן קנעכט
fun shlechts dos un shlechts fun knecht zain farmitn
of evil things the and evil things from servant his withheld

נָבָל האָט ה אומגעקערט אויף זײַן קאָפּ. און דָּוִד
Dovid un kop zain oif umgekert Hashem hot Navaln
Dovid and head his on returned Hashem has Naval

האָט געשיקט און געריעדט צו אֲבִיגַיִל, זי צו נעמען צו זיך
zich tsu nemen tsu zi Avigaln tsu geredt un geshikt hot
self to take to she Avigal to spoken and sent has

פַֿאַר אַ ווײַב.
vaib a far
wife a for

[40] And when the avadim of Dovid were come to Avigal to Carmel, they spoke unto her, saying, Dovid sent us unto thee, to take thee to him as isha.

מ זײַנען געקומען דָּוִדס קנעכט צו אֲבִיגַיִל קיין
kein Avigaln tsu knecht Dovids gekumen zainen
to Avigal to servants Dovid's having come are

כַּרְמֶל , און זיי האָבן געריעדט צו איר, אֲזוי צו זאָגן: דָּוִד
Dovid zogn tsu azoi ir tsu geredt hobn zei un Karmel
Dovid say to so her to spoken have they and Carmel

האָט אונדז געשיקט צו דיר , דיך צו נעמען צו אים
im tsu nemen tsu dich dir tsu geshikt undz hot
him to take to you(SG) you(SG) to sent us has

פַֿאַר אַ ווײַב.
vaib a far
wife a for

[41] And she arose, and bowed herself on her face to the ground, and said, Hinei, let thine handmaid be for a shifchah to wash the feet of the avadim of adoni.

מא איז זי אויפֿגעשטאַנען, און האָט זיך געבוקט מיטן
mitn gebukt zich hot un oifgeshtanen zi iz
with bowed self has and arose she is

פּנים צו דער ערד , און זי האָט געזאָגט: אָט איז דײַן
dain iz ot gezogt hot zi un erd der tsu ponem
your is behold said has she and earth the to face

דינסט פַֿאַר אַ שקלאַפֿין צו וואַשן די פֿיס פֿון קנעכט
knecht fun fis di vashn tsu sheklafin a far dinst
servants of feet the wash to slave a for female servant

פֿון מײַן האַר .
har main fun
master my of

[42] And Avigal hasted, and arose and rode upon a chamor, with five na'arot of hers that attended her; and she went after the malachim of Dovid, and became his isha.

מב און אֲבִיגַיִל האָט געאײַלט און איז אויפֿגעשטאַנען, און האָט זיך געזעצט
gezetst zich hot un oifgeshtanen iz un geailt hot Avigal un
sat self has and arose is and hurried has Avigal and

אויפֿן אייזל , מיט אירע פֿינף מיידלעך וואָס זײַנען געגאַנגען
gegangen zainen vos meidlech finf ire mit eizl oifn
having gone are which female servants five her with donkey on

הינטער איר, און זי איז געגאַנגען נאָך די שלוחים פֿון דָּוִדן . און
un Dovidn fun shluchim di noch gegangen iz zi un ir hinter
and Dovid of messengers the after having gone is she and her behind

זי איז אים געוואָרן פַֿאַר אַ ווײַב.
vaib a far gevorn im iz zi
wife a for having become him is she

[43] Dovid also took Achino'am of Yizre'el; and they were also both of them his nashim *(wives)*.

מג און אֲחִינוֹעַמן האָט דָּוִד גענומען פֿון יִזְרְעֶאל; און זיי זײַנען
zainen zei un Yizreel fun genumen Dovid hot Achinoamen un
are they and Yizre'el of taken Dovid has Achino'am and

אים בײדע געוואָרן פַֿאַר ווײַבער.
vaiber far gevorn beide im
wives for having become both him

44 But Sha'ul had given Michal bitto *(his daughter)*, Dovid's isha, to Palti Ben Layish, who was from Gallim.

מד און שָׁאוּל האָט אַוועקגעגעבן זײַן טאָכטער מִיכל ,
Michal tochter zain avekgegebn hot Shaul un
Michal daughter his given has Sha'ul and

דָּוִד ווײַב, צו פַּלְטִי דעם זון פּון לַיִשׁ ווואָס פּון גַּלִּים .
Gallim fun vos Layishn fun zun dem Palti tsu vaib Dovids
Gallim from who Layish of son the Palti to wife Dovid's

כו

26 And the Ziphim came unto Sha'ul at Giv'ah, saying, Doth not Dovid hide himself in the hill of Chakhilah, which faces Yeshimon?

און די זִיפִּעריזיינען צו שָׁאוּלקיין
kein Shauln tsu gekumen zainen Zifer di un
to Sha'ul to having come are Ziphim the and

גִּבְעָה , אַזוי צו זאָגן : פֿאַר וואָר, דָּוִד באַהאַלט זיך
zich bahalt Dovid vor far zogn tsu azoi Givah
self hide Dovid truly for say to so Giv'ah

אויף דעם בערגל חֲכִילָה פֿאַר ישימון .
yeshimon far Chachilah bergel dem oif
Yeshimon before Chakhilah hill the in

2 Then Sha'ul arose, and went down to the midbar Ziph, having three thousand chosen men of Yisroel with him, to search for Dovid in the midbar Ziph. 3 And Sha'ul encamped in the hill of Chakhilah, which faces Yeshimon, beside the derech *(road)*. But Dovid stayed in the midbar, and he saw that Sha'ul came after him into the midbar. 4 Dovid therefore sent out scouts, and understood that Sha'ul had indeed come. 5 And Dovid arose, and came to the makom where Sha'ul had encamped; and Dovid beheld the makom where Sha'ul lay down, and Avner Ben Ner, the sar of his tzava *(army)*; and Sha'ul was lying in the camp, and HaAm encamped round about him.

ב איז שָׁאוּל אויפֿגעשטאַנען, און האָט אַראָפּגענידערט צום מדבר זיף
Zif midber tsum aropgenidert hot un oifgeshtanen Shaul iz
Ziph wilderness to gone down has and arose Sha'ul is

מיט דריַי טויזנט געקליבענע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל, צו זוכן דָּוִדן אין
in Dovidn zuchn tsu Yisroel fun mener geklibene toiznt drai mit
in Dovid seek to Yisroel of men chosen thousand three with

מדבר זיף . ג און שָׁאוּל האָט געלאַגערט אויפֿן בערגל חֲכִילָה וואָס
vos Chachilah bergel oifn gelagert hot Shaul un Zif midber
which Chakhilah hill in the encamped has Sha'ul and Ziph wilderness

פֿאַר ישימון ביים ווועג. און דָּוִד איז געזעסן אין מדבר , און
un midber in gezesn iz Dovid un veg baim yeshimon far
and wilderness in seated is Dovid and way at Yeshimon before

ער האָט געמערקט, אַז שָׁאוּל איז געקומען נאָך אים אין מדבר .
midber in im noch gekumen iz Shaul az gemerkt hot er
wilderness in him after having come is Sha'ul that perceived has he

ד און דָּוִד האָט געשיקט אויסקוקערס, און איז געוואָרן געוויס
oif gevorn gevor iz un oiskukers geshikt hot Dovid un
on having become learn is and spies sent has Dovid and

אַז שָׁאוּל איז געקומען . ה איז דָּוִד אויפֿגעשטאַנען, און איז
iz un oifgeshtanen Dovid iz gekumen iz Shaul az gevis
is and arose Dovid is having come is Sha'ul that a certainty

צוגעקומען צו דעם אָרט וואָס שָׁאוּל האָט דאָרטן געלאַגערט, און דָּוִד
Dovid un gelagert dortn hot Shaul vos ort dem tsu tsugekumen
Dovid and encamped there has Sha'ul which place the to approached

האָט געזען דעם אָרט וואָס דאָרטן איז געלעגן שָׁאוּל און אַבְנֵר דער זון
zun der Avner un Shaul gelegn iz dortn vos ort dem gezen hot
son the Avner and Sha'ul lay is there where place the seen has

פֿון נֵר , זײַן חיל-לידער . און שָׁאוּל איז געלעגן אין לאַגערריַנג , און
un lagerring in gelegn iz Shaul un cheil-lider zain Neren fun
and camp circle in lying is Sha'ul and army-leader his Ner of

דאָס פֿאָלק האָט געלאַגערט רונד אַרום אים.
im arum rund gelagert hot folk dos
him round around encamped has people this

6 Then answered Dovid and said to Achimelech the Chitti, and to Avishai Ben Tzeruyah, achi

ו האָט זיך אָפּגערופֿן דָּוִד און האָט געזאָגט צו אֲחִימֶלֶךְ
Achimelech tsu gezogt hot un Dovid opgerufn zich hot
Achimelech to said has and Dovid responded self has

חִתִּי , און צו אֲבִישַׁי דעם זון פּון צרוּיָהן , יוֹאָבס
Yoavs Tseruyahn fun zun dem Avishai tsu un Chitti dem
Yoav's Tseruyah of son the Avishai to and Chitti the

ברודער, אַזוי צו זאָגן: ווער ווייל אַראָפּנידערן מיט מיר צו
tsu mir mit aropnideren vil ver zogn tsu azoi bruder
to me with go down will who say to so brother

שָׁאולן אין לאַגער? האָט אַבֿישַׁי געזאָגט: איך וועל אַראָפּנידערן
aropnideren vel ich gezogt Avishai hot lager in Shauln
go down will I said Avishai has camp in Sha'ul

מיט דיר .
dir mit
you(SG) with

Yoav, saying, Who will go down with me to Sha'ul to the machaneh? And Avishai said, I will go down with thee.

[7] איז געקומען דָּוִד און אַבֿישַׁי צו דעם פֹּאָלק ביי [ז]
bai folk dem tsu Avishai un Dovid gekumen iz
by people the to Avishai and Dovid having come is

נאַכט, ערשט שָׁאול ליגט און שלאָפֿט אין לאַגערינג, און זיין
zain un lagerring in shloft un ligt Shaul ersht nacht
his and camp circle in sleeps and lies Sha'ul behold night

שפּיז איז אַריינגעשטעקט אין דער ערד אים צוקאָפּנס, און
un tsukopns im erd der in araingeshtekt iz shpiz
and head him ground the in placed into is spear

אַבנֵר און דאָס פֹּאָלק ליגן רונד אַרום אים.
im arum rund lign folk dos un Avner
him round around lie people this and Avner

[7] So Dovid and Avishai came to HaAm by lailah; and, hinei, Sha'ul lay sleeping within the camp, and his khanit *(spear)* stuck in the ground at his head; but Avner and HaAm lay round about him.

[8] האָט אַבֿישַׁי געזאָגט צו דָּוִדן : אלקים האָט היינט איבערגעגעבן פֿאַרט [ח]
ibergeentfert haint hot Elokim Dovidn tsu gezogt Avishai hot
delivered today has G-d Dovid to said Avishai has

דיין פֿיינט אין דיין האַנט; און אַצונד, לאָמיך אַקאָרשט אים אין
ein im akorsht lomich atsund un hant dain in faint dain
one him now let me now and hand your in enemies your

מאָל אַ שטאָך טאָן מיטן שפּיז ביז אין דער ערד, און איך וועל אים
im vel ich un erd der in biz shpiz mitn ton shtoch a mol
him will I and ground the in unto spear with do jab a time

נישט דאַרפֿן טאָן אַ צווייטן. [ט] האָט דָּוִד געזאָגט צו אַבֿישַׁי :
Avishaien tsu gezogt Dovid hot tsveitn a ton darfn nisht
Avishai to said Dovid has second a do have need of not

זאָלסט אים נישט אומברענגען, וואָרעם ווער האָט אויסגעשטרעקט
oisgeshtrekt hot ver vorem umbrengen nisht im zolst
stretched out has who because destroy not him you(SG) must

זיין האַנט אויף דעם געזאַלבטן פֿון ה , און איז אָפּגעקומען
opgekumen iz un Hashem fun gezalbtn dem oif hant zain
come out is and Hashem of anointed the against hand his

גלאַט ? [י] און דָּוִד האָט געזאָגט: אַזוי ווי ה לעבט, אַז נאָר
nor az lebt Hashem vi azoi gezogt hot Dovid un glat
only that lives Hashem as so said has Dovid and smooth

ה זאָל אים שלאָגן! ענטוועדער זיין טאָג וועט קומען, און ער
er un kumen vet tog zain entveder shlogn im zol Hashem
he and come will day his either strike him should Hashem

וועט שטאַרבן, אָדער ער וועט נידערן אין מלחמה און אומקומען.
umkumen un milchome in nidern vet er oder shtarbn vet
perish and war in go down will he or die will

[יא] באַהיט זאָל איך ווערן פֿון ה , אויסצושטרעקן מיין האַנט
hant main oistsushtrekn Hashem fun vern ich zol bahit
hand my stretching forth Hashem of become I shall forbid

אויף דעם געזאַלבטן פֿון ה . און אַצונד, נעם, איך בעט
bet ich nem atsund un Hashem fun gezalbtn dem oif
entreat I take now and Hashem of anointed the against

[8] Then said Avishai to Dovid, Elohim hath delivered thine oyev into thine yad today; now therefore let me strike him, now, with the khanit, pinning him to the ground once; I will not strike him the second time.
[9] And Dovid said to Avishai, Destroy him not; for who can stretch forth his yad against Hashem's moshiach, and be guiltless? [10] Dovid said furthermore, As Hashem liveth, Hashem shall strike him; or his day shall come to die; or he shall descend into milchamah, and perish. [11] Chalilah *(far be it)* from me by Hashem that I should stretch forth mine yad against Hashem's moshiach; but, take now thou the khanit

(spear) that is at his head, and the flask of mayim, and let us go.

דיך , דעם שפּיז וואָס ביי אים צוקאָפּנס , און דעם קרוג וואַסער, און
un vaser krug dem un tsukopns im bai vos shpiz dem dich
and water flask the and head him by which spear the you(SG)

לאָמיר זיך גיין .
gein zich lomir
go self let us

12 So Dovid took the khanit and the flask of mayim from near Sha'ul's head; and they got them away, and no one saw it, nor knew it, neither awaked; for they were all asleep; because a tardamat Hashem was fallen upon them.

יב און דָּוִד האָט גענומען דעם שפּיז און דעם קרוג
krug dem un shpiz dem genumen hot Dovid un
flask the and spear the taken has Dovid and

וואַסער פֿון שָׁאוּלס צוקאָפּנס , און זיי זיינען
zainen zei un tsukopns Shauls fun vaser
are they and heads of the bed Sha'ul's from water

זיך אַוועקגעגאַנגען; און קיינער האָט נישט געזען און נישט
nisht un gezen nisht hot keiner un avekgegangen zich
not and seen not has anyone and went way self

געמערקט, און קיינער האָט זיך נישט אויפֿגעכאַפּט, ווייל
vail oifgechapt nisht zich hot keiner un gemerkt
because woke up not self has anyone and learned

זיי זיינען אַלע געשלאָפֿן, ווארעם אַ שלאָף פֿון ה איז
iz Hashem fun shlof a vorem geshlafn ale zainen zei
is Hashem from sleep a because asleep all are they

געפֿאַלן אויף זיי .
zei oif gefaln
them on falling

13 Then Dovid went over to the other side, and stood on the top of the har afar off; a great space being between them; 14 And Dovid called out to the people, and to Avner Ben Ner, saying, Answerest thou not, Avner? Then Avner answered and said, Who art thou that calls out to HaMelech? 15 And Dovid said to Avner, Art not thou an ish (man)? And who is like to thee in Yisroel? Wherefore then hast thou not been shomer over adoneicha HaMelech? For there came one of HaAm in to destroy HaMelech adoneicha. 16 This thing is not tov that thou hast done. As Hashem liveth, ye

יג און דָּוִד איז אַריבערגעגאַנגען אויף דער אַנדער זייַט, און ער האָט זיך
zich hot er un zait ander der oif aribergegangen iz Dovid un
self has he and side other the on crossed over is Dovid and

געשטעלט אויפֿן שפּיץ בארג פֿון דער וויַיטן , מיט אַ בריייט אָרט
ort breit a mit vaitn der fun barg shpits oifn geshtelt
place width a with distance the of mountain top on stood

צווישן זיי . יד און דָּוִד האָט געראופֿן צו דעם פֿאָלק און צו אַבנֵר
Avner tsu un folk dem tsu gerufn hot Dovid un zei tsvishn
Avner to and people the to called has Dovid and them between

דעם זון פֿון נֵר , אַזוי צו זאָגן : ווילסטו נישט ענטפֿערן, אַבנֵר ? האָט
hot Avner entfern nisht vilstu zogn tsu azoi Neren fun zun dem
has Avner answer not will say to so Ner of son the

אַבנֵר זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט: ווער ביסטו , וואָס דו רופֿסט
rufst du vos bistu ver gezogt hot un opgerufn zich Avner
call you who are you who said has and responded self Avner

צום מלך ? טו האָט דָּוִד געזאָגט צו אַבנֵרן : דו ביסט דאָך אַ מאַן,
man a doch bist du Avnern tsu gezogt Dovid hot melech tsum
man a indeed are you Avner to said Dovid has king to

און ווער איז דיין גלייַכן אין יִשְׂרָאֵל, היינט פֿאַר וואָס האָסטו
hostu vos far haint Yisroel in glaichn dain iz ver un
have you which for furthermore Yisroel in equal your is who and

נישט אָפּגעהיט דעם מלך דיין האַר ? ווארעם איינער פֿון פֿאָלק איז
iz folk fun einer vorem har dain melech dem opgehit nisht
is people of one because master your king the careful not

געקומען אומצובערענגען דעם מלך דיין האַר . טז נישט גוט איז
iz gut nisht har dain melech dem umtsubrengen gekumen
is good not master your king the to destroy having come

די דאָזיקע זאַך וואָס האָסט געטאָן. אַזוי ווי ה לעבט, אַז
az lebt Hashem vi azoi geton host du vos zach dozike di
that lives Hashem as so done have you which thing this the

are worthy for mavet, because ye have not been shomer over adoneichem, Hashem's moshiach. And now see where the khanit of HaMelech is, and the flask of mayim that was near his head.

טויט זײַט איר ווערט , ווָאס איר האָט נישט אָפּגעהיט אײַער האַר ,
har aier opgehit nisht hot ir vos vert ir zait toit
master your careful not have you that worthy you are death

דעם געזאַלבטן פֿון ה ! און אַצונד זע , ווו איז דער שפּיז
shpiz der iz vu ze atsund un Hashem fun gezalbtn dem
spear the is where behold now and Hashem of anointed the

פֿון דעם מלך , און דער קרוג ווַאסער ווָאס איז געווען בײַ אים
im bai geven iz vos vaser krug der un melech dem fun
him by having been is which water jug the and king the of

צוקאָפּנס ?
tsukopns
at the head

[17] And Sha'ul knew the voice of Dovid, and said, Is this thy voice, beni, Dovid? And Dovid said, It is my voice, adoni HaMelech.

יז האָט שָׁאול דערקענט דָּוִד קוֹל , און ער האָט געזאָגט: איז דאָס
dos iz gezogt hot er un kol Dovids derkent Shaul hot
this is said has he and voice Dovid's known Sha'ul has

דײַן קוֹל , מײַן זון דָּוִד ? האָט דָּוִד געזאָגט: מײַן קוֹל , מײַן
main kol main gezogt Dovid hot Dovid zun main kol dain
my voice my said Dovid has Dovid son my voice your

האַר מלך .
melech har
king master

[18] And he said, Why doth adoni thus pursue after his eved? For what have I done? Or what ra'ah is in mine yad? [19] Now therefore, let adoni HaMelech hear the devarim of his eved. If Hashem have stirred thee up against me, let Him accept a minchah; but if they be bnei adam, cursed be they before Hashem; for they have driven me out this day from abiding in the nachalah of Hashem, saying, Go, serve elohim acharim. [20] Now therefore, let not my dahm fall to the earth before the face of Hashem; for the Melech Yisroel is come out to search for a parosh *(flea)*, as when one doth hunt the partridge in the harim.

יח און ער האָט געזאָגט: פֿאַר ווָאס יאָגט זיך מײַן האַר נאָך זײַן
zain noch har main zich yogt vos far gezogt hot er un
his after master my self pursues what for said has he and

קנעכט ? ווָאס האָב איך דען געטאָן? און ווָאס פֿאַר אַ בייז איז אין מײַן
main in iz beiz a far vos un geton den ich hob vos knecht
my in is evil an for what and done then I have what servant

האַנט? יט און אַצונד , זאָל בעט איך , מײַן האַר דער מלך
melech der har main dich bet ich zol atsund un hant
king the master my you(SG) entreat I should now and hand

צוהערן די ווערטער פֿון זײַן קנעכט : אויב ה האָט דיך אָנגעריצט
ongereitst dich hot Hashem oib knecht zain fun verter di tsuhern
stirred up you(SG) has Hashem if servant his of words the listen to

זאָלן מיר, ווועט ער אָננעמען אַ קָרבָּן ; אויב אָבער מענטשנקינדער , אויף
zoln mentshnkinder ober oib korben a onnemen er vet mir oif
should children of men but if korban a accept he will me against

זיי זײַן פֿאַרשאָלטן פֿאַר ה , ווָאס זיי האָבן מיך פֿאַרטריבן
fartriben mich hobn zei vos Hashem far farsholten zain zei
driven away me have they who Hashem before cursed be they

הײַנט פֿון זײַן באַהעפֿט אָן דער נחלה פֿון ה , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Hashem fun nachle der on baheft zain fun haint
say to so Hashem of inheritance the on attachment his from today

גיי , דין פֿרעמדע ג-טער. כ און אַצונד , זאָל מײַן בלוט נישט פֿאַלן צו דער
der tsu faln nisht blut main zol atsund un g-ter fremde din gei
the to fall not blood my let now and g-ds foreign serve go

ערד אַוועק פֿון הס פּנים ; ווָארעם דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל איז
iz Yisroel fun melech der vorem ponem Hashems fun avek erd
is Yisroel of king the for face Hashem's from away ground

אַרויסגעגאַנגען זוכן אַן אײַנציקע פֿלוי, אַזוי ווי מע יאָגט אַ פֿעלדהון
feldhon a yogt me vi azoi floi eintsike an zuchn aroisgegangen
partridge a pursues one as so flea single an seek having come out

אין די בערג .
berg di in
mountains the in

כא הָאָט שָׁאוּל געזָאגט: איך הָאָב געזינדיקט; קער זיך אום, מײַן זון
zun main um zich ker gezindikt hob ich gezogt Shaul hot
son my back self turn sinned have I said Sha'ul has

דָּוִד, וואָרעם איך וועל דיר מער נישט בייז טאָן, דערפַאַר וואָס
vos derfar ton beiz nisht mer dir vel ich vorem Dovid
which for the reason do evil not more you(SG) will I for Dovid

מײַן לעבן איז טײַער געווען אין דײַנע אויגן היינטיקן טאָג. זע,
ze tog haintikn oign daine in geven taier iz lebn main
behold day this very eyes your in having been precious is life my

איך הָאָב זיך נאַריש באַגאַנגען, און הָאָב פֿאַרזען זייער פֿיל.
fil zeyer farzen hob un bagangen narish zich hob ich
much very overlooked have and committed foolishly self have I

כב הָאָט זיך אָפּגערופֿן דָּוִד און הָאָט געזָאגט: אָט איז דעם מלכס
melechs dem iz ot gezogt hot un Dovid opgerufn zich hot
king's the is behold said has and Dovid responded self has

שפּיז, און זאָל איינער פֿון די יונגען אַריבערקומען, און אים נעמען.
nemen im un aribberkumen yungen di fun einer zol un shpiz
take it and to come over young the of one shall and spear

כג און ה׳ וועט אומקערן איטלעכן זײַן גערעכטיקייט
gerechtikeit zain itlechn umkeren vet Hashem un
righteousness his each turn back will Hashem and

און זײַן טרײַשאַפֿט; וואָרעם ה׳ האָט דיך הײַנט
haint dich hot Hashem vorem traishaft zain un
today you(SG) has Hashem because faithfulness his and

איבערגעגעבן פֿערט אין מײַן האַנט, און איך האָב נישט געוואָלט
gevolt nisht hob ich un hant main in ibergeentfert
wanted not have I and hand my in delivered

אויסשטרעקן מײַן האַנט אויף דעם געזאַלבטן פֿון ה׳.
Hashem fun gezalbtn dem oif hant main oisshtrekn
Hashem of anointed the on hand my stretch out

כד און אָט אַזוי וווי דײַן לעבן איז געווען גרויסגעשאַצט
groisgeshatst geven iz lebn dain vi azoi ot un
highly valued having been is life your as so behold and

אין מײַנע אויגן היינטיקן טאָג, אַזוי זאָל מײַן לעבן זײַן
zain lebn main zol azoi tog haintikn oign maine in
be life my should so day today's eyes my in

גרויסגעשאַצט אין די אויגן פֿון ה׳, אַז ער זאָל מיך
mich zol er az Hashem fun oign di in groisgeshatst
me should he that Hashem of eyes the in highly valued

מציל זײַן פֿון יעטוועדער צרה.
tsore yetveder fun zain matsl
trouble every from be save

כה הָאָט שָׁאוּל געזָאגט צו דָּוִדן: געבענטשט זאָלסטו זײַן,
zain zolstu gebentsht Dovidn tsu gezogt Shaul hot
be shall you blessed Dovid to said Sha'ul has

מײַן זון דָּוִד; אי טאָן וועסטו טאָן, אי אויספֿירן
oisfirn i ton vestu ton i Dovid zun main
prevail and do will you(sg) do and Dovid son my

וועסטו אויספֿירן. און דָּוִד איז געגאַנגען אויף זײַן
zain oif gegangen iz Dovid un oisfirn vestu
his on having gone is Dovid and prevail will you(sg)

וועג, און שָׁאוּל הָאָט זיך אומגעקערט צו זײַן אָרט.
ort zain tsu umgekert zich hot Shaul un veg
place his to returned self has Sha'ul and way

21 Then said Sha'ul, I have sinned; return, beni Dovid; for I will no more do thee harm, because my nefesh was precious in thine eyes this day; hinei, I was foolish, and have erred exceedingly.

22 And Dovid answered and said, Hinei the khanit HaMelech! Let one of the ne'arim come over and bring it back.

23 Hashem repay to every ish his tzedakah and his emunah; for Hashem delivered thee into my yad today, but I would not stretch forth mine yad against Hashem's moshiach.

24 And, hinei, as thy nefesh was much valued this day in mine eyes, so let my nefesh be much valued in the eyes of Hashem, and let Him deliver me out of all tzarah *(trouble)*.

25 Then Sha'ul said to Dovid, Baruch atah, beni Dovid; may thou both accomplish many things, and also still succeed. So Dovid went on his derech, and Sha'ul returned to his makom.

27 And Dovid said in his lev, I shall now perish yom echad by the yad Sha'ul; there is nothing tov for me than that I should speedily escape into the Eretz Pelishtim; and Sha'ul shall despair of searching for me any more in kol gevul Yisroel; so shall I escape out of his yad.

כז
און דָּוִד האָט געזאָגט בײַ זיך אין האַרצן: אַצונד וועל איך איין טאָג
tog ein ich vel atsund hartsn in zich bai gezogt hot Dovid un
day one I will now heart in self by said has Dovid and
אומגעבראַכט ווערן דורך שָׁאוּלס האַנט. נישטאָ בעסערס
besers nishto hant Shauls durch vern umgebracht
better there is not hand Sha'ul's through become destroyed
פַֿאַר מיר, ווי אַנטרונען זאָל איך אַנטרונען ווערן אין לאַנד פֿון די
di fun land in vern antrunen ich zol antrunen vi mir far
the of land in become escape I should escaped than me for
פְּלִשְׁתִּים, און שָׁאוּל וועט זיך מיאש זײַן פֿון מיר, מיך ווײַטער צו
tsu vaiter mich mir fun zain meyaesh zich vet Shaul un Pelishtim
to further me me of be despair self will Sha'ul and Pelishtim
זוכן אין גאַנצן געמאַרק פֿון יִשְׂרָאֵל; אַזוי וועל איך אַנטרונען ווערן פֿון
fun vern antrunen ich vel azoi Yisroel fun gemark gantsn in zuchn
from become escape I will so Yisroel of territory all in seek
זײַן האַנט.
hant zain
hand his

2 And Dovid arose, and he passed over with the shesh me'ot ish that were with him unto Akhish Ben Maoch Melech Gat.

ב איז דָּוִד אויפֿגעשטאַנען און איז אַריבערגעגאַנגען, ער און די
di un er aribergegangen iz un oifgeshtanen Dovid iz
the and he having passed over is and arose Dovid is
זעקס הונדערט מאַן וואָס מיט אים, צו אָכיש דעם זון פֿון מָעוכן,
Maochn fun zun dem Achish tsu im mit vos man hundert zeks
Maoch of son the Achish to him with that men hundred six

3 And Dovid dwelt with Akhish at Gat, he and his anashim, every ish with his bais *(household)*, even Dovid with his two nashim, Achino'am of Yizre'el, and Avigal eshet Naval of Karmel.

דעם מלך פֿון גַּת. ג און דָּוִד איז געזעסן בײַ אָכישן אין גַּת, ער
er Gat in Achishn bai gezesn iz Dovid un Gat fun melech dem
he Gat in Achish with seated is Dovid and Gat of king the
און זײַנע מענטשן, איטלעכער מיט זײַן הויזגעזינט, דָּוִד מיט זײַנע
zaine mit Dovid hoizgezint zain mit itlecher mentshn zaine un
his with Dovid household his with each men his and
צוויי ווײַבער, אַחינוֹעַם פֿון יִזְרְעֶאל, און אֲבִיגַיִל די ווײַב פֿון נָבָל פֿון
fun Navaln fun vaib di Avigal un Yizreel fun Achinoam vaiber tsvei
of Naval of wife the Avigal and Yizre'el of Achino'am wives two
כַּרְמֶל.
Karmel
Carmel

4 And it was told Sha'ul that Dovid was fled to Gat; and he sought no more again for him.

ד איז אָנגעזאָגט געווארן שָׁאוּלן, אַז דָּוִד איז אַנטלאָפֿן קיין
kein antlofn iz Dovid az Shauln gevorn ongezogt iz
to fled is Dovid that Sha'ul having become told is
גַּת, אָבער ער האָט אים מער ווײַטער נישט געזוכט.
gezucht nisht vaiter mer im hot er ober Gat
sought not further more him has he but Gat

5 And Dovid said unto Akhish, If I have now found chen in thine eyes, let them give me a makom *(place)* in some town in the sadeh *(country)*, that I may dwell there; for why should thy eved dwell in the ir hamamlachah *(royal city)* with thee?

ה און דָּוִד האָט געזאָגט צו אָכישן: אויב, איך בעט דיך, איך
ich dich bet ich oib Achishn tsu gezogt hot Dovid un
I you(SG) entreat I if Akhish to said has Dovid and
האָב געפֿונען חֵן אין דײַנע אויגן, זאָל מען מיר געבן אַן אָרט אין
in ort an gebn mir men zol oign daine in chein gefunen hob
in place a give me they shall eyes your in favor found have
איינער פֿון די פֿעלד-שטעט, און איך וועל דאָרטן זיצן; און נאָך וואָס
vos noch un zitsn dortn vel ich un feld-shtet di fun einer
which after and sit there will I and field the of one
זאָל דײַן קנעכט זיצן אין דער מלוכה-שטאָט בײַ דיר?
dir bai meluche-shtot der in zitsn knecht dain zol
you(SG) with royal city the in sit servant your shall

[6] Then Akhish gave him Tziklag that day; therefore Tziklag belongs unto the Melachim of Yehudah unto this day.

[7] And the mispar hayamim that Dovid dwelt in the sadeh of the Pelishtim was one year and four months.

[8] And Dovid and his anashim went up, and raided the Geshuri, and the Girzi, and the Amaleki; for they were of old the inhabitants of HaAretz, as thou goest to Shur, even unto Eretz Mitzrayim. [9] And Dovid attacked the land, and left neither ish nor isha alive, and took away the tzon, and the bakar, and the chamorim, and the gemalim, and the begadim, and returned, and came to Akhish. [10] And Akhish said, Where have ye raided today? And Dovid said, Against the Negev of Yehudah, or against the Negev of the Yerachme'eli, or against the Negev of the Keni.

[11] And Dovid saved neither ish nor isha alive, to bring [news] to Gat, saying, Lest they should inform on us, saying, So did

[ו] הָאָט אים אָכיש געגעבן אין יענעם טאָג ציקלַג . דעריבער
deriber Tsiklag tog yenem in gegebn Achish im hot
therefore Tziklag day that in given Akhish him has

געהערט ציקלַג צו די מלכים פֿון יהוּדה ביז אויף
oif biz Yehudah fun mlochim di tsu Tsiklag gehert
on until Yehudah of kings the to Tziklag belongs

היינטיקן טאָג.
tog haintikn
day this very

[ז] און די צאָל פֿון די טעג וואָס דָוִד איז געזעסן אין
in gezesn iz Dovid vos teg di fun tsol di un
in settled is Dovid that days the of number of the and

פֿעלד פֿון די פּלִשתִּים , איז געווען אַ יאָר מיט פֿיר
fir mit yor a geven iz Pelishtim di fun feld
four with year a having been is Pelishtim the of field

חדשים .
chodeshim
months

[ח] און דָוִד און זיינע מענטשן פֿלעגן אַרויפֿגיין און אָנפֿאַלן אויף
oif onfaln un aroifgein flegn mentshn zaine un Dovid un
on fall upon and go up would men his and Dovid and

דעם גשורי , און דעם גִזרי , וואָרעם זיי זיינען
zainen zei vorem Amaleki dem un Girzi dem un Geshuri dem
are they because Amaleki the and Girzi the and Geshuri the

געווען די באַווויינער פֿון לאַנד וואָס פֿון אייביק אָן, ווי דו קומסט
kumst du vi on eibik fun vos land fun bavoiner di geven
come you as on of old from which land of inhabitants the having been

קיין שור , און ביז לאַנד מִצרַיִם . [ט] און דָוִד פֿלעגט שלאָגן דאָס לאַנד,
land dos shlogn flegt Dovid un Mitsrayim land biz un Shur kein
land this strike used to Dovid and Egypt land unto and Shur to

און נישט לאָזן לעבן קיין מאַן און קיין פֿרוי ; און ער פֿלעגט צונעמען
tsunemen flegt er un froi kein un man kein lebn lozn nisht un
take away used to he and woman any and man any live let not and

שאָף און רינדער, און אייזלען , און קעמלען, און בגדים , און זיך
zich un begadim un kemlen un eizlen un rinder un shof
self and garments and camels and donkeys and cattle and sheep

אומקערן און קומען צו אָכישן . [י] און אַז אָכיש האָט געזאָגט: ווו זיינט
zait vu gezogt hot Achish az un Achishn tsu kumen un umkeren
are where said has Achish that and Achish to come and return

איר אָנגעפֿאַלן היינט? האָט דָוִד געזאָגט: אויפֿן דָרום פֿון יהוּדה ,
ir ongefaln haint Dovid hot gezogt oifn dorem Yehudah fun
you fell on today Dovid has said on southern area Yehudah of

און אויפֿן דָרום פֿון דעם יַרחמאֵלי , און אויפֿן דָרום פֿון
fun dorem oifn un Yerachmeeli dem fun dorem oifn un
of southern area on and Yerachme'eli the of southern area on and

דעם קֵיני .
Keni dem
Keni the

[יא] און קיין מאַן און קיין פֿרוי פֿלעגט דָוִד נישט לאָזן לעבן, צו
tsu lebn lozn nisht Dovid flegt froi kein un man kein un
to live let not Dovid used to woman any and man any and

ברענגען קיין גַת , וויַיל ער האָט געזאָגט: טאָמער וועלן זיי דערציילן
dertseiln zei veln tomer gezogt hot er vail Gat kein brengen
inform they will lest said has he for Gat to bring

Dovid, and so has been his mishpat *(practice)* all the yamim *(days)* he dwelleth in the sadeh of the Pelishtim *(Philistines)*.

12 And Akhish believed Dovid, saying, He hath made his people Yisroel utterly to abhor him; therefore he shall be eved to me olam *(forever)*.

28 And it came to pass in those yamim, that the Pelishtim gathered their machanot together for tzava *(warfare)*, to fight with Yisroel. And Akhish said unto Dovid, Know thou assuredly, that thou shalt go out with me to machaneh, thou and thy anashim. 2 And Dovid said to Akhish, Surely thou shalt know what thy eved will do. And Akhish said to Dovid, Therefore will I make thee my shomer rosh *(head bodyguard)* kol hayamim.

3 Now Shmuel was dead, and kol Yisroel had mourned him, and buried him in Ramah, even in his own town. And Sha'ul had deported the ovot, and the yidonim from HaAretz.

4 And the Pelishtim gathered themselves together, and came and encamped in Shunem; and Sha'ul

אויף אונדז, אַזוי צו זאָגן: אַזוי און אַזוי האָט דָּוִד געטאָן. און אַזוי
azoi un geton Dovid hot azoi un azoi zogn tsu azoi undz oif
so and done Dovid has so and thus say to so us on

איז געווען זיין שטייגער אַלע טעג וואָס ער איז געזעסן אין פֿעלד
feld in gezesn iz er vos teg ale shteiger zain geven iz
field in settled is he which days all manner his having been is

פֿון די פּלשתּים. יב און אָכיש האָט געגלויבט דָּוִדן, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Dovidn gegloibt hot Achish un Pelishtim di fun
say to so Dovid believed has Achish and Pelishtim the of

פֿאַרמיאוסן האָט ער זיך פֿאַרמיאוסט ביי זיין פֿאָלק, ביי
bai folk zain bai farmiust zich er hot farmiusn
with people his with made repugnant self he has make repugnant

ישׂראֵל, און ער וועט מיר זיין פֿאַר אַן אייביקן קנעכט.
knecht eibikn an far zain mir vet er un Yisroel
servant everlasting an for be me will he and Yisroel

כח

און עס איז געווען אין יענע טעג, האָבן די פּלשתּים
Pelishtim di hobn teg yene in geven iz es un
Pelishtim the have days those in having been is it and

איינגעזאַמלט זייערע מחנות אין קריג, צו האַלטן מלחמה
milchome haltn tsu krig in machnus zeyere aingezamlt
war wage to war in legions their gathered

אויף ישׂראֵל. און אָכיש האָט געזאָגט צו דָּוִדן: וויסן זאָלסטו
zolstu visen Dovidn tsu gezogt hot Achish un Yisroel oif
shall you know Dovid to said has Achish and Yisroel on

וויסן, אַז דו וועסט אַרײַנגיין מיט מיר אין חיל, דו און דײַנע
daine un du cheil in mir mit araingein vest du az visen
your and you battle in me with enter will you that know

מענטשן. ב האָט דָּוִד געזאָגט צו אָכישן: דערפֿאַר וועסט דו
mentshn du vest derfar Achishn tsu gezogt Dovid hot
men you will for the reason Achish to said Dovid has

געוואָר ווערן, וואָס דײַן קנעכט וועט אויפֿטאָן. האָט אָכיש געזאָגט צו
tsu gezogt Achish hot oifton vet knecht dain vos vern gevor
to said Achish has up do will servant your what become learn

דָּוִדן: דערפֿאַר וועל איך דיך מאַכן פֿאַרן שומר פֿון
fun shoimer faran machn dich ich vel derfar Dovidn
of keeper for the make you(SG) I will for the reason Dovid

מײַן קאָפּ אַלע טעג.
teg ale kop main
days all head my

ג און שמואֵל איז געשטאָרבן, און גאַנץ ישׂראֵל האָבן אים באַקלאָגט,
baklogt im hobn Yisroel gants un geshtorbn iz Shmuel un
mourned him had Yisroel all and died is Shmuel and

און זיי האָבן אים באַגראָבן אין רָמָה, אין זײַן שטאָט. און שָׁאוּל האָט
hot Shaul un shtot zain in Ramah in bagrobn im hobn zei un
has Sha'ul and city his in Ramah in buried him have they and

געהאַט אָפּגעטאָן פֿון לאַנד די גײַסטערזעער און די טויטנבאַשווערער.
toitnbashverer di un gaisterzeer di land fun opgeton gehat
necromancers the and spiritist-seers the land from removed had

ד און די פּלשתּים האָבן זיך איינגעזאַמלט, און זיי זײַנען
zainen zei un aingezamlt zich hobn Pelishtim di un
are they and gathered self have Pelishtim the and

געקומען און האָבן געלאַגערט אין שׁוּנֵם, און שָׁאוּל
gekumen un hobn gelagert in Shunem un Shaul un
having come and have encamped in Shunem and Sha'ul

gathered kol Yisroel together, and they encamped in Gilboa.

הָאָט איינגעזאמלט גאנץ יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן געלאגערט אין
in gelagert hobn zei un Yisroel gants aingezamlt hot
in encamped have they and Yisroel all gathered has

גִּלבֹּעַ . ה און שָׁאול האָט געזען דעם לאגער פון די פלִשתִּים ,
Pelishtim di fun lager dem gezen hot Shaul un Gilboa
Pelishtim the of camp the seen has Sha'ul and Gilboa

[5] And when Sha'ul saw the machaneh of the Pelishtim, he was afraid, and his lev greatly trembled.

און ער האָט מורא געקריגן , און זיין האַרץ האָט זייער
zeyer hot harts zain un gekrign moire hot er un
very much has heart his and received fear has he and

געציטערט. ו און שָׁאול האָט געפֿרעגט ביי ה , אָבער
ober Hashem bai gefregt hot Shaul un getsitert
but Hashem of inquired has Sha'ul and trembled

[6] And when Sha'ul inquired of Hashem, Hashem answered him not, neither by chalomot *(dreams)*, nor by Urim, nor by nevi'im.

ה האָט אים נישט געענטפֿערט, נישט דורך חלומות ,
chaloimes durch nisht geentfert nisht im hot Hashem
dreams by neither answered not him has Hashem

נישט דורך די אורים, נישט דורך נבִּיאים .
neviim durch nisht Urim di durch nisht
prophets by nor Urim the by nor

[7] Then said Sha'ul unto his avadim, Seek me an isha that is a ba'alat ov *(medium, a person with a familiar spirit)*, that I may go to her, and inquire of her. And his avadim said to him, Hinei, there is an eshet ba'alat ov at Ein-Dor.

ז האָט שָׁאול געזאָגט צו זיינע קנעכט : זוכט מיר אויף אַ
a oif mir zucht knecht zaine tsu gezogt Shaul hot
a up me search servants his to said Sha'ul has

פֿרוי אַ גייִסטערזעערין, און איך וועל גיין צו איר, און וועל
vel un ir tsu gein vel ich un gaisterzeerin a froi
will and her to go will I and spirit seer a woman

ביי איר פֿרעגן. האָבן זיינע קנעכט צו אים געזאָגט: אָט איז
iz ot gezogt im tsu knecht zaine hobn fregn ir bai
is behold said him to servants his have to ask her by

דאָ אַ פֿרוי אַ גייִסטערזעערין אין עֵין-דוֹר .
Ein-Dor in gaisterzeerin a froi a do
Ein-dor in spirit seer a woman a here

[8] And Sha'ul disguised himself, and put on begadim acherim, and he went, and two anashim with him, and they came to the isha by lailah; and he said, divine for me by the ov *(familiar spirit)*, and bring him up for me, whom I shall name unto thee. [9] And the isha said unto him, Hinei, thou knowest what Sha'ul hath done, how he hath cut off the ovot, and the yidoni from HaAretz; why then layest thou a snare for my nefesh, to cause me to die?

ח האָט שָׁאול זיך פֿאַרשטעלט, און ער האָט אָנגעטאָן אַנדערע בגדים ,
begadim andere ongeton hot er un farshtelt zich Shaul hot
garments other put on has he and disguised self Sha'ul has

און ער איז געגאַנגען , און צוויי מענער מיט אים. און זיי זיינען
zainen zei un im mit mener tsvei un gegangen iz er un
are they and him with men two and having gone is he and

געקומען צו דער פֿרוי ביי נאַכט, און ער האָט געזאָגט: וואָרזאָג מיר ,
mir vorzog gezogt hot er un nacht bai froi der tsu gekumen
for me divine said has he and night by woman the to having come

איך בעט דיך , דורך אַ גייִסט, און ברענג מיר אויף דעם וואָס איך
ich vos dem oif mir breng un gaist a durch dich bet ich
I which the one up me bring and spirit a by you(SG) entreat I

וועל דיר זאָגן . ט האָט די פֿרוי צו אים געזאָגט: זע , דו ווייסט
veist du ze gezogt im tsu froi di hot zogn dir vel
know you behold said him to woman the has say you(SG) will

וואָס שָׁאול האָט געטאָן, ווי ער האָט פֿאַרשניטן די גייִסטערזעער און די
di un gaisterzeer di farshnitn hot er vi geton hot Shaul vos
the and spiritist-seers the cut off has he how done has Sha'ul what

טויטנבאַשווערער פֿון לאַנד, און פֿאַר וואָס לייגסטו אַ שטרויכלונג ביי
bai shtroichlung a leigstu vos far un land fun toitnbashverer
for pitfall a you lay down what for and land from necromancers

מיר לעבן מיך צו טייטן?
teitn tsu mich lebn main
kill to me life my

[10] And Sha'ul vowed to her by Hashem, saying, As Hashem liveth, there shall no avon *(punishment)* happen to thee for this thing. [11] Then said the isha, Whom shall I bring up for thee? And he said, Bring up Shmuel for me.

[12] And when the isha saw Shmuel, she cried with a kol gadol *(loud voice)*; and the isha spoke to Sha'ul, saying, Why hast thou deceived me? For thou art Sha'ul. [13] And HaMelech said unto her, Be not afraid: for what sawest thou? And the isha said unto Sha'ul, I see elohim olim *(spirits, ones ascending, a spirit ascending)* from HaAretz.

[14] And he said unto her, Of what form is he? And she said, An ish zaken cometh up; and he is wearing a me'il *(robe)*. And Sha'ul had da'as that it was Shmuel, and he bowed with his face to the ground, and prostrated himself.

[15] And Shmuel said to Sha'ul, Why hast thou disquieted me, to bring me up? And Sha'ul answered, I am greatly distressed; for the Pelishtim make war against me, and Elohim has turned away from me, and answereth me no more, neither by nevi'im, nor by

י הָאָט שָׁאוּל אִיר געשוואָרן בַּיי ה , אַזוי צו זאָגן : אַזוי ווי
vi azoi zogn tsu azoi Hashem bai geshvorn ir Shaul hot
as so say to so Hashem by sworn an oath her Sha'ul has

ה לעבט, אויב דיר וועט געשען אַ שטראָף וועגן דער
der vegen shtrof a geshen vet dir oib lebt Hashem
the concerning punishment a happen will you(SG) if lives Hashem

דאָזיקער זאַך ! יא הָאָט די פְֿרוי געזאָגט: וועמען זאָל איך דיר
dir ich zol vemen gezogt froi di hot zach doziker
for you(SG) I shall whom said woman the has thing this one

אויפֿברענגען: הָאָט ער געזאָגט: שמואֵל ברענג מיר אויף.
oif mir breng Shmuel gezogt er hot oifbrengen
up me bring Shmuel said he has bring up

יב און ווי די פְֿרוי האָט דערזען שמואֵלן , אַזוי הָאָט זי
zi hot azoi Shmueln derzen hot froi di vi un
she has so Shmuel seen has woman the when and

אויסגעשריען אויף אַ הויכן קוֹל ; און די פְֿרוי הָאָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot froi di un kol hoichn a oif oisgeshrien
to said has woman the and voice loud a on cried out

שָׁאוּלן , אַזוי צו זאָגן : פַֿאַר ווָאס האָסטו מיך גענאַרט ? דו ביסט
bist du genart mich hostu vos far zogn tsu azoi Shauln
are you deceived me have you what for say to so Sha'ul

דאָך שָׁאוּל . יג הָאָט דער מלך צו איר געזאָגט: זאָלסט נישט
nisht zolst gezogt ir tsu melech der hot Shaul doch
not you(SG) must said her to king the has Sha'ul indeed

מורא האָבן; ווָאס זעסטו דען ? הָאָט די פְֿרוי געזאָגט צו שָׁאוּלן :
Shauln tsu gezogt froi di hot den zestu vos hobn moire
Sha'ul to said woman the has then do you see what have fear

ג-טער זע איך אַרויפֿגיין פֿון דער ערד .
erd der fun aroifgein ich ze g-ter
earth the from ascending I see g-ds

יד הָאָט ער צו איר געזאָגט: ווָאס איז זיין געשטאַלט? הָאָט זי געזאָגט:
gezogt zi hot geshtalt zain iz vos gezogt ir tsu er hot
said she has form his is what said her to he has

אַן אַלטער מאַן קומט אַרויף, און ער איז איינגעוויקלט אין אַ מאַנטל. הָאָט
hot mantl a in aingeviklt iz er un aroif kumt man alter an
has mantle a in wrapped up is he and up comes man old an

שָׁאוּל געווווסט אַז דאָס איז שמואֵל, און ער הָאָט זיך געניגט מיטן
mitn geneigt zich hot er un Shmuel iz dos az gevust Shaul
with inclined self has he and Shmuel is this that known Sha'ul

פּנים צו דער ערד , און זיך געבוקט.
gebukt zich un erd der tsu ponem
bowed self and ground the to face

טו הָאָט שמואֵל געזאָגט צו שָׁאוּלן : פַֿאַר ווָאס האָסטו מיך רו
ru main hostu vos far Shauln tsu gezogt Shmuel hot
rest my have you what for Sha'ul to said Shmuel has

געשטערט, מיך אויפֿצובערענגען? הָאָט שָׁאוּל געזאָגט: מיך הָאָט זייער
zeyer hot mich gezogt Shaul hot oiftsubrengen mich geshtert
very has to me said Sha'ul has to bring up me disturbed

צוגעדריקט, ווָאַרעם די פְֿלִשתִּים האַלטן מלחמה אויף מיר, און אלקים
Elokim un mir oif milchome haltn Pelishtim di vorem tsugedrikt
G-d and me on war wage Pelishtim the because pressed

הָאָט זיך אָפּגעקערט פֿון מיר, און ער ענטפֿערט מיר נישט מער ,
mer nisht mir entfert er un mir fun opgekert zich hot
more not me answer he and me from turned aside self has

chalomot *(dreams)*: therefore I have called on thee, that thou mayest make known unto me what I should do.

16 Then said Shmuel, Why then dost thou ask of me, seeing Hashem is turned away from thee, and is become thine adversary? 17 And Hashem hath done for Himself just as He spoke by me; for Hashem hath torn the Mamlachah out of thine yad, and given it to thy re'a, even to Dovid: 18 Because thou obeyedst not the kol of Hashem, nor executedst His charon af upon Amalek, therefore hath Hashem done this thing unto thee this day. 19 Moreover Hashem will also deliver Yisroel with thee into the yad of the Pelishtim; and makhar shalt thou and thy banim be with me; Hashem also shall deliver the machaneh Yisroel into the yad Pelishtim.

20 Then at once Sha'ul fell his full length on the ground, and was greatly afraid, because of the divrei Shmuel; and there was no ko'ach in him; for he had eaten no lechem all the yom, nor all the lailah.

נישט דורך נבֿיאים , נישט דורך חלומות ; האָב איך דיך
dich ich hob chaloimes durch nisht neviim durch nisht
you(SG) I have dreams by nor prophets by neither

געפֿוֹן, מיך צו לאָזן וויסן , וואָס איך זאָל טאָן.
ton zol ich vos visen lozn tsu mich gerufn
do shall I what know let to me called

טז האָט שמואֵל געזאָגט: און נאָך וואָס פֿרעגסטו מיך , אַז ה
Hashem az mich fregstu vos noch un gezogt Shmuel hot
Hashem when me ask what yet and said Shmuel has

האָט זיך אָפּגעטאָן פֿון דיר , און איז געוואָרן דיין פֿיַינט ?
faint dain gevorn iz un dir fun opgeton zich hot
enemy your having become is and you(SG) from removed self has

יז און ה האָט פֿאַר זיך געטאָן וואָס ער גערעדט דורך מיר, און
un mir durch geredt hot er vos geton zich far hot Hashem un
and me by spoken has he what done self for has Hashem and

ה האָט אַוועקגעריסן די מלוכה פֿון דיין האַנט, און האָט זי
zi hot un hant dain fun meluche di avekgerisn hot Hashem
it has and hand your from kingdom the tear has Hashem

געגעבן צו אַן אַנדערן, צו דָּוִדן . יח אַזוי ווי דו האָסט נישט צוגעהערט
tsugehert nisht host du vi azoi Dovidn tsu andern an tsu gegebn
paid heed not have you as so Dovid to another an to given

צו דעם קול פֿון ה , און האָסט נישט אויסגעפֿירט זיין גרימצאָרן
grimtsorn zain oisgefirt nisht host un Hashem fun kol dem tsu
wrath his executed not have and Hashem of voice the to

אויף עמָלֵק , דערום האָט ה געטאָן צו דיר די דאָזיקע זאַך
zach dozike di dir tsu geton Hashem hot derum Amalek oif
thing this the you(SG) to done Hashem has therefore Amalek on

היינטיקן טאָג. יט און ה וועט אויך געבן ישְׂרָאֵל מיט דיר אין
in dir mit Yisroel gebn oich vet Hashem un tog haintikn
in you(SG) with Yisroel give also will Hashem and day this very

דער האַנט פֿון די פּלִשתִּים . און מאָרגן וועסט דו און דיַינע זין
zin daine un du vest morgn un Pelishtim di fun hant der
sons your and you will tomorrow and Pelishtim the of hand the

זיַינען מיט מיר. אויך דעם חיל פֿון ישְׂרָאֵל וועט ה געבן אין דער
der in gebn Hashem vet Yisroel fun cheil dem oich mir mit zainen
the in give Hashem will Yisroel of army the also me with are

האַנט פֿון די פּלִשתִּים .
Pelishtim di fun hant
Pelishtim the of hand

כ איז שָׁאול באַלד אַנידערגעפֿאַלן ווי הויך ער איז אויף
oif iz er hoich vi anidergefaln bald Shaul iz
on is he tall how fall down about to Sha'ul is

דער ערד , און ער האָט זייער מורא געהאַט פֿאַר די
di far gehat moire zeyer hot er un erd der
the for had fear very much has he and earth the

ווערטער פֿון שמואֵל ; אויך האָט ער קיין כּוח נישט געהאַט,
gehat nisht koiech kein er hot oich Shmueln fun verter
had not strength any he has also Shmuel of words

ווַייל ער האָט נישט געהאַט קיין ברויט אַ גאַנצן טאָג און
un tog gantsn a broit kein gegesn gehat nisht hot er vail
and day whole a bread any eaten had not has he for

אַ גאַנצע נאַכט.
nacht gantse a
night whole a

כא איז די פֿרוי צוגעגאַנגען צו שָׁאולן, און זי האָט געזען אַז ער
er az gezen hot zi un Shauln tsu tsugegangen froi di iz
he that seen has she and Sha'ul to went to woman the is

איז זייער דערשראָקן, און זי האָט צו אים געזאָגט: זע, דײַן
dain ze gezogt im tsu hot zi un dershrokn zeyer iz
your behold said him to has she and terrified very much is

דינסט האָט צוגעהערט צו דײַן קול, און איך האָב גענומען
genumen hob ich un kol dain tsu tsugehert hot dinst
taken have I and voice your to paid heed has female servant

מײַן לעבן אין מײַן האַנט, און האָב גערעדט צו דײַנע ווערטער וואָס
vos verter daine tsu gehorcht hob un hant main in lebn main
which words your to paid heed have and hand my in life my

דו האָסט גערעדט צו מיר. כב און אַצונד, איך בעט דיך, הער
her dich bet ich atsund un mir tsu geredt host du
pay heed you(SG) entreat I now and me to spoken have you

דו אויך צו דעם קול פֿון דײַן דינסט, און לאָמיר לייגן פֿאַר
far leign lomir un dinst dain fun kol dem tsu oich du
before put let us and female servant your of voice the to also you

דיר אַ שטיקל ברויט, און עס, און וועסט האָבן כּוח, אַז דו
du az koiech hobn vest un es un broit shtikl a dir
you that strength have will and eat and bread bit a you(SG)

וועסט גיין אין וועג.
veg in gein vest
way in go will

כג האָט ער נישט געוואָלט, און ער האָט געזאָגט: איך וועל נישט עסן.
esen nisht vel ich gezogt hot er un gevolt nisht er hot
eat not will I said has he and wanted not he has

אָבער זײַנע קנעכט און אויך די פֿרוי זײַנען צוגעשטאַנען צו אים,
im tsu tsugeshtanen zainen froi di oich un knecht zaine ober
him to urged are woman the also and servants his but

און ער האָט צוגעהערט צו זייער קול, און ער איז אויפֿגעשטאַנען פֿון
fun oifgeshtanen iz er un kol zeyer tsu tsugehert hot er un
from arose is he and voice their to paid heed has he and

דער ערד, און האָט זיך געזעצט אויפֿן בעט.
bet oifn gezetst zich hot un erd der
bed on sat self has and ground the

כד און די פֿרוי האָט געהאַט אַ געשטאָפּט קאַלב אין הויז, האָט זי
zi hot hoiz in kalb geshtopt a gehat hot froi di un
she has house in calf fatted a had has woman the and

געאײַלט און האָט עס געשאָכטן, און זי האָט גענומען מעל און
un mel genumen hot zi un geshochtn es hot un geailt
and flour taken has she and slaughtered it has and hurried

פֿאַרקנעטן, און האָט דערפֿון אויסגעבאַקט אומגעזײַערט ברויט. כה און זי
zi un broit umgezaiert oisgebakt derfun hot un farknetn
she and bread unleavened bake thereof has and knead

האָט דערלאַנגט פֿאַר שָׁאולן און פֿאַר זײַנע קנעכט, און זיי האָבן
hobn zei un knecht zaine far un Shauln far derlangt hot
have they and servants his before and Sha'ul before served has

געגעסן. און זיי זײַנען אויפֿגעשטאַנען און זײַנען אַוועקגעגאַנגען אין דער
der in avekgegangen zainen un oifgeshtanen zainen zei un gegesn
the in went way are and arose are they and eaten

אײגענער נאַכט.
nacht eigener
night same

[21] And the isha came unto Sha'ul, and saw that he was greatly terrified, and said unto him, Hinei, thine shifcha hath obeyed thy voice, and I have put my nefesh in my palm, and have paid heed unto thy devarim which thou spoke unto me. [22] Now therefore, shema *(pay heed)* thou now also unto the voice of thine shifcha, and let me set some lechem before thee; and eat, that thou mayest have ko'ach, when thou goest on thy derech.

[23] But he refused, and said, I will not eat. But his avadim, together with the isha, urged him; and he paid heed unto their voice. So he arose from ha'aretz, and sat upon the mittah *(bed)*.

[24] And the isha had a fattened egel in the bais; and she hasted, and slaughtered it, and took kemakh *(flour)*, and kneaded it, and did bake matzot thereof; [25] And she brought it before Sha'ul, and before his avadim; and they did eat. Then they rose up, and went away that lailah.

כט

29 Now the Pelishtim gathered together all their machanot to Aphek; and Yisroel encamped by an ayin *(spring)* which is in Yizre'el.
[2] And the rulers of the Pelishtim *(Philistines)* were passing by with me'ot, and with alafim; but Dovid and his anashim were passing at the rearguard with Akhish.

[3] Then said the sarim of the Pelishtim, What are these Ivrim doing here? And Akhish said unto the sarim of the Pelishtim, Is not this Dovid, the eved of Sha'ul Melech Yisroel, which hath been with me these yamim, or these shanim, and unto this day I have found no fault in him since he defected?
[4] And the sarim of the Pelishtim were angry with him; and the sarim of the Pelishtim said unto him, Send the ish back, that he may turn again to his makom which thou hast assigned him, and let him not go down with us to milchamah, lest in the milchamah he be as satan to us; for wherewith should he make himself acceptable unto his adon? Is it not with the heads of these anashim?
[5] Is not this Dovid, of whom they sang one to another in mecholot *(dances)*, saying,

אוּן דִי פְלִשְׁתִּים הָאבֶן אײַנגעזַאמלט זײערע מחנות קײן
kein machnus zeyere aingezamlt hobn Pelishtim di un
to legions their gathered have Pelishtim the and

אַפֶק ; אוּן דִי יִשְׂרָאֵל הָאבֶן געלאַגערט בײַ דעם קוואַל וואָס
vos kval dem bai gelagert hobn Yisroel di un Afek
which spring the by encamped have Yisroel the and Aphek

אין יִזרְעֶאל. ב אוּן דִי פַּירשטן פוֹן דִי פְלִשְׁתִּים זײַנען פַאַרבײַגעגאַנגען
farbaigegangen zainen Pelishtim di fun firshtn di un Yizreel in
passing by are Pelishtim the of chieftains the and Yizre'el in

אין הונדערטן אוּן אין טויזנטן , אוּן דָוִד אוּן זײַנע מענטשן זײַנען
zainen mentshn zaine un Dovid un toizntn in un hundertn in
are men his and Dovid and thousands in and hundreds in

פַאַרבײַגעגאַנגען צולעצט מיט אָכישן .
Achishn mit tsuletst farbaigegangen
Akhish with last passing by

ג הָאבֶן דִי הארן פוֹן דִי פְלִשְׁתִּים געזאָגט: וואָס טוען דאָ דִי דאָזיקע
dozike di do tuen vos gezogt Pelishtim di fun harn di hobn
this the here do what said Pelishtim the of lords the have

עִבְרִים ? הָאט אָכיש געזאָגט צו דִי הארן פוֹן דִי פְלִשְׁתִּים : דאָס איז
iz dos Pelishtim di fun harn di tsu gezogt Achish hot Ivrim
is this Pelishtim the of lords the to said Akhish has Hebrews

דאָך דָוִד דער קנעכט פוֹן שָׁאוּל דעם מלך פוֹן יִשְׂרָאֵל, וואָס איז
iz vos Yisroel fun melech dem Shaul fun knecht der Dovid doch
is which Yisroel of king the Sha'ul of servant the Dovid indeed

בײַ מיר שוין טעג אָדער שוין יאָרן , אוּן איך הָאב אין אים קײן
kein im in hob ich un yorn shoin oder teg shoin mir bai
any him in have I and years already or days already me with

שום בייז נישט געפוּנען פוֹן דעם טאָג וואָס ער איז צוגעפאַלן ביז
biz tsugefaln iz er vos tog dem fun gefunen nisht beiz shum
until fallen is he which day the from found not evil whatever

היינטיקן טאָג. ד הָאבֶן דִי הארן פוֹן דִי פְלִשְׁתִּים געצערנט אויף אים, אוּן
un im oif getsernt Pelishtim di fun harn di hobn tog haintikn
and him with were angry Pelishtim the of lords the have day this very

דִי הארן פוֹן דִי פְלִשְׁתִּים הָאבֶן צו אים געזאָגט: קער אום דעם מאַן,
man dem um ker gezogt im tsu hobn Pelishtim di fun harn di
man the back turn said him to have Pelishtim the of lords the

אוּן זאָל ער זיך אומקערן צו זײַן אָרט וואָס דו הָאסט אים דאָרטן
dortn im host du vos ort zain tsu umkeren zich er zol un
there him have you which place his to return self he shall and

אַרײַנגעזעצט, אוּן זאָל ער נישט נידערן מיט אונדז אין דער מלחמה , כדי
kedei milchome der in undz mit nidern nisht er zol un araingezetst
lest war the in us with go down not he let and set in

ער זאָל אונדז נישט זײַן פַּאר אַ שטער אין דער מלחמה ; וואָרעם מיט
mit vorem milchome der in shter a far zain nisht undz zol er
with because battle the in adversary a for be not us shall he

וואָס וועט דער דאָזיקער זיך איבערבעטן מיט זײַן האַר , אויב נישט מיט
mit nisht oib har zain mit iberbeten zich doziker der vet vos
with not if master his with make up self this one the will what

די קעפ פוֹן די דאָזיקע מענטשן ? ה איז דאָס נישט דער דָוִד , וואָס מע
me vos Dovid der nisht dos iz mentshn dozike di fun kep di
one which Dovid the not this is men these the of heads the

הָאט פַּאר אים געזונגען מיט טענץ, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi tents mit gezungen im far hot
say to so dance with sang him for has

Sha'ul slaughtered his alafim,

שָׁאוּל הָאָט געשלאָגן אין זײַנע טויזנטן ,
toizntn zaine in geshlogn hot Shaul
thousands his in struck has Sha'ul

and Dovid his revavot *(myriads)*?

און דָּוִד אין זײַנע צענטויזנטן ?
tsentoizntn zaine in Dovid un
ten thousands his in Dovid and

[6] Then Akhish called Dovid, and said unto him, Surely, as Hashem liveth, thou hast been yashar *(upright)*, and thy going out and thy coming in with me in the machaneh is tov in my sight; for I have not found ra'ah in thee since the day of thy coming unto me until this day; nevertheless, in the eyes of the rulers thou art not tov. [7] Wherefore now shuv *(turn, turn back)*, and go in shalom, that thou displease not the rulers of the Pelishtim.

[1] הָאָט אָכִישׁ גערופֿן דָּוִדן , און הָאָט צו אים געזאָגט: אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi gezogt im tsu hot un Dovidn gerufn Achish hot
Hashem as so said him to has and Dovid called Achish has

לעבט, אַז דו ביסט רעכטפֿאַרטיק, און דײַן אַרויסגיין און דײַן אַרײַנגיין
araingein dain un aroisgein dain un rechtfartik bist du az lebt
going in your and going out your and upright are you that lives

מיט מיר אין חיל איז גוט אין מײַנע אויגן, ווײַל איך האָב קיין
kein hob ich vorem oign maine in gut iz cheil in mir mit
any have I because eyes my in good is the army in me with

שלעכטס אין דיר נישט געפֿונען פֿון דעם טאָג ווען דו ביסט צו
tsu bist du vos tog dem fun gefunen nisht dir in shlechts
to are you which day the from found not you(SG) in evil things

מיר געקומען ביז הײַנטיקן טאָג. אָבער אין די אויגן פֿון די פֿירשטן
firshtn di fun oign di in ober tog haintikn biz gekumen mir
chieftains the of eyes the in but day this very until having come me

ביסטו נישט ווויל֯געפֿעלן . [7] און אַצונד קער זיך אום, און גיי
gei un um zich ker atsund un voilgefeln nisht bistu
go and back self turn now and find favor in the eyes of not are you

בשלום , כּדי זאָלסט נישט טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון
fun oign di in shlecht iz vos ton nisht zolst kedei besholem
of eyes the in evil is what do not you(SG) must so that in peace

די פֿירשטן פֿון די פּלשתּים .
Pelishtim di fun firshtn di
Pelishtim the of chieftains the

[8] And Dovid said unto Akhish, But what have I done? And what hast thou found in thy eved from the day that I am before thee until this day, that I may not go fight against the oyevei adoni HaMelech?

[8] הָאָט דָּוִד געזאָגט צו אָכישן : אָבער וואָס האָב איך געטאָן, און
un geton ich hob vos ober Achishn tsu gezogt Dovid hot
and done I have what but Achish to said Dovid has

וואָס האָסטו געפֿונען אין דײַן קנעכט פֿון דעם טאָג ווען איך בין בײַ
bai bin ich vos tog dem fun knecht dain in gefunen hostu vos
with am I that day the from servant your in found have you what

דיר ביז הײַנטיקן טאָג, אַז איך זאָל נישט קומען און מלחמה
milchome un kumen nisht zol ich az tog haintikn biz dir
war and come not shall I that day this very until you(SG)

האַלטן אַקעגן די פֿײַנט פֿון מײַן האַר דעם מלך ?
melech dem har main fun faint di akegn haltn
king the master my of enemies the against wage

[9] And Akhish answered and said to Dovid, I know that thou art tov in my sight, as a malach Elohim; notwithstanding, the sarim of the Pelishtim have said, He shall not go up with us to the milchamah. [10] Wherefore now rise up early in

[9] הָאָט אָכִישׁ געענטפֿערט און הָאָט געזאָגט צו דָּוִדן : איך וויס אַז
az veis ich Dovidn tsu gezogt hot un geentfert Achish hot
that know I Dovid to said has and answered Achish has

דו ביסט גוט אין מײַנע אויגן אַזוי ווי אַ מלאך פֿון אלקים , אָבער
ober Elokim fun malach a vi azoi oign maine in gut bist du
however G-d of angel an as so eyes my in good are you

די האַרן פֿון די פּלשתּים האָבן געזאָגט: ער זאָל נישט אַרויפֿגיין מיט
mit aroifgein nisht zol er gezogt hobn Pelishtim di fun harn di
with go up not shall he said have Pelishtim the of lords the

אונדז אין דער מלחמה . [10] און אַצונד , פֿרי
undz in der milchome der in atsund un feder zich in der peire
us in the battle and now get up early self the in morning

מיט די קנעכט פֿון דיין האַר וואָס זיַנען געקומען מיט
mit gekumen zainen vos har dain fun knecht di mit
with having come are which master your of servants the with

דיר , און ווי איר וועט אײַך פֿרי אין דער פֿעדערן אײַך וועט איר ווי און אײַך
aich un peire der in federn aich vet ir vi un dir
you and morning the in arise early you will you as and you(SG)

ווערט ליכטיק, אַזוי גייט אַוועק.
avek geit azoi lichtik vert
away go so light shall be

[11] So Dovid and his anashim rose up early to depart in the boker, to return to Eretz Pelishtim. And the Pelishtim went up to Yizre'el.

יא האָט דָּוִד זיך געפֿעדערט, ער און זיַנע מענטשן , אַוועקצוגיין אין
in avektsugein mentshn zaine un er gefedert zich Dovid hot
in to leave men his and he rose early self Dovid has

דער פֿרי , זיך אומצוקערן אין לאַנד פֿון די פּלִשתִּים . און די
di un Pelishtim di fun land in umtsukeren zich peire der
the and Pelishtim the of land in to return self morning the

פּלִשתִּים זיַנען אַרויפֿגעגאַנגען קיין יִזרְעֶאל.
Yizreel kein aroifgegangen zainen Pelishtim
Yizre'el to having gone up are Pelishtim

30 And it came to pass, when Dovid and his anashim were come to Tziklag on the Yom HaShelishi, that the Amaleki had made a raid on the Negev and Tziklag and attacked Tziklag, and burned it with eish; [2] And had captured the nashim, that were therein; they killed not any, either gadol or katon, but carried them off, and went on their derech. [3] So Dovid and his anashim came to the Ir, and, hinei, it was aflame with eish; and their nashim, and their banim, and their banot, had been taken captive.

[4] Then Dovid and HaAm that were with him lifted up their voice and wept, until they had no more ko'ach to weep.

ל און עס איז געווען , אַז דָּוִד און זיַנע מענטשן זיַנען
zainen mentshn zaine un Dovid az geven iz es un
are men his and Dovid that having been is it and

געקומען אויפֿן דריטן טאָג קיין ציקלַג , ערשט די עַמָלֵקים
Amalekim di ersht Tsiklag kein tog dritn oifn gekumen
Amaleki the behold Tziklag to day third on having come

זיַנען אָנגעפֿאַלן אויפֿן דָּרום , און אויף ציקלַג , און זיי האָבן געשלאָגן
geshlogn hobn zei un Tsiklag oif un dorem oifn ongefaln zainen
struck have they and Tziklag on and south on fell upon are

ציקלַג , און האָבן זי פֿאַרברענט אין פֿײַער. ב און זיי האָבן געפֿאַנגען די
di gefangen hobn zei un faier in farbrent zi hobn un Tsiklag
the captured have they and fire in burned up it have and Tziklag

ווײַבער וואָס אין איר, פֿון קליין ביז גרויס; זיי האָבן קיינעם נישט
nisht keinem hobn zei grois biz klein fun ir in vos vaiber
not anyone have they great unto small from it in which wives

געטייט , נאָר זיי האָבן אַוועקגעפֿירט, און זיַנען געגאַנגען
gegangen zainen un avekgefirt zei hobn zei nor geteit
having gone are and led away them have they but caused to die

אויף זייער וועג. ג און וויִ דָּוִד און זיַנע מענטשן זיַנען געקומען
gekumen zainen mentshn zaine un Dovid vi un veg zeyer oif
having come are men his and Dovid as and way their on

אין שטאָט, ערשט זי איז פֿאַרברענט אין פֿײַער, און זייערע ווײַבער און
un vaiber zeyere un faier in farbrent iz zi ersht shtot in
and wives their and fire in burned up is it behold city in

זייערע זין און זייערע טעכטער זיַנען געפֿאַנגען געווארן .
gevorn gefangen zainen techter zeyere un zin zeyere
having become captured are daughters their and sons their

ד האָט דָּוִד און דאָס פֿאָלק וואָס מיט אים אויפֿגעהויבן
oifgehoibn im mit vos folk dos un Dovid hot
lifted up him with which people this and Dovid has

זייער קול און געווײַנט, ביז זיי האָבן מער קיין כּוֹח
koiech kein mer hobn zei biz geveint un kol zeyer
strength any more had they until wept and voice their

נישט געהאַט צו ווײַנען .
veinen tsu gehat nisht
weep to had not

ה אויך ביידע ווייבער פֿון דָּוִדן זיינען געפֿאַנגענען
gefangen zainen Dovidn fun vaiber beide oich
captured are Dovid of wives two also
געווען , אַחינוֹעַם פֿון יִזרְעֶאל, און אֲבִיגַיִל די ווייב
vaib di Avigal un Yizreel fun Achinoam gevorn
wife the Avigal and Yizre'el of Achino'am having become
פֿון נָבָל פֿון כַּרְמֶל .
Karmel fun Navaln fun
Carmel of Naval of

[5] And Dovid's two nashim were taken captive, Achino'am the Yizre'elit, and Avigal eshet Naval the Karmeli.

ו און דָּוִדן האָט זייער צוגעדריקט, ווארעם דאָס פֿאָלק האָט
hot folk dos vorem tsugedrikt zeyer hot Dovidn un
has people this because pressed very much has Dovid and
געוועדט אים צו פֿאַרשטיינען, ווייל דאָס גאַנצן פֿון גאַמיט
folk gantsn fun gemit dos vail farshteinen tsu im geredt
people all of spirit this because stone to him spoken
איז געווען פֿאַרביטערט, איטלעכער איבער זיינע זין און איבער
iber un zin zaine iber itlecher farbitert geven iz
over and sons his over each made bitter having been is
זיינע טעכטער . אָבער דָּוִד האָט זיך געשטאַרקט מיט ה זיין
zain Hashem mit geshtarkt zich hot Dovid ober techter zaine
his Hashem with strengthened self has Dovid but daughters his

[6] And Dovid was greatly distressed; for HaAm spoke of stoning him, because the nefesh of kol HaAm was marah *(bitter)*, every ish for his banim and for his banot; but Dovid made himself chazak in Hashem Elohav.

ז און דָּוִד האָט געזאָגט צו אֶבְיָתָר דעם כֹּהן , אֲחִימֶלֶכְס
Achimelechs koyen dem Evyatar tsu gezogt hot Dovid un
Achimelech's kohen the Evyatar to said has Dovid and
ג-ט. זון : געענען מיר, איך בעט דיך , דעם אֵפוֹד . האָט אֶבְיָתָר
Evyatar hot ephod dem dich bet ich mir genen zun
Evyatar has ephod the you(SG) entreat I me bring close son
געענענט דעם אֵפוֹד צו דָּוִדן . ח און דָּוִד האָט געפֿרעגט ביי
bai gefregt hot Dovid un Dovidn tsu ephod dem genent
of inquired has Dovid and Dovid to ephod the approached
? מחנה , אַזוי צו זאָגן : זאָל איך נאָכיאָגן די דאָזיקע
machne dozike di nochyogn ich zol zogn tsu azoi Hashem
raiding party this the pursue I shall say to so Hashem
וועל איך זי אָנייאָגן ? האָט ער צו אים געזאָגט: יאָג נאָך , ווארעם
vorem noch yog gezogt im tsu er hot onyogn zi ich vel
for after pursue said him to he has overtake it I shall
אָנייאָגן וועסטו אָנייאָגן , און מציל זיין וועסטו מציל זיין .
zain matsl vestu zain matsl un onyogn vestu onyogn
do rescue will you(sg) do rescue and overtake will you(sg) overtake

[7] And Dovid said to Evyatar HaKohen Ben Achimelech, Bring me now here the Ephod. And Evyatar brought the Ephod to Dovid. [8] And Dovid inquired of Hashem, saying, Shall I pursue after this gedood? Shall I overtake it? And He answered him, Pursue; for thou shalt surely overtake, and without fail save.

ט איז דָּוִד געגאַנגען , ער און די זעקס הונדערט מאַן וואָס מיט
mit vos man hundert zeks di un er gegangen Dovid iz
with who men hundred six the and he having gone Dovid is
אים, און זיי זיינען געקומען צום טייך בשׂוֹר; און די
di un Besor taich tsum gekumen zainen zei un im
the ones and Besor river to having come are they and him
צוריקגעבליבענע האָבן זיך אָפּגעשטעלט. י און דָּוִד האָט נאָכגעיאָגט , ער
er nochgeyogt hot Dovid un opgeshtelt zich hobn tsurikgeblibene
he pursued after has Dovid and stayed self have remain behind
און פֿיר הונדערט מאַן; און צוויי הונדערט מאַן האָבן זיך אָפּגעשטעלט, די
di opgeshtelt zich hobn man hundert tsvei un man hundert fir un
the stayed self have men hundred two and men hundred four and
וואָס זיינען געווען צו אָפּגעשלאָפּט אַריבערצוגיין דעם טייך בשׂוֹר.
Besor taich dem aribertsugein opgeshlaft tsu geven zainen vos
Besor Wadi the to cross over exhausted too having been are which

[9] So Dovid went, he and shesh me'ot ish that were with him, and came to the brook Besor, where those that were left behind stayed. [10] But Dovid pursued, he and arba me'ot ish; for two hundred stayed behind, which were so exhausted that they could not go over the brook Besor.

יא און זיי האָבן געפֿונען אין פֿעלד אַ מאַן אַ מִצרי , און האָבן אים
im hobn un mitsri a man a feld in gefunen hobn zei un
him have and Egyptian a man a field in found have they and

געבראַכט צו דָוִדן ; און זיי האָבן אים געגעבן ברויט, און ער האָט
hot er un broit gegebn im hobn zei un Dovidn tsu gebracht
has he and bread given him have they and Dovid to brought

געגעסן, און זיי האָבן אים געגעבן טרינקען וואַסער; יב און זיי האָבן אים
im hobn zei un vaser trinken gegebn im hobn zei un gegesn
him have they and water to drink given him have they and eaten

געגעבן אַ שטיק געפּרעסטע פֿײַגן , און צוויי בינטלעך ראָזינקעס; און ער
er un rozinkes bintlech tsvei un faign gepreste shtik a gegebn
he and raisins bunches two and figs cake portion a given

האָט געגעסן, און האָט אָפּגעכאַפּט דעם אָטעם , וואָרעם ער האָט נישט געהאַט
gehat nisht hot er vorem otem dem opgechapt hot un gegesn hot
had not has he because breath the caught has and eaten has

געגעסן ברויט און נישט געטרונקען קיין וואַסער דרײַ טעג און דרײַ נעכט .
necht drai un teg drai vaser kein getrunken nisht un broit gegesn
nights three and days three water any drank not and bread eaten

יג האָט דָוִד צו אים געזאָגט: צו וועמען געהערסטו און פֿון וואַנען
vanen fun un geherstu vemen tsu gezogt im tsu Dovid hot
from where from and you belong whom to said him to Dovid has

ביסטו ? האָט ער געזאָגט: איך בין אַ מִצרישער יונג , אַ קנעכט פֿון אַ
bistu ? hot er gezogt ich bin a Mitsrisher yung , a knecht fun a
are you ? has he said I am a Egyptian a young man , a servant of a

מאַן עֲמָלֵק , און מײַן האַר האָט מיך איבערגעלאָזן, ווײַל איך
ich vail ibergelozn mich hot har main un Amalek fun man
I because left behind me has master my and Amalek of man

בין קראַנק געוואָרן מיט דרײַ טעג צוריק. יד מיר זײַנען אָנגעפֿאַלן
ongefaln zainen mir tsurik teg drai mit gevorn krank bin
fell on are we back days three with having become ill am

אויף דעם דָרום פֿון כְּרֵתי , און אויף וואָס געהערט צו יהוּדה , און
un Yehudah tsu gehert vos oif un Kereti dem fun dorem dem oif
and Yehudah to belongs what on and Kereti the of south the on

אויף דעם דָרום פֿון כָּלֵבּ ; און ציקלַג האָבן מיר פֿאַרברענט אין פֿײַער.
faier in farbrent mir hobn Tsiklag un Kalev fun dorem dem oif
fire in burned up we have Tziklag and Kalev of south the on

טו האָט דָוִד צו אים געזאָגט: וועסטו מיך אַראָפּפֿירן צו דער דאָזיקער
doziker der tsu aropfiren mich vestu gezogt im tsu Dovid hot
this one the to lead down me will you(sg) said him to Dovid has

מחנה ? האָט ער געזאָגט: שוועָר מיר בײַ אלקים , אויב דו וועסט מיך
machne ? hot er gezogt shver mir bai Elokim , oib du vest mich
raiding party ? has he said swear me by G-d , if you will me

טייטן , און אויב דו וועסט מיך איבערגענטפֿערן אין דער האַנט פֿון מײַן
main fun hant der in iberentfern mich vest du oib un teitn
my of hand the in turn over me will you if and to kill

האַר , און איך וועל דיך אַראָפּפֿירן צו דער דאָזיקער מחנה .
machne doziker der tsu aropfiren dich vel ich un har .
raiding party this one the to lead down you(SG) will I and master

טז האָט ער אים אַראָפּגעפֿירט, ערשט זיי זײַנען פֿאַרשפּרייט
farshpreit zainen zei ersht aropgefirt im er hot
spread are they behold led down him he has

אויפֿן גאַנצן לאַנד, און זיי עסן און טרינקען
trinken un esen zei un land gantsn fun gezicht oifn
to drink and eat they and land all of surface on

11 And they found an Egyptian in the sadeh, and brought him to Dovid, gave him lechem, and he did eat; they made him drink mayim; 12 And they gave him a piece of pressed fig cake, and two raisin cakes; and when he had eaten, his ruach returned to him; for he had eaten no lechem, nor drunk any mayim, shloshah yamim and shloshah lailot.

13 And Dovid said unto him, To whom belongest thou? And from where art thou? And he said, I am a na'ar Mitzri, eved to an Amaleki; and my adon left me, because yamim shloshah ago I fell sick. 14 We made a raid upon the south of the Kereti, and upon the territory of Yehudah, and upon the south of Kalev; and we burned Tziklag with eish. 15 And Dovid said to him, Canst thou bring me down to this gedood? And he said, Swear unto me by Elohim, that thou wilt neither kill me, nor deliver me into the hands of my adon, and I will lead thee down to this gedood.

16 And when he had led him down, hinei, they were spread out over the surface of kol ha'aretz, eating and drinking, and revelling,

און הולין איבער אַל דעם גרויסן רויב וואָס זיי האָבן
hobn zei vos roib groisn dem al iber hulien un
have they which plunder great the all over frolic and

געגומען פֿון לאַנד פֿון די פּלִשתִּים , און פֿון לאַנד יהוּדה .
Yehudah land fun un Pelishtim di fun land fun genumen
Yehudah land of and Pelishtim the of land of taken

because of all the great plunder that they had taken from Eretz Pelishtim, and from Eretz Yehudah.

יז האָט דָוִד זיי געשלאָגן פֿון פֿאַרנאַכט און ביז אויף מאָרגן
morgn oif biz un farnacht fun geshlogn zei Dovid hot
next day on until and twilight from struck them Dovid has

אין אָוונט , און פֿון זיי איז נישט אַנטרונען געוואָרן אַ מאַן ,
man a gevorn antrunen nisht iz zei fun un ovnt in
man a having become escape not is them from and evening in

אַחוץ פֿיר הונדערט יונגע מענער וואָס זיַינען געריטן אויף קעמלען,
kemlen oif geritn zainen vos mener yunge hundert fir achuts
camels on riding are which men young hundred four aside from

און זיַינען אַנטלאָפֿן. יח און דָוִד האָט מציל געווען אַלץ וואָס
vos alts geven matsl hot Dovid un antlofn zainen un
which all that having been rescued has Dovid and fled are and

עַמָלֵק האָט צוגענומען ; אויך זיַינע צוויי ווַייבער האָט דָוִד מציל
matsl Dovid hot vaiber tsvei zaine oich tsugenumen hot Amalek
rescued Dovid has wives two his also taken has Amalek

געווען . יט און בַיי זיי איז גאָרנישט געמינערט געוואָרן פֿון
fun gevorn geminert gornisht iz zei bai un geven
from having become diminished nothing is them by and having been

מינדסטן און ביזן גרעסטן , סַיי זין און טעכטער , סַיי פֿון
fun sai techter un zin sai grestn bizn un mindstn
of whether daughters and sons whether great unto and small

רויב , סַיי אַלץ וואָס יענע האָבן צוגענומען פֿאַר זיך ; אַלץ
alts zich far tsugenumen hobn yene vos alts sai roib
all that self for taken have those which all that whether plunder

האָט דָוִד צוריקגעבראַכט. כ אויך האָט דָוִד צוגענומען אַלע שאָף און
un shof ale tsugenumen Dovid hot oich tsurikgebracht Dovid hot
and sheep all taken Dovid has also brought back Dovid has

רינדער. האָט מען זיי געפֿירט פֿאַרויס פֿאַר יענעם פֿיך , און מע
me un fich yenem far farois gefirt zei men hot rinder
one and livestock that before ahead of guided them they has cattle

האָט געזאָגט: דאָס איז דָוִדס רויב .
roib Dovids iz dos gezogt hot
plunder Dovid's is this said has

כא און דָוִד איז געקומען צו די צוויי הונדערט מאַן וואָס זיַינען
zainen vos man hundert tsvei di tsu gekumen iz Dovid un
are which men hundred two the to having come is Dovid and

געווען צו אָפּגעשלאָפּט צו גיין הינטער דָוִדן , און מע האָט זיי
zei hot me un Dovidn hinter gein tsu opgeshlaft tsu geven
them has one and Dovid behind go to exhausted too having been

געלאָזט זיצן בַיים טַיך בשׂור. און זיי זיַינען אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן
antkegen aroisgegangen zainen zei un Besor taich baim zitsn gelozt
to meet having come out are they and Besor Wadi at sit allowed

דָוִדן און אַנטקעגן דעם פֿאָלק וואָס מיט אים. און דָוִד האָט
hot Dovid un im mit vos folk dem antkegen un Dovidn
has Dovid and him with which people the to meet and Dovid

געגענט צו דעם פֿאָלק , און האָט זיי געפֿרעגט אויף פֿריד .
frid oif gefregt zei hot un folk dem tsu genent
peace on asked them has and people the to come near

17 And Dovid struck them from the neshef *(twilight, evening)* even unto the erev of the next day; and there escaped not an ish of them, except four hundred na'ar, which rode off upon gemalim, and fled.
18 And Dovid recovered all that Amalek had carried away; and Dovid saved his two nashim.
19 And there was nothing of them missing, lacking neither katon nor gadol, neither banim nor banot, neither plunder, nor anything that they had taken for them; Dovid recovered all.
20 And Dovid took all the tzon and the bakar, which they drove before those other mikneh, and said, This is shalal Dovid *(the plunder of David)*.

21 And Dovid came to the two hundred anashim, which were so exhausted that they could not follow Dovid, whom they had left behind also at the brook Besor; and they went forth to meet Dovid, and to meet HaAm that were with him; and when Dovid came near to the people, he gave them a shalom greeting.

כב הָאָבן זיך אֶפּגערופֶן אַלע שלעכטע און נידערטרעכטיקע לײַט פֿון
fun lait nidertrechtike un shlechte ale opgerufn zich hobn
of people vile and bad all responded self have

די מענטשן וואָס זײַנען געגאַנגען מיט דָּוִדן , און זיי האָבן
hobn zei un Dovidn mit gegangen zainen vos mentshn di
have they and Dovid with having gone are which men the

געזאָגט: ווײַל זיי זײַנען נישט געגאַנגען מיט אונדז, וועלן מיר זיי
zei mir veln undz mit gegangen nisht zainen zei vail gezogt
them we will us with having gone not are they because said

נישט געבן פֿון דעם רויב וואָס מיר האָבן מציל געווען , נאָר
nor geven matsl hobn mir vos roib dem fun gebn nisht
but having been rescued have we which plunder the of give not

בלויז איטלעכן זײַן ווײַב און זײַנע קינדער , וואָס זיי מעגן אַוועקפֿירן
avekfiren megn zei vos kinder zaine un vaib zain itlechn bloiz
away lead may they which children his and wife his each only

און גײַן .
gein un
go and

23 Then said Dovid, Ye shall not do so, my achim, with that which Hashem hath given us, Who hath been shomer over us, and delivered the gedood that came against us into our yad.

כג הָאָט דָּוִד געזאָגט: איר זאָלט אַזוי נישט טאָן, מײַנע ברידער , מיט
mit brider maine ton nisht azoi zolt ir gezogt Dovid hot
with brothers my do not so shall you said Dovid has

דעם וואָס ה האָט אונדז געגעבן , אַז ער האָט אונדז אָפּגעהיט ,
opgehit undz hot er az gegebn undz hot Hashem vos dem
protected us has he that given us has Hashem which the ones

און האָט געגעבן די מחנה וואָס איז אויף אונדז געקומען , אין
in gekumen undz oif iz vos machne di gegebn hot un
in having come us on is which raiding party the given has and

אונדזער האַנט. כד און ווער וועט זיך צוהערן צו אײַך אין דער דאָזיקער
doziker der in aich tsu tsuhern zich vet ver un hant undzer
this one the in you to listen self will who and hand our

זאַך ? וואָרעם אַזוי וויִ דער חלק פֿון דעם וואָס נידערט אין מלחמה
milchome in nidert vos dem fun chelek der vi azoi vorem zach
battle in go down which the of portion the as so because thing

אַזוי איז דער חלק פֿון דעם וואָס בלײַבט ביַי די זאַכן ; גלײַך זאָלן
zoln glaich zachn di bai blaibt vos dem fun chelek der iz azoi
shall equal things the by remains which the of portion the is so

זיי זיך טיילן .
teiln zich zei
divide self they

24 For who will pay heed unto you in this matter? But as his chelek is that goeth down to the milchamah *(battle)*, so shall his chelek be that tarrieth by the kelim *(supplies)*: their chelek they shall share alike.

כה און אַזוי איז געווען פֿון יענעם טאָג אָן און ווײַטער; און מע
me un vaiter un on tog yenem fun geven iz azoi un
one and further and on day that from having been is so and

האָט עס געמאַכט פַּאַר אַ חוק און פַּאַר אַ געזעץ פַּאַר יִשְׂרָאֵל ביז
biz Yisroel far gezets a far un chok a far gemacht es hot
until Yisroel for law a for and ordinance an for made it has

אויף היַינטיקן טאָג.
oif haintikn tog
on this very day

25 And it was so from that day forward, that he made it a chok *(statute)* and a mishpat for Yisroel unto this day.

כו און דָּוִד איז געקומען קיין ציקלַג , און האָט געשיקט פֿון דעם
un Dovid iz gekumen kein Tsiklag un hot geshikt fun dem
and Dovid is come to Tziklag and has sent of the

רויב צו די עלטסטע פֿון יהוּדה , צו זײַנע גוטע פֿרײַנד , אַזוי צו
roib tsu di eltste fun Yehudah tsu zaine gute fraind azoi tsu
plunder to the elders of Yehudah to his good friends so to

26 And when Dovid came to Tziklag, he sent of the shalal unto the Ziknei Yehudah, even to his re'im, saying, Hinei, a brocha

for you of the shalal of the oyevim of Hashem; [27] To them which were in Beit-El, and to them which were in Ramot of the South, and to them which were in Yatir, [28] And to them which were in Aro'er, and to them which were in Siphmot, and to them which were in Eshtemo'a, [29] And to them which were in Rachal, and to them which were in the cities of the Yerachme'eli, and to them which were in the cities of the Keni, [30] And to them which were in Chormah, and to them which were in Bor-'Ashan, and to them which were in Atakh, [31] And to them which were in Chevron, and to all the mekomot where Dovid himself and his anashim were accustomed to visit.

זאָגן: נאַט איר אַ מתּנה פֿון דעם רויב פֿון הס פֿיינט ;
faint Hashems fun roib dem fun matone a aich nat zogn
enemies Hashem's of plunder the from gift a you take say

כז צו די וואָס אין בֵּית-אֵל, און צו די וואָס אין רָמוֹת פֿון
fun Ramot in vos di tsu un Beis-El in vos di tsu
of Ramot in which the ones to and Beit-El in which the ones to

דָּרום, און צו די וואָס אין יַתִּיר; כח און צו די וואָס אין
in vos di tsu un Yatir in vos di tsu un dorem
in which the ones to and Yatir in which the ones to and south

עַרוֹעֵר, און צו די וואָס אין שִׂפְמות, און צו די וואָס אין
in vos di tsu un Sifmot in vos di tsu un Aroer
in which the ones to and Siphmot in which the ones to and Aro'er

אֶשְׁתְּמוֹעַ; כט און צו די וואָס אין רָכָל, און צו די וואָס אין
in vos di tsu un Rachal in vos di tsu un Eshtemoa
in who the ones to and Rachal in who the ones to and Eshtemo'a

די שטעט פֿון דעם יְרַחְמְאֵלי, און צו די וואָס אין די שטעט
shtet di in vos di tsu un Yerachmeeli dem fun shtet di
cities the in who the ones to and Yerachme'eli the of cities the

פֿון דעם קֵיני; ל און צו די וואָס אין חָרְמָה, און צו די
di tsu un Chormah in vos di tsu un Keni dem fun
the ones to and Chormah in which the ones to and Keni the of

וואָס אין בּוֹר-עָשָׁן, און צו די וואָס אין עָתָךְ; לא און צו די
di tsu un Atach in vos di tsu un Bor-Ashan in vos
the ones to and Atakh in which the to and Bor-'Ashan in which

וואָס אין חֶבְרוֹן, און צו אַלע ערטער וואָס דָּוִד און זיינע מענטשן
mentshn zaine un Dovid vos erter ale tsu un Chevron in vos
men his and Dovid which places all to and Chevron in which

זיינען דאָרטן אַרומגעגאַנגען.
arumgegangen dortn zainen
walked around there are

31 Now the Pelishtim fought against Yisroel; and the anshei Yisroel fled from before the Pelishtim, and fell down chalalim *(slain ones)* on Mt Gilboa. [2] And the Pelishtim followed hard upon Sha'ul and upon his banim; and the Pelishtim slaughtered Yehonatan, and Avinadav, and Malki-Shu'a, the Bnei Sha'ul. [3] And the milchamah became intense against Sha'ul, and the archers overtook him; and he was mortally wounded by the archers. [4] Then said Sha'ul unto his

לא

און די פְּלִשְׁתִּים האָבן מלחמה געהאַלטן אויף יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel oif gehaltn milchome hobn Pelishtim di un
and Yisroel on waged war have Pelishtim the and

די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל זיינען אַנטלאָפֿן פֿאַר די פְּלִשְׁתִּים,
Pelishtim di far antlofn zainen Yisroel fun mener di
Pelishtim the before fled are Yisroel of men the

און זיי זיינען געפֿאַלן דערשלאָגענע אויפֿן בארג גִּלְבֹּעַ. ב און די
di un Gilboa barg oifn dershlogene gefaln zainen zei un
the and Gilboa mount on killed fell are they and

פְּלִשְׁתִּים האָבן אָנגעיאָגט שָׁאוּל און זיינע זין, און די פְּלִשְׁתִּים
Pelishtim di un zin zaine un Shauln ongeyogt hobn Pelishtim
Pelishtim the and sons his and Sha'ul caught up with have Pelishtim

האָבן דערשלאָגן יְהוֹנָתָן, און אֲבִינָדָב, און מַלְכִּי-שׁוּעַ, די זין
zin di Malki-Shua un Avinadav un Yehonatan dershlogn hobn
sons the Malki-Shu'a and Avinadav and Yehonatan struck down have

פֿון שָׁאוּל. ג און די מלחמה איז געווען שווער אַקעגן שָׁאוּל,
Shauln akegn shver geven iz milchome di un Shauln fun
Sha'ul against severe having been is battle the and Sha'ul of

און די שיסערס, די ליים מיט די בויגנס, האָבן אים געפֿונען; און
un gefunen im hobn boigns di mit lait di shisers di un
and found him have bows the with people the shooters the and

ער האָט זייער פֿאַרוווּנדט פֿאַר די שיסערס. ד האָט שָׁאוּל געזאָגט
gezogt Shaul hot shisers di far farvundt zeyer hot er
said Sha'ul has shooters the before wounded very much has he

noseh keli *(armor bearer)*, Draw thy cherev, and thrust me through therewith; lest these arelim *(uncircumcised ones)* come and thrust me through, and abuse me. But his noseh keli would not; for he was very afraid. Therefore Sha'ul took a cherev, and fell upon it. [5] And when his noseh keli saw that Sha'ul was dead, he fell likewise upon his cherev, and died with him. [6] So Sha'ul died, and his shloshet banim, and his noseh keli, and kol anashim of him, that same day together.

[7] And when the anshei Yisroel that were on the other side of the emek *(valley)*, and they that were on the other side of the Yarden, saw that the anshei Yisroel fled, and that Sha'ul and his banim were dead, they abandoned the towns, and fled; and the Pelishtim came and took occupation of them.

[8] And it came to pass on the next day, when the Pelishtim came to strip the chalalim, that they found Sha'ul and his shloshet banim fallen on Mt Gilboa. [9] And they cut off his rosh *(head)*, and stripped off his keli,

צו זײַן וואַפֿנטרעגער: צי אַרויס דײַן שווערד און דערשטעך מיך מיט
mit mich dershtech un shverd dain arois tsi vafntreger zain tsu
with me stab and sword your out pull armor bearer his to

איר, כּדי די דאָזיקע אומבאַשניטענע זאָלן נישט קומען , און מיך
mich un kumen nisht zoln umbashnitene dozike di kedei ir
me and come not shall uncircumcised this the so that it

דערשטעכן, און מאַכן געשפּעט איבער מיר. אָבער זײַן וואַפֿנטרעגער
vafntreger zain ober mir iber geshpet machn un dershtechn
armor bearer his but me over mockery make and stab

האָט נישט געוואָלט, ווארעם ער האָט זייער מורא געהאַט. האָט
hot gehat moire zeyer hot er vorem gevolt nisht hot
has had fear very much has he because wanted not has

שָׁאול גענומען די שווערד, און איז אַרויפֿגעפֿאַלן אויף איר. ה און
un ir oif aroifgefaln iz un shverd di genumen Shaul
and it on fall on is and sword the taken Sha'ul

זײַן וואַפֿנטרעגער האָט געזען אַז שָׁאול איז געשטאָרבן, איז ער אויך
oich er iz geshtorbn iz Shaul az gezen hot vafntreger zain
also he is died is Sha'ul that seen has armor bearer his

אַרויפֿגעפֿאַלן אויף זײַן שווערד, און איז געשטאָרבן מיט אים. ו און שָׁאול ,
Shaul un im mit geshtorbn iz un shverd zain oif aroifgefaln
Sha'ul and him with died is and sword his on fall on

און זײַנע דרײַ זין , און זײַן וואַפֿנטרעגער, אויך אַלע זײַנע מענטשן ,
mentshn zaine ale oich vafntreger zain un zin drai zaine un
men his all also armor bearer his and sons three his and

זײַנען געשטאָרבן אין אײנעם אין יענעם טאָג.
tog yenem in einem in geshtorbn zainen
day that in together in died are

ז האָבן געזען די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס אויף יענער זײַט טאָל ,
tal zait yener oif vos Yisroel fun mener di gezen hobn
valley of side other on which Yisroel of men the seen have

און וואָס אויף יענער זײַט יַרדן , אַז די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל זײַנען
zainen Yisroel fun mener di az Yarden zait yener oif vos un
are Yisroel of men the that Yarden side other on which and

אַנטלאָפֿן, און שָׁאול און זײַנע זין זײַנען טויט, און זיי האָבן
hobn zei un toit zainen zin zaine un Shaul un antlofn
have they and dead are sons his and Sha'ul and fled

פֿאַרלאָזן זייערע שטעט, און זײַנען אַנטלאָפֿן. און די פּלשתּים זײַנען
zainen Pelishtim di un antlofn zainen un shtet zeyere farlozen
are Pelishtim the and fled are and cities their forsake

געקומען , און האָבן זיך באַזעצט אין זיי .
zei in bazetst zich hobn un gekumen
them in occupied self have and having come

ח און עס איז געווען אויף מאָרגן , זײַנען די פּלשתּים
Pelishtim di zainen morgn oif geven iz es un
Pelishtim the are next day on having been is it and

געקומען אויסטאָן די דערשלאָגענע, און זיי האָבן געפֿונען שָׁאולן
Shauln gefunen hobn zei un dershlogene di oiston gekumen
Sha'ul found have they and killed the strip off having come

און זײַנע דרײַ זין , געפֿאַלן אויפֿן בארג גִּלבֹּעַ . ט און זיי האָבן
hobn zei un Gilboa barg oifn gefaln zin drai zaine un
have they and Gilboa mount on fell sons three his and

אָפּגעשניטן זײַן קאָפּ, און אויסגעטאָן זײַנע וואַפֿן , און געשיקט אין
in geshikt un vafn zaine oisgeton un kop zain opgeshnitn
in sent and weapon his taken off and head his cut off

and sent through eretz Pelishtim all around, to publish it in the bais atzabim, and among the people. [10] And they put his keli in the Bais Ashtarot; and they hung up his body on the chomat Beit-Shan.

[11] And when the inhabitants of Yavesh Gil'ad heard of that which the Pelishtim had done to Sha'ul; [12] kol ish chayil arose, and went kol halailah, and took the geviyyat Sha'ul and the geviyyot of his banim from the chomat Beit-Shan, and came to Yavesh, and cremated them there. [13] And they took their atzmot, and buried them under a tree at Yavesh, and underwent a tzom shivat yamim.

לְאַגַד פֹּון די פְּלִשְׁתִּים רונד אַרום , צו מְבַשֵּׂר אין הויז
hoiz in mevaser tsu arum rund Pelishtim di fun land
house in publish good news to round around Pelishtim the of land

פֹּון זייערע געצנבילדער, און דעם פֹּאָלק . י און זיי האָבן אַהינגעטאָן
ahingeton hobn zei un folk dem un getsnbilder zeyere fun
put have they and people the and idol images their of

זיַינע וואַפֿן אין הויז פֹּון עַשְׁתָּרות, און זיַין טויטן לייַב האָבן זיי
zei hobn laib toitn zain un Ashtorot fun hoiz in vafn zaine
they have body dead his and Ashtarot of house in weapon his

געשמידט אויף דער מויער פֹּון בֵּית-שָׁן .
Beis-Shan fun moier der oif geshmidt
Beit-Shan of wall the on hammered

יא און די באַווינער פֹּון יָבֵשׁ-גִּלְעָד האָבן געהערט וועגן אים
im vegen gehert hobn Yavesh-Gilad fun bavoiner di un
him concerning heard have Yavesh-Gil'ad of inhabitants the and

– וואָס די פְּלִשְׁתִּים האָבן געטאָן צו שָׁאוּל . יב זיַינען אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen zainen Shauln tsu geton hobn Pelishtim di vos
arose are Sha'ul to done have Pelishtim the which

אַלע העלדישע לייַט , און זיי זיַינען געגאַנגען אַ גאַנצע נאַכט, און
un nacht gantse a gegangen zainen zei un lait heldishe ale
and night whole a having gone are they and people heroic all

האָבן אַראָפּגענומען דעם לייַב פֹּון שָׁאוּל , און די לייַבער פֹּון זיַינע
zaine fun laiber di un Shauln fun laib dem aropgenumen hobn
his of bodies the and Sha'ul of body the removed have

זין , פֹּון דער מויער פֹּון בֵּית-שָׁן . און זיי זיַינען געקומען קיין
kein gekumen zainen zei un Beis-Shan fun moier der fun zin
to having come are they and Beit-Shan of wall the from sons

יָבֵשׁ , און האָבן זיי דאָרטן פֿאַרברענט. יג און זיי האָבן געגומען
genumen hobn zei un farbrent dortn zei hobn un Yavesh
taken have they and burned up there them have and Yavesh

זייערע ביינער, און באַגראָבן אונטער דעם טאַמאָריסקנבוים אין יָבֵשׁ ; און
un Yavesh in tamarisknboim dem unter bagrobn un beiner zeyere
and Yavesh in tamarisk tree the under buried and bones their

זיי האָבן געפֿאַסט זיבן טעג .
teg zibn gefast hobn zei
days seven fasted have they

Shmuel Bais

שְׁמוּאֵל ב

1 Now it came to pass after the mot Sha'ul, when Dovid was returned from the slaughter of Amalek, and Dovid had abode two yamim in Tziklag; [2] It came even to pass on Yom HaShlishi, that, hinei, an ish came out of the machaneh from Sha'ul with his clothes torn, and adamah upon his rosh; and so it was, when he came to Dovid, that he fell to the ground, and prostrated himself. [3] And Dovid said unto him, From where comest thou? And he said unto him, Out of the machaneh Yisroel am I escaped. [4] And Dovid said unto him, How went the matter? Tell me now. And he answered, That the people are fled from the milchamah, and many of the people also are fallen and dead; and Sha'ul and Yonatan bno are dead also. [5] And Dovid said unto the na'ar that told him, How knowest thou that Sha'ul and Yonatan bno are dead? [6] And the na'ar that told him said, As I happened to be upon Mt Gilboa, hinei, Sha'ul leaned upon his khanit; and, hinei, the chariots and ba'alei

א

און עס איז געווען נאָך שָׁאולס טויט, אַז דָּוִד האָט זיך
zich hot Dovid az toit Shauls noch geven iz es un
self has Dovid that death Sha'ul's after having been is it and

געהאַט אומגעקערט פֿון שלאָגן עֲמָלֵק, און דָּוִד איז געזעסן אין
in gezesn iz Dovid un Amalek shlogn fun umgekert gehat
in seated is Dovid and Amalek striking from returned had

ב ציקלַג צוויי טעג, און אויפֿן דריטן טאָג, ערשט אַ מאַן קומט אָן פֿון
fun on kumt man a ersht tog dritn oifn un teg tsvei Tsiklag
from on come man a behold day third on and days two Tziklag

דעם לאַגער, פֿון שָׁאולן, און זיַינע קלייַדער זיַינען צעריסן, און ערד
erd un tserisn zainen kleider zaine un Shauln fun lager dem
earth and torn are garments his and Sha'ul from camp the

איז אויף זיַין קאָפּ. און עס איז געווען, ווי ער איז געקומען צו
tsu gekumen iz er vi geven iz es un kop zain oif iz
to having come is he when having been is it and head his on is

ג דָּוִדן, אַזוי איז ער גענפֿאַלן צו דער ערד, און האָט זיך געבוקט. האָט
hot gebukt zich hot un erd der tsu gefaln er iz azoi Dovidn
has bowed self has and ground the to fell he is so Dovid

דָּוִד צו אים געזאָגט: פֿון וואַנען קומסטו? האָט ער צו אים
im tsu er hot kumstu vanen fun gezogt im tsu Dovid
him to he has you come from whence from said him to Dovid

געזאָגט: פֿון דעם לאַגער פֿון יִשְׂרָאֵל בין איך אַנטרונען געוואָרן.
gevorn antrunen ich bin Yisroel fun lager dem fun gezogt
having become escaped I am Yisroel of camp the from said

ד האָט דָּוִד צו אים געזאָגט: ווי איז די זאַך געווען? דערציילּ
dertseil geven zach di iz vi gezogt im tsu Dovid hot
tell having been thing the is how said him to Dovid has

מיר, איך בעט דיך. האָט ער געזאָגט: דאָס פֿאָלק איז אַנטלאָפֿן
mir, ich bet dich . er hot gezogt dos folk iz antlofn
me I entreat you(SG) dich hot he said the people is fled

פֿון דער מלחמה, און אויך זיַינען פֿיל פֿון דעם פֿאָלק געפֿאַלן און
un gefaln folk dem fun fil zainen oich un milchome der fun
and fell people the of many are also and battle the from

ה געשטאָרבן, און אויך שָׁאול און זיַין זון יהוֹנָתָן זיַינען טויט. האָט
hot toit zainen Yehonatan zun zain un Shaul oich un geshtorbn
has died are Yehonatan son his and Sha'ul also and died

דָּוִד געזאָגט צו דעם יונג וואָס האָט דאָס אים דערציילט: ווי
vi dertseilt im dos hot vos yung dem tsu gezogt Dovid
how told him this has who young man the to said Dovid

אַזוי ווייסטו אַז שָׁאול און זיַין זון יהוֹנָתָן זיַינען טויט?
azoi veistu az Shaul un zain zun Yehonatan zainen toit
so you(sg) know that Sha'ul and his son Yehonatan are died

ו האָט דער יונג וואָס האָט דאָס אים דערציילט, געזאָגט: איך האָב
hob ich gezogt dertseilt dos im hot vos yung der hot
have I said told this him has who young man the has

זיך גראָד געטראָפֿן אויף בארג גִּלבֹּעַ, ערשט שָׁאול איז אָנגעלענט
zich grod getrofn oif barg Gilboa ersht Shaul iz ongelent
self by chance met up on mount Gilboa behold Sha'ul is lean

haparashim followed hard after him. [7] And when he looked behind him, he saw me, and called unto me. And I answered, Hineini. [8] And he said unto me, Who art thou? And I answered him, I am an Amaleki. [9] He said unto me again, Stand, now, over me, and slay me; for shavatz *(death through agony)* is come upon me, because my nefesh is yet still in me. [10] So I stood over him, and slaughtered him, because I was sure that he could not live after that he was fallen; and I took the nezer *(crown, diadem)* that was upon his rosh, and the etzadah *(bracelet, band)* that was on his zero'a, and have brought them here unto adoni.

[11] Then Dovid took hold on his clothes, and made the kri'ah on them; and likewise all the anashim that were with him; [12] And they mourned, and wept, and did a tzom until the erev, for Sha'ul, and for Yonatan bno, and for the Am Hashem, and for Bais Yisroel; because they were fallen by the cherev.

[13] And Dovid said unto the na'ar that told him, From where art thou? And he answered, I am ben

אויף זײַן שפּיז, און אָט האָבן די רײַטוועגן און די רײַטמענער אים
im raitmener di un raitvegn di hobn ot un shpiz zain oif
him ridemen the and chariots the have behold and spear his on

אָנגעיאָגט . [ז]האָט ער זיך אומגעקערט הינטער זיך , און האָט מיך
mich hot un zich hinter umgekert zich er hot ongeyogt
me has and self behind turned around self he has caught up with

דערזען, און ער האָט גערופֿן צו מיר, און איך האָב געזאָגט: דאָ בין
bin do gezogt hob ich un mir tsu gerufn hot er un derzen
am here said have I and me to summoned has he and seen

איך. [ח]האָט ער צו מיר געזאָגט: ווער ביסטו ? האָב איך צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu ich hob bistu ver gezogt mir tsu er hot ich
said him to I have are you who said me to he has I

אַן עֲמָלֵקי בין איך. [ט]האָט ער צו מיר געזאָגט: שטעל זיך , איך בעט
bet ich zich shtel gezogt mir tsu er hot ich bin Amaleki an
entreat I self stand said me to he has I am Amaleki an

דיך , לעבן מיר, און טייט מיך , ווארעם די גסיסה האָט מיך
mich hot gesish di vorem mich teit un mir lebn dich
me has death throes the because me kill and me near you(SG)

אָנגענומען ; ווארעם נאָר ווָאס מײַן נשמה האַלט זיך אין מיר. [י]האָב
hob mir in zich halt neshome main vos nor vorem ongenumen
have me in self hold soul my what still because grasped

איך זיך געשטעלט לעבן אים, און האָב אים געטייט , וויל איך האָב
hob ich vail geteit im hob un im lebn geshtelt zich ich
have I for caused to die him have and him near stood self I

געווווסט, אז ער קען מער נישט לעבן נאָך זײַן פֿאַלן. און איך האָב
hob ich un faln zain noch lebn nisht mer ken er az gevust
have I and fall his after survive not more can he that known

געמומען די קרוין וואָס אויף זײַן קאָפּ, און דעם אַרעמבאַנד וואָס
vos oremband dem un kop zain oif vos kroin di genumen
which armband the and head his on which crown the taken

אויף זײַן אָרעם, און האָב זיי געבראַכט אַהער צו מײַן האַר .
har main tsu aher gebracht zei hob un orem zain oif
master my to here brought them have and arm his on

[יא]האָט דָוִד אָנגענומען זײַנע קלײדער , און האָט זיי צעריסן, און
un tserisn zei hot un kleider zaine ongenumen Dovid hot
and torn them has and garments his took hold Dovid has

דאָס גלײַכן אַלע מענטשן וואָס מיט אים. [יב]און זיי האָבן געקלאָגט
geklogt hobn zei un im mit vos mentshn ale glaichn dos
wail have they and him with which men all same this

און געווײַנט, און האָבן געפֿאַסט ביזן אָוונט אויף שָׁאוּל און אויף
oif Shauln oif ovnt bizn gefast hobn un geveint un
over and Sha'ul over evening until fasted have and wept and

יהוֹנָתָן זײַן זון , און אויף דעם פֿאָלק פֿון ה , און אויף דעם
dem oif un Hashem fun folk dem oif un zun zain Yehonatan
the over and Hashem of people the over and son his Yehonatan

הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס זיי זײַנען געפֿאַלן דורכן שווערד.
shverd durchn gefaln zainen zei vos Yisroel fun hoiz
sword by the fallen are they which Yisroel of house

[יג]און דָוִד האָט געזאָגט צו דעם יונג וואָס האָט דאָס אים
im dos hot vos yung dem tsu gezogt hot Dovid un
him this has who young man the to said has Dovid and

דערציילט: פֿון וואַנען ביסטו ? האָט ער געזאָגט: איך בין דער זון
zun der bin ich gezogt er hot bistu vanen fun derteilt
son the am I said he has are you whence from told

ish ger, an Amaleki.
14 And Dovid said unto him, How wast thou not afraid to stretch forth thine yad to destroy Hashem's moshiach?

פּוֹן אַ פֿרעמדן מאַן, אַן עֲמָלֵקִי . יד הָאָט דָּוִד צו אים געזאָגט: ווי
vi gezogt im tsu Dovid hot Amaleki an man fremdn a fun
how said him to Dovid has Amaleki an man foreign a of

האָסטו נישט מורא געהאַט אויסצושטרעקן דײַן האַנט אומצוברענגען
umtsubrengen hant dain oistsushtrekn gehat moire nisht hostu
to destroy hand your extending out had fear not have you

דעם געזאַלבטן פּוֹן ה ?
Hashem fun gezalbtn dem
Hashem of anointed the

15 And Dovid called one of the ne'arim, and said, Go near, and fall upon him. And he struck him so that he died.

טו און דָּוִד האָט צוגערופֿן איינעם פּוֹן די יונגען , און האָט
hot un yungen di fun einem tsugerufn hot Dovid un
has and young the of one called to him has Dovid and

געזאָגט: גענען , פּאַל-צו אויף אים. און ער האָט אים געשלאָגן , און ער
er un geshlogn im hot er un im oif fal-tsu genen gezogt
he and struck him has he and him on fall to approach said

איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz
died is

16 And Dovid said unto him, Thy dahm be upon thy rosh; for thine own peh hath testified against thee, saying, I have slain Hashem's moshiach.

טז און דָּוִד האָט צו אים געזאָגט: דײַן בלוט אויף דײַן קאָפּ! ווארעם
vorem kop dain oif blut dain gezogt im tsu hot Dovid un
for head your on blood your said him to has Dovid and

דײַן מויל האָט עדות געזאָגט אויף דיר , אַזוי צו זאָגן: איך
ich zogn tsu azoi dir oif gezogt eides hot moil dain
I say to so you(SG) against said testimony has mouth your

האָב געטייט דעם געזאַלבטן פּוֹן ה .
hob geteit dem Hashem fun gezalbtn
have caused to die the Hashem of anointed

17 And Dovid lamented with this kinah *(lamentation)* over Sha'ul and over Yonatan bno; 18 Also he bade them teach the Bnei Yehudah: The Keshet. Hinei, it is written in the Sefer HaYasher:

יז און דָּוִד האָט געקלאָגט די דאָזיקע קלאָג אויף שָׁאוּל און אויף
oif un Shauln oif klog dozike di geklogt hot Dovid un
on and Sha'ul on dirge this the lamented has Dovid and

יהוֹנָתָן זײַן זון , יח און ער האָט געזאָגט-כדי צו לערנען די קינדער
kinder di lernen tsu gezogt-kedei hot er un zun zain Yehonatan
children the teach to said in order has he and son his Yehonatan

פּוֹן יהודה דעם בויגן ; דאָס איז שוין פֿאַרשריבן אין בוך פּוֹן
fun buch in farshribn shoin iz dos boign dem Yehudah fun
of book in written down already is this bow the Yehudah of

ישר :
Yesher
Uprightness

19 The glory of Yisroel is slain upon thy high places;

יט די פּראַכט , יִשְׂרָאֵל, איז אויף דײַנע הייכן
heichn daine oif iz Yisroel pracht di
heights your on is Yisroel splendor the

דערשלאָגן ;
dershlogn
struck down

how are the Gibborim fallen!

ווי זײַנען די גיבּורים געפֿאַלן!
gefaln giborim di zainen vi
fallen mighty the are how

20 Tell it not in Gat,

כ נישט דערציילן זאָלט איר אין גַּת ,
Gat in ir zolt dertseiln nisht
Gat in you shall tell not

proclaim it not in the streets of Ashkelon;

נישט מבשר זײַן אין די גאַסן פּוֹן אַשקלוֹן ,
Ashkelon fun gasn di in zain mevaser nisht
Ashkelon of streets the in his publish good news not

lest the banot Pelishtim rejoice,

כְּדֵי דִי טעכְטער פוּן דִי פְלִשְׁתִּים זָאלֶן
zoln Pelishtim di fun techter di kedei
shall Pelishtim the of daughters the so that

זִיך נִישט פְרֵייען,
freyen nisht zich
rejoice not selves

lest the banot ha'arelim triumph.

כְּדֵי דִי טעכְטער פוּן דִי אומבאַשנִיטענע
umbashnitene di fun techter di kedei
uncircumcised the of daughters the so that

זָאלֶן נִישט קוועלן.
kveln nisht zoln
rejoice not shall

[21] Ye mountains of Gilboa,

כא אִיר בערג פוּן גִלְבּוֹעַ,
Gilboa fun berg ir
Gilboa of mountain you

let there be no tal, neither let there be matar, upon you,

נִישט טוי אוּן נִישט רעגן אויף אײַך,
aich oif regn nisht un toi nisht
you upon rain not and dew not

nor fields of terumot;

עס זָאל אויך קיין תרומות זײַן פוּן דִי פֶעלדער!
felder di fun zain trumut kein oich zol es
fields the of be offerings not also shall it

for there the mogen Gibborim is defiled,

וואָרעם דאָרט איז פַאַרמיאוסט געוואָרן
gevorn farmiust iz dort vorem
having become made repugnant is there for

דער שילד פוּן גִיבּוֹרים,
giborim fun shild der
warriors of shield the

the mogen of Sha'ul, as though he had not been mashiach *(anointed)* with shemen.

דער שילד פוּן שָׁאוּל, מיט אייל נישט
nisht eil mit Shauln fun shild der
not oil with Sha'ul of shield the

באַשמירט,
bashmirt
smeared

[22] From the dahm of the slain, from the chelev of the Gibborim,

כב פוּן בלוט פוּן דערשלאָגענע, פוּן פעטס פוּן גִיבּוֹרים,
giborim fun fets fun dershlogene fun blut fun
mighty of fat from the slain of blood from

the keshet Yehonatan turned not back,

הָאָט יְהוֹנָתָנס בויגן זיך צוריק נישט געצויגן,
getsoign nisht tsurik zich boign Yehonatans hot
drawn not back self bow Yehonatan's has

and the cherev Sha'ul returned not empty.

און די שוועכט פוּן שָׁאוּל זיך נישט אומגעקערט לייִדיק.
leidik umgekert nisht zich Shauln fun shverd di un
empty returned not self Sha'ul of sword the and

[23] Sha'ul and Yonatan

כג שָׁאוּל אוּן יְהוֹנָתָן,
Yehonatan un Shaul
Yehonatan and Sha'ul

were beloved and gracious in their lives,

די באַליבטע אוּן ליבע אין זייער לעבן,
lebn zeyer in libe un balibte di
lives their in loved and beloved the

and in their mot they were not parted;

צו מאָל אין זייער טויט האָבן זיי זיך נישט צעשיידט.
tsesheidt nisht zich zei hobn toit zeyer in mol tsu
separated not self they have death their in time to

they were swifter than nesharim,

פוּן אָדלערס זײַנען זיי געווען פלינקער,
flinker geven zei zainen odlers fun
swifter having been they are eagle than

they were stronger than arayot.

פֹּון לֵייבן זײַנען זיי געווען שטאַרקער.
shtarker geven zei zainen leibn fun
stronger having been they are lions than

24 Ye banot Yisroel, weep over Sha'ul,

כד איר טעכטער פֿון יִשְׂרָאֵל, אויף שָׁאוּל ווײנט,
veint Shauln oif Yisroel fun techter ir
weep Sha'ul over Yisroel of daughters you

who clothed you in scarlet, with fineries,

ווָאס האָט אײַך אין רויטן געקלײדט, מיט תַּענוּגים דערצו ,
dertsu tenugim mit gekleidt roitn in aich hot vos
thereto pleasure with clothed scarlet in you has who

who put on ornaments of zahav upon your apparel.

ווָאס האָט אַרויפֿגעטאָן צירונג פֹּון גאָלד אויף
oif gold fun tsirung aroifgeton hot vos
on gold of jewelry placed has what

אײַער קלײד .
kleid aier
clothing your

25 How are the Gibborim fallen in the midst of the milchamah!

כה ווי זײַנען די גִּבּוֹרים אין מלחמה געפֿאַלן –
gefaln milchome in giborim di zainen vi
fallen battle in mighty the are how

O Yonatan, thou wast slain on thine heights.

יהוֹנָתָן אויף דײַנע הייכן דערשלאָגן!
dershlogn heichn daine oif Yehonatan
slain height your on Yehonatan

26 I am distressed for thee, my brother Yonatan;

כו מיך קלעמט נאָך דיר , יהוֹנָתָן מײַן ברודער,
bruder main Yehonatan dir noch klemt mich
brother my Yehonatan you(SG) after aggrieved me

very pleasant hast thou been unto me;

ליב געווען ביסטו מיר זייער;
zeyer mir bistu geven lib
very me are you having been beloved

thy ahavah was wonderful to me,

ווונדערלעך געווען איז דײַן ליבשאַפֿט צו מיר,
mir tsu libshaft dain iz geven vunderlech
me to love your is having been wondrous

passing ahavat nashim.

מער ווי די ליבשאַפֿט פֹּון ווײַבער .
vaiber fun libshaft di vi mer
women of love the than more

27 How are the Gibborim fallen,

כז ווי זײַנען די גִּבּוֹרים געפֿאַלן,
gefaln giborim di zainen vi
fallen mighty the are how

and the k'lei milchamah *(weapons of war)* perished!

און אונטערגעגאַנגען די וואַפֿן פֹּון
fun vafn di untergegangen un
of weapons the gone down and

מלחמה !
milchome
war

ב 2 And it came to pass after this, that Dovid inquired of Hashem, saying, Shall I go up into any of the towns of Yehudah? And Hashem said unto him, Go up. And Dovid said, To where shall I go up? And he said, Unto Chevron.

ב און עס איז געווען נאָך דעם, האָט דָּוִד געפֿרעגט ביַי
bai gefregt Dovid hot dem noch geven iz es un
by asked Dovid has this after having been is it and

ה , אַזוי צו זאָגן : זאָל איך אַרויפֿגיין אין איינער פֹּון די
di fun einer in aroifgein ich zol zogn tsu azoi Hashem
the of one to go up I should say to so Hashem

שטעט פֹּון יהוּדה ? האָט ה צו אים געזאָגט: גיי אַרויף. האָט דָּוִד
Dovid hot aroif gei gezogt im tsu Hashem hot Yehudah fun shtet
Dovid has up go said him to Hashem has Yehudah of cities

געזאָגט: ווואהין זאָל איך אַרויפֿגיין? האָט ער געזאָגט: קיין חֶבְרוֹן .
Chevron kein gezogt er hot aroifgein ich zol vuhin gezogt
Chevron to said he has go up I should where said

ב איז דָּוִד אַרויפֿגעגאַנגען אַהין, און אויך זײַנע צוויי ווײַבער,
vaiber tsvei zaine oich un ahin aroifgegangen Dovid iz
wives two his also and there having gone up Dovid is

ג און אַחינוֹעַם פֿון יִזרְעֶאל, און אֲבִיגַיִל די ווײַב פֿון נָבָל פֿון כַּרמֶל.
un Karmel fun Navaln fun vaib di Avigal un Yizreel fun Achinoam
and Karmel of Naval of wife the Avigal and Yizre'el of Achino'am

זײַנע מענטשן וואָס מיט אים האָט דָּוִד אַרויפֿגעבראַכט, איטלעכס מיט
mit itlecher aroifgebracht Dovid hot im mit vos mentshn zaine
with each brought up Dovid had him with who men his

זײַן הויזגעזינט; און זיי האָבן זיך באַזעצט אין די שטעט פֿון חֶבְרוֹן.
Chevron fun shtet di in bazetst zich hobn zei un hoizgezint zain
Chevron of cities the in settled self have they and household his

ד און די מענער פֿון יהוּדה זײַנען געקומען, און האָבן דאָרטן
dortn hobn un gekumen zainen Yehudah fun mener di un
there have and having come are Yehudah of men the and

געזאַלבט דָּוִדן פֿאַר אַ מלך איבער דעם הויז פֿון יהוּדה.
Yehudah fun hoiz dem iber melech a far Dovidn gezalbt
Yehudah of house the over king a for Dovid anointed

האָט מען דערציילט דָּוִדן, אַזוי צו זאָגן: די מענטשן פֿון
fun mentshn di zogn tsu azoi Dovidn dertseilt men hot
of men the say to so Dovid told they have

יָבֵשׁ-גִּלעָד זײַנען די וואָס האָבן באַגראָבן שָׁאוּל. ה האָט דָּוִד
Yavesh-Gilad fun mentshn di tsu shluchim geshikt
Yavesh-Gil'ad of men the to messengers sent

געשיקט שלוחים צו די מענטשן פֿון יָבֵשׁ-גִּלעָד, און זיי געלאָזט
gelozt zei un Yavesh-Gilad fun mentshn di tsu shluchim geshikt
let them and Yavesh-Gil'ad of men the to messengers sent

זאָגן: געבענטשט זאָלט איר זײַן פֿון ה, וואָס איר האָט געטאָן דעם
dem geton hot ir vos Hashem fun zain ir zolt gebentsht zogn
the done have you what Hashem of be you shall blessed say

דאָזיקן חֶסֶד מיט אײַער האַר, מיט שָׁאוּל, און האָט אים באַגראָבן.
bagrobn im hot un Shauln mit har aier mit chesed dozikn
buried him has and Sha'ul with master your with kindness this

ו און אַצונד, זאָל ה טאָן מיט אײַך חֶסֶד און טרײַשאַפֿט; און
un traishaft un chesed aich mit ton Hashem zol atsund un
and faithfulness and kindness you with do Hashem may now and

אויך איך וועל אײַך אָפּטאָן די דאָזיקע טובֿה, וואָס איר האָט געטאָן די
di geton hot ir vos toive dozike di opton aich vel ich oich
the done have you which good this the commit you will I also

דאָזיקע זאַך. ז און אַצונד, זאָלן שטאַרק זײַן אײַערע הענט, און זײַט
zait un hent aiere zain shtark zoln atsund un zach dozike
be and hands your be strong let now and thing this

העלדישע יונגען; וואָרעם אײַער האַר שָׁאוּל איז טויט, און אויך האָט
hot oich un toit iz Shaul har aier vorem yungen heldishe
has also and dead is Sha'ul master your for young valiant

מיך דאָס הויז פֿון יהוּדה געזאַלבט פֿאַר אַ מלך איבער זיי.
zei iber melech a far gezalbt Yehudah fun hoiz dos mich
them over king a for anointed Yehudah of house this me

ח און אַבנֵר דער זון פֿון נֵר, דער חיל-לידער פֿון שָׁאוּל,
Shauln fun cheil-lider der Neren fun zun der Avner un
Sha'ul of army commander the Ner of son the Avner and

האָט גענומען איש-בּוֹשֶׁת דעם זון פֿון שָׁאוּל, און האָט אים
im hot un Shauln fun zun dem Ish-Boshet genumen hot
him has and Sha'ul of son the Ish-Boshet taken has

2 So Dovid went up there, and his two nashim also, Achino'am the Yizre'elit, and Avigal eshet Naval the Karmeli. 3 And his anashim that were with him did Dovid bring up, every ish with his household; and they dwelt in the towns of Chevron. 4 And anshei Yehudah came, and there they anointed Dovid Melech over Bais Yehudah.

And they told Dovid, saying, The Anshei Yavesh-Gil'ad were they that buried Sha'ul. 5 And Dovid sent malachim unto the Anshei Yavesh-Gil'ad, and said unto them, Berukhim atem of Hashem, that ye have showed this chesed unto adoneichem, even unto Sha'ul, burying him. 6 And now Hashem show chesed and emes unto you; and I also will repay you this tovah, because ye have done this thing. 7 Therefore now let your hands be strengthened, be ye bnei chayil; for adoneichem Sha'ul is dead, and also the Bais Yehudah have anointed me Melech over them.

8 But Avner ben Ner, Sar Tzava of Sha'ul, took Ish-Boshet Ben Sha'ul, and brought him over to Machanayim; 9 And

made him melech over Gil'ad, and over the Ashuri, and over Yizre'el, and over Ephrayim, and over Binyamin, and over all Yisroel.

10 Ish-Boshet ben Sha'ul was forty shanah when he began to reign over Yisroel, and reigned two shanim. But Bais Yehudah followed Dovid.

11 And the time that Dovid was Melech in Chevron over Bais Yehudah was shivah shanah and shishah chodashim.

12 And Avner ben Ner, and the avadim of Ish-Boshet Ben Sha'ul, went out from Machanayim to Giv'on. 13 And Yoav Ben Tzeruyah, and the avadim of Dovid, went out, and met together by the pool of Giv'on; and they sat down, the one on the one side of the pool, and the other on the other side of the pool. 14 And Avner said to Yoav, Let the young men now arise for a contest before us. And Yoav said, Let them arise.

אַריבערגעפֿירט קיין מַחֲנַיִם . ט און ער האָט אים געמאַכט פֿאַר אַ
a far gemacht im hot er un Machanayim kein aribergefirt
a for made him has he and Machanayim to brought over

מלך איבער גִּלְעָד , און איבער דעם אשורי , און איבער יִזְרְעֶאל און
un Yizreel iber un Ashuri dem iber un Gilad iber melech
and Yizre'el over and Ashuri the over and Gil'ad over king

איבער אפֿרים , און איבער בנימין , און איבער גאַנץ יִשְׂרָאֵל.
Yisroel gants iber un Binyamin iber un Efrayim iber
Yisroel all over and Binyamin over and Ephrayim over

י פֿערציק יאָר איז אַלט געווען איש-בּוֹשֶׁת דער זון פֿון שָׁאוּל ,
Shauln fun zun der Ish-Boshet geven alt iz yor fertsik
Sha'ul of son the Ish-Boshet having been old is years forty

אַז ער איז געוואָרן מלך איבער יִשְׂרָאֵל, און צוויי יאָר האָט
hot yor tsvei un Yisroel iber melech gevorn iz er az
has years two and Yisroel over king having become is he when

ער געקיניגט. אָבער דאָס הויז פֿון יהוּדה איז געווען הינטער
hinter geven iz Yehudah fun hoiz dos ober gekinigt er
behind having been is Yehudah of house the but reigned he

דָּוִדן . יא און די צאָל פֿון די טעג וואָס דָּוִד איז געווען
geven iz Dovid vos teg di fun tsol di un Dovidn
having been is Dovid which days the of number of the and Dovid

מלך אין חֶבְרוֹן איבער דעם הויז פֿון יהוּדה , איז געווען
geven iz Yehudah fun hoiz dem iber Chevron in melech
having been is Yehudah of house the over Chevron in king

זיבן יאָר און זעקס חדשים .
chodeshim zeks un yor zibn
months six and years seven

יב און אַבְנֵר דער זון פֿון נֵר , און די קנעכט פֿון
fun knecht di un Neren fun zun der Avner un
of servants the and Ner of son the Avner and

איש-בּוֹשֶׁת דעם זון פֿון שָׁאוּל , זיַינען אַרויסגעגאַנגען פֿון
fun aroisgegangen zainen Shauln fun zun dem Ish-Boshet
of gone out are Sha'ul of son the Ish-Boshet

מַחֲנַיִם קיין גִּבְעוֹן . יג אויך יוֹאָבּ דער זון פֿון צרוּיָהן ,
Tseruyahn fun zun der Yoav oich Givon kein Machanayim
Tseruyah of son the Yoav also Giv'on to Machanayim

און די קנעכט פֿון דָּוִדן , זיַינען אַרויסגעגאַנגען , און
un aroisgegangen zainen Dovidn fun knecht di un
and having come out are Dovid of servants the and

זיי האָבן זיך צונויפֿגעטראָפֿן מיט זיי אין איינעם בייַם טיַיך
taich baim einem in zei mit tsunoifgetrofn zich hobn zei
pool at one in them with met together self have they

פֿון גִּבְעוֹן , און די האָבן זיך געזעצט פֿון דער זיַיט טיַיך ,
taich zait der fun gezetst zich hobn di un Givon fun
pool side the of sat self have the ones and Giv'on of

און פֿון יענער זיַיט טיַיך . יד און אַבְנֵר האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Avner un taich zait yener fun di un
to said has Avner and pool side other of the ones and

יוֹאָבּ : זאָלן אַקאָרשט יונגען אויפֿשטיין, און אַ שטיף
shtif a un oifshtein yungen di akorsht zoln Yoavn
fool around a and arise young the now shall Yoav

טאָן פֿאַר אונדז. האָט יוֹאָבּ געזאָגט: זאָלן זיי אויפֿשטיין.
oifshtein zei zoln gezogt Yoav hot undz far ton
arise them let said Yoav has us before do

טו זיַינען זיי אויפֿגעשטאַנען, און זיַינען אַריבערגעגאַנגען מיט
mit aribergegangen zainen un oifgeshtanen zei zainen
with having passed over are and arose they are

אַ צאָל , צוועלף פֿאַר בנימין , און פֿאַר איש-בּוֹשֶׁת דעם זון פֿון
fun zun dem Ish-Boshet far un Binyamin far tsvelf tsol a
of son the Ish-Boshet for and Binyamin for twelve number a

שָׁאוּל, און צוועלף פֿון דָּוִדס קנעכט . טז און זיי האָבן אָנגענומען
ongenumen hobn zei un knecht Dovids fun tsvelf un Shauln
grasped have they and servants Dovid's of twelve and Sha'ul

איינער דעם אַנדערן פֿאַרן קאָפּ, מיט זיַין שוועָרד צום אַנדערנס זיַיט,
zait anderns tsum shverd zain mit kop faran andern dem einer
side another's to the sword his with head for the another the one

ביז זיי זיַינען געפֿאַלן אין איינעם. און מע האָט געראופֿן יענעם אָרט
ort yenem gerufn hot me un einem in gefaln zainen zei biz
place that called has one and one in fell down are they until

חֶלְקַת-הַצֻּרִים , וואָס איז גִּבְעוֹן .
Givon iz vos Chelkat-Hatsurim
Giv'on is which Chelkat-Hatzurim

יז און די מלחמה איז געווען זייער אַ שווערע אין יענעם טאָג,
tog yenem in shvere a zeyer geven iz milchome di un
day that in fierce a very having been is battle the and

און אַבנֵר און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל זיַינען געשלאָגן געוואָרן
gevorn geshlogn zainen Yisroel fun mener di un Avner un
having become struck down are Yisroel of men the and Avner and

פֿאַר די קנעכט פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun knecht di far
Dovid of servants the before

יח און דאָרטן זיַינען געווען צרוּיָהס דריַי זין , יוֹאָבּ, און
un Yoav zin drai Tseruyahs geven zainen dortn un
and Yoav sons three Tzeruyah's having been are there and

אַבִישַׁי און עַשָׂהאֵל; און עַשָׂהאֵל איז געווען פֿלינק אויף זיַינע פֿיס,
fis zaine oif flink geven iz Asahel un Asahel un Avishai
feet his on swift having been is Asahel and Asahel and Avishai

אַזוי ווי איינער פֿון די הינדן וואָס זיַין פֿעלד. יט האָט עַשָׂהאֵל נאָכגעיאָגט
nochgeyogt Asahel hot feld in vos hindn di fun einer vi azoi
pursued after Asahel has field in which deer the of one as so

אַבנֵרן , און ער האָט זיך נישט אָפּגענייגט פֿון הינטער אַבנֵרן צו גיין
gein tsu Avnern hinter fun opgeneigt nisht zich hot er un Avnern
go to Avner behind from deviated not self has he and Avner

רעכטס אָדער לינקס . כ האָט אַבנֵר זיך אומגעקערט הינטער
hinter umgekert zich Avner hot links oder rechts
behind turned around self Avner has to the left or to the right

זיך , און האָט געזאָגט: ביסט דו דאָס, עַשָׂהאֵל? האָט ער געזאָגט: איך.
ich gezogt er hot Asahel dos du bist gezogt hot un zich
I said he has Asahel that you is said has and self

כא האָט אַבנֵר צו אים געזאָגט: קער זיך צו דיַין רעכטער זיַיט אָדער צו
tsu oder zait rechter dain tsu zich ker gezogt im tsu Avner hot
to or side right your to self turn said him to Avner has

דיַין לינקער, און כאַפּ דיר אַן איינעם פֿון די יונגען , און נעם
nem un yungen di fun einem on dir chap un linker dain
take and young the of one on you(SG) seize and left your

דיר זיַין געווער . אָבער עַשָׂהאֵל האָט זיך נישט געוואָלט אָפּקערן
opkeren gevolt nisht zich hot Asahel ober gever zain dir
turn aside wanted not self has Asahel but weapon his you(SG)

15 Then there arose and went over by mispar twelve of Binyamin, which pertained to Ish-Boshet ben Sha'ul, and twelve of the avadim of Dovid.
16 And they caught every one his re'a *(neighbor)* by the rosh, and thrust his cherev in his re'a's side; so they fell down together; therefore that makom was called Chelkat-Hatzurim, which is in Giv'on.

17 And there was a very fierce milchamah that day; and Avner was defeated, and the Anshei Yisroel, before the Avadim of Dovid.

18 And there were three Bnei Tzeruyah there: Yoav, Avishai, Asahel; Asahel was as swift of foot as a gazelle.
19 Asahel pursued after Avner; and in going he turned not to the right nor to the left from following Avner.
20 Then Avner looked behind him, and said, Art thou Asahel? And he answered, I am.
21 And Avner said to him, Turn thee aside to thy right or to thy left, and lay thee hold on one of the ne'arim, and capture thee his armor. But Asahel would not turn aside from following of him.
22 And Avner

כג פֹּון הינטער אים. כב האָט אַבֿנֵר ווידער געזאָגט צו עַשָׂהאֵל: קער דיך
dich ker Asaheln tsu gezogt vider Avner hot im hinter fun
you(SG) turn Asahel to said again Avner has him behind from

אָפּ פֹּון הינטער מיר; נאָך וואָס זאָל איך דיך שלאָגן צו
tsu shlogn dich ich zol vos noch mir hinter fun op
to strike down you(SG) I should which after me behind from aside

דער ערד ? און ווי וועל איך אויפֿהייבן מײַן פּנים צו דיין ברודער
bruder dain tsu ponem main oifheibn ich vel vi un erd der
brother your to face my lift up I will how and ground the

יוֹאָבֿן ? כג אָבער ער האָט זיך נישט געווואָלט אָפּקערן , און אַבֿנֵר האָט
hot Avner un opkeren gevolt nisht zich hot er ober Yoavn
has Avner and turn aside wanted not self has he but Yoav

אים אַ זעץ געטאָן מיטן אונטערשטן טייל פֹּון שפּיז אין בויך , ביז
biz boich in shpiz fun teil untershtn mitn geton zets a im
until belly in spear of part the lower with done struck a him

דער שפּיז איז אים אַרויס פֹּון הינטן ; און ער איז דאָרטן געפֿאַלן און
un gefaln dortn iz er un hintn fun arois im iz shpiz der
and fell there is he and behind from out him is spear the

געשטאָרבן אויפֿן אָרט. און עס איז געווען , איטלעכער וואָס איז
iz vos itlecher geven iz es un ort oifn geshtorbn
is which each having been is it and place on died

געקומען צו דעם אָרט וואָס עַשָׂהאֵל איז דאָרטן געפֿאַלן און
un gefaln dortn iz Asahel vos ort dem tsu gekumen
and fell down there is Asahel which place the to having come

געשטאָרבן, האָט זיך אָפּגעשטעלט.
opgeshtelt zich hot geshtorbn
stood still self has died

כד האָבן יוֹאָבֿ און אַבֿישַׁי נאָכגעיאָגט אַבֿנֵרן , און ווי די זון איז
iz zun di vi un Avnern nochgeyogt Avishai un Yoav hobn
is sun the as and Avner pursued after Avishai and Yoav have

אונטערגעגאַנגען, זײַנען זיי געקומען ביזן בערגל אַמָּה וואָס
vos Amah bergel bizn gekumen zei zainen untergegangen
which Ammah hill of unto having come they are going down

פֿאַר גיחַ , אויפֿן וועג צום מדבר פֹּון גִּבְעוֹן . כה און די קינדער
kinder di un Givon fun midber tsum veg oifn Giach far
children the and Giv'on of wilderness to way on Giach before

פֹּון בנימין האָבן זיך איינגעזאַמלט הינטער אַבֿנֵרן , און זיי
zei un Avnern hinter aingezamlt zich hobn Binyamin fun
they and Avner behind gathered together self have Binyamin of

זײַנען געווארן צו איין בונד ; און זיי האָבן זיך געשטעלט
geshtelt zich hobn zei un bund ein tsu gevorn zainen
stood self have they and covenant one to having become are

אויפֿן שפּיץ פֹּון אַ בערגל.
bergel a fun shpits oifn
hill a of top on

כו האָט אַבֿנֵר גערופֿן צו יוֹאָבֿן , און האָט געזאָגט: זאָל דען אייביק
eibik den zol gezogt hot un Yoavn tsu gerufn Avner hot
forever then shall said has and Yoav to called Avner has

פֿאַרצערן די שוועךד? ווייסטו דען נישט אַז ביטער וועט זײַן
zain vet biter az nisht den veistu shverd di fartseren
be will bitter that not then you(sg) know sword the devour

צום סוף ? און ביז וואַנען וועסטו נישט היסן דעם פֹּאָלק
folk dem heisn nisht vestu vanen biz un sof tsum
people the order not will you(sg) when until and latter end to the

said again to Asahel, Turn thee aside from following me; why should I strike thee to the ground? How then should I hold up my face to Yoav achicha? 23 Howbeit he refused to turn aside; therefore Avner with the butt end of the khanit struck him under the fifth rib, that the khanit came out his back; and he fell down there, and died in the same place; and it came to pass, that as many as came to the makom where Asahel fell down and died, stopped.

24 Yoav also and Avishai pursued after Avner; and the shemesh went down when they were come to the hill of Ammah, that lieth before Giach by the derech midbar Giv'on. 25 And the Bnei Binyamin gathered themselves together after Avner, and became aguddah echat *(one unit)*, and stood on the top of one hill.

26 Then Avner called to Yoav, and said, Shall the cherev devour lanetzach *(forever)*? Knowest thou not that it will be marah in the latter end? Ad mosai shall it be then, until thou bid the people return from

זיך אומקערן פֿון הינטער זייערע ברידער? כז האָט יוֹאָבֿ געזאָגט: אַזוי ווי
vi azoi gezogt Yoav hot brider zeyere hinter fun umkeren zich
as so said Yoav has brothers their behind from turn back self

האלקים לעבט, אַז וועֶן דו וואָלסט נישט גערעדט , וואָלט ערשט
ersht volt geredt nisht volst du ven az lebt HaElokim
behold would have spoken not would you when if lives G-d

אין דער פֿרי דאָס פֿאָלק אָפּגעטרעטן איינער פֿון הינטערן אַנדערן.
andern hintern fun einer opgetretn folk dos peire der in
another behind from one move aside people this morning the in

כח און יוֹאָבֿ האָט געבלאָזן אין שופֿר , און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט
hot folk gantse dos un shoifer in geblozn hot Yoav un
has people whole this and shofar in blown has Yoav and

זיך אָפּגעשטעלט, און זיי האָבן מער נישט נאָכגעיאָגט ישׂרָאֵל, און
un Yisroel nochgeyogt nisht mer hobn zei un opgeshtelt zich
and Yisroel pursued after not more have they and stood still self

האָבן מער ווייטער נישט מלחמה געהאַלטן.
gehaltn milchome nisht vaiter mer hobn
waged war not further more have

כט און אַבנֵר און זיַינע מענטשן זיַינען געגאַנגען דורכן פּלוין
ploin durchn gegangen zainen mentshn zaine un Avner un
plain through having gone are men his and Avner and

יענע גאַנצע נאַכט, און זיי זיַינען אַריבער דעם יַרדן , און
un Yarden dem ariber zainen zei un nacht gantse yene
and Yarden the crossed over are they and night whole that

דורכגעגאַנגען גאַנץ בתרון, און געקומען קיין מַחנַיִם .
Machanayim kein gekumen un bitrun gants durchgegangen
Machanayim to having come and Bitron all gone through

ל און יוֹאָבֿ האָט זיך אומגעקערט פֿון הינטער אַבנֵר , און ער האָט
hot er un Avnern hinter fun umgekert zich hot Yoav un
has he and Avner behind from returned self has Yoav and

איינגעזאַמלט דאָס גאַנצע פֿאָלק; האָבן געפֿעלט פֿון דָוִדס קנעכט
knecht Dovids fun gefelt hobn folk gantse dos aingezamlt
servants Dovid's of lacked have people entire this gathered together

נײַנצן מאַן און עַשָׂהאֵל. לא און דָוִדס קנעכט האָבן געשלאָגן
geshlogn hobn knecht Dovids un Asahel un man naintsn
struck down have servants Dovid's and Asahel and man nineteen

פֿון בנימין , צווישן אַבנֵרס מענטשן – דרײַ הונדערט און זעכציק
zechtsik un hundert drai mentshn Avners tsvishn Binyamin fun
sixty and hundred three men Avner's among Binyamin of

מאַן זיַינען געבליבן טויט.
toit geblibn zainen man
dead left are man

לב און עַשָׂהאֵלן האָבן זיי אַוועקגעטראָגן, און האָבן אים באַגראָבן אין
in bagrobn im hobn un avekgetrogen zei hobn Asaheln un
in buried him have and carried away they have Asahel and

קבֿר פֿון זײַן פֿאָטער וואָס אין בֵּית-לֶחֶם . און יוֹאָבֿ און זיַינע
zaine un Yoav un Beis-Lechem in vos foter zain fun keyver
his and Yoav and Beit-Lechem in which father his of tomb

מענטשן זיַינען געגאַנגען אַ גאַנצע נאַכט, און זיי איז ליכטיק
lichtik iz zei un nacht gantse a gegangen zainen mentshn
light is they and night whole a having gone are men

געוואָרן אין חֶבְרוֹן .
Chevron in gevorn
Chevron in having become

pursuing their brethren?
27 And Yoav said, As HaElohim liveth, if thou hadst not spoken, HaAm would have continued every one following his brother, not stopping until haboker.

28 So Yoav blew a shofar, and kol haAm stood still, and pursued after Yisroel no more, neither fought they any more.

29 And Avner and his anashim marched kol halailah through the Aravah, and passed over Yarden, and went through all Bitron, and they came to Machanayim.

30 And Yoav returned from following Avner; and when he had gathered kol HaAm together, there lacked of Dovid's avadim nineteen ish and Asahel. 31 But the avadim of Dovid had struck down of Binyamin, and of anshei Avner, so that three hundred and threescore ish died.

32 And they took up Asahel, and buried him in the kever of aviv, which was in Beit-Lechem. And Yoav and his men marched kol halailah, and they came to Chevron at dawn.

3 Now there was long milchamah between the Bais Sha'ul and the Bais Dovid; but Dovid grew stronger and stronger, and the Bais Sha'ul grew weaker and weaker.

ג און די מלחמה איז געווען אַ לאַנגע צווישן דעם הויז
hoiz dem tsvishn lange a geven iz milchome di un
house the between length a having been is war the and

פֿון שָׁאוּל און צווישן דעם הויז פֿון דָּוִדן . און דָּוִד איז
iz Dovid un Dovidn fun hoiz dem tsvishn un Shauln fun
is Dovid and Dovid of house the between and Sha'ul of

געוואָרן אַלץ שטאַרקער, און דאָס הויז פֿון שָׁאוּל איז
iz Shauln fun hoiz dos un shtarker alts gevorn
is Sha'ul of house this and stronger increasingly having become

געוואָרן אַלץ שוואַכער.
shvacher alts gevorn
weaker increasingly having become

[2] And unto Dovid were banim born in Chevron; and his bechor was Amnon, of Achino'am the Yizre'elit; [3] And his second, Kile'av, of Avigal eshet Naval the Karmeli; and the third, Avshalom ben Ma'akhah bat Talmai Melech Geshur; [4] And the fourth, Adoniyah Ben Chaggit; and the fifth, Shephatyah Ben Avital; [5] And the sixth, Yitre'am, by Eglah eshet Dovid. These were born to Dovid in Chevron.

ב און ביי דָּוִדן זײַנען געבאָרן געוואָרן זײַן אין חֶבְרוֹן , און
un Chevron in zin gevorn geborn zainen Dovidn bai un
and Chevron in sons having become born are Dovid to and

זײַן בכֿור איז געווען אַמנוֹן , פֿון אֲחִינוֹעַמען פֿון יִזְרְעֶאלִי;
Yizreel fun Achinoamen fun Amnon geven iz bechor zain
Yizre'el of Achino'am of Amnon having been is firstborn his

ג און דער צווייטער פֿון אים, כִּלְאָבּ , פֿון אֲבִיגַיִל דער ווײַב פֿון נָבָל
Navaln fun vaib der Avigal fun Kileav im fun tsveiter der un
Naval of wife the Avigal from Kile'av him of second the and

פֿון כַּרְמֶל ; און דער דריטער, אַבְשָׁלוֹם , דער זון פֿון מַעֲכָה דער
der Maachah fun zun der Avshalom driter der un Karmel fun
the Ma'achah of son the Avshalom third the and Karmel of

טאָכטער פֿון תַּלְמַי מלך פֿון גשור ; ד און דער פֿירטער,
firter der un Geshur fun melech dem Talmai fun tochter
fourth the and Geshur of king the Talmai of daughter

אֲדוֹנִיָה , דער זון פֿון חַגִּיתּ ; און דער פֿינפֿטער שפֿטיָה דער זון
zun der Shefatyah finfter der un Chagiten fun zun der Adoniyah
son the Shephatyah fifth the and Chaggit of son the Adoniyah

פֿון אֲבִיטַל; ה און דער זעקסטער, יִתְרְעָם פֿון דָּוִדס ווײַב עֶגְלָה . די
di Eglahn vaib Dovids fun Yitream zekster der un Avitaln fun
the Eglah wife Dovid's of Yitre'am sixth the and Avital of

דאָזיקע זײַנען געבאָרן געוואָרן ביי דָּוִדן אין חֶבְרוֹן .
Chevron in Dovidn bai gevorn geborn zainen dozike
Chevron in Dovid to having become born are these

[6] And it came to pass, while there was milchamah between the Bais Sha'ul and the Bais Dovid, that Avner was strengthening his grip on the Bais Sha'ul.

ו און עס איז געווען , ווען די מלחמה איז געווען צווישן
tsvishn geven iz milchome di ven geven iz es un
between having been is war the when having been is it and

דעם הויז פֿון שָׁאוּל און צווישן דעם הויז פֿון דָּוִדן , האָט אַבְנֵר
Avner hot Dovidn fun hoiz dem tsvishn un Shauln fun hoiz dem
Avner has Dovid of house the between and Sha'ul of house the

זיך געהאַלטן אָן דעם הויז פֿון שָׁאוּל .
Shauln fun hoiz dem on gehaltn zich
Sha'ul of house the on waged self

[7] And Sha'ul had a pilegesh *(concubine)*, whose shem was Ritzpah Bat Ayah; and he said to Avner, why hast thou gone in unto pilegesh avi? [8] Then was Avner very angry

ז און שָׁאוּל האָט געהאַט אַ קעפּסוויַיב וואָס איר נאָמען איז געווען
geven iz nomen ir vos kepsvaib a gehat hot Shaul un
was is name her whose concubine a had had Sha'ul and

רִצְפָּה די טאָכטער פֿון אַיָּהּ . האָט געזאָגט צו אַבְנֵר : פַּאַר וואָס
vos far Avnern tsu gezogt hot Ayahn fun tochter di Ritzpah
which for Avner to said (he Ayah of daughter the Ritzpah

ח האָסט אַבְנֵר זייער קעפּסוויַיב ? פֿאָטערס מײַן צו מײַן געקומען ביסטו
zeyer Avnern hot kepsvaib foters main tsu gekumen bistu
very Avner has concubine father's my to having come are you

געבערענט אויף די ווערטער פֿון אישׁ-בּוֹשֶׁתן , און ער האָט געזאָגט: בין איך
ich bin gezogt hot er un Ish-Boshetn fun verter di oif gebrent
I am said has he and Ish-Boshet of words the over burning

דען אַ הונטסקאָפּ פֿון יהוּדה ? איך טו היינט צו טאָג חֶסֶד מיט
mit chesed tog tsu haint tu ich Yehudah fun huntskop a den
with kindness day to today do I Yehudah of chief dog a then

דעם הויז פֿון דיין פֿאָטער שָׁאוּל , צו זיינע אייגענע און צו זיַינע גוטע
gute zaine tsu un eigene zaine tsu Shauln foter dain fun hoiz dem
good his to and own his to Sha'ul father your of house the

פֿריינט , און איך האָב דיך נישט איבערגעענטפֿערט אין דער האַנט פֿון
fun hant der in ibergeentfert nisht dich hob ich un fraint
of hand the in delivered not you(SG) have I and friends

דָּוִד , און דו וואַרפֿסט מיר היינט פֿאַר אַ זינד מיט דער פֿרוי . ט זאָל
zol froi der mit zind a far haint mir varfst du un Dovidn
shall woman the with sin a for today me throw you and Dovid

אלקים טאָן צו אַבנֵר אַזוי און נאָך מער , אַז אַזוי ווי ה האָט
hot Hashem vi azoi az mer noch un azoi Avnern tsu ton Elokim
has Hashem as so that more after and so Avner to do G-d

געשוואָרן צו דָּוִד , אַזוי וועל איך אים טאָן, י אַריבערצוטראָגן די
di aribertsutrogn ton im ich vel azoi Dovidn tsu geshvorn
the transfer do him I will so Dovid to sworn an oath

מלוכה פֿון שָׁאוּל הויז , און אויפֿשטעלן דעם טראָן פֿון דָּוִד
Dovidn fun tron dem oifshteln un hoiz Shauls fun meluche
Dovid of throne the raise up and house Sha'ul's from kingdom

איבער ישְׂרָאֵל און איבער יהוּדה , פֿון דָּן און ביז באֵר-שֶׁבַע !
Beer-Sheva biz un Dan fun Yehudah iber un Yisroel iber
Be'er-Sheva unto and Dan from Yehudah over and Yisroel over

יא און ער האָט מער אַ וואָרט נישט געקענט ענטפֿערן אַבנֵר , פֿון זיין
zain fun Avnern entfern gekent nisht vort a mer hot er un
his of Avner answer able not word a more has he and

מורא פֿאַר אים.
im far moire
him before fear

יב און אַבנֵר האָט אויפֿן אָרט געשיקט שלוחים צו דָּוִד , אַזוי צו
tsu azoi Dovidn tsu shluchim geshikt ort oifn hot Avner un
to so Dovid to messengers sent place on has Avner and

זאָגן : ביַי וועמען איז דאָס לאַנד? אַזוי צו זאָגן : שליס דיַין ברית מיט
mit bris dain shlis zogn tsu azoi land dos iz vemen bai zogn
with covenant your conclude say to so land this is whom with say

מיר, און אָט איז מיַין האַנט מיט דיר איבערצודרייען
ibertsudreyen dir mit hant main iz ot un mir
turn in the opposite direction you(SG) with hand my is behold and me

צו דיר גאַנץ ישְׂרָאֵל. יג האָט ער געזאָגט: גוט , איך וועל שליסן מיט
mit shlisn vel ich gut gezogt er hot Yisroel gants dir tsu
with conclude will I good said he has Yisroel all you(SG) to

דיר אַ ברית , אָבער איין זאַך פֿאַרלאַנג איך פֿון דיר , אַזוי צו
tsu azoi dir fun ich farlang zach ein ober bris a dir
to so you(SG) of I request thing one but covenant a you(SG)

זאָגן : זאָלסט נישט זען מיַין פּנים , סיַידן דו ברענגסט צוגלַיך
tsuglaich brengst du saidn ponem main zen nisht zolst zogn
right away bring you unless face my see not you(SG) shall say

מִיכל די טאָכטער פֿון שָׁאוּל , ווען דו קומסט זען מיַין פּנים .
ponem main zen kumst du ven Shauln fun tochter di Michal
face my see come you when Sha'ul of daughter the Michal

at the devarim of Ish-Boshet, and said, Am I Yehudah's rosh kelev? Today do I show chesed unto the Bais Sha'ul avicha, to his brethren, and to his friends, and have not delivered thee into the yad Dovid, and then thou chargest me today with an avon concerning this isha? [9] So do Elohim to Avner, and more also! As Hashem hath sworn to Dovid, even so I do for him; [10] To transfer the Mamlachah from the Bais Sha'ul, and to set up the Kisse Dovid over Yisroel and over Yehudah, from Dan even to Be'er-Sheva. [11] And he could not answer Avner a davar again, because he feared him.

[12] And Avner sent malachim to Dovid on his behalf, saying, Whose is the eretz? Saying also, Cut thy brit with me, and, hinei, my yad shall be with thee, to bring about kol Yisroel unto thee. [13] And he said, Tov; I will make a brit with thee; but one thing I require of thee, that is, Thou shalt not see my face, except thou first bring Michal Bat Sha'ul, when thou comest to see my face.

יד און דָּוִד האָט געשיקט שלוחים צו איש-בּוֹשֶׁת דעם זון פֿון
fun zun dem Ish-Boshet tsu shluchim geshikt hot Dovid un
of son the Ish-Boshet to messengers sent has Dovid and

שָׁאוּלן, אַזוי צו זאָגן: גיב מיר מײַן ווײַב מִיכַלן, וואָס איך האָב
hob ich vos Michalen vaib main mir gib zogn tsu azoi Shauln
have I whom Michal wife my me give say to so Sha'ul

פֿאַרקנאַסט צו מיר מיט הונדערט פֿאָרהויטן פֿון די פְּלִשְׁתִּים.
Pelishtim di fun forhoitn hundert mit mir tsu farknast
Pelishtim the of foreskins hundred with me to betroth

טו האָט איש-בּוֹשֶׁת געשיקט, און האָט זי אָפּגענומען פֿון דעם
dem fun opgenumen zi hot un geshikt Ish-Boshet hot
the from took away her has and sent Ish-Boshet has

מאַן, פֿון פַּלטיאֵל דעם זון פֿון לַיִשן. טז און איר מאַן איז
iz man ir un Layishn fun zun dem Paltiel fun man
is husband her and Layish of son the Palt'iel from husband

געגאַנגען מיט איר, געגאַנגען נאָך איר און געווויינט ביז בחורים.
bochurim biz geveint un ir noch gegangen ir mit gegangen
Bachurim unto wept and her after having gone her with having gone

האָט אַבנֵר צו אים געזאָגט: גיי קער זיך אום; און ער האָט זיך
zich hot er un um zich ker gei gezogt im tsu Avner hot
self has he and back self turn go said him to Avner has

אומגעקערט.
umgekert
turned back

יז און אַבנֵר האָט געהאַט אַ גערייד מיט די עלטסטע פֿון
fun eltste di mit gereid a gehat hot Avner un
of elders the with communication a had has Avner and

יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: נאָך נעכטן און נאָך אייערנעכטן האָט איר
ir hot eyernechtn noch un nechtn noch zogn tsu azoi Yisroel
you have former days still and recent past since say to so Yisroel

באַגערט דָּוִדן פֿאַר אַ מלך איבער אייַך. יח און אַצונד טוט; וואָרעם
vorem tut atsund un aich iber melech a far Dovidn bagert
for do now and you over king a for Dovid pleased

ה האָט גערעדט אויף דָּוִדן, אַזוי צו זאָגן: דורך דער האַנט פֿון
fun hant der durch zogn tsu azoi Dovidn oif gezogt hot Hashem
of hand the by say to so Dovid over said has Hashem

דָּוִד מײַן קנעכט וועל איך העלפֿן מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל פֿון דער האַנט
hant der fun Yisroel folk main helfn ich vel knecht main Dovid
hand the from Yisroel people my save I will servant my Dovid

פֿון די פְּלִשְׁתִּים, און פֿון דער האַנט פֿון אַלע זייערע פֿיַינט.
faint zeyere ale fun hant der fun un Pelishtim di fun
enemies their all of hand the from and Pelishtim the of

יט און אַבנֵר האָט אויך גערעדט אין די אויערן פֿון בנימין. און
un Binyamin fun oiern di in geredt oich hot Avner un
and Binyamin of ears the in spoken also has Avner and

אַבנֵר איז אויך געגאַנגען דערציילן אין די אויערן פֿון דָּוִדן אין
in Dovidn fun oiern di in dertseiln gegangen oich iz Avner
in Dovid of ears the in to declare having gone also is Avner

חֶבְרוֹן אַלץ וואָס איז ווויל‌געפֿעלן אין די אויגן פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun oign di in voilgefeln iz vos alts Chevron
Yisroel of eyes the in did seem good is which all that Chevron

כ און אַבנֵר איז
iz Avner un
is Avner and

און אין די אויגן פֿון גאַנצן הויז פֿון בנימין.
Binyamin fun hoiz gantsn fun oign di in un
Binyamin of house all of eyes the in and

14 And Dovid sent malachim to Ish-Boshet Ben Sha'ul, saying, Deliver ishti Michal, which I took in erusin to me for a hundred arlot *(foreskins)* of the Pelishtim *(Philistines)*.

15 And Ish-Boshet sent, and took her from her ish, even from Palti'el Ben Layish. 16 And her ish went with her going along, weeping behind her to Bachurim. Then said Avner unto him, Go, return. And he returned.

17 And Avner had communication with the Ziknei Yisroel, saying, Ye sought for Dovid in times past to be melech over you; 18 Now then do it; for Hashem hath spoken of Dovid, saying, By the yad of Avdi Dovid I will save My people Yisroel out of the yad Pelishtim, and out of the yad of all their oyevim.

19 And Avner also spoke in the oznayim of Binyamin; and Avner went also to speak in the oznayim of Dovid in Chevron all that seemed tov to Yisroel, and to the kol Bais Binyamin. 20 So Avner came to

Dovid to Chevron, and esrim anashim with him. And Dovid made Avner and the anashim that were with him a mishteh. [21] And Avner said unto Dovid, I will arise and go, and will gather kol Yisroel unto adoni HaMelech, that they may cut a Brit with thee, and that thou mayest reign over all that thine lev desireth. And Dovid sent Avner away; and he went in shalom.

[22] And, hinei, the avadim of Dovid and Yoav came from a raid, bringing in shalal rav *(great plunder)* with them; but Avner was not with Dovid in Chevron; he had sent him away, he was gone in shalom. [23] When Yoav and all the tzava that was with him were come, they told Yoav, saying, Avner Ben Ner came to HaMelech, and he hath sent him away, and he is gone in shalom.

[24] Then Yoav came to HaMelech, and said, What hast thou done? Hinei, Avner came unto thee; why is it that thou hast sent him away, and he is quite gone? [25] Thou knowest Avner

געקומען צו דָּוִדן קיין חֶבְרוֹן , און צוואַנציק מאַן מיט אים.
im mit man tsvantsik un Chevron kein Dovidn tsu gekumen
him with men twenty and Chevron to Dovid to having come

און דָּוִד האָט געמאַכט פַּאַר אַבְנֵר און פַּאַר די מענטשן ווָאס
vos mentshn di far un Avnern far gemacht hot Dovid un
which were men the for and Avner for made has Dovid and

מיט אים אַ מאָלצַייט. כא און אַבְנֵר האָט געזאָגט צו דָּוִדן : איך וועל
vel ich Dovidn tsu gezogt hot Avner un moltsait a im mit
will I Dovid to said has Avner and feast a him with

אויפֿשטיין און וועל גיין , און איך וועל איינזאַמלען צו מיין האַר
har main tsu ainzamlen vel ich un gein vel un oifshtein
master my to gather together will I and go will and stand up

דעם מלך גאַנץ יִשְׂרָאֵל, און זיי וועלן שליסן מיט דיר אַ
a dir mit shlisn veln zei un Yisroel gants melech dem
a you(SG) with conclude will they and Yisroel all king the

ברית , און וועסט קיניגן ווי וויַיט דיין האַרץ געלוסט. און דָּוִד
Dovid un gelust harts dain vait vi kinign vest un bris
Dovid and desires heart your far as rule you(sg) will and covenant

האָט אַוועקגעשיקט אַבְנֵר , און ער איז אַוועקגעגאַנגען בשלום .
besholem avekgegangen iz er un Avnern avekgeshikt hot
in peace went way is he and Avner sent off has

כב ערשט די קנעכט פֿון דָּוִדן און יוֹאָבְ זיַינען אָנגעקומען פֿון
fun ongekumen zainen Yoav un Dovidn fun knecht di ersht
from arrived are Yoav and Dovid of servants the behold

אַן אָנפֿאַל, און זיי האָבן געבראַכט מיט זיך פֿיל רויב ; און אַבְנֵר
Avner un roib fil zich mit gebracht hobn zei un onfal an
Avner and plunder many self with brought have they and attack a

איז שוין נישט געווען ביַי דָּוִדן אין חֶבְרוֹן , ווייַל ער האָט
hot er vail Chevron in Dovidn bai geven nisht shoin iz
had he for Chevron in Dovid with having been not already is

אים אַוועקגעשיקט, און ער איז אַוועקגעגאַנגען בשלום . כג און ווי
vi un besholem avekgegangen iz er un avekgeshikt im
when and in peace went way is he and sent off him

יוֹאָבְ און דער גאַנצער חיל ווָאס מיט אים זיַינען אָנגעקומען , האָט
hot ongekumen zainen im mit vos cheil gantser der un Yoav
have arrived are him with which host whole the and Yoav

מען דערציילט יוֹאָבְן , אַזוי צו זאָגן : אַבְנֵר דער זון פֿון נֵר איז
iz Neren fun zun der Avner zogn tsu azoi Yoavn dertseilt men
is Ner of son the Avner say to so Yoav told they

געקומען צום מלך , און ער האָט אים אַוועקגעשיקט, און ער איז
iz er un avekgeshikt im hot er un melech tsum gekumen
is he and sent off him has he and king to having come

אַוועקגעגאַנגען בשלום .
besholem avekgegangen
in peace went way

כד איז יוֹאָבְ געקומען צום מלך , און האָט געזאָגט: ווָאס האָסטו
hostu vos gezogt hot un melech tsum gekumen Yoav iz
have you what said has and king to having come Yoav is

געטאָן? אָט איז אַבְנֵר געקומען צו דיר ; אַלמַאי
almai dir tsu gekumen Avner iz ot geton
what then? why? you(SG) to having come Avner is behold done

האָסטו אים אָפּגעלאָזט, און ער איז אַוועקגעגאַנגען? כה דו קענסט אַבְנֵר
Avner kenst du avekgegangen iz er un opgelozt im hostu
Avner you know you went way is he and left alone him have you

Ben Ner, that he came to deceive thee, and to have da'as of thy going out and thy coming in, and to have da'as of all that thou doest.

דעם זון פֿון נֵרן , אַז דיך צו פֿאַרנאַרן איז ער געקומען , און
un gekumen er iz farnarn tsu dich az Neren fun zun dem
and having come he is seduce to you(SG) that Ner of son the

געווָאָר צו ווערן ווו אויס און ווו איין ביי דיר , און
un dir bai ain vu un ois vu vern tsu gevor
and you(SG) by you go in where and you go out where become to learn

געווָאָר צו ווערן אַלץ ווָאָס דו טוסט .
tust du vos alts vern tsu gevor
you are doing you which all that become to learn

[26] And when Yoav was come out from Dovid, he sent malachim after Avner, which brought him back from the well of Sirah; but Dovid knew it not.

כו און יוֹאָבֿ איז אַרויסגעגאַנגען פֿון דָּוִדן , און ער האָט געשיקט
geshikt hot er un Dovidn fun aroisgegangen iz Yoav un
sent has he and Dovid from having come out is Yoav and

שלוחים נאָך אַבנֵר , און זיי האָבן אים אומגעקערט פֿון
fun umgekert im hobn zei un Avnern noch shluchim
from returned him have they and Avner after messengers

בור-סירה ; און דָּוִד האָט נישט געווּוסט.
gevust nisht hot Dovid un Bor-Sirah
known not has Dovid and Well of Sirah

[27] And when Avner was returned to Chevron, Yoav took him aside in the sha'ar to speak with him privately, and struck him there under the fifth rib, that he died, for the dahm of Asahel his brother.

כז און ווי אַבנֵר האָט זיך אומגעקערט קיין חֶבְרוֹן , אַזוי האָט
hot azoi Chevron kein umgekert zich hot Avner vi un
has so Chevron to returned self has Avner when and

אים יוֹאָבֿ אָפּגענייגט אינעווייניק אין טויער, כּדי צו רעדן מיט אים
im mit redn tsu kedei toier in ineveinik opgeneigt Yoav im
him with speak to so that gate in interior deviated Yoav him

שטילערהייט, און ער האָט אים דאָרטן געשלאָגן אין בויך , און ער איז
iz er un boich in geshlogn dortn im hot er un shtilerheit
is he and belly in struck there him has he and privately

געשטאָרבן, פֿאַר דעם בלוט פֿון זיין ברודער עַשָׂהאֵל.
Asaheln bruder zain fun blut dem far geshtorbn
Asahel brother his of blood the for died

[28] And afterward when Dovid heard it, he said, I and my mamlachah are naki *(innocent)* before Hashem ad olam from the dahm of Avner Ben Ner; [29] Let it rest on the rosh Yoav, and on kol Bais Aviv; and let there never fail from the Bais Yoav one that hath a discharge, or that is a metzora *(leper)*, or that leaneth on a pelech *(stick, crutch)*, or that falleth on the cherev, or that lacketh lechem.

כח און דָּוִד האָט עס דערנאָך געהערט, און ער האָט
hot er un gehert dernoch es hot Dovid un
has he and heard afterwards it has Dovid and

געזאָגט: ריין בין איך און מיין מלוכה פֿאַר ה אויף
oif Hashem far meluche main un ich bin rein gezogt
for Hashem before kingdom my and I am tahor said

אייביק פֿון דעם בלוט פֿון אַבנֵר דעם זון פֿון נֵרן . כט זאָל
zol Neren fun zun dem Avner fun blut dem fun eibik
shall Ner of son the Avner of blood the from ever

עס פֿאַלן אויפֿן קאָפּ פֿון יוֹאָבֿ , און אויפֿן גאַנצן הויז פֿון
fun hoiz gantsn oifn un Yoavn fun kop oifn faln es
of house all on and Yoav of head on fall it

זיין פֿאָטער, און זאָל נישט אויסגיין פֿון יוֹאָבֿס הויז אַ
a hoiz Yoavs fun oisgein nisht zol un foter zain
a house Yoav's from cease not shall and father his

פֿלוסיקער און אַ קרעציקער, און דער וואָס האַלט
halt vos der un kretsiker a un flusiker
holds who the one and leper a and one that has the flow

זיך אויף אַ שטעקן, און דער וואָס פֿאַלט דורכן שווערד און
un shverd durchn falt vos der un shtekn a oif zich
and sword by the falls who the one and staff a on self

דער וואָס אים פֿעלט ברויט.
broit felt im vos der
bread lacks him who the one

ל און יוֹאָבּ און אֲבִישַׁי זײַן ברודער האָבן געהרגעט אַבנֵר פֿאַר
far Avnern geharget hobn bruder zain Avishai un Yoav un
for Avner killed had brother his Avishai and Yoav and

וואָס ער האָט געטייט זייער ברודער עשָׂהאֵל אין גִּבְעוֹן אין דער
der in Givon in Asaheln bruder zeyer geteit hot er vos
the in Giv'on in Asahel brother their caused to die has he which

מלחמה .
milchome
battle

[30] So Yoav, and Avishai his brother slaughtered Avner, because he had slain their brother Asahel at Giv'on in the milchamah.

לא און דָּוִד האָט געזאָגט צו יוֹאָבּן און צו דעם גאַנצן פֿאָלק וואָס
vos folk gantsn dem tsu un Yoavn tsu gezogt hot Dovid un
which people entire the to and Yoav to said has Dovid and

מיט אים: צערַייסט אײַערע קלײדער , און גורט אָן זאַק , און
un zak on gurt un kleider aiere tseraist im mit
and sackcloth on gird loins and garments your tear him with

קלאָגט פֿאַרויס פֿאַר אַבנֵר . און דער מלך דָּוִד איז געגאַנגען
gegangen iz Dovid melech der un Avnern far farois klogt
having gone is Dovid king the and Avner over before lament

נאָך דער מיטה .
mith der noch
stretcher for a corpse the after

[31] And Dovid said to Yoav, and to kol HaAm that were with him, Rend your clothes, and gird you with sackcloth, and mourn before Avner. And Dovid HaMelech himself followed the mittah *(bier, frame or bed holding corpse)*.

לב און זיי האָבן באַגראָבן אַבנֵר אין חֶבְרוֹן . לג און דער מלך האָט
hot melech der un Chevron in Avnern bagrobn hobn zei un
has king the and Chevron in Avner buried have they and

אויפֿגעהויבן זײַן קוֹל , און האָט געווויינט אויף אַבנֵרס קבֶר , און דאָס
dos un keyver Avners oif geveint hot un kol zain oifgehoibn
this and tomb Avner's at wept has and voice his lifted up

גאַנצע פֿאָלק האָט מיטגעווויינט. און דער מלך האָט געקלאָגט
geklogt hot melech der un mitgeveint hot folk gantse
lamented a dirge has king the and wept with has people entire

אויף אַבנֵר , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Avnern oif
said has and Avner for

זאָל אַבנֵר שטאַרבן ווי אַ נידערטרעכטיקער שטאַרבט?
shtarbt nidertrechtiker a vi shtarbn Avner zol
dies wicked man a as die Avner should

לד דײַנע הענט זײַנען נישט געבונדן , געווען
geven gebundn nisht zainen hent daine
having been tied not are hands your

און דײַנע פֿיס נישט אין קייטן געשמידט;
geshmidt keitn in nisht fis daine un
bound chains in not feet your and

ווי מע פֿאַלט פֿאַר פֿאַרברעכער ביסטו געפֿאַלן.
gefaln bistu farbrecher far falt me vi
fallen are you criminals before falls one as

און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט ווידער געווויינט אויף אים.
im oif geveint vider hot folk gantse dos un
him over wept again has people whole this and

[32] And they buried Avner in Chevron; and HaMelech lifted up his voice and wept at the kever of Avner; and kol HaAm wept.
[33] And in a dirge HaMelech lamented over Avner, and said,

Died Avner as a naval *(fool)* dieth?

[34] Thy hands were not bound,

nor thy raglayim put into fetters;

as a man falleth before wicked men, so fellest thou.

And kol HaAm wept again over him.

לה און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז געקומען צו געבן עסן דָּוִדן ברויט
broit Dovidn esen gebn tsu gekumen iz folk gantse dos un
bread Dovid eat give to having come is people whole this and

, ווען עס איז נאָך געווען טאָג, אָבער דָּוִד האָט געשוואָרן
geshvorn hot Dovid ober tog geven noch iz es ven
sworn an oath has Dovid but day having been after is it when

[35] And when kol HaAm came to cause Dovid to eat lechem while it was yet day, Dovid swore a

shevua *(oath)*, saying, So do Elohim to me, and more also, if I taste lechem, or anything else, till the shemesh go down. [36] And kol HaAm took notice of it, and it pleased them; whatsoever HaMelech did pleased kol HaAm. [37] For kol HaAm and kol Yisroel had da'as that day that it was not of HaMelech to murder Avner Ben Ner.

[38] And HaMelech said unto his avadim, Know ye not that there is sar and gadol fallen this day in Yisroel? [39] And I am this day weak, though moshuach melech *(being anointed king)*; and these anashim the Bnei Tzeruyah are too harsh for me; Hashem shall reward the doer of evil according to his ra'ah *(evil)*.

4 And when Ben Sha'ul heard that Avner was dead in Chevron, his hands fell limp; kol Yisroel became alarmed.

[2] And Ben Sha'ul had two anashim that were sarei gedudim *(captains of raiding parties)*; the shem of the one was Ba'anah, and the shem

אֲזוי צו זאָגן: זאָל מיר אלקים טאָן אַזוי און נאָך מער, אויב איך
ich oib mer noch un azoi ton Elokim mir zol zogn tsu azoi
I if more yet and so do G-d me shall say to so

וועל פַּאַרזוכן ברויט אָדער עפּעס וואָס עס איז, איידער די זון גייט
geit zun di eider iz es vos epes oder broit farzuchn vel
goes sun the before is it when anything or bread taste will

אונטער! [לו] און דאָס גאַנצע פַּאָלק האָט געמערקט, און עס איז ווויל געפֿעלן
voilgefeln iz es un gemerkt hot folk gantse dos un unter
find favor is it and learned has people whole this and down

אין זייערע אויגן; אַלץ וואָס דער מלך האָט געטאָן איז ווויל געפֿעלן אין
in voilgefeln iz geton hot melech der vos alts oign zeyere in
in find favor is done has king the which all that eyes their in

די אויגן פֿון גאַנצן פַּאָלק. [לז] און דאָס גאַנצע פַּאָלק און גאַנץ יִשְׂרָאֵל
Yisroel gants un folk gantse dos un folk gantsn fun oign di
Yisroel all and people whole this and people all of eyes the

האָבן געווּסט אין יענעם טאָג, אַז דאָס איז נישט געווען פֿון מלך,
melech fun geven nisht iz dos az tog yenem in gevust hobn
king of having been not is this that day that in known have

צו טייטן אַבנֵר דעם זון פֿון נֵר.
Neren fun zun dem Avner teitn tsu
Ner of son the Avner to kill to

[לח] און דער מלך האָט געזאָגט צו זיַינע קנעכט: פֿאַר וואָר, איר
ir vor far knecht zaine tsu gezogt hot melech der un
you surely for servants his to said has king the and

דאַרפֿט וויסן, אַז אַ האַר און אַ גרויסער מאַן איז געפֿאַלן היַינטיקן טאָג
tog haintikn gefaln iz man groiser a un har a az visen darft
day this very fallen is man greater a and master a that know need

אין יִשְׂרָאֵל. [לט] און איך בין היַינט שוואַך, און נאָר-וואָס געזאַלבט פֿאַר
far gezalbt nor-vos un shvach haint bin ich un Yisroel in
for anointed verily and weak today am I and Yisroel in

אַ מלך, און די דאָזיקע לײַט, די זין פֿון צרוּיָהן, זיַינען צו
tsu zainen Tseruyahn fun zin di lait dozike di un melech a
too are Tseruyah of sons the people these the and king a

האַרט פֿאַר מיר. זאָל ה באַצאָלן דעם שלעכטסטוער לויט
loit shlechtstuer dem batsoln Hashem zol mir far hart
according to evildoers the repay Hashem shall me for hard

זיַין שלעכטיקייט.
shlechtikeit zain
evil his

ד און שָׁאוּלס זון האָט געהערט, אַז אַבנֵר איז אומגעקומען אין
in umgekumen iz Avner az gehert hot zun Shauls un
in perished is Avner that heard has son Sha'ul's and

חֶבְרוֹן, און זיַינע הענט זיַינען שלאַף געוואָרן, און גאַנץ
gants un gevorn shlof zainen hent zaine un Chevron
all and having become feeble are hands his and Chevron

יִשְׂרָאֵל זיַינען דערשראָקן געוואָרן.
gevorn dershrokn zainen Yisroel
having become terrified are Yisroel

ב און שָׁאוּלס זון האָט געהאַט צוויי הויפּטלײַט פֿון מחנות;
machnus fun hoiptlait tsvei gehat hot zun Shauls un
legions of chief people two have had has son Sha'ul's and

דער נאָמען פֿון איינעם איז געווען בַּעֲנָה, און דער נאָמען פֿון
fun nomen der un Baanah geven iz einem fun nomen der
of name the and Ba'anah having been is one of name the

of the other Rechav; these were the Bnei Rimmon HaBe'eroti, of the Bnei Binyamin: (for [the town of] Be'erot was reckoned as part of Binyamin.) [3] And the Be'eroti fled to Gittayim, and were sojourners there until this day.

[4] And Yonatan Ben Sha'ul had a ben that was nekheh raglayim *(lame in both feet)*. He was five years old when the news came of Sha'ul and Yonatan from Yizre'el *(Jezreel)*, and his nurse took him up, and fled; and it came to pass, as she made haste to flee, that he fell, and became lame, and shmo Mephivoshet.

[5] And the Bnei Rimmon HaBe'eroti, Rechav and Ba'anah, went, and came about chom hayom *(the heat of the day)* to the bais Ish-Boshet, who lay on a bed at tzahorayim *(noon)*. [6] And they came into the midst of the bais, as though they would have been getting chittim; and they stabbed him under the fifth rib; and Rechav and Ba'anah achiv *(his brother)* escaped. [7] For when they had gone into the bais, he lay on his mittah *(bed)* in his chedar mishkav *(bedroom)*, and they stabbed him, and killed him, and beheaded him, and

צווייטן רֵכָבּ , זין פֿון רִמּוֹן דעם באֵרוֹתער, פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun Beeroter dem Rimmon fun zin Rechav tsveitn
of children the of Be'eroti the Rimmon of sons Rechav second

בנימין ; וואָרעם אויך באֵרוֹת ווערט גערעכנט צו בנימין ; [ג] און
un Binyamin tsu gerechnt vert Beerot oich vorem Binyamin
and Binyamin to considered is Be'erot also because Binyamin

די באֵרוֹתער זיַינען אַנטלאָפֿן קיין גִּתַּיִם , און זיַינען דאָרטן געבליבן
geblibn dortn zainen un Gittayim kein antlofn zainen Beeroter di
remain there are and Gittayim to fled are Be'eroti the

ווויניגער ביז אויף הײַנטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz voiner
day this very on until inhabitants

[ד] און יהוֹנָתָן דער זון פֿון שָׁאוּל האָט געהאַט אַ זון לאָמען
lamen a zun a gehat hot Shauln fun zun der Yehonatan un
cripple a son a had has Sha'ul of son the Yehonatan and

אויף די פֿיס. ער איז געווען פֿינף יאָר אַלט, ווען די הערונג
herung di ven alt yor finf geven iz er fis di oif
report the when old years five having been is he feet the on

וועגן שָׁאוּל און יהוֹנָתָן איז אָנגעקומען פֿון יִזרְעֶאל.
Yizreel fun ongekumen iz Yehonatanen un Shauln vegen
Yizre'el from arrived is Yonatan and Sha'ul concerning

האָט אים זײַן נאַם אויפֿגעהויבן און איז געלאָפֿן: איז, אין איר אײַלענישׁ
ailenish ir in iz gelofn iz un oifgehoibn nam zain im hot
hurry her in is fled is and lifted up nurse his him has

צו אַנטלויפֿן, איז ער געפֿאַלן און איז הינקעדיק געוואָרן . און זײַן
zain un gevorn hinkedik iz un gefaln er iz antloifn tsu
his and having become lame is and fell he is flee to

נאָמען איז געווען מפֿיבֹּושת .
Mefivoshet geven iz nomen
Mephivoshet having been is name

[ה] זיַינען געגאַנגען די זין פֿון רִמּוֹן דעם באֵרוֹתער, רֵכָבּ
Rechav Beeroter dem Rimmon fun zin di gegangen zainen
Rechav Be'eroti the Rimmon of sons the having gone are

און בַּעֲנָה , און זיי זיַינען געקומען אין דער היץ פֿון טאָג צום
tsum tog fun hits der in gekumen zainen zei un Baanah un
to day of heat the in having come are they and Ba'anah and

הויז פֿון איש-בֹּושֶׁתן , בעת ער האָט געשלאָפֿן דעם מיטאָגשלאָף . [ו] און
un mitogshlof dem geshlafn hot er beeis Ish-Boshetn fun hoiz
and mid day sleep the asleep was he while Ish-Boshet of house

זיי זיַינען אַריַינגעגאַנגען אינעווייניק אין הויז ווי קויפֿער פֿון ווייץ ,
veits fun koifer vi hoiz in ineveinik araingegangen zainen zei
wheat of buyer as house in inside gone in are they

און האָבן אים געשלאָגן אין בויך ; און רֵכָבּ און זײַן ברודער בַּעֲנָה
Baanah bruder zain un Rechav un boich in geshlogn im hobn un
Ba'anah brother his and Rechav and belly in struck him have and

זיַינען אַנטרונען געוואָרן . [ז] און אַז זיי זיַינען אַריַין אין הויז ,
hoiz in arain zainen zei az un gevorn antrunen zainen
house in enter are they when and having become escape are

וועלן ער איז געלעגן אויף זײַן בעט אין זײַן שלאָפֿקאַמער, און האָבן אים
im hobn un shlofkamer zain in bet zain oif gelegn iz er ven
him have and sleep room his in bed his on lay is he when

געשלאָגן און געטייט , האָבן זיי אָפּגעשניטן זײַן קאָפּ; און זיי
zei un kop zain opgeshnitn zei hobn geteit un geshlogn
they and head his cut off they have caused to die and struck

האָבן געגומען זײַן קאָפּ, און זײַנען געגאַנגען מיטן וועג פֿון פּלוין
ploin fun veg mitn gegangen zainen un kop zain genumen hobn
plain of road with having gone are and head his taken have

אַ גאַנצע נאַכט. ח און זיי האָבן געבראַכט דעם קאָפּ פֿון איש-בוֹשֶׁתן צו
tsu Ish-Boshetn fun kop dem gebracht hobn zei un nacht gantse a
to Ish-Boshet of head the brought have they and night whole a

דָּוִדן קיין חֶבְרוֹן , און זיי האָבן געזאָגט צום מלך : אָט איז
iz ot melech tsum gezogt hobn zei un Chevron kein Dovidn
is behold king to said have they and Chevron to Dovid

דער קאָפּ פֿון איש-בוֹשֶׁת דעם זון פֿון שָׁאול דײַן פֿײַנט וואָס האָט
hot vos faint dain Shaul fun zun dem Ish-Boshet fun kop der
has which enemy your Sha'ul of son the Ish-Boshet of head the

געזוכט דײַן לעבן; און ה האָט היינטיקן טאָג געגעבן מײַן האַר
har main gegebn tog haintikn hot Hashem un lebn dain gezucht
master my given day this very has Hashem and life your sought

דעם מלך אַ נקמה אָן שָׁאולן און אָן זײַן זאָמען .
zomen zain on un Shauln on nekome a melech dem
seed his on and Sha'ul on vengeance a king the

[9] ט האָט דָּוִד געענטפֿערט רֵכָבן און זײַן ברודער בַּעֲנָהן , די זין
zin di Baanahn bruder zain un Rechavn geentfert Dovid hot
sons the Ba'anah brother his and Rechav answered Dovid has

פֿון רִמּוֹן דעם בְּאֵרוֹתער, און ער האָט צו זיי געזאָגט: אַזוי ווי עס
es vi azoi gezogt zei tsu hot er un Beeroter dem Rimmon fun
is as so said them to has he and Be'eroti the Rimmon of

לעבט ה וואָס האָט אויסגעלייזט מײַן זעל פֿון יעטוועדער צרה ,
tsore yetveder fun zel main oisgeleizt hot vos Hashem lebt
trouble every from soul my redeemed has who Hashem lives

[10] י אַז דער וואָס האָט מיר דערציילט, אַזוי צו זאָגן : זע , שָׁאול איז
iz Shaul ze zogn tsu azoi dertseilt mir hot vos der az
is Sha'ul behold say to so told me has one who the if

טויט, און ער איז געווען ווי אַ בשׂורה-ברענגער אין זײַנע אויגן, האָב
hob oign zaine in besoire-brenger a vi geven iz er un toit
have eyes his in Good News a as having been is he and dead

איך אים אָנגענומען , און האָב אים געהרגעט אין ציקלַג , אַנשטאָט
anshtot Tsiklag in geharget im hob un ongenumen im ich
in place of Tziklag in killed him have and took hold him I

וואָס איך זאָל אים געבן בשׂורה-געלט . [11] יא היינט ווי נאָך
noch vi haint besoire-gelt gebn im zol ich vos
after as today good news reward money give him shall I which

אַז מענטשן רשׁעים האָבן געהרגעט אַן אומשולדיקן מענטשן אין
in mentshn umshuldikn an geharget hobn reshoim mentshn az
in man innocent an killed have wicked ones men that

זײַן הויז אויף זײַן געלעגער, זאָל איך אַצונד נישט מאָנען
monen nisht atsund ich zol geleger zain oif hoiz zain
demand my due not now I shall bed his on house his

זײַן בלוט פֿון אײַער האַנט, און אײַך אָפּראַמען פֿון דער ערד ?
erd der fun opramen aich un hant aier fun blut zain
earth the from clean up you and hand your from blood his

[12] יב און דָּוִד האָט באַפֿוילן די יונגען , און זיי האָבן זיי
zei hobn zei un yungen di bafoiln hot Dovid un
them have they and young the commanded has Dovid and

געהרגעט, און אָפּגעהאַקט זייערע הענט און זייערע פֿיס, און זיי
zei un fis zeyere un hent zeyere opgehakt un geharget
them and feet their and hands their chopped off and killed

took his rosh, and got away through the derech HaAravah kol halailah. [8] And they brought the rosh Ish-Boshet unto Dovid at Chevron, and said to HaMelech, Hinei the rosh Ish-Boshet Ben Sha'ul thine oyev *(enemy)*, which sought thy nefesh; and Hashem hath given nekamot *(vengeance)* against Sha'ul unto adoni HaMelech this day, and of his zera.

[9] And Dovid answered Rechav and Ba'anah achiv, the Bnei Rimmon HaBe'eroti, and said unto them, As Hashem liveth, who hath padah *(ransomed, redeemed)* my nefesh out of kol tzarah, [10] When one told me, saying, Hinei, Sha'ul is dead, thinking he was like mevaser, I took hold of him, and slaughtered him in Tziklag, who thought that I would have given him a reward for his besorah; [11] How much more, when anashim resha'im have slain an ish tzaddik in his own bais upon his mishkav? Shall I not therefore now require his dahm of your yad, and take you away from HaAretz?

[12] And Dovid commanded his ne'arim *(young men)*, and they slaughtered them, and cut off their yadayim and their raglayim, and

אויפגעהאַנגען ביים טיַיך אין חֶבְרוֹן . און דעם קאָפּ פֿון איש-בושֶׁתן
Ish-Boshetn fun kop dem un Chevron in taich baim oifgehongen
Ish-Boshet of head the and Chevron in pool at hanged

האָבן זיי געגומען און באַגראָבן אין דעם קבֶר פֿון אַבנֵר אין
in Avnern fun keyver dem in bagrobn un genumen zei hobn
in Avner of tomb the in buried and taken they have

חֶבְרוֹן .
Chevron
Chevron

ה און אַלע שבטים פֿון יִשְׂרָאֵל זיַינען געקומען צו
tsu gekumen zainen Yisroel fun shvotim ale un
to having come are Yisroel of tribes all and

דָּוִדן קיין חֶבְרוֹן , און זיי האָבן געזאָגט, אַזוי צו
tsu azoi gezogt hobn zei un Chevron kein Dovidn
to so said have they and Chevron to Dovid

זאָגן: דיַין ביין און דיַין פֿלייש זיַינען מיר. ב נאָך נעכטן
nechtn noch mir zainen fleish dain un bein dain zogn
yesterday even we are flesh your and bone your say

און נאָך אייערנעכטן , אַז שָׁאוּל איז געווען
geven iz Shaul az eyernechtn noch un
having been is Sha'ul when day before yesterday still and

מלך איבער אונדז, ביסט דו געווען דער וואָס האָסט
hot vos der geven du bist undz iber melech
has who the one having been you are us over king

אַרויסגעפֿירט און אַריַינגעפֿירט יִשְׂרָאֵל. און ה האָט צו
tsu hot Hashem un Yisroel araingefirt un aroisgefirt
to has Hashem and Yisroel led in and led out

דיר געזאָגט: דו זאָלסט פּיטערן מיַין פֿאָלק ,
folk main fitern zolst du gezogt dir
people my shepherd you(SG) shall you said you(SG)

יִשְׂרָאֵל, און דו זאָלסט זיַין אַ פֿירשט איבער יִשְׂרָאֵל.
Yisroel iber firsht a zain zolst du un Yisroel
Yisroel over prince a be you(SG) shall you and Yisroel

ג און אַלע עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל זיַינען געקומען צום
tsum gekumen zainen Yisroel fun eltste ale un
to having come are Yisroel of elders all and

מלך קיין חֶבְרוֹן , און דער מלך דָּוִד האָט זיי
zei hot Dovid melech der un Chevron kein melech
them has Dovid king the and Chevron to king

געשלאָסן אַ ברית אין חֶבְרוֹן פֿאַר ה , און זיי
zei un Hashem far Chevron in bris a geshlosn
they and Hashem before Chevron in covenant a established

האָבן געזאַלבט דָּוִדן פֿאַר אַ מלך איבער יִשְׂרָאֵל.
Yisroel iber melech a far Dovidn gezalbt hobn
Yisroel over king a for Dovid anointed have

ד דרייַסיק יאָר איז דָּוִד אַלט געווען ווען ער איז
iz er ven geven alt Dovid iz yor draisik
is he when having been old Dovid is years thirty

געוואָרן מלך ; פֿערציק יאָר האָט ער געקיניגט. ה אין
in gekinigt er hot yor fertsik melech gevorn
in reigned he has years forty king having become

חֶבְרוֹן האָט ער געקיניגט איבער יהוּדה זיבן יאָר און
un yor zibn Yehudah iber gekinigt er hot Chevron
and years seven Yehudah over reigned he has Chevron

5 Then came kol Shivtei Yisroel to Dovid unto Chevron, and spoke, saying, Hineni, we are thy etzem and thy basar. 2 Also in time past, when Sha'ul was melech over us, thou wast he that didst lead out and brought in Yisroel; and Hashem said to thee, Thou shalt feed My people Yisroel, and thou shalt become Nagid over Yisroel.

3 So all the zekenim of Yisroel came to HaMelech at Chevron; and Dovid HaMelech cut a Brit with them in Chevron before Hashem; v'yimshechu *(and they anointed)* Dovid Melech Yisroel.

4 Dovid was in age shloshim shanah when he began to reign, and he reigned arba'im shanim. 5 In Chevron he reigned over Yehudah sheva shanim and shishah chodashim; and in Yerushalayim

he reigned shloshim v'shalosh shanah over kol Yisroel and Yehudah.

זעקס חדשים , און אין ירושָׁלַיִם האָט ער געקיניגט דרײַ
drai gekinigt er hot Yerushalayim in un chodeshim zeks
three reigned he has Yerushalayim in and months six

און דרײַסיק יאָר איבער גאַנץ יִשְׂרָאֵל און יהודה .
Yehudah un Yisroel gants iber yor draisik un
Yehudah and Yisroel all over years thirty and

[6] And HaMelech and his anashim went to Yerushalayim unto the Yevusi, the inhabitants of the land; which spoke unto Dovid, saying, Thou shalt not come in here; but the ivrim *(blind ones)* and the pisechim *(lame ones)* shall repel thee; thinking, Dovid cannot come in here.

[ו] און דער מלך איז געגאַנגען מיט זײַנע מענטשן קיין
kein mentshn zaine mit gegangen iz melech der un
to men his with having gone is king the and

ירושָׁלַיִם אויף דעם יבוסי , דעם באַווינער פֿון לאַנד.
land fun bavoiner dem Yevusi dem oif Yerushalayim
land of inhabitants the Yevusi the against Yerushalayim

האָבן זיי געזאָגט צו דָוִדן , אַזוי צו זאָגן : וועסט אַהער נישט
nisht aher vest zogn tsu azoi Dovidn tsu gezogt zei hobn
not here will say to so Dovid to said they have

קומען סײַדן וועסט אָפּטאָן די בלינדע און די הינקעדיקע; אַזוי
azoi hinkedike di un blinde di opton vest saidn kumen
so lame the and blind the remove will except come

צו זאָגן : דָוִד קען אַהער נישט קומען . [ז] אָבער דָוִד האָט
hot Dovid ober kumen nisht aher ken Dovid zogn tsu
has Dovid but come not here can Dovid say to

[7] Nevertheless Dovid captured the Metzudat Tziyon *(Fortress of Zion)*; the same is Ir Dovid *(City of Dovid)*.

באַצוווּנגען די פֿעסטונג פֿון ציון , דאָס איז דָוִדס-שטאָט .
Dovids-Shtot iz dos Tsiyon fun festung di batsvungen
Ir Dovid is this Tziyon of fortress the captured

[8] And Dovid said on that day, Anyone that striketh the Yevusi will have to reach the water shaft, the pisechim and the ivrim whom the nefesh Dovid hates; thus the saying... The ivver and the piseach are here, he will not enter the bais.

[ח] און דָוִד האָט געזאָגט אין יענעם טאָג: ווער נאָר עס וועט
vet es nor ver tog yenem in gezogt hot Dovid un
will it but whoever day that in said has Dovid and

שלאָגן דעם יבוסי , און ווען צוקומען צו דער וואַסערריגע,
vaserrine der tsu tsukumen vet un Yevusi dem shlogn
water shaft the to attain will and Yevusi the strike

און די הינקעדיקע און די בלינדע, די פֿאַרהאַסטע פֿון דָוִדס
Dovids fun farhaste di blinde di un hinkedike di un
Dovid's of hated the blind the and lame the and

זעל . דערום זאָגט מען: אַ בלינדער און אַ הינקעדיקער איז
iz hinkediker a un blinder a men zogt derum zel
is lame a and blind a one declares therefore soul

דאָ ; מע קען נישט אַריַין אין הויז .
hoiz in arain nisht ken me do
house in enter not can one here

[9] So Dovid dwelt in the Metzudah, and called it Ir Dovid. And Dovid built [Ir Dovid] all around from Millo and inward.

[ט] און דָוִד האָט זיך באַזעצט אין דער פֿעסטונג, און ער
er un festung der in bazetst zich hot Dovid un
he and fortress the in settled self has Dovid and

האָט זי גערופֿן דָוִדס-שטאָט ; [י] און דָוִד האָט פֿאַרבויט
farboit hot Dovid un Dovids-Shtot gerufn zi hot
built has Dovid and Ir Dovid called it has

רונד אַרום פֿון מלוא און אינעווייניק צו . און דָוִד איז
iz Dovid un tsu ineveinik un melu fun arum rund
is Dovid and to inward and Millo from round around

[10] And Dovid went on, and grew gadol, and Hashem Elohei Tzva'os was with him.

געוואָרן אַלץ גרעסער, און ה׳ אלוקי צבָאוֹת
Tseva'ot Elokei Hashem un greser alts gevorn
of hosts the G-d of Hashem and greater all having become

איז געווען מיט אים.
im mit geven iz
him with having been is

יא און חירָם דער מלך פֿון צור האָט געשיקט שלוחים צו
tsu shluchim geshikt hot Tsor fun melech der Churam un
to messengers sent has Tzor of king the Chiram and

, דָּוִדן מיט צעדערהאָלץ און האָלצמיַנסטערס און שטיינמיַנסטערס
shteinmainsters un holtsmainsters un tsederholts mit Dovidn
wall stone masons and carpenters and cedar wood with Dovid

און זיי האָבן געבויט אַ הויז פַֿאַר דָּוִדן . יב און דָּוִד האָט
gevust hot Dovid un Dovidn far hoiz a geboit hobn zei un
known has Dovid and Dovid for house a built have they and

אַז ה האָט אים באַפֿעסטיקט פַֿאַר אַ מלך איבער ישְׂרָאֵל, און
un Yisroel iber melech a far bafestikt im hot Hashem az
and Yisroel over king a for fortified him had Hashem that

אַז ער האָט דערהויבן זיַין מלוכה פֿון וועגן זיַין פֿאָלק ישְׂרָאֵל.
Yisroel folk zain vegen fun meluche zain derhoibn hot er az
Yisroel people his sake of of kingdom his exalted had he that

יג און דָּוִד האָט גענומען נאָך קעפּסווייַבער און וויַבער פֿון
fun vaiber un kepsvaiber noch genumen hot Dovid un
from wives and concubines still taken has Dovid and

ירושָׁלַיִם נאָך זיַין קומען פֿון חֶבְרוֹן , און ביַי דָּוִדן זיַנען
zainen Dovidn bai un Chevron fun kumen zain noch Yerushalayim
are Dovid to and Chevron from coming his after Yerushalayim

געבאָרן געוואָרן נאָך זין און טעכטער . יד און דאָס זיַנען
zainen dos un techter un zin noch gevorn geborn
are these and daughters and sons yet having become born

די נעמען פֿון די וואָס זיַנען אים געבאָרן געוואָרן אין
in gevorn geborn im zainen vos di fun nemen di
in having become born him are which the ones of names the

ירושָׁלַיִם : שַׁמּוּעַ , און שׁוֹבָב , און נָתָן , און שלמה ;
Shlomo un Natan un Shovav un Shammua Yerushalayim
Sh'lomo and Natan and Shovav and Shammua Yerushalayim

טו און יִבְחָר , און אֱלִישׁוּעַ, און נֶפֶג , און יָפִיעַ ; טז און אֱלִישָׁמָע ,
Elishama un Yafia un Nefeg un Elishua un Yivchar un
Elishama and Yaphia and Nepheg and Elishua and Yivchar and

און אֱלְיָדָע, און אֱלִיפֶֿלֶט .
Elifelet un Elyada un
Eliphelet and Elyada and

יז און די פּלִשתִּים האָבן געהערט אַז מע האָט געזאַלבט דָּוִדן פַֿאַר
far Dovidn gezalbt hot me az gehert hobn Pelishtim di un
for Dovid anointed had one that heard have Pelishtim the and

אַ מלך איבער ישְׂרָאֵל, און אַלע פּלִשתִּים זיַנען אַרויפֿגעגאַנגען צו
tsu aroifgegangen zainen Pelishtim ale un Yisroel iber melech a
to having gone up are Pelishtim all and Yisroel over king a

זוכן דָּוִדן . האָט דָּוִד דערהערט, און ער האָט אַראָפּגעניידערט צו
tsu aropgenidert hot er un derhert Dovid hot Dovidn zuchn
to gone down has he and heard Dovid has Dovid seek

דער פֿעסטונג.
festung der
fortress the

יח און די פּלִשתִּים זיַנען געקומען , און האָבן זיך פֿאַרשפּרייט
farshpreit zich hobn un gekumen zainen Pelishtim di un
spread out self have and having come are Pelishtim the and

אין טאָל רפָֿאִים .
Refaim tal in
Repha'im valley of in

11 And Chiram Melech Tzor sent malachim to Dovid, and cedar trees, and charashim of etz *(carpenters)* and charashim of even *(stone masons)* kir *(wall, i.e., masons of wall stones)*; and they built Dovid a Bais *(Palace)*. 12 And Dovid had da'as that Hashem had established him Melech Yisroel, and that he had exalted his mamlachah for the sake of His people Yisroel.

13 And Dovid took him more pilagshim and nashim out of Yerushalayim after he was come from Chevron; and there were more banim and banot born to Dovid. 14 And these are the shmot of those that were born unto him in Yerushalayim: Shammua, and Shovav, and Natan, and Sh'lomo,

15 Yivchar also, and Elishua, and Nepheg, and Yaphia, 16 And Elishama, and Elyada, and Eliphelet.

17 But when the Pelishtim heard that they had mashechu *(anointed)* Dovid Melech over Yisroel, all the Pelishtim came up to seek Dovid; but Dovid heard of it, and went down to the metzudah *(stronghold)*.

18 The Pelishtim also came and spread themselves in the Emek Repha'im.

[19] And Dovid inquired of Hashem, saying, Shall I go up against the Pelishtim? Wilt Thou deliver them into mine yad? And Hashem said unto Dovid, Go up; for I will doubtless deliver the Pelishtim into thine yad.

יט האָט דָוִד געפֿרעגט ביַי ה , אַזוי צו זאָגן: זאָל
zol zogn tsu azoi Hashem bai gefregt Dovid hot
shall say to so Hashem with inquired Dovid has

איך אַרויפֿגיין אַקעגן די פּלִשתִּים ? וועסטו זיי געבן
gebn zei vestu Pelishtim di akegn aroifgein ich
give them will you(sg) Pelishtim the against go up I

אין מיַין האַנט? האָט ה געזאָגט צו דָוִדן : גיי אַרויף
aroif gei Dovidn tsu gezogt Hashem hot hant main in
up go Dovid to said Hashem has hand my in

וואָרעם געבן וועל איך געבן די פּלִשתִּים אין דיַין האַנט.
hant dain in Pelishtim di gebn ich vel gebn vorem
hand your in Pelishtim the give I will give for

[20] So Dovid came to Ba'al-Peratzim, and Dovid struck them there, and said, Hashem hath paratz *(broken out)* upon mine enemies before me, as of peretz mayim. Therefore he called the shem of that place Ba'al-Peratzim.

כ איז דָוִד געקומען אין בַעַל-פְּרָצים , און דָוִד
Dovid un Baal-Peratsim in gekumen Dovid iz
Dovid and Ba'al-Peratzim in having come Dovid is

האָט זיי דאָרטן געשלאָגן , און ער האָט געזאָגט: ה
Hashem gezogt hot er un geshlogn dortn zei hot
Hashem said has he and struck down there them has

האָט דורכגעבראָכן מיַינע פַּיַינט פַּאַר מיר, אַזוי ווי אַ
a vi azoi mir far faint maine durchgebrochn hot
a as so me for enemies my breached has

דורכבראָך פֿון וואַסער. דערום האָט מען גערופֿן דעם
dem gerufn men hot derum vaser fun durchbroch
the called they has therefore water of breaks through

נאָמען פֿון יענעם אָרט בַעַל-פְּרָצים .
Baal-Peratsim ort yenem fun nomen
Ba'al-Peratzim place that of name

[21] And there they left their atzabim, and Dovid and his anashim burned them.

כא און זיי האָבן דאָרטן איבערגעלאָזט זייערע געצנבילדער,
getsnbilder zeyere ibergelozt dortn hobn zei un
idol images their left behind there have they and

און דָוִד און זיַינע מענטשן האָבן זיי אַוועקגעטראָגן.
avekgetrogen zei hobn mentshn zaine un Dovid un
carried away them have men his and Dovid and

[22] And the Pelishtim came up yet again, and spread themselves out in the Emek Repha'im.

כב און די פּלִשתִּים זיַינען ווידער אַ מאָל אַרויפֿגעקומען, און
un aroifgekumen mol a vider zainen Pelishtim di un
and come up time a again are Pelishtim the and

האָבן זיך פֿאַרשפּרייט אין טאָל רפָאים . כג האָט דָוִד
Dovid hot Refaim tal in farshpreit zich hobn
Dovid has Repha'im valley of in spread out self have

[23] And when Dovid inquired of Hashem, He said, Thou shalt not go up; but circle around behind them, and come upon them opposite the mulberry trees.

געפֿרעגט ביַי ה , און ער האָט געזאָגט: זאָלסט
zolst gezogt hot er un Hashem bai gefregt
you(SG) shall said has he and Hashem with inquired

נישט אַרויפֿגיין; קער זיך אויס הינטער זיי , און זאָלסט
zolst un zei hinter ois zich ker aroifgein nisht
you(SG) shall and them behind out self turn go up not

קומען אויף זיי פֿון אַקעגן די מוילבערבייַמער. כד און עס
es un moilberbeimer di akegn fun zei oif kumen
it and mulberry trees the opposite from them on come

וועט זיַין , אַז דו הערסט אַ געוויש פֿון טריט אין די שפּיצן
shpitsn di in trit fun geroish a herst du az zain vet
tops the in steps of sound a hear you when be will

פֿון די מוילבערבייַמער, דענצמאָל זאָלסטו אייַלן , וואָרעם
vorem ailn zolstu dentsmol moilberbeimer di fun
for hurry shall you then mulberry trees the of

Hashem go out before thee, to strike the machaneh of the Pelishtim.

דענצמאָל איז ה אַרויסגעגאַנגען דיר פֿאַרויס , צו
tsu farois dir aroisgegangen Hashem iz dentsmol
to ahead of you(SG) having gone forth Hashem is then

שלאָגן אין דעם לאַגער פֿון די פּלִשתִּים .
Pelishtim di fun lager dem in shlogn
Pelishtim the of camp the in strike down

[25] And Dovid did so, as Hashem had commanded him; and struck the Pelishtim from Geva until thou come to Gezer.

כה און דָּוִד האָט אַזוי וויִ ה האָט אים
im hot Hashem vi azoi geton azoi hot Dovid un
him had Hashem as so done so has Dovid and

באַפֿוילן , און ער האָט געשלאָגן די פּלִשתִּים פֿון
fun Pelishtim di geshlogn hot er un bafoiln
from Pelishtim the struck down has he and commanded

גֶּבַע ביז דו קומסט קיין גֶּזֶר .
Gezer kein kumst du biz Geva
Gezer to come you unto Geva

6 Again, Dovid gathered together kol bachur b'Yisroel, shloshim elef. [2] And Dovid arose, and went with kol HaAm that were with him from Ba'ale-Yehudah, to bring up from there the Aron HaElohim which is called by the Shem; the Shem Hashem Tzva'os that is enthroned on the keruvim is upon it. [3] And they set the Aron HaElohim upon an agalah chadashah *(new wagon, cart)*, and brought it out of the bais of Avinadav that was in Giv'ah; and Uzza and Achyo, the Bnei Avinadav, guided the agalah chadashah. [4] And they brought it out of the bais Avinadav which was at Giv'ah, with the Aron HaElohim; and Achyo walked before the Aron. [5] And Dovid and all Bais Yisroel rejoiced before Hashem on all manner of instruments made of cypress, even

ו און דָּוִד האָט ווידער איינגעזאַמלט אַלע געקליבענע אין יִשׂרָאֵל,
Yisroel in geklibene ale aingezamlt vider hot Dovid un
Yisroel in chosen all gathered again has Dovid and

דרייַסיק טויזנט מאַן . ב און דָּוִד איז אויפֿגעשטאַנען און
un oifgeshtanen iz Dovid un man toiznt draisik
and stood up is Dovid and man thousand thirty

איז געגאַנגען מיט דעם גאַנצן פֿאָלק וואָס מיט אים פֿון
fun im mit vos folk gantsn dem mit gegangen iz
of him with which people entire the with having gone is

בַּעֲלֵי-יהוּדה , אַרויפֿצוברענגען פֿון דאָרטן דעם אָרון פֿון
fun oren dem dortn fun aroiftsubrengen Baale-Yehudah
of aron the there from to bring up Ba'ale-Yehudah

האלקים , וואָס אויף אים ווערט גערופֿן דער נאָמען – דער נאָמען
nomen der nomen der gerufn vert im oif vos HaElokim
name the name the called shall be it on which G-d

פֿון ה צְבָאוֹת וואָס זיצט אויף די כְּרוּבִים . ג און זיי האָבן
hobn zei un kruvim di oif zitst vos Tseva'ot Hashem fun
have they and Keruvim the upon sit which of hosts Hashem of

אַרויפֿגעלייגט דעם אָרון פֿון האלקים אויף אַ נַיִעם וואָגן , און
un vogn naiem a oif HaElokim fun oren dem aroifgeleigt
and wagon new a upon G-d of aron the placed on

האָבן אים אַוועקגענומען פֿון אֲבִינָדָב הויז וואָס אין גִּבְעָה . און
un Givah in vos hoiz Avinadavs fun avekgenumen im hobn
and Giv'ah in which house Avinadav's from taken away it have

עוּזָּא און אַחְיוֹ די זין פֿון אֲבִינָדָב האָבן געפֿירט דעם נַיִעם
naiem dem gefirt hobn Avinadavn fun zin di Achyo un Uzza
new the guided have Avinadav of sons the Achyo and Uzza

וואָגן . ד און אַז זיי האָבן אים אַוועקגענומען פֿון אֲבִינָדָב
Avinadavs fun avekgenumen im hobn zei az un vogn
Avinadav's from taken away him have they when and wagon

הויז וואָס אין גִּבְעָה , מיט דעם אָרון פֿון האלקים , איז אַחְיוֹ
Achyo iz HaElokim fun oren dem mit Givah in vos hoiz
Achyo is G-d of aron the with Giv'ah in which house

געגאַנגען פֿאַרויס אָרון. ה און דָּוִד און דאָס גאַנצע
gantse dos un Dovid un oren faran farois gegangen
whole the and Dovid and aron before the ahead of having gone

הויז פֿון יִשׂרָאֵל האָבן געשפּילט פֿאַר ה אויף אַלערליי
alerlei oif Hashem far geshpilt hobn Yisroel fun hoiz
all kinds of on Hashem before played have Yisroel of house

on kinnorot, on nevalim *(lyres)*, on tambourines, on castanets, and on cymbals.

ציפרעסנהאָלץ, און אויף האַרפֿן, און אויף גיטאַרן, און אויף פויקן , און
un poikn oif un gitarn oif un harfn oif un tsipresnholts
and drums on and lyres on and harps on and cypress-wood

אויף קלעפּערלעך, און אויף צימבלען .
tsimblen oif un kleperlech oif
cymbals on and rattles on

[6] And when they came to goren Nakhon, Uzza reached forth to the Aron HaElohim, and took hold of it; for the ox tilted it. [7] And the Af Hashem was kindled against Uzzah; and HaElohim struck him down there for the shal *(error)*; and there he died by the Aron HaElohim.

[ו] און ווי זיי זיינען געקומען ביזן דרעש-שיַער פֿון נָכון ,
Nachon fun dresh-shaier bizn gekumen zainen zei vi un
Nakhon of threshing floor unto having come are they as and

האָט עוזאָ אויסגעשטרעקט זיין האַנט צום ארון פֿון האלקים , און האָט
hot un HaElokim fun oren tsum hant zain oisgeshtrekt Uzza hot
has and G-d of aron to hand his stretched out Uzza has

אים אָנגענומען , ווארעם די רינדער האָבן אים אַראָפּגערוקט. [ז] האָט דער
der hot aropgerukt im hobn rinder di vorem ongenumen im
the has slid down it have cattle the because grasped it

צאָרן פֿון ה געגרימט אויף עוזהן , און ה האָט אים דאָרטן
dortn im hot Hashem un Uzzahn oif gegrimt Hashem fun tsorn
there him has Hashem and Uzzah on kindled Hashem of anger

געשלאָגן פֿאַר דעם פּאַרצע . און ער איז דאָרטן געשטאָרבן לעבן דעם
dem lebn geshtorbn dortn iz er un farze dem far geshlogn
the near died there is he and mistake the for struck down

אָרון פֿון האלקים .
HaElokim fun oren
the G-d of aron

[8] And Dovid burned with anger, because Hashem had made a peretz *(outburst)*, breaking out upon Uzzah; and he called the shem of the makom *(place)* Peretz-Uzzah, which is what it is called to this day. [9] And Dovid was afraid of Hashem that day, and said, How can the Aron Hashem come to me?

[ח] און דָוִד האָט געערגערט פֿאַר וואָס ה האָט
hot Hashem vos far geergert hot Dovidn un
has Hashem that for irritated, exasperated has Dovid and

געבראַכט אַ בראָך אויף עוזהן . און מע רופֿט יענעם אָרט
ort yenem ruft me un Uzzahn oif broch a gebracht
place that called one and Uzzah upon breach a brought

פֶּרֶץ-עוזָה ביז אויף היינטיקן טאָג. [ט] און דָוִד האָט מורא געהאַט
gehat moire hot Dovid un tog haintikn oif biz Perets-Uzzah
had fear has Dovid and day this very upon unto Peretz-Uzzah

פֿאַר ה יענעם טאָג, און ער האָט געזאָגט: ווי אַזוי זאָל דער
der zol azoi vi gezogt hot er un tog yenem Hashem far
the shall so how said has he and day that Hashem before

אָרון פֿון ה קומען צו מיר?
mir tsu kumen Hashem fun oren
me to come Hashem of aron

[10] So Dovid would not move the Aron Hashem unto him in Ir Dovid; but Dovid carried it aside into the bais Oved-Edom the Gitti. [11] And the Aron Hashem remained in the bais Oved-Edom the Gitti three months; and Hashem blessed Oved-Edom, and all his bais.

[י] און דָוִד האָט נישט געוואָלט אָפּקערן דעם אָרון פֿון ה צו
tsu Hashem fun oren dem opkeren gevolt nisht hot Dovid un
to Hashem of aron the to turn wanted not has Dovid and

זיך אין דָוִדס-שטאָט , און דָוִד האָט אים אָפּגעפֿירט צו דעם הויז פֿון
fun hoiz dem tsu opgefirt im hot Dovid un Dovids-Shtot in zich
of house the to lead aside it has Dovid and Ir Dovid in self

עוֹבֵד-אֱדוֹמען פֿון גַּת . [יא] און דער אָרון פֿון ה איז געבליבן אין הויז
hoiz in geblibn iz Hashem fun oren der un Gat fun Oved-Edomen
house in remained is Hashem of aron the and Gat of Oved-Edom

פֿון עוֹבֵד-אֱדוֹמען פֿון גַּת דריַי חדשים . און ה האָט געבענטשט
gebentsht hot Hashem un chodeshim drai Gat fun Oved-Edomen fun
blessed has Hashem and months three Gat of Oved-Edom of

עוֹבֵד-אֱדוֹמען און זיין גאַנץ הויז .
hoiz gants zain un Oved-Edomen
household entire his and Oved-Edom

יב איז דערציילט געווָארן דעם מלך דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Dovidn melech dem gevorn dertseilt iz
say to so Dovid king the having become told is

ה האָט געבענטשט דאָס הויז פֿון עוֹבֵד-אֱדוֹמען און אַלץ וואָס
vos alts un Oved-Edomen fun hoiz dos gebentsht hot Hashem
which all and Oved-Edom of house the blessed has Hashem

געהערט צו אים, פֿון וועגן דעם אָרון פֿון האלקים . איז דָּוִד
Dovid iz HaElokim fun oren dem vegen fun im tsu gehert
Dovid is G-d of aron the because of of him to belongs

געגאַנגען , און האָט אַרויפֿגעבראַכט דעם אָרון פֿון האלקים פֿון
fun HaElokim fun oren dem aroifgebracht hot un gegangen
from G-d of aron the brought up has and having gone

עוֹבֵד-אֱדוֹמס הויז אין דָּוִדס-שטאָט , מיט אַ שׂימחה. יג און עס איז
iz es un simche a mit Dovids-Shtot in hoiz Oved-Edoms
is it and joy a with Ir Dovid to house Oved-Edom's

געווען , ווי די טרעגערס פֿון דעם אָרון פֿון ה זײַנען
zainen Hashem fun oren dem fun tregers di vi geven
are Hashem of aron the of bearers the when having been

אָפּגעגאַנגען זעקס טריט, אַזוי האָט ער געשלאַכט אַן אָקס און אַ געשטאָפּט
geshtopt a un oks an geshlacht er hot azoi trit zeks opgegangen
fatted a and ox an sacrificed he has so steps six walked

רינד . יד און דָּוִד האָט געטאַנצט מיטן גאַנצן כּוֹח פֿאַר
far koiech gantsn mitn getonst hot Dovid un rind
before strength all with danced has Dovid and head of cattle

ה ; און דָּוִד איז געווען אָנגעגורט אין אַ ליינענעם אֵפֹד .
ephod lainenem a in ongegurt geven iz Dovid un Hashem
ephod linen a in girded up having been is Dovid and Hashem

טו און דָּוִד און דאָס גאַנצע הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, האָבן אַרויפֿגעבראַכט דעם
dem aroifgebracht hobn Yisroel fun hoiz gantse dos un Dovid un
the brought up have Yisroel of house entire this and Dovid and

אָרון פֿון ה מיט שאַלונג און מיט אַ קול פֿון שופֿר .
shoifer fun kol a mit un shalung mit Hashem fun oren
shofar of sound a with and joyous loud sound with Hashem of aron

טז און עס איז געווען , ווי דער אָרון פֿון ה איז געקומען
gekumen iz Hashem fun oren der vi geven iz es un
having arrived is Hashem of aron the as having been is it and

אין דָּוִדס-שטאָט , אַזוי האָט מִיכל די טאָכטער פֿון שָׁאוּל
Shauln fun tochter di Michal hot azoi Dovids-Shtot in
Sha'ul of daughter the Michal has just as Ir Dovid at

אַרויסגעקוקט דורכן פֿענצטער, און האָט געזען דעם מלך דָּוִדן
Dovidn melech dem gezen hot un fentster durchn aroisgekukt
Dovid king the seen has and window through looked out

טאַנצן און שפּרינגען פֿאַר ה , און זי האָט אים פֿאַראַכט אין איר
ir in faracht im hot zi un Hashem far shpringen un tantsn
her in despised him has she and Hashem before leaping and dance

האַרצן.
hartsn
heart

יז און זיי האָבן געבראַכט דעם אָרון פֿון ה , און האָבן אים
im hobn un Hashem fun oren dem gebracht hobn zei un
it have and Hashem of aron the brought have they and

אַוועקגעשטעלט אויף זײַן אָרט , אין דעם געצעלט וואָס דָּוִד האָט
hot Dovid vos getselt dem in ort zain oif avekgeshtelt
had Dovid which tent the in place its on placed

12 And it was told Dovid HaMelech, saying, Hashem hath blessed the bais Oved-Edom, and all that pertaineth unto him, because of the Aron HaElohim. So Dovid went and brought up the Aron HaElohim from the bais Oved-Edom into Ir Dovid with simchah. 13 And it was so, that when they that nosei Aron Hashem *(carried the Aron HaShem)* had gone six steps, he sacrificed ox and fattened calf. 14 And Dovid danced before Hashem with kol oz; and Dovid was girded with an ephod bad *(linen ephod)*. 15 So Dovid and kol Bais Yisroel brought up the Aron Hashem with ter'uah *(shout)* and with the sound of the shofar.

16 And as the Aron Hashem came into Ir Dovid, Michal Bat Sha'ul looked through a chalon *(window)*, and saw Dovid HaMelech leaping and dancing before Hashem; and she despised him in her lev.

17 And they brought in the Aron Hashem, and set it in its makom, inside the ohel that Dovid had pitched for

it; and Dovid offered olot *(burnt offerings)* and shelamim *(peace offerings)* before Hashem. 18 And as soon as Dovid had made an end of offering the olah *(burnt offering)* and the shelamim *(peace offering)*, he made brocha on HaAm b'Shem Hashem Tzva'os. 19 And he apportioned among kol HaAm, even among kol hamon Yisroel, to isha as well as ish, to every one challat, lechem, a portion of meat, and a raisin cake. So kol HaAm departed, each to his bais.

20 Then Dovid returned to make brocha on his bais. And Michal Bat Sha'ul came out to meet Dovid, and said, How distinquished was the Melech Yisroel today, who disrobed today in the eyes of the amehot *(handmaids)* of his avadim, as one of the rekim *(vain, empty fellows, indecent boors)* shamelessly uncovereth himself! 21 And Dovid said unto Michal, It was before Hashem, which chose me rather than thy av, and rather than all his bais, to appoint me Nagid over Am Hashem, over Yisroel: therefore will I rejoice before Hashem. 22 And I will yet be more undignified than this, and will be shafal *(lowly)* in mine own eyes; and of

פַֿאַר אים אויפֿגעשטעלט. און דָּוִד האָט אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער
brandopfer oifgebracht hot Dovid un oifgeshtelt im far
olah brought up has Dovid and set up it for

און פֿרידאָפּפֿער פַֿאַר ה . יח און אַז דָּוִד האָט געענדיקט
geendikt hot Dovid az un Hashem far fridopfer un
finished had Dovid when and Hashem before peace offering and

אויפֿברענגען די בראַנדאָפּפֿער און די פֿרידאָפּפֿער , האָט ער געבענטשט
gebentsht er hot fridopfer di un brandopfer di oifbrengen
blessed he has peace offering the and olah the offering up

דאָס פֿאָלק אין דעם נאָמען פֿון ה צְבָאוֹת . יט און ער האָט
hot er un Tseva'ot Hashem fun nomen dem in folk dos
has he and of hosts Hashem of name the in people the

אויסגעטיילט דעם גאַנצן פֿאָלק , דעם גאַנצן המון פֿון ישְׂרָאֵל, פֿון
fun Yisroel fun hamon gantsn dem folk gantsn dem oisgeteilt
of Yisroel of multitude entire the people entire to the allocate

אַ מאַן ביז אַ פֿרוי , איטלעכן אַ חלה ברויט, און אַ חלק פֿלייש,
fleish chelek a un broit chale a itlechn froi a biz man a
meat portion a and bread challah a each one woman a unto man a

און אַ ראָזינקעקוכן . און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז געגאַנגען איטלעכער
itlecher gegangen iz folk gantse dos un rozinkekuchn a un
each having gone is people entire this and raisin cake a and

צו זײַן הויז .
hoiz zain tsu
house his to

כ און דָּוִד האָט זיך אומגעקערט צו בענטשן זײַן הויזגעזינט . איז
iz hoizgezint zain bentshn tsu umgekert zich hot Dovid un
is household his bless to returned self has Dovid and

מִיכל די טאָכטער פֿון שָׁאוּל אַרויסגעגאַנגען דָּוִדן אַנטקעגן , און
un antkegen Dovidn aroisgegangen Shauln fun tochter di Michal
and to meet Dovid having come out Sha'ul of daughter the Michal

האָט געזאָגט: וואָס פַֿאַר אַ כּבֿוד האָט זיך היינט אָנגעטאָן דער מלך
melech der ongeton haint zich hot koved a far vos gezogt hot
king the put on today self has honor an for what said has

פֿון ישְׂרָאֵל, וועָן ער האָט זיך היינט אָפּגעדעקט פַֿאַר די אויגן פֿון
fun oign di far opgedekt haint zich hot er ven Yisroel fun
of eyes the before uncovered today self has he when Yisroel of

די דינסטן פֿון זײַנע קנעכט , אַזוי ווי אָפּדעקן דעקט זיך אָפּ
op zich dekt opdekn vi azoi knecht zaine fun dinstn di
up of self cover exposed as so servants his of maid servants the

איינער פֿון די נישטווערטיקע ! כא האָט דָּוִד געזאָגט צו מִיכלן : פַֿאַר
far Michalen tsu gezogt Dovid hot nishtvertike di fun einer
before Michal to said Dovid has worthless ones the of one

ה וואָס האָט אויסדערוויילט מיך איידער דיין פֿאָטער און
un foter dain eider mich oisderveilt hot vos Hashem
and father your instead of me choose has which Hashem

איידער דײַן גאַנץ הויז , מיך צו באַפֿעלן פַֿאַר אַ פּירשט איבער
iber firsht a far bafeln tsu mich hoiz gants dain eider
over prince a for command to me house entire your instead of

דעם פֿאָלק פֿון ה , איבער ישְׂרָאֵל – פַֿאַר ה וועל איך מיך
mich ich vel Hashem far Yisroel iber Hashem fun folk dem
me I will Hashem before Yisroel over Hashem of people the

פֿרײַלעך מאַכן . כב און איך וועל זיך נאָך קלענער האַלטן ווי דאָס, און
un dos vi haltn klener noch zich vel ich un machn freilech
and this than hold lesser yet self will I and make rejoicing

וועל זײַן שֶׁפֹּל אין מײַנע אויגן. און מיט די דינסטן וואָס דו
du vos dinstn di mit un oign maine in shofl zain vel
you which maid servants the with and eyes my in lowly be will

זאָגסט, מיט זיי טו איך זיך אָן כּבֿוד.
koved on zich ich tu zei mit zogst
honor on self I do them with spoke

the amahot *(maidservants)* which thou hast spoken of, of them shall I be held in honor.

כג און מִיכל די טאָכטער פֿון שָׁאוּל, זי האָט נישט
nisht hot zi Shauln fun tochter di Michal un
not had she Sha'ul of daughter the Michal and

געהאַט קיין קינד ביז דעם טאָג פֿון איר טויט.
toit ir fun tog dem biz kind kein gehat
death her of day the until child any had

[23] Therefore Michal Bat Sha'ul had no yeled unto her yom mot.

ז

און עס איז געווען, אַז דער מלך האָט זיך באַזעצט
bazetst zich hot melech der az geven iz es un
settled self has king the that having been is it and

אין זײַן הויז, און ה' האָט אים באַרוט רונד
rund barut im hot Hashem un hoiz zain in
around gives rest him has Hashem and house his in

אַרום פֿון אַלע זײַן פֿײַנט, ב האָט דער מלך געזאָגט צו
tsu gezogt melech der hot faint zain ale fun arum
to said king the has enemies his all from round

נָתָן דעם נבֿיא: זע נאָר, איך ווון אין אַ הויז פֿון
fun hoiz a in voin ich nor ze novi dem Natan
of house a in reside I but behold prophet the Natan

צעדערן, און דער אָרון פֿון האלקים ווונט אין פֿאָרהאַנגען.
forhangen in voint HaElokim fun oren der un tsedern
curtains in resides G-d of aron the and cedar

ג האָט נָתָן געזאָגט צום מלך: אַלץ וואָס אין דײַן
dain in vos alts melech tsum gezogt Natan hot
your in which all that king to said Natan has

האַרצן גיי טו, וואָרעם ה' איז מיט דיר.
dir mit iz Hashem vorem tu gei hartsn
you(SG) with is Hashem for do go heart

7 And it came to pass, when HaMelech sat in his Bais, and Hashem had given him rest round about from all his oyevim; [2] That HaMelech said unto Natan HaNavi, See now, I dwell in a Bais of cedar, but the Aron HaElohim dwelleth within the curtain. [3] And Natan said to HaMelech, Go, do all that is in thine lev; for Hashem is with thee.

ד און עס איז געווען, אין יענער נאַכט, איז דאָס וואָרט פֿון ה'
Hashem fun vort dos iz nacht yener in geven iz es un
Hashem of word this is night that in having been is it and

געווען צו נָתָן נעכטן, אַזוי צו זאָגן: ה גיי און זאָלסט זאָגן צו
tsu zogn zolst un gei zogn tsu azoi Natanen tsu geven
to say you(SG) shall and go say to so Natan to having been

מײַן קנעכט, צו דָּוִדן: אַזוי האָט ה' געזאָגט: ווילסט דו דעָן מיר
mir den du vilst gezogt Hashem hot azoi Dovidn tsu knecht main
me then you will said Hashem has thus Dovid to servant my

בויען אַ הויז צום וווינען? ו אַז איך האָב נישט געווינט אין אַ
a in gevoint nisht hob ich az mir far voinen tsum hoiz a boien
a in dwelt not have I when me for dwell to house a build

הויז פֿון דעם טאָג וואָס איך האָב אויפֿגעבראַכט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di oifgebracht hob ich vos tog dem fun hoiz
Yisroel of children the brought up have I which day the from house

פֿון מִצרַיִם און ביז אויף היינטיקן טאָג, נײַערט איך פֿלעג אומגיין אין
in umgein fleg ich naiert tog haintikn oif biz un Mitsrayim fun
in walk used to I but day this very on unto and Egypt from

אַ געצעלט און אין אַ מישכּן. ז אומעטום וווּ איך בין אומגעגאַנגען
umgegangen bin ich vu umetum mishkn a in un getselt a
moving am I where everywhere Tabernacle a in and tent a

[4] And it came to pass that lailah, that the Devar Hashem came unto Natan, saying, [5] Go and tell Avdi Dovid, Thus saith Hashem, Shalt thou build Me a Bais for Me to dwell in? [6] Whereas I have not dwelt in any Bais since the time that I brought up the Bnei Yisroel out of Mitzrayim, even to this day, but have walked in an Ohel and in a Mishkan. [7] In all the places wherein I have walked with kol Bnei Yisroel spoke

צווישן אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, צי האָב איך אַ וואָרט גערעדט מיט
mit geredt vort a ich hob tsi Yisroel fun kinder ale tsvishn
with spoken word a I have yes? no? Yisroel of children all among

איינעם פֿון די שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס איך האָב באַפֿוילן צו
tsu bafoiln hob ich vos Yisroel fun shvotim di fun einem
to commanded have I which Yisroel of tribes the of one

פֿיטערן מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: פֿאַר וואָס האָט איר מיר
mir ir hot vos far zogn tsu azoi Yisroel folk main fitern
me you have what for say to so Yisroel people my shepherd

נישט געבויט אַ הויז פֿון צעדערן? ח און אַצונד, זאָלסטו אַזוי צו זאָגן
tsu zogn azoi zolstu atsund un tsedern fun hoiz a geboit nisht
to say so shall you now and cedar of house a built not

מײַן קנעכט, צו דָוִדן: אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת: איך האָב
hob ich Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi Dovidn tsu knecht main
have I of hosts Hashem said has so Dovid to servant my

דיך גענומען פֿון דעם פֿיטערפּלאַץ, פֿון הינטער די שאָף, צו זײַן
zain tsu shof di hinter fun fiterplats dem fun genumen dich
be to sheep the behind from graze place the from taken you(SG)

אַ פֿירשט איבער מײַן פֿאָלק, איבער יִשְׂרָאֵל. ט און איך בין געווען מיט
mit geven bin ich un Yisroel iber folk main iber firsht a
with having been am I and Yisroel over people my over prince a

דיר אומעטום ווו דו ביסט גענאַנגען, און איך האָב פֿאַרשניטן
farshnitn hob ich un gegangen bist du vu umetum dir
be cut off have I and having gone are you where everywhere you(SG)

אַלע דײַנע פֿײַנט פֿון פֿאַר דיר; און איך וועל דיר מאַכן אַ
a machn dir vel ich un dir far fun faint daine ale
a make you(SG) will I and you(SG) before from enemies your all

גרויסן נאָמען, אַזוי ווי דער נאָמען פֿון די גרעסטע וואָס אויף דער ערד.
erd der oif vos greste di fun nomen der vi azoi nomen groisn
earth the upon which great the of name the as so name great

י און איך וועל מאַכן אַן ארט פֿאַר מײַן פֿאָלק, פֿאַר ישְׂרָאֵל, און וועל אים
im vel un Yisroel far folk main far ort an machn vel ich un
it will and Yisroel for people my for place a make will I and

איינפּלאַנצן, ער זאָל רוען אויף זײַן אָרט, און מער נישט ציטערן; און
un tsiteren nisht mer un ort zain oif ruen zol er ainflantsn
and tremble not more and place its upon rest shall it plant

פֿאַרברעכער זאָלן אים מער נישט פּײַניקן, אַזוי ווי צוערשט, יא פֿון דעם
dem fun tsuersht vi azoi painiken nisht mer im zoln farbrecher
the from originally as so afflict not more it shall rebellious

טאָג וואָס איך האָב באַפֿוילן שופֿטים איבער מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל; און
un Yisroel folk main iber shoftim bafoiln hob ich vos tog
and Yisroel people my over judges commanded have I which day

איך וועל דיך באַרואָן פֿון אַלע דײַנע פֿײַנט. און ה זאָגט
zogt Hashem un faint daine ale fun baruyen dich vel ich
informs Hashem and enemies your all from give rest you(SG) will I

דיר אָן, אַז ה וועט דיר מאַכן אַ הויז. יב אַז דײַנע טעג
teg daine az hoiz a machn dir vet Hashem az on dir
days your that house a make you(SG) will Hashem that on you(SG)

וועלן דערפֿילט ווערן, און וועסט זיך לייגן מיט דײַנע עלטערן, וועל איך
ich vel eltern daine mit leign zich vest un vern derfilt veln
I will fathers your with put self will and become fulfilled will

אויפֿשטעלן דײַן זאָמען נאָך דיר, דעם וואָס וועט אַרויסגיין פֿון
fun aroisgein vet vos dem dir noch zomen dain oifshteln
from go out will which the you(SG) after seed your raise up

I a word with any of the Shivtei Yisroel, whom I commanded, to shepherd My people Yisroel, saying, Why build ye not Me a Bais of cedar? 8 Now therefore so shalt thou say unto Avdi Dovid, Thus saith Hashem Tzva'os, I took thee from the sheepfold, from following the tzon, to be Nagid over My people, over Yisroel: 9 And I was with thee whithersoever thou didst go, and have cut off all thine oyevim out of thy sight, and have made thee a shem gadol, like unto the shem of the Gedolim that are on ha'aretz. 10 Moreover I will appoint makom for My people Yisroel, and will plant them, that they may dwell in a place of their own, and be disturbed no more; neither shall the bnei avlah afflict them any more, as in former times, 11 Even since the time that I commanded Shofetim to be over My people Yisroel, and have caused thee to rest from all thine oyevim. Also Hashem declareth to thee that He will make thee a Bais. 12 And when thy yamim be fulfilled, and thou shalt sleep with thy Avot, I will raise up thy Zera after thee, which shall proceed out of thy loins, and I will establish his Mamlachah.

[13] He shall build a Bais for My Shem, and I will establish the kisse of his Mamlachah ad olam. [14] I will be his Av, and he shall be My Ben. If he commit iniquity, I will chasten him with the shevet anashim, and with the floggings of bnei adam; [15] But My chesed shall not be taken away from him, as I took it from Sha'ul, whom I removed from before thee. [16] And thine Bais and thy Mamlachah shall be established ad olam before thee; thy kisse *(throne)* shall be established ad olam *(forever)*.

[17] According to all these devarim, and according to all this chizzayon *(revelation)*, so did Natan speak unto Dovid.

[18] Then went HaMelech Dovid in, and sat before Hashem, and he said, Who am I, Adonoi Hashem? And what is my Bais, that Thou hast brought me this far? [19] And as if this were a small thing in Thy sight, Adonoi Hashem, Thou hast spoken also the future of Bais Avdecha. And is this fitting for haAdam, Adonoi

דיַינע אינגעווייד, און איך וועל באַפעסטיקן זיַין מלוכה . יג ער וועט בויען
boien vet er meluche zain bafestikn vel ich un ingeveid daine
build shall he kingdom his fortify will I and innards your

אַ הויז צו מיַין נאָמען, און איך וועל באַפעסטיקן דעם טראָן פֿון זיַין
zain fun tron dem bafestikn vel ich un nomen main tsu hoiz a
his of throne the fortify will I and name my to house a

מלוכה ביז אויף אייביק. יד איך וועל אים זיַין פַאַר אַ פאָטער, און ער וועט
vet er un foter a far zain im vel ich eibik oif biz meluche
will he and father a for be him will I ever for unto kingdom

מיר זיַין פַאַר אַ זון, אַז ווען ער פאַרברעכט, וועל איך אים שטראָפֿן מיט
mit shtrofn im ich vel farbrecht er ven az zun a far zain mir
with discipline him I will trangresses he when that son a for be me

דער רוט פֿון מענטשן, און מיט די פּלאָגן פֿון מענטשנקינדער . טו אָבער
ober mentshnkinder fun plogn di mit un mentshn fun rut der
but children of men of plagues the with and men of rod the

מיַין חֶסֶד וועט זיך נישט אָפּטאָן פֿון אים, אַזוי ווי איך האָב אָפּגעטאָן
opgeton hob ich vi azoi im fun opton nisht zich vet chesed main
removed have I as so him from remove not self will kindness my

פֿון שָׁאול, וועמען איך האָב אָפּגעטאָן פֿון פַאַר דיר . טז און דיַין
dain un dir far fun opgeton hob ich vemen Shauln fun
your and you(SG) before from removed have I whom Sha'ul from

הויז און דיַין מלוכה וועלן ביז אייביק זיַין זיכער פַאַר דיר ;
dir far zicher zain eibik biz veln meluche dain un hoiz
you(SG) before sure be eternity until will kingdom your and house

דיַין טראָן וועט זיַין פֿעסט ביז אייביק .
eibik biz fest zain vet tron dain
eternity unto firm be will throne your

יז אַזוי ווי אַלע די דאָזיקע ווערטער, און אַזוי ווי די
di vi azoi un verter dozike di ale vi azoi
the as according to and words these the all as according to

דאָזיקע גאַנצע זעונג, אַזוי האָט נָתָן גערעדט צו דָּוִדן .
Dovidn tsu geredt Natan hot azoi zeung gantse dozike
Dovid to speak Natan did so vision entire this

יח און דער מלך דָּוִד איז געקומען , און האָט זיך
zich hot un gekumen iz Dovid melech der un
self has and having come is Dovid king the and

געזעצט פַאַר ה , און האָט געזאָגט: ווער בין איך,
ich bin ver gezogt hot un Hashem far gezetst
I am who said has and Hashem before sat

ה דו אֲדֹנָי , און ווער איז מיַין הויז , וואָס דו
du vos hoiz main iz ver un Adonoi du Hashem
you that house my is who and Adonoi you Hashem

האָסט מיך געבראַכט ביז אַהער? יט און דאָס איז נאָך
noch iz dos un aher biz gebracht mich host
yet is this and here unto brought me have

געווען קליין אין דיַינע אויגן, ה דו אֲדֹנָי ,
Adonoi du Hashem oign daine in klein geven
Adonoi you Hashem eyes your in small having been

און דו האָסט אויך גערעדט וועגן דיַין קנעכטס
knechts dain vegen geredt oich host du un
servant's your concerning spoken also have you and

הויז אויף ווייַטער אַהין, וואָס דאָס איז נאָר דער שטייגער
shteiger der nor iz dos vos ahin vaiter oif hoiz
manner the only is this which there beyond upon house

מיט אַ לייט, ה דו אֲדֹנָי . כ און וואָס מער נאָך
noch mer vos un Adonoi du Hashem lait a mit
after more what and Adonoi you Hashem men a with

זאָל דָּוִד רעדן צו דיר ? דו קענסט דאָך דיין
dain doch kenst du dir tsu redn Dovid zol
your still know you you(SG) to say Dovid shall

קנעכט, ה דו אֲדֹנָי .
Adonoi du Hashem knecht
Adonoi you Hashem servant

כא פֿון וועגן דיין וואָרט, און לויט דיין
dain loit un vort dain vegen fun
your according to and word your concerning of

האַרצן, האָסטו געטאָן, צו לאָזן וויסן דיין קנעכט די
di knecht dain visen lozn tsu geton hostu hartsn
the servant your know let to done have you heart

דאָזיקע גאַנצע גדולה . כב דעריבער ביסטו גרויס, ה
Hashem grois bistu deriber gdulh gantse dozike
Hashem great are you for that greatness all the this

דו אֲדֹנָי , וואָרעם נישטאָ אַזאַ ווי דו , און נישטאָ
nishto un du vi aza nishto vorem Adonoi du
there is not and you as like there is not for Adonoi you

קיין אלקים אַחוץ דיר , לויט אַלץ וואָס
vos alts loit dir achuts Elokim kein
which all that according to you(SG) aside from G-d any

מיר האָבן געהערט מיט אונדזערע אויערן.
oiern undzere mit gehert hobn mir
ears our with heard have we

כג און וואָסער אינציקע אומה אויף דער ערד איז
iz erd der oif ume eintsike voser un
is earth the on nation unique what manner of and

אַזוי ווי דיין פֹּאָלק יִשְׂרָאֵל, וואָס ה איז געגאַנגען
gegangen iz Hashem vos Yisroel folk dain vi azoi
having gone is Hashem whom Yisroel people your as like

אויסלייזן זיך צום פֹּאָלק , און זיך צו מאַכן אַ נאָמען ,
nomen a machn tsu zich un folk tsum zich oisleizen
name a make to self and people for a self to redeem

און צו טאָן – פֿון אייַערע וועגן-גרויס , און פֿאָרכטיקע זאַכן ,
zachn forchtike un vegen-grois aiert fun ton tsu un
things awesome and great-ways your of do to and

פֹּאַר דיין לאַנד, פֿון פֹּאַר דיין פֹּאָלק וואָס דו האָסט
host du vos folk dain far fun land dain far
have you whom people your before from land your for

דיר אויסגעלייזט פֿון מִצְרַיִם , אומות מיט זייערע
zeyere mit umes Mitsrayim fun oisgeleizt dir
their with nations Egypt from redeemed to you(SG)

ג-טער? כד און דו האָסט דיר באַפֿעסטיקט דיין פֹּאָלק
folk dain bafestikt dir host du un g-ter
people your established you(SG) have you and g-ds

יִשְׂרָאֵל דיר צום פֹּאָלק אויף אייביק, און דו ,
du un eibik oif folk tsum dir Yisroel
you and ever for people for the for you(SG) Yisroel

ה , ביסט געוואָרן זיי צום אלקים .
Elokim tsum zei gevorn bist Hashem
G-d to the them having become are Hashem

Hashem? 20 And what can Dovid say more unto Thee? For Thou, Adonoi Hashem, knowest Avdecha.

21 For the sake of Thy word, and according to Thine own lev, hast Thou done all this gedullah *(great thing)*, and made it known to Avdecha. 22 Wherefore Thou art great, Adonoi Hashem; for there is none like Thee, neither is there any Elohim but Thee, according to all that we have heard with our ears.

23 And what Goy echad in ha'aretz is like Thy people, even like Yisroel, whom Elohim went to redeem for an Am for Himself, and to make Him a Shem, and to do for Thee hagedullah *(the great thing)* and nora'ot, for Thy land, before Thy people, which Thou redeemedst to Thee, from Mitzrayim, from the Goyim and their g-ds? 24 For Thou hast confirmed to Thyself Thy people Yisroel to be an Am unto Thee ad olam; and Thou, Hashem, art become their Elohim.

כה אוֹן אַצונד , ה דו אלקים , דאָס ווארט וואָס דו האָסט
host du vos vort dos Elokim du Hashem atsund un
have you which word this G-d you Hashem now and

געגרייסט ווערן דיין נאָמען ביז אייביק, אַזוי צו זאָגן: ה צבָאוֹת
Tseva'ot Hashem zogn tsu azoi eibik biz nomen dain vern gegreist
of hosts Hashem say to so ever for name your become glorified

איז אלקים איבער ישְׂרָאֵל; און דאָס הויז פון דיין קנעכט דָוִדן זאָל
zol Dovidn knecht dain fun hoiz dos un Yisroel iber Elokim iz
shall Dovid servant your of house this and Yisroel over G-d is

זיין פֿעסט פֿאַר דיר .
dir far fest zain
you(SG) before remain firm be

כז וואָרעם דו , ה צבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל, האָסט אַנטפלעקט
antplekt host Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem du vorem
reveal have Yisroel the G-d of of hosts Hashem you for

דעם אויער פון דיין קנעכט , אַזוי צו זאָגן : איך וועל דיר בויען אַ
a boien dir vel ich zogn tsu azoi knecht dain fun oier dem
a build for you(SG) will I say to so servant your of ear to the

הויז ; דערום האָט דיין קנעכט געפונען ביי זיך האַרץ מתפלל צו זיין
zain tsu mispalel harts zich bai gefunen knecht dain hot derum hoiz
be to pray heart self in found servant your has therefore house

צו דיר די תְּפִלה. כח אוֹן אַצונד , ה אֲדֹנָי , דו ביסט
bist du Adonoi Hashem atsund un tfile dozike di dir tsu
are you Adonoi Hashem now and prayer this the you(SG) to

האלקים , און דיינע ווערטער מוזען זיין אמת, און דו האָסט צוגעזאָגט
tsugezogt host du un emes zain muzen verter daine un HaElokim
promised have you and true be must words your and G-d

דיין קנעכט דאָס דאָזיקע גוטס ; כט דערום באַווילק אַצונד , און
un atsund bavilik derum guts dozike dos knecht dain
and now grant therefore good thing this the servant your

בענטש דאָס הויז פון דיין קנעכט צו זיין אויף אייביק פֿאַר דיר ,
dir far eibik oif zain tsu knecht dain fun hoiz dos bentsh
you(SG) before ever for be to servant your of house this bless

וואָרעם ה דו אֲדֹנָי האָסט גערעדט; און פון דיין ברכה זאָל
zol broche dain fun un geredt host Adonoi du Hashem vorem
may blessing your from and spoken have Adonoi you Hashem for

דאָס הויז פון דיין קנעכט געבענטשט ווערן אויף אייביק.
eibik oif vern gebentsht knecht dain fun hoiz dos
ever for become blessed servant your of house this

ח

און עס איז געווען נאָך דעם, האָט דָוִד געשלאָגן די
di geshlogn Dovid hot dem noch geven iz es un
the struck down Dovid has this after having been is it and

פלִשתִּים , און האָט דָוִד אונטערטענק, גענומען מֶתֶג-אַמָּה
Pelishtim di fun hant der fun meteg-Amah tsugenumen
Pelishtim the of hand the from Meteg Ammah taken

[25] And now, Hashem Elohim, the davar *(word, promise)* that Thou hast spoken concerning Avdecha, and concerning his Bais, establish it ad olam, and do just as Thou hast said. [26] And let Thy Shem be magnified ad olam, saying, Hashem Tzivos is Elohim over Yisroel; and let the Bais of Avdecha Dovid be established before Thee.

[27] For Thou, Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, hast revealed to ozen Avdecha, saying, I will build thee a Bais; therefore hath Avdecha found in his lev to pray this tefillah unto Thee. [28] And now, Adonoi Hashem Atah hu HaElohim, and Thy devarim are emes, and Thou hast promised hatovah hazot unto Avdecha; [29] Therefore now let it please Thee to bless the Bais Avdecha, that it may continue l'olam before Thee; for Thou, Adonoi Hashem, hast spoken it; and with Thy brocha let the Bais Avdecha be blessed l'olam.

8 And after this it came to pass that Dovid struck the Pelishtim, and subdued them; and Dovid took Meteg Ammah out of the yad *(hand, control)* of the Pelishtim.

ב און ער האָט געשלאָגן מוֹאָבּ, און האָט זיי געמאָסטן מיט אַ
a mit gemestn zei hot un Moav geshlogn hot er un
a with measured them has and Moav struck down has he and

שנור, זיי אויסלייגנדיק אויף דער ערד; און ער האָט אָפּגעמאָסטן צוויי
tsvei opgemostn hot er un erd der oif oisleigndik zei shnur
two measured has he and ground the on laying down them cord

שנורן צו טייטן, און איין פֿולע שנור צו לאָזן
lozn tsu shnur fule ein un teitn tsu shnurn
let to rope's length full one and to put to death to ropes' length

לעבן. און מוֹאָבּ איז געוואָרן צו דָּוִדן קנעכט וואָס ברענגען
brengen vos knecht Dovidn tsu gevorn iz Moav un lebn
bring which servant Dovid to having become is Moav and live

מִנְחָה.
minche
tribute

ג און דָּוִד האָט געשלאָגן הֲדַדעֶזֶר דעם זון פֿון רחוֹבֿן, דעם
dem Rechovn fun zun dem Hadadezer geshlogn hot Dovid un
the Rechov of son the Hadadezer struck has Dovid and

מלך פֿון צוֹבֿה, בעת ער איז געגאַנגען צוריקקריגן זיין אייבערהאַנט
eiberhant zain tsurikkrign gegangen iz er beeis Tsovah fun melech
rule his extend having gone is he while Tsovah of king

ביים טײַך פּרָת. ד און דָּוִד האָט באַצוווּנגען פֿון אים טויזנט
toiznt im fun batsvungen hot Dovid un Parat taich baim
a thousand him from captured has Dovid and Euphrates river at the

און זיבן הונדערט רײַטער, און צוואַנציק טויזנט פֿוסגייער;
fusgeyer toiznt tsvantsik un raiter hundert zibn un
foot soldiers thousand twenty and horseback riders hundred seven and

און דָּוִד האָט געלייַמט אַלע געשפּאַנען, נאָר איבערגעלאָזט פֿון זיי
zei fun ibergelozt nor geshpanen ale geleimt hot Dovid un
them of left over but harnessed all hamstrung has Dovid and

הונדערט געשפּאַן.
hundert geshpan
harnessed animals one hundred

ה איז אֲרָם פֿון דַּמֶּשֶׂק געקומען העלפֿן הֲדַדעֶזֶר דעם מלך
melech dem Hadadezer helfn gekumen Damesek fun Aram iz
king the Hadadezer to rescue having come Damascus of Aram is

פֿון צוֹבֿה, און דָּוִד האָט געשלאָגן פֿון אֲרָם צוויי און צוואַנציק
tsvantsik un tsvei Aram fun geshlogn hot Dovid un Tsovah fun
twenty and two Aram of struck down has Dovid and Tsovah of

טויזנט מאַן.
man toiznt
men thousand

ו און דָּוִד האָט געשטעלט וואַכן אין אֲרָם פֿון דַּמֶּשֶׂק, און
un Damesek fun Aram in vachn geshtelt hot Dovid un
and Damascus of Aram in garrisons stood has Dovid and

אֲרָם איז געוואָרן צו דָּוִדן קנעכט וואָס ברענגען מִנְחָה.
minche brengen vos knecht Dovidn tsu gevorn iz Aram
tribute bring which servants Dovid to having become is Aram

און ה האָט געהאָלפֿן דָּוִדן אומעטום וווּ ער איז
un Hashem hot geholfn Dovidn umetum vu er iz
and Hashem has saved Dovid everywhere where he is

גענאַנגען.
gegangen
having gone

[2] And he struck Moav, and measured them with a chevel *(cord, rope)*, casting them down to the ground; even with two chavalim *(ropes, cords)* measured he to put to death, and with one full chevel *(cord)* to keep alive. And so Moav became to Dovid as avadim, and brought minchah *(gifts, tribute)*.

[3] Dovid struck also Hadadezer Ben Rechov Melech Tzovah, as he went to recover his yad *(rule)* at the nahar *(river)* Euphrates. [4] And Dovid captured from him an elef and seven hundred parashim, and twenty elef foot soldiers; and Dovid hamstrung all the chariot horses, but reserved of them for one hundred chariots.

[5] And when the Syrians of Damascus came to help Hadadezer Melech Tzovah, Dovid struck down the Syrians two and twenty elef ish.

[6] Then Dovid put garrisons in Syria of Damascus; and the Syrians became avadim to Dovid, and brought minchah.

And Hashem saved Dovid wherever he went.

ז און דָּוִד האָט געגומען די גילדערנע שילדן וואָס זיַנען געווען
geven zainen vos shildn gilderne di genumen hot Dovid un
having been are which shields golden the taken has Dovid and
אויף הַדַדעֶזֶר קנעבט , און ער האָט זיי געבראַכט קיין ירושָלַיִם .
Yerushalayim kein gebracht zei hot er un knecht Hadadezers oif
Yerushalayim to brought them has he and servants Hadadezer's on

ח און פּוֹן בֶּטַח און פּוֹן בֵּרוֹתַי , הַדַדעֶזֶר שטעט, האָט דער מלך
melech der hot shtet Hadadezers Berotai fun un Betach fun un
king the has cities Hadadezer's Berotai of and Betach of and
דָּוִד צוגענומען קופּער זייער פֿיל .
fil zeyer kuper tsugenumen Dovid
much very bronze taken Dovid

ט און תּוֹעִי דער מלך פּוֹן חֲמָת האָט געהערט אַז דָּוִד האָט
hot Dovid az gehert hot Chammat fun melech der Toi un
had Dovid that heard has Chamat of king the To'i and
געשלאָגן דעם גאַנצן חיל פּוֹן הַדַדעֶזֶר , י און תּוֹעִי האָט געשיקט
geshikt hot Toi un Hadadezern fun cheil gantsn dem geshlogn
sent has To'i and Hadadezer of host entire the struck down
זיַין זון יוֹרָמען צום מלך דָּוִד , אים צו פֿרעגן אויף פֿריד
frid oif fregn tsu im Dovid melech tsum Yoramen zun zain
peace on inquire of to him Dovid king to Yoram son his
און אים אָנצוווינטשן , פַּאַר וואָס ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט
mit gehaltn milchome hot er vos far ontsuvintshn im un
with waged war had he what for wish well him and
הַדַדעֶזֶר , און אים געשלאָגן , וואָרעם הַדַדעֶזֶר האָט געהאַט
gehat hot Hadadezer vorem geshlogn im un Hadadezern
had has Hadadezer for struck down him and Hadadezer
מלחמה מיט תּוֹעִין ; און ער האָט געבראַכט מיט זיך זילבערנע כּלים
keilim zilberne zich mit gebracht hot er un Toien mit milchome
utensils silver self with brought had he and To'i with war
און גילדערנע כּלים און קופּערנע כּלים . יא זיי אויך האָט דער
der hot oich zei keilim kuperne un keilim gilderne un
the has also them utensils copper and utensils golden and
מלך דָּוִד געהיילט צו ה' , מיט דעם זילבער און
un zilber dem mit Hashem tsu geheilikt Dovid melech
and silver the along with Hashem to consecrated Dovid king
דעם גאָלד וואָס ער האָט געהיילט פּוֹן אַלע פֿעלקער וואָס ער האָט
hot er vos felker ale fun geheilikt hot er vos gold dem
had he which nations all from consecrated had he which gold the
באַצוווּנגען : יב פּוֹן אֲרָם , און פּוֹן מוֹאָב , און פּוֹן די קינדער פּוֹן
batsvungen fun kinder di fun un Moav fun un Aram fun
conquered of children the from and Moav from and Aram from
עַמּוֹן , און פּוֹן די פּלשתּים , און פּוֹן עֲמָלֵק , און פּוֹן דעם
dem fun un Amalek fun un Pelishtim di fun un Amon
the from and Amalek from and Pelishtim the from and Ammon
רויב פּוֹן הַדַדעֶזֶר דעם זון פּוֹן רחוֹבן , דעם מלך פּוֹן צוֹבָה .
Tsovah fun melech dem Rechovn fun zun dem Hadadezer fun roib
Tsovah of king the Rechov of son the Hadadezer of plunder

יג און דָּוִד האָט זיך געמאַכט אַ שם , ווען ער האָט זיך אומגעקערט
umgekert zich hot er ven shem a gemacht zich hot Dovid un
returned self has he when name a made self has Dovid and
פּוֹן שלאָגן אֲרָם אין טאָל זאַלץ – פּוון אַכצן טויזנט
toiznt achtsen zalts fun tal in Aram shlogn fun
thousand eighteen salt of valley of in Aram striking down from

7 And Dovid took the shields of zahav that were on the avadim of Hadadezer, and brought them to Yerushalayim. 8 And from Betach, and from Berotai, cities of Hadadezer, Dovid HaMelech took exceeding much nechoshet.

9 When To'i Melech Chamat heard that Dovid had defeated all the army of Hadadezer, 10 Then To'i sent Yoram bno unto Dovid HaMelech, to give him shalom greetings, and to put a berachah on him, because he had fought against Hadadezer, and defeated him; for Hadadezer had been at war with To'u. And Yoram brought with him vessels of kesef, and vessels of zahav, and vessels of nechoshet; 11 Which also Dovid HaMelech did dedicate as kodesh unto Hashem, with the kesef and zahav that he had dedicated as kodesh of kol HaGoyim which he subdued; 12 Of Syria, and of Moav, and of the Bnei Ammon, and of the Pelishtim, and of Amalek, and of the plunder of Hadadezer Ben Rechov Melech Tzovah.

13 And Dovid made himself a shem when he returned from striking down Aram in the Gey Melach, being eighteen elef men. 14 And

he put garrisons in Edom; throughout all Edom put he garrisons, and all they of Edom became avadim to Dovid. And Hashem saved Dovid wherever he went. 15 And Dovid reigned over kol Yisroel; and Dovid executed mishpat and tzedakah unto all his people.

מאַן . יד און ער האָט געשטעלט וואַכן אין אֱדוֹם ; אין גאַנצן אֱדוֹם האָט
hot Edom gants in Edom in vachn geshtelt hot er un man
has Edom all in Edom in garrisons stood has he and men

ער געשטעלט וואַכן . און גאַנצן אֱדוֹם איז געוואָרן קנעכט צו
tsu knecht gevorn iz Edom gants un vachn geshtelt er
to servants having become is Edom all and garrisons stood he

דָּוִדן . און ה האָט געהאָלפֿן דָּוִדן אומעטום וווּ ער איז
iz er vu umetum Dovidn geholfn hot Hashem un Dovidn
is he where everywhere Dovid saved has Hashem and Dovid

געגאַנגען . טו און דָּוִד האָט געקינigט איבער גאַנצן יִשְׂרָאֵל. און דָּוִד
Dovid un Yisroel gants iber gekinigt hot Dovid un gegangen
Dovid and Yisroel all over reigned has Dovid and having gone

האָט געטאָן רעכט און גערעכטיקייט צו זיין גאַנצן פֿאָלק .
folk gantsn zain tsu gerechtikeit un recht geton hot
people entire his to righteousness and right done has

16 And Yoav Ben Tzeruyah was over the army; and Yehoshaphat Ben Achilud was mazkir *(secretary, recorder)*. 17 And Tzadok Ben Achituv, and Achimelech Ben Evyatar *(Abiathar)*, were the kohanim; and Serayah was the sofer *(scribe)*; 18 And Benayah Ben Yehoyada was over both the Kereti and the Peleti; and Benei Dovid were kohanim.

טז און יוֹאָבֿ דער זון פֿון צרוּיָהן איז געווען איבערן חיל ; און
un cheil ibern geven iz Tseruyahn fun zun der Yoav un
and host over having been is Tseruyah of son the Yoav and

יהוֹשָׁפָט דער זון פֿון אַחילוּדן , דער דערמאָנער; יז און צָדוֹק דער
der Tsadok un dermoner der Achiludn fun zun der Yehoshafat
the Tzadok and chronicler the Achilud of son the Yehoshaphat

זון פֿון אֲחִיטוּבן , און אֲחִימֶלֶךְ דער זון פֿון אֶבְיָתָר , כֹּהנים ;
koyanim Evyatarn fun zun der Achimelech un Achituvn fun zun
kohanim Evyatar of son the Achimelech and Achituv of son

און שְׂרָיָה , דער שרייבער; יח און בְּנָיָהוּ דער זון פֿון יְהוֹיָדָעִן ,
Yehoyadaen fun zun der Benayahu un shraiber der Serayah un
Yehoyada of son the Benayah and scribe the Serayah and

איבער די כְּרֵתים און די פְּלֵתים ; און די זין פֿון דָּוִדן זיינען
zainen Dovidn fun zin di un Peletim di un Keretim di iber
are Dovid of sons the and Peleti the and Kereti the over

געווען אויפֿזעערס.
oifzeers geven
overseers having been

9 And Dovid said, Is there yet any that is left of the Bais Sha'ul, that I may show him chesed for the sake of Yonatan?

ט און דָּוִד האָט געזאָגט: איז נאָך ווער דאָ וואָס איז געבליבן פֿון
fun geblibn iz vos do ver noch iz gezogt hot Dovid un
of remain is which here who after is said has Dovid and

שָׁאוּלס הויז , אַז איך זאָל קענען טאָן מיט אים חֶסֶד פֿון
fun chesed im mit ton kenen zol ich az hoiz Shauls
of kindness him with do can shall I that house Sha'ul's

יהוֹנָתָנס וועגן ?
vegen Yehonatans
concerning Yehonatan's

2 And there was of the Bais Sha'ul an eved and shmo was Tziva. And when they had called him unto Dovid, HaMelech said unto him, Art thou Tziva? And he replied, Thy eved. 3 And HaMelech said, Is there not yet any of the Bais

ב איז געווען פֿון שָׁאוּלס הויז אַ קנעכט וואָס זיין נאָמען איז
iz nomen zain vos knecht a hoiz Shauls fun geven iz
is name his which servant a house Sha'ul's of having been is

געווען ציבָא; האָט מען אים גערופֿן צו דָּוִדן , און דער מלך האָט
hot melech der un Dovidn tsu gerufn im men hot Tsiva geven
has king the and Dovid to called him they has Tziva having been

צו אים געזאָגט: ביסט דו ציבָא? האָט ער געזאָגט: דיין קנעכט ! ג האָט דער
der hot knecht dain gezogt er hot Tsiva du bist gezogt im tsu
the has servant your said he has Tziva you are said him to

מלך געזאָגט: איז נישטאָ מער עמעצער פֿון שָׁאוּלס הויז , אַז איך
ich az hoiz Shauls fun emetser mer nishto iz gezogt melech
I that house Sha'ul's of someone more not is said king

זאָל קענען טאָן מיט אים אַ ג-טס חֶסֶד ? האָט ציבאָ געזאָגט צום
tsum gezogt Tsiva hot chesed G-ts a im mit ton kenen zol
to the said Tziva has kindness G-d's a him with do be able to may

מלך : פֿאַראַן נאָך אַ זון פֿון יהוֹנָתָנען , אַ לאָמער אויף די פֿיס.
fis di oif lomer a Yehonatanen fun zun a noch faran melech
feet the on cripple a Yonatan of son a yet there is king

ד האָט דער מלך צו אים געזאָגט: ווו איז ער? האָט ציבאָ געזאָגט צום
tsum gezogt Tsiva hot er iz vu gezogt im tsu melech der hot
to said Tziva has he is where said him to king the has

מלך : זע , ער איז אין הויז פֿון מָכִיר דעם זון פֿון עַמִיאֵלן אין
in Ammieln fun zun dem Machir fun hoiz in iz er ze melech
in Ammi'el of son the Machir of house in is he behold king

לוֹ-דבר . ה האָט דער מלך דָּוִד געשיקט, און האָט אים צוגענומען
tsugenumen im hot un geshikt Dovid melech der hot Lo-Devar
taken him has and sent Dovid king the has Lo-Devar

פֿון דעם הויז פֿון מָכִירן דעם זון פֿון עַמִיאֵל פֿון לוֹ-דבר . ו און
un Lo-Devar fun Ammieln fun zun dem Machiren fun hoiz dem fun
and Lo-Devar of Ammi'el of son the Machir of house the from

מפיבֹּושת דער זון פֿון יהוֹנָתָן דעם זון פֿון שָׁאוּלן איז געקומען
gekumen iz Shauln fun zun dem Yehonatan fun zun der Mefivoshet
having come is Sha'ul of son the Yehonatan of son the Mephivoshet

צו דָּוִדן , און ער איז געפֿאַלן אויף זיין פּנים , און האָט זיך געבוקט. האָט
hot gebukt zich hot un ponem zain oif gefaln iz er un Dovidn tsu
has bowed self has and face his on fell is he and Dovid to

דָּוִד געזאָגט: מפיבֹּושת ! האָט ער געזאָגט: דאָ איז דיין קנעכט . ז האָט
hot knecht dain iz do gezogt er hot Mefivoshet gezogt Dovid
has servant your is here said he has Mephivoshet said Dovid

דָּוִד צו אים געזאָגט: זאָלסט נישט מורא האָבן, ווָאָרעם טאָן וועל
vel ton vorem hobn moire nisht zolst gezogt im tsu Dovid
will do for have fear not you(SG) must said him to Dovid

, וועגן יהוֹנָתָנס פֿאָטער פֿון דיין חֶסֶד דיר מיט טאָן איך
vegen Yehonatans foter fun dain chesed dir mit ton ich
concerning Yehonatan's father your of kindness you(SG) with do I

, און איך וועל דיר אומקערן דאָס גאַנצע פֿעלד פֿון דיין פֿאָטער שָׁאוּל
Shauln foter dain fun feld gantse dos umkeren dir vel ich un
Sha'ul father your of field entire this return you(SG) will I and

און דו וועסט עסן ברויט בַּי מיַן טיש תָּמִיד . ח האָט ער זיך
zich er hot tamid tish main bai broit esen vest du un
self he has always table of food my at bread eat will you and

געבוקט און האָט געזאָגט: וואָס איז דיין קנעכט , אַז דו זאָלסט
zolst du az knecht dain iz vos gezogt hot un gebukt
you(SG) should you that servant your is what said has and bowed

זיך אומקוקן אויף אַזַא טויטן הונט ווי איך?
ich vi hunt toitn aza oif umkukn zich
I as dog dead such on look back self

ט און דער מלך האָט גערופֿן ציבאָן , שָׁאוּלס דינער , און האָט צו
tsu hot un diner Shauls Tsivaen gerufn hot melech der un
to has and servant Sha'ul's Tziva called has king the and

אים געזאָגט: אַלץ וואָס האָט געהערט צו שָׁאוּלן און צו זיין גאַנצן
gantsn zain tsu un Shauln tsu gehert hot vos alts gezogt im
entire his to and Sha'ul to belonged has which all said him

הויז , האָב איך אָפּגעגעבן צו דעם זון פֿון דיַן האַר . י און וועסט
vest un har dain fun zun dem tsu opgegebn ich hob hoiz
will and master your of son the to given back I have house

Sha'ul, that I may show the chesed Elohim unto him? And Tziva said unto HaMelech, Yonatan hath yet a ben, which is nakheh *(crippled, lame)* raglayim *(both feet)*. [4] And HaMelech said unto him, Eifoh hu *(where is he)*? And Tziva said unto HaMelech, Hinei, he is in the Bais Machir Ben Ammi'el, in Lo-Devar. [5] Then HaMelech Dovid sent, and had him brought out of the Bais Machir Ben Ammi'el, from Lo-Devar. [6] Now when Mephivoshet Ben Yonatan Ben Sha'ul, was come unto Dovid, he fell on his face, and prostated himself. And Dovid said, Mephivoshet. And he answered, Hinei, thy eved! [7] And Dovid said unto him, Fear not; for I will surely show thee chesed for sake of Yonatan Avicha, and will restore thee kol sadeh Sha'ul Avicha; and thou shalt eat lechem at my shulchan tamid. [8] And he prostated himself, and said, What is thy eved, that thou shouldest look upon such a kelev hamet *(dead dog)* as I am?

[9] Then HaMelech called to Tziva na'ar Sha'ul, and said unto him, I have given unto thy adon's ben all that pertained to Sha'ul and to all his Bais. [10] Thou therefore, and thy banim, and thy

avadim, shall till the adamah for him, and thou shalt bring in the fruits, that thy adon's ben may have lechem to eat; but Mephivoshet the ben adoneicha shall eat lechem tamid at my shulchan. Now Tziva had fifteen banim and twenty avadim. [11] Then said Tziva unto HaMelech, According to all that adoni HaMelech hath commanded his eved, so shall thy eved do. As for Mephivoshet, said HaMelech, he shall eat at my shulchan, as one of the Bnei HaMelech.

[12] And Mephivoshet had a ben katan, shmo Micha. And kol moshav Bais Tziva were avadim unto Mephivoshet. [13] So Mephivoshet dwelt in Yerushalayim; for he did eat continually at the shulchan HaMelech; and was pisei'ach *(crippled)* in both his raglayim.

10 And it came to pass after this, that Melech Bnei Ammon died, and Chanun bno reigned in his place. [2] Then said Dovid, I will show chesed unto Chanun Ben Nachash, as aviv *(his father)* showed chesed unto me. And Dovid sent to console him by the yad of his

באַארבעטן פַֿאר אים די ערד, דו און דיַינע זין , און דיַינע
baarbetn far im di erd du un daine zin un daine
for you shall cultivate for the him land you and you and your sons

קנעכט , און וועסט אַריַינברענגען די תּבֿואה , און עס וועט זיַין פַֿאַר
knecht far zain vet es un tvue di arainbrengen vest un far
servants and will it be for produce the bring in will and for

דיַין האַרס זון ברויט צום עסן; און מפיבֹושת דיַין האַרס זון
dain hars zun broit tsum esen un Mefivoshet dain hars zun
your master's son bread to eat and Mephivoshet your master's son

וועט עסן ברויט ביַי מיַין טיש תּמיד – און ציבאָ האָט געהאַט פֿופֿצן
vet esen broit bai main tish tamid un Tsiva hot gehat fuftsn
will eat bread at my table always and Tziva has had fifteen

זין און צוואַנציק קנעכט . – יא האָט ציבאָ געזאָגט צום מלך : אַזוי ווי
zin un tsvantsik knecht Tsiva hot gezogt tsum melech azoi vi
sons and twenty servants Tziva has said to king so as

אַלץ וואָס מיַין האַר דער מלך באַפֿעלט זיַין קנעכט , אַזוי
alts vos main har der melech bafelt zain knecht azoi
which all that my master the king commands his servant so

וועט דיַין קנעכט טאָן. און מפיבֹושת – ער עסט אויך ביַי מיַין טיש
vet dain knecht ton un Mefivoshet er est oich bai main tish
shall your servant do and Mephivoshet he eats also at my table

אַזוי ווי איינער פֿון דעם מלכס זין .
azoi vi einer fun dem melechs zin
as in same way one of the king's sons

יב און מפיבֹושת האָט געהאַט אַ קליינעם זון וואָס זיַין נאָמען
un Mefivoshet hot gehat a kleinem zun vos zain nomen
and Mephivoshet had a very young son which his name

איז געווען מיכאָ . און די גאַנצע באַווויינערשאַפֿט פֿון ציבאָס
iz geven Micha un di gantse bavoinershaft fun Tsivas
is having been Micha and the entire inhabitants of Tziva's

הויז איז געווען קנעכט צו מפיבֹושתן . יג און מפיבֹושת
hoiz iz geven knecht tsu Mefivosheten un Mefivoshet
house is having been servants to Mephivoshet and Mephivoshet

איז געזעסן אין ירושָלַיִם , ווָאַרעם ביַים מלכס טיש האָט ער תּמיד
iz gezesn in Yerushalayim , vorem baim melechs tish hot er tamid
is seated in Yerushalayim for at king's table has he always

געגעסן. און ער איז געווען אַ הינקעדיקער אויף זיַנע ביידע פֿיס.
gegesn un er iz geven a hinkediker oif zaine beide fis
eaten and he is having been a lame on his two feet

ו און עס איז געווען נאָך דעם, איז געשטאָרבן דער מלך פֿון די
un es iz geven noch dem iz geshtorbn der melech fun di
and it is having been after this is died the king of the

קינדער פֿון עַמּון , און זיַין זון חָנון איז געווָארן מלך
kinder fun Amon un zain zun Chanun iz gevorn melech
children of Ammon and his son Chanun is become king

אויף זיַן אָרט. ב האָט דָוִד געזאָגט: לאָמיך טאָן אַ פֿריַנדלעכקייט מיט
oif zain ort Dovid hot gezogt lomich ton a fraindlechkeit mit
in his place Dovid has said let me do an act of kindness with

חָנון דעם זון פֿון נָחשן , אַזוי ווי זיַין פֿאָטער האָט געטאָן אַ
Chanun dem zun fun Nachshon , azoi vi zain foter hot geton a
Chanun the son of Nachash as just as his father had done a

פֿריַנדלעכקייט מיט מיר. און דָוִד האָט געשיקט דורך זיַנע קנעכט אים
fraindlechkeit mit mir un Dovid hot geshikt durch zaine knecht im
act of kindness with me and Dovid has sent by his servants him

avadim for aviv. And avadim of Dovid came into Eretz Bnei Ammon.

צו טרייסטן נאָך זיין פאָטער. און דָּוִדס קנעכט זיינען געקומען אין
tsu treistn noch zain foter un Dovids knecht zainen gekumen in
to comfort to his father over Dovid's and servants are having come in

לאַנד פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן .
land fun di kinder fun Amon
land of the children of Ammon

3 And the sarim *(princes)* of the Bnei Ammon said unto Chanun their adon, Thinkest thou that Dovid doth honor avicha, that he hath sent menachamim *(comforters)* unto thee? Hath not Dovid rather sent his avadim unto thee, to explore the Ir, and to spy it out, and to overthrow it?

ג האָבן די האַרן פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן געזאָגט צו חָנון
Chanun tsu gezogt Amon fun kinder di fun harn di hobn
Chanun to said Ammon of children the of princes the have

זייער האַר : צי מיינסטו אַז דָּוִד וויל טאָן כּבֿוד דיין
zeyer har tsi meinstu az Dovid vil tun koved dain
master their yes? no? that you really think Dovid will do honor your

פֿאָטער, וואָס ער האָט געשיקט צו דיר טרייסטער ? דאָך נאָר
foter, vos er hot geshikt tsu dir treister doch nor
father which has he sent you(SG) to comforters indeed just

אויסצופֿאָרשן די שטאָט און זי אויסצוקוקן און זי דורכצונישטערן
oistsuforshn di shtot un zi oistsukukn un zi durchtsunishtern
to explore the city and it to spy out and it to rummage through

האָט דָּוִד געשיקט זיינע קנעכט צו דיר .
hot Dovid geshikt zaine knecht tsu dir
has Dovid sent his servants to you(SG)

4 Therefore, Chanun took the avadim of Dovid, and shaved off half of their zekanim *(beards)*, and cut off their garments in the middle, even to their buttocks, and sent them away.

ד האָט חָנון גענומען דָּוִדס קנעכט און האָט זיי אָפּגעגאָלט אַ
a opgegolt zei hot un knecht Dovids genumen Chanun hot
a shaved them has and servants Dovid's taken Chanun has

האַלבע בארד, און אָפּגעשניטן זייערע קלײדער אין העלפֿט, ביז זייער
halbe bard un opgeshnitn zeyere kleider in helft biz zeyer
half beard and cut their garments in half until their

געזעס, און זיי אַוועקגעשיקט.
gezes un zei avekgeshikt
seat and them sent away

5 When they told it unto Dovid, he sent to meet them, because the anashim were greatly humiliated; and HaMelech said, Tarry at Yericho until your zekanim be grown, and then return.

ה האָט מען אָנגעזאָגט דָּוִדן , און ער האָט געשיקט
Dovidn ongezogt men un er hot geshikt
Dovid informed they and he has sent

זיי אַנטקעגן , וואָרעם די מענטשן האָבן זיך זייער
zei antkegen vorem di mentshn hobn zich zeyer
them to meet for the men have self very much

געשעמט . און דער מלך האָט געלאָזט זאָגן : זיצט אין
geshemt un der melech hot gelozt zogn zitst in
ashamed been and the king has let say sit in

יריחוֹ ביז אייַער באָרד וועט אָפּוואַקסן, און איר וועט זיך
Yericho biz aier bard vet opvaksn un ir vet zich
Yericho until your beard will sprout up and you will self

אומקערן.
umkeren
return

6 And when the Bnei Ammon saw that they became stench before Dovid, the Bnei Ammon sent and hired the Syrians of Beit-Rechov and the

ו האָבן די קינדער פֿון עַמּוֹן געזען אַז זיי האָבן זיך
hobn di kinder fun Amon gezen az zei hobn zich
have the children of Ammon seen that they have self

פֿאַרמיאוסט ביַי דָּוִדן , און די קינדער פֿון עַמּוֹן
farmiust bai Dovidn un di kinder fun Amon
made repulsive to Dovid and the children of Ammon

האָבן געשיקט און געדונגען אֲרָם פֿון בֵּית-רחוֹב , און אֲרָם
hobn geshikt un gedungen un Aram fun Beis-Rechov un Aram
have sent and hired and Aram of Beit-Rechov and Aram

Syrians of Tzova, twenty elef foot soldiers, and of Melech Ma'akhah an elef ish, and of Ish-Tov, twelve elef ish.

פֹּון צוֹבָא , צוואַנציק טויזנט פֿוסגייער , און דעם מלך
melech dem un fusgeyer toiznt tsvantsik Tsova fun
king the and foot soldiers thousand twenty Tzova of

פֹּון מַעֲכָה מיט טויזנט מאַן, און די מענער פֹּון טוֹבּ,
tov fun mener di un man toiznt mit Maachah fun
Tov of men the and men a thousand with Ma'achah of

צוועלף טויזנט מאַן.
man toiznt tsvelf
men thousand twelve

[7] And when Dovid heard of it, he sent Yoav, and all the tzava *(host, army)* of the Gibborim.

ז האָט דָּוִד דערהערט, און ער האָט געשיקט יוֹאָבֿן און דעם
dem un Yoavn geshikt hot er un derhert Dovid hot
the and Yoav sent has he and heard Dovid has

גאַנצן חיל , די גיבורים .
giborim di cheil gantsn
warriors the host entire

[8] And the Bnei Ammon came out, arrayed for milchamah at the petach hasha'ar *(city gate)*; and the Syrians of Tzova, and of Rechov, and Ish-Tov, and Ma'akhah, were by themselves in the sadeh. [9] When Yoav saw that the front of the milchamah was against him before and behind, he chose of all the choice men of Yisroel, and put them in array against the Syrians; [10] And the rest of the people he delivered under the yad of Avishai achiv, that he might put them in array against the Bnei Ammon. [11] And he said, If the Syrians be too strong for me, then thou shalt be for me for yeshu'ah; but if the Bnei Ammon be too strong for thee, then I will come for you for yeshu'ah. [12] Chazak *(be strong)*! And let us play the man for amenu *(our people)*, and for the towns of Eloheinu; and Hashem do that which seemeth Him hatov in His einayim.

ח און די קינדער פֹּון עַמּוֹן זיינען אַרויסגעגאַנגען , און האָבן
hobn un aroisgegangen zainen Amon fun kinder di un
have and having come out are Ammon of children the and

אָנגעריכט אַ מלחמה בייַם איינגאַנג פֹּון טויער; און אַרָם פֹּון צוֹבָא און
un Tsova fun Aram un toier fun aingang baim milchome a ongericht
and Tzova of Aram and gate of entrance at battle a prepared

רחוֹבּ , און די מענער פֹּון טוֹבּ און פֹּון מַעֲכָה , זיינען געווען
geven zainen Maachah fun un tov fun mener di un Rechov
having been are Ma'achah of and Tov of men the and Rechov

באַזונדער אין פֿעלד. ט און יוֹאָבֿ האָט געזען אַז דער פֿראָנט פֹּון דער
der fun front der az gezen hot Yoav un feld in bazunder
the of front the that seen has Yoav and field in by themselves

מלחמה איז קעגן אים פֹּון פֿאָרנט און פֹּון הינטן ; האָט ער
er hot hintn fun un forent fun im kegen iz milchome
he has behind from and in front from him against is battle

אויסגעקליבן פֹּון אַלע געקליבענע פֹּון יִשְׂרָאֵל, און אויסגעשטעלט אַקעגן
akegn oisgeshtelt un Yisroel fun geklibene ale fun oisgeklibn
against set and Yisroel of chosen all from chosen

אַרָם . י און דאָס איבעריקע פֿאָלק האָט ער געגעבן אויף דער האַנט פֹּון
fun hant der oif gegebn er hot folk iberike dos un Aram
of hand the up given he has people remaining the and Aram

זיין ברודער אַבִישַׁי , און אויסגעשטעלט אַקעגן די קינדער פֹּון
fun kinder di akegn oisgeshtelt un Avishaien bruder zain
of children the against set and Avishai brother his

עַמּוֹן . יא און ער האָט געזאָגט: אויב אַרָם וועט זיין שטאַרקער פֹּון מיר,
mir fun shtarker zain vet Aram oib gezogt hot er un Amon
me than stronger be will Aram if said has he and Ammon

וועסטו מיר זיין צו הילף , און אויב די קינדער פֹּון עַמּוֹן
Amon fun kinder di oib un hilf tsu zain mir vestu
Ammon of children the if and salvation to be me will you(sg)

וועלן זיין שטאַרקער פֹּון דיר , וועל איך דיר גיין העלפֿן. יב זיי
zai helfn gein dir ich vel dir fun shtarker zain veln
be save go you(SG) I will you(SG) than stronger be will

שטאַרק, און לאָמיר זיך שטאַרקן, פֿאַר אונדזער פֿאָלק און פֿאַר די שטעט
shtet di far un folk undzer far shtarkn zich lomir un shtark
cities the for and people our for strong self let us and strong

פֹּון אלוקינו ; און זאָל ה טאָן וואָס איז גוט איז אין זיַינע אויגן.
oign zaine in gut iz vos ton Hashem zol un Elokeinu fun
eyes his in good is what do Hashem shall and our G-d of

יג און יוֹאָבֿ און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס מיט אים האָבן
hobn im mit vos folk gantse dos un Yoav un
have him with which are people entire this and Yoav and

געוענט אויף מלחמה קעגן אֲרָם , און זיי זיינען אַנטלאָפֿן פֿאַר
far antlofn zainen zei un Aram kegen milchome oif genent
before fled are they and Aram against battle on come near

אים. יד און ווי די קינדער פֿון עַמּוֹן האָבן געזען אַז אֲרָם
Aram az gezen hobn Amon fun kinder di vi un im
Aram that seen have Ammon of children the when and him

איז אַנטלאָפֿן, אַזוי זיינען זיי אַנטלאָפֿן פֿאַר אַבֿישַׁי , און זיינען
zainen un Avishaien far antlofn zei zainen azoi antlofn iz
are and Avishai before fled they are so fled is

אַריין אין שטאָט. און יוֹאָבֿ האָט זיך אומגעקערט פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun umgekert zich hot Yoav un shtot in arain
of children the from returned self has Yoav and city in enter

עַמּוֹן , און איז געקומען קיין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim kein gekumen iz un Amon
Yerushalayim to having come is and Ammon

טו און אֲרָם האָט געזען אַז ער איז געשלאָגן געוואָרן פֿאַר
far gevorn geshlogn iz er az gezen hot Aram un
by having become struck down is he that seen has Aram and

יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן זיך איינגעזאַמלט אין איינעם. טז און הַדַדעֶזֶר
Hadadezer un einem in aingezamlt zich hobn zei un Yisroel
Hadadezer and one in gathered self have they and Yisroel

האָט געשיקט און אַרויסגעבראַכט אֲרָם וואָס פֿון יענער זײַט טײַך; און
un taich zait yener fun vos Aram aroisgebracht un geshikt hot
and river side other from which Aram brought out and sent has

זיי זיינען געקומען קיין חֵילָם , מיט שׁוֹבַךְ דעם חיל-לידער
cheil-lider dem Shovach mit Chelam kein gekumen zainen zei
army-leader the Shovakh with Chelam to having come are they

פֿון הַדַדעֶזֶר זיי פֿאַרויס.
farois zei Hadadezern fun
before them Hadadezer of

יז איז אָנגעזאָגט געוואָרן דָּוִדן , און ער האָט אײַנגעזאַמלט גאַנץ
gants aingezamlt hot er un Dovidn gevorn ongezogt iz
all gathered has he and Dovid having become told is

יִשְׂרָאֵל, און איז אַריבער דעם יַרדן , און געקומען קיין חֵילָם .
Chelam kein gekumen un Yarden dem ariber iz un Yisroel
Chelam to having come and Yarden the crossed over is and Yisroel

און אֲרָם האָט זיך אויסגעשטעלט אַקעגן דָּוִדן , און זיי האָבן מלחמה
milchome hobn zei un Dovidn akegn oisgeshtelt zich hot Aram un
war have they and Dovid against set self has Aram and

געהאַלטן מיט אים. יח און אֲרָם איז אַנטלאָפֿן פֿאַר יִשְׂרָאֵל, און דָּוִד האָט
hot Dovid un Yisroel far antlofn iz Aram un im mit gehaltn
has Dovid and Yisroel before fled is Aram and him with waged

געהרגעט פֿון אֲרָם זיבן הונדערט אויף רייַטווענגן, און פֿערציק טויזנט
toiznt fertsik un raitvegn oif hundert zibn Aram fun geharget
thousand forty and chariots on hundred seven Aram of slain

רייַטער ; און שׁוֹבַךְ זייער חיל-לידער האָט ער געשלאָגן , און ער
er un geshlogn er hot cheil-lider zeyer Shovach un raiter
he and struck down he has army-leader their Shovakh and charioteers

איז דאָרטן געשטאָרבן.
geshtorbn dortn iz
died there is

13 And Yoav drew near, and HaAm that were with him, unto the milchamah against the Syrians; and they fled before him. 14 And when the Bnei Ammon saw that the Syrians were fled, then fled they also before Avishai, and entered into the Ir. So Yoav returned from the Bnei Ammon, and came to Yerushalayim.

15 And when the Syrians saw that they were defeated before Yisroel, they gathered themselves together. 16 And Hadadezer sent, and brought out the Syrians that were beyond the Nahar; and they came to Chelam; and Shovakh the Sar Tzeva *(commander of the army)* of Hadadezer went before them.

17 And when it was told Dovid, he gathered kol Yisroel together, and crossed over Yarden, and came to Chelam. And the Syrians set themselves in array against Dovid, and fought against him. 18 And the Syrians fled before Yisroel; and Dovid slaughtered the men of seven hundred chariots of the Syrians, and forty elef parashim, and struck down Shovakh the Sar of his Tzeva *(army)*, who died there.

[19] And when all the melachim that were avadim *(vassals)* to Hadadezer saw that they were defeated before Yisroel, they made shalom with Yisroel, and served them. So the Syrians feared to help the Bnei Ammon any more.

11 And it came to pass, at the teshuvah *(turning)* of the shanah *(year)*, at the time when melachim go forth [to war], that Dovid sent Yoav, and his avadim with him, and kol Yisroel; and they destroyed the Bnei Ammon, and besieged Rabbah. But Dovid tarried still at Yerushalayim.

[2] And it came to pass at haerev, that Dovid arose from off his mishkav *(bed)*, and walked upon the gag of the Bais HaMelech; and from the gag *(roof)* he saw an isha bathing; and the isha was very good to look upon.

[3] And Dovid sent and inquired after the isha. And one said, Is not this Bat-Sheva Bat Eli'am, eshet Uriyah the Chitti? [4] And Dovid sent malachim, and he got her; and she came in unto him, and he lay with her; for she had been purifying

יט און אַלע מלכים , די קנעכט פֿון הַדַדעֶזֶר , האָבן געזען אַז
az gezen hobn Hadadezern fun knecht di mlochim ale un
that seen have Hadadezer of servants the kings all and

זיי זיַנען געשלאָגן געוואָרן פֿאַר יִשׂרָאֵל, און זיי האָבן
hobn zei un Yisroel far gevorn geshlogn zainen zei
have they and Yisroel by having become struck down are they

געמאַכט שלום מיט יִשׂרָאֵל, און האָבן זיי געדינט. און אֲרָם האָט
hot Aram un gedint zei hobn un Yisroel mit sholem gemacht
has Aram and served them have and Yisroel with peace made

מורא געהאַט ווידער צו העלפֿן די קינדער פֿון עַמּוֹן .
Amon fun kinder di helfn tsu vider gehat moire
Ammon of children the help to again had fear

יא און עס איז געווען ביים אומקער פֿון יאָר , אין דער צייַט
tsait der in yor fun umker baim geven iz es un
time the in year of return at having been is it and

וואָס די מלכים גייען אַרויס אויף מלחמה , האָט דָוִד
Dovid hot milchome oif arois geyen mlochim di vos
Dovid has war on out go kings the which

געשיקט יוֹאָבֿן און זיַנע קנעכט מיט אים, און גאַנץ יִשׂרָאֵל, און זיי
zei un Yisroel gants un im mit knecht zaine un Yoavn geshikt
they and Yisroel all and him with servants his and Yoav sent

האָבן פֿאַרווויסט די קינדער פֿון עַמּוֹן , און האָבן געלאָגערט אויף
oif gelegert hobn un Amon fun kinder di farvist hobn
on encamped have and Ammon of children the laid waste have

רַבָּה . און דָוִד איז געזעסן אין ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim in gezesn iz Dovid un Rabbah
Yerushalayim in seated is Dovid and Rabbah

ב און עס איז געווען קעגן אָוונטצייַט, איז דָוִד אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen Dovid iz ovnttsait kegen geven iz es un
arose Dovid is evening against having been is it and

פֿון זיַין געלעגער, און איז אַרומגעגאַנגען אויפֿן דאַך פֿון מלכס הויז ,
hoiz melechs fun dach oifn arumgegangen iz un geleger zain fun
house king's of roof on walked around is and bed his from

און האָט געזען פֿון דאַך אַ פֿרוי זיך באָדן ; און די פֿרוי איז
iz froi di un bodn zich froi a dach fun gezen hot un
is woman the and immerse self woman a roof from seen has and

געווען זייער שיין פֿון אויסזען .
oiszen fun shein zeyer geven
appearance of beautiful very having been

ג האָט דָוִד געשיקט און זיך נאָכגעפֿרעגט אויף דער פֿרוי ,
froi der oif nochgefregt zich un geshikt Dovid hot
woman the on ask after self and sent Dovid has

און מע האָט געזאָגט: דאָס איז דאָך בַּת-שֶׁבַע , די טאָכטער
tochter di Bat-Sheva doch iz dos gezogt hot me un
daughter the Bat-Sheva indeed is this said has one and

פֿון אֱלִיעָמען, די ווייַב פֿון אוּרִיָה דעם חִתִּי . ד האָט דָוִד
Dovid hot Chitti dem Uriyah fun vaib di Eliamen fun
Dovid has Chitti the Uriyah of wife the Eli'am of

געשיקט שלוחים און האָט זי געלאָזט ברענגען, און זי
zi un brengen gelozt zi hot un shluchim geshikt
she and bring allowed she has and messengers sent

איז צו אים געקומען , און ער איז געלעגן מיט איר; און זי
iz tsu im gekumen un er iz gelegn mit ir; un zi
she and her with lay is he and having come him to is

herself from her tumah *(uncleanness)*; and she returned unto her bais.

[5] And the isha conceived, and sent and told Dovid, and said, Harah anochi *(I am with child, I am pregnant)*.

[6] And Dovid sent to Yoav, saying, Send me Uriyah the Chitti. And Yoav sent Uriyah to Dovid. [7] And when Uriyah was come unto him, Dovid asked of him regarding the shalom Yoav, and the shalom HaAm, and the shalom hamilchamah. [8] And Dovid said to Uriyah, Go down to thy bais, and wash thy feet. And Uriyah departed out of the Bais HaMelech and there followed after him a masat HaMelech *(a present, gift, of the king, i.e. a royal feast)*. [9] But Uriyah slept at the petach Beis HaMelech *(entrance of the King's Palace)* with all the avadim of his adon, and went not down to his bais.

[10] And when they had told Dovid, saying, Uriyah went not down unto his bais, Dovid said unto Uriyah, Camest thou not from thy derech *(journey)*? Why then didst thou not go down unto thine bais? [11] And Uriyah said unto Dovid, The Aron, and Yisroel, and Yehudah, abide in sukkot; and adoni Yoav, and the avadim of adoni are encamped in the

הָאָט זיך נאָר וואָס געהאַט גערייניקט פֿון איר אומריינקייט . און
un umreinkeit ir fun gereinikt gehat vos nor zich hot
and uncleanness her from purified had that just self has

זי האָט זיך אומגעקערט אין איר הויז .
hoiz ir in umgekert zich hot zi
house her in returned self has she

ה און די פֿרוי איז טראָגעדיק געוואָרן , און זי האָט געשיקט
geshikt hot zi un gevorn trogedik iz froi di un
sent has she and having become pregnant is woman the and

און דערציילט דָּוִדן , און געזאָגט: איך בין טראָגעדיק.
trogedik bin ich gezogt un Dovidn dertseilt un
pregnant am I said and Dovid told and

ו האָט דָּוִד געשיקט צו יוֹאָבן: שיק צו מיר אוריה דעם חִתִּי . און
un Chitti dem Uriyah mir tsu shik Yoavn tsu geshikt Dovid hot
and Chitti the Uriyah me to send Yoav to sent Dovid has

יוֹאָבּ האָט געשיקט אוריהן צו דָּוִדן . ז איז אוריה צו אים געקומען ,
gekumen im tsu Uriyah iz Dovidn tsu Uriyahn geshikt hot Yoav
having come him to Uriyah is Dovid to Uriyah sent has Yoav

און דָּוִד האָט זיך נאָכגעפֿרעגט אויף דעם פֿריד פֿון יוֹאָבן , און אויף
oif un Yoavn fun frid dem oif nochgefregt zich hot Dovid un
on and Yoav of peace the on ask after self has Dovid and

דעם פֿריד פֿון פֿאָלק , און אויף דעם גאַנג פֿון דער מלחמה . ח און
un milchome der fun gang dem oif un folk fun frid dem
and war the of pace the on and people of peace the

דָּוִד האָט געזאָגט צו אוריהן : נידער אַראָפּ צו דיין הויז , און
un hoiz dain tsu arop nider Uriyahn tsu gezogt hot Dovid
and house your to down descend Uriyah to said has Dovid

וואַש דיינע פֿיס. איז אוריה אַרויסגעגאַנגען פֿון מלכס הויז , און
un hoiz melechs fun aroisgegangen Uriyah iz fis daine vash
and house king's of having come out Uriyah is feet your wash

נאָך אים איז אַרויסגעגאַנגען אַ שפּייזגעשאַנק פֿון דעם מלך . ט אָבער
ober melech dem fun shpaizgeshank a aroisgegangen iz im noch
but king the of food gift a having come out is him after

אוריה האָט זיך געלייגט בײַם איינגאַנג פֿון מלכס הויז מיט אַלע
ale mit hoiz melechs fun aingang baim geleigt zich hot Uriyah
all with house king's of entrance at laid down self has Uriyah

קנעכט פֿון זײַן האַר , און האָט נישט אַראָפּגעגידערט צו זײַן הויז .
hoiz zain tsu aropgenidert nisht hot un har zain fun knecht
house his to gone down not has and master his of servants

י האָט מען דערציילט דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן: אוריה האָט נישט
nisht hot Uriyah zogn tsu azoi Dovidn dertseilt men hot
not has Uriyah say to so Dovid told they has

אַראָפּגעגידערט צו זײַן הויז . און דָּוִד האָט געזאָגט צו אוריהן : דו
du Uriyahn tsu gezogt hot Dovid un hoiz zain tsu aropgenidert
you Uriyah to said has Dovid and house his to gone down

קומסט דאָך פֿון וועג, פֿאַר וואָס האָסטו נישט אַראָפּגעגידערט צו
tsu aropgenidert nisht hostu vos far veg fun doch kumst
to gone down not have you which for way from yet come

דיין הויז ? יא האָט אוריה געזאָגט צו דָּוִדן : דער אָרון פֿון יִשְׂרָאֵל און
un Yisroel fun oren der Dovidn tsu gezogt Uriyah hot hoiz dain
and Yisroel of aron the Dovid to said Uriyah has house your

יהודה זיצן אין בײַדלעך, און מײַן האַר יוֹאָבּ און די קנעכט פֿון
fun knecht di un Yoav har main un baidlech in zitsn Yehudah
of servants the and Yoav master my and shelters in sit Yehudah

מיַן האַר לאַגערן אויפֿן פֿרײַען פֿעלד, און איך זאָל קומען אין מײַן
main in kumen zol ich un feld fraien oifn lagern har main
my in come shall I and field open on encamp master my

הויז צו עסן און צו טרינקען, און צו ליגן מיט מײַן ווײַב? אַזוי ווי דו
du vi azoi vaib main mit lign tsu un trinken tsu un esen tsu hoiz
you as so wife my with lie to and to drink to and eat to house

לעבסט, און אַזוי ווי דײַן זעל לעבט, אויב איך וועל טאָן די דאָזיקע זאַך !
zach dozike di ton vel ich oib lebt zel dain vi azoi un lebst
thing this the do will I if lives soul your as so and live

יב האָט דָוִד געזאָגט צו אוּרִיָהן : בלײַב דאָ אויך היינט, און מאָרגן
morgn un haint oich do blaib Uriyahn tsu gezogt Dovid hot
next day and today also here remain Uriyah to said Dovid has

וועל איך דיך אַוועקשיקן. איז אוּרִיָה געבליבן אין ירוּשָׁלַיִם יענעם
yenem Yerushalayim in geblibn Uriyah iz avekshikn dich ich vel
that Yerushalayim in remain Uriyah is send away you(SG) I will

טאָג און אויף מאָרגן . יג און דָוִד האָט אים געפֿונען, און ער האָט געגעסן
gegesn hot er un gefufn im hot Dovid un morgn oif un tog
eaten has he and called him has Dovid and next day on and day

בײַ אים און געטרונקען: און ער האָט אים אָנגעשיכּורט. אָבער אין אָוונט
ovnt in ober ongeshikurt im hot er un getrunken un im bai
evening in but made drunk him has he and drank and him by

איז ער אַרויסגעגאַנגען זיך לייגן אויף זײַן געלעגער מיט די קנעכט
knecht di mit geleger zain oif leign zich aroisgegangen er iz
servants the with bed his on put self having come out he is

פֿון זײַן האַר , און צו זײַן הויז האָט ער נישט אַראָפּגעגנידערט.
aropgenidert nisht er hot hoiz zain tsu un har zain fun
gone down not he has house his to and master his of

יד און עס איז געווען אין דער פֿרי , האָט דָוִד געשריבן אַ
a geshribn Dovid hot peire der in geven iz es un
a written Dovid has morning the in having been is it and

בריוו צו יוֹאָבֶן , און געשיקט דורך דער האַנט פֿון אוּרִיָהן . טו און ער
er un Uriyahn fun hant der durch geshikt un Yoavn tsu briv
he and Uriyah of hand the by sent and Yoav to letter

האָט געשריבן אין דעם בריוו אַזוי צו זאָגן: שטעל אוּרִיָהן אַקעגן דעם
dem akegn Uriyahn shtel zogn tsu azoi briv dem in geshribn hot
the against Uriyah stand say to so letter the in written has

פֿראָנט פֿון דער שטאַרקסטער מלחמה , און קערט אײַך אָפּ פֿון
fun op aich kert un milchome shtarkster der fun front
from away you turn and battle strongest the of frontlines

הינטער אים, כּדי ער זאָל געשלאָגן ווערן און שטאַרבן.
shtarbn un vern geshlogn zol er kedei im hinter
die and become struck down shall he so that him behind

טז און עס איז געווען , אַז יוֹאָבֶ האָט געוואַכט אויף דער שטאָט,
shtot der oif gevacht hot Yoav az geven iz es un
city the on on guard has Yoav that having been is it and

האָט ער אַוועקגעשטעלט אוּרִיָהן אויף דעם אָרט וואָס ער האָט געוווּסט
gevust hot er vos ort dem oif Uriyahn avekgeshtelt er hot
known has he which place the on Uriyah placed he has

אַז דאָרטן זײַנען דאָ העלדישע לײַט . יז און די מענער פֿון שטאָט
shtot fun mener di un lait heldishe do zainen dortn az
city of men the and people heroic here are there that

זײַנען אַרויסגעגאַנגען , און האָבן מלחמה געהאַלטן מיט יוֹאָבֶן , און
un Yoavn mit gehaltn milchome hobn un aroisgegangen zainen
and Yoav with waged war have and having come out are

open field; shall I then go into mine bais, to eat and to drink, and to lie with my isha? As thou livest, and as thy nefesh liveth, I will not do this thing.

12 And Dovid said to Uriyah, Tarry here today also, and makhar *(tomorrow)* I will send thee back. So Uriyah abode in Yerushalayim that day, and the next. 13 And when Dovid had called him, he did eat and drink before him; and he made him shikker; and at erev he went out to lie on his mishkav with the avadim of his adon, but went not down to his bais.

14 And it came to pass in the boker, that Dovid wrote a sefer to Yoav, and sent it by the yad of Uriyah. 15 And he wrote in the sefer, saying, Set ye Uriyah on the frontlines of the milchamah hachazakah *(strongest battle)*, and withdraw from in back of him, that he may be struck down, and die.

16 And it came to pass, when Yoav was shomer with a siege on the Ir, he assigned Uriyah unto the makom where he knew that anshei chayil *(valiant men)* were. 17 And the Anshei HaIr came out, and fought with Yoav;

עס זיַנען געפַאלן פֿון דעם פֹּאָלק , פֿון דָּוִדס קנעכט , און אוך אוּריָה
Uriyah oich un knecht Dovids fun folk dem fun gefaln zainen es
Uriyah also and servants Dovid's of people the of fell are it

דער חִתִּי איז אומגעקומען .
umgekumen iz Chitti der
perished is Chitti the

and there fell some of HaAm of the Avdei Dovid; and Uriyah the Chitti died also.

יח און יוֹאָבֿ האָט געשיקט און דערציילט דָּוִדן אַלע געשעענישן פֿון
fun gesheenishn ale Dovidn dertseilt un geshikt hot Yoav un
of these things all Dovid told and sent has Yoav and

דער מלחמה . יט און ער האָט באַפֿוילן דעם שליח אַזוי צו
tsu azoi sheliech dem bafoiln hot er un milchome der
to so messenger the commanded has he and battle the

זאָגן : אַז דו ענדיקסט דערציילן דעם מלך אַלע געשעענישן פֿון דער
der fun gesheenishn ale melech dem dertseiln endikst du az zogn
the of these things all king the telling finished you that say

מלחמה , כ איז, אויב דער גרימצאָרן פֿון דעם מלך וועט אויפֿגיין, און
un oifgein vet melech dem fun grimtsorn der oib iz milchome
and goes up will king the of wrath the if is battle

ער וועט זאָגן צו דיר : נאָך וואָס האָט איר געענגט צו דער
der tsu genent ir hot vos noch dir tsu zogn vet er
the to come near you have which after you(SG) to say will he

שטאָט מלחמה צו האַלטן? האָט איר נישט געוווּסט אַז זיי וועלן שיסן
shisn veln zei az gevust nisht ir hot haltn tsu milchome shtot
shoot will they that known not you have wage to war city

פֿון דער מויער?
moier der fun
wall the from

18 Then Yoav sent and told Dovid all the things concerning the milchamah; 19 And charged the malach, saying, When thou hast made an end of reporting all the matters of the milchamah unto HaMelech, 20 And if so be that the chamat HaMelech *(wrath of the King)* flare up, and he say unto thee, why approached ye so near unto the Ir when ye did fight? Knew ye not that they would shoot from the chomah *(wall)*?

כא וועֶר האָט דערשלאָגן אַבִימֶלֶך דעם זון פֿון
fun zun dem Avimelech dershlogn hot ver
of son the Avimelech struck down has who

ירוּבֶשֶׁת ? האָט נישט אַ פֿרוי אַראָפּגעוואָרפֿן אויף אים אַן
an im oif aropgevorfen froi a nisht hot Yerubeshetn
an him on threw down woman a not has Yerubeshet

אויבערשטן מילשטיין פֿון דער מויער, און ער איז געשטאָרבן
geshtorbn iz er un moier der fun milshtein oibershtn
died is he and wall the from millstone uppermost

אין תֵּבֵץ ? נאָך וואָס האָט איר געענגט צו דער מויער?
moier der tsu genent ir hot vos noch Tevets in
wall the to come near you have which after Tevetz in

– זאָלסטו זאָגן : אויך דַיִן קנעכט אוּריָה דער חִתִּי איז
iz Chitti der Uriyah knecht dain oich zogn zolstu
is Chitti the Uriyah servant your also say shall you

אומגעקומען .
umgekumen
perished

21 Who struck Avimelech Ben Yerubeshet? Did not an isha throw down on him a millstone from the chomah, that he died in Tevetz? Why went ye near the chomah? Then say thou, Thy eved Uriyah the Chitti is dead also.

כב איז געגאַנגען דער שליח , און ער איז געקומען
gekumen iz er un sheliech der gegangen iz
having come is he and messenger the having gone is

און האָט דערציילט דָּוִדן אַלץ וועגן וואָס יוֹאָבֿ האָט
hot Yoav vos vegen alts Dovidn dertseilt hot un
has Yoav which concerning all Dovid told has and

אים געשיקט. כג און דער שליח האָט געזאָגט צו דָּוִדן :
Dovidn tsu gezogt hot sheliech der un geshikt im
Dovid to said has messenger the and sent him

22 So the malach went, and came and told Dovid all that Yoav had sent him for. 23 And the malach said unto Dovid, Surely the anashim prevailed

against us, and came out unto us into the sadeh, and we were upon them even unto the petach hasha'ar. 24 And the archers shot from off the chomah upon thy avadim; and some of the avadim of HaMelech are dead, and thy eved Uriyah the Chitti is dead also.

25 Then Dovid said unto the malach, Thus shalt thou say unto Yoav, Let not this thing be evil in thy sight, for the cherev devoureth one as well as another; make thy milchamah more chazak *(strong)* against the Ir, and overthrow it; and give him a chazak encouragement.

26 And when the eshet Uriyah heard that Uriyah her ish was dead, she mourned for her ba'al *(husband)*. 27 And when the evel *(mourning)* was past, Dovid sent and brought her to his bais, and she became his isha, and bore him ben. But the thing that Dovid had done was evil in the sight of Hashem.

יאָ, די מענטשן זײַנען געווען שטאַרקער פֿון אונדז,
undz fun shtarker geven zainen mentshn di yo
us than stronger having been are men the yes

און זיי זײַנען אַרויסגעגאַנגען צו אונדז אין פֿעלד, און מיר
mir un feld in undz tsu aroisgegangen zainen zei un
we and field in us to having come out are they and

האָבן זיך געלאָזט אויף זיי ביזן אײַנגאַנג פֿון טויער. כד און
un toier fun aingang bizn zei oif gelozt zich hobn
and gate of entrance until them on let self have

די שיסערס האָבן געשאָסן אויף דײַנע קנעכט פֿון דער
der fun knecht daine oif geshosn hobn shisers di
the from servants your on shot have shooters the

מויער, און עס זײַנען אומגעקומען פֿון דעם מלכס קנעכט,
knecht melechs dem fun umgekumen zainen es un moier
servants king's the of perished are it and wall

און אויך דײַן קנעכט אוּריָה דער חִתִּי איז אומגעקומען.
umgekumen iz Chitti der Uriyah knecht dain oich un
perished is Chitti the Uriyah servants your also and

כה האָט דָּוִד געזאָגט צום שליח: אַזוי זאָלסטו זאָגן
zogn zolstu azoi sheliech tsum gezogt Dovid hot
say shall you so messenger to said Dovid has

צו יוֹאָבֿן: זאָל נישט זײַן פֿאַרדראָסיק אין דײַנע אויגן די
di oign daine in fardrosik zain nisht zol Yoavn tsu
the eyes your in unfortunate be not shall Yoav to

דאָזיקע זאַך, ווָאַרעם די שוועכט פֿאַרצערט, אַזוי צי אַזוי;
azoi tsi azoi fartsert shverd di vorem zach dozike
so or so consumed sword the because thing this

האַלט אָן דײַן מלחמה אַקעגן דער שטאָט, און צעשטער זי;
zi tseshter un shtot der akegn milchome dain on halt
it destroy and city the against battle your on hold

און שטאַרק אים.
im shtark un
him strengthen and

כו און די ווײַב פֿון אוּריָה דעם חִתִּי האָט געהערט אַז
az gehert hot Chitti dem Uriyah fun vaib di un
that heard has Chitti the Uriyah of wife the and

איר מאַן אוּריָה איז טויט, און זי האָט געקלאָגט אויף איר
ir oif geklogt hot zi un toit iz Uriyah man ir
her on mourned has she and death is Uriyah man her

מאַן. כז און ווי די אָבֿלות איז אַריבער, אַזוי האָט
hot azoi ariber iz avlut di vi un man
has so over is mourning the when and husband

דָּוִד געשיקט און האָט זי אַרײַנגענומען אין זײַן הויז, און
un hoiz zain in araingenumen zi hot un geshikt Dovid
and house his in took in her has and sent Dovid

זי איז אים געוואָרן פֿאַר אַ ווײַב. און זי האָט אים
im hot zi un vaib a far gevorn im iz zi
him has she and wife a for having become him is she

געבאָרן אַ זון. און דאָס וואָס דָּוִד האָט געטאָן,
geton hot Dovid vos zach di un zun a geborn
done has Dovid which thing the and son a given birth to

איז געווען שלעכט אין די אויגן פֿון ה׳.
Hashem fun oign di in shlecht geven iz
Hashem of eyes the in evil having been is

12 And Hashem sent Natan unto Dovid. And he came unto him, and said unto him, There were two anashim in one town; the one an oisher, and the other poor.

יב און ה האָט געשיקט נָתָנען צו דָוִדן , און ער איז
iz er un Dovidn tsu Natanen geshikt hot Hashem un
is he and Dovid to Natan sent has Hashem and

צו אים געקומען , און האָט צו אים געזאָגט: צוויי מענטשן
mentshn tsvei gezogt im tsu hot un gekumen im tsu
men two said him to has and having come him to

זיינען געווען אין איין שטאָט: איינער אַן עושר און איינער אַן
an einer un oysher an einer shtot ein in geven zainen
a one and rich man an one city one in having been are

אָרעמאַן .
oreman
poor person

[2] The oisher had exceeding many tzon and bakar;

ב ביים עושר זיינען געווען שאָף און רינדער זייער פֿיל ,
fil zeyer rinder un shof geven zainen oysher baim
many very cattle and sheep having been are rich man with the

[3] But the poor man had nothing, except one kivsah ketanah (little ewe lamb), which he had acquired and nourished; and she grew up together with him, and with his banim; it did eat of his own bread, and drank of his own kos *(cup)*, and slept in his kheyk *(bosom)*, and was unto him as a bat.

ג און ביים אָרעמאַן איז גאָרנישט געווען אָחוץ איין
ein achuts geven gornisht iz oreman baim un
one aside from having been nothing is poor person with the and

קליין שעפֿעלע, וואָס ער האָט געקויפֿט און עס אויפֿגעהאָדעוועט, און עס
es un oifgehodevet es un gekoift hot er vos shefele klein
it and raised it and bought has he which lamb small

איז אויפֿגעוואַקסן אין איינעם מיט אים און מיט זיַינע קינדער . פֿון
fun kinder zaine mit un im mit einem in oifgevaksn iz
from children his with and him with together in grown up is

זיין ביסן פֿלעגט עס עסן, און פֿון זיין בעכער פֿלעגט עס טרינקען,
trinken es flegt becher zain fun un esen es flegt bisn zain
drink it used to cup his from and eat it used to morsel his

און אין זיין בוזעם פֿלעגט עס ליגן, און עס איז אים געווען ווי אַ
a vi geven im iz es un lign es flegt buzem zain in un
a as having been him is it and lie it used to bosom his in and

טאָכטער . [4] איז געקומען אַ דורכגייער צו דעם מאַן דעם עושר ,
oysher dem man dem tsu durchgeyer a gekumen iz tochter
rich man the man the to through goer a having come is daughter

און אים איז געווען אַ שאָד צו נעמען פֿון זיַינע שאָף און
un shof zaine fun nemen tsu shod a geven iz im un
and sheep his from take to pity a having been is him and

פֿון זיַינע רינדער, אויף צו מאַכן פֿאַר דעם אורח וואָס איז צו אים
im tsu iz vos oirech dem far machn tsu oif rinder zaine fun
him to is which guest the for make to on cattle his of

געקומען , האָט ער גענומען דאָס שעפֿעלע פֿון דעם אָרעמאַן , און
un oreman dem fun shefele dos genumen er hot gekumen
and poor person the of lamb this taken he has having come

האָט עס געמאַכט פֿאַר דעם מאַן וואָס איז צו אים געקומען .
gekumen im tsu iz vos man dem far gemacht es hot
having come him to is which man the for made it has

[5] And af Dovid *(Dovid's anger)* was greatly kindled against the ish; and he said to Natan, As Hashem liveth, the ish that hath done this thing is ben mavet *(a son of death, worthy of*

ה האָט דער צאָרן פֿון דָוִדן שטאַרק געגרימט אויף דעם מאַן, און ער
er un man dem oif gegrimt shtark Dovidn fun tsorn der hot
he and man the on kindled strong Dovid of anger the has

האָט געזאָגט צו נָתָנען : אַזוי ווי ה לעבט, אַז טויט קומט דעם
dem kumt toit az lebt Hashem vi azoi Natanen tsu gezogt hot
the come death that lives Hashem as so Natan to said has

מאַן וואָס טוט דאָס דאָזיקע! [1] און פֿאַר דעם שעפֿעלע דאַרף ער באַצאָלן
batsoln er darf shefele dem far un dozike dos tut vos man
repay he should lamb the for and this this do which man

death); [6] And he shall restore the kivsah fourfold, because he did this thing, and because he had no khamal *(pity)*.

[7] And Natan said to Dovid, Atah haIsh *(thou art the Man)*. Thus saith Hashem Elohei Yisroel: Meshachticha *(I anointed thee)* Melech over Yisroel, and I delivered thee out of the yad Sha'ul;

[8] And I gave thee the bais adoneicha, and the nashim of adoneicha into thy kheyk *(bosom)*, and gave thee Bais Yisroel and Yehudah; and if that had been too little, I would moreover have given unto thee such as this and such as that. [9] Why hast thou despised the Davar Hashem, to do the rah in His eyes? Thou hast killed Uriyah the Chitti with the cherev, and hast taken his isha to be thy isha, and hast slain him with the cherev of the Bnei Ammon. [10] Now therefore the cherev shall not depart from thine Bais ad olam; because thou hast despised Me, hast taken the isha Uriyah the Chitti as thy isha. [11] Thus saith Hashem, Hineni, I will raise up ra'ah *(adversity)* against thee out of thine own Bais, and I will take thy nashim before thine eyes, and

פַֿירפַֿאכיק, דערפַֿאר וואָס ער האָט געטאָן די דאָזיקע זאַך , און פַֿאר
far un zach dozike di geton hot er vos derfar firfachik
for and thing this the done has he that for the reason fourfold

וואָס ער האָט נישט רַחמָנות געהאַט.
gehat rachmones nisht hot er vos
had mercies not has he which

ז האָט נָתָן געזאָגט צו דָוִדן : דו ביסט דער מאַן! אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi man der bist du Dovidn tsu gezogt Natan hot
said has thus man the are you Dovid to said Natan has

ה אלוקי ישְׂרָאֵל: איך האָב דיך געזאַלבט פַֿאר אַ מלך
melech a far gezalbt dich hob ich Yisroel Elokei Hashem
king a for anointed you(SG) have I Yisroel the G-d of Hashem

איבער ישְׂרָאֵל, און איך האָב דיך מציל געווען פון שָׁאולס האַנט;
hant Shauls fun geven matsl dich hob ich un Yisroel iber
hand Sha'ul's from been rescued you(SG) have I and Yisroel over

ח און איך האָב דיר געגעבן דאָס הויז פון דיין האַר , און די
di un har dain fun hoiz dos gegebn dir hob ich un
the and master your of house this given you(SG) have I and

וויַבער פון דיין האַר אין דיין בוזעם, און האָב דיר געגעבן
gegebn dir hob un buzem dain in har dain fun vaiber
given you(SG) have and bosom your in master your of wives

דאָס הויז פון ישְׂרָאֵל און יהוּדה . און אויב דאָס איז ווינציק , וועל
vel vintsik iz dos oib un Yehudah un Yisroel fun hoiz dos
will enough is this if and Yehudah and Yisroel of house this

איך דיר צולייגן נאָך און נאָך אַ מאָל אַזוי פֵֿיל . ט פַֿאר וואָס
vos far fil azoi mol a noch un noch tsuleigen dir ich
which for much so time a still and yet add you(SG) I

האָסטו פַֿאראַכט דאָס וואָרט פון ה , צו טאָן וואָס איז שלעכט אין
in shlecht iz vos ton tsu Hashem fun vort dos faracht hostu
in evil is what do to Hashem of word this despised have you

מייַנע אויגן? אוּריָה דעם חִתִּי האָסטו דערשלאָגן מיטן שווערד,
shverd mitn dershlogn hostu Chitti dem Uriyah oign maine
sword with struck down have you Chitti the Uriyah eyes my

און זיין וויַב האָסטו דיר צוגענומען פַֿאר אַ וויַב; און האָסט
host un vaib a far tsugenumen dir hostu vaib zain un
have and wife a for taken you(SG) have you wife his and

אים געהרגעט דורך דער שווערד פון די קינדער פון עַמּון . י און
un Amon fun kinder di fun shverd der durch geharget im
and Ammon of children the of sword the by killed him

אַצונד , זאָל זיך אויף אייביק נישט אָפּטאָן אַ שווערד פון דיין הויז ,
hoiz dain fun shverd a opton nisht eibik oif zich zol atsund
house your from sword a remove not ever for self shall now

דערפַֿאר וואָס דו האָסט מיך פַֿאראַכט, און האָסט גענומען די
di genumen host un faracht mich host du vos derfar
the taken have and despised me have you which for the reason

וויַב פון אוּריָה דעם חִתִּי דיר צו זיין פַֿאר אַ וויַב. יא אַזוי האָט
hot azoi vaib a far zain tsu dir Chitti dem Uriyah fun vaib
has thus wife a for be to you(SG) Chitti the Uriyah of wife

ה געזאָגט: זע , איך שטעל-אויף אויף דיר אַן אומגליק
umglik an dir oif shtel-oif ich ze gezogt Hashem
calamity a you(SG) against set up I behold said Hashem

פון דיין הויז , און איך וועל נעמען דיינע וויַבער פַֿאר דיינע אויגן,
oign daine far vaiber daine nemen vel ich un hoiz dain fun
eyes your before wives your take will I and house your from

give them unto thy re'a, and he shall lie with thy nashim in the sight of this shemesh. [12] For thou didst it baseter *(secretly)*; but I will do this thing before kol Yisroel, and before the shemesh.

[13] And Dovid said unto Natan, I have sinned against Hashem. And Natan said unto Dovid, Hashem also hath put away thy chattat; thou shalt not die.

[14] Howbeit, because by this deed thou hast given great occasion to the oyevim of Hashem to ni'etz *(deride, ridicule, revile, blaspheme)*, also haben *(the son)* that is born unto thee shall surely die.

[15] And Natan departed unto his bais. And Hashem struck the yeled that Uriyah's isha bore unto Dovid, and it was very ill.

[16] Dovid therefore pleaded with HaElohim for the na'ar; and Dovid did a tzom, and went in, and lay all night upon ha'aretz.

[17] And the zekenim of his Bais arose, and went to him, to raise him up from ha'aretz; but he would not, neither did he eat lechem with them.

און זיי געבן צו אַן אַנדערן, און ער וועט ליגן מיט דיינע ווייַבער
vaiber daine mit lign vet er un andern an tsu gebn zei un
wives your with lie will he and another an to give them and

פֿאַר די אויגן פֿון דער דאָזיקער זון . יב וואָרעם דו האָסט געטאָן אין
in geton host du vorem zun doziker der fun oign di far
in done have you because sun this one the of sight the before

פֿאַרבאָרגענישׁ, און איך וועל טאָן די דאָזיקע זאַך פֿאַר גאַנצן ישׂראֵל,
Yisroel gants far zach dozike di ton vel ich un farborgenish
Yisroel all before thing this the do will I and secret

און פֿאַר דער זון .
zun der far un
sun the before and

יג האָט דָּוִד געזאָגט צו נָתָנען : איך האָב געזינדיקט צו ה .
Hashem tsu gezindikt hob ich Natanen tsu gezogt Dovid hot
Hashem to sinned have I Natan to said Dovid has

האָט נָתָן געזאָגט: ה האָט אויך אָפּגעטאָן דיין זינד; וועסט נישט
nisht vest zind dain opgeton oich hot Hashem gezogt Natan hot
not will sin your removed also has Hashem said Natan has

שטאַרבן.
shtarbn
die

יד אָבער ווייל לעסטערן האָסטו געלעסטערט די פֿיַינט פֿון
fun faint di gelestert hostu lestern vail ober
of enemies the scorned have you scorn because but

ה מיט דער דאָזיקער זאַך, וועט אויך דאָס קינד וואָס איז
iz vos kind dos oich vet zach doziker der mit Hashem
is which child this also will thing this one the with Hashem

דיר געבאָרן געווארן, זיכער שטאַרבן.
shtarbn zicher gevorn geborn dir
die surely having become born to you(SG)

טו און נָתָן איז אַוועקגעגאַנגען צו זיין הויז . און ה האָט
hot Hashem un hoiz zain tsu avekgegangen iz Natan un
has Hashem and house his to went way is Natan and

געפּלאָגט דאָס קינד וואָס אוריָהס ווייַב האָט געבאָרן דָּוִדן, און ער איז
iz er un Dovidn geborn hot vaib Uriyahs vos kind dos geplogt
is he and Dovid bore has wife Uriyah's which child this afflicted

געווארן חרובּ . טז האָט דָּוִד געבעטן האלקים פֿאַר דעם
dem far HaElokim gebetn Dovid hot chorev gevorn
the for G-d entreated Dovid has very sick having become

יינגל, און דָּוִד האָט געפֿאַסטונג אַ פֿאַסטונג, און אַז ער פֿלעגט אַהיים
aheim flegt er az un fastung a gefast hot Dovid un yingel
home used to he when and fast a fasted has Dovid and child

קומען, פֿלעגט ער נעכטיקן ליגנדיק אויף דער ערד .
erd der oif ligndik nechtikn er flegt kumen
ground the on lying spend the night he used to come

יז זיינען צוגעשטאַנען צו אים אַלע עלטסטע פֿון זיין הויז, אים צו
tsu im hoiz zain fun eltste ale im tsu tsugeshtanen zainen
to him house his of elders all him upon urged are

מאַכן אויפֿשטיין פֿון דער ערד, אָבער ער האָט נישט געוואָלט, און ער
er un gevolt nisht hot er ober erd der fun oifshtein machn
he and wanted not has he but ground the from stand up make

האָט נישט געגעסן מיט זיי קיין ברויט.
broit kein zei mit gegesn nisht hot
bread any them with eaten not has

יח אוֹן עס איז געווען אויפֿן זיבעטן טאָג, איז דאָס קינד געשטאָרבן,
geshtorbn kind dos iz tog zibetn oifn geven iz es un
died child this is day seventh on having been is it and

אוֹן דָּוִדס קנעכט האָבן מורא געהאַט אים אויסצוזאָגן אַז דאָס קינד
kind dos az oistsuzogn im gehat moire hobn knecht Dovids un
child this that divulge him had fear have servants Dovid's and

איז געשטאָרבן; וואָרעם זיי האָבן געזאָגט: זע , אַז דאָס קינד
kind dos az ze gezogt hobn zei vorem geshtorbn iz
child this when behold said have they because died is

האָט געלעבט, האָבן מיר צו אים גערעדט, אוֹן ער האָט נישט צוגעהערט
tsugehert nisht hot er un geredt im tsu mir hobn gelebt hot
paid heed not has he and spoken him to we have lived has

צו אונדזער קוֹל , היינט ווי וועלן מיר זאָגן צו אים: דאָס קינד איז
iz kind dos im tsu zogn mir veln vi haint kol undzer tsu
is child this him to say we will how today voice our to

געשטאָרבן? ער וועט זיך נאָך אָנטאָן עפּעס בייז.
beiz epes onton noch zich vet er geshtorbn
evil something put on yet self will he died

יט האָט דָּוִד געזען אַז זיַינע קנעכט שושקן זיך , אוֹן דָּוִד האָט
hot Dovid un zich shushkn knecht zaine az gezen Dovid hot
has Dovid and self whisper servants his that seen Dovid has

פֿאַרשטאַנען אַז דאָס קינד איז געשטאָרבן, אוֹן דָּוִד האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Dovid un geshtorbn iz kind dos az farshtanen
to said has Dovid and died is child this that understood

זיַינע קנעכט : איז דאָס קינד געשטאָרבן? האָבן זיי געזאָגט: געשטאָרבן.
geshtorbn gezogt zei hobn geshtorbn kind dos iz knecht zaine
died said they have died child this is servants his

כ איז דָּוִד אויפֿגעשטאַנען פֿון דער ערד , אוֹן ער האָט זיך געוואַשן
gevashn zich hot er un erd der fun oifgeshtanen Dovid iz
washed self has he and ground the from arose Dovid is

אוֹן געזאַלבט, אוֹן איבערגעביטן זיַינע קליידער ; אוֹן ער איז געקומען אין
in gekumen iz er un kleider zaine ibergebitn un gezalbt un
in having come is he and garments his changed and anointed and

הס הויז , אוֹן האָט זיך געבוקט. אוֹן ער איז געקומען אין זיַין
zain in gekumen iz er un gebukt zich hot un hoiz Hashems
his in having come is he and bowed self has and house Hashem's

הויז , אוֹן האָט געבעטן , אוֹן מע האָט געלייגט פֿאַר אים ברויט, אוֹן
un broit im far geleigt hot me un gebetn hot un hoiz
and bread him before laid down has one and requested has and house

ער האָט געגעסן.
gegesn hot er
eaten has he

כא האָבן זיַינע קנעכט צו אים גערעדט: וואָס איז די דאָזיקע זאַך , וואָס
vos zach dozike di iz vos gezogt im tsu knecht zaine hobn
which thing this the is what said him to servants his have

דו האָסט געטאָן? פֿון וועגן דעם קינד, אַז עס האָט געלעבט,
gelebt hot es az kind dem vegen fun geton host du
lived has it when child the concerning for done have you

האָסטו געפֿאַסט אוֹן געווויינט, אוֹן ווי דאָס קינד איז געשטאָרבן, ביסטו
bistu geshtorbn iz kind dos vi un geveint un gefast hostu
are you died is child this when and wept and fasted have you

אויפֿגעשטאַנען אוֹן האָסט געגעסן ברויט? כב האָט ער געזאָגט: אַז דאָס קינד
kind dos az gezogt er hot broit gegesn host un oifgeshtanen
child this when said he has bread eaten have and arose

18 And it came to pass on the yom hashevi'i, that the yeled died. And the avadim of Dovid feared to tell him that the yeled was dead; for they said, Hinei, while the yeled was yet chai *(alive)*, we spoke unto him, and he would not pay heed unto koleinu *(our voice)*; so if we tell him that the yeled is dead, will he then do something horrendous?

19 But when Dovid saw that his avadim were mitlachashim *(whisperers)*, Dovid perceived that the yeled was dead; therefore Dovid said unto his avadim, Is the yeled dead? And they said, Met *(dead, he is dead)*.

20 Then Dovid arose from ha'aretz, and bathed, and put on lotion, and changed his apparel, and came into the Bais Hashem, and worshiped; then he came to his own Bais; and when he requested, they set lechem before him, and he did eat.

21 Then said his avadim unto him, What davar is this that thou hast done? Thou didst undergo a tzom and weep for the sake of the yeled, while it was alive; but when the yeled was dead, thou didst rise and eat lechem. 22 And he said,

While the yeled was yet chai, I underwent a tzom and wept; for I said, Who can tell whether Hashem will be gracious to me, that the yeled may live? [23] But now he is met *(dead)*, why should I undergo a tzom? Can I bring him back again? I shall go to him, but he shall not return to me.

[24] And Dovid comforted Bat-Sheva his isha, and went in unto her, and lay with her; and she bore ben, and he called shmo Sh'lomo; and Hashem loved him. [25] And He sent by the yad Natan HaNavi; and he called shmo Yedidyah *(Beloved of* Hashem*)*, for the sake of Hashem.

[26] And Yoav fought against Rabbah of the Bnei Ammon, and captured ir hameluchah *(the royal city)*. [27] And Yoav sent malachim to Dovid, and said, I have fought against Rabbah, and have taken the Ir HaMayim.

[28] Now therefore gather the rest of HaAm *(the army)* together, and encamp against the Ir, and capture it; lest I take the Ir, and it be called after my shem.

הָאָט נאָך געלעבט האָב איך געפַאַסט און געוויינט, וויַל איך האָב געקלערט:
geklert hob ich vail geveint un gefast ich hob gelebt noch hot
thought have I for wept and fasted I have alive yet has

וועט ער וויסן , ה קען מיך לייַטזעליקן , און דאָס קינד בלייַבן
blaibn vet kind dos un laitzelikn mich ken Hashem veis ver
remain will child this and take pity on me can Hashem knows who

לעבן. כג אַצונד אָבער אַז ער איז געשטאָרבן, נאָך וואָס זאָל איך
ich zol vos noch geshtorbn iz er az ober atsund lebn
I shall which after died is he when however now alive

פַאַסטן? צי קען איך אים ווידער אומקערן ? איך גיי צו אים, אָבער ער וועט
vet er ober im tsu gei ich umkeren vider im ich ken tsi fasten
will he but him to go I return back again him I can or fast

זיך נישט אומקערן צו מיר.
mir tsu umkeren nisht zich
me to return back not self

כד און דָוִד האָט געטרייסט זיין וויַב בַּת-שֶׁבַּען , און ער איז
iz er un Bat-Shevaen vaib zain getreist hot Dovid un
is he and Bat-Sheva wife his consoled has Dovid and

געקומען צו איר, און איז געלעגן מיט איר. און זי האָט געבאָרן אַ
a geborn hot zi un ir mit gelegn iz un ir tsu gekumen
a bore has she and her with lay is and her to having come

זון , און ער האָט גערופֿן זיין נאָמען שלמה , און ה האָט אים
im hot Hashem un Shlomo nomen zain gerufn hot er un zun
him has Hashem and Sh'lomo name his called has he and son

ליב געהאַט. כה און ער האָט געשיקט דורך נָתָן דעם נבֿיא , און האָט
hot un novi dem Natan durch geshikt hot er un gehat lib
has and prophet the Natan by sent has he and had love

גערופֿן זיין נאָמען ידידיָה פֿון וועגן ה .
Hashem vegen fun Yedidyah nomen zain gerufn
Hashem sake of for Yedidyah name his called

כו און יוֹאָבׁ האָט מלחמה געהאַלטן אויף רַבָּה פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun Rabbah oif gehaltn milchome hot Yoav un
of children the of Rabbah on waged war has Yoav and

עַמּוֹן , און ער האָט באַצוווּנגען די מלוכה-שטאָט . כז און יוֹאָבׁ האָט
hot Yoav un meluche-shtot di batsvungen hot er un Amon
has Yoav and royal city the captured has he and Ammon

געשיקט שלוחים צו דָוִדן , און האָט געזאָגט: איך האָב מלחמה
milchome hob ich gezogt hot un Dovidn tsu shluchim geshikt
war have I said has and Dovid to messengers sent

געהאַלטן אויף רַבָּה , אויך האָב איך באַצוווּנגען די וואַסערשטאָט.
vasershtot di batsvungen ich hob oich Rabbah oif gehaltn
water city the captured I have also Rabbah on waged

כח און אַצונד , זאַמל אַיין דאָס איבעריקע פֿאָלק , און
un folk iberike dos ain zaml atsund un
and people remaining the in gather now and

לאָגער אויף דער שטאָט, און באַצווינג זי; אַזיסט וועל איך
ich vel azist zi batsving un shtot der oif leger
I will lest it capture and city the against encamp

באַצווינגען די שטאָט, און מיַין נאָמען וועט גערופֿן ווערן
vern gerufn vet nomen main un shtot di batsvingen
become called will name my and city the capture

אויף איר.
ir oif
it on

כט הָאָט דָּוִד איינגעזאַמלט דאָס גאַנצע פֹּאָלק , און ער איז געגאַנגען
gegangen iz er un folk gantse dos aingezamlt Dovid hot
having gone is he and people all the gathered Dovid has

קיין רַבָּה , און האָט מלחמה געהאַלטן אויף איר, און האָט זי
zi hot un ir oif gehaltn milchome hot un Rabbah kein
it has and it on waged war has and Rabbah to

באַצוווּנגען . ל און ער האָט אַראָפּגענומען מַלְכָּם קרוין פֿון זײַן
zain fun kroin Malkams aropgenumen hot er un batsvungen
his from crown Malcam's removed has he and captured

קאָפּ; און איר וואָג איז געווען אַ צענטנער גאָלד, דערצו טײַער
taier dertsu gold tsentner a geven iz vog ir un kop
precious thereto gold talent a having been is weight its and head

געשטיין ; און זי איז אָנגעטאָן געוואָרן אויף דָּוִדס קאָפּ. און
un kop Dovids oif gevorn ongeton iz zi un geshtein
and head Dovid's on having become put on is it and stone

רויב פֿון דער שטאָט האָט ער אַרויסגעפֿירט זייער פֿיל . לא און דאָס
dos un fil zeyer aroisgefirt er hot shtot der fun roib
the and much very led out he has city the from plunder

פֹּאָלק וואָס אין איר האָט ער אַרויסגעפֿירט, און געלייגט אונטער זעגן ,
zegn unter geleigt un aroisgefirt er hot ir in vos folk
saws under placed and led out he has it in which people

און אונטער אײַזערנע דרעשׁשליטנס, און אונטער אײַזערנע העק, און האָט
hot un hek aizerne unter un dreshshlitns aizerne unter un
has and axes iron under and sledges iron under and

זיי געמאַכט דורכגיין דורך ציגלאויוונס. און אַזוי פֿלעגט ער
er flegt azoi un tsigloivns durch durchgein gemacht zei
he used to so and brick-kiln through pass through made them

טאָן צו אַלע שטעט פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן .
Amon fun kinder di fun shtet ale tsu ton
Ammon of children the of cities all to do

און דָּוִד און דאָס גאַנצע פֹּאָלק האָבן זיך אומגעקערט קיין
kein umgekert zich hobn folk gantse dos un Dovid un
to returned self have people entire this and Dovid and

ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim
Yerushalayim

יג און עס איז געווען נאָך דעם: אַבְשָׁלוֹם דער זון
zun der Avshalom dem noch geven iz es un
son the Avshalom this after having been is it and

פֿון דָּוִדן האָט גאַהאַט אַ שיינע שוועסטער וואָס
vos shvester sheine a gehat hot Dovidn fun
whose sister beautiful a had has Dovid of

איר נאָמען איז תָּמָר , געווען אַמנוֹן דער זון
zun der Amnon un Tamar geven iz nomen ir
son the Amnon and Tamar having been is name her

פֿון דָּוִדן האָט זי ליב געקריגן. ב און אַמנוֹן האָט זיך
zich hot Amnon un gekrign lib zi hot Dovidn fun
self has Amnon and got love her has Dovid of

געקלעמט ביז צום קראַנק ווערן , פֿון וועגן זײַן
zain vegen fun vern krank tsum biz geklemt
his account of of become ill to the unto aggrieved

שוועסטער תָּמָרן , וואָרעם זי איז געווען אַ יונגפֿרוי ; און עס
es un yungfroi a geven iz zi vorem Tamarn shvester
it and virgin a was is she because Tamar sister

[29] And Dovid gathered kol haAm together, and went to Rabbah, and fought against it, and captured it. [30] And he took their melech's ateret from off his rosh, the weight whereof was a talent of zahav with the precious stones; and it was set on Dovid's rosh. And he brought forth the plunder of the ir *(city)* in great abundance. [31] And he brought forth ha'am that were therein, and put them under saws, and under threshing tools of barzel, and under axes of barzel, and made them go through the brickkilns; and thus did he unto all the towns of the Bnei Ammon. So Dovid and kol haAm returned unto Yerushalayim.

13 And it came to pass after this, that Avshalom Ben Dovid had an achot yafeh *(beautiful sister)*, whose shem was Tamar; and Amnon Ben Dovid loved her. [2] And Amnon was so distressed, that he fell ill for his achot Tamar; for she was betulah; but

Amnon thought it impossible for him to do anything to her.

איז געווען פֿאַרהוילן אין אַמנוֹנס אויגן ווי אַזוי איר עפּעס
epes ir azoi vi oign Amnons in farhoiln geven iz
anything her so how eyes Amnon's in hide was is

צו טאָן.
ton tsu
do to

[3] But Amnon had a re'a, shmo Yonadav Ben Shime'ah Achi Dovid; and Yonadav was an ish chacham *(shrewd man)*. [4] And he said unto him, Why art thou, being Ben HaMelech, becoming dal *(weak, wretched)* from day to day? Wilt thou not tell me? And Amnon said unto him, Ani ohev *(I love)* Tamar achot Avshalom achi. [5] And Yehonadav said unto him, Lay thee down on thy mishkav, and make thyself sick; and when avicha cometh to see thee, say unto him, now, let my achot Tamar come, and cause me to eat lechem, and prepare the briyah *(food)* in my sight, that I may see it, and eat it from her yad.

[ג] און אַמנוֹן האָט געהאַט אַ חבֿר ווּאָס זיין נאָמען איז געווען
geven iz nomen zain vos chever a gehat hot Amnon un
having been is name his whose friend a had has Amnon and

יונָדבָ דער זון פֿון שִׁמְעָה , דָּוִדס ברודער, און יונָדבָ איז
iz Yehonadav un bruder Dovids Shimeah fun zun der Yehonadav
is Yonadav and brother Dovid's Shime'ah of son the Yonadav

געווען זייער אַ קלוגער מענטש. [ד] האָט ער צו אים געזאָגט: פֿאַר ווּאָס
geven zeyer a kluger mentsh hot er tsu im gezogt far vos
having been very a shrewd man has he to him said for what

ביסטו אַזוי אָפּגעצערט פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן, דו בן-מלך ? ווילסטו
vilstu ben-melech du frimorgn in frimorgn opgetsert azoi bistu
will son of the king you morning in morning wasted so are you

מיר נישט זאָגן ? האָט אַמנוֹן צו אים געזאָגט: איך האָב ליב תָּמָר , מײַן
main Tamarn lib hob ich gezogt im tsu Amnon hot zogn nisht mir
my Tamar love have I said him to Amnon has tell not me

ברודער אַבְשָׁלוֹמס שוועסטער. [ה] האָט יהוֹנָדָב צו אים געזאָגט: לייג
leig gezogt im tsu Yehonadav hot shvester Avshaloms bruder
lie down said him to Yehonadav has sister Avshalom's brother

זיך אויף דײַן געלעגער, און מאַך זיך קראַנק, און אַז דײַן פֿאָטער
foter dain az un krank zich mach un geleger dain oif zich
father your when and ill self make and bed your on self

וועט דיך קומען זען, אַזוי זאָלסטו זאָגן צו אים: זאָל , איך בעט
bet ich zol im tsu zogn zolstu azoi zen kumen dich vet
entreat I shall him to say shall you so see come you(SG) will

דיך , קומען מײַן שוועסטער תָּמָר , און מיר געבן עסן שפּײַז ,
shpaiz esen gebn mir un Tamar shvester main kumen dich
food ability to eat give me and Tamar sister my come you(SG)

און זאָל זי מאַכן דאָס עסן פֿאַר מײַנע אויגן, כּדי איך זאָל זען, און
un zen zol ich kedei oign maine far esen dos machn zi zol un
and see shall I so that eyes my before eat this make she shall and

עסן פֿון איר האַנט.
hant ir fun esen
hand her of eat

So Amnon lay down, and made himself sick; and when HaMelech was come to see him, Amnon said unto HaMelech, Now, let Tamar my achot come, and make me a couple of [heart-shaped] cakes in my sight, that I may eat from her yad.

[ו] האָט אַמנוֹן זיך געלייגט און זיך געמאַכט קראַנק,
krank gemacht zich un geleigt zich Amnon hot
ill made self and lain down self Amnon has

און ווי דער מלך איז אים געקומען זען , אַזוי האָט
hot azoi zen gekumen im iz melech der vi un
has so to see having come him is king the when and

אַמנוֹן געזאָגט צום מלך : זאָל , איך בעט דיך ,
dich bet ich zol melech tsum gezogt Amnon
you(SG) entreat I shall king to the said Amnon

קומען מײַן שוועסטער תָּמָר , און צובריטן פֿאַר מײַנע
maine far tsubreitn un Tamar shvester main kumen
my before prepare and Tamar sister my come

אויגן אַ פּאָר פֿאַנקוכנס , און איך וועל עסן פֿון איר האַנט.
hant ir fun esen vel ich un fankuchns por a oign
hand her from eat will I and pancakes pair a eyes

[7] Then Dovid sent to Tamar to the palace, saying, Go now to the bais of thy brother Amnon, and prepare for him briyah *(food)*.

ז האָט דָוִד געשיקט צו תָּמָר אין הויז , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi hoiz in Tamarn tsu geshikt Dovid hot
say to so house in Tamar to sent Dovid has

גיי אַקאָרשט אין דיין ברודער אַמנוֹנס הויז , און מאַך אים
im mach un hoiz Amnons bruder dain in akorsht gei
him make and house Amnon's brother your in now go

עסן .
esen
eat

[8] So Tamar went to the bais of her brother Amnon; and he was lying down. And she took batzek *(dough)*, and kneaded it, and made cakes in his sight, and did bake the [heart-shaped] cakes. [9] And she took a masret *(pan)*, and poured them out before him; but he refused to eat. And Amnon said, Have kol ish go out from me. And they went out kol ish from him. [10] And Amnon said unto Tamar, Bring the briyah into the cheder ([bed] room), that I may eat from thine yad. And Tamar took the [heart-shaped] cakes which she had prepared, and brought them into the bedroom to Amnon her brother. [11] And when she had brought them unto him to eat, he took hold of her, and said unto her, Come lie with me, my achot. [12] And she answered him, No, achi, do not violate me; for no such thing ought to be done in Yisroel; do not thou this nevalah *(foul deed, shameful thing)*. [13] And I, to where shall I cause my cherpah *(shame, disgrace)* to go? And as for thee, thou shalt be as one of the nevalim

ח איז תָּמָר געגאַנגען אין איר ברודער אַמנוֹנס הויז ; און ער איז
iz er un hoiz Amnons bruder ir in gegangen Tamar iz
is he and house Amnon's brother her in having gone Tamar is

געלעגן. און זי האָט גענומען דעם טייג , און האָט געקנעטן און
un geknetn hot un teig dem genumen hot zi un gelegn
and kneaded has and dough the taken has she and lying

צובאַרייט פַֿאַר זיַינע אויגן, און געבאַקט די פַֿאַנקוכנס . ט און זי האָט
hot zi un fankuchns di gebakt un oign zaine far tsubareit
has she and pancakes the baked and eyes his before prepared

גענומען די פַֿאַן, און האָט אויסגעגאָסן פַֿאַר אים; אָבער ער האָט נישט
nisht hot er ober im far oisgegosen hot un fan di genumen
not has he but him for poured out has and pan the taken

געוואָלט עסן . און אַמנוֹן האָט געזאָגט: פַֿירט אַרויס אַלע מענטשן פֿון
fun mentshn ale arois firt gezogt hot Amnon un esen gevolt
from people all out lead said has Amnon and to eat wanted

מיר. זיַינען אַלע מענטשן אַרויסגעגאַנגען פֿון אים. י און אַמנוֹן
Amnon un im fun aroisgegangen mentshn ale zainen mir
Amnon and him from having went forth people all are me

האָט געזאָגט צו תָּמָרן : ברענג דאָס עסן אין קאַמער , און איך
ich un kamer in esen dos breng Tamarn tsu gezogt hot
I and chamber into eating the bring Tamar to said has

וועל עסן פֿון דיַין האַנט. האָט תָּמָר גענומען די פַֿאַנקוכנס וואָס
vos fankuchns di genumen Tamar hot hant dain fun esen vel
that pancakes the taken Tamar has hand your from eat will

זי האָט געמאַכט, און אַריַינגעבראַכט צו איר ברודער אַמנוֹנען אין
in Amnonen bruder ir tsu araingebracht un gemacht hot zi
in Amnon brother her to brought in and made has she

קאַמער . יא און ווי זי האָט אים דערלאַנגט צום עסן, אַזוי האָט ער
er hot azoi esen tsum derlangt im hot zi vi un kamer
he has so eat to served him has she when and chamber

זי אָנגענומען , און האָט געזאָגט: קום ליג מיט מיר, מיַין שוועסטער.
shvester main mir mit lig kum gezogt hot un ongenumen zi
sister my me with lie come said has and grasped her

יב האָט זי צו אים געזאָגט: נישט, מיַין ברודער! זאָלסט
zolst bruder main nisht gezogt im tsu zi hot
you(SG) must brother my not said him to she has

מיך נישט פּיַינקן , וואָרעם אַזוי ווערט נישט געטאָן אין יִשְׂרָאֵל;
Yisroel in geton nisht vert azoi vorem painiken nisht mich
Yisroel in done not becomes so because afflict not me

זאָלסט נישט טאָן די דאָזיקע נבֿלה . יג און איך, ווו
vu ich un nevole dozike di ton nisht zolst
where I and abomination act this the do not you(SG) must

וועל איך אַהינטאָן מיַין חרפה ? און דו וועסט זיַין אַזוי ווי אַיינער
einer vi azoi zain vest du un charpe main ahinton ich vel
one as just as be will you and disgrace my put away I will

(wicked fools) in Yisroel. Now therefore, speak unto HaMelech; for he will not withhold me from thee.

14 Howbeit he would not pay heed unto her voice; but, being stronger than she, violated her and raped her, and lay with her.

15 Then Amnon hated her exceedingly; so that the sinah (hatred) wherewith he hated her was gedolah me'od than the ahavah wherewith he had loved her. And Amnon said unto her, Get up, get out. 16 And she said unto him, No, do not this ra'ah in sending me away which is gedolah than the other that thou didst unto me. But he would not pay heed unto her. 17 Then he called his na'ar that ministered unto him, and said, Put now this outside from me, and bolt the delet after her. 18 She had a kesones of various colors upon her; for with such were the banot HaMelech that were betulot apparelled. Then his mesharet brought her outside, and bolted the delet after her. 19 And Tamar put efer on her rosh and made the kri'ah on her kesones of various

פֿון די נידערטרעכטיקע אין ישׂראל. און אַצונד, רעד, איך בעט דיך,
dich bet ich red atsund un Yisroel in nidertrechtike di fun
you(SG) beg I speak now and Yisroel in worthless the of

צום מלך, ווארעם ער וועט מיך נישט פֿאַרמיידן פֿון דיר.
dir fun farmaidn nisht mich vet er vorem melech tsum
you(SG) from withhold not me will he because king to the

יד אָבער ער האָט נישט געוואָלט צוהערן צו איר קול, און ער
er un kol ir tsu tsuhern gevolt nisht hot er ober
he and voice her to listen wanted not has he but

האָט זי איבערגעשטאַרקט, און האָט זי געפּיינעקט, און איז
iz un gepainikt zi hot un ibergeshtarkt zi hot
is and afflicted her has and prevailed over her has

געלעגן מיט איר.
ir mit gelegn
her with lain

טו און אַמנון האָט זי פֿיינט געקריגן זייער אַ גרויס פֿיינטשאַפֿט; ווארעם
vorem faintshaft grois a zeyer gekrign faint zi hot Amnon un
because enmity great a very gotten hate her has Amnon and

די פֿיינטשאַפֿט וואָס ער האָט זי פֿיינט געקריגן, איז געווען גרעסער
greser geven iz gekrign faint zi hot er vos faintshaft di
greater having been is gotten hate her has he that enmity the

פֿון דער ליבשאַפֿט וואָס ער האָט זי ליב געהאַט. און אַמנון האָט צו
tsu hot Amnon un gehat lib zi hot er vos libshaft der fun
to has Amnon and had love her has he which love the than

איר געזאָגט: שטיי אויף, גיי. טז האָט זי צו אים געזאָגט: ניטע! ווארעם
vorem nite gezogt im tsu zi hot gei oif shtei gezogt ir
because No said him to she has go up stand said her

דאָס דאָזיקע בייז מיך אַוועקצושיקן איז נאָך גרעסער ווי דאָס אַנדערע
andere dos vi greser noch iz avektsushikn mich beiz dozike dos
other the than greater yet is to send away me evil this the

וואָס דו האָסט געטאָן מיט מיר. אָבער ער האָט נישט געוואָלט צוהערן
tsuhern gevolt nisht hot er ober mir mit geton host du vos
to heed wanted not has he but me with done have you that

צו איר. יז און ער האָט געוואָרפֿן זיין יונג, זיין משרת, און
un meshores zain yung zain gerufn hot er un ir tsu
and attendant his young man his called has he and her to

האָט געזאָגט: שיקט אַקאָרשט אַרויס די דאָזיקע פֿון מיר דרויסן, און
un droisn mir fun dozike di arois akorsht shikt gezogt hot
and outside me from this the out now send said has

פֿאַרשליס די טיר הינטער איר. יח – און זי האָט געהאַט אויף זיך אַ מאַנטל
mantl a zich oif gehat hot zi un ir hinter tir di farshlis
mantle a self on had has she and her behind door the lock

פּסים, ווארעם אַזעלכע מאַנטלען פֿלעגן טראָגן דעם
dem trogn flegn mantlen azelche vorem pasim
the wear used to coats such because reaching to palms and soles

מלכס טעכטער די יונגפֿרויען. – האָט זיין משרת זי אַרויסגעפֿירט
aroisgefirt zi meshores zain hot yungfroin di techter melechs
led out her attendant his has virgins the daughters king's

דרויסן, און האָט פֿאַרשלאָסן די טיר הינטער איר. יט און תָּמָר האָט
hot Tamar un ir hinter tir di farshlosn hot un droisn
has Tamar and her behind door the locked has and outside

געגנומען אַש אויף איר קאָפּ, און דאָס מאַנטל
genumen ash oif ir kop un dos mantl
taken ashes on her head and this mantle

פּסים
pasim
reaching to palms and soles

colors that was on her, and laid her yad on her rosh, and went on weeping as she went.

וואָס אויף איר האָט זי צעריסן, און זי האָט אַרויפֿגעטאָן אויף איר האַנט
ir oif hant ir aroifgeton hot zi un tserisn zi hot ir oif vos
her to hand her put has she and torn she has her on which

קאָפּ, און איז געגאַנגען און גייענדיק געשריען.
geshrien geyendik un gegangen iz un kop
cried going and having gone is and head

[20] And Avshalom her brother said unto her, Hath Amnon thy brother been with thee? But hold now thy peace, my achot; he is thy brother; this thing take not to heart. So Tamar remained shomemah *(desolate)* in the bais of her brother Avshalom.

כ האָט צו איר געזאָגט איר ברודער אַבְשָׁלוֹם: איז אַמנון דײַן ברודער
bruder dain Amnon iz Avshalom bruder ir gezogt ir tsu hot
brother your Amnon is Avshalom brother her said her to has

געווען מיט דיר ? און אַצונד, מײַן שוועסטער, שווײַג,
shvaig shvester main atsund un dir mit geven
be silent sister my now and you(SG) with having been

וואָרעם ער איז דײַן ברודער; זאָלסט דיר נישט נעמען
nemen nisht dir zolst bruder dain iz er vorem
take not you(SG) you(SG) should brother your is he because

צום האַרצן די דאָזיקע זאַך. און תָּמָר איז געזעסן אַ וויסטע אין איר
ir in viste a gezesn iz Tamar un zach dozike di hartsn tsum
her in desolate a sat is Tamar and thing this the heart to

בײַ אַבְשָׁלוֹמס הויז.
hoiz Avshaloms bruder
house Avshalom's brother

[21] But when Dovid HaMelech heard of all these things, he was very angry.

כא און דער מלך דָּוִד האָט געהערט אַלע די דאָזיקע זאַכן.
un dozike di ale gehert hot Dovid melech der un
and things these the all heard has Dovid king the and

אים האָט זייער געערגערט.
geergert zeyer hot im
angered very has him

[22] And Avshalom spoke unto his brother Amnon not a davar neither rah nor tov; for Avshalom hated Amnon, because he had violated and raped his achot Tamar.

כב און אַבְשָׁלוֹם האָט נישט געredt מיט אַמנונען פֿון שלעכטס ביז
biz shlechts fun Amnonen mit geredt nisht hot Avshalom un
to bad from Amnon with spoken not has Avshalom and

גוטס, וואָרעם אַבְשָׁלוֹם האָט פֿײַנט געקריגן אַמנונען דערפֿאַר
derfar Amnonen gekrign faint hot Avshalom vorem guts
for the reason Amnon gotten hate has Avshalom because good

וואָס ער האָט גענפֿיניקט זײַן שוועסטער תָּמָרן.
Tamarn shvester zain gepainikt hot er vos
Tamar sister his afflicted has he that

[23] And it came to pass after two full shanim, that Avshalom had gozezim *(sheepshearers)* in Ba'al-Chatzor, which is in Ephrayim; and Avshalom invited all the Bnei HaMelech.

כג און עס איז געווען אין צוויי יאָר צײַט, האָט מען
men hot arum tsait yor tsvei in geven iz es un
one has around time years two in having been is it and

געשאָרן בײַ אַבְשָׁלומען אין בַּעַל-חָצוֹר וואָס בײַ אֶפְֿרַיִם, און
un Efrayim bai vos Baal-Chatsor in Avshalomen bai geshorn
and Ephrayim by which Ba'al-Chatzor in Avshalom by sheared

אַבְשָׁלוֹם האָט פֿאַררופֿן אַלע זין פֿון מלך. כד און אַבְשָׁלוֹם איז
iz Avshalom un melech fun zin ale farrufn hot Avshalom
is Avshalom and king of sons all invited has Avshalom

געקומען צום מלך, און האָט געזאָגט: אָט, איך בעט
bet ich ot gezogt hot un melech tsum gekumen
entreat I behold said has and king to having come

דיך, דער שערט מען בײַ דײַן קנעכט; זאָל, איך בעט
der dich bet ich zol knecht dain bai men shert dich
the you(SG) entreat I shall servant your by one shears you(SG)

דיך, דער מלך און זײַנע קנעכט מיטגיין מיט דײַן קנעכט. כה האָט דער
der hot knecht dain mit mitgein knecht zaine un melech
the has servant your with going with servants his and king

[24] And Avshalom came to HaMelech, and said, Hinei now, thy eved hath gozezim; let HaMelech, now, and his avadim go with thy eved. [25] And

מלך געזאָגט צו אַבְשָׁלומען : ניין , מײַן זון , לאָמיר אַקאָרשט נישט
nisht akorsht lomir zun main nein Avshalomen tsu gezogt melech
not just let us son my no Avshalom to said king

אַלע גיין , כּדי מיר זאָלן נישט פֿאַלן צו שוועך אויף דיר . איז ער
er iz dir oif shver tsu faln nisht zoln mir kedei gein ale
he is you(SG) on heavy too fall not shall we so that go all

צוגעשטאַנען צו אים, אָבער ער האָט נישט געוואָלט גיין , און ער האָט
hot er un gein gevolt nisht hot er ober im tsu tsugeshtanen
has he and go wanted not has he but him to urged

אים געבענטשט. כוהאָט אַבְשָׁלום געזאָגט: אויב נישט, זאָל , איך בעט
bet ich zol nisht oib gezogt Avshalom hot gebentsht im
entreat I shall not if said Avshalom has blessed him

דיך , גיין מיט אונדז מײַן ברודער אַמנון . האָט דער מלך צו
tsu melech der hot Amnon bruder main undz mit gein dich
to king the has Amnon brother my us with go you(SG)

אים געזאָגט: נאָך וואָס זאָל ער גיין מיט דיר ? כזאיז אַבְשָׁלום
Avshalom iz dir mit gein er zol vos noch gezogt im
Avshalom is you(SG) with go he shall which after said him

צוגעשטאַנען צו אים, און ער האָט געשיקט מיט אים אַמנונען און אַלע
ale un Amnonen im mit geshikt hot er un im tsu tsugeshtanen
all and Amnon him with sent has he and him to urged

זין פֿון מלך .
melech fun zin
king of sons

כחאון אַבְשָׁלום האָט באַפֿוילן זײַנע יונגען , אַזוי צו זאָגן : זעט
zet zogn tsu azoi yungen zaine bafoiln hot Avshalom un
see say to so young his commanded has Avshalom and

אַקאָרשט, ווי אַמנונס האַרץ איז פֿרײלעך פֿון ווײַן , און איך וועל אײַך
aich vel ich un vain fun freilech iz harts Amnons vi akorsht
you will I and wine from merry is heart Amnon's when now

זאָגן : שלאָגט אַמנונען , אַזוי זאָלט איר אים טייטן; איר זאָלט נישט
nisht zolt ir teitn im ir zolt azoi Amnonen shlogt zogn
not shall you kill him you shall so Amnon strike down tell

מורא האָבן, וואָרעם איך האָב דאָך אײַך באַפֿוילן . שטאַרקט אײַך
aich shtarkt bafoiln aich doch hob ich vorem hobn moire
you strengthen commanded you indeed have I because have fear

און זײַט העלדישע יונגען .
yungen heldishe zait un
young heroic be and

כטהאָבן די יונגען פֿון אַבְשָׁלומען געטאָן צו אַמנונען
Amnonen tsu geton Avshalomen fun yungen di hobn
Amnon to done Avshalom of young the have

אַזוי ווי אַבְשָׁלום האָט באַפֿוילן , און אַלע זין פֿון מלך
melech fun zin ale un bafoiln hot Avshalom vi azoi
king of sons all and commanded has Avshalom as so

זײַנען אויפֿגעשטאַנען, און האָבן זיך געזעצט איטלעכער אויף
oif itlecher gezetst zich hobn un oifgeshtanen zainen
on each sat self have and stood up are

זײַן מוילאייזל, און זײַנען אַנטלאָפֿן. לאון עס איז געווען ,
geven iz es un antlofn zainen un moileizl zain
having been is it and fled are and mule his

ווי זיי זײַנען אונטער וועגנס , אַזוי איז די הערונג אָנגעקומען
ongekumen herung di iz azoi vegens unter zainen zei vi
arrived report the is so way under are they as

HaMelech said to Avshalom, No, beni *(my son)*, let us not all now go, lest we be a burden unto thee. And he urged him; howbeit he would not go, but put a bracha on him. [26] Then said Avshalom, If not, now, let achi Amnon go with us. And HaMelech said unto him, Why should he go with thee? [27] But Avshalom urged him, that he let Amnon and kol Bnei HaMelech go with him.

[28] Now Avshalom had commanded his avadim, saying, Mark ye now when Amnon's lev is high with yayin, and when I say unto you, Strike Amnon; then kill him, fear not; have not I commanded you? Be chazak *(courageous)*, and be bnei chayil.

[29] And the na'arei Avshalom did unto Amnon as Avshalom had commanded. Then all the Bnei HaMelech arose, and every man mounted him up upon his pered *(mule)*, and fled. [30] And it came to pass, while they were baderech *(on the way)*, that report came to Dovid, saying, Avshalom

צו דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן : אַבְשָׁלוֹם האָט דערשלאָגן אַלע זין
zin ale dershlogn hot Avshalom zogn tsu azoi Dovidn tsu
sons all slain has Avshalom say to so Dovid to

פֿון מלך , און נישט געבליבן פֿון זיי אַן איינציקער .
eintsiker an zei fun geblibn nisht un melech fun
single one a them of remained not and king of

לא איז דער מלך אויפֿגעשטאַנען, און ער האָט צעריסן זיַינע קלייַדער ,
kleider zaine tserisn hot er un oifgeshtanen melech der iz
garments his torn has he and stood up king the is

און האָט זיך געלייגט אויף דער ערד ; און אַלע זיַינע קנעכט
knecht zaine ale un erd der oif geleigt zich hot un
servants his all and ground the on laid down self has and

זיַינען געשטאַנען מיט צעריסענע קלייַדער . לב האָט זיך אָפּגערופֿן
opgerufn zich hot kleider tserisene mit geshtanen zainen
responded self has garments torn with standing are

יונָדָבּ דער זון פֿון שִׁמְעָה , דָּוִדס ברודער, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un bruder Dovids Shimeah fun zun der Yehonadav
said has and brother Dovid's Shime'ah of son the Yonadav

זאָל נישט מיינען מײַן האַר , אַלע יונגעלײַט , די זין פֿון מלך ,
melech fun zin di yungelait ale har main meinen nisht zol
king of sons the young men all master my think not shall

האָט מען געטייט , ווײַל דאָס איז טויט; וואָרעם בלויז אַמנון איז
iz dos vail toit iz Amnon bloiz vorem geteit men hot
is this because dead is Amnon only because caused to die one has

געווען אָפּגעמאַכט פֿון אַבְשָׁלומס מויל פֿון דעם טאָג וואָס
vos tog dem fun moil Avshaloms fun opgemacht geven
that day the from mouth Avshalom's from decided having been

ער האָט געפּײַניקט זײַן שוועסטער תָּמָר . לג און אַצונד זאָל מײַן
main zol atsund un Tamarn shvester zain gepainikt hot er
my should now and Tamar sister his afflicted has he

האַר דער מלך זיך נישט נעמען די זאַך צום האַרצן, אַזוי צו
tsu azoi hartsn tsum zach di nemen nisht zich melech der har
to so heart to thing the take not self king the master

זאָגן : אַלע זין פֿון מלך זיַינען טויט, וואָרעם בלויז אַמנון איז טויט.
toit iz Amnon bloiz vorem toit zainen melech fun zin ale zogn
dead is Amnon only because dead are king of sons all say

לד און אַבְשָׁלוֹם איז אַנטלאָפֿן.
antlofn iz Avshalom un
fled is Avshalom and

און דער יונג דער וועכטער האָט אויפֿגעהויבן זיַינע אויגן און
un oign zaine oifgehoibn hot vechter der yung der un
and eyes his lifted up has watchman the young man the and

געזען , ערשט פֿיל פֿאָלק גייען פֿון דעם וועג הינטער אים, פֿון
fun im hinter veg dem fun geyen folk fil ersht gezen
from him behind road the from walking people many behold seen

זייט באַרג . לה און יונָדָבּ האָט געזאָגט צום מלך : אָן זיַינען
zainen on melech tsum gezogt hot Yehonadav un barg zait
are on king to said has Yonadav and mountain side

געקומען דעם מלכס זין . אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון דײַן קנעכט ,
knecht dain fun vort dos vi azoi zin melechs dem gekumen
servant your of word this as so sons king's the having come

אַזוי איז געווען.
geven iz azoi
was it is so

hath slain all the Bnei HaMelech, and there is not one of them left.

31 Then HaMelech arose, and made the kri'ah on his garments, and lay on the earth; and all his avadim stood by with their clothes torn.
32 And Yonadav Ben Shime'ah achi Dovid, answered and said, Let not adoni suppose that they have slain all the young men, the Bnei HaMelech; for Amnon only is dead; for by the command of Avshalom this hath been determined from the day that he violated and raped Tamar his achot.
33 Now therefore let not adoni HaMelech take the thing to his lev, to think that all the Bnei HaMelech are dead; for Amnon only is dead.

34 But Avshalom fled.

And the na'ar tzofeh *(watchman)* lifted up his eyes, and looked, and, hinei, there came am rav *(much people)* by the derech of the hillside behind him.
35 And Yonadav said unto HaMelech, Hinei, the Bnei HaMelech come; as the davar avdecha *(word of thy servant)*, so it is.

לו און עס איז געווען , ווי ער ענדיקט רעדן , ערשט דעם
dem ersht redn endikt er vi geven iz es un
the behold speak finish he as having been is it and

מלכס זין זיַנען אָנגעקומען , און זיי האָבן אויפגעהויבן
oifgehoibn hobn zei un ongekumen zainen zin melechs
lifted up have they and arrived are sons king's

זייער קוֹל און האָבן געווויינט, און אויך דער מלך און אַלע
ale un melech der oich un geveint hobn un kol zeyer
all and king the also and wept have and voice their

זיַנע קנעכט האָבן געווויינט זייער אַ גרויס געוויין .
gevein grois a zeyer geveint hobn knecht zaine
weeping great a their wept have servants his

לז און אַבְשָׁלוֹם איז אַנטלאָפֿן, און איז אַוועק צו תַּלמַי
Talmai tsu avek iz un antlofn iz Avshalom un
Talmai to away is and fled is Avshalom and

דעם זון פֿון עַמיהוד , דעם מלך פֿון גשור . און האָט
hot un Geshur fun melech dem Ammihudn fun zun dem
has and Geshur of king the Ammihud of son the

געטרויערט אויף זיַין זון אַלע טעג .
teg ale zun zain oif getroiert
days all son his on mourned

לח אַזוי איז אַבְשָׁלוֹם אַנטלאָפֿן, און איז אַוועק קיין גשור ,
Geshur kein avek iz un antlofn Avshalom iz azoi
Geshur to away is and fled Avshalom is so

און ער איז דאָרטן געווען דריַי יאָר .
yor drai geven dortn iz er un
years three having been there is he and

לט און דָּוִד המלך איז אויסגעגאַנגען פֿון בענקשאַפֿט
benkshaft fun oisgegangen iz hameilech Dovid un
pining from gone out is the king Dovid and

נאָך אַבְשָׁלוֹמען , ווָאָרעם ער האָט זיך שוין געטרייסט
getreist shoin zich hot er vorem Avshalomen noch
consoled already self has he because Avshalom after

וועגן אַמנוֹנען , ווָאָס ער איז טויט .
toit iz er vos Amnonen vegen
death is he that Amnon concerning

יד

און יוֹאָבֿ דער זון פֿון צרוּיָהן האָט געווּסט אַז
az gevust hot Tseruyahn fun zun der Yoav un
that known has Tseruyah of son the Yoav and

ג האָט יוֹאָבֿ . אַבְשָׁלוֹמען דעם מלכס הארץ איז צו
Yoav hot Avshalomen tsu iz harts melechs dem
Yoav has Avshalom to is heart king's the

געשיקט קיין תקוֹע , און האָט געבראַכט פֿון דאָרטן אַ קלוגע
kluge a dortn fun gebracht hot un Tekoa kein geshikt
wise a there from brought has and Tekoa to sent

פֿרוי , און האָט צו איר געזאָגט: מאַך זיך , איך בעט
bet ich zich mach gezogt ir tsu hot un froi
entreat I self make said her to has and woman

דיך , טרויערנדיק, און טו אָן, איך בעט דיך ,
dich bet ich on tu un troierndik dich
you(SG) entreat I on do and mourning you(SG)

טרויערקלייַדער , און זאָלסט זיך נישט זאַלבן מיט
mit zalbn nisht zich zolst un troierkleider
with anoint not self you(SG) must and mourning garments

36 And it came to pass, as soon as he had made an end of speaking, that, hinei, the Bnei HaMelech came, and lifted up their voice and wailed; and HaMelech also and all his avadim wept gadol me'od.

37 But Avshalom fled, and went to Talmai Ben Ammihud Melech Geshur. And Dovid mourned for bno kol hayamim.

38 So Avshalom fled, and went to Geshur, and was there shalosh shanim.

39 And the nefesh of Dovid HaMelech longed to go forth unto Avshalom; for he was consoled concerning Amnon that died.

14 Now Yoav Ben Tzeruyah perceived that the lev HaMelech was toward Avshalom. 2 And Yoav sent to Tekoa, and brought from there an isha chachamah, and said unto her, now, feign thyself to be a mourner, and put on now mourning apparel, and anoint not thyself with shemen, but be

as an isha that had a long time mourned for the dead;

איל, און זאָלסט זײַן ווי אַ פֿרוי וואָס טרויערט שוין
shoin troiert vos froi a vi zain zolst un eil
already mourns that woman a as be you(SG) must and oil

פֿיל טעג נאָך אַ טויטן .
toitn a noch teg fil
dead person a after days many

[3] And come to HaMelech, and speak on this manner unto him. So Yoav put the devarim in her peh *(mouth)*.

ג און זאָלסט קומען צום מלך , און רעדן צו
tsu redn un melech tsum kumen zolst un
to speak and king to come you(SG) must and

אים אַזוי ווי דאָס דאָזיקע וואָרט. און יוֹאָבּ האָט אַרײַנגעטאָן די
di araingeton hot Yoav un vort dozike dos vi azoi im
the put in has Yoav and word this the as so him

ווערטער אין איר מויל .
moil ir in verter
mouth her in words

[4] And when the isha of Tekoa spoke to HaMelech, she fell on her face to the ground, and prostrated herself, and said, Hoshi'ah *(help)*, O Melech. [5] And HaMelech said unto her, What troubleth thee? She answered, I am indeed an almanah, and mine ish is dead. [6] And thy shifchah had two banim, and they two fought together in the sadeh, and there was none to separate them, but the one struck the other, and killed him. [7] And, hinei, kol hamishpakhah is risen against thine shifchah *(handmaid)*, and they said, Deliver him that struck his brother, that we may kill him, for the nefesh of his brother whom he killed; and we will destroy the yoresh *(heir)* also; and so they shall quench my burning coal remaining, and shall not leave to my ish shem nor she'erit upon ha'adamah.

ד האָט די פֿרוי פֿון תקוֹעַ געזעדט צום מלך , און זי איז געפֿאַלן
gefaln iz zi un melech tsum geredt Tekoa fun froi di hot
fell is she and king to spoke Tekoa from woman the has

אויף איר פּנים צו דער ערד , און האָט זיך געבוקט און געזאָגט: העלף,
oif ir ponem tsu der erd un gebukt zich hot un gezogt
help said and bowed self has and ground the to face her on

מלך . ה האָט דער מלך צו איר געזאָגט: וואָס איז דיר ? האָט זי
melech der hot melech tsu ir gezogt iz vos dir hot zi
king the has king to you said is you(SG) what der hot she

געזאָגט: פֿאַר וואָר , אַ פֿרוי אַן אַלמנה בין איך, וואָרעם מײַן מאַן
gezogt far vor a froi an almone bin ich vorem main man
said for indeed for a woman a widow an am I for my husband

איז געשטאָרבן. ו און דײַן דינסט האָט געהאַט צוויי זין , האָבן
geshtorbn iz dain un dinst hot gehat tsvei zin hobn
died is your and maidservant has had two sons have

זיי זיך ביידע געקריגט אין פֿעלד, און נישט געווען וויער זאָל
zol ver geven nisht un feld in gekrigt beide zich zei
should who having been not and field in contended both self they

פֿונאַנדערגיין צווישן זיי , האָט איינער געשלאָגן דעם אַנדערן און אים
im un andern dem geshlogn einer hot zei tsvishn funandergain
him and other the struck down one has them between separate

געטייט . ז און אָט איז אָנגעשטאַנען די גאַנצע משפּחה אויף
oif mishpoche gantse di ongeshtanen iz ot un geteit
against family whole the risen is behold and caused to die

דײַן דינסט , און זיי זאָגן: גיב אונדז דעם וואָס האָט דערשלאָגן
dershlogn hot vos dem undz gib zogn zei un dinst dain
slain has that the one us give say they and maidservant your

זײַן ברודער, און מיר וועלן אים טייטן פֿאַר דעם לעבן פֿון זײַן ברודער וואָס
vos bruder zain fun lebn dem far teitn im veln mir un bruder zain
whom brother his of life the for kill him will we and brother his

ער האָט געהרגעט, און מיר וועלן פֿאַרטיליקן אויך דעם יורש . און זיי ווילן
viln zei un yoiresh dem oich fartiliken veln mir un geharget hot er
will they and heir the also destroy will we and killed has he

אויסלעשן מײַן קויל וואָס איז געבליבן, נישט צו לאָזן מײַן מאַן
oisleshn main lozn tsu nisht geblibn iz vos koil main man a
extinguish my coal that is left not to leave my husband a

נאָמען און אַן איבערבלײַב אויפֿן פּנים ערד דער פֿון .
nomen an un iberblaib an oifn gezicht der erd
name and a remnant on face the of earth

[8] And HaMelech said to the isha, Go to thine bais; I will give charge concerning thee. [9] And the isha of Tekoa said unto HaMelech, Adoni, O Melech, the avon *(guilt)* be on me, and on my bais avi; and HaMelech and his kisse be guiltless. [10] And HaMelech said, Whoever saith anything unto thee, bring him to me, and he shall not touch thee any more. [11] Then said she, Now, let HaMelech remember Hashem Eloheicha, that thou wouldest not suffer the Go'el HaDahm to destroy any more, lest they destroy beni *(my son)*. And he said, As Hashem liveth, there shall not one hair of thy ben fall to the ground.

[12] Then the isha said, Let thine shifchah, now, speak one word unto adoni Ha-Melech. And he said, Say on.

[13] And the isha said, why then hast thou thought such a thing against the Am Elohim? For HaMelech doth speak this thing as one which is guilty, in that HaMelech doth not bring back home again his banished. [14] For we must needs die, are as mayim spilt on the ground, which

ח האָט דער מלך געזאָגט צו דער פֿרוי : גיי אַהיים, און איך וועל
vel ich un aheim gei froi der tsu gezogt melech der hot
will I and home go woman the to said king the has

באַפֿעלן וועגן דיר . ט האָט די פֿרוי פֿון תּקוֹעַ געזאָגט
gezogt Tekoa fun froi di hot dir vegen bafeln
said Tekoa of woman the has you(SG) concerning command

צום מלך : אויף מיר, מײַן האַר מלך , די שולד , און אויף מײַן
main oif un shuld di melech har main mir oif melech tsum
my on and sin guilt the king master my me on king to

פֿאָטערס הויז , און דער מלך און זײַן טראָן איז ריין . י האָט דער
der hot rein iz tron zain un melech der un hoiz foters
the has tahor is throne his and king the and house father's

מלך געזאָגט: דער וואָס רעדט צו דיר , זאָלסטו אים ברענגען
brengen im zolstu dir tsu redt vos der gezogt melech
bring him shall you you(SG) to speaks who the one said king

צו מיר, און ער וועט דיך מער ווידער נישט אָנרירן. יא האָט זי
zi hot onrirn nisht vider mer dich vet er un mir tsu
she has touch not again more you(SG) will he and me to

געזאָגט: זאָל , איך בעט דיך , דער מלך געדענקען ה
Hashem gedenken melech der dich bet ich zol gezogt
Hashem remember king the you(SG) entreat I should said

דײַן ג-ט, אַז דער בלוט דערלייזער זאָל נישט נאָך מער אומברענגען,
umbrengen mer noch nisht zol derleizer blut der az G-t dain
destroy more still not should redeemer blood the that G-d your

און זיי זאָלן נישט פֿאַרטיליקן מײַן זון . האָט ער געזאָגט: אַזוי ווי
vi azoi gezogt er hot zun main fartiliken nisht zoln zei un
as so said he has son my destroy not should they and

ה לעבט, אויב אַ האָר פֿון דײַן זון וועט פֿאַלן צו דער ערד !
erd der tsu faln vet zun dain fun hor a oib lebt Hashem
earth the to fall will son your of hair a if lives Hashem

יב האָט די פֿרוי געזאָגט: זאָל, איך בעט דיך , דײַן
dain dich bet ich zol gezogt froi di hot
your you(SG) entreat I let said woman the has

דינסט רעדן צו מײַן האַר דעם מלך אַ וואָרט. האָט
hot vort a melech dem har main tsu redn dinst
has word a king the master my to speak maidservant

ער געזאָגט: רעד .
red gezogt er
speak said he

יג האָט די פֿרוי געזאָגט: און פֿאַר וואָס טראַכטסטו אַזוינס
azoins trachtstu vos far un gezogt froi di hot
such things think which for and said woman the has

אַקעגן דעם פֿאָלק פֿון אלקים? וואָרעם אַז דער מלך רעדט דאָס
dos redt melech der az vorem Elokim fun folk dem akegn
the speaks king the when because G-d of people the against

דאָזיקע וואָרט, איז ער אַליין אַזוי ווי אַ שולדיקער, וואָס מלך
melech der vos shuldiker a vi azoi alein er iz vort dozike
king the that guilty one a as so himself he is word this

קערט נישט אום זײַן פֿאַרשטויסענעם. יד וואָרעם שטאַרבן מוזן מיר
mir muzen shtarbn vorem farshtoisenem zain um nisht kert
we must die because banished one his back not returns

שטאַרבן; יאָ , אַזוי ווי וואַסער אויסגעגאָסן אויף דער ערד , וואָס קען
ken vos erd der oif oisgegosen vaser vi azoi yo shtarbn
can which ground the on poured out water as so yes die

cannot be gathered up again; yet Elohim doth not take away nefesh; but devises means, so that His banished be not expelled from Him.

[15] Now therefore that I am come to speak of this thing unto adoni HaMelech, it is because the people have made me afraid; and thy shifchah thought, I will now speak unto HaMelech; it may be that HaMelech will perform the request of his amah *(servant)*.

[16] For HaMelech will hear, to deliver his amah *(servant)* out of the palm of the ish that would destroy me and beni *(my son)* together out of the nachalat Elohim.

[17] Then thine shifchah said, The devar adoni HaMelech shall now be as menuchah *(rest, comfort)*; for as a malach HaElohim, so is adoni HaMelech to discern the tov and the rah; therefore Hashem Eloheicha will be with thee.

[18] Then HaMelech answered and said unto the isha, Hide not from me, now, the thing that I shall ask thee. And the isha said, Let adoni HaMelech now speak.

נישט אויפגעזאמלט ווערן ; און אלקים שוינט נישט
nisht oifgezamlt vern un Elokim shoint nisht
not become gathered up and G-d treat with consideration not

קיין נפש ; אָבער ער טראַכט טראַכטונגען אַז פון אים זאָל נישט
kein nefesh ober er tracht tracht trachtungen az fun im zol nisht
any soul but he thinks thoughts that from him should not

פאַרשטויסן ווערן קיין פאַרשטויסענער. [טו] און אַצונד , וואָס איך בין
farshtoisen vern kein farshtoisener un atsund , vos ich bin
banished become any banished one and now that I am

געקומען רעדן צו מיין האַר דעם מלך דאָס דאָזיקע וואָרט, איז
gekumen redn tsu main har dem melech dos dozike vort iz
having come speak to my master the king this this word is

דאָס ווייל דאָס פאָלק האָט מיך אײַנגעשראָקן, און דײַן דינסט
dos vail dos folk hot mich aingeshrokn un dain dinst
the because people have me intimidated and your maidservant

האָט געזאָגט: לאָמיך אַקאָרשט רעדן צום מלך , אפֿשר וועט דער
hot gezogt lomich akorsht redn tsum melech , efsher vet der
has said let me just speak to king perhaps will the

מלך טאָן דעם פאַרלאַנג פון זײַן דינסט . [טז] וואָרעם דער מלך
melech ton dem farlang fun zain dinst . vorem der melech
king do the request of his maidservant because the king

וועט זיך צוהערן , מציל צו זײַן זײַן דינסט פון דער האַנט
vet zich tsuhern , matsl tsu zain zain dinst fun der hant
will self listen , save to be his maidservant from the hand

פון דעם מאַן וואָס וויל פאַרטיליקן מיך און מיין זון אין איינעם
fun dem man vos vil fartiliken mich un main zun in einem
of the man who wants destroy me and my son in one

פון ג-טס נחלה . [יז] און דײַן דינסט האָט געזאָגט: זאָל, איך
fun G-ts nachle . un dain dinst hot gezogt zol ich
of G-d's inheritance . and your maidservant has said let I

בעט דיך , דאָס וואָרט פון מיין האַר דעם מלך זײַן פאַר אַ
bet dich , dos vort fun main har dem melech zain far a
entreat you(SG) , this word of my master the king be for a

מנוחה ; וואָרעם ווי אַ מלאך פון ה , אַזוי איז מיין האַר
menuche ; vorem vi a malach fun Hashem , azoi iz main har
resting place ; because as an angel of Hashem so is my master

דער מלך אויף צו פאַרשטיין גוטס און שלעכטס. און זאָל ה
der melech oif tsu farshtein guts un shlechts un zol Hashem
the king on to understand good and bad and may Hashem

דײַן ג-ט זײַן מיט דיר .
dain G-t zain mit dir .
your G-d be with you(SG)

[יח] האָט געענטפֿערט דער מלך און האָט געזאָגט צו דער פֿרוי :
hot geentfert der melech un hot gezogt tsu der froi :
has answered the king and has said to the woman

זאָלסט נאָר נישט לייקענען פון מיר קיין זאַך וואָס איך פֿרעג
zolst nor nisht leikenen fun mir kein zach vos ich freg
only not deny from me any thing which I ask

דיך . האָט די פֿרוי געזאָגט: זאָל, איך בעט דיך , מיין האַר
dich . hot di froi gezogt zol ich bet dich , main har
you(SG) . has the woman said let I entreat you(SG) my master

דער מלך רעדן .
der melech redn .
the king speak

[19] And HaMelech said, Is not the yad Yoav with thee in all this? And the isha answered and said, As thy nefesh liveth, adoni HaMelech, none can turn to the right or to the left from anything that adoni HaMelech hath spoken; for thy eved Yoav, he instructed me, and he put all these devarim in the peh *(mouth)* of thine shifchah *(handmaid)*; [20] To bring about this matter for discussion hath thy eved Yoav done this thing; and adoni is chacham, according to the chochmat malach HaElohim, to know all things that are in ha'aretz.

[21] And HaMelech said unto Yoav, Hinei now, I have granted this thing; go therefore, bring the na'ar Avshalom back!

[22] And Yoav fell to the ground on his face, and prostrated himself, and put a bracha on HaMelech; and Yoav said, Today thy eved knoweth that I have found chen in thy sight, adoni, O Melech, in that HaMelech hath fulfilled the request of his eved.

יט הָאָט דער מלך געזאָגט: איז יוֹאָבֿס האַנט געווען מיט דיר
dir mit geven hant Yoavs iz gezogt melech der hot
you(SG) with having been hand Yoav's is said king the has

אין דעם אַלעם ? האָט די פֿרוי געענטפֿערט און געזאָגט: אַזוי ווי דײַן
dain vi azoi gezogt un geentfert froi di hot alem dem in
your as so said and answered woman the has all this the in

זעל לעבט, מײַן האַר מלך , אויב מע קען אַוועק רעכטס אָדער
oder rechts avek ken me oib melech har main lebt zel
or to the right away can one if king master my lives soul

לינקס פֿון אַלץ וואָס מײַן האַר דער מלך האָט גערעדט!
geredt hot melech der har main vos alts fun links
spoken has king the master my which all that from to the left

וואָרעם דײַן קנעכט , יוֹאָבֿ, ער האָט מיר באַפֿוילן , און ער האָט
hot er un bafoiln mir hot er Yoav knecht dain vorem
has he and commanded me has he Yoav servant your because

אַרײַנגעטאָן אין מויל פֿון דײַן דינסט אַלע די דאָזיקע ווערטער.
verter dozike di ale dinst dain fun moil in araingeton
words these the all maidservant your of mouth in put in

כ כדי צו פֿאַרדרייען דעם פּנים פֿון דער זאַך , האָט דײַן קנעכט
knecht dain hot zach der fun ponem dem fardreyen tsu kedei
servant your has thing the of face the change to so that

יוֹאָבֿ געטאָן די דאָזיקע זאַך . אָבער מײַן האַר איז קלוג אַזוי ווי די
di vi azoi klug iz har main ober zach dozike di geton Yoav
the as so wise is master my but thing this the done Yoav

קלוגשאַפֿט פֿון אַ מלאַך פֿון האלקים , צו וויסן אַלץ וואָס אויף
oif vos alts visen tsu HaElokim fun malach a fun klugshaft
on which all that know to G-d of angel an of wisdom

דער ערד .
erd der
earth the

כא און דער מלך האָט געזאָגט צו יוֹאָבֿ: זע , איך
ich ze Yoavn tsu gezogt hot melech der un
I behold Yoav to said has king the and

טו די דאָזיקע זאַך , און גיי קער אום דעם יונג
yung dem um ker gei un zach dozike di tu
young man the back turn go and thing this the do

אַבֿשָׁלומען .
Avshalomen
Avshalom

כב איז יוֹאָבֿ געפֿאַלן אויף זײַן פּנים צו דער ערד , און
un erd der tsu ponem zain oif gefaln Yoav iz
and ground the to face his on fell Yoav is

האָט זיך געבוקט, און האָט געבענטשט דעם מלך . און יוֹאָבֿ
Yoav un melech dem gebentsht hot un gebukt zich hot
Yoav and king the blessed has and bowed self has

האָט געזאָגט: היינט וויסט דײַן קנעכט אַז איך האָב געפֿונען
gefunen hob ich az knecht dain veis haint gezogt hot
found have I that servant your knows today said has

חֵן אין דײַנע אויגן, מײַן האַר מלך , וואָרעם דער מלך
melech der vorem melech har main oign daine in chein
king the because king master my eyes your in favor

האָט געטאָן דעם פֿאַרלאַנג פֿון דײַן קנעכט .
knecht dain fun farlang dem geton hot
servant your of request the done has

כג און יוֹאָבֿ איז אויפֿגעשטאַנען, און איז געגאַנגען קיין גשור , און
un Geshur kein gegangen iz un oifgeshtanen iz Yoav un
and Geshur to having gone is and stood up is Yoav and

האָט געבראַכט אַבְשָׁלוֹמען קיין ירושָלַיִם . כד און דער מלך
hot melech der un Yerushalayim kein Avshalomen gebracht hot
has king the and Yerushalayim to Avshalom brought has

געזאָגט: זאָל ער פֿאַרקערן צו זיין הויז , אָבער מיַן פנים זאָל ער
er zol ponem main ober hoiz zain tsu farkern er zol gezogt
he shall face my but house his to return he let said

נישט זען. האָט אַבְשָׁלום פֿאַרקערט צו זיין הויז , און דעם מלכס
melechs dem un hoiz zain tsu farkert Avshalom hot zen nisht
king's the and house his to returned Avshalom has see not

פנים האָט ער נישט געזען.
gezen nisht er hot ponem
seen not he has face

כה און אין גאַנץ יִשְׂרָאֵל איז נישט געווען אַזאַ שענער מאַן ווי
vi man shener aza geven nisht iz Yisroel gants in un
as man handsome such having been not is Yisroel all in and

אַבְשָׁלום , זייער צו רימען ; פֿון זיין פֿוסטריט ביז זיין שפּיץ
shpits zain biz fustrit zain fun rimen tsu zeyer Avshalom
top his unto foot his from praiseworthy to very Avshalom

קאָפּ איז אין אים נישט געווען אַ פֿעלער . כו און אַז ער האָט
hot er az un feler a geven nisht im in iz kop
has he when and blemish a having been not him in is head

אָפּגעשאָרן זיין קאָפּ – און געשען פֿלעגט עס פֿון סוף יאָר צו יאָר ,
yor tsu yor sof fun es flegt geshen un kop zain opgeshorn
year to year end from it used to happen and head his got haircut

אַז ער זאָל זיך אָפּשערן ; ווָאָרעם אַז עס איז אים צו שווער
shver tsu im iz es az vorem opshern zich zol er az
heavy too him is it that because cut with scissors self should he that

געווָאָרן , האָט ער עס אָפּגעשאָרן – האָט ער אָפּגעווויגן די האָר
hor di opgevoign er hot opgeshorn es er hot gevorn
hair the weighed out he has got haircut it he has having become

פֿון זיין קאָפּ מיט צוויי הונדערט שקל אויפֿן מלכס געוויכט.
gevicht melechs oifn shekl hundert tsvei mit kop zain fun
weight king's on shekel hundred two with head his of

כז און ביַי אַבְשָׁלומען זיַינען געבאָרן געווָאָרן דריַי זין ,
zin drai gevorn geborn zainen Avshalomen bai un
sons three having become born are Avshalom by and

און איין טאָכטער ווָאס איר נאָמען איז געווען תָּמָר . זי איז
iz zi Tamar geven iz nomen ir vos tochter ein un
is she Tamar having been is name her which daughter one and

געווען אַ ווַיבספּאַרשוין פֿון אַ שיינעם אויסזען .
oiszen sheinem a fun vaibsparshoin a geven
appearance beautiful a of woman a having been

כח און אַבְשָׁלום איז געזעסן אין ירושָלַיִם צוויי יאָר צייַט,
un tsait yor tsvei Yerushalayim in gezesn iz Avshalom un
and time years two Yerushalayim in settled is Avshalom and

דעם מלכס פנים האָט ער נישט געזען. כט האָט אַבְשָׁלום געשיקט
geshikt Avshalom hot gezen nisht er hot ponem melechs dem
sent Avshalom has seen not he has face king's the

נאָך יוֹאָבֿן , כדי אים צו שיקן צום מלך , אָבער ער האָט נישט
nisht hot er ober melech tsum shikn tsu im kedei Yoavn noch
not has he but king to send to him so that Yoav after

23 So Yoav arose and went to Geshur, and brought Avshalom to Yerushalayim.
24 And HaMelech said, Let him turn to his own bais, and let him not see my face. So Avshalom returned to his own bais, and saw not the face of HaMelech.

25 But in kol Yisroel there was none ish yafeh to be so much praised as Avshalom; from the sole of his regel even to the crown of his head there was no mum *(blemish)* in him. 26 And when he cut the hair of his rosh, (for it was from time to time that he cut it; because the hair was heavy on him, therefore he cut it); he weighed the se'ar *(hair)* of his rosh at two hundred shekels after the royal standard.

27 And unto Avshalom there were born three banim, and one bat, whose shem was Tamar; she was an isha of a fair countenance.

28 So Avshalom dwelt two full shanim in Yerushalayim, and saw not the face of HaMelech.
29 Therefore Avshalom sent for Yoav, to have sent him to HaMelech; but he would not come

to him; and when he sent again the second time, he would not come. 30 Therefore he said unto his avadim, See, the allotted land of Yoav is near mine, and he hath se'orim *(barley)* there; go and kindle it with eish. And the avadim of Avshalom set eish to the allotted land.

31 Then Yoav arose, and came to Avshalom unto his bais, and said unto him, Why have thy avadim set eish to my allotted land? 32 And Avshalom answered Yoav, Hinei, I sent unto thee, saying, Come here, that I may send thee to HaMelech, to say, why am I come from Geshur? It had been tov *(better)* for me to have been there still; now therefore let me see the face of HaMelech; and if there be any avon *(iniquity)* in me, let him kill me.

33 So Yoav came to HaMelech, and told him; and when he had called for Avshalom, he came to HaMelech, and prostrated himself on his face to the ground before HaMelech; and HaMelech kissed Avshalom.

געווּאָלט קומען צו אים. האָט ער וויידער געשיקט אַ צווייט מאָל, און ער
er un mol tsveit a geshikt vider er hot im tsu kumen gevolt
he and time second a sent again he has him to come wanted

האָט נישט געווּאָלט קומען. ל האָט ער געזאָגט צו זיינע קנעכט: זעט,
zet knecht zaine tsu gezogt er hot kumen gevolt nisht hot
see servants his to said he has come wanted not has

יוֹאָבס שטיק פֶּעלד איז לעבן מײַנעם, און ער האָט דאָרטן געהאַט; גייט
geit gershtn dortn hot er un mainem lebn iz feld shtik Yoavs
go barley there has he and mine near is field piece Yoav's

און צינדט עס אָן אין פֶּיַער. און די קנעכט פֿון אַבְשָׁלומען האָבן
hobn Avshalomen fun knecht di un faier in on es tsindt un
have Avshalom of servants the and fire in on it light and

אָנגעצונדן דאָס שטיק פֶּעלד אין פֶּיַער.
faier in feld shtik dos ongetsundn
fire in field piece this kindled

לא איז יוֹאָבּ אויפֿגעשטאַנען, און איז געקומען צו אַבְשָׁלומען
Avshalomen tsu gekumen iz un oifgeshtanen Yoav iz
Avshalom to having come is and arose Yoav is

אין הויז, און האָט צו אים געזאָגט: פֿאַר וואָס האָבן דײַנע קנעכט
knecht daine hobn vos far gezogt im tsu hot un hoiz in
servants your have which for said him to has and house in

אָנגעצונדן מײַן שטיק פֶּעלד אין פֶּיַער? לב האָט אַבְשָׁלום געזאָגט צו
tsu gezogt Avshalom hot faier in feld shtik main ongetsundn
to said Avshalom has fire in field piece my kindled

יוֹאָבן: זע, איך האָב געשיקט צו דיר, אַזוי צו זאָגן: קום
kum zogn tsu azoi dir tsu geshikt hob ich ze Yoavn
come say to so you(SG) to sent have I behold Yoav

אַהער, און איך וועל דיך שיקן צום מלך, אַזוי צו זאָגן: נאָך
noch zogn tsu azoi melech tsum shikn dich vel ich un aher
after say to so king to send you(SG) will I and here

וואָס בין איך געקומען פֿון גשור? בעסער פֿאַר מיר, איך זאָל
zol ich mir far beser Geshur fun gekumen ich bin vos
should I me for better Geshur from having come I am what

נאָך דאָרטן זיין. און אַצונד, לאָמיך זען דעם פּנים פֿון מלך, און
un melech fun ponem dem zen lomich atsund un zain dortn noch
and king of face the see let me now and be there still

אויב אין מיר איז דאָ אַ פֿאַרברעך, זאָל ער מיך טייטן.
teitn mich er zol farbrech a do iz mir in oib
kill me he shall transgression a there is me in if

לג איז יוֹאָבּ געקומען צום מלך, און האָט אים
im hot un melech tsum gekumen Yoav iz
him has and king to having come Yoav is

דערציילט. האָט ער גערופֿן אַבְשָׁלומען, און ער איז געקומען
gekumen iz er un Avshalomen gerufn er hot dertseilt
having come is he and Avshalom called he has told

צום מלך, און האָט זיך געבוקט אויף זיין פּנים צו
tsu ponem zain oif gebukt zich hot un melech tsum
to face his on bowed self has and king to

דער ערד פֿאַרן מלך. און דער מלך האָט געקושט
gekusht hot melech der un melech faran erd der
kissed has king the and king before ground the

אַבְשָׁלומען.
Avshalomen
Avshalom

15 And it came to pass after this, that Avshalom prepared him merkavah and susim, and fifty ish to run before him. [2] And Avshalom rose up early, and stood beside the derech hasha'ar; and it was so, that when any ish that had a riv *(lawsuit, complaint)* came to HaMelech for mishpat, then Avshalom called unto him, and said, Of what town art thou? And he said, Thy eved is of one of the Shivtei Yisroel. [3] And Avshalom said unto him, See, thy case is tovim and right; but there is no man deputy of HaMelech to hear thee. [4] Avshalom said moreover, Oh that I were made Shofet in the land, that every ish which hath any riv or mishpat might come unto me, and I would bring him justice!

[5] And it was so, that when any ish came near to him to prostrate himself before him, he put forth his yad, and took him, and kissed him. [6] And on this manner did Avshalom to kol Yisroel that came to HaMelech for mishpat; so Avshalom stole the lev anshei Yisroel.

טו

און עס איז געווען נאָך דעם, האָט זיך אַבְשָׁלוֹם
Avshalom zich hot dem noch geven iz es un
Avshalom self has the after having been is it and

איינגעשאַפט אַ רייַטוואָגן און פֶּערד, און פֿופציק מאַן וואָס
vos man fuftsik un ferd un raitvogn a aingeshaft
which men fifty and horses and chariot a acquire

זיינען געלאָפֶן אים פֿאַרויס. [ב] און אַבְשָׁלוֹם פלעגט זיך פֿעדערן,
federn zich flegt Avshalom un farois im gelofn zainen
arise early self used to Avshalom and ahead of him running are

און פלעגט זיך שטעלן בייַם וועג פון טויער; און עס איז געווען,
geven iz es un toier fun veg baim shteln zich flegt un
having been is it and gate of way at stand self used to and

יעטוועדער מאַן וואָס פלעגט האָבן אַ קריג וואָס דאַרף קומען
kumen darf vos krig a hobn flegt vos man yetveder
come should which dispute a have used to which man every

צום מלך פֿאַר אַ משפט, האָט אַבְשָׁלוֹם גערופֿן צו אים און
un im tsu gerufn Avshalom hot mishpot a far melech tsum
and him to called Avshalom has judgment a for king to

געזאָגט: פון וואָסער שטאָט ביסטו? האָט ער ענער געזאָגט: פון
fun gezogt yener hot bistu shtot voser fun gezogt
from said that one has are you city what ever from said

איינעם פון די שבטים פון יִשְׂרָאֵל איז דיין קנעכט. [ג] האָט אַבְשָׁלוֹם
Avshalom hot knecht dain iz Yisroel fun shvotim di fun einem
Avshalom has servant your is Yisroel of tribes the of one

צו אים געזאָגט: זע, דיינע טענות זיַנען גוטע און גערעכטע, אָבער
ober gerechte un gute zainen tainus daine ze gezogt im tsu
but righteous and good are claims your look said him to

קיינער פון מלך וועט דיר נישט צוהערן. [ד] און אַבְשָׁלוֹם האָט
hot Avshalom un tsuhern nisht dir vet melech fun keiner
has Avshalom and listen not you(SG) will king of anyone

געזאָגט: הלוואי מאַכט מען מיך פֿאַר אַ שופֿט אין לאַנד, און צו מיר
mir tsu un land in shoifet a far mich men macht halevay gezogt
me to and land in judge a for me one makes if only said

זאָל קומען יעטוועדער מאַן וואָס האָט אַ קריג אָדער אַ משפט; איך
ich mishpot a un krig a hot vos man yetveder kumen zol
I judgment a and dispute a has which man every come shall

וואָלט אים שוין געטאָן גערעכטיקייט.
gerechtikeit geton shoin im volt
righteousness done already him would

[ה] און עס איז געווען, ווי אַ מאַן האָט געענטפֿערט זיך צו
tsu zich genent hot man a vi geven iz es un
to self approached has man a when having been is it and

בוקן אים, און אים אַזוי פלעגט ער אויסשטרעקן זיַן האַנט, און אים
im un hant zain oisshtrekn er flegt azoi im tsu bukn
him and hand his stretch out he used to so him to bow down

אָננעמען, און אים קושן. [ו] און אַבְשָׁלוֹם האָט געטאָן אַזוי ווי די
di vi azoi geton hot Avshalom un kushn im un onnemen
the as in same way done has Avshalom and kiss him and take hold of

דאָזיקע זאַך צו גאַנץ יִשְׂרָאֵל וואָס פלעגן קומען פֿאַר אַ משפט צום
tsum mishpot a far kumen flegn vos Yisroel gants tsu zach dozike
to judgment a for come would which Yisroel all to thing this

מלך. און אַבְשָׁלוֹם האָט געגנבעט דאָס האַרץ פון די מענער פון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mener di fun harts dos gegnvet hot Avshalom un melech
Yisroel of men the of heart the stolen has Avshalom and king

ז אוּן עס איז געווען צום סוף פֿון פֿערציק יאָר , האָט אַבְשָׁלוֹם
Avshalom hot yor fertsik fun sof tsum geven iz es un
Avshalom has years forty of end at the was is it and

געזאָגט צום מלך : לאָמיך גיין , איך בעט דיך , אוּן באַצאָלן
batsoln un dich bet ich gein lomich melech tsum gezogt
pay and you(SG) entreat I go let me king to said

מײַן נדר וואָס איך האָב אַ נדר געטאָן צו ה , אין חֶבְרוֹן .
Chevron in Hashem tsu geton neyder a hob ich vos neyder main
Chevron in Hashem to done vow a have I which vow my

ח וואָרעם אַ נדר האָט אַ נדר געטאָן דײַן קנעכט וועז איך בין
bin ich ven knecht dain geton neyder a hot neyder a vorem
am I when servant your done vow a has vow a for

געזעסן אין גשור אין אֲרָם , אַזוי צו זאָגן : אויב אומקערן וועט מיך
mich vet umkeren oib zogn tsu azoi Aram in Geshur in gezesn
me will return if say to so Aram in Geshur in settled

ט ה אומקערן קיין ירושָׁלַיִם , וועל איך דינען ה . האָט
hot Hashem dinen ich vel Yerushalayim kein umkeren Hashem
has Hashem serve I will Yerushalayim to return Hashem

דער מלך צו אים געזאָגט: גיי בשלום . אוּן ער איז אויפֿגעשטאַנען,
oifgeshtanen iz er un besholem gei gezogt im tsu melech der
arose is he and in peace go said him to king the

אוּן איז געגאַנגען קיין חֶבְרוֹן .
Chevron kein gegangen iz un
Chevron to having gone is and

י אוּן אַבְשָׁלוֹם האָט געשיקט אויסקוקערס אין אַלע שִׁבְטִים פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun shvotim ale in oiskukers geshikt hot Avshalom un
Yisroel of tribes all in spies sent has Avshalom and

אַזוי צו זאָגן : ווי איר הערט דעם קוֹל פֿון שופֿר , אַזוי זאָלט איר
ir zolt azoi shoifer fun kol dem hert ir vi zogn tsu azoi
you shall so shofar of sound the hear you when say to so

זאָגן : אַבְשָׁלוֹם איז געוואָרן מלך אין חֶבְרוֹן .
Chevron in melech gevorn iz Avshalom zogn
Chevron in king become is Avshalom say

יא אוּן מיט אַבְשָׁלוֹמען זײַנען געגאַנגען צוויי הונדערט
hundert tsvei gegangen zainen Avshalomen mit un
hundred two having gone are Avshalom with and

מאַן פֿון ירושָׁלַיִם , מיטגערופֿענע וואָס זײַנען געגאַנגען
gegangen zainen vos mitgerufene Yerushalayim fun man
having gone are who invited ones Yerushalayim from men

אומשולדיקערהייט; אוּן זיי האָבן פֿון קיין זאַך נישט
nisht zach kein fun hobn zei un umshuldikerheit
not matter any of have they and innocently

געווווסט.
gevust
known

יב אוּן אַבְשָׁלוֹם האָט געשיקט נאָך אַחיתופֿל דעם גילוֹני ,
Giloni dem Achitofel noch geshikt hot Avshalom un
Giloni the Achitophel after sent has Avshalom and

דעם בַּעַל-יוֹעץ פֿון דָּוִדן , פֿון זײַן שטאָט, פֿון גילוה ,
Giloh fun shtot zain fun Dovidn fun baal-yoets dem
Giloh of city his from Dovid of counsellor the

בעת ער האָט געשלאַכט די קָרְבָּנוֹת . אוּן דער בונט איז
iz bunt der un korbones di geshlacht hot er beeis
is conspiracy the and offerings the sacrificed has he while

[7] And it came to pass after arba'im shanah, that Avshalom said unto HaMelech, Now let me go and fulfill my neder, which I have vowed unto Hashem, in Chevron.
[8] For thy eved vowed a neder *(vow)* while I abode at Geshur in Syria, saying, If Hashem shall bring me again indeed to Yerushalayim, then I will serve Hashem.
[9] And HaMelech said unto him, Go in shalom. So he arose, and went to Chevron.

[10] But Avshalom sent secret messengers throughout kol Shivtei Yisroel, saying, As soon as ye hear the sound of the shofar, then ye shall say, Avshalom reigneth in Chevron.
[11] And with Avshalom went two hundred ish out of Yerushalayim, that were invited; and they went innocently, and they had da'as of not anything.

[12] And Avshalom sent for Achitophel the Giloni, Dovid's yo'etz *(counsellor)*, from his town, even from Giloh, while he offered zivakhim. And the kesher *(conspiracy)*

was strong; for the people increased continually with Avshalom.

געווען שטאַרק, און דאָס פֹּאָלק האָט זיך געהאַלטן אין
in gehaltn zich hot folk dos un shtark geven
in kept self has people the and strong having been

אין פֿאַרמערן אַרום אַבְשָׁלוֹמען .
Avshalomen arum farmeren ein
Avshalom round increasing one

13 And there came a maggid to Dovid, saying, Lev Ish Yisroel are with Avshalom. 14 And Dovid said unto all his avadim that were with him at Yerushalayim, Arise, and let us flee; or else we shall not escape from Avshalom; make speed to depart, lest he overtake us suddenly, and bring ra'ah *(disaster)* upon us, and strike the Ir with the edge of the cherev. 15 And the avadim of HaMelech said unto HaMelech, Hinei, thy avadim are ready to do whatsoever adoni HaMelech commands.

יג איז געקומען אַן אָנזאָגער צו דָוִדן , אַזוי צו זאָגן : דאָס האַרץ
harts dos zogn tsu azoi Dovidn tsu onzoger an gekumen iz
heart the say to so Dovid to messenger a having come is

פֿון די מענער פֿון ישְׂרָאֵל איז נאָך אַבְשָׁלוֹמען . יד און דָוִד האָט
hot Dovid un Avshalomen noch iz Yisroel fun mener di fun
has Dovid and Avshalom after is Yisroel of men the of

געזאָגט צו אַלע זיַינע קנעכט וואָס מיט אים אין ירוּשָׁלַיִם : שטייט
shteit Yerushalayim in im mit vos knecht zaine ale tsu gezogt
stand Yerushalayim in him with who servants his all to said

אויף, און לאָמיר אַנטלויפֿן, וואָרעם מיר וועלן נישט האָבן קיין אַנטרינונג
antrinung kein hobn nisht veln mir vorem antloifn lomir un oif
escape any have not will we for flee let us and up

פֿון אַבְשָׁלוֹמען . אײַלט זיך אַוועקצוגיין , כּדי ער זאָל זיך נישט
nisht zich zol er kedei avektsugein zich ailt Avshalomen fun
not self shall he so that to leave self hasten Avshalom from

אונטעראײַלן און אונדז אָניאָגן , און ברענגען אויף אונדז דאָס בייז , און
un beiz dos undz oif brengen un onyogn undz un unterailn
and evil this us on bring and overtake us and hurry

שלאָגן די שטאָט מיטן שארף פֿון שווערד. טו האָבן די קנעכט פֿון
fun knecht di hobn shverd fun sharf mitn shtot di shlogn
of servants the have sword of edge with city the strike down

מלך געזאָגט צום מלך : אַזוי ווי אַלץ וואָס מײַן האַר
har main vos alts vi azoi melech tsum gezogt melech
master my which all that as according to king to said king

דער מלך וועט אויסדערווײַלן! דאָ זיַינען דײַנע קנעכט .
knecht daine zainen do oisderveilen vet melech der
servants your are here choose will king the

16 And HaMelech went forth, and all his Bais after him. And HaMelech left ten nashim, which were pilagshim, to be shomer over the Bais. 17 And HaMelech went forth, and kol haAm after him, and tarried in a place that was far off. 18 And all his avadim passed on by his yad; and all the Kereti, and all the Peleti, and all the Gittim, six hundred men which came after him from Gat, passed on before HaMelech.

טז איז אַרויסגעגאַנגען דער מלך , און זײַן גאַנצן הויזעזינט נאָך אים.
im noch hoizgezint gants zain un melech der aroisgegangen iz
him after household entire his and king the having come out is

און דער מלך האָט איבערגעלאָזן די צען קעפּסווײַבער צו היטן דאָס
dos hitn tsu kepsvaiber tsen di ibergelozn hot melech der un
the keep to concubines ten the left behind has king the and

הויז . יז און דער מלך איז אַרויסגעגאַנגען , און דאָס גאַנצע פֿאָלק נאָך
noch folk gantse dos un aroisgegangen iz melech der un hoiz
after people entire this and having come out is king the and house

אים, און זיי האָבן זיך אָפּגעשטעלט אין בֵּית-מרחק . יח און אַלע זיַינע
zaine ale un beit-merchek in opgeshtelt zich hobn zei un im
his all and farthest house in stood still self have they and him

קנעכט זיַינען אַריבערגעגאַנגען פֿאַרבײַ אים; און אַלע כּרתים און אַלע
ale un Keretim ale un im farbai aribergegangen zainen knecht
all and Kereti all and him close by having passed are servants

פּלֵתים , און אַלע גַּתער, זעקס הונדערט מאַן וואָס זיַינען געקומען
gekumen zainen vos man hundert zeks Gater ale un Peletim
having come are who men hundred six Gitti all and Peleti

הינטער אים פֿון גַּת , זיַינען אַריבערגעגאַנגען פֿאַרן מלך .
melech faran aribergegangen zainen Gat fun im hinter
king before the having passed are Gat from him behind

יט הָאָט דער מלך געזאָגט צו ווָאס : גַת פון אִתַּי זאָלסט
zolst vos tsu Gat fun Ittaien tsu gezogt melech der hot
you(SG) should what to Gat of Ittai to said king the has

דו אויך גיין מיט אונדז? קער זיך אום , און בליֵב מיט דעם מלך ,
melech dem mit blaib un um zich ker undz mit gein oich du
king the with remain and back self turn us with go also you

ווָאָרעם דו ביסט אַ פרעמדער, און אויך ביסטו אַ פַּאַרטריבענער אין דַיין
dain in fartribener a bistu oich un fremder a bist du vorem
your in exile a are you also and foreigner a are you for

אָרט .
ort
place

[19] Then said HaMelech to Ittai the Gitti, Why goest thou also with us? Return to thy place, and abide with HaMelech; for thou art a nokhri *(foreigner)*, and also an exile.

כ ערשט נעבטן ביסטו געקומען , און היֵנט זאָל איך דיך
dich ich zol haint un gekumen bistu nechtn ersht
you(SG) I shall today and having come are you recent past behold

מאַכן ווָאָגלען צו גיין מיט אונדז, בעת איך אַליין גיי ווּוהין מיר וועט
vet mir vuhin gei alein ich beeis undz mit gein tsu voglen machn
will me where go myself I while us with go to wander make

דיר זיך מאַכן ? קער זיך אום , און קער אום דיינע ברידער מיט
dir mit brider daine um ker un um zich ker machn zich
you(SG) with brothers your back turn and back self turn make self

אין גענאָד און טריישאַפט . כא הָאָט אִתַּי געענטפערט דעם מלך און הָאָט
hot un melech dem geentfert Ittai hot traishaft un genod in
has and king the answered Ittai has faithfulness and grace in

געזאָגט: אַזוי ווי ה לעבט, און אַזוי ווי מיין האַר דער מלך
melech der har main vi azoi un lebt Hashem vi azoi gezogt
king the master my as so and lives Hashem as so said

לעבט, אַז בלויז אין דעם אָרט ווּוּ מיין האַר דער מלך וועט זיין ,
zain vet melech der har main vu ort dem in bloiz az lebt
be will king the master my where place the in only that lives

סיי צום טויט סיי צום לעבן, נאָר דאָרטן וועט זיין דַיין קנעכט !
knecht dain zain vet dortn nor lebn tsum sai toit tsum sai
servant your be will there but life to whether death to whether

כב הָאָט דָוִד געזאָגט צו אִתַּי : גיי און צי אַריבער . איז אִתַּי פון גַת
Gat fun Ittai iz ariber tsi un gei Ittaien tsu gezogt Dovid hot
Gat of Ittai is pass over then and go Ittai to said Dovid has

אַריבערגעגאַנגען , און אַלע קליינע מענטשן , און אַלע זיֵנע קינדער ווָאס
vos kinder kleine ale un mentshn zaine ale un aribergegangen
which children small all and men his all and having passed over

מיט אים.
im mit
him with

[20] Whereas thou camest but yesterday, should I this day make thee wander about with us? Seeing I go to where I may, shuv *(return thou)*, and take back thy brethren; chesed and emes be with thee. [21] And Ittai answered HaMelech, and said, As Hashem liveth, and as adoni HaMelech liveth, surely in what makom adoni HaMelech shall be, whether in mavet or chayyim, even there also will thy eved be. [22] And Dovid said to Ittai, Go and pass over. And Ittai the Gitti passed over, and all his anashim, and all the little ones that were with him.

כג און דאָס גאַנצע לאַנד האָט געווויינט אויף אַ הויכן קוֹל ,
kol hoichn a oif geveint hot land gantse dos un
voice loud a on wept has land whole this and

ווען דאָס גאַנצע פַּאָלק איז אַריבערגעגאַנגען; און דער מלך איז
iz melech der un aribergegangen iz folk gantse dos ven
is king the and crossed over is people whole this when

אַריבער דעם טַיִך קִדרוֹן , און דאָס גאַנצע פַּאָלק איז
ariber dem taich Kidron un gantse dos un folk iz
on the other side of Kidron river the and this whole people is

אַריבערגעגאַנגען אַקעגן דעם וועג פון מִדבר . כד און אָט אויך
oich ot un midber fun veg dem akegn aribergegangen
also behold and wilderness of way the against crossed over

[23] And kol ha'aretz wept with a kol gadol *(loud voice)*, and kol haAm crossed over; HaMelech also himself crossed over the brook Kidron, and kol haAm crossed over, toward the derech of the midbar. [24] And hinei

צָדוֹק אוּן אַלַע לְוִיִּם מִיט אִים, טראָגנדיק דעם אָרוֹן פּוֹן ג-טס
G-ts fun oren dem trogndik im mit Leviim ale un Tsadok
G-d's of aron the bearing him with Levi'im all and Tsadok

ברית . אוּן זיי האָבן אַוועקגעשטעלט דעם אָרוֹן פּוֹן האלקים – אויך
oich HaElokim fun oren dem avekgeshtelt hobn zei un bris
also G-d of aron the set down have they and covenant

אֶבְיָתָר איז אַרויפגעגאַנגען – ביז דאָס גאַנצע פֹּאָלק האָט געענדיקט
geendikt hot folk gantse dos biz aroifgegangen iz Evyatar
finished has people whole this until having gone up is Evyatar

אַריבערגיין פּוֹן שטאָט.
shtot fun aribergein
city from go over

כה האָט דער מלך געזאָגט צו צָדוֹק : קער אום דעם אָרוֹן פּוֹן
fun oren dem um ker Tsadokn tsu gezogt melech der hot
of aron the back turn Tzadok to said king the has

האלקים אין שטאָט. אויב איך וועל געפֿינען חֵן אין די אויגן פּוֹן
fun oign di in chein gefinen vel ich oib shtot in HaElokim
of eyes the in favor find will I if city to G-d

ה , וועט ער מיך אומקערן , אוּן וועט מיך לאָזן זען אים אוּן זיין
zain un im zen lozn mich vet un umkeren mich er vet Hashem
his and it see let me will and bring back me he will Hashem

ווינונג . כו אוּן אויב ער וועט אַזוי זאָגן : איך וויל דיך נישט, דאָ בין
bin do nisht dich vil ich zogn azoi vet er oib un voinung
am here not you(SG) will I say so will he if and dwelling

איך, זאָל ער טאָן מיט מיר אַזוי ווי עס איז גוט אין זיינע אויגן.
oign zaine in gut iz es vi azoi mir mit ton er zol ich
eyes his in good is it as so me with do he shall I

כז אוּן דער מלך האָט געזאָגט צו צָדוֹק דעם כֹּהן : זעסטו ,
zestu koyen dem Tsadok tsu gezogt hot melech der un
do you see kohen the Tzadok to said has king the and

קער זיך אום בשלום אין שטאָט, אוּן אֲחִימַעַץ דיין זון אוּן
un zun dain Achimaats un shtot in besholem um zich ker
and son your Achima'atz and city in in peace back self turn

יהוֹנָתָן דער זון פּוֹן אֶבְיָתָר , אייַערע בייַדנס זין , מיט אייַך. כח זעט,
zet aich mit zin beidns aiere Evyatarn fun zun der Yehonatan
see you with sons both your Evyatar of son the Yehonatan

איך וועל זיך אויפֿהאַלטן אין די פּלוינען פּוֹן מדבר , ביז עס קומט
kumt es biz midber fun ploinen di in oifhaltn zich vel ich
come it until wilderness of plains the in linger self will I

פּוֹן אייַך אַ וואָרט מיר אָנצוזאָגן .
ontsuzogn mir vort a aich fun
to inform me word a you from

כט אוּן צָדוֹק אוּן אֶבְיָתָר האָבן אומגעקערט דעם
dem umgekert hobn Evyatar un Tsadok un
the returned have Evyatar and Tzadok and

אָרוֹן פּוֹן האלקים קיין ירוּשָׁלַיִם , אוּן זיי זיינען
zainen zei un Yerushalayim kein HaElokim fun oren
are they and Yerushalayim to G-d of aron

דאָרטן געבליבן . ל אוּן דָּוִד איז אַרויפגעגאַנגען מיט דעם
dem mit aroifgegangen iz Dovid un geblibn dortn
the by having gone up is Dovid and remained there

אַרויפֿגאַנג פֿאַר הר-הזֵיתים , אַרויפֿגעגאַנגען אוּן געווויינט,
geveint un aroifgegangen Hor-hzeitim far aroifgang
wept and having gone up Mount of Olives for ascent

Tzadok also, and all the Levi'im were with him, bearing the Aron Brit HaElohim; and they set down the Aron HaElohim; and Evyatar *(Abiathar)* went up, until kol HaAm had done passing out of the Ir.

25 And HaMelech said unto Tzadok, Carry back the Aron HaElohim into the Ir; if I shall find chen *(grace)* in the eyes of Hashem, He will bring me again, and show me both Him, and His habitation; 26 But if He thus say, I have no delight in thee; hinei, here am I, let Him do to me as seemeth tov unto Him.

27 HaMelech said also unto Tzadok HaKohen, Art not thou the Ro'eh *(seer)*? Return into the Ir in shalom, and your two banim with you, Achima'atz binecha, and Yehonatan Ben Evyatar *(Abiathar)*. 28 See, I will tarry in the fords of the wilderness, until there come davar from you to inform me.

29 Tzadok therefore and Evyatar *(Abiathar)* carried the Aron HaElohim back to Yerushalayim; and they tarried there. 30 And Dovid went up by the ascent of Ma'aleh HaZeitim *(Mount of Olives)*, and

wept as he went up, and had his rosh covered, and he went barefoot; and kol haAm with him covered every ish his rosh, and they went up, weeping as they went up.

אוּן זַיִן קאָפּ אִיז געווען פַֿאַרדעקט, אוּן ער אִיז
iz er un fardekt geven iz kop zain un
is he and covered having been is head his and

געגאַנגען באָרוועס; אוּן דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס מִיט
mit vos folk gantse dos un borves gegangen
with which people entire this and barefoot having gone

אִים האָבן פַֿאַרדעקט איטלעכער זַיִן קאָפּ, אוּן זיי זיַינען
zainen zei un kop zain itlecher fardekt hobn im
are they and head his each covered have him

אַרויפֿגעגאַנגען , אוּן אַרויפֿגייענדיק געווויינט.
geveint aroifgeyendik un aroifgegangen
wept going up and having gone up

31 And one told Dovid, saying, Achitophel is among the conspirators with Avshalom. And Dovid said, Hashem, turn now the etza *(counsel)* of Achitophel into foolishness.

לא האָט מען דערציילט דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן : אֲחִיתֹפֶל אִיז צווישן
tsvishn iz Achitofel zogn tsu azoi Dovidn dertseilt men hot
among is Achitophel say to so Dovid told one has

די וואָס בונטעווען זיך מיט אַבְשָׁלוֹמען . אוּן דָּוִד האָט
hot Dovid un Avshalomen mit zich bunteven vos di
has Dovid and Avshalom with selves conspire which the ones

געזאָגט: איך בעט דיך , ה , באַנאַריש די עצה פֿון
fun eitse di banarish Hashem dich bet ich gezogt
of counsel the make foolish Hashem you(SG) entreat I said

אֲחִיתֹפֶל .
Achitofeln
Achitophel

32 And it came to pass, that when Dovid was come to the top of the mount, where he worshiped Elohim, hinei, Chushai the Arki came to meet him with his kesones torn, and adamah upon his rosh; 33 Unto whom Dovid said, If thou passest on with me, then thou shalt be a massa unto me; 34 But if thou return to the Ir, and say unto Avshalom, I will be thy eved, O melech; as I have been eved avicha hitherto, so will I now also be thy eved; then mayest thou for me bring to nought the etza of Achitophel. 35 And hast thou not there with thee Tzadok and Evyatar the kohanim? Therefore it shall be, that what thing soever thou shalt hear out of the Bais HaMelech,

לב אוּן עס אִיז געווען, ווי דָּוִד אִיז געקומען ביז דעם שפּיץ
shpits dem biz gekumen iz Dovid vi geven iz es un
top the unto having come is Dovid when was is it and

וואָס מע בוקט זיך דאָרטן צו אלקים, ערשט אִים קומט אַנטקעגן
antkegen kumt im ersht Elokim tsu dortn zich bukt me vos
to meet come him behold G-d to there self worship one where

חוּשַׁי , דער אַרכִּי, מִיט זיַין מאַנטל צעריסן, אוּן ערד אויף זיַין קאָפּ.
kop zain oif erd un tserisn mantl zain mit Arki der Chushai
head his on dirt and torn mantle his with Arki the Chushai

לג האָט דָּוִד צו אִים געזאָגט: אַז דו גייסט אַריבער מִיט מיר,
mir mit ariber geist du az gezogt im tsu Dovid hot
me with on the other side of go you if said him to Dovid has

וועסטו זיַין אויף מיר אַ לאַסט . לד אָבער אַז דו וועסט זיך אין
in zich vest du az ober last a mir oif zain vestu
in self will you if but burden a me on be will you(sg)

שטאָט אומקערן, אוּן וועסט זאָגן צו אַבְשָׁלוֹמען : איך וועל זיַין דַּיִן
dain zain vel ich Avshalomen tsu zogn vest un umkeren shtot
your be will I Avshalom to say will and return city

קנעכט , מלך ; דיַין פַֿאָטערס קנעכט בין איך געווען פֿון אַ מאָל
mol a fun geven ich bin knecht foters dain melech knecht
time a from having been I am servant father's your king servant

אָן , אוּן אַצונד בין אין דיַין קנעכט , וועסטו מיר פַֿאַרשטערן די
di farshtern mir vestu knecht dain in bin atsund un on
the frustrate for me will you(sg) servant your in am so now and past

עצה פֿון אֲחִיתֹפֶל . לה אוּן מִיט דיר זיַינען דאָך דאָרטן צָדוֹק
Tsadok dortn doch zainen dir mit un Achitofeln fun eitse
Tzadok there still are you(SG) with and Achitophel of counsel

אוּן אֶבְיָתָר די כֹּהנים ; איז, איטלעך וואָרט וואָס דו וועסט הערן פֿון
fun hern vest du vos vort itlech iz koyanim di Evyatar un
from hear will you which word every is kohanim the Evyatar and

thou shalt tell it to Tzadok and Evyatar the kohanim.
[36] Hinei, they have there with them their two banim, Achima'atz son of Tzadok, and Yehonatan of Evyatar; by them ye shall send unto me everything that ye can hear.

[37] So Chushai the re'eh Dovid came into the Ir, and Avshalom came into Yerushalayim.

16 And when Dovid was a little past the top of the hill, hinei, Tziva the na'ar of Mephivoshet met him, with a couple of chamorim saddled, and upon them 200 lechem, and 100 bunches of tzimmukim, and 100 kayitz, and a skin of yayin.

[2] And HaMelech said unto Tziva, What meanest thou by these? And Tziva said, The chamorim are for the Bais HaMelech to ride on; and the lechem and kayitz for the ne'arim to eat; and the yayin, that such as be faint in the midbar may drink.
[3] And HaMelech said, And where is the ben adoneicha? And Tziva said unto HaMelech, Hinei, he abideth at Yerushalayim; for he said, Today shall Bais

מלכס הויז , זאָלסטו דערציילן צָדוֹק און אֶבְיָתָר די כהנים .
koyanim di Evyatar un Tsadok dertseiln zolstu hoiz melechs
kohanim the Evyatar and Tzadok tell shall you house king's

לו זע , דאָרטן זיַנען דאָ מיט זיי זייערע בייַדנס זין , אַחימַעַץ
Achimaats zin beidns zeyere zei mit do zainen dortn ze
Achima'atz sons both their them with here are there behold

צָדוֹק און יהוֹנָתָן אֶבְיָתָרס , וועט איר דורך זיי מיר צושיקן
tsushikn mir zei durch ir vet Evyatars Yehonatan un Tsadoks
send me them through you will Evyatar's Yehonatan and Tzadok's

איטלעך וואָרט וואָס איר וועט הערן.
hern vet ir vos vort itlech
hear will you that word every

לז און חושַי , דָוִדס גוטער פרַיִנט, איז געקומען אין שטאָט,
shtot in gekumen iz fraint guter Dovids Chushai un
city in having come is friend good Dovid's Chushai and

וועט אַבְשָׁלוֹם האָט געזאָלט אָנקומען אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in onkumen gezolt hot Avshalom ven
Yerushalayim in arrive should has Avshalom when

טז

און ווי דָוִד איז געווען אַ ביסל אַוועקגעגאַנגען פון
fun avekgegangen bisel a geven iz Dovid vi un
from went way little a having been is Dovid when and

שפּיץ , ערשט ציבָא דער יונג פון מפיבושתן קומט
kumt Mefivosheten fun yung der Tsiva ersht shpits
come Mephivoshet of young man the Tziva behold top

אים אַנטקעגן מיט אַ פּאָר געזאָטלטע אייזלען , און אויף זיי צוויי
tsvei zei oif un eizlen gezotlte por a mit antkegen im
two them on and donkeys saddled pair a with to meet him

הונדערט ברויטן , און הונדערט בינטלעך ראָזינקעס, און הונדערט
hundert un rozinkes bintlech hundert un broiten hundert
one hundred and raisins bunches one hundred and loaves hundred

בינטלעך זומערוויפּס , און אַ לאָגל ווַיִן .
vain logl a un zumeroips bintlech
wine skin a and summer fruit bunches

ב האָט דער מלך געזאָגט צו ציבָאן : צו וואָס זיַנען די דאָזיקע ביַי
bai dozike di zainen vos tsu Tsivaen tsu gezogt melech der hot
by these the are what to Tziva to said king the has

דיר ? האָט ציבָא געזאָגט: די אייזלען פַאַר דעם מלכס הויזגעזינט
hoizgezint melechs dem far eizlen di gezogt Tsiva hot dir
household king's the for donkeys the said Tziva has you(SG)

צו רייַטן, און דאָס ברויט און די זומערוויפּס פַאַר די יונגען
yungen di far zumeroips di un broit dos un raitn tsu
young the for summer fruit the and bread the and ride to

צום עסן , און דער ווַיִן צום טרינקען פַאַר דעם פַאַרשמאַכטן אין
in farshmachtn dem far trinken tsum vain der un esen tsum
in exhausted the one for to drink to wine the and eat to

מדבר . ג האָט דער מלך געזאָגט: און ווו איז דיַין האַרס זון ?
zun hars dain iz vu un gezogt melech der hot midber
son master's your is where and said king the has wilderness

האָט ציבָא געזאָגט צום מלך : אָן איז ער געבליבן אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in geblibn er iz on melech tsum gezogt Tsiva hot
Yerushalayim in remaining he is here king to said Tziva has

וואָרעם ער האָט געזאָגט: היַינט וועט מיר דאָס הויז פון יִשְׂרָאֵל אומקערן
umkeren Yisroel fun hoiz dos mir vet haint gezogt hot er vorem
return Yisroel of house this me will today said has he for

Yisroel restore to me the mamlechut avi.
[4] Then said HaMelech to Tziva, Hinei, thine are all that pertained unto Mephivoshet. Tziva said, I humbly prostrate myself. May I find chen in thy sight, adoni, O Melech.

[5] When Dovid HaMelech came to Bachurim, hinei, from there came out an ish of the mishpakhat Bais Sha'ul; shmo Shime'i Ben Gera; and he, cursing continuously, came.

[6] And he cast avanim *(stones)* at Dovid, and at all the avadim of Dovid HaMelech; and at kol haAm and at all the Gibborim that were on his right and on his left. [7] And thus said Shime'i when he cursed, Come out, come out, thou ish hadamim and thou ish habeliyya'al; [8] Hashem hath returned upon thee all the dahm of the Bais Sha'ul, in whose place thou hast reigned; and Hashem hath delivered the meluchah *(kingdom)* into the yad Avshalom binecha; and, behold, thou art taken in thy ra'ah, because thou art an ish damim.

די מלוכה פֿון מײַן פֿאָטער. [ד] האָט דער מלך געזאָגט צו ציבֿאָן :
Tsivaen tsu gezogt melech der hot foter main fun meluche di
Tziva to said king the has father my of kingdom the

זע , אַלצדינג וואָס געהערט צו מפיבֹושתן איז דײַנס . האָט ציבֿאָ
Tsiva hot dains iz Mefivosheten tsu gehert vos altsding ze
Tziva has yours is Mephivoshet to belongs that everything behold

געזאָגט: איך בוק זיך ; לאָמיך געפֿינען חֵן אין דײַנע אויגן, מײַן
main oign daine in chein gefinen lomich zich buk ich gezogt
my eyes your in favor find let me self bow down I said

האַר מלך .
melech har
king master

[ה] און ווי דער מלך דָּוִד איז געקומען ביז בחורים ,
bochurim biz gekumen iz Dovid melech der vi un
Bachurim unto having come is Dovid king the when and

ערשט פֿון דאָרטן גייט אַרויס אַ מאַן פֿון דער משפּחה פֿון
fun mishpoche der fun man a arois geit dortn fun ersht
of family the from man a out go there from behold

שָׁאוּלס הויז , וואָס זײַן נאָמען איז געווען שִׁמְעִי דער זון
zun der Shimei geven iz nomen zain vos hoiz Shauls
son the Shime'i having been is name his whose house Sha'ul's

פֿון גֵּראָן – גייט און שילט גייענדיק .
geyendik shilt un geit Geran fun
going curses and goes Gera of

[ו] און ער האָט געוואָרפֿן מיט שטיינער אויף דָּוִדן , און אויף אַלע
ale oif un Dovidn oif shteiner mit gevorfn hot er un
all on and Dovid at stones with thrown has he and

קנעכט פֿון מלך דָּוִדן ; און דאָס גאַנצע פֿאָלק און אַלע גיבֿורים
giborim ale un folk gantse dos un Dovidn melech fun knecht
warriors all and people entire this and Dovid king of servants

זײַנען געווען פֿון זײַן רעכטער זײַט און פֿון זײַן לינקער. [ז] און אַזוי
azoi un linker zain fun un zait rechter zain fun geven zainen
thus and left his of and side right his of having been are

האָט שִׁמְעִי געזאָגט, ווען ער האָט געשאָלטן: גיי אַרויס, גיי אַרויס,
arois gei arois gei gesholtn hot er ven gezogt Shimei hot
out go out go cursed has he when said Shime'i has

בלוטיקער מענטש און נידערטרעכטיקער מענטש. [ח] ה האָט
hot Hashem mentsh nidertrechtiker un mentsh blutiker
has Hashem man worthless and man man of blood

אומגעקערט אויף דיר אַל דאָס בלוט פֿון דעם הויז פֿון שָׁאוּלן ,
Shauln fun hoiz dem fun blut dos al dir oif umgekert
Sha'ul of house the of blood the all you(SG) on returned

וואָס דו ביסט געווארן מלך אויף זײַן אָרט , און ה
Hashem un ort zain oif melech gevorn bist du vos
Hashem and place his in king having become are you which

האָט געגעבן די מלוכה אין דער האַנט פֿון דײַן זון אַבְשָׁלוֹמען .
Avshalomen zun dain fun hant der in meluche di gegebn hot
Avshalom son your of hand the in kingdom the given has

און אָט ביסטו אין דײַן אומגליק , ווײַל אַ בלוטיקער מענטש
mentsh blutiker a vail umglik dain in bistu ot un
man man of blood a because calamity your in you are behold and

ביסטו .
bistu
are you

[9] Then said Avishai Ben Tzeruyah unto HaMelech, Why should this kelev hamet *(dead dog)* curse adoni HaMelech? Let me go over, now and cut off his rosh.

ט האָט אַבִישַׁי דער זון פֿון צרוּיָהן געזאָגט צום מלך : פַֿאַר
far melech tsum gezogt Tseruyahn fun zun der Avishai hot
for king to said Tseruyah of son the Avishai has

וואָס זאָל דער דאָזיקער טויטער הונט שילטן מײַן האַר דעם
dem har main shiltn hunt toiter doziker der zol vos
the master my curse dog dead one this one the shall which

מלך ? לאָמיך , איך בעט דיך אַריבערגיין, און איך וועל אים
im vel ich un aribergein dich bet ich lomich melech
him will I and go over you(SG) entreat I let me king

דעם קאָפּ אַראָפּנעמען.
aropnemen kop dem
remove head the

[10] And HaMelech said, What have I to do with you, ye Bnei Tzeruyah? So let him curse, because Hashem hath said unto him, Curse Dovid. Who shall then say, why hast thou done so?

י האָט דער מלך געזאָגט: וואָס קער איך זיך אָן מיט אײַך, זין
zin aich mit on zich ich ker vos gezogt melech der hot
sons you with on self I turn what said king the has

פֿון צרוּיָהן ? אויב ער שילט, איז דאָס ווײַל ה האָט אים
im hot Hashem vail dos iz shilt er oib Tseruyahn fun
him has Hashem because this is curse he if Tseruyah of

געהייסן : שילט דָּוִדן ; און ווער קען זאָגן : פַֿאַר וואָס טוסטו
tustu vos far zogn ken ver un Dovidn shilt geheisn
are you doing which for say can who and Dovid curse ordered

אַזוי?
azoi
so

[11] And Dovid said to Avishai, and to all his avadim, Hinei, beni, which came forth from within me, seeketh my nefesh; how much more now may this Ben-HaYemini *(Benjamite)* do it? Let him alone, and let him curse; for Hashem hath bidden him. [12] It may be that Hashem will look on mine affliction, that Hashem will repay me tovah for his cursing this day.

יא און דָּוִד האָט געזאָגט צו אַבִישַׁי און צו אַלע זײַנע
zaine ale tsu un Avishaien tsu gezogt hot Dovid un
his all to and Avishai to said has Dovid and

קנעכט : זע , מײַן זון וואָס איז אַרויס פֿון מײַנע אינגעווייד זוכט
zucht ingeveid maine fun arois iz vos zun main ze knecht
seeks innards my of out is who son my behold servants

? מײַן לעבן, היינט ווי שוין אַצונד דער בנימינער
Binyaminer der atsund shoin vi haint lebn main
man of Binyamin the now already as furthermore life my

לאָזט אים, און זאָל ער שילטן, וואָרעם ה האָט אים געהייסן .
geheisn im hot Hashem vorem shiltn er zol un im lozt
ordered him has Hashem because curse he must and him let

יב אפֿשר וועט ה זען מײַן אויג, און ה וועט מיר
mir vet Hashem un oig main zen Hashem vet efsher
me will Hashem and eye my see Hashem will perhaps

אומקערן גוטס פַֿאַר זײַן קללהן היינטיקן טאָג.
umkeren guts far zain klole haintikn tog
return back good things for his cursing this very day

[13] And as Dovid and his anashim went by the derech, Shime'i went along on the hillside opposite him, cursed as he went, threw avanim at him, and kicked up aphar.

יג און דָּוִד און זײַנע מענטשן זײַנען געגאַנגען אויפֿן
oifn gegangen zainen mentshn zaine un Dovid un
on having gone are men his and Dovid and

וועג, און שִׁמְעִי איז געגאַנגען בײַם זײַט באַרג אַקעגן
akegn barg zait baim gegangen iz Shimei un veg
opposite hill side at having gone is Shime'i and way

אים, געגאַנגען און געשאָלטן, און געוואָרפֿן מיט שטיינער
shteiner mit gevorfn un gesholtn un gegangen im
stones with thrown and cursed and having gone him

אַקעגן אים, און געשאָטן מיט שטויב.
shtoib mit geshotn un im akegn
dust with strewing and him at

14 And HaMelech, and kol HaAm that were with him, arrived weary, and refreshed themselves there.

15 And Avshalom, and kol HaAm Ish Yisroel, came to Yerushalayim, and Achitophel with him.

16 And it came to pass, when Chushai the Arki, re'eh Dovid, was come unto Avshalom, that Chushai said unto Avshalom, Long live HaMelech, Long live HaMelech.
17 And Avshalom said to Chushai, Is this thy chesed *(loyal loving-kindness)* to thy re'a *(friend)*? Why wentest thou not with thy re'a *(friend)*? 18 Chushai said unto Avshalom, Lo; but whom Hashem, this people, and kol Ish Yisroel, choose, his will I be, and with him will I abide. 19 And again, whom should I serve? Should I not serve in the presence of bno? As I have served in the presence of Avicha, so will I be in the presence.

20 Then said Avshalom to Achitophel, Give etza *(counsel, advice, wisdom)* among you what we shall do. 21 And Achitophel said unto Avshalom, Go in unto the pilagshim of Avicha, which he hath left to be shomer over the

יד אוּן דער מלך אוּן דאָס גאַנצע פֹּאָלק וואָס מיט אים זיַינען
zainen im mit vos folk gantse dos un melech der un
are him with which people whole this and king the and

אָנגעקומען מידע ; אוּן ער האָט זיך אָפּגערוט דאָרטן.
dortn opgerut zich hot er un mide ongekumen
there refreshed self has he and weary arrived

טו אוּן אַבֿשָׁלום אוּן דאָס גאַנצע פֹּאָלק , די מענער פֿוּן יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun mener di folk gantse dos un Avshalom un
Yisroel of men the people whole this and Avshalom and

זיַינען אָנגעקומען קיין ירושלַיִם , אוּן אַחיתֹופֶל מיט אים.
im mit Achitofel un Yerushalayim kein ongekumen zainen
him with Achitophel and Yerushalayim at arrived are

טז אוּן עס איז געווען , אַז חושַי דער אַרכי, דָּוִד גוטער
guter Dovids Arki der Chushai az geven iz es un
good Dovid's Arki the Chushai that having been is it and

פֿרַיינט, איז געקומען צו אַבֿשָׁלומען , האָט חושַי געזאָגט צו
tsu gezogt Chushai hot Avshalomen tsu gekumen iz fraint
to said Chushai has Avshalom to having come is friend

אַבֿשָׁלומען : לעבן זאָל דער מלך ! לעבן זאָל דער מלך ! יז האָט
hot melech der zol lebn melech der zol lebn Avshalomen
has king the should live king the should live Avshalom

אַבֿשָׁלום געזאָגט צו חושַי : איז דאָס דיַין גינציקייט צו דיַין
dain tsu gintsikeit dain dos iz Chushaien tsu gezogt Avshalom
your to graciousness your this is Chushai to said Avshalom

גוטן פֿרַיינט? פֿאַר וואָס ביסטו נישט געגאַנגען מיט דיַין גוטן
gutn dain mit gegangen nisht bistu vos far fraint gutn
good your with having gone not are you which for friend good

פֿרַיינט? יח האָט חושַי געזאָגט צו אַבֿשָׁלומען : ניַין ! נייַערט וועמען
vemen naiert nein Avshalomen tsu gezogt Chushai hot fraint
whom rather no Avshalom to said Chushai has friend

ה אוּן דאָס דאָזיקע פֹּאָלק אוּן אַלע מענער פֿוּן יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun mener ale un folk dozike dos un Hashem
have Yisroel of men all and people this the and Hashem

אויסדערוויילט, צו אים געהער איך, אוּן מיט אים וויל איך בלַיבן. יט אוּן
un blaibn ich vil im mit un ich geher im tsu oisderveilt
and stay I will him with and I belong him to choose

צווייטנס , וועמען וועל איך דינען? דאָך בַיי זיַין זון ; אַזוי וווי איך האָב
hob ich vi azoi zun zain bai doch dinen ich vel vemen tsveitns
have I as so son his by indeed serve I will whom secondly

געדינט בַיי דיַין פֹּאָטער, אַזוי וועל איך זיַין בַיי דיר .
dir bai zain ich vel azoi foter dain bai gedint
you(SG) by be I will so father your by served

כ אוּן אַבֿשָׁלום האָט געזאָגט צו אַחיתֹופֶלן : גיט אַייַער
aier git Achitofeln tsu gezogt hot Avshalom un
your give Achitophel to said has Avshalom and

עצה וואָס מיר זאָלן טאָן. כא האָט אַחיתֹופֶל געזאָגט צו
tsu gezogt Achitofel hot ton zoln mir vos eitse
to said Achitophel has do should we what counsel

אַבֿשָׁלומען : קום צו די קעפּסוויַיבער פֿוּן דיַין פֹּאָטער,
foter dain fun kepsvaiber di tsu kum Avshalomen
father your of concubines the to come Avshalom

וואָס האָט ער געלאָזן צו היטן דאָס הויז . אוּן אַז גאַנץ
gants az un hoiz dos hitn tsu gelozn hot er vos
all when and house the keep to left has he whom

Bais *(palace)*; and kol Yisroel shall hear that thou art a stench to Avicha; then shall the hands of all that are with thee be chazak *(strong)*.

יִשְׂרָאֵל וועט הערן, אַז דו האָסט זיך פַֿארמיאוסט ביַי דיַין
dain bai farmiust zich host du az hern vet Yisroel
your to made repulsive self have you that hear will Yisroel

פָֿאטער, אַזוי וועלן שטאַרק ווערן די הענט פֿון אַלע וואָס
vos ale fun hent di vern shtark veln azoi foter
who all of hands the become strong will so father

מיט דיר .
dir mit
you(SG) with

כב [22] So they spread Avshalom an ohel upon the gag *(roof)*; and Avshalom went in unto the pilagshim of Aviv in the sight of kol Yisroel.

כב האָט מען פַֿארשפרייט אַ געצעלט פַֿאר אַבְשָׁלוֹמען אויפֿן
oifn Avshalomen far getselt a farshpreit men hot
on Avshalom for tent a spread one has

דאַך, און אַבְשָׁלוֹם איז געקומען צו די קעפּסווייַבער פֿון
fun kepsvaiber di tsu gekumen iz Avshalom un dach
of concubines the to having come is Avshalom and roof

זיַין פָֿאטער פַֿאר די אויגן פֿון גאַנץ יִשְׂרָאֵל.
Yisroel gants fun oign di far foter zain
Yisroel all of eyes the before father his

כג [23] And the etza *(counsel)* of Achitophel, which he counselled in those days, was as if an ish had inquired at the davar HaElohim; so was all the etza *(counsel)* of Achitophel both with Dovid and with Avshalom.

כג און אַן עצה וואָס אַחיתופֿל האָט געעצהט , איז אין
in iz geeitset hot Achitofel vos eitse an un
in is consulted has Achitophel which counsel a and

יענע טעג געווען אַזוי ווי אַ מענטש זאָל פֿרעגן ביַי דעם
dem bai fregn zol mentsh a vi azoi geven teg yene
the by to ask shall man a as so having been days those

וואָרט פֿון האלקים . אַזוי איז געווען איטלעכע עצה
eitse itleche geven iz azoi HaElokim fun vort
counsel every having been is so G-d of word

פֿון אַחיתופֿל סיַי ביַי דָּוִד סיַי ביַי אַבְשָׁלוֹמען .
Avshalomen bai sai Dovidn bai sai Achitofeln fun
Avshalom by whether Dovid by whether Achitophel of

17 Moreover Achitophel said unto Avshalom, Let me now choose out shneym asar elef ish, and I will arise and pursue after Dovid halailah *(this night)*; [2] And I will come upon him while he is weary and weak of hands, and will make him tremble with fear; and kol haAm that are with him shall flee; and I will strike HaMelech only; [3] When I return kol HaAm to you, all except the ish whom thou seekest, it is as if [kol HaAm] returned; so kol haAm shall be in shalom.

יז און אַחיתופֿל האָט געזאָגט צו אַבְשָׁלוֹמען : לאָמיך אַקאָרשט
akorsht lomich Avshalomen tsu gezogt hot Achitofel un
now let me Avshalom to said has Achitophel and

אויסקלייַבן צוועלף טויזנט מאַן, און איך וועל אויפֿשטיין, און וועל
vel un oifshtein vel ich un man toiznt tsvelf oisklaibn
will and stand up will I and men thousand twelve pick

נאָכיאָגן דָּוִדן די נאַכט . ב און איך וועל קומען אויף אים ווען
ven im oif kumen vel ich un nacht di Dovidn nochyogn
when him on come will I and tonight the Dovid pursue

ער איז מיד און אָפּגעהעצטיק , און וועל אים דערשרעקן, און דאָס
dos un dershrekn im vel un ophentik un mid iz er
the and terrify him will and weak-handed and weary is he

גאַנצע פֿאָלק וואָס מיט אים וועט אַנטלויפֿן, און איך וועל דערשלאָגן
dershlogn vel ich un antloifn vet im mit vos folk gantse
kill will I and flee will him with that people whole

דעם מלך אַליין; ג און איך וועל אומקערן צו דיר דאָס גאַנצע
gantse dos dir tsu umkeren vel ich un alein melech dem
whole this you(SG) to bring back will I and alone king the

פֿאָלק . אַז וועלן זיך אומקערן דער מאַן וואָס דו זוכסט , וועט
vet zuchst du vos man der umkeren zich veln ale az folk
will seek you which man the turn back self will all when people

דאָס גאַנצע פֿאָלק זיַין אין פֿריד .
frid in zain folk gantse dos
peace in be people whole this

[4] And the saying pleased Avshalom well, and kol Ziknei Yisroel. [5] Then said Avshalom, Call now Chushai the Arki also, and let us hear likewise from his peh *(mouth)*.

[6] And when Chushai was come to Avshalom, Avshalom spoke unto him, saying, Achitophel hath spoken after this manner; shall we do after his saying? If not; speak thou. [7] And Chushai said unto Avshalom, The etza *(counsel)* that Achitophel hath given is not tovah at this time. [8] For, said Chushai, thou knowest Avicha and his anashim, that they be Gibborim, and they be enraged in their nefesh, as a dov *(bear)* robbed of her cubs in the sadeh; and Avicha is ish milchamah, and will not spend the night with HaAm *(the troops)*. [9] Hinei, he is hid now in one of the pits, or in some other makom; and it will come to pass, when some of them be overthrown at the outset, that whosoever heareth it will say, There is a magefah *(slaughter)* among the people that follow Avshalom. [10] And he also that is chayil *(valiant)*,

ד איז די זאַך געווען גלײַך אין די אויגן פֿון אַבְשָׁלוֹמען ,
Avshalomen fun oign di in glaich geven zach di iz
Avshalom of eyes the in reasonable having been thing the is

און אין די אויגן פֿון אַלע עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל. ה און אַבְשָׁלוֹם האָט
hot Avshalom un Yisroel fun eltste ale fun oign di in un
has Avshalom and Yisroel of elders all of eyes the in and

געזאָגט: רוף אויך, איך בעט דיך , חושַי דעם אַרכִּי, און לאָמיר
lomir un Arki dem Chushai dich bet ich oich ruf gezogt
let us and Arki the Chushai you(SG) entreat I also call said

הערן אויך וואָס אין זײַן מויל .
moil zain in vos oich hern
mouth his in what also hear

ו איז געקומען חושַי צו אַבְשָׁלוֹמען , און אַבְשָׁלוֹם האָט צו
tsu hot Avshalom un Avshalomen tsu Chushai gekumen iz
to has Avshalom and Avshalom to Chushai having come is

אים געזאָגט, אַזוי צו זאָגן : אַזוי ווי דאָס דאָזיקע ווארט האָט אַחִיתֹפֶל
Achitofel hot vort dozike dos vi azoi zogn tsu azoi gezogt im
Achitophel has word this the as so say to so said him

געראַטן. זאָל מיר טאָן לויט זײַן ווארט אָדער נישט? רעד דו .
du red nisht oder vort zain loit ton mir zoln geredt
you speak not or word his according to do we shall spoken

ז האָט חושַי געזאָגט צו אַבְשָׁלוֹמען : נישט גוט איז די עצה
eitse di iz gut nisht Avshalomen tsu gezogt Chushai hot
counsel the is good not Avshalom to said Chushai has

וואָס אַחִיתֹפֶל עצהט דאָס מאָל. ח און חושַי האָט געזאָגט: דו
du gezogt hot Chushai un mol dos eitset Achitofel vos
you said has Chushai and time this counsels Achitophel which

קענסט דײַן פֿאָטער און זײַנע מענטשן, אַז זיי זײַנען גיבורים ,
giborim zainen zei az mentshn zaine un foter dain kenst
warriors are they that men his and father your know

און זיי זײַנען פֿאַרביטערט אין געמיט, אַזוי ווי אַ בערינטע אין פֿעלד
feld in berinte a vi azoi gemit in farbitert zainen zei un
field in mother bear a as so spirit in bitter are they and

באַרויבט פֿון אירע יונגע ; אויך איז דײַן פֿאָטער אַ מאַן פֿון מלחמה ,
milchome fun man a foter dain iz oich yunge ire fun baroibt
war of man a father your is also young its of robbed

און ער וועט נישט נעכטיקן מיטן פֿאָלק . ט אָט איז ער
er iz ot folk mitn nechtikn nisht vet er un
he is behold the people with spend the night not will he and

אַצונד באַהאַלטן אין אײַנער פֿון די גריבער, אָדער אין אײַנעם פֿון די
di fun einem in oder griber di fun einer in bahaltn atsund
the of one in or pits the of one in hidden now

ערטער; און עס וועט זײַן , אַז עמעצער וועט אין זיי אַרײַנפֿאַלן
arainfaln zei in vet emetser az zain vet es un erter
falls them in will someone when be will it and places

אין אָנהייב , און אַ הערער וועט הערן, וועט ער זאָגן : אַ מפּלה
mapole a zogn er vet hern vet herer a un onheib in
downfall a say he will hear will hearer a and beginning in

איז געווען צווישן דעם פֿאָלק וואָס הינטער אַבְשָׁלוֹמען .
Avshalomen hinter vos folk dem tsvishn geven iz
Avshalom following who are people the among having been is

י און אַפֿילו דער וואָס איז אַ העלדישער יונג , וואָס זײַן
zain vos yung heldisher a iz vos der afile un
his which young man valiant a is which the one even and

whose lev is as the lev ha'aryeh *(heart of a lion)*, shall utterly melt; for kol Yisroel knoweth that Avicha is a Gibbor, and they that be with him are Bnei Chayil *(valiant men)*. [11] Therefore, I counsel that kol Yisroel be fully gathered unto thee, from Dan even to Be'er-Sheva, as the chol *(sand)* that is by the yam for multitude; and that thou thyself go into battle in person. [12] So shall we come upon him in some makom where he shall be found, and we will light upon him as the tal *(dew)* falleth on the adamah; and of him and of kol ha'anashim that are with him there shall not be left so much as one. [13] Moreover, if he has withdrawn into a city, then shall kol Yisroel bring chavalim *(ropes)* to that city, and we will draw it into the ravine, until there be not one small stone found there.

[14] And Avshalom and kol Ish Yisroel said, The etza *(counsel)* of Chushai the Arki is better than the etza of Achitophel. For Hashem had resolved to annul the etza of Achitophel, to the intent that Hashem might bring ra'ah upon Avshalom.

הארץ איז אזוי ווי דאס הארץ פון אַ לייב, וועט אין גאנצן צעגאנגען
tsegangen gantsn in vet leib a fun harts dos vi azoi iz harts
melted entirety in will lion a of heart the as so is heart

וועלן , וואָרעם גאַנץ ישְׂרָאֵל ווייס אַז דיין פאָטער איז אַ גיבור ,
gibor a iz foter dain az veis Yisroel gants vorem vern
warrior a is father your that know Yisroel all because become

און די וואָס מיט אים זיינען העלדישע יונגען . [א] אָבער איך
ich ober yungen heldishe zainen im mit vos di un
I but young heroic are him with which the ones and

עצה אַז אייַנגעזאַמלט זאָל אייַנגעזאַמלט ווערן גאַנץ ישְׂרָאֵל
Yisroel gants vern aingezamlt zol aingezamlt az eitse
Yisroel all become gathered shall gathered that counsel

אַרום דיר , פון דָן און ביז באֵר-שֶׁבַע , אזוי ווי דער זאַמד
zamd der vi azoi Beer-Sheva biz un Dan fun dir arum
sand the as so Be'er-Sheva unto and Dan from you(SG) around

וואָס ים אין פילקייט , און דו אַליין זאָלסט
zolst alein du un filkeit in yam baim vos
you(SG) must yourself you and multitude in the sea at which

גיין אין מלחמה . [ב] און אַז מיר וועלן קומען אויף אים אין איינעם
einem in im oif kumen veln mir az un milchome in gein
one in him on come will we when and battle to go

פון די ערטער וואָס ער געפינט זיך דאָרטן, וועלן מיר זיך אַראָפּלאָזן
aroplozen zich mir veln dortn zich gefint er vos erter di fun
let down self we will there self find he which places the of

אויף אים, אזוי ווי עס פאַלט דער טוי אויף דער ערד ; און פון אים
im fun un erd der oif toi der falt es vi azoi im oif
him of and ground the on dew the falls it as so him on

און פון אַלע מענטשן וואָס מיט אים, וועט אַפילו איינער נישט
nisht einer afile vet im mit vos mentshn ale fun un
not one even will him with which men all of and

בליַבן . [ג] און אַז ער וועט זיך אַריַינקליַבן אין שטאָט, וועלן גאַנץ
gants veln shtot in arainklaibn zich vet er az un blaibn
all will city in move in self will he when and remain

ישְׂרָאֵל לאָזן אַרויפּטראָגן צו יענער שטאָט שטריק, און מיר וועלן עס
es veln mir un shtrik shtot yener tsu aroiftrogn lozn Yisroel
it will we and cord city that to carry up let Yisroel

אַראָפּשלעפּן אין טאָל , ביז דאָרטן וועט זיך אַפילו אַ שטיינדל נישט
nisht shteindl a afile zich vet dortn biz tal in aropshlepn
not pebble a even self will there until valley of in drag down

געפינען.
gefinen
find

[יד] האָט געזאָגט אַבשָׁלום און אַלע מענער פון ישְׂרָאֵל: די עצה פון
fun eitse di Yisroel fun mener ale un Avshalom gezogt hot
of counsel the Yisroel of men all and Avshalom said has

חושַי דעם אַרכִּי איז בעסער ווי די עצה פון אֲחִיתוֹפֶל . וואָרעם
vorem Achitofeln fun eitse di vi beser iz Arki dem Chushai
for Achitophel of counsel the than better is Arki the Chushai

ה האָט באַשערט צו פאַרשטערן די גוטע עצה פון אֲחִיתוֹפֶל ,
Achitofeln fun eitse gute di farshtern tsu bashert hot Hashem
Achitophel of counsel good the frustrate to appointed has Hashem

כדי ה זאָל ברענגען דאָס בייז אויף אַבשָׁלומען .
Avshalomen oif beiz dos brengen zol Hashem kedei
Avshalom on evil this bring shall Hashem so that

טו און חושַי האָט געזאָגט צו צָדוֹק און צו אֶבְיָתָר די
di Evyatar tsu un Tsadok tsu gezogt hot Chushai un
the Evyatar to and Tzadok to said has Chushai and
כהנים : אַזוי און אַזוי האָט אַחיתופֶל געעצהט אַבְשָׁלוֹמען און
un Avshalomen geeitset Achitofel hot azoi un azoi koyanim
and Avshalom consulted Achitofel has so and so kohanim
טז און . די עלטסטע פון יִשְׂרָאֵל, און אַזוי און אַזוי האָב איך געעצהט
un geeitset ich hob azoi un azoi un Yisroel fun eltste di
and consulted I have so and so and Yisroel of elders the
אַצונד , שיקט אויף גיך און זאָגט אָן דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן .
zogn tsu azoi Dovidn on zogt un gich oif shikt atsund
say to so Dovid on declare and quickly on send now
זאָלסט נישט נעכטיקן די נאַכט אין די פלוינען פון
fun ploinen di in nacht di nechtikn nisht zolst
of plains the in night the spend the night not you(SG) must
מדבר , נאָר אַריבערגיין מוזטו אַריבערגיין, כדי דער מלך
melech der kedei aribergein muztu aribergein nor midber
king the so that pass over you must pass over but wilderness
און דאָס גאַנצע פֹּאָלק ווּאָס מיט אים זאָלן נישט אומגעבראַכט
umgebracht nisht zoln im mit vos folk gantse dos un
destroyed not shall him with which people whole this and
ווערן .
vern
become

יז און יהוֹנָתָן און אַחימַעַץ זיינען געשטאַנען אין עֵין-רוֹגֶל ,
Ein-Rogel in geshtanen zainen Achimaats un Yehonatan un
Ein-Rogel in standing are Achima'atz and Yehonatan and
און אַ דינסט פלעגט גיין און זיי דערציילן, און זיי פלעגן
flegn zei un dertseiln zei un gein flegt dinst a un
would they and tell them and go used to maidservant a and
גיין און דערציילן דעם מלך דָּוִדן ; וואָרעם זיי האָבן זיך נישט
nisht zich hobn zei vorem Dovidn melech dem dertseiln un gein
not self have they for Dovid king the tell and go
געטאָרט ווייזן אַריינצוקומען אין שטאָט.
shtot in araintsukumen vaizn getort
city in coming in to appear allowed
יח האָט זיי אַ ינגל דערזען, און ער האָט דערציילט אַבְשָׁלוֹמען .
Avshalomen dertseilt hot er un derzen yingel a zei hot
Avshalom told has he and seen boy a them has
זיינען זיי ביידע אויף גיך אַוועק, און זיינען געקומען
gekumen zainen un avek gich oif beide zei zainen
having come are and away quickly on both they are
צו דעם הויז פון אַ מאַן אין בחורים ; און ער האָט געהאַט אַ
a gehat hot er un bochurim in man a fun hoiz dem tsu
a had has he and Bachurim in man a of house the to
ברונעם אין זיין הויף , האָבן זיי אַראָפגענידערט אַהין . יט און
un ahin aropgenidert zei hobn hoif zain in brunem
and there gone down they have courtyard his in well
די פרוי האָט גענומען און האָט אַריבערגעשפרייט אַ דעקע
deke a aribergeshpreit hot un genumen hot froi di
covering a overspread has and taken has woman the
איבער דער עפענונג פון ברונעם, און האָט אויסגעשפרייט דערויף
deroif oisgeshpreit hot un brunem fun efenung der iber
on it spread out has and well of opening the over

15 Then said Chushai unto Tzadok and to Evyatar *(Abiathar)* the kohanim, Thus and thus did Achitophel counsel Avshalom and the Ziknei Yisroel; and thus and thus have I counselled. 16 Now therefore send quickly, and tell Dovid, saying, Spend not halailah *(this night)* in the plains of the midbar, but speedily cross over; lest HaMelech be swallowed up, and kol haAm that are with him.

17 Now Yehonatan and Achima'atz stayed by Ein-Rogel; for they dared not be seen to come into the Ir; and a shifchah went and told them; and they went and told Dovid HaMelech.

18 Nevertheless a na'ar saw them, and told Avshalom; but they went both of them away quickly, and came to a bais ish in Bachurim, which had a be'er *(well)* in his khatzer; to where they went down. 19 And the isha took and spread a masakh *(covering, curtain)* over the mouth of the be'er, and spread hulled grain thereon; and the thing was

not known. [20] And when the avadim of Avshalom came to the bais to the isha, they said, Where is Achima'atz and Yehonatan? And the isha said unto them, They are gone over the brook of mayim. And when they had sought and could not find them, they returned to Yerushalayim.

גריץ , און קיין זאַך איז נישט געווען קאָנטיק . כ און
grits and kein zach iz nisht geven kontik un
crushed grain and any thing is not having been apparent and

אַבְשָׁלוֹמס קנעכט זיינען געקומען צו דער פֿרוי אין הויז ,
Avshaloms knecht zainen gekumen tsu der froi in hoiz
Avshalom's servants are having come to the woman in house

און האָבן געזאָגט: ווו זיינען אַחימַעַץ און יהוֹנָתָן ? האָט
un hobn gezogt vu zainen Achimaats un Yehonatan hot
and have said where are Achima'atz and Yehonatan has

די פֿרוי צו זיי געזאָגט: זיי זיינען אַריבערגעגאַנגען דעם
di froi tsu zei gezogt zei zainen aribergegangen dem
the woman to them said they are having passed over the

וואַסערשטראָם. האָבן זיי געזוכט , און האָבן נישט געפֿונען ; און
vasershtrom hobn zei gezucht un hobn nisht gefunen un
water stream have they sought and have not found and

זיי האָבן זיך אומגעקערט קיין ירושָׁלַיִם .
zei hobn zich umgekert kein Yerushalayim
they have self returned to Yerushalayim

[21] And it came to pass, after they were departed, that they climbed up out of the be'er *(well)*, and went and told Dovid HaMelech, and said unto Dovid, Arise, and cross quickly over the mayim; for thus hath Achitophel counselled against you.

כא און עס איז געווען נאָך זייער אַוועקגיין , זיינען זיי
un es iz geven noch zeyer avekgein zainen zei
and it is having been after their departure are they

אַרויפֿגעקומען פֿון ברונעם , און זיינען געגאַנגען און האָבן
aroifgekumen fun brunem un zainen gegangen un hobn
come up from well and are having gone and have

דערציילט דעם מלך דָּוִד , און זיי האָבן געזאָגט צו דָּוִד :
dertseilt dem melech Dovidn un zei hobn gezogt tsu Dovidn
told the king Dovid and they have said to Dovid

שטייט אויף און גייט אַריבער אויף גיך דעם וואַסער, וואָרעם אַזוי
shteit oif un geit ariber oif gich dem vaser vorem azoi
stand up and go over on quickly the water for so

האָט אַחיתופֿל געעצהט אַקעגן אייך.
hot Achitofel geeitset akegn aich
has Achitophel consulted against you

[22] Then Dovid arose, and kol haAm that were with him, and they crossed over Yarden; by the ohr haboker there lacked not one of them that was not gone over Yarden.

כב איז אויפֿגעשטאַנען דָּוִד און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס מיט
iz oifgeshtanen Dovid un dos gantse folk vos mit
is arose Dovid and this whole people which with

אים, און זיי זיינען אַריבערגעגאַנגען דעם יַרדן ; ביזן ליכט
im un zei zainen aribergegangen dem Yarden bizn licht
him and they are having passed over the Yarden until light

פֿון פֿרימאָרגן האָט צו מאָל אייַנער נישט געפֿעלט וואָס איז נישט
fun frimorgn hot tsu mol einer nisht gefelt vos iz nisht
of morning has to time one not lacked which is not

אַריבערגעגאַנגען דעם יַרדן .
aribergegangen dem Yarden
crossed over the Yarden

[23] And when Achitophel saw that his etza *(counsel, advice)* was not followed, he saddled his chamor, and arose, and went home to his bais, to his town, and put his

כג און אַחיתופֿל האָט געזען אַז זיין עצה איז נישט געטאָן
un Achitofel hot gezen az zain eitse iz nisht geton
and Achitophel has seen that his counsel is not done

געווארן , און ער האָט אָנגעזאָטלט דעם אייזל , און איז
gevorn un er hot ongezotlt dem eizl un iz
having become and he has saddle the donkey and is

אויפֿגעשטאַנען, און איז אַוועק צו זיין הויז , צו זיין שטאָט, און
oifgeshtanen un iz avek tsu zain hoiz tsu zain shtot un
arose and is away to his house to his city and

bais *(household)* in order, vayyekhanak *(and he strangled, hanged himself)*, and died, and was buried in the kever aviv *(tomb of his father)*.

[24] Then Dovid came to Machanayim. And Avshalom passed over Yarden, he and all the Ish Yisroel with him. [25] And Avshalom appointed Amasa over the tzava *(army)* instead of Yoav; now Amasa was ben ish shmo Yitra a Yisroeli, that went in to Avigal Bat Nachash Achot Tzeruyah Em Yoav. [26] So Yisroel and Avshalom encamped in Eretz Gil'ad.

[27] And it came to pass, when Dovid was come to Machanayim, that Shovi Ben Nachash of Rabbah of the Bnei Ammon, and Machir Ben Ammi'el of Lo-Devar, and Barzillai the Gil'adi of Roglim, [28] Brought mishkav *(bedding)* and sappot *(bowls)* and earthen vessels, and chittim *(wheat)*, and se'orim *(barley)*, and kemakh *(flour)*, and roasted grain, and pol *(beans)*, and adashim *(lentils)*, and roasted seeds, [29] And devash, and khemah *(curds)*, and tzon, and cheeses of the herd, for Dovid, and for HaAm that were with him, to eat;

ער האָט געזאָגט זײַן צַוָואָה צו זײַן הויזגעזינט , און האָט זיך
zich hot un hoizgezint zain tsu tsevaeh zain gezogt hot er
self has and household his to testament his said has he

אויפֿגעהאַנגען; און ער איז געשטאָרבן, און איז באַגראָבן געוואָרן
gevorn bagrobn iz un geshtorbn iz er un oifgehongen
having become buried is and died is he and hanged

אין דעם קבֿר פֿון זײַן פֿאָטער.
foter zain fun keyver dem in
father his of tomb the in

כד און דָוִד איז אָנגעקומען קיין מַחנַיִם ; און אַבְשָׁלוֹם איז
iz Avshalom un Machanayim kein ongekumen iz Dovid un
is Avshalom and Machanayim to arrived is Dovid and

אַריבערגעגאַנגען דעם יַרדן , ער און אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס
vos Yisroel fun mener ale un er Yarden dem aribergegangen
which Yisroel of men all and he Yarden the having passed over

כה מיט אים. און עַמָשָׂא האָט אַבְשָׁלום אויפֿגעזעצט אויף דעם אָרט
ort dem oif oifgezetst Avshalom hot Amasaen un im mit
place the on appointed Avshalom has Amasa and him with

פֿון יוֹאָבֿ איבערן חיל . און עַמָשָׂא איז געווען דער זון פֿון אַ מאַן
man a fun zun der geven iz Amasa un cheil ibern Yoav fun
man a of son the having been is Amasa and host over Yoav of

מיטן נאָמען יִתרָא דער יִשְׂרְאֵלי, וואָס איז געקומען צו אֲבִיגַיִל דער
der Avigal tsu gekumen iz vos Yisroeli der Yitra nomen mitn
the Avigal to having come is which Yisroeli the Yitra name with

טאָכטער פֿון נָחש , א שוועסטער פֿון צרוּיָה , יוֹאָבֿס מוטער .
muter Yoavs Tseruyah fun shvester a Nachshon fun tochter
mother Yoav's Tzeruyah of sister a Nachash of daughter

כו און יִשְׂרָאֵל און אַבְשָׁלום האָבן געלאַגערט אין לאַנד גִלעָד .
Gilad land in gelagert hobn Avshalom un Yisroel un
Gil'ad land in encamped have Avshalom and Yisroel and

כז און עס איז געווען , ווי דָוִד איז אָנגעקומען קיין
kein ongekumen iz Dovid vi geven iz es un
at arrived is Dovid when having been is it and

מַחנַיִם , אַזוי שׁוֹבִי דער זון פֿון נָחש , פֿון רַבָּה
Rabbah fun Nachshon fun zun der Shovai azoi Machanayim
Rabbah of Nachash of son the Shovi so Machanayim

פֿון די קינדער פֿון עַמוֹן , און מָכיר דער זון פֿון עַמיאֵלן ,
Ammieln fun zun der Machir un Amon fun kinder di fun
Ammi'el of son the Machir and Ammon of children the of

כח פֿון לוֹ-דבָר , און בַרזִלַי דער גִלעָדער פֿון רוֹגלים , געבראַכט
gebracht Roglim fun Gil'ader der Barzillai un Lo-Devar fun
brought Roglim of Gil'adi the Barzillai and Lo-Devar of

בעטגעוואַנט, און בעקנס, און ליימענע כֵלים , און ווייץ און
un veits un keilim leimene un bekns un betgevant
and wheat and vessels earthenware and basins and bedding

גערשטן, און מעל , און געברענטע זאַנגען , און בעבלעך, און
un beblech un zangen gebrente un mel un gershtn
and beans and ears roasted and flour meal and barley

לינזן , און געברענטע אַרבעס, כט און האָניק, און שמאַנט, און שאָף ,
shof un shmant un honik un arbes gebrente un lindzn
sheep and cream and honey and pulse roasted and lentils

מיט וואָס פֿאָלק דעם פֿאַר און דָוִדן פֿאַר קֵז רינדערנע קעז , און
mit vos folk dem far un Dovidn far kez rinderne un
with which people the for and Dovid for cheese cow and

אים, צום עסן; ווארעם זיי האבן געזאגט: דאס פאלק איז הונגעריק
hungerik iz folk dos gezogt hobn zei vorem esen tsum im
hungry is people this said have they for eat to him

און מיד און דארשטיק אין דער מדבר .
midber der in dorshtik un mid un
wilderness the in thirsty and weary and

יח און דוד האט איבערגעציילט דאס פאלק וואס מיט אים, און
un Dovid un ibergetseilt hot Dovid un folk dos vos mit im
and him with which people the listed has Dovid and

ער האט געמאכט איבער זיי הויפטלייט פון טויזנט און
un toiznt fun hoiptlait zei iber gemacht hot er
and thousands of chief people them over made has he

הויפטלייט פון הונדערט . ב און דוד האט געשיקט דאס פאלק , אַ
a folk dos geshikt hot Dovid un hundert fun hoiptlait
a people this sent has Dovid and hundreds of chief people

דריטל אונטער דער האנט פון יואבן , און אַ דריטל אונטער דער
der unter dritel a un Yoavn fun hant der unter dritel
the under one-third a and Yoav of hand the under one-third

האנט פון אבישי דעם זון פון צרויהן , יואבס ברודער, און אַ
a un bruder Yoavs Tseruyahn fun zun dem Avishai fun hant
a and brother Yoav's Tseruyah of son the Avishai of hand

דריטל אונטער דער האנט פון אתין פון גת . און דער מלך האט
hot melech der un Gat fun Ittaien fun hant der unter dritel
has king the and Gat of Ittai of hand the under one-third

געזאגט צום פאלק : ארויסגיין וועל איך אויך ארויסגיין מיט אייך. ג האט
hot aich mit aroisgein oich ich vel aroisgein folk tsum gezogt
has you with go forth also I will go forth people to said

דאס פאלק געזאגט: זאלסט נישט ארויסגיין; וואלעם אויב אנטלויפן
antloifn oib vorem aroisgein nisht zolst gezogt folk dos
fleeing if for go forth not you(SG) shall said people this

וועלן מיר אנטלויפן, וועט מען אויף אונדז נישט לייגן אכט , און אפילו אַ
a afile un acht leign nisht undz oif men vet antloifn mir veln
a even and attention put not us on they will fleeing we will

העלפט פון אונדז זאלן אומקומען, וועט מען אויף אונדז נישט לייגן קיין
kein leign nisht undz oif men vet umkumen zoln undz fun helft
any put not us on they will perish shall us of half

אכט ; אבער דו ביסט אצונד אזוי ווי צען טויזנט פון אונדז;
undz fun toiznt tsen vi azoi atsund bist du ober acht
us of thousands ten as so now are you but attention

איז אצונד בעסער, אז דו זאלסט אונדז זיין צו הילף פון
fun hilf tsu zain undz zolst du az beser atsund iz
from help to be us you(SG) must you that better now is

שטאט. ד האט דער מלך צו זיי געזאגט: וואס איז גוט אין אייערע
aiere in gut iz vos gezogt zei tsu melech der hot shtot
your in good is which said them to king the has city

אויגן, וועל איך טאן. און דער מלך זיך האט געשטעלט ביין זייט פון
fun zait bain geshtelt zich hot melech der un ton ich vel oign
of side by stood self has king the and do I will eyes

טויער, און דאס גאנצע פאלק איז ארויסגעגאנגען אין הונדערטן און
un hundertn in aroisgegangen iz folk gantse dos un toier
and hundreds in having went forth is people whole this and gate

אין טויזנטן .
toizntn in
thousands in

for they said, HaAm are hungry, and weary, and tzameh *(thirsty)*, in the midbar.

18 And Dovid mustered HaAm that were with him, and set sarei alafim, and sarei me'ot over them. [2] And Dovid sent forth a third part of the people under the yad Yoav, and a third part under the yad Avishai Ben Tzeruyah *(Yoav's brother)*, and a third part under the yad Ittai the Gitti. And HaMelech said unto HaAm, I will surely go forth with you myself also. [3] But HaAm answered, Thou shalt not go forth; for if we flee away, they will not set their lev on us; neither if half of us die, will they set their lev on us; but now thou art worth ten thousand of us; therefore, now it is better that thou support us from the Ir. [4] And HaMelech said unto them, What seemeth you best I will do. And HaMelech stood by the side of the sha'ar, and kol haAm came out by hundreds and by thousands.

ה און דער מלך האָט באַפֿוילן יוֹאָבֿן און אֲבִישַׁי און
un Avishaien un Yoavn bafoiln hot melech der un
and Avishai and Yoav commanded has king the and

מיט , יונג דעם מיט געלאַסן מיר זײַט זאָגן צו אזוי : זייַט אִתַּי , אַזוי צו זאָגן
mit yung dem mit gelasn mir zait zogn tsu azoi Ittaien
with young man the with deal calm to me be say to so Ittai

אַבְשָׁלוֹמען . און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט גהערט ווי דער מלך האָט
Avshalomen . un dos gantse folk hot gehert vi der melech hot
Avshalom . and the whole people has heard as the king has

באַפֿוילן אַלע הויפּטלײַט ווען אַבְשָׁלוֹמען .
bafoiln ale hoiptlait vegen Avshalomen .
commanded all chief people concerning Avshalom .

ו און דאָס פֿאָלק איז אַרויסגעגאַנגען אין פֿעלד אַקעגן ישְׂרָאֵל, און
un Yisroel akegn feld in aroisgegangen iz folk dos un
and Yisroel against field in having gone forth is people the and

די מלחמה איז געווען אין וואַלד פֿון אפֿרים . ז און דאָס פֿאָלק
di milchome iz geven in vald fun Efrayim . un dos folk
the battle is having been in forest of Ephrayim and the people

פֿון ישְׂרָאֵל איז דאָרטן געשלאָגן געוואָרן פֿאַר די קנעכט פֿון
fun Yisroel iz dortn geshlogn gevorn far di knecht fun
of Yisroel is there struck down become before the servants of

דָּוִדן , און דאָרטן איז געווען אַ גרויסער שלאַק אין יענעם טאָג
Dovidn , un dortn iz geven a groiser shlak in yenem tog
Dovid and there is having been a greater calamity in that day

– צוואַנציק טויזנט . ח ווארעם די מלחמה איז דאָרטן געווען
tsvantsik toiznt . vorem di milchome iz dortn geven
twenty thousands because the battle is there having been

פֿאַרשפּרייט אויפֿן געזיכט פֿון גאַנצן לאַנד; און דער וואַלד פֿאַרצערט
farshpreit oifn gezicht fun gantsn land; un der vald fartsert
spread on face of all land and the forest consumed

פֿון פֿאָלק מער ווי די שוועבט האָט פֿאַרצערט אין יענעם טאָג.
fun folk mer vi di shverd hot fartsert in yenem tog.
of people more than the sword has consumed in that day

ט און אַבְשָׁלוֹם איז זיך געטראָפֿן פֿאַר די קנעכט פֿון
un Avshalom hot zich getrofn far di knecht fun
and Avshalom has happened on self before the servants of

דָּוִדן . און אַבְשָׁלוֹם איז געריטן אויף אַ מוילאייזל, איז דער מוילאייזל
Dovidn . un Avshalom iz geritn oif a moileizl, iz der moileizl
Dovid and Avshalom is riding on a mule is the mule

געקומען אונטער דעם געצוויג פֿון אַ גרויסן אייכנבוים , און זײַן
gekumen unter dem getsvaig fun a groisn eichnboim , un zain
having come under the branch of a great oak tree and his

קאָפּ האָט זיך אָנגעכאַפּט אָן דעם אייכנבוים , און ער איז געבליבן
kop hot zich ongechapt on dem eichnboim , un er iz geblibn
head has seized on the oak tree and he is remained

צווישן הימל און ערד ; און דער מוילאייזל וואָס אונטער אים איז
tsvishn himel un erd ; un der moileizl vos unter im iz
between heaven and earth and the mule that under him is

אַוועק . י האָט דערזען אײנער אַ מאַן, און ער האָט דערציילט יוֹאָבֿן
avek . Yoavn dertseilt hot er un man a einer derzen hot
gone away Yoav told has he and man a one seen has

. אַבְשָׁלוֹמען הענגען אויפֿן אייכנבוים
eichnboim oifn hengen Avshalomen
oak tree on hanging Avshalom

און געזאָגט: אָן האָב איך געזען gezogt un gezen ich hob on
and said Hinei I have here seen

[5] And HaMelech commanded Yoav and Avishai and Ittai, saying, Deal gently for my sake with the na'ar, even with Avshalom. And kol HaAm heard when HaMelech gave all the sarim charge concerning Avshalom.

[6] HaAm went into the sadeh against Yisroel; the milchamah was in ya'ar *(forest)* of Ephrayim; [7] Where Am Yisroel were slain before the avadim of Dovid, and there was there a magefah gedolah that day of esrim elef. [8] For the milchamah was there scattered over the face of kol ha'aretz; and the ya'ar devoured more people that day than the cherev devoured.

[9] And Avshalom met the avadim of Dovid. And Avshalom rode upon a pered *(mule)*, and the pered went under the thick boughs of a great oak, and his rosh *(head)* caught hold of elah *(tree, oak)*, and he was suspended between HaShomayim and ha'aretz; the pered under him went on. [10] And a certain ish saw it, told Yoav, and said, Hinei, I saw Avshalom talui *(hanged)* b'elah *(on a tree, oak)*. [11] And Yoav

יא הָאָט יוֹאָבּ געזאָגט צו דעם מאַן ווָאס האָט אים דערציילט: און אַז
az un dertseilt im hot vos man dem tsu gezogt Yoav hot
when and told him has that man the to said Yoav has

דו האָסט געזען, טאָ פֿאַר ווָאס האָסטו אים נישט דערשלָאגן דאָרטן
dortn dershlogn nisht im hostu vos far to gezen host du
there struck down not him have you what for then seen have you

צו דער ערד? און אויף מיר ווָאלְט געווען דיר צו געבן צען
tsen gebn tsu dir geven volt mir oif un erd der tsu
ten give to you(SG) having been would me on and ground the to

זילבערשטיק און אַ גאַרטל. יב הָאָט דער מאַן געזאָגט צו יוֹאָבּן: אַפֿילו
afile Yoavn tsu gezogt man der hot gartel a un zilbershtik
even Yoav to said man the has belt a and pieces of silver

וועז איך קריג אָפּגעווויגן אויף מײַנע הענט טויזנט זילבערשטיק,
zilbershtik toiznt hent maine oif opgevoign krig ich ven
pieces of silver a thousand hands my on weighed out get I when

וועל איך נישט אויסשטרעקן מײַן האַנט אויף דעם מלכס זון, ווָארעם
vorem zun melechs dem oif hant main oisshtrekn nisht ich vel
for son king's the on hand my stretch out not I will

פֿאַר אונדזערע אויערן האָט דער מלך באַפֿוילן דיר און
un dir bafoiln melech der hot oiern undzere far
and you(SG) commanded king the has ears our before

אַבֿישַׁי און אִתַּי, אַזוי צו זאָגן: זײַ אָפּגעהיט, ווער עס זאָל
zol es ver opgehit zait zogn tsu azoi Ittaien un Avishaien
shall it whoever cautious be say to so Ittai and Avishai

נישט זײַן, מיט דעם יונג, מיט אַבְשָׁלוֹמען. יג אָדער אַז איך זאָל
zol ich az oder Avshalomen mit yung dem mit zain nisht
shall I that or Avshalom with young man the with be not

באַגײַן פֿאַלשקייט אַקעגן מײַן זעל, וועט קיין זאַך נישט בלײַבן
blaibn nisht zach kein vet zel main akegn falshkeit a bagein
remain not thing any will soul my against falsehood a commit

פֿאַרהוילן פֿון דעם מלך, און דו וועסט שטיין פֿון דער ווײַטן.
vaitn der fun shtein vest du un melech dem fun farhoiln
distance the from stand will you and king the from hidden

יד הָאָט יוֹאָבּ געזאָגט: איך קען זיך דאָ אַזוי נישט אויפֿהאַלטן מיט
mit oifhaltn nisht azoi do zich ken ich gezogt Yoav hot
with hold back not so here self can I said Yoav has

דיר. און ער האָט גענומען דריי וואַרפֿשפּיזן אין זײַן האַנט, און האָט
hot un hant zain in varfshpizn drai genumen hot er un dir
has and hand his in javelins three taken has he and you(SG)

זיי אַרײַנגעשטאָכן אין אַבְשָׁלוֹמס האַרצן, ווען ער האָט נאָך געלעבט אין
in gelebt noch hot er ven hartsn Avshaloms in araingeshtochn zei
in lived yet has he when heart Avshalom's in punctured them

מיטן אייכנבוים. טו און צען יונגען, יוֹאָבּס וואַפֿנטרעגער, האָבן זיך
zich hobn vafntreger Yoavs yungen tsen un eichnboim mitn
self have armor bearer Yoav's young ten and oak tree midst of

אַרומגעשטעלט, און האָבן געשלָאגן אַבְשָׁלוֹמען און אים געטייט.
geteit im un Avshalomen geshlogn hobn un arumgeshtelt
caused to die him and Avshalom struck have and stood around

טז און יוֹאָבּ האָט געבלאָזן אין שופֿר, און דאָס פֿאָלק האָט זיך
zich hot folk dos un shoifer in geblozn hot Yoav un
self has people the and shofar in blown has Yoav and

אומגעקערט פֿון נאָכיאָגן יִשְׂרָאֵל, ווָארעם יוֹאָבּ האָט צוריקגעהאַלטן
tsurikgehaltn hot Yoav vorem Yisroel nochyogn fun umgekert
restrained has Yoav for Yisroel pursuing from retreated

said unto the ish that told him, And, hinei, thou sawest him, and why didst thou not strike him down to the ground there? And I would have given thee ten shekels of kesef, and a khagorah. 12 And the ish said unto Yoav, Though I should receive elef kesef in mine palm, yet would I not put forth mine yad against the ben HaMelech; for in ozneinu *(our hearing)* HaMelech charged thee and Avishai and Ittai, saying, Beware that none touch the na'ar Avshalom. 13 Otherwise I should have dealt sheker against mine own nefesh; for there is no matter hid from HaMelech, and thou thyself wouldest have set thyself against me.

14 Then said Yoav, I will not tarry thus with thee. And he took three shevatim in his yad, and thrust them through the lev Avshalom, while he was yet alive in the midst of the oak tree. 15 And ten ne'arim that bore the armor of Yoav surrounded Avshalom, struck and slaughtered him.

16 Then Yoav blew the shofar, and HaAm returned from pursuing after Yisroel; for Yoav held

back HaAm. 17 And they took Avshalom, and cast him into a great pit in the forest, and laid a very great heap of avanim upon him; and all Yisroel fled, every ish to his ohel.

דאָס פֿאָלק. יז און זיי האָבן גענומען אַבְשָׁלוֹמען, און האָבן אים
dos folk un zei hobn genumen Avshalomen un hobn im
the people and they have taken Avshalom and have him
אײַנגעוואָרפֿן אין וואַלד אין דער גרויסער גרוב. און זיי האָבן אויפֿגעשטעלט
eingevorfn in vald in der groiser grub un zei hobn oifgeshtelt
cast in forest in the greater pit and they have set up
איבער אים אַ זייער גרויסן הויפֿן שטיינער. און גאַנץ יִשְׂרָאֵל זײַנען
iber im a zeyer a groisn hoifn shteiner un gants Yisroel zainen
over him a very great heap stones and all Yisroel are
אַנטלאָפֿן, איטלעכער צו זײַנע געצעלטן.
antlofn itlecher tsu zaine getseltn
fled each to his tents

18 Now Avshalom in his lifetime had taken and erected for himself a matzevet *(monument)*, which is in the Emek HaMelech; for he said, I have no ben to keep my shem in remembrance; and he called the matzevet after shmo; and it is called unto this day, Avshalom's Monument.

יח און אַבְשָׁלוֹם האָט נאָך ביי זײַן לעבן גענומען און
un Avshalom hot noch bai zain lebn genumen un
and Avshalom has yet in his lifetime taken and
זיך אויפֿגעשטעלט דעם זײַלשטיין וואָס אין מלכס
zich oifgeshtelt dem zailshtein vos in melechs
self set up the pillar stone which is in king's
טאָל; וואָרעם ער האָט געזאָגט: איך האָב נישט קיין זון צו
tal; vorem er hot gezogt ich hob nisht kein zun tsu
valley because he has said I have not any son to
דערמאָנען מײַן נאָמען. און ער האָט גערופֿן דעם זײַלשטיין
dermonen main nomen un er hot gerufn dem zailshtein
remember my name and he has called the pillar stone
אויף זײַן נאָמען, און מע רופֿט אים אַבְשָׁלוֹמס אָנדענק ביז
oif zain nomen un ruft im Avshaloms ondenk biz
by name his and one call it Avshalom's memorial until
אויף היַינטיקן טאָג.
oif haintikn tog
on this very day

19 Then said Achima'atz Ben Tzadok, Let me now run, and take news to HaMelech, how that Hashem hath in justice vindicated him of his oyevim. 20 And Yoav said unto him, Thou shalt not be ish besorah *(bearer of news)* this day, but thou shalt bear tidings another day; but this day thou shalt bear no tidings, because the ben HaMelech is dead.

יט און אַחימַעַץ דער זון פֿון צָדוֹקן האָט געזאָגט:
un Achimaats der zun fun Tsadokn hot gezogt
and Achima'atz the son of Tzadok has said
לאָמיך אַקאָרשט לויפֿן און מבשר זײַן דעם
lomich akorsht loifn un mevaser zain dem
let me now run and publish good news be the
מלך, אַז ה האָט זיך אָפּגערעכנט פֿאַר אים פֿון
melech az Hashem hot zich opgerechnt far im fun
king that Hashem has taken revenge for him from
דער האַנט פֿון זײַנע פֿײַנט. כ האָט יוֹאָבֿ צו אים געזאָגט:
der hant fun zaine faint. hot Yoav tsu im gezogt
the hand of his enemies has Yoav to him said
ביסט נישט אַ בעל-בשׂורה היַינטיקן טאָג; וועסט בשׂורה
bist nisht a baal-besoire haintikn tog vest besoire
are not a bearer of news this very day will good news
אָנזאָגן אַן אַנדער טאָג, אָבער היַינטיקן טאָג זאָלסטו נישט
onzogen an ander tog ober haintikn tog zolstu nisht
say other an day but this very day shall you not
מבשר זײַן, אַזוי ווי דעם מלכס זון איז
mevaser zain azoi vi dem melechs zun iz
publish good news do as according to the king's son is
טויט.
toit
dead

כא און יוֹאָבַ האָט געזאָגט צו דעם כּוּשי : גיי דערציילּ דעם מלך
melech dem dertseil gei Kushi dem tsu gezogt hot Yoav un
king the tell go Kushi the to said has Yoav and

וואָס דו האָסט געזען . האָט דער כּוּשי זיך געבוקט צו יוֹאָבַן , און איז
iz un Yoavn tsu gebukt zich Kushi der hot gezen host du vos
is and Yoav to bowed self Kushi the has seen have you what

אַוועקגעלאָפֿן.
avekgelofn
ran off

21 Then said Yoav to Kushi, Go tell HaMelech what thou hast seen. And Kushi prostrated himself unto Yoav, and ran.

כב און אַחימַעַץ דער זון פֿון צָדוֹקן האָט ווידער אַ מאָל
mol a vider hot Tsadokn fun zun der Achimaats un
time a again has Tzadok of son the Achima'atz and

געזאָגט צו יוֹאָבַן : זאָל זיין וואָס וועט זיין , לאָמיר אויך, איך
ich oich lomich zain vet vos zain zol Yoavn tsu gezogt
I also let me be will what be shall Yoav to said

בעט דיך , לויפֿן נאָך דעם כּוּשי . האָט יוֹאָבַ געזאָגט:
gezogt Yoav hot Kushi dem noch loifn dich bet
said Yoav has Kushi the after run you(SG) entreat

נאָך וואָס דען זאָלסטו לויפֿן, מיין זון , אַז די בשׂורה
besoire di az zun main loifn zolstu den vos noch
news the when son my run shall you then what after

וועט דיר גאָרניט איינברענגען? כג אָבער זאָל זיין וואָס
vos zain zol ober ainbrengen gornit dir vet
what be shall but bring in nothing you(SG) will

וועט זיין , איך וועל לויפֿן. האָט ער צו אים געזאָגט: לויף, און
un loif gezogt im tsu er hot loifn vel ich zain vet
and run said him to he has run will I be will

אַחימַעַץ איז געלאָפֿן מיטן וועג פֿון דער געגנט , און ער האָט
hot er un gegent der fun veg mitn gelofn iz Achimaats
has he and region the of way with ran is Achima'atz

אַריבערגעיאָגט דעם כּוּשי .
Kushi dem aribergeyogt
Kushi the outran

22 Then said Achima'atz Ben Tzadok yet again to Yoav, But be what may, let me, now, also run after Kushi. And Yoav said, why wilt thou run, beni, seeing that thou hast no besorah to provide? 23 But howsoever, said he, let me run. And he said unto him, Rutz! *(run!)*. Then Achima'atz ran by the derech of the plain, outran Kushi.

כד און דָוִד איז געזעסן צווישן די צוויי טויערן, און דער
der un toiern tsvei di tsvishn gezesn iz Dovid un
the and gates two the between sitting is Dovid and

וועכטער איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף דעם דאַך פֿון טויער, אויף
oif toier fun dach dem oif aroifgegangen iz vechter
upon gate of roof the on having gone up is watchman

דער מויער, און ער האָט אויפֿגעהויבן זיינע אויגן, ערשט אַ
a ersht oign zaine oifgehoibn hot er un moier der
a behold eyes his lifted up has he and wall the

מאַן לויפֿט אַליין . כה האָט דער וועכטער אויסגערופֿן, און
un oisgerufn vechter der hot alein loift man
and called out watchmen the has alone running man

אָנגעזאָגט דעם מלך . האָט דער מלך געזאָגט: אויב ער
er oib gezogt melech der hot melech dem ongezogt
he if said king the has king the told

איז אַליין, איז אַ בשׂורה אין זיין מויל . און יענער
yener un moil zain in besoire a iz alein iz
that one and mouth his in good news a is alone is

איז געקומען אַלץ נענטער. כו האָט דער וועכטער
vechter der hot nenter alts gekumen iz
watchmen the has nearer continually having come is

24 And Dovid sat between the two she'arim *(gates)*; and the tzofeh *(watchman)* went up to the gag *(roof)* over the sha'ar *(gate)* unto the chomah *(wall)*, and lifted up his eyes, and looked, and hinei an ish running alone. 25 And the tzofeh *(watchman)* cried, and told HaMelech. And HaMelech said, If he be alone, there is besorah *(news)* in his peh *(mouth)*. And he came rapidly, and drew near. 26 And the tzofeh

(watchman) saw another man running; and the tzofeh called unto the sho'er (gatekeeper), and said, Hinei, another man running alone. And HaMelech said, This is mevaser (one bringing good news, evangelist).

27 And the tzofeh (watchman) said, I see the running of the foremost is like the running of Achima'atz Ben Tzadok. And HaMelech said, He is an ish tov, and cometh with besorah tovah (good news).

28 And Achima'atz called, and said unto HaMelech, Shalom. And he fell down to ha'aretz upon his face before HaMelech, and said, Baruch Hashem Eloheicha, which hath delivered up the anashim that lifted up their yad against adoni HaMelech. 29 And HaMelech said, Is the na'ar Avshalom, shalom? And Achima'atz answered, When Yoav sent eved HaMelech, avdecha, I saw a great tumult, but I knew not what it was. 30 And HaMelech said unto him, Turn aside, and stand here. And he turned aside, and stood still.

געזען אַן אַנדער מאַן לויפֿן , און דער וועכטער האָט
hot vechter der un loifn man ander an gezen
has watchman the and running man other an seen

אויסגערופֿן צום טויערמאַן און געזאָגט: זע , אַ מאַן
man a ze gezogt un toierman tsum oisgerufn
man a behold said and gatekeeper to called out

לויפֿט אַליין . האָט דער מלך געזאָגט: דער אויך איז אַן
an iz oich der gezogt melech der hot alein loift
a is also this one said king the has alone running

מבשר .
mevaser
publisher of good news

כז האָט דער וועכטער געזאָגט: איך דערקען דאָס לויפֿן פֿון ערשטן
ershtn fun loifn dos derken ich gezogt vechter der hot
first of running this identify I said watchman the has

אַזוי ווי דאָס לויפֿן פֿון אַחימַעַץ דעם זון פֿון צָדוֹקן . האָט דער
der hot Tsadokn fun zun dem Achimaats fun loifn dos vi azoi
the has Tzadok of son the Achima'atz of running this as so

מלך געזאָגט: אַ גוטער מענטש איז ער, און מיט אַ גוטע בשׂורה
besoire gute a mit un er iz mentsh guter a gezogt melech
good news good a with and he is man good a said king

קומט ער.
er kumt
he comes

כח האָט אַחימַעַץ געראָפֿן און האָט געזאָגט צום מלך : פֿריד ! און
un frid melech tsum gezogt hot un gerufn Achimaats hot
and peace king to said has and called Achima'atz has

ער האָט זיך געבוקט צום מלך מיט זיין פּנים צו דער ערד , און
un erd der tsu ponem zain mit melech tsum gebukt zich hot er
and ground the to face his with king to bowed self has he

האָט געזאָגט: ברוך ה׳ דיין ג-ט וואָס האָט איבערגעענטפֿערט
ibergeentfert hot vos G-t dain Hashem Baruch gezogt hot
delivered has which G-d your Hashem blessed be said has

די מענטשן וואָס האָבן אויפֿגעהויבן זייער האַנט אויף מײַן האַר
har main oif hant zeyer oifgehoibn hobn vos mentshn di
master my against hand their lifted up have which men the

דעם מלך . כט האָט דער מלך געזאָגט: איז פֿריד צו דעם יונג ,
yung dem tsu frid iz gezogt melech der hot melech dem
young man the to peace is said king the has king the

צו אַבְשָׁלומען ? האָט אַחימַעַץ געזאָגט: איך האָב געזען אַ גרויסן
groisn a gezen hob ich gezogt Achimaats hot Avshalomen tsu
great a seen have I said Achima'atz has Avshalom to

טומל ווען יוֹאָבְ האָט אַוועקגעשיקט דעם מלכס קנעכט , און מיך
mich un knecht melechs dem avekgeshikt hot Yoav ven tuml
me and servant king's the sent off has Yoav when tumult

דיין קנעכט , אָבער איך האָב נישט געווסט וואָס . ל האָט דער מלך
melech der hot vos gevust nisht hob ich ober knecht dain
king the has what known not have I but servant your

געזאָגט: קער זיך אָפּ , שטעל זיך דאָ . האָט ער זיך אומגעדרייט ,
umgedreit zich er hot do zich shtel op zich ker gezogt
turned around self he has here self stand away self turn said

און איז געשטאַנען.
geshtanen iz un
stood is and

לא עַרשט דער כּושי קומט אָן; און דער כּושי האָט געזאָגט: עס איז
iz es gezogt hot Kushi der un on kumt Kushi der ersht
is it said has Kushi the and on come Kushi the behold

אַ גוטע בשׂורה , מײַן האַר דער מלך , אַז ה האָט זיך
zich hot Hashem az melech der har main besoire gute a
self has Hashem that king the master my good news good a

היַינט אָפּגערעכטט פַֿאַר דיר פֿון דער האַנט פֿון אַלע ווָאס זײַנען
zainen vos ale fun hant der fun dir far opgerechnt haint
are which all of hand the from you(SG) before vindicated today

אויפֿגעשטאַנען אויף דיר . לב האָט דער מלך געזאָגט צו דעם
dem tsu gezogt melech der hot dir oif oifgeshtanen
the to said king the has you(SG) against arose

כּושי : איז פֿריד צו דעם יונג , צו אַבְשָׁלומען ? האָט דער כּושי
Kushi der hot Avshalomen tsu yung dem tsu frid iz Kushi
Kushi the has Avshalom to young man the to peace is Kushi

געזאָגט: זאָל ווערן פֿון די שׂונאים פֿון מײַן האַר דעם מלך , און
un melech dem har main fun sonem di fun vern zol gezogt
and king the master my of enemies the of become shall said

פֿון אַלע ווָאס זײַנען אויפֿגעשטאַנען אויף דיר צום בייזן , ווי
vi beizn tsum dir oif oifgeshtanen zainen vos ale fun
as evil to the you(SG) against arose are which all of

פֿון דעם יונג .
yung dem fun
young man the of

יט

האָט דער מלך אויפֿגעציטערט, און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אין
in aroifgegangen iz er un oifgetsitert melech der hot
in having gone up is he and trembled king the has

דער אויבערשטוב פֿון טויער, און האָט געוויינט; און גייענדיק האָט
hot geyendik un geveint hot un toier fun oibershtub der
has going and wept has and gate of upper room the

ער אַזוי געזאָגט: מײַן זון אַבְשָׁלום , זון מײַנער, אַבְשָׁלום מײַן זון !
zun main Avshalom mainer zun Avshalom zun main gezogt azoi er
son my Avshalom my son Avshalom son my said thus he

הלוואַי וואָלט איך געשטאָרבן אַנשטאָט דיר , אַבְשָׁלום מײַן זון ,
zun main Avshalom dir anshtot geshtorbn ich volt halevay
son my Avshalom you(SG) in place of died I would if only

זון מײַנער ! יט.א איז אָנגעזאָגט געוואָרן יוֹאָבן : זע , דער מלך
melech der ze Yoavn gevorn ongezogt iz mainer zun
king the behold Yoav having become told is my son

ווײַנט , און ער טרויערט אויף אַבְשָׁלומען . ג ב און די ישועה אין יענעם
yenem in yeshue di un Avshalomen oif troiert er un veint
that in salvation the and Avshalom on mourns he and weeps

טאָג איז געוואָרן צו טרויער פַֿאַר דעם גאַנצן פֿאָלק , וואָרעם
vorem folk gantsn dem far troier tsu gevorn iz tog
because people all the the for mourning to having become is day

דאָס פֿאָלק האָט געהערט אין יענעם טאָג, אַזוי צו זאָגן : דער מלך איז
iz melech der zogn tsu azoi tog yenem in gehert hot folk dos
is king the say to so day that in heard has people this

באַקלעמט וועגן זײַן זון . ד ג און דאָס פֿאָלק איז אין יענעם טאָג
tog yenem in iz folk dos un zun zain vegen baklemt
day that in is people the and son his concerning grieves

זיך גנבֿענדיק אַרײַנגעקומען אין שטאָט, אַזוי ווי דאָס פֿאָלק גנבֿעט
ganvet folk dos vi azoi shtot in araingekumen ganvendik zich
steals people this as so city into came in stole self

31 And, hinei, Kushi came; and Kushi said, Yitbaser *(be informed of news)*, adoni HaMelech; for Hashem hath in justice vindicated thee this day from the yad of all them that rose up against thee. 32 And HaMelech said unto Kushi, Is the na'ar Avshalom shalom? And Kushi answered, The enemies of adoni HaMelech, and all that rise against thee to do thee harm, be as that na'ar is.

19 18:33 And HaMelech was much moved, and went up to the aliyyat hasha'ar *(upper room over the gate)* and wept; and as he went, thus he said, O beni *(my son)* Avshalom, beni, beni Avshalom! If only I had died tachteicha *(in place of, instead of)* thee, O Avshalom, beni, beni! 2 19:1 And it was told Yoav, Hinei, HaMelech weepeth and mourneth for Avshalom. 3 2 And the teshu'ah *(salvation, deliverance)* on that day was turned into evel *(mourning)* unto kol HaAm; for the people heard say that day how HaMelech was grieved for bno Avshalom. 4 3 And the people stole that day into the Ir as people being ashamed steal in when they flee in milchamah. 5 4 But HaMelech covered his face,

and HaMelech cried with a kol gadol, O beni Avshalom, O Avshalom, beni, beni! [6][5] And Yoav came into the bais to HaMelech, and said, Thou hast disgraced this day the faces of all thy avadim, which this day have saved thy nefesh, and the nefesh of thy banim and of thy banot, and the nefesh of thy nashim, and the nefesh of thy pilagshim *(concubines)*; [7][6] In that thou lovest thine enemies, and hatest thy friends. For thou hast declared this day, that thou hast no regard for sarim nor avadim; for this day I perceive, that if Avshalom had lived, and this day all we were mesim *(dead ones)*, then it would have been yashar in thy sight. [8][7] Now therefore arise, go forth, and speak to the lev unto thy avadim; for I swear by Hashem, if thou go not forth, there will not tarry one ish with thee halailah *(this night)*; and that will be worse unto thee than kol hara'ah that befell thee from thy youth until now. [9][8] Then HaMelech arose, and sat in the sha'ar. And they told unto kol haAm, saying, Hinei, HaMelech doth sit in the sha'ar. And kol haAm came before HaMelech: for Yisroel had fled every ish to his ohel. [10][9] And kol haAm were having dissension throughout kol Shivtei Yisroel saying, HaMelech

זיך פֿאַרשעמטערהייט וועז זיי אַנטלויפֿן אין אַ מלחמה . ה ד און דער
der un milchome a in antloifn zei ven farshemterheit zich
the and battle a in flee they when shamefacedly self

מלך האָט אײַנגעוויקלט זײַן פּנים , און דער מלך האָט געשריִען
geshrien hot melech der un ponem zain aingeviklt hot melech
cried has king the and face his wrapped up has king

אויף אַ הויכן קול : מײַן זון אַבְשָׁלום , אַבְשָׁלום מײַן זון , זון
zun zun main Avshalom Avshalom zun main kol hoichn a oif
son son my Avshalom Avshalom son my voice loud a on

מײַנער ! ו ה איז יוֹאָבּ געקומען צום מלך אין הויז , און האָט
hot un hoiz in melech tsum gekumen Yoav iz mainer
has and house in king to having come Yoav is my

געזאָגט: האָסט הײַנט פֿאַרשעמט דעם פּנים פֿון אַלע דײַנע קנעכט
knecht daine ale fun ponem dem farshemt haint host gezogt
servants your all of faces the embarrassed today have said

וואָס האָבן הײַנט גערעטעוועט דײַן לעבן, און דאָס לעבן פֿון דײַנע זין
zin daine fun lebn dos un lebn dain geratevet haint hobn vos
sons your of life the and life your saved today have which

און דײַנע טעכטער , און דאָס לעבן פֿון דײַנע ווײַבער, און דאָס לעבן
lebn dos un vaiber daine fun lebn dos un techter daine un
life the and wives your of life the and daughters your and

פֿון דײַנע קעפּסווײַבער, ז ו ליב צו האָבן דײַנע פֿײַנט , און פֿײַנט צו
tsu faint un faint daine hobn tsu lib kepsvaiber daine fun
to hatred and enemies your have to love concubines your of

האָבן דײַנע ליבהאָבער. וואָרעם האָסט הײַנט געלאָזט וויסן , אַז בײַ
bai az visen gelozt haint host vorem libhober daine hobn
with that know let today have because devotees for your have

דיר זײַנען נישטאָ קיין הויפּטלײַט און קיין קנעכט : ווײַל
vail knecht kein un hoiptlait kein nishto zainen dir
because servants any and chief people any not are you(SG)

הײַנט וויסט איך, אַז וועז אַבְשָׁלום לעבט, און מיר אַלע זײַנען הײַנט
haint zainen ale mir un lebt Avshalom ven az ich veis haint
today are all we and lives Avshalom when that I know today

טויט, וואָלט דענצמאָל געווען רעכט אין דײַנע אויגן. ח ז און אַצונד ,
atsund un oign daine in recht geven dentsmol volt toit
now and eyes your in right having been then would dead

שטיי אויף, גיי אַרויס, און רעד צום האַרצן פֿון דײַנע קנעכט ,
knecht daine fun hartsn tsum red un arois gei oif shtei
servants your of heart to the speak and out go up stand

וואָרעם איך שוואָר בײַ ה , אַז דו גייסט נישט אַרויס, אויב אַ
a oib arois nisht geist du az Hashem bai shver ich vorem
a if out not go you that Hashem by swear I because

מענטש וועט בײַ דיר בלײַבן די נאַכט! און דאָס וועט דיר זײַן
zain dir vet dos un nacht di blaibn dir bai vet mentsh
be you(SG) will this and night the remain you(SG) by will man

ערגער ווי אַל דאָס בייז וואָס איז געקומען אויף דיר פֿון דײַן
dain fun dir oif gekumen iz vos beiz dos al vi erger
your from you(SG) on having come is that evil the all than worse

יוגנט אָן ביז אַצונד . ט ח איז דער מלך אויפֿגעשטאַנען, און ער האָט
hot er un oifgeshtanen melech der iz atsund biz on yugnt
has he and arose king the is now until on youth

זיך געזעצט אין טויער, און דעם גאַנצן פֿאָלק האָט מען אָנגעזאָגט,
ongezogt men hot folk gantsn dem un toier in gezetst zich
told one has people entire the and gate in sat down self

אַזוי צו זאָגן: זעט, דער מלך זיצט אין טויער. און דאָס גאַנצע פֹּאָלק
folk gantse dos un toier in zitst melech der zet zogn tsu azoi
people entire this and gate in sits king the see say to so

איז געקומען פֿאַרן מלך. און אַז ישׂרָאֵל איז אַנטלאָפֿן איטלעכער
itlecher antlofn iz Yisroel az un melech faran gekumen iz
each fled is Yisroel when and king before having come is

צו זיַינע געצעלטן ט האָט דאָס גאַנצע פֹּאָלק אין אַלע שבֿטים פֿון ישׂרָאֵל
Yisroel fun shvotim ale in folk gantse dos hot getseltn zaine tsu
Yisroel of tribes all in people entire the has tents his to

געטענהט, אַזוי צו זאָגן: דער מלך האָט אונדז מציל געווען פֿון
fun geven matsl undz hot melech der zogn tsu azoi getenht
from having been saved us has king the say to so argued

דער האַנט פֿון אונדזערע פֿײַנט, און ער האָט אונדז געראַטעוועט פֿון
fun geratevet undz hot er un faint undzere fun hant der
from saved us has he and enemies our of hand the

דער האַנט פֿון די פּלשתּים, און אַצונד איז ער אַנטלאָפֿן פֿון לאַנד פֿון
fun land fun antlofn er iz atsund un Pelishtim di fun hant der
from land from fled he is now and Pelishtim the of hand the

וועגן אַבֿשָׁלום. יא ט און אַבֿשָׁלום, וואָס מיר האָבן געזאַלבט
gezalbt hobn mir vos Avshalom un Avshalomen vegen
anointed have we whom Avshalom and Avshalom because of

איבער אונדז, איז אומגעקומען אין דער מלחמה, היַינט פֿאַר וואָס
vos far haint milchome der in umgekumen iz undz iber
which for today war the in perished is us over

שווײַגט איר וועגן אומקערן דעם מלך?
melech dem umkeren vegen ir shvaigt
king the bringing back because of you are silent

יב יא און דער מלך דָּוִד האָט געשיקט צו צָדוֹק און צו אֶבְיָתָר די
di Evyatar tsu un Tsadok tsu geshikt hot Dovid melech der un
the Evyatar to and Tzadok to sent has Dovid king the and

כֹּהנים, אַזוי צו זאָגן: רעדט צו די עלטסטע פֿון יהוּדה, אַזוי צו
tsu azoi Yehudah fun eltste di tsu redt zogn tsu azoi koyanim
to so Yehudah of elders the to speak say to so kohanim

זאָגן: פֿאַר וואָס זאָלט איר זיַין די לעצטע אומצוקערן דעם מלך אין
in melech dem umtsukeren letste di zain ir zolt vos far zogn
in king the to return last the be you should what for say

זיַין הויז? – וואָרעם דאָס וואָרט פֿון גאַנץ ישׂרָאֵל איז אָנגעקומען צום
tsum ongekumen iz Yisroel gants fun vort dos vorem hoiz zain
to come is Yisroel all of word the because house his

מלך אין זיַין הויז? – יג יב מײַנע בריידער זײַט איר, מײַן בײַן און מײַן
main un bein main ir zait brider maine hoiz zain in melech
my and bone my you are brothers my house his in king

פֿלייש זײַט איר, און פֿאַר וואָס זאָלט איר זיַין די לעצטע אומצוקערן דעם
dem umtsukeren letste di zain ir zolt vos far un ir zait fleish
the to return last the be you should what for and you are flesh

מלך? יד יג און צו עַמָשָׂא זאָלט איר זאָגן: מײַן בײַן און מײַן פֿלייש
fleish main un bein main zogn ir zolt Amasaen tsu un melech
flesh my and bone my say you should Amasa to and king

ביסטו דאָך. זאָל מיר אלקים טאָן אַזוי און נאָך מער, אויב דו ווועסט
vest du oib mer noch un azoi ton Elokim mir zol doch bistu
will you if more yet and so do G-d me may indeed are you

נישט זיַין בײַ מיר אַלע טעג דער חיל-לידער אויף דעם אָרט פֿון יוֹאָבֿ! טו יד
Yoav fun ort dem oif cheil-lider der teg ale mir bai zain nisht
Yoav of place the in army-leader the days all me with be not

saved us out of the palm of oyveinu *(our enemies)* and he delivered us out of the palm of the Pelishtim; and now he is fled from HaAretz because of Avshalom. 11 10 And Avshalom, whom mashachnu *(we anointed)* over us, is dead in milchamah. Now therefore why are ye not speaking of bringing back HaMelech?

12 11 And Dovid HaMelech sent to Tzadok and to Evyatar the kohanim, saying, Speak unto the Ziknei Yehudah, saying, Why are ye the last ones to bring HaMelech back to his Bais? Seeing the talk of kol Yisroel is come to HaMelech, even to his Bais. 13 12 Ye are my brethren, ye are my atzmot and my basar; why then are ye the last ones to bring back HaMelech? 14 13 And say ye to Amasa, Art thou not of my etzem, and of my basar? Elohim do so to me, and more also, if thou be not sar tzava before me continually in place of Yoav. 15 14 And

he swayed the levav kol Ish Yehudah, even as the lev of one man; so that they sent this word unto HaMelech, Return thou, and all thy avadim.

[16 15] So HaMelech returned, and came to Yarden. And Yehudah came to Gilgal, to go to meet HaMelech, to conduct HaMelech over Yarden. [17 16] And Shime'i Ben Gera, a Ben-HaYemini, which was of Bachurim, hasted and came down with the Ish Yehudah to meet Dovid HaMelech. [18 17] And there were an elef ish of Binyamin with him, and Tziva the na'ar of the Bais Sha'ul, and his fifteen banim and his twenty avadim with him; and they went over Yarden before HaMelech. [19 18] And there went over a shallow place to carry over the Bais HaMelech, and to do what he thought good. And Shime'i Ben Gera fell down before HaMelech, as he was come over Yarden; [20 19] And said unto HaMelech, Let not adoni impute avon *(iniquity)* unto me, neither do thou remember that which thy eved did perversely the day that adoni HaMelech went out of Yerushalayim, that HaMelech should

אוֹן ער האָט צוגענייגט דאָס האַרץ פֿון אַלע מענער פֿון יהוּדה אַזוי ווי
vi azoi Yehudah fun mener ale fun harts dos tsugenaigt hot er un
like thus Yehudah of men all of heart the inclined has he and

איין מאַן. און זיי האָבן געשיקט צום מלך : קער זיך אום דו אוֹן
un du um zich ker melech tsum geshikt hobn zei un man ein
and you back self return king to the sent have they and man one

אַלע דיינע קנעכט .
knecht daine ale
servants your all

טז טו האָט דער מלך זיך אומגעקערט, און ער איז געקומען ביזן
bizn gekumen iz er un umgekert zich melech der hot
unto having come is he and returned self king the has

יַרדן . און יהוּדה איז געקומען קיין גִלגָל צו גיין אַנטקעגן דעם
dem antkegen gein tsu Gilgal kein gekumen iz Yehudah un Yarden
the to meet go to Gilgal to having come is Yehudah and Yarden

מלך , כדי אַריבערצופֿירן דעם מלך איבערן יַרדן . יז טז אוֹן
un Yarden ibern melech dem aribertsufirn kedei melech
and Yarden over king the bring over in order to king

שִׁמְעִי דער זון פֿון גֵראָן , דער בנימינער , וואָס פֿון בחורים ,
bochurim fun vos Binyaminer der Geran fun zun der Shimei
Bachurim from which man of Binyamin the Gera of son the Shime'i

האָט געאיילט אוֹן אַראָפּגענידערט מיט די מענער פֿון יהוּדה אַנטקעגן דעם
dem antkegen Yehudah fun mener di mit aropgenidert un geailt hot
the to meet Yehudah of men the with gone down and hurried has

מלך דָוִד ; יח יז אוֹן מיט אים טויזנט מאַן פֿון בנימין , אוֹן ציבָא ,
Tsiva un Binyamin fun man toiznt im mit un Dovid melech
Tziva and Binyamin of men a thousand him with and Dovid king

שָׁאוּלס קנעכט , אוֹן זיַינע פֿופֿצן זין אוֹן זיַינע צוואַנציק קנעכט מיט
mit knecht tsvantsik zaine un zin fuftsn zaine un knecht Shauls
with servants twenty his and sons fifteen his and servant Sha'ul's

אים. אוֹן זיי זיַינען אַריבער דעם יַרדן פַֿאַרן מלך . יט יח אוֹן זיי
zei un melech faran Yarden dem ariber zainen zei un im
they and king for the Yarden the crossed over are they and him

זיַינען אַריבערגעקומען דעם טַייַך אויפֿן פּליטקן אָרט , כדי אַריבערצופֿירן
aribertsufirn kedei ort plitikn oifn taich dem aribergekumen zainen
bring over so that place shallow on river the come over are

דעם מלכס הויזגעזינט , אוֹן צו טאָן וואָס איז גוט אין זיַינע אויגן. איז
iz oign zaine in gut iz vos ton tsu un hoizgezint melechs dem
is eyes his in good is what do to and household king's the

שִׁמְעִי דער זון פֿון גֵראָן געפֿאַלן פַֿאַרן מלך , וועון ער האָט געוואָלט
gevolt hot er ven melech faran gefaln Geran fun zun der Shimei
wanted has he when king before fell Gera of son the Shime'i

אַריבערגיין דעם יַרדן . כ יט אוֹן ער האָט געזאָגט צום מלך : זאָל מיַין
main zol melech tsum gezogt hot er un Yarden dem aribergein
my may king to said has he and Yarden the go over

האַר מיר נישט צורעכענען אַ זינד , אוֹן זאָלסט נישט דערמאָנען
dermonen nisht zolst un zind a tsurechenen nisht mir har
remember not you(SG) should and sin a impute not me master

וואָס דיַין קנעכט האָט פֿאַרבראָכן אין דעם טאָג וואָס מיַין האַר דער
der har main vos tog dem in farbrochn hot knecht dain vos
the master my that day the in transgressed has servant your what

מלך איז אַרויסגעגאַנגען פֿון ירוּשָלַיִם , אַז דער מלך זאָל
zol melech der az Yerushalayim fun aroisgegangen iz melech
should king the that Yerushalayim from having come out is king

take it to his lev. [21][20] For thy eved doth know that I have sinned; therefore, hinei, I am come rishom *(first)* this day of all the Bais Yosef to go down to meet adoni HaMelech. [22][21] But Avishai Ben Tzeruyah answered and said, Shall not Shime'i be put to death for this, because he cursed Hashem's Moshiach? [23][22] And Dovid said, What have I to do with you, ye Bnei Tzeruyah, that ye should this day be as satan unto me? Shall there be ish put to death this day in Yisroel? For do not I know that I am this day Melech al Yisroel? [24][23] Therefore HaMelech said unto Shime'i, Thou shalt not die. And HaMelech swore a shevu'a unto him.

[25][24] And Mephivoshet Ben Sha'ul came down to meet HaMelech, and had neither bathed his regal, nor trimmed his safam *(mustache)*, nor washed his clothes, from the day HaMelech departed until the day he came again in shalom. [26][25] And it came to pass, when he was come to Yerushalayim to meet HaMelech, that HaMelech said unto him, why wentest not thou with me, Mephivoshet? [27][26] And

זיך דאָס נעמען צום האַרצן. כא כ וואָרעם דיין קנעכט ווייס אַז איך
ich az veis knecht dain vorem hartsn tsum nemen dos zich
I that knows servant your because heart to take it self

האָב געזינדיקט, און אָט בין איך געקומען היינט דער ערשטער פֿון
fun ershter der haint gekumen ich bin ot un gezindikt hob
of first the today having come I am behold and sinned have

גאַנצן הויז פֿון יוסף, אַראָפּצונידערן אַנטקעגן מײַן האַר דעם מלך .
melech dem har main antkegen aroptsunidern Yosef fun hoiz gantsn
king the master my to meet go down to Yosef of house all

כב כא האָט זיך אָפּגערופֿן אַבישַׁי דער זון פֿון צרויָהן , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Tseruyahn fun zun der Avishai opgerufn zich hot
said has and Tseruyah of son the Avishai responded self has

זאָל נישט שִׁמְעִי געטייט ווערן פֿאַר דעם, ווײַל ער האָט
hot er vail dem far vern geteit Shimei nisht zol
has he because this for become caused to die Shime'i not should

געשאָלטן דעם געזאַלבטן פֿון ה ? כג כב האָט דָּוִד געזאָגט: וואָס קער
ker vos gezogt Dovid hot Hashem fun gezalbtn dem gesholtn
return what said Dovid has Hashem of anointed the cursed

איך זיך אָן מיט אײַך, איר זין פֿון צרויָהן , אַז איר זאָלט מיר היינט
haint mir zolt ir az Tseruyahn fun zin ir aich mit on zich ich
today me should you that Tseruyah of sons you you with on self I

זײַן פֿאַר אַ שטער ? זאָל היינט געטייט ווערן אַ מענטש פֿון
fun mentsh a vern geteit haint zol shter a far zain
from man a become caused to die today should adversary an for be

יִשְׂרָאֵל? וואָרעם פֿאַר וואָר , ערשט ווייס איך אַז היינט בין איך אַ מלך
melech a ich bin haint az ich veis ersht vor far vorem Yisroel
king a I am today that I know look indeed for because Yisroel

איבער יִשְׂרָאֵל. כד כג און דער מלך האָט געזאָגט צו שִׁמְעִי : וועסט נישט
nisht vest Shimeyen tsu gezogt hot melech der un Yisroel iber
not will Shime'i to said has king the and Yisroel over

שטאַרבן. און דער מלך האָט אים געשוואָרן .
geshvorn im hot melech der un shtarbn
sworn an oath him has king the and die

כה כד און מפִּיבֹשֶׁת , שָׁאוּלס זון , האָט אַראָפּגענידערט אַנטקעגן
antkegen aropgenidert hot zun Shauls Mefivoshet un
to meet gone down has son Sha'ul's Mephivoshet and

דעם מלך , און ער האָט נישט צוגעטאַן זײַנע פֿיס, און נישט
nisht un fis zaine gemacht tsurecht nisht hot er un melech dem
not and feet his made cleaned not has he and king the

צוגעטאַן זײַנע ווָאנסעס , און זײַנע קלײדער נישט געוואַשן, פֿון
fun gevashn nisht kleider zaine un vonses zaine gemacht tsurecht
from washed not garments his and mustache his made to fixed

דעם טאָג וואָס דער מלך איז אַוועקגעגאַנגען ביז דעם טאָג וואָס ער איז
iz er vos tog dem biz avekgegangen iz melech der vos tog dem
is he that day the until gone away is king the that day the

צוריקגעקומען בשלום . כו כה און עס איז געווען , אַז ער איז
besholem tsurikgekumen iz es un geven az er iz
in peace returned is it and having been when he is

געקומען קיין ירושָׁלַיִם דעם מלך אַנטקעגן, האָט דער מלך צו
tsu melech der hot antkegen melech dem Yerushalayim kein gekumen
to king the has to meet king the Yerushalayim to having come

אים געזאָגט: פֿאַר וואָס ביסטו נישט געגאַנגען מיט מיר, מפִּיבֹשֶׁת ?
Mefivoshet mir mit gegangen nisht bistu vos far gezogt im
Mephivoshet me with having gone not did you what for said him

כז האָט ער געזאָגט: מײַן האַר מלך , מײַן קנעכט האָט מיך געגאַרט ,
genart mich hot knecht main melech har main gezogt er hot
deceived me has servant my king master my said he has

וואָרעם דײַן קנעכט האָט געזאָגט: איך וועל מיר אָנזאָטלען די אייזעלין, און
un eizelin di onzotlen mir vel ich gezogt hot knecht dain vorem
and donkey the saddle me will I said has servant your because

וועל רײַטן אויף איר, און וועל גיין מיטן מלך ; ווײַל דײַן קנעכט איז אַ
a iz knecht dain vail melech mitn gein vel un ir oif raitn vel
a is servant your because king with go will and her on ride will

כח כז הינקעדיקער. און ער האָט אָנגערעדט אויף דײַן קנעכט פֿאַר מײַן
main far knecht dain oif ongeredt hot er un hinkediker
my before servant your on incited has he and lame person

האַר דעם מלך , אָבער מײַן האַר דער מלך איז אַזוי ווי אַ מלאך
malach a vi azoi iz melech der har main ober melech dem har
Angel an as so is king the master my but king the master

כט כח פֿון אלקים ; דערום טו וואָס איז גוט אין דײַנע אויגן. וואָרעם דאָס
dos vorem oign daine in gut iz vos tu derum Elokim fun
this for eyes your in good is what do therefore G-d of

גאַנצע הויז פֿון מײַן פֿאָטער איז נישט אַנדערש ווי ווערט געווען
geven vert vi andersh nisht iz foter main fun hoiz gantse
having been worthy than other not is father my of house entire

דעם טויט ביי מײַן האַר דעם מלך , פֿון דעסט וועגן האָסטו
hostu vegen dest fun melech dem har main bai toit dem
have you reason that from king the master my by death the

געמאַכט דײַן קנעכט צווישן די וואָס עסן ביי דײַן טיש , און וואָסער
voser un tish dain bai esen vos di tsvishn knecht dain gemacht
what and table your at eat who those among servant your made

רעכט האָב איך נאָך , צו מאָל זיך נאָך צו קלאָגן פֿאַרן מלך ?
melech faran klogn tsu noch zich mol tsu noch ich hob recht
king before the complain to yet self even to more I have right

ל כט האָט דער מלך צו אים געזאָגט: צו וואָס נאָך זאָלסטו רעדן דײַנע
daine redn zolstu noch vos tsu gezogt im tsu melech der hot
your speak should more what to said him to king the has

לא ל רייד ? איך הייס : דו און ציבאָ זאָלט זיך טיילן מיטן פֿעלד. האָט
hot feld mitn teiln zich zolt Tsiva un du heis ich reid
has field with divide self shall Tziva and you command I words

מפֿיבֹושת געזאָגט צום מלך : זאָל ער אויך דאָס גאַנצע צונעמען , נאָך
noch tsunemen gantse dos oich er zol melech tsum gezogt Mefivoshet
after will take whole this also he let king to said Mephivoshet

דעם אַז מײַן האַר דער מלך איז געקומען בשלום אין זײַן
zain in besholem gekumen iz melech der har main az dem
his in in peace having come is king the master my that that

הויז .
hoiz
house

לב לא און בַּרזִלַי דער גִלְעָדער האָט אַראָפּגענידערט פֿון רוגלים ,
Roglim fun aropgenidert hot Gil'ader der Barzillai un
Roglim from gone down has Gil'adi the Barzillai and

און ער איז אַריבערגעגאַנגען מיטן מלך צום יַרדן , כדי אים צו
tsu im kedei Yarden tsum melech mitn aribergegangen iz er un
to him so that Yarden to the king with crossed over is he and

לג לב באַלייטן איבערן יַרדן . און בַּרזִלַי איז געווען זייער אַלט,
alt zeyer geven iz Barzillai un Yarden ibern baleitn
old very having been is Barzillai and Yarden across accompany

he answered, Adoni, O Melech, avdi deceived me: for thy eved said, I will saddle me a chamor, that I may ride thereon, and go to HaMelech; because thy eved is pise'ach *(lame)*. [28] [27] And he hath slandered thy eved unto adoni HaMelech; but adoni HaMelech is like malach HaElohim; do therefore what is tov in thine eyes. [29] [28] For all of the bais avi were but anshei mavet before adoni HaMelech; yet didst thou set thy eved among them that did eat at thine own shulchan. What tzedakah *(right)* therefore have I yet to appeal any more unto HaMelech? [30] [29] And HaMelech said unto him, Why speakest thou any more of thy devarim? I have said, Thou and Tziva divide the sadeh. [31] [30] And Mephivoshet said unto HaMelech, Indeed, let him take all, forasmuch as adoni HaMelech is come again in shalom unto his own bais.

[32] [31] And Barzillai the Gil'adi came down from Roglim, and went over Yarden with HaMelech, to conduct him over Yarden. [33] [32] Now Barzillai was zaken me'od, even fourscore shanah; and

אַ מאַן פֿון אַכציק יאָר ; און ער האָט אויסגעהאַלטן דעם מלך וועז ער
er ven melech dem oisgehaltn hot er un yor achtsik fun man a
he when king the supported has he and years eighty of man a

איז געזעסן אין מַחנַיִם , וואָרעם ער איז געווען זייער אַ ריַיכער
raicher a zeyer geven iz er vorem Machanayim in gezesn iz
richer a very having been is he because Machanayim in settled is

מאַן. לד לג האָט דער מלך געזאָגט צו בַּרזִלַּי : קום דו אַריבער
ariber du kum Barzillaien tsu gezogt melech der hot man
over you come Barzillai to said king the has man

מיט מיר, און איך וועל דיך אויסהאַלטן ביַי מיר אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in mir bai oishaltn dich vel ich un mir mit
Yerushalayim in me by support you(SG) will I and me with

לה לד האָט בַּרזִלַּי געזאָגט צום מלך : ווי פֿיל נאָך זיַינען די טעג
teg di zainen noch fil vi melech tsum gezogt Barzillai hot
days the are still many how king to the said Barzillai has

פֿון די יאָרן פֿון מיַין לעבן, אַז איך זאָל אַרויפֿגיין מיט מלך
melech mitn aroifgein zol ich az lebn main fun yorn di fun
the king with go up should I that life my of years the of

קיין ירושָלַיִם ? לו לה איך בין היַינט אַ מאַן פֿון אַכציק יאָר ; וועל
vel yor achtsik fun man a haint bin ich Yerushalayim kein
will years eighty of man a today am I Yerushalayim to

איך דען וויסן צווישן גוטס און שלעכטס? וועט דען דיַין
dain den vet shlechts un guts tsvishn visen den ich
your indeed will bad and good things between know indeed I

קנעבט שפּירן אַ טעם אין וואָס איך וועל עסן און וואָס איך וועל טרינקען?
trinken vel ich vos un esen vel ich vos in tem a shpiren knecht
drink will I what and eat will I what in taste a discern servant

קען איך דען נאָך הערן דעם קול פֿון זינגערס און זינגעריַנס ?
un zingerins un zingers fun kol dem hern noch den ich ken
and female singers and singers of voice the hear still indeed I can

צו וואָס זאָל דיַין קנעבט נאָך זיַין צו לאַסט אויף מיַין האַר
har main oif last tsu zain noch knecht dain zol vos tsu
master my on burden to be yet servant your should what to

דעם מלך ? לז לו קוים קען דיַין קנעבט אַריבערגיין דעם יַרדן מיטן
mitn Yarden dem aribergein knecht dain ken koim melech dem
with Yarden the cross over servant your can Barely king the

מלך ; און נאָך וואָס זאָל מיר דער מלך פַּאַרגעלטן די דאָזיקע
dozike di fargeltn melech der mir zol vos noch un melech
this the repay king the to me should what after and king

פַּאַרגעלטונג? לח לז זאָל, איך בעט דיך , דיַין קנעבט זיך אומקערן,
umkeren zich knecht dain dich bet ich zol fargeltung
return self servant your you(SG) entreat I let reward

און לאָמיך שטאַרבן אין מיַין שטאָט ביַים קבֿר פֿון מיַין פַּאָטער און
un foter main fun keyver baim shtot main in shtarbn lomich un
and father my of grave by the city my in die let me and

מיַין מוטער . אָבער אָט איז דיַין קנעבט כִּמהָם , זאָל ער אַריבערגיין
aribergein er zol Kimham knecht dain iz ot ober muter main
cross over him let Kimham servant your is behold but mother my

מיט מיַין האַר דעם מלך , און טו מיט אים וואָס איז גוט אין דיַינע
daine in gut iz vos im mit tu un melech dem har main mit
your in good is what him with do and king the master my with

אויגן. לט לח האָט דער מלך געזאָגט: זאָל כִּמהָם אַריבערגיין מיט מיר,
oign gezogt melech der hot Kimham zol aribergein mit mir
eyes said king the has Kimham let cross over me with

he had been the support of HaMelech while he dwelt at Machanayim; for he was an ish gadol me'od. [34] [33] HaMelech said unto Barzillai, Come thou over with me, and with me I will be your support in Yerushalayim. [35] [34] And Barzillai said unto HaMelech, How long have I to live, that I should go up with HaMelech to Yerushalayim? [36] [35] I am this day fourscore shanah old; and can I discern between tov and rah? Can thy eved taste what I eat or what I drink? Can I hear any more the voice of sharim *(singing men)* and sharot *(singing women)*? Why then should thy eved be yet a massa *(burden)* unto adoni HaMelech? [37] [36] Thy eved will go a little way over Yarden with HaMelech; and why should HaMelech reward me with such a reward? [38] [37] Let thy eved, now, turn back again, that I may die in mine own city, and be buried near the kever of avi and of immi. But hinei thy eved Kimham; let him go over with adoni HaMelech; and do to him what shall seem tov unto thee. [39] [38] And HaMelech answered, Kimham shall cross over with me, and I will

do for him that which shall seem tov unto thee; and whatsoever thou shalt request of me, that will I do for thee. [40][39] And kol haAm crossed over Yarden. And when HaMelech was come over, HaMelech kissed Barzillai, and put a bracha on him; and he returned unto his own makom *(place, home)*. [41][40] Then HaMelech went on to Gilgal, and Kimhan crossed over with him; and kol Am Yehudah conducted HaMelech, and also half Am Yisroel.

[42][41] And, hinei, kol Ish Yisroel came to HaMelech, and said unto HaMelech, Why have acheinu Ish Yehudah stolen thee away, and have brought HaMelech across, and his Bais *(household)*, and kol Anshei Dovid with him, over Yarden? [43][42] And kol Ish Yehudah answered Ish Yisroel, Because HaMelech is near of kin to us; why then be ye angry for this matter? Have we eaten at all from HaMelech? Or hath he given us anything? [44][43] And Ish Yisroel answered the Ish Yehudah, and said, We have ten shares as much in

אוֹן אִיךְ וועל טָאן מִיט אִים וואָס אִיז גוט אִין דַיינע אויגן; אוֹן אַלְץ
alts un oign daine in gut iz vos im mit ton vel ich un
all that and eyes your in good is what him with do will I and

וואָס דו וועסט פַֿאַרלאַנגען פֿון מיר, וועל איך דיר טאָן. מ לט אוֹן
un ton dir ich vel mir fun farlangen vest du vos
and do you(SG) I will me from request will you which

דאָס גאַנצע פֿאָלק איז אַריבערגעגאַנגען דעם יַרדן , אוֹן דער מלך איז
iz melech der un Yarden dem aribergegangen iz folk gantse dos
is king the and Yarden the crossed over is people whole this

אַריבערגעגאַנגען. אוֹן דער מלך האָט געקושט בַּרזִלַּי , אוֹן האָט אים
im hot un Barzillaien gekusht hot melech der un aribergegangen
him has and Barzillai kissed has king the and crossed over

געבענטשט. אוֹן ער האָט זיך אומגעקערט אין זיין היים . מא מ אוֹן דער
der un heim zain in umgekert zich hot er un gebentsht
the and home his in returned self has he and blessed

מלך איז אַריבערגעגאַנגען קיין גִּלְגָּל , אוֹן כִּמְהָם איז אַריבערגעגאַנגען
aribergegangen iz Kimham un Gilgal kein aribergegangen iz melech
crossed over is Kimham and Gilgal to crossed over is king

מיט אים, אוֹן דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון יהוּדה , אוֹן אויך אַ העלפֿט פֿון
fun helft a oich un Yehudah fun folk gantse dos un im mit
of half a also and Yehudah of people whole this and him with

דעם פֿאָלק פֿון יִשְׂרָאֵל, האָבן אַריבערגעפֿירט דעם מלך .
melech dem aribergefirt hobn Yisroel fun folk dem
king the brought over have Yisroel of people the

מב מא ערשט אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל זיַינען געקומען צום
tsum gekumen zainen Yisroel fun mener ale ersht
to having come are Yisroel of men all behold

מלך , אוֹן זיי האָבן געזאָגט צום מלך : פַֿאַר וואָס האָבן דיך
dich hobn vos far melech tsum gezogt hobn zei un melech
you(SG) have what for king to the said have they and king

אַוועקגענבֿעט אונדזערע ברידער , די מענער פֿון יהוּדה , אוֹן האָבן
hobn un Yehudah fun mener di brider undzere avekgeganvet
have and Yehudah of men the brothers our abducted

אַריבערגעפֿירט דעם מלך אוֹן זיַין הויזגעזינט איבערן יַרדן , אוֹן אַלע
ale un Yarden ibern hoizgezint zain un melech dem aribergefirt
all and Yarden over household his and king the brought over

מענטשן פֿון דָּוִדן מיט אים? מג מב האָבן אַלע מענער פֿון יהוּדה
Yehudah fun mener ale hobn im mit Dovidn fun mentshn
Yehudah of men all have him with Dovid of men

געענטפֿערט די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל: וויַיל דער מלך איז אונדז אַ
a undz iz melech der vail Yisroel fun mener di geentfert
a us is king the because Yisroel of men the answered

קרוֹב . אוֹן פַֿאַר וואָס דען פַֿארדריסט אייך אויף דער דאָזיקער
doziker der oif aich fardrist den vos far un korev
this one the on you annoyed then what for and close relative

זאַך ? האָבן מיר דען עסן געגעסן פֿון דעם מלכס ? צי איז אונדז אַ
a undz iz tsi melechs dem fun gegesn esen den mir hobn zach
a to us is or king's the from eaten food indeed we have matter

געשאַנק געשאַנקען געוואָרן ? מד מג האָבן די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun mener di hobn gevorn geshonken geshank
Yisroel of men the have having become donated special gift

געענטפֿערט די מענער פֿון יהוּדה , אוֹן געזאָגט: מיר האָבן צען חלקים
chalokim tsen hobn mir gezogt un Yehudah fun mener di geentfert
portions ten have we said and Yehudah of men the answered

אין מלך , און מיר זײַנען אויך בילכער אויף דָּוִדן פֿון אײַך,
aich fun Dovidn oif bilcher oich zainen mir un melech in
you than Dovid to more rightful also are we and king in

הײַנט פַּאַר וואָס האָט איר אונדז צו קליין געמאַכט? און איז נישט אונדזער
undzer nisht iz un gemacht klein tsu undz ir hot vos far haint
our not is and made small too us you have what for today

וואָרט געווען דאָס ערשטע אומצוקערן אונדזער מלך ? און די
di un melech undzer umtsukeren ershte dos geven vort
the and king our to bring back first the having been word

ווערטער פֿון די מענער פֿון יהוּדה זײַנען געווען האַרטער ווי
vi harter geven zainen Yehudah fun mener di fun verter
than harder having been are Yehudah of men the of words

די ווערטער פֿון די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mener di fun verter di
Yisroel of men the of words the

20 And there happened to be there an ish Beliyaal, shmo Sheva Ben Bikhri an ish from Binyamin; and he blew a shofar, and said, We have no chelek in Dovid, neither have we nachalah in Ben Yishai; every ish to his ohel, O Yisroel.

ב

און דאָרטן האָט זיך געטראָפֿן אַ נידערטרעכטיקער מאַן וואָס
vos man nidertrechtiker a getrofn zich hot dortn un
who man wicked man a happened on self has there and

זײַן נאָמען איז געווען שֶׁבַע דער זון פֿון בִּכרִין , אַ מאַן אַ
a man a Bichrien fun zun der Sheva geven iz nomen zain
a man a Bikhri of son the Sheva having been is name his

בנימינער ; האָט ער געבלאָזן אין שופֿר , און האָט געזאָגט: מיר
mir gezogt hot un shoifer in geblozn er hot Binyaminer
we said has and shofar in blown he has man of Binyamin

האָבן נישט קיין חלק אין דָּוִדן , און מיר האָבן נישט קיין ירושה
yerushe kein nisht hobn mir un Dovidn in chelek kein nisht hobn
inheritance any not have we and Dovid in share any not have

אין דעם זון פֿון יִשַׁי . איטלעכער צו זײַנע געצעלטן, יִשְׂרָאֵל!
Yisroel getseltn zaine tsu itlecher Yishaien fun zun dem in
Yisroel tents his to each Yishai of son the in

[2] So kol Ish Yisroel went up from after Dovid, and followed Sheva Ben Bikhri; but the Ish Yehudah had deveykus unto their Melech, from Yarden even to Yerushalayim.

ב און אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל זײַנען אַוועקגעגאַנגען פֿון הינטער
hinter fun avekgegangen zainen Yisroel fun mener ale un
behind from went away are Yisroel of men all and

דָּוִדן נאָך שֶׁבַע דעם זון פֿון בִּכרִין , נאָר די מענער פֿון יהוּדה
Yehudah fun mener di nor Bichrien fun zun dem Sheva noch Dovidn
Yehudah of men the but Bikhri of son the Sheva after Dovid

זײַנען געווען באַהעפֿט אָן זייער מלך , פֿון יַרדֵן און ביז
biz un Yarden fun melech zeyer on baheft geven zainen
unto and Yarden from king their on clung having been are

ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim
Yerushalayim

[3] And Dovid came to his Bais *(palace)* at Yerushalayim; and HaMelech took the ten nashim, his pilagshim, whom he had left to be shomer over the Bais, and put them in Bais Mishmeret *(seclusion)*, and provided for them, but

ג און דָּוִד איז געקומען אין זײַן הויז אין ירוּשָׁלַיִם ; און
un Yerushalayim in hoiz zain in gekumen iz Dovid un
and Yerushalayim in house his in having come is Dovid and

דער מלך האָט גענומען די צען קעפּסווײַבער וואָס ער האָט
hot er vos kepsvaiber tsen di genumen hot melech der
has he whom concubines ten the taken has king the

געלאָזן צו היטן דאָס הויז , און ער האָט זיי אַרײַנגעזעצט אין אַ
a in araingezetst zei hot er un hoiz dos hitn tsu gelozn
a in placed them has he and house the keep to allowed

וואַכהויז , און האָט זיי אויסגעהאַלטן, אָבער ער איז צו
tsu iz er ober oisgehaltn zei hot un vachhoiz
to is he but supported them has and confinement house

זיי נישט געקומען . און זיי זיינען געווען איינגעשפאַרט
aingeshpart geven zainen zei un gekumen nisht zei
confined having been are they and having come not them

ביז דעם טאָג פֿון זייער טויט , לעבעדיקע אַלמנות .
almones lebedike toit zeyer fun tog dem biz
in widowhood living death their of day the until

ד און דער מלך האָט געזאָגט צו עֲמָשָׂאִ : רוף מיר צונויף
tsunoif mir ruf Amasaen tsu gezogt hot melech der un
call for me muster Amasa to said has king the and

די מענער פֿון יהוּדה אין דריי טעג , דערנאָך שטעל זיך דו
du zich shtel dernoch teg drai in Yehudah fun mener di
you self stand after that days three in Yehudah of men the

דאָ .
do
here

ה איז עֲמָשָׂא געגאַנגען צונויפֿרופֿן יהוּדה , און ער האָט זיך
zich hot er un Yehudah tsunoifrufn gegangen Amasa iz
self has he and Yehudah summoning having gone Amasa is

געזאַמט איבער דער צייַט וואָס ער האָט אים געשטעלט .
geshtelt im hot er vos tsait der iber gezamt
established him had he which appointed time the over tarried

ו האָט דָּוִד געזאָגט צו אֲבִישַׁי : אַצונד וועט אונדז שֶׁבַע דער זון
zun der Sheva undz vet atsund Avishaien tsu gezogt Dovid hot
son the Sheva us will now Avishai to said Dovid has

פֿון בִּכרין אָנטאָן מער שלעכטס ווי אֲבְשָׁלוֹם . דו נעם די
di nem du Avshalom vi shlechts mer onton Bichrien fun
the take you Avshalom than evil things more put on Bikhri of

קנעכט פֿון דיין האַר , און יאָג אים נאָך , טאָמער געפֿינט ער
er gefint tomer noch im yog un har dain fun knecht
he find lest after him pursue and master your of servants

באַפֿעסטיקטע שטעט, און וועט זיך אַרויסמאַכן פֿון אונדזערע אויגן.
oign undzere fun aroismachn zich vet un shtet bafestikte
eyes our from extricate self will and cities fortified

ז זיינען אַרויסגעגאַנגען הינטער אים די מענטשן פֿון
fun mentshn di im hinter aroisgegangen zainen
of men the him behind having come out are

יוֹאָבֿ , און די כְּרֵתים און די פְּלֵתים , און אַלע גיבורים ,
giborim ale un Peletim di un Keretim di un Yoavn
warriors all and Peleti the and Kereti the and Yoav

און זיי זיינען אַרויסגעגאַנגען פֿון ירושָׁלַיִם
Yerushalayim fun aroisgegangen zainen zei un
Yerushalayim of having come out are they and

נאָכצוּיאָגן שֶׁבַע דעם זון פֿון בִּכרין . ח ווי זיי זיינען
zainen zei vi Bichrien fun zun dem Sheva nochtsuyogn
are they as Bikhri of son the Sheva to pursue

ביַים גרויסן שטיין וואָס אין גִּבעוֹן , אַזוי איז עֲמָשָׂא
Amasa iz azoi Givon in vos shtein groisn baim
Amasa is so Giv'on in which stone great at

אָנגעקומען אַנטקעגן זיי . און יוֹאָבֿ איז געווען
geven iz Yoav un zei antkegen ongekumen
having been is Yoav and they to meet arrived

אָנגעגורט אין זיין וואַפֿנקלייד , און דערויף איז
iz deroif un vafnkleid zain in ongegurt
is thereon and battle garments his in girded up

went not in unto them. So they were shut up unto their yom mot, living in almenut *(widowhood)*.

4 Then said HaMelech to Amasa, Assemble the Ish Yehudah within shloshet yamim; be thou here present.

5 So Amasa went to assemble Yehudah; but he tarried longer than the mo'ed which he had appointed him.

6 And Dovid said to Avishai, Now shall Sheva Ben Bikhri do us more harm than did Avshalom; take thou the avadim of adoneicha, pursue after him, lest he get him fortified cities, and escape us.

7 And there went out after him anshei Yoav, and the Kereti, and the Peleti, and kol Gibborim; and they went out of Yerushalayim, to pursue after Sheva Ben Bikhri. 8 When they were at the Even Hagedolah *(Great Stone)* which is in Giv'on, Amasa went before them. And Yoav's military garment that he had put on was girded unto him, and upon

it a khagor with a cherev fastened upon his waist in the sheath thereof; and as he went forth it fell out.

געווען אַ גאַרטל מיט אַ שוועֶרד באַהעפֿט צו זיַינע
zaine tsu baheft shverd a mit gartel a geven
his to joined sword a with belt a having been

לענדן אין איר שייד ; און ווי ער איז אַרויסגעגאַנגען , אַזוי
azoi aroisgegangen iz er vi un sheid ir in lendn
so having come out is he as and sheath its in loins

איז זי אַרויסגעפֿאַלן.
aroisgefaln zi iz
fall out it is

[9] Yoav said to Amasa, Art thou in shalom, my brother? And Yoav took Amasa by the zaken *(beard)* with the right hand to kiss him. [10] But Amasa took no heed to the cherev that was in the yad Yoav; so he stabbed him therewith in the fifth rib, and shed out his bowels to the ground, and struck him not again; and he died. So Yoav and Avishai achiv pursued after Sheva Ben Bikhri. [11] And one of the nearim of Yoav stood by him, and said, He that favoreth Yoav, and he that is for Dovid, let him go after Yoav. [12] And Amasa wallowed in dahm in the midst of the mesilah *(road)*. And when the ish saw that kol haAm halted, he removed Amasa out of the mesilah into the sadeh, and threw a beged *(garment)* over him, when he saw that every one that came by him halted.

ט האָט יוֹאָבֿ געזאָגט צו עַמָשׂאָן : איז פֿריד צו דיר , מײַן
main dir tsu frid iz Amasaen tsu gezogt Yoav hot
my you(SG) to peace is Amasa to said Yoav has

ברודער? און יוֹאָבֿס רעכטע האַנט האָט אָנגענומען עַמָשׂאָן פֿאַרן
faran Amasaen ongenumen hot hant rechte Yoavs un bruder
for the Amasa grasped has hand right Yoav's and brother

באָרד, כּדי אים צו קושן . י און עַמָשׂא האָט זיך נישט גענוג
gehit nisht zich hot Amasa un kushn tsu im kedei bord
vigilant not self has Amasa and to kiss to him so that beard

פֿאַר דער שוועֶרד וואָס אין יוֹאָבֿס האַנט; האָט ער אים אַ זעץ
zets a im er hot hant Yoavs in vos shverd der far
stroke a him he has hand Yoav's in which sword the before

געטאָן מיט איר אין בויך , און אַרויסגעלאָזט זיַינע אינגעווייד אויף
oif ingeveid zaine aroisgelozt un boich in ir mit geton
on innards his shed out and belly in it with done

דער ערד , און נישט געדאַרפֿט אים טאָן אַ צווייטן ; און ער איז
iz er un tsveitn a ton im gedarft nisht un erd der
is he and second a do him required not and ground the

געשטאָרבן. און יוֹאָבֿ און זיַין ברודער אַבֿישַי האָבן נאָכגעיאָגט
nochgeyogt hobn Avishai bruder zain un Yoav un geshtorbn
pursued after have Avishai brother his and Yoav and died

שֶׁבַע דעם זון פֿון בכרין . יא און אַ מאַן פֿון יוֹאָבֿס יונגען איז
iz yungen Yoavs fun man a un Bichrien fun zun dem Sheva
is young Yoav's of man a and Bikhri of son the Sheva

געשטאַנען איבער אים, און האָט געזאָגט: ווער עס ווייל יוֹאָבֿן , און
un Yoavn vil es ver gezogt hot un im iber geshtanen
and Yoav will it who said has and him over stood

ווער עס איז פֿאַר דָּוִדן , הינטער יוֹאָבֿן ! יב און עַמָשׂא האָט זיך
zich hot Amasa un Yoavn hinter Dovidn far iz es ver
self has Amasa and Yoav follow Dovid for is it who

געקַייקלט אין בלוט אויפֿן מיטן וועג ; האָט דער מאַן געזען , אַז
az gezen man der hot veg mitn oifn blut in gekaiklt
that seen man the has road the middle in the blood in rolling

דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט זיך אָפּגעשטעלט, און ער האָט אָפּגעדרייט
opgedreit hot er un opgeshtelt zich hot folk gantse dos
turned away has he and stood still self has people whole this

עַמָשׂאָן פֿון וועג אויפֿן פֿעלד, און אַרויפֿגעווואָרפֿן אויף אים אַ
a im oif aroifgevorfn un feld oifn veg fun Amasaen
a him on and threw and field in the road from Amasa

בגד , וועַן ער האָט געזען אַז איטלעכער וואָס איז צוגעקומען
tsugekumen iz vos itlecher az gezen hot er ven beged
approached is which each that seen has he when garment

לעבן אים, האָט זיך אָפּגעשטעלט.
opgeshtelt zich hot im lebn
stood still self has him near

13 When he was removed from the mesilah, kol haAm went on after Yoav, to pursue after Sheva Ben Bikhri.

יג אַז ער איז אַוועקגענומען געוואָרן פֿון וועג,
veg fun gevorn avekgenumen iz er az
road from having become taken away is he when
איז איטלעכער געגאַנגען הינטער יוֹאָבֿן, נאָכצוּיאָגן
nochtsuyogn Yoavn hinter gegangen itlecher iz
run after Yoav following having gone each is
שֶׁבַע דעם זון פֿון בִּכרין.
Bichrien fun zun dem Sheva
Bikhri of son the Sheva

14 And he passed through all the Shivtei Yisroel unto Abel, and to Beit-Ma'achah, and all the Berim; and they were gathered together, and went also after him. 15 And they came and besieged him in Abel of Beit-Ma'achah, and they cast up a siege ramp against the Ir, until it stood by the rampart; and kol haAm that were with Yoav battered the chomah *(wall)*, to throw it down.

יד און ער איז דורכגעגאַנגען דורך אַלע שבֿטים פֿון יִשׂרָאֵל
Yisroel fun shvotim ale durch durchgegangen iz er un
Yisroel of tribes all through gone through is he and
ביז אָבֿל און בֵּית-מעכה, און אַלע בֶּרים; און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un Berim ale un beit-mechh un Avel biz
self have they and Berim all and Beit-Ma'achah and Abel unto
איינגעזאַמלט, און זיינען אויך געגאַנגען הינטער אים. טו און זיי
zei un im hinter gegangen oich zainen un aingezamlt
they and him behind having gone also are and gathered
זיינען געקומען און האָבן געלאָגערט אויף אים אין אָבֿל פֿון
fun Avel in im oif gelegert hobn un gekumen zainen
of Abel in him against besieged have and having come are
בֵּית-מעכה, און זיי האָבן אָנגעשאָטן אַן ערדוואַל אַרום דער שטאָט,
shtot der arum erdval an ongeshotn hobn zei un Beis-Maacah
city the round mound a cast up have they and Beit-Ma'achah
און עס איז געשטאַנען אין דעם פֿעסטונגגראָבן. און דאָס גאַנצע פֿאָלק
folk gantse dos un festunggrobn dem in geshtanen iz es un
people all the this and outer wall the with stood is it and
וואָס מיט יוֹאָבֿן האָבן געהאַלטן אין צעשטערן, כּדי איינצוווארפֿן
aintsuvarfn kedei tseshtern in gehaltn hobn Yoavn mit vos
throw down so that tear down in held have Yoav with which
די מויער.
moier di
wall the

16 Then cried an isha chachamah *(wise woman)* from the Ir, Hear, hear; say, now unto Yoav, Come here, that I may speak with thee.

טז האָט אַ קלוגע פֿרוי געפֿונען פֿון דער שטאָט: הערט! הערט!
hert hert shtot der fun gerufn froi kluge a hot
hear hear city the from called woman wise a has
זאָגט, איך בעט אייך, צו יוֹאָבֿן: גענען ביז אַהער, און איך
ich un aher biz genen Yoavn tsu aich bet ich zogt
I and here unto approach Yoav to you entreat I informs
וועל רעדן צו דיר.
dir tsu redn vel
you(SG) to speak will

17 And when he was come near unto her, the isha said, Art thou Yoav? And he answered, I am he. Then she said unto him, Hear the devarim of thine amah. And he answered, I do hear. 18 Then she spoke, saying, They used

יז האָט ער גענענט צו איר, און די פֿרוי האָט גענאָגט: ביסט
bist gezogt hot froi di un ir tsu genent er hot
are said has woman the and her to come near he has
דו יוֹאָבֿ? האָט ער גענאָגט: איך. האָט זי צו אים גענאָגט: הער
her gezogt im tsu zi hot ich gezogt er hot Yoav du
pay heed to said him to she has I said he has Yoav you
די וועכטער פֿון דיין דינסט. האָט ער גענאָגט: איך הער.
her ich gezogt er hot dinst dain fun verter di
listen I said he has maidservant your of words the
יח האָט זי גענאָגט, אַזוי צו זאָגן: רעדן האָט מען גענאָגט רעדן
redn gezolt men hot redn zogn tsu azoi gezogt zi hot
speak should one has speak say to so said she has

צוערשט , אַזוי צו זאָגן , פֿרעגן האָט מען געזאָלט פֿרעגן
tsuersht zogn tsu azoi , fregn hot men volt gezolt fregn
at the start say to so , inquire has they should you inquire

ביי אָבֿל , און אַזוי אַרום וואָלט מען אָפּגעענדיקט .
bai Avel un azoi arum volt men opgeendikt .
at Abel and so round would they have concluded the matter

יט מיר זיינען פֿרידלעכע געטרייַע פֿון יִשְׂרָאֵל ; ווילסטו טייטן אַ
mir zainen fridleche getraie fun Yisroel ; vilstu teitn a
we are peaceful faithful of Yisroel ; will you put to death a

שטאָט און אַ מוטער אין יִשְׂרָאֵל ? נאָך וואָס זאָלסטו אומברענגען
shtot un a muter in Yisroel ? noch vos zolstu umbrengen
city and a mother in Yisroel ? after what shall you destroy

די נחלה פֿון ה ? כ האָט יוֹאָבֿ געענטפֿערט און געזאָגט :
di nachle fun Hashem ? hot Yoav geentfert un gezogt :
the inheritance of Hashem ? has Yoav answered and said :

חלילה , חלילה מיר , אויב איך וועל אומברענגען און אויב
cholile , cholile mir , oib ich vel umbrengen un oib
far be it from me , far be it from if I will ruin and if

איך וועל צעשטערן ! כא נישט אַזוי איז די זאַך ; נייערט אַ מאַן פֿון
ich vel tseshtern ! nisht azoi iz di zach ; nayert a man fun
I will destroy ! not so is the thing ; but a man of

דעם געבערג פֿון אפֿרים , וואָס זיין נאָמען איז שֶׁבַע דער
der geberg fun Efrayim , vos zain nomen iz Sheva der
the hill country of Ephrayim , which his name is Sheva the

זון פֿון בִּכרין , האָט אויפֿגעהויבן זיין האַנט אַקעגן דעם מלך ,
zun fun Bichrien , hot oifgehoibn zain hant akegn dem melech ,
son of Bikhri , has lifted up his hand against the king ,

אַקעגן דָּוִדן . גיט אַרויס אים אַליין , און איך וועל אַוועקגיין פֿון
akegn Dovidn . git arois im alein , un ich vel avekgein fun
against Dovid . give out him alone , and I will go away from

דער שטאָט . האָט די פֿרוי געזאָגט צו יוֹאָבֿן : אָט ווערט
der shtot . hot di froi gezogt tsu Yoavn : ot vert
the city . has the woman said to Yoav : behold shall be

דיר זיין קאָפּ אַראָפּגעוואָרפֿן פֿון דער מויער .
dir zain kop aropgevorfen fun der moier .
to you(SG) his head thrown from the wall .

כב און די פֿרוי איז געקומען צו דעם גאַנצן פֿאָלק מיט
un di froi iz gekumen tsu dem gantsn folk mit
and the woman is having come to all the people with

איר חכמה , און זיי האָבן אָפּגעשניטן דעם קאָפּ פֿון שֶׁבַע
ir chochme , un zei hobn opgeshnitn dem kop fun Sheva
her wisdom , and they have cut off the head of Sheva

דעם זון פֿון בִּכרין , און אַראָפּגעוואָרפֿן צו יוֹאָבֿן . און ער האָט
dem zun fun Bichrien , un aropgevorfen tsu Yoavn . un er hot
the son of Bikhri , and threw down to Yoav . and he has

געבלאָזן אין שופֿר , און זיי האָבן זיך צעשפּרייט פֿון דער שטאָט ,
geblozn in shoifer , un zei hobn zich tseshpreit fun der shtot ,
blown in shofar , and they have dispersed self from the city ,

איטלעכער צו זיינע געצעלטן . און יוֹאָבֿ האָט זיך אומגעקערט קיין
itlecher tsu zaine getseltn . un Yoav hot zich umgekert kein
each to his tent . and Yoav has returned self to

ירושָׁלַיִם צום מלך .
Yerushalayim tsum melech .
Yerushalayim to the king .

to speak in rishonah *(old times)*, saying, They shall surely ask counsel at Abel; and so they settled the matter. 19 I am one of them that are of shalom and of emunah in Yisroel; thou seekest to destroy an Ir and an em b'Yisroel; why wilt thou swallow up the nachalat Hashem? 20 And Yoav answered and said, Chalilah *(far be it)*, chalilah from me, that I should swallow up or destroy. 21 The matter is not so; but an ish of har Ephrayim, Sheva Ben Bikhri shmo, hath lifted up his yad against HaMelech, even against Dovid; hand over him only, and I will depart from the Ir. And the woman said unto Yoav, Hinei, his rosh shall be thrown to thee from the chomah.

22 Then the isha went unto kol haAm in her chochmah. And they cut off the rosh of Sheva Ben Bikhri, and threw it out to Yoav. And he blew a shofar, and they retired from the city, every ish to his ohel. And Yoav returned to Yerushalayim unto HaMelech.

כג און יוֹאָבּ איז געווען איבער דעם גאַנצן חיל פֿון יִשְׂרָאֵל; און
un Yisroel fun cheil gantsn dem iber geven iz Yoav un
and Yisroel of host whole the over having been is Yoav and

בנָיָה דער זון פֿון יהוֹיָדָען, איבער די כֿרֵתים און איבער די
di iber un Keretim di iber Yehoyadaen fun zun der Benayah
the over and Kereti the over Yehoyada of son the Benayah

פּלֵתים;
Peletim
Peleti

[23] Now Yoav was over kol HaTzava Yisroel; and Benayah Ben Yehoyada was over the Kereti and over the Peleti;

כד און אֲדוֹרם, איבער דעם צינדז; און יהוֹשָׁפָט דער זון פֿון
fun zun der Yehoshafat un tsindz dem iber Adoram un
of son the Yehoshaphat and tribute the over Adoram and

אַחילוּדן, דער דערמאָנער; כה און שְׁוָא, דער שרייבער; און צָדוֹק
Tsadok un shraiber der Sheva un dermoner der Achiludn
Tzadok and scribe the Sheva and chronicler the Achilud

און אֶבְיָתָר, כהנים. כו און אויך עִירָא פֿון יָאיר איז געווען אַן
an geven iz Yair fun Ira oich un koyanim Evyatar un
an having been is Yair of Ira also and kohanim Evyatar and

אייבערמאַן בײַ דָּוִדן.
Dovidn bai eiberman
Dovid to chief minister

[24] And Adoram was over the forced labor; and Yehoshaphat Ben Achilud was mazkir *(secretary)*; [25] And Sheva was sofer; and Tzadok and Evyatar *(Abiathar)* were the kohanim; [26] And also Ira the Yairi was kohen to Dovid.

א און עס איז געווען אַ הונגער אין די טעג פֿון דָּוִדן,
Dovidn fun teg di in hunger a geven iz es un
Dovid of days the in famine a having been is it and

דרײַ יאָר, אַ יאָר נאָך אַ יאָר, און דָּוִד האָט געזוכט דעם
dem gezucht hot Dovid un yor a noch yor a yor drai
the sought has Dovid and year a after year a years three

פּנים פֿון ה. האָט ה געזאָגט: דאָס איז פֿון וועגן
vegen fun iz dos gezogt Hashem hot Hashem fun ponem
concerning of is this said Hashem has Hashem of face

שָׁאוּלן און פֿון וועגן דעם בלוטיקן הויז, פֿאַר וואָס ער האָט
hot er vos far hoiz blutikn dem vegen fun un Shauln
has he which for house bloody the concerning of and Sha'ul

געטייט די גִּבְעוֹנים.
Givonim di geteit
Giv'onim the caused to die

21 Then there was a ra'av *(famine)* in the days of Dovid shalosh shanim, shanah after shanah; and Dovid inquired of Hashem. And Hashem answered, It is on account of Sha'ul, and for his bais hadamim, because he slaughtered the Giv'onim.

ב האָט דער מלך גערופֿן די גִּבְעוֹנים, און ער האָט צו זיי
zei tsu hot er un Givonim di gerufn melech der hot
them to has he and Giv'onim the called king the has

גערעדט – און די גִּבְעוֹנים זײַנען נישט פֿון די קינדער
kinder di fun geven nisht zainen Givonim di un geredt
children the of having been not are Giv'onim the and spoken

פֿון יִשְׂרָאֵל, נאָר פֿון דעם איבערבלײַבן פֿון אֱמוֹרי; און די קינדער פֿון
fun kinder di un Emori fun iberblaib dem fun nor Yisroel fun
of children the and Emori of remnant the of but Yisroel of

יִשְׂרָאֵל האָבן געשוואָרן צו זיי; און שָׁאוּל האָט זיי געזוכט
gezucht zei hot Shaul un zei tsu geshvorn hobn Yisroel
sought them has Sha'ul and them to sworn an oath had Yisroel

צו דערשלאָגן אין זײַן אייפֿערדיקייט פֿאַר די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל און
un Yisroel fun kinder di far eiferdikeit zain in dershlogn tsu
and Yisroel of children the for zeal his in struck down to

יהודה – ג און דָּוִד האָט געזאָגט צו די גִּבְעוֹנים: וואָס זאָל איך
Yehudah un Dovid hot gezogt tsu Givonim di vos zol ich
Yehudah and Dovid has said to Giv'onim the which shall I

[2] And HaMelech called the Giv'onim, and said unto them; (now the Giveonim were not of the Bnei Yisroel, but of the remnant of the Emori; and the Bnei Yisroel had sworn unto them; and Sha'ul sought to annihilate them in his kinot *(zeal)* for the Bnei Yisroel and Yehudah.) [3] Therefore Dovid said unto the Giv'onim, What shall I do for you? And

wherewith shall I make the kapporah, that ye may bless the nachalat Hashem?

[4] And the Giv'onim said unto him, We will have no kesef nor zahav of Sha'ul, nor of his bais; neither for us shalt thou kill any ish in Yisroel. And he said, What ye shall say, that will I do for you.

[5] And they answered HaMelech, The ish that consumed us, and that plotted against us that we should be made shmad from remaining in any of the territories of Yisroel,

[6] Let shivah anashim of his banim be delivered unto us, and we will hang them up unto Hashem in Giv'ah of Sha'ul, whom Hashem did choose. And HaMelech said, I will give them.

[7] But HaMelech spared Mephivoshet Ben Yonatan Ben Sha'ul, because of Hashem's shevua *(oath)* that was between them, between Dovid and Yonatan Ben Sha'ul.

[8] But HaMelech took the two Bnei Ritzpah Bat Ayah, whom she bore unto Sha'ul, Armoni and Mephivoshet; and the five Bnei Michal Bat Sha'ul, whom she bore to Adriel Ben Barzillai

אֵיךְ טאָן, און מיט וואָס קען איך מכפר זיין , אַז איר זאָלט
zolt ir az zain mechaper ich ken vos mit un ton aich
should you that be expiate I can which with and do for you

בענטשן די נחלה פֿון ה ? [ד] האָבן די גִּבְעוֹנִים צו אים
im tsu Givonim di hobn Hashem fun nachle di bentshn
him to Giv'onim the have Hashem of inheritance the bless

געזאָגט: אונדז קומט נישט קיין זילבער און גאָלד פֿון שָׁאוּל און פֿון
fun un Shauln fun gold un zilber kein nisht kumt undz gezogt
from and Sha'ul from gold and silver any not come us said

זיין הויז , און אונדז גייט נישט דערום צו טייטן אַ מענטשן פֿון
fun mentshn a teitn tsu derum nisht geit undz un hoiz zain
of men a to kill to therefore not go us and house his

יִשְׂרָאֵל. האָט ער געזאָגט: וואָס פֿאַרלאַנגט איר, איך זאָל אייך טאָן?
ton aich zol ich ir farlangt vos gezogt er hot Yisroel
do you shall I you are asking for which said he has Yisroel

[ה] האָבן זיי געזאָגט צום מלך : דער מאַן וואָס האָט אונדז פֿאַרלאָנדט,
farlendt undz hot vos man der melech tsum gezogt zei hobn
destroyed us has which man the king to said they have

און וואָס האָט געפּלאַנט קעגן אונדז ביז מיר זיינען פֿאַרטילקט
fartilikt zainen mir biz undz kegen geplant hot vos un
exterminated are we till us against plotted has which and

געוואָרן פֿון צו האָבן אַ באַשטאַנד אין גאַנצן גבֿול פֿון
fun gvul gantsn in bashtand a hobn tsu fun gevorn
of territory all in existence an have to from having become

יִשְׂרָאֵל, [ו] פֿון זיינע קינדער זאָלן אונדז איבערגעגעבן ווערן זיבן מאַן,
man zibn vern ibergegebn undz zoln kinder zaine fun Yisroel
men seven become delivered us shall children his of Yisroel

און מיר ווילן זיי אויפֿהענגען פֿאַר ה אויפֿן בערגל פֿון שָׁאוּל,
Shaul fun bergel oifn Hashem far oifhengen zei veln mir un
Sha'ul of Giv'ah on Hashem before hang up them will we and

דעם אויסדערווײלטן פֿון ה . האָט דער מלך געזאָגט: איך וועל
vel ich gezogt melech der hot Hashem fun oisderveiltn dem
will I said king the has Hashem of chosen the

געבן.
gebn
give

[ז] און דער מלך האָט געשוינט מפיבושת דעם זון פֿון יהונתן
Yehonatan fun zun dem Mefivoshet geshoint hot melech der un
Yehonatan of son the Mephivoshet spared has king the and

דעם זון פֿון שָׁאוּל, איבער דער שבֿועה פֿון ה וואָס צווישן זיי ,
zei tsvishn vos Hashem fun shvue der iber Shauln fun zun dem
them between which Hashem of oath the over Sha'ul of son the

צווישן דָּוִד און צווישן יהונתן דעם זון פֿון שָׁאוּל . [ח] האָט דער
der hot Shauln fun zun dem Yehonatan tsvishn un Dovidn tsvishn
the has Sha'ul of son the Yehonatan between and Dovid between

מלך genumen די צוויי זין פֿון רִצְפָּה דער טאָכטער פֿון אַיָּהן , וואָס
vos Ayahn fun tochter der Ritspah fun zin tsvei di genumen melech
which Ayah of daughter the Ritzpah of sons two the taken king

זי האָט געבאָרן פֿון שָׁאוּל , ארמוֹנין און מפיבושתן , און די פֿינף זין
zin finf di un Mefivosheten un Armonien Shauln fun geborn hot zi
sons five the and Mephivoshet and Armoni Sha'ul of born has she

פֿון מיכל דער טאָכטער פֿון שָׁאוּל , וואָס זי האָט געבאָרן פֿון עַדְרִיאֵל
Adriel fun geborn hot zi vos Shauln fun tochter der Michal fun
Adriel to born has she which Sha'ul of daughter the Michal of

the Mecholati; [9] And he delivered them into the hands of the Giveonim, and they hanged them in the hill before Hashem; and they fell all shivah together and were put to death in the yamim of katzir *(harvest)*, in the rishonim, in the beginning of katzir se'orim *(barley harvest)*.

[10] And Ritzpah Bat Ayah took sackcloth, and spread it for her upon the tzur, from the beginning of katzir until mayim dropped upon them out of Shomayim, and suffered neither the oph haShomayim to rest on them by day, nor the beasts of the sadeh by night.

[11] And it was told Dovid what Ritzpah Bat Ayah, the pilegesh *(concubine)* of Sha'ul, had done. [12] And Dovid went and took the atzmot Sha'ul and the atzmot Yonatan bno from the citizens of Yavesh-Gil'ad, which had stolen them from the rechov *(street)* of Beit-Shan, where the Pelishtim had hanged them, when the Pelishtim had slain Sha'ul in Gilboa; [13] And he brought up from there the atzmot Sha'ul and the atzmot Yonatan bno;

דעם זון פֿון ברזִלַי , פֿון מחוֹלָה ; ט און ער האָט זיי איבערגעגעבן אין
in ibergegebn zei hot er un Machlah fun Barzillaien fun zun dem
in delivered them has he and Mecholah of Barzillai of son the

דער האַנט פֿון די גִבעוֹנים , און זיי האָבן זיי אויפֿגעהאַנגען אויפֿן באַרג
barg oifn oifgehongen zei hobn zei un Givonim di fun hant der
hill on hanged them have they and Giv'onim the of hand the

פֿאַר ה ; און זיי זיִנען אומגעקומען אַלע זיבן אין איינעם . און
un einem in zibn ale umgekumen zainen zei un Hashem far
and together in seven all perished are they and Hashem before

זיי זיִנען געטייט געוואָרן אין די ערשטע טעג פֿון שניט ,
shnit fun teg ershte di in gevorn geteit zainen zei
harvest of days first the in having become caused to die are they

אין אָנהייב גערשטנשניט .
gershtnshnit onheib in
barley harvest beginning in

י און רִצפָּה די טאָכטער פֿון אַיָהן האָט גענומען אַ זאַק ,
zak a genumen hot Ayahn fun tochter di Ritspah un
sackcloth a taken has Ayah of daughter the Ritzpah and

און האָט עס זיך אויסגעשפרייט אויפֿן פֿעלדז, פֿון אָנהייב שניט
shnit onheib fun feldz oifn oisgeshpreit zich es hot un
harvest beginning from rock on the spread out self it has and

ביז עס האָט זיך אַראָפּגעגאָסן אויף זיי וואַסער פֿון הימל . און
un himel fun vaser zei oif aropgegosn zich hot es biz
and heaven from water them on poured down self has it until

זי האָט נישט געלאָזט אַ פֿויגל פֿון הימל זיך אַראָפּלאָזן אויף זיי
zei oif aroplozen zich himel fun foigel a gelozt nisht hot zi
them on lower self heaven of bird a allowed not has she

בייַ טאָג, און אַ חיה פֿון פֿעלד בייַ נאַכט.
nacht bai feld fun chaye a un tog bai
night by field of beast a and day by

יא איז דערציילט געוואָרן דָוִדן וואָס רִצפָּה די טאָכטער
tochter di Ritspah vos Dovidn gevorn dertseilt iz
daughter the Ritzpah which Dovid having become told is

פֿון אַיָהן , די קעפּסווייַב פֿון שָׁאוּל , האָט געטאָן. יב איז דָוִד
Dovid iz geton hot Shauln fun kepsvaib di Ayahn fun
Dovid is done has Sha'ul of concubine the Ayah of

געגאַנגען , און האָט גענומען דיביינער פֿון שָׁאוּל , און די
di un Shauln fun beiner di genumen hot un gegangen
the and Sha'ul of bones the taken has and having gone

ביינער פֿון יהוֹנָתָן זיין זון , פֿון די מענער פֿון יָבֵשׁ-גִלעָד ,
Yavesh-Gilad fun mener di fun zun zain Yehonatan fun beiner
Yavesh-Gil'ad of men the of son his Yehonatan of bones

וואָס האָבן זיי אַוועקגענבֿעט פֿון דעם מאַרק פֿון בֵּית-שָׁן וואָס
vos Beis-Shan fun mark dem fun avekgeganvet zei hobn vos
which Beit-Shan of square the from steal them had who

די פּלִשתִּים האָבן זיי דאָרטן געהאַט אויפֿגעהאַנגען, אין דעם טאָג
tog dem in oifgehongen gehat dortn zei hobn Pelishtim di
day the in hanged have had there them had Pelishtim the

וואָס די פּלִשתִּים האָבן געשלאָגן שָׁאוּל אין גִלבֹּעַ . יג און ער
er un Gilboa in Shauln geshlogn hobn Pelishtim di vos
he and Gilboa in Sha'ul struck down have Pelishtim the which

האָט אַרויפֿגעבראַכט פֿון דאָרטן די ביינער פֿון שָׁאוּל , און די ביינער
beiner di un Shauln fun beiner di dortn fun aroifgebracht hot
bones the and Sha'ul of bones the there from brought up has

and they gathered the atzmot of them that were hanged. 14 And the atzmot Sha'ul and Yonatan bno buried they in eretz Binyamin in Tzela, in the kever of Kish aviv; and they performed all that HaMelech commanded. And after that Elohim was entreated for the land.

פֿון יהוֹנָתָן זײַן זון ; און מע האָט אויפֿגעקליבן די ביינער פֿון
fun beiner di oifgeklibn hot me un zun zain Yehonatan fun
of bones the gathered has one and son his Yehonatan of

שָׁאוּל פֿון ביינער די בײַגראָבן מע האָט און .יד געהאַנגענע. די
Shauln fun beiner di bagrobn hot me un gehangene di
Sha'ul of bones the buried has one and hanged the ones

קבֿר דעם אין , בנימין אין לאַנד אין צֶלַע , אין זײַן זון יהוֹנָתָן און
keyver dem in Tsela in Binyamin land in zun zain Yehonatan un
tomb the in Tzela in Binyamin land in son his Yehonatan and

מלך דער וואָס אַלץ געטאָן האָט מע און ; קישן פֿאָטער זײַן פֿון
melech der vos alts geton hot me un Kishon foter zain fun
king the which all that done has one and Kish father his of

האָט באַפֿוילן . און אלקים האָט זיך איבערגעבעטן צום לאַנד נאָך
noch land tsum ibergebetn zich hot Elokim un bafoiln hot
after land to responded self has G-d and commanded has

דעם.
dem
that

15 Moreover the Pelishtim had yet milchamah again with Yisroel; and Dovid went down, and his avadim with him, and fought against the Pelishtim; and Dovid grew faint. 16 And Yishbi-Benov, which was of the yeladim of Rafah *(Giant)*, the weight of whose spearhead weighed three hundred shekels of nechoshet in weight, he being girded chadashah *(belted anew)*, declared that he could slay Dovid. 17 But Avishai Ben Tzeruyah came to his aid, and struck the Pelishti *(Philistine)*, and killed him. Then the anshei Dovid swore an oath unto him, saying, Thou shalt go no more out with us to milchamah *(battle)*, that thou quench not the Ner Yisroel *(Lamp of Israel)*.

.טו און די פֿלִשתִּים האָבן ווידער געהאַט אַ מלחמה מיט יִשׂרָאֵל,
Yisroel mit milchome a gehat vider hobn Pelishtim di un
Yisroel with war a had again have Pelishtim the and

דָּוִד און זײַנע קנעכט מיט אים האָבן אַראָפּגענידערט, און
aropgenidert hobn im mit knecht zaine un Dovid un
gone down have him with servants his and Dovid and

דָּוִד , און פֿלִשתִּים די מיט געהאַלטן מלחמה האָבן און
Dovid un Pelishtim di mit gehaltn milchome hobn un
Dovid and Pelishtim the with waged war have and

איז אָפּגעשלאַפֿט געוואָרן . טז און יִשבי-בנוֹב וואָס איז
iz vos Yishbi-Benov un gevorn opgeshlaft iz
is which Yishbi-Benov and having become faint is

פֿון רָפָה , און די קינדער פֿון דעם פֿון וואָג געווען
fun vog di un Rafa dem fun kinder di fun geven
of weight the and Rafah the of children the from having been

זײַן שפּיז איז געווען דריי הונדערט שקל קופּער , און ער איז
iz er un kuper shekl hundert drai geven iz shpiz zain
is he and bronze shekels hundred three having been is spear his

. דָּוִדן אָנגעגורט מיט אַ נײַער, האָט געוואָלט דערשלאָגן געווען
Dovidn dershlogn gevolt hot naier a mit ongegurt geven
Dovid kill wanted has new a with girded up having been

יז אָבער אֲבִישַׁי דער זון פֿון צרוּיָהן איז אים געקומען צו
tsu gekumen im iz Tseruyahn fun zun der Avishai ober
to having come him is Tseruyah of son the Avishai but

. הילף, און האָט געשלאָגן דעם פֿלִשתִּי און אים געטייט
geteit im un Pelishti dem geshlogn hot un hilf
caused to die him and Philistine the struck down has and help

דענצמאָל האָבן דָּוִדס מענטשן געשוואָרן פֿאַר אים, אַזוי צו
tsu azoi im far geshvorn mentshn Dovids hobn dentsmol
to so him before sworn an oath men Dovid's have then

זאָגן : זאָלסט מער נישט אַרויסגיין מיט אונדז אין מלחמה ,
milchome in undz mit aroisgein nisht mer zolst zogn
war in us with go out not more you(SG) must say

כּדי זאָלסט נישט פֿאַרלעשן דאָס ליכט פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun licht dos farleshn nisht zolst kedei
Yisroel of light this extinguish not you(SG) shall so that

יח און עס איז געווען נאָך דעם, איז ווידער געווען אַ
a geven vider iz dem noch geven iz es un
a having been again is that after having been is it and

מלחמה אין גוֹב מיט די פְּלִשתִּים ; דענצמאָל האָט סִבכַי פון
fun Sibbechai hot dentsmol Pelishtim di mit Gov in milchome
of Sibbekhai has then Pelishtim the with Gov in battle

חוּשָׁה דערשלאָגן סָפַּן וואָס פון די קינדער פון דעם רָפָה .
Rafa dem fun kinder di fun vos Safn dershlogn Chushah
Rafah the of children the of which are Saph struck down Chusha

יט און עס איז ווידער געווען אַ מלחמה אין גוֹב מיט די
di mit Gov in milchome a geven vider iz es un
the with Gov in battle a having been again is it and

פְּלִשתִּים ; און אֶלחָנָן דער זון פון יַעֲרֵי-אוֹרגים דער בֵּית-לֶחֶמער
Beis-Lechemer der Yaarei-Oregim fun zun der Elchanan un Pelishtim
Beit-Lechem the Ya'arei-Orgim of son the Elchanan and Pelishtim

האָט דערשלאָגן גָלְיָתן פון גַת , וואָס דער האַלץ פון זיין שפּיז איז
iz shpiz zain fun holts der vos Gat fun Golyatn dershlogn hot
is spear his of wood the which Gat of Golyat struck down has

געווען אַזוי ווי דער שטאַנג פון ווּעבער.
veber fun shtang der vi azoi geven
weaver of beam the as so having been

כ און עס איז ווידער געווען אַ מלחמה אין גַת . איז דאָרטן געווען
geven dortn iz Gat in milchome a geven vider iz es un
was there is Gat in battle a having been again is it and

אַ גרויסער מענטש וואָס די פינגער פון זיין הענט און די פינגער פון
fun finger di un hent zaine fun finger di vos mentsh groiser a
of toes the and hands his of fingers the which man large a

זיינע פיס זיבנען געווען צו זעקס און זעקס, פיר און צוואַנציק אין
in tsvantsik un fir zeks un zeks tsu geven zainen fis zaine
in twenty and four six and six to having been are feet his

צאָל . כא און ער אויך איז געווען געבאָרן פון דעם רָפָה . און
tsol un Rafa dem fun geborn geven iz oich er un
number of and Rafah the of born having been is also he and

ער האָט געלעסטערט יִשׂרָאֵל; האָט אים יהוֹנָתָן דער זון פון שִׁמְעָה ,
Shimeah fun zun der Yehonatan im hot Yisroel gelestert hot er
Shime'ah of son the Yehonatan him has Yisrol blasphemed has he

דָּוִד ברודער, דערשלאָגן .
dershlogn bruder Dovids
struck down brother Dovid's

כב די דאָזיקע פיר זיבנען געווען געבאָרן פון דעם רָפָה אין גַת .
Gat in Rafa dem fun geborn geven zainen fir dozike di
Gat in Rafah the of born having been are four these the

און זיי זיבנען געפאַלן דורך דער האַנט פון דָּוִדן , און דורך דער
der durch un Dovidn fun hant der durch gefaln zainen zei un
the by and Dovid of hand the by fell are they and

האַנט פון זיינע קנעכט .
knecht zaine fun hant
servants his of hand

כב

22 And Dovid spoke unto Hashem the devarim of this shirah *(song)* in the day that Hashem had delivered him

און דָּוִד האָט געערעדט צו ה׳ די ווערטער פון דעם
dem fun verter di Hashem tsu geredt hot Dovid un
the of words the Hashem to spoken has Dovid and

דאָזיקן געזאַנג, אין דעם טאָג וואָס ה׳ האָט אים מציל
matsl im hot Hashem vos tog dem in gezang dozikn
rescued him has Hashem when day the in song this

18 And it came to pass after this, that there was again milchamah with the Pelishtim at Gov; then Sibbekhai the Chushati slaughtered Saph, which was of the banim of the Rafah.

19 And there was again milchamah in Gov with the Pelishtim, where Elchanan Ben Ya'arei-Orgim, from Beit-Lechem, slaughtered the brother of Golyat *(Goliath)* the Gitti, the staff of whose khanit *(spear)* was like a weaver's beam.

20 And there was yet again a milchamah in Gat, where was a man of great stature, that had on every yad six fingers, and on every regel six toes, four and twenty in mispar *(number)*; and he also was born to the Rafah.

21 And when he defied Yisroel, Yehonatan Ben Shime'ah the brother of Dovid slaughtered him.

22 These four were born to the Rafah in Gat, and fell by the yad Dovid, and by the yad of his avadim.

out of the palm of all his oyevim *(enemies)* and out of the palm of Sha'ul: [2] And he said,

געווען פ�ון דער האַנט פ�ון אַלע זיינע פֿיינט , און פ�ון דער האַנט
geven fun hant der fun ale fun zaine faint un fun hant der
having been from the hand of all his enemies and from the hand

פ�ון שָׁאוּל . [ב] און ער האָט געזאָגט:
Shauln fun gezogt hot er un
of Sha'ul said has he and

Hashem is my rock, and my matzadah,

ה איז מײַן פֿעלדז און מײַן פֿעסטונג,
Hashem iz main feldz main un festung
Hashem is my rock my and fortress

and my deliverer;

און דער וואָס מאַכט מיך אַנטרינען;
un der vos macht mich antrinen
and the one who makes me escape

[3] The Elohei *(G-d of)* my Tzur;

[ג] אלקים מײַן פֿעלדז וואָס איך שיץ מיך אין אים,
Elokim main feldz vos ich shits mich in im
G-d my rock who I take shelter me in him

in Him will I trust;

מײַן שילד און דער האָרן פֿון מײַן הילף ,
main shild un der horn fun main hilf
my shield and the horn of my salvation

He is my mogen, and the keren of my Salvation, my stronghold, and my refuge, my Moshia;

מײַן טורעם און מײַן אַנטרינונג ,
main turem un main antrinung
my tower and my refuge

Thou savest me from chamas.

מײַן העלפֿער, וואָס העלפֿסט מיך פֿון אומרעכט.
main helfer vos helfst mich fun umrecht
my saviour which delivers me from injustice

[4] I will call on Hashem, Who is worthy to be praised;

[ד] איך רוף ; ברוך ה !
ich ruf Baruch Hashem
I cry out blessed be Hashem

so shall I be saved from my oyevim.

און פֿון מײַנע פֿײַנט ווער איך געהאָלפֿן.
un fun maine faint ver ich geholfn
and from my enemies am I saved

[5] When the waves of mavet *(death)* compassed me,

[ה] וואָרעם אַרומגערינגלט האָבן מיך ווועלן פֿון טויט ,
vorem arumgeringlt hobn mich veln fun toit
because encircled have me waves of death

the floods of scoundrels overwhelm me;

טײַכן פֿון אונטערגאַנג האָבן מיך געשראָקן;
taichn fun untergang hobn mich geshrokn
rivers of destruction have me alarmed

[6] The chevlei Sheol *(cords of Sheol)* encompassed me;

[ו] שטריק פֿון שְׁאוֹל האָבן מיך אַרומגענומען ,
shtrik fun Sheol hobn mich arumgenumen
cords of Sheol have me embraced

the snares of mavet confronted me;

אַקעגנגעקומען זײַנען מיר נעצן פֿון טויט .
akegngekumen zainen mir netsn fun toit
confronted are me snares of death

[7] In my distress I called upon Hashem,

[ז] האָב איך אין מײַן נויט גערופֿן צו ה ,
hob ich in main noit gerufn tsu Hashem
have I in my distress called to Hashem

and cried to Elohai;

יָאּ , צו מײַן ג-ט האָב איך גערופֿן,
yo tsu main G-t hob ich gerufn
yes to my G-d have I called

and He did hear my voice out of His Heikhal,

און ער האָט געהערט פֿון זײַן הֵיכל מײַן קוֹל ,
un er hot gehert fun zain heichl main kol
and he has heard from his temple my voice

and my cry did enter into His oznayim.

און מײַן געשרייַ אין זײַנע אויערן.
un main geshrei in zaine oiern
and my cry in his ears

[8] Then ha'aretz shook and trembled;

ח און געשאָקלט און געוואַקלט האָט זיך די ערד .
erd di zich hot gevaklt un geshoklt un
earth the self has heaved and trembled and

the mosedot *(foundations)* of Shomayim moved and shook,

די גרונטפֿעסטן פֿון הימל האָבן געציטערט;
getsitert hobn himel fun gruntfestn di
shook have heaven of foundations the

because He was in wrath.

זיי האָבן זיך געשאָקלט, ווייל ער האָט געצערנט ;
getsernt hot er vail geshoklt zich hobn zei
been angry has he because quaked self have they

[9] There went up an ashan *(smoke)* out of His nostrils,

ט אַ רויך איז אויפֿגעגאַנגען אין זיין נאָז ,
noz zain in oifgegangen iz roich a
nostrils his in going up is smoke a

and eish out of His peh *(mouth)* devoured;

און פֿון זיין מויל האָט אַ פֿייַער פֿאַרצערט;
fartsert faier a hot moil zain fun un
consumed fire a has mouth his from and

coals were kindled by it.

קוילן האָבן געברענט פֿון אים.
im fun gebrent hobn koiln
him from burned have coals

[10] He bowed HaShomayim also, and came down;

י און ער האָט געניגט דעם הימל און גענידערט,
genidert un himel dem geneigt hot er un
descend and heaven the bowed down has he and

and a dark cloud was under His raglayim.

מיט אַ נעבל אונטער זיין פֿיס.
fis zaine unter nebl a mit
feet his under thick cloud a with

[11] And He rode upon a keruv, and did fly;

יא און ער איז געריטן אויף אַ כרוב און געפֿלויגן,
gefloign un kruv a oif geritn iz er un
flew and Keruv a on riding is he and

and He was seen upon the wings of the ruach.

און זיך באַוויזן אויף פֿליגלען פֿון ווינט .
vint fun fliglen oif bavizn zich un
wind of wings on appeared self and

[12] And He made choshech sukkot round about Him,

יב און ער האָט געמאַכט פֿינצטערניש פֿאַר
far fintsternish gemacht hot er un
for darkness made has he and

בייַדלעך אַרום אים;
im arum baidlech
him round shelters

dark mayim, and thick clouds of the skies.

אַ זאַמלונג פֿון וואַסערן, וואָלקנס געדיכטע.
gedichte volkens vasern fun zamlung a
thick clouds waters of gathering a

[13] Through the radiant brightness before Him were coals of eish kindled.

יג פֿון דעם שימער פֿאַר אים האָבן פֿייַערקוילן געברענט.
im far shimer dem fun hobn faierkoiln gebrent
him before brightness the from have full of fire burning

[14] Hashem thundered from Shomayim,

יד געדונערט פֿון הימל האָט ה ,
Hashem hot himel fun gedunert
Hashem has heaven from thundered

and Elyon uttered His voice.

און עליון האָט אַרויסגעלאָזט זיין קול .
kol zain aroisgelozt hot Elyon un
voice his let out has Most High and

[15] He sent out khitzim, and scattered them;

טו און ער האָט אַרויסגעשיקט פֿייַלן און זיי צעשפּרייט ,
tseshpreit zei un failn aroisgeshikt hot er un
spread out they and arrows sent out has he and

lightning, and vanquished them.

אַ בליץ – און זיי פַּאַרטומלט .
fartumlt zei un blits a
caused tumolt they and lightning a

16 And the channels of the yam appeared,

טז און די גראָבנס פֿון ים האָבן זיך באַוויזן ,
bavizn zich hobn yam fun grobns di un
appeared self have the sea of trenches the and

the mosedot *(foundations)* of the tevel *(world)* were uncovered,

די גרונטפֿעסטן פֿון דער וועלט זיינען אַנטפּלעקט
antplekt zainen velt der fun gruntfestn di
reveal are world the of foundations the

געוואָרן ,
gevorn
having become

at the rebuking of Hashem,

דורך דעם אָנגעשריי פֿון ה ,
Hashem fun ongeshrei dem durch
Hashem of rebuke the by

at the blast of the ruach of His nostrils.

פֿון דעם אָטעמבלאָז פֿון זיין נאָז .
noz zain fun otembloz dem fun
nose his of puff of breath the from

17 He sent from on High, He took me;

יז ער האָט אויסגעשטרעקט פֿון דער הייך און
un heich der fun oisgeshtrekt hot er
and height the from stretched out has he

מיך גענומען ,
genumen mich
took me

He drew me out of mayim rabbim;

מיך אַרויסגעצויגן פֿון וואַסערן גרויסע.
groise vasern fun aroisgetsoign mich
great waters from drew out me

18 He delivered me from my strong oyev, and from them that hated me;

יח ער האָט מיך מציל געווען פֿון מיין
main fun geven matsl mich hot er
my from having been rescued me has he

מאַכטיקן פֿיַינט,
faint machtikn
foe mighty

for they were too strong for me.

פֿון מיינע שׂונאים , ווען זיי זיינען געווען
geven zainen zei ven sonem maine fun
having been are they when enemies my from

שטאַרקער פֿון מיר.
mir fun shtarker
me than stronger

19 They confronted me in the day of my calamity;

יט זיי זיינען מיר אַקעגנגעקומען אין טאָג פֿון
fun tog in akegngekumen mir zainen zei
of day in confronted me are they

מיין בראָך ,
broch main
disaster my

but Hashem was my support.

אָבער ה איז מיר אַן אָנלען געווען .
geven onlen an mir iz Hashem ober
having been support an me is Hashem but

20 He brought me forth also into a large place;

כ ער האָט מיך אַרויסגעפֿירט אין דערברייטערניש,
derbreiternish in aroisgefirt mich hot er
open place in led out me has he

He delivered me, because chafetz *(He delighted)* in me.

מיך אַרויסגעצויגן , ווייל ער האָט מיך באַגערט.
bagert mich hot er vail aroisgetsoign mich
pleased me has he because brought out me

כא ה פַֿארגעלט מיך לויט מײַן
Hashem fargelt mich loit main
Hashem rewards me according to my main

גערעכטיקייט ,
gerechtikeit
righteousness

לויט דער ריינקייט פֿון מײַנע הענט
loit der reinkeit fun maine hent
according to the purity of my hands

קערט ער מיר אום .
um mir er kert
hath He recompensed me back me he turns

כב וואָרעם איך האָב געהיט די וועגן פֿון ה ,
Hashem fun vegen di gehit hob ich vorem
For I have been shomer over the drakhei of Hashem because I have guarded

און נישט פֿאַרבראָכן אַקעגן מײַן ג-ט .
G-t main akegn farbrochn nisht un
and have not wickedly departed from Elohai. G-d my against transgressed not and

כג וואָרעם אַלע זײַנע געזעצן זײַנען פֿאַר מיר ,
mir far zainen gezetsn zaine ale vorem
For all His mishpatim were before me; me before are laws his all for

און זײַנע חוקים , דערפֿון קער איך נישט אָפּ .
op nisht ich ker derfun chukkim zaine un
as for His chukkot, I did not depart from them. away not I turn thereof statutes his and

כד און איך בין געווען צו אים גאַנץ ,
gants im tsu geven bin ich un
I was also tamim *(blameless)* before Him, entire him to having been am I and

און האָב מיך געהיט פֿון מײַן זינדיקייט .
zindikeit main fun gehit mich hob un
and have kept myself from mine avon *(iniquity)*. sinfulness my from guarded me have and

כה דערום האָט מיר אומגעקערט ה לויט
loit Hashem umgekert mir hot derum
Therefore Hashem hath rewarded me according to my tzedakah; according to Hashem returned me has therefore

מײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit main
righteousness my

לויט מײַן ריינקייט פֿאַר זײַנע אויגן.
oign zaine far reinkeit main loit
according to my cleanness before His eyesight. eyes his before purity my according to

כו מיט דעם גענאָדיקן ווײַזטו זיך גענאָדיק ,
genodik zich vaiztu genodikn dem mit
With the chasid *(loyal, the one having chesed, the devout one)* Thou wilt show Thyself loyal, merciful self show merciful the with

מיט דעם ערלעכן מאַן ווײַזטו זיך ערלעך .
erlech zich vaiztu man erlechn dem mit
and with the Gibbor tamim *(blameless man)* Thou wilt show Thyself blameless. honest self show man honest the with

כז מיט דעם ריינעם ווײַזטו זיך ריין ,
rein zich vaiztu reinem dem mit
With the pure Thou wilt show Thyself pure; pure self show pure the with

און מיט דעם קרומען ווײַזטו זיך פֿאַרדרייט .
fardreit zich vaiztu krumen dem mit un
and with the ikkesh *(crooked, devious)* Thou wilt show Thyself shrewd. complicated self show crooked the with and

כח און דאָס אָרימע פֿאָלק טוסטו העלפֿן ,
helfn tustu folk orime dos un
And the Am oni *(afflicted people)* Thou wilt save; save are you doing people poor this and

but Thine eyes are upon the haughty,

און דײַנע אויגן זײַנען אויף די הויכע ,
hoiche di oif zainen oign daine un
high the on are eyes your and

that Thou mayest bring them down.

דו זאָלסט זיי דערנידערן .
dernidern zei zolst du
bring down them you(SG) must you

[29] For Thou art my ner *(lamp)*, Hashem;

כט ווארעם דו ביסט מײַן ליכט ה ,
Hashem licht main bist du vorem
Hashem light my are you because

and Hashem will lighten my choshech.

און ה׳ באַשײַנט מײַן פֿינצטערניש.
fintsternish main bashaint Hashem un
darkness my illuminates Hashem and

[30] For by Thee I have run through a troop;

ל ווארעם מיט דיר לויף איך קענען אַ מחנה ,
machne a kegen ich loif dir mit vorem
legion a against I run you(SG) with because

by Elohai can I leap over a wall.

מיט מײַן ג-ט שפרינג איך אַ מויער אַריבער .
ariber moier a ich shpring G-t main mit
on the other side of wall a I jump G-d my with

[31] As for G-d, His derech is tamim;

לא הָאֵל – זײַן וועג איז גאַנץ ;
gants iz veg zain HaEl
entire is way his the G-d

the Word of Hashem is proven;

דאָס ווארט פֿון ה׳ איז געלייטערט,
gelaitert iz Hashem fun vort dos
refined is Hashem of word this

He is a mogen *(shield)* to all them that trust in Him.

ער איז אַ שילד פֿאַר אַלע וואָס שיצן זיך אין אים.
im in zich shitsn vos ale far shild a iz er
him in self take shelter who all for shield a is he

[32] For who is G-d, save Hashem?

לב ווארעם וער איז אַן אֵל אויסער ה׳ ,
Hashem oiser El an iz ver vorem
Hashem besides G-d a is who because

And who is Tzur, save Eloheinu?

און וער אַ פֿעלדז אויסער אלוקינו ?
Elokeinu oiser feldz a ver un
our G-d besides rock a who and

[33] G-d is my ma'oz and power;

לג הָאֵל וואָס איז מײַן שטאַרקע פֿעסטונג,
festung shtarke main iz vos HaEl
fortress strong my is who the G-d

and He maketh my derech perfect.

און לאָזט גיין גלײַך מײַן וועג.
veg main glaich gein lozt un
way my straight go let and

[34] He maketh my feet like the feet of ayyalot *(deer)*;

לד ער מאַכט מײַנע פֿיס גלײַך ווי די הינדן ,
hindn di vi glaich fis maine macht er
deer the as compare feet my makes he

and maketh me stand upon my high places.

און אויף מײַנע הייכן טוט ער מיך שטעלן.
shteln mich er tut heichn maine oif un
set me he does heights my on and

[35] He teacheth my yadayim for milchamah;

לה ער לערנט מײַנע הענט צו מלחמה ,
milchome tsu hent maine lernt er
war to hands my trains he

so that a keshet nechoshah is bent by mine arms.

און אַ קופּערנעם בויגן בייגן אַראָפּ מײַנע אָרעמס.
orems maine arop beigen boign kupernem a un
arms my down bend bow copper a and

[36] Thou hast also given me the mogen of Thy Salvation;

לו און האָסט מיר געגעבן דעם שילד פֿון דײַן הילף ,
hilf dain fun shild dem gegebn mir host un
salvation your of shield the given me have and

and hath stooped down to make me great.

אוּן דַיִין מִילְדְקַייט טוּט מִיךְ גְרַייסְן .
greisn mich tut mildkeit dain un
magnify me does gentleness your and

37 Thou hast enlarged my stride under me;

לז דְעַרבְרַייטְעַרְסְט מַיִן טְרִיט אוּנְטְעַר מִיר,
mir unter trit main derbreiterst
me under steps my widen

so that my karsulayim do not slip.

אוּן נִישְׁט אוֹיסְגְעגְלִיטְשְׁט הָאבְּן זִיךְ מַיְינֶע קְנָעכְלְעךְ .
knechlech maine zich hobn oisgeglitsht nisht un
ankles my self have slip not and

38 I have pursued mine oyevim, and destroyed them;

לח אִיךְ הָאבּ גְעיָאגְט מַיְינֶע פַיְינְט אוּן זִיי פַארְטִילִיקְט,
fartilikt zei un faint maine geyogt hob ich
destroyed them and enemies my pursued have I

and turned not again until I had consumed them.

אוּן זִיךְ נִישְׁט אוּמְגְעקְעָרְט בִּיז אִיךְ הָאבּ זִיי פַארְלְעְנְדְט.
farlendt zei hob ich biz umgekert nisht zich un
finished them had I until turned back not self and

39 And I have consumed them, and wounded them,

לט יָא , אִיךְ הָאבּ זִיי פַארְלְעְנְדְט אוּן זִיי צְעהַאקְט,
tsehakt zei un farlendt zei hob ich yo
crush them and finished they have I yes

that they could not arise;

אַז זִיי קְעָנְען נִישְׁט אוֹיפְשְׁטִיין;
oifshtein nisht kenen zei az
stand up not can they that

indeed, they are fallen under my raglayim.

אוּן זִיי זַיְינֶען גְעפַאלְן אוּנְטְעַר מַיְינֶע פִּיס.
fis maine unter gefaln zainen zei un
feet my under fell are they and

40 For Thou hast girded me with chayil *(strength)* for milchamah *(battle)*;

מ אוּן הָאסְט מִיךְ בְּאגְורְט מִיט שְׁטאַרְקְייט
shtarkeit mit bagurt mich host un
strength with girded me have and

פַאַר מִלְחָמָה ,
milchome far
battle for

them that rose up against me hast Thou caused to bow down under me.

הָאסְט גְעבְּייגְט מַיְינֶע קְעָגְנְשְׁטַייעֶר
kegnshteyer maine gebeigt host
opponents my made bow have

אוּנְטְעַר מִיר.
mir unter
me under

41 Thou hast also given me victory over the necks of mine oyevim,

מא אוּן מַיְינֶע פַיְינְט הָאסְטוּ גְעמַאכְט מִיטְן
mitn gemacht hostu faint maine un
with made have you enemies my and

נאַקְן צוּ מִיר,
mir tsu nakn
me to neck

that I might destroy them that hate me.

מַיְינֶע שׂוֹנְאִים אִיךְ זָאל זִיי פַארְשְׁנַיידְן.
farshnaidn zei zol ich sonem maine
destroy them shall I enemies my

42 They looked, but there was no moshia;

מב זִיי הָאבְּן זִיךְ אוּמְגְעקוּקְט, אוּן נִישְׁט גְעווּעְן
geven nisht un umgekukt zich hobn zei
having been not and looked self have they

קַיין הֶעלְפֶער,
helfer kein
saviour any

even unto Hashem, but He answered them not.

צוּ ה – אוּן עֶר הָאט זִיי נִישְׁט גְעְענְטפַערְט.
geentfert nisht zei hot er un Hashem tsu
answered not them has he and Hashem to

מג און איך האָב זיי צעריבן ווי שטויב פֿון דער ערד ,
erd der fun shtoib vi tseribn zei hob ich un
earth the of dust like grind them have I and

43 Then did I beat them as small as the aphar of eretz,

ווי גאַסנקויט זיי צעדריקט, זיי צעטרעטן.
tsetretn zei tsedrikt zei gasnkoit vi
trample them crushed them street mud as

I did stamp them as the mire of the street, and did scatter them abroad.

מד און האָסט מיך געמאַכט אַנטרינען פֿון די
di fun antrinen gemacht mich host un
the from escape made me have and

44 Thou also hast delivered me from the contentions of my people,

קריג פֿון מײַן פֿאָלק ,
folk main fun krig
people my of quarrels

מיך געהיט אויף צו ווערן דער קאָפּ פֿון די אומות ;
umes di fun kop der vern tsu oif gehit mich
nations the of head the become to on kept me

Thou hast kept me to be Rosh of the Goyim;

אַ פֿאָלק וואָס איך קען נישט, טוט מיר דינען .
dinen mir tut nisht ken ich vos folk a
serve me do not know I who people a

a people which I knew not shall serve me.

מה די קינדער פֿון דעם פֿרעמדן גייען אײַן פֿאַר מיר,
mir far ain geyen fremdn dem fun kinder di
me before in walk foreigner the of children the

45 Foreigners shall submit themselves unto me;

פֿון הערן מיטן אויער געהאָרכן זיי מיר.
mir zei gehorchn oier mitn hern fun
me they obey ear with hearing of

as soon as they hear, they shall be mishma'at *(obedient)* unto me.

מו די קינדער פֿון דעם פֿרעמדן ווערן פֿאַרוועלקט,
farvelkt vern fremdn dem fun kinder di
withered become foreigner the of children the

46 Strangers shall fade away,

און קומען הינקענדיק אַרויס פֿון זייערע פֿעסטונגען .
festungen zeyere fun arois hinkendik kumen un
strongholds their of out limping come and

and they shall be afraid out of their misgerot *(strongholds)*.

מז עס לעבט ה , און געלויבט איז מײַן פֿעלדז,
feldz main iz geloibt un Hashem lebt es
rock my is praised and Hashem lives it

47 Hashem liveth;

און דערהויבן איז אלקים דער פֿעלדז
feldz der Elokim iz derhoibn un
rock the G-d is exalted and

and baruch be my Tzur; and exalted be the Elohei Tzur of my Salvation.

פֿון מײַן הילף ;
hilf main fun
salvation my of

מח הָאֵל וואָס גיט מיר נקמות ,
nkmut mir git vos HaEl
vengeance me gives which the G-d

48 It is G-d that avengeth me,

און מאַכט נידערן די אומות אונטער מיר,
mir unter umes di nidern macht un
me under peoples the go down makes and

and that bringeth down the nations under me.

מט און ציט מיך אַרויס פֿון מײַנע פֿײַנט ;
faint maine fun arois mich tsit un
enemies my from forth me brings and

49 And that bringeth me forth from mine oyevim;

יאָ , איבער מײַנע קעגנשטייער דערהייבסטו
derheibstu kegnshteyer maine iber yo
you(sg) exalt opponents my over yes

Thou also hast lifted me up on high above them that rose up against me;

מיך ,
mich
me

Thou hast delivered me from the ish chamasim.

פֹּון דעם רויבמענטשן ביסטו מיך מציל .
matsl mich bistu roibmentshn dem fun
rescued me are you violent men the from

[50] Therefore I will give thanks unto Thee, Hashem, among the Goyim,

נ דערום לויב איך דיך , ה ,
Hashem dich ich loib derum
Hashem you(SG) I praise therefore

צווישן די פֹּעלקער,
felker di tsvishn
nations the among

and I will sing praises unto Shimecha *(Thy Name)*.

און צו דיין נאָמען טו איך זינגען .
zingen ich tu nomen dain tsu un
sing I do name your to and

[51] He is the migdal Yeshu'ot for His melech;

נא אַ טורעם פֹּון הילף איז ער פֿאַר זיין מלך ,
melech zain far er iz hilf fun turem a
king his before he is salvation of tower a

and showeth chesed to His Moshiach,

און ער טוט חֶסֶד מיט זיין געזאַלבטן,
gezalbtn zain mit chesed tut er un
anointed his with kindness do he and

unto Dovid, and to his zera ad-olam.

מיט דָּוִדן און מיט זיין זאָמען ביז אייביק .
eibik biz zomen zain mit un Dovidn mit
forever until seed his with and Dovid with

23

Now these be the last devarim of Dovid:

כג

און דאָס זיינען די לעצטע ווערטער פֹּון דָּוִדן :
Dovidn fun verter letste di zainen dos un
Dovid of words last the are these and

Dovid Ben Yishai said,

די רייד פֹּון דָּוִד דעם זון פֹּון יִשַׁי ,
Yishaien fun zun dem Dovid fun reid di
Yishai of son the Dovid of words the

the gever *(man)* who was raised up above,

די רייד פֹּון דעם מאַן וואָס איז הויך געשטעלט,
geshtelt hoich iz vos man dem fun reid di
stood high is who man the of words the

the Moshiach Elohei Ya'akov,

דעם געזאַלבטן פֹּון אלוקי יעקבֿן ,
Yaakovn Elokei fun gezalbtn dem
Yaakov the G-d of of anointed the

and the singer of zemirot *(songs)* of Yisroel:

און דעם זיסן זינגער פֹּון יִשְׂרָאֵל:
Yisroel fun zinger zisn dem un
Yisroel of singer sweet the and

[2] The Ruach Hashem spoke by me,

ב דער גייַסט פֹּון ה רעדט דורך מיר,
mir durch redt Hashem fun gaist der
me through speaks Hashem of spirit the

and His word was on my leshon.

און זיין ווָארט איז אויף מיין צונג .
tsung main oif iz vort zain un
tongue my on is word his and

[3] The Elohei Yisroel said,

ג אלוקי יִשְׂרָאֵל האָט געזאָגט,
gezogt hot Yisroel Elokei
said has Yisroel the G-d of

the Tzur Yisroel spoke to me,

דער פֿעלדז פֹּון יִשְׂרָאֵל האָט צו מיר גערעדט:
geredt mir tsu hot Yisroel fun feldz der
spoken me to has Yisroel of rock the

He that ruleth over adam,

אַ געוועלטיקער איבער מענטשן דאַרף זיין
zain darf mentshn iber geveltiker a
be must men over ruler a

Tzaddik, ruling in the yirat Elohim.

אַ צדיק וואָס געוועלטיקט מיט יִרְאַת אלקים ,
Elokim yiras mit geveltikt vos tsadik a
G-d fear of with rules who righteous one a

[4] And He shall be as the ohr of the boker,

ד און ווי ליכט פֿון פֿרימאָרגן וועָן די זון גייט אויף –
oif geit zun di ven frimorgn fun licht vi un
up goes sun the when morning of light like and

when the shemesh riseth,

אַ פֿרימאָרגן אָן ווּאָלקן,
volken on frimorgn a
clouds without morning a

even a morning without clouds;

וועָן פֿון שיַין נאָכן רעגן
regn nochn shain fun ven
rain after brightness from when

as the tender deshe *(grass)* springing out of ha'aretz by clear shining after matar *(rain)*.

שפּראָצט דאָס גראָז פֿון דער ערד .
erd der fun groz dos shprotst
earth the from grass this spring up

[5] Is not my Bais so with G-d?

ה פֿאַר וואָר , איז נישט פֿעסט מיַין הויז פֿאַר אֵל ?
El far hoiz main fest nisht iz vor far
G-d before house my firm not is surely for

Yet He hath made with me a Brit Olam,

וויַל אַן אייביקן ברית האָט ער מיר גמאַכט ,
gemacht mir er hot bris eibikn an vail
made with me he has covenant everlasting an for

ordered in all things, and sure;

צוגעבריים אין אַלעם און אָפּגעהיט ;
opgehit un alem in tsugebreit
protected and all things in broad

for this is all my salvation, and all my chefetz *(desire)*,

פֿאַר וואָר , אַל מיַין הילף און אַל
al un hilf main al vor far
all and salvation my all surely for

מיַין באַגער
bager main
desire my

will He not make it spring forth *(tzemach)*?

צי מאַכט ער נישט שפּראָצן ?
shprotsn nisht er macht tsi
spring up not he make will?

[6] But the Bnei Beliyaal shall be all of them

ו אָבער די נידערטרעכטיקע זיַינען אַלע
ale zainen nidertrechtike di ober
all are worthless the but

as kotz *(thorns)* thrust away,

ווי דערנער אַוועקגעוואָרפֿענע
avekgevorfene derner vi
thrown away thorns like

because they cannot be gathered with hands;

וואָס מען קען מיט דער האַנט נישט אָננעמען ;
onnemen nisht hant der mit ken men vos
take hold of not hand the with can one that

[7] But the one that shall touch them

ז און ווייל עמעצער זיי אָנרירן,
onrirn zei emetser vil un
touch they someone will and

must be armed with barzel *(iron)*

באַוואָרנט ער זיך מיט אַן אייַזן
aizn an mit zich er bavornt
iron an with self he arms

and the staff of a khanit *(spear)*;

אָדער אַ האָלץ פֿון אַ שפּיז ;
shpiz a fun holts a oder
spear a of shaft a or

and they shall be utterly burned

און פֿאַרברענט מיט פֿייַער
faier mit farbrent un
fire with burned up and

with eish where they are.

ווערן זיי פֿאַרברענט אויפֿן אָרט .
ort oifn farbrent zei vern
the spot on burned up they become

ח דאָס זײַנען די נעמען פֿון די גיבּורים וואָס דָּוִד האָט געהאַט:
gehat hot Dovid vos giborim di fun nemen di zainen dos
had has Dovid whom warriors the of names the are these

יוֹשֵׁב-בַּשֶּׁבֶת , אַ תַּחכמוֹני , דער הויפּטמאַן פֿון די עלטסטע, דאָס
dos eltste di fun hoiptman der Tachkemoni a Yoshev-Bashevet
this elders the of head man the Tachkemoni a Yoshev Bashevet

איז עֲדִינוֹ דער עצני ; אויף אַכט הונדערט מאַן , דערשלאָגן מיט איין
ein mit dershlogn man hundert acht oif Etsni der Adino iz
one with struck down men hundred eight against Etzni the Adino is

מאָל.
mol
time

8 These be the shmot of the gibborim whom Dovid had; Yoshev Bashevet Tachkemoni, chief among the Three; the same was Adino the Etzni; he killed eight hundred, in one encounter.

ט און נאָך אים איז געווען אֶלְעָזָר בן דּוֹדוֹ בן אַחוֹחי , פֿון
fun Achochi ben Dodo ben Elazar geven iz im noch un
of Achochi Ben Dodo Ben El'azar having been is him after and

די דריי גיבּורים מיט דָּוִדן , ווען זיי האָבן זיך איינגעשטעלט
aingeshtelt zich hobn zei ven Dovidn mit giborim drai di
defied self have they when Dovid with warriors three the one of

אַקעגן די פּלִשתּים , וואָס האָבן זיך דאָרטן איינגעזאַמלט אויף מלחמה ,
milchome oif aingezamlt dortn zich hobn vos Pelishtim di akegn
battle for gathered there self have who Pelishtim the against

און ער איז י און די מענער פֿון ישְׂרָאֵל זײַנען געווען אַוועקגעגאַנגען;
iz er un avekgegangen geven zainen Yisroel fun mener di un
is he and withdrawn having been are Yisroel of men the and

אויפֿגעשטאַנען, און האָט געשלאָגן צווישן די פּלִשתּים ביז זיין האַנט
hant zain biz Pelishtim di tsvishn geshlogn hot un oifgeshtanen
hand his until Pelishtim the among struck down has and arose

איז מיד געוואָרן , און זיין האַנט האָט זיך צוגעקלעפּט צום שווערד.
shverd tsum tsugeklept zich hot hant zain un gevorn mid iz
sword to stick self has hand his and having become weary is

און ה האָט געטאָן אַ גרויסע ישועה אין יענעם טאָג, און דאָס פֹּאָלק
folk dos un tog yenem in yeshue groise a geton hot Hashem un
people the and day that in salvation great a done has Hashem and

האָט זיך אומגעקערט נאָך אים, בלויז אויסצוטאָן.
oistsuton bloiz im noch umgekert zich hot
strip only him after returned self has

9 And after him was El'azar Ben Dodo the Achochi, one of the three gibborim with Dovid, when they defied the Pelishtim that were there gathered together to milchamah, and the Ish Yisroel were gone away; 10 He arose, and struck the Pelishtim until his yad was weary, and his yad had devekyus unto the cherev; and Hashem wrought a teshuah gedolah *(great victory)* that day; and the people returned after him only to plunder.

יא און נאָך אים איז געווען שַׁמָּה דער זון פֿון אָגֵא , פֿון
fun Ageen fun zun der Shammah geven iz im noch un
of Agee of son the Shammah having been is him after and

הָרָר . די פּלִשתּים האָבן זיך געהאַט אײַנגעזאַמלט אין אַ מחנה ; און
un machne a in aingezamlt gehat zich hobn Pelishtim di Harar
and legion a in gathered have had self have Pelishtim the Harar

דאָרטן איז געווען אַ שטיק פֿעלד פֿול מיט לינדזן ; און דאָס פֹּאָלק איז
iz folk dos un lindzn mit ful feld shtik a geven iz dortn
is people this and lentil with full field piece a having been is there

אַנטלאָפֿן פֿון די פּלִשתּים ; יב האָט ער זיך געשטעלט אין מיטן פֿון דעם
dem fun mitn in geshtelt zich er hot Pelishtim di fun antlofn
the of midst in stood self he has Pelishtim the from fled

שטיק לאַנד, און האָט עס מציל געווען ; און ער האָט געשלאָגן
geshlogn hot er un geven matsl es hot un land shtik
struck down has he and having been rescued it has and land piece

די פּלִשתּים , און ה האָט געטאָן אַ גרויסע ישועה .
yeshue groise a geton hot Hashem un Pelishtim di
salvation great a done has Hashem and Pelishtim the

11 And after him was Shammah Ben Agee the Harari. And the Pelishtim were gathered together into a troop, where was a piece of ground full of lentils; and the people fled from the Pelishtim. 12 But he stood in the midst of the allotted ground, and defended it, and slaughtered the Pelishtim; and Hashem wrought a teshuah gedolah.

[13] And three of the thirty chief men went down, and came to Dovid in the time of katzir unto the cave of Adullam; and the troop of the Pelishtim encamped in the Emek Repha'im. [14] And Dovid was then in the matzadah, and the garrison of the Pelishtim was then in Beit-Lechem. [15] And Dovid longed, and said, Oh that one would give me drink of the mayim of the well of Beit-Lechem, which is by the sha'ar! [16] And the three gibborim broke through the machaneh of the Pelishtim, and drew mayim out of the well of Beit-Lechem, that was by the sha'ar, and took it, and brought it to Dovid; nevertheless he would not drink thereof, but poured it out unto Hashem. [17] And he said, Chalilah! *(be it far from me)*, Hashem, that I should do this! Is not this the dahm of the anashim that went in jeopardy of their nafshot? Therefore he would not drink it. These things did these three gibborim,

[18] And Avishai, the brother of Yoav Ben Tzeruyah, was chief among three. And he lifted up his khanit

יג און דריי פֿון די דרייַסיק הויפּטלייַט האָבן אַראָפּגענידערט
aropgenidert hobn hoiptlait draisik di fun drai un
gone down have chief people thirty the of three and

און זיינען געקומען אין שניטצייַט צו דָּוִדן צו דער הייל
heil der tsu Dovidn tsu shnittsait in gekumen zainen un
cave the to Dovid to harvest time in having come are and

פֿון עֲדוֹלָם ; און די מחנה פֿון די פּלִשתִּים האָט געלאַגערט
gelagert hot Pelishtim di fun machne di un Adulam fun
encamped has Pelishtim the of legion the and Adullam of

אין טאָל רפָאים . יד און דָּוִד איז דעמצמאָל געווען אין
in geven dentsmol iz Dovid un Refaim tal in
in having been then is Dovid and Repha'im valley of in

דער פֿעסטונג , און די וואַך פֿון די פּלִשתִּים איז דענצמאָל
dentsmol iz Pelishtim di fun vach di un festung der
then is Pelishtim the of guard the and stronghold the

געווען אין בֵּית-לֶחֶם . טו האָט דָּוִד געגלוסט, און ער
er un geglust Dovid hot Beis-Lechem in geven
he and craved Dovid has Beit-Lechem in having been

האָט געזאָגט: וועַן מיר גיט ווער טרינקען וואַסער פֿון דעם
dem fun vaser trinken ver git mir ven gezogt hot
the from water to drink whoever gives me when said has

ברונעם פֿון בֵּית-לֶחֶם וואָס אין טויער! טז האָבן די דריי
drai di hobn toier in vos Beis-Lechem fun brunem
three the have gate in which Beit-Lechem of well

גיבוֹרים אַריינגעבראָכן אין לאַגער פֿון די פּלִשתִּים , און זיי האָבן
hobn zei un Pelishtim di fun lager in araingebrochn giborim
have they and Pelishtim the of camp in brought in warriors

אָנגעשעפּט וואַסער פֿון דעם ברונעם פֿון בֵּית-לֶחֶם וואָס בייַם
baim vos Beis-Lechem fun brunem dem fun vaser ongeshept
by the which Beit-Lechem of well the from water drawn

טויער, און גענומען און געבראַכט צו דָּוִדן . אָבער ער האָט עס
es hot er ober Dovidn tsu gebracht un genumen un toier
it has he but Dovid to brought and taken and gate

נישט געוואָלט טרינקען, און האָט עס אויסגעגאָסן צו ה . יז און
un Hashem tsu oisgegosen es hot un trinken gevolt nisht
and Hashem to poured out it has and to drink wanted not

ער האָט געזאָגט: חלילה מיר, ה , אַז איך זאָל דאָס
dos zol ich az Hashem mir cholile gezogt hot er
this should I that Hashem me far be it from said has he

טאָן! דאָס בלוט פֿון די מענטשן וואָס זיינען געגאַנגען מיט
mit gegangen zainen vos mentshn di fun blut dos ton
with having gone are which men the of blood this do

דער סכנה פֿון זייער לעבן? און ער האָט עס נישט געוואָלט טרינקען.
trinken gevolt nisht es hot er un lebn zeyer fun sekone der
to drink wanted not it has he and lives their of risk the

דאָס האָבן געטאָן די דריי גיבוֹרים .
giborim drai di geton hobn dos
warriors three the done have this

יח און אַבִישַי , יוֹאָבס ברודער, דער זון פֿון צרוּיָהן , ער איז
iz er Tseruyahn fun zun der bruder Yoavs Avishai un
is he Tseruyah of son the brother Yoav's Avishai and

געווען דער הויפּט פֿון די דריי ; און ער האָט אויפֿגעהויבן זיין
zain oifgehoibn hot er un drai di fun hoipt der geven
his lifted up has he and three the of head the having been

שפיז אויף דריי הונדערט און זיי דערשלאָגן ; ער האָט געהאַט
gehat hot er dershlogn zei un hundert drai oif shpiz
had has he struck down them and hundred three against spear

אַ שם צווישן די דריי .
drai di tsvishn shem a
three the among name a

[19] Was he not most honored of the Three? Therefore he was their sar; howbeit he attained not unto the first three.

יט פֿון די דריי איז ער געווען דער אָנגעזעענסטער, און ער איז ביי
bai iz er un ongezeenster der geven er iz drai di fun
by is he and eminent the having been he is three the of

זיי געוואָרן צום עלטסטן, אָבער צו די דריי איז ער נישט
nisht er iz drai di tsu ober eltstn tsum gevorn zei
not he is three the to but elder for the having become them

געקומען .
gekumen
having come

[20] And Benayah Ben Yehoyada was a ben chayil, of Kavtze'el, who had done many deeds: he slaughtered two lionlike men of Moav; he went down also and slaughtered an aryeh in the midst of a pit on a snowy day; [21] And he slaughtered an Egyptian, a goodly man; and the Egyptian had a khanit *(spear)* in his yad; but he went down to him with a shevet *(club)*, and plucked the khanit out of the Egyptian's yad, and slaughtered him with his own khanit.

כ און בניָהוּ דער זון פֿון יהוֹיָדָען , דער זון פֿון אַ העלדישן
heldishn a fun zun der Yehoyadaen fun zun der Benayahu un
valiant a of son the Yehoyada of son the Benayah and

מאַן , גרויס אין אויפֿטוען, פֿון קַבצְאֵל , ער האָט געשלאָגן
geshlogn hot er Kavtseel fun oiftuen in grois man
struck down has he Kavtze'el from deeds in great man

די צוויי העלדן פֿון מוֹאָבּ, און ער האָט אַראָפּגענידערט און האָט
hot un aropgenidert hot er un Moav fun heldn tsvei di
has and gone down has he and Moav of heroes two the

דערשלאָגן אַ לייב אין אַ גרוב, אין אַ טאָג פֿון שניי . כא און ער
er un shnei fun tog a in grub a in leib a dershlogn
he and snow of day a in pit a in lion a struck down

האָט דערשלאָגן אַ מִצרישן מאַן, אַ מאַן אָנצוקוקן ; און
un ontsukukn man a man Mitsrishn a dershlogn hot
and to look at man a man Egyptian an struck down has

אין דעם מיצריס האַנט איז געווען אַ שפּיז, און ער האָט
hot er un shpiz a geven iz hant Mitsris dem in
has he and spear a having been is hand Egyptian's the in

אַראָפּגענידערט צו אים מיט אַ רוט; האָט ער אַרויסגעריסן דעם שפּיז
shpiz dem aroisgerisn er hot rut a mit im tsu aropgenidert
spear the extracted he has rod a with him to gone down

פֿון דעם מיצריס האַנט, און האָט אים געהרגעט מיט זיין
zain mit geharget im hot un hant Mitsris dem fun
his with killed him has and hand Egyptian's the from

אייגענעם שפּיז .
shpiz eigenem
spear own

[22] These things did Benayah Ben Yehoyada, and had the shem among three gibborim. [23] He was more honored than the Shloshim, but he attained not to the first Three. And Dovid set him over his bodyguard.

כב דאָס האָט געטאָן בניָהוּ דער זון פֿון יהוֹיָדָען , און ער
er un Yehoyadaen fun zun der Benayahu geton hot dos
he and Yehoyada of son the Benayah done has these

האָט געהאַט אַ שם צווישן די דריי גיבּוֹרים . כג ער איז געווען
geven iz er giborim drai di tsvishn shem a gehat hot
having been is he warriors three the among name a had has

מער אָנגעזען פֿון די דרייסיק, אָבער צו די דריי איז ער נישט
nisht er iz drai di tsu ober draisik di fun ongezen mer
not he is three the to but thirty the than distinguished more

געקומען . און דָוִד האָט אים אויפֿגעזעצט איבער זיין לייַבוואַך .
laibvach zain iber oifgezetst im hot Dovid un gekumen
bodyguard his over appointed him has Dovid and having come

כד עַשָׂהאֵל, יוֹאָבס ברודער, איז געווען צווישן די דריַיסיק;
draisik di tsvishn geven iz bruder Yoavs Asahel
thirty the among having been is brother Yoav's Asahel

כה אֶלחָנָן דער זון פון דוֹדוֹן פון בֵּית-לֶחֶם ; שַׁמָּה פון חַרוד ;
Harod fun Shammah Beis-Lechem fun Dedan fun zun der Elchanan
Harod of Shammah Beit-Lechem of Dodo of son the Elchanan

אֶליקָא פון חַרוד ;
Harod fun Elika
Harod of Elika

כו חֶלֶץ פון פֶּלֶט ; עִירָא דער זון פון עִקֶּשׁ פון תְּקוֹעַ ; כז אֲבִיעֶזֶר
Aviezer Tekoa fun Ikeshn fun zun der Ira Pelet fun Chelets
Avi'ezer Tekoa of Ikkesh of son the Ira Pelet of Cheletz

פון עֲנָתוֹת ; מְבוּנַי פון חוּשָׁה ; כח צַלמון פון אֲחוֹח ; מַהֲרַי
Maharai Achoach fun Tsalmon Chushah fun Mevunai Anatot fun
Maharai Achoch of Tzalmon Chusha of Mevunai Anatot of

פון נְטוֹפָה ;
Netofah fun
Netophat of

כט חֶלֶב דער זון פון בַּעֲנָה פון נְטוֹפָה ; אִתַּי דער זון פון
fun zun der Ittai Netofah fun Baanahn fun zun der Chelev
of son the Ittai Netophat of Ba'anah of son the Chelev

ל בְּנָיָהוּ פון בנימין ; קינדער די פון גִּבְעָה פון בִּנְיָמִן ; ריבַי פון
fun Benayahu Binyamin fun kinder di fun Givah fun Rivaien
of Benayah Binyamin of children the of Giv'ah of Rivai

לא אֲבִי-עַלבון פון נַחֲלֵי-גַעַש ; הִדַּי פון עַרָבָה ; פִּרעָתוֹן
Aravah fun Avi-Alvon nachalei-Gaash fun Hiddai Pirathon
Arvah of Avi-Alvon ravines of Ga'ash of Hiddai Pir'athon

לב אֶליַחבָא פון שַׁעַלבון ; פון זין פון בַּרחום ; עַזמָוֶת
fun zin fun Shaalvon fun Elyachba Barchum fun Azmavet
of sons of Sha'albon of Elyachba Barchum of Azmavet

לג שַׁמָּה פון הָרָר ; אֲחִיאָם דער זון פון יְהוֹנָתָן , יָשֵׁן
fun zun der Achiam Harar fun Shammah Yehonatan Yashein
of son the Achiam Harar of Shammah Yehonatan Yashen

לד אֶליפֶלֶט דער זון פון אַחַסבַּי ; דער זון שָׁרָרִי פון אָרָר ;
zun der Achasbain fun zun der Elifelet Arar fun Shararn
son the Achasbai of son the Eliphelet Arar of Sharar

פון דעם מַעֲכָתִי ; אֶליעָם דער זון פון אֲחִיתוֹפֶל פון גילוה ;
Giloh fun Achitofeln fun zun der Eliam Maachati dem fun
Giloh of Achitophel of son the Eli'am Ma'akhati the of

לה חֶצרַי פון כַּרמֶל ; פַּעֲרַי פון אַרָבִּ ; לו יִגאָל דער זון פון
fun zun der Yigal Arav fun Paarai Karmel fun Chetsrai
of son the Yigal Arav of Pa'arai Karmel of Chetzrai

נָתָנאִן פון צוֹבָה ; בָּנִי דער גָּדִי ;
Gadi der Bunni Tsovah fun Natanen
Gadi the Bani Tsovah of Natan

לז צֶלֶק דער עַמוֹנִי ; נַחרַי פון בְּאֵרוֹת , דער וואַפֿנטרעגער פון
fun vafntreger der Beerot fun Nachrai Amoni der Tselek
of armor bearer the Be'erot of Nachrai Ammoni the Tzelek

יוֹאָבּ דעם זון פון צרוּיָהן ; לח עִירָא פון יֶתֶר ; גָּרֵב פון יֶתֶר ;
Yeter fun Garev Yeter fun Ira Tseruyahn fun zun dem Yoav
Yeter of Garev Yeter of Ira Tseruyah of son the Yoav

לט אוּרִיָה דער חִתִּי . אין אַלעמען זיבן און דריַיסיק.
draisik un zibn alemen in Chitti der Uriyah
thirty and seven all in Chitti the Uriyah

24 Asahel the brother of Yoav was one of the thirty; Elchanan Ben Dodo of Beit-Lechem, 25 Shammah the Harodi, Elika the Charodi,

26 Cheletz the Palti, Ira Ben Ikkesh the Tekoi, 27 Avi'ezer the Anetoti, Mevunai the Chushati, 28 Tzalmon the Achochi, Maharai the Netophati,

29 Chelev Ben Ba'anah, a Netophati, Ittai Ben Rivai out of Giv'ah of the Bnei Binyamin, 30 Benayah the Pir'athoni, Hiddai of the ravines of Ga'ash, 31 Avi-Alvon the Arvati, Azmavet the Barchumi, 32 Elyachba the Sha'alboni, of the Bnei Yashen, Yehonatan, 33 Shammah the Harari, Achiam Ben Sharar the Arari, 34 Eliphelet Ben Achasbai son of the Ma'akhati, Eli'am Ben Achitophel the Giloni, 35 Chetzrai the Karmeli, Pa'arai the Arbi, 36 Yigal Ben Natan of Tzovah, Bani the Gadi,

37 Tzelek the Ammoni, Nachrai the Be'eroti, armorbearer to Yoav Ben Tzeruyah, 38 Ira a Yitri, Garev a Yitri, 39 Uriyah the Chitti; 37 in all.

24 And again the Af Hashem was kindled against Yisroel, and He incited Dovid against them to say, Go, number Yisroel and Yehudah.
[2] For HaMelech said to Yoav Sar HaChayil, who was with him, Go now through kol Shivtei Yisroel, from Dan even to Be'er-Sheva, and number ye HaAm, that I may know the Mispar HaAm. [3] And Yoav said unto HaMelech, Now Hashem Eloheicha add unto HaAm, how many soever they be, a hundredfold, and that the eyes of adoni HaMelech may see it; but why doth adoni HaMelech delight in this thing?

[4] Notwithstanding the devar HaMelech prevailed against Yoav, and against the Sarei HeChayil. And Yoav and the Sarei HaChayil went out from before HaMelech, to number HaAm Yisroel.
[5] And they passed over Yarden, encamped in Aro'er, on the south of the Ir that lieth in the middle of the ravine of Gad, toward Yazer;
[6] Then they came to Gil'ad, to Eretz Tachtim-Chodshi; they came to Dan-Ya'an, went around to Tzidon, [7] And came to the fortress

כד

און דער צאָרן פֿון ה האָט ווידער געגרימט אויף יִשְׂרָאֵל,
Yisroel oif gegrimt vider hot Hashem fun tsorn der un
Yisroel against kindled again has Hashem of anger the and

און ער האָט אָנגעריצט דָּוִדן אַקעגן זיי , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi zei akegn Dovidn ongeredt hot er un
say to so them against Dovid persuaded has he and

ב און דער מלך יהוֹדה . גיי ציילֿ איבער יִשְׂרָאֵל און
gezogt hot melech der un Yehudah un Yisroel iber tseil gei
said has king the and Yehudah and Yisroel over count go

צו יוֹאָבֿ דעם חיל-לידער וואָס מיט אים: וואַנדער אַקאָרשט דורך
durch akorsht vander im mit vos cheil-lider dem Yoav tsu
through now go him with which army-leader the Yoav to

אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל, פֿון דָן און ביז באֵר-שֶׁבַע , און ציילט
tseilt un Beer-Sheva biz un Dan fun Yisroel fun shvotim ale
count and Be'er-Sheva unto and Dan from Yisroel of tribes all

דאָס פֿאָלק כדי איך זאָל וויסן דעם מיספּר פֿון פֿאָלק . ג האָט
hot folk fun misper dem visen zol ich kedei folk dos
has people of number the know shall I so that people this

יוֹאָבֿ געזאָגט צום מלך : זאָל ה דיין ג-ט מערן דאָס פֿאָלק
folk dos mern G-t dain Hashem zol melech tsum gezogt Yoav
people this increase G-d your Hashem shall king to said Yoav

הונדערט מאָל אַזוי פֿיל ווי זיי זיַנען , און די אויגן פֿון מיַן האַר
har main fun oign di un zainen zei vi fil azoi mol hundert
master my of eyes the and are they as many as time hundred

דעם מלך זאָלן עס זען; אָבער צו וואָס וויל מיַן האַר דער מלך
melech der har main vil vos tsu ober zen es zoln melech dem
king the master my will which to but see it shall king the

די דאָזיקע זאַך ?
zach dozike di
thing this the

ד אָבער דאָס וואָרט פֿון דעם מלך איז געווען שטאַרק צו
tsu shtark geven iz melech dem fun vort dos ober
to strong having been is king the of word the but

יוֹאָבֿן און צו די חיל-לידער , און יוֹאָבֿ און די חיל-לידער זיַנען
zainen cheil-lider di un Yoav un cheil-lider di tsu un Yoavn
are army-leaders the and Yoav and army-leaders the to and Yoav

אַרויסגעגאַנגען פֿון פַּארַן מלך , צו ציילן דאָס פֿאָלק , יִשְׂרָאֵל.
Yisroel folk dos tseiln tsu melech faran fun aroisgegangen
Yisroel people this count to king before the from having come out

ה און זיי זיַנען אַריבער דעם יַרדן , און האָבן געלאָגערט אין עַרוֹעֵר,
Aroer in gerut hobn un Yarden dem ariber zainen zei un
Aro'er in rested have and Yarden the crossed over are they and

אויף דער רעכטער זיַיט פֿון דער שטאָט וואָס איז מיטן טאָל פֿון גָּד ,
Gad fun tal mitn in vos shtot der fun zait rechter der oif
Gad of valley of midst of in which city the of side right the on

און צו יַעְזֵר צו . ו און זיי זיַנען געקומען קיין גִּלְעָד , און צו דעם
dem tsu un Gilad kein gekumen zainen zei un tsu Yazer tsu un
the to and Gil'ad to having come are they and to Yazer to and

לאַנד תַּחתים-חָדשי , און זיי זיַנען געקומען קיין דָּן-יַעַן , און
un Dan-Ya'an kein gekumen zainen zei un Tachtim-Chodshi land
and Dan-Ya'an to having come are they and Tachtim-Chodshi land

רונד אַרום צו צידון . ז און זיי זיַנען געקומען צו דער פֿעסטונג
festung der tsu gekumen zainen zei un Tsidon tsu arum rund
fortress the to having come are they and Tzidon to round around

of Tzor, and to all the cities of the Chivi, and of Kena'ani; and they went out to the Negev of Yehudah, to Be'er-Sheva. [8] So when they had gone through kol HaAretz, they came to Yerushalayim at the end of 9 months and 20 days. [9] And Yoav gave up the sum of the number of HaAm unto HaMelech; and there were in Yisroel Shmoneh Me'ot Elef ish chayil that drew the cherev; and the Ish Yehudah were chamesh Me'ot Elef ish.

[10] And the lev Dovid struck him after that he had numbered HaAm. And Dovid said unto Hashem, Chatati *(I have sinned)* me'od *(greatly)* in what I have done; and now, Hashem, take away the avon *(iniquity, guilt)* of Thy eved; for I have done very foolishly.

[11] For when Dovid rose up in the boker, the Devar Hashem came unto Gad HaNavi, the Chozeh Dovid *(Seer of Dovid)*, saying, [12] Go, say unto Dovid, Thus saith Hashem, I offer thee shalosh *(three, three things)*; choose for thee one of them, that I may do it unto thee.

פֹּון צֹור , און צו אַלע שטעט פֹּון דעם חִוִי און דעם כְּנַעֲנִי , און זיי
zei un Kenaani dem un Chivi dem fun shtet ale tsu un Tsor fun
they and Kena'ani the and Chivi the of cities all to and Tzor of

זיִנען אַרויסגעקומען אין דָּרום יהוּדה ביַי באֵר-שֶׁבַע . ח און זיי האָבן
hobn zei un Beer-Sheva bai Yehudah dorem in aroisgekumen zainen
have they and Be'er-Sheva to Yehudah south in gone out are

דורכגעוואַנדערט דאָס גאַנצע לאַנד, און זיִנען צוריקגעקומען צום סוף
sof tsum tsurikgekumen zainen un land gantse dos durchgevandert
end to came back to are and land entire this travelled through

פֹּון נײַן חדשים און צוואַנציק טעג קיין ירוּשָׁלַיִם . ט און יוֹאָבּ האָט
hot Yoav un Yerushalayim kein teg tsvantsik un chodeshim nain fun
has Yoav and Yerushalayim to days twenty and months nine of

איבערגעגעבן דעם מיספּר פֹּון דער ציילונג פֹּון פֹּאָלק צום מלך .
melech tsum folk fun tseilung der fun misper dem ibergegebn
king to people of counting the of number the delivered

און יִשְׂרָאֵל איז געווען אַכט מאָל הונדערט טויזנט קריגסלײַט
krigslait toiznt hundert mol acht geven iz Yisroel un
warriors a thousand hundred time eight having been is Yisroel and

וואָס צִיען אַ שוווערד, און די מענער פֹּון יהוּדה , פֿינף מאָל הונדערט
hundert mol finf Yehudah fun mener di un shverd a tsien vos
hundred time five Yehudah of men the and sword a draw out which

טויזנט מאַן.
man toiznt
men thousand

י און דאָס האַרץ פֹּון דָּוִדן האָט אים געפּלאָגט נאָך דעם ווי ער
er vi dem noch geplogt im hot Dovidn fun harts dos un
he that the after afflicted him has Dovid of heart this and

האָט געציילט דאָס פֹּאָלק , און דָּוִד האָט געזאָגט צו ה : איך האָב
hob ich Hashem tsu gezogt hot Dovid un folk dos getseilt hot
have I Hashem to said has Dovid and people this counted has

זייער געזינדיקט וואָס איך האָב דאָס געטאָן; און אַצונד , ה , טו
tu Hashem atsund un geton dos hob ich vos gezindikt zeyer
do Hashem now and done this have I what sinned very much

אָפּ , איך בעט דיך , דעם פֿאַרברעך פֹּון דיַין קנעכט , וואָרעם איך
ich vorem knecht dain fun farbrech dem dich bet ich op
I for servant your of transgression the you(SG) entreat I away

בין געווען נאַריש זייער .
zeyer narish geven bin
very much foolish having been am

יא און ווי דָּוִד איז אויפֿגעשטאַנען אין דער פֿרי , אַזוי איז דאָס
dos iz azoi peire der in oifgeshtanen iz Dovid vi un
this is so morning the in arose is Dovid when and

וואָרט פֹּון ה געווען צו גָּד דעם נבֿיא , דָּוִדס זעער, אַזוי
azoi zeer Dovids novi dem Gad tsu geven Hashem fun vort
so seer Dovid's prophet the Gad to having been Hashem of word

צו זאָגן : יב גיי און זאָלסט רעדן צו דָּוִדן : אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi Dovidn tsu redn zolst un gei zogn tsu
Hashem has so Dovid to speak you(SG) shall and go say to

געזאָגט: דריַי זאַכן לייג איך אויף דיר ; קלײַב דיר אויס
ois dir klaib dir oif ich leig zachn drai gezogt
out you(SG) choose you(SG) on I lay down things three said

איינע פֹּון זיי , וואָס איך זאָל דיר טאָן.
ton dir zol ich vos zei fun eine
do you(SG) shall I which them of one

יג איז גָּד געקומען צו דָּוִדן און האָט אים דערציילט, און
un dertseilt im hot un Dovidn tsu gekumen Gad iz
and told him has and Dovid to having come Gad is

האָט צו אים געזאָגט: זאָלן אויף דיר קומען זיבן יאָר הונגער אין
in hunger yor zibn kumen dir oif zoln gezogt im tsu hot
in famine year seven come you(SG) on shall said him to has

דיין לאַנד? אָדער זאָלסט דריי חדשים לויפֿן פֿאַר דיינע
daine far loifn chodeshim drai zolst oder land dain
your before running months three you(SG) shall or land your

פֿיַינט , און זיי זאָלן דיך נאָכיאָגן ? אָדער דריי טעג זאָל
zol teg drai oder nochyogn dich zoln zei un faint
shall days three or pursue you(SG) shall them and enemy

זיין אַ מגפֿה אין דיין לאַנד? אַצונד באַטראַכט, און זע ווָאס
vos ze un batracht atsund land dain in mageyfe a zain
which behold and consider now land your in plague a be

פֿאַר אַ באַשייד איך זאָל ברענגען צו דעם ווָאס שיקט מיך .
mich shikt vos dem tsu brengen zol ich basheid a far
me send which the one to bring shall I decision a for

יד האָט דָּוִד געזאָגט צו גָּדן : מיר איז זייער ענג . לאָמיר, איך
ich lomir eng zeyer iz mir Gadn tsu gezogt Dovid hot
I let us distressed very is me Gad to said Dovid has

בעט דיך , פֿאַלן אין דער האַנט פֿון ה , ווָאַרעם זיין רַחמָנות
rachmones zain vorem Hashem fun hant der in faln dich bet
mercies his for Hashem of hand the in fall you(SG) entreat

איז גרויס, און לאָמיך נישט פֿאַלן אין דער האַנט פֿון אַ מענטשן .
mentshn a fun hant der in faln nisht lomich un grois iz
man a of hand the in fall not let me and great is

טו האָט ה געגעבן אַ מגפֿה אין יִשְׂרָאֵל פֿון אין דער פֿרי
peire der in fun Yisroel in mageyfe a gegebn Hashem hot
morning the in of Yisroel in plague a given Hashem has

און ביז דער געשטעלטער צייַט, און עס זיַנען געשטאָרבן פֿון פֿאָלק ,
folk fun geshtorbn zainen es un tsait geshtelter der biz un
people of died are it and time appointed the until and

פֿון דָּן און ביז באֵר-שֶׁבַע , זיבעציק טויזנט מאַן.
man toiznt zibetsik Beer-Sheva biz un Dan fun
men thousand seventy Be'er-Sheva unto and Dan from

טז און דער מלאַך האָט אויסגעשטרעקט זיַן האַנט אויף
oif hant zain oisgeshtrekt hot malach der un
on hand his stretched out has Angel the and

ירושָׁלַיִם זי אומצוברענגען ; האָט ה חרטה געהאַט
gehat charote Hashem hot umtsubrengen zi Yerushalayim
had regret Hashem has to destroy it Yerushalayim

אויף דעם בייַז, און ער האָט געזאָגט צו דעם מלאַך ווָאס האָט
hot vos malach dem tsu gezogt hot er un beiz dem oif
has which Angel the to said has he and evil the on

אומגעברַאַכט צווישן פֿאָלק : גענוג ! אַצונד לאָז אָפּ דיין האַנט. און
un hant dain op loz atsund genug folk tsvishn umgebracht
and hand your up let now enough people among destroyed

דער מלאַך פֿון ה איז געווען בייַ דעם דרעש-שייַער פֿון
fun dresh-shaier dem bai geven iz Hashem fun malach der
of threshing floor the by having been is Hashem of Angel the

אַרַונה דעם יבוסי .
Yevusi dem Aravnah
Yevusi the Aravnah

13 So Gad came to Dovid, and told him, and said unto him, Shall shalosh shanim of ra'av *(famine)* come unto thee in thy land? Or wilt thou flee shloshah chodashim before thine enemies, while they pursue thee? Or that there be shloshet yamim dever *(three days of pestilence)* in thy land? Now consider, and see what answer I shall return to Him that sent me.

14 And Dovid said unto Gad, I am in a great tzar *(distress)*; let us fall now into the Yad Hashem; for His rachamim are rabbim: and let me not fall into the yad adam.

15 So Hashem sent a dever *(pestilence)* upon Yisroel from the boker even to the es mo'ed *(time appointed)*; and there died of HaAm from Dan even to Be'er-Sheva shiv'im elef ish.

16 And when the Malach stretched out his yad upon Yerushalayim to destroy her, Hashem relented from the destruction, and said to the Malach that destroyed HaAm, It is enough; restrain now thine yad. And the Malach Hashem was by the goren of Aravnah the Yevusi.

יז און דָּוִד האָט געזעדט צו ה , ווען ער האָט געזען דעם
dem gezen hot er ven Hashem tsu geredt hot Dovid un
the seen has he when Hashem to spoken has Dovid and

מלאך וואָס שלאָגט צווישן פֹּאָלק , און ער האָט געזאָגט: זע , איך
ich ze gezogt hot er un folk tsvishn shlogt vos malach
I behold said has he and people among comes which Angel

האָב געזינדיקט, און איך האָב פֿאַרבראָכן , אָבער די דאָזיקע שאָף , וואָס
vos shof dozike di ober farbrochn hob ich un gezindikt hob
what sheep this the but transgressed have I and sinned have

האָבן זיי געטאָן? זאָל , איך בעט דיך , דיין האַנט זיין אויף מיר
mir oif zain hant dain dich bet ich zol geton zei hobn
me on be hand your you(SG) entreat I shall done they have

און אויף מײַן פֿאָטערס הויז .
hoiz foters main oif un
house father's my on and

יח איז גָּד געקומען צו דָּוִדן אין יענעם טאָג, און ער האָט צו
tsu hot er un tog yenem in Dovidn tsu gekumen Gad iz
to has he and day that in Dovid to having come Gad is

אים געזאָגט: גיי אַרויף, שטעל אויף צו ה אַ מזבח אין דעם
dem in mizbeyech a Hashem tsu oif shtel aroif gei gezogt im
the in altar an Hashem to on set up go said him

דרעש-שײַער פֿון אַרַונה דעם יבֻּוסי .
Yevusi dem Aravnah fun dresh-shaier
Yevusi the Aravnah of threshing floor

יט איז דָּוִד אַרויפֿגעגאַנגען לויט דעם וואָרט פֿון גָּדן , אַזוי
azoi Gadn fun vort dem loit aroifgegangen Dovid iz
so Gad of word the according to having gone up Dovid is

ווי ה האָט באַפֿוילן . כ און אַרַונה האָט אַ קוק געטאָן, און
un geton kuk a hot Aravnah un bafoiln hot Hashem vi
and done look a has Aravnah and commanded has Hashem as

האָט דערזען ווי דער מלך און זײַנע קנעכט קומען אַריבער צו
tsu ariber kumen knecht zaine un melech der vi derzen hot
to across come servants his and king the as seen has

אים; איז אַרַונה אַרויסגעגאַנגען , און האָט זיך געבוקט צום מלך
melech tsum gebukt zich hot un aroisgegangen Aravnah iz im
king to bowed self has and having come out Aravnah is him

מיט זײַן פּנים צו דער ערד . כא און אַרַונה האָט געזאָגט: נאָך
noch gezogt hot Aravnah un erd der tsu ponem zain mit
after said has Aravnah and ground the to face his with

וואָס איז מײַן האַר דער מלך געקומען צו זײַן קנעכט ?
knecht zain tsu gekumen melech der har main iz vos
servant his to having come king the master my is which

האָט דָּוִד געזאָגט: אָפּצוקויפֿן פֿון דיר דעם דרעש-שײַער
dresh-shaier dem dir fun optsukoifn gezogt Dovid hot
threshing floor the you(SG) from to buy said Dovid has

אויף צו בויען אַ מזבח צו ה , כּדי די מגּפּה זאָל
zol mageyfe di kedei Hashem tsu mizbeyech a boien tsu oif
shall plague the so that Hashem to altar an build to on

פֿאַרהאַלטן ווערן פֿון פֹּאָלק . כב האָט אַרַונה געזאָגט צו דָּוִדן :
Dovidn tsu gezogt Aravnah hot folk fun vern farhaltn
Dovid to said Aravnah has people from become stopped

זאָל מײַן האַר דער מלך נעמען און אויפֿברענגען וואָס איז גוט
gut iz vos oifbrengen un nemen melech der har main zol
good is what offer up and take king the master my shall

17 And Dovid spoke unto Hashem when he saw the Malach that struck HaAm, and said, Hineh, I have sinned, and I have transgressed; but these tzon, what have they done? Let Thine yad be against me, and against Bais Avi.

18 And Gad came that day to Dovid, and said unto him, Go up, erect a Mizbe'ach unto Hashem in the goren of Aravnah the Yevusi.

19 And Dovid, according to the Devar Gad, went up as Hashem commanded. 20 And Aravnah looked, and saw HaMelech and his avadim coming on toward him; and Aravnah went out, and prostrated himself before HaMelech on his face upon the ground. 21 And Aravnah said, Why is adoni HaMelech come to his eved? And Dovid said, To buy the goren of thee, to build a Mizbe'ach unto Hashem, that the magefah *(plague)* may be withdrawn from HaAm. 22 And Aravnah said unto Dovid, Let adoni HaMelech take and offer up what seemeth tov unto him; see, here are oxen for the olah *(burnt sacrifice)*, and threshing tools and other

instruments of the bakar *(oxen)* for wood. [23] All these things did Aravnah, hamelech lamelech, give. And Aravnah said unto HaMelech, Hashem Eloheicha yirtzecha *(accept thee)*. [24] And HaMelech said unto Aravnah, Lo *(no)*; but I will surely buy it of thee at a mekhir *(price)*; neither will I offer olot *(burnt offerings)* unto Hashem Elohai of that which doth cost me nothing. So Dovid bought the goren and the bakar for fifty shekels of kesef. [25] And Dovid built there a Mizbe'ach unto Hashem, and offered olot *(burnt offerings)* and shelamim *(peace offerings)*. So Hashem was entreated for the land, and the magefah *(plague)* was withdrawn from Yisroel.

אין זײַנע אויגן. זע , די רינדער זײַנען פַֿאַר בראַנדאָפּפֿער, און די
di un brandopfer far zainen rinder di ze oign zaine in
the and olah for are cattle the behold eyes his in

דרעששליטנס און די שפּאַנצײַג פֿון די רינדער פַֿאַר האָלץ. כג אַלץ
alts holts far rinder di fun shpantsaig di un dreshshlitns
all that wood for cattle the of implements the and threshing tools

האָט אַרַונה דער מלך אַוועקגעגעבן צום מלך . און אַרַונה האָט
hot Aravnah un melech tsum avekgegebn melech der Aravnah hot
has Aravnah and king to given king the Aravnah has

געזאָגט צום מלך : זאָל ה דײַן ג-ט דיך באַווילקן. כד האָט
hot bavilikn dich G-t dain Hashem zol melech tsum gezogt
has approve you(SG) G-d your Hashem shall king to said

דער מלך געזאָגט צו אַרַונהן : ניין , נײַערט קויפֿן קויפֿן וועל איך קויפֿן פֿון
fun koifn ich vel koifn naiert nein Aravnahn tsu gezogt melech der
from buy I will buy rather no Aravnah to said king the

דיר פַֿאַר גאָטלט, און איך וועל נישט אויפֿברענגען צו ה מײַן
main Hashem tsu oifbrengen nisht vel ich un getsolt far dir
my Hashem to offer up not will I and pay for you(SG)

ג-ט בראַנדאָפּפֿער פַֿאַר אומזיסט . און דָּוִד האָט אָפּגעקויפֿט דעם
dem opgekoift hot Dovid un umzist far brandopfer G-t
the purchased has Dovid and for nothing for olah G-d

דרעש-שײַער און די רינדער פַֿאַר פֿופֿציק שקל זילבער. כה און דָּוִד
Dovid un zilber shekl fuftsik far rinder di un dresh-shaier
Dovid and silver shekel fifty for cattle the and threshing floor

האָט דאָרטן געבויט אַ מזבח צו ה , און האָט אויפֿגעבראַכט
oifgebracht hot un Hashem tsu mizbeyech a geboit dortn hot
offered up has and Hashem to altar an built there has

בראַנדאָפּפֿער און פֿרידאָפּפֿער . און ה האָט זיך איבערגעבעטן
ibergebetn zich hot Hashem un fridopfer un brandopfer
answered self has Hashem and peace offering and olah

צום לאַנד, און די מגפּה איז פַֿאַרהאַלטן געוואָרן פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun gevorn farhaltn iz mageyfe di un land tsum
Yisroel from having become stopped is plague the and land to the

Melachim Alef

מְלָכִים א

1 Now HaMelech Dovid was zaken and stricken in yamim; and they covered him with begadim, but he could get no warmth.
[2] Wherefore his avadim said unto him, Let there be sought for adoni HaMelech a na'arah betulah; and let her stand before HaMelech, and let her care for him, and let her lie at thy kheyk *(bosom)*, that adoni HaMelech may be warm.

[3] So they sought for a na'arah yafeh throughout all the territory of Yisroel, and found Avishag HaShunammit, and brought her to HaMelech. [4] And the na'arah was yafeh ad me'od, and cared for HaMelech, and waited on him; but HaMelech knew her not.

[5] Then Adoniyah Ben Chaggit put himself forward, saying, I will be Melech; and he prepared him merkavot and parashim, and chamishim ish to run before him.
[6] And Aviv had not rebuked him at any time in saying, Why hast thou done

א

אוּן דער מלך דָּוִד איז געוואָרן אַלט אוּן באַטאָגט, אוּן
un batogt un alt gevorn iz Dovid melech der un
and elderly and old having become is Dovid king the and

מע האָט אים צוגעדעקט מיט קלייַדער , אָבער אים פֿלעגט נישט
nisht flegt im ober kleider mit tsugedekt im hot me
not used to him but garments with covered him has one

ווּאַרעם ווערן . [ב] האָבן זיַינע קנעכט צו אים געזאָגט: זאָל מען זוכן
zuchn men zol gezogt im tsu knecht zaine hobn vern varem
seek one shall said him to servants his have become warm

פַֿאַר מיַין האַר דעם מלך אַ מיידל , אוּן זי וועט שטיין
shtein vet zi un yungfroi a meidl a melech dem har main far
stand will she and virgin a na'arah a king the master my for

פַֿאַר דעם מלך , אוּן וועט אים זיַין אַ וואַרטאָרין; אוּן זי וועט ליגן אין
in lign vet zi un vartorin a zain im vet un melech dem far
in lie will she and nurse a be him will and king the before

דיַין בוזעם , אוּן עס וועט וואַרעם זיַין מיַין האַר דעם מלך .
melech dem har main zain varem vet es un buzem dain
king the master my make warm will it and bosom your

[ג] אוּן זיי האָבן געזוכט אַ שיין מיידל אין גאַנצן געמאַרק פֿון
fun gemark gantsn in meidl shein a gezucht hobn zei un
of territory all in na'arah beautiful a sought have they and

יִשׂרָאֵל, אוּן זיי האָבן געפֿונען אַבֿישַׁג פֿון שׂונֶם אוּן האָבן זי
zi hobn un Shunem fun Avishag gefunen hobn zei un Yisroel
her have and Shunem of Avishag found have they and Yisroel

געבראַכט צום מלך . [ד] אוּן די מיידל איז געווען שיין ביז
biz shein geven iz meidl di un melech tsum gebracht
to beautiful having been is na'arah the and king to the brought

גאָר ; אוּן זי איז געווען דעם מלך אַ וואַרטאָרין, אוּן האָט אים
im hot un vartorin a melech dem geven iz zi un gor
him has and nurse a king the having been is she and utmost

באַדינט; אָבער דער מלך האָט זי נישט דערקענט.
derkent nisht zi hot melech der ober badint
known not her has king the but served

[ה] אוּן אַדוֹנִיָה דער זון פֿון חַגִּיתן האָט זיך איבערגענומען,
ibergenumen zich hot Chagiten fun zun der Adoniyah un
promoted self has Chaggit of son the Adoniyah and

אַזוי צו זאָגן: איך וועל ווערן מלך . אוּן ער האָט זיך איינגעשאַפֿט
aingeshaft zich hot er un melech vern vel ich zogn tsu azoi
prepared self has he and king become will I say to so

רייַטוועגן אוּן רייַטער , אוּן פֿופֿציק מאַן וואָס זיַינען געלאָפֿן אים
im gelofn zainen vos man fuftsik un raiter un raitvegn
him run have who men fifty and charioteers and chariots

פַֿאַרויס . [1] וואָרעם זיַין פֿאָטער האָט אים אין זיַין לעבטאָג נישט
farois vorem zain foter hot im in zain lebtog nisht
ahead of for his father had him in his life not

באַטריבט, אַזוי צו זאָגן: פַֿאַר וואָס טוסטו אַזוי? אוּן ער איז
batribt azoi tsu zogn vos far tustu azoi un er iz
offended so to say which for doing are you so he and is

so? And he also was tov to'ar *(good looking)*; and bore him after Avshalom.

אויך געווען זייער שיין אין געשטאַלט. און ער איז געבאָרן
geborn iz er un geshtalt in shein zeyer geven oich
born is he and form in handsome very having been also

געוואָרן נאָך אַבְשָׁלוֹמְעַן .
Avshalomen noch gevorn
Avshalom after having become

7 And he conferred with Yoav Ben Tzeruyah, and with Evyatar *(Abiathar)* HaKohen; and they lent ezer *(help)*, following after Adoniyah. 8 But Tzadok HaKohen, and Benayah Ben Yehoyada, and Natan HaNavi, and Shime'i, and Re'i, and the Gibborim which belonged to Dovid, were not with Adoniyah.

ז און ער האָט געהאַט אַ גערייד מיט יוֹאָבְ דעם זון פֿון
fun zun dem Yoav mit gereid a gehat hot er un
of son the Yoav with conversation a had has he and

צרוּיָהן , און מיט אֶבְיָתָר דעם כֹּהן , און זיי האָבן מיטגעהאָלפֿן
mitgeholfn hobn zei un koyen dem Evyatar mit un Tseruyahn
helped with have they and kohen the Evyatar with and Tseruyah

אַדוֹנִיָהן . ח אָבער צָדוֹק דער כֹּהן , און בְּנָיָהוּ דער זון פֿון
fun zun der Benayahu un koyen der Tsadok ober Adoniyahn
of son the Benayah and kohen the Tzadok but Adoniyah

יְהוֹיָדָע און נָתָן דער נבֿיא , און שִׁמְעִי , און רֵעִי, און
un Rei un Shimei un novi der Natan un Yehoyadaen
and Re'i and Shimei and prophet the Natan and Yehoyada

די גיבּוֹרים וואָס בֵּיי דָּוִדן , זיינען נישט געווען מיט
mit geven nisht zainen Dovidn bai vos giborim di
with having been not are Dovid with who are warriors the

אַדוֹנִיָהוּן .
Adoniyahun
Adoniyahu

9 And Adoniyah sacrificed tzon and bakar and fatted bull at the Even Zochelet *(Stone of Zoheleth)*, which is Ein-Rogel, and invited all his achim, the Bnei HaMelech, and all the anshei Yehudah who were avadim of HaMelech; 10 But Natan HaNavi, and Benayah, and the Gibborim, and Sh'lomo his brother, he invited not.

ט און אַדוֹנִיָהוּ האָט געשאָבטן שאָף און רינדער און געשטאָפּטע
geshtopte un rinder un shof geshochtn hot Adoniyah un
fatted and cattle and sheep slaughtered has Adoniyahu and

קעלבער בֵּיי דעם שטיין זוֹחֶלֶת וואָס לעבן עֵין-רוֹגֵל , און ער
er un Ein-Rogel lebn vos zochelet shtein dem bai kelber
he and Ein-Rogel near which is of Zochelet stone the by calves

האָט פֿאַרופֿן אַלע זיינע ברידער , דעם מלכס זין , און אַלע מענער
mener ale un zin melechs dem brider zaine ale farrufn hot
men all and sons king's the brothers his all invited has

פֿון יהוּדה , דעם מלכס קנעכט . י אָבער נָתָן דעם נבֿיא , און
un novi dem Natan ober knecht melechs dem Yehudah fun
and prophet the Natan but servants king's the Yehudah of

בְּנָיָהוּ , און די גיבּוֹרים , און זיין ברודער שלמהן , האָט ער
er hot Shlomoen bruder zain un giborim di un Benayahuen
he has Sh'lomo brother his and warriors the and Benayah

נישט גערופֿן .
gerufn nisht
invited not

11 Wherefore Natan spoke unto Bat-Sheva em Sh'lomo, saying, Hast thou not heard that Adoniyah Ben Chaggit became Melech, and Dovid adoneinu knoweth it not? 12 Therefore come, let me, now, give thee counsel, that thou

יא האָט נָתָן געזאָגט צו בַּת-שֶׁבַע , שלמהס מוטער , אַזוי צו
tsu azoi muter Shlomos Bat-Shevaen tsu gezogt Natan hot
to so mother Sh'lomo's Bat-Sheva to said Natan has

זאָגן : האָסטו נישט געהערט אַז אַדוֹנִיָהוּ דער זון פֿון חַגִּית
Chagiten fun zun der Adoniyah az gehert nisht hostu zogn
Chaggit of son the Adoniyahu that heard not have you say

איז געוואָרן מלך , און אונדזער האַר דָּוִד וויסן נישט ?
nisht veis Dovid har undzer un melech gevorn iz
not knows Dovid master our and king having become is

יב און אַצונד , קום לאָמיך אַקאָרשט דיר געבן אַן עצה , און
un eitse an gebn dir akorsht lomich kum atsund un
and counsel a give you(SG) now let me come now and

mayest save thine own nefesh, and the nefesh of thy ben Sh'lomo. [13] Go and get thee in unto HaMelech Dovid, and say unto him, Didst not thou, adoni, O HaMelech, swear unto thine amah *(maid servant, handmaid)* saying, Assuredly Sh'lomo thy ben shall reign as Melech after me, and he shall sit upon my kisse? Why then doth Adoniyah reign as Melech? [14] Hinei, while thou yet speakest there with HaMelech, I also will come in after thee, and confirm thy devarim.

[15] And Bat-Sheva went in unto HaMelech into the cheder; and HaMelech was zaken me'od; and Avishag HaShunammit attended unto HaMelech. [16] And Bat-Sheva bowed, and did obeisance unto HaMelech. And HaMelech said, What wouldest thou?

[17] And she said unto him, Adoni, thou didst swear by Hashem Eloheicha unto thine amah, saying, Assuredly Sh'lomo thy ben shall reign as Melech after me, and he shall sit upon my kisse. [18] And now, hinei, Adoniyah reigneth as Melech; and now, adoni HaMelech, thou knowest it not; [19] And he hath sacrificed shor and fatted bull and tzon in abundance, and hath invited all the Bnei

רַאטעווען דַיִן לעבן און דאָס לעבן פֿון דַיִן זון שלמהן . יג גיי
gei Shlomoen zun dain fun lebn dos un lebn dain rateven
go Sh'lomo son your of life the and life your save

און קום צום מלך דָוִד , און זאָלסט זאָגן צו אים:
im tsu zogn zolst un Dovid melech tsum kum un
him to say you(SG) shall and Dovid king to come and

האָסטו , מַיִן האַר מלך , נישט געשוואָרן דַיִן דינסט ,
dinst dain geshvorn nisht melech har main hostu
maidservant your sworn an oath not king lord my have you

אַזוי צו זאָגן : נאָר דַיִן זון שלמה זאָל קיניגן נאָך מיר, און ער
er un mir noch kinign zol Shlomo zun dain nor zogn tsu azoi
he and me after reign shall Sh'lomo son your just say to so

זאָל זיצן אויף מַיִן טראָן ? היַינט פַאַר וואָס איז אֲדוֹנִיָהוּ
Adoniyah iz vos far haint tron main oif zitsn zol
Adoniyahu is why for furthermore throne my on sit shall

געווָארן מלך ? יד אָט ווי דו רעדסט נאָך דאָרטן
dortn noch redst du vi ot melech gevorn
there still speak you when behold king having become

מיטן מלך , אַזוי וועל איך קומען נאָך דיר , און וועל
vel un dir noch kumen ich vel azoi melech mitn
will and you(SG) after come I will even king with the

פַאַרפֿולן דַיינע וועָרטער.
verter daine farfuln
words your complete

טו איז בַּת-שֶׁבַע אַריַינגעגאַנגען צום מלך אין קאַמער. – און
un kamer in melech tsum araingegangen Bat-Sheva iz
and room in the king to went Bat-Sheva is

דער מלך איז געווען זייער אַלט, און אַבִישַג פֿון שׁוּנֶם האָט
hot Shunem fun Avishag un alt zeyer geven iz melech der
was Shunem of Avishag and old very having been is king the

באַדינט דעם מלך . – טז און בַּת-שֶׁבַע האָט זיך געניגט און זיך
zich un geneigt zich hot Bat-Sheva un melech dem badint
self and inclined self has Bat-Sheva and king the serving

געבוקט צום מלך . האָט דער מלך געזאָגט: וואָס איז דיר ?
dir iz vos gezogt melech der hot melech tsum gebukt
you(SG) is what said king the has king to the bowed

יז האָט זי צו אים געזאָגט: מַיִן האַר, דו האָסט געשוואָרן דַיִן
dain geshvorn host du har main gezogt im tsu zi hot
your sworn an oath have you lord my said him to she has

דינסט בַּיי ה דַיִן ג-ט: נאָר דַיִן זון שלמה זאָל קיניגן
kinign zol Shlomo zun dain nor G-t dain Hashem bai dinst
reign shall Sh'lomo son your only G-d your Hashem by maidservant

נאָך מיר, און ער זאָל זיצן אויף מַיִן טראָן . יח און אַצונד זע ,
ze atsund un tron main oif zitsn zol er un mir noch
behold now and throne my on sit shall he and me after

אֲדוֹנִיָה איז געווָארן מלך , און אַצונד , מַיִן האַר מלך ,
melech har main atsund un melech gevorn iz Adoniyah
king lord my now and king having become is Adoniyah

וויסטו גאָרנישט. יט און ער האָט געשאָכטן אָקסן און געשטאָפּטע
veistu gornisht oksen geshochtn hot er un geshtopte
you(sg) know nothing and oxen slaughtered has he and fatted

קעלבער און שאָף אַ סך , און ער האָט פַאַרופֿן אַלע זין פֿון דעם
dem fun zin ale farrufn hot er un sach a shof un kelber
the of sons all invited has he and many a sheep and calves

מלך , און אֶבְיָתָר דעם כהן , און יוֹאָבְ דעם חיל-לידער ; אָבער
ober cheil-lider dem Yoav un koyen dem Evyatar un melech
but army-leader the Yoav and kohen the Evyatar and king

דיין קנעכט שלמהן האָט ער נישט גערופֿן . כ און דו מיין האַר
har main du un gerufn nisht er hot Shlomoen knecht dain
lord my you and invited not he has Sh'lomo servant your

מלך , אויף דיר זיינען די אויגן פֿון גאַנץ ישְׂרָאֵל, זיי צו
tsu zei Yisroel gants fun oign di zainen dir oif melech
to to them Yisroel all of eyes the are you(SG) on king

זאָגן , ווער זאָל זיצן אויף דעם טראָן פֿון מיין האַר דעם מלך נאָך
noch melech dem har main fun tron dem oif zitsn zol ver zogn
after king the lord my of throne the on sit shall who say

אים. כא וואָרעם עס וועט זיין , ווי מיין האַר דער מלך לייגט
leigt melech der har main vi zain vet es vorem im
lies down king the lord my when be may it for him

זיך מיט זיינע עלטערן, אזוי ועל איך און מיין זון שלמה זיין
zain Shlomo zun main un ich vel azoi eltern zaine mit zich
be Sh'lomo son my and I will so fathers his with self

. פֿאַרשולדיקטע
farshuldikte
considered offenders

כב און אָט ווי זי רעדט נאָך מיטן מלך , אזוי איז נָתָן
Natan iz azoi melech mitn noch redt zi vi ot un
Natan is so king with the still speaks she when behold and

דער נביא געקומען . כג האָט מען אָנגעזאָגט דעם מלך , אזוי צו
tsu azoi melech dem ongezogt men hot gekumen novi der
to so king the informed they have having come prophet the

זאָגן : נָתָן דער נבִיא איז דאָ . און ער איז געקומען פֿאַר דעם
dem far gekumen iz er un do iz novi der Natan zogn
the before having come is he and here is prophet the Natan say

מלך , און האָט זיך געבוקט צום מלך אויף זיין פנים צו
tsu ponem zain oif melech tsum gebukt zich hot un melech
to face his on king to the prostrated self has and king

דער ערד . כד און נָתָן האָט גזאָגט: מיין האַר מלך , האָסט דו
du host melech har main gezogt hot Natan un erd der
you have king lord my said has Natan and ground the

געזאָגט: אַדוֹנִיָהוּ זאָל קיניגן נאָך מיר, און ער זאָל זיצן אויף מיין
main oif zitsn zol er un mir noch kinign zol Adoniyah gezogt
my on sit shall he and me after reign shall Adoniyahu said

טראָן ? כה וואָרעם ער האָט היינט אַראָפּגענידערט, און האָט געשאָכטן
geshochtn hot un aropgenidert haint hot er vorem tron
slaughtered has and gone down today has he for throne

אָקסן און געשטאָפּטע קעלבער און שאָף אַ סך , און ער האָט פֿאַררופֿן
farrufn hot er un sach a shof un kelber geshtopte un oksen
invited has he and many a sheep and calves fatted and oxen

אַלע זין פֿון דעם מלך , און די חיל-לידער , און אֶבְיָתָר דעם
dem Evyatar un cheil-lider di un melech dem fun zin ale
the Evyatar and army-leaders the and king the of sons all

כהן , און אָט עסן זיי און טרינקען מיט אים, און זאָגן : לעבן
lebn zogn un im mit trinken un zei esen ot un koyen
live say and him with drink and they eat behold and kohen

זאָל דער מלך אַדוֹנִיָהוּ ! כו אָבער מיך , מיך דיין קנעכט , און
un knecht dain mich mich ober Adoniyah melech der zol
and servant your me me but Adoniyahu king the may

HaMelech, and Evyatar *(Abiathar)* HaKohen, and Yoav the Sar HaTzava; but Sh'lomo thy eved hath he not invited. [20] And thou, adoni HaMelech, the eyes of kol Yisroel are upon thee, that thou shouldest tell them who shall sit on the kisse adoni HaMelech after him. [21] Otherwise it shall come to pass, when adoni HaMelech shall lie with his avot, that I and beni *(my son)* Sh'lomo shall be counted chatta'im.

[22] And, hinei, while she yet was speaking with HaMelech, Natan HaNavi also came in. [23] And they told HaMelech, saying, Hinei Natan HaNavi! And when he was come in before HaMelech, he bowed himself before HaMelech with his face to the ground. [24] And Natan said, Adoni HaMelech, hast thou said, Adoniyah shall reign as Melech after me, and he shall sit upon my kisse? [25] For he has gone down this day, and hath sacrificed shor and fatted bull and tzon in abundance, and hath invited all the Bnei HaMelech, and the sarei hatzava, and Evyatar *(Abiathar)* HaKohen; and, behold, they eat and drink before him, and say, Yechi HaMelech Adoniyahu *(long live HaMelech Adoniyah)*!

[26] But me, even me thy eved, and Tzadok HaKohen, and Benayah Ben Yehoyada, and thy eved Sh'lomo, hath he not invited. [27] Is this thing done by adoni HaMelech, and thou hast not showed it unto thy eved, even who should sit on the kisse adoni HaMelech after him?

[28] Then HaMelech Dovid answered and said, Call me Bat-Sheva. And she came into the presence of HaMelech, and stood before HaMelech. [29] And HaMelech swore a shevu'a *(oath)*, and said, As Hashem liveth, that hath redeemed my nefesh out of kol tzarah, [30] Even as I swore a shevu'a unto thee by Hashem Elohei Yisroel, saying, Assuredly Sh'lomo thy ben shall reign as Melech after me, he shall sit upon my kisse in my place; so will I certainly do this day.

[31] Then Bat-Sheva bowed with her face to eretz, and did reverence to HaMelech, and said, Yechi adoni HaMelech Dovid l'olam *(long live adoni HaMelech forever)*!

[32] And HaMelech Dovid said, Call me Tzadok HaKohen, and Natan HaNavi, and Benayah Ben Yehoyada. And they

דַּיִן , אוּן כֹּהֵן דְּעם זוּן פֿוּן בְּנָיָהוּ אוּן יְהוֹיָדָעס
dain un Yehoyadaen fun zun dem Benayahu un koyen dem Tsadok
your and Yehoyada of son the Benayah and kohen the Tzadok

קנעבט שלמהן , האָט ער נישט גערופֿן . כז צי איז די דאָזיקע זאַך
zach dozike di iz tsi gerufn nisht er hot Shlomoen knecht
thing this the is or invited not he has Sh'lomo servant

געשען פֿון מײַן האַר דעם מלך , אוּן האָסט נישט צו ווײסן
visen tsu nisht host un melech dem har main fun geshen
know to not you have and king the master my from happened

געטאָן דײַן קנעבט , ווער עס זאָל זיצן אויף דעם טראָן פֿון מײַן
main fun tron dem oif zitsn zol es ver knecht dain geton
my of throne the on sit shall there who servants your made

האַר דעם מלך נאָך אים?
im noch melech dem har
him after king the lord

כח האָט געענטפֿערט דער מלך דָּוִד אוּן האָט געזאָגט: רוף מיר
mir ruf gezogt hot un Dovid melech der geentfert hot
for me call said has and Dovid king the answered has

אַריין בַּת-שֶׁבַע . אוּן זי איז געקומען פֿאַרן מלך אוּן האָט
hot un melech faran gekumen iz zi un Bat-Shevaen arain
has and king before the having come is she and Bat-Sheva in

זיך געשטעלט פֿאַרן מלך . כט אוּן דער מלך האָט געשוואָרן
geshvorn hot melech der un melech faran geshtelt zich
sworn an oath has king the and king before the stood self

אוּן געזאָגט: אַזוי ווי עס לעבט ה , וואָס האָט אויסגעלייזט מײַן
main oisgeleizt hot vos Hashem lebt es vi azoi gezogt un
my redeemed has who Hashem lives there as just said and

זעל פֿון יעטוועדער צרה , ל אַז אַזוי ווי איך האָב דיר
dir hob ich vi azoi az tsore yetveder fun zel
to you(SG) have I when so as trouble every from soul

געשוואָרן ביַי ה אלוקי יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן : נאָר דײַן
dain nor zogn tsu azoi Yisroel Elokei Hashem bai geshvorn
your ever say to so Yisroel the G-d of Hashem by sworn an oath

זון שלמה זאָל קיניגן נאָך מיר – אַז אַזוי וועל איך טאָן
ton ich vel azoi az mir noch kinign zol Shlomo zun
do I will in same way that me after reign shall Sh'lomo son

הײַנטיקן טאָג!
tog haintikn
day this very

לא האָט בַּת-שֶׁבַע זיך געניגט מיטן פּנים צו דער ערד , אוּן זיך
zich un erd der tsu ponem mitn geneigt zich Bat-Sheva hot
self and ground the to face with bowed self Bat-Sheva has

געבוקט צום מלך , אוּן האָט געזאָגט: אייביק לעבן זאָל מײַן האַר דער
der har main zol lebn eibik gezogt hot un melech tsum gebukt
the lord my may live ever said has and king to the prostrated

מלך דָּוִד !
Dovid melech
Dovid king

לב אוּן דער מלך דָּוִד האָט געזאָגט: רופֿט מיר צָדוֹק
Tsadok mir ruft gezogt hot Dovid melech der un
Tzadok for me call said has Dovid king the and

דעם כֹּהֵן , אוּן נָתָן דעם נבֿיא , אוּן בְּנָיָהוּ דעם זון פֿוּן
fun zun dem Benayahu un novi dem Natan un koyen dem
of son the Benayah and prophet the Natan and kohen the

came before HaMelech.
[33] HaMelech also said unto them, Take with you the avadim of adoneichem, and have Sh'lomo beni *(my son)* to ride upon mine own mule, and bring him down to Gichon; [34] And let Tzadok HaKohen and Natan HaNavi mashach *(anoint)* him there Melech over Yisroel; and blow ye with the shofar, and say, Yechi HaMelech Sh'lomo. [35] Then ye shall come up after him, that he may come and sit upon my kisse; for he shall be Melech in my place; and I have appointed him to be Nagid *(ruler)* over Yisroel and over Yehudah.

[36] And Benayah Ben Yehoyada answered HaMelech, and said, Omein; And so may Hashem Elohei adoni HaMelech say.
[37] As Hashem hath been with adoni HaMelech, even so may He be with Sh'lomo, and make his kisse greater than the kisse of adoni HaMelech Dovid.

[38] So Tzadok HaKohen, and Natan HaNavi, and Benayah Ben Yehoyada, and the Kereti, and the Peleti,

יְהוֹיָדָע . זײַנען זיי געקומען פַֿארן מלך , לג און דער
der un melech faran gekumen zei zainen Yehoyadaen
the and king before the having come they are Yehoyada

מלך האָט צו זיי געזאָגט: נעמט מיט אײַך די קנעכט פֿון אײַער
aier fun knecht di aich mit nemt gezogt zei tsu hot melech
your of servants the you with take said them to has king

האַר, און זעצט אַרויף מײַן זון שלמהן אויף מײַן מויל־אייזלען, און
un moileizlen main oif Shlomoen zun main aroif zetst un har
and mule my on Solomon son my upon sit and lord

איר זאָלט אים מאַכן נידערן צום גיחון . לד און זאָל צָדוֹק דער
der Tsadok zol un Gichon tsum nidern machn im zolt ir
the Tzadok let and Gichon to go down make him shall you

כֹּהן און נָתָן דער נבֿיא אים דאָרטן זאַלבן פַֿאַר אַ מלך איבער
iber melech a far zalbn dortn im novi der Natan un koyen
over king a for anoint there him prophet the Natan and kohen

יִשְׂרָאֵל. און איר זאָלט בלאָזן אין שופֿר , און זאָגן: לעבן זאָל דער
der zol lebn zogn un shoifer in blozn zolt ir un Yisroel
the may live say and shofar on blow shall you and Yisroel

מלך שלמה ! לה און איר זאָלט אַרויפֿגיין נאָך אים, און ער זאָל
zol er un im noch aroifgein zolt ir un Shlomo melech
shall he and him after go up shall you and Sh'lomo king

קומען, און זיך זעצן אויף מײַן טראָן , און ער זאָל קיניגן אויף מײַן
main oif kinign zol er un tron main oif zetsn zich un kumen
my in reign shall he and throne my on sit self and come

אָרט , ווארעם אים האָב איך באַפֿוילן פַֿאַר אַ פֿירשט איבער יִשְׂרָאֵל
Yisroel iber firsht a far bafoiln ich hob im vorem ort
Yisroel over ruler a for commanded I have him for place

און איבער יהודה .
Yehudah iber un
Yehudah over and

לו האָט בנָיָהוּ דער זון פֿון יְהוֹיָדָע געענטפֿערט דעם
dem geentfert Yehoyadaen fun zun der Benayahu hot
the answered Yehoyada of son the Benayah has

מלך און האָט געזאָגט: אָמן ! אַזוי זאָל ה׳ זאָגן
Hashem zogn zol azoi Omein gezogt hot un melech
Hashem say may so amen said has and king

דער ג־ט פֿון מײַן האַר דעם מלך ! לז אַזוי ווי ה׳ איז
iz Hashem vi azoi melech dem har main fun G-t der
is Hashem as just king the lord my of G-d the

געווען מיט מײַן האַר דעם מלך , אַזוי זאָל ער זײַן
zain er zol azoi melech dem har main mit geven
be he may so king the lord my with having been

מיט שלמהן , און ער זאָל גרייסן זײַן טראָן נאָך מער
mer noch tron zain greisn zol er un Shlomoen mit
more still throne his magnify may he and Sh'lomo with

פֿון דעם טראָן פֿון מײַן האַר דעם מלך דָּוִד .
Dovid melech dem har main fun tron dem fun
Dovid king the lord my of throne the than

לח און צָדוֹק דער כֹּהן , און נָתָן דער נבֿיא , און בנָיָהוּ
Benayahu un novi der Natan un koyen der Tsadok un
Benayah and prophet the Natan and kohen the Tzadok and

דער זון פֿון יְהוֹיָדָע , און די כְּרֵתים און די פְּלֵתים , האָבן
hobn Peletim di un Keretim di un Yehoyadaen fun zun der
have Peleti the and Kereti the and Yehoyada of son the

went down, and had Sh'lomo ride upon the mule of HaMelech Dovid, and brought him to Gichon. [39] And Tzadok HaKohen took a keren of shemen out of the ohel, and mashach *(anointed)* Sh'lomo. And they blew the shofar; and kol HaAm shouted, Yechi HaMelech Sh'lomo! [40] And kol HaAm came up after him, and the people played chalilim *(flutes)*, and rejoiced with simchah gedolah, so that ha'aretz split with the sound of them.

[41] And Adoniyah and kol hakeru'im *(all the invited ones)* that were with him heard it as they had made an end of eating. And when Yoav heard the kol hashofar, he said, Why is the sound of the Ir in an uproar?

[42] And while he yet spoke, hinei, Yonatan Ben Evyatar *(Abiathar)* HaKohen came; and Adoniyah said unto him, Come, for thou art an ish chayil, and tov tevaser *(bringest good tidings)*. [43] And Yonatan answered and said to Adoniyah, Just the opposite! Verily adoneinu HaMelech Dovid hath made Sh'lomo Melech! [44] And HaMelech hath sent with him Tzadok HaKohen, and Natan

אַראָפּגענידערט, און זיי האָבן אַרויפֿגעזעצט שלמהן אויף דער
der oif Shlomoen aroifgezetst hobn zei un aropgenidert
the on Sh'lomo mounted have they and gone down

מוילאייזלען פֿון מלך דָּוִד , און האָבן אים אַראָפּגעפֿירט צו גיחון .
Gichon tsu aropgefirt im hobn un Dovid melech fun moileizlen
Gichon to led away him have and Dovid king of mule

לט און צָדוֹק דער כהן האָט גענומען דעם האָרן מיט איל פֿון
fun eil mit horn dem genumen hot koyen der Tsadok un
out of oil with horn the taken has kohen the Tzadok and

געצעלט, און ער האָט געזאַלבט שלמהן ; און זיי האָבן געבלאָזן אין
in geblozn hobn zei un Shlomoen gezalbt hot er un getselt
in the blown have they and Sh'lomo anointed has he and tent

שופֿר , און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט געזאָגט: לעבן זאָל דער מלך
melech der zol lebn gezogt hot folk gantse dos un shoifer
king the may live said has people whole the and shofar

שלמה ! מ און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז אַרויפֿגעגאַנגען נאָך אים, און
un im noch aroifgegangen iz folk gantse dos un Shlomo
and him after having gone up is people all the this and Sh'lomo

דאָס פֿאָלק האָט געפֿיַפֿט אויף פֿיַיפֿלען, און זיך געפֿרייט אַ גרויסע פֿרייד,
freid groise a gefreit zich un faiflen oif gefaift hot folk dos
joy great a rejoiced self and flutes on played has people this

און די ערד האָט זיך געשפּאָלטן פֿון זייער ליאַרעם.
liarem zeyer fun geshpoltn zich hot erd di un
uproar their from split open self has earth the and

מא און אֲדוֹנִיָּהוּ און אַלע פֿאַררופֿענע ווָאס מיט אים האָבן
hobn im mit vos farrufene ale un Adoniyah un
have him with which are invited guests all and Adoniyahu and

דאָס דערהערט, ווען זיי האָבן געענדיקט עסן . און ווי יוֹאָבּ
Yoav vi un esen geendikt hobn zei ven derhert dos
Yoav when and eating finished had they when heard this

האָט דערהערט דעם קוֹל פֿון שופֿר , אַזוי האָט ער געזאָגט: ווָאס
vos gezogt er hot azoi shoifer fun kol dem derhert hot
what said he has so shofar of sound the heard has

טומלט דער ליאַרעם פֿון שטאָט?
shtot fun liarem der tumlt
city from uproar this causes commotion

מב ווי ער רעדט נאָך , ערשט יוֹנָתָן דער זון פֿון אֶבְיָתָר דעם
dem Evyatar fun zun der Yonatan ersht noch redt er vi
the Evyatar of son the Yonatan behold still speaks he when

כהן קומט אָן. האָט אֲדוֹנִיָּהוּ געזאָגט: קום אַהער, ווָאַרעם אַ ווויל־ער
voiler a vorem aher kum gezogt Adoniyah hot on kumt koyen
good a for here come said Adoniyahu has on come kohen

מענטש ביסטו , און דו ווועסט גוטעם מבשֵּׂר זיַן . מג האָט
mentsh bistu un du vest gutem mevaser zain hot
man are you and will you good publish good news be has

געענטפֿערט יוֹנָתָן און געזאָגט צו אֲדוֹנִיָּהוּ : פֿאַר ווָאר, אונדזער
undzer vor far Adoniyahun tsu gezogt un Yonatan geentfert
our truly for Adoniyahu to said and Yonatan answered

האַר דער מלך דָּוִד האָט גענאַכט שלמהן פֿאַר מלך . מד און
un melech far Shlomoen gemacht hot Dovid melech der har
and king for Sh'lomo made has Dovid king the lord

דער מלך האָט געשיקט מיט אים צָדוֹק דעם כהן , און נָתָן
dem Natan un koyen dem Tsadok im mit geshikt hot melech der
the Natan and kohen the Tzadok him with sent has king the

נבִיא , און בנָיָהוּ דעם זון פֿון יהוֹיָדָען , און די כְּרֵתים און
un Keretim di un Yehoyadaen fun zun dem Benayahu un novi
and Kereti the and Yehoyada of son the Benayah and prophet

די פְּלֵתים , און זיי האָבן אים אַרויפֿגעזעצט אויף דער מוילאייזלען פֿון
fun moileizlen der oif aroifgezetst im hobn zei un Peletim di
of the mule the on sat upon him have they and Peleti the

מלך . מה און צָדוֹק דער כֹהן און נָתָן דער נבִיא האָבן אים
im hobn novi der Natan un koyen der Tsadok un melech
him have prophet the Natan and kohen the Tzadok and king

געזאַלבט פַֿאַר מלך בייַם גיחון , און זיי זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen zainen zei un Gichon baim melech far gezalbt
having gone up are they and Gichon at king for anointed

פֿון דאָרטן פֿריילעכע, און די שטאָט האָט געטומלט ; דאָס איז דער
der iz dos getumlt hot shtot di un freileche dortn fun
the is this been in uproar has city the and rejoicing there from

ליאַרעם ווּאָס איר האָט גהערט. מו און שלמה האָט זיך אויך געזעצט
gezetst oich zich hot Shlomo un gehert hot ir vos liarem
sat also self has Sh'lomo and heard have you which uproar

אויפֿן טראָן פֿון דער מלוכה . מז און אויך זיַינען די קנעכט פֿון
fun knecht di zainen oich un meluche der fun tron oifn
of the servants the are also and kingdom the of throne on

מלך געקומען ווינטשן אונדזער האַר דעם מלך דָוִד , אַזוי
azoi Dovid melech dem har undzer vintshn gekumen melech
so Dovid king the master our to bless having come king

צו זאָגן: זאָל דיַין ג-ט באַגיטיקן שלמהס נאָמען נאָך מער פֿון
fun mer noch nomen Shlomos bagitikn G-t dain zol zogn tsu
than more still name Sh'lomo's accept G-d your may say to

דיַין נאָמען , און גרייסן זיַין טראָן נאָך מער פֿון דיַין טראָן .
tron dain fun mer noch tron zain greisn un nomen dain
throne your than more yet throne his magnify and name your

מח און אויך האָט דער מלך אַזוי גערעדט: ברוך ה אלוקי
Elokei Hashem Baruch gezogt azoi melech der hot oich un
the G-d of Hashem blessed be said thus king the has also and

ישְׂרָאֵל, וואָס האָט היינט געגעבן ווער זאָל זיצן אויף מיַין טראָן , און
un tron main oif zitsn zol ver gegebn haint hot vos Yisroel
and throne my on sit shall who given today has who Yisroel

מיַינע אויגן זעען עס.
es zeen oign maine
it see eyes my

מט האָבן אַלע פַֿאַרפֿעלט וואָס בייַ אֲדוֹנִיָהוּ אויפֿגעציטערט
oifgetsitert Adoniyahun bai vos farufene ale hobn
trembled Adoniyahu with who are invited ones all have

און זיי זיַינען אויפֿגעשטאַנען, און געגאַנגען איטלעכער אויף זיַין
zain oif itlecher gegangen un oifgeshtanen zainen zei un
his on each having gone and got up have they and

וועג. נ און אֲדוֹנִיָהוּ האָט מורא געהאַט פַֿאַר שלמהן , און ער איז
iz er un Shlomoen far gehat moire hot Adoniyah un veg
is he and Sh'lomo for had fear has Adoniyahu and way

אויפֿגעשטאַנען, און איז געגאַנגען און האָט זיך אָנגענומען אָן די
di on ongenumen zich hot un gegangen iz un oifgeshtanen
the on took hold self has and having gone is and got up

הערנער פֿון מזבח .
mizbeyech fun herner
altar of the horns

HaNavi, and Benayah Ben Yehoyada, and the Kereti, and the Peleti, and they have had him ride upon pirdah *(mule)* of HaMelech: [45] And Tzadok HaKohen and Natan HaNavi have anointed him Melech at Gichon; and they are come up from there rejoicing, so that the city rang out. This is the noise that ye have heard. [46] And also Sh'lomo sitteth on the kisse hameluchah. [47] And moreover the avadim of HaMelech came to make a brocha on adoneinu HaMelech Dovid, saying, May your G-d make the shem of Sh'lomo more famous than thy shem, and make his kisse greater than thy kisse. And HaMelech bowed himself upon the mishkav *(bed)*. [48] Also so said HaMelech, Baruch Hashem Elohei Yisroel, Who hath given one to sit on my kisse this day, mine eyes even seeing it.

[49] And kol hakeruvim *(all the invited ones)* that were with Adoniyah were terrified, and rose up, and went every ish his own derech. [50] And Adoniyah feared because of Sh'lomo, and arose, and went, and caught hold of the karnayim of the Mizbe'ach.

נא אִיז אָנגעזאָגט געווָארן שלמהן , אַזוי צו זאָגן : זע ,
ze zogn tsu azoi Shlomoen gevorn ongezogt iz
behold say to so Sh'lomo having become informed is

אַדוֹנִיָהוּ האָט מורא פַּאַר דעם מלך שלמה , און אָט האָט
hot ot un Shlomo melech dem far moire hot Adoniyah
has behold and Sh'lomo king the before fear has Adoniyahu

ער זיך אָנגעכאַפּט אָן די הערנער פֿון מזבח , אַזוי צו זאָגן : זאָל
zol zogn tsu azoi mizbeyech fun herner di on ongechapt zich er
let say to so altar of the horns the on seized self he

מיר דער מלך שלמה היַינט שוועָרן, אויב ער וועט טייטן זיַין קנעכט
knecht zain teitn vet er oib shvern haint Shlomo melech der mir
servant his to kill will he if swear today Sh'lomo king the me

מיטן שווערד.
shverd mitn
sword with the

52 And Sh'lomo said, If he will show himself a ben chayil *(a son of worthiness)*, there shall not a hair of him fall to ha'aretz; but if ra'ah *(wickedness)* shall be found in him, he shall die. 53 So HaMelech Sh'lomo sent, and they brought him down from the Mizbe'ach. And he came and bowed himself to Melech Sh'lomo; and Sh'lomo said unto him, Go to thine bais.

נב האָט שלמה געזאָגט: אויב ער וועט זיַין אַן אָרנטלעכער מענטש, וועט
vet mentsh orntlecher an zain vet er oib gezogt Shlomo hot
will man worthy an be will he if said Sh'lomo has

אַ הָאָר פֿון אים נישט פַּאַלן צו דער ערד ; אויב אָבער בייַ וועט געפֿונען
gefunen vet beiz ober oib erd der tsu faln nisht im fun hor a
found will evil but if ground the to fall not him of hair a

ווערן אין אים, וועט ער שטאַרבן. נג און דער מלך שלמה האָט
hot Shlomo melech der un shtarbn er vet im in vern
has Sh'lomo king the and die he will him in become

געשיקט, און מע האָט אים אַראָפּגענידערט פֿון מזבח ; און ער איז
iz er un mizbeyech fun aropgenidert im hot me un geshikt
is he and altar from brought down him have they and sent

געקומען , און האָט זיך געבוקט צום מלך שלמה , און שלמה
Shlomo un Shlomo melech tsum gebukt zich hot un gekumen
Sh'lomo and Sh'lomo king to bowed self has and having come

האָט צו אים געזאָגט: גיי אַהיים.
aheim gei gezogt im tsu hot
home go said him to has

2 Now the days of Dovid drew near that he should die; and he charged Sh'lomo Bno, saying, 2 I go the derech kol ha'aretz; be thou chazak therefore, and show thyself a man; 3 And be shomer over the mishmeret *(requirement, charge)* of Hashem Eloheicha, to walk in His derakhim, to be shomer over His chukkot *(decrees)*, and His mitzvot, and His mishpatim *(ordinances)*, and His edot *(testimonies)*,

ב און די טעג פֿון דָוִדן האָבן גענענט צו שטאַרבן, און ער
er un shtarbn tsu genent hobn Dovidn fun teg di un
he and die to come near have Dovid of days the and

האָט באַפֿוילן זיַין זון שלמהן , אַזוי צו זאָגן : ב איך גיי
gei ich zogn tsu azoi Shlomoen zun zain bafoiln hot
go I say to so Solomon son his commanded has

אין דעם וועג פֿון דער גאַנצער ערד , זאָלסטו זיך שטאַרקן
shtarkn zich zolstu erd gantser der fun veg dem in
strengthen self must you(sg) earth whole the of way the in

ה פֿון היטונג די היטן זאָלסט און . ג מאַן אַ זיַין און
Hashem fun hitung di hitn zolst un man a zain un
Hashem of charge the keep you(SG) must and man a be and

דיַין ג-ט, צו גיין אין זיַינע וועגן , צו היטן זיַינע חוקים און
un chukkim zaine hitn tsu vegen zaine in gein tsu G-t dain
and statutes his keep to ways his in walk to G-d your

זיַינע געבאָט און זיַינע געזעצן און זיַינע צייגנים , אַזוי
azoi tseignim zaine un gezetsn zaine un gebot zaine
just witnesses his and laws his and commandments his

ווי עס שטייט געשריבן אין תּוֹרת-משה , כדי זאָלסט
zolst kedei Torat-Moshe in geshribn shteit es vi
you(SG) shall so that Torah of Moses in the written stands it as

as it is written in the Torat Moshe, so that thou mayest prosper in all that thou doest, and wherever thou turnest;
[4] So that Hashem may uphold His Davar *(Word, Promise)* which He spoke concerning me, saying, If thy banim are shomer over their derech, to walk before Me in emes with all their lev and with all their nefesh, there shall not yikaret l'cha *(be cut off of you, fail thee)* Ish on the Kisse Yisroel.

[5] Moreover thou knowest also what Yoav Ben Tzeruyah did to me, and what he did to the two sarim of the Tzivos Yisroel *(Armies of Yisroel)*, unto Avner Ben Ner, and unto Amasa Ben Yeter, whom he killed, and the shefach dahm of war in shalom *(peacetime)*, and put the dahm of milchamah *(war)* upon his khagorah *(sword belt)* that was about his loins, and on his na'alayim *(sandals)* that were on his raglayim.
[6] Do therefore according to thy chochmah, and let not his gray head go down to Sheol in shalom.
[7] But show chesed unto the Bnei Barzillai the Gil'adi, and let them be of those that eat at thy shulchan; for so they stood by me when I fled from before Avshalom

באַגליקן אין אַלץ וואָס דו וועסט טאָן, און אומעטום , וואָס
vos umetum un ton vest du vos alts in baglikn
which everywhere and do will you which all that in succeed

דו ווענסט אַהין זיך קערן; ד כּדי ה זאָל מקיים זײַן
zain mekayem zol Hashem kedei kern zich ahin vest du
his fulfill shall Hashem so that turn self there will you

זײַן וואָרט וואָס ער האָט געערעדט וועגן מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir vegen geredt hot er vos vort zain
say to so me concerning spoken has he which word his

אויב דײַנע קינדער וועלן אָפּהיטן זייער וועג צו גיין פֿאַר מיר מיט
mit mir far gein tsu veg zeyer ophiten veln kinder daine oib
in me for go to way their observe will children your if

אמת, מיט זייער גאַנצן האַרצן און מיט זייער גאַנצער זעל – אַזוי
azoi zel gantser zeyer mit un hartsn gantsn zeyer mit emes
so soul whole their with and heart whole their with truth

צו זאָגן : וועט דיר נישט פֿאַרשניטן ווערן אַ מאַן פֿון דעם
dem fun man a vern farshnitn nisht dir vet zogn tsu
the from man a become be cut off not you(SG) will say to

טראָן פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun tron
Yisroel of throne

ה און אויך ווייסטו וואָס יוֹאָבֿ דער זון פֿון צרויָהן האָט
hot Tseruyahn fun zun der Yoav vos veistu oich un
has Tseruyah of son the Yoav what you(sg) know also and

מיר געטאָן, וואָס ער האָט געטאָן צו די צוויי חיל-לידער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun cheil-lider tsvei di tsu geton hot er vos geton mir
Yisroel of army-leaders two the to done has he what done to me

צו אַבנֵר דעם זון פֿון נֵר , און צו עַמָשׂא דעם זון פֿון יֶתֶר , ווי
vi Yetern fun zun dem Amasa tsu un Neren fun zun dem Avner tsu
how Yeter of son the Amasa to and Ner of son the Avner to

ער האָט זיי געהרגעט, און פֿאַרגאָסן בלוט פֿון מלחמה אין שלום ,
sholem in milchome fun blut fargosen un geharget zei hot er
peace in war of blood shed and killed them has he

און אַרויפֿגעטאָן בלוט פֿון מלחמה אויף זײַן גאַרטל וואָס אויף
oif vos gartel zain oif milchome fun blut aroifgeton un
on which are sash his on war of blood put on and

זײַנע לענדן, און אויף זײַנע שיך וואָס אויף זײַנע פֿיס. ו דערום
derum fis zaine oif vos shich zaine oif un lendn zaine
therefore feet his on which are shoes his on and loins his

זאָלסטו טאָן לויט דײַן חכמה , און זאָלסט נישט
nisht zolst un chochme dain loit ton zolstu
not you(SG) must and wisdom your according to do shall you

לאָזן זײַנע גראָע האָר נידערן בשלום אין שְׁאוֹל. ז און מיט די
di mit un Sheol in besholem nidern hor groe zaine lozn
the with and Sheol into in peace go down hair gray his let

קינדער פֿון בַּרזִלַי דעם גִלעָדער זאָלסטו טאָן חֶסֶד , און זיי
zei un chesed ton zolstu Gil'ader dem Barzillai fun kinder
they and kindness do shall you Gil'adi the Barzillai of children

זאָלן זײַן פֿון די וואָס עסן בײַ דײַן טיש , ווארעם זיי
zei vorem tish dain bai esen vos di fun zain zoln
they because table of food your at eat who the ones of be shall

האָבן זיך אויך דערנענטערט צו מיר, ווען איך בין אַנטלאָפֿן פֿון
fun antlofn bin ich ven mir tsu dernentert oich zich hobn
from fled am I when me to drawn near also selves have

דיין ברודער אַבְשָׁלומען . ח און דאָ איז ביי דיר שִׁמְעִי דער
der Shimei dir bai iz do un Avshalomen bruder dain
the Shime'i you(SG) with is there and Avshalom brother your

זון פון גֶּראָן , דער בנימינער פון בחורים , וואָס האָט מיך
mich hot vos bochurim fun Binyaminer der Geran fun zun
me has who Bachurim of man of Binyamin the Gera of son

געשאָלטן מיט טויטע קללות אין דעם טאָג וואָס איך בין געגאַנגען קיין
kein gegangen bin ich vos tog dem in kloles toite mit gesholtn
to having gone am I when day the in curses dead with cursed

מַחֲנַיִם ; און ער האָט אַראָפּגענידערט מיר אַנטקעגן ביים יַרְדֵּן ,
Yarden baim antkegen mir aropgenidert hot er un Machanayim
Yarden at to meet me gone down has he and Machanayim

און איך האָב אים געשוואָרן ביי ה , אַזוי צו זאָגן : איך וועל
vel ich zogn tsu azoi Hashem bai geshvorn im hob ich un
will I say to so Hashem by sworn an oath him have I and

דיך נישט טייטן מיטן שווערד. ט און אַצונד , זאָלסט אים
im zolst atsund un shverd mitn teitn nisht dich
him you(SG) must now and sword with the to kill not you(SG)

נישט שענקען , וואָרעם אַ קלוגער מענטש ביסטו , און וועסט וויסן וואָס
vos visen vest un bistu mentsh kluger a vorem shenken nisht
what know will and are you man wise a because forgive not

דו זאָלסט טאָן מיט אים; און זאָלסט מאַכן נידערן
nidern machn zolst un im mit ton zolst du
go down make you(SG) must and him with do you(SG) must you

זײַנע גראָע האָר מיט בלוט אין שְׁאוֹל.
Sheol in blut mit hor groe zaine
Sheol into blood with hair gray his

י און דָּוִד האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Dovid un
is he and fathers his with lain down self has Dovid and

באַגראָבן געוואָרן אין דָּוִדס-שטאָט . יא און די טעג וואָס דָּוִד
Dovid vos teg di un Dovids-Shtot in gevorn bagrobn
Dovid that days the and Ir Dovid in having become buried

האָט געקיניגט איבער ישְׂרָאֵל זיבעצן יאָר . אין פֿערציק יאָר
in yor fertsik geven zainen Yisroel iber gekinigt hot
in years forty having been are Yisroel over reigned has

חֶבְרוֹן האָט ער געקיניגט זיבן יאָר , און אין ירוּשָׁלַיִם האָט ער
er hot Yerushalayim in un yor zibn gekinigt er hot Chevron
he has Yerushalayim in and years seven reigned he has Chevron

געקיניגט דריַי און דרייַסיק יאָר .
yor draisik un drai gekinigt
years thirty and three reigned

יב און שלמה איז געזעסן אויף דעם טראָן פֿון זײַן פֿאָטער
foter zain fun tron dem oif gezesn iz Shlomo un
father his of throne the on settled is Sh'lomo and

דָּוִדן , און זײַן מלוכה האָט זיך זייער באַפֿעסטיקט.
bafestikt zeyer zich hot meluche zain un Dovidn
established very much self has kingdom his and Dovid

יג און אֲדוֹנִיָּהוּ דער זון פון חַגִּית איז געקומען צו בַּת-שֶׁבַע ,
Bat-Shevaen tsu gekumen iz Chagiten fun zun der Adoniyah un
Bat-Sheva to having come is Chaggit of son the Adoniyahu and

שלמהס מוטער . האָט זי צו אים געזאָגט: איז דײַן קומען אין פֿריד ?
frid in kumen dain iz gezogt im tsu zi hot muter Shlomos
peace in coming your have said him to she has mother Sh'lomo's

achicha. [8] And, hinei, thou hast with thee Shime'i Ben Gera the Ben-HaYemini of Bachurim, which cursed me with a kelalah *(curse)* nimretzet *(grievous, strong)* on the day when I went to Machanayim; but he came down to meet me at Yarden, and I swore a shevu'ah to him by Hashem, saying, I will not put thee to death with the cherev. [9] Now therefore hold him not guiltless; for thou art an ish chacham, and knowest what thou oughtest to do unto him; but his gray head bring thou down with dahm to She'ol.

[10] So Dovid slept with his avot, and was buried in Ir Dovid. [11] And the yamim that Dovid reigned as Melech over Yisroel were arba'im shanah; sheva shanim reigned he in Chevron, and shloshim v'shalosh shanim reigned he in Yerushalayim.

[12] Then sat Sh'lomo upon the Kisse Dovid Aviv; and Malchuso was firmly established.

[13] And Adoniyah Ben Chaggit came to Bat-Sheva Em Sh'lomo. And she said, Comest thou in shalom? And

he said, Shalom. 14 He said moreover, I have davar to say unto thee. And she said, Say on. 15 And he said, Thou hast da'as that the meluchah *(kingdom, monarchy)* was mine, and that kol Yisroel set their faces on me, that I should reign as Melech; howbeit the meluchah has veered, and is become my brother's; for it was his from Hashem. 16 And now I ask thee one she'elah: refuse me not. And she said unto him, Say on. 17 And he said, Speak, now, unto Sh'lomo HaMelech, (for he will not say thee nay,) that he give me Avishag HaShunammit as isha. 18 And Bat-Sheva said, Tov; I will speak for thee unto HaMelech.

19 Bat-Sheva therefore went unto HaMelech Sh'lomo, to speak unto him for Adoniyah. And HaMelech rose up to meet her, and bowed himself unto her, and sat down on his kisse, and caused a kisse to be set for Em HaMelech; and she sat on his yamin *(right hand)*. 20 Then she said, I desire one small she'elah of thee; now, say me not nay. And HaMelech said unto her, Ask on,

הָאָט ער געזאָגט: אין פֿריד. יד און ער האָט געזאָגט: איך האָב אַ וואָרט צו
tsu vort a hob ich gezogt hot er un frid in gezogt er hot
for word a have I said has he and peace in said he has

דיר. האָט זי געזאָגט: רעד. טו האָט ער געזאָגט: דו ווייסט אַז די
di az veist du gezogt er hot red gezogt zi hot dir
the that know you said he has speak said she has you(SG)

מלוכה האָט מיר געקומט, און אויף מיר האָבן גאַנץ ישׂראֵל געקערט זייער
zeyer gekert Yisroel gants hobn mir oif un gekumt mir hot meluche
their turned Yisroel all have me to and come to me has kingdom

פנים, צו ווערן מלך. אָבער די מלוכה האָט זיך אומגעדרייט
umgedreit zich hot meluche di ober melech vern tsu ponem
turned around self has kingdom the but king become to face

און איז אָנגעקומען צו מיין ברודער, ווייל זי איז אים באַשערט
bashert im iz zi vail bruder main tsu ongekumen iz un
appointed to him is it because brother my to come has and

געווען פֿון ה'. טז און אַצונד בעט איך פֿון דיר אײַן
ein dir fun ich bet atsund un Hashem fun geven
one you(SG) of I entreat now and Hashem from having been

בקשה: זאָלסט נישט אָפּשטויסן מײַן פנים. האָט זי צו אים
im tsu zi hot ponem main opshtoisn nisht zolst bakoshe
him to she has face my repel not may you(SG) request

געזאָגט: רעד. יז האָט ער געזאָגט: זאָג, איך בעט דיך, דעם מלך
melech dem dich bet ich zog gezogt er hot red gezogt
king to the you(SG) entreat I speak said he has speak said

שלמה – וואָרעם ער וועט נישט אָפּשטויסן דײַן פנים – ער זאָל מיר געבן
gebn mir zol er ponem dain opshtoisn nisht vet er vorem Shlomo
give me may he face your repel not will he for Sh'lomo

אַבישַׁג פֿון שונם פֿאַר אַ ווײַב. יח האָט בת-שֶׁבַע געזאָגט: גוט, איך וועל
vel ich gut gezogt Bat-Sheva hot vaib a far Shunem fun Avishag
will I good said Bat-Sheva has wife a for Shunem of Avishag

רעדן פֿון דײַנעט וועגן צום מלך.
melech tsum vegen dainet fun redn
king to the sake your for speak

יט און בת-שֶׁבַע איז גענומען צום מלך שלמה, צו רעדן
redn tsu Shlomo melech tsum gekumen iz Bat-Sheva un
speak to Sh'lomo king to having come is Bat-Sheva and

צו אים פֿון אֲדוֹנִיָּהוּ. וועגן, און דער מלך איז אויפֿגעשטאַנען איר
ir oifgeshtanen iz melech der un vegen Adoniyahs fun im tsu
her arisen has king the and sake Adoniyahu's for him to

אַנטקעגן, און ער האָט זיך צו איר געבוקט, און האָט זיך געזעצט אויף
oif gezetst zich hot un gebukt ir tsu zich hot er un antkegen
on sat self has and bowed her to self has he and to meet

זײַן טראָן, און געשטעלט אַ טראָן פֿאַר דעם מלכס מוטער, און
un muter melechs dem far tron a geshtelt un tron zain
and mother king's the for throne a appointed and throne his

זי האָט זיך געזעצט אויף זײַן רעכטער זײַט. כ און זי האָט געזאָגט: איין
ein gezogt hot zi un zait rechter zain oif gezetst zich hot zi
one said has she and side right his on sat self has she

קליינע בקשה בעט איך פֿון דיר: זאָלסט נישט אָפּשטויסן
opshtoisn nisht zolst dir fun ich bet bakoshe kleine
repel not may you(SG) you(SG) of I entreat request small

מײַן פנים. האָט דער מלך צו איר געזאָגט: בעט, מײַן מוטער,
muter main bet gezogt ir tsu melech der hot ponem main
mother my entreat said her to king the did face my

כא וואָרעם איך וועל נישט אָפּשטויסן דיין פּנים . האָט זי געזאָגט: זאָל
zol gezogt zi hot ponem dain opshtoisn nisht vel ich vorem
may said she has face your repel not will I because

אַבישַג פֿון שונֶם געגעבן ווערן צו דיין ברודער אַדוֹנִיָהוּ
Adoniyahun bruder dain tsu vern gegebn Shunem fun Avishag
Adoniyahu brother your to become given Shunem of Avishag

כב פַּאַר אַ ווייב. האָט געענטפֿערט דער מלך שלמה און געזאָגט צו
tsu gezogt un Shlomo melech der geentfert hot vaib a far
to said and Sh'lomo king the answered has wife a for

זיין מוטער: און פַּאַר וואָס בעטסטו אַבישַג פֿון שונֶם פַּאַר
far Shunem fun Avishag betstu vos far un muter zain
for Shunem of Avishag do you ask why for and mother his

אַדוֹנִיָהוּ ? בעט פַּאַר אים אויך די מלוכה , וויל ער איז מיין
main iz er vail meluche di oich im far bet Adoniyahun
my is he because kingdom the also him for entreat Adoniyahu

עלטערער ברודער – פַּאַר אים, פַּאַר אֶבְיָתָר דעם כֹּהן , און פַּאַר יוֹאָב
Yoav far un koyen dem Evyatar far im far bruder elterer
Yoav for and kohen the Evyatar for him for brother older

דעם זון פֿון צרוּיָהן .
Tseruyahn fun zun dem
Tseruyah of son the

כג און דער מלך שלמה האָט געשוואָרן ביי ה , אַזוי צו
tsu azoi Hashem bai geshvorn hot Shlomo melech der un
to so Hashem by sworn an oath has Sh'lomo king the and

זאָגן: זאָל מיר אלקים טאָן אזוי און נאָך מער , אַז אום זיין לעבן
lebn zain um az mer noch un azoi ton Elokim mir zol zogn
life his against that more yet and so do G-d to me shall say

האָט אַדוֹנִיָהוּ געזעדט דאָס דאָזיקע וואָרט! כד און אַצונד , אַזוי ווי עס
es vi azoi atsund un vort dozike dos geredt Adoniyah hot
there as just now and word this the spoken Adoniyahu has

לעבט ה , וואָס האָט מיך באַפעסטיקט, און האָט מיך אַרויפּגעזעצט
aroifgezetst mich hot un bafestikt mich hot vos Hashem lebt
sat upon me has and established me has who Hashem lives

אויף טראָן פֿון מיין פאָטער דָוִד , און וואָס האָט מיר געמאַכט אַ
a gemacht mir hot vos un Dovidn foter main fun tron dem oif
a made me has who and Dovid father my of throne the on

הויז אַזוי ווי ער האָט געזעדט, אַז הײַנט מוז אַדוֹנִיָהוּ געטייט
geteit Adoniyah muz haint az geredt hot er vi azoi hoiz
caused to die Adoniyahu must today that spoken has he as even house

כה וועט ! און דער מלך שלמה האָט געשיקט דורך דער האַנט פֿון
fun hant der durch geshikt hot Shlomo melech der un vern
of hand the by sent has Sh'lomo king the and become

בניָהוּ דעם זון פֿון יהוֹיָדָע ; און ער איז צוגעפֿאַלן אויף אים, און
un im oif tsugefaln iz er un Yehoyadaen fun zun dem Benayahu
and him on fallen has he and Yehoyada of son the Benayah

ער איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz er
died then he

כו און צו אֶבְיָתָר דעם כהן האָט דער מלך געזאָגט: גיי קיין
kein gei gezogt melech der hot koyen dem Evyatar tsu un
to go said king the has kohen the Evyatar to and

ענָתוֹת צו דיינע פֿעלדער, וואָרעם דעם טויט ביסטו ווערט , אָבער
ober vert bistu toit dem vorem felder daine tsu Anatot
but worthy are you death the because fields your to Anatot

immi: for I will not say thee nay. [21] And she said, Let Avishag HaShunammit be given to Adoniyah thy brother as isha. [22] And HaMelech Sh'lomo answered and said unto immo, And why dost thou request Avishag HaShunammit for Adoniyah? Ask for him the meluchah also; for he is achi hagadol; even for him, for Evyatar HaKohen, and for Yoav Ben Tzeruyah.

[23] Then HaMelech Sh'lomo swore a shevu'a by Hashem, saying, Elohim do so to me, and more also, if Adoniyah have not spoken this davar against his own nefesh. [24] Now therefore, Hashem Chai *(as* Hashem*liveth)*, which hath established me, and set me on the Kisse Dovid Avi, and who hath made me a Bayit *([Davidic] Dynasty)*, as He promised, Adoniyah shall be executed this day. [25] And HaMelech Sh'lomo sent by the yad Benayah Ben Yehoyada; and he struck him that he died.

[26] And unto Evyatar *(Abiathar)* HaKohen said HaMelech, Get thee to Anatot, unto thine own sadot; for ish mavet atah

(You are a man deserving of death); but I will not this day put thee to death, because thou borest the Aron Adonoi Hashem before Dovid Avi, and because thou hast shared hardship in all wherein Avi endured hardship. [27] So Sh'lomo thrust out Evyatar *(Abiathar)* from being Kohen unto Hashem; in order to fulfill the Devar Hashem, which He had spoken at Shiloh concerning the Bais Eli.

הײַנטיקן טאָג וואָל איך דיך נישט טייטן, ווײַל דו האָסט
host du vail teitn nisht dich ich vel tog haintikn
have you because kill not you(SG) I will day this very

געטראָגן דעם אָרון פֿון אֲדֹנָי ה פֿון מײַן פֿאָטער דָּוִד ,
Dovidn foter main fun Hashem Adonoi fun oren dem getrogn
Dovid father my of Hashem Adonoi of aron the carried

און ווײַל דו האָסט זיך געפּלאָגט אין אַלץ וואָס מײַן פֿאָטער
foter main vos alts in geplogt zich host du vail un
father my which all that in afflicted self have you because and

האָט זיך געפּלאָגט. כז און שלמה האָט פֿאַרטריבן אֶבְיָתָר פֿון
fun Evyatarn fartriben hot Shlomo un geplogt zich hot
from Evyatar driven out has Sh'lomo and afflicted self has

זײַן אַ כֹּהן צו ה ; כּדי עס זאָל דערפֿילט ווערן דאָס
dos vern derfilt zol es kedei Hashem tsu koyen a zain
the become fulfilled shall there so that Hashem to kohen a to be

וואָרט פֿון ה וואָס ער האָט געredt וועגן עלי׳ס הויז אין
in hoiz Elis oif geredt hot er vos Hashem fun vort
in house Eli's about spoken has he which Hashem of word

שִׁילוֹ .
Shiloh
Shiloh

[28] Then news came to Yoav; for Yoav had inclined after Adoniyah, though he turned not to take sides with Avshalom. And Yoav fled unto the Ohel Hashem, and caught hold the karnot HaMizbe'ach. [29] And it was told Melech Sh'lomo that Yoav was fled unto the Ohel Hashem; and, hinei, he is beside the Mizbe'ach. Then Sh'lomo sent Benayah Ben Yehoyada, saying, Go, fall upon him.

כח און ווי די הערונג איז אָנגעקומען צו יוֹאָבן – וואָרעם יוֹאָבּ האָט
hot Yoav vorem Yoavn tsu ongekumen iz herung di vi un
has Yoav because Yoav to arrived is report the as and

זיך געניגט נאָך אֲדוֹנִיָּהוּ , הגם נאָך אַבְשָׁלוֹמן האָט ער זיך
zich er hot Avshalomen noch hagam Adoniyahn noch geneigt zich
self he has Avshalom after though Adoniyah after inclined self

נישט געניגט – איז יוֹאָבּ אַנטלאָפֿן צום צעלט פֿון ה , און
un Hashem fun getselt tsum antlofn Yoav iz geneigt nisht
and Hashem of tent to fled Yoav is inclined not

האָט זיך אָנגענומען אָן די הערנער פֿון מזבח . כט איז אָנגעזאָגט
ongezogt iz mizbeyech fun herner di on ongenumen zich hot
told is the altar of horns the on grasped self has

געוואָרן דעם מלך שלמה , אַז יוֹאָבּ איז אַנטלאָפֿן צו דעם
dem tsu antlofn iz Yoav az Shlomo melech dem gevorn
the to fled has Yoav that Sh'lomo king the having become

געצעלט פֿון ה , און אָן איז ער בײַם מזבח . און שלמה
Shlomo un mizbeyech baim er iz on un Hashem fun getselt
Sh'lomo and the altar at he is here and Hashem of tent

האָט געשיקט בנָיָהוּ דעם זון פֿון יְהוֹיָדָע , אַזוי צו זאָגן : גיי
gei zogn tsu azoi Yehoyadaen fun zun dem Benayahu geshikt hot
go say to so Yehoyada of son the Benayah sent has

פֿאַל-צו אויף אים.
im oif fal-tsu
him on strike down

[30] And Benayah came to the Ohel Hashem, and said unto him, Thus saith HaMelech, Come forth. And he said, Nay; but I will die here. And Benayah brought HaMelech word again,

ל איז בנָיָהוּ געקומען צו דעם צעלט פֿון ה , און
un Hashem fun getselt dem tsu gekumen Benayahu iz
and Hashem of tent the to having come Benayah is

ער האָט צו אים געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט דער מלך : גיי אַרויס.
arois gei melech der gezogt hot azoi gezogt im tsu hot er
out go king the said has thus said him to has he

האָט ער געזאָגט: ניין , נײַערט דאָ וועל איך שטאַרבן. האָט בנָיָהוּ
Benayahu hot shtarbn ich vel do naiert nein gezogt er hot
Benayah has die I will here but no said he has

saying, Thus said Yoav, and thus he answered me. [31] And HaMelech said unto him, Do as he hath said, and fall upon him, and bury him; that thou mayest take away from me the demei chinnam *(innocent blood)*, the shefach dahm of Yoav, even from against the Bais Avi. [32] And Hashem shall return his dahm upon his own rosh, who fell upon two anashim more tzaddikim and tovim than he, and killed them with the cherev, Dovid Avi not knowing thereof: Avner Ben Ner, Sar Tzava Yisroel, and Amasa Ben Yeter, Sar Tzava Yehudah. [33] Let their dahm therefore turn back upon the rosh Yoav, and upon the rosh of his zera l'olam; but upon Dovid, and upon his Zera, and upon his Bais, and upon his Kisse, let there be shalom ad olam from Hashem.

[34] So Benayah Ben Yehoyada went up, and fell upon him, and executed him; and he was buried in his bais *(house)*, in the midbar. [35] And in his place HaMelech put Benayah Ben Yehoyada in charge

געבראַכט דעם מלך אַ תשובֿה, אַזוי צו זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט
geredt hot azoi zogn tsu azoi tshuvh a melech dem gebracht
spoken has thus say to so return a king the brought

יוֹאָבָ, און אַזוי האָט ער מיר געענטפֿערט. [לא] האָט דער מלך צו
tsu melech der hot geentfert mir er hot azoi un Yoav
to king the has answered me he has thus and Yoav

אים גענאָגט: טו אַזוי ווי ער האָט גערעדט, און פֿאַל-צו אויף אים;
im oif fal-tsu un geredt hot er vi azoi tu gezogt im
him on strike down and spoken has he as so do said him

און זאָלסט אים באַגראָבן, און אָפּטאָן דאָס אומזיסט
umzist dos opton un bagrobn im zolst un
for no reason this remove and bury him you(SG) must and

בלוט וואָס יוֹאָבָ האָט פֿאַרגאָסן, פֿון מיר און פֿון מײַן פֿאָטערס
foters main fun un mir fun fargosen hot Yoav vos blut
father's my from and me from shed has Yoav which blood

הויז. [לב] און זאָל ה אומקערן זײַן בלוט אויף זײַן קאָפּ,
kop zain oif blut zain umkeren Hashem zol un hoiz
head his on blood his return back Hashem may and house

פֿאַר וואָס ער איז אָנגעפֿאַלן אויף צוויי מענטשן געראַטערע און
un gerechtere mentshn tsvei oif ongefaln iz er vos far
and righteous men two on fell on is he which for

בעסערע פֿון אים, און האָט זיי געהרגעט מיטן שווערד, און מײַן
main un shverd mitn geharget zei hot un im fun besere
my and sword with killed them has and him than better

פֿאָטער דָוִד האָט נישט געווווסט: אַבנֵר דעם זון פֿון נֵר, דעם
dem Neren fun zun dem Avner gevust nisht hot Dovid foter
the Ner of son the Avner known not has Dovid father

חיל-לידער פֿון יִשׂרָאֵל, און עַמָשׂא דעם זון פֿון יֶתֶר, דעם
dem Yetern fun zun dem Amasa un Yisroel fun cheil-lider
the Yeter of son the Amasa and Yisroel of army-leader

חיל-לידער פֿון יהוּדה. [לג] און זייער בלוט זאָל זיך אומקערן
umkeren zich zol blut zeyer un Yehudah fun cheil-lider
to return self may blood their and Yehudah of army-leader

אויפֿן קאָפּ פֿון יוֹאָבָן, און אויפֿן קאָפּ פֿון זײַן זאָמען אויף אייביק;
eibik oif zomen zain fun kop oifn un Yoavn fun kop oifn
forever to seed his of head on and Yoav of head on

און צו דָוִדן און צו זײַן זאָמען, און צו זײַן הויז און צו זײַן
zain tsu un hoiz zain tsu un zomen zain tsu un Dovidn tsu un
his to and house his to and seed his to and Dovid to and

טראָן, זאָל זײַן פֿריד אויף אייביק פֿון ה.
Hashem fun eibik oif frid zain zol tron
Hashem of forever to peace be shall throne

[לד] איז אַרויסגעגאַנגען בנָיָהוּ דער זון פֿון יהוֹיָדָען, און
un Yehoyadaen fun zun der Benayahu aroisgegangen iz
and Yehoyada of son the Benayah having come out is

ער איז צוגעפֿאַלן אויף אים, און האָט אים געטייט. און ער איז
iz er un geteit im hot un im oif tsugefaln iz er
is he and caused to die him has and him on fallen is he

באַגראָבן געוואָרן אין זײַן הײם אין מדבר. [לה] און דער
der un midber in heim zain in gevorn bagrobn
the and wilderness in home his in having become buried

מלך האָט אויפֿגעזעצט בנָיָהוּ דעם זון פֿון יהוֹיָדָען אויף
oif Yehoyadaen fun zun dem Benayahu oifgezetst hot melech
on Yehoyada of son the Benayah appointed has king

of the Tzava *(Army)*; and Tzadok HaKohen did HaMelech put in the place of Evyatar.

זײַן אָרט איבערן חיל ; און צָדוֹק דעם כֹּהן האָט דער מלך
melech der hot koyen dem Tsadok un cheil ibern ort zain
king the has kohen the Tzadok and army over the place his

אויפֿגעזעצט אויף אֶבְיָתָר֖ אָרט .
ort Evyatars oif oifgezetst
place Evyatar's on appointed

[36] And HaMelech sent and summoned Shime'i, and said unto him, Build thee a bayit in Yerushalayim, and dwell there, and go not go out from there anywhere. [37] For it shall be, that on the day thou goest out, and passest over the Kidron Valley, thou shalt know for certain that mot tamut *(thou shalt surely die)*; thy dahm shall be upon thine own rosh. [38] And Shime'i said unto HaMelech, Tov HaDavar *(good is the word)*; just as adoni HaMelech hath said, so will thy eved do. And Shime'i dwelt in Yerushalayim yamim rabbim.

[לו] און דער מלך האָט געשיקט און האָט גערופֿן שִׁמְעִ֔ין , און
un Shimeyen gerufn hot un geshikt hot melech der un
and Shime'i called has and sent has king the and

האָט צו אים געזאָגט: בוי דיר אַ הויז אין ירוּשָׁלַ֑יִם , און
un Yerushalayim in hoiz a dir boi gezogt im tsu hot
and Yerushalayim in house a you(SG) build said him to has

זאָלסט דאָרטן זיצן , און זאָלסט פֿון דאָרטן נישט
nisht dortn fun zolst un zitsn dortn zolst
not there from you(SG) must and sit there you(SG) must

אַרויסגיין אין ערגעץ . [לז] און עס וועט זײַן , אין דעם טאָג וואָס דו
du vos tog dem in zain vet es un ergets in aroisgein
you which day the in be will it and anywhere into go out

גייסט אַרויס, און וועסט אַריבערגיין דעם טײַך קִדרוֹן , וויסן זאָלסטו
zolstu visen Kidron taich dem aribergein vest un arois geist
shall you know Kidron river the go over will and out go

וויסן זײַן , אַז שטאַרבן וועסטו שטאַרבן; דײַן בלוט וועט זײַן אויף
oif zain vet blut dain shtarbn vestu shtarbn az zain visen
on be will blood your die will you(sg) die that be know

דײַן קאָפּ. [לח] האָט שִׁמְעִ֔י געזאָגט צום מלך : גוט איז דאָס וואָרט;
vort dos iz gut melech tsum gezogt Shimei hot kop dain
word this is good king to the said Shime'i has head your

אַזוי ווי מײַן האַר דער מלך האָט גערעדט, אַזוי וועט דײַן קנעכט טאָן.
ton knecht dain vet azoi geredt hot melech der har main vi azoi
do servant your will so spoken has king the lord my as just

און שִׁמְעִ֔י איז געזעסן אין ירוּשָׁלַ֑יִם פֿיל טעג .
teg fil Yerushalayim in gezesn iz Shimei un
days many Yerushalayim in lived has Shime'i and

[39] And it came to pass at the end of shalosh shanim, that two of the avadim of Shime'i ran away unto Akhish Ben Ma'achah Melech Gat. And they told Shime'i, saying, Hinei, thy avadim are in Gat. [40] And Shime'i arose, and saddled his chamor, and went to Gat to Akhish to search for his avadim; and Shime'i went, and brought back his avadim from Gat.

[לט] אָבער עס איז געווען צום סוף פֿון דרײַ יאָר , זײַנען צוויי
tsvei zainen yor drai fun sof tsum geven iz es ober
two have years three of end at the having been is it but

קנעכט פֿון שִׁמְעִ֔ין אַנטלאָפֿן צו אָכִישׁ דעם זון פֿון מַעֲכָה֖ ,
Maachahn fun zun dem Achish tsu antlofn Shimeyen fun knecht
Maachah of son the Achish to fled Shime'i of servants

דעם מלך פֿון גַּת , און מע האָט אָנגעזאָגט שִׁמְעִ֔י , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Shimeyen ongezogt hot me un Gat fun melech dem
say to so Shime'i informed have they and Gat of king the

זע , דײַנע קנעכט זײַנען אין גַּת . [מ] איז אויפֿגעשטאַנען שִׁמְעִ֔י , און
un Shimei oifgeshtanen iz Gat in zainen knecht daine ze
and Shime'i arisen has Gat in are servants your behold

האָט אָנגעזאָטלט זײַן אייזל , און איז אַוועק קיין גַּת צו אָכִישׁ זוכן
zuchn Achishn tsu Gat kein avek iz un eizl zain ongezotlt hot
to seek Achish to Gat to went is and donkey his saddled has

זײַנע קנעכט . און שִׁמְעִ֔י איז געגאַנגען און האָט געבראַכט זײַנע
zaine gebracht hot un gegangen iz Shimei un knecht zaine
his brought has and having gone is Shime'i and servants his

קנעכט פֿון גַּת .
Gat fun knecht
Gat from servants

מא איז אָנגעזאָגט געווָארן שלמהן , אַז שִׁמְעִי איז
iz Shimei az Shlomoen gevorn ongezogt iz
is Shime'i that Sh'lomo having become informed is

געגאַנגען פֿון ירושָלַיִם קיין גַּת , און האָט זיך אומגעקערט.
umgekert zich hot un Gat kein Yerushalayim fun gegangen
returned self had and Gat to Yerushalayim from having gone

מב און דער מלך האָט געשיקט און האָט געפֿרופֿן שִׁמְעִין , און
un Shimeyen gerufn hot un geshikt hot melech der un
and Shime'i summoned has and sent has king the and

האָט צו אים געזאָגט: האָב איך דיך נישט באַשוואָרן
bashvorn nisht dich ich hob gezogt im tsu hot
had to swear an oath not you(SG) I have said him to has

ביי ה , און דיך געווָארנט, אַזוי צו זאָגן : אין דעם טאָג
tog dem in zogn tsu azoi gevornt dich un Hashem bai
day the in say to so warned you(SG) and Hashem by

וואָס דו גייסט אַרויס, און וועסט גיין ערגעץ וווּ , וויסן
visen vu ergets gein vest un arois geist du vos
to know where anywhere go will and out go you which

זאָלסטו וויסן זיין , אַז שטאַרבן וועסטו שטאַרבן? און דו
du un shtarbn vestu shtarbn az zain visen zolstu
you and die will you(sg) dying that be know shall you

האָסט צו מיר געזאָגט: גוט איז דאָס וואָרט; איך האָב געהערט.
gehert hob ich vort dos iz gut gezogt mir tsu host
heard have I word this is good said me to have

מג היינט פֿאַר וואָס האָסטו נישט געהיט די שבֿועה פֿון ה , און
un Hashem fun shvue di gehit nisht hostu vos far haint
and Hashem of oath the kept not have you why for now

דעם באַפֿעל וואָס איך האָב דיר באַפֿוילן ? מד אויך האָט
hot oich bafoiln dir hob ich vos befel dem
has also commanded you(SG) have I which command the

דער מלך געזאָגט צו שִׁמְעִין : דו וויסט אַל דאָס ביז וואָס
vos beiz dos al veist du Shimeyen tsu gezogt melech der
which evil the all know you Shime'i to said king the

דיין האַרץ האָט געוווּסט אַז דו טוסט צו מײַן פֿאָטער דָּוִד ;
Dovidn foter main tsu tust du az gevust hot harts dain
Dovid father my to are doing you that known has heart your

דערום זאָל ה אומקערן דיין בייז אויף דײַן קאָפּ ; מה און
un kop dain oif beiz dain umkeren Hashem zol derum
and head your on evil your return Hashem shall therefore

דער מלך שלמה זאָל זיין געבענטשט, און דער טראָן פֿון
fun tron der un gebentsht zain zol Shlomo melech der
of throne the and blessed be shall Sh'lomo king the

דָּוִד זאָל זיין פֿעסט פֿאַר ה אויף אייביק .
eibik oif Hashem far fest zain zol Dovid
eternity unto Hashem before remain firm be shall Dovid

מו און דער מלך האָט באַפֿוילן בנָיָהוּ דעם זון פֿון
fun zun dem Benayahu bafoiln hot melech der un
of son the Benayah commanded has king the and

יהוֹיָדָע , און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען , און איז צוגעפֿאַלן אויף אים,
im oif tsugefaln iz un aroifgegangen iz er un Yehoyadaen
him on fallen is and having gone up is he and Yehoyada

און ער איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz er un
died has he and

41 And it was told Sh'lomo that Shime'i had gone from Yerushalayim to Gat, and had returned. 42 And HaMelech sent and summoned Shime'i, and said unto him, Did I not make thee to swear a shevu'ah by Hashem, and adjured thee, saying, Know for a certain, on the yom thou goest out, and walkest abroad any place whatever that mot tamut *(thou shalt surely die)*? And thou saidst unto me, Tov HaDavar Sha'ma't'i *(The good word I will hear, I will obey)*. 43 Why then hast thou not been shomer over the Shevuat Hashem, and the Mitzvah that I have charged thee with? 44 HaMelech said moreover to Shime'i, Thou knowest all the ra'ah which thine lev is privy to, that thou didst to Dovid Avi; therefore Hashem shall return thy ra'ah upon thine own rosh; 45 And HaMelech Sh'lomo baruch, and the Kisse Dovid shall be nakhon *(secure)* before Hashem ad olam.

46 So HaMelech commanded Benayah Ben Yehoyada, who went and fell upon him, that he died. The mamlachah

was established in the yad Sh'lomo.

און די מלוכה איז געווען באַפעסטיקט אין דער האַנט פֿון
fun hant der in bafestikt geven iz meluche di un
of hand the in established having been is kingdom the and
שלמהן .
Shlomoen
Sh'lomo

3 And Sh'lomo made an alliance with Pharaoh Melech Mitzrayim, and took Bat Pharaoh as isha, and brought her to Ir Dovid, until he had completed building his Bais *(palace)*, and also the Beis Hashem, and the surrounding chomat Yerushalayim.

ג
און שלמה האָט זיך מתחתן געווען מיט פַּרעה
Pharaoh mit geven mischatn zich hot Shlomo un
Pharaoh with having been intermarry self has Sh'lomo and
דעם מלך פֿון מִצרַיִם , און ער האָט גענומען פַּרעהס
Pharaohs genumen hot er un Mitsrayim fun melech dem
Pharaoh's taken has he and Egypt of king the
טאָכטער , און האָט זי געבראַכט אין דָּוִדס-שטאָט , ביז ער האָט
hot er biz Dovids-Shtot in gebracht zi hot un tochter
has he until Ir Dovid in the brought her has and daughter
געענדיקט בויען זיין הויז , און דאָס הויז פֿון ה , און די
di un Hashem fun hoiz dos un hoiz zain boien geendikt
the and Hashem of house the and house his building finished
מויער פֿון ירושָׁלַיִם רונד אַרום .
arum rund Yerushalayim fun moier
about around Yerushalayim of wall

[2] However HaAm were sacrificing in the high places, because there was no Bayit built unto the Shem of Hashem in those days. [3] And Sh'lomo loved Hashem, walking in the chukkot Dovid Aviv; however he was sacrificing and burning ketoret at the high places. [4] And HaMelech went to Giv'on to sacrifice there; for that was the bamah hagedolah *(the great high place)*; a thousand olot did Sh'lomo offer upon that mizbe'ach.

ב אָבער דאָס פֿאָלק האָט געשלאַכט אויף די במות , ווָאָרעם
vorem bamot di oif geshlacht hot folk dos ober
because high places the on sacrificed has people the but
אַ הויז צו דעם נאָמען פֿון ה איז נישט געבויט געווען
geven geboit nisht iz Hashem fun nomen dem tsu hoiz a
having been built not is Hashem of name the to house a
ביז יענע טעג . ג און שלמה האָט ליב געהאַט ה , צו גיין
gein tsu Hashem gehat lib hot Shlomo un teg yene biz
walk to Hashem had love has Sh'lomo and days those until
אין די געזעצן פֿון זיין פֿאָטער דָּוִדן ; נאָר ער האָט געשלאַכט
geshlacht hot er nor Dovidn foter zain fun gezetsn di in
sacrificed has he but Dovid father his of laws the in
און געריכטערט אויף די במות . ד און דער מלך איז
iz melech der un bamot di oif gereichert un
is king the and high places the on burned incense and
געגאַנגען קיין גִּבעוֹן דאָרטן צו שלאַכטן , ווָאָרעם דאָרטן איז
iz dortn vorem shlachtn tsu dortn Givon kein gegangen
is there because sacrifice to there Giv'on to having gone
געווען די גרויסע במה . טויזנט בראַנדאָפּפֿער פלעגט
flegt brandopfer toiznt bamah groise di geven
used to olot a thousand high place great the having been
שלמה אויפֿברענגען אויף יענעם מזבח .
mizbeyech yenem oif oifbrengen Shlomo
altar that on offer up Sh'lomo

[5] In Giv'on Hashem appeared to Sh'lomo in a chalom halailah; Elohim said, Ask what I should give thee. [6] And Sh'lomo said, Thou hast showed unto Thy eved Dovid Avi chesed gadol *(great*

ה אין גִּבעוֹן האָט זיך ה באַוויזן צו שלמהן אין אַ חלום
cholem a in Shlomoen tsu bavizn Hashem zich hot Givon in
dream a in Sh'lomo to appeared Hashem self has Giv'on in
פֿון דער נאַכט , און אלקים האָט געזאָגט : בעט וואָס איך זאָל דיר
dir zol ich vos bet gezogt hot Elokim un nacht der fun
you(SG) may I what request said has G-d and night the of
געבן . ו האָט שלמה געזאָגט : דו האָסט געטאָן מיט דיין קנעכט , מיין
main knecht dain mit geton host du gezogt Shlomo hot gebn
my servant your with done have you said Sh'lomo has give

mercy), according as he walked before Thee in emes, and in tzedakah, and in yesharah levav *(uprightness of heart)* with Thee; and Thou hast been shomer to preserve this chesed hagadol for him, that Thou hast given him ben to sit on his kisse, as is this day. [7] And now, Hashem Elohai, Thou hast made Thy eved Melech in the place of Dovid Avi; and I am but a na'ar katon *(little child)*; I know not how to go out or come in. [8] And Thy eved is in the midst of Thy people which Thou hast chosen, an Am Rav, that cannot be numbered nor counted for multitude. [9] Give therefore Thy eved a lev shome'a *(discerning heart, mind)* to govern Thy people, that I may discern between tov and rav; for who is sufficient to judge this Thy so great a people?

[10] And the davar was pleasing in the eyes of Adonoi, that Sh'lomo had made request of this davar. [11] And Elohim said unto him, Because thou hast made request of this davar, and hast not requested for thyself yamim rabbim; neither hast requested osher for thyself, nor hast requested the nefesh of

פַּאָטער דָּוִדן , גרויס חֶסֶד , אַזוי ווי ער איז געגאַנגען פַֿאר דיר
dir far gegangen iz er vi azoi chesed grois Dovidn foter
you(SG) before walked is he as just kindness great Dovid father

מיט אמת און מיט גערעכטיקייט און מיט רעכטפֿאַרטיקייט פֿון האַרצן
hartsn fun rechtfartikeit mit un gerechtikeit mit un emes mit
heart of uprightness in and righteousness in and truth in

קעגן דיר ; און האָסט אים געהיט דעם דאָזיקן גרויסן
groisn dozikn dem gehit im host un dir kegen
great this the kept him have and you(SG) with regard to

חֶסֶד , און האָסט אים געגעבן אַ זון וואָס זיצט אויף זײַן טראָן
tron zain oif zitst vos zun a gegebn im host un chesed
throne his on sit who son a given him have and kindness

אַזוי ווי היינטיקן טאָג. [ז] און אַצונד , ה׳ מײַן ג-ט, דו האָסט
host du G-t main Hashem atsund un tog haintikn vi azoi
have you G-d my Hashem now and day this very like just as

געמאַכט דײַן קנעכט פַֿאַר אַ מלך אויף דעם אָרט פֿון מײַן פַּאָטער
foter main fun ort dem oif melech a far knecht dain gemacht
father my of place the on king a for servant your made

דָּוִדן , און איך בין אַ קליין ייִנגל , איך וויס נישט וווּ אויס
ois vu nisht veis ich yingel klein a bin ich un Dovidn
to go out where not know I boy small a am I and Dovid

און וווּ אײַן. [ח] און דײַן קנעכט איז אין מיטן פֿון דײַן פֿאָלק וואָס
vos folk dain fun mitn in iz knecht dain un ain vu un
who people your of midst in is servant your and in where and

דו האָסט אויסדערוויילט, אַ גרויס פֿאָלק וואָס קען נישט געציילט
un getseilt nisht ken vos folk grois a oisderveilt host du
and be counted not can who people great a chosen have you

נישט באַרעכנט ווערן פֿון פֿילקייט . [ט] דערום זאָלסטו געבן דײַן
dain gebn zolstu derum filkeit fun vern barechnt nisht
your give shall you therefore multitude for become reckoned not

קנעכט אַ פֿאַרשטאַנדיק האַרץ, צו משפּטן דײַן פֿאָלק , צו דערקענען
derkenen tsu folk dain mishpetn tsu harts farshtandik a knecht
know to people your govern to heart understanding an servant

צווישן גוטס און שלעכטס , וואָרעם ווער קען משפּטן דאָס
dos mishpetn ken ver vorem shlechts un guts tsvishn
the judge can who because evil things and good things between

דאָזיקע גרויסע פֿאָלק דײַנס ?
dains folk groise dozike
of yours people great this

[י] און די זאַך איז ווויילגעפֿעלן אין די אויגן פֿון אֲדֹנָי , וואָס
vos Adonoi fun oign di in voilgefeln iz zach di un
that Adonoi of eyes the in did seem good has thing the and

שלמה האָט געבעטן די דאָזיקע זאַך . [יא] און אלקים האָט צו אים
im tsu hot Elokim un zach dozike di gebetn hot Shlomo
him to has G-d and thing this the requested has Sh'lomo

געזאָגט: ווײַל דו האָסט געבעטן די דאָזיקע זאַך , און נישט
nisht un zach dozike di gebetn host du vail gezogt
not and thing this the requested have you because said

דו האָסט דיר געבעטן פֿיל טעג, און נישט דו האָסט
host du nisht un teg fil gebetn dir host du
have you not and days many requested for you(SG) have you

דיר געבעטן עשירות, און נישט דו האָסט געבעטן דאָס
dos gebetn host du nisht un eshires gebetn dir
the requested have you not and wealth requested for you(SG)

לעבן פֿון דיינע פֿיינט , נײַערט האָסט דיר געבעטן שׂכל
seichel gebetn dir host naiert faint daine fun lebn
intelligence requested you(SG) have but enemies your of life

צו פֿאַרשטיין אַ משפּט , יב אָט האָב איך געטאָן לויט דײַן
dain loit geton ich hob ot mishpot a farshtein tsu
your according to done I have behold justice a understand to

וואָרט: זע , איך האָב דיר געגעבן אַ קלוג און פֿאַרשטאַנדיק האַרץ,
harts farshtandik un klug a gegebn dir hob ich ze vort
heart understanding and wise a given you(SG) have I see word

אַז אַזאַ ווי דו איז נישט געווען פֿאַר דיר , און נאָך
noch un dir far geven nisht iz du vi aza az
after and you(SG) before having been not is you as such so that

דיר וועט נישט אויפֿשטיין אַזאַ ווי דו . יג און אויך וואָס דו האָסט
host du vos oich un du vi aza oifshtein nisht vet dir
have you what also and you as such arise not will you(SG)

נישט געבעטן האָב איך דיר געגעבן : אי עושר אי כּבֿוד אַלע
ale koved i oysher i gegebn dir ich hob gebetn nisht
all honor and riches both given you(SG) I have requested not

דײַנע טעג , אַז קיינער אַזאַ ווי דו איז נישט געווען צווישן
tsvishn geven nisht iz du vi aza keiner az teg daine
among having been not is you as such no one so that days your

די מלכים . יד און אַז דו וועסט גיין אין מײַנע ווענען צו היטן מײַנע
mlochim di maine hitn tsu vegen maine in gein vest du az un
kings the my keep to ways my in go will you if and

געזעצן און מײַנע געבאָט אַזוי ווי דײַן פֿאָטער דָּוִד איז
iz Dovid foter dain vi azoi gebot maine un gezetsn
has Dovid father your as in same way commands my and laws

געגאַנגן , וועל איך דערלענגערן דײַנע טעג .
teg daine derlengern ich vel gegangen
days your lengthen I will walked

טו האָט זיך אויפֿגעכאַפּט שלמה , ערשט עס איז אַ חלום . און ער
er un cholem a iz es ersht Shlomo oifgechapt zich hot
he and dream a was it behold Sh'lomo woke up self has

איז געקומען קיין ירושָׁלַיִם , און האָט זיך געשטעלט פֿאַר דעם
dem far geshtelt zich hot un Yerushalayim kein gekumen iz
the before stood self has and Yerushalayim to having come is

אָרון בריתֿ־אֲדֹנָי , און ער האָט אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer oifgebracht hot er un bris-Adonoi oren
olot offered up has he and of the Lord's covenant aron

און געמאַכט פֿרידאָפּפֿער , און געמאַכט אַ מאָלצײַט פֿאַר אַלע זײַנע
zaine ale far moltsait a gemacht un fridopfer gemacht un
his all for feast a made and peace offerings made and

קנעכט .
knecht
servants

טז דענצמאָל זײַנען געקומען צוויי פֿרויען זונות צו דעם
dem tsu zoinus froien tsvei gekumen zainen dentsmol
the to prostitutes women two having come are then

מלך , און זיי האָבן זיך געשטעלט פֿאַר אים. יז און אײַן פֿרוי האָט
hot froi ein un im far geshtelt zich hobn zei un melech
has woman one and him before stood self have they and king

געזאָגט: איך בעט דיך , מײַן האַר, איך און די דאָזיקע פֿרוי ווויינען
voinen froi dozike di un ich har main dich bet ich gezogt
live woman this the and I lord my you(SG) beg I said

thine oyevim; but hast requested for thyself binah to comprehend mishpat; 12 Hinei, I have done according to thy devarim; hinei, I have given thee a discerning lev chacham; so that there was none like thee before thee, neither after thee shall any arise like unto thee. 13 And I have also given thee that which thou hast not requested, both osher, and kavod; so that there shall not be any among the Melachim like unto thee all thy yamim. 14 And if thou wilt walk in My derakhim, to be shomer over My chukkot and My mitzvot, as Dovid Avicha did walk, then I will lengthen thy yamim.

15 And Sh'lomo awoke; and, hinei, it was a chalom! And he returned to Yerushalayim, and stood before the Aron Brit Adonoi, and offered up olot, and offered shelamim, and made a mishteh *(feast)* for all his avadim.

16 Then came there two nashim, that were zonot *(harlots, prostitutes)* unto HaMelech, and stood before him. 17 And the one isha said, O adoni, I and this isha dwell in one bayit;

and I was delivered of child with her babayit *(in the house)*. [18] And it came to pass the Yom HaShelishi after that I was delivered, that this isha was delivered also: and we were together; there was no zar *(stranger, outsider)* with us babayit, except we two babayit. [19] And this ben haisha died in the lailah; because she had lain upon him. [20] And she arose in the middle of the lailah, and took beni *(my son)* from beside me, while thine amah *(handmaid)* slept, and laid it in her kheyk *(bosom)*, and laid her ben hamet *(dead son)* in my kheyk.

[21] And when I rose in the boker to nurse beni, hinei, met! *(dead!)* But when I had examined him in the boker, hinei, he was not beni I bore!

[22] And the isha ha'acheret *(other woman)* said, Lo *(no)*; but hachai *(the living)* is beni *(my son)*, and hamet *(the dead)* is the ben of yours. But this one said, Lo *(no)*, the ben of yours is hamet *(the dead [one])*, and beni is hachai! Thus they went on arguing before HaMelech!

אין איין הויז , און איך האָב געבאָרן מיט איר אין הויז .
hoiz in ir mit geborn hob ich un hoiz ein in
house in the her along with given birth to have I and house one in

יח און עס איז געווען אויפֿן דריטן טאָג נאָך מײַן געבערן ,
geben main noch tog dritn oifn geven iz es un
to give birth my after day third on come to pass is it and

האָט אויך די דאָזיקע פֿרוי זײַנען מיר ; און געבאָרן געווען
geven zainen mir un geborn froi dozike di oich hot
having been were we and given birth woman this the also has

זאַלבענאַנד , קיין פֿרעמדער איז מיט אונדז נישט געווען
zalbenand nisht undz mit iz fremder kein geven
two of us together not us with is stranger no having been

אין הויז ; בלויז מיר צוויי זײַנען געווען אין הויז . יט איז
iz hoiz in geven zainen tsvei mir bloiz hoiz in
has house in the having been are two we only house in

געשטאָרבן דאָס קינד פֿון דער דאָזיקער פֿרוי בײַ נאַכט , ווײַל זי
zi vail nacht bai froi doziker der fun kind dos geshtorbn
she because night in woman this one the of child this died

איז געלעגן אויף אים . כ איז זי אויפֿגעשטאַנען אין מיטן נאַכט , און האָט
hot un nacht mitn in oifgeshtanen zi iz im oif gelegn iz
has and night midst of in arose she is him on lain has

אַוועקגענומען מײַן זון פֿון לעבן מיר , בעת דײַן דינסט איז
iz dinst dain beeis mir lebn fun zun main avekgenumen
is female servant your while for me to live of son my taken away

געשלאָפֿן , און זי האָט אים געלייגט אין איר בוזעם , און איר טויטן זון
zun toitn ir un buzem ir in geleigt im hot zi un geshlafn
son dead her and bosom her in laid down him has she and asleep

האָט זי געלייגט אין מײַן בוזעם .
buzem main in geleigt zi hot
bosom my in laid down she has

כא און איך בין אויפֿגעשטאַנען אין דער פֿרי אָנצוזען מײַן זון ,
zun main ontsuzen peire der in oifgeshtanen bin ich un
son my to see morning the in arose have I and

ערשט ער איז טויט ; אָבער אַז איך האָב אים באַטראַכט אין דער
der in batracht im hob ich az ober toit iz er ersht
the in considered it have I when but dead is he look

פֿרי ערשט דאָס איז נישט געווען מײַן זון וואָס איך האָב
hob ich vos zun main geven nisht iz dos ersht peire
have I whom son my having been not is this see morning

געבאָרן .
geborn
given birth to

כב האָט די אַנדער פֿרוי געזאָגט : ניין , נײַערט מײַן זון איז דער
der iz zun main naiert nein gezogt froi ander di hot
the is son my but no said woman other the has

לעבעדיקער , און דײַן זון דער טויטער . און די זאָגט : ניין
nein zogt di un toiter der zun dain un lebediker
no declares the one and dead one the son your and living

נײַערט דײַן זון איז דער טויטער , און מײַן זון דער לעבעדיקער .
lebediker der zun main un toiter der iz zun dain naiert
living the son my and dead one the is son your but

און זיי האָבן געטענהט פֿאַרן מלך .
melech faran getenht hobn zei un
king before the made claims have they and

כג הָאָט דער מלך געזאָגט: די זאָגט איז דאָס : מײַן זון דער
der zun main iz dos zogt di gezogt melech der hot
the son my is this declares the one said king the has

לעבעדיקער און דײַן זון דער טויטער ; און די זאָגט : ניין ,
nein zogt di un toiter der zun dain un lebediker
no declares the one and dead one the son your and living

כד ניַערט דײַן זון איז דער טויטער , און מײַן זון דער לעבעדיקער. און
un lebediker der zun main un toiter der iz zun dain naiert
and living the son my and dead one the is son your but

דער מלך האָט געזאָגט: ברענגט מיר אַ שווערד. האָט מע געבראַכט
gebracht me hot shverd a mir brengt gezogt hot melech der
brought someone has sword a me bring said has king the

כה אַ שווערד פַֿאַרן מלך . האָט דער מלך געזאָגט: צעשניַידט דאָס
dos tseshnaidt gezogt melech der hot melech faran shverd a
this cut said king the has king for the sword a

לעבעדיקע קינד אין צווייען , און גיט אַ העלפֿט צו איינער , און אַ
a un einer tsu helft a git un tsveyen in kind lebedike
a and the one to half a give and two into child living

העלפֿט צו דער אַנדערער.
anderer der tsu helft
other the to half

כו האָט געזעדט די פֿרוי וואָס איר זון איז געווען דער
der geven iz zun ir vos froi di geredt hot
the having been is son her who woman the spoken has

לעבעדיקער, צום מלך – וואָרעם דאָס האַרץ האָט איר פַֿאַרקלעמט
farklemt ir hot harts dos vorem melech tsum lebediker
be sad her has heart the because king to the living

אויף איר זון – און זי האָט געזאָגט: איך בעט דיך ,
dich bet ich gezogt hot zi un zun ir oif
you(SG) beg I said has she and son her on account of

מײַן האַר, גיט איר דאָס לעבעדיקע קינד , נאָר טייטן זאָלט איר
ir zolt teitn nor kind lebedike dos ir git har main
you shall to kill but child living this her give lord my

עס נישט טייטן . און יענע זאָגט: נישט מיר און נישט
nisht un mir nisht zogt yene un teitn nisht es
not and for me not says that person and to kill not it

דיר זאָל עס געהערן; שניַידט !
shnaidt gehern es zol dir
cut belong it shall for you(SG)

כז האָט זי אָפּגערופֿן דער מלך און געזאָגט: גיט איר דאָס
dos ir git gezogt un melech der opgerufn zich hot
the her give said and king the responded self has

לעבעדיקע קינד , און טייטן זאָלט איר עס נישט טייטן ; זי איז זײַן
zain iz zi teitn nisht es ir zolt teitn un kind lebedike
his is she to kill not it you shall to kill and child living

מוטער .
muter
mother

כח און גאַנץ יִשׂרָאֵל האָבן געהערט דעם משפט וואָס דער
der vos mishpot dem gehert hobn Yisroel gants un
the which judgment the heard have Yisroel all and

מלך האָט געמשפט , און זיי האָבן מורא געהאַט פַֿאַרן
faran gehat moire hobn zei un gemishpet hot melech
before the had fear have they and judged has king

[23] Then said HaMelech, The one saith, This is beni *(my son)* hachai *(the living [one])*, and thy ben is hamet *(the dead [one])*; and the other saith, Lo; but the ben of yours is hamet, and beni is hachai. [24] And HaMelech said, Bring me a cherev. And they brought the cherev before HaMelech. [25] And HaMelech said, Cut the yeled hachai in two, and give half to the one, and half to the other.

[26] Then spoke unto HaMelech the isha whose was the ben hachai, for her rachamim yearned for her ben, and she said, O adoni, give her the yeled hachai, and in no wise put him to death. But the other said, Let it be neither mine nor thine, but cut him in two!

[27] Then HaMelech answered and said, Give her the yeled hachai, and in no wise put him to death; she is immo *(his mother)*.

[28] And kol Yisroel heard of the mishpat *(judgment)* in which HaMelech had given verdict; and they feared HaMelech; for they

saw that the chochmat Elohim was within him, to administer mishpat *(justice)*.

מלך , ווּאָרעם זיי האָבן געזען אַז ג-טס חכמה איז אין אים
im in iz chochme G-ts az gezen hobn zei vorem melech
him in is wisdom G-d's that seen have they because king

צו טאָן גערעכטיקייט .
gerechtikeit ton tsu
righteousness do to

4 So HaMelech Sh'lomo was Melech over kol Yisroel. [2] And these were the sarim which he had; Azaryah Ben Tzadok HaKohen, [3] Elichoreph and Achiyah, the Bnei Shisha, Sofrim *(scribes)*; Yehoshaphat Ben Achilud, the Mazkir *(secretary)*. [4] And Benayah Ben Yehoyada was over the Tzava *(army)*; and Tzadok and Evyatar *(Abiathar)* were the Kohanim; [5] And Azaryah Ben Natan was over the Nitzavim *(commissioners)* and Zavud Ben Natan kohen re'eh HaMelech; [6] And Achishar was over the Bais *(palace)*; and Adoniram Ben Avda was over the forced labor.

ד

און דער מלך שלמה איז געווען מלך איבער גאַנץ
gants iber melech geven iz Shlomo melech der un
all over king having been is Sh'lomo king the and

יִשְׂרָאֵל. ב און דאָס זיינען די האַרן וואָס ער האָט געהאַט:
gehat hot er vos harn di zainen dos un Yisroel
had has he which leaders the are these and Yisroel

עַזַרְיָהוּ דער זון פֿון צָדוֹקן , דער כֹּהן ; ג אֱלִיחוֹרף און אַחִיָה ,
Achiyah un Elichoref koyen der Tsadokn fun zun der Azaryahu
Achiyah and Elichoreph kohen the Tzadok of son the Azaryah

די זין פֿון שישאָן , שרייבערס; יהוֹשָפָט דער זון פֿון אַחילוּדן ,
Achiludn fun zun der Yehoshafat shraibers Shishaen fun zin di
Achilud of son the Yehoshaphat scribes Shisha of sons the

דער דערמאָנער; ד און בניָהוּ דער זון פֿון יהוֹיָדָען , איבערן
ibern Yehoyadaen fun zun der Benayahu un dermoner der
over Yehoyada of son the Benayah and chronicler the

חיל ; און צָדוֹק און אֶבְיָתָר , כֹּהנים ; ה און עַזַרְיָהוּ דער זון פֿון
fun zun der Azaryahu un koyanim Evyatar un Tsadok un cheil
of son the Azaryah and kohanim Evyatar and Tzadok and army

נָתָנען , איבער די געשטעלטע ; און זָבוּד דער זון פֿון נָתָנען ,
Natanen fun zun der Zavud un geshtelte di iber Natanen
Natan of son the Zavud and district governors the over Natan

און אייבערמאַן , דעם מלכס חבֿר ; ו און אַחִישר , איבערן
ibern Achishar un chever melechs dem eiberman un
over the Achishar and companion king's the chief minister and

פּאַלאַץ; און אַדוֹנירם דער זון פֿון עַבְדָּאָן , איבערן צינדז .
tsindz ibern Avdaen fun zun der Adoniram un palats
the forced labor over Avda of son the Adoniram and palace

ז און שלמה האָט געהאַט צוועלף געשטעלטע איבער גאַנץ יִשְׂרָאֵל,
Yisroel gants iber geshtelte tsvelf gehat hot Shlomo un
Yisroel all over district governors twelve had has Sh'lomo and

און זיי פֿלעגן אויסהאַלטן דעם מלך און זײַן הויז ; אַ חודש אין
in choidesh a hoiz zain un melech dem oishaltn flegn zei un
in the month a house his and king the support would they and

יאָר פֿלעגט איטלעכער דאַרפֿן אויסהאַלטן. ח און דאָס זײַנען זייערע
zeyere zainen dos un oishaltn darfn itlecher flegt yor
their are these and to support be required each used to year

נעמען :
nemen
names

דער זון פֿון חוּרן , אין דעם געבערג פֿון אפֿרים .
Efrayim fun geberg dem in Churen fun zun der
Ephrayim of hill country the in Chur of son the

ט דער זון פֿון דֶקֶר אין מָקַץ און אין שַעַלבִּים , און בֵּית-שֶׁמֶש ,
Beis-Shemesh un Shaalbim in un Makats in Dekern fun zun der
Beit-Shemesh and Sha'albim in and Makats in Deker of son the

און אֵילוֹן-בֵּית-חָנָן .
Eilon-Beis-Chanan un
Elon Beit Chanan and

[7] And Sh'lomo had twelve Nitzavim *(commissioners)* over kol Yisroel, which provided provision for HaMelech and his Bais *(palace)*; each man his month in a shanah *(year)* made provision. [8] And these are their shemot; Ben-Chur, in har Ephrayim; [9] Ben-Deker in Makatz, and in Sha'albim, and Beit-Shemesh, and Elon Beit-

Chanan; [10] Ben-Chesed, in Arubot; to him pertained Sokhoh, and kol Eretz Chepher; [11] Ben-Avinadav, in kol Naphat Dor; which had Taphat Bat Sh'lomo as his isha; [12] Ba'ana Ben Achilud; Ta'nakh and Megiddo, and kol Beit-She'an, which is near Tzartan below Yizre'el *(Jezreel)*, from Beit-She'an to Avel-Mecholah, even unto beyond Yokme'am; [13] Ben-Gever, in Ramot Gil'ad; to him pertained the towns of Yair Ben Menasheh, which are in Gil'ad; to him also pertained the region of Argov, which is in Bashan, threescore arim gedolim with chomah and gate bars of nechoshet; [14] Achinadav Ben Iddo had Machanayim; [15] Achima'atz was in Naphtali; he also took Basmat Bat Sh'lomo as his isha; [16] Ba'ana Ben Chushai was in Asher and in Alot; [17] Yehoshaphat Ben Paruach, in Yissakhar; [18] Shime'i Ben Elah, in Binyamin; [19] Gever Ben Uri was in Eretz Gil'ad, in Eretz Sichon Melech Emori,

י דער זון פֿון חֶסֶד, אין אַרובות; אונטער אים איז געווען שׂוֹכוֹ,
Socho geven iz im unter Arubot in Chesedn fun zun der
Socho having been is him under Arubot in Chesed of son the

און דאָס גאַנצע לאַנד חֵפֶר.
Chefer land gantse dos un
Chepher land of whole the and

יא דער זון פֿון אֲבִינָדָב, אין דער גאַנצער געגנט פֿון *דּוֹר; ער האָט
hot er Dor fun gegent gantser der in Avinadavn fun zun der
has he Dor of region whole the in Avinadav of son the

געהאַט טָפַת די טאָכטער פֿון שלמהן פַּאַר אַ ווייַב.
vaib a far Shlomoen fun tochter di Tafat gehat
wife a for Sh'lomo of daughter the Taphat had

יב בַּעֲנָא דער זון פֿון אֲחִילוּדן, אין תַּעֲנָךְ און מגִדּוֹ, און
un Megiddo un Tanakh in Achiludn fun zun der Baana
and Megiddo and Ta'anakh in Achilud of son the Baana

גאַנץ בֵּית-שְׁאָן וואָס לעבן צָרְתָן אונטער יִזְרְעֶאל, פֿון
fun Yizreel unter Tsartan lebn vos Beis-Shean gants
from Yizre'el below Tzartan near which is Beit-She'an all

בֵּית-שְׁאָן ביז אָבֵל-מחולה, ביז אויף יענער זײַן
zain yener oif biz Avel-Mecholah biz Beis-Shean
to be that beyond until Avel-Mecholah until Beit-She'an

יָקְמְעָם.
Yokmeam
Yokmeam

יג דער זון פֿון גֶּבֶר, אין רָמוֹת-גִּלְעָד; אונטער אים זײַנען געווען
geven zainen im unter Ramot-Gilad in Gevern fun zun der
having been are him under Ramot Gil'ad in Gever of son the

די דערפֿער פֿון יָאִיר דעם זון פֿון מנַשֶּׁה, וואָס אין גִּלְעָד;
Gilad in vos Menashehn fun zun dem Yair fun derfer di
Gil'ad in which are Menasheh of son the Yair of villages the

אונטער אים איז געווען די געגנט פֿון אַרגוֹב וואָס אין
in vos Argov fun gegent di geven iz im unter
in which is Argov of region the having been is him under

בָּשָׁן, זעכציק גרויסע שטעט מיט מויערן און קופּערנע ריגלען.
riglen kuperne un moiern mit shtet groise zechtsik Bashan
crossbars copper and walls with cities great sixty Bashan

יד אַחִינָדָב דער זון פֿון עִדּאוֹ, אין מַחֲנַיִם.
Machanayim in Iddoen fun zun der Achinadav
Machanayim in Ido of son the Achinadav

טו אַחִימַעַץ, אין נַפְתָּלִי; ער אויך האָט געהייראט בָּשְׂמַת די טאָכטער
tochter di Basmat genumen hot oich er Naftali in Achimaats
daughter the Basmat taken has also he Naphtali in Achima'atz

פֿון שלמהן פַּאַר אַ ווייַב.
vaib a far Shlomoen fun
wife a for Sh'lomo of

טז בַּעֲנָא דער זון פֿון חוּשַׁי, אין אָשֵׁר, און אין עָלוֹת.
eolut in un Asher in Chushaien fun zun der Baana
Alot in and Asher in Chushai of son the Baana

יז יְהוֹשָׁפָט דער זון פֿון פָּרוּחַ, אין יִשָּׂשכָר.
Yissachar in Paruachn fun zun der Yehoshafat
Yissakhar in Paruach of son the Yehoshaphat

יח שִׁמְעִי דער זון פֿון אֵלָאן אין בנימין.
Binyamin in Elaen fun zun der Shimei
Binyamin in Elah of son the Shime'i

and of Og Melech HaBashan; and he was the only Netziv *(commissioner)* which was in the land.

יט גֶּבֶר דער זון פון אורין, אין לאַנד גִלְעָד, דעם לאַנד פון סיחון
Sichon fun land dem Gilad land in Urien fun zun der Gever
Sichon of land the Gil'ad land of in Uri of son the Gever

. בָּשָׁן דעם מלך פון עוג און פון אֱמוֹרי, דעם מלך פון
Bashan fun melech dem Og fun un Emori fun melech dem
Bashan of king the Og of and Emori of king the

און אין געשטעלטער וואָס איבערן גאַנצן לאַנד.
land gantsn ibern vos geshtelter ein un
land all over who is appointed one and

כ יהוּדה און יִשְׂרָאֵל זיַנען געווען אַזוי ווי דער זאַמד
zamd der vi azoi geven zainen Yisroel un Yehudah
sand the as even having been were Yisroel and Yehudah

[20] Yehudah and Yisroel were many, as the chol *(sand)* which is by the yam in multitude, eating and drinking,

וואָס בייַם ים אין פֿילקייט . זיי האָבן געגעסן און
un gegesn hobn zei filkeit in yam baim vos
and eaten have they multitude in the sea at which is

געטרונקען און געווען פֿרייליך. ד.כא און שלמה האָט
hot Shlomo un freilech geven un getrunken
has Sh'lomo and merry were and drank

5 [1] [4:21] And Sh'lomo reigned as Melech over kol hamamlechot *(all the kingdoms)* from the Nahar *([Euphrates] River)* unto Eretz Pelishtim *(Philistines)*, and unto the border of Mitzrayim: they brought minchah *(tribute)*, and served Sh'lomo all the days of his life.

ה געוועלטיקט איבער אַלע קיניגרייַכן, פון דעם טיַך ביז דעם
dem biz taich dem fun kinigraichn ale iber geveltikt
the up to river the from kingdoms all over ruled

לאַנד פון די פֿלשתּים, און ביז דעם גרענעץ פון מִצרַיִם . זיי
zei Mitsrayim fun gemark dem biz un Pelishtim di fun land
they Egypt of border the until and Pelishtim the of land

האָבן געבראַכט מִנְחָה, און געדינט דעם מלך שלמה אַלע טעג
teg ale Shlomo melech dem gedint un minche gebracht hobn
days all Sh'lomo king the served and tribute brought have

פון זיַין לעבן.
lebn zain fun
life his of

[2] [4:22] And Lechem Sh'lomo for one day was thirty kor of solet *(fine flour)*, and threescore kor of flour, [3] [4:23] Ten stall fed bakar, and twenty bakar out of the pastures, and a hundred tzon, beside deer, and gazelle, and roebuck, and choice fowl. [4] [4:24] For he had dominion over all the region beyond the Nahar, from Tiphsach even to Azah *(Gaza)*, over all the melachim beyond the Nahar; and he had shalom on all sides around him. [5] [4:25] And Yehudah and Yisroel dwelt securely, every

ד.כב און די שפּייַזונג פון שלמהן פֿאַר איין טאָג איז געווען
geven iz tog ein far Shlomoen fun shpaizung di un
having been is day one for Sh'lomo for food the and

דרייַסיק קאָר זעמלמעל, און זעכציק קאָר גראָבע מעל, ד.כג צען פֿעטע
fete tsen mel grobe kor zechtsik un zemelmel kor draisik
fat ten flour fat cors sixty and fine flour cors thirty

רינדער, און צוואַנציק רינדער פון דער פֿיטער, און הונדערט
hundert un fiter der fun rinder tsvantsik un rinder
one hundred and pastures the from cattle twenty and cattle

שאָף, אַחוץ הינדן, און הירשן, און דאַמהירשן, און
un damhirshn un hirshn un hindn achuts shof
and fallow deer and deer and deer aside from sheep

געשטאָפּטע קאַפֿהענער . ד.כד וואָרעם ער האָט געוועלטיקט איבער גאַנץ
gants iber geveltikt hot er vorem kaphener geshtopte
all over rule did he for wild grouse fatted

דער זיַט טיַך, פון תִּפסַח און ביז עַזָה, איבער אַלע מלכים
mlochim ale iber Azah biz un Tifsach fun taich zait der
kings all over Azah until even Tiphsach from river side the

פון דער זיַט טיַך; און ער האָט געהאַט שלום פון אַלע זיַנע
zaine ale fun sholem gehat hot er un taich zait der fun
his all in peace had has he and river side the of

זיַטן רונד אַרום. ד.כה און יהוּדה און יִשְׂרָאֵל זיַנען געזעסן
zaitn rund arum . un Yehudah un Yisroel zainen gezesn
sides around about and Yehudah and Yisroel have lived

אין זיבערקייט, איטלעכער אונטער זײַן ווײַנשטאָק און אונטער זײַן
zain unter un vainshtok zain unter itlecher zicherkeit in
his under and vine his under each security in

פֿײַגנבוים , פֿון דָן ביז באֵר-שֶׁבַע , אַלע טעג פֿון שלמהן .
Shlomoen fun teg ale Beer-Sheva biz Dan fun faignboim
Sh'lomo of days all Be'er-Sheva until Dan from fig tree

ד.כו און שלמה האָט געהאַט פֿערציק טויזנט שטאַלן פֿערד פֿאַר
far ferd shtaln toiznt fertsik gehat hot Shlomo un
for horses stalls of thousand forty had has Sh'lomo and

זײַנע רײַטווועגן, און צוועלף טויזנט רײַטער . ד.כז און יענע
yene un raiter toiznt tsvelf un raitvegn zaine
those and charioteers thousand twelve and chariots his

געשטעלטע פֿלעגן אויסהאַלטן דעם מלך שלמה , און
un Shlomo melech dem oishaltn flegn geshtelte
and Sh'lomo king the supply would district governors

איטלעכן וואָס צום טיש פֿון מלך שלמה ,
Shlomo melech fun tish tsum genent vos itlechn
Sh'lomo king of table of food to approached who each

איטלעכער אין זײַן חודש ; זיי פֿלעגן נישט פֿאַרפֿעלן קיין
kein farfeln nisht flegn zei choidesh zain in itlecher
any lack not would they month his in each

זאַך . ד.כח אויך גערשטן און שטרוי פֿאַר די פֿערד און פֿאַר די
di far un ferd di far shtroi un gershtn oich zach
the for and horses the for straw and barley also thing

יאָגפֿערד פֿלעגן זיי ברענגען אין דעם אָרט ווּהין עס האָט
hot es vuhin ort dem in brengen zei flegn yogferd
has it where place the into bring they would hunting horses

געהערט , איטלעכער לויט ווי ער האָט געדאַרפֿט.
gedarft hot er vi loit itlecher gehert
required was he as according to each belonged

ד.כט און אלקים האָט געגעבן שלמהן חכמה און
un chochme Shlomoen gegebn hot Elokim un
and wisdom Sh'lomo given has G-d and

פֿאַרשטאַנדיקייט זייער פֿיל , און ברייטקייט פֿון האַרץ אַזוי ווי דער
der vi azoi harts fun breitkeit un fil zeyer farshtandikeit
the as even heart of broadness and much very understanding

זאַמד וואָס אויפֿן ברעג פֿון ים . ד.ל און שלמהס חכמה
chochme Shlomos un yam fun breg oifn vos zamd
wisdom Sh'lomo's and the sea of shore on which is sand

איז געווען גרעסער פֿון דער חכמה פֿון אַלע קינדער
kinder ale fun chochme der fun greser geven iz
children all of wisdom the than greater having been is

פֿון מזרח , און פֿון אַל דער חכמה פֿון מִצרַיִם . ד.לא און
un Mitsrayim fun chochme der al fun un mizrech fun
and Egypt of wisdom the all than and east of the

ער איז געווען קליגער פֿון אַלע מענטשן , פֿון אֵיתָן דעם
dem Eitan fun mentshn ale fun kliger geven iz er
the Ethan than men all than wiser having been is he

אֶזְרָחי , און הֵימָן , און כַלכּול , און דַרדַע, די זין פֿון
fun zin di Darda un Kalkol un Heman un Ezrachi
of sons the Darda and Kalcol and Heman and Ezrachite

מָחולן . און ער האָט געהאַט אַ שֵׁם צווישן אַלע פֿעלקער רונד
rund felker ale tsvishn Shem a gehat hot er un Macholn
around nations all among name a had has he and Machol

ish under his gefen *(vine)* and under his te'enah *(fig tree)*, from Dan even to Be'er-Sheva, all the days of Sh'lomo. 6 4:26 And Sh'lomo had forty thousand stalls of susim for his merkavot, and twelve thousand parashim. 7 4:27 And these Nitzavim provided for HaMelech Sh'lomo, and for all that came near unto Shulchan HaMelech Sh'lomo, every ish in his chodesh; they lacked nothing. 8 4:28 Se'orim *(barley)* also and straw for the susim and swift steeds brought they unto the makom *(place)* where it should be, each according to his mishpat *(charge, quota, duty, responsibility)*.

9 4:29 And Elohim gave Sh'lomo chochmah and tevunah *(understanding, insight)* exceeding much, and rochav lev *(largeness of heart)*, even as the chol *(sand)* that is on the seashore. 10 4:30 And the chochmah Sh'lomo excelled the chochmat kol Bnei Kedem and kol chochmat Mitzrayim. 11 4:31 For he was wiser than kol Adam; than Eitan the Ezrachi, and Heman, and Kalkol, and Darda, the Bnei Machol; and shmo was in kol HaGoyim all around. 12 4:32 And he uttered three

thousand mashal; and his shir *(songs)* were one thousand and five. 13 4:33 And he spoke of etzim *(trees)*, from the erez *(cedar tree)* that is in the Levanon even unto the ezov *(hyssop)* which grows out of the wall; he spoke also of behemah *(animal)*, and of oph *(fowl, bird)*, and of remes *(crawling creature)*, and of dagim *(fish)*. 14 4:34 And there came of kol Amim to hear the chochmat Sh'lomo, from kol Malkhei Ha'Aretz, which had heard of his chochmah.

15 5:1 And Chiram Melech Tzor sent his avadim unto Sh'lomo; for he had heard that they had anointed him Melech in the place of his av; for Chiram was ever an ohev *(friend)* of Dovid. 16 5:2 And Sh'lomo sent to Chiram, saying, 17 5:3 Thou knowest how that Dovid Avi could not build Bayit unto the Shem of Hashem Elohav due to the milchamah which was about him on every side, until Hashem put them under the kappot *(soles)* of his raglayim. 18 5:4 But now Hashem Elohai hath given me rest on every side, so that there is neither satan *(adversary)* nor pega rah *(evil occurrence, misfortune)*. 19 5:5 And,

אֲרום . ד.לב און ער האָט געזאָגט דריי טויזנט משלים . און זיינע
zaine un mashalim toiznt drai gezogt hot er un arum
his and proverbs thousand three spoken has he and about

לידער זיינען געווען טויזנט מיט פֿינף. ד.לג און ער האָט
hot er un finf mit toiznt geven zainen lider
has he and five with a thousand having been were songs

געוועדט איבער ביימער, פֿון דעם צעדער וואָס אין לְבָנוֹן
Levanon in vos tseder dem fun beimer iber geredt
Levanon in which is cedar the from trees concerning spoken

און ביז דעם אֵזוֹבּ וואָס וואַקסט אַרויס פֿון וואַנט. און ער
er un vant fun arois vakst vos eizov dem biz un
he and wall of out springs up which hyssop the until even

האָט געוועדט איבער בהמות , און איבער פֿויגלען, און איבער
iber un foiglen iber un beheimes iber geredt hot
about and birds about and animals concerning spoken has

שרצים , און איבער פֿישן. ד.לד און פֿון אַלע אומות איז מען
men iz umes ale fun un fishn iber un shrotsim
they are peoples all from and fish about and creeping things

געקומען הערן שלמהס חכמה – פֿון אַלע מלכים פֿון
fun mlochim ale fun chochme Shlomos hern gekumen
of kings all the from wisdom Sh'lomo's to hear having come

דער ערד וואָס האָבן געהערט פֿון זיין חכמה .
chochme zain fun gehert hobn vos erd der
wisdom his of heard have who earth the

ה.א און חירָם דער מלך פֿון צור האָט געשיקט זיינע קנעכט
knecht zaine geshikt hot Tsor fun melech der Churam un
servants his sent has Tzor of king the Chiram and

צו שלמהן , ווָאַרעם ער האָט געהערט אַז מע האָט אים געזאַלבט
gezalbt im hot me az gehert hot er vorem Shlomoen tsu
anointed him has one that heard had he for Sh'lomo to

פַֿאַר אַ מלך אויף זיין פַֿאָטערס אָרט ; ווייל אַ גוטער פֿרַיינד איז
iz fraint guter a vail ort foters zain oif melech a far
is friend good a because place father's his on king a for

חירָם געווען דָּוִדן אַלע טעג. ה.ב האָט שלמה געשיקט
geshikt Shlomo hot teg ale Dovidn geven Churam
sent Sh'lomo has days all the Dovid having been Chiram

צו חירָמען , אַזוי צו זאָגן : ה.ג דו האָסט געקענט מיין פַֿאָטער
foter main gekent host du zogn tsu azoi Chiromen tsu
father my known have you say to so Chiram to

דָּוִדן , אַז ער האָט נישט געקענט בויען אַ הויז צו דעם
dem tsu hoiz a boien gekent nisht hot er az Dovidn
the to house a to build been able not has he that Dovid

נאָמען פֿון ה זיין ג-ט פֿון וועגן די מלחמות וואָס
vos milchomes di vegen fun G-t zain Hashem fun nomen
which battles the account of out of G-d his Hashem of name

האָבן אים אַרומגערינגלט, ביז ה האָט זיי געגעבן אונטער
unter gegebn zei hot Hashem biz arumgeringlt im hobn
under given them has Hashem until encircled him have

די טריט פֿון מיינע פֿיס. ה.ד און אַצונד האָט ה מיין ג-ט
G-t main Hashem hot atsund un fis maine fun trit di
G-d my Hashem has now and feet my of soles the

מיך באַרוט פֿון רונד אַרום ; נישטאָ קיין שטער און קיין
kein un shter kein nishto arum rund fun barut mich
any and obstacles any not about around of given rest me

now behold, I purpose to build a Beis for the Shem of Hashem Elohai, just as Hashem spoke unto Dovid Avi, saying, Binecha whom I will set upon thy Kisse in thy place, he shall build HaBayit for My Shem. 20 5:6 Now therefore command thou that they cut for me arazim *(cedar trees)* out of the Levanon; and my avadim shall be with thy avadim; and unto thee will I give sachar *(wage)* for thy avadim according to all that thou shalt appoint; for thou knowest that there is not among us any that are skilled to hew etzim *(wood, timber)* like unto the Tzidonim.

21 5:7 And it came to pass, when Chiram heard the divrei Sh'lomo, that he rejoiced with simchah me'od, and said, Baruch Hashem this day, Who hath given unto Dovid a ben chacham over HaAm Harav hazeh *(this great people)*. 22 5:8 And Chiram sent to Sh'lomo, saying, I have considered the things which thou sentest to me for; and I will do all thy chefetz concerning atzei arazim, and concerning atzei b'roshim. 23 5:9 My avadim shall bring them down from the Levanon unto the yam, and I will convey

ביז באַגעגעניש . ה.ה און אָט טראַכט איך צו בויען אַ הויז צו
tsu hoiz a boien tsu ich tracht ot un bagegenish beiz
to house a build to I thinks behold and meetings bad

דעם נאָמען פֿון ה מײַן ג-ט, אַזוי ווי ה האָט גערעדט
geredt hot Hashem vi azoi G-t main Hashem fun nomen dem
spoken has Hashem as just G-d my Hashem of name the

צו מײַן פֿאָטער דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן : דײַן זון וואָס איך וועל
vel ich vos zun dain zogn tsu azoi Dovidn foter main tsu
will I whom son your say to thus Dovid father my to

געבן אויף דײַן טראָן אויף דײַן אָרט , ער וועט בויען דאָס הויז צו
tsu hoiz dos boien vet er ort dain oif tron dain oif gebn
to house the build will he place your in throne your on place

מײַן נאָמען , ה.ו און אַצונד , באַפֿעל מע זאָל אויסהאַקן פֿאַר מיר
mir far oishakn zol me bafel atsund un nomen main
me for cut down shall they command now and name my

צעדערן פֿון לבָנוֹן , און מײַנע קנעכט וועלן זײַן מיט דײַנע
daine mit zain veln knecht maine un Levanon fun tsedern
your with be will servants my and Levanon of cedar trees

קנעכט ; און דעם לוין פֿון דײַנע קנעכט וועל איך דיר
dir ich vel knecht daine fun loin dem un knecht
to you(SG) I will servants your of wages the and servants

געבן וויפֿל דו וועסט זאָגן : וואָרעם דו ווייסט אַז צווישן
tsvishn az veist du vorem zogn vest du vifel gebn
among that know you for say will you as much as give

אונדז איז נישטאָ קיינער וואָס פֿאַרשטייט צו האַקן האָלצן אַזוי ווי די
di vi azoi holtsn hakn tsu farshteit vos keiner nishto iz undz
the as like wood cut to knows how who anyone not is us

צידוֹנים .
Tsidonim
Tsidonim

ה.ז און עס איז געווען , ווי חירָם האָט געהערט די
di gehert hot Churam vi geven iz es un
the heard has Chiram when having been is it and

ווערטער פֿון שלמהן , אַזוי האָט ער זיך זייער דערפֿרייט, און
un derfreit zeyer zich er hot azoi Shlomoen fun verter
and rejoiced very much self he has so Sh'lomo of words

ער האָט געזאָגט: ברוך ה היַינט, וואָס ער האָט געגעבן
gegebn hot er vos haint Hashem Baruch gezogt hot er
given has he who today Hashem blessed be said has he

דָּוִדן אַ קלוגן זון איבער דעם דאָזיקן גרויסן פֿאָלק . ה.ח און
un folk groisn dozikn dem iber zun klugn a Dovidn
and people great this the over son wise a Dovid

חירָם האָט געשיקט צו שלמהן , אַזוי צו זאָגן : איך האָב
hob ich zogn tsu azoi Shlomoen tsu geshikt hot Churam
have I say to thus Sh'lomo to sent has Chiram

געהערט וואָס דו האָסט געשיקט צו מיר; איך וועל טאָן אַל דײַן
dain al ton vel ich mir tsu geshikt host du vos gehert
your all do will I me to sent have you what heard

פֿאַרלאַנג, אין צעדערהאָלץ און אין ציפּרעסנהאָלץ. ה.ט מײַנע קנעכט
knecht maine tsipresnholts in un tsederholts in farlang
servants my cypress-wood in and cedar wood in request

וועלן זיי אַראָפּנידערן פֿון לבָנוֹן צום ים , און איך וועל
vel ich un yam tsum Levanon fun aropnideren zei veln
will I and the sea to Levanon from go down they will

זיי מאַכן אין פּליטן צו גיין מיטן ים ביז דעם אָרט וואָס
vos ort dem biz yam mitn gein tsu plitn in machn zei
which place the until the sea with go to rafts into make them

דו וועסט מיר אָנווייַזן , און דאָרטן וועל איך זיי פֿונאַנדערריַסן, און
un funanderraisn zei ich vel dortn un onvaizn mir vest du
and break apart them I will there and show me will you

דו וועסט זיי אַוועקנעמען. און דו וועסט טאָן מײַן פֿאַרלאַנג צו
tsu farlang main ton vest du un aveknemen zei vest du
to request my do will you and take away them will you

געבן ברויט פֿאַר מײַן הויז . ה.י און חירָם האָט געגעבן שלמהן
Shlomoen gegebn hot Churam un hoiz main far broit gebn
Sh'lomo given has Chiram and house my for food give

צעדערהאָלץ און ציפּרעסנהאָלץ לויט אַל זײַן פֿאַרלאַנג.
farlang zain al loit tsipresnholts un tsederholts
request his all according to cypress-wood and cedar wood

ה.יא און שלמה האָט געגעבן חירָמען צוואַנציק טויזנט קאָר
kor toiznt tsvantsik Chiromen gegebn hot Shlomo un
cor thousand twenty Chiram given has Sh'lomo and

וויץ , שפּײַז פֿאַר זײַן הויז , און צוואַנציק קאָר געשלאָגענע אייל.
eil geshlogene kor tsvantsik un hoiz zain far shpaiz veits
oil pressed cor twenty and house his for food wheat

אַזוי פֿלעגט שלמה געבן חירָמען יאָר אין יאָר . ה.יב און ה
Hashem un yor in yor Chiromen gebn Shlomo flegt azoi
Hashem and year by year to Chiram give Sh'lomo used to thus

האָט געגעבן שלמהן חכמה אַזוי ווי ער האָט אים געזאָגט. און
un gezogt im hot er vi azoi chochme Shlomoen gegebn hot
and said to him has he as just wisdom Sh'lomo given has

עס איז געווען שלום צווישן חירָמען און צווישן שלמהן ;
Shlomoen tsvishn un Chiromen tsvishn sholem geven iz es
Sh'lomo between and Chiram between peace was is there

און זיי האָבן ביידע געשלאָסן אַ ברית .
bris a geshlosn beide hobn zei un
covenant a established both had they and

ה.יג און דער מלך שלמה האָט אויפֿגענומען אַ צינדז
tsindz a oifgenumen hot Shlomo melech der un
forced labor a drafted has Sh'lomo king the and

פֿון גאַנץ ישׂראֵל, און דער צינדז איז געווען דרײַסיק
draisik geven iz tsindz der un Yisroel gants fun
thirty having been is forced labor the and Yisroel all from

טויזנט מאַן. ה.יד און ער האָט זיי געשיקט אויפֿן לבֿנון צו צען
tsen tsu Levanon oifn geshikt zei hot er un man toiznt
ten to Levanon in the sent them has he and men thousand

טויזנט מאַן אַ חודש , געביטן : איין חודש פֿלעגן זיי זײַן
zain zei flegn choidesh ein gebitn choidesh a man toiznt
be they would month one in shifts month a men thousand

אויפֿן לבֿנון צוויי חדשים אין דער היים . און אַדוֹנירם איז
iz Adoniram un heim der in chodeshim tsvei Levanon oifn
is Adoniram and home the in months two Levanon in the

געווען איבער דעם צינדז . ה.טו און שלמה האָט געהאַט
gehat hot Shlomo un tsindz dem iber geven
had has Sh'lomo and forced labor the over having been

זיבעציק טויזנט לאַסטטרעגער, און אַכציק טויזנט שטיינהעקער
shteinheker toiznt achtsik un lasttreger toiznt zibetsik
stone masons thousand eighty and load carriers thousand seventy

them by yam on rafts unto the makom that thou shalt appoint me, and will cause them to be discharged there, and thou shalt receive them; and thou shalt accomplish my chefetz, in giving lechem for my bais. 24 5:10 So Chiram gave Sh'lomo atzei arazim and atzei b'roshim according to all his chefetz. 25 5:11 And Sh'lomo gave Chiram twenty thousand kor of chittim *(wheat)* for provision for his bais, and twenty kor of shemen katit *(pressed olive oil)*: thus gave Sh'lomo to Chiram shanah b'shanah. 26 5:12 And Hashem gave Sh'lomo chochmah, just as He promised him; and there was shalom between Chiram and Sh'lomo; and they had a brit, the two of them.

27 5:13 And HaMelech Sh'lomo conscripted mas out of kol Yisroel; and the mas was thirty thousand ish. 28 5:14 And he sent them to the Levanon, ten thousand a month by chalifot; a month they were in the Levanon, and two months they were b'bayit; and Adoniram was in charge of the mas. 29 5:15 And Sh'lomo had threescore and ten thousand that were burden bearers, and fourscore thousand who

were stone cutters in the har; [30] [5:16] This was in addition to the chief of Sh'lomo's Nitzavim, who were over the project, three thousand three hundred, who supervised the people that wrought in the work. [31] [5:17] And HaMelech commanded, and avanim gedolot *(great stones)* they quarried, costly stones, to lay the foundation of the Bayit with hewn stones. [32] [5:18] And the Bonei Sh'lomo and Bonei Chiram did chisel them, and the stonesquarers; so they prepared etzim *(timber)* and avanim *(stones)* to build the Bayit.

אין די בערג . ה.טז אַחוץ שלמהס איבערגעשטעלטע
in di berg . achuts Shlomos ibergeshtelte
in the hill country . aside from Sh'lomo's supervisors

וואָס איבער דער אַרבעט, דריַי טויזנט און דריַי הונדערט, וואָס
vos iber der arbet drai toiznt un drai hundert iber vos
who over the work three and thousand three hundred who are

האָבן געווען איבער דעם פֹּאָלק וואָס טוט די אַרבעט.
hobn geveltikt iber dem folk vos tut di arbet
have ruled over the people who do the work.

ה.יז און דער מלך האָט באַפֿוילן , און מע
un der melech hot bafoiln un me
and the king has commanded , and people

האָט אויסגעבראָכן גרויסע שטיינער, טייַערע שטיינער, צו
hot oisgebrachn groise shteiner taiere shteiner tsu
has quarried out great stones costly stones to

גרונטפֹּעסטן דאָס הויז מיט גהאַקטע שטיינער. ה.יח און
gruntfestn dos hoiz mit gehakte shteiner un
make foundations for this house with chiseled stones and

די בוימײַנסטערס פֿון שלמה און די בוימײַנסטערס פֿון חירָמען ,
di boimaynsters fun Shlomo un di boimaynsters fun Chiromen
the builders of Sh'lomo and the builders of Chiram ,

און די גבלים האָבן אויסגעהאַקט, און האָבן צוגעגרייט די האָלצן
un di Gevalim hobn oisgehakt un hobn tsugegreit di holtsn
and the Builders have chiseled out and have prepared the wood

און די שטיינער אויף צו בויען דאָס הויז .
un di shteiner oif tsu boien dos hoiz .
and the stones on account of to build the house .

ו און עס איז געווען , אין פֿיר הונדערט און אַכציקסטן
un es iz geven in fir hundert un achtsikstn
and it is having been in four hundred and eighty

יאָר נאָך דעם ווי די קינדער פֿון ישׂרָאֵל זיַינען
yor noch dem vi di kinder fun Yisroel zainen
year after the one when the children of Yisroel are

אַרויסגעגאַנגען פֿון לאַנד מִצרַיִם , אין פֿירטן יאָר
aroisgegangen fun land Mitsrayim in firtn yor
having come out of land Egypt in fourth year

פֿון שלמהס מלוכה איבער יִשׂרָאֵל, אין חודש זיו
fun Shlomos meluche iber Yisroel in choidesh Ziv
of Sh'lomo's kingdom over Yisroel in month Ziv

– דאָס איז דער צווייטער חודש – האָט ער אָנגעהויבן
dos iz der tsveiter choidesh hot er ongehoibn
this is the second month has he begun

בויען דאָס הויז צו ה .
boien dos hoiz tsu Hashem .
to build house the for Hashem .

[2] And the Beis which king Sh'lomo built for Hashem, the length thereof was threescore cubits, and the breadth thereof twenty cubits, and the height thereof thirty cubits. [3] And the

ב און דאָס הויז וואָס שלמה המלך האָט געבויט צו ה ,
un dos hoiz vos Shlomo hameilech hot geboit tsu Hashem ,
and the house which Sh'lomo the king has built for Hashem ,

איז געווען זעכציק איילן זיַין לענג , און צוואַנציק איילן זיַין
iz geven zechtsik eiln zain leng un tsvantsik eiln zain
is having been sixty cubits its length and twenty cubits its

ברייט, און דריַיסיק איילן זיַין הייך . ג און דער פּאָליש פֿאַר דעם
breit un draisik eiln zain heich . un der polish far dem
width and thirty cubits its height . and the porch for the

Ulam *(Portico)* in front of the Heikhal of the Beis, twenty cubits was the length thereof, according to the breadth of the Beis; and ten cubits was the breadth thereof projecting in front of the Beis. [4] And for the Beis he made embrasures. [5] And against the wall of the Beis he built chambers round about, against the walls of the Beis round about, both of the Heikhal and of the Debir; and he made chambers round about; [6] The lowest story was five cubits broad, and the middle was six cubits broad, and the third was seven cubits broad; for without in the wall of the Beis he made narrow ledges round about, that the beams should not be fastened in the walls of the Beis. [7] And the Beis, when it was under construction, was built of stone made ready before it was brought there; so was neither hammer nor chisel nor any tool of iron heard in the Beis, while it was under construction. [8] The door for the middle story was in the right side of the Beis; and they went up with winding stairs into the middle chamber, and out of the middle into the third.

הֵיכַל פֹּון הויז איז געווען צוואַנציק איילן זיין לענג , פֿאַר
far leng zain eiln tsvantsik geven iz hoiz fun heichl
for length its cubits twenty having been is house of temple

ברייט פֿון דעם הויז , צען איילן זיין ברייט פֿאַר דעם הויז . ד און
un hoiz dem far breit zain eiln tsen hoiz dem fun breit
and house the for width its cubits ten house the of width

ער האָט געמאַכט אין הויז פֿענצטער אינעווייניק ברייט און אויסנווייניק
oisenveinik un breit ineveinik fentster hoiz in gemacht hot er
outer and width inner windows house in made has he

שמאָל . ה און ער האָט געבויט אָן דער וואַנט פֿון הויז אַן אָנבוי ,
onboi an hoiz fun vant der on geboit hot er un shmol
addition an house of wall the against built has he and narrow

רונד אַרום די וועגט פֿון הויז , רונד אַרום דעם הֵיכל דעם און דעם
dem un heichl dem arum rund hoiz fun vent di arum rund
the and temple the about around house of walls the about around

דבֿיר ; און ער האָט געמאַכט זייטקאַמערן רונד אַרום . ו דער
Devir zaitkamern gemacht hot er un arum rund der
inner sanctuary and he has made side rooms about around the

אונטערשטער אָנבוי , איז פֿינף איילן געווען זיין ברייט, און
un breit zain geven eiln finf iz onboi untershter
and width its having been cubits five is addition lower

דער מיטלסטער, זעקס איילן זיין ברייט, און דער דריטער, זיבן איילן
eiln zibn driter der un breit zain eiln zeks mitlster der
cubits seven third the and width its cubits six middle the

זיין ברייט, וואָרעם פֿאַרמינערונגען האָט ער געמאַכט אין דעם הויז
hoiz dem in gemacht er hot farminerungen vorem breit zain
house the in made he has narrow ledges because width its

צו דערויסן צו רונד אַרום, כדי זאָלן זיך נישט דאַרפֿן
darfn nisht zich zoln kedei arum rund tsu deroisn tsu
have need of not self shall so that about around to outside to

האַלטן אין די וועגט פֿון הויז . – ז און דאָס הויז ווען עס איז
iz es ven hoiz dos un hoiz fun vent di in haltn
was it when house this and house of walls the into to fasten

געבויט געווארן , איז געבויט געווארן פֿון שטיינער פֿאַרטיק
fartik shteiner fun gevorn geboit iz gevorn geboit
finished stones of having become built was having become built

געמאַכט ביים אַרויסהאַקן ; און קיין האַמערס און קיין האַק,
hak kein un hamers kein un aroishakn baim gemacht
axe no and hammer no and place of cutting out at the done

קיין שום אייַזנגעצייַג איז נישט געהערט געווארן אין דעם
dem in gevorn gehert nisht iz aizngetsaig shum kein
the in having become heard not is iron tools anything not

הויז , ווען עס איז געבויט געווארן . – ח דער איינגאַנג צו
tsu aingang der gevorn geboit iz es ven hoiz
to entrance the having become built was it when house

די אונטערשטע זייטקאַמערן איז געווען אויף דער רעכטער זייט
zait rechter der oif geven iz zaitkamern untershte di
side right the on having been is side rooms lower the

פֿון הויז , און אויף שווינדלטרעפ איז מען אַרויפֿגעגאַנגען צו די
di tsu aroifgegangen men iz shvindltrep oif un hoiz fun
the to having gone up they was winding stairs on and house of

מיטלסטע, און פֿון די מיטלסטע צו די דריטע.
drite di tsu mitlste di fun un mitlste
third the to middle the from and middle

ט אוּן עֶר הָאָט אוֹיסגעבּוּיט דאָס הוּיז , אוּן הָאָט עס פַֿאַרענדיקט; אוּן
un farendikt es hot un hoiz dos oisgeboit hot er un
and completed it has and house the built has he and

עֶר הָאָט באַדעקט דאָס הוּיז מִיט באַלקנס אוּן ברעטער פֿוּן צעדערן .
tsedern fun breter un balkns mit hoiz dos badekt hot er
cedar trees of boards and beams with house this covered has he

י אוּן עֶר הָאָט געבּוּיט דעם אָנבּוי אָן דעם גאַנצן הוּיז , פֿינף איילן
eiln finf hoiz gantsn dem on onboi dem geboit hot er un
cubits five house whole the on extension the built has he and

די הייך ; אוּן עס הָאָט זיך געהאַלטן אָן הוּיז אויף צעדערנהאָלץ.
tsedernholts oif hoiz on gehaltn zich hot es un heich di
cedar-wood on house on held up self has it and height the

יא אוּן דאָס וואָרט פֿוּן ה איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to having been is Hashem of word the and

שלמהן , אַזוי צו זאָגן : יבדאָס דאָזיקע הוּיז וואָס דו
du vos hoiz dozike dos zogn tsu azoi Shlomoen
you which house this the say to so Sh'lomo

בּוּיסט – אויב דו וועסט גיין אין מײַנע חוקים , אוּן
un chukkim maine in gein vest du oib boist
and statutes my in walk will you if are building

מײַנע געזעצן וועסטו טאָן, אוּן וועסט היטן אַלע מײַנע
maine ale hitn vest un ton vestu gezetsn maine
my all keep will and do will you(sg) laws my

געבאָט צו גיין אין זיי , וועל איך מקיים זײַן
zain mekayem ich vel zei in gein tsu gebot
do fulfill I will them in walk to commandments

אויף דיר מײַן צוזאָג וואָס איך האָב צוגעזאָגט דײַן
dain tsugezogt hob ich vos tsuzog main dir oif
your promised have I which promise my you(SG) for

פַֿאָטער דָוִדן . יגאוּן איך וועל רוען צווישן די קינדער
kinder di tsvishn ruen vel ich un Dovidn foter
children the among rest will I and Dovid father

פֿוּן יִשְׂרָאֵל, אוּן וועל נישט פַֿאַרלאָזן מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל.
Yisroel folk main farlozen nisht vel un Yisroel fun
Yisroel people my forsake not will and Yisroel of

יד אַזוי הָאָט שלמה אויפֿגעבּוּיט דאָס הוּיז , אוּן הָאָט עס פַֿאַרענדיקט.
farendikt es hot un hoiz dos oifgeboit Shlomo hot azoi
completed it has and house this build Sh'lomo did so

טו אוּן עֶר הָאָט געבּוּיט די וועגנט פֿוּן דעם הוּיז אינעווייניק מִיט ברעטער
breter mit ineveinik hoiz dem fun vent di geboit hot er un
boards with inside house the of walls the built has he and

פֿוּן צעדערן; פֿוּן באָדעם פֿוּן הוּיז ביז די באַלקנס פֿוּן סופֿים
sufim fun balkns di biz hoiz fun bodem fun tsedern fun
ceilings of beams the until house of the floor from cedar of

הָאָט עֶר באַדעקט מִיט האָלץ פֿוּן אינעווייניק; אוּן עֶר הָאָט באַדעקט דעם
dem badekt hot er un ineveinik fun holts mit badekt er hot
the covered has he and inside from wood with covered he has

באָדעם פֿוּן הוּיז מִיט ברעטער פֿוּן ציפּרעסן. טז אוּן עֶר הָאָט געבּוּיט
geboit hot er un tsipresn fun breter mit hoiz fun bodem
built has he and cypress of planks with house of floor

צוואַנציק איילן פֿוּן דעם הינטערשטן טייל פֿוּן הוּיז מִיט ברעטער פֿוּן
fun breter mit hoiz fun teil hintershtn dem fun eiln tsvantsik
of planks with house of part rear the from cubits twenty

9 So he built the Beis, and finished it; and covered the Beis with beams and boards of cedar. 10 And then he built chambers against all the Beis, five cubits high; and they rested on the Beis with timber of cedar.

11 And the Devar Hashem came to Sh'lomo, saying, 12 Concerning this Beis which thou art building, if thou wilt walk in My statutes, and execute My judgments, and be shomer over all My mitzvot to walk in them; then will I perform My word *(promise)* with thee, which I spoke unto Dovid thy father; 13 And I will dwell among the Bnei Yisroel, and will not forsake My people Yisroel.

14 So Sh'lomo built the Beis, and finished it. 15 And he built the walls of the Beis within with boards of cedar, from the floor of the Beis to the rafters of the ceiling; and he covered them on the inside with wood, and covered the floor of the Beis with planks of cypress. 16 And he built twenty cubits on the sides of the Beis, from the floor

צעדערן, פֿון באָדעם ביז די באַלקנס; און ער האָט עס זיך געבויט
geboit zich es hot er un balkns di biz bodem fun tsedern
built self it has he and beams the until the floor from cedar

פֿון אינעווייניק, פֿאַר אַ דביר , פֿאַר אַ קדשי־קָדשים . יז און
un kedshei-kodshim a far Devir a far ineveinik fun
and most holy place a for inner sanctuary a for inside from

פֿערציק איילן איז געווען דאָס הויז , דאָס איז דער הֵיכל פֿון
fun heichl der iz dos hoiz dos geven iz eiln fertsik
of temple the is that house this having been is cubits forty

פֿאָרנט . יח און דאָס צעדערהאָלץ אויפֿן הויז אינעווייניק איז געווען
geven iz ineveinik hoiz oifn tsederholts dos un forent
having been is inside house on cedar wood the and in front

אַ געשניץ פֿון קנעפּ און געעפֿנטע קווייטן . אַלץ איז
iz alts kveitn geefnte un knep fun geshnits a
is all that flowers open and round ornaments of carving a

געווען צעדער, קיין שטיין האָט זיך נישט אַרויסגעזען. יט און
un aroisgezen nisht zich hot shtein kein tseder geven
and seen not self has stone no cedar having been

דעם דביר אינעווייניק אין הויז האָט ער צוגעגרייט אויף
oif tsugegreit er hot hoiz in ineveinik Devir dem
for prepared he has house in inside inner sanctuary the

אַריינשטעלן אַהין דעם אָרון פֿון הס ברית . כ און אינעווייניק
ineveinik un bris Hashems fun oren dem ahin arainshteln
inside and covenant Hashem's of aron the there to set up

פֿון דביר איז געווען צוואַנציק איילן די לענג , און
un leng di eiln tsvantsik geven iz Devir fun
and length the cubits twenty having been is inner sanctuary of

צוואַנציק איילן די בריים, און צוואַנציק איילן איז געווען זיין
zain geven iz eiln tsvantsik un breit di eiln tsvantsik
its having been is cubits twenty and width the cubits twenty

הייך ; און ער האָט אים איבערגעצויגן מיט עכטן גאָלד. און ער האָט
hot er un gold echtn mit ibergetsoign im hot er un heich
has he and gold pure with overlaid it has he and height

באַדעקט דעם מזבח מיט צעדערהאָלץ. כא אַזוי האָט שלמה
Shlomo hot azoi tsederholts mit mizbeyech dem badekt
Sh'lomo has so cedar wood with altar the covered

איבערגעצויגן דאָס הויז פֿון אינעווייניק מיט עכטן גאָלד; און ער האָט
hot er un gold echtn mit ineveinik fun hoiz dos ibergetsoign
has he and gold pure with inside of house this overlaid

פֿאַרצויגן גילדערנע קייטן פֿאַר דעם דביר ; און ער האָט עס
es hot er un Devir dem far keitn gilderne fartsoign
it has he and inner sanctuary the before chains golden drawn

איבערגעצויגן מיט גאָלד. כב און דאָס גאַנצע הויז האָט ער איבערגעצויגן
ibergetsoign er hot hoiz gantse dos un gold mit ibergetsoign
overlaid he has house whole this and gold with overlaid

מיט גאָלד, ביז דאָס גאַנצע הויז איז געווען געענדיקט; אויך דעם
dem oich geendikt geven iz hoiz gantse dos biz gold mit
the also finished having been is house whole this until gold with

גאַנצן מזבח וואָס בייַם דביר האָט ער איבערגעצויגן
ibergetsoign er hot Devir baim vos mizbeyech gantsn
overlaid he has inner sanctuary at which altar whole

מיט גאָלד.
gold mit
gold with

to the rafters with boards of cedar; he even built them for it within, even for the Debir, even for the Kodesh HaKodashim. 17 And the Beis, that is, the Heikhal in front of it, was forty cubits long. 18 And the cedar of the Beis within was carved with gourds and open flowers; all was cedar; there was no stone seen. 19 And the Devir he prepared in the Beis within, to set there the Aron Brit Hashem. 20 And the Devir was twenty cubits in length, and twenty cubits in breadth, and twenty cubits in the height thereof; and he overlaid it with pure zahav *(gold)*; and so covered the mizbe'ach which was of cedar. 21 So Sh'lomo overlaid the Beis within with pure zahav *(gold)*; and he drew chains of zahav *(gold)* across, in front of the Devir; and he overlaid it with zahav. 22 And the whole interior he overlaid with zahav *(gold)*, in order that kol haBeis be perfect; also the whole Mizbe'ach that belonged to the Devir he overlaid with zahav *(gold)*.

כג און ער האָט געמאַכט אין דבֿיר צוויי כרובֿים פֿון
fun kruvim tsvei Devir in gemacht hot er un
of Keruvim two inner sanctuary within made has he and
איילבוימהאָלץ , צען איילן די הייך פֿון איטלעכן. כד און פֿינף איילן
eiln finf un itlechn fun heich di eiln tsen eilboimholts
cubits five and each of height the cubits ten olive tree wood
איז געווען איין פֿליגל פֿון אַ כרובֿ , און פֿינף איילן דער צווייטער
tsveiter der eiln finf un kruv a fun fligel ein geven iz
second the cubits five and Keruv a of wing one having been is
פֿליגל פֿון אַ כרובֿ ; צען איילן פֿון איין עק פֿון זיַינע פֿליגלען ביזן
bizn fliglen zaine fun ek ein fun eiln tsen kruv a fun fligel
until wings its of end one from cubits ten Keruv a of wing
אַנדער עק פֿון זיַינע פֿליגלען. כה צען איילן איז אויך געווען דער
der geven oich iz eiln tsen fliglen zaine fun ek ander
the having been also is cubits ten wings its of end other
צווייטער כרובֿ ; איין מאָט און איין שניט ביַי בייַדע כרובֿים ;
kruvim beide bai shnit ein un mat ein kruv tsveiter
Keruvim two with carving one and measure one Keruv second
כו די הייך פֿון איין כרובֿ צען איילן , און דעס גלַיכן פֿון צווייטן
tsveitn fun glaichn des un eiln tsen kruv ein fun heich di
second for same the and cubits ten Keruv one of height the
כרובֿ .
kruv
Keruv

כז און ער האָט אַריַינגעשטעלט די כרובֿים אין דעם
dem in kruvim di araingeshtelt hot er un
the in Keruvim the positioned has he and
אינעווייניקסטן הויז . און מע האָט געמאַכט די פֿליגלען פֿון
fun fliglen di gemacht hot me un hoiz ineveiniksn
of wings the made has one and house inner
די כרובֿים אויסגעשפרייט, און דער פֿליגל פֿון איינעם האָט
hot einem fun fligel der un oisgeshpreit kruvim di
has one of wings the and spread out Keruvim the
אָנגערירט איין וואַנט, און דער פֿליגל פֿון צווייטן כרובֿ האָט
hot kruv tsveitn fun fligel der un vant ein ongerirt
has Keruv second of wings the and wall one touched
אָנגערירט די צווייטע וואַנט; און זייערע פֿליגלען האָבן זיך
zich hobn fliglen zeyere un vant tsveite di ongerirt
self have wings their and wall second the touched
אָנגערירט אין מיטן הויז . כח אַ פֿליגל אָן אַ פֿליגל. און ער
er un fligel a on fligel a hoiz mitn in ongerirt
he and wing a on wing a house midst of in touched
האָט איבערגעצויגן די כרובֿים מיט גאָלד.
gold mit kruvim di ibergetsoign hot
gold with Keruvim the overlaid has

כט און אַלע וועגט פֿון דעם הויז רונד אַרום, האָט ער
er hot arum rund hoiz dem fun vent ale un
he has about around house the of walls all and
אויסגעשניצט מיט געשניצן פֿון כרובֿים און טייטלבוימער און
un teitlbeimer un kruvim fun geshnitsn mit oisgeshnitst
and palm trees and Keruvim of carvings with carved out
געעפֿנטע קווייטן , פֿון אינעווייניק און אויסנווייניק. ל און דעם
dem un oisenveinik un ineveinik fun kveitn geefnte
the and outside and inside from flowers open

23 And within the Devir he made two Keruvim of olive wood, each ten cubits high. 24 And five cubits was the one wing of the Keruv, and five cubits the other wing of the Keruv; from the uttermost part of the one wing unto the uttermost part of the other were ten cubits. 25 And the other Keruv was ten cubits; both the Keruvim were of one measure and one size. 26 The height of the one Keruv was ten cubits, and so was it of the other Keruv.

27 And he set the Keruvim within the inner room; and they stretched forth the wings of the Keruvim, so that the wing of the one touched the one wall, and the wing of the other Keruv touched the other wall; and their wings touched one another in the midst of HaBayit. 28 And he overlaid the Keruvim with zahav *(gold)*.

29 And he carved all the walls of the Beis round about with carved figures of keruvim and palm trees and open flowers, within and without. 30 And the floor of the Beis he

overlaid with zahav *(gold)*, within and without. [31] And for the entering of the Devir he made doors of olive wood; the lintel and the five-sided door posts. [32] The two doors also were of olive wood; and he carved upon them carvings of Keruvim and palm trees and open flowers, and overlaid them with zahav, and spread zahav upon the Keruvim, and upon the palm trees. [33] So also made he for the entrance of the Heikhal four-sided door posts of olive wood. [34] And the two doors were of cypress wood; the two leaves of the one door were folding, and the two leaves of the other door were folding. [35] And he carved thereon Keruvim and palm trees and open flowers; and covered them with zahav fitted upon the carved work.

[36] And he built the inner court with three rows of hewed stone, and a row of cedar beams.

[37] In the fourth year was the foundation of the Beis Hashem laid, in the month Ziv; [38] And in the eleventh

פֹוסבאָדן פֿון הויז האָט ער איבערגעצויגן מיט גאָלד, אינעווייניק
ineveinik gold mit ibergetsoign er hot hoiz fun fusbodn
inside gold with overlaid he has house of footbottom

און אויסנווייניק. לא און פַאַר דעם איַנגאַנג פֿון דבֿיר האָט
hot Devir fun aingang dem far un oisenveinik un
has inner sanctuary of entrance the for and outside and

ער געמאַכט טירן פֿון איילבוימהאָלץ ; דער טירגעשטעל מיט די
di mit tirgeshtel der eilboimholts fun tirn gemacht er
the with frame the olive tree wood of doors made he

ביַישטידלעך איז אויסגעקומען פֿינפֿעקעדיק. לב און אויף די צוויי טירן
tirn tsvei di oif un finfekechdik oisgekumen iz baishtidlech
doors two the on and five sided come out is doorposts

פֿון איילבוימהאָלץ האָט ער אויסגעשניצט געשניצן פֿון כּרובֿים
kruvim fun geshnitsn oisgeshnitst er hot eilboimholts fun
Keruvim of carvings carved out he has olive tree wood of

און טייטלביימער און געעפֿנטע קווייטן , און איבערגעצויגן מיט גאָלד;
gold mit ibergetsoign un kveitn geefnte un teitlbeimer un
gold with overlaid and flowers open and palm trees and

און ער האָט אויסגעקלאַפּט דאָס גאָלד אויף די כּרובֿים און אויף
oif un kruvim di oif gold dos oisgeklapt hot er un
on and Keruvim the on gold this beat out has he and

די טייטלביימער. לג און דעס גלַייכן האָט ער גמאַכט פַאַר דעם
dem far gemacht er hot glaichn des un teitlbeimer di
the for made he has same the and palm trees the

איַנגאַנג פֿון הֵיכל , ביַישטידלעך פֿון איילבוימהאָלץ , פֿירעקעדיק;
firekechdik eilboimholts fun baishtidlech heichl fun aingang
four sided olive tree wood of doorposts temple of entrance

לד און צוויי טירן פֿון ציפּרעסנהאָלץ; די צוויי פֿליגלען פֿון איין טיר
tir ein fun fliglen tsvei di tsipresnholts fun tirn tsvei un
door one of leaves two the cypress-wood of doors two and

האָבן זיך צונויפֿגעלייגט , און די צוויי פֿליגלען פֿון דער אַנדער טיר
tir ander der fun fliglen tsvei di un tsunoifgeleigt zich hobn
door other the of leaves two the and folded self have

האָבן זיך צונויפֿגעלייגט . לה און ער האָט אויסגעשניצט כּרובֿים און
un kruvim oisgeshnitst hot er un tsunoifgeleigt zich hobn
and Keruvim carved out has he and folded self have

טייטלביימער און געעפֿנטע קווייטן , און האָט איבערגעצויגן מיט גאָלד
gold mit ibergetsoign hot un kveitn geefnte un teitlbeimer
gold with overlaid has and flowers open and palm trees

אַרויפֿגעפּאַסט אויפֿן איַנגעשניצטן .
aingeshnitstn oifn aroifgepast
things carved on the applied on top

לו און ער האָט געבויט דעם אינעווייניקסטן הויף פֿון דריַי צויַילן
tsailn drai fun hoif ineveiniksten dem geboit hot er un
rows of three from courtyard inner the built has he and

געהאַקטע שטיינער, און אַ צויַל געדעקטע באַלקנס.
balkns gedekte tsail a un shteiner gehakte
beams covered row of a and stones chiseled

לז אין פֿירטן יאָר איז געלייגט געוואָרן דער
der gevorn geleigt iz yor firtn in
the having become laid down was year fourth in

גרונטפֿעסט פֿון הס הויז , אין מאָנאַט זיו . לח און
un Ziv monat in hoiz Hashems fun gruntfest
and Ziv month of in house Hashem's of foundation

אין עלפֶטן יאָר, אין מאָנאַט בול – דאָס איז דער אַכטער
achter der iz dos bul monat in yor elftn in
eighth the is this Bul month of in year eleventh in

חודש – איז געענדיקט געווואָרן דאָס הויז אין
in hoiz dos gevorn geendikt iz choidesh
in house this having become finished has month

אַלע זײַנע טיילן, און לויט אַלץ ווי עס האָט
hot es vi alts loit un teiln zaine ale
was it as all that according to and parts its all

באַדאַרפֿט צו זײַן . און ער האָט עס געבויט זיבן יאָר .
yor zibn geboit es hot er un zain tsu badarft
years seven build it did he and be to required

ז 7 און אין זײַן אייגן הויז האָט שלמה געבויט דרײַצן יאָר ,
yor draitsn geboit Shlomo hot hoiz eigen zain in un
years thirteen built Sh'lomo has house own his in and

ב ביז ער האָט פֿאַרענדיקט זײַן גאַנץ הויז . און ער האָט געבויט
geboit hot er un hoiz gants zain farendikt hot er biz
built has he and house entire his completed has he until

דאָס הויז פֿון לבֿנון-וואַלד . הונדערט איילן זײַן לענג , און
un leng zain eiln hundert Levanon-vald fun hoiz dos
and length its cubits hundred Levanon wood of house this

פֿופֿציק איילן זײַן ברייט, און דרײַסיק איילן זײַן הייך , אויף
oif heich zain eiln draisik un breit zain eiln fuftsik
upon height its cubits thirty and width its cubits fifty

ג פֿיר צײַלן צעדערזײַלן , מיט צעדערבאַלקנס אויף די זײַלן . און
un zailn di oif tsederbalkns mit tsederzailn tsailn fir
and pillars the on cedar beams with cedar pillars rows of four

עס איז געווען באַדעקט מיט צעדערהאָלץ פֿון אויבן , איבער
iber oiben fun tsederholts mit badekt geven iz es
over above from cedar wood with covered having been is it

די זײַטקאַמערן וואָס אויף די פֿינף און פֿערציק זײַלן , פֿופֿצן
fuftsn zailn fertsik un finf di oif vos zaitkamern di
fifteen pillars forty and five the on which side rooms the

ד אין אַ צײַל . און באַלקנס זײַנען געווען דרײַ צײַלן ; און אַ
a un tsailn drai geven zainen balkns un tsail a in
a and rows three having been are beams and row a in

ה דורכבליק קעגן אַ דורכבליק דרײַ מאָל . און אַלע טירן מיט
mit tirn ale un mol drai durchblik a kegen durchblik
with doors all and times three window a opposite window

די בײַשטידלעך זײַנען געווען פֿירעקעדיק אין געשטעל; און אַ
a un geshtel in firekechdik geven zainen baishtidlech di
a and shape in rectangular having been were doorposts the

דורכבליק קעגן אַ דורכבליק דרײַ מאָל .
mol drai durchblik a kegen durchblik
times three window a opposite window

ו און דאָס פֿאָדערהויז פֿון זײַלן האָט ער געמאַכט: פֿופֿציק איילן
eiln fuftsik gemacht er hot zailn fun foderhoiz dos un
cubits fifty made he has pillars of porch the and

זײַן לענג , און דרײַסיק איילן זײַן ברייט, מיט אַ פֿירהויז
firhoiz a mit breit zain eiln draisik un leng zain
vestibule a with width its cubits thirty and length its

פֿאַר זיי , מיט זײַלן און אַ באַלקנדעכל פֿאַר זיי .
zei far balkndechl a un zailn mit zei far
them for beam roof a and pillars with them in front of

year, in the month Bul, which is the eighth month, was the Beis finished throughout all the parts thereof, and according to all the fashion of it. So was he sheva shanim *(seven years)* in building it.

7 But Sh'lomo was building his own Bais *(palace complex)* thirteen years, and he finished all his Bais. [2] He built also the Bais Ya'ar HaLevanon; the length thereof was a hundred cubits, and the width thereof fifty cubits, and the height thereof thirty cubits, upon four rows of cedar pillars, with cedar beams upon the pillars. [3] And it was roofed in erez *(cedar)* above the tzela'ot *(chambers, side-rooms)* upon the ammudim; there were forty-five, fifteen per row. [4] And there were shekufim *(windows)* in three rows, and outlook was opposite outlook, shalosh pe'amim *(three times)*. [5] And all the petachim and mezuzot were framed four-sided by beams; and outlook opposite outlook, shalosh pe'amim *(three times)*.

[6] And he made Ulam HaAmmudim; the length thereof was fifty cubits, and the width thereof thirty cubits: and the ulam was in front of them; and the other ammudim with the thick beam were before them.

ז און ער האָט געמאַכט דאָס פַּאָדערהויז פון טראָן וואָס ער זאָל
zol er vos tron fun foderhoiz dos gemacht hot er un
shall he which throne of hall the made has he and

דאָרטן משפטן , דאָס פַּאָדערהויז פון משפט : און עס איז געווען
geven iz es un mishpot fun foderhoiz dos mishpetn dortn
having been is it and judgment for hall the judge there

באַדעקט מיט צעדערהאָלץ פון באָדעם ביז באָדעם.
bodem biz bodem fun tsederholts mit badekt
top unto bottom from cedar wood with covered

ח און זיין הויז וואָס ער איז דאָרטן געזעסן, אין אַן אַנדער
ander an in gezesn dortn iz er vos hoiz zain un
other an in lived there is he which house his and

הויף , אינעווייניק-צו פון פַּאָדערהויז, איז געווען
geven iz foderhoiz fun ineveinik-tsu hoif
having been is porch from inside with reference to courtyard

פון דער אייגענער אַרבעט . ער האָט אויך געמאַכט אַ הויז פַּאַר
far hoiz a gemacht oich hot er arbet eigener der fun
for house a made also has he workmanship same the of

פַּרעהס טאָכטער וואָס שלמה האָט גענומען , אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi genumen hot Shlomo vos tochter Pharaohs
the like just taken has Sh'lomo whom daughter Pharaoh's

דאָזיקע פַּאָדערהויז.
foderhoiz dozike
hall this

ט דאָס אַלץ איז געווען פון טייַערע שטיינער, לויט די מאָסן
mosn di loit shteiner taiere fun geven iz alts dos
measures the according to stones costly of was is all this

פון געהאַקטע שטיינער, אַרומגעזעגט מיט אַ זעג פון אינעווייניק און פון
fun un ineveinik fun zeg a mit arumgezegt shteiner gehakte fun
of and inside of saw a with saw around stones chiseled of

אויסנווענדיק; און פון גרונטפעסט ביז געזימס, און דרויסן ביז גרויסן
groisn bizn droisn un gezims biz gruntfest fun un oisnvenik
great unto outside and ledge unto foundation from and outside

י הויף . און עס איז געווען געגרונטפעסט מיט טייַערע שטיינער, גרויסע
groise shteiner taiere mit gegruntfest geven iz es un hoif
great stones costly with founded was is it and courtyard

יא שטיינער, שטיינער פון צען איילן , און שטיינער פון אַכט איילן . און
un eiln acht fun shteiner un eiln tsen fun shteiner shteiner
and cubits eight of stones and cubits ten of stones stones

פון אויבן זייַנען געווען טייַערע שטיינער, לויט די מאָסן
mosn di loit shteiner taiere geven zainen oiben fun
measures the according to stones costly were are above from

יב פון געהאַקטע שטיינער, און צעדערהאָלץ. און דער גרויסער הויף
hoif groiser der un tsederholts un shteiner gehakte fun
courtyard great the and cedar wood and stones chiseled of

רונד אַרום איז געווען פון דריי צייַלן געהאַקטע שטיינער, און אַ
a un shteiner gehakte tsailn drai fun geven iz arum rund
a and stones chiseled rows of three of was is round around

צייַל צעדערבאַלקנס: דעס גלייַכן פַּאַר דעם אינעווייניקסטן הויף פון
fun hoif ineveinikstn dem far glaichn des tsederbalkns tsail
of courtyard inner the for same the cedar beams row

הס הויז , און פַּאַר דעם פאָליש פון הויז .
hoiz fun polish dem far un hoiz Hashems
house of Ulam the for and house Hashem's

7 Then he made Ulam HaKisse where he would judge, even the Ulam HaMishpat; and it was covered with erez *(cedar)* from floor to floor.

8 And his Bais *(palace)* where he dwelt which was in another khatzer *(courtyard)* inwards from the Ulam, was similar in workmanship. Sh'lomo made also a Bais for Bat Pharaoh, whom he had taken as isha, and the Bais *(palace)* he made was like this Ulam.

9 All these were of expensive stone, according to the measure of hewed stones, filed with files, outside and inside, even from the foundation unto the ceiling, and from without to the Khatzer HaGedolah *(the Great Court)*. 10 And the foundation was laid with expensive stones, even avanim gedolot, stones of 10 cubits, and stones of 8 cubits. 11 And above were expensive avanim, after the measure of hewed stones, and cedars. 12 And the Khatzer HaGedolah *(Great Court)* was formed of shloshah — three courses of hewn stones, and a course of hewn cedar beams, as in the Beis Hashem's Khatzer HaPenimit *(Innermost Court)* and for the Ulam HaBeis.

יג און דער מלך שלמה האָט געשיקט און האָט געגומען חירָמען
Chiromen genumen hot un geshikt hot Shlomo melech der un
Chiram taken has and sent has Sh'lomo king the and

יד פון צור . ער איז געווען דער זון פון אַ פרוי , אַן אַלמנה , פון שבט
sheyvet fun almone an froi a fun zun der geven iz er Tsor fun
tribe of widow an woman a of son the was is he Tzor of

נַפְתָּלִי , און זיין פאָטער איז געווען אַ מאַן פון צור , אַ קופערשמיד ;
kupershmid a Tsor fun man a geven iz foter zain un Naftali
coppersmith a Tzor of man a was is father his and Naphtali

און ער איז געווען פול מיט חכמה און פאַרשטאַנדיקייט און קענשאַפט
kenshaft un farshtandikeit un chochme mit ful geven iz er un
knowledge and understanding and wisdom with full was is he and

צו מאַכן אַלערלייַ אַרבעט אין קופער , און ער איז געקומען צום
tsum gekumen iz er un kuper in arbet alerlei machn tsu
to having come is he and bronze in work all kinds of make to

מלך שלמה , און האָט גאַנצע זיין געמאַכט אַרבעט.
arbet gantse zain gemacht hot un Shlomo melech
work whole his made has and Sh'lomo king

טו און ער האָט אויסגעפּורעמט די צוויי זיילן פון קופער ; אַכצן
achtsen kuper fun zailn tsvei di oisgefuremt hot er un
eighteen bronze of posts two the molded from has he and

איילן איז געווען די הייך פון איין זייל , און אַ פאַדעם פון צוועלף איילן
eiln tsvelf fun fodem a un zail ein fun heich di geven iz eiln
cubits twelve of line a and pillar one of height the was is cubits

האָט אַרומגערינגלט; דער צווייטער זייל . טז און צוויי קרוינען האָט ער
er hot kroinen tsvei un zail tsveiter der arumgeringlt hot
he has crowns two and pillar second the encircled has

געמאַכט אַרויפצוטאָן אויף די קעפּ פון די זיילן , אויסגעגאָסן
oisgegosen zailn di fun kep di oif aroiftsuton gemacht
poured out posts the of heads the on would be placed upon made

פון קופער ; פינף איילן די הייך פון איין קרוין , און פינף איילן די
di eiln finf un kroin ein fun heich di eiln finf kuper fun
the cubits five and crown one of height the cubits five bronze of

הייך פון דער צווייטער קרוין : יז מיט נעצען פון פלעכטאַרבעט ,
flechtarbet fun netsn mit kroin tsveiter der fun heich
produced twisted of net with crown second the of height

שנורן פון געקייטלטער אַרבעט, פאַר די קרוינען וואָס אויף די קעפּ
kep di oif vos kroinen di far arbet gekeitlter fun shnurn
heads the on which crowns the for work chained of cords

פון די זיילן ; זיבן פאַר איין קרוין , און זיבן פאַר דער צווייטער
tsveiter der far zibn un kroin ein far zibn zailn di fun
second the for seven and crown one for seven posts the of

קרוין . יח אַזוי האָט ער געמאַכט די זיילן ; און צוויי ציילן רונד
rund tsailn tsvei un zailn di gemacht er hot azoi kroin
around rows of two and posts the made he has so crown

אַרום אויף איין נעץ צו באַדעקן די קרוינען וואָס אויבן איבער די
di iber oiben vos kroinen di badekn tsu nets ein oif arum
the over above which crowns the cover to net one on round

מילגרוימען ; און אַזוי האָט ער געמאַכט פאַר דער צווייטער קרוין .
kroin tsveiter der far gemacht er hot azoi un milgroimen
crown second the for made he has so and pomegranates

יט און די קרוינען וואָס אויף די קעפּ פון די זיילן אין דעם פאָליש
polish dem in zailn di fun kep di oif vos kroinen di un
Ulam the in posts the of heads the on which crowns the and

13 And HaMelech Sh'lomo sent and brought back Chiram from Tzor. 14 He was ben isha almanah of the tribe of Naphtali, and aviv was an ish of Tzor, a khoresh nechoshet and he was filled with chochmah and tevanah, and da'as to work all works in nechoshet. And he came to HaMelech Sh'lomo, and wrought all his work.

15 For he cast two ammudim of nechoshet, of 18 cubits high apiece; and a line of 12 cubits did compass either of them about. 16 And he made two capitals of mutzak nechoshet *(cast bronze)*, to set upon the tops of the ammudim; the height of the one capital was 5 cubits, and the height of the other capital was 5 cubits: 17 And plaiting of net work, and ropes of chain work, for the capitals which were upon the top of the ammudim, seven for the one capital, and seven for the other capital. 18 And he made the ammudim, and two rows around the one network, to cover the capitals that were upon the rosh *(top)* with pomegranates; and the same did he for the second capital. 19 And the capitals that were upon the rosh of the ammudim were of shushan *(lily)* work in the Ulam, four

זײַנען געווען פֿון לילִיענאַרבעט, פֿיר איילן . כ און די קרוינען אויף די
di oif kroinen di un eiln fir lilienarbet fun geven zainen
the on crowns the and cubits four lilies of were are

צוויי זײַלן זײַנען אויך געווען פֿון אויבן אַקעגן דעם בויך וואָס
vos boich dem akegn oiben fun geven oich zainen zailn tsvei
which bulge the against above of having been also are posts two

צו דער זײַט פֿון דער נעץ. און די מילגרוימען זײַנען געווען
geven zainen milgroimen di un nets der fun zait der tsu
having been are pomegranates the and net the of side the to

צוויי הונדערט, אין צײַלן רונד אַרום אויף דער צווייטער קרוין . כא און
un kroin tsveiter der oif arum rund tsailn in hundert tsvei
and crown second the on round around rows of in hundred two

ער האָט אויפֿגעשטעלט די זײַלן בײַם פּאָליש פֿון הֵיכל ; און ער האָט
hot er un heichl fun polish baim zailn di oifgeshtelt hot er
has he and temple of Ulam at posts the set up has he

אויפֿגעשטעלט דעם רעכטן זײַל , און גערופֿן זײַן נאָמען יָכִין ; און ער
er un Yachin nomen zain gerufn un zail rechtn dem oifgeshtelt
he and Yachin name his called and pillar right the set up

האָט אויפֿגעשטעלט דעם לינקן זײַל , און גערופֿן זײַן נאָמען בּוֹעַז.
Boaz nomen zain gerufn un zail linkn dem oifgeshtelt hot
Boaz name his called and pillar right side the set up has

כב און אויף די קעפּ פֿון די זײַלן איז געווען לילִיענאַרבעט. אַזוי איז
iz azoi lilienarbet geven iz zailn di fun kep di oif un
is so lilies was is posts the of heads the on and

פֿאַרענדיקט געוואָרן די אַרבעט פֿון די זײַלן .
zailn di fun arbet di gevorn farendikt
posts the of work the having become completed

כג און ער האָט געמאַכט דעם ים , אַ געגאָסענעם, צען איילן
eiln tsen gegosenem a yam dem gemacht hot er un
cubits ten molten a the sea the made has he and

פֿון ראַנד צו ראַנד , קרַיילעכדיק רונד אַרום , און פֿינף
finf un arum rund kailechdik rand tsu rand fun
five and round around circular moulding to moulding of

איילן זײַן הייך ; און אַ שנור פֿון דרײַסיק איילן האָט אים
im hot eiln draisik fun shnur a un heich zain eiln
him has cubits thirty of cord a and height his cubits

אַרומגערינגלט רונד אַרום . כד און אונטער זײַן ראַנד רונד
rund rand zain unter un arum rund arumgeringlt
around moulding his under and round around encircled

אַרום האָבן אים אַרומגערינגלט קנעפּ צען איילן ,
eiln tsen knep arumgeringlt im hobn arum
cubits ten round ornaments encircled him have round

אַרומצירקלענדיק דעם ים רונד אַרום ; אין צוויי צײַלן זײַנען
zainen tsailn tsvei in arum rund yam dem arumtsirklendik
are rows of two in round around the sea the encircling

געווען די קנעפּ , אויסגעגאָסן אין איין גוס מיט אים. כה ער
er im mit gus ein in oisgegosen knep di geven
he it with cast one in poured out round ornaments the were

איז געשטאַנען אויף צוועלף רינדער; דרײַ געקערט צו צפֿון , און דרײַ
drai un tsofn tsu gekert drai rinder tsvelf oif geshtanen iz
three and north to turned three cattle twelve on stood is

געקערט צו מערבֿ , און דרײַ געקערט צו דָּרום , און דרײַ געקערט
gekert drai un dorem tsu gekert drai un mayrev tsu gekert
turned three and south to turned three and west to turned

cubits. [20] And the capitals upon the two ammudim had pomegranates also above, over against the bulge which was next to the network; and the pomegranates were two hundred in rows encircling the second capital. [21] And he set up the ammudim in the Ulam HaHeikhal; and he set up the right ammud, and called shmo thereof Yachin *(Establish)*: and he set up the left ammud, and called shmo thereof Boaz *(Strength is in it)*. [22] And upon the top of the ammudim was shoshan *(lily)* work; so was the work of the ammudim completed.

[23] And he made a Yam Mutzak *(Cast Metal Sea)*, ten cubits from brim to brim; it was completely round and its height was 5 cubits; and a line of 30 cubits did measure around about it. [24] And under the brim of it all around about there were knobs surrounding it, ten in a cubit, encompassing the Yam all around about; the knobs were cast in two rows, when it was cast. [25] It stood upon twelve bakar *(oxen)*, shalosh looking toward tzafonah *(north)*, and shalosh looking toward the yammah *(west)*, and shalosh looking toward the negbah *(south)*, and shalosh looking

צו מזרח . און דער ים איז געווען איבער זיי פֿון אויבן . און
un oiben fun zei iber geven iz yam der un mizrech tsu
and above from them over was is sea the and east to

אַלע זייערע הינטערלײַבער זײַנען געווען אינעווייניק-צו . כו און
un ineveinik-tsu geven zainen hinterlaiber zeyere ale
and inward having been are hindquarters their all

זײַן גרעב איז געווען אַ האַנטבריים ; און זײַן ראַנד
rand zain un hantbreit a geven iz greb zain
moulding its and handsbreadth a having been is thickness its

איז געווען אַזוי ווי די אַרבעט פֿון דעם ראַנד פֿון אַ בעכער, ווי אַ
a vi becher a fun rand dem fun arbet di vi azoi geven iz
a as cup a of moulding the of work the as so was is

לילייענבלום. צוויי טויזנט בַּת האָט ער געהאַלטן.
gehaltn er hot bat toiznt tsvei lilienblum
held he has bath thousand two lily

כז און ער האָט געמאַכט די צען געשטעלן פֿון קופֿער ; פֿיר איילן
eiln fir kuper fun geshteln tsen di gemacht hot er un
cubits four bronze of bases ten the made has he and

איז געווען די לענג פֿון איטלעכן געשטעל, און פֿיר איילן
eiln fir un geshtel itlechn fun leng di geven iz
cubits four and stand each of length the having been is

זײַן ברייט, און דרײַ איילן זײַן הייך . כח און אַזוי איז געווען
geven iz azoi un heich zain eiln drai un breit zain
was is so and height his cubits three and width his

די אַרבעט פֿון די געשטעלן; זיי האָבן געהאַט ראַמען, און די
di un ramen gehat hobn zei geshteln di fun arbet di
the and panels had have they bases the of work the

ראַמען זײַנען געווען צווישן ליײַסטן . כט און אויף די ראַמען
ramen di oif un laistn tsvishn geven zainen ramen
panels the on and upright braces between were are panels

וואָס צווישן די ליײַסטן זײַנען געווען לייבן, רינדער, און
un rinder leibn geven zainen laistn di tsvishn vos
and cattle lions were are upright braces the between which

כרובֿים ; און אַזוי איז געווען אויף די ליײַסטן פֿון
fun laistn di oif geven iz azoi un kruvim
from upright braces the on having been is so and Keruvim

אויבן; און אונטער די לייבן און די רינדער זײַנען געווען קרענץ
krents geven zainen rinder di un leibn di unter un oiben
wreaths were are cattle the and lions the under and above

פֿון אַראָפּגעהאַנגענער אַרבעט. ל און פֿיר קופֿערנע רעדער זײַנען
zainen reder kuperne fir un arbet aropgehangener fun
are wheels copper four and work plaited of

געווען צו איטלעכן געשטעל, און קופֿערנע אַקסן; און זײַנע פֿיר
fir zaine un aksn kuperne un geshtel itlechn tsu geven
four its and axles copper and stand each to were

ווינקלען – צו זיי זײַנען געווען אַקסלען ; אונטער דעם
dem unter akslen geven zainen zei tsu vinklen
the under supporting posts were are them to corners

האַנטפֿאַס זײַנען די אַקסלען געווען אויסגעגאָסן, מיט
mit oisgegosen geven akslen di zainen hantfas
with visible were supporting posts the are basin

קרענץ ביי דער זײַט פֿון איטלעכן. לא און זײַן עפֿענונג אינעווייניק
ineveinik efenung zain un itlechn fun zait der bai krents
inside opening its and each of side the by wreaths

toward the mizrachah *(east)*; and the Yam was set above upon them, and all their haunches were facing toward the center. 26 And it was a hand-breadth thick, and the brim thereof was wrought like the brim of a kos, with shoshan blossoms; it could hold two thousand bath measures.

27 And he made ten Mekhonot *(Stands)* of nechoshet; four cubits was the length of one Stand, and four cubits the width thereof, and three cubits the height of it. 28 And the constuction of the Mekhonot was on this manner: they had misgerot *(panels, flat sides)*, and the misgerot were between the shelabim *(rods, upright braces)*; 29 And on the misgerot that were between the shelabim were [engraved] arayot *(lions)* and bakar *(oxen)*, and keruvim; and upon the shelabim there was a base above; and below the arayot and bakar were wreaths of plaited work. 30 And every Mekhonah *(Stand)* had four nechoshet ofanim *(wheels)*, and axles of nechoshet; and the four corners thereof had supporting posts; under the Kiyor *(Basin)* were supports cast with wreaths on each side. 31 And the

אין דער קרוין און איבער איר איז געווען אַן אייל די הייך ; און
un heich di eil an geven iz ir iber un kroin der in
and height the cubit a was is it over and crown the in

איר עפֿענונג איז געווען קיילעבדיק, ווי די אַרבעט פֿון אַ פֿוסגעשטעל,
fusgeshtel a fun arbet di vi kailechdik geven iz efenung ir
base a of work the as circular was is opening its

אַן אייל און אַ האַלב; און אויך אויף איר עפֿענונג זיַינען געווען
geven zainen efenung ir oif oich un halb a un eil an
were are opening its on also and half a and cubit a

אויסקריצונגען; און זייערע ראַמען זיַינען געווען פֿירעקעדיק, נישט
nisht firekechdik geven zainen ramen zeyere un oiskritsungen
not foursquare were are borders their and engravings

רונד . לב און די פֿיר רעדער זיַינען געווען אונטער די ראַמען ,
ramen di unter geven zainen reder fir di un rund
borders the under were are wheels four the and around

און די אַקסן פֿון די רעדער זיַינען געווען אין דעם געשטעל; און די
di un geshtel dem in geven zainen reder di fun aksn di un
the and stand the in were are wheels the of axles the and

הייך פֿון אַ ראָד איז געווען אַן אייל און אַ האַלבע אייל . לג און די
di un eil halbe a un eil an geven iz rod a fun heich
the and cubit half a and cubit a was is wheel a of height

אַרבעט פֿון רעדער איז געווען אַזוי ווי די אַרבעט פֿון אַ ראָד פֿון
fun rod a fun arbet di vi azoi geven iz reder di fun arbet
of wheel a of work the as so was is wheels the of work

אַ וואָגן ; זייערע אַקסן, און זייערע רייפֿן, און זייערע פֿלעקלעך, און
un fleklech zeyere un reifn zeyere un aksn zeyere vogn a
and tent pegs their and rims their and axles their wagon a

זייערע אַקסרעדלעך, אַלץ איז געווען געגאָסן. לד און פֿיר אַקסלען
akslen fir un gegosn geven iz alts aksredlech zeyere
shoulders four and cast was is all that axle wheels their

זיַינען געווען צו די פֿיר ווינקלען פֿון איטלעכן געשטעל; פֿון געשטעל
geshtel fun geshtel itlechn fun vinklen fir di tsu geven zainen
stand of stand each of corners four the to were are

גופֿא זיַינען געווען זיַינע אַקסלען .
akslen zaine geven zainen gufe
supporting posts its were are itself

לה און אויבן אין געשטעל איז געווען קיילעבדיק רונד
rund kailechdik geven iz geshtel in oiben un
around circular having been is stand in above and

אַרום אַ האַלבע אייל די הייך . און אויבן אויפֿן געשטעל זיַינע
zaine geshtel oifn oiben un heich di eil halbe a arum
its stand on above and height the cubit half a round

הענטלעך און זיַינע ראַמען זיַינען געווען פֿון אים גופֿא. לו און
un gufe im fun geven zainen ramen zaine un hentlech
and itself it of were are borders its and supports

ער האָט אויסגעקריצט אויף די פּלאַטעס פֿון זיַינע הענטלעך, און
un hentlech zaine fun plates di oif oisgekritst hot er
and supports its of slab the on inscribed has he

אויף זיַינע ליַיסטן , כרובֿים , לייבן, און טיַיטלבייַמער,
teitlbeimer un leibn kruvim laistn zaine oif
palm trees and lions Keruvim upright braces its on

ווי נאָך דעם בלייז פֿון איטלעכן, און קרענץ רונד
rund krents un itlechn fun bleiz dem noch vi
around wreaths and each of proportion the after as

mouth within the capital and above was a cubit; but the opening thereof was circular like the construction of the base, a cubit and an half; and also upon the rim of it were engravings. The frames were foursquare, not circular. [32] And under the frames were four ofanim; and the axles of the ofanim were joined to the Mekhonah; and the diameter of each wheel was a cubit and half a cubit. [33] And the construction of the ofanim was like the construction of a merkavah ofan: their axles, and their hubs, and their rims, and their spokes, were all cast metal. [34] And there were four supports to the four pinnot *(corners)* of each stand; and the supports were of the stand itself.

[35] And at the top of the Mekhonah was there a round rim of half a cubit high; and on the top of the Mekhonah the rods thereof and the frames thereof were cast as one unit. [36] For on the luchot of the rods thereof, and on the misgerot thereof, he engraved keruvim, arayot, and timorot, according to the proportion of every one, and wreaths all around. [37] After this

manner he made the ten Mekhonot; all of them had one casting, one middah *(size)*, and one shape.

[38] Then made he ten kiyyorot nechoshet *(basins of bronze)*; one kiyor could hold forty baths; and every kiyor was four cubits; and upon each of the ten Mekhonot there was one kiyor *(basin)*. [39] And he put five Mekhonot *(Stands)* on the right side of the Beis, and five on the left side of the Beis; and he set the Yam on the right side of the Beis eastward opposite the south.

[40] And Chiram made the kiyyorot, and the ya'im *(shovels)*, and the mizrakot *(bowls for sprinkling blood)*. So Chiram completed all the melachah *(work)* that he made for Sh'lomo HaMelech for the Beis Hashem; [41] The two ammudim, and the two bowls of the capitals that were on the top of the two ammudim; and the two networks, decorating the two bowls of the capitals which were upon the top of the ammudim; [42] And four hundred rimonim *(pomegranates)* for the two networks, even two courses of rimonim *(pomegranates)* for one network, to decorate the two bowls of the capitals that were upon the ammudim; [43] And the ten Mekhonot *(stands)*, and ten Kiyyorot *(basins)* on the

אַרום . לו אַזוי האָט ער געמאַכט די צען געשטעלן; איין גוס,
gus ein geshteln tsen di gemacht er hot azoi arum
cast one bases ten the made he has so round

אין מאָס , איין שניט, פֿאַר זיי אַלעמען.
alemen zei far shnit ein mos ein
all them for cut one measure one

לח און ער האָט געמאַכט צען האַנטפֿאַסן פֿון קופּער; פֿערציק בַּת
bat fertsik kuper fun hantfasn tsen gemacht hot er un
bath forty bronze of basin ten made has he and

האָט געהאַלטן איטלעכער האַנטפֿאַס; איין האַנטפֿאַס אויף איטלעכן
itlechn oif hantfas ein hantfas itlecher gehaltn hot
each on basin one basin each held has

געשטעל פֿון די צען געשטעלן. לט און ער האָט אַוועקגעשטעלט די
di avekgeshtelt hot er un geshteln tsen di fun geshtel
the placed has he and bases ten the of stand

געשטעלן, פֿינף אויף דער רעכטער זײַט פֿון הויז , און פֿינף אויף דער
der oif finf un hoiz fun zait rechter der oif finf geshteln
the on five and house of side right the on five bases

לינקער זײַט פֿון הויז . און דעם ים האָט ער אַוועקגעשטעלט אויף
oif avekgeshtelt er hot yam dem un hoiz fun zait linker
on placed he has the sea the and house of side left

דער רעכטער זײַט פֿון הויז צו מזרח , אַקעגן דָּרום .
dorem akegn mizrech tsu hoiz fun zait rechter der
south against east to house of side right the

מ און חירָם האָט געמאַכט די טעפּ און די שופֿלען און די
di un shuflen di un tep di gemacht hot Churam un
the and shovels the and pots the made has Chiram and

שפּרענגבעקנס. און חירָם האָט געענדיקט מאַכן די גאַנצע אַרבעט
arbet gantse di machn geendikt hot Churam un shprengbekns
work whole the make finished has Chiram and basins

: וואָס ער האָט געטאָן פֿאַר דעם מלך שלמה אין הס הויז
hoiz Hashems in Shlomo melech dem far geton hot er vos
house Hashem's in Sh'lomo king the for done has he which

מא די צוויי זײַלן , און די צוויי בעקנס פֿון די קרוינען וואָס אויף
oif vos kroinen di fun bekns tsvei di un zailn tsvei di
on which crowns the of basins two the and posts two the

די קעפּ פֿון די זײַלן ; און די צוויי נעצן צו באַדעקן די צוויי
tsvei di badekn tsu netsn tsvei di un zailn di fun kep di
two the cover to nets two the and posts the of heads the

בעקנס פֿון די קרוינען וואָס אויף די קעפּ פֿון די זײַלן ; מב און
un zailn di fun kep di oif vos kroinen di fun bekns
and posts the of heads the on which crowns the of basins

די פֿיר הונדערט מילגרוימען פֿאַר די צוויי נעצן , צוויי צײַלן
tsailn tsvei netsn tsvei di far milgroimen hundert fir di
rows of two nets two the for pomegranates hundred four the

מילגרוימען פֿאַר איטלעכער נעץ, צו באַדעקן די צוויי קײַלעכדיקע
kailechdike tsvei di badekn tsu nets itlecher far milgroimen
circular two the cover to net each for pomegranates

קרוינען וואָס איבער די זײַלן ; מג און די צען געשטעלן, און די
di un geshteln tsen di un zailn di iber vos kroinen
the and bases ten the and posts the over which crowns

צען האַנטפֿאַסן אויף די געשטעלן; מד און דעם איין ים , און די
di un yam ein dem un geshteln di oif hantfasn tsen
the and sea one the and bases the on basin ten

Mekhonot; [44] And one Yam, and twelve Bakar under the Yam; [45] And the sirot *(pots)*, and the ya'im *(shovels)*, and the mizrakot *(bowls for sprinkling blood)*; and all these kelim *(vessels)*, which Chiram made for Sh'lomo HaMelech for the Beis Hashem were of burnished nechoshet. [46] In the plain of the Yarden did HaMelech cast them, in the clay of the adamah *(ground)* between Sukkot and Tzartan. [47] And Sh'lomo left all the kelim *(vessels)* unweighed, because they were exceeding many; neither was the weight of the nechoshet found out.

[48] And Sh'lomo made all the kelim that pertained unto the Beis Hashem: the Mizbe'ach HaZahav, and the Shulchan HaZahav, whereupon was the Lechem HaPanim, [49] And the Menorot of pure zahav, five on the right side, and five on the left, in front of the Devir, with floral designs, and the nerot, and the melkachayyim of zahav, [50] And the sippot *(bowls)*, and the mezammerot *(lamp snuffers)*, and the mizrakot *(bowls for sprinkling blood)*, and the kappot *(ladles)*, and the machtot zahav sagur *(hot coal pans of pure gold)*, and the gold potot *(hinge-sockets)* for the daletot *(doors)* of the Beis HaPenimi, the Kodesh HaKodashim, and also those for the daletot of the Beis, that is, the Heikhal.

צוועלף רינדער אונטער דעם ים ; מה און די טעפּ און די שופֿלען
shuflen di un tep di un yam dem unter rinder tsvelf
shovels the and pots the and sea the under cattle twelve

און די שפּרענגבעקנס. און אַלע די דאָזיקע כּלים וואָס חירָם
Churam vos keilim dozike di ale un shprengbekns di un
Chiram which utensils these the all and basins the and

האָט געמאַכט פֿאַר דעם מלך שלמה אין הס הויז זיינען
zainen hoiz Hashems in Shlomo melech dem far gemacht hot
are house Hashem's in Sh'lomo king the for made has

געווען פֿון באַלקן קופּער. מו אין דער געגנט פֿון יַרדן האָט זיי
zei hot Yarden fun gegent der in kuper balkn fun geven
them has Yarden of region the in bronze beam of were

דער מלך אויסגעגאָסן, אין געדיכטער ערד, צווישן סוכּות און
un Sukkot tsvishn erd gedichter in oisgegosen melech der
and Sukkot between earth dense in poured out king the

צווישן צָרתָן. מז און שלמה האָט גאָלאָזט די אַלע כּלים, פֿון
fun keilim ale di gelozt hot Shlomo un Tsartan tsvishn
of utensils all the left has Sh'lomo and Tzartan between

זייער גרויס פֿילקייט ; נישט צו באַרעכענען איז געווען די
di geven iz barechenen tsu nisht filkeit grois zeyer
the having been is calculate to not multitude great their

וואָג פֿון דעם קופּער.
kuper dem fun vog
bronze the of weight

מח און שלמה האָט גענאַכט אַלע כּלים וואָס אין הס הויז :
hoiz Hashems in vos keilim ale gemacht hot Shlomo un
house Hashem's in which utensils all made has Sh'lomo and

דעם גילדערנעם מזבח , און דעם טיש וואָס אויף אים איז
iz im oif vos tish dem un mizbeyech gildernem dem
is it on which table of food the and altar gold the

דאָס ברויט פֿון אָנגעזיכט , פֿון גאָלד. מט און די מנורות , פֿינף פֿון דער
der fun finf menoyrus di un gold fun ongezicht fun broit dos
the of five Menorot the and gold of face of bread this

רעכטער זייט, און פֿינף פֿון דער לינקער זייט, פֿאַר דעם דביר ,
Devir dem far zait linker der fun finf un zait rechter
inner sanctuary the for side left the of five and side right

פֿון עכטן גאָלד; און די בלומען, און די רערלעך , און די
di un rerlech di un blumen di un gold echtn fun
the and branch lights the and flowers the and gold pure of

צוועגלעך , פֿון גאָלד; נ און די בעקנס, און די שניצמעסערס , און
un shnaitsmesers di un bekns di un gold fun tsvenglech
and trimming shears the and basins the and gold of small tongs

די שפּרענגבעקנס, און די שאָלן, און די פֿיַערפֿאַנען, פֿון עכטן גאָלד;
gold echtn fun faierfanen di un sholn di un shprengbekns di
gold pure of firepans the and cups the and basins the

און די געלענקן פֿאַר די טירן פֿון דעם אינעווייניקסטן הויז , פֿאַר דעם
dem far hoiz ineveinikstn dem fun tirn di far gelenkn di un
the for house inner the of doors the for joint the and

קדשׁי־קָדשים , און פֿאַר די טירן פֿון דעם הויז , פֿאַר דעם הֵיכל ,
heichl dem far hoiz dem fun tirn di far un kedshei-kodshim
temple the for house the of doors the for and most holy place

פֿון גאָלד.
gold fun
gold of

נא און די גאַנצע אַרבעט וואָס דער מלך שלמה האָט געמאַכט אין
in gemacht hot Shlomo melech der vos arbet gantse di un
in made has Sh'lomo king the which work whole the and

הס הויז , איז געענדיקט געוואָרן. און שלמה האָט געבראַכט די
di gebracht hot Shlomo un gevorn geendikt iz hoiz Hashems
the brought has Sh'lomo and was finished is house Hashem's

געהייליקטע זאַכן פֿון זיין פֿאָטער דָּוִדן , דאָס זילבער, און דאָס גאָלד,
gold dos un zilber dos Dovidn foter zain fun zachn geheilikte
gold this and silver this Dovid father his of things holy

און די כּלים , און אַרײַנגעגעבן אין די שאַצקאַמערן פֿון הס
Hashems fun shatskamern di in araingegebn un keilim di un
Hashem's of treasuries the in put in and utensils the and

הויז .
hoiz
house

51 So was completed all the work that HaMelech Sh'lomo made for the Beis Hashem. And Sh'lomo brought in the things which Dovid Aviv had set apart as kodesh; even the kesef, and the zahav, and the kelim *(vessels)*, did he put among the otzarot *(treasures)* of the Beis Hashem.

ח דעמצמאָל האָט שלמה איינגעזאַמלט די עלטסטע פֿון ישׂרָאֵל, און אַלע
ale un Yisroel fun eltste di aingezamlt Shlomo hot dentsmol
all and Yisroel of elders the gathered Sh'lomo has then

הויפּטלײַט פֿון די שבֿטים , די פֿירשטן פֿון די פֿאָטערהײַזער
foterhaizer di fun firshtn di shvotim di fun hoiptlait
father's household the of leaders the tribes the of chief people

פֿון די קינדער פֿון ישׂרָאֵל, צו מלך שלמה קיין ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim kein Shlomo melech tsu Yisroel fun kinder di fun
Yerushalayim to Sh'lomo king to Yisroel of children the of

כּדי אַרויפֿצובערענגען דעם אָרון פֿון הס ברית פֿון
kedei aroiftsubrengen dem oren fun Hashems fun bris fun
in order to bring up the aron of Hashem's from covenant

דָּוִדס-שטאָט , דאָס איז ציון . ב און אַלע מענער פֿון ישׂרָאֵל האָבן זיך
zich hobn Yisroel fun mener ale un Tsiyon iz dos Dovids-Shtot
self have Yisroel of men all and Tziyon is this Ir Dovid

איינגעזאַמלט צום מלך שלמה אויף יום-טובֿ , אין מאָנאַט אֵתָנים ,
Etnim monat in yom-tov oif Shlomo melech tsum aingezamlt
Etanim month of in the feast on Sh'lomo king to gathered

דאָס איז דער זיבעטער חודש . ג און אַלע עלטסטע פֿון ישׂרָאֵל זיינען
zainen Yisroel fun eltste ale un choidesh zibeter der iz dos
are Yisroel of elders all and month seventh the is this

געקומען , און די כּהנים האָבן געטראָגן דעם אָרון. ד זיי האָבן
hobn zei oren dem getrogn hobn koyanim di un gekumen
have they aron the carried have kohanim the and having come

אַרויפֿגעבראַכט דעם אָרון פֿון ה , און דעם אוֹהל-מוֹעד , און
un ohel-moed dem un Hashem fun oren dem aroifgebracht
and Tent of Meeting the and Hashem of aron the brought up

אַלע הייליקע כּלים וואָס אין געצעלט – די כּהנים און די לוִיִם
Leviim di un koyanim di getselt in vos keilim heilike ale
Levi'im the and kohanim the tent in which are utensils holy all

האָבן זיי אַרויפֿגעבראַכט. ה און דער מלך שלמה און מיט אים די
di im mit un Shlomo melech der un aroifgebracht zei hobn
the him with and Sh'lomo king the and brought up them have

גאַנצע עדה פֿון ישׂרָאֵל וואָס איז זיך צונויפֿגעקומען בייַ אים,
im bai tsunoifgekumen zich iz vos Yisroel fun eide gantse
him to to come up self is which Yisroel of assembly whole

זיינען געווען פֿאַר דעם אָרון, שלאַכטנדיק שאָף און רינדער, וואָס
zainen geveyn far oren dem aroif un rinder un shof shlachtndik
were having been before aron the sacrificing sheep and cattle which

8 Then Sh'lomo assembled the Zekenim of Yisroel, and all the Rashei HaMattot, the Nesi'ei HaAvot of the Bnei Yisroel, unto HaMelech Sh'lomo in Yerushalayim, that they might bring up the Aron Brit Hashem out of Ir Dovid, which is Tziyon. 2 And all the Ish Yisroel assembled themselves unto HaMelech Sh'lomo at the Chag in the month Etanim, which is the seventh month. 3 And all the Zekenim of Yisroel came, and the Kohanim took up the Aron. 4 And they brought up the Aron Hashem, and the Ohel Mo'ed and all the kelei hakodesh that were in the Ohel, even those did the Kohanim and the Levi'im carry up. 5 And Sh'lomo HaMelech, and all the Adat Yisroel, that were assembled unto him, were with him before the Aron, sacrificing tzon and

האָבן נישט געקענט געצײלט ווערן און נישט באַטראַכט ווערן
hobn nisht gekent getseilt vern un nisht batracht vern
have not been able counted to become and not considered become

פֿון פֿילקייט . ו און די כֹּהנים האָבן אַרײַנגעבראַכט דעם אָרון פֿון
filkeit fun un di koyanim hobn araingebracht dem oren fun
multitude for and the kohanim have brought in the aron of

הס ברית אויף זײַן אָרט, אין דעם דבֿיר פֿון הויז,
Hashems bris oif zain ort dem in Devir fun hoiz
Hashem's covenant to its place the in Devir of the house

אין קדשֵי-קָדשים, אונטער די פֿליגלען פֿון די כּרובֿים . ז וואָרעם די
kedshei-kodshim in unter di fliglen fun di kruvim . vorem di
most holy place in under the wings of the Keruvim for the

כּרובֿים האָבן אויסגעשפרייט די פֿליגלען איבער דעם אָרט פֿון אָרון, און
kruvim hobn oisgeshpreit di fliglen iber dem ort fun oren un
Keruvim have spread out the wings over the place the aron of and

די כּרובֿים האָבן געשירעמט איבער דעם אָרון און איבער זײַנע שטאַנגען
di kruvim hobn geshiremt iber dem oren un iber zaine shtangen
the Keruvim have sheltered over the aron and over its poles

פֿון אויבן. ח און די שטאַנגען זײַנען געווען אַזוי לאַנג אַז די
fun oiben . un di shtangen zainen geven azoi lang az di
from above and the poles are having been so long that the

שפּיצן פֿון די שטאַנגען זײַנען געזען געווארן פֿון הייליקטום
shpitsn fun di shtangen zainen gezen gevorn fun heiliktum
tops of the poles are seen having become from holy

פֿאַרן דבֿיר, אָבער זיי זײַנען נישט געזען געווארן
faran Devir ober zei zainen nisht gezen gevorn
before the inner sanctuary but they are not seen having become

ווײַטער אַרויס. און זיי זײַנען דאָרטן געבליבן ביז אויף היינטיקן טאָג.
vaiter arois . un zei zainen dortn geblibn biz oif haintikn tog
further out and they are there remain until on this very day

ט גאָרנישט איז אין אָרון געווען, נאָר די צוויי שטיינערנע לוחות
luches shteinerne tsvei di nor geven oren in iz gornisht
tablets stone two the but having been aron in is nothing

וואָס משה האָט אַהין אַרײַנגעלייגט אין חוֹרֵב, בעת ה האָט
hot Hashem beeis Chorev in araingeleigt ahin hot Moshe vos
has Hashem when Chorev in put in there has Moshe which

געשלאָסן אַ בונד מיט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, וען זיי זײַנען
zainen zei ven Yisroel fun kinder di mit bund a geshlosn
are they when Yisroel of children the with covenant a established

אַרויסגעגאַנגען פֿון לאַנד מִצְרַיִם .
aroisgegangen fun land Mitsrayim
having come out of land Egypt

י און עס איז געווען, ווי די כֹּהנים זײַנען
un es iz geven , vi di koyanim zainen
and it has come to pass as the kohanim are

אַרויסגעגאַנגען פֿון הייליקטום, אַזוי האָט אַ וואָלקן אָנגעפֿילט
aroisgegangen fun heiliktum azoi hot a volken ongefilt
having come out of holy so has a cloud filled

דאָס הויז פֿון ה . יא און די כֹּהנים האָבן נישט
dos hoiz fun Hashem . un di koyanim hobn nisht
this house of Hashem and the kohanim have not

געקענט זיך שטעלן טאָן דעם דינסט פֿון
gekent zich shteln ton dem dinst fun
been able self to stand the doing service because of

bakar, that could not be told nor numbered for multitude. [6] And the Kohanim brought in the Aron Brit Hashem unto its makom, in the Devir HaBayit, the Kodesh HaKodashim, even under the wings of the keruvim. [7] For the keruvim spread forth their kenafayim *(wings)* over the place of the Aron, and the keruvim overshadowed the Aron and the poles thereof. [8] They drew out the poles, that the ends of the poles were seen out in the Kodesh before the Devir, but they were not seen from the outside; there they are unto this day.

[9] There was nothing in the Aron except the two Luchot HaAvanim *(Tablets of Stone)*, which Moshe placed there at Chorev, when Hashem cut a Brit with the Bnei Yisroel, when they came out of Eretz Mitzrayim.

[10] And it came to pass, when the Kohanim were come out of the Kodesh, that the anan filled the Beis Hashem, [11] So that the Kohanim could not stand up to minister

because of the anan; for the Kavod Hashem had filled the Beis Hashem.

וועגן דעם וואָלקן, וואָרעם די פֿראַבט פֿון ה האָט
hot Hashem fun pracht di vorem volken dem vegen
has Hashem of glory the because cloud the concerning

אָנגעפֿילט דאָס הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz dos ongefilt
Hashem of house this filled

[12] Then spoke Sh'lomo,

יב דענצמאָל האָט שלמה געזאָגט:
gezogt Shlomo hot dentsmol
said Sh'lomo has then

Hashem said that He would dwell in the thick cloud.

ה האָט געזאָגט אין וואָלקן צו רוען ;
ruen tsu volken in gezogt hot Hashem
dwell to cloud in said has Hashem

[13] I have surely built Thee

יג האָב איך בויען געבויט דיר
dir geboit boien ich hob
you(SG) built building I have

a Beis of habitation,

אַ הויז פֿאַר אַ ווינונג ,
voinung a far hoiz a
dwelling a for house a

a Makhon for Thee to abide olamim.

אַן אָרט דיר צו זיצן אויף אייביק .
eibik oif zitsn tsu dir ort an
eternal unto sit to you(SG) place a

[14] And HaMelech turned his face about, and made a brocha upon Kol Kehal Yisroel; (and Kol Kehal Yisroel were standing); [15] And he said, Baruch Hashem Elohei Yisroel, which spoke with His mouth unto Dovid Avi, and hath with His yad fulfilled it, saying, [16] Since the yom that I brought forth My people Yisroel out of Mitzrayim, I chose no ir out of all the Shivtei Yisroel to build a Beis, that Shemi might be therein; but I chose Dovid to be over My people Yisroel. [17] It was in the levav Dovid Avi to build Bayit for Shem Hashem Elohei Yisroel. [18] And

יד און דער מלך האָט אומגעדרייט זיין פּנים , און האָט
hot un ponem zain umgedreit hot melech der un
has and face his turned around has king the and

געבענטשט די גאַנצע איינזאַמלונג פֿון ישְׂרָאֵל, און די גאַנצע
gantse di un Yisroel fun ainzamlung gantse di gebentsht
whole the and Yisroel of gathering whole the blessed

איינזאַמלונג פֿון ישְׂרָאֵל איז געשטאַנען. טו און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un geshtanen iz Yisroel fun ainzamlung
said has he and standing was Yisroel of gathering

ברוך ה אלוקי ישְׂרָאֵל, וואָס האָט מיט זיין מויל
moil zain mit hot vos Yisroel Elokei Hashem Baruch
mouth his with has who Yisroel the G-d of Hashem blessed be

גערעדט צו מיין פֿאָטער דָוִדן , און מיט זיין האַנט דערפֿילט, אַזוי
azoi derfilt hant zain mit un Dovidn foter main tsu geredt
so fulfilled hand his with and Dovid father my to spoken

צו זאָגן: טז פֿון דעם טאָג וואָס איך האָב אַרויסגעזויגן מיין פֿאָלק ,
folk main aroisgetsoign hob ich vos tog dem fun zogn tsu
people my brought out have I which day the from say to

ישְׂרָאֵל, פֿון מִצרַיִם , האָב איך נישט אויסדערוויילט קיין שטאָט
shtot kein oisderveilt nisht ich hob Mitsrayim fun Yisroel
city any chosen not I have Egypt from Yisroel

פֿון אַלע שבטים פֿון ישְׂרָאֵל אויף צו בויען אַ הויז אַז מיין
main az hoiz a boien tsu oif Yisroel fun shvotim ale fun
my that house a build to upon Yisroel of tribes all out of

נאָמען זאָל דאָרטן זיין , אָבער איך האָב אויסדערוויילט דָוִדן צו זיין
zain tsu Dovidn oisderveilt hob ich ober zain dortn zol nomen
be to Dovid chosen have I but be there may name

איבער מיין פֿאָלק ישְׂרָאֵל. יז און עס איז געווען אין האַרצן פֿון
fun hartsn in geven iz es un Yisroel folk main iber
of heart in having been is it and Yisroel people my over

מיין פֿאָטער דָוִדן צו בויען אַ הויז צו דעם נאָמען פֿון ה
Hashem fun nomen dem tsu hoiz a boien tsu Dovidn foter main
Hashem of name the for house a build to Dovid father my

אלוקי ישְׂרָאֵל. יח אָבער ה האָט געזאָגט צו מײַן פאָטער
foter main tsu gezogt hot Hashem ober Yisroel Elokei
father my to said has Hashem but Yisroel the G-d of

דָּוִדן : אַזוי ווי דו האָסט געהאַט אין האַרצן צו בויען אַ הויז צו
tsu hoiz a boien tsu hartsn in gehat host du vi azoi Dovidn
to house a build to heart in had have you as even Dovid

מײַן נאָמען, האָסטו גוט געטאָן וואָס דו האָסט דאָס געהאַט אין
in gehat dos host du vos geton gut hostu nomen main
in had this have you what done good have you name my

האַרצן. יט אָבער נישט דו וועסט בויען דאָס הויז, ניַערט דײַן זון
zun dain naiert hoiz dos boien vest du nisht ober hartsn
son your but house this build will you not but heart

וואָס גייט אַרויס פֿון דײַנע לענדן, ער וועט בויען דאָס הויז צו מײַן
main tsu hoiz dos boien vet er lendn daine fun arois geit vos
my to house the build will he loins your from out goes who

נאָמען. כ און ה האָט מקיים געווען זײַן צוזאָג וואָס
vos tsuzog zain geven mekayem hot Hashem un nomen
which promise his having been fulfilled has Hashem and name

ער האָט צוגעזאָגט, און איך בין אויפֿגעשטאַנען אויף דעם אָרט פֿון
fun ort dem oif oifgeshtanen bin ich un tsugezogt hot er
of place the on arisen have I and promised has he

מײַן פֿאָטער דָּוִד, און איך האָב זיך גענעצט אויף דעם טראָן פֿון
fun tron dem oif gezetst zich hob ich un Dovid foter main
of throne the on sat self have I and Dovid father my

ישְׂרָאֵל, אַזוי ווי ה האָט געזאָגט, און איך האָב געבויט דאָס הויז
hoiz dos geboit hob ich un gezogt hot Hashem vi azoi Yisroel
house this built have I and said has Hashem as just Yisroel

צו דעם נאָמען פֿון ה אלוקי ישְׂרָאֵל. כא און איך האָב דאָרטן
dortn hob ich un Yisroel Elokei Hashem fun nomen dem tsu
there have I and Yisroel the G-d of Hashem of name the for

געמאַכט אַן אָרט פֿאַר דעם אָרון, וואָס דאָרטן איז דער ברית פֿון
fun bris der iz dortn vos oren dem far ort an gemacht
of covenant the is there what aron the for place a made

ה, וואָס ער האָט געשלאָסן מיט אונדזערע עלטערן, וועָן ער האָט
hot er ven eltern undzere mit geshlosn hot er vos Hashem
has he when fathers our with made has he which Hashem

זיי אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצְרַיִם.
Mitsrayim land fun aroisgetsoign zei
Egypt land of from brought out them

כב און שלמה האָט זיך געשטעלט פֿאַר דעם מזבח פֿון
fun mizbeyech dem far geshtelt zich hot Shlomo un
of altar the before stood self has Sh'lomo and

ה, אַקעגן דער גאַנצער אײַנזאַמלונג פֿון ישְׂרָאֵל, און האָט
hot un Yisroel fun ainzamlung gantser der akegn Hashem
has and Yisroel of gathering whole the facing Hashem

אויסגעשפרייט זײַנע הענט צום הימל. כג און ער האָט געזאָגט: ה
Hashem gezogt hot er un himel tsum hent zaine oisgeshpreit
Hashem said has he and heaven to hands his spread out

דו אלוקי ישְׂרָאֵל, נישטאָ אין הימל אויבן אָדער אויף דער ערד
erd der oif oder oiben himel in nishto Yisroel Elokei du
earth the on or above heaven in not Yisroel the G-d of you

אונטן אַן אלקים ווי דו, וואָס היטסט דעם ברית און די גענאָד צו
tsu genod di un bris dem hitst vos du vi Elokim an unten
to grace the and covenant the keeps who you as G-d an below

Hashem said unto Dovid Avi, Whereas it was in thine lev to build a Beis unto Shemi, thou didst well that it was in thine lev. 19 Nevertheless thou shalt not build the Bayit; but thy ben that shall come forth out of thy loins, he shall build the Bayit unto Shemi. 20 And Hashem hath fulfilled His Davar that He spoke, and I am risen up in the place of Dovid Avi, and sit on the Kisse Yisroel, just as Hashem promised, and have built Bayit for the Shem Hashem Elohei Yisroel. 21 And I have set there a Makom for the Aron, wherein is the Brit Hashem, which He cut with Avoteinu, when He brought them out of Eretz Mitzrayim.

22 And Sh'lomo stood before the Mizbe'ach Hashem in the presence of all the Kahal Yisroel, and spread forth his palms toward Shomayim; 23 And he said, Hashem Elohei Yisroel, there is no Elohim like Thee, in Shomayim above, or on HaAretz beneath, who is shomer HaBrit and keeps chesed with

דיַינע קנעכט וואָס גייען פֿאַר דיר מיט זייער גאַנצן האַרצן;
hartsn gantsn zeyer mit dir far geyen vos knecht daine
heart whole their with you(SG) before walk which servants your

כג וואָס האָסט געהיט דיַין קנעכט, מיַין פֿאָטער דָּוִדן, דאָס וואָס
vos dos Dovidn foter main knecht dain gehit host vos
which that Dovid father my servants your kept have who

דו האָסט אים צוגעזאָגט; און מיט דיַין מויל האָסטו געערעדט, און
un geredt hostu moil dain mit un tsugezogt im host du
and spoken have you mouth your with and promised him have you

מיט דיַין האַנט דערפֿילט, אַזוי ווי היַינטיקן טאָג. כד און אַצונד, ה
Hashem atsund un tog haintikn vi azoi derfilt hant dain mit
Hashem now and day this very as just fulfilled hand your with

דו אלוקי יִשְׂרָאֵל, האַלט דיַין קנעכט, מיַין פֿאָטער דָּוִדן, דאָס
dos Dovidn foter main knecht dain halt Yisroel Elokei du
this Dovid father my servant your hold Yisroel the G-d of you

וואָרט דו האָסט צו אים גערעדט, אַזוי צו זאָגן: עס וועט דיר נישט
nisht dir vet es zogn tsu azoi geredt im tsu host du vort
not you(SG) will it say to so spoken him to have you word

פֿאַרשניטן ווערן פֿון פֿאַר מיר אַ מאַן צו זיצן אויף דעם טראָן פֿון
fun tron dem oif zitsn tsu man a mir far fun vern farshnitn
of throne the on sit to man a me for of become be cut off

יִשְׂרָאֵל, אויב נאָר דיַינע קינדער וועלן היטן זייער וועג, צו גיין פֿאַר
far gein tsu veg zeyer hitn veln kinder daine nor oib Yisroel
before walk to way their keep will children your only if Yisroel

מיר אַזוי ווי דו ביסט געגאַנגען פֿאַר מיר. כה און אַצונד, אלוקי
Elokei atsund un mir far gegangen bist du vi azoi mir
the G-d of now and me before having gone are you as just me

יִשְׂרָאֵל, זאָל, איך בעט דיך, באַווערט וועלן דיַין צוזאָג
tsuzog dain vern bavert dich bet ich zol Yisroel
promise your become come true you(SG) entreat I may Yisroel

וואָס דו האָסט צוגעזאָגט דיַין קנעכט, מיַין פֿאָטער דָּוִדן.
Dovidn foter main knecht dain tsugezogt host du vos
Dovid father my servant your promised have you which

כז וואָרעם קען אין דער אמתן אלקים ווויינען אויף דער ערד? אַז
az erd der oif voinen Elokim emesn der in ken vorem
that earth the on dwell G-d reality the in can for

די הימלען און די הימלען פֿון די הימלען קענען דיך נישט
nisht dich kenen himlen di fun himlen di un himlen di
not you(SG) can heavens the of heavens the and heavens the

אַריַינענעמען, היַינט ווי שוין דאָס דאָזיקע הויז וואָס איך האָב גענויט!
geboit hob ich vos hoiz dozike dos shoin vi haint arainnemen
built have I which house this the already as today take in

כח אָבער קער זיך צו דער תּפֿילה פֿון דיַין קנעכט, און צו זיַין בקשה,
bakoshe zain tsu un knecht dain fun tfile der tsu zich ker ober
request his to and servants your of prayer the to self turn but

ה מיַין ג-ט, צוצוהערן צו דעם געשריי און צו דער תּפֿילה
tfile der tsu un geshrei dem tsu tsutsuhern G-t main Hashem
prayer the to and cry the to to pay heed G-d my Hashem

וואָס דיַין קנעכט איז מתפּלל פֿאַר דיר היַינט, כט אַז דיַינע אויגן
oign daine az haint dir far mispalel iz knecht dain vos
eyes your that today you(SG) before praying is servant your which

זאָלן זיַין אָפֿן אויף דעם דאָזיקן הויז נאַכט און טאָג, אויף דעם אָרט,
ort dem oif tog un nacht hoiz dozikn dem oif ofen zain zoln
place the on day and night house this the upon open be may

Thy avadim that walk before Thee with all their lev; [24] Who hast been shomer with Thy eved Dovid Avi that Thou promised him; Thou spoke also with thy mouth, and hast fulfilled it with Thine yad, as it is this day. [25] Therefore now, Hashem Elohei Yisroel, be shomer with Thy eved Dovid Avi that Thou promised him, saying, There shall not Yikaret thee an ish in My sight to sit on the Kisse Yisroel; so that thy banim be shomer over their derech, that they walk before Me as thou hast walked before Me. [26] And now, O Elohei Yisroel, let Thy davar now come true, which Thou spoke unto Thy eved Dovid Avi.

[27] But will Elohim indeed dwell on ha'aretz? Hinei, the Shomayim and the Shemei HaShomayim cannot contain Thee; how much less this Bayit that I have built? [28] Yet turn Thou unto the tefillah of Thy eved, and to his techinnah, Hashem Elohai, to pay heed unto the cry and to the tefillah, which Thy eved is davening before Thee today; [29] That Thine eyes may be open toward this Bayit lailah va'yom, even toward the Makom of which Thou

hast said, Shemi shall be there; that Thou mayest pay heed unto the tefillah which Thy eved shall make toward Makom Hazeh. [30] And pay heed Thou to the techinnah of Thy eved, and of Thy people Yisroel, when they shall daven toward Makom Hazeh; and hear Thou from Shomayim Thy dwelling place; and when Thou hearest, forgive.

[31] If any ish trespass against his neighbor, and an oath be laid upon him to cause him to swear, and the oath come before Thine Mizbe'ach in this Bayit; [32] Then hear Thou in Shomayim, and do, and judge Thy avadim, condemning the rasha, to bring his derech upon his rosh; and lehatzeddik *(justifying, declaring innocent and acquitted)* the tzaddik, to give him according to his tzedakah.

[33] When Thy people Yisroel be struck down before the oyev, because they have sinned against Thee, and shall turn back to Thee, and confess Thy Shem, and daven, and make supplication unto Thee in this Bayit: [34] Then hear Thou in Shomayim, and

וואָס דו האָסט געזאָגט: מײַן נאָמען זאָל דאָרטן זײַן ; צוצוהערן צו
tsu tsutsuhern zain dortn zol nomen main gezogt host du vos
to to pay heed be there shall name my said have you which

דער תּפִלה וואָס דײַן קנעכט וועט מתפלל זײַן אַקעגן דעם דאָזיקן
dozikn dem akegn zain mispalel vet knecht dain vos tfile der
this the towards do praying will servants your which prayer the

אָרט . [ל] און זאָלסט צוהערן צו דער בקשה פֿון דײַן קנעכט ,
knecht dain fun bakoshe der tsu tsuhern zolst un ort
servants your of request the to listen may you(SG) and place

און פֿון דײַן פֿאָלק ישׂרָאֵל, וואָס זיי וועלן מתפלל זײַן אַקעגן
akegn zain mispalel veln zei vos Yisroel folk dain fun un
towards do praying will they which Yisroel people your of and

דעם דאָזיקן אָרט; און דו זאָלסט הערן אין דעם אָרט פֿון דײַן
dain fun ort dem in hern zolst du un ort dozikn dem
your of place the in hear may you(SG) you and place this the

וווינונג , אין הימל , און אַז דו וועסט הערן, זאָלסטו פֿאַרגעבן.
fargebn zolstu hern vest du az un himel in voinung
forgive may you(SG) hear will you when and heaven in dwelling

[לא] אַז אַ מאַן וועט זינדיקן קעגן זײַן חבֿר , און מע וועט
vet me un chever zain kegen zindikn vet man a az
will one and fellow his against sin will man a when

אַרויפֿלייגן אויף אים אַ שבֿועה אים צו באַשוערן, און ער וועט קומען
un kumen vet er un bashvern tsu im shvue a im oif aroifleigen
and come will he and swear to him oath an him on impose

שוועָרן פֿאַר דײַן מזבח אין דעם דאָזיקן הויז , [לב] זאָלסט
zolst hoiz dozikn dem in mizbeyech dain far shvern
may you(SG) house this the in altar your before swear

דו צוהערן אין הימל , און טאָן, און משפּטן דײַנע קנעכט , צו
tsu knecht daine mishpetn un ton un himel in tsuhern du
to servants your judge and do and heaven in listen you

מאַכן שולדיק דעם שולדיקן , צו געבן דעם וועג אויף זײַן קאָפּ;
kop zain oif veg dem gebn tsu shuldikn dem shuldik machn
head his on way of life the give to guilty the guilty make

און צו מאַכן גערעכט דעם גערעכטן , אים צו געבן לויט זײַן
zain loit gebn tsu im gerechtn dem gerecht machn tsu un
his according to give to him righteous the righteous make to and

גערעכטיקייט .
gerechtikeit
righteousness

[לג] און דײַן פֿאָלק ישׂרָאֵל וועט געשלאָגן ווערן
vern geshlogn vet Yisroel folk dain un
become struck will Yisroel people your and

פֿאַרן פֿײַנט , ווײַל זיי האָבן געזינדיקט צו
tsu gezindikt hobn zei vail faint faran
against sinned have they because enemies before the

דיר , און זיי וועלן זיך אומקערן צו דיר , און
un dir tsu umkeren zich veln zei un dir
and you(SG) to to return self want they and you(SG)

וועלן באַקענען דײַן נאָמען , און וועלן מתפלל זײַן
zain mispalel veln un nomen dain bakenen veln
do praying will and name your make known will

און בעטן צו דיר אין דעם דאָזיקן הויז , [לד] זאָלסט דו
du zolst hoiz dozikn dem in dir tsu betn un
you may house this the in you(SG) to ask and

צוהערן אין הימל , און פַֿארגעבן די זינד פֿון דײַן פֿאָלק
folk dain fun zind di fargebn un himel in tsuhern
people your of sin the forgive and heaven in listen
יִשְׂרָאֵל, און זאָלסט זיי אומקערן אויף דער ערד וואָס דו
du vos erd der oif umkeren zei zolst un Yisroel
you which land the to to return they may and Yisroel
האָסט געגעבן זייערע עלטערן.
eltern zeyere gegebn host
fathers their given have

לה אַז דער הימל וועט זײַן פֿאַרשלאָסן, און עס
es un farshlosn zain vet himel der az
it and shut be will heaven the when
וועט נישט זײַן קיין רעגן, ווײַל זיי האָבן געזינדיקט
gezindikt hobn zei vail regn kein zain nisht vet
sinned have they because rain any make not will
צו דיר , און זיי וועלן מתפלל זײַן אַקעגן
akegn zain mispalel veln zei un dir tsu
towards make praying will they and you(SG) against
דעם דאָזיקן אָרט , און וועלן באַקענען דײַן נאָמען ,
nomen dain bakenen veln un ort dozikn dem
name your make known will and place this the
און זיך אומקערן פֿון זייער זינד , ווען דו האָסט זיי
zei host du ven zind zeyer fun umkeren zich un
them have you when sin their from turn back self and
גענפּײַניקט, לו זאָלסט דו צוהערן אין הימל , און פֿאַרגעבן
fargebn un himel in tsuhern du zolst gepainikt
forgive and heaven in listen you may afflicted
די זינד פֿון דײַנע קנעכט און דײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל, ווען
ven Yisroel folk dain un knecht daine fun zind di
when Yisroel people your and servants your of sin the
דו וועסט זיי האָבן געווײַזן דעם גוטן וועג וואָס זיי
zei vos veg gutn dem gevizn hobn zei vest du
they which way good the shown have them will you
זאָלן אויף אים גיין ; און זאָלסט געבן רעגן אויף
oif regn gebn zolst un gein im oif zoln
on rain give may you(SG) and walk it on shall
דײַן לאַנד, וואָס דו האָסט געגעבן דײַן פֿאָלק פֿאַר אַ
a far folk dain gegebn host du vos land dain
an for people your given have you which land your
נחלה .
nachle
inheritance

לז אַז עס וועט זײַן אַ הונגער אין לאַנד, אַז עס וועט זײַן
zain vet es az land in hunger a zain vet es az
be will there when land in famine a be will there when
אַ מגפֿה , אַז עס וועט זײַן אַ קאָרנברענד, אַ וועלקענעש, אַ
a velkenish a kornbrand a zain vet es az mageyfe a
a mildew a scorching a be will there when plague a
היישעריק, אַ גראָזפֿרעסער; אַז זײַנע פֿײַנט וועט אים באַלעגערן
balegern im vet faint zain az grozfreser a heisherik
besiege him will enemies his when grasshopper a locust
אין דעם לאַנד פֿון זײַנע שטעט; וואָס נאָר פֿאַר אַ פּלאָג , וואָס נאָר
nor vos plog a far nor vos shtet zaine fun land dem in
ever what plague a for ever what cities his of land the in

forgive the chattat of Thy people Yisroel, and bring them back unto HaAdamah which Thou gavest unto their Avot.

35 When Shomayim is shut up, and there is no matar *(rain)*, because they have sinned against Thee; if they daven toward this Makom, and confess Thy Shem, and turn from their chattat, when Thou afflictest them;
36 Then hear Thou in Shomayim, and forgive the chattat of Thy avadim, and of Thy people Yisroel, that Thou teach them the Derech Hatovah wherein they should walk, and give matar *(rain)* upon Thy Land, which Thou hast given to Thy people for a nachalah.

37 If there be in HaAretz ra'av, if there be dever, blight, mildew, arbeh, or if there be grasshopper; if their oyev besiege them in the eretz of their she'arim; whatsoever nega *(plague)*, whatsoever machalah *(disease)* there

be; [38] What tefillah and techinnah be made by any adam, or by all Thy people Yisroel, which shall know every man the nega of his own levav, and spread forth his palms toward this Bayit; [39] Then hear Thou in Shomayim the Makom of Thy dwelling, and forgive, and do, and give to every ish according to his derech, whose lev Thou knowest; (for Thou, even Thou only, knowest levav kol Bnei HaAdam); [40] That they may fear Thee all hayamim that they are chayyim in the adamah which Thou gavest unto Avoteinu.

[41] Moreover concerning a nokhri *(foreigner)*, that is not of Thy people Yisroel, but cometh out of a far country for Thy Name's sake; [42] (For they shall hear of Thy Shem HaGadol, and of Thy Yad HaChazakah, and of Thy stretched out zero'a;) and shall come and daven toward this Bayit; [43] Hear Thou in Shomayim the Makom of Thy dwelling, and do according to all that the nokhri calleth to Thee for; that all peoples of ha'aretz may know

פַֿאַר אַ קראַנקשאַפֿט; לח וואָס נאָר פֿאַר אַ תּפֿילה, וואָס נאָר פֿאַר אַ
a far nor vos tfile a far nor vos krankshaft a far
a for ever what prayer a for ever what illness a for

בקשה , עס וועט זיין בײַ עמיצן איינעם פֿון דיר גאַנצן פֿאָלק
folk gantsn dain fun einem emitsn bai zain vet es bakoshe
people entire your of one anyone by be may it request

יִשׂרָאֵל, וועָן איטלעכער פֿון זײַ שפּירט די פּלאָגענישׂ פֿון זײַן
zain fun plogenish di shpirt zei fun itlecher ven Yisroel
his of trouble the perceived them of each one when Yisroel

האַרצן, און ער שפּרייט אויס זײַנע הענט צו דעם דאָזיקן הויז ,
hoiz dozikn dem tsu hent zaine ois shpreit er un hartsn
house this the to hands his out spreads he and heart

לט זאָלסט דו צוהערן אין הימל , דעם אָרט פֿון דײַן ווווינונג ,
voinung dain fun ort dem himel in tsuhern du zolst
dwelling your of place the heaven in listen you may

און זאָלסט פֿאַרגעבן, און זאָלסט טאָן, און געבן איטלעכן
itlechn gebn un ton zolst un fargebn zolst un
each one give and do may you(SG) and forgive may and

לויט אַלע זײַנע וועגן , אַזוי ווי דו וווייסט זײַן האַרץ –
harts zain veist du vi azoi vegen zaine ale loit
heart his know you as just ways his all according to

וואָרעם דו אַליין וווייסט דאָס האַרץ פֿון אַלע מענטשנקינדער –
mentshnkinder ale fun harts dos veist alein du vorem
human kind all of heart this know alone you because

מ כּדי זיי זאָלן מורא האָבן פֿאַר דיר אַלע טעג וואָס זיי
zei vos teg ale dir far hobn moire zoln zei kedei
they which days all the you(SG) for have fear may they so that

לעבן אויף דער ערד וואָס דו האָסט געגעבן אונדזערע עלטערן.
eltern undzere gegebn host du vos erd der oif lebn
fathers our given have you which land the on live

מא און אויך צו דעם פֿרעמדן וואָס איז נישט פֿון דײַן פֿאָלק
folk dain fun nisht iz er vos fremdn dem tsu oich un
people your of not is he who foreigner the to also and

יִשׂרָאֵל, אַז ער וועט קומען פֿון אַ ווײַטן לאַנד פֿון וועגן
vegen fun land vaitn a fun kumen vet er az Yisroel
concerning out of land distant a from come will he when Yisroel

דײַן נאָמען מב– וואָרעם זיי וועלן הערן פֿון דײַן גרויסן נאָמען , און
un nomen groisn dain fun hern veln zei vorem nomen dain
and name great your of hear will they because name your

פֿון דײַן שטאַרקער האַנט, און פֿון דײַן אויסגעשטרעקטן אָרעם – און
un orem oisgeshtrekten dain fun un hant shtarker dain fun
and arm outstretched your of and hand mighty your of

ער וועט קומען און וועט מתפּלל זײַן אַקעגן דעם דאָזיקן הויז ,
hoiz dozikn dem akegn zain mispalel vet un kumen vet er
house this the towards do praying will and come may he

מג זאָלסט דו צוהערן אין הימל , דעם אָרט פֿון דײַן ווווינונג , און
un voinung dain fun ort dem himel in tsuhern du zolst
and dwelling your of place the heaven in to heed you may

זאָלסט טאָן אַלץ אום וואָס דער פֿרעמדער וועט רופֿן
rufn vet fremder der vos um alts ton zolst
call will foreigner the that which back all that do may you(SG)

צו דיר ; כּדי אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד זאָלן דערקענען דײַן
dain derkenen zoln erd der fun felker ale kedei dir tsu
your know may earth the of nations all so that you(SG) to

נאָמען , מורא צו האָבן פֿאַר דיר , אַזוי ווי דיין פֿאָלק ישׂראֵל, און
un Yisroel folk dain vi azoi dir far hobn tsu moire nomen
and Yisroel people your as even you(SG) for have to fear name

וויסן אַז דיין נאָמען ווערט גערופֿן אויף דעם דאָזיקן הויז וואָס
vos hoiz dozikn dem oif gerufn vert nomen dain az visen
which house this the on called shall be name your that know

איך האָב געבויט.
geboit hob ich
built have I

Thy Shem, to fear Thee, as do Thy people Yisroel; that they may know that this Bayit, which I have built, is called by Thy Shem.

מד אַז דיין פֿאָלק ווען זיי אַרויסגיין אויף מלחמה אַקעגן זיין
zain akegn milchome oif aroisgein vet folk dain az
its against war on go out will people your if

פֿיַינט , אויף וואָסער וועג דו וועסט זיי שיקן , און זיי
zei un shikn zei vest du veg voser oif faint
they and send them will you way any manner of on enemies

וועלן מתפלל זיין צו ה אַקעגן דער שטאָט וואָס דו האָסט
host du vos shtot der akegn Hashem tsu zain mispalel veln
have you which city the towards Hashem to be praying will

זי אויסדערווײלט, און דעם הויז וואָס איך האָב געבויט צו דיין
dain tsu geboit hob ich vos hoiz dem un oisderveilt zi
your to built have I which house the and chosen it

נאָמען , מה זאָלסטו צוהערן אין הימל זייער תּפֿילה און
un tfile zeyer himel in tsuhern zolstu nomen
and prayer their heaven in pay heed to may you(SG) name

זייער בקשה , און טאָן זייער רעכט.
recht zeyer ton un bakoshe zeyer
right their do and request their

מו אַז זיי וועלן זינדיקן צו דיר – וואָרעם עס איז נישט
nisht iz es vorem dir tsu zindikn veln zei az
not is there for you(SG) against sin will they if

דאָ איין מענטש וואָס זינדיקט נישט – און דו זאָלסט דערבייזערט
derbeizert zolst du un nisht zindikt vos mentsh ein do
made angry shall you and not sins who person one here

ווערן אויף זיי , און זיי איבערגעבן פֿאַרן פֿיַינט , און
un faint faran ibergebn zei un zei oif vern
and enemies before give over them and them on become

זייערע פֿאַנגערס וועלן זיי נעמען געפֿאַנגען אין לאַנד פֿון דעם
dem fun land in gefangen nemen zei veln fangers zeyere
the of land into captured take them will captors their

פֿיַינט , ווײַט אָדער נאָנט; מז און זיי וועלן זיך נעמען צו האַרצן
hartsn tsu nemen zich veln zei un nont oder vait faint
heart to take self will they and near or far enemies

אין דעם לאַנד וואָס זיי זיַינען גענומען געוואָרן געפֿאַנגען
gefangen gevorn genumen zainen zei vos land dem in
captured having become taken are they which land the in

אַהין , און זיי וועלן תּשובֿה טאָן, און וועלן בעטן צו דיר אין
in dir tsu betn veln un ton tshuvh veln zei un ahin
in you(SG) to ask will and do turn will they and there

לאַנד פֿון זייערע פֿאַנגערס, אַזוי צו זאָגן : מיר האָבן געזינדיקט און
un gezindikt hobn mir zogn tsu azoi fangers zeyere fun land
and sinned have we say to so captor's their of land

פֿאַרבראָכן , מיר האָבן שלעכטס געטאָן; מח און זיי וועלן זיך
zich veln zei un geton shlechts hobn mir farbrochn
self will they and done evil things have we transgressed

[44] If Thy people go out to milchamah against their oyev *(enemy)*, in the derech that Thou shalt send them, and shall daven unto Hashem in the Derech HaIr which Thou hast chosen, and toward the Bayit that I have built for Thy Shem; [45] Then hear Thou in Shomayim their tefillah and their techinnah, and uphold their mishpat.

[46] If they sin against Thee, (for there is no adam that sinneth not), and Thou be angry with them, and deliver them to the oyev, so that they carry them away captives unto the eretz of the oyev, far or near; [47] Yet if they make in their lev teshuvah in HaAretz where they were carried captives, and turn, and make techinnah unto Thee in the eretz of them that carried them captives, saying, We have sinned, and have done perversely, we have committed wickedness; [48] And so return unto Thee with all their lev, and

אומקערן צו דיר מיט זייער גאַנצן האַרצן, און מיט זייער
umkeren tsu dir mit zeyer gantsn hartsn un mit zeyer
to return to you(SG) with their whole heart and with their

גאַנצער זעל , אין לאַנד פֿון זייערע פֿיַינט וואָס האָבן זיי
gantser zel in land fun zeyere faint vos hobn zei
whole being in land of their enemies which have them

געפֿאַנגען, און זיי וועלן מתפלל זיין צו דיר אַקעגן זייער
gefangen un zei veln mispalel zain tsu dir akegn zeyer
captured and they will praying to be you(SG) towards their

לאַנד, וואָס דו האָסט געגעבן זייערע עלטערן, דער שטאָט וואָס
land vos du host gegebn zeyere eltern der shtot vos
land which you have given to their fathers the city which

דו האָסט אויסדערוויילט, און דעם הויז וואָס איך האָב געבויט
du host oisderveilt un dem hoiz vos ich hob geboit
you have chosen and the house which I have built

צו דיַין נאָמען , מט זאָלסטו צוהערן אין הימל , דעם אָרט
tsu dain nomen zolstu tsuhern in himel dem ort
your for name may you(SG) to heed in the heaven place the

פֿון דיַין ווינונג , זייער תּפֿילה און זייער בקשה , און טאָן זייער
fun dain voinung zeyer tfile un zeyer bakoshe un ton zeyer
of your dwelling their prayer and their request do their

רעכט; נ און זאָלסט פֿאַרגעבן דיַין פֿאָלק וואָס זיי האָבן
recht un zolst fargebn dain folk vos zei hobn
right and shall you(SG) forgive your people who they have

געזינדיקט צו דיר , און אַלע זייערע פֿאַרברעכן וואָס
gezindikt tsu dir un ale zeyere farbrechn vos
sinned against you(SG) and all their transgressions which

זיי האָבן פֿאַרבראָכן קעגן דיר ; און זאָלסט זיי
zei hobn farbrochn kegen dir un zolst zei
they have transgressed against you(SG) and shall they

געבן דערבאַרמונג בײַ זייערע פֿאַנגערס, אַז זיי זאָלן זיך
gebn derbaremung bai zeyere fangers az zei zoln zich
give compassion among their captor's that they shall self

דערבאַרמען אויף זיי ; נא וואָרעם זיי זײַנען דיַין פֿאָלק און דיַין
derbaremen oif zei vorem zei zainen dain folk un dain
have mercy on them for they are your people and your

אַרב , וואָס דו האָסט אַרויסגעצויגן פֿון מִצרַיִם , פֿון
arav vos du host aroisgetsoign fun Mitsrayim fun
inheritance you have brought out of Egypt from

דעם אייַזנשמעלצאויוון . נב דיַינע אויגן זאָלן זײַן אָפֿן צו דעם
dem aiznshmeltsoivn dain oign zoln zain ofen tsu dem
the iron-smelting furnace your eyes may be open to the

געבעט פֿון דיַין קנעכט , און צו דעם געבעט פֿון דיַין פֿאָלק ישְׂרָאֵל,
gebet fun dain knecht un tsu dem gebet fun dain folk Yisroel
prayer of your servant and to the prayer of your people Yisroel

זיי צוצוהערן ווען נאָר זיי רופֿן צו דיר . נג וואָרעם דו
zei tsutsuhern ven nor zei rufn tsu dir vorem du
they ever when to pay heed them to you(SG) because you

האָסט זיי אָפּגעשיידט פֿון אַלע צום אַרב פֿון דיר
host zei opgesheidt fun ale tsum arav fun dir
have them separated from all to the inheritance of you(SG) for the

פֿעלקער פֿון דער ערד , אַזוי ווי דו האָסט געזאָגט דורך דײַן קנעכט
felker fun der erd azoi vi du host gezogt durch dain knecht
nations of the earth just as you have spoken by your servant

with all their nefesh, in the eretz of their enemies, which led them away captive, and daven unto Thee in the derech of their land, which Thou gavest unto their Avot, the Ir which Thou hast chosen, and the Bayit which I have built for Thy Shem; [49] Then hear Thou their tefillah and their techinnah in Shomayim, the Makom of Thy dwelling, and uphold their cause, [50] And forgive Thy people that have sinned against Thee, and all their peysha'im wherein they have rebelled against Thee, and give them rachamim before them who carried them captive, that they may have rachamim on them; [51] For they are Thy people, and Thine nachalah, which Thou broughtest forth out of Mitzrayim, from the midst of the Kur HaBarzel: [52] That Thine eyes may be open unto the techinnah of Thy eved, and unto the techinnah of Thy people Yisroel, to pay heed unto them in all that they call for unto Thee. [53] For Thou didst separate them from among all the peoples of HaAretz, to be Thine nachalah, as Thou spoke by the

משהן וועו דו האָסט אַרויסגעצויגן אונדזערע עלטערן פֿון
Mosheen ven du host aroisgetsoign undzere eltern fun
Moshe when you have brought out our fathers from

מִצרַיִם , ה דו אֲדֹנָי .
Mitsrayim Hashem du Adonoi
Egypt Hashem you Adonoi

נד און עס איז געווען , ווי שלמה האָט געענדיקט מתפלל
un es iz geven vi Shlomo hot geendikt mispalel
and it is having been when Sh'lomo has finished praying

צו זיין צו ה די דאָזיקע גאַנצע תּפֿילה און בקשה , איז
tsu zain tsu Hashem di dozike gantse tfile un bakoshe iz
to do to the Hashem this whole prayer and request has

ער אויפֿגעשטאַנען פֿון פֿאַרן מזבח פֿון ה , פֿון
er oifgeshtanen fun faran mizbeyech fun Hashem fun
he arisen from before the altar of Hashem from

קניִען אויף זיינע , מיט זיינע הענט אויסגעשפרייט צום
knien oif zaine mit zaine hent oisgeshpreit tsum
knees on his with his hands spread out to

נה הימל , און ער האָט זיך גענטשלט, און האָט גענומען די
himel un er hot zich geshtelt, un hot gebentsht di
heaven and he has self stood and has blessed the

גאַנצע אײַנזאַמלונג פֿון ישׂרָאֵל אויף אַ הויכן קול , אַזוי צו זאָגן :
gantse ainzamlung fun Yisroel oif a hoichn kol , azoi tsu zogn
whole gathering of Yisroel with a loud voice , so to say

נו ברוך ה וואָס האָט געגעבן זיין פֿאָלק ישׂרָאֵל רו ,
Baruch Hashem vos hot gegebn zain folk Yisroel ru ,
Blessed be Hashem who has given his people Yisroel rest ,

אַזוי ווי אַלץ וואָס ער האָט צוגעזאָגט . נישט אַן אײַנציק ווארט
azoi vi alts vos er hot tsugezogt . nisht an eintsik vort
as just which he has promised not an unfulfilled word

איז אָפּגעפֿאַלן פֿון אַל זיין גוטן צוזאָג וואָס ער האָט צוגעזאָגט
iz opgefaln fun al zain gutn tsuzog vos er hot tsugezogt
is fallen of all his good promise which he has promised

דורך דיין קנעכט משהן . נז זאָל ה אלוקינו זיין מיט
durch dain knecht Mosheen . zol Hashem Elokeinu zain mit
through your servant Moshe may Hashem our G-d be with

אונדז, אַזוי ווי ער איז געווען מיט אונדזערע עלטערן; ער זאָל
undz azoi vi er iz geven mit undzere eltern er zol
us as just he is having been with our fathers he shall

אונדז נישט פֿאַרלאָזן און נישט אַוועקווארפֿן; נח כדי צו neigen
undz nisht farlozen un nisht avekvarfn kedei tsu naign
us not forsake and not throw away so as to incline

אונדזער האַרץ צו אים, צו גיין אין אַלע זיינע וועגן , און צו היטן
undzer harts tsu im, tsu gein in ale zaine vegen , un tsu hitn
our heart to him to walk in all his ways , and to keep

זיינע גענאָטן און זיינע חוקים און זיינע געזעצן , וואָס
zaine gebot un zaine chukkim un zaine gezetsn , vos
his commandments and his statutes and his laws which

ער האָט באַפֿוילן אונדזערע עלטערן. נט און זאָלן די דאָזיקע
er hot bafoiln undzere eltern. un zoln di dozike
he has commanded our fathers and may these

ווערטער מײַנע וואָס איך האָב געבעטן פֿאַר ה , זיין
vorter maine vos ich hob gebetn far Hashem , zain
words mine which I have entreated before Hashem be

yad Moshe Thy Eved,
when Thou broughtest
Avoteinu out of Mitzrayim,
Adonoi Hashem,

54 And it was so, that when Sh'lomo had completed davening all this tefillah and techinnah unto Hashem, he arose from before the Mizbe'ach Hashem, from having knelt on his knees with his palms spread up to Shomayim. 55 And he stood, and made on Kol Kehal Yisroel a brocha with a kol gadol *(loud voice)*, saying, 56 Baruch Hashem, that hath given menuchah unto His people Yisroel, according to all that He promised: there hath not failed one davar of all His good promise, which He promised by yad Moshe His Eved. 57 Hashem Eloheinu be immanu *(with us)*, as He was with Avoteinu; let Him not leave us, nor forsake us; 58 That He may incline levavenu *(our hearts)* unto Him, to walk in all his ways, and to be shomer over His mitzvot, and His chukkot, and His mishpatim, which He commanded Avoteinu. 59 And let these my words, wherewith I have made techinnah before Hashem, be kerovim *(near ones)* unto Hashem Eloheinu yomam valailah that He maintain the

נאָנט צו ה אלוקינו טאָג און נאַכט, צו טאָן דאָס רעכט
recht dos ton tsu nacht un tog Elokeinu Hashem tsu nont
right the do to night and day our G-d Hashem to near

פֿון זיין קנעכט , און דאָס רעכט פֿון זיין פֿאָלק יִשְׂרָאֵל, טאָג אין
in tog Yisroel folk zain fun recht dos un knecht zain fun
by day Yisroel people his of right the and servants his of

טאָג; ס כדי אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד זאָלן וויסן אַז ה
Hashem az visen zoln erd der fun felker ale kedei tog
Hashem that know may earth the of nations all so that day

איז האלקים ; מער איז נישטאָ; סא און זאָל אייער האַרץ זיין
zain harts aier zol un nishto iz mer HaElokim iz
be heart your may and not is more G-d is

גאַנץ מיט ה אלוקינו , צו גיין אין זיַנע געזעצן און
un gezetsn zaine in gein tsu Elokeinu Hashem mit gants
and laws his in walk to our G-d Hashem with fully devoted

צו היטן זיַנע געבאָט , אַזוי ווי היַנטיקן טאָג.
tog haintikn vi azoi gebot zaine hitn tsu
day this very as just commandments his keep to

סב און דער מלך און גאַנץ יִשְׂרָאֵל מיט אים האָבן געשלאַכט
geshlacht hobn im mit Yisroel gants un melech der un
sacrificed have him with Yisroel all and king the and

שלאַכטאָפּפֿער פֿאַר ה . סג און שלמה האָט געשלאַכט
geshlacht hot Shlomo un Hashem far shlachtopfer
sacrificed has Sh'lomo and Hashem before slaughter sacrifice

פֿאַרן פֿרידאָפּפֿער וואָס ער האָט געשלאַכט צו ה , צוויי און
un tsvei Hashem tsu geshlacht hot er vos fridopfer faran
and two Hashem to sacrificed has he which peace offering for the

צוואַנציק טויזנט רינדער, און הונדערט און צוואַנציק טויזנט שאָף .
shof toiznt tsvantsik un hundert un rinder toiznt tsvantsik
sheep thousand twenty and hundred and cattle thousand twenty

און דער מלך און אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן באַנייט דאָס
dos banait hobn Yisroel fun kinder ale un melech der un
the dedicated have Yisroel of children all and king the and

הויז פֿון ה . סד איז יענעם טאָג האָט דער מלך געהיילט
geheilikt melech der hot tog yenem in Hashem fun hoiz
consecrated king the has day that very in Hashem of house

דעם מיטן פֿון דעם הויף וואָס פֿאַר הס הויז ; ווייַל
vail hoiz Hashems far vos hoif dem fun mitn dem
for house Hashem's before which courtyard the of center the

ער האָט דאָרטן געמאַכט די בראַנדאָפּפֿער און די שפּייַזאָפּפֿער, און
un shpaizopfer di un brandopfer di gemacht dortn hot er
and minchah the and olah the made there has he

דאָס פֿעטס פֿון די פֿרידאָפּפֿער ; וואָרעם דער קופּערנער מזבח
mizbeyech kuperner der vorem fridopfer di fun fets dos
altar bronze the because peace offering the of fats the

וואָס פֿאַר ה איז געווען צו קליין אַרויפּצונעמען
aroiftsunemen klein tsu geven iz Hashem far vos
to put on top small too having been is Hashem before which is

די בראַנדאָפּפֿער און די שפּייַזאָפּפֿער, און דאָס פֿעטס פֿון די
di fun fets dos un shpaizopfer di un brandopfer di
the of fats the and minchah the and olah the

פֿרידאָפּפֿער .
fridopfer
peace offering

mishpat *(cause)* of His eved, and the mishpat of His people Yisroel at all times, as each day requires; [60] That all the peoples of ha'aretz may know that Hashem hu HaElohim and that there is none else. [61] Let your lev therefore be shalem with Hashem Eloheinu, to walk in His chukkot, to be shomer over His mitzvot, as at this day.

[62] And HaMelech, and kol Yisroel with him, offered zevach *(sacrifice)* before Hashem. [63] And Sh'lomo offered a zevach hashelamim, which he offered unto Hashem, two and twenty thousand bakar, and a hundred and twenty thousand tzon. So HaMelech and kol Bnei Yisroel dedicated the Beis Hashem. [64] The same day did HaMelech consecrate as kodesh the interior of the Khatzer that was before the Beis Hashem; for there he offered olah and minchah, and the chelvei hashelamim because the Mitzbe'ach HaNechoshet that was before Hashem was too katon to receive the olah, and minchah, and the chelvei hashelamim.

[65] And at that time Sh'lomo observed a Chag, and kol Yisroel with him, a Kahal Gadol, from the Approach of Chamat unto the Wadi Mitzrayim, before Hashem Eloheinu, shivat yamim and shivat yamim, even arba'a asar yom. [66] On the Yom HaShemini he sent away the people and they made on HaMelech a brocha, and went unto their ohalim joyful and glad of lev for all hatovah *(the goodness)* that Hashem had done for Dovid His Eved and for Yisroel His People.

סה און שלמה האָט געמאַכט דעם יום-טובֿ אין יענער
yener in yom-tov dem gemacht hot Shlomo un
that in feast the made has Sh'lomo and

צייַט, און גאַנץ ישׂראֵל מיט אים – אַ גרויסע אײַנזאַמלונג,
ainzamlung groise a im mit Yisroel gants un tsait
gathering great a him with Yisroel all and time

פֿון ווו מע קומט קיין חֲמָת ביז דעם טײַך
taich dem biz Chammat kein kumt me vu fun
river the up to Chamat to comes one where from

פֿון מִצרַיִם – פֿאַר ה אלוקינו , זיבן טעג און
un teg zibn Elokeinu Hashem far Mitsrayim fun
and days seven our G-d Hashem before Egypt of

זיבן טעג, פֿערצן טעג. סו אויפֿן אַכטן טאָג האָט
hot tog achten oifn teg fertsn teg zibn
has day the eighth on days fourteen days seven

ער אַוועקגעשיקט דאָס פֿאָלק , און זיי האָבן געבענטשט
gebentsht hobn zei un folk dos avekgeshikt er
blessed have they and people this sent away he

דעם מלך , און זיַנען געגאַנגען צו זייערע געצעלטן
getseltn zeyere tsu gegangen zainen un melech dem
tents their to having gone are and king the

פֿריילעכע און מיט אַן אויפֿגעראַמטן האַרצן איבער אַלעם
alem iber hartsn oifgeramtn an mit un freileche
all that is over heart uplifted a with and joyous

גוטן וואָס ה האָט געטאָן צו זיַן קנעכט דָוִדן ,
Dovidn knecht zain tsu geton hot Hashem vos gutn
Dovid servant his for done has Hashem which good

און צו זיַן פֿאָלק ישׂראֵל.
Yisroel folk zain tsu un
Yisroel people his for and

ט

9 And it came to pass, when Sh'lomo had completed the building of the Beis Hashem, and the Bais HaMelech, and all Sh'lomo's desire which he was pleased to do, [2] That Hashem appeared to Sh'lomo the second time, as He had appeared unto him at Giv'on. [3] And Hashem said unto him, I have heard thy tefillah and thy techinnah, that thou hast made before Me; I have set apart as kodesh this Beis, which thou hast built, to put Shemi

און עס איז געווען , אַז שלמה האָט געענדיקט בויען דאָס
dos boien geendikt hot Shlomo az geven iz es un
this build finished has Sh'lomo when having been is it and

הויז פֿון ה , און דאָס הויז פֿון מלך , און יעטוועדער
yetveder un melech fun hoiz dos un Hashem fun hoiz
every and king of house the and Hashem of house

געלוסט פֿון שלמהן וואָס ער האָט געוואָלט מאַכן , ב האָט זיך
zich hot machn gevolt hot er vos Shlomoen fun gelust
self has to do wanted has he which Sh'lomo of desire

ה באַוויזן צו שלמהן אַ צווייט מאָל, אַזוי ווי ער האָט זיך
zich hot er vi azoi mol tsveit a Shlomoen tsu bavizn Hashem
self had he as just time second a Sh'lomo to appeared Hashem

באַוויזן צו אים אין גִבעוֹן . ג און ה האָט צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu hot Hashem un Givon in im tsu bavizn
said him to has Hashem and Giv'on in him to appeared

איך האָב צוגעהערט דיַין תּפֿילה און דיַין בקשה וואָס דו האָסט
host du vos bakoshe dain un tfile dain tsugehert hob ich
have you which request your and prayer your listened to have I

געבעטן פֿאַר מיר: איך האָב געהיילקט דאָס דאָזיקע הויז וואָס
vos hoiz dozike dos geheilikt hob ich mir far gebetn
which house this the consecrated have I me before entreated

דו האָסט געבויט, צו טאָן מײַן נאָמען דאָרטן אויף אייביק ; און
un eibik oif dortn nomen main ton tsu geboit host du
and eternity unto there name my to place by built have you

there ad olam; and Mine eyes and Mine lev shall be there kol hayamim. [4] And if thou wilt walk before Me, just as Dovid Avicha walked, in tohm of lev, and in yashar, to do according to all that I have commanded thee, and will be shomer over My chukkot and My mishpatim; [5] Then I will establish the kisse *(throne)* of thy kingdom over Yisroel l'olam, as I promised to Dovid Avicha, saying, There shall not yikaret *(be cut off, fail)* thee an ish upon the Kisse Yisroel. [6] But if ye shall at all turn from following Me, ye or your banim, and will not be shomer over My mitzvot and My chukkot which I have set before you, but go and serve elohim acherim, and hishtachaveh them; [7] Then will I cut off Yisroel out of the adamah which I have given them; and this Beis, which I have set apart as kodesh for Shemi, will I cast out of My sight; and Yisroel shall be a mashal and a sheninah among kol ha'ammim; [8] And at this Beis, which is elyon, every one that passeth by it shall be appalled, and shall hiss; and they

מײַנע אויגן און מײַן האַרץ וועלן דאָרטן זײַן אַלע טעג. [ד] און דו ,
du un teg ale zain dortn veln harts main un oign maine
you and days all be there will heart my and eyes my

אויב דו וועסט גיין פֿאַר מיר אַזוי ווי דײַן פֿאָטער דָּוִד איז
iz Dovid foter dain vi azoi mir far gein vest du oib
is Dovid father your as in same way me before live will you if

געגאַנגען , מיט גאַנצקייט פֿון האַרצן און מיט רעכטפֿאַרטיקייט,
rechtfartikeit mit un hartsn fun gantskeit mit gegangen
uprightness with and heart of completeness with having gone

צו טאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס איך האָב דיר באַפֿוילן –
bafoiln dir hob ich vos alts vi azoi ton tsu
commanded you(SG) have I which all that as even do to

אַז דו וועסט היטן מײַנע חוקים און מײַנע געזעצן , [ה] וועל איך
ich vel gezetsn maine un chukkim maine hitn vest du az
I will laws my and statutes my keep will you that

אויפֿשטעלן דעם טראָן פֿון דײַן מלוכה איבער ישְׂרָאֵל אויף אייביק ;
eibik oif Yisroel iber meluche dain fun tron dem oifshteln
eternity unto Yisroel over kingdom your of throne the establish

אַזוי ווי איך האָב געראַדט צו דײַן פֿאָטער דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Dovidn foter dain tsu geredt hob ich vi azoi
say to so Dovid father your to spoken have I as just

עס וועט דיר נישט פֿאַרשניטן ווערן אַ מאַן פֿון דעם
dem fun man a vern farshnitn nisht dir vet es
the from man a become be cut off not for you(SG) will there

טראָן פֿון ישְׂרָאֵל. [ו] אויב אָבער אָפּקערן וועט איר זיך אָפּקערן
opkeren zich ir vet opkeren ober oib Yisroel fun tron
turn aside self you will turn aside but if Yisroel of throne

פֿון הינטער מיר, איר און אײַערע קינדער , און וועט נישט היטן
hitn nisht vet un kinder aiere un ir mir hinter fun
keep not will and children your and you me following from

מײַנע געבאָט , מײַנע געזעצן וואָס איך האָב געלייגט פֿאַר
far geleigt hob ich vos gezetsn maine gebot maine
for laid down have I which laws my commandments my

אײַך, און איר וועט גיין דינען פֿרעמדע ג-טער, און זיך בוקן
bukn zich un g-ter fremde dinen un gein vet ir un aich
bow down self and g-ds foreign serve and go will you and you

צו זיי , [ז] וועל איך פֿאַרשנײַדן ישְׂרָאֵל פֿון דעם פּנים פֿון דער
der fun gezicht dem fun Yisroel farshnaidn ich vel zei tsu
the of face the from Yisroel remove I will them to

ערד וואָס איך האָב זיי געגעבן , און דאָס הויז וואָס איך האָב
hob ich vos erd gegebn zei hoiz dos un hob ich vos
have I which land given them and this house have I which

געהייליקט צו מײַן נאָמען , וועל איך אָפּשאַפֿן פֿון מײַן פּנים ,
ponem main fun opshafen ich vel nomen main tsu geheilikt
face my from terminate I will name my for consecrated

און ישְׂרָאֵל וועט ווערן פֿאַר אַ שפּריכוואָרט און פֿאַר אַ געשפּעט
geshpet a far un shprichvort a far vern vet Yisroel un
mockery a for and proverb a for become will Yisroel and

צווישן אַלע פֿעלקער. [ח] און דאָס דאָזיקע הויז וואָס האָט געלאָזט
gelozt hot vos hoiz dozike dos un felker ale tsvishn
allowed has which house this the and nations all among

זײַן דערהויבן, וועט איטלעכער וואָס גייט אים פֿאַרבײַ זיך דערשרעקן,
dershrekn zich farbai im geit vos itlecher vet derhoibn zain
terrify self close by him goes who everyone will exalted to be

shall say, Why hath Hashem done thus unto HaAretz Hazot, and to this Beis? [9] And they shall answer, Because they forsook Hashem Eloheichem who brought forth their avot out of Eretz Mitzrayim, and have taken hold upon elohim acherim, and have worshiped them, and served them; therefore hath Hashem brought upon them all this ra'ah.

אוֹן וועט שמוצערן ; אוֹן אַז זיי וועלן זאָגן : פַֿאַר וואָס האָט ה
Hashem hot vos far zogn veln zei az un shmutsern vet un
Hashem has why for say will they that and hiss will and

געטאָן אַזוי צו דעם דאָזיקן לאַנד אוֹן צו דעם דאָזיקן הויז ? ט וועט
vet hoiz dozikn dem tsu un land dozikn dem tsu azoi geton
will house this the to and land this the to thus done

מען זאָגן : פַֿאַר וואָס זיי האָבן פַֿאַרלאָזן ה זייער אלקים ,
Elokim zeyer Hashem farlozen hobn zei vos far zogn men
G-d their Hashem abandoned have they which for say they

וואָס האָט אַרויסגעצויגן זייערע עלטערן פֿון לאַנד מִצרַיִם , אוֹן
un Mitsrayim land fun eltern zeyere aroisgetsoign hot vos
and Egypt land of from fathers their brought out has who

זיי האָבן זיך געהאַלטן אָן פֿרעמדע ג-טער, אוֹן זיך געבוקט צו זיי
zei tsu gebukt zich un g-ter fremde on gehaltn zich hobn zei
them to bowed self and g-ds foreign on held up self have they

אוֹן זיי געדינט; דערום האָט ה געבראַכט אויף זיי אַל דאָס
dos al zei oif gebracht Hashem hot derum gedint zei un
the all them on brought Hashem has therefore served them and

דאָזיקע בייז .
beiz dozike
evil this

[10] And it came to pass at the end of esrim shanim, when Sh'lomo had built the two batim, the Beis Hashem, and the Bais HaMelech, [11] (Now Chiram Melech Tzor had furnished Sh'lomo with cedar trees and cypress trees, and with zahav, according to all his desire), that then HaMelech Sh'lomo gave Chiram esrim ir *(twenty towns)* in Eretz HaGalil. [12] And Chiram came out from Tzor *(Tyre)* to see the towns which Sh'lomo had given him; and they pleased him not. [13] And he said, What towns are these which thou hast given me, achi *(my brother)*? And he called them Eretz Kavul unto this day.

י אוֹן עס איז געווען צום סוף פֿון צוואַנציק יאָר וואָס שלמה
Shlomo vos yor tsvantsik fun sof tsum geven iz es un
Sh'lomo which years twenty of end at the become is it and

האָט געבויט די ביידע הייזער , דאָס הויז פֿון ה , אוֹן דאָס
dos un Hashem fun hoiz dos haizer beide di geboit hot
the and Hashem of house the houses two the built has

הויז פֿון מלך – יא חירָם דער מלך פֿון צוֹר האָט באַזאָרגט
bazorgt hot Tsor fun melech der Churam melech fun hoiz
supplied has Tzor of king the Chiram king of the house

שלמהן מיט צעדערהאָלץ אוֹן מיט ציפּרעסנהאָלץ אוֹן מיט גאָלד
gold mit un tsipresnholts mit un tsederholts mit Shlomoen
gold with and cypress-wood with and cedar wood with Sh'lomo

לויט אַל זיין פַֿאַרלאַנג – האָט דענצמאָל דער מלך שלמה
Shlomo melech der dentsmol hot farlang zain al loit
Sh'lomo king the then has desire his all according to

געגעבן חירָמען צוואַנציק שטעט אין לאַנד גָלִיל . יב אוֹן חירָם איז
iz Churam un Galil land in shtet tsvantsik Chiromen gegebn
is Chiram and Galil land of in cities twenty Chiram given

אַרויסגעקומען פֿון צוֹר אָנצוקוקן די שטעט וואָס שלמה האָט
hot Shlomo vos shtet di ontsukukn Tsor fun aroisgekumen
has Sh'lomo which cities the to look at Tzor from came out

אים געפֿעבן , אוֹן זיי זיינען נישט ווויילגעפֿעלן אין זיינע אויגן. יג אוֹן
un oign zaine in voilgefeln nisht zainen zei un gegebn im
and eyes his in found favor not have they and given him

ער האָט געזאָגט: וואָס זיינען דאָס פַֿאַר שטעט וואָס דו האָסט מיר
mir host du vos shtet far dos zainen vos gezogt hot er
me have you which cities for these are what said has he

געגעבן , מיין ברודערל? אוֹן מע רופֿט זיי לאַנד כָּבּוֹל ביז אויף
oif biz Kavul land zei ruft me un bruder main gegebn
on until Kavul land of them call one and brother my given

היינטיקן טאָג.
tog haintikn
day this very

[14] And Chiram sent to HaMelech 120 talents of zahav.

יד און חירָם האָט געשיקט דעם מלך הונדערט און צוואַנציק
tsvantsik un hundert melech dem geshikt hot Churam un
twenty and hundred king the sent had Chiram and
צענטנער גאָלד.
gold tsentner
gold talents

[15] And this is the account of the mas *(forced labor)* which HaMelech Sh'lomo conscripted; to build the Beis Hashem, and his own Bais, and Millo, and the Chomat Yerushalayim, and Chatzor, and Megiddo, and Gezer. [16] For Pharaoh Melech Mitzrayim had gone up, and captured Gezer, and burned it with eish, and slain the Kena'ani that dwelt in the ir, and given it for shilluchim *(going-away presents)* unto his bat eshet Sh'lomo. [17] And Sh'lomo rebuilt Gezer, and Lower Beit-Choron, [18] And Ba'alat, and Tadmor in the midbar, in the land, [19] And all the storage cities that Sh'lomo had, and cities for his merkavot, and cities for his parashim *(calvary)*, and that which Sh'lomo desired to build in Yerushalayim, and in Levanon, and in all the eretz of his memshalet. [20] And kol haAm that were left of HaEmori *(the Amorites)*, HaChitti *(Hittites)*, HaPerizzi *(Perizzites)*, HaChivi *(Hivites)*, and Yevusi *(Jebusites)*, which were

טו און דאָס איז די מעשׂה מיט דעם צינדז וואָס דער
der vos tsindz dem mit meise di iz dos un
the which forced labor the with account the is this and
מלך שלמה האָט אויפֿגענומען, כּדי צו בויען דאָס הויז
hoiz dos boien tsu kedei oifgenumen hot Shlomo melech
house this build to so as drafted had Sh'lomo king
פֿון ה , און זײַן הויז , און דעם מילוא, און די מויער פֿון
fun moier di un Milo dem un hoiz zain un Hashem fun
of wall the and Millo the and house his and Hashem of
ירושָלַיִם , און חָצוֹר , און מגִדוֹ , און גֶזֶר : טז פַּרעה
Pharaoh Gezer un Megiddo un Chatsor un Yerushalayim
Pharaoh Gezer and Megiddo and Chatzor and Yerushalayim
דער מלך פֿון מִצרַיִם איז אַרויפֿגעגאַנגען , און האָט באַצוווּנגען
batsvungen hot un aroifgegangen iz Mitsrayim fun melech der
captured has and having gone up is Egypt of king the
גֶזֶר , און האָט זי פֿאַרברענט אין פֿײַער, און דעם כּנַעֲני וואָס איז
iz vos Kenaani dem un faier in farbrent zi hot un Gezer
is which Kena'ani the and fire in burned up it has and Gezer
געזעסן אין דער שטאָט, האָט ער אויסגעהרגעט, און ער האָט זי געגעבן
gegebn zi hot er un oisgeharget er hot shtot der in gezesn
given it has he and killed he has city the in settled
אין נדן צו זײַן טאָכטער, שלמהס ווײַב. יז און שלמה האָט
hot Shlomo un vaib Shlomos tochter zain tsu nadn in
has Sh'lomo and wife Sh'lomo's daughter his to dowry in
אָפּגעבויט גֶזֶר , און די אונטערשטע בֵּית-חוֹרוֹן , יח און בַּעֲלָת ,
Baalat un Beis-Choron untershte di un Gezer opgeboit
Ba'alat and Beit-Choron lower the and Gezer rebuilt
און תַּדמוֹר אין מדבר , אין לאַנד, יט און אַלע שפּײַכלערשטעט
shpaichlershtet ale un land in midber in Tadmor un
granary towns all and land in wilderness in Tadmor and
וואָס שלמה האָט געהאַט, און די שטעט פֿאַר רײַטווועגן, און
un raitvegn far shtet di un gehat hot Shlomo vos
and chariots for cities the and had has Sh'lomo which
די שטעט פֿאַר רײַטער , און די געלוסטן וואָס שלמה האָט
hot Shlomo vos gelustn di un raiter far shtet di
has Sh'lomo which desire the and charioteers for cities the
געלוסט צו בויען אין ירושָלַיִם , און אויפֿן לְבָנוֹן , און אין
in un Levanon oifn un Yerushalayim in boien tsu gelust
in and Levanon on and Yerushalayim in build to desire
גאַנצן לאַנד פֿון זײַן ממשלה . כ דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס
vos folk gantse dos memshole zain fun land gantsn
which people whole this government his of land all
איז איבערגעבליבן פֿון דעם אֱמוֹרי, דעם חִתי , דעם פְּרִזי , דעם
dem Perizzi dem Chitti dem Emori dem fun ibergebliben iz
the Perizzi the Chitti the Emori the of remained over is
חִוִי , און דעם יְבוּסי , וואָס זײַנען נישט געווען פֿון די
di fun geven nisht zainen vos Yevusi dem un Chivi
the of having been not are which Yevusi the and Chivi

not of the Bnei Yisroel,
21 Their banim that were left after them in HaAretz, whom the Bnei Yisroel also were not able utterly to destroy, upon those did Sh'lomo conscript mas of oved *(bondservice)* unto this day.
22 But of the Bnei Yisroel did Sh'lomo make no eved; but they were anshei hamilchamah, and his avadim, and his sarim, and his shalishim *(captains)*, and commanders of his merkavot, and his parashim.

23 These were the chief of the officials that were over the melachah *(work)* of Sh'lomo five hundred and fifty, harodim *(the ones supervising)* the people that wrought in the melachah.

24 But Bat Pharaoh came up out of the Ir Dovid unto her Bais *(Palace)* which Sh'lomo had built for her; then did he build the Millo.

25 And three times in shanah did Sh'lomo offer olot and shelamim upon the Mizbe'ach which he built unto Hashem and he burned ketoret upon the Mizbe'ach that was before Hashem. So he completed the Beis.

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל – כא זייערע קינדער וואָס זיַינען געבליבן נאָך
noch geblibn zainen vos kinder zeyere Yisroel fun kinder
yet remain are who children their Yisroel of children

זיי אין לאַנד, וואָס די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיי נישט
nisht zei hobn Yisroel fun kinder di vos land in zei
not they have Israel of children the which land in they

געקענט פֿאַרטיליקן , זיי האָט שלמה געמאַכט
genumen Shlomo hot zei fartiliken gekent
taken Sh'lomo has them to devote to destruction been able

פֿאַר ציגדזקנעכט ביז אויף היַינטיקן טאָג. כב אָבער פֿון די קינדער
kinder di fun ober tog haintikn oif biz tsindzknecht far
children the of but day this very on until slaves for

פֿון יִשְׂרָאֵל האָט שלמה נישט געמאַכט קיין קנעכט ; נאָר זיי
zei nor knecht kein gemacht nisht Shlomo hot Yisroel fun
they but servants to made not Sh'lomo has Yisroel of

זיַינען געווען די מלחמה-לייַט , און זיַינע דינער , און זיַינע
zaine un diner zaine un milchome-lait di geven zainen
his and servant his and war people the having been are

האַרן, און זיַינע הויפּטלייַט , און די האַרן איבער זיַינע רייַטווּעגן
raitvegn zaine iber harn di un hoiptlait zaine un harn
chariots his over lords the and chief people his and lords

און זיַינע רייַטער .
raiter zaine un
charioteers his and

כג דאָס זיַינען געווען די אייבערגעשטעלטע וואָס איבער
iber vos eibergeshtelte di geven zainen dos
over which chief of the officials the having been are this

שלמהס אַרבעט: פֿינף הונדערט און פֿופֿציק וואָס האָבן געווּעלטיקט
geveltikt hobn vos fuftsik un hundert finf arbet Shlomos
rules have which fifty and hundred five work Sh'lomo's

איבער דעם פֿאָלק וואָס טוט די אַרבעט.
arbet di tut vos folk dem iber
work the does which people the over

כד וואָס נאָר פַּרעהס טאָכטער איז אַרויף פֿון דָּוִדס-שטאָט אין איר
ir in Dovids-Shtot fun aroif iz tochter Pharaohs nor vos
you in Ir Dovid of up is daughter Pharaoh's but which

הויז וואָס ער האָט פֿאַר איר געבויט, האָט ער דענצמאָל געבויט דעם
dem geboit dentsmol er hot geboit ir far hot er vos hoiz
the built then he has built you for has he which house

מלוא.
melu
Millo

כה און שלמה פֿלעגט אויפֿברענגען דריַי מאָל אין יאָר בראַנדאָפּפֿער
brandopfer yor in mol drai oifbrengen flegt Shlomo un
olah year in time three bring up used to Sh'lomo and

און פֿרידאָפּפֿער אויף דעם מזבח וואָס ער האָט געבויט צו
tsu geboit hot er vos mizbeyech dem oif fridopfer un
to built has he which altar the on peace offering and

ה , און רייכערן דערבַיַ וואָס פֿאַר ה . אַזוי האָט ער
er hot azoi Hashem far vos derbai reichern un Hashem
he has so Hashem for which therewith burn incense and Hashem

פֿאַרענדיקט דאָס הויז .
hoiz dos farendikt
house this completed

כו אויך שיפֿן האָט געמאַכט דער מלך שלמה אין עֶציוֹן-גֶּבֶר
Etsyon-Gever in Shlomo melech der gemacht hot shifn oich
Etzyon-Gever in Sh'lomo king the made has ships also

וואָס ביי אֱילוֹת אויפֿן ברעג פֿון ים-סוף , אין לאַנד אֱדוֹם . כז און
un Edom land in Yam-Suf fun breg oifn Eilot bai vos
and Edom land in Yam Suf of shore on Eilot by which

חירָם האָט געשיקט מיט די שיפֿן זיַינע קנעכט , שיפֿלײַט וואָס
vos shiflait knecht zaine shifn di mit geshikt hot Churam
which sailors servants his ships the with sent has Chiram

קענען דעם ים , מיט שלמהס קנעכט . כח און זיי זיַינען
zainen zei un knecht Shlomos mit yam dem kenen
are they and servants Sh'lomo's with the sea the can

געקומען קיין אוֹפֿיר, און האָבן געקריגן פֿון דאָרטן גאָלד,
gekumen kein Ofir un hobn gekrign fun dortn gold
gold there from received have and Ophir to having come

פֿיר הונדערט און צוואַנציק צענטנער, און געבראַכט צום מלך
fir hundert un tsentner tsvantsik un gebracht tsum melech
king to brought and talents twenty and hundred four

שלמה .
Shlomo
Sh'lomo

10 ו און די מלכּה פֿון שבָּא האָט געהערט די הערונג פֿון
fun herung di gehert hot Sheva fun malke di un
concerning report the heard has Sheva of queen the and

שלמהן , פֿון וועגן דעם נאָמען פֿון ה , און זי איז
iz zi un Hashem fun nomen dem vegen fun Shlomoen
is she and Hashem of name the concerning of Sh'lomo

געקומען אים צו פּרוּווּן מיט רעטענישן. ב און זי איז
gekumen iz zi un retenishn mit pruvn tsu im gekumen
having come is she and riddles with test to him having come

קיין ירושָלַיִם מיט זייער אַ גרויסער מחנה , קעמלען אָנגעלאָדן
ongelodn kemlen machne groiser a zeyer mit Yerushalayim kein
loaded camels company great a very much with Yerushalayim to

מיט בשָׂמים און גאָלד זייער פֿיל , און טײַער געשטיין . און זי איז
iz zi un geshtein taier un fil zeyer gold un b'somaim mit
is she and stone precious and many their gold and spices with

געקומען צו שלמהן , און האָט געזעדט צו אים וועגן אַלץ
alts vegen im tsu geredt hot un Shlomoen tsu gekumen
all that concerning him to spoken has and Sh'lomo to come

וואָס איז געווען בײַ איר אין האַרצן. ג און שלמה האָט איר געזאָגט אַלע
ale gezogt ir hot Shlomo un hartsn in ir bai geven iz vos
all told her has Sh'lomo and heart in her by was is which

אירע זאַכן ; נישט געווען אַ זאַך פֿאַרהוילן פֿון דעם מלך , וואָס ער
er vos melech dem fun farhoiln zach a geven nisht zachn ire
he which king the of hide thing a was not things her

זאָל איר נישט זאָגן . ד און די מלכּה פֿון שבָּא האָט געזען די גאַנצע
gantse di gezen hot Sheva fun malke di un zogn nisht ir zol
whole the seen has Sheva of queen the and tell not her shall

חכמה פֿון שלמהן , און דאָס הויז וואָס ער האָט געבויט, ה און דאָס
dos un geboit hot er vos hoiz dos un Shlomoen fun chochme
the and built had he which house this and Sh'lomo of wisdom

עסן פֿון זיַין טיש , און דאָס זיצן פֿון זיַינע הויפֿדינער ,
hoifdiner zaine fun zitsn dos un tish zain fun esen
court official his of sitting the and table of food his of eating

[26] And HaMelech Sh'lomo built a fleet of oniyyot in Etzyon-Gever, which is near Eilot, on the shore of the Yam Suf, in Eretz Edom. [27] And Chiram sent to the fleet of oniyyot his avadim, anshei oniyyot that had da'as hayam, with the avadim of Sh'lomo. [28] And they came to Ophir, and brought back from there zahav, four hundred and twenty talents, and brought it to HaMelech Sh'lomo.

10 And when the Malkah *(Queen)* of Sheva heard of the fame of Sh'lomo, that it was for the Shem Hashem, then she came to test him with chidot *(hard questions, riddles)*. [2] And she came to Yerushalayim with a very great caravan, with gemalim that bore spices, and very much zahav, and precious gems; and when she was come to Sh'lomo, she spoke intimately with him of all that was on her lev. [3] And Sh'lomo answered her regarding all her questions; there was not anything hid from HaMelech, which he told her not. [4] And when the Malkah of Sheva had seen kol chochmat Sh'lomo, and the Bais *(Palace)* that he had built, [5] And the ma'akhal *(food)* of

his shulchan, and the moshav *(seating)* of his avadim *(officials)*, and the ma'amad *(station)* of his attendants, and their robes, and his cupbearers, and his ascent by which he went up unto the Beis Hashem; there was no more ruach *(breath)* in her. [6] And she said to HaMelech, It was emes the report that I heard in mine own eretz of thy devarim and of thy chochmah. [7] Howbeit I believed not the devarim, until I came, and mine eyes had seen it; and, hinei, the half was not told me; thy chochmah and tov *(prosperity)* exceedeth the fame which I heard. [8] Ashrei are thy anashim; ashrei are these thy avadim, which stand continually before thee, and that hear thy chochmah. [9] Yehi Hashem Eloheicha baruch Who delighted in thee, to set thee on the Kisse Yisroel; because Hashem loved Yisroel l'olam, therefore made He thee Melech, to do mishpat and tzedakah.

[10] And she gave HaMelech a hundred and twenty talents of zahav, and a very large store of spices and precious gems; there came no more such abundance

און דאָס שטיין פֿון זיַנע משרתים מיט זייערע מלבושים , און זיַנע
zaine un malbushem zeyere mit meshoresim zaine fun shtein dos un
his and robes their with attendants his of stand the and

טראַנקמײַסטערס, און זיַן בראַנדאָפּפֿער וואָס ער פֿלעגט אויפֿברענגען
oifbrengen flegt er vos brandopfer zain un trankmaisters
bring up used to he which olah his and cupbearers

אין הס הויז , און אין איר איז מער אַן אָטעם נישט געבליבן.
geblibn nisht otem an mer iz ir in un hoiz Hashems in
remain not breath an more is her in and house Hashem's in

[י] און זי האָט געזאָגט צום מלך : אמת איז געווען דאָס געריידט
gereid dos geven iz emes melech tsum gezogt hot zi un
conversation this was is truth king to said has she and

וואָס איך האָב געהערט אין מײַן לאַנד וועגן דײַנע פֿירונגען און
un firungen daine vegen land main in gehert hob ich vos
and conduct your concerning land my in heard have I which

וועגן דײַן חכמה . [ז] און איך האָב נישט געגלויבט די ווערטער,
verter di gegloibt nisht hob ich un chochme dain vegen
words the believed not have I and wisdom your concerning

ביז וואַנען איך בין געקומען , און מײַנע אויגן האָבן געזען ; ערשט מיר
mir ersht gezen hobn oign maine un gekumen bin ich vanen biz
me behold seen have eyes my and come am I when until

איז אַ העלפֿט נישט דערציילט געווארן . שטײַגסט אַריבער אין
in ariber shtaigst gevorn dertseilt nisht helft a iz
in over you surpass having become told not half a is

חכמה און גוטס די הערונג וואָס איך האָב געהערט. [ח] ווויל
voil gehert hob ich vos herung di guts un chochme
blessed heard have I which report the good things and wisdom

צו דײַנע לײַט , ווויל צו די דאָזיקע קנעכט דײַנע וואָס שטייען
shteyen vos daine knecht dozike di tsu voil lait daine tsu
standing which your servants this the to blessed people your to

פֿאַר דיר תמיד , וואָס הערן דײַן חכמה . [ט] געלויבט זאָל
zol geloibt chochme dain hern vos tamid dir far
shall praised wisdom your hear who continually you(SG) before

זיַן ג-ט דײַן ג-ט וואָס האָט דיך באַגערט דיך אַרויפֿצוזעצן
aroiftsuzetsn dich bagert dich hot vos G-t dain G-t zain
placing you(SG) pleased you(SG) has which G-d your G-d be

אויף טראָן פֿון יִשְׂרָאֵל. ווײַל ה האָט אייביק ליב יִשְׂרָאֵל,
Yisroel lib eibik hot Hashem vail Yisroel fun tron dem oif
Yisroel love ever has Hashem because Yisroel of throne the on

דערום האָט ער דיך געמאַכט פֿאַר אַ מלך , צו טאָן רעכט און
un recht ton tsu melech a far gemacht dich er hot derum
and right do to king a for made you(SG) he has therefore

געראַכטיקייט .
gerechtikeit
righteousness

[י] און זי האָט געגעבן דעם מלך הונדערט און צוואַנציק
tsvantsik un hundert melech dem gegebn hot zi un
twenty and hundred king the given has she and

צענטנער גאָלד, און בשׂמים זייער פֿיל , און טײַער
taier un fil zeyer b'somaim un gold tsentner
precious and many their spices and gold talents

געשטיין ; קיין מאָל וויידער איז נישט אַרײַנגעקומען אַזוי פֿיל
fil azoi araingekumen nisht iz vider mol kein geshtein
many so came in not is again time any stone

of spices as these which the Malkah of Sheva gave to Melech Sh'lomo.

[11] And the fleet of oniyyot also of Chiram, that brought zahav from Ophir, brought in from Ophir a vast supply of almug wood, and precious gems. [12] And HaMelech made of the almug wood misad *(steps, support)* for the Beis Hashem, and for the Bais HaMelech, kinnorot *(harps)* also and nevalim *(lyres)* for the singers; there came no such almug wood, nor were seen unto this day.

[13] And HaMelech Sh'lomo gave unto the Malkah of Sheva all her desire, whatsoever she asked, besides that which Sh'lomo gave her of his royal bounty. So she turned and went to her own country, she and her avadim.

[14] Now the weight of zahav that came to Sh'lomo in one year was 666 talents of zahav, [15] This was in addition to what he had of the anashei hatarim *(merchants)*, and of the income of

וּוי יענע בשׂמים וואָס די מלכּה פֿון שבאָ האָט געגעבן צו
tsu gegebn hot Sheva fun malke di vos b'somaim yene vi
to given has Sheva of queen the which spices those as

שלמה המלך .
hameilech Shlomo
the king Sh'lomo

יא און אויך די שיפֿן פֿון חירָמען וואָס האָבן געפֿירט גאָלד
gold gefirt hobn vos Chiromen fun shifn di oich un
gold guided have which Chiram of ships the also and

פֿון אוֹפֿיר, האָבן געבראַכט פֿון אוֹפֿיר סאַנדאַלהאָלץ זייער פֿיל
fil zeyer sandalholts Ofir fun gebracht hobn Ofir fun
many their timber Ophir of brought have Ophir of

יב און טיַער געשטיין . און דער מלך האָט געמאַכט פֿון דעם
dem fun gemacht hot melech der un geshtein taier un
the of made has king the and stone precious and

סאַנדאַלהאָלץ געלענדערס פֿאַר דעם הויז פֿון ה , און פֿאַר דעם
dem far un Hashem fun hoiz dem far gelenders sandalholts
the for and Hashem of house the for railing timber

הויז פֿון מלך , און האַרפֿן און גיטאַרן פֿאַר די זינגערס; אַזעלכע
azelche zingers di far gitarn un harfn un melech fun hoiz
such singers the for lyres and harps and king of house

סאַנדאַלהאָלץ איז נישט אַריַינגעקומען און נישט געזען געוואָרן
gevorn gezen nisht un araingekumen nisht iz sandalholts
having become seen not and came in not is timber

ביז אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz
day this very on until

יג און שלמה המלך האָט געגעבן דער מלכּה פֿון שבאָ אַל איר
ir al Sheva fun malke der gegebn hot hameilech Shlomo un
her all Sheva of queen the given has the king Sh'lomo and

באַגער וואָס זי האָט פֿאַרלאַנגט , אַחוץ וואָס ער האָט איר
ir hot er vos achuts farlangt hot zi vos bager
her has he which aside from are asking for has she which desire

געגעבן לויט דער ברייטער האַנט פֿון שלמה המלך . און
un hameilech Shlomo fun hant breiter der loit gegebn
and the king Sh'lomo of hand broad the according to given

זי האָט זיך אומגעקערט, און איז אַוועקגעגאַנגען צו איר לאַנד, זי און
un zi land ir tsu avekgegangen iz un umgekert zich hot zi
and she land her to went way is and returned self has she

אירע קנעכט .
knecht ire
servants her

יד און די וואָג פֿון דעם גאָלד וואָס איז אַריַינגעקומען
araingekumen iz vos gold dem fun vog di un
came in is which gold the of weight the and

בייַ שלמהן אין איין יאָר, איז געווען זעקס הונדערט
hundert zeks geven iz yor ein in Shlomoen bai
hundred six having been is year one in Sh'lomo by

טו זעקס און זעכציק צענטנער גאָלד; אַחוץ פֿון די
di fun achuts gold tsentner zechtsik un zeks un
the of aside from gold talents sixty and six and

מסחר פֿון דעם פֿון אַרומפֿאָרער און לייַט די
fun mischar dem fun un arumforer di lait
of merchandise the of and traveler traders the people

traders, and of all the Melachim of Arabia, and of the Governors of the land.

די האַנדלסלייַט, און פֿון אַלע מלכים פֿון די געמישטע
gemishte di fun mlochim ale fun un handlslait di
mixed rabble the of kings all of and traders the

פֿעלקער, און פֿון די לאַנדפֿירשטן.
landfirshtn di fun un felker
land princes the of and nations

[16] And HaMelech Sh'lomo made two hundred large shields of hammered zahav; six hundred shekels of zahav went to one shield. [17] And he made three hundred moginim of hammered zahav; three mina of zahav went to one mogen *(shield)*; and HaMelech put them in the Bais Ya'ar HaLevanon.

טז און שלמה המלך האָט געמאַכט צוויי הונדערט פּאַנצערס פֿון
fun pansters hundert tsvei gemacht hot hameilech Shlomo un
of shields hundred two made has the king Sh'lomo and

געשלאָגענעם גאָלד; זעקס הונדערט גאָלדשטיק איז אַוועק אויף איין שילד.
shild ein oif avek iz goldshtik hundert zeks gold geshlogenem
shield one on went is gold shekels hundred six gold hammering

יז און דריי הונדערט שילדן פֿון געשלאָגענעם גאָלד; דריי מָנֶה גאָלד איז
iz gold mina drai gold geshlogenem fun shildn hundert drai un
is gold mina three gold hammering of shields hundred three and

אַוועק אויף איין שילד. און דער מלך האָט זיי אַריַינגעשטעלט אין דעם
dem in araingeshtelt zei hot melech der un shild ein oif avek
the in positioned them has king the and shield one on went

הויז פֿון לבנון-וואַלד.
Levanon-vald fun hoiz
Levanon wood of house

[18] Moreover HaMelech made a kisse shen gadol *(great throne of ivory)*, and overlaid it with the finest, brightest zahav. [19] The kisse had shesh ma'alot *(six steps)*, and the top of the kisse was rounded; and there were armrests on either side on the makom *(place)* of the seat, and two arayot *(lions)* stood beside the armrests. [20] And twelve arayim *(lions)* stood there on the one side and on the other upon the six steps; there was not the like made in any mamlakhot *(kingdoms)*.

יח און דער מלך האָט געמאַכט אַ גרויסן טראָן פֿון עלפֿנביין, און
un elfnbein fun tron groisn a gemacht hot melech der un
and ivory of throne great a made has king the and

האָט אים איבערגעצויגן מיט גינגאָלד. יט זעקס טרעפּ זיַינען געווען
geven zainen trep zeks gingold mit ibergetsoign im hot
were are stairs six pure gold with overlaid it has

צום טראָן, און אַ קיַילעכדיקער קאָפּ איז געווען איבער דעם טראָן
tron dem iber geven iz kop kailechdiker a un tron tsum
throne the over was is head rounded a and throne to

פֿון הינטן; און הענטלעך זיַינען געווען אויף ביידע זיַטן פֿון דעם
dem fun zaitn beide oif geven zainen hentlech un hintn fun
the of sides both on were are supports and behind of

אָרט צום זיצן, און צוויי לייבן זיַינען געשטאַנען ביַי די הענטלעך.
hentlech di bai geshtanen zainen leibn tsvei un zitsn tsum ort
supports the by stood are lions two and sit to place

כ און צוועלף לייבן זיַינען דאָרטן געשטאַנען אויף די זעקס טרעפּ, פֿון
fun trep zeks di oif geshtanen dortn zainen leibn tsvelf un
of stairs six the on stood there are lions twelve and

דער זיַט און פֿון דער אַנדער זיַט. אַזוי-וואָס איז נישט געמאַכט געווָארן
gevorn gemacht nisht iz azoi-vos zait ander der fun un zait der
become made not is like this side other the of and side the

אין קיין קיניגריַך.
kinigraich kein in
kingdom any in

[21] And all HaMelech Sh'lomo's kelei mashkeh *(drinking vessels)* were of zahav, and all the vessels of the Bais Ya'ar HaLevanon were of pure zahav; none were of kesef; it was

כא און אַלע טרינק-כּלים פֿון שלמה המלך זיַינען
zainen hameilech Shlomo fun trink-keilim ale un
are the king Sh'lomo of drinking vessels all and

געווען פֿון גאָלד, און אַלע כּלים פֿון דעם הויז פֿון
fun hoiz dem fun keilim ale un gold fun geven
of house the of utensils all and gold of having been

לבנון-וואַלד זיַינען געווען פֿון עכטן גאָלד; קיין זילבער; דאָס
dos zilber kein gold echtn fun geven zainen Levanon-vald
this silver any gold pure of were are Levanon wood

nothing accounted of in the days of Sh'lomo.

[22] For HaMelech had at sea a fleet of oniyyot Tarshish with the fleet of oniyyot of Chiram; once in shalosh shanim came the fleet of oniyyot Tarshish, bringing zahav, and kesef, ivory, and monkeys, and peacocks.

[23] So HaMelech Sh'lomo exceeded all the Melachim of Ha'Aretz in osher and in chochmah. [24] And kol Ha'Aretz sought the face of Sh'lomo, to hear his chochmah, which Elohim had put in his lev. [25] They brought every ish his minchah, vessels of kesef, vessels of zahav, and robes, and weapons, and spices, susim, and peradim *(mules)*, yearly at each year's due.

[26] And Sh'lomo gathered together merkavot and parashim; and he had a thousand and four hundred merkavot, and twelve thousand parashim, whom he kept in his chariot cities and with HaMelech in Yerushalayim.

[27] And HaMelech made kesef to be in Yerushalayim like avanim *(rocks)*, and cedars made he to be like sycamores in the Shefelah, for abundance.

הָאָט אין די טעג פֿון שלמהן זיך גערעכנט פֿאַר גאָרנישט.
gornisht far gerechnt zich Shlomoen fun teg di in hot
nothing for considered self Sh'lomo of days the in has

כב וואָרעם דער מלך האָט געהאַט תַּרְשִׁישׁ-שיפֿן אויפֿן ים
yam oifn Tarshish-shifn gehat hot melech der vorem
the sea on Tarshish ships had has king the because

מיט די שיפֿן פֿון חירָמען . איין מאָל אין דריי יאָר פֿלעגן
flegn yor drai in mol ein Chiromen fun shifn di mit
would year three in time one Chiram of ships the with

די תַּרְשִׁישׁ-שיפֿן קומען אָנגעלאָדן מיט גאָלד און זילבער,
zilber un gold mit ongelodn kumen Tarshish-shifn di
silver and gold with loaded come Tarshish ships the

עלפֿנביין, און מאַלפּעס, און פּאַוועס .
paves un malpes un elfnbein
peacocks and apes and ivory

כג און שלמה המלך איז געווען גרעסער פֿון אַלע מלכים פֿון
fun mlochim ale fun greser geven iz hameilech Shlomo un
of kings all than greater was is the king Sh'lomo and

דער ערד אין עושר און אין חכמה . כד און די גאַנצע וועלט האָט
hot velt gantse di un chochme in un oysher in erd der
has world whole the and wisdom in and riches in earth the

געזוכט שלמהס פּנים , כּדי צו הערן זײַן חכמה וואָס אלקים
Elokim vos chochme zain hern tsu kedei ponem Shlomos gezucht
G-d which wisdom his hear to so that face Sh'lomo's sought

האָט אַרײַנגעגעבן אין זײַן האַרצן. כה און זיי האָבן געבראַכט איטלעכער
itlecher gebracht hobn zei un hartsn zain in araingegebn hot
each brought have they and heart his in put in has

זײַן מתּנה , זילבערנע כּלים , און גילדערנע כּלים , און קליידער ,
kleider un keilim gilderne un keilim zilberne matone zain
garments and utensils golden and utensils silver gift his

און וואַפֿן , און בשׂמים , פֿערד און מוילאייזלען, יאָר אין יאָר .
yor in yor moileizlen un ferd b'somaim un vafn un
year in year mules and horses spices and weapons and

כו און שלמה האָט אָנגעזאַמלט רײַטוועגן און רײַטער ; און
un raiter un raitvegn ongezamlt hot Shlomo un
and horseback riders and chariots accumulated has Sh'lomo and

ער האָט געהאַט טויזנט פֿיר הונדערט רײַטוועגן, און צוועלף
tsvelf un raitvegn hundert fir un toiznt gehat hot er
twelve and chariots hundred four and a thousand had has he

טויזנט רײַטער ; און ער האָט זיי אַהינגעטאָן אין די שטעט פֿאַר
far shtet di in ahingeton zei hot er un raiter toiznt
for cities the in put they has he and charioteers thousand

רײַטוועגן, און בײַם מלך אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in melech baim un raitvegn
Yerushalayim in king at and chariots

כז און דער מלך האָט געמאַכט זילבער אין ירושָלַיִם אַזוי ווי
vi azoi Yerushalayim in zilber gemacht hot melech der un
as so Yerushalayim in silver made has king the and

שטיינער, און צעדערן האָט ער געמאַכט אַזוי ווי די ווילדע פֿײַגנבוימער
faignbeimer vilde di vi azoi gemacht er hot tsedern un shteiner
fig trees wild the as so made he has cedar trees and stones

וואָס אין דער נידערונג , אין פֿילקייט .
filkeit in niderung der in vos
multitude in descent the in which

כח און דער אַרויסקום פֿון די פֿערד וואָס שלמה האָט געהאַט, איז
iz gehat hot Shlomo vos ferd di fun aroiskum der un
is had has Sh'lomo which horses the of outcome the and

געווען פֿון מִצרַיִם און פֿון קוֵה ; די סוחרים פֿון מלך פֿלעגן
flegn melech fun sochrim di kueh fun un Mitsrayim fun geven
would king of traders the Keveh of and Egypt of having been

כט זיי קריגן פֿון קוֵה פַֿאַר געצאָלט. און אַ רייַטוואָגן איז אַרויפֿגעקומען
aroifgekumen iz raitvogn a un getsolt far kueh fun krign zei
come up is chariot a and pay for Keveh from get they

און אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם פַֿאַר זעקס הונדערט זילבערשטיק , און
un zilbershtik hundert zeks far Mitsrayim fun aroisgegangen un
and pieces of silver hundred six for Egypt of having come out and

אַ פֿערד פַֿאַר הונדערט און פֿופֿציק; און דעס גלייַכן פַֿאַר אַלע מלכים פֿון
fun mlochim ale far glaichn des un fuftsik un hundert far ferd a
of kings all for same the and fifty and hundred for horses a

די חִתִּים , און פַֿאַר די מלכים פֿון אֲרָם , פֿלעגט מען אַרויסברענגען
aroisbrengen men flegt Aram fun mlochim di far un Chetim di
bring forth they used to Aram of kings the for and Chittim the

דורך זייער האַנט.
hant zeyer durch
hand their by

יא

און שלמה המלך האָט ליב גהאַט פֿיל
fil gehat lib hot hameilech Shlomo un
many have had love has the king Sh'lomo and

פֿרעמדגעבאָרענע וויַבער, אַחוץ פַֿרעהס טאָכטער:
tochter Pharaohs achuts vaiber fremdgeborene
daughter Pharaoh's in addition wives foreign born

ב מוֹאָבִישע, עַמוֹנישע , אֲדוֹמישע , צִידוֹנישע , חִתִּישע ; פֿון די
di fun Chittishe Tsidonite Adomishe Amonishe Moavishe
the of Hittite Sidonian Edomite Ammonite Moabite

פֿעלקער וואָס ה האָט אָנגעזאָגט די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל:
Yisroel fun kinder di ongezogt hot Hashem vos felker
Yisroel of children the ordered has Hashem which nations

איר זאָלט נישט קומען צווישן זיי און זיי זאָלן נישט קומען
kumen nisht zoln zei un zei tsvishn kumen nisht zolt ir
come not shall they and them among come not shall you

צווישן אייַך; זיי וועלן זיכער אָפּנייַגן אייַער האַרץ נאָך זייערע
zeyere noch harts aier opnaign zicher veln zei aich tsvishn
their after heart your deviate surely will they you among

ג-טער. אָן זיי האָט שלמה זיך באַהעפֿט אין ליבשאַפֿט. ג און ער
er un libshaft in baheft zich Shlomo hot zei on g-ter
he and love in joined self Sh'lomo has them on g-ds

האָט געהאַט זיבן הונדערט וויַבער האַרינטעס, און דריַי הונדערט
hundert drai un harintes vaiber hundert zibn gehat hot
hundred three and princesses wives hundred seven had has

קעפּסווייַבער, און זיַינע וויַבער האָבן אָפּגענייגט זיַין האַרץ. ד און
un harts zain opgeneigt hobn vaiber zaine un kepsvaiber
and heart his deviate have wives his and concubines

עס איז געווען צו דער צייַט פֿון שלמהס עלטער, האָבן
hobn elter Shlomos fun tsait der tsu geven iz es
have old age Sh'lomo's of time the in having been is it

זיַינע וויַבער אָפּגענייגט זיַין האַרץ נאָך פֿרעמדע ג-טער, און זיַין
zain un g-ter fremde noch harts zain opgeneigt vaiber zaine
his and g-ds foreign after heart his deviate wives his

[28] And Sh'lomo had susim brought out of Mitzrayim, and from Keveh; HaMelech's agents acquired from Kevah at a price. [29] And a merkavah *(chariot)* went out of Mitzrayim for six hundred pieces of kesef, and a sus for a hundred and fifty; and so for all the melachim of the Chittim *(Hittites)*, and for the melachim of Aram, did they export them by the same means.

11 But Sh'lomo Hamelech loved nashim nokhriyyot rabbot *(many foreign women)*, besides Bat Pharaoh: Moaviyyot, Ammoniyyot, Adomiyyot, Tzedeniyyot, Chittiyyot, [2] Of the Goyim concerning which Hashem said unto the Bnei Yisroel, Ye shall not go in to them, neither shall they come in unto you; for surely they will turn away your levav after their elohim; Sh'lomo made his deveykus unto these in love. [3] And he had nashim sarot sheva me'ot *(seven hundred royal wives)*, and three hundred pilagshim; and his nashim inclined libo *(his heart)*. [4] For it came to pass, when Sh'lomo was old, that his nashim inclined libo *(his heart)* after

elohim acherim and levavo *(his heart)* was not shalem *(undivided, fully devoted, complete)* with Hashem Elohav, as was the levav Dovid Aviv. [5] For Sh'lomo went after Ashtoret elohei Tzidonim, and after Milkom shikkutz *(the abomination of)* Ammonim. [6] And Sh'lomo did the rah in the sight of Hashem, and went not fully after Hashem, as did Dovid Aviv. [7] Then did Sh'lomo build a high place for Kemosh, the shikkutz *(abomination of)* Moav, on the har *(hill)*, that is facing Yerushalayim, and for Molech, the shikkutz *(abomination of)* the Bnei Ammon. [8] And likewise did he for all his nashim nokhriyyot, which burned ketoret and offered zevakhim unto their elohim.

[9] And Hashem was angry with Sh'lomo, because levavo was turned from Hashem Elohei Yisroel, Who had appeared unto him twice, [10] And had commanded him concerning this thing, that he should not go after elohim acherim; but he was not shomer over that which Hashem commanded. [11] Wherefore Hashem said unto Sh'lomo, Forasmuch as this is done of thee, and thou hast not been shomer

הארץ איז נישט געווען גאנץ מיט ה זיין ג-ט,
G-t zain Hashem mit gants geven nisht iz harts
G-d his Hashem with fully devoted having been not is heart

אזוי וויא דאָס הארץ פֿון זיין פֿאָטער דָוִדן . ה און שלמה
azoi vi dos harts fun zain foter Dovidn un Shlomo
as in same way the of heart his father Dovid and Sh'lomo

איז געגאנגען נאָך עַשְׁתֹּרֶת דער געטין פֿון די צידונים ,
Tsidonim di fun getin der Ashtoret noch gegangen iz
Tsidonim the of goddess the Ashtoret after having gone is

און נאָך מִלְכֹּום , דער אומווערדיקייט פֿון די עַמוֹנים . ו און
un Amonim di fun umverdikeit der milkum noch un
and Ammonim the of abomination the Milkom after and

שלמה האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot Shlomo
Hashem of sight the in evil is what done has Sh'lomo

און ער איז נישט געגאַנגען אין גאַנצן נאָך ה , אזוי
azoi Hashem noch gantsn in gegangen nisht iz er un
in same way Hashem after all in walked not is he and

ווי זיין פֿאָטער דָוִד . ז דענצמאָל האָט שלמה געבויט אַ בָּמָה
bamah a geboit Shlomo hot dentsmol Dovid foter zain vi
high place a built Sh'lomo has then Dovid father his as

צו כְּמוֹש , דער אומווערדיקייט פֿון מוֹאָבּ, אויף דעם באַרג וואָס
vos barg dem oif Moav fun umverdikeit der Kemosh tsu
which is mount the on Moav of abomination the Kemosh to

פֿאַר ירושָלַיִם , און צו מוֹלֶךְ , דער אומווערדיקייט פֿון
fun umverdikeit der Molech tsu un Yerushalayim far
of abomination the Molech to and Yerushalayim in front of

די קינדער פֿון עַמוֹן . ח און אזוי האָט ער געטאָן מיט
mit geton er hot azoi un Amon fun kinder di
with done he has in same way and Ammon of children the

אַלע זיינע פֿרעמדע וויבער, וואָס האָבן געריכערט און געשלאַכט
geshlacht un gereichert hobn vos vaiber fremde zaine ale
sacrificed and burned incense have who wives foreign his all

צו זייערע ג-טער.
g-ter zeyere tsu
g-ds their to

ט האָט ה געצערנט אויף שלמהן , ווייל זיין הארץ
harts zain vail Shlomoen oif getsernt Hashem hot
heart his because Sh'lomo with been angry Hashem has

האָט זיך אָפּגעניגט פֿון ה אלוקי יִשְׂרָאֵל, וואָס האָט
hot vos Yisroel Elokei Hashem fun opgeneigt zich hot
has who Yisroel the G-d of Hashem from deviate self has

זיך באַוויזן צו אים צוויי מאָל , י און האָט אים באַפֿוילן
bafoiln im hot un mol tsvei im tsu bavizn zich
commanded him has and times two him to appeared self

וועגן דער דאָזיקער זאַך , נישט צו גיין נאָך פֿרעמדע ג-טער;
g-ter fremde noch gein tsu nisht zach doziker der vegen
g-ds foreign after go to not thing this the concerning

און ער האָט נישט געהיט וואָס ה האָט באַפֿוילן . יא און
un er hot nisht gehit vos Hashem hot bafoiln un
and he has not obeyed what Hashem has commanded and

ה האָט געזאָגט צו שלמהן : ווייל דאָס איז געווען אין
in geven iz dos vail Shlomoen tsu gezogt hot Hashem
in having been is this because Sh'lomo to said has Hashem

over My Brit *(Covenant, Sinai Covenant)* and My chukkot, which I have commanded thee, I will surely tear away the Mamlachah from thee, and will give it to thy eved *(servant)*. [12] Notwithstanding in thy yamim I will not do it lema'an *(for the sake of)* Dovid Avicha; but I will tear it out of the yad binecha *(power of thy son)*. [13] Howbeit I will not tear away kol hamamlachah; but will give shevet echad *(one tribe)* to binecha le'ma'an Dovid Avdi and lema'an Yerushalayim which I have chosen.

[14] And Hashem raised up satan *(adversary)* unto Sh'lomo, Hadad HaAdomi; he was from the zera HaMelech in Edom. [15] For it came to pass, when Dovid was in Edom, and Yoav Sar HaTzava was gone up to bury the slain, after he had struck down every zachar in Edom; [16] (For six months did Yoav remain there with kol Yisroel, until he had cut off every zachar in Edom); [17] That Hadad fled, he and anashim Adomiyyim *(certain men of Edom)* of his father's avadim with him, to go into Mitzrayim; Hadad being yet a na'ar katan *(small child)*. [18] And they arose out

דיר , און דו האָסט נישט געהיט מײַן ברית , און מײַנע
maine un bris main gehit nisht host du un dir
my and covenant my observed not have you and you(SG)

געזעצן וואָס איך האָב דיר באַפֿוילן , וועל איך אַוועקרײַסן
avekraisn ich vel bafoiln dir hob ich vos gezetsn
bring away I will commanded you(SG) have I which laws

די מלוכה פֿון דיר , און וועל זי אַוועקגעבן צו דײַנעם אַ
a dainem tsu avekgebn zi vel un dir fun meluche di
a your to give away it will and you(SG) from kingdom the

קנעכט . [יב] אָבער אין דײַנע טעג וועל איך דאָס נישט טאָן, פֿון דײַן
dain fun ton nisht dos ich vel teg daine in ober knecht
your from do not this I will days your in but servant

פֿאָטער דָּוִד וועגן ; פֿון דײַן זון האַנט וועל איך זי אַוועקרײַסן.
avekraisn zi ich vel hant zuns dain fun vegen Dovids foter
bring away it I will hand son's your of sake of Dovid's father

[יג] נאָר די גאַנצע מלוכה וועל איך נישט אַוועקרײַסן; איין שבֿט
sheyvet ein avekraisn nisht ich vel meluche gantse di nor
tribe one bring away not I will kingdom entire the but

וועל איך געבן צו דײַן זון , פֿון וועגן מײַן קנעכט דָּוִדן , און
un Dovidn knecht main vegen fun zun dain tsu gebn ich vel
and Dovid servant my sake of from son your to give I will

פֿון וועגן ירושָׁלַיִם וואָס איך האָב אויסדערווײלט.
oisderveilt hob ich vos Yerushalayim vegen fun
chosen have I which Yerushalayim sake of from

[יד] און ה האָט אויפֿגעשטעלט אַ שׂטן אויף שלמהן ,
Shlomoen oif stn a oifgeshtelt hot Hashem un
Sh'lomo against opponent an raised up has Hashem and

הַדַּד דעם אֲדוֹמי . ער איז געווען פֿון קיניגלעכן אָפּשטאַם אין
in opshtam kiniglechn fun geven iz er Adomi dem Hadad
in descent royal of having been is he Edomi the Hadad

אֱדוֹם . [טו] און עס איז געווען , וועז דָּוִד איז געווען אין
in geven iz Dovid ven geven iz es un Edom
in having been is Dovid when having been is it and Edom

אֱדוֹם , בעת יוֹאָבֿ דער חיל-לידער איז אַרויפֿגעגאַנגען באַגראָבן די
di bagrobn aroifgegangen iz cheil-lider der Yoav beeis Edom
the to bury having gone up is army-leader the Yoav while Edom

געטייטע, און האָט געשלאָגן יעטוועדער מאַנספּאַרשוין אין אֱדוֹם –
Edom in mansparshoin yetveder geshlogn hot un geteite
Edom in male every struck down has and dead

[טז] וואָרעם זעקס חדשים איז דאָרטן געבליבן יוֹאָבֿ און גאַנץ יִשְׂרָאֵל,
Yisroel gants un Yoav geblibn dortn iz chodeshim zeks vorem
Yisroel all and Yoav remaining there is months six for

ביז ער האָט פֿאַרשניטן יעטוועדער מאַנספּאַרשוין אין אֱדוֹם – [יז] איז
iz Edom in mansparshoin yetveder farshnitn hot er biz
is Edom in male every cut off has he until

הַדַּד אַנטלאָפֿן, ער און עטלעכע אֲדוֹמים פֿון זײַן פֿאָטערס קנעכט
knecht foters zain fun Adomim etleche un er antlofn Hadad
servants father's his of Edomites certain and he fled Hadad

מיט אים, כּדי צו גיין קיין מִצרַיִם ; און הַדַּד איז געווען
mit im kedei tsu gein kein Mitsrayim un Hadad iz geven
with him so as to go to Egypt and Hadad is having been

אַ קליין ייִנגל . [יח] און זיי זײַנען אויפֿגעשטאַנען פֿון מִדְיָן , און
un Midyan fun oifgeshtanen zainen zei un yingel klein a
and Midyan from arisen have they and boy small a

of Midyan, and came to Paran; and they took anashim with them out of Paran, and they came to Mitzrayim, unto Pharaoh Melech Mitzrayim; who gave him a bais, and assigned him lechem, and gave him eretz. 19 And Hadad found chen me'od in the sight of Pharaoh, so that he gave him for an isha the achot of his own isha, the achot Tachpeneis the gevirah *(royal lady, queen)*. 20 And the achot of Tachpeneis bore him Genuvat bno, whom Tachpeneis weaned in Bais Pharaoh; and Genuvat was in Bais Pharaoh among the Bnei Pharaoh. 21 And when Hadad heard in Mitzrayim that Dovid slept with Avotav, and that Yoav Sar HaTzava was dead, Hadad said to Pharaoh, Let me depart, that I may go to mine own eretz. 22 Then Pharaoh said unto him, But what hast thou lacked with me, that, hinei, thou seekest to go to thine own eretz? And he answered, Nothing; howbeit let me go anyway.

23 And Elohim raised up against him another satan, Rezon ben Elyada, which fled from adonav Hadadezer

זיי זיינען געקומען קיין פָּארָן, און זיי האָבן מיטגענומען מיט
mit mitgenumen hobn zei un Paran kein gekumen zainen zei
with taken have they and Paran to having come are they

זיך מענטשן פֿון פָּארָן, און זיינען געקומען קיין מִצרַיִם צו
tsu Mitsrayim kein gekumen zainen un Paran fun mentshn zich
to Egypt to having come are and Paran from men self

פַּרעה דעם מלך פֿון מִצרַיִם . און ער האָט אים געגעבן אַ הויז ,
hoiz a gegebn im hot er un Mitsrayim fun melech dem Pharaoh
house a given him has he and Egypt of king the Pharaoh

יט און הַדַד האָט אָנגענומען גאָר אים שפּייז , און אים געגעבן לאַנד.
Hadad un land gegebn im un shpaiz im far ongezogt hot un
Hadad and land given him and food him for ordered has and

האָט געפֿונען גרויס חן אין די אויגן פֿון פַּרעהן , און ער האָט אים
im hot er un Pharaohn fun oign di in chein grois gefunen hot
him has he and Pharaoh of eyes the in favor great found has

געגעבן פַּאַר אַ ווייב די שוועסטער פֿון זיין ווייב, די שוועסטער פֿון דער
der fun shvester di vaib zain fun shvester di vaib a far gegebn
the of sister the wife his of sister the wife a for given

כ מלכּה תַּחפּניס . און די שוועסטער פֿון תַּחפּניס האָט אים
im hot Tachpeneisen fun shvester di un Tachpeneis malke
him has Tachpeneis of sister the and Tachpeneis queen

געבאָרן זיין זון גנוּבַת , און תַּחפּניס האָט אים אַנטוויינט
antveint im hot Tachpeneis un Genuvatn zun zain geborn
weaned him has Tachpeneis and Genuvat son his given birth to

אין פַּרעהס הויז . און גנוּבַת איז געווען אין פַּרעהס הויז
hoiz Pharaohs in geven iz Genuvat un hoiz Pharaohs in
house Pharaoh's in having been is Genuvat and house Pharaoh's in

כא צווישן די קינדער פֿון פַּרעהן . און ווי הַדַד האָט געהערט
gehert hot Hadad vi un Pharaohn fun kinder di tsvishn
heard has Hadad when and Pharaoh of children the among

אין מִצרַיִם אַז דָּוִד זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און
un eltern zaine mit geleigt zich hot Dovid az Mitsrayim in
and fathers his with lain down self has Dovid that Egypt in

אַז יוֹאָבּ דער חיל-לידער איז טויט, אַזוי האָט הַדַד געזאָגט צו
tsu gezogt Hadad hot azoi toit iz cheil-lider der Yoav az
to said Hadad has thus dead was army-leader the Yoav that

כב פַּרעהן : לאָז מיך אַוועק , און איך וועל גיין אין מײַן לאַנד. האָט
hot land main in gein vel ich un avek mich loz Pharaohn
has land my in go will I and to leave me allow Pharaoh

פַּרעה צו אים געזאָגט: אָבער וואָס פֿעלט דיר ביי מיר, אַז
az mir bai dir felt vos ober gezogt im tsu Pharaoh
that me by for you(SG) lacks what but said him to Pharaoh

אָט ווילסטו גיין אין דײַן לאַנד? האָט ער געזאָגט: גאָרנישט; אָבער
ober gornisht gezogt er hot land dain in gein vilstu ot
however nothing said he has land your in go will you behold

אַוועקלאָזן מוזטו מיך אַוועקלאָזן.
aveklozn mich muztu aveklozn
release me you must to release

כג אויך האָט אלקים אויפֿגעשטעלט אויף אים אַ שׂטן , רזון
Rezon stn a im oif oifgeshtelt Elokim hot oich
Rezon opponent an him against raised up G-d has also

דעם זון פֿון אֶלְיָדָע , וואָס איז אַנטלאָפֿן פֿון זיין האַר , הַדַדעֶזֶר
Hadadezer har zain fun antlofn iz vos Elyadaen fun zun dem
Hadadezer master his from fled has who Elyada of son the

Melech Tzovah; [24] And he gathered anashim unto him, and became sar gedood *(leader of a band of marauders)*, when Dovid slaughtered them of Tzovah; they went to Damascus, dwelt therein, and reigned he there as king. [25] And he was a satan to Yisroel all the days of Sh'lomo, in addition to ra'ah that Hadad did; and he despised Yisroel, and he ruled in Aram.

[26] Also the eved Sh'lomo Yarov'am ben Nevat, an Ephrati of the Tzeredah *(Zeredah)*, whose shem immo was Tzeru'ah, an almanah, even he lifted up his yad against HaMelech. [27] And this is the account of his lifting up his yad against HaMelech; Sh'lomo built the Millo, and closed up the peretz of Ir Dovid Aviv. [28] And the ish Yarov'am was a gibbor chayil; and Sh'lomo seeing the na'ar that he was industrious, he put him over all the sevel *(load, burden, enforced labor)* of Bais Yosef.

[29] And it came to pass at that time when Yarov'am went out of Yerushalayim, that HaNavi Achiyah the

דעם מלך פֿון צובֿה . כד און ער האָט אויפֿגעקליבן אַרום זיך
zich arum oifgeklibn hot er un Tsovah fun melech dem
self round gathered has he and Tsovah of king the

מענטשן , און ער איז געווארן דער הויפּטמאַן פֿון אַ באַנדע ,
bande a fun hoiptman der gevorn iz er un mentshn
raiding party a of head man the having become is he and men

בעת דָּוִד האָט גהרגעט די . און זיי זיינען אַוועקגעגאַנגען
avekgegangen zainen zei un di geharget hot Dovid beeis
went way are they and the ones killed has Dovid while

קיין דַּמֶּשֶׂק , און האָבן זיך אין איר באַזעצט, און האָבן געקיניגט אין
in gekinigt hobn un bazetst ir in zich hobn un Damesek kein
in reigned have and settled it in self have and Damascus to

דַּמֶּשֶׂק . כה און ער איז געווען אַ שׂטן צו ישְׂרָאֵל אַלע טעג
teg ale Yisroel tsu stn a geven iz er un Damesek
days all Yisroel to opponent an having been is he and Damascus

פֿון שלמהן , אַחוץ דאָס בייז וואָס הַדַד . און ער האָט פֿיינט
faint hot er un Hadad vos beiz dos achuts Shlomoen fun
hatred has he and Hadad which evil the aside from Sh'lomo of

געהאַט ישְׂרָאֵל. און ער האָט גענינגט איבער אַרָם .
Aram iber gekinigt hot er un Yisroel gehat
Aram over reigned has he and Yisroel had

כו און יָרָבְעָם דער זון פֿון נבָט , אֶפְרַיִמער פֿון צְרֵדָה ,
Tseredah fun Efrayimer an Nevaten fun zun der Yarovam un
Tseredah of Ephrati an Nevat of son the Yarov'am and

שלמהס אַ קנעכט , וואָס דער נאָמען פֿון זיין מוטער איז געווען
geven iz muter zain fun nomen der vos knecht a Shlomos
having been is mother his of name the whose servant a Sh'lomo's

צרוּעָה , אַ פֿרוי אַן אַלמנה , האָט אויך אויפֿגעהויבן זיין האַנט אַקעגן
akegn hant zain oifgehoibn och hot almone an froi a Tseruah
against hand his lifted up also has widow a woman a Tseruah

דעם מלך . כז און דאָס איז די מעשׂה ווי אַזוי ער האָט אויפֿגעהויבן זיין
zain oifgehoibn hot er azoi vi meise di iz dos un melech dem
his lifted up has he thus as matter the is this and king the

האַנט אַקעגן דעם מלך : שלמה האָט געבויט דעם מלוא; ער האָט
hot er melu dem geboit hot Shlomo melech dem akegn hant
has he Millo the built has Sh'lomo king the against hand

פֿאַרמויערט דעם בראָך פֿון זיין פֿאָטערס דָּוִד שטאָט. כח און דער
der un shtot Dovid foters zain fun broch dem farmoiert
the and city Dovid father's his of breach the walled up

מאַן יָרָבְעָם איז געווען אַ העלדישער גיבור , און שלמה האָט
hot Shlomo un gibor heldisher a geven iz Yarovam man
has Sh'lomo and warrior heroic a having been is Yarov'am man

געזען דעם יונג אַז ער איז אַן אַרבעטטויער , און ער האָט אים
im hot er un arbettuer an iz er az yung dem gezen
him has he and hard worker an is he that young man the seen

אויפֿגעזעצט איבער דער גאַנצער לאַסטאַרבעט פֿון דעם הויז פֿון יוסף .
Yosef fun hoiz dem fun lastarbet gantser der iber oifgezetst
Yosef of house the of hard work whole the over appointed

כט און עס איז געווען אין יענער צייט, ווען יָרָבְעָם איז
iz Yarovam ven tsait yener in geven iz es un
is Yarov'am when time that in having been is it and

אַרויסגעגאַנגען פֿון ירוּשָׁלַיִם . האָט אים אָנגעטראָפֿן אויפֿן וועג
veg oifn ongetrofn im hot Yerushalayim fun aroisgegangen
way on encountered him has Yerushalayim from having come out

דער נבֿיא אַחִיָה פֿון שילוֹ ; און ער איז געווען אײַנגעדעקט
aingedekt geven iz er un Shiloh fun Achiyah novi der
clothed having been is he and Shiloh of Achiyah prophet the

אין אַ נײַעם מאַנטל, און בלויז זיי ביידע זײַנען געווען אין
in geven zainen beide zei bloiz un mantl naiem a in
in having been are two they only and mantle new a in

פֿעלד. [ל] האָט אַחִיָה אָנגענומען דעם נײַעם מאַנטל וואָס אויף
oif vos mantl naiem dem ongenumen Achiyah hot feld
on which is mantle new the grabbed Achiyah has field

אים, און האָט אים צעריסן אויף צוועלף שטיקער. [לא] און ער האָט געזאָגט
gezogt hot er un shtiker tsvelf oif tserisn im hot un im
said has he and pieces twelve in torn it has and him

צו יָרָבעָמען : נעם דיר צען שטיקער, ווארעם אַזוי האָט
hot azoi vorem shtiker tsen dir nem Yorovamen tsu
has thus because pieces ten for you(SG) take Yarov'am to

געזאָגט ה אלוקי ישְׂרָאֵל: זע , איך רייס אַוועק די מלוכה
meluche di avek rais ich ze Yisroel Elokei Hashem gezogt
kingdom the away tear I behold Yisroel the G-d of Hashem said

פֿון שלמהס האַנט, און וועל דיר געבן צען שבֿטים –
shvotim tsen gebn dir vel un hant Shlomos fun
tribes ten give to you(SG) will and hand Sh'lomo's from

[לב] און איין שבֿט זאָל אים בלייבן , פֿון וועגן מײַן קנעכט
knecht main vegen fun blaibn im zol sheyvet ein un
servant my sake of from remain to him shall tribe one and

דָּוִד , און פֿון וועגן ירושָׁלַיִם , דער שטאָט וואָס איך האָב
hob ich vos shtot der Yerushalayim vegen fun un Dovidn
have I which city the Yerushalayim sake of from and Dovid

זי אויסדערווײלט פֿון אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל – [לג] דערפֿאַר
derfar Yisroel fun shvotim ale fun oisderveilt zi
for the reason Yisroel of tribes all from chosen her

וואָס זיי האָבן מיך פֿאַרלאָזן, און האָבן זיך געבוקט צו עַשְׁתֹּרֶת
Ashtoret tsu gebukt zich hobn un farlozen mich hobn zei vos
Ashtoret to bowed self have and forsaken me have they which

דער געטין פֿון די צידוֹנים , צו כְּמוֹש דעם אלקים פֿון מוֹאָב,
Moav fun Elokim dem Kemosh tsu Tsidonim di fun getin der
Moav of G-d the Kemosh to Tsidonim the of goddess the

און צו מִלְכּוֹם דעם אלקים פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן , און זיי
zei un Amon fun kinder di fun Elokim dem milkum tsu un
they and Ammon of children the of G-d the Milkom to and

זײַנען נישט געגאַנגען אין מײַנע וועגן , צו טאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק
rechtfartik iz vos ton tsu vegen maine in gegangen nisht zainen
upright is what do to ways my in walked not are

אין מײַנע אויגן, און מײַנע חוקים און מײַנע געזעצן , אַזוי
azoi gezetsn maine un chukkim maine un oign maine in
in same way laws my and statutes my and eyes my in

ווי זײַן פֿאָטער דָּוִד . [לד] אָבער איך וועל נישט אַוועקנעמען די גאַנצע
gantse di aveknemen nisht vel ich ober Dovid foter zain vi
whole the take away not will I but Dovid father his as

מלוכה פֿון זײַן האַנט, נייערט איך וועל אים לאָזן זײַן אַ פֿירשט אַלע
ale firsht a zain lozn im vel ich neyert hant zain fun meluche
all ruler a be let him will I only hand his from kingdom

טעג פֿון זײַן לעבן, פֿון וועגן מײַן קנעכט דָּוִדן , וואָס איך האָב
hob ich vos Dovidn knecht main vegen fun lebn zain fun teg
have I whom Dovid servant my sake of from life his of days

Shiloni found him on the derech; and he had clothed himself with a salmah chadasha *(new garment, cloak)*; and they two were alone in the sadeh; [30] And Achiyah took hold of the salmah chadasha that was on him, and tore it into twelve pieces; [31] And he said to Yarov'am, Take for thee ten pieces; for thus saith Hashem Elohei Yisroel, Hineni, I will tear the mamlachah out of the yad Sh'lomo, and will give to thee asarah hashevatim. [32] (But he shall have hashevet haechad l'ma'an Dovid Avdi, and l'ma'an Yerushalayim, the Ir which I have chosen out of kol shivtei Yisroel;) [33] Because that they have forsaken Me, and have worshiped Ashtoret elohei Tzidonim, Kemosh elohei Moav, and Milkom elohei Bnei Ammon, and have not walked in My ways, to do that which is yashar in Mine eyes, and My chukkot and My mishpatim, as did Dovid Aviv. [34] Howbeit I will not take the whole mamlachah out of his yad; but I will make him nasi all the days of his life l'ma'an Dovid Avdi, whom I chose, because

אים אויסדערווויילט, ווייל ער האָט געהיט מיינע געבאָט און
un gebot maine gehit hot er vail oisderveilt im
and commandments my obey did he because chosen him

מיינע געזעצן . [לה] אָבער איך וועל אַוועקנעמען די מלוכה פֿון דער
der fun meluche di aveknemen vel ich ober gezetsn maine
the from kingdom the take away will I but laws my

האַנט פֿון זיין זון , און וועל זי אָפּגעבן צו דיר – די צען שבֿטים .
shvotim tsen di dir tsu opgebn zi vel un zun zain fun hant
tribes ten the you(SG) to give up it will and son his of hand

[לו] און זיין זון וועל איך געבן איין שבֿט , כּדי אַ ליכט זאָל בלייבן
blaibn zol licht a kedei sheyvet ein gebn ich vel zun zain un
remain shall light a so that tribe one give I will son his and

מיין קנעכט דָּוִדן אַלע טעג פֿאַר מיר אין ירושָׁלַיִם , דער שטאָט
shtot der Yerushalayim in mir far teg ale Dovidn knecht main
city the Yerushalayim in me before days all Dovid servant my

וואָס איך האָב מיר אויסדערווויילט צו טאָן מיין נאָמען דאָרטן. [לז] און
un dortn nomen main ton tsu oisderveilt mir hob ich vos
and there name my do to chosen for me have I which

דיך וועל איך נעמען , און וועסט קיניגן וויו וויַיט דיין האַרץ
harts dain vait vi kinign vest un nemen ich vel dich
heart your far as reign you(sg) will and take I will you(SG)

געלוסט, און וועסט זיין אַ מלך איבער ישׂרָאֵל. [לח] און עס וועט זיין ,
zain vet es un Yisroel iber melech a zain vest un gelust
be will it and Yisroel over king a be will and desires

אויב דו וועסט צוהערן אַלץ וואָס איך וועל דיר באַפֿעלן
bafeln dir vel ich vos alts tsuhern vest du oib
command you(SG) will I which all that listen to will you if

און וועסט גיין אין מיַינע וועגן , און וועסט טאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק
rechtfartik iz vos ton vest un vegen maine in gein vest un
upright is what do will and ways my in go will and

אין מיַינע אויגן, צו היטן מיַינע געזעצן און מיַינע געבאָט ,
gebot maine un gezetsn maine hitn tsu oign maine in
commandments my and laws my keep to eyes my in

אַזוי ווי מיַין קנעכט דָּוִד האָט געטאָן, וועל איך זיַין מיט
mit zain ich vel geton hot Dovid knecht main vi azoi
with be I will done has Dovid servant my as in same way

דיר , און וועל דיר בויען אַ זיכער הויז , אַזוי ווי
vi azoi hoiz zicher a boien dir vel un dir
as in same way house sure a build for you(SG) will and you(SG)

איך האָב געבויט דָּוִדן , און איך וועל געבן ישׂרָאֵל צו דיר . [לט] און
un dir tsu Yisroel gebn vel ich un Dovidn geboit hob ich
and you(SG) to Yisroel give will I and Dovid built have I

איך וועל פֿייניקן דעם זאָמען פֿון דָּוִדן פֿון וועגן דעם, אָבער
ober dem vegen fun Dovidn fun zomen dem painiken vel ich
but this account of out of Dovid of seed the afflict will I

נישט אויף אַלע טעג .
teg ale oif nisht
days all for not

[מ] און שלמה האָט געזוכט צו טייטן יָרָבעָם . איז
iz Yorovamen teitn tsu gezucht hot Shlomo un
has Yarov'am to kill to sought has Sh'lomo and

יָרָבעָם אויפֿגעשטאַנען און איז אַנטלאָפֿן קיין מִצרַיִם צו
tsu Mitsrayim kein antlofn iz un oifgeshtanen Yarovam
to Egypt to fled is and arisen Yarov'am

he was shomer over My mitzvot and My chukkot; [35] But I will take the mamlachah out of yad beno, and will give it unto thee, even aseret hashevatim *(ten tribes)*. [36] And unto bno will I give shevet echad *(one tribe)*, l'ma'an Dovid Avdi may have a ner *(lamp)* always before Me in Yerushalayim, the Ir which I have chosen for Me to put My Shem there. [37] And I will take thee, and thou shalt reign according to all that thy nefesh desireth, and shalt be Melech over Yisroel. [38] And it shall be, if thou wilt pay heed unto all that I command thee, and wilt walk in My ways, and do that is yashar in My sight, to be shomer over My chukkot and My mitzvot, as Dovid Avdi did; that I will be with thee, and build thee a bais ne'eman *(enduring dynasty)* as I built for Dovid, and will give Yisroel unto thee. [39] And I will for this afflict the zera Dovid, but not forever.

[40] Sh'lomo sought therefore to kill Yarov'am. And Yarov'am arose, and fled into Mitzrayim,

unto Shishak Melech Mitzrayim, and was in Mitzrayim until the Mot Sh'lomo.

שִׁישַׁק דעם מלך פֿון מִצְרַיִם ; און ער איז געווען
geven iz er un Mitsrayim fun melech dem Shishak
having been is he and Egypt of king the Shishak

אין מִצְרַיִם ביז שלמהס טויט .
toit Shlomos biz Mitsrayim in
death Sh'lomo's until Egypt in

41 And the rest of the acts of Sh'lomo, and all that he did, and his chochmah, are they not written in the Sefer Divrei Sh'lomo?

מא און די איבעריקע זאַכן וועגן שלמהן , און אַלץ וואָס
vos alts un Shlomoen vegen zachn iberike di un
which all that and Sh'lomo concerning things remaining the and

ער האָט געטאָן, און זײַן חכמה , דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך
buch in bashribn shoin iz dos chochme zain un geton hot er
book in written already is this wisdom his and done has he

פֿון די געשעענישן פֿון שלמהן .
Shlomoen fun gesheenishn di fun
Sh'lomo of events the of

42 And the time that Sh'lomo reigned in Yerushalayim over kol Yisroel was arba'im shanah.

מב און די טעג וואָס שלמה האָט געקיניגט אין ירושָׁלַיִם איבער
iber Yerushalayim in gekinigt hot Shlomo vos teg di un
over Yerushalayim in reigned has Sh'lomo which days the and

גאַנץ יִשְׂרָאֵל, זײַנען געווען פֿערציק יאָר .
yor fertsik geven zainen Yisroel gants
years forty having been are Yisroel all

43 And Sh'lomo slept with Avotav, and was buried in the Ir Dovid Aviv: and Rechav'am bno reigned in his place.

מג און שלמה האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Shlomo un
is he and fathers his with lain down self has Sh'lomo and

באַגראָבן געוואָרן אין זײַן פֿאָטער דָּוִדס-שטאָט , און זײַן זון
zun zain un Dovids-Shtot foter zain in gevorn bagrobn
son his and Ir Dovid father his in having become buried

רחַבְעָם איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Rechavam
place his on king having become is Rehoboam

12 And Rechav'am went to Shechem; for kol Yisroel were come to Shechem to make him Melech.

יב און רחַבְעָם איז געגאַנגען קיין שְׁכֶם , ווײַל קיין שְׁכֶם
Shechem kein vail Shechem kein gegangen iz Rechavam un
Shechem to for Shechem to having gone is Rehoboam and

איז געקומען גאַנץ יִשְׂרָאֵל אים צו מאַכן פַֿאר אַ מלך .
melech a far machn tsu im Yisroel gants gekumen iz
king a for make to him Yisroel all having come is

2 And it came to pass, when Yarov'am Ben Nevat, who was yet in Mitzrayim, heard of it, (for he had fled from the presence of HaMelech Sh'lomo, and Yarov'am dwelt in Mitzrayim); 3 That they sent and called him. And Yarov'am and kol Kehal Yisroel came, and spoke unto Rechav'am, saying, 4 Avicha made our ol *(yoke)* difficult;

ב און עס איז געווען , ווי יָרָבְעָם דער זון פֿון נבָט
Nevaten fun zun der Yarovam vi geven iz es un
Nevat of son the Yarov'am when come to pass is it and

האָט דערהערט – וואָרעם ער איז נאָך געווען אין מִצְרַיִם ,
Mitsrayim in geven noch iz er vorem derhert hot
Egypt in having been still was he because heard has

וווהין ער איז אַנטלאָפֿן פֿון מלך שלמה ; און יָרָבְעָם איז
iz Yarovam un Shlomo melech fun antlofn iz er vuhin
is Yarov'am and Sh'lomo king from fled has he where

געבליבן אין מִצְרַיִם , ג און מע האָט געשיקט און אים גערופֿן – אַזוי
azoi gerufn im un geshikt hot me un Mitsrayim in geblibn
so called him and sent have they and Egypt in remain

איז געקומען יָרָבְעָם און די גאַנצע איינזאַמלונג פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun ainzamlung gantse di un Yarovam gekumen iz
Yisroel of gathering whole the and Yarov'am having come is

און זיי האָבן גערעדט צו רחַבְעָמען , אַזוי צו זאָגן : ד דײַן
dain zogn tsu azoi Rechavamen tsu geredt hobn zei un
your say to thus Rechavam to spoken have they and

now therefore make thou the grievous avodat Avicha, and his heavy ol *(yoke)* which he put upon us, lighter, and we will serve thee. 5 And he said unto them, Depart yet for shloshah yamim, then come back to me. And HaAm departed.

6 And HaMelech Rechav'am consulted with the Zekenim, that stood before Sh'lomo Aviv while he yet lived, and said, How do ye advise that I may return answer to HaAm Hazeh? 7 And they spoke unto him, saying, If thou wilt be an eved unto this people today, and wilt serve them, and answer them, and speak devarim tovim to them, then they will be thy avadim kol hayamim.

8 But he forsook the atzat HaZekenim *(counsel of the Elders)*, which they had given him, and consulted with the yeladim *(young people)* that were grown up with him, and which stood before him *(i.e., were in his court)*; 9 And he said unto them, What counsel give ye that we may return answer to HaAm Hazeh, who have spoken to me, saying, Make the ol *(yoke)* which

פַֿאָטער האָט שווער געמאַכט אונדזער יאָך , און אַצונד פַֿאַרגרינגער
fargringer atsund un yoch undzer gemacht shver hot foter
lighten now and yoke our made heavy has father

דו דעם האַרטן דינסט פֿון דיַין פַֿאָטער, און זיַין שוועריקער
shver zain un foter dain fun dinst hartn dem du
heavy his and father your of service hard-hearted the you

יאָך , וואָס ער האָט אַרויפֿגעלייגט אויף אונדז, און מיר וועלן דיר
dir veln mir un undz oif aroifgeleigt hot er vos yoch
you(SG) will we and us on placed has he which yoke

דינען . ה האָט ער צו זיי געזאָגט: גייט אַוועק אויף נאָך דרײַ טעג,
teg drai noch oif avek geit gezogt zei tsu er hot dinen
days three after to away go said them to he has serve

און קומט ווידער צו מיר. איז דאָס פֿאָלק אַוועקגעגאַנגען.
avekgegangen folk dos iz mir tsu vider kumt un
went away people this have me to again come and

ו האָט דער מלך רחַבעָם זיך געעצטהט מיט די זקנים וואָס
vos zkeinim di mit geeitset zich Rechavam melech der hot
who elders the with consulted self Rehoboam king the has

פֿלעגן שטיין פֿאַר זיַין פֿאָטער שלמהן , ווען ער האָט געלעבט,
gelebt hot er ven Shlomoen foter zain far shtein flegn
lived has he when Sh'lomo father his before stand would

אַזוי צו זאָגן : ווי עצהט איר מיר צו געבן אַן ענטפֿער דעם
dem entfer an gebn tsu mir ir eitset vi zogn tsu azoi
the answer an to give for to me you counsels how say to so

דאָזיקן פֿאָלק ? ז האָבן זיי צו אים גערעדט, אַזוי צו זאָגן : אויב דו
du oib zogn tsu azoi geredt im tsu zei hobn folk dozikn
you if say to so spoken him to they have people this

ווועסט היַינט זיַין אַ קנעכט צו דעם דאָזיקן פֿאָלק , און ווועסט זיי
zei vest un folk dozikn dem tsu knecht a zain haint vest
them will and people this the to servant a be today will

דינען, און ווועסט זיי ענטפֿערן און רעדן צו זיי גוטע רייד ,
reid gute zei tsu redn un entfern zei vest un dinen
words good them to speak and answer to them will and serve

וועלן זיי דיר זיַין קנעכט אויף אַלע טעג .
teg ale oif knecht zain dir zei veln
days all for servants be you(SG) they will

ח אָבער ער האָט פֿאַרלאָזן די עצה פֿון די זקנים וואָס זיי
zei vos zkeinim di fun eitse di farlozen hot er ober
they which elders the of counsel the abandoned has he but

האָבן אים געעצהט, און ער האָט זיך געעצטהט מיט די יונגעלײַט
yungelait di mit geeitset zich hot er un geeitset im hobn
young men the with consulted self has he and advised him have

וואָס זיַנען אויסגעוואַקסן מיט אים, וואָס זיַנען געשטאַנען פֿאַר
far geshtanen zainen vos im mit oisgevaksn zainen vos
before stood were who him with grown up have who

אים. ט און ער האָט צו זיי געזאָגט: וואָס עצהט איר, מיר זאָלן
zoln mir ir eitset vos gezogt zei tsu hot er un im
shall me you counsels what said them to has he and him

געבן אַן ענטפֿער דעם דאָזיקן פֿאָלק , וואָס האָבן צו מיר גערעדט
geredt mir tsu hobn vos folk dozikn dem entfer an gebn
spoken me to have which people this the answer an give

אַזוי צו זאָגן : פַֿאַרגרינגער דעם יאָך וואָס דיַין פֿאָטער האָט
hot foter dain vos yoch dem fargringer zogn tsu azoi
has father your which yoke the lighten say to thus

אַרויפֿגעלייגט אויף אונדז? ' האָבן צו אים גערעדט די יונגעלײַט וואָס
vos yungelait di geredt im tsu hobn undz oif aroifgeleigt
who young men the spoken him to have us on placed
זײַנען אויפֿגעוואַקסן מיט אים, אַזוי צו זאָגן: אַזוי זאָלסטו זאָגן צו
tsu zogn zolstu azoi zogn tsu azoi im mit oifgevaksn zainen
to say shall you so say to thus him with grown up have
דעם דאָזיקן פֿאָלק וואָס האָבן צו דיר גערעדט, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi geredt dir tsu hobn vos folk dozikn dem
say to thus spoken you(SG) to have who people this the
דײַן פֿאָטער האָט שווער געמאַכט אונדזער יאָך, דערום פֿאַרגרינגער
fargringer derum yoch undzer gemacht shver hot foter dain
lighten therefore yoke our made heavy has father your
דו אונדז – אַזוי זאָלסטו רעדן צו זיי: מײַן מינדסטער פֿינגער איז
iz finger mindster main zei tsu redn zolstu azoi undz du
is finger smallest my them to speak shall you so us you
דיקער פֿון מײַן פֿאָטערס לענדן. יא און אַצונד, מײַן פֿאָטער האָט
hot foter main atsund un lendn foters main fun diker
has father my now and waist father's my than thicker
אויף אײַך אַוי֫פֿגעלאָדן אַ שווערן יאָך, און איך וועל נאָך צולייגן צו
tsu tsuleigen noch vel ich un yoch shvern a oifgelodn aich oif
to add after will I and yoke heavy a loaded you on
אײַער יאָך; מײַן פֿאָטער האָט אײַך געשטראָפֿט מיט ריטער, און איך
ich un riter mit geshtroft aich hot foter main yoch aier
I and rods with punished you has father my yoke your
וועל אײַך שטראָפֿן מיט שקאָרפּיאָנען.
shekorpionen mit shtrofn aich vel
scorpions with punish you will

יב איז געקומען ירָבעָם און דאָס גאַנצע פֿאָלק צו
tsu folk gantse dos un Yarovam gekumen iz
to people whole this and Yarov'am having come is
רחַבעָמען אויף דריטן טאָג, אַזוי ווי דער מלך האָט געהייסן, אַזוי
azoi geheisn hot melech der vi azoi tog dritn oif Rechavamen
thus ordered had king the as just day third on Rechavam
צו זאָגן: קומט ווידער צו מיר אויפֿן דריטן טאָג. יג און דער מלך
melech der un tog dritn oifn mir tsu vider kumt zogn tsu
king the and day third on me to again come say to
האָט געענטפֿערט דעם פֿאָלק האַרט, און ער האָט פֿאַרלאָזן די
di farlozen hot er un hart folk dem geentfert hot
the forsaken has he and harshly people the answered has
עצה, פֿון די זקנים וואָס זיי האָבן אים געעצהט. יד און ער
er un geeitset im hobn zei vos zkeinim di fun eitse
he and advised him have they who elders the from counsel
האָט צו זיי געזאָגט אַזוי ווי די עצה פֿון די יונגעלײַט, אַזוי
azoi yungelait di fun eitse di vi azoi geredt zei tsu hot
so young men the of counsel the as just spoken them to has
צו זאָגן: מײַן פֿאָטער האָט שווער געמאַכט אײַער יאָך, און איך וועל
vel ich un yoch aier gemacht shver hot foter main zogn tsu
will I and yoke your made heavy has father my say to
נאָך צולייגן צו אײַער יאָך; מײַן פֿאָטער האָט אײַך געשטראָפֿט
geshtroft aich hot foter main yoch aier tsu tsuleigen noch
punished you has father my yoke your to add after
מיט ריטער, און איך וועל אײַך שטראָפֿן מיט שקאָרפּיאָנען.
shekorpionen mit shtrofn aich vel ich un riter mit
scorpions with punish you will I and rods with

Avicha did put upon us lighter? 10 And the yeladim that were grown up with him spoke unto him, saying, Thus shalt thou speak unto HaAm hazeh that spoke unto thee, saying, Avicha made our ol *(yoke)* heavy, but make thou it lighter unto us; thus shalt thou say unto them, My little finger shall be thicker than the loins of Avi! 11 And now whereas Avi did lay on you an ol kaved *(heavy yoke)*, I will add to your ol *(yoke)*; Avi hath scourged you with shotim *(whips)*, but I will scourge you with akrabim *(scorpions)*.

12 So Yarov'am and kol HaAm came to Rechav'am the Yom HaShelishi, just as HaMelech had appointed, saying, Come to me again the Yom HaShelishi. 13 And HaMelech answered HaAm roughly, and forsook the atzat HaZekenim *(counsel of the Elders)* that they gave him; 14 And spoke to them according to atzat HaYeladim, saying, Avi made your ol *(yoke)* heavy, and I will add to your ol *(yoke)*; Avi also scourged you with shotim *(whips)*, but I will scourge you with akrabim.

טו און דער מלך האָט נישט צוגעהערט צום פֹאָלק , ווָארעם דאָס
dos vorem folk tsum tsugehert nisht hot melech der un
this because people to paid heed not has king the and
זײַן זײַן צו מקיים כּדי ה' פֿון באַשערט געווען איז
zain zain tsu mekayem kedei Hashem fun bashert geven iz
his his to fulfill so as Hashem from appointed having been is
צו ווָאָס, ה' האָט גערעדט דורך אַחִיָהן פֿון שילוֹ
tsu Shiloh fun Achiyahn durch geredt hot Hashem vos vort
to Shiloh of Achiyah by spoken has Hashem which word
יָרָבעָם דעם זון פֿון נבָּט .
Nevaten fun zun dem Yarovam
Nevat of son the Yarov'am

15 So HaMelech paid heed not unto HaAm; for the sibbah *(turn of events)* was from Hashem, in order that He might perform His davar, which Hashem spoke by Achiyah the Shiloni unto Yarov'am Ben Nevat.

טז און ווי גאַנץ ישְׂרָאֵל האָט געזען , אַז דער מלך האָט נישט
nisht hot melech der az gezen hot Yisroel gants vi un
not has king the that seen has Yisroel all when and
צוגעהערט צו זיי , אַזוי האָט דאָס גאַנצע פֹאָלק געגעבן דעם מלך אַן
an melech dem gegebn folk gantse dos hot azoi zei tsu tsugehert
an king the given people whole this has so them to paid heed
ענטפֿער, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi entfer
say to so answer

16 So when kol Yisroel saw that HaMelech paid heed not unto them, HaAm answered HaMelech, saying,

מיר האָבן נישט קיין חלק אין דָוִדן ,
Dovidn in chelek kein nisht hobn mir
Dovid in portion any not have we
און קיין ירושה אין דעם זון פֿון יִשַׁי .
Yishaien fun zun dem in yerushe kein un
Yishai of son the in inheritance any and
צו דײַנע געצעלטן, ישְׂרָאֵל!
Yisroel getseltn daine tsu
Yisroel tents your to
אַצונד קוק זיך אום אויף דײַן הויז , דָוִד !
Dovid hoiz dain oif um zich kuk atsund
Dovid house your on back self look now

What chelek have we in Dovid?

Neither have we nachalah in Ben Yishai;

to your ohalim, O Yisroel!

Now see to thine own Bais, Dovid!

יז און ישְׂרָאֵל איז אַוועקגעגאַנגען צו זײַנע געצעלטן. נאָר די קינדער
kinder di nor getseltn zaine tsu avekgegangen iz Yisroel un
children the but tents his to went way is Yisroel and
פֿון ישְׂרָאֵל וואָס זײַנען געזעסן אין די שטעט פֿון יהוּדה , איבער זיי
zei iber Yehudah fun shtet di in gezesn zainen vos Yisroel fun
them over Yehudah of cities the in settled are which Yisroel of
איז געבליבן קיניגן רחַבעָם .
Rechavam kinign geblibn iz
Rechav'am reign remain is

So Yisroel departed unto their ohalim.

17 But as for the Bnei Yisroel which dwelt in the towns of Yehudah, Rechav'am reigned over them.

יח דער מלך רחַבעָם האָט אַרויסגעשיקט אַדוֹרמען וואָס
vos Adoramen aroisgeshikt hot Rechavam melech der un
who Adoram sent out has Rechav'am king the and
איבער דעם צינדז , און גאַנץ ישְׂרָאֵל האָבן אים פֿאַרוואָרפֿן מיט
mit farvorfen im hobn Yisroel gants un tsindz dem iber
with pelt with him have Yisroel all and forced labor the over
שטיינער, און ער איז געשטאָרבן, דער מלך רחַבעָם האָט זיך
zich hot Rechavam melech der un geshtorbn iz er un shteiner
self has Rechav'am king the and died is he and stones
געאײַלט אַרויפֿצוגיין אויף זײַן רײַטוואָגן, צו אַנטלויפֿן קיין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim kein antloifn tsu raitvogn zain oif aroiftsugein geailt
Yerushalayim to fleeing to chariot his on go up hurried

18 Then HaMelech Rechav'am sent Adoram, who was over the mas *(forced labor)*; and kol Yisroel stoned him, that he died. Therefore HaMelech Rechav'am made speed to get himself up to his merkavah, to flee to Yerushalayim.

יט און ישְׂרָאֵל האָט ווידערשפּעניקט אָן דעם הויז פֿון דָּוִד ביז אויף
oif biz Dovid fun hoiz dem on vidershpenikt hot Yisroel un
on unto Dovid of house the on rebelled against has Yisroel and

היַנטיקן טאָג.
tog haintikn
day this very

19 So Yisroel has been in rebellion against the Bais Dovid unto this day.

כ און עס איז געווען, ווי גאַנץ ישְׂרָאֵל האָט געהערט, אַז יָרָבְעָם
Yarovam az gehert hot Yisroel gants vi geven iz es un
Yarov'am that heard has Yisroel all as was is it and

האָט זיך אומגעקערט, אַזוי האָבן זיי געשיקט און אים גערופֿן צו
tsu gerufn im un geshikt zei hobn azoi umgekert zich hot
to called him and sent they have so returned self has

דער איַינזאַמלונג, און זיי האָבן אים געמאַכט פֿאַר אַ מלך איבער
iber melech a far gemacht im hobn zei un ainzamlung der
over king a for made him have they and gathering the

גאַנץ ישְׂרָאֵל. קיינער איז נישט געבליבן הינטער דעם הויז פֿון דָּוִד,
Dovid fun hoiz dem hinter geblibn nisht iz keiner Yisroel gants
Dovid of house the behind remain not is anyone Yisroel all

אַחוץ שבֶּט יהוּדה אַליין.
alein Yehudah sheyvet achuts
alone Yehudah tribe aside from

20 And it came to pass, when kol Yisroel heard that Yarov'am was come again, that they sent and called him unto the Edah, and made him melech over kol Yisroel; there was none that followed the Bais Dovid, but the Shevet Yehudah only.

כא און רחַבְעָם איז געקומען קיין ירוּשָׁלַיִם, און ער האָט
hot er un Yerushalayim kein gekumen iz Rechavam un
has he and Yerushalayim to come is Rechav'am and

איַינגעזאַמלט דאָס גאַנצע הויז פֿון יהוּדה, און שבֶּט בנימין,
Binyamin sheyvet un Yehudah fun hoiz gantse dos aingezamlt
Binyamin tribe and Yehudah of house whole this gathered

הונדערט און אַכציק טויזנט געקליבענע קריגסלייַט, מלחמה צו
tsu milchome krigslait geklibene toiznt achtsik un hundert
to war warriors chosen thousand eighty and hundred

האַלטן מיט דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל, כדי אומצוקערן די מלוכה
meluche di umtsukeren kedei Yisroel fun hoiz dem mit haltn
kingdom the to return so that Yisroel of house the with wage

צו רחַבְעָם דעם זון פֿון שלמהן.
Shlomoen fun zun dem Rechavam tsu
Sh'lomo of son the Rechav'am to

21 And when Rechav'am was come to Yerushalayim he assembled kol Bais Yehudah, with the Shevet Binyamin, a hundred and fourscore thousand bachur oseh milchamah *(chosen fighting men)*, to fight against Bais Yisroel, to regain the Kingdom for Rechav'am Ben Sh'lomo.

כב איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו שמַעְיָה דעם מאַן פֿון
fun man dem Shemayah tsu geven Hashem fun vort dos iz
of man the Shema'yah to was Hashem of word this is

כג זאָג צו רחַבְעָם דעם זון פֿון שלמהן,
Shlomoen fun zun dem Rechavam tsu zog
Sh'lomo of son the Rechav'am to speak

כד אַזוי זאָגט ה: אַזוי צו זאָגן, און בנימין, און דעם איבעריקן פֿאָלק, אַזוי צו זאָגן:
azoi zogn tsu azoi folk iberikn dem un Binyamin un
so say to so people rest of the the and Binyamin and

האָט ה געזאָגט: איר זאָלט נישט אַרויפֿגיין, און איר זאָלט נישט
nisht zolt ir un aroifgein nisht zolt ir gezogt Hashem hot
not shall you and go up not shall you said Hashem has

מלחמה האַלטן מיט אייַער ברידער, די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל. קערט
kert Yisroel fun kinder di brider aier mit haltn milchome
turn Yisroel of children the brothers your with wage war

22 But the Devar HaElohim came unto Shema'yah the Ish HaElohim, saying, 23 Speak unto Rechav'am Ben Sh'lomo Melech Yehudah, and unto kol Bais Yehudah and Binyamin, and to the remnant of the people, saying, 24 Thus saith Hashem, Ye shall not go up, nor fight against your brethren the Bnei Yisroel; Shuvu *(go back! return!)* every ish to his bais; for this

thing is from Me. They paid heed therefore to the Devar Hashem, and turned around to depart, according to the Devar Hashem.

איִיך אום איטלעכער צו זיין הויז , וואָרעם פֿון מיר איז געשען
geshen iz mir fun vorem hoiz zain tsu itlecher um aich
happen is me from because house his to each back you

, ה פֿון וואָרט דאָס האָבן זיי און . דאָזיקע זאַך די דאָזיקע
Hashem fun vort dos tsugehert hobn zei un zach dozike di
Hashem of word this paid heed have they and thing this the

. ה פֿון וואָרט דאָס וויִ אזוי , אַוועקגעגאַנגען צוריק, אַזוי זיינען און
Hashem fun vort dos vi azoi tsurik avekgegangen zainen un
Hashem of word this as so back went way are and

[25] Then Yarov'am built Shechem in har Ephrayim, and dwelt therein; and went out from there, and built Penuel.

כה און יָרָבְעָם האָט אַרומגעבויט שכֶם אין דעם געבערג פֿון
fun geberg dem in Shechem arumgeboit hot Yarovam un
of mountain the in Shechem built up has Yarov'am and

אפֿרים , און האָט זיך אין איר באַזעצט. און ער איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz er un bazetst ir in zich hot un Efrayim
having come out is he and settled it in self has and Ephrayim

פֿון דאָרטן, און האָט אַרומגעבויט פּנואל .
Penuel arumgeboit hot un dortn fun
Penuel built up has and there from

[26] And Yarov'am said in his lev, Now shall the mamlachah return to the Bais Dovid: [27] If HaAm Hazeh go up to offer zevakhim *(sacrifices)* at the Beis Hashem at Yerushalayim, then shall lev HaAm Hazeh turn back unto adoneihem, even unto Rechav'am Melech Yehudah, and they shall kill me, and return to Rechav'am Melech Yehudah.

כו און יָרָבְעָם האָט געזאָגט ביַי זיך אין האַרצן: אַצונד וועט די
di vet atsund hartsn in zich bai gezogt hot Yarovam un
the will now heart in self in said has Yarov'am and

מלוכה זיך אומקערן צו דעם הויז פֿון דָוִד . כז אויב דאָס דאָזיקע
dozike dos oib Dovid fun hoiz dem tsu umkeren zich meluche
this the if Dovid of house the to return self kingdom

פֿאָלק וועט אַרויפֿגיין צו מאַכן שלאַכטאָפּפֿער אין דעם הויז פֿון
fun hoiz dem in shlachtopfer machn tsu aroifgein vet folk
of house the in slaughter sacrifice make to go up will people

ה אין ירושָלַיִם , וועט דאָס האַרץ פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק זיך
zich folk dozikn dem fun harts dos vet Yerushalayim in Hashem
selves people this the of heart the will Yerushalayim in Hashem

אומקערן צו זייער האַר , צו רחַבְעָם דעם מלך פֿון יהוּדה , און
un Yehudah fun melech dem Rechavam tsu har zeyer tsu umkeren
and Yehudah of king the Rechav'am to master their to return

זיי וועלן מיך הרגענען , און וועלן זיך אומקערן צו רחַבְעָם דעם
dem Rechavam tsu umkeren zich veln un hargenen mich veln zei
the Rechav'am to return selves will and kill me will they

מלך פֿון יהוּדה .
Yehudah fun melech
Yehudah of king

[28] Whereupon HaMelech took counsel, and made two eglei zahav *(calves of gold)*, and said unto them, It is too much for you to go up to Yerushalayim; hinei, eloheicha, O Yisroel, which brought thee up out of Eretz Mitzrayim. [29] He set the one in Beit-El, the other put he in Dan.

כח האָט דער מלך זיך באַקלערט , און האָט געמאַכט צוויי
tsvei gemacht hot un baklert zich melech der hot
two made has and took counsel self king the has

גילדערנע קעלבער; און ער האָט צו זיי געזאָגט: גענוג איִיך
aich genug gezogt zei tsu hot er un kelber gilderne
you enough said them to has he and calves golden

אַרויפֿגיין קיין ירושָלַיִם ! אָט זיינען דיַינע ג-טער, יִשְׂרָאֵל,
Yisroel g-ter daine zainen ot Yerushalayim kein aroifgein
Yisroel g-ds your are behold Yerushalayim to go up

וואָס האָבן דיך אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם . כט און
un Mitsrayim land fun oifgebracht dich hobn vos
and Egypt land out of brought up you(SG) have which

ער האָט איינס אַוועקגעשטעלט אין בֵּית-אֵל, און איינס האָט ער
er hot eins un Beis-El in avekgeshtelt eins hot er
he has one and Beit-El in placed one has he

30 And this thing became chattat *(sin)*; for the people went to worship before the one, even as far as Dan. 31 And he made a bais for the high places, and made kohanim of the lowest of the people, which were not of the Bnei Levi. 32 And Yarov'am ordained a chag in the eighth month, on the fifteenth day of the month, like unto the chag that is in Yehudah, and he offered upon the mizbe'ach. So did he in Beit-El, sacrificing unto the agalim *(calves)* that he had made; and he installed in Beit-El the kohanim of the high places which he had made. 33 So he offered upon the mizbe'ach which he had made in Beit-El the fifteenth day of the eighth month, even in the month which he had devised of his own lev; and ordained a chag unto the Bnei Yisroel; and he offered upon the mizbe'ach, and burned ketoret.

13 And, hinei, by the Devar Hashem there came an Ish HaElohim out of Yehudah unto Beit-El; and Yarov'am stood by the mizbe'ach to

אַוועקגעשטעלט אין דָן . ל און די דאָזיקע זאַך איז געוואָרן פַּאַר אַ
a far gevorn iz zach dozike di un Dan in avekgeshtelt
a for become is thing this the and Dan in placed

. זינד ; און דאָס פֿאָלק איז געגאַנגען צו איינעם ביז קיין דָן
Dan kein biz einem tsu gegangen iz folk dos un zind
Dan to unto together to having gone is people this and sin

לא און ער האָט געמאַכט הייזער פֿון בָּמות , און האָט געמאַכט
gemacht hot un bamot fun haizer gemacht hot er un
made has and high places of houses made has he and

כֹּהנים פֿון צווישן דעם פֹּאָלק וואָס זיינען נישט געווען פֿון
fun geven nisht zainen vos folk dem tsvishn fun koyanim
of were not are which people the among of kohanim

די קינדער פֿון לֵוִי . לב און יָרָבְעָם האָט געמאַכט אַ יום־טוב
yom-tov a gemacht hot Yarovam un Levi fun kinder di
festival a made has Yarov'am and Levi of children the

אין אַכטן חודש , אין פֿופֿצנטן טאָג פֿון חודש , אַזוי ווי
vi azoi choidesh fun tog fuftsntn in choidesh achten in
like so month of day fifteenth in month the eighth in

דער יום־טוב וואָס אין יהודה , און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן
oifn aroifgegangen iz er un Yehudah in vos yom-tov der
on having gone up is he and Yehudah in which festival the

מזבח . אַזוי האָט ער געטאָן אין בֵּית־אֵל, כדי צו שלאַכטן צו
tsu shlachtn tsu kedei Beis-El in geton er hot azoi mizbeyech
to sacrifice to so that Beit-El in done he has so altar

די קעלבער וואָס ער האָט געמאַכט; און ער האָט געשטעלט אין
in geshtelt hot er un gemacht hot er vos kelber di
in established has he and made has he which calves the

בֵּית־אֵל די כֹּהנים פֿון די בָּמות וואָס ער האָט געמאַכט.
gemacht hot er vos bamot di fun koyanim di Beis-El
made has he which high places the of kohanim the Beit-El

לג און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף דעם מזבח וואָס ער האָט
hot er vos mizbeyech dem oif aroifgegangen iz er un
has he which altar the on having gone up is he and

געמאַכט אין בֵּית־אֵל, אין פֿופֿצנטן טאָג פֿון אַכטן חודש , אין
in choidesh achten fun tog fuftsntn in Beis-El in gemacht
in month the eighth of day fifteenth in Beit-El in made

דעם חודש וואָס ער האָט אויסגעקלערט פֿון זיין האַרצן; און ער
er un hartsn zain fun oisgeklert hot er vos choidesh dem
he and heart his of devised has he which month the

האָט געמאַכט אַ יום־טוב בני די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און ער איז
iz er un Yisroel fun kinder di bai yom-tov a gemacht hot
is he and Yisroel of children the unto festival a made has

אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן מזבח צו דעמפֿן .
demfn tsu mizbeyech oifn aroifgegangen
burn up in smoke to altar on having gone up

יג ערשט אַ מאַן פֿון ג־ט איז אָנגעקומען פֿון
fun ongekumen iz G-t fun man a ersht
from arrived is G-d of man a behold

יהודה דורך דעם וואָרט פֿון ה קיין בֵּית־אֵל,
Beis-El kein Hashem fun vort dem durch Yehudah
Beit-El to Hashem of word the by Yehudah

ווען יָרָבְעָם איז געשטאַנען אויפֿן מזבח צו
tsu mizbeyech oifn geshtanen iz Yarovam ven
to altar by the stood is Yarov'am when

burn ketoret. [2] And he cried against the mizbe'ach by the Devar Hashem, and said,

ב אוֹן עָר הָאָט אויסגערופֶן צום מזבח . דעמפֶן
mizbeyech tsum oisgerufn hot er un demfn
altar to called out has he and burn up in smoke

דורך דעם וואָרט פֿון ה , אוֹן הָאָט געזאָגט:
gezogt hot un Hashem fun vort dem durch
said has and Hashem of word the by

O mizbe'ach, mizbe'ach, thus saith Hashem;

מזבח ! מזבח ! אַזוי הָאָט ה גענזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi mizbeyech mizbeyech
said Hashem has so altar O altar

Hinei, ben nolad *(a son shall be born)* unto the Bais Dovid,

זע , אַ זון ווערט געבאָרן דעם
dem geborn vert zun a ze
the given birth to shall be son a behold

הויז פֿון דָוִד –
Dovid fun hoiz
Dovid of house

Yoshiyah shmo;

יאֹשִׁיָהוּ ווערט זיין נאָמען זיין ,
zain nomen zain vet Yoshiyah
be name his will Yoshiyah

and upon thee shall he offer

אוֹן ער ווערט שעכטן אויף דיר
dir oif shechtn vet er un
you(SG) on slaughter will he and

the kohanim of the high places that burn ketoret upon thee,

די כֹּהנים פֿון די בָּמות וואָס דעמפֶן
demfn vos bamot di fun koyanim di
burn up which high places the of kohanim the

אויף דיר ;
dir oif
you(SG) on

and atzmot adam shall be burned upon thee.

אוֹן ביינער פֿון מענטשן ווערט מען פַֿארברענען
farbrenen men vet mentshn fun beiner un
burn up they will men of bones and

אויף דיר .
dir oif
you(SG) on

[3] And he gave a sign the same day, saying, This is the mofet *(sign)* that Hashem hath spoken: Hinei, the mizbe'ach shall be split apart, and the deshen *(fat ashes)* that are upon it shall be poured out.

ג אוֹן עָר הָאָט געגעבן אין יענעם טאָג אַ צייכן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi tseichn a tog yenem in gegebn hot er un
say to so sign a day that in given has he and

דאָס איז דער צייכן וואָס ה הָאָט גענזאָגט: זע , דער
der ze gezogt hot Hashem vos tseichn der iz dos
the behold said has Hashem which sign the is this

מזבח ווערט צעריסן , אוֹן די אַש וואָס אויף אים ווערט
vet im oif vos ash di un tserisn vert mizbeyech
will it on which ashes the and split apart shall be altar

זיך אויסשיטן.
oisshitn zich
pour out selves

[4] And it came to pass, when HaMelech Yarov'am heard the davar of the Ish HaElohim, which had cried against the mizbe'ach in Beit-El, that he put forth his yad from the mizbe'ach,

ד אוֹן עס איז געווען, ווי דער מלך הָאָט געהערט דאָס וואָרט
vort dos gehert hot melech der vi geven iz es un
word this heard has king the as was is it and

פֿון דעם מאַן פֿון ג-ט וואָס ער הָאָט אויסגערופֶן צום מזבח
mizbeyech tsum oisgerufn hot er vos G-t fun man dem fun
altar to called out has he that G-d of man the of

אין בֵּית-אֵל, אַזוי הָאָט יָרָבעָם אויסגעשטרעקט זיין האַנט פֿון
fun hant zain oisgeshtrekt Yarovam hot azoi Beis-El in
of hand his stretched out Yarov'am has so Beit-El in

saying, Lay hold on him. And his yad, which he put forth against him, shriveled up, so that he could not draw it back to him. [5] The mizbe'ach also was split apart, and the deshen poured out from the mizbe'ach, according to the mofet which the Ish HaElohim had given by the Devar Hashem.

[6] And HaMelech answered and said unto the Ish HaElohim, Intercede now before the face of Hashem Eloheicha, and daven for me, that my yad may be restored to me. And the Ish HaElohim made intercessory prayer before Hashem, and the yad HaMelech was restored to him, and became as it was before.

[7] And HaMelech said unto the Ish HaElohim, Come with me habaytah *(home)*, and have seudah, and I will give thee a mattat *(gift)*. [8] And the Ish HaElohim said unto HaMelech, If thou wilt give me half thine bais, I will not go in with thee, neither will I eat lechem nor drink mayim in this makom; [9] For so was it charged me by the Devar Hashem, saying, Eat no lechem,

מזבח , אַזוי צו זאָגן: כאַפּט אים. און זײַן האַנט וואָס ער האָט
hot er vos hant zain un im chapt zogn tsu azoi mizbeyech
has he which hand his and him seize say to so altar

אויסגעשטרעקט אויף אים, איז אײַנגעדאַרט געוואָרן , און ער
oisgeshtrekt oif im iz aingedart gevorn un er
he and having become utterly wither is him on stretched out

האָט זי נישט געקענט אומקערן צו זיך . [ה] און דער מזבח איז
iz mizbeyech der un zich tsu umkeren gekent nisht zi hot
is altar the and self to return able not it has

צעריסן געוואָרן , און די אַש האָט זיך אויסגעשאָטן
tserisn gevorn un di ash hot zich oisgeshotn
poured out selves has ashes the and having become split apart

פֿון מזבח , אַזוי ווי דער צייכן וואָס דער מאַן פֿון
fun mizbeyech azoi vi der tseichn vos der man fun
of man the which sign the as according to altar from

ג-ט האָט געגעבן דורך דעם וואָרט פֿון ה .
Hashem fun vort dem durch gegebn hot G-t
Hashem of word the by given has G-d

[ו] האָט דער מלך זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט צום מאַן פֿון
fun man tsum gezogt hot un opgerufn zich melech der hot
of man to said has and responded self king the has

ג-ט: בעט אַקאָרשט בײַ ה דײַן ג-ט, און זײַ מתפלל פֿאַר
far mispalel zai un G-t dain Hashem bai akorsht bet G-t
for praying be and G-d your Hashem by now entreat G-d

מיר, אַז מײַן האַנט זאָל זיך אומקערן צו מיר. האָט דער מאַן פֿון
fun man der hot mir tsu umkeren zich zol hant main az mir
of man the has me to return self shall hand my that me

ג-ט געבעטן בײַ ה , און די האַנט פֿון דעם מלך האָט זיך
zich hot melech dem fun hant di un Hashem bai gebetn G-t
self has king the of hand the and Hashem by entreated G-d

אומגעקערט, און איז געוואָרן אַזוי ווי פֿריִער .
frier vi azoi gevorn iz un umgekert
beforetime as so was is and returned

[ז] האָט דער מלך גענומען צו מאַן פֿון ג-ט: קום מיט מיר אַהיים,
aheim mir mit kum G-t fun man tsum gezogt melech der hot
home me with come G-d of man to said king the has

און דערקוויק זיך , און איך וועל דיר געבן אַ מתנה . [ח] האָט דער
der hot matone a gebn dir vel ich un zich derkvik un
the has gift a give you(SG) will I and self refresh and

מאַן פֿון ג-ט געזאָגט צום מלך : ווען דו זאָלסט מיר געבן
gebn mir zolst du ven melech tsum gezogt G-t fun man
give me you(SG) must you when king to said G-d of man

אַ האַלב הויז דײַנס, וועל איך נישט גיין מיט דיר , און וועל
vel un dir mit gein nisht ich vel dains hoiz halb a
will and you(SG) with go not I will yours house half a

נישט עסן קיין ברויט און נישט טרינקען קיין וואַסער אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in vaser kein trinken nisht un broit kein esen nisht
this the in water any drink not and bread any eat not

אָרט. [ט] וואָרעם אַזוי האָט מען מיר באַפֿוילן דורך דעם וואָרט פֿון
ort . vorem azoi hot men mir bafoiln durch dem vort fun
place because so has they me commanded by the word of

ה , אַזוי צו זאָגן: זאָלסט נישט עסן קיין ברויט און נישט
Hashem azoi tsu zogn zolst nisht un broit kein esen nisht
Hashem so to say you(SG) must not and bread any eat not

טרינקען קיין וואַסער, און זאָלסט זיך נישט אומקערן אויף דעם
dem oif umkeren nisht zich zolst un vaser kein trinken
the on return not self you(SG) must and water any drink

וועג וואָס דו ביסט געגאַנגען .
gegangen bist du vos veg
having gone are you which way

nor drink mayim, nor return again by the same derech that thou camest.

י און ער איז אַוועקגעגאַנגען מיט אַן אַנדער וועג, און האָט זיך נישט
nisht zich hot un veg ander an mit avekgegangen iz er un
not self has and way other an with went way is he and

אומגעקערט מיט דעם וועג וואָס ער איז אויף אים געקומען קיין
kein gekumen im oif iz er vos veg dem mit umgekert
to having come him on is he which way the with returned

בֵּית-אֵל.
Beis-El
Beit-El

[10] So he went another derech, and returned not by the derech that he came to Beit-El.

יא און איינער אַן אַלטער נבֿיא איז געזעסן אין בֵּית-אֵל; איז געקומען
gekumen iz Beis-El in gezesn iz novi alter an einer un
having come is Beit-El in settled is prophet old an one and

איינער פֿון זיַינע זין , און האָט אים דערציילט די גאַנצע טוונג וואָס
vos tuung gantse di dertseilt im hot un zin zaine fun einer
which action whole the told him has and sons his of one

דער מאַן פֿון ג-ט האָט געטאָן דעם טאָג אין בֵּית-אֵל, און די ווערטער
verter di un Beis-El in tog dem geton hot G-t fun man der
words the and Beit-El in day the done has G-d of man the

וואָס ער האָט גערעדט צום מלך . און ווי זיי האָבן עס דערציילט
dertseilt es hobn zei vi un melech tsum geredt hot er vos
told it have they as and king to spoken has he which

זייער פֿאָטער, יב אַזוי האָט זייער פֿאָטער צו זיי גערעדט: וואָסער
zeyer foter azoi hot zei tsu foter zeyer voser
their father so has he said them to father their any manner of

וועג איז ער גענאַנגען ? און זיַינע זין האָבן געזען דעם וועג וואָס
vos veg dem gezen hobn zin zaine un gegangen er iz veg
which way the seen have sons his and having gone he is way

דער מאַן פֿון ג-ט וואָס איז געקומען פֿון יהודה , איז געגאַנגען .
gegangen iz Yehudah fun gekumen iz vos G-t fun man der
having gone is Yehudah of having come is which G-d of man the

יג האָט ער גערעדט צו זיַינע זין : זאָטלט מיר אָן דעם אייזל . האָבן זיי
zei hobn eizl dem on mir zotlt zin zaine tsu gezogt er hot
they have donkey the on me saddle sons his to said he has

אים אָנגעזאָטלט דעם אייזל , און ער איז אַוועקגעריטן אויף אים. יד און
un im oif avekgeritn iz er un eizl dem ongezotlt im
and it on rode away is he and donkey the saddle on him

ער איז געגאַנגען נאָך דעם מאַן פֿון ג-ט, און האָט אים געפֿונען
gefunen im hot un G-t fun man dem noch gegangen iz er
found him has and G-d of man the after having gone is he

זיצנדיק אונטער אַן אייכנבוים , און ער האָט צו אים געזאָגט: ביסט דו
du bist gezogt im tsu hot er un eichnboim an unter zitsndik
you are said him to has he and terebinth a under sitting

דער מאַן פֿון ג-ט וואָס איז געקומען פֿון יהודה ? האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Yehudah fun gekumen iz vos G-t fun man der
said he has Yehudah from having come is that G-d of man the

איך. טו האָט ער צו אים געזאָגט: קום מיט מיר אַהיים, און עס ברויט.
broit es un aheim mir mit kum gezogt im tsu er hot ich
bread eat and home me with come said him to he has I

[11] Now there dwelt a navi zaken *(old prophet)* in Beit-El; and his banim came and told him kol hama'aseh that the Ish HaElohim had done that day in Beit-El: the devarim which he had spoken unto HaMelech, them they told also to their av. [12] And their av said unto them, What derech went he? For his banim had seen on what derech the Ish HaElohim, who came from Yehudah, went. [13] And he said unto his banim, Saddle me the chamor. So they saddled him the chamor; and he rode thereon, [14] And went after the Ish HaElohim, found him sitting under the elah *(the oak tree)*; and he said unto him, Art thou the Ish HaElohim that camest from Yehudah? And he said, I am. [15] Then he said unto him, Come with me home, and eat lechem.

16 And he said, I may not return with thee, nor go in with thee; neither will I eat lechem nor drink mayim with thee in this makom;

17 For it was told to me by the Devar Hashem, Thou shalt eat no lechem nor drink mayim there, nor turn again to go by the derech on which thou camest. 18 He said unto him, I am a navi also as thou art; and a malach spoke unto me by the Devar Hashem, saying, Bring him back with thee into thine bais, that he may eat lechem and drink mayim. But he lied unto him.

19 So he went back with him, did eat lechem in his bais and drank mayim. 20 And it came to pass, as they sat at shulchan, that the Devar Hashem came unto the navi that brought him back; 21 And he cried unto the Ish HaElohim that came from Yehudah, saying, Thus saith Hashem, Forasmuch as thou hast defied the mouth of Hashem, and hast not been shomer over

טז האָט ער צו אים געזאָגט: איך קען זיך נישט אומקערן מיט דיר
dir mit umkeren nisht zich ken ich gezogt im tsu er hot
you(SG) with return not self can I said him to he has

און קומען צו דיר , און איך וועל נישט עסן קיין ברויט און נישט
nisht un broit kein esen nisht vel ich un dir tsu kumen un
not and bread any eat not will I and you(SG) to come and

טרינקען קיין וואַסער ביי דיר אין דעם דאָזיקן אָרט.
ort dozikn dem in dir bai vaser kein trinken
place this the in you(SG) by water any drink

יז וואָרעם אַן אָנזאָג האָב איך דורך דעם וואָרט פֿון ה :
Hashem fun vort dem durch ich hob onzog an vorem
Hashem of word the by I have command a because

זאָלסט נישט עסן קיין ברויט און נישט טרינקען דאָרטן קיין
kein dortn trinken nisht un broit kein esen nisht zolst
any there drink not and bread any eat not you(SG) must

וואַסער, און זאָלסט זיך נישט אומקערן צו גיין מיט דעם
dem mit gein tsu umkeren nisht zich zolst un vaser
the with go to return not self you(SG) must and water

וועג וואָס דו ביסט אויף אים געגאַנגען . יח האָט ער צו אים
im tsu er hot gegangen im oif bist du vos veg
him to he has having gone it on are you which way

געזאָגט: איך בין אויך אַ נבֿיא אַזוי ווי דו , און אַ מלאך האָט
hot malach a un du vi azoi novi a oich bin ich gezogt
has Angel an and you like so prophet a also am I said

גערעדט צו מיר דורך דעם וואָרט פֿון ה , אַזוי צו זאָגן: קער
ker zogn tsu azoi Hashem fun vort dem durch mir tsu geredt
turn say to so Hashem of word the by me to spoken

אים אום מיט דיר אין דיַן הויז , און ער זאָל עסן ברויט און
un broit esen zol er un hoiz dain in dir mit um im
and bread eat shall he and house your in you(SG) with back him

טרינקען וואַסער. ליגן האָט ער אים געזאָגט.
gezogt im er hot lign vaser trinken
said him he has lie water drink

יט האָט ער זיך אומגעקערט מיט אים, און ער האָט געגעסן ברויט אין
in broit gegesn hot er un im mit umgekert zich er hot
in bread eaten has he and him with returned self he has

זיַן הויז , און געטרונקען וואַסער. כ און עס איז געווען, ווי זיַן זיצן בײַם
baim zitsn zain vi geven iz es un vaser getrunken un hoiz zain
at sit be as was is it and water drank and house his

טיש , אַזוי איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו דעם נבֿיא
novi dem tsu geven Hashem fun vort dos iz azoi tish
prophet the to was Hashem of word this is so table of food

וואָס האָט אים אומגעקערט . כא און ער האָט אויסגערופֿן צו דעם מאַן
man dem tsu oisgerufn hot er un umgekert im hot vos
man the to called out has he and brought back him has which

פֿון ג-ט וואָס איז געקומען , פֿון יהודה אַזוי זאָגן: אַזוי צו
azoi zogn tsu azoi Yehudah fun gekumen iz vos G-t fun
thus say to so Yehudah from having come is which G-d of

האָט ה געזאָגט: ווײַל דו האָסט וויידערשפּעניקט דעם מויל
moil dem vidershpenikt host du vail gezogt Hashem hot
mouth the rebelled against have you because said Hashem has

פֿון ה , און האָסט נישט געהיט דעם באַפֿעל וואָס ה
Hashem vos bafel dem gehit nisht host un Hashem fun
Hashem which command the guarded not have and Hashem of

the mitzvah which Hashem Eloheicha commanded thee,
[22] But camest back, and hast eaten lechem and drunk mayim in the makom, of the which Hashem did say to thee, Eat no lechem, drink no mayim; thy nevelah shall not come unto kever avoteicha.

[23] And it came to pass, after he had eaten lechem, and after he had drunk, that he saddled the chamor for him, for the navi whom he had brought back. [24] And when he was gone, an aryeh met him by the derech, and killed him; and his nevelah was cast down in the derech, and the chamor stood beside her, and the aryeh also stood beside the nevelah. [25] And, hinei, anashim passed by, and saw the nevelah cast down in the derech, and the aryeh standing beside the nevelah; and they came and told it in the Ir where the navi hazaken dwelt. [26] And when the navi that brought him back from the derech heard thereof, he said, It is the Ish HaElohim, who defied the mouth of Hashem; therefore Hashem hath

דיין ג-ט האָט דיר באַפוילן , כב און האָסט זיך אומגעקערט,
dain G-t hot dir bafoiln un host zich umgekert
your G-d has you(SG) commanded and have self returned

און געגעסן ברויט און געטרונקען וואַסער אין דעם אָרט וואָס ער האָט
un gegesn broit un getrunken vaser in dem ort vos er hot
and eaten bread and drank water in the place which he has

דיר אָנגעזאָגט: זאָלסט נישט עסן קיין ברויט און נישט
dir ongezogt zolst nisht esen kein broit un nisht
you(SG) ordered must you(SG) not eat any bread and not

טרינקען קיין וואַסער – וועט דיין טויטער לייַב נישט קומען צו דעם
trinken kein vaser vet dain toiter laib nisht kumen tsu dem
drink any water will your dead body not come to the

קבֿר פֿון דיינע עלטערן.
keyver fun daine eltern
tomb of your fathers

כג און עס איז געווען, נאָך דעם ווי ער האָט געגעסן ברויט, און נאָך
un es iz geven noch dem vi er hot gegesn broit un noch
and it was after the as he has eaten bread and after

דעם ווי ער האָט געטרונקען, האָט ער אָנגעזאָטלט דעם אייזל פֿאַר
dem vi er hot getrunken, hot er ongezotlt dem eizl far
the as he has drunk has he saddled the donkey for

אים – פֿאַר דעם נבֿיא וואָס ער האָט אים אומגעקערט . כד און ער
im far dem novi vos er hot im umgekert un er
him for the prophet which he has him brought back and he

איז אַוועקגעגאַנגען, און אַ לייב האָט אים אָנגעטראָפֿן אין וועג, און
iz avekgegangen un a leib hot im ongetrofn in veg un
is went way and a lion has him encountered in way and

האָט אים געטייט ; און זיין לייַב איז געלעגן אַוועקגעוואָרפֿן
hot im geteit un zain laib iz gelegn avekgevorfen
has him caused to die and his body is lay cast off

אויפֿן וועג, און דער אייזל איז געשטאַנען לעבן אים; אויך דער לייב
oifn veg un der eizl iz geshtanen lebn im oich der leib
on way and the donkey is stood near him also the lion

איז געשטאַנען לעבן דעם טויטן לייַב . כה ערשט מענטשן זיַינען
iz geshtanen lebn dem toitn laib ersht mentshn zainen
is stood near the dead body behold men are

פֿאַרביַיגעגאַנגען, און האָבן געזען דעם טויטן לייַב אַוועקגעוואָרפֿן אויפֿן
farbaigegangen un hobn gezen dem toitn laib avekgevorfen oifn
passing by and have seen the dead body cast off on

וועג, און דעם לייב שטייענדיק לעבן דעם טויטן לייַב; זיַינען זיי
veg un dem leib shteyendik lebn dem toitn laib zainen zei
way and the lion waiting near the dead body are they

געקומען און האָבן דערציילט אין דער שטאָט וואָס דער אַלטער
gekumen un hobn dertseilt in der shtot vos der alter
having come and told in the city which the old

נבֿיא איז אין איר געזעסן. כו האָט דערהערט דער נבֿיא וואָס האָט
novi iz in ir gezesn. hot der derhert der novi vos hot
prophet is in it lived has heard the prophet which has

אים אומגעקערט פֿון וועג, און ער האָט געזאָגט: דאָס איז דער מאַן
im umgekert fun veg un er hot gezogt dos iz der man
him brought back from way and he has said this is the man

פֿון ג-ט וואָס האָט ווידערשפּעניקט דעם מויל פֿון ה , און
fun G-t vos hot vidershpenikt dem moil fun Hashem un
of G-d which has rebelled against the mouth of Hashem and

delivered him unto the aryeh, which hath mauled him, and slain him, according to the Devar Hashem, which He spoke unto him.

ה האָט אים איבערגעגעבן צום לייב, און ער האָט אים צעריסן
tserisn im hot er un leib tsum ibergegebn im hot Hashem
torn him has it and lion to delivered him has Hashem

און אים געטייט , אַזוי ווי דאָס ווארט פֿון ה
Hashem fun vort dos vi azoi geteit im un
Hashem of word this as according to caused to die him and

ווָאס ער האָט צו אים גערעדט.
geredt im tsu hot er vos
spoken him to has he which

27 And he spoke to his banim, saying, Saddle me the chamor. And they saddled it. 28 And he went and found his nevelah cast down in the derech, and the chamor and the aryeh standing beside the nevelah; the aryeh had not eaten the nevelah, nor mauled the chamor.

כז און ער האָט געהייסן זיינע זין , אַזוי צו זאָגן: זאָטלט מיר אָן דעם
dem on mir zotlt zogn tsu azoi zin zaine geheisn hot er un
the on me saddle say to so sons his ordered has he and

אייזל . האָבן זיי אָנגעזאָטלט. כח און ער איז געגאַנגען און האָט
hot un gegangen iz er un ongezotlt zei hobn eizl
has and having gone is he and saddle on they have donkey

געפֿונען דעם טויטן לייַב אַוועקגעוואָרפֿן אויפֿן וועג, און דער אייזל און
un eizl der un veg oifn avekgevorfen laib toitn dem gefunen
and donkey the and way on cast off body dead the found

דער לייב שטייען לעבן דעם טויטן לייַב . נישט דער לייב האָט געגעסן דעם
dem gegesn hot leib der nisht laib toitn dem lebn shteyen leib der
the eaten has lion the not body dead the near standing lion the

טויטן לייַב , און נישט ער האָט צעריסן דעם אייזל .
eizl dem tserisn hot er nisht un laib toitn
donkey the torn has he not and body dead

29 The navi took up the nevelah of the Ish HaElohim, laid it upon the chamor, brought it back; and came to the Ir of the navi hazaken to mourn and to bury him. 30 And he laid his nevelah in his own kever; and they mourned over him, saying, Hoy *(alas)*, achi *(my brother)*!

כט האָט דער נבֿיא אויפֿגעהויבן דעם טויטן לייַב פֿון דעם מאַן פֿון ג-ט,
G-t fun man dem fun laib toitn dem oifgehoibn novi der hot
G-d of man the of body dead the lifted up prophet the has

און האָט אים אַרויפֿגעלייגט אויפֿן אייזל , און האָט אים צוריקגעפֿירט ;
tsurikgefirt im hot un eizl oifn aroifgeleigt im hot un
brought back him has and donkey on laid on him has and

און ער איז געקומען אין דער שטאָט פֿון דעם אַלטן נבֿיא , צו
tsu novi alten dem fun shtot der in gekumen iz er un
to prophet aged the of city the in having come is he and

באַקלאָגן און אים צו באַגראָבן. ל און ער האָט געלייגט זיין טויטן לייַב
laib toitn zain geleigt hot er un bagrobn tsu im un baklogn
body dead his lain down has he and bury to him and mourn

אין זיין אייגענעם קבֿר , און מע האָט געקלאָגט אויף אים: ווויי , מיַין
main vei im oif geklogt hot me un keyver eigenem zain in
my woe him on wail has one and tomb own his in

ברודער!
bruder
brother

31 And it came to pass, after he had buried him, that he spoke to his banim, saying, When I am dead, then bury me in the kever wherein the Ish HaElohim is buried; lay my atzmot beside his atzmot; 32 For the davar which he cried by the Devar Hashem

לא און עס איז געווען נאָך דעם אַז ער האָט אים באַגראָבן האָט
hot bagrobn im hot er az dem noch geven iz es un
has buried him has he that the after having been is it and

ער אָנגעזאָגט זיַינע זין , אַזוי צו זאָגן: אַז איך שטאַרב, זאָלט איר מיך
mich ir zolt shtarb ich az zogn tsu azoi zin zaine ongezogt er
me you shall die I when say to so sons his ordered he

באַגראָבן אין דעם קבֿר וואָס דער מאַן פֿון ג-ט איז אין אים באַגראָבן;
bagrobn im in iz G-t fun man der vos keyver dem in bagrobn
buried it in is G-d of man the which tomb the in bury

לעבן זיַינע ביינער לייגט מיַינע ביינער. לב וואָרעם געשעען וועט געשעען
geshen vet geshen vorem beiner maine leigt beiner zaine lebn
happen will happen because bones my place bones his beside

דאָס ווּאָרט ווּאָס ער האָט אויסגערופֿן דורך דעם ווּאָרט פֿון ה
Hashem fun vort dem durch oisgerufn hot er vos vort dos
Hashem of word the by called out has he which word this

איבער דעם מזבח ווּאָס אין בֵּית-אֵל, און איבער אַלע הײַזער פֿון די
di fun haizer ale iber un Beis-El in vos mizbeyech dem iber
the of houses all over and Beit-El in which altar the over

בָּמות ווּאָס אין די שטעט פֿון שומרון .
Shomron fun shtet di in vos bamot
Shomron of cities the in which high places

לג נאָך דער דאָזיקער געשעעניש האָט זיך יָרָבְעָם נישט אָפּגעקערט
opgekert nisht Yarovam zich hot gesheenish doziker der noch
turned away not Yarov'am self has happening this one the after

פֿון זײַן שלעכטן ווועג, און ער האָט ווידער געמאַכט פֿון צווישן עם
em tsvishn fun gemacht vider hot er un veg shlechtn zain fun
people among from made again has he and way evil his from

האָרץ פֿאָלק כהנים פֿון בָּמות . ווער עס האָט געוואָלט
gevolt hot es ver bamot fun koyanim folk harts
wanted has it who high places of kohanim people of the land

פֿלעגט ער דערפֿילן זײַן האַנט, ער זאָל ווערן פֿון די כּהנים פֿון די
di fun koyanim di fun vern zol er hant zain derfiln er flegt
the of kohanim the of become shall he hand his fill he used to

בָּמות . לד און דורך דער דאָזיקער זאַך איז געווען אַ זינד אויף דעם
dem oif zind a geven iz zach doziker der durch un bamot
the on sin a was is thing this one the by and high places

הויז פֿון יָרָבְעָם ; כּדי עס אויסצוראָטן און פֿאַרטיליקן פֿון געזיכט
gezicht fun fartiliken un oistsurotn es kedei Yarovam fun hoiz
face from destroy and eradicate it so that Yarov'am of house

פֿון דער ערד .
erd der fun
earth the of

[33] After this thing Yarov'am returned not from his derech har'ah, but installed again of the lowest of the people as kohanim of the high places; whosoever desired, he filled hands of him, and he became one of the kohanim of the high places. [34] And this thing became chattat *(sin)* unto the Bais Yarov'am, even to annihilate it, and to destroy it from off the face of ha'adamah.

יד

אין יענער צײַט איז קראַנק געוואָרן אֲבִיָה דער זון פֿון
fun zun der Aviyah gevorn krank iz tsait yener in
of son the Aviyah having become ill is time that in

יָרָבְעָמען . ב האָט יָרָבְעָם געזאָגט צו זײַן ווײַב: שטיי אויף,
oif shtei vaib zain tsu gezogt Yarovam hot Yorovamen
up stand wife his to said Yarov'am has Yarov'am

איך בעט דיך , און פֿאַרשטעל זיך , מע זאָל נישט דערקענען אַז
az derkenen nisht zol me zich farshtel un dich bet ich
that know not shall one self disguise and you(SG) entreat I

דו ביסט יָרָבְעָמס ווײַב, און זאָלסט גיין קיין שילו . זע ,
ze Shiloh kein gein zolst un vaib Yorovams bist du
behold Shiloh to go you(SG) must and wife Yarov'am's are you

דאָרטן איז אֲחִיָה דער נבֿיא , דער ווּאָס האָט געזאָגט אויף מיר, אַז
az mir oif gezogt hot vos der novi der Achiyah iz dortn
that me over said has who the one prophet the Achiyah is there

איך וועל ווערן אַ מלך איבער דעם פֿאָלק . ג און זאָלסט
zolst un folk dozikn dem iber melech a vern vel ich
you(SG) must and people this the over king a become will I

נעמען מיט דיר צען ברויטן , און קיכלעך , און אַ קרוג האָניק, און
un honik krug a un kichlech un broiten tsen dir mit nemen
and honey jug a and cake and loaves ten you(SG) with take

קומען צו אים; ער וועט דיר זאָגן וואָס זײַן מיטן יינגל .
yingel mitn zain vet vos zogn dir vet er im tsu kumen
boy with be will what tell you(SG) will he him to come

14 At that time Aviyah Ben Yarov'am fell sick. [2] And Yarov'am said to his isha, Arise, now, and disguise thyself, that thou be not recognized to be eshet Yarov'am; and get thee to Shiloh; hinei, there is Achiyah HaNavi, which told me that I should be melech over this people. [3] And take with thee asarah lechem, and nikkudim *(wafers)*, and a bakbuk *(bottle)* of devash, and go to him; he shall tell thee what shall become of the na'ar.

ד האָט יָרָבעָם ווייַב אַזוי געטאָן, און זי איז אויפגעשטאַנען און איז
iz un oifgeshtanen iz zi un geton azoi vaib Yorovams hot
is and arose is she and done so wife Yarov'am's has

געגאַנגען קיין שילוֹ , און זי איז געקומען אין אַחִיָהס הויז ; און
un hoiz Achiyahs in gekumen iz zi un Shiloh kein gegangen
and house Achiyah in having come is she and Shiloh to having gone

אַחִיָה האָט נישט געקענט זען, ווָאָרעם זיַינע אויגן זיַינען געווען שטאַר פַאַר
far shtar geven zainen oign zaine vorem zen gekent nisht hot Achiyah
for fixed were are eyes his because see able not has Achiyah

זיַין זקנה . ה אָבער ה האָט אָנגעזאָגט אַחִיָהן : זע , יָרָבעָמס
Yorovams ze Achiyahn ongezogt hot Hashem ober ziknh zain
Yarov'am's behold Achiyah ordered has Hashem but age his

וווייַב קומט פַרעגן בייַ דיר אַ באַשיידט וועגן איר זון , וואָרעם ער
er vorem zun ir vegen basheid a dir bai fregn kumt vaib
he because son her concerning decision a you(SG) by to ask come wife

איז קראַנק; זאָלסטו אַזוי און אַזוי רעדן צו איר. און עס וועט זיַין , אַז
az zain vet es un ir tsu redn azoi un azoi zolstu krank iz
when be will it and her to speak so and so shall you ill is

זי קומט, וועט זי זיך שטעלן פַרעמד.
fremd shteln zich zi vet kumt zi
strange stand self she will come she

ו און עס איז געווען, ווי אַחִיָה האָט געהערט דעם שאָרך פון אירע
ire fun shorch dem gehert hot Achiyah vi geven iz es un
her of sound the heard has Achiyah as was is it and

פַיס, ווען זי איז אַריַינגעקומען אין טיר , אַזוי האָט ער געזאָגט: קום
kum gezogt er hot azoi tir in araingekumen iz zi ven fis
come said he has so door in came in is she when feet

אַריַין, יָרָבעָמס ווייַב, נאָך וואָס דען שטעלסטו זיך פַרעמד, אַז
az fremd zich shtelstu den vos noch vaib Yorovams arain
that strange self stand then which after wife Yarov'am's enter

איך בין געשיקט צו דיר מיט אַ שווערער בשוֹרה ? ז גיי זאָג צו
tsu zog gei besoire shverer a mit dir tsu geshikt bin ich
to say go good news harsh a with you(SG) to sent am I

יָרָבעָמען : אַזוי האָט גזאָגט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל: ווייַל איך
ich vail Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi Yorovamen
I because Yisroel the G-d of Hashem said has thus Yarov'am

האָב דיך דערהויבן פון צווישן דעם פַאָלק , און האָב דיך
dich hob un folk dem tsvishn fun derhoibn dich hob
you(SG) have and people the among from exalted you(SG) have

געמאַכט פַאַר אַ פַירשט איבער מיַין פַאָלק יִשְׂרָאֵל; ח און איך האָב
hob ich un Yisroel folk main iber firsht a far gemacht
have I and Yisroel people my over prince a for made

אַוועקגעריסן די מלוכה פון דעם הויז פון דָוִד , און האָב זי
zi hob un Dovid fun hoiz dem fun meluche di avekgerisn
it have and Dovid of house the of kingdom the tear

, דָוִד קנעכט מיַינע אַזוי וויַ נישט געווען גוואָלט זיַין דו און ; געגעבן דיר
Dovid knecht main vi azoi geven nisht bist du un gegebn dir
Dovid servant my as so been not are you and given you(SG)

וואָס האָט געהיט מיַינע גבאָט , און וואָס איז געגאַנגען
gegangen iz vos un gebot maine gehit hot vos
having gone is who and commandments my guarded has who

נאָך מיר מיט זיַין גאַנצן האַרצן, צו טאָן נאָר וואָס איז רעכטפַאַרטיק
rechtfartik iz vos nor ton tsu hartsn gantsn zain mit mir noch
upright is what only do to heart whole his with me after

4 And eshet Yarov'am did so, and arose, and went to Shiloh, and came to the bais Achiyah. But Achiyah could not see; for his eyes had ceased by reason of his seiv *(old age)*. 5 And Hashem said unto Achiyah, Hinei, the eshet Yarov'am cometh to seek davar from thee for her ben; for he is choleh *(ill)*; thus and thus shalt thou give davar unto her; for it shall be, when she cometh in, that she shall feign to be a stranger woman.

6 And it was so, when Achiyah heard the sound of her raglayim, as she came to the petach, that he said, Come in, thou eshet Yarov'am; why feignest thou to be a stranger woman? For I am sent to thee with kashah *(a harsh prophetic foresight)*. 7 Go, tell Yarov'am, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Forasmuch as I exalted thee from among the people, and made thee nagid over My people Yisroel, 8 And tore the Kingdom from the Bais Dovid, and gave it thee; and yet thou hast not been as Avdi Dovid, who was shomer over My mitzvot, and who followed after Me with all his lev, to do only yashar in Mine eyes; 9 But hast done rah more than all that

were before thee; for thou hast gone and made for thee elohim acherim, and massekhot *(metal idols)*, to provoke Me to anger, and hast thrust Me behind thy gav *(back)*; [10] Therefore, hineni, I will bring ra'ah upon the Bais Yarov'am, and will cut off from Yarov'am mashtin b'kir *(him that urinates against the wall)*, atzur *(bond)* or azuv *(free)* in Yisroel, and I will sweep out after the Bais Yarov'am just as one sweepeth out the dung, till it be all gone. [11] Him that dieth of Yarov'am in the Ir shall the kelavim *(dogs)* eat; and him that dieth in the sadeh shall the oph haShomayim eat; for Hashem hath spoken. [12] Arise thou therefore, get thee to thine own bais; and when thy raglayim enter into the Ir *(city)*, the yeled shall die. [13] And kol Yisroel shall mourn for him, and bury him; for he only of Yarov'am shall come to the kever *(grave)*, because in him there is found some davar tov *(good thing)* toward Hashem Elohei Yisroel in the Bais Yarov'am. [14] Moreover Hashem shall raise Him up a Melech over Yisroel, who shall cut off the Bais Yarov'am even this day. This is the day! Even now. [15] For Hashem shall

אין מײַנע אויגן; ט און האָסט געטאָן ערגער ווי אַלע וואָס זײַנען געווען
geven zainen vos ale vi erger geton host un oign maine in
were are which all than worse done have and eyes my in

פֿאַר דיר , און ביסט געגאַנגען און האָסט דיר געמאַכט
gemacht dir host un gegangen bist un dir far
made you(SG) have and gone are and you(SG) before

פֿרעמדע ג-טער, און געגאָסענע געצן , מיך צו דערצערנען , און
un dertserenen tsu mich getsn gegosene un g-ter fremde
and provoke to anger to me idols poured and g-ds foreign

מיך האָסטו אַוועקגעוואָרפֿן הינטער דײַן רוקן – י דערום זע ,
ze derum rukn dain hinter avekgevorfen hostu mich
behold therefore back your behind cast off have you me

איך ברענג אָן אומגליק אויף יָרָבעָמס הויז , און איך וועל פֿאַרשניידן
farshnaidn vel ich un hoiz Yorovams oif umglik on breng ich
cut off will I and house Yarov'am's on calamity on bring I

פֿון יָרָבעָמען יעטוועדער מאַנספּאַרשוין , קינד און קייט , צוויישן
tsvishn keit un kind mansparshoin yetveder Yorovamen fun
among chain and child male every Yarov'am from

יִשְׂרָאֵל, און וועל אויסראַמען יָרָבעָמס הויז אַזוי ווי מע ראַמט
ramt me vi azoi hoiz Yorovams oisramen vel un Yisroel
clears one like so house Yarov'am's purge will and Yisroel

אויס קויט, ביז עס וועט פֿאַרלענדט ווערן . יא דעם וואָס שטאַרבט
shtarbt vos dem vern farlendt vet es biz koit ois
dies who the one become destroyed will it until filth out

פֿון יָרָבעָמען אין שטאָט, וועלן די הינט אויפֿעסן, און דעם וואָס
vos dem un oifesn hint di veln shtot in Yorovamen fun
who the one and eat dogs the will city in Yarov'am of

שטאַרבט אין פֿעלד, וועלן די פֿויגלען פֿון הימל אויפֿעסן; ווארעם
vorem oifesn himel fun foiglen di veln feld in shtarbt
for eat heaven of birds the will field in dies

ה האָט געredt. יב און דו שטיי אויף, גיי אַהיים; ווי דײַנע פֿיס
fis daine vi aheim gei oif shtei du un geredt hot Hashem
feet your as home go up stand you and spoken has Hashem

קומען אין שטאָט, אַזוי וועט דאָס קינד שטאַרבן. יג און גאַנץ יִשְׂרָאֵל
Yisroel gants un shtarbn kind dos vet azoi shtot in kumen
Yisroel all and die child this will so city in come

וועלן אים באַקלאָגן, און וועלן אים באַגראָבן; ווארעם בלויז דער דאָזיקער
doziker der bloiz vorem bagrobn im veln un baklogn im veln
this one the only because bury him will and mourn him will

פֿון יָרָבעָמען וועט קומען צו קבֿורה, ווײַל אין אים איז געפֿונען
gefunen iz im in vail kvure tsu kumen vet Yorovamen fun
found is him in because burial to come will Yarov'am of

געווארן עפּעס גוטס אַקעגן ה אלוקי
Elokei Hashem akegn guts epes gevorn
the G-d of Hashem towards good things anything having become

יִשְׂרָאֵל, אין יָרָבעָמס הויז . יד און ה וועט זיך אויפֿשטעלן אַ
a oifshteln zich vet Hashem un hoiz Yorovams in Yisroel
a raise up self will Hashem and house Yarov'am's in Yisroel

מלך איבער יִשְׂרָאֵל, וואָס וועט פֿאַרשניידן יָרָבעָמס הויז יענעם
yenem hoiz Yorovams farshnaidn vet vos Yisroel iber melech
that house Yarov'am's cut off will which Yisroel over king

טאָג. אָבער אַפֿילו דענצמאָל איז וואָס? טו ווארעם ה וועט שלאָגן
shlogn vet Hashem vorem vos iz dentsmol afile ober tog
strike will Hashem for what is then even but day

strike Yisroel, just as the kaneh *(reed)*, is shaken in the mayim, and He shall uproot Yisroel out of this adamah hatovah, which He gave to Avoteihem, and shall scatter them beyond the Nahar *(River)*, because they have made their Asherah idols, provoking Hashem to anger. 16 And He shall give up Yisroel because of the chattot Yarov'am, who did sin, and who made Yisroel to sin.

17 And eshet Yarov'am arose, and departed, and came to Tirtzah; and when she came to the saf HaBayit *(the treshold of the house)*, the na'ar died. 18 And they buried him; and kol Yisroel mourned for him, according to the Devar Hashem, which He spoke by the yad of his eved Achiyah HaNavi.

19 And the rest of the acts of Yarov'am, how he warred, and how he reigned, behold, they are written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel.

20 And the yamim *(days)* which Yarov'am reigned were two and twenty shanah; and he slept with his avot, and Nadav bno reigned in his place.

יִשְׂרָאֵל, אַזוי ווי אַ ראָר ווערט געטרייסלט אין וואַסער, און ער וועט
vet er un vaser in getreislt vert ror a vi azoi Yisroel
will he and water in shaken shall be reed a as so Yisroel

אויסריַיסן יִשְׂרָאֵל פֿון דער דאָזיקער גוטער ערד וואָס ער האָט געגעבן
gegebn hot er vos erd guter doziker der fun Yisroel oisraisn
given has he which earth good this the out of Yisroel tear out

זייערע עלטערן, און ער וועט זיי צעשפרייטן פֿון יענער זיַיט טיַיך,
taich zait yener fun tseshpreitn zei vet er un eltern zeyere
river side that from scatter them will he and fathers their

פַֿאַר וואָס זיי האָבן געמאַכט זייערע געצנבוימער, דערצערנענדיק
dertserenendik getsnbeimer zeyere gemacht hobn zei vos far
provoking to anger Asherah their made have they which for

ה . טז און ער וועט איבערגעבן יִשְׂרָאֵל פֿון וועגן די זינד פֿון
fun zind di vegen fun Yisroel ibergebn vet er un Hashem
of sin the account of on Yisroel give over will he and Hashem

יָרָבְעָמען וואָס ער האָט געזינדיקט, און וואָס ער האָט געמאַכט
gemacht hot er vos un gezindikt hot er vos Yorovamen
made has he which and sinned has he which Yarov'am

זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn
Yisroel sin

יז און יָרָבְעָמס וויַיב איז אויפֿגעשטאַנען, און איז אַוועקגעגאַנגען און
un avekgegangen iz un oifgeshtanen iz vaib Yorovams un
and went way is and arose is wife Yarov'am's and

געקומען קיין תִּרְצָה ; ווי זי איז געקומען אויף דעם שוועל
shvel dem oif gekumen iz zi vi Tirtsah kein gekumen
threshold the on having come is she as Tirtzah to having come

פֿון הויז , אַזוי איז דאָס ינגל געשטאָרבן. יח און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן אים
im hobn Yisroel gants un geshtorbn yingel dos iz azoi hoiz fun
him have Yisroel all and died boy this is so house of

באַגראָבן, און אים באַקלאָגט; אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dos vi azoi baklogt im un bagrobn
Hashem of word this just as according to mourned him and buried

וואָס ער האָט געערעדט דורך זיַין קנעכט אַחִיָּה דעם נבֿיא .
novi dem Achiyah knecht zain durch geredt hot er vos
prophet the Achiyah servant his by spoken has he which

יט און די איבעריקע זאַכן וועגן יָרָבְעָמען , ווי ער האָט
hot er vi Yorovamen vegen zachn iberike di un
has he how Yarov'am concerning things the rest of the ones and

מלחמה געהאַלטן, און ווי ער האָט געקינגט, דאָס איז באַשריבן אין בוך
buch in bashribn iz dos gekinigt hot er vi un gehaltn milchome
book in written is this reigned has he how and waged war

פֿון די ציַיטגעשעענישן פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun
Yisroel of kings the of annals the of

כ און די טעג וואָס יָרָבְעָם האָט געקינגט, זיַינען געווען צוויי און
un tsvei geven zainen gekinigt hot Yarovam vos teg di un
and two were are reigned has Yarov'am which days the and

צוואַנציק יאָר , און ער האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, און זיַין
zain un eltern zaine mit geleigt zich hot er un yor tsvantsik
his and fathers his with lain down self has he and years twenty

זון נָדָב איז געוואָרן מלך אויף זיַין אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz Nadav zun
place his in king having become is Nadav son

כא און רחַבעָם דער זון פֿון שלמהן האָט געקיניגט אין יהוּדה .
Yehudah in gekinigt hot Shlomoen fun zun der Rechavam un
Yehudah in reigned has Sh'lomo of son the Rechav'am and

איין און פֿערציק יאָר איז רחַבעָם אַלט געווען אַז ער איז
iz er az geven alt Rechavam iz yor fertsik un ein
is he that having been old Rechav'am is years forty and one

געווָארן מלך , און זיבעצן יאָר האָט ער געקיניגט אין
in gekinigt er hot yor zibetsn un melech gevorn
in reigned he has years seventeen and king having become

ירושָלַיִם , דער שטאָט וואָס ה האָט אויסדערווײלט פֿון אַלע
ale fun oisderveilt hot Hashem vos shtot der Yerushalayim
all from chosen has Hashem which city the Yerushalayim

שבטים אין יִשׂרָאֵל, צו טאָן זײַן נאָמען דאָרטן. און דער נאָמען פֿון זײַן
zain fun nomen der un dortn nomen zain ton tsu Yisroel in shvotim
his of name the and there name his do to Yisroel in tribes

מוטער איז געווען נַעֲמָה די עַמוֹנית .
Amonit di Naamah geven iz muter
Ammonitess the Na'amah was is mother

כב און יהוּדה האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן
oign di in shlecht iz vos geton hot Yehudah un
eyes the in evil is what done has Yehudah and

פֿון ה , און זיי האָבן אים דערצערנט מיט קִנְאָה מער
mer kine mit dertsernt im hobn zei un Hashem fun
more jealousy with provoked him have they and Hashem of

ווי אַלץ וואָס זייערע עלטערן האָבן געטאָן, מיט זייערע זינד
zind zeyere mit geton hobn eltern zeyere vos alts vi
sin their with done have fathers their which all that than

וואָס זיי האָבן געזינדיקט. כג און זיי אויך האָבן זיך געבויט
geboit zich hobn och zei un gezindikt hobn zei vos
built selves have also they and sinned have they which

בָּמות , און זיַלשטיינער , און געצנבײמער , אויף יעטוועדער
yetveder oif getsnbeimer un zailshteiner un bamot
every on Asherah and sacred pillars and high places

הויכן בערגל, און אונטער יעטוועדער צווײַגהאַפֿטיקן בוים . כד און אויך
oich un boim tsvaighaftikn yetveder unter un bergel hoichn
also and tree leafy every under and hill high

שאַנדמענער זיַנען געווען אין לאַנד. זיי האָבן געטאָן
geton hobn zei land in geven zainen shandmener
done have they land in having been are cult male prostitutes

אַזוי ווי אַלע אומוועדיקייטן פֿון די פֿעלקער וואָס ה האָט
hot Hashem vos felker di fun umverdikeitn ale vi azoi
has Hashem which nations the of abominable practices all as so

פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di far fun fartriben
Yisroel of children the before from driven out

כה און עס איז געווען אין פֿינפֿטן יאָר פֿון מלך רחַבעָם איז שישַק
Shishak iz Rechavam melech fun yor finftn in geven iz es un
Shishak is Rechav'am king of year fifth in was is it and

כו און . ירושָלַיִם אויף אַרויסגעקומען מִצרַיִם פֿון מלך דער
un Yerushalayim oif aroisgekumen Mitsrayim fun melech der
and Yerushalayim against came out Egypt of king the

האָט צוגענומען די אוצרות פֿון הס הויז , און די
hot tsugenumen di oitseres fun Hashems hoiz un di
has he taken treasures Hashem's from house the and

[21] And Rechav'am Ben Sh'lomo reigned in Yehudah. Rechav'am was forty and one years old when he began to reign, and he reigned seventeen years in Yerushalayim, the Ir which Hashem did choose out of kol Shivtei Yisroel, to put Shmo there. And shem immo was Na'amah HaAmmonit *(an Ammonitess)*.

[22] And Yehudah did the rah in the eyes of Hashem, and they provoked Him to kina *(jealousy)* with their chattot which they had committed, which were more than all that their avot had done. [23] For they also built them high places, and matzevot *(idol images)*, and Asherim on every high hill, and under every thickly foliaged green tree. [24] And there were also kadesh *(male and female cult prostitutes)* in the land; and they did according to all the to'avot *(abominations)* of the Goyim which Hashem drove out before the Bnei Yisroel.

[25] And it came to pass in the fifth year of Melech Rechav'am, that Shishak Melech Mitzrayim came up against Yerushalayim; [26] And he carried away the otzarot of the Beis Hashem, and the otzarot

אוֹצרות פֿון מלכס הויז ; אַלץ האָט ער צוגענומען . און ער
er un tsugenumen er hot alts hoiz melechs fun oitseres
he and taken he has all that house king's of treasures

האָט צוגענומען אַלע גילדערנע שילדן וואָס שלמה האָט געמאַכט .
gemacht hot Shlomo vos shildn gilderne ale tsugenumen hot
made has Sh'lomo which shields golden all taken has

כז און דער מלך רחַבעָם האָט געמאַכט אַנשטאָט זיי קופּערנע
kuperne zei anshtot gemacht hot Rechavam melech der un
copper them in place of made has Rechav'am king the and

שילדן , און האָט זיי געגעבן אויף דער האַנט פֿון די הויפּטלייט פֿון
fun hoiptlait di fun hant der oif gegebn zei hot un shildn
of chief people the of hand the on given them has and shields

די לויפֿערס וואָס האָבן געהיט דעם איינגאַנג פֿון מלכס הויז .
hoiz melechs fun aingang dem gehit hobn vos loifers di
house king's of entrance the guarded have which royal guards the

כח און עס איז געווען, ווען נאָר דער מלך פֿלעגט קומען אין הס
Hashems in kumen flegt melech der nor ven geven iz es un
Hashem's in come used to king the but when was is it and

הויז , פֿלעגן די לויפֿערס זיי אַרויסטראָגן ; דערנאָך פֿלעגן זיי
zei flegn dernoch aroistrogn zei loifers di flegn hoiz
they would after that carry outside them royal guards the would house

זיי אומקערן אין דער קאַמער פֿון די לויפֿערס .
loifers di fun kamer der in umkeren zei
royal guards the of chamber the in return them

כט און די איבעריקע זאַכן וועגן רחַבעָמען , און אַלץ
alts un Rechavamen vegen zachn iberike di un
all that and Rechavam concerning things the rest of the and

וואָס ער האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די
di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot er vos
the of book in written already is this done has he which

ציַיטגעשעענישן פֿון די מלכים פֿון יהודה . ל און אַ מלחמה איז
iz milchome a un Yehudah fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
is war a and Yehudah of kings the of annals

געווען צווישן רחַבעָמען און צווישן יָרָבעָמען אַלע טעג .
teg ale Yorovamen tsvishn un Rechavamen tsvishn geven
days all Yarov'am between and Rechavam between was

לא און רחַבעָם האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Rechavam un
is he and fathers his with lain down self has Rechav'am and

באַגראָבן געווואָרן לעבן זיינע עלטערן אין דָוִדס-שטאָט . און דער נאָמען פֿון
fun nomen der un Dovids-Shtot in eltern zaine lebn gevorn bagrobn
of name the and Ir Dovid in fathers his near become buried

זיין מוטער איז געווען נַעֲמָה די עַמוֹנית . און זיין זון אַבָּיָם איז
iz Aviyam zun zain un Amonit di Naamah geven iz muter zain
is Aviyam son his and Ammonitess the Na'amah was is mother his

געווואָרן מלך אויף זיין אָרט .
ort zain oif melech gevorn
place his in king became

טו

און אין אַכצענטן יאָר פֿון מלך יָרָבעָם דעם זון פֿון
fun zun dem Yarovam melech fun yor achtsentn in un
of son the Yarov'am king of year eighteenth in and

נבָּטן , איז אַבָּיָם מלך איבער יהודה .
Yehudah iber melech gevorn Aviyam iz Nevaten
Yehudah over king having become Aviyam has Nevat

of the Bais HaMelech; he even carried away everything: and he carried away all the moginnim *(shields)* of zahav which Sh'lomo had made. [27] And Melech Rechav'am made in their place moginnim of nechoshet, and committed them unto the hands of the commanders of the guard, which were the shomrim at the petach of the Bais HaMelech. [28] And it was so, when HaMelech went into the Beis Hashem, that those on guard duty bore them, and brought them back into the guard room.

[29] Now the rest of the acts of Rechav'am, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah? [30] And there was milchamah between Rechav'am and Yarov'am all their yamim *(days)*.

[31] And Rechav'am slept with his avot, and was buried with his avot in Ir Dovid. And the shem immo was Na'amah HaAmmonit *(an Ammonite)*. And Aviyam bno reigned in his place.

15 Now in the eighteenth year of Melech Yarov'am Ben Nevat reigned Aviyam over Yehudah. [2] Shalosh

ב דרַיי יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם . און דער נאָמען פֿון
fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er hot yor drai
of name the and Yerushalayim in reigned he has years three

ג זיין מוטער איז געווען מַעֲכָה די טאָכטער פֿון אַבִּישָלוֹמען . און
un Avishalomen fun tochter di Maachah geven iz muter zain
and Avishalom of daughter the Ma'achah was is mother his

ער איז געגאַנגען אין אַלע זינד פֿון זיין פֿאָטער, וואָס ער האָט געטאָן
geton hot er vos foter zain fun zind ale in gegangen iz er
done has he which father his of sin all in having gone is he

האַר אים, און זיין הארַץ איז נישט געווען גאַנץ מיט ה
Hashem mit gants geven nisht iz harts zain un im far
Hashem with fully devoted was not is heart his and him before

ד זיין ג-ט אַזוי ווי דאָס הארַץ פֿון זיין פֿאָטער דָוִדן . אָבער
ober Dovidn foter zain fun harts dos vi azoi G-t zain
however Dovid father his of heart the as in same way G-d his

פֿון דָוִדס וועגן האָט אים ה זיין ג-ט געשאָנקען אַ ליכט אין
in licht a geshonken G-t zain Hashem im hot vegen Dovids fun
in light a granted G-d his Hashem him has sake Dovid's for

ירושָלַיִם , אויפֿצושטעלן זיין זון נאָך אים, און אויפֿצוהאַלטן
oiftsuhaltn un im noch zun zain oiftsushteln Yerushalayim
to preserve and him after son his to perpetuate Yerushalayim

ירושָלַיִם . ה ווייל דָוִד האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין
in rechtfartik iz vos geton hot Dovid vail Yerushalayim
in upright is what done has Dovid because Yerushalayim

די אויגן פֿון ה , און האָט זיך נישט אָפּגעקערט פֿון אַלץ
alts fun opgekert nisht zich hot un Hashem fun oign di
all that from turned aside not self has and Hashem of eyes the

וואָס ער האָט אים באַפֿוילן , אַלע טעג פֿון זיין לעבן, אַחוץ
achuts lebn zain fun teg ale bafoiln im hot er vos
aside from life his of days all commanded him has he which

אין דער מעשׂה מיט אוּריָה דעם חִתִּי .
Chitti dem Uriyah mit meise der in
Chitti the Uriyah with matter the in

ו און אַ מלחמה איז געווען צווישן רחַבעָמען און
un Rechavamen tsvishn geven iz milchome a un
and Rechavam between was is war a and

צווישן יָרָבעָמען אַלע טעג פֿון זיין לעבן.
lebn zain fun teg ale Yorovamen tsvishn
life his of days all Yarov'am between

ז און די איבעריקע זאַכן וועגן , אַבִּיָמען , און
un Aviyamen vegen zachn iberike di un
and Aviyam concerning things remaining the and

אַלץ וואָס ער האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן
bashribn shoin iz dos geton hot er vos alts
written already is this done has he which all that

אין בוך פֿון די צייַטגעשעענישן פֿון די מלכים פֿון
fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch in
of kings the of annals the of book in

יהוּדה . און אַ מלחמה איז געווען צווישן אַבִּיָמען
Aviyamen tsvishn geven iz milchome a un Yehudah
Aviyam between was is war a and Yehudah

און צווישן יָרָבעָמען .
Yorovamen tsvishn un
Yarov'am between and

shanim reigned he in Yerushalayim. And shem immo was Ma'akhah Bat Avishalom. [3] And he walked in all the chattot Aviv, which he had done before him; and his lev was not shalem *(fully devoted)* to Hashem Elohav, as the levav Dovid Aviv. [4] Nevertheless l'ma'an Dovid *(for the sake of Dovid)* did Hashem Elohav give him a ner *(lamp)* in Yerushalayim, to raise up Bno after him, and to establish Yerushalayim; [5] Because Dovid did that which was yashar in the eyes of Hashem, and turned not aside from any thing that He commanded him all the days of his life, except only in the matter of Uriyah HaChitti *(the Hittite)*.

[6] And there was milchamah between Rechav'am and Yarov'am all the days of his life.

[7] Now the rest of the acts of Aviyam, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah? And there was milchamah between Aviyam and Yarov'am.

ח און אַבִּים האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן,
eltern zaine mit geleigt zich hot Aviyam un
fathers his with lain down self has Aviyam and

און מע האָט אים באַגראָבן אין דָּוִדס-שטאָט . און זיַין זון
zun zain un Dovids-Shtot in bagrobn im hot me un
son his and Ir Dovid in buried him has one and

אָסאָ איז געווואָרן מלך אויף זיַין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Asa
place his in king was is Asa

ט און אין צוואַנציקסטן יאָר פֿון יָרָבעָם דעם מלך
melech dem Yarovam fun yor tsvantsikstn in un
king the Yarov'am of year twentieth in and

פֿון יִשְׂרָאֵל, איז אָסאָ געווואָרן מלך איבער יהוּדה . י און
un Yehudah iber melech gevorn Asa iz Yisroel fun
and Yehudah over king was Asa is Yisroel of

איין און פֿערציק יאָר האָט ער געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot yor fertsik un ein
Yerushalayim in reigned he has years forty and one

און דער נאָמען פֿון זיַין מוטער איז געווען מַעֲכָה די
di Maachah geven iz muter zain fun nomen der un
the Ma'achah was is mother his of name the and

טאָכטער פֿון אַבִּישָׁלוֹמען .
Avishalomen fun tochter
Avishalom of daughter

יא און אָסאָ האָט געטאָן ווי אַזוי איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן
oign di in rechtfartik iz vos geton hot Asa un
eyes the in upright is what done has Asa and

פֿון ה , יב און ער האָט אַזוי ווי זיַין פֿאָטער דָּוִד .
hot er un Dovid foter zain vi azoi Hashem fun
has he and Dovid father his as in same way Hashem of

אָפּגעשאַפֿט פֿון לאַנד די שאַנדמענער , און האָט אָפּגעטאָן
opgeton hot un shandmener di land fun opgeshaft
removed has and cult male prostitutes the land from removed

אַלע אָפּגעטער וואָס זיַינע עלטערן האָבן געמאַכט . יג און אויך
oich un gemacht hobn eltern zaine vos opgeter ale
also and made had fathers his which idols all the

זיַין מוטער מַעֲכָה האָט ער אָפּגעטאָן פֿון זיַין אַ האַרינטע,
harinte a zain fun opgeton er hot Maachahn muter zain
queen a to be from removed he has Maakhah mother his

ווייַל זי האָט געמאַכט אַן אָפּגאָט צו דער אַשֵׁרָה . און אָסאָ האָט
hot Asa un Asherah der tsu opgot an gemacht hot zi vail
has Asa and Asherah the to idol an made has she because

אָפּגעהאַקט איר געצעלט-בילד, און פֿאַרברענט בײַם טאָל קִדרוֹן .
Kidron tal baim farbrent un getsen-bild ir opgehakt
Kidron valley of at burned up and idol image her chopped off

יד נאָר די במות זיַינען נישט אָפּגעטאָן געווואָרן ; אָבער
ober gevorn opgeton nisht zainen bamot di nor
however having become removed not were high places the but

דאָס האַרץ פֿון אָסאָן איז געווען גאַנץ מיט ה
Hashem mit gants geven iz Asaen fun harts dos
Hashem with fully devoted having been is Asa of heart the

אַלע זיַינע טעג . טו און ער האָט געבראַכט די געהיליקטע זאַכן פֿון
fun zachn geheilikte di gebracht hot er un teg zaine ale
of things holy the brought has he and days his all

8 And Aviyam slept with his avot; and they buried him in Ir Dovid; and Asa Bno reigned in his place.

9 And in the twentieth year of Yarov'am Melech Yisroel, Asa began to reign as Melech over Yehudah. 10 And forty and one years reigned he in Yerushalayim. And shem immo was Ma'akhah Bat Avishalom.

11 And Asa did that which was yashar in the eyes of Hashem, as did Dovid Aviv. 12 And he removed kedeshim *(the male and female cult prostitutes)* out of HaAretz, and got rid of kol hagillulim *(all the idols)* that his avot had made. 13 And also Ma'akhah immo, even her he deposed from being Gevirah *(Queen Mother)*, because she had made a mifletzet *(idol)* to Asherah; and Asa cut down her mifletzet *(idol)*, and burned it in the Kidron Valley. 14 But the high places were not removed; nevertheless levav Asa was shalem with Hashem all his days. 15 And he brought in the kodshei Aviv *(the things his father had dedicated)*,

and the things which he himself had dedicated, into the Beis Hashem, kesef, and zahav, and kelim.

זײַן פֿאָטער, און זײַנע אייגענע געהיליקטע זאַכן , אין הויז פֿון
fun hoiz in zachn geheilikte eigene zaine un foter zain
of house into things holy own his and father his

ה , זילבער, און גאָלד, און כּלים .
keilim un gold un zilber Hashem
utensils and gold and silver Hashem

16 And there was milchamah between Asa and Ba'asha Melech Yisroel all their days. 17 And Ba'asha Melech Yisroel went up against Yehudah, and built up Ramah, that he might not suffer any to go out or come in to Asa Melech Yehudah.

טז און אָ מלחמה איז געווען צווישן אָסאָן און
un Asaen tsvishn geven iz milchome a un
and Asa between having been is war a and

צווישן בַּעְשָׁא דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל אַלע זייערע טעג.
teg zeyere ale Yisroel fun melech dem Baasha tsvishn
days their all Yisroel of king the Ba'asha between

יז און בַּעְשָׁא דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל איז אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen iz Yisroel fun melech der Baasha un
having gone up is Yisroel of king the Ba'asha and

אויף יהוּדה , און האָט געבויט רָמָה , כּדי נישט צו
tsu nisht kedei Ramah geboit hot un Yehudah oif
to not so that Ramah built has and Yehudah against

דערלאָזן אַן אַרויסגייער און אַן אַריַינגייער בַּיי אָסאָ דעם
dem Asa bai araingeyer an un aroisgeyer an derlozn
the Asa to enterers any and outgoers any permit

מלך פֿון יהוּדה .
Yehudah fun melech
Yehudah of king

18 Then Asa took all the kesef and the zahav that were left in the otzarot of the Beis Hashem, and the otzarot of the Bais HaMelech, and delivered them into the yad of his avadim; and HaMelech Asa sent them to Ben-Hadad, Ben Tavrimmon Ben Chezyon Melech Aram, that dwelt at Damascus, saying, 19 There is a brit between me and thee, and between Avi and Avicha; hinei, I send unto thee a shochad *(incentive kind of gift)* of kesef and zahav; come, break thy brit with Ba'asha Melech Yisroel, that he may withdraw from me.

יח האָט אָסאָ געזאמען דאָס גאַנצע זילבער און גאָלד וואָס איז
iz vos gold un zilber gantse dos genumen Asa hot
is which gold and silver entire the taken Asa has

געבליבן אין די אוֹצרות פֿון הס הויז , און די אוֹצרות
oitseres di un hoiz Hashems fun oitseres di in geblibn
treasures the and house Hashem's of treasures the in remaining

פֿון מלכס הויז , און האָט זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון זײַנע
zaine fun hant der in gegebn zei hot un hoiz melechs fun
his of hand the into given them has and house the king's of

קנעכט ; און דער מלך אָסאָ האָט זיי געשיקט צו בֶּן-הֲדַד
Ben-Hadad tsu geshikt zei hot Asa melech der un knecht
Ben-Hadad to sent them has Asa king the and servants

דעם זון פֿון טַבְרִמון דעם זון פֿון חֶזיונען , דעם מלך פֿון
fun melech dem Chezyon fun zun dem Tavrimon fun zun dem
of king the Chezyon of son the Tavrimon of son the

אַרָם , וואָס איז געזעסן אין דַּמֶּשֶׂק , אַזוי צו זאָגן : יט אַ ברית
bris a zogn tsu azoi Damesek in gezesn iz vos Aram
covenant a say to so Damascus in settled was who Aram

איז צווישן מיר און צווישן דיר , צווישן מײַן פֿאָטער און
un foter main tsvishn dir tsvishn un mir tsvishn iz
and father my between you(SG) between and me between is

צווישן דײַן פֿאָטער; אָט שיק איך דיר אַ מתּנה זילבער,
zilber matone a dir ich shik ot foter dain tsvishn
silver gift a you(SG) I send behold father your between

און גאָלד; גיי , פֿאַרשטער דײַן ברית מיט בַּעְשָׁא דעם מלך
melech dem Baasha mit bris dain farshter gei gold un
king the Ba'asha with covenant your break go gold and

פֿון יִשְׂרָאֵל, כּדי ער זאָל אָפּציען פֿון מיר.
mir fun optsien zol er kedei Yisroel fun
me from withdraw may he so that Yisroel of

כ הָאָט בֶּן-הַדַד צוגעהערט צום מלך אָסָאָ, און ער
er un Asa melech tsum tsugehert Ben-Hadad hot
he and Asa king to listened Ben-Hadad has
הָאָט געשיקט זיינע חיל-לידער אויף די שטעט פון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun shtet di oif cheil-lider zaine geshikt hot
Yisroel of cities the on army-leader his sent has
און הָאָט געשלאָגן עִיּוֹן, און דָּן, און אָבֵל-בֵּית-מַעֲכָה,
Avel-Beis-Maacah un Dan un Iyon geshlogn hot un
Abel Beit-Ma'achah and Dan and Iyon struck has and
און גאַנצן כִּנֲרוֹת, מיט דעם גאַנצן לאַנד נַפְתָּלִי.
Naftali land gantsn dem mit Kinneret gants un
Naphtali land entire the with Kinnerot all and

כא און עס איז געווען, ווי בַּעְשָׁא הָאָט דערהערט, אַזוי הָאָט ער
er hot azoi derhert hot Baasha vi geven iz es un
he has so heard has Ba'asha when was is it and
אויפגעהערט אַרומבויען רָמָה, און איז געזעסן אין תִּרְצָה. כב און
un Tirtsah in gezesn iz un Ramah arumboien oifgehert
and Tirtzah in settled is and Ramah building around ceased
דער מלך אָסָאָ הָאָט צונויפגערופן גאַנץ יהודה, קיינעם נישט
nisht keinem Yehudah gants tsunoifgerufn hot Asa melech der
not anyone Yehudah all summoned has Asa king the
אויסגענומען, און זיי הָאבן אַוועקגעטראָגן די שטיינער פון רָמָה און
un Ramah fun shteiner di avekgetrogen hobn zei un oisgelozt
and Ramah of stones the carried away have they and excluded
אירע האָלצן, מיט וואָס בַּעְשָׁא הָאָט געבויט; און דער מלך אָסָאָ הָאָט
hot Asa melech der un geboit hot Baasha vos mit holtsn ire
has Asa king the and built has Ba'asha which with wood its
מיט זיי באַבויט גֶּבַע-בִּנְיָמִין, און מִצְפָּה.
Mitspah un Geva-Binyamin baboit zei mit
Mitzpah and Geva of Binyamin built them with

כג און די איבעריקע זאַכן וועגן אָסָאָן, און זיין גאַנצע
gantse zain un Asaen vegen zachn iberike di un
whole his and Asa concerning things remaining the and
גבֿורהשאַפֿט, און אַלץ וואָס ער הָאָט געטאָן, און די שטעט וואָס ער
er vos shtet di un geton hot er vos alts un gevurhshaft
he which cities the and done has he which all that and might
הָאָט געבויט, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פון די צַייטגעשעענישן פון
fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos geboit hot
of annals the of book in written already is this built has
די מלכים פון יהודה. נאָר צו דער צייַט פון זיין עלטער איז ער קראַנק
krank er iz elter zain fun tsait der tsu nor Yehudah fun mlochim di
ill he is old age his of time the to but Yehudah of kings the
געווארן אויף די פֿיס.
fis di oif gevorn
feet the on having become

כד און אָסָאָ הָאָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און ער איז באַגראָבן
bagrobn iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Asa un
buried is he and fathers his with lain down self has Asa and
געווארן לעבן זיינע עלטערן אין פֿאָטער דָּוִדס-שטאָט, און זיין
zain un Dovids-Shtot foter zain in eltern zaine lebn gevorn
his and Ir Dovid father his in fathers his near having become
זון יְהוֹשָׁפָט איז געווארן מלך אויף זיין אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz Yehoshafat zun
place his in king having become is Yehoshaphat son

20 So Ben-Hadad paid heed unto HaMelech Asa, and sent the commanders of his forces against the towns of Yisroel, and struck Iyon, and Dan, and Abel Beit-Ma'achah, and kol Kinnerot, with Kol Eretz Naphtali.

21 And it came to pass, when Ba'asha heard this, he stopped building Ramah, and stayed in Tirtzah. 22 Then HaMelech Asa made a proclamation throughout all Yehudah; none was exempted; and they carried away the stones of Ramah, and the timber thereof, wherewith Ba'asha had built; and HaMelech Asa built up with them Geva of Binyamin, and Mitzpah.

23 The rest of all the acts of Asa, and all his gevurah, and all that he did, and the cities which he built, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah? Nevertheless in the time of his ziknah *(old age)* he was diseased in his raglayim.

24 And Asa slept with his avot, and was buried with his avot in Ir Dovid Aviv; and Yehoshaphat Bno reigned in his place.

כה און נָדָבְ דער זון פֿון יָרָבְעָמען איז געווארן מלך איבער
iber melech gevorn iz Yorovamen fun zun der Nadav un
over king become is Yarov'am of son the Nadav and

יִשְׂרָאֵל אין צווייטן יאָר פֿון אָסָא דעם מלך פֿון יהודה , און
un Yehudah fun melech dem Asa fun yor tsveitn in Yisroel
and Yehudah of king the Asa of year second in Yisroel

כו ער האָט געקיניגט איבער יִשְׂרָאֵל צוויי יאָר . און ער האָט געטאָן
geton hot er un yor tsvei Yisroel iber gekinigt hot er
done has he and years two Yisroel over reigned has he

וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , און איז געגאַנגען אין
in gegangen iz un Hashem fun oign di in shlecht iz vos
in having gone is and Hashem of eyes the in evil is which

דעם וועג פֿון זײַן פֿאָטער, און אין זײַן זינד וואָס ער האָט געמאַכט
gemacht hot er vos zind zain in un foter zain fun veg dem
made has he which sin his in and father his of way the

זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn
Yisroel sin

כז און בַּעְשָׂא דער זון פֿון אַחִיָהן , פֿון דעם הויז פֿון
fun hoiz dem fun Achiyahn fun zun der Baasha un
of house the of Achiyah of son the Ba'asha and

יִשָּׂשכָר , האָט געמאַכט אַ בונט אויף אים, און בַּעְשָׂא
Baasha un im oif bunt a gemacht hot Yissachar
Ba'asha and him against conspiracy a made has Yissakhar

האָט אים געשלאָגן אין גִּבְתוֹן וואָס געהערט צו די פְּלִשְׁתִּים ,
Pelishtim di tsu gehert vos Gibeton in geshlogn im hot
Pelishtim the to belonged which Gibeton in struck him has

כח וועז נָדָבְ און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן געלעגערט אויף גִּבְתוֹן . און
un Gibeton oif gelegert hobn Yisroel gants un Nadav ven
and Gibeton on besieged have Yisroel all and Nadav when

בַּעְשָׂא האָט אים געטייט אין דריטן יאָר פֿון אָסָא דעם מלך
melech dem Asa fun yor dritn in geteit im hot Baasha
king the Asa of year third in caused to die him has Ba'asha

כט און פֿון יהודה , און איז געווארן מלך אויף זײַן אָרט . און
un ort zain oif melech gevorn iz un Yehudah fun
and place his on king having become is and Yehudah of

עס איז געווען, ווי ער האָט דערשלאָגן מלך , האָט ער אויסגעראָט
dos dershlogn er hot melech gevorn iz er vi geven iz es
this struck down he has king become is he as was is it

גאַנצע הויז פֿון יָרָבְעָמען ; ער האָט נישט איבערגעלאָזן קיין
kein ibergelozn nisht hot er Yorovamen fun hoiz gantse
any left behind not has he Yarov'am of house whole

לעבעדיקן אָטעם פֿון יָרָבְעָמען , ביז ער האָט אים פֿאַרטילקט ,
fartilikt im hot er biz Yorovamen fun otem lebedikn
exterminated him has he until Yarov'am of breath living

אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה וואָס ער האָט געredt דורך זײַן
zain durch geredt hot er vos Hashem fun vort dos vi azoi
his by spoken has he which Hashem of word this as so

קנעכט אַחִיָהן פֿון שילוֹ ; ל פֿאַר די זינד פֿון יָרָבְעָמען וואָס
vos Yorovamen fun zind di far Shiloh fun Achiyahn knecht
which Yarov'am of sin the for Shiloh of Achiyah servant

ער האָט געזינדיקט, און וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל; פֿון
fun Yisroel zindikn gemacht hot er vos un gezindikt hot er
on Yisroel sin made has he which and sinned has he

[25] And Nadav Ben Yarov'am began to reign as Melech over Yisroel in the second year of Asa Melech Yehudah, and reigned over Yisroel two years. [26] And he did rah in the eyes of Hashem, and walked in the derech Aviv, and in his chattat wherewith he made Yisroel to commit sin.

[27] And Ba'asha Ben Achiyah, of the Bais of Yissakhar, plotted a keshar against him; and Ba'asha struck him down at Gibeton, which belonged to the Pelishtim; for Nadav and kol Yisroel were laying siege to Gibeton. [28] Even in the third year of Asa Melech Yehudah did Ba'asha slay him, and reigned in his place. [29] And it came to pass, when he reigned, that he put to death kol Bais Yarov'am; he left not to Yarov'am kol neshamah, until he had destroyed him, according unto the Devar Hashem, which He spoke by His eved Achiyah the Shiloni; [30] Because of the chattot Yarov'am which he sinned, and which he made

Yisroel sin, by his provocation wherewith he provoked Hashem Elohei Yisroel to anger.

וועגן זײַן דערצערענונג וואָס ער האָט דערצערנט ה
Hashem dertsernt hot er vos dertserenung zain vegen
Hashem provoked has he which provocation his account of

אלוקי יִשְׂרָאֵל.
Yisroel Elokei
Yisroel the G-d of

[31] Now the rest of the acts of Nadav, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

לא און די איבעריקע זאַכן וועגן נָדָבְ , און אַלץ וואָס ער
er vos alts un Nadavn vegen zachn iberike di un
he which all that and Nadav concerning things remaining the and

האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש
tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot
annals the of book in written already is this done has

פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun
Yisroel of kings the of

[32] And there was milchamah between Asa and Ba'asha Melech Yisroel all their days.

לב און אַ מלחמה איז געווען צווישן אָסָאְ און צווישן בַּעְשָׁא
Baasha tsvishn un Asaen tsvishn geven iz milchome a un
Ba'asha between and Asa between was is war a and

דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל אַלע זייערע טעג.
teg zeyere ale Yisroel fun melech dem
days their all Yisroel of king the

[33] In the third year of Asa Melech Yehudah began Ba'asha Ben Achiyah to reign as Melech over kol Yisroel in Tirtzah, a reign lasting twenty and four years. [34] And he did rah *(evil)* in the eyes of Hashem, and walked in the derech Yarov'am, and in his chattat wherewith he made Yisroel to commit sin.

לג אין דריטן יאָר פֿון אָסָאְ דעם מלך פֿון יהודה , איז בַּעְשָׁא דער
der Baasha iz Yehudah fun melech dem Asa fun yor dritn in
the Ba'asha is Yehudah of king the Asa of year third in

זון פֿון אַחִיָהן געווארן מלך איבער גאַנץ יִשְׂרָאֵל אין תִּרצָה , פֿיר
fir Tirtsah in Yisroel gants iber melech gevorn Achiyahn fun zun
four Tirtzah in Yisroel all over king become Achiyah of son

און צוואַנציק יאָר . לד און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן
oign di in shlecht iz vos geton hot er un yor tsvantsik un
eyes the in evil is which done has he and years twenty and

פֿון ה , און איז געגאַנגען אין דעם וועג פֿון יָרָבְעָמן , און אין
in un Yorovamen fun veg dem in gegangen iz un Hashem fun
in and Yarov'am of way the in having gone is and Hashem of

זײַן זינד וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn gemacht hot er vos zind zain
Yisroel sin made has he which sin his

טז

16 Then the Devar Hashem came to Yehu Ben Chanani against Ba'asha, saying, [2] Forasmuch as I exalted thee out of the aphar *(dust)*, and made thee nagid over My people Yisroel; and thou hast walked in the derech Yarov'am, and hast caused My people Yisroel to sin, to provoke Me to anger with their chattot; [3] Hineni, I will sweep away after Ba'asha, and

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו יֵהוּא דעם זון פֿון
fun zun dem Yehu tsu geven iz Hashem fun vort dos un
of son the Yehu to was is Hashem of word this and

חֲנָנִין , אויף בַּעְשָׁאן , אַזוי צו זאָגן : ב ווײַל איך
ich vail zogn tsu azoi Baashaen oif Chananien
I because say to so Baasha against Chanani

האָב דיך אויפֿגעהויבן פֿון שטויב, און האָב דיך געמאַכט
gemacht dich hob un shtoib fun oifgehoibn dich hob
made you(SG) have and dust from lifted up you(SG) have

פֿאַר אַ פֿירשט איבער מײַן פָּאָלק יִשְׂרָאֵל, און דו ביסט געגאַנגען
gegangen bist du un Yisroel folk main iber firsht a far
having gone are you and Yisroel people my over prince a for

אין דעם וועג פֿון יָרָבְעָמן , און האָסט געמאַכט זינדיקן מײַן פָּאָלק
folk main zindikn gemacht host un Yorovamen fun veg dem in
people my sin made have and Yarov'am of way the in

יִשְׂרָאֵל מיך צו דערצערנען מיט זייערע זינד – ג אָט ראַם איך
ich ram ot zind zeyere mit dertserenen tsu mich Yisroel
I clean behold sin their with provoke to anger to me Yisroel

after his Bais; and I will make thy Bais like the Bais Yarov'am Ben Nevat. [4] Him that dieth of Ba'asha in the Ir shall the kelavim eat; and him that dieth of his in the sadeh *(country)* shall the oph HaShomayim eat.

[5] Now the rest of the acts of Ba'asha, and what he did, and his gevurah, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

[6] So Ba'asha slept with his avot, and was buried in Tirtzah: and Elah Bno reigned as Melech in his place.

[7] And also by the yad HaNavi Yehu Ben Chanani came the Devar Hashem against Ba'asha, and against his Bais, even for all ra'ah that he did in the eyes of Hashem, in provoking Him to anger by the ma'aseh *(work)* of his hands, in becoming like the Bais Yarov'am; and because he struck it.

אויס בַּעְשָׁאן און זײַן הויז , און וועל מאַכן דײַן הויז ווי דאָס
dos vi hoiz dain machn vel un hoiz zain un Baashaen ois
the like house your make will and house his and Baasha out

הויז פֿון יָרָבְעָם דעם זון פֿון נבָט . ד דעם וואָס שטאַרבט פֿון
fun shtarbt vos dem Nevaten fun zun dem Yarovam fun hoiz
of dies that the one Nebat of son the Yarov'am of house

בַּעְשָׁאן אין שטאָט, וועלן די הינט אויפֿעסן, און דעם וואָס שטאַרבט
shtarbt vos dem un oifesn hint di veln shtot in Baashaen
dies that the one and eat dogs the will city in Baasha

פֿון אים אין פֿעלד, וועלן די פֿויגלען פֿון הימל אויפֿעסן.
oifesn himel fun foiglen di veln feld in im fun
eat heaven of birds the will field in him of

ה און די איבעריקע זאַכן וועגן בַּעְשָׁאן , און
un Baashaen vegen zachn iberike di un
and Baasha concerning things remaining the and

וואָס ער האָט געטאָן, און זײַן גבֿורהשאַפֿט, דאָס איז שוין
shoin iz dos gevurhshaft zain un geton hot er vos
already is this might his and done has he what

באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעניש פֿון די מלכים
mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn
kings the of annals the of book in written

פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun
Yisroel of

ו און בַּעְשָׁא האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און
un eltern zaine mit geleigt zich hot Baasha un
and fathers his with lain down self has Ba'asha and

ער איז באַגראָבן געוואָרן אין תִּרְצָה , און זײַן זון אֵלָה איז
iz Elah zun zain un Tirtsah in gevorn bagrobn iz er
is Elah son his and Tirtzah in become buried is he

געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט .
ort zain oif melech gevorn
place his in king become

ז און אויך איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען דורך
durch geven Hashem fun vort dos iz oich un
by was Hashem of word this is also and

יֵהוּא דעם זון פֿון חֲנָנִין , דעם נבִיא , אויף
oif novi dem Chananien fun zun dem Yehu
against prophet the Chanani of son the Yehu

בַּעְשָׁאן און אויף זײַן הויז , אי פַֿאַר אַלעם בייזן
beizn alem far i hoiz zain oif un Baashaen
evil all that is for and house his against and Baasha

וואָס ער האָט געטאָן אין די אויגן פֿון ה , אים צו
tsu im Hashem fun oign di in geton hot er vos
to him Hashem of eyes the in done has he which

דערצערנען מיט די מעשׂים פֿון זײַנע הענט , צו
tsu hent zaine fun meisim di mit dertserenen
to hands his of deeds the with provoke to anger

זײַן אַזוי ווי דאָס הויז פֿון יָרָבְעָמען , אי פַֿאַר ווָאס
vos far i Yorovamen fun hoiz dos vi azoi zain
which for and Yarov'am of house the like so be

ער האָט אים דערשלאָגן .
dershlogn im hot er
struck down it has he

ח אין זעקס און צוואַנציקסטן יאָר פֿון אָסאָ דעם מלך פֿון יהודה ,
Yehudah fun melech dem Asa fun yor tsvantsikstn un zeks in
Yehudah of king the Asa of year twentieth and six in
איז אֵלָה דער זון פֿון בַּעְשָׁאן געוואָרן מלך איבער יִשְׂרָאֵל אין תִּרְצָה ,
Tirtsah in Yisroel iber melech gevorn Baashaen fun zun der Elah iz
Tirtzah in Yisroel over king become Baasha of son the Elah is
צוויי יאָר .
yor tsvei
years two

ט און זײַן קנעכט זִמְרִי , אַ הויפּטמאַן איבער אַ העלפֿט פֿון
fun helft a iber hoiptman a Zimri knecht zain un
of half a over head man a Zimri servant his and
די רײַטוועגן, האָט געמאַכט אַ בונט אויף אים, בעת ער איז
iz er beeis im oif bunt a gemacht hot raitvegn di
is he while him on conspiracy a made has chariots the
געוועזן אין תִּרְצָה , זיך שׁכּור טרינקענדיק אין הויז פֿון אַרצאָן
Artsan fun hoiz in trinkendik shiker zich Tirtsah in geven
Artza of house in drink drunk self Tirtzah in having been
וואָס איבערן פּאַלאַץ אין תִּרְצָה . י און זִמְרִי איז געקומען , און
un gekumen iz Zimri un Tirtsah in palats ibern vos
and having arrived is Zimri and Tirtzah in palace over who
האָט אים געשלאָגן און אים געטייט , אין זיבן און צוואַנציקסטן
tsvantsikstn un zibn in geteit im un geshlogn im hot
twentieth and seven in caused to die him and struck him has
יאָר פֿון אָסאָ דעם מלך פֿון יהודה , און איז געוואָרן מלך
melech gevorn iz un Yehudah fun melech dem Asa fun yor
king become is and Yehudah of king the Asa of year
אויף זײַן אָרט .
ort zain oif
place his in

יא און עס איז געווען, ווי ער איז געוואָרן מלך , אַז ער האָט זיך
zich hot er az melech gevorn iz er vi geven iz es un
self has he that king become is he as was is it and
געזעצט אויף זײַן טראָן , האָט ער דערשלאָגן דאָס גאַנצע הויז פֿון
fun hoiz gantse dos dershlogn er hot tron zain oif gezetst
of house whole the struck down he has throne his on sat
בַּעְשָׁאן ; ער האָט אים נישט איבערגעלאָזן אַ מאַנספּאַרשוין , צו מאָל
mol tsu mansparshoin a ibergelozn nisht im hot er Baashaen
time to male a left behind not him has he Baasha
זײַנע אייגענע און זײַנע גוטע פֿרײַנט. יב און זִמְרִי האָט פֿאַרטיליקט
fartilikt hot Zimri un fraint gute zaine un eigene zaine
exterminated has Zimri and friend good his and own his
דאָס גאַנצע הויז פֿון בַּעְשָׁאן , אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos vi azoi Baashaen fun hoiz gantse dos
of word this as according to Baasha of house whole this
ה וואָס ער האָט געריידט וועגן בַּעְשָׁאן דורך יֵהוּא
Yehu durch Baashaen vegen geredt hot er vos Hashem
Yehu by Baasha concerning spoken has he which Hashem
דעם נבֿיא , יג פֿאַר אַלע זינד פֿון בַּעְשָׁאן , און די זינד פֿון
fun zind di un Baashaen fun zind ale far novi dem
of sin the and Baasha of sin all for prophet the
זײַן זון אֵלָהן , וואָס זיי האָבן געזינדיקט, און וואָס זיי האָבן
hobn zei vos un gezindikt hobn zei vos Elahn zun zain
have they which and sinned have they which Elah son his

[8] In the twenty and sixth year of Asa Melech Yehudah began Elah Ben Ba'asha to reign as Melech over Yisroel in Tirtzah, reigning two years.

[9] And his eved *(official)* Zimri, captain of half his chariots, plotted a kesher against him, while Elah was in Tirtzah, drinking himself shikkor in the bais Artza, who was in charge of the Bais *(palace)* in Tirtzah. [10] And Zimri went in and struck him down, killed him, in the 27th year of Asa Melech Yehudah, and reigned as Melech in his place.

[11] And it came to pass, when he began to reign as king, as soon as he sat on his kisse, that he slaughtered kol Bais Ba'asha; he spared him not one mashtin b'kir *(one urinating against a wall)*, not go'alim *(redeemers)* of his nor re'a *(neighbor)* of his. [12] Thus Zimri destroyed kol Bais Ba'asha, according to Devar Hashem, which He spoke against Ba'asha by Yehu HaNavi. [13] For all the chattot of Ba'asha, and the chattot of Elah Bno, by which they sinned, and by which they made Yisroel to sin,

in provoking Hashem Elohei Yisroel to anger with their havalim *(vanities, nothingnesses)*.

געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל, צו דערצערענען ה׳ אלוקי
Elokei Hashem dertserenen tsu Yisroel zindikn gemacht
the G-d of Hashem provoke to anger to Yisroel sin made

יִשְׂרָאֵל מיט זייערע נישטיקע געצן.
getsn nishtike zeyere mit Yisroel
idols worthless their with Yisroel

14 Now the rest of the acts of Elah, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

יד און די איבעריקע זאַכן וועגן אֵלָהן, און אַלץ וואָס ער
er vos alts un Elahn vegen zachn iberike di un
he which all that and Elah concerning things remaining the and

האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש
tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot
annals the of book in written already is this done has

פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun
Yisroel of kings the of

15 In the twenty and seventh year of Asa Melech Yehudah did Zimri reign as Melech shivah yamim in Tirtzah. And the army was encamped against Gibeton, which belonged to the Pelishtim. 16 And the army that was encamped heard say, Zimri hath plotted a kesher, and hath also slain HaMelech; wherefore kol Yisroel made Omri, the Sar Tzava, Melech over Yisroel that day in the machaneh. 17 And Omri withdrew from Gibeton, and kol Yisroel with him, and they laid siege to Tirtzah.

טו אין זיבן און צוואַנציקסטן יאָר פֿון אָסאָ דעם מלך פֿון יהודה,
Yehudah fun melech dem Asa fun yor tsvantsikstn un zibn in
Yehudah of king the Asa of year twentieth and seven in

האָט זִמרי געקיניגט זיבן טעג אין תִּרצָה, בעת דאָס פֿאָלק האָט
hot folk dos beeis Tirtsah in teg zibn gekinigt Zimri hot
has people this while Tirtzah in days seven reigned Zimri has

געלאַגערט אויף גִבתוֹן וואָס געהערט צו די פלשתים. טז און דאָס
gelagert oif Gibeton vos gehert tsu di Pelishtim un dos
encamped on Gibeton which belonged to the Pelishtim and the

פֿאָלק וואָס האָט געלאַגערט האָט געהערט, אזוי צו זאָגן: זִמרי
hot Zimri zogn tsu azoi gehert hot gelagert hot vos folk
has Zimri say to so heard has encamped has which people

האָט קשר געמאַכט, און ער האָט אויך דערשלאָגן דעם מלך; און
un melech dem dershlogn oich hot er un bunt a gemacht
and king the struck down also has he and conspiracy a made

גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן געמאַכט עָמרי דעם חיל-לידער פֿאַר אַ מלך איבער
iber melech a far cheil-lider dem Omri gemacht hobn Yisroel gants
over king a for army-leader the Omri made have Yisroel all

יִשְׂרָאֵל, אין יענעם טאָג אין לאַגער. יז און עָמרי און גאַנץ יִשְׂרָאֵל מיט
mit Yisroel gants un Omri un lager in tog yenem in Yisroel
with Yisroel all and Omri and camp in day that in Yisroel

אים זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען פֿון גִבתוֹן, און האָבן געלאַגערט אויף
oif gelegert hobn un Gibeton fun aroifgegangen zainen im
against besieged have and Gibeton from having gone up are him

תִּרצָה.
Tirtsah
Tirtzah

18 And it came to pass, when Zimri saw that the Ir was taken, that he went into the armon *(palace, castle)* of the Bais HaMelech, and he burned the Bais HaMelech over him with eish, and died. 19 For his chattot which he sinned in doing rah *(evil)* in the eyes

יח און עס איז געווען, ווי זִמרי האָט געזען אַז די שטאָט איז
iz shtot di az gezen hot Zimri vi geven iz es un
is city the that seen has Zimri as was is it and

באַצוווּנגען, אזוי איז ער אַרײַנגעגאַנגען אין פּאַלאַץ פֿון מלכס הויז,
hoiz melechs fun palats in araingegangen er iz azoi batsvungen
house king's of palace in went he is so captured

און האָט אָנגעצונדן איבער זיך דעם מלכס הויז אין פַיַער, און איז
iz un faier in hoiz melechs dem zich iber ongetsundn hot un
is and fire in house king's the self over kindled has and

געשטאָרבן; יט איבער זײַנע זינד וואָס ער האָט געזינדיקט, צו טאָן וואָס איז
iz vos ton tsu gezindikt hot er vos zind zaine iber geshtorbn
is what do to sinned has he which sin his over died

שלעכט אין די אויגן פֿון ה , צו גיין אין די וועג פֿון ירָבעָמען ,
Yorovamen fun veg di in gein tsu Hashem fun oign di in shlecht
Yarov'am of way the in go to Hashem of eyes the in evil

און פֿאַר זײַן זינד וואָס ער איז באַגאַנגען צו מאַכן זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn machn tsu bagangen iz er vos zind zain far un
Yisroel sin make to committed is he which sin his for and

כ און די איבעריקע זאַכן וועגן זִמרין , און זײַן בונט
bunt zain un Zimrien vegen zachn iberike di un
conspiracy his and Zimri concerning things remaining the and

וואָס ער האָט געבונטעוועט, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די
di fun buch in bashribn shoin iz dos gebuntevet hot er vos
the of book in written already is this conspired has he which

ציַיטגעשעענישן פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yisroel of kings the of annals

כא דענצמאָל האָט זיך דאָס פֿאָלק יִשְׂרָאֵל צעטיילט אין העלפֿט: העלפֿט
helft helft in tseteilt Yisroel folk dos zich hot dentsmol
half half in divided Yisroel people this self has then

פֿון פֿאָלק איז געווען הינטער תִּבני דעם זון פֿון גינתן , אים צו
tsu im Ginatn fun zun dem Tivni hinter geven iz folk fun
to him Ginat of son the Tivni behind having been is people of

מאַכן פֿאַר מלך און העלפֿט הינטער עָמרין . כב און דאָס פֿאָלק
folk dos un Omrien hinter helft un melech far machn
people this and Omri behind half and king for make

וואָס הינטער עָמרין האָט איבערגעשטאַרקט דאָס פֿאָלק , וואָס הינטער
hinter vos folk dos ibergeshtarkt hot Omrien hinter vos
behind which people this prevailed over has Omri behind which

תִּבני דעם זון פֿון גינתן . און תִּבני איז אומגעקומען , און עָמרי איז
iz Omri un umgekumen iz Tivni un Ginatn fun zun dem Tivni
is Omri and perished is Tivni and Ginat of son the Tivni

געבליבן מלך .
melech geblibn
king remain

כג אין איין און דרײַסיקסטן יאָר פֿון אָסאָ דעם מלך פֿון
fun melech dem Asa fun yor draisikstn un ein in
of king the Asa of year thirtieth and one in

יהוּדה איז עָמרי געווָארן מלך איבער יִשְׂרָאֵל, צוועלף יאָר ;
yor tsvelf Yisroel iber melech gevorn Omri iz Yehudah
years twelve Yisroel over king become Omri is Yehudah

אין תִּרצָה האָט ער געקיניגט זעקס יאָר . כד און ער האָט
hot er un yor zeks gekinigt er hot Tirtsah in
has he and years six reigned he has Tirtzah in

אָפּגעקויפֿט דעם באַרג שומרון פֿון שֶׁמֶר פֿאַר צוויי
tsvei far Shemern fun Shomron barg dem opgekoift
two for Shemer from Shomron mount the purchased

צענטנער זילבער, און האָט באַבויט דעם באַרג , און גערופֿן
gerufn un barg dem baboit hot un zilber tsentner
called and mount the built on has and silver talents

דעם נאָמען פֿון דער שטאָט וואָס ער האָט געבויט, אויף דעם
dem oif geboit hot er vos shtot der fun nomen dem
the on built has he which city the of name the

נאָמען פֿון שֶׁמֶר , דעם האַר פֿון דעם באַרג , שומרון .
Shomron barg dem fun har dem Shemer fun nomen
Shomron mount the of master the Shemer of name

of Hashem, in walking in the derech Yarov'am, and in his chattat which he did, to make Yisroel to sin.

20 Now the rest of the acts of Zimri, and his kesher that he plotted, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

21 Then were HaAm Yisroel divided into two parts: half of the people followed Tivni Ben Ginat, to make him Melech; and half followed Omri. 22 But the people that followed Omri were stronger against the people that followed Tivni Ben Ginat; so Tivni died, and Omri reigned as Melech.

23 In the thirty and first year of Asa Melech Yehudah began Omri to reign as Melech over Yisroel, reigning twelve years; shesh shanim reigned he in Tirtzah. 24 And he bought the Har Shomron from Shemer for two talents of kesef, and built on the hill, and called the shem of the Ir which he built, after the shem of Shemer, adonei hahar *(owner of the hill)*, Shomron.

כה עָמְרִי הָאָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot Omri un
Hashem of eyes the in evil is what done has Omri and

און ער איז כו. אַלע וואָס פֿאַר אים זיך גענומען האָט ער אין
iz er un im far vos ale vi erger gefirt zich hot er un
is he and him before which all than worse led self has he and

נבָטן , און אין פֿון זון דעם יָרָבְעָם פֿון וועג דעם אַל אין
in un Nevaten fun zun dem Yarovam fun veg dem al in gegangen
in and Nevat of son the Yarov'am of way the all in having gone

דערצערנען זיי זינד וואָס האָט ער גמאַכט זינדיקן ישְׂרָאֵל, צו
dertserenen tsu Yisroel zindikn gemacht hot er vos zind zain
provoke to anger to Yisroel sin made has he which sin his

אלוקי ישְׂרָאֵל מיט זייערע נישטיקע געצן .
getsn nishtike zeyere mit Yisroel Elokei Hashem
idols worthless their with Yisroel the G-d of Hashem

כז און די איבעריקע זאַכן פֿון עָמְרִי וואָס ער האָט געטאָן, און
un geton hot er vos Omrien fun zachn iberike di un
and done has he which Omri of things remaining the and

זיין גבֿורהשאַפֿט וואָס ער האָט אויפֿגעטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין
in bashribn shoin iz dos oifgeton hot er vos gevurhshaft zain
in written already is this done has he which might his

בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש פֿון די מלכים פֿון ישְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch
Yisroel of kings the of annals the of book

כח און עָמְרִי האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און איז
iz un eltern zaine mit geleigt zich hot Omri un
is and fathers his with lain down self has Omri and

באַגראָבן געוואָרן אין שומרון , און זיין זון אַחאָבּ איז געוואָרן
gevorn iz Achav zun zain un Shomron in gevorn bagrobn
become is Ach'av son his and Shomron in become buried

מלך אויף זיין אָרט .
ort zain oif melech
place his in king

כט און אַחאָבּ דער זון פֿון עָמְרִי איז געוואָרן מלך איבער ישְׂרָאֵל
Yisroel iber melech gevorn iz Omrien fun zun der Achav un
Yisroel over king become is Omri of son the Ach'av and

אין אַכט און דרייַסיקסטן יאָר פֿון אָסאָ דעם מלך פֿון יהודה . און
un Yehudah fun melech dem Asa fun yor draisikstn un acht in
and Yehudah of king the Asa of year thirtieth and eight in

אַחאָבּ דער זון פֿון עָמְרִי האָט געקיניגט איבער ישְׂרָאֵל אין שומרון
Shomron in Yisroel iber gekinigt hot Omrien fun zun der Achav
Shomron in Yisroel over reigned has Omri of son the Ach'av

צווויי און צוואַנציק יאָר .
yor tsvantsik un tsvei
years twenty and two

ל און אַחאָבּ דער זון פֿון עָמְרִי האָט געטאָן וואָס איז שלעכט
shlecht iz vos geton hot Omrien fun zun der Achav un
evil is which done has Omri of son the Ach'av and

לא אין די אויגן פֿון ה , מער פֿון אַלע וואָס פֿאַר אים. און
un im far vos ale fun mer Hashem fun oign di in
and him before which all than more Hashem of eyes the in

וויניציק זיין גיין אין די זינד פֿון פֿון זון דעם יָרָבְעָם
vintsik zain gein in di zind fun fun zun dem Yarovam
a little thing his going in the sin of Yarov'am of son the of

25 But Omri wrought rah in the eyes of Hashem, and did sin more than all that were before him. 26 For he walked in all the derech Yarov'am Ben Nevat, and in his chattat wherewith he made Yisroel to sin, to provoke Hashem Elohei Yisroel to anger with their havalim *(vanities, nothingnesses)*,

27 Now the rest of the acts of Omri which he did, and his gevurah that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

28 So Omri slept with his avot, and was buried in Shomron; and Ach'av Bno reigned as Melech in his place.

29 And in the thirty and eighth year of Asa Melech Yehudah began Ach'av Ben Omri *(Ahab Son of Omri)* to reign as Melech over Yisroel; and Ach'av Ben Omri reigned over Yisroel in Shomron twenty and two shanah.

30 And Ach'av Ben Omri did rah in the eyes of Hashem above all that were before him. 31 And it came to pass, as if it had not been enough for him to

נבָּטן , האָט ער נאָך געגומען פַֿאַר אַ וויַיב איזֶבֶל די טאָכטער פֿון
fun tochter di Izevel vaib a far genumen noch er hot Nevaten
of daughter the Izevel wife a for taken yet he has Nevat

אֶתבַּעַל דעם מלך פֿון די צידוֹנים , און איז געגאַנגען און האָט
hot un gegangen iz un Tsidonim di fun melech dem Etbaal
has and having gone is and Tsidonim the of king the Etba'al

געדינט בַּעַל , און זיך געבוקט צו אים . לב און ער האָט אויפֿגעשטעלט
oifgeshtelt hot er un im tsu gebukt zich un Baal gedint
set up has he and him to bowed self and Ba'al served

אַ מזבח צו בַּעַל , אין דעם הויז פֿון בַּעַל וואָס ער האָט
hot er vos Baal fun hoiz dem in Baal tsu mizbeyech a
had he which Ba'al of house the in Ba'al to altar an

געבויט אין שומרון . לג און אַחאָבּ האָט געמאַכט די אַשֵׁרה ; און
un Asherah di gemacht hot Achav un Shomron in geboit
and Asherah the made has Ach'av and Shomron in built

אַחאָבּ האָט געטאָן מער צו דערצערנען ה אלוקי
Elokei Hashem dertserenen tsu mer geton hot Achav
the G-d of Hashem provoke to anger to more done has Ach'av

יִשׂרָאֵל , ווי אַלע מלכים פֿון יִשׂרָאֵל וואָס זיַינען געווען פֿאַר
far geven zainen vos Yisroel fun mlochim ale vi Yisroel
before were are which Yisroel of kings all than Yisroel

אים .
im
him

לד אין זיַינע טעג האָט חיאֵל פֿון בֵּית-אֵל אָפּגעבויט יריחוֹ . מיט
mit Yericho opgeboit Beis-El fun Chiel hot teg zaine in
with Yericho rebuilt Beit-El of Chiel has days his in

אַבִּירָם זיַין בכוֹר האָט ער געלייגט איר גרונטפֿעסט , און מיט
mit un gruntfest ir geleigt er hot bechor zain Aviram
with and foundation its lain down he has firstborn his Aviram

שְׂגוּבּ זיַין יינגסטן האָט ער אַרַיינגעשטעלט אירע טירן , אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi tirn ire araingeshtelt er hot yingstn zain Seguv
the as so doors its positioned he has youngest his Seguv

וואָרט פֿון ה וואָס ער האָט גערעדט דורך יְהוֹשׁוּעַ דעם זון
zun dem Yehoshua durch geredt hot er vos Hashem fun vort
son the Yehoshua by spoken has he which Hashem of word

פֿון נון .
Nun fun
Nun of

יז און אֵלִיָהוּ דער תִּשבי , פֿון די וואָס האָבן
hobn vos di fun Tishbi der Eliyahu un
have which the ones of Tishbi the Eliyahu and

זיך באַזעצט אין גִּלעָד , האָט געזאָגט צו אַחאָבּן :
Achavn tsu gezogt hot Gilad in bazetst zich
Ach'av to said has Gil'ad in settled selves

אַזוי ווי עס לעבט ה אלוקי יִשׂרָאֵל וואָס איך
ich vos Yisroel Elokei Hashem lebt es vi azoi
I which Yisroel the G-d of Hashem lives it as so

שטיי פֿאַר אים , אויב אין די דאָזיקע יאָרן וועט זיַין טוי
toi zain vet yorn dozike di in oib im far shtei
dew be will years this the in if him before stand

און רעגן , סיַידן לויט מיַין וואָרט !
vort main loit saidn regn un
word my according to except rain and

walk in the chattot Yarov'am Ben Nevat, he even took as isha Izevel Bat Etba'al Melech Tzidonim, and went and served Ba'al, and worshiped him. 32 And he set up a mizbe'ach for Ba'al in the Bais Ba'al, which he had built in Shomron. 33 And Ach'av made HaAsherah; and Ach'av did more to provoke Hashem Elohei Yisroel to anger than all the Malkhei Yisroel that were before him.

34 In his days did Chiel of Beit-El build up Yericho; he laid the foundation thereof [at the cost of the life of] Aviram his bechor; set up the gates thereof [at the cost of the life of] his youngest, Seguv, according to Devar Hashem, which He spoke by Yehoshua Ben Nun.

17 And Eliyahu HaTishbi, who was of the inhabitants of Tishbe-Gil'ad, said unto Ach'av *(King Ahab of Israel)*, As Hashem Elohei Yisroel liveth, before whom I stand, there shall not be tal nor matar these shanim [ahead], except according to my word.

[2] And the Devar Hashem came unto him, saying, [3] Get thee from here, and turn thee eastward, and hide thyself in the Wadi Kerit, that is near the Yarden. [4] And it shall be, that thou shalt drink of the brook; and I have commanded the orevvim *(ravens)* to feed thee there.

ב ס און דאָס ווּאָרט פֿון ה איז געווען צו אים, אַזוי צו זאָגן: ג גיי
gei zogn tsu azoi im tsu geven iz Hashem fun vort dos un
go say to so him to was is Hashem of word the and

פֿון דאַנען, און זאָלסט זיך פֿאַרקערן קיין מזרח, און זיך
zich un mizrech kein farkern zich zolst un danen fun
self and east to turn self you(SG) must and here from

באַהאַלטן ביי דעם באַך כרית וואָס פֿאַרן ירדן. ד און עס וועט
vet es un Yarden faran vos Kerit bach dem bai bahaltn
will it and Yarden before which Kerit brook the by hide

זיין: פֿון דעם באַך וועסטו טרינקען, און די ראָבן האָב איך
ich hob robn di un trinken vestu bach dem fun zain
I have raven the and drink will you(sg) brook the from be

באַפֿוילן דיך דאָרטן צו שפּייַזן.
shpaizn tsu dortn dich bafoiln
feed to there you(SG) commanded

[5] So he went and did according to the Devar Hashem; for he went and dwelt in the Wadi Kerit, that is near the Yarden.

ה איז ער געגאַנגען און האָט גיט געטאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos vi azoi geton hot un gegangen er iz
of word the as so done has and having gone he is

ה; און ער איז אַוועק און האָט זיך געזעצט בייַם באַך כּרית
Kerit bach baim gezetst zich hot un avek iz er un Hashem
Kerit brook at sat self has and away is he and Hashem

וואָס פֿאַרן ירדן.
Yarden faran vos
Yarden before which

[6] And the orevvim brought him lechem and basar in the boker, and lechem and basar in the erev; and he drank of the brook.

ו און די ראָבן פֿלעגן אים ברענגען ברויט און פֿלייש אין דער פֿרי,
peire der in fleish un broit brengen im flegn robn di un
morning the in flesh and bread bring him would raven the and

און ברויט און פֿלייש אין אָוונט; און פֿון באַך פֿלעגט ער טרינקען.
trinken er flegt bach fun un ovnt in fleish un broit un
drink he used to brook from and evening in flesh and bread and

[7] And it came to pass at the ketz yamim *(end of days)*, that the brook dried up, because there had been no geshem in the land. [8] And the Devar Hashem came unto him, saying, [9] Arise, get thee to Tzarphat, which belongeth to Tzidon, and dwell there; hinei, I have commanded an isha almanah there to sustain thee.

ז און עס איז געווען נאָך אַ פֿאַרלויף פֿון טעג, איז דער באַך
bach der iz teg fun farloif a noch geven iz es un
brook the is days of course of time a after was is it and

אויסגעטריקנט געוואָרן, ווייַל עס איז נישט געווען קיין רעגן אין לאַנד.
land in regn kein geven nisht iz es vail gevorn oisgetriknt
land in rain any was not is it because become dried up

ח איז דאָס ווּאָרט פֿון ה געווען צו אים, אַזוי צו זאָגן: ט שטיי אויף,
oif shtei zogn tsu azoi im tsu geven Hashem fun vort dos iz
up stand say to so him to was Hashem of word this is

גיי קיין צָרפֿת וואָס געהערט צו צידון, און זאָלסט דאָרטן
dortn zolst un Tsidon tsu gehert vos Tsarfat kein gei
there you(SG) must and Tzidon to belongs which Tsarphat to go

זיצן; זע, איך האָב דאָרטן באַפֿוילן אַ פֿרוי אַן אַלמנה דיך
dich almone an froi a bafoiln dortn hob ich ze zitsn
you(SG) widow a woman a commanded there have I behold sit

צו שפּייַזן.
shpaizn tsu
feed to

[10] So he arose and went to Tzarphat. And when he came to the gate of the ir, hinei, the isha almanah

י איז ער אויפֿגעשטאַנען און איז געגאַנגען קיין צָרפֿת. און ווי ער
er vi un Tsarfat kein gegangen iz un oifgeshtanen er iz
he as and Tsarphat to having gone is and arose he is

איז געקומען אין איינגאַנג פֿון שטאָט, ערשט אַ פֿרוי אַן אַלמנה
almone an froi a ersht shtot fun aingang in gekumen iz
widow a woman a behold city of entrance in having come is

was there gathering sticks; and he called to her, and said, Bring me a little mayim in a vessel, that I may drink. [11] And as she was going to get it, he called to her, and said, Bring me a morsel of lechem in thine hand. [12] And she said, As Hashem Eloheicha liveth, I have nothing baked, but an handful of meal in a pot, and a little shemen in a jug; and, see, I am gathering two sticks, that I may go in, cook it for me and beni, that we may eat it, and die.

[13] And Eliyahu said unto her, Fear not; go and do as thou hast said; but make me thereof a little loaf first, and bring it unto me, and after that make for thee and for thy ben. [14] For thus saith Hashem Elohei Yisroel, The pot of meal shall not be used up, neither shall the jug of shemen fail, until the Yom that Hashem sendeth geshem upon ha'adamah.

[15] And she went and did according to the Devar of Eliyahu; and she, and he, and her bais, did eat [many] yamim. [16] And

קלײַבט דאָרטן האָלץ. האָט ער געזאָגט צו איר און האָט זי גערופֿן
klaibt dortn holts hot er tsu zi un hot gezogt breng
gather there wood has he to her and has said bring

מיר, איך בעט דיך, אַ ביסל וואַסער אין אַ כּלי, כּדי איך
mir ich bet dich a bisel a in vaser keile a kedei ich
me I entreat you(SG) a little a in water vessel a so that I

זאָל טרינקען. [א] און ווי זי איז געגאַנגען ברענגען, אַזוי האָט ער זי
zol trinken un vi zi iz gegangen brengen azoi hot er zi
shall drink and as she is having gone bring so has he her

נאָכגערופֿן און געזאָגט: ברענג מיר, איך בעט דיך, אַ שטיקל
nochgerufn un gezogt breng mir ich bet dich a shtikl
after called out and said bring me I entreat you(SG) a bit

ברויט אין דײַן האַנט. [ב] האָט זי געזאָגט: אַזוי ווי עס לעבט ה דײַן
broit in dain hant es vi azoi gezogt zi hot Hashem dain
bread in your hand it as so said she has Hashem your

ג-ט, אויב איך האָב אַ קוכן, נאָר בלויז אַ האַנטפֿול מעל אין טאָפּ, און אַ
G-t oib ich hob a kuchn nor bloiz a hantful mel in top un a
G-d if I have a cake but only a handful flour in pot and a

ביסל אייל אין קרוג! און אָט קלײַב איך צונויף אַ פּאָר העלצער, און
bisel eil in krug un ot klaib ich tsunoif a por heltser un
little oil in jug and behold I gather together a pair sticks and

איך וועל גיין און וועל עס מאַכן פֿאַר מיר און מײַן זון, און מיר וועלן
ich vel gein un vel es main un mir far machn es vel un mir
I will go and will it my and me for make it will and we will

עס אויפֿעסן; דערנאָך וועלן מיר שטאַרבן.
es oifesn; dernoch velen mir shtarbn
it eat after that will we die

[יג] האָט אֵלִיָּהוּ צו איר געזאָגט: זאָלסט נישט מורא האָבן; גיי
Eliyahu hot tsu ir gezogt zolst nisht moire hobn gei
Eliyahu has to her said you(SG) must not fear have go

טו אַזוי ווי דײַן וואָרט, נאָר מאַך מיר דערפֿון אַ קליינעם קוכן צוערשט,
tu azoi vi dain vort nor mach mir derfun a kleinem kuchn tsuersht
do as so as your word but make me thereof a little cake first

און ברענג מיר אַרויס; און פֿאַר דיר און פֿאַר דײַן זון וועסטו
un breng mir arois; un far dir un far dain zun vestu
and bring me out and for you(SG) and for your son will you(sg)

מאַכן צולעצט. [יד] וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל:
machn tsuletst. vorem azoi hot gezogt Hashem Elokei Yisroel:
make last because so has said Hashem the G-d of Yisroel

דער טאָפּ מעל וועט נישט אויסגיין, און דער קרוג אייל וועט נישט
der top mel vet nisht oisgein un der krug eil vet nisht
the pot flour will not run out and the jug oil will not

געמינערט וווערן, ביז דעם טאָג וואָס ה גיט רעגן אויפֿן
geminert vurn biz dem tog vos Hashem git regn oifn
become diminished until the day which Hashem gives rain on

געזיכט פֿון דער ערד.
gezicht fun der erd
face of the earth

[טו] איז זי געגאַנגען און האָט געטאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון
iz zi gegangen un hot geton azoi vi dos vort fun
is she having gone and has done so as the word of

אֵלִיָּהוּ, און זי, און ער, און איר הויזגעזינד האָבן געהאַט צו עסן
Eliyahu un zi un er un ir hoizgezint hobn gehat tsu esen
Eliyahu and she and he and her household have had to eat

the pot of meal was not used up, neither did the jug of shemen fail, according to the Devar Hashem, which he spoke by Eliyahu.

יז דער טאָפּ מעל איז נישט אויסגעגאַנגען, און דער קרוג אייל
eil krug der un oisgegangen nisht iz mel top der teg fil
oil jug the and used up not is flour pot the days many

איז נישט געמינערט געוואָרן, אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה׳ וואָס ער
er vos Hashem fun vort dos vi azoi gevorn geminert nisht iz
he which Hashem of word the as so become diminished not is

האָט געערעדט דורך אֵלִיָּהוּ׃
Eliyahun durch geredt hot
Eliyahu by spoken has

17 And it came to pass after these things, that the ben haisha the ba'alat habais, became choleh; and his sickness was so severe, that there was no nashamah left in him. 18 And she said unto Eliyahu, Mah li valach *(what have I to do with thee)*, Ish HaElohim? Art thou come unto me to remind me of my avon, and to slay beni?

יז און עס איז געווען נאָך די דאָזיקע געשעענישן, איז קראַנק געוואָרן
gevorn krank iz gesheenishn dozike di noch geven iz es un
become ill is events these the after was is it and

דער זון פֿון דער פֿרוי, דער בַּעַל-הבּיתטע פֿון הויז, און זיין
zain un hoiz fun baal-habaitte der froi der fun zun der
his and the house of owner the woman the of son the

קראַנקשאַפֿט איז געווען זייער שטאַרק, ביז אין אים איז מער אַן
an mer iz im in biz shtark zeyer geven iz krankshaft
a more is him in until strong very having been is illness

אָטעם נישט געבליבן. יח האָט זי געזאָגט צו אֵלִיָּהוּ: וואָס האָסטו צו
tsu hostu vos Eliyahun tsu gezogt zi hot geblibn nisht otem
to have you what Eliyahu to said she has remain not breath

מיר דו מאַן פֿון ג-ט? ביסטו געקומען צו מיר צו דערמאָנען מײַנע זינד,
zind maine dermonen tsu mir tsu gekumen bistu G-t fun man du mir
sin my remember to me to come are you G-d of man you me

און צו טייטן מײַן זון?
zun main teitn tsu un
son my kill to and

19 And he said unto her, Give me thy ben. And he took him out of her kheyk, and carried him up into the aliyyah *(upper room)*, where he abode, and laid him upon his own mittah *(bed)*. 20 And he cried out unto Hashem, and said, Hashem Elohai, hast thou even brought evil upon the almanah with whom I sojourn, by slaying her ben?

יט האָט ער צו איר געזאָגט: גיב מיר דײַן זון. און ער האָט אים
im hot er un zun dain mir gib gezogt ir tsu er hot
him has he and son your me give said her to he has

גענומען פֿון איר בוזעם, און האָט אים אַרויפֿגעטראָגן אין דער
der in aroifgetrogn im hot un buzem ir fun genumen
the in put on him has and bosom her from taken

אויבערשטוב וואָס ער האָט דאָרטן געווינט, און האָט אים אַוועקגעלייגט
avekgeleigt im hot un gevoint dortn hot er vos oibershtub
laid down him has and dwelt there has he which upper room

אויף זײַן בעט. כ און ער האָט גערופֿן צו ה׳ און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Hashem tsu gerufn hot er un bet zain oif
said has and Hashem to called has he and bed his on

ה׳ מײַן ג-ט, צי אויך דער אַלמנה וואָס איך האַלט זיך אויף
oif zich halt ich vos almone der oich tsi G-t main Hashem
on self hold I which widow the also yes? no? G-d my Hashem

ביי איר, האָסטו בייז געטאָן, צו טייטן איר זון?
zun ir teitn tsu geton beiz hostu ir bai
son her kill to done evil have you her by

21 And he stretched himself upon the yeled shalosh pe'amim, and cried out unto Hashem, and said, Hashem Elohai, let this yeled's nefesh return to him again.

כא און ער האָט זיך אויסגעצויגן איבער דעם קינד דרײַ מאָל, און
un mol drai kind dem iber oisgetsoign zich hot er un
and time three child the over stretched out self has he and

האָט גערופֿן צו ה׳ און האָט געזאָגט: ה׳ מײַן ג-ט, זאָל, איך
ich zol G-t main Hashem gezogt hot un Hashem tsu gerufn hot
I shall G-d my Hashem said has and Hashem to called has

בעט דיך, די זעל פֿון דעם דאָזיקן קינד אומקערן אין אים.
im in umkeren kind dozikn dem fun zel di dich bet
him in return child this the of soul the you(SG) entreat

כב און ה האָט צוגעהערט צו דעם קול פֿון אֵלִיָהוּ , און
un Eliyahun fun kol dem tsu tsugehert hot Hashem un
and Eliyahu of voice the to paid heed has Hashem and
די זעל פֿון דעם קינד האָט זיך אומגעקערט אין אים, און ער האָט
hot er un im in umgekert zich hot kind dem fun zel di
has he and him in returned self has child the of soul the
אויפֿגעלעבט .
oifgelebt
brought to life

22 And Hashem heard the voice of Eliyahu; and the nefesh of the yeled returned to him again, and he came alive.

כג און אֵלִיָהוּ האָט געגומען דאָס קינד , און האָט עס אַראָפּגעטראָגן
aropgetrogn es hot un kind dos genumen hot Eliyahu un
brought down it has and child the taken has Eliyahu and
פֿון דער אויבערשטוב אין הויז , און האָט עס געגעבן צו זיין מוטער ;
muter zain tsu gegebn es hot un hoiz in oibershtub der fun
mother his to given it has and house in upper room the from
און אֵלִיָהוּ האָט געזאָגט: זע , דיין זון לעבט. כד האָט די פֿרוי
froi di hot lebt zun dain ze gezogt hot Eliyahu un
woman the has lives son your behold said has Eliyahu and
געזאָגט צו אֵלִיָהוּ : אַצונד אָט ווייס איך אַז דו ביסט אַ מאַן פֿון
fun man a bist du az ich veis ot atsund Eliyahun tsu gezogt
of man a are you that I know behold now Eliyahu to said
ג-ט, און דאָס וואָרט פֿון ה אין דיין מויל איז אמת.
emes iz moil dain in Hashem fun vort dos un G-t
truth is mouth your in Hashem of word this and G-d

23 And Eliyahu took the yeled, and brought him down out of the aliyyah into the bais, and delivered him unto his em; and Eliyahu said, Look! Thy ben liveth. 24 And the isha said to Eliyahu, Now by this I have da'as that thou art an Ish Elohim, and that the Devar Hashem in thy mouth is emes.

יח

18 And it came to pass after yamim rabbim, that the Devar Hashem came to Eliyahu in the shanah hashlishit, saying, Go, show thyself unto Ach'av; and I will send matar upon the face of ha'adamah.

2 And Eliyahu went to show himself unto Ach'av. And there was a ra'av chazak *(strong famine)* in Shomron. 3 And Ach'av summoned Ovadyah, who was in charge of the Bayit *(Palace)* — now Ovadyah feared Hashem me'od *(greatly)*; 4 For it was so, when Izevel cut off the Nevi'im of Hashem, that Ovadyah took a hundred Nevi'im, and hid them by fifty in a me'arah *(cave)*, and fed them with lechem and mayim — 5 And Ach'av said unto Ovadyah, Go into

יח און עס איז געווען נאָך פֿיל טעג , איז דאָס וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dos iz teg fil noch geven iz es un
Hashem of word this is days many after was is it and
געווען צו אֵלִיָהוּ – אויפֿן דריטן יאָר – אַזוי צו זאָגן: גיי וויַיז
vaiz gei zogn tsu azoi yor dritn oifn Eliyahun tsu geven
show go say to so year third on Eliyahu to was
זיך פֿאַר אַחאָבֿן, און איך וועל געבן רעגן אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד .
erd der fun gezicht oifn regn gebn vel ich un Achavn far zich
earth the of face upon rain give will I and Ach'av before self
ב איז אֵלִיָהוּ געגאַנגען זיך וויַיזן פֿאַר אַחאָבֿן. און דער הונגער
hunger der un Achavn far vaizn zich gegangen Eliyahu iz
famine the and Ach'av before show self went Eliyahu is
איז געווען שטאַרק אין שומרון . ג און אַחאָבֿ האָט גערופֿן עוֹבַדיָהוּ
Ovadyahn gerufn hot Achav un Shomron in shtark geven iz
Ovadyah called has Ach'av and Shomron in strong was is
; וואָס איבערן פּאַלאַץ – און עוֹבַדיָהוּ האָט זייער געפֿאָרכט ה
Hashem geforcht zeyer hot Ovadyahu un palats ibern vos
Hashem feared very has Ovadyah and palace over who
ד און עס איז געווען, אַז אִיזֶבֶל האָט פֿאַרשניטן די נבֿיאים פֿון
fun neviim di farshnitn hot Izevel az geven iz es un
of prophets the cut off has Izevel that was is it and
ה , האָט עוֹבַדיָהוּ גענומען הונדערט נבֿיאים , און האָט זיי
zei hot un neviim hundert genumen Ovadyahu hot Hashem
them has and prophets hundred taken Ovadyah has Hashem
באַהאַלטן צו פֿופֿציק מאַן אין אַ היילן, און האָט זיי אויסגעהאַלטן מיט
mit oisgehaltn zei hot un heil a in man fuftsik tsu bahaltn
with supported them has and cave a in men fifty by hidden
ברויט און מיט וואַסער – ה און אַחאָבֿ האָט געזאָגט צו עוֹבַדיָהוּ : גיי
gei Ovadyahu tsu gezogt hot Achav un vaser mit un broit
go Ovadyah to said has Ach'av and water with and bread

דורכן לאַנד ביי אַלע קוואַלן וואַסער און ביי אַלע טייכן ; אפֿשר וועלן
veln efsher taichn ale bai un vaser kvaln ale bai land durchn
will perhaps rivers all by and water springs all by land through

מיר געפֿינען גראָז, און מיר וועלן דערהאַלטן ביים לעבן די פֿערד און
un ferd di lebn baim derhaltn veln mir un groz gefinen mir
and horses the life at preserve will me and grass find me

די מוילאייזלען, אַז מיר זאָלן נישט אָנווערן די בהמות .
beheimes di onvern nisht zoln mir az moileizlen di
beasts the lose not shall me that mules the

[6] האָבן זיי זיך צעטיילט דאָס לאַנד, כּדי דורכצוגיין דורך
durch durchtsugein kedei land dos tseteilt zich zei hobn
by take a stroll so that land the divided selves they have

דעם : אַחאָבֿ איז געגאַנגען אַליין אין זיין וועג, און עוֹבַדיָהו איז
iz Ovadyahu un veg zain in alein gegangen iz Achav dem
is Ovadyah and way his in alone having gone is Ach'av the one

געגאַנגען אַליין אין אַן אַנדער וועג.
veg ander an in alein gegangen
way other an in alone having gone

[7] און ווי עוֹבַדיָהו איז געווען אין וועג, ערשט אֵליָהו קומט אים
im kumt Eliyahu ersht veg in geven iz Ovadyahu vi un
him come Eliyahu behold road in was is Ovadyah as and

אַנטקעגן . האָט ער אים דערקענט , און ער איז געפֿאַלן אויף זיין פּנים ,
ponem zain oif gefaln iz er un derkent im er hot antkegen
face his on fell is he and recognized him he has to meet

און האָט געזאָגט: ביסט דו דאָס , מיין האַר אֵליָהו ? [8] האָט ער
er hot Eliyahu har main dos du bist gezogt hot un
he has Eliyahu master my the one you are said has and

צו אים געזאָגט: איך; גיי זאָג דיין האַר : אָן איז אֵליָהו . [9] האָט ער
er hot Eliyahu iz on har dain zog gei ich gezogt im tsu
he has Eliyahu is here master your tell go I said him to

געזאָגט: וואָס האָב איך געזינדיקט, אַז דו ווילסט געבן דיין קנעכט אין
in knecht dain gebn vilst du az gezindikt ich hob vos gezogt
in servant your give will you that sinned I have what said

אַחאָבֿס האַנט, מיך צו טייטן? [10] אַזוי ווי עס לעבט ה דיין ג-ט,
G-t dain Hashem lebt es vi azoi teitn tsu mich hant Achavs
G-d your Hashem lives it as so kill to me hand Ach'av's

אויב עס איז דאָ אַ פֿאָלק אָדער אַ קיניגרייַך , וואָס מיין האַר האָט
hot har main vos kinigraich a oder folk a do iz es oib
has master my which kingdom a or people a here is it if

נישט געשיקט אַהין דיך זוכן ! און אַז זיי האָבן געזאָגט: נישטאָ,
nishto gezogt hobn zei az un zuchn dich ahin geshikt nisht
not said have they that and seek you(SG) there sent not

האָט ער געמאַכט שוווערן דאָס פֿאָלק און דאָס קיניגרייַך , אַז מע האָט
hot me az kinigraich dos un folk dos shvern gemacht er hot
has one that kingdom this and people this swear made he has

דיך נישט געפֿונען . [11] און אַצונד זאָגסטו: גיי זאָג דיין האַר : אָן
on har dain zog gei zogstu atsund un gefunen nisht dich
here master your tell go you say now and found not you(SG)

איז אֵליָהו . [12] און עס וועט זיין , ווי איך וועל אַוועקגיין פֿון דיר , אַזוי
azoi dir fun avekgein vel ich vi zain vet es un Eliyahu iz
so you(SG) from go away will I as be will it and Eliyahu is

וועט דער גייסט פֿון ה דיך פֿאַרטראָגן, איך ווייס נישט ווּוהין ,
vuhin nisht veis ich fartrogen dich Hashem fun gaist der vet
where not know I carry away you(SG) Hashem of spirit the will

HaAretz unto all springs of mayim, and unto all brooks; perhaps we may find khatzir *(grass)* to save the sus *(horse)* and pered *(mules)* alive, that we not be dispossessed of all the behemah.

[6] So they divided ha'aretz between them to pass throughout it; Ach'av went derech echad by himself, and Ovadyah went derech echad by himself.

[7] And as Ovadyah was baderech *(on the way, road)*, hinei, Eliyahu met him; and he recognized him, and fell on his face, and said, Is it you, adoni Eliyahu? [8] And he answered him, I am; go, tell adoneicha, Hinei, Eliyahu! [9] And he said, What have I sinned, that thou wouldest deliver thy eved into the yad Ach'av to slay me? [10] As Hashem Eloheicha liveth, there is no goy *(nation)* or mamlachah *(kingdom)*, to where adoni hath not sent to seek thee there: and when they said, He is not there, he had the mamlachah and goy swear, that they found thee not. [11] And now thou sayest, Go, tell adoneicha, Hinei, Eliyahu! [12] And it shall come to pass, as soon as I am gone from thee, that the Ruach

of Hashem shall carry thee to where I know not; and so when I come and tell Ach'av, and he cannot find thee, he shall slay me; but I thy eved fear Hashem from my youth. 13 Was it not told to adoni what I did when Izevel slaughtered the Nevi'im of Hashem, how I hid a hundred ish of Hashem's Nevi'im by fifty in a me'arah, and fed them with lechem and mayim? 14 And now thou sayest, Go, tell adoneicha, Hinei, Eliyahu! And he shall slay me.

15 And Eliyahu said, As Hashem Tzva'os liveth, before whom I stand, I will surely show myself unto him today.

16 So Ovadyah went to meet Ach'av, and told him; and Ach'av went to meet Eliyahu. 17 And it came to pass, when Ach'av saw Eliyahu, that Ach'av said unto him, Art thou he that troubleth Yisroel? 18 And he answered, I have not troubled Yisroel; but thou, and the Bais Avicha, in that ye have forsaken the Mitzvot Hashem, and thou hast followed after the Ba'alim. 19 Now therefore summon, and gather to me kol Yisroel unto Har

אוֹן אַז איך וועל קומען אָנזאָגן אַחאָבן, אוֹן ער וועט דיך נישט
nisht dich vet er un Achavn onzogen kumen vel ich az un
not you(SG) will he and Ach'av say come will I that and

געפֿינען, וועט ער מיך הרגען; אוֹן דיין קנעכט פֿאָרכט ה פֿון
fun Hashem forcht knecht dain un hargen mich er vet gefinen
from Hashem fears servant your and kill me he will find

מיין יוגנט אָן. יג איז נישט דערציילט געווארן צו מיין האַר וואָס איך
ich vos har main tsu gevorn dertseilt nisht iz on yugnt main
I what master my to become told not is on youth my

האָב געטאָן, וועו איזבֶל האָט אויסגעהרגעט די נבֿיאים פֿון ה ,
Hashem fun neviim di oisgeharget hot Izevel ven geton hob
Hashem of prophets the killed has Izevel when done have

ווי איך האָב באַהאַלטן הונדערט מאַן פֿון די נבֿיאים צו פֿופֿציק מאַן
man fuftsik tsu neviim di fun man hundert bahaltn hob ich vi
men fifty to prophets the of men hundred hidden have I how

אין אַ הייל, אוֹן האָב זיי אויסגעהאַלטן מיט ברויט אוֹן מיט וואַסער?
vaser mit un broit mit oisgehaltn zei hob un heil a in
water with and bread with supported them have and cave a in

יד אוֹן אַצונד זאָגסטו: גיי זאָג דיין האַר : אָן איז אֵליָהו; אוֹן ער וועט
vet er un Eliyahu iz on har dain zog gei zogstu atsund un
will he and Eliyahu is here master your tell go you say now and

מיך הרגען.
hargen mich
kill me

טו האָט אֵליָהו געזאָגט: אַזוי ווי עס לעבט ה צְבָאוֹת וואָס איך
ich vos Tseva'ot Hashem lebt es vi azoi gezogt Eliyahu hot
I whom of hosts Hashem lives it as so said Eliyahu has

שטיי פֿאַר אים, אַז היינט וועל איך זיך ווייזן פֿאַר אים!
im far vaizn zich ich vel haint az im far shtei
him before show self I will today that him before stand

טז איז עוֹבַדיָהו געגאַנגען אַנטקעגן אַחאָבן, אוֹן האָט אים
im hot un Achavn antkegen gegangen Ovadyahu iz
him has and Ach'av to meet having gone Ovadyah is

דערציילט; אוֹן אַחאָבּ איז געגאַנגען אַנטקעגן אֵליָהון. יז אוֹן עס
es un Eliyahun antkegen gegangen iz Achav un dertseilt
it and Eliyahu to meet having gone is Ach'av and told

איז געווען, וויי אַחאָבּ האָט דערזען אֵליָהון, אַזוי האָט אַחאָבּ צו
tsu Achav hot azoi Eliyahun derzen hot Achav vi geven iz
to Ach'av has so Eliyahu seen has Ach'av as was is

אים געזאָגט: ביסט דו דאָס, פֿאַראומגליקער פֿון יִשְׂרָאֵל? יח האָט
hot Yisroel fun farumgliker dos du bist gezogt im
has Yisroel of ruined the one you are said him

ער געזאָגט: נישט איך האָב פֿאַראומגליקט יִשְׂרָאֵל, נאָר דו אוֹן דיין
dain un du nor Yisroel farumglikt hob ich nisht gezogt er
your and you but Yisroel driven to ruin have I not said he

פֿאָטערס הויז, מיט וואָס איר האָט פֿאַרלאָזן די געבאָט
gebot di farlozen hot ir vos mit hoiz foters
commandments the forsaken have you which with house father's

פֿון ה , אוֹן ביסט געגאַנגען נאָך די בַּעַל-געטער. יט אוֹן
un Baal-geter di noch gegangen bist un Hashem fun
and Ba'al g-ds the after gone are and Hashem of

אַצונד, שיק זאַמל איין צו מיר גאַנץ יִשְׂרָאֵל אויפֿן באַרג כַּרְמֶל ,
Karmel barg oifn Yisroel gants mir tsu ain zaml shik atsund
Carmel mount on Yisroel all me to in gather send now

HaCarmel and the nevi'im of Ba'al four hundred and fifty, and the nevi'im haAsherah four hundred, which eat at shulchan Izevel.

אוּן דִי פִיר הוּנדערט אוּן פֿופֿציק נבֿיאים פֿוּן בַּעַל, אוּן דִי פִיר
fir di un Baal fun neviim fuftsik un hundert fir di un
four the and Ba'al of prophets fifty and hundred four the and

הוּנדערט נבֿיאים פֿוּן דער אַשֵׁרָה, ווָאס עסן בײַם טיש
tish baim esen vos Asherah der fun neviim hundert
table of food at eat which Asherah the of prophets hundred

פֿוּן אִיזֶבֿלען.
Izevelen fun
Izevel of

[20] So Ach'av sent unto kol Bnei Yisroel, and gathered the Nevi'im together unto Har HaCarmel. [21] And Eliyahu came unto kol haAm, and said, Ad Mosai *(how long)* ye be polekhim *(limping ones, dancing ones)* between two se'ipim *(opinions)*? If Hashem be HaElohim, follow after him; but if HaBa'al, then follow after him. And HaAm answered him not a word.

כ הָאָט אַחאָבּ געשיקט צווישן אַלע קינדער פֿוּן יִשְׂרָאֵל, אוּן הָאָט
hot un Yisroel fun kinder ale tsvishn geshikt Achav hot
has and Yisroel of children all among sent Ach'av has

כא אוּן אֵלִיָהוּ הָאָט אײַנגעזאַמלט דִי נבֿיאים אויפֿן באַרג כַּרְמֶל.
hot Eliyahu un Karmel barg oifn neviim di aingezamlt
has Eliyahu and Carmel mount on prophets the gathered

געגענט צום גאַנצן פֿאָלק, אוּן הָאָט געזאָגט: ביז ווָאַנען ווּעט
vet vanen biz gezogt hot un folk gantsn tsum genent
will when until said has and people all to come near

אִיר אוּמשפּרינגען אויף צוויי צווײַגן? אויב ה אִיז האֱלקים,
HaElokim iz Hashem oib tsvaign tsvei oif umshpringen ir
G-d is Hashem if branches two on jump between you

גייט נָאָך אִים, אוּן אויב בַּעַל, גייט נָאָך אִים. אוּן דָאָס פֿאָלק הָאָט
hot folk dos un im noch geit Baal oib un im noch geit
has people the and him after go Ba'al if and him after go

אִים אַ ווָאָרט נישט געענטפֿערט.
geentfert nisht vort a im
answered not word a him

[22] Then said Eliyahu unto HaAm, I, even I only, am left a navi of Hashem; but Ba'al's nevi'im are four hundred and fifty ish.

כב הָאָט אֵלִיָהוּ געזאָגט צום פֿאָלק: איך אַליין בין געבליבן אַ
a geblibn bin alein ich folk tsum gezogt Eliyahu hot
a remain am alone I people to said Eliyahu has

נבֿיא צו ה, אוּן דִי נבֿיאים פֿוּן בַּעַל זײַנען פִיר
fir zainen Baal fun neviim di un Hashem tsu novi
four are Ba'al of prophets the and Hashem to prophet

הוּנדערט אוּן פֿופֿציק מאַן.
man fuftsik un hundert
men fifty and hundred

[23] Let them therefore give us two parim *(bulls)*; and let them choose one bull for themselves, and cut it in pieces, and lay it on wood, and put no eish under it; and I will dress the other bull, and lay it on wood, and put no eish under it; [24] And call ye on the shem eloheichem, and I will call on the Shem of Hashem; and haelohim that

כג טָאָ זָאָל מען אונדז געבן צוויי אָקסן; אוּן זָאָלן זיי זיך
zich zei zoln un oksen tsvei gebn undz men zol to
selves they shall and bulls two give us one let then

אויסקלײַבן איין אָקס, אוּן אים צעשנײַדן אוּן אַרויפֿלייגן אויפֿן האָלץ,
holts oifn aroifleigen un tseshnaidn im un oks ein oisklaibn
wood on impose and cut up him and bull one pick

אוּן פֿײַער זָאָלן זיי נישט אונטערלייגן. אוּן איך ווּעל מאַכן דעם אַנדער
ander dem machn vel ich un unterleign nisht zei zoln faier un
other the make will I and put under not they shall fire and

אָקס, אוּן אַרויפֿטאָן אויפֿן האָלץ, אוּן פֿײַער ווּעל איך נישט אונטערלייגן.
unterleign nisht ich vel faier un holts oifn aroifton un oks
put under not I will fire and wood on put and bull

כד אוּן איר ווּעט רופֿן צו דעם נאָמען פֿוּן אלוקיכם, אוּן איך ווּעל רופֿן
rufn vel ich un Elokeichem fun nomen dem tsu rufn vet ir un
call will I and your G-d of name the to call will you and

צו דעם נאָמען פֿוּן ה; אוּן עס ווּעט זײַן, דער ה ווָאס
vos Hashem der zain vet es un Hashem fun nomen dem tsu
which Hashem the one be will it and Hashem of name the to

answereth by eish, let him be HaElohim. And kol haAm answered and said, Tov hadavar!

וועט ענטפֿערן מיט פֿײַער, ער איז ה׳ . האָט זיך אָפּגערופֿן דאָס
dos opgerufn zich hot Hashem iz er faier mit entfern vet
this responded selves has Hashem is he fire with answer will

גאַנצע פֿאָלק און האָט געזאָגט: ווויל גערעדט!
geredt voil gezogt hot un folk gantse
spoken blessed said has and people whole

25 And Eliyahu said unto the nevi'im of Ba'al, Choose you one bull for yourselves, and dress it first; for ye are rabbim *(many)*; and call on the shem eloheichem, but put no eish under it.

כה האָט אֵלִיָהו געזאָגט צו די נבֿיאים פֿון בַּעַל: קלײַבט אײַך
aich klaibt Baal fun neviim di tsu gezogt Eliyahu hot
you gather Ba'al of prophets the to said Eliyahu has

אויס איין אָקס, און מאַכט אים צוערשט, וואָרעם איר זײַט די פֿיל;
fil di zait ir vorem tsuersht im macht un oks ein ois
many the are you because ready him make and bull one out

און רופֿט צו דעם נאָמען פֿון אלוקיכם, און פֿײַער זאָלט איר נישט
nisht ir zolt faier un Elokeichem fun nomen dem tsu ruft un
not you shall fire and your G-d of name the to call and

אונטערלייגן.
unterleign
put under

26 And they took the bull which was given them, and they dressed it, and called on the shem of Ba'al from boker even until tzohorayim *(noon)*, saying, O Ba'al, answer us. But there was no voice, and no one answered. And they danced around the mizbe'ach which had been made. 27 And it came to pass at tzohorayim, that Eliyahu mocked them, taunting, saying, Shout with a kol gadol; for he is a g-d; either he is meditating, or he is pursuing, or ki derech lo, or perhaps he sleepeth and must be awakened.

כו האָבן זיי גענומען דעם אָקס וואָס מע האָט זיי געגעבן, און
un gegebn zei hot me vos oks dem genumen zei hobn
and given them has one which bull the taken they have

זיי האָבן אים גערעכט, און האָבן גערופֿן צו דעם נאָמען פֿון בַּעַל,
Baal fun nomen dem tsu gerufn hobn un gemacht im hobn zei
Ba'al of name the to called have and made him have they

פֿון פֿרימאָרגן ביזן מיטן טאָג, אַזוי צו זאָגן: בַּעַל, ענטפֿער אונדז!
undz entfer Baal zogn tsu azoi tog mitn bizn frimorgn fun
us answer Ba'al say to so day midst of unto morning from

אָבער קיין קול און קיין ענטפֿער. ווי זיי האָבן גערונקען
gehunken hobn zei vi entfer kein un kol kein ober
limping have they as answer not any and voice not any but

אַרום דעם מזבח וואָס מע האָט געמאַכט. כז און עס איז געווען אין
in geven iz es un gemacht hot me vos mizbeyech dem arum
in was is it and made has one which altar the round

מיטן טאָג, האָט אֵלִיָהו געשפּעט פֿון זיי, און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un zei fun geshpet Eliyahu hot tog mitn
said has he and them of mockery Eliyahu has day midst of

רופֿט אויף אַ הויכן קול, וואָרעם ער איז אַ ג-ט; ער האָט זיך מסתּם
mestm zich hot er G-t a iz er vorem kol hoichn a oif ruft
perhaps self has he G-d a is he because voice loud a on call

פֿאַרערדט, אָדער ער איז אַוועק אָן אַ זײַט, אָדער ער איז אין
in iz er oder zait a on avek iz er oder farredt
in is he or side a on away is he or engaged in conversation

וועג; אפֿשר שלאָפֿט ער, און וועט זיך אויפֿכאָפּן.
oifchapn zich vet un er shloft efsher veg
wake up self will and he sleeps perhaps way

28 And they shouted with a kol gadol, and cut themselves after their mishpat *(custom)* with charavot *(swords)* and lances, till the dahm gushed out upon them. 29 And it came to pass,

כח און זיי האָבן גערופֿן אויף אַ הויכן קול, און האָבן זיך
zich hobn un kol hoichn a oif gerufn hobn zei un
selves have and voice loud a on called have they and

איינגעשניטן, אַזוי ווי זייער שטייגער, מיט שווערדן און מיט שפּיזן, ביז
biz shpizn mit un shverdn mit shteiger zeyer vi azoi aingeshnitn
until spears with and swords with custom their as so cut

בלוט האָט זיך גענאָסן אויף זיי. כט און עס איז געווען, אַז דער
der az geven iz es un zei oif gegosn zich hot blut
the that was is it and them on poured out self has blood

מיטן טאָג איז אַריבער, האָבן זיי נבֿיאות געזאָגט ביז וועז מע ברענגט
brengt me ven biz gezogt nevies zei hobn ariber iz tog mitn
bring one when until said prophesy they have over is day mid

אויף דעם אָוונט-קָרבָּן , אָבער קיין קוֹל און קיין ענטפֿער און
un entfer kein un kol kein ober ovnt-korben dem oif
and answer not any and voice not any but evening korban the on

קיין הערונג .
herung kein
response not any

ל האָט אֵלִיָהו געזאָגט צום גאַנצן פֿאָלק : געגענט צו מיר. האָט
hot mir tsu genent folk gantsn tsum gezogt Eliyahu hot
has me to come near people entire to the said Eliyahu has

דאָס גאַנצע פֿאָלק געגענט צו אים, און ער האָט פֿאַרריכט דעם
dem farricht hot er un im tsu genent folk gantse dos
the worked repairs has he and him to come near people whole this

צעשטערטן מזבח פֿון ה . לא און אֵלִיָהו האָט געגומען צוועלף
tsvelf genumen hot Eliyahu un Hashem fun mizbeyech tseshtertn
twelve taken has Eliyahu and Hashem of altar destroyed

שטיינער אַזוי ווי די צאָל פֿון די שבֿטים פֿון די קינדער
kinder di fun shvotim di fun tsol di vi azoi shteiner
children the of tribes the of number of the as according to stones

פֿון יעקבֿ , וואָס דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו אים, אַזוי צו
tsu azoi im tsu geven iz Hashem fun vort dos vos Yaakov fun
to so him to was is Hashem of word the which Yaakov of

זאָגן : יִשְׂרָאֵל זאָל זיין דיין נאָמען . לב און ער האָט אויפֿגעבויט פֿון די
di fun oifgeboit hot er un nomen dain zain zol Yisroel zogn
the of built has he and name your be shall Yisroel say

שטיינער אַ מזבח צו דעם נאָמען פֿון ה , און האָט געמאַכט אַ
a gemacht hot un Hashem fun nomen dem tsu mizbeyech a shteiner
a made has and Hashem of name the to altar an stones

גראָבן, גרויס ווי פֿאַר צוויי סְאָה זריעה, רונד אַרום מזבח . לג און
un mizbeyech arum rund zerie seah tsvei far vi grois grobn
and altar round around seed seahs two for as great trench

ער האָט אויסגעלייגט דאָס האָלץ, און צעשניטן דעם אָקס, און אַרויפֿגעטאָן
aroifgeton un oks dem tseshnitn un holts dos oisgeleigt hot er
placed and bull the cut and wood the arranged has he

אויפֿן האָלץ. לד און ער האָט געזאָגט: פֿילט אָן פֿיר קריג מיט וואַסער, און
un vaser mit krig fir on filt gezogt hot er un holts oifn
and water with jar four up fill said has he and wood on the

גיסט אַרויף אויף דעם בראַנדאָפּפֿער און אויפֿן האָלץ. און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un holts oifn un brandopfer dem oif aroif gist
said has he and wood on and olah the on up pour

טוט עס אַ צווייט מאָל; און זיי האָבן עס געטאָן אַ צווייט מאָל. האָט
hot mol tsveit a geton es hobn zei un mol tsveit a es tut
has time second a done it have they and time second a it do

ער געזאָגט: טוט עס אַ דריט מאָל; און זיי האָבן עס געטאָן אַ דריט מאָל.
mol drit a geton es hobn zei un mol drit a es tut gezogt er
time third a done it have they and time third a it do said he

לה און דאָס וואַסער איז געגאַנגען רונד אַרום מזבח ; און אויך
oich un mizbeyech arum rund gegangen iz vaser dos un
also and altar round around having gone is water the and

דעם גראָבן האָט ער אָנגעפֿילט מיט וואַסער.
vaser mit ongefilt er hot grobn dem
water with filled he has trench the

when tzohorayim was past, and they prophesied until the time of the offering of the minchah *(evening sacrifice)*, that there was neither kol *(voice)*, nor any oneh *(responder)* nor any attender.

30 And Eliyahu said unto kol HaAm, Come near unto me. And kol HaAm came near unto him. And he repaired the Mizbe'ach Hashem that was in ruins. 31 And Eliyahu took twelve avanim *(stones)*, according to the mispar *(number)* of the Shivtei Bnei Ya'akov, unto whom the Devar Hashem came, saying, Yisroel shall be Shemecha; 32 And with the avanim *(stones)* he built a Mizbe'ach in the Shem of Hashem; and he made a te'alah *(trench)* around the Mizbe'ach, as the space of two seahs of zera *(seed)*. 33 And he laid the wood in order, and cut up the bull, and laid it on the wood, 34 and said, Fill four jugs with mayim, and pour it on the olah and on the wood. And Eliyahu said, Do it the second time. And they did it the second time. And he said, Do it the third time. And they did it the third time. 35 And the mayim ran around about the Mizbe'ach; and even filled the te'alah *(trench)* also with mayim.

לו און עס איז געווען ווען מע ברענגט אויף דעם אָוונט-קָרבָּן ,
ovnt-korben dem oif brengt me ven geven iz es un
evening korban the on bring one when was is it and

האָט אֵלִיָהוּ הנבֿיא געטענט און האָט געזאָגט: ה דו
du Hashem gezogt hot un genent hanovi Eliyahu hot
you Hashem said has and come near the prophet Eliyahu has

אלוקי אברהם , יִצחָק , און יִשׂרָאֵל, זאָל היינט באַווויסט
bavust haint zol Yisroel un Yitschak Avraham Elokei
known today shall Yisroel and Yitzchak Avraham the G-d of

ווערן אַז דו ביסט ג-ט אין יִשׂרָאֵל, און איך בין דיין קנעכט , און
un knecht dain bin ich un Yisroel in G-t bist du az vern
and servant your am I and Yisroel in G-d are you that become

דורך דיין ווָארט האָב איך געטאָן אַלע די דאָזיקע זאַכן . לז ענטפֿער
entfer zachn dozike di ale geton ich hob vort dain durch
answer things this the all done I have word your by

מיר, ה , ענטפֿער מיר. און זאָל דאָס דאָזיקע פֿאָלק וויסן
visen folk dozike dos zol un mir entfer Hashem mir
know people this the shall and me answer Hashem me

אַז דו ה ביסט האלקים ; אַזוי ביסט קערסטו אָפּ זייער האַרץ
harts zeyer op kerstu azist HaElokim bist Hashem du az
heart their back turn or else G-d are Hashem you that

אַהינטער .
ahinter
backward

לח איז אַראָפּגעפֿאַלן אַ פֿייַער פֿון ה , און האָט
hot un Hashem fun faier a aropgefaln iz
has and Hashem of fire a fallen down is

פֿאַרצערט דאָס בראַנדאָפּפֿער, און דאָס האָלץ, און די
di un holts dos un brandopfer dos fartsert
the and wood this and olah this consumed

שטיינער, און די ערד ; אַפֿילו דאָס וואַסער אין גראָבן האָט
hot grobn in vaser dos afile erd di un shteiner
has conduit in water this even earth the and stones

עס אויסגעלעקט. לט און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט געזען, און
un gezen hot folk gantse dos un oisgelekt es
and seen has people whole this and licked up it

זיי זיַינען געפֿאַלן אויף זייער פּנים , און האָבן געזאָגט:
gezogt hobn un ponem zeyer oif gefaln zainen zei
said have and face their on fell are they

ה , ער איז האלקים ! ה , ער איז האלקים !
HaElokim iz er Hashem HaElokim iz er Hashem
G-d is he Hashem G-d is he Hashem

מ האָט אֵלִיָהוּ צו זיי געזאָגט: כאַפּט די נבֿיאים פֿון
fun neviim di chapt gezogt zei tsu Eliyahu hot
of prophets the seize said them to Eliyahu has

בַּעַל ; קיינער זאָל נישט אַנטרונען ווערן פֿון זיי . האָבן
hobn zei fun vern antrunen nisht zol keiner Baal
have them from become escape not shall anyone Ba'al

זיי זיי געכאַפּט, און אֵלִיָהוּ האָט זיי געמאַכט נידערן
nidern gemacht zei hot Eliyahu un gechapt zei zei
go down made them has Eliyahu and caught them they

צום טייַך קישון , און האָט זיי דאָרטן געשאָכטן .
tsum taich Kishon un hot zei dortn geshochtn
slaughtered there them has and Kishon river to

36 And it came to pass at the time of the offering of the minchah *(evening sacrifice)*, that Eliyahu HaNavi came near, and said, Hashem Elohei Avraham, Yitzchak and of Yisroel, let it be known this day that Thou art Elohim in Yisroel, and that I am Thy Eved, and that I have done all these things at Thy Davar. 37 Answer me, Hashem, answer me, that HaAm Hazeh may know that Thou art Hashem HaElohim, and that Thou hast turned back their lev.

38 Then the Eish of Hashem fell, and consumed the olah and the wood, and the avanim, and the aphar, and licked up the mayim that was in the te'alah *(trench)*. 39 And when kol HaAm saw it, they fell on their faces; and they said, Hashem hu HaElohim; Hashem hu HaElohim.

40 And Eliyahu said unto them, Seize the nevi'im of Ba'al; let not one of them escape. And they took them; and Eliyahu brought them down to the Brook Kishon, and slaughtered them there.

41 And Eliyahu said unto Ach'av, Get thee up, eat and drink; for there is a kol hamon hageshem.

42 So Ach'av went up to eat and to drink. But Eliyahu climbed up to Rosh HaCarmel *(top of Carmel)*; and he cast himself down upon the ground, and put his face between his birkayim *(knees)*, 43 And said to his eved, Go up now, look toward the yam. And he went up, and looked, and said, There is nothing. And he said, Go again sheva pe'amim *(seven times)*. 44 And it came to pass the seventh time, that he said, Hinei, there ariseth a little cloud out of the yam, as small as kaf ish *(a man's palm)*. And he said, Go, say unto Ach'av, Harness up [thy merkavah] and get thee down that the geshem stop thee not.

45 And it came to pass in the meanwhile, that the Shomayim grew black with clouds and ruach, and there was a geshem gadol. And Ach'av rode, and went to Yizre'el.

מא און אֵלִיָהוּ האָט געזאָגט צו אַחאָבֶן: גיי אַרויף, עס און טרינק,
trink un es aroif gei Achavn tsu gezogt hot Eliyahu un
drink and eat up go Ach'av to said has Eliyahu and

וואָרעם עס איז אַ גערויש פֿון אַ סך רעגן.
regn sach a fun geroish a iz es vorem
rain much a of noise a is it because

מב איז אַחאָבֶ אַרויפֿגעגאַנגען עסן און טרינקען. און
un trinken un esen aroifgegangen Achav iz
and drink and eat having gone up Ach'av is

אֵלִיָהוּ איז אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן שפּיץ כַּרמֶל , און האָט
hot un Karmel shpits oifn aroifgegangen iz Eliyahu
has and Carmel top upon having gone up is Eliyahu

זיך אײַנגעבויגן צו דער ערד , און אַרײַנגעטאָן זײַן פּנים
ponem zain araingeton un erd der tsu aingeboign zich
face his put and earth the to stooped self

צווישן זײַנע קני . מג און ער האָט געזאָגט צו זײַן
zain tsu gezogt hot er un kni zaine tsvishn
his to said has he and knees his between

יונג : גיי אַקאָרשט אַרויף, טו אַ קוק קעגן ים . איז
iz yam kegen kuk a tu aroif akorsht gei yung
is the sea toward look a do up now go servant

ער אַרויפֿגעגאַנגען און האָט געקוקט, און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un gekukt hot un aroifgegangen er
said has he and looked has and having gone up he

נישטאָ גאָרנישט. האָט ער געזאָגט: גיי ווידער, זיבן מאָל .
mol zibn vider gei gezogt er hot gornisht nishto
times seven again go said he has nothing not

מד און עס איז געווען אויפֿן זיבעטן מאָל, האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot mol zibetn oifn geven iz es un
said he has time seventh on was is it and

זע , אַ קליין וואָלקנדל אַזוי ווי די האַנט פֿון אַ
a fun hant di vi azoi volkndl klein a ze
a of hand the as according to cloud small a behold

מענטשן גייט אויף פֿון ים . האָט ער געזאָגט: גיי אַרויף,
aroif gei gezogt er hot yam fun oif geit mentshn
up go said he has the sea of on go man

זאָג צו אַחאָבֶן: שפּאַן אײַן און נידער אַראָפּ, כדי
kedei arop nider un ain shpan Achavn tsu zog
so that down go down and in harness Ach'av to say

דער רעגן זאָל דיך נישט פֿאַרהאַלטן.
farhaltn nisht dich zol regn der
stopped not you(SG) shall rain the

מה און עס איז געווען, אײדער וואָס ווען איז דער הימל
himel der iz ven vos eider geven iz es un
heaven the is when which before was is it and

שוואַרץ געוואָרן פֿון וואָלקנס און געוויטער, און עס
es un geviter un volkens fun gevorn shvarts
it and tempest and clouds of having become black

איז געוואָרן אַ גרויסער רעגן . און אַחאָבֶ האָט
hot Achav un regn groiser a gevorn iz
has Ach'av and rain storm great a having become is

זיך אַרויפֿגעזעצט, און איז אַוועק קיין יִזרְעֶאל.
Yizreel kein avek iz un aroifgezetst zich
Yizre'el to gone away is and mounted self

מו און די האַנט פֿון ה איז געווען אויף אֵלִיָהוּ ,
Eliyahun oif geven iz Hashem fun hant di un
Eliyahu on was is Hashem of hand the and

און ער האָט אָנגעגורט זײַנע לענדן, און איז געלאָפֿן פֿאַרויס
farois gelofn iz un lendn zaine ongegurt hot er un
ahead of ran is and loins his girded up has he and

פֿאַר אַחאָבֿן ביז וווּ דו קומסט קיין יִזרְעֶאל.
Yizreel kein kumst du vu biz Achavn far
Yizre'el to come you where until Ach'av before

יט

יט און אַחאָבֿ האָט דערציילט אִיזֶבֿלען אַלץ וואָס
vos alts Izevelen dertseilt hot Achav un
what all that Izevel told has Ach'av and

אֵליָהוּ האָט געטאָן, און אַלץ דינג ווי אַזוי
azoi vi ding alts un geton hot Eliyahu
so how things all that and done has Eliyahu

ער האָט געהרגעט אַלע נבֿיאים מיטן שווערד. ב האָט אִיזֶבֿל
Izevel hot shverd mitn neviim ale geharget hot er
Izevel has sword with prophets all killed had he

געשיקט אַ שליח צו אֵליָהוּ , אַזוי צו זאָגן: זאָלן
zoln zogn tsu azoi Eliyahun tsu sheliech a geshikt
let say to so Eliyahu to messenger a sent

די ג-טער טאָן אַזוי און נאָך מער , אויב איך וועל
vel ich oib mer noch un azoi ton g-ter di
will I if more yet and according to do g-ds the

מאָרגן אין דער צײַט נישט מאַכן דײַן לעבן אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi lebn dain machn nisht tsait der in morgn
the as so life your make not time the in next day

לעבן פֿון אײנעם פֿון זיי !
zei fun einem fun lebn
them of one of life

ג און ווי ער האָט דאָס געזען , אַזוי איז ער אויפֿגעשטאַנען און איז
iz un oifgeshtanen er iz azoi gezen dos hot er vi un
is and arose he is so seen this has he when and

אַוועק אום זײַן לעבן, און איז געקומען קיין באֵר-שֶׁבַע וואָס
vos Beer-Sheva kein gekumen iz un lebn zain um avek
which Be'er-Sheva to come is and life his for gone away

געהערט צו יהוּדה , און ער האָט דאָרטן איבערגעלאָזט זײַן יונג .
yung zain ibergelozt dortn hot er un Yehudah tsu gehert
servant his left behind there has he and Yehudah to belongs

ד און ער אַליין איז געגאַנגען אין מדבר אַ טאָג וועגס , און
un vegs tog a midber in gegangen iz alein er un
and journey day a wilderness in having gone is alone he and

איז געקומען און האָט זיך געזעצט אונטער אַ בעזעמבײמל, און
un bezembeiml a unter gezetst zich hot un gekumen iz
and broom tree a under sat self has and having come is

ער האָט געבעטן אויף זיך דעם טויט , און האָט געזאָגט: גענוג !
genug gezogt hot un toit dem zich oif gebetn hot er
enough said has and death the self on entreated has he

אַצונד , ה , נעם צו מײַן זעל , וואָרעם , איך בין נישט בעסער
beser nisht bin ich vorem zel main tsu nem Hashem atsund
better not am I because soul my to take Hashem now

פֿון מײַנע עלטערן.
eltern maine fun
fathers my than

46 And the Yad Hashem was on Eliyahu; and he girded up his loins, and ran ahead of Ach'av to the entrance of Yizre'el.

19 And Ach'av told Izevel all that Eliyahu had done, and how he had slain kol haNevi'im with the cherev. 2 Then Izevel sent a malach unto Eliyahu, saying, So let elohim do to me, and more also, if I make not thy nefesh as the life of one of them by this time makhar *(tomorrow)*.

3 And when he saw that, he arose, and fled for his nefesh, and came to Be'er-Sheva, which belongeth to Yehudah, and left his na'ar *(servant)* there. 4 But he himself went derech yom *(a day's journey)* into the midbar, and came and sat down under a broom tree; and he requested for his nefesh to die; and said, It is enough; now, O Hashem, take away my nefesh; for I am no better than my avot.

ה און ער האָט זיך געלייגט און איז אײַנגעשלאָפֿן
aingeshlofn iz un geleigt zich hot er un
asleep is and lain down self has he and

אונטער אַ בעזעמביימל. ערשט אַ מלאך רירט אים
im rirt malach a ersht bezembeiml a unter
him touches angel an behold broom tree a under

אָן, און זאָגט צו אים: שטיי אויף, עס. ו האָט ער זיך
zich er hot es oif shtei im tsu zogt un on
self he has eat up stand him to declares and on

אומגעקוקט, ערשט אים צוקאָפּנס איז אַ קוכן געבאַקט
gebakt kuchn a iz tsukopns im ersht umgekukt
baked cake a is at the head him behold looked

אויף אָנגעברענטע שטיינער, און אַ קרוג וואַסער. האָט ער
er hot vaser krug a un shteiner ongebrente oif
he has water jug a and stones burned on

געגעסן און געטרונקען, און האָט זיך וויידער געלייגט .
geleigt vider zich hot un getrunken un gegesn
lain down again self has and drank and eaten

ז און דער מלאך פֿון ה איז געקומען אַ צווייט מאָל, און
un mol tsveit a gekumen iz Hashem fun malach der un
and time second a having come is Hashem of Angel the and

האָט אים אָנגערירט, און געזאָגט: שטיי אויף, עס, וואָרעם דער וועג
veg der vorem es oif shtei gezogt un ongerirt im hot
journey the because eat up stand said and touched him has

איז צו ווייט פֿאַר דיר .
dir far vait tsu iz
you(SG) before far too is

ח איז ער אויפֿגעשטאַנען, און האָט געגעסן און געטרונקען, און איז
iz un getrunken un gegesn hot un oifgeshtanen er iz
is and drank and eaten has and arose he is

געגאַנגען מיט דעם כּוח פֿון דעם דאָזיקן עסן פֿערציק טעג און
un teg fertsik esen dozikn dem fun koiech dem mit gegangen
and days forty eating this the of strength the with having gone

פֿערציק נעכט, ביז דעם באַרג פֿון האלקים, חוֹרֵב . ט און ער איז
iz er un Chorev HaElokim fun barg dem biz necht fertsik
is he and Chorev G-d of mount the unto nights forty

דאָרטן אַריַינגעגאַנגען אין דער הייל, און האָט דאָרטן גענעכטיקט . ערשט
ersht genechtikt dortn hot un heil der in araingegangen dortn
behold spent the night there has and cave the in went there

דאָס וואָרט פֿון ה איז צו אים, און ער האָט צו אים געזאָגט: וואָס
vos gezogt im tsu hot er un im tsu iz Hashem fun vort dos
which said him to has he and him to is Hashem of word this

טוסטו דאָ, אֵלִיָּהוּ ?
Eliyahu do tustu
Eliyahu here are you doing

י האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot
said he has

איך בין זייער מקנא געווען
geven mekane zeyer bin ich
was jealous very am I

פֿון וועגן ה אלוקי צְבָאוֹת ;
Tseva'ot Elokei Hashem vegen fun
of hosts the G-d of Hashem account of on

5 And as he lay and slept under a broom tree, hinei, then a malach touched him, and said unto him, Arise and eat. 6 And he looked, and, hinei, there at his rosh was an oogah *(disk or cake of bread)* baked on hot coals, and a jar of mayim. And he did eat and drink, and returned to lie down again.

7 And the Malach Hashem came again the second time, and touched him, and said, Arise and eat; because the derech is too great for thee.

8 And he arose, and did eat and drink, and went in the ko'ach ha'achilah hahi *(strength of that food)* arba'im yom v'arba'im lailah unto Chorev the Har HaElohim. 9 And he came there unto hame'arah *(the cave)*, and lodged there; and, hinei, the Devar Hashem came to him, and he said unto him, What doest thou here, Eliyahu?

10 And he said,

I have been very kina *(jealous, zealous)*

for Hashem Elohei Tzivos;

for the Bnei Yisroel have forsaken Thy Brit *(Covenant)*,

ווײַל פַֿארלאָזן דײַן ברית האָבן די
di hobn bris dain farlozen vail
the have covenant your forsaken because

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder
Yisroel of children

thrown down Thine mizbechot,

דײַנע מזבחות האָבן זיי צעשטערט,
tseshtert zei hobn mizbeyches daine
destroyed they have altars your

and slain Thy nevi'im with the cherev;

און דײַנע נבֿיאים האָבן זיי געהרגעט מיטן שווערד;
shverd mitn geharget zei hobn neviim daine un
sword with killed they have prophets your and

and I, even I only, am left;

און איך אַליין בין איבערגעבליבן,
ibergebliben bin alein ich un
left am alone I and

and they seek my nefesh, to take it away.

און זיי זוכן מײַן לעבן צו נעמען.
nemen tsu lebn main zuchn zei un
take to life my seek they and

11 And He said, Go forth, and stand upon the Har before Hashem. And, hinei, Hashem passed by, and a ruach gedolah v'chazak rent the mountains, and broke in pieces the sela'im *(rocks)* before Hashem; but Hashem was not in the ruach; and after the ruach, a ra'ash *(earthquake)*; but Hashem was not in the ra'ash; 12 And after the ra'ash an eish; but Hashem was not in the eish; and after the eish a kol demamah dakkah *(a quiet, gentle voice)*. 13 And it was so, when Eliyahu heard it, that he wrapped his face in his aderet *(cloak, mantle)*, and went out, and stood in the mouth of the me'arah. And, hinei, there came a kol *(voice)* unto him, and said, What doest thou here, Eliyahu?

יא האָט ער געזאָגט: גיי אַרויס, און זאָלסט זיך שטעלן אויפֿן
oifn shteln zich zolst un arois gei gezogt er hot
on stand self you(SG) shall and out go said he has

בארג פֿאַר ה . ערשט ה גייט פֿאַרבײַ , און אַ גרויסער
groiser a un farbai geit Hashem ersht Hashem far barg
great a and close by go Hashem behold Hashem before mountain

און שטאַרקער שטורעם רײַסט בערג און ברעכט פֿעלדזן פֿאַר
far feldzn brecht un berg raist shturem shtarker un
before rocks breaks and mountains tear storm wind strong and

ה – נישט אין שטורעם איז געווען ה ; און נאָך דעם שטורעם
shturem dem noch un Hashem geven iz shturem in nisht Hashem
storm the after and Hashem was is storm in not Hashem

אַן ערדציטערניש – נישט אין דער ערדציטערניש איז געווען ה ; יב און
un Hashem geven iz erdtsiternish der in nisht erdtsiternish an
and Hashem was is earthquake the in not earthquake an

נאָך דער ערדציטערניש אַ פֿײַער – נישט אין פֿײַער איז געווען ה ;
Hashem geven iz faier in nisht faier a erdtsiternish der noch
Hashem was is fire in not fire a earthquake the after

און נאָך דעם פֿײַער אַ שטילער, דינער קול . יג און עס איז געווען, ווי
vi geven iz es un kul diner shtiler a faier dem noch un
when was is it and voice small quiet a fire the after and

אֵלִיָּהוּ האָט דאָס דערהערט, אַזוי האָט ער אײַנגעוויקלט זײַן פּנים אין
in ponem zain aingeviklt er hot azoi derhert dos hot Eliyahu
in face his wrapped up he has so heard this has Eliyahu

זײַן מאַנטל, און ער איז אַרויסגעגאַנגען, און האָט זיך געשטעלט אין
in geshtelt zich hot un aroisgegangen iz er un mantl zain
in stood self has and gone out is he and mantle his

אײַנגאַנג פֿון דער הייל. ערשט אַ קול איז געקומען צו אים, און
un im tsu gekumen iz kol a ersht heil der fun aingang
and him to having come is voice a behold cave the of entrance

האָט געזאָגט: וואָס טוסטו דאָ , אֵלִיָּהוּ ?
Eliyahu do tustu vos gezogt hot
Eliyahu here are you doing what said has

14 And he said,

יד האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot
said he has

I have been very kina

איך בין זייער מקנא געווען
geven mekane zeyer bin ich
was jealous very am I

for Hashem Elohei Tzivos;

פֿון וועגן ה׳ אלוקי צבָאוֹת ;
Tseva'ot Elokei Hashem vegen fun
of hosts the G-d of Hashem account of on

because the Bnei Yisroel have forsaken Thy Brit *(Covenant)*,

ווייל פֿאַרלאָזן דיין ברית האָבן די
di hobn bris dain farlozen vail
the have covenant your forsaken because

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder
Yisroel of children

thrown down Thine mizbechot,

דיינע מזבחות האָבן זיי צעשטערט,
tseshtert zei hobn mizbeyches daine
destroyed they have altars your

and slain Thy nevi'im with the cherev;

און דיינע נבֿיאים האָבן זיי געהרגעט מיטן שווערד;
shverd mitn geharget zei hobn neviim daine un
sword with killed they have prophets your and

and I, even I only, am left;

און איך אַליין בין איבערגעבליבן,
ibergebliben bin alein ich un
left am alone I and

and they seek my nefesh, to take it away.

און זיי זוכן מיין לעבן צו נעמען .
nemen tsu lebn main zuchn zei un
take to life my seek they and

[15] And Hashem said unto him, Go, shuv *(return)* on thy derech to the midbar of Damascus; and when thou comest, anoint Chazael to be Melech over Syria; [16] And Yehu ben Nimshi shalt thou anoint to be Melech over Yisroel; and Elishah ben Shaphat of Avel-Mecholah shalt thou anoint to be navi in thy place. [17] And it shall come to pass, that him that escapeth the cherev of Chazael shall Yehu slay; and him that escapeth from the cherev of Yehu shall Elishah slay. [18] Yet I have left me shivat alafim in Yisroel, all the knees which have not bowed unto Ba'al, and every mouth which hath not kissed him.

[טו] האָט ה׳ צו אים געזאָגט: קער זיך אום אויף דיין וועג
veg dain oif um zich ker gezogt im tsu Hashem hot
way your on back self turn said him to Hashem has

צום מדבר פֿון דַּמֶּשֶׂק , און זאָלסט קומען און זאַלבן
zalbn un kumen zolst un Damesek fun midber tsum
anoint and come you(SG) must and Damascus of wilderness to

חַזָּאֵלן פֿאַר אַ מלך איבער אֲרָם . [טז] און יֵהוּא דעם זון פֿון נִמשין
Nimshien fun zun dem Yehu un Aram iber melech a far Chazaeln
Nimshi of son the Yehu and Aram over king a for Chazael

זאָלסטו זאַלבן פֿאַר אַ מלך איבער יִשְׂרָאֵל, און אֱלישע דעם זון פֿון
fun zun dem Elishah un Yisroel iber melech a far zalbn zolstu
of son the Elishah and Yisroel over king a for anoint shall you

שָׁפָט , פֿון אָבֵל-מחולה , זאָלסטו זאַלבן פֿאַר אַ נבֿיא אויף דיין
dain oif novi a far zalbn zolstu Avel-Mecholah fun Shiftan
your in prophet a for anoint shall you Avel-Mecholah of Shaphat

אָרט . [יז] און עס וועט זיין , דעם וואָס ווערט אַנטרונען פֿון חַזָּאֵלס
Chazaels fun antrunen vert vos dem zain vet es un ort
Chazael's from escape shall be which the be will it and place

שווערד, דעם וועט יֵהוּא טייטן, און דער וואָס ווערט אַנטרונען פֿון
fun antrunen vert vos der un teitn Yehu vet dem shverd
from escape shall be which the and slay Yehu will the one sword

יֵהוּאס שווערד, דעם וועט אֱלישע טייטן. [יח] אָבער איך וועל איבערלאָזן
iberlozen vel ich ober teitn Elishah vet dem shverd Yehus
leave over will I but kill Elishah will the one sword Yehu's

אין יִשְׂרָאֵל זיבן טויזנט – אַלע קני וואָס האָבן נישט געקניט צו
tsu geknit nisht hobn vos kni ale toiznt zibn Yisroel in
to kneeled not have which knees all thousand seven Yisroel in

בַּעַל , און יעטוועדער מויל וואָס האָט אים נישט געקושט.
gekusht nisht im hot vos moil yetveder un Baal
kissed not him has which mouth every and Ba'al

יט איז ער אַוועקגעגאַנגען פֿון דאָרטן, און האָט געטראָפֿן אֱלישע
Elishah getrofn hot un dortn fun avekgegangen er iz
Elishah encountered has and there from went way he is

דעם זון פֿון שָׁפָט ווי ער אַקערט מיט צוועלף געשפּאַנען פֿאַר אים,
im far geshpanen tsvelf mit akert er vi Shiftan fun zun dem
him before harnessed twelve with plowing he as Shaphat of son the

און ער ביים צוועלפֿטן. איז אֵלִיָּהוּ אַריבערגעגאַנגען צו אים, און האָט
hot un im tsu aribergegangen Eliyahu iz tsvelftn baim er un
has and him to crossed over Eliyahu is twelfth with the he and

אַרויפֿגעוואָרפֿן זײַן מאַנטל אויף אים. כ האָט ער איבערגעלאָזן די רינדער,
rinder di ibergelozn er hot im oif mantl zain aroifgevorfn
oxen the left behind he has him on mantle his thrown over

און איז געלאָפֿן נאָך אֵלִיָּהוּ, און האָט געזאָגט: לאָמיך, איך בעט
bet ich lomich gezogt hot un Eliyahun noch gelofn iz un
entreat I let me said has and Eliyahu after ran is and

דיך, קושן מײַן פֿאָטער און מײַן מוטער, און איך וועל גיין נאָך
noch gein vel ich un muter main un foter main kushn dich
after go will I and mother my and father my kiss you(SG)

דיר. האָט ער צו אים געזאָגט: גיי, קער זיך אום, וואָרעם וואָס האָב
hob vos vorem um zich ker gei gezogt im tsu er hot dir
have what because back self turn go said him to he has you(SG)

איך דיר געטאָן?
geton dir ich
done you(SG) I

כא האָט ער זיך אומגעקערט פֿון הינטער אים, און ער האָט גענומען
genumen hot er un im hinter fun umgekert zich er hot
taken has he and him behind from returned self he has

דאָס געשפּאַן רינדער, און האָט עס געשאָכטן, און מיט די
di mit un geshochtn es hot un rinder geshpan dos
the with and slaughtered it has and oxen harnessed the

שפּאַנציִג פֿון די רינדער האָט ער אָפּגעקאָכט זייער פֿלייש; און ער האָט
hot er un fleish zeyer opgekocht er hot rinder di fun shpantsaig
has he and flesh their boiled he has oxen the of implements

געגעבן די מענטשן, און זיי האָבן געגעסן. און ער איז אויפֿגעשטאַנען,
oifgeshtanen iz er un gegesn hobn zei un mentshn di gegebn
arose is he and eaten have they and men the given

און ער איז געגאַנגען נאָך אֵלִיָּהוּ, און האָט אים באַדינט.
badint im hot un Eliyahun noch gegangen iz er un
served him has and Eliyahu after having gone is he and

ב און בֶּן-הֲדַד דער מלך פֿון אֲרָם האָט איַינגעזאַמלט זײַן
zain aingezamlt hot Aram fun melech der Ben-Hadad un
his gathered has Aram of king the Ben-Hadad and

גאַנצן חיל; און צוויי און דרײַסיק מלכים זײַנען געווען מיט
mit geven zainen mlochim draisik un tsvei un cheil gantsn
with were are kings thirty and two and host entire

אים, און פֿערד און רײַטוועגן. און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען און האָט
hot un aroifgegangen iz er un raitvegn un ferd un im
has and having gone up is he and chariots and horses and him

געלאָגערט אויף שומרון, און מלחמה געהאַלטן אויף איר. ב און
un ir oif gehaltn milchome un Shomron oif gelegert
and her against waged war and Shomron against besieged

ער האָט געשיקט שלוחים, צו אַחאָבֿ דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, אין
in Yisroel fun melech dem Achav tsu shluchim geshikt hot er
in Yisroel of king the Ach'av to messengers sent has he

19 So he departed from there, and found Elishah ben Shaphat, who was plowing with twelve yoke of oxen before him, and he with the twelfth; and Eliyahu passed by him, and cast his aderet *(cloak, mantle)* upon him. 20 And he left the bakar *(oxen)*, and ran after Eliyahu, and said, Let me now kiss Avi and Immi, and then I will follow thee. And he said unto him, Shuv *(go back again)*: for what have I done to thee?

21 And he returned from him, and took a yoke of oxen, and slaughtered them, and boiled their basar with the equipment of the oxen, and gave unto the Am, and they did eat. Then he arose, and went after Eliyahu, and ministered unto him.

20 And Ben-Hadad Melech Aram gathered all his army together; and there were thirty and two melech with him, and sus, and chariots; and he went up and laid siege against Shomron, and warred against her. 2 And he sent malachim to Ach'av Melech Yisroel into the Ir, and said

unto him, Thus saith Ben-Hadad, [3] Thy kesef and thy zahav is mine; thy nashim also and thy banim, even the tovim *(best)* are mine.

ג און אים גלאָזט זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט בֶּן-הַדַד : דיין
dain Ben-Hadad gezogt hot azoi zogn gelozt im un shtot
your Ben-Hadad said has so say allowed him and city
זילבער און דיין גאָלד איז מיַנס, און דיַינע ווייַבער און דיַינע שענסטע
shenste daine un vaiber daine un mains iz gold dain un zilber
best your and wives your and mine is gold your and silver
קינדער זיַינען מיַינע.
maine zainen kinder
mine are children

[4] And the Melech Yisroel answered and said, Adoni, O melech, according to thy word, I am thine, and all that I have.

ד האָט געענטפֿערט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל און האָט געזאָגט: אַזוי ווי
vi azoi gezogt hot un Yisroel fun melech der geentfert hot
as so said has and Yisroel of king the answered has
דיין וואָרט, מיַן האַר מלך ; דיַינער בין איך, און אַלץ וואָס איך
ich vos alts un ich bin dainer melech har main vort dain
I which all that and I am yours king master my word your
האָב.
hob
have

[5] And the malachim came again, and said, Thus speaketh Ben-Hadad, saying, Although I have sent unto thee, saying, Thou shalt deliver me thy kesef, thy zahav, thy nashim, thy banim; [6] Yet I will send my avadim unto thee tomorrow about this time, and they shall search thine Bais *(Palace)*, and the batim *(houses)* of thy avadim; and it shall be, that whatsoever is makhmad *(precious)* in thine eyes, they shall put it in their yad, and take it away.

ה זיַנען ווידער געקומען די שלוחים , און האָבן געזאָגט: אַזוי
azoi gezogt hobn un shluchim di gekumen vider zainen
thus said have and messengers the having come again are
האָט געזאָגט בֶּן-הַדַד , אַזוי צו זאָגן: פֿאַר וואָר, איך האָב דיר
dir hob ich vor far zogn tsu azoi Ben-Hadad gezogt hot
you(SG) have I truly for say to so Ben-Hadad said has
געשיקט זאָגן : דיין זילבער און דיין גאָלד, און דיַינע ווייַבער און דיַינע
daine un vaiber daine un gold dain un zilber dain zogn geshikt
your and wives your and gold your and silver your saying sent
קינדער זאָלסטו מיר געבן. ו וואָרעם אַז מאָרגן אין דער צייַט וועל
vel tsait der in morgn az vorem gebn mir zolstu kinder
will time the in tomorrow that because give me shall you children
איך שיקן צו דיר מיַנע קנעכט , וועלן זיי דורכזוכן דיין
dain durchzuchn zei veln knecht maine dir tsu shikn ich
your search through they will servants my you(SG) to send I
הויז , און די הייַזער פֿון דיַינע קנעכט ; און עס וועט זיין , ווו נאָר
nor vu zain vet es un knecht daine fun haizer di un hoiz
ever where be will it and servants your of houses the and house
אַ גלוסטיקייט פֿון דיַנע אויגן וועלן זיי אַרַיינטאָן אין זייער האַנט אַוון
un hant zeyer in arainton zei veln oign daine fun glustikeit a
and hand their in put they will eyes your of desired a
אַוועקנעמען.
aveknemen
take away

[7] Then the Melech Yisroel summoned kol Ziknei HaAretz, and said, Mark, now, and see how this man seeketh ra'ah; for he sent unto me for my nashim, for my banim, for my kesef, for my zahav; and I denied him

ז האָט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל געראָפֿן אַלע עלטסטע פֿון לאַנד, און
un land fun eltste ale gerufn Yisroel fun melech der hot
and land of elders all called Yisroel of king the has
האָט צו זיי געזאָגט: מערקט אַקאָרשט און זעט, אַז בייז זוכט דער
der zucht beiz az zet un akorsht merkt gezogt zei tsu hot
the seek evil that see and now know said them to has
דאָזיקער. וואָרעם ער האָט געשיקט צו מיר אום מיַנע ווייַבער און אום
um un vaiber maine um mir tsu geshikt hot er vorem doziker
for and wives my for me to sent has he because this one
מיַנע קינדער , און אום מיַן זילבער און אום מיַן גאָלד, און איך האָב
hob ich un gold main um un zilber main um un kinder maine
have I and gold my for and silver my for and children my

not. [8] All the zekenim and kol HaAm said unto him, Pay not heed unto him, nor consent.

[9] Wherefore he said unto the malachim of Ben-Hadad, Tell adoni HaMelech, All that thou didst send for to thy eved at the first I will do; but this thing I may not do. And the malachim departed, and took him back davar.

[10] And Ben-Hadad sent unto him, and said, The elohim *(g-ds)* do so unto me, and more also, if the aphar Shomron shall provide even a handful for kol haAm *(each of the people)* who are at my raglayim.

[11] And the Melech Yisroel answered and said, Tell him, Let not khoger *(one girding on)* boast himself as he that taketh off.

[12] And it came to pass, when Ben-Hadad heard this davar, as he was drinking, he and the melachim in the sukkot, that he said unto his avadim, Get ready to attack. And they set themselves in array against the Ir.

[13] And, hinei, there came one navi unto Ach'av Melech Yisroel, saying, Thus saith Hashem, Hast thou seen all this hamon

נישט פַֿאַרמיטן פֿון אים. ח האָבן צו אים געזאָגט אַלע עלטסטע און דאָס
dos un eltste ale gezogt im tsu hobn im fun farmitn nisht
the and elders all said him to have him from withheld not

גאַנצע פֿאָלק: זאָלסט נישט צוהערן און נישט איינוויליקן.
ainvilikn nisht un tsuhern nisht zolst folk gantse
consent not and listen not you(SG) must people whole

ט האָט ער געזאָגט צו די שלוחים פֿון בֶּן-הַדַד: זאָג צו מיין
main tsu zogt Ben-Hadad fun shluchim di tsu gezogt er hot
my to say Ben-Hadad of messengers the to said he has

האַר דעם מלך: אַלץ אום וואָס דו האָסט געשיקט צו דיין
dain tsu geshikt host du vos um alts melech dem har
your to sent have you which for all that king the master

קנעכט צוערשט וועל איך טאָן, אָבער די דאָזיקע זאַך קען איך נישט טאָן.
ton nisht ich ken zach dozike di ober ton ich vel tsuersht knecht
do not I can thing this the but do I will first servant

זיינען געגאַנגען די שלוחים, און האָבן אים געבראַכט אַן ענטפֿער.
entfer an gebracht im hobn un shluchim di gegangen zainen
answer an brought him have and messengers the having gone are

י האָט בֶּן-הַדַד געשיקט צו אים, און געזאָגט: זאָלן די ג-טער מיר
mir g-ter di zoln gezogt un im tsu geshikt Ben-Hadad hot
me g-ds the shall said and him to sent Ben-Hadad has

טאָן אַזוי און נאָך מער, אויב דער שטויב פֿון שומרון וועט קלעקן פֿאַר
far klekn vet Shomron fun shtoib der oib mer noch un azoi ton
for suffice will Shomron of dust the if more yet and so do

אַ הויפֿן דעם גאַנצן פֿאָלק וואָס הינטער מיר!
mir hinter vos folk gantsn dem hoifn a
me behind who people all the handful a

יא האָט געענטפֿערט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל און האָט געזאָגט: זאָג
zogt gezogt hot un Yisroel fun melech der geentfert hot
say said has and Yisroel of king the answered has

זאָל דער וואָס גורט זיך ערשט אָן, זיך נישט רימען ווי
vi rimen nisht zich on ersht zich gurt vos der zol
as boast not self on just now self gird loins that the one shall

דער וואָס בינדט זיך שוין אָפּ.
op shoin zich bindt vos der
off already self binds that the one

יב און עס איז געווען, ווי האָט געהערט דעם דאָזיקן ענטפֿער, בעת ער
er beeis entfer dozikn dem gehert hot vi geven iz es un
he while answer this the heard has as was is it and

האָט געטרונקען, ער און די מלכים, אין די ביידלעך, אָזוי האָט ער
er hot azoi baidlech di in mlochim di un er getrunken hot
he has so shelters the in kings the and he drank has

געזאָגט צו זיינע קנעכט: שטעלט אויס! און זיי האָבן אויסגעשטעלט
oisgeshtelt hobn zei un ois shtelt knecht zaine tsu gezogt
set have they and off set servants his to said

אַנקעגן דער שטאָט.
shtot der ankegn
city the opposite

יג ערשט איינער אַ נביא האָט געענטפֿט צו אַחאָבֿ דעם מלך פֿון
fun melech dem Achav tsu genent hot novi a einer ersht
of king the Ach'av to come near has prophet a one behold

יִשְׂרָאֵל, און האָט געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: זעסט דעם גאַנצן
gantsn dem zest gezogt Hashem hot azoi gezogt hot un Yisroel
whole the you see said Hashem has so said has and Yisroel

דאָזיקן גרויסן המון ? אָט גיב איך אים הײַנט אין דײַן האַנט,
hant dain in haint im ich gib ot hamon groisn dozikn
hand your in today it I give behold multitude great this

און וועסט ווײַסן אַז איך בין ה . יד האָט אַחאָבּ געזאָגט:
gezogt Achav hot Hashem bin ich az visen vest un
said Ach'av has Hashem am I that know you(sg) will and

דורך וועמען? האָט ער געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: דורך די
di durch gezogt Hashem hot azoi gezogt er hot vemen durch
the by said Hashem has thus said he has whom by

יונגען פֿון די לאַנדפֿירשטן. האָט ער געפֿרעגט: ווער זאָל אָנקניפּן די
di onknipn zol ver gefregt er hot landfirshtn di fun yungen
the initiate shall who asked he has land princes the of young

מלחמה ? האָט ער געזאָגט: דו .
du gezogt er hot milchome
you said he has battle

טו האָט ער איבערגעציילט די יונגען פֿון די לאַנדפֿירשטן, און זיי
zei un landfirshtn di fun yungen di ibergetseilt er hot
they and land princes the of young the mustered he has

זײַנען געווען צוויי הונדערט און צוויי. און נאָך זיי האָט
hot zei noch un draisik un tsvei un hundert tsvei geven zainen
has them after and thirty and two and hundred two were are

ער איבערגעציילט דאָס גאַנצע פֿאָלק, אַלע קינדער פֿון ישׂרָאֵל – זיבן
zibn Yisroel fun kinder ale folk gantse dos ibergetseilt er
seven Yisroel of children all people whole the mustered he

טויזנט .
toiznt
thousand

טז זײַנען זיי אַרויסגעגאַנגען אין מיטן טאָג, בעת בֶּן-הַדַד
Ben-Hadad beeis tog mitn in aroisgegangen zei zainen
Ben-Hadad while day the middle in having come out they are

האָט זיך שכור געטרונקען אין די בײַדלעך ער און די מלכים – די
di mlochim di un er baidlech di in getrunken shiker zich hot
the kings the and he shelters the in drank drunk self has

צוויי און דרײַסיק מלכים וואָס האָבן אים געהאָלפֿן. יז און די יונגען
yungen di un geholfn im hobn vos mlochim draisik un tsvei
young the and saved him have which kings thirty and two

פֿון די לאַנדפֿירשטן זײַנען אַרויסגעגאַנגען צוערשט; אָבער בֶּן-הַדַד
Ben-Hadad ober tsuersht aroisgegangen zainen landfirshtn di fun
Ben-Hadad but first having come out are land princes the of

האָט געשיקט, און מע האָט אים אָנגעזאָגט, אַזוי צו זאָגן: מענטשן
mentshn zogn tsu azoi ongezogt im hot me un geshikt hot
men say to so reported him has one and sent has

זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון שומרון . יח האָט ער געזאָגט: סײַ זיי
zei sai gezogt er hot Shomron fun aroisgegangen zainen
they whether said he has Shomron from having come out are

זײַנען פֿאַר שלום אַרויסגעגאַנגען , כאַפּט זיי לעבעדיקערהייט, און
un lebedikerheit zei chapt aroisgegangen sholem far zainen
and alive them capture having come out peace for are

סײַ זיי זײַנען פֿאַר מלחמה אַרויסגעגאַנגען , לעבעדיקערהייט
lebedikerheit aroisgegangen milchome far zainen zei sai
alive having come out war for are they whether

כאַפּט זיי .
zei chapt
them capture

hagadol *(vast multitude)*? Hineni, I will deliver it into thine yad this day; and thou shalt know that I am Hashem. 14 Ach'av said, By whom? And he said, Thus saith Hashem, Even by the na'arei sarei hamedinot *(the servants of the provincial commanders)*. Then he said, Who shall lead out in the milchamah? He answered, Thou.

15 Then he numbered the na'arei sarei hamedinot, and they were two hundred and thirty-two; and after them he numbered kol HaAm, even all the Bnei Yisroel, being shivat alafim.

16 And they set forth at tzohorayim. But Ben-Hadad was drinking himself shikkor in the sukkot, he and the melachim, the thirty and two melachim ozer *(allied with)* him. 17 And the na'arei sarei hamedinot went out first; and Ben-Hadad sent out, and they reported to him, saying, There are anashim come out from Shomron. 18 And he said, Whether they be come out for shalom, take them chayyim *(alive)*; or whether they be come out for milchamah, take them chayyim *(alive)*.

יט און די זיינען אַרויסגעגאַנגען פֿון שטאָט – די יונגען פֿון
un di zainen aroisgegangen fun shtot fun di yungen fun
and the ones are having come out of the city of young of

כ די לאַנדפֿירשטן, און דער חיל וואָס הינטער זיי . און זיי האָבן
di landfirshtn un der cheil vos hinter zei un zei hobn
the princes land and the host which behind them and they have

געשלאָגן איטלעכער זיין מאַן, און די אַרמים זיינען אַנטלאָפֿן, און
geshlogn itlecher zain man his un di Aramim zainen antlofn un
struck down each his man and the Syrians are fled and

ישׂראֵל האָט זיי נאָכגעיאָגט . און בֶּן-הַדַד דער מלך פֿון אַרם
Yisroel hot zei nochgeyogt un Ben-Hadad der melech fun Aram
Yisroel has them pursued after and Ben-Hadad the king of Aram

איז אַנטרונען געוואָרן אויף אַ פֿערד מיט רייטער .
iz antrunen gevorn oif a ferd mit raiter
is escape become on a horse with charioteers

כא און דער מלך פֿון ישׂראֵל איז אַרויסגעגאַנגען , און האָט
un der melech fun Yisroel iz aroisgegangen un hot
and the king of Yisroel is having come out and has

געשלאָגן די פֿערד און די רייטווענען, און געשלאָגן צווישן אַרם
geshlogn di ferd un di raitvegn un geshlogn tsvishn Aram
struck down the horses and the chariots and struck among Aram

אַ גרויסן שלאַק .
a groisn shlak
a great calamity

כב און דער נבֿיא האָט געזאָגט צו דעם מלך פֿון ישׂראֵל און
un der novi hot genent tsu dem melech fun Yisroel un
and the prophet has come near to the king of Yisroel and

האָט צו אים געזאָגט: גיי פֿאַרשטאַרק זיך , און מערק און זע וואָס דו
hot tsu im gezogt gei farshtark zich un merk un ze vos du
has to him said go strengthen self and mark and see what you

זאָלסט טאָן, וואָרעם צום אומקער פֿון יאָר קומט דער מלך
zolst ton vorem tsum umker fun yor kumt der melech
must do for at the return of year comes the king

פֿון אַרם אַרויף אויף דיר .
fun Aram aroif oif dir
of Aram up on you(SG)

כג און די קנעכט פֿון דעם מלך פֿון אַרם האָבן צו אים געזאָגט:
un di knecht fun dem melech fun Aram hobn tsu im gezogt
and the servants of the king of Aram have to him said

אַ ג-ט פֿון בערג איז זייער ה , דערום זיינען זיי
a G-t fun berg iz zeyer Hashem derum zainen zei
a G-d of hill country is their Hashem therefore are they

געווען שטאַרקער פֿון אונדז; לאָמיר אָבער מלחמה האַלטן מיט
geven shtarker fun undz lomir ober milchome haltn mit
having been stronger than us let us however war wage with

זיי אויף אַ גלייַכן פּלאַץ, אויב מיר וועלן נישט זיין שטאַרקער פֿון
zei oif a glaichn plats oib mir veln nisht zain shtarker fun
them on a equal place if we will not be stronger than

כד זיי ! און די דאָזיקע זאַך טו; טו אָפּ די מלכים איטלעכן פֿון
zei un di dozike zach tu tu op di melochim itlechn fun
them and the this thing do do away the kings each from

כה זיין אָרט און מאַך אַנשטאָט זיי . און דו
zain ort un mach anshtot zei un du
his place and make in place of them and you

19 So these na'arei sarei hamedinot came out of the Ir, and the army which followed them. 20 And they struck down every ish his ish; and Aram *(the Syrians)* fled; and Yisroel pursued them; and Ben-Hadad Melech Aram escaped al-sus *(on horse)* and the parashim *(cavalry)*.

21 And the Melech Yisroel went out, and struck down sus and chariot, and slaughtered Aram with a makkah gedolah *(great slaughter)*.

22 And the navi came to the Melech Yisroel, and said unto him, Go, strengthen thyself, and mark, and see what thou doest; for at the teshuvat hashanah *(the turn of the year, springtime)* Melech Aram will come up against thee.

23 The avadim of Melech Aram said unto him, Their elohim are elohei harim *(g-ds of the hills)*; therefore they were stronger than we; but let us fight against them on the plain; then surely we shall be stronger than they. 24 And do this thing: Remove the melachim, every ish from his makom *(place, post)*, and put officers in their places;

זאָלסט דיר צונויפֿציילן אַ חיל אַזוי ווי דער חיל וואָס איז
iz vos cheil der vi azoi cheil a tsunoifftseiln dir zolst
is which army the as so army an muster you(SG) you(SG) must

בייַ דיר געפֿאַלן, און פֿערד אַזוי ווי די פֿערד , און רייַטוועגן אַזוי
azoi raitvegn un ferd di vi azoi ferd un gefaln dir bai
so chariots and horses the like so horses and fell you(SG) with

ווי די רייַטוועגן; און לאָמיר מלחמה האַלטן מיט זיי אויף אַ גלייַכן
glaichn a oif zei mit haltn milchome lomir un raitvegn di vi
equal a on them with wage war let us and chariots the like

פּלאַץ, אויב מיר וועלן נישט זיין שטאַרקער פֿון זיי ! האָט ער צוגעהערט
tsugehert er hot zei fun shtarker zain nisht veln mir oib plats
paid heed he has them than stronger be not will we if place

צו זייער קול , און האָט אַזוי געטאָן.
geton azoi hot un kol zeyer tsu
done so has and voice their to

כו און עס איז געווען צום אומקער פֿון יאָר , האָט בֶּן-הֲדַד
Ben-Hadad hot yor fun umker tsum geven iz es un
Ben-Hadad has year of return to the was is it and

איבערגעציילט די אֲרַמים , און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען קיין אַפֿק אויף
oif Afek kein aroifgegangen iz er un Aramim di ibergetseilt
on Aphek to having gone up is he and Syrians the mustered

מלחמה מיט יִשְׂרָאֵל.
Yisroel mit milchome
Yisroel with war

כז און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זיינען איבערגעציילט געווואָרן,
gevorn ibergetseilt zainen Yisroel fun kinder di un
become mustered are Yisroel of children the and

און פֿאַרזאָרגט געווואָרן מיט שפּייז , און זיינען
zainen un shpaiz mit gevorn farzorgt un
are and provisions with having become provided for and

אַרויסגעגאַנגען אַקעגן זיי . און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di un zei akegn aroisgegangen
have Yisroel of children the and them against having come out

געלאַגערט אַקעגן זיי , אַזוי ווי צוויי קליינע סטאַדעס ציגן . און די
di un tsign stades kleine tsvei vi azoi zei akegn gelagert
the and goats flocks of small two as so them against encamped

אַרַמים האָבן אָנגעפֿילט דאָס לאַנד.
land dos ongefilt hobn Aramim
land the filled have Syrians

כח האָט דער מאַן פֿון ג-ט געקומען , און האָט געזאָגט צו דעם
dem tsu geredt hot un genent G-t fun man der hot
the to spoken has and come near G-d of man the has

מלך פֿון יִשְׂרָאֵל און געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: ווייל די
di vail gezogt Hashem hot azoi gezogt un Yisroel fun melech
the because said Hashem has so said and Yisroel of king

אַרַמים האָבן געזאָגט: אַ ג-ט פֿון בערג איז ה , און נישט אַ
a nisht un Hashem iz berg fun G-t a gezogt hobn Aramim
a not and Hashem is hill country of G-d a said have Syrians

ג-ט פֿון טאָלן איז ער, דערום וועל איך געבן דעם גאַנצן דאָזיקן גרויסן
groisn dozikn gantsn dem gebn ich vel derum er iz toln fun G-t
great this entire the give I will therefore he is valleys of G-d

המון אין דיין האַנט, און איר וועט וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen vet ir un hant dain in hamon
Hashem am I that know will you and hand your in multitude

25 And muster thee an army, like the army that thou hast lost, sus for sus, and merkavah for merkavah; and we will fight against them on the plain, and surely we shall be stronger than they. And he paid heed unto their voice, and did so.

26 And it came to pass at the teshuvat hashanah, that Ben-Hadad mustered Aram, and went up to Aphek, to war against Yisroel.

27 And the Bnei Yisroel were mustered, and were all outfitted as battle-ready, and marched out to meet them; and the Bnei Yisroel encamped opposite them like two little flocks of izzim *(goats)*; but Aram *(the Syrians)* filled ha'aretz.

28 And there came an Ish HaElohim, and spoke unto Melech Yisroel, and said, Thus saith Hashem, Because Aram have said, Hashem is Elohei Harim, but not Elohei Amakim *(G-d of Valleys)* therefore will I deliver all this hamon hagadol *(vast multitude)* into thine yad, and ye shall know that I am Hashem.

כט און זיי האָבן געלאַגערט איינע אַקעגן די אַנדערע זיבן טעג. און
un teg zibn andere di akegn eine gelagert hobn zei un
and days seven other the against one encamped have they and

עס איז געווען אויפֿן זיבעטן טאָג, האָט געמעגט די מלחמה, און די
di un milchome di genent hot tog zibetn oifn geven iz es
the and battle the come near has day seventh on was is it

קינדער פֿון ישְׂרָאֵל האָבן פֿון אֲרָם הונדערט טויזנט
toiznt hundert Aram fun geshlogn hobn Yisroel fun kinder
thousand hundred Aram of struck down have Yisroel of children

פֿוסגייער אין איין טאָג. ל און די איבעריקע זיינען אַנטלאָפֿן קיין
kein antlofn zainen iberike di un tog ein in fusgeyer
to fled are remaining the and day one in foot soldiers

אֲפֵק, אין שטאָט; איז די מויער איינגעפֿאַלן אויף זיבן און צוואַנציק
tsvantsik un zibn oif aingefaln moier di iz shtot in Afek
twenty and seven on collapsed wall the is city in Aphek

טויזנט מאַן וואָס זיינען איבערגעבליבן. און בֶּן-הֲדַד איז אַנטלאָפֿן
antlofn iz Ben-Hadad un ibergebliben zainen vos man toiznt
fled is Ben-Hadad and left are which men thousand

און איז אַריין אין שטאָט, אין אַ קאַמער קאַמער הינטער אַ קאַמער.
kamer a hinter kamer a in shtot in arain iz un
room a behind inner room a in city in enter is and

לא האָבן זיינע קנעכט צו אים געזאָגט: זע נאָר, מיר האָבן גהערט
gehert hobn mir nor ze gezogt im tsu knecht zaine hobn
heard have we but behold said him to servants his have

אַז די מלכים פֿון דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל זיינען גענאָדיקע מלכים;
mlochim genodike zainen Yisroel fun hoiz dem fun mlochim di az
kings gracious are Yisroel of house the of kings the that

לאָמיר, איך בעט דיך, אָנטאָן זאַקקלייַדער אויף אונדזערע לענדן,
lendn undzere oif zakkleider onton dich bet ich lomir
loins our on sackcloth put on you(SG) entreat I let us

און שטריק אויף אונדזער קאָפּ, און לאָמיר אַרויסגיין צו דעם מלך פֿון
fun melech dem tsu aroisgein lomir un kop undzer oif shtrik un
of king the to go out let us and head our on ropes and

ישְׂרָאֵל, אפֿשר וועט ער דיך לאָזן לעבן.
lebn lozn dich er vet efsher Yisroel
live let you(SG) he will perhaps Yisroel

לב האָבן זיי אָנגעגורט זאַקקלייַדער אויף זייערע לענדן, און שטריק אויף
oif shtrik un lendn zeyere oif zakkleider ongegurt zei hobn
on ropes and loins their on sackcloth girded up they have

זייערע קעפּ, און זיי זיינען געקומען צו דעם מלך פֿון ישְׂרָאֵל, און
un Yisroel fun melech dem tsu gekumen zainen zei un kep zeyere
and Yisroel of king the to come are they and heads their

האָבן געזאָגט: דיין קנעכט בֶּן-הֲדַד האָט געזאָגט: לאָמיך לעבן, איך
ich lebn lomich gezogt hot Ben-Hadad knecht dain gezogt hobn
I live let me said has Ben-Hadad servant your said have

בעט דיך. האָט ער געזאָגט: לעבט ער נאָך? ער איז מיין ברודער.
bruder main iz er noch er lebt gezogt er hot dich bet
brother my is he yet he lives said he has you(SG) entreat

לג און די מענטשן האָבן עס גענומען פֿאַר אַ צייכן, און זיי
zei un tseichn a far genumen es hobn mentshn di un
they and sign a for taken it have men the and

האָבן זיך געאיילט און באַוואָרנט אויב ער מיינט עס, און האָבן
hobn un es meint er oib bavornt un geailt zich hobn
have and it means he if made sure and hurried selves have

29 And they encamped these opposite those shivat yamim. And so it was, that in the yom hashevi'i the milchamah was joined; and the Bnei Yisroel slaughtered of Aram a hundred thousand foot soldiers in yom echad. 30 But the rest fled to Aphek, into the Ir; and there a chomah *(wall)* fell upon twenty and seven elef ish that were left. And Ben-Hadad fled, and went into the Ir, into cheder b'cheder *(a room within a room, an inner room)*.

31 And his avadim said unto him, Hinei now, we have heard that the melachim of Bais Yisroel are malkhei chesed; let us, now, put sackcloth on our loins, and ropes upon our heads, and go out to the Melech Yisroel; perhaps he will save thy nefesh.

32 So they girded sackcloth on their loins, and put ropes on their heads, and came to the Melech Yisroel, and said, Thy eved Ben-Hadad saith, Let now my nefesh live. And he said, Is he yet alive? He is achi *(my brother)*.

33 Now the anashim did interpret this as a sign of mercy from him, and did hastily seize on it; and they said, Thy brother

Ben-Hadad! Then he said, Go ye, bring him. Then Ben-Hadad came forth to him; and he brought him up onto the merkavah.

34 And Ben-hadad said unto him, The cities, which Avi took from Avicha, I will return; and thou shalt set up chutzot *(market areas)* for thee in Damascus, just as Avi set up in Shomron. Then said Ach'av, I will send thee away with this brit *(covenant)*. So he made a brit *(covenant)* with him, and sent him away.

35 And a certain man of the Bnei HaNevi'im said unto his re'a *(neighbor)* in the Devar Hashem, Strike me, now. The ish refused to strike him. 36 Then said he unto him, Because thou hast not obeyed the kol Hashem, behold, thou, as soon as thou art departed from me, an aryeh shall kill thee. And as soon as he was departed from him, an aryeh found him, and killed him.

37 Then he found another ish, and said, strike me, now. And the ish struck him, so that in striking he wounded him.

38 So the navi departed, and stood waiting for HaMelech by the derech, and disguised himself with bandage over his

געזאָגט: דײַן ברודער בֶּן-הֲדַד . האָט ער געזאָגט: גייט ברענגט אים. איז
iz im brengt geit gezogt er hot Ben-Hadad bruder dain gezogt
is him bring go said he has Ben-Hadad brother your said

אַרויסגעקומען צו אים בֶּן-הֲדַד , און ער האָט אים אַרויפֿגענומען אויפֿן
oifn aroifgenumen im hot er un Ben-Hadad im tsu aroisgekumen
on took up him has he and Ben-Hadad him to came out

רײַטוואָגן. לד און האָט צו אים געזאָגט: די שטעט וואָס מײַן פֿאָטער האָט
hot foter main vos shtet di gezogt im tsu hot un raitvogn
has father my which cities the said him to has and chariot

צוגענומען פֿון דײַן פֿאָטער וועל איך אומקערן, און גאַסן זאָלסטו
zolstu gasn un umkeren ich vel foter dain fun tsugenumen
shall you squares and return I will father your from taken

דיר מאַכן אין דַּמֶּשֶׂק , אַזוי ווי מײַן פֿאָטער האָט געמאַכט אין
in gemacht hot foter main vi azoi Damesek in machn dir
in made has father my as so Damascus in make you(SG)

שומרון . און איך וועל דיך אַוועקלאָזן מיט דעם דאָזיקן ברית .
bris dozikn dem mit aveklozn dich vel ich un Shomron
covenant this the with release you(SG) will I and Shomron

און ער האָט אים געשלאָסן אַ ברית , און האָט אים אַוועקגעלאָזט.
avekgelozt im hot un bris a geshlosn im hot er un
released him has and covenant a established him has he and

לה און איינער אַ מאַן פֿון די יונגע נבֿיאים האָט געזאָגט צו זײַן
zain tsu gezogt hot neviim yunge di fun man a einer un
his to said has prophets young the of man a one and

חבֿר דורך דעם וואָרט פֿון ה : שלאָג מיך , איך בעט
bet ich mich shlog Hashem fun vort dem durch chever
entreat I me strike Hashem of word the by neighbor

דיך , און דער מאַן האָט אים נישט געוואָלט שלאָגן . לו האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot shlogn gevolt nisht im hot man der un dich
said he has strike wanted not him has man the and you(SG)

ווײַל דו האָסט נישט צוגעהערט צו דעם קול פֿון ה , אָט
ot Hashem fun kol dem tsu tsugehert nisht host du vail
behold Hashem of voice the to paid heed not have you because

גייסטו אַוועק פֿון מיר, און דיך וועט דערשלאָגן אַ לייב.
leib a dershlogn vet dich un mir fun avek geistu
lion a struck down will you(SG) and me from away are you going

און ווי ער איז אַוועקגעגאַנגען פֿון אים, אַזוי האָט אים אָנגעטראָפֿן אַ
a ongetrofn im hot azoi im fun avekgegangen iz er vi un
a encountered him has so him from went way is he as and

לייב, און האָט אים דערשלאָגן.
dershlogn im hot un leib
killed him has and lion

לז האָט ער אָנגעטראָפֿן אַן אַנדער מאַן, און האָט געזאָגט: שלאָג מיך ,
mich shlog gezogt hot un man ander an ongetrofn er hot
me strike said has and man other an encountered he has

איך בעט דיך . און דער מאַן האָט אים געשלאָגן, שלאָגנדיק ביז
biz shlogndik geshlogn im hot man der un dich bet ich
unto striking struck him has man the and you(SG) entreat I

וווּנדן . לח און דער נבֿיא איז געגאַנגען און האָט געהאַרט אויפֿן
oifn gehart hot un gegangen iz novi der un vundn
on waited has and having gone is prophet the and wounds

מלך בײַם וועג ; און ער האָט זיך פֿאַרשטעלט מיטן קאָפּבאַנד איבער
iber kopband mitn farshtelt zich hot er un veg baim melech
over bandage with disguised self has he and road at king

eyes. 39 And as HaMelech passed by, he cried out unto HaMelech; and he said, Thy eved went out into the thick of the milchamah; and, hinei, an ish turned aside, and brought an ish unto me, and said, Be shomer over *(guard)* this ish: if by any means he be missing, then shall thy nefesh be for his nefesh, or else thou must pay a talent of kesef. 40 And while thy eved was busy here and there, he was gone. And the Melech Yisroel said unto him, So shall thy mishpat be; thyself hast decided it.

41 And he hasted, and removed the bandage from over his eyes; and Melech Yisroel recognized him that he was of the Nevi'im.

42 And he said unto him, Thus saith Hashem, Because thou hast let go out of thy yad an ish whom I appointed to cherem *(utter destruction)*, therefore thy nefesh shall be for his nefesh, and thy people instead of his people.

43 And Melech Yisroel came to his bais sar veza'ef *(sullen and dejected)*, and came to Shomron.

זײַנע אויגן. לט און עס איז געווען, ווי דער מלך איז פֿאַרביײַגעגאַנגען,
farbaigegangen iz melech der vi geven iz es un oign zaine
passing by is king the as was is it and eyes his

אַזוי האָט ער געשריען צום מלך און האָט געזאָגט: דײַן קנעכט איז
iz knecht dain gezogt hot un melech tsum geshrien er hot azoi
is servant your said has and king to the cried he has so

אַרויסגעגאַנגען איז דער מלחמה , ערשט אַ מאַן האָט זיך אָפּגעקערט ,
opgekert zich hot man a ersht milchome der in aroisgegangen
turned aside self has man a behold battle the in went out

און האָט געבראַכט צו מיר אַ מאַן, און האָט געזאָגט: אָט דעם דאָזיקן
dozikn dem ot gezogt hot un man a mir tsu gebracht hot un
this the behold said has and man a me to brought has and

מאַן, אויב געמינערט וועט ער געמינערט ווערן ; וועט דײַן נפֿש זײַן
zain nefesh dain vet vern geminert er vet geminert oib man
be soul your will become missing he will missing if man

אַנשטאָט זײַן נפֿש ; אָדער אַ צענטנער זילבער וועסטו באַצאָלן:
batsoln vestu zilber tsentner a oder nefesh zain anshtot
repay will you(sg) silver talent a or soul his in place of

מ און ווי דײַן קנעכט איז געווען פֿאַרטאָן דאָ און דאָרטן, אַזוי איז ער
er iz azoi dortn un do farton geven iz knecht dain vi un
he is so there and here busy was is servant your as and

נישט געווארן . האָט דער מלך פֿון ישׂראֵל צו אים געזאָגט. אַזוי
nisht gevorn gezogt im tsu Yisroel fun melech der hot azoi
not having become said him to Yisroel of king the has so

זאָל זײַן דײַן משפּט ; דו אַליין האָסט געפּסקענט .
gepskent host alein du mishpot dain zain zol
you have ruled have alone you judgment your be shall

מא האָט ער אויף גיך אָפּגעטאָן דעם קאָפּבאַנד פֿון זײַנע אויגן,
oign zaine fun kopband dem opgeton gich oif er hot
eyes his from bandage the removed quickly up he has

און דער מלך פֿון ישׂראֵל האָט אים דערקענט , אַז ער איז פֿון די
di fun iz er az derkent im hot Yisroel fun melech der un
the of is he that recognized him has Yisroel of king the and

נבֿיאים .
neviim
prophets

מב און ער האָט צו אים געזאָגט: אַזוי האָט ה׳ גערעדט: ווײַל
vail gezogt Hashem hot azoi gezogt im tsu hot er un
because said Hashem has thus said him to has he and

דו האָסט אַרויסגעלאָזט פֿון דער האַנט דעם מאַן פֿון מײַן חרם ,
cheirem main fun man dem hant der fun aroisgelozt host du
devoted my of man the hand the from let out have you

זאָל דײַן נפֿש זײַן אַנשטאָט זײַן נפֿש , און דײַן פֿאָלק
folk dain un nefesh zain anshtot zain nefesh dain zol
people your and soul his in place of be soul your shall

אַנשטאָט זײַן פֿאָלק .
folk zain anshtot
people his in place of

מג און דער מלך פֿון ישׂראֵל איז אַוועק צו זײַן הויז
hoiz zain tsu avek iz Yisroel fun melech der un
house his to gone away is Yisroel of king the and

צעטראָגן און פֿאַרבייזערט, און ער איז געקומען קיין שׂומרון .
tsetrogn un farbeizert un er iz gekumen kein Shomron
overwhelmed and bitter and he is having come to Shomron

21 And it came to pass after these things, that Navot the Yizre'eli had a kerem *(vineyard)*, which was in Yizre'el *(Jezreel)*, beside the heikhal *(palace)* Ach'av Melech Shomron. [2] And Ach'av spoke unto Navot, saying, Give me thy kerem *(vineyard)*, that I may have it for an herb gan *(garden)*, because it is karov *(near)* unto my Bais; and I will give thee in exchange for it a tov kerem *(better vineyard)* than it; or, if it seem tov in thine eyes, I will give thee the worth of it in kesef. [3] And Navot said to Ach'av, Chalilah li me'Hashem *(far be it from me before* Hashem*)*, that I should give the nachalat Avoti unto thee.

[4] And Ach'av came into his Bais sar veza'ef *(sullen and dejected)* because of the davar which Navot the Yizre'eli had spoken to him; for he had said, I will not give thee the nachalat avoti. And he lay down upon his mittah, and turned away his face, and would eat no lechem.

[5] But Izevel his isha came to him, and said unto him, Mah zeh *(What [is] this?)* Thy ruach is sarah *(sullen)*, that thou eatest no lechem? [6] And he said unto her, Because I spoke unto Navot the

כא

אוֹן עס איז געווען נאָך די דאָזיקע געשעענישן : נָבוֹת דער
der Navot gesheenishn dozike di noch geven iz es un
the Navot these things these the after was is it and

יזרעאלי האָט געהאַט אַ ווײַנגאָרטן וואָס איז געווען אין יִזְרְעֶאל
Yizreel in geven iz vos vaingorten a gehat hot Yizreel
Yizre'el in was is which vineyard a had has Yizre'eli

לעבן דעם פּאַלאַץ פֿון אַחאָבּ דעם מלך פֿון שומרון . [ב] האָט אַחאָבּ
Achav hot Shomron fun melech dem Achav fun palats dem lebn
Ach'av has Shomron of king the Ach'av of palace the near

געזאָגט צו נָבוֹתן , אַזוי צו זאָגן : גיב מיר דײַן ווײַנגאָרטן , כּדי ער
er kedei vaingorten dain mir gib zogn tsu azoi Navoten tsu gezogt
it so that vineyard your me give say to so Navot to said

זאָל מיר זײַן פַּאַר אַ גאָרטן פֿון גרינס , ווײַל ער איז נאָענט לעבן
lebn nont iz er vail grins fun gortn a far zain mir zol
near close is he because greenery of garden a for be me shall

מײַן הויז , און איך וועל דיר געבן אַנשטאָט אים אַ ווײַנגאָרטן אַ
a vaingorten a im anshtot gebn dir vel ich un hoiz main
a vineyard a it in place of give you(SG) will I and house my

בעסערן פֿון אים. אָדער אויב אין דײַנע אויגן איז בעסער, וועל איך דיר
dir ich vel beser iz oign daine in oib oder im fun besern
you(SG) I will better is eyes your in if or it than better

געבן געלט אין מקח פֿון דעם . [ג] האָט נָבוֹת געזאָגט צו אַחאָבּן :
Achavn tsu gezogt Navot hot dem fun mekch in gelt gebn
Ach'av to said Navot has the one of price in money give

באַהיט מיך ה , איך זאָל דיר נחלה פֿון
fun nachle di opgebn dir zol ich Hashem mich bahit
of inheritance the give up to you(SG) should I Hashem me forbid

מײַנע עלטערן.
eltern maine
fathers my

[ד] איז אַחאָבּ געקומען אין זײַן הויז צעטרָאָגן און פֿאַרבייזערט
farbeizert un tsetrogn hoiz zain in gekumen Achav iz
bitter and overwhelmed house his in came Ach'av is

איבער דעם וואָרט וואָס נָבוֹת דער יִזְרְעֶאלי האָט צו אים גערעדט, אַז
az geredt im tsu hot Yizreel der Navot vos vort dem iber
that spoken him to has Yizre'eli the Navot which word the over

ער האָט געזאָגט: איך וועל דיר נישט אָפּגעבן די נחלה פֿון
fun nachle di opgebn nisht dir vel ich gezogt hot er
of inheritance the give up not to you(SG) will I said has he

מײַנע עלטערן. און ער האָט זיך געלייגט אויף זײַן בעט, און האָט
hot un bet zain oif geleigt zich hot er un eltern maine
has and bed his on lain down self has he and fathers my

אומגעדרייט זײַן פּנים , און נישט געגעסן קיין שפּײַז .
shpaiz kein gegesn nisht un ponem zain umgedreit
food any ate not and face his turned around

[ה] איז צו‌געקומען צו אים זײַן ווײַב איזֶבֶל, און האָט צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu hot un Izevel vaib zain im tsu tsugekumen iz
said him to has and Izevel wife his him to approached is

וואָס איז דאָס דײַן געמיט צעטרָאָגן , און דו עסט נישט קיין
kein nisht est du un tsetrogn gemit dain dos iz vos
any not eat you and overwhelmed spirit your this is what

שפּײַז ? [ו] האָט ער צו איר געזאָגט: ווײַל איך האָב געזאָגט צו נָבוֹת
Navot tsu geredt hob ich vail gezogt ir tsu er hot shpaiz
Navot to spoken have I because said her to he has food

Yizre'eli and said unto him, Give me thy kerem *(vineyard)* for kesef; or else, if it please thee, I will give thee another kerem *(vineyard)* in its place; but he answered, I will not give thee my kerem *(vineyard)*.

דעם יזרעאֵלי, און איך האָב צו אים געזאָגט: גיב מיר דײַן ווײַנגאָרטן
vaingorten dain mir gib gezogt im tsu hob ich un Yizreel dem
vineyard your me give said him to have I and Yizre'eli the

פַּאַר געלט , אָדער אויב דו ווילסט, וועל איך דיר געבן אַן אַנדער
ander an gebn dir ich vel vilst du oib oder gelt far
other an give you(SG) I will will you if or money for

ווײַנגאָרטן אַנשטאָט אים; און ער האָט געזאָגט: איך וועל דיר
dir vel ich gezogt hot er un im anshtot vaingorten
to you(SG) will I said has he and it in place of vineyard

נישט אָפּגעבן מײַן ווײַנגאָרטן .
vaingorten main opgebn nisht
vineyard my give up not

[7] And Izevel his isha said unto him, What a grand sovereign over Yisroel you are! Arise, and eat lechem, and let thine lev be cheerful; I will give thee the kerem *(vineyard)* of Navot the Yizre'eli.

[ז] האָט זײַן ווײַב אִיזֶבֶל צו אים געזאָגט: פֿירסט דו אַצונד די מלוכה
meluche di atsund du first gezogt im tsu Izevel vaib zain hot
kingdom the now you lead said him to Izevel wife his has

איבער ישְׂרָאֵל? שטיי אויף, עס שפּײַז , אַז זאָל דײַן האַרץ זײַן פֿרײלעך.
freilech zain harts dain zol az shpaiz es oif shtei Yisroel iber
merry be heart your shall that food eat up stand Yisroel over

איך וועל דיר געבן דעם ווײַנגאָרטן פֿון נָבוֹת דעם יזרעאֵלי.
Yizreel dem Navot fun vaingorten dem gebn dir vel ich
Yizre'eli the Navot of vineyard the give you(SG) will I

[8] So she wrote sefarim *(letters)* b'shem Ach'av, and sealed them with his chotam *(seal)*, and sent the sefarim unto the zekenim and to the chorim *(nobles, rulers)* that were in his city, dwelling with Navot.

[ח] און זי האָט געשריבן בריוו אין אַחאָבס נאָמען , און פֿאַרזיגלט
farziglet un nomen Achavs in briv geshribn hot zi un
sealed and name Ach'av's in letters written has she and

מיט זײַן זיגל, און האָט געשיקט די בריוו צו די עלטסטע און
un eltste di tsu briv di geshikt hot un zigl zain mit
and elders the to letters the sent has and seal his with

צו די אַדללַיִט וואָס אין זײַן שטאָט, וואָס האָבן געווויינט
gevoint hobn vos shtot zain in vos adllait di tsu
dwelt have which city his in which leading people the to

מיט נָבוֹת .

[9] And she wrote in the sefarim, saying, Proclaim a tzom, and set Navot on high among the people;

[ט] און זי האָט געשריבן אין די בריוו, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi briv di in geshribn hot zi un
Navoten mit
say to so letter the in written has she and Navot with

רופֿט אויס אַ תַּעֲנִית, און זעצט אָוועק נָבוֹתן אויבן אָן פֿון פַּאָלק .
folk fun on oiben Navoten avek zetst un taanis a ois ruft
people of on above Navot away sit and fast a out call

[10] And seat two men, bnei beliyaal, opposite him, to bear witness against him, saying, Thou didst upon Elohim and Melech make a brocha! And then take him out, and stone him, that he may die.

[י] און זעצט אַוועק צוויי מענטשן , נידערטרעכטיקע יונגען , אַקעגן
akegn yungen nidertrechtike mentshn tsvei avek zetst un
opposite young vile men two away sit and

אים, זיי זאָלן עדות זאָגן אויף אים, אַזוי צו זאָגן : האָסט
host zogn tsu azoi im oif zogn eides zoln zei im
has say to so him against say testimony shall they him

געלעסטערט אלקים און דעם מלך . און פֿירט אים אַרויס, און
un arois im firt un melech dem un Elokim gelestert
and out him lead and king the and G-d blasphemed

פֿאַרשטיינט אים, און ער זאָל שטאַרבן.
shtarbn zol er un im farshteint
die shall he and him stone

[11] And the anashim of his city, even the zekenim and the chorim *(nobles)* who were the inhabitants in his city,

[יא] האָבן די מענטשן פֿון זײַן שטאָט, און די עלטסטע און די
di un eltste di un shtot zain fun mentshn di hobn
the and elders the and city his of men the have

אַדללַיִט וואָס האָבן געווויינט אין זײַן שטאָט, געטאָן אַזוי ווי אִיזֶבֶל
Izevel vi azoi geton shtot zain in gevoint hobn vos adllait
Izevel as so did city his in dwelt have which leading people

did just as Izevel had sent unto them, and just as it was written in the sefarim which she had sent unto them.

[12] They proclaimed a tzom, and seated Navot on high among the people. [13] And there came in two anashim, bnei beliyaal, and sat opposite him; and the anashim of beliyaal witnessed against him, even against Navot, in the presence of the people, saying, Navot blasphemed Elohim vaMelech! Then they took him forth outside of the Ir, and stoned him with stones, that he died. [14] Then they sent to Izevel, saying, Navot is stoned, and is dead.

[15] And it came to pass, when Izevel heard that Navot was stoned, and was dead, that Izevel said to Ach'av, Arise, take possession of the kerem of Navot the Yizre'eli, which he refused to give thee for kesef; for Navot is not chai *(alive)*, but met *(dead)*.

[16] And it came to pass, when Ach'av heard that Navot was dead, that Ach'av rose up to go down to the kerem of Navot the Yizre'eli, to take possession of it.

הָאָט צו זיי געשיקט, אַזוי ווי עס איז געווען געשריבן אין די בריוו
briv di in geshribn geven iz es vi azoi geshikt zei tsu hot
letter the in written having been is it as so sent them to has

וואָס זי האָט צו זיי געשיקט. יב זיי האָבן אויסגערופֿן אַ תַּעֲנִית, און
un taanis a oisgerufn hobn zei geshikt zei tsu hot zi vos
and fast a proclaimed have they sent them to had she which

האָבן אַוועקגעזעצט נָבוֹת אויבן אָן פֿון פֿאָלק. יג און די צוויי מענטשן,
mentshn tsvei di un folk fun on oiben Navoten avekgezetst hobn
men two the and people of on above Navot seated away have

נידערטרעכטיקע יונגען, זיינען געקומען און האָבן זיך געזעצט אַקעגן
akegn gezetst zich hobn un gekumen zainen yungen nidertrechtike
opposite sat selves have and come are young vile

אים; און די נידערטרעכטיקע יונגען האָבן עדות געזאָגט אויף אים,
im oif gezogt eides hobn yungen nidertrechtike di un im
him against said testimony have young vile the and him

אויף נָבוֹת, פֿאַרן פֿאָלק, אַזוי צו זאָגן: נָבוֹת האָט געלעסטערט
gelestert hot Navot zogn tsu azoi folk faran Navoten oif
blasphemed has Navot say to so people before Navot against

אלקים און דעם מלך. און מע האָט אים אַרויסגעפֿירט אויסן שטאָט,
shtot oisn aroisgefirt im hot me un melech dem un Elokim
city outside led out him has one and king the and G-d

און זיי האָבן יד אים פֿאַרוואָרפֿן מיט שטיינער, און ער איז געשטאָרבן.
hobn zei un geshtorbn iz er un shteiner mit farvorfen im un
have they and died is he and stones with pelt with him and

גענדיקט צו איזֶבֶל, אַזוי צו זאָגן: נָבוֹת איז פֿאַרשטיינט געווארן,
gevorn farshteint iz Navot zogn tsu azoi Izevelen tsu geshikt
having become stoned is Navot say to so Izevel to sent

און ער איז טויט.
toit iz er un
dead is he and

טו און עס איז געווען, ווי איזֶבֶל האָט געהערט אַז נָבוֹת איז פֿאַרשטיינט
farshteint iz Navot az gehert hot Izevel vi geven iz es un
stoned is Navot that heard has Izevel when was is it and

געווארן, און ער איז טויט, אַזוי האָט איזֶבֶל געזאָגט צו אַחאָבֶן: שטיי אויף:
oif shtei Achavn tsu gezogt Izevel hot azoi toit iz er un gevorn
up stand Ach'av to said Izevel has so dead is he and become

ירַשׁ דעם וויינגאָרטן פֿון נָבוֹת דעם יזרעאֵלי, וואָס ער האָט דיר
dir hot er vos Yizreel dem Navot fun vaingorten dem yarshe
to you(SG) has he which Yizre'eli the Navot of vineyard the possess

נישט געוואָלט געבן פֿאַר געלט. וואָרעם נָבוֹת לעבט נישט, ניַיערט ער איז
iz er naiert nisht lebt Navot vorem gelt far gebn gevolt nisht
is he rather not lives Navot because money for give wanted not

טויט.
toit
dead

טז און עס איז געווען, ווי אַחאָבֶ האָט געהערט אַז נָבוֹת איז טויט, אַזוי
azoi toit iz Navot az gehert hot Achav vi geven iz es un
so dead is Navot that heard has Ach'av when was is it and

איז אַחאָבֶ אויפֿגעשטאַנען אַראָפּצונידערן צו דעם וויינגאָרטן פֿון נָבוֹת דעם
dem Navot fun vaingorten dem tsu aroptsunidern oifgeshtanen Achav iz
the Navot of vineyard the to go down to arose Ach'av is

יזרעאֵלי, כדי אים צו ירַשׁען.
yarshen tsu im kedei Yizreel
take possession to him so that Yizre'eli

יז איז דאָס ווָארט פֿון ה געווען צו אֵלִיָהוּ דעם תִּשבי, אַזוי
azoi Tishbi dem Eliyahu tsu geven Hashem fun vort dos iz
so Tishbi the Eliyahu to was Hashem of word the is

יח צו זאָגן: שטיי אויף, נידער אַראָפּ אַנטקעגן אַחאָבֿ דעם מלך
melech dem Achav antkegen arop nider oif shtei zogn tsu
king the Ach'av to meet down go down up stand say to

פֿון יִשׂרָאֵל וואָס אין שֹׁמרוֹן; אָן איז ער אין דעם ווײַנגאָרטן פֿון
fun vaingorten dem in er iz on Shomron in vos Yisroel fun
of vineyard the in he is here Shomron in which Yisroel of

נָבוֹתן, וואָס ער האָט אַהין אַראָפּגענידערט, כדי אים צו ירשען.
yarshen tsu im kedei aropgenidert ahin hot er vos Navoten
inherit to him so that gone down there has he which Navot

יט און זאָלסט רעדן צו אים, אַזוי צו זאָגן: אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi zogn tsu azoi im tsu redn zolst un
Hashem has thus say to so him to speak you(SG) shall and

געזאָגט: האָסט געהרגעט, און ווילסט אויך ירשען? און
un yarshen oich vilst un geharget host gezogt
and take possession also be willing and killed you have said

זאָלסט רעדן צו אים, אַזוי צו זאָגן: אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi im tsu redn zolst
said Hashem has thus say to so him to speak you(SG) shall

אויף דעם אָרט וווּ די הינט האָבן געלעקט דאָס בלוט פֿון נָבוֹתן,
Navoten fun blut dos gelekt hobn hint di vu ort dem oif
Navot of blood the lapped have dogs the where place the on

וועלן די הינט לעקן אויך דײַן בלוט.
blut dain oich lekn hint di veln
blood your also lick dogs the will

כ האָט אַחאָבֿ געזאָגט צו אֵלִיָהוּ: האָסט מיך אָנגעקריגן, שׂונא
soine ongekrign mich host Eliyahun tsu gezogt Achav hot
enemy provoked me have Eliyahu to said Ach'av has

מײַנער? האָט ער געזאָגט: איך האָב דיך אָנגעקריגן; ווײַל
vail ongekrign dich hob ich gezogt er hot mainer
because provoked you(SG) have I said he has my

דו האָסט זיך אָנגעגעבן צו טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן
oign di in shlecht iz vos ton tsu ongegebn zich host du
eyes the in evil is what do to undertaken self have you

פֿון ה. כא זע, איך ברענג אויף דיר אַן אומגליק, און
un umglik an dir oif breng ich ze Hashem fun
and calamity an you(SG) on bring I behold Hashem of

איך וועל דיך אויסראַמען, און וועל פֿאַרשנײַדן פֿון אַחאָבֿן
Achavn fun farshnaidn vel un oisramen dich vel ich
Ach'av from cut off will and purge you(SG) will I

יעטוועדער מאַנספּאַרשוין, און קינד און קייט, צווישן ישׂרָאֵל.
Yisroel tsvishn keit un kind un mansparshoin yetveder
Yisroel among chain and child and male every

כב און איך וועל מאַכן דײַן הויז אַזוי ווי דאָס הויז פֿון יָרָבעָם
Yarovam fun hoiz dos vi azoi hoiz dain machn vel ich un
Yarov'am of house the like so house your make will I and

דעם זון פֿון נבָט, און אַזוי ווי דאָס הויז פֿון בַּעְשָׁא דעם
dem Baasha fun hoiz dos vi azoi un Nevaten fun zun dem
the Ba'asha of house the like so and Nevat of son the

זון פֿון אַחִיָהן, פֿאַר דער דערצערנונג וואָס דו האָסט
host du vos dertsernung der far Achiyahn fun zun
have you wherewith provocation the for Achiyah of son

[17] And the Devar Hashem came to Eliyahu the Tishbi, saying, [18] Arise, go down to meet Ach'av Melech Yisroel, which is in Shomron; hinei, he is in the kerem of Navot, where he has gone down to take possession of it. [19] And thou shalt speak unto him, saying, Thus saith Hashem, Hast thou committed murder, then also hast thou inherited? And thou shalt speak unto him, saying, Thus saith Hashem, In the makom *(place)* where kelavim licked the dahm Navot shall kelavim lick thy dahm also, even thine.

[20] And Ach'av said to Eliyahu, Hast thou found me, O mine oyev? And he answered, I have found thee; because thou hast sold thyself to work rah in front of the eyes of Hashem. [21] Hineni, I will bring ra'ah upon thee, and will utterly sweep thee away, and will cut off from Ach'av mashtin b'kir *(him that urinates against a wall)*, atzur *(bond)* and azuv *(free)* in Yisroel, [22] And will make thine Bais like the Bais Yarov'am Ben Nevat, and like the Bais Ba'asha Ben Achiyah, for the provocation wherewith thou hast provoked Me to anger,

and caused Yisroel to sin. 23 And of Izevel also spoke Hashem, saying, The kelavim shall devour Izevel by the wall of Yizre'el. 24 Him of Ach'av that dieth in the Ir the kelavim shall devour; and him that dieth in the sadeh shall the oph haShomayim devour.

25 But there was none like unto Ach'av, which did sell himself to work rah before the eyes of Hashem, whom Izevel his isha urged on. 26 And he acted monstrously in going after gillulim *(idols)*, according to all things as did HaEmori, whom Hashem drove out before the Bnei Yisroel.

27 And it came to pass, when Ach'av heard those words, that he tore his begadim, put sackcloth upon his basar, did a tzom, lay in sackcloth, and walked about subdued.

28 And the Devar Hashem came to Eliyahu the Tishbi, saying, 29 Seest thou how Ach'av humbleth himself before Me? because he humbleth himself before Me, I will not bring

דערצערנט , און געמאַכט זינדיקן ישְׂרָאֵל. כג און אויך אויף
oif oich un Yisroel zindikn gemacht un dertsernt
against also and Yisroel sin made and provoke to wrath

אִיזֶבֶלען האָט ה גערעדט, אַזוי צו זאָגן: די הינט וועלן עסן
esen veln hint di zogn tsu azoi geredt Hashem hot Izevelen
eat will dogs the say to so spoken Hashem has Izevel

אִיזֶבֶלען אין דעם פֿעסטונגגראָבן פֿון יִזְרְעֶאל. כד דעם וואָס
vos dem Yizreel fun festunggrobn dem in Izevelen
which the one Yizre'el of outer wall the in Izevel

שטאַרבט פֿון אַחאָבן אין שטאָט, וועלן די הינט אויפֿעסן, און דעם
dem un oifesn hint di veln shtot in Achavn fun shtarbt
the one and eat dogs the will city in Ach'av of dies

וואָס שטאַרבט אין פֿעלד, וועלן די פֿויגלען פֿון הימל אויפֿעסן.
oifesn himel fun foiglen di veln feld in shtarbt vos
eat heaven of birds the will field in dies which

כה פֿאַר וואָר, עס איז נישט געווען אַזאַ ווי אַחאָבּ וואָס האָט זיך
zich hot vos Achav vi aza geven nisht iz es vor far
self has which Ach'av as such was not is it truly for

אָפּגעגעבן צו טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , וויַיל
vail Hashem fun oign di in shlecht iz vos ton tsu opgegebn
because Hashem of eyes the in evil is what do to surrendered

אים האָט אָנגערעדט זיין וויַיב אִיזֶבֶל. כו און ער האָט זיך באַגאַנגען
bagangen zich hot er un Izevel vaib zain ongeredt hot im
committed self has he and Izevel wife be persuaded has him

זייער אומווערדיק צו גיין נאָך די אָפּגעטער, אַזוי ווי אַלץ
alts vi azoi opgeter di noch gein tsu umverdik zeyer
all that as according to idols the after go to unworthy very

וואָס די אֱמוֹרים האָבן געטאָן, וועמען ה האָט פֿאַרטריבן פֿון
fun fartriben hot Hashem vemen geton hobn Omarim di vos
from driven out has Hashem whom done have Emori the which

פֿאַר די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di far
Yisroel of children the before

כז און עס איז געווען, ווי אַחאָבּ האָט געהערט די דאָזיקע ווערטער,
verter dozike di gehert hot Achav vi geven iz es un
words these the heard has Ach'av when was is it and

אַזוי האָט ער צעריסן זיַינע קלייַדער , און אָנגעטאָן זאַקקלייד אויף זיין
zain oif zakkleid ongeton un kleider zaine tserisn er hot azoi
his on sackcloth put on and garments his torn he has so

לייַב , און האָט געפֿאַסט; און ער איז געלעגן אין זאַקקלייד, און איז
iz un zakkleid in gelegn iz er un gefast hot un laib
is and sackcloth in lay is he and fasted has and body

אַרומגעגאַנגען שטילערהייט.
shtilerheit arumgegangen
quietly walked around

כח איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו אֵלִיָּהוּ דעם תִּשְׁבִּי , אַזוי
azoi Tishbi dem Eliyahu tsu geven Hashem fun vort dos iz
so Tishbi the Eliyahu to was Hashem of word the is

צו זאָגן: כט האָסטו געזען וויַ אַחאָבּ איז געוואָרן אונטערטעניק פֿאַר
far untertenik gevorn iz Achav vi gezen hostu zogn tsu
before humbled was is Ach'av how seen have you say to

מיר? וויַיל ער איז געוואָרן אונטערטעניק פֿאַר מיר, וועל איך נישט
nisht ich vel mir far untertenik gevorn iz er vail mir
not I will me before humbled become is he because me

ברענגען דאָס בייז אין זײַנע טעג ; אין די טעג פֿון זײַן זון וועל איך
ich vel zun zain fun teg di in teg zaine in beiz dos brengen
I will son his of days the in days his in evil this bring

ברענגען דאָס בייז אויף זײַן הויז .
hoiz zain oif beiz dos brengen
house his on evil this bring

כב

און זיי זײַנען געזעסן דרײַ יאָר אָן אַ מלחמה
milchome a on yor drai gezesn zainen zei un
war a without years three situated were they and

צווישן אַרָם און צווישן יִשְׂרָאֵל . ב אָבער עס איז געווען
geven iz es ober Yisroel tsvishn un Aram tsvishn
was is it but Yisroel between and Aram between

אויפֿן דריטן יאָר , האָט יהוֹשָׁפָט דער מלך פֿון יהודה
Yehudah fun melech der Yehoshafat hot yor dritn oifn
Yehudah of king the Yehoshaphat has year third on

אַראָפּגענידערט צו דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל . ג און דער מלך פֿון
fun melech der un Yisroel fun melech dem tsu aropgenidert
of king the and Yisroel of king the to gone down

יִשְׂרָאֵל האָט געזאָגט צו זײַנע קנעכט : ווייסט איר , אַז צו אונדז
undz tsu az ir veist knecht zaine tsu gezogt hot Yisroel
us to that you know servants his to said has Yisroel

געהערט רָמוֹת-גִּלְעָד ? און מיר שווײַגן , און נעמען זי נישט
nisht zi nemen un shvaign mir un Ramot-Gilad gehert
not it take and keep silent we and Ramot Gil'ad belongs

אַוועק פֿון דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון אָרָם .
Aram fun melech dem fun hant der fun avek
Aram of king the of hand the out of away

ד און ער האָט געזאָגט צו יהוֹשָׁפָט : ווילסטו גיין מיט מיר אין
in mir mit gein vilstu Yehoshafaten tsu gezogt hot er un
in me with go will you Yehoshaphat to said has he and

מלחמה אויף רָמוֹת-גִּלְעָד ? האָט יהוֹשָׁפָט געזאָגט צו דעם מלך
melech dem tsu gezogt Yehoshafat hot Ramot-Gilad oif milchome
king the to said Yehoshaphat has Ramot Gil'ad on battle

פֿון יִשְׂרָאֵל : אַזוי ווי דו , אַזוי איך , אַזוי ווי דײַן פֿאָלק , אַזוי מײַן
main azoi folk dain vi azoi ich azoi du vi azoi Yisroel fun
my so people your as so I so you as according to Yisroel of

פֿאָלק , אַזוי ווי דײַנע פֿערד אַזוי מײַנע פֿערד .
ferd maine azoi ferd daine vi azoi folk
horses my so horses your as so people

ה און יהוֹשָׁפָט האָט געזאָגט צו דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל : פֿרעג
freg Yisroel fun melech dem tsu gezogt hot Yehoshafat un
inquire Yisroel of king the to said has Yehoshaphat and

הײַנט , איך בעט דיך , דאָס וואָרט פֿון ה .
Hashem fun vort dos dich bet ich haint
Hashem of word the you(SG) entreat I today

ו האָט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל איינגעזאַמלט די נבֿיאים ,
neviim di aingezamlt Yisroel fun melech der hot
prophets the gathered Yisroel of king the has

אַרום פֿיר הונדערט מאַן , און ער האָט צו זיי געזאָגט : זאָל
zol gezogt zei tsu hot er un man hundert fir arum
shall said them to has he and men hundred four round

איך גיין קעגן רָמוֹת-גִּלְעָד אויף מלחמה , אָדער זאָל איך
ich zol oder milchome oif Ramot-Gilad kegen gein ich
I shall or battle on Ramot Gil'ad against go I

hara'ah in his days: but in the yamim bno will I bring ra'ah *(disaster)* upon his Bais.

22 And they continued three years without war between Aram and Yisroel. [2] And it came to pass in the third year, that Yehoshaphat Melech Yehudah came down to Melech Yisroel. [3] And Melech Yisroel said unto his avadim, Know ye that Ramot-Gil'ad is ours, and we hesitate, and take it not out of the hand of HaMelech Aram?

[4] And he said unto Yehoshaphat, Wilt thou go with me to battle to Ramot-Gil'ad? And Yehoshaphat said to the Melech Yisroel, I am as thou art, my people as thy people, my susim as thy susim.

[5] And Yehoshaphat said unto the Melech Yisroel, Inquire for the Devar Hashem today.

[6] Then the Melech Yisroel gathered the nevi'im together, about 400 men, and said unto them, Shall I go against Ramot-Gil'ad to battle, or shall I refrain? And

they said, Go up; for Hashem shall deliver it into the hand of HaMelech.

אָפּשטיין? האָבן זיי געזאָגט: גיי אַרויף, און אֲדֹנָי וועט זי
zi vet Adonoi un aroif gei gezogt zei hobn opshtein
it will Adonoi and up go said they have avoid

געבן אין דער האַנט פֿון מלך .
melech fun hant der in gebn
king of hand the in give

7 And Yehoshaphat said, Is there not here a navi of Hashem besides, that we might inquire of him? 8 And the Melech Yisroel said unto Yehoshaphat, There is yet one man, Mikhay'hu ben Yimlach, by whom we may inquire of Hashem: but I hate him; for he doth not prophesy tov concerning me, but rah. And Yehoshaphat said, Let not HaMelech say such.

ז האָט יהוֹשָׁפָט געזאָגט: איז דאָ נישטאָ נאָך אַ נבֿיא פֿון
fun novi a noch nishto do iz gezogt Yehoshafat hot
of prophet a yet not here is said Yehoshaphat has

ה , אַז מיר זאָלן פֿרעגן בייַ אים? ח האָט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun melech der hot im bai fregn zoln mir az Hashem
Yisroel of king the has him by to ask shall we that Hashem

געזאָגט צו יהוֹשָׁפָט : פֿאַראַן נאָך איין מאַן אויף צו פֿרעגן בייַ
bai fregn tsu oif man ein noch faran Yehoshafaten tsu gezogt
by to ask to on man one yet there is Yehoshaphat to said

ה דורך אים, אָבער איך האָב אים פֿיינט, ווייַל ער זאָגט נישט
nisht zogt er vail faint im hob ich ober im durch Hashem
not declares he because hate him have I but him by Hashem

נבֿיאות אויף מיר גוטס , נאָר בלויז שלעכטס – מיכָיְהוּ דער
der Michayah shlechts bloiz nor guts mir oif nevies
the Mikhay'hu bad things only but good things me on prophesy

זון פֿון יִמְלָהן . האָט יהוֹשָׁפָט געזאָגט: זאָל דער מלך אַזוי
azoi melech der zol gezogt Yehoshafat hot Yimlachn fun zun
so king the shall said Yehoshaphat has Yimlach of son

נישט רעדן .
redn nisht
speak not

9 Then HaMelech Yisroel called an officer, and said, Hasten here Mikhay'hu ben Yimlach.

ט האָט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל גערופֿן אַ הויפֿדינער , און האָט
hot un hoifdiner a gerufn Yisroel fun melech der hot
has and court official a called Yisroel of king the has

געזאָגט: ברענג אויף גיך מיכָיְהוּ דעם זון פֿון יִמְלָהן .
Yimlachn fun zun dem Michayah gich oif breng gezogt
Yimlach of son the Mikhay'hu quickly on bring said

10 And the Melech Yisroel and Yehoshaphat Melech Yehudah sat each on his kisse, having put on their robes, at the threshing floor in the entrance of sha'ar Shomron; all the nevi'im prophesied before them. 11 Tzidkiyah ben Kena'anah made him horns of barzel: and said, Thus saith Hashem, With these shalt thou push Aram until thou have consumed them.

י און דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל און יהוֹשָׁפָט דער מלך פֿון
fun melech der Yehoshafat un Yisroel fun melech der un
of king the Yehoshaphat and Yisroel of king the and

יהודה זיַינען געזעסן איטלעכער אויף זיַין טראָן אָנגעקלייידט אין
in ongekleidt tron zain oif itlecher gezesn zainen Yehudah
in clothed throne his on each sitting are Yehudah

בגדי אין אַ דרעש-שיַיער בייַ דעם טויער־אַיַנגאַנג פֿון שומרון , און
un Shomron fun toieraingang dem bai dresh-shaier a in bigdei
and Shomron of gate entrance the by threshing floor a in clothes

אַלע נבֿיאים האָבן נבֿיאות געזאָגט פֿאַר זיי . יא און צדקיָה דער
der Tsidkiyah un zei far gezogt nevies hobn neviim ale
the Tzidkiyah and them before said prophesy have prophets all

זון פֿון כנַעֲנָה האָט זיך געמאַכט אייַזערנע הערנער, און ער האָט
hot er un herner aizerne gemacht zich hot Kenaanahn fun zun
has he and horns iron made self has Kena'anah of son

געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: מיט די דאָזיקע וועסטו שטויסן
shtoisn vestu dozike di mit gezogt Hashem hot azoi gezogt
gore will you(sg) these the with said Hashem has thus said

אַרָם ביז זיי צו פֿאַרלענדן.
farlendn tsu zei biz Aram
consume to them unto Aram

יב אוֹן אַלֶע נבִיאִים האָבן נבִיאות געזאָגט דעס גלַייכן , אַזוי צו
tsu azoi glaichn des gezogt nevies hobn neviim ale un
to so same the said prophesy have prophets all and

זאָגן : גיי אַרויף קיין רָמוֹת-גִלעָד , אוֹן באַגליק, אוֹן ה וועט זי
zi vet Hashem un baglik un Ramot-Gilad kein aroif gei zogn
it will Hashem and success and Ramot Gil'ad to up go say

געבן אין דער האַנט פוֹן מלך .
melech fun hant der in gebn
king of hand the in give

יג אוֹן דער שליח וואָס איז געגאַנגען רופֿן מיכָיָהוֹן ,
Michayahun rufn gegangen iz vos sheliech der un
Mikhay'hu to call having gone is which messenger the and

האָט גערעדט צו אים, אַזוי צו זאָגן : זע נאָר, די וועָרטער פוֹן די
di fun verter di nor ze zogn tsu azoi im tsu geredt hot
the of words the but behold say to so him to spoken has

נבִיאים זיַינען ווי איין מויל גוטס צום מלך ; זאָל , איך
ich zol melech tsum guts moil ein vi zainen neviim
I shall king to good things mouth one as are prophets

בעט דיך , דיַין וואָרט זיַין אַזוי ווי דאָס וואָרט פוֹן איינעם פוֹן זיי ,
zei fun einem fun vort dos vi azoi zain vort dain dich bet
them of one of word this as so be word your you(SG) entreat

אוֹן זאָלסט רעדן גוטס . יד האָט מיכָיָהו געזאָגט: אַזוי ווי
vi azoi gezogt Michayah hot guts redn zolst un
as so said Michayah has good things speak you(SG) must and

עס לעבט ה , אַז דאָס וואָס ה וועט זאָגן צו מיר, דאָס וועל
vel dos mir tsu zogn vet Hashem vos dos az Hashem lebt es
will this me to say will Hashem which that that Hashem lives it

איך רעדן !
redn ich
speak I

טו איז ער געקומען צום מלך , אוֹן דער מלך האָט צו אים
im tsu hot melech der un melech tsum gekumen er iz
him to has king the and king to having come he is

געזאָגט: מיכָיָהו , זאָלן מיר גיין צו רָמוֹת-גִלעָד אויף מלחמה ,
milchome oif Ramot-Gilad tsu gein mir zoln Michayah gezogt
war on Ramot Gil'ad to go we shall Mikhay'hu said

אָדער זאָלן מיר אָפּשטיין? האָט ער צו אים געזאָגט: גיי אַרויף, אוֹן
un aroif gei gezogt im tsu er hot opshtein mir zoln oder
and up go said him to he has avoid we shall or

באַגליק , אוֹן ה וועט זי געבן אין דער האַנט פוֹן מלך .
melech fun hant der in gebn zi vet Hashem un baglik
king of hand the in give it will Hashem and you will succeed

טז האָט דער מלך צו אים געזאָגט: ביז וויפֿל מאָל זאָל איך
ich zol mol vifel biz gezogt im tsu melech der hot
I shall times how many until said him to king the has

דיך באַשווערן , אַז דו זאָלסט נישט רעדן צו מיר נאָר
nor mir tsu redn nisht zolst du az bashvern dich
but me to speak not you(SG) must you that bind by an oath you(SG)

אמת אין נאָמען פוֹן ה ? יז האָט ער געזאָגט: איך האָב געזען גאַנץ
gants gezen hob ich gezogt er hot Hashem fun nomen in emes
all seen have I said he has Hashem of name in truth

יִשׂרָאֵל צעשפּרייט אויף בערג , אַזוי ווי שאָף וואָס
vos shof vi azoi berg di oif tseshpreit Yisroel
which sheep as so according to mountains the on scattered Yisroel

12 And all the nevi'im prophesied so, saying, Go up to Ramot-Gil'ad, and succeed: for Hashem shall deliver it into the yad HaMelech.

13 And the malach that was gone to summon Mikhay'hu spoke unto him, saying, Hinei now, the words of the nevi'im declare tov unto HaMelech with one mouth: let thy word be like the word of one of them, speak that which is tov. 14 And Mikhay'hu said, As Hashem liveth, what Hashem saith unto me, that will I speak.

15 So he came to HaMelech. And HaMelech said unto him, Mikhay'hu, shall we go against Ramot-Gil'ad to battle, or shall we refrain? And he answered him, Go, and succeed: for Hashem shall deliver it into the yad HaMelech. 16 And HaMelech said unto him, How many times shall I adjure thee that thou tell me nothing but that which is true in the Shem of Hashem? 17 And he said, I saw kol Yisroel scattered upon the hills, as Tzon that have not

a Ro'eh: and Hashem said, These have no adonim: let them return every man to his bais in shalom.
18 And the Melech Yisroel said unto Yehoshaphat, Did I not tell thee that he would prophesy no tov concerning me, but rah?

19 And he said, Shema Devar Hashem: I saw Hashem sitting on his kisse, and all the Tzva HaShomayim standing by Him on His right hand and on His left.

20 And Hashem said, Who shall persuade Ach'av, that he may go up and fall at Ramot-Gil'ad? And one said one thing, and one said another. 21 And there came forth the ruach, and stood before Hashem, and said, I will persuade him. 22 And Hashem said unto him, By what means? And he said, I will go forth, and I will be a ruach sheker in the mouth of all his nevi'im. And he said, Thou shalt persuade him, and prevail also; go forth, do so. 23 Now therefore, hinei, Hashem hath put a ruach sheker in the mouth of all these thy nevi'im, and Hashem hath spoken ra'ah concerning thee.

הָאֶבן נישט קיין פּאַסטוך , און ה האָט געזאָגט: אָן אַ הַאר
har a on gezogt hot Hashem un pastuch kein nisht hobn
master a without said has Hashem and shepherd any not have

זיינען די דאָזיקע; זאָלן זיי זיך אומקערן איטלעכער צו זיין הויז
hoiz zain tsu itlecher umkeren zich zei zoln dozike di zainen
house his to each return selves they shall these the are

בשלום . יח האָט דער מלך פון ישׂרָאֵל געזאָגט צו יהוֹשָפָט :
Yehoshafaten tsu gezogt Yisroel fun melech der hot besholem
Yehoshaphat to said Yisroel of king the has in peace

האָב איך דיר נישט געזאָגט, ער וועט נישט נבֿיאות זאָגן אויף מיר
mir oif zogn nevies nisht vet er gezogt nisht dir ich hob
me on say prophesy not will he told not you(SG) I have

גוטס , נאָר בלויז שלעכטס ?
shlechts bloiz nor guts
bad things only but good things

יט האָט ער געזאָגט: דערום הער דאָס וואָרט פון ה : איך
ich Hashem fun vort dos her derum gezogt er hot
I Hashem of word this pay heed therefore said he has

האָב געזען ווי ה זיצט אויף זיין טראָן , און דער גאַנצער חיל
cheil gantser der un tron zain oif zitst Hashem vi gezen hob
host whole the and throne his on sit Hashem how seen have

פון הימל שטייט לעבן אים פון זיין רעכטער זייט און פון זיין לינקער.
linker zain fun un zait rechter zain fun im lebn shteit himel fun
left his on and side right his on him near stands heaven of

כ און ה האָט געזאָגט: וואָר וועט אָנרעדן אַחאָבֿן , ער זאָל
zol er Achavn onredn vet ver gezogt hot Hashem un
shall he Ach'av incite will who said has Hashem and

אַרויפֿגיין און פֿאַלן אין רָמוֹת-גִלְעָד ? האָט דער געזאָגט אַזוי, און
un azoi gezogt der hot Ramot-Gilad in faln un aroifgein
and so said the one has Ramot Gil'ad in fall and go up

דער זאָגט אַזוי. כא איז אַרויסגעגאַנגען דער גייסט, און האָט זיך
zich hot un gaist der aroisgegangen iz azoi zogt der
self has and spirit the having went forth is so declares the one

געשטעלט פֿאַר ה , כב האָט אים וועל ich gezogt hot un Hashem far geshtelt
hot onredn im vel ich gezogt hot un Hashem far geshtelt
has incite him will I said has and Hashem before stood

ה צו אים געזאָגט: מיט וואָס? האָט ער געזאָגט: איך וועל אַרויסגיין
aroisgein vel ich gezogt er hot vos mit gezogt im tsu Hashem
go out will I said he has what with said him to Hashem

און וועלן אַ גייסט פון ליגן אין מויל פון אַלע זיינע נבֿיאים . האָט
hot neviim zaine ale fun moil in lign fun gaist a vern un
has prophets his all of mouth in lying of spirit a become and

ער געזאָגט: וועסט אָנרעדן, און וועסט אויך אויספֿירן; גיי אַרויס און טו
tu un arois gei oisfirn oich vest un onredn vest gezogt er
do and out go prevail also will and incite will said he

אַזוי. כג און אַצונד , זע , ה האָט אַריינגעגעבן אַ גייסט פון ליגן
lign fun gaist a araingegebn hot Hashem ze atsund un azoi
lying of spirit a put in has Hashem behold now and so

אין מויל פון אַלע די דאָזיקע נבֿיאים דיינע, אָבער ה האָט
hot Hashem ober daine neviim dozike di ale fun moil in
has Hashem but your prophets these the all of mouth in

אָנגעזאָגט אויף דיר שלעכטס .
shlechts dir oif ongezogt
disasterous things you(SG) on declared

כד הָאָט זיך דערנענטערט און האָט געזאָגט צִדקִיָהוּ דער זון פֿון
fun zun der Tsidkiyah gezogt hot un dernentert zich hot
of son the Tzidkiyahu said has and drawn near self has

כְּנַעֲנָהנ , און האָט געשלאָגן מִיכָיְהוּ אויפֿן באַק , און ער האָט
hot er un bak oifn Michayahun geshlogn hot un Kenaanahn
has he and cheek on Mikhay'hu struck has and Kena'anah

געזאָגט: אויף וואָסער איז דער גײַסט פֿון ה אַוועקגעגאַנגען
avekgegangen Hashem fun gaist der iz voser oif gezogt
went way Hashem from spirit the is any manner of on said

פֿון מיר, כּדי צו רעדן מיט דיר ?
dir mit redn tsu kedei mir fun
you(SG) with speak to so that me from

כה האָט מיכָיְהוּ געזאָגט: אָט וועסטו זען אין יענעם טאָג,
tog yenem in zen vestu ot gezogt Michayah hot
day that in see will you(sg) behold said Michayah has

וועז דו וועסט אַריַינגיין אין אַ קאַמער אַ קאַמער הינטער אַ קאַמער זיך צו
tsu zich kamer a hinter kamer a in araingein vest du ven
to self room a behind room a in enter will you when

באַהאַלטן.
bahaltn
hide

כו האָט דער מלך פֿון יִשׂרָאֵל געזאָגט: נעם מִיכָיְהוּ , און קער
ker un Michayahun nem gezogt Yisroel fun melech der hot
turn and Mikhay'hu take said Yisroel of king the has

אים אום צו אָמוֹן דעם האַר פֿון דער שטאָט, און צו יוֹאָש דעם
dem Yoash tsu un shtot der fun har dem Amon tsu um im
the Yoash to and city the of master the Amon to back him

מלכס זון .
zun melechs
son king's

כז און זאָלסט זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט דער מלך : טוט
tut melech der gezogt hot azoi zogn zolst un
does king the said has thus say you(SG) must and

אַריַין דעם דאָזיקן אין געפֿענקעניש, און שפּײַזט אים מיט קאַרג
karg mit im shpaizt un gefenkenish in dozikn dem arain
scarcity of with him feed and prison in this the enter

ברויט און קאַרג וואַסער, ביז איך קום בשלום . כח האָט
hot besholem kum ich biz vaser karg un broit
has in peace come I until water scarcity of and bread

מִיכָיְהוּ געזאָגט: אויב אומקערן זיך וועסטו אומקערן בשלום ,
besholem umkeren zich vestu umkeren oib gezogt Michayah
in peace return self will you(sg) return if said Michayah

האָט ה נישט געריעדט דורך מיר. און ער האָט געזאָגט: הערט
hert gezogt hot er un mir durch geredt nisht Hashem hot
hear said has he and me by spoken not Hashem has

דאָס צו , איר פֿעלקער אַלע.
ale felker ir tsu dos
all nations you to this

כט און דער מלך פֿון יִשׂרָאֵל און יְהוֹשָׁפָט דער מלך פֿון
fun melech der Yehoshafat un Yisroel fun melech der un
of king the Yehoshaphat and Yisroel of king the and

יהודה זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען קיין רָמוֹת-גִּלְעָד . ל און דער מלך פֿון
fun melech der un Ramot-Gilad kein aroifgegangen zainen Yehudah
of king the and Ramot Gil'ad to went up are Yehudah

[24] But Tzidkiyahu ben Kena'anah went near, and struck Mikhay'hu on the cheek, and said, Which way did the Ruach Hashem go when he went from me to speak to you?

[25] And Mikhay'hu said, Hinei, thou shalt see in that yom, when thou shalt go into a cheder b'cheder *(inner room)* to hide thyself.

[26] And the Melech Yisroel said, Take Mikhay'hu, and carry him back unto Amon Sar HaIr, and to Yoash ben HaMelech;

[27] And say, Thus saith HaMelech, Put this fellow in the bais hakeleh, and feed him with lechem lachatz *(bread of affliction)* and with mayim lachatz *(water of affliction)*, until I come in shalom. [28] And Mikhay'hu said, If thou return at all in shalom, Hashem hath not spoken by me. And he said, Pay heed, O people, every one of you.

[29] So the Melech Yisroel and Yehoshaphat Melech Yehudah went up to Ramot-Gil'ad. [30] And the

Melech Yisroel said unto Yehoshaphat, I will disguise myself, and enter into the milchamah; but put thou on thy robes. And the Melech Yisroel disguised himself, and went into the milchamah.

יִשְׂרָאֵל הָאָט געזאגט צו יְהוֹשָׁפָט : איך וועל זיך פַֿארשטעלן און וועל
vel un farshteln zich vel ich Yehoshafaten tsu gezogt hot Yisroel
will and disguise self will I Yehoshaphat to said has Yisroel

אַריַינגיין אין דער מלחמה , און דו טראָג דיַינע קלייַדער . און דער
der un kleider daine trog du un milchome der in araingein
the and garments your carry you and battle the in enter

מלך פֿון יִשְׂרָאֵל האָט זיך פַֿארשטעלט, און איז אַריַינגעגאַנגען אין דער
der in araingegangen iz un farshtelt zich hot Yisroel fun melech
the in went is and disguised self has Yisroel of king

מלחמה .
milchome
battle

31 But HaMelech Aram commanded his 32 captains that had rule over his chariots, saying, Fight neither with katan nor gadol, save only with the Melech Yisroel.

לא און דער מלך פֿון אַרם האָט באַפֿוילן די צוויי און דרייַסיק
draisik un tsvei di bafoiln hot Aram fun melech der un
thirty and two the commanded has Aram of king the and

הויפּטלייַט פֿון זיַינע רייַטווועגן, אַזוי צו זאָגן : איר זאָלט נישט מלחמה
milchome nisht zolt ir zogn tsu azoi raitvegn zaine fun hoiptlait
war not shall you say to so chariots his of chief people

האַלטן מיט קליין אָדער גרויס, נאָר בלויז מיטן מלך פֿון יִשְׂרָאֵל אַליין.
alein Yisroel fun melech mitn bloiz nor grois oder klein mit haltn
alone Yisroel of king with only but great or small with wage

32 And it came to pass, when the captains of the chariots saw Yehoshaphat, that they said, Surely it is the Melech Yisroel. And they turned aside to fight against him. Yehoshaphat cried out.

לב און עס איז געווען, ווי די הויפּטלייַט פֿון די רייַטווועגן האָבן געזען
gezen hobn raitvegn di fun hoiptlait di vi geven iz es un
seen have chariots the of chief people the when was is it and

יְהוֹשָׁפָט , אַזוי האָבן זיי געזאָגט: דאָס איז געוויס דער מלך
melech der gevis iz dos gezogt zei hobn azoi Yehoshafaten
king the a certainty is this said they have so Yehoshaphat

פֿון יִשְׂרָאֵל. און זיי האָבן זיך אַ קער געטאָן צו אים מלחמה צו
tsu milchome im tsu geton ker a zich hobn zei un Yisroel fun
to war him to done turn a selves have they and Yisroel of

האַלטן. האָט יְהוֹשָׁפָט אַ געשריי געטאָן; לג איז, ווי די הויפּטלייַט פֿון
fun hoiptlait di vi iz geton geshrei a Yehoshafat hot haltn
of chief people the as is done cry a Yehoshaphat has wage

33 And it came to pass, when the captains of the chariots perceived that it was not Melech Yisroel, they turned from pursuing him.

די רייַטווועגן האָבן געזען אַז דאָס איז נישט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי
azoi Yisroel fun melech der nisht iz dos az gezen hobn raitvegn di
so Yisroel of king the not is this that seen have chariots the

האָבן זיי זיך אָפּגעקערט פֿון הינטער אים.
im hinter fun opgekert zich zei hobn
him behind from turned away selves they have

34 And a certain man drew a keshet *(bow)* at random, and struck Melech Yisroel between the joints of his armor; wherefore he said unto the driver of his merkavah, Turn around thine hand, and carry me out of the battle; for I am wounded.

לד און אַ מאַן האָט אָנגעצויגן דעם בויגן גלאַט אין
in glat boign dem ongetsoign hot man a un
in straight forwardly bow the drew has man a and

דער וועלט, און האָט געטראָפֿן דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל צווישן
tsvishn Yisroel fun melech dem getrofn hot un velt der
between Yisroel of king the struck has and world the

אונטערפּאַנצער און צווישן ברוסטשילד. האָט ער געזאָגט צו זיַין
zain tsu gezogt er hot brustshild tsvishn un unterpantser
his to said he has breastplate between and lower armor

טרייַבער : פֿאָרקער דיַין האַנט, און פֿיר מיך אַרויס פֿון דער
der fun arois mich fir un hant dain farker traiber
the of out me lead and hand your turn charioteer

מחנה , ווָאָרעם איך בין פֿאַרוווּנדט.
farvundt bin ich vorem machne
wounded am I because army

לה און די מלחמה איז געשטיגן אין יענעם טאָג; און דער מלך
melech der un tog yenem in geshtign iz milchome di un
king the and day that in went up is battle the and

איז אויפגעהאַלטן געווארן שטייענדיק אין רייַטוואָגן אַנטקעגן אַרָם ;
Aram antkegen raitvogn in shteyendik gevorn oifgehaltn iz
Aram facing chariot in standing still become sustained is

און אין אָוונט איז ער געשטאָרבן. און דאָס בלוט פֿון דער וווּנד
vund der fun blut dos un geshtorbn er iz ovnt in un
wound the of blood the and died he is evening in and

איז אַראָפּגערונען אויפֿן דעק פֿון רייַטוואָגן.
raitvogn fun dek oifn aropgerunen iz
chariot of the floor on ran out is

[35] And the milchamah increased that yom; and HaMelech was propped up in his merkavah against the Syrians, and died at erev; and the dahm ran out of the wound onto the floor of the merkavah.

לו איז אַרויס אַ געשריי דורך דער מחנה אַרום
arum machne der durch geshrei a arois iz
about army the by cry a went forth is

זון-אונטערגאַנג: איטלעכער צו זיַין שטאָט, און איטלעכער
itlecher un shtot zain tsu itlecher zun-untergang
each and city his to each sunset

צו זיַין לאַנד!
land zain tsu
land his to

[36] And there went a proclamation throughout the host about the going down of the shemesh, saying, Every man to his city, and every man to his own country.

לז אַזוי איז געשטאָרבן דער מלך ; און ער איז געבראַכט
gebracht iz er un melech der geshtorbn iz azoi
brought is he and king the died is so

געווארן קיין שומרון . און מע האָט באַגראָבן דעם מלך
melech dem bagrobn hot me un Shomron kein gevorn
king the buried has one and Shomron to become

אין שומרון .
Shomron in
Shomron in

[37] So Melech died, and was brought to Shomron; and they buried HaMelech in Shomron.

לח און אַז מע האָט אָפּגעשוועמט דעם רייַטוואָגן ביַים
baim raitvogn dem opgeshvenkt hot me az un
at chariot the washed has one when and

טייַך פֿון שומרון , האָבן די הינט געלעקט זיַין בלוט , און
un blut zain gelekt hint di hobn Shomron fun taich
and blood his licked dogs the have Shomron of pool

די זונות האָבן זיך דרינען געוואַשן , אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi gevashn drinen zich hobn zoinus di
the as so immersed in it selves have prostitutes the

וואָרט פֿון ה וואָס ער האָט גערעדט.
geredt hot er vos Hashem fun vort
spoken has he which Hashem of word

[38] And one washed the merkavah in the pool of Shomron; and the kelavim licked up his dahm while the zonot bathed; according unto the Devar Hashem which he spoke.

לט און די איבעריקע זאַכן וועגן אַחאָבֿן , און
un Achavn vegen zachn iberike di un
and Ach'av concerning things the rest of the and

אַלץ וואָס ער האָט געטאָן, און דאָס הויז פֿון עלפֿנביין
elfnbein fun hoiz dos un geton hot er vos alts
ivory of house this and done has he which all that

וואָס ער האָט געבויט, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך
buch in bashribn shoin iz dos geboit hot er vos
book in written already is this built has he which

פֿון די ציַיטגעשעענישן פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun
Yisroel of kings the of annals the of

[39] Now the rest of the acts of Ach'av *(Ahab)*, and all that he did, and the Bais HaShen *(House of Ivory)* which he made, and all the cities that he built, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim l'Malkhei Yisroel?

[40] So Ach'av slept with his avot; and Achazyahu beno *(his son)* reigned in his place.

[41] And Yehoshaphat ben Asa began to reign over Yehudah in the fourth year of Ach'av Melech Yisroel. [42] Yehoshaphat was 35 shanah when he began to reign; and he reigned 25 shanah in Yerushalayim. And the shem immo was Azuvah bat Shilchi. [43] And he walked in kol derech Asa aviv; he turned not aside from it, doing that which was yashar in the eyes of Hashem; [44 43b] nevertheless the high places *(places of pagan worship)* were not taken away; for HaAm offered and burned incense yet in the high places. [45 44] And Yehoshaphat made peace with Melech Yisroel.

[46 45] Now the rest of the acts of Yehoshaphat, and his gevurah that he showed, and how he warred, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim l'Malkhei Yehudah? [47 46] And the remnant of the kadesh *(male and*

מ און אַחאָבּ האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און זיין זון
zun zain un eltern zaine mit geleigt zich hot Achav un
son his and fathers his with lain down self has Ach'av and

אַחַזְיָהוּ איז געווארן מלך אויף זיין ארט.
ort zain oif melech gevorn iz Achazyahu
place his in king having become is Achazyahu

מא און יהוֹשָפָט דער זון פון אָסאָ איז געווארן מלך
melech gevorn iz Asaen fun zun der Yehoshafat un
king become is Asa of son the Yehoshaphat and

איבער יהודה אין פֿירטן יאָר פון אַחאָבּ דעם מלך פון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun melech dem Achav fun yor firtn in Yehudah iber
Yisroel of king the Ach'av of year fourth in Yehudah over

מב פֿינף און דרייסיק יאָר איז יהוֹשָפָט אַלט געווען אַז
az geven alt Yehoshafat iz yor draisik un finf
when having been old Yehoshaphat is year thirty and five

ער איז געווארן מלך , און פֿינף און צוואַנציק יאָר האָט
hot yor tsvantsik un finf un melech gevorn iz er
has years twenty and five and king having become is he

ער געקיניגט אין ירושָלַיִם . און דער נאָמען פון זיין מוטער איז
iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er
is mother his of name the and Yerushalayim in reigned he

געווען עַזוּבָה די טאָכטער פון שִלחין . מג און ער איז געגאַנגען
gegangen iz er un Shilchien fun tochter di Azuvah geven
having gone is he and Shilchi of daughter the Azuvah was

אין אַל דעם וועג פון זיין פאָטער אָסאָ – ער האָט זיך נישט
nisht zich hot er Asaen foter zain fun veg dem al in
not self has he Asa father his of way the all in

אָפּגעקערט דערפון – צו טאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פון
fun oign di in rechtfartik iz vos ton tsu derfun opgekert
of eyes the in upright is what do to thereof turned away

ה . מד מגb נאָר די במות זיינען נישט אָפּגעטאָן געווארן;
gevorn opgeton nisht zainen bamot di nor Hashem
become removed not are high places the but Hashem

דאָס פֿאָלק האָט נאָך געשלאַכט און גערייכערט אויף די
di oif gereichert un geshlacht alts noch hot folk dos
the on burn incense and sacrificed all that yet has people the

במות . מה מד און יהוֹשָפָט איז געווען אין שלום מיט
mit sholem in geven iz Yehoshafat un bamot
with peace in having been is Yehoshaphat and high places

דעם מלך פון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun melech dem
Yisroel of king the

מו מה און די איבעריקע זאַכן וועגן יהוֹשָפָט , און
un Yehoshafat vegen zachn iberike di un
and Yehoshaphat concerning things the rest of the and

זיין גבֿורהשאַפֿט וואָס ער האָט אויפֿגעטאָן, און ווי ער האָט
hot er vi un oifgeton hot er vos gevurhshaft zain
has he how and have done has he which might his

מלחמה געהאַלטן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פון די
di fun buch in bashribn shoin iz dos gehaltn milchome
the of book in written already is this waged war

צייטגעשעעניש פון די מלכים פון יהודה . מז מו און דעם רעשט
tsaitgesheenishn di fun mlochim Yehudah fun resht dem un
annals the of kings Yehudah of rest the and

female cult prostitutes), which remained in the days of Asa aviv, he took out of HaAretz.

48 47 There was then no melech in Edom; a deputy was melech.
49 48 Yehoshaphat made [merchant] oniyot *(ships)* of Tarshish to go to Ophir for zahav; but they went not; for the oniyot were shipwrecked at Etzyon-Gever.

50 49 Then said Achazyahu ben Ach'av unto Yehoshaphat, Let my avadim go with thy avadim in the oniyot. But Yehoshaphat would not. 51 50
And Yehoshaphat slept with his avot, and was buried with his avot in the Ir Dovid aviv; and Yehoram bno reigned in his place.

52 51 Achazyahu ben Ach'av began to reign over Yisroel in Shomron the seventeenth year of Yehoshaphat Melech Yehudah, and reigned two years over Yisroel. 53 52 And he did rah in the sight of Hashem, walked in the derech aviv, and in the derech immo, and in the derech Yarov'am ben Nevat, who made

פֹּון דִי שאַנדמענער , וואָס איז געבליבן אין דִי טעג פֹּון זיין
zain fun teg di in geblibn iz vos shandmener di fun
his of days the in remain is which cult male prostitutes the of

פַּאָטער אָסאָן , האָט ער אויסגעראַמט פֹּון לאַנד.
land fun oisgeramt er hot Asaen foter
land from removed he has Asa father

מח מז און קיין מלך איז נישט געווען אין אֱדוֹם ; אַ געשטעלטער
geshtelter a Edom in geven nisht iz melech kein un
appointed a Edom in having been not is king any and

איז געווען מלך . מט מח יהוֹשָפָט האָט געמאַכט תַּרְשִׁישׁ-שיפֹּן צו
tsu Tarshish-shifn gemacht hot Yehoshafat melech geven iz
to Tarshish ships made has Yehoshaphat king was is

גיין קיין אוֹפִיר נאָך גאָלד, אָבער ער איז נישט געגאַנגען , ווארעם דִי
di vorem gegangen nisht iz er ober gold noch Ofir kein gein
the because having gone not is it but gold after Ophir to go

שיפֹּן זיינען צעבראָכן געווארן בייַ עֶצְיוֹן-גֶּבֶר .
Etsyon-Gever bai gevorn tsebrochn zainen shifn
Etzyon-Gever by become shattered are ships

נ מט דענצמאָל האָט אַחַזְיָהוּ דער זון פֹּון אַחאָבֿן געזאָגט צו
tsu gezogt Achavn fun zun der Achazyahu hot dentsmol
to said Ach'av of son the Achazyahu has then

יהוֹשָפָטן : זאָלן מיַינע קנעכט גיין מיט דיַינע קנעכט אין דִי
di in knecht daine mit gein knecht maine zoln Yehoshafaten
the in servants your with go servants my shall Yehoshaphat

שיפֹּן ; אָבער יהוֹשָפָט האָט נישט געוואָלט. נא נ און יהוֹשָפָט האָט
hot Yehoshafat un gevolt nisht hot Yehoshafat ober shifn
has Yehoshaphat and wanted not has Yehoshaphat but ships

זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, און ער איז באַגראָבן געווארן
zich geleigt mit zaine eltern un er iz bagrobn gevorn
self lain down with his fathers and he is buried become

לעבן זיַינע עלטערן, אין זיַין פַּאָטער דָוִד-שטאָט ; און זיַין זון יהוֹרָם
Yehoram zun zain un Dovids-Shtot foter zain in eltern zaine lebn
Yehoram son his and city of David father his in fathers his near

איז געווארן מלך אויף זיַין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz
place his in king become is

נב נא אַחַזְיָהוּ דער זון פֹּון אַחאָבֿן איז געווארן מלך איבער יִשְׂרָאֵל
Yisroel iber melech gevorn iz Achavn fun zun der Achazyahu
Yisroel over king become is Ach'av of son the Achazyahu

אין שומרון אין זיבעצנטן יאָר פֹּון יהוֹשָפָט דעם מלך פֹּון
fun melech dem Yehoshafat fun yor zibetsntn in Shomron in
of king the Yehoshaphat of year seventeenth in Shomron in

יהודה , און ער האָט געקיניגט איבער יִשְׂרָאֵל צוויי יאָר . נג נב און
un yor tsvei Yisroel iber gekinigt hot er un Yehudah
and years two Yisroel over reigned has he and Yehudah

ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין דִי אויגן פֹּון ה , און איז
iz un Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er
is and Hashem of eyes the in evil is which done has he

געגאַנגען אין דעם וועג פֹּון זיין פַּאָטער, און אין דעם וועג פֹּון זיין
zain fun veg dem in un foter zain fun veg dem in gegangen
his of way the in and father his of way the in having gone

מוטער , און אין דעם וועג פֹּון יָרָבְעָם דעם זון פֹּון נְבָט , וואָס
vos Nevaten fun zun dem Yarovam fun veg dem in un muter
which Nevat of son the Yarov'am of way the in and mother

Yisroel to sin; [54] [53] For he served HaBa'al, and worshiped him, and provoked to anger Hashem Elohei Yisroel, according to all that aviv had done.

הָאָט געמאַכט זינדיקן יִשׂרָאֵל. נד נג און ער האָט געדינט בַּעַל, און האָט
hot un Baal gedint hot er un Yisroel zindikn gemacht hot
has and Ba'al served has he and Yisroel sin made has

זיך געבוקט צו אים, און האָט דערצערנט ה אלוקי
Elokei Hashem dertsernt hot un im tsu gebukt zich
the G-d of Hashem provoke to wrath has and him to bowed self

יִשׂרָאֵל, אַזוי ווי אַלץ וואָס זײַן פאָטער האָט געטאָן.
geton hot foter zain vos alts vi azoi Yisroel
done had father his which all that as just as Yisroel

Melachim Bais

מְלָכִים ב

1 Then Moav rebelled against Yisroel after the mot Ach'av.

א אוֹן מוֹאָבּ הָאָט ווידערשפּעניקט אָן יִשׂרָאֵל נאָך אַחאָבּס
Achavs noch Yisroel on vidershpenikt hot Moav un
Ach'av's after Yisroel on rebelled against has Moav and
טויט .
toit
death

[2] And Achazyah fell down through a lattice in his aliyyah *(upper room)* that was in Shomron, and it was a dire injury: and he sent malachim, and he said unto them, Go, inquire of Ba'al-Zevuv elohei Ekron whether I shall recover of this choli *(infirmity)*.

ב אוֹן אַחַזיָה איז אַרויסגעפאַלן דורך דער גראַטע פּוֹן זיין
Achazyah iz aroisgefaln durch der grate fun zain
Achazyah is fell through the lattice of his
אויבערשטוב ווָאָס אין שׁוֹמרוֹן , אוֹן איז קראַנק געוואָרן . אוֹן
oibershtub vos in Shomron un iz krank gevorn un
upper room which in Shomron , and is ill having become and
ער האָט געשיקט שלוחים , אוֹן האָט זיי אָנגעזאָגט: גייט פֿרעגט בייַ
er hot geshikt shluchim un hot zei ongezogt geit fregt bai
he has sent messengers and has them ordered go inquire by
בַעַל-זבוּבּ דעם ג-ט פּוֹן עֶקרוֹן , אויב איך וועל גענעזן וועלן פּוֹן דער
Baal-Zevuv dem G-t fun Ekron , oib ich vel genezn vern fun der
Ba'al-Zevuv the G-d of Ekron , if I will recover become from the
דָאָזיקער קראַנקשאַפֿט.
doziker krankshaft
this one illness

[3] But the Malach Hashem said to Eliyahu HaTishbi, Arise, go up to meet the malachim of Melech Shomron, and say unto them, Is it because there is no Elohim in Yisroel, that ye go to inquire of Ba'al-Zevuv elohei Ekron? [4] Now therefore thus saith Hashem, Thou shalt not get down from that mittah *(bed, couch)* on which thou art gone up, but shalt surely die. And Eliyahu departed.

ג אוֹן אַ מלאך פּוֹן ה האָט געזעדט צו אֵלִיָהוּ דעם תִשבי :
un a malach fun Hashem hot geredt tsu Eliyahu dem Tishbi :
and an Angel of Hashem has spoken to Eliyahu the Tishbi
שטיי אויף, גיי אַרויף אַנטקעגן די שלוחים פּוֹן דעם מלך פּוֹן
shtei oif, gei aroif antkegen di shluchim fun dem melech fun
stand up , go up to meet the messengers of the king of
שׁוֹמרוֹן , אוֹן רעד צו זיי : צי ווייל אין יִשׂרָאֵל איז קיין ג-ט
Shomron , un red tsu zei : tsi vail in Yisroel iz kein G-t
Shomron and speak to them : yes? no? since in Yisroel is any G-d
נישטָא, גייט איר פֿרעגן בייַ בַעַל-זבוּבּ דעם ג-ט פּוֹן עֶקרוֹן? [ד] דרומעך
nishto, geit ir fregn bai Baal-Zevuv dem G-t fun Ekron? drumech
not , go you to ask by the Ba'al-Zevuv of g-d Ekron ? Therefore
האָט ה אַזוי געזאָגט: דאָס בעט ווָאָס דו ביסט אַרויף אַהין ,
hot Hashem azoi gezogt: dos bet vos du bist aroif ahin ,
has Hashem so said : this bed which you are gone up there ,
דערפּון ווועסטו נישט אַראָפּנידערן , נײַערט שטאַרבן ווועסטו
derfun vestu nisht aropnideren , naiert shtarbn vestu
thereof will you(sg) not go down , but dying will you(sg)
שטאַרבן. איז אֵלִיָהוּ געגאַנגען .
shtarbn. iz Eliyahu gegangen .
die is Eliyahu having gone

[5] And when the malachim turned back unto him, he said unto them, Why are ye now turned back? [6] And they said

ה אוֹן די שלוחים האָבן זיך אומגעקערט צו אים, אוֹן ער האָט
un di shluchim hobn zich umgekert tsu im, un er hot
and the messengers have self returned to him , and he has
צו זיי גענזאָגט: ווָאָס עפּעס האָט איר זיך אומגעקערט?
tsu zei gezogt: vos epes hot ir zich umgekert ?
them to said : which for some reason have you self turned back ?

ו הָאָבן זיי צו אים געזאָגט: אַ מאַן איז אַרויפֿגעקומען אונדז אַנטקעגן ,
antkegen undz aroifgekumen iz man a gezogt im tsu zei hobn
to meet us come up is man a said him to they have

און ער האָט צו אונדז געזאָגט: גייט קערט אײַך אום צו דעם מלך
melech dem tsu um aich kert geit gezogt undz tsu hot er un
king the to back you turn go said us to has he and

וואָס האָט אײַך געשיקט, און איר זאָלט רעדן צו אים: אַזוי האָט
hot azoi im tsu redn zolt ir un geshikt aich hot vos
has so him to say shall you and sent you has who

ה געזאָגט: צי ווײַל אין ישׂראל אין קיין ג-ט נישטאָ,
nishto G-t kein iz Yisroel in vail tsi gezogt Hashem
not G-d any is Yisroel in since yes? no? said Hashem

שיקסטו פֿרעגן בײַ בַּעַל-זְבוּבּ דעם ג-ט פֿון עֶקרוֹן? דערום , דאָס
dos derum Ekron fun G-t dem Baal-Zevuv bai fregn shikstu
this therefore Ekron of g-d the Ba'al-Zevuv by to ask send

בעט וואָס דו ביסט אַרויף אַהין, דערפֿון וועסטו נישט
nisht vestu derfun ahin aroif bist du vos bet
not will you(sg) thereof there gone up are you which bed

אַראָפּנידערן, נײַערט שטאַרבן וועסטו שטאַרבן.
shtarbn vestu shtarbn naiert aropnideren
die will you(sg) die but go down

ז האָט ער צו זיי געזאָגט: וואָס איז דאָס אויסזען פֿון
fun oiszen dos iz vos geredt zei tsu er hot
of appearance the is what said them to he has

דעם מאַן וואָס איז אײַך אַרויפֿגעקומען אַנטקעגן ; און האָט
hot un antkegen aroifgekumen aich iz vos man dem
has and to meet come up you is who man the

צו אײַך געזאָגט די דאָזיקע רייד ? ח האָבן זיי צו אים
im tsu zei hobn reid dozike di geredt aich tsu
him to they have words this the spoken you to

געזאָגט: אַ האָריקער מאַן מיט אַ פֿעלענעם גאַרטל אָנגעגורט
ongegurt gartel felenem a mit man horiker a gezogt
girded up belt leather a with man hairy a said

אויף זײַנע לענדן. האָט ער געזאָגט דאָס איז אֵלִיָהוּ דער
der Eliyahu iz dos gezogt er hot lendn zaine oif
the Eliyahu is this said he has loins his on

תִּשבי .
Tishbi
Tishbi

ט און ער האָט צו אים געשיקט אַ הויפּטמאַן פֿון פֿופֿציק
fuftsik fun hoiptman a geshikt im tsu hot er un
fifty of head man a sent him to has he and

מיט זײַנע פֿופֿציק. איז ער אַרויפֿגעגאַנגען צו אים, ערשט
ersht im tsu aroifgegangen er iz fuftsik zaine mit
behold him to having gone up he is fifty his with

ער זיצט אויפֿן שפּיץ בארג. האָט ער צו אים געזאָגט: מאַן
man geredt im tsu er hot barg shpits oifn zitst er
man said him to he has hill top on sits he

פֿון ג-ט, דער מלך האָט געזאָגט: נידער אַראָפּ.
arop nider gezogt hot melech der G-t fun
down come down said has king the G-d of

י האָט אֵלִיָהוּ געענטפֿערט צו דעם הויפּטמאַן פֿון די
di fun hoiptman dem tsu geentfert Eliyahu hot
the of head man the to answered Eliyahu has

unto him, There came an ish up to meet us, and he said unto us, Go, turn again unto HaMelech that sent you, and say unto him, Thus saith Hashem, Is it because there is no Elohim in Yisroel, that thou sendest to inquire of Ba'al-Zevuv elohei Ekron? Therefore thou shalt not get down from that mittah on which thou art gone up, but shalt surely die.

7 And he said unto them, What manner of ish was he which came up to meet you, and told you these devarim? 8 And they answered him, He was an ish ba'al se'ar *(man owning [garment] of [camel] hair)* and girt with an ezor ohr *(belt of leather)* about his waist. And he said, It is Eliyahu HaTishbi.

9 Then HaMelech sent unto him sar chamishim with his fifty. And he went up to him; and, hinei, he sat on the rosh hahar. And he spoke unto him, Thou Ish HaElohim, HaMelech hath said, Come down. 10 And Eliyahu answered and said to the sar hachamishim, If I

be an Ish HaElohim, then let eish come down from Shomayim, and consume thee and thy fifty. And there came down eish from Shomayim, and consumed him and his fifty.

11 Again also he sent unto him another sar chamishim with his fifty. And he answered and said unto him, O Ish HaElohim, thus hath HaMelech said, Come down quickly.

12 And Eliyahu answered and said unto them, If I be an Ish HaElohim, let eish come down from Shomayim, and consume thee and thy fifty. And the eish Elohim came down from Shomayim, and consumed him and his fifty.

13 And he sent again a third sar chamishim with his fifty. And the sar hachamishim hashlishi went up, and came and fell on his birkayim *(knees)* before Eliyahu, and besought him, and said unto him, O Ish HaElohim, please, let my nefesh, and the nefesh of these fifty thy avadim, be precious in thy eyes.

14 Hinei, there came eish down from Shomayim, and consumed the two sarim of the chamishim

פֿופֿציק: איז, אויב איך בין אַ מאַן פֿון גֿ-ט, זאָל אַראָפּנידערן
aropnideren zol G-t fun man a bin ich oib iz fuftsik
go down shall G-d of man a am I if is fifty

אַ פֿײַער פֿון הימל , און פֿאַרצערן דיך און דײַנע
daine un dich fartseren un himel fun faier a
your and you(SG) devour and heaven from fire a

פֿופֿציק. האָט אַראָפּגענידערט אַ פֿײַער פֿון הימל , און האָט
hot un himel fun faier a aropgenidert hot fuftsik
has and heaven from fire a came down has fifty

פֿאַרצערט אים און זײַנע פֿופֿציק.
fuftsik zaine un im fartsert
fifty his and him consumed

יא האָט ער ווידער געשיקט צו אים אַן אַנדער הויפּטמאַן פֿון פֿופֿציק מיט
mit fuftsik fun hoiptman ander an im tsu geshikt vider er hot
with fifty of head man other an him to sent again he has

זײַנע פֿופֿציק. און ער האָט זיך אָפּגערופֿן און געזעדט צו אים: מאַן פֿון
fun man im tsu geredt un opgerufn zich hot er un fuftsik zaine
of man him to said and answered self has he and fifty his

גֿ-ט, אַזוי האָט דער מלך געזאָגט: אײַל זיך נידער אַראָפּ. יב האָט
hot arop nider zich ail gezogt melech der hot azoi G-t
has down come down self quick said king the has so G-d

אֵלִיָהו געענטפֿערט און האָט צו זיי געזעדט: אויב איך בין אַ מאַן פֿון
fun man a bin ich oib geredt zei tsu hot un geentfert Eliyahu
of man a am I if said them to has and answered Eliyahu

גֿ-ט, זאָל אַראָפּנידערן אַ פֿײַער פֿון הימל , און פֿאַרצערן דיך
dich fartseren un himel fun faier a aropnideren zol G-t
you(SG) devour and heaven from fire a come down shall G-d

און דײַנע פֿופֿציק. האָט אַראָפּגענידערט אַ פֿײַער פֿון הימל , און האָט
hot un himel fun faier a aropgenidert hot fuftsik daine un
has and heaven from fire a gone down has fifty your and

פֿאַרצערט אים און זײַנע פֿופֿציק.
fuftsik zaine un im fartsert
fifty his and him consumed

יג האָט ער ווידער געשיקט צו אים אַ הויפּטמאַן פֿון דריטע פֿופֿציק מיט
mit fuftsik drite fun hoiptman a im tsu geshikt vider er hot
with fifty third of head man a him to sent again he has

זײַנע פֿופֿציק, און דער דריטער הויפּטמאַן פֿון פֿופֿציק איז אַרויפֿגעגאַנגען ,
aroifgegangen iz fuftsik fun hoiptman driter der un fuftsik zaine
having gone up is fifty of head man third the and fifty his

און ער איז געקומען און האָט זיך געבוקט אויף זײַנע קני פֿאַר
far kni zaine oif gebukt zich hot un gekumen iz er un
before knees his on bowed self has and having come is he and

אֵלִיָהון , און ער האָט זיך בײַ אים געבעטן , און האָט צו אים גערעדט:
geredt im tsu hot un gebetn im bai zich hot er un Eliyahun
said him to has and entreated him to self has he and Eliyahu

מאַן פֿון גֿ-ט, זאָל, איך בעט דיך , מײַן נפֿש , און די נפֿשות פֿון
fun nefoshes di un nefesh main dich bet ich zol G-t fun man
of souls the and soul my you(SG) entreat I shall G-d of man

די דאָזיקע פֿופֿציק קנעכט דײַנע, זײַן ווערדיק אין דײַנע אויגן. יד זע ,
ze oign daine in verdik zain daine knecht fuftsik dozike di
behold eyes your in precious be your servants fifty this the

אַ פֿײַער האָט אַראָפּגענידערט פֿון הימל , און האָט פֿאַרצערט די צוויי
tsvei di fartsert hot un himel fun aropgenidert hot faier a
two the consumed has and heaven from gone down has fire a

פַֿריִערדיקע הויפּטלײַט פֿון פֿופֿציק מיט זייערע פֿופֿציקן; און אַצונד, זאָל
frierdike former chief people of fifty their with fifty and now shall

מײַן נפֿש זײַן וועדיק אין דײַנע אויגן.
oign daine in verdik zain nefesh main
eyes your in precious be soul my

harishonim with their fifties; therefore let my nefesh now be precious in thy eyes.

15 And the Malach Hashem said unto Eliyahu, Go down with him; be not afraid of him. And he got up, and went down with him unto HaMelech.

טו האָט אַ מלאך פֿון ה געזאגט: אֵליָהוּ, גיי אַראָפּ מיט
mit arop nider Eliyahun tsu geredt Hashem fun malach a hot
with down go down Eliyahu to said Hashem of Angel an has

אים; זאָלסט נישט מורא האָבן פֿאַר אים. איז ער אויפֿגעשטאַנען און
un oifgeshtanen er iz im far hobn moire nisht zolst im
and arose he is him before have fear not you(SG) shall him

האָט אַראָפּגענידערט מיט אים צום מלך.
melech tsum im mit aropgenidert hot
king to him with gone down has

16 And he said unto him, Thus saith Hashem, Forasmuch as thou hast sent malachim to inquire of Ba'al-Zevuv elohei Ekron, is it because there is no Elohim in Yisroel to inquire of His Davar? Therefore thou shalt not get down from that mittah *(bed, couch)* on which thou art gone up, but shalt surely die.

טז און ער האָט צו אים געזאָגט: אַזוי ווי דו
du vi azoi gezogt Hashem hot azoi geredt im tsu hot er un
you as so said Hashem has thus said him to has he and

האָסט געשיקט שלוחים צו פֿרעגן ביי בַּעַל-זְבוּב
Ekron fun G-t dem Baal-Zevuv bai fregn tsu shluchim geshikt host
Ekron of g-d the Ba'al-Zevuv by to ask to messengers sent have

דעם ג-ט פֿון עֶקרוֹן,
איז דאָס ווײַל אין יִשְׂרָאֵל איז קיין ג-ט נישטאָ צו פֿרעגן זײַן וואָרט?
vort zain fregn tsu nishto G-t kein iz Yisroel in vail dos iz
word his to ask to not G-d any is Yisroel in because this is

דערום, דאָס בעט וואָס דו ביסט אַרויף אַהין, דערפֿון וועסטו
derfun ahin aroif bist du vos bet dos derum
thereof there gone up are you which bed this therefore

נישט אַראָפּנידערן, נײַערט שטאַרבן וועסטו שטאַרבן.
shtarbn vestu shtarbn naiert aropnideren nisht
die will you(sg) die but go down not

17 So he died according to the Devar Hashem which Eliyahu had spoken. And Yehoram reigned in his place in the second year of Yehoram ben Yehoshaphat Melech Yehudah; because bno he had not.

יז און ער איז געשטאָרבן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dos vi azoi geshtorbn iz er un
Hashem of word this as so died is he and

וואָס אֵליָהוּ האָט געredt. און יהוֹרָם איז געוואָרן
gevorn iz Yehoram un geredt hot Eliyahu vos
having become is Yehoram and spoken had Eliyahu which

מלך אויף זײַן אָרט אין צווייטן יאָר פֿון יהוֹרָם דעם זון
zun dem Yehoram fun yor tsveitn in ort zain oif melech
son the Yehoram of year second in place his in king

פֿון יהוֹשָׁפָט, דעם מלך פֿון יהודה; ווײַל ער האָט
hot er vail Yehudah fun melech dem Yehoshafaten fun
had he because Yehudah of king the Yehoshaphat of

קיין זון נישט געהאַט.
gehat nisht zun kein
had not son any

18 Now the rest of the acts of Achazyahu which he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim of the Melachim of Yisroel?

יח און די איבעריקע זאַכן פֿון אֲחַזְיָהוּ וואָס ער
er vos Achazyahun fun zachn iberike di un
he which Achazyahu of things the rest of the and

האָט געטאָן, זיי זײַנען שוין באַשריבן אין בוך פֿון די
di fun buch in bashribn shoin zainen zei geton hot
the of book in written already are they done has

צײַטגעשעעניש פֿון מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yisroel of kings the of annals

ב
און עס איז געווען , ווען ה האָט געזאָלט אַרויפֿנעמען
aroifnemen gezolt hot Hashem ven geven iz es un
take up should has Hashem when having been is it and
אֵלִיָהוּ אין אַ שטורעמווינט אויפֿן הימל , זיינען אֱלישע און
un Elishah zainen himel oifn shturemvint a in Eliyahun
and Elishah are heaven up to windstorm a in Eliyahu

2 And it came to pass, when Hashem would take up Eliyahu into Shomayim in a se'arah *(storm wind, whirlwind)*, that Eliyahu went with Elishah from Gilgal. 2 And Eliyahu said unto Elishah, Tarry here, now; for Hashem hath sent me to Beit-El. And Elishah said unto him, As Hashem liveth, and as thy nefesh liveth, I will not leave thee. So they went down to Beit-El.

אֱלִיָהוּ געגאַנגען פֿון גִלְגָל . ב האָט אֱלִיָהוּ געזאָגט צו אֱלישען :
Elishahen tsu gezogt Eliyahu hot Gilgal fun gegangen Eliyahu
Elishah to said Eliyahu has Gilgal from having gone Eliyahu
בלייַב דאָ , איך בעט דיך , ווארעם ה האָט מיך געשיקט
geshikt mich hot Hashem vorem dich bet ich do blaib
sent me has Hashem because you(SG) entreat I here remain
ביז בֵּית-אֵל. האָט אֱלישע געזאָגט: אַזוי ווי ה לעבט, און אַזוי
azoi un lebt Hashem vi azoi gezogt Elishah hot Beis-El biz
so and lives Hashem as so said Elishah has Beit-El unto
ווי דיין זעל לעבט, אויב איך וועל דיך פֿאַרלאָזן! און זיי האָבן
hobn zei un farlozen dich vel ich oib lebt zel dain vi
have they and forsake you(SG) will I if lives soul your as
אַראָפּגענידערט קיין בֵּית-אֵל.
Beis-El kein aropgenidert
Beit-El to gone down

3 And the Bnei HaNevi'im that were at Beit-El came forth to Elishah, and said unto him, Doest thou have da'as that Hashem will take away thy adon from over thy rosh hayom? And he said, Yes, I have da'as; be silent.

ג זיינען אַרויסגעגאַנגען די יונגע נבֿיאים וואָס אין בֵּית-אֵל צו
tsu Beis-El in vos neviim yunge di aroisgegangen zainen
to Beit-El in which prophets young the having come out are
אֱלישען , און האָבן צו אים געזאָגט: וויסטו אַז היינט נעמט
nemt haint az veistu gezogt im tsu hobn un Elishahen
takes today that you(sg) know said him to have and Elishah
ה אַוועק דיין האַר פֿון דיין קאָפּ? האָט ער געזאָגט: יאָ , איך
ich yo gezogt er hot kop dain fun har dain avek Hashem
I yes said he has head your from master your away Hashem
וויס ; שווײַגט.
shvaigt veis
silent know

4 And Eliyahu said unto him, Elishah, tarry here, now; for Hashem hath sent me to Yericho. And he said, As Hashem liveth, and as thy nefesh liveth, I will not leave thee. So they came to Yericho.

ד האָט אֱלִיָהוּ צו אים געזאָגט: אֱלישע , בלייַב דאָ , איך
ich do blaib Elishah gezogt im tsu Eliyahu hot
I here remain Elishah said him to Eliyahu has
בעט דיך , ווארעם ה האָט מיך געשיקט קיין
kein geshikt mich hot Hashem vorem dich bet
to sent me has Hashem because you(SG) entreat
יריחוֹ . האָט ער געזאָגט: אַזוי ווי ה לעבט, און אַזוי ווי
vi azoi un lebt Hashem vi azoi gezogt er hot Yericho
as so and lives Hashem as so said he has Yericho
דיין זעל לעבט, אויב איך וועל דיך פֿאַרלאָזן. און זיי
zei un farlozen dich vel ich oib lebt zel dain
they and forsake you(SG) will I if lives soul your
זיינען געקומען קיין יריחוֹ .
Yericho kein gekumen zainen
Yericho to having come are

5 And the Bnei HaNevi'im that were at Yericho came to Elishah, and said unto him, Doest thou have da'as that hayom *(today)*

ה האָבן געוענט די יונגע נבֿיאים וואָס אין יריחוֹ צו
tsu Yericho in vos neviim yunge di genent hobn
to Yericho in which prophets young the come near have
אֱלישען , און האָבן צו אים געזאָגט: וויסטו אַז היינט
haint az veistu gezogt im tsu hobn un Elishahen
today that you(sg) know said him to have and Elishah

נעמט ה אַוועק דיין האַר פֿון דיין קאָפּ? האָט ער
er hot kop dain fun har dain avek Hashem nemt
he has head your from master your away Hashem takes

געזאָגט: יאָ, איך ווייס; שווײַגט.
shvaigt veis ich yo gezogt
silent know I yes said

Hashem will take away thy adon from over thy rosh? And he answered, Yes, I have da'as; be silent.

[6] And Eliyahu said unto him, Tarry, now, here; for Hashem hath sent me to the Yarden. And he said, As Hashem liveth, and as thy nefesh liveth, I will not leave thee. And they two walked on.

[א] האָט אֵלִיָהו צו אים געזאָגט: בלײַב דאָ, איך בעט דיך,
dich bet ich do blaib gezogt im tsu Eliyahu hot
you(SG) entreat I here remain said him to Eliyahu has

וואָרעם ה האָט מיך געשיקט ביזן ירדן. האָט ער געזאָגט: אַזוי
azoi gezogt er hot Yarden bizn geshikt mich hot Hashem vorem
so said he has Yarden unto sent me has Hashem because

ווי ה לעבט, און אַזוי ווי דײַן זעל לעבט, אויב איך וועל דיך
dich vel ich oib lebt zel dain vi azoi un lebt Hashem vi
you(SG) will I if lives soul your as so and lives Hashem as

פֿאַרלאָזן! און זיי זײַנען ביידע געגאַנגען.
gegangen beide zainen zei un farlozen
went both are they and forsake

[7] And chamishim ish *(fifty men)* of the Bnei HaNevi'im went, standing opposite them at a distance; and they two stood by the Yarden. [8] And Eliyahu took his aderet *(mantle, cloak)*, and rolled it up, and struck the mayim, and they were split from here and from there, so that they two crossed over on charavah *(dry ground)*. [9] And it came to pass, when they were crossed over, that Eliyahu said unto Elishah, Request what I shall do for thee, before I am taken away from thee. And Elishah said, Let, now, a double portion of thy ruach be upon me.

[ז] זײַנען פֿופֿציק מאַן פֿון די יונגע נבֿיאים געגאַנגען, און האָבן
hobn un gegangen neviim yunge di fun man fuftsik zainen
have and went prophets young the of men fifty are

זיך געשטעלט אַקעגן איבער פֿון דער ווײַטן; און זיי בײדע זײַנען
zainen beide zei un vaitn der fun iber akegn geshtelt zich
are both they and distance the of at opposite stood self

געשטאַנען בײַם ירדן. [ח] האָט אֵלִיָהו גענומען זײַן מאַנטל, און
un mantl zain genumen Eliyahu hot Yarden baim geshtanen
and mantle his took Eliyahu has Yarden at stood

צונויפֿגעוויקלט, און געשלאָגן דאָס וואַסער, און עס האָט זיך צעטיילט
tseteilt zich hot es un vaser dos geshlogn un tsunoifgeviklt
divided self has it and water the struck and wrapped together

אַהין און אַהער, און זיי זײַנען ביידע אַריבערגעגאַנגען אין טריקענish.
trikenish in aribergegangen beide zainen zei un aher un ahin
dry ground in crossed over both are they and here and there

[ט] און עס איז געווען, ווי זיי זײַנען אַריבערגעגאַנגען, אַזוי האָט
hot azoi aribergegangen zainen zei vi geven iz es un
has so crossed over are they as having been is it and

אֵליָהו געזאָגט צו אֱלִישָׁע: בעט וואָס איך זאָל דיר טאָן, איידער
eider ton dir zol ich vos bet Elishahen tsu gezogt Eliyahu
before do you(SG) shall I what ask Elishah to said Eliyahu

איך וועל אַוועקגענומען ווערן פֿון דיר. האָט אֱלִישָׁע געזאָגט: זאָל,
zol gezogt Elishah hot dir fun vern avekgenumen vel ich
shall said Elishah has you(SG) from become taken away will I

איך בעט דיך, אַ צווייעדיקער טייל פֿון דײַן גײַסט זײַן אויף מיר.
mir oif zain gaist dain fun teil tsveyediker a dich bet ich
me upon be spirit your of part double a you(SG) entreat I

[10] And he said, Thou hast asked a hard thing; nevertheless, if thou see me when lukach *(I am taken away)* from thee, it shall be so unto thee; but if not, it shall not be so.

[י] האָט ער געזאָגט: האָסט אַ שווערע זאַך געבעטן. אויב דו וועסט
vest du oib gebetn zach shvere a host gezogt er hot
will you if requested thing difficult a have said he has

מיך זען ווען איך וועל אַוועקגענומען ווערן פֿון דיר, וועט דיר
dir vet dir fun avekgenumen ver ich ven zen mich
you(SG) will you(SG) from taken away am I when see me

אַזוי גיט זיין, אויב אָבער נישט, וועט עס נישט גיט זיין.
geshen nisht es vet nisht ober oib geshen azoi
happen not it will not but if happen so

11 And it came to pass, as they still walked on, and talked, that, hinei, there appeared a merkavah of eish, and susim of eish, and separated the two of them between them; and Eliyahu went up in a se'arah *(storm wind, whirlwind)* into Shomayim. 12 And Elishah saw, and he cried, Avi, Avi, the merkavah *(war chariot)* of Yisroel, and the parash *(horsemen, charioteers)* thereof. And he saw him no more; and he took hold of his own robe, and tore his apparel in two pieces. 13 He took up also the aderet Eliyahu that fell from him, and went back, and stood by the bank of the Yarden; 14 And he took the aderet Eliyahu that fell from him, and struck the mayim, and said, Where is Hashem Elohei Eliyahu? And when he also had struck the mayim, they split from here and from there; and Elishah crossed over.

15 And when the Bnei HaNevi'im which were watching at Yericho saw him from a distance, they said, The ruach Eliyahu doth rest on Elishah. And they came to meet him, and bowed themselves to the ground before him. 16 And they said unto him, Hinei now, there be among thy avadim chamishim

יא און עס איז געווען , ווי זיי גיין אַזוי , גיין און רעדן ,
redn un geyen azoi geyen zei vi geven iz es un
speaking and walking thus go they as having been is it and

ערשט אַ פֿײַערדיקער רײַטוואָגן מיט פֿײַערדיקע פֿערד , און זיי האָבן
hobn zei un ferd faierdike mit raitvogn faierdiker a ersht
have they and horses fiery with chariot fiery a behold

פֿונאַנדערגעשיידט צווישן זיי ביידן , און אֵלִיָּהוּ איז אַרויף מיט אַ
a mit aroif iz Eliyahu un beidn zei tsvishn funandergesheidt
a with gone up is Eliyahu and both them between separated

שטורעמווינט אין הימל . יב און ווי אֱלִישָׁע האָט עס געזען , אַזוי האָט ער
er hot azoi gezen es hot Elishah vi un himel in shturemvint
he has so seen it has Elishah as and heaven in windstorm

געשריען : פֿאָטער מײַנער , פֿאָטער מײַנער , רײַטוואָגן און רײַטער
raiter un raitvegn mainer foter mainer foter geshrien
horseback riders and chariots my father my father cried

פֿון יִשְׂרָאֵל! און ער האָט אים מער נישט געזען . האָט ער אָנגענומען
ongenumen er hot gezen nisht mer im hot er un Yisroel fun
grasped he has seen not more him has he and Yisroel of

זײַנע קלײדער , און האָט זיי צעריסן אויף צוויי שטיקער . יג און ער האָט
hot er un shtiker tsvei oif tserisn zei hot un kleider zaine
has he and pieces two in torn them has and garments his

אויפֿגעהויבן אֵלִיָּהוּס מאַנטל וואָס איז אַראָפּגעפֿאַלן פֿון אים , און האָט
hot un im fun aropgefaln iz vos mantl Eliyahus oifgehoibn
has and him from fallen down is that mantle Eliyahu's picked up

זיך אומגעקערט און זיך געשטעלט בײַם ברעג יַרדֵן . יד און ער האָט
hot er un Yarden breg baim geshtelt zich un umgekert zich
has he and Yarden shore at stood self and went back self

געגנומען אֵלִיָּהוּס מאַנטל וואָס איז אַראָפּגעפֿאַלן פֿון אים , און האָט
hot un im fun aropgefaln iz vos mantl Eliyahus genumen
has and him from fallen down is that mantle Eliyahu's taken

געשלאָגן דאָס וואַסער , און האָט געזאָגט : ווו איז ה אלוקי
Elokei Hashem iz vu gezogt hot un vaser dos geshlogn
the G-d of Hashem is where said has and water the struck

אֵלִיָּהוּ ? און אַז ער אויך האָט געשלאָגן דאָס וואַסער , האָט דאָס
dos hot vaser dos geshlogn hot oich er az un Eliyahu
the has water the struck has also he when and Eliyahu

וואַסער זיך צעטיילט אַהין און אַהער , און אֱלִישָׁע איז אַריבערגעגאַנגען .
aribergegangen iz Elishah un aher un ahin tseteilt zich vaser
crossed over is Elishah and here and there divided self water

טו און די יונגע נבֿיאים וואָס פֿון יריחוֹ האָבן אים געזען פֿון
fun gezen im hobn Yericho fun vos neviim yunge di un
from seen him have Yericho from who prophets young the and

אַ קעגן איבער , און זיי האָבן געזאָגט : דער גײַסט פֿון אֵלִיָּהוּ רוט
rut Eliyahun fun gaist der gezogt hobn zei un iber kegen a
rests Eliyahu of spirit the said have they and over opposite a

אויף אֱלִישָׁען . און זיי זײַנען אים געקומען אַנטקעגן , און האָבן
hobn un antkegen gekumen im zainen zei un Elishahen oif
have and to meet having come him are they and Elishah on

זיך געבוקט פֿאַר אים צו דער ערד . טז און זיי האָבן צו אים
im tsu hobn zei un erd der tsu im far gebukt zich
him to have they and ground the to him before bowed self

געזאָגט : אָט , איך בעט דיך , זײַנען צווישן דײַנע קנעכט
knecht daine tsvishn zainen dich bet ich ot gezogt
servants your among are you(SG) entreat I behold said

anashim bnei chayil *(fifty able-bodied men)*; let them go, now, and look for thy adon; perhaps the Ruach Hashem hath taken him up, and set him down upon one of the harim, or in one of the geya'ot *(valleys)*. And he said, Ye shall not send. 17 And when they urged him until he was ashamed, he said, Send. They sent therefore chamishim ish; and they searched shloshah yamim, but found him not. 18 And when they returned to him (for he tarried at Yericho), he said unto them, Did I not say unto you, Go not?

19 And the anshei HaIr said unto Elishah, Hinei, now, the situation of this city is tov, as adoni seeth; but the mayim is ra'im, and ha'aretz *(the land)* meshakkalet *(barren, unfruitful)*. 20 And he said, Bring me a tzelokhit chadasha *(new bowl)*, and put melach therein. And they brought it to him. 21 And he went forth unto the motza hamayim *(spring of water)*, and cast the melach in there, and said, Thus saith Hashem, I have healed these mayim; there shall not be from there any more mavet or meshakkalet *(unfruitfulness, barrenness)*. 22 So the

פֿופּציק מאַן, העלדישע יונגען ; זאָלן זיי גיין, איך בעט דיך ,
dich bet ich gein zei zoln yungen heldishe man fuftsik
you(SG) entreat I go they shall young heroic men fifty

און זוכן דיין האַר ; טאָמער האָט אים דער גייסט פֿון ה
Hashem fun gaist der im hot tomer har dain zuchn un
Hashem of spirit the him has lest master your seek and

פֿאַרטראָגן און אים פֿאַרוואָרפֿן אויף איינעם פֿון די בערג , אָדער
oder berg di fun einem oif farvorfen im un fartrogen
or mountains the of one on cast him and carry away

אין איינעם פֿון די טאָלן . האָט ער געזאָגט: איר זאָלט נישט שיקן .
shikn nisht zolt ir gezogt er hot toln di fun einem in
send not shall you said he has valleys the of one into

יז זיינען זיי צוגעשטאַנען צו אים ביז ער האָט זיך געשעמט, און
un geshemt zich hot er biz im tsu tsugeshtanen zei zainen
and ashamed self has he until him to urged they are

ער האָט געזאָגט: שיקט. און זיי האָבן געשיקט פֿופּציק מאַן, און זיי
zei un man fuftsik geshikt hobn zei un shikt gezogt hot er
they and men fifty sent have they and send said has he

האָבן געזוכט דריי טעג, און האָבן אים נישט געפֿונען . יח האָבן זיי
zei hobn gefunen nisht im hobn un teg drai gezucht hobn
they have found not him have and days three searched have

זיך אומגעקערט צו אים, ווי ער איז געזעסן אין יריחו ; און ער האָט צו
tsu hot er un Yericho in gezesn iz er vi im tsu umgekert zich
to has he and Yericho in sitting is he as him to returned self

זיי געזאָגט: האָב איך אייך נישט געזאָגט: איר זאָלט נישט גיין ?
gein nisht zolt ir gezogt nisht aich ich hob gezogt zei
go not shall you said not you I have said them

יט און די מענטשן פֿון דער שטאָט האָבן געזאָגט צו אֱלישׁען :
Elishahen tsu gezogt hobn shtot der fun mentshn di un
Elishah to said have city the of men the and

זע נאָר , דער אָרט פֿון דער שטאָט איז אַ גוטער, אַזוי
azoi guter a iz shtot der fun ort der nor ze
so good a is city the of location the however behold

ווי מיין האַר זעט, אָבער דאָס וואַסער איז שלעכט, און דאָס
dos un shlecht iz vaser dos ober zet har main vi
this and bad is water this but sees master my as

לאַנד פֿאַרוואַרפֿט. כ האָט ער געזאָגט: ברענגט מיר אַ נייַע שיסל, און
un shisel naie a mir brengt gezogt er hot farvorft land
and bowl new a me bring said he has miscarries land

טוט אַריין אַהין זאַלץ. האָבן זיי עס אים געבראַכט. כא און ער איז
iz er un gebracht im es zei hobn zalts ahin arain tut
is he and brought him it they have salt there in put

אַרויסגעגאַנגען צו דעם אַרויסגאַנג פֿונעם וואַסער, און האָט אַהין
ahin hot un vaser funem aroisgang dem tsu aroisgegangen
there has and water of the spring the to went out

אַריינגעוואָרפֿן זאַלץ, און געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: איך
ich gezogt Hashem hot azoi gezogt un zalts araingevorfn
I said Hashem has thus said and salt cast into

האָב געהיילט דאָס דאָזיקע וואַסער; מער זאָל פֿון דאָרטן נישט זיין
zain nisht dortn fun zol mer vaser dozike dos geheilt hob
be not there from shall more water this the healed have

קיין טויט און קיין פֿאַרוואַרפֿערין. כב און דאָס וואַסער איז געהיילט
geheilt iz vaser dos un farvarferin kein un toit kein
healed is water the and miscarrying any and death any

געווָארן ביז אויף היַינטיקן טאָג, אַזוי ווי דאָס ווָארט
gevorn biz oif haintikn tog azoi vi dos vort
having become unto on this very day according to as this word

וואָס אֱלישע האָט געזעדט.
vos Elishah hot geredt
which Elishah has spoken

כג און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון דאָרטן קיין בֵּית-אֵל. און ווי ער
un er iz aroifgegangen fun dortn kein Beis-El un vi er
and he is went up from there to Beit-El and as he

גייט אַרויף מיטן וועג, אַזוי זיַינען אַרויסגעגאַנגען פֿון שטאָט קליינע
veg mitn aroif geit azoi zainen aroisgegangen fun shtot kleine
way with up go so are from having come out city small

יִנגלעך , און האָבן געשפּעט פֿון אים, און האָבן צו אים געזאָגט: גיי
yinglech , un hobn geshpet fun im un hobn tsu im gezogt gei
boys and have mocked of him and have to him said go

אַרויף, פּליכקאָפּ ! גיי אַרויף, פּליכקאָפּ ! כד האָט ער זיך אומגעקערט
aroif, plichkop ! gei aroif, plichkop ! hot er zich umgekert
up baldhead you go up baldhead you ! has he self turned

הינטער זיך , און האָט זיי דערזען, און ער האָט זיי געשלאָגן אין
hinter zich un hot er zei derzen un hot zei geshlogn in
behind self and has he them seen and has them struck down in

נאָמען פֿון ה . זיַינען אַרויסגעקומען צוויי בערינטעס פֿון וואַלד ,
nomen fun Hashem of name vald fun berintes tsvei aroisgekumen zainen Hashem
name of Hashem woods from she-bears two came out are

און האָבן צעריסן פֿון זיי צוויי פֿערציק קינדער . כה און ער איז
un hobn tserisn fun zei tsvei un fertsik kinder un er iz
and have torn of them and two forty children and he is

אַוועקגעגאַנגען פֿון דאָרטן צום באַרג כַּרְמֶל , און פֿון דאָרטן האָט
avekgegangen fun dortn tsum barg Karmel un fun dortn hot
went away from there to mount Carmel and from there has

ער זיך אומגעקערט קיין שֹׁומרֹון .
er zich umgekert kein Shomron
he self returned to Shomron

ג **3** Now Yehoram ben Ach'av began to reign over Yisroel in Shomron the eighteenth year of Yehoshaphat Melech Yehudah, and reigned twelve shanah.

און יהוֹרָם דער זון פֿון אַחאָבן איז געווָארן מלך איבער
un Yehoram un der zun fun Achavn iz gevorn melech iber
and Yehoram and of son the Ach'av is having become king over

יִשׂרָאֵל אין שֹׁומרֹון אין אַכצענטן יאָר פֿון יהוֹשָׁפָט דעם
Yisroel in Shomron in achtsentn yor fun Yehoshafat dem
Yisroel in Shomron in eighteenth year of Yehoshaphat the

מלך פֿון יהוּדה ; און ער האָט געקיניגט צוועלף יאָר .
melech fun Yehudah un er hot gekinigt tsvelf yor
king of Yehudah and he has reigned twelve years

ב [2] And he wrought rah in the eyes of Hashem; but not like Aviv, nor like Immo; for he put away matzvat HaBa'al *(the image of Ba'al)* that Aviv had made. [3] Nevertheless his deveykus was unto the chattot

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , נאָר
un er hot geton vos iz shlecht in di oign fun Hashem nor
and he has done what is evil in the eyes of Hashem but

נישט אַזוי ווי זיַין פֿאָטער און ווי זיַין מוטער ; וואָרעם ער האָט אָפּגעטאָן
nisht azoi vi zain foter un vi zain muter vorem er hot opgeton
not so as his father and as his mother for has he removed

דעם זיַילשטיין פֿון בַּעַל וואָס זיַין פֿאָטער האָט געמאַכט . ג אָבער ער איז
dem zailshtein fun Baal vos zain foter hot gemacht ober er iz
the pillar stone of Ba'al that his father has made but he is

געווען באַהעפֿט אָן די זינד פֿון יָרָבעָם דעם זון פֿון נבָט ,
geven baheft on di zind fun Yarovam dem zun fun Nevat
joined on the sin of Yarov'am the son of Nevat having been

וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל; ער האָט זיך נישט אָפּגעקערט
opgekert nisht zich hot er Yisroel zindikn gemacht hot er vos
turned away not self has he Yisroel sin made has he which
דערפֿון.
derfun
thereof

Yarov'am Ben Nevat, which caused Yisroel to sin; therefrom he did not turn away.

ד און מֵישַׁע דער מלך פֿון מוֹאָבּ האָט געהאַלטן שאָף, און ער
er un shof gehaltn hot Moav fun melech der Mesha un
he and sheep kept has Moav of king the Mesha and
פֿלעגט צאָלן דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל די וואָל פֿון הונדערט טויזנט
toiznt hundert fun vol di Yisroel fun melech dem tsoln flegt
thousand hundred of wool the Yisroel of king the pay used to
לעמער און הונדערט טויזנט ווידערס. ה און עס איז געווען, ווי
vi geven iz es un viders toiznt hundert un lemer
when having been is it and rams thousand hundred and lambs
אַחאָבּ איז געשטאָרבן, אַזוי האָט דער מלך פֿון מוֹאָבּ ווידערשפּעניקט
vidershpenikt Moav fun melech der hot azoi geshtorbn iz Achav
rebelled against Moav of king the has so died is Ach'av

[4] And Mesha Melech Moav was a sheep breeder, and rendered unto the Melech Yisroel 100,000 lambs, and 100,000 rams, with the tzemer *(wool)*.

[5] But it came to pass, when Ach'av was mot, that Melech Moav rebelled against Melech Yisroel.

אָן דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל. ו איז דער מלך יְהוֹרָם אַרויסגעגאַנגען אין
in aroisgegangen Yehoram melech der iz Yisroel fun melech dem on
in went out Yehoram king the is Yisroel of king the on
יענעם טאָג פֿון שומרון, און האָט איבערגעציילט גאַנץ יִשְׂרָאֵל. ז און
un Yisroel gants ibergetseilt hot un Shomron fun tog yenem
and Yisroel all mustered has and Shomron from day that
ער איז געגאַנגען און האָט געשיקט צו יְהוֹשָׁפָט דעם מלך פֿון
fun melech dem Yehoshafat tsu geshikt hot un gegangen iz er
of king the Yehoshaphat to sent has and having gone is he

[6] And Melech Yehoram went out of Shomron on that day, and mustered kol Yisroel.

[7] And he went and sent to Yehoshaphat Melech Yehudah, saying, Melech Moav hath rebelled against me; wilt thou go with me against Moav for milchamah? And he said, I will go up: I am as thou art, my Am as thy Am, and my susim as thy susim.

יהודה, אַזוי צו זאָגן: דער מלך פֿון מוֹאָבּ האָט ווידערשפּעניקט אָן
on vidershpenikt hot Moav fun melech der zogn tsu azoi Yehudah
on rebelled against has Moav of king the say to so Yehudah
מיר; וועסטו גיין מיט מיר אַקעגן מוֹאָבּ אויף מלחמה? האָט ער
er hot milchome oif Moav akegn mir mit gein vestu mir
he has war on Moav against me with go will you(sg) me
געזאָגט: איך וועל אַרויפֿגיין; אַזוי וויִ דו אַזוי איך; אַזוי וויִ דיין פֿאָלק אַזוי
azoi folk dain vi azoi ich azoi du vi azoi aroifgein vel ich gezogt
so people your as so I so you as so go up will I said

[8] And he said, Which derech shall we go up [to attack]? And he answered, The derech through the Midbar Edom.

מיין פֿאָלק; אַזוי וויִ דיין פֿערד אַזוי מיין פֿערד. ח האָט ער געפֿרעגט:
gefregt er hot ferd maine azoi ferd daine vi azoi folk main
asked he has horses my so horses your as so people my
מיט וואָסער וועג זאָלן מיר אַרויפֿגיין? האָט ער געזאָגט: מיטן וועג
veg mitn gezogt er hot aroifgein mir zoln veg voser mit
way with said he has go up we shall route what kind of with
פֿון דעם מדבר פֿון אֱדוֹם.
Edom fun midber dem fun
Edom of wilderness the of

[9] So Melech Yisroel, Melech Yehudah, Melech Edom went, made a circuit of shivat yamim in their derech; and there was no mayim for the machaneh, and for the behemah

ט איז געגאַנגען דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, און דער מלך פֿון יהודה,
Yehudah fun melech der un Yisroel fun melech der gegangen iz
Yehudah of king the and Yisroel of king the having gone is
און דער מלך פֿון אֱדוֹם, און זיי האָבן זיך אַרומגעדרייט זיבן טעג
teg zibn arumgedreit zich hobn zei un Edom fun melech der un
days seven circled around self have they and Edom of king the and
וועגס, און עס איז נישט געווען קיין וואַסער פֿאַרן חיל, און פֿאַר
far un cheil faran vaser kein geven nisht iz es un vegs
for and host for the water any having been not is it and journey

that followed them.
10 And Melech Yisroel said, Alas that Hashem hath called these three melachim together, to deliver them into the yad Moav!
11 But Yehoshaphat said, Is there not here a navi of Hashem, that we may inquire of Hashem through him? And one of the avadim of Melech Yisroel answered and said, Here is Elishah Ben Shaphat, which poured mayim on the hands of Eliyahu.
12 And Yehoshaphat said, The Devar Hashem is with him. So Melech Yisroel and Yehoshaphat and Melech Edom went down to him.
13 And Elishah said unto Melech Yisroel, What have I to do with thee? Get thee to the nevi'im of Avicha, and to the nevi'im of Immecha. And Melech Yisroel said unto him, No; for Hashem hath called these three melachim, to deliver them into the yad Moav.
14 And Elishah said, As Hashem Tzva'os liveth, before whom I stand, surely, were it not that I regard the presence of Yehoshaphat Melech Yehudah, I would not look toward thee, nor see thee.
15 But now bring me menagen. And it came to pass, when the menagen played, that the Yad

דִּי בְהֵמוֹת וּוָאָס הִינטער זִיי . י הָאט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל געזאָגט׃
gezogt Yisroel fun melech der hot zei hinter vos beheimes di
said Yisroel of king the has them follow which beasts the

וויי ! וּוָאֲרעם ה הָאט צונויפֿגערופֿן די דְּאָזיקע דריי מלכים ,
mlochim drai dozike di tsunoifgerufn hot Hashem vorem vei
kings three this the called together has Hashem for woe

זִיי צו געבן אין דער האַנט פֿון מוֹאָבּ . יא הָאט יהוֹשָׁפָט געזאָגט׃ איז
iz gezogt Yehoshafat hot Moav fun hant der in gebn tsu zei
is said Yehoshaphat has Moav of hand the in give to them

דָּא נישטאָ אַ נבֿיא פֿון ה , אַז מיר זאָלן פֿרעגן דורך אים בייַ
bai im durch fregn zoln mir az Hashem fun novi a nishto do
with him by to ask shall we that Hashem of prophet a not here

ה ? הָאט זיך אָפּגערופֿן איינער פֿון די קנעכט פֿון דעם מלך פֿון
fun melech dem fun knecht di fun einer opgerufn zich hot Hashem
of king the of servants the of one responded self has Hashem

יִשְׂרָאֵל , און הָאט געזאָגט׃ דָּאָ איז דָּאָ אֱלישע דער זון פֿון שָׁפָט , ווָאס
vos Shiftan fun zun der Elishah do iz do gezogt hot un Yisroel
who Shaphat of son the Elishah here is there said has and Yisroel

הָאט געגאָסן ווַאסער אויף די הענט פֿון אֵלִיָּהוּ . יב הָאט יהוֹשָׁפָט
Yehoshafat hot Eliyahun fun hent di oif vaser gegosn hot
Yehoshaphat has Eliyahu of hands the on water poured has

געזאָגט׃ בייַ אים איז דָּאָ דָּאָס ווָאָרט פֿון ה . און דער מלך פֿון
fun melech der un Hashem fun vort dos do iz im bai gezogt
of king the and Hashem of word the here is him with said

יִשְׂרָאֵל און יהוֹשָׁפָט און דער מלך פֿון אֱדוֹם האָבן אַראָפּגענידערט
aropgenidert hobn Edom fun melech der un Yehoshafat un Yisroel
went down have Edom of king the and Yehoshaphat and Yisroel

צו אים . יג הָאט אֱלישע געזאָגט צו דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל׃ ווָאס קער איך
ich ker vos Yisroel fun melech dem tsu gezogt Elishah hot im tsu
I turn what Yisroel of king the to said Elishah has him to

זיך אָן מיט דיר ? גיי צו די נבֿיאים פֿון דיין פֿאָטער , און צו דיין
di tsu un foter dain fun neviim di tsu gei dir mit on zich
the to and father your of prophets the to go you(SG) with on self

נבֿיאים פֿון דיין מוטער . הָאט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל צו אים געזאָגט׃
gezogt im tsu Yisroel fun melech der hot muter dain fun neviim
said him to Yisroel of king the has mother your of prophets

ניטע! וּוָאֲרעם ה הָאט צונויפֿגערופֿן די דְּאָזיקע דריי מלכים , זיי
zei mlochim drai dozike di tsunoifgerufn hot Hashem vorem nite
them kings three these the called together has Hashem because No

צו געבן אין דער האַנט פֿון מוֹאָבּ . יד הָאט אֱלישע געזאָגט׃ אַזוי ווי עס לעבט
lebt es vi azoi gezogt Elishah hot Moav fun hant der in gebn tsu
lives it as so said Elishah has Moav of hand the in give to

ה צְבָאוֹת וּוָאס איך שטיי פֿאַר אים , אַז וועַן איך שוין נישט
nisht shoin ich ven az im far shtei ich vos Tseva'ot Hashem
not already I when if him before stand I whom of hosts Hashem

דעם פּנים פֿון יְהוֹשָׁפָט דעם מלך פֿון יְהוּדָה , אויב איך וואָלט
volt ich oib Yehudah fun melech dem Yehoshafat fun ponem dem
would I if Yehudah of king the Yehoshaphat of face the

געקוקט אויף דיר , און אויב איך וואָלט דיך אָנגעזען ! טו און אַצונד ,
atsund un ongezen dich volt ich oib un dir oif gekukt
now and see you(SG) would I if and you(SG) on look

ברענגט מיר אַ שפּילער . און עס איז געווען , ווי דער שפּילער האָט געשפּילט ,
geshpilt hot shpiler der vi geven iz es un shpiler a mir brengt
played has musician the as was is it and musician a me bring

Hashem came upon him. 16 And he said, Thus saith Hashem, Make this valley full of ditches. 17 For thus saith Hashem, Ye shall not see ruach, neither shall ye see geshem; yet this valley shall be filled with mayim, that ye may drink, both ye, and your cattle, and your behemah *(livestock)*. 18 And this is but a light thing in the eyes of Hashem; He will deliver Moav also into your yad. 19 And ye shall strike every fortified city, every ir mivchor, and shall fell every etz tov, stop up kol ma'yan mayim, mar every good allotment of land with avanim.

20 And it came to pass in the boker, when the minchah was offered, that, hinei, there came mayim by the derech of Edom, and HaAretz was filled with mayim.

21 And when kol Moav heard that the melachim were come up to fight against them, they gathered all that could bear arms, and older, and stood at the border. 22 And they rose up early in the boker, and the shemesh shone upon the mayim, and Moav saw the mayim

אַזוי איז אויף אים געווען די האַנט פֿון ה . ט און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un Hashem fun hant di geven im oif iz azoi
said has he and Hashem of hand the having been him on is so

אַזוי האָט ה געזאָגט: מאַכט דעם דאָזיקן טאָל גריבער אויף גריבער .
griber oif griber tal dozikn dem macht gezogt Hashem hot azoi
cisterns on cisterns valley this the make said Hashem has thus

י וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט: איר וועט נישט זען קיין ווינט, און נישט
nisht un vint kein zen nisht vet ir gezogt Hashem hot azoi vorem
not and wind any see not will you said Hashem has thus for

זען קיין רעגן, און דער דאָזיקער טאָל וועט אָנגעפֿילט ווערן מיט וואַסער,
vaser mit vern ongefilt vet tal doziker der un regn kein zen
water with become filled will valley this the and rain any see

און איר וועט טרינקען, איר און אייַערע פֿיך און אייַערע בהמות .
beheimes aiere un fich aiere un ir trinken vet ir un
beasts your and livestock your and you drink will you and

יח און דאָס איז נאָך ווינציק אין די אויגן פֿון ה ; ער וועט אייַך געבן
gebn aich vet er Hashem fun oign di in vintsik noch iz dos un
give you will he Hashem of eyes the in small only is this and

מוֹאָבֿ אין אייַער האַנט. יט און איר וועט שלאָגן יעטוועדער באַפֿעסטיקטע
bafestikte yetveder shlogn vet ir un hant aier in Moav
fortified every strike down will you and hand your in Moav

שטאָט, און יעטוועדער אויסדערוויילטע שטאָט; און יעטוועדער גוטן בוים
boim gutn yetveder un shtot oisderveilte yetveder un shtot
tree good every and city choice every and city

וועט איר איינווארפֿן , און יעטוועדער קוואַל וואַסער וועט איר פֿאַרשטאָפּן,
farshtopen ir vet vaser kval yetveder un ainvarfn ir vet
stop up you will water spring every and throw down you will

און יעטוועדער גוט שטיק פֿעלד וועט איר פֿאַרדאַרבן מיט שטיינער.
shteiner mit fardorben ir vet feld shtik gut yetveder un
stones with mar you will field portion of good every and

כ און עס איז געווען אין דער פֿרי , ווען מע ברענגט אויף דעם
dem oif brengt me ven peire der in geven iz es un
the on brings one when morning the in having been is it and

קָרבָּן , ערשט וואַסער קומט אַרויס פֿון דעם וועג פֿון אֱדוֹם, און דאָס
dos un Edom fun veg dem fun arois kumt vaser ersht korben
this and Edom of way the from out comes water behold korban

לאַנד איז פֿול געווארן מיטן וואַסער.
vaser mitn gevorn ful iz land
water with having become full is land

כא און גאַנץ מוֹאָבֿ האָבן געהערט אַז די מלכים זיַינען
zainen mlochim di az gehert hobn Moav gants un
are kings the that heard have Moav all and

אַרויפֿגעקומען מלחמה צו האַלטן אויף זיי , און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un zei oif haltn tsu milchome aroifgekumen
self have they and them on wage to war come up

אייַנגעזאַמלט ; פֿון איטלעכן וואָס גורט אָן אָנגורט און העכער
hecher un ongurt an on gurt vos itlechn fun aingezamlt
upward and girded a on gird which each of gathered together

כב און זיי האָבן זיך געשטעלט ביים גרענעץ. און וויַ זיי האָבן
hobn zei vi un gemark baim geshtelt zich hobn zei un
have they when and border at stood self have they and

זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , אַזוי האָט די זון געשיינט אויפֿן
oifn geshaint zun di hot azoi peire der in gefedert zich
on shining sun the has so morning the in rose early self

on the other side, and to them it looked as red as dahm; [23] And they said, This is dahm; the melachim are surely slain, and they have struck one another; now therefore, Moav, to the plunder!

וואַסער, און די מוֹאָבִים האָבן געזען פֿון ווייַטן דאָס וואַסער רויט
roit vaser dos vaitn fun gezen hobn Moavim di un vaser
red water this distance from seen have Moavim the and water

אַזוי ווי בלוט. כג האָבן זיי געזאָגט: בלוט איז דאָס; צעקריגן האָבן זיך
zich hobn tsekrign dos iz blut gezogt zei hobn blut vi azoi
self have fought this is blood said they have blood as so

צעקריגט די מלכים, און זיי האָבן געשלאָגן איינער דעם אַנדערן.
andern dem einer geshlogn hobn zei un mlochim di tsekrigt
another the one struck down have they and kings the fought

און אַצונד, צום רויב, מוֹאָבּ!
Moav roib tsum atsund un
Moav spoils to now and

[24] And when they came to the machaneh Yisroel, Yisroel rose up and struck Moav, so that they fled before them; but they went forward striking Moav, even invading their country. [25] And they beat down the towns, and on every good allotment of land every ish cast his even *(stone)*, and filled it; and they stopped up kol ma'yan mayim, and felled kol etz tov; only in Kir Charaset left they the avanim thereof; howbeit the slingers surrounded it, and struck it.

כד און זיי זיינען געקומען אין לאַגער פֿון ישְׂרָאֵל, און די ישְׂרָאֵל
Yisroel di un Yisroel fun lager in gekumen zainen zei un
Yisroel the and Yisroel of camp in having come are they and

זיינען אויפֿגעשטאַנען און האָבן געשלאָגן מוֹאָבּ. כה און די שטעט
shtet di un Moav geshlogn hobn un oifgeshtanen zainen
cities the and Moav struck down have and arose are

האָבן זיי צעשטערט, און וווּ נאָר אַ גוט שטיק פֿעלד, האָבן זיי
zei hobn zei tseshtert vu un nor a gut shtik feld hobn zei
they have they destroyed where and only a piece good field have they

איטלעכער געוואָרפֿן אַ שטיין און האָבן עס אָנגעפֿילט, און יעטוועדער
yetveder un ongefilt es hobn un shtein a gevorfn itlecher
every and filled it have and stone a thrown each

קוואַל וואַסער האָבן זיי פֿאַרשטאָפּט. און יעטוועדער גוטן בוים האָבן
hobn boim gutn yetveder un farshtopt zei hobn vaser kval
have tree good every and stopped up they have water spring

זיי אײַנגעוואָרפֿן, ביז זיי האָבן בלויז איבערגעלאָזן אירע מויערשטיינער
moiershteiner ire ibergelozn bloiz hobn zei biz aingevorfn zei
stone walls its left behind only have they until felled they

אין קיר-חֲרֶשֶׁת; און די שליידערער האָבן זי אַרומגערינגלט, און האָבן
hobn un arumgeringlt zi hobn shleiderer di un Kir-Chareset in
have and encircled it have slingers the and Kir Charaset in

זי צעשלאָגן.
tseshlogn zi
struck down it

[26] And when Melech Moav saw that the milchamah was chazak against him, he took with him 700 ish that drew cherev, to break through even unto Melech Edom; but they could not. [27] Then he took bno habechor that should have reigned in his stead, and offered him for an olah upon the chomah. And there was ketzef gadol *(great*

כו און דער מלך פֿון מוֹאָבּ האָט גענזען אַז די מלחמה איז
iz milchome di az gezen hot Moav fun melech der un
is war the that seen has Moav of king the and

שטאַרקער פֿון אים, און ער האָט גענומען מיט זיך זיבן הונדערט
hundert zibn zich mit genumen hot er un im fun shtarker
hundred seven self with taken has he and him than stronger

מאַן וואָס ציִען אַ שוווערד, כּדי דורכצובערעכן צו דעם מלך
melech dem tsu durchtsubrechn kedei shverd a tsien vos man
king the to breakthrough so that sword a drew out which men

פֿון אֱדוֹם, אָבער זיי האָבן נישט געקענט. כז האָט ער גענומען זיין
zain genumen er hot gekent nisht hobn zei ober Edom fun
his taken he has able not were they but Edom of

זון דעם בכוֹר וואָס האָט געזאָלט קיניגן אַנשטאָט אים, און
un im anshtot kinign gezolt hot vos bechor dem zun
and him in place of reign you should has which firstborn the son

האָט אים אויפֿגעבראַכט פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער אויף דער מויער. און
un moier der oif brandopfer a far oifgebracht im hot
and wall the on olah a for offered up him has

fury) against Yisroel; and they withdrew, and returned to their own land.

4 Now there cried out a certain isha of the nashim of the Bnei HaNevi'im unto Elishah, saying, Thy eved my ish is dead; and thou knowest that thy eved did fear Hashem: and the creditor is come to take unto him my two yeladim to be avadim *(slaves)*. [2] And Elishah said unto her, What shall I do for thee? Tell me, what hast thou in the bais? And she said, Thine shifchah hath not anything in the bais, except a flask of shemen. [3] Then he said, Go, borrow thee kelim from all around of all thy shchenim, even empty kelim; borrow not a few. [4] And when thou art come in, thou shalt shut the delet behind thee and behind thy banim, shalt pour out into all those kelim, and thou shalt set aside that which is full.

[5] So she went from him, and shut the delet behind her and behind her banim, who were bringing to her; and she poured. [6] And it came to pass, when the kelim were full, that she said unto her ben, Bring me

עס איז געווָארן אַ גרויסער צָארן אויף יִשְׂרָאֵל; און זיי האָבן
hobn zei un Yisroel oif tsorn groiser a gevorn iz es
have they and Yisroel on wrath greater a having become is it

אַוועקגעצויגן פֿון אים, און האָבן זיך אומגעקערט אין לאַנד.
land in umgekert zich hobn un im fun avekgetsoign
land in returned self have and him from journeyed

ד און איינע אַ פֿרוי פֿון די ווייַבער פֿון די יונגע נבִיאים האָט
hot neviim yunge di fun vaiber di fun froi a eine un
has prophets young the of wives the of woman a one and

געשריִען צו אֱלישע, אַזוי צו זאָגן: דיַין קנעכט, מיַין מאַן,
man main knecht dain zogn tsu azoi Elishah tsu geshrien
husband my servant your say to so Elishah to cried

איז טויט; און דו וויסט אַז דיַין קנעכט איז געווען אַ ירא
yore a geven iz knecht dain az veist du un toit iz
fearer of a having been is servant your that know you and dead is

ה ; און דער בַעַל-חוֹבֿ איז געקומען נעמען צו זיך מיַינע
maine zich tsu nemen gekumen iz baal-choiv der un Hashem
my self to take having come is creditor the and Hashem

צוויי קינדער פַֿאַר קנעכט. ב האָט אֱלישע צו איר געזאָגט: ווָאס זאָל
zol vos gezogt ir tsu Elishah hot knecht far kinder tsvei
shall what said you to Elishah has slaves for children two

איך דיר טאָן? זאָג מיר ווָאס האָסטו אין הויז? האָט זי געזאָגט:
gezogt zi hot hoiz in hostu vos mir zog ton dir ich
said she has house in have you what me tell do you(SG) I

דיַין דינסט האָט גאָרנישט אין הויז, נאָר בלויז אַ קריגל אייל.
eil krigl a bloiz nor hoiz in gornisht hot dinst dain
oil container a only but house in nothing has maidservant your

ג האָט ער געזאָגט: גיי באָרג דיר כלים פֿון דערויסן, פֿון אַלע
ale fun deroisn fun keilim dir borg gei gezogt er hot
all from outside from vessels you(SG) borrow go said he has

ד דיַינע שכנים, לייִדיקע כלים; זאָלסט נישט קאַרגן. און
un kargn nisht zolst keilim leidike shecheynim daine
and skimp not you(SG) shall vessels empty neighbors your

זאָלסט אַרייַנגיין און פֿאַרשליסן די טיר הינטער דיר און
un dir hinter tir di farshlisn un araingein zolst
and you(SG) behind door the shut and enter you(SG) shall

הינטער דיַינע זין, און זאָלסט אָנגיסן אין אַלע די דאָזיקע
dozike di ale in ongisn zolst un zin daine hinter
these the all in pour in you(SG) shall and sons your behind

כלים; און די פֿולע זאָלסטו אַוועקרוקן.
avekrukn zolstu fule di un keilim
push away shall you full the and vessels

ה איז זי אַוועקגעגאַנגען פֿון אים, און זי האָט פֿאַרשלאָסן די טיר
tir di farshlosn hot zi un im fun avekgegangen zi iz
door the shut has she and him from went way she is

הינטער זיך און הינטער איר זין: זיי האָבן איר דערלאַנגט, און
un derlangt ir hobn zei zin ire hinter un zich hinter
and served her have they sons her behind and self behind

זי האָט אָנגעגאָסן. ו און עס איז געווען, ווי די כלים זיַינען
zainen keilim di vi geven iz es un ongegosen hot zi
are vessels the as having been is it and poured has she

געווָארן פֿול, אַזוי האָט זי געזאָגט צו איר זון: דערלאַנג מיר
mir derlang zun ir tsu gezogt zi hot azoi ful gevorn
me serve son her to said she has so full having become

נאָך אַ כּלי . האָט ער צו איר געזאָגט: נישטאָ מער קיין כּלי . און
un keile kein mer nishto gezogt ir tsu er hot keile a noch
and vessel any more not said her to he has vessel a still

another keli. And he said unto her, There is not any more keli. And the shemen stopped.

דאָס איל האָט זיך אָפּגעשטעלט.
opgeshtelt zich hot eil dos
stopped self has oil the

ז אויז זי געקומען , און האָט דערציילט דעם מאַן פֿון ג-ט, און ער האָט
hot er un G-t fun man dem derteilt hot un gekumen zi iz
has he and G-d of man the told has and having come she is

[7] Then she came and told the Ish HaElohim. And he said, Go, sell the shemen, and pay thy debt, and live thou and thy banim on the rest.

געזאָגט: גיי פֿאַרקויף דאָס איל, און באַצאָל דיין חוב , און דו מיט דיינע
daine mit du un choiv dain batsol un eil dos farkoif gei gezogt
your with you and debt your pay and oil the sell go said

זין וועסט לעבן אויף דעם רעשט.
resht dem oif lebn vest zin
rest the on live will sons

ח און עס איז געווען איין טאָג, איז אֱלישע אַריבערגעגאַנגען קיין
kein aribergegangen Elishah iz tog ein geven iz es un
to having passed over Elishah is day one having been is it and

[8] And then one day Elishah passed over to Shunem, where was an isha gedolah; and she constrained him to eat lechem. And so it was, that as oft as he passed by, he turned in there to eat lechem.

שונֶם , און דאָרטן איז געווען אַ רייַכע פֿרוי , האָט זי אים
im zi hot froi raiche a geven iz dortn un Shunem
him she has woman rich a having been is there and Shunem

פֿאַרהאַלטן צו עסן ברויט. און עס איז געווען , אַז וועָן נאָר ער
er nor ven az geven iz es un broit esen tsu farhaltn
he ever when that having been is it and bread eat to detained

איז דורכגעגאַנגען , פֿלעגט ער פֿאַרקערן אַהין צו עסן ברויט. ט האָט זי
zi hot broit esen tsu ahin farkern er flegt durchgegangen iz
she has bread eat to there turn in he used to gone through is

[9] And she said unto her ish, Hinei now, I perceive that this is an Ish Elohim Kadosh, which passeth by us tamid.

געזאָגט צו איר מאַן : זע , איך בעט דיך , איך וויים אַז דאָס
dos az veis ich dich bet ich ze man ir tsu gezogt
this that know I you(SG) entreat I behold husband her to said

י לאָמיר . איז אַ הייליקער מאַן פֿון ג-ט וואָס גייט דורך בייַ אונדז תמיד
lomir tamid undz bai durch geit vos G-t fun man heiliker a iz
let us regularly us by through goes who G-d of man holy a is

[10] Please, let us make a small aliyyat kir *(walled upper room)*; and let us set for him there a mittah *(bed)*, and a shulchan *(table)*, and a kisse *(chair)*, and a menorah: and it shall be, when he cometh to us, that he shall turn in there.

מאַכן , איך בעט דיך , אַ קליין געמויערט אייבערסטיבל, און לאָמיר
lomir un eiberstibl gemoiert klein a dich bet ich machn
let us and upper shtibl walled small a you(SG) entreat I make

דאָרטן אַוועקשטעלן פֿאַר אים אַ בעט, און אַ טיש און אַ שטול, און
un shtul a un tish a un bet a im far avekshtelen dortn
and chair a and table of food a and bed a him for place standing there

אַ לאָמפּ, און עס וועט זיַין , ווי ער קומט צו אונדז, אַזוי וועט ער איַינקערן
ainkern er vet azoi undz tsu kumt er vi zain vet es un lomp a
turn aside he will so us to comes he when be will it and lamp a

אַהין .
ahin
there

יא און עס איז געווען איין טאָג, איז ער אַהין געקומען , און
un gekumen ahin er iz tog ein geven iz es un
and having come there he is day one was is it and

[11] And then one day he came there, and he turned in the aliyyah *(upper room)*, and lay there.

ער האָט אַיַינגעקערט אין דער אויבערשטוב, און האָט זיך דאָרטן
dortn zich hot un oibershtub der in aingekert hot er
there self has and upper room the in turned in has he

יב געלייגט . און ער האָט געזאָגט צו זיַין יונג גֶיחזי : רוף
ruf Geichazi yung zain tsu gezogt hot er un geleigt
call Geichazi young man his to said has he and lay down

[12] And he said to Geichazi his na'ar, Call

this Shunammit. And when he had called her, she stood before him.

די דאָזיקע שונַמית . האָט ער זי געפֿרופֿן, און זי האָט זיך
zich hot zi un gerufn zi er hot Shunamit dozike di
self has she and called her he has Shunammit this the
געשטעלט פֿאַר אים.
im far geshtelt
him before stood

13 And he said unto him, Say now unto her, Hinei, thou hast been careful for us with all this care; what is to be done for thee? Wouldest thou be spoken for to HaMelech, or to the Sar HaTzava? And she answered, I dwell among mine own people.

יג האָט ער צו אים געזאָגט: זאָג אַקאָרשט צו איר: זע , דו
du ze ir tsu akorsht zog gezogt im tsu er hot
you behold her to now say said him to he has
האָסט געזאָרגט פֿון אונדזערט וועגן די דאָזיקע גאַנצע זאָרג ; וואָס
vos zorg gantse dozike di vegen undzerent fun gezorgt host
what worry whole this the ways our of worry have
איז דאָ צו טאָן פֿאַר דיר ? איז דאָ צו רעדן פֿאַר דיר צום
tsum dir far redn tsu do iz dir far ton tsu do iz
to you(SG) for speak to here is you(SG) for do to here is
מלך אָדער צום האַר פֿון חיל ? האָט זי געזאָגט: צווישן מײַן
main tsvishn gezogt zi hot cheil fun har tsum oder melech
my among said she has host of master to or king
שטאַם זיץ איך.
ich zits shtam
I sit lineage

14 And he said, What then is to be done for her? And Geichazi answered, Verily she hath no ben, and her ish is zaken. 15 And he said, Call her. And when he had called her, she stood in the petach *(doorway)*. 16 And he said, About this mo'ed, according to the et chayyah, thou choveket ben *(shalt embrace a son)*. And she said, No, adoni, thou Ish HaElohim, do not give false hope unto thine shifchah.

יד האָט ער געזאָגט: וואָס איז פֿאָרט דאָ
do fort iz vos gezogt er hot
here in spite of everything is what said he has
צו טאָן פֿאַר איר? האָט גֶיחזי געזאָגט: פֿאַר וואָר זי
zi vor far gezogt Geichazi hot ir far ton tsu
she truly for said Geichazi has her for do to
האָט נישט קיין קינד, און איר מאַן איז אַלט. טו האָט ער
er hot alt iz man ir un kind kein nisht hot
he has old is husband her and child any not has
געזאָגט: רוף זי , און ער האָט זי געפֿרופֿן, און זי האָט
hot zi un gerufn zi hot er un zi ruf gezogt
has she and called her has he and her call said
זיך געשטעלט אין טיר . טז האָט ער געזאָגט: אין דער צײַט,
tsait der in gezogt er hot tir in geshtelt zich
time the in said he has door in stood self
אַזוי ווי איצט איבער אַ יאָר, ווועסטו האַלדזן אַ
a haldzn vestu yor a iber itst vi azoi
a embrace will you(sg) year a over hereafter as so
זון . האָט זי געזאָגט: ניין , מײַן האַר מאַן פֿון ג-ט!
G-t fun man har main nein gezogt zi hot zun
G-d of man master my no said she has son
זאָלסט נישט נאַרן דײַן דינסט .
dinst dain narn nisht zolst
maidservant your fool not you(SG) must

17 And the isha conceived, and bore ben at that mo'ed that Elishah had said unto her, according to the et chayyah.

יז און די פֿרוי איז טראָגעדיק געוואָרן , און זי האָט
hot zi un gevorn trogedik iz froi di un
has she and having become pregnant is woman the and
געבאָרן אַ זון אין דער צײַט אין אַ יאָר אַרום , אַזוי ווי אֱלישע
Elishah vi azoi arum yor a in tsait der in zun a geborn
Elishah as so round year a in time the in son a given birth to
האָט צו איר גערעדט.
geredt ir tsu hot
spoken her to has

יח און דאָס קינד איז אויפֿגעוואָקסן; און עס איז געווען איין
ein geven iz es un oifgevaksn iz kind dos un
one having been is it and grew is child this and

טאָג, איז ער אַרויסגעגאַנגען צו זײַן פֿאָטער בײַ די שניטערס.
shniters di bai foter zain tsu aroisgegangen er iz tog
harvesters the by father his to having come out he is day

יט און ער האָט געזאָגט צו זײַן פֿאָטער: מײַן קאָפּ, מײַן קאָפּ! האָט
hot kop main kop main foter zain tsu gezogt hot er un
has head my head my father his to said has he and

ער געזאָגט צום יונג : טראָג אים אַוועק צו זײַן מוטער. כ האָט
er gezogt tsum yung : trog im avek tsu zain muter hot
he said to young man : carry him away to his mother has

ער אים אַוועקגעטראָגן און אים געבראַכט צו זײַן מוטער. און ער
er un muter zain tsu gebracht im un avekgetrogen im er
he and mother his to brought him and carried away him he

איז געזעסן אויף אירע קני ביז האַלבן טאָג, און איז געשטאָרבן.
iz gezesn oif ire kni biz halbn tog un iz geshtorbn
is seated on her knees until half day and is died

כא איז זי אַרויפֿגעגאַנגען , און האָט אים אַוועקגעלייגט אויפֿן בעט
zi iz aroifgegangen un hot im avekgeleigt oifn bet
she is having gone up and has him placed on bed

פֿון דעם מאַן פֿון ג-ט, און זי האָט אים פֿאַרשלאָסן, און איז
fun dem man fun G-t un zi hot im farshlosn un iz
of the man of G-d and she has him locked and is

אַרויסגעגאַנגען .
aroisgegangen
having come out

כב און זי האָט גערופֿן צו איר מאַן און האָט געזאָגט: שיק מיר,
un zi hot gerufn tsu ir man un hot gezogt shik mir
and she has called to her man and has said send me

איך בעט דיך , איינעם פֿון די יונגען מיט איינער פֿון די
ich bet dich fun einer mit yungen di fun einem
I entreat you(SG) of one with young the of one

אייזעלינס , און איך וועל אַריבערלויפֿן צום מאַן פֿון ג-ט, און וועל
eizelins un ich vel ariberloifn tsum man fun G-t un vel
female donkeys and I will run over to man of G-d and will

זיך אומקערן. כג האָט ער צו איר געזאָגט: פֿאַר וואָס גייסטו צו
zich umkeren tsu geistu vos far gezogt ir tsu er hot
to return self to are you going what for said her to he has

אים הײַנט, נישט ראָש-חודש און נישט שבת ? האָט זי געזאָגט: עס
im haint nisht rosh-choidesh un nisht Shabbos hot zi gezogt es
him today not new moon and not Shabbos has she said it

איז פֿריד.
iz frid
is well

כד און זי האָט אָנגעזאָטלט די אייזעלין, און האָט געזאָגט צו
un hot zi un eizelin di ongezotlt hot zi un tsu
and has she and donkey the saddle has and to

איר יונג : טרײַב זאָלסט מיך נישט ; גיי און
ir yung : traib zolst mich nisht ; gei un
her young man : drive forward you(SG) must me not ; go and

אויפֿהאַלטן אין רײַטן , סײַדן איך האָב דיר געהייסן.
geheisn dir hob ich saidn raitn in oifhaltn
ordered you(SG) have I except riding in impede

18 The yeled grew, and it happened one day, that he went out to Aviv to the kotzerim *(harvesters, reapers)*. 19 And he said unto Aviv, My rosh, my rosh. And he said to the na'ar, Carry him to immo. 20 And when he had lifted him, and brought him to immo, he sat on her birkayim *(knees)* till tzohorayim, and then died. 21 And she went up, and laid him on the mittat Ish HaElohim, and shut [the door] behind her and went out.

22 And she called unto her ish, and said, Send me now, please, one of the ne'arim, and one of the donkeys, that I may run to the Ish HaElohim, and return. 23 And he said, Madu'a *(why)* wilt thou go to him today? it is neither Rosh Chodesh, nor Shabbos. And she said, Shalom.

24 Then she saddled a donkey, and said to her na'ar, lead on, and go forward; slack not thy riding for me, except I bid thee.

כה און זי איז געגאַנגען און געקומען צום מאַן פֿון ג-ט אויפֿן
oifn G-t fun man tsum gekumen un gegangen iz zi un
on G-d of man to having come and having gone is she and

בארג כַּרְמֶל . און עס איז געווען , ווי דער מאַן פֿון ג-ט האָט זי
zi hot G-t fun man der vi geven iz es un Karmel barg
her has G-d of man the when having been is it and Carmel mount

דערזען פֿון ווייַטן , אַזוי האָט ער געזאָגט צו זיין יונג גֵּיחזִי :
Geichazin yung zain tsu gezogt er hot azoi vaitn fun derzen
Geichazi young man his to said he has that distance of seen

אָן איז יענע שׁוּנַמִּית . כו אַצונד לויף אַקאָרשט איר אַנטקעגן , און
un antkegen ir akorsht loif atsund Shunamit yene iz on
and to meet you now run now Shunammit that is behold

זאָג צו איר: איז פֿריד צו דיר ? איז פֿריד צו דיין מאַן ? איז
iz man dain tsu frid iz dir tsu frid iz ir tsu zog
is husband your to peace is you(SG) to peace is her to say

פֿריד צום קינד ? האָט זי געזאָגט: פֿריד .
frid gezogt zi hot kind tsum frid
peace said she has child to peace

כז און זי איז געקומען צום מאַן פֿון ג-ט אויפֿן בארג , און
un barg oifn G-t fun man tsum gekumen iz zi un
and mountain on G-d of man to having come is she and

זי האָט זיך אָנגענומען אָן זיַין פֿיס; האָט גֵּיחזי געענט זי
zi genent Geichazi hot fis zaine on ongenumen zich hot zi
her come near Geichazi has feet his on grasped self has she

אַוועקצושטויסן, אָבער דער מאַן פֿון ג-ט האָט געזאָגט: לאָז זי אָפּ ,
op zi loz gezogt hot G-t fun man der ober avektsushtoisn
alone her let said has G-d of man the but to push away

וואָרעם איר זעל איז פֿאַרביטערט, און ה האָט פֿאַרהוילן פֿון מיר,
mir fun farhoiln hot Hashem un farbitert iz zel ir vorem
me from hidden has Hashem and bitter is soul her because

און האָט מיר נישט דערציילט.
dertseilt nisht mir hot un
told not me has and

כח האָט זי געזאָגט: האָב איך דען געבעטן אַ זון ביַי מיַין האַר ?
har main bai zun a gebetn den ich hob gezogt zi hot
master my of son a asked then I have said she has

האָב איך נישט געזאָגט: זאָלסט מיך נישט גענאַרן ?
genarn nisht mich zolst gezogt nisht ich hob
deceive not me you(SG) must said not I have

כט האָט ער געזאָגט צו גֵּיחזִי : גורט אָן דיַין לענדן, און נעם
nem un lendn daine on gurt Geichazin tsu gezogt er hot
take and loins your on gird loins Geichazi to said he has

מיַין שטעקן אין דיַין האַנט, און גיי; אַז דו ווועסט אָנטרעפֿן עמיצן ,
emitsn ontrefn vest du az gei un hant dain in shtekn main
someone meet will you if go and hand your in staff my

זאָלסטו אים נישט באַגריסן, און אַז עמעצער וועט דיך באַגריסן,
bagrisn dich vet emetser az un bagrisn nisht im zolstu
greet you(SG) will someone that and greet not him shall you

זאָלסטו אים נישט ענטפֿערן; און זאָלסט אַרויפֿטאָן מיַין שטעקן
shtekn main aroifton zolst un entfern nisht im zolstu
staff my put you(SG) must and answer not him shall you

אויפֿן יינגלס פּנים .
ponem yingls oifn
face child's on

[25] So she went and came unto the Ish HaElohim at Mt Carmel. And it came to pass, when the Ish HaElohim saw her afar off, that he said to Geichazi his na'ar, Hinei, over there is that Shunammit: [26] Run now, to meet her, and say unto her, Is it shalom with thee? Is it shalom with thy ish? Is it shalom with the yeled? And she answered, Shalom:

[27] And when she came to the Ish HaElohim at the har, she took hold of him by the raglayim: but Geichazi came near to thrust her away. And the Ish HaElohim said, Let her alone; for her nefesh is marah within her: and Hashem hath hid it from me, and hath not told me.

[28] Then she said, Did I make request of adoni for a ben? Did I not say, Do not deceive me?

[29] Then he said to Geichazi, Gird up thy loins, and take my mishe'net *(staff)* in thine yad, and run: if thou meet any ish, salute him not; and if any ish salute thee, answer him not again: and lay my mishe'net *(staff)* upon the face of the na'ar.

[30] And the em hana'ar said, As Hashem liveth, and as thy nefesh liveth, I will not leave thee. And he arose, and followed her.

ל האָט געזאָגט די מוטער פֿון יינגל : אַזוי ווי ה לעבט, און אַזוי
azoi un lebt Hashem vi azoi yingel fun muter di gezogt hot
so and lives Hashem as so boy of mother the said has

ווי דיין זעל לעבט, אויב איך וועל דיך אָפּלאָזן ! איז ער אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen er iz oplozen dich vel ich oib lebt zel dain vi
arose he is leave you(SG) will I if lives soul your as

און איז געגאַנגען נאָך איר.
ir noch gegangen iz un
her after having gone is and

[31] And Geichazi passed on ahead of them, and laid the mishe'net *(staff)* upon the face of the na'ar; but there was neither kol *(voice)*, nor keshet *(attention)*. So he went back to meet him, and told him, saying, The na'ar is not awakened.

לא און גֵיחזי איז אַוועקגעגאַנגען זיי פֿאַרויס , און האָט אַרויפֿגעטאָן
aroifgeton hot un farois zei avekgegangen iz Geichazi un
placed has and ahead of them went way is Geichazi and

דעם שטעקן אויפֿן יינגלס פּנים , אָבער קיין קול און קיין הערונג . האָט
hot herung kein un kol kein ober ponem yingls oifn shtekn dem
has hearing any and voice any but face child's on staff the

ער זיך אומגעקערט אים אַנטקעגן , און האָט אים דערציילט, אַזוי צו
tsu azoi dertseilt im hot un antkegen im umgekert zich er
to so told him has and to meet him returned self he

זאָגן : דער יינגל האָט נישט אויפֿגעאַפּט.
oifgechapt nisht zich hot yingel der zogn
awakened not self has boy the say

[32] And when Elishah was come into the bais, hinei, the na'ar was dead, and lying upon his mittah. [33] So he went in, and shut the delet on the two of them, and davened unto Hashem. [34] And he went up, and lay upon the yeled, and put his mouth upon his mouth, and his eyes upon his eyes, and his palms upon his palms: and stretched himself upon him; and the basar of the yeled grew warm. [35] Then he turned away, and paced in the bais to and fro; and went up, and stretched himself upon him; and the na'ar sneezed seven times, and the na'ar opened his eyes.

לב און אֱלישע איז געקומען אין הויז , ערשט דער יינגל איז טויט,
toit iz yingel der ersht hoiz in gekumen iz Elishah un
dead is boy the behold house in having come is Elishah and

אַוועקגעלייגט אויף זיין בעט. לג איז ער אַרײַנגעגאַנגען און האָט פֿאַרשלאָסן
farshlosn hot un araingegangen er iz bet zain oif avekgeleigt
shut has and went he is bed his on laid away

די טיר הינטער זיי צווייען , און ער האָט מתפּלל געווען צו
tsu geven mispalel hot er un tsveyen zei hinter tir di
to having been praying has he and both them behind door the

ה . לד און ער איז אַרויף און האָט זיך געלייגט איבערן קינד , און
un kind ibern geleigt zich hot un aroif iz er un Hashem
and child over laid down self has and up is he and Hashem

האָט אַרויפֿגעטאָן זיין מויל אויף זיין מויל , און זיינע אויגן אויף זיינע
zaine oif oign zaine un moil zain oif moil zain aroifgeton hot
his on eyes his and mouth his on mouth his placed has

אויגן, און זיינע הענט אויף זיינע הענט , און ער האָט זיך אויסגעצויגן אויף
oif oisgetsoign zich hot er un hent zaine oif hent zaine un oign
on stretched self has he and hands his on hands his and eyes

אים, ביז דער לײַב פֿון יינגל איז געוואָרן ווארעם. לה און ער האָט
hot er un varem gevorn iz yingel fun laib der biz im
has he and warm having become is boy of body the until him

זיך אומגעקערט, און איז אומגעגאַנגען אין הויז איין מאָל אַהין און איין
ein un ahin mol ein hoiz in umgegangen iz un umgekert zich
one and there time one house in walking is and withdrew self

מאָל אַהער; און ער איז אַרויף און האָט זיך אויסגעצויגן אויף אים; און
un im oif oisgetsoign zich hot un aroif iz er un aher mol
and him over stretched self has and went up is he and here time

דער יינגל האָט גענאָסן ביז זיבן מאָל , און דער יינגל האָט אויפֿגעמאַכט
oifgemacht hot yingel der un mol zibn biz genosn hot yingel der
opened has boy the and times seven until sneezed has boy the

זיינע אויגן.
oign zaine
eyes his

לוהָאָט ער גערופֿן גֵיחזין , און האָט געזאָגט: רוף די דאָזיקע
dozike di ruf gezogt hot un Geichazin gerufn er hot
this the call said has and Geichazi called he has

שונַמית . האָט ער זי גערופֿן, און זי איז אַריַינגעקומען צו אים;
im tsu araingekumen iz zi un gerufn zi er hot Shunamit
him to came in is she and called her he has Shunammit

האָט ער געזאָגט: נעם דיין זון .
zun dain nem gezogt er hot
son your take said he has

לזאיז זי צוגעקומען , און איז געפֿאַלן צו זיַינע פֿיס, און האָט זיך
zich hot un fis zaine tsu gefaln iz un tsugekumen zi iz
self has and feet his to fell is and approached she is

געבוקט צו דער ערד . און זי האָט גענומען איר זון , און איז
iz un zun ir genumen hot zi un erd der tsu gebukt
is and son her taken has she and ground the to bowed

אַרויסגעגאַנגען.
aroisgegangen
went out

לחאון אֱלישע האָט זיך אומגעקערט קיין גִלגָל ; און אַ הונגער איז
iz hunger a un Gilgal kein umgekert zich hot Elishah un
is famine a and Gilgal to returned self has Elishah and

געווען אין לאַנד; און די יונגע נבֿיאים זיַינען געזעסן פֿאַר
far gezesn zainen neviim yunge di un land in geven
before sitting are prophets young the and land in having been

אים; האָט ער געזאָגט צו זיַין יונג : שטעל צו דעם גרויסן
groisn dem tsu shtel yung zain tsu gezogt er hot im
large the to put on young man his to said he has him

טאָפּ, און קאָך אָפּ אַ געקעכטס פֿאַר די יונגע נבֿיאים . לטאיז איינער
einer iz neviim yunge di far gekechts a op koch un top
one is prophets young the for stew a up boil and pot

אַרויסגעגאַנגען אין פֿעלד קלײַבן קריַיטעכער, און ער האָט געפֿונען אַ
a gefunen hot er un kraitecher klaibn feld in aroisgegangen
a found has he and herbs gather field in having come out

פֿעלדבײמל און האָט אָנגעקליבן דערפֿון ווילדע אוגערקעס אַ פֿול קלייד
kleid ful a ugerkes vilde derfun ongeklibn hot un feldbeiml
garment full a gourds wild thereof gathered has and wild vine

זיַינס . און ער איז געקומען און האָט עס אַריַינגעשניטן אין טאָפּ
top in araingeshnitn es hot un gekumen iz er un zains
pot in cut up it has and having come is he and of his

געקעכטס; ווײַל זיי האָבן עס נישט געקענט. מהאָט מען אַריַינגעגאָסן
araingegosn men hot gekent nisht es hobn zei vail gekechts
poured out they has known not it have they because stew

די מענטשן צום עסן; און עס איז געווען , ווי זיי האָבן געגעסן
gegesn hobn zei vi geven iz es un esen tsum mentshn di
eaten have they when having been is it and eat to men the

פֿון דעם געקעכטס, אַזוי האָבן זיי אויסגעשריען און געזאָגט: טויט איז אין
in iz toit gezogt un oisgeshrien zei hobn azoi gekechts dem fun
in is death said and cried out they have so stew the of

טאָפּ, מאַן פֿון ג-ט. און זיי האָבן נישט געקענט עסן . מאהאָט ער געזאָגט:
gezogt er hot esen gekent nisht hobn zei un G-t fun man top
said he has eat able to not have they and G-d of man pot

טאָ ברענגט מעל . און ער האָט אַריַינגעשאָטן אין טאָפּ, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un top in araingeshotn hot er un mel brengt to
said has and pot in threw in has he and flour bring then

[36] And he summoned Geichazi, and said, Call this Shunammit. So he called her. And when she was come in unto him, he said, Take up thy ben.

[37] Then she went in, and fell at his raglayim, and bowed herself to the ground, and took up her ben, and went out.

[38] And Elishah returned to Gilgal; and there was a ra'av *(famine)* in the land; and the Bnei HaNevi'im were sitting before him; and he said unto his na'ar, Put on the siyr hagedolah, and cook stew for the Bnei HaNevi'im. [39] And one went out into the sadeh to gather orot *(herbs)*, and found a gefen sadeh *(vine of field, wild vine)*, and gathered thereof pakku'ot sadeh *(wild gourds)*, the fold of his beged he filled, and came and cut them up into the siyr of stew; though no one knew what they were. [40] So they poured out for the anashim to eat. And it came to pass, as they were eating of the stew, that they cried out, and said, O thou Ish HaElohim, there is mavet in the siyr. And they could not eat thereof. [41] But he said, Then bring kemakh *(meal, flour)*. And he cast

it into the siyr; and he said, Serve to HaAm, that they may eat. And there was no rah in the siyr.

גיס אַרײַן פַֿאַר די מענטשן, און זאָלן זיי עסן. און קיין שום
shum kein un esen zei zoln un mentshn di far arain gis
anything any and eat they shall and men the for into pour

בייז איז אין טאָפּ נישט געווען.
geven nisht top in iz beiz
having been not pot in is bad

42 And there came an ish from Ba'al-Shalishah, and brought the Ish HaElohim lechem bikkurim, twenty loaves of se'orim *(barley)*, and [roasted] ears of corn in his sack. And he said, Give unto HaAm, that they may eat. 43 And the one serving him said, What, should I set this before a hundred ish? He said again, Give HaAm, that they may eat; for thus saith Hashem, They shall eat, and there shall be shirayim. 44 So he set it before them, and they did eat, and there was shirayim thereof, according to the Devar Hashem.

מב און אָ מאַן איז געקומען פֿון בַּעַל-שָׁלִשָׁה, און האָט
hot un Baal-Shalishah fun gekumen iz man a un
has and Ba'al-Shalishah from having come is man a and

געבראַכט דעם מאַן פֿון ג-ט ברויט פֿון ערשטער תּבוּאה, צוואַנציק
tsvantsik tvue ershter fun broit G-t fun man dem gebracht
twenty grain first of bread G-d of man the brought

גערשטענע ברויטן, און פֿרישע זאַנגען אין זײַן זאַק. האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot zak zain in zangen frishe un broiten gershtene
said he has sack his in ears fresh and loaves barley

גיב די מענטשן און זאָלן זיי עסן. מג האָט זײַן משרת געזאָגט:
gezogt meshores zain hot esen zei zoln un mentshn di gib
said servant his has eat they shall and men the give

ווי קען איך דאָס דערלאַנגען פֿאַר הונדערט מאַן? האָט ער געזאָגט: גיב
gib gezogt er hot man hundert far derlangen dos ich ken vi
give said he has men hundred for serve this I can how

די מענטשן, און זאָלן זיי עסן. ווארעם אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi vorem esen zei zoln un mentshn di
said Hashem has thus because eat they shall and men the

זיי וועלן עסן און נאָך איבערלאָזן. מד און ער האָט דערלאַנגט פֿאַר
far derlangt hot er un iberlozen noch un esen veln zei
for served has he and left over after and eat shall they

זיי, און זיי האָבן געגעסן און נאָך איבערגעלאָזן, אַזוי ווי
vi azoi ibergelozn noch un gegesn hobn zei un zei
as according to left over after and eaten have they and them

דאָס וואָרט פֿון ה.
Hashem fun vort dos
Hashem of word the

5 Now Na'aman, Sar Tzeva Melech Aram, was an ish gadol before his adon and highly honored, because by him Hashem had given deliverance unto Aram; he was also a gibbor chayil, but metzorah *(having leprosy)*.

ה און נַעֲמָן דער חיל-לידער פֿון דעם מלך פֿון אֲרָם איז
iz Aram fun melech dem fun cheil-lider der Naaman un
is Aram of king the of army-leader the Na'aman and

געווען אַ גרויסער מאַן בײַ זײַן האַר, און אָנגעזען,
ongezen un har zain bai man groiser a geven
regarded and master his by man greater a having been

וואָרעם דורך אים האָט ה געגעבן אַ גרויסע ישועה צו אֲרָם.
Aram tsu yeshue groise a gegebn Hashem hot im durch vorem
Aram to salvation great a given Hashem has him by because

און דער מאַן איז געווען אַ העלדישער גיבור, אָבער אַ מצורע.
Metsora a ober gibor heldisher a geven iz man der un
leprous a but warrior hero a having been is man the and

2 And Aram *(the Syrians)* had gone out gedudim *(in bands of soldiers)*, and had taken away captive out of Eretz Yisroel a na'arah ketanah; and she waited on Na'aman's isha. 3 And she said unto

ב און די אֲרַמים זײַנען אַרויסגעגאַנגען אין באַנדעס,
un bandes in aroisgegangen zainen Aramim di un
and bands of raiders in having went forth are Syrians the and

האָבן געפֿאַנגענען פֿון לאַנד ישׂראֵל אַ קליין מיידל; און זי האָט באַדינט
badint hot zi un meidl klein a Yisroel land fun gefangen hobn
served has she and na'arah small a Yisroel land from captured have

נַעֲמָנס וויַב. ג האָט זי געזאָגט צו איר האַרינטע: הלוואַי איז מײַן
main iz halevay harinte ir tsu gezogt zi hot vaib Naamans
my is if only mistress her to said she has wife Na'aman's

her gevirah, If only adoni were before the navi that is in Shomron! For he would recover him of his tzara'at.

הָאַר בִּיי דעם נבֿיא וואָס אין שומרון ; ער וואָלט אים דענצמאָל
dentsmol im volt er Shomron in vos novi dem bai har
then him would he Shomron in who prophet the with master

אויסגעהיילט פֿון זײַן צרעת .
tsoraas zain fun oisgeheilt
leprosy his of heal

[4] And one went in, and told his adon, saying, Thus and thus said the na'arah that is of Eretz Yisroel. [5] And Melech Aram said, Go to, go, and I will send a sefer *(letter)* unto Melech Yisroel. And he departed, and took with him ten talents of kesef, and six thousand pieces of zahav, and ten changes of begadim. [6] And he brought the sefer *(letter)* to Melech Yisroel, saying, Now when this letter is come unto thee, hinei, I have therewith sent Na'aman avdi to thee, that thou mayest of his tzara'at recover him.

ד איז ער געקומען און האָט דערציילט זײַן האַר , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi har zain dertseilt hot un gekumen er iz
say to so master his told has and having come he is

אַזוי און אַזוי האָט געריידט די מיידל וואָס פֿון לאַנד ישׂראל .
Yisroel land fun vos meidl di geredt hot azoi un azoi
Yisroel land from which is na'arah the said has so and so

ה האָט דער מלך פֿון אַרם געזאָגט: קום גיי , און איך וועל שיקן
shikn vel ich un gei kum gezogt Aram fun melech der hot
send will I and go come said Aram of king the has

אַ בריוו צו דעם מלך פֿון ישׂראל . איז ער געגאַנגען און ער
er un gegangen er iz Yisroel fun melech dem tsu briv a
he and having gone he is Yisroel of king the to letter a

האָט גענומען מיט זיך צען צענטנער זילבער, און זעקס טויזנט
toiznt zeks un zilber tsentner tsen zich mit genumen hot
thousand six and silver talents ten self with taken has

גאָלדשטיק , און צען גאַנג קלייַדער . ו און ער האָט געבראַכט
gebracht hot er un kleider gang tsen un goldshtik
brought has he and garments complete sets ten and gold shekels

דעם בריוו צו דעם מלך פֿון ישׂראל, אַזוי צו זאָגן : און אַצונד ,
atsund un zogn tsu azoi Yisroel fun melech dem tsu briv dem
now and say to so Yisroel of king the to letter the

ווי דער דאָזיקער בריוו קומט צו דיר , אָט האָב איך דיר
dir ich hob ot dir tsu kumt briv doziker der vi
you(SG) I have behold you(SG) to come letter this one the just as

געשיקט מײַן קנעכט נַעֲמָנען , זאָלסטו אים אויסהיילן פֿון זײַן
zain fun oisheilen im zolstu Naamanen knecht main geshikt
his from to see healed him shall you Na'aman servant my sent

צרעת .
tsoraas
leprosy

[7] And it came to pass, when Melech Yisroel had read the sefer, that he tore his begadim, and said, Am I HaElohim, to kill and to make alive, that this doth send unto me to recover an ish of his tzara'at? Wherefore consider, now, and see how he seeketh a quarrel against me.

ז און עס איז געווען , ווי דער מלך פֿון ישׂראל האָט
hot Yisroel fun melech der vi geven iz es un
has Yisroel of king the when having been is it and

איבערגעלייענט דעם בריוו, אַזוי האָט ער צעריסן זײַנע קלייַדער , און
un kleider zaine tserisn er hot azoi briv dem ibergeleyent
and garments his torn he has so letter the read

האָט געזאָגט: בין איך דען האלקים צו טייטן און צו מאַכן לעבעדיק,
lebedik machn tsu un teitn tsu HaElokim den ich bin gezogt hot
alive make to and to kill to G-d then I am said has

אַז דער דאָזיקער שיקט צו מיר, צו היילן אַ מענטש פֿון זײַן צרעת ?
tsoraas zain fun mentsh a heiln tsu mir tsu shikt doziker der az
leprosy his of man a heal to me to send this one the that

יאָ , מערקט נאָר , איך בעט אײַך, און זעט, אַז אַן אויסרייד ער
er oisreid an az zet un aich bet ich nor merkt yo
he pretext a that see and you entreat I merely perceive yes

זוכט אַקעגן מיר.
mir akegn zucht
me against seeks

ח און עס איז געווען , ווי אֱלִישע דער מאַן פֿון ג-ט האָט געהערט אַז
az gehert hot G-t fun man der Elishah vi geven iz es un
that heard has G-d of man the Elishah as having been is it and

דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל האָט צעריסן זיינע קלייד , האָט ער געשיקט צום
tsum geshikt er hot kleider zaine tserisn hot Yisroel fun melech der
to sent he has garments his torn has Yisroel of king the

מלך , אַזוי צו זאָגן : פַֿאַר וואָס האָסטו צעריסן דיין קלייד ? זאָל ער
er zol kleider daine tserisn hostu vos far zogn tsu azoi melech
he may garments your torn have you which for say to so king

אַקאָרשט קומען צו מיר , און ער וועט וויסן אַז עס איז דאָ אַ נבֿיא
novi a do iz es az visen vet er un mir tsu kumen akorsht
prophet a here is there that know will he and me to come now

אין יִשְׂרָאֵל .
Yisroel in
Yisroel in

ט איז נַעֲמָן געקומען מיט זיינע פֿערד און מיט זיינע רייטווגן ,
raitvegn zaine mit un ferd zaine mit gekumen Naaman iz
chariots his with and horses his with having come Na'aman is

און האָט זיך געשטעלט פַֿאַר דעם איינגאַנג פֿון אֱלִישעס הויז .
hoiz Elishahs fun aingang dem far geshtelt zich hot un
house Elishah's of entrance the before stood self has and

י האָט אֱלישע געשיקט צו אים אַ שליח , אַזוי צו זאָגן : גיי , און
un gei zogn tsu azoi sheliech a im tsu geshikt Elishah hot
and go say to so messenger a him to sent Elishah has

זאָלסט זיך באָדן זיבן מאָל אין יַרדן , און דיין לייב
laib dain un Yarden in mol zibn bodn zich zolst
body your and Yarden in times seven immerse self you(SG) shall

וועט זיך אומקערן צו דיר , און וועסט ווערן ריין .
rein vern vest un dir tsu umkeren zich vet
tahor become will and you(SG) to return back self will

יא האָט נַעֲמָן געצערנט , און ער איז אַוועקגעגאַנגען , און האָט
hot un avekgegangen iz er un getsernt Naaman hot
has and went way is he and been angry Na'aman has

געזאָגט : זע , איך האָב געמיינט , אַרויסגיין וועט ער אַרויסגיין צו מיר ,
mir tsu aroisgein er vet aroisgein gemeint hob ich ze gezogt
me to go out he will go out thought have I behold said

און וועט זיך אַוועקשטעלן און וועט רופֿן דעם נאָמען פֿון ה זיין
zain Hashem fun nomen dem rufn vet un avekshtelen zich vet un
his Hashem of name the call will and away stand self will and

ג-ט , און פַֿאָכן מיט זיין האַנט אויף דעם אָרט , און אַוועקנעמען די
di aveknemen un ort dem oif hant zain mit fochn un G-t
the take away and spot the over hand his with wave and G-d

צרעת . יב זיינען נישט אַמָנָה און פַֿרפַֿר , די טיכער פֿון דַמֶשֶׂק
Damesek fun taichn di Parpar un Amanah nisht zainen tsoraas
Damascus of rivers the Parpar and Avana not are leprosy

בעסער פֿון אַלע וואַסערן פֿון יִשְׂרָאֵל ? קען איך זיך נישט באָדן
bodn nisht zich ich ken Yisroel fun vasern ale fun beser
immerse not self I can Yisroel of waters all than better

אין זיי , און ווערן ריין ? און ער האָט זיך אומגעקערט און איז
iz un umgekert zich hot er un rein vern un zei in
is and turned self has he and tahor become and them in

אַוועקגעגאַנגען מיט גרימצאָרן .
grimtsorn mit avekgegangen
wrath with went way

[8] And it was so, when Elishah Ish HaElohim had heard that Melech Yisroel had torn his beged, that he sent to HaMelech, saying, Why hast thou torn thy beged? Let him come now to me, and he shall know that there is a navi in Yisroel.

[9] So Na'aman came with his susim and with his merkavah, and stood at the petach of the bais Elishah.

[10] And Elishah sent a malach unto him, saying, Go and wash sheva times in the Yarden, and thy basar shall come back to thee, and thou shalt be tahor.

[11] But Na'aman was in wrath, and went away, and said, Hinei, I thought that he will surely come out to me, and stand, and call on the Shem Hashem Elohav, and wave his yad over the makom, and give recovery from the metzorah *(leprosy, leprous area)*. [12] Are not Avana and Parpar, naharot of Damascus, better than all the mayim of Yisroel? May I not wash in them, and be tahor? So he turned and went away in chemah *(anger, hot temper)*.

יג האָבן זײַנע קנעכט גענענט , און האָבן גערעדט
geredt hobn un genent knecht zaine hobn
spoken have and come near servants his have

און צו אים געזאָגט: מײַן פאָטער, אַז דער נבֿיא וואָלט
volt novi der az foter main gezogt im tsu un
would prophet the if father my said him to and

דיר געהייסן אַ גרויסע זאַך , וואָלסטו דען נישט געטאָן?
geton nisht den volstu zach groise a geheisn dir
done not then would thing great a ordered you(SG)

הײַנט ווי אַז ער זאָגט דיר נאָר: באָד
bod nor dir zogt er az vi haint
immerse only you(SG) tells he that when how much more

זיך , און וואַר ריין ?
rein ver un zich
tahor be and self

14 Then went he down, and did undergo tevilah *(dipped himself, immersed himself)* sheva times in the Yarden, according to the devar of the Ish HaElohim; his basar came back like unto the basar of a na'ar katan; he was tahor.

יד האָט ער אַראָפּגענידערט און זיך געטוֹבֿלט אין יַרדן
Yarden in getoivelt zich un aropgenidert er hot
Yarden in immersed self and gone down he has

זיבן מאָל , אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון דעם מאַן פֿון ג־ט, און
un G-t fun man dem fun vort dos vi azoi mol zibn
and G-d of man the of word this as so times seven

זײַן לײַב האָט זיך אומגעקערט אַזוי ווי דער לײַב פֿון אַ קליין
klein a fun laib der vi azoi umgekert zich hot laib zain
small a of body the as so turned back self has body his

ייִנגל , און ער איז געוואָרן ריין .
rein gevorn iz er un yingel
tahor having become is he and boy

15 He returned to the Ish HaElohim, he and all his machaneh came, stood before him; and he said, Hinei, now I know that there is no Elohim in kol ha'aretz, but in Yisroel; now therefore, please, take a brocha of thy eved. 16 But he said, As Hashem liveth, before whom I stand, I will receive none. And he urged him to take it; but he refused. 17 And Na'aman said, Shall there not then, please, be given to thy eved two mules' massa *(burden)* of adamah? For thy eved will

טו האָט ער זיך אומגעקערט צום מאַן פֿון ג־ט, ער מיט זײַן גאַנצער
gantser zain mit er G-t fun man tsum umgekert zich er hot
whole his with he G-d of man to returned self he has

מחנה , און ער איז געקומען און האָט זיך געשטעלט פֿאַר אים,
im far geshtelt zich hot un gekumen iz er un machne
him before stood self has and having come is he and company

און האָט געזאָגט: אָט אַצונד ווייס איך אַז נישטאָ קיין ג־ט אויף
oif G-t kein nishto az ich veis atsund ot gezogt hot un
on G-d any not that I know now behold said has and

דער גאַנצער ערד נאָר בלויז אין יִשׂרָאֵל. און אַצונד , נעם אָן, איך
ich on nem atsund un Yisroel in bloiz nor erd gantser der
I on accept now and Yisroel in only but earth whole the

בעט דיך , אַ מתּנה פֿון דײַן קנעכט . טז האָט ער געזאָגט: אַזוי
azoi gezogt er hot knecht dain fun matone a dich bet
so said he has servant your from gift a you(SG) entreat

ווי עס לעבט ה וואָס איך שטיי פֿאַר אים, אויב איך וועל נעמען !
nemen vel ich oib im far shtei ich vos Hashem lebt es vi
take will I if him before stand I which Hashem lives it as

און ער איז צוגעשטאַנען צו אים צו נעמען , אָבער ער האָט נישט
nisht hot er ober nemen tsu im tsu tsugeshtanen iz er un
not has he but take to him to urged is he and

געוואָלט. יז האָט נַעֲמָן געזאָגט: אויב דאָס נישט, זאָל , איך בעט
bet ich zol nisht dos oib gezogt Naaman hot gevolt
entreat I shall not this if said Na'aman has wanted

דיך , געגעבן ווערן דײַן קנעכט ערד , די משׂא פֿון צוויי
tsvei fun mase di erd knecht dain vern gegebn dich
two of burden the earth servant your become given you(SG)

מוילאייזלען; וואָרעם דיין קנעכט וועט מער נישט מאַכן בראַנדאָפּפֿער
brandopfer machn nisht mer vet knecht dain vorem moileizlen
olah make not more will servant your for mules

אָדער שלאַכטאָפּפֿער צו אַנדערע ג-טער נאָר בלויז צו ה׳.
Hashem tsu bloiz nor g-ter andere tsu shlachtopfer oder
Hashem to only but g-ds other to slaughter sacrifice or

יח פֿאַר דער דאָזיקער זאַך זאָל ה׳ פֿאַרגעבן דיין קנעכט: וועז
ven knecht dain fargebn Hashem zol zach doziker der far
when servant your forgive Hashem shall thing this one the for

מײַן האַר קומט אין הויז פֿון רִמּוֹן זיך דאָרטן צו בוקן,
bukn tsu dortn zich Rimmon fun hoiz in kumt har main
bow down to there self Rimmon of temple in come master my

און ער איז אָנגעלענט אויף מײַן האַנט, און איך וועל זיך בוקן אין
in bukn zich vel ich un hant main oif ongelent iz er un
in bow down self will I and hand my on leaning is he and

הויז פֿון רִמּוֹן, וועז איך מוז זיך בוקן אין הויז פֿון
fun hoiz in bukn zich muz ich ven Rimmon fun hoiz
of temple in bow down self must I when Rimmon of temple

רִמּוֹן, זאָל ה׳ פֿאַרגעבן דיין קנעכט אין דער דאָזיקער זאַך.
zach doziker der in knecht dain fargebn Hashem zol Rimmon
thing this one the in servant your forgive Hashem shall Rimmon

יט האָט ער צו אים געזאָגט: גיי בשלום. און ער איז אַוועקגעגאַנגען
avekgegangen iz er un besholem gei gezogt im tsu er hot
went way is he and in peace go said him to he has

פֿון אים אַ שטרעק לאַנד.
land shtrek a im fun
land stretch a him from

כ און גֵיחזי, דער יונג פֿון אֱלישע דעם מאַן פֿון ג-ט,
G-t fun man dem Elishah fun yung der Geichazi un
G-d of man the Elishah of young man the Geichazi and

האָט געזאָגט: אָט האָט מײַן האַר אָפּגעזאָגט דעם דאָזיקן
dozikn dem opgezogt har main hot ot gezogt hot
this the declined master my has behold said has

נַעֲמָן דעם אַרַמי, אָנצונעמען פֿון זײַן האַנט דאָס וואָס ער
er vos dos hant zain fun ontsunemen Aramit dem Naaman
he which this hand his from accepting Arami the Na'aman

האָט געבראַכט. אַזוי וויָ ה׳ לעבט, אַז איך מוז אים נאָכלויפֿן,
nochloifn im muz ich az lebt Hashem vi azoi gebracht hot
run after him must I that lives Hashem as so brought has

און נעמען פֿון אים עפּעס!
epes im fun nemen un
something him from take and

כא און גֵיחזי האָט נאָכגעיאָגט נַעֲמָנען; און ווי נַעֲמָן
Naaman vi un Naamanen nochgeyogt hot Geichazi un
Na'aman as and Na'aman pursued after has Geichazi and

האָט געזען עמיצן לויפֿן נאָך אים, אַזוי איז ער אַראָפּגעשפרונגען
aropgeshprungen er iz azoi im noch loifn emitsn gezen hot
got down he is so him after run someone seen has

פֿון רײַטוואָגן אים אַנטקעגן, און האָט געזאָגט: איז פֿריד? כב האָט ער
fun raitvogn im antkegen un hot gezogt iz frid er hot
from chariot him to meet and has said is peace he has

געזאָגט: פֿריד. מײַן האַר האָט מיך געשיקט אַזוי צו זאָגן:
gezogt frid hot har main hot mich geshikt azoi tsu zogn
said peace has master my has me sent so to say

אָט
ot
behold

henceforth offer neither olah nor zevach unto elohim acherim, but unto Hashem. 18 In this thing Hashem pardon thy eved, that when adoni goeth into the Bais Rimmon to bow down there, and he leaneth on my yad, and I bow myself in the Bais Rimmon; when I bow down myself in the Bais Rimmon, Hashem pardon thy eved in this thing. 19 And he said unto him, Go in shalom. So he departed from him some distance.

20 But Geichazi, the na'ar Elishah the Ish HaElohim, said, Hinei, adoni hath spared Na'aman HaArami hazeh by not accepting at his hands that which he brought: but, as Hashem liveth, I will run after him, and take something of him.

21 So Geichazi pursued after Na'aman. And when Na'aman saw him running after him, he got down from the merkavah to meet him, and said, HaShalom *(is all well)*? 22 And he said, Shalom *(all is well)*. Adoni hath sent me,

saying, Hinei, even now there came to me from har Ephrayim two ne'arim of the Bnei HaNevi'im; give them, now, a talent of kesef, and two changes of begadim. [23] And Na'aman said, Be content, take two talents. And he urged him, and bound two talents of kesef in two bags, with two changes of begadim, and laid them upon two of his ne'arim; and they bore them before him. [24] And when he came to a secluded spot, he took them from their yad, and put them away in the bais; and he let the anashim go, and they departed.

[25] But he went in, and stood before his adon. And Elishah said unto him, From where comest thou, Geichazi? And he said, Thy eved went nowhere. [26] And he said unto him, Went not mine lev *(spirit)* with thee, when the ish turned again from his merkavah to meet thee? Is it a time to receive kesef, and to receive begadim, and zeitim *(olive groves)*, and kramim, and tzon, and bakar, and avadim, and shefachot? [27] The tzara'at therefore of Na'aman shall make its deveykus unto thee, and

אַקאָרשט אַצונד זײַנען געקומען צו מיר צוויי יונגעלײַט פֿון
akorsht atsund zainen gekumen tsu mir tsvei yungelait fun
now now are having come me to two young men from

דעם געבערג פֿון אפֿרים , פֿון די יונגע נבֿיאים . גיב פֿאַר
dem geberg fun Efrayim fun di yunge neviim . gib far
the hill country of Ephrayim of the young prophets give for

זיי , איך בעט דיך , אַ צענטנער זילבער און צוויי גאַנג
zei , ich bet dich , a tsentner zilber un tsvei gang
them I entreat you(SG) a talent silver and two complete sets

קלײדער . כג האָט נַעֲמָן געזאָגט: באַווילק, נעם צוויי צענטנער. און
kleider . כג hot Naaman gezogt bavilik , nem tsvei tsentner un
garments has Na'aman said please , take two talents and

ער איז צוגעשטאַנען צו אים, און האָט אים אײַנגעבונדן צוויי צענטנער
er iz tsugeshtanen tsu im, un hot aingebundn tsvei tsentner
he is urged to him and has tied into two talents

זילבער אין צוויי זעקלעך, און צוויי גאַנג קלײדער , און
zilber in tsvei zeklech , un tsvei gang kleider un
silver in two sacks , and two complete sets garments and

געגעבן צו צוויי פֿון זײַנע יונגען , און זיי האָבן עס געטראָגן אים
gegebn tsu tsvei fun zaine yungen , un zei hobn es getrogn im
given to two of his young , and they have it carried it

פֿאַרויס . כד און ווי ער איז געקומען צום בערגל, אַזוי האָט ער
farois . כד un vi er iz gekumen tsum bergel, azoi hot er
ahead of and as he is having come to the hill so has he

עס צוגענומען פֿון זייער האַנט, און באַהאַלטן אין הויז ; און ער
es tsugenumen fun zeyer hant , un bahaltn in hoiz un er
it taken from their hand , and hidden in house and he

האָט אַוועקגעשיקט די מענטשן , און זיי זײַנען אַוועקגעגאַנגען.
hot avekgeshikt di mentshn , un zei zainen avekgegangen .
has sent off the men , and they are went way

כה און ער איז געקומען און האָט זיך געשטעלט פֿאַר זײַן
כה un er iz gekumen un hot zich geshtelt far zain
and he is having come and has self stood before his

האַר . האָט אֱלִישָׁע צו אים געזאָגט: פֿון וואַנען , גֵּיחֲזִי ? האָט ער
har . hot Elishah tsu im gezogt fun vanen , Geichazi ? hot er
master has Elishah to him said from whence , Geichazi ? has he

געזאָגט: דײַן קנעכט איז אין ערגעץ נישט געגאַנגען . כו האָט ער צו
gezogt: dain knecht iz in ergets nisht gegangen . כו hot er tsu
said your servant is in anywhere not having gone . has he to

אים געזאָגט: איז נישט מײַן האַרץ מיטגעגאַנגען ווען אַ מאַן האָט זיך
im gezogt: iz nisht main harts mitgegangen ven a man hot zich
him said is not my heart with gone when a man has self

אומגעדרייט פֿון זײַן רײַטוואָגן דיר אַנטקעגן ? איז דאָס אַ צײַט
umgedreit fun zain raitvogn dir antkegen ? iz dos a tsait
turned around from his chariot you(SG) to meet is this a time

צו נעמען זילבער, און נעמען קלײדער , אָדער איילבערטגערטנער און
tsu nemen zilber, un nemen kleider , oder eilbertgertner un
to take silver , and take garments , or olive gardens and

וויִנגערטנער, אָדער שאָף און רינדער, אָדער קנעכט און שפֿאָ דינסטן ?
vaingertner, oder shof un rinder oder knecht un dinstn ?
vineyards , or sheep and cattle or servants and maid servants

כז דערום זאָל נַעֲמָן צרעת זיך באַהעפֿטן אָן דיר און אָן
כז derum zol Naaman tsoraas zich baheftn on dir un on
therefore shall Na'aman's leprosy self join on you(SG) and on

דיין זאמען אויף איביק. און ער איז ארויסגעגאנגען פון פאר אים
im far fun aroisgegangen iz er un eibik oif zomen dain
him before from having come out is he and ever for seed your
מצורע ווי שניי .
shnei vi Metsora
snow as leprous

ו 6 And the Bnei HaNevi'im said unto Elishah, Hinei now, the makom where we dwell with thee is too tzar *(cramped, crowded)* for us.

און די יונגע נבֿיאים האָבן געזאָגט צו אֱלישע .
Elishah tsu gezogt hobn neviim yunge di un
Elishah to said have prophets young the and
זע נאָר, דער אָרט ווו מיר זיצן פֿאַר דיר
dir far zitsn mir vu ort der nor ze
you(SG) before sit me where place the now behold
איז צו ענג פֿאַר אונדז.
undz far eng tsu iz
us for cramped too is

[2] Let us go, now, unto the Yarden, and take from there every ish one korah *(beam)*, and let us build us a makom *(place, home)* there, where we may dwell. And he answered, Go, ye. [3] And one said, Be agreed, now, and go with thy avadim. And he answered, I will go.

ב לאָמיר גיין ביזן ירדן , און לאָמיר נעמען פֿון דאָרטן
dortn fun nemen lomir un Yarden bizn gein lomir
there from take let us and Yarden unto go let us
איטלעכער פֿון אונדז איין קלאָץ, און לאָמיר אונדז דאָרטן
dortn undz lomir un klots ein undz fun itlecher
there us let us and log one us of each
מאַכן אַן אָרט צו ווינען דאָרטן. האָט ער געזאָגט: גייט.
geit gezogt er hot dortn voinen tsu ort an machn
go said he has there dwell to place a make
ג האָט איינער געזאָגט: באַווילליק, איך בעט דיך , און
un dich bet ich bavilik gezogt einer hot
and you(SG) entreat I please said one has
גיי מיט דיינע קנעכט . האָט ער געזאָגט: איך וועל גיין .
gein vel ich gezogt er hot knecht daine mit gei
go will I said he has servants your with go

[4] So he went with them. And when they came to the Yarden, they cut down haetzim *(the trees, the wood)*. [5] But as one was felling the korah *(beam, i.e., tree)*, the barzel *(iron [axehead])* fell into the mayim; and he cried out, and said, Alas, adoni! For it was sha'ul *(being borrowed)*. [6] And the Ish HaElohim said, Where fell it? And he showed him the makom *(place)*. And he cut an etz *(piece of wood, stick)*, and cast it in there; and the barzel did float up to the surface.

ד איז ער געגאַנגען מיט זיי , און זיי זיינען געקומען
gekumen zainen zei un zei mit gegangen er iz
having come are they and them with having gone he is
צום ירדן , און זיי האָבן אָפּגעהאַקט די ביימער. ה און עס
es un beimer di opgehakt hobn zei un Yarden tsum
it and trees the chopped down have they and Yarden to
איז געווען , ווי איינער וואַרפֿט אום אַ קלאָץ, אַזוי איז דער אייַזן
aizn der iz azoi klots a um vorft einer vi geven iz
iron the is so log a down throw one as having been is
אַרײַנגעפֿאַלן אין וואַסער, און ער האָט אויסגעשריען און געזאָגט: וויי ,
vei gezogt un oisgeshrien hot er un vaser in araingefaln
woe said and cried out has he and water in fell into
מײַן האַר , וואָרעם ער איז אַ געליענער . ו האָט דער מאַן פֿון ג-ט
G-t fun man der hot geliener a iz er vorem har main
G-d of man the has borrowed a is he because master my
געזאָגט: וווּ איז ער אַרײַנגעפֿאַלן? האָט ער אים געוויזן דעם אָרט ,
ort dem gevizn im er hot araingefaln er iz vu gezogt
place the shown him he has fell into he is where said
און ער האָט אָפּגעשניטן אַ העלצל, און האָט עס אַהין אַרײַנגעוואָרפֿן,
araingevorfn ahin es hot un heltsl a opgeshnitn hot er un
thrown into there it has and stick a cut has he and
און דער אייַזן איז אַרויפֿגעשוווּמען . ז און ער האָט גענאָגט: הייב
heib gezogt hot er un aroifgeshvumen iz aizn der un
pick said has he and made float is iron the and

דיר אים אַרויס; האָט ער אויסגעשטרעקט זײַן האַנט, און האָט
hot un hant zain oisgeshtrekt er hot arois im dir
has and hand his stretched out he has out it you(SG)
אים אַרויסגענומען .
aroisgenumen im
taken it

ח און דער מלך פֿון אֲרָם האָט געהאַלטן מלחמה אויף
oif milchome gehaltn hot Aram fun melech der un
on war waged has Aram of king the and
יִשְׂרָאֵל, און ער האָט אָפּגערעדט מיט זײַנע קנעכט , אַזוי צו
tsu azoi knecht zaine mit opgeredt hot er un Yisroel
to so servants his with consulted has he and Yisroel
זאָגן: אין יענעם און יענעם אָרט וועט זײַן מײַן לאַגערונג.
lagerung main zain vet ort yenem un yenem in zogn
camp my be will place that and that in say

ט האָט דער מאַן פֿון ג-ט געשיקט צו דעם מלך
melech dem tsu geshikt G-t fun man der hot
king the to sent G-d of man the has
פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: היט זיך פֿאַרבײַצוגיין
farbaitsugein zich hit zogn tsu azoi Yisroel fun
pass through self beware say to so Yisroel of
דעם דאָזיקן אָרט , ווָאָרעם אַהין לאָזן זיך אַראָפּ די
di arop zich lozn ahin vorem ort dozikn dem
the go down self let there for place this the
אַרַמים . י און דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל האָט געשיקט צו
tsu geshikt hot Yisroel fun melech der un Aramim
to sent has Yisroel of king the and Syrians
דעם אָרט וואָס דער מאַן פֿון ג-ט האָט אים געזאָגט און
un gezogt im hot G-t fun man der vos ort dem
and told him has G-d of man the which place the
אים געוואָרנט; און ער האָט זיך דאָרטן אויסגעהיט נישט איין
ein nisht oisgehit dortn zich hot er un gevornt im
one not guarded there self has he and warned him
מאָל און נישט צוויי מאָל .
mol tsvei nisht un mol
times two not and time

יא איז אויפֿגערודערט געוואָרן דאָס האַרץ פֿון דעם מלך
melech dem fun harts dos gevorn oifgerudert iz
king the of heart this having become enraged over is
פֿון אֲרָם איבער דער דאָזיקער זאַך , און ער האָט גערופֿן זײַנע
zaine gerufn hot er un zach doziker der iber Aram fun
his called has he and thing this one the over Aram of
קנעכט , און האָט צו זיי געזאָגט: קענט איר מיר נישט זאָגן , ווער
ver zogn nisht mir ir kent gezogt zei tsu hot un knecht
who tell not me you can said them to has and servants
פֿון אונדזערע איז מיט דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל? יב האָט איינער פֿון
fun einer hot Yisroel fun melech dem mit iz undzere fun
of one has Yisroel of king the with is ours of
זײַנע קנעכט געזאָגט: ניין , מײַן האַר מלך , נײַערט אֱלישע
Elishah naiert melech har main nein gezogt knecht zaine
Elishah but king master my no said servants his
דער נבֿיא וואָס איז יִשְׂרָאֵל דערציילט דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל די
di Yisroel fun melech dem dertseilt Yisroel in vos novi der
the Yisroel of king the tells Yisroel in which prophet the

[7] Therefore said he, Take it out to thee. And he stretched out his yad, and took it.

[8] Then Melech Aram warred against Yisroel, and took counsel with his avadim, saying, In such and such makom shall be my chosen encampment places.

[9] And the Ish HaElohim sent unto Melech Yisroel, saying, Beware that thou be shomer not to pass this makom; for there come down Aram.
[10] And Melech Yisroel sent to the makom which the Ish HaElohim told him and warned him of, and he was watchful there, not just once nor twice.

[11] Therefore the lev Melech Aram was over this matter much incensed; and he summoned his avadim, and said unto them, Will ye not show me who of us is [traitor] to Melech Yisroel? [12] And one of his avadim said, None, adoni HaMelech; but Elishah HaNavi that is in Yisroel, telleth Melech Yisroel the devarim that thou speakest in thy cheder

mishkav *(bedroom)*.
13 And he said, Go and spy where he is, that I may send and take him captive. And it was told him, saying, Hinei, he is in Dotan.
14 Therefore sent he there susim, and merkavot, and a strong army contingent; and they came by lailah, and surrounded the ir.
15 And when the mesharet *(minister, servant)* of the Ish HaElohim was risen early, and went forth, hinei, an army surrounded the ir with susim and merkavot. And his na'ar said unto him, Alas, adoni! What shall we do?
16 And he answered, Fear not; for they that be with us are rabbim *(many)* more than they that be with them.

17 And Elishah davened, and said, Hashem, now, open his eyes, that he may see. And Hashem opened the eyes of the na'ar and he saw; and, hinei, the har was full of susim and merkavot of eish all around Elishah.

18 And when they made their descent unto him, Elishah davened unto Hashem, and said, Strike now

רייד וואָס דו רעדסט אין דיין שלאָפקאַמער. יג האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot shlofkamer dain in redst du vos reid
said he has bedroom your in speak you which words

גייט און זעט ווּ ער איז, און איך וועל שיקן און וועל אים נעמען.
nemen im vel un shikn vel ich un iz er vu zet un geit
take him will and send will I and is he where see and go

איז אים אָנגעזאָגט געווָארן , אַזוי צו זאָגן: ער איז אין דוֹתָן .
Dotan in iz er zogn tsu azoi gevorn ongezogt im iz
Dotan in is he say to so having become told him is

יד און ער האָט געשיקט אַהין פֿערד און רייַטוועגן און אַ גרויסן חיל ,
cheil groisn a un raitvegn un ferd ahin geshikt hot er un
host great a and chariots and horses there sent has he and

און זיי זיַינען געקומען ביַי נאַכט, און האָבן אַרומגערינגלט
arumgeringlt hobn un nacht bai gekumen zainen zei un
surrounded have and night by having come are they and

די שטאָט. טו און דער משרת פֿון דעם מאַן פֿון ג-ט האָט זיך
zich hot G-t fun man dem fun meshores der un shtot di
self has G-d of man the of attendant the and city the

געפֿעדערט אויפֿצושטיין, און ער איז אַרויסגעגאַנגען, ערשט אַ חיל
cheil a ersht aroisgegangen iz er un oiftsushtein gefedert
host a behold gone out is he and get up rose early

רינגלט אַרום די שטאָט, מיט פֿערד און רייַטוועגן. האָט זיַין
zain hot raitvegn un ferd mit shtot di arum ringlt
his has chariots and horses with city the round winds around

יונג צו אים געזאָגט: ווייַ , מיַין האַר , וואָס זאָלן מיר טאָן?
ton mir zoln vos har main vei gezogt im tsu yung
do we shall what master my Alas said him to young man

טז האָט ער געזאָגט: זאָלסט נישט מורא האָבן; וואָרעם די
di vorem hobn moire nisht zolst gezogt er hot
the ones for have fear not you(SG) shall said he has

וואָס מיט אונדז זיַינען מער ווי די וואָס מיט זיי .
zei mit vos di vi mer zainen undz mit vos
them with which the ones than more are us with which

יז און אֱלישע האָט מתפלל געווען און האָט געזאָגט: ה
Hashem gezogt hot un geven mispalel hot Elishah un
Hashem said has and having been prayed has Elishah and

עפֿן , איך בעט דיך , זיַינע אויגן, און זאָל ער זען. האָט ג-ט
efen ich bet dich zaine oign un zol er zen hot G-t
open I entreat you(SG) eyes his and see he may has G-d

געעפֿנט די אויגן פֿון דעם יונג , און ער האָט געזען, ערשט
geefent di oign fun dem yung gezen hot er un ersht
opened the eyes of the young man seen has he and behold

רונד באַרג איז פֿול מיט פֿערד און רייַטוועגן פֿייַערדיקע
rund barg iz ful mit ferd un raitvegn faierdike
around mountain the is full with horses and chariots fiery

אַרום אֱלישען .
Elishahen arum
Elishah round

יח און ווי זיי האָבן אַראָפּגענידערט צו אים, אַזוי האָט אֱלישע
Elishah hot azoi im tsu aropgenidert hobn zei vi un
Elishah has so him to gone down have they when and

מתפלל געווען צו ה , און האָט געזאָגט: שלאָג, איך
ich shlog gezogt hot un Hashem tsu geven mispalel
I strike said has and Hashem to having been praying

בעט דיך , דאָס דאָזיקע פֹאָלק מיט בלינדקייט. האָט ער זיי
zei er hot blindkeit mit folk dozike dos dich bet
them he has blindness with people this the you(SG) entreat

געשלאָגן מיט בלינדקייט, אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון אֱלישען .
Elishahen fun vort dos vi azoi blindkeit mit geshlogn
Elishah of word this as according to blindness with struck

יט און אֱלישע האָט צו זיי געזאָגט: נישט דאָס איז דער וועג, און
un veg der iz dos nisht gezogt zei tsu hot Elishah un
and way the is this not said them to has Elishah and

נישט דאָס איז די שטאָט. גייט מיר נאָך און איך וועל אייך פֿירן צו
tsu firn aich vel ich un noch mir geit shtot di iz dos nisht
to lead you will I and after me go city the is this not

דעם מאַן וואָס איר זוכט . און ער האָט זיי אַוועקגעפֿירט קיין
kein avekgefirt zei hot er un zucht ir vos man dem
to led away them has he and seek you which man the

שומרון .
Shomron
Shomron

כ און עס איז געווען , ווי זיי זיינען געקומען
gekumen zainen zei vi geven iz es un
having come are they as having been is it and

קיין שומרון , אַזוי האָט אֱלישע געזאָגט: ה , עפֿן
efen Hashem gezogt Elishah hot azoi Shomron kein
open Hashem said Elishah has so Shomron to

די אויגן פֿון די דאָזיקע, זיי זאָלן זען. האָט ה
Hashem hot zen zoln zei dozike di fun oign di
Hashem has see shall they these the of eyes the

געעפֿנט זייערע אויגן, און זיי האָבן געזען, ערשט זיי
zei ersht gezen hobn zei un oign zeyere geefent
they behold seen have they and eyes their opened

זיינען אין מיטן שומרון . כא און דער מלך פֿון ישׂראֵל
Yisroel fun melech der un Shomron mitn in zainen
Yisroel of king the and Shomron midst in are

האָט געזאָגט צו אֱלישען , ווען ער האָט זיי געזען:
gezen zei hot er ven Elishahen tsu gezogt hot
seen them has he when Elishah to said has

זאָל איך דערשלאָגן? זאָל איך דערשלאָגן, מײַן פֿאָטער?
foter main dershlogn ich zol dershlogn ich zol
father my kill I shall kill I shall

כב האָט ער געזאָגט: זאָלסט נישט דערשלאָגן. צי
tsi dershlogn nisht zolst gezogt er hot
yes? no? kill not you(SG) shall said he has

די וואָס דו האָסט געפֿאַנגען מיט דײַן שווערד און
un shverd dain mit gefangen host du vos di
and sword your with captured have you which the ones

מיט דײַן בויגן דערשלאָגסט דאָס? שטעל פֿאַר
far shtel dos dershlogst boign dain mit
before set this would you strike down bow your with

זיי ברויט און וואַסער, און זאָלן זיי עסן און טרינקען,
trinken un esen zei zoln un vaser un broit zei
to drink and eat they shall and water and bread them

און גיין צו זייער האַר .
har zeyer tsu gein un
master their to go and

hagoy hazeh, with blindness. And He struck them with blindness according to the davar Elishah.
19 And Elishah said unto them, This is not the derech, neither is this the ir; follow me, and I will lead you to the ish whom ye seek. But he led them to Shomron.

20 And it came to pass, when they were come into Shomron, that Elishah said, Hashem, open the eyes of these, that they may see. And Hashem opened their eyes, and they saw; and, hinei, they were in the midst of Shomron.
21 And Melech Yisroel said unto Elishah, when he saw them, Avi, shall I strike them? Shall I strike them? 22 And he answered, Thou shalt not strike them; wouldest thou strike those whom thou hast taken captive with thy cherev and with thy keshet? Set lechem and mayim before them, that they may eat and drink, and go back to adoneihem.

כג הָאָט ער זיי געמאַכט אַ גרויסן מאָלצייַט און
un moltsait groisn a gemacht zei er hot
and feast great a made them he has

זיי האָבן געגעסן און getrunken, און ער האָט זיי
zei hot er un getrunken un gegesn hobn zei
them has he and drank and eaten have they

אַוועקגעשיקט, און זיי זיַינען אַוועקגעגאַנגען צו זייער
zeyer tsu avekgegangen zainen zei un avekgeshikt
their to went way are they and sent off

האַר . און די באַנדעס פֿון אֲרָם זיַינען מער
mer zainen Aram fun bandes di un har
more are Aram of bands of raiders the and master

וויידער נישט געקומען אין לאַנד פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun land in gekumen nisht vider
Yisroel of land in having come not again

כד און עס איז געווען נאָך דעם, האָט בֶּן-הֲדַד דער מלך
melech der Ben-Hadad hot dem noch geven iz es un
king the Ben-Hadad has this after having been is it and

פֿון אֲרָם איַינגעזאַמלט זיַין גאַנצן חיל, און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen iz er un cheil gantsn zain aingezamlt Aram fun
having gone up is he and host entire his gathered Aram of

און האָט געלעגערט אויף שומרון . כה און עס איז געווארן אַ
a gevorn iz es un Shomron oif gelegert hot un
a having become is it and Shomron on besieged has and

גרויסער הונגער אין שומרון, בעת-אָט זיי האָבן געלעגערט אויף איר,
ir oif gelegert hobn zei beeis-ot Shomron in hunger groiser
it on besieged have they behold Shomron in famine greater

ביז אַ קאָפּ פֿון אַן אייזל איז געווען אַכציק זילבערסטיק
zilberstik achtsik geven iz eizl an fun kop a biz
shekels of silver eighty having been is donkey a of head a until

און אַ פֿערטל קַב טויבנמיסט פֿינף זילבערסטיק . כו און עס
es un zilberstik finf toibnmist kav fertl a un
it and shekels of silver five dove's dung kab one-fourth a and

איז געווען, ווי דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל איז פֿאַרבייגעגאַנגען אויף
oif farbaigegangen iz Yisroel fun melech der vi geven iz
on passing by is Yisroel of king the as having been is

דער מויער, האָט אַ פֿרוי געשריען צו אים, אַזוי צו זאָגן: העלף,
helf zogn tsu azoi im tsu geshrien froi a hot moier der
help say to so him to cried woman a has wall the

מיַין האַר מלך . כז האָט ער געזאָגט: אַז ה העלפֿט דיר
dir helft Hashem az gezogt er hot melech har main
you(SG) save Hashem if said he has king master my

נישט, פֿון וואַנען זאָל איך דיר העלפֿן? פֿון דרעש-שיַיער
dresh-shaier fun helfn dir ich zol vanen fun nisht
threshing floor from save you(SG) I shall whence from not

צי פֿון קעלטער ? כח און דער מלך האָט צו איר געזאָגט: וואָס
vos gezogt ir tsu hot melech der un kelter fun tsi
which said her to has king the and winepress from or

איז דיר ? האָט זי געזאָגט: די דאָזיקע פֿרוי האָט צו מיר
mir tsu hot froi dozike di gezogt zi hot dir iz
me to has woman this the said she has you(SG) is

געזאָגט: גיב אַהער דיַין זון , און מיר וועלן אים היַינט אויפֿעסן, און
un oifesn haint im veln mir un zun dain aher gib gezogt
and eat today him will we and son your here give said

[23] And he prepared kerah gedolah *(a great meal)* for them; and when they finished eating and drinking, he sent them away, and they went to adoneihem. So the raiding parties of Aram *(Syria)* came no more into Eretz Yisroel.

[24] And it came to pass after this, that Ben-Hadad Melech Aram gathered all his machaneh, and went up, and laid siege to Shomron. [25] And there was a ra'av gadol in Shomron; and, hinei, they laid siege to it, until a rosh chamor was sold for fourscore pieces of kesef, and a quarter of a kav of dove's dung for five pieces of kesef. [26] And as Melech Yisroel was passing by upon the chomah *(wall)*, there cried out an isha unto him, saying, Hoshi'a *(save)*, adoni HaMelech! [27] And he said, If Hashem saves thee not, from where can I save thee? From the goren *(threshing floor)* or from the yekev *(wine press)*? [28] And HaMelech said unto her, What troubleth thee? And she answered, This isha said unto me, Give thy ben, that we may eat him hayom *(today)*, and we will eat

beni *(my son)* machar *(tomorrow)*. [29] So we cooked beni *(my son)*, and did eat him; and I said unto her on the yom ha'acher *(the day after)*, Give thy ben, that we may eat him; and she hath hid her ben.

[30] And it came to pass, when HaMelech heard the divrei haisha, that he tore his begadim; and he passed by upon the chomah, and the people looked, and, hinei, he had, underneath, sackcloth upon his basar. [31] Then he said, Elohim do so and more also to me, if the rosh Elishah Ben Shaphat shall remain on him hayom *(today)*.

[32] But Elishah sat in his bais, and the Zekenim sat with him; and he sent an ish ahead of him; but before the malach came to him, he said to the Zekenim, See ye how this ben hameratze'ach *(son of a murderer)* hath sent to cut off mine rosh? Look, when the malach cometh, shut the delet *(door)*, and hold him shut out by the delet; is not the sound of the raglei adonav behind him?

כט מײַן זון וועלן מיר אויפֿעסן מאָרגן . האָבן מיר אָפּגעקאָכט מײַן
main opgekocht mir hobn morgn oifesn mir veln zun main
my boiled we have next day eat we will son my

זון , און מיר האָבן אים אויפֿגעגעסן; און אַז איך האָב צו איר
ir tsu hob ich az un oifgegesn im hobn mir un zun
her to have I when and devoured him have we and son

געזאָגט אויפֿן אַנדערן טאָג: גיב אַהער דײַן זון , און מיר וועלן אים
im veln mir un zun dain aher gib tog andern oifn gezogt
him will we and son your here give day another on said

אויפֿעסן, האָט זי באַהאַלטן איר זון .
zun ir bahaltn zi hot oifesn
son her hidden she has eat

ל און עס איז געווען , ווי דער מלך האָט געהערט די
di gehert hot melech der vi geven iz es un
the heard has king the when having been is it and

ווערטער פֿון דער פֿרוי , אַזוי האָט ער צעריסן זײַנע קלײדער , בעת
beeis kleider zaine tserisn er hot azoi froi der fun verter
while garments his torn he has so woman the of words

ער איז פֿאַרבײַגעגאַנגען אויף דער מויער, און דאָס פֿאָלק האָט געזען ,
gezen hot folk dos un moier der oif farbaigegangen iz er
seen has people this and wall the on passing by is he

לא און ער האָט . ערשט זאַק איז אויף זײַן לײַב פֿון אונטן
hot er un unten fun laib zain oif iz zak ersht
has he and beneath from body his on is sackcloth behold

געזאָגט: זאָל מיר אלקים טאָן אזוי און נאָך מער , אויב דער קאָפּ
kop der oib mer noch un azoi ton Elokim mir zol gezogt
head the if more after and so do G-d me shall said

פֿון אֱלישע דעם זון פֿון שָׁפֿטן וועט בלײַבן אויף אים הײַנט!
haint im oif blaibn vet Shiftan fun zun dem Elishah fun
today him on remain will Shaphat of son the Elishah of

לב און אֱלישע איז געזעסן אין זײַן הויז , און די עלטסטע זײַנען
zainen eltste di un hoiz zain in gezesn iz Elishah un
are elders the and house his in sitting is Elishah and

געזעסן מיט אים. און האָט געשיקט פֿון זיך אַ מאַן. אָבער איידער
eider ober man a zich fun geshikt hot un im mit gezesn
before but man a self from sent has and him with sitting

דער שליח איז אָנגעקומען צו אים, האָט ער געזאָגט צו די
di tsu gezogt er hot im tsu ongekumen iz sheliech der
the to said he has him to arrived is messenger the

עלטסטע: איר זעט ווי דער דאָזיקער זון פֿון דעם רוצֵח שיקט
shikt retseyech dem fun zun doziker der vi zet ir eltste
send murderer the of son this one the how see you elders

אַראָפּצונעמען מײַן קאָפּ? זעט, ווי דער שליח קומט,
kumt sheliech der vi zet kop main aroptsunemen
come messenger the when look head my to take away

פֿאַרשליסט די טיר , און איר זאָלט זיך אָנשפּאַרן אָן דער טיר
tir der on onshparn zich zolt ir un tir di farshlist
door the on push against self shall you and door the shut

אַקעגן אים. פֿאַר וואָר , דער שאָרך פֿון זײַן האַרס פֿיס איז
iz fis hars zain fun shorch der vor far im akegn
is feet master's his of sound the surely for him against

הינטער אים.
im hinter
him behind

לג ווי ער רעדט נאָך מיט זיי , ערשט דער
der ersht zei mit noch redt er vi
the behold them with yet speaks he when

שליח נידערט אַראָפּ צו אים. און האָט געזאָגט:
gezogt hot un im tsu arop nidert sheliech
said has and him to down descend messenger

זע , דאָס דאָזיקע בייז איז פֿון ה ; וואָס קען איך
ich ken vos Hashem fun iz beiz dozike dos ze
I can which Hashem from is evil this the behold

נאָך האָפֿן פֿון ה ?
Hashem fun hofn noch
Hashem of wait yet

ז האָט אֱלישע געזאָגט: הערט דאָס וואָרט פֿון ה : אַזוי האָט
hot azoi Hashem fun vort dos hert gezogt Elishah hot
has so Hashem of word this hear said Elishah has

ה געזאָגט: מאָרגן אין דער צייַט וועט אַ סְאָה זעמלמעל
zemelmel seah a vet tsait der in morgn gezogt Hashem
fine flour seah a will time the in tomorrow said Hashem

זיין פֿאַר אַ שקל , און צוויי סְאָה גערשטן פֿאַר אַ שקל , אין דעם
dem in shekl a far gershtn seah tsvei un shekl a far zain
the in shekel a for barley seahs two and shekel a for be

מויער פֿון שומרון .
Shomron fun moier
Shomron of wall

ב האָט דער הויפּטמאַן וואָס דער מלך איז געווען אָנגעלענט
ongelent geven iz melech der vos hoiptman der hot
leaned having been is king the which head man the has

אויף זיין האַנט געענטפֿערט דעם מאַן פֿון ג-ט, און האָט געזאָגט: אַפֿילו
afile gezogt hot un G-t fun man dem geentfert hant zain oif
even said has and G-d of man the answered hand his on

ה זאָל מאַכן פֿענצטער אין הימל , קען דען דאָזיקע זאַך
zach dozike den ken himel in fentster machn zol Hashem
thing this then can heaven in window make should Hashem

געשען ? האָט ער געזאָגט: אָט וועסטו זען מיט דיינע אויגן,
oign daine mit zen vestu ot gezogt er hot geshen
eyes your with see will you(sg) behold said he has happen

אָבער עסן דערפֿון וועסטו נישט.
nisht vestu derfun esen ober
not will you(sg) thereof eat but

ג און פֿיר מענטשן מצורָעים , זיינען געווען ביים אייַנגאַנג
aingang baim geven zainen metsoiroim mentshn fir un
entrance at having been are leprous men four and

פֿון טויער; האָבן זיי געזאָגט איינער צום אַנדערן: וואָס זיצן מיר דאָ
do mir zitsn vos andern tsum einer gezogt zei hobn toier fun
here we sit which another to one said they have gate of

ביז מיר וועלן שטאַרבן? ד זאָלן מיר זאָגן: מיר וועלן אַרייַנגיין אין שטאָט,
shtot in araingein veln mir zogn mir zoln shtarbn veln mir biz
city in enter will we say we shall die will we until

איז דער הונגער אין שטאָט, און מיר וועלן דאָרטן שטאַרבן; און אויב מיר
mir oib un shtarbn dortn veln mir un shtot in hunger der iz
we if and die there will we and city in famine the is

וועלן דאָ זיצן , וועלן מיר אויך שטאַרבן. דערום קומט אַצונד און
un atsund kumt derum shtarbn oich mir veln zitsn do veln
and now come therefore die also we will sit here will

33 And while he yet was speaking with them, hinei, the malach *(messenger)* came down unto him; and he said, Hinei, this ra'ah *(evil, disaster)* is from Hashem; what hope can I have from Hashem?

7 Then Elishah said, Hear ye the Devar Hashem; Thus saith Hashem, Machar *(tomorrow)* about this time shall a se'ah of solet *(fine flour)* be sold for a shekel, and two seahs of se'orim for a shekel, at the Sha'ar Shomron.

2 Then an officer on whose arm HaMelech leaned answered the Ish HaElohim, and said, Hinei, even if Hashem would make windows in Shomayim, could this thing happen? And he said, Thou shalt see it with thine eyes, but shalt not eat thereof.

3 And there were arba'ah anashim that were metzora'im at the petach haSha'ar *(city gate)*; and they said one to another, Why sit we here until we die? 4 If we say, We will enter into the Ir, then the ra'av *(famine)* is in the Ir, and we shall die there; and if we sit still here, we die also. Now therefore come, and let us throw ourselves

לאָמיר צופַאלן צו דעם לאַגער פֿון אַרָם ; אויב זיי וועלן אונדז לאָזן
lozn undz veln zei oib Aram fun lager dem tsu tsufaln lomir
let us will they if Aram of camp the to surrender let us

לעבן, וועלן מיר לעבן, און אויב זיי וועלן אונדז טייטן, וועלן מיר שטאַרבן.
shtarbn mir veln teitn undz veln zei oib un lebn mir veln lebn
die we will kill us will they if and live we will live

ה זיַינען זיי אויפֿגעשטאַנען אין אָוונט צו גיין צו דעם לאַגער
lager dem tsu gein tsu ovnt in oifgeshtanen zei zainen
camp the to go to evening in arose they are

פֿון אַרָם , און זיי זיַינען געקומען צום עק לאַגער פֿון אַרָם ,
Aram fun lager ek tsum gekumen zainen zei un Aram fun
Aram of camp end to having come are they and Aram of

ערשט דאָרטן איז קיין מענטש נישטָא. ו וואָרעם אֲדֹנָי האָט גענעמט
gemacht hot Adonoi vorem nishto mentsh kein iz dortn ersht
made has Adonoi because not man any is there behold

הערן אין דעם לאַגער פֿון אַרָם אַ ליאַרעם פֿון רייַטוועגן, און אַ ליאַרעם
liarem a un raitvegn fun liarem a Aram fun lager dem in hern
uproar an and chariots of uproar an Aram of camp the in hear

פֿון פֿערד , אַ ליאַרעם פֿון אַ גרויסן חיל , און זיי האָבן געזאָגט
gezogt hobn zei un cheil groisn a fun liarem a ferd fun
said have they and host great a of uproar an horses of

איינער צום אַנדערן : זע , דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל האָט אָנגעדונגען
ongedungen hot Yisroel fun melech der ze andern tsum einer
hired has Yisroel of king the behold another to one

אויף אונדז די מלכים פֿון די חִתִּים , און די מלכים פֿון
fun mlochim di un Chetim di fun mlochim di undz oif
of kings the and Chittim the of kings the us against

מִצרַיִם , צו קומען אויף אונדז. ז און זיי זיַינען אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen zainen zei un undz oif kumen tsu Mitsrayim
arose are they and us against come to Egypt

און זיַינען אַנטלאָפֿן אין אָוונט , און האָבן איבערגעלאָזט זייערע
zeyere ibergelozt hobn un ovnt in antlofn zainen un
their left behind have and evening in fled are and

געצעלטן, און זייערע פֿערד און זייערע אייזלען , דעם לאַגער אַזוי ווי ער
er vi azoi lager dem eizlen zeyere un ferd zeyere un getseltn
it as just camp the donkeys their and horses their and tents

איז, און זיַינען אַנטלאָפֿן אום זייער לעבן.
lebn zeyer um antlofn zainen un iz
lives their for fled are and is

ח און די דאָזיקע מצוֹרָעים זיַינען געקומען צום עק לאַגער,
lager ek tsum gekumen zainen metsoiroim dozike di un
camp end to having come are leprous these the and

און זיַינען אַרַיינגעגאַנגען אין איין געצעלט, און האָבן געגעסן און
un gegesn hobn un getselt ein in araingegangen zainen un
and eaten have and tent one in went are and

געטרונקען, און אַרויסגעטראָגן פֿון דאָרטן זילבער און גאָלד, און
un gold un zilber dortn fun aroisgetrogn un getrunken
and gold and silver there from brought out and drank

בגדים , און זיי זיַינען געגאַנגען און האָבן באַהאַלטן; און זיי
zei un bahaltn hobn un gegangen zainen zei un begadim
they and hidden have and having gone are they and garments

זיַינען צוריקגעקומען און זיַינען אַרַיינגעגאַנגען אין אַן אַנדער געצעלט,
getselt ander an in araingegangen zainen un tsurikgekumen zainen
tent other an in went are and returned are

unto the Machaneh Aram *(Syrian Camp)*; if they spare us alive, we shall live; and if they kill us, we shall die.

5 And they rose up at neshef *(twilight, dusk)* to go unto the Machaneh Aram; and when they were come to the edge of the Machaneh Aram, hinei, there was no ish there. 6 For Adonoi had made the Machaneh Aram to hear a noise of chariots and a noise of susim, even the noise of a chayil gadol *(a great army)*; and they said one to another, Hinei, the Melech Yisroel hath hired against us the Melachim of the Chittim, and the Melachim of the Mitzrayim, to come upon us. 7 Therefore they arose and fled in the neshef *(twilight)*, and left their ohalim, and their susim, and their chamorim, even the Machaneh just as it was, and fled for their nefesh.

8 And when these metzora'im came to the edge of the Machaneh, they went into one ohel, and did eat and drink, and carried from there kesef, and zahav, and begadim, and went off and hid it; and came back, and entered

into another ohel, and carried from there also, and went and hid it.

אוּן הָאבֶן אַרוֹיסגעטראָגֶן פוֹן דאָרטֶן, אוּן זיַינען געגאַנגען אוּן הָאבֶן
hobn un gegangen zainen un dortn fun aroisgetrogn hobn un
have and having gone are and there from brought out have and
באַהאַלטֶן.
bahaltn
hidden

9 Then they said one to another, We do not right; this day is a Yom Besorah, and we hold our peace; if we tarry till ohr haboker, some avon *(punishment for being sinful)* will overtake us; now therefore come, that we may go and tell the Bais HaMelech.

ט אוּן זיי הָאבֶן געזאָגט איינער צום אַנדערן: מיר טוען נישט רעכט;
recht nisht tuen mir andern tsum einer gezogt hobn zei un
right not do we another to one said have they and
הײַנטיקער טאָג איז אַ טאָג פוֹן בשׂורה , אוּן מיר שווײַגן . אַז מיר
mir az shvaign mir un besoire fun tog a iz tog haintiker
we if are silent we and good news of day a is day today's
וועלן וואַרטן ביז ליכט פוֹן פרימאָרגן, וועט אוּנדז טרעפֶן אַ שטראָף .
shtrof a trefn undz vet frimorgn fun licht biz vartn veln
punishment a befall us will morning of light until wait will
דערום קומט אַצונד , אוּן לאָמיר אַרײַנגיין אוּן דערציילן אין הויז
hoiz in dertseiln un araingein lomir un atsund kumt derum
house in tell and enter let us and now come therefore
פוֹן מלך .
melech fun
king of

10 So they came and called unto the Sho'er HaIr *(Gatekeeper of the City)*; and they told them, saying, We came to the Machaneh Aram, and, hinei, there was no ish there, neither voice of adam, but susim tied, and chamor tied, and the ohalim just as they were.

י זיַינען זיי געגאַנגען אוּן הָאבֶן גערופֶן צו די טויערלײַט פוֹן
fun toierlait di tsu gerufn hobn un gegangen zei zainen
of gatekeepers the to called have and having gone they are
שטאָט, אוּן זיי הָאבֶן דערציילט, אַזוי צו זאָגן: מיר זיַינען
zainen mir zogn tsu azoi dertseilt zei hobn zei un shtot
are we say to so told them have they and city
געקומען אין לאַגער פוֹן אַרָם , ערשט דאָרטן איז נישטאָ קיין מאַן
man kein nishto iz dortn ersht Aram fun lager in gekumen
man any not is there behold Aram of camp in having come
אוּן קיין קוֹל פוֹן אַ מענטשן ; נאָר די פֶערד זיַינען צוגעבונדן ,
tsugebundn zainen ferd di nor mentshn a fun kol kein un
bound are horses the only man a of sound any and
אוּן די אייזלען זיַינען צוגעבונדן , אוּן די געצעלטן אַזוי ווי זיי
zei vi azoi getseltn di un tsugebundn zainen eizlen di un
they as just tents the and tied are donkeys the and
זיַינען געווען .
geven zainen
having been are

11 And he called the sho'arim *(gatekeepers)*; and they told it to the Bais HaMelech within. 12 And HaMelech arose in the lailah, and said unto his avadim, I will now show you what the Syrians have done to us. They know that we are starved by famine; therefore are they gone out of the Machaneh

יא הָאבֶן די טויערלײַט גערופֶן , אוּן מע הָאט אָנגעזאָגט
ongezogt hot me un gerufn toierlait di hobn
told has one and called out gatekeepers the have
אינעווײניק אין מלכס הויז . יב איז דער מלך אויפֶגעשטאַנען אין
in oifgeshtanen melech der iz hoiz melechs in ineveinik
in arose king the is house king's in inside
דער נאַכט, אוּן ער הָאט געזאָגט צו זיַינע קנעכט : לאָמיר אײַך זאָגן
zogn aich lomir knecht zaine tsu gezogt hot er un nacht der
tell you let's servants his to said has he and night the
וואָס די אַרָמים אונדז הָאבֶן דאָ געטאָן: זיי וויסֶן אַז מיר זיַינען
zainen mir az veisn zei geton do hobn undz Aramim di vos
are we that know they done here have us Syrians the what
הונגעריקע, דערום זיַינען זיי אַרויסגעגאַנגען פוֹן לאַגער זיך
zich lager fun aroisgegangen zei zainen derum hungerike
self camp from having come out they are therefore hungry

צו באַהאַלטן אין פֿעלד, אַזוי צו זאָגן: ווי זיי וועלן אַרויסגיין פֿון
fun aroisgein veln zei vi zogn tsu azoi feld in bahaltn tsu
from go out will they when say to so field in hide to

שטאָט, אַזוי וועלן מיר זיי כאַפּן לעבעדיקערהייט, און מיר וועלן
veln mir un lebedikerheit chapn zei mir veln azoi shtot
will we and alive catch them we will so city

אַרײַנגיין אין שטאָט.
shtot in araingein
city in enter

to hide themselves in the sadeh, saying, When they come out of the Ir, we shall catch them chayyim *(alive)*, and get into the Ir.

יג האָט זיך אָנגערופֿן איינער פֿון זײַנע קנעכט און האָט געזאָגט:
gezogt hot un knecht zaine fun einer ongerufn zich hot
said has and servants his of one responded self has

טאָ זאָל מען, איך בעט דיך, נעמען פֿינף פֿון די געבליבענע
geblibene di fun finf nemen dich bet ich men zol to
remaining the of five take you(SG) entreat I one shall then

פֿערד וואָס זײַנען דאָ געבליבן – זיי זײַנען דאָך אַזוי וויַ דער
der vi azoi doch zainen zei geblibn do zainen vos ferd
the as like just are they left here are which horses

גאַנצער המון פֿון ישׂראֵל וואָס גייען אויס – און לאָמיר שיקן
shikn lomir un ois geyen vos Yisroel fun hamon gantser
send let us and out go which Yisroel of multitude whole

און זען.
zen un
see and

13 And one of his avadim answered and said, Let some of the men take, now, five of the remaining susim left; behold, they will be like kol hamon Yisroel *(the whole multitude of Yisroel)* that still survives; they are like the kol hamon Yisroel that has perished already. Let us send and find out.

יד האָבן זיי געזומען צוויי רײַטוועגן מיט פֿערד, און דער מלך
melech der un ferd mit raitvegn tsvei genumen zei hobn
king the and horses with chariots two taken they have

האָט זיי געשיקט נאָך דעם חיל פֿון אַרם, אַזוי צו זאָגן: גייט און
un geit zogn tsu azoi Aram fun cheil dem noch geshikt zei hot
and go say to so Aram of host the after sent them has

זעט.
zet
see

14 They took therefore two chariots of susim; and HaMelech sent after the Machaneh Aram, saying, Go and find out.

טו זײַנען זיי געגאַנגען נאָך זיי ביזן ירדן; ערשט דער
der ersht Yarden bizn zei noch gegangen zei zainen
the behold Yarden unto them after having gone they are

גאַנצער וועג איז פֿול מיט בגדים און זאַכן וואָס די אַרַמים
Aramim di vos zachn un begadim mit ful iz veg gantser
Syrians the which things and garments with full is way whole

האָבן אַוועקגעוואָרפֿן אין זייער אײַלענישׂ. האָבן די שלוחים זיך
zich shluchim di hobn ailenish zeyer in avekgevorfen hobn
selves messengers the have haste their in cast off have

אומגעקערט, און האָבן דערציילט דעם מלך. טז איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz melech dem dertseilt hobn un umgekert
having come out is king the told have and returned

דאָס גאַנצע פֿאָלק און זיי האָבן אויסגעראָובט דעם לאַגער פֿון אַרם;
Aram fun lager dem oisgeroibt hobn zei un folk gantse dos
Aram of camp the looted have they and people whole this

און אַ סאָה זעמלמעל איז געווען פֿאַר אַ שקל, און צוויי סאָה
seah tsvei un shekl a far geven iz zemelmel seah a un
seahs two and shekl a for having been is fine flour seahs a and

גערשטן פֿאַר אַ שקל, אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה׳.
Hashem fun vort dos vi azoi shekl a far gershtn
Hashem of word this as so shekl a for barley

15 And they went after them as far as Yarden; and, hinei, all the derech was full of begadim and kelim, which the Syrians had cast off in their haste. And the malachim returned, and told the Melech. 16 And the people went out, and plundered the Machaneh Aram. So a se'ah of solet *(fine flour)* was sold for a shekel, and two seahs of se'orim for a shekel, according to the Devar Hashem.

יז און דער מלך האָט אויפֿגעזעצט דעם הויפטמאַן וואָס ער איז
iz er vos hoiptman dem oifgezetst hot melech der un
is he who head man the appointed has king the and

געווען אָנגעלענט אויף זײַן האַנט, איבער דעם טויער. האָט אים דאָס
dos im hot toier dem iber hant zain oif ongelent geven
this him has gate the over hand his on leaned having been

פֿאָלק צעטרעטן אין טויער, און ער איז געשטאָרבן. אַזוי ווי עס האָט
hot es vi azoi geshtorbn iz er un toier in tsetretn folk
has it just as so died is he and gate in trampled people

געזאָגט דער מאַן פֿון ג-ט, וואָס ער האָט גערעדט ווען דער מלך האָט
hot melech der ven geredt hot er vos G-t fun man der geredt
has king the when spoken has he which G-d of man the spoken

אַראָפּגענידערט צו אים. יח וואָרעם עס איז געווען , אַז דער מאַן פֿון
fun man der az geven iz es vorem im tsu aropgenidert
of man the that having been is it for him to gone down

ג-ט האָט גערעדט צום מלך , אַזוי צו זאָגן: צוויי סְאָה גערשטן וועלן
veln gershtn seah tsvei zogn tsu azoi melech tsum geredt hot G-t
will barley seahs two say to so king to spoken has G-d

זײַן פֿאַר אַ שקל , און אַ סְאָה זעמלמעל פֿאַר אַ שקל , מאָרגן אין
in morgn shekl a far zemelmel seah a un shekl a far zain
in tomorrow shekel a for fine flour seah a and shekel a for be

דער צייַט אין טויער פֿון שומרון , יט האָט דער הויפטמאַן זיך אָפּגערופֿן
opgerufn zich hoiptman der hot Shomron fun toier in tsait der
responded self head man the has Shomron of gate in time the

צום מאַן פֿון ג-ט, און האָט געזאָגט: און אַפֿילו ה זאָל מאַכן
machn zol Hashem afile un gezogt hot un G-t fun man tsum
make shall Hashem even and said has and G-d of man to

פֿענצטער אין הימל , קען דען געשען אַזוי ווי די דאָזיקע זאַך ? האָט
hot zach dozike di vi azoi geshen den ken himel in fentster
has thing this the as such happen then can heaven in windows

ער געזאָגט: אָט ווועסטו זען מיט דײַנע אויגן, אָבער עסן דערפֿון
derfun esen ober oign daine mit zen vestu ot gezogt er
thereof eat but eyes your with see will you(sg) behold said he

ווועסטו נישט. כ און אים איז אַזוי געשען און דאָס פֿאָלק האָט אים
im hot folk dos un geshen azoi iz im un nisht vestu
him has people this and happen so is him and not will you(sg)

צעטרעטן אין טויער, און ער איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz er un toier in tsetretn
died is he and gate in trample

ח און אֱלישע האָט גערעדט צו דער פֿרוי וואָס ער האָט לעבעדיק
lebedik hot er vos froi der tsu geredt hot Elishah un
alive has he which woman the to spoken had Elishah and

געמאַכט איר זון , אַזוי צו זאָגן: שטיי אויף און גיי, דו און
un du gei un oif shtei zogn tsu azoi zun ir gemacht
and you go and up stand say to so son her made

דײַן הויזגעזינט , און האַלט זיך אויף ווו דו ווועסט זיך אויפֿהאַלטן,
oifhaltn zich vest du vu oif zich halt un hoizgezint dain
linger self will you where on self hold and household your

וואָרעם ה האָט גערופֿן אַ הונגער, און ער קומט אויך איבערן
ibern oich kumt er un hunger a gerufn hot Hashem vorem
over also come it and famine a called for has Hashem for

לאַנד זיבן יאָר .
yor zibn oif land
years seven for land

17 And HaMelech appointed the officer on whose arm he leaned to have the charge of the Sha'ar; and the people trampled upon him in the Sha'ar, and he died, just as the Ish HaElohim had said, who spoke when HaMelech came down to him. 18 And it came to pass as the Ish HaElohim had spoken to HaMelech, saying, Two seahs of se'orim for a shekel, and a seah of solet for a shekel, shall be about this time machar *(tomorrow)* in the Sha'ar Shomron; 19 And that officer answered the Ish HaElohim, and said, Now, hinei, even if Hashem would make windows in Shomayim, could such a thing happen? And he said, Thou shalt see it with thine eyes, but shalt not eat thereof. 20 And so it happened unto him; for the people trampled upon him in the Sha'ar, and he died.

8 Then spoke Elishah unto the isha, whose ben he had restored to life, saying, Arise, and go thou and thine bais, and sojourn wheresoever thou canst sojourn; for Hashem hath called for a ra'av *(famine)*; and it shall also come upon ha'aretz sheva shanim.

ב איז די פֿרוי אויפֿגעשטאַנען, און האָט געטאָן
geton hot un oifgeshtanen froi di iz
done has and arose woman the is

אַזוי ווי דאָס ווארט פֿון דעם מאַן פֿון ג-ט, און
un G-t fun man dem fun vort dos vi azoi
and G-d of man the of word this as according to

זי איז געגאַנגען מיט איר הויזגעזינט, און האָט זיך
zich hot un hoizgezint ir mit gegangen iz zi
self has and household her with having gone is she

אויפֿגעהאַלטן אין לאַנד פֿון די פּלִשתִּים זיבן יאָר.
yor zibn Pelishtim di fun land in oifgehaltn
years seven Pelishtim the of land in temporarily stayed

ג און עס איז געווען צום סוף פֿון די זיבן יאָר,
yor zibn di fun sof tsum geven iz es un
years seven the of end at the having been is it and

האָט די פֿרוי זיך אומגעקערט פֿון לאַנד פֿון די
di fun land fun umgekert zich froi di hot
the of land from returned self woman the has

פּלִשתִּים, און זי איז אַרויסגעגאַנגען שרַיִען צום
tsum shraien aroisgegangen iz zi un Pelishtim
to to cry out having come out is she and Pelishtim

מלך וועגן איר הויז און וועגן איר פֿעלד.
feld ir vegen un hoiz ir vegen melech
field her concerning and house her concerning king

ד און דער מלך האָט גראָד געריידט צו גֵיחזי דעם
dem Geichazi tsu geredt grod hot melech der un
the Geichazi to spoken by chance has king the and

יונג פֿון דעם מאַן פֿון ג-ט, אַזוי צו זאָגן: דערציילּ
dertseil zogn tsu azoi G-t fun man dem fun yung
tell say to so G-d of man the of young man

מיר אַקאָרשט אַלע גרויסע זאַכן וואָס אֱלִישע האָט געטאָן.
geton hot Elishah vos zachn groise ale akorsht mir
done has Elishah which things great all now me

ה און עס איז געווען ווי ער דערציילט אַזוי דעם מלך, אַז
az melech dem azoi dertseilt er vi geven iz es un
that king the thus told he as having been is it and

ער האָט לעבעדיק געמאַכט דעם טויטן, ערשט די פֿרוי וואָס ער
er vos froi di ersht toitn dem gemacht lebedik hot er
he whose woman the behold dead the made alive has he

האָט לעבעדיק געמאַכט איר זון, שרַיִט צום מלך וועגן איר
ir vegen melech tsum shrait zun ir gemacht lebedik hot
her concerning king to appeal son her made alive had

הויז און וועגן איר פֿעלד. האָט גֵיחזי געזאָגט: מײַן האַר
har main gezogt Geichazi hot feld ir vegen un hoiz
master my said Geichazi has field her concerning and house

מלך, דאָס איז די פֿרוי, און דאָס איז איר זון וואָס אֱלִישע
Elishah vos zun ir iz dos un froi di iz dos melech
Elishah which son her is this and woman the is this king

האָט לעבעדיק געמאַכט. ו האָט דער מלך אויסגעפֿרעגט די פֿרוי,
froi di oisgefregt melech der hot gemacht lebedik hot
woman the asked king the has made alive has

און זי האָט אים דערציילט. און דער מלך האָט איר מיטגעגעבן אַ
a mitgegebn ir hot melech der un dertseilt im hot zi un
a appointed her has king the and told him has she and

[2] And the isha arose, and did according to the davar Ish HaElohim; she went away and her bais, sojourned in the Eretz Pelishtim sheva shanim.
[3] And it came to pass at the end of the sheva shanim, that the isha returned from Eretz Pelishtim; and she went forth to make appeal unto HaMelech for her bais and for her sadeh.
[4] And HaMelech talked with Geichazi na'ar Ish HaElohim, saying, Tell me, now, all the gedolot *(great things)* that Elishah hath done.

[5] And it came to pass, as he was telling HaMelech how he had restored to life hamet *(the dead)*, that, hinei, the isha, whose ben he had restored to life, cried out her appeal to HaMelech for her bais and for her sadeh. And Geichazi said, Adoni, HaMelech, this is the isha, and this is her ben, whom Elishah restored to life. [6] And when HaMelech asked the isha, she told him. So HaMelech appointed unto her a certain saris

הויפֿדינער , אַזוי צו זאָגן : קער אום אַלץ וואָס איז אירס, און
un irs iz vos alts um ker zogn tsu azoi hoifdiner
and hers is which all that back turn say to so court official

אַלע איינקומענישן פֿון דעם פֿעלד, פֿון דעם טאָג וואָס זי האָט
hot zi vos tog dem fun feld dem fun ainkumenishn ale
has she that day the from field the of proceeds all

פֿאַרלאָזן דאָס לאַנד ביז אַצונד .
atsund biz un land dos farlozen
now until and land the left

ז און אֱלישע איז געקומען קיין דַּמֶּשֶׂק ; און בֶּן-הֲדַד
Ben-Hadad un Damesek kein gekumen iz Elishah un
Ben-Hadad and Damascus to having come is Elishah and

דער מלך פֿון אֲרָם איז געווען קראַנק; איז אים דערציילט
dertseilt im iz krank geven iz Aram fun melech der
told him is ill having been is Aram of king the

געקומען , אַזוי צו זאָגן : דער מאַן פֿון ג-ט איז
gekumen iz G-t fun man der zogn tsu azoi gevorn
having come is G-d of man the say to so having become

אַהער. ח האָט דער מלך געזאָגט צו חֲזָאֵל : נעם אין דיין האַנט
hant dain in nem Chazaeln tsu gezogt melech der hot aher
hand your in take Chazael to said king the has here

אַ מתּנה , און גיי אַנטקעגן דעם מאַן פֿון ג-ט, און זאָלסט
zolst un G-t fun man dem antkegen gei un matone a
you(SG) shall and G-d of man the to meet go and gift a

פֿרעגן דורך אים ביי ה , אַזוי צו זאָגן : וועל איך גענעזן
genezn ich vel zogn tsu azoi Hashem bai im durch fregn
recover I will say to so Hashem of him through to ask

וועהן פֿון דער דאָזיקער קראַנקשאַפֿט?
krankshaft doziker der fun vern
illness this the from become

ט איז חֲזָאֵל געגאַנגען אים אַנטקעגן ; און ער האָט מיטגענומען
mitgenumen hot er un antkegen im gegangen Chazael iz
taken with has he and to meet him having gone Chazael is

אַ מתּנה אין זיין האַנט, און פֿון אַל דאָס גוטס פֿון דַּמֶּשֶׂק ,
Damesek fun guts dos al fun un hant zain in matone a
Damascus of good things the all of and hand his in gift a

אַ משׂא פֿון פֿערציק קעמלען, און ער איז געקומען און האָט זיך
zich hot un gekumen iz er un kemlen fertsik fun mase a
self has and having come is he and camels forty of burden a

געשטעלט פֿאַר אים, און האָט געזאָגט: דיין זון בֶּן-הֲדַד דער
der Ben-Hadad zun dain gezogt hot un im far geshtelt
the Ben-Hadad son your said has and him before stood

מלך פֿון אֲרָם האָט מיך געשיקט צו , דיר , אַזוי צו זאָגן : וועל
vel zogn tsu azoi dir tsu geshikt mich hot Aram fun melech
shall say to so you(SG) to sent me has Aram of king

איך גענעזן וועהן פֿון דער דאָזיקער קראַנקשאַפֿט? י האָט אֱלִישע צו
tsu Elishah hot krankshaft doziker der fun vern genezn ich
to Elishah has illness this the from become recover I

אים געזאָגט: גיי , זאָג צו אים: גענעזן וועסטו גענעזן ; וועהן
vern genezn vestu genezn im tsu zog gei gezogt im
become recover will you(sg) recover him to say go said him

אָבער ה האָט מיר באַוויזן אַז שטאַרבן וועט ער שטאַרבן.
shtarbn er vet shtarbn az bavizn mir hot Hashem ober
die he will die that shown me has Hashem but

(official), saying, Restore all that was hers, and all the tevu'ot *(increase)* of the sadeh since the yom that she left ha'aretz, even until now.

7 And Elishah came to Damascus; and Ben-Hadad Melech Aram choleh *(was ill)*, when it was told him, saying, Ish HaElohim has come here. 8 And HaMelech said unto Chazael, Take a minchah *(a present)* in thine yad, and go, meet the Ish HaElohim, and inquire of Hashem through him, saying, Shall I recover of this illness?

9 So Chazael went to meet him, and took a minchah *(a present)* with him, even of every good thing of Damascus, massa *(burden, load)* of arba'im gamal, and came and stood before him, and said, Binecha Ben-Hadad Melech Aram *(Syria)* hath sent me to thee, saying, Shall I recover of this illness? 10 And Elishah said unto him, Go, say unto him, Thou shalt certainly recover; howbeit Hashem hath showed me that he shall surely die.

יא און ער האָט אָנגעשטעלט זײַן פנים , און באַטראַכט ביז ער
er biz batracht un ponem zain ongeshtelt hot er un
he until considered and face his steadily fixed has he and

האָט זיך פֿאַרשעמט; און דער מאַן פֿון ג-ט האָט געווײנט.
geveint hot G-t fun man der un farshemt zich hot
wept has G-d of man the and ashamed self has

יב האָט חֲזָאֵל געזאָגט: פֿאַר וואָס ווײנט מײַן האַר ? האָט
hot har main veint vos far gezogt Chazael hot
has master my weeps which for said Chazael has

ער געזאָגט: ווײַל איך וויים דאָס בײז וואָס דו וועסט אָנטאָן
onton vest du vos beiz dos veis ich vail gezogt er
put on will you which evil the know I because said he

די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל. זייערע פֿעסטונגען וועסטו אַוועקלאָזן
aveklozn vestu festungen zeyere Yisroel fun kinder di
set will you(sg) strongholds their Yisroel of children the

אין פֿײַער, און זייערע יונגעלײַט וועסטו הרגען מיטן שווערד,
shverd mitn hargen vestu yungelait zeyere un faier in
sword with kill will you(sg) young men their and fire in

און זייערע קליינע קינדער וועסטו צעהאַקן , און זייערע
zeyere un tsehakn vestu kinder kleine zeyere un
their and hack in pieces will you(sg) children small their and

טראָגעדיקע וועסטו אויפֿשפּאַלטן. יג האָט חֲזָאֵל געזאָגט: אָבער ווער
trogedike vestu oifshpaltn hot Chazael gezogt ober ver
pregnant will you(sg) rip open has Chazael said but who

איז דײַן קנעכט דער הונט, אַז ער זאָל טאָן די דאָזיקע גרויסע זאַך ?
zach groise dozike di ton zol er az hunt der knecht dain iz
thing great this the do should he that dog the servant your is

האָט אֱלִישע געזאָגט: ה האָט מיר געוויזן דיך ווי דער מלך
melech der vi dich gevizn mir hot Hashem gezogt Elishah hot
king the as you(SG) shown me has Hashem said Elishah has

איבער אֲרָם .
Aram iber
Aram over

יד איז ער אַוועקגעגאַנגען פֿון אֱלישען , און איז געקומען צו זײַן
zain tsu gekumen iz un Elishahen fun avekgegangen er iz
his to having come is and Elishah from went way he is

האַר ; האָט ער אים געפֿרעגט: וואָס האָט אֱלישע געזאָגט? האָט ער
er hot gezogt Elishah hot vos gefregt im er hot har
he has said Elishah has what asked him he has master

געזאָגט: ער האָט מיר געזאָגט, גענעזן וועסטו גענעזן ווערן .
vern genezn vestu genezn gezogt mir hot er gezogt
become recover will you(sg) recover told me has he said

טו און עס איז געווען אויף מאָרגן , האָט ער גענומען דאָס
dos genumen er hot morgn oif geven iz es un
this taken he has next day on having been is it and

שטריקטוך און אײַנגעטונקט אין וואַסער, און פֿאַרשפּרייט אויף זײַן
zain oif farshpreit un vaser in aingetunkt un shtriktuch
his on spread and water in dipped and thick cloth

פנים , און ער איז געשטאָרבן. און חֲזָאֵל איז געוואָרן מלך
melech gevorn iz Chazael un geshtorbn iz er un ponem
king having become is Chazael and died is he and face

אויף זײַן אָרט .
ort zain oif
place his in

11 And he fixed his gaze steadfastly, and stared at him until he was ashamed; then the Ish HaElohim wept.

12 And Chazael said, Why weepeth, adoni? And he answered, Because I know the ra'ah *(evil, harm)* that thou wilt do unto the Bnei Yisroel; their strongholds wilt thou with eish set ablaze, and their bochurim wilt thou slay with the cherev, and wilt dash their olelim, and their women with child thou wilt rip open.

13 And Chazael said, But what, is thy eved a kelev *(dog)*, that he should do this davar hagadol *(great thing)*? And Elishah answered, Hashem hath showed me that thou shalt be Melech over Aram *(Syria)*.

14 So he departed from Elishah, and came to adonav *(his master)*; who said to him, What said Elishah to thee? And he answered, He told me that thou shouldest surely recover.

15 And it came to pass on the next day, that he took hamakhber *(the bed-cover)*, and soaked it in mayim, and spread it on his face, so that he died; and Chazael reigned as Melech in his place.

טז און אין פֿינפֿטן יאָר פֿון יוֹרָם דעם זון פֿון אַחאָבֿן, דעם מלך
melech dem Achavn fun zun dem Yoram fun yor finftn in un
king the Ach'av of son the Yoram of year fifth in and

פֿון ישׂרָאֵל ווען יהוֹשָׁפֿט איז געווען דער מלך פֿון
fun melech der geven iz Yehoshafat ven Yisroel fun
of king the having been is Yehoshaphat when Yisroel of

יהודה, איז יהוֹרָם דער זון פֿון יהוֹשָׁפֿט דעם מלך פֿון
fun melech dem Yehoshafat fun zun der Yehoram iz Yehudah
of king the Yehoshaphat of son the Yehoram is Yehudah

יהודה געווארן מלך. יז צוויי און דרייסיק יאָר איז ער אַלט
alt er iz yor draisik un tsvei melech gevorn Yehudah
old he is years thirty and two king having become Yehudah

געווען, אַז ער איז געווארן מלך, און אַכט יאָר האָט
hot yor acht un melech gevorn iz er az geven
has years eight and king having become is he when having been

ער געקיניגט אין ירושָׁלַיִם. יח און ער איז געגאַנגען אין דעם וועג
veg dem in gegangen iz er un Yerushalayim in gekinigt er
way the in having gone is he and Yerushalayim in reigned he

פֿון די מלכים פֿון יִשׂרָאֵל, אַזוי ווי דאָס הויז פֿון אַחאָבֿ האָט
hot Achav fun hoiz dos vi azoi Yisroel fun mlochim di fun
had Ach'av of house this as just as Yisroel of kings the of

געטאָן; וואָרעם ער האָט געהאַט אַחאָבֿס טאָכטער פֿאַר אַ ווייב; און
un vaib a far tochter Achavs gehat hot er vorem geton
and wife a for daughter Ach'av's had has he because done

ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה. יט אָבער
ober Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er
but Hashem of eyes the in evil is which done has he

ה האָט נישט געוואָלט אומברענגען יהודה פֿון זײַן קנעכט
knecht zain fun Yehudah umbrengen gevolt nisht hot Hashem
servant his for Yehudah destroy wanted not has Hashem

דָּוִד וועגן, אַזוי ווי ער האָט אים צוגעזאָגט, צו געבן אים און
un im gebn tsu tsugezogt im hot er vi azoi vegen Dovids
and him give to promised him has he as just as sake Dovid's

זײַנע קינדער אַ ליכט אַלע טעג.
teg ale licht a kinder zaine
days all lamp a children his

כ אין זײַנע טעג איז אֱדוֹם אָפּגעפֿאַלן פֿון אונטער דער האַנט פֿון
fun hant der unter fun opgefaln Edom iz teg zaine in
of hand the under from fallen off Edom is days his in

יהודה, און זיי האָבן געמאַכט איבער זיך אַ מלך. כא איז יוֹרָם
Yoram iz melech a zich iber gemacht hobn zei un Yehudah
Yoram is king a self over made have they and Yehudah

אַריבערגעגאַנגען קיין צָעִיר און אַלע רייטווועגן מיט אים, און ער איז
iz er un im mit raitvegn ale un Tsair kein aribergegangen
is he and him with chariots all and Tzair to crossed over

אויפֿגעשטאַנען ביי נאַכט, און האָט געשלאָגן די אֲדוֹמים וואָס האָבן
hobn vos Adomim di geshlogn hot un nacht bai oifgeshtanen
have who Edom the struck has and night by arose

אים אַרומגערינגלט, און די הויפּטלייט פֿון די רייטווועגן; און דאָס
dos un raitvegn di fun hoiptlait di un arumgeringlt im
this and chariots the of chief people the and encircled him

פֿאָלק איז אַנטלאָפֿן צו זײַנע געצעלטן. כב אָבער אֱדוֹם איז אָפּגעפֿאַלן
opgefaln iz Edom ober getseltn zaine tsu antlofn iz folk
fallen off is Edom yet tents his to fled is people

16 And in the fifth year of Yoram Ben Ach'av Melech Yisroel, Yehoshaphat being then Melech Yehudah, Yehoram Ben Yehoshafat Melech Yehudah began to reign as Melech. 17 Thirty and two years old was he when he began to reign as Melech; and he reigned as Melech shmoneh shanah in Yerushalayim. 18 And he walked in the derech malkhei Yisroel, as did the Bais Ach'av; for the Bat Ach'av was his isha; and he did rah *(evil)* before the eyes of Hashem. 19 Yet Hashem would not destroy Yehudah for the sake of Dovid His eved, in accordance with His promise to him to give a Ner *(Lamp)* for him and his banim kol hayamim.

20 In his yamim Edom pasha *(rebelled)* from under the yad Yehudah, and set a melech over themselves. 21 So Yoram went over to Tzair, and all the merkavot with him; and he rose by lailah, and attacked Edom who had him surrounded, and the commanders of the merkavot; and the army fled to their ohalim *(tents, homes)*. 22 Yet Edom revolted from

under the yad Yehudah unto this day. Then Livnah revolted at the same time.

פֻּן אונטער דער האַנט פֻּן יהוּדה ביז אויף היינטיקן טאָג. דענצמאָל
dentsmol tog haintikn oif biz Yehudah fun hant der unter fun
then day this very on unto Yehudah of hand the under from

אין דער אייגענער צייַט איז אָפּגעפֿאַלן לִבְנָה .
Livnah opgefaln iz tsait eigener der in
Livnah fallen off is time same the in

23 And the rest of the acts of Yoram, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah?

כג און די איבעריקע זאַכן וועגן יוֹרָמען , און אַלץ
alts un Yoramen vegen zachn iberike di un
all that and Yoram concerning annals rest of the and

וואָס ער האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֻּן די
di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot er vos
the of book in written already is this done has he which

צייַטגעשעענישן פֻּן די מלכים פֻּן יהוּדה .
Yehudah fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yehudah of kings the of annals

24 And Yoram slept with his avot, and was buried with his avot in Ir Dovid; and Achazyahu bno reigned as Melech in his place.

כד און יוֹרָם האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Yoram un
is he and fathers his with lain down self has Yoram and

באַגראָבן געוואָרן לעבן זיינע עלטערן אין דָּוִדס-שטאָט . און זיין זון
zun zain un Dovids-Shtot in eltern zaine lebn gevorn bagrobn
son his and Ir Dovid in fathers his near was buried

אַחַזְיָהוּ איז געוואָרן מלך אויף זיין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Achazyahu
place his in king having become is Achazyahu

25 In the twelfth year of Yoram Ben Ach'av Melech Yisroel did Achazyahu Ben Yehoram Melech Yehudah begin to reign as Melech. 26 Achazyahu was 22 years old when he began to reign as Melech; and he reigned one year in Yerushalayim. And the shem immo was Atalyah Bat Omri Melech Yisroel.

כה אין צוועלפֿטן יאָר פֻּן יוֹרָם דעם זון פֻּן אַחְאָבְּן, דעם מלך פֻּן
fun melech dem Achavn fun zun dem Yoram fun yor tsvelftn in
of king the Ach'av of son the Yoram of year twelfth in

יִשְׂרָאֵל, איז געוואָרן מלך אַחַזְיָהוּ דער זון פֻּן יהוֹרָם
Yehoram fun zun der Achazyahu melech gevorn iz Yisroel
Yehoram of son the Achazyahu king having become is Yisroel

דעם מלך פֻּן יהוּדה . כו צוויי און צוואַנציק יאָר איז אַחַזְיָהוּ אַלט
alt Achazyahu iz yor tsvantsik un tsvei Yehudah fun melech dem
old Achazyahu is years twenty and two Yehudah of king the

געווען , אַז ער איז געוואָרן מלך , און איין יאָר האָט ער
er hot yor ein un melech gevorn iz er az geven
he has year one and king having become is he when having been

געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם . און דער נאָמען פֻּן זיין מוטער איז געווען
geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt
having been is mother his of name the and Yerushalayim in reigned

עַתַלְיָהוּ די טאָכטער פֻּן עָמרי דעם מלך פֻּן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun melech dem Omri fun tochter di Atalyahu
Yisroel of king the Omri of daughter the Atalyah

27 And he walked in the derech of the Bais Ach'av, and did rah in the eyes of Hashem, as did the Bais Ach'av: for he was choson *(son-in-law)* of the Bais Ach'av.

כז און ער איז געגאַנגען אין דעם וועג פֻּן אַחְאָבְּס הויז , און האָט
hot un hoiz Achavs fun veg dem in gegangen iz er un
has and house Ach'av's of way the in having gone is he and

געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֻּן ה , אַזוי ווי דאָס הויז
hoiz dos vi azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton
house this as just as Hashem of eyes the in evil is what done

פֻּן אַחְאָבְּ, וואָרעם ער איז געווען אַן איידם פֻּן אַחְאָבְּס
Achavs fun eidim an geven iz er vorem Achav fun
Ach'av's of son-in-law a having been is he because Ach'av of

הויז .
hoiz
house

כח און ער איז געגאַנגען מיט יוֹרָם דעם זון פֿון אַחאָבֿן אויף
oif Achavn fun zun dem Yoram mit gegangen iz er un
to Ach'av of son the Yoram with having gone is he and

מלחמה מיט חֲזָאֵל דעם מלך פֿון אֲרָם , אין רָמוֹת-גִּלְעָד ; און
un Ramot-Gilad in Aram fun melech dem Chazael mit milchome
and Ramot Gil'ad in Aram of king the Chazael with war

כט און דער מלך יוֹרָם . די אַרַמים האָבן פֿאַרוווּנדט יוֹרָמען
hot Yoram melech der un Yoramen farvundt hobn Aramim di
has Yoram king the and Yoram wounded have Syrians the

זיך אומגעקערט זיך צו היילן אין יִזרְעֶאל פֿון די וווּנדן וואָס די
di vos vundn di fun Yizreel in heiln tsu zich umgekert zich
the which wound the from Yizre'el in heal to self returned self

אַרַמים האָבן אים פֿאַרוווּנדט אין רָמָה , וועַן ער האָט מלחמה
milchome hot er ven Ramah in farvundt im hobn Aramim
war has he when Ramah in wounded him have Syrians

געהאַלטן מיט חֲזָאֵל דעם מלך פֿון אֲרָם . און אֲחַזיָהוּ דער זון
zun der Achazyahu un Aram fun melech dem Chazael mit gehaltn
son the Achazyahu and Aram of king the Chazael with waged

פֿון יהוֹרָמען , דער מלך פֿון יהוּדה , האָט אַראָפּגענידערט צו זען
zen tsu aropgenidert hot Yehudah fun melech der Yehoramen fun
see to gone down has Yehudah of king the Yehoram of

יוֹרָם דעם זון פֿון אַחאָבֿן אין יִזרְעֶאל , ווען ער איז געווען
geven iz er ven Yizreel in Achavn fun zun dem Yoram
having been is he when Yizre'el in Ach'av of son the Yoram

קראַנק.
krank
ill

ט און אֱלִישע דער נבֿיא האָט געַרופֿן איינעם פֿון די יונגע נבֿיאים ,
neviim yunge di fun einem gerufn hot novi der Elishah un
prophets young the of one called has prophet the Elishah and

און האָט צו אים געזאָגט: גורט אָן דײַנע לענדן, און נעם דאָס
dos nem un lendn daine on gurt gezogt im tsu hot un
the take and loins your on gird up said him to has and

דאָזיקע קריגל אייל אין דײַן האַנט, און גיי קיין רָמוֹת-גִּלְעָד .
Ramot-Gilad kein gei un hant dain in eil krigl dozike
Ramot Gil'ad to go and hand your in oil flask this

ב און אַז דו ווערסט קומען אַהין , קוק זיך אַרום אויף יֵהוּא
Yehu oif arum zich kuk ahin kumen vest du az un
Yehu for round self look there come will you when and

דעם זון פֿון יהוֹשָפָט דעם זון פֿון נִמשין ; און זאָלסט
zolst un Nimshien fun zun dem Yehoshafat fun zun dem
you(SG) shall and Nimshi of son the Yehoshaphat of son the

אַרײַנגיין , און אים מאַכן אויפֿשטיין פֿון צווישן זײַנע ברידער , און
un brider zaine tsvishn fun oifshtein machn im un araingein
and brothers his among from stand up make him and go in

ג און זאָלסט אים אַרײַנפֿירן אין אַ קאַמער הינטער אַ קאַמער. אין
un kamer a hinter kamer a in arainfiren im zolst
and room a behind room a in lead in him you(SG) shall

זאָלסט נעמען דאָס קריגל אייל, און אַרויפֿגיסן אויף זײַן קאָפּ, און
un kop zain oif aroifgisn un eil krigl dos nemen zolst
and head his on pour and oil flask this take you(SG) shall

זאָגן: אַזוי האָט ה געזאַלבט דיך איך האָב געזאָגט. אַ פֿאַר אַ
a far gezalbt dich hob ich gezogt Hashem hot azoi zogn
a for anointed you(SG) have I said Hashem has thus say

[28] And he went with Yoram Ben Ach'av to the milchamah *(war)* against Chazael Melech Aram in Ramot Gil'ad; and the Aramim wounded Yoram. [29] And Yoram HaMelech returned to recover in Yizre'el of the makkim *(wounds)* which the Aramim *(Syrians)* had inflicted on him at Ramah, when he fought against Chazael Melech Aram. And Achazyahu Ben Yehoram Melech Yehudah went down to see Yoram Ben Ach'av in Yizre'el, because he was choleh *(ill with his wounds)*.

9 And Elishah HaNavi summoned one of the Bnei HaNevi'im, and said unto him, Gird up thy loins, and take this jar of shemen in thine yad, and go to Ramot Gil'ad:

[2] And when thou comest there, look there for Yehu Ben Yehoshaphat Ben Nimshi, and go in, and make him arise up from among his achim, and take him to a cheder b'cheder *(an inner room)*; [3] Then take the jar of shemen, and pour it on his rosh, and say, Thus saith Hashem, Meshachticha *(I*

anoint thee) Melech over Yisroel. Then open the delet, flee; tarry not.

מלך איבער ישׂרָאֵל. און זאָלסט עפֿענען די טיר און אַנטלויפֿן,
antloifn un tir di efenen zolst un Yisroel iber melech
flee and door the open you(SG) shall and Yisroel over king

און נישט וואַרטן.
vartn nisht un
wait not and

[4] So the na'ar, even the na'ar hanavi, went to Ramot Gil'ad. [5] And when he came, hinei, the sarim of the army were sitting; he said, I have a davar for thee, O sar. And Yehu said, Unto which of all us? And he said, To thee, O sar.

ד איז דער יונגערמאַן דער יונגער נבֿיא געגאַנגען קיין רָמוֹת-גִּלְעָד .
Ramot-Gilad kein gegangen novi yunger der yungerman der iz
Ramot Gil'ad to went prophet young the young man the is

ה און ווי ער איז געקומען , ערשט די הויפּטלײַט פֿון חיל זיצן .
zitsn cheil fun hoiptlait di ersht gekumen iz er vi un
sitting host of chief people the behold having come is he when and

האָט יֵהוּא: איך האָב אַ וואָרט צו דיר , הויפּטמאַן. האָט ער געזאָגט:
Yehu hot hoiptman dir tsu vort a hob ich gezogt er hot
Yehu has head man you(SG) to word a have I said he has

דיר , געזאָגט: צו וועמען פֿון אונדז אַלעמען? האָט ער געזאָגט: צו
dir tsu gezogt er hot alemen undz fun vemen tsu gezogt
you(SG) for said he has all us of which for said

הויפּטמאַן.
hoiptman
head man

[6] And he arose, and went into the bais; and he poured the shemen on his rosh, and said unto him, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, I have anointed thee Melech over Am Hashem, even over Yisroel. [7] And thou shalt strike down the Bais Ach'av adoneicha, that I may avenge the dahm of My avadim the Nevi'im, and the dahm of kol avdei Hashem, shed by Izevel. [8] For the kol Bais Ach'av shall perish: and I will cut off from Ach'av mashtin b'kir *(him that urinates against the wall, i.e., all males)*, and him that is atzur *(bond)* or azuv *(free)* in Yisroel:

ו איז ער אויפֿגעשטאַנען, און ער איז אַרײַנגעגאַנגען אין הויז . און ער
er un hoiz in araingegangen iz er un oifgeshtanen er iz
he and house in went is he and arose he is

האָט אַרויפֿגעגאָסן דאָס אייל אויף זײַן קאָפּ, און האָט צו אים געזאָגט: אַזוי
azoi gezogt im tsu hot un kop zain oif eil dos aroifgegosn hot
so said him to has and head his on oil the poured has

האָט געזאָגט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל: איך האָב דיך געזאַלבט פֿאַר
far gezalbt dich hob ich Yisroel Elokei Hashem gezogt hot
for anointed you(SG) have I Yisroel the G-d of Hashem said has

אַ מלך איבער דעם פֿאָלק פֿון ג-ט, איבער יִשְׂרָאֵל. ז און זאָלסט
zolst un Yisroel iber G-t fun folk dem iber melech a
you(SG) shall and Yisroel over G-d of people the over king a

דערשלאָגן דאָס הויז פֿון אַחאָבֿ דײַן האַר , כּדי איך זאָל רעכענען
zich zol ich kedei har dain Achav fun hoiz dos dershlogn
self shall I so that master your Ach'av of house the strike down

נוקם זײַן פֿאַר דעם בלוט פֿון מײַנע קנעכט די נבֿיאים , און פֿאַר
far un neviim di knecht maine fun blut dem far zain noikem
for and prophets the servants my of blood the for be avenge

דעם בלוט פֿון אַלע קנעכט פֿון ה , פֿון אִיזֶבֶל האָנט. ח און דאָס
dos un hant Izevels fun Hashem fun knecht ale fun blut dem
this and hand Izevel's at Hashem of servants all of blood the

גאַנצע הויז פֿון אַחאָבֿ זאָל אונטערגיין; און איך וועל פֿאַרשניידן פֿון
fun farshnaidn vel ich un untergein zol Achav fun hoiz gantse
of destroy will I and disappear shall Ach'av of house whole

אַחאָבֿן יעטוועדער מאַנספּאַרשוין און קינד און קייט , צווישן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel tsvishn keit un kind un mansparshoin yetveder Achavn
Yisroel among chain and child and male every Ach'av

ט און איך וועל מאַכן דאָס הויז פֿון אַחאָבֿ אַזוי ווי דאָס הויז
hoiz dos vi azoi Achav fun hoiz dos machn vel ich un
house this as just as Ach'av of house this make will I and

פֿון יָרָבְעָם דעם זון פֿון נְבָט , און אַזוי ווי דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos vi azoi un Nevaten fun zun dem Yarovam fun
of house this as just as and Nevat of son the Yarov'am of

[10] And the kelavim shall devour Izevel in the chelek Yizre'el, and there shall be none to bury her. And he opened the delet and fled.

[11] Then Yehu came forth to the avadim adonav: and one said unto him, Is all shalom *(well)*? Why came this meshuga *(crazy fellow)* to thee? And he said unto them, Ye know the ish and his babble.

[12] And they said, It is sheker; tell us now. And he said, Thus and thus spoke he to me, saying, Thus saith Hashem, Meshachticha *(I anoint thee)* Melech over Yisroel.

[13] Then they hasted, and took every ish his beged, and spread it under him on the top of the ma'alot *(stairs)*, and blew the shofar, saying, Yehu is Melech.

[14] So Yehu Ben Yehoshaphat Ben Nimshi plotted a kesher against Yoram. (Now Yoram had been shomer over Ramot Gil'ad, he and Kol Yisroel, because of Chazael Melech Aram [Syria]). [15] But Yehoram HaMelech had returned to recover in Yizre'el from the makkim *(wounds)* which the Aramim *(Syrians)* had inflicted

י בַּעְשָׁא דעם זון פֿון אַחִיָהֶן . ' און די הינט וועלן עסן איזֶבֶלען אין
in Izevelen esen veln hint di un Achiyahn fun zun dem Baasha
in Izevel eat will dogs the and Achiyah of son the Ba'asha

דעם שטיק לאַנד פֿון יִזרְעֶאל, און קיין באַגרעבער וועט נישט זיין .
zain nisht vet bagreber kein un Yizreel fun land shtik dem
be not will burier any and Yizre'el of land portion the

און ער האָט געעפֿנט די טיר , און איז אַנטלאָפֿן.
antlofn iz un tir di geefent hot er un
fled is and door the opened has he and

יא ; און יֵהוּא איז אַרויסגעגאַנגען צו די קנעכט פֿון זיין האַר
har zain fun knecht di tsu aroisgegangen iz Yehu un
master his of servants the to having come out is Yehu and

האָט מען צו אים געזאָגט: איז פֿריד ? וועגן וואָס איז דער דאָזיקער
doziker der iz vos vegen frid iz gezogt im tsu men hot
this one the is which concerning peace is said him to they have

משוגענער געקומען צו דיר ? האָט ער צו זיי געזאָגט: איר
ir gezogt zei tsu er hot dir tsu gekumen meshugener
you said them to he has you(SG) to having come madman

קענט דאָך דעם מאַן און זיין רעדן . יב האָבן זיי געזאָגט: אַ ליגן!
lign a gezogt zei hobn redn zain un man dem doch kent
lie a said they have words his and man the indeed know

דערצייל אונדז אַקאָרשט. האָט ער געזאָגט: אַזוי און אַזוי האָט ער גערעדט
geredt er hot azoi un azoi gezogt er hot akorsht undz dertseil
spoken he has such and such said he has now us tell

צו מיר, אַזוי צו זאָגן : אַזוי האָט ה געזאָגט: איך האָב דיך
dich hob ich gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi mir tsu
you(SG) have I said Hashem has thus say to so me to

געזאַלבט פֿאַר אַ מלך איבער יִשְׂרָאֵל.
Yisroel iber melech a far gezalbt
Yisroel over king a for anointed

יג האָבן זיי געאיילט און גענומען איטלעכער זיין בגד , און
un beged zain itlecher genumen un geailt zei hobn
and garment his each taken and hurried they have

אונטערגעלייגט אונטער אים אויף דער אויבערשטער טרעפּ, און זיי
zei un trep Oibershter der oif im unter untergeleigt
they and steps upper the on him under placed under

האָבן געבלאָזן אין שופֿר , און געזאָגט: יֵהוּא איז מלך !
melech iz Yehu gezogt un shoifer in geblozn hobn
king is Yehu said and shofar in blown have

יד אַזוי האָט יֵהוּא דער זון פֿון יְהוֹשָׁפָט דעם זון פֿון נִמשִׁין
Nimshien fun zun dem Yehoshafat fun zun der Yehu hot azoi
Nimshi of son the Yehoshaphat of son the Yehu has so

געמאַכט אַ בונט אויף יוֹרָם . – און יוֹרָם האָט געהאַט
gehat hot Yoram un Yoramen oif bunt a gemacht
had has Yoram and Yoram on conspiracy a made

רָמוֹת-גִּלְעָד פֿון חֲזָאֵל דעם מלך פֿון אֲרָם , ער
er Aram fun melech dem Chazael fun Ramot-Gilad gehit
he Aram of king the Chazael against Ramot Gil'ad been on guard

טו און גאַנץ יִשְׂרָאֵל. און דער מלך יְהוֹרָם האָט זיך אומגעקערט זיך
zich umgekert zich hot Yehoram melech der un Yisroel gants un
self returned self has Yehoram king the and Yisroel all and

צו היילן אין יִזרְעֶאל פֿון די ווונדן וואָס די אֲרַמים האָבן אים
im hobn Aramim di vos vundn di fun Yizreel in heiln tsu
him had Syrians the which wounds the of Yizre'el in healing for

on him, when he fought against Chazael Melech Aram. And Yehu said, If ye be so minded, then let none slip away nor escape from the Ir to go to tell it in Yizre'el.

16 So Yehu rode in a merkavah, and went to Yizre'el; for Yoram lay there. And Achazyah Melech Yehudah was come down to see Yoram.

17 And there stood a tzofeh *(sentinel)* on the migdal in Yizre'el, and he saw the company of Yehu as he approached, and said, I see a company. Yehoram said, Take a horseman, send to meet them, and let him say, Is it shalom?

18 So there went a rider on the sus to meet him, and said, Thus saith HaMelech, Is it shalom? And Yehu said, What hast thou to do with shalom? Fall in behind me. And the tzofeh told, saying, The malach reached them, but he cometh not back.

19 Then he sent out a second on sus, which came to them, and said, Thus saith HaMelech, Is it shalom?

פַֿארוווּנדט, ווען ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט חַזָאֵל דעם מלך
melech dem Chazael mit gehaltn milchome hot er ven farvundt
king the Chazael with waged war had he when wounded

פֿון אֲרָם . – און יֵהוּא האָט געזאָגט: אויב דאָס איז אײַער ווילן, זאָל נישט
nisht zol viln aier iz dos oib gezogt hot Yehu un Aram fun
not shall will your is this if said has Yehu and Aram of

אַרויס אַן אַנטרונענער פֿון שטאָט צו גיין אָנזאָגן אין יִזרְעֶאל.
Yizreel in onzogen gein tsu shtot fun antrunener an arois
Yizre'el in tell go to city of fugitive a go out

טז און יֵהוּא האָט זיך געזעצט אויף אַ רײַטווָאגן, און איז אַוועק קיין
kein avek iz un raitvogn a oif gezetst zich hot Yehu un
to away is and chariot a on sat self has Yehu and

יִזרְעֶאל, ווײַל יוֹרָם איז דאָרטן געלעגן. און אֲחַזְיָהוּ דער מלך
melech der Achazyahu un gelegn dortn iz Yoram vail Yizreel
king the Achazyahu and lay there is Yoram because Yizre'el

פֿון יהודה האָט אַראָפּגענידערט צו זען יוֹרָמן .
Yoramen zen tsu aropgenidert hot Yehudah fun
Yoram see to come down has Yehudah of

יז און דער וועכטער איז געשטאַנען אויף דעם טורעם אין יִזרְעֶאל,
Yizreel in turem dem oif geshtanen iz vechter der un
Yizre'el in tower the on standing is watchman the and

און ער האָט געזען די מחנה פֿון יֵהוּאן בײַ זײַן אָנקומען .
onkumen zain bai Yehuen fun machne di gezen hot er un
arriving his at Yehu of company the seen has he and

האָט ער געזאָגט: אַ מחנה זע איך. האָט יהוֹרָם געזאָגט: נעם
nem gezogt Yehoram hot ich ze machne a gezogt er hot
take said Yehoram has I see company a said he has

אַ רײַטער און שיק זיי אַנטקעגן , און זאָל ער זאָגן : איז
iz zogn er zol un antkegen zei shik un raiter a
is say he let and to meet them send and horseback rider a

פֿריד ?
frid
peace

יח איז דער רײַטער אויפֿן פֿערד אַוועק אים אַנטקעגן , און
un antkegen im avek ferd oifn raiter der iz
and to meet him went horse on horseback rider the is

האָט געזאָגט: אַזוי האָט דער מלך געזאָגט: איז פֿריד ? האָט יֵהוּא
Yehu hot frid iz gezogt melech der hot azoi gezogt hot
Yehu has peace is said king the has thus said has

געזאָגט: וואָס קערסטו זיך אָן מיט פֿריד ? דרײַ זיך אויס הינטער
hinter ois zich drai frid mit on zich kerstu vos gezogt
behind out self turn peace with on self turns what said

מיר. האָט דער וועכטער אָנגעזאָגט אַזוי צו זאָגן : דער שליח איז
mir hot der vechter ongezogt azoi tsu zogn der sheliech iz
me has the watchman reported so to say the messenger is

אָנגעקומען ביז זיי , אָבער ער קערט זיך נישט צוריק.
tsurik nisht zich kert er ober zei biz ongekumen
back not self turns he but them unto come

יט האָט ער געשיקט אַ צווייטן רײַטער אויף אַ פֿערד. און ער
er un ferd a oif raiter tsveitn a geshikt er hot
he and horse a on horseback rider second a sent he has

איז געקומען צו זיי , און האָט געזאָגט: אַזוי האָט גענזאָגט דער
der gezogt hot azoi gezogt hot un zei tsu gekumen iz
the said has so said has and them to having come is

מלך : איז פֿריד ? האָט יֵהוא געזאָגט: וואָס קערסטו זיך אָן מיט
mit on zich kerstu vos gezogt Yehu hot frid iz melech
with on self turns what said Yehu has peace is king

פֿריד ? דרײַ זיך אויס הינטער מיר.
mir hinter ois zich drai frid
me behind around self turn peace

כ האָט דער וועכטער אָנגעזאָגט, אַזוי צו זאָגן : ער איז אָנגעקומען
ongekumen iz er zogn tsu azoi ongezogt vechter der hot
come is he say to so reported watchman the has

ביז צו זיי , אָבער ער קערט זיך נישט צוריק. און דאָס טרײַבן איז
iz traibn dos un tsurik nisht zich kert er ober zei tsu biz
is driving this and back not self turns he but them to unto

אַזוי ווי דאָס טרײַבן פֿון יֵהוא דעם זון פֿון נִמשין , ווָאַרעם ער
er vorem Nimshien fun zun dem Yehu fun traibn dos vi azoi
he because Nimshi of son the Yehu of driving the as just as

טרײַבט משוגענערווײַז .
meshugenervaiz traibt
furiously drives

כא האָט יהוֹרָם געזאָגט: שפּאַן אײַן. האָט מען אײַנגעשפּאַנט
aingeshpant men hot ain shpan gezogt Yehoram hot
made ready one has in make ready said Yehoram has

זײַן רײַטוואָגן, און יהוֹרָם דער מלך פֿון יִשׂרָאֵל און אַחַזיָהו
Achazyahu un Yisroel fun melech der Yehoram un raitvogn zain
Achazyahu and Yisroel of king the Yehoram and chariot his

דער מלך פֿון יהודה זײַנען אַרויס איטלעכער אין זײַן
zain in itlecher arois zainen Yehudah fun melech der
his in each went out are Yehudah of king the

רײַטוואָגן, און זײַנען אַרויס אַנטקעגן יֵהואָן , און האָבן אים
im hobn un Yehuen antkegen arois zainen un raitvogn
him have and Yehu to meet went out are and chariot

געטראָפֿן אין דעם שטיק לאַנד פֿון נָבוֹת דעם יזרעאֵלי .
Yizreel dem Navot fun land shtik dem in getrofn
Yizre'eli the Navot of land portion the in met up

כב און עס איז געווען , ווי יהוֹרָם האָט געזען
gezen hot Yehoram vi geven iz es un
seen has Yehoram when having been is it and

יֵהואָן , אַזוי האָט ער געזאָגט: איז פֿריד , יֵהוא ? האָט ער
er hot Yehu frid iz gezogt er hot azoi Yehuen
he has Yehu peace is said he has so Yehu

געענטפֿערט: וואָס פֿאַר פֿריד , בײַ די זנותן פֿון דײַן
dain fun znusn di bai frid far vos geentfert
your of harlotries the with peace for what answered

מוטער אִיזֶבֶלען און אירע פֿיל כישופֿן .
kishefn fil ire un Izevelen muter
sorceries many its and Izevel mother

כג האָט יהוֹרָם פֿאַרקריווען זײַנע הענט , און איז
iz un hent zaine farkrivet Yehoram hot
is and hands his reined about Yehoram has

אַנטלאָפֿן, און ער האָט געזאָגט צו אַחַזיָהון : באַטרוג ,
batrug Achazyahun tsu gezogt hot er un antlofn
deception Achazyahu to said has he and fled

אַחַזיָהו !
Achazyahu
Achazyahu

And Yehu answered, What hast thou to do with shalom? Fall in behind me.

20 And the tzofeh reported, saying, He reached them, and cometh not back: and the driving is like the driving of Yehu Ben Nimshi; for he driveth beshiga'on *(like a meshuga, recklessly)*.

21 And Yehoram said, Harnasses ready! And his merkavah was harnessed. And Yehoram Melech Yisroel and Achazyahu Melech Yehudah went out, each in his merkavah, and they went out against Yehu, and met him in the chelek of Navot HaYizre'eli.

22 And it came to pass, when Yehoram saw Yehu, that he said, Is it shalom, Yehu? And he answered, What shalom, so long as the zenunei immecha Izevel *(harlotries of your mother Jezebel)* and her kheshafim *(witchcrafts)* are so many?

23 And Yehoram turned his hands, and fled, and said to Achazyahu, Mirmah *(deceit, treachery!)*, O Achazyah.

כד און יֵהוּא האָט אָנגעצויגן מיט זיין האַנט דעם בויגן , און
un boign dem hant zain mit ongetsoign hot Yehu un
and bow the hand his with drew has Yehu and

האָט געטראָפֿן יהוֹרָמען צווישן זיַנע אָרעמס, און די פַּיַל איז
iz fail di un orems zaine tsvishn Yehoramen getrofn hot
is arrow the and arms his between Yehoram befell has

אים אַרויסגעגאַנגען דורכן האַרצן, און ער האָט זיך אַראָפּגעלאָזן
aropgelozn zich hot er un hartsn durchn aroisgegangen im
let down self has he and heart through having come out him

אין זיַין רייַטוואָגן. כה האָט ער געזאָגט צו בִּדקַר זיַין עלטסטן: נעם ,
nem eltstn zain Bidkar tsu gezogt er hot raitvogn zain in
take officer his Bidkar to said he has chariot his in

וואַרף אים אַוועק אין דעם שטיק פֶּעלד פֿון נָבוֹת דעם יִזרעאֵלי.
Yizreel dem Navot fun feld shtik dem in avek im vorf
Yizre'eli the Navot of field portion the in down him throw

וואָרעם געדענק ווי איך און דו זיַינען געריטן בייַנאַנד הינטער
hinter bainand geritn zainen du un ich vi gedenk vorem
after together riding are you and I as remember because

זיַן פֿאָטער אַחאָבַן , און ה האָט אויפֿגעהויבן אויף אים די
di im oif oifgehoibn hot Hashem un Achavn foter zain
the him on lifted up has Hashem and Ach'av father his

דאָזיקע נבֿואה: כו פַֿאַר ווואָר , איך האָב נעכטן געזען דאָס בלוט
blut dos gezen nechtn hob ich vor far nevue dozike
blood this seen recent past have I surely for oracle this

פֿון נָבוֹתן , און דאָס בלוט פֿון זיַינע קינדער , זאָגט ה ,
Hashem zogt kinder zaine fun blut dos un Navoten fun
Hashem declares children his of blood the and Navot of

און איך וועל דיר אָפּצאָלן אין דעם דאָזיקן שטיק לאַנד,
land shtik dozikn dem in optsolen dir vel ich un
land portion this the in make restitution you(SG) will I and

זאָגט ג-ט. און אַצונד נעם , וואַרף אים אַוועק אין דעם שטיק
shtik dem in avek im vorf nem atsund un G-t zogt
portion the in down him throw take now and G-d declares

לאַנד, אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה .
Hashem fun vort dos vi azoi land
Hashem of word this as according to land

כז און ווי אַחַזיָהוּ דער מלך פֿון יהוּדה האָט
hot Yehudah fun melech der Achazyahu vi un
has Yehudah of king the Achazyahu when and

דערזען, אַזוי איז ער אַנטלאָפֿן דורך דעם גאָרטנהויז .
gortnhoiz dem durch antlofn er iz azoi derzen
Garden House the by fled he is so seen

אָבער יֵהוּא האָט אים נאָכגעיאָגט , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un nochgeyogt im hot Yehu ober
said has and pursued after him has Yehu but

שלאָגט אים אויך אויפֿן רייַטוואָגן. אויף דעם אַרויפֿגאַנג
aroifgang dem oif raitvogn oifn oich im shlogt
ascent the on chariot on also him strike down

פֿון גור ווָאס לעבן יִבְלְעָם . און ער איז אַנטלאָפֿן קיין
kein antlofn iz er un Yivleam lebn vos Gur fun
to fled is he and Yivle'am near which Gur of

מגִדוֹ , און איז דאָרטן געשטאָרבן. כח און זיַינע קנעכט
knecht zaine un geshtorbn dortn iz un Megiddo
servants his and died there is and Megiddo

24 And Yehu drew his keshet, and struck Yehoram between the shoulders, and the khetz *(arrow)* went out at his lev, and he sunk down in his merkavah. 25 Then said Yehu to Bidkar his shalishoh, Take [him] up, and cast him in the chelek of the sadeh of Navot HaYizre'eli; for remember how that, when I and thou rode together after Ach'av Aviv, Hashem laid this massa *(prophetic burden)* upon him; 26 Surely I have seen yesterday the dahm of Navot, and the dahm of his banim, saith Hashem; and I will requite thee in this chelek, saith Hashem. Now therefore take and cast him into the chelek, according to the Devar Hashem.

27 But when Achazyah Melech Yehudah saw this, he fled by the derech *(way)* Bais HaGan. And Yehu pursued after him, and shouted, Strike him down also in the merkavah. And they did so on the way up to Gur, which is by Yivle'am. And he escaped to Megiddo, and died there. 28 And

האָבן אים געבראַכט צופֿירן קיין ירושָלַיִם , און
un Yerushalayim kein tsufiren gebracht im hobn
and Yerushalayim to transport brought him have

האָבן אים באַגראָבן אין זײַן קבֿר לעבן זײַנע עלטערן אין
in eltern zaine lebn keyver zain in bagrobn im hobn
in fathers his near tomb his in buried him have

דָּוִדס-שטאָט .
Dovids-Shtot
Ir Dovid

29 And in the eleventh year of Yoram Ben Ach'av began Achazyah to reign as Melech over Yehudah.

כט און אין עלפֿטן יאָר פֿון יוֹרָם דעם זון פֿון אַחאָבֿן איז אַחַזיָה
Achazyah iz Achavn fun zun dem Yoram fun yor elftn in un
Achazyah is Ach'av of son the Yoram of year eleventh in and

געווואָרן מלך איבער יהודה .
Yehudah iber melech gevorn
Yehudah over king having become

30 And when Yehu was come to Yizre'el, Izevel heard of it; and she painted her eyes, and adorned her rosh, and looked out at a chalon. 31 And as Yehu entered in at the sha'ar, she said, Did Zimri have shalom, who slaughtered his adon?

ל און יֵהוּא איז געקומען קיין יִזרְעֶאל. און אִיזֶבֶל האָט דערהערט,
derhert hot Izevel un Yizreel kein gekumen iz Yehu un
heard has Izevel and Yizre'el to having come is Yehu and

און זי האָט אַרויפֿגעטאָן פֿאַרב אויף אירע אויגן, און האָט פֿאַרפּוצט
farputst hot un oign ire oif farb aroifgeton hot zi un
adorned has and eyes her on paint placed has she and

איר קאָפּ, און אַרויסגעקוקט דורכן פֿענצטער. לא און ווי יֵהוּא איז
iz Yehu vi un fentster durchn aroisgekukt un kop ir
is Yehu as and window through looked down and head her

אַריַינגעקומען אין טויער, אָזוי האָט זי געזאָגט: וואָס מאַכט זמרי דער
der Zimri macht vos gezogt zi hot azoi toier in araingekumen
the Zimri makes what said she has so gate in came in

מערדער פֿון זײַן האַר ?
har zain fun merder
master his of murderer

32 And he lifted up his face to the chalon, and said, Who is on my side? Who? And there looked out to him two or three sarisim. 33 And he said, Throw her down. So they threw her down; and some of her dahm spattered on the wall, and on the susim; and he trampled her under foot.

לב האָט ער אויפֿגעהויבן זײַן פּנים צום פֿענצטער, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un fentster tsum ponem zain oifgehoibn er hot
said has and window to face his lifted up he has

ווער איז מיט מיר, ווער? האָבן אַרויסגעקוקט צו אים צוויי דריַי
drai tsvei im tsu aroisgekukt hobn ver mir mit iz ver
three two him to looked down have who me with is who

הויפֿדינער . לג האָט ער געזאָגט: שלַיידערט זי אַראָפּ. און זיי האָבן
hobn zei un arop zi shlaidert gezogt er hot hoifdiner
have they and down her throw said he has court officials

זי אַראָפּגעשלַיידערט; און פֿון איר בלוט האָט אַרויפֿגעשפּריצט אויף דער
der oif aroifgeshpritst hot blut ir fun un aropgeshlaidert zi
the on spattered has blood her of and threw down her

וואַנט און אויף די פֿערד . און מע האָט זי צעטרעטן.
tsetretn zi hot me un ferd di oif un vant
trampled her has one and horses the on and wall

34 And when he went in, he did eat and drink, and said, Go, see now this arurah *(cursed woman)*, and bury her; for she is a Bat Melech.

לד און ער איז אַריַינגעגאַנגען , און האָט געגעסן און געטרונקען, און ער
er un getrunken un gegesn hot un araingegangen iz er un
he and drank and eaten has and went in is he and

האָט געזאָגט: באַשטאָט , איך בעט אייַך, די דאָזיקע פֿאַרשאָלטענע, און
un farsholtene dozike di aich bet ich bashtat gezogt hot
and cursed this the you entreat I see now to said has

באַגראָבט זי , ווָאַרעם אַ מלכס טאָכטער איז זי .
zi iz tochter melechs a vorem zi bagrobt
she is daughter king's a for her bury

לה זַיְנען זיי געגאַנגען זי באַגראָבן, אָבער זיי האָבן מער פֿון
fun mer hobn zei ober bagrobn zi gegangen zei zainen
of more have they but to bury her having gone they are

איר נישט געפֿונען, ווי בלויז דעם שאַרבן, און די פֿיס, און די
di un fis di un sharbn dem bloiz vi gefunen nisht ir
the and feet the and cranium the only than found not you

האַנטפֿלעכן. לו האָבן זיי זיך אומגעקערט, און האָבן אים דערציילט.
dertseilt im hobn un umgekert zich zei hobn hantflechn
told him have and returned self they have palms

האָט ער געזאָגט: דאָס איז דאָס וואָרט פֿון ה וואָס ער האָט גערעדט
geredt hot er vos Hashem fun vort dos iz dos gezogt er hot
spoken has he which Hashem of word the is this said he has

דורך זיַין קנעכט אֵלִיָהו דעם תִּשבי, אַזוי צו זאָגן: אין דעם שטיק
shtik dem in zogn tsu azoi Tishbi dem Eliyahu knecht zain durch
portion the in say to so Tishbi the Eliyahu servant his by

לאַנד פֿון יִזרְעֶאל וועלן די הינט עסן דאָס פֿלייש פֿון אִיזֶבֶלען. לז און
un Izevelen fun fleish dos esen hint di veln Yizreel fun land
and Izevel of flesh the eat dogs the will Yizre'el of land

דער טויטער לייַב פֿון אִיזֶבֶלען וועט זיַין אויפֿן שטיק לאַנד פֿון יִזרְעֶאל
Yizreel fun land shtik oifn zain vet Izevelen fun laib toiter der
Yizre'el of land portion on be will Izevel of body dead the

אַזוי וויי מיסט אויפֿן פֿרייַען פֿעלד, אַז מע וועט ניט קענען זאָגן: דאָס
dos zogn kenen nit vet me az feld fraien oifn mist vi azoi
this say can not will one that field open on dung as just as

איז אִיזֶבֶל.
Izevel iz
Izevel is

10 ו און אַחאָבֿ האָט געהאַט זיבעציק זין אין שומרון. האָט יֵהוא געשריבן
geshribn Yehu hot Shomron in zin zibetsik gehat hot Achav un
written Yehu has Shomron in sons seventy had has Ach'av and

בריוו, און האָט געשיקט קיין שומרון צו די האַרן פֿון יִזרְעֶאל, די
di Yizreel fun harn di tsu Shomron kein geshikt hot un briv
the Yizre'el of lords the to Shomron to sent has and letter

עלטסטע, און צו די וואָס זיַינען געווען דערציִער בייַ אַחאָבֿן,
Achavn bai dertsier geven zainen vos di tsu un eltste
Ach'av by educators having been are which the ones to and elders

אַזוי צו זאָגן: ב און אַצונד, ווי עס קומט צו אייַך דער דאָזיקער בריוו,
briv doziker der aich tsu kumt es vi atsund un zogn tsu azoi
letter this the you to come it when now and say to so

אַזוי ווי בייַ אייַך זיַינען די זין פֿון אייַער האַר, און בייַ אייַך
aich bai un har aier fun zin di zainen aich bai vi azoi
you by and master your of sons the are you by as according to

זיַינען דאָ רייַטוועגן און פֿערד, און אַ פֿעסטונגשטאָט און וואַפֿן.
vafn un festungshtot a un ferd un raitvegn do zainen
weapons and fortified city a and horses and chariots here are

ג זאָלט איר זען דעם בעסטן און גלייַכסטן פֿון אייַער האַרס זין,
zin hars aier fun glaichstn un bestn dem zen ir zolt
sons master's your of unequalled and best the see you shall

און אַרויפֿזעצן אויף זיַין פֿאָטערס טראָן; און האַלט מלחמה פֿאַר
far milchome halt un tron foters zain oif aroifzetsn un
for war wage and throne father's his on place onto and

אייַער האַרס הויז.
hoiz hars aier
house master's your

35 And they went to bury her; but they found no more of her than the gulgolet *(skull)*, and the raglayim *(feet)*, and the kappot *(palms)* of her yadayim. 36 Therefore, they came back, and told him. And he said, This is the Devar Hashem, which He spoke by His eved Eliyahu HaTishbi, saying, In the chelek Yizre'el shall kelavim *(dogs)* eat the basar Izevel; 37 And the nevelah of Izevel shall be as dung upon the face of the sadeh in the chelek Yizre'el; so that no one will be able to say, This is Izevel.

10 And Ach'av had seventy banim in Shomron. And Yehu wrote sefarim *(letters)*, and sent to Shomron, unto the sarim of Yizre'el, to the zekenim, and to the omenim Ach'av, saying, 2 Now as soon as this sefer cometh to you, seeing your adon's banim are with you, and there are with you merkavot and susim, a fortified city also, and neshek *(weapons)*;

3 Look even out the tov *(best)* and yashar of your adon's banim, and set him on kisse aviv, and fight for the Bais adoneichem.

[4] But they were exceedingly afraid, and said, Hinei, two melachim stood not before him; how then shall we stand?

ד האָבן זיי זייער שטאַרק מורא געקריגן, און זיי האָבן געזאָגט:
gezogt hobn zei un gekrign moire shtark zeyer zei hobn
said have they and received fear strong very they have

אָט זיינען די צוויי מלכים נישט באַשטאַנען פֿאַר אים, און ווי
vi un im far bashtanen nisht mlochim tsvei di zainen ot
how and him before stand not kings two the did now

וועלן מיר באַשטיין?
bashtein mir veln
stand we will

[5] And he that was over the Bais *(Palace)*, and he that was over the Ir, the zekenim also, and the omenim *(guardians)*, sent to Yehu, saying, We are thy avadim, and will do all that thou shalt bid us; we will not appoint any melech; do thou that which is tov in thine eyes.

ה און דער וואָס איבער דעם פּאַלאַץ, און דער וואָס איבער
iber vos der un palats dem iber vos der un
over which the one and palace the over which the one and

דער שטאָט, און די עלטסטע, און די דערציִער, האָבן געשיקט צו
tsu geshikt hobn dertsier di un eltste di un shtot der
to sent have educators the and elders the and city the

יֵהוּא, אַזוי צו זאָגן: דיינע קנעכט זיינען מיר; און אַלץ וואָס
vos alts un mir zainen knecht daine zogn tsu azoi Yehuen
which all that and we are servants your say to so Yehu

דו וועסט אונדז זאָגן, וועלן מיר טאָן. מיר וועלן קיינעם נישט מאַכן פֿאַר
far machn nisht keinem veln mir ton mir veln zogn undz vest du
for make not anyone will we do we will tell us will you

אַ מלך. וואָס איז גוט אין דיינע אויגן, טו.
tu oign daine in gut iz vos melech a
do eyes your in good is what king a

[6] Then he wrote a sefer *(letter)* the second time to them, saying, If ye be mine, and if ye will pay heed unto my voice, take ye the rashei anshei bnei adoneichem *(the heads of the male children of your master)*, and come to me to Yizre'el by tomorrow this time. Now the Bnei HaMelech, being seventy persons, were with the Gedolim of the Ir, who were rearing them. [7] And it came to pass, when the sefer came to them, that they took the Bnei HaMelech, and slaughtered seventy persons and put their heads in dudim *(baskets)* and sent him them to Yizre'el.

ו האָט ער געשריבן צו זיי אַ בריוו אַ צווייט מאָל, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mol tsveit a briv a zei tsu geshribn er hot
say to so time second a letter a them to written he has

אויב איר זייַט מיט מיר, און איר ווילט צוהערן צו מיַין קול, נעמט די
di nemt kol main tsu tsuhern vilt ir un mir mit zait ir oib
the take voice my to listen will you and me with are you if

קעפּ פֿון די מאַנספּאַרשוינען, אייַער האַרס זין, און קומט צו מיר
mir tsu kumt un zin hars aier mansparshoinen di fun kep
me to come and sons master's your male offspring the of heads

מאָרגן אַרום דער צייַט קיין יִזרְעֶאל. און די זין פֿון מלך,
morgn arum der tsait kein Yizreel un di zin fun melech
tomorrow round the time to Yizre'el and the sons of king

זיבעציק פּאַרשוין, זיינען געווען בייַ די גרויסע לייַט פֿון דער
zibetsik parshoin zainen geven bai di groise lait fun der
seventy persons are having been by the great the of people

שטאָט, וואָס האָבן זיי אויפֿגעצויגן. ז און עס איז געווען,
shtot vos hobn zei oifgetsoign un es iz geven vi
city which have they raised and it is having been as

דער בריוו איז אָנגעקומען צו זיי, אַזוי האָבן זיי גענומען די זין
der briv iz ongekumen zei tsu azoi hobn zei genumen di zin
the letter is arrived they to so have they taken the sons

פֿון מלך, און זיי געשאָכטן, זיבעציק פּאַרשוין; און זיי האָבן
fun melech un zei geshochtn zibetsik parshoin un zei hobn
of king and they slaughtered seventy persons they and have

אַריינגעטאָן זייערע קעפּ אין קערב, און אַוועקגעשיקט צו אים קיין
araingeton zeyere kerb in kep un avekgeshikt tsu im kein
put their in heads and baskets sent off to him to

יִזרְעֶאל.
Yizreel
Yizre'el

ח אִיז געקומען אַ שליח , און האָט אים אָנגעזאָגט, אַזוי צו
tsu azoi ongezogt im hot un sheliech a gekumen iz
to so told him has and messenger a having come is

זאָגן: מע האָט געבראַכט די קעפּ פֿון דעם מלכס זין . האָט ער
er hot zin melechs dem fun kep di gebracht hot me zogn
he has sons king's the of heads the brought has one say

געזאָגט: מאַכט זיי אין צוויי הויפֿנס בייַם אייַנגאַנג פֿון טויער, ביז אין
in biz toier fun aingang baim hoifns tsvei in zei macht gezogt
in until gate of entrance at heaps two in them makes said

דער פֿרי .
peire der
morning the

ט און עס איז געווען אין דער פֿרי , איז ער אַרויסגעגאַנגען ,
aroisgegangen er iz peire der in geven iz es un
having come out he is morning the in having been is it and

און האָט זיך אַוועקגעשטעלט, און האָט געזאָגט צום גאַנצן פֿאָלק , איר
ir folk gantsn tsum gezogt hot un avekgeshtelt zich hot un
you people all to said has and stood self has and

זייַט אומשולדיק; אָט האָב איך געמאַכט אַ בונט אַקעגן מיַין
main akegn bunt a gemacht ich hob ot umshuldik zait
my against conspiracy a made I have behold innocent are

האַר , און האָב אים געהרגעט. אָבער ווער האָט דערשלאָגן אַלע די
di ale dershlogn hot ver ober geharget im hob un har
the all kill did who but killed him have and master

דאָזיקע? י זייט ווייסן דען , אַז גאָרנישט וועט פֿאַלן צו דער ערד פֿון
fun erd der tsu faln vet gornisht az den visen zait dozike
of ground the to fall will nothing that then know side these

דעם וואָרט פֿון ה וואָס ג-ט האָט גערעדט אויף דעם הויז פֿון
fun hoiz dem oif geredt hot G-t vos Hashem fun vort dem
of house the on spoken has G-d which Hashem of word the

אַחאָבֿ; און ג-ט האָט געטאָן וואָס ער האָט גערעדט דורך זיַין קנעכט
knecht zain durch geredt hot er vos geton hot G-t un Achav
servant his by spoken has he what done has G-d and Ach'av

אֵלִיָהוּ .
Eliyahun
Eliyahu

יא און יֵהוּא האָט דערשלאָגן אַלע וואָס זיַינען געבליבן פֿון אַחאָבֿס
Achavs fun geblibn zainen vos ale dershlogn hot Yehu un
Ach'av's of left are who all kill did Yehu and

הויז אין יִזרעֶאל, און אַלע זיַינע גרויסע לייַט, און זיַינע גוטע פֿרייַנט,
fraint gute zaine un lait groise zaine ale un Yizreel in hoiz
friends good his and men great his all and Yizre'el in house

און זיַינע כֹהנים , ביז ער האָט נישט געלאָזן פֿון אים אַן איבערבלייַב.
iberblaib an im fun gelozn nisht hot er biz koyanim zaine un
remnant an him of allowed not had he until kohanim his and

יב און ער איז אויפֿגעשטאַנען און איז אַוועק, און איז געגאַנגען קיין
kein gegangen iz un avek iz un oifgeshtanen iz er un
to having gone is and away is and arose is he and

שומרון . ווי ער איז ביים בֵּית־עֵקֶד פֿון די פּאַסטוכער אין דעם וועג.
veg dem in pastucher di fun beis-eiked baim iz er vi Shomron
road the on shepherds the of Beit Eked at is he as Shomron

יג אַזוי האָט יֵהוּא אָנגעטראָפֿן די ברידער פֿון אַחַזיָהוּ דעם מלך
melech dem Achazyahu fun brider di ongetrofn Yehu hot azoi
king the Achazyahu of brothers the encountered Yehu has so

8 And there came a malach, and told him, saying, They have brought the rashei Bnei HaMelech. And he said, Lay ye them in two tziburim *(heaps, piles)* at the petach of the sha'ar until the boker.

9 And it came to pass in the boker, that he went out, and stood, and said to kol haAm, Ye be tzaddikim; hinei, I fomented a kesher against adoni *(my master)*, and slaughtered him; but who slaughtered all these? 10 Know now that nothing shall fall [unfulfilled] unto ha'aretz of the Devar Hashem, which Hashem spoke against the Bais Ach'av; for Hashem hath done that which He spoke by His eved Eliyahu.

11 So Yehu slaughtered all that remained of the Bais Ach'av in Yizre'el, and all his Gedolim, and his acquaintances, and his kohanim, until he left him no sarid *(remnant survivor)*.

12 And he arose and departed, and came to Shomron. And as he was at the shearing house for the ro'im *(shepherds)* baderech *(on the road)*, 13 Yehu met with the achei

פֿון יהוּדה , און ער האָט געזאָגט: וועֶר זײַט איר? האָבן זיי געזאָגט:
gezogt zei hobn ir zait ver gezogt hot er un Yehudah fun
said they have you are who say did he and Yehudah of

די ברידער פֿון אַחַזְיָהוּ זײַנען מיר, און מיר האָבן אַראָפּגענידערט
aropgenidert hobn mir un mir zainen Achazyahun fun brider di
gone down have we and we are Achazyahu of brothers the

אויף דעם פֿריד פֿון די קינדער פֿון מלך און די קינדער פֿון דער
der fun kinder di un melech fun kinder di fun frid dem oif
the of children the and king of children the of peace the on

מוטער-מלכה .
muter-malke
queen mother

[14] יד האָט ער געזאָגט: כאַפּט זיי לעבעדיקערהייט. און מע האָט זיי
zei hot me un lebedikerheit zei chapt gezogt er hot
them has one and alive them seize said he has

געכאַפּט לעבעדיקערהייט, און זיי געשאָכטן בייַ דער ברונעם פֿון דעם
dem fun brunem der bai geshochtn zei un lebedikerheit gechapt
the of well the by slaughtered they and alive caught

בֵּית־עֵקֶד , צוויי און פֿערציק מאַן. און ער האָט קיינעם פֿון זיי נישט
nisht zei fun keinem hot er un man fertsik un tsvei beis-eiked
not them of anyone has he and men forty and two Beit Eked

איבערגעלאָזט.
ibergelozt
left

[15] טו און ווי ער איז אַוועקגעגאַנגען פֿון דאָרטן, אַזוי האָט ער
er hot azoi dortn fun avekgegangen iz er vi un
he has thus there from went way is he when and

אָנגעטראָפֿן יהוֹנָדָב דעם זון פֿון רֵכָבן אים אַנטקעגן. האָט ער
er hot antkegen im Rechavn fun zun dem Yehonadav ongetrofn
he has to meet him Rechav of son the Yehonadav encountered

אים באַגריסט, און האָט צו אים געזאָגט: איז דײַן האַרץ אויפֿריכטיק,
oifrichtik harts dain iz gezogt im tsu hot un bagrist im
upright heart your is said him to has and greeted him

אַזוי ווי מײַן האַרץ איז צו דײַן האַרצן? האָט יהוֹנָדָב געזאָגט: יאָ .
yo gezogt Yehonadav hot hartsn dain tsu iz harts main vi azoi
yes said Yehonadav has heart your to is heart my as so

אויב יאָ , גיב דײַן האַנט. האָט ער געגעבן זײַן האַנט; און ער האָט אים
oib yo , gib dain hant gegebn er hot hant zain un er hot im
him has he and hand his given he has hand your give yes if

אַרויפֿגענומען צו זיך אויפֿן רײַטוואָגן. [16] טז און ער האָט געזאָגט: קום מיט
mit kum gezogt hot er un raitvogn oifn zich tsu aroifgenumen
with come said has he and chariot on self in driven

מיר, און זע ווי איך נעם זיך אָן פֿון הס וועגן . און מע האָט
hot me un vegen Hashems fun on zich nem ich vi ze un mir
have they and sake Hashem's for on self take I how see and me

אים געפֿירט אין זײַן רײַטוואָגן.
raitvogn zain in gefirt im
chariot his in drove him

[17] יז און ער איז גענקומען קיין שומרון , און האָט דערשלאָגן אַלע
ale dershlogn hot un Shomron kein gekumen iz er un
all struck down has and Shomron to having come is he and

וואָס זײַנען געבליבן פֿון אַחאָבן אין שומרון . ביז ער האָט אים
im hot er biz Shomron in Achavn fun geblibn zainen vos
him had he until Shomron in Ach'av of remaining are who

Achazyahu Melech Yehudah, and said, Who are ye? And they answered, We are the achei Achazyahu; and we go down to give shalom greeting to the Bnei HaMelech and the Bnei HaGevirah.

[14] And he said, Take them chayyim *(alive)*. And they took them chayyim, and executed them at the bor *(pit)* of the shearing house, even 42 ish; neither left he any remnant of them.

[15] And when he was departed from there, he met Yehonadav Ben Rechav approaching to meet him; and he saluted him, and said to him, Is thine lev yashar, as my lev is with thy lev? And Yehonadav answered, It is. If it be, give me thine yad. And he gave him his yad; and he took him up to him into the merkavah.

[16] And he said, Come with me, and see my kina *(zeal)* for Hashem. So they had him ride in his merkavah.

[17] And when he came to Shomron, he slaughtered all that remained unto Ach'av in Shomron, till he

had destroyed him, according to the Devar Hashem, which He spoke to Eliyahu.

18 And Yehu gathered kol HaAm together, and said unto them, Ach'av served Ba'al a little; but Yehu shall serve him much.

19 Now therefore summon unto me all the nevi'im of Ba'al, all his avadim, and all his kohanim; let none be wanting; for I have a zevach gadol to do to Ba'al; whosoever shall be wanting, he shall not live. But Yehu did it be'akbah, to the intent that he might destroy the ovdei HaBa'al.

20 Yehu said, Proclaim an atzeret *(a solemn assembly)* for Ba'al. They proclaimed it. 21 And Yehu sent through kol Yisroel; and kol ovdei HaBa'al *(all the worshippers of Ba'al)* came, so that there was not an ish left that came not. And they came into the bais of Ba'al; and the bais of Ba'al was full from end to end.

22 And he said unto him that was over the meltachah, Bring forth levush for all the ovdei HaBa'al. And he brought them forth the malbush.

פַֿאַרטיליקט ; אַזוי ווי דאָס ווָאַרט פֿון ה ווָאָס ער האָט
hot er vos Hashem fun vort dos vi azoi fartilikt
has he which Hashem of word the as according to exterminated

געזאָגט צו אֵלִיָּהוּ .
Eliyahun tsu geredt
Eliyahu to spoken

יח און יֵהוּא האָט איינגעזאַמלט דאָס גאַנצע פֿאָלק , און האָט צו
tsu hot un folk gantse dos aingezamlt hot Yehu un
to has and people entire this gathered has Yehu and

זיי געזאָגט: אַחאָבֿ האָט געדינט בַּעַל אַ ביסל, יֵהוּא וועט אים דינען
dinen im vet Yehu bisel a Baal gedint hot Achav gezogt zei
serve him will Yehu little a Ba'al served has Ach'av said them

פֿיל . יט און אַצונד , רופֿט צו מיר אַלע נבֿיאים פֿון בַּעַל , אַלע זיינע
zaine ale Baal fun neviim ale mir tsu ruft atsund un fil
his all Ba'al of prophets all me to call now and much

דינער , און אַלע זיינע כהנים ; קיינער זאָל נישט פֿעלן ;
feln nisht zol keiner koyanim zaine ale un diner
be missing not shall no one kohanim his all and the servants

ווָאָרעם אַ גרויסע אָפּפֿערשלאַכטונג צו בַּעַל איז בייַ מיר. קיינער ווָאָס וועט
vet vos keiner mir bai iz Baal tsu opfershlachtung groise a vorem
will who anyone me by is Ba'al to sacrifice great a for

פֿעלן , וועט נישט בלייַבן לעבן. און יֵהוּא האָט דאָס געטאָן מיט
mit geton dos hot Yehu un lebn blaibn nisht vet feln
with done this has Yehu and alive remain not will be missing

באַטרוג , כּדי אונטערצוברענגען די דינער פֿון בַּעַל .
Baal fun diner di untertsubrengen kedei batrug
Ba'al of the servants the bring under in order to cunning

כ און יֵהוּא האָט געזאָגט: הייליקט אַן אויינזאַמלונג צו בַּעַל .
Baal tsu ainzamlung an heilikt gezogt hot Yehu un
Ba'al to assembly an sets apart as holy said has Yehu and

האָבן זיי עס אויסגערופֿן. כא און יֵהוּא האָט געשיקט אין גאַנץ יִשְׂרָאֵל,
Yisroel gants in geshikt hot Yehu un oisgerufn es zei hobn
Yisroel all in sent has Yehu and proclaimed it they have

און אַלע דינער פֿון בַּעַל זיינען געקומען , און עס איז נישט געבליבן
geblibn nisht iz es un gekumen zainen Baal fun diner ale un
remain not is it and having come are Ba'al of servants all and

אַ מענטש ווָאָס איז נישט געקומען . און זיי זיינען אַריינגעגאַנגען
araingegangen zainen zei un gekumen nisht iz vos mentsh a
went are they and having come not is which man a

אין הויז פֿון בַּעַל ; און דאָס הויז פֿון בַּעַל איז געווָארן אָנגעפֿילט
ongefilt gevorn iz Baal fun hoiz dos un Baal fun hoiz in
filled having become is Ba'al of house this and Ba'al of house in

פֿון עק צו עק .
ek tsu ek fun
end to end from

כב האָט ער געזאָגט צו דעם מאַן ווָאָס איבער דער קליידער-קאַמער:
kleider-kamer der iber vos man dem tsu gezogt er hot
wardrobe the over which man the to said he has

גיב אַרויס מלבושים צו אַלע דינער פֿון בַּעַל . און ער האָט זיי
zei hot er un Baal fun diner ale tsu malbushem arois gib
them has he and Ba'al of servants all to robes out give

אַרויסגעגעבן די מלבושים .
malbushem di aroisgegebn
robes the brought out

כג און יֵהוּא איז אַרײַנגעגאַנגען מיט יהוֹנָדָב דעם זון פֿון רֵכָבן
Rechavn fun zun dem Yehonadav mit araingegangen iz Yehu un
Rechav of son the Yehonadav with went is Yehu and
אין הויז פֿון בַּעַל, און ער האָט געזאָגט צו די דינער פֿון בַּעַל:
Baal fun diner di tsu gezogt hot er un Baal fun hoiz in
Ba'al of servants the to said has he and Ba'al of house in
זוכט נאָך און זעט, אַז דאָ זאָל נישט זײַן מיט אײַך פֿון די
di fun aich mit zain nisht zol do az zet un noch zucht
the of you with be not shall here that see and after search
קנעכט פֿון ה׳ , נאָר בלויז בַּעַל-דינער אַליין. כד און זיי זײַנען
zainen zei un alein Baal-diner bloiz nor Hashem fun knecht
are they and alone Ba'al servants only but Hashem of servants
אַרײַנגעגאַנגען צו מאַכן שלאַכטאָפֿער און בראַנדאָפֿער. און יֵהוּא
Yehu un brandopfer un shlachtopfer machn tsu araingegangen
Yehu and olah and slaughter sacrifice make to went in
האָט זיך געשטעלט דרויסן אַבציק מאַן, און אָנגעזאָגט: אויב עמעצער
emetser oib ongezogt un man achtsik droisn geshtelt zich hot
someone if ordered and men eighty outside stood self had
וועט אַנטרונען וווערן פֿון די מענטשן וואָס איך גיב איבער אויף
oif iber gib ich vos mentshn di fun vern antrunen vet
onto over give I which men the of become escape will
אײַערע הענט, איז דײַן נפֿש פֿאַר יענעמס נפֿש.
nefesh yenems far nefesh dain iz hent aiere
soul that for a soul your is hands your

כה און עס איז געווען , ווי ער האָט געענדיקט מאַכן דאָס
dos machn geendikt hot er vi geven iz es un
this make finished has he when having been is it and
בראַנדאָפֿער, אַזוי האָט יֵהוּא געזאָגט צו די לויפֿערס און צו
tsu un loifers di tsu gezogt Yehu hot azoi brandopfer
to and royal guards the to said Yehu has so olah
די הויפּטלײַט: גייט אַרײַן דערשלאָגט זיי ; קיינער זאָל נישט אַרויס.
arois nisht zol keiner zei dershlogt arain geit hoiptlait di
out not shall none they kills in go chief people the
האָבן זיי זיי דערשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שווערד; און די
di un shverd fun sharf mitn dershlogn zei zei hobn
the and sword of edge with struck down them they have
לויפֿערס און די הויפּטלײַט האָבן זיי אַרויסגעוואָרפֿן, און
un aroisgevorfn zei hobn hoiptlait di un loifers
and thrown out them have chief people the and royal guards
זײַנען אַוועקגעגאַנגען צו דער שטאָט פֿון בַּעַלס הויז . כו און זיי
zei un hoiz Baals fun shtot der tsu avekgegangen zainen
they and house Ba'al's of city the to went way are
האָבן אַרויסגענומען די זײַלשטיינער פֿון בַּעַלס הויז , און זיי
zei un hoiz Baals fun zailshteiner di aroisgenumen hobn
them and house Ba'al's of sacred pillars the taken out have
פֿאַרברענט. כז און זיי האָבן צעבראָכן דעם זײַלשטיין פֿון בַּעַל,
Baal fun zailshtein dem tsebrochn hobn zei un farbrent
Ba'al of pillar stone the broken have they and burned up
און האָבן צעבראָכן דאָס הויז פֿון בַּעַל, און האָבן עס געמאַכט
gemacht es hobn un Baal fun hoiz dos tsebrochn hobn un
made it have and Ba'al of house this broken have and
פֿאַר אָפּטריטן ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz optritn far
day this very on until toilet for

[23] And Yehu went, and Yehonadav Ben Rechav, into the bais Ba'al, and said unto the ovdei HaBa'al, Search, and look that there be here with you none of the avadim of Hashem, but the ovdei HaBa'al only. [24] And when they went in to offer zevakhim and olot, Yehu appointed fourscore ish outside, and said, If any of the anashim whom I have brought into your hands escape, he that letteth him go, his nefesh shall be for the nefesh of him.

[25] And it came to pass, as soon as he had made an end of offering the olah, that Yehu said to the guard and to the shalishim, Go in, and slay them; let none come forth. And they cut them down with the edge of the cherev; and the guard and the shalishim cast them out, and went to the Ir of the bais of Ba'al. [26] And they brought forth the matzevot out of the bais of Ba'al, and burned them. [27] And they demolished the matzevot HaBa'al, and broke down the bais of Ba'al, and made it mokharot *(latrines)* unto this day.

כח און יֵהוּא האָט פֿאַרטילקט בַּעַל פֿון ישְׂרָאֵל. כט אָבער פֿון
fun ober Yisroel fun Baal fartilikt hot Yehu un
of but Yisroel from Ba'al exterminated has Yehu and

די זינד פֿון יָרָבעָם דעם זון פֿון נבָט , מיט וואָס ער האָט
hot er vos mit Nevaten fun zun dem Yarovam fun zind di
has he which with Nevat of son the Yarov'am of sin the

געמאַכט זינדיקן ישְׂרָאֵל, פֿון הינטער זיי האָט זיך יֵהוּא נישט
nisht Yehu zich hot zei hinter fun Yisroel zindikn gemacht
not Yehu self has them following from Yisroel sin made

אָפּגעקערט – פֿון די גילדערנע קעלבער וואָס אין בֵּית-אֵל און וואָס
vos un Beis-El in vos kelber gilderne di fun opgekert
which and Beit-El in which calves golden the of turned aside

אין דָּן .
Dan in
Dan in

ל און ה האָט געזאָגט צו יֵהוּאן : ווייל דו האָסט זיך גוט
gut zich host du vail Yehuen tsu gezogt hot Hashem un
good self have you because Yehu to said has Hashem and

באַגאַנגען צו טאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין מיַינע אויגן – געטאָן צו
tsu geton oign maine in rechtfartik iz vos ton tsu bagangen
to done eyes my in upright is which do to carrying out

אַחאָבס הויז אַזוי ווי אַלץ אין מיַין האַרצן, וועלן דיר קינדער
kinder dir veln hartsn main in alts vi azoi hoiz Achavs
children you(SG) will heart my in all that as so house Ach'av's

פֿון פִּירטן דור זיצן אויף דעם טראָן פֿון ישְׂרָאֵל.
Yisroel fun tron dem oif zitsn dor firtn fun
Yisroel of throne the on sit generation fourth of

לא אָבער יֵהוּא האָט נישט געהיט צו גיין אין דער תּורה פֿון
fun toyre der in gein tsu gehit nisht hot Yehu ober
of instruction the in go to guarded not has Yehu but

ה אלוקי ישְׂרָאֵל מיט זיין גאַנצן האַרצן; ער האָט זיך נישט
nisht zich hot er hartsn gantsn zain mit Yisroel Elokei Hashem
not self has he heart whole his with Yisroel the G-d of Hashem

אָפּגעקערט פֿון די זינד פֿון יָרָבעָמען , וואָס ער האָט געמאַכט
gemacht hot er vos Yorovamen fun zind di fun opgekert
made has he which Yarov'am of sin the from turned aside

זינדיקן ישְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn
Yisroel sin

לב אין יענע טעג האָט ה אָנגעהויבן אָפּצוהאַקן פֿון ישְׂרָאֵל.
Yisroel fun optsuhakn ongehoibn Hashem hot teg yene in
Yisroel of break off begun Hashem has days those in

און חֲזָאֵל האָט זיי געשלאָגן אין גאַנצן געמאַרק פֿון ישְׂרָאֵל:
Yisroel fun gemark gantsn in geshlogn zei hot Chazael un
Yisroel of territory all in struck down them has Chazael and

לג פֿון יַרדן צו זונאויפֿגאַנג, דאָס גאַנצע לאַנד גִּלעָד , די גָּדים , און
un Gadim di Gilad land gantse dos zunoifgang tsu Yarden fun
and Gadi the Gil'ad land whole this sunrise to Yarden from

די ראובֵנים , און די מנַשים , פֿון עַרוֹעֵר וואָס בייַם טאָל
tal baim vos Aroer fun Menashim di un Reuvenim di
valley of at which Aro'er of Menashi the and Reuveni the

אַרנוֹן-גִּלעָד און בָּשָׁן .
Bashan un Arnon-Gilad
Bashan and Arnon Gil'ad

[28] Thus Yehu destroyed Ba'al out of Yisroel. [29] Howbeit from the sins of Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin, Yehu departed not from after them, even, the eglei hazahav that were in Beit-El, and that were in Dan.

[30] And Hashem said unto Yehu, Because thou hast done well in executing that which is yashar in Mine eyes, and hast done unto the bais of Ach'av according to all that was in Mine lev, thy banim of the fourth generation shall sit on the kisse Yisroel.

[31] Yet Yehu was not shomer to follow the Torat Hashem Elohei Yisroel with all his lev; for he departed not from the chattot Yarov'am which he caused Yisroel to commit sin.

[32] In those days Hashem began to cut Yisroel down to size; and Chazael struck them down in all the territory of Yisroel; [33] From Yarden eastward, all Eretz Gil'ad, the Gadi, and the Reuveni, and the Menashi, from Aro'er, which is by the Yarov'am and Bashan.

לד און די איבעריקע זאכן וועגן יֵהוּאָן , און אַלץ
alts un Yehuen vegen zachn iberike di un
all that and Yehu concerning things remaining the and

וואָס ער האָט געטאָן, און זײַן גאַנצע גבֿורהשאַפֿט, דאָס איז שוין
shoin iz dos gevurhshaft gantse zain un geton hot er vos
already is this might entire his and done has he which

באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש פֿון די מלכים פֿון
fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn
of kings the of annals the of book in written

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

לה און יֵהוּא האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און מע
me un eltern zaine mit geleigt zich hot Yehu un
one and fathers his with lain down self has Yehu and

האָט אים באַגראָבן אין שומרון . און זײַן זון יהואָחָז איז
iz Yehoachaz zun zain un Shomron in bagrobn im hot
is Yehoachaz son his and Shomron in buried him has

געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט. לו און די טעג וואָס יֵהוּא
Yehu vos teg di un ort zain oif melech gevorn
Yehu which days the and place his in king having become

האָט געקיניגט איבער יִשְׂרָאֵל אין שומרון , זיַינען געווען אַכט
acht geven zainen Shomron in Yisroel iber gekinigt hot
eight having been are Shomron in Yisroel over reigned has

און צוואַנציק יאָר .
yor tsvantsik un
years twenty and

יא

און ווי עַתַלְיָה די מוטער פֿון אֲחַזְיָהוּ האָט געזען
gezen hot Achazyahun fun muter di Atalyah vi un
seen has Achazyahu of mother the Atalyah as and

אַז איר זון איז טויט, אַזוי איז זי אויפֿגעשטאַנען, און האָט
hot un oifgeshtanen zi iz azoi toit iz zun ir az
has and arose she is so dead is son her that

אומגעברַאַכט דעם גאַנצן קיניגלעכן אָפּשטאַם. ב האָט יְהוֹשֶׁבַע
Yehosheva hot opshtam kiniglechn gantsn dem umgebracht
Yehosheva has offspring royal all the destroyed

די טאָכטער פֿון מלך יוֹרָם , אֲחַזְיָהוּס שוועסטער, גענומען
genumen shvester Achazyahus Yoram melech fun tochter di
took sister Achazyahu's Yoram king of daughter the

יוֹאָש דעם זון פֿון אֲחַזְיָהוּ , און האָט אים אַרויסגענגבֿעט פֿון
fun aroisgegnvet im hot un Achazyahn fun zun dem Yoash
from stole away him has and Achazyah of son the Yoash

צווישן דעם מלכס קינדער וואָס האָבן געזאָלט געטייט
geteit gezolt hobn vos kinder melechs dem tsvishn
put to death should have who children king's the among

ווערן , אים און זײַן נאַם , אין אַ שלאָפֿקאַמער; און מע האָט
hot me un shlofkamer a in nam zain un im vern
have they and bedroom a in nurse his and him become

אים באַהאַלטן פֿון עַתַלְיָהוּ , און ער איז נישט געטייט
geteit nisht iz er un Atalyahun fun bahaltn im
caused to die not is he and Atalyah from hidden him

געוואָרן . ג און ער איז געווען באַהאַלטן ביַי איר אין
in ir bai bahaltn geven iz er un gevorn
in her with hidden having been is he and having become

34 Now the rest of the acts of Yehu, and all that he did, and all his gevurah, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

35 And Yehu slept with his avot; and they buried him in Shomron. And Yehoachaz bno reigned as melech in his place. 36 And the days that Yehu reigned as melech over Yisroel in Shomron: 28 shanah.

11 And when Atalyah em Achazyahu saw that her ben was dead, she arose and destroyed kol zera hamamlachah. 2 But Yehosheva Bat HaMelech Yoram, achot Achazyahu, took Yoash ben Achazyah, and stole him from among the Bnei HaMelech which were being slain; and they hid him, even him and his nurse, in the cheder hamittot *(bedroom)* from Atalyah, so that he was not slain. 3 And he was with her hid in

the Beis Hashem
shesh shanim.
And Atalyah did
reign over HaAretz.

הויז פֿון ה זעקס יאָר . און עַתַלְיָה האָט געקיניגט איבערן
ibern gekinigt hot Atalyah un yor zeks Hashem fun hoiz
over reigned has Atalyah and years six Hashem of house

לאַנד.
land
land

[4] And the seventh year
Yehoyada sent and got the
commanders of hundreds,
with the Kereti and
bodyguard [of HaMelech]
and brought them to him
into the Beis Hashem,
and made a Brit with
them, and put them under
oath in the Beis Hashem,
and showed them the
Ben HaMelech. [5] And he
commanded them, saying,
This is the thing that ye
shall do; a third part of
you that come on duty
on Shabbos shall even
be Shomrei Mishmeret
Bais HaMelech *(Guards on
duty at the Royal Palace)*;
[6] And a third part shall
be at the Sha'ar Sur; and
a third part at the Sha'ar
behind the ones guarding:
so shall ye keep shomer
the mishmeret HaBais
for defense. [7] And two
companies of all you that
go off duty on Shabbos,
even they shall keep
shomer the mishmeret
Beis Hashem for HaMelech.
[8] And ye shall surround
HaMelech round about,
every ish with his weapons
in his yad; and he that
cometh within the sederot
(ranks), let him be slain;
and be ye with HaMelech
when he goeth out and
when he cometh in.

ד און אויפֿן זיבעטן יאָר האָט יהוֹיָדָע געשיקט און האָט געגומען
genumen hot un geshikt Yehoyada hot yor zibetn oifn un
taken has and sent Yehoyada has year seventh on and

די הויפּטלײַט איבער די הונדערטן, פֿון די כָּרים און פֿון די
di fun un Karim di fun hundertn di iber hoiptlait di
the of and Kereti the of hundreds the over chief people the

לויפֿערס , און ער האָט זיי געבראַכט צו זיך אין הויז פֿון
fun hoiz in zich tsu gebracht zei hot er un loifers
of house in self to brought them has he and royal guards

ה , און ער האָט מיט זיי געשלאָסן אַ ברית , און האָט
hot un bris a geshlosn zei mit hot er un Hashem
has and covenant a established them with has he and Hashem

זיי באַשוואָרן אין הויז פֿון ה , און זיי געוויזן דעם
dem gevizn zei un Hashem fun hoiz in bashvorn zei
the showed them and Hashem of house in swear an oath them

מלכס זון . ה און ער האָט זיי באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן : דאָס
dos zogn tsu azoi bafoiln zei hot er un zun melechs
this say to so commanded them has he and son king's

איז די זאַך וואָס איר זאָלט טאָן: אַ דריטל פֿון אייַך, די
di aich fun dritel a ton zolt ir vos zach di iz
the ones you of one-third a do shall you which thing the is

וואָס קומען אַריין שבת און היטן די היטונג פֿון דעם מלכס
melechs dem fun hitung di hitn un Shabbos arain kumen vos
king's the of charge the keep and Shabbos in come who

הויז – ו נאָך אַ דריטל איז געווען בײַם טויער סור, און אַ
a un Sur toier baim geven iz dritel a noch hoiz
a and Sur gate at having been is one-third a while house

דריטל בײַם טויער הינטער די לויפֿערס – זאָלט היטן די
di hitn zolt loifers di hinter toier baim dritel
the keep you must royal guards the behind gate at one-third

היטונג פֿון פּאַלאַץ פֿאַר אַן אָפּצאַם. ז און צוויי טיילן פֿון אייַך, אַלע
ale aich fun teiln tsvei un optsam an far palats fun hitung
all you of divisions two and barrier a for palace of charge

וואָס גייען אַרויס שבת , זאָלן היטן די היטונג פֿון הס
Hashems fun hitung di hitn zoln Shabbos arois geyen vos
Hashem's of charge the keep shall Shabbos out go which

הויז אַרום דעם מלך . ח און איר זאָלט אַרומרינגלען דעם מלך
melech dem arumringlen zolt ir un melech dem arum hoiz
king the surround shall you and king the around house

רונד אַרום , איטלעכער מיט זיַנע וואָפֿן אין זיין האַנט. און
un hant zain in vafn zaine mit itlecher arum rund
and hand his in weapon his with each round around

ווער עס קומט אַריין אין די רייַען , זאָל געטייט ווערן .
vern geteit zol reyen di in arain kumt es ver
become put to death shall rows the in enter comes it whoever

און זיַיט מיט דעם מלך בײַ זיין אַרויסגיין און בײַ זיין אַריַינגיין .
araingein zain bai un aroisgein zain bai melech dem mit zait un
going in his by and going out his by king the with be and

[9] And the commanders of hundreds did according to all things that Yehoyada HaKohen commanded; and they took every ish his anashim that were on duty on Shabbos, with them that should go off duty on Shabbos, and came to Yehoyada HaKohen. [10] And to the commanders of hundreds did the Kohen give the spears and shields of Dovid HaMelech, that were in the Beis Hashem. [11] And the ones guarding stood, every ish with his weapons in his yad, round about HaMelech, from the right side of the Beis to the left side of the Beis, near the Mizbe'ach and the Beis. [12] And he brought forth the Ben HaMelech, and put the nezer *(crown)* upon him, and gave him the Edut; and they proclaimed him Melech, and anointed him; and they clapped their hands, and said, Yechi HaMelech!

[13] And when Atalyah heard the noise of the ones guarding HaAm, she came to HaAm in the Beis Hashem. [14] And when she looked, hinei, HaMelech stood at HaAmmud *(the Pillar)* according to mishpat, and the sarim and the khatzotzerot *(trumpets)* beside HaMelech, and

ט הָאָבן די הויפּטלײַט פֿון די הונדערטן געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס
vos alts vi azoi geton hundertn di fun hoiptlait di hobn
which all that as so did hundreds the of chief people the have

יהוֹיָדָע דער כֹּהן האָט באַפֿוילן , און זיי האָבן גענומען
genumen hobn zei un bafoiln hot koyen der Yehoyada
taken have they and commanded has kohen the Yehoyada

איטלעכער זײַנע מענטשן , די וואָס קומען אַרײַן שבת , מיט
mit Shabbos arain kumen vos di mentshn zaine itlecher
with Shabbos on duty come which the ones men his each

די וואָס גייען אַרויס שבת , און זיי זײַנען געקומען
gekumen zainen zei un Shabbos arois geyen vos di
having come are they and Shabbos off duty go which the ones

צו יהוֹיָדָע דעם כֹּהן . י און דער כֹּהן האָט געגעבן די הויפּטלײַט
hoiptlait di gegebn hot koyen der un koyen dem Yehoyada tsu
chief people the given has kohen the and kohen the Yehoyada to

פֿון מלך וואָס שפּיזן און די שילדן פֿון די הונדערטן
melech fun vos shildn di un shpizn di hundertn di fun
king from that which shields the and spears the hundreds the of

דָּוִד , וואָס אין הויז פֿון ה . יא און די לויפֿערס האָבן זיך
zich hobn loifers di un Hashem fun hoiz in vos Dovid
self have royal guards the and Hashem of house in which Dovid

געשטעלט איטלעכער מיט זײַנע וואָפֿן אין זײַן האַנט, פֿון דער רעכטער
rechter der fun hant zain in vafn zaine mit itlecher geshtelt
right the from hand his in weapon his with each stood

זײַט פֿון הויז ביז דער לינקער זײַט פֿון הויז , ביים מזבח , און
un mizbeyech baim hoiz fun zait linker der biz hoiz fun zait
and altar at house of side left the unto house of side

ביים הויז , לעבן מלך רונד אַרום . יב און ער האָט אַרויסגעפֿירט דעם
dem aroisgefirt hot er un arum rund melech lebn hoiz baim
the led out has he and round around king near house at

מלכס זון , און האָט אָנגעטאָן אויף אים די קרוין און די צייגנים ;
tseignim di un kroin di im oif ongeton hot un zun melechs
testimony the and crown the him on put on has and son king's

און זיי האָבן אים געמאַכט פֿאַר אַ מלך , און האָבן אים געזאַלבט ; און
un gezalbt im hobn un melech a far gemacht im hobn zei un
and anointed him have and king a for made him have they and

זיי האָבן געקלאַפּט די הענט , און געזאָגט: לעבן זאָל דער מלך !
melech der zol lebn gezogt un hent di geklapt hobn zei
king the shall live said and hands the clapped have they

יג און עַתַלְיָה האָט געהערט דעם קול פֿון די לויפֿערס
loifers di fun kol dem gehert hot Atalyah un
royal guards the of sound the heard has Atalyah and

און דעם פֿאָלק , און זי איז געקומען צו דעם פֿאָלק אין
in folk dem tsu gekumen iz zi un folk dem un
in people the to having come is she and people the and

הויז פֿון ה . יד און זי האָט געזען , ערשט דער מלך
melech der ersht gezen hot zi un Hashem fun hoiz
king the behold looked has she and Hashem of house

שטייט אויף דער בימה , אַזוי ווי דער שטייגער,
shteiger der vi azoi bime der oif shteit
custom the how according to platform the on standing

און די הַאַרן און די טרומייטערערס לעבן מלך , און דאָס
dos un melech lebn trumeiterers di un harn di un
this and king near trumpeters the and lords the and

גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד פֿרייט זיך , און בלאָזט אין טרומייטן;
trumeitn in blozt un zich freit land fun folk gantse
trumpets in blowing and self rejoice land of people whole

האָט עתַלְיָה צעריסן אירע קליידער , און האָט אַרויסגערופֿן: אַ
a aroisgerufn hot un kleider ire tserisn Atalyah hot
a cried out has and garments her torn Atalyah has

בונט ! אַ בונט !
bunt a bunt
conspiracy a conspiracy

kol Am HaAretz were samei'ach *(rejoicing)* and blowing khatzotzerot; and Atalyah tore her robes, and cried, Kesher, kesher! *(conspiracy, treason!)*

טו האָט יהוֹיָדָע דער כֹהן באַפֿוילן די הויפּטלײַט פֿון די
di fun hoiptlait di bafoiln koyen der Yehoyada hot
the of chief people the ordered kohen the Yehoyada has

הונדערטן, די אויפֿזעער פֿון חיל , און ער האָט צו זיי געזאָגט: פֿירט
firt gezogt zei tsu hot er un cheil fun oifzeer di hundertn
lead said them to has he and host of overseers the hundreds

זי אַרויס ביז אינעווייניק פֿון די רייען; און דעם וואָס גייט איר
ir geit vos dem un reyen di fun ineveinik biz arois zi
her goes which the one and ranks the of inside unto out her

נאָך , טייט מיטן שוואַרד. וואָרעם דער כֹהן האָט געזאָגט: זי זאָל נישט
nisht zol zi gezogt hot koyen der vorem shverd mitn teit noch
not shall she said has kohen the because sword with kill after

געטייט ווערן אין הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz in vern geteit
Hashem of house in become caused to die

15 But Yehoyada HaKohen ordered the commanders of hundreds, the officers of the force, and said unto them, Bring her between the sedorot *(ranks)*; and him that followeth her kill with the cherev. For the Kohen had said, Let her not be slain in the Beis Hashem.

טז האָבן זיי געמאַכט פּאַר איר אָרט , און זי איז אַריינגעגאַנגען
araingegangen iz zi un ort ir far gemacht zei hobn
went in is she and place her for made they have

דורך דעם פֿערדאיַנגאַנג אין מלכס הויז , און איז דאָרטן
dortn iz un hoiz melechs in ferdaingang dem durch
there is and house king's in horses' entrance the through

געטייט געוואָרן .
gevorn geteit
having become caused to die

16 And they laid hands on her; and she was come to the derech of the entrance HaSusim [by] the Bais HaMelech, and there was she slain.

יז און יהוֹיָדָע האָט געשלאָסן אַ ברית צווישן ה און
un Hashem tsvishn bris a geshlosn hot Yehoyada un
and Hashem between covenant a established has Yehoyada and

צווישן דעם מלך און דעם פֿאָלק , צו זיין דאָס פֿאָלק פֿון ה ;
Hashem fun folk dos zain tsu folk dem un melech dem tsvishn
Hashem of people the be to people the and king the between

אויך צווישן דעם מלך און צווישן דעם פֿאָלק . יח און דאָס גאַנצע
oich tsvishn melech dem un tsvishn dem folk gantse
also between king the and between the people all

פֿאָלק פֿון לאַנד איז אַריַינגעגאַנגען אין הויז פֿון בַּעַל , און זיי האָבן
hobn zei un Baal fun hoiz in araingegangen iz land fun folk
have they and Ba'al of house in went is land of people

עס אײַנגעוואָרפֿן; זײַנע מזבחות און זײַנע בילדער האָבן זיי גוט
gut zei hobn bilder zaine un mizbeyches zaine aingevorfn es
throughly they have images its and altars its tore down it

צעבראָכן , און מַתּן דעם כֹהן פֿון בַּעַל האָבן זיי געהרגעט פֿאַר
far geharget zei hobn Baal fun koyen dem Mattan un tsebrochn
before killed they have Ba'al of kohen the Mattan and broken

די מזבחות .
mizbeyches di
altars the

17 And Yehoyada made a Brit between Hashem and HaMelech and HaAm, that they should be the Am Hashem; and between HaMelech and HaAm. 18 And kol HaAm HaAretz went into the bais Ba'al, and tore it down; its mizbechot and its tzelem they thoroughly broke in pieces, and slaughtered Mattan kohen HaBaal in front of the mizbechot. And HaKohen assigned the Pekudot *(Oversight)* over

the Beis Hashem. [19] And he took the commanders of hundreds, and the Kereti and bodyguard [of HaMelech], and kol Am HaAretz; and they brought down HaMelech from the Beis Hashem, and came by the derech Sha'ar HaRatzim to the Bais HaMelech. And he sat on the kisse hamelachim. [20] And kol Am HaAretz rejoiced, and the Ir was sheket; and they slaughtered Atalyah with the cherev in the Bais HaMelech.

12 [11:21] Shivah shanim was the age of Yehoash when he began to reign. [2] [12:1] In the seventh year of Yehu, Yehoash *(Yoash)* began to reign; and arba'im shanah he reigned in Yerushalayim. And shem immo was Tzivyah of Be'er-Sheva. [3] [2] And Yehoash did that which was yashar in the sight of Hashem all his days wherein Yehoyada HaKohen instructed him.

[4] [3] But the high places were not removed; HaAm still sacrificed and burned ketoret at the high places.

אוּן דער כֹּהן האָט געמאַכט אויפֿזעער איבער דעם הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz dem iber oifzeer gemacht hot koyen der un
Hashem of house the over overseers made has kohen the and

יט אוּן ער האָט גענומען די הויפּטלײַט פֿון די הונדערטן, אוּן די
di un hundertn di fun hoiptlait di genumen hot er un
the and hundreds the of chief people the taken has he and

כָּרים , אוּן די לויפֿערס , אוּן דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד, אוּן זיי
zei un land fun folk gantse dos un loifers di un Karim
they and land of people all the this and royal guards the and Kereti

האָבן אַראָפּגעבראַכט דעם מלך פֿון הס הויז , אוּן זיי זײַנען
zainen zei un hoiz Hashems fun melech dem aropgebracht hobn
are they and house Hashem's from king the brought down have

אַריַינגעגאַנגען דורך דעם טויער פֿון די לויפֿערס אין מלכס הויז .
hoiz melechs in loifers di fun toier dem durch araingegangen
house king's in royal guards the of gate the by went into

כ אוּן ער האָט זיך געזעצט אויפֿן טראָן פֿון די מלכים . אוּן דאָס גאַנצע
gantse dos un mlochim di fun tron oifn gezetst zich hot er un
all the this and kings the of throne on sat self has he and

פֿאָלק פֿון לאַנד האָט זיך געפֿרייט, אוּן די שטאָט איז געווען רויִק.
ruik geven iz shtot di un gefreit zich hot land fun folk
calm having been is city the and rejoiced self has land of people

אוּן עתַליָהוּן האָבן זיי געטייט מיטן שווערד אין מלכס הויז .
hoiz melechs in shverd mitn geteit zei hobn Atalyahun un
house king's in sword with caused to die they have Atalyah and

יב זיבן יאָר איז יהואש אַלט געווען , אַז ער איז
iz er az geven alt Yehoash iz yor zibn
is he when having been old Yehoash is years seven

יב.א מלך . אין זיבעטן יאָר פֿון יֵהואַן
Yehuen fun yor zibetn in melech gevorn
Yehu of year seventh in king having become

געווארן
איז יהואש געווארן מלך , אוּן פֿערציק יאָר האָט ער
er hot yor fertsik un melech gevorn Yehoash iz
he has years forty and king having become Yehoash is

געקינגט אין ירושָלַיִם , אוּן דער נאָמען פֿון זײַן מוטער
muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt
mother his of name the and Yerushalayim in reigned

איז געווען צִבְיָה פֿון באֵר-שֶׁבַע . ג ב אוּן יהואש האָט
hot Yehoash un Beer-Sheva fun Tsivyah geven iz
has Yehoash and Be'er-Sheva of Tzivyah having been is

געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה אֱלֹע
ale Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton
all Hashem of eyes the in upright is what done

זײַנע טעג, אַזוי ווי יהוֹיָדָע דער כֹּהן האָט אים געלערנט.
gelernt im hot koyen der Yehoyada vi azoi teg zaine
taught him has kohen the Yehoyada as so days his

ד ג נאָר די בָּמות זײַנען נישט אָפּגעטאָן ; געווארן
gevorn opgeton nisht zainen bamot di nor
having become removed not are high places the but

דאָס פֿאָלק האָט נאָך געשלאַכט אוּן גערייכערט אויף
oif gereichert un geshlacht alts noch hot folk dos
on burn incense and sacrificed all yet has people the

די בָּמות .
bamot di
high places the

ה ד און יהואש האָט געזאָגט צו די כהנים : אַל דאָס
dos al koyanim di tsu gezogt hot Yehoash un
the all kohanim the to said has Yehoash and

געהייליקטע זילבער וואָס ווערט געבראַכט אין הס הויז
hoiz Hashems in gebracht vert vos zilber geheilikte
house Hashem's in brought shall be which silver holy

אין גאַנגבאַרן געלט , דאָס געלט פֿון נפֿשות לויט
loit nefoshes fun gelt dos gelt gangbarn in
according to persons of money this money pass through in

איטלעכנס אָפּשאַצונג , אַל דאָס געלט וואָס עמיצן קומט אַרויף
aroif kumt emitsn vos gelt dos al opshatsung itlechns
up come someone which money this all estimation each

אויפֿן האַרצן צו ברענגען אין הויז פֿון ה , ו זאָלן די
di zoln Hashem fun hoiz in brengen tsu hartsn oifn
the shall Hashem of house in bring to heart on

כהנים נעמען פֿאַר זיך , איטלעכער פֿון זיין געבער; און זיי
zei un geber zain fun itlecher zich far nemen koyanim
they and donor his from each selves for take kohanim

זאָלן פֿאַרריכטן די צעבראָכענע ערטער פֿון הויז , וווּ נאָר אַ
a nor vu hoiz fun erter tsebrochene di farrichtn zoln
a ever where house of places damage the repair shall

צעבראָכענער אָרט וועט זיך דאָרטן געפֿינען.
gefinen dortn zich vet ort tsebrochener
found there self will place damage

ז אָבער עס איז געווען אין דריי און צוואַנציקסטן יאָר פֿון מלך
melech fun yor tsvantsikstn un drai in geven iz es ober
king of year twentieth and three in having been is it but

יהואש , האָבן די כהנים נאָך נישט געהאַט פֿאַרריכט די
di farricht gehat nisht noch koyanim di hobn Yehoash
the worked repairs have had not yet kohanim the have Yehoash

צעבראָכענע ערטער פֿון הויז . ח האָט דער מלך יהואש גערופֿן
gerufn Yehoash melech der hot hoiz fun erter tsebrochene
called Yehoash king the has house of places damage

יהוֹיָדָע כֹּהן , און די כהנים , און ער האָט צו זיי געזאָגט:
gezogt zei tsu hot er un koyanim di un koyen dem Yehoyada
said them to has he and kohanim the and kohen the Yehoyada

פֿאַר וואָס פֿאַרריכט איר נישט די צעבראָכענע ערטער פֿון הויז ?
hoiz fun erter tsebrochene di nisht ir farricht vos far
house of places damage the not you worked repairs which for

און אַצונד , זאָלט איר מער נישט נעמען קיין געלט פֿון אייַערע געבער,
geber aiere fun gelt kein nemen nisht mer ir zolt atsund un
donor your from money any take not more you shall now and

נייַערט אויף די צעבראָכענע ערטער פֿון הויז זאָלט איר עס אָפּגעבן.
opgebn es ir zolt hoiz fun erter tsebrochene di oif naiert
give up it you shall house of places damage the on but

ט ח האָבן די כהנים איינגעוויליקט, נישט צו נעמען דאָס געלט
gelt dos nemen tsu nisht aingevilikt koyanim di hobn
money the take to not consented kohanim the have

פֿון דעם פֿאָלק , און נישט צו פֿאַרריכטן די צעבראָכענע ערטער
erter tsebrochene di farrichtn tsu nisht un folk dem fun
places damage the repair to not and people the from

פֿון הויז .
hoiz fun
house of

5 4 And Yehoash said to the Kohanim, All the kesef of the kadashim *(money offered as holy donations)* that is brought into the Bais Hashem, even the kesef of every one numbered in the census, the kesef nafshot of each one's valuation, and all the kesef that cometh from lev ish to bring into the Bais Hashem, 6 5 Let the Kohanim receive to them, every Kohen from his donors; and let the Kohanim repair the breaches of the Bais, wheresoever any damage shall be found.

7 6 But it was so, that in the three and twentieth year of Melech Yehoash, the Kohanim had not repaired the breaches of the Bais. 8 7 Then Melech Yehoash summoned Yehoyada HaKohen, and the other Kohanim, and said unto them, Why repair ye not the breaches of the Bais? Now therefore receive no more kesef *(silver, money)* of your donors, but hand it over for the breaches of the Bais.

9 8 And the Kohanim consented to receive no more kesef of HaAm; also not to repair the breaches of the Bais.

[10 9] But Yehoyada HaKohen took aron echad *(a pishkeh)*, and bored a hole in the lid of it, and placed it beside the Mizbe'ach, on the right side as one cometh into the Bais Hashem; and the Kohanim that were Shomrei HaSaf *(Guards of the Threshold)* put therein kol hakesef that was brought into the Bais Hashem. [11 10] And it was so, when they saw that there was much kesef in the aron, that the Sofer HaMelech and the Kohen HaGadol came up, and they put up in bags, and counted the kesef that was found in the Bais Hashem. [12 11] And they gave the kesef that was weighed out into the hands of the osei hamelachah *(workmen)* who were hamepekadim *(the overseers, supervisors)* of the Bais Hashem; and they made the outlay to the woodworkers and the bonim *(builders)* that wrought upon the Bais Hashem, [13 12] And to masons, and stonecutters, and to buy timber and quarried stone to repair the breaches of the Bais Hashem, and for all the outlay for the Bais *Hashem* to repair it.

י ט און יהוֹיָדָע דער כֹהן האָט גענומען אַ קאַסטן, און האָט
hot un kastn a genumen hot koyen der Yehoyada un
has and chest a taken has kohen the Yehoyada and

אויסגעשניטן אַ לאָך אין זײַן טירל, און האָט אים אַוועקגעשטעלט לעבן
lebn avekgeshtelt im hot un tirl zain in loch a oisgeshniten
near placed it has and lid its in hole a cut out

מזבח , אויף דער רעכטער זײַט ווי מע קומט אַרײַן אין הויז פֿון
fun hoiz in arain kumt me vi zait rechter der oif mizbeyech
of house in into comes one as side right the on altar

ה ; און אַהין פֿלעגן די כֹהנים וואָס היטן
hitn vos koyanim di flegn ahin un Hashem
keep a watch over which kohanim the would there and Hashem

די שוועל , אַרײַנטאָן דאָס גאַנצע געלט וואָס איז געבראַכט
gebracht iz vos gelt gantse dos arainton , shvel di
brought is which money all the this put threshold the

געווען , אין הויז פֿון ה . יא און עס איז געווען
geven iz es un Hashem fun hoiz in gevorn
having been is it and Hashem of house in having become

ווי זיי האָבן געזען אַז אין קאַסטן איז דאָ פֿיל געלט , אַזוי איז
iz azoi gelt fil do iz kastn in az gezen hobn zei vi
is so money much there is chest in that seen have they as

אַרויפֿגעקומען דער שרײַבער פֿון מלך , און דער כֹהן־גָּדול ,
un koyen-gadol der un melech fun shraiber der aroifgekumen
and kohen gadol the and king of scribe the come up

זיי האָבן אײַנגעבונדן און אײַבערגעצײלט דאָס געלט וואָס האָט
hot vos gelt dos ibergetseilt un aingebundn hobn zei
has which money the count and bound have they

זיך געפֿונען אין הויז פֿון ה . יב און זיי פֿלעגן אײַבערגעבן
ibergebn flegn zei un Hashem fun hoiz in gefunen zich
give over would they and Hashem of house in found self

דאָס אויסגעצײלטע געלט אין די הענט פֿון די ווערקמײַנסטערס
verkmainsters di fun hent di in gelt oisgetseilte dos
workmen the of hands the in money counted this

וואָס זײַנען געווען געשטעלט אײַבער דעם הויז פֿון ה ;
Hashem fun hoiz dem iber geshtelt geven zainen vos
Hashem of house the over appointed having been are who

און זיי האָבן עס אויסגעצאָלט צו די האָלצמײַנסטערס און צו די
di tsu un holtsmainsters di tsu oisgetsolt es hobn zei un
the to and carpenters the to paid out it have they and

בוימײַנסטערס וואָס האָבן געאַרבעט אין הויז פֿון ה , יג און
un Hashem fun hoiz in gearbet hobn vos boimainsters
and Hashem of house in worked have who builders

צו די מויערער, און צו די שטײנהעקער, און אויף צו קויפֿן האָלץ
holts koifn tsu oif un shteinheker di tsu un moierer di tsu
timber buy to for and stonecutters the to and masons the to

און געהאַקטע שטיינער, צו פֿאַרריכטן די צעבראָכענע ערטער פֿון
fun erter tsebrochene di farrichtn tsu shteiner gehakte un
of places damage the repair to stone chiseled and

הס הויז , און אויף אַלץ וואָס איז אַוועקגעגאַנגען אויפֿן
oifn avekgegangen iz vos alts oif un hoiz Hashems
for laid out is which all that for and house Hashem's

הויז , צום פֿאַרריכטן.
farrichtn tsum hoiz
repair to house

[14 13] However, for the Bais Hashem no silver bowls, lamp snuffers, khatzotzerot *(trumpets)*, vessels of gold or silver, none of these were acquired from the money that was brought into the Bais Hashem. [15 14] But they gave that money to the osei hamelachah *(workmen)*, and repaired therewith the Bais Hashem. [16 15] Moreover they audited not the anashim, into whose yad they delivered the kesef to be bestowed on the osei hamelachah *(workmen)*; for they dealt be'emunah *(faithfully, honestly)*.

[17 16] The kesef asham *(money from the guilt offerings)* and the kesef chatta'ot *(money from the sin offerings)* was not brought into the Bais Hashem; it belonged to the Kohanim.

[18 17] Then Chazael Melech Aram *(Syria)* went up, and fought against Gat, and captured it; and Chazael set his face to go up against Yerushalayim.

[19 18] And Yehoash Melech Yehudah took all the kadashim that Yehoshaphat, and Yehoram, and Achazyahu, his avot, Melachim of Yehudah, had dedicated, and

יג אָבער קיין זילבערנע בעקנס, שניצמעסערס, שפּרענגבעקנס,
shprengbekns shnaitsmesers bekns zilberne kein ober
basins snuffers cups silver any however

טרומייטן, קיין שום גילדערנע כּלי און זילבערנע כּלי, פֿלעגט נישט
nisht flegt keile zilberne un keile gilderne shum kein trumeitn
not used to vessel silver and vessel golden kind any trumpets

געמאַכט ווערן פֿאַר דעם הויז פֿון ה' פֿון דעם געלט וואָס
vos gelt dem fun Hashem fun hoiz dem far vern gemacht
which money the from Hashem of house the for become made

איז געבראַכט געווואָרן אין הויז פֿון ה'. טו יד נייַערט צו
tsu naiert Hashem fun hoiz in gevorn gebracht iz
to but Hashem of house in having become brought is

די ווערקמיַינסטערס פֿלעגט מען עס געבן, און זיי פֿלעגן דערמיט
dermit flegn zei un gebn es men flegt verkmainsters di
in this way would they and give it they used to workmen the

פֿאַרריכטן דאָס הויז פֿון ה'. טז טו און מע פֿלעגט זיך נישט
nisht zich flegt me un Hashem fun hoiz dos farrichtn
not self used to one and Hashem of house this repair

רעכענען מיט די מענטשן וואָס מע פֿלעגט געבן דאָס געלט אויף
oif gelt dos gebn flegt me vos mentshn di mit rechenen
upon money this give used to one which men the with reckon

זייער האַנט, אויף צו געבן צו די בַּעַל-מלאָכות, נייַערט אויף נאמנות
ne'emnot oif naiert baal-meloches di tsu gebn tsu oif hant zeyer
good faith on rather workmen the to give to upon hand their

האָבן זיי געאַרבעט.
gearbet zei hobn
worked they have

יז טז דאָס געלט פֿון שולדאָפּפֿער און דאָס געלט פֿון זינדאָפּפֿער
zindopfer fun gelt dos un shuldopfer fun gelt dos
sin offerings from money the and guilt offerings of money the

פֿלעגט נישט געבראַכט ווערן אין הויז פֿון ה'; דאָס פֿלעגט
flegt dos Hashem fun hoiz in vern gebracht nisht flegt
used to this Hashem of house in become brought not used to

געהערן צו די כֹּהנים.
koyanim di tsu gehern
kohanim the to belong

יח יז דענצמאָל איז אַרויפֿגעגאַנגען חֲזָאֵל דער מלך פֿון אַרָם, און
un Aram fun melech der Chazael aroifgegangen iz dentsmol
and Aram of king the Chazael having gone up is then

האָט געהאַלטן מלחמה אויף גַּת, און האָט זי באַצוווּנגען. און חֲזָאֵל
Chazael un batsvungen zi hot un Gat oif milchome gehaltn hot
Chazael and captured it has and Gat on war waged has

האָט געקערט זיין פּנים אַרויפֿצוגיין אויף ירושָלַיִם.
Yerushalayim oif aroiftsugein ponem zain gekert hot
Yerushalayim on go up face his turned has

יט יח האָט יהואש דער מלך פֿון יהודה געזומען אַלע הייליקע
heilike ale genumen Yehudah fun melech der Yehoash hot
holy all taken Yehudah of king the Yehoash has

זאַכן וואָס יהוֹשָפָט, און יהוֹרָם, און אַחַזְיָהו, זיַינע
zaine Achazyahu un Yehoram un Yehoshafat vos zachn
his Achazyahu and Yehoram and Yehoshaphat which things

עלטערן, די מלכים פֿון יהודה, האָבן געהיילקט, און זיַינע
zaine un geheilikt hobn Yehudah fun mlochim di eltern
his and consecrated have Yehudah of kings the fathers

his own kadashim, and all the zahav that was found in the otzarot of the Bais Hashem, and in the Bais HaMelech, and sent them to Chazael Melech Aram; and he withdrew from Yerushalayim.

אייגענע געהיילִיקטע זאַכן , און דאָס גאַנצע גאָלד וואָס האָט זיך
zich hot vos gold gantse dos un zachn geheilikte eigene
self has which gold all the this and things holy own

געפֿונען אין די שאַצקאַמערן פֿון הס הויז און פֿון מלכס
melechs fun un hoiz Hashems fun shatskamern di in gefunen
king's of and house Hashem's of treasuries the in found

הויז , און ער האָט עס אַוועקגעשיקט צו חֲזָאֵל דעם מלך פֿון
fun melech dem Chazael tsu avekgeshikt es hot er un hoiz
of king the Chazael to sent off it has he and house

אֲרָם . און ער האָט אָפּגעצויגן פֿון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun opgetsoign hot er un Aram
Yerushalayim from withdrawn has he and Aram

[20 19] And the rest of the acts of Yoash, and all that he did, are they not written in the Sefer of the Divrei HaYamim L'Malchei Yehudah?

כ יט און די איבעריקע זאַכן וועגן יוֹאָשן , און אַלץ וואָס ער
er vos alts un Yoashn vegen zachn iberike di un
he which all that and Yoash concerning things rest of the and

האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די צײַטגעשעענישן
tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot
annals the of book in written already is this done has

פֿון די מלכים פֿון יהוּדה .
Yehudah fun mlochim di fun
Yehudah of kings the of

[21 20] And his avadim arose, and made a kesher *(conspiracy)*, and assassinated Yoash in the Bais Millo, on the way down to Silla.

כא כ און זײַנע קנעכט זײַנען אויפֿגעשטאַנען און האָבן געבונטעווועט אַ
a gebuntevet hobn un oifgeshtanen zainen knecht zaine un
a conspired have and arose are servants his and

בונט , און האָבן דערשלאָגן יוֹאָשן אין בֵּית-מִלוֹא וואָס נידערט
nidert vos beit-milu in Yoashn dershlogn hobn un bunt
descend which Bais Millo in Yoash struck down have and conspiracy

[22 21] For Yozachar ben Shim'at, and Yehozavad ben Shomer, his avadim, struck him down that he died; and they buried him with his avot in Ir Dovid; and Amatzyah bno reigned in his place.

אַראָפּ צו סִלָּא. כב כא יוֹזכר דער זון פֿון שִמעָתן , און יוֹזָבָד דער
Silla tsu arop Yozakar der zun fun Shimatn un Yozavad der
Silla to down Yozachar the son of Shim'at and Yehozavad the

זון שומרן , זײַנע קנעכט , האָבן אים געשלאָגן , און ער איז
iz er un geshlogn im hobn knecht zaine Shomern fun zun
is he and struck down him have servants his Shomer of son

געשטאָרבן. און מע האָט אים באַגראָבן לעבן זײַנע עלטערן אין דָּוִדס-שטאָט .
Dovids-Shtot in eltern zaine lebn bagrobn im hot me un geshtorbn
Ir Dovid in fathers his near buried him has one and died

און זײַן זון אַמַציָה איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Amatsyah zun zain un
place his in king having become is Amatzyah son his and

13 In the three and twentieth shanah *(year)* of Yoash Ben Achazyahu Melech Yehudah, Yehoachaz Ben Yehu began to reign as melech over Yisroel in Shomron, and reigned seventeen shanah. [2] And he did that which was rah before the eyes of Hashem, and followed after the chattot of

יג אין דריי און צוואַנציקסטן יאָר פֿון יוֹאָש דעם זון פֿון
fun zun dem Yoash fun yor tsvantsikstn un drai in
of son the Yoash of year twentieth and three in

אֲחַזיָהוּ , דעם מלך פֿון יהוּדה , איז יהוֹאָחָז דער
der Yehoachaz iz Yehudah fun melech dem Achazyahun
the Yehoachaz is Yehudah of king the Achazyahu

זון פֿון יֵהוּא געוואָרן מלך איבער יִשׂרָאֵל אין שומרון ,
Shomron in Yisroel iber melech gevorn Yehuen fun zun
Shomron in Yisroel over king having become Yehu of son

זיבעצן יאָר . ב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון
fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un yor zibetsn
of eyes the in evil is what done has he and years seventeen

ה , און איז געגאַנגען נאָך די זינד פֿון יָרָבעָם דעם זון
zun dem Yarovam fun zind di noch gegangen iz un Hashem
son the Yarov'am of sin the after having gone is and Hashem

פֿון נבָטן , וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן ישְׂרָאֵל; ער האָט זיך
zich hot er Yisroel zindikn gemacht hot er vos Nevaten fun
self has he Yisroel sin made has he which Nevat of

נישט אָפּגעקערט דערפֿון. ג און דער צאָרן פֿון ה האָט געגרימט
gegrimt hot Hashem fun tsorn der un derfun opgekert nisht
kindled has Hashem of anger the and thereof turned aside not

אויף ישְׂרָאֵל, און ער האָט זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון חֲזָאֵל דעם
dem Chazael fun hant der in gegebn zei hot er un Yisroel oif
the Chazael of hand the in given them has he and Yisroel on

מלך פֿון אֲרָם, און אין דער האַנט פֿון בֶּן-הֲדַד דעם זון פֿון
fun zun dem Ben-Hadad fun hant der in un Aram fun melech
of son the Ben-Hadad of hand the in and Aram of king

חֲזָאֵלן , אַלע טעג.
teg ale Chazaeln
days all Chazael

[4] ד האָט יהוֹאָחָז געבעטן צו ה , און ה האָט צוגעהערט
tsugehert hot Hashem un Hashem tsu gebetn Yehoachaz hot
paid heed has Hashem and Hashem to entreated Yehoachaz has

צו אים, ווָאַרעם ער האָט געזען די דריקונג פֿון ישְׂרָאֵל, אַז דער
der az Yisroel fun drikung di gezen hot er vorem im tsu
the that Yisroel of oppression the seen had he because him to

מלך פֿון אֲרָם האָט זיי געדריקט – ה און ה האָט געגעבן
gegebn hot Hashem un gedrikt zei hot Aram fun melech
given has Hashem and oppressed them has Aram of king

ישְׂרָאֵל אַ העלפֿער, און זיי זײַנען ארויס פֿון אונטער דער האַנט פֿון
fun hant der unter fun arois zainen zei un helfer a Yisroel
of hand the under from out are they and deliverer a Yisroel

אֲרָם; און די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל זײַנען געזעסן אין זייערע געצעלטן
getseltn zeyere in gezesn zainen Yisroel fun kinder di un Aram
tents their in seated are Yisroel of children the and Aram

אַזוי ווי נעכטן-אייערנעכטן. [1] אָבער זיי האָבן זיך נישט
nisht zich hobn zei ober nechtn-eyernechtn vi azoi
not self have they but in the past as in same way

אָפּגעקערט פֿון די זינד פֿון דעם הויז פֿון יָרָבעָמען , וואָס ער
er vos Yorovamen fun hoiz dem fun zind di fun opgekert
he that Yarov'am of house the of sin the from turned away

האָט געמאַכט זינדיקן ישְׂרָאֵל; זיי זײַנען געגאַנגען דערין ; און
un derin gegangen zainen zei Yisroel zindikn gemacht hot
and therein having gone are they Yisroel sin made has

אויך די אַשֶׁרה איז געבליבן שטיין אין שומרון . – ז וואָרעם ער
er vorem Shomron in shtein geblibn iz Asherah di oich
he because Shomron in standing remained is Asherah the also

האָט נישט איבערגעלאָזן יהוֹאָחָזן קיין מאַנשאַפֿט, נאָר בלויז פֿופֿציק
fuftsik bloiz nor manshaft kein Yehoachazen ibergelozn nisht hot
fifty only but crew any Yehoachaz left behind not has

רײַטער , און צען רײַטוועגן, און צען טויזנט פֿוסגייער .
fusgeyer toiznt tsen un raitvegn tsen un raiter
foot soldiers thousand ten and chariots ten and horseback riders

ווײַל דער מלך פֿון אֲרָם האָט זיי אומגעבראַכט, און זיי
zei un umgebracht zei hot Aram fun melech der vail
them and destroyed them has Aram of king the because

געמאַכט אַזוי ווי שטויב צום טרעטן .
tretn tsum shtoib vi azoi gemacht
trample to dirt as like made

Yarov'am Ben Nevat, which he caused Yisroel to sin; he departed not therefrom. [3] And the af Hashem *(anger of* Hashem*)* was kindled against Yisroel, and He delivered them into the yad Chazael Melech Aram *(Syria)*, and into the yad Ben-Hadad Ben Chazael, all their yamim.

[4] And Yehoachaz besought Hashem, and Hashem paid heed unto him; for He saw the lakhatz *(oppression)* of Yisroel, because Melech Aram *(Syria)* oppressed them — [5] And Hashem gave Yisroel a moshia *(savior)*, so that they went out from under the yad Aram; and the Bnei Yisroel dwelt in their ohalim, as formerly. [6] Nevertheless they departed not from the chattot of the Bais Yarov'am, who made Yisroel sin, but walked therein; and also there remained standing the Asherah in Shomron — [7] For he did leave of the army to Yehoachaz but 50 parashim, and 10 merkavot, and 10,000 foot soldiers; for Melech Aram had destroyed them, and had made them like the aphar for trampling.

ח און די איבעריקע זאַכן וועגן יהוֹאָחָזן , און
un Yehoachazen vegen zachn iberike di un
and Yehoachaz concerning things remaining the and

אַלץ וואָס ער האָט געטאָן, און זײַן גבֿורהשאַפֿט, דאָס איז
iz dos gevurhshaft zain un geton hot er vos alts
is this might his and done has he which all that

שוין באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש פֿון די
di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin
the of annals the of book in written already

מלכים פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim
Yisroel of kings

[8] Now the rest of the acts of Yehoachaz, and all that he did, and his gevurah, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

ט און יהוֹאָחָז האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן,
eltern zaine mit geleigt zich hot Yehoachaz un
fathers his with lain down self has Yehoachaz and

און מע האָט אים באַגראָבן אין שומרון . און זײַן זון יוֹאָש
Yoash zun zain un Shomron in bagrobn im hot me un
Yoash son his and Shomron in buried him has one and

איז געווארן מלך אויף זײַן אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz
place his in king having become is

[9] And Yehoachaz slept with his avot; and they buried him in Shomron; and Yoash bno reigned as Melech in his place.

י אין זיבן און דרײַסיקסטן יאָר פֿון יוֹאָש דעם מלך פֿון
fun melech dem Yoash fun yor draisikstn un zibn in
of king the Yoash of year thirtieth and seven in

יהודה איז יהואש דער זון פֿון יהוֹאָחָזן געווארן
gevorn Yehoachazen fun zun der Yehoash iz Yehudah
having become Yehoachaz of son the Yehoash is Yehudah

מלך איבער ישׂרָאֵל אין שומרון , זעכצן יאָר . יא און ער
er un yor zechtsn Shomron in Yisroel iber melech
he and years sixteen Shomron in Yisroel over king

האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה ; ער האָט
hot er Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot
has he Hashem of eyes the in evil is what done has

זיך נישט אָפּגעקערט פֿון אַלע זינד פֿון ירָבֿעָם דעם זון
zun dem Yarovam fun zind ale fun opgekert nisht zich
son the Yarov'am of sin all from turned away not self

פֿון נבָּטן , וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן ישׂרָאֵל; ער איז
iz er Yisroel zindikn gemacht hot er vos Nevaten fun
is he Yisroel sin made has he that Nevat of

געגאַנגען דערין.
derin gegangen
in it having gone

[10] In the 37th shanah of Yoash Melech Yehudah began Yehoash Ben Yehoachaz to reign as Melech over Yisroel in Shomron, and reigned as Melech 16 shanah. [11] And he did that which was rah before the eyes of Hashem; he departed not from all the chattot Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin; but he walked therein.

יב און די איבעריקע זאַכן וועגן יוֹאָשן , און אַלץ וואָס ער
er vos alts un Yoashn vegen zachn iberike di un
he which all that and Yoash concerning things the rest of the and

האָט געטאָן, און זײַן גבֿורהשאַפֿט, ווי ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט
mit gehaltn milchome hot er vi gevurhshaft zain un geton hot
with waged war has he how might his and done has

אַמַציָה דעם מלך פֿון יהודה , דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון
fun buch in bashribn shoin iz dos Yehudah fun melech dem Amatsyah
of book in written already is this Yehudah of king the Amatzyah

די ציַיטגעשעעניש פֿון די מלכים פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di
Yisroel of kings the of annals the

[12] And the rest of the acts of Yoash, and all that he did, and his gevurah wherewith he warred against Amatzyah *(Amaziah)* Melech Yehudah, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

13 And Yoash slept with his avot; and Yarov'am sat upon his kisse: and Yoash was buried in Shomron with the Malkhei Yisroel.

יג און יוֹאָש האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן; און
un eltern zaine mit geleigt zich hot Yoash un
and fathers his with lain down self has Yoash and

יָרָבעָם האָט זיך געזעצט אויף זיין טראָן . און יוֹאָש איז
iz Yoash un tron zain oif gezetst zich hot Yarovam
is Yoash and throne his on sat self has Yarov'am

באַגראָבן געוואָרן אין שומרון לעבן די מלכים פון
fun mlochim di lebn Shomron in gevorn bagrobn
of kings the near Shomron in having become buried

ישׂראל.
Yisroel
Yisroel

14 Now Elishah was fallen ill of his illness whereof he would die. And Yoash Melech Yisroel came down unto him, and wept over his face, and said, O Avi, Avi, the merkavah of Yisroel, and the parashim thereof.

יד און אֱלישע איז קראַנק געוואָרן אויף דער קראַנקשאַפט וואָס
vos krankshaft der oif gevorn krank iz Elishah un
which illness the on having become ill is Elishah and

ער האָט געזאָלט פון איר שטאַרבן; און יוֹאָש דער מלך פון ישׂראל
Yisroel fun melech der Yoash un shtarbn ir fun gezolt hot er
Yisroel of king the Yoash and die it from should has he

האָט אַראָפּגענידערט צו אים, און ער האָט געווויינט אויף זיין פּנים , און
un ponem zain oif geveint hot er un im tsu aropgenidert hot
and face his on wept has he and him to gone down has

האָט געזאָגט: פַֿאָטער מיינער, פַֿאָטער מיינער, רייטוועגן און רייטער
raiter un raitvegn mainer foter mainer foter gezogt hot
charioteers and chariots my father my father said has

פון ישׂראל!
Yisroel fun
Yisroel of

15 And Elishah said unto him, Take keshet and khitzim. And he took unto him keshet and khitzim. 16 And he said to Melech Yisroel, Place thine yad upon the keshet. And he put his yad upon it; and Elishah put his hands upon the hands of HaMelech. 17 And he said, Open the east chalon. And he opened it. Then Elishah said, Shoot. And he shot. And he said, The khetz *(arrow)* of the teshuah *(salvation)* unto Hashem, and the khetz of teshuah against Aram; for thou shalt strike down Aram at Aphek, unto complete destruction.

טו האָט אֱלישע צו אים געזאָגט: ברענג אַ בויגן און פַֿיילן . האָט ער
er hot failn un boign a breng gezogt im tsu Elishah hot
he has arrows and bow a bring said him to Elishah has

אים געברַאַכט אַ בויגן און פַֿיילן . טז האָט ער געזאָגט צו דעם מלך
melech dem tsu gezogt er hot failn un boign a gebracht im
king the to said he has arrows and bow a brought him

פון ישׂראל: לייג אַרויף דיין האַנט אויפֿן בויגן . האָט ער אַרויפֿגעלייגט
aroifgeleigt er hot boign oifn hant dain aroif leig Yisroel fun
laid on he has bow on hand your up place Yisroel of

זיין האַנט, און אֱלישע האָט אַרויפֿגעטאָן זיינע הענט אויף די הענט
hent di oif hent zaine aroifgeton hot Elishah un hant zain
hands the on hand his placed has Elishah and hand his

פון מלך . יז און ער האָט געזאָגט: עפֿן דעם פֿענצטער צו
melech fun gezogt hot er un fentster dem efen tsu
king of said has he and window the open toward

מזרח ; האָט ער געעפֿנט. האָט אֱלישע געזאָגט: שיס ; און ער האָט
mizrech hot er geefent er hot Elishah hot gezogt shis un er hot
east has he opened he has Elishah has said shoot and he has

געשאָסן. האָט ער געזאָגט: אַ פַֿייל פון ישועה פון ה , און
geshosn er hot gezogt Hashem un
shot he has said an arrow of salvation of Hashem and

אַ פַֿייל פון ישועה אַקעגן אֲרָם ; און וועסט שלאָגן
shlogn vest un Aram akegn yeshue fun fail a
strike down you(sg) will and Aram against salvation of arrow an

אַרָם אין אַפֿק ביז צו פַֿאַרלענדן .
farlendn tsu biz Afek in Aram
utter destruction to unto Aphek in Aram

יח און ער האָט געזאָגט: נעם די פַּיילן ; און ער האָט זיי געגומען .
genumen zei hot er un failn di nem gezogt hot er un
taken them has he and arrows the take said has he and

האָט ער געזאָגט צו דעם מלך פֿון יִשׂרָאֵל: שלאָג אָן דער ערד ; און
un erd der on shlog Yisroel fun melech dem tsu gezogt er hot
and ground the on strike Yisroel of king the to said he has

ער האָט געשלאָגן דריי מאָל און האָט זיך אָפּגעשטעלט.
opgeshtelt zich hot un mol drai geshlogn hot er
stopped self has and times three struck has he

יט האָט געצערנט אויף אים דער מאַן פֿון ג-ט, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un G-t fun man der im oif getsernt hot
said has and G-d of man the him on been angry has

געזאָלט שלאָגן פֿינף אָדער זעקס מאָל ; דעמצמאָל וואָלסטו געשלאָגן
geshlogn volstu dentsmol mol zeks oder finf shlogn gezolt
struck down would then times six or five strike you should

אָרָם ביז צום פֿאַרלענדן ; אָבער אַצונד וועסטו נאָר דריי
drai nor vestu atsund ober farlendn tsum biz Aram
three only will you(sg) now but utter destruction to unto Aram

מאָל שלאָגן אַרָם .
Aram shlogn mol
Aram strike times

כ און אֱלישע איז געשטאָרבן, און מע האָט אים באַגראָבן. און
un bagrobn im hot me un geshtorbn iz Elishah un
and buried him has one and died is Elishah and

באַנדעס פֿון מוֹאָבּ פֿלעגן קומען אין לאַנד ביים אָנקום פֿון
fun onkum baim land in kumen flegn Moav fun bandes
of arrival at land in come would Moav from bands of raiders

יאָר .
yor
year

כא און עס איז געווען , מע באַגראָבט אַזוי אַ מענטשן , ערשט
ersht mentshn a azoi bagrobt me geven iz es un
behold man a thus burying one having been is it and

זיי דערזען אַ באַנדע . האָבן זיי אַריַינגעוואָרפֿן דעם מאַן אין
in man dem araingevorfn zei hobn bande a derzen zei
in man the thrown into they have raiding party a saw they

אֱלישעס קבֿר . און דער מאַן האָט זיך געקיַקלט ביז ער האָט זיך
zich hot er biz gekaiklt zich hot man der un keyver Elishahs
self has he until rolled over self has man the and grave Elishah's

אָנגערירט אָן אֱלישעס ביינער, און איז לעבעדיק געוואָרן , און האָט
hot un gevorn lebedik iz un beiner Elishahs on ongerirt
has and having become alive is and bones Elishah's on touched

זיך געשטעלט אויף זיינע פֿיס.
fis zaine oif geshtelt zich
feet his on stood self

כב און חַזָאֵל דער מלך פֿון אַרָם האָט געדריקט יִשׂרָאֵל אַלע
ale Yisroel gedrikt hot Aram fun melech der Chazael un
all Yisroel oppressed has Aram of king the Chazael and

טעג פֿון יהוֹאָחָזן . כג אָבער ה האָט זיי געליַיטעליקט
gelaitzelikt zei hot Hashem ober Yehoachazen fun teg
shown favor to them has Hashem but Yehoachaz of days

און זיך דערבאַרעמט אויף זיי , און האָט זיך צוגעקערט צו זיי
zei tsu tsugekert zich hot un zei oif derbaremt zich un
them to turned to self has and them on felt compassion self and

18 And he said, Take the khitzim *(arrows)*. And he took them. And he said unto Melech Yisroel, Strike the ground. And he struck shalosh pe'amim *(three times)* and stopped.

19 And the Ish HaElohim was in wrath with him, and said, Thou shouldest have struck chamesh or shesh pe'amim; then hadst thou struck down Aram till thou hadst completely destroyed it; whereas now thou shalt defeat Aram but 3 pe'amim.

20 And Elishah died, and they buried him. And the raiding parties of Moav would invade the land at the beginning of the shanah.

21 And it came to pass, as they were burying an ish, that, hinei, they spotted a raiding party; and they cast the ish into the kever of Elishah; and when the ish was let down, and touched the atzmot of Elishah, he revived, and stood up alive on his raglayim.

22 But Chazael Melech Aram oppressed Yisroel all days of Yehoachaz.
23 And Hashem was gracious unto them, and had rachamim on them, and showed regard unto them, because of

His brit *(covenant)* with Avraham, Yitzchak, and Ya'akov, and would not destroy them, neither cast He them from His presence up to now.

[24] So Chazael Melech Aram died; and Ben-Hadad bno reigned as melech in his place.

[25] And Yehoash Ben Yehoachaz returned and recaptured out of the yad of Ben-Hadad Ben Chazael the towns, which he had taken out of the yad of Yehoachaz aviv by milchamah *(war)*. Shalosh times did Yoash defeat him, and recovered the towns of Yisroel.

14 In the second year of Yoash Ben Yehoachaz Melech Yisroel reigned Amatzyahu Ben Yoash Melech Yehudah.
[2] He was twenty and five years old when he began to reign as melech, and reigned twenty and nine shanah in Yerushalayim. And shem immo was Yeho'addin from Yerushalayim. [3] And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, yet not like Dovid aviv; he did according to all things as Yoash aviv

פֿון וועגן זײַן ברית מיט אברהם , יצחק , און יעקבֿ ,
Yaakov un Yitschak Avraham mit bris zain vegen fun
Yaakov and Yitzchak Avraham with covenant his because of of

און ער האָט זיי נישט געוואָלט אומברענגען, און האָט זיי נישט
nisht zei hot un umbrengen gevolt nisht zei hot er un
not them has and destroy wanted not them has he and

אַוועקגעוואָרפֿן פֿון זײַן פּנים ביז אַצונד .
atsund biz ponem zain fun avekgevorfen
now unto face his from cast off

כד און חֲזָאֵל דער מלך פֿון אֲרָם איז געשטאָרבן. און זײַן זון
zun zain un geshtorbn iz Aram fun melech der Chazael un
son his and died is Aram of king the Chazael and

בֶּן-הֲדַד איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Ben-Hadad
place his in king having become is Ben-Hadad

כה און יהואש דער זון פֿון יְהוֹאָחָז האָט צוריקגעקערט פֿון דער
der fun tsurikgekert hot Yehoachazen fun zun der Yehoash un
the from took back has Yehoachaz of son the Yehoash and

האַנט פֿון בֶּן-הֲדַד דעם זון פֿון חֲזָאֵלן די שטעט וואָס ער האָט
hot er vos shtet di Chazaeln fun zun dem Ben-Hadad fun hant
has he which cities the Chazael of son the Ben-Hadad of hand

געהאַט צוגענומען פֿון דער האַנט פֿון זײַן פֿאָטער יְהוֹאָחָז אין
in Yehoachazen foter zain fun hant der fun tsugenumen gehat
in Yehoachaz father his of hand the from taken had

מלחמה . דרײַ מאָל האָט אים יוֹאָש געשלאָגן , און האָט צוריקגעקערט
tsurikgekert hot un geshlogn Yoash im hot mol drai milchome
took back has and struck Yoash him has times three battle

די שטעט פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun shtet di
Yisroel of cities the

יד

אין צווייטן יאָר פֿון יוֹאָש דעם זון פֿון יְהוֹאָחָז , דעם
dem Yehoachazen fun zun dem Yoash fun yor tsveitn in
the Yehoachaz of son the Yoash of year second in

מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, איז אֲמַצְיָהוּ דער זון פֿון יוֹאָש דעם
dem Yoash fun zun der Amatsyahu iz Yisroel fun melech
the Yoash of son the Amatzyahu is Yisroel of king

מלך פֿון יהודה געוואָרן מלך . ב פֿינף און צוואַנציק יאָר
yor tsvantsik un finf melech gevorn Yehudah fun melech
years twenty and five king having become Yehudah of king

איז ער אַלט געווען , אַז ער איז געוואָרן מלך , און
un melech gevorn iz er az geven alt er iz
and king having become is he when having been old he is

נײַן און צוואַנציק יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם . און דער
der un Yerushalayim in gekinigt er hot yor tsvantsik un nain
the and Yerushalayim in reigned he has years twenty and nine

נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען יְהוֹעַדִּין פֿון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun Yeho'adin geven iz muter zain fun nomen
Yerushalayim of Yeho'addin having been is mother his of name

ג און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done has he and

אָבער נישט אַזוי ווי זײַן פֿאָטער דָּוִד ; ער האָט געטאָן ווי אַלץ
alts vi geton hot er Dovid foter zain vi azoi nisht ober
all that just as done has he Dovid father his as just not but

did. [4] Howbeit the high places were not taken away; as yet HaAm did offer zevakhim and burn ketoret on the high places.

וואָס זײַן פַֿאָטער יוֹאָש האָט געטאָן. [ד] נאָר די במות זײַנען נישט
nisht zainen bamot di nor geton hot Yoash foter zain vos
not are high places the but done has Yoash father his which

אָפּגעטאָן געוואָרן ; דאָס פֿאָלק האָט נאָך אַלץ געשלאַכט און
un geshlacht alts noch hot folk dos gevorn opgeton
and sacrificed all still had people this having become removed

געריכערט אויף די במות .
bamot di oif gereichert
high places the on burn incense

[5] And it came to pass, as soon as the mamlakhah was chazakah in his yad, that he executed his avadim which had slain HaMelech aviv. [6] But the banim of the makkim *(assassins, murderers)* he slaughtered not; according unto that which is written in the Sefer Torat Moshe, wherein Hashem commanded, saying, The avot shall not be put to death for the banim, nor the banim be put to death for the avot; but every ish shall be put to death for his own chet *(sin)*.

[ה] און עס איז געווען , ווי די מלוכה איז געווען
geven iz meluche di vi geven iz es un
having been is kingdom the when having been is it and

באַפֿעסטיקט אין זײַן האַנט, אַזוי האָט ער דערשלאָגן זײַנע קנעכט
knecht zaine dershlogn er hot azoi hant zain in bafestikt
servants his struck down he has so hand his in fortified

וואָס האָבן דערשלאָגן זײַן פֿאָטער דעם מלך . [ו] אָבער די
di ober melech dem foter zain dershlogn hobn vos
the but king the father his struck down had who

קינדער פֿון די דערשלעגער האָט ער נישט געטייט , אַזוי ווי
vi azoi geteit nisht er hot dershleger di fun kinder
as so caused to die not he has assassins the of children

עס שטייט געשריבן אין בוך פֿון תּוֹרת-משה , וואָס ה
Hashem vos Torat-Moshe fun buch in geshribn shteit es
Hashem which Torah of Moses of book in written stand it

האָט באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן : פֿאָטערס זאָלן נישט געטייט
geteit nisht zoln foters zogn tsu azoi bafoiln hot
caused to die not shall fathers say to so commanded has

ווערן פֿאַר קינדער , און קינדער זאָלן נישט געטייט ווערן
vern geteit nisht zoln kinder un kinder far vern
become caused to die not shall children and children for become

פֿאַר פֿאָטערס; נײַערט יעטוועדער פֿאַר זײַן זינד זאָל געטייט
geteit zol zind zain far yetveder naiert foters far
caused to die shall sin his for each but fathers for

ווערן .
vern
become

[7] He struck down Edom in the Gey HaMelach 10,000, and took Sela in milchamah *(battle)*, and called the shem of it Yokte'el unto this day.

[ז] ער האָט געשלאָגן פֿון אֱדוֹם אין טאָל פֿון זאַלץ צען
tsen zalts fun tal in Edom fun geshlogn hot er
ten salt of valley of in Edom of struck down has he

טויזנט , און אײַנגענומען סֶלַע אין מלחמה , און גערופֿן איר
ir gerufn un milchome in Sela aingenumen un toiznt
its called and battle in Rock took in and thousand

נאָמען יָקתְאֵל ביז אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz Yokteel nomen
day this very on until Yokte'el name

[8] Then Amatzyah sent malachim to Yehoash Ben Yehoachaz Ben Yehu Melech Yisroel, saying, Come, let us face off [in war].

[ח] דענצמאָל האָט אַמַציָה געשיקט שלוחים צו יהואש דעם זון
zun dem Yehoash tsu shluchim geshikt Amatsyah hot dentsmol
son the Yehoash to messengers sent Amatzyah has then

פֿון יהוֹאָחָז דעם זון פֿון יֵהוּא , דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו
tsu azoi Yisroel fun melech dem Yehuen fun zun dem Yehoachaz fun
to so Yisroel of king the Yehu of son the Yehoachaz of

זאָגן : קום לאָמיר זיך אָנקוקן אין פּנים .
ponem in onkukn zich lomir kum zogn
face in look at self let us come say

ט הָאָט יהואש דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל געשיקט צו אֲמַצְיָהוּ
Amatsyahu tsu geshikt Yisroel fun melech der Yehoash hot
Amatzyahu to sent Yisroel of king the Yehoash has

דעם מלך פֿון יהודה , אַזוי צו זאָגן : דער דאָרן ווָאָס
vos dorn der zogn tsu azoi Yehudah fun melech dem
which thornbush the say to so Yehudah of king the

אין לְבָנוֹן האָט געשיקט צו דעם צעדערבוים ווָאָס אין לְבָנוֹן ,
Levanon in vos tsederboim dem tsu geshikt hot Levanon in
Levanon in which cedar tree the to sent has Levanon in

אַזוי צו זאָגן : גיב דײַן טאָכטער צו מײַן זון פַּאַר אַ ווײַב .
vaib a far zun main tsu tochter dain gib zogn tsu azoi
wife a for son my to daughter your give say to so

איז פֿאַרבײַגעגאַנגען אַ ווילדע חיה ווָאָס אין לְבָנוֹן , און האָט
hot un Levanon in vos chaye vilde a farbaigegangen iz
has and Levanon in which beast wild a passing by is

צעטרעטן דעם דאָרן . י שלאָגן האָסטו געשלאָגן אֱדוֹם , און
un Edom geshlogn hostu shlogn dorn dem tsetretn
and Edom struck have you strike thornbush the trampled

דײַן האַרץ האָט דיך דערהויבן ; האַלט דײַן כּבֿוד , און זיץ אין
in zits un koved dain halt derhoibn dich hot harts dain
in sit and honor your hold exalted you(SG) have heart your

דער היים . און נאָך ווָאָס זאָלסטו זיך רייצן מיט בייז , און פֿאַלן
faln un beiz mit reitsn zich zolstu vos noch un heim der
fall and evil with provoke self should which yet and home the

דו און יהודה מיט דיר ?
dir mit Yehudah un du
you(SG) with Yehudah and you

יא אָבער אֲמַצְיָהוּ האָט נישט צוגעהערט . און יהואש דער מלך
melech der Yehoash un tsugehert nisht hot Amatsyahu ober
king the Yehoash and paid heed not has Amatzyahu but

פֿון יִשְׂרָאֵל איז אַרויסגעגאַנגען . און זיי האָבן זיך אָנגעקוקט אין פּנים ,
ponem in ongekukt zich hobn zei un aroisgegangen iz Yisroel fun
face in confronted self have they and went out is Yisroel of

ער און אֲמַצְיָהוּ דער מלך פֿון יהודה , אין בֵּית-שֶׁמֶשׁ ווָאָס
vos Beis-Shemesh in Yehudah fun melech der Amatsyahu un er
which Beit-Shemesh in Yehudah of king the Amatzyahu and he

געהערט צו יהודה . יב און יהודה איז געשלאָגן געוואָרן
gevorn geshlogn iz Yehudah un Yehudah tsu gehert
having become struck down is Yehudah and Yehudah to belongs

פַּאַר יִשְׂרָאֵל . און זיי זײַנען אַנטלאָפֿן איטלעכער צו זײַנע געצעלטן .
getseltn zaine tsu itlecher antlofn zainen zei un Yisroel far
tents his to each fled are they and Yisroel before

יג און אֲמַצְיָהוּ דעם מלך פֿון יהודה , דעם זון פֿון יהואש
Yehoash fun zun dem Yehudah fun melech dem Amatsyahu un
Yehoash of son the Yehudah of king the Amatzyahu and

דעם זון פֿון אֲחַזְיָהוּ , האָט יהואש דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun melech der Yehoash hot Achazyahun fun zun dem
Yisroel of king the Yehoash has Achazyahu of son the

געכאָפּט אין בֵּית-שֶׁמֶשׁ . און ער איז געקומען קיין ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim kein gekumen iz er un Beis-Shemesh in gechapt
Yerushalayim to having come is he and Beit-Shemesh in captured

און האָט דורכגעבראָכן די מויער פֿון ירושָׁלַיִם פֿון דעם טויער
toier dem fun Yerushalayim fun moier di durchgebrochn hot un
gate the from Yerushalayim of wall the breached has and

9 And Yehoash Melech Yisroel sent to Amatzyah Melech Yehudah, saying, The thistle that was in Levanon sent to the erez *(cedar)* that was in Levanon, saying, Give thy bat to beni as isha; and there passed by a wild beast that was in Levanon, and trampled down the thistle. 10 Thou hast indeed struck down Edom, and thine lev hath lifted thee up; let thy honor save face, and tarry at home; for why shouldest thou ask for ra'ah, that thou shouldest fall, even thou, and Yehudah with thee?

11 But Amatzyah would not listen. Therefore Yehoash Melech Yisroel went up; and he and Amatzyah Melech Yehudah faced off at Beit-Shemesh, which belongeth to Yehudah. 12 And Yehudah went down in defeat before Yisroel; and they fled every ish to his ohel.

13 And Yehoash Melech Yisroel took captive Amatzyah Melech Yehudah Ben Yehoash Ben Achazyahu at Beit-Shemesh, came to Yerushalayim, broke down the chomat Yerushalayim from the Sha'ar Ephrayim unto

the Sha'ar HaPinnah — 400 cubits. [14] And he took all the zahav and kesef, and all the kelim *(vessels)* that were found in the Beis Hashem, and in the otzarot of the Bais HaMelech, and Bnei HaTa'aruvot *(Sons of the Hostages)*, and returned to Shomron.

יד אוּן עֶר
er un
he and
פוֹן אֶפְרַיִם ביז דעם ווינקלטויער, פֿיר הונדערט איילן .
eiln hundert fir vinkltoier dem biz Efrayim fun
cubits hundred four corner gate the unto Ephrayim of
האָט צוגענומען דאָס גאַנצע גאָלד אוּן זילבער, אוּן אַלע כּלים , וואָס
vos keilim ale un zilber un gold gantse dos tsugenumen hot
which articles all and silver and gold entire this taken has
האָבן זיך געפֿונען אין הויז פוֹן ה אוּן אין די שאַצקאַמערן פוֹן
fun shatskamern di in un Hashem fun hoiz in gefunen zich hobn
of treasuries the in and Hashem of house in found self have
מלכס הויז , אוּן משפּוּן-קינדער , אוּן האָט זיך אומגעקערט קיין
kein umgekert zich hot un meshkun-kinder un hoiz melechs
to returned self has and hostage children and house king's
שוֹמרוֹן .
Shomron
Shomron

[15] Now the rest of the acts of Yehoash which he did, and his gevurah, and how he warred against Amatzyah Melech Yehudah, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

טו אוּן די איבעריקע זאַכן פוֹן יהואשען וואָס האָט ער געטאָן, אוּן
un geton hot er vos yehushen fun zachn iberike di un
and done has he which Yehoash of things the rest of the and
זיין גבֿורהשאַפֿט, אוּן ווי ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט אַמַציָהוּ
Amatsyahu mit gehaltn milchome hot er vi un gevurhshaft zain
Amatzyahu with waged war has he how and might his
דעם מלך פוֹן יהוּדה , דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פוֹן די
di fun buch in bashribn shoin iz dos Yehudah fun melech dem
the of book in written already is this Yehudah of king the
ציַיטגעשעעניש פוֹן די מלכים פוֹן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yisroel of kings the of annals

[16] And Yehoash slept with his avot, and was buried in Shomron with the Malkhei Yisroel; and Yarov'am bno reigned in his place.

טז אוּן יהואש האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, אוּן ער איז
un eltern zaine mit geleigt zich hot Yehoash un
and fathers his with lain down self has Yehoash and
באַגראָבן געוואָרן אין שוֹמרוֹן לעבן די מלכים פוֹן יִשְׂרָאֵל. אוּן
un Yisroel fun mlochim di lebn Shomron in gevorn bagrobn
and Yisroel of kings the near Shomron in having become buried
זיַין זון יָרָבעָם איז געוואָרן מלך אויף זיַין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Yarovam zun zain
place his in king having become is Yarov'am son his

[17] Amatzyah Ben Yoash Melech Yehudah lived after the mot Yehoash Ben Yehoachaz Melech Yisroel 15 shanah.

יז אוּן אַמַציָהוּ דער זון פוֹן יוֹאָשן , דער מלך פוֹן יהוּדה , האָט
hot Yehudah fun melech der Yoashn fun zun der Amatsyahu un
has Yehudah of king the Yoash of son the Amatzyahu and
געלעבט נאָך דעם טויט פוֹן יהואש דעם זון פוֹן יהוֹאָחָזן , דעם
dem Yehoachazen fun zun dem Yehoash fun toit dem noch gelebt
the Yehoachaz of son the Yehoash of death the after lived
מלך פוֹן יִשְׂרָאֵל, פֿופֿצן יאָר .
yor fuftsn Yisroel fun melech
years fifteen Yisroel of king

[18] And the rest of the acts of Amatzyah, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah?

יח אוּן די איבעריקע זאַכן וועגן אַמַציָהוּן , זיי זיַינען
zainen zei Amatsyahun vegen zachn iberike di un
are they Amatzyahu concerning things rest the and
שוין באַשריבן אין בוך פוֹן די ציַיטגעשעעניש פוֹן די מלכים
mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin
kings the of annals the of book in written already
פוֹן יהוּדה .
Yehudah fun
Yehudah of

[19] Now they plotted kesher against him in Yerushalayim; he fled to Lakhish; but they sent after him to Lakhish, and assassinated him there. [20] And they brought him back on susim; and he was buried at Yerushalayim with his avot in Ir Dovid.

יט און מע האָט געבונטעוועט אויף אים אַ בונט אין
in bunt a im oif gebuntevet hot me un
in conspiracy a him against conspired has one and

ירושָלַיִם , און ער איז אַנטלאָפֿן קיין לָכיש ; אָבער מע האָט
hot me ober Lachish kein antlofn iz er un Yerushalayim
has one but Lakhish to fled is he and Yerushalayim

נאָכגעשיקט נאָך אים קיין לָכיש , און מע האָט אים דאָרטן
dortn im hot me un Lachish kein im noch nochgeshikt
there him has one and Lakhish to him after assassins

געטייט . כ און מע האָט אים געבראַכט אויף פֿערד . און ער איז
iz er un ferd oif gebracht im hot me un geteit
is he and horses on brought him has one and caused to die

באַגראָבן געוואָרן אין ירושָלַיִם לעבן זײַנע עלטערן אין
in eltern zaine lebn Yerushalayim in gevorn bagrobn
in fathers his near Yerushalayim in having become buried

דָּוִדס-שטאָט .
Dovids-Shtot
Ir Dovid

[21] And kol Am Yehudah took Azaryah, who was 16 years old, and made him Melech in the place of aviv Amatzyah.

כא און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון יהוּדה האָט גענומען עַזַרְיָהן , וואָס
vos Azaryahn genumen hot Yehudah fun folk gantse dos un
who Azaryah taken has Yehudah of people all the and

איז געווען זעכצן יאָר אַלט, און זיי האָבן אים געמאַכט פֿאַר
far gemacht im hobn zei un alt yor zechtsn geven iz
for made him have they and old years sixteen having been is

מלך אויפֿן אָרט פֿון זײַן פֿאָטער אַמַצְיָהון .
Amatsyahun foter zain fun ort oifn melech
Amatzyahu father his of place on king

[22] He rebuilt Eilat, restored it to Yehudah; after that HaMelech slept with his avot.

כב ער האָט אַרומגעבויט אֵילַת און האָט זי צוריקגעקערט צו יהוּדה .
Yehudah tsu tsurikgekert zi hot un Eilat arumgeboit hot er
Yehudah for took back it has and Eilat built up has he

נאָך דעם ווי דער מלך האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן.
eltern zaine mit geleigt zich hot melech der vi dem noch
fathers his with lain down self has king the how the one after

[23] In the 15th year of Amatzyah Ben Yoash Melech Yehudah, Yarov'am Ben Yoash Melech Yisroel began to reign as Melech in Shomron, and reigned 41 shanah. [24] And he did that which was rah in the eyes of Hashem; he departed not from all the chattot Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin.

כג אין פֿופֿצנטן יאָר פֿון אַמַצְיָהו דעם זון פֿון יוֹאָשן , דעם
dem Yoashn fun zun dem Amatsyahu fun yor fuftsntn in
the Yoash of son the Amatzyahu of year fifteenth in

מלך פֿון יהוּדה , איז יָרָבעָם דער זון פֿון יוֹאָש דעם
dem Yoash fun zun der Yarovam iz Yehudah fun melech
the Yoash of son the Yarov'am is Yehudah of king

מלך פֿון יִשׂרָאֵל געוואָרן מלך אין שומרון , איין און
un ein Shomron in melech gevorn Yisroel fun melech
and one Shomron in king having become Yisroel of king

פֿערציק יאָר . כד און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן
oign di in shlecht iz vos geton hot er un yor fertsik
eyes the in evil is what done has he and years forty

פֿון ה ; ער האָט זיך נישט אָפּגעקערט פֿון אַלע זינד פֿון
fun zind ale fun opgekert nisht zich hot er Hashem fun
of sins all from turned away not self has he Hashem of

יָרָבעָם דעם זון פֿון נבָט , וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן
zindikn gemacht hot er vos Nevaten fun zun dem Yarovam
sin made has he which Nevat of son the Yarov'am

יִשׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

כה ער האָט צוריקגעשטעלט דעם גענאַרק פֿון ישׂראֵל, פֿון ווו
vu fun Yisroel fun gemark dem tsurikgeshtelt hot er
where from Yisroel of boundary the restored has he

מע קומט קיין חֲמָת ביז דעם ים פֿון פּלוין, אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi ploin fun yam dem biz Chammat kein kumt me
this as so plain of the sea the until Chamat to come one

וואָרט פֿון ה אלוקי ישׂראֵל, וואָס ער האָט גערעדט דורך
durch geredt hot er vos Yisroel Elokei Hashem fun vort
by spoken has he which Yisroel the G-d of Hashem of word

זײַן קנעכט יוֹנה דעם זון פֿון אַמִתַּי , דעם נבֿיא , וואָס
vos novi dem Amittain fun zun dem Yonah knecht zain
who prophet the Amittai of son the Yonah servant his

פֿון גַּת-חֵפֶר . כו וואָרעם ה האָט געזען די פּײַן פֿון
fun pain di gezen hot Hashem vorem Gat-Chefer fun
of affliction the seen has Hashem because Gat-Chepher of

ישׂראֵל, אַז זי איז זייער ביטער, און קיין מוטערמענטש איז נישטָ,
nishto iz mutermentsh kein un biter zeyer iz zi az Yisroel
not is a living soul any and bitter very is it that Yisroel

און נישטאָ ווער זאָל העלפֿן ישׂראֵל. כז און ה האָט נישט
nisht hot Hashem un Yisroel helfn zol ver nishto un
not has Hashem and Yisroel save shall who not and

געוואָלט אויסמעקן דעם נאָמען פֿון ישׂראֵל פֿון אונטערן הימל , און
un himel untern fun Yisroel fun nomen dem oismekn gevolt
and heaven under from Yisroel of name the to erase wanted

ער האָט זיי געהאָלפֿן דורך דער האַנט פֿון יָרָבעָם דעם זון פֿון
fun zun dem Yarovam fun hant der durch geholfn zei hot er
of son the Yarov'am of hand the by saved them has he

יוֹאָשן .
Yoashn
Yoash

כח און די איבעריקע זאַכן וועגן יָרָבעָמען , און אַלץ
alts un Yorovamen vegen zachn iberike di un
all that and Yarov'am concerning things rest of the and

וואָס ער האָט געטאָן, און זײַן גבֿורהשאַפֿט, ווי ער האָט מלחמה
milchome hot er vi gevurhshaft zain un geton hot er vos
war has he as might his and done has he which

געהאַלטן, און ווי ער האָט צוריקגעקערט דַּמֶּשֶׂק און חֲמָת צו
tsu Chammat un Damesek tsurikgekert hot er vi un gehaltn
to Chamat and Damascus took back has he as and waged

יהוּדה און ישׂראֵל, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די
di fun buch in bashribn shoin iz dos Yisroel un Yehudah
the of book in written already is this Yisroel and Yehudah

צײַטגעשעענישן פֿון די מלכים פֿון ישׂראֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yisroel of kings the of annals

כט און יָרָבעָם האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, מיט די
di mit eltern zaine mit geleigt zich hot Yarovam un
the with fathers his with lain down self has Yarov'am and

מלכים פֿון ישׂראֵל. און זײַן זון זכַריה איז געוואָרן מלך
melech gevorn iz Zecharyah zun zain un Yisroel fun mlochim
king having become is Zecharyah son his and Yisroel of kings

אויף זײַן אָרט .
ort zain oif
place his in

[25] He restored the boundary of Yisroel from the entrance of Chamat unto the yam of the Aravah, according to the Devar Hashem Elohei Yisroel, which He spoke by the yad of His Eved HaNavi Yonah Ben Amittai, who was of Gat HaChefer. [26] For Hashem saw the oni Yisroel, that it was mar me'od *(very bitter)* for there was neither atzur *(slave)* nor azuv *(free)*, no ozer *(helper)* at all for Yisroel. [27] And Hashem had not said that He would blot out the shem of Yisroel from under Shomayim; but He saved them by the yad Yarov'am Ben Yoash.

[28] Now the rest of the acts of Yarov'am, and all that he did, and his gevurah, how he warred, and how he won back Damascus and Chamat from Yehudah for Yisroel, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

[29] And Yarov'am slept with his avot, even with the malkhei Yisroel; and Zecharyah bno reigned as Melech in his place.

15 In the 27th shanah of Yarov'am Melech Yisroel began Azaryah Ben Amatzyah Melech Yehudah to reign as melech. [2] 16 years old was he when he began to reign as melech, and he reigned 52 shanah in Yerushalayim. And shem immo was Yekholyahu of Yerushalayim.

[3] And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, according to all that Amatzyah aviv had done; [4] However the high places were not removed; the people offered zevakhim and burned ketoret still on the high places.

[5] And Hashem plagued HaMelech, so that he was metzorah unto his yom mot, and dwelt in a bais hachafeshit *(separate house, leper asylum house)*. And Yotam Ben HaMelech was over the Bais *(Palace)*, shofet *(governing)* the Am HaAretz.

[6] And the rest of the acts of Azaryah, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah?

טו אין זיבן און צוואַנציקסטן יאָר פֿון ירָבעָם דעם מלך פֿון
fun melech dem Yarovam fun yor tsvantsikstn un zibn in
of king the Yarov'am of year twentieth and seven in

יִשׂרָאֵל, איז עַזַריָה דער זון פֿון אַמַציָה דעם מלך פֿון
fun melech dem Amatsyah fun zun der Azaryah iz Yisroel
of king the Amatzyah of son the Azaryah is Yisroel

יהוּדה געווָארן מלך . ב זעכצן יאָר איז ער אַלט געווען ,
geven alt er iz yor zechtsn melech gevorn Yehudah
having been old he is year sixteen king having become Yehudah

אַז ער איז געווָארן מלך , און צוויי און פֿופֿציק יאָר האָט
hot yor fuftsik un tsvei un melech gevorn iz er az
has years fifty and two and king having become is he when

ער געקיניגט אין ירוּשָלַיִם , און דער נאָמען פֿון זיין מוטער איז
iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er
is mother his of name the and Yerushalayim in reigned he

געווען יכָליָהו פֿון ירוּשָלַיִם .
Yerushalayim fun Yekholyahu geven
Yerushalayim of Yekholyahu having been

ג און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done has he and

אַזוי ווי אַלץ וואָס זיין פֿאָטער אַמַציָהו האָט געטאָן. ד נאָר די
di nor geton hot Amatsyahu foter zain vos alts vi azoi
the but done had Amatzyahu father his which all that as just as

במות זיינען נישט אָפּגעטאָן געווָארן ; דאָס פֿאָלק האָט נאָך
noch hot folk dos gevorn opgeton nisht zainen bamot
still has people this having become removed not are high places

אַלץ געשלאַכט און גערייכערט אויף די במות .
bamot di oif gereichert un geshlacht alts
high places the on burn incense and sacrificed all

ה און ער איז מלך , דעם האָט ה געפּלאָגט
hot Hashem un melech dem geplogt hot Hashem un
has Hashem and king the afflicted has Hashem and

אַ מצוֹרע ביז דעם טאָג פֿון זיין טויט . און
un toit zain fun tog dem biz Metsora a geven
and death his of day the until leprous a having been

ער איז געזעסן אין דעם אָפּגעזונדערטן הויז . און יוֹתָם
Yotam un hoiz opgezundertn dem in gezesn iz er
Yotam and house solitary the in dwelt is he

דעם מלכס זון איז געווען איבערן פּאַלאַץ; ער האָט
hot er palats ibern geven iz zun melechs dem
has he palace over having been is son king's the

געמשפּט דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד.
land fun folk dos gemishpet
land of people the judged

ו און די איבעריקע זאַכן , וועגן עַזַריָהון , און אַלץ
alts un Azaryahun vegen zachn iberike di un
all and Azaryah concerning things rest of the and

וואָס ער האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די
di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot er vos
the of book in written already is this done has he that

צייַטגעשעניש פֿון די מלכים פֿון יהוּדה .
Yehudah fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yehudah of kings the of annals

ז וּן עַזַרְיָה הָאָט זִיךְ געלייגט מִיט זײַנע עלטערן, וּן מע הָאָט
hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Azaryah un
has one and fathers his with lain down self has Azaryah and

אִים בַּאגראָבן לעבן זײַנע עלטערן אִין דָּוִדס-שטאָט . וּן זײַן זון יוֹתָם
Yotam zun zain un Dovids-Shtot in eltern zaine lebn bagrobn im
Yotam son his and Ir Dovid in fathers his near buried him

איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz
place his in king having become is

7 So Azaryah slept with his avot; and they buried him with his avot in Ir Dovid; Yotam bno reigned in his place.

ח אִין אַכט וּן דרײַסיקסטן יאָר פֿון עַזַרְיָהו דעם מלך פֿון
fun melech dem Azaryahu fun yor draisikstn un acht in
of king the Azaryah of year thirtieth and eight in

יהוּדה , הָאָט זכַרְיָהו דער זון פֿון יָרָבְעָמען געקינגט איבער
iber gekinigt Yorovamen fun zun der Zecharyahu hot Yehudah
over reigned Yarov'am of son the Zecharyah has Yehudah

יִשְׂרָאֵל אין שומרון זעקס חדשים . ט וּן ער הָאָט געטאָן וואָס איז
iz vos geton hot er un chodeshim zeks Shomron in Yisroel
is what done has he and months six Shomron in Yisroel

שלעכט אין די אויגן פֿון ה , אַזוי ווי זײַנע עלטערן הָאָבן געטאָן; ער
er geton hobn eltern zaine vi azoi Hashem fun oign di in shlecht
he done had fathers his as just as Hashem of eyes the in evil

הָאָט זיך נישט אָפּגעקערט פֿון די זינד פֿון יָרָבְעָם דעם זון פֿון
fun zun dem Yarovam fun zind di fun opgekert nisht zich hot
of son the Yarov'am of sin the from turned away not self has

נבָט , וואָס ער הָאָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn gemacht hot er vos Nevaten
Yisroel to sin made has he which Nevat

8 In the 38th year of Azaryah Melech Yehudah did Zecharyah Ben Yarov'am reign as melech over Yisroel in Shomron six months. 9 And he did that which was rah in the eyes of Hashem, just as his avot had done; he departed not from the chattot Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin.

י וּן שַׁלוּם דער זון פֿון יָבֵשן הָאָט געמאַכט אַ בונט אויף
oif bunt a gemacht hot Yaveshn fun zun der Shallum un
against conspiracy a made has Yavesh of son the Shallum and

אִים, וּן הָאָט אִים געשלאָגן אַנטקעגן פֿאַרן פֿאָלק, וּן אִים
im un folk faran antkegen geshlogn im hot un im
him and people before across from struck down him has and him

געטייט , וּן איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz un geteit
place his in king having become is and caused to die

10 And Shallum Ben Yavesh plotted a kesher against him, and attacked him in front of the people, and assassinated him, and reigned as melech in his place.

יא וּן די איבעריקע זאַכן וועגן זכַרְיָהן , זיי זײַנען באַשריבן
bashribn zainen zei Zecharyahn vegen zachn iberike di un
written are they Zecharyah concerning things rest of the and

אין בוך פֿון די צײַטגעשעענישן פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch in
Yisroel of kings the of annals the of book in

יב דאָס איז געווען דאָס וואָרט פֿון ה וואָס ער
er vos Hashem fun vort dos geven iz dos
he which Hashem of word the having been is this

הָאָט גערעדט צו יֵהוּא , אַזוי צו זאָגן: קינדער ביזן פֿירטן
firtn bizn kinder zogn tsu azoi Yehuen tsu geredt hot
fourth until children say to so Yehu to spoken has

וּן ווען דיר זיצן אויפֿן טראָן פֿון יִשְׂרָאֵל; וּן
un Yisroel fun tron oifn zitsn dir veln dor
and Yisroel of throne on sit you(SG) will generation

אַזוי איז געשען .
geshen iz azoi
happened is so

11 And the rest of the acts of Zecharyah, behold, they are written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel.

12 This was the Devar Hashem which He spoke unto Yehu, saying, Thy banim shall sit on the kisse Yisroel unto the fourth generation. And so it came to pass.

יג שַׁלוּם דער זון פֿון יָבֵשׁ איז געווארן מלך אין
in melech gevorn iz Yaveshn fun zun der Shallum
in king having become is Yavesh of son the Shallum

ניַן אוּן דרייסיקסטן יאָר פֿון עוּזִיָה דעם מלך פֿון יהוּדה ; אוּן
un Yehudah fun melech dem Uziyah fun yor draisikstn un nain
and Yehudah of king the Uziyah of year thirtieth and nine

ער האָט געקיניגט אַ חודש ציַיט אין שומרוֹן .
Shomron in tsait choidesh a gekinigt hot er
Shomron in time month a reigned has he

יד איז אַרויפֿגעגאַנגען מנַחֵם דער זון פֿון גָדין , פֿון תִרצָה ,
Tirtsah fun Gadien fun zun der Menachem aroifgegangen iz
Tirtzah of Gadi of son the Menachem having gone up is

אוּן ער איז געקומען קיין שומרוֹן , אוּן האָט געשלאָגן שַׁלוּם
Shallum geshlogn hot un Shomron kein gekumen iz er un
Shallum struck down has and Shomron to having come is he and

דעם זון פֿון יָבֵשׁ אין שומרוֹן , אוּן האָט אים געטייט , אוּן איז
iz un geteit im hot un Shomron in Yaveshn fun zun dem
is and caused to die him has and Shomron in Yavesh of son the

געווארן מלך אויף זיַין אָרט .
ort zain oif melech gevorn
place his in king having become

טו אוּן די איבעריקע זאַכן וועגן שַׁלומען , אוּן זיַין
zain un Shallumen vegen zachn iberike di un
his and Shallum concerning things the rest of the and

בונט וואָס ער האָט געבונטעוועט, דאָס איז באַשריבן אין בוך פֿון
fun buch in bashribn iz dos gebuntevet hot er vos bunt
of book in written is this conspired had he which conspiracy

די ציַיטגעשעעניש פֿון די מלכים פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di
Yisroel of kings the of annals the

טז דענצמאָל האָט מנַחֵם געשלאָגן תִפסַח מיט
mit Tifsach geshlogn Menachem hot dentsmol
with Tiphsach struck down Menachem has then

אַלע וואָס אין איר, אוּן אירע געמאַרקן פֿון תִרצָה אָן.
on Tirtsah fun gemarkn ire un ir in vos ale
on Tirtzah from borders its and it in which all

וויַיל מע האָט אים נישט געעפֿנט. האָט ער זי געשלאָגן ;
geshlogn zi er hot geefent nisht im hot me vail
struck down it he has opened not it has one because

אַלע אירע טראָגעדיקע האָט ער אויפֿגעשפּאָלטן.
oifgeshpoltn er hot trogedike ire ale
split open he has pregnant its all

יז אין ניַן אוּן דרייסיקסטן יאָר פֿון עַזַריָה דעם
dem Azaryah fun yor draisikstn un nain in
the Azaryah of year thirtieth and nine in

מלך פֿון יהוּדה איז מנַחֵם דער זון פֿון גָדין
Gadien fun zun der Menachem iz Yehudah fun melech
Gadi of son the Menachem is Yehudah of king

געווארן מלך איבער יִשׂרָאֵל, צען יאָר אין
in yor tsen Yisroel iber melech gevorn
in years ten Yisroel over king having become

שומרוֹן .
Shomron
Shomron

[13] Shallum Ben Yavesh began to reign as melech in the nine and thirtieth year of Uziyah Melech Yehudah; and he reigned for one month in Shomron.

[14] For Menachem Ben Gadi went up from Tirtzah, and came to Shomron, and attacked Shallum Ben Yavesh in Shomron, and assassinated him, and reigned as melech in his place.

[15] And the rest of the acts of Shallum, and his kesher he plotted, behold, they are written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel.

[16] Then from Tirtzah Menachem attacked Tiphsach, and all that were therein, and the surrounding area; because they opened not to him, therefore he sacked it; and all the women therein that were with child he ripped open.

[17] In the nine and thirtieth year of Azaryah Melech Yehudah began Menachem Ben Gadi to reign as melech over Yisroel, and reigned ten shanim in Shomron.

יח אוּן עֶר הָאָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין דִי אויגן פֿוֹן ה ; עֶר
er Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
he Hashem of eyes the in evil is what done has he and

האָט אַלַע זיַינע טעג זיך נישט אָפּגעקערט פֿוֹן דִי זינד פֿוֹן יָרָבעָם
Yarovam fun zind di fun opgekert nisht zich teg zaine ale hot
Yarov'am of sin the from turned away not self days his all has

דעם זון פֿוֹן נבָט , וואָס עֶר האָט געמאַכט זינדיקן יִשׂרָאֵל.
Yisroel zindikn gemacht hot er vos Nevaten fun zun dem
Yisroel sin made has he which Nevat of son the

יט איז געקומען פּוּל דער מלך פֿוֹן אשור אויפֿן לאַנד. אוּן
un land oifn Ashur fun melech der Pul gekumen iz
and land on Assyria of king the Pul having come is

מנַחֵם האָט געגעבן פּוּלן טויזנט צענטנער זילבער, אַז זיַין
zain az zilber tsentner toiznt Puln gegebn hot Menachem
his that silver talents a thousand Pul given has Menachem

האַנט זאָל זיַין מיט אים צו באַפֿעסטיקן דִי מלוכה אין זיַין האַנט.
hant zain in meluche di bafestikn tsu im mit zain zol hant
hand his in kingdom the establish to him with his should hand

כ אוּן מנַחֵם האָט אויסגעוואָרפֿן דאָס געלט אויף יִשׂרָאֵל, אויף אַלַע
ale oif Yisroel oif gelt dos oisgevorfn hot Menachem un
all on Yisroel on money this drew has Menachem and

וווילפֿאַרמעגלעכע , פֿופֿציק שקָלים זילבער אויף יעטוועדער מאַן. כדי
kedei man yetveder oif zilber shekolim fuftsik voilfarmegleche
so that man every on silver shekels fifty wealthy army men

צו געבן דעם מלך פֿוֹן אשור . אוּן דער מלך פֿוֹן אשור האָט זיך
zich hot Ashur fun melech der un Ashur fun melech dem gebn tsu
self has Assyria of king the and Assyria of king the give to

אומגעקערט, אוּן האָט זיך נישט אָפּגעשטעלט דאָרטן אין לאַנד.
umgekert land in dortn opgeshtelt nisht zich hot un
land in there stood still not self has and returned

כא אוּן דִי איבעריקע זאַכן וועגן מנַחֵמען , אוּן אַלֶץ
alts un Menachemen vegen zachn iberike di un
all that and Menachem's concerning things the rest of the and

וואָס עֶר האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿוֹן דִי
di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot er vos
the of book in written already is this done has he which

צַייטגעשעענישן פֿוֹן דִי מלכים פֿוֹן יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yisroel of kings the of annals

כב אוּן מנַחֵם האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, אוּן זיַין
zain un eltern zaine mit geleigt zich hot Menachem un
his and fathers his with lain down self has Menachem and

זון פֿקַחיָה איז געוואָרן מלך אויף זיַין אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz Pekachyah zun
place his in king having become is Pekachyah son

כג אין פֿופֿציקסטן יאָר פֿוֹן עַזַריָה דעם מלך פֿוֹן יהוּדה איז
iz Yehudah fun melech dem Azaryah fun yor fuftsikstn in
is Yehudah of king the Azaryah of year fiftieth in

פֿקַחיָה דער זון פֿוֹן מנַחֵמען געוואָרן מלך איבער
iber melech gevorn Menachemen fun zun der Pekachyah
over king having become Menachem of son the Pekachyah

יִשׂרָאֵל אין שוֹמרוֹן , צוויי יאָר .
yor tsvei Shomron in Yisroel
years two Shomron in Yisroel

18 And he did that which was rah in the eyes of Hashem; he departed not all his yamim from the chattot Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin.

19 And Pul Melech Ashur *(Assyria)* came against HaAretz and Menachem gave Pul a thousand talents of kesef, that his yad might be with him, to make the Mamlakhah chazakah in his yad. 20 And Menachem exacted the kesef from Yisroel, even of all the wealthy Gibborim, of each man fifty shekels of kesef, to give to Melech Ashur. So Melech Ashur withdrew and stayed not there in HaAretz.

21 And the rest of the acts of Menachem, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

22 And Menachem slept with his avot; and Pekachyah bno reigned as melech in his place.

23 In the fiftieth year of Azaryah Melech Yehudah, Pekachyah Ben Menachem began to reign as melech over Yisroel in Shomron, and reigned two shanim.

כד און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה ;
Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in evil is what done has he and

ער האָט זיך נישט אָפּגעקערט פֿון די זינד פֿון יָרָבְעָם דעם זון
zun dem Yarovam fun zind di fun opgekert nisht zich hot er
son the Yarov'am of sin the from turned away not self has he

פֿון נְבָט , וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn gemacht hot er vos Nevaten fun
Yisroel sin made has he which Nevat of

[24] And he did that which was rah in the eyes of Hashem; he departed not from the chattot Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin.

כה און זײַן הויפּטמאַן פֶֿקַח דער זון פֿון רְמַלְיָהוּ האָט געמאַכט
gemacht hot Remalyahuen fun zun der Pekach hoiptman zain un
made has Remalyahu of son the Pekach head man his and

אַ בונט אויף אים, און האָט אים דערשלאָגן אין שׁוֹמרוֹן , אין
in Shomron in dershlogn im hot un im oif bunt a
in Shomron in struck down him has and him against conspiracy a

פּאַלאַץ פֿון מלכס הויז , בײַ אַרגוֹבּ און בײַ אַריֵה ; און מיט אים
im mit un Aryeh bai un Argov bai hoiz melechs fun palats
him with and Aryeh with and Argov with house king's of palace

זײַנען געווען פֿופֿציק מאַן פֿון די גִלְעָדער; און ער האָט אים
im hot er un Gil'ader di fun man fuftsik geven zainen
him has he and Gil'adi the of men fifty having been are

געטייט , און איז געווָארן מלך אויף זײַן אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz un geteit
place his in king having become is and caused to die

[25] But Pekach Ben Remalyahu, his officer, plotted a kesher against him, and assassinated him in Shomron, in the armon Bais Melech *(citadel of the palace of the king)*, with Argov and Aryeh, and with him chamishim ish *(fifty men)* of the Bnei Gil'adim; and he killed him, and reigned as melech in his place.

כו און די איבעריקע זאַכן וועגן פֿקחיָהוּ , און אַלץ
alts un Pekachyahn vegen zachn iberike di un
all that and Pekachyah concerning things the rest of the and

וואָס ער האָט געטאָן, דאָס איז באַשריבן אין בוך פֿון די צײַטגעשעהנישן
tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn iz dos geton hot er vos
annals the of book in written is this done has he which

פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun
Yisroel of kings the of

[26] And the rest of the acts of Pekachyah, and all that he did, behold, they are written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel.

כז אין צוויי און פֿופֿציקסטן יאָר פֿון עֲזַרְיָה דעם מלך פֿון
fun melech dem Azaryah fun yor fuftsikstn un tsvei in
of king the Azaryah of year fiftieth and two in

יהוּדה , איז פֶּקַח דער זון פֿון רְמַלְיָהוּ געווָארן
gevorn Remalyahuen fun zun der Pekach iz Yehudah
having become Remalyahu of son the Pekach is Yehudah

מלך איבער יִשְׂרָאֵל אין שׁוֹמרוֹן , צוואַנציק יאָר .
yor tsvantsik Shomron in Yisroel iber melech
years twenty Shomron in Yisroel over king

[27] In the two and fiftieth year of Azaryah Melech Yehudah, Pekach Ben Remalyahu began to reign as melech over Yisroel in Shomron, and reigned twenty shanah.

כח און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון
fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
of eyes the in evil is what done has he and

ה ; ער האָט זיך נישט אָפּגעקערט פֿון די זינד פֿון
fun zind di fun opgekert nisht zich hot er Hashem
of sin the from turned away not self has he Hashem

יָרָבְעָם זון פֿון נְבָט , וואָס ער האָט געמאַכט
gemacht hot er vos Nevaten fun zun dem Yarovam
made has he which Nevat of son the Yarov'am

זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn
Yisroel sin

[28] And he did that which was rah in the eyes of Hashem; he departed not from the chattot Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin.

כט אין די טעג פֿון פֶּקח דעם מלך פֿון יִשׂרָאֵל, איז
iz Yisroel fun melech dem Pekach fun teg di in
is Yisroel of king the Pekach of days the in

געקומען תִּגלַת-פִּלאֶסֶר דער מלך פֿון אשור , און האָט
hot un Ashur fun melech der Tiglat-Pileser gekumen
has and Assyria of king the Tiglat Pileser having come

געגומען עיוֹן , און אָבֵל-בֵּית-מעָכָה , און יָנוֹחַ , און קֶדֶשׁ ,
Kedesh un Yanoach un Avel-Beis-Maacah un Iyon genumen
Kedesh and Yanoach and Abel Beit-Ma'achah and Iyon taken

און חָצוֹר , און גִּלעָד , און גָּלִיל , דאָס גאַנצע לאַנד נַפתָּלי ; און
un Naftali land gantse dos Galil un Gilad un Chatsor un
and Naphtali land entire this Galil and Gil'ad and Chatzor and

ער האָט זיי פֿאַרטריבן קיין אשור .
Ashur kein fartriben zei hot er
Assyria to driven out them has he

ל און הוֹשֵׁעַ דער זון פֿון אֵלָהן האָט געבונטעוועט אַ בונט
bunt a gebuntevet hot Elahn fun zun der Hoshea un
conspiracy a conspired has Elah of son the Hoshea and

אויף פֶּקַח דעם זון פֿון רמַלְיָהוּ , און ער האָט אים געשלאָגן
geshlogn im hot er un Remalyahuen fun zun dem Pekach oif
struck down him has he and Remalyahu of son the Pekach against

און אים געטייט , און איז געוואָרן מלך אויף זיין אָרט ,
ort zain oif melech gevorn iz un geteit im un
place his in king having become is and caused to die him and

אין צוואַנציקסטן יאָר פֿון יוֹתָם דעם זון פֿון עוּזִיָהוּ .
Uziyahn fun zun dem Yotam fun yor tsvantsikstn in
Uziyah of son the Yotam of year twentieth in

לא און די איבעריקע זאַכן וועגן פֶּקַחן , און אַלץ וואָס
vos alts un Pekachn vegen zachn iberike di un
which all that and Pekach concerning things the rest of the and

ער האָט געטאָן, דאָס איז באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש פֿון
fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn iz dos geton hot er
of annals the of book in written is this done has he

די מלכים פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di
Yisroel of kings the

לב אין צווייטן יאָר פֿון פֶּקַח דעם זון פֿון רמַלְיָהוּ , דעם
dem Remalyahuen fun zun dem Pekach fun yor tsveitn in
the Remalyahu of son the Pekach of year second in

מלך פֿון יִשׂרָאֵל, איז יוֹתָם דער זון פֿון עוּזִיָהוּ דעם מלך פֿון
fun melech dem Uziyahu fun zun der Yotam iz Yisroel fun melech
of king the Uziyah of son the Yotam is Yisroel of king

יהוּדה געוואָרן מלך . לג פֿינף און צוואַנציק יאָר איז ער
er iz yor tsvantsik un finf melech gevorn Yehudah
he is years twenty and five king having become Yehudah

אַלט געווען , אַז ער איז געוואָרן מלך , און זעכצן
zechtsn un melech gevorn iz er az geven alt
sixteen and king having become is he when having been old

יאָר האָט ער געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם . און דער נאָמען פֿון זיין
zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er hot yor
his of name the and Yerushalayim in reigned he has years

מוטער איז געווען ירוּשָׁא די טאָכטער פֿון צָדוֹק .
Tsadokn fun tochter di Yerusha geven iz muter
Tzadok of daughter the Yerusha having been is mother

[29] In the days of Pekach Melech Yisroel came Tiglat Pileser Melech Ashur *(Assyria)*, and took Iyon, and Abel Beit-Ma'achah, and Yanoach, and Kedesh, and Chatzor, and Gil'ad, and the Galil, all the Eretz Naphtali, and carried them away into the Golus of Assyria.

[30] And Hoshea Ben Elah plotted a kesher against Pekach Ben Remalyahu, attacked him, assassinated him, and reigned as melech in his place, in the 20th year of Yotam Ben Uziyah.

[31] And the rest of the acts of Pekach, and all that he did, behold, they are written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel.

[32] In the second year of Pekach Ben Remalyahu Melech Yisroel began Yotam Ben Uziyah Melech Yehudah to reign as melech. [33] 25 old was he when he began to reign as melech, and he reigned 16 shanah in Yerushalayim. And shem immo was Yerusha Bat Tzadok.

לד אוּן עָר הָאָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין דִי אויגן פֿוּן
fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
of eyes the in upright is what done has he and

ה ; עָר הָאָט געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס זיין פֿאָטער עוּזִיָהוּ
Uziyahu foter zain vos alts vi azoi geton hot er Hashem
Uziyah father his which all that as just as done has he Hashem

הָאָט געטאָן.
geton hot
done had

לה נאָר דִי בָּמוֹת זיינען נישט אָפּגעטאָן ; דאָס
dos gevorn opgeton nisht zainen bamot di nor
the having become removed not are high places the but

. בָּמוֹת פֿאָלק האָט נאָך אַלץ געשלאַכט און גערייכערט אויף דִי
bamot di oif gereichert un geshlacht alts noch hot folk
high places the on burn incense and sacrificed all still has people

עָר הָאָט געבויט דאָס אויבערשטע טויער פֿוּן הס הויז .
hoiz Hashems fun toier oibershte dos geboit hot er
house Hashem's of gate upper the built has he

לו אוּן דִי איבעריקע זאַכן וועגן יוֹתָם , אוּן אַלץ
alts un Yotamen vegen zachn iberike di un
all and Yotam concerning things remaining the and

וואָס עָר הָאָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוּך פֿוּן דִי
di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot er vos
the of book in written already is this done has he that

צַיְיטגעשעעניש פֿוּן דִי מלכים פֿוּן יהוּדה .
Yehudah fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yehudah of kings the of annals

לז אין יענע טעג הָאָט ה אָנגעהויבן אָנשיקן אויף יהוּדה
Yehudah oif onshikn ongehoibn Hashem hot teg yene in
Yehudah on send begun Hashem has days those in

רצין דעם מלך פֿוּן אֲרָם , אוּן פֶּקַח דעם זון פֿוּן רְמַלְיָהוּ .
Remalyahuen fun zun dem Pekach un Aram fun melech dem Retsin
Remalyahu of son the Pekach and Aram of king the Retzin

לח אוּן יוֹתָם הָאָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, אוּן עָר איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Yotam un
is he and fathers his with lain down self has Yotam and

באַגראָבן געווָארן לעבן זיינע עלטערן אין דָוִדס-שטאָט .
Dovids-Shtot foter zain in eltern zaine lebn gevorn bagrobn
Ir Dovid father his in fathers his near having become buried

אוּן זיין זון אָחָז איז געווָארן מלך אויף זיין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Achaz zun zain un
place his in king having become is Achaz son his and

טז

אין זיבעצנטן יאָר פֿוּן פֶּקַח דעם זון פֿוּן רְמַלְיָהוּ ,
Remalyahuen fun zun dem Pekach fun yor zibetsntn in
Remalyahu of son the Pekach of year seventeenth in

איז אָחָז דער זון פֿוּן יוֹתָם דעם מלך פֿוּן יהוּדה
Yehudah fun melech dem Yotam fun zun der Achaz iz
Yehudah of king the Yotam of son the Achaz is

, געווָארן מלך . ב צוואַנציק יאָר איז אָחָז אַלט געווען
geven alt Achaz iz yor tsvantsik melech gevorn
having been old Achaz is years twenty king having become

אַז עָר איז געווָארן מלך , אוּן זעכצן יאָר הָאָט עָר געקיניגט
gekinigt er hot yor zechtsn un melech gevorn iz er az
reigned he has years sixteen and king having become is he when

34 And he did that which was yashar in the eyes of Hashem; he did according to all that Uziyah aviv had done.

35 Howbeit the high places were not removed; the people offered zevakhim and burned ketoret still in the high places.

He rebuilt the Sha'ar Beis Hashem HaElyon.

36 Now the rest of the acts of Yotam, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah?

37 In those days Hashem began to send against Yehudah Retzin Melech Aram, and Pekach Ben Remalyahu.

38 And Yotam slept with his avot, and was buried with his avot in Ir Dovid aviv; and Achaz bno reigned as melech in his place.

16 In the seventeenth year of Pekach Ben Remalyahu, Achaz Ben Yotam Melech Yehudah began to reign. 2 20 years old was Achaz when he began to reign, and reigned 16 shanah

אין ירושָלַיִם . און ער האָט נישט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין
in rechtfartik iz vos geton nisht hot er un Yerushalayim in
in upright is what done not has he and Yerushalayim in

די אויגן פֿון ה זיין ג-ט, אַזוי ווי זיין פֿאָטער דָוִד . [3] נִיערט
naiert Dovid foter zain vi azoi G-t zain Hashem fun oign di
but Dovid father his as just as G-d his Hashem of eyes the

ער איז געגאַנגען אין דעם וועג פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל. און
un Yisroel fun mlochim di fun veg dem in gegangen iz er
and Yisroel of kings the of way the in having gone is he

ער האָט אויך געמאַכט דורכגיין זיין זון דורכן פַֿיַיער, אַזוי ווי
vi azoi faier durchn zun zain durchgein gemacht oich hot er
as just as fire through son his pass through made also has he

די אומווערדיקייטן פֿון די פֿעלקער וואָס ה האָט זיי
zei hot Hashem vos felker di fun umverdikeitn di
them has Hashem which nations the of abominable practices the

פֿאַרטריבן פֿון פַֿאַר די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. [4] און ער האָט געשלאַכט
geshlacht hot er un Yisroel fun kinder di far fun fartriben
sacrificed has he and Yisroel of children the before from driven out

און געריכערט אויף די בָּמות , און אויף די בערגלעך , און אונטער
unter un bergelech di oif un bamot di oif gereichert un
under and hilltops the on and high places the on burn incense and

יעטוועדער צווייגהאַפֿטיקן בוים .
boim tsvaighaftikn yetveder
tree leafy every

[5] דענצמאָל איז אַרויפֿגעקומען רצין דער מלך פֿון אַרָם , און
un Aram fun melech der Retsin aroifgekumen iz dentsmol
and Aram of king the Retzin come up is then

פֶֿקַח דער זון פֿון רמַלְיָהוּ , דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, קיין
kein Yisroel fun melech der Remalyahuen fun zun der Pekach
to Yisroel of king the Remalyahu of son the Pekach

ירושָלַיִם אויף מלחמה ; און זיי האָבן געלעגערט אויף אָחָז ,
Achazn oif gelegert hobn zei un milchome oif Yerushalayim
Achaz on besieged have they and battle for Yerushalayim

און נישט געקענט בייַקומען .
baikumen gekent nisht un
to overcome able not and

[6] אין יענער צייַט האָט רצין דער מלך פֿון אַרָם צוריקגעקערט אֵילַת
Eilat tsurikgekert Aram fun melech der Retsin hot tsait yener in
Eilat took back Aram of king the Retzin has time that at

צו אַרָם , און האָט אַרויסגעוואָרפֿן די מענער פֿון יהודה פֿון אֵילַת.
Eilat fun Yehudah fun mener di aroisgevorfn hot un Aram tsu
Eilat from Yehudah of men the thrown out has and Aram to

און די אֲדוֹמים זיַנען געקומען קיין אֵילַת, און זיַנען
zainen un Eilat kein gekumen zainen Adomim di un
are and Eilat to having come are Edom the ones and

דאָרטן געבליבן זיצן ביז אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz zitsn geblibn dortn
day this very on until sit remain there

[7] און אָחָז האָט געשיקט שלוחים צו תִּגלַת-פִּלאֶסֶר דעם מלך
melech dem Tiglat-Pileser tsu shluchim geshikt hot Achaz un
king the Tiglat Pileser to messengers sent has Achaz and

פֿון אשור , אַזוי צו זאָגן : דיַין קנעכט און דיַין זון בין איך; קום
kum ich bin zun dain un knecht dain zogn tsu azoi Ashur fun
come I am son your and servant your say to so Assyria of

in Yerushalayim, and did not that which was yashar in the eyes of Hashem Elohav, like Dovid Aviv. [3] But he walked in the derech of the Melachim of Yisroel, and even made bno to pass through the eish, according to the to'avot of the Goyim, whom Hashem cast out from before the Bnei Yisroel. [4] And he sacrificed and burnt ketoret in the high places, and on the geva'ot, and under every spreading tree.

[5] Then Retzin Melech Aram *(Syria)* and Pekach Ben Remalyahu Melech Yisroel came up to Yerushalayim for milchamah; and they besieged Achaz, but could not overcome him.

[6] At that time Retzin Melech Aram *(Syria)* recovered Eilat for Aram, and drove the Yehudim from Eilat; and the Edomim came to Eilat, and dwelt there unto this day.

[7] So Achaz sent malachim to Tiglat Pileser Melech Ashur *(Assyria)*, saying, I am thy eved and thy ben

(son, vassal); come up, and save me out of the hand of Melech Aram, and out of the hand of Melech Yisroel, which rise up against me.

אַרויף און העלף מיר פֿון דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון אֲרָם , און
un Aram fun melech dem fun hant der fun mir helf un aroif
and Aram of king the of hand the from me help and up

פֿון דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס זיינען אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen zainen vos Yisroel fun melech dem fun hant der fun
arose are who Yisroel of king the of hand the from

אויף מיר.
mir oif
me against

8 And Achaz took the kesef and zahav that was found in the Beis Hashem, and in the otzerot of the Bais HaMelech, and sent it for a shochad (bribe) to Melech Ashur. 9 And Melech of Ashur (Assyria) paid heed unto him; for Melech Ashur (Assyria) went up against Damascus, and captured it, and carried the people of it captive to Kir, and slaughtered Retzin. 10 And HaMelech Achaz went to Damascus to meet Tiglat Pileser Melech Ashur, and Achaz saw the mizbe'ach that was at Damascus; and HaMelech Achaz sent to Uriyah HaKohen the demut (likeness, sketch) of the mizbe'ach, and the tavnit (pattern, plan) of it, according to all the workmanship thereof. 11 And Uriyah HaKohen built the mizbe'ach according to all that HaMelech Achaz had sent from Damascus; so Uriyah HaKohen constructed it before HaMelech Achaz came from Damascus. 12 And when HaMelech came from

ח און אָחָז האָט געגומען דאָס זילבער און דאָס גאָלד וואָס האָט
hot vos gold dos un zilber dos genumen hot Achaz un
has which gold this and silver this taken has Achaz and

זיך געפֿונען אין הס הויז און אין די שאַצקאַמערן פֿון מלכס
melechs fun shatskamern di in un hoiz Hashems in gefunen zich
king's of treasuries the in and house Hashem's in found self

הויז , און האָט געשיקט צום מלך פֿון אשור שוחד . ט און דער
der un shochad Ashur fun melech tsum geshikt hot un hoiz
the and a bribe Assyria of king to sent has and house

מלך פֿון אשור האָט צוגעהערט צו אים, און דער מלך פֿון אשור
Ashur fun melech der un im tsu tsugehert hot Ashur fun melech
Assyria of king the and him to paid heed has Assyria of king

איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף דַּמֶּשֶׂק , און האָט זי איינגענומען , און האָט
hot un aingenumen zi hot un Damesek oif aroifgegangen iz
has and seized it has and Damascus on having gone up is

פֿאַרטריבן אירע באַווינער קיין קיר, און רצינען האָט ער געטייט .
geteit er hot Retsinen un Kir kein bavoiner ire fartriben
caused to die he has Retzin and Kir to inhabitants its driven out

י און דער מלך אָחָז איז געגאַנגען קיין דַּמֶּשֶׂק אַנטקעגן
antkegen Damesek kein gegangen iz Achaz melech der un
to meet Damascus to having gone is Achaz king the and

תִּגלַת-פִּלאֶסֶר דעם מלך פֿון אשור , און ער האָט געזען דעם
dem gezen hot er un Ashur fun melech dem Tiglat-Pileser
the seen has he and Assyria of king the Tiglat Pileser

מזבח וואָס אין דַּמֶּשֶׂק . און דער מלך אָחָז האָט געשיקט
geshikt hot Achaz melech der un Damesek in vos mizbeyech
sent has Achaz king the and Damascus in which altar

צו אוּרִיה דעם כֹּהן די געשטאַלט פֿון דעם מזבח און זיין
zain un mizbeyech dem fun geshtalt di koyen dem Uriyah tsu
its and altar the of model the kohen the Uriyah to

געבוי לויט זיין גאַנצער ארבעט . יא און אוּרִיה דער כֹּהן
koyen der Uriyah un arbet gantser zain loit geboi
kohen the Uriyah and workings all its according to structure

האָט אויפֿגעבויט דעם מזבח ; אַזוי ווי אַלץ וואָס דער
der vos alts vi azoi mizbeyech dem oifgeboit hot
the which all that as according to altar the build has

מלך אָחָז האָט געשיקט פֿון דַּמֶּשֶׂק . אַזוי האָט אוּרִיה דער
der Uriyah hot azoi Damesek fun geshikt hot Achaz melech
the Uriyah has so Damascus from sent has Achaz king

כֹּהן געמאַכט, איידער דער מלך אָחָז איז געקומען פֿון
koyen gemacht eider melech der Achaz iz gekumen fun
kohen made before the king Achaz is come having from

דַּמֶּשֶׂק . יב און אַז דער מלך איז געקומען פֿון דַּמֶּשֶׂק ,
Damesek fun gekumen iz melech der az un Damesek
Damascus from having come is king the when and Damascus

האָט דער מלך געזען דעם מזבח ; און דער מלך האָט
hot melech der un mizbeyech dem gezen melech der hot
has king the and altar the seen king the has

געגענט צום מזבח , און האָט אויפֿגעבראַכט אויף אים. [יג] און
genent tsum mizbeyech un hot oifgebracht oif im un
to come near altar and has offered up on it and

ער האָט געדעמפֿט זײַן בראַנדאָפּפֿער און זײַן שפּײַזאָפּפֿער, און
er hot gedemft zain un brandopfer zain un shpaizopfer un
he has up in smoke his and olah his and minchah and

געגאָסן זײַן גיסאָפּפֿער , און געשפּרענגט דאָס בלוט פֿון זײַן
gegosn zain gisopfer un geshprengt dos blut fun zain
poured out his drink offering and cast this blood of his

פֿרידאָפּפֿער , אויפֿן מזבח . [יד] און דעם קופּערנעם מזבח וואָס
fridopfer oifn mizbeyech un dem kupernem mizbeyech vos
peace offering on the altar and the copper altar that

פֿאַר ג-ט האָט ער צוגערוקט פֿון פּאַר דעם הויז , פֿון צווישן
far G-t hot er tsugerukt fun hoiz dem far fun tsvishn
before G-d has he moved from house the before from between

דעם מזבח און צווישן דעם הויז פֿון ה , און האָט אים
im hot un Hashem fun hoiz dem tsvishn un mizbeyech dem
it has and Hashem of house the between and altar the

אַוועקגעשטעלט ביים זײַט פֿון דעם מזבח צו צפֿון .
avekgeshtelt baim zait fun dem mizbeyech tsu tsofn
placed at side of the altar to north

[טו] און דער מלך אָחָז האָט באַפֿוילן אוּרִיה דעם כֹהן , אַזוי
azoi koyen dem Uriyah bafoiln hot Achaz melech der un
so kohen the Uriyah commanded has Achaz king the and

צו זאָגן : אויף דעם גרויסן מזבח דעמף דאָס ברַאַנדאָפּפֿער פֿון אין
in fun brandopfer dos demf mizbeyech groisn dem oif zogn tsu
in of olah this burn altar great the on say to

דער פֿרי , און דאָס שפּײַזאָפּפֿער פֿון אָוונט , און דאָס ברַאַנדאָפּפֿער
peire der un dos shpaizopfer fun ovnt un dos brandopfer
morning the and this minchah of evening and this olah

פֿון מלך און זײַן שפּײַזאָפּפֿער, און דאָס ברַאַנדאָפּפֿער פֿון דעם גאַנצן
melech fun zain un shpaizopfer dos un brandopfer fun dem gantsn
king of his and minchah this and olah of the all

פֿאָלק פֿון לאַנד, און זייער שפּײַזאָפּפֿער און זייערע גיסאָפּפֿער ; און
folk fun land un zeyer un shpaizopfer un zeyere gisopfer un
people of land their and minchah their and drink offering and

איטלעך בלוט פֿון ברַאַנדאָפּפֿער און איטלעך בלוט פֿון שלאַכטאָפּפֿער
itlech blut fun brandopfer un itlech blut fun shlachtopfer
all of blood of olah and all of blood slaughter sacrifice

זאָלסטו שפּרענגען אויף אים. און וועגן דעם קופּערנעם מזבח
zolstu shprengen oif im un vegen dem kupernem mizbeyech
shall you scatter on it and the regarding bronze altar

וועל איך דאַרפֿן נאָכקוקן .
vel ich darfn nochkukn
will I have need of examine

[טז] און אוּרִיה דער כֹהן האָט געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס דער
der vos alts vi azoi geton hot koyen der Uriyah un
the which all that as so done has kohen the Uriyah and

מלך אָחָז האָט באַפֿוילן .
melech Achaz hot bafoiln
king Achaz has commanded

Damascus, HaMelech saw the mizbe'ach; and HaMelech approached the mizbe'ach, and went up to it. [13] And he burned his olah and his minchah, and poured his nesekh *(drink offering)*, and sprinkled the dahm of his shelamim upon the mizbe'ach. [14] And he moved also the Mizbe'ach Nechoshet, which was before Hashem, from the forefront of the Beis, from between [his] mizbe'ach and the Beis Hashem, and put it on the north side of [his] mizbe'ach.

[15] And HaMelech Achaz commanded Uriyah HaKohen, saying, Upon the Mizbe'ach HaGadol burn the olat haboker, and the minchat haerev, and the olat HaMelech, and his minchah, with the olat kol Am HaAretz, and their minchah, and their nesakhim; and sprinkle upon it all the dahm of the olah, and all the dahm of the zevach: but the Mizbe'ach HaNechoshet shall be for me to inquire by.

[16] Thus did Uriyah HaKohen, according to all that HaMelech Achaz commanded.

יז און דער מלך אָחָז האָט אָפּגעהאַקט די ראַמען פֿון
fun ramen di opgehakt hot Achaz melech der un
of borders the cut off has Achaz king the and

די געשטעלן, און האָט אָפּגענומען פֿון זיי דעם האַנטפֿאַס.
hantfas dem zei fun opgeton hot un geshteln di
laver the them from removed has and bases the

און דעם ים האָט ער אַראָפּגענומען פֿון די קופּערנע
kuperne di fun aropgenumen er hot yam dem un
bronze the from taken down he has the sea the and

רינדער וואָס אונטער אים, און האָט אים אַוועקגעשטעלט אויף אַ
a oif avekgeshtelt im hot un im unter vos rinder
a on placed it has and it under which oxen

געפּלאַסטער פֿון שטיינער. יח און דער איבערדעק פֿאַר שבת
Shabbos far iberdek der un shteiner fun geflaster
Shabbos for awning the and stone of pavement

וואָס מע האָט אָנגעבויט אין הויז , און דעם מלכס אײַנגאַנג
aingang melechs dem un hoiz on ongeboit hot me vos
entrance king's the and house on built has one which

דערויסן, האָט ער איבערגעשטעלט אין הויז פֿון ה
Hashem fun hoiz in ibergeshtelt er hot deroisn
Hashem of house in removed he has outer

וועגן דעם מלך פֿון אשור .
Ashur fun melech dem vegen
Assyria of king the because of

יט און די איבעריקע זאכן פֿון אָחָזן וואָס ער האָט
hot er vos Achazn fun zachn iberike di un
has he which Achaz of things the rest of the and

געטאָן, זיי זײַנען שוין באַשריבן אין בוך פֿון די
di fun buch in bashribn shoin zainen zei geton
the of book in written already are they done

צײַטגעשעענישן פֿון די מלכים פֿון יהודה .
Yehudah fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yehudah of kings the of annals

כ און אָחָז האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן,
eltern zaine mit geleigt zich hot Achaz un
fathers his with lain down self has Achaz and

און ער איז באַגראָבן געוואָרן לעבן זײַנע עלטערן אין
in eltern zaine lebn gevorn bagrobn iz er un
in fathers his near having become buried is he and

דָּוִדס-שטאָט . און זײַן זון חִזקִיָהו איז געוואָרן
gevorn iz Chizkiyah zun zain un Dovids-Shtot
having become is Chizkiyahu son his and Ir Dovid

מלך אויף זײַן אָרט .
ort zain oif melech
place his in king

יז אין צוועלפֿטן יאָר פֿון אָחָז דעם מלך פֿון יהודה , איז הוֹשֵׁעַ
Hoshea iz Yehudah fun melech dem Achaz fun yor tsvelftn in
Hoshea is Yehudah of king the Achaz of year twelfth in

דער זון פֿון אֵלָהן געוואָרן מלך אין שומרון איבער
iber Shomron in melech gevorn Elahn fun zun der
over Shomron in king having become Elah of son the

יִשְׂרָאֵל, נײַן יאָר .
yor nain Yisroel
years nine Yisroel

17 And HaMelech Achaz cut off the misgerot *(bases)* of the mekhonot *(movable stands or bases)*, and removed the kiyor from off them; and took down the Yam from off the Bakar HaNechoshet that were under it, and put it upon the Martzepet Avanim.
18 The musakh for Shabbos that they had built in the Beis, and the outer entrance of HaMelech, he removed from the Beis Hashem because of Melech Ashur.

19 Now the rest of the acts of Achaz which he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim of the Melachim of Yehudah?

20 And Achaz slept with his Avot, and was buried with his Avot in Ir Dovid; and Chizkiyahu (Hezekiah) bno reigned in his place.

17 In the twelfth year of Achaz Melech Yehudah began Hoshea Ben Elah to reign as melech in Shomron over Yisroel nine shanim.

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , נאָר נישט
nisht nor Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
not but Hashem of eyes the in evil is what done has he and

אַזוי ווי די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס זיינען געווען פֿאַר אים.
im far geven zainen vos Yisroel fun mlochim di vi azoi
him before having been are who Yisroel of kings the as just as

ג אויף אים איז אַרויפֿגעגאַנגען שַׁלְמַנְאֶסֶר דער מלך פֿון אשור , און
un Ashur fun melech der Shalmaneser aroifgegangen iz im oif
and Assyria of king the Shalmaneser having gone up is him on

הוֹשֵׁעַ איז געווָארן אַ קנעכט צו אים, און אים געצאָלט מִנְחָה .
minche getsolt im un im tsu knecht a gevorn iz Hoshea
tribute paid him and him to servant a having become is Hoshea

ד און דער מלך פֿון אשור האָט אויסגעפֿונען אין הוֹשֵׁעַ אַ בונט ,
bunt a Hoshean in oisgefunen hot Ashur fun melech der un
conspiracy a Hoshea in discovered has Assyria of king the and

וויַיל ער האָט געשיקט שלוחים צו סוֹא דעם מלך פֿון מִצרַיִם , און
un Mitsrayim fun melech dem So tsu shluchim geshikt hot er vail
and Egypt of king the So to messengers sent had he for

האָט נישט אַרויפֿגעבראַכט מִנְחָה צו דעם מלך פֿון אשור אַזוי ווי
vi azoi Ashur fun melech dem tsu minche aroifgebracht nisht hot
as just as Assyria of king the to tribute brought up not has

יאָר אין יאָר . און דער מלך פֿון אשור האָט אים פֿאַרהאַלטן, און האָט
hot un farhaltn im hot Ashur fun melech der un yor in yor
has and detained him has Assyria of king the and year in year

אים אַריינגעשפּאַרט אין תּפיסה.
tefish in araingeshpart im
prison in forced in him

ה און דער מלך פֿון אשור איז אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן גאַנצן לאַנד,
land gantsn oifn aroifgegangen iz Ashur fun melech der un
land all on having gone up is Assyria of king the and

און איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף שומרון , און האָט געלאָגערט אויף איר
ir oif gelegert hot un Shomron oif aroifgegangen iz un
it on besieged has and Shomron to having gone up is and

דריַי יאָר . ו אין ניַינטן יאָר פֿון הוֹשֵׁעַ האָט דער מלך פֿון אשור
Ashur fun melech der hot Hoshean fun yor naintn in yor drai
Assyria of king the has Hoshea of year ninth in years three

באַצוווּנגען שומרון , און האָט פֿאַרטריבן יִשְׂרָאֵל קיין אשור , און
un Ashur kein Yisroel fartriben hot un Shomron batsvungen
and Assyria to Yisroel driven out has and Shomron captured

זיי באַזעצט אין חֲלַח , און בַּיַם טַיַך חָבוֹר , אין גּוֹזָן , און
un Gozan in Chavor taich baim un Chalach in bazetst zei
and Gozan in Chavor the river by the and Chalach in settled them

אין די שטעט פֿון מָדַי .
Madai fun shtet di in
Medes of cities the in

ז און דאָס איז געשען ווייַל די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di vail geshen iz dos un
have Yisroel of children the because happened is this and

געזינדיקט צו ה זייער ג-ט וואָס האָט זיי אויפֿגעבראַכט
oifgebracht zei hot vos G-t zeyer Hashem tsu gezindikt
brought up them has who G-d their Hashem against sinned

פֿון לאַנד מִצרַיִם , פֿון אונטער דער האַנט פֿון פַּרעה דעם
dem Pharaoh fun hant der unter fun Mitsrayim land fun
the Pharaoh of hand the under from Egypt land from

2 And he did that which was rah in the eyes of Hashem, but not as the malkhei Yisroel that were before him.

3 Against him came up Shalmaneser Melech Ashur; and Hoshea became his eved *(vassal)* and paid him minchah *(tribute)*.

4 And Melech Ashur found kesher in Hoshea; for he had sent malachim to So Melech Mitzrayim, and paid no minchah to Melech Ashur, as he had done shanah b'shanah; therefore Melech Ashur took him in custody, and bound him in the bais keleh.

5 Then Melech Ashur came up throughout kol HaAretz, and went up to Shomron, and besieged it shalosh shanim. 6 In the ninth year of Hoshea, Melech Ashur took Shomron, and carried Yisroel away to Ashur, and placed them in Chalach and by the river Chavor in Gozan, and in the cities of the Medes.

7 For so it was, that the Bnei Yisroel had sinned against Hashem Eloheihem Who had brought them up out of Eretz Mitzrayim, from under the yad of Pharaoh Melech

מלך פֿון מִצרַיִם , און זיי האָבן געפֿאָרכט פֿרעמדע ג-טער.
g-ter fremde geforcht hobn zei un Mitsrayim fun melech
g-ds foreign feared have they and Egypt of king

ח און זיי זיַינען געגאַנגען אין די געזעצן פֿון די פֿעלקער וואָס
vos felker di fun gezetsn di in gegangen zainen zei un
which nations the of laws the in having gone are they and

ה האָט פֿאַרטריבן פֿון פּאָר די קינדער פֿון ישׂרָאֵל; דעס
des Yisroel fun kinder di far fun fartriben hot Hashem
the Yisroel of children the before from driven out has Hashem

ט און גלַייכן די מלכים פֿון ישׂרָאֵל, וואָס זיי האָבן געמאַכט.
un gemacht hobn zei vos Yisroel fun mlochim di glaichn
and made have they which Yisroel of kings the same

די קינדער פֿון ישׂרָאֵל האָבן צוגעטראַכט זאַכן וואָס נישט ריכטיק
richtik nisht vos zachn tsugetracht hobn Yisroel fun kinder di
right not which things devised have Yisroel of children the

צו ה זייער ג-ט, און זיי האָבן זיך געבויט בָּמות אין
in bamot geboit zich hobn zei un G-t zeyer Hashem tsu
in high places built self have they and G-d their Hashem against

י אַלע זייערע שטעט, פֿון אַ וועכטערטורעם ביז אַ פֿעסטונגשטאָט. און
un festungshtot a biz vechterturem a fun shtet zeyere ale
and fortified city a unto watchtower a from cities their all

זיי האָבן זיך אויפֿגעשטעלט זיַילשטיינער און געצנשטאַנגען אויף
oif getsnshtangen un zailshteiner oifgeshtelt zich hobn zei
on idol poles and sacred pillars set up self have they

יעטוועדער הויכן בערגל און אונטער יעטוועדער צווייגהאַפּטיקן בוים.
boim tsvaighaftikn yetveder unter un bergel hoichn yetveder
tree leafy every under and hill high every

יא און זיי האָבן דאָרטן גערייכערט אויף אַלע בָּמות , אַזוי
azoi bamot ale oif gereichert dortn hobn zei un
just as high places all on burned incense there have they and

ווי די פֿעלקער וואָס ה האָט פֿאַרטריבן פֿון פּאָר זיי ;
zei far fun fartriben hot Hashem vos felker di vi
them before from driven out has Hashem which nations the as

ה . און זיי האָבן געטאָן שלעכטע זאַכן צו דערצערנען
Hashem dertserenen tsu zachn shlechte geton hobn zei un
Hashem provoke to anger to things evil done have they and

יב און זיי האָבן געדינט די אָפּגעטער, וואָס ה האָט זיי
zei hot Hashem vos opgeter di gedint hobn zei un
them has Hashem of which idols the served have they and

יג אָנגעזאָגט: איר זאָלט נישט טאָן די דאָזיקע זאַך . און ה האָט
hot Hashem un zach dozike di ton nisht zolt ir ongezogt
has Hashem and thing this the do not shall you ordered

גערופֿן יִשׂרָאֵל און יהוּדה דורך איטלעכן נבֿיא , איטלעכן
itlechn novi itlechn durch Yehudah un Yisroel gevornt
every prophet every through Yehudah and Yisroel warned

זשער, אַזוי צו זאָגן: קערט אייַך אום פֿון אייַערע שלעכטע וועגן ,
vegen shlechte aiere fun um aich kert zogn tsu azoi zeer
ways evil your from back you turn say to so seer

און היט מיַינע געבאָטן , מיַינע גזעצן , לויט דער
der loit gezetsn maine gebot maine hit un
the according to laws my commandments my keep and

גאַנצער תּורה וואָס איך האָב באַפֿוילן אייַערע עלטערן, און
un eltern aiere bafoiln hob ich vos toyre gantser
and fathers your commanded have I which instruction entire

Mitzrayim, had feared elohim acherim,
8 Walked in the chukkot of the Goyim, whom Hashem cast out from before the Bnei Yisroel, and [in the chukkot] of the Malkhei Yisroel, which they had made up. 9 And the Bnei Yisroel did secretly those things that were not right against Hashem Eloheihem, and they built for them high places in all their towns, from the migdal of the notzerim to the fortified city. 10 And they set up for them matzevot and Asherim on every high hill, under every lushly foliaged green tree; 11 And there they burned ketoret in all the high places, as did the Goyim whom Hashem drove out before them; and wrought devarim ra'im to provoke Hashem to anger; 12 For they served the gillulim, whereof Hashem had said unto them, Ye shall not do this thing. 13 Yet Hashem testified warnings against Yisroel, and against Yehudah, by all the nevi'im, and by all the khozer, saying, Turn ye from your derakhim hara'im and be shomer over My mitzvot and My chukkot, according to all the torah which

וואָס איך האָב געשיקט צו אייַך דורך מײַנע קנעכט , די נבֿיאים .
neviim di knecht maine durch aich tsu geshikt hob ich vos
prophets the servants my through you to sent have I which

ד אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט, און זיי האָבן האַרט געמאַכט זייער
zeyer gemacht hart hobn zei un tsugehert nisht hobn zei ober
their made hard have they and paid heed not have they but

נאַקן, אַזוי ווי דער נאַקן פֿון זייערע עלטערן וואָס האָבן נישט געגלויבט
gegloibt nisht hobn vos eltern zeyere fun nakn der vi azoi nakn
believed not have who fathers their of neck the as just as neck

אין ה זייער ג-ט. טו און זיי האָבן פֿאַראַכט זײַנע געזעצן און
un gezetsn zaine faracht hobn zei un G-t zeyer Hashem in
and laws his scorned have they and G-d their Hashem in

זײַן ברית וואָס ער האָט געשלאָסן מיט זייערע עלטערן, און זײַנע
zaine un eltern zeyere mit geshlosn hot er vos bris zain
his and fathers their with established has he that covenant his

וואָרענישן, צייגנים וואָס ער האָט זיי געוואָרנט, און זיי זײַנען
zainen zei un gevornt zei hot er vos tseignim vorenishn
are they and warned them has he which testimony warnings

געגאַנגען נאָך נישטיקייט און געוואָרן נישטיק , און
un nishtik gevorn un nishtikeit noch gegangen
and worthless having become and worthlessness after having gone

נאָך די פֿעלקער וואָס רונד אַרום זיי , וואָס ה האָט זיי
zei hot Hashem vos zei arum rund vos felker di noch
them has Hashem which them round around that nations the after

באַפֿוילן נישט צו טאָן אַזוי ווי זיי . טז און זיי האָבן פֿאַרלאָזן
farlozen hobn zei un zei vi azoi ton tsu nisht bafoiln
forsaken have they and them like so do to not commanded

אַלע געבאָט פֿון ה זייער ג-ט, און האָבן זיך געמאַכט
gemacht zich hobn un G-t zeyer Hashem fun gebot ale
made self have and G-d their Hashem of commandments all

געגאָסענע געצן – צוויי קעלבער, און געמאַכט אַן אַשֵׁרָה , און זיך
zich un Asherah an gemacht un kelber tsvei getsn gegosene
self and Asherah an made and calves two images poured

געבוקט צו דעם גאַנצן חיל פֿון הימל , און געדינט בַּעַל . יז און זיי
zei un Baal gedint un himel fun cheil gantsn dem tsu gebukt
they and Ba'al served and heaven of host all the to bowed

האָבן געמאַכט דורכגיין זייערע זין און זייערע טעכטער דורכן
durchn techter zeyere un zin zeyere durchgein gemacht hobn
through daughters their and sons their pass through made have

פֿײַער, און האָבן געברויכט וואָרזאָגערײַ און געצויבערט , און זיך
zich un getsoibert un vorzogerai gebroicht hobn un faier
self and enchantments and divination practiced have and fire

אָפּגעגעבן צו טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , אים
im Hashem fun oign di in shlecht iz vos ton tsu opgegebn
him Hashem of eyes the in evil is what do to given back

צו דערצערנען . יח און ה האָט זייער געצערנט אויף
oif getsernt zeyer hot Hashem un dertserenen tsu
against been angry very has Hashem and provoke to anger to

יִשׂרָאֵל, און ער האָט זיי אָפּגעטאָן פֿון זײַן פּנים ; עס איז נישט
nisht iz es ponem zain fun opgeton zei hot er un Yisroel
not is it presence his from removed them has he and Yisroel

געבליבן אַחוץ שבֿט יהודה אַליין . יט האָט אויך יהודה
Yehudah oich hot alein Yehudah sheyvet achuts geblibn
Yehudah also has alone Yehudah tribe aside from left

I commanded your Avoteichem, and which I sent to you by My avadim the Nevi'im. 14 Notwithstanding they would not listen, but stubbornly stiffened their necks, like the neck of their avot, that did not believe in Hashem Eloheihem. 15 And they rejected His chukkot, and His brit that He made with their avot, and His edot which He testified against them; and they followed after hevel, and became hevel, and went after the Goyim that were all around them, concerning whom Hashem had charged them, that they should not do like them. 16 And they forsook all the mitzvot of Hashem Eloheihem, and made them massekhah, even two agalim, and made Asheirah, and worshiped all the Tzava HaShomayim, and served Ba'al. 17 And they caused their banim and their banot to pass through the eish, and practiced kesamim and practiced witchcraft, and sold themselves to do rah in the eyes of Hashem, to provoke Him to anger. 18 Therefore Hashem was very angry with Yisroel, and removed them out of His sight; there was none left but

the shevet of Yehudah only. [19] Also Yehudah kept not the mitzvot of Hashem Eloheihem, but walked in the chukkot of Yisroel which they had made up. [20] And Hashem rejected all the zera Yisroel, afflicted them and delivered them into the yad of plunderers, until He had cast them out of His sight. [21] For He tore Yisroel from the Bais Dovid; and they made Yarov'am Ben Nevat melech; and Yarov'am drove Yisroel from following after Hashem, and caused them to commit a chata'ah gedolah. [22] For the Bnei Yisroel walked in all the chattot Yarov'am which he did; they departed not from them; [23] Until Hashem removed Yisroel out of His sight, as He had said by all His avadim the Nevi'im. So was Yisroel carried away into the Golus out of their own adamah to Ashur unto this day.

[24] And Melech Ashur brought men from Babylon, and from Kuthah, and from Ava, and from Chamat, and from Sepharvayim, and placed them in the cities of Shomron in the place of Bnei

נישט געהיט די געבאָט פֿון ה זייער ג-ט, און זיי
zei un G-t zeyer Hashem fun gebot di gehit nisht
they and G-d their Hashem of commandments the kept not

זיַנען געגאַנגען אין די געזעצן פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס יענע האָבן
hobn yene vos Yisroel fun gezetsn di in gegangen zainen
have those ones which Yisroel of laws the in having gone are

געמאַכט. כ און ה האָט פֿאַראַכט דעם גאַנצן זאָמען פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun zomen gantsn dem faracht hot Hashem un gemacht
Yisroel of seed all the scorned has Hashem and made

און ער האָט זיי געפּיַניקט, און האָט זיי געגעבן אין דער האַנט
hant der in gegebn zei hot un gepainikt zei hot er un
hand the into given them has and afflicted them has he and

פֿון אויסרויבער, ביז ער האָט זיי אַוועקגעוואָרפֿן פֿון זיַין פּנים.
ponem zain fun avekgevorfen zei hot er biz oisroiber fun
presence his from cast off them had he until plunderers of

כא וואָרעם אַז ער האָט אָפּגעריסן יִשְׂרָאֵל פֿון דעם הויז פֿון דָּוִד,
Dovid fun hoiz dem fun Yisroel opgerisn hot er az vorem
Dovid of house the from Yisroel broke off had he when because

און זיי האָבן געמאַכט פֿאַר אַ מלך יָרָבְעָם פֿון נְבָט,
Nevaten fun zun dem Yarovam melech a far gemacht hobn zei un
Nevat of son the Yarov'am king a for made had they and

האָט יָרָבְעָם אָפּגעפֿירט יִשְׂרָאֵל פֿון הינטער ה, און ער
er un Hashem hinter fun Yisroel opgefirt Yarovam hot
he and Hashem following from Yisroel lead aside Yarov'am has

האָט זיי געמאַכט זינדיקן אַ גרויסע זינד. כב און די קינדער פֿון
fun kinder di un zind groise a zindikn gemacht zei hot
of children the and sin great a sin made them has

יִשְׂרָאֵל זיַנען געגאַנגען אין אַלע זינד פֿון יָרָבְעָמען וואָס ער
er vos Yorovamen fun zind ale in gegangen zainen Yisroel
he which Yarov'am of sin all in having gone are Yisroel

האָט געטאָן; זיי האָבן זיך נישט אָפּגעקערט דערפֿון. כג ביז ה
Hashem biz derfun opgekert nisht zich hobn zei geton hot
Hashem until thereof turned away not self have they done has

האָט אָפּגעטאָן יִשְׂרָאֵל פֿון זיַין פּנים, אַזוי ווי ער האָט געזאָגט
geredt hot er vi azoi ponem zain fun Yisroel opgeton hot
spoken has he as just as presence his from Yisroel removed has

דורך אַלע זיַינע קנעכט די נביאים, און יִשְׂרָאֵל איז פֿאַרטריבן
fartriben iz Yisroel un neviim di knecht zaine ale durch
driven out is Yisroel and prophets the servants his all through

געווָאָרן פֿון זיַין ערד קיין אשור אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif Ashur kein erd zain fun gevorn
day this very unto Assyria to land his from having become

כד און דער מלך פֿון אשור האָט געבראַכט מענטשן
mentshn gebracht hot Ashur fun melech der un
people brought has Assyria of king the and

פֿון בָּבֶל, און פֿון כּוּתָה, און פֿון עַוָּא, און פֿון
fun Bavel fun un Kuthah fun un Ava fun un
from and Ava from and Kuthah from and Bavel from

חֲמָת, און פֿון ספֿרַוִים, און באַזעצט אין די שטעט
shtet di in bazetst un Sefarvayim fun un Chammat
cities the in settled and Sepharvayim from and Chamat

פֿון שומרון אַנשטאָט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. און זיי
fun shomron anshtot di kinder fun Yisroel un zei
they and Yisroel of children the in place of Shomron of

Yisroel; and they possessed Shomron, and dwelt in the cities thereof.

האָבן געאַרבט שׁומרון , און זיַנען געזעסן אין אירע
hobn gearbt Shomron un zainen gezesn in ire
have took possession of Shomron and are settled in its
שטעט.
shtet
cities

כה און עס איז געווען אין אָנהייב פֿון זייער זיצן דאָרטן, האָבן
un es iz geven in onheib fun zeyer zitsn dortn hobn
and it is having been in beginning of their sitting there have

[25] And so it was at the beginning of their dwelling there, that they feared not Hashem; therefore Hashem sent among them the arayot which killed some of them. [26] Wherefore they spoke to Melech Ashur, saying, The Goyim which thou hast removed, and placed in the cities of Shomron, know not the mishpat Elohei HaAretz; therefore He hath sent the arayot among them, and, behold, they slew them, because they know not the mishpat Elohei HaAretz.

זיי נישט געפֿאָרכט ה׳ , און ה׳ האָט אָנגעשיקט אויף זיי
zei nisht geforcht Hashem un Hashem hot ongeshikt oif zei
they not feared Hashem and Hashem has sent on them
כו לייבן, און זיי פֿלעגן אויסהרגענ צווישן זיי . האָט מען אָנגעזאָגט
leibn un zei flegn oishrgen tsvishn zei . hot men ongezogt
lions and they used to killing among them . has they told
דעם מלך פֿון אשור , אַזוי צו זאָגן: די פֿעלקער וואָס דו האָסט
dem melech fun Ashur , azoi tsu zogn: di felker vos du host
the king of Assyria , so to say: the nations that you have
אַוועקגעפֿירט, און באַזעצט אין די שטעט פֿון שׁומרון , וויסן נישט
avekgefirt un bazetst in di shtet fun Shomron , veisn nisht
led away and settled in the cities of Shomron , know not
דעם שטייגער פֿון דעם ג-ט פֿון לאַנד; דערום האָט ער אָנגעשיקט אויף
dem shteiger fun dem G-t fun land; derum hot er ongeshikt oif
the custom of the G-d the of land; therefore has he sent on
זיי לייבן, און זע , זיי טייטן זיי , אַזוי וויַ זיי וויסן נישט דעם
zei leibn un ze , zei teitn zei , azoi vi zei veisn nisht dem
them lions and behold , they kill them , as even they know not the
שטייגער פֿון דעם ג-ט פֿון לאַנד.
shteiger fun dem G-t fun land.
custom of the G-d the of land.

כז האָט דער מלך פֿון אשור באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן: פֿירט אַוועק
hot der melech fun Ashur bafoiln , azoi tsu zogn: firt avek
has the king of Assyria commanded , so to say: lead away
אַהין איינעם פֿון די כֹהנים וואָס איר האָט פֿאַרטריבן פֿון דאָרטן; און
ahin einem fun di koyanim vos ir hot fartriben fun dortn un
there one of the kohanim which you has driven out from there and
זאָלן זיי גיין און זיך באַזעצן דאָרטן, און ער זאָל זיי לערנען דעם
zoln zei gein un zich bazetsn dortn un er zol lernen dem
let them go and self settle there and he shall teach them the
שטייגער פֿון דעם ג-ט פֿון לאַנד.
shteiger fun dem G-t fun land.
custom of the G-d the of land.

כח איז געקומען איינער פֿון די כֹהנים וואָס האָט געהאַט
iz gekumen einer fun di koyanim vos hot me gehat
is having come one of the kohanim whom has they had

[27] Then Melech Ashur commanded, saying, Carry back there one of the kohanim whom ye brought captive from there; and let them go and dwell there, and let him teach them the mishpat Elohei HaAretz.

[28] Then one of the kohanim whom they had carried away captive from Shomron came and dwelt in Beit-El, and was moreh *(teacher)* to them how they should fear Hashem. [29] Howbeit every goy *(nation)* made g-ds of

פֿאַרטריבן פֿון שׁומרון , און ער האָט זיך באַזעצט אין בֵּית-אֵל, און
fartriben fun Shomron , un er hot zich bazetst in Beis-El un
driven out from Shomron , and he has self settled in Beit-El and
האָט זיי געלערנט ווי זיי זאָלן פֿאָרכטן ה׳. כט אָבער
hot zei gelernt vi zei zoln forchtn Hashem . ober
has them taught how they shall be in dread Hashem . however
איטלעך פֿאָלק פֿלעגט אויך מאַכן זיַנע אייגענע ג-טער, און זיי האָבן
itlech folk flegt oich machn zaine eigene g-ter un zei hobn
every people used to also make its own g-ds and they have

זיי אַוועקגעשטעלט אין די הייזער פֿון די במות וואָס די
di vos bamot di fun haizer di in avekgeshtelt zei
the which high places the of household the in placed them

שומרונים האָבן געמאַכט; איטלעך פֿאָלק אין זייערע שטעט וואָס
vos shtet zeyere in folk itlech gemacht hobn Shomronim
where cities their in people every made have Shomronim

זיי זיינען דאָרטן געזעסן. [ל] און די מענטשן פֿון בָּבֶל האָבן געמאַכט
gemacht hobn Bavel fun mentshn di un gezesn dortn zainen zei
made have Bavel of men the and settled there are they

סוכּות-בנות, און די מענטשן פֿון כּוּת האָבן געמאַכט נֵרגַל,
Nergal gemacht hobn Kuth fun mentshn di un Sukkot-Benot
Nergal made have Kuth of men the and Sukkot Benot

און די מענטשן פֿון חֲמָת האָבן געמאַכט אַשימאָ; [לא] און די
di un Ashima gemacht hobn Chammat fun mentshn di un
the and Ashima made have Chamat of men the and

עִוִּים האָבן געמאַכט נִבְחַז און תַּרְתָּק, און די ספֿרוִים האָבן
hobn Sefarvayim di un Tartak un Nivchaz gemacht hobn Avim
have Sepharvayim the and Tartak and Nivchaz made have Avim

פֿאַרברענט זייערע קינדער אין פֿייער צו אַדרַמֶּלֶך און ענַמֶּלֶך,
Anammelech un Adramelech tsu faier in kinder zeyere farbrent
Anammelech and Adramelech to fire in children their burned up

די ג-טער פֿון ספֿרוִים. [לב] דערביי פֿלעגן זיי פֿאָרכטן
forchtn zei flegn derbai Sefarvayim fun g-ter di
be in dread they would therewith Sepharvayim of g-ds the

ה', און זיי האָבן זיך געמאַכט פֿון צווישן זיך כֹּהנים פֿון
fun koyanim zich tsvishn fun gemacht zich hobn zei un Hashem
of kohanim self among of made self have they and Hashem

במות, וואָס פֿלעגן מקריב זיין פֿאַר זיי אין די הייזער פֿון
fun haizer di in zei far zain makrev flegn vos bamot
of household the in them for be sacrifice would who high places

די במות. [לג] ה' פֿלעגן זיי פֿאָרכטן, אָבער זייערע ג-טער
g-ter zeyere ober forchtn zei flegn Hashem bamot di
g-ds their but be in dread they would Hashem high places the

פֿלעגן זיי דינען, אַזוי ווי דער שטייגער פֿון די פֿעלקער וואָס
vos felker di fun shteiger der vi azoi dinen zei flegn
which nations the of custom the as according to serve they would

מע האָט זיי פֿון דאָרטן אַוועקגעפֿירט.
avekgefirt dortn fun zei hot me
led away there from them has one

[לד] ביז אויף היינטיקן טאָג טוען זיי אַזוי ווי די פֿריִערדיקע
frierdike di vi azoi zei tuen tog haintikn oif biz
former the as according to they do day this very on until

שטייגערס; זיי פֿאָרכטן נישט ה', און זיי טוען נישט
nisht tuen zei un Hashem nisht forchtn zei shteigers
not do they and Hashem not be in dread they customs

אַזוי ווי זייערע חוקים און ווי זייער געזעץ, און אַזוי ווי די
di vi azoi un gezets zeyer vi un chukkim zeyere vi azoi
the as just as and law their as and statutes their as just as

תּורה און ווי דאָס גענאָטן האָט ג-ט וואָס גענאָטן די
di gebotn hot G-t vos gebot dos vi un toyre
the ordered has G-d which commandments this as and instruction

קינדער פֿון יעקבֿ, וואָס ער האָט גענאַמען זיין נאָמען ישׂראֵל;
Yisroel nomen zain gemacht hot er vos Yaakov fun kinder
Yisroel name his made has he whom Yaakov of children

their own, and set them up in the batim *(houses)* of the high places which the Shomronim had made, every goy in their towns wherein they dwelt. [30] And the men of Babylon made Sukkot Benot, and the men of Kuth made Nergal, and the men of Chamat made Ashima, [31] And the Avim made Nivchaz and Tartak, and the Sepharvim burned their banim in eish to Adramelech and Anammelech, the g-ds of Sepharvayim. [32] So they feared Hashem, and made for themselves of the lowest of them kohanim of the high places, which were officiating for them in beis habamot. [33] They feared Hashem, and served their own g-ds, after the mishpat *(manner)* of the Goyim from which places as exiles they had been carried away.

[34] Unto this day they do after the mishpatim harishonim *(former practices)*; they fear not Hashem, neither do they after their chukkot, or after their mishpatim, or after the torah and mitzvah which Hashem commanded the Bnei Ya'akov, whom He named shmo Yisroel;

לה וואָס ה האָט מיט זיי געשלאָסן אַ ברית , און
un bris a geshlosn zei mit hot Hashem vos
and covenant a established them with has Hashem which

האָט זיי באַפּוילן , אַזוי צו זאָגן : איר זאָלט נישט פֿאָרכטן
forchtn nisht zolt ir zogn tsu azoi bafoiln zei hot
be in dread not shall you say to so commanded them has

פֿרעמדע ג-טער, און איר זאָלט זיך נישט בוקן צו זיי ,
zei tsu bukn nisht zich zolt ir un g-ter fremde
them to bow down not self shall you and g-ds foreign

און זיי נישט דינען, און נישט שלאַכטן צו זיי . לו נייַערט
naiert zei tsu shlachtn nisht un dinen nisht zei un
but them to sacrifice not and serve not them and

ה וואָס האָט אייַך אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם מיט
mit Mitsrayim land fun oifgebracht aich hot vos Hashem
with Egypt land from brought up you has who Hashem

גרויס שטאַרקייט, און מיט אַן אויסגעשטרעכטן אָרעם, אים זאָלט
zolt im orem oisgeshtrechtn an mit un shtarkeit grois
shall him arm outstretched an with and power great

איר פֿאָרכטן , און צו אים זאָלט איר זיך בוקן , און צו
tsu un bukn zich ir zolt im tsu un forchtn ir
to and bow down self you shall him to and be in dread you

אים זאָלט איר שלאַכטן. לז און די חוקים און די גערעצן , און
un gezetsn di un chukkim di un shlachtn ir zolt im
and laws the and statutes the and sacrifice you shall him

די תּורה און דאָס געבאָט , וואָס ער האָט פֿאַר אייַך
aich far hot er vos gebot dos un toyre di
you for has he which commandments this and instruction the

געשריבן , זאָלט איר היטן צו טאָן אַלע טעג; און איר זאָלט נישט
nisht zolt ir un tog ale ton tsu hitn ir zolt geshribn
not shall you and time all do to keep you shall written

פֿאָרכטן פֿרעמדע ג-טער. לח און דעם בריתּ וואָס איך האָב
hob ich vos bris dem un g-ter fremde forchtn
have I which covenant the and g-ds foreign be in dread

געשלאָסן מיט אייַך, זאָלט איר נישט פֿאַרגעסן; און איר זאָלט נישט
nisht zolt ir un fargesen nisht ir zolt aich mit geshlosn
not shall you and forget not you shall you with established

פֿאָרכטן פֿרעמדע ג-טער. לט נייַערט ה אלוקיכם זאָלט איר
ir zolt Elokeichem Hashem naiert g-ter fremde forchtn
you shall your G-d Hashem but g-ds foreign be in dread

פֿאָרכטן , און ער וועט אייַך מציל זיין פֿון דער האַנט פֿון אַלע
ale fun hant der fun zain matsl aich vet er un forchtn
all of hand the from be rescue you will he and be in dread

אייַערע פֿיַינט . מ אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט, נייַערט זיי טוען
tuen zei naiert tsugehert nisht hobn zei ober faint aiere
do they but paid heed not have they but enemies your

אַזוי ווי זייער פֿריִערדיקער שטייגער.
shteiger frierdiker zeyer vi azoi
custom former their as so

מא און די דאָזיקע פֿעלקער פֿלעגן פֿאָרכטן ה , אָבער זייערע
zeyere ober Hashem forchtn flegn felker dozike di un
their but Hashem be in dread would nations this the and

געצן פֿלעגן זיי דינען; דעם גלייַכן זייערע קינדער און זייערע
zeyere un kinder zeyere glaichn des dinen zei flegn getsn
their and children their same the serve they would idols

[35] With whom Hashem had cut a Brit, and commanded them, saying, Ye shall not fear elohim acherim, nor bow yourselves to them, nor serve them, nor offer zevakhim to them; [36] But Hashem, Who brought you up out of Eretz Mitzrayim with koach gadol and a stretched out zero'a, Him shall ye fear, and to Him shall ye bow down in worship, and to Him shall ye offer zevakhim. [37] And the chukkot, and the mishpatim, and the torah, and the mitzvah, which He wrote for you, ye shall be shomer over to do kol hayamim; ye shall fear no elohim acherim. [38] And the Brit that I have made with you ye shall not forget; neither shall ye fear elohim acherim. [39] But Hashem Eloheichem ye shall fear; and He shall deliver you out of the yad of all your oyevim. [40] Howbeit they did not pay heed, but they did after their mishpat harishon *(former custom)*.

[41] So these Goyim feared Hashem, and also served their peselim, both their banim, and their

bnei banim; as did their avot, so do they unto this day.

קינדס-קינדער – אַזוי ווי זייערע עלטערן האָבן געטאָן, אַזוי טוען זיי ביז
biz zei tuen azoi geton hobn eltern zeyere vi azoi kinds-kinder
until they do so done have fathers their as so grandchildren

אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif
day this very on

18 Now it came to pass in the third year of Hoshea Ben Elah Melech Yisroel, that Chizkiyah Ben Achaz Melech Yehudah began to reign. [2] Twenty and five years old was he when he began to reign; and he reigned twenty and nine shanah in Yerushalayim. Shem immo also was Avi Bat Zecharyah.

יח און עס איז געווען אין דריטן יאָר פֿון הוֹשֵׁעַ דעם
dem Hoshea fun yor dritn in geven iz es un
the Hoshea of year third in having been is it and

זון פֿון אֵלָהן, דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, איז חִזקִיָה דער
der Chizkiyah iz Yisroel fun melech dem Elahn fun zun
the Chizkiyah is Yisroel of king the Elah of son

זון פֿון אָחָז דעם מלך פֿון יהודה געווארן מלך .
melech gevorn Yehudah fun melech dem Achaz fun zun
king having become Yehudah of king the Achaz of son

ב פֿינף און צוואַנציק יאָר איז ער אַלט געווען , אַז ער איז
iz er az geven alt er iz yor tsvantsik un finf
is he when having been old he is years twenty and five

געווארן מלך , און נײַן און צוואַנציק יאָר האָט ער געקינigט
gekinigt er hot yor tsvantsik un nain un melech gevorn
reigned he has years twenty and nine and king having become

אין ירושָלַיִם . און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען אַבִּי
Avi geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in
Avi having been is mother his of name the and Yerushalayim in

די טאָכטער פֿון זכַריָהן .
Zecharyahn fun tochter di
Zecharyah of daughter the

[3] And he did that which was yashar in the sight of Hashem, according to all that Dovid Aviv did. [4] He removed the high places and smashed the matzevot, and cut down the Asherah, and broke in pieces the nachash nechoshet that Moshe had made; for up to those yamim the Bnei Yisroel did burn ketoret to it; and it was called Nechushtan. [5] He trusted in Hashem Elohei Yisroel; so that after him was none like him among all the Melachim of Yehudah, nor any that were before him.

ג און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון
fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
of eyes the in upright is what done has he and

ה , אַזוי ווי אַלץ וואָס זײַן פֿאָטער דָוִד האָט געטאָן.
geton hot Dovid foter zain vos alts vi azoi Hashem
done had Dovid father his which all that as just as Hashem

ד ער האָט אָפּגעטאָן די במות , און צעבראָכן די זײַלשטיינער ,
zailshteiner di tsebrochn un bamot di opgeton hot er
sacred pillars the broken and high places the removed has he

און אָפּגעהאַקט די אַשֵׁרָה . און ער האָט צעהאַקט די קופּערנע
kuperne di tsehakt hot er un Asherah di opgehakt un
copper the smashed has he and Asherah the chopped down and

שלאַנג וואָס משה האָט געמאַכט; ווָאַרעם ביז יענע טעג פֿלעגן
flegn teg yene biz vorem gemacht hot Moshe vos shlang
would days those until because made had Moshe which snake

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל רייכערן צו איר, און מע האָט זי גערופֿן
gerufn zi hot me un ir tsu reichern Yisroel fun kinder di
called it has one and it to burn Yisroel of children the

נחושתן . ה ער האָט זיך פֿאַרזיכערט אויף ה אלוקי ישְׂרָאֵל,
Yisroel Elokei Hashem oif farzichert zich hot er Nechushtan
Yisroel the G-d of Hashem in trusted self has he Nechushtan

און נאָך אים איז נישט געווען אַזאַ ווי ער צווישן אַלע מלכים
mlochim ale tsvishn er vi aza geven nisht iz im noch un
kings all among he as such having been not is him after and

פֿון יהודה , אויך נישט צווישן די וואָס זיינען געווען
geven zainen vos di tsvishn nisht oich Yehudah fun
having been are which the ones among not also Yehudah of

[6] For his deveykus was to Hashem, he departed not from following Him, but was shomer over His mitzvot Hashem commanded Moshe. [7] And Hashem was with him; he prospered whithersoever he went forth; he rebelled against Melech Ashur, and served him not. [8] He struck down the Pelishtim, even unto Azah *(Gaza)*, and the territories thereof, from the migdal notzrim to the fortified city.

[9] And it came to pass in the fourth year of Melech Chizkiyah, which was the seventh year of Hoshea Ben Elah Melech Yisroel, that Shalmaneser Melech Ashur came up against Shomron, and besieged it. [10] And at the end of three years they captured it; even in the sixth year of Chizkiyah, that is, in the ninth year of Hoshea Melech Yisroel, Shomron was captured. [11] And Melech Ashur did carry away Yisroel into Golus in Assyria, and put them in Chalach and in Gozan by the of Chavor River, and in the cities of the Medes; [12] Because they obeyed not the voice of

פַּאַר אים. ו וואָרעם ער האָט זיך באַהעפֿט אָן ה , ער האָט זיך
zich hot er Hashem on baheft zich hot er vorem im far
self has he Hashem on joined self has he because him before

נישט אָפּגעקערט פֿון הינטער אים, און ער האָט געהיט זײַנע
zaine gehit hot er un im hinter fun opgekert nisht
his guarded has he and him following from turned aside not

געבאָט וואָס ה האָט געבאָטן משהן . ז און ה
gebot vos Hashem hot gebotn Mosheen un Hashem
which commandments has Hashem ordered Moshe and Hashem

פֿלעגט זײַן מיט אים; אומעטום ווי ער פֿלעגט אַרויסגיין, פֿלעגט
flegt zain mit im; umetum vi er flegt aroisgein, flegt
used to be with him; everywhere that he used to go out, used to

ער באַגלײַקן. און ער האָט ווידערשפּעניקט אָן דעם מלך פֿון אשור ,
Ashur fun melech dem on vidershpenikt hot er un baglikn er
Assyria of king the on rebelled against has he and succeed he

און האָט אים נישט געדינט. ח ער האָט געשלאָגן די פּלשתּים
Pelishtim di geshlogn hot er gedint nisht im hot un
Pelishtim the struck down has he served not him has and

ביז עזּה און אירע גרענעץ , פֿון אַ ווועכטערטורעם ביז אַ
biz Azah un ire gemarkn , fun a vechterturem biz a
unto Azah and its surrounding area from a watchtower unto a

פֿעסטונגשטאָט.
festungshtot
fortified city

ט און עס איז געווען אין פֿירטן יאָר פֿון מלך חזקיָהו
Chizkiyahun melech fun yor firtn in geven iz es un
Chizkiyahu king of year fourth in having been is it and

– דאָס איז דאָס זיבעטע יאָר פֿון הוֹשֵׁעַ דעם זון פֿון אֵלָה, דעם
dem Elahn fun zun dem Hoshea fun yor zibete dos iz dos
the Elah of son the Hoshea of year seventh this is this

מלך פֿון ישׂראל – איז אַרויפֿגעגאַנגען שַׁלמַנאֶסֶר דער מלך פֿון
fun melech der Shalmaneser aroifgegangen iz Yisroel fun melech
of king the Shalmaneser having gone up is Yisroel of king

אשור אויף שומרון , און האָט געלאָגערט אויף איר. י און זיי האָבן זי
zi hobn zei un ir oif gelegert hot un Shomron oif Ashur
it have they and it on besieged has and Shomron on Assyria

באַצוווּנגען צום סוף פֿון דריי יאָר ; אין זעקסטן יאָר פֿון חזקיָהו
Chizkiyahn fun yor zekstn in yor drai fun sof tsum batsvungen
Chizkiyah of year sixth in years three of end to the captured

– דאָס איז דאָס נײַנטע יאָר פֿון הוֹשֵׁעַ דעם מלך פֿון ישׂראל – איז
iz Yisroel fun melech dem Hoshea fun yor nainte dos iz dos
is Yisroel of king the Hoshea of year ninth the is this

שומרון באַצוווּנגען געווארן . יא און דער מלך פֿון אשור
Ashur fun melech der un gevorn batsvungen Shomron
Assyria of king the and having become captured Shomron

האָט פֿאַרטריבן ישׂראל קיין אשור , און האָט זיי אַוועקגעפֿירט אין
in avekgefirt zei hot un Ashur kein Yisroel fartriben hot
in led away them had and Assyria to Yisroel driven out has

חלח , און אין גוֹזָן , ביים טײַך חָבוֹר , און אין די שטעט פֿון
fun shtet di in un Chavor taich baim Gozan in un Chalach
of cities the in and Chavor river by the Gozan in and Chalach

מָדַי . יב פֿאַר וואָס זיי האָבן נישט צוגעהערט צו דעם קול פֿון
Madai vos far zei hobn nisht tsugehert tsu dem kol fun
Media which for had they not paid heed to the voice of

ה זייער ג-ט, און האָבן איבערגעטרעטן זײַן ברית , אַלץ
alts bris zain ibergetretn hobn un G-t zeyer Hashem
all that covenant his overstepped have and G-d their Hashem

וואָס משה דער קנעכט פֿון ה האָט זיי באַפֿוילן , און
un bafoiln zei hot Hashem fun knecht der Moshe vos
and commanded them had Hashem of servants the Moshe which

זיי האָבן נישט צוגעהערט און נישט געטאָן.
geton nisht un tsugehert nisht hobn zei
done not and paid heed not had they

Hashem Eloheihem, but transgressed His Brit, and all that Moshe Eved Hashem commanded, and would not hear them, nor do them.

יג און אין פֿערצנטן יאָר פֿון מלך חִזקִיָהן , איז אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen iz Chizkiyahn melech fun yor fertsntn in un
having gone up is Chizkiyah king of year fourteenth in and

סַנחֵריבֿ דער מלך פֿון אשור אויף אַלע באַפֿעסטיקטע שטעט פֿון
fun shtet bafestikte ale oif Ashur fun melech der Sancheriv
of cities fortified all on Assyria of king the Sancheriv

יהוּדה , און האָט זיי איינגענומען .
aingenumen zei hot un Yehudah
took in them has and Yehudah

13 Now in the fourteenth year of Melech Chizkiyah did Sancheriv Melech Ashur come up against all the fortified cities of Yehudah, and captured them.

יד האָט חִזקִיָה דער מלך פֿון יהוּדה געשיקט צו דעם מלך פֿון
fun melech dem tsu geshikt Yehudah fun melech der Chizkiyah hot
of king the to sent Yehudah of king the Chizkiyah has

אשור קיין לָכיש , אַזוי צו זאָגן : איך האָב געזינדיקט; קער זיך אָפּ
op zich ker gezindikt hob ich zogn tsu azoi Lachish kein Ashur
away self turn sinned have I say to so Lakhish to Assyria

פֿון מיר; וואָס דו וועסט אויף מיר אַרויפֿלייגן , וועל איך טראָגן. האָט דער
der hot trogn ich vel aroifleigen mir oif vest du vos mir fun
the has bear I will impose me on will you what me from

מלך פֿון אשור אַרויפֿגעלייגט אויף חִזקִיָה דעם מלך פֿון יהוּדה
Yehudah fun melech dem Chizkiyah oif aroifgeleigt Ashur fun melech
Yehudah of king the Chizkiyah on laid on Assyria of king

דריַי הונדערט צענטנער זילבער און דרייַסיק צענטנער גאָלד.
gold tsentner draisik un zilber tsentner hundert drai
gold talents thirty and silver talents hundred three

טו און חִזקִיָה האָט אַוועקגעגעבן דאָס גאַנצע זילבער
zilber gantse dos avekgegebn hot Chizkiyah un
silver whole this given has Chizkiyah and

וואָס האָט זיך געפֿונען אין הויז פֿון ה און אין
in un Hashem fun hoiz in gefunen zich hot vos
in and Hashem of house in found self has which

די שאַצקאַמערן פֿון מלכס הויז . טז אין יענער צייַט האָט
hot tsait yener in hoiz melechs fun shatskamern di
has time that in house king's of treasuries the

חִזקִיָה אַרומגעהאַקט די טירן פֿון דעם הֵיכל פֿון
fun heichl dem fun tirn di arumgehakt Chizkiyah
of temple the of doors the stripped Chizkiyah

ה , און די בייַשטידלעך וואָס חִזקִיָה דער מלך
melech der Chizkiyah vos baishtidlech di un Hashem
king the Chizkiyah which doorposts the and Hashem

פֿון יהוּדה האָט געהאַט איבערגעצויגן, און ער האָט עס געגעבן
gegebn es hot er un ibergetsoign gehat hot Yehudah fun
given it has he and overlaid had has Yehudah of

דעם מלך פֿון אשור .
Ashur fun melech dem
Assyria of king the

14 And Chizkiyah Melech Yehudah sent to Melech Ashur at Lakhish, saying, I have offended; withdraw from me; that which thou demandest me will I bear. And Melech Ashur exacted from Chizkiyah Melech Yehudah three hundred talents of kesef and thirty talents of zahav.

15 And Chizkiyah gave him all the kesef that was found in the Beis Hashem, and in the otzarot of the Bais HaMelech.

16 At that time did Chizkiyah strip off the zahav from the daletot Heikhal Hashem, and from the omenot *(doorposts)* which Chizkiyah Melech Yehudah had overlaid, and gave it to Melech Ashur.

17 And Melech Ashur sent Tartan and Rav Saris and Rav Shakeh from Lakhish to Melech Chizkiyah with a large army against Yerushalayim. And they went up and came to Yerushalayim. And when they were come up, they came and stood by the te'alat haberekhah haelyonah *(aqueduct of the Upper Pool)*, on the highway of the Sadeh of the Launderer. 18 And when they had called to HaMelech, there came out to them Elyakim Ben Chilkiyah, which was over the Bais, and Shevna the Sofer, and Yoach Ben Asaph the Mazkir.

19 And Rav Shakeh said unto them, Speak ye now to Chizkiyah, Thus saith HaMelech Hagadol, Melech Ashur; What bitachon is this wherein thou trustest? 20 Thou sayest — but they are mere davar sfatayim — I have etzah and gevurah for the milchamah. Now on whom dost thou trust, that thou rebellest against me? 21 Now, hinei, thou trustest upon the mishenet of this bruised reed, even upon Mitzrayim, on which if a man lean, it will go into his yad, and

יז און דער מלך פֿון אשור האָט געשיקט תַּרתָּנען ,
Tartanen geshikt hot Ashur fun melech der un
Tartan sent has Assyria of king the and

און רַבּ-סָריסן , און רַבשָׁקֵה , פֿון לָכיש
Lachish fun Ravshokehn un Rav-Sarisn un
Lakhish from Rav Shakeh and Rav Saris and

צום מלך חִזקִיָהון מיט אַ גרויסן חיל קיין
kein cheil groisn a mit Chizkiyahun melech tsum
to host great a with Chizkiyahu king to

ירושָׁלַיִם . און זיי זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען, אַזוי
azoi aroifgegangen zainen zei un Yerushalayim
as went up are they and Yerushalayim

זיַינען זיי געקומען און האָבן זיך געשטעלט ביַי
bai geshtelt zich hobn un gekumen zei zainen
at stood self have and having arrived they are

דעם גראָבן פֿון דעם אויבערשטן טיַיך וואָס אויפֿן וועג
veg oifn vos taich oibershtn dem fun grobn dem
road on which pool uppermost the of conduit the

פֿון וועשערפֿעלד . יח און זיי האָבן גערופֿן צום
tsum gerufn hobn zei un vesherfeld fun
to called out have they and launderer's field of

מלך ; איז אַרויסגעגאַנגען צו זיי אֶלְיָקים דער זון
zun der Elyakim zei tsu aroisgegangen iz melech
son the Elyakim them to having come out is king

פֿון חִלקִיָהון , וואָס איבערן פּאַלאַץ, און שֶׁבנָא דער
der Shevna un palats ibern vos Chilkiyahun fun
the Shevna and palace over who Chilkiyah of

שרייַבער, און יוֹאָח דער זון פֿון אָסָפֿן , דער דערמאָנער.
dermoner der ASafn fun zun der Yoach un shraiber
chronicler the Asaph of son the Yoach and scribe

יט און רַבשָׁקֵה האָט צו זיי געזאָגט: זאָגט אַקאָרשט צו
tsu akorsht zogt gezogt zei tsu hot Ravshakeh un
to now say said them to has Rav Shakeh and

חִזקִיָהון אַזוי האָט געזאָגט דער גרויסער מלך , דער מלך פֿון
fun melech der melech groiser der gezogt hot azoi Chizkiyahun
of king the king greater the said has so Chizkiyahu

אשור : וואָס איז די דאָזיקע פֿאַרזיכערונג וואָס דו פֿאַרזיכערסט
farzicherst du vos farzicherung dozike di iz vos Ashur
trust you which confidence this the is what Assyria

זיך ? כ מיינסטו הויל ליפּגעריַיד איז אַן עצה און גבֿורה פֿאַר
far gevure un eitse an iz lipgereid hoil meinstu zich
for power and counsel an is lip talk hollow do you intend self

מלחמה ? אַצונד , אויף וועמען פֿאַרזיכערסטו זיך , וואָס דו האָסט
host du vos zich farzicherstu vemen oif atsund milchome
have you that self do you trust whom on now war

וויידערשפּעניקט אָן מיר? כא אַצונד זע , דו פֿאַרזיכערסט זיך אויף
oif zich farzicherst du ze atsund mir on vidershpenikt
on self trust you behold now me on rebelled against

דעם שטעקן פֿון דעם דאָזיקן צעברָאכענעם ראָר – אויף מִצרַיִם –
Mitsrayim oif ror tsebrochenem dozikn dem fun shtekn dem
Egypt on reed splintered this the of staff the

וואָס אַז אַ מענטש לענט זיך אויף אים אָן, גייט ער אים אַרַיין אין
in arain im er geit on im oif zich lent mentsh a az vos
in into the him it goes on it on self lean man a when which

pierce it; so is Pharaoh Melech Mitzrayim unto all that depend on him. 22 But if ye say unto me, We trust in Hashem Eloheinu; is not that He, whose high places and whose mizbechot Chizkiyah hath taken away, and hath said to Yehudah and Yerushalayim, Ye shall worship before this Mizbe'ach in Yerushalayim?

23 Therefore, now, give pledges to adoni Melech Ashur, and I will deliver thee two thousand susim, if thou be able on thy part to set riders upon them. 24 How then wilt thou turn away the face of one officer of the least of the avadim of adoni, and put thy trust in Mitzrayim for chariots and for parashim? 25 Am I now come up without Hashem against this makom to destroy it? Hashem said to me, Go up against this land, and destroy it.

26 Then said Elyakim Ben Chilkiyah, and Shevna, and Yoach, unto Rav Shakeh, Speak, now, to thy avadim in Aramit *(Aramaic)*; for we understand it; and speak not to us in Yehudit *(Hebrew)* in the ears of the people that are on the chomah.

דער האַנט, און לעכערט זי דורך ; אַזוי איז פַּרעה דער מלך פֿון
fun melech der Pharaoh iz azoi durch zi lechert un hant der
of king the Pharaoh is so through it punctures and hand the

מִצרַיִם פַּאַר אַלע וואָס פַֿאַרזיכערן זיך אויף אים. כב און אַז איר וועט
vet ir az un im oif zich farzichern vos ale far Mitsrayim
will you if and him on self trust which all for Egypt

מיר זאָגן: מיר פַֿאַרזיכערן זיך אויף ה אלוקינו – איז דאָס נישט
nisht dos iz Elokeinu Hashem oif zich farzichern mir zogn mir
not this is our G-d Hashem on self trust we tell me

דער וואָס חִזקִיָהו האָט אָפּגעטאָן זײַנע במות און זײַנע
zaine un bamot zaine opgeton hot Chizkiyah vos der
his and high places his removed has Chizkiyahu which the one

מזבחות , און האָט געזאָגט צו יהוּדה און צו ירוּשָלַיִם : פַּאַר
far Yerushalayim tsu un Yehudah tsu gezogt hot un mizbeyches
before Yerushalayim to and Yehudah to said has and altars

דעם דאָזיקן מזבח זאָלט איר זיך בוקן אין ירוּשָלַיִם ?
Yerushalayim in bukn zich ir zolt mizbeyech dozikn dem
Yerushalayim in bow down self you shall altar this the

כג און אַצונד , פַֿאַרוועט זיך אַקאָרשט מיט מײַן האַר דעם מלך
melech dem har main mit akorsht zich farvet atsund un
king the master my with now self make a bet now and

פֿון אשור , און איך וועל דיר געבן צוויי טויזנט פֿערד , אויב דו
du oib ferd toiznt tsvei gebn dir vel ich un Ashur fun
you if horses thousand two give you(SG) will I and Assyria of

קענסט דיר אַרויפֿזעצן רײַטער אויף זיי . כד היינט ווי קענסטו
kenstu vi haint zei oif raiter aroifzetsn dir kenst
can you how today them on horsemen place onto you(SG) be able to

אָפּשטויסן דעם פנים פֿון אַ הויפּטמאַן, איינעם פֿון די קלענסטע קנעכט
knecht klenste di fun einem hoiptman a fun ponem dem opshtoisn
servants minor the of one head man a of face the refuse

פֿון מײַן האַר ? פֿון דעסט וועגן פַֿאַרזיכערסטו זיך אויף מִצרַיִם
Mitsrayim oif zich farzicherstu vegen dest fun har main fun
Egypt on self do you trust ever how of master my of

וועגן רײַטוועגן און רײַטער . כה אַצונד , בין איך דען אָן
on den ich bin atsund raiter un raitvegn vegen
without then I am now charioteers and chariots concerning

ה אַרויפֿגעקומען אויף דעם דאָזיקן אָרט , אים צו פַֿאַרווויסטן? ה
Hashem farvistn tsu im ort dozikn dem oif aroifgekumen Hashem
Hashem destroy to it place this the on come up Hashem

האָט צו מיר געזאָגט: גיי אַרויף אויף דעם דאָזיקן לאַנד, און פַֿאַרוויסט עס.
es farvist un land dozikn dem oif aroif gei gezogt mir tsu hot
it lay waste and land this the on up go said me to has

כו האָט אֶליָקים דער זון פֿון חִלקִיָהון , און שֶבנָא , און יוֹאָח , געזאָגט
gezogt Yoach un Shevna un Chilkiyahun fun zun der Elyakim hot
said Yoach and Shevna and Chilkiyah of son the Elyakim has

צו רַבשָקֵה : רעד , איך בעט דיך , צו דיינע קנעכט אַראַמיש ,
Aramish knecht daine tsu dich bet ich red Ravshokehn tsu
in Aramaic servants your to you(SG) entreat I speak Rav Shakeh to

וואָרעם מיר פַֿאַרשטיין עס, און רעד נישט צו אונדז יהוּדיש אין די
di in Yehudish undz tsu nisht red un es farshtein mir vorem
the in Yehudit us to not speak and it understand we because

אויערן פֿון דעם פֿאָלק וואָס אויף דער מויער.
moier der oif vos folk dem fun oiern
wall the on which people the of ears

כז הָאָט רַבְשָׁקֵה צו זיי געזאָגט: האָט דען צו דיַן האַר און
un har dain tsu den hot gezogt zei tsu Ravshakeh hot
and master your to then has said them to Rav Shakeh has

צו דיר מיך געשיקט מיַן האַר צו רעדן די דאָזיקע ווערטער,
verter dozike di redn tsu har main geshikt mich dir tsu
words this the speak to master my sent me you(SG) to

און נישט צו די מענטשן וואָס זיצן אויף דער מויער, צו עסן זייער
zeyer esen tsu moier der oif zitsn vos mentshn di tsu nisht un
their eat to wall the on sit which men the to not and

קויט , און צו טרינקען זייער לייַב וואַסער, ביַי אייַך?
aich bai vaser laib zeyer trinken tsu un koit
you with water body their to drink to and excrement

כח און רַבְשָׁקֵה האָט זיך געשטעלט, און האָט אויסגערופֿן אויף אַ
a oif oisgerufn hot un geshtelt zich hot Ravshakeh un
a on called out has and stood self has Rav Shakeh and

הויכן קוֹל אויף יהודיש , און האָט גערעדט און געזאָגט: הערט דאָס
dos hert gezogt un geredt hot un Yehudish oif kol hoichn
this hear said and spoken has and Yehudit in voice loud

וואָרט פֿון דעם גרויסן מלך , דעם מלך פֿון אשור . כט אַזוי האָט
hot azoi Ashur fun melech dem melech groisn dem fun vort
has thus Assyria of king the king great the of word

געזאָגט דער מלך : זאָל אייַך חִזקִיָהו נישט נאַרן, וואָרעם ער קען
ken er vorem narn nisht Chizkiyah aich zol melech der gezogt
can he for fool not Chizkiyahu you let king the said

אייַך נישט מציל זיין פֿון זיין האַנט. ל און זאָל אייַך חִזקִיָהו נישט
nisht Chizkiyah aich zol un hant zain fun zain matsl nisht aich
not Chizkiyahu you let and hand his from be save not you

פֿאַרזיכערן אויף ה , אַזוי זאָג צו זאָגן: מציל זיין וועט אונדז מציל
matsl undz vet zain matsl zogn tsu azoi Hashem oif farzichern
rescued us will be rescued say to so Hashem on reassure

זיין ה , און די דאָזיקע שטאָט וועט נישט איבערגעבן ווערן אין
in vern ibergebn nisht vet shtot dozike di un Hashem zain
in become given over not will city this the and Hashem be

דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון אשור . לא איר זאָלט נישט צוהערן צו
tsu tsuhern nisht zolt ir Ashur fun melech dem fun hant der
to listen not must you Assyria of king the of hand the

חִזקִיָהון , וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט דער מלך פֿון אשור : מאַכט
macht Ashur fun melech der gezogt hot azoi vorem Chizkiyahun
make Assyria of king the said has thus because Chizkiyahu

מיט מיר שלום , און קומט אַרויס צו מיר, און עסט איטלעכער פֿון זיין
zain fun itlecher est un mir tsu arois kumt un sholem mir mit
his of each eats and me to out come and peace me with

ווייַנשטאָק און איטלעכער פֿון זיין פֿייַגנבוים , און טרינקט איטלעכער
itlecher trinkt un faignboim zain fun itlecher un vainshtok
each drink and fig tree his of each and vine

דאָס וואַסער פֿון זיין ברונעם. לב ביז איך קום , און וועל אייַך נעמען
nemen aich vel un kum ich biz brunem zain fun vaser dos
take you will and come I until well his of water the

אין אַ לאַנד אַזוי ווי אייַער לאַנד, אַ לאַנד פֿון תּבואה און ווייַן , אַ לאַנד
land a vain un tvue fun land a land aier vi azoi land a in
land a wine and grain of land a land your as like land a in

פֿון ברויט און ווייַנגערטנער, אַ לאַנד פֿון איילבערטן און האָניק,
kedei honik un eilbertn fun land a vaingertner un broit fun
so that honey and olives of land a vineyards and bread of

27 But Rav Shakeh said unto them, Hath adoni sent me to adoneicha, and to thee, to speak these words? Hath he not sent me to the anashim which sit on the chomah, that may eat their own dung, and drink their own urine with you?

28 Then Rav Shakeh stood and cried with a kol gadol in Yehudit, and spoke, saying, Hear the word of HaMelech Hagadol, Melech Ashur. 29 Thus saith HaMelech, Let not Chizkiyah deceive you; for he shall not be able to save you out of his yad; 30 Neither let Chizkiyah make you trust in Hashem, saying, Hashem will surely save us, and this city shall not be given into the yad Melech Ashur. 31 Pay heed not to Chizkiyah; for thus saith HaMelech Ashur, Make a brocha with me, and come out to me, and then eat ye every man of his own gefen, every one of his te'enah, and drink ye every one the waters of his bor; 32 Until I come and take you away to an eretz like your own eretz, an eretz dagan and tirosh, an eretz lechem and kramim, a land of zayit yitzhar

and of devash, that ye may live, and not die; and pay heed not unto Chizkiyah, when he persuadeth you, saying, Hashem will save us. [33] Hath any of the elohei HaGoyim delivered at all his land out of the yad Melech Ashur? [34] Where are elohei Chamat, and of Arpad? Where are elohei Sepharvayim, Hena, and Ivah? Have they saved Shomron out of mine yad? [35] Who are they among all the elohim of the lands, that have saved their land out of mine yad, that Hashem should save Yerushalayim out of mine yad?

[36] But the people held their peace, and answered him not a davar; for the mitzvat HaMelech was, saying, Answer him not.

[37] Then came Elyakim Ben Chilkiyah, which was over the Bais *(palace)*, and Shevna the Sofer, and Yoach Ben Asaph the Mazkir *(secretary)*, to Chizkiyah with their begadim torn, and told him the words of Rav Shakeh.

איר זאָלט לעבן און נישט שטאַרבן; און איר זאָלט נישט צוהערן צו
tsu tsuhern nisht zolt ir un shtarbn nisht un lebn zolt ir
to listen not shall you and die not and live shall you

חִזְקִיָהוּ , אַז ער וועט אײַך איבערעדן, אַזוי צו זאָגן: ה וועט
vet Hashem zogn tsu azoi ainredn aich vet er az Chizkiyahun
will Hashem say to so entice you will he when Chizkiyahu

אונדז מציל זײַן . [לג] האָבן מציל דען מציל געווען די ג-טער פֿון
fun g-ter di geven matsl den matsl hobn zain matsl undz
of g-ds the having been saved then saved have be save us

די פֿעלקער איטלעכער זײַן לאַנד פֿון דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון
fun melech dem fun hant der fun land zain itlecher felker di
of king the of hand the from land his each nations the

אשור ? [לד] ווו זײַנען די ג-טער פֿון חֲמָת , און אַרפַּד ? ווו
vu Arpad un Chammat fun g-ter di zainen vu Ashur
where Arpad and Chamat of g-ds the are where Assyria

זײַנען די ג-טער פֿון ספַרְוַיִם , הֲנַע , און עִוָּה ? האָבן זיי דען
den zei hobn Ivah un Hena Sefarvayim fun g-ter di zainen
then they have Ivah and Hena Sepharvayim of g-ds the are

מציל געווען שומרון פֿון מײַן האַנט? [לה] וואָר זײַנען צווישן
tsvishn zainen ver hant main fun Shomron geven matsl
among are who hand my from Shomron having been saved

אַלע ג-טער פֿון די לענדער וואָס האָבן מציל געווען זייער לאַנד
land zeyer geven matsl hobn vos lender di fun g-ter ale
land their having been saved have which lands the of g-ds all

פֿון מײַן האַנט, אַז ה זאָל מציל זײַן ירושָלַיִם פֿון
fun Yerushalayim zain matsl zol Hashem az hant main fun
from Yerushalayim be save shall Hashem that hand my from

מײַן האַנט?
hant main
hand my

[לו] האָט דאָס פֿאָלק געשוויגן , און זיי האָבן אים אַ וואָרט נישט
nisht vort a im hobn zei un geshvigen folk dos hot
not word a him have they and remained silent people the has

געענטפֿערט, וואָרעם דער באַפֿעל פֿון מלך איז געווען , אַזוי צו
tsu azoi geven iz melech fun befel der vorem geentfert
to so having been is king of command the because answered

זאָגן: איר זאָלט אים נישט ענטפֿערן.
entfern nisht im zolt ir zogn
answer not him shall you say

[לז] איז געקומען אֶלְיָקִים דער זון פֿון חִלְקִיָהוּ , וואָס
vos Chilkiyahn fun zun der Elyakim gekumen iz
which Chilkiyah of son the Elyakim having come is

איבערן פּאַלאַץ, און שֶׁבְנָא דער שרײַבער, און יוֹאָח דער זון
zun der Yoach un shraiber der Shevna un palats ibern
son the Yoach and scribe the Shevna and palace over

פֿון אָסָפֿן , דער דערמאָנער, צו חִזְקִיָהוּ , מיט צעריסענע
tserisene mit Chizkiyahun tsu dermoner der ASafn fun
torn with Chizkiyahu to chronicler the Asaph of

קלײדער , און זיי האָבן אים דערציילט די וואָרטער פֿון
fun verter di dertseilt im hobn zei un kleider
of words the told him have they and garments

רַבְשָׁקֵה .
Ravshokehn
Rav Shakeh

19 And it came to pass, when HaMelech Chizkiyahu *(Hezekiah)* heard it, that he tore his begadim, and covered himself with sackcloth, and went into the Beis Hashem. [2] And he sent Elyakim, who was over the Bais *(palace)*, and Shevna the Sofer, and the Zekenim of the Kohanim, clothed with sackcloth, to HaNavi Yeshayah Ben Amotz. [3] And they said unto him, Thus saith Chizkiyahu, This day is a Yom Tzarah, and of tokhechah *(rebuke)*, and ne'atzah *(blasphemy, sacrilege)*; for the banim are come to the mashber *(crisis of birth)*, and there is not ko'ach to bring forth. [4] It may be Hashem Eloheicha will hear all the words of Rav Shakeh, whom Melech Ashur adonav hath sent to reproach the Elohim Chai; and will rebuke the devarim which Hashem Eloheicha hath heard; therefore lift up thy tefillah for the she'erit that are left surviving.

[5] So the avadim of HaMelech Chizkiyah came to Yeshayah. [6] And Yeshayah said unto them, Thus shall ye say unto adoneichem, Thus saith Hashem, Be not afraid of the words which thou hast heard, wherewith the na'arei

יט און עס איז געווען , ווי דער מלך חִזקִיָהו האָט
hot Chizkiyah melech der vi geven iz es un
has Chizkiyahu king the when having been is it and
עס געהערט, אַזוי האָט ער צעריסן זײַנע קליידער , און זיך
zich un kleider zaine tserisn er hot azoi gehert es
self and garments his torn he has thus heard it
צוגעדעקט מיט זאַק , און ער איז געקומען אין הויז פֿון
fun hoiz in gekumen iz er un zak mit tsugedekt
of house in having come is he and sackcloth with covered
ב . ה און ער האָט געשיקט אֶליָקימען וואָס איבערן פּאַלאַץ, און
un palats ibern vos Elyakimen geshikt hot er un Hashem
and palace over who Elyakim sent has he and Hashem
שֶׁבנָא דעם שרײַבער, און די עלטסטע פֿון די כּהנים , צוגעדעקט מיט
mit tsugedekt koyanim di fun eltste di un shraiber dem Shevna
with covered kohanim the of elders the and scribe the Shevna
זאַקקלײדער, צו ישַׁעיָהו הנבִּיא דעם זון פֿון אָמוצן . ג און זיי
zei un Amotsn fun zun dem hanovi Yeshayahu tsu zakkleider
they and Amotz of son the the prophet Yeshayah to sackcloth
האָבן צו אים געזאָגט: אַזוי האָט חִזקִיָהו געזאָגט : אַ טאָג פֿון נויט
noit fun tog a Chizkiyah gezogt hot azoi gezogt im tsu hobn
distress of day a Chizkiyahu said has thus said him to have
און שטראָף און שמאַך איז היינטיקער טאָג, ווָאָרעם די קינדער
kinder di vorem tog haintiker iz shmach un shtrof un
children the because day today's is disgrace and punishment and
זײַנען געקומען צום מוטערמויל , און נישטאָ קיין כּוח
koiech kein nishto un mutermoil tsum gekumen zainen
strength any not and mother's mouth to having come are
צו געבערן . ד אפֿשר וועט ה דײַן ג-ט הערן אַלע וואָרטער
verter ale hern G-t dain Hashem vet efsher gebern tsu
words all hear G-d your Hashem will perhaps to give birth to
פֿון רַבשָׁקֵה , וואָס זײַן האַר דער מלך פֿון אשור האָט אים
im hot Ashur fun melech der har zain vos Ravshokehn fun
him has Assyria of king the master his whom Rav Shakeh of
געשיקט צו לעסטערן דעם לעבעדיקן אלקים , און ער וועט שטראָפֿן פֿאַר
far shtrofn vet er un Elokim lebedikn dem lestern tsu geshikt
for punish will he and G-d living the insult to sent
די רייד וואָס ה דײַן ג-ט האָט געהערט; דערום זאָלסטו
zolstu derum gehert hot G-t dain Hashem vos reid di
shall you therefore heard has G-d your Hashem which words the
אויפֿהייבן אַ תּפֿילה פֿאַר דעם איבערבלײַב וואָס געפֿינט זיך דאָ .
do zich gefint vos iberblaib dem far tfile a oifheibn
here self finds which remnant the for prayer a lift up
ה און ווי די קנעכט פֿון מלך חִזקִיָהון זײַנען געקומען
gekumen zainen Chizkiyahun melech fun knecht di vi un
having come are Chizkiyahu king of servants the as and
צו ישַׁעיָהון , ו האָט ישַׁעיָהו צו זיי געזאָגט: אַזוי זאָלט איר
ir zolt azoi gezogt zei tsu Yeshayahu hot Yeshayahuen tsu
you shall thus said them to Yeshayah has Yeshayah to
זאָגן צו אײַער האַר : אַזוי האָט ה געזאָגט: זאָלסט
zogn tsu aier har azoi hot Hashem gezogt zolst
say to your master has thus Hashem said you(SG) must
נישט מורא האָבן פֿאַר די ווערטער וואָס דו האָסט געהערט,
nisht moire hobn far di verter vos du host gehert
not fear have before the words which you have heard

מיט וואָס די יונגען פֿון דעם מלך פֿון אשור האָבן מיך
mich hobn Ashur fun melech dem fun yungen di vos mit
me have Assyria of king the of servants the which with

געשענדט . ז זע , איך גיב אַריין אין אים אַ גייסט, און
un gaist a im in arain gib ich ze geshendt
and spirit a him in into give I behold shamefully dishonored

ער וועט הערן אַ הערונג, און וועט זיך אומקערן צו זיין לאַנד; און
un land zain tsu umkeren zich vet un herung a hern vet er
and land his to turn back self will and report a hear will he

איך וועל אים מאַכן פֿאַלן דורכן שווערד אין זיין לאַנד.
land zain in shverd durchn faln machn im vel ich
land his in sword by the fall make him will I

ח און רַבשָׁקֵה האָט זיך אומגעקערט, און האָט געפֿונען דעם
dem gefunen hot un umgekert zich hot Ravshakeh un
the found has and turned back self has Rav Shakeh and

מלך פֿון אשור מלחמה האַלטנדיק אויף לִבְנָה ; ווָאַרעם ער
er vorem Livnah oif haltndik milchome Ashur fun melech
he because Livnah against waging war Assyria of king

האָט געהאַט געהערט אַז ער האָט אַוועקגעצויגן פֿון לָכִישׁ .
Lachish fun avekgetsoign hot er az gehert gehat hot
Lakhish from journeyed has he that heard had has

ט און האָט געהערט אויף תִּרְהָקָה דעם מלך פֿון כּוּשׁ , אַזוי צו
tsu azoi Kush fun melech dem Tirhakah oif gehert hot un
to so Kush of king the Tirhakah about heard has and

זאָגן : ער איז אַרויסגעגאַנגען מלחמה צו האַלטן מיט דיר .
dir mit haltn tsu milchome aroisgegangen iz er zogn
you(SG) with wage to war having come out is he say

און ער האָט ווידער געשיקט שלוחים צו חִזְקִיָהוּ , אַזוי
azoi Chizkiyahun tsu shluchim geshikt vider hot er un
so Chizkiyahu to messengers sent again has he and

צו זאָגן : י אַזוי זאָלט איר זאָגן צו חִזְקִיָהוּ דעם מלך פֿון
fun melech dem Chizkiyahun tsu zogn ir zolt azoi zogn tsu
of king the Chizkiyahu to say you shall thus say to

יהוּדה , אַזוי צו זאָגן : זאָל דיך נישט נאַרן דיין ג-ט, וואָס
vos G-t dain narn nisht dich zol zogn tsu azoi Yehudah
in whom G-d your fool not you(SG) let say to so Yehudah

דו פֿאַרזיכערסט זיך אויף אים, אַזוי צו זאָגן : ירוּשָׁלַיִם
Yerushalayim zogn tsu azoi im oif zich farzicherst du
Yerushalayim say to so him on self trust you

וועט נישט איבערגעגעבן ווערן אין דער האַנט פֿון דעם מלך
melech dem fun hant der in vern ibergegebn nisht vet
king the of hand the in become delivered not will

פֿון אשור . יא אָט האָסטו געהערט וואָס די מלכים פֿון
fun mlochim di vos gehert hostu ot Ashur fun
of kings the what heard have you behold Assyria of

אשור האָבן געטאָן צו אַלע לענדער, זיי צו פֿאַרוויסטן, און דו
du un farvistn tsu zei lender ale tsu geton hobn Ashur
you and lay waste to them lands all to done have Assyria

ווילסט ניצול ווערן ? יב האָבן די ג-טער פֿון די פֿעלקער מציל
matsl felker di fun g-ter di hobn vern nitsl vilst
rescued nations the of g-ds the have become saved will

געווען די וואָס מיַנע עלטערן האָבן צעשטערט, גוֹזָן ,
Gozan tseshtert hobn eltern maine vos di geven
Gozan destroyed have fathers my which the ones having been

Melech Ashur have made gidduf against Me. [7] Hineni, I will put a ruach in him, and he shall hear a shemuah *(report)*, and shall return to his own land; and I will cause him to fall by the cherev in his own land.

[8] So Rav Shakeh left [Yerushalayim], and found Melech Ashur warring against Livnah; for he had heard that he was departed from Lakhish.

[9] And he heard concerning Tirhakah Melech Kush, Hinei, he is come forth to make war with thee; and when he heard it, he sent malachim again unto Chizkiyah, saying, [10] Thus shall ye speak to Chizkiyah Melech Yehudah, saying, Let not Eloheicha, in Whom thou trustest, deceive thee, saying, Yerushalayim shall not be delivered into the yad Melech Ashur. [11] Hinei, thou hast heard what the melachim of Ashur have done to all lands, by destroying them utterly; and shalt thou be saved? [12] Have the elohei HaGoyim delivered them which my avot have destroyed; as

Gozan, and Charan, and Retzeph, and the Bnei Eden which were in Telassar? 13 Where is Melech Chamat, and Melech Arpad, and the Melech of the Ir of Sepharvayim, Hena, and Ivah?

אוּן חָרָן , אוּן רֶצֶף , אוֹיף די קינדער פֿון עֵדֶן וואָס אין
in vos Eden fun kinder di oif Retsef un Charan un
in which Eden of children the on Retzeph and Charan and

תִּלַשָּׂר ? יג וווּ איז דער מלך פֿון חֲמָת , אוּן דער מלך
melech der un Chammat fun melech der iz vu Telassar
king the and Chamat of king the is where Telassar

פֿון אַרפַּד , אוּן דער מלך פֿון דער שטאָט ספֿרַוִים , פֿון הֵנַע ,
Hena fun Sefarvayim shtot der fun melech der un Arpad fun
Hena of Sepharvayim city the of king the and Arpad of

אוּן עִוָּה ?
Ivah un
Ivah and

14 And Chizkiyah received the sefarim *(letters)* from the yad hamalachim, and read it; and Chizkiyah went up into the Beis Hashem, and spread it before Hashem.

יד האָט חִזקִיָהוּ צוגענומען דעם בריוו פֿון דער האַנט פֿון די
di fun hant der fun briv dem tsugenumen Chizkiyah hot
the of hand the from letter the taken Chizkiyahu has

שלוחים , אוּן האָט אים איבערגעלייענט; אוּן ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אין
in aroifgegangen iz er un ibergeleyent im hot un shluchim
in having gone up is he and read it has and messengers

הויז פֿון ה ; אוּן חִזקִיָהוּ האָט אים אויסגעשפרייט פֿאַר ג-ט .
G-t far oisgeshpreit im hot Chizkiyah un Hashem fun hoiz
G-d before spread out it has Chizkiyahu and Hashem of house

15 And Chizkiyah davened before Hashem, saying, Hashem Elohei Yisroel, that dwellest between the keruvim, Thou art HaElohim, even Thou alone, of kol mamlechot ha'aretz; Thou hast made Shomayim and HaAretz. 16 Incline Thine ear, Hashem, and hear; open, Hashem, Thine eyes, and see; and hear the words of Sancheriv, which he sent to insult the Elohim Chai *(Living G-d)*. 17 Truly, Hashem, the melachim of Ashur have laid waste the Goyim and their lands, 18 And have cast eloheihem into the eish; for they were no elohim, but the ma'aseh yedei adam, etz and even *(stone)*; therefore they have destroyed them. 19 Now

טו אוּן חִזקִיָהוּ האָט מתפּלל געווען צו ג-ט , אוּן
un G-t tsu geven mispalel hot Chizkiyah un
and G-d to having been praying has Chizkiyahu and

האָט געזאָגט: ה דו אלוקי ישׂרָאֵל וואָס זיצט איבער די
di iber zitst vos Yisroel Elokei du Hashem gezogt hot
the over sits who Yisroel the G-d of you Hashem said has

כּרוּבִים , דו אַליין ביסט דער ג-ט איבער אַלע קיניגרייַכן פֿון דער
der fun kinigraichn ale iber G-t der bist alein du kruvim
the of kingdoms all over G-d the are alone you Keruvim

ערד ; דו האָסט געמאַכט די הימלען אוּן די ערד . טז נייג ,
erd di un himlen di gemacht host du erd naig
earth the and heavens the made have you earth incline

ה , דייַן אויער , אוּן הער ; עפֿן , ה , דייַנע אויגן אוּן
un oign daine Hashem efen her un oier dain Hashem
and eyes your Hashem open pay heed and ear your Hashem

זע ; אוּן הער די ווערטער פֿון סַנחֵריבָן וואָס האָט אים
im hot vos Sancherivn fun verter di her un ze
him has that Sancheriv of words the pay heed and behold

געשיקט צו לעסטערן דעם לעבעדיקן אלקים . יז אמת , ה ,
Hashem emes Elokim lebedikn dem lestern tsu geshikt
Hashem indeed G-d living the insult to sent

די מלכים פֿון אשור האָבן חרוב גמאַכט די פֿעלקער אוּן
un felker di gemacht chorev hobn Ashur fun mlochim di
and nations the laid waste have Assyria of kings the

זייער לאַנד , יח אוּן זיי האָבן איבערגעגעבן זייערע ג-טער צום פֿייַער;
faier tsum g-ter zeyere ibergegebn hobn zei un land zeyer
fire to g-ds their delivered have they and land their

וואָרעם זיי זיַינען קיין ג-טער נישט געווען ; נאָר בלויז דאָס
dos bloiz nor geven nisht g-ter kein zainen zei vorem
the only but having been not g-ds any are they for

ווערק פֿון אַ מענטשנס האַנט, האָלץ אוּן שטיין ; דערום האָבן זיי
zei hobn derum shtein un holts hant mentshns a fun verk
they have therefore stone and wood hand man's a of work

therefore, Hashem Eloheinu, save us from his yad, that kol mamlechot ha'aretz may know that Thou art Hashem, even Thou only.

זיי אונטערגעבראַכט. יט און אַצונד, ה אלוקינו, העלף אונדז,
undz helf Elokeinu Hashem atsund un untergebracht zei
us help our G-d Hashem now and brought under them

איך בעט דיך, פֿון זײַן האַנט, און זאָלן קיניגרײַכן פֿון
fun kinigraichn ale zoln un hant zain fun dich bet ich
of kingdoms all shall and hand his from you(SG) entreat I

דער ערד וויסן, אַז דו ה אַליין ביסט אלקים.
Elokim bist alein Hashem du az visen erd der
G-d are alone Hashem you that know earth the

20 Then Yeshayah Ben Amotz sent unto Chizkiyah, saying, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Whereas thou hast davened to Me against Sancheriv Melech Ashur, I have heard. 21 This is the davar that Hashem hath spoken concerning him:

כ האָט ישַׁעיָהו דער זון פֿון אָמוצן געשיקט צו חִזקִיָהון, אַזוי
azoi Chizkiyahun tsu geshikt Amotsn fun zun der Yeshayahu hot
so Chizkiyahu to sent Amotz of son the Yeshayahu has

צו זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי ישׂרָאֵל: וואָס דו האָסט
host du vos Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi zogn tsu
have you what Yisroel the G-d of Hashem said has thus say to

מתפּלל געווען צו מיר וועגן סַנחֵריבּ דעם מלך פֿון
fun melech dem Sancheriv vegen mir tsu geven mispalel
of king the Sancheriv concerning me to having been praying

אשור, האָב איך צוגעהערט. כא דאָס איז דאָס וואָרט וואָס ה האָט
hot Hashem vos vort dos iz dos tsugehert ich hob Ashur
has Hashem which word the is this paid heed I have Assyria

וועגן אים גערעדט:
geredt im vegen
spoken him concerning

The Betulat Bat Tziyon hath despised thee,

עס פֿאַראַכט דיך, עס שפּאָט
shpot es dich faracht es
makes a laughing stock it you(SG) despised it

פֿון דיר
dir fun
you(SG) of

and laughed thee to scorn;

די יונגפֿרוי טאָכטער ציון;
Tsiyon tochter yungfroi di
Zion daughter virgin the

the Bat Yerushalayim

עס שאָקלט דעם קאָפּ הינטער דיר
dir hinter kop dem shoklt es
you(SG) behind head the shakes it

hath shaken her head at thee.

די טאָכטער ירושָלַים.
Yerushalayim tochter di
Yerushalayim daughter the

22 Whom hast thou insulted and made gidduf against?

כב וועמען האָסטו געלעסטערט און
un gelestert hostu vemen
and blasphemed have you whom

?געשענדט
geshendt
shamefully dishonored

And against whom hast thou raised thy voice,

און אויף וועמען האָסטו דײַן קול אויפֿגעהויבן?
oifgehoibn kol dain hostu vemen oif un
raised voice your have you whom on and

and lifted up thine eyes marom?

יאָ, האָסט געהויבן דײַנע אויגן אין דער הייך
heich der in oign daine gehoibn host yo
height the in eyes your lifted up have yes

Even against Kadosh Yisroel.

אַקעגן דעם הייליקן פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun heilikn dem akegn
Yisroel of Holy One the against

כג דורך דיינע שלוחים האָסטו געלעסטערט אֲדֹנָי ,
Adonoi gelestert hostu shluchim daine durch
Adonoi blasphemed have you messengers your by

און געזאָגט: מיט מײַנע פֿיל רײַטוועגן
raitvegn fil maine mit gezogt un
chariots many my with said and

בין איך צו דער הייך פֿון די בערג אַרויף,
aroif berg di fun heich der tsu ich bin
up mountains the of height the to I am

צו די ווינקלען פֿון לְבָנוֹן ;
Levanon fun vinklen di tsu
Levanon of corners the to

און איך האַק אָפּ זײַנע הויכע צעדערן ,
tsedern hoiche zaine op hak ich un
cedar trees high its away chop down I and

זײַנע געקליבענע ציפּרעסבײימער;
tsipresbeimer geklibene zaine
cypresses chosen its

און איך קום צו זײַן עקסטן האַרבעריק,
harberik ekstn zain tsu kum ich un
abode last its to come I and

צום וואַלד פֿון זײַן פֿרוכטגאָרטן.
fruchtgortn zain fun vald tsum
fruit garden its of forest to

כד איך האָב געגראָבן און געטרונקען וואַסערן פֿרעמדע,
fremde vasern getrunken un gegrobn hob ich
foreign waters drank and dug have I

און טריקן אויס מיט מײַנע פֿוסטריט
fustrit maine mit ois trikn un
foot step my with out dry and

אַלע טײַכן פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun taichn ale
Egypt of rivers all

כה האָסטו דען נישט געהערט?
gehert nisht den hostu
heard not then have you

פֿון לאַנג אָן האָב איך עס צוגעגרייט ,
tsugegreit es ich hob on lang fun
prepared it I have onwards long ago from

פֿון אַלטע טעג האָב איך עס געפֿורעמט;
gefuremt es ich hob teg alte fun
formed it I have days ancient from

אַצונד האָב איך עס געבראַכט עס זאָל געשען ,
geshen zol es gebracht es ich hob atsund
happen shall it brought about it I have now

כדי צו פֿאַרוויסטן אויף חורבֿה-הויפֿנס
churve-hoifns oif farvistn tsu kedei
ruin heaps onto destroy to so that

באָפֿעסטיקטע שטעט.
shtet bafestikte
cities fortified

כו דערום זײַנען זייערע באַווינער קורצמאַכטיק ,
kurtsmachtik bavoiner zeyere zainen derum
short in strength inhabitants their are therefore

23 By thy avadim hast thou insulted Adonoi,

and hast said,

With the multitude of my chariots am I come up to marom harim,

to the heights of Levanon,

and I will cut down the tall cedars thereof,

and the choice pine trees thereof;

and I will enter into its most remote height,

and the ya'ar *(forest)* of its fruitful land.

24 I have dug and drunk mayim zarim,

and with the sole of my feet have I dried up

all the streams of the besieged places.

25 Hast thou not heard long ago,

how I have done it,

and of yemei kedem *(days of old)*,

that I have formed it?

Now have I brought it to pass,

that thou shouldest be to lay waste fortified cities into ruinous heaps.

26 Therefore their inhabitants were of small power,

זיי זיַנען צעבראָכן און פַֿארשעמט;
farshemt un tsebrochn zainen zei
ashamed and crushed are they
they were dismayed and put to shame;

זיי זיַנען געוואָרן גראָז פֿון דעם פֿעלד,
feld dem fun groz gevorn zainen zei
field the of grass having become are they
they were as the esev of the sadeh,

און קריַיטעכץ גרינע,
grine kraitechts un
green plant and
and as the green herb,

מאַך פֿון די דעכער,
decher di fun mach
rooftop the from make
as the khasir *(grass)* on the gagot *(rooftops)*

און תּבֿואה פֿאַרדאַרט אייִדער אויפֿגעוואַקסן.
oifgevaksn eider fardart tvue un
grown up before withered grain and
is sun-scorched before it is grown up.

כז אָבער איך וויס דיַין זיצן,
zitsn dain veis ich ober
sitting your know I but
27 But I know thy sitting,

און דיַין גיין און דיַין קומען,
kumen dain un gein dain un
coming your and going your and
and thy going out, and thy coming in,

און דיַין שטורעמען קעגן מיר.
mir kegen shturemen dain un
me against provoking your and
and thy rage against Me.

כח ווייל דיַין שטורעמען קעגן מיר
mir kegen shturemen dain vail
me against provoking your because
28 Because thy rage against Me

און דיַין ליאַרעם איז אַרויף אין מיַינע אויערן,
oiern maine in aroif iz liarem dain un
ears my in up is ranting your and
and thy insolence is come up into Mine ears,

דערום, וועל איך אַריַינטאָן מיַין רינג אין דיַין נאָז,
noz dain in ring main arainton ich vel derum
nose your in hook my put I will therefore
therefore I will put My hook in thy nose,

און מיַין צאַם אין דיַינע ליפּן,
lipn daine in tsam main un
lips your in bridle my and
and My Bit in thy sfatayim *(lips)*,

און איך וועל דיך אומקערן אויף דעם וועג
veg dem oif umkeren dich vel ich un
way the on to return you(SG) will I and
and I will turn thee back by the derech

וואָס דו ביסט געקומען אויף אים.
im oif gekumen bist du vos
him on having come are you which
by which thou camest.

כט און דאָס וועט דיר זיַין דער צייכן: איר וועט עסן
esen vet ir tseichn der zain dir vet dos un
eat will you sign the be you(SG) will this and
29 And this shall be HaOt *(the Sign)* unto thee, Ye shall eat this year such

הייַיאָר נאָכווּוקס, און אויפֿן צווייטן יאָר ווידערווּוקס;
vidervuks yor tsveitn oifn un nochvuks hayyor
again growth year second on and aftercrop this year
that growth of itself, and

און פֿלאַנצט שניַידט, און זיַיט און שניַידט, און פֿלאַנצט
flantst un shnaidt un ziyit yor dritn oifn un
plant and reap and sow year third on and
the second year that which springeth from the same; and in the third year sow ye, and reap, and plant

ווינגערטנער, און עסט זייער פֿרוכט. ל און דער אַנטרונענער
antrunener der un frucht zeyer est un vaingertner
fugitive the and fruit their eat and vineyards
kramim *(vineyards)* and eat the fruit thereof. 30 And the

איבערבלײַב פֿון דעם הויז פֿון יהודה וועט ווידער
vider vet Yehudah fun hoiz dem fun iberblaib
again will Yehudah of house the of remnant

ווּאָרצלען אונטן, און טראָגן פֿרוכט אויבן. [לא] ווּאָרעם פֿון
fun vorem oiben frucht trogn un unten vortselen
from because above fruit bear and below take root

ירושָלַיִם וועט אַרויסקומען אַן איבערבלײַב, און אַן
an un iberblaib an aroiskumen vet Yerushalayim
an and remnant a emerge will Yerushalayim

אַנטרינונג פֿון באַרג ציון; דאָס אָנגענעמען זיך פֿון
fun zich onnemen dos Tsiyon barg fun antrinung
of self take hold of the Zion mount from survivors

ה צְבָאוֹת וועט דאָס טאָן.
ton dos vet Tseva'ot Hashem
do this will of hosts Hashem

[לב] פֿאַר וואָר, אַזוי האָט ה געזאָגט אויפֿן מלך
melech oifn gezogt Hashem hot azoi vor far
king about said Hashem has thus surely for

פֿון אשור: ער וועט נישט אַרײַנקומען אין דער דאָזיקער
doziker der in arainkumen nisht vet er Ashur fun
this one the in come into not will he Assyria of

שטאָט, און נישט אַרײַנשישן אַהין אַ פֿײַל, און
un fail a ahin arainshisn nisht un shtot
and arrow an there shoot around not and city

נישט קומען פֿאַר איר מיט אַ שילד, און נישט אָנשיטן
onshitn nisht un shild a mit ir far kumen nisht
heap up not and shield a with you for come not

אַרום איר אַן ערדוואַל. [לג] אויף דעם וועג וואָס ער איז
iz er vos veg dem oif erdval an ir arum
is he which road the on mound an you round

געקומען, אויף אים וועט ער זיך אומקערן, און אין
in un umkeren zich er vet im oif gekumen
in and retreat self he will it on having come

דער דאָזיקער שטאָט וועט ער נישט אַרײַנקומען, זאָגט
zogt arainkumen nisht er vet shtot doziker der
declares enter not he will city this one the

ה. [לד] און איך וועל באַשירעמען די דאָזיקע שטאָט, זי
zi shtot dozike di bashiremen vel ich un Hashem
it city this the shield will I and Hashem

צו העלפֿן, פֿון מײַנעט וועגן און פֿון מײַן קנעכט דָּוִד
Dovids knecht main fun un vegen mainet fun helfn tsu
Dovid's servant my for and sake my for save to

וועגן.
vegen
sake

[לה] און עס איז געווען אין יענער נאַכט, איז
iz nacht yener in geven iz es un
is night that in having been is it and

אַרויסגעגאַנגען אַ מלאך פֿון ה און האָט
hot un Hashem fun malach a aroisgegangen
has and Hashem of Angel an having come out

געשלאָגן אין לאַגער פֿון אשור הונדערט און פֿינף און
un finf un hundert Ashur fun lager in geshlogn
and five and hundred Assyria of camp in struck down

remnant that is escaped of the Bais Yehudah shall yet again take shoresh *(root)* downward, and bear pri upward. [31] For out of Yerushalayim shall go forth She'erit *(Remnant)* and they that escape out of Mount Tziyon; the zeal of Hashem Tzva'os shall accomplish this.

[32] Therefore thus saith Hashem concerning Melech Ashur, He shall not come into this city, nor shoot khetz *(an arrow)* there, nor come before it with mogen, nor cast a siege ramp against it. [33] By the derech that he came, by the same shall he return, and shall not come into this city, saith Hashem. [34] For I will defend this city, to save it, for Mine Own sake, and for the sake of Dovid Avdi.

[35] And it came to pass that night, that the Malach Hashem went forth, and struck down in the Machaneh Ashur a hundred and fourscore and five elef; and when they

אַכציק טויזנט . און אַז מע האָט זיך געפֿעדערט אין
in gefedert zich hot me az un toiznt achtsik
in rose early self has one that and thousand eighty

דער פֿרי , ערשט זיי זיַנען אַלע טויטע פּגָרים .
pegorim toite ale zainen zei ersht peire der
corpses dead all are they behold morning the

arose early in the boker, hinei, they were all pegarim mesim *(dead corpses)*.

לו און סַנחֵריבּ דער מלך פֿון אשור האָט אַוועקגעצויגן , און איז
iz un avekgetsoign hot Ashur fun melech der Sancheriv un
is and journeyed has Assyria of king the Sancheriv and

געגאַנגען און האָט זיך אומגעקערט; און ער איז געבליבן אין נינוֵה .
Nineveh in geblibn iz er un umgekert zich hot un gegangen
Nineveh in remain is he and returned self has and having gone

[36] So Sancheriv Melech Ashur departed, and went and returned, and dwelt in Nineveh.

לז און עס איז געווען , ווי ער בוקט זיך אין הויז פֿון
fun hoiz in zich bukt er vi geven iz es un
of house in self worship he when having been is it and

זיַין ג-ט נסרוך , אַזוי האָבן זיַנע זין אַדרַמֶלֶך און שַׂראֶצֶר אים
im saretser un Adramelech zin zaine hobn azoi nisruch G-t zain
him Saretzer and Adramelech sons his have so Nisroch g-d his

דערשלאָגן מיטן שווערד; און זיי זיַנען אַנטרונען געווָארן אין
in gevorn antrunen zainen zei un shverd mitn dershlogn
in having become escape are they and sword with kill

לאַנד אֲרָרָט . און זיַן זון אֵסַר-חַדּוֹן איז געווָארן מלך אויף
oif melech gevorn iz Esar-Chaddon zun zain un Ararat land
in king having become is Esar-Chaddon son his and Ararat land

זיַן אָרט .
ort zain
place his

[37] And it came to pass, as he was worshiping in the Bais Nisroch elohav, that Adramelech and Saretzer his banim cut him down with the cherev; and they escaped into Eretz Ararat. And Esar-Chaddon bno reigned in his place.

כ אין יענע טעג איז חִזקִיָהו קראַנק געוואָרן צום שטאַרבן;
shtarbn tsum gevorn krank Chizkiyah iz teg yene in
die to the having become ill Chizkiyahu is days those in

20 In those days was Chizkiyahu *(Hezekiah)* sick unto mot *(death)*. And HaNavi Yeshayah Ben Amotz came to him, and said unto him, Thus saith Hashem, Set thine bais in order; for thou shalt die, and not live.

איז צו אים געקומען ישַׁעיָהו הנבֿיא דער זון פֿון
fun zun der hanovi Yeshayahu gekumen im tsu iz
of son the the prophet Yeshayah having come him to is

אָמוצן , און האָט צו אים געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: מאַך דיַין
dain mach gezogt Hashem hot azoi gezogt im tsu hot un Amotsn
your make said Hashem has thus said him to has and Amotz

צַוָואָה וועגן דיַין הויזגעזינט , וואָרעם דו שטאַרבסט, און
un shtarbst du vorem hoizgezint dain vegen tsevaeh
and die you because household your concerning testament

וועסט נישט גענעזן ווערן .
vern genezn nisht vest
become recover not will

[2] Then he turned his face to the kir *(wall)*, and davened unto Hashem, saying, [3] Remember now, Hashem, how I have walked before Thee in emes and with a lev shalem, and have done that which is hatov in Thy

ב האָט ער אומגעדרייט זיַן פּנים צו דער וואַנט, און
un vant der tsu ponem zain umgedreit er hot
and wall the to face his turned around he has

ג איך : אַזוי צו ה , געווען מתּפּלל האָט
ich zogn tsu azoi Hashem tsu geven mispalel hot
I say to so Hashem to having been praying has

בעט דיך , ה , געדענק ווי איך בין גענאַנגען
gegangen bin ich vi gedenk Hashem dich bet
having gone am I how remember Hashem you(SG) entreat

פֿאַר דיר מיט אמת, און מיט אַ גאַנצן האַרצן, און
un hartsn gantsn a mit un emes mit dir far
and heart whole a with and truth with you(SG) before

sight. And Chizkiyahu *(Hezekiah)* wept with bekhi gadol *(great weeping)*.

וואָס איז גוט אין דיַינע אויגן האָב איך געטאָן. און חִזקִיָהו
Chizkiyah un geton ich hob oign daine in gut iz vos
Chizkiyahu and done I have eyes your in good is what

האָט געווײנט אַ גרויס געוויין .
gevein grois a geveint hot
weeping great a wept has

[4] And it came to pass, before Yeshayah was gone out from the middle courtyard, that the Devar Hashem came to him, saying, [5] Shuv *(return)*, and say to Chizkiyahu *(Hezekiah)* the Nagid Ami, Thus saith Hashem Elohei Dovid Avicha, I have heard thy tefillah, I have seen thy tears; hineni, I will heal thee; on Yom HaShelishi thou shalt go up unto the Beis Hashem. [6] And I will add unto thy days fifteen shanah; and I will save thee and this city out of the palm of Melech Ashur *(Assyria)*; and I will defend this city for Mine Own sake, and for the sake of Dovid Avdi.

[7] And Yeshayah said, Take a develet te'enim. And they took and laid it on the shechin *(boil, inflamed spot)* and he recovered.

[8] And Chizkiyahu said unto Yeshayah, What shall be the Ot that Hashem will heal me, and that I shall go up into the Beis Hashem on the Yom HaShelishi? [9] And Yeshayah said, This Ot *(Sign)* shalt thou have

ד און עס איז געווען , וועו ישַעיָהו איז נאָך נישט געווען
geven nisht noch iz Yeshayahu ven geven iz es un
having been not yet is Yeshayah when having been is it and

אַרויסגעגאַנגען פֿון דעם מיטלסטן הויף , איז דאָס וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dos iz hoif mitlstn dem fun aroisgegangen
Hashem of word this is courtyard middle the of having come out

געווען צו אים, אַזוי צו זאָגן : ה קער זיך אום , און זאָלסט
zolst un um zich ker zogn tsu azoi im tsu geven
you(SG) must and back self turn say to so him to having been

זאָגן צו חִזקִיָהו דעם פֿירשט פֿון מײַן פֿאָלק : אַזוי האָט געזאָגט ה
Hashem gezogt hot azoi folk main fun firsht dem Chizkiyah tsu zogn
Hashem said has so people my of ruler the Chizkiyahu to say

דער ג-ט פֿון דײַן פֿאָטער דָוִדן : איך האָב געהערט דײַן תּפִילה, איך האָב
hob ich tfile dain gehert hob ich Dovidn foter dain fun G-t der
have I prayer your heard have I Dovid father your of G-d the

געזען דײַן טרער; זע , איך הײל דיך ; אויפֿן דריטן טאָג וועסטו
vestu tog dritn oifn dich heil ich ze trer dain gezen
will you(sg) day third on you(SG) heal I behold tears your seen

אַרויפֿגיין אין הויז פֿון ה . ו און איך וועל צולייגן צו דײַנע טעג
teg daine tsu tsuleigen vel ich un Hashem fun hoiz in aroifgein
days your to add will I and Hashem of house in go up

פֿופֿצן יאָר , און פֿון דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון אשור וועל איך
ich vel Ashur fun melech dem fun hant der fun un yor fuftsn
I will Assyria of king the of hand the from and years fifteen

דיך און די דאָזיקע שטאָט מציל זײַן , און איך וועל באַשירעמען די
di bashiremen vel ich un zain matsl shtot dozike di un dich
the shield will I and be save city this the and you(SG)

דאָזיקע שטאָט פֿון מײַנעט וועגן און פֿון מײַן קנעכט דָוִדס וועגן .
vegen Dovids knecht main fun un vegen mainet fun shtot dozike
sake Dovid's servant my for and sake my for city this

ז און ישַעיָהו האָט געזאָגט: נעם געפּרעסטע פֿײַגן . און זיי
zei un faign gepreste nem gezogt hot Yeshayahu un
them and figs compressed take said has Yeshayah and

האָבן גענומען און אַרויפֿגעטאָן אויפֿן אויסשלאָג, און ער איז גענעזן
genezn iz er un oisshlog oifn aroifgeton un genumen hobn
recover is he and boil on placed and taken have

געוואָרן .
gevorn
having become

ח און חִזקִיָהו האָט געזאָגט צו ישַעיָהון : וואָס איז דער צייכן
tseichn der iz vos Yeshayahuen tsu gezogt hot Chizkiyah un
sign the is what Yeshayah to said has Chizkiyahu and

אַז ג-ט וועט מיך היילן, און איך וועל אַרויפֿגיין אויפֿן דריטן טאָג אין
in tog dritn oifn aroifgein vel ich un heiln mich vet G-t az
in day third on go up will I and heal me will G-d that

הויז פֿון ה ? ט האָט ישַעיָהו געזאָגט: דאָס וועט דיר זײַן
zain dir vet dos gezogt Yeshayahu hot Hashem fun hoiz
be you(SG) will this said Yeshayah has Hashem of house

from Hashem, that Hashem will do the thing that He hath spoken: shall the tzel *(shadow)* go forward eser ma'alot *(ten steps)*, or go backward eser ma'alot?
10 And Yechizkiyahu answered, It is a simple matter for the tzel to go forward eser ma'alot; no, but let the tzel return backward eser ma'alot.

11 And Yeshayah HaNavi cried out unto Hashem; and He brought the tzel *(shadow)* eser ma'alot backward, by which it had gone on the ma'alot Achaz *(sundial of Ahaz)*.

12 At that time Berodakh Baladan Ben Baladan Melech Bavel sent sefarim and a minchah unto Chizkiyahu *(Hezekiah)*; for he had heard that Chizkiyahu had been ill. 13 And Chizkiyahu paid heed unto them, and showed them kol Bais Nekhotoh, the kesef, and the zahav, and the spices, and the shemen hatov, and all the Bais Keli of his, and all that was found in his otzerot; there was nothing in his Bais, nor in all his memshalet, that Chizkiyahu showed them not.

דער צייכן פֿון ה׳ , אַז ה׳ וועט טאָן די זאַך וואָס ער
er vos zach di ton vet Hashem az Hashem fun tseichn der
he which thing the do will Hashem that Hashem of sign the

האָט גערעדט: זאָל דער שאָטן גיין צען שטאַפֿלען ווייטער, אָדער זיך
zich oder vaiter shtaplen tsen gein shotn der zol geredt hot
self or further steps ten go shadow the shall spoken has

אומקערן צען שטאַפֿלען? י האָט יחזקיָהו געזאָגט: גרינג איז דעם
dem iz gring gezogt Yechizkiyahu hot shtaplen tsen umkeren
the is easy said Chizkiyahu has steps ten turn back

שאָטן זיך אַראָפּצוגיין צען שטאַפֿלען; ניין , נײַערט דער שאָטן זאָל
zol shotn der naiert nein shtaplen tsen aroptsugein zich shotn
shall shadow the rather no steps ten go down self shadow

זיך אומקערן אויף צוריק צען שטאַפֿלען.
shtaplen tsen tsurik oif umkeren zich
steps ten backwards on turn back self

יא האָט ישַעיָהו הנבֿיא גערופֿן צו ה׳ , און ער האָט
hot er un Hashem tsu gerufn hanovi Yeshayahu hot
has he and Hashem to called the prophet Yeshayah has

אומגעקערט דעם שאָטן צען שטאַפֿלען צוריק אויף די שטאַפֿלען
shtaplen di oif tsurik shtaplen tsen shotn dem umgekert
steps the on backwards steps ten shadow the turned back

וואָס ער האָט געהאַט אַראָפּגענידערט אויף די שטאַפֿלען פֿון אָחָז .
Achazn fun shtaplen di oif aropgenidert gehat hot er vos
Achaz of steps the on gone down have had has it which

יב אין יענער צײַט האָט בראַדַך-באַלאַדָן דער זון פֿון
fun zun der Berodach-Baladan hot tsait yener in
of son the Berodakh Baladan has time that at

באַלאַדָנען, דער מלך פֿון בָּבֶל , געשיקט אַ בריוו און אַ
a un briv a geshikt Bavel fun melech der Baladanen
a and letter a sent Bavel of king the Baladan

מתּנה צו חִזקִיָהון , ווָאַרעם ער האָט געהערט אַז
az gehert hot er vorem Chizkiyahun tsu matone
that heard had he because Chizkiyahu to gift

חִזקִיָהו איז געווען קראַנק. יג און חִזקִיָהו האָט
hot Chizkiyah un krank geven iz Chizkiyahu
has Chizkiyahu and ill having been is Chizkiyahu

זיי צוגעהערט, און ער האָט זיי געוויזן זײַן גאַנץ
gants zain gevizn zei hot er un tsugehert zei
entire his shown them has he and paid heed them

שאַצהויז , דאָס זילבער און דאָס גאָלד, און די בשָמים ,
b'somaim di un gold dos un zilber dos shatshoiz
spices the and gold the and silver the treasure house

און דאָס גוטע איילֿ, און דאָס גאַנצע הויז פֿון זײַנע וואַפֿן,
vafn zaine fun hoiz gantse dos un eil gute dos un
arms his of house whole the and oil expensive this and

און אַלץ וואָס האָט זיך געפֿונען אין זײַנע שאַצקאַמערן;
shatskamern zaine in gefunen zich hot vos alts un
treasuries his in found self has which all that and

נישט געווען אַ זאַך אין זײַן הויז , און אין זײַן גאַנצער
gantser zain in un hoiz zain in zach a geven nisht
entire his in and house his in thing a having been not

געוועלטיקייט, וואָס חִזקִיָהו האָט זיי נישט געוויזן .
gevizn nisht zei hot Chizkiyah vos geveltikeit
shown not them has Chizkiyahu which rule

יד איז ישַעיָהו הנבִיא געקומען צום מלך
melech tsum gekumen hanovi Yeshayahu iz
king to having come the prophet Yeshayah is

יחזקיָהו , און האָט צו אים געזאָגט: וואָס האָבן די דאָזיקע
dozike di hobn vos gezogt im tsu hot un Yechizkiyahu
these the have what said him to has and Chizkiyahu

מענטשן געזאָגט? און פֿון וואַנען קומען זיי צו דיר ? האָט
hot dir tsu zei kumen vanen fun un gezogt mentshn
has you(SG) to they come whence from and said men

חזקיָהו געזאָגט: פֿון אַ ווייטן לאַנד זיַנען זיי געקומען ,
gekumen zei zainen land vaitn a fun gezogt Chizkiyah
having come they are land far a from said Chizkiyahu

פֿון בָּבֶל . טו האָט ער געזאָגט: וואָס האָבן זיי געזען אין דיַין הויז ?
hoiz dain in gezen zei hobn vos gezogt er hot Bavel fun
house your in seen they have what said he has Bavel from

האָט חזקיָהו געזאָגט: אַלץ וואָס איז אין מיַין הויז האָבן זיי
zei hobn hoiz main in iz vos alts gezogt Chizkiyah hot
they have house my in is which all that said Chizkiyahu has

געזען: נישט געווען אַ זאַך אין מיַינע שאַצקאַמערן וואָס איך
ich vos shatskamern maine in zach a geven nisht gezen
I which treasuries my in thing a having been not seen

האָב זיי נישט געוויזן .
gevizn nisht zei hob
shown not them have

טז האָט ישַעיָהו געזאָגט צו חזקיָהון : הער דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos her Chizkiyahun tsu gezogt Yeshayahu hot
of word this pay heed Chizkiyahu to said Yeshayah has

ה : יז זע , טעג קומען , און אַלץ וואָס אין דיַין הויז ,
hoiz dain in vos alts un kumen teg ze Hashem
house your in which all that and come days behold Hashem

און וואָס דיַינע עלטערן האָבן אָנגעקליבן ביז היַינטיקן טאָג, וועט
vet tog haintikn biz ongeklibn hobn eltern daine vos un
will day this very until accumulated have fathers your which and

אַוועקגעטראָגן ווערן קיין בָּבֶל ; קיין זאַך וועט נישט איבערבליַבן ,
iberblaiben nisht vet zach kein Bavel kein vern avekgetrogen
remain behind not will thing any Bavel to become carried away

זאָגט ה . יח און פֿון דיַינע זין וואָס וועלן אַרויסגיין פֿון
fun aroisgein veln vos zin daine fun un Hashem zogt
of go out will which sons your from and Hashem declares

דיר , וואָס דו וועסט געבערן, וועט מען נעמען , און זיי וועלן זיַין
zain veln zei un nemen men vet gebern vest du vos dir
be will they and take they will beget will you which you(SG)

הויפֿדינער אין פּאַלאַץ פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל .
Bavel fun melech dem fun palats in hoifdiner
Bavel of king the of palace in court officials

יט האָט חזקיָהו געזאָגט צו ישַעיָהון : גוט איז דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos iz gut Yeshayahuen tsu gezogt Chizkiyah hot
of word this is good Yeshayah to said Chizkiyahu has

ה וואָס דו האָסט גערעדט. און ער האָט געזאָגט. פֿאַר וואָר , אויב
oib vor far gezogt hot er un geredt host du vos Hashem
if surely for said has he and spoken have you which Hashem

שלום און זיכערקייט וועט זיַין אין מיַינע טעג !
teg maine in zain vet zicherkeit un sholem
days my in be will security and peace

14 Then came Yeshayah HaNavi unto HaMelech Chizkiyahu, and said unto him, What said these anashim? And from whence came they unto thee? And Chizkiyah said, They are come from an eretz rekhokah *(a far country)*, even from Babylon. 15 And he said, What have they seen in thine Bais? And Chizkiyahu answered, All the things that are in mine Bais have they seen; there is nothing among my otzerot that I have not showed them.

16 And Yeshayah said unto Chizkiyahu, Hear the Devar Hashem. 17 Hinei, the days come, that all that is in thine Bais, and that which Avoteicha have laid up in store unto this day, shall be carried into Babylon; nothing shall be left, saith Hashem. 18 And of thy Banim that shall issue from thee, which thou shalt father, shall they take away; and they shall be sarisim in the Heikhal Melech Bavel.

19 Then said Chizkiyahu unto Yeshayah, Tov is the Devar Hashem which thou hast spoken. And he said, Is it not good, if shalom and emes be in my days?

כ און די איבעריקע זאַכן וועגן חִזקִיָהוּ , און
un Chizkiyahun vegen zachn iberike di un
and Chizkiyahu concerning things remaining the and

זײַן גאַנצע גבֿורהשאַפֿט, און ווי ער האָט געמאַכט דעם טײַך
taich dem gemacht hot er vi un gevurhshaft gantse zain
pool the made has he how and might whole his

און דעם גרעסטן , און אַרײַנגעבראַכט וואַסער אין שטאָט, דאָס
dos shtot in vaser araingebracht un grobn dem un
this city in water brought and conduit the and

איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די ציַטגעשעענישן פֿון די
di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz
the of annals the of book in written already is

מלכים פֿון יהודה .
Yehudah fun mlochim
Yehudah of kings

כא און חִזקִיָהוּ האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן,
eltern zaine mit geleigt zich hot Chizkiyah un
fathers his with lain down self has Chizkiyahu and

און זײַן זון מנַשֶׁה איז געוואָרן מלך אויף זײַן
zain oif melech gevorn iz Menasheh zun zain un
his in king having become is Menasheh son his and

ארט .
ort
place

כא

צוועלף יאָר איז מנַשֶׁה אַלט געווען , אז
az geven alt Menasheh iz yor tsvelf
when having been old Menasheh is year twelve

ער איז געוואָרן מלך , און פֿינף און פֿופֿציק
fuftsik un finf un melech gevorn iz er
fifty and five and king having become is he

יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם . און דער נאָמען פֿון
fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er hot yor
of name the and Yerushalayim in reigned he has years

זײַן מוטער איז געווען חֶפצי-בָּה .
Cheftsi-Vah geven iz muter zain
Cheftzi-Vah having been is mother his

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in evil is what done has he and

אַזוי ווי די אומווערדיקייטן פֿון די פֿעלקער וואָס ג-ט האָט
hot G-t vos felker di fun umverdikeitn di vi azoi
has G-d which nations the of abominable practices the as like

פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל. ג און ער האָט אָפּגעבויט
opgeboit hot er un Yisroel fun kinder di far fun fartriben
rebuilt has he and Yisroel of children the before of driven out

די במות וואָס זײַן פֿאָטער חִזקִיָהוּ האָט צעשטערט, און
un tseshtert hot Chizkiyah foter zain vos bamot di
and destroyed has Chizkiyahu father his which high places the

ער האָט אויפֿגעשטעלט מזבחות צו בַּעַל, און האָט געמאַכט אַן
an gemacht hot un Baal tsu mizbeyches oifgeshtelt hot er
an made has and Ba'al to altars set up has he

אשֵׁרָה , און וויַ אַחאָבּ דער מלך פֿון ישְׂרָאֵל האָט געטאָן, און ער
er un geton hot Yisroel fun melech der Achav vi un Asherah
he and done had Yisroel of king the Ach'av as and Asherah

20 And the rest of the acts of Chizkiyahu, and all his gevurah, and how he made HaBerekhah *(the Pool)* and the Te'alah *(Tunnel)*, and brought mayim into the city, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim of the Melachim of Yehudah?

21 And Chizkiyahu slept with his avot; and Menasheh bno reigned in his place.

21 Menasheh was twelve years old when he began to reign as melech, and reigned fifty and five years in Yerushalayim. And shem immo was Cheftzi-Vah.

2 And he did that which was rah in the eyes of Hashem, after the to'avot of the Goyim, whom Hashem drove out before the Bnei Yisroel. 3 For he built up again the high places which Chizkiyah aviv had destroyed; and he reared up mizbechot for Ba'al, and made Asherah, as did Ach'av Melech Yisroel; and bowed down in worship to kol

Tzava HaShomayim, and served them. [4] And he built mizbechot in the Beis Hashem, of which Hashem said, In Yerushalayim will I put Shmi *(My Name)*. [5] And he built mizbechot for kol Tzava HaShomayim in the two khatzerot *(courtyards)* of the Beis Hashem. [6] And he made bno pass through the eish, and practiced sorcery, and witchcraft, and dealt with familiar spirits and spiritists; he wrought much rah in the eyes of Hashem, to provoke Him to anger. [7] And he set a pesel HaAsherah he had made in the Beis *Hashem* of which Hashem said to Dovid, and to Sh'lomo bno, In this Beis, and in Yerushalayim, which I have chosen out of all Shivtei Yisroel, will I put Shmi *(My Name)* l'olam; [8] Neither will I make the regel Yisroel move any more out of ha'adamah *(the land)* which I gave their avot; only if they will be shomer to do according to all that I have commanded them, and according to all the torah that avdi Moshe commanded them. [9] But they paid heed not; and Menasheh seduced them to do rah more than did

הָאָט זיך געבוקט צום גאַנצן חיל פֿון הימל , און זיי געדינט. [ד] און
un gedint zei un himel fun cheil gantsn tsum gebukt zich hot
and served them and heaven of host all to bowed self has

ער האָט געבויט מזבחות אין הויז פֿון ה , וואָס ג-ט האָט
hot G-t vos Hashem fun hoiz in mizbeyches geboit hot er
has G-d of which Hashem of house in altars built has he

געזאָגט: אין ירושָלַיִם וועל איך טאָן מײַן נאָמען . [ה] און ער האָט
hot er un nomen main ton ich vel Yerushalayim in gezogt
has he and name my do I will Yerushalayim in said

געבויט מזבחות צום גאַנצן חיל פֿון הימל אין ביידע הויפֿן
hoifn beide in himel fun cheil gantsn tsum mizbeyches geboit
courtyards two in heaven of host all to altars built

פֿון הס הויז . [ו] און ער האָט געמאַכט דורכגיין זײַן זון
zun zain durchgein gemacht hot er un hoiz Hashems fun
son his pass through made has he and house Hashem's of

דורכן פֿײַער, און האָט געברויכט צייכנזעעריי און געצויבערט ,
getsoibert un tseichnzeerai gebroicht hot un faier durchn
enchantments and soothsaying practiced has and fire through

און איַינגעשאַפֿט גײַסטערזעער און טויטנבאַשוווערער; ער האָט געמערט
gemert hot er toitnbashverer un gaisterzeer aingeshaft un
multiplied has he necromancy and spiritist-seers acquired and

צו טאָן שלעכטס אין די אויגן פֿון ה , צו דערצערנען .
dertserenen tsu Hashem fun oign di in shlechts ton tsu
provoke to anger to Hashem of eyes the in evil things do to

[ז] און ער האָט אַרײַנגעשטעלט דעם געץ פֿון דער אַשֵׁרָה וואָס ער האָט
hot er vos Asherah der fun gets dem araingeshtelt hot er un
has he which Asherah the of idol the positioned has he and

געמאַכט, אין דעם הויז וואָס ה האָט געזאָגט צו דָוִדן און
un Dovidn tsu gezogt hot Hashem vos hoiz dem in gemacht
and Dovid to said has Hashem which house the in made

צו זײַן זון שלמהן : אין דעם דאָזיקן הויז און אין ירושָלַיִם
Yerushalayim in un hoiz dozikn dem in Shlomoen zun zain tsu
Yerushalayim in and house this the in Sh'lomo son his to

וואָס איך האָב אויסדערווײלט פֿון אַלע שבֿטים פֿון ישְׂרָאֵל, וועל איך
ich vel Yisroel fun shvotim ale fun oisderveilt hob ich vos
I will Yisroel of tribes all from choose have I which

טאָן מײַן נאָמען אויף אייביק, [ח] און איך וועל מער נישט פֿאַרוואָגלען
farvoglen nisht mer vel ich un eibik oif nomen main ton
fail to come not more will I and ever for name my do

דעם פֿוס פֿון ישְׂרָאֵל פֿון דער ערד וואָס איך האָב געגעבן זייערע
zeyere gegebn hob ich vos erd der fun Yisroel fun fus dem
their given have I which land the from Yisroel of foot the

עלטערן, אויב זיי וועלן נאָר היטן צו טאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס איך האָב
hob ich vos alts vi azoi ton tsu hitn nor veln zei oib eltern
have I which all that as so do to keep only will they if fathers

זיי באַפֿוילן , און לויט דער גאַנצער תּורה וואָס
vos toyre gantser der loit un bafoiln zei
which instruction whole the according to and commanded them

מײַן קנעכט משה האָט זיי באַפֿוילן . [ט] אָבער זיי האָבן נישט
nisht hobn zei ober bafoiln zei hot Moshe knecht main
not have they but commanded them has Moshe servant my

צוגעהערט; און מנַשֶׁה האָט זיי פֿאַרפֿירט צו טאָן מער שלעכטס
shlechts mer ton tsu farfirt zei hot Menasheh un tsugehert
evil more do to led astray them has Menasheh and paid heed

the Goyim whom Hashem destroyed before the Bnei Yisroel.

ווי די פֿעלקער וואָס ה האָט פֿאַרטילקט פֿון פֿאַר די
di far fun fartilikt hot Hashem vos felker di vi
the before from exterminated has Hashem which nations the than
קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder
Yisroel of children

[10] And Hashem spoke by His avadim the Nevi'im, saying, [11] Because Menasheh Melech Yehudah hath done these to'avot, hath done wickedly more than all that HaEmori did, which were before him, hath made Yehudah also to sin with his gillulim *(idols)*; [12] Therefore thus saith Hashem Elohei Yisroel, Hineni, I am bringing such ra'ah upon Yerushalayim and Yehudah, that whosoever heareth of it, both his oznayim shall tingle. [13] And I will stretch over Yerushalayim the measuring line of Shomron, and the plumbline of the Bais Ach'av; and I will wipe Yerushalayim as a man wipeth a dish, wiping it, and turning it upside down. [14] And I will forsake the She'erit of Mine nachalah, and deliver them into the yad of their oyevim; and they shall become a prey and a plunder to all their oyevim; [15] Because they have done that which was rah *(evil)* in My eyes, and have provoked Me to anger, since the day their avot came forth out of Mitzrayim, even unto this day.

י אַזוי צו , נבֿיאים די קנעכט זיינע דורך גערעדט האָט ה האָט און
tsu azoi neviim di knecht zaine durch geredt hot Hashem un
to so prophets the servants his through spoken has Hashem and
יא זאָגן: ויַיל מנַשֶּׁה דער מלך פֿון יהוּדה האָט געטאָן די דאָזיקע
dozike di geton hot Yehudah fun melech der Menasheh vail zogn
this the done has Yehudah of king the Menasheh because say
אומווערדיקייטן , איז באַגאַנגען ערגערס ווי אַלץ וואָס די אֱמוֹרים
Omarim di vos alts vi ergers bagangen iz umverdikeitn
Emori the what all that than worse committed is abominable practices
וואָס פֿאַר אים האָבן געטאָן, און האָט אויך געמאַכט זינדיקן יהוּדה
Yehudah zindikn gemacht oich hot un geton hobn im far vos
Yehudah sin made also has and done have him before which
יב מיט זיַינע אָפּגעטער, דערום האָט אַזוי געזאָגט ה אלוקי
Elokei Hashem gezogt azoi hot derum opgeter zaine mit
the G-d of Hashem said thus has therefore idols his with
יִשְׂרָאֵל: זע , איך ברענג אַן אומגליק אויף ירוּשָׁלַיִם און יהוּדה ,
Yehudah un Yerushalayim oif umglik an breng ich ze Yisroel
Yehudah and Yerushalayim on calamity a bring I behold Yisroel
אַז איטלעכער וואָס הערט עס, וועלן קלינגען זיַינע בייַדע אויערן. יג און איך
ich un oiern beide zaine klingen veln es hert vos itlecher az
I and ears two his ring will it hear which each that
וועל ציִען אויף ירוּשָׁלַיִם די מעסטשנור פֿון שומרון , און די
di un Shomron fun mestshnur di Yerushalayim oif tsien vel
the and Shomron of measuring line the Yerushalayim on draw out will
וואָגשנור פֿון אַחאָבס הויז ; און איך וועל אויסווישן ירוּשָׁלַיִם ,
Yerushalayim oisvishn vel ich un hoiz Achavs fun vogshnur
Yerushalayim wipe out will I and house Ach'av's of cordmeasure
אַזוי ווי מע וויַישט אויס אַ שיסל, אויסגעווישט און אומגעקערט אויף איר
ir oif umgekert un oisgevisht shisel a ois visht me vi azoi
its on turned back and wiped out bowl a out wipes one as just as
פנים . יד און איך וועל אַוועקווואַרפֿן דעם איבערבלייַב פֿון מיַין אַרב , און
un arav main fun iberblaib dem avekvarfn vel ich un ponem
and heritage my of remnant the abandon will I and face
וועל זיי געבן אין דער האַנט פֿון זייערע פַיַינט , און זיי וועלן זיַין צו
tsu zain veln zei un faint zeyere fun hant der in gebn zei vel
to be will they and enemies their of hand the in give them will
רויב און צו אויסרויבונג פֿאַר אַלע זייערע פַיַינט . טו ווייַל זיי
zei vail faint zeyere ale far oisroibung tsu un roib
they because enemies their all before pillage to and plunder
האָבן געטאָן וואָס איז שלעכט אין מיַינע אויגן, און האָבן מיך דערצערנט
dertsernt mich hobn un oign maine in shlecht iz vos geton hobn
provoked me have and eyes my in evil is what done have
פֿון דעם טאָג וואָס זייערע עלטערן זיַינען אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם
Mitsrayim fun aroisgegangen zainen eltern zeyere vos tog dem fun
Egypt of having come out are fathers their which day the from
און ביז אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz un
day this very on until and

[16] Moreover Menasheh was guilty of much shefach dahm of the innocent, till he had filled Yerushalayim from one end to another; besides his chattot wherewith he caused Yehudah to commit sin, in doing that which was rah in the eyes of Hashem.

[17] Now the rest of the acts of Menasheh, and all that he did, and his chattot that he sinned, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah?

[18] And Menasheh slept with his avot, and was buried in the gan of his own Bais, in the gan of Uzza; and Amon bno reigned as melech in his place.

[19] Amon was 22 years old when he began to reign as melech, and he reigned 2 shanim in Yerushalayim. And shem immo was Meshulemet Bat Charutz of Yotvah.

[20] And he did that which was rah in the eyes of Hashem, just as Menasheh aviv did. [21] And he walked in all the derech that aviv walked in, and served the gillulim that aviv served, and bowed

טז און אויך אומשולדיק בלוט האָט מנַשֶּׁה פַֿארגאָסן זייער פֿיל , ביז
biz fil zeyer fargosen Menasheh hot blut umshuldik oich un
until much very shed Menasheh has blood innocent also and

ער האָט אָנגעפֿילט ירושָׁלַיִם פֿון עק צו עק ; אַחוץ זײַן זינד
zind zain achuts ek tsu ek fun Yerushalayim ongefilt hot er
sin his aside from end to end from Yerushalayim filled has he

וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן יהוּדה , צו טאָן וואָס איז שלעכט אין די
di in shlecht iz vos ton tsu Yehudah zindikn gemacht hot er vos
the in evil is what do to Yehudah sin made has he which

אויגן פֿון ה .
Hashem fun oign
Hashem of eyes

יז און די איבעריקע זאַכן וועגן מנַשֶּׁהן , און אַלץ וואָס
vos alts un Menashehn vegen zachn iberike di un
which all that and Menasheh concerning things remaining the and

ער האָט געטאָן, און זײַן זינד וואָס ער האָט געזינדיקט, דאָס איז שוין
shoin iz dos gezindikt hot er vos zind zain un geton hot er
already is this sinned has he which sin his and done has he

באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש פֿון די מלכים פֿון יהוּדה .
Yehudah fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn
Yehudah of kings the of annals the of book in written

יח און מנַשֶּׁה האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Menasheh un
is he and fathers his with lain down self has Menasheh and

באַגראָבן געוואָרן אין דעם גאָרטן פֿון זײַן הויז , אין דעם גאָרטן
gortn dem in hoiz zain fun gortn dem in gevorn bagrobn
garden the in house his of garden the in having become buried

פֿון עוזאָן . און זײַן זון אָמוֹן איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Amon zun zain un Uzzan fun
place his in king having become is Amon son his and Uzza of

יט צוויי און צוואַנציק יאָר איז אָמוֹן אַלט געווען . אַז
az geven alt Amon iz yor tsvantsik un tsvei
when having been old Amon is years twenty and two

ער איז געוואָרן מלך , און צוויי יאָר האָט ער געקיניגט אין
in gekinigt er hot yor tsvei un melech gevorn iz er
in reigned he has years two and king having become is he

ירושָׁלַיִם . און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען
geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim
having been is mother his of name the and Yerushalayim

משולֶמֶת די טאָכטער פֿון חָרוּצן , פֿון יָטבָה .
Yotbah fun Charutsen fun tochter di Meshulemet
Yotvah from Charutz of daughter the Meshulemet

כ און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in evil is what done has he and

כא אַזוי ווי זײַן פֿאָטער מנַשֶּׁה האָט געטאָן. און ער איז
iz er un geton hot Menasheh foter zain vi azoi
is he and done has Menasheh father his as just as

געגאַנגען , אין אַל דעם וועג וואָס זײַן פֿאָטער איז געגאַנגען
gegangen iz foter zain vos veg dem al in gegangen
having gone is father his which way the all in having gone

און ער האָט געדינט די אָפּגעטער וואָס זײַן פֿאָטער האָט געדינט,
gedint hot foter zain vos opgeter di gedint hot er un
served had father his which idols the served has he and

down in worship to them; 22 And he forsook Hashem Elohei Avotav, and walked not in the Derech Hashem.

כב און האָט זיך צו זיי געבוקט. כב און ער האָט פֿאַרלאָזן ה
Hashem farlozen hot er un gebukt zei tsu zich hot un
Hashem forsaken has he and bowed them to self has and

דעם ג-ט פֿון זיַינע עלטערן, און איז נישט געגאַנגען אין דעם וועג
veg dem in gegangen nisht iz un eltern zaine fun G-t dem
way the in having gone not is and fathers his of G-d the

פֿון ה .
Hashem fun
Hashem of

23 And the avadim of Amon plotted a kesher against him, and assassinated HaMelech in his own Bais *(palace)*. 24 And the Am HaAretz slaughtered all them that had plotted a kesher against HaMelech Amon; and the Am HaAretz made Yoshiyah bno Melech in his place.

כג און די קנעכט פֿון אָמוֹנען האָבן געמאַכט אַ בונט אויף
oif bunt a gemacht hobn Amonen fun knecht di un
against conspiracy a made have Amon of servants the and

אים, און האָבן געטייט דעם מלך אין זיַין הויז . כד און דאָס
dos un hoiz zain in melech dem geteit hobn un im
the and house his in king the caused to die have and him

פֿאָלק פֿון לאַנד האָט דערשלאָגן אַלע וואָס האָבן געמאַכט דעם
dem gemacht hobn vos ale dershlogn hot land fun folk
the made have which all struck down has land of people

בונט אויף דעם מלך אָמוֹן . און דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד האָט
hot land fun folk dos un Amon melech dem oif bunt
has land of people this and Amon king the on conspiracy

געמאַכט זיַין זון יאשִיָהוּ פֿאַר מלך אויף זיַין אָרט.
ort zain oif melech far Yoshiyahun zun zain gemacht
place his in king for Yoshiyah son his made

25 Now the rest of the acts of Amon which he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah?

כה און די איבעריקע זאַכן פֿון אָמוֹנען וואָס ער האָט געטאָן, זיי
zei geton hot er vos Amonen fun zachn iberike di un
they done has he what Amon of things remaining the and

זיַינען שוין באַשריבן אין בוך פֿון די צייַטגעשעהענישן פֿון די
di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin zainen
the of annals the of book in written already are

מלכים פֿון יהוּדה .
Yehudah fun mlochim
Yehudah of kings

26 And he was buried in his kever in the gan *(garden)* of Uzza; and Yoshiyah bno reigned as melech in his place.

כו און מע האָט אים באַגראָבן אין זיַין קבֿר , אין דעם גאָרטן פֿון
fun gortn dem in keyver zain in bagrobn im hot me un
of garden the in tomb his in buried him has one and

עוּזָאן . און זיַין זון יאשִיָהוּ איז געוואָרן מלך אויף זיַין אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz Yoshiyah zun zain un Uzzan
place his in king having become is Yoshiyah son his and Uzza

22 Yoshiyah was 8 years old when he began to reign, and he reigned 31 shanah in Yerushalayim. And shem immo was Yedidah Bat Adayah of Botzkat.

כב

אַכט יאָר איז יאשִיָהוּ אַלט געווען , אַז ער איז
iz er az geven alt Yoshiyah iz yor acht
is he when having been old Yoshiyah is years eight

געוואָרן מלך , און איין און דרייַסיק יאָר האָט
hot yor draisik un ein un melech gevorn
has years thirty and one and king having become

ער געקיניגט אין ירוּשָלַיִם . און דער נאָמען פֿון זיַין מוטער איז
iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er
is mother his of name the and Yerushalayim in reigned he

געווען ידידָה די טאָכטער פֿון עַדָיָהוּ , פֿון בָצקַת .
Botskat fun Adayahn fun tochter di Yedidah geven
Botzkat of Adayah of daughter the Yedidah having been

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה , און
un Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
and Hashem of eyes the in upright is what done has he and

ער איז געגאַנגען אין אַל דעם וועג פֿון זײַן פֿאָטער דָּוִדן , און האָט זיך
zich hot un Dovidn foter zain fun veg dem al in gegangen iz er
self has and Dovid father his of way the all in having gone is he

נישט אָפּגעקערט רעכטס אָדער לינקס .
links oder rechts opgekert nisht
to the left or to the right turned aside not

ג און עס איז געווען אין אַכצענטן יאָר פֿון מלך יאשִיָהו ,
Yoshiyah melech fun yor achtsentn in geven iz es un
Yoshiyah king of year eighteenth in having been is it and

האָט דער מלך געשיקט שָפָן דעם זון פֿון אַצַלְיָהו , דעם
dem Atsalyahu fun zun dem Shafan geshikt melech der hot
the Atzalyahu of son the Shaphan sent king the has

אַזוי , דעם שרײַבער, אין הויז פֿון ה
azoi Hashem fun hoiz in shraiber dem meshulomen fun zun
so Hashem of house in scribe the Meshullam of son

צו זאָגן : ד גיי אַרויף צו חִלקִיָהו דעם כֹּהן-גָּדול , און זאָל ער
er zol un koyen-gadol dem Chilkiyah tsu aroif gei zogn tsu
he shall and kohen gadol the Chilkiyahu to up go say to

צונויפֿציילן דאָס געלט וואָס איז געבראַכט געווארן
gevorn gebracht iz vos gelt dos tsunoiftseiln
having become brought is which money this collect for counting

אין הויז פֿון ה , וואָס די שוועלהיטערס האָבן געזאַמלט
gezamlt hobn shvelhiters di vos Hashem fun hoiz in
collected have threshold guards the which Hashem of house in

פֿון פֿאָלק . ה און זאָל מען עס געבן אויף דער האַנט פֿון די
di fun hant der oif gebn es men zol un folk fun
the of hand the to give it they shall and people from

וועלכע מיַינסטערס וואָס זיַינען געשטעלט איבער דעם הויז פֿון
fun hoiz dem iber geshtelt zainen vos verkmainsters
of house the over standing are which are workmen

ה ; און זיי זאָלן עס געבן צו די בַּעַל-מלאָכות , וואָס אין
in vos baal-meloches di tsu gebn es zoln zei un Hashem
in which workmen the to give it shall they and Hashem

הויז פֿון ה , אויף צו פֿאַרריכטן די צעבראָכענע ערטער פֿון
fun erter tsebrochene di farrichtn tsu oif Hashem fun hoiz
of places deteriorated the repair to for Hashem of house

הויז ; ו צו די האָלצמיַינסטערס, און צו די בוימיַינסטערס, און צו די
di tsu un boimainsters di tsu un holtsmainsters di tsu hoiz
the to and builders the to and carpenters the to house

מויערער, און אויף צו קויפֿן האָלץ און געהאַקטע שטיינער, צו פֿאַרריכטן
farrichtn tsu shteiner gehakte un holts koifn tsu oif un moierer
repair to stones chiseled and wood buy to for and masons

דאָס הויז . ז און מע זאָל זיך נישט רעכענען מיט זיי וועגן
vegen zei mit rechenen nisht zich zol me un hoiz dos
concerning them with reckon not self shall one and house the

דעם געלט וואָס וועלט געגעבן אויף זייער האַנט, נײַערט אויף
oif naiert hant zeyer oif gegebn vert vos gelt dem
on but hand their in given over shall be which money the

נאמנות זאָלן זיי אַרבעטן.
arbeten zei zoln ne'emnot
work they shall good faith

[2] And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, and walked in kol derech Dovid Aviv, and turned not aside to the yamin or smol.

[3] And it came to pass in the 18th year of Melech Yoshiyah, that HaMelech sent Shaphan Ben Atzalyahu Ben Meshullam, the Sofer, to the Beis Hashem, saying, [4] Go up to Chilkiyahu the Kohen HaGadol, that he may count the kesef which is brought into the Beis Hashem, which the Shomrei HaSaf *(the Doorkeepers)* have collected of the people; [5] And let them entrust it into the yad oseh hamelachah, that have the mufkadim of the Beis Hashem; and let them pay it to the workmen that wrought in the Beis Hashem, to repair and restore HaBeis, [6] Unto kharashim *(craftsmen, artisans)* and bonim *(builders)* and goderim *(masons)*, and to purchase etzim *(timber)* and quarried stone to repair HaBeis. [7] Howbeit there was no accounting made with them of the kesef that was entrusted into their yad, because they dealt be'emunah *(faithfully)*.

ח און חִלקִיָהו דער כֹהן-גָדול האָט געזאָגט צו שָפָן דעם
dem Shafan tsu gezogt hot koyen-gadol der Chilkiyah un
the Shaphan to said has kohen gadol the Chilkiyahu and

שרייבער: דאָס בוך פֿון דער תורה האָב איך געפֿונען אין הויז פֿון
fun hoiz in gefunen ich hob toyre der fun buch dos shraiber
of house in found I have instruction the of book this scribe

ה . און חִלקִיָהו האָט געגעבן דאָס בוך צו שָפָנען , און ער
er un Shafanen tsu buch dos gegebn hot Chilkiyah un Hashem
he and Shaphan to book this given has Chilkiyahu and Hashem

האָט עס איבערגעלייענט.
ibergeleyent es hot
read it has

ט און שָפָן דער שרייבער איז געקומען צום מלך , און האָט
hot un melech tsum gekumen iz shraiber der Shafan un
has and king to having come is scribe the Shaphan and

געבראַכט דעם מלך אַן ענטפֿער, און האָט געזאָגט: דיינע קנעכט האָבן
hobn knecht daine gezogt hot un entfer an melech dem gebracht
have servants your said has and answer a king the brought

איבערגעציילט דאָס געלט וואָס האָט זיך געפֿונען אין הויז , און זיי
zei un hoiz in gefunen zich hot vos gelt dos ibergetseilt
they and house in found self has which money this count

האָבן עס געגעבן אויף דער האַנט פֿון די ווערקמײַנסטערס וואָס זײַנען
zainen vos verkmainsters di fun hant der oif gegebn es hobn
are which workmen the of hand the in given it have

געשטעלט איבער דעם הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz dem iber geshtelt
Hashem of house the over appointed

י און שָפָן דער שרייבער האָט דערציילט דעם מלך , אַזוי צו
tsu azoi melech dem dertseilt hot shraiber der Shafan un
to so king the told has scribe the Shaphan and

זאָגן : חִלקִיָהו דער כֹהן האָט מיר געגעבן אַ בוך . און שָפָן
Shafan un buch a gegebn mir hot koyen der Chilkiyah zogn
Shaphan and book a given me has kohen the Chilkiyahu say

האָט עס געלייענט פַֿאַרן מלך . יא און עס איז געווען ,
geven iz es un melech faran geleyent es hot
having been is it and king before the read it has

ווי דער מלך האָט געהערט די ווערטער פֿון דעם בוך פֿון דער
der fun buch dem fun verter di gehert hot melech der vi
the of book the of words the heard has king the when

תורה , אַזוי האָט ער צעריסן זײַנע קלײדער . יב און דער מלך
melech der un kleider zaine tserisn er hot azoi toyre
king the and garments his torn he has so instruction

האָט באַפֿוילן חִלקִיָהו דעם כֹהן , און אַחיקָם דעם זון פֿון
fun zun dem Achikam un koyen dem Chilkiyah bafoiln hot
of son the Achikam and kohen the Chilkiyahu commanded has

שָפָנען , און עַכבוֹר דעם זון פֿון מיכָיָה , און שָפָן דעם
dem Shafan un Michayah fun zun dem Achbor un Shafanen
the Shaphan and Michayah of son the Achbor and Shaphan

שרייבער, און עַשָיָה דעם מלכס דינער אַזוי זאָגן : יג גייט פֿרעגט
fregt geit zogn tsu azoi diner melechs dem Asayah un shraiber
inquire go say to so servant king's the Asayah and scribe

ביַי ה פַֿאַר מיר, און פַֿאַר דעם פַֿאָלק , און פַֿאַר גאַנץ יהוּדה ,
Yehudah gants far un folk dem far un mir far Hashem bai
Yehudah all for and people the for and me for Hashem of

8 And Chilkiyahu the Kohen HaGadol said unto Shaphan the Sofer, I have found the Sefer HaTorah in the Beis Hashem. And Chilkiyahu gave the Sefer to Shaphan, and he read it.

9 And Shaphan the Sofer came to HaMelech, brought HaMelech word again, and said, Thy avadim have emptied out the kesef that was found in HaBeis, and have entrusted it into the yad osei hamelachah, that have the mufkadim of the Beis Hashem.

10 And Shaphan the Sofer showed HaMelech, saying, Chilkiyah the Kohen hath delivered unto me a Sefer *(Scroll)*. And Shaphan read it before HaMelech. 11 And it came to pass, when HaMelech had heard the Divrei Sefer HaTorah, that he tore his garments. 12 And HaMelech commanded Chilkiyah HaKohen, and Achikam Ben Shaphan, and Achbor Ben Mikhay'hu, and Shaphan the Sofer, and Asayah Eved HaMelech, saying, 13 Go ye, inquire of Hashem for me, and for HaAm, and for kol

Yehudah, concerning the Divrei HaSefer that is found; for gedolah is chamat Hashem that is kindled against us, because Avoteinu have not paid heed unto the Divrei HaSefer Hazeh, to do according unto all that which is written concerning us.

ווענ דיי ווערטער פֿון דעם דאָזיקן געפֿונענעם בוך , ווָאָרעם
vegen di verter fun dem dozikn gefunenem buch , vorem
concerning the words of this the discovered book because

גרויס איז דער גרימצאָרן פֿון ה ווָאָס איז אָנגעצונדן אויף אונדז,
grois iz der grimtsorn fun Hashem vos iz ongetsundn oif undz,
great is the wrath of Hashem which is kindled on us

פַֿאַר ווָאָס אונדזערע עלטערן האָבן נישט צוגעהערט צו דיי ווערטער פֿון
far vos undzere eltern hobn nisht tsugehert tsu di verter fun
for which our fathers have not paid heed to the words of

דעם דאָזיקן בוך , צו טאָן אַזוי ווי אַלץ ווָאָס איז אָנגעשריבן פַֿאַר
dem dozikn buch , tsu ton azoi vi alts vos iz ongeshriben far
the this book to do so as all that is written for

אונדז.
undz
us

[14] So Chilkiyahu HaKohen, and Achikam, and Achbor, and Shaphan, and Asayah, went unto Chuldah the neviah, the wife of Shallum ben Tikvah, ben Charchas, Shomer HaBegadim *(Keeper of the Wardrobe)*; (now she dwelt in Yerushalayim in the Mishneh); and they spoke with her.

[15] And she said unto them, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Tell the ish that sent you to me,

[16] Thus saith Hashem, Hineni, I will bring ra'ah upon this makom, and upon the inhabitants thereof, even kol Divrei HaSefer which Melech Yehudah hath read;

[17] Because they have forsaken Me, and have burned ketoret unto elohim acherim, that they might provoke Me to anger with all the works of their hands; therefore My wrath shall be kindled against this makom *(place)*, and shall not be quenched.

[18] But

[יד] איז געגאַנגען חִלְקִיָהוּ דער כהן , און אחיקם , און עַכבּוֹר ,
iz gegangen Chilkiyah der koyen , un Achikam un Achbor ,
is having gone Chilkiyahu the kohen and Achikam and Achbor and

און שָׁפָן , און עַשָׂיָה , צו חוּלדָה דער נבֿיאה , דער ווייַב
un Shafan un Asayah tsu Chuldah der neviye , der vaib
and Shaphan and Asayah to Chuldah the prophetess the wife

פֿון שַׁלוּם דעם זון פֿון תִּקְוָה דעם זון פֿון חַרחַס , דעם
fun Shallum dem zun fun Tikvah dem zun fun Charchasen , dem
of Shallum the son of Tikvah the son of Charchas the

קליידער-היטער – און זי האָט געווווינט אין ירוּשָׁלַיִם , אין צווייטן
kleider-hiter – un zi hot gevoint in Yerushalayim , in tsveitn
garment keeper and she has dwelt in Yerushalayim in Mishneh

שטאָטפֿערטל – און זיי האָבן געערעדט צו איר. [טז] האָט זי צו זיי
shtotfertl – un zei hobn geredt tsu ir. [tz] hot zi tsu zei
district and they have spoken to her she has to them

געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי ישְׂרָאֵל: זאָגט צו דעם מאַן
gezogt: azoi hot gezogt Hashem Elokei Yisroel: zogt tsu dem man
said thus has said Hashem the G-d of Yisroel the man

וואָס האָט אייַך געשיקט צו מיר: [יז] אַזוי האָט ה געזאָגט: זע ,
vos hot aich geshikt tsu mir: [yz] azoi hot Hashem gezogt: ze ,
who has you sent to me thus has Hashem said behold

איך ברענג אַן אומגליק אויף דעם דאָזיקן אָרט און אויף זיַינע באַווויינער
ich breng an umglik oif dem dozikn ort un oif zaine bavoiner
I bring a calamity on the this place and on its inhabitants

– אַלע ווערטער פֿון דעם בוך וואָס מלך פֿון יהוּדה האָט
ale verter fun dem buch vos melech fun Yehudah hot
all words of the book which king of Yehudah has

געלייענט; [יח] דערפַֿאַר ווָאָס זיי האָבן מיך פֿאַרלאָזן, און האָבן
geleyent; [yt] derfar vos zei hobn mich farlozen, un hobn
read for the reason which they have me forsake and have

געברענט צו פֿרעמדע ג-טער, כּדי מיך צו דערצערנען
gebrent tsu fremde g-ter, kedei mich tsu dertserenen
burn incense to foreign g-ds so that me to provoke to anger

מיט אַלע מעשׂים פֿון זייערע הענט , דערום וועט מיַין גרימצאָרן זיך
mit ale meisim fun zeyere hent , derum vet main grimtsorn zich
with all deeds of their hands therefore will my wrath self

אָנצינדן אויף דעם דאָזיקן אָרט , און וועט נישט פֿאַרלאָשן וועדן .
ontsindn oif dem dozikn ort , un vet nisht farloshn vern .
burn on the this place and will not be extinguished become

יח און צו דעם מלך פֿון יהודה וואָס שיקט אײַך פֿרעגן בײַ ג-ט, צו
tsu G-t bai fregn aich shikt vos Yehudah fun melech dem tsu un
to G-d of to ask you send who Yehudah of king the to and
אים זאָלט איר אַזוי זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט ה׳ אלוקי ישְׂרָאֵל:
Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi zogn azoi ir zolt im
Yisroel the G-d of Hashem said has thus say so you shall him

ווען דײַן ווייל איז, ט׳ דו וואָס האָסט געהערט, ווערטער די
dain vail iz gehert host du vos verter di vegen
your because is heard have you which words the concerning
האַרץ איז ווייך געוואָרן , און ביסט געוואָרן אונטערטעניק
untertenik gevorn bist un gevorn veich iz harts
humbled having become are and having become tender is heart
פֿאַר ה׳ ווען דו האָסט געהערט וואָס איך האָב גערעדט אויף
oif geredt hob ich vos gehert host du ven Hashem far
on spoken have I what heard have you when Hashem before
דעם דאָזיקן אָרט און אויף זײַנע באַווויינער , אַז זיי וועלן ווערן
vern veln zei az bavoiner zaine oif un ort dozikn dem
become will they that inhabitants its on and place this the
פֿאַר אַ שרעק און פֿאַר אַ קללה, און האָסט צעריסן דײַנע קלײדער , און
un kleider daine tserisn host un klole a far un shrek a far
and garments your torn have and curse a for and terror a for
האָסט געווויינט פֿאַר מיר, האָב איך אויך צוגעהערט, זאָגט ה׳ .
Hashem zogt tsugehert oich ich hob mir far geveint host
Hashem declares paid heed also I have me before wept have
כ דערום זע , איך זאַמל דיך אײַן צו דײַנע עלטערן, און וועסט
vest un eltern daine tsu ain dich zaml ich ze derum
will and fathers your to in you(SG) gather I behold therefore
אײַנגעזאַמלט ווערן אין דײַן קבֿר בשלום , און דײַנע אויגן וועלן
veln oign daine un besholem keyver dain in vern aingezamlt
will eyes your and in peace tomb your in become gathered
נישט זען דאָס גאַנצע בייז וואָס איך ברענג אויף דעם דאָזיקן אָרט . און
un ort dozikn dem oif breng ich vos beiz gantse dos zen nisht
and place this the on bring I which evil whole the see not
זיי האָבן געבראַכט צום מלך דעם ענטפֿער.
entfer dem melech tsum gebracht hobn zei
answer the king to the brought have they

כג

און דער מלך האָט געשיקט, און מע האָט אײַנגעזאַמלט צו
tsu aingezamlt hot me un geshikt hot melech der un
to gathered has one and sent has king the and
אים אַלע עלטסטע פֿון יהודה און ירושָׁלַיִם . ב און דער
der un Yerushalayim un Yehudah fun eltste ale im
the and Yerushalayim and Yehudah of elders all him
מלך איז אַרויפֿגעגאַנגען אין הויז פֿון ה׳ , און אַלע מענער פֿון
fun mener ale un Hashem fun hoiz in aroifgegangen iz melech
of men all and Hashem of house in having gone up is king
יהודה און אַלע באַווויינער פֿון ירושָׁלַיִם מיט אים, און די
di un im mit Yerushalayim fun bavoiner ale un Yehudah
the and him with Yerushalayim of inhabitants all and Yehudah
כֹּהנים , און די נביאים , און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון קליין ביז
biz klein fun folk gantse dos un neviim di un koyanim
unto small from people entire this and prophets the and kohanim
גרויס. און ער האָט געלייענט אין זייערע אויערן אַלע ווערטער פֿון דעם בוך
buch dem fun verter ale oiern zeyere in geleyent hot er un grois
book the of words all ears their in read has he and great

to Melech Yehudah which sent you to inquire of Hashem, thus shall ye say to him, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, As touching the words which thou hast heard; 19 Because thine lev was tender, and thou hast humbled thyself before Hashem, when thou heardest what I spoke against this place, and against the inhabitants thereof, that they should become a desolation and a klalah, and hast torn thy garments, and wept before Me; I also have heard thee, saith Hashem. 20 Hineni, therefore, I will gather thee unto Avoteicha, and thou shalt be gathered into thy kevarot in shalom; and thine eyes shall not see kol hara'ah which I will bring upon this place. And they brought back word to HaMelech.

23 And HaMelech sent, and they gathered unto him kol Ziknei Yehudah and of Yerushalayim. 2 And HaMelech went up into the Beis Hashem, and kol ish Yehudah and all the inhabitants of Yerushalayim with him, and the Kohanim, and the Nevi'im, and kol HaAm, both katon and gadol; and he read in their ears all the Divrei Sefer HaBrit

which was found in the Beis Hashem.
[3] And HaMelech stood by HaAmmud, and cut HaBrit before Hashem, to walk after Hashem, and to be shomer mitzvot over His commandments and His edot and His chukkot with all their lev and all their nefesh, to carry out these Divrei HaBrit that were written in this Sefer. And kol HaAm stood [under oath] to HaBrit.

[4] And HaMelech commanded Chilkiyahu HaKohen HaGadol, and the Kohanei HaMishneh, and the Shomrei HaSaf, to bring forth out of the Heikhal Hashem all the kelim that were made for Ba'al, and for Asherah, and for all the Tzeva HaShomayim; and he burned them outside Yerushalayim in the fields of the Kidron, and carried the ashes of them unto Beit-El. [5] And he did away with hakemarim, whom the Melachim of Yehudah had ordained to burn ketoret in the high places in the towns of Yehudah, and in the places around Yerushalayim; them also that burned ketoret unto Ba'al, to the shemesh, and to the yarei'ach, and to the mazalot and to all

פֹּון ברית וואָס איז געפֿונען געוואָרן אין הויז פֹון ה .
Hashem fun hoiz in gevorn gefunen iz vos bris fun
Hashem of house in having become found is which covenant of

ג און דער מלך האָט זיך געשטעלט אויף אַ בימה , און ער האָט
hot er un bime a oif geshtelt zich hot melech der un
has he and platform a on stood self has king the and

געשלאָסן אַ ברית פֿאַר ה , צו גיין נאָך ה , און צו
tsu un Hashem noch gein tsu Hashem far bris a geshlosn
to and Hashem after go to Hashem before covenant a established

היטן זײַנע געבאָט און זײַנע צייגנים און זײַנע געזעצן מיטן
mitn gezetsn zaine un tseignim zaine un gebot zaine hitn
with laws his and testimonies his and commandments his keep

גאַנצן האַרצן און מיט דער גאַנצער זעל , מקיים צו זײַן די ווערטער
verter di zain tsu mekayem zel gantser der mit un hartsn gantsn
words the be to fulfill soul whole the with and heart all

פֹּון דעם דאָזיקן ברית וואָס שטייען געשריבן אין דעם דאָזיקן בוך .
buch dozikn dem in geshribn shteyen vos bris dozikn dem fun
book this the in written standing which covenant this the of

און דאָס גאַנצע פֹּאָלק איז צוגעשטאַנען אונטער דעם ברית .
bris dem unter tsugeshtanen iz folk gantse dos un
covenant the under stand under is people whole this and

ד און דער מלך האָט באַפֿוילן חִלקִיָהו דעם כהן-גָּדול , און
un koyen-gadol dem Chilkiyah bafoiln hot melech der un
and kohen gadol the Chilkiyahu commanded has king the and

די אונטער-כּהנים , און די שוועלהיטערס , אַרויסצוטראָגן פֹּון דעם
dem fun aroistsutrogn shvelhiters di un unter-koyanim di
the from to remove threshold guards the and under kohanim the

הֵיכל פֹּון ה אַלע כּלים וואָס זײַנען געמאַכט געוואָרן
gevorn gemacht zainen vos keilim ale Hashem fun heichl
having become made are which articles all Hashem of temple

פַּאַר בַּעַל , און פַּאַר דער אַשֵׁרָה , און פַּאַר דעם גאַנצן חיל פֹּון הימל ;
himel fun cheil gantsn dem far un Asherah der far un Baal far
heaven of host all the the for and Asherah the for and Ba'al for

און ער האָט זיי פַּאַרברענט דרויסן פֹּון ירוּשָלַיִם אין די פֿעלדער
felder di in Yerushalayim fun droisn farbrent zei hot er un
plains the in Yerushalayim of outside burned up them has he and

פֹּון קִדרוֹן , און האָט אַוועקגעטראָגן זייער אַש קיין בֵּית-אֵל . ה און ער
er un Beis-El kein ash zeyer avekgetrogen hot un Kidron fun
he and Beit-El to ashes their carried away has and Kidron of

האָט אָפּגעשאַפֿט די פּריסטער וואָס די מלכים פֹּון יהוּדה האָבן
hobn Yehudah fun mlochim di vos prister di opgeshaft hot
have Yehudah of kings the which priests the removed has

אויפֿגעזעצט, און וואָס האָבן געריכערט אויף די בָּמות , אין די
di in bamot di oif gereichert hobn vos un oifgezetst
the in high places the on burn incense have which and appointed

שטעט פֹּון יהוּדה און אין די אַרומיקע ערטער פֹּון ירוּשָלַיִם ;
shtet fun Yehudah fun un in di arumike erter fun Yerushalayim
cities of Yehudah of and in the around ones places Yerushalayim of

און די וואָס האָבן געריכערט צו בַּעַל , צו דער זון , און
un zun der tsu Baal tsu gereichert hobn vos di un
and sun the to Ba'al to burn incense have which the ones and

צו דער לבָּנה , און צו די מזלות , און צום גאַנצן חיל פֹּון
fun cheil gantsn tsum un mezlut di tsu un levone der tsu
of host all to and constellations the to and moon the to

the Tzeva HaShomayim.
6 And he took out the Asherah from the Beis Hashem, outside Yerushalayim, unto the Kidron Valley, and burned it in the Kidron Valley, and ground it to powder, and cast its aphar upon the keverim of the Bnei HaAm.
7 And he tore down the batim of hakedeshim that were in the Beis Hashem, where the nashim were weaving hangings for Asherah.
8 And he brought all the Kohanim out of the towns of Yehudah, and made tameh the high places where the kohanim had burned ketoret, from Geva to Be'er-Sheva, and broke down the high places at the she'arim *(gates)* that were at the entrance of the Sha'ar Yehoshua sar Ir, which were on one's left at the Sha'ar HaIr.
9 Nevertheless the kohanim of the high places came not up to the Mizbe'ach Hashem in Yerushalayim, only they did eat of the matzot among their achim.

10 And he made tameh Tophet, which is in the Gey of the ben Hinnom, that no ish might make his ben or his bat to pass through the eish to Molech.
11 And he took away the susim that the

הימל . ו און ער האָט אַרויסגעטראָגן די אַשֵׁרָה פֿון דעם הויז פֿון
fun hoiz dem fun Asherah di aroisgetrogn hot er un himel
of house the from Asherah the carried out has he and heaven

ה דרויסן פֿון ירושָלַיִם צום טײַך קדרון , און האָט זי
zi hot un Kidron taich tsum Yerushalayim fun droisn Hashem
it has and Kidron river to Yerushalayim of outside Hashem

פֿאַרברענט בײַם טײַך קִדרון , און צעמאָלן אויף שטויב, און צעוואָרפֿן
tsevorfen un shtoib oif tsemoln un Kidron taich baim farbrent
dispersed and dust to grind up and Kidron river at burned up

איר שטויב אויף די קבָרים פֿון די קינדער פֿון פֿאָלק . ז און ער
er un folk fun kinder di fun kvorim di oif shtoib ir
he and people of children the of grave places the on dust its

האָט צעבראָכן די הײַזער פֿון די שאַנדמענער וואָס
vos shandmener di fun haizer di tsebrochn hot
which cultic male prostitutes the of quarters the broke down has

אין הויז פֿון ה , וואָס די ווײַבער פֿלעגן דאָרטן וועבן צודעקן
tsudekn vebn dortn flegn vaiber di vos Hashem fun hoiz in
covers weave there would wives the which Hashem of house in

פֿאַר דער אַשֵׁרָה . ח און ער האָט צונויפֿגעבראַכט אַלע כֹּהנים פֿון די
di fun koyanim ale tsunoifgebracht hot er un Asherah der far
the of kohanim all brought has he and Asherah the for

שטעט פֿון יהוּדה , און האָט פֿאַראומרײניקט די בָּמות וואָס די
di vos bamot di farumreinikt hot un Yehudah fun shtet
the which high places the defiled has and Yehudah of cities

כֹּהנים האָבן דאָרטן גערײכערט , פֿון גֶּבַע ביז באֵר-שֶׁבַע ; און ער
er un Beer-Sheva biz Geva fun gereichert dortn hobn koyanim
he and Be'er-Sheva unto Geva of burn incense there have kohanim

האָט צעבראָכן די בָּמות פֿון די טויערן וואָס בײַם טויערײַנגאַנג
toieraingang baim vos toiern di fun bamot di tsebrochn hot
gate entrance at which gates the of high places the shattered has

פֿון יְהוֹשׁוּעַ דעם שטאָטהאַר , וואָס אויף דער לינקער זײַט פֿון
fun zait linker der oif vos shtothar dem Yehoshua fun
of side left the on which city governor the Yehoshua of

דעם וואָס קומט אַרײַן אין שטאָטטויער. ט אָבער די כֹּהנים פֿון די
di fun koyanim di ober shtottoier in arain kumt vos dem
the of kohanim the but city gate in in come which the one

בָּמות זײַנען נישט אַרויפֿגעגאַנגען צום מזבח פֿון ה אין
in Hashem fun mizbeyech tsum aroifgegangen nisht zainen bamot
in Hashem of altar to to go up not are high places

ירושָלַיִם ; נײַערט זיי האָבן געגעסן דאָס אומגעזײַערטע ברויט צווישן
tsvishn broit umgezaierte dos gegesn hobn zei naiert Yerushalayim
among bread unleavened this eaten have they only Yerushalayim

זייערע ברידער .
brider zeyere
brothers their

י און ער האָט פֿאַראומרײניקט תּוֹפֶת וואָס אין טאָל פֿון בן-הִנוֹם ,
Ben-Hinom fun tal in vos Tofes farumreinikt hot er un
Ben Hinnom of valley of in which Tophet defiled has he and

אַז קיינער זאָל נישט מאַכן דורכגיין זײַן זון אָדער זײַן טאָכטער
tochter zain oder zun zain durchgein machn nisht zol keiner az
daughter his or son his pass through make not shall anyone that

דורכן פֿײַער צו מוֹלֶך . יא און ער האָט אָפּגעשאַפֿט די פֿערד וואָס
vos ferd di opgeshaft hot er un Molech tsu faier durchn
which horses the removed has he and Molech to fire through

Melachim of Yehudah had dedicated to the shemesh, at the entrance of the Beis Hashem, by the chamber of Natan-Melech the saris, which was in the colonnades, and set eish to merkevot hashemesh. [12] And the mizbechot that were on the roof of the upper chamber of Achaz, which the Melachim of Yehudah had made, and the mizbechot which Menasheh had made in the two khatzerot of the Beis Hashem, did HaMelech pull down, and remove them from there, and cast the aphar of them into the Kidron Valley. [13] And the high places that were before Yerushalayim, which were on the right of the Har HaMashchit, which Sh'lomo Melech Yisroel had built for Ashtoret shikkutz Tzidonim, and for Kemosh shikkutz Moav, and for Milkom to'avat Bnei Ammon, did HaMelech make tameh. [14] And he broke in pieces the matzevot, and cut down the Asherim, and filled their makom with the atzmot adam.

[15] Moreover the mizbe'ach that was at Beit-El, and the high place which Yarov'am ben Nevat, who caused Yisroel to sin, had made, both that mizbe'ach and the high place did

די מלכים פֿון יהודה האָבן געגעבן צו דער זון בײַם אײַנגאַנג פֿון
fun aingang baim zun der tsu gegebn hobn Yehudah fun mlochim di
of entrance at sun the to given have Yehudah of kings the

דעם הויז פֿון ה , לעבן דער קאַמער פֿון נָתַן־מֶלֶך דעם
dem natan-melech fun kamer der lebn Hashem fun hoiz dem
the Natan-Melech of chamber the near Hashem of house the

הויפֿדינער , ווּאָס אין די פֿאָרהויפֿן ; און די רײַטוועגן פֿון דער זון
zun der fun raitvegn di un forhoifn di in vos hoifdiner
sun the of chariots the and forecourts the in which court official

האָט ער פֿאַרברענט אין פֿײַער. [יב] און די מזבחות ווּאָס אויפֿן דאַך פֿון
fun dach oifn vos mizbeyches di un faier in farbrent er hot
of roof on which altars the and fire in burned up he has

אָחָזעס אויבערשטוב, ווּאָס די מלכים פֿון יהודה האָבן געמאַכט,
gemacht hobn Yehudah fun mlochim di vos oibershtub Achazes
made have Yehudah of kings the which upper room Achaz's

און די מזבחות ווּאָס מנַשֶּׁה האָט געמאַכט אין ביידע הויפֿן
hoifn beide in gemacht hot Menasheh vos mizbeyches di un
courtyards both in made has Menasheh which altars the and

פֿון הס הויז , האָט צעבראָכן דער מלך און צעהאַקט
tsehakt un melech der tsebrochn hot hoiz Hashems fun
break into pieces and king the shattered has house Hashem's of

[יג] אויך די פֿון דאָרטן, און אַריַינגעוואָרפֿן זייער שטויב אין טײַך קִדרוֹן .
di oich Kidron taich in shtoib zeyer araingevorfn un dortn fun
the also Kidron river in dust their thrown into and there from

בָּמות ווּאָס פֿאַר ירוּשָׁלַיִם , ווּאָס אויף דער רעכטער זײַט פֿון
fun zait rechter der oif vos Yerushalayim far vos bamot
of side right the on which Yerushalayim before which high places

דעם באַרג פֿון משחית , ווּאָס שלמה דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun melech der Shlomo vos mashches fun barg dem
Yisroel of king the Sh'lomo which Destruction of Mount the

האָט געבויט צו עַשְׁתֹּרֶת , דער אומוועדיקייט פֿון די צידוֹנים , און צו
tsu un Tsidonim di fun umverdikeit der Ashtoret tsu geboit hot
to and Tsidonim the of abomination the Ashtoret to built had

כְּמוֹש , דער אומוועדיקייט פֿון מוֹאָבּ, און צו מַלְכּוֹם , דער אומווערדיקייט
umverdikeit der milkum tsu un Moav fun umverdikeit der Kemosh
abomination the Milkom to and Moav of abomination the Kemosh

פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן , האָט דער מלך פֿאַראומריניקט. [יד] און ער
er un farumreinikt melech der hot Amon fun kinder di fun
he and defiled king the has Ammon of children the of

האָט צעבראָכן די זײַלשטיינער , און אָפּגעהאַקט די געצנבײמער , און
un getsnbeimer di opgehakt un zailshteiner di tsebrochn hot
and Asherah the chopped off and sacred pillars the broken has

אָנגעפֿילט זייער אָרט מיט ביינער פֿון מענטשן .
mentshn fun beiner mit ort zeyer ongefilt
men of bones with place their filled

[טו] און אויך דעם מזבח ווּאָס אין בֵּית-אֵל, די בָּמָה ווּאָס
vos bamah di Beis-El in vos mizbeyech dem oich un
which high place the Beit-El in which altar the also and

יָרָבְעָם דער זון פֿון נבָט ווּאָס האָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל,
Yisroel zindikn gemacht hot vos Nevaten fun zun der Yarovam
Yisroel sin made has which Nevat of son the Yarov'am

האָט געמאַכט, אויך יענעם מזבח און די בָּמָה האָט ער
er hot bamah di un mizbeyech yenem oich gemacht hot
he has high place the and altar that also made has

צעברעָכן ; און ער האָט פַֿאַרברענט די בָּמָה , און צעמאָלן אויף
oif tsemoln un bamah di farbrent hot er un tsebrochn
unto grind up and high place the burned up has he and broken

שטויב; און ער האָט פַֿאַרברענט די אֲשֵׁרָה .
Asherah di farbrent hot er un shtoib
Asherah the burned up has he and dust

[16] And as Yoshiyah turned, he saw the keverim that were there in the har, and sent, and took the atzmot out of the keverim, and burned them upon the mizbe'ach, and made it tameh, according to the Devar Hashem which the Ish HaElohim preached, who proclaimed these words.

[טז] און ווי יאשִׁיָהוּ האָט זיך אומגעדרייט, אַזוי האָט ער געזען
gezen er hot azoi umgedreit zich hot Yoshiyah vi un
seen he has just as turned self has Yoshiyah when and

די קבָרים וואָס דאָרטן אויפֿן בארג , און ער האָט געשיקט, און
un geshikt hot er un barg oifn dortn vos kvorim di
and sent has he and mountain on there which tombs the

האָט אַרויסגענומען די ביינער פֿון די קבָרים , און פַֿאַרברענט אויפֿן
oifn farbrent un kvorim di fun beiner di aroisgenumen hot
on burned up and tombs the from bones the taken has

מזבח , און האָט אים פַֿאַראומרייניקט, אַזוי ווי דאָס וואָרט
vort dos vi azoi farumreinikt im hot un mizbeyech
word this as according to defiled it has and altar

פֿון ה וואָס עס האָט אויסגערופֿן דער מאַן פֿון ג-ט וואָס האָט
hot vos G-t fun man der oisgerufn hot es vos Hashem fun
has which G-d of man the called out has it which Hashem of

אויסגערופֿן די דאָזיקע זאַכן .
zachn dozike di oisgerufn
things these the called out

[17] Then he said, What tziyyun is that that I see? And the anshei HaIr told him, It is the kever of the Ish HaElohim, which came from Yehudah, and proclaimed these things that thou hast done against the mizbe'ach of Beit-El. [18] And he said, Let him alone; let no ish disturb his atzmot. So they left his atzmot undisturbed, with the atzmot of the navi that came out of Shomron.

[יז] און ער האָט געזאָגט: וואָס איז יענער צייכן וואָס איך זע ? האָבן
hobn ze ich vos tseichn yener iz vos gezogt hot er un
have look at I which marker that is what said has he and

די מענטשן פֿון שטאָט צו אים געזאָגט: דאָס איז דער קבֿר פֿון דעם
dem fun keyver der iz dos gezogt im tsu shtot fun mentshn di
the of tomb the is this said him to city of men the

מאַן פֿון ג-ט וואָס איז געקומען פֿון יהודה , און האָט אויסגערופֿן
oisgerufn hot un Yehudah fun gekumen iz vos G-t fun man
called out has and Yehudah from having come is which G-d of man

די דאָזיקע זאַכן וואָס דו האָסט געטאָן צו דעם דאָזיקן מזבח אין
in mizbeyech dozikn dem tsu geton host du vos zachn dozike di
in altar this the to done have you which things these the

בֵּית-אֵל. [יח] האָט ער צו זיי געזאָגט: לאָזט אים אין רו ; קיינער זאָל נישט
nisht zol keiner ru in im lozt gezogt zei tsu er hot Beis-El
not shall anyone rest in it let said them to he has Beit-El

רירן זײַנע ביינער. האָבן זיי אויסגעלאָזט זײַנע ביינער מיט די ביינער
beiner di mit beiner zaine oisgelozt zei hobn beiner zaine rirn
bones the with bones his left they have bones his touch

פֿון דעם נבֿיא וואָס איז אַרויסגעקומען פֿון שומרון .
Shomron fun aroisgekumen iz vos novi dem fun
Shomron from came out is which prophet the of

[19] And all the batim also of the high places that were in the towns of Shomron, which the Melachim of Yisroel had made to provoke Hashem to anger, Yoshiyah removed, and did to them according

[יט] און אויך אַלע הײַזער פֿון די בָּמות וואָס אין די שטעט
shtet di in vos bamot di fun haizer ale oich un
cities the in that high places the of houses all also and

פֿון שומרון , וואָס די מלכים פֿון ישׂרָאֵל האָבן געמאַכט צו
tsu gemacht hobn Yisroel fun mlochim di vos Shomron fun
to made have Yisroel of kings the which Shomron of

דערצערנען , האָט יאשִׁיָהוּ אָפּגעטאָן, און ער האָט געטאָן צו זיי
zei tsu geton hot er un opgeton Yoshiyah hot dertserenen
them to done has he and removed Yoshiyah has provoke to anger

אַזוי ווי אַלע טוונגען וואָס ער האָט געטאָן אין בֵּית-אֵל. כ און ער
er un Beis-El in geton hot er vos tuungen ale vi azoi
he and Beit-El in done had he which deeds all as just as

האָט געשלאַכט אַלע כהנים פֿון די במות וואָס זיינען דאָרטן
dortn zainen vos bamot di fun koyanim ale geshlacht hot
there are who high places the of kohanim all slaughtered has

געווען , אויף די מזבחות , און האָט פֿאַרברענט ביינער פֿון
fun beiner farbrent hot un mizbeyches di oif geven
of bones burned up has and altars the on having been

מענטשן אויף זיי . און ער האָט זיך אומגעקערט קיין ירושָלַיִם .
Yerushalayim kein umgekert zich hot er un zei oif mentshn
Yerushalayim to returned self has he and them on men

כא און דער מלך האָט באַפֿוילן דעם גאַנצן פֿאָלק , אַזוי צו
tsu azoi folk gantsn dem bafoiln hot melech der un
to so people all the commanded has king the and

זאָגן : מאַכט אַ קָרְבַּן-פֶּסַח צו ה אלוקיכם , אַזוי ווי עס
es vi azoi Elokeichem Hashem tsu korben-Pesach a macht zogn
it as just as your G-d Hashem to Passover korben a make say

שטייט געשריבן אין דעם דאָזיקן בוך פֿון ברית . כב וואָרעם אַזאַ ווי
vi aza vorem bris fun buch dozikn dem in geshribn shteit
as such for covenant of book this the in written stands

דער דאָזיקער קָרְבַּן-פֶּסַח איז נישט געמאַכט געווָארן פֿון
fun gevorn gemacht nisht iz korben-Pesach doziker der
from having become made not is Passover korben this one the

די טעג פֿון די שופֿטים וואָס האָבן געמשפּט יִשְׂרָאֵל, און אין אַלע טעג
teg ale in un Yisroel gemishpet hobn vos shoftim di fun teg di
days all in and Yisroel judged have who judges the of days the

פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל, און די מלכים פֿון יהודה . כג נאָר אין
in nor Yehudah fun mlochim di un Yisroel fun mlochim di fun
in but Yehudah of kings the and Yisroel of kings the of

אַכצעטן יאָר פֿון מלך יאשיהו איז געמאַכט געווָארן דער
der gevorn gemacht iz Yoshiyahun melech fun yor achtsentn
the having become made is Yoshiyah king of year eighteenth

דאָזיקער קָרְבַּן-פֶּסַח צו ה אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in Hashem tsu korben-Pesach doziker
Yerushalayim in Hashem to Passover korben this

כד און אויך די גייסטערזעער און די טויטנבאַשווערער, און די
di un toitnbashverer di un gaisterzeer di oich un
the and necromancers the and spiritist-seers the also and

תְּרָפִים , און די אָפּגעטער, און אַלע אומווערדיקייטן , וואָס זיינען
zainen vos umverdikeitn ale un opgeter di un trofim
are which abominable practices all and idols the and terafim

געזען געווָארן אין לאַנד יהודה און אין ירושָלַיִם , האָט
hot Yerushalayim in un Yehudah land in gevorn gezen
has Yerushalayim in and Yehudah land in having become seen

יאשיהו אויסגעראַמט, כדי מקיים צו זיין די ווערטער פֿון דער
der fun verter di zain tsu mekayem kedei oisgeramt Yoshiyah
the of words the be to fulfill so that removed Yoshiyah

תּוֹרה וואָס שטייען געשריבן אין דעם בוך וואָס חִלְקִיָהוּ
Chilkiyah vos buch dem in geshribn shteyen vos toyre
Chilkiyahu which book the in written standing which instruction

דער כֹּהן האָט געפֿונען אין הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz in gefunen hot koyen der
Hashem of house in found has kohen the

to all the ma'asim that he had done in Beit-El.
20 And he slaughtered all the kohanim of the high places that were there upon the mizbechot, and burned atzmot adam upon them, and returned to Yerushalayim.

21 And HaMelech commanded kol HaAm, saying, Make Pesach unto Hashem Eloheichem, as it is written in the Sefer HaBrit HaZeh.
22 Surely there was not kept such a Pesach from the days of the Shofetim that judged Yisroel, nor in all the days of the Melachim of Yisroel, nor of the Melachim of Yehudah;
23 But in the eighteenth year of Melech Yoshiyah, wherein this Pesach was kept to Hashem in Yerushalayim.

24 Moreover the mediums with familiar spirits, and the yidonim *(spiritists)*, and the terafim, and the gillulim *(idols)*, and all the shikkutzim that were seen in Eretz Yehudah and in Yerushalayim, did Yoshiyah put away, that he might confirm the Divrei HaTorah which were written in the Sefer that Chilkiyah HaKohen found in the Beis Hashem.

כה און אַזאַ ווי ער איז נישט געווען קיין מלך פֿאַר אים, וואָס
vos im far melech kein geven nisht iz er vi aza un
who him before king any having been not is he as such and

זאָל זיך אומקערן צו ה מיט זײַן גאַנצן האַרצן און מיט זײַן
zain mit un hartsn gantsn zain mit Hashem tsu umkeren zich zol
his with and heart whole his with Hashem to return back self shall

גאַנצער זעל און מיט זײַן גאַנצן כּוח , לויט דער גאַנצער
gantser der loit koiech gantsn zain mit un zel gantser
whole the according to strength whole his with and soul whole

תּורה פֿון משהן ; און נאָך אים איז נישט אויפֿגעשטאַנען אַזאַ ווי ער.
er vi aza oifgeshtanen nisht iz im noch un Mosheen fun toyre
he as such arose not is him after and Moshe of instruction

כו אָבער ה האָט זיך נישט אָפּגעקערט פֿון זײַן גרויסן
groisn zain fun opgekert nisht zich hot Hashem ober
great his of turned aside not self has Hashem but

גרימצאָרן וועגן זײַן צאָרן האָט געגרימט אויף יהוּדה , פֿאַר אַלע
ale far Yehudah oif gegrimt hot tsorn zain ven grimtsorn
all for Yehudah on kindled has anger his when wrath

דערצערנונגען וואָס מנשּׁה האָט אים דערצערנט. כז און ה
Hashem un dertsernt im hot Menasheh vos dertserenungen
Hashem and provoked him has Menasheh which provocations

האָט געזאָגט: אויך יהוּדה וועל איך אָפּטאָן פֿון מײַן פּנים , אַזוי ווי
vi azoi ponem main fun opton ich vel Yehudah oich gezogt hot
as just as face my from remove I will Yehudah also said has

איך האָב אָפּגעטאָן ישׂראל; און איך וועל פֿאַראַכטן די דאָזיקע שטאָט וואָס
vos shtot dozike di farachten vel ich un Yisroel opgeton hob ich
that city this the despise will I and Yisroel removed have I

איך האָב אויסדערווײלט, ירושׁלַים , און דאָס הויז וואָס איך האָב
hob ich vos hoiz dos un Yerushalayim oisderveilt hob ich
have I which house this and Yerushalayim choose have I

געזאָגט: מײַן נאָמען זאָל דאָרטן זײַן .
zain dortn zol nomen main gezogt
be there shall name my said

כח און די איבעריקע זאַכן וועגן יאֹשִׁיָהוּ , און אַלץ
alts un Yoshiyahun vegen zachn iberike di un
all and Yoshiyah concerning things the rest of the and

וואָס ער האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די
di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot er vos
the of book in written already is this done has he that

צײַטגעשעענישען פֿון די מלכים פֿון יהוּדה .
Yehudah fun mlochim di fun tsaitgesheenishen
Yehudah of kings the of annals

כט אין זײַנע טעג איז אַרויפֿגעגאַנגען פַּרעה-נכו דער מלך פֿון
fun melech der Pharaoh-Necho aroifgegangen iz teg zaine in
of king the Pharaoh-Neco having gone up is days his in

מִצרַים אויף דעם מלך פֿון אשור , ביים טײַך , פּרָת , און
un Parat taich baim Ashur fun melech dem oif Mitsrayim
and Euphrates river at Assyria of king the against Egypt

דער מלך יאֹשִׁיָהו איז אים געגאַנגען אַקעגן ; און ער האָט אים
im hot er un akegn gegangen im iz Yoshiyah melech der
him has he and against having gone him is Yoshiyah king the

געטייט אין מגִדּוֹ , ווי ער האָט אים דערזען. ל האָבן זײַנע קנעכט
knecht zaine hobn derzen im hot er vi Megiddo in geteit
servants his have seen him has he when Megiddo in caused to die

25 And like him was there no Melech before him, that turned to Hashem with all his lev, and with all his nefesh, and with all his me'od *(strength)*, according to all the Torat Moshe; neither after him arose there any like him.

26 Notwithstanding Hashem turned not from the fierceness of His af hagadol *(great wrath)*, wherewith His anger was kindled against Yehudah, because of all the provocations with which Menasheh had provoked him. 27 And Hashem said, I will remove Yehudah also out of My presence, as I have removed Yisroel, and will cast off this ir Yerushalayim which I have chosen, and the Beis of which I said, Shmi sham.

28 Now the rest of the acts of Yoshiyah, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim of the Melachim of Yehudah?

29 In his days Pharaoh Nekho Melech Mitzrayim went up against Melech Ashur to the river Euphrates; and Melech Yoshiyah went out against him; and he slaughtered him at Megiddo, when he saw him. 30 And

his avadim carried him in a merkavah dead from Megiddo, and brought him to Yerushalayim, and buried him in his own kever. And the Am HaAretz took Yehoachaz Ben Yoshiyah, and anointed him, and made him Melech in place of Aviv.

אִים אַוועקגעפֻירט אַ טויטן פֻון מגִדּוֹ , אוּן זיי האָבן אִים
im hobn zei un Megiddo fun toitn a avekgefirt im
him have they and Megiddo from dead person a led away him

געבראַכט קיין ירוּשָׁלַיִם , אוּן האָבן אִים באַגראָבן אִין זײַן קבֶר . אוּן
un keyver zain in bagrobn im hobn un Yerushalayim kein gebracht
and tomb his in buried him have and Yerushalayim to brought

דאָס פַֿאָלק פֻון לאַנד האָט גענומען יהוֹאָחָז דעם זון פֻון יאֹשִׁיָהוּ ,
Yoshiyahun fun zun dem Yehoachaz genumen hot land fun folk dos
Yoshiyah of son the Yehoachaz taken have land of people the

אוּן זיי האָבן אִים געזאַלבט , אוּן אִים געמאַכט פַֿאַר מלך אויף זײַן
zain oif melech far gemacht im un gezalbt im hobn zei un
his in king for made him and anointed him have they and

פַֿאָטערס אָרט .
ort foters
place father's

[31] Yehoachaz was twenty and three years old when he began to reign; and he reigned shloshah chodashim in Yerushalayim. And shem immo was Chamutal Bat Yirmeyahu of Livnah.

לא דריַי אוּן צוואַנציק יאָר איז יהוֹאָחָז אַלט געווען , אַז ער
er az geven alt Yehoachaz iz yor tsvantsik un drai
he when having been old Yehoachaz is years twenty and three

איז געוואָרן מלך , אוּן דריַי חדשים האָט ער געקיניגט אִין
in gekinigt er hot chodeshim drai un melech gevorn iz
in reigned he has months three and king having become is

ירוּשָׁלַיִם . אוּן דער נאָמען פֻון זײַן מוטער איז געווען חַמוטַל ,
Chamutal geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim
Chamutal having been is mother his of name the and Yerushalayim

די טאָכטער פֻון ירמיָהוּ , פֻון לִבנָה .
Livnah fun Yirmeyahun fun tochter di
Livnah of Yirmeyahu of daughter the

[32] And he did that which was rah in the eyes of Hashem, according to all that his Avot had done.

לב אוּן ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אִין די אויגן פֻון ה ,
Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in evil is what done has he and

אַזוי ווי אַלץ וואָס זײַנע עלטערן האָבן געטאָן.
geton hobn eltern zaine vos alts vi azoi
done have fathers his which all that as just as

[33] And Pharaoh Nekho put him in chains at Rivlah in Eretz Chamat, that he might not reign in Yerushalayim; and put HaAretz to an onesh *(tribute, fine)* of 100 talents of kesef, and a talent of zahav.

לג אוּן פַֿרעה-נכו האָט אִים איַנגעשפאַרט אִין
in aingeshpart im hot Pharaoh-Necho un
in imprisoned him has Pharaoh-Neco and

רִבלָה , אִין לאַנד חַמָת , אַז ער זאָל נישט קיניגן אִין
in kinign nisht zol er az Chammat land in Rivlah
in reign not shall he that Chamat land in Rivlah

ירוּשָׁלַיִם . אוּן ער האָט אַרויפֿגעלייגט אַ שטראָף
shtrof a aroifgeleigt hot er un Yerushalayim
punishment a laid on has he and Yerushalayim

אויפֿן לאַנד, הונדערט צענטנער זילבער, אוּן אַ צענטנער גאָלד.
gold tsentner a un zilber tsentner hundert land oifn
gold talent a and silver talents hundred land on

[34] And Pharaoh Nekho made Elyakim Ben Yoshiyah Melech in the place of Yoshiyah Aviv, and changed shmo to Y'hoyakim, and

לד אוּן פַֿרעה-נכו האָט געמאַכט אֶלְיָקִים דעם זון פֻון יאֹשִׁיָהוּ
Yoshiyahun fun zun dem Elyakim gemacht hot Pharaoh-Necho un
Yoshiyah of son the Elyakim made has Pharaoh-Neco and

פַֿאַר מלך אויף אָרט דעם זײַן פַֿאָטער יאֹשִׁיָהוּ , אוּן ער האָט
hot er un Yoshiyahun foter zain fun ort dem oif melech far
has he and Yoshiyah father his of place the in king for

אומגעביטן זײַן נאָמען אויף יהוֹיָקִים . אוּן יהוֹאָחָזן האָט ער
er hot Yehoachazen un Yhoyakim oif nomen zain umgebitn
he has Yehoachaz and Y'hoyakim to name his changed

אַוועקגענומען; און ער איז געקומען קיין מִצרַיִם , און איז דאָרטן
avekgenumen un iz er un Mitsrayim kein gekumen iz un dortn
taken away and he is and Egypt to having come is he and there

געשטאָרבן.
geshtorbn
died

לה און דאָס זילבער און דאָס גאָלד האָט יהוֹיָקים געגעבן צו
tsu gegebn Yhoyakim hot gold dos un zilber dos un
to given Y'hoyakim has gold this and silver this and

פַּרעהן ; אָבער ער האָט אָפּגעשאַצט דאָס לאַנד, כּדי צו געבן
gebn tsu kedei land dos opgeshatst hot er ober Pharaohn
give to so that land the taxed has he but Pharaoh

דאָס געלט לויט דעם באַפֿעל פֿון פַּרעהן ; פֿון
fun Pharaohn fun befél dem loit gelt dos
from Pharaoh of command the according to money the

איטלעכן לויט זיין אָפּשאַצונג האָט ער אויפֿגעמאָנט דאָס
dos oifgemant er hot opshatsung zain loit itlechn
the exacted he has assessment his according to each

זילבער און דאָס גאָלד פֿון דעם פֿאָלק פֿון לאַנד, כּדי צו געבן
gebn tsu kedei land fun folk dem fun gold dos un zilber
give to so that land of people the from gold the and silver

צו פַּרעה-נכון .
Pharaoh-nechun tsu
Pharaoh-Neco to

לו פֿינף און צוואַנציק יאָר איז יהוֹיָקים אַלט געווען , אַז
az geven alt Yhoyakim iz yor tsvantsik un finf
when having been old Y'hoyakim is years twenty and five

ער איז געווָארן מלך , און עלף יאָר האָט ער געקיניגט אין
in gekinigt er hot yor elf un melech gevorn iz er
in reigned he has years eleven and king having become is he

ירוּשָלַיִם . און דער נאָמען פֿון זיין מוטער איז געווען זבוּדָה
Zevudah geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim
Zevudah having been is mother his of name the and Yerushalayim

די טאָכטער פֿון פְּדָיָה , פֿון רוּמָה .
Rumah fun Pedayah fun tochter di
Rumah of Pedayah of daughter the

לז און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , אַזוי
azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
just as Hashem of eyes the in evil is what done has he and

ווי אַלץ וואָס זיינע עלטערן האָבן געטאָן.
geton hobn eltern zaine vos alts vi
done had fathers his that all that as

כד

אין זיינע טעג איז אַרויפֿגעגאַנגען נְבוּכַדנֶצַר
Nevuchadnetsar aroifgegangen iz teg zaine in
Nevukhadnetzar having gone up is days his in

דער מלך פֿון בָּבֶל , און יהוֹיָקים איז
iz Yhoyakim un Bavel fun melech der
is Y'hoyakim and Bavel of king the

געווען אַ קנעכט צו אים דריי יאָר ; דערנאָך האָט
hot dernoch yor drai im tsu knecht a geven
has after that years three him to servant a having been

ער זיך אָפּגעקערט און וויידערשפּעניקט אָן אים.
im on vidershpenikt hot un opgekert zich er
him against rebelled has and turned self he

took Yehoachaz away; and he went to Mitzrayim, and died there.

35 And Y'hoyakim gave the kesef and the zahav to Pharaoh; but he taxed HaAretz to give the kesef according to the order of Pharaoh; he exacted the kesef and the zahav of the Am HaAretz of every one according to his tax assessment, to give it unto Pharaoh Nekho.

36 Y'hoyakim was 25 years old when he began to reign; and he reigned 11 shanah in Yerushalayim. And shem immo was Zevudah Bat Pedayah of Rumah.

37 And he did that which was rah in the eyes of Hashem, according to all that his Avot had done.

24 In his yamim Nevukhadnetzar Melech Bavel came up, and Y'hoyakim became his eved *(servant, vassal)* shalosh shanim; then he turned and rebelled against him.

ב און גֿ-ט האָט אָנגעשיקט אויף אים באַנדעס פֿון כַּשְׂדִּים ,
Kasdim fun bandes im oif ongeshikt hot G-t un
Kasdim of bands of raiders him against sent has G-d and

און באַנדעס פֿון אֲרָם , און באַנדעס פֿון מוֹאָבּ, און
un Moav fun bandes un Aram fun bandes un
and Moav of bands of raiders and Aram of bands of raiders and

באַנדעס פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן ; און ער האָט זיי
zei hot er un Amon fun kinder di fun bandes
them has he and Ammon of children the of bands of raiders

אָנגעשיקט אויף יהוּדה , כּדי עס אונטערצובּרענגען, אַזוי ווי
vi azoi untertsubrengen es kedei Yehudah oif ongeshikt
as according to bring under it so that Yehudah against sent

דאָס ווואָרט פֿון ה ווואָס ער האָט געזאָגט דורך זיַינע קנעכט
knecht zaine durch geredt hot er vos Hashem fun vort dos
servants his through spoken had he which Hashem of word the

די נבִיאים . ג נאָר לויט דעם מויל פֿון ה איז דאָס
dos iz Hashem fun moil dem loit nor neviim di
this is Hashem of mouth the according to but prophets the

געווען אויף יהוּדה , כּדי זיי אָפּצוטאָן פֿון זיַין פּנים ,
ponem zain fun optsuton zei kedei Yehudah oif geven
face his from remove them so that Yehudah against having been

פַּאַר די זינד פֿון מנַשֶּׁה , לויט אַלץ ווואָס ער האָט געטאָן.
geton hot er vos alts loit Menashehn fun zind di far
done has he which all that according to Menasheh of sin the for

ד און אויך פַּאַר דעם אומשולדיקן בלוט ווואָס ער האָט פַּאַרגאָסן, ביז ער
er biz fargosen hot er vos blut umshuldikn dem far oich un
he until shed had he that blood innocent the for also and

האָט אָנגעפֿילט ירושָׁלַיִם מיט אומשולדיק בלוט ; און ה האָט
hot Hashem un blut umshuldik mit Yerushalayim ongefilt hot
has Hashem and blood innocent with Yerushalayim filled has

נישט געוואָלט פַּאַרגעבן.
fargebn gevolt nisht
forgiven wanted not

ה און די איבעריקע זאַכן וועגן יהוֹיָקימען , און אַלץ
alts un Yhoyakimen vegen zachn iberike di un
all that and Y'hoyakim concerning things remaining the and

וואָס ער האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די
di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot er vos
the of book in written already is this done has he that

צייַטגעשעענישן פֿון די מלכים פֿון יהוּדה .
Yehudah fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yehudah of kings the of annals

ו און יהוֹיָקים האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, און זיַין זון
zun zain un eltern zaine mit geleigt zich hot Yhoyakim un
son his and fathers his with lain down self has Y'hoyakim and

יהוֹיָכין איז געוואָרן מלך אויף זיַין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Yhoyakhin
place his in king having become is Y'hoyakhin

ז און דער מלך פֿון מִצרַיִם איז מער ווידער נישט
nisht vider mer iz Mitsrayim fun melech der un
not again anymore is Egypt of king the and

אַרויסגעגאַנגען פֿון זיַין לאַנד, ווואָרעם דער מלך פֿון בָּבֶל האָט
hot Bavel fun melech der vorem land zain fun aroisgegangen
has Bavel of king the because land his from having come out

[2] And Hashem sent against him gedudim *(soldiers of the army)* of the Kasdim, and gedudim of Aram *(Syria)* and gedudim of Moav and gedudim of Bnei Ammon, and sent them against Yehudah to destroy it, according to the Devar Hashem, which He spoke by His avadim the Nevi'im. [3] Surely at the command of Hashem came this upon Yehudah, to remove them out of His sight, for the chattot of Menasheh, according to all that he did; [4] And also for the dahm hanaki *(innocent blood)* that he shed; for he filled Yerushalayim with dahm naki; which Hashem would not pardon.

[5] Now the rest of the acts of Y'hoyakim, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim of the Melachim of Yehudah?

[6] So Y'hoyakim slept with his Avot; and Y'hoyakhin bno reigned in his place.

[7] And Melech Mitzrayim came not again any more out of his land; for Melech Bavel had taken from the

Wadi Mitzrayim unto Nahar Euphrates all that belonged to Melech Mitzrayim.

צוגענומען , פֿון דעם באַך פֿון מִצרַיִם ביז דעם טײַך פְּרָת ,
Parat taich dem biz Mitsrayim fun bach dem fun tsugenumen
Euphrates river the unto Egypt of brook the from taken

אַלץ וואָס געהערט צום מלך פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun melech tsum gehert vos alts
Egypt of king to belonged which all that

[8] Y'hoyakhin was 18 years old when he began to reign, and he reigned in Yerushalayim 3 chodashim. And shem immo was Nechushta Bat Elnatan of Yerushalayim.

ח אַכצן יאָר איז יהוֹיָכין אַלט געווען , אַז ער איז
iz er az geven alt Yhoyakhin iz yor achtsen
is he when having been old Y'hoyakhin is years eighteen

געוואָרן מלך , און דרײַ חדשים האָט ער געקיניגט אין
in gekinigt er hot chodeshim drai un melech gevorn
in reigned he has months three and king having become

ירושָלַיִם און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען
geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim
having been is mother his of name the and Yerushalayim

נחושתָּא די טאָכטער פֿון אֶלְנָתָן , פֿון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun Elnatanen fun tochter di Nechushta
Yerushalayim from Elnatan of daughter the Nechushta

[9] And he did that which was rah in the eyes of Hashem, according to all that his Aviv had done.

ט און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , אַזוי
azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
just as Hashem of eyes the in evil is what done has he and

ווי אַלץ וואָס זײַן פָֿאטער האָט געטאָן.
geton hot foter zain vos alts vi
done has father his which all that as

[10] At that time the avadim of Nevukhadnetzar Melech Bavel came up against Yerushalayim, and the Ir was besieged.

י אין יענער צײַט זײַנען די קנעכט פֿון נבֻוכַדנֶאצַר
Nevuchadnetsar fun knecht di zainen tsait yener in
Nevukhadnetzar of servants the are time that in

דעם מלך פֿון בָּבֶל אַרויפֿגעגאַנגען אויף ירושָלַיִם ,
Yerushalayim oif aroifgegangen Bavel fun melech dem
Yerushalayim against having gone up Bavel of king the

און די שטאָט איז געקומען אין באַלעגערונג. יא און
un balegerung in gekumen iz shtot di un
and siege in having come is city the and

[11] Nevukhadnetzar Melech Bavel came against the Ir, and his avadim did besiege it.

נבֻוכַדנֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל איז געקומען אויף
oif gekumen iz Bavel fun melech der Nevuchadnetsar
against having come is Bavel of king the Nevukhadnetzar

דער שטאָט, בעת זײַנע קנעכט האָבן געלאָגערט אויף איר.
ir oif gelegert hobn knecht zaine beeis shtot der
it on besieged have servants his while city the

[12] And Y'hoyakhin Melech Yehudah went out to Melech Bavel, he, and immo, and his avadim, and his sarim, and his sarisim; and Melech Bavel took him in the 8th year of his reign.

יב איז יהוֹיָכין דער מלך פֿון יהודה אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen Yehudah fun melech der Yhoyakhin iz
having come out Yehudah of king the Y'hoyakhin is

צו דעם מלך פֿון בָּבֶל , ער, און זײַן מוטער , און זײַנע
zaine un muter zain un er Bavel fun melech dem tsu
his and mother his and he Bavel of king the to

קנעכט , און זײַנע האַרן, און זײַנע הויפֿדינער ; און דער
der un hoifdiner zaine un harn zaine un knecht
the and court official his and lords his and servants

מלך פֿון בָּבֶל האָט אים אַוועקגענומען אין אַכטן יאָר
yor achten in avekgenumen im hot Bavel fun melech
year the eighth in taken away him has Bavel of king

פֿון זײַן מלוכה .
meluche zain fun
kingdom his of

יג און ער האָט אַרויסגעצויגן פֿון דאָרטן אַלע אוֹצרות פֿון
fun oitseres ale dortn fun aroisgetsoign hot er un
of treasures all there from brought out has he and

הס הויז , און די אוֹצרות פֿון מלכס הויז ; און ער האָט
hot er un hoiz melechs fun oitseres di un hoiz Hashems
has he and house king's of treasures the and house Hashem's

צעהאַקט אַלע גילדערנע כּלים וואָס שלמה דער מלך פֿון
fun melech der Shlomo vos keilim gilderne ale tsehakt
of king the Sh'lomo that vessels golden all cut into pieces

ישׂראֵל האָט געמאַכט אין דעם היכל פֿון ה – אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi Hashem fun heichl dem in gemacht hot Yisroel
Hashem as so Hashem of temple the in made has Yisroel

האָט אָנגעזאָגט. יד און ער האָט פֿאַרטריבן גאַנץ ירושׁלַיִם , און
un Yerushalayim gants fartriben hot er un ongezogt hot
and Yerushalayim all driven out has he and ordered has

אַלע האַרן, און אַלע העלדישע גיבורים , צען טויזנט געפֿאַנגענע,
gefangene toiznt tsen giborim heldishe ale un harn ale
captives thousand ten warriors heroic all and lords all

און אַלע מײַנסטערס און שלעסערס ; קיינער איז נישט געבליבן
geblibn nisht iz keiner shlesers un mainsters ale un
left not is anyone metalworkers and craftsmen all and

אַחוץ די אָרימסטע פֿון דעם פֿאָלק פֿון לאַנד; טו און ער האָט
hot er un land fun folk dem fun orimste di achuts
has he and land of people the of poorest the aside from

פֿאַרטריבן יהוֹיָכינען קיין בָּבֶל ; אויך דעם מלכס מוטער , און
un muter melechs dem oich Bavel kein Yhoyakhinen fartriben
and mother king's the also Bavel to Y'hoyakhin driven out

דעם מלכס ווײַבער, און זײַנע הויפֿדינער , און די פּנֵי פֿון
fun pnei di un hoifdiner zaine un vaiber melechs dem
of nobles the and court official his and wives king's the

לאַנד, האָט ער אַוועקגעפֿירט אין גלות פֿון ירושׁלַיִם קיין בָּבֶל .
Bavel kein Yerushalayim fun goles in avekgefirt er hot land
Bavel to Yerushalayim from exile in led away he has land

טז און אַלע חילס-לײַט , זיבן טויזנט , און די מײַנסטערס
mainsters di un toiznt zibn chils-lait ale un
craftsmen the and a thousand seven legion people all and

און די שלעסערס , טויזנט , אַלע, גיבורים וואָס טויגן צו
tsu toign vos giborim ale toiznt shlesers di un
to fit that warriors all a thousand metalworkers the and

מלחמה , זיי האָט דער מלך פֿון בָּבֶל געבראַכט אין גלות
goles in gebracht Bavel fun melech der hot zei milchome
exile into brought Bavel of king the has them war

קיין בָּבֶל .
Bavel kein
Bavel to

יז און דער מלך פֿון בָּבֶל האָט געמאַכט פֿאַר מלך
melech far gemacht hot Bavel fun melech der un
king for made has Bavel of king the and

אַנשטאָט אים זײַן פֿעטער מַתַּנְיָהן , און ער האָט
hot er un Matanyahn feter zain im anshtot
has he and Matanyah uncle his him in place of

אומגעביטן זײַן נאָמען אויף צִדְקִיָּהוּ .
Tsidkiyah oif nomen zain umgebitn
Tzidkiyahu to name his changed

13 And he carried off there all the otzerot of the Beis Hashem, and the otzerot of the Bais HaMelech, and cut in pieces kol kelei hazahav which Sh'lomo Melech Yisroel had made in the Heikhal Hashem, as Hashem had said. 14 And he carried away into the Golus all Yerushalayim, and all the sarim, and all the gibborei hachayil, even ten thousand Golus captives, and all the charash and masger; none remained, except the dalat am ha'aretz. 15 And he carried away Y'hoyakhin to Bavel, and the Em HaMelech, and the nashim of HaMelech, and his sarisim, and the leading men of HaAretz, those he carried into the Golus from Yerushalayim to Babylon. 16 And all the anshei hachayil, even shivat alafim, and a thousand charash and masger, all that were gibborim for making milchamah, even them Melech Bavel took into the Golus to Babylon.

17 And Melech Bavel made Matanyah dodo (his uncle) Melech in his place, and changed shmo to Tzidkiyahu *(Zedekiah)*.

יח איין און צוואַנציק יאָר איז צִדקִיָהו אַלט געווען , אַז
az geven alt Tsidkiyah iz yor tsvantsik un ein
when having been old Tzidkiyahu is years twenty and one

ער איז געווָארן מלך , און עלף יאָר האָט ער געקיניגט
gekinigt er hot yor elf un melech gevorn iz er
reigned he has years eleven and king having become is he

אין ירוּשָלַיִם . און דער נאָמען פון זיין מוטער איז געווען
geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in
having been is mother his of name the and Yerushalayim in

חַמוטַל די טאָכטער פון יִרמיָהון , פון לִבנָה .
Livnah fun Yirmeyahun fun tochter di Chamutal
Livnah of Yirmeyahu of daughter the Chamutal

יט און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פון ה , אַזוי
azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
just as Hashem of eyes the in evil is what done has he and

ווי אַלץ וואָס יהוֹיָקים האָט געטאָן. כ פַאַר , פון וועגן דעם
dem vegen fun vor far geton hot Yhoyakim vos alts vi
the concerning of truly for done had Y'hoyakim which all that as

צאָרן פון ה איז דאָס געשען אויף ירושָלַיִם און יהוּדה ,
Yehudah un Yerushalayim oif geshen dos iz Hashem fun tsorn
Yehudah and Yerushalayim on happen this is Hashem of anger

ביז ער האָט זיי אַוועקגעוואָרפן פון זיין פנים .
ponem zain fun avekgevorfen zei hot er biz
face his from cast off them has he until

און צִדקִיָהו האָט ווידערשפעניקט אָן דעם מלך פון בָּבֶל .
Bavel fun melech dem on vidershpenikt hot Tsidkiyah un
Bavel of king the against rebelled has Tzidkiyahu and

כה

און עס איז געווען אין ניינטן יאָר פון זיין מלוכה ,
meluche zain fun yor naintn in geven iz es un
kingdom his of year ninth in having been is it and

אין צענטן חודש , אין צענטן טאָג פון חודש , איז
iz choidesh fun tog tsentn in choidesh tsentn in
is month of day tenth in month tenth in

געקומען נבוכדנאצַר דער מלך פון בָּבֶל , ער און זיין
gekumen Nevuchadnetsar der melech fun Bavel er un zain
having come Nevuchadnetsar the king of Bavel he and his

גאַנצער חיל , אויף ירוּשָלַיִם , און ער האָט געלאָגערט אויף
oif gelegert hot er un Yerushalayim oif cheil gantser
against besieged has he and Yerushalayim against host whole

איר, און זיי האָבן געבויט באַלאָגערווערק רונד אַרום איר. ב און די
di un ir arum rund balegerverk geboit hobn zei un ir
the and it round around siege works built have they and it

שטאָט איז געווען אין באַלאָגערונג ביזן עלפטן יאָר פון מלך
melech fun yor elftn bizn balegerung in geven iz shtot
king of year eleventh until siege in having been is city

צִדקִיָהו . ג אין ניינטן טאָג פון חודש האָט זיך געשטאַרקט דער
der geshtarkt zich hot choidesh fun tog naintn in Tsidkiyah
the strengthened self has month of day ninth in Tzidkiyahu

הונגער אין שטאָט, און עס איז נישט געווען קיין ברויט פַאַר דעם
dem far broit kein geven nisht iz es un shtot in hunger
the for bread any having been not is it and city in famine

פַאָלק פון לאַנד. ד און די שטאָט איז איינגעבראָכן , געוואָרן
folk fun land di un shtot iz aingebrochn gevorn
people of land the and city is breached having become

18 Tzidkiyahu was twenty and one shanah when he began to reign, and he reigned eleven shanah in Yerushalayim. And shem immo was Chamutal Bat Yirmeyahu of Livnah.

19 And he did that which was rah in the eyes of Hashem, according to all that Y'hoyakim had done. 20 For through the anger of Hashem this came about in Yerushalayim and Yehudah, until He cast them out from His presence. And Tzidkiyahu rebelled against Melech Bavel.

25 And it came to pass in the ninth year of his reign, in the tenth month, in the tenth day of the month, that Nevukhadnetzar Melech Bavel came, he, and all his army, against Yerushalayim, and encamped against it; and built siege works against it round about. 2 And HaIr remained under siege unto the eleventh year of Melech Tzidkiyah. 3 And on the ninth day of the fourth month the ra'av *(famine)* was severe in the Ir, and there was no lechem for the Am HaAretz. 4 And the Ir was broken through, and all the

און אַלע מלחמה-לייט ביי נאַכט דורך דעם טויער צווישן די
di tsvishn toier dem durch nacht bai milchome-lait ale un
the between gate the through night at war people all and

צווויי מויערן וואָס בייַם מלכס גאָרטן – און די כַּשְׂדִּים זיַינען
zainen Kasdim di un gortn melechs baim vos moiern tsvei
are Kasdim the and garden king's at which walls two

געווען רונד אַרום דער שטאָט – און איז אַוועק מיטן וועג
veg mitn avek iz un shtot der arum rund geven
way with went is and city the round around having been

פֿון פלוין. ח אָבער דער חיל פֿון די כַּשְׂדִּים האָט נאָכגעיאָגט דעם
dem nochgeyogt hot Kasdim di fun cheil der ober ploin fun
the pursued after has Kasdim the of host the but plain of

מלך, און זיי האָבן אים אָנגעיאָגט אין די פלוינען פֿון יריחו;
Yericho fun ploinen di in ongeyogt im hobn zei un melech
Yericho of plains the in caught up with him have they and king

און זיַין גאַנצער חיל איז צעלויפֿן פֿון אים. י און זיי האָבן געכאַפּט
gechapt hobn zei un im fun tseloifn iz cheil gantser zain un
caught have they and him from scattered is host whole his and

דעם מלך, און האָבן אים אַרויפֿגעבראַכט צום מלך פֿון בָּבֶל קיין
kein Bavel fun melech tsum aroifgebracht im hobn un melech dem
at Bavel of king to brought up him have and king the

רִבְלָה; און מע האָט אַרויסגעזאָגט אויף אים אַ משפּט.
mishpot a im oif aroisgezogt hot me un Rivlah
judgment a him on pronounced has one and Rivlah

יא און צִדְקִיָּהוס זין האָט מען געשאָכטן פֿאַר זיַינע אויגן; און
un oign zaine far geshochtn men hot zin Tsidkiyahs un
and eyes his before slaughtered them has sons Tzidkiyahu's and

צִדְקִיָּהוס אויגן האָט ער בלינד געמאַכט, און ער האָט אים געשמידט
geshmidt im hot er un gemacht blind er hot oign Tsidkiyahs
bound him has he and made blind he has eyes Tzidkiyahu's

אין קופּערנע קייטן, און געבראַכט קיין בָּבֶל.
Bavel kein gebracht un keitn kuperne in
Bavel to brought and chains copper in

יב חודש – דאָס איז חודש פֿינפֿטן אין זיבעטן טאָג פֿון חודש, און אין
un in choidesh finftn in choidesh fun tog zibetn in iz dos
and in month fifth in month of day seventh in is that

דאָס נייַנצנטע יאָר פֿון מלך נבוכַדנֶאצַר דעם מלך פֿון
fun melech dem Nevuchadnetsar melech fun yor naintsnte dos
of king the Nevukhadnetzar king of year nineteenth this

בָּבֶל – איז געקומען נבוזַרְאַדָן דער הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל,
laib-cheil dem fun hoipt der Nevuzaradan gekumen iz Bavel
army people the of head the Nevuzaradan having come is Bavel

דער קנעכט פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל, קיין ירושָלַיִם. יט און
un Yerushalayim kein Bavel fun melech dem fun knecht der
and Yerushalayim to Bavel of king the of servant the

ער האָט פֿאַרברענט דאָס הויז פֿון ה', און דאָס הויז
fun hoiz dos un Hashem fun hoiz dos farbrent hot er
of house the and Hashem of house the burned up has he

פֿון מלך; אויך אַלע הייַזער ירושָלַיִם, וווּ נאָר אַ הויז
hoiz a nor vu Yerushalayim fun haizer ale oich melech
house a but where Yerushalayim of households all also king

איז, האָט ער פֿאַרברענט אין פֿייַער. כ און די מויערן פֿון
fun moiern di un faier in farbrent er hot man groisn a fun
of walls the and fire in burned up he has man great a of

anshei hamilchamah fled by lailah by the way of the gate between two walls, which was near the Gan HaMelech; (now the Kasdim were surrounding the Ir); and HaMelech fled by the derech HaAravah. 5 And the army of the Kasdim pursued after HaMelech, and overtook him in the plains of Yericho; and all his army was separated from him and scattered. 6 So they captured HaMelech, and carried him up to Melech Bavel to Rivlah; and they pronounced mishpat upon him.

7 And they slaughtered the Bnei Tzidkiyah before his eyes, and put out the eyes of Tzidkiyah, and bound him with shackles of nechoshet, and carried him to Babylon.

8 And in the fifth month, on the seventh day of the month, which is the nineteenth year of Melech Nevukhadnetzar Melech Bavel, came Nevuzaradan, captain of the guard, an eved of Melech Bavel, unto Yerushalayim; 9 And he set fire to the Beis Hashem, and the Bais HaMelech, and all the batim of Yerushalayim, and every bais hagadol he burned with eish. 10 And all the army of the Kasdim

ירושָלַיִם רונד אַרום האָט דער גאַנצער חיל פֿון די כַּשְׂדִים
Kasdim di fun cheil gantser der hot arum rund Yerushalayim
Kasdim the of host entire the has round around Yerushalayim

יא וואָס מיט דעם הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל אײַנגעווארפֿן. און דעם
dem un aingevorfn laib-cheil dem fun hoipt dem mit vos
the and tore down army people the of head the with who

רעשט פֿון פֿאָלק וואָס איז געבליבן אין שטאָט, און די אַריבערגעלאָפֿענע
aribergelofene di un shtot in geblibn iz vos folk fun resht
defectors the and city in remain is who people of rest

וואָס זיינען אַריבערגעלאָפֿן צו דעם מלך פֿון בָּבֶל, און דעם רעשט
resht dem un Bavel fun melech dem tsu aribergelofn zainen vos
rest the and Bavel of king the to defected are who

פֿון המון, האָט נבוזַראַדָן דער הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל
laib-cheil dem fun hoipt der Nevuzaradan hot hamon fun
army people the of head the Nevuzaradan has multitude of

פֿאַרטריבן. יב און דער הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל איבערגעלאָזן פֿאַר
far ibergelozn laib-cheil dem fun hoipt der un fartriben
for left behind army people the of head the and driven out

ווײַנגערטנירער און פֿאַר אַקערלײַט איטלעכע פֿון די אָרעם מענטשן.
mentshn orem di fun itleche akerlait far un vaingertnirer
men poor the from certain plow people for and vine-dressers

יג און די קופּערנע זײַלן וואָס אין הויז פֿון ה', און די
di un Hashem fun hoiz in vos zailn kuperne di un
the and Hashem of house in that pillars copper the and

געשטעלן, און דעם קופּערנעם ים וואָס אין הויז פֿון ה', האָבן
hobn Hashem fun hoiz in vos yam kupernem dem un geshteln
have Hashem of house in that sea copper the and bases

די כַּשְׂדִים צעבראָכן, און אַוועקגעטראָגן דאָס קופּער דערפֿון קיין
kein derfun kuper dos avekgetrogen un tsebrochn Kasdim di
to thereof bronze this carried away and broken Kasdim the

בָּבֶל. יד אויך די טעפּ, און די שופֿלען, און די שנײַצמעסערס, און
un shnaitsmesers di un shuflen di un tep di oich Bavel
and snuffers the and shovels the and pots the also Bavel

די שאָלן, און אַלע קופּערנע כלים וואָס מע פֿלעגט דינען
dinen flegt me vos keilim kuperne ale un sholn di
serve used to one that which utensils copper all and spoons the

מיט זיי, האָבן זיי צוגענומען. טו אויך די פֿײַערפֿאַנען, און די
di un faierfanen di oich tsugenumen zei hobn zei mit
the and firepans the also taken they have them with

שפּרענגבעקנס, וואָס גאָלד, גאָלד, און וואָס זילבער,
zilber vos un gold gold vos shprengbekns
silver that which and in gold gold which are sprinkling basins

זילבער, האָט דער הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל צוגענומען. טז די צוויי
tsvei di tsugenumen laib-cheil dem fun hoipt der hot zilber
two the taken away guard the of head the has in silver

זײַלן, דעם איין ים, און די געשטעלן, וואָס שלמה האָט געמאַכט
gemacht hot Shlomo vos geshteln di un yam ein dem zailn
made had Sh'lomo which bases the and sea one the pillars

פֿאַר הס הויז – דאָס קופּער פֿון אַלע די דאָזיקע כלים איז
iz keilim dozike di ale fun kuper dos hoiz Hashems far
is vessels these the all of bronze this house Hashem's for

נישט געווען אָפּצוווועגן. יז אַכצן איילן איז געווען די
di geven iz eiln achtsen optsuvegn geven nisht
the having been is cubits eighteen weighed having been not

(Chaldeans), that were with the captain of the guard, broke down the chomot *(walls)* around Yerushalayim. 11 Now the remainder of the people that were left in the Ir, and the deserters that fell away to Melech Bavel, with the remnant of the multitude, did Nevuzaradan the captain of the guard carry away. 12 But the captain of the guard left certain of the poor of the land to be koremim and farmers.

13 And the pillars of bronze that were in the Beis Hashem, and the moveable stands, and the Yam Hanechoshet that was in the Beis Hashem, the Kasdim broke in pieces, and carried all the bronze to Babylon. 14 And the caldrons, and the shovels, and the snuffers, and the basins and all the klei hanechoshet wherewith they ministered, they took away. 15 And the firepans [for incense], and the bowls, and such things as were made of zahav, and of kesef, the captain of the guard carried away. 16 The two Ammudim, one Yam, and the Stands which Sh'lomo had made for the Beis Hashem; the bronze of all these vessels was beyond weight.

[17] The height of the one ammud was eighteen cubits, and the capital upon it was nechoshet; and the height of the capital three cubits; and the netting, and pomegranates upon the capital round about, all of nechoshet; and similar unto these had the second pillar with netting.

[18] And the captain of the guard took Serayah the Kohen HaRosh, and Tzephanyah the second kohen, and the three keepers of the door; [19] And out of the Ir he took an officer that was set over the anshei hamilchamah, and five men of them that were royal advisers, which were found in the Ir, and the Sofer who was the chief officer in charge of conscripting the Am HaAretz, and threescore men of the Am HaAretz, that were found in the Ir; [20] And Nevuzaradan, captain of the guard, took these, and brought them to Melech Bavel to Rivlah; [21] And Melech Bavel struck them, and slaughtered them at Rivlah in Eretz Chamat. So Yehudah was carried away captive out of their land.

הייך פֿון איין זײַל און אַ קופערנע קרוין איז געווען אויף אים;
im oif geven iz kroin kuperne a un zail ein fun heich
it on having been is crown copper a and pillar one of height

און די הייך פֿון דער קרוין איז געווען דריי איילן ; און אַ
a un eiln drai geven iz kroin der fun heich di un
a and cubits three having been is crown the of height the and

נעצווערק פֿון מילגרוימען זײַנען געווען אויף דער קרוין רונד
rund kroin der oif geven zainen milgroimen fun netsverk
around crown the on having been are pomegranates of network

אַרום , אַלץ פֿון קופּער ; און דעס גלײַכן צום צווייטן זײַל , איבער
iber zail tsveitn tsum glaichn des un kuper fun alts arum
over pillar second to the same the and bronze of all round

דעם נעצווערק.
netsverk dem
network the

יח און דער הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל האָט גענומען שׂרָיָה
Serayah genumen hot laib-cheil dem fun hoipt der un
Serayah taken has army people the of head the and

דעם כֹּהן-גָּדול , און צפַניָה דעם צווייטן כֹּהן , און די
di un koyen tsveitn dem Tsefanyah un koyen-gadol dem
the and kohen second the Tsefanyah and kohen gadol the

דריי שוועלהיטערס ; יט און פֿון שטאָט האָט ער גענומען
genumen er hot shtot fun un shvelhiters drai
taken he has city from and threshold guards three

איין הויפֿדינער וואָס איז געווען דער אויפֿזיער איבער די
di iber oifzeer der geven iz vos hoifdiner ein
the over overseer the having been is who court official one

מלחמה-לײַט , און פֿינף מענער פֿון די וואָס פֿלעגן זען דעם
dem zen flegn vos di fun mener finf un milchome-lait
the see would that which the of men five and war people

מלכס פּנים , וואָס האָבן זיך געפֿונען אין שטאָט, און דעם
dem un shtot in gefunen zich hobn vos ponem melechs
the and city in found self have who face king's

שרייַבער פֿון דעם חיל-לידער וואָס האָט אויפֿגענומען אין חיל דאָס
dos cheil in oifgenumen hot vos cheil-lider dem fun shraiber
this host in took in has which army-leader the of scribe

פֿאָלק פֿון לאַנד, און זעכציק מאַן פֿון דעם פֿאָלק פֿון לאַנד וואָס
vos land fun folk dem fun man zechtsik un land fun folk
which land of people the of man sixty and land of people

האָבן זיך געפֿונען אין שטאָט. כ און נבֿוזראַדָן דער הויפּט פֿון
fun hoipt der Nevuzaradan un shtot in gefunen zich hobn
of head the Nevuzaradan and city in found self have

דעם לייַב-חיל האָט זיי גענומען , און האָט זיי אַוועקגעפֿירט
avekgefirt zei hot un genumen zei hot laib-cheil dem
led away them has and taken them has army people the

צו דעם מלך פֿון בָּבֶל קיין רִבלָה . כא און דער מלך פֿון
fun melech der un Rivlah kein Bavel fun melech dem tsu
of king the and Rivlah at Bavel of king the to

בָּבֶל האָט זיי געשלאָגן און געטייט אין רִבלָה אין לאַנד
land in Rivlah in geteit un geshlogn zei hot Bavel
land in Rivlah in caused to die and struck down them has Bavel

חַמָת . אַזוי איז יהודה אַוועק אין גלות פֿון זײַן לאַנד.
land zain fun goles in avek Yehudah iz azoi Chammat
land its from exile into went Yehudah is so Chamat

כב און דאָס פֿאָלק וואָס איז געבליבן אין לאַנד יהודה , וואָס
vos Yehudah land in geblibn iz vos folk dos un
whom Yehudah land in left is who people this and

נבוכַדנֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל האָט איבערגעלאָזן – איבער זיי
zei iber ibergelozn hot Bavel fun melech der Nevuchadnetsar
them over left behind has Bavel of king the Nevukhadnetzar

האָט ער אויפֿגעזעצט גדַלְיָהוּ דעם זון פֿון אַחיקָם דעם זון פֿון
fun zun dem Achikam fun zun dem Gedalyahu oifgezetst er hot
of son the Achikam of son the Gedalyahu appointed he has

שָׁפָנן .
Shafanen
Shaphan

כג און ווי אַלע הויפּטלייט פֿון חיל , זיי מיט די מענטשן , האָבן
hobn mentshn di mit zei cheil fun hoiptlait ale vi un
have men the with they host of chief people all as and

געהערט, אַז דער מלך פֿון בָּבֶל האָט אויפֿגעזעצט גדַלְיָהוּן , אַזוי
azoi Gedalyahun oifgezetst hot Bavel fun melech der az gehert
so Gedalyahun appointed had Bavel of king the that heard

זיינען זיי געקומען צו גדַלְיָהוּן קיין מִצפָּה : און יִשמָעֵאל
Yishmael un Mitspah kein Gedalyahun tsu gekumen zei zainen
Yishmael and Mitzpah to Gedalyahu to having come they are

דער זון פֿון נתַנְיָהן , און יוֹחָנָן דער זון פֿון קָרֶחַ , און
un Kareachn fun zun der Yochanan un Netanyahn fun zun der
and Kareach of son the Yochanan and Netanyah of son the

שְׂרָיָה דער זון פֿון תַּנחוּמתן , פֿון נטוֹפֿה , און יַאֲזַנְיָהוּ דער
der Yaazanyahu un Netofah fun Tanchumetn fun zun der Serayah
the Ya'azanyahu and Netophah of Tanchumet of son the Serayah

זון פֿון דעם מַעֲכָתי , זיי מיט זייערע מענטשן . כד און גדַלְיָהוּ
Gedalyahu un mentshn zeyere mit zei Maachati dem fun zun
Gedalyahu and men their with they Ma'akhah the of son

האָט גענומען אויף זיי און זייערע מענטשן , און האָט צו זיי
zei tsu hot un mentshn zeyere un zei geshvorn hot
them to has and men their and them sworn an oath has

געזאָגט: איר זאָלט נישט מורא האָבן פֿאַר די קנעכט פֿון די כַּשְׂדִים ;
Kasdim di fun knecht di far hobn moire nisht zolt ir gezogt
Kasdim the of servants the before have fear not shall you said

זיצט אין לאַנד, און דינט דעם מלך פֿון בָּבֶל , און אייך וועט גוט זיין .
zain gut vet aich un Bavel fun melech dem dint un land in zitst
be good will you and Bavel of king the serve and land in sit

כה אָבער עס איז געווען אין זיבעטן חודש , איז געקומען
gekumen iz choidesh zibetn in geven iz es ober
having come is month seventh in having been is it but

ישמָעֵאל דער זון פֿון נתַנְיָה דעם זון פֿון אֶלישָׁמָע , פֿון קיניגלעכן
kiniglechn fun Elishamaen fun zun dem Netanyah fun zun der Yishmael
royal of Elishama of son the Netanyah of son the Yishmael

אָפּשטאַם, און צען מענטשן מיט אים, און זיי האָבן געשלאָגן
geshlogn hobn zei un im mit mentshn tsen un opshtam
struck down have they and him with men ten and descent

גדַלְיָהוּן , און ער איז געשטאָרבן; אויך די מענער פֿון יהודה און
un Yehudah fun mener di oich geshtorbn iz er un Gedalyahun
and Yehudah of men the also died is he and Gedalyahu

די כַּשְׂדִים וואָס זיינען געווען מיט אים אין מִצפָּה . כו און דאָס
dos un Mitspah in im mit geven zainen vos Kasdim di
this and Mitzpah in him with having been are who Kasdim the

22 And as for the people that remained in Eretz Yehudah, whom Nevukhadnetzar Melech Bavel had left behind, even over them he made Gedalyahu ben Achikam ben Shaphan ruler.

23 And when all the officers of the armies, they and their anashim, heard that Melech Bavel had made Gedalyahu governor, there came to Gedalyahu to Mitzpah, even Yishmael ben Netanyah, and Yochanan ben Kareach, and Serayah ben Tanchumet the Netophati, and Ya'azanyahu the ben of a Ma'akhati, they and their men. 24 And Gedalyahu took an oath to them, and to their men, and said unto them, Fear not to be the avadim of the Kasdim; dwell in the land, and serve Melech Bavel; and it shall be well with you.

25 But it came to pass in the seventh month, that Yishmael ben Netanyah, ben Elishama, of royal blood, came, and ten men with him, and assassinated Gedalyahu, that he died, along with the Yehudim and the Kasdim that were with him at Mitzpah. 26 And kol

haAm, both katon and gadol, and the officers of the armies, arose, and went to Mitzrayim; for they were afraid of the Kasdim.

27 And it came to pass in the seven and thirtieth year of the Golus of Y'hoyakhin Melech Yehudah, in the twelfth month, on the seven and twentieth day of the month, that Eveel-Merodach Melech Bavel in the year that he began to reign did lift up the head of Y'hoyakhin Melech Yehudah out of the bais hakeleh; 28 And he spoke kindly to him, and set his throne above the kisse of the melachim that were with him in Babylon; 29 And changed his prison garments; and he did eat lechem continually before him all the days of his life. 30 And his allowance was a continual allowance given him of the Melech, a daily portion for every day, all the days of his life.

גאַנצע פֿאָלק פֿון קליין ביז גרויס, און די הויפּטלײַט פֿון חיל,
cheil fun hoiptlait di un grois biz klein fun folk gantse
host of chief people the and great unto small from people all the

זײַנען אויפֿגעשטאַנען און זײַנען אַוועק קיין מִצרַיִם , ווָאָרעם זיי
zei vorem Mitsrayim kein avek zainen un oifgeshtanen zainen
they for Egypt to gone away are and arose are

האָבן מורא געהאַט פֿאַר די כַּשְׂדִים .
Kasdim di far gehat moire hobn
Kasdim the before had fear have

כז און עס איז געווען אין זיבן און דרײַסיקסטן יאָר נאָך
noch yor draisikstn un zibn in geven iz es un
according to year thirtieth and seven in having been is it and

דעם גלות פֿון יהוֹיָכין דעם מלך פֿון יהודה , אין צוועלפֿטן
tsvelftn in Yehudah fun melech dem Yhoyakhin fun goles dem
twelfth in Yehudah of king the Y'hoyakhin of exile the

חודש , אין זיבן און צוואַנציקסטן טאָג פֿון חודש , האָט
hot choidesh fun tog tsvantsikstn un zibn in choidesh
has month of day twentieth and seven in month

אֱוִיל-מרוֹדַך דער מלך פֿון בָּבֶל , אין דעם יאָר וואָס ער איז
iz er vos yor dem in Bavel fun melech der Evil-Merodach
is he that year the in Bavel of king the Eveel-Merodach

געווָארן מלך , אויפֿגעהויבן דעם קאָפּ פֿון יהוֹיָכין דעם
dem Yhoyakhin fun kop dem oifgehoibn melech gevorn
the Y'hoyakhin of head the lifted up king having become

מלך פֿון יהודה , פֿון תּפֿיסה. כח און ער האָט גערעדט צו אים
im tsu geredt hot er un tefish fun Yehudah fun melech
him to spoken has he and prison from Yehudah of king

פַֿריַינטלעך, און האָט געשטעלט זײַן שטול איבער די שטולן פֿון די
di fun shtuln di iber shtul zain geshtelt hot un fraindlech
the of chair the over chair his stood has and kindly

מלכים וואָס בייַ אים אין בָּבֶל . כט און ער האָט אומגעביטן זײַנע
zaine umgebitn hot er un Bavel in im bai vos mlochim
his changed has he and Bavel in him by which kings

תּפֿיסה-קלײדער , און ער האָט געגעסן בייַ אים ברויט תּמיד אַלע
ale tamid broit im bai gegesn hot er un tefish-kleider
all continually bread him with eaten has he and prison garments

טעג פֿון זײַן לעבן. ל און זײַן אויסקומעניש, אַ שטענדיקע אויסקומעניש,
oiskumenish shtendike a oiskumenish zain un leben zain fun teg
subsistence perpetual a subsistence his and life his of days

איז אים געגעבן געווָארן פֿון מלך טאָגטעגלעך אַלע טעג פֿון
fun teg ale togteglech melech fun gevorn gegebn im iz
of days all each day king from having become given him is

זײַן לעבן.
lebn zain
life his

Yeshayah

יְשַׁעְיָה

1 The chazon *(vision)* of Yeshayah ben Amotz, which he saw concerning Yehudah and Yerushalayim in the yamim of Uziyahu, Yotam, Achaz, and Yechizkiyahu, melachim of Yehudah.

א די זעונג פֿון ישַׁעְיָהו דעם זון פֿון אָמוצן , וואָס
vos Amotsn fun zun dem Yeshayahu fun zeung di
which Amotz of son the Yeshayah of vision the

ער האָט געזען אויף יהוּדה און ירוּשָׁלַיִם ,
Yerushalayim un Yehudah oif gezen hot er
Yerushalayim and Yehudah concerning seen has he

אין די טעג פֿון עוּזִיָהו , יוֹתָם , אָחָז , יחִזקִיָהו , די
di Yechizkiyahu Achaz Yotam Uziyahu fun teg di in
the Chizkiyahu Achaz Yotam Uziyah of days the in

מלכים פֿון יהוּדה .
Yehudah fun mlochim
Yehudah of kings

[2] Hear, O Shomayim, and give ear, O Eretz,

ב הערט איר הימלען , און פֿאַרנעם דו ערד ,
erd du farnem un himlen ir hert
earth you pay attention and heavens you hear

for Hashem hath spoken;

וואָרעם ה האָט געערדט:
geredt hot Hashem vorem
spoken has Hashem because

I have nourished and brought up banim,

קינדער האָב איך דערצויגן און אויפֿגעבראַכט,
oifgebracht un dertsoign ich hob kinder
brought up and raised I have children

and they have rebelled against Me.

און זיי האָבן געברָאָכן אָן מיר.
mir on gebrochn hobn zei un
me on rebelled have they and

[3] The ox knoweth his owner,

ג אַן אָקס ווייס זיין בַּעַל־הבית ,
baal-habait zain veis oks an
owner his knows ox an

and the donkey his master's evus;

און אַן אייזל די קאָריטע פֿון זיין האַר ;
har zain fun korite di eizl an un
master his of trough the donkey a and

but Yisroel doth not know,

יִשׂרָאֵל ווייס נישט,
nisht veis Yisroel
not knows Yisroel

My people doth not consider.

מיין פֿאָלק קוקט זיך נישט אום .
um nisht zich kukt folk main
back not self looks people my

[4] Ah, goy choteh *(sinful nation)*,

ד ווי , זינדיקע אומה ,
ume zindike vei
nation sinful woe

a people weighed down with avon *(guilt, iniquity)*,

פֿאָלק מיט פֿאַרברעכן באַשוועָרט ,
farbrechn mit folk bashvert
weighed down encumberance transgressions with people

zera of evildoers, banim of corruption;

זאָמען פֿון שלעכטסטוער, קינדער פֿאַרדאָרבענע!
fardorbene kinder shlechtstuer fun zomen
corrupted children evildoers of seed

they forsook Hashem,

פֿאַרלאָזט האָבן זיי ה ,
Hashem zei hobn farlozt
Hashem they have forsaken

they have spurned the Kadosh Yisroel *(the Holy One of Yisroel)*,

געלעסטערט דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun heilikn dem gelestert
Yisroel of Holy One the blasphemed

they have turned their back on Him.

אַהינטער זיך אָפּגעקערט .
opgekert zich ahinter
turned away self backward

5 Why, seeing that ye will be stricken again,

ה ווו נאָך ווילט איר געשלאָגן ווערן ,
vern geshlogn ir vilt noch vu
become struck you will still where

will ye rebel stubbornly again?

וואָס איר קערט אײַך נאָך מער אָפּ ?
op mer noch aich kert ir vos
away more still you turn you that

The kol rosh is sick,

דער גאַנצער קאָפּ איז קראַנק,
krank iz kop gantser der
sick is head whole the

and the kol levav faint.

און דאָס גאַנצע האַרץ איז אין ווייטאָג;
veitog in iz harts gantse dos un
pain in is heart whole the and

6 From the sole of the regel even unto the rosh

ו פֿון פֿוסטריט ביזן קאָפּ
kop bizn fustrit fun
head unto foot step from

there is no soundness in it;

איז אין אים קיין גאַנץ גליד נישטאָ,
nishto glid gants kein im in iz
not member whole any it in is

but wounds, and bruises, and putrifying sores;

נאָר אַ ריס און אַ בייל און אַן אײַטעריק ווונד ;
vund aiterik an un beil a un ris a nor
wound festering a and boil a and tear a only

they have not been closed,

נישט אויסגעדריקט זײַנען זיי געוואָרן ,
gevorn zei zainen oisgedrikt nisht
having become they are squeezed out not

neither bound up, neither soothed with shemen.

און נישט פֿאַרבונדן, און נישט מיט אייל דערווייכט.
derveicht eil mit nisht un farbundn nisht un
softened oil with not and bound not and

7 Your country is desolate,

ז אײַער לאַנד איז אַ ווויסטעניש,
vistenish a iz land aier
wasteland a is land your

your cities are burned with eish;

אײַערע שטעט זײַנען אין פֿײַער פֿאַרברענט;
farbrent faier in zainen shtet aiere
burned up fire in are cities your

your land, zarim devour it in your presence,

אײַער ערד – פֿרעמדע פֿאַרצערן זי אײַך אַנטקעגן ,
antkegen aich zi fartseren fremde erd aier
facing you it devour foreigners land your

and it is desolate, as overthrown by zarim.

און ווייסט איז זי ווי דער איבערקער פֿון אַ פֿלייצונג .
fleitsung a fun iberker der vi zi iz vist un
flood a of overthrow the as it is waste and

8 And the Bat Tziyon *(i.e., Yerushalayim)* is left

ח און געבליבן איז טאָכטער ציון ,
Tsiyon tochter iz geblibn un
Zion daughter is remains and

as a sukkah in a kerem *(vineyard)*,

ווי אַ בייַדל אין אַ ווײַנגאָרטן ,
vaingorten a in baidl a vi
vineyard a in booth a like

as a shack in a cucumber field,

ווי אַ נאַכטלעג אין אַ פּלוצערפֿעלד ,
plutserfeld a in nachtleg a vi
cucumber field a in night-lodging a like

as an ir *(city)* under siege.

ווי אַ וואַכבוד פֿון ריטלעך.
ritlech fun vachbud a vi
twigs of watchman's hut a like

[9] Except Hashem Tzva'os

ט וועז נישט ה צבָאוֹת
Tseva'ot Hashem nisht ven
of hosts Hashem not if

had left unto us a very small remnant,

וואָלט אונדז אַ קליין איבערבלייב געלאָזט,
gelozt iberblaib klein a undz volt
left remnant small a us would

we should have been as Sodom,

וואָלטן מיר ווי סדוֹם געוואָרן ,
gevorn Sodom vi mir voltn
having become Sodom like we would have

and we should have been like unto Amora *(Gomorrah)*.

צו עַמוֹרָה וואָלטן מיר געווען געגליכן .
geglichn geven mir voltn Amora tsu
likened having been we would have Gomorrah to

[10] Hear the Devar Hashem,

י הערט דאָס וואָרט פֿון ה ,
Hashem fun vort dos hert
Hashem of word the hear

ye rulers of Sodom;

איר האַרן פֿון סדוֹם ;
Sodom fun harn ir
Sodom of lords you

give ear unto the Torat Eloheinu,

פֿאַרנעמט די תּורה פֿון אלוקינו ,
Elokeinu fun toyre di farnemt
our G-d of instruction the comprehend

ye people of Amora *(Gomorrah)*.

איר פֿאָלק פֿון עַמוֹרָה .
Amora fun folk ir
Gomorrah of people you

[11] To what purpose is the multitude

יא צו וואָס מיר
mir vos tsu
me what to

of your zevakhim unto Me? saith Hashem;

אייַערע פֿיל שלאַכטאָפּפֿער ? זאָגט ה ,
Hashem zogt shlachtopfer fil aiere
Hashem declares slaughter sacrifice many your

I am fed up of the olot *(burnt offerings)* of rams,

איך בין זאַט מיט בראַנדאָפּפֿער פֿון ווידערס,
viders fun brandopfer mit zat bin ich
rams of olah with sated am I

and the fat of fed beasts;

און מיט פֿעטס פֿון געשטאָפּטע ;
geshtopte fun fets mit un
fatted animals of fats with and

and I delight not in the dahm of bulls,

און בלוט פֿון אָקסן און שעפּסן און בעק
bek un shepsn un oksen fun blut un
male goats and sheep and oxen of blood and

or of lambs, or of goats.

וויל איך נישט פֿאַרלאַנגען.
farlangen nisht ich vil
desire not I will

[12] When ye come to appear before Me,

יב אַז איר קומט זיך ווייַזן פֿאַר מיר,
mir far vaizn zich kumt ir az
me before appear self come you when

who hath required this at your hand, to trample khatzerai *(My courts)*?

וואר בעט דאָס פֿון אייַך מיינע הויפֿן צו טרעטן?
tretn tsu hoifn maine aich fun dos bet ver
tread to courts my you of this asks who

[13] Bring no more futile minchot;

יג נישט ברענגט מער קָרְבָּנוֹת אומזיסט ,
umzist korbones mer brengt nisht
for nothing offerings more bring not

ketoret is an abomination unto Me;

אַן אומווערדיקע דעמפֿונג איז דאָס מיר ;
mir dos iz demfung umverdike an
to me this is smoke unworthy an

Rosh Chodesh *(New Moon)* and Shabbos, the calling of assemblies —

ראָש-חודש און שבת , רופֿן אַ פֿאַרזאַמלונגע –
farzamlunge a rufn Shabbos un rosh-choidesh
gathering a calling Shabbos and new moon

I cannot endure aven *(wickedness)* and atzarah *(solemn convocation)*.

אומרעכט מיט אײַנזאַמלונג קען איך נישט ליידן ;
laidn nisht ich ken ainzamlung mit umrecht
tolerate not I can gathering with iniquity

14 Your Rosh Chodesh and your Mo'adim

ד אײַערע ראָש-חודשן און אײַערע יום-טובֿים
yom-tuvim aiere un rosh-choideshn aiere
yontiffs your and new moons your

My Nefesh hateth;

האָט פֿײַנט מײַן זעל ;
zel main faint hot
soul my hated has

they are a burden unto Me;

זיי זײַנען מיר צו לאַסט געוואָרן ,
gevorn last tsu mir zainen zei
having become burden to to me are they

I am weary to bear them.

איך קען נישט פֿאַרטראָגן.
fartrogen nisht zei ken ich
endure not them can I

15 And when ye spread forth your hands,

טו און אַז איר שפּרייט אויס אײַערע הענט ,
hent aiere ois shpreit ir az un
hands your out spread you when and

I will hide Mine eyes from you;

וועל איך פֿאַרהוילן מײַנע אויגן פֿון אײַך;
aich fun oign maine farhoiln ich vel
you from eyes my hide I will

yea, when ye make many tefillah,

און פֿיל איר זאָלט נישט תּפֿילה טאָן,
ton tfile nisht zolt ir fil un
do prayer not shall you much and

I will not hear;

הער איך נישט צו ;
tsu nisht ich her
to not I pay heed

your hands are full of damim.

אײַערע הענט זײַנען פֿול מיט בלוט .
blut mit ful zainen hent aiere
blood with full are hands your

16 Wash you, make you clean;

טז וואַשט אײַך, רייניקט אײַך,
aich reinikt aich vasht
you being cleansed you wash

put away the evil of your doings

טוט אָפּ אײַערע שלעכטע מעשׂים
meisim shlechte aiere op tut
deeds evil your away do

from before Mine eyes;

פֿון קעגן מײַנע אויגן,
oign maine kegen fun
eyes my against from

cease to do evil;

הערט אויף שלעכטס טאָן ;
ton shlechts oif hert
doing evil things on cease

17 Learn to do good;

יז לערנט גוטס טאָן,
ton guts lernt
do good learn

seek mishpat,

זוכט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit zucht
righteousness seek

relieve the oppressed,
שטאַרקט דעם געדריקטן ,
gedriktn dem shtarkt
oppressed the strengthen

judge the fatherless,
טוט רעכט דעם יתום ,
yosem dem recht tut
fatherless the right do

plead for the almanah.
נעמט זיך אָן פַֿאַר דער אַלמנה .
almone der far on zich nemt
widow the for up self take

18 Come now, and let us reason together,
יח קומט נאָר , און לאָמיר זיך דורכרעדן ,
durchredn zich lomir un nor kumt
talk over self let us and now come

saith Hashem;
זאָגט ה :
Hashem zogt
Hashem declares

though your sins be as scarlet,
אויב אייַערע זינד ווען ווי קאַרמין זיַין ,
zain karmin vi veln zind aiere oib
be crimson like will sin your if

they shall be as white as snow;
ווערן ווי שניי ווייס ווי זיי וועלן ;
vern shnei vi vais zei veln
become snow as white they will

though they be red like crimson,
אויב זיי וועלן רויט זיַין ווי ווערמילפַֿאַרב,
vermilfarb vi zain roit veln zei oib
vermilion as be red will they whether

they shall be as wool.
ווערן ווי ווואָל וועלן .
vern vol vi zei veln
become wool like they will

19 If ye be willing and obedient,
יט אויב איר וועט וועלן און וועט צוהערן ,
tsuhern vet un veln vet ir oib
pay heed will and be willing will you if

ye shall eat the good of ha'aretz;
וועט איר עסן דאָס גוטס פֿונעם לאַנד;
land funem guts dos esen ir vet
land from the good things the eat you will

20 But if ye refuse and rebel,
כ אָבער אַז איר וועט נישט וועלן , און
un veln nisht vet ir az ober
and be willing not will you when but

ווידערשפּעניקן, וועט
vidershpenikn vet
rebel against will

ye shall be devoured with the cherev;
ווערן ; געגעסן שווערד דער פֿון איר וועט
vern gegesn shverd der fun ir vet
become devoured sword the of you will

for the mouth of Hashem hath spoken.
גערעדט האָט ה פֿון מויל דאָס ווארעם.
geredt hot Hashem fun moil dos vorem
spoken has Hashem of mouth the because

21 How is the Kiryah Ne'emanah *(Faithful City, i.e., Yerushalayim)* become a zonah *(harlot)*!
כא ווי איז אַ זונה געוואָרן
gevorn zoine a iz vi
having become prostitute a is how

די געטרייַע שטאָט!
shtot getraie di
city faithful the

It was full of mishpat;
געווען פֿול מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit ful geven
righteousness with full having been

tzedek lodged in it;

רעכטפֿאַרטיקייט פֿלעגט רוען אין איר,
ir in ruen flegt rechtfartikeit
her in rest used to uprightness

but now murderers.

און אַצונדערטאָ – מערדערס .
merders atsunderto un
murderers now and

22 Thy kesef is become dross,

כב דיין זילבער איז פּסולת געוואָרן ,
gevorn psoles iz zilber dain
having become dross is silver your

thy wine mixed with mayim:

דיין טראַנק איז מיט וואַסער געמישט.
gemisht vaser mit iz trank dain
mixed water with is drink your

23 Thy sarim *(princes)* are rebellious,

כג דיינע האַרן זינען אָפּקערערס ,
opkerers zainen harn daine
turners away are princes your

and companions of ganavim:

און חבֿרים פֿון גנבֿים ;
ganovem fun chaverim un
thieves of companions and

every one loveth bribes,

איטלעכער האָט ליב שוחד ,
shochad lib hot itlecher
a bribe love has everyone

and followeth after rewards:

און יאָגט זיך נאָך געצאָלט ;
getsolt noch zich yogt un
payments after self chases and

they give no justice to the fatherless,

דעם יתום טוען זיי נישט קיין רעכט,
recht kein nisht zei tuen yosem dem
right any not they do fatherless the

neither doth the cause of the almanah come unto them.

און דער שטרײַט פֿון דער אַלמנה גייט זיי נישט אָן.
on nisht zei geit almone der fun shtrait der un
on not them goes widow the of struggle the and

24 Therefore saith HaAdon,

כד דערום זאָגט דער האַר ,
har der zogt derum
master the declares therefore

Hashem Tzva'os, Avir Yisroel *(the Mighty One of Yisroel)*,

ה צבֿאות , דער מאַכטיקער פֿון ישׂראל:
Yisroel fun machtiker der Tseva'ot Hashem
Yisroel of mighty one the of hosts Hashem

Ah, I will relieve Myself of Mine adversaries,

אָ, איך וועל זיך שטילן אָן מײַנע פֿײַנט ,
faint maine on shtiln zich vel ich o
enemies my on satisfy self will I o

and avenge Me of Mine enemies:

און זיך נוקם זײַן אָן מײַנע שׂונאים.
sonim maine on zain noikem zich un
enemy my on be avenge self and

25 And I will turn My hand upon thee,

כה און איך וועל קערן מײַן האַנט אויף דיר ,
dir oif hant main kern vel ich un
you(SG) on hand my turn will I and

and refine away thy impurities,

און לײַטערן ווי מיט לויג דײַנע פּסולת,
psoles daine loig mit vi laitern un
dross your lye with as cleanse and

and take away all thy alloy:

און אָפּטאָן אַלע דײַנע בלײַען.
blaien daine ale opton un
alloys your all remove and

26 And I will restore thy shofetim as at the first,

כו און איך וועל אומקערן דײַנע ריכטער ווי צוערשט ,
tsuersht vi richter daine umkeren vel ich un
at the first as judges your restore will I and

and thy counselors as at the beginning:

און דײַנע יוֹעצים ווי אין אָנהייב ;
onheib in vi yoetsim daine un
beginning in as counselors your and

afterward thou shalt be called,

דערנאָך וועט מען דיך רופֿן
rufn dich men vet dernoch
call you(SG) they will afterward

The Ir HaTzedek, the Kiryah Ne'emanah.

דער כּרך פֿון גערעכטיקייט , די געטרײַע שטאָט.
shtot getraie di gerechtikeit fun kerch der
city faithful the righteousness of metropolis the

[27] Tziyon shall be redeemed with mishpat,

כז ציון וועט דורך גערעכטיקייט דערלייזט ווערן ,
vern derleizt gerechtikeit durch vet Tsiyon
become redeemed justice by will Zion

and those in her who make teshuvah with tzedakah.

און אירע צוריקגעקערטע דורך רעכטפֿאַרטיקייט.
rechtfartikeit durch tsurikgekerte ire un
righteousness by returnees her and

[28] And the destruction of the poshe'im and of the chote'im shall be together,

כח און אַ בראָך אויף די פֿאַרברעכער און
un farbrecher di oif broch a un
and rebellious the on destruction a and

זינדיקע אין איינעם ;
einem in zindike
together in sinners

and they that forsake Hashem shall be consumed.

און די וואָס פֿאַרלאָזן ה , ווילן
veln Hashem farlozen vos di un
will Hashem forsake which the ones and

פֿאַרלענדט ווערן .
vern farlendt
become destroy

[29] For they shall be ashamed

כט וואָרעם מע וועט צו שאַנד ווערן
vern shand tsu vet me vorem
become shame to will one because

of the sacred oaks which ye have delighted in,

פֿון די אייכנבוימער וואָס איר האָט געגלוסט,
geglust hot ir vos eichnbeimer di fun
lusted have you which terebinths the of

and ye shall blush

און איר וועט זיך שעמען
shemen zich vet ir un
shame self will you and

for the gannot *(gardens)* that ye have chosen.

מיט די גערטנער וואָס איר האָט אויסדערווײלט.
oisderveilt hot ir vos gertner di mit
choose have you which gardens the with

[30] For ye shall be as an oak

ל וואָרעם איר וועט זײַן ווי אַ טערעבינט
terebint a vi zain vet ir vorem
terebinth a like be will you because

whose leaf fadeth,

וואָס זײַן בלאַט ווערט פֿאַרוועלקט,
farvelkt vert blat zain vos
withered shall be leaf his which

and as a garden

און ווי אַ גאָרטן
gortn a vi un
garden a like and

that hath no mayim.

וואָס האָט נישט קיין וואַסער.
vaser kein nisht hot vos
water any not has that

[31] And the strong shall be as tinder,

לא און דער שטאַרקער וועט ווערן ווי פֿלאַקסשטרוי,
flaksshtroi vi vern vet shtarker der un
flax straw as become will stronger the and

and the maker of it as a spark,
און זײַן ווערק אַ פֿונק
funk a verk zain un
spark a work his and

and they shall both burn together,
און ביידע אין איינעם וועלן ברענען,
brenen veln einem in beide un
burn will together in both and

and none shall quench them.
און קיין לעשער וועט נישט זײַן .
zain nisht vet lesher kein un
be not will extinguish any and

2 The Davar that Yeshayah ben Amotz saw concerning Yehudah and Yerushalayim.

ב דאָס וואָרט וואָס ישַׁעְיָהוּ דער זון פֿון אָמוצן האָט
hot Amotsn fun zun der Yeshayahu vos vort dos
has Amotz of son the Yeshayah which word this
געזען אויף יהוּדה און ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim un Yehudah oif gezen
Yerushalayim and Yehudah on seen

[2] And it shall come to pass in the acharit hayamim,
ב און עס וועט זײַן אין סוף פֿון די טעג,
teg di fun sof in zain vet es un
days the of end in be will it and

that the Har Beis Hashem shall be established
ווען שטיין פֿעסט דער באַרג פֿון הס הויז
hoiz Hashems fun barg der fest shtein vet
house Hashem's of mount the firm stand will

as the rosh of the mountains,
אויבן אָן פֿון די בערג ,
berg di fun on oiben
mountains the of on above

and shall be exalted above the hills;
און דערהויבן איבער די הייכן ;
heichn di iber derhoibn un
heights the over exalted and

and all the Goyim shall flow unto it.
און אַלע פֿעלקער וועלן צו אים שטראָמען.
shtromen im tsu veln felker ale un
stream it to will nations all and

[3] And amim rabbim *(many peoples)* shall come and say,
ג און פֿיל אומות וועלן גיין און וועלן זאָגן :
zogn veln un gein veln umes fil un
say will and go will nations many and

Come ye, and let us go up to Har Hashem,
קומט, און לאָמיר אַרויפֿגיין צום באַרג פֿון ה ,
Hashem fun barg tsum aroifgein lomir un kumt
Hashem of mountain to go up let us and come

to the Beis Elohei Ya'akov;
צום הויז פֿון דעם אלוקי יעקבֿ ;
Yaakov Elokei dem fun hoiz tsum
Yaakov the G-d of the of house to

and He will teach us of His Derakhim,
און ער ווועט אונדז לערנען פֿון זײַנע ווענען ,
vegen zaine fun lernen undz vet er un
ways his of teach us will he and

and we will walk in His Orakhot;
און מיר ווועלן גיין אין זײַנע שטעגן;
shtegn zaine in gein veln mir un
paths his in go will we and

for out of Tziyon shall go forth the torah,
ווואָרעם פֿון ציון ווועט אַרויסגיין אַ תורה ,
toyre a aroisgein vet Tsiyon fun vorem
instruction a go out will Zion from for

and the Devar Hashem from Yerushalayim.
און הס וואָרט פֿון ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim fun vort Hashems un
Yerushalayim from word Hashem's and

[4] And He shall judge among the Goyim,
ד און ער ווועט משפּטן צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn mishpetn vet er un
nations the between judge will he and

and shall arbitrate for amim rabbim;

און אַנטשיידן איבער פֿיל אומות ;
un antsheiden iber fil umes
and adjudicate over many peoples

and they shall beat their swords into plowshares,

און זיי וועלן שמידן זייערע שווערדן אויף אַקעראיזנס,
un zei veln shmidn zeyere shverdn oif akeraizns
and they will beat their swords into plowshares

and their spears into pruning hooks;

און זייערע שפּיזן אויף צוויגמעסערס ;
un zeyere shpizn oif tsvaigmesers
and their spears into pruning hooks

Goy shall not lift up cherev against Goy,

אַ פֿאָלק קעגן אַ פֿאָלק וועט נישט הייבן אַ שווערד,
a folk kegen a folk vet nisht heibn a shverd
a people against a people will not lift up a sword

neither shall they train for milchamah any more.

און מע וועט נישט מער לערנען מלחמה .
un me vet nisht mer lernen milchome
and one will not more teach war

[5] O Bais Ya'akov, come ye, and let us walk

ה הויז פֿון יעקבֿ , קומט, און לאָמיר גיין
hoiz fun Yaakov , kumt, un lomir gein
house of Yaakov , come, and let us walk

in the Ohr Hashem.

אין דעם ליכט פֿון ה .
in dem licht fun Hashem .
in the light of Hashem .

[6] Therefore Thou hast abandoned Thy people Bais Ya'akov,

ו וואָרעם האָסט פֿאַרלאָזט דײַן פֿאָלק , דאָס
vorem host farlozt dain folk , dos
for you have forsaken your people , the

הויז פֿון יעקבֿ ,
hoiz fun Yaakov ,
house of Yaakov ,

because they have found their fullness from Kedem *(the East)*,

ווײַל זיי זײַנען פֿול מיט כּישוף פֿון מזרח ,
vail zei zainen ful mit kishef fun mizrech ,
because they are full with witchcraft from east ,

and practice divination like the Pelishtim,

און מיט וואָרזאָגער אַזוי ווי די פּלשתּים ,
un mit vorzoger azoi vi di Pelishtim ,
and with soothsayers as like the Pelishtim ,

and they clasp hands contentedly with yaldei nochrim *(children of foreigners)*.

און מיט פֿרעמדגעבאָרענע זאַכן גיבן זיי זיך אָפּ .
un mit fremdgeborene zachn gibn zei zich op .
and with foreign born things give they self away .

[7] Their land also is full of kesef and zahav,

ז און אָנגעפֿילט געווואָרן איז זײַן לאַנד
un ongefilt gevorn iz zain land
and filled become is his land

מיט זילבער און גאָלד,
mit zilber un gold,
with silver and gold

neither is there any end of their otzarot;

און נישטאָ קיין שיעור צו זײַנע אוצרות ;
un nishto kein shieur tsu zaine oitseres
and not any limit to his treasures

their land is also full of susim,

און אָנגעפֿילט געווואָרן איז זײַן לאַנד מיט פֿערד ,
un ongefilt gevorn iz zain land mit ferd ,
and filled become is his land with horses ,

neither is there any end of their merkevot:

און נישטאָ קיין שיעור צו זײַנע רײַטוועגן.
un nishto kein shieur tsu zaine raitvegn
and not any limit to his chariots

[8] Their land also is full of elilim;

ח און אָנגעפֿילט געווואָרן איז זײַן לאַנד מיט אָפּגעטער;
un ongefilt gevorn iz zain land mit opgeter
and filled become is his land with idols

they worship the work of their own hands,

צום וועלכ פֿון זייערע הענט טוען זיי זיך בוקן ,
bukn zich zei tuen hent zeyere fun verk tsum
bow down self they do hands their of work to

that which their own etzbe'ot have made;

צו וואָס זייערע פֿינגער האָבן געמאַכט.
gemacht hobn finger zeyere vos tsu
made have fingers their what to

9 And adam are humbled

ט און געבויגן איז דער מענטש ,
mentsh der iz geboign un
person the is bent down and

and ish are brought low;

און נידעריק איז דער מאַן ,
man der iz niderik un
man the is brought low and

therefore forgive them not.

און דו קענסט זיי נישט פֿאַרגעבן.
fargebn nisht zei kenst du un
forgive not them can you and

10 Enter into the Tzur,

י גיי אַריין אין פֿעלדז ,
feldz in arain gei
rock in into go

and hide thee in the aphar,

און באַהאַלט זיך אין שטויב ,
shtoib in zich bahalt un
dust in self hide and

for pachad Hashem,

פֿאַר דער פֿאָרכטיקייט פֿון ה ,
Hashem fun forchtikeit der far
Hashem of terror the before

and for the hadar of His majesty.

און פֿאַר דער פּראַכט פֿון זיין גרויסקייט.
groiskeit zain fun pracht der far un
majesty his of glory the before and

11 The lofty looks of adam shall be humbled,

יא די אָפּגערדיקע אויגן פֿון מענטשן וועלן דערנידערט ,
dernidert vern mentshn fun oign hoferdike di
humiliated become men of eyes proud the

and the haughtiness of anashim shall be brought low,

און די הויכקייט פֿון לייַט וועט געבויגן וועלן ,
vern geboign vet lait fun hoichkeit di un
become bent down will people of height the and

and Hashem alone shall be exalted in Yom Hahu.

און ה אַליין וועט זיין דערהויבן אין יענעם טאָג.
tog yenem in derhoibn zain vet alein Hashem un
day that in exalted be will alone Hashem and

12 For the Yom L'Hashem Tzva'os shall be

יב וואָרעם אַ טאָג איז דאָ ביַי ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem bai do iz tog a vorem
of hosts Hashem to there is day a for

upon every one that is proud and lofty,

אויף אַלעם שטאָלצן און הויכן ,
hoichn un shtoltsn alem oif
high and proud all that is against

and upon every one that is lifted up;

און אויף אַלעם דערהויבענעם ,
derhoibenem alem oif un
lifted up all that is against and

and he shall be brought low:

עס זאָל דערנידערט ווערן ;
vern dernidert zol es
become brings low shall it

13 And upon all the cedars of Levanon,

יג און אויף אַלע צעדערן פֿון לבָנוֹן ,
Levanon fun tsedern ale oif un
Levanon of cedar trees all upon and

that are high and lofty,

די הויכע און דערהויבענע ,
derhoibene un hoiche di
exalted ones and high the

and upon all the oaks of Bashan,

אוּן אוֹיף אַלַע אייכנבּיימער פֿוּן בָּשָׁן ;
Bashan fun eichnbeimer ale oif un
Bashan of terebinths all upon and

14 And upon kol heharim,

יד אוּן אוֹיף אַלַע הויכע בּערג ,
berg hoiche ale oif un
mountains high all upon and

and upon all the hills that are lifted up,

אוּן אוֹיף אַלַע דערהויבענע הייכן ;
heichn derhoibene ale oif un
heights exalted all upon and

15 And upon every lofty migdal,

טו אוּן אוֹיף יעטוועדער הויכן טורעם,
turem hoichn yetveder oif un
tower high every upon and

and upon every fortified chomah *(wall)*,

אוּן אוֹיף יעטוועדער באַפֿעסטיקטער מויער;
moier bafestikter yetveder oif un
wall fortified every upon and

16 And upon all the oniyyot of Tarshish,

טז אוּן אוֹיף אַלַע שיפֿן פֿוּן תַּרְשִׁישׁ ,
Tarshish fun shifn ale oif un
Tarshish of ships all upon and

and upon all the beautiful ships.

אוּן אוֹיף אַלַע גלוסטיקע שיפֿן .
shifn glustike ale oif un
ships desirable all upon and

17 And the haughtiness of adam shall be humbled,

יז אוּן די האָפֿערדיקייט פֿוּן מענטשן וועט
vet mentshn fun hoferdikeit di un
will men of pride the and

געבויגן ווערן ,
vern geboign
become bent down

and the pride of anashim shall be brought low;

אוּן די הויכקייט פֿוּן לײַט וועט דערנידערט ווערן ,
vern dernidert vet lait fun hoichkeit di un
become brought low will people of height the and

and Hashem alone shall be exalted in Yom Hahu.

אוּן ה אַליין וועט זײַן דערהויבן אין יענעם טאָג.
tog yenem in derhoibn zain vet alein Hashem un
day that in exalted be will alone Hashem and

18 And the elilim shall utterly pass away.

יח אוּן די אָפּגעטער וועלן אין גאַנצן פֿאַרגיין.
fargein gantsn in veln opgeter di un
perish entirety in will idols the and

19 And they shall go into the holes of the rocks,

יט אוּן מע וועט אַרײַנגיין אין היילן פֿוּן פֿעלדזן,
feldzn fun heiln in araingein vet me un
rocks of caves in enter will one and

and into the caves of aphar,

אוּן אין לעכער פֿוּן דער ערד ,
erd der fun lecher in un
earth the of holes in and

for pachad *(terror of)* Hashem,

פֿאַר דער פֿאָרכטיקייט פֿוּן ה ,
Hashem fun forchtikeit der far
Hashem of terror the before

and for the hadar of His majesty,

אוּן פֿאַר דער פּראַכט פֿוּן זײַן גרויסקייט,
groiskeit zain fun pracht der far un
majesty his of glory the before and

when He ariseth to shake ha'aretz.

ווען ער שטייט אויף די ערד אויפֿצוטרייסלען.
oiftsutreislen erd di oif shteit er ven
upon to shake earth the on stands he when

20 In Yom Hahu a man shall cast

כ אין יענעם טאָג וועט אַוועקווארפֿן דער מענטש
mentsh der avekvarfn vet tog yenem in
man the cast away will day that in

זײַנע אָפגעטער פֿון זילבער, און זײַנע אָפּגעטער פֿון גאָלד,
gold fun opgeter zaine un zilber fun opgeter zaine
gold of idols his and silver of idols his

וואָס זיי האָבן זיך געמאַכט, זיך צו בוקן ,
bukn tsu zich gemacht zich hobn zei vos
bow down to self made self have they which

פֿאַר די קראָטן און פֿאַר די פֿלעדערמײַז;
fledermaiz di far un krotn di far
flutter mice the before and moles the before

כא כדי אַרײַנצוגיין אין לעכער פֿון פֿעלדזן,
feldzn fun lecher in araintsugein kedei
rocks of holes into go in in order to

און אין שפֿאַלטן פֿון שטיינער,
shteiner fun shpaltn in un
stones of crevices into and

פֿאַר דער פֿאָרכטיקייט פֿון ה' ,
Hashem fun forchtikeit der far
Hashem of terror the before

און פֿאַר דער פּראַכט פֿון זײַן גרויסקייט,
groiskeit zain fun pracht der far un
majesty his of glory the before and

ווען ער שטייט אויף די ערד אויפֿצוטרייסלען.
oiftsutreislen erd di oif shteit er ven
upon to shake earth the on stands he when

כב פֿאַרמײַדט אײַך פֿונעם מענטשן וואָס אַ
a vos mentshn funem aich farmaidt
a which men from the you avoid

אָטעם איז אין זײַן נאָז ,
noz zain in iz otem
nose his in is breath

וואָרעם וואָס איז ער געערעכנט ?
gerechnt er iz vos vorem
reckoned he is what because

ג וואָרעם זע , דער האַר', ה' צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem har der ze vorem
of hosts Hashem Lord the look for

טוט אָפּ פֿון ירושָלַיִם און פֿון יהודה
Yehudah fun un Yerushalayim fun op tut
Yehudah from and Yerushalayim from away does

אַן אונטערלען און אַן אָנלען;
onlen an un unterlen an
stay a and support a

יעטוועדער אונטערלען פֿון ברויט,
broit fun unterlen yetveder
bread of support every

און יעטוועדער אונטערלען פֿון וואַסער.
vaser fun unterlen yetveder un
water of support every and

ב דעם גיבור און דעם מאַן פֿון מלחמה ,
milchome fun man dem un gibor dem
war of man the and warrior the

דעם ריכטער און דעם נבֿיא ,
novi dem un richter dem
prophet the and judge the

his elilei kesef, and his elilei zahav,

which they made each one for himself to worship,

to the moles and to the bats;

21 To go into the clefts of the rocks,

and into the tops of the crags

before pachad *(terror)* of Hashem,

and for the hadar of His majesty,

when He ariseth to shake ha'aretz.

22 Cease ye from HaAdam, whose neshamah is in his nostrils:

for of what account is he?

3 For, hinei, HaAdon, Hashem Tzva'os,

doth take away from Yerushalayim and from Yehudah

supply and support,

the whole supply of lechem,

and the whole supply of mayim.

2 The Gibbor, and the Ish Milchamah,

the Shofet, and the Navi,

the Diviner, and the Zaken,

אוּן דעם וואָרזאָגער אוּן דעם עלטסטן;
eltstn dem un vorzoger dem un
elder the and soothsayer the and

[3] The sar chamishim,

ג דעם הויפּטמאַן פֿון פֿופֿציק,
fuftsik fun hoiptman dem
fifty of head man the

the men of rank and yo'etz (*counselor*),

אוּן דעם אָנגעזעענעם אוּן דעם בַּעַל-יוֹעץ ,
baal-yoets dem un ongezeenem dem un
counsellor the and distinguished the and

and masters in art,

אוּן דעם קלוגן צויבערער,
tsoiberer klugn dem un
magician clever the and

and the expert enchanter.

אוּן דעם שפּרוכקענער .
shpruchkener dem un
proverb knower the and

[4] And I will make ne'arim (*lads*) to be their sarim,

ד אוּן איך וועל מאַכן יִינגלעך פֿאַר זייערע האַרן,
harn zeyere far yinglech machn vel ich un
lords their for boys make will I and

and babes shall rule over them.

אוּן קינדער וועלן געוועלטיקן איבער זיי .
zei iber geveltikn veln kinder un
them over rule will children and

[5] And HaAm shall be oppressed,

ה אוּן דאָס פֿאָלק וועט זיך דריקן ,
drikn zich vet folk dos un
oppress self will people the and

every one by another,

איינער דעם אַנדערן ,
andern dem einer
another the one

and every one by his re'a;

אוּן איטלעכער זיַין חבֿר ;
chever zain itlecher un
neighbor his each and

the na'ar shall behave himself proudly against the zaken,

אַ יִינגל וועט זיך גרייסן קעגן זקן ,
zoken kegen greisn zich vet yingel a
elder against magnify self will boy a

and the base against the honorable.

אוּן בער ניבֿזה קעגן נכבד .
nichbad kegen nivze der un
honored against despised person the and

[6] When an ish shall take hold

ו אַז עמעצער וועט אָנכאַפּן
onchapn vet emetser az
overcome will someone when

of his brother of his bais avi, saying,

זיַין ברודער פֿון זיַין פֿאָטערס הויז :
hoiz foters zain fun bruder zain
house father's his from brother his

Thou hast clothing, be thou our katzin,

אַ בגד האָסטו , אַ האַר זאָלסטו אונדז זיַין ,
zain undz zolstu har a hostu beged a
be for us shall you master a have you garment a

and let this ruin be under thy yad;

אוּן די דאָזיקע שטרויכלענישׂ זאָל זיַין
zain zol shtroichlenish dozike di un
be shall stumbling this the and

אונטער דיַין האַנט,
hant dain unter
hand your under

[7] In Yom Hahu shall he protest, saying,

ז וועט ער שווערן אין יענעם טאָג, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi tog yenem in shvern er vet
say to so day that in swear he will

I am no curer of your ills;
איך וועל נישט זיין קיין היילער,
heiler kein zain nisht vel ich
healer any be not will I

for in my bais is neither lechem nor simlah *(clothing)*;
אַז אין מײַן הויז איז נישטאָ קיין ברויט אוּן קיין בגד ;
beged kein un broit kein nishto iz hoiz main in az
garment any and bread any not is house my in as

make me not a Katzin Am.
איר וועט מיך נישט מאַכן פַֿאַרן האַר פֿון פֿאָלק .
folk fun har faran machn nisht mich vet ir
the people of master for the make not me will you

[8] For Yerushalayim is ruined,
[ח] וואָרעם געשטרויכלט איז ירושָלַיִם ,
Yerushalayim iz geshtroichlt vorem
Yerushalayim is stumbled for

and Yehudah fallen;
אוּן יהוּדה איז געפֿאַלן;
gefaln iz Yehudah un
fallen is Yehudah and

because their leshon and their deeds are against Hashem,
ווײַל זייער צונג אוּן זייערע מעשׂים זײַנען
zainen meisim zeyere un tsung zeyer vail
are deeds their and tongue their because

קעגן ה ,
Hashem kegen
Hashem against

to provoke the eyes of His kavod.
צו ווידערשפּעניקן די אויגן פֿון זײַן כּבֿוד .
koved zain fun oign di vidershpenikn tsu
glory his of eyes the rebel against to

[9] The show of their countenance doth testify against them;
[ט] דער אָנבליק פֿון זייער פּנים זאָגט
zogt ponem zeyer fun onblik der
informs face their of appearance the

עדות אויף זיי ;
zei oif eides
them against testimony

and they make known their chet like S'dom;
אוּן זייער זינד זאָגן זיי אויס ווי סדוֹם ,
Sodom vi ois zei zogn zind zeyer un
Sodom as out them explains sin their and

זיי פֿאַרלייקענען נישט.
nisht farleikenen zei
not deny they

they conceal it not.
וויי צו זייער זעל ,
zel zeyer tsu vei
soul their to woe

Oy to their nefesh! For they do ra'ah unto themselves.
וואָס זיי האָבן זיך אַליין בייז געטאָן.
geton beiz alein zich hobn zei vos
done evil alone self have they what

[10] Say ye to the tzaddik, that it shall be tov with him;
[י] זאָגט דעם גערעכטן אַז אים וועט זײַן גוט ,
gut zain vet im az gerechtn dem zogt
good be will him that righteous to the declares

for they shall eat the p'ri of their deeds.
ווײַל די פֿרוכט פֿון זייערע מעשׂים וועלן זיי עסן .
esen zei veln meisim zeyere fun frucht di vail
eat they will deeds their of fruit the because

[11] Oy to the rasha! It shall be rah with him;
[יא] וויי צו דעם רשע , אים וועט זײַן שלעכט,
shlecht zain vet im roshe dem tsu vei
bad be will him wicked the to woe

for what his hands have wrought will be done to him.
וואָרעם די טוונג פֿון זײַנע הענט וועט אים געשען .
geshen im vet hent zaine fun tuung di vorem
happen him will hands his of doing the because

[12] As for My people, children are their nogesim *(taskmasters)*,

יב מיַן פַאָלק – זיַינע באַצווינגער זיַינען קינדער ,
kinder zainen batsvinger zaine folk main
children are oppressors his people my

and nashim rule over them.

און וויַבער געוועלטיקן איבער אים.
im iber geveltikn vaiber un
him over rule women and

O My people, they which lead thee cause thee to go astray,

מיַן פַאָלק ! דיַינע האַרן זיַינען פַאַרפֿירער,
farfirer zainen harn daine folk main
deceivers are lords your people my

misleading and swallowing up the Derech Orkhot *(way of paths)* of thee.

און דעם וועג פֿון דיַינע שטעגן האָבן זיי צעמישט .
tsemisht zei hobn shtegn daine fun veg dem un
confused they have paths your of way the and

[13] Hashem hath stood to accuse,

יג ה שטייט אויף זיך צו קריגן,
krign tsu zich oif shteit Hashem
fight to self up stands Hashem

and standeth for Din *(judging)* the Amim *(Nations)*.

און ער שטעלט זיך צו משפטן די פֿעלקער.
felker di mishpetn tsu zich shtelt er un
nations the judge to self sets he and

[14] Hashem will enter into mishpat

יד ה וועט גיין אין אַ משפּט
mishpot a in gein vet Hashem
judgment a in go will Hashem

with the Ziknei Amo *(Elders of His People)*, and the sarim thereof;

מיט די עלטסטע פֿון זיַין פֿאָלק און זיַינע האַרן:
harn zaine un folk zain fun eltste di mit
lords his and people his of elders the with

for ye have eaten up the kerem *(vineyard)*;

דאָס האָט איר אָפּגעגעסן דעם וויַנגאָרטן ,
vaingorten dem opgegesen ir hot dos
vineyard the eaten you has this

the plunder of the oni is in your batim *(houses)*.

די גזלה פֿון אָרעמאַן איז אין אייַערע הייַזער .
haizer aiere in iz oreman fun gzeile di
houses your in is poor person of stolen thing the

[15] What mean ye that ye crush Ami,

טו וואָס מיינט איר, וואָס איר צעדריקט מיַן פֿאָלק ,
folk main tsedrikt ir vos ir meint vos
people my crush you that you means what

and grind the faces of the aniyim?

און דעם פּנים פֿון די אָרימע צעמאָלט איר?
ir tsemolt orime di fun ponem dem un
you grind poor the of face the and

saith Adonoi Hashem Tzva'os.

זאָגט דער אֲדֹנָי , ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem Adonoi der zogt
of hosts Hashem Adonoi the declares

[16] Moreover Hashem saith,

טז און ה האָט געזאָגט:
gezogt hot Hashem un
said has Hashem and

Because the Banot Tziyon are haughty,

ווייַל די טעכטער פֿון צִיּוֹן זיַינען האָפֿערדיק,
hoferdik zainen Tsiyon fun techter di vail
haughty are Zion of daughters the because

and walk with stretched forth necks

און גייַען פַאַרריסן דעם האַלדז,
haldz dem farrisn geyen un
neck the stretch out go and

and winking eyes,

און ווינקענדיק מיט די אויגן;
oign di mit vinkendik un
eyes the with winking and

walking and tripping along as they go,

גייַען שוועבנדיק גייַען זיי ,
zei geyen shvebndik geyen
they go floating walking

and making a tinkling with their feet;

און מיט זייערע פֿוסרינגען קלינגען זיי ;
un mit zeyere fusringen klingen zei
and with their anklets jingle they

17 Therefore Adonoi will strike with a scab

יז דערום וועט אֲדֹנָי קרעציק מאַכן
derum vet Adonoi kretsik machn
therefore will Adonoi scabby make

the kodkod *(top of the head)* Banot Tziyon,

דעם קאָפּ פֿון די טעכטער פֿון ציון ,
dem kop fun di techter fun Tsiyon
the head of the daughters of Zion

and Hashem will lay bare their nakedness.

און ה׳ וועט זייער שאַנד אַנטפלעקן.
un Hashem vet zeyer shand antplekn
and Hashem will their shame reveal

18 In Yom Hahu, Adonoi will take away the fine show of their tinkling ornaments about their feet, and their headbands, and their crescent necklaces,

יח אין יענעם טאָג וועט אֲדֹנָי אָפּטאָן די שיינקייט
in yenem tog vet Adonoi opton di sheinkeit
in that day will Adonoi remove the beautifulness

פֿון די פֿוסרינגען, און די שטערנבענדער, און די
fun di fusringen, un di shternbender un di
of the anklets, and the headbands and the

לבֿנהלעך ; יט די באָמבערלעך, און די
levonelech di bomberlech un di
crescent-shaped ornaments the pendants and the

19 the earrings, and the bracelets, and the veils,

אָרעמבענדער, און די שלייערס; כ די קאָפּטיכער , און די
orembender un di shleyers di kopticher un di
arm bands and the veils the head scarves and the

20 the diadems, and the ankle chains, and the girdles, and the perfume bottles, and the lechashim *(amulets)*,

טריטקייטלעך , און די גאַרטלען, און די ליבלעך, און
tritkeitlech un di gartelen un di laiblech un
ornamental chains and the sashes and the bodices and

21 the taba'ot *(rings)*, and nose rings,

די קמיעות ; כא די פֿינגערלעך, און די נאָזרינגען ; כב די
di kameyus di fingerlech un di nozringen di
the amulets the rings and the nose rings the

22 the machalatzot *(festal robes)*, and the mantles, and the cloaks, and the charitim *(money purses)*,

פֿאַרטיכטער , און די מאַנטלען, און די איבערדעקן, און די
fartichter un di mantlen un di iberdekn un di
fine garments and the cloaks and the shawls and the

23 the hand mirrors, and the sedinim *(linen coverings)*, and the tzenifot *(turbans)*, and the veils.

בייטלען; כג די טולן , און די ליינענע טיכער, און די הויבן ,
baitlen di tuln un di ticher lainene un di hoibn
purses the mirrors and the cloths linen and the turbans

און די דעקטיכער .
un di dekticher
and the cover cloths

24 And it shall come to pass,

כד און עס וועט זיין ,
un es vet zain
and it will be

that instead of fragrance there shall be stench;

אַנשטאָט בשׂמים וועט זיין צעפֿוילטקייט,
anshtot b'somaim vet zain tsefoiltkeit
in place of fragrance will be rottenness

and instead of a sash, a rope;

און אַנשטאָט אַ גאַרטל, אַ שטריק,
un anshtot a gartel a shtrik
and in place of a sash a rope

and instead of well-set hair, baldness;

און אַנשטאָט קרויזן , אַ פּליך ,
un anshtot kroizn a plich
and in place of curls a bald spot

and instead of a rich cloak, a wrapping of sak *(sackcloth)*;

און אַנשטאָט אַ ברוסטטוך , אַ זאַקגורט ;
un anshtot a brusttuch a zakgurt
and in place of a breastcloth a sackcloth

and branding instead of yofi *(beauty)*.

אַ ברַאנד אַנשטאָט שיינקייט .
sheinkeit anshtot brand a
beauty in place of brand a

[25] Thy men shall fall by the cherev,

כה דיַינע מענער וועלן דורכן שוועָרד פַאלן,
faln shverd durchn veln mener daine
fall sword by the will men your

and thy gevurah in milchamah.

און דיַינע גיבּוֹרים אין מלחמה .
milchome in giboirim daine un
war in warriors your and

[26] And her gates shall lament and mourn;

כו און קלאָגן און טרויערן וועלן אירע טויערן,
toiern ire veln troiern un klogn un
gates her will be mourning and bewailing and

and she being desolate shall sit upon ha'aretz.

און אויסגעליידיקט וועט זי ווערן ,
vern zi vet oisgeleidikt un
become she will emptied and

אויף דער ערד וועט זי זיצן .
zitsn zi vet erd der oif
sit she will dirt the on

4 And in Yom Hahu *(that day)* sheva nashim *(seven women)* shall take hold of one man, saying, We will eat our own lechem, and wear our own clothes; only let us be called by thy shem, to take away our disgrace.

ד און זיבן ווייבער וועלן אָנהאַלטן איין מאַן אין יענעם טאָג, אַזוי
azoi tog yenem in man ein onhaltn veln vaiber zibn un
so day that in man one grasp will women seven and

צו זאָגן : אונדזער ברויט וועלן מיר עסן , און אונדזער קלייד
kleid undzer un esen mir veln broit undzer zogn tsu
clothing our and eat we will bread our say to

וועלן מיר אָנטאָן, נאָר דיַין נאָמען זאָל גערופֿן ווערן אויף
oif vern gerufn zol nomen dain nor onton mir veln
upon become called should name your only put on we will

אונדז; טו אָפּ אונדזער שאַנד .
shand undzer op tu undz
shame our take away do us

[2] In Yom Hahu shall the Tzemach Hashem be beautiful and glorious, and the p'ri ha'aretz shall be the ga'on *(pride)* and glory for them that are escaped of Yisroel. [3] And it shall come to pass, that he that is left in Tziyon, and he that remaineth in Yerushalayim, shall be called kadosh, even every one that is hakatuv lachayyim *(recorded for life...Rosh Hashana theme)* in Yerushalayim: [4] When Adonoi shall have washed away the filth of the Banot Tziyon, and shall have purged the dahm of Yerushalayim from the

ב אין יענעם טאָג וועט די צמח פֿון ה זיין פַאר אַ
a far zain Hashem fun tsemach di vet tog yenem in
a for be Hashem of tzemach the will day that in

שיינקייט און פַאר אַ כּבֿוד , און די פֿרוכט פֿון לאַנד פַאר אַ שטאָלץ
shtolts a far land fun frucht di un koved a far un sheinkeit
pride a for land of produce the and glory a for and beauty

און פַאר אַ צירונג , פַאר די אַנטרונענע פֿון יִשׂרָאֵל. ג און עס
es un Yisroel fun antrunene di far tsirung a far un
it and Israel of escaped ones the for ornament a for and

וועט זיין , דער וואָס איז געבליבן אין צִיּוֹן , און דער וואָס
vos der un Tsiyon in geblibn iz vos der zain vet
who the one and Zion in remained is who the one be will

האָט זיך אָפּגעשטעלט אין ירושָלַיִם , וועט הייליקער גענאָמט ווערן
vern gezogt heiliker vet Yerushalayim in opgeshtelt zich hot
be said holy will Yerushalayim in stopped self has

; צו אים – איטלעכער וואָס איז פַאַרשריבן צום לעבן אין ירושָלַיִם
Yerushalayim in lebn tsum farshribn iz vos itlecher im tsu
Yerushalayim in life unto inscribed is who everyone him to

ד ווען אֲדֹנָי האָט אָפּגעוואַשן דעם קויט פֿון די טעכטער פֿון
fun techter di fun koit dem opgevashn hot Adonoi ven
of daughters the from filth the washed off has Adonoi when

צִיּוֹן , און דאָס בלוט פֿון ירושָלַיִם שוועמט ער אָפּ פֿון
fun op er shvenkt Yerushalayim fun blut dos un Tsiyon
from off he washes Yerushalayim of blood the and Zion

איר מיט , מיט אַ גייסט פֿון געראַנטיקייט , און מיט אַ גייסט פֿון
fun gaist a mit un gerechtikeit fun gaist a mit mit ir
of spirit a with and righteousness of spirit a with midst her

פֿאַרברענונג. ה און ה וועט באַשאַפֿן אויפֿן גאַנצן פּלאַץ פֿון
fun plats gantsn oifn bashafn vet Hashem un farbrenung
of place entire on the create will Hashem and burning

באַרג ציון , און אויף אירע זאַמלערטער , אַ וואָלקן און
un volken a zamlerter ire oif un Tsiyon barg
and cloud a gathering places her upon and Zion mountain

רויך ביי טאָג, און אַ שיין פֿון פֿלאַמפֿייער ביי נאַכט; וואָרעם ,
vorem nacht bai flamfaier fun shain a un tog bai roich
because night by flame fire of shine a and day by smoke

איבער אַל דער פּראַכטיקייט וועט זיין אַ חופּה . ו און אַן איבערדעק
iberdek an un chupe a zain vet prachtikeit der al iber
awning a and canopy a be will glory the all over

וועט זיין פֿאַר אַ שאָטן פֿון היץ ביי טאָג, און פֿאַר אַ באַשיצונג
bashitsung a far un tog bai hits fun shotn a far zain vet
shelter a for and day by heat from shadow a for be will

און פֿאַר אַ פֿאַרבאָרגענישׂ פֿון גוס און פֿון רעגן.
regn fun un gus fun farborgenish a far un
rain from and downpour from refuge a for and

5 Now will I sing of my beloved

ה לאָמיך זינגען פֿון מיין ליבן פֿרײַנט,
fraint libn main fun zingen lomich
friend loved my of sing let me

a shirat dodi touching His kerem *(vineyard)*.

דאָס געזאַנג פֿון מיין באַליבטן אויף זיין ווײַנגאָרטן .
vaingorten zain oif balibtn main fun gezang dos
vineyard his about beloved my of song this

My beloved had a kerem *(vineyard)*

אַ ווײַנגאָרטן האָט מיין ליבער פֿרײַנט געהאַט,
gehat fraint liber main hot vaingorten a
had friend loved more my has vineyard a

in a very fruitful hill;

אויף אַ בערגל אַ פּעטן .
fetn a bergel a oif
fertile one a little hill a on

2 And He dug it up, and gathered out the stones thereof,

ב און ער האָט אים צעגראָבן און אים אויסגעשטיינט,
oisgeshteint im un tsegrobn im hot er un
outstoned it and dug up it has he and

and planted it with the choicest vine,

און אים באַפֿלאַנצט מיט טײַערן ווײַנשטאָק,
vainshtok taiern mit baflantst im un
vine precious with planted it and

and built a migdal in the midst of it,

און אויסגעבויט אַ טורעם אין אים,
im in turem a oisgeboit un
it in tower a built and

and also made a yekev *(winepress)* therein;

און אויך אַ קעלטער אויסגעהאַקט דערין ;
derin oisgehakt kelter a oich un
therein chopped winepress a also and

and He looked that it should bring forth anavim *(grapes)*,

און ער האָט געהאָפֿט ער זאָל ווײַנטרויבן ברענגען,
brengen vaintroiben zol er gehoft hot er un
bring wine grapes shall it hoped has he and

and it brought forth b'ushim *(wild grapes)*.

און ער האָט ווילדטרויבן געבראַכט.
gebracht vildtroibn hot er un
brought wild grapes has it and

3 And now, O inhabitants of Yerushalayim,

ג און אַצונד , איר באַווויינער פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun bavoiner ir atsund un
Yerushalayim of inhabitants you now and

midst thereof by the Ruach Mishpat, and by the Ruach Ba'er *(Spirit of Burning)*.
5 And Hashem will create upon the whole place of Mount Tziyon, and upon her assemblies, an anan and smoke by yom, and the shining of a flaming eish by lailah; for upon all the kavod shall be a Chuppah.
6 And there shall be a Sukkah for a shade in the daytime from the heat, and for a place of refuge, and for a covert from storm and from rain.

and Ish Yehudah,

און מענער פֿון יהודה ,
Yehudah fun mener un
Yehudah of men and

judge, now, between Me and My kerem *(vineyard)*.

משפט , איך בעט אײַך, צווישן מיר און
un mir tsvishn aich bet ich mishpot
and me between you entreat I judge

צווישן מײַן ווײַנגאָרטן .
vaingorten main tsvishn
vineyard my between

[4] What could have been done more to My kerem *(vineyard)*,

[ד] וואָס נאָך איז געווען צו טאָן פֿאַר מײַן ווײַנגאָרטן ,
vaingorten main far ton tsu geven iz noch vos
vineyard my for do to was is else what

that I have not done in it? Why,

וואָס איך האָב אין אים נישט געטאָן?
geton nisht im in hob ich vos
done not it in have I which

when I looked that it should bring forth anavim,

פֿאַר וואָס, אַז איך האָב געהאָפֿט ער זאָל
zol er gehoft hob ich az vos far
shall it hoped had I when what for

ווײַנטרויבן ברענגען,
brengen vaintroiben
bring wine grapes

brought it forth b'ushim?

האָט ער ווילדטרויבן געבראַכט?
gebracht vildtroibn er hot
brought wild grapes it has

[5] And now then;

[ה] און אַצונד , לאָמיך אײַך לאָזן , וויסן
visen lozn aich lomich atsund un
know let you let me now and

I will tell you now what I will do to my kerem *(vineyard)*:

וואָס איך וועל טאָן צו מײַן ווײַנגאָרטן :
vaingorten main tsu ton vel ich vos
vineyard my to do will I what

I will take away the hedge thereof,

אָפּטאָן זײַן צאַם ,
tsam zain opton
closed-in enclosure its remove

and it shall be grazed upon;

און ער זאָל אָפּגעגעסן ווערן ;
vern opgegesen zol er un
become eaten up shall it and

and break down the wall thereof,

צעברעכן זײַן פּלויט,
ploit zain tsebrechn
fence his break apart

and it shall be trampled down;

און ער זאָל צעטרעטן ווערן.
vern tsetretn zol er un
be trampled shall it and

[6] And I will lay it waste;

[ו] און איך וועל אים מאַכן אַ וויסטענישן;
vistenish a machn im vel ich un
wasteland a make it will I and

it shall not be pruned,

נישט באַשניטן און נישט אַרומגעגרויבן ווערט ער ווערן,
vern er vet arumgegrobn nisht un bashnitn nisht
be it will dug around not and pruned not

nor cultivated;

און ער וועט פֿאַרוואַקסן מיט דערנער און ווילדגעוועקס,
vildgeveks un derner mit farvaksn vet er un
wild plants and thorns with overgrow will it and

but there shall come up briers and thorns;

און אויך די וואָלקנס וועל איך באַפֿעלן ,
bafeln ich vel volkens di oich un
command I will clouds the also and

I will also command the clouds that they rain no matar *(rain)* upon it.

נישט צו רעגענען אויף אים קיין רעגן.
regn kein im oif regenen tsu nisht
rain any it on rain to not

[7] For the Kerem Hashem Tzva'os

ז וואָרעם דער ווײַנגאָרטן פֿון ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem fun vaingorten der vorem
of hosts Hashem of vineyard the because

is Bais Yisroel,

איז דאָס הויז פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun hoiz dos iz
Yisroel of house this is

and the Ish Yehudah

און די מענער פֿון יהודה ,
Yehudah fun mener di un
Yehudah of men the and

are the planting of His delight;

זײַן געצערטלטע פֿלאַנצונג;
flantsung getsertlte zain
planting cherished his

and He looked for mishpat *(justice)*,

און ער האָט געהאָפֿט אויף געראַכטיקייט ,
gerechtikeit oif gehoft hot er un
righteousness on hoped has he and

but, hinei, mishpach *(bloodshed, rapaciousness)*;

ערשט עס איז שלעכטיקייט,
shlechtikeit iz es ersht
evil is it behold

for tzedakah, but, hinei, tze'akah *(cry of distress)*.

אויף צידקות , ערשט עס איז אַ יאָמערײַ.
yomerai a iz es ersht tsidkut oif
wailing a is it behold righteousness on

[8] Hoy unto them that add bais to bais,

ח ווי , די וואָס רוקן אָ הויז צו אַ הויז ,
hoiz a tsu hoiz a rukn vos di vei
house a into house one back who the ones woe

that join sadeh to sadeh, till there be no makom *(place, home)*,

גענענען אַ פֿעלד צו אַ פֿעלד, ביז נישטאָ
nishto biz feld a tsu feld a genenen
there is not until field a to field a bring close

מער קיין אָרט ,
ort kein mer
place any more

that ye alone are dwelling in the midst of ha'aretz!

און איר אַליין בלײַבט זיצן אין לאַנד!
land in zitsn blaibt alein ir un
land in sitting remain alone you and

[9] Hashem Tzva'os said in my ozen,

ט אין מײַנע אויערן ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem oiern maine in
of hosts Hashem ears my in

Batim rabbim shall be in ruins,

אויב פֿיל הײַזער וויסט ווערן ,
vern vist haizer fil oib
become waste houses many if

gedolim and tovim, with no one to live in them.

גרויסע און שיינע , אָן אַ באַווינער!
bavoiner a on sheine un groise
resident a without beautiful and large

[10] Yea, ten yokes of kerem *(vineyard)* shall yield 10 gallons,

י וואָרעם צען אַקער ווײַנגאָרטן וועלן ברענגען איין בַּת ,
bat ein brengen veln vaingorten aker tsen vorem
bath one bring will vineyard acres ten because

and the homer *(six bushels)* of zera *(seed)* shall yield an ephah *(three-fifths bushel)*.

און אַ חומֶר זאָמען וועט ברענגען אַן אֵיפָה .
eife an brengen vet zomen chomer a un
ephah an bring will seed homer a and

[11] Hoy unto them that rise up early in the boker,

יא ווי , די וואָס פֿעדערן זיך אין דער פֿרי ,
peire der in zich federn vos di vei
morning the in self arise early who the ones woe

that they may chase after shechar *(strong drink)*; that continue until night,

דעם טרונק נאָכצויאָגן , די וואָס שפּעטיקן
shpetikn vos di nochtsuyogn trunk dem
delay which the to chase after drink the one

זיך ביַי נאַכט,
nacht bai zich
night unto self

till yayin inflame them!

ביז דער ווײַן צינדט זיי אָן!
on zei tsindt vain der biz
on them inflames wine the until

[12] And the kinnor, and the nevel, the tambourine, and flute,

יב און מיט האַרף און גיטאַר , מיט פּויק און פֿלייט,
fleit un poik mit gitar un harf mit un
flute and tambourine with strings and harp with and

and yayin, are in their mishtehim;

און מיט ווײַן , איז זייער מאָלצײַט;
moltsait zeyer iz vain mit un
feast their is wine with and

but they regard not the Po'al Hashem *(the work of* Hashem*)*,

און דאָס ווערק פֿון ה קוקן זיי נישט אָן,
on nisht zei kukn Hashem fun verk dos un
on not they regard Hashem of work the and

neither consider the ma'aseh of His hands.

און די טואונג פֿון זײַנע הענט זעען זיי נישט.
nisht zei zeen hent zaine fun tuung di un
not they see hands his of deed the and

[13] Therefore my people are gone into the Golus,

יג דערום גייט אין גלות מײַן פֿאָלק ,
folk main goles in geit derum
people my exile into go therefore

because they have no da'as;

פֿון נישט פֿאַרשטאַנדיקייט;
farshtandikeit nisht fun
understanding not from

and their men of rank are starved,

און זײַנע נכבדים ווערן הונגערלייט,
hungerleit vern nechbdim zaine un
famished become honorable men his and

and their multitude parched with thirst.

און זײַן המון פֿון דאָרשט פֿאַרטריקנט.
fartriknt dorsht fun hamon zain un
dried up thirst from multitude his and

[14] Therefore Sheol hath enlarged herself,

יד דערום האָט די שְׁאוֹל אויסגעברייט איר שלונד ,
shlund ir oisgebreit Sheol di hot derum
gullet its enlarged Sheol the has therefore

and opened her mouth without chok *(limit)*;

און אויפֿגעשפּאַרט איר מויל אָן אַ מאָס :
mos a on moil ir oifgeshpart un
measure a without mouth its opened and

and their nobility, and their masses,

און נידערן וועט איר פּראַכט ,
pracht ir vet nidern un
splendor its will go down and

and their throngs, and the reveler,

און איר טומל און איר געוויש ,
geroish ir un tuml ir un
noise its and tumult its and

shall descend into it.

און ווו אַ לוסטיקער אין איר.
ir in lustiker a vu un
it in merry a whoever and

[15] And adam shall be abased,

טו און געבויגן ווערט דער מענטש ,
mentsh der vert geboign un
man the shall be bent down and

and the ish shall be brought low,

און דערנידערט ווערט דער מאַן ,
man der vert dernidert un
man the shall be brought low and

and the eyes of the haughty shall be humbled;

און די אויגן פֿון די הויכע וועלז דערנידערט ווערן .
un di oign fun di hoiche velz dernidert vern
and the of eyes the high will brought low become

16 But Hashem Tzva'os shall be exalted in mishpat,

טז און ה צְבָאוֹת ווערט דערהייבט דורך גערעכטיקייט,
un Hashem Tseva'ot vert derheicht durch gerechtikeit
and Hashem of hosts shall be exalted by justice

and HaEl HaKadosh shall show Himself Kadosh in tzedakah.

און הָאֵל דער הייליקער ווערט געהיילקט
un HaEl der heiliker vert geheilikt
and the G-d holy shall be hallowed

דורך רעכטפֿאַרטיקייט.
durch rechtfartikeit
by righteousness

17 Then shall the kevasim feed as upon their pasture,

יז און די שאָף וועלן זיך פּאַשען ווי אויף
un di shof veln zich pashen vi oif
and the sheep will feed self as upon

זייער פּיטערפּלאַץ,
zeyer fiterplats
their graze place

and the gerim *(sojourners)* will eat in the ruins of the rich.

און די חורבֿות פֿון די רייַכע וועלן פֿאַרצערט
un di churves fun di raiche veln fartsert
and the wasteplaces of the rich will consumed

ווערן פֿון וואַנדערער.
vern fun vanderer
become of sojourners

18 Hoy unto them that draw avon *(guilt)* with cords of deceit,

יח ווויַ , די וואָס שלעפּן דעם פֿאַרברעך מיט
vei di vos shlepn dem farbrech mit
woe the ones which drag the transgression with

שנורן פֿון נישטיקייט ,
shnurn fun nishtikeit
cords of worthlessness

and tug at chatta'ah *(sin)* as with a cart rope;

און ווי מיט אַ וואָגנשטריק די זינד !
un vi mit a vognshtrik di zind
and as with a cart rope the sin

19 That say, Let Him make speed, and hasten His Ma'aseh,

יט די וואָס זאָגן : זאָל ער אײַלן וואָס
di vos zogn zol er ailn vos
the ones which say let he hurry which

גיבער זײַן ווערק,
gicher zain verk
quickly his work

that we may see it;

כדי מיר זאָלן זען ;
kedei mir zoln zen
so that we shall see

and let the Atzat Kadosh Yisroel *(purpose of the Holy One of Israel)* draw near and come,

און זאָל גענענען און קומען דער באַראָט פֿון
un zol genenen un kumen der barot fun
and let and approach the come counsel of

דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל,
dem heilikn fun Yisroel
the holy of Yisroel

that we may know it!

און לאָמיר געווויר ווערן .
un lomir gevoir vern
and let us find out become

20 Hoy unto them that call rah tov,

כ ווויַ , די וואָס זאָגן אויף שלעכטס גוט ,
vei di vos zogn oif shlechts gut
woe the ones which say about evil things good

and tov rah;

און אויף גוט שלעכט;
shlecht gut oif un
evil good about and

that put choshech for ohr,

וואָס מאַכן פֿינצטערניש פֿאַר ליכטיקייט ,
lichtikeit far fintsternish machn vos
light shine for darkness make which

and ohr for choshech;

און ליכטיקייט פֿאַר פֿינצטערניש;
fintsternish far lichtikeit un
darkness for light shine and

that put mar for matok,

וואָס מאַכן ביטער פֿאַר זיס ,
zis far biter machn vos
sweet for bitter make which

and matok for mar!

און זיס פֿאַר ביטער!
biter far zis un
bitter for sweet and

[21] Hoy unto them that are chachamim in their own eyes,

כא ווי , די וואָס זיַנען חכמים אין זייערע אויגן,
oign zeyere in chachomim zainen vos di vei
eyes their in wise men are which the ones woe

and clever in their own sight!

און פֿאַרשטאַנדיק אין זייער אָנגעזיכט !
ongezicht zeyer in farshtandik un
sight their in prudent and

[22] Hoy unto them that are Gibborim to drink yayin,

כב ווי , די גיבורים אויף טרינקען ווייַן ,
vain trinken oif giborim di vei
wine drinking at warriors the ones woe

and anshei chayil to mix shechar;

און העלדישע לייַט אויף מישן דעם טרונק;
trunk dem mishn oif lait heldishe un
drink the mixing at people heroic and

[23] Which justify the rasha for shochad *(bribe)*,

כג וואָס מאַכן געראַכט דעם שולדיקן אום שוחד ,
shochad um shuldikn dem gerecht machn vos
a bribe for wicked the righteous make which

and take away the tzidkat tzaddikim from him!

און דאָס רעכט פֿון גערעכטן נעמען זיי פֿון אים אַוועק!
avek im fun zei nemen gerechtn fun recht dos un
away him from they take righteous of right the and

[24] Therefore as the eish licketh up the stubble,

כד דערום , אַזוי ווי די צונג פֿון פֿייַער פֿאַרצערט שטרוי,
shtroi fartsert faier fun tsung di vi azoi derum
straw consumes fire of tongue the as so therefore

and the flame consumeth the dry grass,

און שפּריי צעקריכט אין אַ פֿלאַם,
flam a in tsekricht shprei un
flame a in disintegrates chaff and

so their shoresh shall be as rottenness,

אַזוי וועט זייער וואָרצל ווי אַ צעפֿוילונג ווערן ,
vern tsefoilung a vi vortsel zeyer vet azoi
become decay a as root their will so

and their blossom shall go up as dust;

און זייער בליִונג וועט ווי שטויב אויפֿגיין;
oifgein shtoib vi vet bliung zeyer un
go up dust as will blossom their and

because they have cast away the Torat Hashem Tzva'os,

ווייַל זיי האָבן פֿאַראַכט די תּורה פֿון
fun toyre di faracht hobn zei vail
of instruction the despised have they because

ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem
of hosts Hashem

and spurned the word of the Kadosh Yisroel.

און געלעסטערט דאָס וואָרט פֿון דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun heilikn dem fun vort dos gelestert un
Yisroel of Holy One the of word the blasphemed and

כה דערום האָט געגרימט דער צאָרן פֿון ה׳ אויף זיין פֿאָלק,
folk zain oif Hashem fun tsorn der gegrimt hot derum
people his on Hashem of anger the kindled has therefore

און ער האָט אויסגעשטרעקט זיין האַנט אויף אים,
im oif hant zain oisgeshtrekt hot er un
it against hand his stretched out has he and

און האָט אים געשלאָגן, אַז די בערג האָבן געציטערט;
getsitert hobn berg di az geshlogn im hot un
trembled have hills the that struck down it has and

און זייערע טויטע לייבער זיינען געווארן ווי מיסט
mist vi gevorn zainen leiber toite zeyere un
dung as having become are bodies dead their and

אין דער מיט פֿון די גאַסן.
gasn di fun mit der in
streets the of midst the in

For all this His anger is not turned away,

ביי אַלעם דעם איז נישט אָפּגעגאַנגען זיין כעס.
kaas zain opgegangen nisht iz dem alem bai
anger his turned away not is this all with

but His yad is stretched out still.

און זיין האַנט איז נאָך אויסגעשטרעקט.
oisgeshtrekt noch iz hant zain un
stretched out still is hand his and

26 And He will lift up a banner to the distant Goyim,

כו און ער וועט אויפֿהייבן אַ פֿאָן צו די
di tsu fon a oifheibn vet er un
the to standard a lift up will he and

פֿעלקער פֿון דער ווייט,
vait der fun felker
far the from nations

and will whistle for him at the ketzeh ha'aretz; hinei,

און וועט שטופֿצערן צו אים פֿון עק ערד,
erd ek fun im tsu shtutsern vet un
earth end from it to whistle will and

they shall come with speed swiftly;

און זע, אייליק פֿלינק וועט ער קומען;
kumen er vet flink ailik ze un
come he will swift hastily behold and

27 None shall be weary nor stumble among them;

כז נישטאָ קיין מידער און קיין שטרויכלער בייַ אים,
im bai shtroichler kein un mider kein nishto
it among stumbles any and weary any not

none shall slumber nor sleep;

ער שלומערט נישט און שלאָפֿט נישט,
nisht shloft un nisht shlumert er
not sleeps and not stumbles he

neither shall the ezor of their loins be loosed,

און נישט אָפּגעבונדן איז דער גאַרטל פֿון זיינע לענדן,
lendn zaine fun gartel der iz opgebundn nisht un
loins his of belt the is undone not and

nor the thong of their sandals be broken;

און נישט צעריסן אַ בענדל פֿון זיינע שיך.
shich zaine fun bendl a tserisn nisht un
shoes his of strap a torn not and

28 Whose khitzim *(arrows)* are sharp,

כח וואָס זיינע פֿיַלן זיינען געשאַרפֿט,
gesharft zainen failn zaine vos
sharpened are arrows his which

and all their bows bent,

און אַלע זיינע בויגנס געשפּאַנט;
geshpant boigns zaine ale un
bent bows his all and

the hoofs of their susim shall seem like flint,

די קלויען פֿון זיינע פֿערד זיינען ווי קיזל געראָכנט,
gerechnt kizl vi zainen ferd zaine fun kloien di
considered flint like are horses his of hoof the

and their wheels like a whirlwind:

אוּן זַיִנע רעדער ווי דער שטורעמווינט.
shturemvint der vi reder zaine un
windstorm the like chariot wheels his and

[29] Their roaring shall be like a lion,

כט אָ ברִיל האָט ער ווי די לייבינטע,
leibinte di vi er hot bril o
lioness the like he has roar o

they shall roar like young lions;

אוּן ער ברילט ווי יונגלייבן ,
yungleibn vi brilt er un
young lions like roar he and

yea, they shall roar, and lay hold of the teref,

אוּן ברומט, אוּן כאַפּט רויב,
roib chapt un brumt un
prey seize and growl and

and shall carry it away safe, and none shall deliver it.

אוּן טראָגט אַוועק, אוּן נישטאָ ווער זאָל מציל זיין .
zain matsl zol ver nishto un avek trogt un
be rescue shall who there is not and away carry and

[30] And in Yom Hahu they shall roar against them

ל אוּן ער וועט ברומען אויף אים יענעם טאָג,
tog yenem in im oif brumen vet er un
day that in it over growl will he and

like the roaring of the sea;

אַזוי ווי די ברומונג פֿון ים ;
yam fun brumung di vi azoi
the sea of roaring the like so

and if one look unto ha'aretz,

אוּן מע וועט אַ קוק טאָן צו דער ערד,
erd der tsu ton kuk a vet me un
land the to do look a will one and

hinei, choshech and tzar *(distress)*,

ערשט אַן ענגע פֿינצטערניש,
fintsternish enge an ersht
darkness restricted a behold

and the ohr groweth dark with clouds.

אוּן דאָס ליכט איז פֿינצטער אין אירע הימלען .
himlen ire in fintster iz licht dos un
heavens its in darken is light this and

6 In the year that the Melech Uziyah died, I saw Adonoi sitting upon a kisse, high and lifted up, and His robe filled the Heikhal. [2] Above Him stood ministering the seraphim; each one had six wings: with two he covered his face, with two he covered his feet, and with two he did fly. [3] And one cried unto another, and said,

ו אין דעם יאָר וואָס דער מלך עוזיָהו איז געשטאָרבן, האָב
hob geshtorbn iz Uziyahu melech der vos yor dem in
have died is Uziyah king the that year the in

איך גענזען אֲדֹנָי זיצן אויף אַ טראָן דערהויבענעם אוּן
un derhoibenem tron a oif zitsn Adonoi gezen ich
and elevated throne a on sitting Adonoi seen I

זייער הויך , אוּן זיַנע קיניגלעך מאַנטל האָבן אָנגעפֿילט דעם
dem ongefilt hobn mantl kiniglech zaine un hoich zeyer
the filled has mantle royal his and high very

הֵיכל . ב שׂרָפֿים זיַנען געשטאַנען איבער אים; צו זעקס
heichl zeks tsu im iber geshtanen zainen Sarafim
outer sanctuary six to him above standing are seraphim

פֿליגלען, צו זעקס פֿליגלען האָט איטלעכער געהאַט: מיט צוויי האָט
hot tsvei mit gehat itlecher hot fliglen zeks tsu fliglen
has two with had each has wings six to wings

ער פֿאַרדעקט זיין פּנים , אוּן מיט צוויי האָט ער פֿאַרדעקט זיַנע
zaine fardekt er hot tsvei mit un ponem zain fardekt er
his covered he has two with and face his covered he

פֿיס, אוּן מיט צוויי איז ער געפֿלויגן. ג אוּן איינער האָט געראופֿן צום
tsum gerufn hot einer un gefloign er iz tsvei mit un fis
to called has one and flew he is two with and feet

אַנדערן , אוּן האָט געזאָגט:
gezogt hot un andern
said has and another

Kadosh, Kadosh, Kadosh, is
Hashem Tzva'os;

kol ha'aretz is full of His kavod.

הייליק, הייליק, הייליק איז ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem iz heilik heilik heilik
of hosts Hashem is holy holy holy

די גאַנצע ערד איז פֿול מיט זײַן פּראַכט.
pracht zain mit ful iz erd gantse di
glory his with full is earth whole the

[4] And the doorposts shook at the voice of him that cried, and the Beis was filled with smoke.

ד און די ביישטידלעך פֿון די שוועלן האָבן זיך געטרייסלט פֿון
fun getreislt zich hobn shveln di fun baishtidlech di un
from shaken self have thresholds the of doorposts the and

דעם קול פֿון די רופֿער, און דאָס הויז איז פֿול געוואָרן
gevorn ful iz hoiz dos un rufer di fun kol dem
having become full is house the and calling the ones of voice the

[5] Then said I, Oy *(Woe)* is me! For I am undone; because I am a man of unclean lips, and I dwell in the midst of a people of unclean lips; for mine eyes have seen HaMelech, Hashem Tzva'os.

מיט רויך . ה האָב איך געזאָגט: ווויי מיר, ווארעם איך בין פֿאַרשניטן;
farshnitn bin ich vorem mir vei gezogt ich hob roich mit
cut off am I for me woe said I have smoke with

ווײַל אַ מענטש מיט אומריינע ליפּן בין איך, און צווישן אַ פֿאָלק מיט
mit folk a tsvishn un ich bin lipn umreine mit mentsh a vail
with people a among and I am lips unclean with man a because

אומריינע ליפּן זיץ איך; ווארעם דעם קיניג ה צבָאוֹת האָבן געזען
gezen hobn Tseva'ot Hashem kinig dem vorem ich zits lipn umreine
seen have of hosts Hashem king the because I sit lips unclean

מײַנע אויגן.
oign maine
eyes my

[6] Then flew one of the seraphim unto me, having a live coal in his yad, which he had taken with the tongs from off the Mizbe'ach: [7] And he laid it upon my mouth, and said, Hinei, this hath touched thy lips; and thine avon *(iniquity)* is taken away, and kapporah is made for the purging of thy chattat *(sin)*.

ו איז צוגעפֿלויגן צו מיר איינער פֿון די שׂרָפֿים , און אין זײַן
zain in un Sarafim di fun einer mir tsu tsugefloign iz
his in and seraphim the of one me to flew to is

האַנט איז געווען אַן אָנגעברענטער שטיין, וואָס ער האָט מיט אַ
a mit hot er vos shtein ongebrenter an geven iz hant
a with had he which coal glowing an having been is hand

פֿײַערצוואַנג גענומען פֿון מזבח ; ז און ער האָט אים צוגערירט צו
tsu tsugerirt im hot er un mizbeyech fun genumen faiertsvang
to touched it has he and altar from taken fire tong

מײַן מויל , און האָט געזאָגט: זע , דאָס האָט דאָזיקע אָנגערירט
ongerirt hot dozike dos ze gezogt hot un moil main
touched has this the behold said has and mouth my

אויף דײַנע ליפּן, אָפּטאָן וועט זיך דײַן פֿאַרברעך , און דײַן
dain un farbrech dain zich vet opton lipn daine oif
your and transgression your self will be removed lips your upon

זינד וועט פֿאַרגעבן ווערן.
vern fargebn vet zind
be forgiven will sin

[8] Also I heard the voice of Adonoi, saying, Whom shall I send, and who will go for Us?
Then said I, Hineini; send me. [9] And He said, Go, and tell this people:

ח און איך האָב געהערט דעם קול פֿון אֲדֹנָי ווי ער זאָגט : ווועמען
vemen zogt er vi Adonoi fun kol dem gehert hob ich un
whom declares he as Adonoi of voice the heard have I and

זאָל איך שיקן, און ווער זאָל אונדז גיין ?
gein undz zol ver un shikn ich zol
go for us shall who and send I shall

האָב איך געזאָגט: דאָ בין איך; שיק מיך . ט האָט ער געזאָגט: גיי און
un gei gezogt er hot mich shik ich bin do gezogt ich hob
and go said he has me send I am here said I have

זאָגן צו דעם דאָזיקן פֿאָלק :
folk dozikn dem tsu zogn zolst
people this the to say you(SG) shall

הערן זאָלט איר הערן, אָבער נישט פֿאַרשטיין ,
farshtein nisht ober hern ir zolt hern
understand not but hear you shall hear

Hear ye indeed, but understand not;

און זען זאָלט איר זען, אָבער נישט מערקן .
merkn nisht ober zen ir zolt zen un
perceive not but see you shall see and

and see indeed, but perceive not.

י מאַך פֿעט דאָס האַרץ פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק ,
folk dozikn dem fun harts dos fet mach
people this the of heart the fat make

10 Make the lev HaAm hazeh stubborn,

און זייַנע אויערן מאַך שווער,
shver mach oiern zaine un
heavy make ears his and

and make their ears stopped up,

און זייַנע אויגן פֿאַרקלעפּ,
farklep oign zaine un
glue shut eyes his and

their eyes heavy; lest they see with their eyes,

טאָמער וועט ער זען מיט זייַנע אויגן,
oign zaine mit zen er vet tomer
eyes his with see he will lest

and hear with their ears,

און מיט זייַנע אויערן הערן,
hern oiern zaine mit un
hear ears his with and

and understand with their lev.

און זיין האַרץ וועט פֿאַרשטיין ,
farshtein vet harts zain un
understand will heart his and

And have a spiritual turnaround conversion,

און ער וועט זיך אומקערן, און געהיילט ווערן .
vern geheilt un umkeren zich vet er un
become healed and to return self will he and

and be healed.

יא האָב איך געזאָגט: ביז וואַנען, אֲדֹנָי ?
Adonoi vanen biz gezogt ich hob
Adonoi when until said I have

11 Then cried I, Adonoi, ad mosai *(how much longer [will this go on])*?

און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un
said has he and

And He answered,

ביז אַז שטעט וועלן זיין וויסט אָן אַ באַווינער ,
bavoiner a on vist zain veln shtet az biz
inhabitants a on waste be will cities when until

Until the towns be wasted without inhabitant,

און הייַזער אָן אַ מענטשן
mentshn a on haizer un
men a without houses and

and the batim *(houses)* are without man,

און די ערד וועט פֿאַרוויסט ווערן אין אַ וויסטענישן ;
vistenish a in vern farvist vet erd di un
desolate ruin a in become laid waste will land the and

and the ground be utterly desolate, a wilderness,

יב און ה וועט דערווייַטערן די מענטשן ,
mentshn di dervaitern vet Hashem un
people the drive far away will Hashem and

12 And Hashem have removed men far away,

און די פֿאַרלאָזנקייט וועט זיין גרויס אין לאַנד.
land in grois zain vet farloznkeit di un
land in great be will abandonment the and

and there be many forsaken places within the land.

יג און בלייַבט נאָך אַ צענט-חלק דרינען,
drinen tsent-chelek a noch blaibt un
in it tenth part a yet remains and

13 But yet in it shall be a tenth,

וועט עס ווידער אויסגעראַמט ווערן ;
vern oisgeramt vider es vet
become emptied out again it will

and it shall be given up to destruction,

like the terebinth and like the oak,

ווי אַ טערעבינט און ווי אַן אייכנבוים ,
eichnboim an vi un terebint a vi
oak tree an like and terebinth a like

when they are felled, leave a root-stump:

ווּאָס נאָר זייער שטאַם בלייַבט ווען בלעטער צעפֿאַלן;
tsefaln bleter ven blaibt shtam zeyer nor vos
shed leaves when remains stump their only which

so the root-stump shall be the zera kodesh.

דער הייליקער זאָמען וועט זיין איר שטאַם.
shtam ir zain vet zomen heiliker der
stump her be will seed holy the

7 And it came to pass in the yamim of Achaz ben Yotam ben Uziyahu, Melech Yehudah, that Retzin Melech Aram *(Syria)*, and Pekach ben Remalyahu Melech Yisroel, went up toward Yerushalayim to war against her, but could not prevail over her. [2] And it was told the Bais Dovid, saying, Aram *(Syria)* is allied with Ephrayim. And his lev was shaken, and the lev of his people, like the trees of the forest are shaken with the wind.

ז און עס איז געווען אין די טעג פֿון אָחָז דעם זון פֿון יוֹתָם
Yotam fun zun dem Achaz fun teg di in geven iz es un
Yotam of son the Achaz of days the in having been is it and

דעם זון פֿון עוּזִיָהוּ , דעם מלך פֿון יהוּדה , איז רצין דער
der Retsin iz Yehudah fun melech dem Uziyahun fun zun dem
the Retzin is Yehudah of king the Uziyahu of son the

מלך פֿון אֲרָם , און פֶּקַח דער זון פֿון רמַלְיָהוּ , דער מלך
melech der Remalyahuen fun zun der Pekach un Aram fun melech
king the Remalyahu of son the Pekach and Aram of king

פֿון יִשְׂרָאֵל, אַרויפֿגעגאַנגען אויף ירוּשָׁלַיִם , אין מלחמה אויף
oif milchome in Yerushalayim oif aroifgegangen Yisroel fun
on war in Yerushalayim against having gone up Yisroel of

איר, אָבער זיי האָבן זי נישט געקענט בייַקומען . [ב] און עס איז אָנגעזאָגט
ongezogt iz es un baikumen gekent nisht zi hobn zei ober ir
told is it and prevail able not her have they but her

געווארן אין הויז פֿון דָּוִד , אַזוי צו זאָגן : אֲרָם לאַגערט אין
in lagert Aram zogn tsu azoi Dovid fun hoiz in gevorn
in camps Aram say to so Dovid of house in having become

איינעם מיט אפֿרים . און זיין האַרץ און דאָס האַרץ פֿון זיין פֿאָלק
folk zain fun harts dos un harts zain un Efrayim mit einem
people his of heart this and heart his and Ephrayim with one

האָט זיך געטרייסלט, אַזוי ווי עס טרייסלען זיך די ביימער פֿון וואַלד
vald fun beimer di zich treislen es vi azoi getreislt zich hot
forest of trees the self trembles it as so shaken self has

פֿאַרן ווינט.
vint faran
wind before

[3] Then said Hashem unto Yeshayah, Go forth now to meet Achaz, thou, and Shear-Yashuv *(A Remnant Will Return)* thy ben, at the end of the aqueduct of the Upper Pool on the road to the Fuller's Field; [4] And say unto him, Take heed, and stay calm; fear not, neither be fainthearted because of the two stubs of these smoking firebrands, because of the fierce

[ג] האָט ה געזאָגט צו ישַׁעְיָהוּ : גיי אַרויס אַנטקעגן
antkegen arois akorsht gei Yeshayahuen tsu gezogt Hashem hot
to meet out now go Yeshayah to said Hashem has

אָחָזן , דו און דיין זון שְׁאָר-יָשׁוּב , ביים ברעג גראָבן פֿון
fun grobn breg baim Shear-Yashuv zun dain un du Achazn
of aqueduct shore at Shear-Yashuv son your and you Achaz

דעם אויבערשטן טײַך , אויף דעם וועג פֿון וועשערפֿעלד , [ד] און
un vesherfeld fun veg dem oif taich oibershtn dem
and launderer's field of road the on pool uppermost the

זאָלסט זאָגן צו אים: זיי געזעצט און רויק , זאָלסט נישט
nisht zolst ruik un gezetst zai im tsu zogn zolst
not you(SG) shall calm and settled be him to say you(SG) shall

מורא האָבן, און דיין האַרץ זאָל נישט שלאַף ווערן , פֿאַר די דאָזיקע
dozike di far vern shlof nisht zol harts dain un hobn moire
this the before become feeble not shall heart your and have fear

צוויי רייכערדיקע עקן פֿײַערהעלצער; איבער דעם גרימצאָרן פֿון רצין
Retsin fun grimtsorn dem iber faierheltser ekn reicherdike tsvei
Retzin of wrath the over firebrands ends smoking two

anger of Retzin and Aram *(Syria)*, and of the ben Remalyahu; [5] Or because Aram *(Syria)*, Ephrayim, and ben Remalyahu, have plotted your ruin, saying, [6] Let us go up against Yehudah, and trouble it, and let us divide it for ourselves, and set a melech in the midst of it, even ben Tav'el;

אוּן אַרָם , אוּן דעם זוּן פֿוּן רמַלְיָהוּן . ה וויַל אַרָם האָט באַראָטן
barotn hot Aram vail Remalyahuen fun zun dem un Aram un
plot has Aram because Remalyahu of son the and Aram and

אויף דיר בייז, אפֿרים אוּן דער זוּן פֿוּן רמַלְיָהוּן , אַזוי צו
tsu azoi Remalyahuen fun zun der un Efrayim beiz dir oif
to so Remalyahu of son the and Ephrayim evil you(SG) on

זאָגן : ו לאָמיר אַרויפֿגיין אויף יהוּדה אוּן זי איינשרעקן – אוּן לאָמיר זי
zi lomir un ainshrekn zi un Yehudah oif aroifgein lomir zogn
it let us and instill fear in it and Yehudah on go up let us say

איינברעכן פֿאַר אונדז, אוּן לאָמיר מאַכן פֿאַר אַ מלך אין איר דעם
dem ir in melech a far machn lomir un undz far ainbrechn
the it in king a for make let us and us before break down

זוּן פֿוּן טָבְאֵל –
Taveln fun zun
Tav'el of son

[7] Thus saith Adonoi Hashem:

ז האָט אֲדֹנָי ה אזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem Adonoi hot
said so Hashem Adonoi has

It shall not stand, neither shall it come to pass.

עס וועט נישט באַשטיין, אוּן וועט נישט געשען .
geshen nisht vet un bashtein nisht vet es
happen not will and stand not will it

[8] For the rosh of Aram *(Syria)* is Damascus,

ח וואָרעם דער קאָפּ פֿוּן אַרָם איז דַּמֶּשֶׂק ,
Damesek iz Aram fun kop der vorem
Damascus is Aram of head the because

and the rosh of Damascus is Retzin;

אוּן דער קאָפּ פֿוּן דַּמֶּשֶׂק איז רצין ;
Retsin iz Damesek fun kop der un
Retzin is Damascus of head the and

and within threescore and five shanah

אוּן אין נאָך פֿינף אוּן זעכציק יאָר
yor zechtsik un finf noch in un
years sixty and five only in and

shall Ephrayim be broken, that it be not a people.

וועט אפֿרים צעברעכן וועדן פֿאַר אויס פֿאָלק .
folk ois far vern tsebrochn Efrayim vet
people out for become broken Ephrayim will

[9] And the rosh of Ephrayim is Shomron,

ט אוּן דער קאָפּ פֿוּן אפֿרים איז שומרוֹן ,
Shomron iz Efrayim fun kop der un
Shomron is Ephrayim of head the and

and the rosh of Shomron is ben Remalyahu.

אוּן דער קאָפּ פֿוּן שומרוֹן איז דער זוּן פֿוּן רמַלְיָהוּן .
Remalyahuen fun zun der iz Shomron fun kop der un
Remalyahu of son the is Shomron of head the and

If ye will not stand in emunah,

אוּן וועַן איר וועט נישט גלויבן ,
gloibn nisht vet ir ven un
believe not will you if and

then you shall not stand at all.

אַזוי וועט איר נישט באַשטיין קענען .
kenen bashtein nisht ir vet azoi
be able to stand not you will so

[10] Moreover, Hashem spoke again unto Achaz, saying, [11] Ask thee an ot *(sign)* of Hashem Eloheicha; ask it either in the deepest depths or in the highest heights.

י אוּן ה האָט ווידער גערעדט צו אָחָז , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Achazn tsu geredt vider hot Hashem un
say to so Achaz to spoken again has Hashem and

יא בעט דיר אַ צייכן פֿוּן ה דיין ג-ט ; בעט פֿוּן
fun bet G-t dain Hashem fun tseichn a dir bet
from entreat G-d your Hashem of sign a you(SG) entreat

דער טיפֿענישׁ, אָדער פֿוּן אויבן אין דער הייך . יב האָט אָחָז
Achaz hot heich der in oiben fun oder tifenish der
Achaz has height the in above from or deep the

יב האָט ה . נישט פרוּווּן אוּן נישט בעטן, געזאָגט: איך וועל
hot Hashem pruvn nisht un betn nisht vel ich gezogt
has Hashem test not and ask not will I said

יג איר הויז פֿון דָּוִד : איז אייַך עָר גענוּגט: הערט אַקאָרשט,
aich iz Dovid fun hoiz ir akorsht hert gezogt er
for you is Dovid of house you now hear said he

מיד צו מאַכן מענטשן , אַז איר ווילט אויך מיַין ווינציק
main oich vilt ir az mentshn machn tsu mid vintsik
my also will you that men make to weary a little thing

יד דערום וועט אֲדֹנָי אַליין אייַך געבן ? מיד מאַכן ג-ט
gebn aich alein Adonoi vet derum machn mid G-t
give you himself Adonoi will therefore make weary G-d

בתולה יונגפֿרוי עלמה די ווערט אָט צייכן : אַ
betulah yungfroi almah di vert ot tseichn a
virgin young woman almah the shall be behold sign a

טראָגעדיק, אוּן זי געבערט אַ זון , אוּן וועט רופֿן זיַין נאָמען
nomen zain rufn vet un zun a gebert zi un trogedik
name his call will and son a gives birth she and pregnant

טו שמאַנט אוּן האָניק וועט ער עסן , וועט ער וועט עמָנוּאֵל .
vet er ven esen er vet honik un shmant Immanuel
will he when eat he will honey and cream Immanu-El

גוטס . אוּן אויסצוקלייַבן שלעכטס , צו האָבן פֿיַינט ווייסן
guts oistsuklaibn un shlechts hobn tsu faint visen
good things to choose and evil things have to to abhor know

טז – יאָ , נאָך איידער דער ייִנגל וועט ווייסן פֿיַינט צו האָבן
hobn tsu faint visen vet yingel der eider noch yo
have to abhor know will boy the before yet yes

שלעכטס , אוּן אויסצוקלייַבן גוטס , וועט פֿאַרלאָזן ווערן
vern farlozen vet guts oistsuklaibn un shlechts
become abandoned will good things choose and evil things

מלכים . – די ערד וואָס דו שרעקסט זיך פֿאַר אירע צוויי
mlochim tsvei ire far zich shrekst du vos erd di
kings two its before self you fear you of whose land the

יז ה וועט ברענגען אויף דיר , אוּן אויף דיַין פֿאָלק , אוּן
un folk dain oif un dir oif brengen vet Hashem
and people your on and you(SG) on bring will Hashem

אויף דיַין פֿאָטערס הויז , טעג וואָס זיַינען נישט געווען
geven nisht zainen vos teg hoiz foters dain oif
having been not are which days house father's your on

יהוּדה פֿון דעם טאָג וואָס אפֿרים האָט זיך אָפּגעקערט פֿון
Yehudah fun opgekert zich hot Efrayim vos tog dem fun
Yehudah from turned self has Ephrayim which day the from

– דעם מלך פֿון אשור .
Ashur fun melech dem
Assyria of king the

יח אוּן עס וועט זיַין אין יענעם טאָג, וועט ה אַ שמוצער טאָן
ton shmutser a Hashem vet tog yenem in zain vet es un
do whistle a Hashem will day that in be will it and

צו דער פֿליג וואָס אין עק טייַכן פֿון מִצרַיִם , אוּן צו דער
der tsu un Mitsrayim fun taichn ek in vos flig der tsu
the to and Egypt of Nile arms end in which flies the to

יט בין וואָס אין לאַנד אשור . אוּן זיי וועלן קומען , אוּן וועלן אַלע
ale veln un kumen veln zei un Ashur land in vos bin
all will and come will they and Assyria land in which bees

12 But Achaz said, I will not ask, neither will I tempt Hashem. 13 And he *(Yeshayah)* said, Hear ye now, O Bais Dovid; Is it a small thing for you to weary anashim, but will ye weary my G-d also? 14 Therefore Adonoi Himself shall give you an ot *(sign)*; Hinei, HaAlmah *(the unmarried young virgin)* shall conceive, and bear Ben, and shall call Shmo Immanu El *(G-d is with us)*. 15 Curds and honey shall he eat at the time that he knows to refuse the rah, and choose the tov. 16 For before the na'ar *(boy)* shall understand to refuse the rah, and choose the tov, the adamah *(land)* will be desolate, of whose two melachim thou art afraid. 17 Hashem shall bring upon thee, and upon thy people, and upon the Bais of thy father, yamim such as have not come since the yom when Ephrayim departed from Yehudah: even Melech Ashur *(Assyria)*.

18 And it shall come to pass in that yom, that Hashem shall whistle for the fly that is in the uttermost part of the Nile of Mitzrayim, and for the bee that is in Eretz Ashur. 19 And they shall come, and shall settle all of

them on the steep ravines, and in the crevices of the rocks, and upon all thorns, and upon all water holes.

20 In the same yom shall Adonoi shave with a razor that is hired, namely, by them beyond the river, by Melech Ashur, the head, and the hair of the legs; and it shall also consume the beard.

21 And it shall come to pass in that yom, that a man shall keep alive a young cow, and two sheep; 22 And it shall come to pass, for the abundance of cholov that they shall give, he shall eat cream; for thickened milk and devash shall every one eat that is left in the land.

23 And it shall come to pass in that yom, that every place shall be, where there were a thousand gefen worth a thousand kesef, it shall even be for briers and thorns. 24 With arrows and with bows shall men come there; because kol ha'aretz shall become briers and thorns. 25 And on all hills that were hoed with a hoe, thou shall not come there for fear of briers and thorns; but it shall be for pasturing of cattle, and for the treading place of seh.

רוען אין די וויסטע טאָלן און אין די שפּאַלטן פֿון פֿעלדזן, און
un feldzn fun shpaltn di in un toln viste di in ruen
and rocks of crevices the in and valleys wasteland the in rest

אין אַלע דערנער און אין אַלע ווילדע בוימלעך .
beimlech vilde ale in un derner ale in
small trees wild all in and thorn-hedges all in

כ אין יענעם טאָג וועט אֲדֹנָי אָפּגאָלן מיט דעם גאָלמעסער
golmeser dem mit opgolen Adonoi vet tog yenem in
razor the with shave Adonoi will day that in

געדונגען אויף יענער זײַט טײַך – מיט דעם מלך פֿון אשור ,
Ashur fun melech dem mit taich zait yener oif gedungen
Assyria of king the with river side that on hired

דעם קאָפּ און די האָר פֿון די פֿיס, און אויך די באָרד וועט עס
es vet bord di oich un fis di fun hor di un kop dem
it will beard the also and feet the of hair the and head the

אַראָפּנעמען.
aropnemen
remove

כא און עס וועט זײַן אין יענעם טאָג, אַז אַ מאַן וועט אויפֿהאָדעוועט
oifhodeven vet man a az tog yenem in zain vet es un
raise will man a that day that in be will it and

אַ יונגע קו און צוויי שאָף , כב אין, פֿון פֿיל מילך וואָס
vos milch fil fun iz shof tsvei un ku yunge a
which milk much from is sheep two and heifer young a

זיי וועלן געבן , וועט ער עסן שמאַנט; וואָרעם שמאַנט עסן האָניק
honik un shmant vorem shmant esen er vet gebn veln zei
honey and cream because cream eat he will give will they

וועט עסן איטלעכער וואָס איז געבליבן אין לאַנד .
land in geblibn iz vos itlecher esen vet
the land within left is which each eat will

כג און עס וועט זײַן אין יענעם טאָג, איז, איטלעכער אָרט וווּ
vu ort itlecher iz tog yenem in zain vet es un
where place every is day that in be will it and

עס זײַנען דאָ טויזנט וויינשטאָקן וועלכע טויזנט
toiznt vert vainshtokn toiznt do zainen es
a thousand shall be grape vine a thousand there are it

זילבערשטיק , וועט פֿאַר דערנער און פֿאַר ווילדגעוועקס זײַן .
zain vildgeveks far un derner far vet zilbershtik
be thistles for and thorns for will pieces of silver

כד מיט פֿײַל און מיט בויגן וועט מען קומען אַהין , וואָרעם
vorem ahin kumen men vet boign mit un failn mit
because there enter one will bows with and arrows with

דערנער און ווילדגעוועקס וועט זײַן דאָס גאַנצע לאַנד. כה און אַלע
ale un land gantse dos zain vet vildgeveks un derner
all and land whole this be will thistles and thorns

בערג וואָס וועלן מיט אַ גראָבאַיזן געגראָבן, וועסטו אַהין
ahin vestu gegrobn grobaizn a mit vern vos berg
there will you(sg) dug digging tool a with become which hills

נישט קומען אויס מורא פֿאַר דערנער און ווילדגעוועקס, נאָר עס
es nor vildgeveks un derner far moire ois kumen nisht
it but thistles and thorns before fear out of come not

וועט זײַן פֿאַר אָקסן אַרויסצולאָזן , און פֿאַר שאָף צום טרעטן.
tretn tsum shof far un aroistsulozn oksen far zain vet
tread to sheep for and to be confined oxen for be will

8 Moreover Hashem said unto me, Take thee a gillayon gadol *(great slab)*, and write on it with cheret enosh concerning Maher Shalal Chash Baz *(The Booty Hastens [i.e., the coming Assyrian defeat of Syria and Israel is imminent])*. [2] And I took unto me edim ne'emanim *(faithful witnesses)* to record, Uriyah the kohen, and Zecharyah ben Yeverekhyahu.

[3] And I went unto the neviah; and she conceived, and bore ben. Then said Hashem to me, Call shmo Maher Shalal Chash Baz. [4] For before the na'ar shall have da'as to cry, Avi, or Immi, the chayil Damascus and the spoil of Shomron shall be carried off before Melech Ashur.

[5] Hashem spoke also unto me again, saying,

[6] Forasmuch as HaAm HaZeh refuseth

the waters of Shiloach that flow softly,

and delight in Retzin and Ben Remalyahu;

ח

אוּן ה הָאָט צוּ מִיר געזאָגט: נעם
nem gezogt mir tsu hot Hashem un
take said me to has Hashem and

דִיר אַ גרויסן טאָוול, אוּן שרַיִב אָן
on shraib un tovl groisn a dir
on write and slab large a you(SG)

דערוּיף מִיטן שריפֿט פֿוּן פֿאָלק :
folk fun shrift mitn deroif
the common people of scribal strokes with thereon

ב אוּן איך זאָל מִיר שטעלן . מַהֵר-שָׁלָל-חָשׁ-בַּז
shteln mir zol ich un Maher-Shalal-Chash-Baz
set me shall I and Maher Shalal Chash Baz

באַגלויבטע עדות , אוּריָה דעם כֹּהן , אוּן
un koyen dem Uriyah eides bagloibte
and kohen the Uriyah witnesses trustworthy

זכַריָהוּ דעם זון פֿוּן יְבֶרֶכיָהוּ .
Yeverekhyahuen fun zun dem Zecharyahu
Yeverekhyahu of son the Zecharyah

ג אוּן איך האָב גענענט צוּ דער נבִּיאה , אוּן זי
zi un neviye der tsu genent hob ich un
she and prophetess the to come near have I and

איז טראָגעדיק געוואָרן , אוּן האָט געבאָרן אַ
a geborn hot un gevorn trogedik iz
a given birth to has and having become pregnant is

זון . אוּן ה הָאָט צוּ מִיר געזאָגט: רוּף זַיין נאָמען :
nomen zain ruf gezogt mir tsu hot Hashem un zun
name his call said me to has Hashem and son

מַהֵר-שָׁלָל-חָשׁ-בַּז . ד וואָרעם איידער דער יִנגל וועט וויסן
visen vet yingel der eider vorem Maher-Shalal-Chash-Baz
know will boy the before because Maher Shalal Chash Baz

צוּ רוּפֿן טאַטע אוּן מאַמע, וועט מען אַוועקטראָגן פֿאַרמעג דעם
farmeg dem avektrogen men vet mame un tate rufn tsu
possessions the carry away they will Mama and Tata call to

פֿוּן דַמֶּשֶׂק , אוּן דעם זאַקרויב פֿוּן שוֹמרוֹן , פֿאַרויס פֿאַר
far farois Shomron fun zakroib dem un Damesek fun
before ahead of Shomron of booty the and Damascus of

דעם מלך פֿוּן אשור .
Ashur fun melech dem
Assyria of king the

ה אוּן ה הָאָט נאָך ווידער צוּ מִיר געַרעדט, אַזוי צוּ זאָגן :
zogn tsu azoi geredt mir tsu vider noch hot Hashem un
say to so spoken me to again yet has Hashem and

ו וויַיל דאָס דאָזיקע פֿאָלק האָט פֿאַראַכט
faracht hot folk dozike dos vail
despised has people this the for as much as

די וואַסערן פֿוּן שִׁלוֹחַ וואָס גייען פּאַמעלעך,
pamelech geyen vos Shelach fun vasern di
lagging go which Shiloach of waters the

אוּן זיך געפֿרייט מיט רצִין אוּן דעם זון
zun dem un Retsin mit gefreit zich un
son the and Retzin with rejoiced self and

פֿוּן רמַלְיָהוּ ,
Remalyahuen fun
Remalyahu of

[7] Now therefore, hinei, Adonoi bringeth up upon them

ז דרומעך זע , אֲדֹנָי ברענגט אַרויף אויף זיי
zei oif aroif brengt Adonoi ze drumech
them on up bring Adonoi behold Therefore

the waters of the river, strong and many,

די גרויסע און מאַבטיקע וואַסערן פֿון טײַך ,
taich fun vasern machtike un groise di
river of waters mighty and great the

even Melech Ashur, and all his kavod;

דעם מלך פֿון אשור מיט זײַן גאַנצער מחנה ,
machne gantser zain mit Ashur fun melech dem
legion whole his with Assyria of king the

and he shall come up over all his channels,

און ער וועט איבערלויפֿן איבער אַלע זײַנע גראָבנס ,
grobns zaine ale iber iberloifn vet er un
channels its all over overflow will he and

and go over all his banks;

און אַריבערגיין איבער זײַנע אַלע ברעגן;
bregn ale zaine iber aribergein un
banks all its over go over and

[8] And he shall swirl into Yehudah;

ח און ער וועט דורכציען דורך יהודה ,
Yehudah durch durchtsien vet er un
Yehudah by way of press forward will he and

he shall overflow and go over,

פֿלייצנדיק וועט ער דורכשטראָמען ,
durchshtromen er vet fleitsndik
pour onward he will overflowing

he shall reach even to the neck;

ביזן האַלדז וועט ער גרייכן ,
greichn er vet haldz bizn
reach it will neck until

and the stretching out of his wings

און די שפּרייטונגען פֿון זײַנע פֿליגלען
fliglen zaine fun shpreitungen di un
wings its of spreading out the and

shall fill the breadth of Thy eretz, O Immanu El.

וועלן אָנפֿילן די ברייט פֿון דײַן לאַנד, עִמָּנוּאֵל !
Immanuel land dain fun breit di onfiln veln
Immanu-El land your of breadth the fill will

[9] Exasperate yourselves, O ye Amim *(Nations)*, and ye shall be broken in pieces;

ט ליאַרעמט , איר פֿעלקער, אָבער איר וועט
vet ir ober felker ir liaremt
will you but nations you exasperate

צעבראָכן וועלן ;
vern tsebrochn
become broken

and give ear, all ye of far countries;

יאָ , פֿאַרנעמט אַלע וויַיטענישן פֿון דער ערד ;
erd der fun vaitenishn ale farnemt yo
earth the of far off all pay attention yes

gird yourselves for battle, and ye shall be broken in pieces;

גורט אײַך אָן, אָבער איר וועט צעבראָכן
tsebrochn vet ir ober on aich gurt
broken in pieces will you but on you gird loins

וועלן ,
vern
become

gird yourselves for battle, and ye shall be broken in pieces.

גורט אײַך אָן, אָבער איר וועט צעבראָכן
tsebrochn vet ir ober on aich gurt
broken in pieces will you but on you gird loins

וועלן .
vern
become

[10] Consult etzah *(counsel, plan)*, and it shall come to naught;

י עצהט אַן עצה , און זי וועט פֿאַרשטערט וועלן ,
vern farshtert vet zi un eitse an eitset
become broken will it and counsel a consult

speak the davar, and it shall not stand;

for Immanu El *(G-d is with us)*.

11 For Hashem hath spoken thus to me with chezkat haYad, and instructed me that I should not walk in the Derech HaAm HaZeh, saying, 12 Call ye not Kesher *(Conspiracy)* all that this people calls kesher; neither fear ye their fear, nor be in dread. 13 Regard Hashem Tzva'os as kodesh; and let Him be your fear, and let Him be your dread. 14 And He shall be for a Mikdash; but for an Even Negef *(Stone of Stumbling)* and for a Tzur Michshol to both the Batei Yisroel, for a pach *(snare)* and for a mokesh *(trap)* to the inhabitants of Yerushalayim. 15 And rabbim *(many)* among them shall stumble, and fall, and be broken, and be snared, and be taken.

16 Bind up the te'udah *(testimony)*, chatom *(seal up)* the torah *(teaching)* among my disciples. 17 And I will wait for Hashem, that hideth His face from the Bais Ya'akov, and I will look for Him. 18 Hinei, I and the yeladim whom Hashem hath given me are for otot

רעדט אָפּ אַ זאַך , און זי וועט נישט באַשטיין,
bashtein nisht vet zi un zach a op redt
stand not will it and thing a up speak
וואָרעם אֵל איז מיט אונדז.
undz mit iz El vorem
us with is G-d because

יא וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה צו מיר מיט אַ שטאַרקער
shtarker a mit mir tsu Hashem gezogt hot azoi vorem
overpowering an with me to Hashem said has so for
האַנט, און ער האָט מיך געווארנט, נישט צו גיין אין וועג פֿון דעם
dem fun veg in gein tsu nisht gevornt mich hot er un hant
the of way in go to not warned me has he and hand

דאָזיקן פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן: יב איר זאָלט נישט זאָגן בונט
bunt zogn nisht zolt ir zogn tsu azoi folk dozikn
conspiracy say not shall you say to so people this
אויף אַלץ וואָס דאָס דאָזיקע פֿאָלק זאָגט בונט , און זיין
zain un bunt zogt folk dozike dos vos alts oif
its and conspiracy says people this the which all that on
מורא זאָלט איר נישט מורא האָבן, און נישט פֿאָרכטן . יג ה
Hashem forchtn nisht un hobn moire nisht ir zolt moire
Hashem be in dread not and have fear not you shall fear
צבָאוֹת , אים זאָלט איר הייליקן , און ער זאָל זיין אַייער מורא, און
un moire aier zain zol er un heilikn ir zolt im Tseva'ot
and fear your be shall he and sanctify you shall him of hosts
ער אייַער פֿאָרכט. יד און ער וועט זיין פֿאַר אַ מקדָש , אָבער אויך
oich ober mikdash a far zain vet er un forcht aier er
also but sanctuary a for be will he and dread your he
פֿאַר אַ שטיין פֿון אָנשטויסונג , און פֿאַר אַ פֿעלדז פֿון שטרויכלונג ,
shtroichlung fun feldz a far un onshtoisung fun shtein a far
pitfall of rock a for and stumbling of stone a for
פֿאַר ביידע הייזער פֿון יִשְׂרָאֵל; פֿאַר אַ נעץ און פֿאַר אַ פּאַסטקע פֿאַר
far pastke a far un nets a far Yisroel fun haizer beide far
for trap a for and net a for Yisroel of houses both for
דעם באַווויינער פֿון ירוּשָׁלַיִם . טו און פֿיל צווישן זיי וועלן
veln zei tsvishn fil un Yerushalayim fun bavoiner dem
will them among many and Yerushalayim of inhabitants the
געשטרויכלט ווערן , און פֿאַלן און צעבראָכן ווערן , און
un vern tsebrochn un faln un vern geshtroichlt
and become broken in pieces and fall and become stumbled
געפֿאַנגען און באַצווונגען ווערן .
vern batsvungen un gefangen
become subjugated and captured

טז פֿאַרבינדן די וואָרענישׁ , פֿאַרחתמען די לערנונג
farbindn di vorenish lernung di farchtmen
bind up the warning of testimony the seal the teaching
צווישן מיַינע לערנערס! יז און איך וועל האָפֿן אויף ה וואָס
vos Hashem oif hofn vel ich un lerners maine tsvishn
who Hashem on wait will I and learners my among
פֿאַרבאָרגט זיין פּנים פֿון דעם הויז יעקבֿ , און וועל
vel un Yaakov fun hoiz dem fun ponem zain farborgt
will and Yaakov of house the from face his hides
האָפֿן צו אים. יח אָט בין איך און די קינדער וואָס ה
Hashem vos kinder di un ich bin ot im tsu hofn
Hashem which children the and I am behold him for wait

and for mofetim in Yisroel from Hashem Tzva'os, which dwelleth in Mount Tziyon.

[19] And when they shall say unto you, Seek unto mediums that have familiar spirits, and unto spiritists that whisper, and that mutter: should not Am seek unto Elohav? Should they consult the mesim *(dead ones)* for the benefit of the chayyim *(living)*? [20] To the torah *(teaching of G-d)* and to the te'udah *(recorded testimony)*; if they speak not according to Davar HaZeh, it is because there is no shachar *(dawn, light)* in them. [21] And they shall roam about therein, hard-pressed and hungry; and it shall come to pass, that when they shall be hungry, they shall fret themselves, and curse by their melech and Elohav, and look upward. [22] And they shall look unto eretz; and, hinei, tzarah and darkness, gloom of anguish; and they shall be driven to darkness.

[23 9:1] Nevertheless there will be no gloom in her in anguish. In Et HaRishon *(the former time)* He brought into contempt Artzah Zevulun and Artzah Naphtali, but acharon *(afterward, in the future)* did bring to honor Derech HaYam *(Way to the Sea, land between Sea of Galilee and the Mediterranean)*, beyond Yarden, in the Galil HaGoyim.

האָט מיר געגעבן, פֿאַר סימנים און פֿאַר צייכנס אין ישׂראֵל פֿון
fun Yisroel in tseichns far un simonim far gegebn mir hot
from Yisroel in signs for and marks for given me has

ה צבָּאוֹת ווָאס רוט אויף באַרג ציון .
Tsiyon barg oif rut vos Tseva'ot Hashem
Tziyon mount on rests who of hosts Hashem

יט און אַז זיי וועלן זאָגן צו אייַך: פֿרעגט ביי די גייַסטער און
un gaister di bai fregt aich tsu zogn veln zei az un
and spirits the of inquire you to say will they when and

בייַ די רוחות ווָאס פּיפּסן און ווָאס מורמלען, זאָלט איר זאָגן:
zogn ir zolt murmlen vos un pipsn vos ruches di bai
say you shall murmur which and chirp which spirits the of

דאַרף נישט אַ פֿאָלק פֿרעגן בייַ זייַן ג-ט? צו ווָאס פֿרעגן פֿאַר די
di far fregn vos tsu G-t zain bai fregn folk a nisht darf
the for to ask which to G-d its of to ask people a not should

לעבעדיקע בייַ די טויטע? כ צו דער תּורה און צו דעם עדות,
eides dem tsu un toyre der tsu toite di bai lebedike
testimony the to and instruction the to dead the by living

וועָן זיי זאָגן נישט אַזוי ווי דאָס דאָזיקע וואָרט, אַזוי איז עס
es iz azoi vort dozike dos vi azoi nisht zogn zei ven
it is thus word this the as according to not speak they when

ווייַל זיי האָט נישט קיין מאָרגן ליכט. כא און דורכגיין וועט
vet durchgein un licht morgn kein nisht hot zei vail
will pass through and light morning any not have they because

דורך דאָנען אַ געדריקטער און אַ הונגעריקער; און עס וועט זייַן,
zain vet es un hungeriker a un gedrikter a danen durch
be will it and hungry a and hard ptessed a here by

אַז ער וועט הונגערן, וועט ער צערגנען, און וועט שילטן זייַן מלך
melech zain shiltn vet un tserenen er vet hungern vet er az
king his curse will and be angry he will hunger will he when

און זייַן ג-ט; און ער וועט זיך קערן צו דער הייך, כב און וועט קוקן
kukn vet un heich der tsu kern zich vet er un G-t zain un
gaze will and height the to turn self will he and g-d his and

צו דער ערד, ערשט נויט און פֿינצטערניש, אַנגסטיקע טונקלעניש,
tunklenish angstike fintsternish un noit ersht erd der tsu
dim anguish darkness and distress behold earth the to

און חושכניש אויסגעשפּרייט.
oisgeshpreit choishechnish un
spread out unto gloom and

כג.א ווָאו עס בליַבט נישט פֿינצטער, ווו עס איז
iz es vu fintster nisht blaibt es vorem
is there where dark not remains it because

איצט יסורים : אין ערשטן מאָל האָט ער געברַאַכט דאָס
dos gebracht er hot mol ershtn in yesurim itst
this brought he has time first in suffering now

לאַנד זבֻלון און דאָס לאַנד נַפְתָּלי אין חרפּה, און
un charpe in Naftali land dos un Zevulun land
and disgrace in Naphtali land of this and Zevulun land of

אין דעם לעצטן ברענגט ער כּבֹוד דעם וועג ביַים ים, פֿון
fun yam baim veg dem koved er brengt letstn dem in
of sea by the way the honor He bring last that in

דער אַנדער זייַט ירדן, דעם גָּליל פֿון די גוֹיִם .
Goim di fun Galil dem Yarden zait ander der
Goyim the of Galil the Yarden side other the

9 [9:2] The people that walked in choshech

ט דאָס פֹאָלק וואָס איז געגאַנגען אין פֿינצטערניש,
fintsternish in gegangen iz vos folk dos
darkness in having gone is which people this

have seen an Ohr gadol;

האָט דערזען אַ גרויס ליכטיקייט ;
lichtikeit grois a derzen hot
light shine great a seen has

they that dwell in the eretz tzalmavet,

די וואָס זיצענען געזעסן אין לאַנד פֿון טויטשאָטן ,
toitshotn fun land in gezesn zainen vos di
death shadow of land in settled are which the ones

upon them hath the Ohr dawned.

אויף זיי האָט אַ ליכטיקייט געשיינט .
geshaint lichtikeit a hot zei oif
shining light shine a has them on

[2 3] Thou shalt multiply the Goy *(Nation)*,

ט.ג האָסט געמערט דאָס פֹאָלק ,
folk dos gemert host
people this multiplied have

and increase its simchah;

האָסט געגרייסט זיין פֿרייד;
freid zain gegreist host
joy its extoled have

they joy before Thee according to the simchat baKatzir,

זיי פֿרייען זיך פֿאַר דיר , ווי די פֿרייד
freid di vi dir far zich freyen zei
joy the like you(SG) before self rejoice they

בײַם שניט ,
shnit baim
harvest at

and as men rejoice when they divide the spoil.

ווי מען קוועלט וועט מע טיילט זיך מיט רויב .
roib mit zich teilt me vet kvelt men vi
plunder with self divides one when delights one as

[3 4] For Thou hast broken the ol *(yoke)* of his burden,

ט.ד וואָרעם דעם יאָך פֿון זיין לאַסט ,
last zain fun yoch dem vorem
burdens its of yoke the because

and the mateh *(staff)* of his shoulder,

און דעם שטאַנג פֿון זיין נאַקן,
nakn zain fun shtang dem un
neck its of shaft the and

the shevet hanogesh *(rod of the task master)* of him,

די רוט פֿון זיין דריקער ,
driker zain fun rut di
oppressor its of rod the

as in the yom of Midyan.

האָסטו צעבראָכן ווי אין טאָג פֿון מִדְיָן .
Midyan fun tog in vi tsebrochn hostu
Midyan of day in as broken in splinters have you

[4 5] For every boot of the tramping warrior in the battle's tumult,

ט.ה וואָרעם יעטוועדער שוך וואָס האָט
hot vos shuch yetveder vorem
has which boot every because

געשאַרט מיט רַעש ,
raash mit geshart
tumult with trudge

and simlah *(garments)* megolalah *(rolled)* in damim *(blood)*

און יעטוועדער מאַנטל געוועלגערט אין בלוט ,
blut in gevelgert mantl yetveder un
blood in rolled mantle every and

shall be for burning and

וועט זיין צו בראַנד,
brand tsu zain vet
burn to be will

ma'acholet eish *(food for fire)*.

אַ שפּײַז פֿאַרן פֿײַער.
faier faran shpaiz a
fire for the food a

[5 6] For unto us a yeled is born,

ט.ו ווארעם אַ קינד איז אונדז געבאָרן , געווארן
gevorn geborn undz iz kind a vorem
having become given birth to to us is child a because

unto us ben is given;

אַ זון איז אונדז געגעבן , געווארן
gevorn gegebn undz iz zun a
having become given to us is son a

and the misrah *(dominion)* shall be upon his shoulder;

און די הערשאַפט איז אויף זיין אַקסל ;
aksl zain oif iz hershaft di un
shoulder his on is government the and

and Shmo shall be called

און מע רופט זיין נאָמען :
nomen zain ruft me un
name his call one and

Peleh *(Wonderful)*, Yoetz *(Counsellor)*, El Gibbor *(Mighty G-d)*,

פֶּלֶא-יוֹעֵץ אֵל-גִּבּור ,
El-gibor Pele-Yoets
Mighty G-d Wonder-Counsellor

Avi Ad *(Possessor of Eternity)*, Sar Shalom *(Prince of Peace)*.

אֲבִי-עַד שַׂר-שָׁלוֹם ;
Sar-Sholem Avi-Eid
Prince of Peace Possessor of Eternity

[6 7] Of the increase of his misrah

ט.ז צו מערן די הערשאַפט ,
hershaft di mern tsu
government of the increase to

and shalom there shall be no ketz *(end)*,

און צו שלום אָן שיעור,
shieur on sholem tsu un
limit without peace to and

upon the Kisse Dovid,

אויף דעם טראָן פֿון דָּוִד ,
Dovid fun tron dem oif
Dovid of throne the upon

and upon his kingdom,

און אויף זיין מלוכה ;
meluche zain oif un
kingdom his over and

to strengthen it, and to support it with mishpat

זי צו פֿעסטיקן און זי אונטערצולענען
untertsulenen zi un festikn tsu zi
to support it and strengthen to it

and with tzedakah from henceforth

מיט רעכט און גערעכטיקייט ,
gerechtikeit un recht mit
righteousness and right with

even ad olam *(forever)*.

פֿון אַצונד און ביז אייביק ;
eibik biz un atsund fun
eternity until and now from

The Kinat Hashem Tzva'os will fulfill this.

דאָס אָנענעמען זיך פֿון ה צבָאוֹת טוט דאָס דאָזיקע.
dozike dos tut Tseva'ot Hashem fun zich onnemen dos
this the do of hosts Hashem of self catch fire the

[7 8] Adonoi sent davar against Ya'akov,

ט.ח אֲדֹנָי האָט אַ וואָרט געשיקט אין יעקבֿ ,
Yaakov in geshikt vort a hot Adonoi
Yaakov in sent word a has Adonoi

and it hath fallen upon Yisroel.

און עס איז געפֿאַלן אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in gefaln iz es un
Yisroel in falls is it and

[8 9] And all HaAm shall know it,

ט.ט און וויסן וועט דאָס גאַנצע פֿאָלק ,
folk gantse dos vet visen un
people whole this will know and

even Ephrayim and the inhabitant of Shomron,

אפֿרים און דער באַווינער פֿון שומרון ,
Shomron fun bavoiner der un Efrayim
Shomron of inhabitants the and Ephrayim

that say in the ga'avah *(pride)* and haughtiness levav *(of heart)*,

הַרְצַן: פֹּון גְּדֻלּות מִיט גַּאֲווה און מִיט זאָגט וואָס
hartsn fun gadles mit un gaive mit zogt vos
heart of greatness with and pride with declares which

9 10 The levenim *(bricks)* are fallen down,

ט.י צִיגל זײַנען אײַנגעפֿאַלן,
aingefaln zainen tsigl
collapsed are bricks

but we will rebuild with cut stones;

און געהאַקטע שטיינער ווועלן מיר בויען;
boien mir veln shteiner gehakte un
build we will stones chiseled and

the sycamores are cut down,

, געוואָרן עפֿגעהאַקט זײַנען שײַמער פֿײַגנבוים ווילדע וועלד
gevorn opgehakt zainen faignbeimer vilde
having become chopped down are sycamore wild

but we will replace them with cedars.

און מיט צעדערן ווועלן מיר זיי פֿאַרבײַטן.
farbaiten zei mir veln tsedern mit un
replace them we will cedar trees with and

10 11 Therefore Hashem shall strengthen the adversaries of Retzin against him,

ט.יא דערום דערהייבט ה די פֿײַנט פֿון
fun faint di Hashem derheibt derum
of enemies the Hashem lifts up therefore

רצין אויף אים,
im oif Retsin
him over Retzin

and spur on his enemies;

און זײַנע שׂונאים וועט ער אָנרייצן;
onreitsn er vet sonim zaine un
incite he will adversaries his and

11 12 The Syrians from the east, and the Pelishtim from the west;

ט.יב אֲרָם פֿון פֿאָרנט, און פּלשתּים פֿון הינטן;
hintn fun Pelishtim un forent fun Aram
behind of Pelishtim and in front of Aram

and they shall devour Yisroel with open mouth.

און זיי עסן ישׂראֵל מיטן גאַנצן מויל.
moil gantsn mitn Yisroel esen zei un
mouth entire with Yisroel devour they and

For all this His anger is not turned away,

, בײַ אַלעם דעם איז נישט אָפּגעגאַנגען זײַן כּעס
kaas zain opgegangen nisht iz dem alem bai
anger his turned away not is the all this by

but His yad is upraised still.

און זײַן האַנט איז נאָך אויסגעשטרעקט.
oisgeshtrekt noch iz hant zain un
stretched out yet is hand his and

12 13 For HaAm turneth not unto Him that struck them,

ט.יג אָבער דאָס פֿאָלק קערט זיך נישט צו זײַן שלעגער,
shleger zain tsu nisht zich kert folk dos ober
striker his to not self turn people this but

neither do they seek Hashem Tzva'os.

און ה צבָאוֹת זוכן זיי נישט.
nisht zei zuchn Tseva'ot Hashem un
not they seek of hosts Hashem and

13 14 Therefore Hashem will root out of Yisroel head and tail,

ט.יד און ה פֿאַרשנײַדט פֿון ישׂראֵל קאָפּ און עק,
ek un kop Yisroel fun farshnaidt Hashem un
tail and head Yisroel of cut across Hashem and

palm branch and reed, in yom echad.

טייטלצווײַג און טײַכריטל, אין איין טאָג.
tog ein in taichritl un teitltsvaig
day one in river twig and date palm branch

14 15 The zaken and prominent man is the head;

ט.טו דער זקן און דער אָנגעזעענער, דאָס איז דער קאָפּ,
kop der iz dos ongezeener der un zoken der
head the are these distinguished the and elder the

and the navi that is the moreh sheker *(false teacher)* is the tail.

און דער נבֿיא וואָס לערנט ליגן, דאָס איז דער עק.
ek der iz dos lign lernt vos novi der un
tail the are these lies teach who prophets the and

15 16 For the me'ashrei HaAm HaZeh *(leaders of this people)* cause them to err;

ט.טז און די האַרן פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק
folk dozikn dem fun harn di un
people this the of lords the and
זיַנען פֿאַרפֿירער,
farfirer zainen
deceivers are

and they that are led of them are destroyed.

און זייערע גענפֿירטע זיַנען צעמישט.
tsemisht zainen gefirte zeyere un
confused are leaders their and

16 17 Therefore Adonoi shall have no joy in their bocherim,

ט.יז דערום פֿאַרייט זיך נישט אֲדֹנָי מיט
mit Adonoi nisht zich freit derum
with Adonoi not self rejoice therefore
זיַנע יונגע ליַיט,
lait yunge zaine
people young his

neither shall have mercy on their yetomim and almanot;

און זיַנע יתומים און אַלמנות דערבאַרעמט
derbaremt almones un yesoimim zaine un
have compassion on widows and fatherless his and
ער נישט;
nisht er
not he

for every one is a chanef *(g-dless)* and an evildoer,

וואָרעם איטלעכער איז זינדיק און טוט שלעכטס,
shlechts tut un zindik iz itlecher vorem
evil things do and sinful is everyone because

and every mouth speaketh nevalah *(folly)*.

און איטלעך מויל רעדט שענדלעכקייט.
shendlechkeit redt moil itlech un
scandal speaks mouth every and

For all this His anger is not turned away,

ביַי אַלעם דעם איז נישט אָפּגעגאַנגען זיַן כּעס,
kaas zain opgegangen nisht iz dem alem bai
anger his gone away not is the one all this with

but His yad is upraised still.

און זיַן האַנט איז נאָך אויסגעשטרעקט.
oisgeshtrekt noch iz hant zain un
stretched out still is hand his and

17 18 For wickedness burneth like eish;

ט.יח וואָרעם די שלעכטיקייט ברענט ווי אַ פֿייַער,
faier a vi brent shlechtikeit di vorem
fire a like burns wickedness the because

it shall devour the briers and thorns,

זי פֿאַרצערט דערנער און ווילדגעוועקס,
vildgeveks un derner fartsert zi
thistles and thorns devours it

and shall kindle in the thickets of the forest,

און צינדט די געצווייַגן פֿון וואַלד,
vald fun getsvaign di tsindt un
forest of thickets the kindles and

and they shall smoke upward like the lifting up of ashan *(smoke)*.

ביז זיי קנוילן זיך אין זיַלן פֿון רויך.
roich fun zailn in zich knoiln zei biz
smoke of columns in self swirl up they until

18 19 Through the Evrat Hashem Tzva'os *(Wrath of* Hashem*of Hosts)*

ט.יט דורך דעם צאָרן פֿון ה צבָאוֹת
Tseva'ot Hashem fun tsorn dem durch
of hosts Hashem of fury the through

is the land darkened,

איז צעפֿלאַקערט דאָס לאַנד,
land dos tseflakert iz
land this flares is

and HaAm shall be ma'acholet eish *(food for fire)*;

און דאָס פֿאָלק איז ווי שפּייַז פֿאַרן פֿייַער;
faier faran shpaiz vi iz folk dos un
fire for the food like is people this and

no ish shall spare his brother.

זיי דערבאַרעמען זיך נישט קיינער אויף זיין ברודער,
bruder zain oif keiner nisht zich derbaremen zei
brother his on no one not self have mercy they

19 20 And they grab on the yamin *(right hand)*, and are still hungry;

ט.כ און מע רייסט רעכטס , און בלייבט הונגעריק,
hungerik blaibt un rechts raist me un
hungry remains and to the right tears one and

and shall eat on the smol *(left hand)*, and they shall not be satisfied;

און מע עסט לינקס , און ווערט נישט זאַט ;
zat nisht vert un links est me un
satisfied not shall be and on the left eats one and

they shall eat every ish the basar of his own zero'a;

זיי עסן איטלעכער דאָס פֿלייש פֿון זיין אָרעם:
orem zain fun fleish dos itlecher esen zei
arm his of flesh the each eat they

20 21 Menasheh against Ephrayim; and Ephrayim, Menasheh;

ט.כא מנשֶׁה אפֿרימען , און אפֿרים מנשֶׁהן ,
Menashehn Efrayim un Efrayimen Menasheh
Menasheh Ephrayim and Ephrayim Menasheh

they together shall be against Yehudah.

זיי אין איינעם אויף יהודה .
Yehudah oif einem in zei
Yehudah on together in they

For all this His anger is not turned away;

ביַי אַלעם דעם איז נישט אָפּגעגאַנגען זיין כּעס ,
kaas zain opgegangen nisht iz dem alem bai
anger his gone away not is the all this with

His yad is upraised still.

און זיין האַנט איז נאָך אויסגעשטרעקט.
oisgeshtrekt noch iz hant zain un
stretched out still is hand his and

10 Woe unto them that decree unrighteous chukim,

י ווייַ , די וואָס מאַכן אומגערעכטע געזעץ,
gezets umgerechte machn vos di vei
laws unrighteous make who the ones woe

and that write decrees of oppression;

און שרייַבער וואָס האָבן אומרעכט געשריבן ,
geshribn umrecht hobn vos shraiber un
written injustice have who scribes and

2 To turn aside the needy from their rights,

ב כּדי אָפּצונייגן פֿון משפּט די באַדערפֿטיקע,
baderftike di mishpot fun optsuneigen kedei
poor the justice from deviate so that

and to withhold mishpat from the aniyyei Ami,

און גזלנען דאָס רעכט פֿון די אָרימע פֿון מיַין פֿאָלק ;
folk main fun orime di fun recht dos gazlen un
people my of poor the of right the deprive and

that almanot may be their prey,

כּדי אַלמנות זאָלן זיַין זייער רויב,
roib zeyer zain zoln almones kedei
prey their be shall widows so that

and that they may rob the yetomim!

און יתומים זאָלן זיי באַראַבעווען!
barabeven zei zoln yesoimim un
rob they shall fatherless and

3 And what will ye do in the Yom Pekuddah *(Day Of Visitation, Reckoning)*

ג און וואָס ווועט איר טאָן אין טאָג פֿון רעכנשאַפֿט,
rechnshaft fun tog in ton ir vet vos un
reckoning of day in do you will what and

and in the desolation which shall come from afar?

און אין דער פֿאַרוויסטונג וואָס קומט פֿון דער ווייַט ?
vait der fun kumt vos farvistung der in un
afar off the from comes that desolation the in and

To whom will ye flee for ezrah *(help)*?

צו וועמען וועט איר לויפֿן נאָך הילף ?
hilf noch loifn ir vet vemen tsu
for help after flee you will whom to

And where will ye leave your kavod *(glory, riches)*?

און וווּ וועט איר איבערלאָזן אייַער רייַכטום ?
raichtum aier iberlozen ir vet vu un
riches your leave over you will where and

[4] Without Me they shall bow down under the prisoners,

ד נישט אָנדערש ווי קניִען אונטער געפֿאַנגענע,
gefangene unter knien vi andersh nisht
prisoners under bow down than another not

and they shall fall under the slain.

און אונטער הרוגים צו פֿאַלן.
faln tsu herugim unter un
fall to slain ones under and

For all this His anger is not turned away,

ביי אַלעם דעם איז נישט אָפּגעגאַנגען זיין כּעס ,
kaas zain opgegangen nisht iz dem alem bai
anger his gone away not is the one all this with

but His yad is upraised still.

און זיין האַנט איז נאָך אויסגעשטרעקט.
oisgeshtrekt noch iz hant zain un
stretched out still is hand his and

[5] O Ashur, the rod of Mine anger,

ה ווי , אשור , די רוט פֿון מײַן צאָרן ,
tsorn main fun rut di Ashur vei
anger my of rod the Assyria woe

in whose yad is the mateh of My wrath.

וואָס מיין כּעס איז אַ שטעקן אין זייער האַנט!
hant zeyer in shtekn a iz kaas main vos
hand their in staff a is anger my which

[6] I will send him against a Goy Chanef,

ו אויף אַ זינדיקן פֿאָלק טו איך אים שיקן ,
shikn im ich tu folk zindikn a oif
send him I do people sinning a on

and against the people of My wrath will I give him a charge,

און אויף דער אומה פֿון מײַן צאָרן טו איך
ich tu tsorn main fun ume der oif un
I do anger my of nation the on and

אים באַפֿעלן ,
bafeln im
give a charge him

to take the spoil, and to take the plunder,

צו רויבן זאַקרויב, און צו ראַבעווען רויב ,
roib rabeven tsu un zakroib roibn tsu
plunder rob to and booty plunder to

and to tread them down like the chomer chutzot *(mire of the streets)*.

און זי מאַכן צו טרעטן ווי קויט פֿון די גאַסן .
gasn di fun koit vi tretn tsu machn zi un
streets the of filth like tread to make it and

[7] But he intendeth not so,

ז אָבער נישט אַזוי מיינט ער,
er meint azoi nisht ober
he means so not but

neither doth his mind so consider;

און נישט אַזוי טראַכט זיין האַרץ,
harts zain tracht azoi nisht un
heart his thinks so not and

but it is in his lev

נײַערט צו פֿאַרטיליקן איז אין זיין האַרצן,
hartsn zain in iz fartiliken tsu naiert
heart his in is destroy to but

to make an end of Goyim not a few.

און צו פֿאַרשנײַדן פֿעלקער נישט ווינציק.
vintsik nisht felker farshnaidn tsu un
few not nations cut off to and

[8] For he saith,

ח וואָרעם ער זאָגט :
zogt er vorem
declares he because

Are not my sarim altogether melachim?

זײַנען נישט מײַנע האַרן מלכים אַלע?
ale mlochim harn maine nisht zainen
all kings lords my not are

[9] Is not Kalno like Karkemish?

ט איז נישט ווי כַּרכמיש כַּלנו ?
Kalno Karkemish vi nisht iz
Kalno Karkemish as not is

Is not Chamat like Arpad?

צִי אִז נִישְׁט וִוי אַרפַּד חֲמָת ?
Chammat Arpad vi nisht iz tsi
Chamat Arpad as not is or

Is not Shomron like Damascus?

צִי אִז נִישְׁט וִוי דַּמֶּשֶׂק שׁוֹמרוֹן ?
Shomron Damesek vi nisht iz tsi
Shomron Damascus as not is or

10 Just as my yad hath found

י אֲזוֹי וִוי מִין הָאַנְט דערגרייכט
dergreicht hot hant main vi azoi
has reached has hand my as in same way

the mamlechot haelil,

די קִינִגרַיכן פוֹן די אָפּגעטער,
opgeter di fun kinigraichn di
idols the of kingdoms the

whose pesilim *(molten images)* did excel

וואָס זייערע געצן זיִנען מער געווען
geven mer zainen getsn zeyere vos
having been more are idols their which

them of Yerushalayim and of Shomron;

וִוי פוֹן ירוּשָׁלַיִם אוּן פוֹן שׁוֹמרוֹן –
Shomron fun un Yerushalayim fun vi
Shomron of and Yerushalayim of than

11 Shall I not, as I have done

יא פַֿאַר וואָר , אֲזוֹי וִוי אִיך הָאב געטאָן
geton hob ich vi azoi vor far
done have I as so surely for

unto Shomron and her elilim,

צו שׁוֹמרוֹן אוּן צו אירע אָפּגעטער,
opgeter ire tsu un Shomron tsu
idols its to and Shomron to

so do to Yerushalayim

אֲזוֹי וועל אִיך טאָן צו ירוּשָׁלַיִם
Yerushalayim tsu ton ich vel azoi
Yerushalayim to do I will so

and her atzabim *(images)*?

אוּן צו אירע געצנבילדער.
getsnbilder ire tsu un
idol images its to and

12 Wherefore it shall come to pass, that when Adonoi hath performed His whole work upon Mount Tziyon and on Yerushalayim, I will punish the fruit of the proud lev of Melech Ashur, and the tiferet of his haughty eyes.

יב אָבער עס וועט זיִין , אַז אֲדֹנָי וועט ענדיקן אַל זיִין ווערק אויף
oif verk zain al endikn vet Adonoi az zain vet es ober
on work his all finish will Adonoi that be will it but

בארג צִיּוֹן אוּן אויף ירוּשָׁלַיִם , וועל איך זיך רעכענען פַֿאַר דער
der far rechenen zich ich vel Yerushalayim oif un Tsiyon barg
the for reckon self I will Yerushalayim on and Zion mount

פרוכט פוֹן דעם שטאָלצן האַרצן פוֹן דעם מלך פוֹן אשור , אוּן פַֿאַר
far un Ashur fun melech dem fun hartsn shtoltsn dem fun frucht
for and Assyria of king the of heart proud the of fruit

דער רימעריַ פוֹן זיִנע האָפּערדיקע אויגן.
oign hoferdike zaine fun rimerai der
eyes proud his of boasting the

13 For he saith,

יג וואָרעם ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er vorem
said has he because

By the ko'ach of my yad I have done it,

מיט כּוֹח פוֹן מִין הָאַנְט הָאב איך אויפֿגעטאָן,
oifgeton ich hob hant main fun koiech mit
have done I have hand my of strength with

and by my chochmah; for I have binah;

אוּן מיט מִין חכמה , ווַיל איך בין פַֿאַרשטאַנדיק ;
farshtandik bin ich vail chochme main mit un
understanding am I because wisdom my with and

and I have removed the boundaries of the nations,

אוּן איך טו אָפּ די געמאַרקן פוֹן פֹֿעלקער,
felker fun gemarkn di op tu ich un
nations of borders the away do I and

and have plundered their treasures,

און זייערע שאַצן האָב איך צערויבט,
tseroibt ich hob shatsn zeyere un
looted I have value their and

and like the mighty I have subdued those on thrones;

און מאַכטיק טו איך נידערן די באַווינער .
bavoiner di nidern ich tu machtik un
inhabitants the go down I do mightily and

14 And my yad hath found like a ken *(nest)*

יד און מײַן האַנט האָט געפֿונען ווי אַ נעסט
nest a vi gefunen hot hant main un
nest a like found has hand my and

the riches of the nations;

דעם פֿאַרמעג פֿון די פֿעלקער,
felker di fun farmeg dem
nations the of possessions the

and like one gathereth beitzim *(eggs)* that are left,

און ווי מע קלײַבט אויף אײַער פֿאַרלאָזענע,
farlozene aier oif klaibt me vi un
abandoned eggs up gather one like and

have I gathered kol ha'aretz;

האָב איך די גאַנצע ערד אויפֿגעקליבן;
oifgeklibn erd gantse di ich hob
gathered earth whole the I have

and there was none that moved the wing,

און נישט געווען וואָר זאָל אַ פֿליגל רירן ,
rirn fligel a zol ver geven nisht un
touch wings a shall who having been not and

or opened the beak, or peeped.

אָדער עפֿענען אַ מויל און אַ פּיפּס טאָן.
ton pips a un moil a efenen oder
do peeps a and mouth a open or

15 Shall the garzen *(axe)* boast itself against Him that cuts therewith?

טו קען די האַק זיך רימען קעגן דעם וואָס
vos dem kegen rimen zich hak di ken
which the one against boast self axe the can

האַקט מיט איר?
ir mit hakt
it with chops

Or shall the masor *(saw)* magnify itself against Him that useth it?

קען די זעג זיך גרייסן קעגן דעם וואָס ציט זי?
zi tsit vos dem kegen greisn zich zeg di ken
it pulls which the against magnify self saw the can

As if the shevet *(rod)* should shake itself against them that lift it up,

ווי אַ רוט זאָל פֿאָכן מיט אירע אויפֿהייבער,
oifheiber ire mit fochn zol rut a vi
uplifter its with brandish shall rod a as

or as if the matteh *(staff)* should lift up itself,

ווי אַ שטעקן זאָל אויפֿהייבן
oifheibn zol shtekn a vi
lift up shall stick a as

as if it were not etz.

דעם וואָס נישט האָלץ!
holts nisht vos dem
wood not which is the one

16 Therefore shall HaAdon Hashem Tzva'os

טז דערום וועט דער האַר , ה צְבָאוֹת
Tseva'ot Hashem har der vet derum
of hosts Hashem master the will therefore

send among his fat ones leanness;

אָנשיקן אַ מאָגערקייט דערויף זײַן פֿעטקייט;
fetkeit zain deroif mogerkeit a onshikn
fatness his thereon thinness a send

and instead of his kavod there will be kindled a burning

און אַנשטאָט זײַן פּראַכט וועט זיך צעברענען אַ בראַנד ,
brand a tsebrenen zich vet pracht zain anshtot un
burning a be kindled self will glory his in place of and

like the blazing of eish.

ווי די בראַנד פֿון אַ פֿײַער.
faier a fun brand di vi
fire a of blazing the like

17 And the Ohr Yisroel shall become an eish,

יז און דאָס ליכט פֿון ישׂראֵל וועט זיין אַ פֿייער,
faier a zain vet Yisroel fun licht dos un
fire a be will Yisroel of light the and

and His Kadosh a flame;

און זיין הייליקער אַ פֿלאַם,
flam a heiliker zain un
flame a holy one his and

and shall burn and consume its thistles

און זי וועט ברענען און פֿאַרצערן זייַנע דערנער
derner zaine fartseren un brenen vet zi un
thorns its devour and burn will it and

and its thorns in Yom Echad;

און זיין ווילדגעוועקס אין איין טאָג.
tog ein in vildgeveks zain un
day one in thistles its and

18 And shall consume the kavod of his forest and his fertile land,

יח און די פּראַכט פֿון זיין וואַלד און זיין פֿרוכטגאָרטן
fruchtgortn zain un vald zain fun pracht di un
fruit garden his and forest his of glory the and

even to nefesh and basar;

וועט ער לייַב און זעל פֿאַרלענדן;
farlendn zel un laib er vet
destroy soul and body he will

and shall be as a sick man wasting away.

און עס וועט זיין ווי דאָס אויסגיין פֿון אַ גוסס .
guss a fun oisgein dos vi zain vet es un
dying person a of running out the like be will it and

19 And the remnant of the etz of his forest shall be few,

יט און דער רעשט ביימער פֿון זיין וואַלד וועלן זיין געציילטע ,
getseilte zain veln vald zain fun beimer resht der un
numbered be will forest his of trees rest the and

that a na'ar could record them.

און אַ ייִנגל וועט זיי קענען אויפֿשרייבן.
oifshraibn kenen zei vet yingel a un
inscribe be able to them will boy a and

20 And it shall come to pass in Yom Hahu, that the remnant of Yisroel, and such as are escaped of Bais Ya'akov, shall no longer lean upon him that smote them; but shall lean upon Hashem Kadosh Yisroel be'emes. 21 The remnant shall return, even the remnant of Ya'akov, unto El Gibbor. 22 For though thy people Yisroel be like the chol hayam, only a remnant of them shall return; destruction is decreed, overwhelming tzedakah. 23 For Adonoi Hashem Tzva'os shall carry out kalah *(destruction)* decreed, even upon the kol ha'aretz.

כ און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, וועט דער איבערבלייַב פֿון ישׂראֵל,
Yisroel fun iberblaib der vet tog yenem in zain vet es un
Yisroel of remnant the will day that in be will it and

און די אַנטרונענע פֿון הויז פֿון יעקבֿ , זיך מער נישט אָנלענען
onlenen nisht mer zich Yaakov fun hoiz fun antrunene di un
lean not more self Yaakov of house from escape the ones and

אויף זייער שלעגער, נאָר זיך אָנלענען מיט אמת אויף ה , דעם
dem Hashem oif emes mit onlenen zich nor shleger zeyer oif
the Hashem on truth with lean self but striker their on

כא אַן איבערבליַב וועט זיך אומקערן, אַן איבערבליַב היליקן פֿון ישׂראֵל.
iberblaib an umkeren zich vet iberblaib an Yisroel fun heilikn
remnant a to return self will remnant a Yisroel of Holy One

כב וואָרעם אויב דיין פֿאָלק , ישׂראֵל, זאָל פֿון יעקבֿ , צו אֵל-גִּבור .
zol Yisroel folk dain oib vorem El-gibor tsu Yaakov fun
should Yisroel people your if for Mighty G-d to Yaakov of

זיין ווי זאַמד פֿון ים , וועט נאָר אַן איבערבלייַב פֿון אים זיך אומקערן;
umkeren zich im fun iberblaib an nor vet yam fun zamd vi zain
return self it of remnant a only will the sea of sand like be

אַ פֿאַרלענדונג איז נגזר געוואָרן , זי פֿלייצט מיט גערעכטיקייט .
gerechtikeit mit fleitst zi gevorn nigzar iz farlendung a
righteousness with floods it having become decreed is destruction a

כג וואָרעם אַ פֿאַרלענדעניש און אַ גזר מאַכט אֲדֹנָי , ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem Adonoi macht gzar a un farlendenish a vorem
of hosts Hashem Adonoi makes decree a and destruction a for

אין גאַנצן לאַנד.
land gantsn in
land all the in

כד פַּאַר וואָר , אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי , ה צְבָאוֹת : זאָלסט
zolst Tseva'ot Hashem Adonoi gezogt hot azoi vor far
you(SG) shall of hosts Hashem Adonoi said has so surely for

נישט מורא האָבן, מיַן פֹאָלק , באַווויינער פֿון צִיּוֹן , פַּאַר אשור וואָס
vos Ashur far Tsiyon fun bavoiner folk main hobn moire nisht
which Assyria for Tziyon of inhabitants people my have fear not

שלאָגט דיך מיט דער רוט, און הייבט זיַין שטעקן אויף דיר ,
dir oif shtekn zain heibt un rut der mit dich shlogt
you(SG) against staff his raise and rod the with you(SG) strikes

אויפֿן שטייגער פֿון מִצרַיִם . כה וואָרעם נאָך אַ קליין וויַיל , און דער כּעס
kaas der un vail klein a noch vorem Mitsrayim fun shteiger oifn
anger the and while little a after because Mitzrayim of manner in the

וועט זיך ענדיקן, און מיַן צאָרן וועט זיַין צו זייער פַֿאַרטיליקונג. כו און
un fartilikung zeyer tsu zain vet tsorn main un endikn zich vet
and destruction their to be will anger my and finish self will

ה צְבָאוֹת וועט דערוועקן אויף אים אַ רוט, אַזוי ווי אין דעם שלאַק
shlak dem in vi azoi rut a im oif dervekn vet Tseva'ot Hashem
calamity the in as so rod a him on awake will of hosts Hashem

פֿון מִדיָן אין צור-עוֹרֵב , און ווי זיַין שטעקן איבערן ים ; און ער וועט
vet er un yam ibern shtekn zain vi un Tsur-Orev in Midyan fun
will he and the sea over staff his as and Tzur Orev in Midyan of

זי אויפֿהייבן אויפֿן שטייגער פֿון מִצרַיִם . כז און עס וועט זיַין אין יענעם
yenem in zain vet es un Mitsrayim fun shteiger oifn oifheibn zi
that in his will it and Egypt of manner in the lift up it

טאָג, וועט אָפּגעטאָן ווערן זיַין לאַסט פֿון דיַין רוקן, און זיַין יאָך
yoch zain un rukn dain fun last zain vern opgeton vet tog
yoke his and back your from burden be become removed will day

פֿון דיַין האַלדז, און דער יאָך וועט צעבראָכן ווערן פֿונעם פֿעטס.
fets funem vern tsebrochn vet yoch der un haldz dain fun
fat from the become broken will yoke the and neck your from

[28] He comes to Ayat,

כח ער איז געקומען אויף עַיָּת ,
Ayat oif gekumen iz er
Ayat on having come is he

passes through Migron;

ער איז דורכגעגאַנגען מִגרוֹן ,
Migron durchgegangen iz er
Migron gone through is he

at Michmas he hath left his supplies;

אין מִכמָש לאָזט ער איבער זיַין געפּעק ;
gepek zain iber er lozt Michmas in
baggage his over he leaves Michmas in

[29] They are crossing the pass;

כט זיי זיַינען אַריבער דעם איבערפּאָר ,
iberfor dem ariber zainen zei
ford the crossed over are they

they have taken up their lodging at Geva;

אין גֶּבַע האָבן זיי נאַכטלעג געהאַלטן.
gehaltn nachtleg zei hobn Geva in
held up night-lodging they have Geva in

Ramah is afraid;

רָמָה טוט ציטערן ,
tsiteren tut Ramah
tremble does Ramah

Givat Sha'ul has fled.

גִּבעַת-שָׁאוּל איז אַנטלאָפֿן.
antlofn iz Giv'at-Shaul
fled is Givat Sha'ul

[30] Lift up thy voice, O Bat-Gallim;

ל שרייַ אויפֿן קול , טאָכטער גַּלִּים !
Gallim tochter kol oifn shrai
of Gallim daughter voice with cry aloud

Listen O Layshah, O poor Anatot.

הָאָרְךְ, לַיִשׁ ! אָרימע עֲנָתוֹת !
Anatot orime Layish horch
Anatot poor Layshah listen

[31] Madmenah hurries away;

לא מַדמֵנָה וואָגלט ,
voglt Madmannah
wanders Madmenah

the inhabitants of Gevim gather themselves to flee.

די ווויינער פון גֵבִים אַנטרינען.
antrinen Gevim fun voiner di
escape Gevim of inhabitants the

[32] As yet shall he remain at Nov this very day;

לב נאָך היינט וועט ער זיך אָפּשטעלן אין נוֹב ;
Nov in opshteln zich er vet haint noch
Nov in stop moving self he will today yet

he shall shake his fist against the Har Bat Tziyon,

ער פּאָכט זיין האַנט אויפֿן באַרג פון טאָכטער צִיוֹן ,
Tsiyon tochter fun barg oifn hant zain focht er
Tziyon daughter of mountain over hand his waves he

the Givat Yerushalayim.

אויף דעם הויכן אָרט פון ירוּשָלַיִם .
Yerushalayim fun ort hoichn dem oif
Yerushalayim of place high the over

[33] Hinei, HaAdon Hashem Tzva'os,

לג זע , דער האַר , ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem har der ze
of hosts Hashem master the behold

shall chop the bough with great power;

ברעכט אָפּ די צווייגן מיט מוֹראדיקייט ,
mordikeit mit tsvaign di op brecht
terrifying power with branches the off breaks

and the high ones of stature shall be hewn down;

און די הויכגעוואַקסענע וועלן אָפּגעשניטן ,
opgeshnitn vern hoichgevaksene di un
cut down become high-grown ones the and

the haughty shall be humbled.

און די דערהויבענע וועלן דערנידערט ווערן .
vern dernidert veln derhoibene di un
become brought low will lofty ones the and

[34] And He shall cut down the thickets of the forest with barzel *(iron)*,

לד און ער וועט אָפּהאַקן די געצווייגן פון
fun getsvaign di ophakn vet er un
of thickets the cut down will he and

וואַלד מיט אַן אייַזן,
aizn an mit vald
iron an with forest

and Levanon shall fall by Adir *(the Majestic Mighty One, i.e.,* Hashem*)*.

און דער לְבָנוֹן וועט דורך אַ מאַכטיקן פאַלן.
faln machtikn a durch vet Levanon der un
fall mighty one a by shall Levanon the and

11 And there shall come forth a Khoter *(Branch)* out of the Geza *(Stock)* of Yishai,

יא און אַ רוט וועט אַרויס פון דעם בוים
boim dem fun arois vet rut a un
tree the of out will rod a and

שטאַם פון יִשַׁי ,
Yishai fun shtam
Yishai of stump

and a Netzer *(Branch)* shall bear fruit of his roots:

און אַ צווייג פון זיינע וואָרצלען וועט שפּראָצן .
shprotsn vet vortselen zaine fun tsvaig a un
spring up will root his from branch a and

[2] And the Ruach of Hashem shall rest upon Him,

ב און רוען וועט אויף אים דער גייסט פון ה ,
Hashem fun gaist der im oif vet ruen un
Hashem of spirit the him upon will rest and

the Ruach of Chochmah and Binah,

דער גייסט פון חכמה און פַאַרשטאַנדיקייט,
farshtandikeit un chochme fun gaist der
understanding and wisdom of spirit the

the Ruach of Etzah *(Counsel)* and Gevurah,

דער גײַסט פֿון עצה און גבֿורה ,
gevure un eitse fun gaist der
might and counsel of spirit the

the Ruach of Da'as and of the Yir'at Hashem;

דער גײַסט פֿון דערקענונג און גאָטפֿאָרכטיקייט.
gotsforchtikeit un derkenung fun gaist der
fear of G-d and knowledge of spirit the

[3] And His delight shall be in the Yir'at Hashem:

ג און זײַן קוויקונג וועט זײַן אין פֿאָרכט פֿון ה ;
Hashem fun forcht in zain vet kvikung zain un
Hashem of dreads in be will delight his and

and He shall not judge after the sight of His eyes,

און נישט נאָך דער אויסזען פֿון זײַנע אויגן וועט ער משפּטן ,
mishpetn er vet oign zaine fun oiszen der noch nisht un
judge he will eyes his of sight the after not and

neither reprove after the hearing of His ears:

און נישט נאָך דער הערונג פֿון זײַנע אויערן וועט ער אַנטשיידן ;
antsheiden er vet oiern zaine fun herung der noch nisht un
adjudicate he will ears his of hearing the after not and

[4] But with tzedek shall He judge the needy,

ד נאָר ער וועט משפּטן מיט געראַטקייט די אָרימע,
orime di gerechtikeit mit mishpetn vet er nor
poor the righteousness with judge will he but

and reprove with mishor *(equity, justice)* for the anvei eretz:

און אַנטשיידן מיט יושר פֿאַר די געדריקטע פֿון לאַנד ;
land fun gedrikte di far yoisher mit antsheiden un
the land of oppressed the for equity with adjudicate and

and He shall strike the earth with the shevet of His mouth,

און ער וועט שלאָגן דאָס לאַנד מיט דער רוט
rut der mit land dos shlogn vet er un
rod the with land the strike will he and

פֿון זײַן מויל ,
moil zain fun
mouth his of

and with the Ruach of His lips shall he slay the reshah.

און מיטן אָטעם פֿון זײַנע ליפּן וועט ער טייטן דעם רשע .
roshe dem teitn er vet lipn zaine fun otem mitn un
wicked the slay he will lips his of breath with and

[5] And tzedek shall be the ezor *(belt)* of His loins,

ה און געראַטקייט וועט זײַן דער אָנגורט פֿון זײַנע לענדן,
lendn zaine fun ongurt der zain vet gerechtikeit un
loins his of girding the be will righteousness and

and emunah *(faithfulness)* the ezor of His waist.

און טרײַשאַפֿט דער גאַרטל פֿון זײַנע דיכן .
dichn zaine fun gartel der traishaft un
thighs his of belt the faithfulness and

[6] The ze'ev *(wolf)* also shall dwell with the keves,

ו און אַ וואָלף וועט הויזן מיט אַ שעפּס,
sheps a mit hoizn vet volf a un
lamb a with live peacefully will wolf a and

and the namer *(leopard)* shall lie down with the gedi *(young goat)*;

און אַ לעמפּערט מיט אַ ציקעלע וועט הויערן,
hoiern vet tsikele a mit lempert a un
crouch will young goat a with leopard a and

and the egel and the lion whelp and the fatling together;

און אַ קאַלב און אַ יונגלייב און אַ פּעט רינד ביינאַנד ;
bainand rind fet a un yungleib a un kalb a un
together head of cattle fat a and young lion a and calf a and

and a na'ar shall lead them.

און אַ קליין יינגל וועט זיי פֿירן.
firn zei vet yingel klein a un
lead them will youth small a and

[7] And the parah *(cow)* and the dov *(bear)* shall feed together;

ז און אַ קו מיט אַ בער וועלן זיך פֿיטערן,
fitern zich veln Beor a mit ku a un
graze self will bear a with cow a and

their yeladim shall lie down together;

ביינאַנד וועלן הויערן זייערע יונגע ;
yunge zeyere hoiern veln bainand
young their crouch will together

and the aryeh shall eat teven (straw) like the ox.

אוּן אַ לייב וועט ווי אַ רינד עסן שטרוי.
shtroi esen rind a vi vet leib a un
straw eat head of cattle a like will lion a and

8 And the yonek (sucking infant)

ח אוּן אַ זויגעדיקער וועט זיך שפּילן
shpiln zich vet zoigediker a un
play self will nursing infant a and

shall play on the hole of the cobra,

אויפֿן לאָך פֿון אַ שלאַנג,
shlang a fun loch oifn
snake a of hole on

and the weaned child shall put his yad

אוּן אויף דער נאָרע פֿון אַ נאָטער
noter a fun nore der oif un
viper a of hole the on and

in the viper's me'urah (hole).

וועט אַן אַנטווויקלטער זײַן האַנט לייגן.
leign hant zain antvoinkelter an vet
put hand his weaned child a will

9 They shall not hurt nor destroy

ט זיי וועלן נישט בייזן טאָן נישט פֿאַרדאַרבן
fardorben nisht un ton beiz nisht veln zei
destroy not and do evil not will they

in all My Har Kodesh;

אויף מײַן גאַנצן הייליקן באַרג ;
barg heilikn gantsn main oif
mountain holy all my on

for ha'aretz shall be full of the da'as Hashem,

וואָרעם די ערד וועט זײַן פֿול מיט דערקענונג פֿון ה ,
Hashem fun derkenung mit ful zain vet erd di vorem
Hashem of knowledge with full be will earth the for

as the mayim cover the sea.

ווי די וואַסערן באַדעקן דעם ים .
yam dem badekn vasern di vi
sea the cover waters the as

10 And in Yom HaHu there shall be a Shoresh Yishai, which shall stand for a nes (banner) for the peoples; to Him will the Goyim seek; and His menucha (resting place) shall be kavod.

י אוּן עס וועט זײַן אין יענעם טאָג: דער וואָרצל פֿון ישַׁי , וואָס
vos Yishai fun vortsel der tog yenem in zain vet es un
who Yishai of root the day that in be will it and

שטייט פֿאַר אַ פֿאָן פֿון די פֿעלקער – צו אים וועלן די אומות
umes di veln im tsu felker di fun fon a far shteit
peoples the will him to nations the of standard a for stands

זיך וועגדן , אוּן זײַן רוּונג וועט זײַן אַ פּראַכטיקייט.
prachtikeit a zain vet ruung zain un venadn zich
glory a be will resting place his and turn self

11 And it shall come to pass in Yom HaHu, that Adonoi shall set His yad again the second time to recover the She'ar (Remnant) of His people, which shall be left, from Assyria, and from Mitzrayim, and from Patros, and from Kush, and from Eilam, and from Shinar, and from Chamat, and from the islands of the sea.

יא אוּן עס וועט זײַן אין יענעם טאָג, וועט אֲדֹנָי ווידער אויסשטרעקן
oisshtrekn vider Adonoi vet tog yenem in zain vet es un
stretch out again Adonoi will day that in be will it and

זײַן האַנט, אַ צווייט מאָל, אויסצוקויפֿן דעם איבערבלייַב פֿון זײַן פֿאָלק ,
folk zain fun iberblaib dem oistsukoifn mol tsveit a hant zain
people his of remnant the ransom time second a hand his

וואָס וועט בליַבן פֿון אשור , אוּן פֿון מִצרַיִם , אוּן פֿון פַּתרוֹס,
Patros fun un Mitsrayim fun un Ashur fun blaibn vet vos
Patros from and Mitzrayim from and Assyria from remain will who

אוּן פֿון כּוּש , אוּן פֿון עֵילָם , אוּן פֿון שִׁנעָר , אוּן פֿון חֲמָת ,
Chammat fun un Shinar fun un Eilam fun un Kush fun un
Chamat from and Shinar from and Eilam from and Kush from and

אוּן פֿון די אינדזלען פֿון ים .
yam fun indzelen di fun un
the sea of islands the from and

12 And He shall raise up a nes (banner) for the Goyim,

יב אוּן ער וועט אויפֿהייבן אַ פֿאָן צו די פֿעלקער,
felker di tsu fon a oifheibn vet er un
nations the to standard a lift up will he and

and shall assemble the outcasts of Yisroel,

און וועט איינזאַמלען די פֿאַרשטויסענע פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun farshtoisene di ainzamlen vet un
Yisroel of banished the gather together will and

and gather together the dispersed of Yehudah

און די צעשפּרייטע פֿון יהוּדה וועט ער אויפֿקלײַבן
oifklaibn er vet Yehudah fun tseshpreite di un
assemble he will Yehudah of scattered the and

from the four corners of ha'aretz.

פֿון די פֿיר עקן פֿון דער ערד.
erd der fun ekn fir di fun
earth the of corners four the from

13 The kinah *(envy, jealousy)* also of Ephrayim shall depart,

יג און אֶפֿגעטאָן וועט ווערן די קנאה פֿון אפֿרים,
Efrayim fun kine di vern vet opgeton un
Ephrayim of envy the become will depart and

and the adversaries of Yehudah shall be cut off;

און די פֿײַנט פֿון יהוּדה וועלן פֿאַרשניטן ווערן;
vern farshnitn veln Yehudah fun faint di un
become be cut off will Yehudah of enemies the and

Ephrayim shall not envy Yehudah,

אפֿרים וועט נישט מקנא זײַן יהוּדה,
Yehudah zain mekane nisht vet Efrayim
Yehudah be envy not will Ephrayim

and Yehudah shall not harass Ephrayim.

און יהוּדה וועט נישט פֿײַנטן אפֿרים.
Efrayim faintn nisht vet Yehudah un
Ephrayim antagonize not shall Yehudah and

14 But they shall swoop down upon the shoulders of the Pelishtim toward the west;

יד און זיי וועלן אָנפֿליען בײַנאַנד אויף די
di oif bainand onflien veln zei un
the upon together fly down shall they and

פּלשתּים צו מערבֿ,
mayrev tsu Pelishtim
the west to Pelishtim

they shall plunder them of the east together;

אין אינעם וועלן זיי רויבן די קינדער פֿון מזרח,
mizrech fun kinder di roibn zei veln einem in
east of children the plunder they shall one in

they shall lay their yad upon Edom and Moav;

אויף אֱדוֹם און מוֹאָבֿ וועלן זיי שטרעקן זייער האַנט,
hant zeyer shtrekn zei veln Moav un Edom oif
hand their stretch they will Moav and Edom upon

and the Bnei Ammon shall obey them.

און די קינדער פֿון עַמּוֹן וועלן געהאָרכן צו זיי.
zei tsu gehorchn veln Amon fun kinder di un
them to obey will Ammon of children the and

15 And Hashem shall utterly destroy the leshon Yam Mitzrayim *(tongue of the Red Sea)*;

טו און ה׳ וועט פֿאַרוויסטן די צונג פֿון
fun tsung di farvistn vet Hashem un
of sea-tongue the destroy will Hashem and

דעם ים פֿון מִצרַיִם;
Mitsrayim fun yam dem
Egypt of the sea the

and with His scorchimg Ruach shall He shake His Yad over the Nahar,

און ער וועט פֿאָכן זײַן האַנט אויפֿן טײַך מיט
mit taich oifn hant zain fochn vet er un
with river over hand his wave will he and

זײַן הייסן ווינט,
vint heisn zain
wind scorching his

and shall break it into seven streams,

און וועט אים צעשלאָגן אויף זיבן בעכן,
bechn zibn oif tseshlogn im vet un
streams seven into strike it will and

and make men go over dryshod.

און מאַכן מיט שיך אַריבערצושפּרייזן.
aribertsushpraizn shich mit machn un
to stride over shoes with make and

[16] And there shall be a mesillah *(highway)* for the she'ar *(remnant)* of His people,

ס״ז און אַ ווּעג ווּעט זײַן פַּאַר דעם איבערבלײַב
iberblaib dem far zain vet veg a un
remnant the for be will road a and

פֿון זײַן פֿאָלק ,
folk zain fun
people his of

which shall be left, from Assyria;

וואָס ווּעט בלײַבן פֿון אשור ,
Ashur fun blaibn vet vos
Assyria from remain will who

just as it was for Yisroel

אַזוי ווי עס איז געווען פֿאַר יִשְׂרָאֵל
Yisroel far geven iz es vi azoi
Yisroel for having been is it as just

in the Yom that he came up out of Eretz Mitzrayim.

אין טאָג פֿון זײַן אַרויפֿגיין פֿון לאַנד מִצְרַיִם .
Mitsrayim land fun aroifgein zain fun tog in
Egypt land from going up his of day in

12 And in Yom Hahu thou shalt say,

יב און ווּעסט זאָגן אין יענעם טאָג:
tog yenem in zogn vest un
day that in say you(sg) will and

Hashem, I will praise Thee;

איך דאַנק דיר , ה ,
Hashem dir dank ich
Hashem you(SG) thank I

though Thou wast angry with me,

הגם דו האָסט געצערנט אויף מיר;
mir oif getsernt host du hagam
me with been angry have you though

Thine anger is turned away,

אָפּגעגאַנגען איז דײַן כּעס ,
kaas dain iz opgegangen
anger your is gone away

and Thou comfortedst me.

און דו האָסט מיך געטרייסט.
getreist mich host du un
consoled me have you and

[2] Hinei, El is my Yeshu'ah *(Salvation)*;

ב זע , אֵל איז מײַן ישועה ;
yeshue main iz El ze
salvation my is G-d behold

I will trust, and not be afraid;

איך בין זיכער און אַנגסט נישט,
nisht angst un zicher bin ich
not fear and sure am I

for Hashem G-d is my strength and my zemirah;

וואָרעם מײַן שטאַרקייט און געזאַנג איז ג-ט ה ,
Hashem G-t iz gezang un shtarkeit main vorem
Hashem G-d is song and strength my for

He also has become my Yeshu'ah *(Salvation)*.

און ער איז מיר געווען אַ ישועה .
yeshue a geven mir iz er un
salvation a having been for me is he and

[3] Therefore with sasson shall ye draw mayim out of the wells of Yeshu'ah *(Salvation)*. [4] And in Yom Hahu shall ye say:

ג און איר ווּעט שעפּן ווּאַסער מיט שׂימחה, פֿון די קוואַלן פֿון
fun kvaln di fun simche mit vaser shepen vet ir un
of springs the from joy with water draw will you and

ישועה . ד און אין יענעם טאָג ווּעט איר זאָגן :
zogn ir vet tog yenem in un yeshue
say you will day that in and salvation

Hodu LaHashem, call upon Shmo,

דאַנקט צו ה , רופֿט אויס זײַן נאָמען ,
nomen zain ois ruft Hashem tsu dankt
name his out proclaim Hashem to give thanks

declare His deeds among the peoples,

לאָזט וויסן צווישן די פֿעלקער זײַנע טוּונגען ,
tuungen zaine felker di tsvishn visen lozt
deeds his nations the among know let

proclaim that Shmo is exalted.

דערציילט אַז דערהויבן איז זײַן נאָמען .
nomen zain iz derhoibn az dertseilt
name his is exalted that tell

[5] Sing unto Hashem; for He hath done glorious things;

ה זינגט צו ה וואָרעם ער האָט אויפֿגעטאָן , גרויס
grois oifgeton hot er vorem Hashem tsu zingt
great things have done has he because Hashem to sing

let this be known b'chol ha'aretz.

באַוווסט זאָל דאָס זײַן אויף דער גאַנצער ערד .
erd gantser der oif zain dos zol bavust
earth entire the on be this shall known

[6] Cry out and shout for joy, thou inhabitant of Tziyon;

ו שריַ אויס און זינג , באַווויינערין פֿון ציון ,
Tsiyon fun bavoinerin zing un ois shrai
Tziyon of inhabitant sing and out cry aloud

for gadol is Kadosh Yisroel in the midst of thee.

ווואָרעם גרויס צווישן דיר איז דער הייליקער פֿון ישׂראל .
Yisroel fun heiliker der iz dir tsvishn grois vorem
Yisroel of holy one the is you(SG) among great because

13 The massa *(burden)* of Bavel *(Babylon)*, which Yeshayah Ben Amotz did see.

יג די נבֿואה אויף בָּבֶל , וואָס ישַׁעיָהו דער זון פֿון
fun zun der Yeshayahu vos Bavel oif nevue di
of son the Yeshayah which Bavel against oracle the

אָמוצן האָט געזען :
gezen hot Amotsn
see did Amotz

[2] Lift ye up a nes upon the high mountain,

ב אויף אַ הויכן באַרג שטעלט אויף אַ פֿאָן ,
fon a oif shtelt barg hoichn a oif
standard a up stand mountain high a on

exalt the voice unto them,

הייבט אויף דעם קול צו זיי ,
zei tsu kol dem oif heibt
them to voice the up raise

shake the yad,

פֿאָכט מיט דער האַנט,
hant der mit focht
hand the with wave

that they may go into the gates of the nobles.

זיי זאָלן קומען אין די טויערן פֿון פֿירשטן .
firshtn fun toiern di in kumen zoln zei
chieftains of gates the into come shall they

[3] I have commanded My Mekuddash,

ג איך האָב באַפֿוילן מיַינע געהיילקטע,
geheilikte maine bafoiln hob ich
holy ones my commanded have I

I have also summoned My Gibbor for Mine anger,

יאָ , געפֿון מיַינע גיבורים פֿאַר מיַן צאָרן ,
tsorn main far giborim maine gerufn yo
anger my for warriors my called yes

even them that rejoice in My highness.

מיַינע שטאָלצלוסטיקע .
shtoltslustike maine
proudly exalting ones my

[4] The noise of a hamon *(multitude)* in the harim *(mountains)*,

ד האָרך! אַ טומל אויף די בערג ,
berg di oif tuml a horch
mountains the on tumult a listen

like as of an Am Rav;

גלייַך ווי פֿון פֿאָלק אַ סך .
sach a folk fun vi glaich
many a people of as like that

a tumultuous noise of the mamlechot *(kingdoms)* of Goyim gathered together;

האָרך! אַ געוויש פֿון מלוכות , פֿון אומות
umes fun meluchut fun geroish a horch
nations of kingdoms of uproar an listen

פֿאַרזאַמלטע .
farzamlte
gathering together

Hashem Tzva'os mustereth the Tzava *(army)* of the milchamah *(battle, war)*.

ה צְבָאוֹת בְּאַפְעֶלְט אַ חיל פֿון מלחמה .
milchome fun cheil a bafelt Tseva'ot Hashem
war for army a commands of hosts Hashem

[5] They come from an eretz merchak *(a far country)*,

ה זיי קומען פֿון אַ לאַנד אַ ווייַטן ,
vaitn a land a fun kumen zei
distant a land a from come they

from the end of Shomayim,

פֿון עק פֿונעם הימל –
himel funem ek fun
heaven of the end from

Hashem, and the weapons of His indignation,

ה און די געצייַג פֿון זיין צאָרן ,
tsorn zain fun getsaig di un Hashem
anger his of weapons the and Hashem

to destroy Kol HaAretz.

די גאַנצע ערד צו צעשטערן.
tseshtern tsu erd gantse di
destroy to earth whole the

[6] Wail ye; for the Yom Hashem is karov *(near)*;

ו יאָמערט, ווארעם נאָנט איז דער טאָג פֿון ה ,
Hashem fun tog der iz nont vorem yomert
Hashem of day the is near for wail

it shall come like shod *(sudden destruction)* from Shaddai.

ווי אַ בראָך פֿון שַׁדַי וועט ער קומען .
kumen er vet Shaddai fun broch a vi
come it will Shaddai from disaster a as

[7] Therefore shall kol yadayim *(all hands)* fall weak,

ז דערום וועלן אַלע הענט שלאַף ווערן ,
vern shlof hent ale veln derum
become limp hands all will therefore

and kol levav enosh shall melt;

און איטלעך האַרץ פֿון אַ מענטשן וועט צעגיין .
tsegein vet mentshn a fun harts itlech un
melt will human a of heart every and

[8] And they shall be afraid;

ח און זיי וועלן דערשראָקן ווערן ;
vern dershrokn veln zei un
become terrified will they and

pangs and chavalim *(pains)* shall take hold of them;

יסורים און ווייען וועלן זיי קריגן,
krign zei veln veyen un yesurim
seize them will anguish and suffering

they shall be in pain like a woman that travaileth in childbirth;

ווי אַ געווינערין וועלן זיי זיך דרייען ;
dreyen zich zei veln gevinerin a vi
writhe self they will woman in labor a like

one shall be aghast at his re'a;

איינער אויפֿן אַנדערן וועלן זיי גאַפֿן ,
gafn zei veln andern oifn einer
gaze open-mouthed at they will another on one

their faces shall be like flaming visages.

זייערע פנימער , פנימער פֿון פֿלאַמען.
flamen fun penemer penemer zeyere
flames of faces faces their

[9] Hinei, the Yom Hashem cometh,

ט זע , דער טאָג פֿון ה קומט ,
kumt Hashem fun tog der ze
comes Hashem of day the behold

cruel both with wrath and charon af *(fierce anger)*,

אומדערבאַרעמדיק מיט כּעס און גרימצאָרן ,
grimtsorn un kaas mit umderbaremdik
fiery wrath and fury with merciless

to lay the land desolate;

צו מאַכן די ערד פֿאַר אַ וויסטעניש ,
vistenish a far erd di machn tsu
desolation a for earth the make to

and He shall destroy the chatta'im *(sinners)* thereof out of it.

און פֿאַרטיליקן אירע זינדיקע פֿון איר.
ir fun zindike ire fartiliken un
it from sinners its destroy and

[10] For the kokhavim of Shomayim and the constellations thereof

י וואָרעם די שטערן פֿון הימל און זײַנע מזלות
mezlut zaine un himel fun shtern di vorem
constellations his and heaven of stars the for

shall not give their ohr *(light)*;

ווען נישט שײַנען זייער ליכט;
licht zeyer shainen nisht veln
light their shine not will

the shemesh shall be darkened in its rising

די זון וועט זײַן פֿינצטער אין איר אויפֿגאַנג,
oifgang ir in fintster zain vet zun di
rising its in darkened be will sun the

and the yarei'ach shall not cause its ohr to shine.

און די לבֿנה וועט נישט שימערן איר ליכט.
licht ir shimern nisht vet levone di un
light its shimmer not will moon the and

[11] And I will punish the tevel *(world)* for ra'ah,

יא און איך וועל זיך רעכענען מיט דער וועלט פֿאַר בייז,
beiz faran velt der mit rechenen zich vel ich un
evil for the world the with reckon self will I and

and the resha'im for their avon *(iniquity)*;

און מיט די רשעים פֿאַר זייער זינד ;
zind zeyer far reshoim di mit un
iniquity their for wicked ones the with and

and I will cause the ga'on *(arrogance)* of the proud to cease,

און איך וועל פֿאַרשטערן דעם שטאָלץ פֿון די מוטווילקע,
mutvilike di fun shtolts dem farshtern vel ich un
arbitrary the of pride the put an end will I and

and will lay low the ga'avah *(pride)* of the tyrant.

און די גאווה פֿון די מאַכטיקע וועל איך דערנידערן.
dernidern ich vel machtike di fun gaive di un
bring low I will mighty the of pride the and

[12] I will make enosh more rare than rare gold;

יב איך וועל מאַכן אַ מאַן זעלטענער פֿון גינגאָלד ,
gingold fun zeltener man a machn vel ich
pure gold than more rare mortal a make will I

even adam than the gold of Ophir.

און אַ מענטשן , פֿון אוֹפֿיר-גאָלד .
Ofir-gold fun mentshn a un
gold of Ophir than human a and

[13] Therefore I will shake Shomayim,

יג וועגן דעם וועל איך מאַכן ציטערן די הימלען ,
himlen di tsiteren machn ich vel dem vegen
heavens the tremble make I will this concerning

and Ha'Aretz *(the Earth)* shall move out of her makom *(place)*,

און די ערד וועט אויפֿשטורעמען פֿון איר אָרט ,
ort ir fun oifshturemen vet erd di un
place its from shake will earth the and

in the evrat Hashem Tzva'os,

אין דעם כּעס פֿון ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem fun kaas dem in
of hosts Hashem of wrath the in

and in His Yom Charon Af.

און אין דעם טאָג פֿון זײַן גרימצאָרן .
grimtsorn zain fun tog dem in un
fierce anger his of day the in and

[14] And it shall be like deer chased,

יד און עס וועט זײַן : אַזוי ווי אַ הירש אַ געיאָגטער,
geyogter a hirsh a vi azoi zain vet es un
pursued a gazelle a as just be will it and

and like tzon not gathered;

און אַזוי ווי שאָף אָן אַן איינזאַמלער,
ainzamler an on shof vi azoi un
gatherer a without sheep as so and

each ish turning to his people,

וועלן זיי איטלעכער צו זײַן פֿאָלק זיך קערן,
kern zich folk zain tsu itlecher zei veln
turn self people his to each they will

and each fleeing to his own land.

און איטלעכער צו זײַן לאַנד וועלן זיי אַנטלויפֿן.
antloifn zei veln land zain tsu itlecher un
flee they will land his to each and

15 Every one that is found

טו איטלעבער וואָס ווערט געפֿונען ,
gefunen vert vos itlecher
found shall be who everyone

yidaker *(shall be pierced through, see Zech 12:10)*;

וועט דערשטאָכן ווערן ,
vern dershtochn vet
become thrust through will

and every one that is caught

און איטלעבער וואָס ווערט געכאַפּט,
gechapt vert vos itlecher un
caught shall be who everyone and

shall fall by the cherev.

וועט פֿאַלן דורכן שווערד.
shverd durchn faln vet
sword by the fall will

16 Their olelim *(infants)* also shall be dashed to pieces

טז און זייערע קליינע קינדער וועלן צעהאַקט ווערן
vern tsehakt veln kinder kleine zeyere un
become dashed to pieces will children small their and

before their eyes;

פֿאַר זייערע אויגן;
oign zeyere far
eyes their before

their batim *(houses)* shall be looted,

זייערע הייַזער וועלן צעריבט ווערן ,
vern tseroibt veln haizer zeyere
become plundered will houses their

and their nashim ravished.

און זייערע ווייַבער וועלן געשענדט ווערן .
vern geshendt veln vaiber zeyere un
become dishonored will wives their and

17 Hineni, I will stir up the Medes against them,

יז זע , איך דערוועק אויף זיי מָדַי ,
Madai zei oif dervek ich ze
Madai them up rouse I behold

which shall not regard kesef;

וואָס זילבער אַכטן זיי נישט,
nisht zei achten zilber vos
not they respect silver who

and as for zahav, they shall not delight in it.

און גאָלד, דאָס ווילן זיי נישט.
nisht zei viln dos gold un
not they will this gold and

18 Their keshatot *(bows)* also shall tear ne'arim *(young men)* to pieces;

יח און בויגנס וועלן צעהאַקן יינגלעך ,
yinglech tsehakn veln boigns un
young men strike down will bows and

and they shall have no rachamim on the pri beten *(fruit of the womb)*;

און אויף פֿרוכט פֿון לייַב וועלן זיי נישט רַחֲמָנוּת האָבן,
hobn rachmones nisht zei veln laib fun frucht oif un
have mercies not they will body of fruit on and

their eyes shall not pity banim.

אויף קינדער וועט זיך נישט דערבאַרעמען זייער אויג.
oig zeyer derbaremen nisht zich vet kinder oif
eye their have mercy not self will children on

19 And Babylon, the jewel of kingdoms,

יט און בָּבֶל , דאָס שיינדל פֿון מלוכות ,
meluchut fun sheindl dos Bavel un
kingdoms of glory this Bavel and

the tiferet ga'on Kasdim,

די שטאָלצע פּראַכט פֿון די כַּשְׂדִים ,
Kasdim di fun pracht shtoltse di
Kasdim the of glory proud the

shall be as when Elohim overthrew

וועט זיַין ווי ג-טס איבערקערעניש
iberkerenish G-ts vi zain vet
upheaval G-d's as be will

S'dom and Amora *(Gomorrah)*.

פֿון סדום און עֲמוֹרָה.
Amora un Sodom fun
Amora and Sodom of

[20] Lo lanetzach *(not ever)* shall it be inhabited,

neither shall it be dwelt in ad dor vador;

neither shall the Arab pitch ohel there;

neither shall the ro'im rest their flock there.

[21] But wild beasts of the desert shall lie there;

and their batim *(houses)* shall be full of owls;

and ostriches shall dwell there,

and demons shall dance there.

[22] And the wild beasts shall howl in their strongholds,

and jackals in their heichalot *(palaces)* of oneg *(delight)*;

and her *(Babylon's)* time is karov *(near, at hand)* to come,

and her days shall not be prolonged.

כ זי וועט אייביק נישט באַזעצט ווערן ,
vern bazetst nisht eibik vet zi
become settled not eternal will it

און נישט באַוווינט זיין אויף דור-דורות ;
dor-doires oif zain bavoint nisht un
throughout generations on be inhabited not and

און קיין אַראַבער וועט דאָרט נישט אויפשטעלן אַ געצעלט,
getselt a oifshteln nisht dort vet araber kein un
tent a raise up not there will Arab any and

און קיין פּאַסטוכער וועלן דאָרט נישט מאַכן הוירן .
hoiern machn nisht dort veln pastucher kein un
lie down make not there will shepherds any and

כא נאָר ווילדע קעץ וועלן דאָרטן הוירן ,
hoiern dortn veln kets vilde nor
crouch there will cats wild but

און זייער הייַזער וועלן פול זיין מיט קלאָג-חיות ;
klog-chayes mit zain ful veln haizer zeyere un
howling creatures with be full will houses their and

און שטרויספויגלען וועלן דאָרט רוען ,
ruen dort veln shtroisfoiglen un
rest there will ostriches and

און שֵׁדים וועלן דאָרט אומטאַנצן .
umtantsn dort veln Shedim un
dance there will demons and

כב און שאַקאַלן וועלן ווויען אין זייער פּאַלאַצן
palatsn zeyere in voien veln shakaln un
citadels their in howl will jackals and

און מדבר-הינט אין די פּאַלייַען פון תּענוג ;
tenug fun palaien di in midber-hint un
pleasure of palaces the in desert dogs and

און נאָענט איז איר צייַט צו קומען ,
kumen tsu tsait ir iz nont un
come to time its is near and

און אירע טעג וועלן זיך נישט פּאַרצייַען .
fartsien nisht zich veln teg ire un
delayed not self will days its and

יד

14 For Hashem will have compassion on Ya'akov, and will yet choose Yisroel, and set them in their own adamah *(land)*; and the ger *(alien)* shall be joined with them, and they shall unite themselves to the Bais Ya'akov. [2] And the nations shall take them, and bring them to their makom *(place, home)*; and Bais Yisroel shall possess them as an inheritance in the Admat Hashem *(Land of* Hashem*)* for avadim and

ווָאַרעם ה וועט דערבאַרעמען יעקבֿ , און וועט וויידער
vider vet un Yaakov derbaremen vet Hashem vorem
again will and Yaakov have mercy will Hashem for

אויסדערווייַלן יִשְׂרָאֵל, און זיי באַרוען אויף זייער ערד; און
un erd zeyer oif baruyen zei un Yisroel oisderveilen
and land their on rest them and Yisroel choose

פּרעמדע וועלן זיך באַהעפטן צו זיי , און וועלן צושטיין צום הויז
hoiz tsum tsushtein veln un zei tsu baheftn zich veln fremde
house to the attach will and them to join self will foreigners

פון יעקבֿ . ב און פּעלקער וועלן זיי נעמען , און וועלן זיי ברענגען
brengen zei veln un nemen zei veln felker un Yaakov fun
bring them will and take them will nations and Yaakov of

אויף זייער אָרט , און דאָס הויז פון יִשְׂרָאֵל וועט זיי אַרבן אויף
oif zeyer ort un dos hoiz fun Yisroel vet zei arben oif
on inherit them will Yisroel of house this and place their to

הס ערד פּאַר קנעכט און פּאַר דינסטן ; און זיי וועלן
veln zei un dinstn far un knecht far erd Hashems
will they and maid servants for and servants for land Hashem's

shifchot; and they shall take their captors captive; and they shall rule over their oppressors.

ווערן די פַֿאַנגערס פֿון זייערע פַֿאַנגערס, און וועלן געווינען איבער
iber geveltikn veln un fangers zeyere fun fangers di vern
over rule will and captor's their of captor's the become

זייערע דריקער .
driker zeyere
oppressors their

3 And it shall come to pass in the day that Hashem shall give thee rest from thy etzev *(sorrow)*, and from thy rogez *(turmoil)*, and from the avodah hakashah *(hard bondage)* wherein thou wast made to serve, 4 That thou shalt take up this mashal against Melech Bavel, and say:

ג און עס וועט זיין , אין דעם טאָג וואָס ה באַרוט דיך
dich barut Hashem vos tog dem in zain vet es un
you(SG) gives rest Hashem when day the in be will it and

פֿון דיין פּיין און פֿון דיין ציטערניש , און פֿון דער שווערער
shverer der fun un tsiterenish dain fun un pain dain fun
severe the from and trembling your from and affliction your from

אַרבעט וואָס מע האָט געאַרבעט מיט דיר , ד וועסטו אויפֿהייבן
oifheibn vestu dir mit gearbet hot me vos arbet
lift up will you(sg) you(SG) with worked has one which work

דעם דאָזיקן משל אויפֿן מלך פֿון בָּבֶל , און זאָגן :
zogn un Bavel fun melech oifn mashal dozikn dem
say and Bavel of king against proverb this the

How hath the nogesh *(oppressor)* ceased!

ווי האָט אויפֿגעהערט דער דריקער ,
driker der oifgehert hot vi
oppressor the ceased has how

How hast fury ceased!

אויפֿגעהערט די גאָלדגייציקע !
goldgeitsike di oifgehert
the gold greedy the ceased

5 Hashem hath broken the matteh *(rod)* of the resha'im *(wicked)*,

ה צעבראָכן האָט ה דעם שטעקן פֿון די רשעים ,
reshoim di fun shtekn dem Hashem hot tsebrochn
wicked ones the of staff the Hashem has broken

and the shevet *(sceptre)* of the moshlim *(rulers)*.

די רוט פֿון די געווינטיקער,
geveltiker di fun rut di
ruler the of rod the

6 Which struck the peoples in wrath

ו וואָס האָט געשלאָגן די פֿעלקער מיט כּעס ,
kaas mit felker di geshlogn hot vos
wrath in nations the struck has that

with makkat bilti sarah *(a continual stroke)*,

שלעק אָן אַן אויפֿהער,
oifher an on shlek
cease a without calamity

which ruled the Goyim in anger,

וואָס האָט געווינטיקט מיט צאָרן אויף די אומות ,
umes di oif tsorn mit geveltikt hot vos
peoples the on anger with ruled has that

with unrestrained aggression.

געדודפֿט אָן אָפּהאַלט.
ophalt on geroideft
restraint without pursue

7 Kol ha'aretz is at rest, and is quiet;

ז רויִק באַרוט איז די גאַנצע ערד ,
erd gantse di iz barut ruik
earth whole the is rests is quiet

they break forth into rinnah *(joyful shouts)*.

זיי ברעכן אויס אין געזאַנג .
gezang in ois brechn zei
singing in forth break they

8 Indeed, the cypress trees rejoice over thee,

ח אַפֿילו די ציפּרעסן פֿרייען זיך איבער דיר ,
dir iber zich freyen tsipresn di afile
you(SG) over self rejoice cypresses the even

and the cedars of Levanon, saying,

די צעדערן פֿון לבָּנון :
Levanon fun tsedern di
Levanon of cedar trees the

Since thou art laid down,
פֿון זינט דו האָסט זיך אַוועקגעלייגט,
avekgeleigt zich host du zint fun
laid down self have you since from

no hakoret *([forest] cutter)*
is come up against us.
קומט נישט דער העקער אויף אונדז.
undz oif heker der nisht kumt
us against woodcutter the not come

[9] Sheol from beneath is
astir for thee
ט די שְׁאוֹל פֿון אונטן ציטערט אויף צוליב דיר ,
dir tsulib oif tsitert unten fun Sheol di
you(SG) on account of up trembles beneath from Sheol the

to meet thee at thy
coming;
אַנטקעגן דײַן קומען ;
kumen dain antkegen
coming your to meet

it stirreth up the refa'im
for thee,
זי וועקט די טויטע צוליב דיר ,
dir tsulib toite di vekt zi
you(SG) for sake of dead the stirs it

even all the attudei aretz
(he-goat world leaders);
אַלע האַרן פֿון דער ערד ;
erd der fun harn ale
earth the of lords all

it hath raised up from
their kise'ot *(thrones)*
זי מאַכט אויפֿשטיין פֿון זייערע טראָנען
tronen zeyere fun oifshtein macht zi
thrones their from stand up makes it

all the melachim of
the Goyim.
אַלע מלכים פֿון די פֿעלקער.
felker di fun mlochim ale
nations the of kings all

[10] Kullam *(all of them)* shall speak
and say unto thee,
י זיי אַלע רופֿן זיך אָפּ, און זאָגן צו דיר :
dir tsu zogn un op zich rufn ale zei
you(SG) to say and up self call all they

Art thou also become
weak as we?
דו אויך ביסט אַוועקגעפֿאַלן ווי מיר,
mir vi avekgefaln bist oich du
we as fall away are also you

Art thou become like
unto us?
געגליכן געווָארן צו אונדז!
undz tsu gevorn geglichn
us to having become likened

[11] Thy ga'on *(pomp, pride)* is
brought down to Sheol,
יא גענידערט אין שְׁאוֹל איז דײַן שטאָלץ,
shtolts dain iz Sheol in genidert
pride your is Sheol in gone down

and the noise of thy
nevalim *(harps)*;
די ברומונג פֿון דײַנע האַרפֿן;
harfn daine fun brumung di
harps your of roaring the

the rimmah *(grave-worm, maggot)*
is spread out under thee,
אונטער דיר זײַנען וועלעם געבעט ,
gebet verem zainen dir unter
bedded worms are you(SG) under

and the tola'at *(worm)*
covers thee.
און דײַן צודעק איז וועלעם.
verem iz tsudek dain un
worms is covering your and

[12] How art thou fallen
from Shomayim,
יב ווי ביסטו פֿון הימל געפֿאַלן,
gefaln himel fun bistu vi
fallen heaven from are you how

O Heilel Ben Shachar *(Bright One of the Dawn, Day Star, Lucifer)*!
דו ליכטיקער מאָרגנשטערן !
morgenshteren lichtiker du
morningstar light bearer you

How art thou cast down
to the earth,
ווי ביסטו אָפּגעהאַקט געווָארן צו דער ערד ,
erd der tsu gevorn opgehakt bistu vi
earth the to having become cut down are you how

thou, which hast laid low the Goyim!

דו גורל-וואַרפֿער אויף פֿעלקער!
felker oif goirl-varfer du
nations on lot-caster you

13 For thou hast said in thine lev,

יג און דו האָסט געזאָגט אין דײַן האַרצן:
hartsn dain in gezogt host du un
heart your in said have you and

I will ascend into Shomayim,

אין הימל וועל איך אַרויפֿגיין,
aroifgein ich vel himel in
ascend I will heaven in

I will exalt my kisse

איבער די שטערן פֿון אֵל
El fun shtern di iber
G-d of stars the above

above the kokhavim *(stars)* of El *(G-d)*;

וועל איך מײַן טראָן דערהייבן;
derheibn tron main ich vel
exalt throne my I will

I will sit also upon the har mo'ed *(mount of assembly)*,

און איך וועל זיצן אויפֿן באַרג פֿון אײַנזאַמלונג,
ainzamlung fun barg oifn zitsn vel ich un
assembly of mount on sit will I and

on yarketei Tzafon *(on the heights of Tzafon)*;

אין די עקן פֿון צפֿון .
tsofn fun ekn di in
north of corner the in

14 I will ascend above the heights of the clouds;

יד איך וועל אַרויפֿגיין איבער די הייכן פֿון וואָלקן,
volken fun heichn di iber aroifgein vel ich
clouds of height the over ascend will I

I will make myself like Elyon *(the Most High)*.

איך וועל צום עליון זיך גלײַכן .
glaichn zich Elyon tsum vel ich
liken self Most High to the will I

15 Yet thou shalt be brought down to Sheol,

טו אָבער אין שְׁאוֹל וועסטו גענידערט ווערן ,
vern genidert vestu Sheol in ober
become gone down will you(sg) Sheol in but

to the lowest depths of the bor *(pit)*.

אין די עקן פֿון גרוב.
grub fun ekn di in
pit of corners the in

16 They that see thee shall gaze at thee,

טז דײַנע זעער וועלן דיך באַטראַכטן,
batrachtn dich veln zeer daine
consider you(SG) will seer your

and consider thee, saying,

זיי וועלן דיך אָנקוקן :
onkukn dich veln zei
look on you(SG) will they

Is this the ish *(man)* that made ha'aretz to tremble,

איז דאָס דער מאַן וואָס האָט געמאַכט ציטערן די ערד ,
erd di tsiteren gemacht hot vos man der dos iz
earth the tremble made has who man the this is

that did shake mamlechot *(kingdoms)*;

וואָס האָט אויפֿגעשטורעמט מלוכות ,
meluchut oifgeshturemt hot vos
kingdoms shook has who

17 That made the tevel *(world)* like a midbar *(desert)*,

יז געמאַכט די וועלט ווי אַ מדבר ,
midber a vi velt di gemacht
wilderness a as world the made

and overthrew the towns thereof;

און צעשטערט אירע שטעט;
shtet ire tseshtert un
cities its destroyed and

that would not release his prisoners to go home?

זיינע געפֿאַנגענע נישט פֿרײַ געלאָזט אַהיים ?
aheim gelozt frai nisht gefangene zaine
homes allowed free not prisoners its

[18] Kol melachim *(all kings)* of the Goyim, even all of them, lie in kavod,

יח אַלע מלכים פֿון די פֿעלקער ליגן אין כּבֿוד אַלע,
ale koved in lign felker di fun mlochim ale
all honor in lie nations the of kings all

every one in his own bais *(house, i.e., tomb)*.

איטלעכער אין זײַן היים .
heim zain in itlecher
home his in each

[19] But thou art cast out of thy kever

יט און דו ביסט אַוועקגעוואָרפֿן ווײַט פֿון דײַן קבֿר ,
keyver dain fun vait avekgevorfen bist du un
tomb your from far cast off are you and

like a rejected netzer *(branch)*;

ווי אַן אומווערדיק ריטל,
ritl umverdik an vi
twig unworthy an like

and your raiment is those that are slain, thrust through with a cherev,

אַרומגעטאָן מיט הרוגים , פֿון שוואַרד דערשטאָכענע ,
dershtochene shverd fun herugim mit arumgeton
thrust through sword of slain ones with clothed

that go down to the stones of the bor *(pit)*;

וואָס נידערן צו די שטיינער פֿון גרוב,
grub fun shteiner di tsu nidern vos
pit of stones the to go down who

as a peger *(corpse)* trodden under feet.

ווי אַ פֿגר אַ צעטרעטענער .
tsetretener a peger a vi
trampled underfoot a corpse a like

[20] Thou shalt not be joined with them in kevurah *(burial)*,

כ וועסט נישט בײַנאַנד זײַן מיט זיי אין קבֿר ,
keyver in zei mit zain bainand nisht vest
tomb in them with be together not will

because thou hast destroyed thy land,

וואָרעם דײַן לאַנד האָסטו אומגעבראַכט,
umgebracht hostu land dain vorem
destroyed have you land your because

and slain thy people;

דײַן פֿאָלק האָסטו געהרגעט;
geharget hostu folk dain
slain have you people your

the zera of ra'im *(evildoers)*

אויף אייביק זאָל נישט אָנגערופֿן ווערן
vern ongerufn nisht zol eibik oif
become named not shall ever for

shall never be renowned.

דער זאָמען פֿון שלעכטסטוער.
shlechtstuer fun zomen der
evildoers of seed the

[21] Prepare the matbe'ach *(slaughterhouse)* for his banim

כא בריים אָן אויף זײַנע קינדער אַ שחיטה ,
shechite a kinder zaine oif on breit
slaughter a children his for ready prepare

for the avon *(iniquity)* of their avot;

פֿאַר דער זינד פֿון זייערע עלטערן,
eltern zeyere fun zind der far
fathers their of sin the for

that they do not rise, nor inherit eretz,

זיי זאָלן נישט אויפֿשטיין און ירשענען די ערד ,
erd di yarshen un oifshtein nisht zoln zei
earth the possess and stand up not shall they

nor cover the surface of the tevel *(earth)* with towns.

און אָנפֿילן דאָס געזיכט פֿון דער וועלט מיט שטעט.
shtet mit velt der fun gezicht dos onfiln un
cities with world the of face the fill and

[22] For I will rise up against them,

כב און איך וועל אויפֿשטיין אויף זיי ,
zei oif oifshtein vel ich un
them against stand up will I and

saith Hashem Tzva'os,

זאָגט ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

and I will cut off from Bavel the shem, and she'ar *(remainder)*,

און וועל פֿאַרשניידן פֿון בָּבֶל אַ נאָמען
un nomen a Bavel fun farshnaidn vel un
and name a Bavel from cut off will and

אַן איבערבלייַב,
iberblaib an
remnant a

and offspring, and posterity, saith Hashem.

און אַ קינד און אַ קינדסקינד, זאָגט ה׳ .
Hashem zogt kindskind a un kind a un
Hashem declares seed a and child a and

[23] I will also make it a possession for the hedgehog,

כג און איך וועל זיי מאַכן צום אַרב
arav tsum machn zei vel ich un
inheritance to make them will I and

פֿאַרן זומפּבושל ,
zumpbushl faran
hedgehog for the

and swamps of mayim;

און געמויזעכצן וואַסער;
vaser gemoizechtsn un
water swamps of and

and I will sweep it with the mat'ate *(broom)* of shmad *(destruction)*,

און איך וועל זיי אַוועקבעזעמען מיטן בעזעם
bezem mitn avekbezemen zei vel ich un
broom with sweep away them will I and

פֿון פֿאַרטיליקונג,
fartilikung fun
destruction of

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה׳ צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

[24] Hashem Tzva'os hath sworn, saying,

כד געשוואָרן האָט ה׳ צְבָאוֹת , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Tseva'ot Hashem hot geshvorn
say to so of hosts Hashem has sworn an oath

Surely as I have intended, so shall it come to pass;

פֿאַר וואָר , ווי איך האָב געטראַכט, אַזוי וועט געשען ,
geshen vet azoi getracht hob ich vi vor far
happen will so intended have I as surely for

and as I have purposed, so shall it stand;

און ווי איך האָב באַראָטן, דאָס וועט באַשטיין:
bashtein vet dos barotn hob ich vi un
stand will this planned have I as and

[25] That I will break Ashur *(the Assyrian)* in My land,

כה איך זאָל צעברעכן אשור אין מײַן לאַנד,
land main in Ashur tsebrechn zol ich
land my in Assyria break shall I

and upon My harim *(mountains)* trample him under foot;

און אויף מײַנע בערג אים צעטרעטן;
tsetretn im berg maine oif un
trample him mountains my on and

then shall his yoke depart from off them,

און אָפּגעטאָן זאָל ווערן פֿון זיי זײַן יאָך ,
yoch zain zei fun vern zol opgeton un
yoke his them from become shall removed and

and his burden be removed from off their shekhem *(shoulder)*.

און זײַן לאַסט זאָל אָפּגעטאָן ווערן
vern opgeton zol last zain un
become removed shall burden his and

פֿון זייער רוקן.
rukn zeyer fun
back their from

[26] This is the etzah *(plan)*

כו דאָס איז דער באַראָט וואָס איז באַראָטן
barotn iz vos barot der iz dos
purposed is which purpose the is this

that is purposed upon kol ha'aretz;

אויף דער גאַנצער ערד ,
erd gantser der oif
earth whole the on

and this is the Yad *(hand)*

און דאָס איז די האַנט
hant di iz dos un
hand the is this and

that is stretched out over kol HaGoyim *(all the nations)*.

וואָס איז אויסגעשטרעקט אויף אַלע פֿעלקער.
felker ale oif oisgeshtrekt iz vos
nations all on stretched out is which

27 For Hashem Tzva'os hath purposed,

כז וואָרעם ה צְבָאוֹת האָט באַראָטן ,
barotn hot Tseva'ot Hashem vorem
purposed has of hosts Hashem for

and who shall annul it?

און ווער וועט פֿאַרשטערן?
farshtern vet ver un
frustrate will who and

And His Yad is stretched out,

און זײַן האַנט איז אויסגעשטרעקט
oisgeshtrekt iz hant zain un
stretched out is hand his and

and who shall turn it back?

און ווער וועט זי אָפּהאַלטן?
ophaltn zi vet ver un
stop it will who and

28 In the year of the mot HaMelech Achaz came this massa *(burden, oracle)*:

כח אין דעם יאָר וואָס דער מלך אָחָז איז געשטאָרבן, איז
iz geshtorbn iz Achaz melech der vos yor dem in
is died is Achaz king the which year the in

געווען די דאָזיקע נבֿואה:
nevue dozike di geven
oracle this the having been

29 Rejoice not thou, all ye of Peleshet *(Philistia)*,

כט נישט פֿרייט זיך גאַנץ פּלֶשֶׁת ,
Peleshet gants zich freit nisht
Philistia all self rejoice not

because the shevet *(rod)* of him that struck thee is broken;

וואָס די רוט פֿון דײַן שלעגער איז צעבראָכן ;
tsebrochn iz shleger dain fun rut di vos
broken in pieces is striking your of rod the that

for out of the shoresh nachash *(snake's root)* shall spring up a viper,

וואָרעם פֿון וואָרצל פֿון דער שלאַנג וועט אַרויס אַ נאָטער,
noter a arois vet shlang der fun vortsel fun vorem
viper a out will serpent the of root from for

and its pri *(fruit)* shall be a fiery flying serpent.

און זײַן פֿרוכט איז אַ פֿליִעדיקער לינדוואָרעם.
lindvorem fliediker a iz frucht zain un
serpent flying a is fruit its and

30 And the bechorei dalim *(the firstborn of the poor ones)* shall eat,

ל און די אָרימסטע פֿון די אָרימע וועלן זיך פּיטערן,
fitern zich veln orime di fun orimste di un
feed self will poor the of poorest the and

and the evyonim *(needy ones)* shall lie down in safety;

און די באַדערפֿטיקע וועלן הויערן אין זיכערקייט;
zicherkeit in hoiern veln baderftike di un
security in crouch will needy the and

and I will kill thy shoresh *(root)* with ra'av *(famine)*,

און איך וועל טייטן מיט הונגער דײַן וואָרצל,
vortsel dain hunger mit teitn vel ich un
root your famine with kill will I and

and it shall slay thy she'erit *(remnant, survivors)*.

און דײַן איבערבלייַב וועט מען אויסהרגענ.
oishrgen men vet iberblaib dain un
slain be will remnant your and

31 Wail, O sha'ar *(gate)*; howl, O ir;

לא יאָמער, דו טויער, שריי , דו שטאָט,
shtot du shrai toier du yomer
city you cry aloud gate you wail

all ye of Peleshet, melt away;

ווער צעגאַנגען , גאַנץ פּלֶשֶׁת ,
Peleshet gants tsegangen ver
Philistia all melted away who

for there shall come from the tzafon *(north)* an ashan *(smoke)*,

ווּאָרעם פֿון צפֿון קומט אַ רויך ,
roich a kumt tsofn fun vorem
smoke a comes north from for

and none shall be a straggler in his ranks.

און נישטאָ קיין אָפּגעשטאַנענער אין זײַנע מחנות .
machnus zaine in opgeshtanener kein nishto un
ranks his in straggler any not and

[32] What shall one then answer the malachim *(messengers)* of the nation?

לב און וואָס זאָל מען ענטפֿערן די שלוחים
shluchim di entfern men zol vos un
messengers the answer one shall what and

פֿון דעם פֿאָלק ? –
folk dem fun
people the of

That Hashem hath established Tziyon,

אַז ה׳ האָט געגרונטפֿעסט ציון ,
Tsiyon gegruntfest hot Hashem az
Tziyon founded has Hashem that

and the afflicted of His people shall take refuge in her.

און אין איר וועלן זיך שיצן די אָרימע
orime di shitsn zich veln ir in un
poor the take shelter self will her in and

פֿון זײַן פֿאָלק .
folk zain fun
people his of

15

The massa *(burden)* of Moav:

טו

די נבֿואה אויף מוֹאָבּ :
Moav oif nevue di
Moav concerning oracle the

Because in the lailah *(night)* Ar of Moav is destroyed,

פֿאַר וואָר , איבער נאַכט איז פֿאַרוויסט
farvist iz nacht iber vor far
laid waste is night over surely for

ענוואָרן ערֿ-מוֹאָבּ ,
Ar-Moav gevorn
Ar of Moav having become

and brought to silence;

פֿאַרשניטן ענוואָרן ;
gevorn farshnitn
having become be cut off

because in the lailah Kir of Moav is destroyed,

פֿאַר וואָר , איבער נאַכט איז פֿאַרוויסט ענוואָרן
gevorn farvist iz nacht iber vor far
having become laid waste is night over surely for

קיר-מוֹאָבּ ,
Kir-Moav
Kir of Moav

and brought to silence;

פֿאַרשניטן ענוואָרן .
gevorn farshnitn
having become be cut off

[2] He is gone up to the [idol] temple, and to Divon,

ב ער איז אַרויפֿגעגאַנגען קיין בֵּית און דיבֹּון ,
Divon un beis kein aroifgegangen iz er
Divon and house to having gone up is he

the high places, to weep:

אויף די במות צו ווייַנען ;
veinen tsu bamot di oif
weep to high places the on

Moav shall howl over Nevo, and over Medeva;

אויף נבֹו און אויף מֵידבָּא טוט יאָמערן מוֹאָבּ ;
Moav yomern tut Medeva oif un Nevo oif
Moav wail does Medeva on and Nevo on

on all their rosh shall be shaved heads,

אויף אַלע זיַינע קעפּ איז אַ פּליך ,
plich a iz kep zaine ale oif
baldness a is heads his all on

and every zakan *(beard)* cut off.

יעטוועדער באָרד איז אָפּגעשניטן .
opgeshnitn iz bord yetveder
cut off is beard every

[3] In their chutzot *(streets)* they shall gird themselves with sackcloth;

[ג] אין זיַינע גאַסן גורט מען אָן זאַק ;
zak on men gurt gasn zaine in
sackcloth on they gird loins streets his in

on their rooftops, and in their rechovot *(open areas)*,

אויף אירע דעכער און אין אירע מערק ,
merk ire in un decher ire oif
squares its in and rooftops its on

every one shall wail, falling down with weeping.

טוט איטלעכער יאָמערן , צעגייט אין געוויין .
gevein in tsegeit yomern itlecher tut
weeping in melting wail everyone does

[4] And Cheshbon shall cry, and Elealeh;

[ד] און קלאָגן טוט חֶשבּוֹן און אֶלְעָלֶה ,
Elealeh un Cheshbon tut klogn un
Elealeh and Cheshbon does bewail and

their voice shall be heard even unto Yahatz;

ביז יַהַץ וועלן געהערט זייער קוֹל ;
kol zeyer gehert vert Yahats biz
voice their heard shall be Yahatz until

therefore the loins of Moav shall shake;

דערום שרייַען די באַוואָפנטע פֿון מוֹאָב ;
Moav fun bavofnte di shraien derum
Moav of armed the cry out therefore

his nefesh shall be faint within him.

זיַין זעל טוט אים ציטערן .
tsiteren im tut zel zain
tremble him does soul his

[5] My lev shall cry out for Moav;

[ה] מיַין האַרץ אויף מוֹאָב טוט קלאָגן ,
klogn tut Moav oif harts main
bewail does Moav for heart my

his fugitives shall flee unto Tzoar,

אירע אַנטלאָפֿענע גרייכן ביז צוֹעַר ,
Tsoar biz greichn antlofene ire
Zoar to reach fugitives its

and Eglat-Shelishiyah;

דער עגלת־שלישיה ;
eglt־shlishih der
Eglat-Shelishiyah the

for by the Ascent of Luchit

וואָרעם דער אַרויפֿגאַנג פֿון לוחית ,
Luchit fun aroifgang der vorem
Luchit of ascent the because

with bekhi *(weeping)* shall they go up;

אים גייט מען אַרויף מיט געוויין ;
gevein mit aroif men geit im
weeping with up they go him

for on the Derech Choronayim

וואָרעם אויף דעם וועג פֿון חוֹרוֹנַיִם
Choronayim fun veg dem oif vorem
Choronayim of way the on because

they shall raise up a lament because of destruction.

אַ בראָכגעשריי הייבן זיי אויף.
oif zei heibn brochgeshrei a
up they lift up destruction woe a

[6] For the waters of Nimrim shall be dried up;

[ו] וואָרעם די וואַסערן פֿון נִמרים וועלן אַ וויסטענישׁ ווערן ;
vern vistenish a veln Nimrim fun vasern di vorem
become ruin a will Nimrim of waters the because

for the khatzir *(grass)* is withered away,

וואָרעם פֿאַרדאַרט איז דאָס קרייַטעכץ ,
kraitechts dos iz fardart vorem
plant this is withered because

the desheh *(vegetation)*
faileth,
פַֿאַרלענדט איז דאָס גראָז ,
groz dos iz farlendt
grass this is perished

yerek *(green)* there is none,
קיין גרינס איז נישטאָ .
nishto iz grins kein
there is not is greenery any

7 Therefore the possessions
they have gotten,
ז דערום , די שפּע וואָס זיי האָבן
hobn zei vos shefe di derum
have they which prosperity the therefore
אָנגעזאַמלט ,
ongezamlt
accumulated

and that which they have laid up,
און דאָס וואָס זיי האָבן באַהאַלטן,
bahaltn hobn zei vos dos un
stored have they which this and

shall they carry away to the Nakhal
HaAravim *(Ravine of Willows)*.
וועלן זיי צום טײַך פֿון די וועַרבעס אַוועקטראָגן.
avektrogen verbes di fun taich tsum zei veln
carry over willows the of brook to the they will

8 For the cry is gone
ח וואָרעם דאָס געשריי האָט אַרומגערינגלט
arumgeringlt hot geshrei dos vorem
encircled has cry this because

all around the borders
of Moav;
דעם געמאַרק פֿון מוֹאָבּ;
Moav fun gemark dem
Moav of border the

the outcry thereof unto
Eglayim,
ביז אֶגלַיִם גייט איר יללה .
yelole ir geit Eglayim biz
wailing its goes Eglayim unto

and the wailing thereof
unto Be'er Elim.
און ביז באֵר-אֵלים, איר יללה .
yelole ir Beer-Elim biz un
wailing its Be'er Elim unto and

9 For the waters of Dimon
shall be full of dahm;
ט וואָרעם די וואַסערן פֿון דימון זיַנען פֿול מיט בלוט ;
blut mit ful zainen Dimon fun vasern di vorem
blood with full are Dimon of waters the for

for I will bring more
upon Dimon,
וואָרעם איך וועל דימון נאָך געבן אַ צולאָג :
tsulog a gebn noch Dimon vel ich vorem
additional an give yet Dimon will I for

aryeh *(lion)* upon him that
escapeth of Moav,
אַ לייב פֿאַר די אַנטרונענע פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun antrunene di far leib a
Moav of escaped the for lion a

and upon she'erit adamah
(the remnant of the land).
און פֿאַר דעם איבערבלַיִב פֿון לאַנד .
land fun iberblaib dem far un
the land of remnant the for and

16 Send ye the lamb to the
Moshel-Eretz,
טז שיקט לעמער צום געוועלטיקער פֿון לאַנד,
land fun geveltiker tsum lemer shikt
land of ruler to lamb send

from Sela by way of the midbar,
פֿון די פֿעלדזן וואָס מדבר ,
midber tsum vos feldzn di fun
wilderness to the that rocks the from

unto Har Bat Tziyon.
צום בארג פֿון טאָכטער ציון .
Tsiyon tochter fun barg tsum
Tziyon the daughter of the mountain to

2 For it shall be, that,
ב און עס וועט זיַן :
zain vet es un
be shall it and

as an oph noded *(wandering bird)* cast out of the ken *(nest)*,
וויַ אַ פֿויגל אַ פֿאַרוואָגלטער, וויַ אַ נעסט אַ צעטריבענער,
tsetribener a nest a vi farvoglter a foigel a vi
scattered a nest a as wanderer a bird a as

so the Banot Moav shall be
וועלן זיין די טעכטער פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun techter di zain veln
Moav of daughters the be will

at the fords of the Arnon.
ביַי די איבערפֿאָרן פֿון אַרנוֹן .
Arnon fun iberforn di bai
Arnon of fords the at

[3] Give us etzah *(advice)*; make pelilah *(justice)*;
[ג] נעם איין עצה , טהואַ משפּט ;
mishpot thua eitse ein nem
decision make counsel one take

cast thy tzel as the lailah in the midst of tzahorayim;
מאַך דיין שאָטן ווי די נאַכט, אין מיטן
mitn in nacht di vi shotn dain mach
midst of in night the like shadow your make

העלן טאָג;
tog heln
day noonday

hide the fugitives;
פֿאַרבאָרג די פֿאַרשטויסענע,
farshtoisene di farborg
banished the hide

betray not him that is refugee.
דעם פֿאַרוואָגלטן זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן.
antplekn nisht zolstu farvogltn dem
reveal not shall you fugitives the

[4] Let fugitives of Moav dwell with thee;
[ד] מיינע פֿאַרשטויסענע זאָלן ווונען ביַי
bai voinen zoln farshtoisene maine
with dwell shall banished my

דיר – מוֹאָבּ;
Moav dir
Moav you(SG)

be thou a seter *(shelter)* to them from before the shoded *(destroyer)*;
זיַי זיי אַ פֿאַרבאָרגענישׁ פֿון דעם רויבער ,
roiber dem fun farborgenish a zei zai
plunders the from secret a them be

for the oppressor is at an end,
ביז אַוועק איז די דריקונג ,
drikung di iz avek biz
oppression the is gone away until

shod *(destruction)* ceaseth,
געענדיקט דער רויב ,
roib der geendikt
plunder the finished

the aggressors are consumed out of HaAretz.
פֿאַרלענדט די צעטרעטער אויסן לאַנד ;
land oisn tsetreter di farlendt
the land out of tramplers the destroyed

[5] And in chesed shall the kisse be established;
[ה] וואָרעם אויפֿגעשטעלט אויף גענאָד איז דער טראָן ,
tron der iz genod oif oifgeshtelt vorem
throne the is grace on established for

and sitting upon it in emes in the Ohel Dovid,
און אויף אים זיצט מיט אמת, אין דָּוִדס געצעלט,
getselt Dovids in emes mit zitst im oif un
tent Dovid's in truth in sits it on and

a Shofet seeking mishpat,
אַ ריכטער וואָס זוכט רעכט,
recht zucht vos richter a
right seeks which judge a

and hastening tzedek.
און איז גיך אויף גערעכטיקייט .
gerechtikeit oif gich iz un
righteousness on quick is and

[6] We have heard of the ga'on Moav;

ו מִיר הָאָבן געהערט די שטאָלצקייט פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun shtoltskeit di gehert hobn mir
Moav of pride the heard of have we

he is very proud;

ווי זייער שטאָלץ ער איז;
iz er shtolts zeyer vi
is he proud very as

even of his ga'avah *(haughtiness)*,
and his ga'on, and his insolence;

זײַן גאווה און זײַן שטאָלצקייט און
un shtoltskeit zain un gaive zain
and arrogance his and haughtiness his

זײַן חוצפּה ,
chutspe zain
impudence his

but his boasts shall not be so.

זײַנע באַרימערײַען אָן אַ האַפֿט.
haft a on barimeraien zaine
hold a without boasting his

[7] Therefore shall Moav wail for Moav,

ז דערום וועט יאָמערן מוֹאָבּ אויף מוֹאָבּ,
Moav oif Moav yomern vet derum
Moav for Moav wail will therefore

everyone shall wail;

איטלעכער וועט יאָמערן;
yomern vet itlecher
wail will everyone

for the raisin cakes of Kir Chareset shall ye mourn;

נאָך די ראָזינקעקוכנס פֿון קיר-חֲרֶשֶׁת
Kir-Chareset fun rozinkekuchns di noch
Kir Chareset of raisin cakes the after

וועט איר זיפֿצן ,
ziftsn ir vet
sigh you will

surely as they who grieve.

אין גאַנצן דערשלאָגענע .
dershlogene gantsn in
killing dejection utter in

[8] For the fields of Cheshbon languish,

ח וואָרעם די פֿעלדער פֿון חֶשבּוֹן זײַנען פֿאַרוועלקט,
farvelkt zainen Cheshbon fun felder di vorem
withered are Cheshbon of fields the because

and the gefen of Sivmah;

דער ווײַנשטאָק פֿון שִׂבְמָה ,
Sivmah fun vainshtok der
Sivmah of vine the

Ba'alei Goyim have broken down the choicest vines thereof,

וואָס זײַנע רויטטרויבן האָבן פֿאַרטומלט די
di fartumlt hobn roittroibn zaine vos
the broken down have red grapes his which

האַרן פֿון די פֿעלקער;
felker di fun harn
nations the of lords

they reached even unto Yazer,

ביז יַעְזֵר האָבן זיי דערגרייכט,
dergreicht zei hobn Yazer biz
reached they have Yazer unto

they wandered to the midbar;

ביזן מדבר האָבן זיי געוואַנדערט;
gevandert zei hobn midber bizn
wandered they have wilderness unto

her shoots are stretched out,

אירע צווײַגן האָבן זיך צעשפּרייט ,
tseshpreit zich hobn tsvaign ire
spread abroad self have branches its

they are gone over the yam.

ביז צום ים זײַנען זיי אַריבער.
ariber zei zainen yam tsum biz
over they are the sea to until

[9] Therefore I will bewail with the weeping of Yazer

ט דערום באַוויין איך אין דעם געווײן פֿון יַעְזֵר ,
Yazer fun gevein dem in ich bavein derum
Yazer of weeping the in I bewail therefore

the gefen of Sivmah;

דעם ווײַנשטאָק פֿון שִׂבְמָה ;
Sivmah fun vainshtok dem
Sivmah of vine the

I will water thee with my tears,

איך טרינק דיך אָן מיט מײַנע טרערן,
trern maine mit on dich trink ich
tears my with on you(SG) drown I

O Cheshbon, and Elealeh;

חֶשבּוֹן און אֶלְעָלֵה;
Elealeh un Cheshbon
Elealeh and Cheshbon

for the shouting for thy summer fruits

וואָרעם אויף דײַן האַרבסטונג און אויף דײַן שניט
shnit dain oif un harbstung dain oif vorem
gathering in your on and harvest your on for

and for thy katzir has fallen away.

איז אַ קריגגעשרײ געפֿאַלן.
gefaln kriggeshrei a iz
fell war cry a is

[10] And simchah is taken away,

י און אײַנגעטאָן איז די פֿרייד
freid di iz aingeton un
joy the is withdraw and

and gladness out of the carmel *(fruitful field)*,

און די לוסטיקייט פֿון דעם פֿרוכטגאָרטן;
fruchtgortn dem fun lustikeit di un
fruit garden the of gladness the and

and in the kramim *(vineyards)* there shall be no singing,

און אין די ווײַנגערטנער ווערט נישט געזונגען ,
gezungen nisht vert vaingertner di in un
singing no shall be vineyard keepers the in and

neither shall there be shouting;

ווערט נישט געשאַלט;
geshalt nisht vert
shouted not shall be

the treaders shall tread out no yayin in their presses;

קיין ווײַן אין די קעלטערן טרעט נישט דער טרעטער;
treter der nisht tret keltern di in vain kein
treaders the not tread winepress the in wine any

I have made their vintage shouting to cease.

איך האָב געמאַכט אויפֿהערן הֵידָד !
heidad oifhern gemacht hob ich
shouts of joy cease made have I

[11] Therefore my heart shall lament like a kinnor *(harp)* for Moav,

יא דערום ברומען ווי אַ האַרף מײַנע
maine harf a vi brumen derum
my harp a like roars therefore

געדערים אויף מוֹאָב,
Moav oif gederim
Moav for bowels

and mine inmost being for Kir-Charesh.

און מײַנע אינגעווײד אויף קִיר-חֶרֶשׂ .
Kir-Charesh oif ingeveid maine un
Kir-Charesh for innards my and

[12] And it shall come to pass, when it is seen that Moav is weary on the high place, that he shall come to his mikdash *(sanctuary)* to pray; but he shall not prevail.

יב און עס ווועט זײַן , אַז עס ווועט זיך אַרויסווײַזן אַז מוֹאָב האָט
hot Moav az aroisvaizn zich vet es az zain vet es un
has Moav that be seen self will it when be will it and

זיך אומזיסט אײַנגעמיט אויף דער במָה , ווועט ער אַרײַנגיין אין
in araingein er vet bamah der oif aingemit umzist zich
in enter he will high place the on worn out for nothing self

זײַן הייליקטום תּפֿילה טאָן, אָבער ער ווועט גאָרנישט אויסריכטן.
oisrichtn gornisht vet er ober ton tfile heiliktum zain
prevail nothing will he but do prayer holy place his

יג דאָס איז דאָס ווָאָרט ווָאָס ה האָט גערעדט אויף
oif geredt hot Hashem vos vort dos iz dos
concerning spoken has Hashem which word this is this

יד אָבער אַצונד האָט ה גערעדט, אַזוי צו זאָגן: מוֹאָבּ אַ מאָל.
zogn tsu azoi geredt Hashem hot atsund ober mol a Moav
say to so spoken Hashem has now but time a Moav

טו אין דריי יאָר, ווי די יאָרן פֿון אַ געדונגענעם, ווָעט גרינגעשאַצט
gringeshatst vet gedungenem a fun yorn di vi yor drai in
disdained will hireling a of years the as years three in

טז ווערן דער כּבֿוד פֿון מוֹאָבּ, ביי אַל דעם גרויסן טומל; און דער
der un tuml groisn dem al bai Moav fun koved der vern
the and tumult great the all with Moav of honor the become

יז שטאַרקייט. אָן זיין אַ קליין ווינציקייט ווָעט אויבערבלייַב
shtarkeit on vintsikeit klein a zain vet iberblaib
strength without humble small a be will remnant

[13] This is the Davar that Hashem hath spoken earlier concerning Moav. [14] But now Hashem hath spoken, saying, Within shalosh shanim, as the shenei sachir *(years of a hired man)*, and the kavod Moav shall be degraded, with all that hamon harav *(great multitude)*; and the remnant shall be very small and feeble.

יז

יז די נבֿואה אויף דַּמֶּשֶׂק:
Damesek oif nevue di
Damascus on oracle the

17 The massa *(burden)* of Damascus:

זע דַּמֶּשֶׂק ווערט אויס שטאָט,
shtot ois vert Damesek ze
city out shall be Damascus behold

Hinei, Damascus is taken away from being a city,

און ווָעט ווערן אַ חורבֿה-הויפֿן.
churve-hoifn a vern vet un
ruin-heap a become will and

and it shall be a heap of ruins.

ב פֿאַרלאָזן די שטעט פֿון ערוֹעֵר,
Aroer fun shtet di farlozen
Aro'er of cities the abandoned

[2] The cities of Aro'er are deserted;

פֿאַר סטאַדעס ווָעלן זיי זיין;
zain zei veln stades far
be they will flocks of for

they shall be for adarim *(flocks)*,

און זיי ווָעלן הויערן,
hoiern veln zei un
crouch will they and

which shall lie down,

און קיינער ווָעט נישט אָפּשרעקן.
opshrekn nisht vet keiner un
make afraid not will anyone and

and none shall make them afraid.

ג און אָפּגעטאָן ווָעט ווערן אַ פֿעסטונג פֿון אפֿרים,
Efrayim fun festung a vern vet opgeton un
Ephrayim of fortified city a become will done and

[3] The fortified city also shall cease from Ephrayim,

און אַ מלוכה פֿון דַּמֶּשֶׂק;
Damesek fun meluche a un
Damascus from kingdom a and

and the mamlechah from Damascus,

און דער איבערבלייַב פֿון אֲרָם
Aram fun iberblaib der un
Aram of remnant the and

and the remnant of Aram *(Syria)*;

ווָעט ווערן ווי די פּראַכט פֿון קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di fun pracht di vi vern vet
Yisroel of children the of glory the like become will

they shall be like the kavod Bnei Yisroel,

זאָגט ה צְבָאוֹת.
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

saith Hashem Tzva'os.

ד און עס ווָעט זיין אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un
day that in be will it and

[4] And in that day it shall come to pass,

that the kavod Ya'akov
shall fade,

וועט פַֿאַראָרימט וועלן די פּראַכט פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun pracht di vern farorimt vet
Yaakov of glory the become faded will

and the fatness of his basar
shall waste away.

און די פּעטקייט פֿון זײַן לײַב וועט אָפּגעצערט וועלן .
vern opgetsert vet laib zain fun fetkeit di un
become wasted away will flesh his of fat the and

[5] And it shall be as when the katzir
(reaper) gathereth the standing grain,

ה און עס וועט זײַן ווי אַ שניטער זאַמלט תּבֿואה,
tvue zamlt shniter a vi zain vet es un
grain gather reaper a when be will it and

and reapeth the heads of grain
with his zero'a;

און שניידט מיט זײַן אָרעם די זאַנגען ;
zangen di orem zain mit shnaidt un
ears the arm his with reaps and

and it shall be as when one gleans
heads of grain

און עס וועט זײַן ווי מע קלײַבט זאַנגען
zangen klaibt me vi zain vet es un
ears gathers one like be will it and

in the Emek Repha'im.

אין טאָל פֿון רפֿאים .
Refaim fun tal in
Repha'im of valley of in

[6] Yet a remnant of gleanings
shall be left in it,

ו נאָר אַ נאָכקלײַב וועט בלײַבן אויף אים,
im oif blaibn vet nochklaib a nor
it on remain will remnant a only

as the beating of a zayit
(olive tree),

ווי ביים אָפּקלאַפּן אַן איילבערטבוים,
eilbertboim an opklapn baim vi
olive tree an beating when like

two or three olives in the rosh of
the uppermost olive branch,

צוויי דרײַ פּערלעך אויבן ביים שפּיץ ,
shpits baim oiben perlech drai tsvei
peak at at the top berries three two

four or five in the poriyyah *(fruitful)*
olive branches thereof,

פֿיר פֿינף אויף זײַנע , צווײַגן אויב פֿרוכטיק,
fruchtik oib tsvaign zaine oif finf fir
fruitful if branches its on five four

saith Hashem Elohei
Yisroel.

זאָגט ה , אלוקי ישׂרָאֵל.
Yisroel Elokei Hashem zogt
Yisroel the G-d of Hashem declares

[7] At that day shall ha'adam
look to Oseihu *(his Maker)*,
and his eyes shall have
respect to Kadosh Yisroel.
[8] And he shall not look to
the mizbechot, the ma'aseh
of his hands, neither shall
respect that which his
etzbe'ot *(fingers)* have
made, either the Asherim
or the incense altars. [9] In
that day shall their strong
cities be like abandoned
places in the choresh
(thicket), or like branches
they abandoned before the
Bnei Yisroel; and there
shall be desolation.

ז אין יענעם טאָג וועט דער מענטש זיך קערן צו זײַן באַשעפֿער, און זײַנע
zaine un Bashefer zain tsu kern zich mentsh der vet tog yenem in
his and Creator his to turn self man the will day that in

אויגן וועלן קוקן צום הייליקן פֿון ישׂרָאֵל. ח און ער וועט זיך נישט קערן
kern nisht zich vet er un Yisroel fun heilikn tsum kukn veln oign
turn not self shall he and Yisroel of Holy One to gaze will eyes

צו די מזבחות , די ווערק פֿון זײַנע הענט, און נישט אָנקוקן וואָס זײַנע
zaine vos onkukn nisht un hent zaine fun verk di mizbeyches di tsu
his what look on not and hands his of work the altars the to

פֿינגער האָבן געמאַכט, און די געצנבײמער און די זונזײלן . ט אין יענעם
yenem in zunzailn di un getsnbeimer di un gemacht hobn finger
that in sun pillars the and Asherah the and made have fingers

טאָג וועלן זײַנע פֿעסטע שטעט זײַן ווי די פֿאַרלאָזנקייט פֿון די וועלדער
velder di fun farloznkeit di vi zain shtet feste zaine veln tog
forest the of abandoned places the like be cities strong his will day

און די בּאַרגשפּיצן , וואָס מע האָט פֿאַרלאָזן פֿון וועגן די קינדער
kinder di vegen fun farlozen hot me vos bargshpitsn di un
children the concerning of forsaken has one which summits the and

פֿון ישׂרָאֵל; און עס וועט זײַן אַ וויסטעניש.
vistenish a zain vet es un Yisroel fun
desolation a be will it and Yisroel of

[10] Because thou hast forgotten the G-d of thy salvation,

י ווארעם האסט פֿאַרגעסן דעם ג-ט פֿון דיין הילף ,
hilf dain fun G-t dem fargesen host vorem
salvation your of G-d the forgotten have because

and hast not been mindful of the Tzur of thy Ma'oz;

און דעם פֿעלדז פֿון דיין שטאַרקייט האסטו
hostu shtarkeit dain fun feldz dem un
have you strength your of rock the and

נישט דערמאָנט ;
dermont nisht
remembered not

therefore shalt thou plant delightful plants,

דערום האסטו ליבלעכע פֿלאַנצן געפֿלאַנצט,
geflantst flantsn libleche hostu derum
planted plants delightful have you therefore

and shalt set them with zemorat zar *(foreign vines)*.

און אַ פֿרעמדן צווײַג איינגעזעצט דרינען ;
drinen aingezetst tsvaig fremdn a un
therein set into branch foreign a and

[11] In the day thou shalt set out thy plants to make them grow,

יא אין טאָג פֿון דיין פֿלאַנצונג האסט עס געמאַכט וואַקסן ,
vaksn gemacht es host flantsung dain fun tog in
sprout up made it have planting your of day in

and in the boker shalt thou bring thy zera to blossom;

און פֿרימאָרגנס האסטו דיין זאָמען געמאַכט בליען –
blien gemacht zomen dain hostu frimorgns un
blossum made seed your have you morning and

but the katzir *(harvest)* shall be a heap

אַ הויפֿן ריטלעך אין טאָג פֿון שטאַרקע
shtarke fun tog in ritlech hoifn a
strong of day in twigs heap a

in the day of sickness and of incurable pain.

קראַנקשאַפֿט און ווייטאָג.
veitog un krankshaft
pain and illness

[12] Oy to the multitude of amim rabbim,

יב ווייַ , די ברומונג פֿון פֿיל אומות ,
umes fil fun brumung di vei
peoples many of roaring the woe

which make an uproar like the roaring of the seas;

וואָס ברומען ווי דאָס ברומען פֿון ימען ;
yamen fun brumen dos vi brumen vos
seas of roars the like roars which

and to the uproar of nations,

און די רוישונג פֿון פֿעלקער,
felker fun roishung di un
nations of uproar the and

that make a roar like the roar of mighty waters.

וואָס רוישן ווי די רוישונג פֿון מאַכטיקע וואַסערן!
vasern machtike fun roishung di vi roishn vos
waters mighty of uproar the like uproar which

[13] The nations shall roar like the roaring of mayim rabbim;

יג די פֿעלקער רוישן ווי די רוישונג פֿון פֿיל וואַסערן,
vasern fil fun roishung di vi roishn felker di
waters many of roaring the like roar nations the

but He shall rebuke them,

אָבער ער וועט אָנשרײַען אויף זיי ,
zei oif onshraien vet er ober
them at rebuke will he but

and they shall flee far off,

און זיי וועלן אַנטלויפֿן אין דער ווײַט ,
vait der in antloifn veln zei un
distance the in flee will they and

and shall be chased as the motz *(chaff)* of the harim before the ruach,

און געיאָגט ווערן ווי שפּריי פֿון די בערג
berg di fun shprei vi vern geyogt un
mountains the from chaff like become pursued and

פֿאַרן ווינט ,
vint faran
the wind before

and like whirling dust
before the storm.

און ווי אַ שטויבראָד פֿאַרן שטורעם .
shturem faran shtoibrod a vi un
the storm before dust cloud a like and

14 And hinei at erev, terror;

ד צו אָוונטצייַט, זע , אַ שרעקעניש!
shrekenish a ze ovnttsait tsu
terror a behold evening at

and before boker, he [that
terrorizes] is no more.

איידער פֿרימאָרגן זיַינען זיי נישטאָ.
nishto zei zainen frimorgn eider
not they are morning before

This is the chelek of them
that loot us,

דאָס איז דער חלק פֿון אונדזערע רויבער,
roiber undzere fun chelek der iz dos
looters our of portion the is this

and the goral *(lot)* of them
that plunder us.

און דער גורל פֿאַר אונדזערע אויסרויבער.
oisroiber undzere far goirl der un
plunderers our for lot the and

18 Oy to the Eretz Tziltzal Kenafayim
(Land of Whirring Wings, i.e., Ethiopia),

יח אָ, דאָס לאַנד פֿון פֿליגלזשומערס ,
fliglzhumerai fun land dos o
whirring wings of land the o

which is beyond the
rivers of Kush;

וואָס פֿון יענער זייַט טייַכן פֿון כּוש ;
Kush fun taichn zait yener fun vos
Kush of rivers side other of which

2 That sendeth envoys
by the yam,

ב וואָס שיקט איבערן ים שלוחים ,
shluchim yam ibern shikt vos
ambassadors the sea over send which

even in vessels of gomeh *(papyrus)*
upon the mayim, saying,

און אין שיפֿן פֿון יאַמש אויפֿן וואַסער!
vaser oifn yamsh fun shifn in un
waters on papyrus of ships in and

Go, ye swift malachim, to
a Goy *(nation)* tall and
smooth of skin,

גייט, שלוחים פֿלינקע, צו דער הויכער און
un hoicher der tsu flinke shluchim geit
and tall the to swift messengers go

גלאַנציקער אומה ,
ume glantsiker
nation smooth-skinned

to an Am Norah far away
on the other side;

צו אַ פֿאָלק מוראדיק פֿון אייביק אָן,
on eibik fun moiredik folk a tsu
on ever from frightful people a to

a Goy powerful and
treading down,

אַן אומה פֿון מאַכט און צעטרעטונג ,
tsetretung un macht fun ume an
treading down and might of nation an

whose land the neharim
(rivers) divide!

וואָס טייַכן שניידן דורך איר לאַנד.
land ir durch shnaidn taichn vos
land its through slash rivers which

3 All ye inhabitants of
the Tevel,

ג איר אַלע ווויינער פֿון דער וועלט,
velt der fun voiner ale ir
world the of inhabitants all you

and dwellers of Eretz,

און איר וואָס רוט אויף דער ערד ,
erd der oif rut vos ir un
earth the on rests who you and

when a nes *(battle flag)* is lifted
up on the harim, look;

ווען מע הייבט אויף אַ פֿאָן אויף די
di oif fon a oif heibt me ven
the on standard a up raise one when

בערג , וועט איר זען ,
berg vet ir zen
mountains will you see

and when a shofar is blown, listen!

און וען מע בלאָזט אַ שופֿר , וועט איר הערן.
hern ir vet shoifer a blozt me ven un
hear you will shofar a blow one when and

[4] For so Hashem said unto me,

ד וואָרעם אַזוי האָט ה גענאָגט צו מיר:
mir tsu gezogt Hashem hot azoi vorem
me to said Hashem has so because

I will remain quiet in My rest,

איך וועל רויִק צוקוקן אין מײַן , ort main in tsukukn ruik vel ich
place my in watch rest will I

and I will consider from My dwelling place like shimmering chom *(heat)* in the ohr,

ווי קלאָרע היץ אין זונליכט , zunlicht in hits klore vi
sunshine in heat clear as

and like a cloud of tal *(dew)* in the chom katzir *(heat of harvest)*.

ווי אַ טויוואָלקן אין דער היץ פֿון שניט . shnit fun hits der in toivolkn a vi
harvest of heat the in cloud of dew a as

[5] For before katzir *(harvest)*, when the bud is perfect,

ה וואָרעם פֿאַרן שניט , וען געענדיקט די בליִעכץ ,
bliechts di geendikt ven shnit faran vorem
blossom the finished when harvest before because

and the boser *(sour grape, ripening grape)* is ripening in the flower,

און דער שפּראָץ וועט אַ ווײַנטרויב וואָס צייַטיקט זיך ,
zich tsaitikt vos vaintroib a vert shprots der un
self ripens which grape a shall be flower the and

He shall both cut off the zalzallim *(shoots)* with pruning hooks,

וועט ער אָפּשניַידן די הענגלעך מיט צווייַגמעסערס ,
tsvaigmesers mit henglech di opshnaiden er vet
pruning hooks with sprigs the cut off he will

and take away and cut down the netishot *(tendrils, branches)*.

און די צווייַגן טוט ער אָפּ און וואַרפֿט אַווועק.
avek vorft un op er tut tsvaign di un
away throw and take away he does branches the and

[6] They shall be left together

ו זיי וועלן איבערגעלאָזט ווערן אין איינעם
einem in vern ibergelozt veln zei
together in become left behind will they

unto the birds of prey of the harim,

פֿאַרן רויבפֿויגל פֿון די בערג ,
berg di fun roibfoigl faran
mountains the of bird of prey for the

and to the behemat ha'aretz;

און פֿאַר דער חיה פֿון דער ערד ;
erd der fun chaye der far un
earth the of beasts the for and

and the birds of prey shall summer upon them,

און וועט זומערן דערויף דער רויבפֿויגל ,
roibfoigl der deroif zumern vet un
bird of prey the thereon summer will and

and all the behemat ha'aretz shall winter upon them.

און איטלעך חיה פֿון דער ערד וועט דערויף ווינטערן.
vintern deroif vet erd der fun chaye itlech un
winter thereon will earth the of beast every and

[7] In that time shall there be offered

ז אין יענער צייַט וועט געבראַכט ווערן
vern gebracht vet tsait yener in
become brought will time that in

in homage to Hashem Tzva'os

אַ מתּנה צו ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem tsu matone a
of hosts Hashem to gift a

an Am *(people)* tall and smooth of skin,

פֿון דער הויכער און גלאַנציקער אומה ,
ume glantsiker un hoicher der fun
nation smooth-skinned and tall the from

an Am Norah far away on the other side;

פֿון אַן אומה מוראדיק פֿון אייביק אָן,
on eibik fun moiredik ume an fun
on ever from terrifying nation a from

a Goy powerful and treading down under foot,

whose land the neharim *(rivers)* divide,

even at the makom *(place)* of the Shem Hashem Tzva'os,

Har Tziyon.

19 The massa *(burden)* of Mitzrayim:

Hinei, Hashem rideth upon a swift cloud,

and shall come into Mitzrayim;

and the elilim *(idols)* of Mitzrayim shall tremble at His presence,

and the levav Mitzrayim shall melt within him.

[2] And I will set the Mitzrayim against the Mitzrayim;

and they shall fight every ish against his brother, and every ish against his neighbor;

ir against ir, and mamlachah against mamlachah.

[3] And the ruach Mitzrayim shall be disheartened within him;

and I will frustrate the etzah thereof;

and they shall consult the elilim *(idols, false g-ds)*, and to the ittim *(sorcerers, necromancers)*,

אַ פַֿאָלק פֿון מאַכט און צעטרעטונג ,
tsetretung un macht fun folk a
treading down and might of people a

וואָס טיילן שניידן דורך זיין לאַנד,
land zain durch shnaidn taichn vos
land its through slash rivers which

צום אָרט פֿון דעם נאָמען פֿון ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem fun nomen dem fun ort tsum
of hosts Hashem of name the of the spot to

צום באַרג ציון .
Tsiyon barg tsum
Tziyon mount to

יט די נבֿואה אויף מִצרַיִם :
Mitsrayim oif nevue di
Egypt against oracle the

זע , ה ריידט אויף אַ וואָלקן אַ פֿלינקן,
flinkn a volken a oif rait Hashem ze
swift a cloud a on rides Hashem behold

און ער קומט קיין מִצרַיִם ;
Mitsrayim kein kumt er un
Egypt to comes he and

און די אָפּגעטער פֿון מִצרַיִם וועלן זיך
zich veln Mitsrayim fun opgeter di un
self will Egypt of idols the and

טרייסלען פֿאַר אים,
im far treislen
him before totter

און דאָס האַרץ פֿון מִצרַיִם וועט צעגיין אין אים.
im in tsegein vet Mitsrayim fun harts dos un
it in melt will Egypt of heart the and

ב און איך וועל אָנרייצן מִצרַיִם אויף מִצרַיִם ,
Mitsrayim oif Mitsrayim onreitsn vel ich un
Egypt against Egypt incite will I and

און זיי וועלן מלחמה האַלטן איטלעכער
itlecher haltn milchome veln zei un
each wage war will they and

קעגן זיין ברודער,
bruder zain kegen
brother his against

אַ שטאָט קעגן אַ שטאָט, אַ קיניגרייך קעגן אַ קיניגרייך .
kinigraich a kegen kinigraich a shtot a kegen shtot a
kingdom a against kingdom a city a against city a

ג און אויסגעליידיקט וועט ווערן דער גייסט פֿון מִצרַיִם אין איר,
ir in Mitsrayim fun gaist der vern vet oisgeleidikt un
it in Egypt of spirit the become will emptied and

און איר עצה וועל איך צוניישט מאַכן ;
machn tsunisht ich vel eitse ir un
make for nought I will counsel its and

און זיי וועלן פֿאַרשן ביי די אָפּגעטער, און
un opgeter di bai forshn veln zei un
and idols the by seek will they and

ביי די פּרעפּלער,
prepler di bai
charmers the by

and to the ovot *(mediums with familiar spirits)*, and to the wizards.

אוֹן בַּיַי דִי גַיִסטער, אוֹן בַּיַי דִי רוּחוֹת.
ruches di bai un gaister di bai un
spirits the by and spirits the by and

[4] And the Mitzrayim will I give over

ד אוֹן אִיך וועל איבערגעטפֿערן מִצרַיִם
Mitsrayim iberentfern vel ich un
Egypt turn over will I and

into the yad adonim kasheh *(power of hard taskmasters)*;

אין דער האַנט פֿוֹן אַ האַרטן האַר,
har hartn a fun hant der in
master hard-hearted a of hand the into

and a fierce melech shall rule over them,

אוֹן אַ שטרענגער מלך וועט געוועלטיקן איבער זיי,
zei iber geveltikn vet melech shtrenger a un
them over rule will king fierce a and

saith HaAdon Hashem Tzva'os.

זאָגט דער האַר, ה צְבָאוֹת.
Tseva'ot Hashem har der zogt
of hosts Hashem master the declares

[5] And the mayim shall roll back from the yam,

ה אוֹן די וואַסערן וועלן אויסגיין פֿוֹן ים,
yam fun oisgein veln vasern di un
the sea from dried up will waters the and

and the Nile shall be parched and dried up.

אוֹן דער טַיִך וועט אויסגעטריקנט אוֹן טרוקן ווערן.
vern trukn un oisgetriknt vet taich der un
become barren and dried up will river the and

[6] And the neharot *(streams, canals)* shall turn foul;

ו אוֹן דומפּיק וועלן ווערן די טַיִכן,
taichn di vern veln dumpik un
rivers the become will stale and

and the moats shall be emptied and dried up;

פַֿארמינערט אוֹן אויסגעטריקנט ווערן די
di vern oisgetriknt un farminert
the become dried up and wasted

פֿלוסן פֿוֹן מִצרַיִם;
Mitsrayim fun flusn
Egypt of currents of water

the reeds and rushes shall wither.

רוהרן אוֹן אַיר ווערן פַֿארוועלקט.
farvelkt vern air un ruhrn
withered become rushes and reeds

[7] The bare places by the Nile, by the mouth of the Nile,

ז הויל ווערט ביַים נילוס, ביַים ראַנד פֿוֹנעם נילוס,
Nilus funem rand baim Nilus baim vert hoil
Nile of the mouth by the Nile by the shall be papyrus reeds

and everything sown by the Nile,

אוֹן אַל דאָס פַֿארזייטע ביַים נילוס
Nilus baim farzeite dos al un
Nile by the sown that all and

shall wither, be blown away, v'einenu *(and be no more)*.

ווערט פַֿארטריקנט, פַֿארווייט, אוֹן נישטאָ.
nishto un farveit fartriknt vert
no more and driven away dry shall be

[8] The dayagim *(fishermen)* also shall mourn,

ח אוֹן קלאָגן וועלן די פֿישער,
fisher di veln klogn un
fishermen the will bewail and

and all they that cast hooks into the Nile shall lament,

אוֹן טרויערן וועלן אַלע וואָס וואַרפֿן אַ ווענטקע אין נילוס,
Nilus in ventke a vorfn vos ale veln troiern un
Nile in fishhook a cast who all will lament and

and they that spread nets upon the mayim shall languish.

אוֹן די וואָס שפּרייטן אַ נעץ אויפֿן וואַסער
vaser oifn nets a shpreitn vos di un
waters on net a spread who the ones and

ווערן פַֿארשניטן.
farshnitn vern
cut off become

[9] Moreover they that work in pishtan *(flax)*,

ט און פַֿאַרשעמט וועלן ווערן
vern veln farshemt un
become will ashamed and

and they that weave fine linen,

די אַרבעטער פֿון געקאַמטן פֿלאַקס,
flaks gekamtn fun arbeter di
flax fine of workers the

shall be in despair.

און די וועבער פֿון ווייסצַיג .
veistsaig fun veber di un
fine fabric of weavers the and

[10] And its foundations shall be broken in the purposes thereof,

י און אירע גרינדונגן וועלן זיין צעדריקט;
tsedrikt zain veln grindungn ire un
broken be will pillars its and

all that make sachir *(wages)* shall be agmei nefesh *(grieved)*.

אַלע לוינאַרבעטער באַטריבט אין געמיט.
gemit in batribt loinarbeter ale
spirit in grieved hired servants all

[11] Surely the sarim of Tzoan are fools,

יא לויטער נאַרן זיַנען די האַרן פֿון צוֹעַן ,
Tsoan fun harn di zainen narn loiter
Tzoan of lords the are fools nothing but

the etzah *(advice)* of the wise counselors of Pharaoh is become senseless;

די קלוגסטע יוֹעצים פֿון פַֿרעהן זיַנען
zainen Pharaohn fun yoetsim kligste di
are Pharaoh of counselors wise the

אַ נאַרישער באַראָט.
barot narisher a
counsel foolish a

how say ye unto Pharaoh,

ווי קענט איר זאָגן צו פַֿרעהן :
Pharaohn tsu zogn ir kent vi
Pharaoh to say you can how

I am the Ben Chachamim,

אַ זון פֿון חכמים בין איך,
ich bin chachomim fun zun a
I am wise men of son a

the Ben Malchei Kedem?

אַ זון פֿון מלכים פֿאַרצַיטיקע?
fartsaitike mlochim fun zun a
ancient kings of son a

[12] Where are they? Where are thy chachamim?

יב ווּ זיַנען זיי דען דיַינע חכמים ?
chachomim daine den zei zainen vu
wise men your then they are where

And let them tell thee now,

זאָלן זיי אַקאָרשט דיר זאָגן ;
zogn dir akorsht zei zoln
tell you(SG) now they shall

and let them know what Hashem Tzva'os

און לאָמען וויסן וואָס ה צְבָאוֹת
Tseva'ot Hashem vos visen lamen un
of hosts Hashem what know let and

hath planned against Mitzrayim.

האָט באַראָטן אויף מִצרַיִם .
Mitsrayim oif barotn hot
Egypt against purposed has

[13] The sarim of Tzoan are become fools,

יג פַֿאַרנאַרישט זיַנען די האַרן פֿון צוֹעַן ,
Tsoan fun harn di zainen farnarisht
Tzoan of lords the are become fools

the sarim of Noph are deceived;

אָפּגענאַרט זיַנען די האַרן פֿון נוֹף ;
Nof fun harn di zainen opgenart
Noph of lords the are deceived

they have also led Mitzrayim astray,

פַֿאַרפֿירט האָבן מִצרַיִם
Mitsrayim hobn farfirt
Egypt they have led astray

even they that are the mainstay of the tribes thereof.

דִּי פִּנֵּי פּוּן אִירע שִׁבְטִים .
shvotim ire fun pnei di
tribes its of mainstay the

14 Hashem hath poured a ruach iv'im *(spirit of dizziness)*

יד ה׳ הָאָט אַרײַנגעגאָסן אין אִיר
ir in araingegosn hot Hashem
her in poured out has Hashem

in the midst thereof,

אַ גײַסט פּוּן פַֿאַרדרייענישׁ ;
fardreyenish fun gaist a
source of trouble of spirit a

causing Mitzrayim to go astray in every ma'aseh thereof,

אוּן זיי הָאבן גענאַכט מִצרַיִם זיך וואַקלען
vaklen zich Mitsrayim gemacht hobn zei un
totter self Egypt made have they and

אין אַל זײַן טוּונג
tuung zain al in
work its all in

as a shikkor staggereth in his vomit.

ווי אַ שִׁכּור טוט זיך וואַקלען ביַי זײַן ברעכן .
brechn zain bai vaklen zich tut shiker a vi
vomit his by stagger self do drunken man a as

15 Neither shall there be any ma'aseh for Mitzrayim,

טו אוּן אין מִצרַיִם וועט נישט זײַן אַן אויפֿטו
oiftu an zain nisht vet Mitsrayim in un
output an be not will Egypt in and

which the head or tail,

וואָס אַ קאָפּ אָדער אַן עק,
ek an oder kop a vos
tail a or head a which

branch or stalk, may do.

אַ טייטלצוויַיג אָדער אַ טײַכריטל זאָל אויפֿטאָן.
oifton zol taichritl a oder teitltsvaig a
do may bulrush a or date palm branch a

16 In that day shall Mitzrayim be like nashim; and it shall be afraid and fear because of the shaking of the yad Hashem Tzva'os, which He shaketh against it. 17 And Admat Yehudah shall be a terror unto Mitzrayim, every one that maketh mention of Yehudah shall be afraid in himself, because of the etzah *(plan)* of Hashem Tzva'os, which He hath determined against it.

טז אין יענעם טאָג וועט מִצרַיִם זײַן אַזוי ווי ווײַבער, אוּן ער
er un vaiber vi azoi zain Mitsrayim vet tog yenem in
he and women as just as be Egypt will day that in

וועט ציטערן אוּן אַנגסטן פַֿאַרן פּנים פּוּן דער הַאַנט פּוּן ה׳
Hashem fun hant der fun fach faran angstn un tsiteren vet
Hashem of hand the of wave before dread and tremble will

צְבָאוֹת , וואָס ער טוט פּאָכן אויף אים. יז אוּן דאָס לאַנד פּוּן
fun land dos un im oif fochn tut er vos Tseva'ot
of land the and it on wave does he which of hosts

יהוּדה וועט ווערן פַֿאַר מִצרַיִם אַ שרעקעניש; ווען נאָר מע
me nor ven shrekenish a Mitsrayim far vern vet Yehudah
one but when terror a Egypt for become will Yehudah

וועט עס אים דערמאָנען, וועט ער אַנגסטן פַֿאַר דעם באַראָט פּוּן
fun barot dem far angstn er vet dermonen im es vet
of counsel the before dread he will mention it is will

ה׳ צְבָאוֹת , וואָס ער טוט באַראָטן אויף אים.
im oif barotn tut er vos Tseva'ot Hashem
it against purpose do he which of hosts Hashem

18 In that day shall five cities in Eretz Mitzrayim speak the sefat *(language)* of Kena'an, and swear allegiance to Hashem Tzva'os; one shall be called, Ir HaHeres *(The City of the Sun)*.

יח אין יענעם טאָג וועלן זײַן אין לאַנד מִצרַיִם פֿינף שטעט וואָס
vos shtet finf Mitsrayim land in zain veln tog yenem in
which cities five Egypt land in be will day that in

רעדן די שפּראַך פּוּן כְּנַעַן , אוּן שוועָרן צו ה׳ צְבָאוֹת ;
Tseva'ot Hashem tsu shvern un Kenaan fun shprach di redn
of hosts Hashem by swear and Canaan of language the speak

די שטאָט פּוּן צעשטערונג וועט איינע גערופֿן ווערן .
vern gerufn eine vet tseshterung fun shtot di
become called one will destruction of city the

יט אין יענעם טאָג וועט זיין אַ מזבח צו ה אין מיטן
mitn in Hashem tsu mizbeyech a zain vet tog yenem in
midst of in Hashem to altar a be will day that in

לאַנד מִצרַיִם , און אַ זיילשטיין צו ה ביי איר גרענעץ.
gemark ir bai Hashem tsu zailshtein a un Mitsrayim land
border its at Hashem to pillar stone a and Egypt land

כ און עס וועט זיין צום צייכן און צום עדות פַּאַר ה
Hashem far eides tsum un tseichn tsum zain vet es un
Hashem to testimony for and sign for be will it and

צְבָאוֹת אין לאַנד מִצרַיִם ; אַז זיי וועלן שרייַען צו ה
Hashem tsu shraien veln zei az Mitsrayim land in Tseva'ot
Hashem to cry out will they when Egypt land in of hosts

פֿון וועגן דריקער , וועט ער זיי שיקן אַ העלפֿער און אַ
a un helfer a shikn zei er vet driker vegen fun
a and helper a send them he will oppressors account of

שטרייטער, און ער וועט זיי מציל זיין . כא און ה וועט זיך
zich vet Hashem un zain matsl zei vet er un shtraiter
self will Hashem and be rescue them will he and combater

לאָזן דערקענען צו מִצרַיִם , און די מִצרַיִם וועלן דערקענען
derkenen veln Mitsrayim di un Mitsrayim tsu derkenen lozn
know will Egyptians the and Egypt to be known let

ה אין יענעם טאָג, און דינען מיט שלאַכטאָפּפֿער אוֹן
un shlachtopfer mit dinen un tog yenem in Hashem
and slaughter sacrifice with serve and day that in Hashem

שפּייַזאָפּפֿער, און מנדר זיין אַ נדר צו ה און באַצאָלן.
batsoln un Hashem tsu neyder a zain mender un shpaizopfer
perform and Hashem to vow a be vow and minchah

כב און ה וועט פלאָגן מִצרַיִם – פלאָגן און היילן; און אַז
az un heiln un plogn Mitsrayim plogn vet Hashem un
that and heal and plague Egypt plague will Hashem and

זיי וועלן זיך אומקערן צו ה , וועט ער זיך איבערבעטן צו
tsu iberbeten zich er vet Hashem tsu umkeren zich veln zei
to be entreated self he will Hashem to return self will they

זיי , און זיי היילן.
heiln zei un zei
heal them and them

כג אין יענעם טאָג וועט זיין אַ וועג פֿון מִצרַיִם
Mitsrayim fun veg a zain vet tog yenem in
Egypt from highway a be will day that in

קיין אשור , און אשור וועט קומען אין מִצרַיִם ,
Mitsrayim in kumen vet Ashur un Ashur kein
Egypt into come will Assyria and Assyria to

און מִצרַיִם אין אשור , און מִצרַיִם וועט דינען
dinen vet Mitsrayim un Ashur in Mitsrayim un
serve will Egyptians and Assyria into Egypt and

ה מיט אשור .
Ashur mit Hashem
Assyrians with Hashem

כד אין יענעם טאָג וועט יִשׂרָאֵל זיין אַ דריטער צו מִצרַיִם און צו
tsu un Mitsrayim tsu driter a zain Yisroel vet tog yenem in
to and Egypt to third a be Yisroel will day that in

אשור , אַ בענטשונג אין מיטן פֿון דער ערד; כה ווייל ה צְבָאוֹת האָט
hot Tseva'ot Hashem vail erd der fun mitn in bentshung a Ashur
has of hosts Hashem for land the of midst in blessing a Assyria

[19] In that day shall there be a mizbe'ach to Hashem in the midst of Eretz Mitzrayim, and a matzevah at the border thereof to Hashem. [20] And it shall be for an ot *(sign)* and for an ed *(witness)* unto Hashem Tzva'os in Eretz Mitzrayim; for they shall cry out unto Hashem because of the oppressors, and He shall send them a Moshi'a, and a Rav *(leader)*, and he shall save them. [21] And Hashem shall make Himself known to Mitzrayim, and Mitzrayim shall know Hashem in that day, and shall worship and make zevach and minchah; indeed, they shall vow a neder unto Hashem, and perform it. [22] And Hashem shall strike Mitzrayim; He shall strike and heal it; and they shall make teshuvah even to Hashem, and He shall be entreated of them and shall heal them.

[23] In that day shall there be a mesillah *(highway)* out of Mitzrayim to Assyria, and the Assyrian shall come into Mitzrayim, and the Mitzrayim into Assyria, and the Mitzrayim shall worship with the Assyrians.

[24] In that day shall Yisroel be the third with Mitzrayim and with Assyria, even a brocha in the midst of ha'aretz; [25] Whom Hashem

אים געבענטשט, אַזוי צו זאָגן: געבענטשט זאָל זיין מײַן פֹּאָלק מִצרַיִם ,
Mitsrayim folk main zain zol gebentsht zogn tsu azoi gebentsht im
Egypt people my be shall blessed say to so blessed him

און דאָס ווערק פֿון מײַנע הענט , אשור , און מײַן אַרבונג , יִשׂרָאֵל.
Yisroel arbung main un Ashur hent maine fun verk dos un
Yisroel heritage my and Assyria hands my of work the and

כ ען דעם יאָר וואָס תַּרתָּן איז געקומען קיין אַשדּוֹד , וועו
ven Ashdod kein gekumen iz Tartan vos yor dem in
when Ashdod to having come is Tartan which year the in

סַרגון דער מלך פֹּון אשור האָט אים געשיקט, און ער האָט
hot er un geshikt im hot Ashur fun melech der Sargon
has he and sent him has Assyria of king the Sargon

מלחמה געהאַלטן מיט אַשדּוֹד , און האָט זי באַצוווּנגען ; ב אין יענער
yener in batsvungen zi hot un Ashdod mit gehaltn milchome
that in captured it has and Ashdod with waged war

צַייט האָט ה געזאגט דורך ישַׁעְיָהו דעם זון פֹּון אָמוֹצן , אַזוי
azoi Amotsn fun zun dem Yeshayahu durch geredt Hashem hot tsait
so Amotz of son the Yeshayah by spoken Hashem has time

צו זאָגן: גיי , און זאָלסט אָפּבינדן דאָס זאַק פֹּון דײַנע לענדן,
lendn daine fun zak dos opbindn zolst un gei zogn tsu
loins your from sackcloth the remove you(SG) must and go say to

און דײַן שוך זאָלסטו אַראָפּציען פֹּון דײַן פֿוס. האָט ער אַזוי געטאָן:
geton azoi er hot fus dain fun aroptsien zolstu shuch dain un
done so he has foot your from take off shall you sandal your and

אַרומגעגאַנגען נאַקעט און באָרוועט.
borves un naket arumgegangen
barefoot and naked walked around

ג און ה האָט געזאָגט: אַזוי ווי מײַן קנעכט ישַׁעְיָהו איז
iz Yeshayahu knecht main vi azoi gezogt hot Hashem un
is Yeshayah servant my as just as said has Hashem and

אַרומגעגאַנגען נאַקעט און באָרוועט דריי יאָר , פֿאַר אַ סימן און אַ צייכן
tseichn a un simen a far yor drai borves un naket arumgegangen
wonder a and sign a for years three barefoot and naked walked around

אויף מִצרַיִם און אויף כּוּש , ד אַזוי וועט דער מלך פֹּון אשור
Ashur fun melech der vet azoi Kush oif un Mitsrayim oif
Assyria of king the shall so Kush upon and Egypt upon

אַוועקפֿירן די געפֿאַנגענע פֹּון מִצרַיִם , און די פֿאַרטריבענע פֹּון כּוּש ,
Kush fun fartribene di un Mitsrayim fun gefangene di avekfiren
Kush of exiles the and Egypt of captives the away lead

יונגע און אַלטע, נאַקעט און באָרוועט, מיט אָפּגעדעקטן הינטער-לייַב, צו
tsu hinter-laib opgedektn mit borves un naket alte un yunge
to buttocks uncovered with barefoot and naked old and young

דער שאַנד פֹּון מִצרַיִם . ה און זיי וועלן זיין צעברעכן און פֿאַרשעמט
farshemt un tsebrochn zain veln zei un Mitsrayim fun shand der
ashamed and dismayed be will they and Egypt of shame the

פֹּון וועגן מִצרַיִם , זייער אויסקוק , און פֹּון וועגן כּוּש , זייער
Mitsrayim vegen fun un oiskuk zeyer Kush vegen fun
Egypt account of of and expectation their Kush account of of

זיער באַרעמונג . ו און דער באַווויינער פֹּון דאָזיקן ברעגלאַנד וועט זאָגן
zeyer baremung der un bavoiner dozikn fun bregland vet zogn
their trust and the of inhabitants this of coastland will say

אין יענעם טאָג: זע , אַזוי איז געוואָרן פֹּון אונדזער אויסקוק ,
oiskuk undzer fun gevorn iz azoi ze tog yenem in
expectation our of having become is such behold day that in

Tzva'os shall bless, saying, Baruch Ami Mitzrayim, Ma'aseh Yadai Assyria, and Yisroel Mine nachalah.

20 In the year that Tartan came unto Ashdod, (when Sargon Melech Ashur sent him,) and fought against Ashdod, and took it; [2] At the same time spoke Hashem by Yeshayah Ben Amotz, saying, Go and remove the sackcloth from off thy loins, and put off thy sandal from thy regel. And he did so, going arom *(naked, stripped)* and barefoot.

[3] And Hashem said, Just as Avdi Yeshayah hath walked arom *(naked)* and barefoot shalosh shanim for an ot and mofet against Mitzrayim and Kush; [4] So shall Melech Ashur *(Assyria)* lead away captive Mitzrayim and Golus-exiled Kush, ne'arim and zekenim, aron *(naked)* and barefoot, even with their buttocks uncovered, to the shame of Mitzrayim. [5] And they shall be afraid and ashamed of Kush their expectation, and of Mitzrayim their tiferet *(glory, boast)*. [6] And the inhabitants of this coast shall say in that day, Hinei, such is our expectation, where

we fled for ezrah *(help)*
to be delivered from
Melech Ashur; and
how shall we escape?

וואָס מיר זײַנען אַהין געלאָפֿן נאָך הילף, ניצול צו ווערן פֿון
fun vern tsu nitsl hilf noch gelofn ahin zainen mir vos
from become to delivered help after fled there are we which

מלך פֿון אשור , און ווי וועלן מיר אַנטרונען ווערן ?
vern antrunen mir veln vi un Ashur fun melech
become escape we will how and Assyria of king

21 כא

The massa *(burden)* concerning the
Midbar Yam *(desert by the sea)*:

די נבֿואה אויף דעם מדבר ביים ים :
yam baim midber dem oif nevue di
sea by the wilderness the on oracle the

As sufot *(whirlwinds)* in the Negev
sweep through;

ווי שטורעמס אין דָרום וועט עס דורכגיין ;
durchgein es vet dorem in shturems vi
pass through it will south in storms as

so it cometh from the midbar,
from eretz nora'ah.

פֿון מדבר קומט עס, פֿון אַ מוראדיקן לאַנד.
land moyredikn a fun es kumt midber fun
land awesome a from it comes wilderness from

[2] A chazut kashah *(harsh vision)*
is declared unto me;

ב אַ שוועריע זעונג איז מיר אָנגעזאָגט געוואָרן :
gevorn ongezogt mir iz zeung shvere a
having become announced me is vision grievous a

the boged *(traitor)* dealeth
treacherously, and the
shoded *(destroyer)* destroyeth.

דער פֿעלשער פֿעלשט , און
un felsht felsher der
and deals treacherously treacherous the

דער רויבער רויבט.
roibt roiber der
spoils spoiler the

Go up, O Eilam; besiege,
O Media;

גיי , אַרויף עילָם ! באַלאָגער, מָדַי !
Madai baleger Eilam aroif gei
Madai besiege Eilam go up go

all the groaning she caused
have I made to cease.

אַלע זיפֿצן וואָס דורך איר מאַך איך אויפֿהערן.
oifhern ich mach ir durch vos ziftsn ale
cease I make you by which sighing all

[3] Therefore are my loins
filled with pain;

ג דערום זײַנען מײַנע לענדן פֿול מיט ציטערניש ,
tsiterenish mit ful lendn maine zainen derum
trembling with full loins my are therefore

tzirim *(pangs)* have taken
hold upon me,

וויייען האָבן מיך אָנגענומען
ongenumen mich hobn veyen
grasped me have pangs

as the tzirim *(pangs)* of a
woman in labor;

ווי וויייען פֿון אַ געווינערין ;
gevinerin a fun veyen vi
woman in labor a of pangs as

I was bowed down at the
hearing of it;

איך בין צעקרימט און קען נישט הערן,
hern nisht ken un tsekrimt bin ich
hear not can and distressed am I

I was dismayed at the
seeing of it.

איך בין צעטומלט און קען נישט זען.
zen nisht ken un tsetumlt bin ich
see not can and perplexed am I

[4] My lev panted,

ד צעדולט איז מײַן האַרץ,
harts main iz tsedult
heart my is flabbergasted

fearfulness seized
upon me;

אַן אָנגסט האָט מיך צעגרוילט ;
tsegroilt mich hot angst an
affrighted me has fear a

the neshef *(twilight)* of
my longing

מײַן גלוסטיקן אָוונט
ovnt glustikn main
evening desire for my

hath become unto me as kharadah *(shuddering horror)*.

הָאָט מען מיר צו שוידער געמאַכט.
gemacht shoider tsu mir men hot
made trembling to me they has

[5] [They are] setting the shulchan, spreading the tzafit *(dining carpet)*,

ה מע גרייט דעם טיש , מע דעקט די דעקע ,
deke di dekt me tish dem greit me
covering the covers one table of food the prepares one

to eat, to drink;

מע עסט, מע טרינקט –
trinkt me est me
drinks one eats one

arise, ye sarim *(princes)*, and anoint the mogen.

שטייט אויף, איר האַרן, באַזאַלבט דעם שילד!
shild dem bazalbt harn ir oif shteit
shield the anoint lords you up stand

[6] For thus hath Adonoi said unto me,

ו וואָרעם אַזוי האָט מיר צו אֲדֹנָי געזאָגט:
gezogt Adonoi mir tsu hot azoi vorem
said Adonoi me to has thus for

Go, post the metzapeh *(watchman)*,

גיי שטעל אַ וועכטער ;
vechter a shtel gei
watchman a set go

let him report what he seeth.

וואָס ער וועט זען זאָל ער זאָגן.
zogn er zol zen vet er vos
say he shall see will he which

[7] When he sees riders with a pair of parashim,

ז און אַז ער וועט זען אַ גערייט , געשפאַנען פֿערד ,
ferd geshpanen gerait a zen vet er az un
horses harnessed mounted rider a see will he when and

donkey riders and camel riders,

אַ גערייט אייזלען , אַ גערייט קעמלען,
kemlen gerait a eizlen gerait a
camels rider on a donkeys rider on a

then he pays heed diligently with great care;

זאָל ער האָרכן אַ האָרכונג , אַ האָרכונג אַ גרויסע.
groise a horchung a horchung a horchn er zol
great a attentively a attentively a hearken he shall

[8] And the one seeing cried out,

ח האָט ער אויסגעשריען ווי אַ לייב:
leib a vi oisgeshrien er hot
lion a like cried out he has

Adonoi, I stand continually on the mitzpeh *(watchtower)* in the daytime,

אויפֿן וואַכטורעם , אֲדֹנָי , שטיי איך תמיד ביי טאָג,
tog bai tamid ich shtei Adonoi vachturem oifn
day by continually I stand Adonoi watchtower on

and I am set in my mishmeret *(guard duty)* kol halailot *(every night)*,

און אויף מײַן היטונג בין איך געשטעלט אַלע נעכט .
necht ale geshtelt ich bin hitung main oif un
nights whole set I am charge my on and

[9] And, hinei, here cometh a merkavah with a man,

ט און זע , אָט איז געקומען אַ גרייט מענטשן ,
mentshn gerait a gekumen iz ot ze un
men chariot a having come is look behold and

a pair of parashim. And he answered and said,

געשפאַנען פֿערד ; און ער האָט אויסגערופֿן און געזאָגט:
gezogt un oisgerufn hot er un ferd geshpanen
said and called out has he and horses harnessed

Bavel *(Babylon)* is fallen, is fallen;

געפֿאַלן, געפֿאַלן איז בָּבֶל ,
Bavel iz gefaln gefaln
Bavel is fallen fallen

and all the pesilim *(images)* of her elohim *(g-ds)*

און אַלע אירע שניצגעטער
shnitsgeter ire ale un
graven images its all and

hath been shattered on the ground.

האָט מען צעבראָכן צו דער ערד .
erd der tsu tsebrochn men hot
ground the to broken them has

[10] O my threshed, and the grain of my goren *(threshing floor)*;

י דו געדראָשענע מײַנע , און קינד פֿון מײַן , שײַער
shaier main fun kind un maine gedroshene du
threshing floor my of child and my threshing you

that which I have heard of Hashem Tzva'os Elohei Yisroel,

וואָס איך האָב געהערט פֿון ה צבָאוֹת אלוקי יִשׂרָאֵל,
Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem fun gehert hob ich vos
Yisroel the G-d of of hosts Hashem from heard have I what

have I declared unto you.

אײַך האָב איך דערציילט.
dertseilt ich hob aich
told I have you

[11] The massa *(burden)* of Dumah:

יא די נבֿואה אויף דוּמָה .
Dumah oif nevue di
Dumah concerning oracle the

One calleth to me out of Se'ir,

צו מיר רופֿט מען פֿון שֵׂעִיר:
Seir fun men ruft mir tsu
Se'ir from one calls me to

Shomer *(watchman)*, what of the lailah?

ווּעכטער , וואָס פֿון דער נאַכט?
nacht der fun vos vechter
night the of what watchman

Shomer, what of the lailah?

ווּעכטער , וואָס פֿון דער נאַכט?
nacht der fun vos vechter
night the of what watchman

[12] The shomer said, The boker cometh, and also the lailah;

יב זאָגט דער ווּעכטער : געקומען פֿרימאָרגן
frimorgn gekumen vechter der zogt
morning having come watchman the declares

און אויך נאַכט;
nacht oich un
night also and

if ye will inquire, inquire ye;

אויב איר ווילט פֿרעגן, פֿרעגט ,
fregt fregn vilt ir oib
inquire to ask will you if

shuvu *(return)*, come.

קומט ווידער צו גיין .
gein tsu vider kumt
go to again come

[13] The massa *(burden)* concerning Arabia:

יג די נבֿואה אויף עֲרָבּ :
Arav oif nevue di
Arabia concerning oracle the

In the ya'ar *(forest)* of Arabia shall ye encamp

ווי אין וואַלד וועט איר נעכטיקן אין עֲרָבּ ,
Arav in nechtikn ir vet vald in vi
Arabia in spend the night you will forest in as

O ye caravans of Dedanim.

קאַראַוואַנען פֿון דעדָנים .
dedonim fun karavanen
Dedanim of caravans

[14] The inhabitants of Eretz Tema brought mayim

יד ברענגט וואַסער אַנטקעגן דעם דאָרשטיקן;
dorshtikn dem antkegen vaser brengt
thirsty the to meet water bring

to him that was tzameh *(thirsty)*,

די באַווויינער פֿון לאַנד תֵּימָא
Tema land fun bavoiner di
Tema land of inhabitants the

they met with their lechem him that fled.

זאָלן באַגעגענען מיט ברויט פֿאַר אים דעם פֿאַרוואָגלטן.
farvogltn dem im far broit mit bagegenen zoln
fugitive the him for bread with meet shall

[15] For they fled from the charavot *(swords)*,

טו וואָרעם פֿון שווערדן זײַנען זיי אַנטלאָפֿן,
antlofn zei zainen shverdn fun vorem
fled they are swords from for

from the drawn cherev,

פֹּון דער געצויגענער שווערד,
shverd getsoigener der fun
sword drawn the from

and from the bent keshet *(bow)*,

און פֹּון דעם געשפאַנטן בויגן ,
boign geshpantn dem fun un
bow bent the from and

and from the grievousness of milchamah *(war)*.

און פֹּון דער שוועריקער מלחמה .
milchome shverer der fun un
war grievousness of the from and

[16] For thus hath Adonoi said unto me, Within a shanah *(year)*, according to the way a year is counted by a sakhir *(hireling, hired servant)*, all the kavod of Kedar shall end; [17] And the remainder of the mispar *(number)* of archers, the gibborim *(mighty men)* of the Bnei Kedar, shall be few; for Hashem Elohei Yisroel hath spoken.

טז וואָרעם אַזוי האָט צו מיר אֲדֹנָי געזאָגט: אין נאָך
noch in gezogt Adonoi mir tsu hot azoi vorem
after in said Adonoi me to has thus for

אַ יאָר, ווי די יאָרן פֹון אַ געדונגענעם , וועט פֿאַרלענדט
farlendt vet gedungenem a fun yorn di vi yor a
destroyed will hired worker a of years the as year a

ווערן די גאַנצע פראַכט פֹון קֵדָר , יז און די גבליבענע
geblibene di un Kedar fun pracht gantse di vern
remaining the and Kedar of glory whole the become

צאָל בויגנלייַט, די גיבורים פֹון די קינדער פֹון
fun kinder di fun giborim di boignlait tsol
of children the of warriors the archers number of

קֵדָר , וועלן זיין ווינציק , וואָרעם ה אלוקי
Elokei Hashem vorem vintsik zain veln Kedar
the G-d of Hashem for diminished be will Kedar

ישׂראֵל האָט געריידט.
geredt hot Yisroel
spoken has Yisroel

כב

22 The massa *(burden)* of the Gey Chizayon *(Valley of Vision)*:

די נבֿואה אויף דעם טאָל פֹון זעונג :
zeung fun tal dem oif nevue di
vision of valley of the on oracle the

What is it to thee now,

וואָס איז דיר דען
den dir iz vos
then you(SG) is what

that thou art all gone up to the rooftops?

וואָס דו ביסט אין גאַנצן אויף די דעכער אַרויף,
aroif decher di oif gantsn in bist du vos
up to rooftop the up entirety in are you that

[2] Thou that art full of noise,

ב דו פֹולע מיט טומל ,
tuml mit fule du
tumult with full you

a tumultuous city, exultant city;

דו רוישיקע שטאָט, דו לוסטיקער כרך ?
kerch lustiker du shtot roishike du
city joyful you city noisy you

thy slain men are not slain with the cherev,

דיינע דערשלאָגענע זיַנען נישט פֹון שווערד דערשלאָגן,
dershlogn shverd fun nisht zainen dershlogene daine
slain sword of not are slain your

nor dead in milchamah.

און נישט אין מלחמה געטייטע.
geteite milchome in nisht un
dead battle in not and

[3] All thy rulers are fled together,

ג אַלע דיינע האַרן זיַנען אין איינעם אַנטלאָפֿן,
antlofn einem in zainen harn daine ale
fled together in are leaders your all

they are captured by the keshet *(bow)*;

אָן אַ בויגן זיַנען זיי געפֿאַנגען געוואָרן ;
gevorn gefangen zei zainen boign a on
having become captured they are bow a on

all that are found in thee are captured together,

אַלע דיינע געפֿונענע זיַנען אין איינעם געפֿאַנגענען
gefangen einem in zainen gefunene daine ale
captured together in are found your all

– געוואָרן
gevorn
having become

which have fled far away.

די וואָס זיַנען אין דער ווייַט אַנטלאָפֿן.
antlofn vait der in zainen vos di
fled afar off the in are which the ones

[4] Therefore said I,

[ד] דערום האָב איך געזאָגט:
gezogt ich hob derum
said I have therefore

Look away from me; I will weep bitterly,

קערט אייַך אָפּ פֿון מיר, לאָמיך ביטערלעך ווויינען;
veinen biterlech lomich mir fun op aich kert
weep bitterly let me me from away you turn

labor not to comfort me,

איר זאָלט נישט צושטיין מיך צו טרייסטן,
treistn tsu mich tsushtein nisht zolt ir
comfort to me join to not shall you

because of the shod *(catastrophe)* of Bat Ami.

אויף דעם בראָך פֿון דער טאָכטער מיַין פֿאָלק.
folk main tochter der fun broch dem oif
people my daughter the of destruction the for

[5] For it is a day of tumult, and of treading down,

[ה] וואָרעם אַ טאָג פֿון טומל און טרעטונג
tretung un tuml fun tog a vorem
treading down and tumult of day a for

און צעטומלטקייט
tsetumltkeit un
confusion and

and of confusion by Adonoi Hashem Tzva'os in the Gey Chizayon *(valley of vision)*,

איז ביַי אֲדֹנָי , ה צְבָאוֹת , אין
in Tseva'ot Hashem Adonoi bai iz
in of hosts Hashem Adonoi by is

טאָל פֿון זעונג;
zeung fun tal
vision of valley of

battering down the walls, and of crying to the har.

מע ברעכט מויערן, און אַ געשרייַ ביזן באַרג.
barg bizn geshrei a un moiern brecht me
mountain unto cry a and walls breaks down one

[6] And Eilam bore the ashpah *(quiver)*

[ו] און עֵילָם טראָגט דעם פֿייַלבייטל ,
failbaitl dem trogt Eilam un
quiver of arrows the carries Eilam and

with chariots of adam and parashim,

מיט אַ מחנה מענטשן רייַטער ,
raiter mentshn machne a mit
charioteers men host a with

and Kir uncovered the mogen *(shield)*.

און קיר האָט אַנטבלויזט דעם שילד.
shild dem antbloizt hot Kir un
shield the uncovered has Kir and

[7] And it shall come to pass,

[ז] און עס איז געווען ,
geven iz es un
having been is it and

that thy choicest valleys shall be full of chariots,

אַז דיינע בעסטע טאָלן זיַנען פֿול געוואָרן
gevorn ful zainen toln beste daine az
having become full are valleys best your that

מיט רייַטוועגן,
raitvegn mit
chariots with

and the parashim shall set themselves in array at the sha'ar.

און די רייטער האָבן שטעלן זיך אויסגעשטעלט
un di raiter hobn shteln zich oisgeshtelt
and the charioteers have set self in array

קעגן טויער,
kegen toier
at gate

[8] And He removed the masakh Yehudah *(covering of Yehudah, defense)*.

ח און דעם צודעק פֿון יהודה האָט מען אָפּגעדעקט.
un dem tsudek fun Yehudah hot men opgedekt
and the uncovered of Yehudah has they

Thou didst look in that day to the armor of the bais of the forest. [9] Ye have seen also the damage of Ir Dovid, that they are many; and ye gathered together the waters of the Lower Pool. [10] And ye have numbered the batim *(buildings)* of Yerushalayim, and the batim *(houses)* have ye torn down to fortify the chomah *(wall)*. [11] Ye made also a mikveh *(reservoir)* between the two walls for the mayim of the Old Pool; but ye have not looked unto the Maker thereof, neither had respect unto her Yotzer from long ago.

אין יענעם טאָג האָסטו אויסגעקוקט אויפֿן וואַפֿן פֿון וואַלד-הויז .
in yenem tog hostu oisgekukt oifn vafn fun vald-hoiz
in that day have you scrutinized on armor of forest house

ט און די שפּאַלטן פֿון דָּוִדס-שטאָט האָט איר געזען אַז זיי
un di shpaltn fun Dovids-Shtot hot ir gezen az zei
and the breaches of Ir Dovid has you seen that they

זיינען פֿיל ; און איר האָט אײַנגעזאַמלט דאָס וואַסער פֿון אונטערשטן
zainen fil ; un ir hot aingezamlt dos vaser fun untershtn
are many ; and you have gathered the water of the lower

טײַך . י און די הײַזער פֿון ירושָלַיִם האָט איר פֿאַרצייכנט, און
taich . un di haizer fun Yerushalayim hot ir fartseichnt un
pool and the houses of Yerushalayim has you recorded and

איינגעוואָרפֿן די הײַזער צו באַפֿעסטיקן די מויער . יא און אַ זאַמלאָרט
aingevorfn di haizer tsu bafestikn di moier . un a zamlort
tore down the houses to fortify the wall and a reservoir

צווישן די צוויי מויערן האָט איר געמאַכט, פֿאַר דעם וואַסער פֿון אַלטן
tsvishn di tsvei moiern hot ir gemacht far dem vaser fun alten
between the two walls you have made for the water of old

טײַך . און איר האָט נישט געקוקט צו דעם וואָס האָט עס געטאָן, און
taich . un ir hot nisht gekukt tsu dem vos hot es geton un
pool and you have not looked unto the one which has it done and

דעם וואָס האָט עס באַשערט פֿון לאַנג אָן האָט איר נישט געזען .
dem vos hot es bashert fun lang on hot ir nisht gezen
the one which has it destined from long on has you not seen

[12] And in that day did Adonoi Hashem Tzva'os

יב און אֲדֹנָי , ה צְבָאוֹת , האָט גערופֿן
un Adonoi Hashem Tseva'ot , hot gerufn
and Adonoi Hashem of hosts , has called

אין יענעם טאָג,
in yenem tog
in that day

call to weeping, and to wailing,

צו געוויין און צו קלאָג , פּליכענישׂ
tsu gevein un tsu klog , plichenish
to weeping and to mourning , baldness

and to baldness, and to girding with sackcloth;

און צום אָנגורטן זאַק ;
un tsum ongurtn zak ;
and to girding sackcloth ;

[13] And hinei sasson and simchah,

יג ערשט עס איז שָׂשׂוֹן-וּשׂימחה ,
ersht es iz sason-usimchh ,
it is first joy and gladness ,

slaughter of bakar and ritual slaughter of tzon,

קוילן רינדער און שעכטן שאָף ,
koiln rinder un shechtn shof ,
glowing cattle and bleating sheep ,

eating basar, and drinking yayin;

עסן פֿלייש, און טרינקען ווײַן ;
esen fleish , un trinken vain ;
eat meat and drink wine ;

let us eat and drink; for makhar we shall die.

עסן און טרינקען, ווארעם מארגן ווועלן מיר שטארבן.
shtarbn mir veln morgn vorem trinken un esen
die we will tomorrow for to drink and eat

14 And it was revealed in mine oznayim by Hashem Tzva'os,

יד און ה צבאות האט זיך אנטפלעקט
antplekt zich hot Tseva'ot Hashem un
revealed self has of hosts Hashem and

אין מיינע אויערן:
oiern maine in
ears my in

Till ye die for this avon

אויב די דאזיקע זינד וועט אייך פארגעבן ווערן
vern fargebn aich vet zind dozike di oib
become forgiven you will sins these the if

there will be no kapporah,

ביז איר וועט שטארבן!
shtarbn vet ir biz
die will you until

saith Adonoi Hashem Tzva'os.

האט געזאגט אדני , ה צבאות .
Tseva'ot Hashem Adonoi gezogt hot
of hosts Hashem Adonoi said has

15 Thus saith Adonoi Hashem Tzva'os, Go, get thee unto this sochen *(steward)* even unto Shevna, which is over the Bais *(palace)*, and say, 16 What hast thou here? And whom hast thou here, that thou hast hewed thee out a kever here, as he that heweth him out a kever on high, and that carveth a mishkan for himself in the rock? 17 Hinei, Hashem will throw thee out, gever, and will surely seize thee. 18 He will surely violently turn and toss thee like a kadoor *(ball)* into a wide country; there shalt thou die, and there the merkevot *(chariots)* of thy kavod shall be the disgrace of the Bais Adoneicha. 19 And I will drive thee from thy matzav *(position)* and from thy position shall He pull thee down. 20 And it shall come to pass in that day, that I

טו אזוי האט געזאגט אדני , ה צבאות : גיי קום צו
tsu kum gei Tseva'ot Hashem Adonoi gezogt hot azoi
to come go of hosts Hashem Adonoi said has thus

דעם דאזיקן אויפזעער, צו שבנא וואס איבערן פאלאץ: טז וואס
vos palats ibern vos Shevna tsu oifzeer dozikn dem
what palace over which Shevna to overseers this the

האסטו דא , און וועמען האסטו דא , וואס דו האסט דיר
dir host du vos do hostu vemen un do hostu
you(SG) have you that here have you whom and here have you

דא אַ קבר אויסגעהאקט, דו וואס האסט אויסגעהאקט אין
in oisgehakt host vos du oisgehakt keyver a do
in chiseled out have which you chiseled out tomb a here

דער הייך דיין קבר , זיך אויסגעשניטן אין פעלדז אַ ווינונג ?
voinung a feldz in oisgeshniten zich keyver dain heich der
dwelling a rock in cut out self tomb your height the

זע , ה שלייִדערט דיך אַ מאכטיקן שלייִדער, און יז
un shlaider machtikn a dich shlaidert Hashem ze
and hurling mighty a you(SG) hurls Hashem behold

דרייט דיך אום דרייענדיק; יח קוליען אין אַ קוֹל וועט ער
er vet kol a in kulien dreyendik um dich dreit
he will roll a in rolling turning around you(SG) turn

דיך אַוועקקוליען, ווי אַ באַל, אין אַ ברייטרוימיק לאַנד. דארטן
dortn land breitroimik a in bal a vi avekkulien dich
there land broad spaced a in ball a like roll away you(SG)

וועסטו שטארבן, און דארטן וועלן זיין דיינע פראכטיקע
prachtike daine zain veln dortn un shtarbn vestu
splendid your be will there and die will you(sg)

רייטווענען, דו שאנד פון דעם הויז פון דיין האר ! יט און איך
ich un har dain fun hoiz dem fun shand du raitvegn
I and master your of house the of shame you chariots

וועל דיך ארויפשטויסן פון דיין שטאנד , און פון דיין
dain fun un shtand dain fun aropshtoisn dich vel
your from and position your from drive down you(SG) will

שטעל וועט מען דיך ארויפווארפן. כ און עס וועט זיין אין יענעם
yenem in zain vet es un aropvarfen dich men vet shtel
that in be will it and cast down you(SG) they will station

will summon My eved Elyakim Ben Chilkiyah;
21 And I will clothe him with thy kesones, and strengthen him with thy avnet *(sash)* and I will commit thy memshelet *(authority)* into his yad; and he shall be an av to the inhabitants of Yerushalayim, and to the Bais Yehudah.
22 And the mafte'ach Bais Dovid *(key of the House of Dovid)* will I lay upon his shekhem *(shoulder)*; so he shall open, and none shall shut; and he shall shut, and none shall open.
23 And I will fasten him as a yated *(peg)* in a makom ne'eman *(firm place)*; and he shall be for a kisse kavod to the Bais Aviv.
24 And they shall hang upon him kol kavod Bais Aviv, the offspring and the issue, all vessels of small quantity, from the vessels of bowls, even to all that of large vessels.
25 In that day, saith Hashem Tzva'os, shall the yated *(peg)* that is fastened in the makom ne'eman give away, and be cut down, and fall; and the massa *(burden)* that was upon it shall be [violently] cut off; for Hashem hath spoken.

טאָג, וועל איך רופֿן מײַן קנעכט אֶלְיָקִים דעם זון פֿון חִלְקִיָּהוּ .
Chilkiyahun fun zun dem Elyakim knecht main rufn ich vel tog
Chilkiyah of son the Elyakim servant my call I will day

כא און איך וועל אים אָנטאָן דײַן מאַנטל, און דײַן גאַרטל וועל
vel gartel dain un mantl dain onton im vel ich un
will belt your and mantle your put on him will I and

איך אים אַרומבינדן , און דײַן ממשלה וועל איך געבן אין
in gebn ich vel memshole dain un arumbindn im ich
in give I will government your and bind around him I

זײַן האַנט; און ער וועט זײַן פֿאַר אַ פֿאָטער צום באַווינער פֿון
fun bavoiner tsum foter a far zain vet er un hant zain
of inhabitants to father a for be will he and hand his

ירושָלַיִם , און צום הויז פֿון יהוּדה . כב און איך וועל געבן
gebn vel ich un Yehudah fun hoiz tsum un Yerushalayim
give will I and Yehudah of house to and Yerushalayim

דעם שליסל פֿון דָּוִד הויז אויף זײַן אַקסל , און ער וועט
vet er un aksl zain oif hoiz Dovids fun shlisel dem
will he and shoulder his on house Dovid's of key the

עפֿענען, און קיינער וועט נישט פֿאַרשליסן, און ער וועט פֿאַרשליסן,
farshlisn vet er un farshlisn nisht vet keiner un efenen
shut will he and shut not will anyone and open

און קיינער וועט נישט עפֿענען. כג און איך וועל אים באַפֿעסטיקן ווי אַ
a vi bafestikn im vel ich un efenen nisht vet keiner un
a as fasten him will I and open not will anyone and

פֿלעקל אין אַ זיכערן אָרט; און ער וועט זײַן אַ טראָן פֿון כּבֿוד
koved fun tron a zain vet er un ort zichern a in flekl
glory of throne a be will he and place secure a in peg

פֿאַר זײַן פֿאָטערס הויז . כד און דאָס גאַנצע געזעמל פֿון זײַן
zain fun gezeml gantse dos un hoiz foters zain far
his of assembly whole this and house father's his for

פֿאָטערס הויז , קינד און קייט, וועלן אָנהענגען אויף אים אַלע
ale im oif onhengen veln keit un kind hoiz foters
all him on hang on will issue and offspring house father's

קלײנע געפֿעסן, פֿון די בעקנגעפֿעסן און ביז אַלע קרוגגעפֿעסן.
kruggefesn ale biz un bekngefesn di fun gefesn kleine
jug vessels all unto and basin vessels the from vessels small

כה אין יענעם טאָג, זאָגט ה צְבָאוֹת , וועט אָפּגעטאָן ווערן
vern opgeton vet Tseva'ot Hashem zogt tog yenem in
become removed will of hosts Hashem declares day that in

דאָס פֿלעקל וואָס איז באַפֿעסטיקט אין אַ זיכערן אָרט , און וועט
vet un ort zichern a in bafestikt iz vos flekl dos
will and place secure a in fastened is which peg this

אָפּגעהאַקט ווערן און אַראָפּפֿאַלן, און די משׂא וואָס אויף
oif vos mase di un aropfaln un vern opgehakt
on which burden the and fall and become chopped off

אים וועט פֿאַרשניטן ווערן ; וואָרעם ה האָט גערעדט.
geredt hot Hashem vorem vern farshnitn vet im
spoken has Hashem because become be cut off will it

23

The massa *(burden)* of Tzor:

Howl, ye oniyyot *(ships)* of Tarshish;

כג

דִּי נְבוּאָה אויף צוֹר :
Tsor oif nevue di
Tzor concerning oracle the

יאָמערט איר שיפֿן פֿון תַּרְשִׁישׁ ,
Tarshish fun shifn ir yomert
Tarshish of ships you wail

for it is destroyed, so that there is no bais, no entering in;

וואָרעם זי איז פַֿאַרוויסט, אָן אַ הויז ,
hoiz a on farvist iz zi vorem
house a without destroyed is it for
אָן אַן איינגאַנג;
aingang an on
entrance an without

from the Eretz Kittim *(Land of Cyprus)*

פֿון לאַנד פֿון די כִּתִּים
Kittim di fun land fun
Kittim the of land of

niglah *(it is revealed)* to them.

איז דאָס זיי אַנטפּלעקט געווָארן .
gevorn antplekt zei dos iz
having become reveal to them this is

[2] Be still, ye inhabitants of the ee *(isle, island)*;

[ב] זייַט שטיל, איר באַווויינער פֿון אינדזל;
indzel fun bavoiner ir shtil zait
island of inhabitants you silent be

thou whom the sokher *(merchant)* of Tzidon,

דו וואָס די סוחרים פֿון צידון ,
Tsidon fun sochrim di vos du
Tzidon of traders the whom you

that pass over the yam, have enriched.

די ים-פֿאָרער, האָבן דיך אָנגעפֿילט.
ongefilt dich hobn yam-forer di
filled you(SG) have sea-farers the

[3] And by mayim rabbim, the zera *(grain)* of Shikhor,

[ג] און איבער גרויסע וואַסערן איז דער זאָמען פֿון שיחור ,
Shichor fun zomen der iz vasern groise iber un
Shichor of seed the is waters great over and

the katzir *(harvest)* of the Shikhor, is her tevuah *(produce, income)*;

דער שניט פֿון נילוס, איר איינקום געווען;
geven ainkum ir Nilus fun shnit der
was revenue her Nile of harvest the

and she is a Sakhar Goyim *(market bazaar of nations)*.

און זי איז געווען דער מאַרק פֿון די פֿעלקער.
felker di fun mark der geven iz zi un
nations the of market the having been is she and

[4] Be thou ashamed, O Tzidon; for the yam hath spoken,

[ד] שעם זיך צידון , וואָרעם דער ים האָט געזאָגט,
gezogt hot yam der vorem Tsidon zich shem
spoken has sea the for Tzidon self be ashamed

even the ma'oz *(fortress)* of the yam, saying,

די פֿעסטונג פֿון ים , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi yam fun festung di
say to so the sea of stronghold the

I travail not, nor give birth,

, וויי איך וואָלט גאָרנישט געווייטאָקט און נישט געבאָרן
geborn nisht un geveitokt gornisht volt ich vi
given birth not and in labor nothing would I as

neither do I rear bochurim,

און קיין בחורים נישט דערצויגן ,
dertsoign nisht bochurim kein un
raised up not young men any and

nor bring up betulot.

אָדער יונגפֿרויען אויפֿגעבראַכט.
oifgebracht yungfroin oder
brought up virgins or

[5] As at the report concerning Mitzrayim,

[ה] אַז מע וועט הערן אין מִצרַיִם ,
Mitsrayim in hern vet me az
Egypt in hear will one when

so shall they be sorely pained at the report of Tzor.

וועט מען ציטערן בייַ דער הערונג פֿון צוֹר .
Tsor fun herung der bai tsiteren men vet
Tzor of report the at tremble they will

[6] Cross ye over to Tarshish;

[ו] גייט אַריבער קיין תַּרשִׁישׁ ,
Tarshish kein ariber geit
Tarshish to on the other side go

howl, ye inhabitants of the ee *(isle, island)*.

יאָמערט, איר באַווויינער פֿון אינדזל.
indzel fun bavoiner ir yomert
island of inhabitants you wail

7 Is this your joyous city,

ז איז דאָס אײַך די פֿריילעכע שטאָט,
shtot freileche di aich dos iz
city joyous the you this is

whose antiquity is of ancient days?

וואָס פֿון פֿרײַ פֿאַרצײַטיקע טעג פֿלעגן זי פֿירן אירע פֿיס
fis ire firn zi flegn teg fartsaitike frie fun vos
feet her lead she would days ancient past of which

Her own raglayim shall carry her afar off to sojourn.

אין דער ווײַטן צו ווווינען?
voinen tsu vaitn der in
dwell to distance the in

8 Who hath devised this against Tzor, the crowning city,

ח ווער האָט דאָס באַראָטן אויף צור דער באַקרוינטער,
bakrointer der Tsor oif barotn dos hot ver
crowning the Tzor on devised this has who

whose sokharim *(merchants)* are sarim *(princes)*,

וואָס אירע סוחרים זײַנען געווען שָׂרות,
srores geven zainen sochrim ire vos
princes having been are merchants its which

whose traders are the nikhbadei Eretz *(honored of the Earth)*.

אירע האַנדלסלײַט די נִכבָּדים פֿון דער ערד?
erd der fun nichbodim di handlslait ire
earth the of honorable the traders its

9 Hashem Tzva'os hath devised it,

ט ה צְבָאוֹת האָט דאָס באַראָטן,
barotn dos hot Tseva'ot Hashem
counseled this has of hosts Hashem

to demean the ga'on *(pride)* of every beauty,

צו פֿאַרשוועכן דעם שטאָלץ פֿון אַל דער שיינקייט,
sheinkeit der al fun shtolts dem farshvechn tsu
beauty the all of pride the profane to

and to humble all the nikhbadei Eretz.

צו מאַכן גרינגגעשאַצט אַלע נִכבָּדים פֿון דער ערד.
erd der fun nichbodim ale gringgeshatst machn tsu
earth the of honorable all disparage make to

10 Pass through thy land like the Nile, O Bat Tarshish;

י איבערפֿליַיץ דײַן לאַנד ווי נילוס,
Nilus der vi land dain iberfleits
Nile the like land your overflow

טאָכטער תַּרְשִׁישׁ,
Tarshish tochter
Tarshish daughter of

there is no more restraint.

נישטאָ מער קיין אײַנצאַם.
aintsam kein mer nishto
containment any more there is not

11 He stretched out His Yad over the yam,

יא ער האָט אויסגעשטרעקט זײַן האַנט איבערן ים,
yam ibern hant zain oisgeshtrekt hot er
the sea over hand his stretched out has he

He shook the mamlakhot *(kingdoms)*;

ער האָט געמאַכט ציטערן מלוכות;
meluchut tsiteren gemacht hot er
kingdoms tremble made has he

Hashem hath given a commandment against Kena'an,

ה האָט באַפֿוילן וועגן כְּנַעַן,
Kenaan vegen bafoiln hot Hashem
Kena'an concerning commanded has Hashem

to destroy her ma'a'uzim *(fortresses)*.

צו פֿאַרטיליקן אירע פֿעסטונגען.
festungen ire fartiliken tsu
strongholds its destroy to

12 And He said, Thou shalt no more exult,

יב און ער האָט געזאָגט: וועסט נישט מער לוסטיק זײַן,
zain lustik mer nisht vest gezogt hot er un
be rejoice more not will said has he and

O thou oppressed Betulah,
Bat Tzidon;

געשענדטע יונגפֿרוי טאָכטער ציידון .
Tsidon tochter yungfroi geshendte
Tzidon daughter virgin oppressed

arise, pass over to Kittim
(Cyprus);

שטיי אויף, גיי אַריבער קיין כִּתִּים ;
Kittim kein ariber gei oif shtei
Kittim to on the other side of go up stand

there also shalt thou
have no rest.

אויך דאָרט ווועסטו קיין מנוחה נישט האָבן.
hobn nisht menuche kein vestu dort oich
have not resting place any will you(sg) there also

13 Behold, Eretz
Kasdim *(land of
Chaldeans)*; this people
was not, till the
Assyrian made it
for wild creatures;
they raise up the
siege towers thereof,
they destroyed the
palaces thereof; and
turned her to ruin.

יג זע , דאָס לאַנד פֿון די כַּשְׂדִּים – די דאָזיקע אומה איז
iz ume dozike di Kasdim di fun land dos ze
is nation this the Kasdim the of land the behold

נאָך נישט געווען ווען אשור האָט עס געגרונטפֿעסט
gegruntfest es hot Ashur ven geven nisht noch
founded it has Assyria when having been not yet

פֿאַר מדבר-באַשעפֿענישן – זיי האָבן אויפֿגעשטעלט זייערע
zeyere oifgeshtelt hobn zei midber-bashefenishn far
their raised up have they desert creatures for

באַלעגערטורעמס, זיי האָבן אײַנגעווארפֿן אירע פּאַלאַצן; מע האָט
hot me palatsn ire aingevorfn hobn zei balegerturems
has one citadels its tore down have they siege towers

זיי גענאַכט פֿאַר אַ חורבֿה.
churve a far gemacht zei
ruin a for made them

14 Howl, ye oniyyot
Tarshish;

יד יאָמערט איר שיפֿן פֿון תַּרְשִׁישׁ ,
Tarshish fun shifn ir yomert
Tarshish of ships you wail

for your stronghold is
destroyed.

ווארעם פֿאַרוויסט געווארן איז אײַער פֿעסטונג .
festung aier iz gevorn farvist vorem
stronghold your is having become laid waste for

15 And it shall come to
pass in that day, that
Tzor shall be forgotten
shiv'im shanah, according
to the yamim of melech
echad; after the end of
shiv'im shanah shall
Tzor sing as a zonah.

טו און עס וועט זײַן אין יענעם טאָג: וועט צור זײַן פֿאַרגעסן
fargesen zain Tsor vet tog yenem in zain vet es un
forgotten be Tzor will day that in be will it and

זיבעציק יאָר , אַזוי ווי די טעג פֿון איין מלך ; צום סוף
sof tsum melech ein fun teg di vi azoi yor zibetsik
end at the king one of days the as according to years seventy

פֿון זיבעציק יאָר וועט געשען מיט צור אַזוי ווי אין געזאַנג
gezang in vi azoi Tsor mit geshen vet yor zibetsik fun
song in as according to Tzor with happen will years seventy of

פֿון דער זונה :
zoine der fun
harlot the of

16 Take a kinnor,

טז נעם אַ האַרף,
harf a nem
harp a take

go about the Ir,

גיי אום אין שטאָט,
shtot in um gei
city in around go

thou zonah that hast
been forgotten;

פֿאַרגעסענע זונה ;
zoine fargesene
harlot forgotten

make sweet melody,

שפּיל שיין ,
shein shpil
beautiful make melody

sing many shir,

זינג פֿיל ,
fil zing
much sing

that thou mayest be remembered.

כּדי זאָלסט דערמאָנט ווערן .
vern dermont zolst kedei
become remembered you(SG) shall so that

17 And it shall come to pass at the end of shiv'im shanah, that Hashem will visit Tzor, and she shall return to her hire, and shall commit fornication with all the mamlakhot HaAretz upon the face of ha'adamah.

יז און עס וועט זיין צום סוף פֿון זיבעציק יאָר , וועט ה׳ זיך
zich Hashem vet yor zibetsik fun sof tsum zain vet es un
self Hashem will years seventy of end at the be will it and

דערמאָנען אָן צור , און זי וועט זיך אומקערן צו איר זונה-לוין , און
un zoine-loin ir tsu umkeren zich vet zi un Tsor on dermonen
and harlot hire her to return self will she and Tzor on remember

וועט וויידער פֿאַרקערן מיט אַלע קיניגרייַכן פֿון דער וועלט אויפֿן
oifn velt der fun kinigraichn ale mit farkern vider vet
on world the of kingdoms all with play the harlot again will

געזיכט פֿון דער ערד . יח אָבער איר פֿאַרדינסט און איר זונה-לוין וועט
vet zoine-loin ir un fardinst ir ober erd der fun gezicht
will harlot hire her and gain her but earth the of face

18 And her gain and her hire shall be kodesh to Hashem; it shall not be treasured nor laid up; for her earnings shall be for them that live before Hashem, to eat sufficiently, and for choice clothing.

זיין הייליק צו ה׳ ; ער וועט נישט באַהאַלטן און נישט אײַנגעשלאָסן
aingeshlosn nisht un bahaltn nisht vet er Hashem tsu heilik zain
laid up not and treasured not will it Hashem to holy be

ווערן ; ניי֫ערט פֿאַר די וואָס זיצן פֿאַר ה׳ וועט זיין איר
ir zain vet Hashem far zitsn vos di far naiert vern
her be will Hashem before sit which the ones for rather become

פֿאַרדינסט, צו עסן צו זאַט , און פֿאַר אַ צודעק אַ שיינעם .
sheinem a tsudek a far un zat tsu esen tsu fardinst
beautiful a covering a for and satisfied to eat to gain

כד

24 Hinei, Hashem maketh Ha'Aretz empty, and maketh it waste,

זע , ה׳ לײדיקט אויס די ערד
erd di ois leidikt Hashem ze
earth the out empties Hashem behold

און פֿאַרוויסט זי,
zi farvist un
it laid waste and

and ruineth her face,

און וועט צעדרייען איר פּנים ,
ponem ir tsedreyen vet un
face her twists will and

and scattereth abroad the inhabitants thereof.

און צעשפּרייטן אירע באַווויינער .
bavoiner ire tseshpreitn un
inhabitants its scatters and

2 And it shall be,

ב און עס וועט זיין ,
zain vet es un
be shall it and

as with HaAm, so with the kohen;

אַזוי דאָס פֿאָלק אַזוי דער כּהן ,
koyen der azoi folk dos azoi
kohen the so people the so

as with the eved, so with his adonim;

אַזוי דער קנעכט אַזוי זיין האַר ,
har zain azoi knecht der azoi
master his so servant the so

as with the shifcha *(maid)*, so with her gevirah *(mistress)*;

אַזוי די דינסט אַזוי איר האָרינטע,
harinte ir azoi dinst di azoi
mistress her so female servant the so

as with the koneh *(buyer)*, so with the mokher *(seller)*;

אַזוי דער קויפֿער אַזוי דער פֿאַרקויפֿער,
farkoifer der azoi koifer der azoi
seller the so buyer the so

as with the malveh *(lender)*, so with the loveh *(borrower)*;

אַזוי דער מלווה אַזוי דער לייַער ,
laier der azoi mlvh der azoi
borrower the so lender the so

as with the nosheh *(creditor)*, so with the one owing him.

אַזוי דער מאָנער אַזוי דער וואָס מע
me vos der azoi moner der azoi
one which the one so collector the so

מאָנט פֿון אים.
im fun mont
him from collects

[3] HaAretz shall be utterly emptied,

ג אויסגעליידיקט וועט אויסגעליידיקט ווערן די ערד ,
erd di vern oisgeleidikt vet oisgeleidikt
earth the become emptied will emptied

and utterly plundered;

און צעראָבט וועט זי צעראָבט ווערן ;
vern tseroibt zi vet tseroibt un
become looted it will looted and

for Hashem hath spoken this davar *(word)*.

וואָרעם ה׳ האָט גערעדט דאָס דאָזיקע וואָרט.
vort dozike dos geredt hot Hashem vorem
word this the spoken has Hashem because

[4] Ha'aretz mourneth and fadeth away,

ד פֿאַראָבֿלט, פֿאַרוועלקט איז די ערד ,
erd di iz farvelkt farovlt
earth the is withers mourns

the tevel *(world)* languisheth and fadeth away,

פֿאַרשניטן, פֿאַרוועלקט איז די וועלט,
velt di iz farvelkt farshnitn
world the is withers cut off

the haughty Am HaAretz do languish.

פֿאַרשניטן די הויכע לייַט פֿון דער ערד .
erd der fun lait hoiche di farshnitn
earth the of people high the cut off

[5] Ha'aretz also is defiled under the inhabitants thereof;

ה און די ערד איז זינדיק אונטער אירע באַווינער ,
bavoiner ire unter zindik iz erd di un
inhabitants its under sinful is earth the and

because they have transgressed torot,

וואָרעם זיי האָבן עובֿר געווען
geven oiver hobn zei vorem
having been transgressed have they for

אויף די תורות,
toyres di oif
law the on

changed chok *(ordinance)*,

איבערגעטרעטן דאָס גזעזץ,
gezets dos ibergetretn
law the overstepped

broken the Brit Olam.

פֿאַרשטערט דעם אייביקן ברית .
bris eibikn dem farshtert
covenant everlasting the broken

[6] Therefore hath the curse devoured Eretz,

ו דערום עסט אויף אַ קללה די ערד ,
erd di klole a oif est derum
earth the curse a up eats therefore

and they that dwell therein are guilty; therefore,

און פֿאַרשולדיקט זיַנען די ווויַנער דערין ;
derin voiner di zainen farshuldikt un
therein inhabitants the are guilty and

the inhabitants of her are diminished,

דערום גייען איַן די באַווויַנער פֿון דער ערד ,
erd der fun bavoiner di ain geyen derum
earth the of inhabitants the in go therefore

and few enosh *(humankind)* left.

און מענטשן בליַבן ווינציק.
vintsik blaibn mentshn un
few remain men and

[7] The tirosh *(new wine)* faileth,
the gefen languisheth,

all the simchei-lev *(merryhearted)*
do sigh.

[8] The mirth of tambourines ceaseth,

the noise of them that rejoice
endeth,

the joy of the kinnor *(harp)* ceaseth.

[9] They shall not drink yayin
with a shir *(song)*;

shechar *(liquor, strong drink)* shall be
bitter to them that drink it.

[10] The city of tohu is broken;

every bais is shut up, that no
man may come in.

[11] There is a crying for yayin
in the streets;

all simchah is darkened,

the mirth of HaAretz is banished.

[12] In the Ir is left desolation,

and the sha'ar is stricken
with ruination.

[13] When thus it shall be in the
midst of HaAretz

among the nations, there shall be as
the shaking of a zayit *(olive tree)*,

and as the olelot *(gleanings)* when
the grape harvest is done.

[14] They shall lift up their kol
(voice), they shall sing,

ז עס טרויערט דער ווײַן , פֿאַרוועלקט איז דער ווײַנשטאָק,
vainshtok der iz farvelkt vain der troiert es
vine the is withered wine the mourns it

עס זיפֿצן אַלע פֿרײלעכע הערצער.
hertser freileche ale ziftsn es
hearts joyous all sighing it

ח אויפֿגעהערט האָט די פֿרייד פֿון די פּויקן ,
poikn di fun freid di hot oifgehert
tambourines the of joy the has ceased

פֿאַרמיטן איז דער ליאַרעם פֿון די לוסטיקע,
lustike di fun liarem der iz farmitn
jubilant the of noise the is withheld

אויפֿגעהערט האָט די פֿרייד פֿון דער האַרף.
harf der fun freid di hot oifgehert
harp the of joy the has ceased

ט מע טרינקט נישט קיין ווײַן מיט געזאַנג,
gezang mit vain kein nisht trinkt me
song with wine any not drinks one

ביטער איז דער טרונק זײַנע טרינקער.
trinker zaine trunk der iz biter
drinkers its drink the is bitter

י צעבראָכן איז די נישטיקע שטאָט,
shtot nishtike di iz tsebrochn
city worthless the is broken down

פֿאַרשלאָסן איטלעך הויז נישט אַרײַנצוגיין .
araintsugein nisht hoiz itlech farshlosn
to go in not house every locked

יא אַ וויינגעשריי אין די גאַסן ביים ווײַן ;
vain baim gasn di in veigeshrei a
wine at streets the in cry a

פֿאַרפֿינצטערט איז איטלעכע שׂימחה,
simche itleche iz farfintstert
joy every is grown dark

פֿאַרוואָגלט די פֿרייד פֿונעם לאַנד.
land funem freid di farvogelt
land from the gladness the banished

יב געבליבן איז אַ וויסטקייט אין שטאָט,
shtot in vistkeit a iz geblibn
city in ruin a is left

און צעהאַקט אין אַ חורבֿה איז דער טויער.
toier der iz churve a in tsehakt un
gate the is ruin a in smashed and

יג וואָרעם אַזוי וועט עס זײַן אין מיטן פֿון דער ערד ,
erd der fun mitn in zain es vet azoi vorem
earth the of midst of in be it will thus for

צווישן די פֿעלקער; ווי בײַם אָפּקלאַפּן אַן אײלבערטבוים,
eilbertboim an opklapn baim vi felker di tsvishn
olive tree an beating at like nations the among

ווי אַ נאָכקלײַב וועט לעז איז געענדיקט.
geendikt iz lez di ven nochklaib a vi
finished is harvest the when after gather a like

יד דאָזיקע וועלן אויפֿהייבן זייער קול אין געזאַנג ,
gezang in kol zeyer oifheibn veln dozike di
song in voice their lift up will these the

for the Ga'on *(Glory)* of Hashem,
they shall shout from
the yam.

וועגן דער גרויסקייט פֿון ה׳ טוען זיי
zei tuen Hashem fun groiskeit der vegen
they do Hashem of greatness the because of
שאַלן פֿון אים.
im fun shaln
him of resound

15 Therefore glorify ye Hashem
in the Urim *(east)*,

טו דערום טוט ערלעכן ה׳ אין די לענדער פֿון ליכט,
licht fun lender di in Hashem erlechn tut derum
light of lands the in Hashem honor do therefore

even the Shem Hashem
Elohei Yisroel in the
iyyim *(islands)* of the
yam.

אויף די אינזלען פֿון ים, דעם נאָמען פֿון
oif di inzlen fun yam dem nomen fun
on the islands of the sea the name of
ה׳ אלוקי ישׂראל.
Hashem Elokei Yisroel
Hashem the G-d of Yisroel

16 From the uttermost part of Ha'Aretz
have we heard zemirot *(songs)*,

טז פֿון עק ערד האָבן מיר געזאַנגען געהערט:
fun ek erd hobn mir gezangen gehert
from end earth have we songs heard

even glory to the Tzaddik
(Righteous One).

פּראַכט צו דעם גערעכטן!
pracht tsu dem gerechtn
glory to the righteous

But I said, My wasting
away,

אָבער איך זאָג: איך גיי אײַן,
ober ich zog ich gei ain
but I say I go in

my wasting away, Oy li
(woe unto me)!

איך גיי אײַן, ווי איז מיר!
ich gei ain vei iz mir
I go in woe is me

The bogedim *(traitors)* have
dealt treacherously;

די פֿעלשער טוען פֿעלשן,
di felsher tuen felshn
the treacherous do treacherously deal

the bogedim have dealt
very treacherously.

יאָ, אַ פֿעלשונג פֿעלשן די פֿעלשער.
yo a felshung felshn di felsher
yes a treacherous deal the ones treacherously very

17 Pachad *(fear)*, and the pachat *(pit)*,
and the pach *(pitfall, snare)*,

יז אַ גרויל און אַ גרוב און אַ נעץ
a groil un a grub un a nets
a terror and a pit and a snare

are upon thee, O inhabitant
of Ha'Aretz.

אויף דיר, באַווינער פֿון דער ערד.
oif dir bavoiner fun der erd
on you(SG) inhabitants of the earth

18 And it shall come
to pass,

יח און עס וועט זײַן,
un es vet zain
and it will be

that he who fleeth from the
noise of the pachad

דער וואָס אַנטלויפֿט פֿון דעם קול פֿון גרויל,
der vos antloift fun dem kol fun groil
the one who flees from the sound of terror

shall fall into the pachat;

וועט אַריינפֿאַלן אין גרוב,
vet arainfaln in grub
will fall into the pit

and he that cometh up out of the
midst of the pachat

און דער וואָס קומט אַרויף פֿון גרוב,
un der vos kumt aroif fun grub
and the one who comes up from pit

shall be caught in the pach;

וועט געפֿאַנגען ווערן אין נעץ;
vet gefangen vern in nets
will caught become in snare

for the arubot *(windows [see Gn 7:11])* from on high are opened,

וואָרעם די פֿענצטער פֿון דער הייך האָבן זיך געעפֿנט,
geefent zich hobn heich der fun fentster di vorem
opened self have height the of window the for

and the Mosedei Eretz *(foundations of the Earth)* do shake.

און עס שטורעמען די גרונטפֿעסטן פֿון דער ערד .
erd der fun gruntfestn di shturemen es un
earth the of foundations the rages it and

[19] Ha'aretz is violently broken down,

יט ברעכן צעברעכט זיך די ערד ,
erd di zich tsebrecht brechn
earth the self is shattered broken

Ha'Aretz is completely split open,

ברעקלען צעברעקלט זיך די ערד ,
erd di zich tsebreklt breklen
earth the self shattered crumbled

Eretz is shaken exceedingly.

וואַקלען טוט זיך וואַקלען די ערד .
erd di vaklen zich tut vaklen
earth the totter self do totter

[20] Ha'aretz shall stagger to and fro like a shikkor *(drunkard)*,

כ שאָקלען ווי אַ שיכורער וועט זיך שאָקלען די ערד ,
erd di shoklen zich vet shikurer a vi shoklen
earth the stagger self will drunkard a like stagger

and shall shake like a melunah *(watchman's hut)*;

און וועט זיך טרייסלען ווי אַ נאַכטבײַדל;
nachtbaidl a vi treislen zich vet un
hut a like shake self will and

and the peysha *(transgression)* thereof shall be heavy upon it;

און שווער וועט זײַן איר פֿאַרברעך אויף איר,
ir oif farbrech ir zain vet shver un
it on transgression its be will heavy and

and it shall fall, and not rise again.

און זי וועט פֿאַלן, און מער נישט אויפֿשטיין.
oifshtein nisht mer un faln vet zi un
stand up not more and fall will it and

[21] And it shall come to pass in yom hahu *(that day)*,

כא און עס וועט זײַן אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un
day that in be will it and

that Hashem shall visit [in punishment]

וועט ה זיך רעכענען מיט דעם חיל
cheil dem mit rechenen zich Hashem vet
host the with punish self Hashem will

the Tzeva HaMarom *(Host on High, Pagan deities)*,

פֿון דער הייך אין דער הייך ,
heich der in heich der fun
height the in exulted the of

and the melachim of ha'adamah *(kings of the earth)*

און מיט די מלכים פֿון דער ערד
erd der fun mlochim di mit un
earth the of kings the with and

upon ha'adamah *(the earth)*.

אויף דער ערד .
erd der oif
earth the on

[22] And they shall be gathered together,

כב און זיי וועלן איינגעזאַמלט ווערן
vern aingezamlt veln zei un
become gathered together will they and

as asir *(prisoners)* are gathered in the bor *(dungeon, pit)*,

ווי מע זאַמלט געפֿאַנגענע אין תּפֿיסה,
tefish in gefangene zamlt me vi
prison in prisoners gathers one as

and shall be shut up in the masger *(prison, dungeon)*,

און זיי וועלן איינגעשלאָסן ווערן אין פֿעסטונג ,
festung in vern aingeshlosn veln zei un
stronghold in become locked in will they and

and after many yamim shall they be visited [in punishment].

און נאָך פֿיל טעג וועלן זיי דערמאָנט ווערן .
vern dermont zei veln teg fil noch ersht un
become remembered they will days many after behold and

[23] Then the levanah *(moon)* shall be disgraced,

כג און די לבֿנה וועט זיך שעמען ,
un di levone vet zich shemen
and the moon will self ashamed

and the chammah *(sun)* ashamed,

און די זון וועט פֿאַרשעמט ווערן ,
un di zun vet farshemt vern
and the sun will ashamed become

when Hashem Tzva'os shall reign

ווײַל ה׳ צבֿאות טוט קיניגן
vorem Hashem Tseva'ot tut kinign
because Hashem of hosts does reign

in Har Tziyon, and in Yerushalayim,

אויף באַרג ציון , און אין ירושלַים ;
oif barg Tsiyon un in Yerushalayim
on mount Tziyon and in Yerushalayim

and before His Zekenim gloriously.

און אַנטקעגן זײַנע עלטסטע וועט זײַן אַ פּראַכטיקייט.
un antkegen zaine eltste vet zain a prachtikeit
and facing his elders will be a glory

25

Hashem, Thou art Elohai;

כה

ה׳ , דו ביסט מײַן ג-ט ,
Hashem du bist main G-t
Hashem you are my G-d

I will exalt Thee,

איך וועל דיך דערהייבן ,
ich vel dich derheibn
I will you(SG) exalt

I will praise Shimecha;

איך וועל לויבן דײַן נאָמען ,
ich vel loibn dain nomen
I will your name praise

for Thou hast done peleh;

ווײַל ה׳ אויפֿגעטאָן וווּנדער ;
vorem Hashem oifgeton vunder
because Hashem have done wonders

Thy etzot *(plans)* of old

די באַראָטן פֿון לאַנג אָן –
di barotn fun lang on
the counsels of long on

are emunah omen *(perfect faithfulness)*.

מיט טרײַער געטרײַשאַפֿט.
mit traier getraishaft
with faithful faithfulness

[2] For Thou hast made an Ir a heap;

ב ווײַל ה׳ האָסט געמאַכט פֿון אַ שטאָט אַ הויפֿן ,
vorem Hashem host gemacht fun a shtot a hoifn
because you have made of a city a heap

a fortified city,

אַ באַפֿעסטיקטן כּרך פֿאַר אַ חורבֿה ,
a bafestiktn kerch far a churve
a fortified city for a ruin

a ruin;

די פּאַלאַצן פֿון פֿרעמדע פֿאַר אויס שטאָט ,
di palatsn fun fremde far ois shtot
the citadels of foreigners for gone out city

the stronghold of the zarim *(foreigners)* to be rebuilt never more.

זיי זאָלן אייביק נישט אָפּגעבויט ווערן .
zei zoln eibik nisht opgeboit vern
they shall ever not rebuilt become

[3] Therefore even the am oz *(strong people)* shall glorify Thee,

ג דערום וועט דיך ערלעכן די שטאַרקע אומה ,
derum vet dich erlechn di shtarke ume
therefore will you(SG) honor the strong nation

the city of the ruthless Goyim shall fear Thee.

דער כּרך פֿון מאַכטיקע פֿעלקער וועט דיך פֿאָרכטן .
der kerch fun machtike felker vet dich forchtn
the city of mighty nations will you(SG) be in dread

[4] For Thou hast been a ma'oz *(refuge)* to the poor,

ד ווײַל ה׳ ביסט געווען אַ פֿעסטונג דעם אָרעמאַן ,
vorem Hashem bist geven a festung dem oreman
because you are having been a fortress the poor person

a ma'oz to the evyon
in his tzoros,

אַ פֿעסטונג דעם באַדערפֿטיקן אין זײַן נויט ,
noit zain in baderftikn dem festung a
distress his in needy the fortress a

a makheseh *(shelter, cover)* from the
zerem *(shower, storm, downpour)*,

אַ שוץ פֿון גוסרעגן ,
gusregn fun shuts a
rainstorm from protection a

a tzel *(shade)* from the
chorev *(heat)*,

אַ שאָטן פֿון היץ ;
hits fun shotn a
heat from shade a

when the ruach of the
ruthless ones

ווײַל דער צאָרן פֿון די מאַכטיקע
machtike di fun tsorn der vorem
mighty the of anger the because

is like a zerem *(shower, storm, downpour)* against a wall.

איז ווי אַ גוסרעגן אויף אַ וואַנט.
vant a oif gusregn a vi iz
wall a on rainstorm a as is

[5] Thou shalt silence the
tumult of zarim,

ה אַזוי ווי היץ אין אַ טרוקענעם לאַנד,
land trukenem a in hits vi azoi
land dry a in heat as so

as the chorev *(heat)* in
a dry place;

דאָס גערויש פֿון די פֿרעמדע אונטערטעניקסטו;
untertenikstu fremde di fun geroish dos
you subdue foreign the of noise the

even the chorev by the tzel
(shadow) of a cloud;

ווי היץ דורך אַ וואָלקנשאָטן ,
volknshotn a durch hits vi
cloud shadow a by heat like

the zemir *(battle song)* of the ruthless
ones shall be brought low.

ווערט דאָס געזאַנג פֿון די מאַכטיקע פֿאַרדריקט .
fardrikt machtike di fun gezang dos vert
suppressed mighty the of song this shall be

[6] And in Har Hazeh shall
Hashem Tzva'os make

ו און ה צבָאוֹת וועט מאַכן
machn vet Tseva'ot Hashem un
make will of hosts Hashem and

unto kol HaAmim

פֿאַר אַלע פֿעלקער אויף דעם דאָזיקן באַרג ,
barg dozikn dem oif felker ale far
mountain this the on nations all for

a fat mishteh *(feast)*,

אַ מאָלצײַט פֿון פֿעטשפּײַזן,
fetshpaizn fun moltsait a
fat feed of feast a

a mishteh *(feast)* of finest,
aged wines,

אַ מאָלצײַט פֿון הייוונווײַנען ,
heivnvainen fun moltsait a
aged wines of feast a

of finest meats,

פֿעטשפּײַזן מאַרכיקע ,
marchike fetshpaizn
marrow-like fat feed

of the best wines of
finest vintage.

הייוונווײַנען געלײַטערטע.
gelaiterte heivnvainen
purified aged wines

[7] And He will destroy
in Har Hazeh

ז און ער וועט פֿאַרטיליקן אויף דעם דאָזיקן באַרג
barg dozikn dem oif fartiliken vet er un
mountain this the on destroy will he and

the pnei hallot *(the face of the covering, the [death] shroud)* cast over all people,

דעם צודעק וואָס דעקט צו אַלע פֿעלקער,
felker ale tsu dekt vos tsudek dem
nations all to covers which covering the

and the masseikhah *(overspreading veil)* over Kol HaGoyim.

און דעם שלייער וואָס איז געשלייערט אויף אַלע אומות .
umes ale oif geshleyert iz vos shleyer dem un
peoples all on veiled is which veil the and

[8] He will swallow up HaMavet *(death)* lanetzach *(forever)*;

ח ער וועט פַֿאַרטיליקן דעם טויט אויף איביק;
eibik oif toit dem fartiliken vet er
ever for death the destroy will he

and Adonoi Hashem will wipe away

און אֲדֹנָי ה וועט אָפּווישן
opvishn vet Hashem Adonoi un
wipe away will Hashem Adonoi and

tears from off kol panim;

די טרער פֿון איטלעכן פּנים ,
ponem itlechn fun trer di
face each from tears the

and the kherpah *(shame, disgrace)* of His people shall He take away from off kol ha'aretz;

און די שאַנד פֿון זײַן פֿאָלק
folk zain fun shand di un
people his of shame the and

וועט ער אָפּטאָן פֿון דער גאַנצער ערד ;
erd gantser der fun opton er vet
earth whole the from remove he will

for Hashem hath spoken it.

וואָרעם ה האָט גערעדט.
geredt hot Hashem vorem
spoken has Hashem for

[9] And it shall be said in Yom HaHu,

ט און מע וועט זאָגן אין יענעם טאָג:
tog yenem in zogn vet me un
day that in say will one and

Hinei, this is Eloheinu;

זע , דאָס איז אלוקינו ,
Elokeinu iz dos ze
our G-d is this behold

we have waited for Him, and He will save us;

וואָס מיר האָבן געהאָפֿט צו אים ער זאָל אונדז העלפֿן,
helfn undz zol er im tsu gehoft hobn mir vos
save us shall he him to hoped have we which

this is Hashem; we have waited for Him,

דאָס איז ה וואָס מיר האָבן געהאָפֿט צו אים,
im tsu gehoft hobn mir vos Hashem iz dos
him to hoped have we which Hashem is this

we will be glad and have simcha in His Yeshu'ah *(Salvation)*.

לאָמיר לוסטיק זײַן און זיך פֿרייען מיט זײַן הילף .
hilf zain mit freyen zich un zain lustik lomir
salvation his with rejoice self and be rejoice let us

[10] For in Har Hazeh shall the Yad Hashem rest,

י וואָרעם די האַנט פֿון ה וועט רוען אויף דעם דאָזיקן באַרג ,
barg dozikn dem oif ruen vet Hashem fun hant di vorem
mountain this the on rest will Hashem of hand the for

and Moav shall be trodden down under Him,

און מוֹאָב וועט צעטרעטן ווערן אויף זײַן אָרט ,
ort zain oif vern tsetretn vet Moav un
place his on become trampled will Moav and

even as straw is trodden down in dung.

ווי שטרוי ווערט צעטרעטן אין מיסטהויפֿן .
misthoifn in tsetretn vert shtroi vi
manure pile in trampled shall be straw as

[11] And He shall spread forth His hands in the midst of them,

יא און ער וועט אויסשפּרייטן דערין זײַנע הענט ,
hent zaine derin oisshpreitn vet er un
hands his therein spread out will he and

just as he that swimmeth spreadeth forth his hands to swim;

ווי אַ שווימער שפּרייט אויס צום שווימען ;
shvimen tsum ois shpreit shvimer a vi
swim to out spreads swimmer a as

and He shall bring down their ga'avah *(pride)*

אָבער מע וועט דערנידערן זײַן גאווה
gaive zain dernidern vet me ober
pride his bring down will one but

together with the arvot *(cleverness)* of their hands.

מיט די קונצן פֿון זײַנע הענט :
hent zaine fun kuntsn di mit
hands his of skills the with

[12] And the fortification of thy high chomot *(walls)*

יב און די הויכע פֿעסטונג פֿון דיינע מויערן
moiern daine fun festung hoiche di un
walls your of fortress high the and

shall He bring down, lay low,

בייגט ער, דערנידערט ער,
er dernidert er beigt
he brings low he brings down

and bring to the ground, even to the aphar *(dust)*.

ברענגט ער צו דער ערד ביזן שטויב.
shtoib bizn erd der tsu er brengt
dust unto ground the to he bring

26 In that day shall this shir *(song)*

כו אין יענעם טאָג וועט געזונגען ווערן
vern gezungen vet tog yenem in
become sung will day that in

be sung in Eretz Yehudah:

דאָס דאָזיקע געזאַנג אין לאַנד יהודה :
Yehudah land in gezang dozike dos
Yehudah land in song this the

We have an Ir Oz *(a city of strength)*;

אַ שטאַרקע שטאָט האָבן מיר;
mir hobn shtot shtarke a
we have city strong a

Yeshu'ah *(salvation)* is that which He makes [its] chomot *(walls)* and outer wall.

מויערן און פֿעסטונגען מאַכט ער פֿאַר הילף .
hilf far er macht festungen un moiern
salvation for he makes bulwarks and walls

[2] Open ye the She'arim,

ב עפֿנט די טויערן,
toiern di efent
gates the open

that the Goy Tzaddik *(right-with-G-d people)* which is shomer emunim *(keeping faith)* may enter in.

און זאָל אַרײַנגיין דאָס געראַכטע פֿאָלק ,
folk gerechte dos araingein zol un
people righteous the enter shall and

וואָס היט אָפּ וואָרהייט.
vorheit op hit vos
truth up keeps that

[3] Thou wilt keep him in shalom shalom,

ג דאָס געמיט וואָס פֿאַרלאָזט זיך
zich farlozt vos gemit dos
self rest assured which mind this

whose yetzer *(mind-set)* is stayed on Thee;

באַהיטסטו אין שלום ;
sholem in bahitstu
peace in you keep

because he trusteth in Thee.

אין שלום , ווײַל עס גלויבט אין דיר .
dir in gloibt es vail sholem in
you(SG) in trust in it because peace in

[4] Trust ye in Hashem forever;

ד פֿאַרזיכערט אײַך אויף ה ביז אייביק,
eibik biz Hashem oif aich farzichert
ever for Hashem in you trust

for in G-d Hashem is Tzur Olamin;

וואָרעם אין ג-ט ה איז אַן אייביקער פֿעלדז.
feldz eibiker an iz Hashem G-t in vorem
rock perpetual a is Hashem G-d in for

[5] For He bringeth down them that dwell on marom *(high)*;

ה וואָרעם ער האָט געבייגט די וואָס זיצן אין דער הייך ,
heich der in zitsn vos di gebeigt hot er vorem
height the in sit which the ones made bow has he for

the lofty city, He layeth it low;

די דערהויבענע שטאָט;
shtot derhoibene di
city lofty the

He layeth it low, even ad eretz;

ער דערנידערט זי, ער דערנידערט זי ביז דער ערד ,
erd der biz zi dernidert er zi dernidert er
earth the unto it brings low he it brings low he

He bringeth it even to aphar *(dust)*.

ער ברענגט זי ביזן שטויב.
shtoib bizn zi brengt er
dust unto it bring he

[6] The regel *(foot)* shall trample it down,

[ו] דער פֿוס וועט זי צעטרעטן ,
tsetretn zi vet fus der
trample down it will foot the

even the feet of the oni *(oppressed)*,

די פֿיס פֿון דעם אָרימען,
orimen dem fun fis di
poor the of feet the

and the footsteps of the dalim *(poor, downtrodden, needy)*.

די טריט פֿון באַדערפֿטיקע.
baderftike fun trit di
needy of feet the

[7] The Orakh Latzaddik *(way of the just)* is meiysharim *(altogether level, upright, direct ones)*;

[ז] דער וועג פֿון גערעכטן איז גלַיִך ;
glaich iz gerechtn fun veg der
straight is righteous of way the

Thou, O Yashar *(Upright One, Straight One)*, straighten the ma'agal *(circuit)* of the tzaddik.

דו רעכטפֿאַרטיקער, מאַכסט גלאַט דעם
dem glat machst rechtfartiker du
the smooth make upright you
שטעג פֿון גערעכטן ;
gerechtn fun shteg
the righteous of path

[8] Indeed, in the orakh of Thy mishpatim, Hashem,

[ח] יאָ , אויף דעם וועג פֿון דיַינע משפּטים
mishpotim daine fun veg dem oif yo
judgments your of way the on yes

have we waited for Thee;

האָבן מיר געהאָפֿט אויף דיר , ה ;
Hashem dir oif gehoft mir hobn
Hashem you(SG) on hoped we have

our ta'avat nefesh *(yearning of soul)*

צו דיַין נאָמען און צו דיַין געדעכעניש
gedechenish dain tsu un nomen dain tsu
memory your to and name your to

is for Thy Shem, and for the zekher *(memory, remembrance)* of Thee.

איז די גלוסטונג פֿון דער זעל .
zel der fun glustung di iz
soul the of desire the is

[9] With my nefesh have I desired thee in the lailah;

[ט] מיט מיַין זעל האָב איך דיך געגלוסט בייַ נאַכט,
nacht bai geglust dich ich hob zel main mit
night by desired you(SG) I have soul my with

yes, with my ruach within me will I seek Thee;

יאָ , מיט מיַין גייַסט אין מיר האָב איך דיך געזוכט ,
gezucht dich ich hob mir in gaist main mit yo
sought you(SG) I have me within spirit my with yes

for when Thy mishpatim are upon ha'aretz,

ווען דיַינע משפּטים זיַינען אויף דער ערד ,
erd der oif zainen mishpotim daine az vorem
earth the on are judgments your that for

the inhabitants of the tevel will learn tzedek.

לערנען גערעכטיקייט די באַווויינער פֿון דער וועלט.
velt der fun bavoiner di gerechtikeit lernen
world the of inhabitants the righteousness teaching

[10] Let grace be shown to the rasha,

[י] וועלט דער רשע געלייַטזעליקט ,
gelaitzelikt roshe der vert
grace be shown wicked the shall be

yet he will not learn tzedek;

לערנט ער נישט גערעכטיקייט ;
gerechtikeit nisht er lernt
righteousness not he learns

in the Eretz Nekhochot *(Land of Straightforwardness)* he will deal unjustly,

אין לאַנד פֿון ערלעכקייט טוט ער אומרעכט ,
umrecht er tut erlechkeit fun land in
deal unjustly he does integrity of land in

and will not regard the ge'ut Hashem *(majesty, exaltedness of* Hashem*)*.

און ער זעט נישט די גרויסקייט פֿון ה .
Hashem fun groiskeit di nisht zet er un
Hashem of greatness the not regards he and

11 Hashem, when Thy Yad *(hand, power)* is lifted up,

יא ה , אויפֿגעהויבן איז דײַן האַנט,
hant dain iz oifgehoibn Hashem
hand your is lifted up Hashem

they will not see;

אָבער זיי זעען נישט;
nisht zeen zei ober
not see they but

but let them see and be ashamed

זאָלן זיי זען און זיך שעמען
shemen zich un zen zei zoln
be ashamed self and see them let

of their kinat Am *(envy of [G-d's] people)*;

דײַן אָנגעמען זיך פֿאַרן פֿאָלק ;
folk faran zich onnemen dain
people for the self accepting your

indeed, the eish of Thine enemies shall devour them.

יג , אַ פֿײַער זאָל דײַנע פֿײַנט פֿאַרצערן.
fartseren faint daine zol faier a yo
devour enemies your may fire a yes

12 Hashem, Thou wilt ordain shalom for us;

יב ה , באַשער אונדז שלום ,
sholem undz basher Hashem
peace us inscribe Hashem

for Thou also hast wrought

וואָרעם אויך אַלע אונדזערע אויפֿטון
oiftuen undzere ale oich vorem
deeds our all also for

all our ma'asim *(works, deeds)* in us.

האָסט דו אויסגעפֿירט פֿאַר אונדז.
undz far oisgefirt du host
us for accomplished you have

13 Hashem Eloheinu,

יג ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem
our G-d Hashem

other adonim besides Thee have had dominion over us;

האַרן אַחוץ דיר האָבן געהערשט איבער אונדז.
undz iber gehersht hobn dir achuts harn
us over ruled have you(SG) aside from lords

but by Thee only do we keep Thy Shem in remembrance.

אָבער נאָר דיך האָבן מיר דערמאָנט – דײַן נאָמען .
nomen dain dermont mir hobn dich nor ober
name your remembered we have you(SG) only but

14 They are mesim *(dead ones)*, they shall not live;

יד די מתים וועלן נישט לעבעדיק ווערן ,
vern lebedik nisht veln meisim di
become alive not will dead men the

they are refa'im *(dead ones)*, they shall not rise;

די טויטע וועלן נישט אויפֿשטיין;
oifshtein nisht veln toite di
stand up not will dead the

therefore Thou hast visited and destroyed them,

פֿאַר וואָר האָסט געשטראָפֿט און זיי פֿאַרטילקט ,
fartilikt zei un geshtroft host vor far
exterminated them and you punished have surely for

and made all their zekher *(memory)* to perish.

און אונטערגעבראַכט יעטוועדער דערמאָנונג פֿון זיי .
zei fun dermonung yetveder untergebracht un
them of remembrance every brought under and

15 Thou hast increased the Goy *(nation, people)*, Hashem,

טו דו האָסט גענעמערט דאָס פֿאָלק , ה ,
Hashem folk dos gemert host du
Hashem people this multiplied have you

Thou hast increased the Goy; Thou hast gained glory;

דו האָסט גענעמערט דאָס פֿאָלק , עס איז דײַן כּבֿוד ;
koved dain iz es folk dos gemert host du
glory your is it people this increased have you

Thou hadst extended all the borders of the Eretz.

האָסט דערגרייבט אַלע ווייַטע עקן פֿון דער לאַנד.
land der fun ekn vaite ale dergreicht host
land the of borders distant all extended you have

16 Hashem, in tzoros have they visited Thee,

טז ה , אין נויט האָבן זיי דיך דערמאָנט ,
dermont dich zei hobn noit in Hashem
remembered you(SG) they have distress in Hashem

they davened a lachash *(whisper)*

זיי האָבן אויסגעגאָסן אַ שטיל געבעט,
gebet shtil a oisgegosen hobn zei
prayer silent a poured out have they

when Thy musar *(chastening)* was upon them.

. ווען דיין שטראָף איז געווען אויף זיי
zei oif geven iz shtrof dain ven
them on having been is punishment your when

17 Like a woman with child, that draweth near the time of her delivery,

יז ווי אַ טראָגעדיקע וואָס גייט צו קינד ,
kind tsu geit vos trogedike a vi
child to goes who pregnant woman a like

in travail, and crieth out in her pangs;

דרייט זיך , שרייַט אין אירע ווייען ,
veyen ire in shrait zich dreit
pain her in screams self twists

so have we been in Thy sight, Hashem.

. ה , דיר פֿאַר געווען מיר זיַינען אַזוי
Hashem dir far geven mir zainen azoi
Hashem you(SG) before having been we are so

18 We have been with child, we have been in pain,

יח מיר האָבן געטראָגן, מיר האָבן געווייטאָקט ,
geveitokt hobn mir getrogn hobn mir
been in labor have we carried have we

we have as it were brought forth ruach *(wind)*;

און אַזוי ווי מיר וואָלטן ווינט געבאָרן ;
geborn vint voltn mir vi azoi un
brought forth wind would have we as so and

we have not wrought yeshu'ot *(salvation of any kind)* in Eretz;

קיין ישועות האָבן מיר נישט אויסגעווירקט אין לאַנד,
land in oisgevirkt nisht mir hobn yeshues kein
land in wrought not we have saving acts any

neither have inhabitants of the tevel *(world)* been born.

און נישט אויפֿגעלעבט האָבן די באַווויינער פֿון דער וועלט.
velt der fun bavoiner di hobn oifgelebt nisht un
world the of inhabitants the have brought to life not and

19 Thy mesim *(dead men)* shall live,

יט דיַינע טויטע וועלן זיי זיַין לעבעדיק,
lebedik zain zei veln toite daine
alive be they will dead your

together with my nevelah *(dead body, corpse)* shall they arise.

צוזאַמען מיט מיַין טויטן לייַב וועלע זיי אויפֿשטיין;
oifshtein zei vele laib toitn main mit tsuzamen
stand up they will body dead my with together

Awake and sing for joy, ye that dwell in aphar *(dust)*;

וואַכט אויף, און זינגט, איר וואָס רוט אין דעם שטויב!
shtoib dem in rut vos ir zingt un oif vacht
dust the in rest who you sing and up wake

for Thy tal *(dew)* is like the orot tal *(morning dew)*,

וואָרעם דיַין טוי איז ווי דער טוי פֿון פֿרימאָרגן,
frimorgn fun toi der vi iz toi dain vorem
morning of dew the like is dew your because

and Eretz shall give birth to repha'im *(dead ones)*.

און די ערד וועט אַרויסוואַרפֿן די טויטע.
toite di aroisvarfn vet erd di un
dead the cast out will earth the and

20 Come, My people, enter thou into thy chederim,

כ קום , מיַין פֿאָלק , גיי אַריַין אין דיַינע קאַמערן,
kamern daine in arain gei folk main kum
rooms your in enter go people my come

and shut thy delatot behind thee;

און פֿאַרשליס דיַין טיר הינטער דיר ;
dir hinter tir dain farshlis un
you(SG) behind door your lock and

hide thyself for a little rega *(moment, while)*,

בְּאַהאַלְט זִיךְ אויף אַ קליין ווײַלע ,
vaile klein a oif zich bahalt
brief period small a for self hide

until the za'am *(wrath, indignation [of G-d])* has passed.

ביז דער צאָרן וועט אַריבער .
ariber vet tsorn der biz
cross over will anger the until

[21] For, hinei, Hashem goeth forth from His Makom *(place, home)*

כא ווָאנט זע , ה גייט אַרויס פֿון זײַן אָרט ,
ort zain fun arois geit Hashem ze vorem
place his from forth goes Hashem behold for

to punish the avon *(iniquity)* of inhabitants of ha'aretz;

צו באַשטראָפֿן די באַווויינער פֿון דער ערד
erd der fun bavoiner di bashtrofn tsu
earth the of inhabitants the punish to

פֿאַר זייער זינד ,
zind zeyer far
sin their for

ha'aretz also shall disclose her dahm,

און די ערד וועט אַנטפּלעקן איר בלוט ,
blut ir antplekn vet erd di un
blood her reveal will earth the and

and shall no more cover over her slain.

און וועט מער נישט פֿאַרדעקן אירע הרוגים .
herugim ire fardekn nisht mer vet un
slain ones its conceal not more will and

27 In Yom Hahu Hashem

כז אין יענעם טאָג וועט ה באַשטראָפֿן
bashtrofn Hashem vet tog yenem in
punish Hashem will day that in

with His cherev hakashah v'hagedolah v'hachazakah *(terrible and great and strong sword)*

מיט זײַן האַרטער און גרויסער און
un groiser un harter zain mit
and greater and harder his with

שטאַרקער שוווערד ,
shverd shtarker
sword stronger

shall punish Leviathan the Nachash bari'ach *(fleeing serpent)*,

דעם לִוְיָתָן , די לויפֿיקע שלאַנג ,
shlang loifike di lioiotn dem
serpent fleeing the leviathan the

even Leviathan that Nachash akallaton *(crooked serpent)*;

און דעם לִוְיָתָן , די געדרייטע שלאַנג ;
shlang gedreite di lioiotn dem un
snake twisted the leviathan the and

and He shall slay the Tanin *(serpent, devouring sea monster)* that is in the sea.

און ער וועט טייטן דעם קראָקאָדיל
krokodil dem teitn vet er un
crocodile the slay will he and

וואָס אין ים .
yam in vos
the sea in which

[2] In Yom Hahu sing ye about her,

ב אין יענעם טאָג זינגט צו איר :
ir tsu zingt tog yenem in
her to sing day that in

A kerem *(vineyard)* of fruitfulness.

ווַיינגאָרטן פֿון שוימיקן ווַיין !
vain shoimikn fun vaingorten
wine foaming of vineyard

[3] I Hashem do watch over it;

ג איך ה בין זײַן היטער ,
hiter zain bin Hashem ich
keeper its am Hashem I

I will water it continually;

אַלע רגע באַוואַסער איך אים ;
im ich bavaser rege ale
it I water moment every

lest any harm it,

טאָמער וועט מען אים בייז טאָן,
ton beiz im men vet tomer
do evil it they will lest

I will guard it lailah
va'yom.

אים היט איך בײַ נאַכט און בײַ טאָג.
tog bai un nacht bai ich hit im
day by and night by I keep it

[4] Chemah *(wrath, fury)*
is not in Me;

ד קיין צאָרן איז נישטאָ אין מיר;
mir in nishto iz tsorn kein
me in not is anger any

but if there were briers and thorns
set against Me in milchamah,

וועז דאָס איז מיר דערנער און ווילדגעוועקס!
vildgeveks un derner mir iz dos ven
briers and thorns to me is this if

I would march through it,

איך וואָלט אין מלחמה געטרעטן דערויף ;
deroif getretn milchome in volt ich
thereon trodden war in would I

I would burn it together.

איך וואָלט עס פֿאַרברענט מיט אַנאַנדער.
anander mit farbrent es volt ich
together with burned up it would I

[5] Or let him take hold of My ma'oz
(stronghold, protection)

ה וועז ער זאָל זיך נאָר האַלטן אָן מײַן שטאַרקייט,
shtarkeit main on haltn nor zich zol er ven
strength my to hold fast but self shall he if

that he may make shalom
with Me;

מאַכן שלום מיט מיר,
mir mit sholem machn
me with peace make

yes, he shall make shalom
with Me.

מיט מיר שלום מאַכן !
machn sholem mir mit
make peace me with

[6] He shall cause them that come
of Ya'akov to take root;

ו אין די קומעדיקע טעג וועט זיך איינווּאָרצלען יעקבֿ ,
Yaakov ainvortslen zich vet teg kumedike di in
Yaakov take root self will days coming the in

Yisroel shall blossom
and bud,

שפּראָצן און בליִען וועט יִשׂרָאֵל,
Yisroel vet blien un shprotsn
Yisroel will flourish and spring up

and fill with fruit the
face of the tevel.

און דאָס געזיכט פֿון דער וועלט וועט פֿול זיין מיט פֿרוכט.
frucht mit zain ful vet velt der fun gezicht dos un
fruit with be full will world the of face this and

[7] Hath He struck it, as He struck
down those that struck it?

ז האָט ער אים געשלאָגן ווי ער האָט זיין שלעגער געשלאָגן ?
geshlogn shleger zain hot er vi geshlogn im er hot
struck striker its has he as struck it he has

Or is it slain like the slaying of them
that are slain by Him?

אָדער איז ער ווי די טייטונג פֿון זיינע געטייטע
geteite zaine fun teitung di vi er iz oder
slain his of slaying the as he is or

? געוואָרן געטייט
gevorn geteit
having become caused to die

[8] In measure, in the sending away,
Thou dost contend with her.

ח וועז פֿול די מאָס , באַשטראָפֿסטו זי
zi bashtrofstu mos di ful ven
her you punish measure the full when

;מיט אַוועקשיקן
avekshikn mit
exile with

By His hard wind He
removes her

ער האָט זי פֿאַרטריבן אין זיין שווער געמיט
gemit shver zain in fartriben zi hot er
mind fierce his in driven out her has he

in the Yom Kadim *(day of the east wind)*.

אין טאָג פֿון מזרח-ווינט .
mizrech-vint fun tog in
east wind of day in

[9] By this therefore shall kapporah be made for the avon Ya'akov;

ט דערום וועט דערמיט פֿאַרגעבן ווערן די
di vern fargebn dermit vet derum
the become forgiven in this way will therefore

זינד פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun zind
Yaakov of sin

and this is full fruitage to take away chattat;

און דאָס איז אַל דער אָפּצאָל פֿאַר אָפּטאָן זײַן חטא:
chet zain opton far optsol der al iz dos un
sin his removing for payment the all is this and

when He maketh all the stones of the [heathen] mizbe'ach

ווען ער וועט מאַכן אַלע מזבח-שטיינער
mizbeyech-shteiner ale machn vet er ven
altar stones all make will he when

like chalk stones crushed to pieces,

ווי קאַלכשטיינער צעהאַקטע,
tsehakte kalchshteiner vi
smashed chalk stones like

the Asherim poles and pagan incense altars

אַז מער זאָלן נישט אויפֿשטיין
oifshtein nisht zoln mer az
stand up not shall more that

shall arise no more.

קיין געצנביימער און קיין זונזײַלן .
zunzailn kein un getsnbeimer kein
sun pillars any and Asherah any

[10] Yet the Ir Betzurah *(fortified city)* shall be desolate,

י ווארעם די באַפֿעסטיקטע שטאָט איז אַליין ,
alein iz shtot bafestikte di vorem
alone is city fortified the because

and the habitation forsaken, and left like a midbar;

אַ ווויונונג אַוועקגעוואָרפֿן און פֿאַרלאָזט ווי אַ מדבר ;
midber a vi farlozt un avekgevorfen voinung a
wilderness a like forsaken and cast off dwelling a

there shall the egel graze, and there shall it lie down,

דאָרט וועט זיך פֿיטערן אַ קאַלב, און דאָרט וועט עס הויערן ,
hoiern es vet dort un kalb a fitern zich vet dort
crouch it will there and calf a pasture self will there

and strip bare the branches thereof.

און פֿאַרלענדן אירע צווײַגן .
tsvaign ire farlendn un
branches its ravage and

[11] When the boughs thereof are dry,

יא ווען אירע ריטלעך זײַנען פֿאַרדאַרט,
fardart zainen ritlech ire ven
withered are twigs its when

they shall be broken off;

ווערן ; אָפּגעבראָכן זיי ווערן
vern opgebrachn zei veln
become broken off they will

the nashim come, and set them on fire;

וויַבער קומען און צינדן זי אָן.
on zi tsindn un kumen vaiber
on it set fire and come women

for it is a people of no understanding;

וואָרעם אַ פֿאָלק אָן פֿאַרשטאַנדיקייט איז דאָס;
dos iz farshtandikeit on folk a vorem
this is understanding without people a because

therefore He that made them will not have compassion on them,

דערום וועט אים נישט דערבאַרעמען זײַן בורא ,
boire zain derbaremen nisht im vet derum
maker its have mercy not him will therefore

and He that formed them will show them no favor.

און זײַן באַשעפֿער וועט אים נישט לײַטזעליקן .
laitzelikn nisht im vet Bashefer zain un
take pity on not him will creator its and

יב און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, וועט ה אָפּקלאַפן
opklapn Hashem vet tog yenem in zain vet es un
knock down by beating Hashem will day that in be will it and

זיין פֿרוכט פֿון שטראָם פֿון דעם טײַך, ביז דעם טײַך פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun taich dem biz taich dem fun shtrom fun frucht zain
Egypt of Wadi the unto river the of stream from fruit his

און איר וועט אויפֿגעקליבן ווערן איינציק-איינציקווײַז, קינדער פֿון
fun kinder eintsik-eintsikvaiz vern oifgeklibn vet ir un
of children one by one become gathered will you and

יִשׂרָאֵל. יג און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, וועט געבלאָזן ווערן אין אַ
a in vern geblozn vet tog yenem in zain vet es un Yisroel
a in become blown will day that in his will it and Yisroel

גרויסן שופֿר , און עס וועלן קומען די פֿאַרלאָרענע אין לאַנד אשור , און
un Ashur land in farlorene di kumen veln es un shoifer groisn
and Assyria land in lost the come will it and shofar great

די פֿאַרשטויסענע אין לאַנד מִצרַיִם , און זיי וועלן זיך בוקן צו
tsu bukn zich veln zei un Mitsrayim land in farshtoisene di
to bow down self will they and Egypt land in banished the

ה אויפֿן הייליקן באַרג אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in barg heilikn oifn Hashem
Yerushalayim in mountain holy on Hashem

12 And it shall come to pass in Yom Hahu, that Hashem shall thresh from the flowing Nahar *(i.e. [Euphrates] River)* unto the Wadi Mitzrayim, and ye shall be gathered one by one, O ye Bnei Yisroel. 13 And it shall come to pass in Yom Hahu, that the shofar gadol shall be blown, and they shall come which were ready to perish in Eretz Ashur *(Assyria)*, and those of the Golus of Eretz Mitzrayim, and shall worship Hashem in the Har HaKodesh in Yerushalayim.

כח

28 Hoy *(woe, doom)* to the ateret ge'ut *(crown of pride)*,

ווי , די שטאָלצע קרוין
kroin shtoltse di vei
crown proud the woe

to the shikkorei Ephrayim *(drunkards of Ephrayim)*,

פֿון די שכּורים פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun shikurim di fun
Ephrayim of drunkards the of

whose glorious beauty

און די וועלקעדיקע בליִעצן
bliechts velkedike di un
flower fading the and

is a fading tzitz *(flower)*,

פֿון זײַן פּראַכטיקער שיינקייט ,
sheinkeit prachtiker zain fun
beauty splendid its of

which are on the rosh of the verdant gey *(valley)*

וואָס אויפֿן שטאָלצבאַזאַלבטן קאָפּ
kop shtoltsbazalbtn oifn vos
head proudly anointed on which

of them that are overcome with yayin!

פֿון די ווײַנפֿאַרטומלטע!
vainfartumlte di fun
wine-dazed the ones of

2 Hinei, Adonoi hath one, chazak and strong,

ב זע , אֲדֹנָי האָט אַ שטאַרקן און אַ מאַכטיקן ,
machtikn a un shtarkn a hot Adonoi ze
mighty one a and strong a has Adonoi behold

which as a tempest of barad *(hail)* and a destroying storm,

ווי אַ האָגלגעוויטער , אַ שטורעם פֿון צעשטערונג ,
tseshterung fun shturem a hoglgeviter a vi
destruction of storm a tempest of hail a like

as a flood of mighty mayim overflowing,

ווי אַ שטראָם פֿון שטאַרקע, פֿלייצקע וואַסערן,
vasern fleitsike shtarke fun shtrom a vi
waters overflowing mighty of stream a like

shall cast them down to ha'aretz with the yad.

וואָס לייגט צו דער ערד מיט געוואַלט.
gevalt mit erd der tsu leigt vos
violence with earth the to puts which

3 The ateret ge'ut *(crown of pride)*, the shikkorei Ephrayim,

ג מיט די פֿיס וועט צעטרעטן ווערן
vern tsetretn vet fis di mit
become trampled will feet the with

shall be trodden under foot;

די שטאָלצע קרוין פֿון די שכורים פֿון אפֿרים .
Efrayim fun shikurim di fun kroin shtoltse di
Ephrayim of drunkards the of crown proud the

4 And the glorious beauty,

ד און די וועלקעדיקע בליִעבץ פֿון זײַן פּראַכטיקער שיינקייט ,
sheinkeit prachtiker zain fun bliechts velkedike di un
beauty splendid its of flower fading the and

which is at the rosh of the verdant gey,

וואָס אויפֿן שטאָלצבאַזאַלבטן קאָפּ,
kop shtoltsbazalbtn oifn vos
head proudly anointed on which

shall be a fading tzitz,

וועט זײַן ווי אַן ערשטפֿרוכט פֿאַר זומער ,
zumer far ershtfrucht an vi zain vet
summer for firstfruit an like be will

and as the bikkurah *(first ripe fruit)* before kayitz *(summer)*; which when he that looketh upon it seeth,

וואָס אַז דער זעער דערזעט זי,
zi derzet zeer der az vos
it sees seer the when which

while it is yet in his palm he eateth it up.

שלינגט ער זי אײַן וועט זי איז נאָך אין זײַן האַנט.
hant zain in noch iz zi ven ain zi er shlingt
hand his in still is it when in it he swallows

5 In that day shall Hashem Tzva'os be

ה אין יענעם טאָג וועט צְבָאוֹת זײַן
zain Tseva'ot Hashem vet tog yenem in
be of hosts Hashem will day that in

for an ateret of glory,

פֿאַר אַ קרוין פֿון שיינקייט ,
sheinkeit fun kroin a far
beauty of crown a for

and for a wreath tiferet,

און פֿאַר אַ קראַנץ פֿון פּראַכטיקייט,
prachtikeit fun krants a far un
glory of wreath a for and

unto the remnant of His people,

פֿאַר דעם איבערבלײַב פֿון זײַן פֿאָלק ,
folk zain fun iberblaib dem far
people his of remnant the for

6 And for a ruach mishpat

ו און פֿאַר אַ גײַסט פֿון משפּט
mishpot fun gaist a far un
judgment of spirit a for and

to him that sitteth in mishpat,

פֿאַר דעם וואָס זיצט איבערן משפּט ,
mishpot ibern zitst vos dem far
judgment over sit which the one for

and for gevurah to them

און פֿאַר גבֿורה צו די
di tsu gevure far un
the ones to strength for and

that turn back the milchamah at the gate.

וואָס שלאָגן צוריק די מלחמה בײַם טויער.
toier baim milchome di tsurik shlogn vos
gate at war the back strike which

7 But they also have gone astray through yayin,

ז און אויך די דאָזיקע וואַקלען זיך פֿון ווײַן ,
vain fun zich vaklen dozike di oich un
wine from self stagger this the also and

and through strong drink are out of the way;

און שאָקלען זיך פֿון טרונק;
trunk fun zich shoklen un
drink from self reel and

the kohen and the navi have erred through strong drink,

דער כהן און דער נבֿיא וואַקלען זיך פֿון טרונק,
trunk fun zich vaklen novi der un koyen der
drink from self stagger prophet the and kohen the

they are swallowed up with yayin,

זיי זײַנען צעמישט פֿון ווײַן ,
vain fun tsemisht zainen zei
wine from confused are they

they are out of the way through strong drink;

זיי שאָקלען זיך פֿון טרונק,
trunk fun zich shoklen zei
drink from self reel they

they go astray from the vision,

זיי וואַקלען זיך אין דער זעונג ,
zeung der in zich vaklen zei
vision the in self stagger they

they stumble in rendering decisions.

זיי ווערן געשטרויכלט ביים משפט .
mishpot baim geshtroichlt vern zei
judgment in the stumbled become they

[8] For all shulchanot are full of vomit and filthiness,

ח וואָרעם אַלע טישן זיינען פֿול מיט שמוציקער מייקעכץ ,
meikechts shmutsiker mit ful zainen tishn ale vorem
vomit filthy with full are tables all for

so that there is no makom *(place)* clean.

ביז נישטאָ אַן אָרט אַ ריינער.
reiner a ort an nishto biz
clean a place a not until

[9] Whom shall He teach da'as?

ט ווועמען זאָל מען לערנען וויסן ?
visen lernen men zol vemen
knowledge teach one shall whom

And whom shall He make to understand doctrine?

און ווועמען גלעבן צו פֿאַרשטיין די הערונג?
herung di farshtein tsu gebn vemen un
report the understand to give whom and

Them that are just weaned from cholov,

פֿון מילך אַנטוויינטע?
antvointe milch fun
weaned milk from

and just drawn from the breasts.

פֿון ברוסט אַוועקגענומענע?
avekgenumene brust fun
taken away breast from

[10] For precept must be upon precept, precept upon precept;

י וואָרעם עס איז אַ געבאָט צו אַ געבאָט , געבאָט צו אַ געבאָט ,
gebot a tsu gebot a iz es vorem
commandment a to commandment a is it because

אַ געבאָט צו אַ געבאָט ,
gebot a tsu gebot a
precept a to precept a

line upon line, line upon line;

אַ שטריך צו אַ שטריך , אַ שטריך צו אַ שטריך ,
shtrich a tsu shtrich a shtrich a tsu shtrich a
stroke a to stroke a line a to line a

sham *(here)* a little, and sham *(there)* a little;

אַ ביסל דאָ , אַ ביסל דאָרט.
dort bisel a do bisel a
there little a here little a

[11] For with stammering safah *(lips)* and with lashon acheret *(another tongue, different tongue)*

יא וואָרעם מיט אַ שטאַמלדיקער ליפּ, און
un lip shtamldiker a mit vorem
and lip stammering a with because

מיט אַ פֿרעמדן לשון ,
loshen fremdn a mit
language foreign a with

will He speak to HaAm Hazeh.

מוז מען רעדן צו דעם דאָזיקן פֿאָלק ,
folk dozikn dem tsu redn men muz
people this the to speak one must

[12] To whom He said,

יב וואָס מע האָט צו זיי געזאָגט: דאָס איז די רוונג ,
ruung di iz dos gezogt zei tsu hot me vos
rest the is this said them to has one which

This is the menuchah *(rest)* wherewith ye may cause the weary to rest;

מאַכט רוען דעם מידן ;
midn dem ruen macht
weary the rest makes

and this is the refreshing;
און דאָס איז די מנוחה ;
menuche di iz dos un
refreshing the is this and

yet they would not hear.
אָבער זיי האָבן נישט געוואָלט הערן.
hern gevolt nisht hobn zei ober
hear wanted not have they but

13 But the Devar Hashem was unto them
יג און דאָס וואָרט פֿון ה איז בייַ זיי
zei bai iz Hashem fun vort dos un
them to is Hashem of word this and

precept upon precept, precept upon precept;
אַ געבאָט צו אַ געבאָט , אַ געבאָט צו אַ געבאָט ,
gebot a tsu gebot a gebot a tsu gebot a
precept a to precept a commandment a to commandment a

line upon line, line upon line;
אַ שטריך צו אַ שטריך, אַ שטריך צו אַ שטריך,
shtrich a tsu shtrich a shtrich a tsu shtrich a
stroke a to stroke a line a to line a

sham a little, and sham a little;
אַ ביסל דאָ , אַ ביסל דאָרט;
dort bisel a do bisel a
there little a here little a

that they might go, and fall backward,
כדי זיי זאָלן גיין און געשטרויכלט ווערן אַהינטער ,
ahinter vern geshtroichlt un gein zoln zei kedei
backward become stumbled and go shall they so that

and be broken, and snared, and taken [captive].
און צעבראָכן און געפֿאַנגען און באָצוווּנגען ווערן .
vern batsvungen un gefangen un tsebrochn un
become taken and snared and be broken and

14 Therefore hear the Devar Hashem, ye scoffing anashim,
יד דערום הערט דאָס וואָרט פֿון ה , איר
ir Hashem fun vort dos hert derum
you Hashem of word the hear therefore

ליַיט פֿון געשפּעט,
geshpet fun lait
mockery of people

that rule HaAm Hazeh which is in Yerushalayim.
איר וועלטלאָזער פֿון דאָזיקן פֿאָלק וואָס
vos folk dozikn fun vertlzoger ir
which people this of spokespersons you

אין ירושָלַיִם :
Yerushalayim in
Yerushalayim in

15 Because ye have said,
טו וויַיל איר האָט געזאָגט:
gezogt hot ir vail
said have you because

We have cut a brit with mavet,
מיר האָבן געשלאָסן אַ ברית מיטן טויט ,
toit mitn bris a geshlosn hobn mir
death with covenant a established have we

and with Sheol are we in agreement;
און מיט שְׁאוֹל האָבן מיר אַן אָפּמאַך געמאַכט;
gemacht opmach an mir hobn Sheol mit un
made agreement an we have Sheol with and

when the overflowing scourge shall pass through,
אַז די פֿלייצקע רוט וועט דורכגיין ,
durchgein vet rut fleitsike di az
pass through will scourge overflowing the when

it shall not come unto us;
וועט זי צו אונדז נישט קומען ,
kumen nisht undz tsu zi vet
come not us to it will

for we have made kazav our refuge,
וואָרעם מיר האָבן ליגן געמאַכט אונדזער באַשיצונג ,
bashitsung undzer gemacht lign hobn mir vorem
refuge our made lies have we for

and under sheker have
we hid ourselves;

אוּן אִין פַֿאַלשקייט האָבן מיר זיך פֿאַרבאָרגן;
farborgen zich mir hobn falshkeit in un
hide self we have falsehood in and

16 Therefore thus saith Adonoi Hashem:

טז דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי גענאָגט:
gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
said so Hashem Adonoi has therefore

Hineni, I lay in Tziyon for a
foundation an even *(stone)*,

זע , איך גרונטפֿעסט אין ציון אַ שטיין ,
shtein a Tsiyon in gruntfest ich ze
stone a Tziyon in lay the foundation I behold

an even bochan *(a tried
stone)*, a pinnat yikrat
(precious cornerstone),
a sure foundation;

אַ געפּרוּוטן שטיין , אַ טייַערן ווינקל , אַ
a vinkel taiern a shtein gepruvtn a
a corner precious a stone tested a

פֿעסטן גרונטפֿעסט;
gruntfest festn
foundation firm

the ma'amin *(believer)* shall
not panic.

דער וואָס גלויבט , זאָל נישט אײַלן .
ailn nisht zol gloibt vos der
act hastily not shall trust in which the one

17 Mishpat also will I make as
the measuring line,

יז און איך וועל מאַכן געראַכטיקייט פֿאַר אַ מעסטשנור ,
mestshnur a far gerechtikeit machn vel ich un
measuring line a for justice make will I and

and tzedakah to be the plumbline;

און רעכטפֿאַרטיקייט פֿאַר אַ בויגעוויכט ;
boigevicht a far rechtfartikeit un
plummet a for uprightness and

and the barad shall sweep away
the refuge of kazav,

און אַ האָגל וועט אַוועקקערן די באַשיצונג פֿון ליגן ,
lign fun bashitsung di avekkeren vet hogel a un
lies of refuge the sweep away will hail a and

and the mayim shall overflow
the hiding place.

און די פֿאַרבאָרגענישׂ וועלן וואַסערן אַוועקפֿלייצן.
avekfleitsn vasern veln farborgenish di un
overflow waters will secret the and

18 And your brit *(covenant)* with
mavet shall be annulled,

יח און אָפּגעמאַכט וועט ווערן ברית מיטן טויט ,
toit mitn bris aier vern vet opgemekt un
death with covenant your become will annulled and

and your agreement with Sheol
shall not stand;

און אײַער אָפּמאַך מיט דער שְׁאוֹל וועט נישט באַשטיין.
bashtein nisht vet Sheol der mit opmach aier un
stand not will Sheol the with agreement your and

when the overflowing scourge
shall pass through,

אַז די פֿלייצעדיקע רוט וועט דורכגיין ,
durchgein vet rut fleitsike di az
pass through will scourge overflowing the when

then ye shall be trodden down by it.

וועט איר פֿון איר צעטרעטן ווערן .
vern tsetretn ir fun ir vet
become trampled it from you will

19 As often as it goeth forth it
shall seize you;

יט ווי אָפֿט זי גייט דורך וועט זי איך נעמען ;
nemen aich zi vet durch geit zi oft vi
take you it will by goes it often as

for boker by boker shall it pass over,

וואָרעם פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן וועט זי דורכגיין ,
durchgein zi vet frimorgn in frimorgn vorem
pass through it will morning by morning for

by day and by night;

בייַ טאָג און בייַ נאַכט;
nacht bai un tog bai
night by and day by

and it shall be a terror just to
understand the message.

און אַ הוילע שרעק וועט זיין צו באַנעמען די הערונג.
herung di banemen tsu zain vet shrek hoile a un
report the understand to be will terror pure a and

[20] For the matztza *(bed, mattress)* is shorter than one can stretch himself on it;

כ וואָרעם דאָס בעט איז צו קורץ זיך אויסצוציען ,
oistsutsien zich kurts tsu iz bet dos vorem
to stretch out on self short too is bed the for

and the blanket narrower than that he can wrap himself in.

און דער צודעק צו שמאָל אַז מע דרייט
dreit me az shmol tsu tsudek der un
wrap one that narrow too covering the and

זיך צונויף .
tsunoif zich
coming together self

[21] For Hashem shall rise up as in Har Peratzim,

כא וואָרעם אַזוי ווי אויף בארג פְּרָצים וועט
vet Peratsim barg oif vi azoi vorem
will Peratzim mount on as so for

ה אויפֿשטיין,
oifshtein Hashem
stand up Hashem

He shall be in wrath as in the valley of Giv'on,

אַזוי ווי אין טאָל פֿון גִּבְעוֹן וועט ער צערענען ,
tserenen er vet Givon fun tal in vi azoi
be angry he will Giv'on of valley of in as so

that He may do His ma'aseh, His zar ma'aseh *(strange work, foreign work)*;

צו טאָן זײַן טוּוונג – פֿרעמד איז זײַן טוּוונג ,
tuung zain iz fremd tuung zain ton tsu
work his is strange work his do to

and bring to pass His avodah, His nochriyah avodah.

און צו ווערקן זײַן ווערק – אויסטערליש איז זײַן ווערק.
verk zain iz oisterlish verk zain verkn tsu un
work his is strange work his work to and

[22] Now therefore be ye not mockers,

כב און אַצונד זאָלט איר נישט שפּעטן,
shpetn nisht ir zolt atsund un
mock not you shall now and

lest your chains be made chazak;

כדי אײַערע בינדשטריק זאָלן נישט פֿעסטער ווערן ;
vern fester nisht zoln bindshtrik aiere kedei
become firm not shall bonds your so as

for I have heard from Adonoi Hashem Tzva'os

וואָרעם אַ פֿאַרלענדונג און אַ גזר
gzar a un farlendung a vorem
decree a and destruction a for

a destruction,

האָב איך געהערט פֿון אֲדֹנָי , ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem Adonoi fun gehert ich hob
of hosts Hashem Adonoi from heard I have

even determined upon kol ha'aretz *(the whole earth)*.

אויפֿן גאַנצן לאַנד.
land gantsn oifn
land all on

[23] Give ye ozen, and hear my voice;

כג לייגט צו דאָס אויער, און הערט מײַן קוֹל ,
kol main hert un oier dos tsu leigt
voice my hear and ear the to incline

pay heed, and hear my speech.

פֿאַרנעמט און הערט מײַן וואָרט;
vort main hert un farnemt
word my hear and pay attention

[24] Doth the plowman plow kol hayom to sow?

כד אַקערט דען נאָכאַנאַנד דער אַקערער אויף צו זייען ,
zeyen tsu oif akerer der nochanand den akert
sow to on plowman the continually then plowing

Doth he keep turning and breaking the clods of his adamah?

און עפֿנט און צעהאַקט זײַן ערד ?
erd zain tsehakt un efent un
ground his harrows and opens and

[25] When he hath made level the surface thereof,

כה פֿאַר וואָר , אַז ער האָט אויסגעגליכן איר אייבערפֿלעך,
eiberflech ir oisgeglichn hot er az vor far
surface it made level has he when surely for

צעשפרייט ער שוואַרצקימל, און קימל וואַרפּט ער אויס,
ois er vorft kimel un shvartskiml er tseshpreit
out he scatters cumin and black cumin he spread out

doth he not sow the dill,

and scatter the cumin,

און טוט אַריַן ווייץ אין שורות,
shurus in veits arain tut un
rows in wheat enter do and

and plant in rows the chittah *(wheat)* and the se'orah *(barley)* in the appointed place,

און גערשט אויפֿן אָנגעצייכנטן אָרט,
ort ongetseichntn oifn gersht un
place appointed on barley and

and the spelt in their place?

און טונקלווייץ ביַים ראַנד דערפֿון.
derfun rand baim tunklveits un
thereof edge at spelt and

כו וואָרעם אים האָט ריכטיק געלערנט,
gelernt richtik hot im vorem
taught correctly has him because

[26] For Elohav doth instruct him,

and doth teach him properly.

אים טוט ווייַזן זייַן ג-ט.
G-t zain vaizn tut im
G-d his show do him

כז יאָ, נישט מיט אַ דרעששליטן וועט
vert dreshshlitn a mit nisht yo
shall be sledge a with not yes

[27] For the dill is not threshed with a threshing sledge,

שוואַרצקימל געדראָשן,
gedroshn shvartskiml
threshed black cumin

neither is an ofan agalah *(cart wheel)* rolled about upon the cumin;

און אַ ראָד פֿון אַ וואָגן וועט נישט אויף
oif nisht vert vogn a fun rod a un
on not shall be wagon a of wheel a and

קימל געדרייט;
gedreit kimel
rolled cumin

but the dill is beaten out with a rod,

נייַערט מיט אַ שטעקן וועט שוואַרצקימל געקלאַפּט,
geklapt shvartskiml vert shtekn a mit naiert
beaten out black cumin shall be stick a with but

and the cumin with a club.

און קימל מיט אַ רוט.
rut a mit kimel un
rod a with cumin and

כח וועט בראָטקאָרן צעדריקט?
tsedrikt broitkorn vert
crushed bread grain shall be

[28] Grain for lechem must be ground;

because he will not ever be threshing it,

פֿאַר וואָר, נישט אייביק דרעשן דרעשט ער עס;
es er dresht dreshn eibik nisht vor far
it he threshes threshing forever not truly for

nor break it with the gilgal *(wheel)* of his agalah *(cart, wagon)*,

הגם עס ריַישט דער וואַלץ פֿון זייַן וואָגן
vogn zain fun valts der raisht es hagam
wagon his of roller the rumbles it though

מיט זייַנע צאַקן –
tsakn zaine mit
spikes his with

nor grind it with his parash.

צעדריקן וועט ער עס נישט.
nisht es er vet tsedrikn
not it he will to crush

כט דאָס אויך איז אַרויס פֿון ה צבָאוֹת ;
Tseva'ot Hashem fun arois iz oich dos
of hosts Hashem from out is also this

[29] This also cometh forth from Hashem Tzva'os,

Who is wonderful in etzah, and excellent in wisdom.

ווונדערלעך איז ער אין באַראָט, גרויס איז ער
er iz grois barot in er iz vunderlech
he is great counsel in he is miraculous

אין חכמה .
chochme in
wisdom in

29 Hoy *(woe, doom)* to Ariel, to Ariel the city where Dovid dwelt!

כט וויי , אַריאֵל, אַריאֵל, שטאָט וווּ דָוִד
Dovid vu shtot Ariel Ariel vei
Dovid where city Ariel Ariel woe

האָט געלאָגערט!
gerut hot
rested has

Add ye shanah to shanah;

מערט אַ יאָר אויף אַ יאָר ,
yor a oif yor a mert
year a on year a multiply

let chaggim *(feasts)* cycle around.

זאָלן די יום-טובֿים זיך אַרומדרייען ,
arumdreyen zich yom-tuvim di zoln
come around self appointed festivals the shall

[2] Yet I will distress Ariel,

ב און איך וועל דריקן אַריאֵל,
Ariel drikn vel ich un
Ariel distress will I and

and there shall be heaviness and sorrow;

און עס וועט זיין אַ קלאָג און אַ קלאָגעניש,
klogenish a un klog a zain vet es un
sorrow a and mourning a be will it and

and it shall be unto me as ariel *(altar hearth)*.

און ער וועט מיר זיין אַזוי ווי אַן אַריאֵל.
Ariel an vi azoi zain mir vet er un
Ariel an as so be me will it and

[3] And I will besiege thee all around,

ג און איך וועל לאַגערן אַרום דיר ווי אַ ראָד ,
rod a vi dir arum lagern vel ich un
circle a as you(SG) round encamp will I and

and will lay siege against thee with towers,

און וועל דיך באַלעגערן מיט אַן ערדוואַל,
erdval an mit balegern dich vel un
mound a with besiege you(SG) will and

and I will raise metzurot *(siegeworks)* against thee.

און אויפֿשטעלן אויף דיר באַלעגערווערק.
balegerverk dir oif oifshteln un
siege works you(SG) on raise up and

[4] And thou shalt be brought low, and shalt speak me'eretz *(out of the ground)*,

ד און נידעריק פֿון דער ערד
erd der fun niderik un
ground the of brought low and

וועסטו רעדן ,
redn vestu
speak will you(sg)

and thy speech shall whisper out of the aphar,

און טיף פֿון שטויב וועט קומען דיַין וואָרט;
vort dain kumen vet shtoib fun tif un
word your come will dust of deep and

and thy voice shall be, like an ov *(medium's that has a familiar spirit)*, out of the ground,

און ווי אַ גייַסט פֿון דער ערד וועט
vet erd der fun gaist a vi un
will earth the from spirit a like and

זיין דיַין קול ,
kol dain zain
voice your be

and thy speech shall whisper out of the aphar.

און פֿון שטויב וועט פּיפּסן דיַין וואָרט.
vort dain pipsn vet shtoib fun un
word your whisper will dust from and

[5] Moreover the multitude of thy foes shall be like fine dust,

ה אָבער די דינע שטויב וועט ווערן דער המון
hamon der vern vet shtoib dine di ober
multitude the become will dust fine the but

, פֿון דײַנע פֿײַנט
faint daine fun
enemies your of

and the multitude of the terrible ones shall be as motz *(chaff)* that in passing bloweth away; indeed,

און ווי שפּרײַ וואָס פֿאַרגייט דער
der fargeit vos shprei vi un
the disappears which chaff like and

המון פֿון די מאַכטיקע;
machtike di fun hamon
mighty the of multitude

it shall be at an instant suddenly.

און פּלוצים-פּלוצלינג וועט עס געשען .
geshen es vet plutsim-plutsling un
happen it will suddenly in an instant and

[6] Thou shalt be visited [in punishment] by Hashem Tzva'os

ו פֿון ה צְבָאוֹת וועט קומען די שטראָף ,
shtrof di kumen vet Tseva'ot Hashem fun
punishment the come will of hosts Hashem from

with ra'am *(thunder)*, and with earthquake, and a kol gadol,

מיט דונער און מיט ערדציטערניש און גרויס געפּילדער,
gepilder grois un erdtsiternish mit un duner mit
noise great and earthquake with and thunder with

with storm and tempest, and the flame of devouring eish.

שטורעם און געוויטער און פֿלאַמפֿײַער וואָס פֿאַרצערט.
fartsert vos flamfaier un geviter un shturem
devours which flaming fire and tempest and storm

[7] And the multitude of kol HaGoyim

ז און אַזוי ווי אַ חלום , אַ זעונג פֿון דער נאַכט,
nacht der fun zeung a cholem a vi azoi un
night the of vision a dream a like so and

that fight against Ariel,

וועט זײַן דער המון פֿון אַלע פֿעלקער
felker ale fun hamon der zain vet
nations all of multitude the be will

even all that fight against her

וואָס האַלטן מלחמה אויף אַריאֵל –
Ariel oif milchome haltn vos
Ariel against war wage who

and her metzadah, and that besiege her,

אי אַלע וואָס האַלטן מלחמה אויף איר,
ir oif milchome haltn vos ale i
her against war wage who all both

shall be as a chalom *(dream)*

אי די באַלעגערפֿעסטונג אַרום איר,
ir arum balegerfestung di i
her around siege fortress the and

of a chazon lailah *(night vision)*.

אי די וואָס דריקן זי .
zi drikn vos di i
her oppress who the ones and

[8] It shall even be

ח און עס וועט זײַן :
zain vet es un
be will it and

as when a hungry man hath a chalom, and, hinei, he eateth;

אַזוי ווי אַ הונגעריקן חלומט זיך , ערשט ער עסט,
est er ersht zich chelumt hungerikn a vi azoi
eats he look self dreams hungry man a as so

but he awaketh, and his nefesh is empty;

און ער כאַפּט זיך אויף, און זײַן לײַב איז לייִדיק,
leidik iz laib zain un oif zich chapt er un
empty is body his and up self seizes he and

or as when a thirsty man hath a chalom, and, hinei, he drinketh;

און אַזוי ווי אַ דאָרשטיקן חלומט זיך , ערשט ער טרינקט,
trinkt er ersht zich chelumt dorshtikn a vi azoi un
drinks he look self dreams thirsty a as so and

but he awaketh, and,
hinei, he is faint,

און ער כאַפּט זיך אויף, ערשט ער איז שלאַף,
shlof iz er ersht oif zich chapt er un
faint is he behold up self seize he and

and his nefesh still thirsts;

און זיין זעל איז פֿאַרשמאַכט,
farshmacht iz zel zain un
weakened is soul his and

so shall the multitude of
kol HaGoyim be,

אַזוי וועט זיין דער המון פֿון אַלע פֿעלקער,
felker ale fun hamon der zain vet azoi
nations all of multitude the be will so

that fight against Har
Tziyon.

וואָס האַלטן מלחמה אויף באַרג ציון .
Tsiyon barg oif milchome haltn vos
Tziyon mount on war wage which

[9] Pause, and wonder?

ט פֿאַרדולט אײַך און זײַט צעדולט !
tsedult zait un aich fardult
flabbergasted be and you pause

Blind yourselves and
be blind!

פֿאַרבלענדט אײַך און זײַט בלינד!
blind zait un aich farblendt
blind be and yourselves blind

They are drunken, but
not with yayin;

איר וואָס זײַט שכור און נישט פֿון ווײַן ,
vain fun nisht un shiker zait vos ir
wine from not and drunk are who you

they stagger, but not with
strong drink.

וואָס שאָקלט זיך און נישט פֿון טרונק.
trunk fun nisht un zich shoklt vos
drink from not and self shakes who

[10] For Hashem hath poured
out upon you

י וואָרעם ה האָט אויסגעגאָסן אויף אײַך
aich oif oisgegosen hot Hashem vorem
you on poured out has Hashem for

the ruach tardemah *(spirit
of deep sleep)*,

אַ גײַסט פֿון הינערפּלעט,
hinerplet fun gaist a
deep sleep of spirit a

and hath closed your eynayim;
namely, that of the nevi'im

און האָט צוגעמאַכט אײַערע אויגן, די נבֿיאים ,
neviim di oign aiere tsugemacht hot un
prophets the eyes your closed has and

and your heads, you seers,
hath He covered.

און אײַערע קעפּ , די זערערס, האָט ער פֿאַרדעקט.
fardekt er hot zeers di kep aiere un
covered he has seers the heads your and

[11] And the whole vision
is become unto you as the
devarim of a sefer that is
sealed, which men deliver
to one that is learned,
saying, Read this, now;
and he saith, I am not
able; for it is sealed; [12] And
the sefer is delivered to
him that with the sefer
has no da'as, saying, Read
this, now; and he saith,
I cannot read this. With
sefer I have no da'as.

יא און די זעונג פֿון אַלץ דינג איז פֿאַר אײַך אַזוי וי וועלכער פֿון אַ
a fun verter vi azoi aich far iz ding alts fun zeung di un
a of words as like you for is things all of vision the and

פֿאַרזיגלטן ספֿר, וואָס מע גיט עס צו דעם וואָס קען
ken vos dem tsu es git me az vos geshrifts farchtmetn
knows who the one to it gives one when which writing sealed

לייענען, זאָגט מען אַזוי צו אים: לייען דאָס, איך בעט דיך , זאָגט ער: איך
ich er zogt dich bet ich dos leyen zogn tsu azoi geshrifts
I he declares you(SG) entreat I this read say to so writing

קען נישט, וואָרעם עס איז פֿאַרזיגלט. יב און אַז דאָס געשריפֿטס וועלכער
vert geshrifts dos az un farchasmet iz es vorem nisht ken
shall be writing the when and sealed is it for not can

לייענען צו אים: זאָגט ער, איך קען נישט לייענען. אַזוי צו אים זאָגט מען
leyen zogn tsu azoi geshrifts kein nisht ken vos dem tsu gegebn
read say to so writing any not knows who the one to given

דאָס, איך בעט דיך , זאָגט ער: איך קען נישט קיין פֿאַרשריפֿטס.
geshrifts kein nisht ken ich er zogt dich bet ich dos
writing any not know I he declares you(SG) entreat I this

[13] Therefore Adonoi says,

ג און אֲדֹנָי האָט געזאָגט:
gezogt hot Adonoi un
said has Adonoi and

Forasmuch as this people draw near Me with their peh,

וויַל דאָס דאָזיקע פֹּאָלק האָט געענעט מיט זיין מויל ,
moil zain mit genent hot folk dozike dos vail
mouth its with come near has people this the for

and with their sfatayim do honor Me,

און מיט זיַנע ליפּן מיך געערלעכט,
geerlecht mich lipn zaine mit un
honor me lips its with and

but have removed their lev far from Me,

אָבער זיין האַרץ האָט ער דערווייַטערט פֿון מיר,
mir fun dervaitert er hot harts zain ober
me from distanced he has heart its but

and their fear toward Me

און זייער מורא פֿאַר מיר
mir far moire zeyer un
me before fear their and

is mitzvat anashim melummadah *(human commandments taught by rote)*;

איז ווי אַן איינגעלערנט געבאָט פֿון מענטשן ,
mentshn fun gebot aingelernt an vi iz
men of commandment rote learned a like is

[14] Therefore, hineni, I will again do an astonishing work among this people,

ד דערום זע , איך טו נאָך מער פֿאַרוווּנדערן
farvundern mer noch tu ich ze derum
astonishments more still do I behold therefore

דאָס דאָזיקע פֹּאָלק ,
folk dozike dos
people this the

even a marvellous work and a peleh *(wonder)*;

וווּנדערלעך פֿאַרוווּנדערן;
farvundern vunderlech
marvels miraculous

for the chochmah of their chachamim shall perish,

און פֿאַרלאָרן ווערן וועט די חכמה פֿון זיַנע חכמים ,
chachomim zaine fun chochme di vet vern farlorn un
wise men his of wisdom the will become perished and

and the binah *(understanding)* of their sages shall vanish.

און די פֿאַרשטאַנדיקייט פֿון זיַנע פֿאַרשטאַנדיקע
farshtandike zaine fun farshtandikeit di un
prudent his of understanding the and

וועט פֿאַרהוילן ווערן .
vern farhoiln vet
become hide will

[15] Hoy *(woe, doom)* unto them that go to great depths to hide their etzah *(plan)* from Hashem,

ט ווויי , די וואָס פֿאַרהוילן טיף זייער
zeyer tif farhoiln vos di vei
their deep hide who the ones woe

באַראָט פֿון ה ,
Hashem fun barot
Hashem from counsel

and their ma'asim are in the dark,

און אין דער פֿינצטער זיַנען זייערע מעשׂים,
meisim zeyere zainen fintster der in un
deeds their are dark the in and

and they say, Who seeth us?

און זיי זאָגן : ווער זעט אונדז?
undz zet ver zogn zei un
us sees who say they and

And who knoweth us?

און ווער וויייס אונדז?
undz veis ver un
us knows who and

[16] Surely you have things turned around.

טז די פֿאַרקערטקייט אייַערע!
aiere farkertkeit di
your perverse the ones

Shall the Yotzer be esteemed as equal with the khomer *(clay)*;

צִי איז דער טעפּער ווי ליים געערעכנט,
gerechnt leim vi teper der iz tsi
regarded clay as potter the is or

for shall the ma'aseh say of him that made it,

אַז דאָס ווערק זאָל זאָגן אויף זיין מיינסטער :
mainster zain oif zogn zol verk dos az
master craftsman his against say shall work the that

He made me not?

ער האָט מיך נישט געמאַכט?
gemacht nisht mich hot er
made not me has he

Or shall the thing formed say of Him that formed it,

און דער באַשאַף זאָל זאָגן אויף זיין באַשעפֿער:
Bashefer zain oif zogn zol bashaf der un
creator his against say shall created the and

He had no understanding?

ער פֿאַרשטייט נישט?
nisht farshteit er
not understands he

17 Is it not yet a very little while,

יז פֿאַר וואָר, אין נאָך אַ קליין ווײַלע ,
vaile klein a noch in vor far
brief period small a yet in truly for

and Levanon shall be turned into a carmel,

וועט דער לבֿנון פֿאַרקערט ווערן אין אַ פֿרוכטגאָרטן ,
fruchtgortn a in vern farkert Levanon der vet
fruitful garden a into become turned Levanon the will

and the carmel shall be esteemed as a ya'ar *(forest)*?

און דער פֿרוכטגאָרטן וועט פֿאַר אַ וואַלד
vald a far vet fruchtgortn der un
forest a for will fruitful garden the and

געערעכנט ווערן .
vern gerechnt
become considered

18 And in that day shall the chereshim *(deaf persons)*

יח און די טויבע אין יענעם טאָג
tog yenem in toibe di un
day that in deaf the and

hear the devarim of the sefer,

וועלן הערן די ווערטער פֿון אַ בוך ,
buch a fun verter di hern veln
book a of words the hear will

and the eynayim of the ivrim

און פֿון חושך און פֿינצטערניש
fintsternish un choishech fun un
gloom and darkness out of and

shall see out of obscurity, and out of choshech.

וועלן זען די אויגן פֿון בלינדע.
blinde fun oign di zen veln
blind of eyes the see will

19 The anaviyim also shall increase their simchah in Hashem,

יט און די פֿאַרליטענע וועלן מערן זייער
zeyer mern veln farlitene di un
their increase will patient the and

שׂימחה אין ה ,
Hashem in simche
Hashem in joy

and the evyonei adam *(needy of humankind)*

און די באַדערפֿטיקע צווישן מענטשן
mentshn tsvishn baderftike di un
men among poor the and

shall rejoice in the Kadosh Yisroel.

וועלן מיטן היילקן פֿון יִשְׂרָאֵל זיך פֿרייען.
freyen zich Yisroel fun heilikn mitn veln
rejoice self Yisroel of Holy One with will

20 For the terrifying one is brought to naught,

כ וואָרעם אַוועק דער מאַכטיקער ,
machtiker der avek vorem
mighty one the away for

and the scoffer is consumed,
און פַֿארלענדט ווערט זיין דער שפּעטער,
shpeter der zain vet farlendt un
scoffer the be will destroyed and

and all that strive for avon are cut off;
און פַֿארשניטן אַלע וואָס לויערן אויף אומרעכט;
umrecht oif loiern vos ale farshnitn un
injustice for lie in wait who all be cut off and

21 That make an adam an offender with a devar,
כא די וואָס מאַכן שולדיק אַ מענטשן מיט אַ וואָרט,
vort a mit mentshn a shuldik machn vos di
word a with men a guilty make which the one

and lay a snare for the mokhiach *(reprover)* in the sha'ar *(gate)*,
און דעם שטראָפֿגאָגער לייגן זיי אַ
a zei leign shtrofzoger dem un
a them put reprover the and
שטרויכלונג אין טויער,
toier in shtroichlung
gate in pitfall

and turn aside the tzaddik from justice.
און פַֿארדרייען מיט נישט דעם גערעכטן .
gerechtn dem nisht mit fardreyen un
righteous the nothing with turn aside and

22 Therefore thus saith Hashem, who redeemed Avraham, concerning Bais Ya'akov:
כב דערום האָט ה׳ , וואָס האָט אויסגעלייזט
oisgeleizt hot vos Hashem hot derum
redeemed has which Hashem has therefore
אַבֿרהמען , אַזוי גענאָגט אויפֿן הויז פֿון יעקבֿ :
Yaakov fun hoiz oifn gezogt azoi Avrahamen
Yaakov of house on said so Avraham

Ya'akov shall not now be ashamed,
אַצונד וועט נישט פַֿארשעמט ווערן יעקבֿ ,
Yaakov vern farshemt nisht vet atsund
Yaakov become ashamed not will now

neither shall his face now grow fearfully pale.
און אַצונד וועט זיין פּנים נישט בלאַס ווערן ;
vern blas nisht ponem zain vet atsund un
become pale not face his will now and

23 But when he seeth his banim,
כג יאָ , אַז ער וועט זען זיינע קינדער ,
kinder zaine zen vet er az yo
children his see will he when yes

the ma'aseh of Mine hands, in his midst,
דאָס ווערק פֿון מיינע הענט , אין זיין מיט ,
mit zain in hent maine fun verk dos
midst his in hands my of work the

they shall set apart as kodesh Shmi *(My Name)*,
ווי זיי הייליקן מײַן נאָמען ;
nomen main heilikn zei vi
name my consecrate they as

and set apart as kodesh the Kadosh Ya'akov,
וואָלען זיי הייליקן דעם הייליקן פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun heilikn dem heilikn veln zei vorem
Yaakov of Holy One the consecrate will they for

and shall fear the Elohei Yisroel.
און אלוקי ישׂראל וועלן זיי פֿאָרכטן .
forchtn zei veln Yisroel Elokei un
be in dread they will Yisroel the G-d of and

24 They also that erred in ruach shall know binah *(understanding)*,
כד און די פֿאַרפֿירטע אין גײַסט וועלן וויסן צו פֿאַרשטיין ,
farshtein tsu visen veln gaist in farfirte di un
understand to know will spirit in erring the and

and they that murmured shall learn doctrine.
און די מורמלער וועלן לערנען אַ מוסר .
musar a lernen veln murmler di un
instruction a learn will murmurers the and

30 Hoy *(woe, doom)* to the banim sorerim *(rebellious children)*, saith Hashem,
ל וויי , קינדער אָפּקערער, זאָגט ה׳ ,
Hashem zogt opkerer kinder vei
Hashem declares defiant children woe

that take etzah, but not from Me;

צו מאַכן עצות וואָס נישט פֿון מיר,
mir fun nisht vos etsut machn tsu
me of not which counsel to do to

and in their plans weave a web, but not of My Ruach,

און צו וועבן געוועבן וואָס נישט מײַן גײַסט,
gaist main nisht vos gevebn vebn tsu un
spirit my not which webs weave to and

that they may heap up chattat upon chattat;

כּדי צו מערן זינד אויף זינד!
zind oif zind mern tsu kedei
sin on sin increase to so that

[2] That walk to go down into Mitzrayim,

ב די וואָס גייען נידערן קיין מִצרַיִם,
Mitsrayim kein nidern geyen vos di
Egypt to go down go which the ones

and have not inquired at My mouth;

און מײַן מויל האָבן זיי נישט געפֿרעגט;
gefregt nisht zei hobn moil main un
asked not they have mouth my and

to strengthen themselves in the strength of Pharaoh,

זיך צו שיצן אין דער באַשיצונג פֿון פַּרעהן,
Pharaohn fun bashitsung der in shitsn tsu zich
Pharaoh of shelter the in take shelter to self

and to take refuge in the tzel *(shadow)* of Mitzrayim!

און זיך צו באַשירעמען אין שאָטן פֿון מִצרַיִם.
Mitsrayim fun shotn in bashiremen tsu zich un
Egypt of shadow in shield to self and

[3] Therefore shall the strength of Pharaoh be your shame,

ג אָבער די באַשיצונג פֿון פַּרעהן וועט אײַך
aich vet Pharaohn fun bashitsung di ober
you will Pharaoh of shelter the but

וועלן צו בושה,
bushe tsu vern
shame to become

and the refuge in the tzel of Mitzrayim your humiliation.

און די באַשירעמונג אין שאָטן פֿון מִצרַיִם
Mitsrayim fun shotn in bashiremung di un
Egypt of shadow in protection the and

צו שאַנד.
shand tsu
humiliation to

[4] For his sarim were at Tzoan,

ד וואָרעם אין צוֹעַן זײַנען געווען זײַנע האַרן,
harn zaine geven zainen Tsoan in vorem
lords his having been are Tzoan in because

and his malachim *(envoys)* came to Chanes.

און זײַנע שלוחים טוען קיין חָנֵס דערגרייכן.
dergreichn Chanes kein tuen shluchim zaine un
reach Chanes to do ambassadors his and

[5] They were all ashamed

ה אַלע וועלן זיי זיך שעמען
shemen zich zei veln ale
shame self them will all

of a people that could not profit them,

איבער דעם פֿאָלק וואָס קען זיי נישט נוצן,
nutsn nisht zei ken vos folk dem iber
profit not them can which people the over

nor be an ezer *(help)* nor profit,

וואָס זײַנען נישט צו הילף און נישט צו נוץ,
nuts tsu nisht un hilf tsu nisht zainen vos
profit to not and help to not are which

but a shame, and also a cherpah.

נאָר צו בושה און צו חרפּה.
charpe tsu un bushe tsu nor
disgrace to and shame to but

[6] The massa *(burden)* of the beasts of the Negev:

ו די נבֿואה אויפֿן בהמות פֿון דָּרום:
dorem fun beheimes oifn nevue di
south of beasts of the burden the

Into the eretz tzarah and anguish,

דורך אַ לאַנד פֿון נויט און אַנגסט ,
angst un noit fun land a durch
anguish and distress of land a by

from which come the lion and lioness,

וואָס די לייבינטע און דער לייב איז פֿון דאָרטן,
dortn fun iz leib der un leibinte di vos
there from is lion the and lioness the which

the viper and fiery flying serpent,

דער פּיפּערנאָטער און דער פֿליִעדיקער לינדוואָרעם,
lindvorem fliediker der un pipernoter der
serpent flying the and venomous snake the

they will carry their riches upon the shoulders of young donkeys,

פֿירן זיי אויפֿן רוקן פֿון יונגאייזלען
yungeizlen fun rukn oifn zei firn
young donkeys of back on the them carry

זייערע פֿאַרמעגנס ,
farmegens zeyere
possessions their

and their otzarot *(treasures)* upon the humps of gemalim *(camels)*,

און אויפֿן הויקער פֿון קעמלען זייערע אוֹצרות ,
oitseres zeyere kemlen fun hoiker oifn un
treasures their camels of humps on and

to a people that shall not profit them.

צו אַ פֿאָלק וואָס קען נישט נוצן .
nutsn nisht ken vos folk a tsu
profit not can that people a to

7 For the Mitzrayim shall be hevel *(vain)* in help, and to no purpose;

ז און מִצרַיִם איז הבֶל און ליידיקייט ;
leidikeit un hevl iz Mitsrayim un
emptiness and vain is Egypt and

therefore have I called her concerning this, Rahab Sits Idle.

דערפֿאַר האָב איך דאָס גערופֿן: רַהַב —
rahab gerufn dos ich hob derfar
Rahab called this I have for that reason

זיי זיַינען אין רו .
ru in zainen zei
rest in are they

8 Now go,

ח אַצונד קום פֿאַרשרייַב עס אויף אַ טאָוול בייַ זיי ,
zei bai tovl a oif es farshraib kum atsund
them before slab a on it write come now

write it before them on a luach *(tablet)*,

און אין אַ בוך פֿאַרצייכן עס,
es fartseichn buch a in un
it inscribe book a in and

and inscribe it on a sefer,

און עס זאָל זיַין ביזן לעצטן טאָג,
tog letstn bizn zain zol es un
day last unto be shall it and

that it may be for a yom acharon l'ad ad olam;

אויף אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik oif
always and ever for

9 That this is a rebellious people,

ט וואָרעם אַווידערשפּעניק פֿאָלק איז דאָס,
dos iz folk vidershpenik a vorem
this is people rebellious a because

deceitful banim,

קינדער לייקענער,
leikener kinder
liars children

banim that will not hear

קינדער וואָס ווילן נישט הערן
hern nisht viln vos kinder
hear not want which children

the torah of Hashem;

די לערנונג פֿון ה ;
Hashem fun lernung di
Hashem of teaching the

[10] Which say to the seers, See not;

י וואָס זאָגן צו די נבֿיאים : איר זאָלט נישט
nisht zolt ir neviim di tsu zogn vos
not shall you prophets the to say which

נבֿיאות זאָגן ;
zogn nevies
say prophesy

and to the prophets,

און צו די זעערס:
zeers di tsu un
seers the to and

Prophesy not unto us nekhochot *(right things)*,

איר זאָלט אונדז נישט זען די ריכטיקייט ;
richtikeit di zen nisht undz zolt ir
righteouness the see not us shall you

speak unto us chalakot *(smooth things)*,

רעדט אונדז גלאַטע רייד ,
reid glate undz redt
words smooth to us speak

prophesy machatallot *(deceits, illusions)*;

זעט גענאַרעניש .
genarenishn zet
deceptions see

[11] Get you off the derech,

יא קערט אייַך אָפּ פֿון וועג,
veg fun op aich kert
way from away you turn

turn aside out of the orach *(path)*,

נייַגט אייַך אָפּ פֿון שטעג,
shteg fun op aich naigt
path from away you incline

cause Kadosh Yisroel to cease from before us.

טוט אָפּ פֿון אונדזער פנים דעם הייליקן פֿון ישׂראל!
Yisroel fun heilikn dem ponem undzer fun op tut
Yisroel of Holy One the face our of away do

[12] Therefore thus saith Kadosh Yisroel,

יב דערום האָט דער הייליקער פֿון ישׂראל אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Yisroel fun heiliker der hot derum
said so Yisroel of Holy One the has therefore

Because ye despise this davar,

ווייל איר פֿאַראַכט דאָס דאָזיקע וואָרט,
vort dozike dos faracht ir vail
word this the despised you because

and trust in oshek *(oppression)* and waywardness,

און איר האָט אייַך פֿאַרזיכערט אויף רויב און באַטרוג,
batrug un roib oif farzichert aich hot ir un
deceit and plunder on trusted you have you and

and rely thereon;

און אייַך אָנגעלענט דערויף ,
deroif ongelent aich un
thereon leaned you and

[13] Therefore this avon shall be to you

יג דערום וועט אייַך זיין די דאָזיקע זינד
zind dozike di zain aich vet derum
sin this the be you will therefore

as a cracking breach ready to fall,

אַזוי ווי אַן אָנקרייטיקער בראָך
broch onkreitiker an vi azoi
breach tender a as so

a bulge in a high chomah *(wall)*,

אַנטפלעקט אין אַ הויכער מויער,
moier hoicher a in antplekt
wall high a in uncovered

whose breaking cometh suddenly in an instant.

וואָס פלוצים-פלוצלינג וועט קומען איר צעברעכעניש .
tsebrechenish ir kumen vet plutsim-plutsling vos
shattering you come will suddenly in an instant which

[14] And whose collapse is as the breaking of the clay jar of yotzerim *(pottery makers)*

יד און ער וועט זי צעברעכן ווי מע צעברעכט
tsebrecht me vi tsebrechn zi vet er un
shatters one as break it will he and

that is broken in pieces; it shall not be spared;

אַ טעפּערגעפֿעס צעהאַקן און נישט שוינען ;
shoinen nisht un tsehakn tepergefes a
spared not and break in pieces pottervessel a

so that there shall not be found among its fragments a shard

און אין אירע שטיקער וועט זיך נישט געפֿינען אַ שאַרבן
sharbn a gefinen nisht zich vet shtiker ire in un
potsherd a find not self will pieces its in and

to take eish from the fire,

אויף אַרויסשאַרן פֿײַער פֿון אויוון ,
oivn fun faier aroissharn oif
firepot from fire scoop for

or to take mayim therewith out of the cistern.

אָדער אָנשעפּן וואַסער פֿון גרוב .
grub fun vaser onshepn oder
cistern from water to draw or

15 For thus saith

טו וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi vorem
said has so because

Adonoi Hashem Kadosh Yisroel;

אֲדֹנָי ה , דער הייליקער פֿון ישְׂרָאֵל:
Yisroel fun heiliker der Hashem Adonoi
Yisroel of Holy One the Hashem Adonoi

In shuvah *(returning)* and rest shall ye be saved;

דורך תּשובֿה און מנוחה וועט איר געהאָלפֿן ווערן ,
vern geholfn ir vet menuche un tshuvh durch
become saved you will resting place and turn by

in quietness and in confidence shall be your gevurah *(strength)*;

אין רו און זיכערקייט וועט זיין אײַער גבֿורה ;
gevure aier zain vet zicherkeit un ru in
strength your be will security and rest in

but ye would not.

אָבער איר האָט נישט געוואָלט.
gevolt nisht hot ir ober
wanted not has you but

16 But ye said, No;

טז און איר האָט געזאָגט:
gezogt hot ir un
said have you and

for we will flee upon sus;

ניין , נײַערט אויף פֿערד ווועלן מיר לויפֿן;
loifn mir veln ferd oif naiert nein
run we will horses on but no

therefore shall ye flee;

דערום ווועט איר לויפֿן;
loifn ir vet derum
run you will therefore

and, We will ride off upon the swift;

און : אויף פֿלינקע ווועלן מיר רײַטן;
raitn mir veln flinke oif un
ride we will swift on and

therefore shall they that pursue you be swift.

דערום ווועלן פֿלינק זיין אײַערע נאָכיאָגערס .
nochyogers aiere zain flink veln derum
pursuers your be swift will therefore

17 Elef echad shall flee at the threat of one;

יז אַ טויזנט פֿאַר דעם אָנגעשריי פֿון איינעם,
einem fun ongeshrei dem far toiznt a
one of battle cry the before thousand a

at the threat of five shall ye flee;

פֿאַר דעם אָנגעשריי פֿון פֿינף ווועט איר אַלע אַנטלויפֿן;
antloifn ale ir vet finf fun ongeshrei dem far
flee all you will five of battle cry the before

until ye be left as a pole upon the top of the har,

ביז וואָנען איר ווועט בלײַבן ווי אַ שטאַנג אויף
oif shtang a vi blaibn vet ir vanen biz
on pole a as remain will you from where until

אַ שפּיץ בארג ,
barg shpits a
mountain peak a

and as a nes *(banner, flag)* on a hill.

18 And therefore will Hashem wait,

that He may be gracious unto you,

and therefore will He be exalted,

that He may have rachamim upon you;

for Hashem is Elohei Mishpat;

Ashrei are all they that wait for Him.

19 For a people shall dwell in Tziyon at Yerushalayim; thou shalt weep no more; He will be very gracious unto thee at the sound of thy cry; when He shall hear it, He will answer thee. 20 And though Adonoi give you the lechem tzar *(bread of trouble)*, and the mayim lachatz *(waters of affliction)*, yet shall not thy morim *(teachers)* hide themselves any more, but thine eynayim shall see thy morim; 21 And thine oznayim shall hear a davar behind thee, saying, This is the derech *(road)*, walk ye on it, when ye turn to the right hand, and when ye turn to the left. 22 Ye shall defile also the covering of thy peselim of kesef, and the clothing of thy massekhot *(cast idols)* of zahav; thou shalt throw them away like a menstruous cloth; thou

אוּן ווי אַ פַּאַן אויף אַ הויכן אָרט.
ort hoichn a oif fon a vi un
place high a on standard a as and

יח אָבער פֿון דעסט וועגן טוט ה האַרן
harn Hashem tut vegen dest fun ober
wait for Hashem does concerning that of but

אײַך צו לייַטזעליקן ,
laitzelikn tsu aich
take pity on to you

אוּן פֿון דעסט וועגן טוט ער גאַרן
gorn er tut vegen dest fun un
desire he do concerning that of and

אײַך צו דערבאַרעמען;
derbaremen tsu aich
have mercy to you

ווארעם אַ ג-ט פֿון גערעכטיקייט איז ה ,
Hashem iz gerechtikeit fun G-t a vorem
Hashem is righteousness of G-d a because

ווויל צו די וואָס האַרן אויף אים.
im oif harn vos di tsu voil
him on wait for who the one to blessed

יט וואָלעם דו פֿאָלק וואָס זיצסט אין ציון , אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in Tsiyon in zitsst vos folk du vorem
Yerushalayim in Tziyon in sit which people you because

ווייַנען וועסטו מער נישט ווייַנען ; לייַטזעליקן וועט ער
er vet laitzelikn veinen nisht mer vestu veinen
he will take pity on weep not more will you(sg) weeping

דיך לייַטזעליקן אויף דעם קול פֿון דיין געשרייַ , ווי ער וועט
vet er vi geshrei dain fun kol dem oif laitzelikn dich
will he as cry your of voice the on take pity on you(SG)

הערן, טוט ער דיר ענטפֿערן. כ אוּן אֲדֹנָי וועט אײַך געבן
gebn aich vet Adonoi un entfern dir er tut hern
give you will Adonoi and answer you(SG) he does hear

קאַרג ברויט אוּן קנאַפּ וואַסער, אָבער דיין לערער וועט מער
mer vet lerer dain ober vaser knap un broit karg
more will teacher your but water scarce and bread scarcity of

נישט זיין פֿאַרהוילן, אוּן דיַינע אויגן וועלן זען דיין לערער. כא אוּן
un lerer dain zen veln oign daine un farhoiln zain nisht
and teacher your see will eyes your and hide be not

דיַינע אויערן וועלן הערן אַ וואָרט הינטער דיר , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi dir hinter vort a hern veln oiern daine
say to so you(SG) behind word a hear will ears your

דאָס איז דער וועג, גייט אויף אים, סיַי איר וועט זיך קערן
kern zich vet ir sai im oif geit veg der iz dos
turn self will you whether it on go way the is this

רעכטס , אוּן סיַי איר וועט זיך קערן לינקס . כב אוּן איר
ir un links kern zich vet ir sai un rechts
you and to the left turn self will you whether and to the right

וועט פֿאַראומרייניקן דעם איבערצוג פֿון דיַינע זילבערגעצן, אוּן דעם
dem un zilbergetsn daine fun ibertsug dem farumreinikn vet
the and silver g-ds your of covering the defile will

באַקלייד פֿון דיין געגאָסענעם גאָלדגעץ . אַוועקוואַרפֿן וועסטו
vestu avekvarfn goldgets gegosenem dain fun bakleid
will you(sg) throw away gold g-ds molten your of clothing

shalt say unto it, Get thee from here. 23 Then shall He send the matar of thy zera *(seed)*, that thou shalt sow the adamah therewith; and lechem of the increase of the adamah, and it shall be rich and plenteous; in that day shall thy mikneh feed in broad pastures. 24 The oxen likewise and the young donkeys that work the adamah shall eat mash fodder, which hath been spread with the winnowing fork and with the winnowing fan. 25 And there shall be upon every high har, and upon every soaring hill, springs and streams of mayim in the day of the great slaughter, when the migdalim *(towers)* fall. 26 Moreover the ohr of the levanah *(moon)* shall be as the ohr of the chamah *(sun)*, and the ohr of the chamah shall be sevenfold, as the ohr of shivat hayamim *(seven days)*, in the day that Hashem bindeth up the hurt of His people, and healeth the stroke of His wound.

27 Hinei, the Shem of Hashem cometh from afar,

burning is His anger, and heavy is His cloud;

His safatayim *(lips)* are full of indignation,

זיי אַזוי ווי אומריינס; אַרויס ! וועסטו זאָגן דערצו . כג און ער
er un dertsu zogn vestu arois umreins vi azoi zei
he and thereto say will you(sg) go out unclean as like them

וועט געבן רעגן פַֿאַר דיין זריעה וואָס דו וועסט זייען אין דער
der in zeyen vest du vos zerie dain far regn gebn vet
the in sow will you which seed your for rain give will

ערד , און דאָס ברויט פֿון דער תּבוּאה פֿון דער ערד וועט זיין
zain vet erd der fun tvue der fun broit dos un erd
be will earth the of grain the of bread the and ground

פַֿעט און זאַפֿטיק. דיין פֿיך וועט זיך פֿיטערן אין יענעם טאָג
tog yenem in fitern zich vet fich dain zaftik un fet
day that in pasture self will livestock your juicy and fat

אויף אַ לאָנקע אַ ברייטער. כד און די רינדער און די יונגאייזלען
yungeizlen di un rinder di un breiter a lonke a oif
young donkeys the and cattle the and broad a pasture a on

וואָס באַארבעטן די ערד, וועלן עסן געשמאַקע פֿוטער, וואָס מע
me vos futer geshmake esen veln erd di baarbetn vos
one which feed tasty eat will soil the cultivate which

. ווינטשופֿלט מיט אַ ווינטגאַפֿל און מיט אַ ווינטשופֿל
vintshufl a mit un vintgafl a mit vintshuflt
winnowing shovel a with and winnowing fortk a with winnows

כה און אויף יעטוועדער הויכן בארג , און אויף יעטוועדער
yetveder oif un barg hoichn yetveder oif un
every on and mountain high every on and

דערהויבענעם בערגל, וועלן זיין בעכן , שטראָמען וואַסער, אין דעם
dem in vaser shtromen bechn zain veln bergel derhoibenem
the in water streams wells be will hill lifted up

טאָג פֿון גרויס טייטונג, ווען טורעמס טוען פַֿאַלן. כו און דאָס ליכט
licht dos un faln tuen turems ven teitung grois fun tog
light this and fall do towers when slaying great of day

פֿון דער לבָנה וועט זיין ווי דאָס ליכט פֿון דער זון , און דאָס ליכט
licht dos un zun der fun licht dos vi zain vet levone der fun
light this and sun the of light the as be will moon the of

פֿון דער זון וועט זיין זיבנפֿאַך – ווי דאָס ליכט פֿון זיבן טעג ,
teg zibn fun licht dos vi zibnfach zain vet zun der fun
days seven of light this as seven times be will sun the of

אין דעם טאָג וואָס ה פַֿאַרבינדט דעם בראָך פֿון זיין פֿאָלק ,
folk zain fun broch dem farbindt Hashem vos tog dem in
people his of breach the binds Hashem which day the in

און דעם ריס פֿון זיין ווונד טוט ער היילן.
heiln er tut vund zain fun ris dem un
heal he does wound his of tear the and

כז זע , דער נאָמען פֿון ה קומט אָן
on kumt Hashem fun nomen der ze
on come Hashem of name the behold

פֿון דער ווייַט ,
vait der fun
far away the from

זיין צאָרן ברענט, און אַ שווערער רויך הייבט זיך אויף;
oif zich heibt roich shverer a un brent tsorn zain
up self raise smoke more heavy a and burns anger his

זיין ליפּן זיינען פֿול מיט צאָרן ,
tsorn mit ful zainen lipn zaine
anger with full are lips his

and His lashon is like a devouring eish;

אוּן זײַן צונג ווי אַ פַֿיַיער וואָס פֿאַרצערט;
fartsert vos faier a vi tsung zain un
devours which fire a as tongue his and

[28] And His Ruach, like an overflowing stream,

כח אוּן זײַן אָטעם ווי אַ פֿלייצִיקער שטראָם,
shtrom fleitsiker a vi otem zain un
stream rushing a like breath his and

shall reach half-way to the tzavar *(neck)*,

וואָס גרייכט ביז צום האַלדז;
haldz tsum biz greicht vos
neck to the up to reaches that

to sift the Goyim with the sieve of shav *(vanity, futility)*;

צו זיפּן די פֿעלקער אין אַ זיפּ פֿון פֿאַרוויסטונג,
farvistung fun zip a in felker di Zipen tsu
destruction of sieve a in nations the sift to

and there shall be a misleading bridle bit in the jaws of the people.

מיט אַ פֿאַרפֿיריקער צאָם אויף די באַקן פֿון די אומות .
umes di fun bakn di oif tsam farfiriker a mit
peoples the of cheeks the on bridle misleading a with

[29] Ye shall have the shir *(song)*, as in the night when the chag is set apart as kodesh; and simchat levav, as when one goeth with a chalil *(flute)* to come to the Har Hashem, to the Tzur Yisroel. [30] And Hashem shall cause His glorious voice to be heard, and shall cause the lowering of His zero'a to be seen, with the indignation of His anger, and with the flame of a devouring eish, with smashing, and tempest, and even barad *(stones of hail, hailstones)*. [31] For through the voice of Hashem shall the Assyrian be crushed, which struck with a shevet *(rod)*. [32] And in every place where the matteh *(rod)* of punishment shall pass, which Hashem shall lay upon him, it shall be with tambourines and kinnorot; and in milchamot *(battles)* of brandishing will He fight against them. [33] For Tophet is ordained of old; indeed, for Melech it is prepared. He hath made it deep and wide; the fire pit

כט אַ געזאַנג ווועט בײַ אײַך זײַן , ווי אין דער נאַכט וואָס אַ יום-טובֿ
yom-tov a vos nacht der in vi zain aich bai vet gezang a
festival a that night the in as be you with will song a

וועט דעם ווי בײַ דעם שׂימחה, אוּן אַ האַרציקע אוּן געהיילִיקט ,
dem bai vi simche hartsike a un geheilikt vert
the one with as joy hearty a and consecrated shall be

וואָס גייט מיט אַ פֿלייט, צו קומען אויפֿן בארג פֿון ה ,
Hashem fun barg oifn kumen tsu fleit a mit geit vos
Hashem of mountain on come to flute a with goes which

צום פֿעלדז פֿון ישׂראל. ל אוּן ה וועט לאָזן הערן דעם
dem hern lozn vet Hashem un Yisroel fun feldz tsum
the be heard let will Hashem and Yisroel of rock to

הילך פֿון זײַן קול , אוּן וועט ווײַזן דעם אַראָפּלאָז פֿון זײַן
zain fun aroploz dem vaizn vet un kol zain fun hilch
his of lowering the show will and voice his of resounding

אָרעם, מיט גרימצאָרן אוּן פֿלאַמפֿײַער וואָס פֿאַרצערט, מיט
mit fartsert vos flamfaier un grimtsorn mit orem
with devour which flaming fire and wrath with arm

וואָלקנבראָך אוּן פֿלייצונג אוּן האָגלשטיין. לא וואָרעם פֿון דעם
dem fun vorem hoglshtein un fleitsung un volknbroch
the from because hailstones and flood and cloudburst

קול פֿון ה וועט צעברעכן וועלן אשור , די רוט מיט
mit rut di Ashur vern tsebrochn vet Hashem fun kol
with rod the Assyria become broken will Hashem of voice

וואָס ער פֿלעגט שלאָגן. לב אוּן וווּ נאָר עס גייט דורך דער
der durch geit es nor vu un shlogn flegt er vos
the through goes it ever where and strike used to he which

שטעקן פֿון באַשערונג , וואָס ה וועט אַראָפּלאָזן אויף
oif aroplozen vet Hashem vos basherung fun shtekn
upon lower will Hashem which punishment of staff

אים, וועט עס זײַן מיט פּויקן אוּן מיט האַרפֿן; אוּן מיט
mit un harfn mit un poikn mit zain es vet im
with and harps with and tambourines with be it will him

זיי . אויפֿגעהויבענע מלחמות וועט ער מלחמה האַלטן אויף
zei oif haltn milchome er vet milchomes oifgehoibene
them against wage war he will battles raised up

לג וואָרעם אָנגעגרייט פֿון נעכטן איז דער פַֿיַערארט, יאָ , פֿאַרן
faran yo faierort der iz nechtn fun ongegreit vorem
for the yes fire-pit the is yesterday from prepared because

thereof is eish and much wood; the nishmat Hashem *(breath of* Hashem*)*, like a stream of gofrit *(brimstone, burning sulfur)*, doth kindle it.

מלך איז ער צוגעגרייט , טיף איז ער, ברייט איז ער; זיין הויפֿן האָט
hot hoifn zain er iz breit er iz tif tsugegreit er iz melech
has heap its it is wide it is deep prepared it is king

פֿייַער און האָלץ אַ סך , הס אָטעם טוט ברענען ווי אַ
a vi brenen tut otem Hashems sach a holts un faier
a like burn does breath Hashem's abounding a wood and fire

טײַך שוועבל דערין .
derin shvebl taich
therein sulfur brook

31 Woe to them that go down to Mitzrayim for ezrah *(help)*;

לא ווויי , די וואָס נידערן קיין
kein nidern vos di vei
to go down who the ones woe

מִצרַיִם נאָך הילף,
hilf noch Mitsrayim
help after Egypt

and rely on susim,

און אויף פֿערד פֿאַרלאָזן זיי זיך ;
zich zei farlozen ferd oif un
self they rely horses on and

and trust in merkavot, because they are many;

און זיי פֿאַרזיכערן זיך אויף רייַטוועגן, ווייַל
vail raitvegn oif zich farzichern zei un
because chariots on self trust they and

זיי זיַנען פֿיל ,
fil zainen zei
many are they

and in parashim, because they are very strong;

און אויף רייַטער , ווייַל זיי זיַנען מאַכטיק זייער;
zeyer machtik zainen zei vail raiter oif un
very powerful are they because charioteers on and

but they look not unto the Kadosh Yisroel,

און זיי קערן זיך נישט צו דעם הייליקן פֿון יִשׂרָאֵל,
Yisroel fun heilikn dem tsu nisht zich kern zei un
Yisroel of Holy One the to not self turn they and

neither seek Hashem!

און ה טוען זיי נישט זוכן !
zuchn nisht zei tuen Hashem un
seek not they do Hashem and

[2] Yet He also is chacham *(wise)*,

[ב] אָבער פֿאַר וואָר, ער איז קלוג, און ער ברענגט דאָס בייז,
beiz dos brengt er un klug iz er vor far ober
evil this brings he and wise is he true for but

and will bring rah *(disaster)*,

און זיַנע ווערטער טוט ער נישט אָפּ.
op nisht er tut verter zaine un
off not he does words his and

and will not call back His devarim; but will arise against the Bais Mere'im *(house of evildoers)*,

און ער וועט אויפֿשטיין קעגן הויז פֿון
fun hoiz kegen oifshtein vet er un
of house against rise up will he and

די שלעכטסטוער,
shlechtstuer di
evildoers the

and against the ezrat po'alei aven *(the help of them that work iniquity)*.

און קעגן דער הילף פֿון די וואָס
vos di fun hilf der kegen un
which the ones of help the against and

ווערקן אומרעכט.
umrecht verkn
injustice work

[3] Now the Mitzrayim are adam,

[ג] און די מִצרַיִם זיַנען מענטשן , און נישט אֵל ,
El nisht un mentshn zainen Mitsrayim di un
G-d not and men are Egyptians the and

and not El *(G-d)*; and their susim basar,

און זייערע פֿערד זײַנען פֿלייש, און נישט גײַסט;
gaist nisht un fleish zainen ferd zeyere un
spirit not and flesh are horses their and

and not ruach. When Hashem shall stretch out His yad,

און ה׳ וועט אויסשטרעקן זײַן האַנט,
hant zain oisshtrekn vet Hashem un
hand his stretch out will Hashem and

both he that helpeth shall fall,

און שטרויכלען וועט דער העלפֿער,
helfer der vet shtroichlen un
savior the will stumble and

and he that is helped shall stumble,

און פֿאַלן וועט דער געהאָלפֿענער ,
geholfener der vet faln un
the one helped the will fall and

and they all shall come to an end together.

און אַלע אין איינעם וועלן זיי פֿאַרלענדט ווערן .
vern farlendt zei veln einem in ale un
become destroyed they will one in all and

[4] For thus saith Hashem unto me,

[ד] וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה׳ צו מיר:
mir tsu Hashem gezogt hot azoi vorem
me to Hashem said has thus for

Just as the aryeh *(lion)* and the young lion roars over his prey,

אַזוי ווי דער לייב און דער יונגלייב ברומט
brumt yungleib der un leib der vi azoi
roar young lion the and lion the as so

איבער זײַן רויב,
roib zain iber
prey its over

when a multitude of ro'im *(shepherds)* is called forth against him,

הגם אַ פֿולע פֿאַסטוכער זײַנען איינגעזאַמלט
aingezamlt zainen pastucher fule a hagam
gathered are shepherds full a even though

אַרום אים;
im arum
it around

he will not be afraid of their clamor,

פֿאַר זייער קול דערשרעקט ער זיך נישט,
nisht zich er dershrekt kol zeyer far
not self he frightened voice their before

nor disturb himself because of the noise of them;

און פֿאַר זייער ליאַרם בייגט ער זיך נישט;
nisht zich er beigt liarem zeyer far un
not self he bows noise their before and

so shall Hashem Tzva'os come down

אַזוי וועט ה׳ צבָאוֹת נידערן ,
nidern Tseva'ot Hashem vet azoi
descend of hosts Hashem will so

to fight for Mount Tziyon,

צו האַלטן מלחמה אויפֿן באַרג פֿון ציון
Tsiyon fun barg oifn milchome haltn tsu
Tziyon of mountain on war wage to

and for the givah *(hill)* thereof.

און אויף איר הויכן אָרט .
ort hoichn ir oif un
place high her on and

[5] As tzipporim *(birds)* flying,

[ה] ווי פֿויגלען פֿלאַטערנדיק,
flaterndik foiglen vi
fluttering birds like

so will Hashem Tzva'os defend Yerushalayim;

אַזוי וועט ה׳ צבָאוֹת באַשירעמען ירושָלַיִם ,
Yerushalayim bashiremen Tseva'ot Hashem vet azoi
Yerushalayim shield of hosts Hashem will so

defending also He will deliver it;

באַשירעמען און מציל זײַן ,
zain matsl un bashiremen
be save and shield

and paso'ach *(passing over)*
He will preserve it.

פַֿאַרשוינען און ראַטעווען.
rateven un parshoinen
save and to spare

[6] Shuvu *(turn ye, return)* unto Him from Whom the Bnei Yisroel have deeply revolted. [7] For in that day every ish shall cast away his elilim of kesef, and his elilim of zahav, which your own hands have made unto you as a chet.

[ו] קערט איַך אום צו וועמען איר האָט טיף
tif hot ir vemen tsu um aich kert
deeply have you whom to around yourselves turn

ווידערשפּעניקט, קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. [ז] פַֿאַר וואָר, אין יענעם טאָג
tog yenem in vor far Yisroel fun kinder vidershpenikt
day that on truly for Yisroel of children rebelled against

וועלן זיי פַֿאַראַכטן איטלעכער זיַינע אָפּגעטער פֿון זילבער, און זיַינע
zaine un zilber fun opgeter zaine itlecher farachten zei veln
his and silver of idols his each despise they will

אָפּגעטער פֿון גָּאלד, וואָס אייַערע הענט האָבן געמאַכט צו
tsu gemacht aich hobn hent aiere vos gold fun opgeter
to made for you have hands your which gold of idols

זינד.
zind
sin

[8] Then shall the Assyrian fall by a cherev, not of an ish *(man)*;

[ח] און אשור וועט פַֿאַלן דורך דער שוועָרד
shverd der durch faln vet Ashur un
sword the by fall will Assyria and

פֿון נישט אַ מאַן,
man a nisht fun
man a not of

and a cherev not of adam *(of mortals)* shall devour him;

און די שוועָרד פֿון נישט אַ מענטשן וועט אים פַֿאַרצערן;
fartseren im vet mentshn a nisht fun shverd di un
devour him will human a not of sword the and

so he shall flee from before the cherev,

און ער וועט אַנטלויפֿן פַֿאַר שוועָרד,
shverd faran antloifn vet er un
sword before the flee will he and

and his bochrim shall become forced laborers.

און זיַינע יונגע לייַט וועלן צו צינדז ווערן.
vern tsindz tsu veln lait yunge zaine un
become tribute to will people young his and

[9] And his rock shall pass away in magor *(terror)*,

[ט] און זיַין פֿעלדז וועט פֿון מורא פַֿאַרגיין,
fargein moire fun vet feldz zain un
perish fear from will rock his and

and his sarim shall desert the nes *(battle flag)* in panic,

און אַנגסטן פַֿאַר דער פָּאָן וועלן זיַינע האַרן,
harn zaine veln fon der far angstn un
lords his will standard the before terrors and

saith Hashem, Whose fire is in Tziyon,

זאָגט ה', וואָס זיַין פֿייַער איז אין צִיּוֹן,
Tsiyon in iz faier zain vos Hashem zogt
Tziyon in is fire his whose Hashem declares

and His furnace in Yerushalayim.

און זיַין אויוון אין ירוּשָׁלַיִם.
Yerushalayim in oivn zain un
Yerushalayim in firepot his and

32 See, a Melech shall reign in tzedek,

לב זע, מיט רעכטפֿאַרטיקייט וועט קיניג קיניגן דער,
kinig der kinign vet rechtfartikeit mit ze
king the reign will uprightness with behold

and sarim shall rule in mishpat *(justice)*.

און האַרן – זיי וועלן הערשן מיט גערעכטיקייט.
gerechtikeit mit hershn veln zei harn un
justice with rule will they lords and

[2] And an ish shall be

[ב] און איטלעכער וועט זיַין
zain vet itlecher un
be will each and

as a sheltering hiding place
from the ruach *(wind)*,

ווי אַ באַהעלטענישׁ פֿון ווינט,
vint fun baheltenish a vi
wind from shelter a like

and a seter *(refuge)* from
the tempest;

און אַ פֿאַרבאָרגענישׁ פֿון גוסרעגן ;
gusregn fun farborgenish a un
pouring rain from hidden place a and

as streams of mayim in
a dry place,

ווי אַ בעכן וואַסער אין אַ טריקענישׁ,
trikenish a in vaser bechn a vi
dry place a in water stream a like

as the tzel *(shadow)* of
a great rock

ווי דער שׁוועָר פֿון אַ שוואַרן פֿעלדז
feldz shvern a fun shotn der vi
rock heavy a of shadow the like

in a weary land.

אין אַ פֿאַרשמאַכטן לאַנד.
land farshmachtn a in
land parched a in

[3] And the eynayim of them that see
shall no longer be closed,

ג און נישט פֿאַרקלעפּט זיין וועלן די אויגן פֿון די זעער,
zeer di fun oign di veln zain farklept nisht un
seer the of eyes the will be closed not and

and the oznayim of them that
hear shall pay heed.

און די אויערן פֿון די הערער וועלן פֿאַרנעמען.
farnemen veln herer di fun oiern di un
perceive will hearer the of ears the and

[4] The levav also of the rash shall
understand da'as,

ד און דאָס האַרץ פֿון די איבעראיילטע וועט
vet iberailte di fun harts dos un
will rash the of heart the and

פֿאַרשטיין צו וויסן ,
visen tsu farshtein
know to understand

and the lashon of the stammerers
shall be ready to speak plainly.

און די צונג פֿון די שטאַמלער וועט רעדן
redn vet shtamler di fun tsung di un
speak will stammerers the of tongue the and

געלויפֿיק קלאָר.
klor geloifik
clear fluent

[5] The naval *(foolish person)* shall be
no more called noble,

ה און דעם געמיינעם וועט מען נישט רופֿן מער אַדלמאַן ,
adlman mer rufn nisht men vet gemeinem dem un
nobleman more call not they will fool the and

nor the scoundrel said to be
honorable.

און אויפֿן גייציקן וועט מען נישט זאָגן
zogn nisht men vet geitsikn oifn un
say not they will greedy one on and

מער נַדיבֿן .
nadivn mer
generous one more

[6] For the naval will speak foolishness,

ו וואָרעם דער געמיינער רעדט געמיין ,
gemein redt gemeiner der vorem
ignoble speaks fool the because

and his lev will work evil, to practise
khonef *(hypocrisy)*,

און זיין האַרץ אַרבעט אומרעכט, צו טאָן פֿאַלשקייט,
falshkeit ton tsu umrecht arbet harts zain un
falsehood do to unjustly works heart his and

and to utter to'ah *(error, perversity)*
against Hashem,

און צו רעדן וועגן ה מיט גענאַר;
genar mit Hashem vegen redn tsu un
deceit with Hashem concerning speak to and

to leave unsatisfied the nefesh of
the ra'av *(hungry)*,

צו לאָזן ליידיק דעם לייַב פֿון דעם הונגעריקן ,
hungerikn dem fun laib dem leidik lozn tsu
hungry the of body the empty leave to

and he will cause the drink of the tzameh *(thirsty)* to fail.

און דעם טראַנק פֿון דעם דאָרשטיקן צו מינערן .
minern tsu dorshtikn dem fun trank dem un
diminish to thirsty the of drink the and

[7] The schemes also of the schemer are ra'im *(evil ones)*;

ז און דער גייציקער , זיַנע געצייג זיַנען שלעכט,
shlecht zainen getsaig zaine geitsiker der un
evil are utensils his covetous the and

he deviseth zimmot *(wicked schemes)*

בייזע מחשבֿות באַראָט ער,
er barot machshoves beize
he advises thoughts evil

to destroy the poor with words of sheker,

אומצוברענגען דעם אָרעמאַן מיט רייד פֿון ליגן,
lign fun reid mit oreman dem umtsubrengen
lies of words with poor person the to destroy

even when the evyon *(needy)* speaketh mishpat *(justly)*.

אַפֿילו ווען דער אבֿיון טענהט גערעכט .
gerecht tainet evyon der ven afile
righteously argues needy one the when even

[8] But the noble maketh plans that are noble;

ח אָבער דער אַדלמאַן באַראָט אַדלקייט ,
adlkeit barot adlman der ober
noble plans advises nobleman the but

and by noble things shall he stand.

און אויף אַדלקייט וועט ער באַשטיין.
bashtein er vet adlkeit oif un
stand he will noble plans upon and

[9] Rise up, ye nashim that are complacently at ease;

ט איר רויקע וויַבער , שטייט אויף,
oif shteit vaiber ruike ir
up rise woman complacent you

hear my voice, ye banot at ease;

הערט מיַין קול , איר זיכערע טעכטער ,
techter zichere ir kol main hert
daughters secure you voice my listen

give ozen unto my speech.

פֿאַרנעמט מיַין זאָג .
zog main farnemt
speech my pay attention

[10] Days and a shanah, then shall ye tremble,

י טעג און יאָרן וועט איר ציטערן ,
tsiteren ir vet yorn un teg
tremble you will years and days

ye careless nashim;

איר זיכערע ,
zichere ir
secure ones you

for the grape harvest shall fail,

וואָרעם די לעזע איז פֿאַרלענדט,
farlendt iz lez di vorem
destroyed is harvest the for

the harvest of fruit shall not come.

קיין איַנזאַמלונג וועט נישט קומען .
kumen nisht vet ainzamlung kein
come not will gathering any

[11] Tremble, ye nashim that are complacently at ease;

יא שוידערט, איר רויקע ,
ruike ir shoidert
complacent ones you shudder

shake, ye complacent ones;

ציטערט, איר זיכערע ;
zichere ir tsitert
confident ones you tremble

strip you, and make you bare,

טוט אַיַך אויס און אַנטבלויזט אַיַך ,
aich antbloizt un ois aich tut
yourselves bare and out you do

and gird sackcloth upon your loins.

און גורט זאַק אויף די לענדן,
lendn di oif zak gurt un
loins the on sackcloth gird and

[12] They shall mournfully beat upon their breasts,

יב אויף די בריסט זיך שלאָגנדיק,
shlogndik zich brist di oif
beating self breast the on

for the pleasant fields,

איבער די גלוסטיקע פֿעלדער,
felder glustike di iber
fields lush the over

for the fruitful gefen *(vine)*.

איבערן פֿרוכטיקן ווײַנשטאָק;
vainshtok fruchtikn ibern
vineyard fruitful over

[13] Upon the admat Ami *(land of My People)*

יג איבער דער ערד פֿון מײַן פֿאָלק ,
folk main fun erd der iber
people my of land the over

shall come up kotz *(thorns)* and briers;

פֿאַרוואַקסן מיט דערנער און ווילדגעוועקס;
vildgeveks un derner mit farvaksn
wild growth and thorns with overgrown

indeed, upon all the batim *(houses)* of joy

יאָ , איבער אַלע הײַזער פֿון לוסטיקייט,
lustikeit fun haizer ale iber yo
gladness of houses all over yes

in the city of merriment;

איבערן פֿריילעכן כּרך .
kerch freilechn ibern
city joyous over

[14] Because the palaces shall be forsaken;

יד וואָרעם דער פּאַלאַץ איז פֿאַרלאָזט ,
farlozt iz palats der vorem
abandoned is palace the for

the multitude of the Ir shall be abandoned;

דער טומל פֿון שטאָט האָט אויפֿגעהערט;
oifgehert hot shtot fun tuml der
ceased has city of noise the

the citadel and stronghold shall be ruins ad olam,

דער ערדוואַל און דער טורעם זײַנען פֿאַר היילן אויף אייביק,
eibik oif heiln far zainen turem der un erdval der
ever for caves as are tower the and citadel the

a delight of wild donkeys,

אַ פֿרייד פֿאַר וואַלדאייזלען ,
valdeizlen far freid a
wild donkeys for joy a

a pasture of adarim *(flocks)*;

אַ פֿיטערונג פֿאַר סטאַדעס.
stades far fiterung a
herds for pasture a

[15] Until the Ruach be poured

טו ביז אויסגעגאָסן וועט ווערן אויף אונדז
undz oif vern vet oisgegosen biz
us on become will poured out until

upon us from on high,

דער רוּחַ הקדש פֿון דער הייך ,
heich der fun hkdsh ruach der
height the from HaKodesh Ruach the

and the midbar become a carmel *(fruitful field)*,

און דער מדבר וועט ווערן אַ פֿרוכטגאָרטן,
fruchtgortn a vern vet midber der un
fruit garden a become will desert the and

and the carmel become a ya'ar *(forest)*.

און דער פֿרוכטגאָרטן וועט פֿאַר אַ וואַלד גערעכנט ווערן .
vern gerechnt vald a far vet fruchtgortn der un
become regarded forest a for will fruit garden the and

[16] Then mishpat shall dwell in the midbar,

טז און אין מדבר וועט רוען גערעכטיקייט ,
gerechtikeit ruen vet midber in un
righteousness rest will wilderness in and

and tzedakah live in the carmel.

און רעכטפֿאַרטיקייט וועט ווויינען אין פֿרוכטגאָרטן.
fruchtgortn in voinen vet rechtfartikeit un
fruit garden in dwell will uprightness and

[17] And the ma'aseh *(work)* of tzedakah *(righteousness)* shall be shalom;

יז און דאָס ווערק פֿון רעכטפֿאַרטיקייט ווועט זיין שלום ,
sholem zain vet rechtfartikeit fun verk dos un
peace be will uprightness of work this and

and the effect of tzedakah

און דער אויפֿטו פֿון רעכטפֿאַרטיקייט –
rechtfartikeit fun oiftu der un
righteousness of effect the and

quietness and assurance ad olam *(forever)*.

רו און זיכערקייט אויף אייביק.
eibik oif zicherkeit un ru
ever for security and rest

[18] And my people shall dwell in a naveh shalom *(a habitation of peace)*

יח און מײַן פֿאָלק וועט זיצן אין אַ ווויינונג פֿון שלום ,
sholem fun voinung a in zitsn vet folk main un
peace of dwelling a in sit will people my and

and in secure mishkenot *(dwellings)*,

און אין ווויינערטער זיכערע,
zichere voinerter in un
secure dwelling places in and

and in quiet menuchot *(resting places)*;

און אין רוונגען שטילע.
shtile ruungen in un
quiet resting places in and

[19] When it shall hail,

יט און מע וועט זיך צעשפּרייטן
tseshpreitn zich vet me un
spread out self will one and

coming down on the ya'ar *(forest)*;

אויף דעם אַראָפּגאַנג פֿון וואַלד ,
vald fun aropgang dem oif
the forest of descent the on

and the Ir shall be utterly brought down in a low place.

און ביז אין דער נידערונג וועט נידערן די שטאָט.
shtot di nidern vet niderung der in biz un
city the lower will descent the in unto and

[20] Blessed are ye that sow beside all mayim,

כ ווויל צו אײַך וואָס זייט בײַ אַלע ווואַסערן,
vasern ale bai zeit vos aich tsu voil
waters all by be which you to well

that send forth there the regel of the shor *(ox)* and the chamor *(donkey)*.

וואָס לאָזט אַרויס פֿרײַ דעם פֿוס פֿון דעם
dem fun fus dem frai arois lozt vos
the of foot the free out let which

אָקס און דעם אייזל .
eizl dem un oks
donkey the and ox

33 Hoy *(woe, doom)* to thee that destroyest, and thou wast not destroyed;

לג ווויי , דו פֿאַרוויסטער וואָס ווערסט
verst vos farvister du vei
becomes who devastator you woe

נישט פֿאַרוויסט ,
farvist nisht
devastated not

and dealest treacherously, and they dealt not treacherously as a boged *(traitor, treacherous person)* with thee!

און דו פֿעלשער וואָס מע פֿעלשט נישט
nisht felsht me vos felsher du un
not deceives one whom deceiver you and

אָן דיר !
dir on
you(SG) against

When thou shalt cease to destroy, thou shalt be destroyed;

אַז דו ווועסט אויפֿהערן פֿאַרוויסטן , ווועסטו
vestu farvistn oifhern vest du az
will you(sg) devastating cease will you when

פֿאַרוויסט ווערן ,
vern farvist
become devastated

and when thou shalt make an end to deal treacherously, they shall deal treacherously as a boged with thee.

אַז דו וועסט ענדיקן פַּעלשן , וועט מען
men vet felshn endikn vest du az
one will deceiving finish will you when
דיר . פַּעלשן אָן
dir on felshn
you(SG) against deceive

[2] Hashem, be gracious unto us;

ב ה לייַטזעליק אונדז,
undz laitzelik Hashem
to us give grace Hashem

we have waited for Thee;

צו דיר האָבן מיר געהאָפט;
gehoft mir hobn dir tsu
hoped we have you(SG) to

be Thou their zero'a in the bekarim *(mornings)*,

זיַי זייער אָרעם אַלע פֿרימאָרגן,
frimorgn ale orem zeyer zai
morning every arm their be

our Yeshu'ah *(salvation)* also in the time of tzoros.

און אונדזער הילף אין צייַט פֿון נויט .
noit fun tsait in hilf undzer un
need of time in help our and

[3] At the noise of the tumult the peoples fled;

ג פֿון קול פֿון דעם טומל זיַינען די אומות אַנטלאָפֿן,
antlofn umes di zainen tuml dem fun kol fun
fled peoples the are tumult the of sound from

at the lifting up of Thyself the Goyim were scattered.

פֿון דיר אויפֿהייבן זיך ווערן די פַּעלקער צעשפּרייט .
tseshpreit felker di vern zich oifheibn dain fun
spread out nations the become self rising up your from

[4] And your shalal *(booty, plunder, gain)* shall be gathered

ד און אויפֿגעקליבן וועט ווערן אייַער רויב
roib aier vern vet oifgeklibn un
plunder your become will gathered and

like the gathering of the locusts;

ווי דער היישעריק קליַבט אויף,
oif klaibt heisherik der vi
up gathers locust the as

as the swarm of grasshoppers

ווי גרילן שפּרינגען ,
shpringen griln vi
leaping grasshoppers like

shall men pounce upon them.

טוט מען שפּרינגען דערויף .
deroif shpringen men tut
thereon leap they do

[5] Hashem is exalted; for He dwelleth on high;

ה דערהויבן איז ה , וואָרעם ער רוט אין דער הייך ;
heich der in rut er vorem Hashem iz derhoibn
height the in rests he because Hashem is exalted

He hath filled Tziyon with mishpat and tzedakah.

ער פֿילט אָן צִיּון מיט רעכט און גערעכטיקייט .
gerechtikeit un recht mit Tsiyon on filt er
righteousness and justice with Tziyon on fills he

[6] And He shall be the emunah *(faithfulness, stability)* of thy times,

ו און די זיכערקייט פֿון דיַינע צייַטן וועט זיַין
zain vet tsaitn daine fun zicherkeit di un
be shall times your of security the and

a rich store of Yeshu'ah *(salvation)*, chochmah, and da'as;

אַ שאַץ מיט ישועות , חכמה און דערקענונג ;
derkenung un chochme yeshues mit shats a
knowledge and wisdom saving acts with treasure a

the yirat Hashem is his otzar *(treasure)*.

מורא פֿאַר ה , דאָס וועט זיַין זיַין אוצר .
oitser zain zain vet dos Hashem far moire
treasure his be will this Hashem before fear

[7] Behold, their valiant ones shall cry in the street;

ז זע , זייערע העלדן קלאָגן דרויסן ,
droisn klogn heldn zeyere ze
outside cry out heroes their see

the malachei shalom shall weep bitterly.

די שלוחים פֿון שלום טוען ביטער ווײנען .
veinen biter tuen sholem fun shluchim di
weep bitterly do peace of messengers the

8 The mesillot *(highways)* lie in ruins,

ח פַֿאַרוויסט זײַנען די וועגן ,
vegen di zainen farvist
roads the are desolate

the wayfaring man ceaseth;

אויפֿגעהערט דער וועגפֿאָרער;
vegforer der oifgehert
wayfarer the ceased

he hath annulled the brit *(covenant)*,

ער האָט פַֿאַרשטערט דעם ברית ,
bris dem farshtert hot er
covenant the broken has he

he hath despised the towns,

ער האָט פַֿאַראַכט די שטעט,
shtet di faracht hot er
cities the despised has he

he regardeth no enosh *(humankind)*.

ער אַכט נישט אויף קיין מענטשן .
mentshn kein oif nisht acht er
man any on not regards he

9 Ha'aretz mourneth and languisheth;

ט פַֿאַרטרויערט, פַֿאַרשניטן איז דאָס לאַנד,
land dos iz farshnitn fartroiert
land the is withered mourns

Levanon is ashamed and shriveled;

פַֿאַרשעמט איז דער לבֿנון , פַֿאַרוועלקט;
farvelkt Levanon der iz farshemt
withered Levanon the is ashamed

Sharon is like an aravah;

דער שָׁרוֹן איז ווי אַ מדבר געווָארן ,
gevorn midber a vi iz Sharon der
having become desert a like is Sharon the

and Bashan and Carmel shake off their foliage.

און אָפּגעטרייסלט איז בָּשָׁן און כַּרְמֶל .
Karmel un Bashan iz opgetreislt un
Carmel and Bashan is shaken off and

10 Now will I arise, saith Hashem;

י אַצונד וועל איך אויפֿשטיין, זאָגט ה ,
Hashem zogt oifshtein ich vel atsund
Hashem declares rise up I will now

now will I be exalted;

אַצונד וועל איך זיך דערהייבן ,
derheichn zich ich vel atsund
elevate self I will now

now will I lift up Myself.

אַצונד וועל איך זיך אויפֿהייבן.
oifheibn zich ich vel atsund
lift up self I will now

11 Ye shall conceive chaff, ye shall bring forth straw;

יא איר טראָגט שפּרײַ , וועט איר געבערן שטרוי;
shtroi gebern ir vet shprei trogt ir
straw give birth to you will chaff carry you

your ruach *(breath)*, as eish, shall devour you.

אײַער אָטעם – אַ פֿײַער וואָס וועט אײַך פַֿארצערן.
fartseren aich vet vos faier a otem aier
devour you will which fire a breath your

12 And the peoples shall be as the burnings of lime;

יב און די פֿעלקער וועלן זײַן ווי קאַלך פַֿארברענטע,
farbrente kalch vi zain veln felker di un
burned lime as be will nations the and

as thorns cut up shall they be burned in the eish.

ווי דערנער אָפּגעהאַקטע וואָס ווערן אין
in vern vos opgehakte derner vi
in become which cut down thorns like

פֿײַער געצונדן .
getsundn faier
kindled fire

[13] Hear, ye that are far off, what I have done;

יג הערט, איר ווייַטע, וואָס איך האָב געטאָן,
geton hob ich vos vaite ir hert
done have I what far off you hear

and, ye that are near, acknowledge My gevurah *(might)*.

און ווייסט, איר נאָנטע, מיַן גבֿורה .
gevure main nonte ir veist un
might my near you know and

[14] The chatta'im *(sinners)* in Tziyon are terrified;

יד עס אַנגסטן אין צִיּון די זינדיקע,
zindike di Tsiyon in angstn es
sinners the Tziyon in terrified is

trembling hath seized the khanafim *(hypocrites)*.

אַ ציטערניש האָט אָנגענומען די פֿאַלשע :
falshe di ongenumen hot tsiterenish a
hypocrites the seized has panic a

Who among us can dwell with the devouring eish?

ווער פֿון אונדז קען ווייַלן אין דעם פֿייַער וואָס פֿאַרצערט?
fartsert vos faier dem in vailn ken undz fun ver
devours which fire the in dwell can us of who

Who among us can dwell with mokedei olam *(everlasting burnings)*?

ווער פֿון אונדז קען ווייַלן אין די אייביקע ברענדן ?
brandn eibike di in vailn ken undz fun ver
burnings everlasting the in dwell can us of who

[15] He that walketh in tzedakot, and speaketh meisharim *(right things)*,

טו דער וואָס גייט אין רעכטפֿאַרטיקייט, און
un rechtfartikeit in geit vos der
and righteousness in goes who the one

רעדט ערלעך ,
erlech redt
honestly speaks

he that despiseth the gain of extortions,

דער וואָס פֿאַראַכט דעם געווין פֿון רויב ,
roib fun gevin dem faracht vos der
plunder of dishonest gain the despises who the one

that guards his palms from accepting shochad *(bribe[s])*,

דער וואָס שאָקלט אָפּ זיַינע הענט פֿון
fun hent zaine op shoklt vos der
from hands his away shakes who the one

אָננעמען שוחד ,
shochad onnemen
a bribe accepting

that stoppeth his ozen from hearing of dahm,

דער וואָס פֿאַרשטאָפּט זיַין אויער פֿון הערן
hern fun oier zain farshtopt vos der
hearing of ear his stopped up who the one

וועגן בלוט ,
blut vegen
blood concerning

and shutteth his eynayim from seeing rah;

און פֿאַרדריקט זיַינע אויגן פֿון קוקן אויף שלעכטס.
shlechts oif kukn fun oign zaine fardrikt un
evil on looking from eyes his suppressed and

[16] He shall dwell on high;

טז ער וועט רוען אין דער הייך ;
heich der in ruen vet er
height the in rest will he

his metzadot shall be the rocky fortress;

פֿעסטונגען פֿון פֿעלדזן וועלן זיַין זיַין באַשיצונג ;
bashitsung zain zain veln feldzn fun festungen
refuge his be will rocks of fortresses

his lechem shall be given him; his mayim shall be unfailing.

זיַין ברויט איז געגעבן , זיַין וואַסער איז זיכער .
zicher iz vaser zain gegebn iz broit zain
secure is water his given is bread his

[17] Thine eynayim shall see Melech in His yafeh *(beauty)*;

יז דעם מלך אין זיַין שיינקייט וועלן אָנקוקן דיַינע אויגן;
oign daine onkukn veln sheinkeit zain in melech dem
eyes your behold will beauty his in king the

they shall behold eretz that is very far off.

זיי וועלן זען אַ לאַנד פֿון ווייַטענישן .
vaitenishn fun land a zen veln zei
far off of land a see will they

18 Thine lev shall ponder terror.

יח דיַין האַרץ וועט טראַכטן אָן דער אימה :
eime der on trachtn vet harts dain
terror the on think on will heart your

Where is the sofer *(scribe)*?

ווו איז דער וואָס האָט געציילט ?
getseilt hot vos der iz vu
counted has who the one is where

Where is he who weighs?

ווו דער וואָס האָט געוויגן ?
gevoign hot vos der vu
weighed has who the one where

Where is he that counts the migdalim *(towers)*?

ווו דער וואָס האָט די טורעמס געציילט ?
getseilt turems di hot vos der vu
counted towers the has who the one where

19 Thou shalt no longer see a fierce people,

יט דאָס פֿאַרשײַטע פֿאָלק וועסטו מער נישט זען ,
zen nisht mer vestu folk farshaite dos
see not more will you(sg) people strong the

a people of unfathomable language that is incomprehensible,

דאָס פֿאָלק מיט אַ טונקעלער שפּראַך , נישט
nisht shprach tunkeler a mit folk dos
not language obscure an with people the

צו פֿאַרשטיין ,
farshtein tsu
understand to

of a stammering lashon, that thou canst not understand.

מיט אַ שטאַמלדיקן לשון , נישט קלוג צו ווערן .
vern tsu klug nisht loshen shtamldikn a mit
become to intelligent not tongue stammering a with

20 Look upon Tziyon, the city of mo'adenu *(our appointed times, festivals)*;

כ קוק אָן ציון , די שטאָט פֿון אונדזער איינזאַמלונג ;
ainzamlung undzer fun shtot di Tsiyon on kuk
gathering our of city the Tziyon on look

thine eynayim shall see Yerushalayim

דיַינע אויגן וועלן זען ירושָלַיִם ,
Yerushalayim zen veln oign daine
Yerushalayim see will eyes your

a quiet naveh,

אַ ווויינונג אַ רויִקע ,
ruike a voinung a
tranquil a habitation a

an ohel that shall not be taken down;

אַ געצעלט וואָס וועט נישט אַוועקגערוקט ווערן ,
vern avekgerukt nisht vet vos getselt a
become removed not will that tent a

not one stake thereof shall ever be pulled up,

וואָס זיַינע פֿלעקלעך וועלן אייביק נישט
nisht eibik veln fleklech zaine vos
not ever will tent pegs its which

אַרויסגעצויגן ווערן ,
vern aroisgetsoign
become drawn out

neither shall any of the ropes thereof be broken.

און אַלע זיַינע שטריק וועלן נישט אָפּגעריסן ווערן .
vern opgerisn nisht veln shtrik zaine ale un
become broke off not will cords his all and

21 But there Adir Hashem will be unto us

כא נאָר דאָרטן וועט ה אונדז זיין מאַכטיק,
machtik zain undz Hashem vet dortn nor
mighty be us Hashem will there but

a makom *(place)* of broad rivers and streams;

ווו אַן אָרט פֿון טיַכן , שטראָמען ברייטרוימיקע,
breitroimike shtromen taichn fun ort an vi
broad streams rivers of place a like

wherein shall go no galley
with oars,

neither shall a mighty
ship pass thereby.

22 For Hashem is our
Shofet,

Hashem is Mechokkeinu *(our Lawgiver)*,

Hashem is Malkeinu;

Hu yoshieinu *(He will save us)*.

23 Thy riggings are loosed;

they could not well strengthen
their mast,

they could not spread the nes *(sail)*;

then is the shalal *(spoil, plunder)* of
a great plunder divided;

the pisechim *(lame ones)* take
the plunder.

24 And the inhabitant [of
Yerushalayim] shall not say,
I am ill;

the people that dwell therein shall
be forgiven their avon.

34 Come near, ye Goyim,
to hear;

and pay heed, ye peoples;

let ha'aretz hear, and all that
is therein;

the tevel *(world)*, and all things
that come forth of it.

ווּאָס קיין רודערשיף קען אויף אים נישט גיין ,
gein nisht im oif ken rudershif kein vos
go not it on can rowers any which

און קיין שטאַרקער אָקרענט קען אים נישט איבערפֿאָרן.
iberforn nisht im ken okrent shtarker kein un
pass over not it can ship mighty any and

כב ווָאָרעם ה איז אונדזער ריכטער,
richter undzer iz Hashem vorem
judge our is Hashem because

ה איז אונדזער געזעצגעבער,
gezetsgeber undzer iz Hashem
lawgiver our is Hashem

ה איז אונדזער מלך ;
melech undzer iz Hashem
king our is Hashem

ער וועט אונדז העלפֿן.
helfn undz vet er
save us will he

כג לויז געווָארן זיַנען דיַינע שטריק,
shtrik daine zainen gevorn loiz
cords your are having become release

זיי האַלטן נישט פֿעסט זייער מאַסט,
mast zeyer fest nisht haltn zei
mast their firm not hold they

זיי שפּרייטן דעם זאַגל נישט אויס.
ois nisht zagl dem shpreitn zei
out not sail the spread they

דעמצמאָל וועט פֿאַנג פֿון פֿיל זאַקרויב צעטיילט,
tseteilt zakroib fil fun fang vert dentsmol
divided booty much of plunder shall be then

הינקעדיקע רויבן רויב .
roib roibn hinkedike
plunder to plunder the lame

כד און קיין איַנוווינער וועט נישט זאָגן :
zogn nisht vet ainvoiner kein un
say not will inhabitant any and

איך בין קראַנק;
krank bin ich
ill am I

דעם פֿאָלק ווָאס זיצט דערין איז פֿאַרגעבן די זינד .
zind di fargebn iz derin zitst vos folk dem
sin the forgiven is in it sit who people the

לד

גענענט , איר פֿעלקער, צו הערן,
hern tsu felker ir genent
hear to nations you come near

און איר אומות , פֿאַרנעמט ;
farnemt umes ir un
pay attention peoples you and

זאָל הערן די ערד און איר פֿולקייט,
fulkeit ir un erd di hern zol
fullness its and earth the hear shall

די וועלט און אַלע אירע שפּראָצונגען .
shprotsungen ire ale un velt di
sprouts its all and world the

[2] For the ketzef Hashem *(wrath of Hashem)* is upon kol HaGoyim,

and His chemah *(fury, wrath)* upon all their tz'va;

He hath utterly destroyed them,

He hath delivered them to the tevach *(slaughter)*.

[3] Their slain also shall be cast out,

and their stench shall go up out of their pegarim *(corpses)*,

and the harim shall be drenched with their dahm.

[4] And kol Tz'va HaShomayim *(all the host of heaven)* shall be dissolved,

and the Shomayim shall be rolled up like a sefer;

and all their tz'va shall fall,

like the aleh *(leaf)* falleth from the gefen,

like that falling from the te'enah *(fig tree)*.

[5] For My cherev shall be satiated in Shomayim; hinei,

it shall come down upon Edom,

and shall descend on the Am *(people)* of My Cherem *(ban of destruction)* in mishpat.

[6] The Cherev Hashem *(Sword of Hashem)* is filled with dahm,

it is gorged with chelev,

ב וואָרעם ה האָט אַ כּעס אויף אַלע פֿעלקער,
felker ale oif kaas a hot Hashem vorem
nations all on anger a has Hashem because

און אַ גרימצאָרן אויף זייער גאַנצן חיל ;
cheil gantsn zeyer oif grimtsorn a un
army entire their on wrath a and

ער האָט זיי צו חרם געמאַכט ,
gemacht cheirem tsu zei hot er
made devoted to them has he

זיי איבערגעגעבן צו דער שחיטה .
shechite der tsu ibergegebn zei
slaughter the to delivered them

ג און זייערע דערשלאָגענע וועלן זיך וואַלגערן,
valgern zich veln dershlogene zeyere un
cast out self will slain their and

– און פֿון זייערע פּגָרים וועט אויפֿגיין אַ געשטאַנק,
geshtank a oifgein vet pegorim zeyere fun un
stench a come up will corpses their from and

און די בערג וועלן צעגיין פֿון זייער בלוט .
blut zeyer fun tsegein veln berg di un
blood their of melt will mountains the and

ד און דער גאַנצער חיל פֿון הימל וועט צעקריכן ,
tsekrichn vet himel fun cheil gantser der un
crumble will heaven of host whole the and

און די הימלען וועלן ווי אַ מגילה זיך אויפֿוויקלען,
oifviklen zich megile a vi veln himlen di un
unroll self scroll a like will heavens the and

און זייער גאַנץ חיל וועט אַראָפֿוועלקן,
aropvelkn vet cheil gants zeyer un
down wilt will host all their and

ווי אַ בלאַט וועלקט פֿון ווײַנשטאָק,
vainshtok fun velkt blat a vi
vine from wilts leaf a like

און ווי פֿאַרוועלקט פֿון אַ פֿייגנבוים .
faignboim a fun farvelkt vi un
fig tree a of withered like and

ה וואָרעם אָנגעטרונקען אין הימל האָט זיך מײַן שווערד,
shverd main zich hot himel in ongetrunken vorem
sword my self has heaven in soaked because

אָט וועט זי אויף אֱדוֹם אַראָפּנידערן,
aropnideren Edom oif zi vet ot
go down Edom on it will behold

און אויף דעם פֿאָלק פֿון מײַן חרם ,
cheirem main fun folk dem oif un
devoted my of people the on and

צום משפּט .
mishpot tsum
judgment to the

ו ג-טס שווערד איז פֿול מיט בלוט ,
blut mit ful iz shverd G-ts
blood with full is sword G-d's

געזעפֿטיקט מיט פֿעטס,
fets mit gezeftikt
fats with saturated

and with the dahm of lambs and goats,

מיט בלוט פֿון לעמער אוּן בעק ,
bek un lemer fun blut mit
male goats and lambs of blood with

with the chelev of the kidneys of rams;

מיט נירנפֿעטס פֿון ווידערס;
viders fun nirnfets mit
rams of kidney fat with

for Hashem hath a zevach in Botzrah,

ווארעם ה׳ האָט אַ שלאַכטונג אין בָּצרָה ,
Botsrah in shlachtung a hot Hashem vorem
Botzrah in slaughter a has Hashem for

and a tevach gadol in Eretz Edom.

אוּן אַ גרויסע שעכטונג אין לאַנד אֱדוֹם .
Edom land in shechtung groise a un
Edom land in slaughter great a and

[7] And the re'emim *(wild oxen)* shall fall with them,

ז אוּן נידערן ווערן ווילטירן מיט זיי ,
zei mit vizltirn veln nidern un
them with wild oxen will descend and

and the bull calves with the bulls;

אוּן בולן מיט אָקסן;
oksen mit buln un
oxen with bulls and

and their land shall be soaked with dahm,

אוּן אָנטרינקען ווערט זיך זייער ערד מיט בלוט ,
blut mit erd zeyer zich vet ontrinken un
blood with land their self will water and

and their aphar *(dust)* enriched with chelev.

אוּן זייער שטויב ווערט זיך זעפֿטיקן מיט פֿעטס.
fets mit zeftikn zich vet shtoib zeyer un
fats with saturate self will dust their and

[8] For it is the Yom Nakam L'Hashem *(Day of Vengeance unto* Hashem*)*,

ח ווארעם אַ טאָג פֿון נקמה איז ביַי ה׳ ,
Hashem bai iz nekome fun tog a vorem
Hashem with is vengeance of day a for

and the Shnat Shillumim *(Year of Retributions)* for the cause of Tziyon.

אַ יאָר פֿון באַצאָלונג פֿאַר דעם קריג פֿון צִיּוֹן .
Tsiyon fun krig dem far batsolung fun yor a
Tziyon of quarrel the for revenge of year a

[9] And the streams thereof shall be turned into zefet *(pitch, tar)*,

ט אוּן פֿאַרקערט ווערן אין פּעך ווערן אירע שטראָמען,
shtromen ire veln pech in vern farkert un
streams its will pitch into become turned and

and the aphar *(dust)* thereof into gofrit *(burning sulfur)*,

אוּן איר שטויב אין שוועבל ,
shvebl in shtoib ir un
brimstone into dust its and

and the land thereof shall become burning zefet *(pitch, tar)*.

אוּן איר ערד ווערט ברענענדיקע פּעך .
pech brenendike vern vet erd ir un
pitch burning become will land its and

[10] It shall not be quenched lailah v'yomam;

י טאָג אוּן נאַכט ווערט זי נישט פֿאַרלאָשן ווערן ,
vern farloshn nisht zi vet nacht un tog
become extinguished not it will night and day

the ashan *(smoke)* thereof shall go up l'olam *(forever)*;

אויף אייביק ווערט אויפֿגיין איר רויך ;
roich ir oifgein vet eibik oif
smoke its go up will ever for

from dor to dor it shall lie desolate;

פֿון דור צו דור ווערט זי וויסט זיין ,
zain vist zi vet dor tsu dor fun
be waste it will generation to generation from

none shall pass through it l'netzach netzachim.

אויף אייביקאייביקייטן ווערט קיינער נישט דורכגיין דורך איר.
ir durch durchgein nisht keiner vet eibikeibikeitn oif
it by pass through not anyone will ever and ever for

[11] But the desert owl and the screech owl shall possess it;

יא אוּן יַרשען ווערן זי דער פּעליקאַן אוּן דער זומפּבושל ,
zumpbushl der un pelikan der zi veln yarshen un
hedgehog the and pelican the it will inherit and

even the yanshuf *(great owl)* and the orev *(raven)* shall dwell in it;

און די סאָווע און דער ראָב וועלן רוען אין איר;
ir in ruen veln rob der un sove di un
it in dwell will raven the and owl the and

and He shall stretch out upon it the measuring line of tohu,

און ער וועט ציען אויף איר אַ שנור פֿון ווייסטקייט,
vistkeit fun shnur a ir oif tsien vet er un
ruin of cord a it on draw out will he and

and the plumbline of vohu.

און אַ גרונטוואָג פֿון לייִדיקייט .
leidikeit fun gruntvog a un
emptiness of plumb line a and

12 For the nobles thereof

יב פֿון אירע אַדלליִט וועט נישט זיין דאָרט
dort zain nisht vet adllait ire fun
there be not will leading people its of

there shall be nothing to call a maluchah *(kingdom)*

וואָר עס זאָל אַ מלוכה אויסרופֿן;
oisrufn meluche a zol es ver
call out kingdom a shall it who

and all her sarim shall come to naught.

און אַלע אירע שָׂרות וועלן וועָרן צו נישט .
nisht tsu vern veln srores ire ale un
nought to become will princes its all and

13 And sirim *(thorns)* shall come up in her citadels,

יג און אויפֿגיין וועלן דערנער אין אירע פּאַלאַצן,
palatsn ire in derner veln oifgein un
palaces its in thorns will goes up and

nettles and brambles in the strongholds thereof;

און קראָפּיווע און שטעכגעוועקס אין אירע פֿעסטונגען;
festungen ire in shtechgeveks un kropive un
fortresses its in brambles and nettles and

and it shall become the habitation of jackals,

און זי וועט זיין אַ ווינונג פֿון שאַקאַלן,
shakaln fun voinung a zain vet zi un
jackals of habitation a be will it and

and the abode for banot ya'anah *(ostriches)*.

אַ געהעפֿט פֿאַר שטרויספֿויגלען.
shtroisfoiglen far geheft a
ostriches for court a

14 The tziyyim *(martens)* shall also encounter iyyim *(wild cats)*,

יד און ווילדע קעץ וועלן אָנטרעפֿן מדבר-הינט ,
midber-hint ontrefn veln kets vilde un
desert dogs meet will cats wild and

and a sa'ir *(wild goat)* calls to its companion,

און אַ שד וועט רופֿן צו זיין חבֿר ;
chever zain tsu rufn vet shed a un
companion its to call will demon a and

and lilit *(night creature)* dwells there

יאָ , דאָרטן טוט לילית רוען ,
ruen lilit tut dortn yo
dwell Lilith does there yes

and finds for itself a mano'ach *(place of rest)*.

און געפֿינט איר מנוחה .
menuche ir gefint un
resting place her find and

15 There shall the kipoz *(bittern)* nest, and lay eggs,

טו דאָרט מאַכט די פֿיַילשלאַנג איר נעסט, און לייגט,
leigt un nest ir failshlang di macht dort
lay and nest her arrow snake the makes there

and hatch and care for young under her tzel;

און בריט און וואַרעמט אין איר שאָטן ;
shotn ir in varemt un brit un
shadow her in warm and hatch and

there shall the dayyot *(kites, vultures)* also be gathered,

יאָ , דאָרט זאַמלען זיך האָביכפֿויגלען
habichfoiglen zich zamlen dort yo
vultures self assemble there yes

every one with its mate.

איינער צום אַנדערן .
andern tsum einer
another to one

[16] Search ye out in the Sefer Hashem, and read;

טז פָֿארשט אין הס בוך , און לייענט;
leyent un buch Hashems in forsht
read and book Hashem's in seek

no one of these creatures shall fail,

קיינס פֿון די דאָזיקע איז נישט געמינערט,
geminert nisht iz dozike di fun keins
missing not is these the of any

none shall lack her mate;

קיינס פֿעלט נישט צום אַנדערן .
andern tsum nisht felt keins
another to the not lacks any

for My mouth hath commanded,

ווארעם מײַן מויל האָט באַפֿוילן ,
bafoiln hot moil main vorem
commanded has mouth my for

and His Ruach hath gathered them.

און זײַן רוּח האָט זיי איינגעזאַמלט.
aingezamlt zei hot ruach zain un
gathered them has Spirit his and

[17] And He hath cast the goral (lot) for them,

יז און ער האָט זיי געוואָרפֿן אַ גורל ,
goirl a gevorfn zei hot er un
lot a cast them has he and

and His Yad hath made the land assignment unto them by measuring line;

און זײַן האַנט האָט עס זיי צעטיילט
tseteilt zei es hot hant zain un
divided them it has hand his and

מיט אַ שנור ;
shnur a mit
cord a with

they shall possess it ad olam,

ביז אייביק וועלן זיי עס ירשען ,
yarshen es zei veln eibik biz
inherit it they will ever for

from dor to dor shall they dwell therein.

אויף דור-דורות וועלן זיי רוען דערין .
derin ruen zei veln dor-doires oif
therein dwell they will throughout generations from

לה

35 The Midbar (*desert*) and the Tziyyah (*dry land*) shall be glad over them;

לוסטיק זײַן וועלן דער מדבר און
un midber der veln zain lustik
and wilderness the will be joyful

די טריקענישע ,
trikenish di
dry ground the

and the Aravah shall rejoice,

און פֿרייען וועט זיך די ווּיסטע,
viste di zich vet freyen un
desert the self will rejoice and

and blossom like the khavatzelet (*lily*).

און בלי֫ען ווי אַ רויז .
roiz a vi blien un
rose a as blossom and

[2] It shall bloom abundantly,

ב בלי֫ען וועט זי בלי֫ען , און זיך פֿרייען,
freyen zich un blien zi vet blien
rejoice self and blossom it will blossom

and rejoice even with gilat (*rejoicing*) and rannein (*joyous singing*);

יאָ , מיט פֿרייד און געזאַנג ;
gezang un freid mit yo
singing and joy with yes

the kavod haLevanon (*glory of Lebanon*) shall be given unto her (*the Aravah*),

די פּראַכט פֿון לבֿנון איז איר געגעבן ,
gegebn ir iz Levanon fun pracht di
given it is Levanon of glory the

the hadar (*majesty*) of Carmel and Sharon;

די שיינקייט פֿון כַּרְמֶל און שָׁרוֹן ;
Sharon un Karmel fun sheinkeit di
Sharon and Carmel of majesty the

they shall see the Kavod Hashem *(glory of* Hashem*)*,

זיי וועלן זען די פּראַכט פֿון ה ,
Hashem fun pracht di zen veln zei
Hashem of glory the see will they

and the Hadar Eloheinu *(majesty of our G-d)*.

די שיינקייט פֿון אלוקינו .
Elokeinu fun sheinkeit di
our G-d of majesty the

[3] Make ye the weak hands chazak *(strong)*,

[ג] שטאַרקט די שלאַפֿע הענט ,
hent shlafe di shtarkt
hands weak the strengthen

and steady the birkayim *(knees)* koshlot *(feeble ones [knees] that give way, i.e., of those of the Golus returning to G-d in Tziyon)*.

און די שטרויכלדיקע קני טוט
tut kni shtroichldike di un
do knees feeble the and

פֿעסטיקן .
festikn
make firm

[4] Say to them that are of a fearful lev,

[ד] זאָגט צו די אומרויִקע הערצער:
hertser umruike di tsu zogt
hearts fearful the ones to say

Be strong, fear not;

זייַט שטאַרק, האָט נישט מורא ;
moire nisht hot shtark zait
fear not have strong be

hinei, Eloheichem *(your G-d)* will come with nakam *(vengeance)*,

אָט איז אלוקיכם , ער וועט קומען מיט נקמה ,
nekome mit kumen vet er Elokeichem iz ot
vengeance with come will he your G-d is behold

with Elohim gemul *(divine retribution)*

מיט פֿאַרגעלטונג פֿון אלקים
Elokim fun fargeltung mit
G-d of recompense with

He will come and save you.

וועט ער קומען און אייַך העלפֿן.
helfn aich un kumen er vet
save you and come he will

[5] Then the eyes of the ivvrim *(blind people)* shall be opened,

[ה] דעמצמאָל וועלן אויפֿגעמאַכט ווערן די אויגן פֿון בלינדע,
blinde fun oign di vern oifgemacht veln dentsmol
blind of eyes the become opened will then

and the ears of the chereshim *(deaf ones)* shall be unstopped.

און די אויערן פֿון טויבע וועלן געעפֿנט ווערן .
vern geefent veln toibe fun oiern di un
become opened will deaf of ears the and

[6] Then shall the pisei'ach *(lame)* leap like the deer,

[ו] דעמצמאָל וועט אַ הינקעדיקער שפּרינגען ווי אַ הינד,
hind a vi shpringen hinkediker a vet dentsmol
deer a as leap lame person a will then

and the leshon *(tongue)* of the illem *(the mute)* sing for joy;

און די צונג פֿון אַ שטומען וועט זינגען ;
zingen vet shtumen a fun tsung di un
sing will mute person a of tongue the and

for in the midbar shall mayim break forth,

וואָרעם אין מדבר ברעכן אויס וואַסערן,
vasern ois brechn midber in vorem
waters out burst wilderness in for

and streams in the Aravah.

און בעכן אין דער וויסטע.
viste der in bechn un
desert the in streams and

[7] And the sharav *(burning sand)* shall become an agam *(pool, lake, pond)*

[ז] און דאָס הייסע געזעמדן וועט ווערן אַ טייַך ,
taich a vern vet gezemdn heise dos un
brook a become will sandy areas parched the and

and the thirsty land, springs of mayim;

און דער דאָרשטיקער לאַנד — קוואַלן וואַסער;
vaser kvaln land dorshtiker der un
water springs of land thirsty the and

in the habitation of jackals, where each [jackal] lay, shall be khatzir *(grassland)*

אין ווונאָרט פֿון שאַקאַלן, ווו זיי האָבן
hobn zei vu shakaln fun voinort in
have they where jackals of habitation in

לייגן , וועט זיין גראָז,
groz zain vet leign
grass be will lain down

as well as reeds and gomeh *(papyrus, bulrushes)*.

מיט ראָר און יאַמש .
yamsh un ror mit
rushes and reed with

[8] And a maslul *(highway)* shall be there, and a derech *(road)*,

ח און דאָרט וועט זיין אַ שטעג, און אַ וועג
veg a un shteg a zain vet dort un
way a and highway a be will there and

and it shall be called The Derech HaKodesh *(The Holy Road)*;

און דער הייליקער וועג וועט מען אים רופֿן;
rufn im men vet veg heiliker der un
call it one will way holy the and

the tameh *(unclean, impure person [see Isa 26:7])* shall not pass along it,

נישט דורכגיין וועט אים אַן אומריינער,
umreiner an im vet durchgein nisht
unclean an it will pass over not

inasmuch as it shall be for them,

ניַערט פֿאַר זיי וועט ער זיין ;
zain er vet zei far naiert
be it will them for but

that is, the Holech Derech *(Walker of the Road, i.e., whoever is the [Redeemed])*, even evilim *(morally bad foolish people)* shall not go astray thereon.

וועגגייער אַפֿילו אומגעניטע וועלן
veln umgenite afile veggeyer
will inexperienced even way goers

נישט בלאָנדזשען.
blondzhen nisht
go astray not

[9] No aryeh *(lion)* shall be there,

ט דאָרט וועט נישט זיין קיין לייב,
leib kein zain nisht vet dort
lion any be not will there

nor any peritz chayyot *(ferocious of [wild] beasts)* shall go up thereon,

און קיין ווילדע חיה וועט נישט אַרויפֿגיין אויף אים –
im oif aroifgein nisht vet chaye vilde kein un
it on go up not will beast wild any and

it shall not be found there;

זיי וועלן זיך דאָרט נישט געפֿינען .
gefinen nisht dort zich veln zei
be found not there self will they

but the Ge'ulim *(redeemed people)* shall walk there;

און די אויסגעלייזטע וועלן גיין ,
gein veln oisgeleizte di un
go will redeemed ones the and

[10] And the Peduyei Hashem *(ransomed ones of* Hashem*)* shall return,

י און די דערלייזטע פֿון ה וועלן צוריקקערן,
tsurikkern veln Hashem fun derleizte di un
return will Hashem of ransomed the and

and come to Tziyon with songs

און וועלן קומען קיין ציון מיט געזאַנג ,
gezang mit Tsiyon kein kumen veln un
singing with Tziyon to come will and

and simchat olam *(everlasting joy)* upon their heads;

און אַן אייביקע שׂימחה וועט זיין אויף זייער קאָפּ;
kop zeyer oif zain vet simche eibike an un
head their on be will joy everlasting an and

they shall obtain sasson *(joy)* and simchah *(gladness)*,

ששון און שׂימחה וועט זיי באַקומען,
bakumen zei vet simche un sason
obtain they will joy and gladness

and sorrow and sighing shall flee away.

און אַנטלויפֿן וועלן טרויער און זיפֿצעניש .
ziftsenish un troier veln antloifn un
sighing and mourning will fleeing and

לו

און עס איז געווען אין פֿערצנטן יאָר פֿון מלך
melech fun yor fertsntn in geven iz es un
king of year fourteenth in having been is it and

חִזקִיָהוּ , איז אַרויפֿגעגאַנגען סַנחֵריבּ דער מלך פֿון
fun melech der Sancheriv aroifgegangen iz Chizkiyahun
of king the Sancheriv having gone up is Chizkiyahu

אשור אויף אַלע באַפֿעסטיקטע שטעט פֿון יהודה , און האָט זיי
zei hot un Yehudah fun shtet bafestikte ale oif Ashur
them has and Yehudah of cities fortified all on Assyria

איינגענומען . ב און דער מלך פֿון אשור האָט געשיקט רַבשָׁקֵה
Ravshokehn geshikt hot Ashur fun melech der un aingenumen
Rav Shakeh sent has Assyria of king the and took in

פֿון לָכיש קיין ירושָׁלַיִם צום מלך חִזקִיָהוּ מיט אַ
a mit Chizkiyahun melech tsum Yerushalayim kein Lachish fun
a with Chizkiyahu king to Yerushalayim to Lakhish from

גרויסן חיל . און ער האָט זיך געשטעלט בייַ דעם גראָבן פֿון דעם
dem fun grobn dem bai geshtelt zich hot er un cheil groisn
the of conduit the by stood self has he and army great

אויבערשטן טײַך אויפֿן וועג פֿון ועשערפֿעלד . ג איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz vesherfeld fun veg oifn taich oibershtn
having come out is launderer's field of way on pool uppermost

צו אים אֶליָקים דער זון פֿון חִלקִיָהוּ , וואָס איבערן פּאַלאַץ, און
un palats ibern vos Chilkiyahun fun zun der Elyakim im tsu
and palace over who Chilkiyah of son the Elyakim him to

שֶׁבנָא דער שרייַבער, און יוֹאָח דער זון פֿון אָסָפֿן , דער דערמאָנער.
dermoner der ASafn fun zun der Yoach un shraiber der Shevna
chronicler the Asaph of son the Yoach and scribe the Shevna

ד און רַבשָׁקֵה האָט צו זיי געזאָגט: זאָגט אַקאָרשט צו
tsu akorsht zogt gezogt zei tsu hot Ravshakeh un
to now say said them to has Rav Shakeh and

חִזקִיָהוּ : אַזוי האָט געזאָגט דער גרויסער מלך , דער מלך פֿון
fun melech der melech groiser der gezogt hot azoi Chizkiyahun
of king the king greater the said has thus Chizkiyahu

אשור : וואָס איז די דאָזיקע פֿאַרזיכערונג וואָס דו פֿאַרזיכערסט
farzicherst du vos farzicherung dozike di iz vos Ashur
trust you which is confidence this the is what Assyria

זיך ? ה דו זאָגסט, אָבער עס איז נאָר אַ וואָרט פֿון די ליפּן, איך האָב
hob ich lipn di fun vort a nor iz es ober zogst du zich
have I lips the of word a only is it but say you self

עצה און שטאַרקייט צו מלחמה . איצט, אויף וועמען האָסטו זיך
zich hostu vemen oif itst milchome tsu shtarkeit un eitse
self have you whom on now war to strength and counsel

פֿאַרלאָזט, אַז דו האָסט זיך קעגן מיר געבונטעוועט? ו זע , דו
farlozt az host du zich kegen mir gebuntevet ze du
trusted that you have self against me conspired behold you

פֿאַרזיכערסט זיך אויף דעם שטעקן פֿון דעם דאָזיקן צעבראָכענעם ראָר
ror tsebrochenem dozikn dem fun shtekn dem oif zich farzicherst
reed splintered this the of staff the on self trust

– אויף מִצרַיִם – וואָס אַז אַ מענטש לענט זיך אויף אים אָן, גייט
geit on im oif zich lent mentsh a az vos Mitsrayim oif
go on him on self lean man a that which Egypt on

ער אים אַרײַן אין דער האַנט, און לעכערט זי דורך ; אַזוי איז פַּרעה
Pharaoh iz azoi durch zi lechert un hant der in arain im er
Pharaoh is so by she punctures and hand the in enter him he

36 Now it came to pass in the fourteenth shanah of Melech Chizkiyah, that Sancheriv Melech Ashur came up against all the fortified cities of Yehudah, and captured them. [2] And Melech Ashur sent Rav Shakeh from Lakhish to Yerushalayim unto Melech Chizkiyah with a large army. And he stood by the te'alat haberekhah haelyonah *(aqueduct of the Upper Pool)* on the highway of the sadeh of the launderer. [3] Then came forth unto him Elyakim Ben Chilkiyah, who was over the Bais *(palace)*, and Shevna the Sofer, and Yoach Ben Asaph, the Mazkir *(secretary)*.

[4] And Rav Shakeh said unto them, Say ye now to Chizkiyah, Thus saith the HaMelech Hagadol, Melech Ashur, What bitachon *(confidence)* is this wherein thou trustest? [5] I say, Your etzah *(counsel)* and gevurah *(strength)* for milchamah *(war)* are only devar sefatayim *(words of the lips)*; now on whom dost thou trust, that thou rebellest against me? [6] Hinei, thou trustest in the mishenet *(staff)* of this broken reed, on Mitzrayim; whereon if an ish lean, it will go into his palm, and pierce it; so

is Pharaoh Melech Mitzrayim to all that trust in him. [7] But if thou say to me, We trust in Hashem Eloheinu; is it not He, whose high places and whose mizbechot Chizkiyah hath taken away, and said to Yehudah and to Yerushalayim, Ye shall worship before this Mizbe'ach? [8] Therefore give pledges, now, to adoni HaMelech Ashur, and I will give thee two thousand susim, if thou be able on thy part to set riders upon them. [9] How then wilt thou turn away the face of one officer of the least of the avadim of adoni, and put thy trust on Mitzrayim for chariots and for parashim? [10] And am I now come up without Hashem against this land to destroy it? Hashem said unto me, Go up against this land, and destroy it.

[11] Then said Elyakim and Shevna and Yoach unto Rav Shakeh, Speak now, thee, unto thy avadim in Aramit *(Aramaic)*; for we understand it; and speak not to us in Yehudit *(Hebrew)*, in the ears of the people that are on the chomah.

דער מלך פֿון מִצרַיִם פַֿאַר אַלע ווָאס פַֿאַרזיכערן זיך אויף אים.
im oif zich farzichern vos ale far Mitsrayim fun melech der
him on self trust which all for Egypt of king the

ז און אַז דו וועסט מיר זאָגן: מיר פַֿאַרזיכערן זיך אויף ה
Hashem oif zich farzichern mir zogn mir vest du az un
Hashem on self trust we say me will you when and

אלוקינו; איז דאָס נישט דער ווָאס חִזקִיָהו האָט אָפּגעטאָן
opgeton hot Chizkiyah vos der nisht dos iz Elokeinu
removed has Chizkiyahu which the one not this is our G-d

זײַנע בָּמות און זײַנע מזבחות, און האָט געזאָגט צו יהודה
Yehudah tsu gezogt hot un mizbeyches zaine un bamot zaine
Yehudah to said has and altars his and high places his

און צו ירושָלַיִם: פַֿאַר דעם דאָזיקן מזבח זאָלט איר זיך
zich ir zolt mizbeyech dozikn dem far Yerushalayim tsu un
self you shall altar this the before Yerushalayim to and

בוקן? ח און אַצונד, פַֿאַרוועט זיך אַקאָרשט מיט מײַן האַר
bukn har main mit akorsht zich farvet atsund un
master my with now self make a bet now and bow down

דעם מלך פֿון אשור, און איך וועל דיר געבן צוויי טויזנט
toiznt tsvei gebn dir vel ich un Ashur fun melech dem
thousand two give you(SG) will I and Assyria of king the

פֿערד, אויב דו קענסט דיר אַרויפֿזעצן רײַטער אויף
oif raiter aroifzetsn dir kenst du oib ferd
on horseback riders place onto you(SG) able to you if horses

זיי. ט היינט ווי קענסטו אָפּשטויסן דעם פנים פֿון אַ הויפּטמאַן,
hoiptman a fun ponem dem opshtoisn kenstu vi haint zei
officer a of face the turn away can you how today them

אייניעם פֿון די קלענסטע קנעכט פֿון מײַן האַר? פֿון דעסט
dest fun har main fun knecht klenste di fun einem
never the from master my of servants minor the of one

וועגן פַֿאַרזיכערסטו זיך אויף מִצרַיִם וועגן רײַטוועגן און
un raitvegn vegen Mitsrayim oif zich farzicherstu vegen
and chariots concerning Egypt on self do you trust less

רײַטער. י און אַצונד, בין איך דען אָן ה אַרויפֿגעקומען
aroifgekumen Hashem on den ich bin atsund un raiter
come up Hashem on then I am now and charioteers

אויף דעם דאָזיקן לאַנד, עס צו פַֿאַרוויסטן? ה האָט צו מיר
mir tsu hot Hashem farvistn tsu es land dozikn dem oif
me to has Hashem destroy to it land this the against

געזאָגט: גיי אַרויף אויף דעם דאָזיקן לאַנד, און פַֿאַרוויסט עס.
es farvist un land dozikn dem oif aroif gei gezogt
it laid waste and land this the against up go said

יא האָט אֶליָקים און שֶבנָא און יוֹאָח געזאָגט צו רַבשָקֵה:
Ravshokehn tsu gezogt Yoach un Shevna un Elyakim hot
Rav Shakeh to said Yoach and Shevna and Elyakim has

רעד, איך בעט דיך, צו דײַנע קנעכט אַראַמיש, ווָאַרעם
vorem Aramish knecht daine tsu dich bet ich red
for in Aramaic servants your to you(SG) entreat I speak

מיר פַֿאַרשטייען עס, און רעד נישט צו אונדז יהודיש אין די אויערן
oiern di in Yehudish undz tsu nisht red un es farshteyen mir
ears the in Yehudit us to not speak and it understand we

פֿון דעם דאָזיקן פַֿאָלק ווָאס אויף דער מויער.
moier der oif vos folk dozikn dem fun
wall the on which people this the of

יב הַאָט רַבְשָׁקֵה געזאָגט: האָט דען צו דיין האַר און צו דיר
dir tsu un har dain tsu den hot gezogt Ravshakeh hot
you(SG) to and master your to then has said Rav Shakeh has

מיך געשיקט מײַן האַר צו רעדן די דאָזיקע ווערטער, און נישט צו די
di tsu nisht un verter dozike di redn tsu har main geshikt mich
the to not and words this the speak to master my sent me

מענטשן וואָס זיצן אויף דער מויער, צו עסן זייער קויט, און צו טרינקען
trinken tsu un koit zeyer esen tsu moier der oif zitsn vos mentshn
to drink to and filth their eat to wall the on sit which men

זייער ליַב-וואַסער, ביַי אייַך?
aich bai laib-vaser zeyer
you with body water their

יג און רַבְשָׁקֵה האָט זיך געשטעלט, און האָט אויסגערופֿן אויף אַ
a oif oisgerufn hot un geshtelt zich hot Ravshakeh un
a with called out has and stood self has Rav Shakeh and

הויכן קול, אויף יהודיש, און האָט געזאָגט: הערט די ווערטער פֿון
fun verter di hert gezogt hot un Yehudish oif kol hoichn
of words the hear said has and Yehudit on voice loud

דעם גרויסן מלך, דעם מלך פֿון אשור: יד אַזוי האָט געזאָגט דער
der gezogt hot azoi Ashur fun melech dem melech groisn dem
the said has so Ashur of king the king great the

מלך: זאָל אייַך חזקיָהו נישט נאַרן, וואָרעם ער קען אייַך נישט
nisht aich ken er vorem narn nisht Chizkiyah aich zol melech
not you can he for fool not Chizkiyahu you let king

מציל זיין. טו און זאָל אייַך חזקיָהו נישט פֿאַרזיכערן אויף ה',
Hashem oif farzichern nisht Chizkiyah aich zol un zain matsl
Hashem on trust not Chizkiyahu you shall and be rescue

אַזוי צו זאָגן: מציל זיין וועט אונדז מציל זיין ג-ט; די דאָזיקע
dozike di G-t zain matsl undz vet zain matsl zogn tsu azoi
this the G-d be rescued us will be rescued say to so

שטאָט וועט נישט איבערגעגעבן ווערן אין דער האַנט פֿון דעם מלך
melech dem fun hant der in vern ibergegebn nisht vet shtot
king the of hand the in become delivered not will city

פֿון אשור. טז איר זאָלט זיך נישט צוהערן צו חזקיָהון, ווָאַרעם
vorem Chizkiyahun tsu tsuhern nisht zich zolt ir Ashur fun
for Chizkiyahu to listen not self shall you Assyria of

אַזוי האָט געזאָגט דער מלך פֿון אשור: מאַכט מיט מיר שלום, און
un sholem mir mit macht Ashur fun melech der gezogt hot azoi
and peace me with makes Ashur of king the said has thus

קומט אַרויס צו מיר, און עסט איטלעכער פֿון זיין ווײַנשטאָק און
un vainshtok zain fun itlecher est un mir tsu arois kumt
and vineyard his from each eat and me to out come

איטלעכער פֿון זיין פֿײַגנבוים, און טרינקט איטלעכער דאָס וואַסער פֿון
fun vaser dos itlecher trinkt un faignboim zain fun itlecher
of water the each drinks and fig tree his from each

זיין ברונעם; יז ביז איך קום, און וועל אייַך נעמען אין אַ לאַנד אַזוי
azoi land a in nemen aich vel un kum ich biz brunem zain
so land a in take you will and come I until well his

ווי אייַער לאַנד, אַ לאַנד פֿון תבואה און ווײַן, אַ לאַנד פֿון ברויט און
un broit fun land a vain un tvue fun land a land aier vi
and bread of land a wine and grain of land a land your like

ווײַנגערטנער. יח זאָל אייַך נאָר חזקיָהו נישט אײַנרעדן, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi ainredn nisht Chizkiyah nor aich zol vaingertner
say to so entice not Chizkiyahu only you let vineyards

12 But Rav Shakeh said, Is it to adoneicha and to you that adoni has sent me to speak these words? Hath he not sent me to the anashim that sit upon the chomah, that they may eat their own dung, and drink their own urine with you?

13 Then Rav Shakeh stood, and cried with a kol gadol in Yehudit, and said, Hear ye the words of HaMelech Hagadol, the Melech Ashur.
14 Thus saith HaMelech, Let not Chizkiyah deceive you; for he shall not be able to save you. 15 Neither let Chizkiyah make you trust in Hashem, saying, Hashem will surely save us; this city shall not be given into the Melech Ashur. 16 Pay heed not to Chizkiyah; for thus saith HaMelech Ashur, Make a brocha with me, and come out to me; and eat ye every one of his gefen, and every one of his te'enah and drink ye every one the waters of his own bor; 17 Until I come and take you away to an eretz like your own eretz, an eretz dagan and tirosh, an eretz lechem and kramim *(vineyards)*.
18 Beware lest Chizkiyah

ה וועט אונדז מציל זיין . האָבן דען מציל געווען די
di geven matsl den hobn zain matsl undz vet Hashem
the having been rescued then have be rescue us will Hashem

ג-טער פֿון די פֿעלקער איטלעכער זיין לאַנד פֿון דער האַנט פֿון דעם
dem fun hant der fun land zain itlecher felker di fun g-ter
the of hand the from land his each nations the of g-ds

מלך פֿון אשור? יט ווו זיינען די ג-טער פֿון חֲמָת און אַרפַּד?
Arpad un Chammat fun g-ter di zainen vu Ashur fun melech
Arpad and Chamat of g-ds the are where Ashur of king

ווו זיינען די ג-טער פֿון ספֿרַוִים ? און האָבן זיי דען מציל
matsl den zei hobn un Sefarvayim fun g-ter di zainen vu
rescued then they have and Sepharvayim of g-ds the are where

געווען שׁומרון פֿון מיין האַנט? כ ווער זיינען צווישן אַלע
ale tsvishn zainen ver hant main fun Shomron geven
all among are who hand my from Shomron having been

ג-טער פֿון די דאָזיקע לענדער, וואָס האָבן מציל געווען זייער
zeyer geven matsl hobn vos lender dozike di fun g-ter
their having been rescued have that lands this the of g-ds

לאַנד פֿון מיין האַנט, אַז ה זאָל מצילן זיין ירושָׁלַיִם
Yerushalayim zain matsl zol Hashem az hant main fun land
Yerushalayim be rescue shall Hashem that hand my from land

פֿון מיין האַנט?
hant main fun
hand my from

כא האָבן זיי געשוויגן , און האָבן אים אַ וואָרט נישט
nisht vort a im hobn un geshvigen zei hobn
not word a him have and remained silent they have

געענטפֿערט, וואָרעם דער באַפֿעל פֿון מלך איז געווען , אַזוי
azoi geven iz melech fun befél der vorem geentfert
so having been is king of command the for answered

צו זאָגן : איר זאָלט אים נישט ענטפֿערן.
entfern nisht im zolt ir zogn tsu
answer not him shall you say to

כב איז געקומען אֶלְיָקים דער זון פֿון חִלקִיָהוּ , וואָס איבערן
ibern vos Chilkiyahun fun zun der Elyakim gekumen iz
over that Chilkiyah of son the Elyakim having come is

פּאַלאַץ, און שֶׁבנָא דער שרייַבער, און יוֹאָח דער זון פֿון אָסָפֿן , דער
der ASafn fun zun der Yoach un shraiber der Shevna un palats
the Asaph of son the Yoach and scribe the Shevna and palace

דערמאָנער, צו חִזקִיָהוּ , מיט צעריסענע קליידער , און זיי האָבן
hobn zei un kleider tserisene mit Chizkiyahun tsu dermoner
have they and garments torn with Chizkiyahu to chronicler

אים דערציילט די וואָרטער פֿון רַבשָׁקֵה .
Ravshokehn fun verter di dertseilt im
Rav Shakeh of words the told him

לז

און עס איז געווען , ווי דער מלך חִזקִיָהוּ האָט
hot Chizkiyah melech der vi geven iz es un
has Chizkiyahu king the when having been is it and

עס געהערט, אַזוי ער צעריסן זיינע קליידער , און זיך
zich un kleider zaine tserisn er hot azoi gehert es
self and garments his torn he has that heard it

צוגעדעקט מיט זאַק , און ער איז געקומען אין הויז פֿון
fun hoiz in gekumen iz er un zak mit tsugedekt
of house in having come is he and sackcloth with covered

mislead you, saying, Hashem will save us. Hath any of the elohei HaGoyim delivered his land out of the yad Melech Ashur? 19 Where are the elohei Chamat and Arpad? Where are the elohei Sepharvayim? And have they saved Shomron out of my yad? 20 Who are they among all elohim of these lands, that have saved their land out of my yad, that Hashem should save Yerushalayim out of my yad?

21 But they held their peace, and answered him not a davar; for the mitzvat HaMelech was saying, Answer him not.

22 Then came Elyakim Ben Chilkiyah, that was over the Bais, and Shevna the Sofer, and Yoach Ben Asaph, the Mazkir, to Chizkiyah with their begadim torn, and told him the words of Rav Shakeh.

37 And it came to pass, when HaMelech Chizkiyah heard it, that he tore his begadim, and covered himself with sackcloth, and went into the Beis Hashem.

ב . און ער האָט געשיקט אֶליָקימען וואָס איבערן פּאַלאַץ, און
un palats ibern vos Elyakimen geshikt hot er un Hashem
and palace over who Elyakim sent has he and Hashem

שֶׁבנאָ דעם שרייבער, און די עלטסטע פון די כּהנים , צוגעדעקטע
tsugedekte koyanim di fun eltste di un shraiber dem Shevna
covered kohanim the of elders the and scribe the Shevna

מיט זאַקקלייד־ער, צו ישַׁעְיָהו הנבֿיא דעם זון פון אָמוצן .
Amotsn fun zun dem hanovi Yeshayahu tsu zakkleider mit
Amotz of son the the prophet Yeshayah to sackcloth with

ג און זיי האָבן צו אים געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט חִזקִיָהו : אַ טאָג
tog a Chizkiyah gezogt hot azoi gezogt im tsu hobn zei un
day a Chizkiyahu said has thus said him to have they and

פון נויט און שטראָף און שמאַך איז דער היינטיקער טאָג;
tog haintiker der iz shmach un shtrof un noit fun
day today's the is blasphemy and chastening and distress of

וואָרעם די קינדער זיינען גענומען צום מוטערמויל , און
un mutermoil tsum gekumen zainen kinder di vorem
and mother's mouth to having come are children the for

ד נישטאָ קיין כּוח צו געבערן . אפֿשר וועט ה דיין ג־ט
G-t dain Hashem vet efsher gebern tsu koiech kein nishto
G-d your Hashem will perhaps give birth to strength any not

הערן די וועלטער פון רַבשָׁקֵה , וואָס זיין האַר דער מלך פון
fun melech der har zain vos Ravshokehn fun verter di hern
of king the master his whom Rav Shakeh of words the hear

אשור האָט אים געשיקט צו לעסטערן דעם לעבעדיקן אלקים , און ער
er un Elokim lebedikn dem lestern tsu geshikt im hot Ashur
he and G-d living the insult to sent him has Ashur

וועט שטראָפן פֿאַר די רייד וואָס ה דיין ג־ט האָט געהערט;
gehert hot G-t dain Hashem vos reid di far shtrofn vet
heard has G-d your Hashem which words the for reprove will

דערום זאָלסטו אויפֿהייבן אַ תּפֿילה פֿאַר דעם איבערבלייַב וואָס
vos iberblaib dem far tfile a oifheibn zolstu derum
which remnant the for prayer a lift up shall you therefore

געפֿינט זיך דאָ .
do zich gefint
here self finds

ה און ווי די קנעכט פון חִזקִיָהון זיינען געקומען
gekumen zainen Chizkiyahun fun knecht di vi un
having come are Chizkiyahu of servants the when and

צו ישַׁעְיָהון , ו האָט ישַׁעְיָהו צו זיי געזאָגט: אַזוי זאָלט איר
ir zolt azoi gezogt zei tsu Yeshayahu hot Yeshayahuen tsu
you shall thus said them to Yeshayah has Yeshayah to

זאָגן צו אייער האַר : אַזוי האָט ה געזאָגט: זאָלסט
zolst gezogt Hashem hot azoi har aier tsu zogn
you(SG) must said Hashem has thus master your to say

נישט מורא האָבן פֿאַר די ווערטער וואָס דו האָסט געהערט, מיט
mit gehert host du vos verter di far hobn moire nisht
with heard have you which words the before have fear not

וואָס די יונגען פון דעם מלך פון אשור האָבן מיך געשענדט .
geshendt mich hobn Ashur fun melech dem fun yungen di vos
dishonored me have Ashur of king the of young the which

ז זע , איך גיב אַריין אין אים אַ גייסט, און ער וועט הערן אַ הערונג,
herung a hern vet er un gaist a im in arain gib ich ze
report a hear will he and spirit a him in enter give I behold

[2] And he sent Elyakim, who was over the Bais, and Shevna the Sofer, and the Ziknei HaKohanim covered with sackcloth, unto HaNavi Yeshayah Ben Amotz. [3] And they said unto him, Thus saith Chizkiyah, This yom is a yom tzarah, and of tokhechah, and of ne'atzah; for the banim are come to the mashber, and there is not ko'ach to bring forth. [4] It may be Hashem Eloheicha will hear the words of Rav Shakeh, whom Melech Ashur adonav hath sent to ridicule the Elohim Chai, and will rebuke the devarim which Hashem Eloheicha hath heard; therefore lift up thy tefillah for the she'erit that are left surviving.

[5] So the avadim of HaMelech Chizkiyah came to Yeshayah. [6] And Yeshayah said unto them, Thus shall ye say unto adoneichem, Thus saith Hashem, Be not afraid before the words that thou hast heard, wherewith the na'arei Melech Ashur have made gidduf *(blasphemy)* against Me. [7] Hineni, I will put a ruach in him, when he shall hear a shemuah *(report)*, and

return to his own land; and I will cause him to fall by the cherev in his own land.

[8] So Rav Shakeh left [Yerushalayim], and found Melech Ashur warring against Livnah; for he had heard that he was departed from Lakhish.

[9] And he heard concerning Tirhakah Melech Kush, He is come forth to make war with thee. And when he heard it, he sent malachim to Chizkiyah, saying,
[10] Thus shall ye speak to Chizkiyah Melech Yehudah, saying, Let not Eloheicha, in Whom thou trustest, deceive thee, saying, Yerushalayim shall not be given into the yad Melech Ashur.
[11] Hinei, thou hast heard what the melachim of Ashur have done to all lands by destroying them utterly; and shalt thou be saved?
[12] Have the elohei HaGoyim delivered them which my avot have destroyed, as Gozan, and Charan, and Retzeph, and the Bnei Eden which were in Telassar?
[13] Where is Melech Chamat, and Melech

אוּן וועט זיך אומקערן צו זײַן לאַנד; אוּן איך וועל אים מאַכן פֿאַלן
faln machn im vel ich un land zain tsu umkeren zich vet un
fall make him will I and land his to return self will and

דורכן שווערד אין זײַן לאַנד.
land zain in shverd durchn
land his in sword by the

ח אוּן רַבשָׁקֵה האָט זיך אומגעקערט, אוּן האָט געפֿונען דעם
dem gefunen hot un umgekert zich hot Ravshakeh un
the found has and returned self has Rav Shakeh and

מלך פֿון אשור מלחמה האַלטנדיק אויף לִבְנָה ; ווארעם ער האָט
hot er vorem Livnah oif haltndik milchome Ashur fun melech
has he for Livnah on waging war Ashur of king

געהאַט געהערט אַז ער האָט אַוועקגעצויגן פֿון לָכִישׁ .
Lachish fun avekgetsoign hot er az gehert gehat
Lakhish from journeyed has he that heard had

ט אוּן האָט געהערט אויף תִּרְהָקָה דעם מלך פֿון כּוּשׁ ,
Kush fun melech dem Tirhakah oif gehert hot un
Kush of king the Tirhakah about heard has and

אַזוי צו זאָגן : ער איז אַרויסגעגאַנגען מלחמה צו האַלטן
haltn tsu milchome aroisgegangen iz er zogn tsu azoi
wage to war having come out is he say to so

מיט דיר . אוּן ווי ער האָט דאָס געהערט, האָט ער געשיקט
geshikt er hot gehert dos hot er vi un dir mit
sent he has heard this has he when and you(SG) with

שלוחים צו חִזְקִיָהוּ , אַזוי צו זאָגן : י אַזוי זאָלט איר זאָגן
zogn ir zolt azoi zogn tsu azoi Chizkiyahun tsu shluchim
say you shall so say to so Chizkiyahu to messengers

צו חִזְקִיָהוּ דעם מלך פֿון יהוּדה , אַזוי צו זאָגן : זאָל
zol zogn tsu azoi Yehudah fun melech dem Chizkiyah tsu
let say to so Yehudah of king the Chizkiyahu to

דיר נישט נאַרן דײַן ג-ט וואָס דו פֿאַרזיכערסט זיך אויף
oif zich farzicherst du vos G-t dain narn nisht dir
on self trust you whom G-d your fool not you(SG)

אים, אַזוי צו זאָגן : ירושָׁלַיִם וועט נישט איבערגעגעבן ווערן
vern ibergegebn nisht vet Yerushalayim zogn tsu azoi im
become delivered not will Yerushalayim say to so him

אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון אשור . יא אָט האָסטו
hostu ot Ashur fun melech dem fun hant der in
have you behold Ashur of king the of hand the into

געהערט וואָס די מלכים פֿון אשור האָבן געטאָן צו אַלע לענדער,
lender ale tsu geton hobn Ashur fun mlochim di vos gehert
lands all to done have Ashur of kings the what heard

זיי צו פֿאַרווויסטן, אוּן דו ווילסט ניצול ווערן ? יב האָבן די
di hobn vern nitsl vilst du un farvistn tsu zei
the have become be rescued will you and destroy to them

ג-טער פֿון די פֿעלקער מציל געווען די וואָס מײַנע
maine vos di geven matsl felker di fun g-ter
my which the ones having been rescued nations the of g-ds

עלטערן האָבן צעשטערט, גוֹזָן , אוּן חָרָן , אוּן רֶצֶף , אוּן די
di un Retsef un Charan un Gozan tseshtert hobn eltern
the and Retzeph and Charan and Gozan destroyed have fathers

קינדער פֿון עֵדֶן וואָס אין תְּלַשָּׂר ? יג וווּ איז דער מלך
melech der iz vu Telassar in vos Eden fun kinder
king the is where Telassar in which are Eden of children

Arpad, and the Melech of the Ir of Sepharvayim, Hena, and Ivah?

14 And Chizkiyah received the sefarim *(letters)* from the yad hamalachim, and read it; and Chizkiyah went up unto the Beis Hashem, and spread it before Hashem. 15 And Chizkiyah davened unto Hashem, saying, 16 Hashem Tzva'os, Elohei Yisroel, that dwellest between the Keruvim, Thou art HaElohim, even Thou alone, of kol mamlechot ha'aretz; Thou hast made Shomayim and HaAretz. 17 Incline Thine ear, Hashem, and hear; open Thine eyes, Hashem, and see; and hear all the words of Sancheriv, which he sent to insult the Elohim Chai. 18 Truly, Hashem, the melachim of Ashur have laid waste all the countries and their lands, 19 And have cast eloheihem into the eish; for they were no elohim, but the ma'aseh yedei adam, etz and even *(stone)*; therefore they have destroyed them. 20 Now therefore, Hashem Eloheinu, save us from his yad,

פֹּון חַמָת , און דער מלך פֹּון אַרפַּד , און דער מלך פֹּון
fun melech der un Arpad fun melech der un Chammat fun
of king the and Arpad of king the and Chamat of

דער שטאָט ספַרוַים , פֹּון הֵנַע , און עִוָה ?
Ivah un Hena fun Sefarvayim shtot der
Ivah and Hena of Sepharvayim city the

יד האָט חִזקִיָהו צוגענומען דעם בריוו פֹּון דער האַנט
hant der fun briv dem tsugenumen Chizkiyah hot
hand the from letter the taken Chizkiyahu has

פֹּון די שלוחים , און האָט אים איבערגעלייענט, און ער איז
iz er un ibergeleyent im hot un shluchim di fun
is he and read it has and messengers the of

אַרויפגעגאַנגען אין הויז פֹּון ה . טו און חִזקִיָהו האָט
hot Chizkiyah un Hashem fun hoiz in aroifgegangen
has Chizkiyahu and Hashem of house in having gone up

אים אויסגעשפרייט פַּאַר ה . און חִזקִיָהו האָט מתפלל
mispalel hot Chizkiyah un Hashem far oisgeshpreit im
prayed has Chizkiyahu and Hashem before spread out it

געווען צו ה , אַזוי צו זאָגן : טז ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogn tsu azoi Hashem tsu geven
of hosts Hashem say to so Hashem to having been

אלוקי יִשׂרָאֵל וואָס זיצסט איבער די כְּרוּבִים ; דו אַליין ביסט
bist alein du kruvim di iber zitsst vos Yisroel Elokei
are alone you Keruvim the over sits who Yisroel the G-d of

דער אלקים איבער אַלע קיניגרייכן פֹּון דער ערד ; דו האָסט
host du erd der fun kinigraichn ale iber Elokim der
have you earth the of kingdoms all over G-d the

געמאַכט די הימלען און די ערד . יז ניג , ה , דיין אויער,
oier dain Hashem naig erd di un himlen di gemacht
ear your Hashem incline earth the and heavens the made

און הער ; עפֶן , ה , דיינע אויגן, און זע ; און הער
her un ze un oign daine Hashem efen her un
pay heed and see and eyes your Hashem open pay heed and

די אַלע ווערטער פֹּון סַנחֵריבֹן , וואָס האָט געשיקט צו לעסטערן
lestern tsu geshikt hot vos Sancherivn fun verter ale di
insult to sent has which Sancheriv of words all the

דעם לעבעדיקן אלקים . יח אמת, ה , די מלכים פֹּון אשור
Ashur fun mlochim di Hashem emes Elokim lebedikn dem
Assyria of kings the Hashem truth G-d living the

האָבן חרוב געמאַכט די אַלע מדינות מיט זייער לאַנד, יט און
un land zeyer mit medines ale di gemacht chorev hobn
and land their with provinces all the made waste have

זיי האָבן איבערגעגעבן זייערע ג-טער צום פַיַער; וואָרעם זיי
zei vorem faier tsum g-ter zeyere ibergegebn hobn zei
they for fire to the g-ds their given over have they

זיַינען קיין ג-טער נישט געווען , נאָר בלויז דאָס ווערק פֹּון אַ
a fun verk dos bloiz nor geven nisht g-ter kein zainen
a of work this only but having been not g-ds any are

מענטשנס הענט , האָלץ און שטיין ; דערום האָבן זיי זיי
zei zei hobn derum shtein un holts hent mentshns
them they have therefore stone and wood hands man's

אונטערגעברַאַכט. כ און אַצונד , ה אלוקינו , העלף אונדז פֹּון
fun undz helf Elokeinu Hashem atsund un untergebracht
from us help our G-d Hashem now and brought under

זיין האַנט, און זאָלן אַלע קיניגרייַכן פֿון דער ערד ווייסן אַז דו
du az visen erd der fun kinigraichn ale zoln un hant zain
you that know earth the of kingdoms all shall and hand his

that kol mamlechot ha'aretz may know that Thou art Hashem, even Thou only.

אַליין ביסט ה .
Hashem bist alein
Hashem are alone

כא האָט ישַׁעְיָהו דער זון פֿון אָמוצן געשיקט צו חִזקִיָהוּן ,
Chizkiyahun tsu geshikt Amotsn fun zun der Yeshayahu hot
Chizkiyahu to sent Amotz of son the Yeshayah has

[21] Then Yeshayah Ben Amotz sent unto Chizkiyah, saying, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Whereas thou hast davened to Me against Sancheriv Melech Ashur; [22] This is the davar which Hashem hath spoken concerning him;

אַזוי צו זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי יִשׂרָאֵל : וואָס
vos Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi
which Yisroel the G-d of Hashem said has thus say to so

דו האָסט מתפלל געווען צו מיר וועגן סַנחֵריבּ דעם
dem Sancheriv vegen mir tsu geven mispalel host du
the Sancheriv concerning me to having been praying have you

כב איז דאָס דאָס וואָרט וואָס ה האָט
hot Hashem vos vort dos dos iz
has Hashem which word the this is

מלך פֿון אשור – *Ashur fun melech*
Ashur of king

וועגן אים גערעדט:
geredt im vegen
spoken him concerning

The Betulat Bat Tziyon, hath despised thee,

עס פֿאַראַכט דיך , עס שפּאָט פֿון דיר
es dich faracht es shpot fun dir
you(SG) despised is makes a laughing stock is of you(SG)

and laughed thee to scorn;

די יונגפֿרוי טאָכטער צִיּוֹן ;
Tsiyon tochter yungfroi di
Tziyon daughter virgin the

the Bat Yerushalayim hath shaken

עס שאָקלט דעם קאָפּ הינטער דיר
dir hinter kop dem shoklt es
you(SG) behind head the shakes is

her head at thee.

די טאָכטער ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim tochter di
Yerushalayim daughter the

[23] Whom hast thou insulted and made gidduf against?

כג וועמען האָסטו געלעסטערט און גענעמדט ?
geshendt un gelestert hostu vemen
dishonored and blasphemed have you whom

And against whom hast thou raised thy voice,

און אויף וועמען האָסטו דיין קול אויפֿגעהויבן?
oifgehoibn kol dain hostu vemen oif un
lifted up voice your have you whom against and

and lifted up thine eyes marom?

יאָ , האָסט געהויבן דיַינע אויגן אין דער הייך ,
heich der in oign daine gehoibn host yo
height the in eyes your lifted up have yes

Even against Kadosh Yisroel.

אַקעגן דעם הייליקן פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun heilikn dem akegn
Yisroel of Holy One the against

[24] By thy avadim hast thou insulted Adonoi,

כד דורך דיַינע קנעכט האָסטו געלעסטערט אֲדֹנָי ,
Adonoi gelestert hostu knecht daine durch
Adonoi blasphemed have you servants your by

and hast said,

און געזאָגט: מיט מיַינע פֿיל רייַטוועגן
raitvegn fil maine mit gezogt un
chariots many my with said and

By the multitude of my chariots am I come up marom harim,

בין איך צו דער הייך פֿון די בערג ,אַרויף
aroif berg di fun heich der tsu ich bin
up mountains the of height the to I am

to the heights of Levanon;

צו די ווינקלען פֿון לבֿנון ;
Levanon fun vinklen di tsu
Levanon of corners the to

and I will cut down the tall cedars thereof,

און איך האַק אָפּ זיַנע הויכע צעדערן ,
tsedern hoiche zaine op hak ich un
cedar trees tall his away chop I and

and the choice pine trees thereof;

זיַנע געקליבענע ציפּרעסבײמער;
tsipresbeimer geklibene zaine
cypresses chosen its

and I will enter into its most remote height,

און איך קום צו זיַן העכסטן שפּיץ ,
shpits hechstn zain tsu kum ich un
top high its to come I and

and the ya'ar *(forest)* of its fruitful land.

צום וואַלד פֿון זיַן פֿרוכטגאָרטן.
fruchtgortn zain fun vald tsum
fruit garden his of forest to

25 I have dug, and drunk mayim;

כה איך האָב געגראָבן און געטרונקען וואַסער,
vaser getrunken un gegrobn hob ich
water drunk and dug have I

and with the sole of my feet have I dried up

און טריקן אויס מיט מײַנע פֿוסטריט
fustrit maine mit ois trikn un
foot sole my with out dried and

all the streams of matzor (*siege/Egypt/Mitzrayim*).

אַלע טײַכן פֿון מִצרַים .
Mitsrayim fun taichn ale
Egypt of rivers all

26 Hast thou not heard long ago,

כו האָסטו דען נישט געהערט?
gehert nisht den hostu
heard not then have you

how I have done it;

פֿון לאַנג אָן האָב איך עס צוגעגרייט ,
tsugegreit es ich hob on lang fun
prepared it I have ago long from

and of yemei kedem *(days of old)*,

פֿון אַלטע טעג האָב איך עס געפֿורעמט;
gefuremt es ich hob teg alte fun
formed it I have days ancient of

that I have formed it?

אַצונד האָב איך עס גערַאַכט זאָל געשען ,
geshen zol es gebracht es ich hob atsund
happen shall it brought it I have now

Now have I brought it to pass,

צו פֿאַרוויסטן אויף חורבֿה-הויפֿנס
churve-hoifns oif farvistn tsu
ruin heaps on destroy to

that thou shouldest be to lay waste fortified cities into ruinous heaps.

באַפֿעסטיקטע שטעט.
shtet bafestikte
cities fortified

27 Therefore their inhabitants were of small power,

כז דערום זיַנען זייערע באַווויינער קורצמאַכטיק ,
kurtsmachtik bavoiner zeyere zainen derum
short in strength inhabitants their are therefore

they were dismayed and put to shame;

זיי זיַנען צעברָאָכן און פֿאַרשעמט ;
farshemt un tsebrochn zainen zei
put to shame and broken are they

they were as the esev of the sadeh,

זיי זיַנען געוואָרן גראָז פֿון פֿעלד,
feld fun groz gevorn zainen zei
field of grass having become are they

and as the green herb,

און קרײַטעכץ גרינע,
grine kraitechts un
green plant and

as the khatzir *(grass)* on the gagot *(rooftops)*

מאַך פֿון די דעכער ,
decher di fun mach
rooftop the of make

is sun-scorched before it is grown up.

און אַ פֿעלד איידער אויפֿגעוואַקסן.
oifgevaksn eider feld a un
it is grown before field a and

[28] But I know thy sitting,

כח אָבער איך ווייס דיין זיצן
zitsn dain veis ich ober
sitting down your know I but

and thy going out, and thy coming in,

און דיין גיין און דיין קומען ,
kumen dain un gein dain un
coming in your and going out your and

and thy rage against Me.

און דיין שטורעמען קעגן מיר.
mir kegen shturemen dain un
me against rage your and

[29] Because thy rage against Me,

כט ווייל דיין שטורעמען קעגן מיר
mir kegen shturemen dain vail
me against rage your because

and thy insolence, is come up into Mine ears,

און דיין ליאַרעם איז אַרויף אין מײַנע אויערן,
oiern maine in aroif iz liarem dain un
ears my in up is tumult your and

therefore will I put My hook in thy nose,

דערום וועל איך אַריינטאָן מײַן רינג אין דיין נאָז ,
noz dain in ring main arainton ich vel derum
nose your in ring my put I will therefore

and My bit in thy sfatayim *(lips)*,

און מײַן צאַם אין דיינע ליפּן,
lipn daine in tsam main un
lips your in bit my and

and I will turn thee back

און איך וועל דיך אומקערן אויף דעם וועג
veg dem oif umkeren dich vel ich un
way the on turn back you(SG) will I and

by the derech by which thou camest.

וואָס דו ביסט געקומען אויף אים.
im oif gekumen bist du vos
it on having come are you which

[30] And this shall be HaOt unto thee, Ye shall eat this year such as groweth of itself; and the second year that which springeth from the same; and in the third year sow ye, and reap, and plant kramim *(vineyards)*, and eat the fruit thereof. [31] And the remnant that is escaped of the Bais Yehudah shall again take shoresh *(root)* downward, and bear pri upward; [32] For out of Yerushalayim shall go forth She'erit *(remnant)* and they that escape out of Mount Tziyon; the zeal of Hashem Tzva'os shall accomplish this.

ל און דאָס וועט דיר זײַן דער צייכן : איר וועט עסן הײַיאָר
hayyor esen vet ir tseichn der zain dir vet dos un
this year eat will you sign the be you(SG) will this and

נאָכווואָקס , און אויפֿן צווייטן יאָר ווידערוואָקס ; און אויפֿן דריטן יאָר
yor dritn oifn un vidervuks yor tsveitn oifn un nochvuks
year third on and again growth year second on and aftergrowth

זייט און שנײַדט , און פֿלאַנצט ווײַנגערטנער , און עסט זייער פֿרוכט.
frucht zeyer est un vaingertner flantst un shnaidt un zeit
fruit their eats and vineyards plant and reap and sow

לא און דער אַנטרונענער איבערבלײַב פֿון דעם הויז פֿון יהודה וועט
vet Yehudah fun hoiz dem fun iberblaib antrunener der un
will Yehudah of house the of remnant escaped the and

לב ווידער ווואָרצלען אונטן , און טראָגן פֿרוכט אויבן .
vidervortselen vider unten trogn un oiben frucht
again root downward fruit bear and upward for

פֿון ווואָרעם
fun vorem
from for

ירושלַיִם וועט אַרויסקומען אַן איבערבלײַב, און אַן אַנטרינונג פֿון
fun antrinung an un iberblaib an aroiskumen vet Yerushalayim
from refuge an and remnant a come out will Yerushalayim

בארג ציון ; דאָס אָננעמען זיך פֿון ה צבָאוֹת וועט דאָס טאָן.
ton dos vet Tseva'ot Hashem fun zich onnemen dos Tsiyon barg
do this will of hosts Hashem of self catch fire the Tziyon mount

לג פַּאר וואָר, אַזוי האָט ה געזאָגט אויף דעם מלך פֿון אשור:
Ashur fun melech dem oif gezogt Hashem hot azoi vor far
Ashur of king the against said Hashem has thus truly for

ער וועט נישט אַריַינקומען אין דער דאָזיקער שטאָט, און נישט אַריַינשיסן
arainshisn nisht un shtot doziker der in arainkumen nisht vet er
shoot not and city this the in come into not will he

אַהין אַ פַּייל, און נישט קומען פֿאַר איר מיט אַ שילד, און נישט אָנשיטן
onshitn nisht un shild a mit ir far kumen nisht un fail a ahin
heap up not and shield a with it before come not and arrow a there

אַרום איר אַן ערדוואַל. לד אויף דעם וועג וואָס ער איז געקומען, אויף אים וועט
arum vet im oif gekumen iz er vos veg dem oif erdval an ir arum
round it will by come is he that way the by mound an it

ער זיך אומקערן, און אין דער דאָזיקער שטאָט וועט ער נישט אַריַינקומען,
arainkumen nisht er vet shtot doziker der in un umkeren zich er
come not he will city this the in and return self he

זאָגט ה. לה און איך וועל באַשירעמען די דאָזיקע שטאָט, זי צו
tsu zi shtot dozike di bashiremen vel ich un Hashem zogt
to it city this the defend will I and Hashem declares

העלפֿן, פֿון מײַנעט וועגן און פֿון מײַן קנעכט דָּוִד וועגן.
vegen Dovids knecht main fun un vegen mainet fun helfn
sake Dovid's servant my for and sake my for save

לו און אַ מלאך פֿון ה איז אַרויסגעגאַנגען, און האָט גשלאָגן אין
in geshlogn hot un aroisgegangen iz Hashem fun malach a un
in struck has and went out is Hashem of Angel a and

דעם לאַגער פֿון אשור הונדערט און פֿינף און אַכציק טויזנט; און אַז
az un toiznt achtsik un finf un hundert Ashur fun lager dem
when and thousand eighty and five and hundred Assyria of camp the

מע איז אויפֿגעשטאַנען אין דער פֿרי, ערשט זיי זיַינען אַלע טויטע
toite ale zainen zei ersht peire der in oifgeshtanen iz me
dead all are they behold morning the in arose is one

פֿגָרים. לז און סַנחֵריבֿ דער מלך פֿון אשור האָט אַוועקגעצויגן, און איז
iz un avekgetsoign hot Ashur fun melech der Sancheriv un pegorim
is and journeyed has Ashur of king the Sancheriv and corpses

געגאַנגען און האָט זיך אומגעקערט; און ער איז געבליבן אין נינוה.
Nineveh in geblibn iz er un umgekert zich hot un gegangen
Nineveh in remained is he and returned self has and having gone

לח און עס איז געווען, ווי ער בוקט זיך אין הויז פֿון זיַין ג-ט
G-t zain fun hoiz in zich bukt er vi geven iz es un
g-d his of temple in self worship he as having been is it and

נסרוך, אַזוי האָבן זיַינע זין אַדרַמֶלֶך און שַׂראֶצֶר אים דערשלאָגן
dershlogn im saretser un Adramelech zin zaine hobn azoi nisruch
struck down him Saretzer and Adramelech sons his have so Nisroch

מיטן שווערד; און זיי זיַינען אַנטרונען געווארן אין לאַנד אֲרָרָט. און
un Ararat land in gevorn antrunen zainen zei un shverd mitn
and Ararat land in having become escaped are they and sword with

זיַין זון אֵסַר-חַדּוֹן איז געווארן מלך אויף זיַין ארט.
ort zain oif melech gevorn iz Esar-Chaddon zun zain
place his in king having become is Esar-Chaddon son his

לח

אין יענער צייַט איז חִזקִיָהו קראַנק געווארן צו
tsu gevorn krank Chizkiyah iz tsait yener in
to having become sick Chizkiyahu is time that in

שטאַרבן; איז צו אים געקומען ישַׁעְיָהו הנבֿיא
hanovi Yeshayahu gekumen im tsu iz shtarbn
the prophet Yeshayah having come him to is die

[33] Therefore thus saith Hashem concerning Melech Ashur, He shall not come into this city, nor shoot khetz *(an arrow)* there, nor come before it with mogen, nor cast a siege ramp against it. [34] By the derech that he came, by the same shall he return, and shall not come into this city, saith Hashem. [35] For I will defend this city to save it for Mine Own sake, and for the sake of Dovid Avdi.

[36] Then the Malach Hashem went forth, and struck down in the Machaneh Ashur a hundred and fourscore and five elef; and when they arose early in the boker, hinei, they were all pegarim mesim *(dead corpses)*. [37] So Sancheriv Melech Ashur departed, and went and returned, and dwelt in Nineveh. [38] And it came to pass, as he was worshiping in the Bais Nisroch elohav, that Adramelech and Saretzer, his banim, cut him down with the cherev; they escaped into Eretz Ararat; Esar-Chaddon bno reigned in his place.

38 In those days was Chizkiyahu *(Hezekiah)* sick unto death. And HaNavi Yeshayah

דער זון פֿון אָמוצן , און האָט צו אים געזאָגט: אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi gezogt im tsu hot un Amotsn fun zun der
Hashem has thus said him to has and Amotz of son the

געזאָגט: מאַך דיין צַוָואָה וועגן דיין הויזגעזינט , ווארעם דו
du vorem hoizgezint dain vegen tsevaeh dain mach gezogt
you for household your concerning testament your make said

שטאַרבסט, און וועסט נישט גענעזן ווערן .
vern genezn nisht vest un shtarbst
become recover not will and die

ב האָט חִזקִיָהו אומגעדרייט זיין פנים צו דער וואַנט, און
un vant der tsu ponem zain umgedreit Chizkiyah hot
and wall the to face his turned around Chizkiyahu has

האָט מתפלל געווען צו ה , ג און האָט געזאָגט: איך בעט
bet ich gezogt hot un Hashem tsu geven mispalel hot
entreat I said has and Hashem to having been praying has

דיך , ה , געדענק ווי איך בין געגאַנגען פֿאַר דיר
dir far gegangen bin ich vi gedenk Hashem dich
you(SG) before having gone am I how remember Hashem you(SG)

מיט אמת און מיט אַ גאַנצן האַרצן, און וואָס איז גוט אין דיינע אויגן
oign daine in gut iz vos un hartsn gantsn a mit un emes mit
eyes your in good is what and heart whole a with and truth with

האָב איך געטאָן. און חִזקִיָהו האָט געווויינט אַ גרויס געוויין .
gevein grois a geveint hot Chizkiyah un geton ich hob
weeping great a wept has Chizkiyahu and done I have

ד איז דאָס ווארט פֿון ה געווען צו ישַׁעְיָהון , אַזוי צו
tsu azoi Yeshayahuen tsu geven Hashem fun vort dos iz
to so Yeshayah to having been Hashem of word the is

זאָגן: ה גיי און זאָלסט זאָגן צו חִזקִיָהון : אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi Chizkiyahun tsu zogn zolst un gei zogn
said has thus Chizkiyahu to say you(SG) must and go say

ה דער ג-ט פֿון דיין פֿאָטער דָוִד : איך האָב געהערט דיין תּפִלה,
tfile dain gehert hob ich Dovid foter dain fun G-t der Hashem
prayer your heard have I Dovid father your of G-d the Hashem

איך האָב געזען דיין טרער; זע , איך לייג-צו צו דיינע טעג פֿופֿצן יאָר .
yor fuftsn teg daine tsu leig-tsu ich ze trer dain gezen hob ich
years fifteen days your to add on I behold tears your seen have I

ו און פֿון דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון אשור וועל איך דיך און די
di un dich ich vel Ashur fun melech dem fun hant der fun un
the and you(SG) I will Ashur of king the of hand the from and

דאָזיקע שטאָט מציל זיין , און איך וועל באַשירעמען די דאָזיקע שטאָט.
shtot dozike di bashiremen vel ich un zain matsl shtot dozike
city this the defend will I and be rescue city this

ז און דאָס וועט דיר זיין אַ צייכן פֿון ה , אַז ה
Hashem az Hashem fun tseichn a zain dir vet dos un
Hashem that Hashem from sign a be to you(SG) will this and

וועט טאָן די דאָזיקע זאַך וואָס ער האָט גערעדט: ח זע , איך קער
ker ich ze geredt hot er vos zach dozike di ton vet
turn I behold spoken has he which thing this the do will

אום דעם שאָטן פֿון די שטאַפֿלען וואָס אַראָפּגענידערט אויף
oif aropgenidert hot vos shtaplen di fun shotn dem um
on gone down has which steps the of shadow the back

די זונשטאַפֿלען פֿון אָחָז , צוריק צען שטאַפֿלען. און די זון האָט
hot zun di un shtaplen tsen tsurik Achazn fun zunshtaplen di
has sun the and steps ten back Achaz of sundial the

Ben Amotz came unto him, and said unto him, Thus saith Hashem, Set thine bais in order; for thou shalt die, and not live.

2 Then Chizkiyahu *(Hezekiah)* turned his face toward the kir *(wall)*, and davened unto Hashem,
3 And said, Remember now, Hashem, I beseech thee, how I have walked before Thee in emes and with lev shalem, and have done that which is tov in Thy sight. And Chizkiyahu *(Hezekiah)* wept with bekhi gadol *(great weeping)*.

4 Then came the Devar Hashem to Yeshayah, saying, 5 Go, and say to Chizkiyahu, Thus saith Hashem Elohei Dovid Avicha, I have heard thy tefillah, I have seen thy tears; hineni, I will add unto thy days chamesh esreh shanah *(fifteen years)*.
6 And I will deliver thee and this Ir out of the hand of Melech Ashur *(Assyria)*; and I will defend HaIr Hazot.

7 And this shall be HaOt *(the Sign)* unto thee from Hashem, that Hashem will do this thing that He hath spoken;
8 Hineni, I will bring again the tzel *(shadow)* of the hama'alot *(the steps)*, which has gone down with the shemesh on the Ma'alot Achaz *(sundial of Ahaz)*, so that it goes eser

ma'alot *(ten steps)* backward. So the shemesh went back eser maalot *(ten steps)* on the ma'alot on which it had gone down.

זיך אומגעקערט צען שטאַפלען, אויף די שטאַפלען וואָס זי האָט
hot zi vos shtaplen di oif shtaplen tsen umgekert zich
has it which steps the on steps ten returned self
אַראָפגענידערט.
aropgenidert
gone down

[9] The writing of Chizkiyahu Melech Yehudah, when he had been ill, and was recovered from his illness:

ט אַ געשריפֿטס פֿון חִזקִיָהוּ דעם מלך פֿון יהוּדה , וואָן ער
er ven Yehudah fun melech dem Chizkiyah fun geshrifts a
he when Yehudah of king the Chizkiyahu of writing a
איז קראַנק געווען , און איז גענעזן געוואָרן פֿון זיין
zain fun gevorn genezn iz un geven krank iz
his from having become recoverd is and having been sick is
קראַנקשאַפֿט.
krankshaft
sickness

[10] I said: In the cutting short of my yamim,

י איך האָב געזאָגט: אין מיטן פֿון מיַינע טעג
teg maine fun mitn in gezogt gevest hob ich
days my of midst of in said indeed have I

I shall go to the Sha'arei Sheol;

וועל איך אַוועקגיין אין די טויערן פֿון שְׁאוֹל;
Sheol fun toiern di in avekgein ich vel
Sheol of gates the in go away I will

I am deprived of the remainder of my shanot.

איך וואַר געמינערט דעם רעשט פֿון מיַינע יאָרן.
yorn maine fun resht dem geminert ver ich
years my of rest the diminished who is I

[11] I said, I shall not see Hashem,

יא איך האָב געזאָגט: איך וועל נישט זען ה ,
Hashem zen nisht vel ich gezogt hob ich
Hashem see not will I said have I

even Hashem, in the Eretz HaChayyim;

ה אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע;
lebedike di fun land in Hashem
living the of land in Hashem

I shall behold adam no more

איך וועל מער אַ מענטשן נישט אָנקוקן
onkukn nisht mentshn a mer vel ich
look on not man a more will I

with the inhabitants of the world.

מיט די באַווויינער פֿון דער וועלט.
velt der fun bavoiner di mit
world the of inhabitants the with

[12] Mine dwelling is pulled up,

יב מיַין וווינונג איז אַוועקגערוקט און אָפּגעטאָן פֿון מיר,
mir fun opgeton un avekgerukt iz voinung main
me from removed and removed is dwelling my

and is sent into the Golus from me like ohel ro'i;

אַזוי ווי אַ פּאַסטוכגעצעלט;
pastuchgetselt a vi azoi
shepherd's tent a as so

As an oreg *(weaver)* I rolled up my life;

איך האָב אויפֿגעוויקלט ווי אַ וועבער מיַין לעבן;
lebn main veber a vi oifgeviklt hob ich
life my weaver a as rolled up have I

He would have cut me loose from the roll;

פֿון דער צויט וועט ער מיך אָפּרייַסן;
opraisn mich er vet tsoit der fun
tear off me he will loom the from

from yom even to lailah wilt Thou make an end of me.

פֿון טאָג ביז נאַכט וועסטו מיך ענדיקן.
endikn mich vestu nacht biz tog fun
finish me will you(sg) night until day of

[13] I waited until boker, that, like an ari *(lion)*,

יג איך האָב געטראַכט ביז פֿרימאָרגן,
frimorgn biz getracht hob ich
morning until considered have I

so will He break all my atzmot;

ווי אַ לייב, אַזוי וועט ער אַלע מיַינע ביינער צעברעכן ;
tsebrechn beiner maine ale er vet azoi leib a vi
break bones my all he will so lion a like

from yom even to lailah wilt Thou make an end of me.

פֿון טאָג ביז נאַכט וועסטו מיך ענדיקן .
endikn mich vestu nacht biz tog fun
finish me will you(sg) night until day from

14 Like a swallow or a crane, so did I chirp;

יד ווי אַ שוואַלב , ווי אַ בושל, אַזוי האָב איך געפּיפּסט,
gepipst ich hob azoi bushl a vi shvalb a vi
chirped I have so stork a like swallow a like

I did moan like a yonah;

איך האָב געברומט ווי אַ טויב;
toib a vi gebrumt hob ich
dove a like mourned have I

mine eyes grew weak from looking heavenward;

מיַינע אויגן זיַינען אויסגעגאַנגען צו דער הייך :
heich der tsu oisgegangen zainen oign maine
height the to used up are eyes my

Adonoi, I am oppressed; go surety for me.

אֲדֹנָי , געדריקט בין איך, שטעל זיך איַין פֿאַר מיר.
mir far ain zich shtel ich bin gedrikt Adonoi
me for in self stand up I am oppressed Adonoi

15 What shall I say?

טו וואָס זאָל איך רעדן?
redn ich zol vos
say I shall what

He hath both promised me, and Himself hath done it;

אַז ער האָט מיר געזאָגט, און ער האָט געטאָן;
geton hot er un gezogt mir hot er az
done has he and spoken me has he that

I shall walk quietly all my shanot

זאָכט וועל איך גיין אַלע מיַינע יאָרן ,
yorn maine ale gein ich vel zacht
years my all walk I will tranquil

in the mar *(bitterness)* of my nefesh.

איבער דער ביטערניש פֿון מיַין זעל .
zel main fun biternish der iber
soul my of bitterness the over

16 Adonoi, by these things men live,

טז אֲדֹנָי , דערויף לעבט מען ,
men lebt deroif Adonoi
they live thereon Adonoi

and in all these things is the life of my ruach;

און אין גאַנצן דערין איז דאָס לעבן פֿון מיַין גייַסט;
gaist main fun lebn dos iz derin gantsn in un
spirit my of life the is therein all in and

so Thou recovered me to health, and made me to live.

דערום שטאַרק מיך , און לאָז מיך לעבן.
lebn mich loz un mich shtark derum
live me let and me strenghen therefore

17 Hinei, for shalom *(benefit)* did I have great bitterness;

יז זע , צום גוטן איז מיר פֿאַרביטן געוואָרן
gevorn farbaiten mir iz gutn tsum ze
having become switched me is benefit to the behold

די ביטערניש ,
biternish di
bitterness the

for Thou hast in love to my nefesh

און דו האָסט געגלוסט מיַין זעל ,
zel main geglust host du un
soul my desired have you and

delivered it from the shachat *(pit)* of destruction;

פֿון דער גרוב פֿון אונטערגאַנג;
untergang fun grub der fun
destruction of pit the from

for Thou hast cast

וואָרעם האָסט אַוועקגעוואָרפֿן הינטער דיַין רוקן
rukn dain hinter avekgevorfen host vorem
back your behind throw away you have for

all my chatta'im behind Thy back.

אַלע מײַנע זינד.
zind maine ale
sin my all

[18] For Sheol cannot thank Thee,

יח וואָרעם נישט די שְׁאוֹל טוט דיך לויבן,
loibn dich tut Sheol di nisht vorem
praise you(SG) do Sheol the not for

mavet can not praise Thee;

נישט דער טויט טוט דיך רימען;
rimen dich tut toit der nisht
praise you(SG) do death the not

they that go down into the bor *(pit)*

עס האָפֿן נישט אויף דײַן אמת
emes dain oif nisht hofn es
truth your on not wait is

cannot hope for Thy emes.

די וואָס נידערן אין גרוב.
grub in nidern vos di
pit in the go down who the ones

[19] The living, the living,

יט דער לעבעדיקער, דער לעבעדיקער,
lebediker der lebediker der
living the living the

he shall thank Thee, as I do today;

ער טוט דיך לויבן, אַזוי ווי איך הײַנט;
haint ich vi azoi loibn dich tut er
today I as so praise you(SG) does he

av to banim shall make known Thy emes.

אַ פֿאָטער מאַכט וויסן די קינדער דײַן אמת.
emes dain kinder di visen macht foter a
truth your children the known makes father a

[20] Hashem will save me;

כ ה איז דאָ מיך צו העלפֿן;
helfn tsu mich do iz Hashem
save to me here is Hashem

therefore we will sing with stringed instruments

און מײַנע געזאַנגען וועלן מיר זינגען,
zingen mir veln gezangen maine un
sing we will songs my and

kol yemei chayyeinu *(all the days of our life)* in the Beis Hashem.

אַלע טעג פֿון אונדזער לעבן אין הויז פֿון ה.
Hashem fun hoiz in lebn undzer fun teg ale
Hashem of house in life our of days all

[21] For Yeshayah had said, Let them take a cake of te'enim, and apply it upon the shechin *(boil, inflamed spot)*, and he shall recover.

כא ישַׁעְיָהוּ האָט געזאָגט: זאָל מען נעמען פֿײַגן, געפּרעסטע
faign gepreste nemen men zol gezogt hot Yeshayahu un
figs compressed take they shall said has Yeshayah and

און אָנרײַבן אויף דעם אויסשלאָג, און ער וועט געזונט ווערן.
vern genezn vet er un oisshlog dem oif onraibn un
become recover will he and rash the on rub and

[22] Chizkiyahu also had said, What is the Ot *(Sign)* that I shall go up to the Beis Hashem?

כב חִזְקִיָּהוּ האָט געזאָגט: וואָס איז דער צייכן אַז איך וועל אַרויפֿגיין
aroifgein vel ich az tseichn der iz vos gezogt Chizkiyah hot
go up will I that sign the is what said Chizkiyahu has

אין הויז פֿון ה?
Hashem fun hoiz in
Hashem of house in

לט

39 At that time Merodach Baladan Ben Baladan Melech Bavel sent sefarim *(letters)* and a minchah *(gift)* to Chizkiyah; for he had heard that he had been

אין יענער צײַט האָט מרודַך-באַלאָדָן דער זון פֿון באַלאָדָנען,
Baladanen fun zun der Merodach-Baladan hot tsait yener in
Baladan of son the Merodach Baladan has time that in

דער מלך פֿון בָּבֶל, געשיקט אַ בריוו און אַ מתּנה צו
tsu matone a un briv a geshikt Bavel fun melech der
to gift a and letter a sent Bavel of king the

חִזְקִיָּהוּ; וואָרעם ער האָט געהערט אַז ער איז געווען קראַנק,
krank geven iz er az gehert hot er vorem Chizkiyahun
ill having been is he that heard had he for Chizkiyahu

sick, and had recovered.
2 And Chizkiyah was glad about them, and showed them the Bais Nekhotoh *(Treasure House)*, the kesef, and the zahav, and the spices, and the shemen hatov, and all the Bais Keli of his, and all that was found in his otzerot; there was nothing in his Bais, nor in all his memshalet, that Chizkiyah did not show them. 3 Then Yeshayah HaNavi came unto HaMelech Chizkiyah, and said unto him, What said these anashim? And from where came they unto thee? And Chizkiyah said, They are come from eretz rechokah *(a far country)* unto me, even from Babylon. 4 Then he said, What have they seen in thine Bais? And Chizkiyah answered, All that is in mine Bais have they seen; there is nothing among my otzerot *(treasures)* that I have not showed them.

5 Then said Yeshayah to Chizkiyah, Hear the Devar Hashem Tzivos;
6 Hinei, the days are coming, that all that is in thine Bais, and that which Avoteicha have laid up in store until this day, shall be carried to Babylon: nothing shall be left, saith Hashem.
7 And of thy Banim that shall issue from thee,

ב האָט חִזקִיָהו זיך דערפֿרייט מיט . געוואָרן געזונט איז און
mit derfreit zich Chizkiyah hot gevorn gezunt iz un
with gladdens self Chizkiyahu has having become well is and

דאָס זילבער, דאָס שאַצהויז זײַן געוויזן זי האָט ער און , זי
dos un zilber dos shatshoiz zain gevizn zei hot er un zei
the and silver the treasure house his shown them has he and them

גאָלד, און די בשָׂמים , און דאָס גוטע איל , און דאָס גאַנצע
gantse dos un eil gute dos un b'somaim di un gold
whole the and ointment expensive the and spices the and gold

הויז פֿון זײַנע וואָפֿן , און אַלץ וואָס האָט זיך געפֿונען אין זײַנע
zaine in gefunen zich hot vos alts un vofn zaine fun hoiz
his in found self has that which all and armor his of house

שאַצקאַמערן; נישט געווען אַ זאַך אין זײַן הויז , און אין זײַן גאַנצער
gantser zain in un hoiz zain in zach a geven nisht shatskamern
whole his in and house his in thing a having been not treasures

געוועלטיקייט, וואָס חִזקִיָהו האָט זיי נישט געוויזן . ג איז ישַׁעְיָהו
Yeshayahu iz gevizn nisht zei hot Chizkiyah vos geveltikeit
Yeshayah is shown not them has Chizkiyahu which realm

הנבֿיא געקומען צום מלך חִזקִיָהון , און האָט צו אים
im tsu hot un Chizkiyahun melech tsum gekumen hanovi
him to has and Chizkiyahu king to having come the prophet

געזאָגט: וואָס האָבן די דאָזיקע מענער געזאָגט? און פֿון וואַנען קומען זיי
zei kumen vanen fun un gezogt mener dozike di hobn vos gezogt
they come where from and say men these the did what said

צו דיר ? האָט חִזקִיָהו געזאָגט: פֿון אַ ווייַט לאַנד זײַנען זיי צו
tsu zei zainen land vaitn a fun gezogt Chizkiyah hot dir tsu
to they are land distant a from said Chizkiyahu has you(SG) to

מיר געקומען , פֿון בָּבֶל . ד האָט ער געזאָגט: וואָס האָבן זיי געזען אין
in gezen zei hobn vos gezogt er hot Bavel fun gekumen mir
in seen they have what said he has Bavel from having come me

דײַן הויז ? האָט חִזקִיָהו געזאָגט: אַלץ וואָס אין מײַן הויז האָבן
hobn hoiz main in vos alts gezogt Chizkiyah hot hoiz dain
have house my in which all that said Chizkiyahu has house your

זיי געזען; נישט געווען אַ זאַך אין מײַנע שאַצקאַמערן וואָס איך
ich vos shatskamern maine in zach a geven nisht gezen zei
I which treasures my in thing a having been not seen they

האָב זיי נישט געוויזן .
gevizn nisht zei hob
shown not them have

ה האָט ישַׁעְיָהו געזאָגט צו חִזקִיָהון : הער דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos her Chizkiyahun tsu gezogt Yeshayahu hot
of word the pay heed Chizkiyahu to said Yeshayah has

, הויז דײַן אין וואָס אַלץ , און קומען טעג , זע : ו צבָאוֹת ה
hoiz dain in vos alts un kumen teg ze Tseva'ot Hashem
house your in which all that and come days behold of hosts Hashem

, ווועט טאָג, ביז היינטיקן אָנגעקליבן האָבן עלטערן דאַיִנע וואָס און
vet tog haintikn biz ongeklibn hobn eltern daine vos un
will day this very until accumulated have fathers your which and

, איבערבלייבן ווועט נישט זאַך קיין ; בָּבֶל קיין ווערן אַוועקגעטראָגן
iberblaiben nisht vet zach kein Bavel kein vern avekgetrogen
remain behind not will thing any Bavel to become carried away

, דיר ז און פֿון דײַנע זין וואָס וועלן אַרויסגיין פֿון דיר . ה זאָגט
dir fun aroisgein veln vos zin daine fun un Hashem zogt
you(SG) of issue will which sons your of and Hashem declares

which thou shalt father, shall they take away; and they shall be sarisim *(eunuchs)* in the Heikhal Melech Bavel.

וואָס דו וועסט געבערן, וועט מען נעמען , אוּן זיי וועלן זיין הויפֿדינער
hoifdiner zain veln zei un nemen men vet gebern vest du vos
court servants be will they and take they will beget will you whom

אין פּאַלאַץ פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל .
Bavel fun melech dem fun palats in
Bavel of king the of palace in

[8] Then Chizkiyah said to Yeshayah, Tov is the Devar Hashem which thou hast spoken. He said moreover, For there shall be shalom and emes in my days.

ח האָט חִזקִיָהוּ געזאָגט צו ישַׁעְיָהוּ : גוט איז דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos iz gut Yeshayahuen tsu gezogt Chizkiyah hot
of word the is good Yeshayah to said Chizkiyahu has

ה וואָס דו האָסט גערעדט. אוּן ער האָט געזאָגט: אויב שלום אוּן
un sholem oib gezogt hot er un geredt host du vos Hashem
and peace if said has he and spoken have you which Hashem

זיכערקייט וועט זיין אין מיַינע טעג!
teg maine in zain vet zicherkeit
days my in be will security

40 Comfort ye, comfort ye My people, saith Eloheichem.

מ טרייסט , טרייסט מיַין פֿאָלק , זאָגט אלוקיכם .
Elokeichem zogt folk main treist treist
your G-d declares people my comfort ye comfort ye

[2] Speak ye to the lev Yerushalayim,

ב רעדט צום האַרצן פֿון ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim fun hartsn tsum redt
Yerushalayim of heart to speaks

and preach unto her,

אוּן רופֿט צו איר,
ir tsu ruft un
her to call and

that her tzeva'a *(time of hard service, warfare)* is ended,

אַז זי האָט דערפֿילט איר צייַט,
tsait ir derfilt hot zi az
time her fulfilled has she that

that her avon *(iniquity)* is nirtzah *(punitively paid for, pardoned)*;

אַז אָפּגעצאָלט איז איר פֿאַרברעך ;
farbrech ir iz opgetsolt az
transgression her is repaid that

for she hath received of the Yad Hashem kiflayim *(double)*

אַז זי האָט געקריגן פֿון הס האַנט
hant Hashems fun gekrign hot zi az
hand Hashem's from received has she that

in payment for all her chattot.

טאָפּל פֿאַר אַלע אירע זינד .
zind ire ale far topl
sin her all for double

[3] The voice of him that preacheth in the midbar:

ג קוֹל רופֿט אין דער מדבר :
midber der in ruft kol a
wilderness the in calls voice a

Prepare ye the Derech Hashem,

מאַכט צוגעריכט דעם וועג פֿון ה ,
Hashem fun veg dem tsurecht macht
Hashem of road the readied make

make straight in the Aravah

מאַכט גראָד אין דער וויסטע
viste der in grod macht
wilderness the in straight make

a highway for Eloheinu.

אַ שטעג פֿאַר אלוקינו .
Elokeinu far shteg a
our G-d for path a

[4] Every gey *(valley)* shall be raised up,

ד יעטוועדער טאָל זאָל דערהויבן ווערן ,
vern derhoibn zol tal yetveder
become raised up shall valley of every

and every har and givah *(hill)* shall be made low;

און יעטוועדער באַרג און הייך זאָל דערנידערט ווערן ;
vern dernidert zol heich un barg yetveder un
become made low shall height and mount every and

and the crooked shall be made straight,

און דאָס קרומע זאָל ווערן גלַיִך ,
glaich vern zol krume dos un
straight become shall crooked the and

and the rough places bikah *(plain, valley)*;

און די באַרגקייטן אַ פּלוין.
ploin a bargkeitn di un
plain a rough places the and

5 And the kavod Hashem shall be revealed,

ה און דער כּבֿוד פֿון ה׳ ווועט אָנטפּלעקט ווערן ,
vern antplekt vet Hashem fun koved der un
become revealed will Hashem of glory the and

and all basar shall see it together;

און אַלע לַיִבעדיקע מענטשן זען;
zen veln einem in laiber ale un
see will together in flesh(PL) all and

for the mouth of Hashem hath spoken.

ווָאָרעם דאָס מויל פֿון ה׳ האָט גערעדט.
geredt hot Hashem fun moil dos vorem
spoken has Hashem of mouth the for

6 The voice said, Preach.

ו אַ קול זאָגט : רוף !
ruf zogt kol a
call out declares voice a

And he said, What shall I preach?

און ער זאָגט : וואָס זאָל איך רופֿן?
rufn ich zol vos zogt er un
cry I shall what declares he and

All basar is khatzir *(grass)*,

אַלע לַיִבעדיקע זַיִנען גראָז,
groz zainen laiber ale
grass is flesh(PL) all

and all the chesed *(constancy)* thereof is as the tzitz *(flower)* of the sadeh;

און אַל זייער חן ווי אַ בלום פֿון פֿעלד;
feld fun blum a vi chein zeyer al un
field of flower a as charm their all and

7 The khatzir *(grass)* withereth,

ז פֿאַרטריקנט ווערט דאָס גראָז,
groz dos vert fartriknt
grass the shall be dried up

the tzitz *(flower, blossom)* falleth;

פֿאַרוועלקט ווערט די בלום ,
blum di vert farvelkt
flower the shall be withered

because the Ruach of Hashem bloweth upon it;

אַז דער הויך פֿון ה׳ בלאָזט דערויף ;
deroif blozt Hashem fun hoich der az
thereon blows Hashem of breath the that

surely the people is khatzir *(grass)*.

פֿאַר וואָר, גראָז איז דאָס פֿאָלק .
folk dos iz groz vor far
human race this is grass truly for

8 The khatzir withereth,

ח פֿאַרטריקנט ווערט דאָס גראָז,
groz dos vert fartriknt
grass this shall be dry

the tzitz falleth;

פֿאַרוועלקט ווערט די בלום ,
blum di vert farvelkt
flower the shall be withered

but the Devar Eloheinu shall stand forever.

אָבער דאָס וואָרט פֿון אלוקינו ווועט אויף אייביק באַשטיין.
bashtein eibik oif vet Elokeinu fun vort dos ober
stand ever for will our G-d of word the but

9 O Mevaseret Tziyon *(O Herald, Preacher of Besorah [Good News, Gospel] Tziyon)*,

ט אויף אַ הויכן באַרג גיי דיר אַרויף,
aroif dir gei barg hoichn a oif
up you(SG) go mount high a on

get thee up into the har gavo'ah *(high mountain)*;

מבַשֶּׂרת פֿון ציון ;
Tsiyon fun mevaseret
Tziyon of Mevaseret

O Mevaseret Yerushalayim *(O Herald, Preacher of Besorah [Good News, Gospel] Yerushalayim)*,

הייב אויף מיט כּוח דיין קול ,
kol dain koiech mit oif heib
voice your strength with up lift

lift up thy voice with ko'ach;

מבשׂרת פֿון ירושלַיִם ;
Yerushalayim fun mevaseret
Yerushalayim of Mevaseret

lift it up, be not afraid;

הייב אויף, האָב נישט מורא ,
moire nisht hob oif heib
fear not have up lift

say unto the towns of Yehudah, Hinei Eloheichem!

זאָג צו די שטעט פֿון יהודה : אָט איז אלוקיכם !
Elokeichem iz ot Yehudah fun shtet di tsu zog
your G-d is here Yehudah of cities the to say

[10] Hinei, Adonoi Hashem will come with chazak,

זע , אֲדֹנָי ה קומט אַ מאַכטיקער ,
machtiker a kumt Hashem Adonoi ze
mighty one a comes Hashem Adonoi behold

and His zero'a shall rule for Him;

און זײַן אָרעם געוועלטיקט פֿאַר אים;
im far geveltikt orem zain un
him for rules arm his and

hinei, His sachar *(reward)* is with Him,

זע , זײַן שׂכר איז מיט אים,
im mit iz sachar zain ze
him with is reward his see

and His pe'ullah *(penal reward [for His enemies])* before Him.

און זײַן לוין אים פֿאַרויס ;
farois im loin zain un
ahead of him wage his and

[11] He shall feed His Eder like a Ro'eh;

יא ווי אַ פּאַסטוך וועט ער פּיטערן זײַן סטאַדע,
stade zain fitern er vet pastuch a vi
flock his pasture he will shepherd a like

He shall gather the tela'im *(lambs)* with His zero'a,

מיט זײַן אָרעם וועט ער איינזאַמלען די לעמער,
lemer di ainzamlen er vet orem zain mit
lambs the gather together he will arm his with

and carry them in His kheyk,

און אין זײַן בוזעם זיי טראָגן;
trogn zei buzem zain in un
carry them bosom his in and

and shall gently lead those that are with young.

די זייגעדיקע וועט ער פֿירן.
firn er vet zeigedike di
lead he will nursing the

[12] Who hath measured the mayim in the hollow of His Hand,

יב וואָר האָט געמאָסטן די וואַסערן מיט זײַן האַנטפֿול,
hantful zain mit vasern di gemestn hot ver
handful his with waters the measured has who

and meted out Shomayim with a handbreadth,

און די הימלען מיט אַ שפּאַן אויסגעמאָסטן,
oisgemostn shpan a mit himlen di un
measured span a with heavens the and

and enclosed the aphar ha'aretz in a measure,

און באַפֿאַסט אין אַ דרײַטל דעם שטויב פֿון דער ערד ,
erd der fun shtoib dem draitl a in bafast un
earth the of dust the third part a in comprehended and

and weighed the harim *(mountains)* in scales,

און אָפּגעווויגן מיט אַ וואָג די בערג ,
berg di vog a mit opgevoign un
mountains the weight a with weighed out and

and the geva'ot *(hills)* in a balance?

און די הייבן מיט וואָגשאָלן?
vogsholn mit heichn di un
scales with heights the and

[13] Who hath directed the Ruach of Hashem,

יג וואָר האָט אָנגעווויזן דעם גײַסט פֿון ה ?
Hashem fun gaist dem ongevizen hot ver
Hashem of spirit the directed has who

or being His ish etzah *(counselor)* hath taught Him?

אוּן וועֶר אִיז זײַן בַּעַל-עֵצָה וואָס הָאט אִים צוגעוויזן ?
tsugevaizn im hot vos baal-eitse zain iz ver un
directed him has who counselor his is who and

14 With whom did He take counsel,

יד מִיט וועמען הָאט ער זִיך מיועץ געווען ,
geven meyayets zich er hot vemen mit
having been counsel self he has whom with

and who gave Him binah,

וואָס הָאט אִים געגעבן צו פַֿארשטיין ,
farshtein tsu gegebn im hot vos
understand to given him has who

and taught Him in the orakh mishpat,

אוּן אִים געלערנט דעם וועג פֿון גערעכטיקייט ,
gerechtikeit fun veg dem gelernt im un
righteousness of way the taught him and

and taught Him da'as,

אוּן אִים געלערנט קענשאַפֿט ,
kenshaft gelernt im un
knowledge taught him and

and showed Him the derech tevunot *(way of understanding)*?

אוּן דעם וועג פֿון פַֿארשטאַנדיקייט אִים געמאַכט וויסן ?
visen gemacht im farshtandikeit fun veg dem un
known made him understanding of way the and

15 Surely the Goyim are like a drop in a bucket,

טו זע , פַֿעלקער זײַנען ווי אַ טריף פֿון אַן עמער ,
emer an fun trif a vi zainen felker ze
bucket a from drop a like are nations behold

and are accounted as dust of the scales;

אוּן ווי שטויב פֿון וואָגשאָלן זײַנען זיי געערעכנט ;
gerechnt zei zainen vogsholn fun shtoib vi un
considered they are scales of dust like and

surely He taketh up the iyim *(islands)* like fine dust.

זע , אינדזלען הייבט ער אויף ווי אַ זעמדל .
zemdl a vi oif er heibt indzelen ze
very little thing a as up he raises islands behold

16 Levanon is not sufficient to burn,

טז אוּן דער לְבָנוֹן איז נישט גענוג ברענוואַרג,
brenvarg genug nisht iz Levanon der un
to burn enough not is Levanon the and

nor the beasts thereof sufficient for an olah.

אוּן זײַנע חיות נישט גענוג בראַנדאָפּפֿער.
brandopfer genug nisht chayes zaine un
for a olah enough not wild animals its and

17 Kol HaGoyim before Him are as nothing;

יז אַלע פֿעלקער זײַנען ווי גאָרניט קעגן אִים,
im kegen gornit vi zainen felker ale
him before nothing like are nations all

and they are counted to Him less than nothing, and tohu.

פֿון נישט אוּן גאָרנישט זײַנען זיי געערעכנט ביַי אִים.
im bai gerechnt zei zainen gornisht un nisht fun
him by considered they are nothing and not of

18 To whom then will ye liken El?

יח אוּן צו וועמען קענט איר צוגלײַכן אֵל ?
El tsuglaichn ir kent vemen tsu un
G-d liken you can whom to and

Or what demut *(likeness)* will ye compare unto Him?

אוּן וואָסער געשטאַלט קענט איר אִים גלײַך שטעלן?
shteln glaich im ir kent geshtalt voser un
stand equal him you can form any manner of and

19 The charash *(workman, craftsman)* melteth a pesel *(idol, image)*,

יט דעם געץ וואָס אַ מײַנסטער הָאט אויסגעגאָסן,
oisgegosen hot mainster a vos gets dem
cast has craftsman a that idol the

and the goldsmith overlayeth it with zahav,

אוּן אַ שמעלצער ציט אִים איבער מיט גאָלד,
gold mit iber im tsit shmeltser a un
gold with over it draws metalsmith a and

and casteth for it chains of kesef.

אוּן שמעלצט-צו קייטלעך פֿון זילבער?
zilber fun keitlech shmeltst-tsu un
silver of chains solders and

[20] He that is so impoverished that He hath no terumah

כ אַ שטיינדעמב ווערט אויסגעקליבן,
oisgeklibn vert shteindemb a
chosen is oak tree an

chooseth an etz that will not rot;

האָלץ ווָאס פֿוילט נישט ווײלט מען אויס;
ois men veilt nisht foilt vos holts
out one selects not rots that wood

he seeketh unto him a charash chacham *(skilled craftsman)*

אַ קלוגן מײַנסטער זוכט מען זיך ,
zich men zucht mainster klugn a
oneself one seeks craftsman skilled a

to prepare a pesel, that shall not topple.

אויפֿצושטעלן אַ געץ ווָאס זאָל זיך נישט וואַקלען.
vaklen nisht zich zol vos gets a oiftsushteln
totter not self should that idol an to set up

[21] Have ye not known?

כא ווייסט איר דען נישט?
nisht den ir veist
not then you know

Have ye not heard?

הערט איר דען נישט?
nisht den ir hert
not then you hear

Hath it not been told you from the beginning?

איז אײַך פֿון אָנהייב אָן נישט דערציילט
dertseilt nisht on onheib fun aich iz
told not on beginning from you is

געווָאָרן ?
gevorn
having become

Have ye not understood from the mosedot ha'aretz *(foundations of the earth)*?

פֿאַרשטייט איר נישט די גרונטפֿעסטן
gruntfestn di nisht ir farshteit
foundations the not you understand

פֿון דער ערד ?
erd der fun
earth the of

[22] It is He that sitteth above the circle of the earth,

כב ער איז דער ווָאס זיצט איבער דעם צירקל פֿון דער ערד ,
erd der fun tsirkl dem iber zitst vos der iz er
earth the of circle the over sit who the one is he

and the inhabitants thereof are like chagavim *(grasshoppers)*;

און אירע באַווינער זײַנען ווי היישעריקן;
heisherikn vi zainen bavoiner ire un
locusts like are inhabitants its and

that stretcheth out Shomayim like a curtain,

דער ווָאס שפּרייט ווי אַ טול די הימלען ,
himlen di tul a vi shpreit vos der
heavens the veil a like spreads who the one

and spreadeth them out like an ohel to dwell in;

און ציט זיי אויס ווי אַ געצעלט צום וווינען ;
voinen tsum getselt a vi ois zei tsit un
dwelling for tent a like out them brings and

[23] That bringeth the roznim *(rulers)* to nothing;

כג דער ווָאס פֿאַרקערט פֿירשטן צו ניווּעץ,
nivets tsu firshtn farkert vos der
waste to chieftains turned into who the one

He maketh the Shoftei Eretz like tohu.

ווָאס מאַכט ווי גאָרניט די ריכטער פֿון דער ערד .
erd der fun richter di gornit vi macht vos
earth the of judges the nothing as makes which

[24] Indeed, they shall not be planted;

כד נאָך צו מאָל נישט אײַנגעפֿלאַנצט זײַנען זיי ,
zei zainen aingeflantst nisht mol tsu noch
they are planted not time to scarcely

indeed, they shall not be sown;

נאָך צו מאָל נישט פֿאַרזייט זײַנען זיי ,
zei zainen farzeit nisht mol tsu noch
they are plant not time to scarcely

indeed, their stem shall not take root ba'aretz *(in the ground)*;

נאָך צו מאָל נישט איינגעוואָרצלט אין דער
der in aingevortslt nisht mol tsu noch
the in take root not time to after

ערד זייער שטאַם,
shtam zeyer erd
stem their earth

and He shall also blow upon them, and they shall wither,

און שוין טוט ער אַ בלאָז אויף זיי , און זיי
zei un zei oif bloz a er tut shoin un
they and them on blast a he does already and

וועלן פֿאַרטריקנט,
fartriknt vern
dry become

and the se'arah *(storm wind)* shall take them away like the kash *(straw, stubble, chaff)*.

און אַ שטורעם טראָגט זיי ווי שטרוי אַוועק.
avek shtroi vi zei trogt shturem a un
away straw as them carries storm a and

25 To whom then will ye liken Me, or shall I be equal?

כה און צו וועמען קענט איר מיך צוגלייכן ,
tsuglaichn mich ir kent vemen tsu un
liken me you can whom to and

איך זאָל גלייך זיין ?
zain glaich zol ich
be equal shall I

saith the Kadosh.

זאָגט דער הייליקער .
heiliker der zogt
Holy One the declares

26 Lift up your eyes marom *(on high, i.e. into the heavens)*, and behold:

כו הייבט אויף אין דער הייך אייערע אויגן, און זעט:
zet un oign aiere heich der in oif heibt
see and eyes your height the in on raise

Who hath created these things,

ווער האָט באַשאַפֿן די דאָזיקע?
dozike di bashafn hot ver
this the created has who

that bringeth out their tzeva'a *(host, legions)* by mispar *(number)*;

ער, וואָס פֿירט אַרויס מיט אַ צאָל זייער חיל ,
cheil zeyer tsol a mit arois firt vos er
host their number a by out leads who he

He calleth them all b'shem *(by name)*;

זיי אַלע רופֿט ער מיטן נאָמען ;
nomen mitn er ruft ale zei
name by he calls all them

because of the abundance of His power and the might of His ko'ach,

דורך גרויס מאַכט, און ווייל ער איז
iz er vail un macht grois durch
is he because and might greatness by

שטאַרק אין כּוח ,
koiech in shtark
strength in strong

not one [star] is missing.

איז קיינער נישט געמינערט .
geminert nisht keiner iz
diminished not anyone is

27 Why sayest thou, O Ya'akov,

כז פֿאַר וואָס זאָלסטו זאָגן יעקבֿ ,
Yaakov zogn zolstu vos far
O Yaakov say must you(sg) which for

and speakest, O Yisroel:

און זאָלסטו רעדן , יִשְׂרָאֵל :
Yisroel redn zolstu un
O Yisroel speak must you(sg) and

My derech is hid from Hashem,

פֿאַרבאָרגן איז מײַן וועג פֿון ה ,
Hashem fun veg main iz farborgen
Hashem from way my is hidden

and my mishpat is passed over and disregarded by Elohai?

און פֿון מײַן ג-ט איז מײַן משפּט אַוועק.
avek mishpot main iz G-t main fun un
away just claim my is G-d my from and

28 Hast thou not known?

כח וווייסטו דען נישט?
nisht den veistu
not then have you known

Hast thou not heard,

צי האָסטו נישט געהערט?
gehert nisht hostu tsi
heard not have you or

that the Elohei Olam, Hashem,

ה׳ איז דער אייביקער אלקים,
Elokim eibiker der iz Hashem
G-d everlasting the is Hashem

Boreh Ketzot HaAretz *(Creator of the ends of the earth)*,

דער באַשאַפֿער פֿון די עקן פֿון דער ערד.
erd der fun ekn di fun Bashefer der
earth the of ends the of Creator the

fainteth not, neither is weary?

ער ווערט נישט מיד און נישט מאַט;
mat nisht un mid nisht vert er
faded not and weary not shall be he

There is no searching of His tevunah *(understanding, intelligence)*.

נישט צו דערפֿאָרשן איז זײַן פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit zain iz derforshn tsu nisht
understanding his is search to not

29 He giveth ko'ach to the faint;

כט ער גיט דעם מידן כּוח,
koiech midn dem git er
strength weary the gives he

and to them that have no might He increaseth power.

און דעם אוממאַכטיקן מערט ער שטאַרקייט.
shtarkeit er mert ummachtikn dem un
strength he multiplies weak to the ones and

30 Even the ne'arim *(youths)* shall faint and grow weary,

ל און יונגע לײַט ווען מיד און מאַט ווערן,
vern mat un mid veln lait yunge un
become faded and weary will people young and

and the bochurim shall utterly fall;

און יונגע ווען שטרויכלען געשטרויכלט ווערן;
vern geshtroichlt shtroichlen veln yunge un
become stumbled stumble will young and

31 But they that wait upon Hashem shall renew their ko'ach;

לא אָבער די ווָאס האָפֿן אויף ה׳ ווען
veln Hashem oif hofn vos di ober
will Hashem on wait which the ones but

באַנייַען דעם כּוח,
koiech dem banayen
strength the renew

they shall mount up with wings as eagles;

זיי ווען אויפֿהייבן פֿליגלען ווי די אָדלערס;
odlers di vi fliglen oifheibn veln zei
eagles the as wings lift up will they

they shall run, and not grow weary;

זיי ווען לויפֿן און נישט מיד ווערן,
vern mid nisht un loifn veln zei
become weary not and run will they

and they shall walk, and not faint.

זיי ווען גיין און נישט מאַט ווערן.
vern mat nisht un gein veln zei
become faded not and walk will they

41 Keep silence before Me, O iyim *(islands)*;

מא שוויגט פֿאַר מיר, איר אינדזלען,
indzelen ir mir far shvaigt
islands you me before keep silence

and let the people renew their ko'ach *(strength)*;

און זאָלן די פֿעלקער באַנייַען דעם כּוח;
koiech dem banayen felker di zoln un
strength the dedicate nations the shall and

let them come near;

זאָלן זיי זיך נענטערן , דענצמאָל זאָלן זיי רעדן ;
redn zei zoln dentsmol nentern zich zei zoln
speak they shall then come closer self them let

then let them speak; let us come near together for mishpat *(judgment, i.e., G-d's tribunal)*.

ביינאַנד לאָמיר צום משפט גענענען .
genenen mishpot tsum lomir bainand
come near judgement for the let us together

[2] Who awakened the just one from the mizrach *(east)*,

ב ווער האָט דערוועקט פֿון מזרח דעם גערעכטן ,
gerechtn dem mizrech fun dervekt hot ver
righteous one the east from awakened has who

called him to His raglayim,

רופֿט אים צו זײַן פֿוס?
fus zain tsu im ruft
feet his to him call

gave the Goyim before him,

ער גיט פֿאַר אים פֿעלקער,
felker im far git er
nations him for gives he

and made him rule over melachim?

און מאַכט אים געוועלטיגן איבער מלכים ;
mlochim iber geveltign im macht un
kings over dominate him makes and

He gave them as the aphar to his cherev,

ער מאַכט ווי שטויב זײַער שווערד,
shverd zaier shtoib vi macht er
sword their dust like makes he

and as windblown kash *(chaff, stubble)* to his keshet *(bow)*.

ווי צווייעטע שטרוי זײַער בויגן .
boign zaier shtroi tsveiyete vi
bow their straw driven like

[3] He pursues them,

ג ער פֿאָלגט זיי נאָך ,
noch zei folgt er
after them follows he

and passes on in shalom, even by the orach *(path)*

ער גייט דורך בשלום , אויף אַ וועג
veg a oif beskholem durch geit er
way a on in peace through goes he

that his feet do not even come.

וואָס מיט זײַנע פֿיס איז ער נישט געגאַנגען .
gegangen nisht er iz fis zaine mit vos
having gone not he is feet his with which

[4] Who hath wrought and done it,

ד ווער האָט דאָס געטאָן און אויסגעפֿירט ?
oisgefirt un geton dos hot ver
accomplished and done this has who

calling forth the dorot from the beginning?

דער וואָס רופֿט די דורות פֿון אָנהויב אָן;
on onhoib fun doires di ruft vos der
on beginning from generations the summons who the one

I Hashem, the Rishon *(First)*,

איך, דער אייביקער , בין דער ערשטער,
ershter der bin eibiker der ich
first the am Eternal One the I

and with the Acharonim *(Last ones)*; I am He.

און מיט די לעצטע בין איך דערזעלבער.
derzelber ich bin letste di mit un
the same I am last the with and

[5] The iyim *(islands)* saw it, and feared;

ה די אינדזלען האָבן געזען , און האָבן מורא,
moire hobn un gezen hobn indzelen di
fear have and seen have islands the

the ketzot ha'aretz *(ends of the earth)* trembled;

די עקן פֿון דער ערד טוען ציטערן ;
tsiteren tuen erd der fun ekn di
tremble do earth the of ends the

they approached and came near.

זיי האָבן גענענט און זיַנען גענומען .
gekumen zainen un genent hobn zei
come are and approached have they

[6] They helped everyone his re'a;

ו איינער העלפֿט דעם אַנדערן,
andern dem helft einer
other the helps one

and everyone said to his brother, chazak!

און ער זאָגט צו זײַן ברודער: זײַ שטאַרק;
shtark zai bruder zain tsu zogt er un
strong be brother his to says he and

[7] So the charash *(craftsman)* encouraged the tzoref *(goldsmith)*,

ז און דער טישלער שטאַרקט דעם שמעלצער,
shmeltser dem shtarkt tishler der un
smelter the strengthens carpenter the and

and he that smootheth with the patish *(hammer)*

דער וואָס גלעט מיטן האַמער,
hamer mitn glet vos der
hammer with smooths who the one

encouraged him that strikes the anvil,

דעם וואָס קלאַפט אויפֿן אַמבאָס;
ambos oifn klapt vos dem
anvil on knocks who the one

saying of the soldering, tov hu;

ער זאָגט אויפֿן צונויפֿלייט: ער איז גוט;
gut iz er tsunoifleit oifn zogt er
good is he joint on the says he

and he fastened it with nails,

און באַפֿעסטיקט עס מיט נעגל,
negl mit es bafestikt un
nails with it fastens and

so that it should not topple.

עס זאָל זיך נישט וואַקלען.
vaklen nisht zich zol es
totter not self shall it

[8] But thou, Yisroel, art Avdi,

ח און דו ישׂראל מײַן קנעכט,
knecht main Yisroel du un
servant my Yisroel you and

Ya'akov whom I have chosen,

יעקבֿ, וואָס איך האָב דיך אויסדערוויילט,
oisderveilt dich hob ich vos Yaakov
choose you(SG) have I which Yaakov

the zera Avraham Ohavi *(My friend)*.

דער זאָמען פֿון אברהם מײַן ליבהאָבער,
libhober main Avraham fun zomen der
devotee my Avraham of seed the

[9] Thou whom I have taken hold of from the ketzot ha'aretz,

ט וואָס איך האָב דיך אָנגענומען פֿון
fun ongenumen dich hob ich vos
from accepted you(SG) have I whom

די ערד עקן,
erd ekn di
earth ends the

and called thee from the farthest borders thereof,

און פֿון אירע ברעגן דיך גערופֿן,
gerufn dich bregn ire fun un
called you(SG) edge its from and

and said unto thee, Thou art Avdi;

און געזאָגט צו דיר: מײַן קנעכט ביסטו,
bistu knecht main dir tsu gezogt un
are you servants my you(SG) to said and

I have chosen thee, and not cast thee away.

איך האָב דיך אויסדערוויילט און דיך נישט פֿאַראַכט;
faracht nisht dich un oisderveilt dich hob ich
despise not you(SG) and choose you(SG) have I

[10] Fear thou not; for I am with thee;

י זאָלסט נישט מורא האָבן, וואָרעם איך בין מיט דיר,
dir mit bin ich vorem hobn moire nisht zolst
you(SG) with am I because have fear not you(SG) must

be not dismayed; for I am Eloheicha;

זאָלסט זיך נישט אומקוקן, וואָרעם איך בין דײַן ג-ט;
G-t dain bin ich vorem umkukn nisht zich zolst
G-d your am I because look back not self you(SG) must

I will strengthen thee;
indeed, I will help thee;

indeed, I will uphold thee
with My yamin tzedek.

איך שטאַרק דיך , און איך העלף דיך
dich helf ich un dich shtark ich
you(SG) help I and you(SG) strenghen I

און איך לען דיך אונטער מיט דער רעכטער
rechter der mit unter dich len ich un
right the with under you(SG) support I and

האַנט פֿון מײַן גערעכטיקייט .
gerechtikeit main fun hant
righteousness my of hand

[11] Surely, all they that were
raging against thee

shall be ashamed and
disgraced;

they shall be as nothing;

יא זע , פֿאַרשעמט און צו שאַנד ווערן ווערן
vern veln shand tsu un farshemt ze
become will disgrace to and ashamed behold

אַלע וואָס זײַנען אָנגעצונדן אויף דיר ;
dir oif ongetsundn zainen vos ale
you(SG) against burning are who all

ווי נישט ווערן ווערן
vern veln nisht vi
become will not as

and the anshei rivecha *(they that strive with thee)* shall perish.

און אונטערגיין די מענטשן אין קריג מיט דיר ;
dir mit krig in mentshn di untergein un
you(SG) with quarrel in men the disappear and

[12] Thou shalt seek them, and
shalt not find them,

even the anshei matzutecha *(them that contended with thee)*:

the anshei milchamtecha *(they that war against thee)* shall be as nothing,

and as a thing of naught.

יב ווען זיי זוכן און זיי נישט געפֿינען,
gefinen nisht zei un zuchn zei vest
find not them and seek them you(sg) will

די מענטשן אין שטרײַט מיט דיר ;
dir mit shtrait in mentshn di
you(SG) with conflict in men the

ווי נישט און ווי גאָרנישט ווערן ווערן
vern veln gornisht vi un nisht vi
become will nothing as and not as

די מענטשן אין מלחמה מיט דיר .
dir mit milchome in mentshn di
you(SG) with conflict in men the

[13] For I Hashem Eloheicha

will take hold of thy yamin
(right hand),

saying unto thee:

יג וואָרעם איך בין ה׳ דײַן ג-ט
G-t dain Hashem bin ich vorem
G-d your Hashem am I because

וואָס האַלט דײַן רעכטע האַנט,
hant rechte dain halt vos
hand right your holds who

דער וואָס זאָגט צו דיר :
dir tsu zogt vos der
you(SG) to declares who the one

Fear not; I will help thee.

זאָלסט נישט מורא האָבן, איך העלף דיך .
dich helf ich hobn moire nisht zolst
you(SG) help I have fear not you(SG) must

[14] Fear not, thou tola'at
(worm) Ya'akov, and
ye men of Yisroel;

I will help thee, saith
Hashem,

יד זאָלסט נישט מורא האָבן, וואָרעם יעקבֿ ,
Yaakov vorem hobn moire nisht zolst
Yaakov worm have fear not you(SG) must

הייפֿעלע ישׂרָאֵל;
Yisroel heifele
Yisroel little flock

איך העלף דיך , זאָגט ה׳ ,
Hashem zogt dich helf ich
Hashem declares you(SG) help I

and thy Go'el *(Redeemer)*,
the Kadosh Yisroel.

און דײַן אויסלייזער איז דער הייליקער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun heiliker der iz oisleizer dain un
Yisroel of Holy One the is redeemer your and

15 Hinei, I will make thee a new
sharp threshing iron

טו זע, איך מאַך דיך פֿאַר אַ דרעשלשליטן אַ נײַעם,
naiem a dreshshlitn a far dich mach ich ze
new a threshing sledge a for you(SG) make I behold

having pifiyyot *(blades)*;

מיט שפּיצן אַ סך;
sach a shpitsn mit
many a points with

thou shalt thresh the harim, and
beat them small,

וועסט דרעשן בערג און צעמאָלן,
tsemoln un berg dreshn vest
grind down and mountains thresh you(sg) will

and shalt make the geva'ot *(hills)*
as motz *(chaff)*.

– און הייכן וועסטו ווי שפּרײַ מאַכן.
machn shprei vi vestu heichn un
make chaff like will you(sg) heights and

16 Thou shalt winnow them,

טז וועסט זיי ווינטשופֿלען,
vintshuflen zei vest
winnow them you(sg) will

and the ruach shall carry them away,

און אַ ווינט וועט זיי אַוועקטראָגן,
avektrogen zei vet vint a un
carry away them will wind a and

and the se'arah shall scatter them;

און אַ שטורעם וועט זיי צעשפּרײַטן;
tseshpreitn zei vet shturem a un
scatter them will storm a and

and thou shalt rejoice in Hashem,

און דו וועסט זיך פֿרײַען מיט ה',
Hashem mit freyen zich vest du un
Hashem with rejoice self will you and

and shalt glory in Kadosh Yisroel.

מיט דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל וועסטו זיך רימען.
rimen zich vestu Yisroel fun heilikn dem mit
praise self will you(sg) Yisroel of Holy One the with

17 When the aniyim and evyonim
seek mayim, and there is none,

יז די אָרימע און באַדערפֿטיקע זוכן וואַסער און נישטאָ,
nishto un vaser zuchn baderftike un orime di
there is not and water seek poor and poor the

and their leshon faileth
for tzama *(thirst)*,

זייער צונג איז פֿאַרטריקנט פֿון דאָרשט;
dorsht fun fartriknt iz tsung zeyer
thirst from dry is tongue their

I Hashem will hear them,

איך, ה' , וועל זיי ענטפֿערן,
entfern zei vel Hashem ich
answer they will Hashem I

I the Elohei Yisroel will
not forsake them.

איך, אלוקי יִשְׂרָאֵל, וועל זיי נישט פֿאַרלאָזן.
farlozen nisht zei vel Yisroel Elokei ich
forsake not them will Yisroel the G-d of I

18 I will open neharot on
the hilltops,

יח איך וועל עפֿענען שטראָמען אויף הויכע ערטער,
erter hoiche oif shtromen efenen vel ich
places high on streams open will I

and springs in the midst
of the valleys;

און קוואַלן אין מיטן פֿון טאָלן;
toln fun mitn in kvaln un
valleys of midst in springs and

I will make the midbar a
pool of mayim,

איך וועל מאַכן דעם מדבר פֿאַר אַ געמויזעכץ וואַסער,
vaser gemoizechts a far midber dem machn vel ich
water marsh a for desert the make will I

and the dry land sources
of mayim.

און טרוקן לאַנד פֿאַר אויסגאַנגען וואַסער.
vaser oisgangen far land trukn un
water sources for land dry and

[19] I will plant in the midbar
the cedar,

יט איך וועל געבן אין מדבר צעדער,
tseder midber in gebn vel ich
cedar desert in give will I

the acacia, and the myrtle,
and the etz shemen;

אַקאַציע, און מירט , און איילבוים ;
eilboim un mirt un akatsie
olive tree and myrtle and acacia

I will set in the Aravah
the cypress,

איך וועל איינזעצן אין דער ווּיסטע ציפּרעס,
tsipres viste der in ainzetsn vel ich
cypress wilderness the in set in will I

and the fir, and the box
tree together;

טענענבוים און בוקסנבוים אין איינעם;
einem in buksnboim un tenenboim
one in box-tree and spruce

[20] So that they may see,
and know,

כ כּדי זיי זאָלן זען און וויסן ,
visen un zen zoln zei kedei
know and see shall they so that

and consider, and
understand together,

און באַטראַכטן און פֿאַרשטיין צוגלײַך ,
tsuglaich farshtein un batrachtn un
at once understand and consider and

that the Yad Hashem
hath done this,

אַז די האַנט פֿון ה האָט דאָס געטאָן,
geton dos hot Hashem fun hant di az
done this has Hashem of hand the that

and the Kadosh Yisroel
hath created it.

און דער הייליקער פֿון יִשְׂרָאֵל האָט עס געשאַפֿן.
geshafn es hot Yisroel fun heiliker der un
created it has Yisroel of Holy One the and

[21] Present your case,
saith Hashem;

כא ברענגט אַהער אייער קריג , זאָגט ה ,
Hashem zogt krig aier aher brengt
Hashem declares dispute your here bring

bring forth your strong arguments
for proof, saith Melech Ya'akov.

. יעקבֿ פֿון קיניג דער זאָגט טענות, אייַערע געענגט
Yaakov fun kinig der zogt tainus aiere genent
Yaakov of king the declares claims your bring close

[22] Let them bring them forth,

כב זאָלן זיי געענגען און אונדז זאָגן
zogn undz un genenen zei zoln
tell us and approach them let

and tell us what shall happen;

די זאַכן וואָס געשעען;
gesheen vos zachn di
happen which things the

let them tell the rishonot *(former things)*, what they are,

די פֿריִערדיקע – וואָס זיַנען זיי ?
zei zainen vos frierdike di
they are what former the

that we may consider them,

זאָגט, כּדי מיר זאָלן צולייגן אונדזער האַרץ,
harts undzer tsuleigen zoln mir kedei zogt
heart our apply shall we so that tell

and know the acharit *(latter end, final outcome)* of them;

און דערקענען זייער אויסלאָזן;
oislozen zeyer derkenen un
end their know and

or declare us things to come.

אָדער די קומעדיקע לאָזט אונדז הערן.
hern undz lozt kumedike di oder
hear us let coming the or

[23] Tell the things that are to
come hereafter,

כג דערציילט אונדז וואָס ווועט קומען שפּעטער,
shpeter kumen vet vos undz dertseilt
hereafter come will what us tell

that we may know that ye
are elohim;

און מיר וועלן וויסן אַז איר זייט ג-טער;
g-ter zait ir az visen veln mir un
g-ds are you that know will we and

indeed, do tov, or do rah,

יאָ , טוט גוטס אָדער טוט שלעכטס,
shlechts tut oder guts tut yo
evil do or good do yes

that we may be afraid, and terrified.

. און מיר וועלן זיך אומקוקן און זען צוגלַיִך
tsuglaich zen un umkukn zich veln mir un
at once see and look around self will we and

24 See, ye are of nothing,

כדזעט, איר זיַיט פֿון נישט ,
nisht fun zait ir zet
nothing from are you see

and your work of nought;

און אײַער ווערק פֿון גאָרנישט;
gornisht fun verk aier un
nothing from work your and

a toevah *(abomination)* is he that chooseth you.

אומווערדיק איז דער וואָס טוט אײַך אויסווייילן.
oisveiln aich tut vos der iz umverdik
choose you does who the one is unworthy

25 I have awakened one from the tzafon *(north)*, and he shall come;

כהאיך האָב דערוועקט פֿון צפֿון , און ער
er un tsofn fun dervekt hob ich
he and north from awakened have I

איז געקומען ,
gekumen iz
having come is

from the rising of the shemesh shall he call upon My Shem;

פֿון זונאויפֿגאַנג דעם וואָס רופֿט מײַן נאָמען ;
nomen main ruft vos dem zunoifgang fun
name my calls who the one sunrise from

and he shall come upon rulers as upon mortar,

און ער גייט אויף פֿירשטן ווי אויף קויט,
koit oif vi firshtn oif geit er un
filth on as rulers on goes he and

and as the yotzer *(potter)* treadeth clay.

און ווי אַ טעפּער טרעט לײַם.
leim tret teper a vi un
clay treads potter a as and

26 Who hath declared from the beginning, that we may know?

כוווער האָט אָנגעזאָגט פֿון אָנהייב ,
onheib fun ongezogt hot ver
the beginning from commanded has who

אַז מיר זאָלן ווייסן ,
visen zoln mir az
know should we that

And from beforehand, that we may say, He was in the right?

און פֿון פֿריִער , אַז מיר זאָלן זאָגן :
zogn zoln mir az frier fun un
say should we that beforetime from and

ער איז גערעכט ?
gerecht iz er
righteous is he

Indeed, there is none that telleth,

קיינער צו מאָל האָט נישט אָנגעזאָגט,
ongezogt nisht hot mol tsu keiner
declared not has all at anyone

indeed, there is none that preacheth,

קיינער צו מאָל האָט נישט געלאָזט הערן,
hern gelozt nisht hot mol tsu keiner
hear let not has all at anyone

indeed, there is none that heareth your words.

קיינער צו מאָל האָט נישט געהערט אײַערע ווערטער.
verter aiere gehert nisht hot mol tsu keiner
words your heard not has all at anyone

27 The rishon shall say to Tziyon, Hinei, behold them;

כזאַן ערשטער קיין ציִון : זע , אַן זיַינען זיי !
zei zainen on ze Tsiyon kein ershter an
they are here behold Tziyon to first a

and I will give to Yerushalayim mevaser *(one that bringeth good news)*.

און ירושָׁלַיִם וועל איך געבן אַ
a gebn ich vel Yerushalayim un
a give I will Yerushalayim and
מבַשֵּׂר .
mevaser
messenger of good news

[28] For I beheld, and there was no ish;

כח אָבער איך קוק, און קיינער איז נישטאָ ,
nishto iz keiner un kuk ich ober
there is not is anyone and look I but

even among them, and there was no Yo'etz *(counselor)*,

און פֿון די דאָזיקע איז נישטאָ קיין יוֹעץ ,
yoets kein nishto iz dozike di fun un
counselor any not is this the of and

that, when I asked of them,

וואָס איך זאָל זיי פֿרעגן,
fregn zei zol ich vos
to ask them may I whom

could answer a word.

און זיי זאָלן ענטפֿערן אַ וואָרט.
vort a entfern zoln zei un
word a answer shall they and

[29] See, they are all aven *(wickedness)*;

כט זע , זיי אַלע זיַנען בייזס,
beizs zainen ale zei ze
evil are all they behold

their ma'asim are nothing;

נישטיק זיַנען זייערע ווערק,
verk zeyere zainen nishtik
work their are worthless

their molten images are ruach and tohu.

ווינט און ווייסטקייט זייערע געצן .
getsn zeyere vistkeit un vint
idols their waste and wind

42 מב

Here is Avdi, whom I uphold;

אָט איז מיַין קנעכט וואָס איך לען אים אונטער,
unter im len ich vos knecht main iz ot
under him support I who servant my is behold

Mine Bechir *(Elect One, Chosen One)*, in whom My nefesh delighteth;

מיַין אויסדערווײלטער וואָס מיַין זעל באַגערט;
bagert zel main vos oisderveilter main
pleased soul my who chosen one my

I have put My Ruach upon Him;

איך האָב אַרויפֿגעטאָן מיַין גײַסט אויף אים,
im oif gaist main aroifgeton hob ich
him on spirit my put on have I

He shall bring forth mishpat to the Goyim.

אַ משפּט צו די פֿעלקער וועט ער אַרויסלאָזן.
aroislozn er vet felker di tsu mishpot a
release he will nations the to judgement a

[2] He shall not cry out, nor lift up His kol *(voice)*,

ב ער וועט נישט שרײַען, און נישט הילכן ,
hilchn nisht un shraien nisht vet er
raise his voice not and cry out not will he

nor cause it to be heard in the street.

און נישט לאָזן הערן אין גאַס זיַן קול .
kol zain gas in hern lozn nisht un
voice his street in hear let not and

[3] A bruised reed shall He not break,

ג אַן אײַנגעבראָכן שטעקל וועט ער נישט צעברעכן ,
tsebrechn nisht er vet shtekl aingebrochn an
break not he will stick broken a

and a smoking wick shall He not quench;

און אַ טונקלען קנויט וועט ער נישט פֿאַרלעשן ;
farleshn nisht er vet knoit tunkeln a un
extinguish not he will wick dim a and

He shall bring forth mishpat according to emes.

לויטן אמת וועט ער אַרויסלאָזן אַ משפּט .
loitn emes vet er aroislozn a mishpot
let go he will truth according to judgement a

[4] He shall not fail nor be discouraged,

ד ער וועט נישט מאַט וועדן אוּן נישט געבראָכן , וועדן
vern gebrochn nisht un vern mat nisht vet er
become broken not and become dull not will he

till He establish mishpat ba'aretz;

ביז ער וועט טאָן אויף דער ערד געריכטיקייט ;
gerechtikeit erd der oif ton vet er biz
righteousness earth the on do will he until

and the iyim shall wait for His *(Moshiach's)* torah.

און אינדזלען וועלן ווארטן אויף זיין תורה .
toyre zain oif vartn veln indzelen un
Torah his on wait will islands and

[5] Thus saith HaEl Hashem,

ה אַזוי האָט געזאָגט האל ה' ,
Hashem HaEl gezogt hot azoi
Hashem the G-d said has thus

Boreh HaShomayim, and the One stretching them out;

וואָס האָט באַשאַפֿן די הימלען אוּן זיי אויסגעצויגן ,
oisgetsoign zei un himlen di bashafn hot vos
stretched out them and heavens the created has who

He that spread out ha'aretz, and that which cometh out of it as produce;

וואָס האָט אויסגעשפרייט די ערד מיט
mit erd di oisgeshpreit hot vos
with earth the spread out has who

אירע שפראָצונגען ,
shprotsungen ire
sprouts its

He that giveth neshamah *(soul)* unto HaAm upon it,

וואָס גיט אָטעם דעם פֿאָלק אויף איר,
ir oif folk dem otem git vos
it on human race the breath gives who

and ruach to them that walk thereon:

און אַ גייסט די וואָס גיין אויף איר:
ir oif geyen vos di gaist a un
it on walk who the ones spirit a and

[6] I Hashem have called Thee in tzedek,

ו איך ה' האָב דיך גערופֿן אין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit in gerufn dich hob Hashem ich
righteousness in called you(SG) have Hashem I

and will take hold of Thine yad, and will keep Thee,

און איך וועל אָנגענעמען דיין האַנט, און דיך היטן,
hitn dich un hant dain onnemen vel ich un
keep you(SG) and hand your take hold of will I and

and give Thee for a Brit *(Covenant)* of the Am *(People)*,

און דיך מאַכן פֿאַר אַ ברית מיט די פֿעלקער,
felker di mit bris a far machn dich un
peoples the with covenant a for make you(SG) and

for an Ohr Goyim;

פֿאַר אַ ליכט פֿון די אומות ;
umes di fun licht a far
nations the of light a for

[7] To open the einayim ivrot *(blind eyes)*,

ז צו עפֿענען בלינדע אויגן,
oign blinde efenen tsu
eyes blind open to

to bring out the captives from confinement,

אַרויסצוציען פֿון געפֿענקעניש דעם געפֿאַנגענעם,
gefangenem dem gefenkenish fun aroistsutsien
the prisoner the prison out of to bring

and them that sit in choshech out of the bais keleh *(dungeon, prison)*.

פֿון תּפֿיסה די וואָס זיצן אין פֿינצטערניש.
fintsternish in zitsn vos di tefish fun
darkness in sit which the ones dungeon from

[8] I am Hashem, that is Shmi;

ח איך בין ה' , דאָס איז מיין נאָמען ;
nomen main iz dos Hashem bin ich
name my is that Hashem am I

and My kavod will I not give to another,

און מיין כּבֿוד וועל איך צו קיין אַנדערן נישט געבן,
gebn nisht andern kein tsu ich vel koved main un
give not other any to I will glory my and

neither My tehillah *(praise)* to pesilim.

אוּן מַיִן לוֹיבּ – צוּ קיין געצן .
getsn kein tsu loib main un
idols any to praise my and

[9] Hinei, the rishonot *(former things)* are come to pass,

ט דאָס פַּריִערדיקע, זע , איז אָנגעקומען ,
ongekumen iz ze frierdike dos
come is behold former the

and chadashot *(new things)* do I declare;

אוּן נַיִיס וועל איך אָנזאָגן ;
onzogen ich vel nais un
declare I will new and

before titzmachnah *(they spring forth; Tzemach)*

איידער עס שפּראָצט אַרויס
arois shprotst es eider
out spring up it before

I tell you of them.

וועל איך עס אייַך מאַכן הערן.
hern machn aich es ich vel
hear make you it I will

[10] Sing unto Hashem a shir chadesh *(new song)*,

י זינגט צוּ ה אַ נַיִי געזאַנג ,
gezang nai a Hashem tsu zingt
song new a Hashem to sing

and His tehillah from the ketzeh ha'aretz,

זַיין לוֹיבּ פֿוּן עק פֿוּן דער ערד ,
erd der fun ek fun loib zain
earth the of end from praise his

ye that go down to the yam, and all that is therein.

איר וואָס נידערט אויפֿן ים אוּן זַיין פֿולקייט,
fulkeit zain un yam oifn nidert vos ir
fullness its and the sea on go down who you

You iyim *(islands)*, and the inhabitants thereof.

אינדזלען אוּן זייערע באַווויינער .
bavoiner zeyere un indzelen
inhabitants their and islands

[11] Let the midbar and the towns thereof lift up their voice,

יא זאָלן הילכן דער מדבר אוּן זַיינע שטעט,
shtet zaine un midber der hilchn zoln
cities its and desert the resound let

the villages that Kedar doth inhabit;

די דערפֿער וואָס קֵדָר באַווויינט;
bavoint Kedar vos derfer di
inhabits Kedar that villages the

let the inhabitants of Sela sing for joy,

זאָלן זינגען די באַווויינער פֿוּן פֿעלדז,
feldz fun bavoiner di zingen zoln
Sela of inhabitants the sing let

let them shout from the rosh harim.

פֿוּן שפּיץ בערג זאָלן זיי שרַיִען .
shraien zei zoln berg shpits fun
cry out they shall mountains the top of from

[12] Let them give kavod unto Hashem,

יב זאָלן זיי טאָן כּבֿוד צוּ ה ,
Hashem tsu koved ton zei zoln
Hashem to honor do them let

and declare His tehillah in the iyim.

אוּן זַיין לוֹיבּ אין די אינדזלען דערציילן.
dertseiln indzelen di in loib zain un
declare islands the in praise his and

[13] Hashem shall go forth like a Gibbor,

יג ה וועט אַרויסגיין ווי אַ גיבור ,
gibor a vi aroisgein vet Hashem
hero a as go forth will Hashem

He shall arouse kina *(zeal)* like an ish milchamah;

ווי אַ קריגסמאַן וועט ער וועקן זַיין קנאָה;
kine zain veken er vet krigsman a vi
zeal his arouse he will man of war a like

He shall shout, indeed, raise a war cry;

ער וועט שאַלן אוּן וועט שרַיִען ,
shraien vet un shaln vet er
cry out will and loud sound will he

He shall prevail against His oyevim.

איבער די פֿײַנט זײַנע וועט ער זיך שטאַרקן.
shtarkn zich er vet zaine faint di iber
prevail self he will his enemies the over

14 I have me'olam held My peace;

יד איך האָב געשוויגן פֿון לאַנג אָן,
on lang fun geshvigen hob ich
on long ago from remained silent have I

I have been quiet, and refrained Myself;

איך פֿלעג שטיל זײַן , זיך איַנהאַלטן;
ainhaltn zich zain shtil fleg ich
hold in self be silent used to I

now will I cry out like a travailing woman;

אַצונד וועל איך שרײַען ווי אַ געווינערין ,
gevinerin a vi shraien ich vel atsund
woman in labor a like cry out I will now

I will lay waste and devour at once.

איך וועל העשען און סאָפּען אין איינעם.
einem in sopen un heshen vel ich
one in pant and gasp will I

15 I will lay waste harim and geva'ot *(hills)*,

טו איך וועל פֿאַרוויסטן די בערג און די הייכן ,
heichn di un berg di farvistn vel ich
heights the and mountains the lay waste will I

and dry up all their esev *(vegetation)*;

און אַל זייער גראָז וועל איך פֿאַרדאַרן;
fardarn ich vel groz zeyer al un
dry up I will grass their all and

and I will make the neharot into iyim,

און איך וועל מאַכן טײַכן פֿאַר אינדזלען,
indzelen far taichn machn vel ich un
islands for rivers make will I and

and I will dry up agamim *(pools, lakes)*.

און געמויזעכץ וועל איך פֿאַרטריקענען.
fartrikenen ich vel gemoizechts un
wither I will marsh and

16 And I will bring the ivrim *(blind)*

טז און איך וועל מאַכן גיין בלינדע
blinde gein machn vel ich un
blind go make will I and

by a derech that they knew not;

אויף אַ וועג וואָס זיי האָבן נישט געוווסט,
gevust nisht hobn zei vos veg a oif
known not have they which way a on

I will lead them in paths

אויף שטעגן וואָס זיי האָבן נישט געוווסט
gevust nisht hobn zei vos shtegn oif
known not have they which paths on

that they have not known;

וועל איך זיי פֿירן;
firn zei ich vel
lead them I will

I will make choshech into ohr before them,

איך וועל מאַכן זיי פֿאַרויס פֿינצטערניש צו ליכט,
licht tsu fintsternish farois zei machn vel ich
light to darkness before them make will I

and crooked things straight.

און קרומענישן פֿאַר אַ פּלוין.
ploin a far krumenishn un
plain a for crooked and

These things will I do unto them,

די דאָזיקע זאַכן , זיי טו איך,
ich tu zei zachn dozike di
I do them things these the

and not forsake them.

און לאָזן זיי נישט אויס.
ois nisht zei loz un
out not them let and

17 They shall be turned back, they shall be greatly ashamed,

יז אָפּטרעטן אַהינטער , שעמען וועלן זיך שעמען ,
shemen zich veln shemen ahinter optretn
shame self will shame backward beat a retreat

that trust in pesel,

די ווָאס פַֿאַרזיכערן זיך אויפֿן געשניצטן בילד ,
di vos farzichern zich oifn geshnitstn bild
the ones who trust on self carved image

that say to the masekhah *(molten images)*:

די ווָאס זאָגן צו געגאָסענע געצן :
di vos zogn tsu gegosene getsn
the ones who say to poured idols

You *(plural)* are eloheinu *(our g-ds)*.

איר זײַט אונדזערע ג-טער.
ir zait undzere g-ter
you are our g-ds

18 Hear, ye chereshim *(deaf people)*;

יח איר טויבע הערט,
ir toibe hert
you deaf hear

and look, ye ivrim *(blind people)* that ye may see.

און איר בלינדע, קוקט זעט.
un ir blinde kukt zet
and you blind look see

19 Who is ivver *(blind)*, but Avdi?

יט ווער איז בלינד אויב נישט מײַן קנעכט ?
ver iz blind oib nisht main knecht
who is blind if not my servant

Or cheresh *(deaf)*, like malachi that I sent?

אָדער טויב ווי מײַן שליח ווָאס איך שיק ?
oder toib vi main sheliech vos ich shik
or deaf as my messenger whom I send

Who is ivver *(blind)* like meshullam *(the one committed)*,

ווער איז בלינד ווי דער ווָאס איז פֿרום ,
ver iz blind vi der vos iz frum
who is blind as the one which is perfect

and ivver like the Eved Hashem.

און בלינד ווי דער קנעכט פֿון ה ?
un blind vi der knecht fun Hashem
and blind as the servant of Hashem

20 Seeing rabbot, but thou observest not;

כ געזען פֿיל , אָבער דו מערקסט נישט;
gezen fil ober du merkst nisht
seeing many but you observe not

opening the oznayim, but he heareth not.

אָפֿן די אויערן, אָבער ער הערט נישט.
ofen di oiern ober er hert nisht
the opening ears but he hears not

21 Hashem is well pleased lema'an *(for the sake of)* His tzedek;

כא ה האָט באַווילליקט פֿון וועגן זײַן גערעכטיקייט ,
Hashem hot bavilikt fun vegen zain gerechtikeit
Hashem has permitted of for his righteousness

He will magnify the torah, and make it glorious.

ער וועט גרייסן די תורה און פֿראַכטיקן.
er zol greisn di toyre un prachtikn
he shall magnify the torah and glory

22 But this is Am *(People)* robbed and looted;

כב אָבער עס איז אַ בארויבט און באַראַבעוועט פֿאָלק ,
ober es iz a baroibt un barabevet folk
but it is a robbed and plundered people

they are all of them snared in holes,

געפֿאַנגען אין לעכער האָט מען זיי אַלע,
gefangen in lecher hot men zei ale
snared in holes has one them all

or hidden in batei kela'im *(dungeons)*:

און אין תּפֿיסות זיַנען זיי באַהאַלטן;
un in tfisut zainen zei bahaltn
and in prison houses are they hidden

they are for plunder,

זיי זיַנען געוואָרן צו רויב ,
zei zainen gevorn tsu roib
they are become for having plunder

and none delivereth;

און נישטאָ ווער זאָל מציל זײַן ,
un nishto ver zol matsl zain
and there is not who shall save be

for loot, and none saith, Give it back!

צו אויסרויבונג, און נישטאָ ווער זאָל זאָגן: קער אום !
um ker zogn zol ver nishto un oisroibung tsu
around turn say shall who there is not and plunder for

[23] Who among you will give ozen *(ear)* to this?

כג ווער צווישן אײַך וויל פַֿאַרנעמען דאָס דאָזיקע,
dozike dos farnemen vil aich tsvishn ver
this the pay attention to will you among who

Who will pay heed and hear for the time to come?

האָרכן און פַֿאַרשטיין פַֿאַרויס ?
farois farshtein un horchn
ahead of understand and hearken

[24] Who gave Ya'akov as loot,

כד ווער האָט געגעבן צו אויסרויבונג יעקבֿ ,
Yaakov oisroibung tsu gegebn hot ver
Yaakov pillage to given has who

and Yisroel to ones plundering?

און ישׂראֵל צו רויבער ?
roiber tsu Yisroel un
plunder to Yisroel and

Did not Hashem, He against Whom we have sinned?

איז דאָס נישט ה , וואָס מיר האָבן געזינדיקט צו אים,
im tsu gezindikt hobn mir vos Hashem nisht dos iz
him to sinned have we which Hashem not this is

For they would not walk in the darkhei HaShem,

און אין זײַנע וועגן האָט מען נישט געוואָלט גיין ,
gein gevolt nisht men hot vegen zaine in un
to go wanted not they has ways his in and

neither were they obedient unto His torah.

און זײַן תּורה האָט מען נישט צוגעהערט?
tsugehert nisht men hot toyre zain un
paid heed not they has Torah his and

[25] Therefore He hath poured upon it

כה דערום האָט ער אויסגעגאָסן אויף אים
im oif oisgegosen er hot derum
him on poured out he has therefore

the chemah *(burning heat)* of His anger,

דעם גרים פֿון זײַן צאָרן ,
tsorn zain fun geirem dem
anger his of fury the

and the strength of the fury of milchamah;

און די שטאַרקייט פֿון מלחמה ;
milchome fun shtarkeit di un
war of strength the and

and it hath set him on fire round about,

און זי האָט אים אָנגעצונדן רונד אַרום ,
arum rund ongetsundn im hot zi un
round around kindled him has it and

yet it knew not;

און ער האָט נישט געמערקט,
gemerkt nisht hot er un
learned not has it and

and it consumed it,

און זי האָט אים געברענט,
gebrent im hot zi un
burning him has it and

yet it laid it not to lev.

און ער נעמט נישט צום האַרצן.
hartsn tsum nisht nemt er un
heart to not takes he and

43 מג

But now thus saith Hashem that created thee, O Ya'akov,

און אַצונד האָט אַזוי געזאָגט ה דײַן בורא , יעקבֿ ,
Yaakov boire dain Hashem gezogt azoi hot atsund un
Yaakov creator your Hashem said so has now and

And He that formed thee, O Yisroel:

און דײַן פֿורעמער, ישׂראֵל;
Yisroel furemer dain un
Yisroel former your and

Fear not, for I have redeemed thee,

זאָלסט נישט מורא האָבן, וואָרעם איך לייז דיך אויס,
ois dich leiz ich vorem hobn moire nisht zolst
out you(SG) redeem I because have fear not you(SG) must

I have called thee by thy shem;
thou art Mine.

איך רוף דיך ביים נאָמען, מײַנער ביסטו .
bistu mainer nomen baim dich ruf ich
are you mine name by you(SG) call I

[2] When thou passest through the mayim, I will be with thee;

ב אַז דו וועסט גיין דורך וואַסער, בין איך מיט דיר ,
dir mit ich bin vaser durch gein vest du az
you(SG) with I am water by go will you that

and through the neharot, they shall not overflow thee:

און אַז דורך טיײַכן, וועלן זיי דיך נישט פֿאַרפֿלייצן;
farfleitsn nisht dich zei veln taichn durch az un
overflow not you(SG) they will rivers by that and

when thou walkest through the eish, thou shalt not be burned;

און דו וועסט גיין דורך פֿײַער, וועסטו
vestu faier durch gein vest du un
will you(sg) fire by go will you and

נישט אָנגעברענט ווערן ,
vern ongebrent nisht
become scorched not

neither shall the flame kindle upon thee.

און קיין פֿלאַם וועט דיך נישט אָנצינדן .
ontsindn nisht dich vet flam kein un
burn not you(SG) will flame any and

[3] For I am Hashem Eloheicha,

ג וואָרעם איך בין ה' דײַן ג-ט,
G-t dain Hashem bin ich vorem
G-d your Hashem am I for

the Kadosh Yisroel, thy Moshi'a:

דער הייליקער פֿון ישׂראל, דײַן העלפֿער;
helfer dain Yisroel fun heiliker der
helper your Yisroel of Holy One the

I gave Mitzrayim for thy kofer *(ransom)*,

איך גיב מצרים פֿאַר דײַן אויסלייז,
oisleiz dain far Mitsrayim gib ich
ransom your for Egypt give I

Kush and Seva in thy place.

כּוש און סבֿא אַנשטאָט דיר .
dir anshtot Seva un Kush
you(SG) in exchange for Seva and Kush

[4] Since thou wast precious in My sight,

ד וויַיל טײַער ביסטו אין מײַנע אויגן,
oign maine in bistu taier vail
eyes my in are you precious because

thou hast been honored, and I have loved thee:

גערַאַכט , און איך האָב דיך ליב ;
lib dich hob ich un geacht
love you(SG) have I and esteemed

therefore will I give adam in exchange for thee,

דערום גיב איך מענטשן אַנשטאָט דיר ,
dir anshtot mentshn ich gib derum
you(SG) in exchange for men I give therefore

and people in exchange for thy nefesh.

און פֿעלקער אַנשטאָט דײַן לעבן.
lebn dain anshtot felker un
life your in exchange for nations and

[5] Fear not;

ה זאָלסט נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht zolst
have fear not you(SG) must

for I am with thee:

וואָרעם איך בין מיט דיר ;
dir mit bin ich vorem
you(SG) with am I for

I will bring thy zera from the mizrach *(east)*,

פֿון מזרח וועל איך ברענגען דײַן זאָמען ,
zomen dain brengen ich vel mizrech fun
seed your bring I will east from

and gather thee from the ma'arav *(west)*;

און פֿון מערבֿ וועל איך דיך איַינזאַמלען ;
ainzamlen dich ich vel mayrev fun un
gather together you(SG) I will west from and

[6] I will say to the tzafon *(north)*,

ו איך וועל זאָגן צו צפֿון : גיב אַהער!
aher gib tsofn tsu zogn vel ich
here give north to say will I

Give them up; and to the teiman *(south)*,

און צו דָרום : זאָלסט נישט צוריקהאַלטן!
tsurikhaltn nisht zolst dorem tsu un
withhold not you(SG) must south to and

hold not back; bring My banim from afar,

ברענג מײַנע זין פֿון דער ווײַט,
vait der fun zin maine breng
far the from sons my bring

and My banot from the ketzeh ha'aretz;

און מײַנע טעכטער פֿון עק ערד ;
erd ek fun techter maine un
earth end from daughters my and

[7] Even every one that is called by My Shem,

ז איטלעכן וואָס ווערט גערופֿן מיט מײַן נאָמען ,
nomen main mit gerufn vert vos itlechn
name my by called shall be who everyone

whom I have created for My kavod,

און וואָס איך האָב אים פֿאַר מײַן כּבֿוד באַשאַפֿן,
bashafn koved main far im hob ich vos un
created honor my for him have I whom and

whom I have formed and I have made.

אים געפֿורעמט און אים געמאַכט .
gemacht im un gefuremt im
made him and formed him

[8] Bring forth the Am Ivver that have eyes,

ח ציט אַרויס דאָס פֿאָלק וואָס איז בלינד, און האָט אויגן,
oign hot un blind iz vos folk dos arois tsit
eyes has and blind is who people the out bring

and the chereshim that have oznayim.

און די וואָס זײַנען טויב, און האָבן אויערן.
oiern hobn un toib zainen vos di un
ears have and deaf are who the ones and

[9] Let kol HaGoyim be gathered together,

ט אַלע פֿעלקער זאָלן זיך אײַנזאַמלען אין אײַנעם ,
einem in ainzamlen zich zoln felker ale
together in gather self shall nations all

and let the peoples be assembled;

און לאָזן זיך אויפֿקלײַבן די אומות ;
umes di oifklaibn zich lozn un
peoples the gather up self let and

who among them can declare this,

ווער צווישן זיי קען דאָס זאָגן ,
zogn dos ken zei tsvishn ver
say this can them among who

and show us rishonot *(former things)*?

און פֿאַרויסגעזענס אונדז לאָזן הערן?
hern lozn undz faroisgezens un
hear let us foreseen things and

Let them bring forth their edim *(witnesses)*, that they may be vindicated:

זאָלן זיי ברענגען זייערע עדות , און
un eides zeyere brengen zei zoln
and witnesses their bring they shall

גערעכט זײַן ,
zain gerecht
be vindicated

or let them hear, and say, It is emes.

און זאָל מען הערן און זאָגן : עס איז אמת .
emes iz es zogn un hern men zol un
truth is it say and hear they shall and

[10] Ye are My edim *(witnesses)*, saith Hashem.

י איר זײַט מײַנע עדות , זאָגט ה ,
Hashem zogt eides maine zait ir
Hashem declares witnesses my are you

And Avdi whom I have chosen,

און מײַן קנעכט וואָס איך האָב אויסדערוויילט,
oisderveilt hob ich vos knecht main un
chosen have I whom servant my and

so that ye may know and believe Me,
כְּדֵי איר זאָלְט וויסן , און גלויבן אין מיר,
mir in gloibn un visen zolt ir kedei
me in believe and know shall you so that

and understand that Ani Hu *(I am He)*;
און פַֿארשטיין אַז איך בין דאָס ;
dos bin ich az farshtein un
the one am I that understand and

before Me there was no El formed,
פַֿאַר מיר איז נישט געשאַפֿן געוואָרן קיין אֵל ,
El kein gevorn geshafn nisht iz mir far
G-d any having become created not is me before

neither shall there be after Me.
און נאָך מיר וועט נישט זיַין .
zain nisht vet mir noch un
be not will me after and

11 I, even I, am Hashem;
יאאיך, איך בין ה ,
Hashem bin ich ich
Hashem am I I

and apart from Me there is no Moshi'a.
און חוץ מיר איז קיין העלפֿער נישטאָ.
nishto helfer kein iz mir chuts un
not helper any is me besides and

12 I have declared, and have saved,
יבאיך האָב אָנגעזאָגט און געהאָלפֿן,
geholfn un ongezogt hob ich
saved and declared have I

and I have proclaimed,
און איך האָב געמאַכט הערן,
hern gemacht hob ich un
hear made have I and

when there was no zar *(foreign)* [g-d] among you;
און נישט אַ פֿרעמדער איז געווען צווישן אייַך;
aich tsvishn geven iz fremder a nisht un
you among having been is foreign a not and

therefore you are My edim *(witnesses)*, saith Hashem,
און איר זייט מייַנע עדות , זאָגט ה ,
Hashem zogt eides maine zait ir un
Hashem declares witnesses my are you and

that I am El.
אַז איך בין אֵל .
El bin ich az
G-d am I that

13 Yes, before the yom was, Ani Hu *(I am He)*;
יגאויך היַינט בין איך דער איגענער,
eigener der ich bin haint oich
owner the I am today also

and there is none that can deliver out of My Yad;
און נישטאָ ווער זאָל מציל זיַין פֿון מיַין האַנט;
hant main fun zain matsl zol ver nishto un
hand my from be rescued shall who not and

I work, and who shall reverse it?
איך טו, און ווער קען עס אָפּהאַלטן?
ophaltn es ken ver un tu ich
stop it can who and do I

14 Thus saith Hashem, your Go'el,
ידאַזוי האָט געזאָגט ה אייַער אויסלייזער,
oisleizer aier Hashem gezogt hot azoi
redeemer your Hashem said has so

the Kadosh Yisroel;
דער הייליקער פֿון יִשְׂרָאֵל:
Yisroel fun heiliker der
Yisroel of Holy One the

For your sake I have sent to Babylon,
פֿון אייַערט וועגן שיק איך קיין בָּבֶל ,
Bavel kein ich shik vegen aiert fun
Bavel to I send sake your for

and I shall bring down the fugitives, all of them,
און וועל זיי אַלע מאַכן נידערן אַנטלאָפֿענע,
antlofene nidern machn ale zei vel un
fugitives go down make all them will and

even the Kasdim *(Chaldeans)*, whose shout of joy is in the ships.

אוּן דִי כַּשְׂדִים – אִין זִייערע לוסטיקע שִׁיפֶן.
shifn lustike zeyere in Kasdim di un
ships jubilant their in Kasdim the and

15 I am Hashem, your Kadosh, t

טו אִיךְ בִּין ה׳ , אַיִיעֶר הַיילִיקְער ,
heiliker aier Hashem bin ich
Holy One your Hashem am I

the Boreh Yisroel, your Melech.

דער בּאַשעפֶער פוּן יִשְׂרָאֵל, אַיִיעֶר קיניג.
kinig aier Yisroel fun Bashefer der
king your Yisroel of Creator the

16 Thus saith Hashem,

טז אַזוי הָאט ה׳ געזאָגט,
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

which maketh a derech in the yam,

דער וואָס הָאט געגעבן דורכן ים אַ וועג,
veg a yam durchn gegebn hot vos der
way a the sea through given has who the one

and a path in the mayim azzim *(mighty waters)*;

אוּן דורך מאַכטיקע וואַסערן אַ שטעג;
shteg a vasern machtike durch un
path a waters mighty by and

17 Which drew out the merkavah and sus,

יז וואָס הָאט געלאָזט אַרויסציען
aroistsien gelozt hot vos
bring out allowed has who

the army and warrior;

רַייטווענגען אוּן פֶערד , חיל אוּן שטאַרקייט,
shtarkeit un cheil ferd un raitvegn
strength and army horses and chariots

they shall lie down together, they shall not rise;

זיי זאָלן ליגן אין איינעם, זיי זאָלן נישט אויפֶשטיין –
oifshtein nisht zoln zei einem in lign zoln zei
stand up not shall they one in lie shall they

they are extinct, they are quenched like a wick.

זיי הָאבן געצאַנקט , זיי הָאבן ווי אַ קנויט
knoit a vi hobn zei getsankt hobn zei
wick a as have they quenched have they

זיך אויסגעלאָשן :
oisgeloshn zich
extinguished self

18 Remember ye not the rishonot *(former things)*

יח איר זאָלט נישט דערמאָנען דאָס פֿרִיערדיקע,
frierdike dos dermonen nisht zolt ir
former the remember not shall you

neither consider kadmoniyyot *(the things of old)*.

אוּן דאָס אַמאָליקע זאָלט איר נישט באַרטראַכטן.
bartrachtn nisht ir zolt amolike dos un
contemplate not you shall days of old the and

19 Hineni, I am doing a chadashah *(new thing)*;

יט הֶנֵּה אִיך טו אַ נייַס;
nais a ich tu ot
new a I do behold

now titzmach *(it shall spring forth; Tzemach)*; shall ye not perceive it?

אַצונד שפּראָצט עס; דערקענט איר עס נישט?
nisht es ir derkent es shprotst atsund
not it you perceive it spring up now

I will even make a derech in the midbar,

יָא , איך וועל מאַכן אין מדבר אַ וועג,
veg a midber in machn vel ich yo
way a wilderness in make will I yes

and neharot in the desert.

אין דער וויסטעניש טייַכן .
taichn vistenish der in
rivers desert the in

20 The animal of the wild shall honor Me,

כ ערלעכן וועט מיך די חיה פוּן פֶעלד,
feld fun chaye di mich vet erlechn
field of beast the me will honor

the jackals and the ostriches;

שאקאַלן און שטרויספֿויגלען,
shtroisfoiglen un shakaln
ostriches and jackals

because I give mayim in the midbar,

וויַיל איך גיב אין מדבר וואַסער,
vaser midber in gib ich vail
water wilderness in give I for

and neharot in the desert,

טיַיכן אין דער וויסטענישׁ,
vistenish der in taichn
desert the in rivers

to give drink to My People,
My Bachir.

אָנצוטרינקען מײַן פֿאָלק, מײַן אויסדערווײלטס;
oisderveilts main folk main ontsutrinken
chosen my people my to give to drink

[21] This people have I formed
for Myself;

כא דאָס פֿאָלק וואָס איך האָב מיר באַשאַפֿן,
bashafn mir hob ich vos folk dos
created for me have I whom people the

they shall show forth My
tehillah *(praise)*.

זיי זאָלן דערציילן מײַן לויב .
loib main dertseiln zoln zei
praise my declare shall they

[22] But thou hast not called upon
Me, O Ya'akov;

כב און מיך האָסטו נישט געזופֿן, יעקבֿ ,
Yaakov gerufn nisht hostu mich un
Yaakov called not have you me and

but thou hast been weary of
Me, O Yisroel.

אַז דו זאָלסט זײַן מיד פֿון מיר, יִשְׂרָאֵל;
Yisroel mir fun mid zain zolst du az
Yisroel me of weary be you(SG) must you that

[23] Thou hast not brought Me the
seh *(lamb)* of thy olot;

כג האָסט מיר נישט געבראַכט דאָס לאַם פֿון
fun lam dos gebracht nisht mir host
of lamb the brought not me have

דײַנע בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer daine
olah your

neither hast thou honored Me
with thy zevakhim.

און מיט דײַנע שלאַכטאָפּפֿער האָסטו
hostu shlachtopfer daine mit un
have you slaughter sacrifice your with and

מיך נישט געערלעכט ;
geerlecht nisht mich
be honored not me

I have not caused thee to serve
with a minchah,

איך האָב דיך נישט באַשוווערט
bashvert nisht dich hob ich
weighed down encumberance not you(SG) have I

מיט שפּײַזאָפּפֿער,
shpaizopfer mit
minchah with

nor wearied thee with levonah
(incense, frankincense).

און דיך נישט מיד געמאַכט מיט ווײַרעך .
vairech mit gemacht mid nisht dich un
frankincense with made weary not you(SG) and

[24] Thou hast bought Me no fragrant
calamus with kesef,

כד האָסט מיר נישט געקויפֿט פֿאַר געלט געווירצראָר,
gevirtsror gelt far gekoift nisht mir host
cane spice money for bought not me have

neither hast thou filled Me with the
chelev of thy zevakhim;

און מיט פֿעטס פֿון דײַנע שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer daine fun fets mit un
slaughter sacrifice your of fat with and

מיך נישט געזעט ;
gezet nisht mich
satisfied not me

but thou hast wearied Me with thy chattot,

נִיעֶרְט הָאָסְט מִיךְ בַּאֲשְׁוּוערְט
bashvert mich host naiert
weighed down encumberance me have but

מִיט דַיינַע חטאָים ,
chatoim daine mit
sins your with

thou hast wearied Me with thine avonot.

מִיךְ מִיד גֶעמַאכְט מִיט דַיינַע זִינְד .
zind daine mit gemacht mid mich
sin your with made weary me

25 I, even I, am He that blotteth out

כה אִיךְ, אִיךְ בִּין דֶער וואָס מעק אוֹיס
ois mek vos der bin ich ich
out erase who the one am I I

thy peysha'im for Mine own sake,

דַיינַע איבערטרעטן פֿון מַיינעט וועגן ,
vegen mainet fun ibertretn daine
sake my for transgressions your

and will not remember thy chattot.

און דַיינַע חטאָים וועל איך נישט דערמאָנען .
dermonen nisht ich vel chatoim daine un
remember not I will sins your and

26 Put Me in remembrance; let us plead together at law;

כו דערמאָן מיר, לאָמיר זִיךְ משפּטן
mishpetn zich lomir mir dermon
argue judgment self let us me remember

מִיט אַנאַנדער,
anander mit
together with

declare thou, lema'an *(for the sake of)* thou being declared righteous.

דערציילְ דו , כְּדֵי זאָלְסט געֶרעכְט זַיין .
zain gerecht zolst kedei du dertseil
be righteous you(SG) must so that you tell

27 Avicha HaRishon hath sinned,

כז דַיין עֶרשְׁטער פאָטער האָט געזינדיקט,
gezindikt hot foter ershter dain
sinned has father first your

and thy melitzim *(mediators)* have rebelled against Me.

און דַיינַע פֿירשְׁפּרעכער האָבן געבראָכן אָן מיר.
mir on gebrochn hobn firshprecher daine un
me on broken have advocates your and

28 Therefore I have profaned the Sarei Kodesh, *(Holy Princes)*

כח דערום האָב איך פאַרשְׁוווענְט די האַרן פֿון הייליקְטום,
heiliktum fun harn di farshvecht ich hob derum
holy of lords the desecrated I have therefore

and have given Ya'akov to cherem,

און געגעבן צו פאַרווויסטונג יעקבֹ ,
Yaakov farvistung tsu gegebn un
Yaakov destruction to given and

and Yisroel to giddufim *(revilings)*.

און יִשְׂרָאֵל צו לעסטערונג.
lesterung tsu Yisroel un
reviling to Yisroel and

44 Yet now hear, O Ya'akov Avdi;

מד און אַצונד , הער , יעקבֹ מַיין קנעכְט ,
knecht main Yaakov her atsund un
servant my Yaakov pay heed now and

and Yisroel, whom I have chosen;

און יִשְׂרָאֵל, וועמען איך האָב אויסדערווויילְט;
oisderveilt hob ich vemen Yisroel un
chosen have I whom Yisroel and

2 Thus saith Hashem that made thee,

ב אֲזוי האָט געזאָגט ה דַיין באַשעפֿער,
Bashefer dain Hashem gezogt hot azoi
Creator your Hashem said has thus

and formed thee from the beten *(womb)*, Who will help thee;

און דַיין פֿורעמער פֿון מוטערלַיב , וואָס העלפֿט דִיךְ :
dich helft vos muterlaib fun furemer dain un
you(SG) helps who mother's womb from former your and

Fear not, O Ya'akov, Avdi;

זאָלסט נישט מורא האָבן, מײַן קנעכט יעקבֿ ,
Yaakov knecht main hobn moire nisht zolst
Yaakov servant my have fear not you(SG) must

and thou, Yeshurun, whom I have chosen.

און ישורון , וועמען איך האָב אויסדערוויילט.
oisderveilt hob ich vemen Yeshurun un
chosen have I whom Yeshurun and

[3] For I will pour mayim upon him that is thirsty,

ג וואָרעם איך וועל גיסן וואַסער אויף דאָרשטיק לאַנד,
land dorshtik oif vaser gisn vel ich vorem
land thirsty on water pour will I because

and flowing streams upon the yabashah;

און פֿלוסן אויף טריקעניש ;
trikenish oif flusn un
dry ground on streams and

I will pour out My Ruach upon thy zera,

איך וועל אויסגיסן מײַן גײַסט אויף דײַן זאָמען ,
zomen dain oif gaist main oisgisen vel ich
seed your on spirit my pour out will I

and My brocha upon thine offspring;

און מײַן ברכה אויף דײַנע שפּראָצן .
shprotsn daine oif broche main un
offspring your on blessing my and

[4] V'tzamechu *(and they shall spring up; Tzemach)* as among khatzir,

ד און זיי וועלן שפּראָצן ווי צווישן גראָז ,
groz tsvishn vi shprotsn veln zei un
grass among like spring up will they and

as willows by the streams of mayim.

ווי וועַרבֿעס בײַ בעכן וואַסער.
vaser bechn bai verbes vi
water streams of by willows as

[5] One shall say, I belong to Hashem;

ה דער וועט זאָגן : איך געהער צו ה ;
Hashem tsu geher ich zogn vet der
Hashem to belong I say will the one

and another shall call himself by the shem of Ya'akov;

און דער וועט זיך רופֿן מיטן נאָמען פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun nomen mitn rufn zich vet der un
Yaakov of name with call self will the one and

and another shall write with his yad, Hashem's,

און דער וועט אויפֿשרײַבן אויף זײַן האַנט צו ה ,
Hashem tsu hant zain oif oifshbraibn vet der un
Hashem to hand his with inscribe will the one and

and surname himself by the shem Yisroel.

און מיטן נאָמען יִשְׂרָאֵל זיך טיטלען.
titlen zich Yisroel nomen mitn un
title self Yisroel name with and

[6] Thus saith Hashem Melech Yisroel,

ו אַזוי האָט געזאָגט ה , דער קיניג פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinig der Hashem gezogt hot azoi
Yisroel of king the Hashem said has so

and His Go'el, Hashem Tzva'os;

און זײַן אויסלייזער, ה צבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem oisleizer zain un
of hosts Hashem redeemer his and

I am the Rishon, and I am the Acharon;

איך בין דער ערשטער, און איך בין דער לעצטער,
letster der bin ich un ershter der bin ich
last the am I and first the am I

and apart from Me there is no Elohim.

און חוץ מיר איז נישטאָ קיין אלקים .
Elokim kein nishto iz mir chuts un
G-d any not there is me besides and

[7] And who is like Me, who can preach as I do?

ז און ווער ווי איך קען פֿאַרויסרופֿן –
faroisrufn ken ich vi ver un
preach can I as who and

Let him make it known and set it out in order before Me,

זאָל ער עס זאָגן און אויסלייגן פֿאַר מיר –
mir far oisleigen un zogn es er zol
me before lay out and say it he shall

since I appointed the Am Olam

פֹּון זינט איך האָב באַשאַפֶן דאָס עלטסטע פֹאָלק ?
folk eltste dos bashafn hob ich zint fun
people oldest the created have I since from

and the otiyyot *(things to come, future things)* and what is approaching,

און דאָס קומעדיקע און וואָס וועט געשען
geshen vet vos un kumedike dos un
happen will what and coming the and

let them expound and make known in support of themselves.

זאָלן זיי דערציילן.
dertseiln zei zoln
tell them let

[8] Fear ye not, neither be afraid;

ח איר זאָלט נישט אַנגסטן און נישט פֹאָרכטן ;
forchtn nisht un angstn nisht zolt ir
be in dread not and dread not shall you

have not I proclaimed to thee long ago,

פֹאַר וואָר , פֹון לאַנג אָן
on lang fun vor far
on long from surely for

and have made it known?

האָב איך דיך געלאָזט הערן און דערציילט,
dertseilt un hern gelozt dich ich hob
told and hear allowed you(SG) I have

Ye are even My edim.

און איר זייַט מײַנע עדות .
eides maine zait ir un
witnesses my are you and

Is there Eloah apart from Me?

איז דען דאָ אַ ג-ט אַחוץ מיר,
mir achuts G-t a do den iz
me aside from G-d a here then is

And there is no Tzur, I know of none.

אַז נישטאָ אַ פֹּעלדז איך זאָל נישט וויסן ?
visen nisht zol ich feldz a nishto az
know not shall I rock a not that

[9] They that make a pesel are all of them tohu; and their chamudim *(favorite [idols])* are worthless; and they are their own edim; they see not, nor know; so that they are put to shame. [10] Who hath formed el *(g-d)*, or molded a pesel to no profit? [11] Behold, all its chaverim shall be ashamed; and the charashim *(craftsmen)*, they are only adam; let them all be gathered together, let them stand up; yet they shall fear, and they shall be ashamed together.

ט די פֹורעמער פֹון אַ גוט זײַנען נישטיק אַלע, און זייערע
zeyere un ale nishtik zainen gets a fun furemer di
their and all worthless are graven image a of former the

גלוסטיקע בילדער נוצן נישט; און זיי אַליין זײַנען זייערע עדות ,
eides zeyere zainen alein zei un nisht nutsn bilder glustike
witnesses their are alone they and not profit images precious

. אַז זיי הערן נישט און וויסן נישט; דערום וועלן זיי פֹאַרשעמט ווערן
vern farshemt zei veln derum nisht veisn un nisht hern zei az
become ashamed they will therefore not know and not hear they that

י ווער פֹורעמט עס אַ ג-ט, און גיסט אויס אַ גוט וואָס נוצט נישט! יא זע ,
ze nisht nutst vos gets a ois gist un G-t a es furemt ver
behold not profits which idol a out give and g-d a it forms who

אַלע באַהעפֹטע אין אים וועלן זיך שעמען , און די מײַנסטערס – זיי מער
mer zei mainsters di un shemen zich veln im in bahefte ale
more them craftsmen the and shame self will him in attached all

פֹון אַלע מענטשן ; זאָלן זיי אויפֹשטיין; אָבער זיי וועלן מורא האָבן,
hobn moire veln zei ober oifshtein zei zoln mentshn ale fun
have fear will they but stand up them let men all than

זאָלן זיי אַלע זיך איינזאַמלען , זיך שעמען , אין איינעם.
einem in shemen zich ainzamlen zich ale zei zoln
one in shame self gather together self all them let

[12] The charash barzel *(ironsmith)* with his ma'atzad *(chizel)* both worketh in the red-hot coals, and formeth it with hammers,

יב דער אײַזנשמיד אַ האַק, און אַרבעט אויף קוילן, און מיט האַמערס
hamers mit un koiln oif arbet un hak a aiznshmid der
hammers with and coals over work and axe an ironsmith the

טוט ער זי פֹורעמען, און אַרבעט זי אויס מיט זײַן שטאַרקן אָרעם; אויך
oich orem shtarkn zain mit ois zi arbet un furemen zi er tut
also arm strong his with out it work and form it he does

and forgeth it with his zero'a ko'ach and also, he is hungry, and his ko'ach faileth; he drinketh no mayim, and grows faint. 13 The charash etzim *(carpenter)* stretcheth out his [measuring line]; he marketh it out with sered *(red chalk)*; he worketh it with planes, and he marketh it out with a compass, and maketh it after the tavnit ish *(pattern of a man)*, according to the tiferet adam; that it may stay inside the bais *(idolatrous cult shrine)*. 14 He heweth down cedars, and taketh the cypress and the oak, which he secureth for himself among the atzei ya'ar *(trees of the forest)*; he planteth a pine, and geshem doth nourish it. 15 Then shall it be for an adam to burn; for he will take thereof, and warm himself; and also, he kindleth it, and baketh lechem; and also he maketh el *(g-d)*, and boweth down in worship to it; he maketh it a pesel, and falleth down unto it. 16 He burneth half thereof in the eish; with the other half thereof he eateth basar; he roasteth roast meat, and is satisfied; and also, he warmeth himself, and saith, Aha, I am warm, I perceive ur *(flame)*! 17 And the shererit thereof he maketh el, even his pesel; he falleth down unto it, and boweth down in worship to it, and davens unto it, and saith, Save me; for thou art Eli!

וועדט ער הונגעריק, און איז אָן כּוח, ער טרינקט נישט קיין
kein nisht trinkt er koiech on iz un hungerik er vert
any not drinks he strength without is and hungry he shall be

וואַסער, און וועדט פֿאַרשמאַכט. יג דער האָלצמיינסטער ציט אויס
ois tsit holtsmeinster der farshmacht vert un vaser
out draws wood craftsman the exhausted shall be and water

אַ שנור; ער צייכנט עס מיט אַ שטיפֿט, ער מאַכט עס מיט הובלען
hublen mit es macht er shtift a mit es tseichnt er shnur a
planes with it makes he pencil a with it marks he cord a

צוריכט, און מיט אַ צירקל צייכנט ער עס אַרום, און ער מאַכט עס
es macht er un arum es er tseichnt tsirkl a mit un tsurecht
it makes he and around it he marks circle a with and right

לויט דער געשטאַלט פֿון אַ מאַן, לויט דער שיינקייט פֿון
fun sheinkeit der loit man a fun geshtalt der loit
of beauty the according to man a of form the according to

אַ מענטשן, אויף צו ווויינען אין אַ הויז.
hoiz a in voinen tsu oif mentshn a
idolatrous cult shrine a in dwell to on the basis of man a

יד ער האָקט זיך אויס צעדערן, און נעמט אַ האַרטדעמב אָדער אַן
an oder hartdemb a nemt un tsedern ois zich hakt er
a or hardwood tree a takes and cedar trees out self chops he

אייכנבוים, און ווילט זיך אויס צווישן די ביימער פֿון וואַלד; ער
er vald fun beimer di tsvishn ois zich veilt un eichnboim
he forest of trees the among out self choose and terebinth

פֿלאַנצט אַ פֿיכטבוים, און דער רעגן מאַכט וואַקסן. טו און עס איז
iz es un vaksn macht regn der un fichtboim a flantst
is it and sprout up makes rain the and spruce tree a plants

פֿאַר דעם מענטשן אויף צו ברענען; און ער נעמט דערפֿון, און וואַרעמט
varemt un derfun nemt er un brenen tsu oif mentshn dem far
warms and thereof takes he and burn to for man the for

זיך, אויך הייצט ער, און באַקט ברויט; דערצו מאַכט ער
er macht dertsu broit bakt un er heitst oich zich
he makes in addition bread bakes and he makes a fire also self

אַ ג-ט און בוקט זיך; מאַכט עס צום געץ, און קניט
knit un gets tsum es macht zich bukt un G-t a
bows and graven image to the it makes self worship and g-d a

דערצו. טז טייל דערפֿון האָט ער פֿאַרברענט אין פֿייַער, אויף טייל דערפֿון
derfun teil oif faier in farbrent er hot derfun teil dertsu
thereof part with fire in burned up he has thereof part thereto

עסט ער פֿלייש – בראָט בראָטן און זעטיקט זיך, אויך וואַרעמט ער
er varemt oich zich zetikt un brotn brot fleish er est
he warms also self satisfies and roasting roasted flesh he eats

זיך, און זאָגט: אֲה! מיר איז וואַרעם, איך שפּיר דאָס פֿייַער; יז און
un faier dos shpir ich varem iz mir ah zogt un zich
and fire this perceive I warm is me aha declares and self

; געץ זיין פֿאַר אַ ג-ט – פֿאַר ער מאַכט דעם איבערבלייַב דערפֿון
gets zain far G-t a far er macht derfun iberblaib dem
graven image his for g-d a for he makes thereof remnant the

: זאָגט און אים, צו טפֿילה תּוט און זיך בוקט און צו אים קניט
zogt un im tsu tfile tut un zich bukt un im tsu knit
declares and it to prayer does and self worship and it to bows

. ראַטעוועט מיך, ווארעם מיין ג-ט ביסטו
bistu G-t main vorem mich rateve
are you g-d my for me save

יח זיי ווייסן נישט, און זיי פֿאַרשטייען נישט, ווָאַרעם פֿאַרקלעפּט
farklept vorem nisht farshteyen zei un nisht veisn zei
closed because not understand they and not know they

פֿון צו זען זיינען זייערע אויגן, פֿון צו פֿאַרשטיין – זייערע
zeyere farshtein tsu fun oign zeyere zainen zen tsu fun
their understand to from eyes their are see to from

הערצער. יט און קיינער איבערלייגט נישט אין זיין האַרצן, און נישטָא
nishto un hartsn zain in nisht iberleigt keiner un hertser
not and heart his in not ponders anyone and hearts

קיין דערקענונג און קיין שׂכל צו זאָגן: טייל דערפֿון האָב איך
ich hob derfun teil zogn tsu seichel kein un derkenung kein
I have thereof part say to intelligence to and knowledge to

פֿאַרברענט אין פֿייַער, און אויך געבאַקט אויף זיינע קוילן ברויט, געבראָטן
gebrotn broit koiln zaine oif gebakt oich un faier in farbrent
roasted bread coals its on baked also and fire in burned up

פֿלייש און געגעסן; און דעם רעשט דערפֿון זאָל איך פֿאַר אַן אומווערדיקייט
umverdikeit an far ich zol derfun resht dem un gegesn un fleish
abomination an for I shall thereof rest the and eaten and flesh

מאַכן ? צו אַ שייַט האָלץ זאָל איך קנייען ? כ ער יאָגט
yogt er knien ich zol holts shait a tsu machn
chases after he bow down I shall wood chunk of wood a to make

זיך נאָך אַש , אַ פֿאַרנאַרט האַרץ האָט אים אַראָפּגעפֿירט, און ער איז
iz er un aropgefirt im hot harts farnart a ash noch zich
is he and led astray him has heart deceived a ashes after self

נישט מציל זיין נפֿש , און זאָגט נישט: פֿאַר וואָר, ליגן איז אין מיין
main in iz lign vor far nisht zogt un nefesh zain matsl nisht
my in are lies truly for not declares and soul his save not

רעכטער האַנט.
hant rechter
hand right

18 They have no da'as nor binah; for their eyes are smeared over, that they cannot see; and their levavot, that they cannot understand.

19 And none considereth in his lev, neither is there da'as nor tevunah *(understanding, intelligence)* to say, I have burned half of it in the eish; and, also I have baked lechem upon the hot coals thereof; I have roasted basar, and eaten it; and shall I make the rest thereof to'evah? Shall I bow down to the bul etz *(product of a tree, i.e., a block of wood)*?

20 He feedeth on efer *(ash)*; a lev hutal *(a heart deceived, a deluded mind)* hath led him astray, that he cannot save his nefesh, nor say: Is there not sheker *(a lie, a fraud)* in my yamin *(right hand)*?

כא געדענק דאָס, יעקבֿ , און ישׂראֵל,
Yisroel un Yaakov dozike dos gedenk
Yisroel and Yaakov this the remember

אַז מיין קנעכט ביסטו ;
bistu knecht main az
are you servant my that

איך האָבן דיך געפֿורעמט, אַ קנעכט ביסטו מיר ;
mir bistu knecht a gefuremt dich hobn ich
to me are you servant a formed you(SG) have I

ישׂראֵל, זאָלסט מיך נישט פֿאַרגעסן.
fargesen nisht mich zolst Yisroel
forget not me you(SG) must Yisroel

כב איך האָב אָפּגעמעקט ווי אַ כמאַרע דיינע פֿאַרברעכן,
farbrechn daine chemare a vi opgemekt hob ich
crimes your cloud a like blot out have I

און ווי אַ וואָלקן דיינע זינד;
zind daine volken a vi un
sins your cloud a like and

קער זיך אום צו מיר, ווָאַרעם איך האָב
hob ich vorem mir tsu um zich ker
have I for me to back self turn

דיך אויסגעלייזט.
oisgeleizt dich
redeemed you(SG)

21 Remember these things, O Ya'akov and Yisroel;

for thou art avdi;

I have formed thee; thou art an eved to Me;

O Yisroel, do not forget Me!

22 I have swept away thy peysha'im like a cloud,

and like an anan, thy chattot;

Shuva elai ki gealticha *(return, turn back to Me, for I have redeemed thee)*.

כג זינגט איר הימלען , וואָרעם ה האָט אויפֿגעטאָן;
oifgeton hot Hashem vorem himlen ir zingt
done has Hashem for heavens you sing

שאַלט , איר טיפֿענישן פֿון דער ערד ,
erd der fun tifenishn ir shalt
earth the of underground depths you shout out

ברעכט אויס , איר בערג , אין געזאַנג ,
gezang in berg ir ois brecht
song in mountains you forth break

דער וואַלד און יעטוועדער בוים אין אים;
im in boim yetveder un vald der
it in tree every and forest the

וואָרעם ה האָט אויסגעלייזט יעקבֿ ,
Yaakov oisgeleizt hot Hashem vorem
Yaakov redeemed has Hashem for

און מיט ישׂראֵל טוט ער זיך רימען.
rimen zich er tut Yisroel mit un
glory self he does Yisroel with and

כד אַזוי האָט גענאָגט ה דײַן אויסלייזער,
oisleizer dain Hashem gezogt hot azoi
redeemer your Hashem said has thus

און דײַן פֿורעמער פֿון מוטערלייַב :
muterlaib fun furemer dain un
mother's womb from former your and

איך בין ה וואָס האָב אַלץ דינג געמאַכט ,
gemacht ding alts hob vos Hashem bin ich
made things all that has who Hashem am I

וואָס האָב אויסגעצויגן די הימלען , אַליין
alein himlen di oisgetsoign hob vos
alone heavens the stretched out has who

וואָס האָב אויסגעשפרייט די ערד פֿון מיר זעלבערט;
zelbert mir fun erd di oisgeshpreit hob vos
myself me of earth the spread out has who

כה וואָס פֿאַרשטערט די צייכנס פֿון די ליגנערס ,
ligners di fun tseichns di farshtert vos
liars the of signs the breaks who

און די וואָרזאָגער מאַכט ער צעדולט ;
tsedult er macht vorzoger di un
flabbergasted he makes diviner the and

וואָס קערט די חכמים אָהינטער ,
ahinter chachomim di kert vos
backward wise men the turns who

און זייער שׂכל באַנאַרישט ער;
er banarisht seichel zeyer un
he makes foolish intelligence their and

כו וואָס איז מקיים דאָס וואָרט פֿון זײַן קנעכט ,
knecht zain fun vort dos mekayem iz vos
servant his of word the fulfill is who

און דעם באַראָט פֿון זײַנע שלוחים
shluchim zaine fun barot dem un
messengers his of counsel the and

פֿירט ער אויס;
ois er firt
out he leads

23 Sing for joy, O ye Shomayim; for Hashem hath done it;

shout, ye depths of the earth;

break forth into singing, ye harim,

O ya'ar *(forest)*, and kol etz therein;

for Hashem hath redeemed Ya'akov,

and He will glorify Himself in Yisroel.

24 Thus saith Hashem, thy Go'el,

and He that formed thee from the beten *(womb)*,

I am Hashem Oseh kol *(the Maker of All)*;

that stretcheth out Shomayim alone;

that spreadeth out ha'aretz *(the earth)* by Myself;

25 That annuls the otot of the baddim *(liars, false prophets)*,

and maketh kosemim *(diviners, soothsayers)* into madmen;

that turneth back chachamim,

and maketh their da'as *(knowledge, science)* foolishness;

26 That confirmeth the davar of His eved,

and fulfilleth the etza *(prediction)* of His malachim; that saith to Yerushalayim,

Thou shalt be inhabited; and to the towns of Yehudah,

וואָס זאָגט אויף ירושלַיִם : זיי זאָל
zol zei Yerushalayim oif zogt vos
shall they Yerushalayim about declares who

באַזעצט ווערן ;
vern bazetst
become settled

Ye shall be rebuilt,

און אויף די שטעט פֿון יהודה : זיי זאָלן
zoln zei Yehudah fun shtet di oif un
shall they Yehudah of cities the about and

אָפּגעבויט ווערן ,
vern opgeboit
become rebuilt

and I will raise up the ruins thereof:

און אירע חורבֿות וועל איך אויפֿריכטן;
oifrichtn ich vel churves ire un
raise up I will ruins its and

27 That saith to the deep, Be dry,

כז וואָס זאָגט צו דער טיפֿענישׂ: וועך טרוקן,
trukn ver tifenish der tsu zogt vos
dry be deep the to declares who

and I will dry up thy naharot;

און דיַינע טיַיכן וועל איך אויסטריקענען;
oistrikenen ich vel taichn daine un
dry up I will rivers your and

28 That saith of Koresh *(Cyrus)*, He is Ro'i *(My Shepherd)*,

כח וואָס זאָגט אויף כּוֹרֶשׁ : ער איז מיַין פֿאַסטוך ,
pastuch main iz er Koreshn oif zogt vos
shepherd my is he Koresh about declares who

and shall accomplish all My pleasure;

און אַל מיַין באַגער וועט ער אויספֿירן ,
oisfirn er vet bager main al un
accomplish he will desire my all and

even saying to Yerushalayim: Thou shalt be rebuilt;

צו זאָגן אויף ירושלַיִם : זי זאָל געבויט ווערן ,
vern geboit zol zi Yerushalayim oif zogn tsu
become built shall it Yerushalayim about say to

and to the Heikhal: Thy foundation shall be laid.

און צום הֵיכל : זאָלסט געגרונטפֿעסט ווערן .
vern gegruntfest zolst heichl tsum un
become founded you(SG) must temple to and

45 Thus saith Hashem to His Moshiach,

אַזוי האָט געזאָגט ה צו זיַין געזאַלבטן, **מה**
gezalbtn zain tsu Hashem gezogt hot azoi
anointed his to Hashem said has so

to Koresh *(Cyrus)*, whose yamin *(right hand)* I have taken hold of,

צו כּוֹרֶשׁ וואָס איך האַלט זיַין רעכטע האַנט,
hant rechte zain halt ich vos Koreshn tsu
hand right his hold I whom Koresh to

to subdue Goyim before him;

צו מאַכן אונטערטעניק פֿאַר אים פֿעלקער,
felker im far untertenik machn tsu
nations him before subjugate make to

and the loins of melachim I ungird,

און איך זאָל לויז מאַכן די לענדן פֿון מלכים ;
mlochim fun lendn di machn loiz zol ich un
kings of loins the make ungird shall I and

to open before him the double doors and the she'arim *(gates)*,

צו עפֿענען פֿאַר אים טירן ,
tirn im far efenen tsu
doors him before open to

that they may not continue shut;

און טויערן זאָלן נישט פֿאַרשלאָסן זיַין :
zain farshlosn nisht zoln toiern un
be locked not shall gates and

2 I will go before thee,

ב איך וועל גיין דיר פֿאַרויס ,
farois dir gein vel ich
ahead of you(SG) go will I

and make straight the crooked paths;

און קרומע ערטער וועל איך אויסגלײַכן;
un krume erter vel ich oisglaichn
and places circuitous will I straighten

I will break down the delatot nechoshet,

קופֿערנע טירן וועל איך צעברעכן ,
kuperne tirn vel ich tsebrechn
copper doors will I break down

and cut through their barzel *(iron)* bars;

און אײַזערנע ריגלען וועל איך צעהאַקן .
un aizerne riglen vel ich tsehakn
and iron bars will I break in pieces

[3] And I will give thee the otzarot choshech,

ג און איך וועל דיר געבן די אוצרות פֿון
un ich vel dir gebn di oitseres fun
and I will you(SG) give the treasures of

דער פֿינצטערניש,
der fintsternish
the darkness

and hidden riches of mistarim *(secret places)*

און די שאַצן פֿון פֿאַרבאָרגענישן,
un di shatsn fun farborgenishn
and the treasure of hidden places

that thou mayest know that I, Hashem,

כּדי זאָלסט וויסן אַז איך בין ה' ,
kedei zolst visen az ich bin Hashem
so that you(SG) may know that I am Hashem

Who call thee by thy shem *(name)*, am Elohei Yisroel.

וואָס רופֿט דיך בײַם נאָמען , אלוקי יִשְׂרָאֵל.
vos ruft dich baim nomen , Elokei Yisroel
who calls you(SG) by name the G-d of Yisroel

[4] For the sake of avdi Ya'akov,

ד פֿון וועגן דעם קנעכט מײַנעם יעקבֿ ,
fun vegn dem knecht mainem Yaakov
for the sake of servant mine Yaakov

and Yisroel My Bachir,

און יִשְׂרָאֵל מײַן אויסדערווײלטן,
un Yisroel main oisderveiltn
and Yisroel my chosen

I have even called thee by thy shem *(name)*;

האָב איך דיך געראָפֿן בײַ דײַן נאָמען ,
hob ich dich gerufn bai dain nomen
have I you(SG) called by your name

I have surnamed thee, though thou hast not known Me.

דיך באַטיטלט , הגם דו האָסט מיך נישט געקענט.
dich batitlt hagam du host mich nisht gekent
you(SG) given a title though you have me not known

[5] I am Hashem, and there is none other,

ה איך בין ה' , און מער איז נישטאָ,
ich bin Hashem un mer iz nishto
I am Hashem and more is not

there is no Elohim besides Me;

חוץ מיר איז קיין אלקים נישט פֿאַראַן ;
chuts mir iz kein Elokim nisht faran
besides me is any G-d not there is

I equipped thee, though thou hast not known Me;

איך האָב דיך באַגורט, הגם דו האָסט
ich hob dich bagurt hagam du host
I have you(SG) girded though you have

מיך נישט געקענט;
mich nisht gekent
me not known

[6] That they may know from the rising of the shemesh,

ו כּדי מע זאָל וויסן פֿון אויפֿגאַנג פֿון זון
kedei me zol visen fun oifgang fun zun
so that one shall know from rising of sun

even to the ma'arav *(west, setting place of the sun)*,

און פֿון איר אונטערגאַנג,
un fun ir untergang
and from its setting

that there is none apart from Me.

אַז נישטאָ אויסער מיר;
mir oiser nishto az
me besides there is not that

I am Hashem, and there is no other.

איך בין ה' , און מער איז נישטאָ;
nishto iz mer un Hashem bin ich
not there is more and Hashem am I

[7] I form ohr, and create choshech;

ז דער וואָס פֿורעמט ליכט, און באַשאַפֿט פֿינצטערניש,
fintsternish bashaft un licht furemt vos der
darkness creates and light forms who the one

I make shalom, and create rah;

מאַכט פֿריד, און באַשאַפֿט בייז ;
beiz bashaft un frid macht
calamity creates and peace makes

I Hashem worketh all these things.

איך ה' מאַך אַל די דאָזיקע.
dozike di al mach Hashem ich
these the all make Hashem I

[8] Cause [the rain] to trickle down, ye Shomayim, from above,

ח טריפֿט, איר הימלען , פֿון אויבן ,
oiben fun himlen ir trift
above from heavens you drip

and let the blue sky pour down tzedek;

און די וואָלקנס זאָלן רינען גערעכטיקייט ;
gerechtikeit rinen zoln volkens di un
righteousness flow down let clouds the and

let eretz open,

זאָל די ערד זיך עפֿענען,
efenen zich erd di zol
open self earth the let

and let Yesha *(salvation)* blossom,

און ישועות זאָלן זיך פֿרוכטפּערן .
fruchpern zich zoln yeshues un
be fruitful selves let saving acts and

and let tzedakah *(righteousness)* tatzmiach *(spring up; Tzemach)* together;

און רעכטפֿאַרטיקייט זאָל זיי מאַכן שפּראָצן ;
shprotsn machn zei zol rechtfartikeit un
spring up make them let righteousness and

באַגלײַך
baglaich
simultaneously

I Hashem have created it.

איך ה' האָב דאָס באַשאַפֿן.
bashafn dos hob Hashem ich
created this have Hashem I

[9] Woe unto him that quarreleth with his Yotzer

ט ווויי , דער וואָס קריגט זיך מיט זײַן באַשעפֿער –
Bashefer zain mit zich krigt vos der vei
Creator his with self quarrels who the one woe

— a potsherd among the potsherds of adamah.

אַ שערבל צווישן שערבלעך פֿון דער ערד !
erd der fun sherblech tsvishn sherbl a
earth the of shard among shard a

Shall the chomer *(clay)* say to the Yotzer of it, What art Thou making?

וועט דען זאָגן דער ליים צו זײַן פֿורעמער:
furemer zain tsu leim der zogn den vet
former its to clay the say then will

וואָס טוסטו ?
tustu vos
are you doing what

Or Thy po'al *(work)* hath no handles?

אָדער: דײַן אַרבעט איז אָן הענט ?
hent on iz arbet dain oder
hands without is work your or

[10] Woe unto him that saith unto his Av:

י ווויי , דער וואָס זאָגט צו דעם פֿאָטער:
foter dem tsu zogt vos der vei
father the to declares who the one woe

What begettest thou?

נאָך וואָס מאַכסטו געבערן ?
gebern machstu vos noch
to give birth make you what after

Or to the isha:

און צו דער פֿרוי :
froi der tsu un
woman the to and

What hast thou given birth to?

נאָך וואָס האָסטו וויין ?
veyen hostu vos noch
in labor pangs have you what after

[11] Thus saith Hashem,

יא אַזוי האָט ה געזאָגט,
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

Kadosh Yisroel, and its Yotzer:

דער הייליקער פֿון ישׂראֵל און זיין פֿורעמער:
furemer zain un Yisroel fun heiliker der
former his and Yisroel of Holy One the

Will ye ask Me of otiyyot *(things to come, future things)*

פֿרעגט מיך דאָס קומעדיקע,
kumedike dos mich fregt
coming the me inquire

concerning My banim,

באַפֿעלט מיר וועגן מיינע קינדער
kinder maine vegen mir befelt
children my concerning me will you command

and will ye command Me regarding the po'al of My hands?

און וועגן דעם ווערק פֿון מיינע הענט ?
hent maine fun verk dem vegen un
hands my of work the concerning and

[12] I made Eretz,

יב איך האָב געמאַכט די ערד ,
erd di gemacht hob ich
earth the made have I

and I created adam upon it;

און דעם מענטשן אויף איר באַשאַפֿן;
bashafn ir oif mentshn dem un
created it upon man the and

I, even My hands, have stretched out Shomayim,

איך – מיינע הענט האָבן אויסגעצויגן די הימלען ,
himlen di oisgetsoign hobn hent maine ich
heavens the stretched out have hands my I

and all their tzeva have I commanded.

און זייער גאַנצן חיל האָב איך באַפֿוילן .
bafoiln ich hob cheil gantsn zeyer un
commanded I have host entire their and

[13] I have aroused him in tzedek,

יג איך האָב אים דערוועקט מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit dervekt im hob ich
righteousness with awakened him have I

and I will make straight all the darkhei of him;

און אַלע זיינע וועגן וועל איך אויסגלייכן ;
oisglaichn ich vel vegen zaine ale un
make straight I will ways his all and

he shall rebuild my city,

ער וועט בויען מיין שטאָט,
shtot main boien vet er
city my build will he

and he shall release of the Golus of Mine,

און מיינע פֿאַרטריבענע וועט ער אַרויסלאָזן,
aroislozn er vet fartribene maine un
let go he will exiles my and

not for price nor reward,

נישט אום געצאָלט, און נישט אום שוחד ,
shochad um nisht un getsolt um nisht
reward for not and pay for not

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

[14] Thus saith Hashem:

יד אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

The toil of Mitzrayim, and merchandise of Kush

די מי פֿון מִצרַיִם , און דער מסחר פֿון כּוש ,
Kush fun mischar der un Mitsrayim fun mi di
Kush of merchandise the and Egypt of toil the

and of the Seva'im *(Sabeans, those from Seba in Arabia)*, men of tall stature,

און די סבֿאים , די ווּקסיקע לייַט ,
lait vuksike di Sevaim di un
people tall the Sabeans the and

shall come over unto thee, and they shall be thine:

וועלן איבערגיין צו דיר , און דיַינע
daine un dir tsu ibergein veln
yours and you(SG) to come over will

וועלן זיי ווערן ;
vern zei veln
become they will

they shall come after thee;

הינטער דיר וועלן זיי גיין ,
gein zei veln dir hinter
go they will you(SG) in back of

in chains they shall come over,

אין קייטן וועלן זיי אַריבערקומען,
ariberkumen zei veln keitn in
come over they will chains in

and they shall cast themselves down unto thee,

און בוקן וועלן זיי זיך צו דיר ;
dir tsu zich zei veln bukn un
you(SG) to self they will bow down and

they shall make supplication unto thee, saying:

בעטן וועלן זיי זיך בַיי דיר :
dir bai zich zei veln betn
you(SG) unto self they will make supplication

Surely El *(G-d)* is with thee;

נאָר בַיי דיר איז אֵל ,
El iz dir bai nor
G-d is you(SG) with really

and there is none other, no other Elohim.

און אַחוץ דיר איז נישט דאָ קיין אלקים .
Elokim kein do nisht iz dir achuts un
G-d any here not is you(SG) apart from and

[15] Verily Thou art El *(G-d)* that hidest Thyself,

טו פֿאַר וואָר , ביסט אַן אֵל וואָס פֿאַרבאָרגט זיך ,
zich farborgt vos El an bist vor far
self hides who G-d a you are truly for

O Elohei Yisroel, Moshi'a.

אלוקי יִשׂרָאֵל , דו העלפֿער.
helfer du Yisroel Elokei
helper you Yisroel the G-d of

[16] They shall be put to shame, and also confounded, all of them;

טז פֿאַרשעמט און אויך צו שאַנד ווערן זיי אַלע,
ale zei vern shand tsu oich un farshemt
all them become disgrace to also and ashamed

they shall go to confusion together

מיט שאַנד גייען אַוועק אין איינעם
einem in avek geyen shand mit
together in away go shame with

that are charashei tzirim *(crafters of images, idols)*.

אַלע מיַינסטערס פֿון געצנבילדער.
getsnbilder fun mainsters ale
idol images of craftsmen all

[17] But Yisroel shall be saved in Hashem

יז יִשׂרָאֵל ווערט געהאָלפֿן פֿון ה
Hashem fun geholfn vert Yisroel
Hashem of saved shall be Yisroel

with a Teshuat Olamim *(an everlasting salvation)*;

אַן אייביקע הילף ;
hilf eibike an
salvation everlasting an

ye shall not be ashamed

איר וועט נישט פַֿאַרשעמט
farshemt nisht vet ir
be ashamed not will you

nor confounded ad olemei ad *(for all eternity)*.

און נישט האָבן מיט וואָס זיך צו שעמען
shemen tsu zich vos mit hobn nisht un
disgraced to self what with have not and

ביז אייביקאייביקייטן.
eibikeibikeitn biz
ever and ever until

[18] For thus saith Hashem Borei HaShomayim

יח וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה׳ דער באַשעפֿער
Bashefer der Hashem gezogt hot azoi vorem
Creator the Hashem said has thus for

פֿון די הימלען,
himlen di fun
heavens the of

hu HaElohim Yotzer ha'aretz and its Maker;

ערד, – דער האלקים, וואָס האָט געפֿורעמט די ערד
erd di gefuremt hot vos HaElokim er
earth the formed has who the G-d he

און זי גענאַכט;
gemacht zi un
Maker its and

He hath established it,

ער וואָס האָט זי אויפֿגעשטעלט,
oifgeshtelt zi hot vos er
established it has who he

He created it not tohu *(chaos)*,

נישט פַֿאַר אַ וויסטענישׁ זי באַשאַפֿן,
bashafn zi vistenish a far nisht
created it ruin a for not

He formed it to be inhabited;

נאָר צום וווינען זי געפֿורעמט:
gefuremt zi voinen tsum nor
formed it dwelling to the but

I am Hashem; and there is no other.

איך בין ה׳, און אַחוץ איז נישט דאָ קיין אלקים.
Elokim kein do nisht iz achuts un Hashem bin ich
G-d any here not is apart from and Hashem am I

[19] I have not spoken baseter *(in secret)*,

יט נישט אין פַֿאַרבאָרגענישׁ האָב איך גערעדט,
geredt ich hob farborgenish in nisht
spoken I have secret in not

in a makom eretz choshech;

אין אַן אָרט פֿון פֿינצטערלאַנד;
fintsterland fun ort an in
dark land of place a in

I said not unto the zera Ya'akov:

איך האָב נישט געזאָגט צו דעם זאָמען פֿון יעקבֿ:
Yaakov fun zomen dem tsu gezogt nisht hob ich
Yaakov of seed the to said not have I

Seek ye Me tohu *(in chaos)*;

אין וויסטענישׁ זוכט מיך;
mich zucht vistenish in
me seek ruin in

I am Hashem, the One speaking tzedek,

איך ה׳ רעד גערעכטיקייט,
gerechtikeit red Hashem ich
righteousness speak Hashem I

proclaiming meisharim *(upright things)*.

זאָג אָן די ריכטיקייט.
richtikeit di on zog
righteouness the on speak

[20] Assemble yourselves and come; draw near together,

כ זאַמלט אייַך אין קומט גענענט אין איינעם,
einem in genent kumt un ain aich zamlt
one in come near come and together you assemble

ye that are fugitives escaped of the Goyim;

איר אַנטרונענע פֿון די פֿעלקער;
felker di fun antrunene ir
nations the from escape you

they have no da'as *(knowledge, rationality)* that burden themselves with their etz pesel *(wooden idol)*,

אָן פֿאַרשטאַנד זיינען די וואָס
vos di zainen farshtand on
which the ones are understanding without

טראָגן זייער האָלצגעשניץ ,
holtsgeshnits zeyer trogn
wooden idol their bear

the ones davening to an el lo yoshia *(g-d who cannot save)*.

און טוען תּפֿילה צו אַן אֵל וואָס העלפֿט נישט.
nisht helft vos El an tsu tfile tuen un
not saves who G-d a to prayer do and

[21] Declare ye, and approach;

כא זאָגט אָן, און מאַכט זיי געענענען ,
genenen zei macht un on zogt
approach them make and on tell

yes, let them take counsel together.

און לאָמען האַלטן אַן עצה אין איינעם :
einem in eitse an haltn lamen un
together in counsel a hold let and

Who hath made this known from mikedem *(from olden time)*?

ווער האָט דאָס געלאָזט הערן פֿון פֿאַרצייטן,
fartsaitn fun hern gelozt dos hot ver
long ago from hear let this has who

Who hath preached it from long ago?

פֿון לאַנג אָן דאָס אָנגעזאָגט ?
ongezogt dos on lang fun
announced this on long from

Have not I, Hashem?

פֿאַר וואָר, איך ה ,
Hashem ich vor far
Hashem I truly for

And there is no other Elohim besides Me:

און נישטאָ מער קיין אלקים אַחוץ מיר,
mir achuts Elokim kein mer nishto un
me aside from G-d any more there is not and

El Tzaddik and Moshi'a;

אַן אֵל אַ גערעכטער און אַ העלפֿער;
helfer a un gerechter a El an
helper a and righteous a G-d a

there is none besides Me.

און אַחוץ איז נישט דאָ קיין אלקים .
Elokim kein do nisht iz achuts un
G-d any here not is apart from and

[22] Turn unto Me, and be ye saved,

כב קערט אייך צו מיר, און ווערט געהאָלפֿן,
geholfn vert un mir tsu aich kert
saved be and me to you turn

kol afsei Eretz *(all the ends of the Earth)*;

אַלע עקן פֿון דער ערד ;
erd der fun ekn ale
earth the of ends all

I am El *(G-d)*,

וואָרעם איך בין אֵל ,
El bin ich vorem
G-d am I for

and there is no other.

און אַחוץ איז נישט דאָ קיין אלקים .
Elokim kein do nisht iz achuts un
G-d any here not is apart from and

[23] I have sworn by Myself,

כג איך האָב געשוואָרן ביי מיר:
mir bai geshvorn hob ich
me by sworn an oath have I

the Word has gone out of My mouth of tzedakah *(righteousness)*,

אַ וואָרט איז אַרויס פֿון מײַן מויל אין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit in moil main fun arois iz vort a
righteousness in mouth my from went out is word a

and shall not yashuv *(return, be revoked)*,

און וועט זיך נישט אומקערן,
umkeren nisht zich vet un
return not self will and

that unto Me kol berekh *(every knee)* shall bow,

אַז צו מיר זאָל זיך בייגן יעטוועדער קני ,
kni yetveder beigen zich zol mir tsu az
knees every bend self shall me to that

kol lashon *(every tongue)* shall swear.

זאָל שוועָרן יעטוועדער צונג .
tsung yetveder shvern zol
tongue every swear shall

[24] Only in Hashem, it shall be said of Me,

כד נאָר אין ה – וועט מען זאָגן פֿון מיר –
mir fun zogn men vet Hashem in nor
me of say they will Hashem in but

is tzedakot and oz;

געראַכטיקייט און שטאַרקייט;
shtarkeit un gerechtikeit
strength and righteousness

even to Him shall men come;

צו אים וועלן קומען און זיך שעמען
shemen zich un kumen veln im tsu
shame self and come will him to

and all that are incensed against Him shall be ashamed.

אַלע וואָס זיַנען אָנגעצונדן אויף אים.
im oif ongetsundn zainen vos ale
him on kindled are which all

[25] Kol zera Yisroel shall yitzdeku *(be justified, become righteous)*

כה דורך ה וועט דער גאַנצער זאָמען
zomen gantser der vet Hashem durch
seed whole the will Hashem by

and shall glory in Hashem.

פֿון יִשְׂרָאֵל געראַכט ווערן
vern gerecht Yisroel fun
become righteous Yisroel of

און זיך רימען אין אים.
im in rimen zich un
him in glory self and

46

Bel boweth down, Nevo stoopeth low,

מו געקניט איז בֵּל, געבויגן איז נְבוֹ ;
Nevo iz geboign Bel iz geknit
Nevo is bent Bel is kneeled

their atzabim *(idols)* were upon the beasts, and upon the behemah;

זייערע געצן זיַנען אויף בהמות און אויף
oif un beheimes oif zainen getsn zeyere
upon and beasts upon are idols their

לאַסטפֿי ;
lastfi
beast(s) of burden

your litters were heavy laden;

די וואָס איר פֿלעגט זיך אומטראָגן מיט זיי ,
zei mit umtrogn zich flegt ir vos di
them with carry around self used to you that which the

they are a massa *(burden)* to the weary beast.

זיַנען אויפֿגעלאָדן, אַ משׂא אויף מידע בהמות .
beheimes mide oif mase a oifgelodn zainen
beasts weary upon burden a loaded up are

[2] They stoop, they bow down together;

ב זיי זיַנען געבויגן , געקניט אין איינעם ;
einem in geknit geboign zainen zei
together in kneeled bent are they

they could not save the massa *(burden)*,

זיי האָבן נישט געקענט ראַטעווען די משׂא ,
mase di rateven gekent nisht hobn zei
burden the save able not have they

but their own selves are gone into shevi *(captivity, Golus)*.

און זיי אַליין זיַנען אין געפֿאַנגנשאַפֿט אַוועק.
avek gefangenshaft in zainen alein zei un
away captivity in are themselves they and

[3] Pay heed unto Me, O Bais Ya'akov,

ג הערט מיר צו, איר הויז פֿון יעקבֿ,
Yaakov fun hoiz ir tsu mir hert
Yaakov of house you to me pay heed

and kol She'erit Bais Yisroel,

און דער גאַנצער איבערבלייַב פֿון הויז ישׂראֵל,
Yisroel hoiz fun iberblaib gantser der un
Yisroel house of remnant whole the and

who are borne by Me from birth,

איר געפּעסטעט פֿון מוטערלייַב,
muterlaib fun gepestete ir
mother-body from nurtured you

who are carried from the rechem *(womb)*;

איר געטראָגענע פֿון געבערמוטער:
gebermuter fun getrogene ir
giver-mother from carried you

[4] And even to your ziknah *(old age)* I am He;

ד אַפֿילו ביז עלטער בין איך דער אייגענער,
eigener der ich bin elter biz afile
the same the I am old age until even

and even to gray hair will I carry you;

און ביז גראָע האָר וועל איך טראָגן;
trogn ich vel hor groe biz un
bear I will hair gray until and

I have made, and I will carry;

איך האָב גמאַכט, און איך וועל טראָגן,
trogn vel ich un gemacht hob ich
carry will I and made have I

even I will carry, and will deliver you.

און איך וועל אויף זיך נעמען און וועל ראַטעווען.
rateven vel un nemen zich oif vel ich un
save will and take self on will I and

[5] Lemi *(to whom)* will ye compare Me, and make Me equal,

ה צו וועמען ווילט איר מיך צוגלייַכן און גלייַכשטעלן,
glaichshteln un tsuglaichn mich ir vilt vemen tsu
equate and liken me you will whom to

and liken Me, that we may be comparable?

און מיך פֿאַרגלייַכן, אַז מיר זאָלן גליַך זיַן?
zain glaich zoln mir az farglaichn mich un
be equal shall me that to compare me and

[6] They lavish zahav out of the bag,

ו איר וואָס שיט גאָלד פֿון בייַטל,
baitl fun gold shit vos ir
bag from gold pour which you

and weigh kesef on the scale, and hire a tzoref *(goldsmith)*;

און וועגט זילבער אויפֿן וואָגשטאַנג;
vogshtang oifn zilber vegt un
scale on silver weigh and

and he maketh it El *(G-d)*;

וואָס דינגט אַ שמעלצער ער זאָל דערפֿון מאַכן אַ ג-ט,
G-t a machn derfun zol er shmeltser a dingt vos
g-d a make thereof shall he silversmith a hire who

they fall down, yes, they bow down in worship.

מע זאָל זיך קניַען און בוקן.
bukn un knien zich zol me
worship and bow down self shall one

[7] They bear him upon the katef *(shoulder)*, they carry him,

ז מע נעמט אים אויפֿן אַקסל, מע טראָגט אים,
im trogt me aksl oifn im nemt me
him carries one shoulder on him take one

and set him up in his place,

און מע שטעלט אים אַוועק אויף זיַן פּלאַץ,
plats zain oif avek im shtelt me un
place his on away him stand one and

and he standeth, from his makom shall he not move;

און ער שטייט, ער רירט זיך נישט פֿון זיַן אָרט;
ort zain fun nisht zich rirt er shteit er un
place his from not self moves he stand he and

yes, though one shall cry out unto him, yet can he not answer,

אַפֿילו עמעצער שרייַט צו אים, ענטפֿערט ער נישט,
nisht er entfert im tsu shrait emetser afile
not he answer him to cry someone even

nor save him out of his tzoros.

פֿון זײַן נויט טוט ער נישט העלפֿן.
helfn nisht er tut noit zain fun
save not he does distress his of

[8] Remember this, and stand firm;

ח געדענקט דאָס, און מינטערט אײַך אויף,
oif aich mintert un dos gedenkt
up you take courage and this remember

bring it again to lev *(heart, mind)*, O ye poshe'im *(rebelling, transgressing ones)*.

נעמט, איר פֿאַרברעכער, צום האַרצן.
hartsn tsum farbrecher ir nemt
heart to rebellious you take

[9] Remember the rishonot *(former things)* me'olam *(of old)*;

ט געדענקט דאָס פֿריִערדיקע פֿון אייביק אָן:
on eibik fun frierdike dos gedenkt
on ever from former the remembered

for I am El *(G-d)*, and there is not another;

, אַז איך בין אֵל , און מער איז נישטאָ
nishto iz mer un El bin ich az
there is not is more and G-d am I that

Elohim, and there is none like Me.

. אלקים , און נישטאָ מײַן גלײַכן
glaichn main nishto un Elokim
same my not and G-d

[10] Making known acharim *(end-times things)* from reshit *(the beginning)*,

י איך זאָג אָן פֿון אָנהייב דעם סוף,
sof dem onheib fun on zog ich
end the beginning from on tell I

and mikedem *(from ancient times)* the things that have not yet happened,

און פֿון פֿאַרצײַטן , וואָס איז נאָך נישט געשען ;
geshen nisht noch iz vos fartsaitn fun un
happened not yet is what ancient times from and

saying: My etza *(counsel, purpose, plan)* shall stand,

איך זאָג: מײַן באַראָט זאָל באַשטיין,
bashtein zol barot main zog ich
stand shall counsel my say I

and I will do all My pleasure;

און אַל מײַן באַגער וועל איך טאָן.
ton ich vel bager main al un
do I will desire my all and

[11] Calling a bird of prey from the mizrach *(east)*,

יא איך רוף פֿון מזרח דעם רויבפֿויגל ,
roibfoigl dem mizrech fun ruf ich
bird of prey the east from call I

the ish that executeth My etza *(counsel, purpose, plan)* from a far country;

פֿון אַ ווײַטן לאַנד דעם מאַן פֿון מײַן באַראָט;
barot main fun man dem land vaitn a fun
counsel my of man the land distant a from

yes, I have spoken it, I will indeed bring it to pass;

יאָ , איך האָב גערעדט, און איך וועל עס ברענגען,
brengen es vel ich un geredt hob ich yo
bring it will I and spoken have I yes

I have purposed it, I will also do it.

איך האָב באַשערט, און איך וועל עס טאָן.
ton es vel ich un bashert hob ich
do it will I and destined have I

[12] Pay heed unto Me, ye abirei lev *(stubborn of heart)*,

יב הערט מיר צו , איר שטאַרקהאַרציקע,
shtarkhartsike ir tsu mir hert
strong hearted you to me pay heed

that are far from tzedakah;

וואָס שפּירט זיך ווײַט פֿון גערעכטיקייט:
gerechtikeit fun vait zich shpirt vos
justice from far self feel who

[13] I bring near My tzedakah;

יג איז דערנענטערן מײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit main dernentern iz
righteousness my bring near is

it shall not be far off,

זי איז נישט ווײַט ,
vait nisht iz zi
afar off not is it

and My Teshuah *(Salvation)*
shall not tarry;

און מײַן ישועה וועט נישט זאַמען;
zamen nisht vet yeshue main un
delay not will salvation my and

and I will place Teshuah in Tziyon

און איך וועל געבן אין ציון אַ ישועה
yeshue a Tsiyon in gebn vel ich un
salvation a Tziyon in give will I and

for Yisroel Tife'arti *(My Glory)*.

פַּאַר ישׂראֵל מײַן צירונג .
tsirung main Yisroel far
treasure my Yisroel for

47 Go down, and sit in the aphar,

מז נידער אַראָפּ און זיץ אין שטויב
shtoib in zits un arop nider
dust in sit and down go down

O Betulat Bat Bavel,

יונגפֿרוי טאָכטער בָּבֶל ;
Bavel tochter yungfroi
Bavel daughter virgin

sit on the ground; there is no kisse,

זיץ אויף דער ערד אָן אַ טראָן ,
tron a on erd der oif zits
throne a without earth the on sit

O Bat Kasdim *(Chaldeans)*;

טאָכטער פֿון כַּשְׂדִּים ;
Kasdim fun tochter
Kasdim of daughter

for thou shalt no more be called

וואָרעם מער וועט מען דיך נישט רופֿן
rufn nisht dich men vet mer vorem
call not you(SG) they will more because

tender and delicate.

אײדעלע און פֿאַרצערטלטע.
fartsertlte un eidele
pampered and genteel

[2] Take the millstones, and grind meal;

ב נעם אַ זשאָרנע , און מאָל מעל;
mel mol un zhorne a nem
flour grind and millstone a take

uncover thy tzammah *(hair, tresses)*, lift up thy shohvel *(train, skirt)*,

דעק אָפּ דײַן שלייער, הייב אויף די שלעפּ,
shlep di oif heib shleyer dain op dek
train the up lift veil your off the cover

bare the thigh, pass over the neharot.

אַנטפּלעק די היפּט, גיי טײַכן אַריבער.
ariber taichn gei hift di antplek
across rivers go hip the unveil

[3] Thy ervat *(nakedness)* shall be exposed,

ג אָפּגעדעקט וועט ווערן דײַן נאַקעטקייט,
naketkeit dain vern vet opgedekt
nakedness your become will uncovered

yes, thy cherpah *(shame, reproach)* shall be seen;

אויך געזען וועט ווערן דײַן שאַנד ;
shand dain vet vern gezen oich
shame your will become seen also

I will take nakam *(vengeance)*

נקמה וועל איך נעמען ,
nemen ich vel nekome
take I will vengeance

and I will not be as adam when I meet thee.

און נישט לאָזן אַ מענטשן זיך אָפּבעטן .
opbetn zich mentshn a lozn nisht un
to ask for forgiveness self man a allow not and

[4] Go'aleinu, Hashem Tzva'os Shmo,

ד אונדזער אויסלייזער – ה צְבָאוֹת איז זײַן נאָמען ,
nomen zain iz Tseva'ot Hashem oisleizer undzer
name his is of hosts Hashem redeemer our

Kadosh Yisroel.

דער הייליקער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun heiliker der
Yisroel of Holy One the

[5] Sit thou silent, and get thee into choshech,

ה זיץ שטיל, און גיי אַרײַן אין פֿינצטערניש,
fintsternish in arain gei un shtil zits
darkness in into go and silent sit

O Bat Kasdim *(Chaldeans)*;

טאָכטער פֿון כַּשְׂדִּים,
Kasdim fun tochter
Kasdim of daughter

for thou shalt no more be called,

ווארעם מער ווט מען דיך נישט רופֿן
rufn nisht dich men vet mer vorem
call not you(SG) they will more because

Geveret Mamlachot *(The Lady of Kingdoms)*.

האַרינטע פֿון קינגרײַכן .
kinigraichn fun harinte
kingdoms of mistress

[6] I was angry with My people,

ו איך האָב געצערנט אויף מײַן פֿאָלק,
folk main oif getsernt hob ich
people my upon been angry have I

I have profaned Mine nachalah,

איך האָב פֿאַרשוועכט מײַן ארב ,
arav main farshvecht hob ich
inheritance my desecrated have I

and given them into thine yad;

און זיי געגעבן אין דײַן האַנט;
hant dain in gegebn zei un
hand your into given them and

thou didst show them no rachamim *(mercy)*;

האָסטו זיי קיין רַחֲמָנוּת נישט געשענקט,
geshenkt nisht rachmones kein zei hostu
granted not mercies any them have you

upon the zaken *(old)* hast thou very heavily laid thy ol *(yoke)*.

אויף אַ זקן האָסטו באַשווערט דײַן יאָך ביז גאָר .
gor biz yoch dain bashvert hostu zoken a oif
utterly until yoke your burdened have you elder an on

[7] And thou saidst:

ז און האָסט געזאָגט:
gezogt host un
said have and

I shall be a Geveret ad l'olam *(Lady forever)*:

אויף אייביק וועל איך אַ האַרינטע זײַן ;
zain harinte a ich vel eibik oif
be mistress a I will ever for

so that thou didst not lay these things to thy lev,

אַזוי אַז דו האָסט דאָס נישט גענומען צום האַרצן,
hartsn tsum genumen nisht dos host du az azoi
heart to taken not this have you that so

neither didst remember her acharit *(latter end, i.e. future destruction)*.

נישט געדאַכט אָן דעם סוף דערפֿון.
derfun sof dem on gedacht nisht
thereof end the on remembered not

[8] Therefore hear now this, O adinah *(voluptuous, wanton one)*

ח און אַצונד הער דאָס צו , דו ווויל‌טאָגערין ,
voiltogerin du tsu dos her atsund un
pleasure seeker you to this pay heed now and

that dwellest lavetach *(carelessly, in security)*,

– וואָס זיצט אין זיכערקייט,
zicherkeit in zitst vos
security in sit who

that sayest in her lev:

וואָס זאָגט אין איר האַרצן:
hartsn ir in zogt vos
heart her in declares who

I am, and none else besides me;

איך, און חוץ מיר איז נישטאָ מער .
mer nishto iz mir chuts un ich
more there is not is me besides and I

I shall not live as an almanah,

איך וועל נישט זיצן אַן אַלמנה ,
almone an zitsn nisht vel ich
widow a sit not will I

neither shall I know shechol *(the loss of children, bereavement)*;

און נישט וויסן פֿון בלייבן אָן קינדער :
kinder on blaibn fun visen nisht un
children without remaining of know not and

[9] But these two things shall overtake thee

ט אָבער די דאָזיקע ביידע וועלן קומען אויף דיר
dir oif kumen veln beide dozike di ober
you(SG) upon come will both these the but

in a rega *(moment)*, in yom echad,

אין אַ רגע אין איין טאָג:
tog ein in rege a in
day one in moment a in

shechol *(the loss of children)*, and almon *(widowhood)*;

בלייבן אָן קינדער און אַלמנהשאַפֿט;
almoneshaft un kinder on blaibn
widowhood and children without remaining

they shall come upon thee in their perfection

אין זייער פֿולער מאָס קומען זיי אויף דיר ,
dir oif zei kumen mos fuler zeyer in
you(SG) upon they come measure full their in

for the multitude of thy kashefanut *(sorceries, witchcraft)*

ביַי אַל דיַינע פֿיל כישופֿן ,
kishefn fil daine al bai
sorceries many your all with

and for the otzmah *(great abundance)* of thine khavarim *(spells)*.

ביַי אַל דער גרויס שטאַרקייט פֿון דיַינע שפּרוכן .
shpruchn daine fun shtarkeit grois der al bai
incantations your of strength great the all by

[10] For thou hast trusted in thy ra'ah *(wickedness)*;

י און ביסט געווען זיכער אין דיַין שלעכטיקייט,
shlechtikeit dain in zicher geven bist un
wickedness your in sure having been are and

thou hast said: None seeth me.

האָסט געזאָגט: קיינער זעט מיך נישט;
nisht mich zet keiner gezogt host
not me sees anyone said have

Thy chochmah and thy da'as,

דיַין חכמה און דיַין קענשאַפֿט ,
kenshaft dain un chochme dain
knowledge your and wisdom your

it hath perverted thee;

זי האָט דיך פֿאַרפֿירט;
farfirt dich hot zi
led astray you(SG) has it

and thou hast said in thine lev:

און האָסט געזאָגט אין דיַין האַרצן:
hartsn dain in gezogt host un
heart your in said have and

I am, and none else beside me.

איך, און חוץ מיר איז נישטאָ מער .
mer nishto iz mir chuts un ich
more there is not is me besides and I

[11] Therefore shall ra'ah come upon thee;

יא אָבער קומען וועט אויף דיר אַ בייז
beiz a dir oif vet kumen ober
evil a you(SG) upon will come but

thou shalt not know its shachar *(dawn, from whence it riseth)*;

וואָס דו וועסט נישט וויסן וויַ עס אָפּצושפּרעכן ,
optsushprechn es vi visen nisht vest du vos
prevent it how know not will you which

and tragedy will befall thee;

און אָנפֿאַלן וועט אויף דיר אַ בראָך
broch a dir oif vet onfaln un
breakdown a you(SG) upon will fall upon and

thou shalt not be able to make kofer *(ransom)* to ward it off;

וואָס דו וועסט אים נישט קענען אָפּטאָן ,
opton kenen nisht im vest du vos
prevent be able to not it will you which

and sho'ah *(catastrophe)* shall come upon thee pitom *(suddenly)*,

און קומען וועט אויף דיר פּלוצלינג אַ פֿאַרוויסטונג,
farvistung a plutsling dir oif vet kumen un
devastation a suddenly you(SG) upon will come and

which thou shalt not foresee
or know.

אַז דו וועסט גאָרנישט מערקן .
merkn gornisht vest du az
perceive nothing will you that

12 Stand now with thine khavarim,

יב שטיי אַקאָרשט אויף מיט דיַינע שפּרוכן ,
shpruchn daine mit oif akorsht shtei
incantations your with on now stand

and with the multitude of
thy kashefanut

און מיט דיַינע פִּיל כישופֿן ,
kishefn fil daine mit un
sorceries many your with and

wherein thou hast toiled from
thy neurim;

אויף וואָס דו האָסט זיך געמיט פֿון דיַין יוגנט אָן;
on yugnt dain fun gemit zich host du vos oif
on youth your from labored self have you which on

perhaps thou shalt be able
to succeed,

אפֿשר וועסטו קענען נוצן ,
nutsn kenen vestu efsher
profit be able to will you(sg) perhaps

perhaps thou mayest cause terror.

אפֿשר וועסטו אָנשרעקן .
onshrekn vestu efsher
intimidate will you(sg) perhaps

13 Thou art wearied in the multitude
of thy etzot *(counsels)*.

יג ביסט מיד פֿון דיַינע פִּיל עצות ;
etsut fil daine fun mid bist
counsels many your of weary you are

Let now stand up the hovrev Shomayim *(the dissectors of the heavens, astrologers)*,

זאָלן די הימלקוקער ,
himlkuker di zoln
heaven lookers the shall

the chozim bakochavim *(stargazers)*,

די שטערנזעער,
shternzeer di
stargazers the

the ones that predict the future
by Rosh Chodesh,

די פֿאַרויסזאָגער פֿון די חדשים ,
chodeshim di fun faroiszoger di
months the of foretellers the

and save thee from these things

אַקאָרשט אויפֿשטיין און דיך העלפֿן
helfn dich un oifshtein akorsht
save you(sg) and stand up now

that shall come upon thee.

פֿון די וואָס וועלן קומען אויף דיר .
dir oif kumen veln vos di fun
you(sg) on come will which the ones from

14 Hinei, they shall be as kash
(stubble, straw);

יד זע , זיי וערן אַזוי ווי שטרוי,
shtroi vi azoi vern zei ze
straw as like become they behold

the eish shall burn them;

אַ פֿייַער טוט זיי פֿאַרברענען,
farbrenen zei tut faier a
burn up them does fire a

they shall not save their nefesh

זיי וועלן זיך אַליין נישט מציל זיין
zain matsl nisht alein zich veln zei
be save not themselves self will they

from the power of the flame;

פֿון דער מאַכט פֿון דער פֿלאַם;
flam der fun macht der fun
flame the of power the of

there shall not be a hot coal
to warm them,

נישט אַ קויל זיך צו וואַרעמען
varemen tsu zich koil a nisht
warm to self coal a there shall be not

– וועט עס זיין
zain es vet
be it will

אַ פַֿיַיער צו זיצן פַֿאַר אים.
im far zitsn tsu faier a
it before sit to fire a

nor eish to sit before.

טו אַזוי ווערן צו דיר די וואָס דו
du vos di dir tsu vern azoi
you who the ones you(SG) to will become thus

האָסט זיך געמיט אום זיי ;
zei um gemit zich host
them against labored self you have

[15] Thus unto thee are they with whom thou hast toiled,

די וואָס האָבן געהאַנדלט מיט דיר פֿון
fun dir mit gehandlt hobn vos di
from them with dealt have who the ones

דיַין יוגנט אָן,
on yugnt dain
on youth your

who have been thy socharim *(traffickers, i.e., religious practitioners)* from thy neurim *(youth)*;

זַיט זַיין אין איטלעכער וואַנדערן,
zait zain in itlecher vandern
side his in each go

they shall wander about in their random exits;

קיינער העלפֿט דיך נישט.
nisht dich helft keiner
not you(SG) helps anyone

none shall act as Moshi'a to thee.

מח

48 Hear ye this, O Bais Ya'akov,

הערט דאָס צו, איר הויז פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun hoiz ir tsu dos hert
Yaakov of house you to this pay heed

which are called b'shem Yisroel,

די וואָס ווערן גערופֿן מיטן נאָמען יִשְׂרָאֵל,
Yisroel nomen mitn gerufn vern vos di
Yisroel name with called are who the ones

and are come forth out of the waters of Yehudah,

און פֿון קוואַל יהודה זיַינען זיי אַרויס ;
arois zei zainen Yehudah fun kval fun un
gone forth they are Yehudah of fountain from and

which take oaths b'Shem Hashem,

וואָס שווערן ביַים נאָמען ה ,
Hashem nomen baim shvern vos
Hashem name by the swear who

and invoke Elohei Yisroel,

און אלוקי יִשְׂרָאֵל דערמאָנען זיי –
zei dermonen Yisroel Elokei un
they evoke Yisroel the G-d of and

but not in emes, nor in tzedakah.

נישט מיט אמת, און נישט מיט גערעכטיקייט .
gerechtikeit mit nisht un emes mit nisht
righteousness with not and truth with not

[2] For they call themselves of the Ir HaKodesh,

ב וואָרעם אויף דער הייליקער שטאָט רופֿן זיי זיך ,
zich zei rufn shtot heiliker der oif vorem
self they call city holy the of for

and lean themselves upon Elohei Yisroel;

און אויף אלוקי יִשְׂרָאֵל לענען זיי זיך ,
zich zei lenen Yisroel Elokei oif un
self they leans Yisroel the G-d of on and

Hashem Tzva'os Shmo.

וואָס ה צְבָאוֹת איז זַיין נאָמען .
nomen zain iz Tseva'ot Hashem vos
name his is of hosts Hashem who

[3] I have declared the rishonot *(former things)* from long ago;

ג דאָס פֿריִערדיקע האָב איך פֿון אַ מאָל אָנגעזאָגט,
ongezogt mol a fun ich hob frierdike dos
declared time a from I have former the

and they went forth out of My mouth,

און פֿון מויל איז עס אַרויס ,
arois es iz moil fun un
went forth it is mouth from and

and I made them known;

און איך האָב עס געלאָזט הערן;
hern gelozt es hob ich un
hear let it have I and

I acted pitom *(suddenly)*, and they came to pass.

פלוצעם האָב איך געטאָן, און עס איז געשען .
geshen iz es un geton ich hob plutsem
happen is it and done I have suddenly

[4] Because I knew that thou art kesheh *(obstinate, stubborn)*

ד ווייל איך האָב געוווסט אַז האַרט ביסטו ,
bistu hart az gevust hob ich vail
are you stubborn that known have I for

and thy oref *(neck)* is sinew of barzel *(iron)*,

און אַן אייַזערנער אָדער איז דיין נאַקן,
nakn dain iz oder aizerner an un
neck your is vein iron an and

and thy metzach *(brow, forehead)* bronze;

און דיין שטערן איז קופּער ;
kuper iz shtern dain un
bronze is forehead your and

[5] I have even from long ago preached it to thee;

ה דערום האָב איך דיר אָנגעזאָגט פֿון אַ מאָל,
mol a fun ongezogt dir ich hob derum
time an from declared you(SG) I have therefore

before it came to pass I caused thee to hear it;

איידער עס איז געקומען , האָב איך דיך געלאָזט הערן;
hern gelozt dich ich hob gekumen iz es eider
hear let you(SG) I have having come is it before

lest thou shouldest say: Mine atzav *(idol)* hath done them,

כדי זאָלסט נישט זאָגן : מיין געץ האָט עס געטאָן,
geton es hot gets main zogn nisht zolst kedei
done it has idol my say not you(SG) must lest

and my pesel, and my nesech *(molten idol, metal image)* hath commanded them.

און מיין געשניצט און מיין געגאָסן בילד
bild gegosn main un geshnitst main un
image cast my and carved my and

האָט עס באַפֿוילן .
bafoiln es hot
commanded it has

[6] Thou hast heard,

ו האָסט געהערט, זע , אַל דאָס דאָזיקע,
dozike dos al ze gehert host
this the all behold heard you have

look at all this; and will not ye preach it?

און איר וועט עס דאָך צוגעבן ;
tsugebn doch es vet ir un
admit indeed it will you and

I have caused thee to hear chadashot *(new things)* from this time,

איך האָב דיך געלאָזט הערן נייַסן אַצונד ,
atsund naisn hern gelozt dich hob ich
now new things hear allowed you(SG) have I

even netzurot *(hidden things)* and thou didst not know them.

און פֿאַרבאָרגנס וואָס דו האָסט נישט געוווסט.
gevust nisht host du vos farborgns un
known not have you which hidden things and

[7] Now they are created, and not from long ago;

ז אַצונד איז עס באַשאַפֿן געוואָרן , און נישט פֿון אַ מאָל,
mol a fun nisht un gevorn bashafn es iz atsund
time a from not and having become created it is now

before today thou heardest them not;

און אַ טאָג פֿריִער האָסטו פֿון דעם נישט געהערט;
gehert nisht dem fun hostu frier tog a un
heard not this of have you beforetime day a and

lest thou shouldest say, Hinei, I knew them.

כדי זאָלסט נישט זאָגן : זע , איך
ich ze zogn nisht zolst kedei
I behold say not you(SG) must lest

האָב עס געוווסט.
gevust es hob
known it have

[8] Thou heardest not; thou had no da'as;

ח נישט צו מאָל געהערט האָסטו , נישט צו
tsu nisht hostu gehert mol tsu nisht
to not have you heard time to not

מאָל געווווסט האָסטו ,
hostu gevust mol
have you known time

from of old, thine ozen *(ear)* was not opened;

נישט צו מאָל געעפֿנט האָט זיך דײַן אויער פֿון אַ מאָל;
mol a fun oier dain zich hot geefent mol tsu nisht
time an from ear your self has opened time to not

for I knew that thou wouldest deal as a boged *(treacherous betrayer)*,

ווואָרעם איך האָב געווווסט אַז פֿעלשן
felshn az gevust hob ich vorem
unfaithful that known have I because

וועסטו פֿעלשן ,
felshn vestu
unfaithful will you(sg)

and thou wast called a poshei'a *(rebel, transgressor)* from the beten *(womb)*.

און פֿאַרברעכער פֿון מוטערלײַב האָט
hot muterlaib fun farbrecher un
have mother's womb from rebellious and

מען דיך גערופֿן.
gerufn dich men
called you(SG) they

[9] Lema'an Shmi *(for the sake of My Name)* will I defer Mine anger,

ט פֿון מײַן נאָמען וועל איך אײַנהאַלטן מײַן צאָרן ,
tsorn main ainhaltn ich vel vegen nomen main fun
anger my hold in I will sake name my for

and for My tehillah *(praise)* will I refrain for thee,

פֿון מײַן לויב וועל איך מיך צאַמען
tsamen mich ich vel vegen loib main fun
restrain me I will sake praise my for

קעגן דיר ,
dir kegen
you(SG) against

that I cut thee not off.

כדי דיך נישט צו פֿאַרשנײַדן.
farshnaidn tsu nisht dich kedei
destroy to not you(SG) so that

[10] Hinei, I have refined thee, but not as kesef;

י זע , איך האָב דיך געלײַטערט, אָבער
ze hob ich dich gelaitert ober
behold have I you(SG) refined but

נישט ווי זילבער,
zilber vi nisht
silver as not

I have chosen thee in the furnace of oni *(affliction)*.

איך האָב דיך געפרוווט אין שמעלצאויוון פֿון פּײַן .
pain fun shmeltsoivn in gepruvet dich hob ich
affliction of smelting oven in tested you(SG) have I

[11] For Mine own sake, even for Mine own sake will I do it;

יא פֿון מײַנעט וועגן , פֿון מײַנעט וועגן וועל איך טאָן;
ton ich vel vegen mainet fun vegen mainet fun
do I will sake my for sake my for

for how can I allow Chillul Hashem?

וואָרעם ווי זאָל מײַן נאָמען פֿאַרשוועכט ווערן ?
vern farshvecht nomen main zol vi vorem
become desecrated name my shall how for

And I will not give My kavod unto another.

און מײַן כּבֿוד וועל איך קיין אַנדערן נישט געבן.
gebn nisht andern kein ich vel koved main un
give not another to I will honor my and

[12] Pay heed unto Me,

יב הער מיר צו , יעקבֿ ,
Yaakov tsu mir her
Yaakov to me pay heed

O Ya'akov and Yisroel, My called;

און יִשְׂרָאֵל מײַן גערופֿענער׃
gerufener main Yisroel un
called my Yisroel and

I am He; I am Rishon,

איך בין דאָס; איך בין דער ערשטער,
ershter der bin ich dos bin ich
first the am I this am I

I also am Acharon.

איך בין אויך דער לעצטער.
letster der oich bin ich
last the also am I

13 Mine Yad also hath laid the foundation of Eretz,

יג יָאְ, מײַן האַנט האָט געגרונטפֿעסט די ערד,
erd di gegruntfest hot hant main yo
earth the founded has hand my yes

and My yamin hath measured Shomayim;

און מײַן רעכטע האָט אויסגעשפּרייט די הימלען;
himlen di oisgeshpreit hot rechte main un
heavens the spread out has right hand my and

when I call them,

איך רוף צו זיי,
zei tsu ruf ich
them to call I

they stand up together.

שטעלן זיי זיך אויף אין איינעם.
einem in oif zich zei shteln
one in on self they stand

14 All ye, assemble yourselves, and listen.

יד זאַמלט אײַך אײַן, איר אַלע, און הערט׃
hert un ale ir ain aich zamlt
hear and all you in you gather

Which among them hath declared these things?

ווער צווישן זיי האָט פֿאַרויסגעזאָגט דאָס דאָזיקע?
dozike dos faroisgezogt hot zei tsvishn ver
this the foretold has them among who

Hashem hath loved him, he will do His chafetz *(pleasure, will)* on Babylon,

דער וואָס ה האָט אים ליב, ווועט טאָן
ton vet lib im hot Hashem vos der
do will love him has Hashem which the one

זײַן באַגער אין בָּבֶל,
Bavel in bager zain
Bavel in desire his

and His zero'a shall be on the Kasdim *(Chaldeans)*.

און זײַן אָרעם ווועט זײַן אויף די כַּשְׂדִּים.
Kasdim di oif zain vet orem zain un
Kasdim the on be will arm his and

15 I, even I, have spoken; indeed, I have called him;

טו איך, איך האָב גערעדט, און האָב אים גערופֿן,
gerufn im hob un geredt hob ich ich
called him have and spoken have I I

I have brought him, and He shall make his derech successful.

אים געבראַכט, און ער וועט באַגליקן אויף זײַן וועג.
veg zain oif baglikn vet er un gebracht im
way his on succeed will he and brought him

16 Come ye near unto Me, hear ye this;

טז געענענט צו מיר, הערט דאָס צו׃
tsu dos hert mir tsu genent
to this pay heed me to come near

I have not spoken baseter *(in secret)* merosh *(from the first)*;

פֿון אָנהייב אָן האָב איך נישט אין פֿאַרבאָרגענעניש
farborgenish in nisht ich hob on onheib fun
secret in not I have on beginning from

געריעדט,
geredt
spoken

from the time that it takes place, there am I;

פֿון זינט עס געשעט בין איך דערבײַ;
derbai ich bin geshet es zint fun
therewith I am takes place it since from

and now Adonoi Hashem, and His Ruach, hath sent Me.

און אַצונד האָט אֲדֹנָי ה מיך געשיקט
un atsund hot Adonoi Hashem mich geshikt
and now has Adonoi Hashem me sent

מיט זײַן גײַסט.
mit zain gaist
with his spirit

[17] Thus saith Hashem thy Go'el,

יז אַזוי האָט געזאָגט ה דײַן אויסלייזער,
azoi hot gezogt Hashem dain oisleizer
so has said Hashem your redeemer

the Kadosh Yisroel;

דער הייליקער פֿון יִשְׂרָאֵל.
der heiliker fun Yisroel
the Holy One of Yisroel

I am Hashem Eloheicha thy Melamed *(Teacher)* of doing that which profiteth,

איך, ה דײַן ג-ט, לערן דיך
ich Hashem dain G-t lern dich
I Hashem your G-d teach you(SG)

צו נוץ,
tsu nuts
to profit

thy Madrikh *(Guide, Instructor)* in the Derech that thou shouldest go.

פֿיר דיך אויף דעם וועג וואָס דו זאָלסט גיין.
fir dich oif dem veg vos du zolst gein
on you(SG) which way the you(SG) must go

[18] O if only thou hadst paid heed to My mitzvot!

יח הלוואַי וואָלסטו פֿאַרנומען מײַנע געבאָט,
halevay volstu farnumen maine gebot
if only would perceive my commandments

Then had thy shalom been like a nahar,

וואָלט געווען ווי אַ טײַך דײַן שלום,
volt geven vi a taich dain sholem
would having been like a river your peace

and thy tzedakah as the waves of the yam;

און דײַן הילף ווי די אינדן פֿון ים;
un dain hilf vi di indn fun yam
and your salvation like the waves of the sea

[19] Thy zera also had been like the chol *(sand)*,

יט און געווען ווי זאַמד וואָלט דײַן זאָמען,
un geven vi zamd volt dain zomen
and having been like sand would your seed

and those that come out of thy loins like me'otav *(sands of the sea thereof)*;

און די שפּראָצן פֿון דײַן לײַב ווי זײַנע
un di shprotsn fun dain laib vi zaine
and the spring up from your body like its

קערנער;
kerner
grain

his shem should not have been cut off

נישט פֿאַרשניטן און נישט פֿאַרטיליקט
nisht farshnitn un nisht fartilikt
not be cut off and not exterminated

nor destroyed from before Me.

וואָלט ווערן זײַן נאָמען פֿון פֿאַר מיר.
volt vern zain nomen fun far mir
would become his name from before me

[20] Go ye forth of Babylon,

כ גייט אַרויס פֿון בָּבֶל,
geit arois fun Bavel
go out from Bavel

flee ye from the Kasdim *(Chaldeans)*,

אַנטלויפֿט פֿון די כַּשְׂדִּים,
antloift fun di Kasdim
fled away from the Kasdim

with a voice of joyful singing

מיט אַ קול פֿון געזאַנג;
mit a kol fun gezang
with a voice of song

declare ye, preach this,
זאָגט אָן, מאַכט דאָס הערן,
hern dos macht on zogt
heard this make on declare

send it forth even to the ketzeh ha'aretz;
טראָגט עס פֿונאַנדער ביז צום עק פֿון דער ערד;
erd der fun ek tsum biz funander es trogt
earth the of end to until forth it carry

say ye: Hashem hath redeemed His Eved Ya'akov.
זאָגט : ה האָט אויסגעלייזט יעקבֿ זײַן קנעכט.
knecht zain Yaakov oisgeleizt hot Hashem zogt
servant his Yaakov redeemed has Hashem declares

21 And they thirsted not
כא און זיי האָבן נישט געדאָרשט
gedorsht nisht hobn zei un
thirsted not have they and

when He led them through the deserts;
וועָן ער האָט זיי דורך וויסטענישן געפֿירט;
gefirt vistenishn durch zei hot er ven
guided deserts through them has he when

He caused the mayim to flow out of the Tzur for them;
וואַסער פֿון פֿעלדז האָט ער געמאַכט רינען פֿאַר זיי ;
zei far rinen gemacht er hot feldz fun vaser
them for flow made he has rock from water

He split the Tzur,
יאָ , אַ פֿעלדז האָט ער געשפּאָלטן,
geshpoltn er hot feldz a yo
split open he has rock a yes

and the mayim gushed out.
און וואַסער האָט געפֿלאָסן .
geflosn hot vaser un
flowed out has water and

22 There is no shalom, saith Hashem,
כב נישטאָ קיין שלום , זאָגט ה ,
Hashem zogt sholem kein nishto
Hashem declares peace any not

unto the resha'im.
פֿאַר די רשעים .
reshoim di far
wicked ones the for

49

Listen, O iyim *(islands)*, unto Me;
הערט מיר צו , איר אינדזלען,
indzelen ir tsu mir hert
islands you to me pay heed

מט

and pay heed, ye nations afar off;
און פֿאַרנעמט , איר פֿעלקער פֿון דער ווײַט:
vait der fun felker ir farnemt un
far the from nations you pay attention and

Hashem hath called Me from the beten *(belly, womb)*,
ה האָט מיך פֿון טראַכט גערופֿן,
gerufn tracht fun mich hot Hashem
called womb from me has Hashem

from the inward parts of immi hath He remembered My Shem.
פֿון מײַן מוטערס לײַב האָט ער מײַן נאָמען דערמאָנט .
dermont nomen main er hot laib muters main fun
remembered name my he has body mother's my from

2 And He hath made My mouth like a sharpened cherev;
ב און ער האָט גענעמאַכט מײַן מויל ווי אַ שאַרפֿע שוווערד,
shverd sharfe a vi moil main gemacht hot er un
sword sharp a like mouth my made has he and

in the tzel *(shadow)* of His Yad hath He concealed Me,
אין שאָטן פֿון זײַן האַנט האָט ער מיך באַהאַלטן;
bahaltn mich er hot hant zain fun shotn in
hidden me he has hand his of shadow in

and made Me a polished arrow;
און ער האָט מיך געמאַכט פֿאַר אַ בלאַנקער פֿײַל ,
fail blanker a far gemacht mich hot er un
arrow polished a for made me has he and

in His quiver hath He hid Me;
אין זײַן פֿײַלבײַטל האָט ער מיך פֿאַרבאָרגן.
farborgen mich er hot failbaitl zain in
hidden me he has quiver of arrows his in

[3] And said unto Me: Thou art Avdi, O Yisroel,

ג און ער האָט צו מיר געזאָגט: מײַן קנעכט
knecht main gezogt mir tsu hot er un
servant my said me to has he and

ביסטו , אָ יִשְׂרָאֵל,
Yisroel o bistu
Yisroel o are you

Thou in Whom I glorify Myself.

וואָס איך רים זיך מיט דיר .
dir mit zich rim ich vos
you(SG) in self glorify I which

[4] Then I said, I have toiled in vain,

ד און איך האָב געוועסט געזאָגט: אומנישט האָב איך מיך געמיט ,
gemit mich ich hob umnisht gezogt gevest hob ich un
labored me I have in vain said indeed have I and

I have spent My ko'ach for tohu, and hevel;

אויף נישט און ניוועץ האָב איך מײַן כּוח פֿאַרלענדט;
farlendt koiech main ich hob nivets un nisht oif
ravaged strength my I have waste and nought on

yet surely My mishpat is with Hashem,

אָבער מײַן משפּט איז ביי ה ,
Hashem bai iz mishpot main ober
Hashem with is judgment my but

and My peulah with Elohai.

און מײַן לוין ביי מײַן ג-ט.
G-t main bai loin main un
G-d my with wage my and

[5] And now, saith Hashem:

ה און אַצונד האָט ה געזאָגט –
gezogt Hashem hot atsund un
said Hashem has now and

My Yotzer from the beten

דער וואָס האָט מיך געפֿורעמט פֿון טראָבט
tracht fun gefuremt mich hot vos der
womb from formed me has who the one

to be Eved of Him,

פֿאַר אַ קנעכט צו אים –
im tsu knecht a far
him to servant a for

to bring back Ya'akov to Him,

אומצוקערן צו זיך יעקבֿ ,
Yaakov zich tsu umtsukeren
Yaakov self to to return

so that Yisroel would be gathered to Him;

און יִשְׂרָאֵל זאָל איינגעזאַמלט ווערן צו אים;
im tsu vern aingezamlt zol Yisroel un
him to become gathered together shall Yisroel and

so shall I be honored in the eyes of Hashem,

און איך בין געערט אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in geert bin ich un
Hashem of eyes the in respected am I and

and Elohai shall be My oz *(strength)*.

און מײַן ג-ט איז מײַן שטאַרקייט.
shtarkeit main iz G-t main un
strength my is G-d my and

[6] And He said:

ו און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un
said has he and

It is too small a thing that Thou shouldest be Eved to Me

קנאַפּ איז – ווײַל דו ביסט מײַן קנעכט –
knecht main bist du vail iz knap
servant my are you because is meager

to raise up the Shivtei Ya'akov,

אויפֿצוריכטן די שטאַמען פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun shtamen di oiftsurichtn
Yaakov of stem the set up

and to bring back the Netzurei Yisroel *(Preserved of Israel, the She'erit)*;

און די צווייַגן פֿון יִשְׂרָאֵל אומצוקערן ;
umtsukeren Yisroel fun tsvaign di un
to return Yisroel of branches the and

I will also give Thee for Ohr Goyim,
נאָר איך וועל דיך מאַכן פַֿאַר אַ ליכט פֿון די פֿעלקער.
felker di fun licht a far machn dich vel ich nor
nations the of light a for make you(SG) will I but

that Thou mayest be My Yeshu'ah *(Salvation)* unto the ketzeh ha'aretz.
אַז מײַן הילף זאָל זײַן ביז צום עק
ek tsum biz zain zol hilf main az
end to unto be shall salvation my that
פֿון דער ערד .
erd der fun
earth the of

[7] Thus saith Hashem,
[ז] אַזוי האָט ה גענאָגט,
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

the Go'el Yisroel, and His Kadosh,
דער אויסלייזער פֿון יִשְׂרָאֵל, און זײַן הייליקער ,
heiliker zain un Yisroel fun oisleizer der
Holy One his and Yisroel of redeemer the

to Him of despised nefesh,
צו דעם וואָס איז פַֿאַראַכטעט אין זײַן נפֶֿש ,
nefesh zain in farachtet iz vos dem tsu
soul his in despised is who the one to

to Him whom the Goy *(Nation)* abhorreth,
צו דעם פַֿאַרומווערדיקטן פֿון פֿעלקער,
felker fun farumverdiktn dem tsu
nations of abhorred the to

to the Eved Moshelim:
צו דעם קנעכט פֿון געוועלטיקער:
geveltiker fun knecht dem tsu
ruler of servant the to

Melachim shall see and arise,
מלכים וועלן זען און וועלן אויפֿשטיין,
oifshtein veln un zen veln mlochim
arise will and see will kings

Sarim also shall worship,
שָׂרות – און וועלן זיך בוקן ,
bukn zich veln un srores
bow down self will and princes

because of Hashem Who is Ne'eman
פֿון וועגן ה וואָס איז געטרײַ ,
getrai iz vos Hashem vegen fun
faithful is who Hashem sake of for

and the Kadosh Yisroel, that hath chosen Thee.
דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס האָט דיך אויסדערוויילט.
oisderveilt dich hot vos Yisroel fun heilikn dem
chosen you(SG) has who Yisroel of Holy One the

[8] Thus saith Hashem:
[ח] אַזוי האָט ה גענאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

In a time of [My] ratzon *(favor)* have I answered Thee,
אין צײַט פֿון באַווילקונג טו איך דיר ענטפֿערן,
entfern dir ich tu bavilikung fun tsait in
hear you(SG) I do favor of time in

and in a Yom Yeshu'ah have I helped Thee;
און אין טאָג פֿון ישועה טו איך דיך העלפֿן;
helfn dich ich tu yeshue fun tog in un
save you(SG) I do salvation of day in and

and I will preserve Thee,
און איך וועל דיך היטן,
hitn dich vel ich un
keep you(SG) will I and

and give Thee for a Brit Am
און דיך מאַכן פַֿאַר אַ ברית צו די אומות ,
umes di tsu bris a far machn dich un
peoples the to covenant a for make you(SG) and

to raise up Eretz,
כדי דו זאָלסט אויפֿריכטן דאָס לאַנד,
land dos oifrichtn zolst du kedei
land this raise up you(SG) must you so that

to reapportion desolate nechalot *(inheritances)*.

אַז דו זאָלסט זיי מאַכן ירשענען
yarshenen machn zei zolst du az
reapportion make them you(SG) must you that

; נַחלות וויסטע די
nachlut viste di
inheritances desolate the

[9] That thou mayest say to the asurim *(the prisoners, those of the Golus)*: Go forth;

ט צו זאָגן צו די געפֿאַנגענע: גייט אַרויס!
arois geit gefangene di tsu zogn tsu
out go prisoners the to say to

to them that are in choshech: Reveal yourselves.

צו די וואָס אין פֿינצטערניש: אַנטפּלעקט אײַך!
aich antplekt fintsternish in vos di tsu
you reveal darkness in who are the ones to

They shall feed in the derakhim

ביַי די וועגן וועלן זיי זיך פֿיטערן,
fitern zich zei veln vegen di bai
pasture self they will ways the by

and their pastures shall be in kol shefayim *(high hills)*.

און אויף אַלע הויכע ערטער וועט זיין זייער פֿיטערונג.
fiterung zeyer zain vet erter hoiche ale oif un
pasture their be will places high all on and

[10] They shall not hunger nor thirst;

י זיי וועלן נישט הונגערן און נישט דאָרשטן,
dorshtn nisht un hungern nisht veln zei
thirst not and hunger not will they

neither shall the sharav nor shemesh beat on them;

און נישט פּלאָגן וועט זיי היץ און זון ,
zun un hits zei vet plogn nisht un
sun and heat them will plague not and

for He that hath rachamim on them shall guide them,

וואָרעם זייער דערבאַרעמער וועט זיי באַלייטן ,
baleitn zei vet derbaremer zeyer vorem
accompany them will compassionate one their for

even by the springs of mayim shall He lead them.

און ביַי קוואַלן וואַסער וועט ער זיי פֿירן.
firn zei er vet vaser kvaln bai un
lead them he will water springs by and

[11] And I will make all My harim into derech,

יא און איך וועל מאַכן אַלע מיַינע בערג פֿאַר אַ וועג,
veg a far berg maine ale machn vel ich un
way a for mountains my all make will I and

and My highways shall be exalted.

און מיַינע שטעגן וועלן דערהייבט וועדן .
vern derheicht veln shtegn maine un
become exalted will paths my and

[12] Hinei, these shall come from afar;

יב זע , די וועלן קומען פֿון דער וויַיטן ,
vaitn der fun kumen veln di ze
distance the from come will the ones behold

and, hinei, these from the tzafon and from the yam;

און זע , יענע פֿון צפֿון און פֿון מערבֿ ,
mayrev fun un tsofn fun yene ze un
west of and north of those behold and

and these from Eretz Sinim.

און די , פֿון לאַנד סינים .
Sinim land fun di un
Sinim land of the ones and

[13] Sing joyfully, O Shomayim; and rejoice, O Eretz;

יג זינגט, איר הימלען , און פֿרייַ זיך , דו ערד ,
erd du zich frei un himlen ir zingt
earth you self rejoice and heavens you sing

and break forth into singing, O Harim;

און ברעכט אויס, איר בערג , אין געזאַנג ,
gezang in berg ir ois brecht un
song in mountains you out break and

for Hashem hath comforted His people,

וואָרעם ה׳ האָט געטרייסט זיַין פֿאָלק ,
folk zain getreist hot Hashem vorem
people his consoled has Hashem for

and will have rachamim upon his afflicted ones.

און זײַנע אָרימע טוט ער דערבאַרעמען.
derbaremen er tut orime zaine un
have mercy he does afflicted his and

14 But Tziyon said: Hashem hath forsaken me,

יד און ציון האָט געזאָגט: פֿאַרלאָזן האָט מיך ה' ,
Hashem mich hot farlozen gezogt hot Tsiyon un
Hashem me has forsaken said has Tziyon and

and Adonoi hath forgotten me.

און אֲדֹנָי האָט פֿאַרגעסן אָן מיר.
mir on fargesen hot Adonoi un
me on forgotten has Adonoi and

15 Can an isha forget her nursing baby,

טו קען אַ פֿרוי פֿאַרגעסן איר ברוסטקינד ,
brustkind ir fargesen froi a ken
sucking child her forget woman a can

that she should not have rachamim on her ben beten?

נישט צו דערבאַרעמען דעם זון פֿון איר לײַב ?
laib ir fun zun dem derbaremen tsu nisht
body her of son the have mercy to not

Indeed, they may forget,

אַפֿילו די דאָזיקע זאָלן פֿאַרגעסן,
fargesen zoln dozike di afile
forget shall this the even

yet I will not forget thee.

וועל איך אָן דיר נישט פֿאַרגעסן.
fargesen nisht dir on ich vel
forget not you(SG) on I will

16 Behold, I have engraved thee upon the palms of My hands;

טז זע , אויף די אַנטפּלעכן האָב איך דיך אויסגעקריצט,
oisgekritst dich ich hob hantflechn di oif ze
inscribed you(SG) I have palms the on behold

thy chomot are continually before Me.

דײַנע מויערן זײַנען תּמיד פֿאַר מיר.
mir far tamid zainen moiern daine
me before continually are walls your

17 Thy banim shall make haste;

יז אײַליק קומען דײַנע קינדער ;
kinder daine kumen ailik
children your come hastily

thy destroyers and they that laid thee waste

דײַנע צעשטערער און דײַנע פֿאַרוויסטער
farvister daine un tseshterer daine
devastators your and destroyers your

shall depart from thee.

וועלן אַרויס פֿון דיר .
dir fun arois veln
you(SG) from draw out will

18 Lift up thine eyes round about, and behold;

יח הייב אויף רונד אַרום דײַנע אויגן, און זע :
ze un oign daine arum rund oif heib
behold and eyes your round around up lift

all these gather themselves together, and come to thee.

זיי אַלע זײַנען אײַנגעזאַמלט , און קומען צו דיר .
dir tsu kumen un aingezamlt zainen ale zei
you(SG) to come and gathered together are all they

As I live, saith Hashem,

אַזוי ווי איך לעב, זאָגט ה' ,
Hashem zogt leb ich vi azoi
Hashem declares live I as so

thou shalt surely clothe thee with them all,

אַז זיי אַלע וועסטו ווי אַ צירונג אָנטאָן,
onton tsirung a vi vestu ale zei az
put on jewelry a as will you(sg) all them that

as with jewelry and put them on like a kallah.

און וועסט זיי אָנקניפּן אַזוי ווי אַ כּלה ;
kale a vi azoi onknipn zei vest un
bride a as so gird around them will and

19 For thy ruins and thy desolate places,

יט וואָרעם דײַנע חורבֿות און דײַנע וויסטענישן ,
vistenishn daine un churves daine vorem
devastations your and ruins your for

and the eretz of thy devastation,
און דײַן לַאנד דאָס צעשטערטע –
un dain land dos tseshterte
and your land this destroyed

shall even now be too narrow for the inhabitants,
פַֿאַר וואָר , וועסט אַצונד ענג זײַן פֿון ווינער ,
far vor vest atsund eng zain fun voiner
for surely will now cramped be of inhabitants

and they that devoured thee shall be far away.
און דערוויַיטערט וועלן זײַן דײַנע אומברענגער.
un dervaitert veln zain daine umbrenger
and distanced will be your killer

20 Furthermore, the Bnei Shikkulayich *(the Children of thy Bereavement)*
כ זאָגן וועלן נאָך אין דײַנע אויערן
oiern daine in noch veln zogn
ears your in yet will say

shall say again in thine oznayim:
דײַנע אָנגעוואָרענע קינדער :
kinder ongevorene daine
children lost your

The makom is too cramped for me;
ענג איז מיר דער אָרט ,
ort der mir iz eng
place the for me is cramped

geshah *(fall back, make room, give place)* to me that I may dwell.
טרעט מיר אָפּ , איך זאָל קענען ווינען .
voinen kenen zol ich op mir tret
dwell be able to shall I away me step

21 Then shalt thou say in thine lev:
כא און וועסט זאָגן אין דײַן האַרצן:
hartsn dain in zogn vest un
heart your in say will and

Who hath begotten me these,
ווער האָט מיר די דאָזיקע געבאָרן ?
geborn dozike di mir hot ver
given birth to these the for me has who

seeing I am shekhulah *(bereaved)* of my children, and am galmudah *(barren)*,
איך בין געווען אָן קינדער און עקרה ,
akore un kinder on geven bin ich
barren and children without was am I

a captive of the Golus, and thrust away as rejected?
פַֿאַרטריבן און פַֿאַרוואָגלט;
farvogelt un fartriben
banished and driven out

So who has reared these?
און די דאָזיקע ווער האָט אויפֿגעצויגן?
oifgetsoign hot ver dozike di un
raised has who these the and

Behold I was left a lone survivor;
זע , איך בין דאָך געבליבן אַליין ,
alein geblibn doch bin ich ze
alone remain indeed am I behold

these, where were they? Where did they come from?
די דאָזיקע וווּ זײַנען געווען ?
geven zainen vu dozike di
having been are where these the

22 Thus saith Adonoi Hashem:
כב אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Hashem Adonoi said has so

Hinei, I will lift up Mine Yad to the Goyim,
זע , איך וועל אויפֿהייבן צו די פֿעלקער מײַן האַנט,
hant main felker di tsu oifheibn vel ich ze
hand my nations the to lift up will I see

and set up My nes *(banner, rallying flag)* to the Nations;
און צו די אומות וועל איך אויפֿשטעלן מײַן פֿאָן ,
fon main oifshteln ich vel umes di tsu un
standard my raise up I will peoples the to and

and they shall bring thy banim in their arms,
און זיי וועלן ברענגען דײַנע זין אין בוזעם ,
buzem in zin daine brengen veln zei un
bosom in sons your bring will they and

and thy banot shall be carried upon their shoulders.

אוּן דַיינע טעכטער ווועלן אויפֿן אֶקסל געטראָגן ווערן .
vern getrogn aksl oifn veln techter daine un
become carried shoulder on will daughters your and

[23] And melachim shall be thy omenim *(nurturers)*,

כג אוּן מלכים ווועלן זיין דַיינע דערציִער ,
dertsier daine zain veln mlochim un
nurturers your be will kings and

and their sarot thy wet nurses;

אוּן זייער שָׂרָהטעס דַיינע נאַס ניאַניע ;
nianie nas daine sroretes zeyer un
nurses wet your princesses their and

they shall bow down before thee with their face toward eretz,

מיטן פּנים צו דער ערד ווועלן זיי זיך
zich zei veln erd der tsu ponem mitn
selves they will ground the to face with

בוקן צו דיר ,
dir tsu bukn
you(SG) to bow down

and lick the aphar of thy raglayim;

אוּן דעם שטויב פֿון דַיינע פֿיס ווועלן זיי לעקן;
lekn zei veln fis daine fun shtoib dem un
lick they will feet your of dust the and

and thou shalt know that I am Hashem;

אוּן וועסט וויסן אַז איך בין ה ,
Hashem bin ich az visen vest un
Hashem am I that know will and

for they shall not be put to shame that wait for Me.

וואָס נישט פֿאַרשעמט ווערן די וואָס האָפֿן צו מיר.
mir tsu hofn vos di vern farshemt nisht vos
me to wait who the ones become ashamed not who

[24] Shall the malko'ach *(plunder, prey, booty)* be taken from the gibbor;

כד ווערט אַוועקגענומען פֿון דעם גיבור
gibor dem fun avekgenumen vert
mighty one the from taken away is

דער רויב ,
roib der
plunder the

shall the shevi tzaddik be delivered?

צי ווערט דער פֿאַנג פֿון דעם זיגער אַנטרונען?
antrunen ziger dem fun fang der vert tsi
escaped conqueror the of captive the is or

[25] But thus saith Hashem:

כה פֿאַר וואָר, אַזוי זאָגט ה :
Hashem zogt azoi vor far
Hashem declares thus truly for

Even the Shevi gibbor shall be taken,

אַפֿילו דער פֿאַנג פֿון דעם גיבור זאָל
zol gibor dem fun fang der afile
shall mighty one the of captive the even

אַוועקגענומען ווערן,
vern avekgenumen
be taken away

and the malko'ach of the aritz *(the fierce, the tyrant)* shall escape;

אוּן דער רויב פֿון דעם שטאַרקן זאָל אַנטרונען ווערן,
vern antrunen zol shtarkn dem fun roib der un
be escaped shall strong one the of plunder the and

for I will contend with him that contendeth with thee,

אָבער מיט דַיינע קריגער וועל איך קריגן ,
krign ich vel kriger daine mit ober
contend I will contenders your with but

and I will save thy banim.

אוּן דַיינע קינדער וועל איך העלפֿן.
helfn ich vel kinder daine un
help I will children your and

[26] And I will feed them that oppress thee with their own basar;

כו אוּן איך וועל מאַכן עסן דַיינע דריקער זייער פֿלייש,
fleish zeyer driker daine esen machn vel ich un
flesh their oppressors your eat make will I and

and they shall be shikkor *(drunk)* with their own dahm, as with asis *(new wine)*;

און ווי טרויבנזאַפֿט וועלן זיי זייער
zeyer zei veln troibnzaft vi un
their they will grape juice like and

בלוט שיכּורן ;
shikurn blut
be drunk blood

and kol basar shall know that I Hashem am thy Moshi'a

און אַלע לייַבער וועלן וויסן אַז איך
ich az visen veln laiber ale un
I that know will flesh(PL) all and

ה בין דיין העלפֿער,
helfer dain bin Hashem
helper your am Hashem

and thy Go'el, the Avir Ya'akov *(Mighty One of Jacob)*.

און דיין אויסלייזער גּואֵל איז דער מאַכטיקער פֿון יעקבֿ .
Yaakov fun machtiker der iz goel oisleizer dain un
Yaakov of mighty one the is redeemer your and

50 Thus saith Hashem:

נ אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

Where is the Sefer Keritut *(Bill of Divorce)*

ווו איז דער גט פֿון אייַער מוטער ,
muter aier fun get der iz vu
mother your of certificate of divorce the is where

by which I sent your Em *(Mother)* away?

אַז איך האָב זי אַוועקגעשיקט?
avekgeshikt zi hob ich az
sent away her have I with which

Or which Nosheh *(Creditor)* of Mine is it

אָדער ווער איז פֿון מיינע מאָנער ,
moner maine fun iz ver oder
creditors my of is who or

to whom I have sold you [into slavery]?

וואָס איך האָב אייַך פֿאַרקויפֿט צו אים?
im tsu farkoift aich hob ich vos
him to sold you have I which

Behold, for your avonot *(iniquities)* have ye been sold,

זעט , איבער אייַערע זינד זייַט איר פֿאַרקויפֿט
farkoift ir zait zind aiere iber zet
sold you are sin your over behold

געוואָרן ,
gevorn
having become

and for your peysha'im *(rebellions)* was your Em sent away.

און איבער אייַערע פֿאַרברעכן איז אייַער מוטער
muter aier iz farbrechn aiere iber un
mother your is transgressions your over and

אַוועקגעשיקט געוואָרן .
gevorn avekgeshikt
having become sent away

[2] Why, when I came, was there no ish *(man [at all] to respond)*?

[ב] פֿאַר וואָס בין איך געקומען , און קיין מענטש
mentsh kein un gekumen ich bin vos far
man any and having come I am which for

איז נישט געווען ?
geven nisht iz
having been not is

When I called, was there none to answer?

געפֿרופֿן , און קיינער האָט נישט געענטפֿערט?
geentfert nisht hot keiner un gerufn
answered not has anyone and I called

Is My Yad too short, that it cannot redeem?

איז דען קורץ מײַן האַנט אויסצולייזן,
oistsuleizn hant main kurts den iz
to redeem hand my shortened then is

Or have I no ko'ach *(power)* to save?

צי נישטאָ קיין כּוח אין מיר, אײַך מציל צו זײַן ?
zain tsu matsl aich mir in koiech kein nishto tsi
be to saved you me in strength any not or

Behold, at My rebuke I dry up the yam *(sea)*,

זעט , מיט מײַן אָנגעשריי טריקן איך אויס דעם ים .
yam dem ois ich trikn ongeshrei main mit zet
sea the out I dry rebuke my with behold

I make the neharot *(rivers)* a midbar *(desert)*;

איך מאַך פֿון טײַכן אַ מדבר ;
midber a taichn fun mach ich
wilderness a rivers of make I

their dag *(fish)* stink, because there is no mayim,

זייערע פֿיש ווערן דומפּיק אָן וואַסער,
vaser on dumpik vern fish zeyere
water without musty become fish their

and die of tzama *(thirst)*.

און שטאַרבן פֿון דאָרשטיקייט.
dorshtikeit fun shtarbn un
thirst of die and

[3] I clothe Shomayim with blackness,

[ג] איך קלייד די הימלען אין שוואַרצקייט,
shvartskeit in himlen di kleid ich
blackness in heavens the clothe I

and I make sackcloth their covering.

און מאַך זאַק זייער צודעק .
tsudek zeyer zak mach un
covering their sackcloth make and

[4] Adonoi Hashem hath given Me

[ד] אֲדֹנָי ה האָט מיר געגעבן
gegebn mir hot Hashem Adonoi
given me has Hashem Adonoi

the leshon limmudim *(learned tongue of disciples)*,

אַ צונג פֿון געלערנטע ,
gelernte fun tsung a
the learned of tongue a

that I should know how to speak a devar *(word of consolation)* in season to him that is weary;

צו וויסן צו העלפֿן דעם מידן מיט אַ וואָרט;
vort a mit midn dem helfn tsu visen tsu
word a with weary the help to know to

He wakeneth baboker baboker *(morning by morning)*,

ער וועקט פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן,
frimorgn in frimorgn vekt er
morning by morning stirs up he

He wakeneth Mine ozen *(ear)*

ער וועקט מיר דאָס אויער,
oier dos mir vekt er
ear the me stirs up he

to hear as the limmudim *(disciples, those being taught)*.

צו הערן אַזוי ווי די געלערנטע .
gelernte di vi azoi hern tsu
the learned the as in same way hear to

[5] Adonoi Hashem hath opened Mine ozen *(ear)*,

[ה] אֲדֹנָי ה האָט מיר געעפֿנט דאָס אויער,
oier dos geefent mir hot Hashem Adonoi
ear the opened me has Hashem Adonoi

and I was not rebellious,

און איך האָב נישט וויידערשפּעניקט ,
vidershpenikt nisht hob ich un
rebelled against not have I and

neither did I turn back.

נישט אָפּגעטרעטן אַהינטער .
ahinter opgetretn nisht
backward move aside not

[6] I offered My gev *(back)* to them that deliver blows,

[ו] מײַן רוקן האָב איך געגעבן צו די שלעגער,
shleger di tsu gegebn ich hob rukn main
striker the ones to given I have back my

and My lekhi *(cheeks)* to them that pulled out:

און מײַנע באַקן צו די וואָס רייסן אויס דעם באָרט;
bart dem ois reisn vos di tsu bakn maine un
beard the out plucked which the ones to cheeks my and

I hid not My face from kelimot *(humiliations, shame)*

איך האָב נישט פֿאַרבאָרגן מײַן פּנים
ponem main farborgen nisht hob ich
face my hide not have I

and rok *(spitting, saliva)*.

פֿון שאַנדן און שפּײַעכץ .
shpaiechts un shandn fun
spitting and shame from

7 For Adonoi Hashem will help Me;

ז אָבער אֲדֹנָי ה וועט מיר העלפֿן,
helfn mir vet Hashem Adonoi ober
help me will Hashem Adonoi but

therefore shall I not be disgraced;

דערום בין איך נישט פֿאַרשעמט;
farshemt nisht ich bin derum
ashamed not I am therefore

therefore have I set My face as khalamish *(flint [See Lk 9:51])*,

דערום האָב איך געמאַכט מײַן פּנים ווי קיזל,
kizl vi ponem main gemacht ich hob derum
flint as face my made I have therefore

and I know that I shall not be ashamed.

און איך ווייס אַז איך וועל נישט אין ביוש בלײַבן .
blaibn biesh in nisht vel ich az veis ich un
remain shame in not will I that know I and

8 He that vindicateth is karov *(near)*,

ח נאָנט איז מײַן גערעכטגעבער;
gerechtgeber main iz nont
vindicator my is near

who will contend with Me?

וואָר ווער זיך לאָדן מיט מיר?
mir mit lodn zich vil ver
me with charge self will who

Let us stand together.

לאָמיר זיך שטעלן בײַנאַנד ;
bainand shteln zich lomir
together stand self let us

Who is Mine Ba'al Mishpat *(Adversary in court, the one bringing charges)*?

וואָר איז מײַן בַּעַל-דין ?
baal-din main iz ver
adversary my is who

Let him draw near to Me [in court].

זאָל ער גענענען צו מיר.
mir tsu genenen er zol
me to approach he shall

9 See, Adonoi Hashem will help Me.

ט זע , אֲדֹנָי ה וועט מיר העלפֿן;
helfn mir vet Hashem Adonoi ze
help me will Hashem Adonoi behold

Who is he that shall condemn Me?

וואָר איז דער וואָס וועט מיך אומגערעכט מאַכן ?
machn umgerecht mich vet vos der iz ver
make unrighteous me will which the one is who

See, they all shall wear out like a beged *(garment)*;

זע , זיי אַלע וועלן ווי אַ בגד צעפֿאַלן,
tsefaln beged a vi veln ale zei ze
fall off garment a as will all they behold

the ahsh *(moth)* shall eat them.

מאָל וועט זיי אויפֿעסן.
oifesn zei vet moil
eat up them will moth

10 Who among you that feareth Hashem,

י וואָר איז צווישן אײַך וואָס האָט מורא פֿאַר ה ,
Hashem far moire hot vos aich tsvishn iz ver
Hashem before fear has which you among is who

that obeyeth the voice of His Eved,

וואָס הערט צו דעם קול פֿון זײַן קנעכט ?
knecht zain fun kol dem tsu hert vos
servants his of voice the to pays heed which

though he may have walked in chashekhim *(darknesses)*,

וואָס איז געגאַנגען אין פֿינצטערניש,
fintsternish in gegangen iz vos
darkness in having gone is which

with no gleam of light for himself,
און האָט קיין ליכט נישט געהאַט?
gehat nisht licht kein hot un
had not light any has and

let him trust B'Shem Hashem,
זאָל ער זיך פֿאַרזיכערן אויף דעם נאָמען פֿון ה׳,
Hashem fun nomen dem oif farzichern zich er zol
Hashem of name the on trust self he shall

and lean upon Elohav.
און זיך אָנלענען אויף זײַן ג-ט.
G-t zain oif onlenen zich un
G-d his on lean self and

[11] See, all ye that kindle an eish *(fire)*,
יא אָט איר אַלע ווָאָס צינדט אָן אַ פֿײַער,
faier a on tsindt vos ale ir ot
fire a on light which all you behold

ye that prepare for battle with zikot *(flashing firebrands)*,
וואָס גורט אָן פֿונקען –
funken on gurt vos
sparks with gird loins which

walk in the light of the fire of your *[own making]*
גייט אין דער פֿלאַם פֿון אײַער פֿײַער,
faier aier fun flam der in geit
fire your of flame the in go

and among the zikot *(flashing firebrands)* that ye have set burning,
און אין די פֿונקען וואָס איר האָט אָנגעצונדן!
ongetsundn hot ir vos funken di in un
kindled have you which sparks the in and

and this shall ye have from My Yad;
פֿון מײַן האַנט געשעט דאָס אײַך,
aich dos geshet hant main fun
for you this happens hand my from

ye shall lie down in ma'atze'vah *(torment, pain, grieving)*.
אין ווייטאָג וועט איר ליגן.
lign ir vet veitog in
lie you will torment in

51 נא

Pay heed to Me, ye that pursue tzedek,
הערט מיר צו, איר וואָס יאָגט זיך
zich yogt vos ir tsu mir hert
self pursues which you to me pay heed

נאָך גערעכטיקייט,
gerechtikeit noch
righteousness after

ye that seek Hashem;
איר וואָס זוכט ה׳:
Hashem zucht vos ir
Hashem seek which you

look unto the Tzur from where ye are cut,
קוקט אויף דעם פֿעלדז פֿון וואַנען איר זײַט אויסגעהאַקט,
oisgehakt zait ir vanen fun feldz dem oif kukt
chiseled out are you whence from rock the on look

and to the quarry from where ye were hewn.
און אויף דער ברונעמגרוב פֿון וואַנען איר
ir vanen fun brunemgrub der oif un
you whence from pit hole the on and

זײַט אויסגעגראָבן;
oisgegrobn zait
dug out are

[2] Look unto Avraham Avichem,
ב קוקט אויף אַבֿרהם אײַער פֿאָטער,
foter aier Avraham oif kukt
father your Avraham on look

and unto Sarah that gave birth to you;
און אויף שׂרהן וואָס האָט אײַך געבאָרן;
geborn aich hot vos Sarahn oif un
given birth to you has which Sarah on and

for I called him as one alone,
הגם איינער, האָב איך אים גערופֿן,
gerufn im ich hob einer hagam
called him I have one though

and put a brocha on him, and made him many.

כּדי איך זאָל אים בענטשן, און זאָל אים מערן .
mern im zol un bentshn im zol ich kedei
increase him shall and bless him shall I so that

[3] For Hashem shall comfort Tziyon;

ג פַֿאַר וואָר , ה טוט טרייסטן צִיּון ,
Tsiyon treistn tut Hashem vor far
Tziyon comfort does Hashem surely for

He will comfort all her ruins;

ער טרייסט אַלע אירע חורבֿות ;
churves ire ale treist er
ruins its all consoles he

and He will make her midbar like Eden,

ער וועט מאַכן אירע מדבר אַזוי ווי עֵדֶן ,
Eden vi azoi midber ire machn vet er
Eden as like wilderness its make will he

and her ruins like the Gan *(Garden)* of Hashem;

און אירע וויסטע ערטער אַזוי ווי דעם גאָרטן פֿון ה ,
Hashem fun gortn dem vi azoi erter viste ire un
Hashem of garden the as like places desolate its and

sasson and simchah shall be found therein,

פֿרייד און שׂימחה וועט אין איר געפֿונען ווערן ,
vern gefunen ir in vet simche un freid
become found it in will gladness and joy

todah, and the kol zimrah *(the sound of singing)*.

לויב און אַ קול פֿון געזאַנג .
gezang fun kol a un loib
song of voice a and praise

[4] Pay heed unto Me, O My people;

ד האָרכט צו מיר, מײַן פֿאָלק ,
folk main mir tsu horcht
people my me to listen

and give ear unto Me, O My Nation;

און פֿאַרנעמט צו מיר, מײַן אומה ,
ume main mir tsu farnemt un
nation my me to pay attention and

for torah shall go forth from Me,

וואָרעם אַ תּורה וועט אַרויסגיין פֿון מיר,
mir fun aroisgein vet toyre a vorem
me from go out will Torah a because

and I will set at rest My mishpat as Ohr Amim *(Light for the Nations)*.

און מײַן משפּט וועל איך צום ליכט פֿון די
di fun licht tsum ich vel mishpot main un
the of light to I will justice my and

פֿעלקער אַרויסלאָזן.
aroislozn felker
let go nations

[5] My tzedek is near;

ה נאָנט איז מײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit main iz nont
righteousness my is near

My Salvation is gone forth,

אַרויס איז מײַן הילף ,
hilf main iz arois
salvation my is gone forth

and Mine zero'a shall judge the Ammim;

און מײַנע אָרעמס וועלן משפּטן די פֿעלקער;
felker di mishpetn veln orems maine un
nations the judge will arms my and

the iyim shall wait upon Me,

די אינדזלען וועלן האָפֿן אויף מיר,
mir oif hofn veln indzelen di
me on wait will coastlands the

and on Mine zero'a shall they trust.

און אויף מײַן אָרעם וועלן זיי האָפֿן.
hofn zei veln orem main oif un
wait they will arm my on and

[6] Lift up your eyes to Shomayim,

ו הייבט אויף צו די הימלען אײַערע אויגן,
oign aiere himlen di tsu oif heibt
eyes your heavens the to up raise

and look upon ha'aretz beneath;

און קוקט אויף דער ערד פֿון אונטן,
unten fun erd der oif kukt un
below from earth the on look and

for Shomayim shall vanish like ashan *(smoke)*,

וואָלקנס די ווערן ווי רויך צעקראָכן,
tsekrochn roich vi vern himlen di volkns
dispersed smoke as become heavens the clouds

and ha'aretz shall wear out like a beged,

און די ערד וועט ווי אַ בגד צעפֿאַלן,
tsefaln beged a vi vet erd di un
fall off garment a as will earth the and

and they that dwell therein shall die in like manner;

און אירע באַוווינער וועלן ווי אומגעציפֿער שטאַרבן;
shtarbn umgetsifer vi veln bavoiner ire un
die vermin as will inhabitants its and

but My Yeshu'ah *(Salvation)* shall be l'olam,

אָבער מײַן הילף וועט זײַן אייביק,
eibik zain vet hilf main ober
eternal be will salvation my but

and My tzedakah shall not be dismayed.

און מײַן געראָטנקייט וועט נישט אָפּגעברעכן ווערן .
vern opgebrachn nisht vet gerechtikeit main un
become abolished not will righteousness my and

7 Pay heed unto Me, ye that know tzedek,

ז הערט מיר צו, איר וואָס ווייסט גערעכטיקייט,
gerechtikeit veist vos ir tsu mir hert
righteousness know which you to me pay heed

Am torati velibam *(the People with My torah in their heart)*;

דאָס פֿאָלק וואָס מײַן תורה איז אין זייער האַרצן:
hartsn zeyer in iz toyre main vos folk dos
heart their in is instruction my which people this

fear ye not the cherpat enosh *(the reproach, reviling of man)*

איר זאָלט נישט מורא האָבן פֿאַר שמאַך פֿון מענטשן,
mentshn fun shmach faran hobn moire nisht zolt ir
men of reproach before have fear not shall you

neither be ye afraid of their giddufot *(insults, scorn)*.

און פֿאַר זייערע לעסטערונגען זאָלט איר נישט אַנגסטן.
angstn nisht ir zolt lesterungen zeyere far un
dread not you shall insults their before and

8 For the ahsh *(moth)* shall eat them up like a beged,

ח וואָרעם אַזוי ווי אַ בגד וועט זיי מאָכל אויפֿעסן,
oifesn moil zei vet beged a vi azoi vorem
eat moth them will garment a as just for

and the worm shall eat them like wool;

און אַזוי ווי וואָל וועט זיי דער וואָרעם אויפֿעסן,
oifesn vorem der zei vet vol vi azoi un
eat worm the they will wool as just and

but My tzedakah shall be l'olam,

אָבער מײַן גערעכטיקייט וועט זײַן אייביק,
eibik zain vet gerechtikeit main ober
forever be will righteousness my but

and My Yeshu'ah *(Salvation)* l'odor dorim *(from generation to generation)*.

און מײַן הילף אויף דור-דורות .
dor-doires oif hilf main un
throughout generations on salvation my and

9 Awake, awake,

ט דערוועק דיך, דערוועק דיך,
dich dervek dich dervek
you(SG) awake you(SG) awake

clothe thyself with oz, O zero'a Hashem;

באַקלייד דיך מיט שטאַרקייט, דו אָרעם פֿון ה׳;
Hashem fun orem du shtarkeit mit dich bakleid
Hashem of arm you strength with you(SG) clothe

awake, as in the yemei kedem,

דערוועק דיך ווי אין די טעג פֿון אַ מאָל,
mol a fun teg di in vi dich dervek
time a of days the in as you(SG) awake

in the dorot olamim.

אין די דורות פֿון פֿאַרצייטן .
fartsaitn fun doires di in
ancient times of generations the in

Art thou not it that hath cut
Rachav to pieces,

ביסטו נישט דער ווָאס האָט צעהאַקט רַהַב ,
rahav tsehakt hot vos der nisht bistu
Rahav cut apart has which the one not are you

and pierced Tannin.

ווָאס האָט אַרײַנגעשטאָכן די שלאַנג?
shlang di araingeshtochn hot vos
snake the punctured has which

10 Art thou not the One Who
hath dried the yam,

י ביסטו נישט דער ווָאס האָט אויסגעטריקנט דעם ים ,
yam dem oisgetriknt hot vos der nisht bistu
sea the dried up has which the one not are you

the waters of the tehom rabbah;

די וואַסערן פֿון דעם תּהום דעם גרויסן;
groisn dem tehom dem fun vasern di
great the deep the of waters the

that hath made the depths of
the yam a derech

ווָאס האָט געמאַכט די טיפֿענישן פֿון ים פַּאַר אַ וועג ,
veg a far yam fun tifenishn di gemacht hot vos
road a for the sea of depths the made has which

for the ge'ulim *(redeemed ones)*
to cross over?

פַּאַר די אויסגעלייזטע אַריבערצוגיין ?
aribertsugein oisgeleizte di far
to cross over redeemed the for

11 Therefore the Redeemed of
Hashem shall return,

יא און די דערלייזטע פֿון ה׳ זאָלן זיך אומקערן,
umkeren zich zoln Hashem fun derleizte di un
return self shall Hashem of ransomed the and

and come with singing unto Tziyon;

און קומען קיין ציון מיט געזאַנג ,
gezang mit Tsiyon kein kumen un
singing with Tziyon to come and

and simchat olam shall be
upon their rosh;

און אַן אייביקע שׂימחה זאָל זיין אויף זייער קאָפּ;
kop zeyer oif zain zol simche eibike an un
head their upon be shall joy everlasting an and

they shall obtain sasson and
simchah;

ששון-ושׂימחה זאָל זיי אָנייאָגן ,
onyogn zei zol sason-usimchh
overtake they shall joy and gladness

and sorrow and mourning
shall flee away.

אַנטלויפֿן זאָלן טרויער און זיפֿצענישׁ .
ziftsenish un troier zoln antloifn
sighing and mourning shall fleeing

12 I, even I, am He that
comforteth you.

יב איך, איך בין אייער טרייסטער;
treister aier bin ich ich
comforter your am I I

Who art thou, that thou shouldest
fear enosh that shall die,

ווער ביסטו , זאָלסט מורא האָבן פַּאַר אַ
a far hobn moire zolst bistu ver
a before have fear you(SG) must are you who

מענטשן ווָאס שטאַרבט,
shtarbt vos mentshn
dies which man

and ben adam which shall be
made as khatzir *(grass)*;

און פַּאַר אַ מענטשנקינד ווָאס וועט צו גראָז געמאַכט?
gemacht groz tsu vert vos mentshnkind a far un
made grass to shall be which son of man a before and

13 And forgettest Hashem Osehcha
(thy Maker),

יג און האָסט פֿאַרגעסן אָן ה׳ דײַן באַשעפֿער,
Bashefer dain Hashem on fargesen host un
Creator your Hashem on forget have and

that hath stretched out Shomayim,

ווָאס האָט אויסגעשפרייט די הימלען ,
himlen di oisgeshpreit hot vos
heavens the spread out has which

and laid the foundations of Eretz;

און געגרונטפֿעסט די ערד ;
erd di gegruntfest un
earth the founded and

and thou art terrified tamid *(constantly)*, kol hayom,

אוּן הָאסְט גְעאַנגְסְט נאָכאַנאַנְד אַ גאַנְצן טאָג
tog gantsn a nochanand geangst host un
day all a continually feared have and

because of the fury of the oppressor

פַּאַרְן גְרימְצאָרְן פּוּן דעם דְריקְעָר ,
driker dem fun grimtsorn faran
oppressor the of fury before

when he is ready to destroy?

; ווּי ער האָט זיך אָנגְעבְרייט אומצוּבְרענְגְען
umtsubrengen ongebreit zich hot er vi
to destroy prepared self has he as

And where is the fury of the oppressor?

? אָבְער ווּוּ איז דער גְרימְצאָרְן פּוּן דעם דְריקְעָר
driker dem fun grimtsorn der iz vu ober
oppressor the of fury the is where but

14 The tzo'eh *(the one stooped [in the Golus])* hasteneth that he may be set free,

יד גיך ווערט דער גְעפַּאַנְגְענְער אָפְּגְעבּוּנְדְן ,
opgebundn gefangener der vert gich
released captive the shall be quickly

and that he should not die in shachat,

אוּן ער וועט נישט שְטאַרְבְּן אין גְרוּב ,
grub in shtarbn nisht vet er un
pit in die not will he and

nor that his lechem should fail.

אוּן נישט גְעמינערְט ווערְן וועט זיין ברויט .
broit zain vet vern geminert nisht un
bread his will become diminished not and

15 But I am Hashem Eloheicha

טו וואָרעם איך בין ה' דיין ג-ט ,
G-t dain Hashem bin ich vorem
G-d your Hashem am I for

Who stirs up the yam, whose waves roar;

וואָס צערוּדערְט דעם ים , אוּן זיינע אינדן ברומען ,
brumen indn zaine un yam dem tserudert vos
roar waves its and sea the troubled which

Hashem Tzva'os Shmo.

וואָס ה' צְבָאוֹת איז זיין נאָמען .
nomen zain iz Tseva'ot Hashem vos
name his is of hosts Hashem which

16 And I put My words in thy mouth,

טז אוּן איך האָב אַריינְגענְטאָן מיינע ווערטער אין דיין מויל ,
moil dain in verter maine araingeton hob ich un
mouth your in words my put have I and

and I have covered thee in the tzel *(shadow)* of Mine yad,

אוּן מיט שאָטן פּוּן מיין האַנְט האָב איך
ich hob hant main fun shotn mitn un
I have hand my of shadow with and

דיך צוגעדעקט ,
tsugedekt dich
covered you(SG)

that I may set Shomayim in place, and lay the foundations of Eretz,

כְּדי צו פְּלַאַנצן די הימלען , אוּן צו
tsu un himlen di flantsn tsu kedei
to and heavens the plant to so that

גְרוּנְטפְעסְטן די ערד ,
erd di gruntfestn
earth the foundations

and say unto Tziyon: Thou art My people.

אוּן זאָגן צו צִיּוֹן : מיין פָּאָלְק ביסְטוּ .
bistu folk main Tsiyon tsu zogn un
are you people my Tziyon to say and

17 Awake, awake, rise up, O Yerushalayim,

יז דערוועק דיך , דערוועק דיך , שטיי
shtei dich dervek dich dervek
stand you(SG) awake you(SG) awake

אויף , יְרוּשָׁלַיִם ,
oif Yerushalayim
up Yerushalayim

which hast drunk at the Yad Hashem

דו וואָס האָסט געטרונקען פֿון הס האַנט
hant Hashems fun getrunken host vos du
hand Hashem's from drunk have which you

the kos of His fury; thou hast drunk to the dregs

דעם כָּוס פֿון זײַן גרימצאָרן; דעם בעכער,
becher dem grimtsorn zain fun kos dem
bowl the fury his of cup the

and drained dry the Kos HaTarelah *(Cup of Reeling)*.

דעם כָּוס פֿון פַֿארטומלענישׁ, געטרונקען און אויסגעזויגן.
oisgezoign un getrunken fartumlenish fun kos dem
drained and drank confusion of cup the

18 Among kol banim whom she hath given birth to,

יח נישטאָ וועָר זאָל זי פֿירן,
firn zi zol ver nishto
guide her shall who there is not

there is none to guide her;

פֿון אַלע זין וואָס זי האָט געבאָרן,
geborn hot zi vos zin ale fun
given birth to has she which sons all from

neither is there any that taketh her by the yad

און נישטאָ וועָר זאָל האַלטן איר האַנט,
hant ir haltn zol ver nishto un
hand her hold shall who there is not and

of kol banim that she hath reared.

פֿון אַלע זין וואָס זי האָט אויפֿגעצויגן.
oifgetsoign hot zi vos zin ale fun
raised has she which sons all from

19 These two are come upon thee.

יט די ביידע האָבן דיך געטראָפֿן –
getrofn dich hobn beide di
bome upon you(SG) have both the

Who shall grieve for thee?

וועָר קען דיך באַקלאָגן?
baklogn dich ken ver
mourn you can who

Shod and shever and ra'av *(famine)* and cherev;

פֿאַרוויסטונג און ברָאָך, און הונגער און שווערד –
shverd un hunger un broch un farvistung
sword and famine and destruction and desolation

with whom shall I console thee?

ווי קען איך דיך טרייסטן?
treistn dich ich ken vi
comfort you(SG) I can how

20 Thy banim have fainted, they lie at the rosh of all the streets,

כ דיינע זין ליגן געחלשטע אין אַלע עק גאַסן,
gasn ek ale in gechlshte lign zin daine
streets end all in faint lie sons your

like a wild bull in a net;

ווי אַ ווילדציג אין נעץ;
nets in vildtsig a vi
net in wild goat a like

they are full of the chamat Hashem,

פֿול מיט דעם גרימצאָרן פֿון ה',
Hashem fun grimtsorn dem mit ful
Hashem of fury the with full

the rebuke of thy G-d.

מיט דעם אָנגעשריי פֿון דיין ג-ט.
G-t dain fun ongeshrei dem mit
G-d your of rebuke the with

21 Therefore hear now this, thou afflicted one,

כא דערום הער נאָר צו דאָס דאָזיקע, דו אָרימע,
orime du dozike dos tsu nor her derum
afflicted you this the to now pay heed therefore

thou drunken one, but not with yayin;

און פַֿארשיכורטע, אָבער נישט פֿון ווײַן;
vain fun nisht ober farshikurte un
wine from not but drunken and

22 Thus saith thy L-rd Hashem,

כב אַזוי האָט געזאָגט דיין האַר ה',
Hashem har dain gezogt hot azoi
Hashem master your said has so

and thy G-d that pleadeth the cause of His people:

אוּן דַיִן ג-ט וואָס נעמט זִיך אָן פַֿאַר זַיִן פֹּאָלק׃
folk zain far on zich nemt vos G-t dain un
people his for on self takes which G-d your and

Hinei, I have taken out of thine yad

זע , איך האָב אַוועקגענומען פֿון דַיִן האַנט
hant dain fun avekgenumen hob ich ze
hand your of taken out have I behold

the Kos HaTarelah *(Cup of Reeling, the Cup that causes reeling)*,

דעם כָּוס פֿון פַֿאַרטומלעניש,
fartumlenish fun kos dem
confusion of cup the

even the dregs of the cup of My fury;

דעם בעכער, דעם כָּוס פֿון מַיִן גרימצאָרן;
grimtsorn main fun kos dem becher dem
fury my of cup the bowl the

thou shalt no more drink it again;

וועסט אים מער ווידער נישט טרינקען.
trinken nisht vider mer im vest
drink not again more it will

[23] But I will put it into the yad of them that torment thee;

כג אוּן איך וועל אים אַריַינטאָן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in arainton im vel ich un
of hand the in put it will I and

דַיינע ווייטוער ,
veituer daine
tormentors your

which have said to thy nefesh,

וואָס האָבן געזאָגט צו דַיִן זעל׃
zel dain tsu gezogt hobn vos
soul your to said have which

Bow down, that we may walk over;

בייג זיך אַיִן, מיר זאָלן אַריבערגיין;
aribergein zoln mir ain zich beig
go over shall we in self bow

and thou hast laid thy gev *(back)* like the ground

אוּן האָסט געמאַכט ווי די ערד דַיִן רוקן ,
rukn dain erd di vi gemacht host un
back your earth the like made have and

and like the street, to them that walked over.

אוּן ווי די גאַס פַֿאַר אַריבערגייער .
aribergeyer far gas di vi un
the passers by for street the like and

52

Awake, awake;

נב דערוועק דיך , דערוועק דיך ,
dich dervek dich dervek
you(SG) awake you(SG) awake

clothe thyself with thy strength, O Tziyon;

טו אָן דַיִן שטאַרקייט, צִיּוֹן ;
Tsiyon shtarkeit dain on tu
Tziyon strength your on do

put on thy garments of splendor,

טו אָן דַיינע פּראַכטיקע בגדים ,
begadim prachtike daine on tu
garments majestic your on do

O Yerushalayim, Ir HaKodesh;

ירוּשָׁלַיִם , דו הייליקע שטאָט;
shtot heilike du Yerushalayim
city holy you Yerushalayim

for henceforth there shall no more come into thee

וואָרעם מער ווידער וועט נישט קומען אין דיר
dir in kumen nisht vet vider mer vorem
you(SG) in come not will again more for

the arel *(uncircumcised)* and the tameh *(unclean)*.

קיין ערל אוּן קיין טמא .
tome kein un arel kein
unclean any and uncircumcised any

[2] Shake thyself from the dust;

ב שאָקל דיך אָפֿ פֿון שטויב,
shtoib fun op dich shokl
dust from off you(SG) shake

arise, O captive Yerushalayim;

הייב דיך אויף, זעץ דיך , ירושָׁלַיִם ;
Yerushalayim dich zets oif dich heib
Yerushalayim you(SG) sit up you(SG) lift

free thyself from the chains
around thy neck,

מאַך דיר לויז די בינדשטריק פֿון דײַן האַלדז,
haldz dain fun bindshtrik di loiz dir mach
neck your from bonds the release you(SG) make

O captive Bat Tziyon.

געפֿאַנגענע טאָכטער צִיּוֹן .
Tsiyon tochter gefangene
Tziyon daughter captive

[3] For thus saith Hashem,
Ye have sold yourselves
for nothing; and your
geulah *(redemption)* shall
be without kesef. [4] For
thus saith Adonoi Hashem:
My people went down at
first into Mitzrayim to
sojourn there; and lately
the Assyrian oppressed
them. [5] Now therefore,
what have I here, saith
Hashem, that My people
is taken away for nothing?
They that rule over them
mock them, saith Hashem;
and all day long Shemi
(My Name) is continually
blasphemed. [6] Therefore
My people shall know
Shemi; therefore they shall
know in Yom Hahu that
I am He that doth speak;
hineni, *(behold, it is I)*.

ג וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט: אומזיסט זײַט איר פֿאַרקויפֿט
farkoift ir zait umzist gezogt Hashem hot azoi vorem
sold you are for nothing said Hashem has thus for

געווואָרן , און נישט פֿאַר געלט וועט איר אויסגעלייזט ווערן .
vern oisgeleizt ir vet gelt far nisht un gevorn
become redeemed you will money for not and having become

ד וואָרעם אַזוי האָט אֲדֹנָי ה : קיין מִצרַיִם
hot Mitsrayim kein Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
has Egypt to Hashem Adonoi said has so for

געניידערט מײַן פֿאָלק צוערשט, דאָרטן צו ווויינען , און אשור האָט
hot Ashur un voinen tsu dortn tsuersht folk main genidert
has Assyria and dwell to there first people my gone down

אים פֿאַר גאָרנישט געדריקט . ה און אַצונד , וואָס האָב איך דאָ ,
do ich hob vos atsund un gedrikt gornisht far im
here I have what now and oppressed nothing for him

זאָגט ה , וועט מײַן פֿאָלק איז אַוועקגענומען געווואָרן
gevorn avekgenumen iz folk main ven Hashem zogt
having become taken away is people my when Hashem declares

פֿאַר אומזיסט? זײַנע געוועלטיקער רימען זיך , זאָגט ה , און
un Hashem zogt zich rimen geveltiker zaine umzist far
and Hashem declares self boast ruler his nothing for

תמיד אַ גאַנצן טאָג ווערט מײַן נאָמען געלעסטערט. ו דערום
derum gelestert nomen main vert tog gantsn a tamid
therefore blasphemed name my shall be day all a continually

וועט מײַן פֿאָלק געווואָרן ווערן מײַן נאָמען ; פֿאַר וואָר , איז יענעם
yenem in vor far nomen main vern gevor folk main vet
that in surely for name my become learn people my will

טאָג – אַז איך בין דער וואָס רעדט ; דאָ בין איך.
ich bin do redt vos der bin ich az tog
I am here speaks which the one am I that day

[7] How beautiful upon the mountains
are the feet of the Mevaser
(bringer of Good Tidings,
the Evangelist),

that publisheth shalom; that
bringeth good tidings of tov,

that publisheth Yeshu'ah *(Salvation)*;

ז ווי שיין זײַנען אויף די בערג די פֿיס
fis di berg di oif zainen shein vi
feet the mountains the on are beautiful how

מבשר
mevaser
publish good news

פֿון דעם
dem fun
the of

מבשר וואָס לאָזט הערן שלום , וואָס איז
mevaser iz vos sholem hern lozt vos
publish good news is which peace hear let which

גוטעם,
gutem
good

וואָס לאָזט הערן הילף :
hilf hern lozt vos
salvation hear let which

וואָס זאָגט צו צִיּוֹן : דַיִן ג-ט טוט קיניגן .
kinign tut G-t dain Tsiyon tsu zogt vos
reign does G-d your Tziyon to declares which

that saith unto Tziyon: Thy G-d reigneth!

ח האָרך! דַיִנע וועכטער הייבן אויף זייער קוֹל ,
kol zeyer oif heibn vechter daine horch
voice their on lift up watchman your listen

[8] Thy tzofim *(watchmen)* shall lift up the kol *(voice)*;

זיי זינגען אין איינעם,
einem in zingen zei
one in sing they

with the kol together shall they shout for joy;

וואָרעם אויג אין אויג זעען זיי
zei zeen oig in oig vorem
they see eye in eye because

for they shall see it with their own eyes,

ווי ה קערט זיך אום קיין צִיּוֹן .
Tsiyon kein um zich kert Hashem vi
Tziyon to back self turns Hashem how

when Hashem returns to Tziyon.

ט ברעכט אויס, זינגט אין איינעם,
einem in zingt ois brecht
one in sing out break

[9] Break forth into joy, sing together,

איר חורבֿות פֿון ירוּשָׁלַיִם ,
Yerushalayim fun churves ir
Yerushalayim of ruins you

ye ruins of Yerushalayim;

וואָרעם ה האָט געטרייסט זַיִן פֿאָלק ,
folk zain getreist hot Hashem vorem
people his consoled has Hashem for

for Hashem hath comforted His people,

ער האָט אויסגעלייזט ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim oisgeleizt hot er
Yerushalayim redeemed has he

He hath redeemed Yerushalayim.

י ה האָט אַנטבלויזט זַיִן הייליקן אָרעם
orem heilikn zain antbloizt hot Hashem
arm holy his strip bare has Hashem

[10] Hashem hath made bare His zero'a kedoshah

פֿאַר די אויגן פֿון אַלע פֿעלקער,
felker ale fun oign di far
nations all of eyes the before

in the eyes of Kol HaGoyim;

און אַלע עקן פֿון דער ערד
erd der fun ekn ale un
earth the of ends all and

and all the ends of ha'aretz

וועלן זען די ישועה פֿון אלוקינו .
Elokeinu fun yeshue di zen veln
our G-d of salvation the see will

shall see the Yeshu'at Eloheinu.

יא טוט אַיִך אָפּ , טוט אַיִך אָפּ , גייט אַרויס פֿון דאָרטן,
dortn fun arois geit op aich tut op aich tut
there from out go depart you do depart you do

[11] Depart ye, depart ye; come ye out from there;

אומרייגנס זאָלט איר נישט אָנרירן;
onrirn nisht ir zolt umreins
touch not you shall unclean thing

touch not tameh *(unclean thing)*;

גייט אַרויס פֿון איר מיט ,
mit ir fun arois geit
midst her from out go

come ye out of the midst of her;

רייניקט אייַך, איר טרעגער פֿון די כלים פֿון ה !
Hashem fun keilim di fun treger ir aich reinikt
Hashem of vessels the of carrying the you you be clean

be ye clean, that carry the k'lei Hashem.

יב פֿאַר וואָר , נישט אין אייַלעניש וועט איר אַרויס ,
arois ir vet ailenish in nisht vor far
go out you will haste in not surely for

[12] For ye shall not go out with haste,

nor go by flight;

און נישט אין געלאַף וועט איר גיין ;
gein ir vet gelaf in nisht un
go you will rush in not and

for Hashem will go before you;

וואָרעם אײַך פֿאַרויס גייט ה ,
Hashem geit farois aich vorem
Hashem goes ahead of you for

and Elohei Yisroel will be your rearguard.

און אײַך נאָכבאַלייט אלוקי ישׂראל.
Yisroel Elokei nochbaleit aich un
Yisroel the G-d of rear guard you and

[13] Hinei, Avdi shall act wisely,

יג זע , באַגליקן וועט מײַן קנעכט ,
knecht main vet baglikn ze
servant my will deal prudently behold

he shall be raised and be lifted up, and be highly exalted.

ער וועט זײַן דערהויבענעם און זײַן זייער הויך .
hoich zeyer zain un derhoibenem zain vet er
high very be and elevated be will he

[14] As rabbim *(many)* were appalled at thee;

יד אַזוי ווי פֿיל האָבן געגאַפֿט אויף דיר –
dir oif gegaft hobn fil vi azoi
you(SG) on gaze open-mouthed have many as just

his appearance was so disfigured more than any man,

אַזוי פֿאַרקריפּלט, נישט פֿון אַ מענטשן איז
iz mentshn a fun nisht farkriplt azoi
is man a of not disabled so

, געווען זײַן אויסזען
oiszen zain geven
appearance his having been

and his form more than the bnei adam;

און זײַן געשטאַלט נישט פֿון מענטשנקינדער –
mentshnkinder fun nisht geshtalt zain un
benei adam of not form his and

[15] So yazzeh Goyim rabbim *(he [Moshiach] will sprinkle many nations)*;

טו אַזוי וועט ער באַשפּרענקלען פֿיל פֿעלקער,
felker fil bashprenklen er vet azoi
nations many sprinkle he will so

the melachim *(kings)* shall shut their mouths because of him;

מלכים וועלן צומאַכן זייער מויל פֿאַר אים;
im far moil zeyer tsumachn veln mlochim
him before mouth their shut will kings

for that which had not been told them

וואָרעם וואָס זיי איז נישט דערציילט , געוואָרן
gevorn dertseilt nisht iz zei vos vorem
having become told not is them what for

shall they see;

וועלן זיי זען,
zen zei veln
see they will

and of that which they had not heard

און וואָס זיי האָבן נישט געהערט
gehert nisht hobn zei vos un
heard not have they what and

shall they have binah *(understanding)*.

וועלן זיי אָנקוקן .
onkukn zei veln
look on they will

53 Who hath believed our report?

נג וואָר וואָלט געגלויבט וואָס מיר האָבן געהערט?
gehert hobn mir vos gegloibt volt ver
heard have we what believed would who

And to whom is the Zero'a Hashem revealed?

און דער אָרעם פֿון ה האָט זיך אויף
oif zich hot Hashem fun orem der un
on self has Hashem of arm the and

וועמען אַנטפּלעקט?
antplekt vemen
revealed whom

[2] For he shall grow up before him as a tender plant,

ב וואָרעם ער איז אויפֿגעגאַנגען ווי אַ שפּראָץ גלייַך אַרויף,
aroif glaich shprots a vi oifgegangen iz er vorem
up at once sprout a as come up is he because

and as a Shoresh *(Root, Shoresh Yishai, Moshiach Ben Dovid)* out of a dry ground;

און ווי אַ ווּאָרצל פֿון טרוקענער ערד ;
erd trukener fun vortsel a vi un
ground dry from root a as and

he hath no form nor comeliness;

ער האָט קיין געשטאַלט נישט געהאַט און קיין פּראַכט,
pracht kein un gehat nisht geshtalt kein hot er
glory any and have had not form any has he

and when we shall see him,

אַז מיר זאָלן אים אָנקוקן ,
onkukn im zoln mir az
look on him shall we that

there is no beauty that we should desire him.

און קיין אויסזען , אַז מיר זאָלן אים גלוסטן.
glustn im zoln mir az oiszen kein un
desire him shall we that appearance any and

[3] He is despised and chadal ishim *(rejected by men)*;

ג ער איז געווען פֿאַראַכט, און פֿאַרוואָרפֿן פֿון מענטשן ,
mentshn fun farvorfen un faracht geven iz er
men of rejected and despised having been is he

a man of sorrows, and acquainted with suffering;

אַ מענטש מיט ווייטיקן און צו יסורים באַקענט ,
bakent yesurim tsu un veitikn mit mentsh a
acquainted suffering to and pains with man a

and we hid as it were our faces from him;

און ווי איינער ווּאָס פֿאַרבאָרגט דעם
dem farborgt me vos einer vi un
the hide they which one as and

פּנים פֿון אים;
im fun ponem
him from face

he was despised, and we esteemed him not.

פֿאַראַכט, און מיר האָבן אים גערעכנט פֿאַר גאָרנישט.
gornisht far gerechnt im hobn mir un faracht
nothing for considered him have we and despised

[4] Surely he hath borne our sufferings,

ד פֿאַר ווּאָר ער האָט אַוועקגעטראָגן אונדזערע יסורים ,
yesurim undzere avekgetrogen hot er vor far
suffering our carried away has he surely for

and nasah *(carried)* our sorrows;

און אונדזערע וויייטיקן, זיי האָט ער געטראָגן ,
getrogn er hot zei veitikn undzere un
carried away he has them pains our and

yet we did esteem him stricken,

אָבער מיר האָבן אים געהאלטן פֿאַר אַ איינער,
einer als gerechnt im hobn mir ober
one as considered him have we but

plagued of G-d, and afflicted.

ווּאָס איז געפּלאָגט פֿון אלקים און געפּיינקטן .
gepainiktn un Elokim fun geplegt iz vos
afflicted and G-d of plagued is who

[5] But he was pierced for our transgressions,

ה און ער איז אַרײַנגעשטאָכן געווען איבער
iber geven araingeshtochn iz er un
over having been punctured is he and

אונדזערע איבערטרעטן ,
ibertretn undzere
transgressions our

he was bruised mei'avonoteinu *(for our iniquities)*;

ער איז צעשטויסן געוואָרן וועגן
vegen gevorn tseshtoisn iz er
concerning having become crushed is he

אונדזערע אומגערעכטיקייטן;
umgerechtikeitn undzere
injustices our

the musar *(chastisement)* that brought us shalom was upon him *[Moshiach]*;

די שטראָף פַֿאַר אונדזער פֿריִדן איז
iz fridn undzer far shtrof di
is peace our for punishment the

געווען אויף אים,
im oif geven
him on having been

and at the cost of his *[Moshiach's]* chaburah *(stripes, lacerations)* we are healed.

און דורך זײַנע ביילן זײַנען מיר געהיילט
geheilt mir zainen beiln zaine durch un
healed we are contusions his by and

געוואָרן .
gevorn
having become

[6] All we like sheep have gone astray;

[ו] מיר אַלע האָבן ווי שאָף געבלאָנדזשעט,
geblondzhet shof vi hobn ale mir
wandered sheep like have all we

we have turned every one to his own derech *(way)*;

איטלעכער מענטש האָט זיך צו זײַן וועג געקערט;
gekert veg zain tsu zich hot mentsh itlecher
turned way his to self has man each

and Hashem hath laid on him

און ה האָט געפּלאָגן אויף אים
im oif geplogn hot Hashem un
him upon afflicted has Hashem and

the avon *(iniquity, the guilt that separates from G-d)* of us all.

די זינד פֿון אונדז אַלעמען.
alemen undz fun zind di
all us of sin the

[7] He was oppressed, and he was afflicted,

[ז] ער איז געדריקט געוואָרן , און ער איז צעפּײַניקט,
tsepainikt iz er un gevorn gedrikt iz er
afflicted is he and having become oppressed is he

yet he opened not his mouth;

און ער נישט אויפֿגעמאַכט זײַן מויל ,
moil zain oifgemacht nisht er un
mouth his opened not he and

he is brought as a seh *(lamb)* to the slaughter,

ווי אַ לאַם וואָס ווערט צו דער שחיטה געפֿירט,
gefirt shechite der tsu vert vos lam a vi
led slaughter the to shall be which lamb a as

and as a sheep before her shearers is dumb,

און ווי אַ שעפּס וואָס איז שטום פַֿאַר אירע שערער ;
sherer ire far shtum iz vos sheps a vi un
shearers her before dumb is which sheep a as and

so he openeth not his mouth.

יאָ , ער נישט אויפֿגעמאַכט זײַן מויל .
moil zain oifgemacht nisht er yo
mouth his opened not he yes

[8] He was taken from prison and from judgment;

[ח] דורך דריקונג תּפֿיסה און דורך שטראָף איז
iz shtrof durch un tefish drikung durch
is punishment by and prison oppression by

ער אַוועקגענומען געוואָרן ,
gevorn avekgenumen er
having become taken away he

and who of his generation declared?

און מיט זײַן דור וואָר האָט באַמערקט?
bamerkt hot ver dor zain mit un
discerned has who generation his with and

For he was cut off out of Eretz Chayyim

וואָרעם ער איז אָפּגעשניטן געוואָרן
gevorn opgeshnitn iz er vorem
having become cut off is he for

mipesha ami *(for the transgression of my people [Yisroel])*,

פֿון לאַנד פֿון די לעבעדיקע,
lebedike di fun land fun
living the of land from

nega *(plague)* lamo *([fell] on him)*.

פַֿאַר דעם איבערטרעטן פֿון מײַן פֿאָלק .
folk main fun ibertretn dem far
people my of transgressions the for

[9] And he made his kever *(grave)* with the resha'im,

ט און מע האָט געמאַכט מיט רשעים זײַן קבֿר ,
keyver zain reshoim mit gemacht hot me un
grave his wicked ones with made have they and

and with the oisher *(rich man)* bemotayv *(in his deaths, intensive plural)*;

און מיטן די רײַכע אין זײַן טויט ,
toit zain in raiche di mitn un
death his in rich the with and

because he had done no chamas *(violence)*,

הגם ער האָט קיין אומרעכט נישט געטאָן,
geton nisht umrecht kein hot er hagam
done not injustice any had he though

neither was any mirmah *(deceit)* in his mouth.

און קיין באַטרוג איז נישט געווען אין זײַן מויל .
moil zain in geven nisht iz batrug kein un
mouth his in having been not is deceit any and

[10] Yet it pleased Hashem to bruise him;

י אָבער ה האָט אים געוואָלט צעשטויסן,
tseshtoisn gevolt im hot Hashem ober
to crush wanted him has Hashem but

He hath put him to suffering;

און האָט אים דערטראָגט יסורים ;
yesurim dertrogt im hot un
suffering carry him has and

when Thou shalt make his nefesh an asham offering for sin,

ווען דו וועסט מאַכן זײַן נשמה אַלס אַ שולדאָפּפֿער ;
shuldopfer a als neshome zain machn vest du ven
guilt offering a as soul his make will you when

he *(Moshiach)* shall see zera,

כּדי ער זאָל זען זאָמען
zomen zen zol er kedei
seed see shall he so that

He shall prolong his yamim *(days)*

און דערלענגערן זײַנע טעג ,
teg zaine derlengern un
days his prolong and

and the chefetz Hashem *(pleasure, will of* Hashem*)* shall prosper in his hand.

און דער רָצון פֿון ה דורך זײַן האַנט
hant zain durch Hashem fun rotsn der un
hand his by Hashem of will the and

זאָל געלינגען .
gelingen zol
prosper shall

[11] He shall see of the travail of his nefesh, and shall be satisfied;

יא פֿון וועגן דעם יסורים פֿון זײַן נפֿש ווען
vet nefesh zain fun yesurim dem vegen fun
will soul his of suffering the concerning of

ער זען און זאַט ווערן ;
vern zat un zen er
become satisfied and see he

by knowledge of him

דורך דערקענטעניש פֿון אים
im fun derkentenish durch
him of knowledge by

shall Tzadik Avdi (My Righteous Servant) justify many;

וועט מײַן געראַטענער קנעכט פֿיל גערעכט מאַכן ,
machn gerecht fil knecht gerechter main vet
make righteous many servant righteous my will

for he shall bear their avon *(iniquities)*.

און זייערע זינד וועט ער טראָגן.
trogn er vet zind zeyere un
bear he will sin their and

[12] Therefore will I divide him a portion with the great,

יב דערום וועל איך אים איַנטיילן צווישן די גרויסע,
groise di tsvishn ainteiln im ich vel derum
great the among divide him I will therefore

and he shall divide the spoil with the strong;

און מיט מאַבטיקע וועט ער טיילן רויב ;
roib teiln er vet machtike mit un
spoils distribute he will mighty with and

because he hath poured out his nefesh unto mavet *(death)*;

דערפַאַר וואָס ער האָט אויסגעגאָסן צום
tsum oisgegosen hot er vos derfar
to poured out has he which for the reason

טויט זיין נשמה ,
neshome zain toit
soul his death

and he was numbered with the transgressors;

און איז מיט פַאַרברעכער געציילט געוואָרן ,
gevorn getseilt farbrecher mit iz un
having become counted rebellious with is and

and he nasah *(bore) [like the Yom Kippur scapegoat]* the sin of many,

און דעם חטא פֿון פֿיל האָט ער געטראָגן ,
getrogn er hot fil fun chet dem un
carried away he has many of sin the and

and made intercession for the transgressors.

און ער האָט געבעטן פַאַר די איבערשפרייַזערס.
ibershpraizers di far gebetn hot er un
transgressors the for entreated has he and

54 Sing, O akarah *(barren woman)*, thou that didst not bear;

נד זינג , דו עקרה , וואָס האָט נישט געבאָרן ,
geborn nisht hot vos akore du zing
given birth not has which barren you sing

break forth into singing, and shout for joy,

ברעך אויס אין געזאַנג און שריי אויס,
ois shrai un gezang in ois brech
out cry and song in out break

thou that didst not travail with child;

דו וואָס האָסט נישט געווייטאָקט;
geveitokt nisht host vos du
in labor not have which you

for rabbim bnei shome'mah *(more are the children of the desolate woman)*

וואָרעם מער זינען די קינדער פֿון דער וויסטער,
vister der fun kinder di zainen mer vorem
desolate the of children the are more because

than the bnei be'ulah *(children of the married woman)*, saith Hashem.

. ה זאָגט Hashem zogt bamanter der fun kinder di vi
Hashem declares married the of children the than

[2] Enlarge the makom *(place, living area)* of thy ohel,

ב ברייט אויס דעם אָרט פֿון דיין געצעלט,
getselt dain fun ort dem ois breit
tent your of place the out enlarge

and let them stretch forth the curtains of thine mishkenot *(tents)*;

און די אומהאַנגען פֿון דיַינע ווינונגען זאָל
zol voinungen daine fun umhangen di un
shall dwellings your of curtains the and

מען אויסשטרעקן;
oisshtrekn men
stretch out they

spare not, lengthen thy cords,

נישט שפּאָר, מאַך לאַנג דיַינע שטריק,
shtrik daine lang mach shpor nisht
cords your long make spare not

and thy stakes make chizzuk *(stronger)*;

און דיַינע פֿלעקלעך באַפֿעסטיק.
bafestik fleklech daine un
fortify tent pegs your and

[3] For thou shalt spread out on the yamin *(right hand)* and on the smol *(left)*;

ג וואָרעם רעכטס און לינקס וועסטו
vestu links un rechts vorem
will you(sg) to the left and to the right because

זיך שפרייטן ,
shpreitn zich
spread out self

and thy zera shall inherit the Goyim,

און דײַן זאָמען ווועט אַרבן די פֿעלקער,
felker di arben vet zomen dain un
nations the dispossess will seed your and

and make the desolate cities to be inhabited.

און שטעט פֿאַרוויסטע ווועלן זיי באַזעצן.
bazetsn zei veln farviste shtet un
settle they will laid waste cities and

4 Fear not;

ד זאָלסט נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht zolst
have fear not you(SG) must

for thou shalt not be ashamed;

וואָרעם ווועסט נישט אין ביוש בלײַבן,
blaibn biesh in nisht vest vorem
remain shame in not you(sg) will because

neither be thou discouraged;

און זאָלסט נישט פֿאַרשעמט זײַן,
zain farshemt nisht zolst un
be humiliated not you(SG) shall and

for thou shalt not suffer disgrace;

וואָרעם ווועסט נישט צו שאַנד ווערן.
vern shand tsu nisht vest vorem
become shame to not you(sg) will because

for thou shalt forget the boshet alumayich *(the shame of thy youth)*,

וואָרעם דעם ביוש פֿון דײַן יוגנט ווועסטו פֿאַרגעסן,
fargesen vestu yugnt dain fun biesh dem vorem
forget will you(sg) youth your of shame the because

and shalt not remember any more thy cherpat almenut *(reproach of widowhood)*.

און די חרפּה פֿון דײַן אַלמנהשאַפֿט ווועסטו
vestu almoneshaft dain fun charpe di un
will you(sg) widowhood your of disgrace the and

מער נישט דערמאָנען.
dermonen nisht mer
remember not more

5 For thy Oseh *(Maker)* is thine ba'al *(husband)*;

ה וואָרעם דײַן באַשעפֿער איז דײַן מאַן,
man dain iz Beshefer dain vorem
husband your is Creator your because

Hashem Tzva'os Shmo;

ה צְבָאוֹת איז זײַן נאָמען;
nomen zain iz Tseva'ot Hashem
name his is of hosts Hashem

and thy Go'el is Kadosh Yisroel;

און דײַן אויסלייזער איז דער הייליקער פֿון ישׂראל,
Yisroel fun heiliker der iz oisleizer dain un
Yisroel of holy one the is redeemer your and

The Elohei Kol HaAretz He is called.

אלקים פֿון דער גאַנצער ערד ווערט ער גערופֿן.
gerufn er vert erd gantser der fun Elokim
called he is earth whole the of G-d

6 For Hashem hath called thee back,

ו וואָרעם ווי אַ ווײַב פֿאַרלאָזן און פֿאַראומערט אין גמיט
gemit in farumert un farlozen vaib a vi vorem
spirit in saddened and forsaken wife a as because

thou who art like an isha forsaken and atzuvat ruach *(grieved in spirit)*

טוט דיך צוריקרופֿן ה;
Hashem tsurikrufn dich tut
Hashem call back you(SG) do

as a cast off eshet ne'urim *(wife of one's youth)*,

און אַ יוגנטווײַב, קען זי דען נמאס ווערן?
vern nems den zi ken yugntvaib a un
become despised then she can young wife a and

saith thy G-d.

זאָגט דײַן ג-ט.
zogt dain G-t
declares your G-d

7 For a rega katon *(small moment)* have I abandoned thee;

ז אויף אַ קליין רגע האָב איך דיך פֿאַרלאָזן,
farlozen dich ich hob rege klein a oif
forsaken you(SG) I have moment brief a for

but with rachamim gedolim will I gather thee back.

אָבער מיט גרויס דערבאַרמונג וועל איך דיך
dich ich vel derbaremung grois mit ober
you(SG) I will compassion deep with but

אײַנזאַמלען .
ainzamlen
gather together

[8] With a little wrath

ח אין אויסגוס פֿון כּעס
kaas fun oisgus in
anger of surge in

I hid My face from thee for a rega *(moment)*;

האָב איך אַ רגע פֿאַרבאָרגן מײַן פּנים פֿון דיר ,
dir fun ponem main farborgen rege a ich hob
you(SG) from face my hidden moment a I have

but with chesed olam will I have rachamim on thee,

אָבער מיט אייביקער געוואָלד
genod eibiker mit ober
grace everlasting with but

טו איך דיך דערבאַרמען,
derbaremen dich ich tu
have mercy you(SG) I do

saith thy Go'el, Hashem.

זאָגט דײַן אויסלייזער, ה .
Hashem oisleizer dain zogt
Hashem redeemer your declares

[9] For this is as the waters of Noach unto Me;

ט וואָרעם דאָס געוויסער פֿון נֹח איז דאָס מיר :
mir dos iz Noach fun geviser dos vorem
to me this is Noach of flood this because

for as I have sworn that the waters of Noach

אַזוי ווי איך האָב גענשוואָרן אַז דאָס
dos az geshvorn hob ich vi azoi
this that sworn an oath have I as just

געוויסער פֿון נֹח
Noach fun geviser
Noach of flood

should no more cover ha'aretz;

זאָל מער נישט אַריבערגיין איבער דער ערד ,
erd der iber aribergein nisht mer zol
earth the over go over not more shall

so have I sworn that with thee

אַזוי האָב איך גענשוואָרן נישט צו צערענען
tserenen tsu nisht geshvorn ich hob azoi
be angry to not sworn an oath I have so

אויף דיר ,
dir oif
you(SG) with

I would not be in wrath nor rebuke thee.

און נישט אָנצושריַען אויף דיר .
dir oif ontsushraien nisht un
you(SG) upon rebuke not and

[10] For the harim *(mountains)* shall depart,

י וואָרעם די בערג מעגן זיך אָפּטאָן ,
opton zich megn berg di vorem
remove self may mountains the for

and the geva'ot *(hills)* be removed;

און די הייכן מעגן זיך וואַקלען,
vaklen zich megn heichn di un
totter self may hills the and

but My chesed shall not depart from thee,

אָבער מײַן גענאָד וועט זיך פֿון דיר נישט אָפּטאָן ,
opton nisht dir fun zich vet genod main ober
remove not you(SG) from self will grace my but

neither shall the Brit of My Shalom be removed,

און מײַן ברית פֿון שלום וועט זיך נישט וואַקלען,
vaklen nisht zich vet sholem fun bris main un
totter not self will peace of covenant my and

saith Merachamech Hashem *(Hashem the One having rachamim on thee)*.

זאָגט דיַין דערבאַרעמער , ה .
Hashem derbaremer dain zogt
Hashem compassionate one your declares

11 O thou afflicted one, tempest-tossed and unconsoled,

יא דו אָרימע, פֿון שטורעם געטריבענע, דו נישט געטרייסטע,
getreiste nisht du getribene shturem fun orime du
consoled not you lashed storm by poor you

hinei, I will lay thy stones of glistening colors,

זע , איך לייג אויס דיַינע שטיינער אין , פֿאַרבן
farbn in shteiner daine ois leig ich ze
glistening colors in stones your out lay I behold

and lay thy yesod with sapphires.

און וועל דיך גרונטפֿעסטן מיט סאַפּירשטיינער.
sapirshteiner mit gruntfestn dich vel un
sapphires with foundations you(SG) will and

12 And I will make thy battlements of rubies,

יב און איך וועל מאַכן דיַינע טורעמשפּיצן פֿון רובין,
rubin fun turemshpitsn daine machn vel ich un
ruby of battlements your make will I and

and thy she'arim *(gates)* of carbuncles,

און דיַינע טויערן פֿון גאַרפֿונקלשטיינער,
garfunklshteiner fun toiern daine un
sparkling jewels of gates your and

and all thy walls of avnei chefetz *(precious stones)*.

און דיַין גאַנצן געמאַרק פֿון גלוסטיקע שטיינער.
shteiner glustike fun gemark gantsn dain un
stones precious of border all your and

13 And all thy banim shall be taught of Hashem;

יג און אַלע דיַינע קינדער וועלן זיַין געלערנטע פֿון ה ;
Hashem fun gelernte zain veln kinder daine ale un
Hashem of taught be will children your all and

and the shalom of thy banim shall be rav *(great)*.

און גרויס וועט זיַין דער שלום פֿון דיַינע קינדער .
kinder daine fun sholem der zain vet grois un
children your of peace the be will great and

14 In tzedakah *(righteousness)* shalt thou be established;

יד אויף גערעכטיקייט וועסטו אויפֿגעשטעלט ווערן ;
vern oifgeshtelt vestu gerechtikeit oif
become established will you(sg) righteousness in

thou shalt be far from oshek *(oppression, tyranny)*;

זיַי וויַט פֿון דריקונג ,
drikung fun vait zai
oppression from far be

for thou shalt not fear;

וואָרעם דאַרפֿסט נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht darfst vorem
have fear not you needed for

and thou shalt be far from mechitah *(terror)*;

און פֿון אַ בראָך ,
broch a fun un
disaster a of and

for it shall not come near thee.

וואָרעם ער וועט נישט גענענען צו דיר .
dir tsu genenen nisht vet er vorem
you(SG) to come near not will it because

15 Indeed, if attacking they stir up strife, it is not from Me;

טו זע , זאַמלען מעג מען זיך זאַמלען ,
zamlen zich men meg zamlen ze
assembled self they may assembled behold

אָבער אָן מײַן ווילן;
viln main on ober
will my without but

whosoever shall gather together against thee, yipol *(he shall fall)* for thy sake.

ווער עס זאַמלט זיך אויף דיר , וועט פֿאַלן
faln vet dir oif zich zamlt es ver
fall will you(SG) on self gather is whoever

. פֿון וועגן דיר
dir vegen fun
you(SG) concerning of

[16] See, I have created the charash *(ironsmith, blacksmith)*

that fanneth the red-hot coals in the eish *(fire)*,

the one forging a keli *(an instrument)* for his ma'aseh *(work)*;

and I have created the mashchit *(destroyer, waster, spoiler)* to destroy.

[17] No keli *(weapon, instrument)* that is formed

against thee shall prosper;

and every leshon *(tongue)* that shall rise against thee in mishpat *(judgment, accusation)*

tarshi'i *(thou shalt condemn, prove false, refute, prove wrong)*.

This is the nachalat avdei Hashem *(the heritage of the servants of* Hashem*)*,

and their tzedakah *(righteousness, vindication)* is from Me, saith Hashem.

55 Come, kol tzameh *(all ye who are thirsty)*, come ye to the mayim

and he that hath no kesef;

come ye, buy, and eat;

yes, come, buy yayin and cholov

טז זע , איך האָב באַשאַפֿן דעם מײַנסטער ,
ze hob ich dem bashafn mainster
behold have I the created master craftsman

וואָס בלאָזט אין דעם קוילפֿײַער,
vos blozt in dem koilfaier
which blows in the coal fire

און ברענגט אַרויס אַ געצײַג פֿאַר זײַן אַרבעט;
un brengt arois a getsaig far zain arbet
and bring out a weapon for its work

און איך האָב באַשאַפֿן דעם פֿאַרוויסטער
un ich hob bashafn dem farvister
and I have created the destroyer

צו צעשטערן.
tsu tseshtern
to destroy

יז איטלעך געצײַג וואָס וועט געפֿורעמט ווערן
itlech getsaig vos vet gefuremt vern
every weapon which will formed become

קעגן דיר , וועט נישט גלינגען ,
kegen dir nisht vet gelingen
against you(SG) not will prosper

און איטלעך צונג וואָס וועט זיך שטעלן אין
un itlech tsung vos vet zich shteln in
and every tongue which will self stand in

משפּט מיט דיר ,
mishpot mit dir
judgement with you(SG)

וועסטו שולדיק מאַכן .
vestu shuldik machn
will you(sg) guilty make

דאָס איז די אַרבּ פֿון די קנעכט פֿון ה ,
dos iz di arav fun di knecht fun Hashem
the is inheritance of the servants of Hashem

און זייער גערעכטער לוין פֿון מיר, זאָגט
un zeyer gerechter loin fun mir zogt
and their righteous wage from me declares

ה .
Hashem
Hashem

נה העי , אַלע דאָרשטיקע, קומט
hei ale dorshtike kumt
Behold all thirsty come

נאָך וואַסער,
noch vaser
after water

צו מאָל דער וואָס האָט נישט קיין געלט ;
tsu mol der vos hot nisht kein gelt
to even the which has not any money

קומט שאַפֿט אײַך אײַן און עסט,
kumt shaft aich ain un est
come procure you in and eat

און קומט שאַפֿט אײַך אײַן אָן גאָלט
un kumt shaft aich ain on gelt
and come procure you in without money

without kesef and without mekhir *(price, cost)*.

און אָן געצאָלט ווײַן און מילך .
milch un vain getsolt on un
milk and wine payment without and

[2] Why do ye spend kesef for that which is not lechem?

ב נאָך וואָס זאָלט איר געלט צאָלן פַֿאַר נישט-ברויט?
nisht-broit far tsoln gelt ir zolt vos noch
not-bread for render money you shall which after

And your labor for that which satisfieth not?

און אײַער מי פַֿאַר וואָס זעטיקט נישט?
nisht zetikt vos far mi aier un
not satisfies what for toil your and

Pay heed diligently unto Me, and eat ye that which is tov,

הערן הערט מיר צו , און עסט גוטס,
guts est un tsu mir hert hern
good eat and to me pay heed pay heed

and let your nefesh delight itself in deshen *(the best food, the fat of the land)*.

און אײַער זעל וועט זיך קוויקן מיט פֿעטס.
fets mit kvikn zich vet zel aier un
fats with delight self will soul your and

[3] Incline your ozen, and come unto Me;

ג נײַגט אײַער אויער, און קומט צו מיר,
mir tsu kumt un oier aier naigt
me to come and ear your incline

hear, and your nefesh shall live;

הערט , און אײַער זעל וועט לעבן;
lebn vet zel aier un hert
live will soul your and pay heed

and I will make with you a Brit Olam,

און איך וועל אײַך שליסן אַן אייביקן ברית ,
bris eibikn an shlisn aich vel ich un
covenant everlasting an establish you will I and

even the chasdei Dovid hane'emanim.

ווי די געטרייַע חסדים צו דָוִדן .
Dovidn tsu chasadim getraie di vi
Dovid to loving kindnesses faithful the as

[4] See, I have given him for an ed l'ummim *(witness to the Nations)*,

ד זע , אַן עדות צו די פֿעלקער האָב
hob felker di tsu eides an ze
have nations the to testimony a behold

איך אים געמאַכט,
gemacht im ich
made him I

a Nagid and Metzavveh *(commander)* for the Nations.

אַ פֿירשט און באַפֿעלער פֿון די אומות .
umes di fun bafeler un firsht a
peoples the of commander and ruler a

[5] Behold, thou shalt summon a Goy *(People)* that thou knowest not,

ה זע , אַ פֿאָלק וואָס דו קענסט נישט,
nisht kenst du vos folk a ze
not know you which people a behold

וועסטו רופֿן,
rufn vestu
call will you(sg)

and Goy that knew not thee shall run unto thee

און אַ פֿאָלק וואָס קען דיך נישט, וועט
vet nisht dich ken vos folk a un
will not you(SG) know which people a and

לויפֿן צו דיר ,
dir tsu loifn
you(SG) to run

l'ma'an *(for the sake of)* Hashem Eloheicha

פֿון וועגן ה׳ דײַן ג-ט,
G-t dain Hashem vegen fun
G-d your Hashem for the sake of of

and for Kadosh Yisroel;

און צוליב דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun heilikn dem tsulib un
Yisroel of Holy One the sake of the and

for He hath glorified thee.

וויַל ער האָט דיך באַשיינט .
basheint dich hot er vail
beautified you(SG) has he for

[6] Seek ye Hashem while He may be found,

[ו] זוכט ה וועָן ער קען געפֿונען ווערן ,
vern gefunen ken er ven Hashem zucht
become found can he while Hashem seek

call ye upon Him while He is karov *(near)*;

רופֿט אים וועָן ער איז נאָנט.
nont iz er ven im ruft
near is he while him call upon

[7] Let the rasha forsake his derech,

[ז] זאָל דער רשע פֿאַרלאָזן זײַן וועג,
veg zain farlozen roshe der zol
way his forsake wicked the let

and the ish aven his machshevot;

און דער מאַן פֿון אומרעכט זײַנע טראַכטונגען;
trachtungen zaine umrecht fun man der un
thoughts his injustice of man the and

and let him return unto Hashem,

און זאָל ער זיך אומקערן צו ה ,
Hashem tsu umkeren zich er zol un
Hashem to return self he let and

and He will have rachamim upon him;

און ער וועט אים דערבאַרעמען,
derbaremen im vet er un
have mercy him will he and

and to Eloheinu, for He will abundantly pardon.

און צו אלוקינו , וואָרעם ער פֿאַרגיט אַ סך .
sach a fargit er vorem Elokeinu tsu un
abounding a forgive he for our G-d to and

[8] For My machshevot are not your machshevot,

[ח] וואָרעם נישט מײַנע טראַכטונגען זײַנען אײַערע טראַכטונגען ,
trachtungen aiere zainen trachtungen maine nisht vorem
thoughts your are thoughts my not for

neither are the darkhei *(ways)* of you the darkhei of Me, saith Hashem.

און נישט אײַערע וועגן זײַנען מײַנע וועגן ,
vegen maine zainen vegen aiere nisht un
ways my are ways your not and

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[9] For as Shomayim is higher than ha'aretz,

[ט] וואָרעם ווי דער הימל איז העכער פֿון דער ערד ,
erd der fun hecher iz himel der vi vorem
earth the than higher is heaven the as for

so are the darkhei of Me higher than the darkhei of you,

אַזוי זײַנען מײַנע וועגן העכער פֿון אײַערע וועגן ,
vegen aiere fun hecher vegen maine zainen azoi
ways your than higher ways my are so

and My machshevot than your machshevot.

און מײַנע טראַכטונגען פֿון אײַערע טראַכטונגען .
trachtungen aiere fun trachtungen maine un
thoughts your of thoughts my and

[10] For as the geshem cometh down,

[י] וואָרעם אַזוי ווי עס נידערט פֿון הימל
himel fun nidert es vi azoi vorem
heaven from coming down it as in same way for

and the sheleg *(snow)* from Shomayim,

דער רעגן און דער שניי ,
shnei der un regn der
snow the and rain the

and returneth not to there,

און קערט זיך אַהין צו נישט אום ,
um nisht tsu ahin zich kert un
back not to there self returns and

but watereth ha'aretz,

נײַערט ער טרינקט אָן די ערד ,
erd di on trinkt er naiert
earth the on waters it but

and maketh it yield forth v'hitzmicha *(and sprout, spring up; Tzemach)*,

און באַפֿרוכט זי און באַשפּראָצט זי,
zi bashprotst un zi bafrucht un
it spring up and it makes fruitful and

that it may give zera to the zore'a *(sower)*,

און גיט זריעה צו דעם זייער,
zeyer dem tsu zerie git un
sower the to seed gives and

and lechem to the eater;

און ברויט צו דעם עסער;
eser dem tsu broit un
eater the to bread and

[11] So shall My Davar *(the Word of* Hashem*)* be that goeth forth out of My mouth;

יא אַזוי וועט זיין מײַן וואָרט וואָס גייט אַרויס
arois geit vos vort main zain vet azoi
out goes which word my be shall so

פֿון מײַן מויל :
moil main fun
mouth my of

He shall not return unto Me reikam *(empty, void)*

עס וועט זיך נישט אומקערן צו מיר לײדיק,
leidik mir tsu umkeren nisht zich vet es
empty me to return not self shall it

but He shall do that which I please,

נײַערט עס וועט טאָן וואָס איך האָב געוואָלט,
gevolt hob ich vos ton vet es naiert
wanted have I what do will it but

and He shall accomplish the purpose whereto I sent Him.

און באַגליקן אום וואָס איך האָב עס געשיקט.
geshikt es hob ich vos um baglikn un
sent it have I which back succeed and

[12] For ye shall go out with simcha,

יב וואָרעם מיט שׂימחה וועט איר אַרויסגיין,
aroisgein ir vet simche mit vorem
go out you will joy with for

and be led back with shalom;

און בשלום וועט איר געפֿירט ווערן ;
vern gefirt ir vet besholem un
become led forth you will in peace and

the harim and the geva'ot *(hills)*

די בערג און די הייכן
heichn di un berg di
hills the and mountains the

shall break forth into singing before you,

וועלן אויסברעכן פֿאַר אײַך אין געזאַנג,
gezang in aich far oisbrechn veln
song in you before break forth will

and kol atzei hasadeh shall clap their hands.

און אַלע ביימער פֿון פֿעלד וועלן קלאַפּן די הענט .
hent di klapn veln feld fun beimer ale un
hands the clap will field of trees all and

[13] Instead of the thornbush shall come up the cypress,

יג אַנשטאָטן דאָרן וועט אויפֿגיין אַ ציפּרעס,
tsipres a oifgein vet dorn anshtotn
cypress a come up will thornbush instead of

and instead of the sirpad *(nettle, prickly herb)* shall come up the myrtle;

און אַנשטאָטן ווילדגעוועקס וועט אויפֿגיין אַ מירט ;
mirt a oifgein vet vildgeveks anshtotn un
myrtle a come up will thistles instead of and

and it shall be to Hashem for a Shem,

און עס וועט זיין פֿאַר אַ נאָמען צו ה ,
Hashem tsu nomen a far zain vet es un
Hashem to name a for be will it and

for an ot olam lo yikaret *(everlasting sign that shall not be cut off)*.

פֿאַר אַן אייביקן צייכן וואָס וועט נישט
nisht vet vos tseichn eibikn an far
not will that sign everlasting an for

פֿאַרשניטן ווערן .
vern farshnitn
become cut off

56 Thus saith Hashem:

נו אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

Be shomer over mishpat,
and do tzedakah *(righteousness)*;

היט רעכט, און טוט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit tut un recht hit
righteousness do and right keep

for My Yeshu'ah *(salvation)* is
near to come,

וואָרעם נאָנט איז מײַן הילף צו קומען ,
kumen tsu hilf main iz nont vorem
come to salvation my is near for

and My tzedakah to be revealed.

און מײַן גערעכטיקייט זיך צו אַנטפלעקן .
antplekn tsu zich gerechtikeit main un
be revealed to self righteousness my and

[2] Ashrei enosh that doeth this,

ב וויל צו דעם מאַן וואָס טוט דאָס דאָזיקע,
dozike dos tut vos man dem tsu voil
this this does who man the to blessed

and the ben adam that layeth
hold on it;

און דעם מענטשנקינד וואָס האַלט זיך דעראָן !
deron zich halt vos mentshnkind dem un
thereon self holds who son of man the and

that is shomer Shabbos avoiding
chillul Shabbos,

וואָס היט שבת , אים נישט צו פֿאַרשוועכן,
farshvechn tsu nisht im Shabbos hit vos
profane to not it Shabbos keeps who

and is shomer to keep his yad
from doing kol rah.

און היט זײַן האַנט פֿון צו טאָן אַ שום בייז.
beiz shum a ton tsu fun hant zain hit un
evil anything an do to from hand his keeps and

[3] Neither let the ben hanekhar,

ג און נישט זאָגן זאָל דער פֿרעמד-געבאָרענער ,
fremd-geborener der zol zogn nisht un
one born a foreigner the shall say not and

that hath joined himself to
Hashem, speak, saying:

וואָס באַהעפֿט זיך צו ה , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Hashem tsu zich baheft vos
say to so Hashem to self joined who

Hashem hath utterly separated
me from His people;

אָפּזונדערן וועט מיך אָפּזונדערן ה
Hashem opzundern mich vet opzundern
Hashem separate me will separate

פֿון זײַן פֿאָלק ;
folk zain fun
people his from

neither let the saris say:

און נישט זאָגן זאָל דער סָריס :
saris der zol zogn nisht un
eunuch the shall say not and

See, I am an etz yavesh *(dry tree)*.

זע , איך בין אַ טרוקענער בוים .
boim trukener a bin ich ze
tree dry a am I behold

[4] For thus saith Hashem

ד וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט
gezogt Hashem hot azoi vorem
said Hashem has so for

unto the sarisim that are shomer
Shabbos over My Shabbatot,

אויף די סָריסים וואָס היטן מײַנע שבתים ,
Shabbosim maine hitn vos sarisim di oif
Shabbos my keep who eunuchs the to

and choose the things that
please Me,

און וויילן אויס דאָס וואָס איך וויל,
vil ich vos dos ois veiln un
will I which that out will and

and hold fast to My Brit:

און האַלטן זיך אָן מײַן ברית :
bris main on zich haltn un
covenant my on self holds fast and

[5] Even unto them will I give in Mine Bais

ה זיי וועל איך געבן אין מײַן הויז
hoiz main in gebn ich vel zei
house my in give I will them

within My chomot a yad vashem tov

, און אין מײַנע מויערן אַן אָנדענק און אַ נאָמען
nomen a un ondenk an moiern maine in un
name a and memorial a walls my within and

better than of banim and of banot;

; בעסער פֿון זין און פֿון טעכטער
techter fun un zin fun beser
daughters than and sons than better

I will give them a Shem Olam,

, אַן אייביקן נאָמען וועל איך זיי געבן
gebn zei ich vel nomen eibikn an
give them I will name everlasting an

that shall not be yikaret *(cut off)*.

. וואָס וועט נישט פֿאַרשניטן ווערן
vern farshnitn nisht vet vos
become be cut off not will which

[6] Also the bnei hanekhar, that join themselves to Hashem

, ו און די פֿרעמדגעבאָרענע וואָס באַהעפֿטן זיך צו ה
Hashem tsu zich baheftn vos fremdgeborene di un
Hashem to self join who foreign born the and

to minister unto Him,

, אים צו טאָן דינסט
dinst ton tsu im
service do to him

and l'ahavah es Shem Hashem,

, און ליב צו האָבן דעם נאָמען פֿון ה
Hashem fun nomen dem hobn tsu lib un
Hashem of name the have to love and

to be His avadim,

; אים צו זיין פֿאַר קנעכט
knecht far zain tsu im
servants for be to him

every one that is shomer Shabbos avoiding chillul Shabbos,

, איטלעכער וואָס היט שבת אים נישט צו פֿאַרשוועכן
farshvechn tsu nisht im Shabbos hit vos itlecher
profane to not it Shabbos keeps who everyone

and holds fast My Brit;

. און וואָס האַלטן מײַן ברית
bris main haltn vos un
covenant my holds fast which and

[7] Even them will I bring to My Har Kodesh,

ז זיי וועל איך ברענגען צו מײַן הייליקן באַרג ,
barg heilikn main tsu brengen ich vel zei
mountain holy my to bring I will them

and make them have simcha in My Bais Tefillah;

; און וועל זיי דערפֿרייען אין מײַן הויז פֿון געבעט
gebet fun hoiz main in derfreyen zei vel un
prayer of house my in gladden them will and

their olot and their zevakhim

זייערע בראַנדאָפּפֿער און זייערע שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer zeyere un brandopfer zeyere
slaughter sacrifice their and olah their

shall be accepted upon Mine Mizbe'ach;

; וועלן זײַן צו באַווילקונג אויף מײַן מזבח
mizbeyech main oif bavilikung tsu zain veln
altar my on approved to be will

for Mine Bais shall be called

. וואָרעם מײַן הויז וועט גערופֿן ווערן
vern gerufn vet hoiz main vorem
become called will house my for

Bais Tefillah l'khol HaAmim *(House of Prayer for All Nations)*.

. דאָס הויז פֿון געבעט פֿאַר אַלע פֿעלקער
felker ale far gebet fun hoiz dos
nations all for prayer of house the

[8] Thus says Adonoi Hashem,

ח אַזוי זאָגט אֲדֹנָי ה ,
Hashem Adonoi zogt azoi
Hashem Adonoi declares so

Who gathereth the Nidchei Yisroel *(the outcasts of Israel, i.e., those being divinely gathered back from the Golus)*:

דער וואָס זאַמלט אײַן די פֿאַרשטויסענע
farshtoisene di ain zamlt vos der
banished the ones in gathers who the one
פֿון ישׂרָאֵל זאָגט :
zogt Yisroel fun
declares Yisroel of

Yet will I gather others,

איך וועל נאָך אײַנזאַמלען צו אים,
im tsu ainzamlen noch vel ich
him to gather in besides will I

besides those that are already gathered.

צו זײַנע געזאַמעלטע .
gezamelte zaine tsu
gathered ones his to

[9] All ye animals of the wild, come to devour,

ט אַלע חיות פֿון פֿעלד, קומט אַהער עסן,
esen aher kumt feld fun chayes ale
eat here come field of wild animals all

yes, all ye animals in the ya'ar *(forest)*.

אַלע חיות אין וואַלד!
vald in chayes ale
forest in wild animals all

[10] His tzof *(watchmen, sentinels, nevi'im)* are ivrim *(blind)*;

י זײַנע וועכטער זײַנען בלינדע אַלע,
ale blinde zainen vechter zaine
all blind are watchman his

they all lack da'as,

זיי וויסן גאָרניט ;
gornit veisn zei
nothing know they

they are all kelavim illemim *(mute watchdogs)* that cannot bark;

שטומע הינט זײַנען זיי אַלע, זיי קענען נישט בילן;
biln nisht kenen zei ale zei zainen hint shtume
bark not can they all they are dogs mute

lying around dreaming, they love to slumber.

זיי ליגן און חלומען , זיי האָבן ליב שלאָפֿן.
shlofn lib hobn zei cholemen un lign zei
sleep love have they dreaming and lying down they

[11] Yes, they are kelavim azei nefesh *(hungry dogs)* never satisfied,

יא זיי זײַנען ווילד זשעדנע , די הינט און
zei zhedne vild zainen hint di un
they ravenous wildly are dogs the and
נישט וויסן פֿון זעט ;
zet fun nisht veisn
satiety of not know

and they are ro'im *(shepherds)* with no da'as;

יענע זײַנען פֿאַסטוכער וואָס וויסן נישט און
nisht veisn vos pastucher zainen yene un
not know who shepherds are those and
אַכט צו געבן;
gebn tsu acht
give to attention

they all look to their own way,

זיי אַלע קערן זיך צו זייער וועג,
veg zeyer tsu zich kern ale zei
way their to self turn all they

every one having his end fixated on his own gain.

איטלעכער צו זײַן גײַציקייט , פֿון עק צו עק .
ek tsu ek fun gaitsikeit zain tsu itlecher
end to end from gain his to each one

[12] Come ye, say they, I will get yayin,

יב קומט, איך וועל ברענגען ווײַן ,
vain brengen vel ich kumt
wine bring will I come

and we will fill ourselves with shechar *(strong drink)*;

און לאָמיר זויפֿן דעם טרונק;
trunk dem zoifn lomir un
drink the guzzle let us and

and makhar *(tomorrow)* shall be like this day,

און ווי דער אַזוי זאָל זײַן מאָרגעדיקער טאָג,
tog morgediker zain zol azoi der vi un
day tomorrow be shall so the one as and

and gadol yeter me'od *(and even much better)*.

און גרעסער נאָך פֿיל .
fil noch greser un
much still greater and

57 The tzaddik perisheth,

נז דער גערעכטער גייט אונטער,
unter geit gerechter der
under go righteous the

and no ish layeth it to lev;

און קיין מענטש נעמט נישט צום האַרצן,
hartsn tsum nisht nemt mentsh kein un
heart to not take man any and

and anshei chesed are taken away,

און פֿרומע לײַט ווערן אַוועקגענומען ,
avekgenumen vern lait frume un
taken away become people faithful and

none considering that the tzaddik is taken away

און קיינער באַטראַכט נישט, אַז פֿון וועגן
vegen fun az nisht batracht keiner un
concerning from that not considers anyone and

דער שלעכטקייט
shlechtikeit der
wickedness the

from the ra'ah *(evil, calamity)* to come.

איז אַוועקגענומען געוואָרן דער גערעכטער.
gerechter der gevorn avekgenumen iz
righteous the having become taken away is

[2] He shall enter into shalom;

[ב] ער גייט צו זײַן פֿריד ;
frid zain tsu geit er
peace his to goes he

they shall rest in their mishkevot *(couches, i.e., tombs)*,

אויף זייערע קבֿר-געלעגערס רוען
ruen keyver-gelegers zeyere oif
rest grave beds their on

each one walking in his nekhochah *(uprightness, integrity, honesty)*.

די וואָס זײַנען געגאַנגען אין זייער ערלעכקייט .
erlechkeit zeyer in gegangen zainen vos di
uprightness their in having gone are which the ones

[3] But draw near to here,

[ג] און איר גענענט אַהער,
aher genent ir un
here comes near you and

ye bnei onenah *(you children of a sorceress)*,

זין פֿון אַ כישופֿמאַכערין ,
kishufmacherin a fun zin
sorceress a of sons

zera mena'ef *(offspring of an adulterer)* and she who plays the zonah.

זאָמען פֿון אַ נואַף און אַ זונה .
zoine a un noyef a fun zomen
harlot a and adulterer a of seed

[4] At whom are you sneering?

[ד] אויף וועמען מאַכט איר אײַך לוסטיק?
lustik aich ir macht vemen oif
merry you yourselves you do you make whom at

Against whom make ye a wide mouth,

אויף וועמען רײַסט איר אויף דאָס מויל ,
moil dos oif ir raist vemen oif
mouth the on you do you tear open whom at

and draw out the leshon?

שטעקט איר אַרויס אַ צונג ?
tsung a arois ir shtekt
tongue a out you stick out

Are ye not yeledim of peysha *(rebellion)*,

פֿאַר וואָר , איר זײַט קינדער פֿון פֿאַרברעך ,
farbrech fun kinder zait ir vor far
transgression of children are you surely for

זאָמען פֿון ליגן ,
lign fun zomen
deceit of seed
zera sheker?

ה איר וואָס דערהיצט איַך צווישן
tsvishn aich derhitst vos ir
among you yourselves inflame who you
[5] Enflaming yourselves among elim *(oaks, big trees)*

די אייכנבוימער ,
eichnbeimer di
oaks trees the

אונטער יעטוועדער צווייגהאַפֿטיקן בוים ;
boim tsvaighaftikn yetveder unter
tree leafy every under
under every spreading tree,

וואָס שעכט די קינדער אין די טאָלן ,
toln di in kinder di shecht vos
valleys the in children the slaughter which
slaughtering the yeladim in the valleys

אונטער די שפאַלטן פֿון די פֿעלדזן.
feldzn di fun shpaltn di unter
rocks the of crevices the under
under the clefts of the rocks?

ו צווישן די גלאַטע שטיינער פֿון טאָל איז דיַין טייל ,
teil dain iz tal fun shteiner glate di tsvishn
part your is valley of of stones smooth the among
[6] Among the smooth stones of the wadi is thy chelek;

זיי , זיי זיַינען דיַין גורל ;
goirl dain zainen zei zei
lot your are they they
they are thy goral;

צו זיי אויך האָסטו געגאָסן , גיסאָפּפֿער
gisopfer gegosn hostu oich zei tsu
drink offering poured out have you also them to
even to them hast thou poured nesekh,

האָסטו אויפֿגעבראַכט שפּייזאָפּפֿער.
shpaizopfer oifgebracht hostu
minchah brought up have you
thou hast offered minchah.

זאָל איך וועגן דעם זיך באַרוען ?
baruyen zich dem vegen ich zol
relent self this concerning I shall
For these [provocations], should I relent?

ז אויף אַ הויכן און דערהויבענעם באַרג
barg derhoibenem un hoichn a oif
mountain lofty and high a upon
[7] Upon a lofty and high har

האָסטו דיַין געלעגער געמאַכט ;
gemacht geleger dain hostu
made bed your have you
hast thou set up thy mishkav *(bed i.e., fertility rites)*;

אַהין אויך ביסטו אַרויפֿגעגאַנגען שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer aroifgegangen bistu oich ahin
slaughter sacrifice having gone up are you also there
there wentest thou up to offer zevach.

צו שלאַכטן .
shlachtn tsu
to sacrifice to

ח און הינטער דער טיר און דעם מְזוּזָה
mezuzah dem un tir der hinter un
doorpost the and door the behind and
[8] Behind the delet also and the mezuzah *(doorpost)*

האָסטו אַרויפֿגעטאָן דיַין דערמאָנצייכן ,
dermontseichn dain aroifgeton hostu
memorial sign your set up have you
hast thou set up thy zikron *([pornographic and idolatrous] memorial)*;

וואָרעם פֿון מיר ביסטו אָפֿן אַוועקגעגאַנגען ;
avekgegangen ofen bistu mir fun vorem
gone way openly are you me from for
deserting Me, thou hast uncovered thyself, and art gone up;

thou hast enlarged thy mishkav *(bed)*

האָסט ברייט געמאַכט דיין געלעגער,
geleger dain gemacht breit host
bed your made enlarge have

and cut for thee with them [a Brit];

און האָסט דיר מיט זיי אַ בונד געמאַכט
gemacht bund a zei mit dir host un
made covenant a them with you(SG) have and

thou lovedst their mishkav *(bed)*

וואָס דו האָסט זייער געלעגער ליב געהאַט,
gehat lib geleger zeyer host du vos
had love bed their have you which

where thou hast looked on their yad.

זייער האַנט געזען.
gezen hant zeyer
seen hand their

9 And thou wentest to Melech;

ט און ביסט געגאַנגען צום מלך מיט זאַלב,
zalb mit melech tsum gegangen bist un
oil with king to having gone are and

with shemen thou didst increase thy perfumes,

און האָסט געמערט דיינע בשׂמים ;
b'somaim daine gemert host un
spices your multiplied have and

and didst send thy envoys far,

און האָסט געשיקט דיינע שלוחים ביז אין דער וויַט ,
vait der in biz shluchim daine geshikt host un
afar off the in unto messengers your sent have and

even down unto Sheol.

און ביז אין שְׁאוֹל געמאַכט נידערן .
nidern gemacht Sheol in biz un
go down made Sheol in unto and

10 Thou art wearied in the length of thy derech;

י פון דיינע פיל וועגן ביסטו מיד געוואָרן ,
gevorn mid bistu vegen fil daine fun
having become weary are you ways many your from

yet saidst thou not: It is hopeless;

אָבער האָסט נישט געזאָגט: פאַרפאַלן!
farfaln gezogt nisht host ober
hopeless said not have but

thou hast found the chayyat yad *(life of hand, power)* of thine;

שטאַרקייט אין דיין האַנט האָסטו געפונען ,
gefunen hostu hant dain in shtarkeit
found have you hand your in strength

therefore thou wast not faint.

דערום האָסטו זיך נישט געקימערט.
gekimert nisht zich hostu derum
concerned not self have you therefore

11 And of whom hast thou dreaded or feared,

יא און פאַר וועמען האָסטו זיך געשראָקן און מורא געהאַט,
gehat moire un geshrokn zich hostu vemen far un
had fear and afraid self have you whom for and

that thou hast lived a lie,

אַז דו זאָלסט זיך פאַרשטעלן?
farshteln zich zolst du az
hide self you(SG) shall you that

and hast not remembered Me,

אַז אָן מיר האָסטו נישט געדאַכט ,
gedacht nisht hostu mir on az
remembered not have you me on that

nor laid it to thy lev *(i.e., pondered it)*?

נישט גענומען זיך צום האַרצן;
hartsn tsum zich genumen nisht
heart to self taken not

Have not I held My peace me'olam *(even from of old)*,

פאַר וואָר , איך שווייג , און פון אייביק אָן,
on eibik fun un shvaig ich vor far
on long time from and be silent I surely for

and thou fearest Me not?

דערום האָסטו נישט מורא פאַר מיר.
mir far moire nisht hostu derum
me before fear not have you therefore

[12] I will preach thy tzedakah,

יב וועל איך דערציילן דײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit dain dertseiln ich vel
righteousness your tell I will

and thy ma'asim, that they shall not profit thee.

און דײַנע מעשׂים, זיי וועלן דיר נישט גוטס טאָן.
ton guts nisht dir veln zei meisim daine un
do good things not you(SG) will they deeds your and

[13] When thou criest for help, let thy kibutzim *(heaps, collections)* save thee;

יג אַז דו שרײַסט , זאָלן דײַנע געזעמלטן
gezemlen daine zoln shraist du az
gatherings your shall cry aloud you when

דיך מציל זײַן ;
zain matsl dich
be save you(SG)

but the ruach shall carry them all away;

אָבער זיי אַלעמען וועט דער ווינט אַוועקטראָגן,
avektrogen vint der vet alemen zei ober
carry away wind the will all they but

hevel shall take them;

וועט אַ הויך אַוועקגענעמען;
aveknemen hoich a vet
taken away high a will

but he that putteth his trust in Me shall inherit eretz,

און דער וואָס באַשיצט זיך אין מיר וועט
vet mir in zich bashitst vos der un
will me in self shelters which the one and

אַרבן דאָס לאַנד,
land dos arben
land the inherit

and shall inherit My Har Kodesh;

און ירשענען מײַן הייליקן באַרג .
barg heilikn main yarshen un
mountain holy my inherit and

[14] And shall say:

יד און ער וועט זאָגן :
zogn vet er un
say will he and

Build ye [a road], build ye [a road], prepare the Derech,

טרעט אויס, טרעט אויס, ראַמט אָפּ דעם וועג,
veg dem op ramt ois tret ois tret
way the away clear out tread out tread

remove the michshol *(stumblingblock, obstacle)*

הייבט אויף די שטרויכלונג
shtroichlung di oif heibt
stumbling block the up raise

from the Derech Ami *(the Way, Road of My People)*.

פֿון דעם וועג פֿון מײַן פֿאָלק .
folk main fun veg dem fun
people my of way the from

[15] For thus saith the High and Exalted,

טו וואָרעם אַזוי זאָגט דער הויכער און דערהויבענער,
derhoibener un hoicher der zogt azoi vorem
exalted and high the declares so for

Shokhen Ad *(the One Who abideth forever, i.e., Who inhabits eternity)*, Kadosh Shmo:

דער וואָס ווינט אין אייביקייט, און הייליק
heilik un eibikeit in voint vos der
holy and eternity in dwells who the one

איז זײַן נאָמען :
nomen zain iz
name his is

I dwell in marom v'kadosh *(the high and holy place)*,

אין הויכקייט און הייליקייט טו איך רוען ,
ruen ich tu heilikeit un hoichkeit in
dwell I do holiness and highness in

with him also that is of a contrite and lowly ruach,

אָבער אויך בײַם דערשלאָגענעם און געפּאַלענעם אין געמיט,
gemit in gefalenem un dershlogenem baim och ober
spirit in lowly and crushed with the also but

to revive the ruach of the shefalim *(humble, lowly ones)*

אויפצולעבן דאָס געמיט פֿון געפֿאַלענע,
gefalene fun gemit dos oiftsulebn
fallen of spirit the to revive

and to revive the lev nidka'im *(contrite of heart)*.

און אויפצולעבן דאָס האַרץ פֿון דערשלאָגענע.
dershlogene fun harts dos oiftsulebn un
crushed of heart the to revive and

[16] For I will not contend l'olam *(forever)*,

טז וואָרעם נישט אייביק טו איך קריגן ,
krign ich tu eibik nisht vorem
contend I do forever not for

neither will I lanetzach *(always)* be in wrath;

און נישט תּמיד טו איך צערענען;
tserenen ich tu tamid nisht un
be angry I do always not and

for the ruach *(spirit)* would grow faint before Me,

וואָרעם דער גײַסט וואָס באַקלײדט זיך , איז פֿון מיר,
mir fun iz zich bakleidt vos gaist der vorem
me from is self clothed which spirit the for

even the neshamot *(souls)* which I have made.

און די נשמות האָב איך געמאַכט.
gemacht ich hob neshomes di un
made I have souls the and

[17] For the avon *(iniquity)* of his covetousness

יז פֿאַר דער זינד פֿון זײַן גײַציקייט
gaitsikeit zain fun zind der far
gain his of sin the for

was I in wrath, and struck him;

האָב איך געצערנט , און אים געשלאָגן,
geshlogn im un getsernt ich hob
struck him and been angry I have

I hid, and was in wrath,

מיך פֿאַרבאָרגן און געצערנט ,
getsernt un farborgen mich
was angry and hid myself

and he went on shovav *(backsliding)*

ווײַל ער איז אָפּקערעריש געגאַנגען
gegangen opkererish iz er vail
having gone deceptive is he because

in the derech of his lev *(heart)*.

אין וועג פֿון זײַן האַרצן.
hartsn zain fun veg in
heart his of way in

[18] I have seen the drakhim of him,

יח איך האָב געזען זײַנע וועגן ,
vegen zaine gezen hob ich
ways his seen have I

and will heal him; I will lead him also,

אָבער איך וועל אים הײלן, און וועל אים פֿירן,
firn im vel un heiln im vel ich ober
lead him will and heal him will I but

and restore nichumim *(comforts)*

און וועל באַצאָלן נחמות
nchmut batsoln vel un
comforts repay will and

unto him and to his avelim *(mourners)*.

אים און זײַנע טרויערער.
troierer zaine un im
mourners his and him

[19] I create the [repentant] fruit of the lips;

יט איך באַשאַף אַ ליפּנפֿרוכט :
lipnfrucht a bashaf ich
fruit of the lips a create I

Shalom, shalom to him that is far off,

שלום , שלום צום נאָנטן און צום ווײַטן!
vaitn tsum un nontn tsum sholem sholem
far to and near to peace peace

and to him that is near, saith Hashem;

זאָגט ה ,
Hashem zogt
Hashem declares

and I will heal him.

און איך וועל אים היילן.
heiln im vel ich un
heal him will I and

[20] But the resha'im are like the troubled yam *(sea)*,

כ אָבער די רשעים זיַינען ווי אַ ים
yam a vi zainen reshoim di ober
the sea a like are wicked ones the but

אַ געטריבענער,
getribener a
troubled a

when it cannot sheket *(be quiet)*,

וואָס קען זיך נישט אײַנשטילן,
ainshtiln nisht zich ken vos
be still not self can which

whose mayim cast up mire and mud.

און זיַנע וואַסערן טרייַבן קויט און ליים.
leim un koit traibn vasern zaine un
dirt and filth driving waters its and

[21] There is no shalom, saith Elohai,

כא נישטאָ קיין שלום , זאָגט מײַן ג-ט,
G-t main zogt sholem kein nishto
G-d my declares peace any not

for the resha'im.

פַֿאַר די רשעים .
reshoim di far
wicked ones the for

58 נח

Cry aloud, restrain not,

רוף מיט קעל , זאָלסט נישט צוריקהאַלטן,
tsurikhaltn nisht zolst kel mit ruf
hold back not may you(SG) throat with call

lift up thy kol *(voice)* like the shofar,

אַזוי ווי אַ שופֿר הייב אויף דײַן קול ,
kol dain oif heib shoifer a vi azoi
voice your up lift shofar a as like

and preach to My people their peysha *(transgression, rebellion)*

און זאָג מײַן פֿאָלק זייער פַֿאַרברעך ,
farbrech zeyer folk main zog un
transgression their people my tell and

and Bais Ya'akov their chattot.

און דעם הויז פֿון יעקבֿ זייערע זינד.
zind zeyere Yaakov fun hoiz dem un
sin their Yaakov of house the and

[2] Yet they seek Me yom yom *(daily)*,

ב און זיי זוכן מיך נאָך טאָג פֿאַר טאָג,
tog far tog noch mich zuchn zei un
day by day yet me seek they and

and for the da'as of My Drakhim they seem eager,

און וויסן מײַנע וועגן באַגערן זיי !
zei bageren vegen maine visen un
they crave ways my to know and

like a Goy *(Nation)* that doeth tzedakah,

אַזוי ווי אַ פֿאָלק וואָס טוט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit tut vos folk a vi azoi
righteousness does that people a as like

like one that did not forsake mishpat Elohav;

און פַֿאַרלאָזט נישט דאָס געזעץ פֿון זײַן ג-ט,
G-t zain fun gezets dos nisht farlozt un
G-d its of law the not forsakes and

they ask of Me the mishpetei-tzedek;

פַֿאַרלאַנגען זיי פֿון מיר משפּטים גערעכטע,
gerechte mishpotim mir fun zei farlangen
righteous judgments me from they request

they seem eager for kirvat Elohim *(getting close to G-d, revival)*.

די נאָענטקייט פֿון ה באַגערן זיי .
zei bageren Hashem fun nontkeit di
they crave Hashem of nearness the

[3] Why have we done a tzom, say they, and Thou seest not?

ג פַֿאַר וואָס פַֿאַסטן מיר, און דו זעסט נישט?
nisht zest du un mir fasten vos far
not you see you and we fast which for

Why have we afflicted nafsheinu,
and Thou takest no notice?

פַיִניקן מיר אונדזער זעל, און דו מערקסט נישט?
nisht merkst du un zel undzer mir painiken
not observe you and soul our we afflict

See, in your yom tzom ye find chefetz *(pleasure, personal advantage)*

זעט, אין טאָג פֿון אייער פֿאַסטן געפֿינט איר אַן עסק,
esk an ir gefint fasten aier fun tog in zet
business an you find fast your of day in behold

and exploit all your toilers.

און אַלע אייַערע אַרבעטער טוט איר דריקן.
drikn ir tut arbeter aiere ale un
oppress you do workers your all and

[4] See, ye undergo a tzom for grievance and strife,

[ד] איר פֿאַסט דאָך נאָר פֿאַר קריג און שטרייַט,
shtrait un krig far nor doch fast ir
debate and strife for only still fast you

and to strike with the fist of resha;

און צו שלאָגן מיטן פֿויסט פֿון אומרעכט;
umrecht fun foist mitn shlogn tsu un
injustice of fist with strike to and

ye shall not do a tzom as ye do today,

איר פֿאַסט נישט אין אַזאַ טאָג
tog aza in nisht fast ir
day such in not fast you

to make your voice to be heard on marom.

צו מאַכן הערן אין דער הייך אייַער קול.
kol aier heich der in hern machn tsu
voice your height the in be heard make to

[5] Is such as this a tzom that I have chosen?

[ה] איז אַזאַ דאָס פֿאַסטן וואָס איך האָב אויסגעוויילט?
oisgeveilt hob ich vos fasten dos aza iz
chosen have I which fast the such is

Merely for adam to afflict his nefesh?

אַ טאָג פֿאַר אַ מענטשן צו פּיַניקן זיין זעל?
zel zain painiken tsu mentshn a far tog a
soul his afflict to man a for day a

To bow down his rosh like a bulrush,

צו בייגן ווי אַ וואַסערריטל זיין קאָפּ,
kop zain vaserritl a vi beigen tsu
head his reed a like bend to

and to spread sackcloth and efer *(ashes)* under him?

און זאַק און אַש זאָל ער זיך אויסבעטן?
oisbetn zich er zol ash un zak un
spread out self he shall ashes and sackcloth and

Wilt thou call this a tzom,

צי דאָס רופֿסטו פֿאַסטן,
fasten rufstu dos tsi
fasting you call this or

and a yom ratzon *(a day of acceptance, an acceptable day)* unto Hashem?

און אַ טאָג פֿון באַווילקונג צו ה'?
Hashem tsu bavilikung fun tog a un
Hashem to favor of day a and

[6] Is not this the tzom that I have chosen?

[ו] איז נישט דאָס פֿאַסטן וואָס איך האָב אויסגעוויילט:
oisgeveilt hob ich vos fasten dos dos nisht iz
chosen have I which fast the this not is

To loose the chartzubbot resha *(chains of wickedness, injustice)*,

לויז מאַכן די קייטן פֿון אומרעכט,
umrecht fun keitn di machn loiz
injustice of chains the make release

to undo the aguddot motah *(bindings of the yoke bar)*,

אָפּבינדן די בינדשטריק פֿון יאָך,
yoch fun bindshtrik di opbindn
yoke of bonds the remove

and to let the retzutzim *(oppressed ones)* go as chafeshim *(free ones)*,

און אַרויסלאָזן פֿרייַ די געדריקטע,
gedrikte di frai aroislozn un
oppressed the free let go and

and that ye break kol motah *(every yoke of oppression)*?

און יעטוועדער יאָך זאָלט איר צעברעכן?
tsebrechn ir zolt yoch yetveder un
break you shall yoke every and

[7] Is it not paras lechem *(breaking bread of thine, i.e., serving food)* to the hungry,

ז איז עס נישט, אָפּצובראכן פֿון דײַן ברויט
broit dain fun optsubrechn nisht es iz
bread your of share not it is
דעם הונגעריקן ,
hungerikn dem
hungry the

and that thou bring the homeless aniyyim *(poor)* to thy bais?

און פֿאַרוואָגלטע אָרימע זאָלסטו אַריינברענגען אין הויז ?
hoiz in arainbrengen zolstu orime farvoglte un
house in bring in shall you poor cast off and

When thou seest the arom *(naked)*, that thou cover him with clothing;

אַז דו זעסט אַ נאַקעטן, זאָלסטו אים באַדעקן,
badekn im zolstu naketn a zest du az
cover him shall you naked a you see you when

and that thou hide not thyself from thine own basar *(flesh and blood, kinspeople)*?

און פֿון דײַן אייגן פֿלייש זאָלסטו זיך
zich zolstu fleish eigen dain fun un
self shall you flesh one's own your of and
נישט פֿאַרהוילן?
farhoiln nisht
hide not

[8] Then shall thy light break forth like the shachar *(dawn)*,

ח דענצמאָל וועט אויסברעכן ווי דער פֿרימאָרגן דײַן ליכט,
licht dain frimorgn der vi oisbrechn vet dentsmol
light your morning the as break forth will then

and thine healing titzmach *(shall spring forth; Tzemach)* speedily;

און דײַן היילונג וועט אַרויסשפּראָצן גיך ;
gich aroisshprotsn vet heilung dain un
quickly spring up will healing your and

and thy tzedek shall go before thee;

און דיר פֿאַרויס וועט גיין דײַן געראָטקייט ,
gerechtikeit dain gein vet farois dir un
righteousness your go will ahead of you(SG) and

the kavod Hashem shall be thy rearguard.

און די פּראַכט פֿון ה׳ וועט דיך נאָכבאַלייטן.
nochbaleitn dich vet Hashem fun pracht di un
rear guard you(SG) will Hashem of glory the and

[9] Then shalt thou call, and Hashem shall answer;

ט דענצמאָל וועסטו רופֿן, און ה׳ וועט ענטפֿערן;
entfern vet Hashem un rufn vestu dentsmol
answer will Hashem and call will you(sg) then

thou shalt cry for help, and He shall say: Hineni!

וועסט שרײַען, און ער וועט זאָגן: דאָ בין איך!
ich bin do zogn vet er un shraien vest
I am here say will he and cry out will

If thou remove from the midst of thee the motah *(yoke)*,

אַז דו וועסט אָפּטאָן פֿון צווישן דיר
dir tsvishn fun opton vest du az
you(SG) among of remove will you when
פֿאַריאָכונג ,
faryochung
enslaving yoke

the pointing of the etzba *(finger [of contempt])* and speaking aven *(evil, lashon hora)*;

טייטלען מיטן פֿינגער, און רעדן אומרעכט;
umrecht redn un finger mitn teitlen
iniquity speaking and finger with pointing

[10] And if thou draw out thy nefesh to the hungry,

י און וועסט אויסשטרעקן צום הונגעריקן דײַן זעל ,
zel dain hungerikn tsum oisshtrekn vest un
soul your hungry to stretch out will and

and satisfy the nefesh of the afflicted,

און די געדריקטע זעל וועסטו זעטן ;
zetn vestu zel gedrikte di un
be satisfied will you(sg) soul oppressed the and

then shall thy ohr rise in choshech,

דענצמאָל וועט אויפֿשײַנען אין חושך דײַן ליכט,
licht dain choishech in oifshainen vet dentsmol
light your darkness in dawn will then

and thy darkness shall be as the noon;

און דײַן פֿינצטערקייט ווי מיטן טאָג.
tog mitn vi fintsterkeit dain un
day noon as darkness your and

[11] And Hashem shall guide thee tamid,

[יא] און ה׳ וועט דיך פֿירן תּמיד ,
tamid firn dich vet Hashem un
continually guide you(SG) will Hashem and

and satisfy thy nefesh in drought,

און וועט זעטן אין טריקענישן דײַן זעל ,
zel dain trikenishn in zetn vet un
soul your drought in satisfy will and

and strengthen thy atzmot;

און דײַנע ביינער וועט ער שטאַרקן ;
shtarkn er vet beiner daine un
strengthen he will bones your and

and thou shalt be like a gan raveh *(well-watered garden)*,

און וועסט זײַן ווי אַ גאָרטן אָנגעטרונקענער,
ongetrunkener an gortn a vi zain vest un
watered a garden a as be will and

and like a motzah mayim *(spring of water)*,

און ווי אַן אויסגאַנג וואַסער
vaser oisgang an vi un
water spring a like and

whose mayim fail not.

וואָס זײַנע וואַסערן טוען נישט פֿעלשן.
felshn nisht tuen vasern zaine vos
fail not do waters its which

[12] And they that shall be of thee shall rebuild the charevot olam *(ancient ruins)*;

[יב] און מע וועט אָפּבויען ביי דיר
dir bai opboien vet me un
you(SG) among rebuild will one and

אייביקע חורבֿות ,
churves eibike
ruins ancient

thou shalt raise up the mosedei dor vador *(the foundations of many generations)*;

גרונטפֿעסטן פֿון דור-דורות
dor-doires fun gruntfestn
generation after generation of foundations

וועסטו אויפֿשטעלן;
oifshteln vestu
raise up will you(sg)

and thou shalt be called, Goder Peretz *(Repairer of the Breach)*;

און מע וועט דיך רופֿן פֿאַרמויערער פֿון ברעכן ,
brochn fun farmoierer rufn dich vet me un
breach of repairer call you(SG) will one and

Meshovev Netivot Lashevet *(Restorer of the Streets For Habitation)*.

באַנייַער פֿון וועגן צום ווינען .
voinen tsum vegen fun banaier
dwell to roads of restorer

[13] If thou turn away thy regel on account of Shabbos,

[יג] אַז דו וועסט אָפּהאַלטן צוליב שבת דײַן פֿוס ,
fus dain Shabbos tsulib ophaltn vest du az
foot your Shabbos because of restrain will you that

from doing thy chefetz on My Yom Kodesh;

פֿון טאָן דײַנע עסקים אין מײַן הייליקן טאָג;
tog heilikn main in eskim daine ton fun
day holy my in business your doing from

and call Shabbos an Oneg *(Delight)*,

און וועסט רופֿן שבת אַ תּענוג ,
tenug a Shabbos rufn vest un
delight a Shabbos call will and

the Kedosh Hashem *(Holy Day of Hashem)*, “honored”;

דעם הייליקן פֿון ה׳ , געערלעכט;
geerlecht Hashem fun heilikn dem
honored Hashem of holy the

and if thou shalt honor it, not doing thine darkhim

און וועסט אים ערלעכן, נישט צו טאָן דײַנע גאַנגען ,
gangen daine ton tsu nisht erlechn im vest un
ways your do to not honor it will and

nor finding thine own chefetz, nor speaking [worldly] words:

נישט צו געפֿינען דיר אַן עסק , אָדער
oder esk an dir gefinen tsu nisht
or business a yourself find to not

. אָפּרעדן אַ זאַך
zach a opredn
matter a discuss

[14] Then shalt thou delight in Hashem;

יד דענצמאָל וועסטו זיך קוויקן מיט ה ,
Hashem mit kvikn zich vestu dentsmol
Hashem with delight self will you(sg) then

and I will cause thee to ride upon the high places of eretz,

און איך וועל דיך אַרויפֿזעצן אויף די הייכן
heichn di oif aroifzetsn dich vel ich un
heights the on set upon you(SG) will I and

, פֿון דער ערד
erd der fun
earth the of

and feed thee with the nachalat Ya'akov Avicha;

און דיך מאַכן עסן די אַרב פֿון
fun arav di esen machn dich un
of inheritance the eat make you(SG) and

; דײַן פֿאָטער יעקבֿ
Yaakov foter dain
Yaakov father your

for the mouth of Hashem hath spoken.

וואָרעם דאָס מויל פֿון ה האָט געזאָגט.
geredt hot Hashem fun moil dos vorem
spoken has Hashem of mouth the for

59 Behold, the Yad Hashem is not too short, that it cannot save;

נט זעט, די האַנט פֿון ה איז נישט
nisht iz Hashem fun hant di zet
not is Hashem of hand the see

קורץ צו העלפֿן,
helfn tsu kurts
save to short

neither His ozen *(ear)* too kaved *(heavy, dull)* that it cannot hear;

און זײַן אויער איז נישט שוואַר צו הערן;
hern tsu shver nisht iz oier zain un
hear to heavy not is ear his and

[2] But your avonot *(iniquities)* have separated you and Eloheichem,

ב נאָר אײַערע זינד פֿלעגן צעשיידן צווישן
tsvishn tsesheidn flegn zind aiere nor
between separate used to sin your but

, אײַך און אלוקיכם
Elokeichem un aich
your G-d and you

and your chattot *(sins)* have concealed His face from you,

און אײַערע חטאָים האָבן פֿאַרבאָרגן זײַן פּנים פֿון אײַך,
aich fun ponem zain farborgen hobn chatoim aiere un
you from face his hide have sins your and

that He will not hear.

נישט צוצוהערן .
tsutsuhern nisht
to pay heed not

[3] For your hands are defiled and polluted with dahm,

ג וואָרעם אײַערע הענט זײַנען באַפֿלעקט מיט בלוט ,
blut mit baflekt zainen hent aiere vorem
blood with stained are hands your because

and your fingers with avon *(iniquity)*;

און אײַערע פֿינגער מיט זינד ;
zind mit finger aiere un
sin with fingers your and

your lips have spoken sheker,

אײַערע ליפּן זאָגן ליגן,
lign zogn lipn aiere
lies speak lips your

your leshon *(tongue)* hath muttered avlah *(perverseness, wickedness, iniquity, lashon hora)*.

אײַערע צונג רעדט אומרעכט.
umrecht redt tsung aiere
injustice speaks tongue your

4 None calleth b'tzedek *(in righteousness)*,

ד קיינער לאָדט נישט מיט גערעכטיקייט,
gerechtikeit mit nisht lodt keiner
justice with not charges anyone

nor any pleadeth b'emunah *(in faithfulness, in truth)*;

און קיינער טענהט נישט מיט אמת;
emes mit nisht tainet keiner un
truth for not argues anyone and

they trust in tohu *(nothingness)*, and speak shav *(vanity)*;

מע פַֿאַרזיכערט זיך אויף נישט, און מע רעדט פַֿאַלש ,
falsh redt me un nisht oif zich farzichert me
falsehood speaks one and not on self trusts one

they conceive amal *(trouble)*, and give birth to aven *(wickedness)*.

מע טראָגט אומגליק, און מע געבערט אומרעכט.
umrecht gebert me un umglik trogt me
injustice gives birth to one and trouble conceives one

5 They hatch the beytzim *(eggs)* of the tzifoni *(viper, poisonous snake)*,

ה אײַער פֿון אַ שלאַנג בריטן זיי אויס,
ois zei brien shlang a fun aier
out they hatch snake a from eggs

and weave the webs of the akavish *(spider)*;

און שפּינוועבס טוען זיי וועבן ;
vebn zei tuen shpinvebs un
weave they do spiderwebs and

he that eateth of their beytzim *(eggs)* dieth,

דער וואָס עסט פֿון זייערע אײַער שטאַרבט,
shtarbt aier zeyere fun est vos der
dies eggs their from eats who the one

and of that which is cracked open, an efeh *(kind of poisonous snake)* is hatched.

און דאָס צעדריקטע ברעכט אויס אין אַן
an in ois brecht tsedrikte dos un
an in out breaks crushed that and

אָטערשלאַנג.
otershlang
viper

6 Their webs shall not become beged *(garments)*,

ו זייערע געוועבן זײַנען נישט אויף אַ בגד ,
beged a oif nisht zainen gevebn zeyere
garment a on not are webs their

neither shall they cover themselves with their ma'asim;

און מען קען זיך נישט צודעקן מיט זייערע אַרבעט;
arbet zeyere mit tsudekn nisht zich ken men un
work their with cover not self can they and

their ma'asim are ma'asei aven *(works of wickedness)*,

זייערע אַרבעט איז אַרבעט פֿון אומרעכט,
umrecht fun arbet iz arbet zeyere
injustice of work is work their

and the po'al chamas *(act of violence)* is in their hands.

און אויפֿטו פֿון רויב איז אין זייערע הענט .
hent zeyere in iz roib fun oiftu un
hands their in is plunder of output and

7 Their raglayim *(feet)* run to rah,

ז זייערע פֿיס לויפֿן צו שלעכטס ,
shlechts tsu loifn fis zeyere
evil things to run feet their

and they make haste for shefach dahm naki *(blood shed of the innocent)*;

און זיי אײַלן צו פַֿאַרגיסן אומשולדיק בלוט ;
blut umshuldik fargisen tsu ailn zei un
blood innocent shed to hurry they and

their machsh'vot *(thoughts)* are machsh'vot of aven *(wickedness)*;

זייערע טראַכטונגען זײַנען טראַכטונגען פֿון אומרעכט,
umrecht fun trachtungen zainen trachtungen zeyere
injustice of thoughts are thoughts their

shod *(desolation)* and shever *(destruction)* are on their highways.

פַֿאַרוויסטונג און בראָך זײַנען אין זייערע שליאַכן .
shliachn zeyere in zainen broch un farvistung
paths their in are destruction and devastation

[8] Of the Derech Shalom they have no da'as;

ח דעם וועג פֿון שלום ווייסן זיי נישט,
nisht zei veisn sholem fun veg dem
not they know peace of way the

and there is no mishpat *(justice)* in their circuits;

און נישטאָ קיין גערעכטיקייט אין זייערע געגנ ;
geng zeyere in gerechtikeit kein nishto un
walk their in justice any not and

they have made themselves crooked roads;

זיי האָבן פֿאַרקרימט זייערע שטעגן,
shtegn zeyere farkrimt hobn zei
paths their twisted have they

whosoever walketh thereon shall not know shalom.

קיינער וואָס טרעט דערויף ווייס נישט פֿון שלום .
sholem fun nisht veis deroif tret vos keiner
peace of not know thereon treads who no one

[9] Therefore is mishpat *(justice)* far from us,

ט דערום איז גערעכטיקייט ווייַט פֿון אונדז,
undz fun vait gerechtikeit iz derum
us from far justice is therefore

neither doth tzedakah overtake us;

און אונדז דערגרייכט נישט קיין הילף ;
hilf kein nisht dergreicht undz un
salvation any not has reached us and

we wait for ohr, but, hinei, choshech;

מיר האָפֿן אויף ליכט, ערשט עס איז חושך ,
choishech iz es ersht licht oif hofn mir
darkness is it behold light for wait we

for negohot *(brightness)*, but we walk in gloom.

אויף שיַין , און מיר גייען אין פֿינצטערניש.
fintsternish in geyen mir un shain oif
darkness in walk we and brightness for

[10] We grope by the wall like the ivrim *(blind)*,

י מיר טאַפּן ווי בלינדע אָן דער וואַנט,
vant der on blinde vi tapn mir
wall the on blind like grope we

and we grope as if we had no einayim *(eyes)*;

און אַזוי ווי אָן אויגן טאַפּן מיר אַרום ;
arum mir tapn oign on vi azoi un
around we grope eyes without as like and

we stumble at tzohorayim *(noon)* as in twilight;

מיר שטרויכלען אין מיטן טאָג, ווי אין אָוונט ,
ovnt in vi tog mitn in shtroichlen mir
evening in like day mid in stumble we

we are in full vigor and stout, yet we are as mesim *(dead ones)*.

מיר זיַינען צווישן געזונטע אַזוי ווי די מתים .
meisim di vi azoi gezunte tsvishn zainen mir
dead men the as like healthy among are we

[11] We all growl like dubim *(bears)*,

יא מיר ברומען ווי די בערן אַלע,
ale beren di vi brumen mir
all bears the like roar we

and moan continually like yonim *(doves)*;

און קלאָגן ווי די טויבן קלאָגן מיר;
mir klogn toibn di vi klogn un
we moan doves the like moan and

we look for mishpat, but there is none;

מיר האָפֿן אויף גערעכטיקייט, און נישטאָ ,
nishto un gerechtikeit oif hofn mir
there is none and justice for wait we

for Yeshu'ah *(Salvation)*, but it is far off from us.

אויף אַ ישועה , און זי איז ווייַט פֿון אונדז.
undz fun vait iz zi un yeshue a oif
us from far is it and salvation a for

[12] Because peysha'einu *(our rebellions)* have multiplied before Thee,

יב וואָרעם פֿיל זיַינען אונדזערע פֿאַרברעכן
farbrechn undzere zainen fil vorem
transgressions our are many because

, פֿאַר דיר
dir far
you(SG) before

and chattoteinu *(our sins)* testify against us;

און אונדזערע חטאָים זאָגן עדות קעגן אונדז;
undz kegen eides zogn chatoim undzere un
us against testimony say sins our and

for peysha'einu are still with us;

וואָרעם אונדזערע פֿאַרברעכן זיַינען בַיי אונדז,
undz bai zainen farbrechn undzere vorem
us with are crimes our for

and as for avonoteinu *(our iniquities)*, we acknowledge them:

און אונדזערע זינד – זיי ווייסן מיר ווויל:
voil mir veisn zei zind undzere un
well we know them sins our and

13 In rebelling against and kachash *(denying)* Hashem,

יג ברעכן און לייקענען אָן ה ,
Hashem on leikenen un brechn
Hashem on denying and transgressing

and nasog *(turning away)* from Eloheinu,

און זיך אָפּקערן פֿון הינטער אלוקינו ,
Elokeinu hinter fun opkeren zich un
our G-d following from turning away self and

speaking oshek *(oppression)* and sarah *(revolt)*,

רעדן רויב און אָפּקערונג,
opkerung un roib redn
rebellion and plunder speaking

conceiving and uttering from the lev *(heart)* divrei sheker *(words of falsehood)*.

טראָגן און אַרויסברענגען פֿון האַרצן
hartsn fun aroisbrengen un trogn
heart from bringing forth and bearing

פֿאַלשע רייד .
reid falshe
words false

14 And mishpat *(justice)* is turned back,

יד און אָפּגעטרעטן אַהינטער איז גערעכטיקייט,
gerechtikeit iz ahinter opgetretn un
justice is backward move aside and

and tzedakah *(righteousness)* standeth afar off;

און רעכטפֿאַרטיקייט שטייט פֿון דער ווייַטן ,
vaitn der fun shteit rechtfartikeit un
distance the from stands righteousness and

for emes *(truth)* is fallen in the rechov *(street)*,

וואָרעם געשטרויכלט אין גאַס איז דער אמת,
emes der iz gas in geshtroichlt vorem
truth the is public square in stumbled for

and nacho'ach *(honesty)* cannot enter.

און ערלעכקייט קען נישט אַריַינקומען .
arainkumen nisht ken erlechkeit un
enter not can integrity and

15 Indeed, emes *(truth)* faileth;

טו און דער אמת פֿעלט ,
felt emes der un
is lacking truth the and

and he that departeth from rah *(evil)* maketh himself a prey.

און דער וואָס קערט זיך אָפּ פֿון בייז,
beiz fun op zich kert vos der un
evil from away self turns who the one and

וועט פֿאַר משוגע געהאלטן.
gehaltn meshuge far vert
held insane for shall be

And Hashem saw it, and it was displeasing in His sight that there was no mishpat *(justice)*.

און ה האָט געזען ,
gezen hot Hashem un
seen has Hashem and

און עס איז געווען שלעכט אין זיַינע אויגן,
oign zaine in shlecht geven iz es un
sight his in evil having been is it and

וואָס קיין גערעכטיקייט איז נישטאָ .
nishto iz gerechtikeit kein vos
there is none is righteousness any that

16 And He saw that there was no ish *(man)*,

טז און ער האָט געזען, אַז קיין מענטש איז נישטאָ ,
un er hot gezen az kein mentsh iz nishto
and he has seen that none is man there

and was appalled that there was no Mafgi'a *(Intercessor)*;

און זיך פֿאַרוווּנדערט, וואָס קיינער שטעלט זיך נישט אַיַן;
un zich farvundert vos keiner shtelt zich nisht ain
and self wondered that anyone stands self not in

therefore His own Zero'a *(Arm)* wrought Salvation unto Him;

האָט אים זײַן אָרעם געהאָלפֿן,
hot im zain orem geholfn
has him his arm saved

and His own tzedakah *(righteousness)* He relied on.

און זײַן גערעכטיקייט, זי האָט אים אונטערגעלענט.
un zain gerechtikeit zi hot im untergelent
and his justice it has him relied on

17 For He put on tzedakah as breastplate armor,

יז און ער האָט אָנגעטאָן גערעכטיקייט ווי אַ שילד ,
un er hot ongeton gerechtikeit vi a shild
and he has put on righteousness as a shield

and a helmet of Yeshu'ah *(Salvation, Saving Power)* upon His rosh;

און אַ קיווער פֿון הילף אויף זײַן קאָפּ;
un a kiver fun hilf oif zain kop
and a helmet of salvation on his head

and He put on the bigdei nakam *(garments of vengeance)* for a uniform,

און ער האָט אָנגעטאָן קלײדער פֿון נקמה
un er hot ongeton kleider fun nekome
and he has put on garments of vengeance

צום מלבוש ,
tsum malbesh
for clothing

and was clad with kinah *(zeal)* as a me'il *(mantle, cloak)*.

און זיך איינגעוויקלט ווי אין אַ מאַנטל אין צאָרן .
un zich aingeviklt vi in a mantl in tsorn
and self wrapped up as in a mantle in wrathful zeal

18 According to their gemulot *(deeds, dealings)*, so He will repay,

יח אַזוי ווי נאָך די טוונגען , אַזוי‌ערנאָך
azoi vi noch di tuungen azoiernoch
so as after the deeds according to this manner

וועט ער באַצאָלן,
vet er batsoln
will he repay

chemah *(fury, wrath)* to His adversaries, gemul *(recompence)* to His oyevim *(enemies)*;

גרימצאָרן צו זײַנע פֿײַנט , פֿאַרגעלטונג צו
grimtsorn tsu zaine faint fargeltung tsu
wrath to his enemies recompense to

זײַנע שׂונאים ;
zaine sonim
his adversaries

to the iyim *(islands)* He will repay gemul *(recompence, due)*.

צו די אינדזלען וועט ער פֿאַרגעלטונג באַצאָלן.
tsu di indzelen vet er fargeltung batsoln
to the coastlands will he recompense repay

19 So shall they fear the Shem Hashem from the ma'arav *(west)*,

יט און מע וועט מורא האָבן פֿאַרן נאָמען
un me vet moire hobn faran nomen
and one will fear have before name

ה
Hashem
Hashem

פֿון מערבֿ ,
fun mayrev
from west

and His kavod from the rising of the shemesh.

און פֿון אויפֿגאַנג פֿון זון פֿאַר זײַן כּבֿוד ;
un fun oifgang fun zun far zain koved
and from rising of son before his honor

When the enemy shall come in like a nahar *(flood, river)*,

ווּאָרעם דער פֿײַנט וועט אַרײַנקומען ווי אַ טײַך ,
vorem der faint vet arainkumen vi a taich
because the enemies will come into like a river

the Ruach of Hashem shall lift up a standard against him.

און דער רוּחַ פֿון ה׳ וועט זיך אויפֿהייבן אַ
a oifheibn zich vet Hashem fun ruach der un
a lift up self will Hashem of Spirit the and

פּאָן קעגן אים.
im kegen fon
him against standard

[20] And the Go'el *(Redeemer, Moshiach)* shall come to Tziyon,

כ און דער אויסלייזער וועט קומען צו צִיּוֹן,
Tsiyon tsu kumen vet oisleizer der un
Tziyon to come will redeemer the and

and unto them that make teshuva and turn from peysha *(rebellion)* in Ya'akov,

און צו אים וואָס טוען אַוועקנעמען זינד
zind aveknemen tuen vos im tsu un
sin take away from does which him to and

אין יעקבֿ,
Yaakov in
Yaakov in

saith Hashem.

זאָגט ה׳.
Hashem zogt
Hashem declares

[21] As for Me, this is My Brit *(Covenant)* with them, saith Hashem; My Ruach that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy zera, nor out of the mouth of the zera of thy zera, saith Hashem, from henceforth and ad olam *(forever)*.

כא און איך – דאָס איז מײַן ברית מיט זיי, זאָגט ה׳:
Hashem zogt zei mit bris main iz dos ich un
Hashem declares them with covenant my is this I and

מײַן גײַסט וואָס אויף דיר, און מײַנע ווערטער וואָס איך האָב
hob ich vos verter maine un dir oif vos gaist main
have I which words my and you(SG) on which spirit my

אַרײַנגעטאָן אין דײַן מויל, וועלן זיך נישט אָפּטאָן פֿון דײַן מויל,
moil dain fun opton nisht zich veln moil dain in araingeton
mouth your from depart not self shall mouth your in put in

פֿון דעם מויל פֿון דײַנע קינדער, און פֿון דעם מויל פֿון
fun moil dem fun un kinder daine fun moil dem fun un
of mouth the from and children your of mouth the from and

דײַנע קינדס-קינדער, זאָגט ה׳, פֿון אַצונד און ביז אייביק.
eibik biz un atsund fun Hashem zogt kinds-kinder daine
eternity until and now from Hashem declares grandchildren your

60 Arise, shine; for thy ohr is come,

ס שטיי אויף, לײַכט אויף, ווָאַרעם דײַן ליכט איז געקומען,
gekumen iz licht dain vorem oif laicht oif shtei
come is light your for on light up stand

and the kavod Hashem is risen upon thee.

און די פּראַכט פֿון ה׳ שײַנט אויף אײַך דיר.
dir iber oif shaint Hashem fun pracht di un
you(SG) over on shines Hashem of glory the and

[2] For, hinei, the choshech shall cover Eretz,

ב ווָאַרעם זע, פֿינצטערניש וועט באַדעקן די ערד,
erd di badekn vet fintsternish ze vorem
earth the cover will darkness behold for

and gross darkness the nations;

און אַ נעבל די פֿעלקער,
felker di nebl a un
nations the thick cloud a and

but Hashem shall arise upon thee,

אָבער אויף דיר וועט אויפֿשײַנען ה׳,
Hashem oifshainen vet dir oif ober
Hashem dawn will you(SG) on but

and His kavod shall be seen upon thee.

און זײַן פּראַכט וועט זיך ווײַזן אויף דיר.
dir oif vaizn zich vet pracht zain un
you(SG) upon show self will glory his and

[3] And the Goyim shall walk by thy ohr,

ג און פֿעלקער וועלן גיין פֿאַר דײַן ליכט,
licht dain far gein veln felker un
light your for go will nations and

and melachim by the brightness of thy shining.

און מלכים פַּאר דער העלקייט פון דיין שיין .
shain dain fun helkeit der far mlochim un
shine your of brightness the to kings and

[4] Lift up thine eyes round about, and see;

ד הייב אויף רונד אַרום דיינע אויגן, און זע :
ze un oign daine arum rund oif heib
see and eyes your round around up lift

they all gather themselves together, they come to thee;

זיי אַלע זיינען איינגעזאַמלט , זיי קומען צו דיר :
dir tsu kumen zei aingezamlt zainen ale zei
you(SG) to come they gathered together are all they

thy banim shall come from afar,

דיינע זין קומען אָן פון דער ווייַט ,
vait der fun on kumen zin daine
far away the from on come sons your

and thy banot shall be carried at thy side.

און דיינע טעכטער ווערן אויפן זייַט געטראָגן.
getrogn zait oifn vern techter daine un
carried side on become daughters your and

[5] Then thou shalt see, and be radiant,

ה דענצמאָל ווועסטו זען און ווועסט ליַכטן ,
laichtn vest un zen vestu dentsmol
shine light you(sg) will and see will you(sg) then

and thine lev shall fear, and swell;

און ציטערן און ברייט ווערן ווועט דיין האַרץ;
harts dain vet vern breit un tsiteren un
heart your will become wide and tremble and

because the hamon yam shall be converted unto thee,

וואָרעם איבערגיין צו דיר ווועט די ריַכקייט פון ים ,
yam fun raichkeit di vet dir tsu ibergein vorem
the sea of wealth the will you(SG) to pass over for

the chayil Goyim *(wealth of the Nations)* shall come unto thee.

דער פֿאַרמעג פון די פֿעלקער ווועט קומען צו דיר .
dir tsu kumen vet felker di fun farmeg der
you(SG) to come shall nations the of possessions the

[6] A swarm of gemalim *(camels)* shall cover thee,

ו אַ שפּע פון קעמלען ווועט דיך באַדעקן,
badekn dich vet kemlen fun shefe a
cover you(SG) will camels of abundance an

foals of Midyan and Ephah;

יונגקעמלען פון מִדְיָן און עֵיפָה ,
Eifah un Midyan fun yungkemlen
Ephah and Midyan of young camels

all they from Sheva shall come;

אַלע פון שבאָ געקומען ;
gekumen Sheva fun ale
having come Sheva of all

they shall bring zahav and levonah *(frankincense)*;

גאָלד און ווייַרעך ווועלן זיי טראָגן,
trogn zei veln vairech un gold
bear they will frankincense and gold

and they shall bear glad tidings of tehillot *(the praises of)* Hashem.

און זיי ווועלן מבשר זיַין דעם
dem zain mevaser veln zei un
the his publish good news will they and

לויבן פון ה .
Hashem fun loibn
Hashem of praises

[7] Kol tzon Kedar shall be gathered together unto thee,

ז אַלע שאָף פון קֵדָר ווועלן איַינגעזאַמלט ווערן צו דיר ,
dir tsu vern aingezamlt veln Kedar fun shof ale
you(SG) to become gathered will Kedar of flocks all

the rams of Nevayot shall minister unto thee;

די ווידערס פון נְבָיוֹת ווועלן זיַין דיר צו דינסט;
dinst tsu dir zain veln Nevayot fun viders di
serve to you(SG) be will Nevayot of rams the

they shall come up al ratzon *(with acceptance)* upon Mine Mizbe'ach,

זיי ווועלן אויפגיין מיט באַווילקונג אויף מיַין מזבח ;
mizbeyech main oif bavilikung mit oifgein veln zei
altar my on approval with goes up will they

and I will glorify the Beis of My Tiferet *(The Beis [HaMikdash] of My Glory)*.

און מײַן הויז פֿון שיינקייט וועל איך באַשיינען .
basheinen ich vel sheinkeit fun hoiz main un
beautify I will beauty of house my and

8 Who are these that fly like a cloud,

ח וועך זײַנען די דאָזיקע וואָס פֿליִען ווי אַ וואָלקן,
volken a vi flien vos dozike di zainen ver
cloud a like fly who these the are who

and like the yonim to their roosts?

און ווי די טויבן צו זייערע פֿענצטער?
fentster zeyere tsu toibn di vi un
windows their to doves the like and

9 Surely the iyim shall wait for Me,

ט פֿאַר וואָר , צו מיר וועלן די אינזלען זיך האָפֿן,
hofn zich indzelen di veln mir tsu vor far
wait self islands the will me to surely for

and the oniyot *(ships)* of Tarshish will come first,

און די שיפֿן פֿון תַּרְשִׁישׁ צוערשט,
tsuersht Tarshish fun shifn di un
first Tarshish of ships the and

to bring thy banim from afar,

צו ברענגען דײַנע קינדער פֿון דער ווײַט,
vait der fun kinder daine brengen tsu
far the from children your bring to

their kesef and their zahav with them,

זייער גאָלד און זייער זילבער מיט זיי ,
zei mit zilber zeyer un gold zeyer
them with silver their and gold their

unto the Shem of Hashem thy G-d,

צום נאָמען פֿון ה דײַן ג-ט,
G-t dain Hashem fun nomen tsum
G-d your Hashem of name for

and to the Kadosh Yisroel,

און צום הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun heilikn tsum un
Yisroel of Holy One to and

because He hath glorified thee.

ווײַל ער האָט דיך באַשיינט .
basheint dich hot er vail
beautified you(SG) has he because

10 And the Bnei Nekhar shall build up thy chomot,

י און פֿרעמדגעבאָרענע וועלן בויען דײַנע מויערן ,
moiern daine boien veln fremdgeborene un
walls your build up will foreign born and

and their melachim shall minister unto thee;

און זייערע מלכים וועלן דיך באַדינען;
badinen dich veln mlochim zeyere un
minister you will kings their and

for in My ketzef I struck thee,

וואָרעם אין מײַן צאָרן האָב איך דיך געשלאָגן ,
geshlogn dich ich hob tsorn main in vorem
struck you(SG) I have anger my in because

but in My ratzon have I had rachamim on thee.

און אין מײַן באַווילקונג האָב איך דיך דערבאַרעמט .
derbaremt dich ich hob bavilikung main in un
had compassion you(SG) I have approval my in and

11 Therefore thy She'arim shall be open continually;

יא און אָפֿן וועלן זײַן דײַנע טויערן תּמיד ,
tamid toiern daine zain veln ofen un
continually gates your be will open and

they shall not be shut yomam valailah;

טאָג און נאַכט וועלן זיי נישט פֿאַרשלאָסן ווערן ,
vern farshlosn nisht zei veln nacht un tog
become shut not they will night and day

that men may bring unto thee the chayil Goyim *(wealth of the Nations)*,

כדי צו ברענגען דעם פֿאַרמעג פֿון די
di fun farmeg dem brengen tsu kedei
the of wealth the bring to so that

פֿעלקער צו דיר ;
dir tsu felker
you(SG) to nations

and that their melachim may be led in procession.

אוּן זייערע מלכים וועלן מיטפֿאָרן .
mitforn veln mlochim zeyere un
join in procession will kings their and

12 For the Goy and Mamlachah

יב וואָרעם דאָס פֿאָלק אוּן דאָס קיניגרייך ,
kinigraich dos un folk dos vorem
kingdom the and people the because

that will not serve thee shall perish;

וואָס וועלן דיר נישט דינען , וועלן אונטערגיין,
untergein veln dinen nisht dir veln vos
disappear will serve not you(SG) will that

yes, those Goyim shall be utterly ruined.

אוּן די פֿעלקער וועלן וויסט פֿאַרוויסט ווערן .
vern farvist vist veln felker di un
become laid waste waste will nations the and

13 The kavod HaLevanon shall come unto thee,

יג די פּראַכט פֿון לבֿנון וועט קומען צו דיר ,
dir tsu kumen vet Levanon fun pracht di
you(SG) to come will Levanon of glory the

the juniper tree, the box tree, and the cypress together,

ציפּרעס , טענענבוים , אוּן בוקסנבוים אין איינעם ,
einem in buksnboim un tenenboim tsipres
together in the pine and the plane the cypress

to beautify the makom *(place)* of My Mikdash;

צו באַשיינען דעם אָרט פֿון מײַן מִקְדָּשׁ ;
mikdash main fun ort dem basheinen tsu
sanctuary my of place the beautify to

and I will make the makom of My raglayim glorious.

אוּן דעם אָרט פֿון מײַנע פֿיס וועל איך ערלעכן.
erlechn ich vel fis maine fun ort dem un
honor I will feet my of place the and

14 The banim also of them that oppress thee

יד אוּן געבוגן וועלן קומען צו דיר
dir tsu kumen veln geboign un
you(SG) to come will bending low and

shall come unto thee in submission;

די זין פֿון דײַנע פּײַניקער ,
painiker daine fun zin di
tormentor your of sons the

and all they that despised thee

אוּן בוקן זיך צו דײַנע פֿוסטריט
fustrit daine tsu zich bukn un
feet your to self bow down and

shall prostrate themselves down at the soles of thy raglayim;

וועלן אַלע דײַנע לעסטערער;
lesterer daine ale veln
insulters your all will

and they shall call thee, The Ir of Hashem,

אוּן זיי וועלן דיך רופֿן די שטאָט פֿון ה' ,
Hashem fun shtot di rufn dich veln zei un
Hashem of city the call you(SG) will they and

Tziyon of Kadosh Yisroel.

צִיּוֹן פֿון דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun heilikn dem fun Tsiyon
Yisroel of Holy One the of Tziyon

15 Whereas thou has been forsaken and hated,

טו אַנשטאָט דײַן זײַן פֿאַרלאָזט אוּן פֿאַרהאַסט,
farhast un farlozt zain dain anshtot
hated and forsaken being your in place of

so that none passed through thee,

אוּן אָן אַ דורכגייער ,
durchgeyer a on un
through goer a without and

I will make thee a Ga'on Olam *(Everlasting Pride)*,

וועל איך דיך מאַכן צום אייביקן גרויסקייט,
groiskeit eibikn tsum machn dich ich vel
greatness everlasting to make you(SG) I will

a joy dor vador.

אַ פֿרייד אויף דור-דורות .
dor-doires oif freid a
throughout generations on joy a

[16] Thou shalt also drink the cholov Goyim,

טז און וועסט זייגן דאָס מילך פֿון די פֿעלקער,
felker di fun milch dos zeign vest un
nations the of milk this nurse will and

and shalt nurse at the breast of melachim;

און די ברוסט פֿון מלכים וועסטו זייגן ;
zeign vestu mlochim fun brust di un
nurse will you(sg) kings of breast the and

and thou shalt know that I Hashem am thy Moshia

און דו וועסט וויסן אַז איך ה בין דײַן העלפֿער,
helfer dain bin Hashem ich az visen vest du un
helper your am Hashem I that know will you and

and thy Go'el, the Avir Ya'akov *(Mighty One of Jacob)*.

און דײַן דערלייזער, דער שטאַרקער פֿון יעקבֿ .
Yaakov fun shtarker der derleizer dain un
Yaakov of mighty one the redeemer your and

[17] Instead of nechoshet I will bring zahav,

יז אַנשטאָטן קופּער וועל איך ברענגען גאָלד,
gold brengen ich vel kuper anshtotn
gold bring I will bronze instead of

and for barzel *(iron)* I will bring kesef,

און אַנשטאָטן אײַזן וועל איך ברענגען זילבער,
zilber brengen ich vel aizn anshtotn un
silver bring I will iron instead of and

and for etzim *(wood)* nechoshet,

און אַנשטאָט די האָלצן, קופּער ,
kuper holtsn di anshtot un
bronze wood the in place of and

and for avanim *(stones)* barzel *(iron)*;

און אַנשטאָט די שטיינער, אײַזן;
aizn shteiner di anshtot un
iron stones the in place of and

I will also make thy pekudim shalom,

און איך וועל מאַכן פֿאַר דײַן אויפֿזעער שלום ,
sholem oifzeer dain far machn vel ich un
peace overseers your for make will I and

and thine nogesim tzedakah.

און פֿאַר דײַנע הערשער גערעכטיקייט.
gerechtikeit hersher daine far un
justice ruler your for and

[18] Chamas shall no more be heard in thy land,

יח מער וועט נישט געהערט ווערן רויב אין דײַן לאַנד
land dain in roib vern gehert nisht vet mer
land your in violence become heard not will more

shod nor shever within thy borders;

פֿאַרוויסטונג און ברעך אין דײַנע געמאַרקן;
gemarkn daine in broch un farvistung
borders your within destruction and desolation

but thou shalt call thy chomot Yeshu'ah *(Salvation)*,

און וועסט רופֿן דײַנע מויערן ישועה ,
yeshue moiern daine rufn vest un
salvation walls your call will and

and thy she'arim Tehillah *(Praise)*.

און דײַנע טויערן לויב .
loib toiern daine un
praise gates your and

[19] The shemesh shall be no more thy ohr yomam;

יט די זון וועט דיר מער נישט זײַן פֿאַר ליכט ביי טאָג,
tog bai licht far zain nisht mer dir vet zun di
day by light for be not more you(SG) will sun the

neither for brightness shall the yarei'ach give light unto thee;

און פֿאַר העלקייט וועט דיר נישט שײַנען די לבֿנה ,
levone di shainen nisht dir vet helkeit far un
moon the shine not you(SG) will brightness for and

but Hashem shall be unto thee an Ohr Olam,

נאָר ה וועט דיר זײַן פֿאַר אַן אייביקן ליכט,
licht eibikn an far zain dir vet Hashem nor
light everlasting an for be you(SG) will Hashem but

and thy G-d thy tiferet.

און דײַן ג-ט פֿאַר דײַן שיינקייט .
sheinkeit dain far G-t dain un
splendor your for G-d your and

[20] Thy shemesh shall no more go down;

כ נישט אונטערגיין וועט דיַין זון מער,
mer zun dain vet untergein nisht
more sun your will decline not

neither shall thy yarei'ach wane;

און דיַין לְבָנה וועט נישט אײַנגעטאָן ווערן,
vern aingeton nisht vet levone dain un
become wane not will moon your and

for Hashem shall be for thee an Ohr Olam,

ווָאָרעם ה וועט דיר זײַן פַּאַר אַן אייביקן ליכט,
licht eibikn an far zain dir vet Hashem vorem
light everlasting an for be you(SG) will Hashem for

and the yamim of thy avelut shall be ended.

און געענדיקט וועלן זײַן די טעג פֿון דיַין טרויער.
troier dain fun teg di zain veln geendikt un
mourning your of days the be will finished and

[21] Thy people also shall be all of them tzaddikim;

כא און דיַין פֿאָלק וועלן זײַן אַלע גערעכטע,
gerechte ale zain veln folk dain un
righteous all be will people your and

they shall inherit the Eretz l'olam,

אויף אייביק וועלן זיי אַרבן דאָס לאַנד –
land dos arben zei veln eibik oif
land the inherit they will ever for

the Netzer of My planting,

דער צווײַג פֿון מײַן פֿלאַנצונג,
flantsung main fun tsvaig der
planting my of branch the

the ma'aseh of My hands, that I may be glorified.

דאָס ווערק פֿון מײַנע הענט זיך צום רימען.
rimen tsum zich hent maine fun verk dos
praise to self hands my of work the

[22] The katon shall become an elef,

כב דער קלענסטער וועט ווערן צו טויזנט,
toiznt tsu vern vet klenster der
a thousand to become will least the

and the smallest a mighty nation;

און דער מינדסטער צום מאַכטיקן פֿאָלק;
folk machtikn tsum mindster der un
people mighty to smallest the and

I Hashem will hasten it in its time.

איך ה וועל דאָס אײַלן אין זײַן צײַט.
tsait zain in ailn dos vel Hashem ich
time its in hasten this will Hashem I

61

The Ruach of Adonoi Hashem is upon me,

סא

דער גײַסט פֿון אֲדֹנָי ה איז אויף מיר,
mir oif iz Hashem Adonoi fun gaist der
me on is Hashem Adonoi of spirit the

because Hashem mashach *(hath anointed)* me

ווײַל ה האָט מיך געזאַלבט
gezalbt mich hot Hashem vail
anointed me has Hashem because

to preach besurah *(good news, glad tidings)* unto the anavim *(meek, poor, oppressed)*;

צו ברענגען בשׂורה צו די פֿאַרליטענע;
farlitene di tsu besoire brengen tsu
suffering ones the to good news bring to

He hath sent me to bind up the nishberei lev *(the brokenhearted)*,

מיך געשיקט צו פֿאַרבינדן די צעברָאָכענע הערצער,
hertser tsebrochene di farbindn tsu geshikt mich
hearts broken the bind to sent me

to proclaim deror *(freedom, liberty)* for the shevuyim *([Golus] captives)*,

אויסצורופֿן פֿרײַשאַפֿט צו די געפֿאַנגענע,
gefangene di tsu fraishaft oistsurufn
captives the to freedom to proclaim

and the opening of the prison to them that are bound;

און לויזלאָזונג צו די געבונדענע;
gebundene di tsu loizlozung un
bound ones the to liberation and

[2] To proclaim the Shnat Ratzon L'Hashem *(the year of the L-rd's favor and grace)*,

ב אויסצורופֿן אַ יאָר פֿון באַוויליקונג פֿון ה,
Hashem fun bavilikung fun yor a oistsurufn
Hashem of favor of year a to proclaim

and the Yom Nakam L'Eloheinu *(our G-d's Day of Vengeance)*;

אוֹן אַ טאָג פֿון נקמה פֿון אלוקינו ;
Elokeinu fun nekome fun tog a un
our G-d of vengeance of day a and

to comfort all the avelim *(mourners)*;

צו טרייסטן אַלע טרויערער;
troierer ale treistn tsu
mourners all comfort to

[3] To grant unto Avelei Tziyon *(Mourners of Zion)*,

ג צו באַשערן די טרויערער פֿון ציון ,
Tsiyon fun troierer di bashern tsu
Tziyon of mourners the appoint to

giving unto them a flower wreath instead of ashes,

זיי צו געבן אַ הויב אַנשטאָט שטויב,
shtoib anshtot hoib a gebn tsu zei
ashes in place of headdress a give to them

the shemen sasson *(oil of joy)* instead of avel *(mourning)*,

אייל פֿון פֿרייד אַנשטאָט טרויער ,
troier anshtot freid fun eil
mourning in place of gladness of oil

the garment of tehillah *(praise)* for the ruach of keheh *(fainting, a heavy spirit)*;

אַ מאַנטל פֿון לויב אַנשטאָט אַ באַטריבט
batribt a anshtot loib fun mantl a
faint a in place of praise of mantle a

געמיט;
gemit
spirit

that they might be called Eilei HaTzedek *(Oaks of Righteousness)*,

און מע וועט זיי רופֿן די אייכנבוימער פֿון גערעכטיקייט ,
gerechtikeit fun eichnbeimer di rufn zei vet me un
righteousness of terebinths the call them will one and

the planting of Hashem, that He might be glorified.

די פֿלאַנצונג פֿון ה זיך צום רימען.
rimen tsum zich Hashem fun flantsung di
glory for the self Hashem of planting the

[4] And they shall rebuild charvot olam *(the old ruins)*,

ד און זיי וועלן אָפּבויען אייביקע חורבֿות ,
churves eibike opboien veln zei un
ruins everlasting rebuild will they and

they shall raise up the shomemot rishonim *(former desolations)*,

וויסטענישן פֿון פֿאַרצייטן וועלן זיי אויפֿריכטן,
oifrichtn zei veln fartsaitn fun vistenishn
raise up they will ancient times of devastations

and they shall make new the cities of chorev *(ruin)*,

און זיי וועלן באַנייַען חרבֿע שטעט,
shtet cherve banayen veln zei un
cities ruined repair will they and

the shomemot *(desolations)* dor vador.

וויסטענישן פֿון דור-דורות .
dor-doires fun vistenishn
many generations of devastations

[5] And zarim shall stand and shepherd your tzon,

ה און פֿרעמדע וועלן שטיין און פֿיטערן אייער שאָף ,
shof aiere fitern un shtein veln fremde un
flocks your tend and stand will foreigners and

and bnei nekhar shall be

און פֿרעמדגעבאָרענע וועלן זיין
zain veln fremdgeborene un
be will foreign born and

your plowmen and your vinedressers.

אייער אַקערלייט און אייערע ווינגערטנירער.
vaingertnirer aiere un akerlait aiere
vine-dressers your and plowmen your

[6] But ye shall be named the Kohanim of Hashem;

ו און איר וועט כהנים פֿון ה גערופֿן ווערן ,
vern gerufn Hashem fun koyanim vet ir un
become called Hashem of kohanim will you and

men shall call you the Mesharetim *(Ministers)* of Eloheinu;

דינער פֿון אלוקינו וועט גענאָגט ווערן אויף אייַך.
aich oif vern gezogt vet Elokeinu fun diner
you on become said will our G-d of the servants

ye shall eat the chayil Goyim,

דעם פַֿאַרמעג פֿון די פֿעלקער וועט איר עסן ,
esen ir vet felker di fun farmeg dem
eat you will nations the of wealth the

(wealth of Nations) and in their kavod shall ye boast.

און זייער פּראַכט וועט איר איבערנעמען.
ibernemen ir vet pracht zeyer un
take over you will glory their and

7 Instead of your bushah (shame) ye shall have a mishneh (double [portion]);

ז פַֿאַר אייַער טאָפּעלטער בושה ,
bushe topeler aier far
shame double your instead of

and for dishonor they shall rejoice in their chelek (portion):

און וויַל מע פֿלעגט זינגען : שאַנד איז זייער חלק ,
chelek zeyer iz shand zingen flegt me vail un
lot their is shame sing used to one for and

therefore in their land they shall possess the mishneh;

דערום וועלן זיי ירַשען טאָפּל אין זייער לאַנד;
land zeyer in topl yarshen zei veln derum
land their in double inherit they will therefore

simchat olam (everlasting joy) shall be unto them.

אַן אייביקע פֿרייד וועט בייַ זיי זיַין .
zain zei bai vet freid eibike an
be them with will joy everlasting an

8 For I Hashem love mishpat,

ח וואָרעם איך ה האָב ליב גערעכטיקייט;
gerechtikeit lib hob Hashem ich vorem
justice love have Hashem I because

I hate gazel (robbery) in [obtaining] the olah (burnt offering);

איך האָב פֿיַינט גזלה מיט אומרעכט,
umrecht mit gzeile faint hob ich
injustice with robbery hate have I

and I will direct their work in emes,

און איך וועל געבן וואַרהאַפֿטיק זייער לוין ,
loin zeyer vorhaftik gebn vel ich un
wage their faithfully give will I and

and I will make a Brit Olam with them.

און אַן אייביקן ברית וועל איך זיי שליסן.
shlisn zei ich vel bris eibikn an un
make them I will covenant everlasting an and

9 And their zera shall be known among the Goyim

ט און באַוווסט ביַי די פֿעלקער וועט זיַין זייער זאָמען ,
zomen zeyer zain vet felker di bai bavust un
seed their be will nations the among known and

and their offspring among the Nations:

און זייערע שפּראָצן צווישן די אומות ;
umes di tsvishn shprotsn zeyere un
peoples the among spring up their and

all that see them shall acknowledge them,

אַלע וואָס זעען זיי וועלן זיי דערקענען ,
derkenen zei veln zei zeen vos ale
acknowledge them will them see who all

that they are the Zera Berach Hashem.

אַז זיי זיַנען דער זאָמען וואָס ה
Hashem vos zomen der zainen zei az
Hashem which seed the are they that

האָט געבענטשט.
gebentsht hot
blessed has

10 I will greatly rejoice in Hashem,

י פֿרייען פֿריי איך זיך מיט ה ,
Hashem mit zich ich frei freyen
Hashem in self I rejoice rejoice

my nefesh shall be joyful in Elohai;

לוסטיק איז מיַין זעל מיט מיַין ג-ט,
G-t main mit zel main iz lustik
G-d my in soul my is exult

for He hath clothed me with the Bigdei Yesha (Garments of Salvation),

וואָרעם ער האָט מיר אָנגעטאָן קליידער פֿון הילף ,
hilf fun kleider ongeton mir hot er vorem
salvation of garments dressed me has he because

He hath covered me with Me'il Tzedakah *(the Robe of Righteousness)*

אַ מאַנטל פֿון גערעכטיקייט מיר אַרומגעוויקלט,
arumgeviklt mir gerechtikeit fun mantl a
covered me righteousness of mantle a

like a Choson arrays himself with splendor,

, כהן-הויב אָן אַ טוט חתן אַ וויי
koyen-hoib a on tut chosen a vi
kohen headdress a on does groom a like

and like a Kallah adorneth herself with her jewels.

. תַּכשיטין זיך אָן מיט אירע צירט זיך אַ כלה אַ וויי און
tachshitin ire mit on zich tsirt kale a vi un
jewelry her with on self adorns bride a like and

[11] For as Eretz bringeth forth her tzemach,

, שפּראָצונג איר אַרויס לאָזט ערד די וויי ווָרעם וואָ
shprotsung ir arois lozt erd di vi vorem
sprung up its out let earth the as because

and as the gan *(garden)* the things that are sown in it tatzmiach *(causes [them] to spring forth)*;

זיינע שפּראָצן מאַכט גאָרטן אַ וויי און
zaine shprotsn macht gortn a vi un
its spring up makes garden a as and

זאָמען,
zomen
seed

so Adonoi Hashem will tzedakah *(righteousness)* and tehillah *(praise)*

אַזוי וועט אֲדֹנָי ה מאַכן שפּראָצן
shprotsn machn Hashem Adonoi vet azoi
spring up make Hashem Adonoi will so

, לויב און זיג
loib un zig
praise and victory

yatzmiach *(cause [them] to spring forth)* before kol HaGoyim.

אַנטקעגן פֿאַר אַלע פֿעלקער.
felker ale far antkegen
nations all before to sprout up

62 For the sake of Tziyon will I not hold my peace

סב , פֿון וועגן צִיּוֹן וועל איך נישט שווײַגן
shvaign nisht ich vel Tsiyon vegen fun
keep silent not I will Tziyon sake of for

and for the sake of Yerushalayim I will not remain quiet,

, און פֿון וועגן ירוּשָׁלַיִם וועל איך נישט רוען
ruen nisht ich vel Yerushalayim vegen fun un
rest not I will Yerushalayim sake of for and

until her tzedek go forth like nogah *(brightness)*,

, ביז אַרויס וויי דער שיין וועט איר גערעכטיקייט
gerechtikeit ir vet shain der vi arois biz
righteousness her will brightness the as goes forth until

and her Yeshu'ah *(Salvation)* like a blazing lapid *(torch)*,

.און איר הילף וויי אַ פֿלאַם וואָס ברענט
brent vos flam a vi hilf ir un
burns which flame a as salvation her and

[2] And the Goyim shall see thy tzedek,

, ב און די פֿעלקער וועלן זען דײַן גערעכטיקייט
gerechtikeit dain zen veln felker di un
righteousness your see will nations the and

and kol melachim thy kavod;

; און אַלע מלכים דײַן כּבֿוד
koved dain mlochim ale un
glory your kings all and

and thou shalt be called by a shem chadash,

, און מע וועט דיך רופֿן אַ נײַעם נאָמען
nomen naiem a rufn dich vet me un
name new a call you(SG) will one and

which the mouth of Hashem shall designate.

.וואָס דאָס מויל פֿון ה וועט אים אָנרופֿן
onrufn im vet Hashem fun moil dos vos
call it will Hashem of mouth the that

[3] Thou shalt also be an ateret tiferet

ג און וועסט זײַן אַ קרוין פֿון שיינקייט
sheinkeit fun kroin a zain vest un
beauty of crown a be will and

in the Yad Hashem,

אין דער האַנט פֿון ה ,
Hashem fun hant der in
Hashem of hand the in

and a tzanif melukhah *(royal turban, diadem)*

און אַ מַלכותדיקע הויב
hoib malchutdike a un
headdress royal a and

in the palm of thy G-d.

אין דער האַנטפֿלעך פֿון דַיִן ג-ט.
G-t dain fun hantflech der in
G-d your of hand palm the in

[4] Of thee it shalt no more be said, Azuvah *(Forsaken)*;

[ד] אויף דיר וועט מער נישט געזאָגט ווערן פֿאַרלאָזטע,
farlozte vern gezogt nisht mer vet dir oif
forsaken become termed not more will you(SG) on

neither of thy land shall it any more be said, Shemameh *(Desolate)*;

און אויף דַיִן לאַנד וועט מער נישט געזאָגט
gezogt nisht mer vet land dain oif un
termed not more will land your on and

וועט ווישטעניש ,
vistenish vern
desolation become

but thou shalt be called Cheftzi-Vah, *(My Delight is in her)*

נאָר דיך וועט מען רופֿן מַיִן-גלוסט-צו-איר ,
main-glust-tsu-ir rufn men vet dich nor
my delight is in her called they will you(SG) but

and thy land Beulah *(Married)*:

און דאָס לאַנד דַיִנס באַמאַנטע;
bamante dains land dos un
married yours land this and

for Hashem delighteth in thee,

וואָרעם ה טוט דיך גלוסטן ,
glustn dich tut Hashem vorem
delight you(SG) does Hashem for

and thy land shall be married.

און דַיִן לאַנד וועט באַמאַנט ווערן .
vern bamant vet land dain un
become married will land your and

[5] For as a bochur marrieth a betulah,

[ה] וואָרעם ווי אַ בחור באַמאַנט אַ יונגפֿרוי ,
yungfroi a bamant bocher a vi vorem
virgin a marries young man a as for

so shall thy banim marry thee;

וועלן דיך באַמאַנען דַיינע קינדער ;
kinder daine bamanen dich veln
children your marries you(SG) will

and as the choson rejoiceth over the kallah,

און ווי די פֿרייד פֿון אַ חתן מיט דער כלה ,
kale der mit chosen a fun freid di vi un
bride the with groom a of joy the as and

so shall thy G-d rejoice over thee.

וועט זיך פֿרייען מיט דיר דַיִן ג-ט.
G-t dain dir mit freyen zich vet
G-d your you(SG) over rejoice self will

[6] I have set shomrim upon thy chomot, O Yerushalayim,

[ו] אויף דַיינע מויערן , ירושָלַיִם , האָב איך
ich hob Yerushalayim moiern daine oif
I have Yerushalayim walls your on

אויפֿגעשטעלט שׁומרים ,
shomrim oifgeshtelt
watchmen set up

which shall never hold their peace yom nor lailah;

אַ גאַנצן טאָג און אַ גאַנצע נאַכט, זיי זאָלן
zoln zei nacht gantse a un tog gantsn a
shall they night whole a and day all a

תּמיד נישט שווײַגן .
shvaign nisht tamid
keep silent not continually

ye that remind Hashem, keep not silence,

איר דערמאָנער פֿון ה , קיין רו נישט צו אייַך!
aich tsu nisht ru kein Hashem fun dermoner ir
you to not rest any Hashem of reminders you

7 And give Him no rest,

ז און איר זאָלט נישט געבן קיין רו צו אים,
im tsu ru kein gebn nisht zolt ir un
him to rest any give not shall you and

until He establish, and until He make

ביז ער וועט אויפֿריכטן , און ביז ער וועט
vet er biz un oifrichtn vet er biz
will he until and establishes will he until

מאַכן ירושָלַיִם
Yerushalayim machn
Yerushalayim make

Yerushalayim a tehillah *(praise)* in Ha'Aretz.

אַ לויב אויף דער ערד .
erd der oif loib a
earth the on praise a

8 Hashem hath sworn by His yamin,

ח ה האָט געשוואָרן ביי זיין רעכטער האַנט,
hant rechter zain bai geshvorn hot Hashem
hand right his by sworn an oath has Hashem

and by the zero'a of His oz *(might)*,

און ביי זיין מאַכטיקן אָרעם:
orem machtikn zain bai un
arm mighty his by and

Surely I will no more give thy dagan

אויב איך וועל מער געבן דיין תּבֿואה
tvue dain gebn mer vel ich oib
grain your give more will I if

(grain) to be food for thine oyevim;

פֿאַר שפֿייז צו דיינע פֿיינט !
faint daine tsu shpaiz far
enemies your to food for

and the bnei nekhar shall not drink thy tirosh,

און אויב פֿרעמדגעבאָרענע וועלן טרינקען דיין ווײַן
vain dain trinken veln fremdgeborene oib un
wine your to drink will foreign born if and

for the which thou hast toiled;

וואָס דו האָסט זיך געמיט אויף אים!
im oif gemit zich host du vos
it on labored self have you which

9 But they that have harvested it shall eat it,

ט נײַערט אירע אַרײַננעמער וועלן זי עסן ,
esen zi veln arainnemer ire naiert
eat it will garner its but

and praise Hashem;

און וועלן לויבן ה ;
Hashem loibn veln un
Hashem praise will and

and they that have gathered it in shall drink it

און זיינע אײַנזאַמלער וועלן אים טרינקען
trinken im veln ainzamler zaine un
drink it will gatherer his and

in the khatzerot *(courtyards)* of My Kodesh *(Holy Place)*.

אין די הויפֿן פֿון מײַן הייליקטום.
heiliktum main fun hoifn di in
holy my of courts the in

10 Pass through, pass through the She'arim;

י גייט דורך , גייט דורך דורך די טויערן,
toiern di durch durch geit durch geit
gates the through through go through go

prepare ye the Derech HaAm;

ראַמט אָפּ דעם וועג פֿון דעם פֿאָלק !
folk dem fun veg dem op ramt
people the for way the away clear

Build up, build up the mesilah *(highway)*;

טרעט אויס, טרעט אויס דעם שטעג,
shteg dem ois tret ois tret
path the out tread out tread

gather out the even *(stones)*;

רייניקט אָפּ פֿון שטיינער!
shteiner fun op reinikt
stones of away clear

lift up a nes *(banner)* [visible] over HaAmim *(the Nations)*.

הייבט אויף אַ פּאָן צו די פֿעלקער!
felker di tsu fon a oif heibt
nations the to standard a up raise

[11] Hinei, Hashem hath proclaimed

יא זע , ה האָט געמאַכט הערן
hern gemacht hot Hashem ze
hear made has Hashem behold

unto the ketzeh HaAretz *(end of the Earth)*:

ביז צום עק פֿון דער ערד :
erd der fun ek tsum biz
earth the of end to unto

Say ye to Bat Tziyon, Hinei, thy Salvation cometh;

זאָגט צו טאָכטער ציון : זע , דיין הילף
hilf dain ze Tsiyon tochter tsu zogt
salvation your behold Tziyon daughter to say

; איז געקומען
gekumen iz
having come is

hinei, His sachar *(reward)* is with Him,

זע , זיין לוין איז מיט אים,
im mit iz loin zain ze
him with is reward his behold

and His recompense before Him.

און זיין פֿאַרגעלטונג אים פֿאַרויס .
farois im fargeltung zain un
ahead of him recompense his and

[12] And they shall call them, The Am HaKodesh,

יב און מע וועט זיי רופֿן דאָס הייליקע פֿאָלק ,
folk heilike dos rufn zei vet me un
people holy the call them will one and

the Geulei Hashem;

די אויסדערלייזטע פֿון ה ;
Hashem fun oisderleizte di
Hashem of redeemed the

and thou shalt be called, Derushah *(one being sought)*,

און דיך וועט מען רופֿן געזוכטע ,
gezuchte rufn men vet dich un
sought out call they will you(SG) and

Ir Lo Ne'ezavah *(City Not Deserted)*.

נישט פֿאַרלאָזענע שטאָט.
shtot farlozene nisht
city abandoned not

63 Who is this that cometh from Edom,

סג ווער איז דער וואָס קומט פֿון אֱדוֹם ,
Edom fun kumt vos der iz ver
Edom from comes which this one is who

with crimson begadim *(garments)* from Botzrah?

אין געוויטיקטע בגדים פֿון בָּצְרָה ?
Botsrah fun begadim geroitikte in
Botzrah from garments righteous in

This that is glorious in His apparel,

דער וואָס איז פּראַכטיק אין זיין מלבוש ,
malbesh zain in prachtik iz vos der
attire his in glorious is which the one

striding in the greatness of His ko'ach?

אויסגעבויגן אין זיין גרויס שטאַרקייט?
shtarkeit grois zain in oisgeboign
strength great his in splendid

It is I, speaking in tzedakah,

איך וואָס רעד מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit red vos ich
righteousness with speak which I

mighty to save.

וואָס בין מאַכטיק צו העלפֿן.
helfn tsu machtik bin vos
save to mighty is who

[2] Why art Thou adom *(red)* in Thine apparel,

ב פַּאַר וואָס איז רויט אויף דיין קלייד ,
kleid dain oif roit iz vos far
garment your on red is which for

and Thy garments like him that treadeth in the winepress?

און דיינע בגדים ווי ביים טרעטער אין אַ קעלטער ?
kelter a in treter baim vi begadim daine un
winepress a in treaders at like garments your and

[3] I have trodden the winepress alone;

ג איך האָב געטרעטן אַ קעלטער אַליין ,
alein kelter a getretn hob ich
alone winepress a trodden have I

and of the amim *(peoples, nations)* there was none with Me;

און פֿון די פֿעלקער איז קיינער מיט מיר
mir mit keiner iz felker di fun un
me with anyone is nations the of and

נישט געווען ;
geven nisht
having been not

for I will trample them in Mine wrath,

און איך האָב זיי געטרעטן אין מײַן כּעס ,
kaas main in getretn zei hob ich un
anger my in trodden them have I and

and trod them down in My fury;

און זיי געטראַמפּלט אין מײַן גרימצאָרן ;
grimtsorn main in getramplt zei un
fury my in trampled them and

and the juice of their life blood splattered upon My garments,

האָט געשפּריצט זייער זאַפֿט אויף מײַנע בגדים ,
begadim maine oif zaft zeyer geshpritst hot
garments my on juice their sprinkled has

and I stained all My raiment.

און אַלע מײַנע קלײדער האָב איך באַפֿלעקט.
baflekt ich hob kleider maine ale un
stained I have garments my all and

[4] For Yom Nekam *(Day of Vengeance)* is in Mine lev,

ד וואָרעם אַ טאָג פֿון נקמה איז אין מײַן האַרצן ,
hartsn main in iz nekome fun tog a vorem
heart my in is vengeance of day a for

and My Shanat Geulah *(Year of Redemption)* is come.

און מײַן יאָר פֿון דערלייזונג איז געקומען .
gekumen iz derleizung fun yor main un
having come is redemption of year my and

[5] And I looked,

ה און איך האָב מיך אומגעקוקט ,
umgekukt mich hob ich un
looked me have I and

and there was no ozer *(helper)*;

און נישט געווען קיין העלפֿער ,
helfer kein geven nisht un
saviour any having been not and

and I was appalled

און איך האָב מיך געוווּנדערט ,
gevundert mich hob ich un
marveled me have I and

that there was no supporter;

און נישט געווען קיין אונטערלענער ;
unterlener kein geven nisht un
supporter any having been not and

therefore Mine own zero'a wrought Salvation for Me;

האָט מיך מײַן אָרעם געהאָלפֿן ,
geholfn orem main mich hot
helped arm my me has

and My wrath, it upheld Me.

און מײַן גרימצאָרן , ער האָט מיך אונטערגעלענט .
untergelent mich hot er grimtsorn main un
supported me has it wrath my and

[6] And I will trample down the amim *(nations)* in Mine wrath,

ו און איך האָב געטרעטן די פֿעלקער אין מײַן כּעס ,
kaas main in felker di getretn hob ich un
anger my in nations the trodden have I and

and make them drunk in My fury,

און זיי פַֿארשיכורט מיט מײַן גרימצאָרן,
grimtsorn main mit farshikurt zei un
fury my in made drunk them and

and I will pour out the juice of their life blood down on the earth.

און געמאַכט נידערן צו דער ערד זייער זאַפֿט.
zaft zeyer erd der tsu nidern gemacht un
juice their earth the to go down made and

[7] I will rehearse the chasadim *(lovingkindnesses)* of Hashem,

ז די חסדים פֿון ה׳ וועל איך דערמאָנען,
dermonen ich vel Hashem fun chasadim di
remember I will Hashem of loving kindnesses the

and the tehillot Hashem,

די לויבונגען פֿון ה׳,
Hashem fun loibungen di
Hashem of praises the

according to all that Hashem hath bestowed on us,

וועדליק אַלץ וואָס ה׳ האָט אונדז געטאָן,
geton undz hot Hashem vos alts vedlik
done for us has Hashem which all that relative to

and the great goodness toward the Bais Yisroel,

און די פֿיל טובֿות צום הויז פֿון ישׂרָאֵל,
Yisroel fun hoiz tsum toivus fil di un
Yisroel of house to goodness great the and

which He hath bestowed on them according to His rachamim,

וואָס ער האָט געטאָן צו זיי לויט זײַן
zain loit zei tsu geton hot er vos
his according to them for done has he which

באַרעמהאַרציקייט,
baremhartsikeit
great compassion

and according to the multitude of His chasadim.

און לויט זײַנע פֿיל חסדים .
chasadim fil zaine loit un
loving kindnesses abundant his according to and

[8] For He said: Surely they are My people,

ח וואָרעם ער האָט געזאָגט: זיי זײַנען
zainen zei gezogt hot er vorem
are they said has he because

פֿאָלק מײַן פֿאַרט,
folk main fort
people my in spite of everything

banim that will not be sheker *(false)*;

קינדער וואָס וועלן נישט פֿעלשן ;
felshn nisht veln vos kinder
commit treachery not will who children

so He became their Moshi'a *(Savior)*.

און ער איז זיי געווען פֿאַר אַ העלפֿער.
helfer a far geven zei iz er un
helper a for having been them is he and

[9] In all their tzoros He was afflicted,

ט אין אַל זייער ליַד האָט ער גענליטן ,
gelitn er hot laid zeyer al in
afflicted he has affliction their all in

and the malach of His presence saved them;

און דער מלאך פֿון זײַן פּנים האָט זיי געהאָלפֿן;
geholfn zei hot ponem zain fun malach der un
saved them has face his of Angel the and

in His ahavah and in His mercy

אין זײַן ליבשאַפֿט און אין זײַן דערבאַרעמונג
derbaremung zain in un libshaft zain in
compassion his in and love his in

He redeemed them;

האָט ער זיי אויסגעלייזט,
oisgeleizt zei er hot
redeemed them he has

and He lifted them up,

און זיי געהויבן זיי געטראָגן
getrogn zei un gehoibn zei un
carried them and lifted up them and

and carried them kol y'mei olam.

אַלע טעג פֿון פֿאַרצייַטן .
fartsaitn fun teg ale
ancient times of days all

10 But they rebelled,

י אָבער זיי האָבן ווידערשפּעניקט
vidershpenikt hobn zei ober
rebelled have they but

and grieved His Ruach Hakodesh;

און באַטריבט זיין הייליקן גייַסט,
gaist heilikn zain batribt un
spirit holy his grieved and

therefore He turned against them as oyev *(enemy)*,

און ער איז זיי פֿאַרקערט געוואָרן אין אַ פֿיַינט ;
faint a in gevorn farkert zei iz er un
enemy an in having become turned them is he and

and He fought against them.

ער האָט מלחמה געהאַלטן אויף זיי .
zei oif gehaltn milchome hot er
them on waged war has he

11 Then His people remembered

יא און זיין פֿאָלק האָט געדאַכט
gedacht hot folk zain un
remembered has people his and

the y'mei olam *(days of old)*, of Moshe.

אָן די טעג פֿון פֿאַרצייַטן , פֿון משהן :
Mosheen fun fartsaitn fun teg di on
Moshe of ancient times of days the on

Where is He that brought them up out of the yam *(sea)*

ווו איז דער וואָס האָט זיי אויפֿגעבראַכט
oifgebracht zei hot vos der iz vu
brought up them has who the one is where

פֿון ים ,
yam fun
the sea from

with the ro'im of His tzon?

דורך דעם פּאַסטוך פֿון זיַינע שאָף?
shof zaine fun pastuch dem durch
flock his of shepherd the by

Where is He that put His Ruach Hakodesh

ווו איז דער וואָס האָט זיי אַריַינגעטאָן אין אים
im in araingeton zei hot vos der iz vu
him in put them has who the one is where

in the midst of them?

זיין הייליקן גייַסט?
gaist heilikn zain
spirit holy his

12 Who led them at the right hand of Moshe

יב ווו איז ער, וואָס האָט באַלייט די
di baleit hot vos er iz vu
the accompanied has who he is where

רעכטע האַנט פֿון משהן
Mosheen fun hant rechte
Moshe of hand right

with His zero'a tiferet,

מיט דעם אָרעם פֿון זיין פּראַכט?
pracht zain fun orem dem mit
glory his of arm the with

dividing the mayim before them,

וואָס האָט געשפּאַלטן די וואַסערן פֿון פֿאַר זיי ,
zei far fun vasern di geshpoltn hot vos
them before from waters the split open has who

to make Himself a Shem Olam?

זיך צו מאַכן אַן אייביקן נאָמען ?
nomen eibikn an machn tsu zich
name everlasting an make to self

13 Who led them through the tehomot,

יג וואָס האָט זיי געפֿירט דורך תּהומען
tehomen durch gefirt zei hot vos
the depths through guided them has who

like the sus *(horse)* in the midbar,

ווי אַ פֶּערד דורך אַ סטעפּ,
vi a ferd a durch a step
like a horse by a steppe

that they should not stumble?

זיי זאָלן נישט געשטרויכלט ווערן?
zei zoln nisht geshtroichlt vern
they shall not stumble become

14 As behemah goeth down into the valley,

יד ווי פֶּיך וואָס טוט נידערן אין טאָל,
vi fich vos tut nidern in tal
as cattle which do go down in valley

the Ruach Hashem caused them to rest;

האָט דער גייַסט פֿון ה׳ זיי באַרוט;
hot der gaist fun Hashem zei barut
has the spirit of Hashem them given rest

thus didst Thou lead Thy people,

אַזוי האָסטו געפֿירט דיַין פֶֿאָלק,
azoi hostu gefirt dain folk
so have you guided your people

to make for Thee a Shem Tiferet.

דיר צו מאַכן אַ פּראַכטיקן נאָמען.
dir tsu machn a prachtikn nomen
you(SG) to make a glorious name

15 Look down from Shomayim, and behold

טו לוג פֿון הימל און זע,
lug fun himel un ze
look down from heaven and see

from the habitation of Thy kodesh and of Thy Tiferet.

פֿון דיַין הייליקער און פּראַכטיקער ווויונונג;
fun dain heiliker un prachtiker voinung
from your holy and glorious habitation

Where is Thy kina *(zeal)* and Thy gevurah *(might)*?

ווו איז דיַין אָנגענומען זיך און דיַינע גבֿורות?
vu iz dain onnemen zich un dain gevuros
where is your taking up self and your mighty acts

The yearning of Thy heart and of Thy rachamim

די ברומונג פֿון דיַינע אינגעווייד און דיַין באַרעמהאַרצקייט
di brumung fun dain ingeveid un dain baremhartsikeit
the stirring of your innards and your mercifulness

are withheld toward me.

האַלטן זיך איַין קעגן מיר.
haltn zich ain kegen mir
withheld self in toward me

16 Doubtless Thou art Avinu,

טז פֿאַר וואָר, דו ביסט אונדזער פֿאָטער;
far vor du bist undzer foter
for surely you are our father

though Avraham not have da'as of us,

וואָרעם אַבֿרהם ווייס אונדז נישט,
vorem Avraham veis undz nisht
because Avraham knows us not

and Yisroel not acknowledge us;

און יִשְׂרָאֵל קען אונדז נישט;
un Yisroel ken undz nisht
and Yisroel knows us not

Thou, Hashem, art Avinu, Go'aleinu;

דו, ה׳, ביסט אונדזער פֿאָטער,
du Hashem bist undzer foter
you Hashem are our father

Shemecha is from everlasting.

אונדזער אויסלייזער איז דיַין נאָמען פֿון אייביק אָן.
undzer oisleizer iz dain nomen fun eibik on
our redeemer is your name from eternity on

17 Hashem, why hast Thou made us to go astray from Thy drakhim,

יז פֿאַר וואָס, ה׳, לאָזטו אונדז בלאָנדזשען
far vos Hashem loztu undz blondzhen
for which Hashem let us stray

פֿון דיַינע וועגן,
fun dain vegen
from your ways

and hardened libenu *(our hearts)* from fearing Thee?

מאַבסט האַרט אונדזער האַרץ, נישט מורא צו
tsu moire nisht harts undzer hart machst
to fear not heart our hard make

האָבן פֿאַר דיר ?
dir far hobn
you(SG) before have

Shuv *(return)* l'ma'an *(for the sake of)* Avadeicha *(Thy servants)*,

קער זיך אום פֿון וועגן דיַינע קנעכט ,
knecht daine vegen fun um zich ker
servants your sake of for back self turn

Shivtei Nachalatecha *(the Tribes of Thine Inheritance)*.

די שבֿטים פֿון דיַין אַרב .
arav dain fun shvotim di
inheritance your of tribes the

18 Am Kadshecha *(People of Thy holiness, Thy Holy People)* have possessed it but a little while;

יח כּמעט פֿאַרטריבן האָבן זיי דיַין הייליק
heilik dain zei hobn fartriben kemat
holy your they have driven away almost

פֿאָלק ;
folk
people

our adversaries have trampled down Thy Mikdash.

אונדזערע פֿיַינט האָבן צעטרעטן דיַין הייליקטום .
heiliktum dain tsetretn hobn faint undzere
holy sanctuary your trampled down have enemies our

19 We have become such as them

יט מיר זיַינען געוואָרן ווי די
di vi gevorn zainen mir
the ones like having become are we

over whom Thou hast never ruled,

וואָס דו האָסט קיין מאָל נישט געוועלטיקט אויף זיי ,
zei oif geveltikt nisht mol kein host du vos
them over rules not time any have you which

those who were not called by Shimecha *(Thy Name)*.

וואָס דיַין נאָמען איז נישט גערופֿן געוואָרן אויף זיי .
zei oif gevorn gerufn nisht iz nomen dain vos
them on having become called not is name your which

O, that Thou wouldest rend Shomayim, that Thou wouldest come down,

הלוואַי צערַיסטו די הימלען א ו ן נידערסט
yderst n Alef himlen di stu
heavens the you would tear if only

אַר א פֿ,
op, ar
go down and

so that the harim might shake at Thy presence,

די בערג זאָלן זיך טרייסלען פֿאַר דיר ;
dir far treislen zich zoln berg di
you(SG) before tremble self shall mountains the

64 64:2 As eish burneth brushwood,

סד אַזוי ווי פַֿיַער צינדט אָן טרוקענע צווײַגן ,
tsvaign trukene on tsindt faier vi azoi
branches dry on kindles fire as so

eish causeth the mayim to boil,

ווי פַֿיַער טוט וואַסער צעבלעזלען –
tseblezlen vaser tut faier vi
boil water does fire as

[O, that Thou wouldst come down] to make Thy Shem known to Thine adversaries,

כּדי צו מאַכן וויסן דיַין נאָמען צו
tsu nomen dain visen machn tsu kedei
to name your known make to so that

דיַינע פַֿיַינט ;
faint daine
enemies your

that the Goyim might tremble at Thy presence!

די פֿעלקער זאָלן ציטערן פֿאַר דיר ,
dir far tsiteren zoln felker di
you(SG) before tremble shall nations the

[2 3] When Thou didst terrible things

סד.ג וועַן דו טוסט פַֿאַרכטיקע זאַכן
zachn forchtike tust du ven
things awesome you are doing you when

which we looked not for,

וואָס מיר האָבן צו מאָל נישט געהאָפט –
gehoft nisht mol tsu hobn mir vos
hoped not time to have me which

Thou camest down,

הלוואַי נידערסטו אַראָפּ,
arop niderstu halevay
down you would come down if only

the harim shook at Thy presence.

די בערג זאָלן זיך טרייסלען פֿאַר דיר !–
dir far treislen zich zoln berg di
you(SG) before tremble self shall mountains the

[3 4] For me'olam *(since ancient times)* no one hath heard,

סד.ד און וואָס זיי האָבן קיין מאָל נישט געהערט,
gehert nisht mol kein hobn zei vos un
heard not time any have they what and

נישט פַֿאַרנומען,
farnumen nisht
perceive not

nor perceived by the ozen,

וואָס קיין אויג האָט נישט געזען ,
gezen nisht hot oig kein vos
seen not has eye any which

neither hath the ayin seen any Elohim besides Thee,

אַז אַ ג-ט אַחוץ דיר זאָל טאָן
ton zol dir achuts G-t a az
do shall you(SG) besides G-d a that

Who acts on behalf of him that waiteth for Him.

פַֿאַר דעם וואָס טוט האָרן אויף אים.
im oif harn tut vos dem far
him on wait for, expect does which the one for

[4 5] Thou meetest with him that rejoiceth to work tzedek,

סד.ה האָסט טרעפֿסט דעם וואָס האָט זיך
zich hot vos dem trefst host
self has which the one meet have

געפֿרייט צו טאָן רעכט,
recht ton tsu gefreit
right do to rejoiced

those that remember Thee in Thy drakhim;

די וואָס האָבן געדאַכט אָן דיר
dir on gedacht hobn vos di
you(SG) on remembered has which the one

מיט דיַינע וועגן ;
vegen daine mit
ways your with

see, Thou art in wrath; for we have been in sins;

זע , דו האָסט געצערנט , וויַיל מיר האָבן געזינדיקט,
gezindikt hobn mir vail getsernt host du ze
sinned have we for been angry have you behold

in them a long time, and shall we be saved?

דורך זיי אָבער פֿלעגן מיר אייביק געהאָלפֿן ווערן .
vern geholfn eibik mir flegn ober zei durch
become saved eternal we would however them by

[5 6] But we are all as the tameh *(unclean thing)*,

סד.ו און מיר זיַינען געוואָרן ווי אַ טמא אַלע,
ale tome a vi gevorn zainen mir un
all unclean a as having become are me and

and kol tzidkoteinu *(all our righteousness, our righteous deeds, works)* are like beged iddim *(filthy rags, a garment of menstruation)*;

און אַלע אונדזערע גערעכטיקייטן איז ווי אַ
a vi iz gerechtikeitn undzere ale un
a as is righteousness our all and

באַפֿלעקט קלייד
kleid baflekt
garment stained

and we all do fade like the aleh *(leaf)*;

אוּן מִיר וועלקן אַזוי ווי אַ בלאַט אַלע,
ale blat a vi azoi velkn mir un
all leaf a as so fade we and

and avoneinu *(our iniquities)*, like the ruach, have taken us away.

אוּן אוּנדזער זינד טראָגט אוּנדז ווי דער ווינט אַוועק.
avek vint der vi undz trogt zind undzer un
away wind the as us carries sin our and

6 7 And there is none that calleth upon Thy Shem,

סד.ז אוּן נישטאָ וועֶר זאָל רופֿן דײַן נאָמען,
nomen dain rufn zol ver nishto un
name your call shall who there is not and

that stirreth up himself to take hold of Thee;

וועֶר זאָל זיך דערוועקן זיך צו האַלטן אָן דיר;
dir on haltn tsu zich dervekn zich zol ver
you(SG) on take hold to self rouse self shall who

for Thou hast hid Thy face from us,

וואָרעם האָסט פֿאַרבאָרגן דײַן פּנים צו אוּנדז,
undz tsu ponem dain farborgen host vorem
us to face your hide have for

and hast consumed us, because of avoneinu.

אוּן אוּנדז גענאָכט צעגיין דורך אוּנדזערע זינד.
zind undzere durch tsegein gemacht undz un
sin our by consumed made us and

7 8 But now, Hashem, Thou art Avinu *(Our Father)*;

סד.ח אוּן אַצונד, ה', דו ביסט אוּנדזער פֿאָטער,
foter undzer bist du Hashem atsund un
father our are you Hashem now and

we are the chomer *(clay)*, and Thou, Yotzreinu *(our Potter, Maker, Creator)*;

מיר זײַנען דער ליים, אוּן דו ביסט אוּנדזער
undzer bist du un leim der zainen mir
our are you and clay the are we

טעפּער,
teper
potter

and we all are the ma'aseh *(work)* of Thy yad.

אוּן דאָס ווערק פֿון דײַנע הענט זײַנען מיר אַלע.
ale mir zainen hent daine fun verk dos un
all we are hand your of work the and

8 9 Be not in wrath ad me'od, Hashem,

סד.ט נישט צערנען זאָלסטו, ה', ביז גאָר,
gor biz Hashem zolstu tserenen nisht
utmost unto Hashem shall you be angry not

neither remember avon forever;

אוּן נישט אויף איביק געדענקען די זינד;
zind di gedenken eibik oif nisht un
sin the remember ever for not and

behold, see, we beseech thee, we are all Thy people.

זע, לוג, איך בעט דיך, דײַן
dain dich bet ich lug ze
your you(SG) entreat I look down behold

פֿאָלק זײַנען מיר אַלע.
ale mir zainen folk
all we are people

9 10 Arei Kadsheicha *(Thy holy cities)* are a midbar,

סד.י דײַנע הייליקע שטעט זײַנען געוואָרן אַ מדבר,
midber a gevorn zainen shtet heilike daine
wilderness a having become are cities holy your

Tziyon is a midbar,

ציון איז אַ מדבר געוואָרן,
gevorn midber a iz Tsiyon
having become wilderness a is Tziyon

Yerushalayim, a desolation.

ירושלַים אַ וויסטעניש;
vistenish a Yerushalayim
desolation a Yerushalayim

10 11 Beis Kadsheinu v'Tifarteinu,

סד.יא אוּנדזער הייליק אוּן אוּנדזער פּראַכטיק הויז,
hoiz prachtik undzer un heilik undzer
house glorious our and holy our

where Avoteinu praised Thee,

וווּ אונדזערע עלטערן האָבן דיך געלויבט,
geloibt dich hobn eltern undzere vu
praised you(SG) have fathers our where

is burned up with eish;

איז אַוועק אין בראַנדפֿײַער,
brandfaier in avek iz
fire in gone is

and kol machamadeinu *(all our desiring)* is in ruins.

און אַלע אונדזערע גלוסטיקייטן זײַנען געוואָרן
gevorn zainen glustikeitn undzere ale un
having become are precious our all and

צו וויסט .
vist tsu
desolation to

11 12 Wilt Thou refrain Thyself after these things, Hashem?

סד.יב ווילסטו אויף דעם זיך אײַנהאַלטן, ה ?
Hashem ainhaltn zich dem oif vilstu
Hashem restrain self this upon will you

Wilt Thou hold Thy peace, and afflict us ad me'od?

ווילסטו שווײַגן און אונדז פּײַניקן ביז גאָר ?
gor biz painiken undz un shvaign vilstu
very much until torment us and keep silent will

65

I let Myself be sought of them

סה איך בין געווען צו דערבעטן
derbetn tsu geven bin ich
sought to having been am I

that asked not for Me;

פֿאַר די וואָס האָבן נישט געפֿרעגט;
gefregt nisht hobn vos di far
inquired not have who the ones by

I let Myself be found of them

איך בין געווען צו געפֿינען
gefinen tsu geven bin ich
find to having been am I

that sought me not;

פֿאַר די וואָס האָבן מיך נישט געזוכט ;
gezucht nisht mich hobn vos di far
sought not me have which the ones for

I said: Hineni, behold Me,

איך האָב געזאָגט: דאָ בין איך, דאָ בין איך!
ich bin do ich bin do gezogt hob ich
I am here I am here said have I

unto a Goy *(Nation, People)* that was not called by My Shem.

צו אַ פֿאָלק וואָס רופֿט זיך נישט אויף מײַן נאָמען .
nomen main oif nisht zich ruft vos folk a tsu
name my on not self call who people a to

2 I have spread out My yad kol hayom

ב איך האָב אויסגעשפּרייט מײַנע הענט אַ גאַנצן טאָג
tog gantsn a hent maine oisgeshpreit hob ich
day all a hands my spread out have I

unto an Am Sorer *(stubbornly rebellious people)*,

צו אַ פֿאָלק אַן אָפּקערער
opkerer an folk a tsu
defiant a people a to

which walketh in a derech lo tov,

וואָס גייט אויפֿן נישט גוטן וועג,
veg gutn nisht oifn geit vos
way good not on go who

after their own machshevot *(thoughts)*;

נאָך די טראַכטונגען זייערע;
zeyere trachtungen di noch
their thoughts the after

3 HaAm that provoketh Me to anger

ג צו אַ פֿאָלק וואָס דערצערנט מיך
mich dertsernt vos folk a tsu
me provoke who people a to

continually to My face;

אין מײַן פּנים נאָכאַנאַנד ;
nochanand ponem main in
continually face my in

that sacrificeth in ganot *(gardens)*,
וואָס שלאַכטן אין די גערטנער,
gertner di in shlachtn vos
gardens the in sacrifice who

and burneth sacrifices upon brick;
און רייכערן אויף די ציגל ;
tsigl di oif reichern un
bricks the on burn sacrifice and

4 Which remain among the kevarim,
ד וואָס זיצן צווישן די קבֿרים ,
kvorim di tsvishn zitsn vos
tombs the among sit who

and spend the night in closed places,
און אין באַהעלטעניש נעכטיקן זיי ;
zei nechtikn baheltenishn in un
they spend the night hiding places in and

which eat basar hachazir,
וואָס עסן פֿלייש פֿון חזיר ,
chazir fun fleish esen vos
pig of flesh eat who

and broth of piggulim *(unclean meat)* in their vessels;
און זופּ פֿון אומווערדיקייטן איז אין זייערע כּלים ;
keilim zeyere in iz umverdikeitn fun zup un
vessels their in is abominations of broth and

5 Which say: Stand by thyself, come not near to me;
ה וואָס זאָגן : רוק דיך אָפּ , זאָלסט
zolst op dich ruk zogn vos
you(SG) must away you(SG) move say who
נישט גענענען צו מיר,
mir tsu genenen nisht
me to come near not

for I am kadosh to thee *(holier than thou)*.
וואָרעם איך בין דיר הייליק.
heilik dir bin ich vorem
holy for you(SG) am I for

These are a smoke in My nose,
די דאָזיקע זײַנען אַ רויך אין מײַן נאָז ,
noz main in roich a zainen dozike di
nose my in smoke a are these the

an eish that burneth kol hayom.
אַ פֿײַער וואָס ברענט אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a brent vos faier a
day all a burns which fire a

6 Hinei, it is written before Me:
ו זע , אויפֿגעשריבן איז דאָס פֿאַר מיר;
mir far dos iz oifgeshribn ze
me before this is written behold

I will not keep silent, but will recompense fully,
איך וועל נישט שווײַגן סײַדן איך האָב אָפּגעצאָלט,
opgetsolt hob ich saidn shvaign nisht vel ich
repaid have I unless keep silent not will I

even recompense into their kheyk,
יאָ , אָפּגעצאָלט אין זייער בוזעם ,
buzem zeyer in opgetsolt yo
bosom their into repaid yes

7 Your avonot, and the iniquities
ז אײַערע זינד אין אײנעם מיט די זינד
zind di mit einem in zind aiere
sin the with together in sin your

of your avot together, saith Hashem,
פֿון אײַערע עלטערן, זאָגט ה ,
Hashem zogt eltern aiere fun
Hashem declares fathers your of

because they burned sacrifices upon the mountains,
וואָס האָבן געראָכערט אויף די בערג ,
berg di oif gereichert hobn vos
mountains the on burn incense have who

and insulted Me upon the hills;
און אויף די הייכן מיך גאָלעסטערט;
gelestert mich heichn di oif un
blasphemed me heights the on and

therefore will I measure

דערום וועל איך אָפּמעסטן צוערשט
tsuersht opmestn ich vel derum
former work measure I will therefore

their former peulot into their kheyk.

זייער לויט אין זייער בוזעם .
buzem zeyer in loit zeyer
bosom their into according to theirs

[8] Thus saith Hashem:

ח אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

As the tirosh is found in the cluster,

אַזוי ווי אַז דער ווײַן געפֿינט זיך אין העגגל ,
hengl in zich gefint vain der az vi azoi
the bunch in self is found wine the that as so

and one saith: Destroy it not;

זאָגט מען: זאָלסט עס נישט צעשטערן,
tseshtern nisht es zolst men zogt
destroy not it you(SG) must they declares

for a brocha is in it;

וואָרעם אַ בענטשונג איז אין אים;
im in iz bentshung a vorem
it in is blessing a for

so will I do in behalf of My Servants,

אַזוי וועל איך טאָן פֿון וועגן מײַנע קנעכט ,
knecht maine vegen fun ton ich vel azoi
servants my sake of for do I will so

that I may not destroy them all.

נישט צו צעשטערן אין גאַנצן .
gantsn in tseshtern tsu nisht
all in destroy to not

[9] And I will bring forth a zera out of Ya'akov,

ט און איך וועל אַרויסברענגען פֿון יעקבֿ אַ זאָמען ,
zomen a Yaakov fun aroisbrengen vel ich un
seed a Yaakov from bring forth will I and

and out of Yehudah a yoresh *(inheritor)* of My mountains;

און פֿון יהודה דעם יוֹרש פֿון מײַנע בערג ;
berg maine fun yoiresh dem Yehudah fun un
mountains my of heir the Yehudah from and

and Mine Bechir *(Chosen ones)* shall inherit it,

און ירשען וועלן עס מײַנע אויסדערווײַלטע,
oisderveilte maine es veln yarshen un
elect my it will inherit and

and My Servants shall dwell there.

און מײַנע קנעכט וועלן דאָרט ווינען .
voinen dort veln knecht maine un
dwell there will servants my and

[10] And Sharon shall be a meadow for tzon,

י און דער שָׁרוֹן וועט זײַן פֿאַר אַ פֿיטערפּלאַץ פֿון שאָף ,
shof fun fiterplats a far zain vet Sharon der un
flocks of graze place a for be will Sharon the and

and the valley of Achor a place for the flock to lie down,

און דער טאָל עָכוֹר פֿאַר אַ הויערונג פֿון רינדער,
rinder fun hoierung a far Achor tal der un
cattle of resting place a for Achor valley of the and

for Ami *(My People)* who seek Me.

פֿאַר מײַן פֿאָלק וואָס האָט מיך געזוכט .
gezucht mich hot vos folk main far
sought me have who people my for

[11] But ye are they that forsake Hashem,

יא אָבער איר וואָס פֿאַרלאָזט ה ,
Hashem farlozt vos ir ober
Hashem forsake who you but

that forget My Har Kadosh,

וואָס פֿאַרגעסט אָן מײַן הייליקן באַרג ,
barg heilikn main on fargest vos
mountain holy my on forget who

that prepare a shulchan for Fortune,

וואָס גרייט אַ טיש צום מזל ,
mezl tsum tish a greit vos
Good Fortune for table a prepare who

and that furnish the drink offering for Destiny.

אוּן פַֿילט אָן אַ מישטראָנק צום באַשער,
basher tsum mishtrank a on filt un
Destiny for mixed a on fill and

12 Therefore will I destine you for the cherev,

יב איך וועל אייך באַשערן צום שוועדְ,
shverd tsum bashern aich vel ich
sword to destine you will I

and ye shall all bow down to the slaughtering place;

אוּן איר אַלע וועט קנִיען צו דער שחיטה ;
shechite der tsu knien vet ale ir un
slaughter the to bow down will all you and

because when I called, ye did not answer;

ווײַל איך האָב גערופֿן אוּן איר האָט נישט געענטפֿערט,
geentfert nisht hot ir un gerufn hob ich vail
answered not have you and called have I because

when I spoke, ye did not hear;

געדעדט, אוּן איר האָט נישט געהערט;
gehert nisht hot ir un geredt
hear not did you and spoken

but did the rah before Mine eyes,

נאָר איר האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין מײַנע אויגן,
oign maine in shlecht iz vos geton hot ir nor
eyes my in evil is what done have you but

and did choose that wherein I delighted not.

אוּן וואָס איך האָב נישט געוואָלט, האָט איר אויסגעווײלט.
oisgeveilt ir hot gevolt nisht hob ich vos un
chosen you have wanted not have I what and

13 Therefore thus saith Adonoi Hashem:

יג דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
said so Hashem Adonoi has therefore

Hinei, My Servants shall eat,

זע , מײַנע קנעכט וועלן עסן ,
esen veln knecht maine ze
eat will servants my behold

but ye shall be hungry;

אוּן איר וועט זײַן הונגעריק;
hungerik zain vet ir un
hungry be will you and

hinei, My Servants shall drink,

זע , מײַנע קנעכט וועלן טרינקען,
trinken veln knecht maine ze
drink will servants my behold

but ye shall be thirsty;

אוּן איר וועט זײַן דאָרשטיק;
dorshtik zain vet ir un
thirsty be will you and

hinei, My Servants shall rejoice,

זע , מײַנע קנעכט וועלן זיך פֿרייען,
freyen zich veln knecht maine ze
rejoice self will servants my behold

but ye shall be ashamed;

אוּן איר וועט פֿאַרשעמט ווערן .
vern farshemt vet ir un
become ashamed will you and

14 Hinei, My Servants shall sing for joy of lev,

יד זע , מײַנע קנעכט וועלן זינגען פֿון האַרצפֿרייד ,
hartsfreid fun zingen veln knecht maine ze
joy of heart of sing will servants my behold

but ye shall cry out from anguish of lev,

אוּן איר וועט שרײַען פֿון האַרצווויי ,
hartsvei fun shraien vet ir un
heart sorrow from cry out will you and

and shall wail from brokenness of ruach.

אוּן פֿון אַ צעברָאכן גמיט וועט איר יאָמערן .
yomern ir vet gemit tsebrochn a fun un
wail you will spirit broken a from and

15 And ye shall leave your shem

טו אוּן איר וועט לאָזן אײַער נאָמען
nomen aier lozn vet ir un
name your leave will you and

for a curse unto My Bechir;

פַֿאַר אַ קללה צו מײַנע אויסדערווײלטע׃
oisderveilte maine tsu klole a far
chosen ones my to curse a for

for Adonoi Hashem shall put thee to death,

אַזוי זאָל אֲדֹנָי ה דיך טייטן!
teitn dich Hashem Adonoi zol azoi
slay you(SG) Hashem Adonoi shall so

and call His Avadim by another shem;

און זײַנע קנעכט וועט ער רופֿן אַן אַנדער נאָמען׃
nomen ander an rufn er vet knecht zaine un
name other an call he will servants his and

16 That he who blesseth himself in ha'aretz

טז אַז דער וואָס בענטשט זיך אויף דער ערד,
erd der oif zich bentsht vos der az
earth the on self blesses who the one that

shall bless himself by Elohei Omein *(the G-d of [the] Amen, the G-d of Truth)*;

וועט זיך בענטשן ביים אלקים פֿון אמת,
emes fun Elokim baim bentshn zich vet
truth of G-d by the bless self will

and he that taketh an oath in ha'aretz

און דער וואָס שוועט אויף דער ערד,
erd der oif shvert vos der un
earth the on swears who the one and

shall take the oath by Elohei Omein;

וועט שווערן ביים אלקים פֿון אמת׃
emes fun Elokim baim shvern vet
truth of G-d by the swear will

because the former tzoros are forgotten,

ווײַל פֿאַרגעסן זײַנען די פֿריערדיקע צרות,
tsores frierdike di zainen fargesen vail
troubles former the are forgotten because

and because they are hid from Mine eyes.

און ווײַל זיי זײַנען פֿאַרבאָרגן פֿון מײַנע אויגן.
oign maine fun farborgen zainen zei vail un
eyes my from hidden are they because and

17 For, hinei, I create Shomayim Chadashim

יז וואָרעם זע, איך באַשאַף הימלען נײַע,
naie himlen bashaf ich ze vorem
new heavens create I behold because

and eretz Chadashah;

און אַן ערד אַ נײַע׃
naie a erd an un
new a earth an and

and the rishonot shall not be remembered,

און דאָס פֿריערדיקע וועט נישט געדאַכט ווערן,
vern gedacht nisht vet frierdike dos un
become remembered not will former this and

nor come into mind.

און אויפֿן זינען נישט אין דעם האַרץ אויפֿקומען.
oifkumen harts dem in nisht zinen oifn un
come up heart the in not mind on and

18 But be ye glad and rejoice forever

יח נאָר זײַט לוסטיק און פֿרייט זיך ביז אייביק
eibik biz zich freit un lustik zait nor
ever for self rejoice and glad be but

in that which I create;

מיט דעם וואָס איך באַשאַף׃
bashaf ich vos dem mit
create I what the with

for, hinei, I create Yerushalayim a rejoicing,

וואָרעם זע, איך באַשאַף ירושלַים, פֿאַר אַ לוסטיקייט,
lustikeit a far Yerushalayim bashaf ich ze vorem
gladness a for Yerushalayim create I behold for

and her people a joy.

און איר פֿאָלק פֿאַר אַ פֿרייד.
freid a far folk ir un
joy a for people her and

19 And I will rejoice in Yerushalayim,

יט און איך וועל זיך פֿרייען מיט ירושלַים,
Yerushalayim mit freyen zich vel ich un
Yerushalayim with rejoice self will I and

and joy in Ami;

און ווּעל לוסטיק זיין מיט מײַן פֹאָלק;
folk main mit zain lustik vel un
people my with be rejoice will and

and the voice of weeping shall be no more heard in her,

און נישט געהערט ווערן ווּעט אין איר מער
mer ir in vet vern gehert nisht un
more her in will become heard not and

nor the voice of crying out.

אַ קול פֿון געוויין , און אַ קול פֿון געשריי.
geshrei fun kol a un gevein fun kol a
crying of voice a and weeping of voice a

20 There shall be no more in there

כ מער ווּעט נישט זיין פֿון דאָרטן
dortn fun zain nisht vet mer
there of be not will more

an infant of days, nor a zaken *(old man)*

אַ קינד אין טעג , אָדער אַ זקן ,
zoken a oder teg in kind a
old man a or days in child a

that hath not filled his days;

וואָס ווּעט נישט דערפֿילן זײַנע טעג;
teg zaine derfiln nisht vet vos
days his fulfill not will who

for he that shall die a hundred years old will be regarded a na'ar;

וואָרעם דער יינגסטער ווּעט צו הונדערט יאָר שטאַרבן,
shtarbn yor hundert tsu vet yingster der vorem
die years hundred to will youngest the because

but the choteh *(sinner)*, a hundred years old, will be accursed.

און אַ זינדיקער ווּעט מיט הונדערט יאָר געשאָלטן ווערן .
vern gesholtn yor hundert mit vet zindiker a un
become cursed years hundred with will sinner a and

21 And they shall build batim *(houses)*, and inhabit them;

כא און זיי ווּעלן בויען הײַזער און באַווינען,
bavoinen un haizer boien veln zei un
inhabit and houses build will they and

and they shall plant kramim *(vineyards)*, and eat the fruit of them.

און פֿלאַנצן ווײַנגערטנער און עסן זייער פֿרוכט.
frucht zeyer esen un vaingertner flantsn un
fruit their eat and vineyards plant and

22 They shall not build,

כב זיי ווּעלן נישט בויען ,
boien nisht veln zei
build not shall they

and another inhabit;

און אַן אַנדערער זאָל באַווינען,
bavoinen zol anderer an un
inhabit shall other an and

they shall not plant,

זיי ווּעלן נישט פֿלאַנצן,
flantsn nisht veln zei
plant not shall they

and another eat;

און אַן אַנדערער זאָל עסן;
esen zol anderer an un
eat shall other an and

for as the days of HaEtz

וואָרעם אַזוי ווי די טעג פֿון אַ בוים
boim a fun teg di vi azoi vorem
tree a of days the as so for

are the days of Ami,

ווּעלן זײַן די טעג פֿון מײַן פֹאָלק ,
folk main fun teg di zain veln
people my of days the be shall

and Mine Bechir shall long enjoy

און מײַנע אויסדערווײַלטע ווּעלן פֿאַרנוצן
farnutsn veln oisderveilte maine un
enjoy will elect my and

the ma'aseh of their hands.

דאָס ווערק פֿון זייערע הענט .
hent zeyere fun verk dos
hands their of work this

[23] They shall not labor in vain,

כג זיי וועלן זיך נישט מיען אומנישט,
umnisht mien nisht zich veln zei
in vain labor not self will they

nor bring forth for misfortune;

, זיי וועלן נישט געבערן פַּאַר אַ בהלה
behole a far gebern nisht veln zei
trouble a for bear not will they

for they are the Zera Beruchei Hashem *(Seed of the Blessed ones of* Hashem*)*,

ווארעם אַ זאָמען געבענטשט פֿון ה
Hashem fun gebentsht zomen a vorem
Hashem of blessed seed a for

, זיינען זיי
zei zainen
they are

and their offspring with them.

. און זייערע שפּראָצן מיט זיי
zei mit shprotsn zeyere un
them with offspring their and

[24] And it shall come to pass,

כד און עס וועט זיין ,
zain vet es un
be will it and

that before they call, I will answer;

איידער זיי רופֿן, וועל איך ענטפֿערן,
entfern ich vel rufn zei eider
answer I will call they before

and while they are yet medaberim *(speaking)*, I will hear.

. ווי זיי רעדן נאָך , אַזוי וועל איך צוהערן
tsuhern ich vel azoi noch redn zei vi
pay heed I will so yet speak they when

[25] The wolf and the lamb shall feed together,

כה אַ וואָלף און אַ לאַם וועלן זיך פֿיטערן אין איינעם ,
einem in fitern zich veln lam a un volf a
together in pasture self will lamb a and wolf a

and the lion shall eat straw like the ox;

און אַ לייב וועט ווי אַ רינד עסן שטרוי;
shtroi esen rind a vi vet leib a un
straw eat head of cattle a as will lion a and

and aphar shall be the lechem of the nachash.

און אַ שלאַנג – איר שפּײַז וועט זײַן שטויב;
shtoib zain vet shpaiz ir shlang a un
dust be will food its snake a and

They shall not hurt nor destroy

זיי וועלן נישט בייזן טאָן און נישט פֿאַרדאַרבן
fardorben nisht un ton beiz nisht veln zei
destroy not and do hurt not will they

in all My Har Kadosh,

אויף מײַן גאַנצן הייליקן באַרג ,
barg heilikn gantsn main oif
mountain holy all my on

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

66

Thus saith Hashem:

סו

אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

HaShomayim is My kisse,

דער הימל איז מײַן טראָן ,
tron main iz himel der
throne my is heaven the

and ha'aretz is My footstool;

און די ערד איז מײַן פֿוסבענקל;
fusbenkel main iz erd di un
footstool my is earth the and

where is the Beis that ye build for Me?

ווו איז דאָס הויז וואָס איר קענט מיר בויען?
boien mir kent ir vos hoiz dos iz vu
build me can you which house the is where

And where is the Makom of My Menuchah?

אוּן וווּ דער אָרט פוֹן מײַן רוּונג ?
ruung main fun ort der vu un
resting my of place the where and

[2] For all those things hath Mine hand made,

ב אַז די אַלע האָט מײַן האַנט געמאַכט,
gemacht hant main hot ale di az
made hand my has all the that

and so came they all into being,

אוּן אַזוי זײַנען די אַלע געוואָרן ,
gevorn ale di zainen azoi un
having become all the ones are so and

saith Hashem;

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

but to this man will I look,

אָבער אויף אַזעלכן טו איך קוקן :
kukn ich tu azelchn oif ober
look I do such on but

even to him that is oni and of a contrite ruach,

אויף דעם אָרעמאַן אוּן דערשלאָגענעם אין געמיט,
gemit in dershlogenem un oreman dem oif
spirit in crushed and poor person the on

and trembleth at My Devar.

אוּן דעם וואָס ציטערט איבער מײַן וואָרט.
vort main iber tsitert vos dem un
word my over trembles who the one and

[3] He that slaughtereth the bull

ג דער וואָס שעכט אַן אָקס,
oks an shecht vos der
bull a slaughters who the one

is the slayer of a man;

דערשלאָגט אַ מענטשן ;
mentshn a dershlogt
men a kills

he that sacrificeth a seh,

דער וואָס שלאַכט אַ שעפּס,
sheps a shlacht vos der
sheep a sacrifices who the one

is a strangler of dogs;

האַקט אָפּ דאָס גענעק פֿון אַ הונט;
hunt a fun genik dos op hakt
dog a of neck the off breaks

he that offereth a minchah,

דער וואָס ברענגט אויף אַ שפּײַזאָפּפֿער,
shpaizopfer a oif brengt vos der
minchah a on brings who the one

it is dahm chazir;

ברענגט אויף בלוט פֿון אַ חזיר ;
chazir a fun blut oif brengt
pig a of blood on bring

he that burneth incense,

דער וואָס רייכערט ווײַרעך ,
vairech reichert vos der
incense burns who the one

blesseth idols.

בענטשט אַן אָפּגאָט.
opgot an bentsht
idol an blesses

As they have chosen their own ways,

אַזוי ווי זיי האָבן אויסגעווײלט זייערע וועגן ,
vegen zeyere oisgeveilt hobn zei vi azoi
ways their chosen have they as so

and their nefesh delighteth in their shikkutzim *(abominations)*,

אוּן זייערע אומווערדיקייטן האָט באַגערט זייער זעל ,
zel zeyer bagert hot umverdikeitn zeyere un
soul their pleased has abominable practices their and

[4] I also will choose their ill-treatments,

ד אַזוי וועל איך אויך אויסווײלן געשפּעטן איבער זיי ,
zei iber geshpetn oisveiln oich ich vel azoi
them over delusions choose also I will so

and will bring their terrors upon them;

און זייערע שרעקענישן וועל איך ברענגען אויף זיי ;
zei oif brengen ich vel shrekenishn zeyere un
them on bring I will terrors their and

because when I called, no one did answer;

ווײַל איך האָב גערופֿן, און קיינער האָט נישט געענטפֿערט,
geentfert nisht hot keiner un gerufn hob ich vail
answered not has anyone and called have I because

when I spoke, they did not hear;

געזאגט, און זיי האָבן נישט געהערט;
gehert nisht hobn zei un geredt
heard not have they and spoken

but they did the rah before Mine eyes,

נאָר זיי האָבן געטאָן וואָס איז שלעכט אין מײַנע אויגן,
oign maine in shlecht iz vos geton hobn zei nor
eyes my in evil is what done have they but

and chose that in which I took no pleasure.

און וואָס איך האָב נישט געוואָלט האָבן זיי אויסגעווײַלט.
oisgeveilt zei hobn gevolt nisht hob ich vos un
chosen they have wanted not have I what and

[5] Hear the Devar Hashem,

ה׳הערט דאָס וואָרט פֿון ה ,
Hashem fun vort dos hert
Hashem of word the hear

ye that tremble at His word;

איר וואָס ציטערט איבער זײַן וואָרט:
vort zain iber tsitert vos ir
word his over trembles which you

Your achim that hated you,

עס האָבן געזאָגט אײַערע ברידער וואָס האָבן אײַך פֿײַנט,
faint aich hobn vos brider aiere gezogt hobn es
hated you have which brothers your said have it

that cast you out from them l'ma'an Shemi, said:

די וואָס פֿאַרשטויסן אײַך פֿון וועגן מײַן נאָמען :
nomen main vegen fun aich farshtoisen vos di
name my sake of for you banish who the ones

Let Hashem get honor,

זאָל ה געערלעכט ווערן ,
vern geerlecht Hashem zol
become magnified Hashem shall

that we may see your simcha.

און לאָמיר זען אײַער שׂימחה!
simche aier zen lomir un
joy your see let us and

But they shall be ashamed.

אָבער זיי וועלן פֿאַרשעמט ווערן .
vern farshemt veln zei ober
become ashamed will they but

[6] Sound of tumult from the Ir,

[ו]אַ קול פֿון טומל פֿון דער שטאָט,
shtot der fun tuml fun kol a
city the from tumult of voice a

a sound from the Heikhal,

אַ קול פֿון דעם היכל !
heichl dem fun kol a
temple the from voice a

a sound of Hashem

אַ קול פֿון ה וואָס באַצאָלט
batsolt vos Hashem fun kol a
repay who Hashem from voice a

that rendereth gemul *(retribution)* to His enemies.

פֿאַרגעלטונג צו זײַנע פֿײַנט .
faint zaine tsu fargeltung
enemies his to recompense

[7] Before she travailed,

[ז]איידער זי האָט געווייטאָקט,
geveitokt hot zi eider
in labor has she before

she brought forth;

האָט זי געבאָרן ;
geborn zi hot
given birth she has

before her chevel *(pain)* came,
אייִדער ווייַעניש איז געקומען אויף איר,
ir oif gekumen iz veyenish eider
her on having come is labor before

she was delivered of a zachar *(man child)*.
אַזוי האָט זי אַ ייִנגל געהאַט.
gehat yingel a zi hot azoi
had boy a she has so

8 Who hath heard such a thing?
ח ווער האָט געהערט אַזוינס ?
azoins gehert hot ver
such things heard has who

Who hath seen such things?
ווער האָט געזען אַזוי-וואָס?
azoi-vos gezen hot ver
like this seen has who

Shall Eretz be born in yom echad?
וועלט אַ לאַנד אויסגעוויטאָקט אין איין טאָג?
tog ein in oisgeveitokt land a vert
day one in be born land a shall be

Or shall a nation be born in a moment?
וועלט געבאָרן אַ פֿאָלק מיט איין מאָל?
mol ein mit folk a geborn vert
time one with people a given birth shall be

For as soon as Tziyon travailed in labor,
וואָרעם ווי ציון האָט געוויטאָקט,
geveitokt hot Tsiyon vi vorem
in labor has Tziyon as for

she gave birth to her banim.
אַזוי האָט זי אירע קינדער געבאָרן .
geborn kinder ire zi hot azoi
given birth children her she has so

9 Shall I bring to the moment of birth,
ט וועל איך ביז געבורט ברענגען,
brengen geburt biz ich vel
bring birth unto I will

and not cause to bring delivery? saith Hashem.
און נישט מאַכן געבערן ? זאָגט ה ;
Hashem zogt gebern machn nisht un
Hashem declares delivery make not and

Shall I cause to bring forth, and shut the womb?
וועל איך, וואָס מאַך געבערן , פֿאַרהאַלטן?
farhaltn gebern mach vos ich vel
stop delivery make which I will

saith thy G-d.
זאָגט דיין ג-ט.
G-t dain zogt
G-d your declares

10 Rejoice ye with Yerushalayim,
י פֿרייט זיך מיט ירושָלַיִם ,
Yerushalayim mit zich freit
Yerushalayim with self rejoice

and be glad with her, all ye that love her;
און קוועלט אָן אין איר, אַלע אירע ליבהאָבער;
libhober ire ale ir in on kvelt un
devotees her all her in on be glad and

rejoice for joy with her,
לוסטיקט אייַך לוסטיק מיט איר,
ir mit lustik aich lustikt
her with rejoice you rejoice

all ye that mourn for her;
איר אַלע וואָס טרויערט אויף איר;
ir oif troiert vos ale ir
her on mourn who all you

11 That ye may nurse, and be satisfied
יא ווייַל איר וועט זייגן און זיך זעטן
zetn zich un zeign vet ir vail
be satisfied self and nurse will you for

with the breasts of her consolations;
פֿון דער ברוסט פֿון אירע נחמות ,
nchmut ire fun brust der fun
comforts her of breast the from

that ye may drink in, and be delighted

וויַל איר וועט זופּן און זיך קוויקן
kvikn zich un zupn vet ir vail
delight self and drink deeply will you for

with the abundance of her kavod.

פֿון דעם זויגנאָפּל פֿון איר שפֿע .
shefe ir fun zoignopl dem fun
prosperity her of suckle nipple the from

12 For thus saith Hashem:

יב וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi vorem
said Hashem has so for

Hineni, I will extend shalom to her like a river,

זע , איך נײַג צו איר שלום ווי אַ טײַך ,
taich a vi sholem ir tsu naig ich ze
river a like peace her to extend I behold

and the kavod of the Goyim like an overflowing stream;

און ווי אַ פֿלייציקן שטראָם די רײַכקייט
raichkeit di shtrom fleitsikn a vi un
riches the stream overflowing a like and

פֿון די פֿעלקער,
felker di fun
nations the of

then shall ye nurse,

און איר וועט זייגן דערפֿון.
derfun zeign vet ir un
thereof nurse will you and

ye shall be borne upon arms,

אויפֿן זײַט וועט איר געטראָגן ווערן ,
vern getrogn ir vet zait oifn
become carried you will side on

and be fondled upon her knees.

און אויף די קני וועט איר געצערטלט ווערן .
vern getsertlt ir vet kni di oif un
become fondled you will knees the on and

13 As one whom his em comforteth,

יג ווי איינער וואָס זײַן מוטער טוט אים טרייסטן,
treistn im tut muter zain vos einer vi
comfort him does mother his whom one as

so will I comfort you;

אַזוי וועל איך אײַך טרייסטן;
treistn aich ich vel azoi
comfort you I will so

and ye shall be comforted in Yerushalayim.

און אין ירושָלַיִם וועט איר געטרייסט ווערן .
vern getreist ir vet Yerushalayim in un
become comforted you will Yerushalayim in and

14 And when ye see this, your lev shall rejoice,

יד און איר וועט זען, און אײַער האַרץ וועט זיך פֿרייען,
freyen zich vet harts aier un zen vet ir un
rejoice self will heart your and see will you and

and your atzmot shall flourish like herbage;

און אײַערע ביינער וועלן ווי גראָז בליִען ;
blien groz vi veln beiner aiere un
flourish grass as will bones your and

and the yad Hashem shall be made known to His avadim,

און די האַנט פֿון ה וועט דערווויסט ווערן
vern dervust vet Hashem fun hant di un
become discovered will Hashem of hand the and

בײַ זײַנע קנעכט ,
knecht zaine bai
servants his by

and His indignation toward His enemies.

און ער וועט צערענען אויף זײַנע פֿײַנט .
faint zaine oif tserenen vet er un
enemies his on be angry will he and

15 For, hinei, Hashem will come with eish,

טו וואָרעם זע , ה וועט קומען מיט פֿײַער,
faier mit kumen vet Hashem ze vorem
fire with come will Hashem behold because

with His merkavot like the whirlwind,

אוּן ווי אַ שטורעמווינט זיינע רייַטווּעגן,
raitvegn zaine shturemvint a vi un
chariots his windstorm a like and

to render His anger in fury,

אויסצולאָזן מיט גרים זיין צאָרן,
tsorn zain geirem mit oistsulozn
anger his fury with render

His rebuke in flames of eish.

אוּן זיין אָנגעשריי מיט פֿלאַמען פֿייַער.
faier flamen mit ongeshrei zain un
fire flames with rebuke his and

16 For by eish and by His cherev

טז וואָרעם מיט פֿייַער טוט זיך משפּטן ה׳,
Hashem mishpetn zich tut faier mit vorem
Hashem judge self does fire with for

will Hashem execute judgment on kol basar;

אוּן מיט זיין שוואַרד, מיט אַלע לייַבער;
laiber ale mit shverd zain mit un
flesh(PL) all with sword his with and

and the slain of Hashem shall be many.

אוּן פֿיל ווּעלן זיין די דערשלאָגענע פֿון ה׳.
Hashem fun dershlogene di zain veln fil un
Hashem of slain the be will many and

17 They that set themselves apart as kodesh, and purify themselves to go into the ganot, following the one in the midst, eating basar hachazir, and the sheketz, and the akhbar *(mouse)*, shall be consumed together, saith Hashem. 18 For I know their ma'asim and their machshevot; it shall come to pass, that I will gather kol Goyim and leshonot; they shall come, and see My kavod. 19 And I will set an ot *(sign)* among them, and I will send away those that escape of them unto the Goyim, to Tarshish, Pul, and Lud *(that draw the bow)*, to Tuval, and Yavan, to the isles afar off, that have not heard My fame, neither have seen My kavod; and they shall declare My kavod among the Goyim. 20 And they shall bring all your achim out of all heathen nations for a minchah unto

יז די וואָס הייליקן זיך אוּן רייניקן זיך צו גיין אין די
di in gein tsu zich reiniken un zich heilikn vos di
the in go to self purify and self consecrate who the ones

גערטנער, הינטער איינער אין מיטן, די וואָס עסן פֿלייש פֿון חזיר,
chazir fun fleish esen vos di mitn in einer hinter gertner
pig of flesh eat who the ones midst in one behind gardens

אוּן אומווערדיקייטן אוּן מייז, ווּעלן אין איינעם פֿאַרלענדט ווערן,
vern farlendt einem in veln maiz un umverdikeitn un
become destroyed together in will mice and abominations and

זאָגט ה׳. יח וואָרעם זייערע מעשׂים אוּן זייערע טראַכטונגען;
trachtungen zeyere un meisim zeyere vorem Hashem zogt
thoughts their and deeds their for Hashem declares

די צייַט קומט אײַנצוזאַמלען אַלע פֿעלקער אוּן לשונות, זיי
zei leshoines un felker ale aintsuzamlen kumt tsait di
they languages and nations all to gather is coming time the

זאָלן קומען אוּן זען מײַן כּבֿוד. יט אוּן איך וועל טאָן צווישן זיי אַ
a zei tsvishn ton vel ich un koved main zen un kumen zoln
a them among do will I and glory my see and come shall

וווּנדערצייכן, אוּן איך וועל שיקן פֿון זיי אַנטרונענע צו די פֿעלקער,
felker di tsu antrunene zei fun shikn vel ich un vundertseichn
nations the to fugitives them from send will I and wonders

צו תַּרְשִׁישׁ, פֿול, אוּן לוד, די בויגנשפּאַנערס, צו תּובַל אוּן
un Tuval tsu boignshpaners di Lud un Pul Tarshish tsu
and Tuval to drawing the bow the ones Lud and Pul Tarshish to

יָוָן, די ווייַט אינדזלען, וואָס האָבן נישט געהערט מײַן הערונג,
herung main gehert nisht hobn vos indzelen vaite di Yavan
hearing my heard not have who coastlands distant the Yavan

אוּן נישט געזען מײַן כּבֿוד; אוּן זיי ווּעלן דערציילן מײַן כּבֿוד צווישן
tsvishn koved main dertseiln veln zei un koved main gezen nisht un
among glory my declare will they and glory my seen not and

די פֿעלקער. כ אוּן זיי ווּעלן ברענגען אַלע אייַערע ברידער, פֿון אַלע
ale fun brider aiere ale brengen veln zei un felker di
all from brothers your all bring will they and nations the

פֿעלקער, אַ מתּנה צו ה׳, אויף פֿערד אוּן אויף קאָטשן אוּן אויף
oif un kotshn oif un ferd oif Hashem tsu matone a felker
on and coaches on and horses on Hashem to gift a nations

טראָגווען, און אויף מוליאייזלען, און אויף יאָגקעמלען, צו מײַן הייליקן
trogvegn litters *un on oif mule* *un on oif camels* *tsu to my* *heilikn holy*

באַרג ירושָׁלַיִם, זאָגט ה', אַזוי ווי די קינדער פֿון
barg mountain *Yerushalayim* *zogt Hashem* *azoi as just vi the* *kinder children* *fun of*

יִשְׂרָאֵל ברענגען דאָס שפּײַזאָפּפֿער אין אַ רײנער כּלי אין הויז פֿון
Yisroel bring *brengen* *dos* *shpaizopfer* *in a* *reiner clean* *keile vessel* *in* *hoiz house* *fun of*

ה'. כא און אויך פֿון זיי וועל איך נעמען פֿאַר כֹּהנים און פֿאַר
Hashem *un also* *fun from* *zei them* *vel will* *ich I* *nemen take* *far for* *koyanim kohanim* *un and* *far for*

לְוִיִּם, זאָגט ה'.
Leviim *zogt Hashem*
Levi'im declares Hashem

כב וואָרעם ווי די נײַע הימלען,
himlen naie di vi vorem
heavens new the as for

און די נײַע ערד, וואָס איך מאַך,
un di naie erd vos ich mach
and the new earth which I make

וועלן באַשטיין פֿאַר מיר, זאָגט ה',
veln bashtein far mir zogt Hashem
will endure before me declares Hashem

אַזוי וועט באַשטיין אײַער זאָמען און אײַער נאָמען.
azoi vet bashtein aier zomen un aier nomen
so will stand your seed and your name

כג און עס וועט זײַן,
un es vet zain
and it will be

ראָש-חודש אין ראָש-חודש,
rosh-choidesh in rosh-choidesh
new moon into new moon

און שבת אין שבת,
un Shabbos in Shabbos
and Shabbos into Shabbos

וועלן קומען אַלע לײַבער,
veln kumen ale laiber
will come all flesh(PL)

זיך בוקן פֿאַר מיר, זאָגט ה'.
zich bukn far mir zogt Hashem
self bow down before me declares Hashem

כד און זיי וועלן אַרויסגיין און וועלן קוקן אויף די פּגָרים פֿון די
un zei veln un aroisgein veln un kukn oif di pegorim fun di
and they will and go out will and gaze on the corpses of the

מענטשן וואָס האָבן געבראָכן אָן מיר; וואָרעם זייער וואָרעם וועט נישט
mentshn men *vos who* *hobn have* *gebrochn rebelled* *on me* *mir* *vorem their worm* *zeyer for* *vorem* *vet will* *nisht not*

שטאַרבן, און זייער פֿײַער וועט נישט פֿאַרלאָשן, וועלן זיי און
shtarbn die *un and* *zeyer their* *faier fire* *nisht not* *vet will* *farloshn become extinguished* *vern* *veln will* *zei they* *un and*

זײַן אַן פֿאַרשעמען פֿאַר אַלע פֿלייש.
zain an farshemen far ale fleish
be an abhorrence before all flesh

Hashem upon susim, and in chariots, and in wagons, and upon mules, and upon camels, to My Har Kodesh, to Yerushalayim, saith Hashem, as the Bnei Yisroel bring the minchah in a keli tahor into the Beis Hashem.

21 And I will also take of them for kohanim and for Levi'im, saith Hashem.

22 For as the Shomayim HaChadashim

and HaAretz HaChadashah, which I will make,

shall continue before Me, saith Hashem,

so shall your zera and your shem remain.

23 And it shall come to pass,

that from one Rosh Chodesh to another,

and from one Shabbos to another,

kol basar shall come

to bow down before Me, saith Hashem.

24 And they shall go forth, and look upon the pigrei ha'anashim that have rebelled against Me; for their tola'at *(worm)* shall not die, neither shall their eish be quenched; and they shall be dera'on *(loathsome, an abomination)* to kol basar.

Yirmeyah

יִרְמְיָה

1 Divrei Yirmeyah ben Chilkiyah, of the kohanim that were in Anatot in Eretz Binyamin;
[2] To whom the Devar Hashem came in the days of Yoshiyah ben Amon Melech Yehudah, in the thirteenth year of his reign. [3] And in the days of Y'hoyakim ben Yoshiyah Melech Yehudah, unto the end of the eleventh year of Tzidkiyah ben Yoshiyah Melech Yehudah, that is, until the Golus Yerushalayim captive in the fifth month.

א די ווערטער פֿון יִרמְיָהו דעם זון פֿון חִלקִיָהון , פֿון די
di fun Chilkiyahun fun zun dem Yirmeyah fun verter di
the of Chilkiyah of son the Yirmeyah of words the

כֹּהנים וואָס אין עֲנָתוֹת אין לאַנד בנימין , [ב] וואָס דאָס ווארט
vort dos vos Binyamin land in Anatot in vos koyanim
word the which Binyamin land in Anatot in which kohanim

פֿון ה איז צו אים געווען אין די טעג פֿון יאשִיָהו , דעם
dem Yoshiyah fun teg di in geven im tsu iz Hashem fun
the Yoshiyah of days the in having been him to is Hashem of

זון פֿון אָמוֹנען , דעם מלך פֿון יהוּדה , אין דרייַצנטן יאָר פֿון זיין
zain fun yor draitsntn in Yehudah fun melech dem Amonen fun zun
his of year thirteenth in Yehudah of king the Amon of son

מלוכה , [ג] און איז אויך געווען אין די טעג פֿון יהוֹיָקים דעם זון
zun dem Yhoyakim fun teg di in geven oich iz un meluche
son the Y'hoyakim of days the in having been also is and kingdom

פֿון יאשִיָהון , דעם מלך פֿון יהוּדה , ביז סוף פֿון עלפֿטן יאָר
yor elftn fun sof bizn Yehudah fun melech dem Yoshiyahun fun
year eleventh of end unto Yehudah of king the Yoshiyah of

פֿון צִדקִיָהו דעם זון פֿון יאשִיָהון , דעם מלך פֿון יהוּדה ,
Yehudah fun melech dem Yoshiyahun fun zun dem Tsidkiyah fun
Yehudah of king the Yoshiyah of son the Tzidkiyahu of

ביז דעם גלות פֿון ירוּשָלַיִם אין פֿינפֿטן חודש .
choidesh finftn in Yerushalayim fun goles dem biz
month fifth in Yerushalayim of exile the unto

[4] Then the Devar Hashem came unto me, saying:

[ד] און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to having been is Hashem of word this and

[5] Before I formed thee in the beten

I knew thee;

and before thou camest forth out of the rechem

I set thee apart as kodesh,

and I ordained thee a navi unto the Goyim.

[ה] איידער איך האָב דיך אין מוטערלײַב געפֿורעמט,
gefuremt muterlaib in dich hob ich eider
formed mother's womb in you(SG) have I before

האָב איך דיר דערקענט,
derkent dir ich hob
known you(SG) I have

און איידער דו ביסט פֿון טראַכט אַרויס,
arois tracht fun bist du eider un
out womb from are you before and

האָב איך דיך געהיליקט ;
geheilikt dich ich hob
consecrated you(SG) I have

אַ נביא פֿאַר די פֿעלקער האָב איך דיך געמאַכט .
gemacht dich ich hob felker di far novi a
made you(SG) I have nations the for prophet a

[6] Then said I: Ah, Adonoi Hashem! hinei, I have no da'as to speak; for I am a na'ar. [7] But Hashem said unto me:

[ו] האָב איך געזאָגט: וויי , ה דו אֲדֹנָי , איך קען דאָך נישט
gezogt ich hob vei Hashem du Adonoi ich ken doch nisht
said I have woe Hashem you Adonoi I can indeed not

רעדן , וואָרעם איך בין אַ יינגל . [ז] האָט ה צו מיר געזאָגט:
redn vorem ich bin a yingel hot Hashem tsu mir gezogt
speak because I am a youth has Hashem to me said

Say not, Na'ar anochi;

זאָלסט נישט זאָגן : איך בין אַ ייִנגל ,
yingel a bin ich zogn nisht zolst
youth a am I say not you(SG) must

for thou shalt go to all that I shall send thee,

נייַערט אומעטום ווו איך וועל דיך
dich vel ich vu umetum naiert
you(SG) will I where everywhere but

שיקן זאָלסטו גיין ,
gein zolstu shikn
go shall you send

and whatsoever I command thee thou shalt speak.

און אַלץ וואָס איך וועל דיר באַפֿעלן
bafeln dir vel ich vos alts un
command you(SG) will I which all that and

זאָלסטו רעדן .
redn zolstu
speak shall you

8 Be not afraid of them;

ח זאָלסט נישט מורא האָבן פֿאַר זיי ,
zei far hobn moire nisht zolst
them before have fear not you(SG) must

for I am with thee to deliver thee,

וואָרעם איך בין מיט דיר , דיך מציל צו זיין ,
zain tsu matsl dich dir mit bin ich vorem
be to to save you(SG) you(SG) with am I because

saith Hashem.

. ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

9 Then Hashem put forth His yad, and touched my mouth. And Hashem said unto me:

ט און ה האָט אויסגעשטרעקט זיין האַנט און צוגערירט, צו מײַן
main tsu tsugerirt un hant zain oisgeshtrekt hot Hashem un
my to touched and hand his stretched out has Hashem and

מויל , און ה האָט צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu hot Hashem un moil
said me to has Hashem and mouth

Hinei, I put My words in thy mouth.

; אָט האָב איך געגעבן מײַנע ווערטער אין דײַן מויל
moil dain in verter maine gegebn ich hob ot
mouth your in words my given I have behold

10 See, I have this yom set thee

י זע , איך, האָב דיך געשטעלט הײַנטיקן טאָג
tog haintikn geshtelt dich hob ich ze
day this very stood you(SG) have I behold

over the Goyim and over the mamlachot *(kingdoms)*,

איבער די פֿעלקער און איבער די קיניגרײַכן ,
kinigraichn di iber un felker di iber
kingdoms the over and nations the over

to uproot, and to tear down,

אויסצורײַסן און אײַנצוווּאַרפֿן ,
aintsuvarfn un oistsuraisn
tp throw down and to uproot

and to destroy, and to demolish,

און אונטערצובערענגען און צו צעשטערן;
tseshtern tsu un untertsubrengen un
demolish to and to bring under and

to build, and to plant.

צו בויען און צו פֿלאַנצן.
flantsn tsu un boien tsu
plant to and build to

11 Moreover the Devar Hashem came unto me, saying, Yirmeyah, what seest thou? And I said, I see a makel shaqed *(a branch of*

יא און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to having been is Hashem of word this and

זאָגן : וואָס זעסטו , יִרמְיָהו ? האָב איך געזאָגט: אַ מאַנדלשטאָק זע
ze mandlshtok a gezogt ich hob Yirmeyah zestu vos zogn
see almond stick a said I have Yirmeyah do you see what say

an almond tree). [12] Then said Hashem unto me, Thou hast well seen: for shoqed *(WATCHING)* I am over My Devar to carry it out.

[13] And the Devar Hashem came unto me the second time, saying, What seest thou? And I said, I see a siyr nafuach *(A BOILING CAULDRON)* tipping over from the north. [14] Then Hashem said unto me, From the north hara'ah *(the evil, disaster)* TIPATACH *(SHALL BE POURED OUT)* upon all the inhabitants of HaAretz. [15] For, hineni, I am now summoning all the mishpekhot mamlechot of the north, saith Hashem; they shall come, they shall set every one his kisse at the petach Sha'arei Yerushalayim, and against all the surrounding chomot thereof, against all the towns of Yehudah. [16] And I will pronounce My mishpatim against them touching all their wickedness, who have forsaken Me, and have burned ketoret unto elohim acherim, and worshiped the works of their own hands. [17] Thou therefore tighten thy gartel of readiness, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not fearful before them, lest I make thee fearful before them. [18] For, hinei, I have made thee today an ir mivtzar *(a fortified city)*, and an ammud barzel, and a

איך. יב האָט ה צו מיר געזאָגט: האָסט ווויל געזען, וואָרעם איך
ich vorem gezen voil host gezogt mir tsu Hashem hot ich
I because seen blessed have said me to Hashem has I

פּאַס-אויף אויף מײַן וואָרט עס צו טאָן.
ton tsu es vort main oif pas-oif
do to it word my on watch-over

יג און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר אַ צווייט מאָל,
mol tsveit a mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
time second a me to having been is Hashem of word the and

אַזוי צו זאָגן: וואָס זעסטו ? האָב איך געזאָגט: אַ זודיקן טאָפּ זע איך,
ich ze top zudikn a gezogt ich hob zestu vos zogn tsu azoi
I see pot boiling a said I have do you see what say to so

און זײַן פּאָדערזײַט איז קעגן צפֿון . יד האָט ה צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu Hashem hot tsofn kegen iz foderzait zain un
said me to Hashem has north against is front side its and

פֿון צפֿון וועט אויסברעכן דאָך בייז אויף אַלע באַווויינער פֿון לאַנד.
land fun bavoiner ale oif beiz doch oisbrechn vet tsofn fun
land of inhabitants all on evil indeed break out will north from

טו וואָרעם זע, איך רוף צו אַלע משפּחות פֿון די קיניגרײַכן
kinigraichn di fun mishpoches ale tsu ruf ich ze vorem
kingdoms the of families all to call I behold because

צו צפֿון, זאָגט ה, און זיי וועלן קומען, און וועלן שטעלן
shteln veln un kumen veln zei un Hashem zogt tsofn tsu
set will and come will they and Hashem declares north to

איטלעכער זײַן טראָן בײַם איינגאַנג פֿון די טויערן פֿון ירושָלַיִם,
Yerushalayim fun toiern di fun aingang baim tron zain itlecher
Yerushalayim of gates the of entrance at throne his each

און קעגן אַלע אירע מויערן רונד אַרום, און קעגן אַלע שטעט
shtet ale kegen un arum rund moiern ire ale kegen un
cities all against and round around walls its all against and

פֿון יהודה. טז און איך וועל זיי אַרויסזאָגן מײַן משפּט פֿאַר אַל
al far mishpot main aroiszogn zei vel ich un Yehudah fun
all for judgment my pronounce them will I and Yehudah of

זייער שלעכטיקייט, וואָס זיי האָבן מיך פֿאַרלאָזן, און גערייכערט
gereichert un farlozen mich hobn zei vos shlechtikeit zeyer
burn incense and forsaken me have they which evil their

צו פֿרעמדע ג-טער, און זיך געבוקט צו די ווערק פֿון זייערע הענט.
hent zeyere fun verk di tsu gebukt zich un g-ter fremde tsu
hands their of work the to bowed self and g-ds foreign to

יז און דו זאָלסט אָנגורטן דײַנע לענדן, און זאָלסט
zolst un lendn daine ongurtn zolst du un
you(SG) must and loins your fasten you(SG) must you and

אויפֿשטיין און רעדן צו זיי אַלץ וואָס איך וועל דיר באַפֿעלן;
bafeln dir vel ich vos alts zei tsu redn un oifshtein
command you(SG) will I which all that them to speak and stand up

זאָלסט זיך נישט שרעקן פֿאַר זיי, כּדי איך זאָל דיך
dich zol ich kedei zei far shrekn nisht zich zolst
you(SG) shall I so that them before be afraid not self you(SG) must

נישט דערשרעקן פֿאַר זיי. יח וואָרעם זע, איך האָב דיך הײַנט
haint dich hob ich ze vorem zei far dershrekn nisht
today you(SG) have I behold because them before terrify not

געמאַכט פֿאַר אַ באַפֿעסטיקטער שטאָט, און פֿאַר אַן אייַזערנעם זייַל, און
un zail aizernem an far un shtot bafestikter a far gemacht
and pillar iron an for and city fortified a for made

chomat nechoshet against kol HaAretz, against the melachim of Yehudah, against the sarim thereof, against the kohanim thereof, and against the am ha'aretz. [19] And they shall make war against thee; but they shall not prevail against thee; for I am with thee, saith Hashem, to deliver thee.

פַֿאר קופערנע מויערן אַקעגן גאַנצן לאַנד, קעגן די מלכים פֿון
fun mlochim di kegen land gantsn akegn moiern kuperne far
of kings the against land all against walls copper for

יהוּדה , קעגן אירע האַרן, קעגן אירע כּהנים , און קעגן דעם
dem kegen un koyanim ire kegen harn ire kegen Yehudah
the against and kohanim its against lords its against Yehudah

פֿאָלק פֿון לאַנד. [יט] און זיי וועלן מלחמה האַלטן אַקעגן דיר , און
un dir akegn haltn milchome veln zei un land fun folk
and you(SG) against wage war will they and land of people

וואָרעם איך בין מיט דיר , זאָגט
zogt dir mit bin ich vorem baikumen nisht dich veln
declares you(SG) with am I because overcome not you(SG) will

ה , דיך מציל צו זיַן .
zain tsu matsl dich Hashem
be to rescued you(SG) Hashem

2 Moreover the Devar Hashem came to me, saying,

ב און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to having been is Hashem of word the and

[2] Go and cry, shouting in the ears of Yerushalayim, saying, Thus saith Hashem;

[ב] גיי און זאָלסט רופֿן אין די אויערן פֿון ירושָלַיִם , אַזוי צו
tsu azoi Yerushalayim fun oiern di in rufn zolst un gei
to so Yerushalayim of ears the in call you(SG) must and go

זאָגן : אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi zogn
said Hashem has thus say

I remember thee, the chesed of thy ne'urim,

איך געדענק דיר די גינציקייט פֿון דיַין יוגנט ,
yugnt dain fun gintsikeit di dir gedenk ich
youth your of graciousness the you(SG) remember I

the ahavas of thy days as a kallah,

די ליבשאַפֿט פֿון דיַין כּלה-צַייט ;
kale-tsait dain fun libshaft di
bride time your of love the

when thou wentest after Me in midbar,

דיַין גיין נאָך מיר אין דער מדבר ,
midber der in mir noch gein dain
wilderness the in me after going your

in an eretz that was not sown.

אין אַ לאַנד נישט געזייט .
gezeit nisht land a in
planted not land a in

[3] Yisroel was Kodesh unto Hashem,

[ג] הייליק ביַי ה איז יִשְׂרָאֵל,
Yisroel iz Hashem bai heilik
Yisroel is Hashem unto holy

and the reshit *(firstfruit)* of his tevu'ah *(crop)*:

דאָס ערשטע פֿון זיַין תּבֿואה;
tvue zain fun ershte dos
crop his of first the

all that devour him are held guilty;

אַלע זיַנע פֿאַרצערער וועלן שולדיק זיַין ;
zain shuldik veln fartserer zaine ale
be guilty will devourers his all

ra'ah shall overtake them,

אַ בייזעניש וועט קומען אויף זיי ,
zei oif kumen vet beizenish a
them on come will evil calamity an

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[4] Hear ye the Devar Hashem, O Beis Ya'akov, and all the mishpekhot of Bais Yisroel: [5] Thus saith Hashem:

ד הערט דאָס וואָרט פֿון ה , איר הויז פֿון יעקבֿ , און אַלע
ale un Yaakov fun hoiz ir Hashem fun vort dos hert
all and Yaakov of house you Hashem of word the hear

משפּחות פֿון הויז פֿון ישׂראֵל; ה אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi Yisroel fun hoiz fun mishpoches
said Hashem has thus Yisroel of house of families

What avel *(wrong, fault)* have avoteichem found in Me,

, וואָס האָבן אײַערע עלטערן אין מיר אַן עוולה געפֿונען
gefunen avle an mir in eltern aiere hobn vos
found wrong an me in fathers your have what

that they are strayed far from Me,

מיר, פֿון זיך דערווײַטערט זיי האָבן וואָס
mir fun dervaitert zich hobn zei vos
me from distanced self have they that

and have walked after hevel *(vain, empty delusion)*, and are become deluded?

און נישטיק נישט נאָך גענגאַנגען
nishtik un nisht noch gegangen un
worthless and not after having gone and

? געווארן
gevorn
having become

[6] Neither did they ask: Where is Hashem

ו און זיי האָבן נישט געזאָגט: ווו איז ה
Hashem iz vu gezogt nisht hobn zei un
Hashem is where said not have they and

that brought us up out of Eretz Mitzrayim,

, וואָס האָט אונדז אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם
Mitsrayim land fun oifgebracht undz hot vos
Egypt land from brought up us has who

that led us through the midbar,

, וואָס האָט אונדז געפֿירט דורכן מדבר
midber durchn gefirt undz hot vos
wilderness through guided us has who

through an eretz of deserts and pits,

דורך אַ לאַנד פֿון וויסטעניש און גריבער,
griber un vistenish fun land a durch
pits and ruin of land a through

through an eretz tziyyah *(land of drought)* and tzalmavet,

, דורך אַ לאַנד פֿון טריקענישׂ און טויטשאָטן
toitshotn un trikenish fun land a durch
death shadow and drought of land a through

through eretz that no ish passed through,

דורך אַ לאַנד וואָס קיין מענטש איז נישט
nisht iz mentsh kein vos land a durch
not is man any which land a by

, דורכגעגאַנגען דערין
derin durchgegangen
therein gone through

where no adam dwelt?

?און קיין מוטערמענטש האָט נישט געווינט דאָרטן
dortn gevoint nisht hot mutermentsh kein un
there dwelt not has a living soul any and

[7] And I brought you into an eretz hacarmel,

ז און איך האָב אײַך געבראַכט אין אַ פֿרוכטיקן לאַנד,
land fruchtikn a in gebracht aich hob ich un
land fruitful a in brought you have I and

to eat the pri thereof and the tovah thereof;

; צו עסן איר פֿרוכט און איר גוטס
guts ir un frucht ir esen tsu
good things its and fruit its eat to

but when ye entered, ye made My land tameh,

אָבער איר זײַט געקומען און האָט פֿאַראומרייניקט
farumreinikt hot un gekumen zait ir ober
defiled has and having come are you but

, מײַן לאַנד
land main
land my

and made My nachalah a to'evah.

און האָסט געמאַכט מײַן נחלה פֿאַר אַן
an far nachle main gemacht host un
an for inheritance my made have and

אומווערדיקייט.
umverdikeit
abomination

[8] The Kohanim asked not: Where is Hashem?

ח די כהנים האָבן נישט געזאָגט: ווו איז ה ?
Hashem iz vu gezogt nisht hobn koyanim di
Hashem is where said not have kohanim the

And they that handle the Torah had no da'as of Me;

און די אויפֿהאַלטער פֿון דער תורה האָבן
hobn toyre der fun oifhalter di un
have Torah the of handlers the ones and

מיך נישט געקענט,
gekent nisht mich
known not me

the ro'im also rebelled against Me,

און די פּאַסטוכער האָבן געבראָכן אָן מיר,
mir on gebrochn hobn pastucher di un
me on rebelled have shepherds the and

and the nevi'im prophesied by Ba'al,

און די נביאים האָבן נבֿיאות געזאָגט פֿאַר בַּעַל,
Baal far gezogt nevies hobn neviim di un
Ba'al for said prophesies have prophets the and

and walked after worthless things.

און נאָך די וואָס נוצן נישט, זיינען
zainen nisht nutsn vos di noch un
are not profits which that after and

זיי געגאַנגען .
gegangen zei
having gone they

[9] Therefore I will yet bring lawsuit against you,

ט דערום וועל איך נאָך קריגן מיט אײַך,
aich mit krign noch ich vel derum
you with quarrel yet I will therefore

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

and against bnei beneichem will I bring lawsuit.

און מיט אײַערע קינדסקינדער וועל קריגן .
krign vel kinds-kinder aiere mit un
quarrel will grandchildren your with and

[10] For pass over to the isles of Kittim, and look;

י וואָרעם פֿאָרט דורך די אינדזלען פֿון
fun indzelen di durch fort vorem
of islands the through pass over because

כִּתִּים , און זעט,
zet un Kittim di
see and Kittim the

and send unto Kedar, and consider diligently,

און קיין קֵדָר שיקט, און קוקט זיך גוט צו ,
tsu gut zich kukt un shikt Kedar kein un
to well self look and send Kedar to and

and see if there has ever been anything like this.

און זעט אויב אַזוינס איז געשען .
geshen iz azoins oib zet un
happened is such a thing if see and

[11] Hath ever a nation changed elohim,

יא האָט דען אַ פֿאָלק פֿאַרביטן זיינע ג-טער?
g-ter zaine farbaiten folk a den hot
g-ds its switched people a then has

and these no elohim at all?

וואָס זיי זיינען קיין ג-טער נישט;
nisht g-ter kein zainen zei vos
not g-ds any are they which

But My people have exchanged their kavod

אוּן מײַן פֹּאָלק האָט פֿאַרביטן זײַן כּבֿוד
koved zain farbaiten hot folk main un
glory its switched has people my and

for that which is worthless.

אויף וואָס נוצט נישט.
nisht nutst vos oif
not profits what for

12 Be appalled, O ye Shomayim, at this,

יב גרוילט איר הימלען איבער דעם,
dem iber himlen ir groilt
this over heavens you be appalled

and be horribly afraid, be ye very desolate,

אוּן שוידערט, ווערט באַנומען ביז גאָר ,
gor biz banumen vert shoidert un
very much unto shocked become shudder and

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

13 For Ami have committed shtayim ra'ot *(two evils)*:

יג וואָרעם אַ צווייַעדיק בייז האָט געטאָן מײַן פֹּאָלק :
folk main geton hot beiz tsvaiedik a vorem
people my done has evil two-sided a because

they have forsaken Me, the fountain of Mayim Chayim,

זיי האָבן פֿאַרלאָזן מיך , דעם קוואַל פֿון
fun kval dem mich farlozen hobn zei
of spring the me forsaken have they

לעבעדיקע וואַסער,
vaser lebedike
water living

and hewed them out cisterns, broken cisterns,

זיך צו האַקן ברונעמער, צעבראָכענע ברונעמער,
brunemer tsebrochene brunemer hakn tsu zich
wells broken wells cut to self

that can hold no mayim.

וואָס קענען דאָס וואַסער נישט האַלטן.
haltn nisht vaser dos kenen vos
hold not water this be able to which

14 Is Yisroel an eved?

יד איז אַ קנעכט ישׂראֵל?
Yisroel knecht a iz
Yisroel servant a is

Is he a homeborn slave?

צי אַ הויזגעבאָרענער שקלאַף איז ער?
er iz sheklaf hoizgeborener a tsi
he is slave homeborn a or

Why has he become plunder?

פֿאַר וואָס איז ער צו רויב געוואָרן ?
gevorn roib tsu er iz vos far
having become plunder to he is which for

15 The young lions roared upon him, and growled,

טו אויף אים ברילן די יונגלייבן , זיי לאָזן
lozn zei yungleibn di briln im oif
let they young lions the roar him on

אַרויס זייער קול ,
kol zeyer arois
voice their out

and they made his Eretz waste;

אוּן זיי האָבן געמאַכט זײַן לאַנד צו וויסט ;
vist tsu land zain gemacht hobn zei un
waste to land his made have they and

his towns are burned without inhabitant.

זײַנע שטעט זענען פֿאַרוויסט , געוואָרן
gevorn farvist zenen shtet zaine
having become laid waste are cities his

אָן אַ באַווינער .
bavoiner a on
inhabitant an without

[16] Also the Bnei Noph and Tachpanches

טז אויך די זין פֿון נוֹף און תַּחְפַּנְחֵס
Tachpanches un Nof fun zin di oich
Tachpanches and Noph of sons the also

have broken the crown of thy head.

וועלן אויף דיין שאַרבן צעבראָכן .
tsebrochn sharbn dain oif veln
broke in pieces crown your on will

[17] Hast thou not procured this unto thyself,

יז פֿאַר וואָר, דאָס האָט דיר אָנגעמאַכט
ongemacht dir hot dos vor far
made to you(SG) has this truly for

in that thou hast forsaken Hashem Eloheicha,

וואָס דו האָסט פֿאַרלאָזן ה' דיין ג-ט,
G-t dain Hashem farlozen host du vos
G-d your Hashem forsaken have you that

when He led thee by the derech?

בעת ער האָט דיך אויפֿן וועג געפֿירט.
gefirt veg oifn dich hot er beeis
guided way on you(SG) has he while

[18] And now what hast thou to do in the derech Mitzrayim,

יח און אַצונדערט ווי קומסטו אויפֿן וועג קיין מִצְרַיִם ,
Mitsrayim kein veg oifn kumstu vi atsundert un
Egypt to way on you come how now and

to drink the waters of the Shichor *([Nile] River)*?

צו טרינקען דאָס וואַסער פֿון שיחוֹר ?
Shichor fun vaser dos trinken tsu
Shichor of water the to drink to

Or what hast thou to do in the derech Ashur *(Assyria)*,

און ווי קומסטו אויפֿן וועג קיין אשור ,
Ashur kein veg oifn kumstu vi un
Ashur to way on you come how and

to drink the waters of the Euphrates [River]?

צו טרינקען דאָס וואַסער פֿון טיַיך ?
taich fun vaser dos trinken tsu
river of water the to drink to

[19] Thine own ra'ah shall correct thee,

יט דיין שלעכטיקייט וועט דיך אָנלערנען,
onlernen dich vet shlechtikeit dain
teach you(SG) will wickedness your

and thy meshuvot *(backslidings)* shall reprove thee:

און דיינע אָפּקערונגען וועלן דיך שטראָפֿן;
shtrofn dich veln opkerungen daine un
punish you(SG) will backslidings your and

know therefore and see that it is an evil thing and mar *(bitter)*,

און וויס און זע , אַז שלעכט איז און ביטער
biter un iz shlecht az ze un veis un
bitter and is evil that see and know and

that thou hast forsaken Hashem Eloheicha,

וואָס דו האָסט פֿאַרלאָזן ה' דיין ג-ט,
G-t dain Hashem farlozen host du vos
G-d your Hashem forsaken have you that

and that My pachad is not in thee,

און מײַן מורא איז נישט אויף דיר ,
dir oif nisht iz moire main un
you(SG) on not is fear my and

saith Adonoi Hashem Tzva'os.

זאָגט אֲדֹנָי ה' צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem Adonoi zogt
of hosts Hashem Adonoi declares

[20] For long ago I have broken thy ol *(yoke)*,

כ וואָרעם פֿון אייביק אָן האָב איך צעבראָכן דיין יאָך ,
yoch dain tsebrochn ich hob on eibik fun vorem
yoke your broken I have on of old of because

and tore off thy bonds;

צעריסן דיינע בינדשטריק,
bindshtrik daine tserisn
bonds your tore

and thou saidst: I will not serve;

און דו האָסט געזאָגט: איך וועל נישט דינען ;
dinen nisht vel ich gezogt host du un
serve not will I said you have you and

when upon every high hill

אָבער אויף יעטוועדער הויכן בערגל,
bergel hoichn yetveder oif ober
hill high every on but

and under every green tree

און אונטער יעטוועדער צוויַגהאַפטיקן בוים,
boim tsvaighaftikn yetveder unter un
tree leafy every under and

thou hast sprawled, playing the zonah.

שטרעקסטו ווי אַ זונה זיך אויס.
ois zich zoine a vi shtrekstu
out self harlot a like you stretch

21 Yet I had planted thee a choice vine,

כא און איך האָב דיך געפלאַנצט אַ ווויל ווייַנריטל,
vainritl voil a geflantst dich hob ich un
vine shoot good a planted you(SG) have I and

wholly a zera emes.

לויטער ריכטיקן זאָמען;
zomen richtikn loiter
seed right pure

How then art thou turned into the degenerate plant

און ווי ביסטו מיר פַאַרקערט געוואָרן
gevorn farkert mir bistu vi un
having become turned to me did you how and

of a gefen nochriyah unto Me?

אין ווייל ווופקסן פון פרעמדן ווייַנשטאָק!
vainshtok fremdn fun vuksn vil in
vine foreign of growths wild into

22 For though thou wash thee with lye,

כב וואָרעם, אַז דו זאָלסט זיך וואַשן מיט לויג,
loig mit vashn zich zolst du az vorem
lye with wash self you(SG) should you though for

and take thee much soap,

און זאָלסט מערן אויף דיר זייף,
zeif dir oif mern zolst un
soap you(SG) on increase you(SG) should and

yet thine avon *(iniquity)* is marked before Me,

איז געפלעקט דיַין זינד פַאַר מיר,
mir far zind dain geflekt iz
me before sin your spotted is

saith Adonoi Hashem.

זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

23 How canst thou say: I am not tameh,

כג ווי קענסטו זאָגן: איך האָב מיך נישט פַאַראומרייניקט,
farumreinikt nisht mich hob ich zogn kenstu vi
defiled not me have I say can you how

I have not gone after Ba'alim?

נאָך די בַעַל-געטער בין איך נישט געגאַנגען?
gegangen nisht ich bin Baal-geter di noch
having gone not I am Ba'al g-ds the after

See thy derech in the valley,

זע דיַין פירונג אין טאָל,
tal in firung dain ze
the valley in conduct your behold

know what thou hast done:

מערק וואָס דו האָסט געטאָן,
geton host du vos merk
done have you what observe

thou art a swift camel traversing her ways;

דו פלינקע קעמעלין, וואָס פַאַרדרייט
fardreit vos kemelin flinke du
twists which young female camel swift you

אירע וועגן;
vegen ire
ways her

24 A pereh used to the midbar,

כד אַ ווילדע אייזעלין צום מדבר געווויגט,
gevoint midber tsum eizelin vilde a
accustomed to wilderness to female donkey wild a

that sniffs up the ruach in the craving of her nefesh;
וואָס שלינגט דעם ווינט אין דער גלוסטונג פֿון איר זעל;
zel ir fun glustung der in vint dem shlingt vos
soul her of lust the in wind the swallows that

in her occasion [of heat] who can turn her away?
פֿון איר פּאָרונג ווער קען זי אָפּהאַלטן?
ophaltn zi ken ver porung ir fun
stop her can who mating her of

All they that seek her will not weary themselves;
אַלע אירע זוכער דאַרפֿן זיך נישט אײַנמיען,
ainmien nisht zich darfn zucher ire ale
tire out not selves need seekers her all

in her month they shall find her.
אין איר חודש וועלן זיי זי געפֿינען.
gefinen zi zei veln choidesh ir in
find her they will month her in

[25] Withhold thy regel from being unshod,
כה פֿאַרמײַד דײַן פֿוס פֿון באָרוועס זײַן ,
zain borves fun fus dain farmaid
being barefoot from foot your withhold

and thy throat from thirst;
און דײַן קעל פֿון דאָרשטיקייט;
dorshtikeit fun kel dain un
thirst from throat your and

but thou saidst, There is no hope:
אָבער דו האָסט געזאָגט: אומזיסט, ניין !
nein umzist gezogt host du ober
no in vain said have you but

no; for I have loved zarim,
נײַערט פֿרעמדע האָב איך ליב ,
lib ich hob fremde naiert
love I have foreigners rather

and after them will I go.
און נאָך זיי וועל איך גיין .
gein ich vel zei noch un
go I will them after and

[26] As the ganav is ashamed when he is caught,
כו ווי די שאַנד פֿון אַ גנבֿ אַז ער ווערט געפֿונען ,
gefunen vert er az ganev a fun shand di vi
found becomes he when thief a of shame the like

so is the Bais Yisroel ashamed;
אַזוי איז צו שאַנד דאָס הויז פֿון ישׂרָאֵל,
Yisroel fun hoiz dos shand tsu iz azoi
Yisroel of house the shame to is so

they, their melachim, their sarim,
זיי , זייערע מלכים , זייערע האַרן,
harn zeyere mlochim zeyere zei
lords their kings their they

and their kohanim, and their nevi'im.
און זייערע כּהנים , און זייערע נבֿיאים .
neviim zeyere un koyanim zeyere un
prophets their and kohanim their and

[27] Saying to Etz *(wood)*: Thou art Avi;
כז זיי זאָגן צו אַ האָלץ: ביסט מײַן פֿאָטער!
foter main bist holts a tsu zogn zei
father my you are tree a to say they

and to Even *(stone)*: Thou hast brought me forth;
און צו אַ שטיין: דו האָסט אונדז געבאָרן !
geborn undz host du shtein a tsu un
given birth to us have you stone a to and

for they have turned their back unto Me,
וואָרעם זיי האָבן געקערט דעם רוקן צו מיר,
mir tsu rukn dem gekert hobn zei vorem
me to back the turned have they because

and not their face;
און נישט דעם פּנים ;
ponem dem nisht un
face the not and

but in the time of their trouble they will say:
נאָר אין צײַט פֿון זייער אומגליק זאָגן זיי :
zei zogn umglik zeyer fun tsait in nor
they say calamity their of time in but

Arise, and hoshi'einu *(save us)*.

שטיי אויף און העלף אונדז.
undz helf un oif shtei
us help and up stand

[28] But where are thy elohim

כח און ווו זיַנען דיַנע ג-טער
g-ter daine zainen vu un
g-ds your are where and

that thou hast made for thee?

וואָס דו האָסט דיר געמאַכט?
gemacht dir host du vos
made for you(SG) have you that

Let them arise, if they can save thee

זאָלן זיי אויפֿשטיין אויב זיי קענען דיר העלפֿן
helfn dir kenen zei oib oifshtein zei zoln
help you(SG) can they if arise them let

in the time of thy trouble;

אין צייַט פֿון דיַין אומגליק;
umglik dain fun tsait in
calamity your of time in

for as many as are the mispar *(number)*

וואָרעם אַזוי ווי די צאָל פֿון דיַינע שטעט,
shtet daine fun tsol di vi azoi vorem
cities your of number of the as according for

of thy towns are thy elohim, O Yehudah.

זיַנען דיַינע ג-טער, יהודה .
Yehudah g-ter daine zainen
Yehudah g-ds your are

[29] Why will ye bring lawsuit against Me?

כט פֿאַר וואָס קריגט איר אויף מיר?
mir oif ir krigt vos far
me with you quarrel what for

Ye all have rebelled against Me,

איר אַלע האָט וויידערגעשפּעניקן אָן מיר,
mir on vidergeshpenikn hot ale ir
me against rebelled has all you

saith Hashem.

. ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[30] In vain have I struck your banim;

ל אומזיסט האָב איך געשלאָגן אייַערע קינדער ,
kinder aiere geshlogn ich hob umzist
children your struck I have for nothing

they received no musar;

זיי האָבן קיין מוסר נישט גענומען ;
genumen nisht musar kein hobn zei
taken not instruction any have they

your own cherev hath devoured your nevi'im,

אייַער שוועכט האָט פֿאַרצערט אייַערע נביאים ,
neviim aiere fartsert hot shverd aier
prophets your devoured has sword your

like a destroying lion.

ווי אַ מערדעריש ער לייב.
leib merderisher a vi
lion murderous a like

[31] O HaDor *(Generation)*, heed ye the Devar Hashem.

לא איר דור , זעט דאָס וואָרט פֿון ה :
Hashem fun vort dos zet dor ir
Hashem of word the see generation you

Have I been a midbar unto Yisroel?

בין איך דען געווען אַ מדבר צו ישׂראל?
Yisroel tsu midber a geven den ich bin
Yisroel to wilderness a having been then I am

An eretz of great darkness?

צי אַ לאַנד פֿון שטאָקפֿינצטערניש ?
shtokfintsternish fun land a tsi
pitch black darkness of land a or

Madu'a *(why)* say Ami: We are free;

פֿאַר וואָס זאָגט מיַן פֿאָלק : מיר ווילן זיך אומטרייַבן ,
umtraibn zich viln mir folk main zogt vos far
wander about selves want we people my declares what for

we will come no more unto Thee?

מיר וועלן מער נישט קומען צו דיר ?
dir tsu kumen nisht mer veln mir
you(SG) to come not more will me

[32] Can a betulah forget her jewelry,

לב קען אַ יונגפֿרוי פֿאַרגעסן איר צירונג ,
tsirung ir fargesen yungfroi a ken
jewelry her forget virgin a can

or a kallah her adornments?

אַ כּלה אירע שלייַפֿן?
shleifn ire kale a
sashes her bride a

Yet My people have forgotten Me

און מײַן פֿאָלק האָט מיך פֿאַרגעסן
fargesen mich hot folk main un
forgotten me has people my and

yamim ein mispar *(days without number)*.

טעג אָן אַ צאָל .
tsol a on teg
number of a without days

[33] How well thou direct thy derech to seek ahavah?

לג ווי פֿאַרבעסערסטו דײַן וועג ליבשאַפֿט צו זוכן !
zuchn tsu libshaft veg dain farbeserstu vi
seek to love way your you improve how

Therefore hast thou also taught hara'ot *(the worst women)*

פֿאַר וואָר , אַפֿילו די ערגסטע
ergste di afile vor far
worst the even truly for

the darkhei *(ways)* of thee.

קענסטו דײַנע וועגן לערנען.
lernen vegen daine kenstu
teach ways your can you

[34] Also in thy skirts is found the dahm

לד אין דײַנע ברעגן געפֿינט זיך אויך בלוט
blut oich zich gefint bregn daine in
blood also self is found hems your in

of the nefashot of the innocent poor;

פֿון נפֿשות פֿון אומשולדיקע אָרימע –
orime umshuldike fun nefoshes fun
poor innocent of souls of

although you never caught them breaking in.

נישט בײַ אַן אײַנברעכונג האָסטו זיי געפֿונען ;
gefunen zei hostu ainbrechung an bai nisht
found them have you break in a at not

Yet concerning all these

אָבער בײַ אַלעם דעם
dem alem bai ober
this all by but

[35] Thou sayest: Because I am innocent,

לה זאָגסטו : פֿאַר וואָר , איך בין אומשולדיק,
umshuldik bin ich vor far zogstu
innocent am I truly for you say

surely His anger shall turn from me.

זײַן צאָרן האָט זיך געוויס אָפּגעקערט פֿון מיר.
mir fun opgekert gevis zich hot tsorn zain
me from turned away surely self has anger his

Hineni, I will plead My case with thee,

זע , איך משפט זיך מיט דיר
dir mit zich mishpot ich ze
you(SG) with self judge I behold

because thou sayest: Loh chatati *(I have not sinned)*.

פֿאַר דײַן זאָגן : איך האָב נישט געזינדיקט.
gezindikt nisht hob ich zogn dain far
sinned not have I saying your for

[36] Why doest thou gad about so much

לו ווי זייער וואַלוול דו מאַכסט זיך
zich machst du volvl zeyer vi
self make you cheap very how

to change the course of thy derech?

צו בײַטן דײַן וועג!
veg dain baitn tsu
way your change to

Thou also shalt be ashamed of Mitzrayim,

וועסט אויך פֿון מִצרַיִם פֿאַרשעמט ווערן ,
vern farshemt Mitsrayim fun oich vest
become ashamed Egypt from also you(sg) will

as thou wast ashamed of Assyria.

ווי דו ביסט פֿאַרשעמט געוואָרן פֿון אשור .
Ashur fun gevorn farshemt bist du vi
Assyria from having become ashamed are you as

37 Yea, thou shalt go forth from this,

לז אויך פֿון דעם דאָזיקן וועסטו אַרויסגיין
aroisgein vestu dozikn dem fun oich
go forth will you(sg) this the from also

and thine hands upon thine head;

מיט דיַינע הענט איבער דיַין קאָפּ,
kop dain iber hent daine mit
head your over hands your with

for Hashem hath rejected thy confidences,

וואָרעם ה פֿאַראַכט דיַינע בטחונות ,
bitchoynes daine faracht Hashem vorem
confidences your despise Hashem because

and thou shalt not prosper in them.

און וועסט מיט זיי נישט באַגליקן.
baglikn nisht zei mit vest un
succeed not them with you(sg) will and

3 They say:

ג ... אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi
say to so

If an ish put away [in divorce] his isha,

אַז אַ מאַן שיקט אַוועק זיַין ווייַב,
vaib zain avek shikt man a az
wife his away send man a that

and she go from him,

און זי גייט אַוועק פֿון אים,
im fun avek geit zi un
him from away go she and

and become another man's,

און ווערט אַן אַנדער מאַנס ,
mans ander an vert un
man's other an shall be and

shall he return unto her again?

וועט ער דען זיך ווידער אומקערן צו איר?
ir tsu umkeren vider zich den er vet
her to to return again self then he will

Shall not that eretz be defiled and greatly polluted?

וואָלט נישט זינדיק פֿאַרזינדיקט ווערן יענע לאַנד?
land yene vern farzindikt zindik nisht volt
land that become sinning sinful not would

But thou hast played the zonah with re'im rabbim *(many lovers)*;

און דו האָסט מזנה געווען מיט
mit geven mizane host du un
with having been commit adultery have you and

ליבהאָבער אַ סך ,
sach a libhober
many a devotees

yet shuv *(turn)* to Me,

און ווילסט זיך אומקערן צו מיר,
mir tsu umkeren zich vilst un
me to to return self will and

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

2 Lift up thine eyes unto the hilltops, and see!

ב הייב אויף דיַינע אויגן אויף די הויכע ערטער, און זע ,
ze un erter hoiche di oif oign daine oif heib
behold and places high the unto eyes your up lift

Where hast thou not been lain with?

ווו ביסטו נישט געשענדט געוואָרן ?
gevorn geshendt nisht bistu vu
having become dishonored not are you where

In the drakhim *(ways, roads)* hast thou sat [waiting] for them,

אויף די וועגן האָסטו געלויערט אויף זיי ,
zei oif geloyert hostu vegen di oif
them on sat in wait have you ways the on

as the nomad in the midbar;

; מדבר דער אין אַראַבער אַן ווי
midber der in araber an vi
wilderness the in Arab an like

and thou hast defiled the eretz

און האָסט זינדיק געמאַכט דאָס לאַנד
land dos gemacht zindik host un
land this made sinful have and

with thy zenut *(whoredom, prostitution)* and with thy ra'ah *(wickedness)*.

מיט דיין זנות און מיט דיין
dain mit un zoines dain mit
your with and prostitution your with

שלעכטקייט.
shlechtikeit
wickedness

[3] Therefore the revivim *(showers)* have been withheld,

ג דערום זיינען די פֿרירעגנס פֿאַרמיטן געוואָרן ,
gevorn farmitn friregns di zainen derum
having become withheld early rains the are therefore

and there hath been no malkosh *(latter rain, spring rain)*;

און שפּעטרעגן איז נישט געווען ;
geven nisht iz shpetregn un
having been not is late rain and

and thou hadst a metzach isha zonah *(whore's forehead)*,

אָבער אַ שטערן פֿון אַ זונה איז געווען
geven iz zoine a fun shtern a ober
having been is prostitute a of forehead a but

ביי דיר ,
dir bai
you(SG) by

and thou refusedst to blush with shame.

האָסטו זיך נישט געוואָלט שעמען .
shemen gevolt nisht zich hostu
shame wanted not self have you

[4] Wilt thou not from this time cry unto Me:

ד האָסטו נישט אַקאָרשט געראָפֿן צו מיר: פֿאָטער מיין ,
main foter mir tsu gerufn akorsht nisht hostu
my father me to called now not have you

Avi, Thou art the Alluf *(Guide, Friend)* of my neurim *(youth)*?

דו ביסט דער האַר פֿון מיינע יוגנד .
yugnd maine fun har der bist du
youth my of master the are you

[5] Will He reserve His anger l'olam?

ה וועט ער אויף אייביק אַ שׂינאה טראָגן?
trogn sine a eibik oif er vet
bear hatred a ever on he will

Will He keep it lanetzach?

וועט ער שטענדיק זיך אָנהאַלטן?
onhaltn zi shtendik er vet
grasp it always he will

Hinei, this is what you preach,

אָט האָסטו גערעדט, און דאָך געטאָן דאָס בייז ,
beiz dos geton doch un geredt hostu ot
evil this done indeed and spoken have you behold

but you practice all hara'ot *(the evils)* you can.

און געפֿועלט ביי זיך .
zich bai gepoelt un
self by accomplished and

[6] Hashem said also unto me in the days of Yoshiyah HaMelech, Hast thou seen that which meshuvah Yisroel *(backsliding Yisroel)*

ו און ה׳ האָט צו מיר געזאָגט אין די טעג פֿון מלך יאשיָהו :
Yoshiyah melech fun teg di in gezogt mir tsu hot Hashem un
Yoshiyah king of days the in said me to has Hashem and

האָסטו געזען וואָס די אָפּגעקערטע ישׂראל האָט געטאָן? זי איז
iz zi geton hot Yisroel opgekerte di vos gezen hostu
is she done has Yisroel backslider the what seen have you

hath done? She is gone up upon every high hill and under every green tree, and there hath played the zonah. [7] And I said after she had done all these things, Turn thou unto Me. But she returned not. And her treacherous achot Yehudah saw it. [8] And I saw, when for all the causes whereby meshuvah Yisroel *(backsliding Yisroel)* committed adultery, I had put her away, and given her a sefer keritut *(bill of divorce)*; yet her treacherous achot Yehudah feared not, but went and played the zonah also. [9] And it came to pass through the lightness with which she took her zenut *(whoredom)*, that she defiled HaAretz, and committed adultery with HaEven *(the Stone)* and with HaEtz *(the Wood)*. [10] And yet for all this her treacherous achot Yehudah hath not returned unto Me with her kol lev, but in sheker *(falsity, pretense, an insincere religious spirit)*, saith Hashem.

[11] And Hashem said unto me, Meshuvah Yisroel hath come nearer to justifying herself than treacherous Yehudah.

[12] Go and proclaim these devarim toward the north, and say:

געגאַנגען אויף אַלע הויכן בערג , און אונטער אַלע גרינע ביימער,
beimer grine ale unter un berg hoichn ale oif gegangen
trees green all under and mountains high all on having gone

און האָט דאָרטן מזנה געווען . ז און איך האָב געוועסט
gevest hob ich un geven mizane dortn hot un
indeed have I and having been commit adultery there has and

געזאָגט: נאָבדעם אַז זי האָט געטאָן דאָס אַלץ , וועט זי זיך אומקערן
umkeren zich zi vet alts dos geton hot zi az nochdem gezogt
turn back self she will all that this done has she that after said

צו מיר; אָבער זי האָט זיך נישט אומגעקערט. און די פֿאַלשערין איר
ir felsherin di un umgekert nisht zich hot zi ober mir tsu
her unfaithful the and returned not self has she but me to

שוועסטער יהודה האָט דאָס געזען . ח אָבער איך האָב געזען, אַז הגם
hagam az gezen hob ich ober gezen dos hot Yehudah shvester
though that seen have I but seen this has Yehudah sister

דערפֿאַר וואָס די אָפּגעקערטע ישׂראל האָט אומטרייַשאַפֿט באַגאַנגען ,
bagangen umtraishaft hot Yisroel opgekerte di vos derfar
committed unfaithfulness has Yisroel backslider the which for the reason

האָב איך זי אַוועקגעשיקט, און איר געגעבן איר שיידבריוו , האָט פֿון
fun hot sheidbriv ir gegebn ir un avekgeshikt zi ich hob
from has separation letter her given her and sent away her I have

דעסטוועגן נישט מורא געהאַט די פֿאַלשערין יהודה איר שוועסטער, און
un shvester ir Yehudah felsherin di gehat moire nisht destvegn
and sister her Yehudah unfaithful the had fear not about that

זי אויך איז געגאַנגען און האָט מזנה געווען . ט און עס
es un geven mizane hot un gegangen iz oich zi
it and having been commit adultery has and having gone is also she

איז געווען , פֿון וועגן דער לייַכטיקייט פֿון איר זנות האָט
hot zoines ir fun laichtikeit der vegen fun geven iz
has prostitution her of lightness the concerning from having been is

זי זינדיק געמאַכט דאָס לאַנד, און זי האָט אומטרייַשאַפֿט באַגאַנגען מיט
mit bagangen umtraishaft hot zi un land dos gemacht zindik zi
with committed unfaithfulness has she and land this made sinful she

שטיין און מיט האָלץ. י אָבער אַפֿילו נאָך אַלעם דעם האָט די פֿאַלשערין
felsherin di hot dem alem noch afile ober holts mit un shtein
unfaithful the has this all after even but wood with and stone

איר שוועסטער יהודה זיך נישט אומגעקערט צו מיר מיט איר גאַנצן
gantsn ir mit mir tsu umgekert nisht zich Yehudah shvester ir
whole her with me to returned not self Yehudah sister her

האָרצן, נאָר בלויז מיט ליגן , זאָגט ה .
Hashem zogt lign mit bloiz nor hartsn
Hashem declares lying with only but heart

יא און ה האָט צו מיר געזאָגט: די אָפּגעקערטע ישׂראל האָט זיך
zich hot Yisroel opgekerte di gezogt mir tsu hot Hashem un
self has Yisroel backslider the said me to has Hashem and

אַרויסגעוויזן מער רעכטפֿאַרטיק פֿון דער פֿאַלשערין יהודה .
Yehudah felsherin der fun rechtfartik mer aroisgevizn
Yehudah unfaithful the than upright more proved to be

יב גיי און זאָלסט רופֿן די דאָזיקע ווערטער קעגן
kegen verter dozike di rufn zolst un gei
against words this the call you(SG) must and go

צפֿון , און זאָגן :
zogn un tsofn
say and north

Return, thou meshuvah Yisroel,
קער זיך אום, דו אָפּגעקערטע יִשְׂרָאֵל,
Yisroel opgekerte du um zich ker
Yisroel backslider you back self turn

saith Hashem;
, ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

and I will not cast down Mine anger to fall upon you;
איך וועל נישט וואַרפֿן אַ בייז פּנים אויף אײַך,
aich oif ponem beiz a vorfn nisht vel ich
you on face evil an cast not will I

for I am chasid *(displaying mercy)*,
וואָרעם איך בין גענאָדיק,
genodik bin ich vorem
merciful am I because

saith Hashem,
, ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

and I will not keep anger l'olam.
איך האַלט נישט אַ שׂינאה אויף אייביק.
eibik oif sine a nisht halt ich
ever for hatred a not hold I

13 Only acknowledge thine avon *(iniquity, guilt of wrongdoing)*,
ג נאָר דו זאָלסט אַנערקענען דײַנע זינד,
zind daine anerkenen zolst du nor
sin your admit must you but

that thou hast rebelled against Hashem your G-d,
אַז אָן ה דײַן ג-ט האָסטו דו ווידערשפּעניקט,
vidershpenikt du hostu G-t dain Hashem on az
rebelled against you have you G-d your Hashem on that

and hast scattered thy favors to the zarim
און האָסט צעשפּרייט דײַנע וועגן צו פֿרעמדע,
fremde tsu vegen daine tseshpreit host un
foreign to ways your spread out have and

under every green tree,
אונטער יעטווועדער צווײַגהאַפֿטיקן בוים;
boim tsvaighaftikn yetveder unter
tree leafy every under

and ye have not obeyed My voice,
און צו מײַן קול האָט איר נישט צוגעהערט,
tsugehert nisht ir hot kol main tsu un
paid heed not you has voice my to and

saith Hashem.
. ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

14 Shuvu *(Turn)*, O banim shovaviv *(backsliding children)*,
ד קערט אײַך אום, קינדער אָפּקערער,
opkerer kinder um aich kert
defiant children back you turn

saith Hashem;
, ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

for I am married unto you:
וואָרעם איך האָב חתונה געהאַט מיט אײַך,
aich mit gehat chasuna hob ich vorem
you with had married have I because

and I will take you one from a town,
און איך וועל אײַך נעמען איינעם פֿון אַ שטאָט,
shtot a fun einem nemen aich vel ich un
city a from one take you will I and

and two from a mishpakhah,
און צוויי פֿון אַ משפּחה,
mishpoche a fun tsvei un
family a from two and

and I will bring you to Tziyon:
און וועל אײַך ברענגען קיין ציון.
Tsiyon kein brengen aich vel un
Tziyon to bring you will and

[15] And I will give you ro'im according to Mine lev, which shall feed you with da'as and seichel. [16] And it shall come to pass, when ye be multiplied and increased in HaAretz, in those days, saith Hashem, they shall say no more, The Aron Brit Hashem: neither shall it come to mind: neither shall they remember it; neither shall they ask for it; neither shall another be fashioned. [17] At that time they shall call Yerushalayim the Kisse Hashem; and all the Goyim shall be gathered unto it, to the Shem Hashem, to Yerushalayim; neither shall they walk any more after the sherirut libam harah *(the stubbornness of their evil heart)*. [18] In those days Bais Yehudah shall walk with Bais Yisroel, and they shall come together out of the eretz tzafon to HaAretz that I have given for a nachalah unto Avoteichem.

[19] But I said:

How can I set thee among the banim,

and give thee an eretz chemdah *(a land of desire)*,

the most beautiful nachalah of the Goyim?

And I said: Thou shalt call Me, Avi;

טו און איך וועל אייך געבן פֿאַסטוכער נאָך מײַן האַרצן, און זיי
zei un hartsn main noch pastucher gebn aich vel ich un
they and heart my after shepherds give you will I and

וועלן אײַך פֿיטערן מיט קענשאַפֿט און מיט פֿאַרשטאַנדיקייט. טז און עס
es un farshtandikeit mit un kenshaft mit fitern aich veln
it and understanding with and knowledge with feed you will

וועט זײַן, אַז איר וועט זיך מערן און פֿרוכפּערן אין לאַנד, אין
in land in fruchpern un mern zich vet ir az zain vet
in the land in multiply and increase self will you that be will

יענע טעג, זאָגט ה, וועט מען מער נישט זאָגן: דער אָרון פֿון
fun oren der zogn nisht mer men vet Hashem zogt teg yene
of aron the say not more they will Hashem declares days those

הס ברית; און ער וועט אויפֿן זינען נישט אַרויף, און מע וועט
vet me un aroif nisht zinen oifn vet er un bris Hashems
will one and up not mind on will it and covenant Hashem's

אים נישט דערמאָנען און נישט דאָבטן; און ער וועט מער נישט געמאַכט
gemacht nisht mer vet er un dachtn nisht un dermonen nisht im
made not more will it and think not and remember not it

ווערן. יז אין יענער צײַט וועט מען רופֿן ירושָלַיִם דער טראָן פֿון
fun tron der Yerushalayim rufn men vet tsait yener in vern
of throne the Yerushalayim call they will time that in become

ה, און אײַנזאַמלען וועלן זיך צו איר אַלע פֿעלקער, פֿון
fun felker ale ir tsu zich veln ainzamlen un Hashem
for nations all her to selves will gather together and Hashem

וועגן הס נאָמען, קיין ירושָלַיִם, און זיי וועלן מער נישט
nisht mer veln zei un Yerushalayim kein nomen Hashems vegen
not more will they and Yerushalayim to name Hashem's sake

גיין נאָך דער אײַגנגעשפּאַרטקייט פֿון זייער בייזן האַרצן. יח אין יענע
gein noch der aingeshpartikeit der hartsn beizn zeyer fun yene
go after the stubborn inclinations the heart evil their of in those

טעג וועט גיין דאָס הויז פֿון יהודה מיט דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל, און
un Yisroel fun hoiz dem mit Yehudah fun hoiz dos gein vet teg
and Yisroel of house the with Yehudah of house the go will days

זיי וועלן קומען אין איינעם פֿון צפֿון-לאַנד אין דעם לאַנד וואָס איך האָב
hob ich vos land dem in tsofn-land fun einem in kumen veln zei
have I that land the in north-land from one in come will they

געמאַכט אַרבן אײַערע עלטערן.
eltern aiere arben gemacht
fathers your inherit made

יט און איך האָב געוועסט געזאָגט:
gezogt gevest hob ich un
said indeed have I and

ווי וועל איך דיך אויסריכטן צווישן די קינדער,
kinder di tsvishn oisrichtn dich ich vel vi
children the among set you(SG) I will how

און דיר געבן אַ גלוסטיק לאַנד,
land glustik a gebn dir un
land desirable a give you(SG) and

די שיינשטענסטע נחלה פֿון די פֿעלקער!
felker di fun nachle sheinshenste di
nations the of inheritance most beautiful the

און איך האָב געזאָגט: פֿאָטער מײַן וועסטו מיך רופֿן,
rufn mich vestu main foter gezogt hob ich un
call me will you(sg) my father said have I and

and shalt not turn back from following Me.

און פֿון הינטער מיר וועסטו זיך נישט אָפּקערן .
un fun hinter mir vestu zich nisht opkeren
and from behind me you(sg) will self not turn away from

[20] Surely as an isha treacherously departeth from her husband,

כ אָבער אַזוי ווי אַ וויַב וואָס פֿעלשט אָן איר מאַן ,
ober azoi vi a vaib vos felsht on ir man
but just as a wife who break faith on her husband

so have ye dealt treacherously with Me, O Bais Yisroel,

אַזוי האָט איר געפֿעלשט אָן מיר, הויז פֿון ישׂרָאֵל,
azoi hot ir gefelsht on mir, hoiz fun Yisroel
so have you been unfaithful on me, house of Yisroel

saith Hashem.

זאָגט ה .
zogt Hashem
declares Hashem

[21] A voice was heard upon the high places,

כא זאָל אַ קול ווערט אויף די הויכע ערטער געהערט,
zol a kol vert oif di hoiche erter gehert
shall be voice a heard on the high places

weeping and tachanunei Bnei Yisroel *(supplications of the Children of Israel)*;

אַ תּכנונים-געווויין פֿון די קינדער פֿון ישׂרָאֵל,
a technunim-gevein fun di kinder fun Yisroel
a supplication-weeping from the children of Yisroel

for they have perverted their derech,

ווָאָרעם זיי האָבן פֿאַרקרימט זייער וועג,
veg zeyer farkrimt hobn zei vorem
way their perverted have they because

and they have forgotten Hashem Eloheihem.

פֿאַרגעסן אָן ה זייער ג-ט.
G-t zeyer Hashem on fargesen
G-d their Hashem on forgotten

[22] Shuvu *(return)*, ye banim shovavim *(backsliding children)*,

כב קערט אייַך אום , קינדער אָפּקערער ,
opkerer kinder um aich kert
backsliding children back you return

and I will heal your meshuvot *(backslidings)*.

איך וועל היילן אייַערע אָפּקערונגען .
opkerungen aiere heiln vel ich
backslidings your heal will I

Behold, we come unto Thee;

דאָ זיַנען מיר, געקומען צו דיר ,
dir tsu gekumen mir zainen do
you(SG) to having come we are here

for Thou art Hashem Eloheinu.

ווָאָרעם דו ביסט ה אלוקינו .
Elokeinu Hashem bist du vorem
our G-d Hashem are you because

[23] Truly in sheker is Salvation hoped for from the hills,

כג פֿאַר וואָר, פֿאַלש איז וואָס פֿון די הייכן ,
heichn di fun vos iz falsh vor far
heights the from what is false truly for

and from the multitude of mountains;

דער טומל פֿון די בערג ;
berg di fun tuml der
mountains the of tumult the

truly in Hashem Eloheinu

פֿאַר וואָר, אין ה אלוקינו
Elokeinu Hashem in vor far
our G-d Hashem in truly for

is the Teshu'at Yisroel *(Salvation of Israel)*.

איז די הילף פֿון ישׂרָאֵל.
Yisroel fun hilf di iz
Yisroel of help the is

[24] For HaBoshet *(the Shame)*, hath devoured the labor of Avoteinu from ne'ureinu *(our youth)*: their tzon and their bakar,

כד און די שאַנדגעטעריי האָט אויפֿגעגעסן די מי פֿון אונדזערע
un di shandgeterai hot oifgegesn di mi fun undzere
and the shameful idolatry has devoured the of labor our

עלטערן, פֿון אונדזער יוגנט אָן, זייערע שאָף און זייערע רינדער,
eltern fun undzer yugnt on, zeyere shof un zeyere rinder
fathers from our youth on their sheep and their cattle

their banim and their banot. [25] We lie down in our Boshet *(Shame)*, and kelimateinu *(our humiliation)* covereth us; for we have sinned against Hashem Eloheinu, we and Avoteinu, from our youth even unto this day, and have not obeyed the voice of Hashem Eloheinu.

זייערע זין און זייערע טעכטער . כה לאָמיר ליגן אין אונדזער שאַנד ,
shand undzer in lign lomir techter zeyere un zin zeyere
shame our in lie let us daughters their and sons their

און זאָל אונדז באַדעקן אונדזער שמאַך , וואָרעם צו ה אלוקינו
Elokeinu Hashem tsu vorem shmach undzer badekn undz zol un
our G-d Hashem to for disgrace our cover us let and

האָבן מיר געזינדיקט, מיר און אונדזערע עלטערן, פֿון אונדזער יוגנט
yugnt undzer fun eltern undzere un mir gezindikt mir hobn
youth our from fathers our and we sinned we have

און ביז היינטיקן טאָג, און מיר האָבן נישט צוגעהערט צו דעם קול
kol dem tsu tsugehert nisht hobn mir un tog haintikn biz un
voice the to paid heed not have we and day this very until and

פֿון ה אלוקינו .
Elokeinu Hashem fun
our G-d Hashem of

4 If thou wilt make teshuvah, O Yisroel,

ד אַז דו וועסט זיך אומקערן, יִשְׂרָאֵל,
Yisroel umkeren zich vest du az
Yisroel to return self will you if

saith Hashem,

זאָגט ה ,
Hashem zogt
Hashem declares

return unto Me;

צו מיר זיך אומקערן,
umkeren zich mir tsu
to return self me to

and if thou wilt put away thine shikkutzim *(abominations)* out of My sight,

און אַז דו וועסט אָפּטאָן דײַנע אומווערדיקייטן
umverdikeitn daine opton vest du az un
abominable practices your remove will you if and

פֿון מײַן פּנים ,
ponem main fun
face my from

and shalt not waver.

און וועסט זיך נישט וואַקלען,
vaklen nisht zich vest un
totter not self will and

[2] And thou shalt swear, Chai Hashem *(as surely as HASHEM lives)*,

ב און וועסט שווערן: אַזוי ווי ה לעבט,
lebt Hashem vi azoi shvern vest un
lives Hashem as just swear will and

in emes, in mishpat, and in tzedakah;

מיט אמת, מיט רעכט, און מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit un recht mit emes mit
righteousness with and right with truth with

and the Goyim shall bless themselves in Him,

וועלן זיך בענטשן מיט אים פֿעלקער,
felker im mit bentshn zich veln
nations him in bless self will

and in Him shall they glory.

און מיט אים וועלן זיי זיך רימען.
rimen zich zei veln im mit un
glory self they will him with and

[3] For thus saith Hashem

ג וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט
gezogt Hashem hot azoi vorem
said Hashem has thus for

to Ish Yehudah and Yerushalayim:

צו די מענער פֿון יהודה און צו ירושלַיִם :
Yerushalayim tsu un Yehudah fun mener di tsu
Yerushalayim to and Yehudah of men the to

Break up your unplowed ground,

אַקערט אײַך אַן אַקער ,
aker an aich akert
plowing a you plowing

and sow not among kotzim *(thorns)*.

און איר זאָלט נישט זייען אויף דערנער.
derner oif zeyen nisht zolt ir un
thorns among sow not shall you and

[4] Circumcise yourselves to Hashem,

[ד] באַשנײַדט אײַך צו ה' ,
Hashem tsu aich bashnaidt
Hashem to yourselves circumcise

and take the mohel knife to the arelot of your levav,

און טוט אָפּ די פֿאָרהויטן פֿון אײַער האַרץ,
harts aier fun forhoitn di op tut un
heart your of foreskins the away do and

ye Ish Yehudah and inhabitants of Yerushalayim:

איר מענער פֿון יהודה און באַווויינער פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun bavoiner un Yehudah fun mener ir
Yerushalayim of inhabitants and Yehudah of men you

lest My fury break out like eish,

כּדי מײַן גרימצאָרן זאָל נישט אַרויסגיין ווי אַ פֿײַער,
faier a vi aroisgein nisht zol grimtsorn main kedei
fire a like go out not shall wrath my so that

and burn that none can quench it,

און ברענען אַז קיין לעשער זאָל נישט זײַן ,
zain nisht zol lesher kein az brenen un
be not shall to extinguish to that burn and

because of the evil of your deeds.

פֿון וועגן אײַערע שלעכטע מעשׂים.
meisim shlechte aiere vegen fun
deeds evil your account of on

[5] Declare ye in Yehudah, and publish in Yerushalayim, and say:

[ה] דערציילט אין יהודה , און מאַכט הערן אין
in hern macht un Yehudah in dertseilt
in heard make and Yehudah in tell

ירושָלַיִם , און זאָגט :
zogt un Yerushalayim
declares and Yerushalayim

Blow ye the shofar in HaAretz.

בלאָזט אַ שופֿר אין לאַנד ;
land in shoifer a blozt
the land in shofar a blow

Cry out, gather together, and say:

רופֿט מיט אַ פֿולער קעל , און זאָגט:
zogt un kel fuler a mit ruft
say and throat full a with call out

Assemble yourselves, and let us go into the fortified cities.

זאַמלט אײַך אײַן, און לאָמיר אַרײַן אין די פֿעסטונגשטעט.
festungshtet di in arain lomir un ain aich zamlt
fortified cities the in enter let us and in yourselves gather

[6] Raise up a nes *(a banner, a flag pointing to the place of refuge)* over Tziyon;

[ו] הייבט אויף אַ פֿאָן קיין ציון ,
Tsiyon kein fon a oif heibt
Tziyon to standard a up raise

take refuge, delay not;

אַנטרינט, איר זאָלט אײַך נישט אָפּשטעלן,
opshteln nisht aich zolt ir antrint
delay not you shall you flee

for I will bring ra'ah *(evil, disaster)* from the tzafon *(north)*,

ווארעם איך ברענג אַן אומגליק פֿון צפֿון ,
tsofn fun umglik an breng ich vorem
north of calamity an bring I because

and shever gadol *(great destruction)*.

און אַ בראָך אַ גרויסן.
groisn a broch a un
great a destruction a and

[7] The aryeh *(lion)* is come up from his thicket,

[ז] אַ לייב איז אויפֿגעגאַנגען פֿון זײַן געצווײַג ,
getsvaig zain fun oifgegangen iz leib a
thicket his from come up is lion a

and the Mashkhit Goyim *(Destroyer of the Nations)*, is on his way,

און אַ משחית פֿון פֿעלקער האָט גענומען ,
getsoign hot felker fun mashches a un
moved out has nations of Destroyer a and

he is gone forth from his place to make thy eretz desolate;

איז ארויס פון זיין אָרט, צו מאַכן דיין
dain machn tsu ort zain fun arois iz
your make to place his from gone forth is

, וויסט צו לאַנד
vist tsu land
desolation to land

and thy cities shall be made to lie in ruins, without an inhabitant.

. דיינע שטעט זאָלן כָּרב זיין, אָן אַ באַווינער
bavoiner a on zain chorb zoln shtet daine
inhabitants an without be destroyed shall cities your

[8] For this gird you with sackcloth,

ח איבער דעם גורט אָן זאַקקלייַדער,
zakkleider on gurt dem iber
sackcloth on gird loins this over

lament and wail;

טוט קלאָגן און יאָמערן;
yomern un klogn tut
wail and lament do

for the charon af Hashem

וואָרעם נישט אָפּגעקערט האָט זיך
zich hot opgekert nisht vorem
self has turned aside not for

is not turned away from us.

הס גרימצאָרן פון אונדז.
undz fun grimtsorn Hashems
us from wrath Hashem's

[9] And it shall come to pass at that day, saith Hashem, that the lev HaMelech shall be disheartened, and the lev hasarim; and the kohanim shall be horror-struck, and the nevi'im dumbfounded. [10] Then said I, Adonoi Hashem! Surely Thou hast greatly misled HaAm HaZeh and Yerushalayim, saying, Shalom yeheyeh lachem *(Ye shall have shalom)*; whereas the cherev is near unto the nefesh.

[11] At that time shall it be told HaAm HaZeh and Yerushalayim, A ruach tzach *(a dry wind, sirocco)* from the high places in the midbar toward the Bat Ami, not to winnow, nor to cleanse, [12] Even a ruach maleh *(strong wind)* from those places shall come from Me; now also I will pronounce mishpatim against them.

ט און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, זאָגט ה , וועט פַאַרגיין דאָס
dos fargein vet Hashem zogt tog yenem in zain vet es un
the perish will Hashem declares day that in be will it and

האַרץ פון דעם מלך , און דאָס האַרץ פון די האַרן; און די כּהנים
koyanim di un harn di fun harts dos un melech dem fun harts
kohanim the and lords the of heart the and king the of heart

וועלן באַנומען וועלן , און די נביאים וועלן גאַפן . י האָב איך
ich hob gafn veln neviim di un vern banumen veln
I have be astonished will prophets the and become shocked will

געזאָגט: ווי, ה דו אֲדֹנָי , פַאַר וואָר, נאַרן גענאַרט
genart narn vor far Adonoi du Hashem vei gezogt
you have misled misled truly for Adonoi you Hashem woe said

האָסטו דאָס דאָזיקע פֹּאָלק און ירושָלַיִם , אַזוי צו זאָגן: שלום
sholem zogn tsu azoi Yerushalayim un folk dozike dos hostu
peace say to so Yerushalayim and people this the have you

וועט זיין צו אייַך, און די שוועבעדיקע ביזן נפש .
nefesh bizn dergreicht shverd di un aich tsu zain vet
soul until the has reached sword the and you to be will

יא אין יענער צייַט וועט באַפֿוילן ווערן אויף דעם דאָזיקן פֹּאָלק און
un folk dozikn dem oif vern bafoiln vet tsait yener in
and people this the on become ordered will time that in

אויף ירושָלַיִם אַ הייסער ווינט פון די הויכער ערטער אין מדבר ,
midber in erter hoicher di fun vint heiser a Yerushalayim oif
desert in places high the from wind hot a Yerushalayim on

אויפן וועג צו דער טאָכטער מיין פֹּאָלק ; נישט צו ווינטשופלען, און נישט
nisht un vintshuflen tsu nisht folk main tochter der tsu veg oifn
not and winnow to not people my daughter the to way on

צו רייניקן ; יב אַ ווינט שטאַרקער פון דעם וועט קומען פון מיר;
mir fun kumen vet dem fun shtarker vint a reiniken tsu
me from come will that from stronger wind a cleanse to

אַצונד וועל איך אויך אַרויסזאָגן אַ משפט אויף זיי .
zei oif mishpot a aroiszogn oich ich vel atsund
them on judgment a pronounce also I will now

[13] Hinei, he shall come up like ananim *(clouds)*,

ג זע , ווי וואָלקנס גייט ער אויף,
oif er geit volkens vi ze
up he go clouds like behold

and his merkavot shall be like the whirlwind;

און ווי דער שטורעמווינט זיינען זייַנע רייַטוועגן;
raitvegn zaine zainen shturemvint der vi un
chariots his are windstorm the like and

his susim are swifter than nesharim *(eagles)*.

פֿלינקער פֿון אָדלערס זיינען זייַנע פֿערד :
ferd zaine zainen odlers fun flinker
horses his are eagles than swifter

Oy lanu! *(Woe unto us!)* For we are ruined.

וויי אונדז, וואָרעם מיר זיינען פֿאַרוויסט .
farvist zainen mir vorem undz vei
laid waste are we because to us woe

[14] O Yerushalayim, wash thine lev from rah,

ד וואַש אָפּ פֿון בייז דיין האַרץ, ירושָלַיִם ,
Yerushalayim harts dain beiz fun op vash
Yerushalayim heart your evil from away wash

that thou mayest be saved.

כדי זאָלסט געהאָלפֿן ווערן .
vern geholfn zolst kedei
become helped you(SG) shall so that

Ad mosai *(how long, how much longer)*

ביז וואַנען וועלן רוען אין דיר
dir in ruen veln vanen biz
you(SG) in remain will when until

shall thy sinful machsh'vot lodge within thee?

דיינע מחשבֿות פֿון אומרעכט ?
umrecht fun machshoves daine
unjust deeds of thoughts your

[15] For a kol *(voice)* declareth from Dan,

ט וואָרעם אַ קול זאָגט אָן פֿון דָן ,
Dan fun on zogt kol a vorem
Dan from on declares voice a for

and publisheth evil tidings from Mt Ephrayim.

און מאַכט הערן אומגליק פֿון געבערג פֿון אפֿרים :
Efrayim fun geberg fun umglik hern macht un
Ephrayim of mountain from calamity hear makes and

[16] Tell the Goyim; hinei,

טז דערציילט די פֿעלקער: אָט איז עס!
es iz ot felker di dertseilt
it is behold nations the tell

spread the news to Yerushalayim,

מאַכט הערן אין ירושָלַיִם :
Yerushalayim in hern macht
Yerushalayim in heard make

that notzrim *(besiegers)* come from a far country,

באַלעגערער קומען פֿון אַ וויַיטן לאַנד,
land vaitn a fun kumen balegerer
land far a from come besiegers

and raise their voice against the cities of Yehudah.

און לאָזן אַרויס אויף די שטעט פֿון יהודה זייער קול .
kol zeyer Yehudah fun shtet di oif arois lozn un
voice their Yehudah of cities the against out let and

[17] As shomrim of a sadeh, they are against her all around;

יז ווי פֿעלדהיטער זיינען זיי אויף איר פֿון רונד אַרום ,
arum rund fun ir oif zei zainen feldhiter vi
round around of her upon they are field keeper as

because she hath been rebellious against Me,

ווייַל זי האָט מיר ווידערשפּעניקט ,
vidershpenikt mir hot zi vail
rebelled against me has she for

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[18] Thy derech and thy deeds

יח דיין פֿירונג און דיינע מעשׂים
meisim daine un firung dain
deeds your and conduct your

have brought these things upon thee;

האָבן דיר דאָס אָנגעמאַכט –
ongemacht dos dir hobn
made this you(SG) have

this is thy wickedness,

די דאָזיקע שלעכטיקייט דיַינע –
daine shlechtikeit dozike di
yours evil this the

how mar *(bitter)* it is,

וואָס עס איז ביטער,
biter iz es vos
bitter is it that

for it hath touched upon thine lev.

וואָס עס רירט אָן ביז דיַין האַרצן.
hartsn dain biz on rirt es vos
heart your unto on touches it that

[19] My innards, my innards!

[יט] מיַינע אינגעווייד, מיַינע אינגעווייד!
ingeveid maine ingeveid maine
innards my innards my

I am pained at my very lev;

עס טוט מיר ווי אין די וועגן פֿון מיַין האַרץ,
harts main fun vent di in vei mir tut es
heart my of walls the in woe me does it

my lev is pounding in me;

מיַין האַרץ טוט ברומען אין מיר,
mir in brumen tut harts main
me in groan does heart my

I cannot keep silent,

איך קען נישט שווייַגן !
shvaign nisht ken ich
keep silent not can I

because thou hast heard, O my nefesh, the kol shofar *(sound of the shofar)*,

וואָרעם אַ קוֹל פֿון שופֿר האָסטו געהערט,
gehert hostu shoifer fun kol a vorem
heard have you shofar of sound a for

מיַין זעל,
zel main
soul my

the teru'at milchamah *(battle alarm of war)*.

אַ שאַל פֿון מלחמה .
milchome fun shal a
war of shout a

[20] Shever *(destruction)* follows after shever;

[כ] אַ בראָך אויף אַ בראָך געשעט,
gershet broch a oif broch a
is called destruction a upon destruction a

for the whole land lies in ruins;

וואָרעם פֿאַרוויסט געוואָרן איז דאָס גאַנצע לאַנד,
land gantse dos iz gevorn farvist vorem
land entire the is having become laid waste because

suddenly are my ohalim destroyed,

פּלוצעם זיַינען פֿאַרוויסט געוואָרן מיַינע געצעלטן,
getseltn maine gevorn farvist zainen plutsem
tents my having become laid waste are suddenly

and my canopies rega.

אין אַ רגע – מיַינע פֿאָרהאַנגען.
forhangen maine rege a in
curtains my moment a in

[21] Ad mosai *(how long)* shall I see the nes *(banner)*,

[כא] ביז וואַנען וועל איך זען די פֿאָן ,
fon di zen ich vel vanen biz
standard the see I will when until

and hear the kol shofar?

וועל איך הערן דעם קוֹל פֿון דעם שופֿר ?
shoifer dem fun kol dem hern ich vel
shofar the of sound the hear I will

[22] For Ami is foolish,

[כב] וואָרעם נאַריש איז מיַין פֿאָלק ,
folk main iz narish vorem
people my is foolish because

they have not known Me;

מיך קענען זיי נישט;
nisht zei kenen mich
not they know me

they are stupid banim,

קינדער נאַרן זיַינען זיי ,
zei zainen narn kinder
they are fools children

and they have no understanding;

און נישט פֿאַרשטאַנדיק זיַינען זיי ;
zei zainen farshtandik nisht un
they are understanding not and

they are chachamim to do evil,

זיי זיַינען חכמים אויף טאָן שלעכטס ,
shlechts ton oif chachomim zainen zei
evil things do to wise ones are they

but to do good they have no da'as.

און פֿון גוטס טאָן ווייסן זיי נישט.
nisht zei veisn ton guts fun un
not they know do good things of and

23 I beheld ha'aretz, and,

כג איך האָב געזען די ערד ,
erd di gezen hob ich
earth the seen have I

hinei, it was tohu vavohu;

ערשט זי איז ווּיסט און לייִדיק
leidik un vist iz zi ersht
empty and desolate is it behold

and HaShomayim — there was no ohr.

און די הימלען – און זייער ליכט איז נישטאָ .
nishto iz licht zeyer un himlen di un
it is not there is light their and heavens the and

24 I beheld the mountains, and, hinei, they quaked,

כד איך האָב געזען די בערג , ערשט זיי ציטערן ,
tsiteren zei ersht berg di gezen hob ich
tremble they behold mountains the seen have I

and all the hills had crumbled.

און אַלע הייכן האָבן זיך געטרייסלט.
getreislt zich hobn heichn ale un
shaken selves have heights all and

25 I beheld, and, hinei, there was no adam,

כה איך האָב געזען , ערשט קיין מענטשן איז נישטאָ ,
nishto iz mentshn kein ersht gezen hob ich
there is not is men any behold seen have I

and kol oph HaShomayim fled away.

און אַלע פֿויגלען פֿון הימל זיַינען אַוועק .
avek zainen himel fun foiglen ale un
gone away are heaven of birds all and

26 I beheld, and, hinei, the carmel was a midbar,

כו איך האָב געזען , ערשט דער כַּרמֶל איז אַ מדבר ,
midber a iz Karmel der ersht gezen hob ich
desert a is Carmel the behold seen have I

and all the cities thereof lay in ruins

און אַלע זיַינע שטעט זיַינען צעשטערט,
tseshtert zainen shtet zaine ale un
destroyed are cities his all and

before Hashem,

פֿאַר דעם אָנגעזיכט פֿון ה ,
Hashem fun ongezicht dem far
Hashem of presence the before

before the charon af Hashem.

פֿאַר דעם גרימ פֿון זיַין צאָרן .
tsorn zain fun geirem dem far
anger his of fury the before

27 For thus hath Hashem said, A wasteland shall be kol HaAretz; yet I will not make a complete end of it.

כז וואָרעם אַזוי האָט ה גענזאָגט: אַ וויסטעניש וועט ווערן דאָס גאַנצע לאַנד, הגם קיין פֿאַרלענדונג וועל איך נישט מאַכן .
dos vern vet vistenish a gezogt Hashem hot azoi vorem
machn nisht ich vel farlendung kein hagam land gantse
the become will wasteland a said Hashem has thus because
make not I will complete destruction any although land entire

[28] For this reason HaAretz shall mourn,

כח אויף דעם וועט טרויערן די ערד ,
erd di troiern vet dem oif
earth the mourn will this upon

and HaShomayim above turn black;

און פֿינצטער ווערן וועלן די הימלען פֿון אויבן ,
oiben fun himlen di veln vern fintster un
above from heavens the will become dark and

because I have spoken it, I have purposed it,

ווייל איך האָב גערעדט, איך האָב געטראַכט,
getracht hob ich geredt hob ich vail
thought have I spoken have I because

and will not relent,

און איך האָב נישט חרטה ,
charote nisht hob ich un
relent not have I and

neither will I turn back from it.

און וועל זיך נישט אָפּקערן דערפֿון.
derfun opkeren nisht zich vel un
thereof turn away not self will and

[29] Kol HaIr shall flee at the noise of the parash

כט פֿאַר דעם קול פֿון רייַטער און בויגן-שיסער ,
boign-shiser un raiter fun kol dem far
bow-shooters and horsemen of sound the before

and the romeh keshet *(the archer)*;

אַנטלויפֿט די גאַנצע שטאָט;
shtot gantse di antloift
city entire the flees

they shall run into thickets,

זיי זיַנען אַריַין אין געדיכטע וועלדער,
velder gedichte in arain zainen zei
forests thick in enter are they

and climb up among the kefim *(rocks)*;

און אויף פֿעלדזן זיַנען זיי אַרויפֿגעגאַנגען ;
aroifgegangen zei zainen feldzn oif un
having gone up they are rocks upon and

every city shall be deserted,

יעטוועדער שטאָט איז פֿאַרלאָזן ,
farlozen iz shtot yetveder
abandoned is city every

and not an ish dwell therein.

און אין זיי ווויינט נישט קיין מענטש.
mentsh kein nisht voint zei in un
man any not dwells them in and

[30] And thou, O plundered one,

ל און דו באַרויבטע , וואָס טוסטו ,
tustu vos baroibte du un
are you doing what o plundered one you and

what wilt thou do? Though thou clothest thyself with scarlet,

וואָס דו קליידסט דיך אין רויט,
roit in dich kleidst du vos
red in you(SG) dress you what

though thou deckest thee with jewelry of zahav,

וואָס דו צירסט דיך מיט צירונג פֿון גאָלד,
gold fun tsirung mit dich tsirst du vos
gold of jewelry with you(SG) adorn you what

though thou paintest thy eyes with cosmetics,

וואָס דו רייַסט אויף דיַינע אויגן מיט פֿאַרב?
farb mit oign daine oif raist du vos
paint with eyes your on widen you what

in vain thou adornest thyself;

אומזיסט מאַכסטו זיך שיין ,
shein zich machstu umzist
beautiful self make you for nothing

thy lovers will despise thee, they will seek thy nefesh.

דיַינע ליבהאָבער פֿאַראַכטן דיך , זיי
zei dich farachten libhober daine
they you(SG) despise devotees your

זוכן דיַין לעבן.
lebn dain zuchn
life your seek

[31] For I have heard a kol *(outcry)* like that of a woman in travail,

לא וואָרעם אַ קוֹל ווי פֿון אַ ווייערין
veyerin a fun vi kol a vorem
woman in labor a of like voice a because

האָב איך געהערט,
gehert ich hob
heard I have

and in labor pain like that of her that bringeth forth her first child,

אַנגסט ווי פֿון אַן ערשטגעווינערין .
ershtgevinerin an fun vi angst
first-time mother a of like anguish

the voice of Bat Tziyon, that waileth,

דעם קוֹל פֿון טאָכטער ציון וואָס פֿאַרקייַכט זיך ,
zich farkaicht vos Tsiyon tochter fun kol dem
self gasps who Tziyon daughter of voice the

that stretcheth out her hands, saying:

וואָס שפּרייט אירע הענט פֿונאַנדער:
funander hent ire shpreit vos
apart hands her spreads who

Oy nah li *(Woe is me now)*! For my nefesh

וויי מיר , וואָרעם מיין זעל
zel main vorem mir vei
soul my because to me woe

is weary because of murderers.

איז אוממאַכטיק פֿאַר די טייטער.
teiter di far ummachtik iz
killers the before powerless is

5 Run ye to and fro through the chutzot Yerushalayim *(streets of Jerusalem)*,

ה וואַנדער אום אין די גאַסן פֿון
fun gasn di in um vander
of streets the in around wander

ירושָלַיִם ,
Yerushalayim
Yerushalayim

and see now, and know,

און זעט אַקאָרשט און האָבן וויסיקייט ,
visikeit hobn un akorsht zet un
knowledge have and now see and

and seek in the rechovot thereof,

און זוכט אין אירע מערק ,
merk ire in zucht un
squares its in search and

if ye can find an ish,

אויב איר וועט געפֿינען אַ מענטשן ,
mentshn a gefinen vet ir oib
man a find will you if

if there be any that dispenseth mishpat *(justice)*,

אויב עס איז דאָ ווער עס טוט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit tut es ver do iz es oib
righteousness does it who here is it if

that seeketh the emunah *(faith)*;

ווער עס זוכט אמת,
emes zucht es ver
truth seeks it who

and I will forgive her.

און איך וועל איר פֿאַרגעבן.
fargebn ir vel ich un
forgive you will I and

[2] And though they say, Chai Hashem;

ב אַפֿילו ווען זיי זאָגן : אַזוי ווי ה לעבט!
lebt Hashem vi azoi zogn zei ven afile
lives Hashem as just say they when even

surely they swear lasheker *(falsely)*.

שוועכן זיי פֿון דעסטוועגן פֿאַלש.
falsh destvegn fun zei shvern
false -theless never- they swear

[3] Hashem, are not Thine eyes upon emunah?

ג ה , דיַינע אויגן זיַינען דאָך אויף אמת;
emes oif doch zainen oign daine Hashem
truth on indeed are eyes your Hashem

Thou hast struck them, but they felt no anguish;
הָאָסט זיי געשלאָגן, און זיי האָבן זיך נישט געקימערט,
gekimert nisht zich hobn zei un geshlogn zei host
concerned not self have they and struck them you have

Thou hast consumed them, but they have refused to accept musar;
הָאָסט זיי פַֿארלענדט, און זיי האָבן קיין
kein hobn zei un farlendt zei host
any have they and destroyed them you have
מוסר נישט גענומען ;
genumen nisht musar
taken not moral lesson

they have made their faces harder than stone;
זיי האָבן געמאַכט זייער פנים האַרטער פֿון פֿעלדז,
feldz fun harter ponem zeyer gemacht hobn zei
rock than harder face their made have they

they have refused to make teshuvah.
זיי האָבן זיך נישט געוואָלט אומקערן .
umkeren gevolt nisht zich hobn zei
returning wanted not self have they

[4] Therefore I said: Surely these are poor;
ד און איך האָב געוועסט געזאָגט: דאָס זיַינען
zainen dos gezogt gevest hob ich un
are this said previously have I and
נאָר די אָרימע,
orime di nor
poor the only

they are foolish;
זיי זיַינען נאַריש ,
narish zainen zei
foolish are they

for they know not the Derech Hashem,
ווייַל זיי ווייסן נישט דעם וועג פֿון ה ,
Hashem fun veg dem nisht veisn zei vail
Hashem of way the not know they for

nor the Mishpat Eloheihem.
דאָס געזעץ פֿון זייער ג-ט.
G-t zeyer fun gezets dos
G-d their of law the

[5] I will get me unto the Gedolim,
ה איך וועל מיר גיין צו די גרויסע,
groise di tsu gein mir vel ich
great the to go me will I

and will speak unto them;
און וועל רעדן מיט זיי ;
zei mit redn vel un
them with speak will and

for they have known the Derech Hashem,
וואָרעם זיי ווייסן דעם וועג פֿון ה ,
Hashem fun veg dem veisn zei vorem
Hashem of way the know they because

and the Mishpat Eloheihem;
דאָס געזעץ פֿון זייער ג-ט.
G-t zeyer fun gezets dos
G-d their of law the

but these have altogether broken off the ol *(yoke)*,
אָבער זיי האָבן דעס גלייַכן צעברָאכן דעם יאָך ,
yoch dem tsebrochn glaichn des hobn zei ober
yoke the broken same the have they but

and burst the bonds.
צעריסן די בינדשטריק .
bindshtrik di tserisn
binding ropes the torn

[6] Therefore an aryeh *(lion)* out of the forest shall slay them,
ו דערום דערשלָאגט זיי אַ לייב פֿון וואַלד,
vald fun leib a zei dershlogt derum
forest of lion a them strikes down therefore

and a ze'ev *(wolf)* of the deserts shall destroy them,
אַ וואָלף פֿון מידבריות וועט זיי פֿאַרוויסטן,
farvistn zei vet midboryes fun volf a
destroy them will deserts of wolf a

a namer *(leopard)* shall prowl near their towns;
אַ לעמפערט טוט לויערן אויף זייערע שטעט,
shtet zeyere oif loiern tut lempert a
cities their about lie in wait do leopard a

every one that ventureth out from there shall be torn to pieces;
איטלעכער וואָס גייט אַרויס פֿון זיי , וועט
vet zei fun arois geit vos itlecher
will them from out goes who everyone
פֿאַרצוקט ווערן ;
vern fartsukt
become torn to pieces

because their peysha'im *(rebellions)* are many,
וואָרעם פֿיל זיַנען זייערע פֿאַרברעכן ,
farbrechn zeyere zainen fil vorem
transgressions their are many because

and their meshuvot *(backslidings)* are increased.
שטאַרק זיַנען זייערע אָפּקערונגען .
opkerungen zeyere zainen shtark
backslidings their are strong

7 How shall I forgive thee for this?
ז ווי זאָל איך וואַר דעם דיר פֿאַרגעבן?
fargebn dir dem var ich zol vi
forgiven you(SG) the truly I shall how

Thy banim have forsaken Me,
דיַינע קינדער האָבן מיך פֿאַרלאָזן,
farlozen mich hobn kinder daine
forsaken me have children your

and sworn by them that are no elohim;
און געשוואָרן ביַי אומגעטער;
umgeter bai geshvorn un
idols by sworn an oath and

when I had fed them to the full,
אַז איך האָב זיי אָנגעזעט,
ongezet zei hob ich az
satisfied them have I when

they then committed adultery,
האָבן זיי מזנה געווען ,
geven mizane zei hobn
having been commit adultery they have

and trooped to the bais zonah.
און אין הויַזער פֿון זונות קלייַבן זיי זיך אויף.
oif zich zei klaibn zoinus fun haizer in un
up self they gather prostitutes of houses in and

8 They were like well-fed, lusty susim:
ח פֿערד אָפּגעפּיטערטע, אָגערס זיַנען זיי ,
zei zainen ogers opgefiterte ferd
they are stallions well-fed horses

every one neighed after the isha of his neighbor.
איטלעכער צו זיַן חבֿרס ווייַב הירזשען זיי ;
zei hirzhen vaib chavers zain tsu itlecher
them neighed after wife neighbor's his to each

9 Shall I not visit [to punish] for these things?
ט זאָל איך דערפֿאַר זיך נישט אָפּרעכענען?
oprechenen nisht zich derfar ich zol
reckon not self for the reason I shall

saith Hashem;
זאָגט ה ;
Hashem zogt
Hashem declares

and shall not My Nefesh be avenged on such a Goy as this?
און זאָל אָן אַ פֿאָלק ווי דאָס דאָזיקע
dozike dos vi folk a on zol un
this this as people a on shall and
זיך נישט נוקם זיַן מיַן זעל?
zel main zain noikem nisht zich
soul my be avenge not self

10 Go ye up through her rows of vines, and cut down;
י גייט אַרויף אין אירע רייען, און צעשטערט,
tseshtert un reyen ire in aroif geit
destroy and rows its in up go

but make not a full end;
נאָר אַ פֿאַרלענדונג זאָלט איר נישט מאַכן ;
machn nisht ir zolt farlendung a nor
make not you shall destruction a but

take away her branches;
טוט אָפּ אירע צווייַגן ,
tsvaign ire op tut
branches its away do

for they are not Hashem's.
ווארעם נישט הס זיינען זיי .
zei zainen Hashems nisht vorem
they are Hashem's not because

11 For Bais Yisroel and Bais Yehudah
יא ווארעם פֿעלשן געפעלשט האָבן אָן מיר
mir on hobn gefelsht felshn vorem
me on have been unfaithful be unfaithful because

have dealt very treacherously against Me,
דאָס הויז פֿון ישׂראל און דאָס הויז פֿון יהודה ,
Yehudah fun hoiz dos un Yisroel fun hoiz dos
Yehudah of house this and Yisroel of house this

saith Hashem.
זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

12 They have spoken lies about Hashem,
יב זיי האָבן געלייקנט אָן ה ,
Hashem on geleiknt hobn zei
Hashem without denied have they

and said: Lo hu *(not He)*;
און געזאָגט: דאָס איז נישט ער,
er nisht iz dos gezogt un
he not is this said and

neither shall ra'ah come upon us;
און בייז וועט נישט קומען אויף אונדז,
undz oif kumen nisht vet beiz un
us upon come not will evil and

neither shall we see cherev nor ra'av *(famine)*;
און שווערד און הונגער ווילן מיר נישט אָנזען .
onzen nisht mir veln hunger un shverd un
see not we will famine and sword and

13 And the nevi'im shall become ruach,
יג און פֿון די נביאים וועט זיך אויסלאָזן אַ ווינט ,
vint a oislozen zich vet neviim di fun un
wind a empty out self will prophets the from and

and the Devar is not in them;
ווארעם דאָס וואָרט איז אין זיי נישטאָ ;
nishto zei in iz vort dos vorem
not present them in is word the because

thus shall it be done unto them.
אַזוי זאָל זיי אַליין געשען !
geshen alein zei zol azoi
happen themselves them should thus

14 Therefore thus saith Hashem Elohei Tzva'os:
יד דערום האָט ה אלוקי צבָאוֹת אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Tseva'ot Elokei Hashem hot derum
said thus of hosts the G-d of Hashem has therefore

Because ye speak this devar,
ווייַל איר רעדט דאָס דאָזיקע גערייד,
gereid dozike dos redt ir vail
talk this the speak you because

hinei, I will make My Devarim in thy mouth an eish,
אָט מאַך איך מיַנע ווערטער אין דיין מויל צו פֿיַער,
faier tsu moil dain in verter maine ich mach ot
fire to mouth your in words my I make here

and HaAm HaZeh etzim *(wood)*,
און דאָס דאָזיקע פֿאָלק האָלץ,
holts folk dozike dos un
wood people this the and

and it shall consume them.
און עס ווועט זיי פֿאַרצערן.
fartseren zei vet es un
devour them will it and

[15] Hineni, I will bring a Goy *(Nation)* upon you from afar,

O Bais Yisroel,

saith Hashem;

it is a powerful nation,

a goy me'olam *(an ancient nation)*,

a nation whose leshon thou knowest not,

neither understandest what they say.

[16] Their quiver is as an open kever *(grave)*,

they are all gibborim.

[17] And they shall devour thine katzir *(harvest)*, and thy lechem,

which thy banim and thy banot should eat;

they shall devour thy tzon and thine bakar;

they shall eat up thy gefen and thy te'enah *(fig tree)*;

they shall impoverish thy fortified cities,

wherein thou trustedst, with the cherev.

[18] Nevertheless in those days, saith Hashem, I will not make a full end with you. [19] And it shall come to pass, when ye shall say, Why doeth Hashem Eloheinu all these things unto us? Then shalt thou

טו זע , איך ברענג אויף אײַך אַ פֿאָלק פֿון דער ווײַט,
ze behold I *bring upon you a people from the far*

איר הויז פֿון יִשְׂרָאֵל,
ir you house of Yisroel

זאָגט ה ;
zogt Hashem

אַ מאַכטיק פֿאָלק איז דאָס,
a machtik folk iz dos

אַ פֿאָלק פֿון פֿאַרצײַטן איז דאָס,
a folk fun fartsaitn iz dos

אַ פֿאָלק וואָס דו ווייסט נישט זײַן לשון ,
a folk vos du veist nisht zain loshen

און פֿאַרשטייסט נישט וואָס ער רעדט .
un farshteist nisht vos er redt

טז זײַן פֿײַלבײַטל איז ווי אַן אָפֿענער קבֿר ;
zain failbaitl iz vi an ofener keyver

זיי זײַנען אַלע גיבורים .
zei zainen ale giborim

יז און ער וועט אויפֿעסן דײַן שניט , און דײַן ברויט;
un er vet oifesn dain shnit un dain broit

זיי וועלן אויפֿעסן דײַנע זין און דײַנע טעכטער ;
zei veln oifesn daine zin un daine techter

ער וועט אויפֿעסן דײַנע שאָף און דײַנע רינדער,
er vet oifesn daine shof un daine rinder

ער וועט אויפֿעסן דײַן ווײַנשטאָק און דײַן פֿײַגנבוים ;
er vet oifesn dain vainshtok un dain faignboim

ער וועט צעקלאַפּן מיטן שווערד דײַנע פֿעסטונגשטעט
er vet tseklapn mitn shverd daine festungshtet

וואָס דו פֿאַרזיכערסט זיך אויף זיי .
vos du farzicherst zich oif zei

יח הגם אויך אין יענע טעג , זאָגט ה , וועל איך נישט
hagam oich in yene teg zogt Hashem ich vel nisht

מאַכן אַ פֿאַרלענדונג פֿון אײַך. יט און עס וועט זײַן , אַז איר
machn a farlendung fun aich un es vet zain az ir

זאָלט זאָגן : פֿאַר וואָס האָט אונדז אלוקינו ה געטאָן דאָס אַלץ?
zogn vet ir far vos hot Hashem Elokeinu undz geton dos alts

answer them, As ye have forsaken Me, and served elohei nechar *(foreign g-ds, strange g-ds)* in your land, so shall ye serve zarim in an eretz not your own.

זאָלסטו זאָגן צו זיי : אַזוי ווי איר האָט מיך פֿאַרלאָזן ,
un farlozen mich hot ir vi azoi zei tsu zogn zolstu
and abandoned me have you as just them to say should you

געדינט פֿרעמדע ג-טער אין אײַער לאַנד, אַזוי זאָלט איר דינען פֿרעמדע
fremde dinen ir zolt azoi land aier in g-ter fremde gedint
foreigners serve you shall so land your in g-ds foreign served

אין אַ לאַנד נישט אײַערס.
aiers nisht land a in
yours not land a in

[20] Declare this in Bais Ya'akov,

כ זאָגט דאָס אָן אין הויז פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun hoiz in on dos zogt
Yaakov of house in on this say

and publish it in Yehudah, saying:

און מאַכט עס הערן אין יהודה , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Yehudah in hern es macht un
say to thus Yehudah in hear it make and

[21] Hear now this, O Am Sakhal *(foolish people)* without understanding;

כא הערט דאָס צו אַקאָרשט, איר נאַריש פֿאָלק
folk narish ir akorsht tsu dos hert
people foolish you now to this hear

אָן שׂכל ,
on seichel
without good sense

which have eynayim *(eyes)*, and see not;

וואָס האָבן אויגן און זען נישט,
nisht zeen un oign hobn vos
not see and eyes have who

which have oznayim *(ears)*, and hear not;

וואָס האָבן אויערן און הערן נישט;
nisht hern un oiern hobn vos
not hear and ears have who

[22] Fear ye not Me?

כב האָט איר דען נישט מורא פֿאַר מיר?
mir far moire nisht den ir hot
me before fear not then you have

saith Hashem;

זאָגט ה ,
Hashem zogt
Hashem declares

will ye not tremble at My Presence

צי ציטערט איר נישט פֿאַר מײַן אָנגעזיכט ?
ongezicht main far nisht ir tsitert tsi
face my before not you tremble or

Who hath placed the chol *(sand)* as the boundary of the yam

איך וואָס האָב געמאַכט זאַמד אַ גרענעץ צום ים ,
yam tsum grenets a zamd gemacht hob vos ich
the sea to boundary a sand made have who I

by a chok olam, that it cannot transgress;

אַן אייביק געזעץ וואָס ער קען נישט אַריבערגיין;
aribergein nisht ken er vos gezets eibik an
cross over not can it that law eternal an

and though the waves thereof toss,

און זײַנע אינדן וואַרפֿן זיך ,
zich vorfn indn zaine un
selves throw waves its and

yet they cannot prevail;

און קענען נישט בייַקומען ,
baikumen nisht kenen un
prevail not can and

though they roar, yet can they not pass over it.

און זיי ברומען , און קענען עס נישט אַריבערגיין.
aribergein nisht es kenen un brumen zei un
cross over not it can and roar they and

[23] But HaAm Hazeh hath

כג אָבער בײַ דעם דאָזיקן פֿאָלק
folk dozikn dem bai ober
people this the by but

a lev sorer *(stubborn heart)* and moreh *(rebellious)*;

איז אַן אָפּגעקערט און ווידערשפּעניק האַרץ,
harts vidershpenik un opgekert an iz
heart rebellious and turned away an is

they have revolted and departed.

זיי האָבן זיך אָפּגעקערט און זיינען אַוועק .
avek zainen un opgekert zich hobn zei
gone away are and turned away selves have they

[24] Neither say they in their lev:

כד און זיי האָבן נישט געזאָגט אין זייער האַרצן:
hartsn zeyer in gezogt nisht hobn zei un
heart their in said not have they and

Let us now fear Hashem Eloheinu,

לאָמיר מורא האָבן פֿאַר ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem far hobn moire lomir
our G-d Hashem before have fear let us

that giveth geshem, both the yoreh *(former rain, autumn rain)*

וואָס גיט רעגן, פֿרירעגן ,
friregn regn git vos
early rain rain gives who

and the malkosh *(latter rain, spring rain)* in season;

און שפּעטערעגן, אין זיין צייַט,
tsait zain in shpeteregn un
time its in spring rain and

He secureth unto us shavu'ot chukkot katzir *(the appointed weeks of the harvest)*.

וואָס היט פֿאַר אונדז אָפּ די געשטעלטע וואָכן
vochn geshtelte di op undz far hit vos
weeks appointed the off us for keeps who

פֿון שניט .
shnit fun
harvest of

[25] Your avonot *(iniquities)* have turned away these things,

כה אייַערע זינד האָבן אָפּגענייגט די דאָזיקע,
dozike di opgeneigt hobn zind aiere
these the deviate have sins your

and your chatta'ot *(sins)* have deprived hatov from you.

און אייַערע חטאָים האָבן פֿאַרמיטן דאָס גוטס פֿון אייַך.
aich fun guts dos farmitn hobn chatoim aiere un
you from good the withheld have sins your and

[26] For among Ami are found resha'im;

כו וואָרעם צווישן מיין פֿאָלק געפֿינען זיך רשעים ;
reshoim zich gefinen folk main tsvishn vorem
wicked ones selves find people my among because

they lay wait, as he that setteth snares;

זיי קוקן נאָך , אַזוי ווי פֿויגלפֿאַנגען לויערן ,
loiern foiglfangen vi azoi noch kukn zei
lie in wait bird-catchers like so after look they

they set a mashkhit *(trap)*, they catch anashim.

זיי שטעלן אַ פּאַסטקע, מענטשן פֿאַנגען זיי .
zei fangen mentshn pastke a shteln zei
they track men trap a set they

[27] As a cage is full of oph,

כז ווי אַ שטייַג פֿול מיט פֿויגלען,
foiglen mit ful shtaig a vi
birds with full cage a like

so are their batim *(houses)* full of mirmah;

אַזוי זיינען זייער הייזער פֿול מיט באַטרוג;
batrug mit ful haizer zeyere zainen azoi
deceit with full houses their are so

therefore they are become powerful and oshir *(rich, wealthy)*.

דערום זיינען זיי גרויס און רייַך געוואָרן .
gevorn raich un grois zei zainen derum
having become rich and great they are therefore

[28] They have grown fat and sleek;

כח פֿעט, גראָב זיינען זיי געוואָרן ;
gevorn zei zainen grob fet
having become they are thick fat

yea, their wicked deeds are without limit;

יאָ, זיי שטייַג אַריבער אין בייזע שטיק.
shtik beize in ariber shtaig zei yo
deeds evil in over surpass they yes

the cause of the yatom they do not plead, yet they prosper;

פַאַר רעכט נעמען זיי זיך נישט אָן, פַאַרן
faran on nisht zich zei nemen recht far
for the on not selves they take right for

רעכט פֿון יתום ,
yosem fun recht
fatherless of right

and the mishpat evyonim *(right of the poor people)*

אַז זיי זאָלן עס דורכפֿירן ;
durchfirn es zoln zei az
carry through it should they that

they do not defend.

און דעם משפּט פֿון די אָבֿיונים משפּטן זיי נישט.
nisht zei mishpetn evyonim di fun mishpot dem un
not they judge needy ones the of judgment the and

29 Shall I not visit [to punish] for these things?

כט זאָל איך דערפאַר זיך נישט אָפּרעכענען?
oprechenen nisht zich derfar ich zol
reckon not self therefore I shall

saith Hashem;

זאָגט ה' ;
Hashem zogt
Hashem declares

shall not My nefesh be avenged

זאָל אָן אַ פאָלק ווי דאָס דאָזיקע
dozike dos vi folk a on zol
this the like people a on should

on such a Goy *(Nation)* as this?

זיך נישט נוקם זיין מײַן זעל?
zel main zain noikem nisht zich
soul my be avenge not self

30 An astonishing and horrible thing is committed in HaAretz;

ל אַ שרעק און שוידער געשעט אין לאַנד:
land in geshet shoider un shrek a
land in happens horror and terror a

31 The nevi'im prophesy falsely,

לא די נבֿיאים זאָגן נבֿיאות אויף ליגן,
lign oif nevies zogn neviim di
lies on prophecies say prophets the

and the kohanim rule at their direction;

און די כֿהנים געוועלטיקן זיי צו דער האַנט,
hant der tsu zei geveltikn koyanim di un
hand the to they rule kohanim the and

and My people love to have it this way;

און מײַן פאָלק האָט עס ליב אַזוי;
azoi lib es hot folk main un
so love it has people my and

but what will ye do in the end?

אָבער וואָס וועט איר טאָן צום סוף דערפֿון?
derfun sof tsum ton ir vet vos ober
thereof end to the do you will what but

6

O ye Bnei Binyamin,

ו אַנטרינט, איר קינדער פֿון בנימין ,
Binyamin fun kinder ir antrint
Binyamin of children you flee

gather yourselves to flee out of the midst of Yerushalayim,

אַרויס פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun arois
Yerushalayim from out

and blow the shofar in Tekoa,

און אין תקוֹעַ בלאָזט אַ שופֿר ,
shoifer a blozt Tekoa in un
shofar a blow Tekoa in and

and kindle the fire signal on Beit-HaKerem;

און אין בֵּית-כֶּרֶם הייבט אויף אַ צייכן ,
tseichn a oif heibt Beis-Kerem in un
sign a up raise Beit-HaKerem in and

for ra'ah *(evil, disaster)* appeareth out of the tzafon *(north)*,

ווָאָרעם אַן אומגליק קוקט פֿון צפֿון ,
tsofn fun arois kukt umglik an vorem
the north from out looks calamity a because

and shever gadol *(great destruction)*.
און אַ בראָך אַ גרויסער.
groiser a broch a un
great a destruction a and

[2] Bat Tziyon, so beautiful and delicate,
ב די שיינע און פאַרצערטלטע,
fartsertlte un sheine di
pampered and beautiful the

I will destroy.
די טאָכטער ציון טאָ איך פאַרשנייַדן.
farshnaidn ich to Tsiyon tochter di
cut off I do Tziyon daughter the

[3] The ro'im *(shepherds)* with their flocks shall come unto her;
ג צו איר קומען פאַסטוכער מיט זייערע סטאַדעס,
stades zeyere mit pastucher kumen ir tsu
flocks their with shepherds come her to

they shall pitch their ohalim against her all around;
זיי שטעלן אויף געצעלטן רונד אַרום איר,
ir arum rund getseltn oif shteln zei
her round around tents up set they

they shall pasture each his portion.
זיי פּיטערן איטלעכער זיך צו דער האַנט.
hant der tsu zich itlecher fitern zei
hand the to self each one pasture they

[4] Prepare ye milchamah against her;
ד בריט אָן אַ מלחמה אויף איר!
ir oif milchome a on breit
her against war a on prepare

arise, and let us go up to attack at noon.
שטייט אויף, און לאָמיר אַרויפֿגיין אין מיטן טאָג! –
tog mitn in aroifgein lomir un oif shteit
day the middle in go up let us and up stand

Oy unto us! For the yom fadeth away,
ווויי אונדז! וואָרעם דער טאָג קערט זיך אָפּ ,
op zich kert tog der vorem undz vei
away self turns day the because to us woe

for the shadows of erev are lengthening.
וואָרעם עס שטרעקן זיך די שאָטנס פֿון אָוונט –
ovnt fun shotns di zich shtrekn es vorem
evening of shadows the selves stretch it because

[5] Arise, and let us attack ba'lailah,
ה שטייט אויף, און לאָמיר אַרויפֿגיין ביי נאַכט,
nacht bai aroifgein lomir un oif shteit
night by go up let us and up stand

and let us destroy her fortresses.
און לאָמיר צעשטערן אירע פֿעסטונגען!
festungen ire tseshtern lomir un
fortresses its destroy let us and

[6] For thus hath Hashem Tzva'os said:
ו וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi vorem
of hosts Hashem said has thus because

Cut ye down trees,
שנייַדט אָן געהילץ,
gehilts on shnaidt
timber on cut

and throw up a solelah *(siege ramp)* against Yerushalayim;
און שיט אָן אַרום ירושָלַיִם אַן ערדוואַל ;
erdval an Yerushalayim arum on shit un
earthwork an Yerushalayim round on pour and

this is the Ir that must be visited [for punishment];
דאָס איז די שטאָט וואָס איז
iz vos shtot di iz dos
is which city the is this

oshek *(oppression)* is rampant within her.
אין גאַנצן אָנגעלייגט מיט רויב אין איר.
ir in roib mit ongeleigt gantsn in
her in robbery with filled entirety in

[7] As a well casteth afresh her waters,
ז ווי אַ ברונעם קוועלט אַרויס זיַינע וואַסער,
vaser zaine arois kvelt brunem a vi
water its forth springs well a like

so she casteth afresh her rah *(wickedness)*;
אַזוי קוועלט זי ארויס איר בייז;
beiz ir arois zi kvelt azoi
evil her forth she springs so

chamas and shod *(destruction)* is heard in her;
אומרעכט און רויב הערט זיך אין איר,
ir in zich hert roib un umrecht
her in self hears robbery and injustice

before Me tamid *(continually)*
פֿאַר מײַן פּנים איז תּמיד
tamid iz ponem main far
continually is face my before

is sickness and wounds.
קראַנקשאַפֿט און שלעג.
shleg un krankshaft
lashes and illness

[8] Be thou warned, O Yerushalayim,
ח נעם אַ מוסר, ירושלַיִם,
Yerushalayim musar a nem
Yerushalayim lesson a take

lest My nefesh depart from thee;
, כּדי מײַן זעל זאָל זיך נישט אָפּעקלען פֿון דיר
dir fun opeklen nisht zich zol zel main kedei
you(SG) from be disgusted not self should soul my so that

lest I make thee desolate, an eretz not inhabited.
אַ לאַנד נישט באַווויינט.
bavoint nisht land a
inhabited not land a

[9] Thus saith Hashem Tzva'os:
ט אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת:
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

They shall thoroughly glean
אַרומקלײַבן וועט אַ ווײַנשטאָק מען אַרומקלײַבן
arumklaibn men vet vainshtok a vi arumklaibn
gather one will vine a like gather

the She'erit Yisroel *(the Remnant of Israel)* as a gefen *(vine)*;
דעם איבערבלײַב פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun iberblaib dem
Yisroel of remnant the

turn back thine yad once again
קער ווידער און ווידער דײַן האַנט,
hant dain vider un vider ker
hand your again and again turn

like a grape gatherer over the vine tendrils.
ווי אַ האַרבסטער אויף די צוויגלעך.
tsvaiglech di oif harbster a vi
branches the on harvester a like

[10] To whom can I speak, and give warning,
י צו ווען זאָל איך רעדן און ווארענען
vorenen un redn ich zol vemen tsu
warn and speak I should whom to

that they may hear?
אַז זיי זאָלן הערן?
hern zoln zei az
hear should they that

Hinei, their ear is arelah *(uncircumcised)*,
זע, זייער אויער איז פֿאַרשטאָפּט,
farshtopt iz oier zeyer ze
stopped up is ear their behold

and to pay heed is beyond them;
און זיי קענען נישט פֿאַרנעמען;
farnemen nisht kenen zei un
perceive not can they and

hinei, the Devar Hashem is unto them a reproach;
זע, הס וואָרט איז בײַ זיי צום גשפּעט,
geshpet tsum zei bai iz vort Hashems ze
mockery to the them by is word Hashem's behold

they find no pleasure in it.
זיי ווילן עס נישט.
nisht es viln zei
not it want they

[11] Therefore I am full of the chamat Hashem;

יא דערום בין איך פֿול מיט דעם גרימצאָרן פֿון ה ,
Hashem fun grimtsorn dem mit ful ich bin derum
Hashem of wrath the with full I am therefore

I am weary with holding in;

איך קען מער נישט איינהאַלטן:
ainhaltn nisht mer ken ich
hold in not more can I

I will pour it out upon the olal in the street,

גיס אים אויך אויף די קינדער אין גאַס ,
gas in kinder di oif oich im gis
street in children the on also it pour

and upon the assembly of bocherim together;

און אויף דעם געזעמל פֿון יונגע לייַט מיט אַנאַנדער;
anander mit lait yunge fun gezeml dem oif un
together with people young of assembly the on and

for even the ish with the isha shall be caught,

ווערן ווּאָרעם אי מאַן אי וויַב ווּעלן באַצוווּנגען ,
vern batsvungen veln vaib i man i vorem
become captured will wife and man both because

the zaken, those weighed down with yamim *(days)*.

דער זקן מיטן פֿולבאַטאָגטן.
fulbatogtn mitn zoken der
full of days with the elder the

[12] And their batim *(houses)* shall be turned over unto others,

יב און זייערע הייַזער ווּעלן איבערגיין צו אַנדערע,
andere tsu ibergein veln haizer zeyere un
others to pass over will houses their and

with their sadot and nashim together;

פֿעלדער און ווייַבער מיט אַנאַנדער;
anander mit vaiber un felder
together with wives and fields

for I will stretch out My yad

ווּאָרעם איך ווּעל אויסשטרעקן מיַין האַנט
hant main oisshtrekn vel ich vorem
hand my stretch out will I because

upon the Yoshvei HaAretz *(Inhabitants of the Land)*,

אויף די באַווויינער פֿון לאַנד,
land fun bavoiner di oif
land of inhabitants the on

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[13] For from the katan of them even unto the gadol of them,

יג ווּאָרעם פֿון זייער קלענסטן ביז זייער גרעסטן
grestn zeyer biz klenstn zeyer fun vorem
greatest their unto least their from because

every one is given to greediness for unjust gain;

איז איטלעכער גייַציק נאָך געווינן ,
gevin noch gaitsik itlecher iz
dishonest gain after greedy each one is

and from the navi even unto the kohen,

און פֿון נבֿיא ביזן כהן
koyen bizn novi fun un
kohen unto prophet from and

every one doeth sheker *(deceit, falsehood)*.

טוט איטלעכער פֿאַלשקייט.
falshkeit itlecher tut
falsehood each one does

[14] They have provided superficial treatment for Ami,

יד און זיי היילן דעם בראָך פֿון מיַין פֿאָלק אויף גרינג ,
gring oif folk main fun broch dem heiln zei un
lightly on people my of break the heal they and

saying: Shalom, shalom; v'ein shalom.

. נישטאָ איז צו זאָגן: שלום ! ווען קיין שלום שלום ! שלום
nishto iz sholem kein ven sholem sholem zogn tsu azoi
there is not is peace any when peace peace say to thus

[15] Were they ashamed

טו זיי ווּעלן צו שאַנד ווערן ,
vern shand tsu veln zei
become shame to will they

when they had committed to'evah *(abomination)*?
וויַל אומווערדיקייט האָבן זיי געטאָן;
geton zei hobn umverdikeit vail
done they have abomination because

They were not at all ashamed,
צו מאָל שעמען שעמען זיי זיך נישט,
nisht zich zei shemen shemen mol tsu
not selves they ashamed ashamed times to

neither could they blush;
צו מאָל פֿון קיין בושה וויסן זיי נישט;
nisht zei veisn bushe kein fun mol tsu
not they know shame any of times to

therefore they shall fall among them that fall;
דערום וועלן זיי פֿאַלן צווישן די געפֿאַלענע;
gefalene di tsvishn faln zei veln derum
fallen the among fall they will therefore

at the time that I visit them [in punishment]
בעת איך רעכן זיך מיט זיי
zei mit zich rechn ich beeis
them with self reckon I when

they shall be brought down,
וועלן זיי געשטרויכלט ווערן ,
vern geshtroichlt zei veln
become stumbled they will

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

16 Thus saith Hashem:
טז אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Stand ye in the derakhim *(crossroads)*, and look,
שטייט אויף די וועגן און זעט ,
zet un vegen di oif shteit
look and ways the on stand

and ask for the netivot olam *(old paths)*,
און פֿרעגט אויף די אַלטע שטעגן ,
shtegn alte di oif fregt un
paths old the on inquire and

where is the derech hatov *(good road, way)*, and walk therein,
וווּ איז דער וועג צום גוטן , און גייט אויף אים,
im oif geit un gutn tsum veg der iz vu
it on go and good to the way the is where

and ye shall find margo'a *(rest)* for your nefashot.
און געפֿינט אַן אָפּרו פֿאַר אייַער זעל .
zel aier far opru an gefint un
soul your for repose a find and

But they said, We will not walk therein.
אָבער זיי האָבן געזאָגט: מיר וועלן נישט גיין .
gein nisht veln mir gezogt hobn zei ober
go not will we said have they but

17 Also I set tzofim *(watchmen)* over you,
יז און איך פֿעלג אויפֿשטעלן וועכטער איבער אייַך:
aich iber vechter oifshteln felg ich un
you over watchman set up used to I and

saying: Pay heed to the kol shofar *(sound of the shofar)*.
פֿאַרנעמט דעם קול פֿון שופֿר !
shoifer fun kol dem farnemt
shofar of voice the attend to

But they said:
אָבער זיי האָבן געזאָגט:
gezogt hobn zei ober
said have they but

We will not pay heed.
מיר וועלן נישט פֿאַרנעמען.
farnemen nisht veln mir
hear not will we

18 Therefore hear, ye Goyim,
יח דערום הערט, איר פֿעלקער,
felker ir hert derum
nations you hear therefore

and know, O Edah *(Congregation)*,

אוּן דערקענט, דוּ אײַנזאַמלונג,
ainzamlung du derkent un
gathering you perceive and

what will happen to them.

וואָס אויף זיי קומט.
kumt zei oif vos
comes them on what

[19] Hear, HaAretz *(O Earth)*;

[יט] הער, דוּ ערד;
erd du her
earth you pay heed

hinei, I will bring ra'ah *(evil, disaster)* upon HaAm Hazeh,

זע, איך ברענג אַן אומגליק אויף דעם דאָזיקן פֹּאָלק,
folk dozikn dem oif umglik an breng ich ze
people this the upon calamity a bring I behold

even the p'ri *(fruit)* of their machsh'vot *(schemes)*,

די פֿרוכט פֿון זייערע טראַכטונגען,
trachtungen zeyere fun frucht di
thoughts their of fruit the

because they have not paid heed unto My devarim,

ווײַל זיי האָבן מײַנע ווערטער נישט פֿאַרנומען,
farnumen nisht verter maine hobn zei vail
heeded not words my have they because

nor to My torah, but rejected it.

אוּן מײַן תּורה – זי האָבן זיי פֿאַראַכט.
faracht zei hobn zi toyre main un
despised they have it Torah my and

[20] To what purpose cometh there to Me frankincense from Sheva,

[כ] צו וואָס מיר דען ווײַרעך קומט פֿון שבֿא,
Sheva fun kumt vos vairech den mir vos tsu
Sheva from comes that incense then me what to

and the sweet cane from a far country?

אוּן גוטער געווירצראָר פֿון אַ ווײַטן לאַנד?
land vaitn a fun gevirtsror guter un
land distance a from cane spice good and

Your olot *(burnt offerings)* are not acceptable,

אײַערע בראַנדאָפּפֿער זײַנען נישט צו באַווילקונג,
bavilikung tsu nisht zainen brandopfer aiere
approval to not are olah your

nor your zevakhim pleasing unto Me.

אוּן אײַערע שלאַכטאָפּפֿער זײַנען מיר נישט אָנגענעם.
ongeleigt nisht mir zainen shlachtopfer aiere un
pleasant not me are slaughter sacrifice your and

[21] Therefore thus saith Hashem:

[כא] דערום האָט ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said so Hashem has therefore

Hineni, I will lay michsholim *(stumblingblocks)* before HaAm HaZeh,

זע, איך לייג שטרויכלונגען פֿאַר
far shtroichlungen leig ich ze
before stumbling blocks lay down I behold

דעם דאָזיקן פֹּאָלק,
folk dozikn dem
people this the

and the Avot and the Banim together

אוּן שטרויכלען וועלן דורך זיי
zei durch veln shtroichlen un
them through will stumble and

shall stumble upon them;

פֹּאָטערס אוּן זין אין איינעם;
einem in zin un foters
together in sons and fathers

the shakhen *(neighbor)*

דער שכֿן אוּן זײַן חבֿר,
chever zain un shochn der
friend his and neighbor the

and his re'a *(neighbor, friend)* shall perish.

אוּן זיי וועלן אונטערגיין.
untergein veln zei un
perish will they and

[22] Thus saith Hashem:

כב אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Hinei, Am *(an Army, a people)* cometh from the eretz tzafon,

זע , אַ פֹּאָלק קומט פֿון צפֿון-לאַנד ,
tsofn-land fun kumt folk a ze
north-land from comes people a behold

and a Goy Gadol is aroused from the ends of the earth.

און אַ גרויסע אומה דערוועקט זיך פֿון די עקן ערד .
erd ekn di fun zich dervekt ume groise a un
the earth ends of the from self awakens nation great a and

[23] They shall lay hold of keshet *(bow)* and kidon *(spear)*;

כג בויגן און שפּיז האַלטן זיי ,
zei haltn shpiz un boign
they hold spear and bow

they are cruel, and have no mercy;

אַכזרים זיַנען זיי , און האָבן קיין רחמנות נישט;
nisht rachmones kein hobn un zei zainen achzorim
not mercy any have and they are cruel ones

their kol *(voice)* roareth like the yam;

זייער קול ברומט ווי דער ים ,
yam der vi brumt kol zeyer
sea the like roars voice their

and they ride upon susim,

און אויף פֿערד רייַטן זיי ;
zei raitn ferd oif un
they ride horses on and

set in array as ish for milchamah

אויסגעשטעלט ווי איין מאַן צו מלחמה
milchome tsu man ein vi oisgeshtelt
war to man one like in array

against thee, O Bat Tziyon.

אויף דיר , טאָכטער ציון .
Tsiyon tochter dir oif
Tziyon daughter you(SG) on

[24] We have heard the fame thereof;

כד מיר האָבן געהערט זיַן הערונג ,
herung zain gehert hobn mir
hearing his heard have we

our hands hang limp;

אונדזערע הענט זיַנען שלאַף געוואָרן ,
gevorn shlof zainen hent undzere
having become limp are hands our

tzarah *(anguish)* hath taken hold of us,

אַן אַנגסט האָט אונדז באַגומען ,
banumen undz hot angst an
seized us has anguish an

and pain, as of a woman in labor.

אַ וויטיק ווי אַ געווינערין .
gevinerin a vi veitik a
woman in labor a like pain a

[25] Go not forth into the sadeh,

כה זאָלסט נישט אַרויס אין פֿעלד ,
feld in arois nisht zolst
field in go out not you(SG) must

nor walk by the derech;

און אין וועג זאָלסטו נישט גיין ,
gein nisht zolstu veg in un
go not shall you way in and

for the cherev of the oyev *(enemy)*

וואָרעם די שוועבל פֿון דעם פֿיַנט
faint dem fun shverd di vorem
enemy the of sword the because

and magur *(fear, terror)* is on every side.

איז אַ שרעק רונד אַרום .
arum rund shrek a iz
round around terror a is

[26] O Bat Ami, gird thee with sackcloth,

כו טאָכטער מיַן פֿאָלק , גורט אָן זאַק ,
zak on gurt folk main tochter
sackcloth on gird people my daughter

and roll thyself in ashes;

און קייקל זיך אין אַש ;
ash in zich kaikl un
ashes in self roll and

make thee evel *(mourning)*, as for a yachid *(only son)*,

אַ טרויער ווי נאָך אַן אײנאײניקן מאַך דיר ,
dir mach eineintsikn an noch vi troier a
yourself make one and only an after like mourning a

most bitter lamentation;

אַ ביטערע קלאָג ,
klog bitere a
lament bitter a

for the shoded *(destroyer)* shall suddenly come upon us.

ווארעם פלוצעם וועט קומען דער פאַרוויסטער אויף אונדז.
undz oif farvister der kumen vet plutsem vorem
us upon destroyer the come will suddenly because

27 I have set thee for a bachon *(tester, assayer)*

כז אַ פרוווער האָב איך דיך געמאַכט,
gemacht dich ich hob pruver a
made you(SG) I have tester a

of Ami *(My People)*;

אַ גאָלדטיגל צווישן מײַן פֹאָלק ,
folk main tsvishn goldtigl a
people my among gold refiner a

that thou mayest know and test their derech *(way, conduct)*.

כדי זאָלסט וועלן ווארן און פרוון זייער וועג.
veg zeyer pruvn un vern gevor zolst kedei
way their test and become learn you(SG) should so that

28 They are all maximum rebels,

כח אָפּגעקערטע זײַנען זיי אַלע,
ale zei zainen opkerer opgekerte
all they are defiant backslider

going about as rachil *(talebearers, slanderers)*;

רכילות-טרײַבער ;
rechiles-traiber
gossip-spreaders

they are nechoshet and barzel;

קופער און אײַזן זײַנען זיי ,
zei zainen aizn un kuper
they are iron and bronze

they are all corrupt.

אַלע פֿאַרדאָרבן זײַנען זיי .
zei zainen fardorben ale
they are corrupted all

29 The bellows blow,

כט געסאָפּעט האָט דער בלאָזאַק,
blozzak der hot gesopet
bellows the has panted

the oferet *(lead)* is consumed by the eish;

פֿאַרלענדט געוואָרן פֿון פֿײַער איז דאָס בלײַ –
blai dos iz faier fun gevorn farlendt
lead the is fire from having become destroyed

the smelter's refining is in vain;

אומזיסט האָט מען לײַטערן געלײַטערט,
gelaitert laitern men hot umzist
refined refine one has for nothing

for the ra'im are not drawn off.

ווארעם די שלעכטע זײַנען נישט אָפּגעשיידט
opgesheidt nisht zainen shlechte di vorem
separated not are evil ones the because

געוואָרן .
gevorn
having become

30 Nimas kesef *(reprobate silver, rejected silver)* shall men call them,

ל פֿאַראַכטע זילבער רופֿט מען זיי ,
zei men ruft zilber farachte
them one calls silver despised

because Hashem hath rejected them.

ווארעם פֿאַראַכט האָט זיי ה .
Hashem zei hot faracht vorem
Hashem them has despised because

7 The Devar that came to Yirmeyah from Hashem, saying, [2] Stand at the Sha'ar Beis Hashem, and preach there this word, and say, Hear the Devar Hashem, all ye of Yehudah, that enter in at these She'arim *(Gates)* l'hishta'chavot *(to worship, to prostrate before)* Hashem. [3] Thus saith Hashem Tzva'os, Elohei Yisroel, Amend your ways and your deeds, and I will cause you to dwell in makom hazeh *(this place)*. [4] Trust ye not in divrei hasheker *(lying words, words of falsehood)*, saying, This is the Heikhal Hashem, the Heikhal Hashem, the Heikhal Hashem.

[5] For if ye throughly amend your ways and your deeds; if ye throughly dispense mishpat between an ish and his re'a *(neighbor)*; [6] If ye oppress not the ger, the yatom, and the almanah, and shed not dahm naki *(innocent blood)* in this place, neither walk after elohim acherim to your hurt; [7] Then will I cause you to dwell in this place, in HaAretz that I gave to Avoteichem, l'min olam v'ad olam *(from forever to forever)*.

[8] Hinei, ye trust in divrei sheker *(lying words)*, that are worthless. [9] Will ye steal, murder, and commit adultery, and

ז דָּאָס ווָאָרט ווָאָס איז געווען צו ירמיָהוּ פֿון ה׳,
Hashem fun Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
Hashem from Yirmeyahu to having been is which word the

ב שטעל זיך אין טויער פֿון הס הויז, און
un hoiz Hashems fun toier in zich shtel zogn tsu azoi
and house Hashem's of gate in self stand say to so

זאָלסט אויסרופֿן דאָרטן דאָס דאָזיקע ווָאָרט, און זאָגן: הערט דאָס
dos hert zogn un vort dozike dos dortn oisrufn zolst
this hear say and word this the there call out you(SG) must

ווָאָרט פֿון ה׳, גאַנץ יהוּדה, ווָאָס קומט אין די דאָזיקע טויערן
toiern dozike di in kumt vos Yehudah gants Hashem fun vort
gates these the in comes which Yehudah all Hashem from word

זיך צו בוקן צו ה׳. ג אַזוי האָט געזאָגט ה׳ צבָאוֹת
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi Hashem tsu bukn tsu zich
of hosts Hashem said has thus Hashem to bow down to self

אלוקי ישְׂרָאֵל: בעסערט אייַערע וועגן און אייַערע מעשׂים, און איך וועל
vel ich un meisim aiere un vegen aiere besert Yisroel Elokei
will I and deeds your and ways your improve Yisroel the G-d of

אייַך לאָזן רוען אין דעם דאָזיקן אָרט. ד איר זאָלט אייַך נישט פֿאַרזיכערן אויף
oif farzichern nisht aich zolt ir ort dozikn dem in ruen lozn aich
on trust not you shall you place this the in rest let you

די ווערטער פֿון ליגן, אַזוי צו זאָגן: דער הֵיכל פֿון ה׳, דער
der Hashem fun heichl der zogn tsu azoi lign fun verter di
the Hashem of outer sanctuary the say to so lies of words the

הֵיכל פֿון ה׳, דער הֵיכל פֿון ה׳ איז דאָס.
dos iz Hashem fun heichl der Hashem fun heichl
this is Hashem of outer sanctuary the Hashem of outer sanctuary

ה נייַערט, אויב בעסערן ווועט איר בעסערן אייַערע וועגן און אייַערע
aiere un vegen aiere besern ir vet besern oib naiert
your and ways your improve you will improve if rather

מעשׂים; אויב טאָן ווועט איר טאָן גערעכטיקייט צווישן איטלעכן און זײַן
zain un itlechn tsvishn gerechtikeit ton ir vet ton oib meisim
his and each between righteousness do you will do if deeds

חבֿר, ו דעם פֿרעמדן, דעם יתום, און די אַלמנה וועט איר נישט
nisht ir vet almone di un yosem dem fremdn dem chever
not you will widow the and fatherless the foreigner the neighbor

דריקן, און אומשולדיק בלוט וועט איר נישט פֿאַרגיסן אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in fargisen nisht ir vet blut umshuldik un drikn
this the in shed not you will blood innocent and oppress

אָרט, און נאָך פֿרעמדע ג-טער וועט איר נישט גיין, צו אייַער אייגענער
eigener aier tsu gein nisht ir vet g-ter fremde noch un ort
own your to go not you will g-ds foreign after and place

רעה, ז וועל איך אייַך לאָזן רוען אין דעם דאָזיקן אָרט, אין דעם לאַנד וואָס
vos land dem in ort dozikn dem in ruen lozn aich ich vel roe
which land the in place this the in rest let you I will evil

איך האָב געגעבן אייַערע עלטערן פֿון אייביק אויף ביז אייביק.
eibik biz un eibik fun eltern aiere gegebn hob ich
forever unto and eternity from fathers your given have I

ח זעט, איר פֿאַרזיכערט אייַך אויף ווערטער פֿון ליגן
lign fun verter oif aich farzichert ir zet
lies of words on you trusted you see

נוץ. אַ אָן
nuts a on
profit a without

ט ווילט איר גנבֿענען, טייטן, און נואַפֿן, און שווערן פֿאַלש,
falsh shvern un noyefn un teitn ganven ir vilt
falsely swear and adultery commit and murder steal you want to

swear l'sheker *(falsely)*, and burn ketoret unto Ba'al, and walk after elohim acherim whom ye know not; [10] And come and stand before Me in HaBeis Hazeh, which is called by Shmi, and say, We are delivered l'ma'an *(in order to)* do all these to'evot *(abominations)*? [11] Is HaBeis Hazeh, which is called by Shmi, become a me'arah paritzim *(a cave, a den of robbers, criminals)* in your eyes? Hinei, even I have been watching, saith Hashem. [12] But go ye now unto My Makom *(Place)* which was in Shiloh, where I made dwell Shmi barishonah *(at the first)*, and see what I did to it because of the ra'at Ami Yisroel *(the wickedness of My people Israel)*. [13] And now, because ye have done all these ma'asim, saith Hashem, and I spoke unto you, rising up early and speaking, but ye paid not heed; and I called you, but ye answered not; [14] Therefore will I do unto this Beis, which is called by Shmi, wherein ye trust, and unto the place which I gave to you and to Avoteichem, as I have done to Shiloh. [15] And I will cast you out of My sight, as I have cast out all your achim, even the whole zera Ephrayim.

אוֹן רייכערן צו בַּעַל, אוֹן גיין נאָך פֿרעמדע ג-טער, וואָס איר
ir vos g-ter fremde noch gein un Baal tsu reichern un
you which g-ds foreign after go and Ba'al to burn incense and

קענט נישט, [י] אוֹן קומען אוֹן זיך שטעלן פֿאַר מיר אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in mir far shteln zich un kumen un nisht kent
this the in me before stand selves and come and not know

הויז , וואָס מיין נאָמען ווערט גערופֿן אויף אים, אוֹן זאָגן: מיר זיינען
zainen mir zogn un im oif gerufn vert nomen main vos hoiz
are we say and it on called shall be name my which house

געראַטעוועט! כּדי צו טאָן אַלע די דאָזיקע אומווערדיקייטן !
umverdikeitn dozike di ale ton tsu kedei geratevet
abominable practices these the all do to in order that saved

[יא] איז אַ היילֿ פֿון רויבער געוואָרן אין אייַערע אויגן דאָס דאָזיקע הויז
hoiz dozike dos oign aiere in gevorn roiber fun heil a iz
house this the eyes your in having become robbers of cave a is

וואָס מיין נאָמען ווערט גערופֿן אויף אים? אָבער איך זעט, האָב צוגעקוקט,
tsugekukt hob zet ich ober im oif gerufn vert nomen main vos
observed have see I but it upon called is name my which

זאָגט ה . [יב] וואָרעם גייט אַקאָרשט צו מיין אָרט וואָס אין שילוֹ ,
Shiloh in vos ort main tsu akorsht geit vorem Hashem zogt
Shiloh in that place my to now go for Hashem declares

וואָס איך האָב געמאַכט רוען מיין נאָמען דאָרטן צוערשט , אוֹן זעט וואָס
vos zet un tsuersht dortn nomen main ruen gemacht hob ich vos
what see and at the first there name my rest made have I that

איך האָב געטאָן צו אים, פֿון ווענען דער שלעכטיקייט פֿון מיין פֿאָלק
folk main fun shlechtikeit der vegen fun im tsu geton hob ich
people my of wickedness the account of on it to done have I

יִשְׂרָאֵל. [יג] אוֹן אַצונד , ווייל איר טוט אַלע די דאָזיקע מעשׂים, זאָגט
zogt meisim dozike di ale tut ir vail atsund un Yisroel
declares deeds these the all do you because now and Yisroel

ה , אוֹן איך האָב צו אייַך געערעדט, נאָכאַנאַנד אוֹן נאָכאַנאַנד
nochanand un nochanand geredt aich tsu hob ich un Hashem
continually and continually spoken you to have I and Hashem

געערעדט, אוֹן איר האָט נישט צוגעהערט, אוֹן איך האָב אייַך געפֿרופֿן, אוֹן
un gerufn aich hob ich un tsugehert nisht hot ir un geredt
and called you have I and paid heed not have you and spoken

איר האָט נישט געענטפֿערט – [יד] דערום וועל איך טאָן צו דעם הויז ,
hoiz dem tsu ton ich vel derum geentfert nisht hot ir
house the to do I will therefore answered not have you

וואָס מיין נאָמען ווערט גערופֿן אויף אים, וואָס איר פֿאַרזיכערט אייַך
aich farzichert ir vos im oif gerufn vert nomen main vos
you trusted you which it upon called shall be name my which

אויף אים, וואָס איר פֿאַרזיכערט אייַך אויף אים, אוֹן צו דעם אָרט וואָס איך
ich vos ort dem tsu un im oif aich farzichert ir vos im oif
I which place the to and it on you trusted you which it on

האָב געגעבן אייַך אוֹן אייַערע עלטערן, אַזוי ווי איך האָב געטאָן צו שילוֹ .
Shiloh tsu geton hob ich vi azoi eltern aiere un aich gegebn hob
Shiloh to done have I as just fathers your and you given have

[טו] אוֹן איך וועל אייַך אַוועקווארפֿן פֿון פֿאַר מיין פּנים , אַזוי ווי איך האָב
hob ich vi azoi ponem main far fun avekvarfn aich vel ich un
have I as just face my before from cast away you will I and

אַוועקגעווארפֿן אַלע אייַערע ברידער , דעם גאַנצן זאָמען פֿון אפֿרים .
Efrayim fun zomen gantsn dem brider aiere ale avekgevorfen
Ephrayim of seed entire the brothers your all cast off

[16] Therefore pray not thou on behalf of HaAm Hazeh, neither lift up plea nor tefillah for them, neither make intercession to Me; for I will not hear thee. [17] Seest thou not what they do in the towns of Yehudah and in the chutzot *(streets of)* Yerushalayim? [18] The banim gather wood, and the avot kindle the eish, and the nashim knead their batzek *(dough)*, to make cakes to the Malkat HaShomayim *(Queen of Heaven)*, and to pour out nesakhim *(drink offerings)* unto elohim acherim, that they may provoke Me to anger. [19] Do they provoke Me to anger? saith Hashem; are they not provoking themselves, even to boshet *(shame)* on their own faces? [20] Therefore thus saith Adonoi Hashem; Hinei, Mine anger and My fury shall be poured out upon Hamakom Hazeh *(this place)*, upon haadam, and upon behemah, and upon the etz hasadeh, and upon the pri ha'adamah; and it shall burn, and shall not be quenched.

[21] Thus saith Hashem Tzva'os, Elohei Yisroel; Add your olot unto your zevakhim, and eat basar. [22] For I spoke not unto Avoteichem, nor commanded them in the day that I brought them out of Eretz Mitzrayim, concerning olah or zevach; [23] But this thing I commanded them, saying, Obey

טז און דו , זאָלסט נישט מתפלל זיין פַאַר דעם דאָזיקן פֹּאָלק ,
folk dozikn dem far zain mispalel nisht zolst du un
people this the for be praying not you(SG) must you and

און נישט אויפהייבן אַ געשרייַ און אַ תּפילה פַאַר זיי , און זיך נישט
nisht zich un zei far tfile a un geshrei a oifheibn nisht un
not self and them for prayer a and cry a lift up not and

זעסטו יז . נישט צו דיך הער איך וואָרעם מיר בַּי שתּדלן
zestu tsu nisht dich her ich vorem mir bai shtadlen
do you see to not you(SG) pay heed I because me to petition

נישט וואָס זיי טוען אין די שטעט פֿון יהוּדה און אין די גאַסן פֿון
fun gasn di in un Yehudah fun shtet di in tuen zei vos nisht
of streets the in and Yehudah of cities the in do they what not

ירושלַיִם ? יח דיי קינדער קלייבן האָלץ, און די פֹּאָטערס צינדן אָן
on tsindn foters di un holts klaibn kinder 9di Yerushalayim
on kindle fathers the and wood gather children the Yerushalayim

דאָס פַיַער, און די ווייבער קנעטן טייג צו מאַכן קוכנס צו דער מלכּה
malke der tsu kuchns machn tsu teig knetn vaiber di un faier dos
queen the to cakes make to dough knead wives the and fire this

פֿון הימל , און זיי גיסן גיסאָפֿפֿער צו פֿרעמדע ג-טער, כּדי
kedei g-ter fremde tsu gisopfer gisn zei un himel fun
so that g-ds foreign to drink offering pour they and heaven of

מיך צו דערצערנען . יט אָבער טוען זיי דען מיר דערצערנען ,
dertsernen mir den zei tuen ober dertsernen tsu mich
provoke anger me then they do but provoke anger to me

זאָגט ה , צי נישט זיך אַליין, צו דער שאַנד פֿון זייער פּנים ?
ponem zeyer fun shand der tsu alein zich nisht tsi Hashem zogt
face their of shame the to alone self not or Hashem declares

כ דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: זע , מײַן כּעס און
un kaas main ze gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
and anger my behold said so Hashem Adonoi has therefore

מײַן גרימצאָרן גיסט זיך אויס אויף דעם דאָזיקן אָרט , אויף מענטשן ,
mentshn oif ort dozikn dem oif ois zich gist grimtsorn main
men on place this the on out self give wrath my

און אויף בהמות , און אויף דעם בוים פֿון פֿעלד, און אויף דער פֿרוכט
frucht der oif un feld fun boim dem oif un beheimes oif un
fruit the on and field of tree the on and beasts on and

פֿון דער ערד , און ער וועט ברענען און נישט פַאַרלאָשן וועט .
vern farloshn nisht un brenen vet er un erd der fun
become extinguished not and burn will it and earth the of

כא אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי ישְׂרָאֵל: לייגט צו
tsu leigt Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
to place Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has so

אייַערע ברַאַנדאָפֿפֿער צו אייַערע שלַאַכטאָפֿפֿער , און עסט זיך אָן מיט
mit on zich est un shlachtopfer aiere tsu brandopfer aiere
with on self eats and slaughter sacrifice your to olah your

פֿלייש. כב וואָרעם איך האָב נישט גערעדט מיט אייַערע עלטערן, און האָב
hob un eltern aiere mit geredt nisht hob ich vorem fleish
have and fathers your with spoken not have I because flesh

זיי נישט באַפֿוילן , אין דעם טאָג וואָס איך האָב זיי אַרויסגעצויגן פֿון
fun aroisgetsoign zei hob ich vos tog dem in bafoiln nisht zei
of brought out them have I that day the in commanded not them

לאַנד מִצרַיִם , וועגן אַ ברַאַנדאָפֿפֿער אָדער אַ שלַאַכטאָפֿפֿער .
shlachtopfer a oder brandopfer a vegen Mitsrayim land
slaughter sacrifice a or olah a concerning Egypt land

כג נאָר בלויז דאָס דאָזיקע וואָרט האָב איך זיי באַפוילן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi bafoiln zei ich hob vort dozike dos bloiz nor
say to so commanded them I have word this the only but

הערט צו מײַן קול , און איך וועל אײַך זײַן צום אלקים , און איר
ir un Elokim tsum zain aich vel ich un kol main tsu hert
you and G-d to the be you will I and voice my to pay heed

וועט מיר זײַן צום פֿאָלק ; און איר זאָלט גיין אין אַל דעם וועג וואָס איך
ich vos veg dem al in gein zolt ir un folk tsum zain mir vet
I which way the all in go shall you and people to the be me will

באַפֿעל אײַך, כּדי אײַך זאָל גוט זײַן . כד אָבער זיי האָבן נישט
nisht hobn zei ober zain gut zol aich kedei aich bafel
not have they but be go well shall you so that you command

צוגעהערט, און נישט צוגעניגט זייער אויער, און זיי זײַנען געגאַנגען
gegangen zainen zei un oier zeyer tsugenaigt nisht un tsugehert
having gone are they and ear their inclined not and paid heed

אין די עצות , אין דער איַנגעשפּאַרטקייט פֿון זייער בייזן האַרצן,
hartsn beizn zeyer fun aingeshpartkeit der in etsut di in
heart evil their of the stubborn inclinations the in counsel the in

און זײַנען געווען אַהינטער און נישט פֿאָרויס , כה פֿון דעם טאָג
tog dem fun farois nisht un ahinter geven zainen un
day the from forward not and gone backward having been are and

וואָס איַערע עלטערן זײַנען אַרויס פֿון לאַנד מִצרַים ביז אויף היַנטיקן
haintikn oif biz Mitsrayim land fun arois zainen eltern aiere vos
this very on unto Egypt land of out are fathers your that

טאָג; און איך האָב געשיקט צו אײַך אַלע מײַנע קנעכט די נבֿיאים ,
neviim di knecht maine ale aich tsu geshikt hob ich un tog
prophets the servants my all you to sent have I and day

טאָגטעגלעך, נאָכאַנאַנד געשיקט, כו אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht hobn zei ober geshikt nochanand togteglech
to paid heed not have they but sent continually each day

מיר, און נישט צוגעניגט זייער אויער, און זיי האָבן האַרט געמאַכט זייער
zeyer gemacht hart hobn zei un oier zeyer tsugenaigt nisht un mir
their made hard have they and ear their inclined not and me

נאַקן; זיי האָבן געטאָן ערגער פֿון זייערע עלטערן.
eltern zeyere fun erger geton hobn zei nakn
fathers their than worse done have they neck

כז און וועסט רעדן צו זיי די אַלע וווערטער, אָבער זיי וועלן
veln zei ober verter ale di zei tsu redn vest un
will they but words all the them to speak you(sg) will and

נישט צוהערן צו דיר , און וועסט רופֿן צו זיי , אָבער זיי וועלן
veln zei ober zei tsu rufn vest un dir tsu tsuhern nisht
will they but them to call will and you(SG) to listen not

דיר נישט ענטפֿערן. כח זאָלסטו זאָגן צו זיי : דאָס איז דאָס פֿאָלק
folk dos iz dos zei tsu zogn zolstu entfern nisht dir
people the is this them to say shall you answer not you(SG)

וואָס האָט נישט צוגעהערט צו דעם קול פֿון ה זייער ג-ט, און
un G-t zeyer Hashem fun kol dem tsu tsugehert nisht hot vos
and G-d their Hashem of voice the to paid heed not has which

נישט געוואָלט קיין מוסר ; אונטערגעגאַנגען איז דער אמת, און
un emes der iz untergegangen musar kein genumen nisht
and truth the is gone under moral lesson to taken not

פֿאַרשניטן פֿון זייער מויל .
moil zeyer fun farshnitn
mouth their of be cut off

My voice, and I will be for you Elohim *(your G-d)*, and ye shall be My people; and walk ye in kol HaDerech that I have commanded you, l'ma'an *(in order that)* it may go well with you. [24] But they paid heed not, nor inclined their ear, but walked in the inclinations of the stubbornness of their lev harah *(evil heart)*, and went backward, and not forward. [25] Since the day that Avoteichem came forth out of Eretz Mitzrayim unto this day I have even sent unto you all My servants the Nevi'im, daily rising up early and sending them; [26] Yet they paid heed not unto Me, nor inclined their ear, but stiffened stubbornly their neck; they did more evil than their Avot.

[27] Therefore thou shalt speak all these devarim unto them; but they will not pay heed to thee; thou shalt also call unto them; but they will not answer thee. [28] But thou shalt say unto them: This is a Goy *(Nation)* that obeyeth not the voice of Hashem Elohav, nor respondeth to musar; haemunah *(the faith)* is lost, and is cut off from their mouth.

כט שניַיד אָפּ דיַין קרוין האָר און ווואַרף אַוועק,
avek vorf un hor kroin dain op shnaid
away throw and hair crown your away cut

און אויף די הויבע ערטער הייב אויף אַ קלאָג ,
klog a oif heib erter hoiche di oif un
lament a up raise places high the on and

ווואָרעם פֿאַראַכט האָט ה
Hashem hot faracht vorem
Hashem has despised for

און פֿאַרלאָזן דעם דור פֿון זיַין צאָרן .
tsorn zain fun dor dem farlozen un
anger his of generation the abandoned and

ל ווואָרעם די קינדער פֿון יהודה האָבן געטאָן וואָס איז שלעכט
shlecht iz vos geton hobn Yehudah fun kinder di vorem
evil is what done have Yehudah of children the for

אין מיַינע אויגן, זאָגט ה ; זיי האָבן אַריַינגעטאָן זייערע
zeyere araingeton hobn zei Hashem zogt oign maine in
their put have they Hashem declares eyes my in

אומווערדיקייטן אין דעם הויז וואָס מיַין נאָמען ווערט גערופֿן
gerufn vert nomen main vos hoiz dem in umverdikeitn
called shall be name my which house the in abominable practices

אויף אים, עס צו פֿאַראומריניקן. לא און זיי האָבן געבויט די במות
bamot di geboit hobn zei un farumreinikn tsu es im oif
high places the built have they and defile to it it on

פֿון תּופֶת וואָס אין טאָל פֿון בן-הִנֹּם , צו פֿאַרברענען זייערע
zeyere farbrenen tsu Ben-Hinom fun tal in vos Tofes fun
their burn up to Ben Hinnom of valley of in which Tophet of

זין און זייערע טעכטער אין פַיַיער, וואָס נישט איך האָב באַפֿוילן ,
bafoiln hob ich nisht vos faier in techter zeyere un zin
commanded have I not which fire in daughters their and sons

און נישט עס איז אויף מיַין זינען אַרויפֿגעקומען. לב דערום זע ,
ze derum aroifgekumen zinen main oif iz es nisht un
behold therefore come up mind my on is it not and

טעג קומען, זאָגט ה , און עס וועט מער נישט גערופֿן ווערן
vern gezogt nisht mer vet es un Hashem zogt kumen teg
become said not more will it and Hashem declares come days

תּופֶת און טאָל פֿון בן-הִנֹּם , נייַערט טאָל פֿון טייטונג, און
un teitung fun tal naiert Ben-Hinom fun tal un Tofes
and slaying of valley of but Ben Hinnom of valley of and Tophet

מע וועט באַגראָבן אין תּופֶת , ווייַל מער קיין אָרט וועט נישט זיַין .
zain nisht vet ort kein mer vail Tofes in bagrobn vet me
be not will place any more because Tophet in bury will they

לג און די טויטע ליַיבער פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק וועלן זיַין צו שפּיַיז
shpaiz tsu zain veln folk dozikn dem fun laiber toite di un
food to be will people this the of bodies dead the and

פֿאַרן פֿויגל פֿון הימל , און פֿאַר דער חיה פֿון דער ערד , און קיינער
keiner un erd der fun chaye der far un himel fun foigel faran
anyone and earth the of beast the for and heaven of bird for the

וועט זיי נישט אָפּשרעקן . לד און איך וועל פֿאַרשטערן פֿון די שטעט
shtet di fun farshtern vel ich un opshrekn nisht zei vet
cities the from abolish will I and frighten away not them will

פֿון יהודה , און פֿון די גאַסן פֿון ירושָלַיִם , דעם קול פֿון
fun kol dem Yerushalayim fun gasn di fun un Yehudah fun
of voice the Yerushalayim of streets the from and Yehudah of

29 Cut off thine hair, O Yerushalayim, and throw it away,

and take up a kinah *(lamentation)* on barren heights;

for Hashem hath rejected and abandoned

the dor evrato *(the generation of His wrath)*.

30 For the Bnei Yehudah have done rah in My sight, saith Hashem; they have set their shikkutzim *(abominations)* in the Beis which is called by Shmi, to make it tameh. 31 And they have built the high places of Tophet, which is in the Gey Ben Hinnom, to burn their banim and their banot in the eish; which I commanded them not, neither entered it into My mind. 32 Therefore, hinei, the yamim are coming, saith Hashem, that it shall no more be called Tophet, nor the Gey Ben Hinnom, but the Gey Haharegah *(Valley of Slaughter)*; for they shall bury in Tophet, till there be no room. 33 And the nivlat HaAm Hazeh *(carcass of this people)* shall be food for the oph HaShomayim, and for the behemat ha'aretz; and none shall frighten them away. 34 Then will I cause to cease from the towns of Yehudah, and from the chutzot Yerushalayim, the sound of joy, and the sound of simchah,

the sound of the Choson *(Bridegroom)* and the sound of the Kallah *(Bride)*; for HaAretz shall be desolate.

8 At that time, saith Hashem, they shall remove the atzmot of the melachim of Yehudah, and the atzmot of his sarim, and the atzmot of the kohanim, and the atzmot of the nevi'im, and the atzmot of the inhabitants of Yerushalayim, out of their keverim; [2] And they shall spread them out before the shemesh, and the yarei'ach, and all the tz'va haShomayim, whom they have loved, and whom they have served, and after whom they have walked, and whom they have consulted, and whom they have worshiped; they shall not be gathered up, nor be buried in a kever; they shall be like domen upon the surface of ha'adamah. [3] And mavet shall be chosen rather than chayyim by all the She'erit of them that remain of this mishpakhah hara'ah, which remain in all the places where I have banished them, saith Hashem Tzva'os.

לוסטיקייט און דעם קוֹל פֿון פֿרייד, דעם קוֹל פֿון אַ חתן און דעם
dem un chosen a fun kol dem freid fun kol dem un lustikeit
the and groom a of voice the joy of sound the and gladness

קוֹל פֿון אַ כּלה , וואָרעם צו וויסטענישׁ וועט ווערן דאָס לאַנד.
land dos vern vet vistenish tsu vorem kale a fun kol
land this become will desolation to for bride a of voice

ח אין יענער צייַט, זאָגט ה , וועט מען אַרויסציען די ביינער
beiner di aroistsien men vet Hashem zogt tsait yener in
bones the pull out one will Hashem declares time that in

פֿון די מלכים פֿון יהוּדה , און די ביינער פֿון זיַינע האַרן, און
un harn zaine fun beiner di un Yehudah fun mlochim di fun
and lords his of bones the and Yehudah of kings the of

די ביינער פֿון די כּהנים , און די ביינער פֿון די נבֿיאים , און די
di un neviim di fun beiner di un koyanim di fun beiner di
the and prophets the of bones the and kohanim the of bones the

ביינער פֿון די באַווינער פֿון ירושָלַיִם , פֿון זייערע קבֿרים ; [ב] און
un kvorim zeyere fun Yerushalayim fun bavoiner di fun beiner
and graves their from Yerushalayim of inhabitants the of bones

מע וועט זיי אויסשפּרייטן פֿאַר דער זון , און פֿאַר דער לבֿנה , און
un levone der far un zun der far oisshpreitn zei vet me
and moon the before and sun the before spread out them will one

פֿאַר דעם גאַנצן חיל פֿון הימל , וואָס זיי האָבן זיי ליב געהאַט,
gehat lib zei hobn zei vos himel fun cheil gantsn dem far
had love them have they whom heaven of host all the before

און וואָס זיי האָבן זיי געדינט, און וואָס זיי זיַינען געגאַנגען
gegangen zainen zei vos un gedint zei hobn zei vos un
having gone are they whom and served them have they whom and

נאָך זיי , און וואָס זיי האָבן זיי געזוכט , און וואָס זיי
zei vos un gezucht zei hobn zei vos un zei noch
they whom and consulted them have they whom and them after

האָבן זיך געבוקט צו זיי ; נישט איַינגעזאַמלט און נישט באַגראָבן ווערן
veln bagrobn nisht un aingezamlt nisht zei tsu gebukt zich hobn
will buried not and gathered up not them to bowed self have

זיי וועט ווי מיסט אויפֿן פּנים פֿון דער ערד ווערן זיי זיַין . [ג] און
un zain zei veln erd der fun gezicht oifn mist vi vern zei
and be they will earth the of face on dung as become they

טויט וועט זיַין ליבער פֿון לעבן דעם גאַנצן איבערבליַיב וואָס
vos iberblaib gantsn dem lebn fun liber zain vet toit
which remnant entire the life than loved more be will death

וועט בלייַבן פֿון דער דאָזיקער בייזער משפּחה , די וואָס ווערן
veln vos di mishpoche beizer doziker der fun blaibn vet
will which the ones family evil this one the of remain will

איבערבליַבן אין אַלע ערטער וואָס איך האָב זיי פֿאַרשטויסן אַהין ,
ahin farshtoisen zei hob ich vos erter ale in iberblaiben
there banish them have I that places all in remain behind

זאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

[4] Moreover thou shalt say unto them, Thus saith Hashem:

Shall they fall, and not get up?

[ד] און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi zei tsu zogn zolst un
said Hashem has thus them to say you(SG) shall and

פֿאַלט מען אוֹן מע שטייט נישט אויף?
oif nisht shteit me un men falt
up not stand one and they fell

Shall one turn away, and not turn back?
צִי קערט מען זיך אָפּ , און מע קערט נישט צוריק?
tsurik nisht kert me un op zich men kert tsi
back not turn one and away self one turn or

5 Why then does HaAm Hazeh Yerushalayim turn away
ה פַֿאַר ווָאס האָט זיך אָפּגעקערט דאָס דאָזיקע
dozike dos opgekert zich hot vos far
this the turned away selves has what for
פֿאָלק , ירושלַיִם ,
Yerushalayim folk
Yerushalayim people

in perpetual meshuvah *(backsliding)*?
אַן אייביקע אָפּקערונג ?
opkerung eibike an
turning away everlasting an

They hold fast to deceit,
זיי האַלטן זיך אָן באַטרוג,
batrug on zich haltn zei
deceit on selves hold they

refusing to make teshuvah.
זיי ווילן נישט צוריקקערן.
tsurikkern nisht viln zei
return not will they

6 I paid heed and heard,
ו איך האָב געהאָרכט און זיך צוגעהערט,
tsugehert zich un gehorcht hob ich
heard self and paid heed have I

but they spoke not aright;
נישט די ריכטיקייט רעדן זיי .
zei redn richtikeit di nisht
they speak right thing the not

no ish made teshuvah from his wickedness,
קיינער האָט נישט חרטה אויף זײַן שלעכטיקייט,
shlechtikeit zain oif charote nisht hot keiner
wickedness his on regret not has anyone

saying: What have I done?
צו זאָגן : ווָאס האָב איך געטאָן!
geton ich hob vos zogn tsu
done I have what say to

Every one pursues his own course,
איטלעכער קערט זיך אַוועק אין זײַן געלאַף ,
gelaf zain in avek zich kert itlecher
running his in away self turn each

like the sus *(horse)* charging into milchamah.
ווי אַ פֿערד ווָאס יאָגט אין מלחמה .
milchome in yogt vos ferd a vi
battle into charges which horse a like

7 Yea, the stork in the Shomayim knoweth her mo'adim *(appointed times)*;
ז אַפֿילו דער שטאָרך אין הימל ווייס אירע
ire veis himel in shtorch der afile
her knows heaven in stork the even
געשטעלטע צײַטן ,
tsaitn geshtelte
times appointed

and the turtledove and the swallow and the crane
און די טורטלטויב און די שוואַלב און דער בושל
bushl der un shvalb di un turtltoib di un
crane the and swallow the and turtledove the and

are shomer over their time for migration;
היטן די צײַט פֿון זייער קומען ;
kumen zeyer fun tsait di hitn
coming their of time the keep

but Ami *(My People)* have no da'as *(knowledge)*
נאָר מײַן פֿאָלק ווייס נישט
nisht veis folk main nor
not know people my but

of the Mishpat Hashem *(rule, ordinance, regulation, law of* Hashem*)*.
דאָס געזעץ פֿון ה .
Hashem fun gezets dos
Hashem of law the

[8] How can ye say, We are chachamim *(wise ones)*,

ח ווי קענט איר זאָגן: חכמים זיַנען מיר,
mir zainen chachomim zogn ir kent vi
we are wise men say you can how

and the torat Hashem is with us,

און די תּורה פֿון ה׳ איז ביַי אונדז?
undz bai iz Hashem fun toyre di un
us with is Hashem of torah the and

when, hinei, the et sheker *(deceiving pen)* of the sofrim *(scribes)*

פֿאַר וואָר, זע, צו פֿאַלשקייט האָט עס
es hot falshkeit tsu ze vor far
it has falsehood to behold truly for

has made it into sheker *(a falsehood)*.

די פֿאַלשע פֿעדער פֿון דעם שרייַבער געמאַכט.
gemacht shraiber dem fun feder falshe di
made scribes the of feather false the

[9] The chachamim *(wise men)* are ashamed,

ט פֿאַרשעמט זיַנען די חכמים,
chachomim di zainen farshemt
wise men the are ashamed

they are dismayed and trapped;

דערשראָקן און באַצוווּנגען;
batsvungen un dershrokn
subdued and terrified

they have rejected the Devar Hashem;

זע, דאָס וואָרט פֿון ה׳ האָבן זיי פֿאַראַכט,
faracht zei hobn Hashem fun vort dos ze
despised they have Hashem of word the behold

so what chochmah *(wisdom)* is in them?

און וואָסער חכמה איז ביַי זיי?
zei bai iz chochme voser un
them with is wisdom what kind of and

[10] Therefore will I give their nashim unto others,

י דערום וועל איך געבן זייערע ווייַבער צו אַנדערע,
andere tsu vaiber zeyere gebn ich vel derum
others to wives their give I will therefore

and their sadot to them that shall inherit them;

און זייערע פֿעלדער צו אָפּיַרשער;
opyarsher tsu felder zeyere un
inheritors to fields their and

for every one from the katan even unto the gadol

וואָרעם פֿון קלענסטן ביזן גרעסטן
grestn bizn klenstn fun vorem
greatest unto the least from because

is greedy for unjust gain,

איז איטלעכער גייַציק נאָך געווין;
gevin noch gaitsik itlecher iz
dishonest gain after greedy everyone is

from the navi even unto the kohen every one doeth sheker.

פֿון נבֿיא ביזן כֿהן טוט איטלעכער פֿאַלשקייט.
falshkeit itlecher tut koyen bizn novi fun
falsehood everyone does kohen unto prophet from

[11] For they give superficial treatment to the hurt of Bat Ami,

יא און זיי היילן דעם בראָך פֿון דער טאָכטער
tochter der fun broch dem heiln zei un
daughter the of break the heal they and

מיַין פֿאָלק אויף גרינג,
gring oif folk main
lightly on people my

saying: Shalom, shalom; v'ein shalom.

אַזוי צו זאָגן: שלום! שלום! ווען קיין שלום איז נישטאָ.
nishto iz sholem kein ven sholem sholem zogn tsu azoi
there is not is peace any when peace peace say to thus

[12] Were they ashamed when they did to'evah *(abomination)*?

יב האָבן זיי זיך געשעמט ווען זיי האָבן געטאָן תּועבֿה?
toyeve geton hobn zei ven geshemt zich zei hobn
abomination done have they when been ashamed selves they have

ווייַל אומווערדיקייט האָבן זיי געטאָן;
geton zei hobn umverdikeit vail
done they have unworthiness because

No, they were not at all ashamed,
צו מאָל שעמע שעמען זיי זיך נישט,
nisht zich zei shemen sheme mol tsu
not selves they shame shame time to

neither could they know to blush;
און פֿון קיין בושה ווייסן זיי נישט;
nisht zei veisn bushe kein fun un
not they know shame any from and

therefore shall they fall among them that fall;
דערום וועלן זיי פֿאַלן צווישן די געפֿאַלענע;
gefalene di tsvishn faln zei veln derum
fallen ones the among fall they will therefore

in the time of their pekuddah *(visitation [for punishment], time of reckoning)*
אין דער צייַט פֿון זייער רעכנשאַפֿט
rechnshaft zeyer fun tsait der in
reckoning their of time the in

they shall be brought down,
וועלן זיי געשטרויכלט ווערן ,
vern geshtroichlt zei veln
become stumbled they will

saith Hashem.
זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

13 I would surely have harvested them,
יג פֿאַרלענדן וועל איך זיי פֿאַרלענדן,
farlendn zei ich vel farlendn
destroy them I will destroy

saith Hashem,
זאָגט ה ;
Hashem zogt
Hashem declares

but no grapes are on the gefen,
קיין טרויבן אויפֿן ווייַנשטאָק,
vainshtok oifn troibn kein
vine on the grapes no

nor te'enim *(figs)* on the te'enah *(fig tree)*,
און קיין פֿייַגן אויפֿן פֿייַגנבוים ,
faignboim oifn faign kein un
fig tree on figs no and

even the leaf shall wither;
און דאָס בלאַט פֿאַרוועלקט!
farvelkt blat dos un
withered leaf the and

and the things that I have given them shall pass away from them.
און וואָס איך האָב זיי געגעבן , וועט אַוועק פֿון זיי .
zei fun avek vet gegebn zei hob ich vos un
them from away will given them have I what and

14 Why do we sit still?
יד נאָך וואָס זיצן מיר?
mir zitsn vos noch
we sit what after

Assemble yourselves, and let us enter into the fortified cities,
זאַמלט אייַך איין און לאָמיר אַריין אין די פֿעסטונגשטעט,
festungshtet di in arain lomir un ain aich zamlt
fortified cities the in enter let us and in yourselves gather

and let us perish there;
און דאָרטן פֿאַרשניטן ווערן ;
vern farshnitn dortn un
become cut off there and

for Hashem Eloheinu hath made us to perish,
וואָרעם ה אלוקינו האָט אונדז פֿאַרשניטן,
farshnitn undz hot Elokeinu Hashem vorem
cut off us has our G-d Hashem because

and given us mey rosh *(poisonous water)* to drink,
און אונדז אָנגעטרונקען מיט געפֿטוואַסער ,
geftvaser mit ongetrunken undz un
poison water with made drink us and

because we have sinned against Hashem.
ווייַל מיר האָבן געזינדיקט צו ה .
Hashem tsu gezindikt hobn mir vail
Hashem to sinned have we because

[15] We looked for shalom, but no tov came;

טו געהאָפֿט אויף שלום , און קיין גוטס איז נישטאָ ;
nishto iz guts kein un sholem oif gehoft
there is not is good no and peace for hoped

and for et marpeh *(a time of healing)*, and, hinei, terror!

אויף אַ צייט פֿון היילונג , ערשט אַ שרעקעניש.
shrekenish a ersht heilung fun tsait a oif
terror a but instead healing of time a for

[16] The snorting of his susim *(horses)* was heard from Dan;

טז פֿון דָן הערט זיך דאָס סאָפּען פֿון זיַינע פֿערד ,
ferd zaine fun sopen dos zich hert Dan fun
horses his of snorting the self hears Dan from

kol ha'aretz trembled at the sound

פֿון דעם קול פֿון די הירזשעס פֿון זיַינע אָגערס
ogers zaine fun hirzhes di fun kol dem fun
stallions his of neighings the of sound the from

of the neighing of his stallions;

ציטערט דאָס גאַנצע לאַנד;
land gantse dos tsitert
land entire the trembles

for they are come, and have devoured eretz, and all that is in it;

און זיי קומען און פֿאַרצערן דאָס לאַנד
land dos fartseren un kumen zei un
land the devour and come they and

און איר פֿולקייט,
fulkeit ir un
fullness its and

the Ir (city), and those that dwell therein.

די שטאָט און די ווויִנער אין איר.
ir in voiner di un shtot di
it in inhabitants the and city the

[17] For, hinei, I will send among you nachashim, tzifonim *(vipers)*,

יז וואָרעם זעט, איך שיק אָן אויף אייַך שלענג, פּיפּערנאָטערס,
pipernoters shleng aich oif on shik ich zet vorem
vipers snakes you on upon send I see because

which will not be charmed,

וואָס פֿאַר זיי איז קיין שפּרוך נישטאָ ,
nishto shpruch kein iz zei far vos
there is not charm no is them for which

and they shall bite you,

און זיי וועלן אייַך ביַיסן,
baisn aich veln zei un
bite you will they and

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[18] When I would comfort myself against sorrow,

יח איך וויל מיך דערמונטערן אין קומער,
kumer in dermuntern mich vil ich
sorrow in revive myself want I

my lev is faint within me.

איז מיַין האַרץ אין מיר קראַנק.
krank mir in harts main iz
sick me in heart my is

[19] Hinei, the sound of the cry of the Bat Ami

יט זע , אַ קול פֿון געשריי פֿון דער טאָכטער מיַין פֿאָלק ,
folk main tochter der fun geshrei fun kol a ze
people my daughter the of cry of voice a behold

from eretz markhakim *(a land of places far away)*:

פֿון אַ לאַנד אַ ווייַטן :
vaitn a land a fun
distant a land a from

is Hashem not in Tziyon? Is her Melech not in her?

איז ה נישטאָ אין ציון ? איז איר קיניג
kinig ir iz Tsiyon in nishto Hashem iz
king her is Tziyon in not there Hashem is

נישטאָ אין איר?
ir in nishto
her in not there

Why have they provoked Me to anger with their pesilim *(idols)*,

and with alien vanities *(futile foreign g-ds)*?

[20] The katzir *(harvest)* is past, kayitz *(summer)* is ended,

and loh noshanu *(we are not saved)*.

[21] For the hurt of the Bat Ami am I hurt;

I mourn; desolation hath taken hold on me.

[22] Is there no tzori *(medicinal balsam or balm)* in Gil'ad;

is there no rofeh *(physician)* there?

Why then is the health of the Bat Ami not recovered?

[23 9:1] Oh that my rosh *(head)* were mayim,

and mine eyes a makor dimah *(a fountain of tears)*,

that I might weep yomam valailah for the slain of the Bat Ami!

9 [9:2] Oh that I had in the midbar a malon orkhim *(travelers' lodge)*;

that I might leave my people,

פַּאַר וואָס האָבן זיי מיך דערצערנט מיט זייערע געצן ,
getsn zeyere mit dertsernt mich zei hobn vos far
idols their with angered me they have what for

מיט נישטיקייטן פֿון דער פֿרעמד?
fremd der fun nishtikeitn mit
foreign the from futile things with

כ אַריבער דער שניט , געענדיקט דער זומער ,
zumer der geendikt shnit der ariber
summer the finished harvest the passed over

און מיר זיַנען נישט געהאָלפֿן געוואָרן .
gevorn geholfn nisht zainen mir un
having become saved not are we and

כא איבער דעם בראָך פֿון דער טאָכטער מיַן
main tochter der fun broch dem iber
my daughter the of breaking the over

פַּאָלק בין איך צעבראָכן ,
tsebrochn ich bin folk
broken I am people

פֿינצטער בין איך, אַ שרעק האָט מיך אָנגענומען .
ongenumen mich hot shrek a ich bin fintster
seized me has terror a I am dark

כב איז קיין באַלזאַם נישטאָ אין גִלְעָד ?
Gilad in nishto balzam kein iz
Gil'ad in not there balm any is

צי איז קיין רופֿא נישטאָ דאָרט?
dort nishto roife kein iz tsi
there not healer any is or

פַּאַר וואָס דען קומט נישט קיין היילונג
heilung kein nisht kumt den vos far
healing any not comes then what for

צו דער טאָכטער מיַן פַּאָלק ?
folk main tochter der tsu
people my daughter the to

ט.א ווער מאַכט מיַן קאָפּ וואַסער,
vaser kop main macht ver
water head my makes who

און מיַן אויג אַ קוואַל טרערן,
trern kval a oig main un
tears spring a eye my and

איך וואָלט באַוויינט טאָג און נאַכט
nacht un tog baveint volt ich
night and day bewept would I

די דערשלאָגענע פֿון דער טאָכטער מיַן פַּאָלק !
folk main tochter der fun dershlogene di
people my daughter the of slain the

ט ווער גיט מיר אין מדבר
midber in mir git ver
desert in me gives who

אַ האַרבערק פַּאַר וואַנדערער,
vanderer far harberik a
wanderers for lodging place a

איך וואָלט פַּאַרלאָזן מיַן פַּאָלק ,
folk main farlozen volt ich
people my forsake would I

and go from them!

אוּן אַוועקגיין פֹּון זיי !
zei fun avekgein un
them from go away and

For they are all no'afim *(adulterers)*,

ווָאָרעם אַלע זיַינען זיי נואפֿים ,
noyefim zei zainen ale vorem
adulterers they are all because

an atzeret bogedim *(band of treacherous traitors)*.

אַ געזעמל פֹּון פֿעלשער .
felsher fun gezeml a
treacherous traitors of company a

[2 3] And they bend to the ready their leshon like their keshet *(bow)* for sheker;

ט.ג אוּן זיי שפּאַנען זייער צונג – זייער
zeyer tsung zeyer shpanen zei un
their tongue their bend they and

בויגן פֹּון ליגן,
lign fun boign
lies of bow

but not for emunah have they prevailed in ha'aretz;

אוּן נישט פַֿאַר אמת זיַינען זיי שטאַרק אין לאַנד;
land in shtark zei zainen emes far nisht un
land in strong they are truth for not and

for they proceed from ra'ah to ra'ah,

ווָאָרעם פֹּון בייז צו בייז גייען זיי
zei geyen beiz tsu beiz fun vorem
they go evil to evil of because

and they know not Me,

אוּן מיך קענען זיי נישט,
nisht zei kenen mich un
not they know me and

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[3 4] Be ye shomer every one over his re'a *(neighbor, friend)*

ט.ד היט אַיך איטלעכער פֹּון זיַין חבֿר ,
chever zain fun itlecher aich hit
neighbor his of each you beware

and trust ye not in kol ach *(any brother)*;

אוּן אויף קיין ברודער זאָלט איר אַיך נישט פַֿאַרזיכערן,
farzichern nisht aich ir zolt bruder kein oif un
trust not you you shall brother any on and

for kol ach will ya'akov *(utterly supplant, deceive)*,

ווָאָרעם נאַרן נאַרט איטלעכער ברודער,
bruder itlecher nart narn vorem
brother each fool deceives fool because

and every re'a *(neighbor)* will holech rakhil *(walk as the slanderer, gossiper)*.

אוּן איטלעכער חבֿר טרייַבט רכילות .
rechiles traibt chever itlecher un
malicious gossip spreads neighbor each and

[4 5] And they will deceive every one his re'a,

ט.ה אוּן איינער דעם אַנדערן גענאַרן , זיי
zei genarn andern dem einer un
they deceive other the one and

and will not speak emes;

אוּן אמת זאָגן זיי נישט;
nisht zei zogn emes un
not they say truth and

they have taught their leshon to speak sheker,

זיי האָבן אַיינגעווויגט זייער צונג זאָגן ליגן,
lign zogn tsung zeyer aingevoint hobn zei
lies say tongue their accustomed have they

and weary themselves to commit iniquity.

זיי מאַטערן זיך צו פֿאַרברעכן .
farbrechn tsu zich matern zei
transgressions to self they

[5 6] Thine habitation is in the midst of mirmah;

ט.ו דיַין זיצן איז צווישן באַטרוג;
batrug tsvishn iz zitsn dain
deceit among is habitation your

through mirmah they refuse to know Me,

פֹּון וועגן באַטרוג ווילן זיי מיך נישט קענען,
kenen nisht mich zei viln batrug vegen fun
know not me they will deceit account of on

saith Hashem.

. ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

6 7 Therefore thus saith Hashem Tzva'os:

ט.ז דערום האָט ה צבָאוֹת אַזוי גזאָגט:
gezogt azoi Tseva'ot Hashem hot derum
said so of hosts Hashem has therefore

Hineni, I will refine them, and test them;

זע , איך לייטער זיי , און וועל זיי פרוּווּן,
pruvn zei vel un zei laiter ich ze
test them will and them refine I behold

for what but this

וואָרעם ווי דען זאָל איך טאָן
ton ich zol den vi vorem
do I shall then how for

shall I do for the Bat Ami?

פֹּון וועגן דער טאָכטער מיין פֹּאָלק ?
folk main tochter der vegen fun
people my daughter the concerning for

7 8 Their leshon is as an arrow shot out;

ט.ח אַ פֿאַרשפּיצטע פֿייל איז זייער צונג ,
tsung zeyer iz fail farshpitste a
tongue their is arrow sharp a

it speaketh mirmah;

זי רעדט באַטרוג;
batrug redt zi
deceit speaks she

one speaketh shalom to his re'a with his mouth,

מיטן מויל רעדט מען שלום מיטן חבֵר ,
chever mitn sholem men redt moil mitn
neighbor with peace they speaks mouth with

but inwardly he lieth in ambush.

און אין זיך מאַכט מען אַ לויערונג אויף אים.
im oif loyerung a men macht zich in un
him on ambush an one makes self in and

8 9 Shall I not visit them [in punishment] for these things?

ט.ט זאָל איך דערפֿאַר זיך נישט אָפּרעכענען מיט זיי ,
zei mit oprechenen nisht zich derfar ich zol
them with reckon not self therefore I shall

saith Hashem.

; ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

Shall not My Nefesh be avenged

זאָל אָן אַ פֹּאָלק ווי דאָס דאָזיקע
dozike dos vi folk a on zol
this the like people a on shall

on such a Goy *(nation)* as this?

זיך נישט נוֹקם זיין מיין זעל ?
zel main zain noikem nisht zich
soul my be avenge not self

9 10 I take up a weeping and nehi *(lamentation)* for the harim,

ט.י וועגן די בערג וועל איך אויפֿהייבן אַ
a oifheibn ich vel berg di vegen
a raise I will mountains the about

געווייַן און יאָמער ,
yomer un gevein
wailing and weeping

and for the pastures of the midbar a kinah *(lamentation)*,

און וועגן די פֿיטערפּלעצער פֹּון מדבר
midber fun fiterpletser di vegen un
wilderness of pastures the concerning and

אַ קלאָג ,
klog a
lamentation a

because they are scorched,

וואָרעם זיי זיַינען פֿאַרווויסט,
farvist zainen zei vorem
laid waste are they because

so that none can pass through them;

אַז קיין מענטש גייט נישט דורך ,
durch nisht geit mentsh kein az
through not go man any that

neither can men hear the voice of the mikneh *(cattle)*;

און זיי הערן נישט קיין קול פֿון פֿיך ;
fich fun kol kein nisht hern zei un
livestock of voice any not hear they and

both the oph haShomayim and the behemah

פֿון אַ פֿויגל פֿון הימל ביז אַ בהמה
beheime a biz himel fun foigel a fun
beast a unto heaven of bird a of

are fled; they are gone.

זיַינען אַנטלאָפֿן, אַוועק.
avek antlofn zainen
away fled are

10 11 And I will make Yerushalayim a heap of ruins,

ט.יא און איך וועל מאַכן ירושלַיִם פֿאַר הויפֿנט,
hoifnt far Yerushalayim machn vel ich un
heaps for Yerushalayim make will I and

and a ma'on of jackals;

אַ ווינונג פֿון שאַקאַלן,
shakaln fun voinung a
jackals of dwelling a

and I will make the towns of Yehudah desolate,

און די שטעט פֿון יהודה וועל איך מאַכן אַ ווייסטעניש,
vistenish a machn ich vel Yehudah fun shtet di un
wasteland a make I will Yehudah of cities the and

without an inhabitant.

אָן אַ באַווינער .
bavoiner a on
inhabitant an without

11 12 Who is the ish hechacham *(wise man)*, that may understand this? And who is he to whom the mouth of Hashem hath spoken, that he may declare it, for what HaAretz perisheth and is scorched like a midbar, that none passeth through? 12 13 And Hashem saith, Because they have forsaken My torah which I set before them, and have not obeyed My voice, neither walked therein; 13 14 But have walked after the sherirut *(stubbornness)* of their own lev, and after Ba'alim, which their avot taught them; 14 15 Therefore thus saith Hashem Tzva'os, the

ט.יב ווער איז דער קלוגער מאַן, ער זאָל דאָס פֿאַרשטיין ? און דער
der un farshtein dos zol er man kluger der iz ver
the one and understand this shall he man wise the is who

וואָס הס מויל האָט צו אים געredt, ער זאָל דאָס זאָגן ? פֿאַר
far zogn dos zol er geredt im tsu hot moil Hashems vos
for say this shall he spoken him to has mouth Hashem's who

וואָס איז אונטערגעגאַנגען דאָס לאַנד, פֿאַרווויסט ווי אַ מדבר , אָן
on midber a vi farvist land dos untergegangen iz vos
without desert a like laid waste land this gone down is what

אַ דורכגייער ? ט.יג און ה האָט געזאָגט: פֿאַר וואָס זיי האָבן
hobn zei vos far gezogt hot Hashem un durchgeyer a
have they what for said has Hashem and through goer a

פֿאַרלאָזן מײַן תורה, וואָס איך האָב געלייגט פֿאַר זיי , און זיי
zei un zei far geleigt hob ich vos toyre main farlozen
they and them for lain down have I which torah my forsaken

האָבן נישט צוגעהערט צו מײַן קול , און נישט געגאַנגען אין איר;
ir in gegangen nisht un kol main tsu tsugehert nisht hobn
it in having gone not and voice my to paid heed not have

ט.יד נײַערט געגאַנגען אין דער איינגעשפּאַרטקייט פֿון זייער
zeyer fun aingeshpartkeit der in gegangen naiert
their of the stubborn inclinations the in having gone but

האַרצן, און נאָך די בַּעַל-געטער וואָס זייערע עלטערן האָבן זיי
zei hobn eltern zeyere vos Baal-geter di noch un hartsn
them have fathers their which Ba'al g-ds the after and heart

געלערנט. ט.טו דערום האָט אַזוי געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי
Elokei Tseva'ot Hashem gezogt azoi hot derum gelernt
the G-d of of hosts Hashem said so has therefore taught

Elohei Yisroel; Hineni,
I will make this people
eat la'anah *(wormwood)*,
and give them poisoned
water to drink. [15] [16] I will
scatter them also among
the Goyim, whom neither
they nor their avot have
known; and I will send
a cherev after them, till
I have consumed them.

יִשְׂרָאֵל׃ זע , איך מאַך זיי עסן , דאָס דאָזיקע פֹּאָלק , וועלמוט ,
vermut folk dozike dos esen zei mach ich ze Yisroel
wormwood people this the eat them make I behold Yisroel

און איך וועל זיי מאַכן טרינקען גיפֿטוואַסער . [ט.טז] און איך וועל זיי
zei vel ich un giftvaser trinken machn zei vel ich un
them will I and poisoned water drink make them will I and

צעשפּרייטן צווישן די פֹּעלקער, וואָס נישט זיי און נישט זייערע
zeyere nisht un zei nisht vos felker di tsvishn tseshpreitn
their not and them not which nations the among scatter

עלטערן האָבן געקענט, און איך וועל נאָכשיקן נאָך זיי די שווערד,
shverd di zei noch nochshikn vel ich un gekent hobn eltern
sword the them after send after will I and known have fathers

ביז איך טו זיי פֿאַרלענדן.
farlendn zei tu ich biz
destroy them do I until

[16] [17] Thus saith Hashem Tzva'os:

[ט.יז] אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

Consider ye, and call for the
wailing women, that they
may come;

קוקט זיך אום , און רופֿט די קלאָגערינס ,
klogerins di ruft un um zich kukt
mourning women the call and around selves look

זיי זאָלן קומען ,
kumen zoln zei
come shall they

and send for the chachamot *(wise
women)*, that they may come;

און נאָך די קלוגע ווייבער שֶׁקט , זיי זאָלן קומען ;
kumen zoln zei shekt vaiber kluge di noch un
come shall they send women wise the after and

[17] [18] And let them make haste,

[ט.יח] און זאָלן זיי איילן
ailn zei zoln un
hurry they shall and

and take up a nehi *(lamentation)*
for us,

און אויפֿהייבן אויף אונדז אַ יאָמער ,
yomer a undz oif oifheibn un
wail a us up lift and

that our eyes may run down
with dimah *(tears)*,

אַז אונדזערע אויגן זאָלן צעגיין אין טרערן ,
trern in tsegein zoln oign undzere az
tears in dissolve shall eyes our that

and our eyelids gush out
with mayim.

און אונדזערע ברעמען זאָלן פֿליסן מיט וואַסער .
vaser mit flisn zoln bremen undzere un
water with flow shall eyelids our and

[18] [19] For a sound of nehi *(lamentation)*
is heard from Tziyon:

[ט.יט] וואָרעם אַ יאָמער-קָול הערט זיך פֿון צִיּוֹן :
Tsiyon fun zich hert yomer-kol a vorem
Tziyon from self hear sound of lamentation a because

How are we plundered!

ווי זיינען מיר פֿאַרוויסט געוואָרן ! *gevorn farvist mir zainen vi*
having become laid waste we are how

We are greatly ashamed,

מיר זיינען פֿאַרשעמט ביז גאָר , *gor biz farshemt zainen mir*
completely unto ashamed are we

because we have forsaken eretz,

ווייל מיר האָבן פֿאַרלאָזן דאָס לאַנד , *land dos farlozen hobn mir vail*
land this forsaken have we because

because mishkenoteinu have
expelled us.

ווייל אַרויסגעווארפֿן האָבן אונדז אונדזערע ווינונגען . *voinungen undzere undz hobn aroisgevorfn vail*
dwellings our us have thrown out for

[19] [20] Yet hear the Devar Hashem,
O ye nashim,

ט.ב וואָרעם הערט, איר ווייַבער, דאָס וואָרט פֿון ה ,
Hashem fun vort dos vaiber ir hert vorem
Hashem of word this wives you hear because

and let your ear receive the
word of His mouth,

און לערנט אײַערע טעכטער אַ יאָמער,
yomer a techter aiere lernt un
wail a daughters your teach and

and teach your banot nehi *(lamentation)*,
and everyone her re'a *(neighbor)* kinah *(dirge)*.

און איינע די אַנדערע אַ קלאָג .
klog a andere di eine un
lamentation a other the one and

[20] [21] For mavet *(death)* is come up
into our windows,

ט.כא וואָרעם דער טויט איז אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen iz toit der vorem
having gone up is death the because

אין אונדזערע פֿענצטער,
fentster undzere in
windows our in

and is entered into our fortresses,

געקומען אין אונדזערע פּאַלאַצן,
palatsn undzere in gekumen
palaces our in having come

to cut off the olal *(children)*
from the street,

צו פֿאַרשנײַדן אַ קינד פֿון דער גאַס ,
gas der fun kind a farshnaidn tsu
street the of child a cut off to

and the bochurim from the rechovot.

בחורים פֿון די מערק . –
merk di fun bechorim
squares the of young men

[21] [22] Speak: Thus saith Hashem,

ט.כב רעד : אַזוי איז דער שפּרוך פֿון ה –
Hashem fun shpruch der iz azoi red
Hashem of saying the is thus speak

Even the nevilah of adam shall fall

און די טויטע לײַבער פֿון מענטשן וועלן פֿאַלן
faln veln mentshn fun laiber toite di un
fall will men of bodies dead the and

like domen *(dung)* upon the sadeh,

ווי מיסט אויף פּרײַען פֿעלד,
feld fraien oif mist vi
field open on dung like

and the omer *(sheaf)* after the
kotzer *(harvester)*,

און ווי אַ הײַפֿל הינטערן שניטער,
shniter hintern haifl a vi un
reaper behind heap a like and

and none shall gather them.

וואָס קיינער קלײַבט נישט אויף.
oif nisht klaibt keiner vos
up not gather anyone which

[22] [23] Thus saith Hashem,
Let not the chacham *(wise man)* glory in his chochmah, neither let the gibbor *(mighty man)* glory in his gevurah *(might)*, let not the oisher *(rich man)* glory in his riches; [23] [24] But let him that glorieth glory in this, that he understandeth and knoweth Me, that I am Hashem Who exercises chesed, mishpat, and

ט.כג אַזוי האָט ה געזאָגט: זאָל זיך נישט רימען דער חכם
chochem der rimen nisht zich zol gezogt Hashem hot azoi
wise the boast not self let said Hashem has thus

מיט זײַן חכמה , און זאָל זיך נישט רימען דער גיבור מיט
mit gibor der rimen nisht zich zol un chochme zain mit
with warrior the boast not self let and wisdom his with

זײַן גבֿורה ; זאָל זיך נישט רימען דער עושר מיט זײַן עשירות;
eshires zain mit oysher der rimen nisht zich zol gevure zain
wealth his with wealthy the boast not self let strength his

ט.כד נאָר דערמיט זאָל זיך רימען דער וואָס רימט זיך , מיט
mit zich rimt vos der rimen zich zol dermit nor
with self boasts who the one boast self shall in this way but

פֿאַרשטיין און קענען מיך , אַז איך ה טו חֶסֶד , רעכט,
recht chesed tu Hashem ich az mich kenen un farshtein
right kindness do Hashem I that me knowing and understanding

tzedakah, on ha'aretz; for in these things I delight, saith Hashem.

און גערעכטיקייט , אויף דער ערד ; ווייל די דאָזיקע באַגער איך, זאָגט
un gerechtikeit der oif erd der vail di dozike bager ich zogt
and righteousness the on earth the for this I desire declares

ה .
Hashem
Hashem

[24] [25] Hinei, the yamim come, saith Hashem, that I will punish kol mul b'arlah *(all circumcized in arlah [only])*; [25] [26] Mitzrayim, and Yehudah, and Edom, and the Bnei Ammon, and Moav, and kol ketzutzei pe'ah *(all who have their hair corners trimmed)*, that dwell in the midbar; for all these Goyim are uncircumcised, and kol Bais Yisroel are arlei lev *(uncircumcised in heart)*.

ט.כה זע , טעג קומען , זאָגט ה , און איך וועל זיך רעכענען
ze teg kumen zogt Hashem un ich vel zich rechenen
behold days come declares Hashem and I will self reckon

ט.כו מיט אַלע באַשניטענע און אומבאַשניטענע: מיט מִצרַיִם , און מיט
mit ale un umbashnitene bashnitene un mit Mitsrayim mit un mit
with all and uncircumcised and circumcised with Egypt with and with

יהודה , און מיט אֱדוֹם , און מיט די קינדער פֿון עַמּוֹן , און מיט
Yehudah un mit Edom un mit di kinder fun Amon un mit
Yehudah and with Edom and with the children of Ammon and with

מוֹאָבֿ , און מיט אַלע וואָס מיט אָפּגעהאַקטע האָרעקן ,
Moav un mit ale mit vos all opgehakte horekn
Moav and with all with which cut off [of their hair] corners

וואָס וווינען אין מדבר ; וואָרעם אַלע פֿעלקער זיַנען אומבאַשניטן ,
vos vooinen in midber vorem ale felker zainen umbashnitn
which dwell in wilderness because all nations are uncircumcised

און דאָס גאַנצע הויז פֿון יִשׂרָאֵל זיַנען אומבאַשניטן אין האַרצן.
un dos gantse hoiz fun Yisroel zainen umbashnitn in hartsn
and this whole house of Yisroel are uncircumcised in heart

10 Hear ye the Davar which Hashem speaketh unto you, O Bais Yisroel. [2] Thus saith Hashem:

י הערט דאָס וואָרט וואָס ה האָט אויף אייַך גערעדט, איר הויז
hert dos vort vos Hashem hot oif aich geredt ir hoiz
hear the word which Hashem has on you spoken you house

פֿון יִשׂרָאֵל: ב אַזוי האָט ה געזאָגט:
Yisroel fun azoi hot Hashem gezogt
Yisroel of thus has Hashem said

Learn not the Derech HaGoyim,

דעם וועג פֿון די פֿעלקער זאָלט איר זיך נישט אָפּלערנען ,
veg dem fun di felker zolt ir zich nisht oplernen
the way of the nations shall you self not follow the example of

and be not in awe of the otot HaShomayim;

און פֿאַר די צייכנס פֿון הימל זאָלט איר זיך נישט שרעקן,
un far di tseichns fun himel zolt ir zich nisht shrekn
and for the signs of heaven shall you self not dread

though the Goyim are in awe of them.

ווייַל די פֿעלקער שרעקן זיך פֿאַר זיי .
vail di felker shrekn zich far zei
because the nations dread before them selves

[3] For the [religious] chukkot *(customs, statutes)* of the nations are vain delusions;

ג וואָרעם די מינהגים פֿון די אומות , דאָס
vorem di minhogim fun di umes dos
for the customs of the peoples that

איז נישטיקייט ;
iz nishtikeit
is worthlessness

for one cutteth etz out of the ya'ar *(forest)*,

וואָרעם עס איז אַ האָלץ וואָס מע האָט פֿון וואַלד אויסגעהאַקט,
vorem es iz a holts vos me hot fun vald oisgehakt
for it is a wood that one has from forest chiseled out

the ma'aseh *(handiwork)* of the hands of the charash *(workman, artisan)*, with the axe.

דאָס ווערק פֿון אַ מיינסטערס הענט מיט
dos verk fun a mainsters hent mit
the work of a craftsman's hands with

דער הובל .
der hubl
the plane

[4] They deck it with kesef and with zahav;

ד מיט זילבער און מיט גאָלד באַשיינט מען עס,
es men basheint gold mit un zilber mit
it one adorned gold with and silver with

they fasten it with nails and with hammers,

מיט נעגל און מיט האַמערס באַפעסטיקט מען עס,
es men bafestikt hamers mit un negl mit
it one fastened hammers with and nails with

that it topple not.

עס זאָל זיך נישט וואַקלען.
vaklen nisht zich zol es
totter not self shall it

[5] They are upright as the tomer *(palm tree)*,

ה ווי אַ שרעקפֿויגל אין אַ פּלוצערפֿעלד זיַנען זיי ,
zei zainen plutserfeld a in shrekfoigl a vi
they are cucumber field a in scarecrow a like

but speak not;

און זיי קענען נישט רעדן;
redn nisht kenen zei un
speak not can they and

they must needs be carried,

טראָגן מוזן זיי געטראָגן ווערן ,
vern getrogn zei muzn trogn
become carried they must bear

because they cannot go.

ווייַל זיי קענען נישט שפּרייַזן .
shpraizn nisht kenen zei vail
stride not can they because

Be not afraid of them;

איר זאָלט נישט מורא האָבן פֿאַר זיי ,
zei far hobn moire nisht zolt ir
them before have fear not shall you

for they cannot do rah,

וואָרעם זיי קענען נישט בייז טאָן,
ton beiz nisht kenen zei vorem
do evil not can they for

neither also is it in them to do tov.

און אויך גוטס טאָן איז נישטאָ אין זיי .
zei in nishto iz ton guts oich un
them in not is do good also and

[6] Forasmuch as there is none like unto Thee, Hashem;

ו נישטאָ דיַין גלייַכן , ה ,
Hashem glaichn dain nishto
Hashem like your there is not

Thou art gadol, and Thy Shem is gadol in gevurah.

גרויס ביסטו , און גרויס איז דיַין נאָמען אין גבֿורה .
gevure in nomen dain iz grois un bistu grois
might in name your is great and are you great

[7] Who would not fear thee, O Melech HaGoyim?

ז ווער זאָל דיך נישט פֿאָרכטן , קיניג פֿון
fun kinig forchtn nisht dich zol ver
of king be in dread not you(SG) shall who

די פֿעלקער?
felker di
nations the

For this is Thy due;

פֿאַר וואָר, דיר קומט עס,
es kumt dir vor far
it comes you(SG) truly for

forasmuch as among all the chachamim of the Goyim,

וואָרעם צווישן אַלע קליגסטע פֿעלקער,
felker kligste ale tsvishn vorem
nations wise all among because

and in kol malchut of them,

און אין אַל זייער מלוכה ,
meluche zeyer al in un
kingdom their all in and

there is none like unto Thee.

איז נישטאָ דיַין גלייַכן .
glaichn dain nishto iz
equal your there is not is

[8] But they are altogether stupid and foolish;

ח און אַלע אין אינעם זײַנען זיי פֿאַרגרעבט און נאַריש;
narish un fargrebt zei zainen einem in ale un
foolish and stupid they are together in all and

the etz is a musar havalim *(discipline of delusions)*.

אַ נישטיקע לערנונג , אַ האָלץ איז דאָס.
dos iz holts a lernung nishtike a
this is wood a instruction worthless a

[9] Hammered kesef is brought from Tarshish,

ט זילבערבלעך פֿון תַּרְשִׁישׁ געבראַכט,
gebracht Tarshish fun zilberblech
brought Tarshish from silver plates

and zahav from Uphaz,

און גאָלד פֿון אוּפָּז ,
Ufaz fun gold un
Uphaz from gold and

the ma'aseh *(work)* of the charash *(artisan)*,

די אַרבעט פֿון אַ מײַנסטער ,
mainster a fun arbet di
master craftsman a of work the

and of the hands of the goldsmith;

און אַ שמעלצערס הענט ;
hent shmeltsers a un
hands metalsmith's a and

blue and purple is their clothing;

בלאָ און פֿורפּל איז זייער מלבוש ,
malbesh zeyer iz purpl un blo
clothing their is purple and blue

they are all the ma'aseh *(work)* of skillful men.

די אַרבעט פֿון קינצלער זײַנען זיי אַלע.
ale zei zainen kintsler fun arbet di
all they are skilled craftsmen of work the

[10] But Hashem is the Elohim Emes,

י אָבער ה׳ אלקים איז דער אמתער ג-ט,
G-t emeser der iz Elokim Hashem ober
G-d true the is G-d Hashem but

He is the Elohim Chayyim, and the Melech Olam;

ער איז דער אלקים חַיִּים , און דער אייביקער קיניג ;
kinig eibiker der un cheim Elokim der iz er
king eternal the and the living G-d the is he

at His wrath ha'aretz shall tremble,

פֿון זײַן כּעס ציטערט די ערד ,
erd di tsitert kaas zain fun
earth the trembles anger his from

and the Goyim shall not be able to endure His indignation.

און פֿעלקער קענען נישט אויסהאַלטן זײַן צאָרן .
tsorn zain oishaltn nisht kenen felker un
anger his endure not can nations and

[11] Thus shall ye say unto them: The g-ds that have not made the heavens and the earth, even they shall perish from the earth, and min techot *(from under)* these heavens.

יא אַזוי זאָלט איר זאָגן צו זיי : די ג-טער וואָס האָבן די הימלען
himlen di hobn vos g-ter di zei tsu zogn ir zolt azoi
heavens the have that g-ds the them to say you shall thus

און די ערד נישט געמאַכט, וועלן אונטערגיין פֿון דער ערד און פֿון
fun un erd der fun untergein veln gemacht nisht erd di un
from and earth the from perish will made not earth the and

אונטער די דאָזיקע הימלען .
himlen dozike di unter
heavens these the under

[12] He hath made eretz by His ko'ach,

יב ער האָט געמאַכט די ערד מיט זײַן כּוח ,
koiech zain mit erd di gemacht hot er
strength his with earth the made has he

He hath established the tevel *(world)* by His chochmah,

באַפֿעסטיקט די וועלט מיט זײַן חכמה ,
chochme zain mit velt di bafestikt
wisdom his with world the established

and hath stretched out Shomayim by His understanding.

און מיט זײַן פֿאַרשטאַנדיקייט די הימלען פֿאַרשפּרייט.
farshpreit himlen di farshtandikeit zain mit un
spread out heavens the understanding his with and

[13] When He uttereth His voice,

ג בְיַים קוֹל פֿון זיין דונערן
dunern zain fun kol baim
thunder his of voice at the

there is a multitude of mayim in Shomayim,

ווערט אַ פֿילקייט פֿון וואַסער אין הימל ;
himel in vaser fun filkeit a vert
heaven in water of abundance an shall be

and He causeth the clouds to ascend from the ends of ha'aretz;

און ער ברענגט אויף וואָלקן פֿון עק פֿון דער ערד ;
erd der fun ek fun volken oif brengt er un
earth the of end from clouds up bring he and

He maketh lightnings with matar *(rain)*,

ער מאַכט בליצן צום רעגן,
regn tsum blitsn macht er
rain for the lightning makes he

and bringeth forth the ruach *(wind)* out of His Otzerot.

און ציט אַרויס פֿון זיינע שפּייכלערס דעם ווינט .
vint dem shpaichlers zaine fun arois tsit un
wind the storehouses his from out draws and

[14] Kol Adam is stupid in his da'as;

יד איטלעכער מענטש איז פֿאַרגרעבט, אָן פֿאַרשטאַנד ,
farshtand on fargrebt iz mentsh itlecher
understanding without stupid is man every

every goldsmith is shamed by the pesel *(idol)*;

איטלעכער שמעלצער ווערט צו שאַנד פֿון דעם געץ;
gets dem fun shand tsu vert shmeltser itlecher
idol the from shame to shall be goldsmith every

for his nesekh *(molten image)* is sheker,

וואָרעם פֿאַלש איז זיין געגאָסענער אָפּגאָט,
opgot gegosener zain iz falsh vorem
idol molten his is false for

and there is no ruach in them.

און קיין אָטעם איז אין זיי נישטאָ.
nishto zei in iz otem kein un
not them in is breath any and

[15] They are hevel *(vanity)*, and the ma'aseh of delusion;

טו נישטיק זיינען זיי , אַ ווערק פֿון פֿאַרפֿירעניש;
farfirenish fun verk a zei zainen nishtik
delusion of work a they are worthless

in the time of their pekudat *(punishment)* they shall perish.

אין דער צייט פֿון זייער רעכנשאַפֿט וועלן זיי אונטערגיין.
untergein zei veln rechnshaft zeyer fun tsait der in
perish they will reckoning their of time the in

[16] The chelek of Ya'akov is not like them;

טז נישט ווי די דאָזיקע איז דער חלק פֿון יעקבֿ ;
Yaakov fun chelek der iz dozike di vi nisht
Yaakov of portion the is these the like not

for the Yotzer HaKol *(Creator of All)* is He;

וואָרעם ער איז דער באַשעפֿער פֿון אַלץ ,
alts fun Beshefer der iz er vorem
everything of Creator the is he for

and Yisroel is the shevet *(rod)* of His nachalah;

און ישׂראֵל איז דער שבֿט פֿון זיין אַרב ;
arav zain fun sheyvet der iz Yisroel un
inheritance his of tribe the is Yisroel and

Hashem Tzva'os Shmo.

ה צְבָאוֹת איז זיין נאָמען .
nomen zain iz Tseva'ot Hashem
name his is of hosts Hashem

[17] Gather up thy gear [for Exile] meEretz *(from the Land)*,

יז קלייב אויף פֿון דער ערד דיין בינטל ,
bintel dain erd der fun oif klaib
bundle your earth the from up gather

O besieged inhabitant.

דו וואָס זיצסט אין באַלעגערונג.
balegerung in zitsst vos du
siege in sit who you

[18] For thus saith Hashem:

יח וואָרעם אַזוי האָט ה גענאָגט:
gezogt Hashem hot azoi vorem
said Hashem has thus for

Behold, I will sling out the inhabitants of HaAretz at this time,

זע, איך שלײַדער אַרויס דאָס מאָל די באַווויינער
bavoiner di mol dos arois shlaider ich ze
inhabitants the time this out sling I see

פֿון לאַנד,
land fun
land of

and will bring distress upon them, so that find they may.

און וועל זיי צודריקן, כּדי זיי זאָלן דערשפּירן.
dershpirn zoln zei kedei tsudrikn zei vel un
feel shall they so that distress them will and

[19] Oy li *(woe is me)* for my disaster!

[יט] וויי מיר אויף מײַן ברעכ!
broch main oif mir vei
break my on me woe

My wound is grievous;

שוואַר איז מײַן ווונד!
vund main iz shver
wound my is severe

but I said: Truly this is a sickness,

און איך האָב געוואָסט געזאָגט: אַ קראַנקשאַפֿט נאָר איז דאָס,
dos iz nor krankshaft a gezogt gevest hob ich un
this is only sickness a said indeed have I and

and I must bear it.

און איך וועל זי אַריבערטראָגן.
aribertrogn zi vel ich un
bear it will I and

[20] My ohel is destroyed,

[כ] מײַן געצעלט איז פֿאַרווויסט,
farvist iz getselt main
laid waste is tent my

and all my tent cords are broken;

און אַלע מײַנע שטריק זײַנען צעריסן,
tserisn zainen shtrik maine ale un
torn are cords my all and

my banim are gone forth of me, and are no more;

מײַנע קינדער זײַנען אַרויס פֿון איר און זײַנען ניטאָ.
nito zainen un ir fun arois zainen kinder maine
there is not are and her from gone out are children my

there is none to pitch any more my ohel,

נישטאָ ווער זאָל אויספֿרייטן ווידער מײַן געצעלט,
getselt main vider oisshpreitn zol ver nishto
tent my again spread out shall who not

and to hang up my tent curtains.

און ווער זאָל אויפֿציען מײַנע פֿאָרהאַנגען.
forhangen maine oiftsien zol ver un
curtains my set up shall who and

[21] For the ro'im *(shepherds, pastors)* are become stupid,

[כא] וואָרעם פֿאַרגרעבט זײַנען די פּאַסטוכער,
pastucher di zainen fargrebt vorem
shepherds the are stupid because

and inquire not of Hashem;

און ה׳ האָבן זיי נישט געזוכט;
gezucht nisht zei hobn Hashem un
sought not they have Hashem and

therefore they have not prospered,

דערום האָב זיי נישט באַגליקט,
baglikt nisht zei hob derum
prospered not they have therefore

and all their flock has been scattered.

און זייער גאַנצע סטאַדע איז צעשפּרייט געוואָרן.
gevorn tseshpreit iz stade gantse zeyer un
having become scattered is flock whole their and

[22] Hinei, the noise! The report is come,

[כב] הער! אַ הערונג קומט,
kumt ot herung a horch
comes here hearing a listen

and a great commotion out of Eretz Tzafon,

און אַ גרויסער רעש פֿון צפֿון-לאַנד,
tsofn-land fun raash groiser a un
north-land from noise great a and

to make the towns of Yehudah desolate,

צו מאַכן די שטעט פֿון יהודה אַ וויסטענישׁ,
vistenish a Yehudah fun shtet di machn tsu
desolation a Yehudah of cities the make to

and a haunt of jackals.

אַ ווינונג פֿון שאַקאַלן.
shakaln fun voinung a
jackals of dwelling a

[23] Hashem, I know that the derech of adam *(man)* is not in himself;

כג איך וויס, ה׳ אַז נישט בײַם מענטשן
mentshn baim nisht az Hashem veis ich
man by the not that Hashem know I

איז זײַן וועג,
veg zain iz
way his is

it is not in man that walketh to direct his steps.

נישט בײַם מענטשן איז גייענדיק צו לענקען זײַן טריט.
trit zain lenken tsu geyendik iz mentshn baim nisht
feet his direct to going is man by the not

[24] Hashem, correct me, but with mishpat;

כד שטראָף מיך, ה׳, אָבער מיט גערעכטיקייט,
gerechtikeit mit ober Hashem mich shtrof
justice with but Hashem me discipline

not in Thine anger, lest Thou bring me to nothing.

נישט אין דײַן צאָרן, כּדי זאָלסט
zolst kedei tsorn dain in nisht
you(SG) should lest anger your in not

מיך נישט פֿאַרמינערן.
farminern nisht mich
diminish not me

[25] Pour out Thy fury upon the Goyim that know Thee not,

כה גיס אויך דײַן גרימצאָרן אויף די פֿעלקער וואָס
vos felker di oif grimtsorn dain oich gis
that nations the on wrath your also pour

קענען דיך נישט,
nisht dich kenen
not you(SG) know

and upon the mishpekhot that call not on Shimecha *(Thy Name)*;

און אויף די משפּחות וואָס רופֿן נישט דײַן נאָמען,
nomen dain nisht rufn vos mishpoches di oif un
name your not call that families the on and

for they have eaten up Ya'akov,

וואָרעם פֿאַרצערט האָבן זיי יעקבֿ,
Yaakov zei hobn fartsert vorem
Yaakov they have devoured because

and devoured him, and consumed him,

יאָ, אים פֿאַרצערט און אים פֿאַרלענדט,
farlendt im un fartsert im yo
consumed him and devoured him yes

and have made his habitation desolate.

און זײַן ווינונג פֿאַרוויסט.
farvist voinung zain un
laid waste dwelling his and

11 The Davar that came to Yirmeyah from Hashem saying:
[2] Hear ye the Divrei HaBrit Hazot, and speak unto the Ish Yehudah, and to the inhabitants of Yerushalayim; [3] And say thou unto them, Thus saith Hashem

יא דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהון פֿון ה׳,
Hashem fun Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
Hashem from Yirmeyahu to having been is which word the

ב אַזוי צו זאָגן: הערט די ווערטער פֿון דעם דאָזיקן ברית,
bris dozikn dem fun verter di hert zogn tsu azoi
covenant this the from words the hear say to so

און איר זאָלט רעדן צו מענער פֿון יהודה, און צו די באַווינער
bavoiner di tsu un Yehudah fun mener di tsu redn zolt ir un
inhabitants the to and Yehudah of men the to speak shall you and

ג פֿון ירושלַיִם, און זאָלסט זאָגן צו זיי: אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi zei tsu zogn zolst un Yerushalayim fun
said has thus them to say you(SG) must and Yerushalayim of

ה אלוקי ישְׂרָאֵל: פַּארשאָלטן דער מאַן וואָס וועט נישט צוהערן
tsuhern nisht vet vos man der farsholten Yisroel Elokei Hashem
listen not will who man the cursed Yisroel the G-d of Hashem

די וועלכער פֿון דעם דאָזיקן ברית, ד וואָס איך האָב באַפֿוילן
bafoiln hob ich vos bris dozikn dem fun verter di
commanded have I that which covenant this the of words the

אײַערע עלטערן אין דעם טאָג וואָס איך האָב זיי אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד
land fun aroisgetsoign zei hob ich vos tog dem in eltern aiere
land from brought out them have I that day the in fathers your

מִצרַיִם, פֿון דעם אייַזנשמעלצאויוון, אַזוי צו זאָגן: הערט צו מײַן
main tsu hert zogn tsu azoi aiznshmeltsoivn dem fun Mitsrayim
my to listen say to so iron-smelting furnace the from Egypt

קוֹל; און איר זאָלט זיי טאָן, אַזוי ווי אַלץ וואָס איך באַפֿעל אײַך:
aich bafel ich vos alts vi azoi ton zei zolt ir un kol
you command I that everything as so do them shall you and voice

און איר וועט מיר זײַן צום פֿאָלק, און איך וועל אײַך זײַן צום אלקים;
Elokim tsum zain aich vel ich un folk tsum zain mir vet ir un
G-d to the be you will I and people to the be me will you and

ה כּדי מקיים צו זײַן די שבֿועה וואָס איך האָב געשוואָרן
geshvorn hob ich vos shvue di zain tsu mekayem kedei
sworn an oath have I that oath the be to fulfill in order to

אײַערע עלטערן, זיי צו געבן אַ לאַנד וואָס פֿליסט מיט מילך און האָניק,
honik un milch mit flist vos land a gebn tsu zei eltern aiere
honey and milk with flows that land a give to them fathers your

אַזוי ווי היינטיקן טאָג. האָב איך געענטפֿערט און געזאָגט: אָמן, ה!
Hashem Omein gezogt un geentfert ich hob tog haintikn vi azoi
Hashem amen said and answered I have day today's as thus

ו און ה האָט צו מיר געזאָגט: רוף אויס די אַלע וועלכער אין
in verter ale di ois ruf gezogt mir tsu hot Hashem un
in words all the out call said me to has Hashem and

די שטעט פֿון יהודה, און אין די גאַסן פֿון ירושָלַיִם, אַזוי
azoi Yerushalayim fun gasn di in un Yehudah fun shtet di
thus Yerushalayim of streets the in and Yehudah from cities the

צו זאָגן: הערט די וועלכער פֿון דעם דאָזיקן ברית, און איר זאָלט
zolt ir un bris dozikn dem fun verter di hert zogn tsu
shall you and covenant this the of words the hear say to

זיי טאָן. ז וואָרעם וואָרנענען האָב איך געווארנט אײַערע עלטערן פֿון
fun eltern aiere gevornt ich hob vorenen vorem ton zei
from fathers your warned I have warning because do them

דעם טאָג וואָס איך האָב אײַך אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם, ביז
biz Mitsrayim land fun oifgebracht aich hob ich vos tog dem
until Egypt land from brought up you have I that day the

אויף היינטיקן טאָג, נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד געווארנט, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi gevornt nochanand un nochanand tog haintikn oif
say to so warned continually and continually day today's on

הערט צו מײַן קוֹל. ח אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט, און נישט
nisht un tsugehert nisht hobn zei ober kol main tsu hert
not and paid heed not have they but voice my to pay heed

צוגעניגט זייער אויערן, און זיי זײַנען געגאַנגען איטלעכער אין דער
der in itlecher gegangen zainen zei un oiern zeyer tsugenaigt
the in each one having gone are they and ears their inclined

אײַנגעשפּאַרטקייט פֿון זייער בייזן האַרצן, און איך האָב געבראַכט
gebracht hob ich un hartsn beizn zeyer fun aingeshpartkeit
brought have I and heart evil their of the stubborn inclinations

Elohei Yisroel; Arur *(cursed)* be the ish that obeyeth not the Divrei HaBrit Hazot, [4] Which I commanded Avoteichem in the day that I brought them forth out from Eretz Mitzrayim, from the kur habarzel *(the furnace of iron)*, saying, Obey My voice, and do all which I command you; so shall ye be My people, and I will be your Elohim; [5] That I may perform the shevuah *(oath)* which I have sworn unto Avoteichem to give them an Eretz zavat cholov udevash as it is this day. Then answered I, and said, Omein, Hashem.

[6] Then Hashem said unto me, Proclaim all these Devarim in the towns of Yehudah, and in the streets of Yerushalayim, saying, Hear ye the Divrei HaBrit Hazot, and do them. [7] For I earnestly warned Avoteichem in the day that I brought them up out of Eretz Mitzrayim, even unto this day, rising early and warning, saying, Obey My voice. [8] Yet they obeyed not, nor inclined their ozen *(ear)*, but walked every one in the sherirut *(stubbornness)* of their lev harah; therefore I brought upon them all

the Divrei HaBrit Hazot, which I commanded them to do; but they did them not.

[9] And Hashem said unto me: A kesher *(conspiracy)* is found among the Ish Yehudah, and among the inhabitants of Yerushalayim. [10] They are turned back to the avonot Avotam HaRishonim, which refused to hear My words; and they went after elohim acherim to serve them; Bais Yisroel and Bais Yehudah have broken My Brit which I cut with Avotam. [11] Therefore thus saith Hashem, Look! I will bring ra'ah *(evil, disaster)* upon them, which they shall not be able to escape; and though they shall cry out unto Me, I will not pay heed unto them. [12] Then shall the towns of Yehudah and inhabitants of Yerushalayim go, and cry out unto the elohim unto whom they offer ketoret; but they shall not save them at all in the time of their ra'ah *(disaster)*. [13] For as many as the mispar *(number)* of thy towns were thy elohim, O Yehudah; and according to the mispar *(number)* of the streets of Yerushalayim have ye set up mizbechot to that boshet *(shameful)*, even mizbechot to burn ketoret unto Ba'al.

אויף זיי אַלע ווערטער פון דעם דאָזיקן ברית , וואָס איך האָב זיי
zei hob ich vos bris dozikn dem fun verter ale zei oif
them have I that covenant this the of words all them upon

באַפוילן צו טאָן, און זיי האָבן נישט געטאָן.
geton nisht hobn zei un ton tsu bafoiln
done not have they and do to commanded

ט און ה האָט צו מיר געזאָגט: אַ בונט געפֿינט זיך בײַ די
di bai zich gefint bunt a gezogt mir tsu hot Hashem un
the by self finds conspiracy a said me to has Hashem and

מענער פון יהודה , און בײַ די באַווויינער פון ירושָלַיִם . י זיי
zei Yerushalayim fun bavoiner di bai un Yehudah fun mener
they Yerushalayim of inhabitants the by and Yehudah of men

האָבן זיך אומגעקערט צו די זינד פון זייערע אורעלטערן, וואָס האָבן
hobn vos ureltern zeyere fun zind di tsu umgekert zich hobn
have who ancestors their of sin the to returned selves have

נישט געוואָלט צוהערן מײַנע ווערטער; און זיי זײַנען געגאַנגען
gegangen zainen zei un verter maine tsuhern gevolt nisht
having gone are they and words my to heed wanted not

נאָך פֿרעמדע ג-טער זיי צו דינען; פֿאַרשטערט האָבן דאָס הויז פון
fun hoiz dos hobn farshtert dinen tsu zei g-ter fremde noch
of house the have broken serve to them g-ds foreign after

יִשְׂרָאֵל און דאָס הויז פון יהודה מײַן ברית וואָס איך האָב
hob ich vos bris main Yehudah fun hoiz dos un Yisroel
have I that covenant my Yehudah of house the and Yisroel

געשלאָסן מיט זייערע עלטערן. יא דערום האָט ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum eltern zeyere mit geshlosn
said so Hashem has therefore fathers their with made

זע , איך ברענג אויף זיי אַן אומגליק וואָס זיי וועלן פון אים נישט
nisht im fun veln zei vos umglik an zei oif breng ich ze
not it from will they that calamity a them upon bring I behold

קענען אַרויסגיין, און זיי וועלן שרײַען צו מיר, און איך וועל נישט
nisht vel ich un mir tsu shraien veln zei un aroisgein kenen
not will I and me to cry out will they and go out be able to

צוהערן צו זיי . יב און די שטעט פון יהודה און די באַווויינער
bavoiner di un Yehudah fun shtet di un zei tsu tsuhern
inhabitants the and Yehudah of cities the and them to pay heed

פון ירושָלַיִם וועלן גיין און וועלן שרײַען צו די ג-טער וואָס זיי
zei vos g-ter di tsu shraien veln un gein veln Yerushalayim fun
they that g-ds the to cry out will and go will Yerushalayim of

רייכערן צו זיי , אָבער העלפֿן וועלן זיי נישט העלפֿן, אין דער
der in helfn nisht zei zei veln helfn ober zei tsu reichern
the in help not them they will help but them to burn incense

צײַט פון זייער אומגליק. יג ווארעם אַזוי ווי די צאָל פון דײַנע שטעט
shtet daine fun tsol di vi azoi vorem umglik zeyer fun tsait
cities your of number of the as so because calamity their of time

זײַנען דײַנע ג-טער, יהודה , און אַזוי ווי די צאָל פון די גאַסן
gasn di fun tsol di vi azoi un Yehudah g-ter daine zainen
streets the of number of the as so and Yehudah g-ds your are

, ירושָלַיִם האָט איר געמאַכט מזבחות צו שאַנדגעצן
shandgetsn tsu mizbeyches gemacht ir hot Yerushalayim fun
shameful idols to altars made you has Yerushalayim of

מזבחות פַּאַר רייכערן צו בַּעַל.
Baal tsu reichern far mizbeyches
Ba'al to burn incense for altars

יד און דו , זאָלסט נישט מתפלל זיין פַאַר דעם דאָזיקן פֹאָלק ,
folk dozikn dem far zain mispalel nisht zolst du un
people this the for be praying not you(SG) must you and

און נישט אויפֿהייבן אַ געשרייַ און אַ תּפֿילה פַאַר זיי . וואָרעם איך
ich vorem zei far tfile a un geshrei a oifheibn nisht un
I because them for prayer a and cry a lift up not and

הער נישט צו בעת זיי רופֿן צו מיר פֿון וועגן זייער אומגליק .
umglik zeyer vegen fun mir tsu rufn zei beeis tsu nisht her
calamity their account of on me to call they when to not pay heed

טו וואָס טוט מײַן ליבפֿרײַנט אין מײַן הויז , אַז זי באַגייט
bageit zi az hoiz main in libfraint main tut vos
commits she that house my in beloved friend my does what

שענדלעכקייט מיט פֿיל ? און זאָל דורך הייליק פֿלייש דאָס אָפּגעטאָן
opgeton dos fleish heilik durch zol un fil mit shendlechkeit
removed this flesh holy through shall and many with lewdness

וועלן פֿון דיר ? אַז בײַ דײַן שלעכטיקייט, דענצמאָל פֿרייסטו
freistu dentsmol shlechtikeit dain bai az dir fun vern
you rejoice then wickedness your by when you(SG) from become

זיך . טז אַ צוויַגהאַפֿטיקער איילבערטבוים, שיין מיט פֿרוכט פֿײַנע ,
fainer frucht mit shein eilbertboim tsvaighaftiker a zich
fine fruit with beautiful olive tree branching a self

האָט ה געראָפֿן דײַן נאָמען ; אָבער מיט גרויס ליאַרעמגעפילדער
liaremgepilder grois mit ober nomen dain gerufn Hashem hot
tumultuous noice great with but name your called Hashem has

האָט ער אָנגעצונדן אַ פֿײַער דערויף , און זײַנע צווײַגן וועלן צעשטער
tseshter veln tsvaign zaine un deroif faier a ongetsundn er hot
destroyed will branches its and thereon fire a kindled he has

וועלן . יז וואָרעם ה צבֿאות , וואָס האָט דיך געפֿלאַנצט, האָט
hot geflantst dich hot vos Tseva'ot Hashem vorem vern
has planted you(SG) has who of hosts Hashem because become

אָנגעזאָגט שלעכטס אויף דיר , פֿון וועגן דער שלעכטיקייט
shlechtikeit der vegen fun dir oif shlechts ongezogt
wickedness the account of on you(SG) upon evil things pronounced

פֿון דעם הויז פֿון ישׂראל און דעם הויז פֿון יהודה , וואָס זיי האָבן
hobn zei vos Yehudah fun hoiz dem un Yisroel fun hoiz dem fun
have they that Yehudah of house the and Yisroel of house the of

ביַי זיך געטאָן, מיך צו דערצערנען מיט רייכערן צו בַּעַל .
Baal tsu reichern mit dertserenen tsu mich geton zich bai
Ba'al to burn incense with provoke to anger to me done selves by

יח און ה האָט מיך געלאָזט וויסן , און איך וויס ;
veis ich un visen gelozt mich hot Hashem un
know I and know let me has Hashem and

דענצמאָל האָסטו מיר באַווויזן זייערע מעשׂים .
meisim zeyere bavizn mir hostu dentsmol
deeds their shown me have you then

יט און איך בין געווען ווי אַ שאָף אַ מילדע,
milde a shof a vi geven bin ich un
gentle a sheep a like having been am I and

וואָס וועט צו דער שעכטן געפֿירט;
gefirt shechtn der tsu vert vos
guided slaughter the to becomes that

און איך האָב נישט געוווסט
gevust nisht hob ich un
known not have I and

14 Therefore pray not thou for HaAm Hazot, neither lift up a rinnah *(entreaty)* or tefillah on their behalf; for I will not hear them in the time that they cry unto Me for their ra'ah *(disaster)*. 15 What hath My yadid *(beloved)* to do in Mine Bais, seeing she hath with rabbim *(many)* wrought clever [ritual] schemes — can basar kodesh turn away from thee thy disaster, that thou can rejoice? 16 Hashem called thy shem, A green zayit *(olive tree)*, yafeh, and of goodly pri *(fruit)*; with the noise of a great tumult He hath kindled eish upon it, and the branches of it are broken. 17 For Hashem Tzva'os, that planted thee, hath pronounced ra'ah against thee, for the evil of Bais Yisroel and of Bais Yehudah, which they have done against themselves to provoke Me to anger in offering ketoret *(incense)* unto Ba'al.

18 And Hashem hath given me da'as *(knowledge)* of it, and I know it;

then Thou opened my eyes to their deeds.

19 But I was like an innocent keves *(lamb)*

that is brought to the slaughter;

and I knew not that

they had devised machashavot *(plots)* against me,

אַז זיי טראַכטן אויף מיר טראַכטונגען:
trachtungen mir oif trachtn zei az
plans me on think on they that

saying: Let us destroy the etz *(tree)* with the fruit thereof,

לאָמיר אומברענגען דעם בוים מיט זײַן פֿרוכט,
frucht zain mit boim dem umbrengen lomir
fruit its with tree the destroy let us

and let us cut him off from Eretz Chayyim,

און אים פֿאַרשניידן פֿון לאַנד פֿון די לעבעדיקע,
lebedike di fun land fun farshnaidn im un
living the of land from cut off him and

that shmo may be no more remembered.

אַז זײַן נאָמען זאָל מער נישט געדאַכט ווערן.
vern gedacht nisht mer zol nomen zain az
become remembered not more shall name his that

[20] But, Hashem Tzva'os, Shofet Tzedek,

כ און דו ה צבָאוֹת וואָס משפּטסט גערעכט,
gerecht mishpetst vos Tseva'ot Hashem du un
righteously judges who of hosts Hashem you and

that testeth the kelayot *(kidneys)* and the lev,

וואָס פֿרוווסט די נירון און דאָס האַרץ,
harts dos un nirun di pruvst vos
heart the and kidneys the test who

let me see Thy vengeance on them;

לאָמיך זען דײַן נקמה אויף זיי,
zei oif nekome dain zen lomich
them upon vengeance your see let me

for unto Thee have I committed my cause.

ווארעם צו דיר האָב איך אַנטפּלעקט מײַן קריג.
krig main antplekt ich hob dir tsu vorem
complaint my revealed I have you(SG) to because

[21] Therefore thus saith Hashem of the anshei Anatot, that seek thy life, saying, Prophesy not B'Shem Hashem, that thou die not by our yad; [22] Therefore thus saith Hashem Tzva'os, Look! I will punish them; the bochurim shall die by the cherev; their banim and their banot shall die by ra'av *(famine)*; [23] And there shall be no she'erit *(remnant)* of them; for I will bring ra'ah *(evil)* upon the Anshei Anatot, even the year of their visitation.

כא דערום האָט ה אַזוי געזאָגט אויף די לײַט פֿון ענָתות
Anatot fun lait di oif gezogt azoi Hashem hot derum
Anatot of people the about said thus Hashem has therefore

וואָס זוכן דײַן לעבן, אַזוי צו זאָגן: זאָלסט נישט נבֿיאות
nevies nisht zolst zogn tsu azoi lebn dain zuchn vos
prophesy not you(SG) must say to thus life your seek who

זאָגן אין נאָמען פֿון ה, כּדי זאָלסט נישט שטאַרבן פֿון
fun shtarbn nisht zolst kedei Hashem fun nomen in zogn
from die not you(SG) must so that Hashem of name in say

אונדזער האַנט; כב דערום האָט ה צבָאוֹת אַזוי געזאָגט: זע, איך
ich ze gezogt azoi Tseva'ot Hashem hot derum hant undzer
I see said thus of hosts Hashem has therefore hand our

רעכן זיך אָפּ מיט זיי; די יונגעלײַט וועלן שטאַרבן פֿון שווערד,
shverd fun shtarbn veln yungelait di zei mit op zich rechn
sword from die will young men the them with off self reckon

זייערע זין און זייערע טעכטער וועלן שטאַרבן פֿון הונגער. כג און קיין
kein un hunger fun shtarbn veln techter zeyere un zin zeyere
any and famine from die will daughters their and sons their

איבערבלײַבן זאָל צו זיי נישט זײַן, ווארעם איך ברענג אַן אומגליק
umglik an breng ich vorem zain nisht zei tsu zol iberblaib
calamity a bring I because be not them to shall remnant

אויף די לײַט פֿון ענָתות, דאָס יאָר פֿון זייער רעכנשאַפֿט.
rechnshaft zeyer fun yor dos Anatot fun lait di oif
reckoning their of year the Anatot of people the upon

12 Tzaddik art Thou, Hashem,

יב
gerecht vestu blaibn ה, געערעכט ווועסטו בלײַבן
Hashem remain will you(sg) righteous

when I make legal pleading of my case before Thee;

ווען איך זאָל זיך קריגן מיט דיר;
dir mit krign zich zol ich ven
you(SG) with argue self shall I when

yet mishpatim *(justice)* I would speak with Thee:

אָבער געראַטיקייט ווִיל איך רעדן צו דיר :
dir tsu redn ich vil gerechtikeit ober
you(SG) to speak I want justice but

Why doth the Derech Resha'im prosper?

פַֿאַר וואָס איז דער וועג פֿון רשעים מצליך ?
metslich reshoim fun veg der iz vos far
successful wicked ones of way the is what for

Why live they all at ease whose dealings are that of the boged *(traitor, treacherous)*?

פַֿאַר וואָס לעבן רואיק אַלע פֿעלשער
felsher ale ruik lebn vos far
deceivers all peacefully live what for

פַֿאַלשע?
falshe
false

[2] Thou hast planted them, and they take root;

ב פַֿלאַנצט זיי , און זיי וואָרצלען זיך איַן,
ain zich vortselen zei un zei flantst
in selves root they and them plant

they grow, and they bring forth pri;

זיי גייַען אויף און טראָגן פֿרוכטן;
fruchtn trogn un oif geyen zei
fruit bear and up go they

Thou art karov *(near)* in their mouth,

נאָנט ביסטו אין זייער מויל ,
moil zeyer in bistu nont
mouth their in are you near

and rachok *(far)* from their heart.

און ווייַט פֿון זייערע נירן .
nirn zeyere fun vait un
kidneys their from far and

[3] But Thou, Hashem, knowest me;

ג און דו , ה , קענסט מיך ,
mich kenst Hashem du un
me know Hashem you and

Thou hast seen me, and tested mine lev toward Thee;

זעסט מיך , און האָסט געפרוווט מיַן האַרץ צו דיר ;
dir tsu harts main gepruvet host un mich zest
you(SG) toward heart my tested have and me you see

pull them out like tzon for the tevakh *(slaughter)*,

שלעפּ זיי אַוועק ווי שאָף צו דער שחיטה ,
shechite der tsu shof vi avek zei shlep
slaughter the to sheep like away them drag

and prepare them for the Yom Haregah *(Day of Slaughter, Killing)*.

און גיב זיי אָפּ צום טאָג פֿון טייטונג.
teitung fun tog tsum op zei gib un
slaying of day to the up them give and

[4] Ad mosai *(until when)* shall HaAretz mourn,

ד ביז וואַנען וועט טרויערן דאָס לאַנד,
land dos troiern vet vanen biz
land this mourn will when until

and the esev kol hasadeh *(grass of every field)* wither,

און דאָס גראָז פֿון גאַנצן פֿעלד וועט זיַן פֿאַרטריקנט?
fartriknt zain vet feld gantsn fun groz dos un
dry be will field every of grass the and

because of the wickedness of them that dwell therein?

פֿון וועגן דער שלעכטיקייט פֿון די ווויַנער אין איר.
ir in voiner di fun shlechtikeit der vegen fun
it in inhabitants the of wickedness the account of on

The behemot are consumed, and the oph;

זיַנען אומגעקומען בהמות און פֿויגלען;
foiglen un beheimes umgekumen zainen
birds and beasts perished are

because they said: He is blind to our future.

ווייַל זיי האָבן געזאָגט: ער זעט נישט אונדזער סוף.
sof undzer nisht zet er gezogt hobn zei vail
end our not sees he said have they because

[5] If thou hast run with the ragelim *(footmen)*,

ה אויב מיט פֿוסגייער ביסטו געלאָפֿן,
gelofn bistu fusgeyer mit oib
ran are you foot soldiers with if

and they have wearied thee,
און זיי האָבן דיך מיד געמאַכט,
gemacht mid dich hobn zei un
made weary you(SG) have they and

then how canst thou contend with susim?
הינט ווי ווילסטו זיך מיט פֿערד פֿאַרמעסטן?
farmestn ferd mit zich vilstu vi hint
compete horses with self will how now

And if in the eretz shalom thou art complacent,
און ביסטו זיכער אין לאַנד פֿון פֿריד,
frid fun land in zicher bistu un
peace of land in secure are you and

then how wilt thou do in the thickets of the Yarden?
ווי ווועסטו אָבער טאָן אין דעם געוועלד פֿון יַרדן ?
Yarden fun geveld dem in ton ober vestu vi
Yarden of undergrowth the in do but will you(sg) how

[6] For even acheicha *(thy brethren)*, and the bais avicha,
[ו] ווארעם אַפֿילו דיינע ברידער אין דיין פֿאָטערס הויז ,
hoiz foters dain in brider daine afile vorem
house father's your in brothers your even because

even they have dealt treacherously with thee;
אַפֿילו זיי האָבן געפֿעלשט אָן דיר ,
dir on gefelsht hobn zei afile
you(SG) against dealt falsely have they even

even they are in full cry behind thee;
אַפֿילו זיי האָבן דיר נאָכגעשריען מיט אַ פֿולער קעל ;
kel fuler a mit nochgeshrien dir hobn zei afile
throat full a with called after you(SG) have they even

trust them not, though they speak unto thee tovot.
נישט גלויב זיי ווען זיי רעדן גוט צו דיר .
dir tsu gut redn zei ven zei gloib nisht
you(SG) to good speak they when them believe not

[7] I have forsaken Mine Bais,
[ז] איך האָב פֿאַרלאָזן מײַן הויז ,
hoiz main farlozen hob ich
house my forsaken have I

I have abandoned Mine nachalah;
איך האָב אַוועקגעוואָרפֿן מײַן אַרב ;
arav main avekgevorfen hob ich
inheritance my throw away have I

I have given the yedidut nafshi *(the beloved of My soul)*
איך האָב איבערגעגעבן די געליבטע פֿון מײַן זעל
zel main fun gelibte di ibergegebn hob ich
soul my of beloved the given over have I

into the palm of her enemies.
אין דער האַנט פֿון אירע פֿײַנט .
faint ire fun hant der in
enemies her of hand the in

[8] Mine nachalah is unto Me as an aryeh in the ya'ar *(forest)*;
[ח] מײַן אַרב איז מיר געוואָרן ווי
vi gevorn mir iz arav main
like having become to me is inheritance my

אַ לייב אין וואַלד,
vald in leib a
forest in lion a

it roareth out against Me;
זי האָט אויפֿגעהויבן איר קול אויף מיר,
mir oif kol ir oifgehoibn hot zi
me against voice her lifted up has she

therefore have I hated it.
דערום האָב איך זי פֿײַנט געקראָגן.
gekrogn faint zi ich hob derum
got hated her I have therefore

[9] Mine nachalah is unto Me as a speckled bird of prey,
[ט] איז אַ קלויאיקער רויבפֿויגל מײַן אַרב מיר ?
mir arav main roibfoigl kloiiker a iz
to me inheritance my bird of prey speckled a is

the birds of prey round about are against her;
די רויבפֿויגלען זיַנען רונד אַרום איר?
ir arum rund zainen roibfoiglen di
her round around are birds of prey the

גייט זאַמלט אַלע חיות פֿון פֿעלד,
feld fun chayes ale zamlt geit
field of living creatures all gather go

come ye, assemble all the chayyat hasadeh *(beasts of the field)*,

ברענגט זיי אַהער צו עסן.
esen tsu aher zei brengt
eat to here them bring

come to devour.

[10] Ro'im rabbim *(many shepherds)* have destroyed My kerem *(vineyard)*,

י פֿיל פֿאַסטוכער האָבן פֿאַרדאָרבן מײַן ווײַנגאָרטן,
vaingorten main fardorben hobn pastucher fil
vineyard my destroyed have shepherds many

they have trodden My chelek under foot,

צעטרעטן מײַן פֿעלד;
feld main tsetretn
field my trampled

they have made My chelet chemdat *(portion desired)*

זיי האָבן געמאַכט מײַן פֿלוסטיק פֿעלד
feld flustik main gemacht hobn zei
field desirable my made have they

a desolate midbar.

פֿאַר אַ מדבר אַ וויסטער.
vister a midber a far
desolate a desert a for

[11] They have made it desolate,

יא מע האָט עס געמאַכט פֿאַר אַ וויסטעניש,
vistenish a far gemacht es hot me
wasteland a for made it has one

and being desolate it mourneth unto Me;

עס טרויערט צו מיר וויסטערהייט;
visterheit mir tsu troiert es
desolately me to mourns it

kol HaAretz is made desolate,

פֿאַרוויסט איז דאָס גאַנצע לאַנד,
land gantse dos iz farvist
land whole this is laid waste

but no ish taketh it to heart.

וואָרעם קיין מענטש נעמט נישט צום האַרצן.
hartsn tsum nisht nemt mentsh kein vorem
heart to not takes man any for

[12] The plunderers are come upon

יב אויף אַלע הויכע ערטער אין מדבר
midber in erter hoiche ale oif
desert in places high all on

all barren heights in the midbar;

זײַנען פֿאַרוויסטער געקומען ,
gekumen farvister zainen
having come devastators are

for the Cherev Hashem shall devour from the one end of the Eretz even to the other end of HaAretz;

וואָרעם הס שוועבט פֿאַרצערט פֿון עק
ek fun fartsert shverd Hashems vorem
end from consumes sword Hashem's for

לאַנד ביז עק לאַנד,
land ek biz land
land end unto land

no basar shall have shalom.

נישטאָ קיין פֿריד פֿאַר קיין לייַב.
laib kein far frid kein nishto
body any for peace any there is not

[13] They have sown chittim *(wheat)*, but shall reap kotzim *(thorns)*;

יג זיי האָבן געזייט ווייץ , און דערנער געשניטן,
geshnitn derner un veits gezeit hobn zei
reaped thorns and wheat planted have they

they have tired themselves out, but shall not profit;

זיך געפלאָגט – קיין נוץ נישט געבראַכט;
gebracht nisht nuts kein geplogt zich
brought not profit any afflicted selves

and they shall be ashamed of your harvests

דערום שעמט אייַך מיט אייַערע תּבֿואות,
tvues aiere mit aich shemt derum
crops your with yourselves shame therefore

because of the Charon Af Hashem *(burning furious wrath of* Hashem).

[14] Thus saith Hashem concerning all Mine evil shchenim *(neighbors)*, that touch the nachalah which I have caused My people Yisroel to inherit: See, I will uproot them out of their adamah, and uproot the Bais Yehudah from among them. [15] And it shall come to pass, after that I uproot them I will return, and have rachamim *(compassion)* on them, and will bring them back again, every ish to his nachalah, and every ish to his eretz. [16] And it shall come to pass, if they will diligently learn the darkhei Ami *(ways of My people)*, to swear in My Shem, As Hashem liveth; even as they taught My people to make avowal in Ba'al; then shall they be built up in the midst of My People. [17] But if they will not obey, I will utterly uproot and destroy that Goy *(Nation)*, saith Hashem.

13 Thus saith Hashem unto me, Go and buy thee a linen ezor *(belt)* and put it around thy waist, and put it not in mayim. [2] So I bought the ezor *(belt)* according to the Devar Hashem, and put it around my waist. [3] And the Devar Hashem came unto me the second time, saying, [4] Take the ezor that thou hast bought, which is around thy

פֹּון וועגן דעם גרימצאָרן פֹּון ה .
Hashem fun grimtsorn dem vegen fun
Hashem of wrath the account of on

יד אַזוי האָט ה געזאָגט – אויף אַלע מײַנע בייזע שכנים ,
shecheynim beize maine ale oif gezogt Hashem hot azoi
neighbors evil my all upon said Hashem has thus

וואָס רירן אָן די אַרב וואָס איך האָב געמאַכט אַרבן מײַן
main arben gemacht hob ich vos arav di on rirn vos
my inherit made have I that inheritance the upon touch who

פֹּאָלק יִשְׂרָאֵל: זע , איך רײַס זיי אויס פֹּון זייער ערד , און דאָס הויז
hoiz dos un erd zeyer fun ois zei rais ich ze Yisroel folk
house the and land their from out them tear I see Yisroel people

פֹּון יהודה וועל איך אויסרײַסן פֹּון צווישן זיי . טו און עס וועט זײַן ,
zain vet es un zei tsvishn fun oisraisn ich vel Yehudah fun
be will it and them among from tear out I will Yehudah of

נאָכדעם ווי איך רײַס זיי אויס וועל איך זיי ווידער דערבאַרעמען , און
un derbaremen vider zei ich vel ois zei rais ich vi nochdem
and have mercy again them I will out them tear I as after

וועל זיי אומקערן איטלעכן צו זײַן נחלה , און איטלעכן צו זײַן
zain tsu itlechn un nachle zain tsu itlechn umkeren zei vel
his to each and inheritance his to each return them will

לאַנד. טז און עס וועט זײַן , אויב לערנען וועלן זיי לערנען די וועגן פֹּון מײַן
main fun vegen di lernen zei veln lernen oib zain vet es un land
my of ways the learn they will learn if be will it and land

פֹּאָלק , צו שווערן בײַ מײַן נאָמען : אַזוי ווי ה לעבט! אַזוי ווי זיי
zei vi azoi lebt Hashem vi azoi nomen main bai shvern tsu folk
they as so lives Hashem as so name my by swear to people

האָבן געלערנט מײַן פֹּאָלק צו שווערן בײַ בַּעַל , אַזוי וועלן זיי געבויט
geboit zei veln azoi Baal bai shvern tsu folk main gelernt hobn
built they will so Ba'al by swear to people my taught have

ווערן צווישן מײַן פֹּאָלק . יז אויב אָבער זיי וועלן נישט צוהערן , וועל איך
ich vel tsuhern nisht veln zei ober oib folk main tsvishn vern
I will listen not will they but if people my among become

אויסרײַסן יענע אומה , אויסרײַסן און אונטערברענגען, זאָגט ה .
Hashem zogt unterbrengen un oisraisn ume yene oisraisn
Hashem declares destroy and tear out nation that tear out

יג אַזוי האָט ה צו מיר געזאָגט: גיי און זאָלסט דיר
dir zolst un gei gezogt mir tsu Hashem hot azoi
yourself you(SG) must and go said me to Hashem has thus

קויפֿן אַ פּלאַקסענעם גאַרטל, און אים אָנטאָן אויף דײַנע לענדן, און
un lendn daine oif onton im un gartel flaksenem a koifn
and loins your on put on it and belt linen a buy

אין וואַסער זאָלסטו אים נישט לאָזן קומען . ב האָב איך געקויפֿט דעם גאַרטל
gartel dem gekoift ich hob kumen lozn nisht im zolstu vaser in
belt the bought I have come let not it shall you water in

אַזוי ווי דאָס וואָרט פֹּון ה , און אָנגעטאָן אויף מײַנע לענדן. ג און
un lendn maine oif ongeton un Hashem fun vort dos vi azoi
and loins my on put on and Hashem of word the as so

דאָס וואָרט פֹּון ה איז געווען צו מיר אַ צווייט מאָל, אַזוי צו
tsu azoi mol tsveit a mir tsu geven iz Hashem fun vort dos
to so time second a me to having been is Hashem of word the

זאָגן : ד נעם דעם גאַרטל וואָס דו האָסט געקויפֿט, וואָס אויף דײַנע לענדן,
lendn daine oif vos gekoift host du vos gartel dem nem zogn
loins your on that bought have you that belt the take say

אוֹן שטיי אויף, גיי דיר קיין פְּרָת , אוֹן באַהאַלט אים דאָרטן
dortn im bahalt un Parat kein dir gei oif shtei un
there it hide and Euphrates to yourself go up stand and

אין אַ שפּאַלט פֿון פֿעלדז. ה בין איך געגאַנגען אוֹן האָב אים באַהאַלטן אין
in bahaltn im hob un gegangen ich bin feldz fun shpalt a in
in hidden it have and having gone I am rock of cleft a in

פְּרָת אַזוי ווי ה האָט מיר באַפֿוילן . ו אוֹן עס איז געווען
geven iz es un bafoiln mir hot Hashem vi azoi Parat
having been is it and commanded me has Hashem as so Euphrates

צום סוף פֿון פֿיל טעג, האָט ה צו מיר געזאָגט: שטיי אויף, גיי
gei oif shtei gezogt mir tsu Hashem hot teg fil fun sof tsum
go up stand said me to Hashem has days many of end to the

קיין פְּרָת , אוֹן נעם אַרויס פֿון דאָרטן דעם גאַרטל, וואָס איך האָב
hob ich vos gartel dem dortn fun arois nem un Parat kein
have I that belt the there from out take and Euphrates to

דיר באַפֿוילן אים דאָרטן צו באַהאַלטן. ז בין איך געגאַנגען קיין
kein gegangen ich bin bahaltn tsu dortn im bafoiln dir
to having gone I am hide to there it commanded you(SG)

פְּרָת , אוֹן האָב אויפֿגעגראָבן, אוֹן אַרויסגענומען דעם גאַרטל פֿון
fun gartel dem aroisgenumen un oifgegorbn hob un Parat
from belt the taken out and dug up have and Euphrates

דעם אָרט וואָס איך האָב אים דאָרטן באַהאַלטן; ערשט דער גאַרטל איז
iz gartel der ersht bahaltn dortn im hob ich vos ort dem
is belt the behold hidden there it have I that place the

געווען פֿאַרדאָרבן, ער האָט נישט געטויגט צו קיין זאַך .
zats kein tsu getoigt nisht hot er fardorben geven
thing any to was good not has it spoiled having been

ח איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven Hashem fun vort dos iz
say to so me to having been Hashem of word the is

ט אַזוי האָט ה געזאָגט: אַזוי וועל איך פֿאַרדאַרבן דעם שטאָלץ פֿון
fun shtolts dem fardorben ich vel azoi gezogt Hashem hot azoi
of pride the mar I will so said Hashem has thus

יהוּדה , אוֹן דעם שטאָלץ פֿון ירוּשָׁלַיִם , דעם גרויסן. י דאָס אַזויקע
dozike dos groisn dem Yerushalayim fun shtolts dem un Yehudah
this the great the Yerushalayim of pride the and Yehudah

בייזע פֿאָלק וואָס ווילן נישט הערן מײַנע וואָרטער, וואָס גייען אין דער
der in geyen vos verter maine hern nisht viln vos folk beize
the in go that words my hear not want that people evil

אײַנגעשפּאַרטקייט פֿון זייער האַרצן, אוֹן זײַנען גענאַנגען נאָך
noch gegangen zainen un hartsn zeyer fun aingeshpartkeit
after having gone are and heart their of the stubborn inclinations

פֿרעמדע ג-טער זיי צו דינען, אוֹן זיך צו בוקן , וועלן
veln zei tsu bukn tsu zich un dinen tsu zei g-ter fremde
will them to bow down to selves and serve to them g-ds foreign

וועלן ווי דער דאָזיקער גאַרטל וואָס טויג נישט צו קיין זאַך . יא וואָרעם
vorem zach kein tsu nisht toig vos gartel doziker der vi vern
for thing any to not good that belt this the like become

אַזוי ווי דער גאַרטל איז באַהעפֿט צו די לענדן פֿון אַ מאַן, אַזוי האָב איך
ich hob azoi man a fun lendn di tsu baheft iz gartel der vi azoi
I have so man a of loins the to joined is belt the as just

באַהעפֿט צו מיר דאָס גאַנצע הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, אוֹן דאָס גאַנצע הויז פֿון
fun hoiz gantse dos un Yisroel fun hoiz gantse dos mir tsu baheft
of house whole this and Yisroel of house whole this me to joined

waist, and arise, go to Parah, and hide it there in a cleft of the rock. 5 So I went, and hid it in Parah, as Hashem commanded me. 6 And it came to pass at the end of yamim rabbim, that Hashem said unto me, Arise, go to Parah, and take the ezor from there, which I commanded thee to hide there. 7 Then I went to Parah, and dug, and took the ezor from the makom where I had hid it; and, hinei, the ezor was marred, it was profitable for nothing.

8 Then the Devar Hashem came unto me, saying, 9 Thus saith Hashem, After this manner will I mar the ga'on Yehudah *(pride of Judah)*, and the great ga'on of Yerushalayim. 10 This evil people, which refuse to listen to My words, which walk in the sherirut *(stubbornness)* of their lev, and walk after elohim acharim, to serve them, and to worship them, shall even be as this ezor, which is good for nothing. 11 For as the ezor has deveykus with the waist of an ish, so have I caused to have deveykus unto Me kol Bais Yisroel and kol Bais Yehudah, saith Hashem; that they might be unto

Me for a People, and for Shem, and for Tehillah, and for Teferet: but they would not hear.

יהוּדה , זאָגט ה , מיר צו זײַן פַֿאַר אַ פֿאָלק , און פַֿאַר אַ נאָמען ,
nomen a far un folk a far zain tsu mir Hashem zogt Yehudah
name a for and people a for be to me Hashem declares Yehudah

און פַֿאַר אַ לויב , און פַֿאַר אַ שיינקייט ; אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט.
tsugehert nisht hobn zei ober sheinkeit a far un loib a far un
paid heed not have they but beauty a for and praise a for and

[12] Therefore thou shalt speak unto them this Davar: Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Every wine jar shall be filled with yayin; and they shall say unto thee, Do we not certainly know that every wine jar shall be filled with yayin?

יב און זאָלסט זאָגן צו זיי דאָס דאָזיקע וואָרט: אַזוי האָט
hot azoi vort dozike dos zei tsu zogn zolst un
has so word this the them to say you(SG) shall and

געזאָגט ה אלוקי יִשׂרָאֵל: יעטוועדער קרוג ווערט אָנגעפֿילט
ongefilt vert krug yetveder Yisroel Elokei Hashem gezogt
filled becomes vessel every Yisroel the G-d of Hashem said

מיט ווײַן . און אַז זיי וועלן זאָגן צו דיר : ווייסן מיר דען נישט
nisht den mir veisn dir tsu zogn veln zei az un vain mit
not then we know you(SG) to say will they if and wine with

ווויל , אַז יעטוועדער קרוג ווערט אָנגעפֿילט מיט ווײַן ? יג זאָלסטו
zolstu vain mit ongefilt vert krug yetveder az voil
shall you wine with filled becomes vessel every that blessed

זאָגן צו זיי : אַזוי האָט ה געזאָגט: זע , איך פֿיל אָן אַלע
ale on fil ich ze gezogt Hashem hot azoi zei tsu zogn
all in fill I see said Hashem has thus them to say

[13] Then shalt thou say unto them, Thus saith Hashem, Behold, I will fill all the inhabitants of HaAretz Hazot, even the melachim that sit upon the kisse Dovid, and the Kohanim, and the Nevi'im, and all the inhabitants of Yerushalayim, with shikkaron *(drunkenness)*.

באַווינער פֿון דעם דאָזיקן לאַנד, און די מלכים וואָס זיצן פֿון
fun zitsn vos mlochim di un land dozikn dem fun bavoiner
of sit that kings the and land this the of inhabitants

דָּוִדן אויף זײַן טראָן , און די כֹּהנים , און די נבֿיאים , און
un neviim di un koyanim di un tron zain oif Dovidn
and prophets the and kohanim the and throne his on Dovid

אַלע באַווינער פֿון ירושָלַיִם , מיט שיכּרות . יד און איך וועל
vel ich un shikrut mit Yerushalayim fun bavoiner ale
will I and drunkenness with Yerushalayim of inhabitants all

[14] And I will dash them one against another, even the avot and the banim together, saith Hashem; I will not pity, nor spare, nor have rachamim, but destroy them.

זיי צעהאַקן איינעם אָן אַנדערן, אי די פֿאָטערס אי די
di i foters di i andern on einem tsehakn zei
the and fathers the both another against one break in pieces them

זין אין איינעם , זאָגט ה ; איך וועל נישט שוינען , און נישט
nisht un shoinen nisht vel ich Hashem zogt einem in zin
not and spare not will I Hashem declares together in sons

דערבאַרעמען, און נישט רחמנות האָבן, זיי נישט אומצוברענגען .
umtsubrengen nisht zei hobn rachmones nisht un derbaremen
to destroy not them have compassion not and have mercy

[15] Hear ye, and give ozen *(ear)*;

טו הערט און לייגט צו דאָס אויער,
oier dos tsu leigt un hert
ear the to place and hear

be not proud:

איר זאָלט אײַך נישט דערהייבן,
derheibn nisht aich zolt ir
exalt not yourselves shall you

for Hashem hath spoken.

ווײַל ה האָט געredt;
geredt hot Hashem vorem
spoken has Hashem because

[16] Give kavod to Hashem Eloheichem,

טז גיט כּבֿוד צו ה אלוקיכם ,
Elokeichem Hashem tsu koved git
your G-d Hashem to honor give

before He cause darkness,

, אײדער עס וועט פֿינצטער ווערן
vern fintster vet es eider
become dark will it before

and before your raglayim stumble

און איידער אײַערע פֿיס וועלן זיך אָפּשלאָגן
opshlogn zich veln fis aiere eider un
stumble selves will feet your before and

upon the dark mountains,

אויף די נאַכטיקע בערג ,
berg nachtike di oif
mountains nighttime the on

and, while ye look for ohr,

און איר וועט האָפֿן אויף ליכט,
licht oif hofn vet ir un
light for wait will you and

He turn it into the tzalmavet *(shadow of death)*,

און ער וועט עס מאַכן צו טויטשאָטן ,
toitshotn tsu machn es vet er un
death shadow to make it will he and

and make it gross darkness.

און פֿאַרקערן אין חושכניש .
choishechnish in farkern un
darkness gloom into turn and

17 But if ye will not listen,

יז און אַז איר וועט דאָס נישט צוהערן ,
tsuhern nisht dos vet ir az un
listen not this will you if and

my nefesh shall weep in secret places

וועט ווײנען אין פֿאַרבאָרגענישׂ מײַן זעל
zel main farborgenish in veinen vet
soul my secret in weep will

for your ga'avah *(pride)*;

פֿון וועגן דער האָפֿערדיקייט,
hoferdikeit der vegen fun
pride the account of on

and mine eye shall weep profusely,

און טרערן וועט טרערן,
trern vet trern un
weep will tears and

and run down with tears,

און צעגיין וועט אין טרערן, מײַן אויג,
oig main trern in vet tsegein un
eye my tears in will melt and

because the Eder Hashem *(Flock of Hashem)* is carried away captive.

וואָס די סטאַדע פֿון ה׳ וועירט געפֿאַנגען.
gefangen vert Hashem fun stade di vos
captured becomes Hashem of flock the that

18 Say unto HaMelech and to the Gevirah *(Queen mother)*,

יח זאָג צו דעם מלך און צו דער מוטער-מלכּה :
muter-malke der tsu un melech dem tsu zog
queen mother the to and king the to say

Humble yourselves, sit down;

זעצט אײַך אַראָפּ נידעריק,
niderik arop aich zetst
low down yourselves sit

for your rule shall come down,

וואָרעם עס האָט אַראָפּגענידערט פֿון אײַער קאָפּ,
kop aier fun aropgenidert hot es vorem
head your from come down has it because

even the ateret *(crown)* of your tiferet *(glory)*.

אײַערע הערליכע קרוין .
kroin herliche aiere
crown glorious your

19 The cities of the Negev shall be shut up,

יט די שטעט פֿון דרום זײַנען פֿאַרשלאָסן,
farshlosn zainen dorem fun shtet di
shut are south of cities the

and none shall open them;

און ניטאָ ווער זאָל עפֿענען;
efenen zol ver nito un
open shall who there is not and

Yehudah shall be all carried away into the Golus,

גאַנץ יהודה איז פֿאַרטריבן געוואָרן ,
gevorn fartriben iz Yehudah gants
having become driven out is Yehudah all

it shall be wholly carried away into the Golus.

. גאַנצן אין געוואָרן פֿאַרטריבן
gantsn in gevorn fartriben
entirety in having become driven out

20 Lift up your eyes, and behold

כ הייבט אויף אײַערע אויגן, און זעט
zet un oign aiere oif heibt
see and eyes your up raise

them that come from the tzafon *(north)*.

; צפֿון פֿון קומען וואָס די
tsofn fun kumen vos di
north from come who the ones

Where is the eder *(flock)* that was given thee,

? געוואָרן געגעבן דיר איז וואָס סטאַדע די איז וווּ
gevorn gegebn dir iz vos stade di iz vu
having become given you(SG) is that flock the is where

thy tzon tiferet?

? דײַנע שאָף שיינע די
daine shof sheine di
your sheep beautiful the

21 What wilt thou say when He appoints over thy leaders

כא וואָס וועסטו זאָגן ווען ער וועט אָנזעצן
onzetsn vet er ven zogn vestu vos
beset will he when say will you(sg) what

, דיר אויף
dir oif
you(SG) upon

those whom thou thyself has taught, to be thy rosh?

פֿאַר אײַנגעווויגט זיי האָסט דו וואָס די
far aingevoint zei host du vos di
for accustomed them have you whom the ones

? דיר איבער פֿירשטן
dir iber firshtn
you(SG) over chieftains

Shall not chavalim *(pangs)* seize thee,

, אָנגענעמען דיך ווייען וועלן ,פֿאַר וואָר
onnemen dich veln veyen vor far
seize you(SG) will pangs truly for

as a woman in travail?

. קינד צו פֿרוי אַ ווי
kind tsu froi a vi
child to woman a like

22 And if thou say in thine lev:

כב און אויב דו וועסט זאָגן אין דײַן האַרצן:
hartsn dain in zogn vest du oib un
heart your in say will you if and

Why come these things upon me?

? פֿאַר וואָס האָט דאָס מיר געטראָפֿן
getrofn mir dos hot vos far
happened me this has what for

For the greatness of thine avon *(iniquity)*

פֿאַר דײַן גרויס זיינד זײַנען אויפֿגעדעקט געוואָרן
gevorn oifgedekt zainen zind grois dain far
become uncovered are sin great your for

, ברעגן דײַנע
bregn daine
borders your

are thy skirts uncovered, and thy heels violated.

. אַנטבלויזט געוואָרן דײַנע טריט
trit daine gevorn antbloizt
steps your become strip

23 Can the Kushi *(Ethiopian)* change his ohr *(skin)*,

כג קען אַ כּושי בײַטן זײַן הויט,
hoit zain baitn Kushi a ken
skin his change Kushi a can

or the namer *(leopard)* his spots?

? אָן אַ לעמפּערט זײַנע פֿלעקן
flekn zaine lempert a un
spots his leopard a and

Then may ye also do tov,

אַזוי קענט איר גוטס טאָן,
azoi kent ir guts ton
so can you good do

that are accustomed to do rah.

איר צוגעווויינטע בייז צו טאָן.
ir tsugevointe beiz tsu ton
you accustomed evil to do

[24] Therefore will I scatter them

כד דערום וועל איך זיי צעשפרייטן ווי שפריי
derum vel ich zei tseshpreitn vi shprei
therefore will I them scatter like chaff

as the chaff driven by the ruach of the midbar.

וואָס פֿאַרגייט פֿאַרן ווינט פֿון מדבר .
vos fargeit faran vint fun midber
that passes away before wind of desert

[25] This is thy goral *(lot)*,

כה דאָס איז דײַן גורל,
dos iz dain goirl
this is your lot

the portion of thy measures from Me,

דײַן צוגעמאָסטענער טייל פֿון מיר,
dain tsugemostener teil fun mir
your measured part from me

saith Hashem;

זאָגט ה' ,
zogt Hashem
declares Hashem

because thou hast forgotten Me,

ווײַל דו האָסט פֿאַרגעסן אָן מיר,
vail du host fargesen on mir
because you have forgotten about me

and trusted in sheker *(falsehood)*.

און זיך פֿאַרזיכערט אויף ליגן.
un zich farzichert oif lign
and self trusted in lies

[26] Therefore will I uncover thy skirts over thy panim,

כו דערום אויפֿדעק איך אויך אויף דײַנע ברעגן
derum oifdek ich oich oif daine bregn
therefore uncover I also on your borders

איבער דײַן פּנים ,
iber dain ponem
over your face

that thy shame may appear.

און געזען ווערן וועט דײַן שאַנד .
un gezen vern vet dain shand
and seen become will your shame

[27] I have seen thine adulteries, and thy neighings,

כז דײַן ניאוף און דײַנע הירזשעס ,
dain niuf un daine hirzhes
your adulteries and your neighings

the lewdness of thy zenut *(whoredom)*,

די שענדלעכקייט פֿון דײַן זנות –
di shendlechkeit fun dain zoines
the lewdness of your harlotry

and thine abominations on the hills in the fields.

אויף די הייכן אין פֿעלד האָב איך געזען דײַנע
oif di heichn in feld hob ich gezen daine
on the heights in field have I seen your

אומווערדיקייטן .
umverdikeitn
abominable practices

Woe unto thee, O Yerushalayim! Wilt thou not be made tahor *(clean)*?

ווויי דיר , ירושָלַיִם , וויסט נישט ריין ווערן !
vei dir Yerushalayim vist nisht rein vern
woe you(SG) Yerushalayim will you not tahor become

Until when?

ביז איבער וואַנען נאָך ?
biz iber vanen noch
until over when yet

14 The Davar Hashem that came to Yirmeyah concerning the batzorot *(droughts)*.

יד וואָס דאָס ווארט פֿון ה׳ איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos vos
to having been is Hashem of word the what
ירמיָהון וועגן די טריקענישן.
trikenishn di vegen Yirmeyahun
droughts the concerning Yirmeyahu

[2] Yehudah mourneth,

ב עס טרויערט יהודה ,
Yehudah troiert es
Yehudah mourns it

and the she'arim *(gates)*, thereof languish;

און אירע טויערן זיַנען פֿאַרשמאַכט,
farshmacht zainen toiern ire un
languishing are gates its and

they mourn for the land;

זיי זיַנען פֿינצטער צו דער ערד ;
erd der tsu fintster zainen zei
ground the to dark are they

and the cry of Yerushalayim is gone up.

און דאָס געשריי פֿון ירושָלַיִם גייט אויף.
oif geit Yerushalayim fun geshrei dos un
up goes Yerushalayim of cry the and

[3] And their noble s have sent their servants for mayim;

ג און זייער פּנֵי שיקן זיערע יונגען נאָך וואַסער;
vaser noch yungen zeyere shikn pnei zeyer un
water after young ones their send nobles their and

they came to the cisterns, and found no mayim;

זיי קומען צו די גריבער, געפֿינען זיי נישט קיין וואַסער,
vaser kein nisht zei gefinen griber di tsu kumen zei
water any not they find cisterns the to come they

they returned with their vessels empty;

זייער כּלים קערן זיך אום לייִדיק;
leidik um zich kern keilim zeyer
empty back selves return vessels their

they were ashamed and dismayed,

זיי זיַנען אין ביוש און פֿאַרשעמט,
farshemt un biesh in zainen zei
humiliated and shame in are they

and covered their rosh.

און פֿאַרדעקן זייערע קעפּ .
kep zeyere fardekn un
heads their cover and

[4] Because the adamah is cracked,

ד פֿון וועגן דער ערד וואָס איז צעפּלאַצט,
tseplatst iz vos erd der vegen fun
cracked is that ground the because of of

for there was no geshem in the earth,

ווייַל קיין רעגן איז נישטאָ אין לאַנד,
land in nishto iz regn kein vail
land in there is not is rain any because

the ikkarim *(plowmen)* were ashamed,

זיַנען די אַקערלייַט פֿאַרשעמט , געווואָרן
gevorn farshemt akerlait di zainen
having become ashamed plow people the are

they covered their rosh.

זיי פֿאַרדעקן זייערע קעפּ .
kep zeyere fardekn zei
heads their cover they

[5] Indeed, the deer also calved in the sadeh, and forsook it,

ה וואָרעם אַפֿילו אַ הינדין אין וועלד געבערט און פֿאַרלאָזט,
farlozt un gebert veld in hindin a afile vorem
forsakes and gives birth field in doe a even for

because there was no desheh *(grass)*.

ווייַל קיין גראָז איז נישטאָ .
nishto iz groz kein vail
there is not is grass any because

[6] And the pera'im *(wild donkeys)* did stand on the bare heights,

ו און די ווילדע אייזלען שטייען אויף די הויכע ערטער,
erter hoiche di oif shteyen eizlen vilde di un
places high the on standing donkeys wild the and

they pant for ruach like jackals;

זיי שלינגען דעם ווינט ווי שאַקאַלן;
shakaln vi vint dem shlingen zei
jackals like wind the gulp they

their eyes did fail,

זייערע אויגן גייען אויס,
ois geyen oign zeyere
out go eyes their

because there was no esev *(grass)*.

ווייל קיין קרײַטעכץ איז נישטאָ .
nishto iz kraitechts kein vail
there is not is plant any because

[7] Hashem, though avoneinu *(our iniquities)* testify against us,

[ז] אויב אונדזערע זינד זאָגן עדות קעגן אונדז, ה ,
Hashem undz kegen eides zogn zind undzere oib
Hashem us against testimony say sins our if

do Thou it l'ama'an *(for the sake of)* Shemecha *(Thy Name)*;

טו פֿון דײַן נאָמען וועגן ;
vegen nomen dain fun tu
sake name's your for do

for meshuvoteinu *(our backslidings)* are great;

וואָרעם פֿיל זײַנען אונדזערע אָפּקערונגען ,
opkerungen undzere zainen fil vorem
backslidings our are many for

we have sinned against Thee.

מיר האָבן געזינדיקט צו דיר .
dir tsu gezindikt hobn mir
you(SG) against sinned have we

[8] O Mikveh Yisroel,

[ח] דו האָפֿענונג פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun hofenung du
Yisroel of hope you

the Moshi'a thereof in time of tzoros,

זײַן העלפֿער אין צײַט פֿון נויט ,
noit fun tsait in helfer zain
trouble of time in helper its

why shouldest Thou be as a ger *(stranger)* in HaAretz,

פֿאַר וואָס זאָלסטו זײַן ווי אַ פֿרעמדער אין לאַנד,
land in fremder a vi zain zolstu vos far
land in stranger a like be should you which for

and as a wayfaring man that turneth aside to tarry for a night?

און ווי אַ וואַנדערער וואָס פֿאַרקערט צו נעכטיקן ?
nechtikn tsu farkert vos vanderer a vi un
spend the night to turns aside who sojourner a like and

[9] Why shouldest Thou be as an ish astonished,

[ט] פֿאַר וואָס זאָלסטו זײַן ווי אַ צעטומלער מענטש,
mentsh tsetumler a vi zain zolstu vos far
man confused a like be should you which for

as a gibbor that cannot save?

ווי אַ גיבור וואָס קען נישט העלפֿן?
helfn nisht ken vos gibor a vi
save not can who warrior a like

Yet Thou, Hashem, art in the midst of us,

דו ביסט דאָך צווישן אונדז, ה ,
Hashem undz tsvishn doch bist du
Hashem us among indeed are you

and we are called by Thy Shem;

און דײַן נאָמען ווערט גערופֿן אויף אונדז;
undz oif gerufn vert nomen dain un
us on called shall be name your and

forsake us not.

נישט טו אונדז פֿאַרלאָזן.
farlozen undz tu nisht
forsake us do not

[10] Thus saith Hashem unto this people:

[י] אַזוי האָט ה געזאָגט צו דעם דאָזיקן פֿאָלק :
folk dozikn dem tsu gezogt Hashem hot azoi
people this the to said Hashem has thus

Thus have they loved to wander,

אַזוי האָבן זיי ליב אומצוווואַנדערן ,
umtsuvandern lib zei hobn azoi
to wander about love they have so

they have not restrained their raglayim,

therefore Hashem doth not accept them;

He will now remember their avon *(iniquity)*,

and visit their sins.

זיי האָלטן נישט אָפּ זייערע פֿיס;
fis zeyere op nisht haltn zei
feet their back not restrain they

אָבער ה האָט זיי נישט אָנגענומען ,
ongenumen nisht zei hot Hashem ober
accepted not they has Hashem but

אַצונד וועט ער זייערע זינד געדענקען
gedenken zind zeyere er vet atsund
remember sin their he will now

און זייערע זינד וועט ער באַשטראָפֿן.
bashtrofn er vet zind zeyere un
punish he will sins their and

[11] Then said Hashem unto me, Pray not for HaAm Hazeh for their tovah *(well-being)*. [12] When they undergo a tzom, I will not hear their cry; and when they offer olah *(burnt offering)* and minchah *(grain offering)*, I will not accept them; but I will consume them by the cherev, and by the ra'av *(famine)*, and by dever *(pestilence)*.

[13] Then said I, Ah, Adonoi Hashem! Hinei, the nevi'im say unto them, Ye shall not see the cherev, neither shall ye have ra'av; but I will give you shalom emes in this makom. [14] Then Hashem said unto me, The nevi'im prophesy sheker in My Shem; I sent them not, neither have I commanded them, neither spoke unto them; they prophesy unto you a chazon sheker *(false vision)* and kesem *(divination, pagan fortunetelling)*, and a worthless thing, and the delusion of their lev. [15] Therefore thus saith Hashem concerning the nevi'im that prophesy in My Shem, and I sent

יא און ה האָט צו מיר געזאָגט: זאָלסט נישט מתפּלל זיין
zain mispalel nisht zolst gezogt mir tsu hot Hashem un
be pray not you(SG) shall said me to has Hashem and

פֿאַר דעם פֿאָלק גוטן . יב אַז זיי פֿאַסטן, הער איך
ich her fasten zei az gutn tsum folk dozikn dem far
I pay heed fast they when good for the people this the for

נישט צו זייער געשרייַ, און אַז זיי ברענגען אויף בראַנדאָפּפֿער און
un brandopfer oif brengen zei az un geshrei zeyer tsu nisht
and olah up bring they when and cry their to not

שפּיַזאָפּפֿער, באַוויליק איך זיי נישט – נייַערט מיט שווערד און מיט
mit un shverd mit naiert nisht zei ich bavilik shpaizopfer
with and sword with rather not them I accept minchah

הונגער און מיט פּעסט טו איך זיי פֿאַרלענדן.
farlendn zei ich tu pest mit un hunger
consume them I do pestilence with and famine

יג האָב איך געזאָגט: ווייַ, ה דו אֲדֹנָי , זע , די נבֿיאים
neviim di ze Adonoi du Hashem vei gezogt ich hob
prophets the behold Adonoi you Hashem woe said I have

זאָגן צו זיי : איר וועט נישט אָנזען קיין שווערד, און קיין הונגער וועט
vet hunger kein un shverd kein onzen nisht vet ir zei tsu zogn
will famine any and sword any see not will you them to say

בייַ אייַך נישט זייַן , וואָרעם אַ זיכערן שלום וועל איך אייַך געבן אין דעם
dem in gebn aich ich vel sholem zichern a vorem zain nisht aich bai
the in give you I will peace secure a for be not you by

דאָזיקן ארט . יד האָט ה צו מיר געזאָגט: ליגן זאָגן נבֿיאות די
di nevies zogn lign gezogt mir tsu Hashem hot ort dozikn
the prophesies say lies said me to Hashem has place this

נבֿיאים אין מיַין נאָמען ; נישט איך האָב זיי געשיקט, און נישט איך
ich nisht un geshikt zei hob ich nisht nomen main in neviim
I not and sent them have I not name my in prophets

האָב זיי באַפֿוילן , און נישט איך האָב צו זיי גערעדט; זעונג פֿון
fun zeung geredt zei tsu hob ich nisht un bafoiln zei hob
of vision spoken them to have I not and commanded them have

ליגן, און וואָרזאָגעריַ און נישטיקייט , און באַטרוג פֿון זייער האַרצן,
hartsn zeyer fun batrug un nishtikeit un vorzogechts un lign
heart their of deceit and worthlessness and divination and lies

זאָגן זיי אייַך נבֿיאות . טו דערום האָט ה אַזוי געזאָגט – אויף
oif gezogt azoi Hashem hot derum nevies aich zei zogn
on said thus Hashem has therefore prophesy you they say

די נבֿיאים וואָס זאָגן נאָמען , וועון איך האָב זיי
zei hob ich ven nomen main in nevies zogn vos neviim di
them have I when name my in prophesy say who prophets the

them not, yet they say, Cherev and ra'av shall not be in HaAretz Hazot; By cherev and ra'av shall those nevi'im be consumed. [16] And HaAm to whom they prophesy shall be cast out in the streets of Yerushalayim because of the ra'av and the cherev; and they shall have none to bury them — them, their nashim, nor their banim, nor their banot; for I will pour out their ra'ah *(wickedness, disaster)* upon them.

נישט געשיקט, און זיי זאָגן: קיין שווערד און קיין הונגער וועט נישט
nisht geshikt nisht un zei zogn kein un shverd kein un hunger vet nisht
not sent not and they say any and sword any and famine will not

זיין אין דעם דאָזיקן לאַנד – פֿון שווערד און פֿון הונגער וועלן פֿאַרלענדט
zain in dem dozikn land fun un shverd fun un hunger veln farlendt
be in the this land by and sword by and famine will consumed

ווערן יענע נבֿיאים . [טז] און דאָס פֿאָלק וואָס זיי זאָגן נבֿיאות צו
vern yene neviim . un dos folk vos zei zogn nevies tsu
become those prophets and the people that they say prophesy to

זיי , וועלן ליגן אַוועקגעוואָרפֿן אין די גאַסן פֿון ירושָלַיִם פֿון
zei , veln lign avekgevorfen in di gasn fun Yerushalayim fun
them will lie cast off in the streets of Yerushalayim on

וועגן דעם הונגער און דער שווערד, און זיי וועלן קיין באַגרעבער
vegen dem hunger un der shverd un zei veln kein bagreber
account of the famine and the sword and they will any burier

נישט האָבן; זיי , זייערע ווייַבער, און זייערע זין , און זייערע טעכטער ;
nisht hobn zei zeyere vaiber un zeyere zin un zeyere techter
not have they their wives and their sons and their daughters

און איך וועל אויסגיסן אויף זיי זייער שלעכטיקייט.
un ich vel oisgisen oif zei zeyer shlechtikeit
and I will pour out upon them their wickedness

[17] Therefore thou shalt say this davar unto them:

[יז] און זאָלסט זאָגן צו זיי דאָס דאָזיקע וואָרט:
un zolst zogn tsu zei dos dozike vort
and you(SG) shall say to them the this word

Let mine eyes run down with tears

צעגיין זאָלן מײַנע אויגן אין טרערן
tsegein zoln maine oign in trern
melt shall my eyes in tears

lailah and yomam, and let them not cease:

טאָג און נאַכט, און נישט אויפֿהערן,
tog un nacht un nisht oifhern
day and night and not cease

for the Betulat Bat Ami is broken

וואָרעם אַ גרויס בראָך איז צעבראָכן געוואָרן
vorem a grois broch iz tsebrochn gevorn
for a great breach is broken having become

with a shever gadol *(great calamity)*,

די יונגפֿרוי טאָכטער מײַן פֿאָלק ;
di yungfroi tochter main folk
the virgin daughter my people

with a severe wound.

אַ שווערן שלאַק ביז גאָר .
a shvern shlak biz gor
a severe strike unto very much

[18] If I go forth into the sadeh,

[יח] אַז איך גיי אַרויס אין וועלד,
az ich gei arois in veld
if I go out in field

then hinei! The slain with the cherev!

ערשט , דערשלאָגענע פֿון שווערד;
ersht dershlogene fun shverd
behold slain by sword

And if I enter into the Ir,

און אַז איך קום אַרײַן אין שטאָט,
un az ich kum arain in shtot
and if I come in into city

then hinei them that are ravaged with ra'av!

ערשט , יסורים פֿון הונגער .
ersht yesurim fun hunger
behold sufferings of famine

Indeed, both the navi and the kohen

וואָרעם אי דער נבֿיא אי דער כֹּהן
vorem i der novi i der koyen
for both the prophet and the kohen

go roaming to a land that they know not.

דרייען זיך איבערן לאַנד, און ווייסן גאָרנישט.
gornisht veisn un land ibern zich dreyen
nothing know and land over the selves come and go

[19] Hast Thou utterly rejected Yehudah?

יט האָסטו פֿאַראַכטן פֿאַראַכט יהודה?
Yehudah faracht farachten hostu
Yehudah utterly rejected rejected have you

Hath Thy nefesh loathed Tziyon?

צי האָט זיך פֿון ציון פֿאַרעקלט דיין זעל?
zel dain fareklt Tsiyon fun zich hot tsi
soul your loathed Tziyon of self has or

Why hast Thou afflicted us,

פֿאַר וואָס האָסטו אונדז געשלאָגן,
geshlogn undz hostu vos far
struck us have you which for

and there is no healing for us?

אַז פֿאַר אונדז איז קיין היילונג נישטאָ?
nishto heilung kein iz undz far az
there is not healing any is us for that

We hoped for shalom, and there is no tov;

געהאָפֿט אויף שלום, און קיין גוטס איז נישטאָ;
nishto iz guts kein un sholem oif gehoft
there is not is good any and peace for hoped

and for the time of healing, and hinei terror!

און אויף אַ צייט פֿון היילונג, ערשט אַ שרעקעניש!
shrekenish a ersht heilung fun tsait a oif un
terror a behold healing of time a for and

[20] We acknowledge, Hashem, our wickedness,

כ מיר ווייסן, ה, אונדזער שלעכטיקייט,
shlechtikeit undzer Hashem veisn mir
wickedness our Hashem know we

and the avon Avoteinu;

די זינד פֿון אונדזערע עלטערן;
eltern undzere fun zind di
fathers our of sins the

for we have sinned against Thee.

וואָרעם מיר האָבן געזינדיקט צו דיר.
dir tsu gezindikt hobn mir vorem
you(SG) against sinned have we for

[21] Do not abhor us, for the sake of Shimecha,

כא נישט פֿאַראַכט אונדז פֿון דיין נאָמען, וועגן
vegen nomen dain fun undz faracht nisht
sake name's your for us despise not

do not disgrace the Kisse Kevodecha *(throne of Thy glory)*;

נישט שאַנד דעם טראָן פֿון דיין כּבֿוד;
koved dain fun tron dem shand nisht
glory your of throne the disgrace not

remember, annul not Thy Brit with us.

דערמאָן, זיך, זאָלסט נישט פֿאַרשטערן
farshtern nisht zolst zich dermon
nullify not you(SG) must self remember

דיין ברית מיט אונדז.
undz mit bris dain
us with covenant your

[22] Are there any among the havalim *(false g-ds)* of the Goyim that can cause geshem?

כב זיינען דאָ צווישן די נישטיקע געצן פֿון
fun getsn nishtike di tsvishn do zainen
of idols worthless the among there are

די פֿעלקער רעגן-געבער?
regn-geber felker di
rain-givers nations the

Or can HaShomayim give showers?

אָדער גיבן די הימלען אַליין שפּרייערגן?
shpreiregn alein himlen di gibn oder
showers themselves heavens the give or

Art not Thou He, Hashem Eloheinu?

פֿאַר וואָר, דו ביסט ה אלוקינו,
Elokeinu Hashem bist du vor far
our G-d Hashem are you truly for

Therefore we will hope in and wait upon Thee;

for Thou hast made all these things.

און מיר האָפֿן צו דיר ,
dir tsu hofn mir un
you(SG) to wait we and

וואָרעם דו מאַכסט דאָס אַלץ.
alts dos machst du vorem
all this make you for

טו

15 Then said Hashem unto me, Though Moshe and Shmuel stood before Me, yet My Nefesh could not be toward HaAm Hazeh; cast them out of My sight, and let them go forth. [2] And it shall come to pass, if they say unto thee, Where shall we go forth? Then thou shalt tell them, Thus saith Hashem:

און ה האָט צו מיר געזאָגט: ווען אויפֿשטיין זאָל משה
Moshe zol oifshtein ven gezogt mir tsu hot Hashem un
Moshe should stand up when said me to has Hashem and

און שמואֵל פֿאַר מיר, איז מײַן זעל נישט מיט דעם דאָזיקן
dozikn dem mit nisht zel main iz mir far Shmuel un
this the with not soul my is me before Shmuel and

פֿאָלק; שיק זיי אַוועק פֿון מײַן פּנים , און זאָלן זיי אַוועקגיין.
avekgein zei zoln un ponem main fun avek zei shik folk
go away they shall and face my from away them send people

ב און עס וועט זײַן , אַז זיי וועלן זאָגן צו דיר : ווּהין זאָלן מיר
mir zoln vuhin dir tsu zogn veln zei az zain vet es un
we shall where you(SG) to say will they that be will it and

אַוועקגיין? זאָלסטו זאָגן צו זיי : אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi zei tsu zogn zolstu avekgein
said Hashem has thus them to say shall you go away

Such as are for mavet, to mavet;

וואָר צום טויט , צום טויט ,
toit tsum toit tsum ver
death to death to who

and such as are for the cherev, to the cherev;

און וואָר צום שוועדד, צום שוועדד,
shverd tsum shverd tsum ver un
sword to sword to who and

and such as are for the ra'av *(famine)*, to the ra'av *(famine)*;

און וואָר צום הונגער, צום הונגער,
hunger tsum hunger tsum ver un
famine to famine to who and

and such as are for shevi *(captivity, Golus)*, to the shevi.

און וואָר צו געפֿאַנגענשאַפֿט, צו געפֿאַנגענשאַפֿט.
gefangenshaft tsu gefangenshaft tsu ver un
captivity to captivity to who and

[3] And I will appoint over them four mishpechot *(families, categories)*, saith Hashem; the cherev to slay, and the kelevim to drag off, and the oph HaShomayim, and the behemat ha'aretz, to devour and destroy. [4] And I will cause them to be a horrific sight to kol mamlechot ha'aretz, because of Menasheh Ben Yechizkiyahu Melech Yehudah, for that which he did in Yerushalayim.

ג און איך וועל אָנזעצן אויף זיי פֿיר משפּחות , זאָגט ה :
Hashem zogt mishpoches fir zei oif onzetsn vel ich un
Hashem declares families four them upon set upon will I and

די שוועדד צו הרגען , און די הינט צו שלעפּן , און דעם פֿויגל פֿון
fun foigel dem un shlepn tsu hint di un hargen tsu shverd di
of bird the and drag off to dogs the and kill to sword the

ד און הימל , און די חיה פֿון דער ערד , צו עסן און אומצוברענגען .
un umtsubrengen un esen tsu erd der fun chaye di un himel
and to destroy and eat to earth the of beast the and heaven

איך וועל זיי מאַכן צו שוידער בײַ אַלע קינגרײַכן פֿון דער ערד ,
fun erd der fun kinigraichn ale bai shoider tsu machn zei vel ich
on earth the of kingdoms all by horror to make them will I

וועגן מנשֶׁה דעם זון פֿון יחזקיָהו , אי דעם מלך פֿון
fun melech dem i Yechizkiyahun fun zun dem Menasheh vegen
of king the and Yechizkiyahu of son the Menasheh account of

יהודה , פֿאַר וואָס ער האָט געטאָן אין ירושלַיִם .
Yerushalayim in geton hot er vos far Yehudah
Yerushalayim in done has he what for Yehudah

[5] For who shall have pity upon thee, O Yerushalayim?

ה וואָרעם וועט וועט דיך דערבאַרימען, ירושלַיִם ?
Yerushalayim derbrimen dich vet ver vorem
Yerushalayim have pity you(SG) will who for

Or who shall mourn thee?

אוֹן וועֶר וועט דיך באַדויערן?
badoyern dich vet ver un
mourn you(SG) will who and

Or who shall go aside to inquire regarding the shalom of thee?

אוֹן וועֶר וועט זיך אָפּקערן דיך צו
tsu dich opkeren zich vet ver un
to you(SG) turn aside self will who and

פֿרעגן אויף פֿריד?
frid oif fregn
peace of to ask

[6] Thou hast forsaken Me,

[ו] דו האָסט מיך אַוועקגעוואָרפֿן,
avekgevorfen mich host du
cast off me have you

saith Hashem,

, ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

thou keepeth going backward;

, גיין טוסטו אַהינטער
gein tustu ahinter
going are you doing backward

therefore will I stretch out My yad against thee, and destroy thee;

דערום שטרעק איך אויס מײַן האַנט אויף
oif hant main ois ich shtrek derum
against hand my out I stretch therefore

; דיר און צעשטער דיך
dich tseshter un dir
you(SG) destroy and you(SG)

I am weary with relenting.

איך בין מיד געוואָרן זיך צו דערבאַרעמען.
derbaremen tsu zich gevorn mid bin ich
take to self having become weary am I

[7] And I will winnow them with a mizreh *(winnowing fork)*

[ז] און איך ווינטשופֿל זיי מיט אַ ווינטשופֿל
vintshufl a mit zei vintshufl ich un
winnowing shovel a with them winnowing shovel I and

in the sha'arei ha'aretz;

אין די טויערן פֿון לאַנד;
land fun toiern di in
land of the gates the in

I will bereave them, I will destroy My people

איך לאָז אָן קינדער , איך ברענג אונטער מײַן פֿאָלק ,
folk main unter breng ich kinder on loz ich
people my under bring I children without allow I

since they turn not from their drakhim.

. ווײַל זיי קערן זיך נישט אום פֿון זייערע וועגן
vegen zeyere fun um nisht zich kern zei vail
ways their from back not self turn they because

[8] Their almanot *(widows)* are increased before Me above the chol *(sand)* of the seas;

[ח] זייערע אַלמנות ווערן דורך מיר מער ווי
vi mer mir durch vern almones zeyere
like more me through become widows their

; זאַמד פֿון די ימען
yamen di fun zamd
seas the of sand

I have brought upon them, against the em bochur *(mother of youth)*,

, איך ברענג אויף זיי – אויף דער מוטער פֿון יונגט
yugnt fun muter der oif zei oif breng ich
youth of mother the against them on bring I

a shoded *(plunderer)* at noonday;

אַ פֿאַרוויסטער אין מיטן טאָג.
tog mitn in farvister a
day the middle of in devastator a

I let fall upon her suddenly, yissurim and terrors.

. איך וואַרף אָן אויף איר פּלוצעם יסורים און שרעקענישן
shrekenishn un yesurim plutsem ir oif on vorf ich
terrors and sufferings suddenly you against on throw I

[9] She that bore shivah *(seven)* [sons] languisheth;

she hath gasped for her nefesh;

her shemesh is gone down while it was yet day;

she hath been humiliated and disgraced;

and the she'erit *(remnant)* of them will I deliver to the cherev before their oyevim,

saith Hashem.

ט פַֿאַרוועלקט ווערט די געווינערין פֿון זיבן ,
zibn fun gevinerin di vert farvelkt
seven of woman in labor the shall be withered

זי הויכט אויס איר נשמה ;
neshome ir ois hoicht zi
soul her out breathes she

איר זון גייט אונטער וועו נאָך טאָג,
tog noch ven unter geit zun ir
day yet when down goes sun her

זי ווערט צו שאַנד און פֿאַרשעמט.
farshemt un shand tsu vert zi
ashamed and disgrace to shall be she

און זייער איבערבליַיב וועל איך איבערגעבן
ibergebn ich vel iberblaib zeyer un
hand over I will remnant their and

צום שווערד פֿאַר זייערע פֿיַינט ,
faint zeyere far shverd tsum
enemies their before sword to the

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[10] Oy li, immi, that thou bore me, an ish riv *(a man of strife)* and an ish madon *(a man of contention)* to kol ha'aretz *(the whole land)*! I have neither lent, neither have any lent to me; yet every one of them doth curse me. [11] Hashem said: Verily I will deliver thee for tov; verily I will cause the oyev *(enemy)* to supplicate thee in the time of ra'ah and in the time of tzarah *(distress)*. [12] Shall barzel *(iron)* break, barzel *(iron)* from tzafon *(north)*? Or nechoshet?

י ווויי מיר, מוטער מײַנע , וואָס דו האָסט מיך געבאָרן אַ
a geborn mich host du vos maine muter mir vei
a given birth to me have you that my mother me woe

מענטש פֿון קריג , און אַ מענטש פֿון שטרײַט קעגן גאַנצן
gantsn kegen shtrait fun mentsh a un krig fun mentsh
entire against conflict of man a and contention of man

לאַנד; נישט איך אויסבאָרגן, און נישט מע מאָנט בײַ מיר, פֿון
fun mir bai mont me nisht un oisborgn ich nisht land
of me for collects one not and lend I not land

דעסטוועגן שילטן זיי מיך אַלע. יא האָט ה געזאָגט: פַֿאַר וואָר ,
vor far gezogt Hashem hot ale mich zei shiltn destvegn
truly for said Hashem has all me they curse nevertheless

איך וועל דיך דערלייזן צום גוטן ; פַֿאַר וואָר , איך וועל מאַכן
machn vel ich vor far gutn tsum derleizn dich vel ich
make will I truly for good to the redeem you(SG) will I

דעם פֿיַינט זיך בעטן בײַ דיר אין צײַט פֿון אומגליק און
un umglik fun tsait in dir bai betn zich faint dem
and calamity of time in you(SG) with to entreat self enemy the

אין צײַט פֿון נויט . יב קען מען אײַזן צעברעכן – אײַזן פֿון צפֿון ,
noit fun tsait in tsebrechn aizn men ken tsofn fun aizn
distress of time in break iron one can the north of iron

און קופּפֿער?
kuper un
bronze and

[13] Thy wealth and thy otzerot *(treasures)* will I give as plunder without mekhir *(price)*, and that for all thy chataim *(sins)*, even in all thy territories. [14] And I will make thee to pass over thine oyevim *(enemies)* into an

יג דײַן פֿאַרמעג און דײַנע אוצרות וועל איך געבן צו רויב
roib tsu gebn ich vel oitseres daine un farmeg dain
plunder to give I will treasures your and possessions your

אָן געצאָלט; יא , פֿאַר אַלע דײַנע זינד אַזש אין אַלע דײַנע
daine ale in azh zind daine ale far yo getsolt on
your all in as much as sins your all for yes price without

גרענעצן. יד און איך וועל דיך אַריבערפֿירן בײַ דײַנע פֿיַינט , אין אַ
a in faint daine bai ariberfirn dich vel ich un gemarkn
a in enemies your with pass over you(SG) will I and borders

לאַנד וואָס דו קענסט נישט; וואָרעם אַ פֿײַער איז אָנגעצונדן אין מײַן
main in ongetsundn iz faier a vorem nisht kenst du vos land
my in kindled is fire a for not know you which land

eretz which thou knowest not; for eish is kindled in Mine anger, which shall burn against you.

נאָז , אויף אײַך וועט עס ברענען.
brenen es vet aich oif noz
burn it will you against nostrils

[15] Hashem, Thou knowest;

טו דו , ה ווייסט דאָך ,
doch veist Hashem du
very well know Hashem you

remember me, and visit me,

געדענק מיך , און דערמאָן זיך אָן מיר,
mir on zich dermon un mich gedenk
me on self remind and me remember

and take vengeance for me of my [pursuing] persecutors;

און זיי זיך נוֹקם אָן מײַנע נאָכיאָגער ;
nochyoger maine on noikem zich zei un
pursuers my on avenge selves them and

in Thy patient forbearance take me not away;

פֿון וועגן דײַן לאַנגגעמיט נישט נעם
nem nisht langgemit dain vegen fun
take not patience your account of on

מיך אַוועק;
avek mich
away me

know that for Thy sake I have suffered cherpah *(reproach)*.

מערק מײַן לײַדן פֿון דײַנעט וועגן שאַנד .
shand vegen daint fun laidn main merk
shame sake your for suffering my observe

[16] Thy Devarim were found,

טז ווי דײַנע וועלטער זײַנען געפֿונען , געוואָרן
gevorn gefunen zainen verter daine vi
having become found are words your as

and I did eat them;

אַזוי האָב איך זיי אײַנגעשלונגען ,
aingeshlungen zei ich hob azoi
gobbled up them I have so

and Thy Davar was unto me

און דײַן וואָרט איז מיר געווען פֿאַר אַ פֿרייד,
freid a far geven mir iz vort dain un
joy a for having been for me is word your and

the sasson and simchat levavi;

און פֿאַר אַ שׂימחה פֿון מײַן האַרצן,
hartsn main fun simche a far un
heart my of rejoicing a for and

for I am called by Thy Shem,

ווײַל דײַן נאָמען איז אויף מיר גערופֿן , געוואָרן
gevorn gerufn mir oif iz nomen dain vail
having become called me on is name your for

Hashem Elohei Tzva'os.

ה דו אלוקי צבָאוֹת .
Tseva'ot Elokei du Hashem
of hosts the G-d of you Hashem

[17] I sat not in the sod *(company)* of merrymakers,

יז איך בין נישט געזעסן אין געזעמל פֿון פֿרייליעכע
freileche fun gezeml in gezesn nisht bin ich
joyous of company in seated not am I

nor rejoiced;

און זיך לוסטיק געמאַכט;
gemacht lustik zich un
made merry self and

I sat alone because of Thy yad;

פֿון וועגן דײַן האַנט בין איך געזעסן אַליין,
alein gezesn ich bin hant dain vegen fun
alone seated I am hand your account of on

for Thou hast filled me with za'am *(indignation)*.

וואָרעם מיט צאָרן האָסטו מיך אָנגעפֿילט.
ongefilt mich hostu tsorn mit vorem
filled me have you anger with because

[18] Why is my pain netzach *(perpetual, never ending)* and my wound incurable,

יח פַּאַר וואָס איז אייביק מײַן ווייטיק, און מײַן
main un veitik main eibik iz vos far
my and pain my forever is what for

, וווּנד איז מסוכן
mesukn iz vund
grave is wound

which refuseth to be healed?

זי וויל זיך נישט היילן?
heiln nisht zich vil zi
heal not self will it

Wilt Thou be altogether unto me like achzav *(deception)*

, ווילסטו מיר זײַן ווי אַ טײַך אַ פַּאַלשער
falsher a taich a vi zain mir vilstu
false a river a as be to me will you

and mayim lo ne'emanu *(waters that have not proved reliable)*?

ווי וואַסערן אומגעטרײַע?
umgetraie vasern vi
unfaithful waters as

[19] Therefore thus saith Hashem:

יט דערום האָט ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said thus Hashem has therefore

If thou make teshuva *(repentance)*, then will I restore thee,

אַז דו ווּעסט זיך אומקערן, און איך ווּעל
vel ich un umkeren zich vest du az
will I and turn back self will you if

, דיך אומקערן
umkeren dich
return you(SG)

and thou shalt stand before Me;

ווּעסטו שטיין פַּאַר מיר;
mir far shtein vestu
me before stand will you(sg)

and if thou bring forth [utterance] of the precious rather than the worthless,

און אַז דו ווּעסט אַרויסציען טײַערס
taiers aroistsien vest du az un
precious things(words) extract will you if and

, פֿון דעם שלעכטיקייט
shlechtikeit dem fun
wickedness the from

thou shalt be as My Peh *(Mouth)*:

ווּעסטו אַזוי ווי מײַן מויל זײַן ;
zain moil main vi azoi vestu
be mouth my as so will you(sg)

let them turn unto thee;

זיי ווּעלן זיך אומקערן צו דיר ,
dir tsu umkeren zich veln zei
you(SG) to turn selves will they

but turn not thou unto them.

און דו ווּעסט זיך גניט אומקערן צו זיי .
zei tsu umkeren genit zich vest du un
them to return absolutely not self will you and

[20] And I will make thee unto HaAm Hazeh *(this people)*

כ און איך ווּעל דיך מאַכן אַקעגן דעם דאָזיקן פֿאָלק
folk dozikn dem akegn machn dich vel ich un
people this the against make you(SG) will I and

a fortified chomat nechoshet;

, פַּאַר אַ באַפעסטיקטער מויער פֿון קופּער
kuper fun moier bafestikter a far
bronze of wall fortified a for

and they shall fight against thee,

און זיי ווּעלן מלחמה האָלטן קעגן דיר ,
dir kegen haltn milchome veln zei un
you(SG) against wage war will they and

but they shall not prevail against thee;

און ווּעלן דיך נישט בײַקומען ;
baikumen nisht dich veln un
overcome not you(SG) will and

for I am with thee to save thee

וואָרעם איך בין מיט דיר , דיך צו העלפֿן,
helfn tsu dich dir mit bin ich vorem
save to you(SG) you(SG) with am I for

and to deliver thee,

און דיך מציל צו זיין ,
zain tsu matsl dich un
be to rescued you(SG) and

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[21] And I will save thee out of the yad of the ra'im *(wicked)*,

כא און איך וועל דיך מציל זיין פֿון דער
der fun zain matsl dich vel ich un
the from do rescue you(SG) will I and

האַנט פֿון די שלעכטע,
shlechte di fun hant
evil ones the of hand

and I will redeem thee out of the clutches of the ruthless.

און וועל דיך אויסלייזן פֿון דעם פֿויסט
foist dem fun oisleizen dich vel un
fist the from redeem you(SG) will and

פֿון די מאַכטיקע.
machtike di fun
mighty the of

טז

16 The Davar Hashem came also unto me, saying: [2] Thou shalt not take thee an isha, neither shalt thou have banim or banot in makom hazeh *(this place)*. [3] For thus saith Hashem concerning the banim and concerning the banot that are born in makom hazeh, and concerning their immahot *(mothers)* that bore them, and concerning their avot that fathered them in ha'aretz hazot *(this land)*; [4] The mot *(death)* they die will be of deadly diseases; they shall not be mourned; neither shall they be buried; but they shall be as refuse upon the face of ha'adamah; and they shall be consumed by the cherev, and by ra'av *(famine)*; and their nevelot *(dead bodies)* shall be food for the oph haShomayim, and for the behemat ha'aretz.

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to having been is Hashem of word the and

זאָגן: ב זאָלסט דיר נישט נעמען קיין ווייב, און נישט
nisht un vaib kein nemen nisht dir zolst zogn
not and wife any take not you(SG) you(SG) shall say

האָבן קיין זין און קיין טעכטער אין דעם דאָזיקן אָרט. ג וואָרעם אַזוי
azoi vorem ort dozikn dem in techter kein un zin kein hobn
thus because place this the in daughters any and sons any have

האָט ה געזאָגט אויף די זין און אויף די טעכטער וואָס וועלן
vern vos techter di oif un zin di oif gezogt Hashem hot
become that daughters the on and sons the on said Hashem has

געבאָרן אין דעם דאָזיקן אָרט, און אויף זייערע מוטערס וואָס האָבן זיי
zei hobn vos muters zeyere oif un ort dozikn dem in geborn
them have who mothers their on and place this the in born

געהאַט, און אויף זייערע פֿאָטערס וואָס האָבן זיי געבאָרן אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in geborn zei hobn vos foters zeyere oif un gehat
this the in begot them have who fathers their on and had

לאַנד: ד טויטן פֿון יסורים וועלן זיי שטאַרבן; נישט באַקלאָגט און נישט
nisht un baklogt nisht shtarbn zei veln yesurim fun toitn land
not and mourned not die they will sufferings of dead land

באַגראָבן וועלן זיי וועלן , צו מיסט אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד
erd der fun gezicht oifn mist tsu vern zei veln bagrobn
earth the of face on the dung to become they will buried

וועלן זיי זיין ; און פֿון שוועכט און הונגער וועלן זיי פֿאַרלענדט
farlendt zei veln hunger fun un shverd fun un zain zei veln
consumed they will famine from and sword from and be they will

וועלן ; און זייערע טויטע לייַבער וועלן זיין צו שפּייַז פֿאַרן פֿויגל פֿון
fun foigel faran shpaiz tsu zain veln laiber toite zeyere un vern
of bird for the food to be will bodies dead their and become

הימל , און פֿאַר דער חיה פֿון דער ערד .
erd der fun chaye der far un himel
earth the of beast the for and heaven

[5] For thus saith Hashem, Enter not into the bais marzeach *(house of mourning)*, neither go to lament nor mourn them; for I have withdrawn away My shalom from HaAm Hazeh, saith Hashem, even chesed and rachamim. [6] Both the gedolim and the ketanim shall die in ha'aretz hazot; they shall not be buried, neither shall men mourn for them, nor make [pagan] cuttings on themselves, nor make themselves [like pagan mourners] bald for them: [7] Neither shall men break bread for them in mourning, to comfort them for the dead; neither shall men give them the kos tanechumim *(cup of consolation)* to drink for their av or for their em. [8] Thou shalt not go into the bais mishteh *(house of feasting)*, to sit with them to eat and to drink. [9] For thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Behold, I will cause to cease out of hamakom hazeh before your eyes, and in your days, the voice of sasson, and the voice of simcha, the voice of the choson, and the voice of the kallah.

[10] And it shall come to pass, when thou shalt tell this people all these Devarim, and they shall say unto thee, Why hath Hashem pronounced all this ra'ah hagedolah against us? Or what is

ה וואָרעם אַזוי האָט ה גערעדט: זאָלסט נישט קומען
kumen nisht zolst gezogt Hashem hot azoi vorem
come not you(SG) shall said Hashem has so because

אין הויז פֿון יאָמער, און זאָלסט נישט גיין באַקלאָגן, און
un baklogn gein nisht zolst un yomer fun hoiz in
and mourn go not you(SG) must and wailing of house in

זאָלסט זיי נישט באַדויערן, וואָרעם איך האָב אַוועקגענומען
avekgenumen hob ich vorem badoyern nisht zei zolst
taken away have I because grieve not them you(SG) must

מײַן שלום פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק, זאָגט ה, די גענאָד,
genod di Hashem zogt folk dozikn dem fun sholem main
grace the Hashem declares people this the from peace my

און די דערבאַרעמונג. ו און גרויס און קליין וועלן שטאַרבן אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in shtarbn veln klein un grois un derbaremung di un
this the in die will small and great and mercy the and

לאַנד; נישט זיי וועלן באַגראָבן ווערן, און נישט מע וועט קלאָגן נאָך
noch klogn vet me nisht un vern bagrobn veln zei nisht land
after bewail will one not and become buried will they not land

זיי, און נישט מע וועט זיך איינשנײַדן, און נישט מע וועט זיך
zich vet me nisht un ainshnaidn zich vet me nisht un zei
oneself will one not and cut gash oneself will one me not and them

אַ פּליך מאַכן נאָך זיי; ז און נישט מע וועט ברעכן ברויט פֿאַר זיי
zei far broit brechn vet me nisht un zei noch machn plich a
them for bread break will one not and them after make bald spot a

אין אַבֿלות, זיי צו טרייסטן נאָך אַ טויטן, און נישט מע וועט
vet me nisht un toitn a noch treistn tsu zei avlut in
will one not and dead person a after comfort to them mourning in

זיי געבן טרינקען אַ בעכער פֿון טרייסטונג נאָך זייער פֿאָטער און נאָך
noch un foter zeyer noch treistung fun becher a trinken gebn zei
after and father their after comfort of cup a to drink give them

זייער מוטער. ח און אין הויז פֿון אַ סעודה זאָלסטו נישט גיין, צו זיצן
zitsn tsu gein nisht zolstu sude a fun hoiz in un muter zeyer
sit to go not shall you feast a of house in and mother their

מיט זיי, צו עסן און צו טרינקען. ט וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט
Hashem gezogt hot azoi vorem trinken tsu un esen tsu zei mit
Hashem said has thus because drink to and eat to them with

צבָאוֹת, אלוקי יִשְׂרָאֵל: זע, איך פֿאַרשטער פֿון דעם דאָזיקן
dozikn dem fun farshter ich ze Yisroel Elokei Tseva'ot
this the from destroy I behold Yisroel the G-d of of hosts

אָרט, פֿאַר אייַערע אויגן און אין אייַערע טעג, דעם קול פֿון לוסטיקייט און
un lustikeit fun kol dem teg aiere in un oign aiere far ort
and gladness of voice the days your in and eyes your before place

דעם קול פֿון פֿרײַד, דעם קול פֿון אַ חתן און דעם קול פֿון אַ כּלה.
kale a fun kol dem un chosen a fun kol dem freid fun kol dem
bride a of voice the and groom a of voice the joy of voice the

י און עס וועט זײַן, אַז דו וועסט זאָגן צו דעם דאָזיקן פֿאָלק
folk dozikn dem tsu zogn vest du az zain vet es un
people this the to say will you that be will it and

די אַלע ווערטער, און זיי וועלן זאָגן צו דיר: פֿאַר וואָס
vos far dir tsu zogn veln zei un verter ale di
which for you(SG) to say will they and words whole the

האָט ה אָנגעזאָגט אויף אונדז אַל דאָס גרויסע בייז, און
un beiz groise dozike dos al undz oif ongezogt Hashem hot
and evil great this this all us on declared Hashem has

avoneinu *(our iniquity)*? Or what is chattateinu *(our sin)* that we have committed against Hashem Eloheinu? [11] Then shalt thou say unto them, Because avoteichem have forsaken Me, saith Hashem, and have walked after acharei elohim, and have served them, and have worshiped them, and have forsaken Me, and have not been shomer over My torah; [12] And ye have done more wickedly than avoteichem; for, behold, ye walk every one after the sherirut *(stubbornness)* of his lev harah, that they may not pay heed unto Me: [13] Therefore will I cast you out of ha'aretz hazot into ha'aretz that ye know not, neither ye nor avoteichem; and there shall ye serve elohim acherim yomam valailah; for I will not show you chaninah *(favor)*.

[14] Therefore, hinei, the days come, saith Hashem, that it shall no more be said, Hashem liveth, that brought up the Bnei Yisroel out of Eretz Mitzrayim; [15] But, Hashem liveth, that brought up the Bnei Yisroel from the eretz tzaphon, and from kol ha'aratz where He had dispersed them; and I will bring them again into their adamah that I gave unto their avot.

וואָס איז אונדזער פֿאַרברעך , און וואָס איז אונדזער זינד וואָס מיר
mir vos zind undzer iz vos un farbrech undzer iz vos
we that sin our is what and transgression our is what

האָבן געזינדיקט צו ה אלוקינו ? יא זאָלסטו זאָגן צו זיי :
zei tsu zogn zolstu Elokeinu Hashem tsu gezindikt hobn
them to say shall you our G-d Hashem to sinned have

פֿאַר וואָס איַיערע עלטערן האָבן מיך פֿאַרלאָזן, זאָגט ה , און
un Hashem zogt farlozen mich hobn eltern aiere vos far
and Hashem declares forsaken me have fathers your what for

זיי זיַינען געגאַנגען נאָך פֿרעמדע ג-טער, און האָבן זיי געדינט,
gedint zei hobn un g-ter fremde noch gegangen zainen zei
served them have and g-ds foreign after having gone are they

און זיך געבוקט צו זיי , און מיך האָבן זיי פֿאַרלאָזן,
farlozen zei hobn mich un zei tsu gebukt zich un
forsaken they have me and them to bowed down selves and

און מיַין תּורה האָבן זיי נישט געהיט. יב און איר האָט נאָך ערגער
erger noch hot ir un gehit nisht zei hobn toyre main un
worse after has you and kept not they have torah my and

געטאָן פֿון אייַערע עלטערן, און אָט גייט איר איטלעכער נאָך דער
der noch itlecher ir geit ot un eltern aiere fun geton
the after each you go behold and fathers your than done

אייַנגעשפאַרטקייט פֿון זיַין בייזן האַרצן, מיך נישט צו הערן.
hern tsu nisht mich hartsn beizn zain fun aingeshpartkeit
hear to not me heart evil his of the stubborn inclinations

יג דערום וועל איך אייַך פֿאַרוואַרפֿן פֿון דעם דאָזיקן לאַנד אין אַ לאַנד
land a in land dozikn dem fun farvorfen aich ich vel derum
land a in land this the from cast away you I will therefore

וואָס נישט איר און נישט אייַערע עלטערן האָבן געקענט, און איר וועט
vet ir un gekent hobn eltern aiere nisht un ir nisht vos
will you and known have fathers your not and you not which

דאָרטן דינען פֿרעמדע ג-טער טאָג און נאַכט; וואָרעם איך וועל אייַך נישט
nisht aich vel ich vorem nacht un tog g-ter fremde dinen dortn
not you will I because night and day g-ds foreign serve there

געבן קיין ליַיטזעליקייט.
laitzelikeit kein gebn
favor any give

יד פֿאַר וואָר, זע טעג קומען, זאָגט ה , און עס וועט מער
mer vet es un Hashem zogt kumen teg ze vor far
more will it and Hashem declares come days behold truly for

נישט גענאָגט ווערן: אַזוי ווי עס לעבט ה וואָס האָט אויפֿגעבראַכט די
di oifgebracht hot vos Hashem lebt es vi azoi vern gezogt nisht
the brought up has who Hashem lives it as so be said not

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל פֿון לאַנד מִצרַיִם ! טו נייַערט : אַזוי ווי עס לעבט
lebt es vi azoi naiert Mitsrayim land fun Yisroel fun kinder
lives it as so but rather Egypt land out of Yisroel of children

ה וואָס האָט אויפֿגעבראַכט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל פֿון צפֿון-לאַנד
tsofn-land fun Yisroel fun kinder di oifgebracht hot vos Hashem
north-land from Yisroel of children the brought up has who Hashem

און פֿון אַלע לענדער וואָס ער האָט זיי פֿאַרשטויסן אַהין ! און איך וועל
vel ich un ahin farshtoisen zei hot er vos lender ale fun un
will I and there banished them has he where lands all from and

זיי אומקערן אויף זייער ערד וואָס איך האָב געגעבן זייערע עלטערן.
eltern zeyere gegebn hob ich vos erd zeyer oif umkeren zei
fathers their given have I which land their to return them

[16] Behold, I will send for many dayagim *(fisherman)*, saith Hashem, and they shall fish them out; and after that will I send for many tzayadim *(hunter)*, and they shall hunt them from every har *(mountain)*, and from every givah *(hill)*, and out of the crevices of the sela'im *(rocks)*. [17] For Mine eyes are upon all their drakhim; they are not hid from My face, neither is their avon *(iniquity)* hid from Mine eyes. [18] And first I will recompense their avon *(iniquity)* and their sin mishneh *(double)*; because they have defiled My Eretz *(land)*, they have filled Mine nachalah with the nevelot *(carcasses)* of their detestable and abominable idols.

טז זע , איך שיק נאָך פֿישערס אַ סך , זאָגט ה , און
un Hashem zogt sach a fishers noch shik ich ze
and Hashem declares many a fishers after send I behold

זיי וועלן זיי אַרויספֿישן; און דערנאָך וועל איך שיקן נאָך אַ
a noch shikn ich vel dernoch un aroisfishn zei veln zei
a after send I will afterwards and fish out them will they

סך יעגערס , און זיי וועלן זיי צונויפֿיאָגן פֿון יעטוועדער
yetveder fun tsunoifyogn zei veln zei un yegers sach
every from hunt them will they and hunters many

באַרג , און פֿון יעטוועדער הייך , און פֿון די שפּאַלטן פֿון
fun shpaltn di fun un heich yetveder fun un barg
of crevices the from and height every from and mountain

די פּעלדזן. יז וואָרעם מײַנע אויגן זײַנען אויף אַלע זייערע וועגן ,
vegen zeyere ale oif zainen oign maine vorem feldzn di
ways their all on are eyes my because rocks the

נישט פֿאַרבאָרגן זײַנען זיי פֿון פּאָר מיר, און נישט פֿאַרהוילן
farhoiln nisht un mir far fun zei zainen farborgen nisht
concealed not and me before from they are hidden not

איז זייער פֿאַרברעך פֿון אַקעגן מײַנע אויגן. יח און איך וועל
iz zeyer farbrech fun akegn maine oign un ich vel
is their transgression from against my eyes and I will

צוערשט באַצאָלן טאָפּל זייער פֿאַרברעך און זייער זינד , פֿאַר
tsuersht batsoln topl zeyer farbrech un zeyer zind far
batsoln double their transgression and their sin for

וואָס זיי האָבן פֿאַרשוועכט מײַן לאַנד מיט די נבלות
vos zei hobn farshvecht main land mit di neveilus
what they have desecrated my land with the lifeless forms

פֿון זייערע מיאוסע אָפּגעטער, און זייערע אומווערדיקייטן האָבן
fun zeyere miuse opgeter un zeyere umverdikeitn hobn
of their abominable idols and their abominations have

אָנגעפֿילט מײַן אַרבֿ .
arav main ongefilt
inheritance my filled

[19] Hashem, my strength, and my ma'oz *(fortress)*,

and my refuge in the yom tzarah,

the Goyim shall come unto Thee from the ends of the earth,

and shall say: Surely Avoteinu have inherited sheker,

hevel, and things wherein there is no profit.

[20] Shall man make elohim unto himself

and they are not Elohim?

יט ה , מײַן פֿעסטיקייט און מײַן פֿעסטונג,
festung main un festikeit main Hashem
fortress my and strength my Hashem

און מײַן אַנטרינונג אין טאָג פֿון נויט
noit fun tog in antrinung main un
distress of day in refuge my and

צו דיר וועלן פֿעלקער קומען פֿון די עקן ערד ,
erd ekn di fun kumen felker veln dir tsu
earth ends of the from come nations will you(SG) to

און וועלן זאָגן: נאָר ליגן האָבן גערישענט אונדזערע עלטערן,
eltern undzere geyarshent hobn lign nor zogn veln un
fathers our inherited have lies only say will and

נישטיקייטן וואָס אין זיי איז קיין נוץ נישטאָ .
nishto nuts kein iz zei in vos nishtikeitn
there is not profit any is them in which futile things

כ קען אַ מענטש זיך מאַכן ג-טער,
g-ter machn zich mentsh a ken
g-ds make self man a can

אַז זיי זײַנען קיין ג-טער נישט ?
nisht g-ter kein zainen zei az
they are not g-ds any are they when

כא פַּאַר וואָר, זע , איך מאַך זיי וויסן , דאָס מאָל וועל איך
ich vel mol dos visen zei mach ich ze vor far
I will time this to know them make I behold truly for

זיי מאַכן וויסן מײַן האַנט און מײַן גבֿורה, און זיי וועלן וויסן
visen veln zei un gevure main un hant main visen machn zei
know will they and might my and hand my to know make them

אַז מײַן נאָמען איז ה .
Hashem iz nomen main az
Hashem is name my that

יז די זינד פֿון יהודה איז אויפֿגעשריבן מיט אַן אײַזערנער פֿען,
pen aizerner an mit oifgeshribn iz Yehudah fun zind di
pen iron an with written is Yehudah of sin the

מיט אַ דימענטענעם שפּיץ; אויסגעקריצט אויפֿן טאָוול פֿון זייער
zeyer fun tovl oifn oisgekritst shpits dimentenem a mit
their of tablet on the engraved point diamond a with

האַרצן, און אויף די הערנער פֿון אײַערע מזבחות . ב ווי זיי בענקען
benken zei vi mizbeyches aiere fun herner di oif un hartsn
yearn they how altars your of horns the on and heart

נאָך זייערע קינדער – אַזוי נאָך זייערע מזבחות , און זייערע
zeyere un mizbeyches zeyere noch azoi kinder zeyere noch
their and altars their after so children their after

געצנשטאַנגען בײַם צוויגהאַפֿטיקן בוים, אויף די בערגלעך די הויכע.
hoiche di bergelech di oif boim tsvaighaftikn baim getsnshtangen
high the hills the on tree branching by the idol poles

ג מײַן געבערג אין פֿעלד! דײַן פֿאַרמעג, אַלע דײַנע אוצרות וועל איך
ich vel oitseres daine ale farmeg dain feld in geberg main
I will treasures your all property your field in mountain my

געבן צו רויב , דײַנע היכן – פֿאַר די זינד אין אַלע דײַנע גרענעצן.
gemarkn daine ale in zind di far hichn daine roib tsu gebn
borders your all in sins the for heights your plunder to give

ד און וועסט זיך אָפּווארפֿן פֿון זיך אַליין פֿון דיר נחלה , וואָס
vos nachle dain fun alein zich fun opvarfn zich vest un
that inheritance your from alone self from cast off self will and

איך האָב דיר געגעבן; און איך וועל דיך מאַכן דינען דײַנע
daine dinen machn dich vel ich un gegebn dir hob ich
your serve make you(SG) will I and given you(SG) have I

פֿײַנט , אין אַ לאַנד וואָס דו קענסט נישט; וואָרעם אַ פֿײַער האָט איר
ir hot faier a vorem nisht kenst du vos land a in faint
you have fire a because not know you that land a in enemies

אָנגעצונדן אין מײַן נאָז , ביז אייביקן וועט עס ברענען.
brenen es vet eibikn biz noz main in ongetsundn
burn it will everlasting until nose my in kindled

ה אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

פֿאַרשאָלטן דער מאַן וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף אַ מענטשן ,
mentshn a oif zich farzichert vos man der farsholten
man a in self trusts who man the cursed

און מאַכט פֿלייש זײַן אָנהאַלט,
onhalt zain fleish macht un
support his flesh makes and

און פֿון ה קערט זיך אָפּ זײַן האַרץ!
harts zain op zich kert Hashem fun un
heart his away self turns Hashem from and

[21] Therefore, behold, I will this time cause them to know, I will cause them to know Mine yad and My gevurah; and they shall know that My Shem is Hashem.

17 The chattat Yehudah is written with an et barzel *(iron pen)*, and with the tzipporen shamir *(point of a diamond)*; it is engraved upon the luach *(tablet)* of their lev, and upon the karenot *(horns)* of your mizbechot *(altars)*; [2] Whilst their banim remember their mizbechot and their asherim by the leafy trees upon the high hills. [3] O My mountain in the sadeh, I will give over thy wealth and all thy otzerot *(treasures)* as plunder, and thy high places for sin, throughout all thy territories. [4] And thou, even thyself, shalt let go of thine nachalah that I gave thee; and I will cause thee to serve thine oyevim in ha'aretz which thou knowest not; for ye have kindled an eish in Mine anger, which shall burn ad-olam *(forever)*.

[5] Thus saith Hashem:

Arur *(cursed)* be the gever that trusteth in adam,

and maketh basar his zero'a,

and whose lev turneth away from Hashem.

[6] For he shall be like the shrub in the aravah *(desert)*,

ו וְאָרעם ער וועט זיין ווי אַ טאַמאַריסק אין דער וויסטע,
viste der in tamarisk a vi zain vet er vorem
desert the in tamarisk a like be will he because

and shall not see when tov cometh;

און וועט נישט זען ווען עס קומט גוטס,
guts kumt es ven zen nisht vet un
good come it when see not will and

but shall inhabit the parched places in the midbar,

און וועט ווינען אין טריקענישן אין דער מדבר ,
midber der in trikenishn in voinen vet un
desert the in dry places in dwell will and

in an eretz melechah *(salt land)* and not inhabited.

אין אַ לאַנד אַ זאַלציקן וואָס איז נישט באַזעצט .
bazetst nisht iz vos zaltsikn a land a in
inhabited not is that salty a land a in

[7] Baruch hagever asher yivtach baHashem *(Blessed is the man that trusteth in* Hashem*)*,

ז געבענטשט דער מאַן וואָס פֿאַרזיכערט זיך
zich farzichert vos man der gebentsht
self trusts who man the blessed

אויף ה ,
Hashem oif
Hashem in

and whose mivtach *(confidence)* Hashem is.

און ה איז זיין פֿאַרזיכערונג!
farzicherung zain iz Hashem un
confidence his is Hashem and

[8] For he shall be as an etz planted by the mayim,

ח וואָרעם ער וועט זיין ווי אַ בוים געפֿלאַנצט ביי וואַסער,
vaser bai geflantst boim a vi zain vet er vorem
water by planted tree a like be will he because

and that spreadeth out her shorashim *(roots)* by the brook,

וואָס ביי אַ באַך לאָזט ער אַרויס זיינע ווּאָרצלען,
vortselen zaine arois er lozt bach a bai vos
roots its out it sends brook a by that

and shall not fear when chom *(heat)* cometh,

און ער מערקט נישט ווען עס קומט אַ היץ ,
hits a kumt es ven nisht merkt er un
heat a comes it when not knows it and

but its leaf shall be green;

און זיין בלאַט איז גרין ,
grin iz blat zain un
green is leaf its and

and shall not be anxious in the shenat batzoret *(year of drought)*,

און אין אַ יאָר פֿון טריקענישׁ דאגהט ער נישט,
nisht er dayget trikenish fun yor a in un
not it worries drought of year a in and

neither shall cease from yielding p'ri *(fruit)*.

און ער וועט נישט אויפֿהערן צו טראָגן פֿרוכט.
frucht trogn tsu oifhern nisht vet er un
fruit bear to cease not will it and

[9] The lev *(heart, mind)* akov *(is deceitful)* above all things,

ט פֿאַרדרייטער פֿון אַלץ איז דאָס האַרץ,
harts dos iz alts fun fardreiter
heart the is all than more deceitful

and anush *(incurable)*; who can know it?

און אומהיילבאַר איז עס – ווער קען עס קאָנען?
konen es ken ver es iz umheilbar un
know it can who it is incurable and

[10] I, Hashem, search the lev,

י איך, ה , טו פֿאָרשן דאָס האַרץ,
harts dos forshn tu Hashem ich
heart the examine do Hashem I

I test the kelayot *(kidneys)*,

טו פֿרוּווּן די נירן ,
nirn di pruvn tu
kidneys the test do

requiting to every ish according to his drakhim,

כּדי צו געבן איטלעכן לויט זיינע וועגן ,
vegen zaine loit itlechn gebn tsu kedei
ways his according to each one give to so that

and according to the p'ri of his deeds.

לויט דער פֿרוכט פֿון זײַנע מעשׂים.
meisim zaine fun frucht der loit
deeds his of fruit the according to

[11] As the partridge sitteth on eggs, and hatcheth them not;

יא אַ פּעלדהון וואָס איינזאַמלען אײַער וואָס זי האָט נישט געלייגט,
geleigt nisht hot zi vos aier ainzamlen vos feldhon a
laid not has she that eggs gathers that partridge a

so he that getteth osher *(riches)*, and not by mishpat,

אַזוי איז דער וואָס מאַכט אַן עשירות, און נישט
nisht un eshires an macht vos der iz azoi
not and wealth a makes who the one is so

מיט געראַכטיקייט;
gerechtikeit mit
righteousness with

shall leave them in the midst of his days,

אין העלפֿט פֿון זײַנע טעג וועט ער עס פֿאַרלאָזן,
farlozen es er vet teg zaine fun helft in
leave it he will days his of half in

and at his end shall be a naval *(fool)*.

און אין זײַן סוף וועט ער בלײַבן אַ נאַר.
nor a blaibn er vet sof zain in un
fool a remain he will end his in and

[12] A glorious high kisse from the beginning

יב אוי, טראָן פֿון פּראַכטיקייט, דערהויבן פֿון אָנהייב אָן,
on onheib fun derhoibn prachtikeit fun tron oi
on beginning from exalted glory of throne oh

is the place of Mikdasheinu *(our Beis HaMikdash)*.

דו אָרט פֿון אונדזער מִקדָּש,
mikdash undzer fun ort du
sanctuary our of place you

[13] Hashem, the Mikveh Yisroel,

יג דו האָפֿענונג פֿון יִשׂרָאֵל, ה',
Hashem Yisroel fun hofenung du
Hashem Yisroel of hope you

all that forsake Thee shall be put to shame,

אַלע וואָס פֿאַרלאָזן דיך, ווערן פֿאַרשעמט ווערן;
vern farshemt veln dich farlozen vos ale
become ashamed will you(SG) forsake who all

and they that turn away from Me

און די אָפּגעקערטע פֿון מיר
mir fun opgekerte di un
me from turned away the one and

shall be written down in ha'aretz,

וועלן אין דער ערד פֿאַרשריבן ווערן,
vern farshribn erd der in veln
become written down earth the in will

because they have forsaken Hashem,

ווײַל זיי האָבן פֿאַרלאָזן ה',
Hashem farlozen hobn zei vail
Hashem forsaken have they because

the Makor Mayim Chayyim *(Fountain of Living Waters)*.

דעם קוואַל לעבעדיקע וואַסער.
vaser lebedike fun kval dem
water living of spring the

[14] Heal me, Hashem, and I shall be healed;

יד הייל מיך, ה', איך זאָל געהיילט ווערן,
vern geheilt zol ich Hashem mich heil
become healed shall I Hashem me heal

hoshi'eini *(save me)*, and I shall be saved;

העלף מיך, איך זאָל געהאָלפֿן ווערן,
vern geholfn zol ich mich helf
become saved shall I me help

for Thou art my tehillah *(praise)*.

וואָרעם דו ביסט מײַן לויב.
loib main bist du vorem
praise my are you because

[15] Hinei, they say unto me:

טו זע, זיי זאָגן צו מיר:
mir tsu zogn zei ze
me to say they behold

Where is the Devar Hashem?
ווּ איז דאָס ווָארט פֿון ה ?
Hashem fun vort dos iz vu
Hashem of word this is where

Let it come now.
זאָל עס נאָר קומען .
kumen nor es zol
come only it let

16 As for me, I have not hastened away
טז און איך, נישט איך בין אַנטלאָפֿן
antlofn bin ich nisht ich un
fled am I not I and

from being a ro'eh *(shepherd)* to follow Thee;
פֿון זיין אַ פּאַסטוך הינטער דיר ,
dir hinter pastuch a zain fun
you(SG) behind shepherd a being from

neither did I lust for the woeful day;
און נישט איך האָב באַגערט דעם אומגליקלעכן טאָג;
tog umgliklechn dem bagert hob ich nisht un
day woeful the pleased have I not and

Thou knowest;
דו ביסט עס, וואָס איז אַרויס פֿון מײַנע ליפּן,
lipn maine fun arois iz vos es baist du
lips my from out is what it know you

that which came out of my lips was before Thee.
איז פֿאַר דײַן פּנים געווען.
geven ponem dain far iz
been face your before is

17 Be not a mechittah *(terror)* unto me;
יז זאָל עס מיר נישט זײַן צום ברעך ;
broch tsum zain nisht mir es zol
destruction to the be not me it shall

Thou art my refuge in the Yom Ra'ah *(Day of Evil)*.
דו ביסט דאָך מײַן באַשיצונג אין טאָג פֿון אומגליק.
umglik fun tog in bashitsung main doch bist du
calamity of day in shelter my indeed are you

18 Let them be ashamed that persecute me,
יח זאָלן מײַנע נאָכיאָגער פֿאַרשעמט ווערן ,
vern farshemt nochyoger maine zoln
become ashamed pursuers my shall

but let not me be put to shame;
און איך זאָל נישט פֿאַרשעמט ווערן ;
vern farshemt nisht zol ich un
become ashamed not shall I and

let them be dismayed,
זאָלן זיי דערשראָקן ווערן ,
vern dershrokn zei zoln
become terrified they shall

but let not me be dismayed;
און איך זאָל נישט דערשראָקן ווערן .
vern dershrokn nisht zol ich un
become terrified not shall I and

bring upon them the Yom Ra'ah,
ברענג אויף זיי דעם טאָג פֿון אומגליק,
umglik fun tog dem zei oif breng
calamity of day the them upon bring

and destroy them with mishneh *(double)* destruction.
און אַ צווייפֿקן ברעך צעברעך זיי .
zei tsebrech broch tsveyikn a un
them break destruction double a and

19 Thus said Hashem unto me; Go and stand in the Sha'ar Bnei HaAm, whereby the melachim of Yehudah come in, and by the which they go out, and in all the Sha'arei
יט אַזוי האָט צו מיר ה געזאָגט: גיי און זאָלסט זיך
zich zolst un gei gezogt Hashem mir tsu hot azoi
self you(SG) must and go said Hashem me to has so
שטעלן אין טויער פֿון די קינדער פֿון פֿאָלק , וואָס דורך אים קומען
kumen im durch vos folk fun kinder di fun toier in shteln
come him through that people of children the of gate in stand
אַרײַן די מלכים פֿון יהודה , און וואָס דורך אים גייען זיי
zei geyen im durch vos un Yehudah fun mlochim di arain
they go him through that and Yehudah of kings the in

אַרויס, און אין אַלע טויערן פֿון ירושָלַיִם ; כ און זאָלסט זאָגן
zogn zolst un Yerushalayim fun toiern ale in un arois
say you(SG) must and Yerushalayim of gates all in and out

צו זיי : הערט דאָס וואָרט פֿון ה , איר מלכים פֿון יהודה ,
Yehudah fun mlochim ir Hashem fun vort dos hert zei tsu
Yehudah of kings you Hashem of word this hear them to

און גאַנץ יהודה , און אַלע באַווויינער פֿון ירושָלַיִם , וואָס
vos Yerushalayim fun bavoiner ale un Yehudah gants un
who Yerushalayim of inhabitants all and Yehudah all and

קומען אין די דאָזיקע טויערן; כא אַזוי האָט ה געזאָגט: היט
hit gezogt Hashem hot azoi toiern dozike di in kumen
watch over said Hashem has thus gates these the in come

אייך אום אַייער זעל , און איר זאָלט נישט טראָגן קיין משׂא אין
in mase kein trogn nisht zolt ir un zel aier um aich
in burden any carry not shall you and soul your about yourselves

ירושָלַיִם . טאָג פֿון שבת און אַרײַנברענגען אין די טויערן פֿון
Yerushalayim fun toiern di in arainbrengen un Shabbos fun tog
Yerushalayim of gates the in bring in and Shabbos of day

כב און איר זאָלט נישט אַרויסטראָגן קיין משׂא פֿון אייַערע הייזער
haizer aiere fun mase kein aroistrogn nisht zolt ir un
houses your from burden any carry out not shall you and

אין טאָג פֿון שבת , און קיין שום אַרבעט זאָלט איר נישט טאָן,
ton nisht ir zolt arbet shum kein un Shabbos fun tog in
do not you shall work any any and Shabbos of day in

און איר זאָלט האַלטן הייליק דעם טאָג פֿון שבת , אַזוי ווי איך האָב
hob ich vi azoi Shabbos fun tog dem heilik haltn zolt ir un
have I as just Shabbos of day the holy keep shall you and

באַפֿוילן אייַערע עלטערן. כג אָבער זיי האָבן נישט געהערט און נישט
nisht un gehert nisht hobn zei ober eltern aiere bafoiln
not and heard not have they but fathers your commanded

צוגעניגט זייער אויער, און זיי האָבן האַרט געמאַכט זייער נאַקן נישט
nisht nakn zeyer gemacht hart hobn zei un oier zeyer tsugenaigt
not neck their made hard have they and ear their inclined

צוצוהערן , און נישט צו נעמען קיין מוסר .
musar kein nemen tsu nisht un tsutsuhern
instruction any take to not and to pay heed

כד דערום וועט זײַן : אויב צוהערן וועט איר צוהערן צו מיר, זאָגט
zogt mir tsu tsuhern ir vet tsuhern oib zain vet derum
declares me to listen you will listen if be will therefore

ה , נישט אַרײַנצובערענגען קיין משׂא אין די טויערן פֿון דער
der fun toiern di in mase kein araintsubrengen nisht Hashem
the of gates the in burden any to bring in not Hashem

דאָזיקער שטאָט אין טאָג פֿון שבת , נײַערט צו האַלטן הייליק דעם
dem heilik haltn tsu naiert Shabbos fun tog in shtot doziker
the holy keep to but rather Shabbos of day in city this

טאָג פֿון שבת , נישט צו טאָן אין אים קיין שום אַרבעט, כה וועלן
veln arbet shum kein im in ton tsu nisht Shabbos fun tog
will work anything any it in do to not Shabbos of day

קומען אין די טויערן פֿון דער דאָזיקער שטאָט מלכים און האַרן וואָס
vos harn un mlochim shtot doziker der fun toiern di in kumen
which lords and kings city this the of gates the in come

זיצן אויפֿן טראָן פֿון דָּוִד , וואָס רײַטן אויף רײַטוועגן און אויף פֿערד ,
ferd oif un raitvegn oif raitn vos Dovid fun tron oifn zitsn
horses on and chariots on ride which Dovid of throne on sit

Yerushalayim; [20] And say unto them, Hear ye the Devar Hashem, ye melachim of Yehudah, and all Yehudah, and all the inhabitants of Yerushalayim, that enter in by these she'arim *(gates)*; [21] Thus saith Hashem: Be shomer over your nefashot, and bear no massa *(burden)* on Shabbos, nor bring through the Sha'arei Yerushalayim; [22] Neither carry forth a massa *(burden)* out of your batim *(houses)* on Shabbos, neither do ye any melachah *(work)*, but keep Shabbos set apart as kodesh, just as I commanded Avoteichem. [23] But they obeyed not, neither inclined their ozen *(ear)*, but made their stubborn neck stiff, that they might not hear, nor receive musar *(discipline)*.

[24] And it shall come to pass, if ye diligently pay heed unto Me, saith Hashem, to bring in no massa *(burden)* through the she'arim *(gates)* of this city on the day of Shabbos, but keep the day of Shabbos holy, to do no melachah *(work)* therein; [25] Then shall there enter into the she'arim *(gates)* of this city melachim and sarim sitting upon the kisse Dovid, riding in chariots and on susim, they, and their sarim, the Ish Yehudah,

זיי , און זייערע האַרן, די מענער פֿון יהודה , און די באַווויינער פֿון
fun bavoiner di un Yehudah fun mener di harn zeyere un zei
of inhabitants the and Yehudah of men the lords their and they

ירושָלַיִם ; און די דאָזיקע שטאָט וועט זיין באַזעצט אויף אייביק.
eibik oif bazetst zain vet shtot dozike di un Yerushalayim
ever for inhabited be will city this the and Yerushalayim

כו און מע וועט קומען פֿון פֿון שטעט פֿון יהודה , און פֿון רונד
rund fun un Yehudah fun shtet di fun kumen vet me un
around from and Yehudah of cities the from come will one and

אַרום ירושָלַיִם , און פֿון לאַנד בנימין , און פֿון דער נידערונג ,
niderung der fun un Binyamin land fun un Yerushalayim arum
descent the from and Binyamin land from and Yerushalayim round

און פֿונעם געבערג , און פֿונעם דָרום , ברענגענדיק בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer brengendik dorem funem un geberg funem un
olah bringing south from the and mountain from the and

און שלאַכטאָפּפֿער , און שפּײַזאָפּפֿער, און ווײַרעך , און ברענגענדיק
brengendik un vairech un shpaizopfer un shlachtopfer un
bringing and incense and minchah and slaughter sacrifice and

דאַנקאָפּפֿער , אין הויז פֿון ה . כז אויב אָבער איר וועט נישט
nisht vet ir ober oib Hashem fun hoiz in dankopfer
not will you however if Hashem of house in thank offering

צוהערן צו מיר, צו האַלטן הייליק דעם טאָג פֿון שבת , און נישט
nisht un Shabbos fun tog dem heilik haltn tsu mir tsu tsuhern
not and Shabbos of day the holy keep to me to listen

צו טראָגן קיין משׂא און אַריינקומען דערמיט אין די טויערן פֿון
fun toiern di in dermit arainkumen un mase kein trogn tsu
of gates the in therewith come into and burden any bear to

ירושָלַיִם אין טאָג פֿון שבת , וועל איך אָנצינדן אַ פֿײַער אין אירע
ire in faier a ontsindn ich vel Shabbos fun tog in Yerushalayim
its in fire a burn I will Shabbos of day in Yerushalayim

טויערן, און עס וועט פֿאַרצערן די פּאַלאַצן פֿון ירושָלַיִם , און וועט
vet un Yerushalayim fun palatsn di fartseren vet es un toiern
will and Yerushalayim of citadels the devour will it and gates

נישט פֿאַרלאָשן ווערן .
vern farloshn nisht
become extinguished not

יח

דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהון פֿון ה ,
Hashem fun Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
Hashem from Yirmeyahu to having been is which word the

אַזוי צו זאָגן : ב שטיי אויף, און זאָלסט אַראָפּנידערן צום
tsum aropnideren zolst un oif shtei zogn tsu azoi
to go down you(SG) shall and up stand say to so

הויז פֿון דעם טעפּער, און דאָרטן וועל איך דיר מאַכן הערן מײַנע
maine hern machn dich ich vel dortn un teper dem fun hoiz
my hear make you(SG) I will there and potter the of house

ווערטער. ג האָב איך אַראָפּגענידערט צום הויז פֿון דעם טעפּער, ערשט
ersht teper dem fun hoiz tsum aropgenidert ich hob verter
behold potter the of house to gone down I have words

ער מאַכט אַרבעט אויפֿן ווערקשטיין. ד און אַז די כּלי וואָס ער האָט
hot er vos keile di az un verkshtein oifn arbet macht er
has he that vessel the when and workbench on work makes he

געמאַכט פֿון ליים איז פֿאַרדאָרבן געוואָרן אין דער האַנט פֿון דעם
dem fun hant der in gevorn fardorben iz leim fun gemacht
the of hand the in having become ruined is clay from made

and the inhabitants of Yerushalayim; and this city shall be inhabited l'olam *(forever)*. [26] And they shall come from the towns of Yehudah, and from the places around Yerushalayim, and from Eretz Binyamin, and from the Shephalah *(Lowlands)*, and from the har *(hill country)*, and from the Negev bringing olah *(burnt offering)*, and zevach *(sacrifice)*, and minchah *(grain offering)*, and levonah *(frankincense)*, and bringing todah *(thank offering)*, unto the Bais Hashem. [27] But if ye will not pay heed unto Me to keep the day of Shabbos holy, and not to bear a massa *(burden)*, when entering in at the She'arim of Yerushalayim on the day of Shabbos; then will I kindle an eish in the she'arim thereof, and it shall devour the fortresses of Yerushalayim, and it shall not be quenched.

18 The Davar which came to Yirmeyah from Hashem, saying, [2] Arise, and go down to the bais hayotzer *(the house of the potter, Creator)*, and there I will cause thee to hear My Devar. [3] Then I went down to the bais hayotzer, and, behold, he wrought a work on the [potter's] wheel. [4] And the keli *(vessel)* that he was making of khomer *(clay)* was marred in the yad of the yotzer; so he made it

again keli acher *(another vessel, a different vessel)*, as seemed good to the eyes of the yotzer to make it.

5 Then the Devar Hashem came to me, saying, 6 O Bais Yisroel, cannot I do with you as this yotzer? saith Hashem. Hinei, as the khomer *(clay)* is in the yotzer's yad, so are ye in Mine yad, O Bais Yisroel. 7 At what instant I shall speak concerning a Goy *(nation)*, and concerning a mamlachah *(kingdom)*, to uproot, and to pull down, and to destroy it; 8 If that Goy, against whom I have pronounced, turn from their ra'ah, I will relent of the ra'ah that I planned to do unto them. 9 And at what instant I shall speak concerning a Goy, and concerning a mamlachah, to build and to plant it; 10 If it do ra'ah in My sight, that it obey not My voice, then I will relent of the tov, wherewith I said I would benefit them. 11 Now therefore go to, speak to the Ish Yehudah, and to the inhabitants of Yerushalayim, saying, Thus saith Hashem; Hinei, I yotzer *(mold as a potter)* ra'ah against you, and devise a plan against you; return ye now every ish from his derech ra'ah, and make your ways and your doings good.

טעפֿער, האָט ער זי איבערגעמאַכט אין אַן אַנדער כּלי , אַזוי ווי עס איז
iz es vi azoi keile ander an in ibergemacht zi er hot teper
is it as just vessel other an into remade it he has potter

ווויל‌געפֿעלן אין די אויגן פֿון דעם טעפֿער צו מאַכן .
machn tsu teper dem fun oign di in voilgefeln
make to potter the of eyes the in pleased

ה איז דאָס ווואָרט פֿון ה געווען צו מיר אַזוי צו זאָגן: ו קען
ken zogn tsu azoi mir tsu geven Hashem fun vort dos iz
can say to so me to having been Hashem of word this is

איך דען נישט טאָן מיט אײַך אַזוי ווי דער דאָזיקער טעפֿער, איר הויז פֿון
fun hoiz ir teper doziker der vi azoi aich mit ton nisht den ich
of house you potter this one the as just you with do not then I

יִשְׂרָאֵל? זאָגט ה . זעט, ווי ליים אין דער האַנט פֿון דעם טעפֿער,
teper dem fun hant der in leim vi zet Hashem zogt Yisroel
potter the of hand the in clay as see Hashem declares Yisroel

זײַט איר אין מײַן האַנט, הויז פֿון יִשְׂרָאֵל. ז איין רגע רעד איך
ich red rege ein Yisroel fun hoiz hant main in ir zait
I speak moment one Yisroel of house hand my in you are

אויף אַ פֿאָלק און אויף אַ קיניגרײַך , אויסצורײַסן און אײַנצוווואַרפֿן און
un aintsuvarfn un oistsuraisn kinigraich a oif un folk a oif
and throw down and to uproot kingdom a about and people a about

אונטערצוברענגען; ח אָבער אַז דאָס פֿאָלק וואָס איך האָב אויף אים
im oif hob ich vos folk dos az ober untertsubrengen
it about have I that people this when but to bring under

גערעדט, קערט זיך אום פֿון זײַן שלעכטיקייט, האָב איך חרטה אויף
oif charote ich hob shlechtikeit zain fun um zich kert geredt
about regret I have wickedness its from around self turns spoken

דעם בייז וואָס איך האָב געטראַכט אים צו טאָן. ט און איין רגע רעד
red rege ein un ton tsu im getracht hob ich vos beiz dem
speak moment one and do to it thought have I that evil the

איך אויף אַ פֿאָלק און אויף אַ קיניגרײַך , צו בויען און צו פֿלאַנצן;
flantsn tsu un boien tsu kinigraich a oif un folk a oif ich
plant to and build to kingdom a about and people a about I

י אָבער אַז עס טוט וואָס איז שלעכט אין מײַנע אויגן, נישט צוצוהערן מײַן
main tsutsuhern nisht oign maine in shlecht iz vos tut es az ober
my to pay heed not eyes my in evil is what does it if but

קול , האָב איך חרטה אויף דעם גוטס וואָס איך האָב געזאָגט אים
im gezogt hob ich vos guts dem oif charote ich hob kol
it said have I that good things the about regret I have voice

צו באַגיטיקן. יא און אַצונד זאָג אַקאָרשט צו די מענער פֿון יהודה , און
un Yehudah fun mener di tsu akorsht zog atsund un bagitikn tsu
and Yehudah of men the to just say now and benefit to

צו די באַווויינער פֿון ירושָלַיִם , אַזוי צו זאָגן: אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi zogn tsu azoi Yerushalayim fun bavoiner di tsu
Hashem has thus say to so Yerushalayim of inhabitants the to

געזאָגט: זעט, איך באַשאַף אויף אײַך אַן אומגליק, און טראַכט אויף אײַך אַ
a aich oif tracht un umglik an aich oif bashaf ich zet gezogt
an you against think and calamity a you upon create I see said

טראַכטונג; קערט אײַך אום פֿאָרט איטלעכער פֿון זײַן שלעכטן
shlechtn zain fun itlecher fort um aich kert trachtung
evil his from each one all the same back yourselves turn intention

וועג, און בעסערט אײַערע וועגן און אײַערע מעשׂים.
meisim aiere un vegen aiere besert un veg
deeds your and ways your improve and way

[12] And they said, It is useless; but we will walk according to our own plans, and we will every ish do the sherirut *(stubbornness)* of his lev ra'ah.

יב אָבער זיי זאָגן: אומזיסט! נײַערט נאָך אונדזערע געדאַנקען וועלן מיר
mir veln gedanken undzere noch naiert umzist zogn zei ober
we will plans our after rather in vain say they but
גיין, און איטלעכער לויט דער אײַנגעשפּאַרטקייט פֿון זײַן
zain fun aingeshpartkeit der loit itlecher un gein
his of the stubborn inclinations the according to each one and go
בייזן האַרצן וועלן מיר טאָן.
ton mir veln hartsn beizn
do we will heart evil

[13] Therefore thus saith Hashem:

יג דערום האָט ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said thus Hashem has therefore

Ask ye now among the Goyim,

פֿרעגט אַקאָרשט בײַ די פֿעלקער,
felker di bai akorsht fregt
nations the among now inquire

Who hath heard such things?

וואָר האָט אַזוינס געהערט?
gehert azoins hot ver
heard such things has who

The Betulat Yisroel hath done a most horrible thing.

שוידערהאַפֿטיקס ביז גאָר האָט באַגאַנגען
bagangen hot gor biz shoiderhaftiks
committed has utterly until horrible thing
די יונגפֿרוי ישׂראל.
Yisroel yungfroi di
Yisroel virgin the

[14] Does the sheleg *(snow)* of Levanon vanish

יד וועט פֿון דעם שטיין פֿון פֿעלד
feld fun shtein dem fun vert
the country of stone the of becomes

from the tzur of the slope?

דער שניי דעם לבֿנון פֿאַרלאָזן?
farlozen Levanon dem shnei der
forsaken Levanon the snow the

Or shall the cold flowing mayim that come from distant sources cease?

אָדער וועלן פֿאַרטריקנט שטורעמדיקע,
shturemdike fartriknt vern oder
stormy dried up become or
קאַלטע, פֿליסנדיקע וואַסערן?
vasern flisndike kalte
waters flowing cold

[15] But My people hath forgotten Me,

טו וואָרעם מײַן פֿאָלק האָט פֿאַרגעסן אָן מיר,
mir on fargesen hot folk main vorem
me about forgotten has people my because

they have burned ketoret to worthless idols,

צו נישטיקייט רייבערן זיי,
zei reichern nishtikeit tsu
they burn incense worthlessness to

and they have caused themselves to stumble in their drakhim

– און מע האָט זיי געמאַכט שטרויכלען אין זייערע וועגן
vegen zeyere in shtroichlen gemacht zei hot me un
ways their in stumble made them has one and

from the ancient paths,

די אייביקע שטעגן,
shtegn eibike di
paths everlasting the

to walk in bypaths,

כּדי צו גיין אויף בײַשטעגן,
baishtegn oif gein tsu kedei
byways on go to so that

and not on the derech built up;

אויף אַ וועג נישט אויסגעטרעטן.
oisgetretn nisht veg a oif
trodden not way a on

[16] To make their eretz desolate,

יט כְּדִי צוֹ מאַכן זייער לאַנד פַּאַר אַ שרעק,
shrek a far land zeyer machn tsu kedei
terror a for land their make to so that

and a perpetual hissing;

פַּאַר אַן אייביקער שמוצערונג אַ פַּיִפֿן ,
faifn a shmutserung eibiker an far
whistling a mocking perpetual a for

every one that passeth thereby shall be astonished,

איטלעכער וואָס וועט פַּאַר איר פַּאַרבייגיין וועט דערשטוינען ,
dershtoinen vet farbaigein ir far vet vos itlecher
be astonished will pass by it before will who everyone

and shall shake his rosh.

און וועט שאָקלען מיט זיין קאָפּ,
kop zain mit shoklen vet un
head his with shake will and

[17] I will scatter them

כ ווי מיט אַ מזרח-ווינט
mizrech-vint a mit vi
east wind a with like

as with an east ruach *(wind)* before the oyev;

וועל איך זיי צעשפּרייטן פַּאַר דעם פֿיַינט ;
faint dem far tseshpreitn zei ich vel
enemy the before scatter them I will

I will show them My oref *(back)*,

זייער רוקן און נישט זייער פּנים וועל איך זען ,
zen ich vel ponem zeyer nisht un rukn zeyer
see I will face their not and back their

and not My panim *(face)*, in the day of their calamity.

אין טאָג פֿון זייער בראָך .
broch zeyer fun tog in
destruction their of day in

[18] Then said they, Come and let us devise plans against Yirmeyah; for the torah shall not perish from the kohen, nor etzah from the chacham, nor the davar from the navi. Come, and let us attack him with the lashon, and let us not give heed to any of his devarim.

כא יָא , זיי האָבן געזאָגט: קומט לאָמיר אויסטראַכטן תּכבולות קעגן
kegen tchbulut oistrachtn lomir kumt gezogt hobn zei yo
against schemes devise let us come said have they yes

ירמיָהון ; וואָרעם די תּורה וועט נישט אונטערגיין פֿון דעם כֹּהן , און
un koyen dem fun untergein nisht vet toyre di vorem Yirmeyahun
and kohen the from perish not will torah the because Yirmeyahu

די עטש פֿון דעם חכם , און דאָס וואָרט פֿון דעם נבֿיא . קומט און
un kumt novi dem fun vort dos un chochem dem fun etsh di
and come prophet the from word the and wise the from counsel the

לאָמיר אים שלאָגן מיט דער צונג , און נישט פַּאַרנעמען אַלע זיינע רייד .
reid zaine ale farnemen nisht un tsung der mit shlogn im lomir
words his all heed not and tongue the with strike him let us

[19] Give heed to me, Hashem,

יט פַּאַרנעם צו מיר, ה ,
Hashem mir tsu farnem
Hashem me to listen

and take notice of the voice of them that contend with me.

און הערן צו דעם קול פֿון מיינע קריגער .
kriger maine fun kol dem tsu hern un
contenders my of voice the to hear and

[20] Shall ra'ah be repaid for tovah?

כ זאָל פַּאַר אַ טובֿה אַ רעה באַצאָלט ווערן?
vern batsolt roe a toive a far zol
be repaid evil an good a for shall

For they have dug a pit for my nefesh.

ווארעם זיי האָבן געגראָבן אַ גרוב פַּאַר מיין לעבן.
lebn main far grub a gegrobn hobn zei vorem
life my for pit a dug have they because

Remember that I stood before Thee to speak tovah concerning them,

געדענק מיין שטיין פַּאַר דיר , צו רעדן
redn tsu dir far shtein main gedenk
speak to you(SG) before standing my remember

, זיי אויף גוטס
zei oif guts
them about good things

and to turn away Thy wrath from them.

אָפּצוקערן דײַן גרימצאָרן פֿון זיי .
zei fun grimtsorn dain optsukeren
them from wrath your to turn

[21] Therefore deliver up their banim to the ra'av *(famine)*

כא דערום גיב זייערע קינדער צום הונגער,
hunger tsum kinder zeyere gib derum
famine to children their give therefore

and pour out their dahm by the force of the cherev;

און שלײדער זיי אין דער מאַכט פֿון שוועדד;
shverd fun macht der in zei shlaider un
sword of power the into them sling and

and let their nashim be bereaved as childless, and be almanot *(widows)*;

און זאָלן זייערע ווײַבער בלײַבן אָן קינדער ,
kinder on blaibn vaiber zeyere zoln un
children without remain wives their shall and

און אַלמנות ,
almones un
widows and

and let their anashim be put to death;

און זייערע מענער זאָלן זײַן הרוגים פֿון פּעסט ,
pest fun herugim zain zoln mener zeyere un
pestilence from slain be shall men their and

let their bochurim be slain by the cherev in milchamah.

זייערע בכורים , דערשלאָגן פֿון שוועדד אין מלחמה .
milchome in shverd fun dershlogn bechorim zeyere
war in sword of struck down firstborn their

[22] Let a cry be heard from their batim *(houses)*,

כב זאָל זיך הערן אַ געשריי פֿון זייערע הײַזער,
haizer zeyere fun geshrei a hern zich zol
houses their from cry a be heard self shall

when Thou shalt bring a gedud *(troop)* suddenly upon them;

ווען דו וועסט ברענגען אויף זיי פּלוצעם אַ מחנה ;
machne a plutsem zei oif brengen vest du ven
legion a suddenly them upon bring will you when

for they have dug a pit to take me,

ווארעם זיי האָבן געגראָבן אַ גרוב מיך צו פֿאַנגען,
fangen tsu mich grub a gegrobn hobn zei vorem
capture to me pit a dug have they because

and hid pachim *(snares)* for my raglayim.

און נעצן באַהאַלטן פֿאַר מיַנע פֿיס.
fis maine far bahaltn netsn un
feet my for hidden snares and

[23] Yet, Hashem, Thou knowest

כג און דו , ה , ווייסט
veist Hashem du un
know Hashem you and

all their etzah against me to slay me;

זייער גאַנצן באַראָט מיך צו טייטן;
teitn tsu mich barot gantsn zeyer
kill to me counsel entire their

do not make kapporah for their avon,

נישט פֿאַרגעבן זאָלסטו זייער פֿאַרברעך ,
farbrech zeyer zolstu fargebn nisht
transgression their shall you forgiven not

neither blot out their chattat from Thy sight,

און נישט פֿאַרמעקן זאָלסטו זייער זינד פֿון
fun zind zeyer zolstu farmekn nisht un
from sin their shall you erase not and

פֿאַר דיר ,
dir far
you(SG) before

but let them be overthrown before Thee;

און זאָלן זיי געשטרויכלט ווערן פֿאַר דיר ;
dir far vern geshtroichlt zei zoln un
you(SG) before become stumbled they shall and

deal thus with them in the time of Thine anger.

אין צײַט פֿון דײַן צאָרן רעכן זיך מיט זיי .
zei mit zich rechn tsorn dain fun tsait in
them with self reckon anger your of time in

19 Thus saith Hashem, Go and acquire a yotzer's earthen jar, and take some of the Ziknei HaAm, and of the Ziknei HaKohanim; [2] And go forth unto the Gey Ben-Hinnom, which is by the petach *(entrance)* of the Potsherd Gate, and proclaim there the Devarim that I shall tell thee, [3] And say, Hear ye the Devar Hashem, O melachim of Yehudah, and inhabitants of Yerushalayim; Thus saith Hashem Tzva'os, the Elohei Yisroel; Behold, I will bring ra'ah upon this makom, the which whosoever heareth, his oznayim shall tingle. [4] Because they have forsaken Me, and have made this an alien place, and have burned [offerings] in it unto elohim acherim, whom neither they nor avoteihem have known, nor the melachim of Yehudah, and have filled this makom with the dahm of innocents; [5] They have built also the high places of Ba'al, to burn their banim with eish for olot unto Ba'al, which I commanded not, nor spoke it, neither came it into My lev; [6] Therefore, hinei, the days come, saith Hashem, that this makom shall no more be called Tophet, nor Gey Ben-Hinnom, but The Valley of Slaughter. [7] And I will make void the etzah of Yehudah

יט אֲזוי האָט ה געזאָגט: גיי און זאָלסט דיר קויפֶן
koifn dir zolst un gei gezogt Hashem hot azoi
buy you yourself you(SG) shall and go said Hashem has so

אַ טעפּערקרוג און נעם מיט פֿון די עלטסטע פֿון פֿאָלק,
folk fun eltste di fun mit nem un teperkrug a
people from elders the from with take and potter's vessel a

ב און זאָלסט אַרויסגיין, כֹּהֲנִים די פֿון עלטסטע פֿון און
aroisgein zolst un koyanim di fun eltste di fun un
go out you(SG) shall and kohanim the of elders the from and

חרסית, צום טאָל פֿון בן-הִנֹּם, וואָס ביים אינגאַנג פֿון טויער
Cheresit toier fun aingang baim vos Ben-Hinom fun tal tsum
the Cheresit gate of entrance by the that Ben Hinnom of valley to the

ג און, דיר זו רעדן וועל איך וואָס ווערטער די דאָרטן אויסרופֿן און
un dir tsu redn vel ich vos verter di dortn oisrufn un
and you(SG) to speak will I which words the there call out and

זאָלסט זאָגן: הערט דאָס וואָרט פֿון ה, איר מלכים פֿון
zolst zogn hert dos vort fun Hashem ir mlochim fun
you(SG) shall say hear the of word the Hashem you kings of

יהוּדה, און באַווויינער פֿון ירוּשָׁלַיִם: אַזוי האָט ה געזאָגט
Yehudah un bavoiner fun Yerushalayim azoi hot Hashem gezogt
Yehudah and inhabitants of Yerushalayim thus has Hashem said

צְבָאוֹת, אלוקי יִשְׂרָאֵל: זע, איך ברענג אַן אומגליק אויף דעם דאָזיקן
Tseva'ot of Yisroel Elokei ze ich breng an umglik oif dem dozikn
of hosts G-d the Yisroel behold I a bring disaster on the this

ד פֿאַר, אַז איטלעכער וואָס הערט עס, וועלן אים די אויערן קלינגען;
ort, az itlecher vos hert es, veln im di oiern klingen
for each that place hears it will him the ears ring for

וואָס זיי האָבן מיך פֿאַרלאָזן, און האָבן פֿאַרפֿרעמדט דעם דאָזיקן אָרט,
ort dozikn dem farfremdt hobn un farlozen mich hobn zei vos
place this the alienated have and forsaken me have they what

און גערייַדערט אין אים צו פֿרעמדע ג-טער, וואָס נישט זיי, און נישט
nisht un zei nisht vos g-ter fremde tsu im in gereidert un
not and they not which g-ds foreign to it in burned incense and

זייערע עלטערן, און נישט די מלכים פֿון יהוּדה, האָבן זיי געקענט; און
un gekent zei hobn Yehudah fun mlochim di nisht un eltern zeyere
and known they have Yehudah of kings the not and fathers their

ה. און זיי האָבן אָנגעפֿילט דעם דאָזיקן אָרט מיט בלוט פֿון אומשולדיקע
un umshuldike fun blut mit ort dozikn dem ongefilt hobn zei
and innocent ones of blood with place this the filled have they

זיי האָבן געבויט די במות צו בַּעַל, צו פֿאַרברענען זייערע קינדער
kinder zeyere farbrenen tsu Baal tsu bamot di geboit hobn zei
children their burn up to Ba'al to high places the built have they

אין פֿייַער, בראַנדאָפּפֿער צו בַּעַל, וואָס נישט איך האָב באַפֿוילן, און
un bafoiln hob ich nisht vos Baal tsu brandopfer faier in
and commanded have I not which Ba'al to olah fire in

נישט איך האָב געזאָגט, און נישט עס איז מיר אויפֿגעקומען.
aroifgekumen zinen oifn mir iz es nisht un gezogt hob ich nisht
came up mind on to me is it not and said have I not

ו דערום זע, טעג קומען, זאָגט ה, און דער דאָזיקער אָרט
ort doziker der un Hashem zogt kumen teg ze derum
place this the and Hashem declares come days behold therefore

וועט נישט מער גערופֿן ווערן תּוֹפֶת, און דער טאָל פֿון בן-הִנֹּם,
Ben-Hinom fun tal der un Tofes vern gerufn mer nisht vet
Ben Hinnom of valley the and Tophet be called more not will

and Yerushalayim in this makom; and I will cause them to fall by the cherev before their oyevim, and by the hands of them that seek their nefesh; and their nevelah *(carcasses)* will I give to be food for the oph HaShomayim, and for the behemat ha'aretz. 8 And I will make this city desolate, and an object of hissing; every one that passeth thereby shall be astonished and hiss because of all the makkot *(plagues)* thereof. 9 And I will cause them to eat the basar of their banim and the basar of their banot, and they shall eat every one the basar of his re'a in the siege and desperation, wherewith their oyevim, and they that seek their nefesh, shall drive them to despair.

10 Then shalt thou break the earthen jar in the sight of the anashim that go with thee, 11 And shalt say unto them, Thus saith Hashem Tzva'os; Even so will I break this people and this city, as one breaketh a yotzer's vessel, that cannot be made whole again; and they shall bury them in Tophet, until there be no makom *(place, room)* to bury. 12 Thus will I do unto this makom, saith Hashem, and to the inhabitants thereof, and even make this city as Tophet; 13 And the batim

ניַערט דער טאָל פֿון טייטונג . ז און איך וועל מאַכן צו נישט דעם
dem nisht tsu machn vel ich un teitung fun tal der naiert
the not to make will I and slaughter of valley the but rather

באַראָט פֿון יהוּדה און ירוּשָׁלַיִם אין דעם דאָזיקן אָרט , און וועל זיי
zei vel un ort dozikn dem in Yerushalayim un Yehudah fun barot
them will and place this the in Yerushalayim and Yehudah of counsel

מאַכן פֿאַלן דורכן שוואַרד פֿאַר זייערע פֿיַינט , און דורך דער האַנט
hant der durch un faint zeyere far shverd durchn faln machn
hand the through and enemies their before sword through fall make

פֿון די וואָס זוכן זייער לעבן; און איך וועל געבן זייערע טויטע לייַבער צו
tsu laiber toite zeyere gebn vel ich un lebn zeyer zuchn vos di fun
for bodies dead their give will I and life their seeks who the one of

שפֿייַז פֿאַרן פֿויגל פֿון הימל , און פֿאַר דער חיות פֿון דער ערד . ח און
un erd der fun chayes der far un himel fun foigel faran shpaiz
and earth the of creatures the for and heaven of bird for the food

איך וועל מאַכן די דאָזיקע שטאָט פֿאַר אַ שרעק און פֿאַר אַ שמוצערונג ;
shmutserung a far un shrek a far shtot dozike di machn vel ich
derision a for and terror a for city this the make will I

איטלעכער וואָס גייט איר פֿאַרביַי וועט זיך דערשטוינען , און שפּעטן אויף
oif shpetn un dershtoinen zich vet farbai ir geit vos itlecher
over mock and be astonished self will pass by it goes that everyone

אַלע אירע פּלאָגן . ט און איך וועל זיי מאַכן עסן דאָס פֿלייש פֿון זייערע
zeyere fun fleish dos esen machn zei vel ich un plogn ire ale
their of flesh the eat make them will I and plagues its all

זין , און דאָס פֿלייש פֿון זייערע טעכטער , און איינער דעם אַנדערנס פֿלייש
fleish anderns dem einer un techter zeyere fun fleish dos un zin
flesh other's the one and daughters their of flesh the and sons

וועלן זיי עסן , אין דער באַלעגערונג און אין דער דריקונג , וואָס זייערע
zeyere vos drikung der in un balegerung der in esen zei veln
their which oppression the in and siege the in eat they will

פֿיַינט , און די וואָס זוכן זייער לעבן, וועלן זיי דריקן .
drikn zei veln lebn zeyer zuchn vos di un faint
oppress them will life their seek which the ones and enemies

י און זאָלסט צעברעכן דעם קרוג פֿאַר די אויגן פֿון די
di fun oign di far krug dem tsebrechn zolst un
the of eyes the before vessel the break you(SG) shall and

מענטשן וואָס גייען מיט דיר , יא און זאָלסט זאָגן צו זיי :
zei tsu zogn zolst un dir mit geyen vos mentshn
them to say you(SG) must and you(SG) with go who men

אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת : אַזוי וועל איך צעברעכן דאָס דאָזיקע
dozike dos tsebrechn ich vel azoi Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
this the break I will so of hosts Hashem said has thus

פֿאָלק און די דאָזיקע שטאָט, אַזוי ווי מע צעברעכט אַ כּלי פֿון אַ
a fun keile a tsebrecht me vi azoi shtot dozike di un folk
a of vessel a breaks one as so city this the and people

טעפּער, אַז זי קען נישט מער פֿאַרריכט ווערן ; און מע וועט באַגראָבן
bagrobn vet me un vern farricht mer nisht ken zi az teper
bury will one and become repaired more not can it that potter

אין תּוֹפֶת , ווייל מער קיין אָרט וועט נישט זיין אויף צו באַגראָבן.
bagrobn tsu oif zain nisht vet ort kein mer vail Tofes in
bury to for be not will place any more because Tophet in

יב אַזוי וועל איך טאָן צו דעם דאָזיקן אָרט, זאָגט ה , און צו
tsu un Hashem zogt ort dozikn dem tsu ton ich vel azoi
to and Hashem declares place this the to do I will so

(houses) of Yerushalayim, and the batim (houses) of the melachim of Yehudah, shall be tameh as the makom of Tophet, because of all the batim (houses) upon whose roofs they have burned ketoret unto all the Tzeva HaShomayim, and have poured out nesakhim (drink offerings) unto elohim acherim.

14 Then came Yirmeyah from Tophet, from where Hashem had sent him to prophesy; and he stood in the khatzer (courtyard) of the Beis Hashem; and said to kol HaAm, 15 Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel; Hineni, I will bring upon this city and upon all her towns kol hara'ah that I have pronounced against it, because they have stiffened their necks, that they might not hear My Devarim.

20 Now Pashchur Ben Immer the kohen, who was also Pakid Nagid in the Beis Hashem, heard that Yirmeyah prophesied these things. 2 Then Pashchur struck Yirmeyah HaNavi, and put him in the stocks that were in the Upper Gate of Binyamin, which was at the Beis Hashem. 3 And it came to pass on the next day, that Pashchur brought forth Yirmeyah

זײַנע באַווינער , כּדי צו מאַכן די דאָזיקע שטאָט אַזוי ווי תּוֹפֶת .
Tofes vi azoi shtot dozike di machn tsu kedei bavoiner zaine
Tophet as so city this the make to so that inhabitants its

יג און די הײַזער פֿון ירושָלַיִם , און די הײַזער פֿון די מלכים פֿון
fun mlochim di fun haizer di un Yerushalayim fun haizer di un
of kings the of houses the and Yerushalayim of houses the and

יהודה , די אומריינע, וועלן זײַן אַזוי ווי דער אָרט פֿון תּוֹפֶת – אַלע
ale Tofes fun ort der vi azoi zain veln umreine di Yehudah
all Tophet of place the as so be will unclean the Yehudah

הײַזער וואָס מע האָט גערייכערט אויף זייערע דעכער צום גאַנצן
gantsn tsum decher zeyere oif gereichert hot me vos haizer
all to rooftop their on burned incense has one that houses

חיל פֿון הימל , און געגאָסן גיסאָפֿפֿער צו פֿרעמדע ג-טער.
g-ter fremde tsu gisopfer gegosn un himel fun cheil
g-ds foreign to drink offering cast and heaven of host

יד און ירמיָהו איז געקומען פֿון תּוֹפֶת , וואָס ה האָט
hot Hashem vos Tofes fun gekumen iz Yirmeyah un
has Hashem which Tophet from having come is Jeremiah and

אים אַהין געשיקט נבֿיאות זאָגן , און ער האָט זיך געשטעלט אין
in geshtelt zich hot er un zogn nevies geshikt ahin im
in stood self has he and say prophesy sent there him

הויף פֿון הס הויז , און האָט געזאָגט צום גאַנצן פֿאָלק :
folk gantsn tsum gezogt hot un hoiz Hashems fun hoif
people entire to the said has and house Hashem's of courtyard

טו אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת , אלוקי ישְׂרָאֵל: זע , איך
ich ze Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
I behold Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has so

ברענג אויף דעם דאָזיקן כּרַך , און אויף אַלע זײַנע שטעט, דאָס גאַנצע
gantse dos shtet zaine ale oif un krach dozikn dem oif breng
entire this cities its all upon and city this the upon bring

בייז וואָס איך האָב אָנגעזאָגט אויף אים, ווײַל זיי האָבן הארט
hart hobn zei vail im oif ongezogt hob ich vos beiz
hard have they because it upon announced have I that evil

געמאַכט זייער נאַקן , נישט צוצוהערן מײַנע ווערטער.
verter maine tsutsuhern nisht nakn zeyer gemacht
words my to pay heed not necks their made

כ און פַּשחור דער זון פֿון אִמֶּר דעם כהן , וואָס איז
iz vos koyen dem Immer fun zun der Pashchur un
is which kohen the Immer of son the Pashchur and

געווען דער אייבעראויפֿזעער אין הויז פֿון ה האָט
hot Hashem fun hoiz in eiberoifzeer der geven
has Hashem of house in chief overseer the having been

געהערט ירמיָהון נבֿיאות זאָגן די דאָזיקע ווערטער. ב און פַּשחור
Pashchur un verter dozike di zogn nevies Yirmeyahun gehert
Pashchur and words these the say prophesy Yirmeyahu heard

האָט געשלאָגן ירמיָהו הנבֿיאן , און האָט אים אַריַינגעשטעלט אין
in araingeshtelt im hot un henvin Yirmeyah geshlogn hot
in positioned him has and the prophet Jeremiah struck has

דעם צוואַנגלאָץ וואָס אין אויבערשטן טויער פֿון בנימין , וואָס אין
in vos Binyamin fun toier oibershtn in vos tsvanglots dem
in which Binyamin of gate uppermost in that stocks the

הויז פֿון ה . ג און עס איז געווען אויף מאָרגן ,
morgn oif geven iz es un Hashem fun hoiz
the next morning on having been is it and Hashem of house

out of the stocks. Then said Yirmeyah unto him, Hashem hath not called thy shem Pashchur, but Magor Missaviv *(Terror on Every Side)*. [4] For thus saith Hashem, Hineni, I will make thee a magor *(terror)* to thyself, and to all thy friends; and they shall fall by the cherev of their oyevim, and thine eynayim shall behold it; and I will give kol Yehudah into the yad Melech Bavel, and he shall carry them captive into Bavel, and shall slay them with the cherev. [5] Moreover, I will deliver all the wealth of this city, and all the produce thereof, and all the precious things thereof, and all the otzarot of the melachim of Yehudah will I give into the yad of their oyevim, which shall plunder them, and seize them, and carry them to Bavel. [6] And thou, Pashchur, and all that dwell in thine bais shall go into the [Golus] captivity: and thou shalt come to Bavel, and there thou shalt die, and shalt be buried there, thou, and all thy friends, to whom thou hast prophesied sheker.

אַז פַּשחור האָט אַרויסגענומען ירמיָהון פֿון צווואַנגקלאָץ, האָט
hot tsvangklots fun Yirmeyahun aroisgenumen hot Pashchur az
has stocks from Yirmeyahu taken out has Pashchur that

ירמיָהו צו אים געזאָגט: נישט פַּשחור האָט ה געראופֿן דײַן
dain gerufn Hashem hot Pashchur nisht gezogt im tsu Yirmeyah
your called Hashem has Pashchur not said him to Jeremiah

נאָמען, נײַערט מָגוֹר-מִסָּבִיב. [7] ווארעם אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi vorem mogor-misoviv naiert nomen
said Hashem has so because Magor Missaviv but rather name

זע, איך מאַך דיך פֿאַר אַ שרעק פֿאַר דיר אַליין, און פֿאַר
far un alein dir far shrek a far dich mach ich ze
for and alone yourself for terror a for you(SG) make I behold

אַלע דײַנע ליבהאָבער; און זיי וועלן פֿאַלן דורך דער שוועבל פֿון זייערע
zeyere fun shverd der durch faln veln zei un libhober daine ale
their of sword the by fall will they and devotees your all

פֿײַנט, און דײַנע אויגן וועלן עס זעהן; און גאַנץ יהודה וועל
vel Yehudah gants un zetsuzen es veln oign daine un faint
will Yehudah all and see it will eyes your and enemies

איך געבן אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל, און ער וועט זיי
zei vet er un Bavel fun melech dem fun hant der in gebn ich
them will he and Bavel of king the of hand the in give I

פֿאַרטרײַבן קיין בָּבֶל, און וועט זיי דערשלאָגן מיטן שווערד.
shverd mitn dershlogn zei vet un Bavel kein fartraiben
sword with the strike down them will and Bavel to drive before

[8] און איך וועל געבן אַל דאָס רײַכטום פֿון דער דאָזיקער שטאָט, און אַל
al un shtot doziker der fun raichtum dos al gebn vel ich un
all and city this the of riches the all give will I and

איר מי, און אַל איר טײַערקייט, אויך אַלע אוצרות פֿון די מלכים
mlochim di fun oitseres ale oich taierkeit ir al un mi ir
kings the of treasures all also precious things its all and toil its

פֿון יהודה וועל איך געבן, אין דער האַנט פֿון זייערע פֿײַנט, און זיי
zei un faint zeyere fun hant der in gebn ich vel Yehudah fun
they and enemies their of hand the in give I will Yehudah of

וועלן זיי צעריבן, און וועלן זיי נעמען און זיי ברענגען קיין
kein brengen zei un nemen zei veln un tseroibn zei veln
to bring them and take them will and plunder them will

בָּבֶל. [9] און דו, פַּשחור, און אַלע באַווינער פֿון דײַן הויז, וועט
vet hoiz dain fun bavoiner ale un Pashchur du un Bavel
will house your of inhabitants all and Pashchur you and Bavel

גיין אין געפֿאַנגנשאַפֿט, און קיין בָּבֶל וועסטו קומען, און דאָרטן
dortn un kumen vestu Bavel kein un gefangenshaft in gein
there and come will you(sg) Bavel to and captivity in go

וועסטו שטאַרבן, און דאָרטן וועסטו באַגראָבן ווערן, דו און
un du vern bagrobn vestu dortn un shtarbn vestu
and you become buried will you(sg) there and die will you(sg)

אַלע דײַנע ליבהאָבער וואָס דו האָסט זיי נבֿיאות געזאָגט מיט ליגן.
lign mit gezogt nevies zei host du vos libhober daine ale
lies with said prophesy them have you whom devotees your all

[7] Hashem, Thou hast induced me,

and I was induced;

[ז] האָסט מיך איבערגערעדט, ה,
Hashem ibergeredt mich host
Hashem persuaded me have

און איך בין איבערגעדרעדט געווארן,
gevorn ibergeredt bin ich un
having become persuaded am I and

Thou art stronger than I, and hast prevailed;

האָסט מיך איבערגעשטאַרקט, און ביסט ביַיגעקומען ;
baigekumen bist un ibergeshtarkt mich host
prevailed are and prevailed over me have

I am a laughingstock all day long,

איך בין געווואָרן צום געלעכטער אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a gelechter tsum gevorn bin ich
day entire a laughable to become am I

every one mocketh me.

איטלעכער טוט שפּעטן פֿון מיר.
mir fun shpetn tut itlecher
me of mock do each

[8] For since I spoke, I cried out,

ח וואָרעם ווען נאָך איך רעד , טו איך שרייַען ,
shraien ich tu red ich noch ven vorem
cry out I do speak I after when because

I cried chamas and destruction;

אומרעכט און רויב ! רוף איך אויס.
ois ich ruf roib un umrecht
out I call plunder and injustice

because the Devar Hashem was made a cherpah *(reproach)* unto me,

פַּאַר וואָר, דאָס וואָרט פֿון ה איז צו מיר
mir tsu iz Hashem fun vort dos vor far
me to is Hashem of word this truly for

געווואָרן
gevorn
having become

and a derision, all day long.

צו שאַנד און צו שפּאָט דעם גאַנצן טאָג.
tog gantsn dem shpot tsu un shand tsu
day whole the makes a laughing stock to and shame to

[9] Then I said: I will not make mention of Him,

ט און איך האָב געוועסט געזאָגט: איך וועל אים
im vel ich gezogt gevest hob ich un
him will I said indeed have I and

נישט דערמאָנען,
dermonen nisht
remember not

nor speak any more in Shmo.

און וועל מער נישט רעדן אין זיין נאָמען ;
nomen zain in redn nisht mer vel un
name his in speak not more will and

But His word was in Mine lev as a burning eish

אָבער עס איז אין מיַין האַרצן ווי אַ ברענעדיק פֿיַיער,
faier brenedik a vi hartsn main in iz es ober
fire burning a like heart my in is it but

shut up in my atzmot,

איַינגעשלאָסן אין מיַינע ביינער,
beiner maine in aingeshlosn
bones my in shut up

and I was weary of holding back,

און איך מאַטער זיך עס אויַינצוהאַלטן,
aintsuhaltn es zich mater ich un
to hold in it self weary I and

and I could not.

אָבער איך קען נישט.
nisht ken ich ober
not can I but

[10] For I heard the slander of many,

י יאָ , איך האָב געהערט די בייזע רייד פֿון פֿיל ,
fil fun reid beize di gehert hob ich yo
many of talk evil the heard have I yes

Magor *(terror)* on every side.

אַ שרעק רונד אַרום :
arum rund shrek a
round around terror a

Report, say they, let's report him.

מסרט , און לאָמיר אים פֿאַרמַסרן!
farmasrn im lomir un masert
denounce him let us and inform

Kol enosh shelomi watched for my stumbling, saying:

אַלע מײַנע גוטע פֿרײַנט לויערן אויף מײַן ברעכ׃
broch main oif loiern fraint gute maine ale
destruction my on lurk friends good my all

Perhaps he will be enticed,

אפֿשר וועט ער פֿאַרנאַרט ווערן ,
vern farnart er vet efsher
become enticed he will perhaps

and we shall prevail against him,

און מיר וועלן אים בײַקומען ,
baikumen im veln mir un
overcome him will we and

and we shall take our revenge on him.

און נעמען אונדזער נקמה פֿון אים.
im fun nekome undzer nemen un
him from vengeance our take and

[11] But Hashem is with me as a Gibbor Aritz *(Mighty Warrior)*:

כא ,אָבער ה׳ איז מיט מיר ווי אַ גיבור מאַכטיקער
machtiker a gibor a vi mir mit iz Hashem ober
mighty one a warrior a like me with is Hashem but

therefore my persecutors shall stumble,

דערום וועלן מײַנע נאָכיאָגער געשטרויכלט ווערן ,
vern geshtroichlt nochyoger maine veln derum
become stumble pursuers my will therefore

and they shall not prevail;

און וועלן נישט אויספֿירן;
oisfirn nisht veln un
prevail not will and

they shall be greatly ashamed, for they shall not succeed;

זיי ווערן פֿאַרשעמט זייער, ווײַל זיי
zei vail zeyer farshemt vern zei
they because very ashamed become they

האָבן נישט באַגליקט ,
baglikt nisht hobn
prospered not have

their kelimat olam *(everlasting dishonor)* shall never be forgotten.

אַן אייביקע שאַנד וואָס וועט נישט פֿאַרגעסן ווערן .
vern fargesen nisht vet vos shand eibike an
become forgotten not will which shame everlasting an

[12] But, Hashem Tzva'os, that tests the tzaddik,

כב און דו ה׳ צבָאוֹת , וואָס פֿרווסט דעם גערעכטן ,
gerechtn dem pruvst vos Tseva'ot Hashem du un
righteous the test who of hosts Hashem you and

and seest the kelayot and the lev,

אָ וואָס זעסט די נירן און דאָס האַרץ,
harts dos un nirn di zest vos o
heart the and kidneys the see who o

let me see Thy vengeance on them;

לאָמיך זען דײַן נקמה פֿון זיי ,
zei fun nekome dain zen lomich
them from vengeance your see let me

for unto Thee have I pled my cause.

וואָרעם צו דיר האָב איך אַנטפּלעקט מײַן קריג .
krig main antplekt ich hob dir tsu vorem
dispute my revealed I have you(SG) to because

[13] Sing unto Hashem, hallelu Hashem;

כג זינגט צו ה׳ , טוט לויבן ה׳ ,
Hashem loibn tut Hashem tsu zingt
Hashem praise do Hashem to sing

for He hath saved the nefesh of the evyon *(poor)*

וואָרעם ער האָט מציל געווען די זעל פֿון דעם אָרעמאַן
oreman dem fun zel di geven matsl hot er vorem
poor person the of soul the been saved has he because

from the yad of evildoers.

פֿון דער האַנט פֿון די שלעכטסטוער.
shlechtstuer di fun hant der fun
evildoers the of hand the from

[14] Arur *(cursed)* be the day

כד פֿאַרשאָלטן דער טאָג
tog der farsholten
day the cursed

wherein I was born;

וואָס איך בין אין אים געבאָרן געוואָרן !
gevorn geborn im in bin ich vos
having become born it in am I which

let not the day wherein immi bore me

דער טאָג וואָס מײַן מוטער האָט מיך געבאָרן
geborn mich hot muter main vos tog der
given birth me has mother my which day the

yehi baruch *(be blessed)*.

זאָל זײַן נישט געבענטשט!
gebentsht nisht zain zol
blessed not be shall

15 Arur *(cursed)* be the ish

טו פַֿאַרשאָלטן דער מענטש וואָס האָט מײַן פֿאָטער
foter main hot vos mentsh der farsholten
father my has who man the cursed

who brought news to avi, saying:

די בשׂורה געבראַכט, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi gebracht besoire di
say to so brought good news the

A ben zachar *(male child)* is born unto thee;

אַ ייִנגל איז דיר געבאָרן געוואָרן ;
gevorn geborn dir iz yingel a
having become born to you(SG) is boy a

making him very glad.

פַֿרייען דערפֿרייט האָט ער אים!
im er hot derfreit freyen
him he has greatly rejoice rejoice

16 And let that ish be as the towns

טז יענער מענטש זאָל זײַן ווי די שטעט
shtet di vi zain zol mentsh yener
towns the as be let man that

which Hashem overthrew, and relented not;

וואָס ה האָט איבערגעקערט און נישט דערבאַרעמט ;
derbaremt nisht un ibergekert hot Hashem vos
felt compassion not and overthrown has Hashem which

and let him hear the wailing in the boker,

און ער זאָל הערן אַ געשריי אין דער פֿרי ,
peire der in geshrei a hern zol er un
morning the in cry a hear shall he and

and the teru'ah *(battle cry)* at noontide;

און אַ שאָלונג אין מיטן טאָג;
tog mitn in shalung a un
day the middle in shout a and

17 Because he slaughtered me not from the womb;

יז פַֿאַר וואָס ער האָט מיך נישט געטייט
geteit nisht mich hot er vos far
caused to die not me has he which for

פֿון טראַכט,
tracht fun
womb from

or that immi might have been my kever,

אַז מײַן מוטער זאָל מײַן קבֿר זײַן ,
zain keyver main zol muter main az
be tomb my shall mother my that

and olam *(forever)* her womb enlarged.

און איר טראַכט אייביק טראָגעדיק.
trogedik eibik tracht ir un
enlarged ever womb her and

18 Why came I forth out of the womb

יח נאָך וואָס גאָר בין איך פֿון טראַכט אַרויס
arois tracht fun ich bin gor vos noch
out womb from I am really what after

to see amal *(trouble, toil)* and sorrow,

צו זען מאַטערניש און קומער ,
kumer un maternish zen tsu
sorrow and hardship see to

that my days should be consumed with shame?

און אויסגיין אין שאַנד זאָלן מײַנע טעג ?
teg maine zoln shand in oisgein un
days my shall shame in being consumed and

כא

דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהון פֿון
fun Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
from Yirmeyahu to having been is that word the

ה , ווען דער מלך צִדקִיָהו האָט צו אים געשיקט
geshikt im tsu hot Tsidkiyah melech der ven Hashem
sent him to has Tzidkiyahu king the when Hashem

פַֿשחור דעם זון פֿון מַלכִיָהן , און צפַֿניָה דעם זון פֿון
fun zun dem Tsefanyah un Malkiyahn fun zun dem Pashchur
of son the Tsefanyah and Malkiyah of son the Pashchur

מַעֲשֵׂיָהן , דעם כהן , אַזוי צו זאָגן : ב פַֿרעג , איך בעט דיך ,
dich bet ich freg zogn tsu azoi koyen dem Maaseiyahn
you(SG) beg I inquire say to so kohen the Ma'aseiyah

פַֿאַר אונדז בייַ ה , ווארעם נבוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech der Nevuchadretsar vorem Hashem bai undz far
Bavel of king the Nevukhadretzar because Hashem by us for

האַלט מלחמה אויף אונדז; אפֿשר וועט ה טאָן מיט אונדז אַזוי ווי
vi azoi undz mit ton Hashem vet efsher undz oif milchome halt
as so us with do Hashem will perhaps us on war wages

אַלע זיַינע וווּנדער , און ער וועט אָפּציען פֿון אונדז.
undz fun optsien vet er un vunder zaine ale
us from withdraw will he and wonders his all

ג האָט ירמיָהו צו זיי געזאָגט: אַזוי זאָלט איר זאָגן צו צִדקִיָהון :
Tsidkiyahun tsu zogn ir zolt azoi gezogt zei tsu Yirmeyah hot
Tzidkiyahu to say you shall thus said them to Yirmeyah has

ד אַזוי האָט גענאָגט ה אלוקי יִשׂרָאֵל: זע , איך דריי אום די
di um drai ich ze Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi
the back turn I behold Yisroel the G-d of Hashem said has thus

כּלי-מלחמה וואָס אין אייַער האַנט, וואָס איר האַלט דערמיט מלחמה
milchome dermit halt ir vos hant aier in vos keile-milchome
war therewith wage you that hand your in that weapons of war

דרויסן פֿון דער מויער אַקעגן דעם מלך פֿון בָּבֶל , און אַקעגן די
di akegn un Bavel fun melech dem akegn moier der fun droisn
the against and Bavel of king the against wall the of outside

כַּשׂדים , וואָס לעגערן אויף אייַך, און איך וועל זיי איינזאַמלען אין דער
der in ainzamlen zei vel ich un aich oif legern vos Kasdim
the in assemble them will I and you against camp which Kasdim

דאָזיקער שטאָט. ה און איך גופֿא וועל מלחמה האַלטן מיט אייַך, מיט
mit aich mit haltn milchome vel gufe ich un shtot doziker
with you against wage war will myself I and city this

אַן אויסגעשטרעקטער האַנט און מיט אַ שטאַרקן אָרעם, און מיט כּעס ,
kaas mit un orem shtarkn a mit un hant oisgeshtrekter an
anger with and arm strong a with and hand outstretched an

און מיט גרים , און מיט גרויס צאָרן . ו און איך וועל שלאָגן די
di shlogn vel ich un tsorn grois mit un geirem mit un
the strike down will I and wrath great with and fury with and

באַווינער פֿון דער דאָזיקער שטאָט, אי מענטש אי בהמה ; פֿון אַ
a fun beheime i mentsh i shtot doziker der fun bavoiner
a from beast and man both city this the of inhabitants

גרויסער פּעסט וועלן זיי שטאַרבן. ז און דערנאָך , זאָגט ה ,
groiser pest veln zei shtarbn un dernoch zogt Hashem
great pestilence will they die and afterward declares Hashem

וועל איך געבן צִדקִיָהו דעם מלך פֿון יהוּדה , און זיַינע קנעכט ,
knecht zaine un Yehudah fun melech dem Tsidkiyah gebn ich vel
servants his and Yehudah of king the Tzidkiyahu give I will

21 The Davar which came unto Yirmeyah from Hashem, when HaMelech Tzidkiyah sent unto him Pashchur Ben Malkiyah, and Tzephanyah Ben Ma'aseiyah the kohen, saying, [2] Inquire, now, of Hashem for us; for Nevukhadretzar Melech Bavel maketh war against us; if it be so that Hashem will deal with us according to all His nifle'ot *(wondrous deeds)*, that he may withdraw from us.

[3] Then said Yirmeyah unto them, Thus shall ye say to Tzidkiyah; [4] Thus saith Hashem Elohei Yisroel; Hineni, I will turn back against you the weapons of milchamah *(war)* that are in your hands, wherewith ye fight against Melech Bavel, and against the Kasdim *(Chaldeans)*, which besiege you outside the chomah *(wall)*, and I will assemble them inside this city. [5] And I Myself will fight against you with an outstretched yad *(hand)* and with a zero'a chazakah *(strong arm)*, even in anger, and in chemah, and in ketzef gadol *(great wrath)*. [6] And I will strike down the inhabitants of this city, both ha'adam and habehemah; they shall die of dever gadol *(great plague)*. [7] And afterward, saith Hashem, I will deliver Tzidkiyah Melech

Yehudah, and his avadim, and HaAm, and such as are survivors in this city from dever, from the cherev, and from the ra'av *(famine)*, into the yad Nevukhadretzar Melech Bavel, and into the yad of their oyevim *(enemies)*, and into the yad of those that seek their nefesh; and he shall strike them down with the edge of the cherev; he shall not spare them, neither have pity, nor have rachamim.

8 And unto this people thou shalt say, Thus saith Hashem; Hineni, I set before you the Derech HaChayyim and the Derech HaMavet. 9 He that abideth in this city shall die by cherev, and by ra'av *(famine)*, and by dever *(plague)*; but he that goeth out, and falleth to the Kasdim *(Chaldeans)* that besiege you, he shall live, and his nefesh shall be unto him as plunder. 10 For I have set my face against this city for ra'ah, and not for tovah, saith Hashem; it shall be given into the yad Melech Bavel, and he shall set eish to it to burn it down.

11 And touching the Bais Melech Yehudah, say, Hear ye the Devar Hashem. 12 O Bais Dovid, thus saith Hashem:

Execute mishpat in the boker,

און דאָס פֹּאָלק , די וואָס זיינען איבערגעבליבן אין דער דאָזיקער
doziker der in ibergebliben zainen vos di folk dos un
this the in left are who the ones people the and

שטאָט פֿון דער פּעסט , פֿון דער שווערד, און פֿון דעם הונגער, אין
in hunger dem fun un shverd der fun pest der fun shtot
in famine the from and sword the from pestilence the from city

דער האַנט פֿון נבֿוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , און אין דער האַנט
hant der in un Bavel fun melech dem Nevuchadretsar fun hant der
hand the in and Bavel of king the Nebuchadnezzar of hand the

פֿון זייערע פֿײַנט , און אין דער האַנט פֿון די וואָס זוכן זייער לעבן;
lebn zeyer zuchn vos di fun hant der in un faint zeyere fun
life their seek who the ones of hand the in and enemies their of

און עס וועט זיי דערשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שווערד; ער וועט זיי
zei vet er shverd fun sharf mitn dershlogn zei vet es un
them will he sword of edge with the strike down them will it and

נישט שוינען , און וועט נישט דערבאַרעמען און נישט רחמנות האָבן.
hobn rachmones nisht un derbaremen nisht vet un shoinen nisht
have compassion not and have mercy not will and spare not

ח און צו דעם דאָזיקן פֿאָלק זאָלסטו זאָגן : אַזוי האָט ה גערעדט:
gezogt Hashem hot azoi zogn zolstu folk dozikn dem tsu un
said Hashem has thus say shall you people this the to and

זע , איך לייג פֿאַר אײַך דעם וועג פֿון לעבן און דעם וועג פֿון
fun veg dem un lebn fun veg dem aich far leig ich ze
of way the and life of way the you before set down I behold

טויט . ט דער וואָס בלײַבט זיצן אין דער דאָזיקער שטאָט, וועט שטאַרבן
shtarbn vet shtot doziker der in zitsn blaibt vos der toit
die will city this the in sitting remains who the one death

פֿון שווערד, און פֿון הונגער, און פֿון פּעסט , אָבער דער וואָס
vos der ober pest fun un hunger fun un shverd fun
who the one but pestilence from and famine from and sword from

גייט אַרויס און וועט צופֿאַלן צו די כַּשְׂדִים וואָס לאָגערן אויף אײַך,
aich oif legern vos Kasdim di tsu tsufaln vet un arois geit
you against besiege who Kasdim the to fall will and out goes

וועט בלײַבן לעבן, און זײַן נפֿש וועט אים זײַן צום געווינס. י וואָרעם
vorem gevins tsum zain im vet nefesh zain un lebn blaibn vet
because gain for the be him will soul his and alive remain will

איך האָב געטאָן מײַן פּנים קעגן דער דאָזיקער שטאָט צום בייזן און
un beizn tsum shtot doziker der kegen ponem main geton hob ich
and evil for city this the against face my done have I

נישט צום גוטן, זאָגט ה ; אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון
fun melech dem fun hant der in Hashem zogt gutn tsum nisht
of king the of hand the in Hashem declares good for not

בָּבֶל וועט זי איבערגעגעבן ווערן און ער וועט זי פֿאַרברענען אין פֿײַער.
faier in farbrenen zi vet er un vern ibergegebn zi vet Bavel
fire in burn up it will he and become delivered it will Bavel

יא און צום הויז פֿון דעם מלך פֿון יהוּדה : הערט דאָס וואָרט
vort dos hert Yehudah fun melech dem fun hoiz tsum un
word the hear Yehudah of king the of house to the and

פֿון ה . יב הויז פֿון דָּוִד , אַזוי האָט ה גערעדט:
gezogt Hashem hot azoi Dovid fun hoiz Hashem fun
said Hashem has thus Dovid of house Hashem of

, פּרי אין דער משפּט האַלט אַ
peire der in mishpot a halt
morning the in judgment a hold

and save him that is robbed

אוּן זײַט מציל דעם באַגזלטן
bagzltn dem matsl zait un
robbed the one rescued be and

out of the yad oshek *(hand of the oppressor)*,

פֿון דעם דריקערס האַנט,
hant drikers dem fun
hand oppressor's the from

lest My chemah *(fury)* go out like eish,

כּדי מײַן גרימצאָרן זאָל נישט אַרויסגיין ווי אַ פֿײַער,
faier a vi aroisgein nisht zol grimtsorn main kedei
fire a like go out not shall wrath my so that

and burn that none can quench it,

אוּן ברענען אַז קיין לעשער זאָל נישט זײַן ,
zain nisht zol lesher kein az brenen un
be not shall extinguish any that burn and

because of the wickedness of your deeds.

פֿון וועגן אײַערע בייזע מעשׂים.
meisim beize aiere vegen fun
deeds evil your account of on

[13] Hineni, I am against thee, O inhabitant of the emek *(valley)*,

יג זע , איך קום צו דיר , באַווינערין פֿון טאָל ,
tal fun bavoinerin dir tsu kum ich ze
the valley of inhabitant you(SG) to come I behold

and tzur *(rock)* of the plain,

דו פֿעלדז פֿון פּלוין,
ploin fun feldz du
plain of rock you

saith Hashem; ; ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

which say, Who shall come down against us?

איר וואָס זאָגט: ווער וועט נידערן אויף אונדז?
undz oif nidern vet ver zogt vos ir
us upon descend will who say who you

Or who shall enter into our me'onot *(dwelling places, homes)*?

אוּן ווער וועט קומען אין אונדזערע ווווינונגען ?
voinungen undzere in kumen vet ver un
dwellings our into come will who and

[14] But I will visit you in punishment according

יד און איך וועל זיך אָפּרעכענען מיט אײַך
aich mit oprechenen zich vel ich un
you with reckon self will I and

to the p'ri *(fruit)* of your deeds,

לויט דער פֿרוכט פֿון אײַערע מעשׂים,
meisim aiere fun frucht der loit
deeds your of fruit the according to

saith Hashem; ; ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

and I will kindle an eish in the ya'ar *(forest)* thereof,

אוּן איך וועל אָנצינדן אַ פֿײַער אין איר ווואַלד,
vald ir in faier a ontsindn vel ich un
forest her in fire a kindle will I and

and it shall devour all things round about it.

אוּן עס וועט פֿאַרצערן אַלץ וואָס אַרום איר.
ir arum vos alts fartseren vet es un
it around which all that devour will it and

כב

22 Thus saith Hashem: Go down to the Bais Melech Yehudah, and speak there this Davar, [2] And say, Hear the Devar Hashem, O Melech Yehudah, that sittest upon the kisse

אַזוי האָט ה געזאָגט: נידער אַראָפּ צום הויז פֿון
fun hoiz tsum arop nider gezogt Hashem hot azoi
of house to the down go down said Hashem has so

דעם מלך פֿון יהודה , און זאָלסט רעדן דאָרטן דאָס
dos dortn redn zolst un Yehudah fun melech dem
the there speak you(SG) must and Yehudah of king the

דאָזיקע וואָרט, ב און זאָגן : הער דאָס וואָרט פֿון ה , דו מלך
melech du Hashem fun vort dos her zogn un vort dozike
king you Hashem of word the pay heed say and word this

of Dovid, thou, and thy avadim, and thy people that enter in by these she'arim *(gates)*; [3] Thus saith Hashem; Execute ye mishpat *(justice)* and tzedakah *(righteousness)*, and save the plundered out of the yad of the oshek *(oppressor)*; and do no wrong, do no violence to the ger *(alien)*, the yatom *(orphan)*, nor the almanah *(widow)*, neither shed dahm naki *(innocent blood)* in this makom *(place)*. [4] For if ye carry out this davar indeed, then, shall there enter in by the she'arim *(gates)* of this Bais, melachim sitting upon the kisse Dovid, riding in chariots and on susim, he, and his avadim, and his people. [5] But if ye will not hear these devarim, I swear a shevuah by Myself, saith Hashem, that this Bais shall become a desolation. [6] For thus saith Hashem unto the Bais Melech Yehudah:

פֹּון יהוּדה וואָס זיצסט אויפֿן טראָן פֿון דָּוִד , דו , און דיינע קנעכט ,
knecht daine un du Dovid fun tron oifn zitsst vos Yehudah fun
servants your and you Dovid of throne on sits who Yehudah of

און דיין פֿאָלק , וואָס קומען אין די דאָזיקע טויערן. [ג] אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi toiern dozike di in kumen vos folk dain un
Hashem has thus gates these the in come who people your and

געזאָגט: טוט רעכט און גערעכטיקייט, און זייט מציל דעם באַגזלטן פֿון
fun bagzltn dem matsl zait un gerechtikeit un recht tut gezogt
from robbed the rescued be and justice and right do said

דעם דריקערס האַנט; און אַ פֿרעמדן , אַ יתום , און אַן אַלמנה ,
almone an un yosem a fremdn a un hant drikers dem
widow a and fatherless a ger toshav a and hand oppressor's the

זאָלט איר נישט קריוודען, נישט באַרויבן, און אומשולדיק בלוט זאָלט איר
ir zolt blut umshuldik un baroibn nisht krivden nisht ir zolt
you shall blood innocent and rob not wrong not you shall

נישט פֿאַרגיסן אין דעם דאָזיקן אָרט . [ד] וואָרעם אויב טאָן וועט איר טאָן די
di ton ir vet ton oib vorem ort dozikn dem in fargisen nisht
the do you will do if because place this the in shed not

דאָזיקע זאַך , וועלן קומען אין די טויערן פֿון דעם דאָזיקן הויז מלכים
mlochim hoiz dozikn dem fun toiern di in kumen veln zach dozike
kings house this the of gates the in come will thing this

וואָס זיצן אויפֿן טראָן פֿון דָּוִד , וואָס רייַטן אויף רייַטוועגן און אויף
oif un raitvegn oif raitn vos Dovid fun tron oifn zitsn vos
on and chariots on ride who Dovid of throne on the sit who

פֿערד , ער, און זיַינע קנעכט , און זיַין פֿאָלק . [ה] אויב אָבער איר עט
et ir ober oib folk zain un knecht zaine un er ferd
will you however if people his and servants his and he horses

נישט צוהערן די דאָזיקע ווערטער, שוואָר איך בייַ מיר, זאָגט ה ,
Hashem zogt mir bai ich shver verter dozike di tsuhern nisht
Hashem says me by I swear words these the listen not

אַז צו וויסט וועט ווערן דאָס דאָזיקע הויז . [ו] וואָרעם אַזוי האָט
hot azoi vorem hoiz dozike dos vern vet vist tsu az
has so because house this the become will desolation to that

ה געזאָגט אויף דעם הויז פֿון דעם מלך פֿון יהוּדה :
Yehudah fun melech dem fun hoiz dem oif gezogt Hashem
Yehudah of king the of house the unto said Hashem

Thou art [in grandeur] Gil'ad unto Me,

גִּלְעָד ביסטו מיר געווען ,
geven mir bistu Gilad
having been me are you Gil'ad

and the summit of the Levanon;

דער שפּיץ פֿון לְבָנוֹן ;
Levanon fun shpits der
Levanon of peak the

yet surely I will make thee a midbar,

אויב איך וועל דיך נישט מאַכן פֿאַר אַ מדבר ,
midber a far machn nisht dich vel ich oib
desert a for make not you(SG) will I if

and towns which are not inhabited.

פֿאַר שטעט נישט באַווינטע!
bavointe nisht shtet far
inhabited not cities for

[7] And I will prepare mashchitim *(destroyers)* against thee,

[ז] און איך וועל אָנברייטן אויף דיר צעשטערער,
oif onbreitn vel ich un tseshterer dir
on prepare will I and destroyers you(SG)

every ish with his weapons;

איטלעכן מיט זיַין געצייַג ,
getsaig zain mit itlechn
weapon his with each

and they shall cut down thy choice arazim *(cedars)*,

אוֹן זיי וועלן אָפּהאַקן דיינע געקליבענע צעדערן ,
un zei vel'n ophakn daine geklibene tsedern
and they will cut down your choice cedar trees

and cast them into the eish.

אוֹן אַרײַנוואַרפֿן אין פֿײַער.
un arainvarfen in faier
and throw into fire

[8] And Goyim rabbim shall pass by this city, and they shall say every ish to his re'a *(neighbor)*, Why hath Hashem done thus unto this ir hagedolah *(great city)*? [9] Then they shall answer, Because they have forsaken the Brit Hashem Eloheihem, and worshiped elohim acherim, and served them.

ח אוֹן פֿיל פֿעלקער וועלן פֿאַרבײַגיין פֿאַרבײַ דער דאָזיקער שטאָט, אוֹן
un fil felker vel'n farbaigein farbai der dozikер shtot un
and many peoples will pass by the close by this city and

זיי וועלן זאָגן אײנער צום אַנדערן: פֿאַר וואָס האָט ה׳ אַזוי געטאָן
zei vel'n zogn einer tsum andern far vos hot Hashem azoi geton
they will say one to another for which has Hashem so done

ט צו דער דאָזיקער גרויסער שטאָט? אוֹן מע וועט זאָגן: פֿאַר וואָס זיי
tsu der dozikер groiser shtot un me vet zogn: far vos zei
to the this great city and one will say for what they

האָבן פֿאַרלאָזן דעם בּרית פֿון ה׳ זייער ג-ט, אוֹן האָבן זיך
hobn farlozen dem bris fun Hashem zeyer G-t un hobn zich
have forsaken the covenant of Hashem their G-d and have selves

געבוקט צו פֿרעמדע ג-טער, אוֹן זיי געדינט.
gebukt tsu fremde g-ter un zei gedint
bowed to foreign g-ds and they served them

[10] Weep ye not for the one dead,

י אײַר זאָל נישט וויינען אויפֿן טויטן ,
ir zol nisht veinen oifn toitn
you shall not weep for the dead

neither mourn him;

אוֹן אײַר באַדויערן אויף אים;
un ir badoyern oif im
and you mourn on him

but weep bitterly for him that goeth away [into the Golus];

וויינט וויינט אויף דעם וואָס גייט אַוועק,
veint veinen oif dem vos geit avek
weep weep on who goes away

for he shall return no more,

וואָרעם ער וועט זיך מער נישט אומקערן
vorem er vet zich mer nisht umkeren
because he will self more not return

nor see his eretz moledet *(native land)*.

אוֹן זען דאָס לאַנד פֿון זײַן געבורט.
un zen dos land fun zain geburt
and see the land of his birth

[11] For thus saith Hashem touching Shallum Ben Yoshiyah Melech Yehudah, which reigned in place of Yoshiyah aviv, which went forth out of this makom; he shall not return there any more; [12] But he shall die in the makom where they have led him captive [into the Golus], and he shall see HaAretz Hazot no more.

יא וואָרעם אַזוי האָט ה׳ געזאָגט אויף שַׁלוּם דעם זון פֿון
vorem azoi hot Hashem gezogt oif Shallum dem zun fun
because so has Hashem said on Shallum the son of

יאשִׁיָהוּ דעם מלך פֿון יהוּדה , וואָס האָט געקיניגט אויף דעם אָרט
Yoshiyah dem melech fun Yehudah vos hot gekinigt oif dem ort
the Yoshiyah king of Yehudah who has reigned in the place

פֿון זײַן פֿאָטער יאשִׁיָהוּ , אוֹן וואָס איז אַוועקגעגאַנגען פֿון דעם
fun zain foter Yoshiyahun un vos iz avekgegangen fun dem
of his father Yoshiyah and who is gone away from the

יב אָרט: ער וועט זיך מער נישט אומקערן אַהין . נײַערט אין דעם
ort dozikn: er vet zich mer nisht umkeren ahin naiert in dem
place this: he will self more not return there but in the

אָרט וווּהין מע האָט אים פֿאַרטריבן , דאָרטן וועט ער שטאַרבן, אוֹן דאָס
ort vuhin me hot im fartriben dortn vet er shtarbn un dos
place where one has him driven out there he will die and the

לאַנד וועט ער מער נישט אָנזען .
land vet er mer nisht onzen
land he will more not see

[13] Woe unto him that buildeth his bais but not by tzedek *(righteousness)*,

ג ווי , דער וואָס בויט זײַן הויז מיט
mit hoiz zain boit vos der vei
with house his builds who the one woe

אומערלעכקייט,
umerlechkeit
dishonesty

and his aliyyot *(upper chambers)* but not by mishpat;

און זײַנע אייבערשטובן מיט אומרעכט;
umrecht mit eibershtubn zaine un
injustice with upper chambers his and

that useth his neighbor's service without wages,

וואָס אַרבעט מיט זײַן חבֵר אומזיסט ,
umzist chever zain mit arbet vos
for nothing neighbor his with works who

and giveth him no pay for his work;

און גיט אים נישט זײַן לוין ;
loin zain nisht im git un
wage his not him gives and

[14] That saith: I will build me a large bais *(mansion)*

ד וואָס זאָגט : איך וועל מיר אויפֿבויען אַ גרויס הויז ,
hoiz grois a oifboien mir vel ich zogt vos
house great a build me will I declares who

and spacious aliyyot *(upper rooms)*,

און אייבערשטובן גערעמע;
gerame eibershtubn un
spacious upper chambers and

and cutteth him out chalonot *(windows)*;

און ער שניידט זיך אויס פֿענצטער;
fentster ois zich shnaidt er un
windows out self cuts he and

and panel it with erez *(cedar)*,

און ער באַדעקט עס מיט צעדער,
tseder mit es badekt er un
cedar with it covers he and

and paint with bright red.

און באַשמירט עס מיט פֿאַרב!
farb mit es bashmirt un
paint with it smears and

[15] Shalt thou reign, because thou enclose thyself in erez *(cedar)*?

ט ווילסטו קיניגן , ווײַל דו מאַכסט זיך גרויס
grois zich machst du vail kinign vilstu
great self make you because reign will you

מיט צעדערהאָלץ?
tsederholts mit
cedar wood with

Did not Avicha eat and drink,

דײַן פֿאָטער, פֿאַר וואָר, האָט געגעסן און געטרונקען,
getrunken un gegesn hot vor far foter dain
drunk and eaten has truly for father your

and do mishpat and tzedakah,

אָבער ער האָט געטאָן רעכט און גערעכטיקייט ,
gerechtikeit un recht geton hot er ober
righteousness and right done has he but

and then it was tov *(well)* with him?

דערום איז אים גוט געווען .
geven gut im iz derum
having been well him is therefore

[16] He defended the cause of the oni *(poor)* and evyon *(needy)*;

טז ער האָט געמשפט דעם משפט פֿון
fun mishpot dem gemishpet hot er
of judgment the judged has he

אָרעמאַן און אביון ,
evyon un oreman
needy and poor person

then it was tov *(well)* with him;

דערום איז געווען גוט .
gut geven iz derum
well having been is therefore

was not this to have da'as of Me?

פַּאַר וואָר , דאָס איז דערקענען מיך ,
mich derkenen iz dos vor far
me knowing is this surely for

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[17] But thine eynayim *(eyes)* and thine lev

יז אָבער דיַינע אויגן און דיַין האַרץ זיַינען נישט מער
mer nisht zainen harts dain un oign daine ober
more not are heart your and eyes your but

are but for thy betza *(covetousness, greed)*

ווי נאָר אויף דיַין געווין,
gevin dain oif nor vi
gain your on just than

and for to shed dahm hanaki *(innocent blood)*,

און אויף אומשולדיק בלוט צו פַאַרגיסן,
fargisen tsu blut umshuldik oif un
shed to blood innocent on and

and for oshek *(oppression)*, and for merutzah *(extortion)*, to do it.

און אויף רויב און אויף דריקונג צו באַגיין .
bagein tsu drikung oif un roib oif un
commit to oppression on and plunder on and

[18] Therefore thus saith Hashem concerning Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah:

יח דערום האָט ה אַזוי געזאָגט אויף יהוֹיָקים דעם
dem Yhoyakim oif gezogt azoi Hashem hot derum
the Y'hoyakim on said so Hashem has therefore

זון פֿון יאשִיָהון דעם מלך פֿון יהוּדה :
Yehudah fun melech dem Yoshiyahun fun zun
Yehudah of king the Yoshiyah of son

They shall not mourn for him, saying:

מע וועט נישט קלאָגן אויף אים:
im oif klogn nisht vet me
him on bewail not will one

Ah achi! Or, Ah achot *(sister)*!

ווי מיַין ברודער! און: ווי שוועסטער!
shvester vei un bruder main vei
sister woe and brother my woe

They shall not lament for him, saying:

מע וועט נישט קלאָגן אויף אים:
im oif klogn nisht vet me
him on bewail not will one

Ah adon! Or: Ah his hod *(glory)*!

ווי האַר ! און: ווי זיַין גלאַנץ!
glants zain vei un har vei
glory his woe and master woe

[19] He shall be buried with the kevurat chamor *(burial of a donkey)*,

יט די באַגראָבענישׂ פֿון אַן אייזל וועט ער באַגראָבן ווערן ,
vern bagrobn er vet eizl an fun bagrebenish di
become buried he will donkey a of burial the

dragged and cast forth outside the Sha'arei Yerushalayim.

געשלעפּט און אַוועקגעוואָרפֿן, אַוועק פֿון די
di fun avek avekgevorfen un geshlept
the from away cast off and dragged

טויערן פֿון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun toiern
Yerushalayim of gates

[20] Go up to the Levanon, and cry out;

כ גיי אַרויף צום לבָנון און שריַי ,
shrai un Levanon tsum aroif gei
cry aloud and Levanon to up go

and lift up thy voice in Bashan,

און אין בָּשָן לאָז אַרויס דיַין קוֹל ,
kol dain arois loz Bashan in un
voice your out let Bashan in and

and cry out from Avarim;

און שריַי פֿון עַבָּרים ,
Avarim fun shrai un
Avarim from cry aloud and

for all thy lovers are crushed.

וואָרעם צעבראָכן זיַינען אַלע דיַינע ליבהאָבער.
libhober daine ale zainen tsebrochn vorem
devotees your all are shattered because

21 I spoke unto thee in thy security;

כא איך האָב געריעדט צו דיר אין דיַין שלווה,
shalve dain in dir tsu geredt hob ich
peace your in you(SG) to spoken have I

but thou saidst: I will not hear.

האָסטו געזאָגט: איך וועל נישט הערן;
hern nisht vel ich gezogt hostu
hear not will I said have you

This hath been thy derech from thy youth,

דאָס איז דיַין וועג פֿון דיַין יוגנט אָן,
on yugnt dain fun veg dain iz dos
on youth your from way your is this

that thou obeyedst not My kol *(voice)*.

אַז דו הערסט נישט צו מיַין קול .
kol main tsu nisht herst du az
voice my to not hear you that

22 The ruach shall eat up all thy ro'im *(rulers)*,

כב דער ווינט וועט פֿאַסטוכען אַלע דיַינע פֿאַסטוכער,
pastucher daine ale pastuchen vet vint der
shepherds your all shepherd will wind the

and thy lovers shall go into captivity [in the Golus];

און דיַינע ליבהאָבער וועלן אין געפֿאַנגנשאַפֿט גיין ;
gein gefangenshaft in veln libhober daine un
go captivity in will devotees your and

surely then shalt thou be ashamed and humiliated

ערשט דענצמאָל וועסטו זיך שעמען
shemen zich vestu dentsmol ersht
be ashamed self will you(sg) then only

און צו שאַנד וועלן
vern shand tsu un
become shame to and

because of all thy wickedness.

פֿון וועגן אַל דיַין שלעכטיקייט.
shlechtikeit dain al vegen fun
wickedness your all account of on

23 O inhabitant of the Levanon,

כג ואָס זיצסט אין לבֿנון ,
Levanon in zitsst vos
Levanon in you sit who

that makest thy ken *(nest)* in the arazim *(cedars)*,

און נעסטעסט אין די צעדערן ,
tsedern di in nestest un
cedar trees the in nestest and

how shalt thou groan when chavalim *(birth pangs)* come upon thee,

ווי וועסטו קרעכצן ווען עס וועלן דיר
dir veln es ven krechtsn vestu vi
you(SG) will it when groan will you(sg) how

קומען ,וויייַן
veyen kumen
pains come

the pain as of a woman in travail!

שמערצן ווי אַ געווינערין !
gevinerin a vi shmertsn
woman in labor a as pains

24 As I live, saith Hashem, though Konyahu Ben Y'hoyakim Melech Yehudah were the chotam *(signet ring)* upon Yad Yemini *(My right Hand)*, yet would I pluck thee from there.

כד אַזוי ווי איך לעב, זאָגט ה , ווען כָּניָהו דער זון פֿון
fun zun der Konyahu ven Hashem zogt leb ich vi azoi
of son the Konyahu when Hashem declares live I as so

יהוֹיָקימען , דער מלך פֿון יהודה , זאָל זיַין דער זיגלרינג אויף
oif ziglring der zain zol Yehudah fun melech der Yhoyakimen
on signet ring the be should Yehudah of king the Y'hoyakim

מיַין רעכטער האַנט, וועל איך דיך פֿון דאָרטן אַראָפּריַיסן! כה און איך
ich un aropraisn dortn fun dich ich vel hant rechter main
I and tear off there from you(SG) I will hand right my

[25] And I will give thee into the yad of them that seek thy nefesh, and into the yad of them of whom thou art afraid, even into the yad of Nevukhadretzar Melech Babylon, and into the yad of the Kasdim. [26] And I will cast thee out, and immecha that bore thee, into ha'aretz acheret *(another country)*, where ye were not born; and there shall ye die. [27] But to HaAretz whereunto they desire to return, to these shall they not return.

וועל דיך געבן אין דער האַנט פֿון די וואָס זוכן דיין לעבן,
lebn dain zuchn vos di fun hant der in gebn dich vel
life your seek who the ones of hand the into give you(SG) will

און אין דער האַנט פֿון די וואָס דו שרעקסט זיך פֿאַר זיי , און
un zei far zich shrekst du vos di fun hant der in un
and them before self you fear you who the one of hand the in and

אין דער האַנט פֿון נבֿוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , און אין ער
er in un Bavel fun melech dem Nevuchadretsar fun hant der in
he in and Bavel of king the Nevukhadretzar of hand the in

האַנט פֿון די כַּשְׂדִּים . כו און איך וועל פֿאַרוואַרפֿן דיך , און דיין
dain un dich farvorfen vel ich un Kasdim di fun hant
your and you(SG) cast away will I and Kasdim the of hand

מוטער וואָס האָט דיך געבאָרן , אין אַן אַנדער לאַנד, וואָס איר
ir vos land ander an in geborn dich hot vos muter
you which land other an in given birth to you(SG) has who mother

זייט דאָרטן נישט געבאָרן געוואָרן ; און דאָרטן וועט איר שטאַרבן.
shtarbn ir vet dortn un gevorn geborn nisht dortn zait
die you will there and having become born not there are

כז און אין דעם לאַנד וואָס זייער האַרץ ציט זיי זיך אומצוקערן
umtsukeren zich zei tsit harts zeyer vos land dem in un
return selves them draws heart their that land the in and

אַהין, אַהין וועלן זיי זיך נישט אומקערן.
umkeren nisht zich zei veln ahin ahin
return not selves they will there there

[28] Is this man Konyahu a despised broken etzev *(image, statue)*? Is he a vessel wherein is no chefetz? Why are they cast out, he and his zera, and are cast into ha'aretz which they know not?

כח איז אַ פֿאַראַכט געפֿעס אַ צעברָאכן
tsebrochn a gefes faracht a iz
broken a vessel despised a is

דער דאָזיקער מאַן כָּנְיָהוּ ?
Konyahu man doziker der
Konyahu man this the

איז ער אַ כלי אַ נישטווערטיקע?
nishtvertike a keile a er iz
worthless a vessel a he is

פֿאַר וואָס זיַנען זיי פֿאַרוואָרפֿן , געוואָרן
gevorn farvorfen zei zainen vos far
having become rejected they are what for

ער און זיַין זאָמען,
zomen zain un er
seed his and he

און פֿאַרשלייַדערט אין דעם לאַנד וואָס זיי קענען נישט?
nisht kenen zei vos land dem in farshlaidert un
not know they that land the in hurled and

[29] O eretz, eretz, eretz, hear the Devar Hashem.

כט אוי לאַנד, לאַנד, לאַנד,
land land land oi
land land land oh

הער דאָס וואָרט פֿון ה !
Hashem fun vort dos her
Hashem of word the pay heed

[30] Thus saith Hashem:

ל אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

Write ye this ish ariri *(childless)*,

פֿאַרשרייַבט דעם דאָזיקן מענטשן אָן קינדער ,
kinder on mentshn dozikn dem farshraibt
children without man this the write down

a gever *(man)* who shall not prosper in his days;

אַ מאַן וואָס באַגליקט נישט אין זײַנע טעג,
teg zaine in nisht baglikt vos man a
days his in not prospers who man a

for none of his zera shall prosper,

וואָרעם קיינער פֿון זײַן זאָמען וועט נישט באַגליקן,
baglikn nisht vet zomen zain fun keiner vorem
prosper not will seed his of anyone because

sitting upon the kisse Dovid,

צו זיצן אויפֿן טראָן פֿון דָּוִד ,
Dovid fun tron oifn zitsn tsu
Dovid of throne on the sit to

or moshel od *(rule anymore)* in Yehudah.

און ווייטער געווען אויף יהודה .
Yehudah oif geveltikn vaiter un
Yehudah over rule further and

כג

23 Woe be unto the ro'im that destroy and scatter the tzon of My pasture! saith Hashem. [2] Therefore thus saith Hashem Elohei Yisroel against the ro'im that shepherd My people; Ye have scattered My tzon, and driven them away, and have not attended to them; hineni, I will attend to you for the rah of your doings, saith Hashem. [3] And I will gather the she'erit *(remnant)* of My tzon out of all countries where I have driven them, and will bring them again to their folds; and they shall be fruitful and increase. [4] And I will set up ro'im *(shepherds)* over them which shall shepherd them; and they shall fear no more, nor be dismayed, neither shall they be lacking, saith Hashem.

[5] Hinei, the days come, saith Hashem, that I will raise up unto Dovid a Tzemach Tzaddik, and a Melech shall reign and

אוי וויי , די פאַסטוכער וואָס ברענגען אום און צעשפּרייטן
tseshpreitn un um brengen vos pastucher di vei oi
scatter and down bring which shepherds the woe oh

דערום . [ב] ה זאָגט פֿיטערונג, מײַן פֿון שאָף די
derum Hashem zogt fiterung main fun shof di
therefore Hashem declares pasture my of sheep the

האָט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל אַזוי געזאָגט אויף די פּאַסטוכער
pastucher di oif gezogt azoi Yisroel Elokei Hashem hot
shepherds the against said thus Yisroel the G-d of Hashem has

וואָס פֿיטערן מײַן פֿאָלק : איר האָט צעשפּרייט מײַנע שאָף , און זיי
zei un shof maine tseshpreit hot ir folk main fitern vos
them and sheep my scattered have you people my pasture which

פֿאַרשטויסן , און האָט נישט אַכטונג געגעבן אויף זיי ; זעט, איך
ich zet zei oif gegebn achtung nisht hot un farshtoisen
I see them on given watched over not have and driven away

רעכן זיך מיט אײַך פֿאַר אייַערע בייזע מעשׂים, זאָגט ה .
Hashem zogt meisim beize aiere far aich mit zich rechn
Hashem declares deeds evil your for you with self reckon

[ג] און איך וועל אינזאַמלען דעם איבערבלייב פֿון מײַנע שאָף
fun shof maine fun iberblaib dem ainzamlen vel ich un
from sheep my of remnant the gather together will I and

אַלע לענדער וואָס איך האָב זיי פֿאַרשטויסן אַהין , און איך וועל זיי
zei vel ich un ahin farshtoisen zei hob ich vos lender ale
them will I and there driven away them have I what lands all

אומקערן צו זייער פֿיטערפּלאַץ, און זיי וועלן זיך פֿרוכפּערן און
un fruchpern zich veln zei un fiterplats zeyer tsu umkeren
and be fruitful self will they and graze place their to return

מערן . [ד] און איך וועל אויפֿשטעלן איבער זיי פּאַסטוכער, און זיי וועלן
veln zei un pastucher zei iber oifshteln vel ich un mern
will they and shepherds them over raise up will I and increase

זיי פֿיטערן; און זיי וועלן מער נישט מורא האָבן און נישט אַנגסטן,
angstn nisht un hobn moire nisht mer veln zei un fitern zei
dread not and have fear not more will they and pasture them

און זיי וועלן נישט געמינערט ווערן , זאָגט ה .
Hashem zogt vern geminert nisht veln zei un
Hashem declares become diminished not will they and

[ה] זע , טעג קומען , זאָגט ה , און איך וועל אויפֿשטעלן
oifshteln vel ich un Hashem zogt kumen teg ze
raise up will I and Hashem declares come days behold

צו דָּוִדן אַ געראַטנטן שפּראָס , און קיניג וועט אַ קיניג רעגירן
vet vos kinig a vet kinign un shprots gerechtn a Dovidn tsu
will which king a will rule and tzemach righteous a Dovid to

act wisely, and shall execute mishpat and tzedakah in ha'aretz. [6] In his days Yehudah shall be saved, and Yisroel shall dwell safely; and this is Shmo whereby he shall be called — Adonoi (Hashem) Tzidkeinu.

[7] Therefore, hinei, the days are coming, saith Hashem, that they shall no more say, Hashem liveth, which brought up the Bnei Yisroel out of Eretz Mitzrayim; [8] But, Hashem liveth, which brought up and which led the zera Bais Yisroel out of the eretz tzafonah, and from all countries to where I had driven them; and they shall dwell in their own land.

[9] Mine lev within me is broken because of the nevi'im; all my atzmot shake; I am like an ish shikkor, and like a gever *(man)* whom yayin hath overcome, because of Hashem, and because of Divrei Kadsho *(His Holy Devarim)*.

באַגליקן , און טאָן רעכט און גערעכטיקייט אין לאַנד .[ו] אין
in land in gerechtikeit un recht ton un baglikn
in the land in righteousness and right do and deal prudently

זיַינע טעג וועט געהאָלפֿן ווערן יהודה , און ישְׂרָאֵל וועט רוען אין
in ruen vet Yisroel un Yehudah vern geholfn vet teg zaine
in rest will Yisroel and Yehudah become saved will days his

זיכערקייט; און דאָס איז זיַין נאָמען וואָס מע וועט אים רופֿן: ה
Hashem rufn im vet me vos nomen zain iz dos un zicherkeit
Hashem call him will one which name his is this and security

איז אונדזער גערעכטיקייט !
gerechtikeit undzer iz
righteousness our is

[ז] פֿאַר וואָר, זע , טעג קומען , זאָגט ה , און מע וועט
vet me un Hashem zogt kumen teg ze vor far
will one and Hashem declares come days behold truly for

מער נישט זאָגן : אֲזוי ווי עס לעבט ה וואָס האָט אויפֿגעבראַכט די
di oifgebracht hot vos Hashem lebt es vi azoi zogn nisht mer
the brought up has who Hashem lives there as so say not more

קינדער פֿון ישְׂרָאֵל פֿון לאַנד מִצרַיִם ! [ח] ניַיערט: אַזוי ווי עס לעבט
lebt es vi azoi naiert Mitsrayim land fun Yisroel fun kinder
lives there as so rather Egypt land from Yisroel of children

ה וואָס האָט אויפֿגעבראַכט און וואָס האָט אַהערגעפֿירט דעם זאָמען
zomen dem ahergefirt hot vos un oifgebracht hot vos Hashem
seed the led here has who and brought up has who Hashem

פֿון דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל, פֿון צפֿון-לאַנד און פֿון אַלע לענדער
lender ale fun un tsofn-land fun Yisroel fun hoiz dem fun
lands all from and north-land from Yisroel of house the of

וואָס איך האָב זיי פֿאַרשטויסן אַהין ! און זיי וועלן זיצן אויף
oif zitsn veln zei un ahin farshtoisen zei hob ich vos
upon sit will they and there banished them have I to which

זייער ערד.
erd zeyer
land their

[ט] פֿון וועגן די נבִיאים :
neviim di vegen fun
prophets the because of of

צעברָאָכן איז מיַין האַרץ אין מיר,
mir in harts main iz tsebrochn
me in heart my is broken

אַלע מיַינע ביינער ציטערן ;
tsiteren beiner maine ale
tremble bones my all

איך בין געוואָרן ווי אַ מענטש אַ שיכּורער ,
shikurer a mentsh a vi gevorn bin ich
drunkard a man a like having become am I

און ווי אַ מאַן וואָס וויַין האָט אים איבערגעשטאַרקט;
ibergeshtarkt im hot vain vos man a vi un
prevailed over him has wine whom man a like and

פֿון וועגן ה , און פֿון וועגן
vegen fun un Hashem vegen fun
because of of and Hashem because of of

זיַינע הייליקע ווערטער.
verter heilike zaine
words holy his

[10] For ha'aretz is full of mena'afim;

י וואָרעם פֿול איז מיט נואפֿים דאָס לאַנד,
land dos nofim mit iz ful vorem
land the adulterers with is full because

for because of a curse ha'aretz mourneth;

וואָרעם פֿון וועגן אַ קללה טרויערט דאָס לאַנד,
land dos troiert klole a vegen fun vorem
land the mourns curse a concerning of because

the pleasant places of the midbar are dried up,

; זיינען פֿאַרטריקנט די פֿיטערפּלעצער פֿון מדבר
midber fun fiterpletser di fartriknt zainen
wilderness of pastures the dried up are

and their course is ra'ah,

, און זייער לויפֿענישׁ איז צום בייזן
beizn tsum iz loifenish zeyer un
evil to the is course their and

and their gevurah is not right.

. און זייער גבֿורה איז נישט ערלעך
erlech nisht iz gevure zeyer un
upright not is strength their and

[11] For both navi and kohen are profane; indeed,

יא וואָרעם אי דער נבֿיא אי דער כֿהן זיינען זינדיק,
zindik zainen koyen der i novi der i vorem
sinful are kohen the and prophet the both because

in My Beis have I found their wickedness,

saith Hashem.

אַפֿילו אין מײַן הויז האָב איך געפֿונען זייער בייז,
beiz zeyer gefunen ich hob hoiz main in afile
evil their found I have house my in even

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[12] Therefore their derech shall be unto them as slippery ways in the darkness;

יב דערום וועט זייער וועג זיי זיין
zain zei veg zeyer vet derum
be to them way their will therefore

they shall be driven on,

. ווי אַ גליטשיקער אָרט אין דער פֿינצטער
fintster der in ort glitshiker a vi
darkness the in place slippery a like

and fall therein;

זיי וועלן געשטויסן ווערן און פֿאַלן אויף אים,
im oif faln un vern geshtoisn veln zei
it upon fall and become pushed will they

for I will bring ra'ah upon them,

וואָרעם איך וועל ברענגען אַן אומגליק אויף זיי ,
zei oif umglik an brengen vel ich vorem
them upon calamity a bring will I because

even the year of their visitation [for punishment],

saith Hashem.

דאָס יאָר פֿון זייער רעכנשאַפֿט,
rechnshaft zeyer fun yor dos
reckoning their of year the

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[13] And I have seen a repulsive thing in the nevi'im of Shomron;

יג אויך בײַ די נבֿיאים פֿון שומרון האָב איך
ich hob Shomron fun neviim di bai oich
I have Shomron of prophets the with also

געזען לעסטערונג ;
lesterung gezen
abomination seen

they prophesied by Ba'al,

זיי האָבן נבֿיאות געזאָגט פֿאַר בַּעַל ,
Baal far gezogt nevies hobn zei
Ba'al for said prophesy have they

and caused My people Yisroel to err.

און האָבן פֿאַרפֿירט מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל .
Yisroel folk main farfirt hobn un
Yisroel people my led astray have and

[14] I have seen also in the nevi'im of Yerushalayim a horrible thing;

יד אָבער ביַי די נבִיאים פֿון ירושָלַיִם האָב
hob Yerushalayim fun neviim di bai ober
have Yerushalayim of prophets the with but

איך שוידערהאַפֿטיקס געזען׃
gezen shoiderhaftiks ich
seen horrible things I

they commit ni'uf and walk in sheker;

מזנה זיַן , און אומגיין מיט ליגן;
lign mit umgein un zain mizane
lies with walk and to do adultery

they strengthen also the hands of evildoers,

און זיי שטאַרקן די הענט פֿון די שלעכטסטוער,
shlechtstuer di fun hent di shtarkn zei un
evildoers the of hands the strengthen they and

that none doth turn back from his wickedness;

אַז זיי זאָלן זיך נישט אומקערן קיינער
keiner umkeren nisht zich zoln zei az
anyone turn back not selves shall they that

פֿון זיַן בייז׃
beiz zain fun
evil his from

they are all of them unto Me as Sodom

זיי זיַנען מיר אַלע ווי סדום געוואָרן,
gevorn Sodom vi ale mir zainen zei
become Sodom like all to me are they

and the inhabitants thereof as Amora *(Gomorrah)*.

און אירע באַווויינער אַזוי ווי עמוֹרה.
Amora vi azoi bavoiner ire un
Amora like so inhabitants its and

[15] Therefore thus saith Hashem Tzva'os concerning the nevi'im;

טו דערום האָט ה צבָאוֹת אַזוי געזאָגט
gezogt azoi Tseva'ot Hashem hot derum
said thus of hosts Hashem has therefore

אויף די נבִיאים׃
neviim di oif
prophets the on

Hineni, I will feed them with wormwood,

זע , איך מאַך זיי עסן ווערמוט ,
vermut esen zei mach ich ze
wormwood eat them make I behold

and make them drink the bitter water of gall;

און וועל זיי מאַכן טרינקען גיפֿטוואַסער ,
giftvaser trinken machn zei vel un
poisoned water to drink make them will and

for from the nevi'im of Yerushalayim

וואָרעם פֿון די נבִיאים פֿון ירושָלַיִם
Yerushalayim fun neviim di fun vorem
Yerushalayim of prophets the of because

is chanupah *(profaneness)* gone forth into kol ha'aretz.

איז אַרויס די זינדיקייט איבערן גאַנצן לאַנד.
land gantsn ibern zindikeit di arois iz
land all over sinfulness the gone out is

[16] Thus saith Hashem Tzva'os,

טז אַזוי האָט גענאָגט ה צבָאוֹת׃
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

Pay no heed unto the devarim of the nevi'im that prophesy unto you;

איר זאָלט נישט הערן צו די ווערטער פֿון די
di fun verter di tsu hern nisht zolt ir
the of words the to pay heed not shall you

נבִיאים ווָאס זאָגן אייַך נבִיאות ;
nevies aich zogn vos neviim
prophesy you tell who prophets

they are deluding you;

זיי פֿאַרנאַרישן אייַך;
aich farnarishn zei
you deceive they

they speak a chazon *(vision)* of their own lev,

די זוגנג פֿון זייער האַרצן רעדן זיי ,
zei redn hartsn zeyer fun zeung di
they speak heart their of vision the

and not out of the mouth of Hashem.

נישט אויסן מויל פֿון ה .
Hashem fun moil oisn nisht
Hashem of mouth from out not

[17] They say continually unto them that despise Me,

יז זאָגן זיי צו די וואָס פֿאַראַכטן מיך :
mich farachten vos di tsu zei zogn
me despise who the ones to they say

Hashem hath said, Ye shall have shalom;

ה האָט געזאגט: איר וועט האָבן שלום ;
sholem hobn et ir geredt hot Hashem
peace have will you spoken has Hashem

and they say unto everyone that walketh after the sherirut *(stubbornness)* of his own lev,

און איטלעכן וואָס גייט אין דער אײַגנגעשפּאַרטיקייט
aingeshpartikeit der in geit vos itlechn un
stubborn inclinations the in go who each and

פֿון זײַן האַרצן,
hartsn zain fun
heart his of

No ra'ah shall come upon you.

זאָגן זיי : אויף אײַך וועט נישט קומען קיין בייז .
beiz kein kumen nisht vet aich oif zei zogn
evil any come not will you upon they say

[18] For who hath stood in the sod *(council)* of Hashem,

יח אָבער ווער איז געשטאַנען אין דעם סוד פֿון ה ,
Hashem fun sod dem in geshtanen iz ver ober
Hashem of council the in stood is who but

and hath perceived and heard His Devar?

אז ער זאָל מערקען און הערן זײַן וואָרט?
vort zain hern un merken zol er az
word his hear and take note of shall he that

Who hath marked His word, and heard it?

ווער האָט פֿאַרנומען זײַן וואָרט און זיך צוגעהערט?
tsugehert zich un vort zain farnumen hot ver
paid heed self and word his perceive has who

[19] Hinei, a whirlwind of Hashem is gone forth in fury,

יט זע , אַ שטורעמווינט פֿון ה ,
Hashem fun shturemvint a ze
Hashem from windstorm a behold

even a violent whirlwind;

אַ גרימצאָרן איז אַרויסגעגאַנגען ,
aroisgegangen iz grimtsorn a
having come out is fiery wrath a

it shall fall grievously upon the rosh of the resha'im.

און אַ העפֿטיקער שטורעמווינט;
shturemvint heftiker a un
windstorm fierce a and

אויף די קעפּ פֿון די רשעים וועט ער פֿאַלן.
faln er vet reshoim di fun kep di oif
fall it will wicked ones the of heads the on

[20] The anger of Hashem shall not turn back,

כ נישט אָפּגיין וועט דער צאָרן פֿון ה ,
Hashem fun tsorn der vet opgein nisht
Hashem of anger the will abate not

until He have executed, and until He have performed,

ביז ער טוט , און ביז ער איז מקיים ,
mekayem iz er biz un tut er biz
fulfills is he until and does he until

the mezimmot *(designs)* of His lev;

די טראַכטונגען פֿון זײַן האַרצן;
hartsn zain fun trachtungen di
heart his of thoughts the

in the acharit hayamim ye shall understand it perfectly.

אין סוף פֿון די טעג וועט איר דאָס גוט פֿאַרשטיין .
farshtein gut dos ir vet teg di fun sof in
understand well this you will days the of end in

[21] I have not sent these nevi'im,
yet they ran;
I have not spoken to them,
yet they prophesied.

כא איך האָב נישט געשיקט די נבֿיאים ,
neviim di geshikt nisht hob ich
prophets the sent not have I
און זיי זיַינען געלאָפֿן,
gelofn zainen zei un
ran are they and
איך האָב נישט געדעדט צו זיי ,
zei tsu geredt nisht hob ich
them to spoken not have I
און זיי האָבן נבֿיאות געזאָגט.
gezogt nevies hobn zei un
said prophesy have they and

[22] But if they had stood in My sod *(council)*,
and had caused My people to hear My Devarim,
then they should have turned them from their derech harah,
and from the ra'ah of their doings.

כב און אויב זיי זיַינען געשטאַנען אין מײַן סָוד ,
sod main in geshtanen zainen zei oib un
council my in stood are they if and
זאָלן זיי לאָזן הערן מײַן פֿאָלק מײַנע וואָרטער,
verter maine folk main hern lozn zei zoln
words my people my hear let they shall
און זאָלן זיי זיי אומקערען פֿון זייער שלעכטן וועג,
veg shlechtn zeyer fun umkeren zei zei zoln un
way evil their from turn them they shall and
און פֿון זיערע שלעכטע מעשׂים.
meisim shlechte zeyere fun un
deeds bad their from and

[23] Am I Elohei mikarov, saith Hashem, and not Elohei merachok? [24] Can any ish hide himself in secret places that I shall not see him? saith Hashem. Do not I fill Shomayim and Ha'Aretz? saith Hashem. [25] I have heard what the nevi'im said, that prophesy sheker *(lies)* biShmi *(in My Name)*, saying, I have dreamed, I have dreamed. [26] How long shall this be in the lev of the nevi'im that prophesy sheker? Indeed, they are nevi'im of the delusion of their own lev; [27] Which think to cause My people to forget My Shem by their chalomot *(dreams)* which they tell every ish to his neighbor, as their avot have forgotten

כג בין איך דען אַ ג-ט פֿון נאָנטן, זאָגט ה , און נישט אַ ג-ט
G-t a nisht un Hashem zogt nontn fun G-t a den ich bin
G-d a not and Hashem declares near of G-d a then I am
פֿון דער ווייַטן ? כד צי קען זיך פֿאַרבאָרגן אַ מענטש אין פֿאַרבאָרגענישן,
farborgenishn in mentsh a farborgen zich ken tsi vaitn der fun
hidden places in man a hide self can or distance the of
אַז איך זאָל אים נישט זען? זאָגט ה . בין איך נישט פֿיל די
di fil nisht ich bin Hashem zogt zen nisht im zol ich az
the fill not I am Hashem declares see not him shall I that
הימלען און די ערד ? זאָגט ה . כה איך האָב געהערט וואָס די
di vos gehert hob ich Hashem zogt erd di un himlen
the what heard have I Hashem declares earth the and heavens
נבֿיאים זאָגן , די וואָס זאָגן נבֿיאות אין מײַן נאָמען ליגן, אַזוי
azoi lign nomen main in nevies zogn vos di zogn neviim
so lie name my in prophesy say who the ones say prophets
זאָגן: מיר האָט זיך געחלומט , מיר האָט זיך געחלומט ! כו ביז
biz gecholemt zich hot mir gecholemt zich hot mir zogn tsu
until dreamed self has me dreamed self has me say to
וואַנען נאָך ? איז דען אין האַרצן פֿון די נבֿיאים וואָס זאָגן נבֿיאות
nevies zogn vos neviim di fun hartsn in den iz noch vanen
prophesy say who prophets the of heart in then is yet when
ליגן, און די נבֿיאים פֿון דעם באַטרוג פֿון זייער האַרצן – כז טראַכטן
trachtn hartsn zeyer fun batrug dem fun neviim di un lign
think on heart their of deceit the of prophets the and lies
זיי דען צו מאַכן מײַן פֿאָלק פֿאַרגעסן מײַן נאָמען מיט זייערע
zeyere mit nomen main fargesen folk main machn tsu den zei
their with name my forget people my make to then they
חלומות וואָס זיי דערציילן אײנער דעם אַנדערן, אַזוי ווי זייערע עלטערן
eltern zeyere vi azoi andern dem einer dertseiln zei vos chaloimes
fathers their as so another the one tell they which dreams

My Shem through Ba'al [worship]. [28] The navi that hath a chalom, let him tell a chalom; and he that hath My Devar, let him speak My Devar emes *(faithfully)*. What is the chaff to the wheat? saith Hashem. [29] Is not My Devar like an eish? saith Hashem. And like a hammer that breaketh the rock in pieces? [30] Therefore, hineni, I am against the nevi'im, saith Hashem, that steal My devarim every ish from his neighbor. [31] Hineni, I am against the nevi'im, saith Hashem, that use their [own] lashon, and say, He saith. [32] Hineni, I am against them that prophesy chalomot sheker, saith Hashem, and do tell them, and cause My people to err by their lies, and by their recklessness; yet I sent them not, nor commanded them: therefore they shall not profit this people at all, saith Hashem.

[33] And when this people, or the navi, or a kohen, shall ask thee, saying, What is the massa *(burden, prophecy)* of Hashem? Thou shalt then say unto them, What massa *(burden)*? I will even forsake you, saith Hashem. [34] And as for the navi, and the kohen, and HaAm, that shall say, The massa *(burden)* of Hashem, I will even punish that

הָאֶבן פַֿאַרגעסן מײַן נאָמען דורך בַּעַל? כח דער נבֿיא ווָאס בײַ אים איז
iz im bai vos novi der Baal durch nomen main fargesen hobn
is him by who prophet the Ba'al by name my forget have

אַ חלום , זאָל דערציילן אַ חלום , און דער ווָאס מײַן ווָארט איז בײַ
bai iz vort main vos der un cholem a dertseiln zol cholem a
by is word my who the one and dream a tell shall dream a

אים, זאָל רעדן מײַן ווָארט ווָארהאַפֿטיק. ווָאס האָט שטרוי צו קאָרן?
korn tsu shtroi hot vos vorhaftik vort main redn zol im
corn to straw has what faithfully word my speak shall him

זאָגט ה . כט פַֿאַר ווָאר, מײַן ווָארט איז אַזוי ווי פַֿײַער, זאָגט
zogt faier vi azoi iz vort main vor far Hashem zogt
declares fire as so is word my truly for Hashem declares

ה , און ווי אַ האַמער ווָאס צעהאַקט פַֿעלדז. ל דערום
derum feldz tsehakt vos hamer a vi un Hashem
therefore rock dashed to pieces which hammer a like and Hashem

זע , איך קום אויף די נבֿיאים , זאָגט ה , ווָאס גנבֿען
ganven vos Hashem zogt neviim di oif kum ich ze
steal which Hashem declares prophets the against come I behold

מײַנע ווערטער איינער פֿון אַנדערן. לא זע , איך קום אויף די
di oif kum ich ze andern fun einer verter maine
the against come I behold another of one words my

נבֿיאים , זאָגט ה , ווָאס נעמען זייער צונג און זאָגט , ער
er zogt un tsung zeyer nemen vos Hashem zogt neviim
he declares and tongue their take who Hashem declares prophets

געזאָגט. לב זע , איך קום אויף די ווָאס זאָגן נבֿיאות פַֿאַלשע
falshe nevies zogn vos di oif kum ich ze gezogt
false prophesy say that the ones against come I behold said

חלומות , זאָגט ה , און דערציילן זיי , און פַֿאַרפֿירן מײַן
main farfiren un zei dertseiln un Hashem zogt chaloimes
my seduce and them tell and Hashem declares dreams

פַֿאָלק מיט זייערע שקָרים און מיט זייער לויזגעלאָזטקייט, ווען איך
ich ven loizgeloztkeit zeyer mit un shekorim zeyere mit folk
I when loose-let-ness their with and falsehoods their with people

האָב זיי נישט געשיקט און זיי נישט באַפֿוילן ; און נוצן נוצן
nutsn nutsn un bafoiln nisht zei un geshikt nisht zei hob
profit profit and commanded not them and sent not them have

זיי נישט דעם דאָזיקן פַֿאָלק, זאָגט ה .
Hashem zogt folk dozikn dem nisht zei
Hashem declares people this the not they

לג און אַז דאָס דאָזיקע פַֿאָלק, אָדער דער נבֿיא , אָדער אַ כֹהן , וועט
vet koyen a oder novi der oder folk dozike dos az un
will kohen a or prophet the or people this the that and

דיך פֿרעגן, אַזוי צו זאָגן: ווָאס איז די משׂא פֿון ה ? זאָלסטו
zolstu Hashem fun mase di iz vos zogn tsu azoi fregn dich
shall you Hashem of burden the is what say to so to ask you(SG)

זאָגן צו זיי : ווָאס איז די משׂא ? – אַז איך וועל אײַך פַֿאַרוואַרפֿן,
farvorfen aich vel ich az mase di iz vos zei tsu zogn
cast away you will I that burden the is what them to say

זאָגט ה . לד און דער נבֿיא , און דער כֹהן , און דאָס פַֿאָלק ,
folk dos un koyen der un novi der un Hashem zogt
people the and kohen the and prophet the and Hashem declares

וועט איך זיך אָפּרעכענען מיט דעם מענטש , ווען ווָאס
mit oprechenen zich ich vel Hashem fun mase di zogn vet vos
with reckon self I will Hashem of burden the say will who

ish and his bais. [35] Thus shall ye say every ish to his neighbor, and every ish to his brother, What hath Hashem answered? And, What hath Hashem spoken? [36] And the massa *(burden)* of Hashem shall ye mention no more; for every man's word shall be his massa *(burden)*; for ye have perverted the Devarim of the Elohim Chayyim, of Hashem Tzva'os Eloheinu. [37] Thus shalt thou say to the navi, What hath Hashem answered thee? And, What hath Hashem spoken? [38] But since ye say, The massa *(burden)* of Hashem; therefore thus saith Hashem, Because ye say this word, The massa *(burden)* of Hashem, and I have sent unto you, saying, Ye shall not say, The massa *(burden)* of Hashem; [39] Therefore, hineni, I, even I, will utterly forget you, and I will forsake you, and the Ir that I gave you and avoteichem, and cast you out of My presence; [40] And I will bring a cherpat olam *(everlasting disgrace)* upon you, and a kelimut olam *(perpetual dishonor)*, which shall not be forgotten.

24 Hashem showed me, and, hinei, two baskets of figs were set in front of the Heikhal Hashem; after that Nevukhadretzar Melech Bavel had carried away into the Golus Melech

יענעם מענטשן און מיט זײַן הויז . לה אַזוי זאָלט איר זאָגן איטלעכער
itlecher zogn ir zolt azoi hoiz zain mit un mentshn yenem
each say you shall so house his with and man that

צו זײַן חבֿר , און איטלעכער צו זײַן ברודער: וואָס האָט ה
Hashem hot vos bruder zain tsu itlecher un chever zain tsu
Hashem has what brother his to each and neighbor his to

געענטפֿערט? און: וואָס האָט ה גערעדט? לו אָבער משׂא פֿון ה
Hashem fun mase ober geredt Hashem hot vos un geentfert
Hashem of burden but spoken Hashem has what and answered

זאָלט איר מער נישט דערמאָנען וואָרעם אַ משׂא ווערט ס פֿאַר
far vern vet mase a vorem dermonen nisht mer ir zolt
for become will burden a because mention not more you shall

איטלעכן זײַן אייגן וואָרט, ווײַל איר פֿאַרדרייט די ווערטער פֿון דעם
dem fun verter di fardreit ir vail vort eigen zain itlechn
the of words the twist you because word one's own his each

לעבעדיקן אלקים, ה צבֿאות אלוקינו . לז אַזוי זאָלסטו זאָגן צום
tsum zogn zolstu azoi Elokeinu Tseva'ot Hashem Elokim lebedikn
to say shall you so our G-d of hosts Hashem G-d living

נבֿיא : וואָס האָט דיר ה געענטפֿערט? און: וואָס האָט ה
Hashem hot vos un geentfert Hashem dir hot vos novi
Hashem has what and answered Hashem you(SG) has what prophet

געראַדט? לח אָבער אַז איר זאָגט די משׂא פֿון ה – פֿאַר וואָר,
vor far Hashem fun mase di zogt ir az ober geredt
truly for Hashem of burden the declare you when but spoken

אַזוי האָט ה געזאָגט: ווײַל איר האָט געזאָגט דאָס דאָזיקע וואָרט די
di vort dozike dos gezogt hot ir vail gezogt Hashem hot azoi
the word this the said have you because said Hashem has thus

משׂא פֿון ה , וועל איך האָב געשיקט צו אײַך, אַזוי צו זאָגן: איר
ir zogn tsu azoi aich tsu geshikt hob ich ven Hashem fun mase
you say to so you to sent have I when Hashem of burden

זאָלט נישט זאָגן די משׂא פֿון ה , לט דערום זעט, איך וועל אײַך
aich vel ich zet derum Hashem fun mase di zogn nisht zolt
you will I see therefore Hashem of burden the say not shall

רײַסנדיק אויסרײַסן, און וועל אַוועקווואַרפֿן אײַך, און די שטאָט וואָס איך
ich vos shtot di un aich avekvarfn vel un oisraisn raisndik
I which city the and you throw away will and tear out tearing

האָב גענעבן אײַך און אײַערע עלטערן, פֿון מײַן פּנים . מ און איך וועל
vel ich un ponem main fun eltern aiere un aich gegebn hob
will I and face my from fathers your and you given have

ברענגן אויף אײַך אײביקע חרפּה , און אַן אײביקע שׁאַנד , וואָס
vos shand eibike an un charpe eibike an aich oif brengen
which shame everlasting an and disgrace everlasting an you on bring

וועט נישט פֿאַרגעסן ווערן .
vern fargesen nisht vet
become forgotten not will

כד

ה האָט מיר געוויזן , ערשט צוויי קערב פֿײַגן זיינען
zainen faign kerb tsvei ersht gevizn mir hot Hashem
are figs baskets two behold shown me has Hashem

אַוועקגעשטעלט פֿאַר דעם הֵיכל פֿון ה ;
avekgeshtelt far dem heichl fun Hashem
placed before the outer sanctuary of Hashem

נאָכדעם ווי נבֿוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל האָט פֿאַרטריבן
nochdem vi Nevuchadretsar der melech fun Bavel hot fartriben
after that Nevukhadretzar the king of Bavel had carried away

יכָנְיָהו דעם זון פֿון יהוֹיָקימען , דעם מלך פֿון יהודה , און
un Yehudah fun melech dem Yhoyakimen fun zun dem Yechanyah
and Yehudah of king the Y'hoyakim of son the Yechanyah

די האַרן פֿון יהודה , און אי מײַנסטערס און די שלעסערס , פֿון
fun shlesers di un mainsters i un Yehudah fun harn di
of metalworkers the and craftsmen and and Yehudah of lords the

ירושָלַיִם , און זיי געבראַכט קיין בָּבֶל . ב איין קאָרב זייער גוטע
gute zeyer korb ein Bavel kein gebracht zei un Yerushalayim
good their basket one Bavel to brought them and Yerushalayim

פֿײַגן , אַזוי ווי ערשטצײַטיקע פֿײַגן , און איין קאָרב זייער שלעכטע פֿײַגן ,
faign shlechte zeyer korb ein un faign ershttsaitike vi azoi faign
figs bad very basket one and figs first fruits as like figs

וואָס קענען נישט געגעסן ווערן פֿאַר שלעכטקייט. ג און ה׳ האָט צו
tsu hot Hashem un shlechtikeit far vern gegesn nisht kenen vos
to had Hashem and very bad for be eaten not can which

מיר געזאָגט: וואָס זעסטו ירמְיָהו ? האָב איך געזאָגט: פֿײַגן ; די גוטע
gute di faign gezogt ich hob Yirmeyah zestu vos gezogt mir
good the figs said I had Yirmeyah do you see what said me

פֿײַגן זײַנען זייער גוטע, און די שלעכטע זײַנען זייער שלעכטע, וואָס
vos shlechte zeyer zainen shlechte di un gute zeyer zainen faign
which bad very are bad the and good very are figs

קענען נישט געגעסן ווערן פֿאַר שלעכטקייט.
shlechtikeit far vern gegesn nisht kenen
very bad for be eaten not can

ד איז דאָס וואָרט פֿון ה׳ צו מיר, אַזוי צו געווען : ה אַזוי זאָגן
azoi zogn tsu azoi mir tsu geven Hashem fun vort dos iz
thus say to so me to having been Hashem of word this is

האָט געזאָגט ה׳ אלוקי יִשׂרָאֵל: אַזוי ווי די דאָזיקע גוטע פֿײַגן
faign gute dozike di vi azoi Yisroel Elokei Hashem gezogt hot
figs good this the as like Yisroel the G-d of Hashem said has

אַזוי וועל איך דערקענען צום גוטן די פֿאַרטריבענע פֿון יהודה .
Yehudah fun fartribene di gutn tsum derkenen ich vel azoi
Yehudah of exiles the good to the acknowledge I will so

וואָס איך האָב אַרויסגעשיקט פֿון דעם דאָזיקן אָרט , אין לאַנד פֿון די
di fun land in ort dozikn dem fun aroisgeshikt hob ich vos
the of land in place this the from sent out have I which

כַּשׂדים . ו און איך וועל טאָן מײַן אויג אויף זיי צום גוטן , און וועל
vel un gutn tsum zei oif oig main ton vel ich un Kasdim
will and good to the them on eye my do will I and Kasdim

זיי אומקערן אין דעם דאָזיקן לאַנד; און איך וועל זיי אויפֿבויען, און
un oifboien zei vel ich un land dozikn dem in umkeren zei
and build up them will I and land this the in return them

נישט צעשטערן, און איך וועל זיי אײַנפּלאַנצן, און נישט אויסרײַסן. ז און
un oisraisn nisht un ainflantsn zei vel ich un tseshtern nisht
and tear out not and plant them will I and tear down not

איך וועל זיי געבן אַ האַרץ מיך צו קענען, אַז איך בין ה׳ , און
un Hashem bin ich az kenen tsu mich harts a gebn zei vel ich
and Hashem am I that know to me heart a give them will I

זיי וועלן מיר זײַן צום פֿאָלק , און איך וועל זיי זײַן צום אלקים ,
Elokim tsum zain zei vel ich un folk tsum zain mir veln zei
G-d to the be them will I and people to the be me will they

וואָרעם זיי וועלן זיך אומקערן צו מיר מיט זייער גאַנצן האַרצן.
hartsn gantsn zeyer mit mir tsu umkeren zich veln zei vorem
heart whole their with me to return self will they because

Yehudah Yechanyah ben Y'hoyakim, and the sarim *(princes)* of Yehudah, with the craftsmen and artisans, from Yerushalayim, and had brought them to Babylon. [2] One basket had figs tovot me'od, even like the figs that are early ripening; and the other basket had figs ra'ot me'od, which could not be eaten, they were so bad. [3] Then said Hashem unto me, What seest thou, Yirmeyah? And I answered, Figs; the good figs, very good; and the bad, very bad, that cannot be eaten they are so bad.

[4] Again the Devar Hashem came unto me, saying, [5] Thus saith Hashem Elohei Yisroel: Like these good figs, so will I acknowledge them that of Yehudah are carried away unto the Golus, whom I have sent out of this place into the Eretz Kasdim *(Chaldeans)* for their good. [6] For I will set mine eyes over them for tovah, and I will bring them again to ha'aretz hazot; and I will build them up, and not tear them down; and I will plant them, and not uproot them. [7] And I will give them a lev to have da'as of me, that I am Hashem; and they shall be My people, and I will be their Elohim; for they shall return unto Me with all their lev.

ח און אַזוי ווי די שלעכטע פֵייגן, וואָס קענען נישט געגעסן ווערן פֿאַר
far vern gegesn nisht kenen vos faign shlechte di vi azoi un
for be eaten not can which figs bad the as so and

שלעכטיקייט – פֿאַר וואָר, אַזוי האָט ה גערעדט – אַזוי וועל איך
ich vel azoi gezogt Hashem hot azoi vor far shlechtikeit
I will so said Hashem has thus truly for very bad

מאַכן צִדקִיָהו דעם מלך פֿון יהודה , און זיינע האַרן, און דעם
dem un harn zaine un Yehudah fun melech dem Tsidkiyah machn
the and lords his and Yehudah of king the Tzidkiyahu make

איבערבלייַבֿ פֿון ירושָלַיִם , וואָס זיינען איבערגעבליבן אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in ibergebliben zainen vos Yerushalayim fun iberblaib
this the in left alive are which Yerushalayim of remnant

לאַנד, און די וואָס זיצן אין לאַנד מִצרַיִם . ט און איך וועל זיי
zei vel ich un Mitsrayim land in zitsn vos di un land
them will I and Egypt land in sit which the ones and land

מאַכן פֿאַר אַ שוידער צום בייזן בײַ אַלע קיניגרייַכן פֿון דער ערד ;
erd der fun kinigraichn ale bai beizn tsum shoider a far machn
earth the of kingdoms all by evil to the of horror a for make

שפּאָט פֿאַר אַ שאַנד און פֿאַר אַ שפּריכווארט, פֿאַר אַ
shpot a far shprichvort a far un shand a far
makes a laughing stock a for byword a for and shame a for

און פֿאַר אַ קללה, אין אַלע ערטער וואָס איך וועל זיי פֿאַרשטויסן
farshtoisen zei vel ich vos erter ale in klole a far un
banish them will I that which places all in curse a for and

אַהין . י און איך וועל אָנשיקן אויף זיי די שווערד, דעם הונגער, און
un hunger dem shverd di zei oif onshikn vel ich un ahin
and famine the sword the them on send will I and there

די פּעסט , ביז זיי וועלן פֿאַרלענדט ווערן פֿון דער ערד וואָס איך
ich vos erd der fun vern farlendt veln zei biz pest di
I which land the from be destroyed will they until pestilence the

האָב געגעבן זיי און זייערע עלטערן.
eltern zeyere un zei gegebn hob
fathers their and them given have

כה

דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהון אויף דעם
dem oif Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
the about Yirmeyahu to having been is that word the

גאַנצן פֿאָלק פֿון יהודה אין פֿירטן יאָר פֿון יהויָקים דעם
dem Yhoyakim fun yor firtn in Yehudah fun folk gantsn
the Y'hoyakim of year fourth in Yehudah of people entire

זון פֿון יאשִיָהון , דעם מלך פֿון יהודה – דאָס איז דאָס ערשטע
ershte dos iz dos Yehudah fun melech dem Yoshiyahun fun zun
first the is this Yehudah of king the Yoshiyah of son

יאָר פֿון נבוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל – ב וואָס ירמיָהו
Yirmeyah vos Bavel fun melech dem Nevuchadretsar fun yor
Jeremiah which Bavel of king the Nevukhadretzar of year

הנבֿיא האָט גערעדט צו דעם גאַנצן פֿאָלק פֿון יהודה , און
un Yehudah fun folk gantsn dem tsu geredt hot hanovi
and Yehudah of people entire the to spoken has the prophet

צו אַלע באַווויינער פֿון ירושָלַיִם , אַזוי צו זאָגן : ג פֿון דרייַצנטן
draitsntn fun zogn tsu azoi Yerushalayim fun bavoiner ale tsu
thirteenth of say to so Yerushalayim of inhabitants all to

יאָר פֿון יאשִיָהו דעם זון פֿון אָמוֹנען , דעם מלך פֿון יהודה ,
Yehudah fun melech dem Amonen fun zun dem Yoshiyah fun yor
Yehudah of king the Amon of son the Yoshiyah of year

[8] And as the bad figs, which cannot be eaten, they are so bad, surely thus saith Hashem: So will I give Tzidkiyah Melech Yehudah, and his sarim *(princes)*, and the she'erit Yerushalayim, that remain in ha'aretz hazot, and them that dwell in Eretz Mitzrayim; [9] And I will deliver them for abhorrence, for an offense to kol mamlechot ha'aretz to be a reproach and a byword, a taunt and a kelalah *(curse)* in all places where I shall drive them. [10] And I will send the cherev, the ra'av *(famine)*, and the dever *(pestilence)*, among them, until they are consumed from off ha'aretz that I gave unto them and to their avot.

25 The davar that came to Yirmeyah concerning kol HaAm Yehudah in the fourth year of Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah, that was the first year of Nevukhadretzar Melech Bavel; [2] The which Yirmeyah HaNavi spoke unto kol HaAm Yehudah, and to all the inhabitants of Yerushalayim, saying: [3] From the thirteenth year of Yoshiyah Ben Amon Melech Yehudah, even unto this day, that is

the three and twentieth year, the Devar Hashem hath come unto me, and I have spoken unto you, rising early and speaking; but ye have not paid heed. [4] And Hashem hath sent unto you all His avadim the nevi'im, rising early and sending them; but ye have not paid heed, nor inclined your ozen to hear. [5] They said, Shuvu, make teshuvah now every ish from his derech ra'ah, and from the rah of your doings, and dwell in ha'aretz that Hashem hath given unto you and to avoteichem l'min olam v'ad olam; [6] And go not after elohim acherim to serve them, and to worship them, and provoke Me not to anger with the works of your hands; and I will do you no harm. [7] Yet ye have not paid heed unto Me, saith Hashem; that ye might provoke Me to anger with the works of your hands to your own hurt.

[8] Therefore thus saith Hashem Tzva'os: Because ye have not paid heed to My Devarim, [9] Hinei, I will send and take all the mishpekhot of the tzafon *(north)*, saith Hashem, and Avdi Nevukhadretzar Melech Bavel, and will bring them against this

און ביז אויף היינטיקן טאָג, שוין דריי און צוואַנציק יאָר איז דאָס
dos iz yor tsvantsik un drai shoin tog haintikn oif biz un
this is year twenty and three already day this very on until and

וואָרט פֿון ה צו מיר, און איך האָב גערעדט צו אייך, נאָכאַנאַנד
nochanand aich tsu geredt hob ich un mir tsu Hashem fun vort
continually you to spoken have I and me to Hashem of word

און נאָכאַנאַנד גערעדט, און איר האָט נישט צוגעהערט. ד און ה
Hashem un tsugehert nisht hot ir un geredt nochanand un
Hashem and paid heed not have you and spoken continually and

האָט צו אייך געשיקט אַלע זיינע קנעכט די נבֿיאים , נאָכאַנאַנד
nochanand neviim di knecht zaine ale geshikt aich tsu hot
continually prophets the servants his all sent you to has

און נאָכאַנאַנד געשיקט – אָבער איר האָט נישט צוגעהערט און נישט
nisht un tsugehert nisht hot ir ober geshikt nochanand un
not and paid heed not have you but sent continually and

צוגעניגט אייער אויער צו הערן – ה אַזוי צו זאָגן: קערט אום
um aich kert zogn tsu azoi hern tsu oier aier tsugenaigt
back yourselves turn say to so hear to ear your inclined

פֿאָרט איטלעכער פֿון זיין שלעכטן וועג, און פֿון אייערע שלעכטע
shlechte aiere fun un veg shlechtn zain fun itlecher fort
evil your from and way evil his from each indeed

מעשׂים, און בלייבט זיצן אויף דער ערד וואָס ה האָט געגעבן אייך
aich gegebn hot Hashem vos erd der oif zitsn blaibt un meisim
you given has Hashem that land the on sitting remain and deeds

און אייערע עלטערן פֿון אייביק אויף ביז אייביק , ו און איר זאָלט נישט
nisht zolt ir un eibik biz un eibik fun eltern aiere un
not shall you and forever until and ever for fathers your and

גיין נאָך פֿרעמדע ג-טער זיי צו דינען, און זיך צו בוקן צו
tsu bukn tsu zich un dinen tsu zei g-ter fremde noch gein
to bow down to self and serve to them g-ds foreign after go

זיי , און איר זאָלט מיך נישט דערצערנען מיט דעם ווערק פֿון
fun verk dem mit dertserenen nisht mich zolt ir un zei
of work the with provoke to anger not me shall you and them

אייערע הענט, און איך וועל אייך נישט בייז טאָן. ז אָבער איר האָט נישט
nisht hot ir ober ton beiz nisht aich vel ich un hent aiere
not have you but do harm not you will I and hands your

צוגעהערט צו מיר, זאָגט ה , כּדי מיך צו דערצערנען
dertserenen tsu mich kedei Hashem zogt mir tsu tsugehert
provoke to anger to me so that Hashem declares me to paid heed

מיט דעם ווערק פֿון אייערע הענט, צו אייער אייגענער רעה .
roe eigener aier tsu hent aiere fun verk dem mit
harm own your to hands your of work the with

ח דערום האָט ה צבָאוֹת אַזוי געזאָגט: ווייל איר האָט
hot ir vail gezogt azoi Tseva'ot Hashem hot derum
have you because said so of hosts Hashem has therefore

נישט צוגעהערט מיינע ווערטער, ט אָט שיק איך און וועל נעמען
nemen vel un ich shik ot verter maine tsugehert nisht
take will and I send behold words my paid heed to not

אַלע משפּחות פֿון צפֿון , זאָגט ה , און צו נבֿוכַדרֶאצַר
Nevuchadretsar tsu un Hashem zogt tsofn fun mishpoches ale
Nevukhadretzar to and Hashem declares north of families all

דעם מלך פֿון בָּבֶל , מיין קנעכט ; און איך וועל זיי ברענגען אויף
oif brengen zei vel ich un knecht main Bavel fun melech dem
against bring they will I and servant my Bavel of king the

דעם דאָזיקן לאַנד, און אויף אירע באַווווינער , און אויף אַלע די
di ale oif un bavoiner ire oif un land dozikn dem
the all against and inhabitants its against and land this the

דאָזיקע פֿעלקער רונד אַרום , און איך וועל זיי פֿאַרוויסטן, און וועל
vel un farvistn zei vel ich un arum rund felker dozike
will and destroy them will I and round around nations this

זיי מאַכן פֿאַר אַ שרעק און פֿאַר אַ שמוצערונג , און פֿאַר
far un shmutserung a far un shrek a far machn zei
for and derision a for and object of horror an for make them

אייביקע חורבֿות . י און איך וועל פֿאַרטיליקן פֿון זיי דעם קול פֿון
fun kol dem zei fun fartiliken vel ich un churves eibike
of voice the them from destroy will I and ruins perpetual

לוסטיקייט און דעם קול פֿון פֿרייד, דעם קול פֿון אַ חתן און דעם
dem un chosen a fun kol dem freid fun kol dem un lustikeit
the and groom a of voice the joy of voice the and gladness

קול פֿון אַ כלה , דאָס קול פֿון אַ האַנטמיל, און דעם ליכט פֿון אַ
a fun licht dem un hantmil a fun kol dos kale a fun kol
a of light the and handmill a of sound the bride a of voice

לאָמפּ. יא און דאָס דאָזיקע גאַנצע לאַנד וועט ווערן אַ פֿאַרוויסטונג און אַ
a un farvistung a vern vet land gantse dozike dos un lomp
a and desolation a become will land whole this the and lamp

וויסטענישׁ, און די דאָזיקע פֿעלקער וועלן דינען דעם מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech dem dinen veln felker dozike di un vistenish
Bavel of king the serve will nations this the and wasteland

זיבעציק יאָר . יב און עס וועט זיין , אַז די זיבעציק יאָר וועלן פֿול,
ful vern yor zibetsik di az zain vet es un yor zibetsik
full become years seventy the when be will it and years seventy

וועל איך זיך רעכענען מיט דעם מלך פֿון בָּבֶל , און מיט יענעם
yenem mit un Bavel fun melech dem mit rechenen zich ich vel
that with and Bavel of king the with reckon self I will

פֿאָלק , זאָגט ה , פֿאַר זייער זינד , און מיט דעם לאַנד פֿון די
di fun land dem mit un zind zeyer far Hashem zogt folk
the of land the with and sin their for Hashem declares people

כַּשְׂדִּים ; יג און איך וועל עס מאַכן פֿאַר אייביקע וויסטענישן . און איך
ich un vistenishn eibike far machn es vel ich un Kasdim
I and devastations perpetual for make it will I and Kasdim

וועל ברענגען אויף יענעם לאַנד אַלע מיַינע ווערטער וואָס איך האָב
hob ich vos verter maine ale land yenem oif brengen vel
have I which words my all land that upon bring will

געריבן אין דעם בוך , געשריבן שטייט וואָס אַלץ דעריף, גערעדט
buch dozikn dem in geshribn shteit vos alts deroif geredt
book this the in written stands which all that on it spoken

יד וואָס ירמיָהו האָט נבֿיאות געזאָגט אויף אַלע פֿעלקער. וואָרעם
vorem felker ale oif gezogt nevies hot Yirmeyah vos
for nations all about said prophesy has Jeremiah which

פֿיל פֿעלקער און גרויסע מלכים וועלן אויך זיי פֿאַרקנעכטן; און איך
ich un farknechtn zei oich veln mlochim groise un felker fil
I and enslave them also will kings great and nations many

וועל זיי באַצאָלן לויט זייער טוואונג און לויט דעם ווערק
verk dem loit un tuung zeyer loit batsoln zei vel
work the according to and deed their according to repay them will

פֿון זייערע הענט .
hent zeyere fun
hands their of

land, and against the inhabitants thereof, and against all these Goyim all around, and will utterly destroy them, and make them an astonishment, and a hissing, and perpetual desolations. 10 Moreover I will cause to perish from them the kol sasson *(voice of gladness)*, and the kol simchah *(voice of joy)*, the voice of the Choson, and the voice of the Kallah, the sound of the millstones, and the ohr of the ner. 11 And this whole land shall be a desolation, and an astonishment; and these Goyim shall serve Melech Bavel shiv'im shanah *(seventy years)*. 12 And it shall come to pass, when shiv'im shanah are accomplished, that I will punish Melech Bavel, and that nation, saith Hashem, for their avon, and the Eretz Kasdim *(Land of Chaldeans)*, and will make it perpetual desolations. 13 And I will bring upon that land all My Devarim which I have pronounced against it, even all that is written in this sefer, which Yirmeyah hath prophesied against kol HaGoyim. 14 For Goyim rabbim and melachim gedolim shall enslave them also; I will recompense them according to their deeds, according to the ma'aseh of their own hands.

טו וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה׳ אלוקי ישְׂרָאֵל צו מיר:
mir tsu Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi vorem
me to Yisroel the G-d of Hashem said has thus because

נעם דעם דאָזיקן כָּוס מיט ווײַן פֿון גרימצאָרן, פֿון מײַן האַנט, און
un hant main fun grimtsorn fun vain mit kos dozikn dem nem
and hand my of wrath of wine with cup this the take

זאָלסט אים געבן טרינקען אַלע פֿעלקער וואָס איך שיק דיך
dich shik ich vos felker ale trinken gebn im zolst
you(SG) send I which nations all to drink give it you(SG) must

טז צו זיי . און זיי וועלן טרינקען, און זיך וואַקלען, און משוגע
meshuge un vaklen zich un trinken veln zei un zei tsu
insane and stagger self and drink will they and them to

ווערן , פֿון ווענן דער שוואָרד וואָס איך שיק צווישן זיי .
zei tsvishn shik ich vos shverd der vegen fun vern
them among send I that sword the account of on become

יז און איך האָב גענומען דעם כָּוס פֿון ג-טס האַנט, און האָב געגעבן
gegebn hob un hant G-ts fun kos dem genumen hob ich un
given have and hand G-d's from cup the taken have I and

טרינקען אַלע פֿעלקער וואָס ה׳ האָט מיך צו זיי געשיקט:
geshikt zei tsu mich hot Hashem vos felker ale trinken
sent them to me has Hashem which nations all to drink

יח ירושָׁלַיִם , און די שטעט פֿון יהוּדה , און אירע מלכים , אירע
ire mlochim ire un Yehudah fun shtet di un Yerushalayim
its kings its and Yehudah of towns the and Yerushalayim

האָרן, כּדי זיי צו מאַכן פֿאַר אַ פֿאַרוויסטונג, פֿאַר אַ שרעק ,
shrek a far farvistung a far machn tsu zei kedei harn
object of horror a for desolation a for make to them so that lords

פַּרעה יט; פֿאַר אַ שמוצערונג , און פֿאַר אַ קללה, אַזוי ווי היינטיקן טאָג
Pharaoh tog haintikn vi azoi klole a far un shmutserung a far
Pharaoh day this very as so curse a for and derision a for

דעם מלך פֿון מִצרַיִם , און זײַנע קנעכט , און זײַנע האָרן, און
un harn zaine un knecht zaine un Mitsrayim fun melech dem
and lords his and servants his and Egypt of king the

זײַן גאַנצן פֿאָלק ; כ און אַלע געמישטע פֿעלקער, און אַלע מלכים
mlochim ale un felker gemishte ale un folk gantsn zain
kings all and nations mixed rabble all and people entire his

פֿון לאַנד עוץ, און אַלע מלכים פֿון לאַנד פּלִשתִּים , און אַשקלון ,
Ashkelon un Pelishtim land fun mlochim ale un Uts land fun
Ashkelon and Pelishtim land of kings all and Utz land of

און עַזָה , און עֶקרון, און דעם איבערבלייב פֿון אַשדוד ; כא אֱדום , און
un Edom Ashdod fun iberblaib dem un Ekron un Azah un
and Edom Ashdod of remnant the and Ekron and Azah and

מוֹאָב, און די קינדער פֿון עַמון ; כב און אַלע מלכים פֿון צור , און
un Tsor fun mlochim ale un Amon fun kinder di un Moav
and Tzor of kings all and Ammon of children the and Moav

אַלע מלכים פֿון צידון , און די מלכים פֿון דעם אינדזל וואָס אויף
oif vos indzel dem fun mlochim di un Tsidon fun mlochim ale
on which island the of kings the and Tzidon of kings all

יענער זײַט פֿון דעם ים ; כג דדָן , און תֵּימָא, און בוז , און אַלע מיט
mit ale un Buz un Tema un Dedan yam dem fun zait yener
with all and Buz and Tema and Dedan the sea the of side other

אָפּגעהאַקטע פֵּיאות; כד און אַלע אַראָבישׁ מלכים , און אַלע מלכים פֿון
fun mlochim ale un mlochim Arabish ale un peyes opgehakte
of kings all and kings Arab all and payos cut off

15 For thus saith Hashem Elohei Yisroel unto me: Take this kos hayayin haChemah *(wine cup of wrath)* from My yad, and cause kol HaGoyim, to whom I send thee, to drink it. 16 And they shall drink, and stagger, and go mad, because of the cherev that I will send among them.

17 Then took I the Kos from the yad Hashem, and made all the Goyim to drink, unto whom Hashem had sent me; 18 Namely, Yerushalayim, and the towns of Yehudah, and the melachim thereof, and the sarim thereof, to make them a desolation, an astonishment, a hissing, and a kelalah *(curse)*; as it is this day; 19 Pharaoh Melech Mitzrayim, and his avadim, and his sarim and all his people; 20 And all the mixed multitude rabble, and kol melachim of Eretz Utz, and kol melachim of Eretz Pelishtim, and Ashkelon, and Azah *(Gaza)*, and Ekron, and the she'erit *(remnant)* of Ashdod, 21 Edom, and Moav, and the Bnei Ammon, 22 And kol melachim of Tzor, and kol melachim of Tzidon, and the melachim of the coastlands which are beyond the yam, 23 Dedan, and Tema, and Buz, and all that cut the hair-corners (payot), 24 And kol melachim of Arabia, and kol melachim of the mixed multitude rabble that dwell

in the desert, [25] And kol melachim of Zimri, and kol melachim of Eilam, and kol melachim of the Medes, [26] And kol melachim of the tzafon, far and near, one after another, and all the mamlechot ha'aretz, which are upon the face of adamah; and Melech Sheshach shall drink after them.

[27] Therefore thou shalt say unto them, Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Drink ye, and become shikkor, and vomit, and fall, and rise no more, because of the cherev which I will send among you.

[28] And it shall be, if they refuse to take the Kos at thine yad to drink, then shalt thou say unto them, Thus saith Hashem Tzva'os, Ye shall certainly drink. [29] For, hinei, I begin to bring ra'ah on the Ir which is called by My Shem, and should ye be utterly unpunished? Ye shall not be unpunished; for I will call for a cherev upon all the inhabitants of ha'aretz, saith Hashem Tzva'os.

[30] Therefore prophesy thou against them all these Devarim, and say unto them:

די געמישטע פֿעלקער, ווּאָס ווווינען אין מדבר ; כה און אַלע מלכים
mlochim ale un midber in voinen vos felker gemishte di
kings all and desert in dwell which nations mixed rabble the

פֿון זִמרי , און אַלע מלכים פֿון עֵילָם , און אַלע מלכים פֿון מָדַי ;
Madai fun mlochim ale un Eilam fun mlochim ale un Zimri fun
Madai of kings all and Eilam of kings all and Zimri of

כו און אַלע מלכים פֿון צפֿון , די נאָנטע און די ווייַטע, איינעם נאָכן
nochn einem vaite di un nonte di tsofn fun mlochim ale un
after one far the and near the north of kings all and

אַנדערן , און אַלע קינגריַיכן פֿון דער וועלט ווּאָס אויפֿן געזיכט פֿון
fun gezicht oifn vos velt der fun kinigraichn ale un andern
of face upon which world the of kingdoms all and another

דער ערד . און דער מלך פֿון שֵׁשַׁך זאָל טרינקען נאָך זיי .
zei noch trinken zol Sheshach fun melech der un erd der
them after drink shall Sheshach of king the and earth the

כז און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט ה
Hashem gezogt hot azoi zei tsu zogn zolst un
Hashem said has thus them to say you(SG) must and

צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: טרינקט און ווערט שיכור, און ברעכט,
brecht un shikur vert un trinkt Yisroel Elokei Tseva'ot
break and drunk become and drink Yisroel the G-d of of hosts

און פֿאַלט און שטייט נישט אויף, פֿון וועגן דער שוווערד וואָס איך
ich vos shverd der vegen fun oif nisht shteit un falt un
I which sword the account of on up not stand and fall and

שיק צווישן אייַך.
aich tsvishn shik
you among send

כח און עס וועט זיַין , אַז זיי וועלן נישט וועלן נעמען דעם כּוס פֿון
fun kos dem nemen veln nisht veln zei az zain vet es un
from cup the take will not will they if be will it and

דיַין האַנט, צו טרינקען, זאָלסטו זאָגן צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi zei tsu zogn zolstu trinken tsu hant dain
said has thus them to say shall you drink to hand your

ה צְבָאוֹת : טרינקען מוזט איר טרינקען! כט וואָרעם זעט, מיט
mit zet vorem trinken ir muzt trinken Tseva'ot Hashem
with see because to drink you must be to drink of hosts Hashem

דער שטאָט וואָס מיַין נאָמען ווערט גערופֿן אויף איר, הייב איך אָן
on ich heib ir oif gerufn vert nomen main vos shtot der
on I raise it on called shall be name my which city the

בייז צו טאָן, און איר זאָלט שוינען פֿאַרשוינט ווערן ? איר וועט נישט
nisht vet ir vern farshoint shoinen zolt ir un ton tsu beiz
not will you become unpunished spare shall you and do to evil

פֿאַרשוינט ווערן , וואָרעם איך רוף אַ שוווערד אויף אַלע באַוווינער פֿון
fun bavoiner ale oif shverd a ruf ich vorem vern farshoint
of inhabitants all on sword a call I for become unpunished

דער ערד , זאָגט ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt erd der
of hosts Hashem declares earth the

ל און דו זאָלסט נבֿיאות זאָגן אויף זיי אַלע די דאָזיקע
dozike di ale zei oif zogn nevies zolst du un
these the all them about say prophesy you(SG) shall you and

ווערטער, און זאָגן צו זיי :
zei tsu zogn un verter
them to say and words

Hashem shall roar from on high,

ה ברילט פֿון דער הייך ,
heich der fun brilt Hashem
heights the from roars Hashem

and utter His voice from His Ma'on Kodesh;

און פֿון זײַן היליקער ווויונונג לאָזט ער אַרויס זײַן קוֹל :
kol zain arois er lozt voinung heiliker zain fun un
voice his out he lets dwelling holy his from and

He shall mightily roar upon His Naveh *(Dwelling)*;

ברילן ער איבער זײַן פֿיטערפּלאַץ ,
fiterplats zain iber er brilt briln
feeding place his over he roars roaring

He shall give a shout, as they that tread the grapes,

הֵידָד ! ווי ווײַנטרעטער שרײַט ער
er shrait vaintreter vi heidad
he cry wine treaders like a shout

against all the inhabitants of ha'aretz.

אויף אַלע באַווויינער פֿון דער ערד .
erd der fun bavoiner ale oif
earth the of inhabitants all on

31 A noise shall come even to the ends of ha'aretz;

לא דער ליאַרעם גרייכט ביז עק ערד ,
erd ek biz greicht liarem der
earth end unto reaches noise the

for Hashem hath a legal controversy with the Goyim,

ווואָרעם ה האָט אַ קריג מיט די פֿעלקער,
felker di mit krig a hot Hashem vorem
nations the with dispute a has Hashem because

He will plead His case with kol basar;

ער משפּט זיך מיט אַלע לײַבער ;
laiber ale mit zich mishpot er
flesh(PL) all with self judges he

He will give them that are wicked to the cherev,

די רשעים , זיי גיט ער איבער צום שווערד,
shverd tsum iber er git zei reshoim di
sword to over he gives them wicked ones the

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

32 Thus saith Hashem Tzva'os,

לב אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

Hinei, ra'ah shall go forth from Goy to Goy,

זע , אַן אומגליק גייט אַרויס פֿון פֿאָלק צו פֿאָלק ,
folk tsu folk fun arois geit umglik an ze
people to people from out goes calamity a behold

and a sa'ar gadol *(great whirlwind)* shall be raised up

און אַ גרויסער שטורעם ווועט זיך דערוועקן
dervekn zich vet shturem groiser a un
awaken self will storm great a and

from the farthest ends of Eretz.

אין די עקן פֿון דער ערד .
erd der fun ekn di in
earth the of ends the in

33 And the slain of Hashem shall be at that day from one end of ha'aretz even unto the other end of ha'aretz; they shall not be lamented, neither gathered, nor buried; they shall be dung upon the adamah.

לג און די דערשלאָגענע פֿון ה ווועלן זײַן אין יענעם טאָג פֿון עק
ek fun tog yenem in zain veln Hashem fun dershlogene di un
end from day that in be will Hashem of slain the and

ערד ביז עק ערד ; זיי ווועלן נישט באַקלאָגט, און נישט איַנגעזאַמלט
aingezamlt nisht un baklogt nisht veln zei erd ek biz erd
gathered not and mourned not will they earth end unto earth

און נישט באַגראָבן ווערן ; צו מיסט אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד ווועלן
veln erd der fun gezicht oifn mist tsu vern bagrobn nisht un
will earth the of face on dung to become buried not and

זיי זײַן .
zain zei
be they

לד יאָמערט, איר פּאַסטוכער, און שרייט,
shrait un pastucher ir yomert
cry and shepherds you wail

34 Wail, ye ro'im *(shepherds)*, and weep;

און קייקלט אײַך אין שטויב, איר האַרן פֿון די שאָף,
shof di fun harn ir shtoib in aich kaiklt un
sheep the of lords you dust in yourselves roll and

and wallow yourselves in the ashes, ye leaders of the tzon;

וואָרעם אײַערע טעג זײַנען פֿול צום שעכטן
shechtn tsum ful zainen teg aiere vorem
slaughter to the full are days your because

for the days of your slaughter and of your dispersions are accomplished;

און אײַערע גלות;
goles aiere un
exile your and

and ye shall fall like a precious pottery vessel.

און איך וועל אײַך צעברעכן,
tsebrechn aich vel ich un
break you will I and

און איר וועט פֿאַלן ווי אַ כּלי טײַערע.
taiere a keile a vi faln vet ir un
costly a vessel a like fall will you and

לה און קיין אַנטלויפֿונג וועט נישט זײַן פֿאַר די פּאַסטוכער,
pastucher di far zain nisht vet antloifung kein un
shepherds the for be not will escapees any and

35 And the ro'im *(shepherds)* shall have no refuge for fleeing,

nor the leader of the tzon to escape.

און קיין אַנטרינונג פֿאַר די האַרן פֿון די שאָף.
shof di fun harn di far antrinung kein un
sheep the of lords the for refuge any and

לו אַ קול פֿון געשריי פֿון די פּאַסטוכער,
pastucher di fun geshrei fun kol a
shepherds the of cry of voice a

36 A voice of the cry of the ro'im

and a wailing of the leaders of the tzon, shall be heard:

און אַ יללה פֿון די האַרן פֿון די שאָף!
shof di fun harn di fun yelole a un
sheep the of lords the of wailing a and

for Hashem hath destroyed their pasture.

וואָרעם ה׳ פֿאַרוויסט זייער פּיטערונג.
fiterung zeyer farvist Hashem vorem
pasture their lays waste Hashem because

לז און פֿאַרשניטן וועלן ווערן די פֿרידלעכע
fridleche di vern veln farshnitn un
peaceful the become will cut off and

פּיטער פּלעצער,
peletser fiter
pasturelands pastures

37 And the ne'ot hashalom *(peaceful folds)* are laid waste

because of the Charon Af Hashem.

פֿון ה׳ . גרימצאָרן דעם וועגן פֿון
Hashem fun grimtsorn dem vegen fun
Hashem of fierce anger the account of on

לח ער האָט פֿאַרלאָזן ווי אַ יונגלייב זײַן באַהעלטעניש;
baheltenish zain yungleib a vi farlozen hot er
shelter his young lion a like forsaken has he

38 He hath left His hiding place, as the lion;

for their land is desolate because of the charon *(anger)* of the oppressor,

זייער לאַנד איז געוואָרפֿן צו וויסט פֿון וועגן
vegen fun vist tsu gevorfn iz land zeyer
account of on desolation to thrown is land their

דעם גרים פֿון דער פֿאַרטיליקערין,
fartilikerin der fun geirem dem
oppressor the of fierceness the

and because of His charon af.

און פֿון וועגן דעם גרים פֿון זײַן צאָרן.
tsorn zain fun geirem dem vegen fun un
anger his of fierceness the account of on and

26 In the beginning of the reign of Y'hoyakim *(Jehoiakim)* Ben Yoshiyah Melech Yehudah came this Davar from Hashem saying,
[2] Thus saith Hashem: Stand in the khatzer *(courtyard)* of the Bais Hashem, and speak unto all the towns of Yehudah, which come to worship in the Bais Hashem, all the Devarim that I command thee to speak unto them; diminish not a word;
[3] If so be they will pay heed, turn every man from his derech hara'ah, that I may relent of the ra'ah, which I purpose to do unto them for the evil of their doings.
[4] And thou shalt say unto them, Thus saith Hashem: If ye will not pay heed to Me, to walk in My torah, which I have set before you,
[5] To pay heed to the Devarim of My Avadim the Nevi'im, whom I sent unto you, both rising up early and sending them, but ye have not paid heed; [6] Then will I make this Bais like Shiloh, and will make this city a kelalah *(curse)* to all the Goyim of Ha'Aretz.

[7] So the kohanim and the nevi'im and kol HaAm heard Yirmeyah speaking these Devarim in the Bais Hashem.

כו

אין אָנהייב פֿון דער מלוכה פֿון יהוֹיקים דעם זון פֿון
fun zun dem Yhoyakim fun meluche der fun onheib in
of son the Y'hoyakim of kingdom the of beginning in

יאשיָהון , דעם מלך פֿון יהודה , איז געווען דאָס
dos geven iz Yehudah fun melech dem Yoshiyahun
the having been is Yehudah of king the Yoshiyah

דאָזיקע וואָרט פֿון ה , אַזוי צו זאָגן : [ב] אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi Hashem fun vort dozike
said Hashem has thus say to so Hashem of word this

שטעל זיך אין הויף פֿון הס הויז , און זאָלסט רעדן
redn zolst un hoiz Hashems fun hoif in zich shtel
speak you(SG) shall and house Hashem's of courtyard in self stand

צו אַלע שטעט פֿון יהודה וואָס קומען זיך בוקן אין הויז פֿון
fun hoiz in bukn zich kumen vos Yehudah fun shtet ale tsu
of house in to worship self come which Yehudah of towns all to

ה , אַלע וועלטער וואָס איך האָב דיר באַפֿוילן צו רעדן צו
tsu redn tsu bafoiln dir hob ich vos verter ale Hashem
to speak to commanded you(SG) have I that words all Hashem

זיי ; זאָלסט נישט מינערן אַ וואָרט. [ג] אפֿשר וועלן זיי הערן,
hern zei veln efsher vort a minern nisht zolst zei
hear they will perhaps word a diminish not you(SG) shall them

און זיי וועלן זיך אומקערן איטלעכער פֿון זיי שלעכטן וועג, און איך
ich un veg shlechtn zei fun itlecher umkeren zich veln zei un
I and way evil them of each turn back self will they and

וועל חרטה האָבן אויף דעם בייז וואָס איך טראַכט זיי צו טאָן, פֿון
fun ton tsu zei tracht ich vos beiz dem oif hobn charote vel
on do to them intended I that evil the on have relent will

וועגן זייערע שלעכטע מעשׂים. [ד] און זאָלסט זאָגן צו זיי :
zei tsu zogn zolst un meisim shlechte zeyere vegen
them to say you(SG) shall and deeds evil their account of

אַזוי האָט ה געזאָגט: אויב איר וועט נישט צוהערן צו מיר, צו גיין
gein tsu mir tsu tsuhern nisht vet ir oib gezogt Hashem hot azoi
go to me to listen not will you if said Hashem has thus

אין מײַן תּורה וואָס איך האָב געלייגט פֿאַר אײַך, [ה] צוצוהערן
tsutsuhern aich far geleigt hob ich vos toyre main in
to pay heed you for laid down have I which instruction my in

צו די וועלטער פֿון מײַנע קנעכט די נבֿיאים , וואָס איך שיק צו אײַך,
aich tsu shik ich vos neviim di knecht maine fun verter di tsu
you to send I that prophets the servants my of words the to

און שיק נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד , און איר האָט נישט צוגעהערט,
tsugehert nisht hot ir un nochanand un nochanand shik un
paid heed not have you and continually and continually send and

וועל איך מאַכן דאָס דאָזיקע הויז אַזוי ווי שילוֹ , און די דאָזיקע שטאָט [ו]
shtot dozike di un Shiloh vi azoi hoiz dozike dos machn ich vel
city this the and Shiloh as like house this the make I will

וועל איך מאַכן פֿאַר אַ קללה ביַי אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד .
erd der fun felker ale bai klole a far machn ich vel
earth the of nations all by curse a for make I will

[ז] און די כהנים און די נבֿיאים און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָבן
hobn folk gantse dos un neviim di un koyanim di un
have people whole this and prophets the and kohanim the and

געהערט ירמיָהון רעדן די דאָזיקע וועלטער אין הויז פֿון ה .
gehert Yirmeyahun redn di dozike di verter in hoiz fun Hashem
heard Yirmeyahu speak the this the words in house of Hashem

[8] Now it came to pass, when Yirmeyah had made an end of speaking all that Hashem had commanded him to speak unto kol HaAm, that the kohanim and the nevi'im and kol HaAm laid hold of him, saying, Thou shalt surely die. [9] Why hast thou prophesied B'Shem Hashem, saying, This Bais shall be like Shiloh, and this city shall be desolate without an inhabitant? And kol HaAm were gathered against Yirmeyah in the Bais Hashem.

[10] When the sarim of Yehudah heard these things, then they came up from the Bais HaMelech to the Beis Hashem, and sat down in the petach Sha'ar HeChadash *(entrance of the New Gate)* of [the Beis] Hashem. [11] Then spoke the kohanim and the nevi'im unto the sarim and to kol HaAm, saying, Mishpat mavet for this ish! For he hath prophesied against this city, as ye have heard with your oznayim.

[12] Then spoke Yirmeyah unto all the sarim and to kol HaAm, saying, Hashem sent me to prophesy against this Bais and against this city all the Devarim that ye have heard.

ח און עס איז געווען , ווי ירמיָהו האָט געענדיקט רעדן
redn geendikt hot Yirmeyah vi geven iz es un
speaking finished has Yirmeyah when having been is it and

אַלץ וואָס ה האָט אים באַפוילן צו רעדן צום גאַנצן
gantsn tsum redn tsu bafoiln im hot Hashem vos alts
all to speak to commanded him has Hashem which all that

פֿאָלק , אַזוי האָבן די כהנים און די נבֿיאים און דאָס גאַנצע פֿאָלק
folk gantse dos un neviim di un koyanim di hobn azoi folk
people whole this and prophets the and kohanim the have so people

אים אָנגעכאַפּט, אַזוי צו זאָגן: שטאַרבן מוזטו שטאַרבן! ט למאי
lemai shtarbn muztu shtarbn zogn tsu azoi ongechapt im
why die you must die say to so seized him

האָסטו נבֿיאות געזאָגט אין נאָמען פֿון ה , אַזוי צו זאָגן: אַזוי
azoi zogn tsu azoi Hashem fun nomen in gezogt nevies hostu
just say to so Hashem of name in said prophesy have you

ווי שילוֹ וועט ווערן דאָס דאָזיקע הויז , און די דאָזיקע שטאָט וועט
vet shtot dozike di un hoiz dozike dos vern vet Shiloh vi
will city this the and house this the become will Shiloh as

זיך זיסט אָן אַ באַוווינער ? און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט זיך
zich hot folk gantse dos un bavoiner a on vist zain
self has people whole this and inhabitant an without waste be

אײַנגעזאַמלט קעגן ירמיָהון אין הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz in Yirmeyahun kegen aingezamlt
Hashem of house in Yirmeyahu against gathered

י און די האַרן פֿון יהודה האָבן געהערט די דאָזיקע ווערטער, און
un verter dozike di gehert hobn Yehudah fun harn di un
and words this the heard have Yehudah of lords the and

זיי זײַנען אַרויפֿגעקומען פֿון דעם מלכס הויז אין הויז פֿון
fun hoiz in hoiz melechs dem fun aroifgekumen zainen zei
of house into house king's the from come up are they

ה , און האָבן זיך געזעצט אין אײַנגאַנג פֿון דעם נײַעם טויער פֿון
fun toier naiem dem fun aingang in gezetst zich hobn un Hashem
of gate new the of entrance in sat self have and Hashem

ה . יא און די כהנים און די נבֿיאים האָבן געזאָגט צו די האַרן
harn di tsu gezogt hobn neviim di un koyanim di un Hashem
lords the to said have prophets the and kohanim the and Hashem

און צום גאַנצן פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן: טויטשטראָף קומט דעם דאָזיקן
dozikn dem kumt toitshtrof zogn tsu azoi folk gantsn tsum un
this the come death penalty say to so people all to and

מאַן, ווײַל ער האָט נבֿיאות געזאָגט אויף דער דאָזיקער שטאָט, אַזוי ווי
vi azoi shtot doziker der oif gezogt nevies hot er vail man
as just city this the on said prophesy has he because man

איר האָט געהערט מיט אײַערע אויערן.
oiern aiere mit gehert hot ir
ears your with heard has you

יב האָט ירמיָהו געזאָגט צו אַלע האַרן און צום גאַנצן פֿאָלק , אַזוי
azoi folk gantsn tsum un harn ale tsu gezogt Yirmeyah hot
so people all to and lords all to said Yirmeyah has

צו זאָגן: ה האָט מיך געשיקט נבֿיאות צו זאָגן אויף דעם
dem oif zogn tsu nevies geshikt mich hot Hashem zogn tsu
the on say to prophesy sent me has Hashem say to

דאָזיקן הויז און אויף דער דאָזיקער שטאָט אַלע ווערטער וואָס איר האָט
hot ir vos verter ale shtot doziker der oif un hoiz dozikn
have you which words all city this the on and house this

13 Therefore now reform your drakhim and your doings, and obey the voice of Hashem Eloheichem; and Hashem will relent of the ra'ah that He hath pronounced against you. 14 As for me, see, I am in your yad; do with me as seemeth tov and yashar unto you. 15 But know ye for certain, that if ye put me to death, ye shall surely bring dahm naki upon yourselves, and upon this city, and upon the inhabitants thereof; for b'emes Hashem hath sent me unto you to speak all these Devarim in your oznayim.

16 Then said the sarim and kol HaAm unto the kohanim and to the nevi'im; This ish is not mishpat mavet *(worthy of death)*; for he hath spoken to us B'Shem Hashem Eloheinu. 17 Then rose up anashim zekenim ha'aretz, and spoke to kol kehal HaAm, saying, 18 Michah the Morashti prophesied in the days of Chizkiyah Melech Yehudah, and spoke to kol Am Yehudah, saying,

Thus saith Hashem Tzva'os:

Tziyon shall be plowed like a sadeh,

געהערט. יג און אַצונד בעסערט אײַערע ווענען און אײַערע מעשׂים, און
un meisim aiere un vegen aiere besert atsund un gehert
and deeds your and ways your reform now and heard

הערט צו דעם קול פֿון ה אלוקיכם, און ה וועט
vet Hashem un Elokeichem Hashem fun kol dem tsu hert
will Hashem and your G-d Hashem of voice the to pay heed

חרטה האָבן אויף דעם בייז וואָס ער האָט אָנגעזאָגט אויף אײַך. יד און
un aich oif ongezogt hot er vos beiz dem oif hobn charote
and you against ordered has he which evil the on have relent

איך, אָט בין איך אין אײַערע הענט, טוט מיט מיר אַזוי ווי עס איז ווויל
voil iz es vi azoi mir mit tut hent aiere in ich bin ot ich
good is it as just me with do hands your in I am behold I

און ווי עס איז רעכטפֿאַרטיק אין אײַערע אויגן. טו אָבער וויסן זאָלט איר
ir zolt visen ober oign aiere in rechtfartik iz es vi un
you shall know but eyes your in upright is it as and

וויסן זײַן, אַז אויב איר טייט מיך, ברענגט איר אומשולדיק בלוט אויף
oif blut umshuldik ir brengt mich teit ir oib az zain visen
on blood innocent you bring me kill you if that be know

אײַך, און אויף דער דאָזיקער שטאָט, און אויף אירע באַווויינער, וואָרעם
vorem bavoiner ire oif un shtot doziker der oif un aich
because inhabitants its on and city this the on and you

ה האָט מיך באמת געשיקט צו אײַך, צו רעדן אין אײַערע אויערן
oiern aiere in redn tsu aich tsu geshikt be'emes mich hot Hashem
ears your in speak to you to sent in truth me has Hashem

אַלע די דאָזיקע ווערטער.
verter dozike di ale
words this the all

טז האָבן די האַרן און דאָס גאַנצע פֿאָלק געזאָגט צו די כהנים און
un koyanim di tsu gezogt folk gantse dos un harn di hobn
and kohanim the to said people whole this and lords the have

צו די נבֿיאים: דעם דאָזיקן מאַן קומט נישט טויטשטראָף, וואָרעם
vorem toitshtrof nisht kumt man dozikn dem neviim di tsu
because death penalty not comes man this the prophets the to

אין נאָמען פֿון ה אלוקינו האָט ער גערעדט צו אונדז. יז און מענער
mener un undz tsu geredt er hot Elokeinu Hashem fun nomen in
men and us to spoken he has our G-d Hashem of name in

פֿון די עלטסטע פֿון לאַנד זײַנען אויפֿגעשטאַנען, און האָבן געזאָגט צו
tsu gezogt hobn un oifgeshtanen zainen land fun eltste di fun
to said have and arose are land of elders the of

דער גאַנצער איינזאַמלונג פֿון פֿאָלק, אַזוי צו זאָגן: יח מִיכָה פֿון מוֹרֶשֶׁת
Moreshet fun Michah zogn tsu azoi folk fun ainzamlung gantser der
Moreshet of Michoh say to so people of gathering whole the

פֿלעגט נבֿיאות זאָגן אין די טעג פֿון חִזְקִיָּהוּ דעם מלך פֿון
fun melech dem Chizkiyah fun teg di in zogn nevies flegt
of king the Chizkiyahu of days the in say prophesy used to

יהודה, און האָט געזאָגט צום גאַנצן פֿאָלק פֿון יהודה אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Yehudah fun folk gantsn tsum gezogt hot un Yehudah
say to so Yehudah of people all to said has and Yehudah

אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת:
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

צִיּוֹן וועט ווי אַ פֿעלד צעאַקערט ווערן,
vern tseakert feld a vi vet Tsiyon
become plowed field a as will Tziyon

and Yerushalayim shall become rubble heaps,

and the Har HaBais *(Temple Mount)* like the bare heights of a ya'ar *(forest)*.

און ירושָלַיִם וועט הויפֿנס ווערן ,
vern hoifns vet Yerushalayim un
become heaps will Yerushalayim and

און דער באַרג פֿון הס הויז צו
tsu hoiz Hashems fun barg der un
to house Hashem's of mount the and

וואַלדיקע הייכן .
heichn valdike
heights forest

[19] Did Chizkiyah Melech Yehudah and kol Yehudah put him to death? Did he not fear Hashem, and besought Hashem, and Hashem relented of the ra'ah which He had pronounced against them? Thus might we procure ra'ah gedolah against nafshoteinu.

יט האָבן אים דען טייטן געטייט חִזקִיָהו דער מלך פֿון
fun melech der Chizkiyah geteit teitn den im hobn
of king the Chizkiyahu caused to die to kill then him have

יהודה און גאַנץ יהודה ? פֿאַר וואָר , ער האָט מורא געהאַט פֿאַר
far gehat moire hot er vor far Yehudah gants un Yehudah
before had fear has he truly for Yehudah all and Yehudah

ה , און ער האָט געבעטן ביי ה , און ג-ט חרטה
charote hot G-t un Hashem bai gebetn hot er un Hashem
relent has G-d and Hashem with besought had he and Hashem

געהאַט אויף דעם בייז וואָס ער האָט אָנגעזאָגט אויף זיי ; און מיר
mir un zei oif ongezogt hot er vos beiz dem oif gehat
we and them against ordered has he which evil the against had

טוען זיך אַליין אַ גרויס בייז .
beiz grois a alein zich tuen
evil great a ourselves self do

[20] And there was also an ish that prophesied B'Shem Hashem, Uriyah Ben Shema'yahu of Kiryat-HaYe'arim, who prophesied against this city and against HaAretz Hazot according to all the devarim of Yirmeyah.

כ און נאָך אַ מאַן פֿלעגט נבֿיאות זאָגן אין נאָמען פֿון ה ,
Hashem fun nomen in zogn nevies flegt man a noch un
Hashem of name in say prophesy used to man a afterwards and

אוּרִיָהו דער זון פֿון שמַעְיָהון , פֿון קִרְיַת-יְעָרים ; און ער האָט
hot er un Kiryat-Yearim fun Shemayahuen fun zun der Uriyah
has he and Kiryat-Ye'arim of Shema'yahu of son the Uriyah

נבֿיאות געזאָגט אויף דער דאָזיקער שטאָט און אויף דעם דאָזיקן
dozikn dem oif un shtot doziker der oif gezogt nevies
this the against and city this the against said prophesy

לאַנד, אַזוי ווי אַלע ווערטער פֿון ירמְיָהו . כא און דער מלך יהוֹיָקים ,
Yhoyakim melech der un Yirmeyah fun verter ale vi azoi land
Y'hoyakim king the and Yirmeyah of words all as just land

און אַלע זיינע גיבורים , און אַלע האַרן, האָבן געהערט זיינע ווערטער, און
un verter zaine giborim zaine ale un harn ale un gehert hobn
and words his heard have lords all and warriors his all and

דער מלך האָט אים געזוכט צו טייטן ; אָבער אוּרִיָהו האָט געהערט
gehert hot Uriyah ober teitn tsu gezucht im hot melech der
heard has Uriyah but put to death to sought him has king the

דערפֿון, און ער האָט מורא געקריגן , און איז אַנטלאָפֿן און געקומען
gekumen un antlofn iz un gekrign moire hot er un derfun
having come and fled is and received fear has he and thereof

קיין מִצרַיִם . כב האָט דער מלך יהוֹיָקים געשיקט מענטשן קיין
kein mentshn geshikt Yhoyakim melech der hot Mitsrayim kein
to men sent Y'hoyakim king the has Egypt to

מִצרַיִם , אֶלנָתָן דעם זון פֿון עַכבּוֹר , און נאָך מענטשן מיט אים,
im mit mentshn noch un Achborn fun zun dem Elnatan Mitsrayim
him with men still and Achbor of son the Elnatan Egypt

קיין מִצרַיִם . כג און זיי האָבן אַרויסגעצויגן אוּרִיָהון פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun Uriyahun aroisgetsoign hobn zei un Mitsrayim kein
Egypt from Uriyah brought out have they and Egypt to

[21] And when Y'hoyakim *(Jehoiakim)* HaMelech, with all his gibborim, and all the sarim, heard his words, HaMelech sought to put him to death; but when Uriyah heard it, he was afraid, and fled, and went into Mitzrayim; [22] And Y'hoyakim HaMelech sent anashim into Mitzrayim, namely, Elnatan Ben Achbor, and certain anashim with him into Mitzrayim.

[23] And they brought Uriyah out of Mitzrayim,

and brought him unto Y'hoyakim HaMelech; who slaughtered him with the cherev, and cast his nevelah *(dead body)* into the kevarim of the Bnei HaAm *(common people)*.

[24] Nevertheless the yad *(hand, influence)* of Achikam Ben Shaphan was with Yirmeyah, that they should not give him into the yad HaAm to put him to death.

27 In the beginning of the reign of Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah came this davar unto Yirmeyah from Hashem, saying, [2] Thus saith Hashem to me: Make thee bonds and yokes, and put them upon thy tzavar *(neck)*, [3] And send them to Melech Edom, and to Melech Moav, and to Melech Bnei Ammon, and to Melech Tzor, and to Melech Tzidon, by the yad of the malachim which come to Yerushalayim unto Tzidkiyah Melech Yehudah; [4] And command them to say unto their adonim, Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Thus shall ye say unto your adonim; [5] I have made ha'aretz *(the earth)*, ha'adam and habehemah that are upon the face of the earth, by My great ko'ach and by My

אוּן הָאָבֶן אִים געבראַכט צוּם מלך יְהוֹיָקִים , אוּן עֶר הָאָט אִים
im hot er un Yhoyakim melech tsum gebracht im hobn un
him has he and Y'hoyakim king to brought him have and

דערשלָאגֶן מִיטן שווערד, אוּן אַוועקגעוואָרפֶן זײַן טויט לַיִב צווישֶן
tsvishn laib toit zain avekgevorfen un shverd mitn dershlogn
among body dead his cast off and sword with struck down

. פַֿאָלק פֶֿון קִינדער פֶֿון דִי קִבֳּרִים דִי
folk fun kinder di fun kvorim di
the common people of children the of grave places the

כד אָבער דִי הַאנט פֶֿון אַחִיקָם דעם זון פֶֿון שָׁפָֿנען איז געווען
geven iz Shafanen fun zun dem Achikam fun hant di ober
having been is Shaphan of son the Achikam of hand the but

מִיט יִרמְיָהוּן , אַז מע זָאל אִים נישט געבן אין דער הַאנט פֶֿון פַֿאָלק
folk fun hant der in gebn nisht im zol me az Yirmeyahun mit
people of hand the in give not him shall one that Yirmeyahu with

אִים צו טייטן.
teitn tsu im
slay to him

כז

אִין אָנהייב פֶֿון דער מלוכה פֶֿון יְהוֹיָקִים דעם זון פֶֿון
fun zun dem Yhoyakim fun meluche der fun onheib in
of son the Y'hoyakim of kingdom the of beginning in

יאשִׁיָהוּן , דעם מלך פֶֿון יְהוּדה , איז געווען דאָס
dos geven iz Yehudah fun melech dem Yoshiyahun
this having been is Yehudah of king the Yoshiyah

דאָזיקע וואָרט צו יִרמְיָהוּ פֶֿון ה , אַזוי צו זָאגן : ב אַזוי הָאָט
hot azoi zogn tsu azoi Hashem fun Yirmeyahn tsu vort dozike
has thus say to so Hashem from Yirmeyah to word this

געזאָגט ה צו מיר: מאַך דיר בינדשטריק אוּן יאָכשטאַנגען ,
yochshtangen un bindshtrik dir mach mir tsu Hashem gezogt
yokes and bonds you(SG) make me to Hashem said

אוּן זאָלסט זיי אָנטאָן אויף דײַן האַלדז. ג אוּן זאָלסט
zolst un haldz dain oif onton zei zolst un
you(SG) shall and neck your on put on them you(SG) must and

זיי שיקן צו דעם מלך פֶֿון אֱדוֹם , אוּן צו דעם מלך פֶֿון מוֹאָבּ,
Moav fun melech dem tsu un Edom fun melech dem tsu shikn zei
Moav of king the to and Edom of king the to send them

אוּן צו דעם מלך פֶֿון דִי קִינדער פֶֿון עַמוֹן , אוּן צו דעם מלך פֶֿון
fun melech dem tsu un Amon fun kinder di fun melech dem tsu un
of king the to and Ammon of children the of king the to and

צוֹר , אוּן צו דעם מלך פֶֿון צִידוֹן , דורך דער הַאנט פֶֿון דִי שלוחים
shluchim di fun hant der durch Tsidon fun melech dem tsu un Tsor
messengers the of hand the by Tzidon of king the to and Tzor

וואָס קומען קיין יְרוּשָׁלַיִם צו צִדקִיָהוּ דעם מלך פֶֿון יְהוּדה .
Yehudah fun melech dem Tsidkiyah tsu Yerushalayim kein kumen vos
Yehudah of king the Tzidkiyahu to Yerushalayim to come that

ד אוּן זאָלסט זיי באַפֶֿעלן פַֿאַר זייערע הארֶן, אַזוי צו זָאגן :
zogn tsu azoi harn zeyere far bafeln zei zolst un
say to so lords their for give a charge them you(SG) shall and

אַזוי הָאָט געזאָגט ה צבָאוֹת , אלוקי יִשׂרָאֵל: אַזוי זָאלט איר
ir zolt azoi Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
you shall so Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has thus

זָאגן צו אייערע הארֶן: ה איך הָאב געמאַכט די ערד , די מענטשן אוּן דִי
di un mentshn di erd di gemacht hob ich harn aiere tsu zogn
the and men the earth the made have I lords your to say

outstretched zero'a,
and have given it
unto whom it seemed
yashar unto Me. 6 And
now have I given all
these lands into the
yad Nevukhadnetzar
Melech Bavel, Avdi
(My servant); and the
beasts of the sadeh
have I given him also
to serve him. 7 And
all Goyim shall serve
him, and bno, and ben
bno, until the very
time of his land come;
and then many Goyim
and great melachim
shall make him serve
[in bondage to] them.

8 And it shall come to
pass, that the goy *(nation)*
and mamlachah *(kingdom)*
which will not serve the
same Nevukhadnetzar
Melech Bavel, and that
will not put their tzavar
(neck) under the yoke
of HaMelech Bavel, that
nation will I punish, saith
Hashem, with the cherev,
and with the ra'av *(famine)*,
and with the dever, until I
have consumed them by
his yad. 9 Therefore do not
pay heed to your nevi'im,
nor to your diviners, nor
to your dreamers, nor
to your soothsayers, nor
to your sorcerers, which
speak unto you, saying,
Ye shall not serve Melech
Bavel; 10 For they prophesy
sheker unto you, to remove
you far from your land; and
that I should drive you out,

בהמות וואָס אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד, מיט מײַן גרויס שטאַרקייט,
shtarkeit grois main mit erd der fun gezicht oifn vos beheimes
strength great my with earth the of face on which beasts

און מיט מײַן אויסגעשטרעקטן אָרעם; און איך גיב עס צו דעם וואָס
vos dem tsu es gib ich un orem oisgeshtrektn main mit un
that the ones to it give I and arm outstretched my with and

איז ווויל‌גע‌פֿעלן אין מײַנע אויגן. ו און אַצונד האָב איך געגעבן
gegebn ich hob atsund un oign maine in voilgefeln iz
given I have now and eyes my in find favor in the eyes of is

אַלע די דאָזיקע לענדער אין דער האַנט פֿון נבֿוכַדנֶצַּר דעם מלך
melech dem Nevuchadnetsar fun hant der in lender dozike di ale
king the Nevukhadnetzar of hand the in lands this the all

פֿון בָּבֶל, מײַן קנעכט, און אויך די חיה פֿון פֿעלד האָב איך אים געגעבן
gegebn im ich hob feld fun chaye di oich un knecht main Bavel fun
given him I have field of beast the also and servant my Bavel of

אים צו דינען. ז און אַלע פֿעלקער וועלן דינען אים, און זײַן זון, און
un zun zain un im dinen veln felker ale un dinen tsu im
and son his and him serve will nations all and serve to him

זײַן זונס זון, ביז עס קומט די צײַט אויך פֿון זײַן לאַנד, און פֿיל
fil un land zain fun oich tsait di kumt es biz zun zuns zain
many and land his of also time the come is until son son's his

פֿעלקער און גרויסע מלכים וועלן אים פֿאַרקנעכטן.
farknechtn im veln mlochim groise un felker
enslave him will kings great and nations

ח און עס וועט זײַן, דאָס פֿעלק און דאָס קיניגרײַך וואָס וועט אים,
im vet vos kinigraich dos un folk dos zain vet es un
him will which kingdom this and people this be will it and

נבֿוכַדנֶצַּר דעם מלך פֿון בָּבֶל, נישט דינען, און וואָס וועט
vet vos un dinen nisht Bavel fun melech dem Nevuchadnetsar
will which and serve not Bavel of king the Nevukhadnetzar

נישט אַרײַנטאָן זײַן האַלדז אין דעם יאָך פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל, וועל
vel Bavel fun melech dem fun yoch dem in haldz zain arainton nisht
will Bavel of king the of yoke the in neck his put not

איך מיט שוועכט און מיט הונגער און מיט פּעסט זיך אָפּרעכענען
oprechenen zich pest mit un hunger mit un shverd mit ich
reckon self pestilence with and famine with and sword with I

מיט יענעם פֿאָלק, זאָגט ה', ביז איך טו זיי פֿאַרלענדן
farlendn zei tu ich biz Hashem zogt folk yenem mit
destroy them do I until Hashem declares people that with

דורך זײַן האַנט. ט און איר זאָלט נישט צוהערן צו אײַערע נבֿיאים,
neviim aiere tsu tsuhern nisht zolt ir un hant zain durch
prophets your to pay heed not shall you and hand his by

און צו אײַערע וואָרזאָגער, און צו אײַערע חלומות, און צו אײַערע
aiere tsu un chaloimes aiere tsu un vorzoger aiere tsu un
your to and dreams your to and diviners your to and

צײַכנזאָגער, און צו אײַערע מכשפֿים, וואָס זאָגן אײַך, אַזוי צו
tsu azoi aich zogn vos mechashfim aiere tsu un tseichnzeer
to so you tell which sorcerers your to and soothsayers

זאָגן: איר וועט נישט דינען דעם מלך פֿון בָּבֶל. י וואָרעם ליגן זאָגן
zogn lign vorem Bavel fun melech dem dinen nisht vet ir zogn
say lies for Bavel of king the serve not will you say

זיי אײַך נבֿיאות, כּדי אײַך צו דערווײַטערן פֿון אײַער ערד,
erd aier fun dervaitern tsu aich kedei nevies aich zei
land your from drive far away to you so that prophesy to you they

and ye should perish. 11 But the Goyim that bring their tzavar *(neck)* under the yoke of the Melech Bavel, and serve him, those will I let remain still in their own adamah, saith Hashem; and they shall till it, and dwell therein.

12 I spoke also to Tzidkiyah Melech Yehudah according to all these Devarim, saying, Bring your tzavarot *(necks)* under the yoke of Melech Bavel, and serve Him and his people, and live. 13 Why will ye die, thou and thy people, by the cherev, by the ra'av *(famine)*, and by the dever, as Hashem hath spoken against the goy *(nation)* that will not serve Melech Bavel? 14 Therefore do not pay heed unto the devarim of the nevi'im that speak unto you, saying, Ye shall not serve Melech Bavel; for they prophesy sheker unto you. 15 For I have not sent them, saith Hashem, yet they prophesy sheker in My name; that I might drive you out, and that ye might perish, ye, and the nevi'im that prophesy unto you.

16 Also I spoke to the kohanim and to all this people, saying, Thus saith Hashem: Do not pay heed to the devarim of your

אוֹן כְּדֵי אִיךְ זָאל אײַך פַֿאַרשטויסן, אוֹן אִיר זָאלט אונטערגיין. יא אָבער
ober untergein zolt ir un farshtoisen aich zol ich kedei un
but perish shall you and banish you shall I so that and

דאָס פֿאָלק וואָס ווּעט אַרײַנברענגען זײַן האַלדז אין דעם יאָך פֿון דעם
dem fun yoch dem in haldz zain arainbrengen vet vos folk dos
the of yoke the in neck his bring in will who people the

מלך פֿון בָּבֶל , אוֹן ווּעט אים דינען , וועל איך אים לאָזן אויף זײַן ערד ,
erd zain oif lozn im ich vel dinen im vet un Bavel fun melech
land his on allow him I will serve him will and Bavel of king

זאָגט ה , אוֹן ער עט זי באַארבעטן, אוֹן זיצן אויף איר.
ir oif zitsn un baarbetn zi et er un Hashem zogt
it on sit and cultivate it will he and Hashem declares

יב אויך צו צִדְקִיָּה דעם מלך פֿון יהוּדה האָב איך גערעדט
geredt ich hob Yehudah fun melech dem Tsidkiyah tsu oich
spoken I have Yehudah of king the Tzidkiyah to also

אַזוי ווי אַלע די דאָזיקע ווערטער, אַזוי צו זאָגן : ברענגט אײַער
aier brengt zogn tsu azoi verter dozike di ale vi azoi
your bring say to so words these the all as according to

האַלדז אין דעם יאָך פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל , אוֹן דינט אים אוֹן זײַן
zain un im dint un Bavel fun melech dem fun yoch dem in haldz
his and him serve and Bavel of king the of yoke the in neck

פֿאָלק , אוֹן בלײַבט לעבן. יג נאָך וואָס זאָלט איר שטאַרבן, דו אוֹן דײַן
dain un du shtarbn ir zolt vos noch lebn blaibt un folk
your and you die you shall what after alive remain and people

פֿאָלק , פֿון שוווערד, פֿון הונגער, אוֹן פֿון פּעסט , אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi pest fun un hunger fun shverd fun folk
Hashem as so pestilence from and famine from sword from people

האָט אָנגעזאָגט אויף דעם פֿאָלק וואָס ווּעט נישט דינען דעם מלך פֿון
fun melech dem dinen nisht vet vos folk dem oif ongezogt hot
of king the serve not will that people the against ordered has

בָּבֶל ? יד אוֹן איר זָאלט נישט צוהערן צו די ווערטער פֿון די נבֿיאים
neviim di fun verter di tsu tsuhern nisht zolt ir un Bavel
prophets the of words the to pay heed not shall you and Bavel

וואָס זאָגן צו אײַך, אַזוי צו זאָגן : איר זָאלט נישט דינען דעם מלך
melech dem dinen nisht zolt ir zogn tsu azoi aich tsu zogn vos
king the serve not shall you say to so you to say which

פֿון בָּבֶל ; ווארעם איך האָב טו . נבֿיאות אײַך זיי זאָגן ליגן ווארעם
hob ich vorem nevies aich zei zogn lign vorem Bavel fun
have I for prophesy to you they say lies because Bavel of

זיי נישט געשיקט, זאָגט ה , אוֹן זיי זאָגן נבֿיאות אין מײַן
main in nevies zogn zei un Hashem zogt geshikt nisht zei
my in prophesy say they and Hashem declares sent not them

נאָמען אויף ליגן, כְּדֵי איך זָאל אײַך פֿאַרשטויסן, אוֹן אי איר זָאלט
zolt ir i un farshtoisen aich zol ich kedei lign oif nomen
shall you both and banish you shall I so that lies about name

אונטערגיין, אי די נבֿיאים וואָס זאָגן אײַך נבֿיאות .
nevies aich zogn vos neviim di i untergein
prophesy to you say which prophets the and perish

טו און צו די כֹּהנים און צו דעם פֿאָלק גאַנצן דאָזיקן האָב איך
ich hob folk gantsn dozikn dem tsu un koyanim di tsu un
I have people entire this the to and kohanim the to and

געזאָגט: איר זָאלט נישט צוהערן גערעדט, אַזוי צו זאָגן : אַזוי האָט ה
tsuhern nisht zolt ir gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi geredt
pay heed not shall you said Hashem has thus say to so spoken

צו די ווערטער פֿון אײַערע נבֿיאים וואָס זאָגן אײַך נבֿיאות , אַזוי
azoi nevies aich zogn vos neviim aiere fun verter di tsu
so prophesy to you say which prophets your of words the to

צו זאָגן : אָט וועלן די כּלים פֿון הס הויז אַצונד אין גיכן
gichn in atsund hoiz Hashems fun keilim di veln ot zogn tsu
soon in now house Hashem's of utensils the will behold say to

אומגעקערט ווערן פֿון בָּבֶל ; ווָאַרעם ליגן זאָגן זיי אײַך נבֿיאות . יז איר
ir nevies aich zei zogn lign vorem Bavel fun vern umgekert
you prophesy to you they say lies for Bavel from become returned

זאָלט נישט צוהערן צו זיי ; דינט דעם מלך פֿון בָּבֶל , און בלײַבט לעבן;
lebn blaibt un Bavel fun melech dem dint zei tsu tsuhern nisht zolt
alive remain and Bavel of king the serve them to pay heed not shall

נאָך וואָס זאָל די דאָזיקע שטאָט ווערן אַ וויסטענישׁ? יח און אויב זיי
zei oib un vistenish a vern shtot dozike di zol vos noch
they if and wasteland a become city this the shall what after

זיינען נבֿיאים , און אויב דאָס וואָרט פֿון ה איז בײַ זיי , זאָלן זיי
zei zoln zei bai iz Hashem fun vort dos oib un neviim zainen
them let them with is Hashem of word the if and prophets are

אַקאָרשט בעטן בײַ ה צבָאוֹת , אַז די כּלים וואָס
vos keilim di az Tseva'ot Hashem bai betn akorsht
which utensils the that of hosts Hashem with make supplication now

זיינען נאָך געבליבן אין הויז פֿון ה , און אין הויז פֿון דעם מלך
melech dem fun hoiz in un Hashem fun hoiz in geblibn noch zainen
king the of house in and Hashem of house in remain yet are

פֿון יהודה , און אין ירושָלַיִם , זאָלן נישט אָנקומען קיין בָּבֶל . יט ווָאַרעם
vorem Bavel kein onkumen nisht zoln Yerushalayim in un Yehudah fun
for Bavel at arrive not shall Yerushalayim in and Yehudah of

אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת אויף די זײַלן , און אויף דעם ים , און
un yam dem oif un zailn di oif Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
and sea the on and pillars the on of hosts Hashem said has thus

אויף די געשטעלן, און אויף דעם רעשט כּלים , וואָס זיינען געבליבן אין דער
der in geblibn zainen vos keilim resht dem oif un geshteln di oif
the in remain are which utensils rest the on and bases the on

דאָזיקער שטאָט, כ די וואָס נבֿוכַדנֶצַר דער מלך פֿון בָּבֶל האָט
hot Bavel fun melech der Nevuchadnetsar vos di shtot doziker
has Bavel of king the Nevuchadnetzar which the ones city this

זיי נישט צוגענומען , ווען ער האָט פֿאַרטריבן יכָניָה דעם זון פֿון
fun zun dem Yechanyah fartriben hot er ven tsugenumen nisht zei
of son the Yechanyah driven out has he when taken not them

יהוֹיָקימען , דעם מלך פֿון יהודה , פֿון ירושָלַיִם קיין בָּבֶל , מיט
mit Bavel kein Yerushalayim fun Yehudah fun melech dem Yhoyakimen
with Bavel to Yerushalayim from Yehudah of king the Y'hoyakim

אַלע אַדלליִט פֿון יהודה און ירושָלַיִם ; כא פֿאַר וואָר, אַזוי האָט
hot azoi vor far Yerushalayim un Yehudah fun adllait ale
has thus truly for Yerushalayim and Yehudah of leading people all

געזאָגט ה צבָאוֹת , אלוקי יִשׂרָאֵל, אויף די כּלים וואָס זיינען
zainen vos keilim di oif Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt
are which utensils the on Yisroel the G-d of of hosts Hashem said

געבליבן אין הויז פֿון ה , און אין הויז פֿון דעם מלך פֿון יהודה ,
Yehudah fun melech dem fun hoiz in un Hashem fun hoiz in geblibn
Yehudah of king the of house in and Hashem of house in remaining

און אין ירושָלַיִם : כב קיין בָּבֶל וועלן זיי געבראַכט ווערן , און דאָרטן
dortn un vern gebracht zei veln Bavel kein Yerushalayim in un
there and become brought they will Bavel to Yerushalayim in and

nevi'im that prophesy unto you, saying, Hinei, the K'lei Beis Hashem shall now shortly be brought back from Bavel; for they prophesy sheker unto you. 17 Do not pay heed unto them; serve Melech Bavel, and live; why should this ir be laid waste? 18 But if they are nevi'im, and if the Devar Hashem be with them, let them now make intercession to Hashem Tzva'os, that the kelim *(vessels)* which are left in the Beis Hashem, and in the Bais HaMelech Yehudah, and at Yerushalayim, go not to Bavel. 19 For thus saith Hashem Tzva'os concerning the Ammudim *(Pillars)* and concerning the Yam *(Sea)*, and concerning the Mekhonot *(Stands)* [supporting the lavers], and concerning the remainder of the kelim that remain in this ir. 20 Which Nevukhadnetzar Melech Bavel took not, when he carried away captive Yechanyah Ben Y'hoyakim Melech Yehudah from Yerushalayim to Bavel, and all the nobles of Yehudah and Yerushalayim; 21 Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, concerning the kelim *(vessels)* that remain in the Beis Hashem, and in the Bais HaMelech Yehudah and Yerushalayim; 22 They shall be carried to Bavel, and there shall they be until the day

that I visit them, saith Hashem; then will I bring them up, and restore them to this makon.

28 And it came to pass the same year, in the beginning of the reign of Tzidkiyah Melech Yehudah, in the fourth year, and in the fifth month, that Chananyah ben Azzur HaNavi, who was from Giv'on, spoke unto me in the Beis Hashem, before the eyes of the kohanim and of kol haAm, saying, [2] Thus says Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, saying, I have broken the ol *(yoke)* of Melech Bavel. [3] Within two years will I bring back into makon hazeh all the vessels of the Beis Hashem, that Nevukhadnetzar Melech Bavel took away from makon hazeh, and carried them to Babylon; [4] And I will bring back to this place Yechanyah ben Y'hoyakim Melech Yehudah, with all of Yehudah of the Golus, that went into Babylon, saith Hashem; for I will break the ol *(yoke)* of Melech Bavel.

[5] Then Yirmeyah HaNavi said unto Chananyah HaNavi before the eyes of the kohanim, and before the eyes of kol HaAm that stood in the Beis Hashem, [6] Even Yirmeyah HaNavi said,

וועלן זיי זיין , ביז דעם טאָג וואָס איך טו זיך דערמאָנען אָן זיי , זאָגט
zogt zei on dermonen zich tu ich vos tog dem biz zain zei veln
declares them on remember self do I when day the until be they will

ה , און וועל זיי אויפֿברענגען און זיי אומקערן צו דעם דאָזיקן אָרט .
ort dozikn dem tsu umkeren zei un oifbrengen zei vel un Hashem
place this the to return them and bring up them will and Hashem

כח

און עס איז געווען אין יענעם יאָר , אין אָנהייב פֿון דער
der fun onheib in yor yenem in geven iz es un
the of beginning in year that in having been is it and

מלוכה פֿון צִדקִיָה דעם מלך פֿון יהוּדה , אין פֿירטן יאָר ,
yor firtn in Yehudah fun melech dem Tsidkiyah fun meluche
year fourth in Yehudah of king the Tzidkiyah of kingdom

אין פֿינפֿטן חודש , האָט צו מיר געזאָגט חַנַניָה דער זון פֿון עַזור דעם
dem eazur fun zun der Chananyah gezogt mir tsu hot choidesh finftn in
the Azzur of son the Chananyah said me to has month fifth in

נבֿיא וואָס פֿון גִבעוֹן , אין הויז פֿון ה פֿאַר די אויגן פֿון די
di fun oign di far Hashem fun hoiz in Givon fun vos novi
the of eyes the before Hashem of house in Giv'on from who prophet

כהנים און פֿון גאַנצן פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן : [ב] אַזוי האָט גערעדט ה
Hashem geredt hot azoi zogn tsu azoi folk gantsn fun un koyanim
Hashem spoken has thus say to so people all of and kohanim

צבָאוֹת , אלוקי ישְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן : איך האָב צעבראָכן דעם יאָך
yoch dem tsebrochn hob ich zogn tsu azoi Yisroel Elokei Tseva'ot
yoke the broken have I say to so Yisroel the G-d of of hosts

פֿון דעם מלך פֿון בָבֶל . [ג] אין נאָך צוויי יאָר צייט קער איך אַרום צו
tsu arum ich ker tsait yor tsvei noch in Bavel fun melech dem fun
to around I turn time years two after in Bavel of king the of

דעם דאָזיקן אָרט אַלע כֵלים פֿון הס הויז , וואָס נבוכַדנֶצַר
Nevuchadnetsar vos hoiz Hashems fun keilim ale ort dozikn dem
Nevuchadnetzar that house Hashem's of utensils all place this the

דער מלך פֿון בָבֶל האָט אַוועקגענומען פֿון דעם דאָזיקן אָרט , און
un ort dozikn dem fun avekgenumen hot Bavel fun melech der
and place this the from taken away has Bavel of king the

זיי געבראַכט קיין בָבֶל ; [ד] און יכָנִיָה דעם זון פֿון יהוֹיקימען ,
Yhoyakimen fun zun dem Yechanyah un Bavel kein gebracht zei
Y'hoyakim of son the Yechanyah and Bavel to brought them

דעם מלך פֿון יהודה , און אַלע פֿאַרטריבענע פֿון יהודה , וואָס זיינען
zainen vos Yehudah fun fartribene ale un Yehudah fun melech dem
are that Yehudah of exiles all and Yehudah of king the

געקומען קיין בָבֶל , קער איך אום צו דעם דאָזיקן אָרט ,
zogt ort dozikn dem tsu um ich ker Bavel kein gekumen
declares place this the to back I turn Bavel to having come

ה ; וואָרעם איך וועל צעברעכן דעם יאָך פֿון דעם מלך פֿון בָבֶל .
Bavel fun melech dem fun yoch dem tsebrechn vel ich vorem Hashem
Bavel of king the of yoke the break will I for Hashem

[ה] האָט ירמיָה הנבֿיא געזאָגט צו חַנַניָה דעם נבֿיא
novi dem Chananyah tsu gezogt hanovi Yirmeyah hot
prophet the Chananyah to said the prophet Yirmeyah has

פֿאַר די אויגן פֿון די כהנים , און פֿאַר די אויגן פֿון דעם גאַנצן
gantsn dem fun oign di far un koyanim di fun oign di far
entire the of eyes the before and kohanim the of eyes the before

פֿאָלק , וואָס זיינען געשטאַנען אין הויז פֿון ה – [ו] האָט ירמיָה
Yirmeyah hot Hashem fun hoiz in geshtanen zainen vos folk
Yirmeyah has Hashem of house in standing are which people

הנבִּיא געזָאגט: אָמן ! זאָל ה טאָן אַזוי! זאָל ה
Hashem zol azoi ton Hashem zol Omein gezogt hanovi
Hashem shall so do Hashem may amen said the prophet

מקיים זײַן דײַנע וועָרטער וואָס דו האָסט נבִּיאות געזאָגט,
gezogt nevies host du vos verter daine zain mekayem
said prophesy have you which words your be fulfill

אומצוקערן די כּלים פֿון הס הויז , און אַלע פֿאַרטריבענע,
fartribene ale un hoiz Hashems fun keilim di umtsukeren
exiles all and house Hashem's of utensils the to return

פֿון בָּבֶל צו דעם דאָזיקן אָרט . [ז] אָבער הער אַקאָרשט דאָס דאָזיקע
dozike dos akorsht her ober ort dozikn dem tsu Bavel fun
this the now pay heed but place this the to Bavel from

וואָרט, וואָס איך רעד אין דײַנע אויערן, און אין די אויערן פֿון גאַנצן
gantsn fun oiern di in un oiern daine in red ich vos vort
all the of ears the in and ears your in speak I which word

פֿאָלק : [ח] די נבִּיאים וואָס זײַנען געווען פֿאַר מיר און פֿאַר
far un mir far geven zainen vos neviim di folk
before and me before having been are that prophets the people

דיר פֿון אייביק אָן, האָבן נבִּיאות געזאָגט איבער פֿיל לענדער,
lender fil iber gezogt nevies hobn on eibik fun dir
lands many over said prophesy have on of old from you(SG)

און איבער גרויסע מלוכות , אויף מלחמה , און אויף אומגליק, און
un umglik oif un milchome oif meluchut groise iber un
and calamity about and war about kingdoms great over and

אויף פּעסט . [ט] דער נבִּיא וואָס זאָגט נבִּיאות אויף שלום ,
sholem oif nevies zogt vos novi der pest oif
peace about prophesy declares which prophet the pestilence about

איז, ערשט אַז דאָס וואָרט פֿון דעם נבִּיא קומט אָן, וועָרט דער
der vert on kumt novi dem fun vort dos az ersht iz
the shall be on come prophet the of word this that later is

נבִּיא דערקענט , אַז ה האָט אים מיט אַן אמת געשיקט.
geshikt emes an mit im hot Hashem az derkent novi
sent truth a with him has Hashem that recognized prophet

[י] האָט חַנַניָה דער נבִּיא אַראָפּגענומען דעם יאָכשטאַנג
yochshtang dem aropgenumen novi der Chananyah hot
yoke the removed prophet the Chananyah has

פֿון יִרמְיָה הנבִּיאס האַלדז, און האָט אים צעבראָכן . [יא] און
un tsebrochn im hot un haldz henvis Yirmeyah fun
and broken it has and neck the prophet's Yirmeyah from

חַנַניָה האָט געזאָגט פֿאַר די אויגן פֿון גאַנצן פֿאָלק , אַזוי צו
tsu azoi folk gantsn fun oign di far gezogt hot Chananyah
to so people entire of eyes the before said has Chananyah

זאָגן : אַזוי האָט ה געזאָגט: אַזוי וועל איך צעברעכן דעם יאָך
yoch dem tsebrechn ich vel azoi gezogt Hashem hot azoi zogn
yoke the break I will so said Hashem has thus say

פֿון נבוכַדנֶצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , אין נאָך צוויי יאָר צײַט,
tsait yor tsvei noch in Bavel fun melech dem Nevuchadnetsar fun
time years two after in Bavel of king the Nevukhadnetzar of

פֿון דעם האַלדז פֿון אַלע פֿעלקער. – און יִרמְיָה הנבִּיא איז
iz hanovi Yirmeyah un felker ale fun haldz dem fun
is the prophet Yirmeyah and nations all of neck the of

געגאַנגען אויף זײַן וועג.
veg zain oif gegangen
way his on having gone

Omein; may Hashem do so; Hashem perform thy words which thou hast prophesied, to bring back the vessels of the Beis Hashem, and all that is carried away into the Golus, from Babylon into makom hazeh. [7] Nevertheless shema now hadavar hazeh that I speak in thine ears, and in the ears of kol haAm; [8] The nevi'im that have been before me and before thee of old prophesied both against many countries, and against mamlechot gedolot, of milchamah, of ra'ah, of dever. [9] The navi which prophesieth of shalom, when the devar of the navi shall come to pass, then shall the navi be recognized, that Hashem hath truly sent him.

[10] Then Chananyah HaNavi took the yoke from off the neck of Yirmeyah HaNavi and broke it. [11] And Chananyah spoke before the eyes of kol haAm, saying, Thus saith Hashem; Even so will I break the yoke of Nevukhadnetzar Melech Bavel from the neck of kol HaGoyim within the space of two years. And Yirmeyah HaNavi went on his way.

[12] Then the Devar Hashem came unto Yirmeyah, after Chananyah HaNavi had broken the yoke from off the neck of Yirmeyah HaNavi, saying, [13] Go and tell Chananyah, saying, Thus saith Hashem; Thou hast broken the motot etz *(yokes, bars of wood)*; but thou shalt make for them motot barzel *(yokes of iron)*. [14] For thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: I have put an ol barzel *(yoke of iron)* upon the neck of kol HaGoyim, that they may serve Nevukhadnetzar Melech Bavel; and they shall serve him; and I have given him the wild animals also. [15] Then said Yirmeyah HaNavi unto Chananyah HaNavi, Shema nah, Chananyah; Hashem hath not sent thee; but thou makest HaAm HaZeh to trust in sheker *(a lie)*. [16] Therefore thus saith Hashem; Hineni, I will remove thee from off the face of ha'adamah; this year thou shalt die, because thou hast preached sarah *(rebellion, apostasy, revolt, disobedience)* against Hashem.

[17] So Chananyah HaNavi died the same year in the seventh month.

29 Now these are the Devarim of the sefer that Yirmeyah HaNavi sent from Yerushalayim unto the surviving Zekenim

יב און דאָס ווּאָרט פֿון ה איז געווען צו ירמיָהן , נאָכדעם
nochdem Yirmeyahn tsu geven iz Hashem fun vort dos un
after Yirmeyah to having been is Hashem of word the and

ווי חַנַניָה דער נבֿיא האָט צעבראָכן דעם יאָכשטאַנג פֿון ירמיָה
Yirmeyah fun yochshtang dem tsebrochn hot novi der Chananyah vi
Yirmeyah of yoke the broken has prophet the Chananyah as

הנבֿיאס האַלדז, אַזוי צו זאָגן : יג גיי , און זאָלסט זאָגן צו
tsu zogn zolst un gei zogn tsu azoi haldz henvis
to say you(SG) shall and go say to so neck the prophet's

חַנַניָהן , אַזוי צו זאָגן : געזאָגט: הילצערנע שטאַנגען
shtangen hiltserne gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi Chananyahn
bars wooden said Hashem has thus say to so Chananyah

האָסטו צעבראָכן , און וועסט מאַכן אַנשטאָט זיי אייַזערנע
aizerne zei anshtot machn vest un tsebrochn hostu
iron them in place of make you(sg) will and broken have you

שטאַנגען. יד וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: אַן
an Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi vorem shtangen
an Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has so for bars

אייַזערנעם יאָך האָב איך געגעבן אויפֿן האַלדז פֿון אַלע די דאָזיקע פֿעלקער, צו
tsu felker dozike di ale fun haldz oifn gegebn ich hob yoch aizernem
to nations this the all of neck on given I have yoke iron

דינען נבֿוכדנֶצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , און זיי וועלן אים דינען ; און
un dinen im veln zei un Bavel fun melech dem Nevuchadnetsar dinen
and serve him shall they and Bavel of king the Nevukhadnetzar serve

אַפֿילו די חיה פֿון פֿעלד האָב איך אים געגעבן . טו און ירמיָה הנבֿיא
hanovi Yirmeyah un gegebn im ich hob feld fun chaye di afile
the prophet Yirmeyah and given him I have field of beast the even

האָט געזאָגט צו חַנַניָה דעם נבֿיא : הער אַקאָרשט, חַנַניָה ,
Chananyah akorsht her novi dem Chananyah tsu gezogt hot
Chananyah now pay heed prophet the Chananyah to said has

ה האָט דיך נישט געשיקט, און דו האָסט געמאַכט פֿאַרזיכערן
farzichern gemacht host du un geshikt nisht dich hot Hashem
trust made have you and sent not you(SG) has Hashem

דאָס דאָזיקע פֿאָלק אויף ליגן. טז דערום האָט ה אַזוי געזאָגט: זע ,
ze gezogt azoi Hashem hot derum lign oif folk dozike dos
behold said so Hashem has therefore lies on people this the

איך שיק דיך אַוועק פֿון דער ערד ; היַיאָר וועסטו
vestu hayyor erd der fun gezicht fun avek dich shik ich
will you(sg) this year earth the of face from away you(SG) send I

שטאַרבן, ווייל אָפּקערונג האָסטו געערעדט קעגן ה .
Hashem kegen geredt hostu opkerung vail shtarbn
Hashem against spoken have you turning away because die

יז – און חַנַניָה דער נבֿיא איז געשטאָרבן אין יענעם יאָר אין
in yor yenem in geshtorbn iz novi der Chananyah un
in year that in died is prophet the Chananyah and

זיבעטן חודש .
choidesh zibetn
month seventh

כט

און דאָס זיַינען די ווערטער פֿון דעם בריוו וואָס ירמיָה
Yirmeyah vos briv dem fun verter di zainen dos un
Yirmeyah which letter the of words the are these and

הנבֿיא האָט געשיקט פֿון ירושָלַיִם צו דעם איבערבליַיב
iberblaib dem tsu Yerushalayim fun geshikt hot hanovi
remnant the to Yerushalayim from sent has the prophet

of the Golus and to the Kohanim, and to the Nevi'im, and to kol HaAm whom Nevukhadnetzar had carried away captive from Yerushalayim to Bavel — [2] This was after Yechanyah HaMelech, and the Gevirah *(Queen Mother)*, and the sarisim, the sarim of Yehudah and Yerushalayim, and the carpenters, and the artisans had departed from Yerushalayim; [3] The sefer was sent by the yad of El'asah Ben Shaphan, and Gemaryah Ben Chilkiyah, whom Tzidkiyah Melech Yehudah sent unto Bavel to Nevukhadnetzar Melech Bavel — and it said, [4] Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, unto all that are carried away into the Golus, whom I have caused to be carried away from Yerushalayim unto Bavel; [5] Build ye batim *(houses)*, and dwell in them; and plant gannot *(gardens)*, and eat the p'ri *(fruit)* of them; [6] Take ye nashim, and father banim and banot; and take nashim for your banim, and give your banot to anashim, that they may bear banim and banot; that ye may be increased there, and not diminished. [7] And seek the shalom of the city where I have caused you to be carried away into the Golus, and daven unto Hashem for it; for in the shalom thereof shall ye have shalom. [8] For thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Let not your nevi'im and your kesamim

פֻּון די עלטסטע פֻּון די פַֿארטריבענע, און צו די כֹּהנים , און צו די
di tsu un koyanim di tsu un fartribene di fun eltste di fun
the to and kohanim the to and exiles the of elders the of

נבֿיאים , און צו דעם גאַנצן פֹּאָלק , וואָס נבֿוכַדנֶצַר האָט פֻֿארטריבן
fartriben hot Nevuchadnetsar vos folk gantsn dem tsu un neviim
driven out has Nevukhadnetzar that people entire the to and prophets

פֻּון ירושָלַיִם קיין בָּבֶל ; [ב] נאָכדעם ווי יכָניָה דער מלך ,
melech der Yechanyah vi nochdem Bavel kein Yerushalayim fun
king the Yechanyah when after Bavel to Yerushalayim of

און די מוטער-מלכּה , און די הויפֿדינער , די האַרן פֻּון יהודה
Yehudah fun harn di hoifdiner di un muter-malke di un
Yehudah of lords the court officials the and queen mother the and

און ירושָלַיִם , און די מײַנסטערס און די שלעסערס , זײַנען
zainen shlesers di un mainsters di un Yerushalayim un
are metalworkers the and craftsmen the and Yerushalayim and

אַרויסגעגאַנגען פֻּון ירושָלַיִם ; [ג] דורך דער האַנט פֻּון אֶלעָשָׂה דעם זון
zun dem Elasah fun hant der durch Yerushalayim fun aroisgegangen
son the El'asah of hand the by Yerushalayim from having come out

פֻּון שָפָֿנען , און גמַריָה דעם זון פֻּון חִלקִיָהן , וואָס צִדקִיָה דער
der Tsidkiyah vos Chilkiyahn fun zun dem Gemaryah un Shafanen fun
the Tzidkiyah that Chilkiyah of son the Gemaryah and Shaphan of

מלך פֻּון יהודה האָט געשיקט צו נבֿוכַדנֶצַר דעם מלך פֻּון בָּבֶל
Bavel fun melech dem Nevuchadnetsar tsu geshikt hot Yehudah fun melech
Bavel of king the Nevukhadnetzar to sent has Yehudah of king

קיין בָּבֶל – אַזוי צו זאָגן : [ד] אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי
Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi Bavel kein
the G-d of of hosts Hashem said has so say to so Bavel to

יִשׂרָאֵל, צו אַלע פֻֿארטריבענע וואָס איך האָב פֻֿארטריבן פֻּון ירושָלַיִם
Yerushalayim fun fartriben hob ich vos fartribene ale tsu Yisroel
Yerushalayim of driven out have I which exiles all to Yisroel

קיין בָּבֶל : [ה] בויט הײַזער און באַווינט, און פֿלאַנצט גערטנער און עסט זייער
zeyer est un gertner flantst un bavoint un haizer boit Bavel kein
their eat and gardens plant and inhabit and houses build Bavel to

פֻּרוכט; [ו] נעמט ווײַבער, און געבערט זין און טעכטער , און נעמט ווײַבער
vaiber nemt un techter un zin gebert un vaiber nemt frucht
wives take and daughters and sons gives birth and wives take fruit

פַֿאַר אײַערע זין , און גיט אויס אײַערע טעכטער צו מאַנען , און
un manen tsu techter aiere ois git un zin aiere far
and husbands to daughters your out gives and sons your for

זאָלן זיי געבערן זין און טעכטער , און מערט אײַך דאָרטן, און
un dortn aich mert un techter un zin gebern zei zoln
and there you multiply and daughters and sons to give birth they shall

מינערט אײַך נישט. [ז] און זוכט דעם פֻּריד פֻּון דער שטאָט וואָס איך
ich vos shtot der fun frid dem zucht un nisht aich minert
I that city the of peace the seek and not you be diminished

האָב אײַך פֻֿארטריבן אַהין, און זײַט מתפּלל פַֿאַר איר צו ה , ווָארעם
vorem Hashem tsu ir far mispalel zait un ahin fartriben aich hob
because Hashem to it for praying be and there driven out you have

אין איר פֻּריד וועט זײַן פֻּריד צו אײַך. [ח] ווָארעם אַזוי האָט געזאָגט ה
Hashem gezogt hot azoi vorem aich tsu frid zain vet frid ir in
Hashem said has thus because you to peace be will peace it in

צְבָאוֹת , אלוקי יִשׂרָאֵל: זאָל אײַערע נבֿיאים וואָס צווישן אײַך, און
un aich tsvishn vos neviim aiere zol Yisroel Elokei Tseva'ot
and you among which prophets your let Yisroel the G-d of of hosts

that be in the midst of you, deceive you, neither pay heed to your chalomot which ye cause to be dreamed. [9] For they prophesy b'sheker *(falsely)* unto you in My Name; I have not sent them, saith Hashem.

[10] For thus saith Hashem: That after shiv'im shanah *(seventy years)* are accomplished at Bavel I will visit you, and perform My Davar Hatov toward you, in causing you to return to this makom. [11] For I know the machshavot *(thoughts, plans)* that I think toward you, saith Hashem, machshavot shalom, and not of ra'ah, to give you an acharit *(future)* and a tikvah *(hope)*. [12] Then shall ye call upon Me, and ye shall go and v'hitpalaltem *(and you [plural] will pray)* unto Me, and I will pay heed unto you. [13] And ye shall seek Me, and find Me, when ye shall search for Me b'chol lvavchem *(with all your heart)*. [14] And I will be found by you, saith Hashem; and I will bring you back from captivity, and I will gather you from all the Goyim, and from all the mekomot *(places)* where I have driven you, saith Hashem; and I will bring you back into the makom *(place)* from which I caused you to be carried away into the Golus.

[15] Because ye have said, Hashem hath raised up nevi'im for us in Bavel; [16] Know that thus saith Hashem of HaMelech

אײַערע וואָרזאָגערס אײַך נישט נאַרן, און איר זאָלט נישט צוהערן צו אײַערע
aiere tsu tsuhern nisht zolt ir un narn nisht aich vorzogers aiere
your to pay heed not shall you and fool not you soothsayers your

חלומות וואָס איר לאָזט חלומען. ט וואָרעם מיט ליגן זאָגן זיי אײַך
aich zei zogn lign mit vorem cholemen lozt ir vos chaloimes
to you they say lies with for dreaming let you which dreams

נבֿיאות אין מײַן נאָמען; איך האָב זיי נישט געשיקט, זאָגט ה׳.
Hashem zogt geshikt nisht zei hob ich nomen main in nevies
Hashem declares sent not them have I name my in prophesy

י וואָרעם אַזוי האָט ה׳ געזאָגט: ווען עס וועט דערפֿילט ווערן
vern derfilt vet es ven gezogt Hashem hot azoi vorem
become fulfilled will it when said Hashem has thus for

זיבעציק יאָר פֿון אויף בָּבֶל, וועל איך זיך דערמאָנען אָן אײַך, און וועל
vel un aich on dermonen zich ich vel Bavel oif fun yor zibetsik
will and you on remember self I will Bavel on from years seventy

מקיים זײַן מײַן גוטן צוזאָג, אײַך אומצוקערן צו דעם דאָזיקן אָרט.
ort dozikn dem tsu umtsukeren aich tsuzog gutn main zain mekayem
place this the to to return you promise good my be fulfill

יא וואָרעם איך ווייס די טראַכטונגען וואָס איך טראַכט וועגן אײַך,
aich vegen tracht ich vos trachtungen di veis ich vorem
you concerning think I that thoughts the know I for

זאָגט ה׳, טראַכטונגען פֿון פֿריד, און נישט צום בייזן, כדי
kedei beizn tsum nisht un frid fun trachtungen Hashem zogt
so that evil to the not and peace of thoughts Hashem declares

אײַך צו געבן אַ צוקונפֿט און אַ האָפֿענונג. יב און איר וועט מיך רופֿן,
rufn mich vet ir un hofenung a un tsukunft a gebn tsu aich
call to me will you and hope a and future a give to to you

און איר וועט גיין און וועט מתפלל זײַן צו מיר, און איך וועל צוהערן
tsuhern vel ich un mir tsu zain mispalel vet un gein vet ir un
pay heed will I and me to be pray will and go will you and

צו אײַך. יג און איר וועט מיך זוכן און געפֿינען, אַז איר וועט מיך
mich vet ir az gefinen un zuchn mich vet ir un aich tsu
me will you when find and seek me will you and you to

פֿאָרשן מיט אײַער גאַנצן האַרצן. יד און איך וועל זיך לאָזן געפֿינען פֿון אײַך,
aich fun gefinen lozn zich vel ich un hartsn gantsn aier mit forshn
you of found let self will I and heart whole your with seek

זאָגט ה׳, און איך וועל אומקערן אײַער געפֿאַנגנשאַפֿט, און וועל
vel un gefangenshaft aier umkeren vel ich un Hashem zogt
will and captivity your return will I and Hashem declares

אײַך אײַנזאַמלען פֿון אַלע פֿעלקער, און פֿון אַלע ערטער, וואָס איך
ich vos erter ale fun un felker ale fun ainzamlen aich
I which places all from and nations all from gather together you

האָב אײַך פֿאַרשטויסן אַהין, זאָגט ה׳, און איך וועל אײַך אומקערן
umkeren aich vel ich un Hashem zogt ahin farshtoisen aich hob
return you will I and Hashem declares there banished you have

צו דעם אָרט, וואָס איך האָב אײַך פֿאַרטריבן פֿון דאָרטן.
dortn fun fartriben aich hob ich vos ort dem tsu
there from driven out you have I which place the to

טו ווײַל איר האָט געזאָגט: ה׳ האָט אונדז אויפֿגעשטעלט נבֿיאים
neviim oifgeshtelt undz hot Hashem gezogt hot ir vail
prophets raised up us has Hashem said have you for

אין בָּבֶל. טז וואָרעם אַזוי האָט ה׳ געזאָגט אויף דעם מלך וואָס
vos melech dem oif gezogt Hashem hot azoi vorem Bavel in
that king the about said Hashem has so for Bavel in

that sitteth upon the Kisse Dovid, and of kol HaAm that dwelleth in this city, and of your achim that are not gone forth with you into the Golus; 17 Thus saith Hashem Tzva'os: Hineni, I will send upon them the cherev, the ra'av, and the dever, and will make them like rotten figs, that cannot be eaten, they are so bad. 18 And I will pursue them with the cherev, with the ra'av, and with the dever, and will make them a horror to all the mamlechot ha'aretz, to be a curse, and an astonishment, and a hissing, and a cherpah, among all the Goyim where I have driven them; 19 Because they have not paid heed to My devarim, saith Hashem, which I sent unto them by My Avadim the nevi'im, rising up early and sending them; but ye would not hear, saith Hashem. 20 Hear ye therefore the Devar Hashem, all ye of the Golus, whom I have sent from Yerushalayim to Bavel; 21 Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, about Ach'av Ben Kolayah, and of Tzidkiyah Ben Ma'aseiyah, which prophesy sheker unto you in My Name; Hineni, I will deliver them into the yad

זיצט אויפֿן טראָן פֿון דָּוִד , און אויף דעם גאַנצן פֿאָלק וואָס זיצט אין
in zitst vos folk gantsn dem oif un Dovid fun tron oifn zitst
in sits that people entire the about and Dovid of throne on sits

דער דאָזיקער שטאָט – אײַערע ברידער וואָס זײַנען נישט אַרויס
arois nisht zainen vos brider aiere shtot doziker der
went forth not are which brothers your city this the

מיט אײַך אין גלות : יז אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת : זע , איך
ich ze Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi goles in aich mit
I behold of hosts Hashem said has so exile in you with

שיק אָן אויף זיי די שווערד, דעם הונגער, און די פּעסט , און
un pest di un hunger dem shverd di zei oif on shik
and pestilence the and famine the sword the them against on send

איך וועל זיי מאַכן אַזוי ווי עקלדיקע פֿײַגן וואָס קענען נישט געגעסן
gegesn nisht kenen vos faign ekldike vi azoi machn zei vel ich
eaten not can which figs disgusting as like make them will I

ווערן פֿאַר שלעכטיקייט. יח און איך וועל זיי נאָכיאָגן מיט דער שווערד,
shverd der mit nochyogn zei vel ich un shlechtikeit far vern
sword the with pursue them will I and badness for be

מיטן הונגער, און מיט דער פּעסט , און איך וועל זיי מאַכן פֿאַר אַ
a far machn zei vel ich un pest der mit un hunger mitn
a for make them will I and pestilence the with and famine with

שוידער בײַ אַלע קיניגרײַכן פֿון דער ערד , פֿאַר אַ קללה, און פֿאַר
far un klole a far erd der fun kinigraichn ale bai shoider
for and curse a for earth the of kingdoms all with of horror

אַ שרעק, און פֿאַר אַ שמוצערונג , און פֿאַר אַ שאָנד , צווישן אַלע
ale tsvishn shand a far un shmutserung a far un shrek a
all among disgrace a for and derision a for and terror a

פֿעלקער, וואָס איך האָב זיי פֿאַרשטויסן אַהין; יט פֿאַר וואָס זיי
zei vos far ahin farshtoisen zei hob ich vos felker
they forasmuch for there banished them have I that nations

האָבן נישט צוגעהערט צו מײַנע ווערטער, זאָגט ה , ווען איך
ich ven Hashem zogt verter maine tsu tsugehert nisht hobn
I when Hashem declares words my to paid heed not have

האָב געשיקט צו זיי מײַנע קנעכט די נבֿיאים , נאָכאַנאַנד און
un nochanand neviim di knecht maine zei tsu geshikt hob
and continually prophets the servants my them to sent have

נאָכאַנאַנד געשיקט; און איר האָט נישט צוגעהערט, זאָגט ה .
Hashem zogt tsugehert nisht hot ir un geshikt nochanand
Hashem declares paid heed not have you and sent continually

כ דערום הערט דאָס וואָרט פֿון ה , איר אַלע פֿאַרטריבענע, וואָס
vos fartribene ale ir Hashem fun vort dos hert derum
which exiles all you Hashem of word this hear therefore

איך האָב אַרויסגעשיקט פֿון ירושָלַיִם קיין בָּבֶל : כא אַזוי האָט
hot azoi Bavel kein Yerushalayim fun aroisgeshikt hob ich
has so Bavel to Yerushalayim from sent out have I

געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל, אויף אַחאָבֿ דעם זון
zun dem Achav oif Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt
son the Ach'av against Yisroel the G-d of of hosts Hashem said

פֿון קוֹלָיָהן , און אויף צִדְקִיָּהוּ דעם זון פֿון מַעֲשָׂיָהן , וואָס
vos Maaseiyahn fun zun dem Tsidkiyah oif un Kolayahn fun
which Ma'aseiyah of son the Tzidkiyahu against and Kolayah of

זאָגן אײַך נבֿיאות אין מײַן נאָמען ליגן: זע , איך גיב זיי אין
in zei gib ich ze lign nomen main in nevies aich zogn
in them give I behold lies name my in prophesy to you say

דער האַנט פֿון נבֿוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , און ער וועט
vet er un Bavel fun melech dem Nevuchadretsar fun hant der
will he and Bavel of king the Nevukhadretzar of hand the

זיי דערשלאָגן פֿאַר אייַערע אויגן. כב און פֿון זיי וועט גענומען
genumen vet zei fun un oign aiere far dershlogn zei
taken up will them of and eyes your before strike down them

ווערן אַ קללה ביַי אַלע פֿאַרטריבענע פֿון יהודה ווָאס אין בָּבֶל ,
Bavel in vos Yehudah fun fartribene ale bai klole a vern
Bavel in which Yehudah of exiles all by curse a become

אַזוי צו זאָגן : זָאל דיך ה מאַכן אַזוי ווי צִדקִיָהו און
un Tsidkiyah vi azoi machn Hashem dich zol zogn tsu azoi
and Tzidkiyahu as just make Hashem you(SG) shall say to so

אַזוי ווי אַחאָבֿ, ווָאס דער מלך פֿון בָּבֶל האָט זיי פֿאַרברענט אין
in farbrent zei hot Bavel fun melech der vos Achav vi azoi
in burned up them has Bavel of king the which Ach'av as just

פֿייַער! כג ווייל זיי האָבן געטאָן שאַלקהאַפֿטיגקייט אין יִשׂרָאֵל, און
un Yisroel in shalkhaftigkeit geton hobn zei vail faier
and Yisroel in wickedness done have they because fire

מזנה געווען מיט די ווייַבער פֿון זייערע חבֿרים , און
un chaverim zeyere fun vaiber di mit geven mizane
and colleagues their of wives the with having been commit adultery

פֿאַלש גערעדט אין מיַין נאָמען וועראָר ווָאס איך האָב זיי נישט
nisht zei hob ich vos verter nomen main in geredt falsh
not them have I which words name my in spoken false

באַפֿוילן ; אָבער איך ווייס , און בין עדות , זאָגט ה .
Hashem zogt eides bin un veis ich ober bafoiln
Hashem declares witness am and know I but commanded

כד און אויף שמַעיָהו פֿון נֶחלָם זאָלסטו זאָגן , אַזוי
azoi zogn zolstu Nechelam fun Shemayahuen oif un
so say shall you Nechelam from Shema'yahu against and

צו זאָגן : כה אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי יִשׂרָאֵל,
Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn tsu
Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has thus say to

אַזוי צו זאָגן : ווייַל דו האָסט געשיקט אין דיַין נאָמען בריוו צום
tsum briv nomen dain in geshikt host du vail zogn tsu azoi
to letter name your in sent have you because say to so

גאַנצן פֿאָלק ווָאס אין ירושָלַיִם , און צו צפַניָה דעם זון
zun dem Tsefanyah tsu un Yerushalayim in vos folk gantsn
son the Tsefanyah to and Yerushalayim in which people all

פֿון מַעֲשָׂיָהו , דעם כהן , און צו אַלע כהנים , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi koyanim ale tsu un koyen dem Maaseiyahn fun
say to so kohanim all to and kohen the Ma'aseiyah of

כו ה האָט דיך געמאַכט פֿאַר אַ כהן אויפֿן אָרט פֿון יהוֹיָדָע
Yehoyada fun ort oifn koyen a far gemacht dich hot Hashem
Yehoyada of place on kohen a for made you(SG) has Hashem

דעם כהן , כּדי עס זאָלן זיַין אויפֿזעער אין הויז פֿון ה איבער
iber Hashem fun hoiz in oifzeer zain zoln es kedei koyen dem
over Hashem of house in overseers be shall it so that kohen the

איטלעכן משוגענער און נבֿיאות-זאָגער , און דו זאָלסט אים
im zolst du un nevies-zoger un meshugener itlechn
him you(SG) shall you and prophecy sayer and madman each

אַריַינטאָן אין דעם צוואַנגקלאָץ און אין דעם האַלדזרינג. כז און אַצונד ,
atsund un haldzring dem in un tsvangklots dem in arainton
now and neck ring the in and stocks the in put

Nevukhadretzar Melech Bavel; and he shall slay them before your eynayim; [22] And of them shall be taken up a kelalah *(curse)* by all the Golus of Yehudah which are in Bavel, saying, Hashem make thee like Tzidkiyah and like Ach'av, whom Melech Bavel roasted in the eish; [23] Because they have done nevalah *(a foul deed, outrage)* in Yisroel, and have committed ni'uf with their neighbors' nashim, and have spoken davar sheker in My Name, which I have not commanded them; I know, and am Ed *(Witness)*, saith Hashem.

[24] Thus shalt thou also speak to Shema'yahu the Nechelami, saying, [25] Thus speaketh Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, saying, Because thou hast sent sefarim in thy shem unto kol HaAm that are in Yerushalayim, and to Tzephanyah Ben Ma'aseiyah the kohen, and to all the kohanim, saying, [26] Hashem hath made thee kohen in the place of Yehoyada the kohen, that there should be pekidim *(officers)* in the Beis Hashem, over every ish that is meshuggah *(mad, insane)*, and maketh himself a navi, that thou shouldest put him in the stocks, and in the neck iron. [27] Now therefore why hast thou not reproved Yirmeyah

of Anatot, which maketh himself a navi to you? [28] For therefore he sent unto us in Bavel, saying, This captivity is long; build ye batim *(houses)*, and dwell in them; and plant gannot *(gardens)*, and eat the fruit of them.

[29] And Tzephanyah the kohen read this sefer in the oznayim of Yirmeyah HaNavi. [30] Then came the Devar Hashem unto Yirmeyah, saying, [31] Send to all them of the Golus, saying, Thus saith Hashem concerning Shema'yah the Nechelami; Because that Shemaiyah hath prophesied unto you, and I sent him not, and he caused you to trust in sheker; [32] Therefore thus saith Hashem: Hinei, I will punish Shema'yah the Nechelami, and his zera; he shall not have an ish to dwell among this people; neither shall he behold the tov that I will do for My people, saith Hashem; because he hath spoken sarah *(rebellion)* against Hashem.

30 The Davar that came to Yirmeyah from Hashem, saying, [2] Thus speaketh Hashem Elohei Yisroel, saying, Write thee all the Devarim that I have spoken unto thee in a sefer. [3] For, hinei,

למאַי האָסטו נישט אָנגעשריען אויף ירמיָהון פֿון ענָתות, וואָס
vos Anatot fun Yirmeyahun oif ongeshrien nisht hostu lemai
which Anatot of Yirmeyahu against scolded not have you why

מאַכט זיך פֿאַר אַ נבֿיא צו אײַך? כח וואָרעם ער האָט דאָך געשיקט
geshikt doch hot er vorem aich tsu novi a far zich macht
sent indeed has he for you to prophet a for self makes

צו אונדז קיין בָּבֶל: אַזוי צו זאָגן: דאָס גלות איז אויף לאַנג; בויט הײַזער
haizer boit lang oif iz goles dos zogn tsu azoi Bavel kein undz tsu
houses build long for is exile this say to so Bavel to us to

און באַווויינט, און פֿלאַנצט גערטנער און עסט זייער פֿרוכט.
frucht zeyer est un gertner flantst un bavoint un
fruit their eats and gardens plant and inhabit and

כט און צפַניָה דער כֹּהן האָט געלייענט דעם דאָזיקן בריוו אין די
di in briv dozikn dem geleyent hot koyen der Tsefanyah un
the in letter this the read has kohen the Tsefanyah and

אויערן פֿון ירמיָהו הנבֿיא. ל און דאָס וואָרט פֿון ה איז
iz Hashem fun vort dos un hanovi Yirmeyah fun oiern
is Hashem of word this and the prophet Yirmeyah of ears

געווען צו ירמיָהון, אַזוי צו זאָגן: לא שיק צו אַלע פֿאַרטריבענע,
fartribene ale tsu shik zogn tsu azoi Yirmeyahun tsu geven
exiles all to send say to so Yirmeyahu to having been

אַזוי צו זאָגן: אַזוי האָט ה געזאָגט אויף שמַעיָהן פֿון
fun Shemayahn oif gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi
of Shema'yah against said Hashem has so say to so

נֶחלָם: ווײַל שמַעיָה האָט אײַך נבֿיאות געזאָגט, ווען איך
ich ven gezogt nevies aich hot Shemayah vail Nechelam
I when said prophesy you has Shema'yah because Nechelam

האָב אים נישט געשיקט, און ער האָט אײַך געמאַכט פֿאַרזיכערן אויף ליגן,
lign oif farzichern gemacht aich hot er un geshikt nisht im hob
lies on trust made you has he and sent not him have

לב דערום האָט ה אַזוי געזאָגט: זע, איך רעכן זיך מיט
mit zich rechn ich ze gezogt azoi Hashem hot derum
with self punish I behold said thus Hashem has therefore

שמַעיָהן פֿון נֶחלָם, און מיט זײַן זאָמען; פֿון אים וועט נישט
nisht vet im fun zomen zain mit un Nechelam fun Shemayahn
not will him from seed his with and Nechelam of Shema'yah

בליַבן אַ מאַן צו זיצן צווישן דעם דאָזיקן פֿאָלק, און ער וועט נישט
nisht vet er un folk dozikn dem tsvishn zitsn tsu man a blaibn
not will he and people this the among dwell to man a remain

זען דאָס גוטס וואָס איך טו מײַן פֿאָלק, זאָגט ה,
Hashem zogt folk main tu ich vos guts dos zen
Hashem declares people my do I which good things the see

וויַל אָפּקערונג האָט ער געריידט קעגן ה.
Hashem kegen geredt er hot opkerung vail
Hashem against spoken he has turning away because

ל דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהון פֿון ה,
Hashem fun Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
Hashem from Yirmeyahu to having been is which word this

אַזוי צו זאָגן: ב אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי ישׂרָאֵל, אַזוי
azoi Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi
so Yisroel the G-d of Hashem said has thus say to so

צו זאָגן: שרײַב דיר אַלע ווערטער וואָס איך האָב גערעדט צו
tsu geredt hob ich vos verter ale dir shraib zogn tsu
to spoken have I which words all you(SG) write say to

the days are coming,
saith Hashem, that I will
bring back from captivity
My people Yisroel and
Yehudah, saith Hashem;
and I will cause them to
return to ha'aretz that
I gave to their avot, and
they shall possess it.

דיר , אויף אַ בוך . [ג] וואָרעם זע , טעג קומען , זאָגט ה ,
Hashem zogt kumen teg ze vorem buch a oif dir
Hashem declares come days behold for book a on you(SG)

און איך וועל אומקערן די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון מײַן פֿאָלק ישְׂרָאֵל און
un Yisroel folk main fun gefangenshaft di umkeren vel ich un
and Yisroel people my of captivity the return will I and

יהוּדה , זאָגט ה , און וועל זיי ווידערקערן צו דעם לאַנד,
land dem tsu viderkern zei vel un Hashem zogt Yehudah
land the to return them will and Hashem declares Yehudah

וואָס איך האָב געגעבן זייערע עלטערן, און זיי וועלן עס אַרבן .
arben es veln zei un eltern zeyere gegebn hob ich vos
inherit it will they and fathers their given have I which

[4] And these are the
Devarim that Hashem
spoke concerning Yisroel
and concerning Yehudah.

[ד] און דאָס זײַנען די ווערטער וואָס ה האָט געredt אויף
oif geredt hot Hashem vos verter di zainen dos un
on spoken has Hashem which words the are these and

ישְׂרָאֵל און אויף יהוּדה :
Yehudah oif un Yisroel
Yehudah on and Yisroel

[5] For thus saith Hashem:

[ה] פֿאַר וואָר , אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi vor far
said Hashem has so truly for

We have heard a cry of fear,

אַ קול פֿון ציטערניש האָבן מיר געהערט;
gehert mir hobn tsiterenish fun kol a
heard we have panic of cry a

of pachad *(terror)*, and not of shalom.

אַנגסט און נישט פֿריד .
frid nisht un angst
peace not and fear

[6] Ask ye now, and see

[ו] פֿרעגט אַקאָרשט און זעט,
zet un akorsht fregt
see and now inquire

whether a zachar *(male)* doth
travail with child?

אויב אַ מאַנספּאַרשוין קען געווינען ;
gevinen ken mansparshoin a oib
travail with child can male a if

Why do I see every gever

פֿאַר וואָס זע איך יעטוועדער מאַן
man yetveder ich ze vos far
man every I see what for

with his hands on his stomach,

מיט זײַנע הענט אויף זײַנע לענדן,
lendn zaine oif hent zaine mit
loins his on hands his with

like a woman in labor,

אַזוי ווי אַ געווינערין ,
gevinerin a vi azoi
woman in labor a as like

and all faces are turned deadly pale?

און איטלעך פּנים איז בלאַס ווערן ?
vern blas iz ponem itlech un
become pale is face every and

[7] Alas! For gadol hayom,

[ז] אוי ווי , וואָרעם גרויס איז יענער טאָג,
tog yener iz grois vorem vei oi
day that is great because woe oh

so that none is like it;

אָן אַ גלײַכן צו אים;
im tsu glaichn a on
it to equal an without

it is even the Et *(Time)* of Tzarah
l'Ya'akov *(Jacob's Trouble)*,

און אַ צײַט פֿון צרה איז דאָס פֿאַר יעקבֿ ,
Yaakov far dos iz tsore fun tsait a un
Yaakov for this is trouble of time a and

but he shall be saved out of it.

אָבער פֿון איר וועט ער געהאָלפֿן ווערן .
ober fun ir vet er geholfn vern
but from you(SG) will he saved become

[8] For it shall come to pass in that day, saith Hashem Tzva'os, that I will break his yoke from off thy tzavar *(neck)*, and will burst thy bonds, and zarim *(foreigners)* shall no more make a slave of him; [9] But they shall serve Hashem Eloheihem, and Dovid their Melech, whom I will raise up for them.

ח אוּן עס וועט זײַן אין יענעם טאָג, זאָגט ה צְבָאוֹת , וועל איך
ich vel Tseva'ot Hashem zogt tog yenem in zain vet es un
I will of hosts Hashem declares day that in be will it and

צעברעכן זײַן יאָך פֿון דײַן האַלדז, אוּן דײַנע בינדשטריק וועל איך
ich vel bindshtrik daine un haldz dain fun yoch zain tsebrechn
I will bonds your and neck your from yoke his break

צערײַסן; אוּן מער וועלן נישט פֿאַרקנעכטיקן מיט אים פֿרעמדע . ט נײַערט
naiert fremde im mit farknechtikn nisht veln mer un tseraisn
but foreigners him with enslave not will more and tear

זײ וועלן דינען ה זייער ג-ט, אוּן דָוִד זייער מלך , וואָס איך
ich vos melech zeyer Dovid un G-t zeyer Hashem dinen veln zei
I which king their Dovid and G-d their Hashem serve will they

וועל זיי אויפֿשטעלן.
oifshteln zei vel
raise up them will

[10] Therefore, fear thou not, O Avdi Ya'akov,

י אוּן דו זאָלסט נישט מורא האָבן, מײַן קנעכט יעקבֿ ,
Yaakov knecht main hobn moire nisht zolst du un
Yaakov servant my have fear not you(SG) shall you and

saith Hashem; , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

neither be dismayed, O Yisroel;

אוּן נישט אַנגסטן, יִשְׂרָאֵל,
Yisroel angstn nisht un
Yisroel dread not and

for, hineni, I will save thee from afar,

וואָרעם זע , איך העלף דיר פֿון דער ווײַט,
vait der fun dich helf ich ze vorem
far the of you(SG) help I behold because

and thy zera from the eretz of their captivity;

אוּן דײַן זאָמען פֿון לאַנד פֿון זייער געפֿאַנגנשאַפֿט;
gefangenshaft zeyer fun land fun zomen dain un
captivity their from land from seed your and

and Ya'akov shall return, and shall be at rest, and be secure,

אוּן יעקבֿ וועט ווידער זײַן פֿרידלעך אוּן זיכער ,
zicher un fridlech zain vider vet Yaakov un
secure and peacefully be again will Yaakov and

and none shall make him afraid.

אוּן קיינער וועט נישט דערשרעקן.
dershrekn nisht vet keiner un
terrify not will anyone and

[11] For I am with thee, saith Hashem, to save thee;

יא וואָרעם איך בין מיט דיר , זאָגט ה ,
Hashem zogt dir mit bin ich vorem
Hashem declares you(SG) with am I because

דיר צו העלפֿן;
helfn tsu dich
save to you(SG)

though I make a full end of all Goyim

וואָרעם איך וועל מאַכן אַ פֿאַרלענדונג
farlendung a machn vel ich vorem
full end a make will I because

where I have scattered thee,

פֿון אַלע פֿעלקער וואָס איך האָב דיך אַהין צעשפּרייט,
tseshpreit ahin dich hob ich vos felker ale fun
scattered there you(SG) have I where nations all of

yet I will not make a full end of thee;

אָבער פֿון דיר וועל איך קיין פֿאַרלענדונג נישט מאַכן ,
ober fun dir vel ich kein farlendung nisht machn
but of you(SG) will I any full end not make

but I will correct thee in mishpat,
אוּן אִיךְ וועל דִיךְ שטראָפֶן לויט גערעכטיקייט ,
un ich vel dich shtrofn loit gerechtikeit
and I will punish you according to righteousness

and will not leave thee altogether unpunished.
אָבער פַאַרטיליקן וועל אִיךְ דִיךְ נישט פַאַרטיליקן.
ober fartiliken vel ich dich nisht fartiliken
but I will destroy you not destroy

[12] For thus saith Hashem:
[יב] וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט:
vorem azoi hot Hashem gezogt
because so has Hashem said

Thy bruise is incurable, and thy makkah *(blow, wound)* is grievous.
מסוכן איז דַיין בראָך , שווער איז דַיין וווּנד .
mesukn iz dain broch shver iz dain vund
grave is your fracture severe is your wound

[13] There is none to uphold thy cause,
[יג] קיינער האַלט נישט פֿון דַיין געזעזן וועלן ,
keiner halt nisht fun dain genezn vern
anyone upholds not of your recover become

no refu'ot for your wound, no healing for you.
נישטאָ קיין היילמיטל פַאַר דַיין וווּנד , נישטאָ
nishto kein heilmitl far dain vund nishto
not any healing remedy for your wound not

קיין היילמיטל פַאַר דיר .
kein heilmitl far dir
any healing remedy for you(SG)

[14] All thy lovers have forgotten thee;
[יד] אַלע דַיינע ליבהאָבער האָבן פַאַרגעסן אָן דיר ,
alle dayne libhober hobn fargesen on dir
all your devotees have forgotten on you(SG)

they seek thee not;
זיי פֿרעגן נישט אויף דיר ;
zei fregn nisht oif dir
they ask not on you(SG)

for I have wounded thee with the makkat oyev,
ווואָרעם אַ שלאַק פֿון אַ פַיינט האָב איך דיך געשלאָגן ,
vorem a shlak fun a faint hob ich dich geshlogn
because a calamity of a enemy have I you(SG) struck

with the musar *(chastisement)* of a cruel one,
אַ שטראָף אומדערבאַרעמדיק,
a shtrof umderbaremdik
a punishment merciless

for the multitude of thine avon, because thy sins were increased.
פַאַר דַיין גרויס שולד, ווייל דַיינע זינד זַיינען פִיל .
far dain grois shuld vail dayne zind zainen fil
for your great guilt because your sins are many

[15] Why dost thou cry out over thine affliction?
[טו] וואָס שרַיִיסטו אויף דַיין בראָך, וואָס
vos shraistu oif dain broch vos
which do you(sg) cry out over your break which

אומהיילבאַר איז דַיין וווּנד?
umheilbar iz dain veitik
incurable is your pain

Thy pain is incurable for the multitude of thine avon;
פַאַר דַיין גרויס פַאַרברעך , ווייל דַיינע
far dain grois farbrech vail dayne
for your great transgression because your

זינד זַיינען פִיל ,
zind zainen fil
sin are many

because thy chattot were increased, I have done these things unto thee.
האָב איך דאָס געטאָן צו דיר .
hob ich dos geton tsu dir
have I this done to you(SG)

[16] Therefore all they that devour thee shall be devoured;
[טז] אָבער אַלע דַיינע פַאַרצערער וועלן פַאַרצערט ווערן ,
ober alle dayne fartserer veln fartsert vern
but all your devourers will consumed become

and all thine adversaries, every one of them, shall go into captivity;

און אַלע דיינע פֿײַנט וועלן אַלע אין געפֿאַנגענשאַפֿט גיין ,
gein gefangenshaft in ale veln faint daine ale un
go captivity in all will enemies your all and

and they that plunder thee shall become plunder,

און דיינע רויבער וועלן צו רויב ווערן ,
vern roib tsu veln roiber daine un
become plunder to will plunders your and

and all that prey upon thee will I give for prey.

און אַלע דיינע אויסרויבער וועל איך געבן צו אויסרויבונג.
oisroibung tsu gebn ich vel oisroiber daine ale un
pillage to give I will pillagers your all and

17 For I will restore health unto thee,

יזוואָרעם איך וועל ברענגען אַ רפֿואה צו דיר ,
dir tsu refue a brengen vel ich vorem
you(SG) unto healing a bring will I for

and I will heal thee of thy makkot *(wounds)*,

און פֿון דיינע וווּנדן וועל איך דיך היילן,
heiln dich ich vel vundn daine fun un
heal you(SG) I will wounds your of and

saith Hashem;

זאָגט ה ;
Hashem zogt
Hashem declares

because they called thee a Nidachah *(Outcast)*, saying:

ווײַל מען האָט דיך גערופֿן פֿאַרשטויסענע:
farshtoisene gerufn dich hot men vail
banished called you(SG) have they because

This is Tziyon, whom no one careth for.

צִיּון איז זי, קיינער פֿרעגט נישט אויף איר.
ir oif nisht fregt keiner zi iz Tsiyon
it on not inquires anyone it is Tziyon

18 Thus saith Hashem:

יחאַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Hineni, I will bring back the captivity of Ya'akov's ohalim,

זע , איך קער אום די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון די
di fun gefangenshaft di um ker ich ze
the of captivity the back turn I behold

געצעלטן פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun getseltn
Yaakov of tents

and have compassion on his dwelling places;

און זײַנע ווווינונגען וועל איך דערבאַרעמען;
derbaremen ich vel voinungen zaine un
have mercy I will dwellings his and

and the Ir shall be rebuilt upon her own ruins,

און די שטאָט וועט אָפּגעבויט ווערן אויף איר הויפֿן ,
hoifn ir oif vern opgeboit vet shtot di un
heaps her on become rebuilt will city the and

and the armon *(citadel)* shall stand on its rightful site.

און דער פּאַלאַץ וועט אויף זײַנע אָרדענונג באַווויינט זײַן .
zain bavoint ordenung zaine oif vet palats der un
be inhabited order its on will palace the and

19 And out of them shall proceed todah *(thanksgiving)*

יטאון אַרויסגיין וועט פֿון זיי אַ לויב-געזאַנג ,
loib-gezang a zei fun vet aroisgein un
thanksgiving a them from will going out and

and the voice of them that rejoice;

און אַ קול פֿון לוסטיקע;
lustike fun kol a un
jubilant of voice a and

and I will multiply them,

און איך וועל זיי מערן ,
mern zei vel ich un
increase them will I and

and they shall not be few;

און זיי וועלן נישט געמינערט ווערן ,
vern geminert nisht veln zei un
become diminished not will they and

I will also honor them,

אוּן אִיךְ וועל זיי הערלעך מאַכן ,
machn herlech zei vel ich un
make glorious them will I and

and they shall not be disdained.

אוּן זיי וועלן נישט אַלס קליין באַטראַכט ווערן .
vern batracht klein als nisht veln zei un
become consider small as not will they and

[20] Their banim also shall be as formerly,

כ אוּן זײַנע קינדער וועלן ווי פֿריער ,
frier vi zain veln kinder zaine un
before as be will children his and

and their Edah *(Congregation)* shall be established before Me,

אוּן זײַן עדה וועט שטיין פֿעסט פֿאַר מיר;
mir far fest shtein vet eide zain un
me before firm stand will congregation his and

and I will punish all that oppress them.

אוּן איך וועל זיך רעכענען מיט אַלע זײַנע דריקער .
driker zaine ale mit rechenen zich vel ich un
oppressors his all with reckon self will I and

[21] And their Adir *(Prince, Leader)* shall be one of their own,

כא אוּן זײַן פֿירשט וועט זיין פֿון אים אַליין ,
alein im fun zain vet firsht zain un
alone him of be will prince his and

and their Moshel *(ruler)* shall proceed from the midst of them;

אוּן זײַן געוואלטיקער וועט פֿון זײַן מיט אַרויס ;
arois mit zain fun vet geveltiker zain un
go out midst his of will ruler his and

and I will cause him to draw near,

אוּן איך וועל אים דערנענטערן,
dernentern im vel ich un
bring near him will I and

and he shall approach unto Me;

אוּן ער וועט גענען צו מיר;
mir tsu genen vet er un
me to approach will he and

for who is this that devoted his lev

ווואָרעם וואר איז דער וואָס קען איינשטעלן זײַן האַרץ
harts zain ainshteln ken vos der iz ver vorem
heart his venture can that the one is who for

to approach unto Me?

צו גענענען צו מיר?
mir tsu genenen tsu
me to approach to

saith Hashem. . זאָגט ה
Hashem zogt
Hashem declares

[22] And ye shall be My people,

כב אוּן איר וועט מיר זײַן צום פֿאָלק ,
folk tsum zain mir vet ir un
people to the be me will you and

and I will be your Elohim.

אוּן איך וועל זײַן אײַער אלקים .
Elokim aier zain vel ich un
G-d your be will I and

[23] Hinei, the whirlwind of Hashem

כג זע , אַ שטורעם פֿון ה ,
Hashem fun shturem a ze
Hashem of storm a behold

goeth forth with chemah *(wrath, fury)*,

אַ גרימצאָרן איז אַרויס ,
arois iz grimtsorn a
went forth is wrath a

a sweeping whirlwind;

אַ רוישנדיקער שטורעמווינט;
shturemvint roishndiker a
windstorm roaring a

it shall fall violently upon the rosh of the resha'im.

אויף דעם קאָפּ פֿון די רשעים וועט ער פֿאַלן.
faln er vet reshoim di fun kop dem oif
fall he will wicked ones the of head the on

[24] The Charon Af Hashem shall not return,

כד נישט אָפגיין וועט דער צאָרן פֿון ה ,
Hashem fun tsorn der vet opgein nisht
Hashem of anger the will abate not

until He hath accomplished it,

ביז ער טוט , און ביז ער איז מקיים ,
mekayem iz er biz un tut er biz
fulfilled is he until and does he until

and until He have performed

די טראַכטונגען פֿון זיין האַרצן;
hartsn zain fun trachtungen di
heart his of thoughts the

the mezimmot *(intents, purposes)* of His lev;

אין סוף פֿון די טעג וועט איר דאָס
dos ir vet teg di fun sof in
this you will days the of end in

in the acharit hayamim *(latter days)* ye shall understand this.

פֿאַרשטיין .
farshtein
understand

[25] [31:1] At the same time,

לא.א אין יענער צייט ,
tsait yener in
time that at

saith Hashem, , זאָגט ה
Hashem zogt
Hashem declares

I will be Elohim l'khol mishpekhot Yisroel,

וועל איך זיין צום אלקים בײַ אַלע משפחות פֿון ישׂראל ,
Yisroel fun mishpoches ale bai Elokim tsum zain ich vel
Yisroel of families all with G-d to the be I will

and they shall be My people.

און זיי וועלן זיין מײַן פֿאָלק .
folk main zain veln zei un
people my be will they and

31

[2] Thus saith Hashem:

לא אַזוי זאָגט ה :
Hashem zogt azoi
Hashem declares so

The Am seridei cherev *(the People that survived the cherev)* found chen *(grace)* in the midbar;

געפֿונען האָט חן און חֶסֶד אין מדבר
midber in chesed un chein hot gefunen
wilderness in kindness and favor has found

even Yisroel, when Yisroel journeyed to find [a place of] rest.

דאָס פֿאָלק שוועכט געבליבן;
geblibn shverd fun folk dos
left sword from people this

גיי אים באַרועגן , ישׂראל .
Yisroel baruyen im gei
Yisroel finding rest him go

[2 3] Hashem hath appeared of old unto me, saying:

לא.ג פֿון ווײַטן האָט ה זיך באַוויזן צו מיר:
mir tsu bavizn zich Hashem hot vaitn fun
me to appeared self Hashem has from afar from

Yes, I have loved thee with an ahavat olam;

יאָ , אייביקע ליבשאַפֿט האָב איך דיך ליב ,
lib dich ich hob libshaft eibike yo
love you(SG) I have love everlasting yes

therefore with chesed have I drawn thee.

דערום צי איך דיך צו מיט גענאָד .
genod mit tsu dich ich tsi derum
grace with to you(SG) I draw therefore

[3 4] Again I will build thee up,

לא.ד איך וועל דיך נאָך אויפֿבויען,
oifboien noch dich vel ich
build up yet you(SG) will I

and thou shalt be rebuilt, O Betulat Yisroel;

און וועסט אויפֿגעבויט ווערן , יונגפֿרוי ישׂראל;
Yisroel yungfroi vern oifgeboit vest un
Yisroel virgin become built up you(sg) will and

thou shalt again adorn thyself with thy timbrels,

וועסט נאָך אָנטאָן דײַנע פּײַקלעך ,
paiklech daine onton noch vest
tambourine your put on yet you(sg) will

and shalt go forth in the dance of merrymakers.

און אַרויסגיין אין לוסטיקן טאַנץ .
tants lustikn in aroisgein un
dance merrymaking in go forth and

4 5 Thou shalt yet plant keramim upon the hills of Shomron;

לא.ה וועסט נאָך פֿלאַנצן ווײַנגערטנער אויף
oif vaingertner flantsn noch vest
upon vineyards plant yet you(sg) will

די בערג פֿון שומרון ;
Shomron fun berg di
Shomron of hills the

the planters shall plant, and shall once again enjoy (in ordinary use) their fruit.

פֿלאַנצן וועלן פֿלאַנצער און פֿאַרניצן אַליין .
alein farnitsn un flantser veln flantsn
themselves consume and planters will plant

5 6 For there shall be a yom,

לא.ו וואָרעם זײַן וועט אַ טאָג,
tog a vet zain vorem
day a will will be because

that the notzrim *(watchmen)* upon har Ephrayim shall cry:

וועלן די וועכטער רופֿן אויפֿן גיפּל פֿון אפֿרים :
Efrayim fun geberg oifn rufn vechter di ven
Ephrayim of mountains on call watchman the when

Arise ye, and let us go up to Tziyon

שטייט אויף, און לאָמיר אַרויפֿגיין קיין ציון ,
Tsiyon kein aroifgein lomir un oif shteit
Tziyon to go up let us and up stand

unto Hashem Eloheinu.

צו ה אלוקינו .
Elokeinu Hashem tsu
our G-d Hashem to

6 7 For thus saith Hashem:

לא.ז וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi vorem
said Hashem has thus because

Sing with simcha for Ya'akov,

זינגט מיט פֿרייד וועגן יעקבֿ ,
Yaakov vegen freid mit zingt
Yaakov for joy with sing

and shout among the Rosh HaGoyim;

און שאַלט וועגן דעם קאָפּ פֿון די פֿעלקער;
felker di fun kop dem vegen shalt un
nations the of head the among shout and

publish ye, hallelu *(praise ye)*, and say:

מאַכט הערן, לויבט, און זאָגט:
zogt un loibt hern macht
say and praise hear make

Hashem, save Thy people,

העלף, ה , דײַן פֿאָלק ,
folk dain Hashem helf
people your Hashem help

the She'erit Yisroel *(the Remnant of Israel)*.

דעם איבערבלײַב פֿון ישׂראל .
Yisroel fun iberblaib dem
Yisroel of remnant the

7 8 Hineni, I will bring them from the eretz tzafon *(land of the north)*,

לא.ח זע , איך ברענג זיי פֿון צפֿון-לאַנד ,
tsofn-land fun zei breng ich ze
north-land from them bring I behold

and gather them from the ends of ha'aretz,

און וועל זיי איינזאַמלען פֿון די עקן ערד ;
erd ekn di fun ainzamlen zei vel un
earth ends the from gather together them will and

and with them the ivver *(blind)* and the pise'ach *(lame)*,

צווישן זיי דעם בלינדן און דעם הינקעדיקן ,
hinkedikn dem un blindn dem zei tsvishn
lame the and the blind the them among

the woman with child and her that travaileth with child together;

דִּי טְרָאָגעדִיקע אוּן דִּי געווינערין אִין אײנעם;
einem in gevinerin di un trogedike di
one in woman in labor the and pregnant woman the

a Kahal Gadol shall return here.

אַ גרויס געזעמל וועלן זיי זיך אומקערן אַהער.
aher umkeren zich zei veln gezeml grois a
here return selves they will assembly great a

8 9 They shall come with weeping,

לא.ט מיט געווײן וועלן זיי קומען,
kumen zei veln gevein mit
come they will weeping with

and with techinnunim will I lead them back;

אוּן מיט חֵן וועל אִיך זיי ברענגען;
brengen zei ich vel chein mit un
bring them I will favor with and

I will cause them to walk by the nachalei mayim *(streams of water)*

אִיך וועל זיי פִּירן בִּיַ טײַכן וואַסער,
vaser taichn bai firn zei vel ich
water streams by lead them will I

in a derech yashar *(straight road)*,

אויף אַ וועג אַ גלַיכן
glaichn a veg a oif
straight a way a on

wherein they shall not stumble;

וואָס זיי וועלן דערין נישט געשטרויכלט ווערן ;
vern geshtroichlt nisht derin veln zei vos
become stumbled not therein will they which

for I am an Av to Yisroel,

וואָרעם אִיך בִּין אַ פָּאָטער צו יִשְׂרָאֵל,
Yisroel tsu foter a bin ich vorem
Yisroel to father a am I because

and Ephrayim is My bechor.

אוּן אֶפְרַיִם , ער איז מַיִן בכור .
bechor main iz er Efrayim un
firstborn my is he Ephrayim and

9 10 Hear the Devar Hashem, O ye Goyim,

לא.י הערט דאָס וואָרט פֿון ה , איר פֶֹלקער,
felker ir Hashem fun vort dos hert
nations you Hashem of word the hear

and preach it in the farthest shores, and say:

אוּן דערציילט אִין די אינדזלען פֿון דער ווַיט, אוּן זאָגט:
zogt un vait der fun indzelen di in dertseilt un
say and far the of islands the in tell and

He that scattered Yisroel will gather Yisroel,

דער וואָס האָט צעשפרייט יִשְׂרָאֵל, טוט אִים אײַנזאַמלען ,
ainzamlen im tut Yisroel tseshpreit hot vos der
gather together him does Yisroel scattered has which the one

and He shall be shomer over Yisroel, like a Ro'eh over the Eder thereof.

אוּן היט אִים ווי אַ פּאַסטוך זַיין סטאַדע.
stade zain pastuch a vi im hit un
flock his shepherd a like him watch over and

10 11 For Hashem hath redeemed Ya'akov,

לא.יא וואָרעם ה האָט אויסגעקויפֿט יעקבֿ ,
Yaakov oisgekoift hot Hashem vorem
Yaakov ransomed has Hashem because

and made Geulah *(Redemption)* for Ya'akov out of the yad of him that was chazak more than Ya'akov.

אוּן אִים אויסגעלייזט פֿון דער האַנט פֿון דעם
dem fun hant der fun oisgeleizt im un
the one of hand the from redeemed him and

שטאַרקערן פֿון אִים.
im fun shtarkern
him than stronger

11 12 Therefore they shall come and sing on the height of Tziyon,

לא.יב אוּן זיי וועלן קומען אוּן זינגען אויף דער
der oif zingen un kumen veln zei un
the on sing and come will they and

הייך פֿון צִיּוֹן ,
Tsiyon fun heich
Tziyon of height

and shall stream to the Tuv Hashem *(Bounty, Goodness of* Hashem*)*,
און זיי וועלן שטראָמען צו הס גוטס ,
un zei veln shtromen tsu Hashems guts
and they will stream to Hashem's good things

for dagan *(grain)*, and for tirosh *(new wine)* and for yitzhar *(pure olive oil)*
צו תּבֿואה, און צו ווײַן , און צו אייל,
tsu un vain tsu un tvue tsu eil
to and wine to and grain to oil

and for the young of the tzon and of the herd;
און צו יונגע שאָף און רינדער;
un tsu yunge shof un rinder
and to young sheep and herd

and their nefesh shall be like a well-watered gan *(garden)*;
און זייער זעל וועט זיין ווי אַ באַוואַסערטער גאָרטן ,
un zeyer zel vet zain vi a bavaserter gortn
and their soul will be like a well-watered garden

and they shall not languish any more at all.
און זיי וועלן מער ווידער נישט שמאַכטן .
un zei veln mer vider nisht shmachtn
and they will again not languish more

12 13 Then shall the betulah rejoice in the machol *(dance)*,
לא.יג דענצמאָל וועט די יונגפֿרוי זיך פֿרייען אין טאַנץ ,
dentsmol vet di yungfroi zich freyen in tants
then will the virgin self rejoice in dance

both bocherim *(young men)* and zekenim together;
און בחורים און זקנים אין איינעם;
un bechorim un zkeinim in einem
and young men and elders in one

for I will turn their evel *(mourning)* into sasson *(joy)*,
און איך וועל פֿאַרקערן זייער טרויער אין פֿרייד,
un ich vel farkern zeyer troier in freid
and I will over turn their mourning in joy

and will comfort them, and make them have simcha from their sorrow.
און וועל זיי טרייסטן און זיי דערפֿרייען
un vel ich zei treistn un zei derfreyen
and will I them comfort and them gladden

אין זייער קומער .
in zeyer kumer
in their sorrow

13 14 And I will satisfy the nefesh of the Kohanim with deshen *(fatness, abundance)*
לא.יד און איך וועל זעטן די זעל פֿון די כהנים
un ich vel zetn di zel fun di koyanim
and I will satisfy the soul of the kohanim

מיט פֿעטקייט,
mit fetkeit
with fatness

and My people shall be sated with My Tuv *(Bounty, Goodness)*,
און מײַן פֿאָלק וועט זיין זאַט מיט מײַן גוטס ,
un main folk vet zain zat mit main guts
and my people will be sated with my good things

saith Hashem.
זאָגט ה .
zogt Hashem
declares Hashem

14 15 Thus saith Hashem:
לא.טו אַזוי האָט ה געזאָגט:
azoi hot Hashem gezogt
thus has Hashem said

A voice was heard in Ramah,
אַ קול ווערט אין רָמָה געהערט,
a kol vert in Ramah gehert
a voice shall be in Ramah heard

lamentation, and bitter weeping;
אַ יאָמער , אַ ביטער געוויין ;
a yomer a biter gevein
a wailing a bitter weeping

Rachel, weeping for her banim,
רחל ווײנט אויף אירע קינדער ,
Rachel veint oif ire kinder
Rachel weeps over her children

refused to be comforted for her banim,

זי ווּיל זיך נישט טרייסטן נאָך אירע קינדער ,
kinder ire noch treistn nisht zich vil zi
children her after comfort not self will she

because they were no more.

ווָאס זיי זיַינען מער נישטאָ .
nishto mer zainen zei vos
there is not more are they which

15 16 Thus saith Hashem:

לא.טז אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Refrain thy voice from weeping,

פַֿאַרמייַד דיַין קול פֿון געוויין ,
gevein fun kol dain farmaid
weeping from voice your withhold

and thine eyes from tears;

און דיַינע אויגן פֿון טרערן,
trern fun oign daine un
tears from eyes your and

for sachar *(reward)* there will be for thy labor, saith Hashem;

ווָאָרעם פַֿאַראַן אַ לוין פַֿאַר דיַין מי , זאָגט ה ;
Hashem zogt mi dain far loin a faran vorem
Hashem declares toil your for wage a there is for

and they shall return from the eretz oyev *(land of the enemy)*.

און זיי ווועלן זיך אומקערן פֿון לאַנד פֿון דעם פַֿיַינט .
faint dem fun land fun umkeren zich veln zei un
enemy the of land from return selves will they and

16 17 And there is tikveh *(hope)* in thine acharit *(future, latter end)*,

לא.יז און פַֿאַראַן אַ האָפֿונג פַֿאַר דיַין לעצט ,
letst dain far hofung a faran un
future your for hope a there is and

saith Hashem,

זאָגט ה ,
Hashem zogt
Hashem declares

that thy banim shall return to their own border.

און די קינדער וועלן זיך אומקערן צו זייער געמאַרק.
gemark zeyer tsu umkeren zich veln kinder di un
border their to return selves will children the and

17 18 I have surely heard Ephrayim bemoaning himself thus:

לא.יח העָרן האָב איך געהערט אפֿרים זיך קלאָגן :
klogn zich Efrayim gehert ich hob hern
bemoaning self Ephrayim heard I have heard

Thou hast chastised me, and I was chastised,

האָסט מיך געשטראָפֿט, און איך בין געשטראָפֿט געוואָרן ,
gevorn geshtroft bin ich un geshtroft mich host
become punished am I and punished me have

like an unbroken egel;

ווי אַ קאַלב נישט געלערנט;
gelernt nisht kalb a vi
taught not calf a like

turn Thou me, and I shall be turned;

לאָז מיך אומקערן, און איך וועל זיך אומקערן ,
umkeren zich vel ich un umkeren mich loz
return self will I and return me let

for Thou art Hashem Elohai.

ווָאָרעם דו ביסט ה מיַין ג-ט.
G-t main Hashem bist du vorem
G-d my Hashem are you for

18 19 Surely after I turned away, I made teshuva;

לא.יט ווָאָרעם נאָך מיַין אָפּקערונג האָב איך
ich hob opkerung main noch vorem
I have turning away my after for

חרטה געהאַט,
gehat charote
had regret

and after I was instructed, I beat upon my yarech *(thigh)*;

און נאָך מיַין אַנערקענען ,
anerkenen main noch un
recognition my after and

I was ashamed, yes, even humiliated,

האָב איך זיך געשלאָגן אויפֿן דיך ;
dich oifn geshlogn zich ich hob
thigh on struck self I have

because nasati cherpat neurai
(I did bear, carry the reproach, disgrace of my youth).

איך שעם זיך און בין איך ביוש ,
biesh in bin un zich shem ich
humiliation in am and self be ashamed I

וויַל איך טראָג די שאַנד פֿון מיַין יוגנט .
yugnt main fun shand di trog ich vail
youth my of shame the carry I because

19 20 Is Ephrayim My ben yakir *(dear son)*?

לא.כ איז מיר אַ טיַער זון אפֿרים ,
Efrayim zun taier a mir iz
Ephrayim son precious a for me is

Is he a yeled in whom I delight?

צי אַ געליבטן קינד ?
kind gelibtn a tsi
child beloved a or

For though I spoke rebuke of him,

וואָרעם ווי נאָר איך רעד פֿון אים ;
im fun red ich nor vi vorem
him of speak I still though for

I do earnestly remember him still;

בענקען דענק איך ווידער נאָך אים :
im noch vider ich denk benken
him after again I think yearn

therefore My heart yearns for him;

דערום ברומען מיַינע אינגעווייד צו אים ;
im tsu ingeveid maine brumen derum
him to innards my roars therefore

I will surely have rachamim *(mercy)* upon him,

דערבאַרעמען וועל איך אים דערבאַרעמען ,
derbaremen im ich vel derbaremen
have mercy him I will have mercy

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

20 21 Set thee up tziyyunim *(roadmarks, road signs)*,

לא.כא שטעל דיר צייכנס ,
tseichns dir shtel
signs for you(SG) set

make thee tamurim *(guideposts)*;

מאַך דיר וועגשטאַנגען ,
vegshtangen dir mach
sign posts for you(SG) make

set thine lev upon the highway,

גיב אַכט אויף דעם שטעג ,
shteg dem oif acht gib
path the to attention give

even the derech thou art now walking;

דעם וועג וואָס דו ביסט גענאַנגען ;
gegangen bist du vos veg dem
walking are you which way the

turn back, O Betulat Yisroel,

קער זיך אום , יונגפֿרוי ישׂראֵל ,
Yisroel yungfroi um zich ker
Yisroel virgin back self turn

turn back to these thy towns.

קער זיך אום צו די דאָזיקע שטעט דיַינע .
daine shtet dozike di tsu um zich ker
your cities these the to back self turn

21 22 How long wilt thou dillydally,

לא.כב ביז וואַנען וועסטו זיך אָפּדרייען ,
opdreyen zich vestu vanen biz
turn aside self will you(sg) when until

O Bat HaShovevah *(backsliding daughter)*?

טאָכטער ווידערשפּעניקע ?
vidershpenike tochter
rebellious daughter

For Hashem barah chadashah (Hashem*created a new thing*) on ha'aretz;

פַּאר וואָר, ה האָט באַשאַפֿן אַ נייַס
nais a bashafn hot Hashem vor far
new a created has Hashem truly for

:אויף דער ערד
erd der oif
earth the on

A nekevah *(woman)*, shall encompass a gever *(man)*.

די פֿרוי זאָל זיך אַרומרינגלען אַ מאַן.
man a arumringlen zich zol froi di
man a encircle self shall woman the

[22 23] Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Once again they shall use this saying in Eretz Yehudah and in the towns thereof, when I shall turn them back from their captivity;

לא.כג אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

:אלוקי ישְׂרָאֵל
Yisroel Elokei
Yisroel the G-d of

Yevarechecha Adonoi, neveh tzedek,

מע וועט נאָך זאָגן דאָס דאָזיקע וואָרט
vort dozike dos zogn noch vet me
word this the say yet will one

har hakodesh *(may Hashem bless thee, O Righteous Abode, O Har HaKodesh)*!

אין לאַנד פֿון יהודה , און אין זיַינע שטעט,
shtet zaine in un Yehudah fun land in
towns its in and Yehudah of land in

וועַן איך קער אום זייער געפֿאַנגנשאַפֿט:
gefangenshaft zeyer um ker ich ven
captivity their back turn I when

ג-ט זאָל דיך בענטשן, ווינונג פֿון גערעכטיקייט ,
gerechtikeit fun voinung bentshn dich zol G-t
righteousness of dwelling bless you(SG) shall G-d

הייליקער באַרג !
barg heiliker
mount holy

[23 24] There shall dwell in Yehudah itself, in all the towns thereof together, ikkarim *(farmers)*; they also that go forth with the eder.

לא.כד און יהודה אָון אַלע זיַינע שטעט וועלן דרינען זיצן אין איינעם :
einem in zitsn drinen veln shtet zaine ale un Yehudah un
together in dwell therein will towns its all and Yehudah and

לא.כה וואָרעם אַקערס לייַט , און די וואָס ציען מיט סטאַדעס.
vorem stades mit tsien vos di un lait akers
for flocks with advance that the ones and people plows

[24 25] For I will refresh the nefesh of the weary, and I will replenish even the stress-laden nefesh.

איך דערקוויק די מידע זעל, און איטלעך זעל וואָס שמאַכט, טו איך
ich tu shmacht vos zel itlech un zel mide di derkvik ich
I do languish which soul every and soul weary the refresh I

.אָנפֿילן
onfiln
replenish

[25 26] Upon this, I awoke, and beheld; and my sheynah *(sleep)* was sweet unto me.

לא.כו דערויף האָב איך זיך אויפֿגעכאַפּט און מיך אומגעקוקט; און
un umgekukt mich un oifgechapt zich ich hob deroif
and looked me and woke up self I have thereon

.מיַין שלאָף איז מיר זיס געווען
geven zis mir iz shlof main
having been sweet to me is sleep my

[26 27] Hinei, the days are coming, saith Hashem, that I will sow again Bais Yisroel and Bais Yehudah with the zera adam *(human*

לא.כז זע , טעג קומען, זאָגט ה , און איך וועל פֿאַרזייען
farzeyen vel ich un Hashem zogt kumen teg ze
sow will I and Hashem declares come days behold

דאָס הויז יִשְׂרָאֵל און דאָס הויז פֿון יהודה , מיט זאָמען פֿון
fun zomen mit Yehudah fun hoiz dos un Yisroel fun hoiz dos
of seed with Yehudah of house this and Yisroel of house this

seed), and also with the zera behemah (animal seed).
27 28 And it shall come to pass, that just as I watched over them, to uproot, and to tear down, and to overthrow, and to destroy, and to bring catastrophe; so will I watch over them, to build, and to plant, saith Hashem. 28 29 In those days they shall say no more:

מענטשן , און מיט זאָמען פֿון בהמות . לא.כח און עס וועט זיין , אַזוי
beheimes fun zomen mit un mentshn azoi zain vet es un
beasts of seed with and men so be will it and

ווי איך האָב אויפֿגעפאַסט אויף זיי , אויסצוריסן און אײַנצוווּאַרפֿן, און
vi ich hob aintsuvarfn un oistsuraisn zei oif oifgepast
as I have watched them on to uproot and throw down and

צו צעשטערן און אונטערצוברענגען, און בייז צו טאָן, אַזוי וועל איך
ich vel azoi ton tsu beiz un untertsubrengen un tseshtern tsu
I will so do to evil and to bring under and destroy to

אויפֿפּאַסן אויף זיי , צו בויען און צו פֿלאַנצן, זאָגט ה .
Hashem zogt flantsn tsu un boien tsu zei oif oifpasn
Hashem declares plant to and build to them on watch over

לא.כט אין יענע טעג וועט מען מער נישט זאָגן :
zogn nisht mer men vet teg yene in
say not more they will days those in

The Avot have eaten the sour grape,

די פֿאָטערס האָבן געגעסן זויערע ווײַנטרויבן ,
vaintroiben zoiere gegesn hobn foters di
grapes sour eaten have fathers the

and the shinayim (teeth) of the Banim are set on edge.

און די ציין פֿון די זין זײַנען האַיליק .
hailik zainen zin di fun tsein di un
set on edge are sons the of teeth the and

29 30 But every one shall die for his own avon (iniquity); kol haAdam that eateth the sour grape, his shinayim shall be set on edge.

לא.ל נײַערט איטלעכער פֿאַר זײַן זינד וועט שטאַרבן; יעטוועדער מענטש
mentsh yetveder shtarbn vet zind zain far itlecher naiert
man every die will sin his for each but

ווואָס עסט די זויערע ווײַנטרויבן , זײַנע ציין וועלן הײַליק ווערן .
vern hailik veln tsein zaine vaintroiben zoiere di est vos
become on edge will teeth his grapes sour the eats which

30 31 Hinei, the days come, saith Hashem, that I will cut a Brit Chadasha with Bais Yisroel, and with Bais Yehudah; 31 32 Not according to the Brit that I cut with their Avot in the day that I took hold of their yad to take them out of Eretz Mitzrayim; which My Brit they broke, although I was Ba'al (Husband) to them, saith Hashem; 32 33 But this shall be the Brit that I will cut with Bais Yisroel; After those days, saith Hashem, I will set My Torah in them inwardly, and I will write ketuvim on their hearts; and I will be their Elohim, and they shall be My People. 33 34

לא.לא זע , טעג קומע, זאָגט ה , און איך וועל שליסן
shlisn vel ich un Hashem zogt kume teg ze
establish will I and Hashem declares come days behold

מיט דעם הויז פֿון ישׂרָאֵל, און מיט דעם הויז פֿון יהודה , אַ נײַעם
naiem a Yehudah fun hoiz dem mit un Yisroel fun hoiz dem mit
new a Yehudah of house the with and Yisroel of house the with

ברית ; לא.לב נישט ווי דער ברית ווואָס איך האָב געשלאָסן מיט
mit geshlosn hob ich vos bris der vi nisht bris
with established have I which covenant the as not covenant

זייערע עלטערן אין דעם טאָג ווואָס איך האָב אָנגענומען זייער האַנט זיי
zei hant zeyer ongenumen hob ich vos tog dem in eltern zeyere
them hand their grasped have I that day the in fathers their

אַרויסצוציען פֿון לאַנד מִצרַיִם ; ווואָרעם זיי האָבן פֿאַרשטערט מײַן
main farshtert hobn zei vorem Mitsrayim land fun aroistsutsien
my broken have they because Egypt land from to move out

ברית , הגם איך בין געווען זייער מאַן , זאָגט ה .
Hashem zogt man zeyer geven bin ich hagam bris
Hashem declares husband their having been am I though covenant

לא.לג נײַערט דאָס וועט זײַן דער ברית ווואָס איך וועל שליסן מיט דעם
dem mit shlisn vel ich vos bris der zain vet dos naiert
the with establish will I which covenant the be will this but

הויז ישׂרָאֵל נאָך יענע טעג, זאָגט ה : איך גיב אַריין מײַן
main arain gib ich Hashem zogt tog yene noch Yisroel fun hoiz
my put into give I Hashem declares days those after Yisroel of house

תורה אין זיי , און אויף זייער האַרצן וועל איך זי אויפֿשרײַבן; און איך
ich un oifshraibn zi ich vel hartsn zeyer oif un zei in toyre
I and inscribe it I will heart their on and them in instruction

וועל זיי זיין צום אלקים, און זיי וועלן מיר זיין צום פאָלק. לא.לד און
un folk tsum zain mir veln zei un Elokim tsum zain zei vel
and people to the be me will they and G-d to the be them will

זיי וועלן מער נישט לערנען איטלעכער זיין חבר, און איטלעכער זיין
zain itlecher un chever zain itlecher lernen nisht mer veln zei
his each and neighbor his each teach not more will they

ברודער, אַזוי צו זאָגן: קענט ג-ט! וואָרעם זיי אַלע וועלן מיך קענען,
kenen mich veln ale zei vorem G-t kent zogn tsu azoi bruder
know me will all they because G-d know say to so brother

פון זייער קלענסטן ביז זייער גרעסטן, זאָגט ה; וואָרעם איך וועל
vel ich vorem Hashem zogt grestn zeyer biz klenstn zeyer fun
will I because Hashem declares great their unto small their from

פַארגעבן זייער זינד, און זייער חטא וועל איך מער נישט דערמאָנען.
dermonen nisht mer ich vel chet zeyer un zind zeyer fargebn
remember not more I will sin their and sin their forgive

לא.להAnd they shall teach no more every ish his re'a *(neighbor)*, and every ish his brother, saying, Know Hashem; for they shall all have da'as of Me, from the katon of them unto the gadol of them, saith Hashem; for I will forgive their avon, and I will remember their chattat no more.

34 35 Thus saith Hashem,

לא.לה אַזוי האָט ה גענאָגט,
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

which giveth the shemesh for an ohr by day,

דער וואָס גיט די זון פַאַר אַ ליכט ביי טאָג,
tog bai licht a far zun di git vos der
day by light a for sun the gives which the one

and the chukkot yarei'ach and chukkot kokhavim for an ohr by night,

און די געזעצן פון לבנה און שטערן
shtern un levone fun gezetsn di un
stars and moon of laws the and

which stirreth up the sea when the waves thereof roar;

פַאַר אַ ליכט ביי נאַכט;
nacht bai licht a far
night by light a for

Hashem Tzva'os is Shmo:

דער וואָס שפרייט אויס דאָס ים און זיינע
zaine un yam dos ois shpreit vos der
its and sea the out spreads which the one

כוואַליעס שטורעמען –
shturemen chvalies
rages waves

ה צבָאוֹת איז זיין נאָמען:
nomen zain iz Tseva'ot Hashem
name his is of hosts Hashem

35 36 If those chukkim depart from before Me,

לא.לו אויב די דאָזיקע געזעצן וועלן אָפגענומען
opgeton veln gezetsn dozike di oib
removed will laws this the if

ווערן פון פַאַר מיר,
mir far fun vern
me before from become

saith Hashem, זאָגט ה,
Hashem zogt
Hashem declares

then the Zera Yisroel also shall cease

וועט אויך דער זאָמען פון יִשְׂרָאֵל אויפהערן
oifhern Yisroel fun zomen der oich vet
cease Yisroel of seed the also will

from being a Goy *(Nation)* before Me forever.

צו זיין אַ פאָלק פַאַר מיר אַלע טעג.
teg ale mir far folk a zain tsu
days all me before people a be to

36 37 Thus saith Hashem:

לא.לז אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

If Shomayim above can be measured,

אויב די הימלען פֿון אויבן וועלן אויסגעמאָסטן ווערן ,
vern oisgemostn veln oiben fun himlen di oib
become measured will above from heavens the if

and, below, the foundations of ha'aretz can be searched out,

און די גרונטפֿעסטן פֿון דער ערד אונטן וועלן
veln unten erd der fun gruntfestn di un
will below earth the of foundations the and

דערפֿאָרשט ווערן ,
vern derforsht
become searched out

I will also cast off kol Zera Yisroel

וועל איך אויך פֿאַרַאכטן אַל דעם זאָמען פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun zomen dem al farachten oich ich vel
Yisroel of seed the all reject also I will

for all that they have done,

פֿאַר אַלץ וואָס זיי האָבן געטאָן,
geton hobn zei vos alts far
done have they which all that for

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

לא.לח
זע , טעג קומען , זאָגט ה , און די שטאָט וועט
vet shtot di un Hashem zogt kumen teg ze
will city the and Hashem declares come days behold

אויפֿגעבויט ווערן צו ג-ט, פֿון דעם טורעם פֿון חֲנַנְאֵל ביזן
bizn Chananel fun turem dem fun G-t tsu vern oifgeboit
unto Chanan'el of tower the from G-d unto become build

לא.לט
ווינקלטויער . און די מעסטשנור וועט ארויסגיין וויטער, גלייך
glaich vaiter aroisgein vet mestshnur di un vinkltoier
straight further go out will measuring line the and Corner Gate

לא.מ
אַקעגן, ביזן בערגל גָּרֵב , און וועט זיך פֿאַרדרייען קיין גּוֹעָה . און
un Goah kein fardreyen zich vet un Garev bergel bizn akegn
and Goah to make a turn self will and Garev hill of unto ahead

דער גאַנצער טאָל פֿון פֿגרים און אַש , און אַלע פֿעלדער ביז
biz felder ale un ash un pegorim fun tal gantser der
unto fields all and ashes and dead bodies of valley whole the

טײַך קדרון , ביזן ווינקל פֿון פֿערדטויער אין מזרח , וועלן זיין
zain veln vinkel fun ferdtoier in mizrech , veln zain
be will east in Horse Gate of corner of until Kidron river

הייליק צו ה ; עס וועט מער נישט אויסגעריסן ווערן , און נישט
nisht un vern oisgerisn nisht mer vet es Hashem tsu heilik
not and become uprooted not more will it Hashem to holy

צעשטערט ווערן , אויף אייביק.
eibik oif vern tseshtert
ever for become destroyed

לב
דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמְיָהוּן פֿון ה ,
Hashem fun Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
Hashem from Yirmeyahu to having been is which word this

אין צענטן יאָר פֿון צִדְקִיָהוּ דעם מלך פֿון יהוּדה , דאָס
dos Yehudah fun melech dem Tsidkiyah fun yor tsentn in
this Yehudah of king the Tzidkiyahu of year tenth in

איז דאָס אַכצענטע יאָר פֿון נבוכַדרֶאצַר . ב און דער חיל פֿון דעם
dem fun cheil der un Nevuchadretsar fun yor achtsente dos iz
the of army the and Nevukhadretzar of year eighteenth the is

מלך פֿון בָּבֶל האָט דעמצמאָל געלעגערט אויף ירוּשָׁלַיִם , און
un Yerushalayim oif gelegert dentsmol hot Bavel fun melech
and Yerushalayim against besieged then has Bavel of king

37 38 Hinei, the days are coming, saith Hashem, that the Ir shall be built unto Hashem from the Migdal Chanan'el unto the Sha'ar HaPinnah *(Corner Gate)*. 38 39 And the measuring line shall yet go forth straight ahead to Garev Hill, and around to Goah. 39 40 And the whole valley [of Hinnom] of the pegarim *(corpses)*, and of the deshen *(ashes)*, and all the fields unto the brook of Kidron, unto the corner of the Sha'ar HaSusim *(Horse Gate)* to the east, shall be kodesh unto Hashem; it shall not be uprooted, nor destroyed any more l'olam.

32 The Davar that came to Yirmeyah from Hashem in the tenth year of Tzidkiyah Melech Yehudah, which was the eighteenth year of Nevukhadretzar. 2 For then the army of Melech Bavel besieged Yerushalayim; and

יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אִיז געווען אײַנגעשפּאַרט אין הויף פֿון דער
der fun hoif in aingeshpart geven iz hanovi Yirmeyah
the of courtyard in confined having been is the prophet Yirmeyah

וואַך , וואָס אין הויז פֿון דעם מלך פֿון יהודה . [3] וואָרעם צִדְקִיָּהוּ
Tsidkiyah vorem Yehudah fun melech dem fun hoiz in vos vach
Tzidkiyahu for Yehudah of king the of house in that guard

דער מלך פֿון יהודה האָט אים אײַנגעשפּאַרט, אַזוי צו זאָגן : למאַי
lemai zogn tsu azoi aingeshpart im hot Yehudah fun melech der
why say to so confined him had Yehudah of king the

זאָגסטו נבֿיאות , אַזוי צו זאָגן : אַזוי האָט ה געזאָגט: זע , איך
ich ze gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi nevies zogstu
I behold said Hashem has so say to so prophesy you say

גיב די דאָזיקע שטאָט אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל , און
un Bavel fun melech dem fun hant der in shtot dozike di gib
and Bavel of king the of hand the in city this the give

ער וועט זי באַצווינגען ; [4] און צִדְקִיָּהוּ דער מלך פֿון יהודה וועט
vet Yehudah fun melech der Tsidkiyah un batsvingen zi vet er
will Yehudah of king the Tzidkiyahu and subjugate it will he

נישט אַנטרונען וועלן פֿון דער האַנט פֿון די כַּשְׂדִּים , נײַערט איבערגעגעבן
ibergegebn naiert Kasdim di fun hant der fun vern antrunen nisht
delivered but Kasdim the of hand the from become escape not

וועט ער איבערגעגעבן וועלן אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun melech dem fun hant der in vern ibergegebn er vet
Bavel of king the of hand the in become delivered he will

און ער וועט רעדן צו אים מויל צו מויל , און אויג אין אויג וועט ער
er vet oig in oig un moil tsu moil im tsu redn vet er un
he will eye in eye and mouth to mouth him to speak will he and

אים זען ; [5] און קיין בָּבֶל וועט ער אַוועקפֿירן צִדְקִיָּהוּן , און דאָרטן
dortn un Tsidkiyahun avekfiren er vet Bavel kein un zen im
there and Tzidkiyahu away lead he will Bavel to and see him

וועט ער זײַן ביז איך דערמאָן זיך אָן אים, זאָגט ה ; אַז
az Hashem zogt im on zich dermon ich biz zain er vet
though Hashem declares him on self remember I until be he will

איר וועט מלחמה האַלטן מיט די כַּשְׂדִּים , וועט איר נישט באַגליקן?
baglikn nisht ir vet Kasdim di mit haltn milchome vet ir
succeed not you will Kasdim the with wage war will you

[6] און יִרְמְיָהוּ האָט גענזאָגט: דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען
geven iz Hashem fun vort dos gezogt hot Yirmeyah un
having been is Hashem of word the said has Yirmeyah and

צו מיר אַזוי צו זאָגן : [7] זע , חֲנַמְאֵל דער זון פֿון שַׁלּוּם דײַן
dain Shallum fun zun der Chanamel ze zogn tsu azoi mir tsu
your Shallum of son the Chanam'el behold say to so me to

פֿעטער קומט צו דיר , אַזוי צו זאָגן : קויף דיר מײַן פֿעלד וואָס
vos feld main dir koif zogn tsu azoi dir tsu kumt feter
which field my you(SG) buy say to so you(SG) to come uncle

אין ענָתוֹת , וואָרעם דיר געהערט דאָס אויסלייזרעכט אָפּצוקויפֿן .
optsukoifn oisleizrecht dos gehert dir vorem Anatot in
to buy redemption right this belongs you(SG) because Anatot in

[8] און חֲנַמְאֵל מײַן פֿעטערס זון איז געקומען צו מיר אין הויף
hoif in mir tsu gekumen iz zun feters main Chanamel un
courtyard in me to having come is son uncle's my Chanam'el and

פֿון דער וואַך , אַזוי וויו דאָס וואָרט פֿון ה , און דער האָט צו
tsu hot der un Hashem fun vort dos vi azoi vach der fun
to has the and Hashem of word this as according to guard the of

Yirmeyah HaNavi was imprisoned in the Khatzer *(courtyard)* of the Guard, which was in Bais Melech Yehudah. [3] For Tzidkiyah Melech Yehudah had imprisoned him, saying, Why dost thou prophesy, and say, Thus saith Hashem, Hineni, I will give this city into the yad Melech Bavel, and he shall capture it; [4] And Tzidkiyah Melech Yehudah shall not escape out of the yad of the Kasdim *(Chaldeans)*, but shall surely be delivered into the yad Melech Bavel, and shall speak with him mouth to mouth, and his eynayim shall behold his eynayim; [5] And he shall lead Tzidkiyah to Bavel, and there shall he be until I visit him, saith Hashem; though ye fight against the Kasdim *(Chaldeans)*, ye shall not succeed.

[6] And Yirmeyah said, The Devar Hashem came unto me, saying, [7] Hinei, Chanam'el Ben Shallum thine dod *(uncle)* shall come unto thee saying, Buy thee my sadeh that is in Anatot: for the mishpat haGeulah *(right of Redemption)* is thine to buy it. [8] So Chanam'el ben dodi came to me in the Khatzer *(court)* of the Guard according to the Devar Hashem, and said unto me, Buy

מִיר געזָאגט: קויף אָפּ, איך בעט דיך , מײַן פֿעלד וואָס אין ענָתוֹת ,
Anatot in vos feld main dich bet ich op koif gezogt mir
Anatot in which field my you(SG) entreat I up buy said me

וואָס אין לאַנד בנימין , ווָארעם דיר געהערט דאָס רעכט פֿון
fun recht dos gehert dir vorem Binyamin land in vos
of right this belongs to you(SG) because Binyamin land in which

ירושה , און דיר געהערט די אויסלייזונג ; קויף עס דיר
dir es koif oisleizung di gehert dir un yerushe
you(SG) it buy redemption the belongs to you(SG) and inheritance

אָפּ. און אַזוי האָב איך געוווסט אַז דאָס איז דאָס ווָארט פֿון ה .
Hashem fun vort dos iz dos az gevust ich hob azoi un op
Hashem of word the is this that known I have so and up

ט און איך האָב אָפּגעקויפט דאָס פֿעלד פֿון חנַמאֵל , מײַן פֿעטערס
feters main Chanamel fun feld dos opgekoift hob ich un
uncle's my Chanam'el of field this purchased have I and

זון , וואָס אין ענָתוֹת , און איך האָב אים אָפּגעוויגן דאָס געלט , זיבן
zibn gelt dos opgevoign im hob ich un Anatot in vos zun
seven money the weighed out him have I and Anatot in which son

שֶׁקל און צען , זילבער. י און איך האָב אויפֿגעשריבן אויף אַ געשריפֿטס,
geshrifts a oif oifgeshribn hob ich un zilber tsen un shekl
writing a on written have I and silver ten and shekel

און פֿאַרחתמעט, און געשטעלט עדות , און אָפּגעווויגן דאָס געלט
gelt dos opgevoign un eides geshtelt un farchasmet un
money the weighed out and witnesses stood and seal and

אויף אַ וואָגשאָל. יא און איך האָב גענומען דעם שטַר-מכירה , דעם
dem shtar-mechire dem genumen hob ich un vogshol a oif
the one bill of sale the taken have I and scales a on

פֿאַרכתמעטן מיט די באַדינגען און די אָפּמאַכן , און דעם אָפּגענעם.
ofenem dem un opmachn di un badingen di mit farchasmetn
open the and terms the and stipulations the with sealed

יב און איך האָב געגעבן דעם שטַר-מכירה צו ברוך דעם זון פֿון
fun zun dem Baruch tsu shtar-mechire dem gegebn hob ich un
of son the Baruch to bill of sale the given have I and

נֵריָה דעם זון פֿון מַחסֵיָהן , פֿאַר די אויגן פֿון חנַמאֵל
Chanamel fun oign di far Machseiyahn fun zun dem Neriyah
Chanam'el of eyes the before Machseiyah of son the Neriyah

דעם זון פֿון מײַן פֿעטער, און פֿאַר די אויגן פֿון די עדות
eides di fun oign di far un feter main fun zun dem
witnesses the of eyes the before and uncle my of son the

וואָס האָבן זיך אונטערגעשריבן אויף שטַר-מכירה , פֿאַר די אויגן
oign di far shtar-mechire oif untergeshribn zich hobn vos
eyes the before bill of sale on sign one's name self have which

פֿון אַלע יידן וואָס זיַנען געזעסן אין הויף פֿון דער וואַך . יג און
un vach der fun hoif in gezesn zainen vos Yidn ale fun
and guard the of courtyard in sitted are which Jews all of

איך האָב באַפֿוילן ברוכן פֿאַר זייערע אויגן, אַזוי צו זאָגן: יד אַזוי
azoi zogn tsu azoi oign zeyere far Baruchn bafoiln hob ich
so say to so eyes their before Baruch commanded have I

האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי ישְׂרָאֵל: נעם די דאָזיקע
dozike di nem Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot
this the take Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has

געשריפֿטסן , דעם דאָזיקן שטַר-מכירה , אי דאָס פֿאַרחתמעטע, אי
i farchtmete dos i shtar-mechire dozikn dem geshriftsn
and seal this and bill of sale this the written proof

my sadeh, now, that is in Anatot, which is in Eretz Binyamin; for the mishpat hayerushah *(right of possession)* is thine, and the geulah *(redemption)* is thine; buy it for thyself. Then I knew that this was the Devar Hashem.

9 And I bought the sadeh of Chanam'el ben dodi, that was in Anatot, and weighed him out the kesef, even seventeen shekels of kesef. 10 And I signed the sefer *(deed)*, and sealed it, and took edim *(witnesses)*, and weighed him out the kesef on the scales. 11 So I took the sefer hamikneh *(deed of purchase)*, both that which was sealed according to the mitzvah and chukkim, and that which was the unsealed copy: 12 And I gave the sefer hamikneh unto Baruch Ben Neriyah Ben Machseiyah, in the sight of Chanam'el my cousin, and in the presence of the edim that signed the sefer hamikneh, before all the Yehudim that sat in the khatzer *(courtyard)* of the prison. 13 And I charged Baruch before their eyes, saying, 14 Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Take these sefarim, this sefer hamikneh, both which is sealed, and this sefer which is

דאָס דאָזיקע אָפּגענע געשריפֿטס, און זאָלסט זיי אַרײַנטאָן אין אַ
a in arainton zei zolst un geshrifts ofene dozike dos
a in put them you(SG) must and writing open this the

ליימענער כּלי , כּדי זיי זאָלן האַלטן פֿיל טעג. ט וואָרעם אַזוי האָט
hot azoi vorem teg fil haltn zoln zei kedei keile leimener
has so for days many hold shall they so that vessel clay

געזאָגט ה צבָאוֹת , אלוקי ישְׂרָאֵל: עס וועלן נאָך געקויפֿט
gekoift noch veln es Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt
bought yet will it Yisroel the G-d of of hosts Hashem said

ווערן הײַזער און פֿעלדער און ווײַנגערטנער אין דעם דאָזיקן לאַנד.
land dozikn dem in vaingertner un felder un haizer vern
land this the in vineyards and fields and houses become

טז און איך האָב מתפּלל געווען צו ה נאָכדעם ווי איך
ich vi nochdem Hashem tsu geven mispalel hob ich un
I as after Hashem to having been praying had I and

האָב אײַבערגעגעבן דעם שטַר-מכירה צו ברוך דעם זון פֿון נֵרִיָהן ,
Neriyahn fun zun dem Baruch tsu shtar-mechire dem ibergegebn hob
Neriyah of son the Baruch to bill of sale the delivered have

אַזוי צו זאָגן: יז אוי ווי, ה דו אֲדֹנָי ! זע , דו האָסט געמאַכט
gemacht host du ze Adonoi du Hashem vei oi zogn tsu azoi
made have you behold Adonoi you Hashem woe oh say to so

די הימלען און די ערד מיט דײַן גרויס שטאַרקייט, און מיט דײַן
dain mit un shtarkeit grois dain mit erd di un himlen di
your with and strength great your with earth the and heavens the

אויסגעשטרעקטן אָרעם; פֿון דיר איז נישט פֿאַרמיטן קיין זאַך צו
tsu zach kein farmitn nisht iz dir fun orem oisgeshtrektn
too thing any withheld not is you(SG) from arm outstretched

וווּנדערבאַר. יח טוסט חֶסֶד מיטן טויזנטסטן גליד , און
un glid toizntstn mitn chesed tust vunderbar
and generation thousandth with kindness you are doing wonderful

באַצאָלסט די זינד פֿון די עלטערן אין דעם בוזעם פֿון זייערע קינדער נאָך
noch kinder zeyere fun buzem dem in eltern di fun zind di batsolst
after children their of bosom the in fathers the of sin the repay

זיי ; דו גרויסער, מאַכטיקער אֵל , וואָס ה צבָאוֹת איז זײַן
zain iz Tseva'ot Hashem vos El machtiker groiser du zei
his is of hosts Hashem which is G-d mighty one great you them

נאָמען , יט גרויס אין באַראָט, און שטאַרק אין טואונג, וואָס דײַנע אויגן זענען
zenen oign daine vos tuung in shtark un barot in grois nomen
are eyes your whom deed in mighty and counsel in great name

אָפֿן אויף אַלע וועגן פֿון די מענטשנקינדער, צו געבן איטלעכן לויט
loit itlechn gebn tsu mentshnkinder di fun vegen ale oif ofen
according to each give to benei adam the of ways all on open

זײַנע וועגן און לויט דער פֿרוכט פֿון זײַנע מעשׂים; כ דו
du meisim zaine fun frucht der loit un vegen zaine
you deeds his of fruit the according to and concerning his

וואָס האָסט געטאָן צייכנס און וווּנדער אין לאַנד מִצרַיִם , און ביז
biz un Mitsrayim land in vunder un tseichns geton host vos
unto and Egypt land in wonders and signs done have that

אויף היַינטיקן טאָג, אי צווישן ישְׂרָאֵל, אי צווישן אַנדערע מענטשן ,
mentshn andere tsvishn i Yisroel tsvishn i tog haintikn oif
men other among and Yisroel among and day this very on

און האָסט זיך געמאַכט אַ נאָמען , אַזוי ווי היַינטיקן טאָג; כא
host un tog haintikn vi azoi nomen a gemacht zich host un
have and day this very as so name a made self have and

unsealed; and put them in an earthen vessel, that they may last yamim rabbim. 15 For thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Batim *(houses)* and sadot *(fields)* and kramim *(vineyards)* shall be bought again in this land.

16 Now when I had delivered the sefer hamikneh unto Baruch Ben Neriyah, I davened unto Hashem, saying, 17 Ah Adonoi Hashem! Hinei, Thou hast made the Shomayim and the Eretz by Thy koach hagadol and Thy outstretched zero'a, and there is nothing too difficult for Thee; 18 Thou showest chesed unto alafim, and recompensest avon avot into the kheyk of their banim after them; HaEl HaGadol HaGibbor Hashem Tzva'os Shmo, 19 Gadol in etzah *(counsel)*, and mighty in deed; for Thine eynayim are open upon all the drakhim of Bnei Adam; to give everyone according to his drakhim, and according to the fruit of his doings; 20 Which hast set otot and mofetim in Eretz Mitzrayim, even unto this day, and in Yisroel, and among adam *(mankind)*; and hast made Thee a Shem, as at this day; 21 And hast brought forth Thy people Yisroel out of Eretz Mitzrayim with otot, and with mofetim,

and with a yad chazakah, and with an outstretched zero'a, and with great terror; [22] And hast given them this land, which Thou didst swear to their avot to give them, eretz zavat cholov udevash; [23] And they came in, and possessed it; but they obeyed not Thy voice, neither walked in Thy torah; they have done nothing of all that Thou commandedst them to do; therefore Thou hast caused all this ra'ah to come upon them. [24] Hinei, the siege ramps, they are come unto the Ir to take it; and the Ir is given into the yad of the Kasdim *(Chaldeans)*, that fight against it, because of the cherev, and of the ra'av, and of the dever; and what Thou hast spoken is come to pass; and, behold, Thou seest it. [25] And Thou hast said unto me, O Adonoi Hashem, Buy thee the sadeh for kesef, and take edim *(witnesses)*; for the Ir is given into the yad of the Kasdim *(Chaldeans)*.

[26] Then came the Devar Hashem unto Yirmeyah, saying, [27] Hinei, I am Hashem Elohei Kol Basar; is there any thing too difficult

אַרויסגעצויגן דיין פֿאָלק ישׂראל פֿון לאַנד מצרים מיט צייכנס און
un tseichns mit Mitsrayim land fun Yisroel folk dain aroisgetsoign
and signs with Egypt land from Yisroel people your brought out

מיט וווּנדער , און מיט אַ שטאַרקער האַנט, און מיט אַן אויסגעשטרעקטן
oisgeshtrektn an mit un hant shtarker a mit un vunder mit
outstretched an with and hand strong a with and wonders with

אָרעם, און מיט גרויס פֿאָרכטיקייט; [כב] און האָסט זיי געגעבן דאָס דאָזיקע
dozike dos gegebn zei host un forchtikeit grois mit un orem
this the given them have and terror great with and arm

לאַנד, וואָס דו האָסט געשוואָרן זייערע עלטערן זיי צו געבן ,
gebn tsu zei eltern zeyere geshvorn host du vos land
give to them fathers their sworn an oath have you which land

אַ לאַנד וואָס פֿליסט מיט מילך און האָניק; [כג] און זיי זיינען געקומען ,
gekumen zainen zei un honik un milch mit flist vos land a
having come are they and honey and milk with flows that land a

און האָבן עס געאַרבט ; אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht hobn zei ober gearbt es hobn un
to paid heed not have they but took possession of it have and

דיין קול , און אין דיין תּורה זיינען זיי נישט גענאַנגען ; אַלץ
alts gegangen nisht zei zainen toyre dain in un kol dain
all that having gone not they are instruction your in and voice your

וואָס דו האָסט זיי באַפֿוילן צו טאָן האָבן זיי נישט געטאָן, און
un geton nisht zei hobn ton tsu bafoiln zei host du vos
and done not they have do to commanded them have you which

דו האָסט געמאַכט געשען צו זיי אַל דאָס דאָזיקע בייז. [כד] זע , די
di ze beiz dozike dos al zei tsu geshen gemacht host du
the behold evil this the all them to happen made have you

באַלעגערונג־ווערק זיינען געקומען אין דער שטאָט, זי צו באַצווינגען ,
batsvingen tsu zi shtot der in gekumen zainen balegerung־verk
subjugate to it city the unto having come are siege-works

און די שטאָט ווערט איבערגעגעבן אין דער האַנט פֿון די כַּשְׂדִּים וואָס
vos Kasdim di fun hant der in ibergegebn vert shtot di un
that Kasdim the of hand the in delivered shall be city the and

האַלטן מלחמה אויף איר, פֿון ווענען דער שווערד און דעם הונגער
hunger dem un shverd der vegen fun ir oif milchome haltn
famine the and sword the account of on it against war wage

און דער פּעסט ; און וואָס דו האָסט גערעדט איז געשען , און
un geshen iz geredt host du vos un pest der un
and happening is spoken have you what and pestilence the and

אָט זעסטו עס. [כה] פֿון דעסטוועגן האָסטו , ה דו אֲדֹנָי ,
Adonoi du Hashem hostu destvegn fun es zestu ot
Adonoi you Hashem have you nevertheless from it you do see behold

געזאָגט צו מיר: קויף דיר דאָס פֿעלד פֿאַר געלט , און שטעל עדות ;
eides shtel un gelt far feld dos dir koif mir tsu gezogt
witnesses put on and money for field the yourself buy me to said

וועט די שטאָט ווערט איבערגעגעבן אין דער האַנט פֿון די כַּשְׂדִּים .
Kasdim di fun hant der in ibergegebn vert shtot di ven
Kasdim the of hand the in handed over becomes city the when

[כו] און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו ירמיָהוּ , אַזוי
azoi Yirmeyahun tsu geven iz Hashem fun vort dos un
so Yirmeyahu to having been is Hashem of word the and

צו זאָגן: [כז] זע , איך בין ה דער ג־ט פֿון אַלע לייַבער ; איז דען
den iz laiber ale fun G-t der Hashem bin ich ze zogn tsu
then is flesh(PL) all of G-d the Hashem am I behold say to

for Me? [28] Therefore thus saith Hashem: Hineni, I will give this city into the yad of the Kasdim *(Chaldeans)*, and into the yad of Nevukhadretzar Melech Bavel, and he shall capture it; [29] And the Kasdim *(Chaldeans)*, that fight against this city, shall come and set eish to this city, and burn it with the batim *(houses)*, upon whose gagot *(roofs)* they have offered ketoret unto Ba'al, and poured out nesakhim *(drink offerings)* unto elohim acherim, to provoke Me to anger. [30] For the Bnei Yisroel and the Bnei Yehudah have only done rah *(evil)* before Me from their youth; for the Bnei Yisroel have only provoked Me to anger with the work of their hands, saith Hashem. [31] For this city hath been to Me as a provocation of Mine anger and of My fury from the day that they built it even unto this day; that I should remove it from before My face, [32] Because of all the ra'ah of the Bnei Yisroel and of the Bnei Yehudah, which they have done to provoke Me to anger, they, their melachim, their sarim, their kohanim, and their nevi'im, and the Ish Yehudah, and the inhabitants of Yerushalayim. [33] And they have turned unto Me the oref *(back)*, and not the panim; though I taught

פַּארמיטן פון מיר אַ שום זאַך ? כח דערום האָט ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum zach shum a mir fun farmitn
said so Hashem has therefore thing whatever a me from withheld

זע , איך גיב די דאָזיקע שטאָט אין דער האַנט פון די כַּשְׂדִים , און אין דער
der in un Kasdim di fun hant der in shtot dozike di gib ich ze
the in and Kasdim the of hand the in city this the give I behold

האַנט פון נבוכַדרֶאצַר דעם מלך פון בָּבֶל , און ער וועט זי באַצווינגען .
batsvingen zi vet er un Bavel fun melech dem Nevuchadretsar fun hant
subjugate it will he and Bavel of king the Nevukhadretzar of hand

כט און די כַּשְׂדִים וואָס האַלטן מלחמה אויף דער דאָזיקער שטאָט,
shtot doziker der oif milchome haltn vos Kasdim di un
city this the against war wage that Kasdim the and

וועלן קומען און וועלן אָנצינדן די דאָזיקע שטאָט אין פַּייער, און וועלן זי
zi veln un faier in shtot dozike di ontsindn veln un kumen veln
it will and fire in city this the burn will and come will

פַּארברענען מיט די הייזער וואָס מע האָט גערייכערט אויף זייערע דעכער
decher zeyere oif gereichert hot me vos haizer di mit farbrenen
rooftop their on burn incense has one which houses the with burn up

צו בַּעַל , און געגאָסן גיסאָפֿפֿער צו פַּרעמדע ג-טער, כְּדי מיך
mich kedei g-ter fremde tsu gisopfer gegosn un Baal tsu
me so that g-ds foreign to drink offering poured out and Ba'al to

צו דערצערענען . ל וואָרעם די קינדער פון יִשְׂרָאֵל און די קינדער פון
fun kinder di un Yisroel fun kinder di vorem dertserenen tsu
of children the and Yisroel of children the for provoke to anger to

יהודה פֿלעגן פון זייער יוגנט אָן רק טאָן וואָס איז שלעכט אין מיינע
maine in shlecht iz vos ton rak on yugnt zeyer fun flegn Yehudah
my in evil is what do only on youth their of used to Yehudah

אויגן; וואָרעם די קינדער פון יִשְׂרָאֵל טוען מיך רק דערצערענען מיט
mit dertserenen rak mich tuen Yisroel fun kinder di vorem oign
with provoke to anger only me do Yisroel of children the because eyes

דעם ווערק פון זייערע הענט , זאָגט ה . לא וואָרעם צו מיין פַּארדראָס
fardros main tsu vorem Hashem zogt hent zeyere fun verk dem
animosity my to for Hashem declares hands their of work the

און צו מיין גרימצאָרן איז מיר געווען די דאָזיקע שטאָט פון דעם
dem fun shtot dozike di geven mir iz grimtsorn main tsu un
the from city this the having been to me is wrath my to and

טאָג וואָס מען האָט זי געבויט. און ביז אויף היינטיקן טאָג, אַזוי אַז איך
ich az azoi tog haintikn oif biz un geboit zi hot men vos tog
I that so day this very on unto and built it have they that day

מוז זי אָפּטאָן פון מיין פנים , לב איבער אַל דעם בייז פון די קינדער
kinder di fun beiz dem al iber ponem main fun opton zi muz
children the of evil the all over face my from remove it must

פון יִשְׂרָאֵל און די קינדער פון יהודה , וואָס זיי האָבן געטאָן מיך
mich geton hobn zei vos Yehudah fun kinder di un Yisroel fun
me done have they which Yehudah of children the and Yisroel of

צו דערצערענען , זיי , זייערע מלכים , זייערע האַרן, זייערע כֹּהנים ,
koyanim zeyere harn zeyere mlochim zeyere zei dertserenen tsu
kohanim their lords their kings their they provoke to anger to

און זייערע נביאים , און די מענער פון יהודה און די באַווינער פון
fun bavoiner di un Yehudah fun mener di un neviim zeyere un
of inhabitants the and Yehudah of men the and prophets their and

ירושָלַיִם . לג און זיי האָבן געקערט צו מיר דעם רוקן און נישט דעם
dem nisht un rukn dem mir tsu gekert hobn zei un Yerushalayim
the not and back the me unto turned have they and Yerushalayim

them, rising up early and teaching them, yet they have not paid heed to receive musar. 34 But they set their shikkutzim *(abominations)* in the Beis, which is called by Shmi, to make it tameh *(unclean)*. 35 And they built the high places of Ba'al, which are in the Gey Ben Hinnom, to cause their banim and their banot to pass through the eish unto Molech; which I commanded them not, neither came it into My lev, that they should do this toe'vah *(abomination)* to cause Yehudah to sin.

36 And now therefore thus saith Hashem Elohei Yisroel, concerning this city, whereof ye say, It shall be delivered into the yad Melech Bavel by the cherev, and by the ra'av and by the dever; 37 Hineni, I will gather them out of all countries, where I have driven them in Mine anger, and in My fury, and in great wrath; and I will bring them back unto this makom, and I will cause them to dwell securely; 38 And they shall be My people, and I will be their Elohim; 39 And I will give them lev echad *(one heart)*, and derech echad *(one way)*, that they may fear Me kol hayamim, for the tov of them, and of their banim after them; 40 And I will

פנים , און איך האָב זיי געלערנט, נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד געלערנט,
gelernt nochanand un nochanand gelernt zei hob ich un ponem
taught continually and continually taught them have I and face

אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט צו נעמען אַ מוסר . לד און זיי האָבן
hobn zei un musar a nemen tsu tsugehert nisht hobn zei ober
have they and instruction a take to paid heed not have they but

אַרײַנגעטאָן זייערע אומווערדיקייטן אין דעם הויז ווָאס מײַן נאָמען
nomen main vos hoiz dem in umverdikeitn zeyere araingeton
name my which house the in abominable practices their put

ווערט גערופֿן אויף אים, עס צו פֿאַראומרייניקן. לה און זיי האָבן געבויט די
di geboit hobn zei un farumreinikn tsu es im oif gerufn vert
the built have they and defile to it it on called shall be

בָּמות פֿון בַּעַל ווָאס אין טאָל פֿון בן-הִנֹּם , אויף מקריב צו
tsu makrev oif Ben-Hinom fun tal in vos Baal fun bamot
to offering on Ben Hinnom of valley of in which Ba'al of high places

זײַן זייערע זין און זייערע טעכטער צום מֹולֶךְ , ווָאס נישט איך האָב
hob ich nisht vos Molech tsum techter zeyere un zin zeyere zain
have I not which Molech to daughters their and sons their be

זיי באַפֿוילן , און נישט מיר איז אויפֿן זינען אַרויפֿגעקומען, מע זאָל
zol me aroifgekumen zinen oifn iz mir nisht un bafoiln zei
shall one come up mind on is me not and commanded them

טאָן די דאָזיקע אומווערדיקייט, כדי צו מאַכן זינדיקן יהוּדה .
Yehudah zindikn machn tsu kedei umverdikeit dozike di ton
Yehudah sin make to so that abomination this the do

לו אָבער אַצונד , פֿאַר ווָאר, האָט אזוי געזאָגט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל
Yisroel Elokei Hashem gezogt azoi hot vor far atsund ober
Yisroel the G-d of Hashem said thus has truly for now but

אויף דער דאָזיקער שטאָט, ווָאס איר זאָגט , זי איז איבערגעגעבן אין דער
der in ibergegebn iz zi zogt ir vos shtot doziker der oif
the in delivered is it declares you which city this one the on

האַנט פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל דורך דער שוערד, און דורך דעם הונגער,
hunger dem durch un shverd der durch Bavel fun melech dem fun hant
famine the by and sword the by Bavel of king the of hand

און דורך דער פּעסט : לז זע , איך זאַמל זיי פֿון אַלע לענדער,
lender ale fun zei zaml ich ze pest der durch un
lands all from them gather I behold pestilence the by and

וואָס איך האָב זיי פֿאַרשטויסן אַהין אין מײַן כּעס , און אין מײַן גרים ,
geirem main in un kaas main in ahin farshtoisen zei hob ich vos
fury my in and anger my in there banish them have I that

און אין גרויס צאָרן , און איך וועל זיי אומקערן צו דעם דאָזיקן אָרט , און
un ort dozikn dem tsu umkeren zei vel ich un tsorn grois in un
and place this the to return them will I and anger great in and

זיי מאַכן ווויינען אין זיכערקייט. לח און זיי וועלן מיר זײַן צום פֿאָלק ,
folk tsum zain mir veln zei un zicherkeit in voinen machn zei
people to be me will they and security in dwell make them

און איך וועל זיי זײַן צום אלקים . לט און איך וועל זיי געבן איין
ein gebn zei vel ich un Elokim tsum zain zei vel ich un
one give them will I and G-d to be them will I and

האַרץ, און אײַן וועג מורא צו האָבן פֿאַר מיר אַלע טעג , כדי זיי זאָל
zol zei kedei teg ale mir far hobn tsu moire veg ein un harts
shall they so that days all me before have to fear way one and heart

גוט זײַן , און זייערע קינדער נאָך זיי . מ און איך וועל זיי שליסן אַן
an shlisn zei vel ich un zei noch kinder zeyere un zain gut
an establish them will I and them after children their and be good

make a Brit Olam with them, that I will not turn away from doing them good; but I will put My fear in their hearts, that they shall not depart from Me. [41] Indeed, I will rejoice over them to do them good, and I will plant them in this land b'emes with all My lev and with all My nefesh.

[42] For thus saith Hashem; Just as I have brought all this ra'ah hagedolah upon this people, so will I bring upon them kol hatovah that I have promised them. [43] And sadeh shall be bought in this land, whereof ye say, It is desolate without adam or behemah; it is given into the yad of the Kasdim *(Chaldeans)*. [44] Sadot *(fields)* will be bought for kesef, and the sefer *(deed)* will be signed and sealed and witnessed in Eretz Binyamin, and in the places around Yerushalayim, and in the towns of Yehudah, and the towns of the hill country, and in the towns of the Shephelah, and in the towns of the Negev; for I will cause their captivity to return, saith Hashem.

33 Moreover the Devar Hashem came unto Yirmeyah the second time, while he was yet imprisoned

אייביקן ברית , אַז איך וועל זיך נישט אָפּקערן פֿון הינטער זיי
eibikn bris az ich vel zich nisht opkeren fun hinter zei
them covenant everlasting that I will self not turn aside from behind them

– כּדי איך זאָל זיי באַגיטיקן; און מײַן פֿאָרכט וועל איך אַרײַנגעבן
araingebn ich vel forcht main un bagitikn zei zol ich kedei
will put I will Dread my and accept them shall I so that

אין זייער האַרצן, נישט אָוועקצוגיין פֿון מיר. [מא] און איך וועל מיך פֿרייען
freyen mich vel ich un mir fun avektsugein nisht hartsn zeyer in
rejoice me will I and me from depart not heart their in

איבער זיי , זיי צו באַגיטיקן, און וועל זיי איינפּלאַנצן אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in ainflantsn zei vel un bagitikn tsu zei zei iber
this the in plant them will and accept to them them over

לאַנד מיט אַן אמת, מיט מײַן גאַנצן האַרצן, און מיט מײַן גאַנצער זעל.
zel gantser main mit un hartsn gantsn main mit emes an mit land
soul whole my with and heart whole my with truth a with land

[מב] וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט: אַזוי ווי איך האָב געבראַכט אויף
oif gebracht hob ich vi azoi gezogt Hashem hot azoi vorem
on brought have I as just said Hashem has thus for

דעם דאָזיקן פֿאָלק דאָס דאָזיקע גרויסע בייז, אַזוי ברענג איך אויף זיי
zei oif ich breng azoi beiz groise dozike dos folk dozikn dem
them against I bring so evil great this the people this the

דאָס גאַנצע גוטס וואָס איך האָב איבער זיי גערעדט. [מג] און פֿעלד
feld un geredt zei iber hob ich vos guts gantse dos
field and spoken them over have I that good things whole this

וועט געקויפֿט ווערן אין דעם דאָזיקן לאַנד, וואָס איר זאָגט , עס איז אַ
a iz es zogt ir vos land dozikn dem in vern gekoift vet
a is it declares you which land this the in become bought will

וויסטענישן, אָן אַ מענטש אָדער אַ בהמה , עס איז איבערגעגעבן אין
in ibergegebn iz es beheime a oder mentsh a on vistenish
in delivered is it beast a or man a without wasteland

דער האַנט פֿון די כַּשְׂדִּים . [מד] מע וועט קויפֿן פֿעלדער פֿאַר געלט , און
un gelt far felder koifn vet me Kasdim di fun hant der
and money for fields buy will one Kasdim the of hand the

מע וועט שרײַבן שטַר-מכירהס , און פֿאַרחתמען, און שטעלן עדות ,
eides shteln un farchtmen un shtar-mechiras shraibn vet me
witness stand and seal and bills of sale write will one

אין לאַנד בנימין , און אַרום ירושָלַיִם , און אין די שטעט פֿון
fun shtet di in un Yerushalayim arum un Binyamin land in
of cities the in and Yerushalayim round and Binyamin land in

יהודה , און אין די שטעט פֿון דעם געבערג , און אין די שטעט פֿון
fun shtet di in un geberg dem fun shtet di in un Yehudah
of cities the in and mountain the of cities the in and Yehudah

דער נידערונג , און אין די שטעט פֿון דָרום ; וואָרעם איך וועל אומקערן
umkeren vel ich vorem dorem fun shtet di in un niderung der
return will I because south of cities the in and descent the

זייער געפֿאַנגנשאַפֿט, זאָגט ה .
Hashem zogt gefangenshaft zeyer
Hashem declares captivity their

לג

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו ירמְיָהוּן
Yirmeyahun tsu geven iz Hashem fun vort dos un
Yirmeyahu to having been is Hashem of word the and

אַ צווייט מאָל, ווען ער איז נאָך געווען אײַנגעשפּאַרט אין
in aingeshpart geven noch iz er ven mol tsveit a
in confined having been still is he when time second a

in the Khatzer of the Guard, saying, [2] Thus saith Hashem the Oseh *(Maker)* thereof, Hashem the Yotzer who formed it to establish it: Hashem Shmo; [3] Call unto Me, and I will answer thee, and show thee gedolot *(great things)* and unsearchable things, which thou knowest not. [4] For thus saith Hashem Elohei Yisroel, concerning the batim *(houses)* of this city, and concerning the batim *(houses)* of the melachim of Yehudah, which are torn down for defense against siege ramps and against the cherev; [5] They come to fight against the Kasdim *(Chaldeans)*, but it is to fill these places with the pegarim *(dead bodies)* of adam, whom I have slain in Mine anger and in My wrath, and all for whose wickedness I have hid My face from this city. [6] Hineni, I will bring it health and marpeh *(healing)*, and I will heal them, and will reveal unto them the abundance of shalom and emes. [7] And I will cause the captives of Yehudah and the captives of Yisroel to return, and will rebuild those places, as at the first. [8] And I will cleanse them from all their avon *(iniquity)*, whereby they have sinned against Me; and I will pardon all their avonot, whereby they have sinned, and whereby they have committed

הויף פֿון דער וואַך , אַזוי צו זאָגן : ב אַזוי האָט געזאָגט ה וואָס
vos Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi vach der fun hoif
who Hashem said has thus say to so guard the of courtyard

האָט עס געמאַכט, ה וואָס האָט דאָס געפֿורעמט עס אָנצובריַינ ,
ontsubraitn es gefuremt dos hot vos Hashem gemacht es hot
to establish it formed this has who Hashem made it has

דער וואָס זיַין נאָמען איז ה : ג רופֿ מיך , און איך וועל דיר
dir vel ich un mich ruf Hashem iz nomen zain vos der
you(SG) will I and me call Hashem is name his who the one

ענטפֿערן, און איך וועל דיר דערציילן גרויסע זאַכן , און פֿאַרבאָרגענע
farborgene un zachn groise dertseiln dir vel ich un entfern
hidden and things great tell you(SG) will I and answer

וואָס דו ווייסט נישט. ד וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי
Elokei Hashem gezogt hot azoi vorem nisht veist du vos
the G-d of Hashem said has so because not know you that

יִשְׂרָאֵל אויף די הייַזער פֿון דער דאָזיקער שטאָט, און אויף די הייַזער
haizer di oif un shtot doziker der fun haizer di oif Yisroel
houses the on and city this the of houses the on Yisroel

פֿון די מלכים פֿון יהודה , וואָס זיַנען איַנגעוואָרפֿן געוואָרן
gevorn aingevorfn zainen vos Yehudah fun mlochim di fun
having become cast are that Yehudah of kings the of

פֿאַר די ערדוואַלן און פֿאַר דער שטרייטמויער, ה וואָס זיי קומען
kumen zei vos shtreitmoier der far un erdvaln di far
come they which battlewall the for and earthworks the for

מלחמה האַלטן דערויף מיט די כַּשְׂדים , און זיי אָנצופֿילן מיט די
di mit ontsufiln zei un Kasdim di mit deroif haltn milchome
the with to fill them and Kasdim the with thereon wage war

פּגרים פֿון די מענטשן וואָס איך האָב געשלאָגן אין מיַין כּעס און
un kaas main in geshlogn hob ich vos mentshn di fun pegorim
and anger my in struck have I that men the of dead bodies

אין מיַין גרימצאָרן, און וואָס איבער אַל זייער בייז האָב איך פֿאַרבאָרגן
farborgen ich hob beiz zeyer al iber vos un grimtsorn main in
hidden I have evil their all over that and wrath my in

מיַין פּנים פֿון דער דאָזיקער שטאָט: ו זע , איך ברענג אויף איר אַ
a ir oif breng ich ze shtot doziker der fun ponem main
a her upon bring I behold city this the from face my

געזונט און אַ היילונג , און וועל זי היילן; און איך וועל זיי אַנטפּלעקן
antplekn zei vel ich un heiln zi vel un heilung a un genezung
reveal them will I and heal her will and cure a and recovery

אַ שָׁפֿע פֿון שלום און זיכערקייט. ז און איך וועל אומקערן די
di umkeren vel ich un zicherkeit un sholem fun shefe a
the turn will I and security and peace of prosperity a

געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון יהודה , און די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel fun gefangenshaft di un Yehudah fun gefangenshaft
and Yisroel of captivity the and Yehudah of captivity

וועל זיי אויפֿבויען אַזוי ווי פֿריער. ח און איך וועל זיי רייניקן פֿון
fun reiniken zei vel ich un frier vi azoi oifboien zei vel
from cleanse them will I and before as just build them will

אַל זייער חטא וואָס זיי האָבן געזינדיקט צו מיר, און וועל פֿאַרגעבן
fargebn vel un mir tsu gezindikt hobn zei vos chet zeyer al
forgive will and me toward sinned have they that sin their all

אַלע זייערע חטאָים וואָס זיי האָבן געזינדיקט צו מיר, און וואָס זיי
zei vos un mir tsu gezindikt hobn zei vos chatoim zeyere ale
they that and me toward sinned have they that sins their all

peysha'im against Me.
9 And it shall be to Me a Shem Sasson, a Tehillah and a Teferet before kol HaGoyim of Ha'Aretz, which shall hear all the tovah that I do unto them; and they shall fear and tremble for all the tovah and for all the shalom that I procure unto it.

10 Thus saith Hashem; Again there shall be heard in this makom, which ye say shall be desolate without adam and without behemah, even in the towns of Yehudah, and in the streets of Yerushalayim, that are desolate, without adam, and without inhabitant, and without behemah,
11 The kol *(sound, voice)* of sasson, and the voice of simchah, the voice of the Choson, and the voice of the Kallah, the voice of them that shall say,

Hodu Hashem Tzva'os;

for Hashem is tov;

for His chesed endureth l'olam;

and of them that shall bring the todah *(thank offerings, sacrifice of praise)* into the Beis Hashem. For I will cause the captives of the land to return, as at the first, saith Hashem.

הָאָבֶן פַּאַרבראָכֶן אַקעגן מיר. ט און עס וועט מיר זיין פַּאַר אַ נאָמען
nomen a far zain mir vet es un mir akegn farbrochn hobn
name a for be me will it and me against transgressed have

פֿון פַּרייד, פַּאַר אַ לויב , און פַּאַר אַ שיינקייט , ביי אַלע פֿעלקער פֿון דער
der fun felker ale bai sheinkeit a far un loib a far freid fun
the of nations all by beauty a for and praise a for joy of

ערד , וואָס וועלן הערן אַל דאָס גוטס וואָס איך טו מיט זיי , און
un zei mit tu ich vos guts dos al hern veln vos erd
and them with do I that good things the all hear will who earth

וועלן אַנגסטן און ציטערן פֿון וועגן אַל דעם גוטס און פֿון
fun un guts dem al vegen fun tsiteren un angstn veln
from and good things the all concerning from tremble and fear will

וועגן אַל דעם גליק וואָס איך באַשער איר.
ir basher ich vos glik dem al vegen
her bestow I that good fortune the all concerning

י אַזוי האָט ה געזאָגט: עס וועט נאָך געהערט ווערן אין דעם
dem in vern gehert noch vet es gezogt Hashem hot azoi
the in become heard yet will it said Hashem has so

דאָזיקן אָרט, וואָס איר זאָגט , ער איז ווייסט , אָן אַ מענטשן און
un mentshn a on vist iz er zogt ir vos ort dozikn
and man a without desolate is it declares you that place this

אָן אַ בהמה , אין די שטעט פֿון יהודה , און אין די גאַסן פֿון
fun gasn di in un Yehudah fun shtet di in beheime a on
of streets the in and Yehudah of cities the in beast a without

ירושָלַיִם , וואָס זיינען פֿאַרוויסט , אָן אַ מענטשן , אָן
on un mentshn a on farvist zainen vos Yerushalayim
without and man a without laid waste are that Yerushalayim

אַ באַווינער , און אָן אַ בהמה , יא דער קול לוסטיקייט און
un lustikeit fun kol der beheime a on un bavoiner a
and merriment of voice the beast a without and inhabitant an

דער קול פֿון פַּרייד, דער קול פֿון אַ חתן און דער קול פֿון אַ
a fun kol der un chosen a fun kol der freid fun kol der
a of voice the and bridegroom a of voice the joy of voice the

כלה , דער קול פֿון די וואָס זאָגן :
zogn vos di fun kol der kale
say who the ones of voice the bride

לויבט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem loibt
of hosts Hashem praise

וואָרעם ה איז גוט ,
gut iz Hashem vorem
good is Hashem because

וואָרעם אייביק איז זיין חֶסֶד !
chesed zain iz eibik vorem
kindness his is everlasting because

פֿון די וואָס ברענגען דאַנקאָפּפֿער אין הויז פֿון ה ; וואָרעם
vorem Hashem fun hoiz in dankopfer brengen vos di fun
because Hashem of house in thank offering bring who the ones of

איך וועל אומקערן די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון דעם לאַנד אַזוי ווי פֿריער,
frier vi azoi land dem fun gefangenshaft di umkeren vel ich
before as just land the of captivity the return will I

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[12] Thus saith Hashem Tzva'os; Again in this makom, which is desolate without adam and without behemah, and in all the towns thereof, shall be a naveh *(dwelling)* of ro'im *(shepherds)* resting their tzon. [13] In the towns of the hill country, in the towns of the Shephelah, and in the towns of the Negev, and in Eretz Binyamin, and in the places around Yerushalayim, and in the towns of Yehudah, shall the tzon pass again under the hands of him that counteth them, saith Hashem.

[14] Hinei, the days are coming, saith Hashem, that I will perform that davar hatov which I have promised unto Bais Yisroel and unto Bais Yehudah. [15] In those days, and at that time, will I cause the Tzemach Tzedakah to sprout up unto Dovid; He shall execute mishpat and tzedakah in ha'aretz. [16] In those days shall Yehudah be saved, and Yerushalayim shall dwell securely; and this is what she shall be called, Hashem Tzidkeinu.

[17] For thus saith Hashem; Dovid shall never lack an ish to sit upon Kisse Bais Yisroel; [18] Neither shall the kohanim the Levi'im lack an ish before Me to offer olah, and

כב אֲזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת : עס וועט נאָך זיין אין דעם
dem in zain noch vet es Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
the in be yet will it of hosts Hashem said has so

דאָזיקן אָרט וואָס איז וויסט , אָן אַ מענטשן אָדער אַ בהמה ,
beheime a oder mentshn a on vist iz vos ort dozikn
beast a or man a without desolate is that place this

און אין אַלע זיינע שטעט, אַ פּיטערפּלאַץ פַּאַר פאַסטוכער וואָס מאַכן
machn vos pastucher far fiterplats a shtet zaine ale in un
make who shepherds for feeding place a cities his all in and

הויערן שאָף . כג אין די שטעט פון דעם געבערג , אין די שטעט פון
fun shtet di in geberg dem fun shtet di in shof hoiern
of cities the in mountains the of cities the in sheep rest

דער נידערונג , און אין די שטעט פון דָרום , און אין לאַנד בנימין ,
Binyamin land in un dorem fun shtet di in un niderung der
Binyamin land in and south of cities the in and descent the

און אַרום ירושָלַיִם , און אין די שטעט פון יהודה , וועלן ווידער
vider veln Yehudah fun shtet di in un Yerushalayim arum un
again will Yehudah of cities the in and Yerushalayim round and

דורכגיין שאָף דורך דעם ציילערס הענט, זאָגט ה .
Hashem zogt hent tseilers dem durch shof durchgein
Hashem declares hands counter's the through sheep pass through

כד זע , טעג קומען, זאָגט ה , און איך וועל מקיים זיין
zain mekayem vel ich un Hashem zogt kumen teg ze
be fulfill will I and Hashem declares come days behold

דעם גוטן צוזאָג וואָס איך האָב צוגעזאָגט אויף דעם הויז פון ישְׂרָאֵל,
Yisroel fun hoiz dem oif tsugezogt hob ich vos tsuzog gutn dem
Yisroel of house the upon promised have I that promise good the

און אויף דעם הויז פון יהודה . כה אין יענע טעג, און אין יענע צייַט,
tsait yene in un teg yene in Yehudah fun hoiz dem oif un
time that in and days those in Yehudah of house the on and

וועל איך מאַכן שפּראָצן פון דָוִדן אַ צמח פון גערעכטיקייט ,
gerechtikeit fun tsemach a Dovidn fun shprotsn machn ich vel
righteousness of tzemach a Dovid from spring up make I will

און ער וועט טאָן רעכט און גערעכטיקייט אין לאַנד. כז אין יענע טעג וועט
land in gerechtikeit un recht ton vet er un
will days those in land in righteousness and right do will he and

געהאָלפן ווערן יהודה , און ירושָלַיִם וועט רוען אין זיכערקייט;
zicherkeit in ruen vet Yerushalayim un Yehudah vern geholfn
security in rest will Yerushalayim and Yehudah become saved

און דאָס איז וואָס מע וועט זי רופן: ה איז אונדזער גערעכטיקייט !
gerechtikeit undzer iz Hashem rufn zi vet me vos iz dos un
righteousness our is Hashem call her will one what is this and

כו וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט: עס וועט נישט פַּאַרשניטן
farshnitn nisht vet es gezogt Hashem hot azoi vorem
cut off not will it said Hashem has so because

ווערן פון דָוִדן אַ מאַן צו זיצן אויף טראָן פון דעם הויז
hoiz dem fun tron oif zitsn tsu man a Dovidn fun vern
house the of throne on sit to man a Dovid from become

פון ישְׂרָאֵל; כח און אויך פון די כהנים פון שבט לֵוִי וועט
vet Levi sheyvet fun koyanim di fun oich un Yisroel fun
will Levi tribe of kohanim the from also and Yisroel of

נישט פַּאַרשניטן ווערן אַ מאַן פון פַּאַר מיר, אויפצוברענגען
oiftsubrengen mir far fun man a vern farshnitn nisht
to offer up me before from man a be cut off not

to burn minchah,
and to do zevakh
continually.

בראַנדאָפּפֿער, און צו דעמפֿן שפּײַזאָפּפֿער, און צו מאַכן
machn tsu un shpaizopfer demfn tsu un brandopfer
make to and minchah burn up in smoke to and olah

שלאַכטאָפּפֿער, אַלע טעג.
teg ale shlachtopfer
days all slaughter sacrifice

[19] And the Devar Hashem
came unto Yirmeyah,
saying: [20] Thus saith
Hashem: If ye can break
My Brit HaYom, and
My Brit HaLailah, that
there should not be
yomam v'lailah *(day and
night)* in their appointed
times; [21] Then may also
My Brit *(covenant)* be
broken with Dovid Avdi,
that he should not have
Ben to reign upon his
kisse; and with the
Levi'im the kohanim, My
mesharetim *(ministers,
servants)*. [22] As the Tzeva
HaShomayim cannot be
numbered, neither the
chol *(sand)* of the yam
(sea) measured, so will I
multiply the zera Dovid
Avdi, and the Levi'im
that minister unto Me.

יט און דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז געווען צו ירמיָהון, אַזוי
azoi Yirmeyahun tsu geven iz Hashem fun vort dos un
so Yirmeyahu to having been is Hashem of word the and

כ זאָגן: אַזוי האָט ה׳ געזאָגט: אויב איר קענט פֿאַרשטערן מײַן
main farshtern kent ir oib gezogt Hashem hot azoi zogn tsu
my nullify can you if said Hashem has thus say to

ברית מיטן טאָג, און מײַן ברית מיט דער נאַכט, אַז טאָג
tog az nacht der mit bris main un tog mitn bris
day that night the with covenant my and day with the covenant

כא און נאַכט זאָלן נישט זײַן אין זייער צײַט, וועט אויך מײַן ברית
bris main oich vet tsait zeyer in zain nisht zoln nacht un
covenant my also will time their in be not should night and

פֿאַרשטערט ווערן מיט דָוִד מײַן קנעכט, אַז פֿון אים זאָל נישט
nisht zol im fun az knecht main Dovid mit vern farshtert
not shall him from that servants my Dovid with become broken

זײַן אַ זון צו קיניגן אויף זײַן טראָן, און מיט די כֹהנים פֿון
fun koyanim di mit un tron zain oif kinign tsu zun a zain
of kohanim the with and throne his on reign to son a be

כב שבֶט לֵוִי מײַנע דינער. אַזוי ווי דער חיל פֿון הימל קען נישט
nisht ken himel fun cheil der vi azoi diner maine Levi sheyvet
not can heaven of host the as so servants my Levi tribe

געצײלט ווערן, און דער זאַמד פֿון ים קען נישט גענאָסטן ווערן,
vern gemestn nisht ken yam fun zamd der un vern getseilt
become measured not can the sea of sand the and become counted

אַזוי וועל איך מערן דעם זאָמען פֿון מײַן קנעכט דָוִד, און די
di un Dovid knecht main fun zomen dem mern ich vel azoi
the and Dovid servant my of seed the multiply I will so

לְוִיִים וואָס דינען מיר.
mir dinen vos Leviim
me serve who Levi'im

[23] Moreover the Devar
Hashem came to Yirmeyah,
saying, [24] Considerest thou
not what this people have
spoken, saying, The two
mishpekhot which Hashem
hath chosen, He hath even
cast them off? Thus they
have despised My people,
that they should be no
more a nation before them.
[25] Thus saith Hashem; If My
Brit be not with yomam
valailah, and if I have not
appointed the chukkot of
Shomayim vaAretz; [26] Then

כג און דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז געווען צו ירמיָהון, אַזוי צו
tsu azoi Yirmeyahun tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so Yirmeyahu to having been is Hashem of word the and

כד זאָגן: האָסטו נישט געמערקט וואָס די דאָזיקע לײַט רעדן, אַזוי צו
tsu azoi redn lait dozike di vos gemerkt nisht hostu zogn
to so speak people these the what noticed not have you say

זאָגן: די צוויי משפּחות וואָס ה׳ האָט זיי געוועסט אויסדערוויילט,
oisderveilt gevest zei hot Hashem vos mishpoches tsvei di zogn
chosen been them has Hashem that families two the say

זיי האָט ער פֿאַראַכט? און מײַן פֿאָלק לעסטערן זיי, אַז עס איז
iz es az zei lestern folk main un faracht er hot zei
is it that they profane people my and rejected he has them

כה מער נישט קיין אומה בײַ זיי. אַזוי האָט ה׳ געזאָגט: אויב איך
mer nisht kein ume bai zei azoi Hashem hot gezogt oib ich
more not any nation with them thus has Hashem said if I

האָב נישט מײַן ברית מיט טאָג און נאַכט, די געזעצן פֿון ערד און
hob nisht main bris mit tog un nacht di gezetsn fun erd un
not have my covenant with day and night the of laws earth and

will I cast away the zera Ya'akov and Dovid Avdi, so that I will not take any of his zera to be moshel *(ruler)* over the zera Avraham, Yischak, and Ya'akov; for I will cause their captives to return, and have mercy on them.

34 The Davar which came unto Yirmeyah from Hashem, when Nevukhadretzar Melech Bavel, and all his army, and all the mamlechot eretz *(kingdoms of the earth)* of his dominion, and all the peoples fought against Yerushalayim, and against all the towns thereof, saying, [2] Thus saith Hashem Elohei Yisroel; Go and speak to Tzidkiyah Melech Yehudah, and tell him, Thus saith Hashem: Hineni, I will give this city into the yad Melech Bavel, and he shall burn it with eish, [3] And thou shalt not escape out of his yad, but shalt surely be captured, and delivered into his yad; and thine eynayim shall behold the eynayim of Melech Bavel, and he shall speak with thee mouth to mouth, and thou shalt go to Bavel. [4] Yet hear the Devar Hashem, O Tzidkiyah Melech Yehudah; Thus saith Hashem of thee, Thou shalt not die by

הימל , נישט געמאַכט, כו וועל איך אויך פֿאַראַכטן דעם זאָמען פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun zomen dem farachten oich ich vel gemacht nisht himel
Yaakov of seed the reject also I will made not heaven

און דָּוִד מײַן קנעכט , נישט צו נעמען פֿון זײַן זאָמען הערשער
hersher zomen zain fun nemen tsu nisht knecht main Dovid un
rulers seed his from take to not servant my Dovid and

איבער דעם זאָמען פֿון אַבֿרהם , יִצְחָק , און יעקבֿ ; וואָרעם איך וועל
vel ich vorem Yaakov un Yitschak Avraham fun zomen dem iber
will I for Yaakov and Yitzchak Avraham of seed the over

אומקערן זייער געפֿאַנגנשאַפֿט, און וועל זיי דערבאַרעמען.
derbaremen zei vel un gefangenshaft zeyer umkeren
have mercy them will and captives their turn

לד

דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהו פֿון ה ,
Hashem fun Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
Hashem from Yirmeyahu to having been is that word the

בעת נבֿוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל , און זײַן גאַנצער
gantser zain un Bavel fun melech der Nevuchadretsar beeis
entire his and Bavel of king the Nevukhadretzar when

חיל , און אַלע קיניגרייַכן פֿון דער ערד אונטער דער ממשלה פֿון זײַן
zain fun memshole der unter erd der fun kinigraichn ale un cheil
his of dominion the under earth the of kingdoms all and army

האַנט, און אַלע פֿעלקער, האָבן מלחמה געהאַלטן אויף ירושָלַיִם
Yerushalayim oif gehaltn milchome hobn felker ale un hant
Yerushalayim against waged war have nations all and hand

און אויף אַלע אירע שטעט; אזוי צו זאָגן : ב אַזוי האָט געזאָגט ה
Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi shtet ire ale oif un
Hashem said has thus say to so cities her all against and

אלוקי יִשְׂרָאֵל: גיי, און זאָלסט רעדן צו צִדקִיָהו דעם
dem Tsidkiyah tsu redn zolst un gei Yisroel Elokei
the Tzidkiyahu to speak you(SG) shall and go Yisroel the G-d of

מלך פֿון יהוּדה , און זאָגן צו אים: אַזוי האָט ה געזאָגט: זע ,
ze gezogt Hashem hot azoi im tsu zogn un Yehudah fun melech
see said Hashem has thus him to say and Yehudah of king

איך גיב די דאָזיקע שטאָט אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל , און
un Bavel fun melech dem fun hant der in shtot dozike di gib ich
and Bavel of king the of hand the in city this the give I

ער וועט זי פֿאַרברענען אין פֿײַער. ג און דו וועסט נישט אַנטרונען וועלן
vern antrunen nisht vest du un faier in farbrenen zi vet er
become escape not will you and fire in burn up it will he

פֿון זײַן האַנט, נאָר כאָפּן געכאָפּט ווערן , און אין זײַן
zain in un vern gechapt vestu chapn nor hant zain fun
his in and become caught will you(sg) catch but hand his from

האַנט וועסטו איבערגעגעבן ווערן , און אויג אין אויג וועסטו
vestu oig in oig un vern ibergegebn vestu hant
will you(sg) eye in eye and become delivered will you(sg) hand

זען דעם מלך פֿון בָּבֶל , און מויל צו מויל וועט ער מיט דיר
dir mit er vet moil tsu moil un Bavel fun melech dem zen
you(SG) with he will mouth to mouth and Bavel of king the see

רעדן , און קיין בָּבֶל וועסטו קומען . ד אָבער הער דאָס וואָרט
vort dos her ober kumen vestu Bavel kein un redn
word the pay heed but come will you(sg) Bavel to and speak

פֿון ה , צִדקִיָהו מלך פֿון יהוּדה : אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi Yehudah fun melech Tsidkiyah Hashem fun
Hashem has thus Yehudah of king Tzidkiyahu Hashem of

the cherev; [5] But thou shalt die in shalom; and with the [royal funeral spice] burnings of thy avot, the former melachim which were before thee, so shall they burn for thee; and they will lament thee, saying, Hoy Adon! For I have pronounced the davar, saith Hashem.

[6] Then Yirmeyah HaNavi spoke all these devarim unto Tzidkiyah Melech Yehudah in Yerushalayim, [7] When the army of Melech Bavel fought against Yerushalayim, and against all the towns of Yehudah that were left, against Lakhish, and against Azekah; for these fortified cities remained of the cities of Yehudah.

[8] This is the Davar that came unto Yirmeyah from Hashem, after that Tzidkiyah HaMelech had cut a Brit with kol HaAm which were at Yerushalayim, to proclaim deror *(liberty)* unto them; [9] That every ish should set free his eved, and every ish his shifchah, being Ivri *(Hebrew man)* or Ivriyah *(Hebrew woman)*; that none should hold another brother Yehudi in bondage. [10] Now when all the sarim, and kol HaAm, which had entered into

געזאָגט אויף דיר : וועסט נישט שטאַרבן דורכן שווערד. ה בשלום
gezogt oif dir vest nisht shtarbn durchn shverd besholem
said upon you(SG) will not die through sword in peace

וועסטו שטאַרבן, און לויט די פֿאַרברענונגען פֿון דײַנע
vestu shtarbn un loit di farbrenungen fun daine
will you(sg) die and according to the burnings of your

עלטערן, די ערשטע מלכים וואָס זײַנען געווען פֿאַר דיר ,
eltern di ershte mlochim vos zainen geven far dir
fathers the first kings who are having been before you(SG)

אַזוי וועט מען פֿאַרברענען נאָך דיר ; און ווי האַר! וועט מען קלאָגן
azoi vet men farbrenen noch dir un vei har vet men klogn
thus will they burn after you(SG) and woe lord will they lament

אויף דיר , וואָרעם איך האָב אַ וואָרט געזאָגט, זאָגט ה .
oif dir vorem ich hob a vort geredt zogt Hashem
over you(SG) for I have a word spoken declares Hashem

ו און ירמיָהו הנבֿיא האָט צו צדקיָהו מלך דעם
un Yirmeyah hanovi hot tsu geredt Tsidkiyah melech dem
and Yirmeyah the prophet has to spoken Tzidkiyahu king the

ז בעת דער חיל פֿון יהודה אַלע די דאָזיקע ווערטער אין ירושָלַיִם ,
beeis der cheil fun Yehudah ale di dozike verter in Yerushalayim
when the army of Yehudah all the these words in Yerushalayim

פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל האָט מלחמה געהאַלטן אויף ירושָלַיִם ,
fun dem melech fun Bavel hot milchome gehaltn oif Yerushalayim
of the king of Bavel has war waged against Yerushalayim

און אויף אַלע געבליבענע שטעט פֿון יהודה , אויף לָכִישׁ , און
un oif ale geblibene shtet fun Yehudah oif Lachish un
and against all remaining cities of Yehudah against Lakhish and

אויף עֲזֵקָה ; וואָרעם זיי זײַנען געבליבן צווישן די שטעט פֿון
oif Azekah vorem zei zainen geblibn tsvishn di shtet fun
against Azekah because they are remaining among the cities of

יהודה באַפֿעסטיקטע שטעט.
Yehudah bafestikte shtet
Yehudah fortified cities

ח דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהון פֿון ה , נאָכדעם
dos vort vos iz geven tsu Yirmeyahun fun Hashem nochdem
that word is having been to Yirmeyahu from Hashem after

אַז דער מלך צדקיָהו האָט געשלאָסן אַ ברית מיט גאַנצן
az der melech Tsidkiyah hot geshlosn a bris mitn gantsn
that king Tzidkiyahu has established a covenant with all

פֿאַלק אין ירושָלַיִם , אויסצורופֿן ביי זיך אַ פֿרייַלאָזונג; ט אַרויסצולאָזן
folk in Yerushalayim oistsurufn bai zich a frailozung aroistsulozn
people in Yerushalayim to proclaim with selves a freedom to let out

איטלעכער זײַן קנעכט , און איטלעכער זײַן דינסט , דעם יהודי און
itlecher zain knecht un itlecher zain dinst dem Yehudi un
each his servants and each his maidservant the Hebrew and

די יהודית , פֿרײַ, אַז קיינער זאָל נישט אַרבעטן מיט זיי , מיט
di Yehudit frai az keiner zol nisht arbeten mit zei mit
the Hebrew woman free that anyone shall not work with them with

זײַן יודישן ברודער. י האָבן געוועסט צוגעהערט אַלע האַרן און דאָס גאַנצע
zain yudishen bruder hobn gevest tsugehert ale un harn dos gantse
his Jewish brother have did heed all and lords the entire

פֿאָלק , וואָס זײַנען אַריַין אין דעם ברית אַרויסצולאָזן איטלעכער זײַן
folk vos zainen arain in dem bris aroistsulozn itlecher zain
people who are in enter the covenant to let out each his

the brit *(covenant)*, heard that every one should set free his eved, and every one his shifchah, that none should keep them in bondage, then they obeyed, and let them go. 11 But afterward they changed their minds, and caused avadim and the shfakhot, whom they had set free, to return, and brought them into subjection for avadim and for shfakhot. 12 Therefore the Devar Hashem came to Yirmeyah from Hashem, saying: 13 Thus saith Hashem Elohei Yisroel; I cut a Brit with avoteichem in the day that I brought them forth out of Eretz Mitzrayim, out of the bais avadim, saying, 14 At the end of sheva shanim let ye go free every ish his brother HaIvri, which hath been sold unto thee; and when he hath served thee shesh shanim, thou shalt let him go chofshi *(free)* from thee; but avoteichem paid heed not unto Me, neither inclined their ozen. 15 And recently ye turned, and did hayashar *(the right)* in My sight, in proclaiming deror *(liberty)* every ish to his neighbor; and ye cut a Brit *(covenant)* before Me in the Beis which is called by Shmi; 16 But ye turned around and profaned Shmi, and caused every ish his eved, and every ish his shifchah, whom he had set at liberty at their desire, to return,

קנעכט , און איטלעכער זײַן דינסט , פֿרײַ, נישט צו אַרבעטן מיט זיי
zei mit arbeten tsu nisht frai dinst zain itlecher un knecht
them with work to not free female servant his each and servant

מער , און זיי האָבן געהאָרכט און האָבן אַרויסגעלאָזט. יא אָבער דערנאָך
dernoch ober aroisgelozt hobn un gehorcht hobn zei un mer
afterwards but let out have and paid heed have they and more

האָבן זיי חרטה געקריגן , און האָבן צוריקגענומען די קנעכט און די
di un knecht di tsurikgenumen hobn un gekrign charote zei hobn
the and servants the taken back have and received regret they have

דינסטן , ווָאס זיי האָבן אַרויסגעלאָזט פֿרײַ, און זיי האָבן זיי
zei hobn zei un frai aroisgelozt hobn zei vos dinstn
them have they and free let out had they whom maid servants

באַצוווּנגען פֿאַר קנעכט און פֿאַר דינסטן . יב איז דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos iz dinstn far un knecht far batsvungen
from word the is maid servants for and servants for forced

ה געווען צו ירמיָהו , פֿון ה , אַזוי צו זאָגן: יג אַזוי
azoi zogn tsu azoi Hashem fun Yirmeyahun tsu geven Hashem
thus say to so Hashem from Yirmeyahu to having been Hashem

האָט געזאָגט ה אלוקי ישׂרָאֵל: איך האָב געשלאָסן אַ ברית מיט
mit bris a geshlosn hob ich Yisroel Elokei Hashem gezogt hot
with covenant a made have I Yisroel the G-d of Hashem said has

אײַערע עלטערן אין דעם טאָג וואָס איך האָב זיי אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד
land fun aroisgetsoign zei hob ich vos tog dem in eltern aiere
land from brought out them have I that day the in fathers your

מִצרַיִם , פֿון דעם הויז פֿון קנעכטשאַפֿט, אַזוי צו זאָגן: יד צום סוף פֿון
fun sof tsum zogn tsu azoi knechtshaft fun hoiz dem fun Mitsrayim
of end at the say to so slavery of house the from Egypt

זיבן יאָר זאָלט איר אַר אויסלאָזן איטלעכער זײַן ברודער דעם יהודי ,
Yehudi dem bruder zain itlecher oislozen ar ir zolt yor zibn
Hebrew the brother his each turn out release you shall years seven

וואָס האָט זיך פֿאַרקויפֿט צו דיר , און האָט דיר געדינט זעקס יאָר ;
yor zeks gedint dir hot un dir tsu farkoift zich hot vos
years six served you(SG) has and you(SG) to sold self has who

זאָלסט אים אַרויסלאָזן פֿרײַ פֿון דיר . אָבער אײַערע עלטערן האָבן
hobn eltern aiere ober dir fun frai aroislozn im zolst
have fathers your but you(SG) from free let go him you(SG) shall

נישט צוגעהערט צו מיר, און נישט צוגענייגט זייער אויער. טו און איר האָט
hot ir un oier zeyer tsugenaigt nisht un mir tsu tsugehert nisht
have you and ear their inclined not and me to paid heed not

היינט תּשובֿה געטאָן, און האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין מײַנע
maine in rechtfartik iz vos geton hot un geton tshuvh haint
my in right is what done have and done repentance today

אויגן, אויסצורופֿן אַ פֿרײַלאָזונג איטלעכער צו זײַן חבֿר , און איר האָט
hot ir un chever zain tsu itlecher frailozung a oistsurufn oign
have you and neighbor his to each freedom a to proclaim eyes

געשלאָסן אַ ברית פֿאַר מיר אין דעם הויז וואָס מײַן נאָמען ווערט
vert nomen main vos hoiz dem in mir far bris a geshlosn
is name my which house the in me before covenant a made

געפֿרופֿן אויף אים. טז אָבער איר האָט חרטה געקריגן, און איר האָט פֿאַרשווענדט
farshvecht hot ir un gekrign charote hot ir ober im oif gerufn
profaned have you and gotten regret have you but it upon called

מײַן נאָמען , און האָט צוריקגענומען איטלעכער זײַן קנעכט , און איטלעכער
itlecher un knecht itlecher tsurikgenumen hot un nomen main
each and servant his each taken back have and name my

זײַן דינסט , ווּאָס איר האָט אַרויסגעלאָזט פֿרײַ פֿאַר זיך ; און איר האָט
hot ir un zich far frai aroisgelozt hot ir vos dinst zain
have you and selves for free set free have you whom maidservant his

זיי באַצוווּנגען צו זײַן פֿאַר קנעכט און פֿאַר דינסטן צו אײַך.
aich tsu dinstn far un knecht far zain tsu batsvungen zei
you to maid servants for and servants for be to forced them

יז דערום האָט ה אַזוי געזאָגט: איר האָט נישט צו געהערט צו מיר,
mir tsu gehert tsu nisht hot ir gezogt azoi Hashem hot derum
me to listen to not have you said thus Hashem has therefore

אויסצורופֿן אַ פֿרײַלאָזונג איטלעכער צו זײַן ברודער, און איטלעכער צו זײַן
zain tsu itlecher un bruder zain tsu itlecher frailozung a oistsurufn
his to each and brother his to each freedom a to proclaim

חבֿר , אָט רוף איך אײַך אויס אַ פֿרײַלאָזונג זאָגט ה , פֿאַר דער
der far Hashem zogt frailozung a ois aich ich ruf ot chever
the to Hashem declares freedom a out you I call behold neighbor

שוועָרד, פֿאַר דער פּעסט , און פֿאַר דעם הונגער, און איך וועל אײַך מאַכן
machn aich vel ich un hunger dem far un pest der far shverd
make you will I and famine the to and pestilence the to sword

פֿאַר אַ שוידער בײַ אַלע קינגריַיכן פֿון דער ערד . יח און איך וועל געבן
gebn vel ich un erd der fun kinigraichn ale bai shoider a far
give will I and earth the of kingdoms all by of horror a for

די מענטשן וואָס האָבן איבערגעטרעטן מײַן ברית , וואָס האָבן נישט
nisht hobn vos bris main ibergetretn hobn vos mentshn di
not have who covenant my overstepped have who men the

מקיים געווען די ווערטער פֿון דעם ברית וואָס זיי האָבן געשלאָסן
geshlosn hobn zei vos bris dem fun verter di geven mekayem
made have they that covenant the of words the been fulfilled

פֿאַר מיר, בײַ דעם קאַלב וואָס זיי האָבן צעשניטן אין צוויי , און זײַנען
zainen un tsveyen in tseshnitn hobn zei vos kalb dem bai mir far
are and two in cut have they that calf the by me before

דורכגעגאַנגען צווישן זײַנע שטיקער – יט די האַרן פֿון יהודה , און
un Yehudah fun harn di shtiker zaine tsvishn durchgegangen
and Yehudah of lords the pieces its between passed through

די האַרן פֿון ירושָלַיִם , די הויפֿדינער , און די כּהנים , און דאָס
dos un koyanim di un hoifdiner di Yerushalayim fun harn di
the and kohanim the and court officials the Yerushalayim of lords the

גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד, וואָס זײַנען דורכגעגאַנגען צווישן די שטיקער
shtiker di tsvishn durchgegangen zainen vos land fun folk gantse
pieces the between passed are who land of people entire

פֿון דעם קאַלב – כ איך וועל זיי געבן אין דער האַנט פֿון זייערע פֿײַנט , און
un faint zeyere fun hant der in gebn zei vel ich kalb dem fun
and enemies their of hand the in give them will I calf the of

אין דער האַנט פֿון די וואָס זוכן זייער לעבן, און זייערע טויטע לײַבער
laiber toite zeyere un lebn zeyer zuchn vos di fun hant der in
bodies dead their and life their seek who the ones of hand the in

וועלן זײַן צו שפּײַז פֿאַרן פֿויגל פֿון הימל , און פֿאַר דער חיה פֿון דער
der fun chaye der far un himel fun foigel faran shpaiz tsu zain veln
the of beast the for and heaven of bird for the food for be will

ערד . כא און צִדקִיָהו דעם מלך פֿון יהודה און זײַנע האַרן וועל איך
ich vel harn zaine un Yehudah fun melech dem Tsidkiyah un erd
I will lords his and Yehudah of king the Tzidkiyahu and earth

געבן אין דער האַנט פֿון זייערע פֿײַנט , און אין דער האַנט פֿון די וואָס
vos di fun hant der in un faint zeyere fun hant der in gebn
who the ones of hand the in and enemies their of hand the in give

and brought them into subjection, to be unto you for avadim and for shfakhot.

17 Therefore thus saith Hashem: Ye have not paid heed unto Me, in proclaiming deror *(freedom)*, everyone to his brother, and every ish to his neighbor; hineni, I proclaim deror *(freedom)* for you, saith Hashem, to the cherev, to the dever, and to the ra'av; and I will make you to be a horror to all the mamlechot ha'aretz. 18 And I will give the anashim that have transgressed My Brit, which have not performed the Devarim of the Brit *(covenant)* which they had cut before Me, when they cut the egel *(calf)* in two, and passed between the parts thereof, 19 The sarim of Yehudah, and the sarim of Yerushalayim, the sarisim, and the kohanim, and kol Am HaAretz, which passed between the parts of the egel *(calf)*; 20 I will even give them into the yad of their oyevim, and into the yad of them that seek their nefesh: and their nevilah *(dead body)* shall be for food unto the oph HaShomayim, and to the behemat ha'aretz. 21 And Tzidkiyah Melech Yehudah and his sarim will I give into the yad of their oyevim, and into the yad of them that seek their

זוכן זייער לעבן, און אין דער האַנט פֿון דעם חיל פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech dem fun cheil dem fun hant der in un lebn zeyer zuchn
Bavel of king the of army the of hand the in and life their seek

וואָס האָט אָפּגעצויגן פֿון אייך. כב זע, איך באַפֿעל, זאָגט ה, און
un Hashem zogt bafel ich ze aich fun opgetsoign hot vos
and Hashem declares command I see you from withdrawn has that

וועל זיי אומקערן צו דער דאָזיקער שטאָט, און זיי וועלן מלחמה האַלטן
haltn milchome veln zei un shtot doziker der tsu umkeren zei vel
wage war will they and city this the to return them will

אויף איר, און וועלן זי באַצווינגען, און וועלן זי פֿאַרברענען אין פֿייַער, און
un faier in farbrenen zi veln un batsvingen zi veln un ir oif
and fire in burn her will and conquer her will and her against

די שטעט פֿון יהודה וועל איך מאַכן אַ וויסטענישׁ אָן אַ באַוווינער.
bavoiner a on vistenish a machn ich vel Yehudah fun shtet di
inhabitant an without wasteland a make I will Yehudah of cities the

לה

דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהו פֿון ה
Hashem fun Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
Hashem from Yirmeyahu to having been is that word this

אין די טעג פֿון יהויָקים דעם זון פֿון יאשִׁיָהו, דעם מלך
melech dem Yoshiyahun fun zun dem Yhoyakim fun teg di in
king the Yoshiyah of son the Y'hoyakim of days the in

פֿון יהודה, אַזוי צו זאָגן: ב גיי צו דעם הויז פֿון די רֵכָבים, און
un Rechavim di fun hoiz dem tsu gei zogn tsu azoi Yehudah fun
and Rechavim the of house the to go say to so Yehudah of

זאָלסט רעדן צו זיי, און זיי ברענגען אין הויז פֿון ה, אין
in Hashem fun hoiz in brengen zei un zei tsu redn zolst
in Hashem of house in bring them and them to speak you(SG) shall

איינער פֿון די קאַמערן, און זיי געבן טרינקען ווייַן. ג האָב איך גענומען
genumen ich hob vain trinken gebn zei un kamern di fun einer
taken I have wine to drink give them and chambers the of one

יַאֲזַנְיָה דעם זון פֿון יִרמְיָהו דעם זון פֿון כַּבַצִנְיָהן, און זייַנע
zaine un Chabatsinyahn fun zun dem Yirmeyah fun zun dem Yaazanyah
his and Chavatzinyah of son the Yirmeyah of son the Ya'azanyah

ברידער, און אַלע זייַנע זין, און דאָס גאַנצע הויז פֿון די רֵכָבים.
Rechavim di fun hoiz gantse dos un zin zaine ale un brider
Rechavim the of house whole this and sons his all and brothers

ד און איך האָב זיי געבראַכט אין הויז פֿון ה, אין דער קאַמער פֿון
fun kamer der in Hashem fun hoiz in gebracht zei hob ich un
of chamber the in Hashem of house in brought them have I and

די זין פֿון חָנָן דעם זון פֿון יִגדַלְיָהו דעם מאַן פֿון ג-ט, וואָס
vos G-t fun man dem Yigdalyahu fun zun dem Chanan fun zin di
which G-d of man the Yigdalyahu of son the Chanan of sons the

לעבן דער קאַמער פֿון די האַרן, וואָס איבער דער קאַמער פֿון מַעֲשֵׂיָהו
Maaseiyah fun kamer der iber vos harn di fun kamer der lebn
Ma'aseiyah of chamber the over which lords the of chamber the near

דעם זון פֿון שַׁלוֹם דעם שוועלהיטער. ה און איך האָב דערלאַנגט פֿאַר
far derlangt hob ich un shvelhiter dem Shallum fun zun dem
for handed have I and threshold keeper the Shallum of son the

די קינדער פֿון דעם הויז פֿון די רֵכָבים קריגלעך פֿול מיט ווייַן און
un vain mit ful kriglech Rechavim di fun hoiz dem fun kinder di
and wine with full jugs Rechavim the of house the of children the

בעכערס, און איך האָב צו זיי געזאָגט: טרינקט ווייַן. ו האָבן זיי געזאָגט:
gezogt zei hobn vain trinkt gezogt zei tsu hob ich un bechers
said they have wine drink said them to have I and cups

nefesh, and into the yad of Melech Bavel's army, which hast withdrawn from you. 22 Hineni, I will command, saith Hashem, and cause them to return to this city; and they shall fight against it, and capture it, and burn it with eish; and I will make the towns of Yehudah a desolation without an inhabitant.

35 The Davar which came unto Yirmeyah from Hashem in the days of Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah, saying, 2 Go unto the Bais of the Rechavim, and speak unto them, and bring them into the Beis Hashem, into one of the leshakhot *(side rooms)*, and give them yayin to drink. 3 Then I took Ya'azanyah Ben Yirmeyah Ben Chavatzinyah, and his brethren, and all his banim, and kol Bais Rechavim; 4 And I brought them into the Beis Hashem, into the lishkah *(room)* of the Bnei Chanan Ben Yigdalyahu, an Ish HaElohim, which was by the lishkah of the sarim, which was above the lishkah of Ma'aseiyah Ben Shallum, the Shomer HaSaf *(Gatekeeper)*; 5 And I set before the Bnei Bais Rechavim bowls full of yayin, and kosot

(cups), and I said unto them, Drink ye yayin.
6 But they said, We will drink no yayin; for Yehonadav Ben Rechav avinu commanded us, saying, Ye shall drink no yayin, neither ye, nor your banim ad olam; 7 Neither shall ye build bais, nor sow zera, nor plant kerem (vineyard), nor have any; but all your days ye shall dwell in ohalim; that ye may live yamim rabbim in the adamah where ye are sojourners. 8 Thus have we obeyed the voice of Yehonadav Ben Rechav avinu in all that he hath charged us, to drink no yayin kol yameinu (all our days), we, our nashim, our banim, nor our banot; 9 Nor to build batim for us to dwell in; neither have we kerem, nor sadeh, nor zera;
10 But we have dwelt in ohalim, and have obeyed, and done according to all that Yehonadav avinu commanded us.
11 But it came to pass, when Nevukhadretzar Melech Bavel invaded ha'aretz, that we said, Come, and let us go to Yerushalayim because of the army of the Kasdim (Chaldeans), and because of the army of Aram (the Syrians); so we dwell in Yerushalayim.

מיר טרינקען נישט קיין ווײַן , ווָאַרעם יוֹנָדָב דער זון פֿון רֵכָבָן ,
Rechavn fun zun der Yehonadav vorem vain kein nisht trinken mir
Rechav of son the Yehonadav because wine any not drink we

אונדזער פָֿאטער, האָט אונדז באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן: איר זאָלט נישט
nisht zolt ir zogn tsu azoi bafoiln undz hot foter undzer
not shall you say to so commanded us has father our

טרינקען קיין ווײַן , איר, און אײַערע קינדער ביז אייביק ; ז און קיין הויז
hoiz kein un eibik biz kinder aiere un ir vain kein trinken
house any and eternity until children your and you wine any drink

זאָלט איר נישט בויען, און קיין זאָמען זאָלט איר נישט זייען , און קיין
kein un zeyen nisht ir zolt zomen kein un boien nisht ir zolt
any and sow not you shall seed any and build not you shall

ווײַנגאָרטן זאָלט איר נישט פֿלאַנצן, און נישט האָבן; נײַערט אין געצעלטן זאָלט
zolt getseltn in naiert hobn nisht un flantsn nisht ir zolt vaingorten
shall tents in rather have not and plant not you shall vineyard

איר זיצן אַלע אײַערע טעג , כּדי איר זאָלט לעבן פֿיל טעג אויפֿן געזיכט
gezicht oifn teg fil lebn zolt ir kedei teg aiere ale zitsn ir
face on days many live shall you so that days your all sit you

פֿון דער ערד וואָס איר ווויינט דאָרטן. ח און מיר האָבן צוגעהערט צו דעם
dem tsu tsugehert hobn mir un dortn voint ir vos erd der fun
the to paid heed have we and there dwell you that earth the of

קוֹל פֿון יהוֹנָדָב דעם זון פֿון רֵכָבָן , אונדזער פָֿאטער, אין אַלץ
alts in foter undzer Rechavn fun zun dem Yehonadav fun kol
all that in father our Rechav of son the Yehonadav of voice

וואָס ער האָט אונדז באַפֿוילן , נישט צו טרינקען קיין ווײַן אַלע אונדזערע
undzere ale vain kein trinken tsu nisht bafoiln undz hot er vos
our all wine any to drink to not commanded us has he what

טעג, מיר, אונדזערע ווײַבער, אונדזערע זין , און אונדזערע טעכטער ; ט און
un techter undzere un zin undzere vaiber undzere mir teg
and daughters our and sons our wives our we days

נישט צו בויען קיין הײַזער פֿאַר אונדז צום ווויינען , און קיין ווײַנגאָרטן ,
vaingorten kein un voinen tsum undz far haizer kein boien tsu nisht
vineyard any and dwelling to the us for houses any build to not

און קיין פֿעלד, און קיין זאָמען, זאָל ביי אונדז נישט זײַן . י און מיר זײַנען
zainen mir un zain nisht undz bai zol zomen kein un feld kein un
are we and be not us by shall seed any and field any and

געזעסן אין געצעלטן, און מיר האָבן געהאָרכט און געטאָן אַזוי ווי אַלץ
alts vi azoi geton un gehorcht hobn mir un getseltn in gezesn
all that as so done and paid heed have we and tents in sat

וואָס אונדזער פָֿאטער יוֹנָדָב האָט אונדז באַפֿוילן . יא און עס איז
iz es un bafoiln undz hot Yehonadav foter undzer vos
is it and commanded us has Yehonadav father our which

געווען , אַז נבֻוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל איז אַרויפֿגעקומען
aroifgekumen iz Bavel fun melech der Nevuchadretsar az geven
come up is Bavel of king the Nevukhadretzar when having been

אויפֿן לאַנד, האָבן מיר געזאָגט: קומט, און לאָמיר אַרײַנגיין אין ירוּשָלַיִם
Yerushalayim in araingein lomir un kumt gezogt mir hobn land oifn
Yerushalayim in enter let us and come said we have land on

פֿון וועגן דעם חיל פֿון די כַּשְׂדִים , און פֿון וועגן דעם חיל
cheil dem vegen fun un Kasdim di fun cheil dem vegen fun
army the account of of and Kasdim the of army the account of from

פֿון אֲרָם ; און מיר האָבן זיך באַזעצט אין ירוּשָלַיִם .
Yerushalayim in bazetst zich hobn mir un Aram fun
Yerushalayim in settled selves have we and Aram of

[12] Then came the Devar Hashem unto Yirmeyah, saying, [13] Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Go and tell the Ish Yehudah and the inhabitants of Yerushalayim, Will ye not learn musar to pay heed to My devarim? saith Hashem. [14] The devarim of Yehonadav Ben Rechav, that he commanded his banim not to drink yayin, has been carried out; for unto this day they drink none, but obey the mitzvat avihem; notwithstanding, I have spoken unto you, rising early and speaking; but ye paid heed not unto Me. [15] I have sent also unto you all My avadim the Nevi'im, rising up early and sending them, saying, Turn ye now every ish from his derech hara'ah, and amend your doings, and go not after elohim acherim to serve them, and ye shall dwell in ha'adamah which I have given to you and to avoteichem; but ye have not inclined your ozen *(ear)*, nor paid heed unto Me. [16] Indeed the Bnei Yehonadav Ben Rechav have carried out the mitzvat avihem, which he commanded them; but this people hath not paid heed unto

יב איז דאָס ווָארט פֿון ה געווען צו ירמיָהון , אַזוי צו
tsu azoi Yirmeyahun tsu geven Hashem fun vort dos iz
to so Yirmeyahu to having been Hashem of word the is

זאָגן : יג אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת , אלוקי ישְׂרָאֵל: גיי , און
un gei Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn
and go Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has thus say

זאָלסט זאָגן צו די מענער פֿון יהוּדה , און צו די באַווויינער
bavoiner di tsu un Yehudah fun mener di tsu zogn zolst
inhabitants the to and Yehudah of men the to say you(SG) shall

פֿון ירושָלַיִם : ווילט איר נישט אַ מוסר אַראָפּנעמען צוצוהערן
tsutsuhern aropnemen musar a nisht ir vilt Yerushalayim fun
to pay heed take down moral lesson a not you want Yerushalayim of

צו מײַנע ווערטער? זאָגט ה . יד געהאַלטן ווערן די ווערטער
verter di vern gehaltn Hashem zogt verter maine tsu
words the become kept Hashem declares words my to

פֿון יהוֹנָדָב דעם זון פֿון רֵכָבן , ווָאס האָט באַפֿוילן זײַנע
zaine bafoiln hot vos Rechavn fun zun dem Yehonadav fun
his commanded has which Rechav of son the Yehonadav of

קינדער נישט צו טרינקען קיין ווײַן , און זיי טרינקען נישט ביז אויף
oif biz nisht trinken zei un vain kein trinken tsu nisht kinder
on until not drink they and wine any drink to not children

הײַנטיקן טאָג, ווײַל זיי געהאָרכן דעם באַפֿעל פֿון זייער פֿאָטער,
foter zeyer fun bafel dem gehorchn zei vail tog haintikn
father their of command the obey they because day this very

און איך האָב גערעדט צו אײַך, נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד גערעדט, און
un geredt nochanand un nochanand aich tsu geredt hob ich un
and spoken continually and continually you to spoken have I and

איר האָט נישט צוגעהערט צו מיר. טו און איך האָב געשיקט צו אײַך אַלע
ale aich tsu geshikt hob ich un mir tsu tsugehert nisht hot ir
all you to sent have I and me to paid heed not have you

מײַנע קנעכט די נבִיאים , נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד געשיקט, אַזוי
azoi geshikt nochanand un nochanand neviim di knecht maine
so sent continually and continually prophets the servants my

צו זאָגן : קערט אײַך אום איטלעכער פֿון זײַן שלעכטן וועג, און
un veg shlechtn zain fun itlecher um aich kert zogn tsu
and way evil his from each back yourselves turn say to

בעסערט אײַערע מעשׂים, און איר זאָלט נישט גיין נאָך פֿרעמדע ג-טער
g-ter fremde noch gein nisht zolt ir un meisim aiere besert
g-ds foreign after go not shall you and deeds your reform

זיי צו דינען, און בלײַבט זיצן אויף דער ערד וואָס איך האָב געגעבן
gegebn hob ich vos erd der oif zitsn blaibt un dinen tsu zei
given have I which land the on sit remain and serve to them

אײַך און אײַערע עלטערן; אָבער איר האָט נישט צוגענײַגט אײַער אויער,
oier aier tsugenaigt nisht hot ir ober eltern aiere un aich
ear your inclined not have you but fathers your and you

און נישט צוגעהערט צו מיר. טז איז, ווײַל די קינדער פֿון יהוֹנָדָב
Yehonadav fun kinder di vail iz mir tsu tsugehert nisht un
Yehonadav of children the because is me to paid heed not and

דעם זון פֿון רֵכָבן האָבן מקיים געווען דעם באַפֿעל פֿון
fun bafel dem geven mekayem hobn Rechavn fun zun dem
of command the having been fulfill have Rechav of son the

זייער פֿאָטער, וואָס ער האָט זיי באַפֿוילן , און דאָס דאָזיקע פֿאָלק
folk dozike dos un bafoiln zei hot er vos foter zeyer
people this the and commanded them has he which father their

Me: [17] Therefore, thus saith Hashem Elohei Tzva'os Elohei Yisroel: Hineni, I will bring upon Yehudah and upon all the inhabitants of Yerushalayim all the ra'ah that I have pronounced against them; because I have spoken unto them, but they have not paid heed; and I have called unto them, but they have not answered.

[18] And Yirmeyah said unto the Bais Rechavim, Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel; Because ye have obeyed the mitzvat Yehonadav avichem, and have been shomer over all his mitzvot, and done according unto all that he hath commanded you, [19] Therefore thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Yehonadav Ben Rechav shall not lack an ish to stand before Me kol hayamim.

36 And it came to pass in the fourth year of Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah, that this Davar came unto Yirmeyah from Hashem, saying, [2] Take thee megilat sefer *(scroll book)*, and write therein all the Devarim that I have spoken unto

הָאָ֗ט נישט צוגעהערט צו מיר, יז דערום האָט אַזוי געזאָגט ה
Hashem gezogt azoi hot derum mir tsu tsugehert nisht hot
Hashem said thus has therefore me to paid heed not has

אלוקי צבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: זע , איך ברענג אויף יהודה און
un Yehudah oif breng ich ze Yisroel Elokei Tseva'ot Elokei
and Yehudah on bring I see Yisroel the G-d of of hosts the G-d of

אויף אַלע באַווינער פֿון ירושָׁלַיִם דאָס גאַנצע בייז וואָס איך האָב
hob ich vos beiz gantse dos Yerushalayim fun bavoiner ale oif
have I which evil entire this Yerushalayim of inhabitants all on

אָנגעזאָגט אויף זיי ; ווייל איך האָב גערעדט צו זיי , און זיי האָבן
hobn zei un zei tsu geredt hob ich vail zei oif ongezogt
have they and them to spoken have I because them on foretold

נישט צוגעהערט, און איך האָב גערופֿן צו זיי און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un zei tsu gerufn hob ich un tsugehert nisht
selves have they and them to called have I and paid heed not

נישט אָפּגערופֿן.
opgerufn nisht
answered not

יח און צו דעם הויז פֿון די רֵכָבים האָט יִרמְיָהו געזאָגט:
gezogt Yirmeyah hot Rechavim di fun hoiz dem tsu un
said Yirmeyah has Rechavim the of house the to and

אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: ווייל איר
ir vail Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
you because Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has thus

האָט צוגעהערט צו דעם באַפֿעל פֿון יהוֹנָדָב אייער פֿאָטער, און
un foter aier Yehonadav fun bafel dem tsu tsugehert hot
and father your Yehonadav of command the to paid heed have

איר האָט אָפּגעהיט אַלע זיינע , און איר האָט געטאָן אַזוי ווי
vi azoi geton hot ir un bafeln zaine ale opgehit hot ir
as so done have you and command his all kept have you

אַלץ וואָס ער האָט אייך באַפֿוילן , יט דערום האָט אַזוי געזאָגט
gezogt azoi hot derum bafoiln aich hot er vos alts
said thus has therefore commanded you has he which all that

ה צבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: עס וועט נישט פֿאַרשניטן ווערן
vern farshnitn nisht vet es Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem
become cut off not will it Yisroel the G-d of of hosts Hashem

פֿון יוֹנָדָב דעם זון פֿון רֵכָבן אַ מאַן צו שטיין פֿאַר מיר
mir far shtein tsu man a Rechavn fun zun dem Yehonadav fun
me before stand to man a Rechav of son the Yehonadav from

אַלע טעג.
teg ale
days all

לו און עס איז געווען אין פֿירטן יאָר פֿון יהוֹיָקים דעם זון
zun dem Yhoyakim fun yor firtn in geven iz es un
son the Y'hoyakim of year fourth in having been is it and

פֿון יאֹשִׁיָהוּ , דעם מלך פֿון יהודה , איז געווען
geven iz Yehudah fun melech dem Yoshiyahun fun
having been is Yehudah of king the Yoshiyah of

דאָס דאָזיקע וואָרט צו יִרמְיָהוּ פֿון ה , אַזוי צו זאָגן: ב נעם
nem zogn tsu azoi Hashem fun Yirmeyahun tsu vort dozike dos
take say to so Hashem from Yirmeyahu to word this the

דיר אַ מגילה , און זאָלסט אָנשרייבן אויף איר אַלע וועלט אַלע
dir megile a zolst un onshraibn oif ir ale velt ale
you(SG) a scroll and shall write on it all words all

thee against Yisroel, and against Yehudah, and against kol HaGoyim, from the day I spoke unto thee, from the yamim of Yoshiyah, even unto this day. 3 It may be that Bais Yehudah will hear all the ra'ah *(disaster, evil)* which I purpose to do unto them; that they may turn every ish from his derech hara'ah; that I may forgive their avon and their chattat.

4 Then Yirmeyah called Baruch Ben Neriyah; and Baruch wrote from the mouth of Yirmeyah all the Divrei Hashem, which he spoke unto him, upon a megilat sefer. 5 And Yirmeyah commanded Baruch, saying, I am atzur *(restricted, barred)*; I cannot go into Bais Hashem; 6 Therefore go thou, and read from the megilah, which thou hast written from my mouth, the Divrei Hashem in the oznayim *(ears)* of HaAm in the Bais Hashem on the yom tzom; and also thou shalt read them in the oznayim of all Yehudah that will be coming from their towns. 7 It may be they will present their techinnah *(supplication)* before Hashem, and they will turn every ish from his derech hara'ah; for gadol is the anger and the wrath that Hashem hath pronounced against HaAm Hazeh.

איך האָב געַרעדט צו דיר אויף ישְׂרָאֵל, און אויף יהוּדה , און
un Yehudah oif un Yisroel oif dir tsu geredt hob ich
and Yehudah against and Yisroel against you(SG) to spoken have I

אויף אַלע פֹעלקער, פֿון דעם טאָג וואָס איך רעד צו דיר , פֿון
fun dir tsu red ich vos tog dem fun felker ale oif
from you(SG) to speak I that day the from nations all against

די טעג פֿון יאשִׁיָהוּ און ביז אויף היַינטיקן טאָג. ג אפֿשר וועט
vet efsher tog haintikn oif biz un Yoshiyahun fun teg di
will perhaps day this very on until and Yoshiyah of days the

דאָס הויז יהוּדה הערן דאָס גאַנצע בייז וואָס איך טראַכט זיי
zei tracht ich vos beiz gantse dos hern Yehudah fun hoiz dos
them plan I that evil whole the hear Yehudah of house the

צו טאָן; כּדי זיי זאָלן זיך אומקערן איטלעכער פֿון זיַין שלעכטן
shlechtn zain fun itlecher umkeren zich zoln zei kedei ton tsu
evil his from each return selves shall they so that do to

וועג, און איך זאָל פֿאַרגעבן זייער פֿאַרברעך און זייער זינד.
zind zeyer un farbrech zeyer fargebn zol ich un veg
sin their and transgression their forgive shall I and way

ד האָט יִרמְיָהוּ גערופֿן ברוך דעם זון פֿון נֵריָהן , און ברוך
Baruch un Neriyahn fun zun dem Baruch gerufn Yirmeyah hot
Baruch and Neriyah of son the Baruch called Yirmeyah has

האָט אויפֿגעשריבן פֿון יִרמְיָהוס מויל אַלע וועַרטער פֿון ה ,
Hashem fun verter ale moil Yirmeyahs fun oifgeshribn hot
Hashem of words all mouth Yirmeyah's from written has

וואָס ער האָט צו אים גערעדט, אויף אַ מגילה. ה און יִרמְיָהוּ האָט
hot Yirmeyah un megile a oif geredt im tsu hot er vos
has Yirmeyah and scroll a on spoken him to has he which

באַפֿוילן ברוכן , אַזוי צו זאָגן: איך בין פֿאַרהאַלטן, איך קען נישט
nisht ken ich farhaltn bin ich zogn tsu azoi Baruchn bafoiln
not can I detained am I say to so Baruch commanded

קומען אין הויז פֿון ה ; ו דערום זאָלסט דו גיין , און
un gein du zolst derum Hashem fun hoiz in kumen
and go you you(SG) shall therefore Hashem of house in come

לייענען פֿון דער מגילה וואָס דו האָסט אויפֿגעשריבן פֿון מיַין
main fun oifgeshribn host du vos megile der fun leyenen
my from written have you what scroll the from read

מויל , די וועַרטער פֿון ה , אין די אויערן פֿון פֿאָלק, אין הויז
hoiz in folk fun oiern di in Hashem fun verter di moil
house in people of ears the in Hashem of words the mouth

פֿון ה אין אַ פֿאַסטטאָג; און אויך אין די אויערן פֿון גאַנץ יהוּדה
Yehudah gants fun oiern di in oich un fasttog a in Hashem fun
Yehudah all of ears the in also and fast day a on Hashem of

וואָס קומען פֿון זייערע שטעט, זאָלסטו זיי לייענען. ז אפֿשר
efsher leyenen zei zolstu shtet zeyere fun kumen vos
perhaps read to them shall you cities their from come who

וועט פֿאַלן זייער געבעט פֿאַר ה , און זיי וועלן זיך אומקערן
umkeren zich veln zei un Hashem far gebet zeyer faln vet
return selves will they and Hashem before prayer their befall will

איטלעכער פֿון זיַין שלעכטן וועג; וואָרעם גרויס איז דער כּעס און דער
der un kaas der iz grois vorem veg shlechtn zain fun itlecher
the and anger the is great because way evil his from each

גרימצאָרן וואָס ה האָט געַרעדט אויף דעם דאָזיקן פֿאָלק.
grimtsorn vos Hashem hot geredt oif dem dozikn folk
wrath that Hashem has spoken against the this people

ח האָט ברוך דער זון פֿון נֵרִיָהן געטאָן ווי אַלץ וואָס
vos alts vi azoi geton Neriyahn fun zun der Baruch hot
which all that as so done Neriyah of son the Baruch has

ירמיָהו הנבֿיא האָט אים באַפֿוילן – צו לייענען פֿון דעם
dem fun leyenen tsu bafoiln im hot hanovi Yirmeyah
the from read to commanded him has the prophet Yirmeyah

בוך די ווערטער פֿון ה אין הס הויז .
hoiz Hashems in Hashem fun verter di buch
house Hashem's in Hashem of words the book

[8] And Baruch Ben Neriyah did according to all that Yirmeyah HaNavi commanded him, reading the Sefer Divrei Hashem in the Bais Hashem.

ט און עס איז געווען אין פֿינפֿטן יאָר פֿון יהויָקים דעם זון
zun dem Yhoyakim fun yor finftn in geven iz es un
son the Y'hoyakim of year fifth in having been is it and

פֿון יאשִיָהון דעם מלך פֿון יהודה , אין ניינטן חודש , האָבן
hobn choidesh naintn in Yehudah fun melech dem Yoshiyahun fun
have month ninth in Yehudah of king the Yoshiyah of

אויסגערופֿן אַ תַענית פֿאַר ה דאָס גאַנצע פֿאָלק אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in folk gantse dos Hashem far taanis a oisgerufn
Yerushalayim in people whole the Hashem before fast a called out

און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס איז געקומען פֿון די שטעט פֿון
fun shtet di fun gekumen iz vos folk gantse dos un
of cities the from having come is that people whole the and

יהודה אין ירושָלַיִם . י און ברוך האָט געלייענט פֿון דעם בוך
buch dem fun geleyent hot Baruch un Yerushalayim in Yehudah
book the from read has Baruch and Yerushalayim to Yehudah

די ווערטער פֿון יִרמְיָהון אין הויז פֿון ה , אין דער קאַמער
kamer der in Hashem fun hoiz in Yirmeyahun fun verter di
chamber the in Hashem of house in Yirmeyahu of words the

פֿון גמַריָהו דעם זון פֿון שָפָן דעם שרייַבער, אין דעם אויבערשטן
oibershtn dem in shraiber dem Shafan fun zun dem Gemaryah fun
uppermost the in scribe the Shaphan of son the Gemaryah of

הויף , אין אַיינגאַנג פֿון דעם נייַעם טויער פֿון הס הויז , אין די
di in hoiz Hashems fun toier naiem dem fun aingang in hoif
the in house Hashem's of gate new the of entrance in court

אויערן פֿון גאַנצן פֿאָלק .
folk gantsn fun oiern
people all of ears

[9] And it came to pass in the fifth year of Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah, in the ninth month, that they proclaimed a tzom before Hashem to kol HaAm in Yerushalayim, and to kol HaAm that came from the towns of Yehudah unto Yerushalayim.

[10] Then Baruch read from the Sefer the Divrei Yirmeyah in the Bais Hashem, in the lishkah *(chamber)* of Gemaryah Ben Shaphan the sofer, in the khatzer haelyon, at the Petach Sha'ar HeChadash of Bais Hashem, in oznayim kol HaAm.

יא האָט מיכָיָהו דער זון פֿון גמַריָהו דעם זון פֿון שָפָנען
Shafanen fun zun dem Gemaryah fun zun der Michayah hot
Shaphan of son the Gemaryah of son the Michayah has

געהערט פֿון בוך אַלע ווערטער פֿון ה , יב און ער האָט
hot er un Hashem fun verter ale buch fun gehert
has he and Hashem of words all book from heard

אַראָפּגענידערט צום הויז פֿון מלך , אין דעם שרייַבערס קאַמער ;
kamer shraibers dem in melech fun hoiz tsum aropgenidert
chamber scribe's the in king of house to the gone down

ערשט דאָרטן זיצן אַלע האַרן, אֱלִישָמָע דער שרייַבער, און דלָיָהו
Delayahu un shraiber der Elishama harn ale zitsn dortn ersht
Delayahu and scribe the Elishama lords all sitting there behold

דער זון פֿון שמַעְיָהון , און אֶלנָתָן דער זון פֿון עַכבּוֹר ,
Achborn fun zun der Elnatan un Shemayahuen fun zun der
Achbor of son the Elnatan and Shema'yahu of son the

און גמַריָהו דער זון פֿון שָפָנען , און צִדקִיָהו דער זון פֿון
fun zun der Tsidkiyah un Shafanen fun zun der Gemaryah un
of son the Tzidkiyahu and Shaphan of son the Gemaryah and

[11] When Michayah Ben Gemaryah, Ben Shaphan, had heard kol Divrei Hashem out of the Sefer, [12] Then he went down into the Bais HaMelech, into the lishkah of the sofer, and, hinei, all the sarim sat there, even Elishama the sofer, and Delayahu Ben Shema'yahu, and Elnatan Ben Achbor, and Gemaryah Ben Shaphan, and Tzidkiyah Ben Chananyahu, and the

sarim *(officials)*. 13 Then Michayah declared unto them all the Devarim that he had heard, when Baruch read the Sefer in the oznayim of HaAm. 14 Therefore all the sarim sent Yehudi Ben Netanyahu Ben Shelemyah Ben Kushi unto Baruch, saying, Bring in thine yad the megilah wherein thou hast read in the oznayim of HaAm, and come. So Baruch Ben Neriyah took the megilah in his yad, and came unto them. 15 And they said unto him, Sit down now, and read it in ozneinu *(our ears)*. So Baruch read it in their oznayim. 16 Now it came to pass, when they had heard kol haDevarim, they were afraid [looking fearfully] one to the other, and said unto Baruch, We will surely tell HaMelech of all these Devarim. 17 And they asked Baruch, saying, Tell us now, How didst thou write all these Devarim at his peh *(mouth)*? 18 Then Baruch answered them, He pronounced all these Devarim unto me with his peh *(mouth, dictation)* and I wrote them with dyo *(ink)* in the Sefer. 19 Then said the sarim unto Baruch, Go, hide thee, thou and Yirmeyah; and let no ish have da'as of where ye be.

חֲנַנְיָהוּ , און אַלע האַרן. יג האָט זיי מיכָיְהוּ דערציילט אַלע
ale dertseilt Michayah zei hot harn ale un Chananyahuen
all told Michayah them has lords all and Chananyahu

ווערטער וואָס ער האָט געהערט, ווען ברוך האָט געלייענט פֿון בוך אין
in buch fun geleyent hot Baruch ven gehert hot er vos verter
in book from read has Baruch when heard has he that words

די אויער פֿון פֿאָלק . יד און אַלע האַרן האָט געשיקט צו ברוכן יהודי
Yehudi Baruchn tsu geshikt hot harn ale un folk fun oier di
Yehudi Baruch to sent have lords all and people of ear the

דעם זון פֿון נתַנְיָהוּ דעם זון פֿון שֶׁלֶמְיָהוּ דעם זון פֿון כּוּשִׁין ,
Kushien fun zun dem Shelemyah fun zun dem Netanyah fun zun dem
Cushi of son the Shelemyah of son the Netanyahu of son the

אַזוי צו זאָגן : די מגילה וואָס דו האָסט פֿון איר געלייענט אין די
di in geleyent ir fun host du vos megile di zogn tsu azoi
the in read it from have you that scroll the say to so

אויערן פֿון פֿאָלק , נעם זי אין דיין האַנט, און קום אַהער. האָט ברוך
Baruch hot aher kum un hant dain in zi nem folk fun oiern
Baruch has here come and hand your in it take people of ears

דער זון פֿון נֵרִיָהוּ געגומען די מגילה אין זיין האַנט, און איז
iz un hant zain in megile di genumen Neriyahun fun zun der
is and hand his in scroll the taken Neriyah of son the

געקומען צו זיי . טו האָבן זיי געזאָגט צו אים: זעץ אַקאָרשט, און
un akorsht zets im tsu gezogt zei hobn zei tsu gekumen
and now sit him to said they have them to having come

לייען זי אין אונדזערע אויערן; און ברוך האָט געלייענט אין זייערע אויערן.
oiern zeyere in geleyent hot Baruch un oiern undzere in zi leyen
ears their in read has Baruch and ears our in it read

טז און עס איז געווען , ווי זיי האָבן געהערט אַלע ווערטער, אַזוי האָבן
hobn azoi verter ale gehert hobn zei vi geven iz es un
have so words all heard have they as having been is it and

זיי איינער דעם אַנדערן אָנגעקוקט אין אַנגסט, און זיי האָבן געזאָגט
gezogt hobn zei un angst in ongekukt andern dem einer zei
said have they and fear in looked at another the one they

צו ברוכן : דערציילט מוזן מיר דערציילן דעם מלך אַלע די דאָזיקע
dozike di ale melech dem dertseiln mir muzn dertseilt Baruchn tsu
these the all king the tell we must told Baruch to

ווערטער. יז און ברוכן האָבן זיי געפֿרעגט, אַזוי צו זאָגן : זאָג אונדז
undz zog zogn tsu azoi gefregt zei hobn Baruchn un verter
us tell say to so asked they have Baruch and words

אַקאָרשט, ווי אַזוי האָסטו אויפֿגעשריבן די אַלע ווערטער פֿון זיין
zain fun verter ale di oifgeshribn hostu azoi vi akorsht
his from words all the written have you so how now

מויל ? יח האָט ברוך צו זיי געזאָגט: ער פֿלעגט אויסרופֿן צו מיר מיט
mit mir tsu oisrufn flegt er gezogt zei tsu Baruch hot moil
with me to dictate used to he said them to Baruch has mouth

זיין מויל אַלע די דאָזיקע ווערטער, און איך פֿלעג אויפֿשרַיבן אויפֿן
oifn oifshraibn fleg ich un verter dozike di ale moil zain
on the write used to I and words these the all mouth his

בוך מיט טינט. יט האָבן די האַרן געזאָגט צו ברוכן : גיי באַהאַלט זיך ,
zich bahalt gei Baruchn tsu gezogt harn di hobn tint mit buch
self hide go Baruch to said lords the have ink with book

דו , און ירמְיָהוּ , און קיינער זאָל נישט וויסן וווּ איר זייַט.
zait ir vu visen nisht zol keiner un Yirmeyah un du
are you where know not shall anyone and Yirmeyah and you

כ און זיי זיַינען געגאַנגען צום מלך אין הויף ; און די מגילה
megile di un hoif in melech tsum gegangen zainen zei un
scroll the and court in king to the having gone are they and

האָבן זיי אַוועקגעלייגט אין דער קאַמער פֿון אֱלִישָׁמָע דעם שרייַבער;
shraiber dem Elishama fun kamer der in avekgeleigt zei hobn
scribe the Elishama of chamber the in put away they have

כא און זיי האָבן דערציילט אין די אויערן פֿון מלך אַלע ווערטער. האָט
hot verter ale melech fun oiern di in dertseilt hobn zei un
has words all king of ears the in told have they and

דער מלך געשיקט יהודין צו ברענגען די מגילה , און ער האָט זי
zi hot er un megile di brengen tsu Yehudin geshikt melech der
it has he and scroll the bring to Yehudi sent king the

געבראַכט פֿון דער קאַמער פֿון אֱלִישָׁמָע דעם שרייַבער; און יהודי האָט
hot Yehudi un shraiber dem Elishama fun kamer der fun gebracht
has Yehudi and scribe the Elishama of chamber the from brought

זי געלייענט אין די אויערן פֿון מלך , און אין די אויערן פֿון די האַרן
harn di fun oiern di in un melech fun oiern di in geleyent zi
lords the of ears the in and king of ears the in read it

כב וואָס זיַינען געשטאַנען לעבן מלך . און דער מלך איז געזעסן אין
in gezesn iz melech der un melech lebn geshtanen zainen vos
in sitting is king the and king near standing are which

דעםווינטערהויז – דאָס איז געווען אין ניַינטן חודש – און דער
der un choidesh naintn in geven iz dos vinterhoiz dem
the and month ninth in having been is that winter house the

כג פַֿייערטאָפּ איז געווען אָנגעצונדן פֿאַר אים. איז ווי יהודי האָט
hot Yehudi vi iz im far ongetsundn geven iz faiertop
has Yehudi as is him before kindled having been is firepot

אָפּגעלייענט דריַי עמודים אָדער פֿיר , אַזוי האָט ער עס אָפּגעשניטן מיטן
mitn opgeshnitn es er hot azoi fir oder amudim drai opgeleyent
with cut off it he has so four or columns three finish read

שרייַבערמעסער, און אַרויפֿגעוואָרפֿן אויפֿן פַֿייַער וואָס אין פַֿייערטאָפּ, ביז
biz faiertop in vos faier oifn aroifgevorfn un shraibermeser
until firepot in that fire on the thrown up and scribe's knife

די גאַנצע מגילה איז פֿאַרלענדט געוואָרן אויף דעם פַֿייַער וואָס אין
in vos faier dem oif gevorn farlendt iz megile gantse di
in that fire the on having become destroyed is scroll whole the

כד פַֿייַערטאָפּ. און זיי האָבן זיך נישט דערשראָקן, און נישט צעריסן
tserisn nisht un dershrokn nisht zich hobn zei un faiertop
torn not and terrified not selves have they and firepot

זייערע קלייַדער , דער מלך און אַלע זיַינע קנעכט וואָס האָבן געהערט
gehert hobn vos knecht zaine ale un melech der kleider zeyere
heard have who servants his all and king the garments their

כה אָלע די דאָזיקע ווערטער. און הגם אֶלנָתָן און דלָיָהו און
un Delayahu un Elnatan hagam un verter dozike di ale
and Delayahu and Elnatan although and words these the all

גמַריָהו האָבן זיך געבעטן בַיים מלך נישט צו פֿאַרברענען די
di farbrenen tsu nisht melech baim gebetn zich hobn Gemaryah
the burn up to not king with the besought selves have Gemaryah

כו מגילה , האָט ער דאָך נישט צוגעהערט צו זיי . און דער מלך האָט
hot melech der un zei tsu tsugehert nisht doch er hot megile
has king the and them to paid heed not still he has scroll

באַפֿוילן ירַחמְאֵל דעם זון פֿון מלך , און שְׂרָיָהו דעם זון פֿון
fun zun dem Serayah un melech fun zun dem Yerachmeel bafoiln
of son the Serayah and king of son the Yerachme'el commanded

20 And they went into the khatzer HaMelech, but they laid up the megilah in the lishka of Elishama the Sofer, and told all the Devarim in the oznayim of HaMelech. 21 So HaMelech sent Yehudi to bring the megilah; and he brought it out the lishka of Elishama the sofer. And Yehudi read it in the oznayim of HaMelech, and in the oznayim of all the sarim which Tzidkiyah Ben Chananyahu, and all stood beside HaMelech. 22 Now HaMelech sat in the Bais Hakhoref *(Winter House)* in the ninth month; and there was an akh *(fireplace)* burning before him. 23 And it came to pass, that when Yehudi had read three or four delatot *(columns)*, he cut it with a ta'ar hasofer *(razor of a scribe)*, and cast it into the eish that was in the akh *(fireplace)*, until all the megilah was consumed in the eish that was in the akh *(fireplace)*. 24 Yet they were not afraid, nor tore their begadim, neither HaMelech, nor any of his avadim that heard all these Devarim. 25 Nevertheless Elnatan and Delayahu and Gemaryah had made intercession to HaMelech that he would not burn the megilah; but he would not heed them. 26 HaMelech ordered that Yerachme'el Ben Hammelech, Serayah Ben Azriel, and Shelemyah

Ben Avde'el, arrest Baruch HaSofer and Yirmeyah HaNavi; but Hashem hid them.

27 Then the Devar Hashem came to Yirmeyah, after that HaMelech had burned the megilah, and the Devarim which Baruch wrote at the peh of Yirmeyah, saying, 28 Shuv *(turn)* and take thee again another megilah, and write on it all the Devarim HaRishonim *(former words)* that were in the Megilah HaRishonah, which Y'hoyakim Melech Yehudah hath burned. 29 And thou shalt say to Y'hoyakim Melech Yehudah, Thus saith Hashem: Thou hast burned this megilah, saying, Why hast thou written therein, saying, Melech Bavel shall certainly come and destroy HaAretz Hazot, and shall cause to cease from it adam and behemah? 30 Therefore thus saith Hashem of Y'hoyakim Melech Yehudah: He shall have none to sit upon the kisse Dovid; and his nevelah *(dead body)* shall be cast out in the chorev *(heat, drought)* of the yom, and in the kerakh *(ice, frost)* of the lailah. 31 And I will visit him [for punishment] and his zera and his avadim for their avon; and I will bring upon them, and upon the inhabitants of Yerushalayim, and upon

עַזריאֵל, און שֶׁלֶמְיָהוּ דעם זון פֿון עַבדְאֵל, צו ברענגען ברוך דעם
dem Baruch brengen tsu Avdeeln fun zun dem Shelemyah un Azrieln
the Baruch bring to Avde'el of son the Shelemyah and Azriel

שרייבער און יִרמְיָהוּ הנבִיא, אָבער ה האָט זיי באַהאַלטן.
bahaltn zei hot Hashem ober hanovi Yirmeyah un shraiber
hidden them has Hashem but the prophet Yirmeyah and scribe

כז און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו יִרמְיָהוּ,
Yirmeyahun tsu geven iz Hashem fun vort dos un
Yirmeyahu to having been is Hashem of word the and

נאָכדעם ווי דער מלך האָט פֿאַרברענט די מגילה מיט די ווערטער
verter di mit megile di farbrent hot melech der vi nochdem
words the with scroll the burned up has king the as after

וואָס ברוך אויפֿגעשריבן פֿון יִרמְיָהוּס מויל – אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi moil Yirmeyahs fun oifgeshribn hot Baruch vos
say to so mouth Yirmeyah's from written has Baruch that

כח נעם דיר ווידער אַן אַנדער מגילה, און שרייב אָן אויף איר אַלע
ale ir oif on shraib un megile ander an vider dir nem
all it on on write and scroll other an again yourself take

פֿריִערדיקע ווערטער וואָס זיינען געווען אויף דער ערשטער מגילה,
megile ershter der oif geven zainen vos verter frierdike
scroll first the on having been are that words previous

וואָס יהוֹיָקים דער מלך פֿון יהוּדה האָט פֿאַרברענט. כט און אויף
oif un farbrent hot Yehudah fun melech der Yhoyakim vos
against and burned up has Yehudah of king the Y'hoyakim that

יהוֹיָקים דעם מלך פֿון יהוּדה זאָלסטו זאָגן: אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi zogn zolstu Yehudah fun melech dem Yhoyakim
Hashem has thus say shall you Yehudah of king the Y'hoyakim

געזאָגט: דו האָסט פֿאַרברענט די דאָזיקע מגילה, אַזוי צו זאָגן: למאַי
lemai zogn tsu azoi megile dozike di farbrent host du gezogt
why say to so scroll this the burned up have you said

האָסטו געשריבן אויף איר, אַזוי צו זאָגן: קומען וועט קומען דער מלך
melech der kumen vet kumen zogn tsu azoi ir oif geshribn hostu
king the come will come say to so it on written have you

פֿון בָּבֶל, און ער וועט צעשטערן דאָס דאָזיקע לאַנד, און וועט פֿאַרטיליקן
fartiliken vet un land dozike dos tseshtern vet er un Bavel fun
destroy will and land this the destroy will he and Bavel of

פֿון איר מענטשן און בהמות? ל דערום האָט ה אַזוי געזאָגט
gezogt azoi Hashem hot derum beheimes un mentshn ir fun
said so Hashem has therefore beasts and men it from

אויף יהוֹיָקים דעם מלך פֿון יהוּדה: קיינער פֿון אים וועט נישט
nisht vet im fun keiner Yehudah fun melech dem Yhoyakim oif
not will him of anyone Yehudah of king the Y'hoyakim on

זיצן אויפֿן טראָן פֿון דָּוִד, און זיין טויטער לייַב וועט זיך וואַלגערן
valgern zich vet laib toiter zain un Dovid fun tron oifn zitsn
cast out self will body dead his and Dovid of throne on the sit

אויף דער היץ ביי טאָג, און אויף דער קעלט ביי נאַכט. לא און איך וועל זיך
zich vel ich un nacht bai kelt der oif un tog bai hits der oif
self will I and night by cold the on and day by heat the on

אָפּפֿרעכענען מיט אים, און מיט זיין זאָמען, און מיט זיינע קנעכט, פֿאַר
far knecht zaine mit un zomen zain mit un im mit oprechenen
for servants his with and seed his with and him with reckon

זייערע זינד, און איך וועל ברענגען אויף זיי, און אויף די באַווויינער
bavoiner di oif un zei oif brengen vel ich un zind zeyere
inhabitants the on and them on bring will I and sin their

the Ish Yehudah, all the ra'ah *(disaster, evil)* that I have pronounced against them; yet they did not pay heed.

[32] Then took Yirmeyah another megilah, and gave it to Baruch Ben Neriyah, HaSofer, who wrote therein from the peh of Yirmeyah all the Divrei HaSefer which Y'hoyakim Melech Yehudah had burned in eish; and there were added besides unto them many similar Devarim.

37 And Melech Tzidkiyah Ben Yoshiyah reigned instead of Konyahu Ben Y'hoyakim, whom Nevukhadretzar Melech Bavel put on the throne in Eretz Yehudah.
[2] But neither he, nor his avadim, nor the Am HaAretz, did pay heed unto the Divrei Hashem, which He spoke by Yirmeyah HaNavi.

[3] And HaMelech Tzidkiyah sent Yehukhal Ben Shelemyah and Tzephanyah Ben Ma'aseiyah the Kohen to Yirmeyah HaNavi, saying, Hitpalel na *(pray now)* unto Hashem Eloheinu for us.
[4] Now Yirmeyah came in and went out among HaAm; for they had not put him into bais hakeleh *(prison)*. [5] Then the army

פֹּון ירוּשָׁלַיִם , און אויף די מענער פֹּון יהוּדה , דאָס גאַנצע בייז
beiz gantse dos Yehudah fun mener di oif un Yerushalayim fun
evil whole the Yehudah of men the on and Yerushalayim of

וואָס איך האָב אָנגעזאָגט אויף זיי , און זיי האָבן נישט צוגעהערט.
tsugehert nisht hobn zei un zei oif ongezogt hob ich vos
paid heed not have they and them on pronounced have I that

לב און יִרְמְיָהוּ האָט געגומען אַן אַנדער מגילה , און האָט זי
zi hot un megile ander an genumen hot Yirmeyah un
it has and scroll other an taken has Yirmeyah and

געגעבן צו ברוך דעם זון פֹּון נֵרִיָהוּן , דעם שרייבער און ער האָט
hot er un shraiber dem Neriyahun fun zun dem Baruch tsu gegebn
has he and scribe the Neriyah of son the Baruch to given

אויפגעשריבן אויף איר פֹּון יִרְמְיָהוּס מויל אַלע ווערטער פֹּון דעם בוך
buch dem fun verter ale moil Yirmeyahs fun ir oif oifgeshribn
book the of words all mouth Yirmeyah's from it on written

וואָס יְהוֹיָקִים דער מלך פֹּון יהוּדה האָט פֿאַרברענט אין פַּיֶיער; און
un faier in farbrent hot Yehudah fun melech der Yhoyakim vos
and fire in burned up has Yehudah of king the Y'hoyakim that

צו זיי זיינען צוגעלייגט געווואָרן נאָך פֿיל ווערטער אַזוי ווי זיי .
zei vi azoi verter fil noch gevorn tsugeleigt zainen zei tsu
them as so words many still have become added are them to

לז און צִדְקִיָהוּ דער זון פֹּון יאשִיָהוּן איז געווואָרן
gevorn iz Yoshiyahun fun zun der Tsidkiyah un
having become is Yoshiyah of son the Tzidkiyahu and

מלך אויף דעם אָרט פֹּון כָּנְיָהוּ דעם זון פֹּון יְהוֹיָקִימן ,
Yhoyakimen fun zun dem Konyahu fun ort dem oif melech
Y'hoyakim of son the Konyahu of place the on king

וואָס נְבוּכַדְרֶאצַר דער מלך פֹּון בָּבֶל האָט געמאַכט פַּאַר אַ מלך
melech a far gemacht hot Bavel fun melech der Nevuchadretsar vos
king a for made had Bavel of king the Nevuchadretzar who

אין לאַנד יהוּדה . ב און ער און זיינע קנעכט און דאָס גאַנצע פֹּאלק
folk gantse dos un knecht zaine un er un Yehudah land in
people whole the and servants his and he and Yehudah land in

פֹּון לאַנד האָבן נישט צוגעהערט צו די ווערטער פֹּון ה , וואָס ער
er vos Hashem fun verter di tsu tsugehert nisht hobn land fun
he that Hashem of words the to paid heed not have land of

האָט געזעדט דורך יִרְמְיָהוּ הנבֿיא .
hanovi Yirmeyah durch geredt hot
the prophet Yirmeyah through spoken has

ג און דער מלך צִדְקִיָהוּ האָט געשיקט יהוכַל דעם, זון פֹּון
fun zun dem Yehukhal geshikt hot Tsidkiyah melech der un
of son the Yehukhal sent has Tzidkiyahu king the and

שֶׁלֶמְיָהן , און צפַנְיָהוּ דעם זון פֹּון מַעֲשֵׂיָהן , דעם כהן ,
koyen dem Maaseiyahn fun zun dem Tsefanyah un Shelemyahn
kohen the Ma'aseiyah of son the Tzephanyah and Shelemyah

צו יִרְמְיָהוּ הנבֿיא , אַזוי צו זאָגן : זיי , איך בעט דיך , מתפלל
mispalel dich bet ich zai zogn tsu azoi hanovi Yirmeyah tsu
pray you(SG) entreat I be say to so the prophet Yirmeyah to

פַּאַר אונדז צו ה אלוקינו . ד און יִרְמְיָהוּ פלעגט קומען און גיין
gein un kumen flegt Yirmeyah un Elokeinu Hashem tsu undz far
go and come used to Yirmeyah and our G-d Hashem to us for

צווישן פֹּאלק , וואָרעם מע האָט אים נאָך נישט געהאַט אַריינגעגעבן אין
in araingegebn gehat nisht noch im hot me vorem folk tsvishn
in put in had not yet him has one because people among

of Pharaoh was come forth out of Mitzrayim; and when the Kasdim *(Chaldeans)* that besieged Yerushalayim heard news of them, they withdrew from Yerushalayim.

[6] Then came the Devar Hashem unto Yirmeyah HaNavi saying, [7] Thus saith Hashem Elohei Yisroel; Thus shall ye say to Melech Yehudah, that sent you unto Me to enquire of Me; Hinei, the army of Pharaoh, which is come forth l'ezrah *(to help, support)* you, shall return to Mitzrayim into their own land. [8] And the Kasdim *(Chaldeans)* shall return, and fight against HaIr hazot *(this City)*, and capture it, and burn it down with eish. [9] Thus saith Hashem; Deceive not nafshoteichem, saying, The Kasdim *(Chaldeans)* shall surely depart from us; for they shall not depart. [10] For though ye had struck down kol chayil Kasdim *(the whole army of the Chaldeans)* that fight against you, and there remained but anashim medukarim *(wounded men)* among them, yet should they rise up every ish in his ohel, and with eish burn down HaIr hazot.

[11] And it came to pass, that when the army of the Kasdim *(Chaldeans)* was withdrawn from Yerushalayim because

תפיסה. ח און דער חיל פון פרעהן איז ארויסגעגאנגען פון מצרים ;
Mitsrayim fun aroisgegangen iz Pharaohn fun cheil der un tefish
Egypt from having come out is Pharaoh of army the and prison

און די כשדים וואס האבן געלאגערט אויף ירושלים , האבן געהערט
gehert hobn Yerushalayim oif gelegert hobn vos Kasdim di un
heard have Yerushalayim upon besieged have who Kasdim the and

די הערונג וועגן זיי , און האבן אפגעצויגן פון ירושלים .
Yerushalayim fun opgetsoign hobn un zei vegen herung di
Yerushalayim from withdrawn have and them concerning report the

ו איז דאס וואָרט פון ה געווען צו ירמיהו הנביא ,
hanovi Yirmeyah tsu geven Hashem fun vort dos iz
the prophet Yirmeyah to having been Hashem of word the is

ז אזוי האט ה׳ גזאגט אלוקי ישראל: אזוי זאלט אזוי זאגן צו
zolt azoi Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi
shall thus Yisroel the G-d of Hashem said has thus say to so

איר זאגן צו דעם מלך פון יהודה וואס שיקט איך צו מיר מיך צו
tsu mich mir tsu aich shikt vos Yehudah fun melech dem tsu zogn ir
to me me to you sends who Yehudah of king the to say you

פרעגן: זע , דער חיל פון פרעהן וואס איז ארויסגעגאנגען איך צו
tsu aich aroisgegangen iz vos Pharaohn fun cheil der ze fregn
to you having come out is which Pharaoh of army the see to ask

הילף, קערט זיך אום צו זיין לאנד, מצרים . ח און די כשדים וועלן
veln Kasdim di un Mitsrayim land zain tsu um zich kert hilf
will Kasdim the and Egypt land his to back self returns help

זיך אומקערן, און וועלן מלחמה האלטן אויף דער דאזיקער שטאט,
shtot doziker der oif haltn milchome veln un umkeren zich
city this the upon wage war will and return selves

און זיי וועלן זי באצווינגען , און וועלן זי פארברענען אין פייער. ט אזוי
azoi faier in farbrenen zi veln un batsvingen zi veln zei un
thus fire in burn up it will and subjugate it will they and

האט ה גזאגט: איר זאלט אייך נישט אינרעדן , אזוי צו
tsu azoi ainredn nisht aich zolt ir gezogt Hashem hot
to so hoodwink not you yourselves shall you said Hashem has

זאגן: אַוועקגיין וועלן אַוועקגיין פון אונדז די כשדים ; וואָרעם זיי וועלן
veln zei vorem Kasdim di undz fun avekgein veln avekgein zogn
will they because Kasdim the us from go away will go away say

נישט אַוועקגיין. י וואָרעם אַז איר זאלט שלאָגן דעם גאַנצן חיל פון די
di fun cheil gantsn dem shlogn zolt ir az vorem avekgein nisht
the of army entire the strike shall you if because go away not

כשדים וואס האלטן מלחמה אויף אייך, און עטלעכע געשטאָכענע
geshtochene etleche un aich oif milchome haltn vos Kasdim
wounded certain and you against war wage who Kasdim

זאלן בליבן פון זיי , וועלן זיי אויפשטיין איטלעכער אין זיין געצעלט,
getselt zain in itlecher oifshtein zei veln zei fun blaibn zoln
tent his in each stand up they will them of remain should

און וועלן פארברענען די דאזיקע שטאט אין פייער.
faier in shtot dozike di farbrenen veln un
fire in city this the burn up will and

יא און עס איז געווען , אז דער חיל פון די כשדים האט
hot Kasdim di fun cheil der az geven iz es un
has Kasdim the of army the when having been is it and

יב איז , פון פרעהן חיל דעם פאר ירושלים פון אפגעצויגן
iz Pharaohn fun cheil dem far Yerushalayim fun opgetsoign
is Pharaoh of army the before Yerushalayim from withdrawn

of the army of Pharaoh,
12 Then Yirmeyah went
forth out of Yerushalayim
to go into the Eretz
Binyamin, to get [his]
chelek from there among
HaAm. 13 And when he was
in the Sha'ar Binyamin,
a ba'al pekidut *(captain of
the guard)* was there, shmo
Yiriyah Ben Shelemyah
Ben Chananyah; and he
arrested Yirmeyah HaNavi,
saying, Thou fallest away
as a deserter to the Kasdim
(Chaldeans). 14 Then said
Yirmeyah, Sheker; I fall
not away as a deserter to
the Kasdim *(Chaldeans)*. But
he paid heed not to him; so
Yiriyah arrested Yirmeyah,
and brought him to the
sarim. 15 Therefore the
sarim were enraged with
Yirmeyah, and had him
beaten, and put him in
house arrest in the Bais
Yehonatan the Sofer;
for they had made that
the bais hakeleh *(prison)*.

16 When Yirmeyah was
entered into the bais
habor *(dungeon)*, and into
the cells, and Yirmeyah
had remained there
yamim rabbim; 17 Then
HaMelech Tzidkiyah
sent, and brought him
out; and HaMelech asked
him baseter *(secretly)*
in his Bais *(Palace)*, and
said, Is there Devar from
Hashem? And Yirmeyah
said, There is; for, said he,
thou shalt be delivered
into the yad Melech Bavel.

יִרְמְיָהוּ אַרויסגעגאַנגען פֿון ירושָלַיִם צו גיין קיין לאַנד
Yirmeyah aroisgegangen fun Yerushalayim tsu gein kein land
Yirmeyah having gone forth from Yerushalayim to go to land

בנימין , כּדי צו קריגן דאָרטן זיין חלק ירושה צווישן
Binyamin kedei tsu krign dortn zain chelek yerushe tsvishn
Binyamin in order to get there his portion inheritance among

דעם פֿאָלק . יג איז, ווי ער איז געווען אין טויער פֿון בנימין ,
folk dem iz vi er iz geven in toier fun Binyamin
people the is when he is having been in gate of Binyamin

איז דאָרטן געווען דער הויפּטמאַן פֿון דער וואַך , ווָאס זיין
iz dortn geven der hoiptman fun der vach vos zain
is there having been the head man of the guard whose his

נאָמען איז געווען יִראיָה דער זון פֿון שֶׁלֶמְיָהוּ דעם זון פֿון
nomen iz geven Yiriyah der zun fun Shelemyah dem zun fun
name is having been Yiriyah the son of Shelemyah the son of

חֲנַנְיָהן ; האָט ער אָנגענאַפּט יִרְמְיָהוּ הנבֿיאן , אַזוי צו זאָגן :
Chananyahn hot er ongechapt Yirmeyah henvin azoi tsu zogn
Chananyahn he has seized Yirmeyah the prophet so to say

צו די כַּשְׂדִים ווילסטו צופֿאַלן . יד האָט יִרְמְיָהוּ געזאָגט: אַ ליגן! איך
tsu di Kasdim vilstu tsufaln hot Yirmeyah gezogt a lign ich
to the Kasdim will you surrender has Yirmeyah said a lie I

וויל נישט צופֿאַלן צו די כַּשְׂדִים . אָבער ער האָט נישט צוגעהערט צו
vil nisht tsufaln tsu di Kasdim ober er hot nisht tsugehert tsu
will not surrender to the Kasdim but he has not paid heed to

אים, און יִראיָה האָט אָנגענאַפּט יִרְמְיָהוּן , און האָט אים געבראַכט
im un Yiriyah hot ongechapt Yirmeyahun un hot im gebracht
him and Yiriyah has seized Yirmeyahu and has him brought

צו די האַרן. טו און די האַרן האָבן געצערנט אויף יִרְמְיָהוּן , און
tsu di harn un di hobn getsernt oif Yirmeyahun un
to the lords and the lords have been angry against Yirmeyahu and

האָבן אים געשלאָגן , און אים אַריינגעגעבן אין געפֿענקעניש, אין הויז פֿון
hobn im geshlogn un im gefenkenish in araingegebn im hoiz fun
have him struck and him put in prison in house of

יהוֹנָתָן דעם שרייבער; ווָאַרעם דאָס האָט מען געמאַכט פֿאַר אַ תפֿיסה.
Yehonatan dem shraiber dem vorem hot dos men gemacht far a tefish
Yehonatan the scribe this because has one made for a prison

טז אַז יִרְמְיָהוּ איז געקומען אין געפֿענקעניש און אין די געוועלבן, און
az Yirmeyah iz gekumen in gefenkenish un in di gevelbn un
when Yirmeyah is came in prison in and the cells and

יִרְמְיָהוּ איז דאָרטן אָפּגעזעסן פֿיל טעג , יז האָט דער מלך צִדְקִיָּהוּ
Yirmeyah iz dortn opgezesn fil teg hot der melech Tsidkiyah
Yirmeyah is there sat many days has the king Tzidkiyahu

געשיקט, און האָט אים אַרויסגענומען ; און דער מלך האָט אים געפֿרעגט
geshikt un hot im aroisgenumen un der melech hot im gefregt
sent and has him taken out and the king has him asked

בייַ זיך אין הויז , אין פַּאַרבאָרגענעש, און האָט געזאָגט: פַּאַראַן אַ וואָרט
bai zich in hoiz in farborgenish un hot gezogt a faran vort
by self in house in secret and has said a is there word

פֿון ה ? האָט יִרְמְיָהוּ געזאָגט: פַּאַראַן ; און ער האָט געזאָגט: אין
fun Hashem hot Yirmeyah gezogt faran un er hot gezogt in
from Hashem has Yirmeyah said is there and he has said in

דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל וועסטו איבערגעגעבן ווערן .
der hant fun dem melech fun Bavel vestu ibergegebn vern
the hand of the king of Bavel you(sg) will be handed over become

[18] Moreover Yirmeyah said unto HaMelech Tzidkiyah, What have I offended against thee, or against thy avadim, or against Am Hazeh, that ye have put me in bais hakeleh? [19] Where are now your nevi'im which prophesied unto you, saying, Melech Bavel shall not come against you, nor against HaAretz hazot? [20] Therefore hear now, O adoni HaMelech; let now my techinnah be accepted before thee; that thou cause me not to return to the Bais Yehonatan HaSofer, lest I die there. [21] Then HaMelech Tzidkiyah commanded that they should commit Yirmeyah into the Khatzer *(courtyard)* of the Guard, and that they should give him daily kikar lechem *(loaf of bread)* out of the street of ha'ofim *(the bakers)*, until all the lechem in the Ir was gone. Thus Yirmeyah remained in the Khatzer *(courtyard)* of the Guard.

38 Then Shephatyah Ben Mattan, and Gedalyahu Ben Pashchur, and Yukhal Ben Shelemyah, and Pashchur Ben Malkiyah, heard the Devarim that Yirmeyah had spoken unto kol HaAm, saying, [2] Thus saith Hashem, He that remaineth in this city shall die by the cherev, by the ra'av,

יח און ירמיהו האָט געזאָגט צום מלך צדקיָהון : וואָס האָב איך
ich hob vos Tsidkiyahun melech tsum gezogt hot Yirmeyah un
I have what Tzidkiyahu king to said has Yirmeyah and

געזינדיקט קעגן דיר , און קעגן דײַנע קנעכט , און קעגן דעם
dem kegen un knecht daine kegen un dir kegen gezindikt
the against and servants your against and you(SG) against sinned

יט און ווו דאָזיקן פֹּאָלק , וואָס איר האָט מיך אַריַינגעגעבן אין תּפֹיסה?
vu un tefish in araingegebn mich hot ir vos folk dozikn
where and prison in put in me have you that people this

זיַנען אײַערע נבֿיאים וואָס האָבן אײַך נבֿיאות געזאָגט, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi gezogt nevies aich hobn vos neviim aiere zainen
say to so said prophesy you have who prophets your are

דער מלך פֿון בָּבֶל וועט נישט קומען אויף אײַך און אויף דעם
dem oif un aich oif kumen nisht vet Bavel fun melech der
the against and you against come not will Bavel of king the

כ דאָזיקן לאָנד? און אַצונד , הער צו , איך בעט דיך , מײַן האַר
har main dich bet ich tsu her atsund un land dozikn
lord my you(SG) entreat I to pay heed now and land this

קיניג; זאָל , איך בעט דיך , פֿאַלן מײַן געבעט פֿאַר דיר ,
dir far gebet main faln dich bet ich zol kinig
you(SG) before plea my befall you(SG) entreat I shall king

און זאָלסט מיך נישט אומקערן אין הויז פֿון יהוֹנָתָן דעם
dem Yehonatan fun hoiz in umkeren nisht mich zolst un
the Yehonatan of house in return not me you(SG) must and

שרײַבער, און לאָמיך נישט שטאַרבן דאָרטן. כא האָט דער מלך צדקיָהו
Tsidkiyah melech der hot dortn shtarbn nisht lomich un shraiber
Tzidkiyahu king the has there die not let me and scribe

באַפֿוילן , און מע האָט אַריַינגעזעצט ירמיָהון אין הויף פֿון
fun hoif in Yirmeyahun araingezetst hot me un bafoiln
of courtyard in Yirmeyahu placed has one and commanded

דער וואַך , און מע האָט אים געגעבן אַ לאָבן ברויט אַ טאָג פֿון דער
der fun tog a broit labn a gegebn im hot me un vach der
the from day a bread loaf of a given him has one and guard the

בעקערגאַס ביז דאָס גאַנצע ברויט איז אויסגעגאַנגען פֿון דער שטאָט.
shtot der fun oisgegangen iz broit gantse dos biz bekergas
city the from ran out is bread entire the until bakers' street

אַזוי איז ירמיָהו געזעסן אין הויף פֿון דער וואַך .
vach der fun hoif in gezesn Yirmeyah iz azoi
guard the of courtyard in sat Yirmeyah is so

לח

און שפֿטיָה דער זון פֿון מַתָּנן , און גדַלְיָהו דער
der Gedalyahu un Mattanen fun zun der Shefatyah un
the Gedalyahu and Mattan of son the Shephatyah and

זון פֿון פַּשחורן , און יוכל דער זון פֿון שֶׁלֶמיָהון , און
un Shelemyahuen fun zun der Yuchal un Pashchurn fun zun
and Shelemyah of son the Yukhal and Pashchur of son

פַּשחור דער זון פֿון מַלכִּיָהן , האָבן געהערט די ווערטער וואָס ירמיָהו
Yirmeyah vos verter di gehert hobn Malkiyahn fun zun der Pashchur
Yirmeyah that words the heard have Malkiyah of son the Pashchur

האָט געזאָגט צום גאַנצן פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן : כ אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi folk gantsn tsum geredt hot
said Hashem has thus say to so people all to spoken has

דער וואָס בלײַבט זיצן אין דער דאָזיקער שטאָט וועט שטאַרבן פֿון דער
der fun shtarbn vet shtot doziker der in zitsn blaibt vos der
the from die will city this the in sitting remains who the one

and by the dever; but he that goeth forth to the Kasdim *(Chaldeans)* shall live; for he shall have his nefesh for plunder, and shall live.
3 Thus saith Hashem, This city shall surely be given into the yad of the army of Melech Bavel, which shall capture it.
4 Therefore the sarim said unto HaMelech, Let now this ish be put to death; for thus he weakeneth the hands of the anshei hamilchamah that are left in this city, and the hands of all the people, in speaking such devarim unto them; for this ish seeketh not the shalom of this people, but the hurt.
5 Then Tzidkiyah HaMelech said, Hinei, he is in your yad *(hand, power)*; for HaMelech is not he that can do anything against you.
6 Then took they Yirmeyah, and cast him into the bor *(pit, dungeon, cistern)* of Malkiyah Ben Hammelech, that was in the Khatzer *(courtyard)* of the Guard; and they lowered Yirmeyah with ropes. And in the bor *(pit)* there was no mayim, but mud; so Yirmeyah sank in the mud.

7 Now when Eved-melech HaCushi *(the Ethiopian)*, an ish saris *(official)* in the Bais HaMelech, heard that they had

שוועדד, פֿון דעם הונגער, און פֿון דער פּעסט, און דער וואָס גייט
geit vos der un pest der fun un hunger dem fun shverd
goes who the one and pestilence the from and famine the from sword

אַרויס צו די כַּשְׂדִּים, וועט בליַיבן לעבן; זיין נפֿש וועט אים זיין צום
tsum zain im vet nefesh zain lebn blaibn vet Kasdim di tsu arois
to be him will soul his alive remain will Kasdim the to out

געווינס, און ער וועט בליַיבן לעבן. ג אַזוי האָט ה געזאָגט: איבערגעגעבן
ibergegebn gezogt Hashem hot azoi lebn blaibn vet er un gevins
delivered said Hashem has so alive remain will he and gain

וועט איבערגעגעבן ווערן די דאָזיקע שטאָט אין דער האַנט פֿון דעם חיל פֿון
fun cheil dem fun hant der in shtot dozike di vern ibergegebn vet
of army the of hand the into city this the become delivered will

דעם מלך פֿון בָּבֶל, און ער וועט זי באַצווינגען. ד האָבן די האַרן געזאָגט
gezogt harn di hobn batsvingen zi vet er un Bavel fun melech dem
said lords the have capture it will he and Bavel of king the

צום מלך: זאָל געטייט ווערן, איך בעט דיך, דער דאָזיקער
doziker der dich bet ich vern geteit zol melech tsum
this the you(SG) entreat I become caused to die shall king to the

מאַן, וואָרעם ער שלאַפּט דאָך אפֿ די הענט פֿון די המלחמהלייט וואָס
vos hamilchomelait di fun hent di op doch shloft er vorem man
who war people the of hands the off indeed weakens he because man

זיינען איבערגעבליבן אין דער דאָזיקער שטאָט, און די הענט פֿון דעם גאַנצן
gantsn dem fun hent di un shtot doziker der in ibergebliben zainen
entire the of hands the and city this the in remaining over are

פֿאָלק, אַז דער רעדט צו זיי אַזוי ווי די דאָזיקע רייד; וואָרעם
vorem reid dozike di vi azoi zei tsu redt der az folk
because words these the as thus them to speaks the one when people

דער דאָזיקער מאַן זוכט נישט פֿריד פֿאַר דעם דאָזיקן פֿאָלק נאָר בלויז אַ
a bloiz nor folk dozikn dem far frid nisht zucht man doziker der
an only but people this the for peace not seeks man this the

רעה. ה האָט דער מלך צדקיָהו געזאָגט: אָט איז ער אין אייַער האַנט;
hant aier in er iz ot gezogt Tsidkiyah melech der hot roe
hand your in he is behold said Tzidkiyahu king the has evil

וואָרעם דער מלך קען מיט אייַך גאָרנישט אויספֿירן. ו האָבן זיי גענומען
genumen zei hobn oisfirn gornisht aich mit ken melech der vorem
taken they have prevail nothing you with can king the because

ירמיָהון, און האָבן אים אַרײַנגעוואָרפֿן אין דער גרוב פֿון מַלכִּיָהו
Malkiyah fun grub der in araingevorfn im hobn un Yirmeyahun
Malkiyah of pit the in thrown into him have and Yirmeyahu

דעם זון פֿון מלך, וואָס אין הויף פֿון דער וואַך; און זיי האָבן
hobn zei un vach der fun hoif in vos melech fun zun dem
have they and guard the of courtyard in which king of son the

אַראָפּגעלאָזט מיט שטריק. און אין דער גרוב איז קיין וואַסער נישט
nisht vaser kein iz grub der in un shtrik mit Yirmeyahun aropgelozt
not water any is pit the in and cords with Yirmeyahu lowered

געווען, נאָר בלויז ליים; און ירמיָהו איז אַרײַנגעזונקען אין דעם ליים.
leim dem in araingezunken iz Yirmeyah un leim bloiz nor geven
clay the in sunk into is Yirmeyah and clay only but having been

ז האָט געהערט עֶבֶד-מֶלֶך דער כּושי, אַ מאַן אַ הויפֿדינער וואָס איז
iz vos hoifdiner a man a Kushi der Eved-Melech gehert hot
is who court official a man a Kushi the Eved-melech heard has

געווען אין הויז פֿון מלך, אַז מע האָט ירמיָהון אַרײַנגעטאָן
araingeton Yirmeyahun hot me az melech fun hoiz in geven
put Yirmeyahu has one that king of house in having been

put Yirmeyah in the bor; HaMelech was then sitting in the Sha'ar Binyamin; [8] Eved-melech went forth out of the Bais HaMelech, and spoke to HaMelech saying, [9] Adoni HaMelech, these anashim have done ra'ah in all that they have done to Yirmeyah HaNavi, whom they have cast into the bor; and he is likely to die from hunger in the place where he is; for there is no more lechem in the Ir. [10] Then HaMelech commanded Eved-melech HaCushi *(the Ethiopian)*, saying, Take from here shloshim anashim with thee, and lift up Yirmeyah HaNavi out of the bor *(dungeon)*, before he dies. [11] So Eved-melech took the anashim with him, and went into the Bais HaMelech under the Otzar *(Treasury)*, and took from there old rags and old worn out clothes, and let them down by ropes into the bor to Yirmeyah. [12] And Eved-melech HaCushi said unto Yirmeyah, Put now these old rags and worn out clothes under thine armpits under the ropes. And Yirmeyah did so. [13] So they drew up Yirmeyah with ropes, and lifted him up out of the bor; and Yirmeyah remained in the Khatzer *(courtyard)* of the Guard.

אין דער גרוב; און דער מלך איז געזעסן אין טויער פֿון בנימין . ח איז
iz Binyamin fun toier in gezesn iz melech der un grub der in
is Binyamin of gate in sitting is king the and pit the in

עֶבֶד-מֶלֶךְ אַרויסגעגאַנגען פֿון מלכס הויז , און האָט געריידט
geredt hot un hoiz melechs fun aroisgegangen Eved-Melech
spoken has and house king's from having gone forth Eved-melech

צום מלך , אַזוי צו זאָגן : ט מײַן האַר מלך , שלעכט באַגאַנגען
bagangen shlecht melech har main zogn tsu azoi melech tsum
treated evil king lord my say to so king to

האָבן זיך די דאָזיקע לײַט מיט אַלץ וואָס זיי האָבן געטאָן צו
tsu geton hobn zei vos alts mit lait dozike di zich hobn
to done have they that all that with people these the selves have

ירמיהו הנבֿיא , וואָס זיי האָבן אים אַרײַנגעוואָרפֿן אין גרוב ; און
un grub in araingevorfn im hobn zei vos hanovi Yirmeyah
and pit in thrown into him have they that the prophet Yirmeyah

ער שטאַרבט אויף זײַן אָרט פֿאַר הונגער ; ווײַל נישטאָ קיין ברויט
broit kein nishto vorem hunger far ort zain oif shtarbt er
bread any there is not because hunger for place his on dies he

מער אין שטאָט. י האָט דער מלך באַפֿוילן עֶבֶד-מֶלֶךְ דעם
dem Eved-Melech bafoiln melech der hot shtot in mer
the Eved-melech commanded king the has city in more

כּושי , אַזוי צו זאָגן : נעם מיט דיר פֿון דאַנען דרײַסיק מאַן , און
un man draisik danen fun dir mit nem zogn tsu azoi Kushi
and men thirty here from you(SG) with take say to so Kushi

זאָלסט אַרויפֿברענגען ירמיהו הנבֿיאן פֿון דער גרוב אײדער
eider grub der fun henvin Yirmeyah aroifbrengen zolst
before pit the from the prophet Yirmeyah bring up you(SG) shall

ער וועט שטאַרבן. יא האָט עֶבֶד-מֶלֶךְ געזונטן די מענטשן מיט זיך ,
zich mit mentshn di genumen Eved-Melech hot shtarbn vet er
self with men the taken Eved-melech has die will he

און ער איז געקומען אין הויז פֿון מלך אונטער דער שאַצקאַמער ,
shatskamer der unter melech fun hoiz in gekumen iz er un
treasury the under king of house in having come is he and

און האָט פֿון דאָרטן געזונטן אַלטע קאָדערס און אַלטע שמאַטעס ,
shmates alte un koders alte genumen dortn fun hot un
ragged cloths old and rags old taken there from has and

און ער האָט זיי אַראָפּגעלאָזט צו ירמיהון אין גרוב מיט שטריק .
shtrik mit grub in Yirmeyahun tsu aropgelozt zei hot er un
cords with pit in Yirmeyahu to lowered them has he and

יב און עֶבֶד-מֶלֶךְ דער כּושי האָט געזאָגט צו ירמיהון : טו , איך
ich tu Yirmeyahun tsu gezogt hot Kushi der Eved-Melech un
I do Yirmeyahu to said has Kushi the Eved-melech and

בעט דיך , די אַלטע קאָדערס און די שמאַטעס אונטער דײַנע
daine unter shmates di un kodres alte di dich bet
your under ragged cloths the and rags old the you(SG) entreat

אָרעמס אונטער די שטריק. יג און ירמיהו האָט אַזוי געטאָן . און זיי
zei un geton azoi hot Yirmeyah un shtrik di unter orems
they and done so has Yirmeyah and cord the under arms

האָבן געצויגן ירמיהון מיט שטריק , און האָבן אים אַרויפֿגעבראַכט
aroifgebracht im hobn un shtrik mit Yirmeyahun getsoign hobn
brought up him have and cord with Yirmeyahu pulled have

פֿון דער גרוב. און ירמיהו איז געזעסן אין הויף פֿון דער וואַך .
vach der fun hoif in gezesn iz Yirmeyah un grub der fun
guard the of courtyard in sat is Yirmeyah and pit the from

14 Then Tzidkiyah HaMelech sent, and took Yirmeyah HaNavi unto him into the third entrance that is in the Bais Hashem; and HaMelech said unto Yirmeyah, I will ask thee a thing; hide nothing from me. 15 Then Yirmeyah said unto Tzidkiyah, If I declare it unto thee, wilt thou not surely put me to death? And if I give thee etzah, wilt thou not refuse to pay heed unto me? 16 So Tzidkiyah HaMelech swore secretly unto Yirmeyah, saying, As Hashem liveth, that made our very nefesh, I will not put thee to death, neither will I give thee into the yad of these anashim that seek thy nefesh.

יד הָאָט דער מלך צדקיָהו און געשיקט געזומען ירמיָהו
Yirmeyah genumen un geshikt Tsidkiyah melech der hot
Yirmeyah taken and sent Tzidkiyahu king the has

הנבֿיאן צו זיך , צום דריטן איינגאַנג וואָס אין הויז פֿון ה ;
Hashem fun hoiz in vos aingang dritn tsum zich tsu henvin
Hashem of house in that entrance third to self to the prophet

און דער מלך האָט געזאָגט צו ירמיָהון : איך וועל דיך פֿרעגן
fregn dich vel ich Yirmeyahun tsu gezogt hot melech der un
to ask you(SG) will I Yirmeyahu to said has king the and

אַ זאַך ; זאָלסט נישט פֿאַרלייקענען פֿון מיר אַ וואָרט. טו הָאָט
hot vort a mir fun farleikenen nisht zolst zach a
has word a me from deny not you(SG) shall thing a

ירמיָהו געזאָגט צו צדקיָהון : אַז איך וועל דיר זאָגן וועסטו
vestu zogn dir vel ich az Tsidkiyahun tsu gezogt Yirmeyah
will you(sg) tell you(SG) will I if Tzidkiyahu to said Yirmeyah

דאָך טייטן מיך טייטן, און אַז איך וועל דיר געבן אַן עטש ,
etsh an gebn dir vel ich az un teitn mich teitn doch
counsel a give you(SG) will I if and kill me kill indeed

וועסטו נישט צוהערן צו מיר. טז הָאָט דער מלך צדקיָהו
Tsidkiyah melech der hot mir tsu tsuhern nisht vestu
Tzidkiyahu king the has me to pay heed not will you(sg)

געשוואָרן ירמיָהון אין פֿאַרבאָרגענעניש, אַזוי צו זאָגן : אַזוי ווי עס
es vi azoi zogn tsu azoi farborgenish in Yirmeyahun geshvorn
it as just say to so secret in Yirmeyahu sworn an oath

לעבט ה וואָס האָט אונדז באַשאַפֿן די דאָזיקע זעל , אויב איך וועל
vel ich oib zel dozike di bashafn undz hot vos Hashem lebt
will I if soul this the created us has who Hashem lives

דיך טייטן, און אויב איך וועל דיך איבערגעבן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in ibergebn dich vel ich oib un teitn dich
of hand the in hand over you(SG) will I if and kill you(SG)

די דאָזיקע לייַט וואָס זוכן דיין לעבן!
lebn dain zuchn vos lait dozike di
life your seek who people these the

17 Then said Yirmeyah unto Tzidkiyah, Thus saith Hashem Elohei Tzva'os Elohei Yisroel: If thou wilt assuredly surrender unto the sarim of Melech Bavel, then thy nefesh shall live, and this city shall not be burned down with eish; and thou shalt live, and thine Bais; 18 But if thou wilt not surrender unto the sarim of Melech Bavel, then shall this city be given into the yad of the Kasdim, and they shall burn it down with eish,

יז הָאָט ירמיָהו געזאָגט צו צדקיָהון : אַזוי האָט געזאָגט ה
Hashem gezogt hot azoi Tsidkiyahun tsu gezogt Yirmeyah hot
Hashem said has thus Tzidkiyahu to said Yirmeyah has

אלוקי צבָאוֹת , אלוקי יִשׂרָאֵל: אויב אַרויסגיין וועסטו אַרויסגיין
aroisgein vestu aroisgein oib Yisroel Elokei Tseva'ot Elokei
go out will you(sg) going out if Yisroel the G-d of of hosts the G-d of

צו די האַרן פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל , וועט דיין נפֶשׁ בליַבן לעבן, און
un lebn blaibn nefesh dain vet Bavel fun melech dem fun harn di tsu
and alive remain soul your will Bavel of king the of lords the to

די דאָזיקע שטאָט וועט נישט פֿאַרברענט ווערן אין פֿייַער; אי דו וועסט
vest du i faier in vern farbrent nisht vet shtot dozike di
will you both fire in become burned up not will city this the

בליַבן לעבן, אי דיין הויזגעזינט . יח אויב אָבער וועסט נישט אַרויסגיין צו
tsu aroisgein nisht vest ober oib hoizgezint dain i lebn blaibn
to go out not will however if household your and alive remain

די האַרן פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל , וועט די דאָזיקע שטאָט איבערגעגעבן
ibergegebn shtot dozike di vet Bavel fun melech dem fun harn di
delivered city this the will Bavel of king the of lords the

ווערן אין דער האַנט פֿון די כַּשׂדים , און זיי וועלן זי פֿאַרברענען אין פֿייַער,
faier in farbrenen zi veln zei un Kasdim di fun hant der in vern
fire in burn up it will they and Kasdim the of hand the in become

and thou shalt not escape out of their yad. 19 And Tzidkiyah HaMelech said unto Yirmeyah, I am afraid of the Yehudim that are fallen as defectors to the Kasdim *(Chaldeans)*, lest they deliver me into their yad, and they abuse me. 20 But Yirmeyah said, They shall not deliver thee. Now obey the voice of Hashem, which I speak unto thee; so it shall be well unto thee, and thy nefesh shall live. 21 But if thou refuse to go forth, this is the davar that Hashem hath showed me: 22 And, hinei, all the nashim that are left in the Bais Melech Yehudah shall be brought forth to the sarim of Melech Bavel, and those nashim shall say,

אוֹן דוּ ווּעסְט נִישְׁט אַנְטְרוּנְעֶן וְוֶעְרְן פּוֹן זַייער הָאַנְט. יט הָאָט דער מֶלֶךְ
melech der hot hant zeyer fun vern antrunen nisht vest du un
king the has hand their from become escape not will you and

צִדְקִיָּהוּ געזאָגְט צוּ יִרְמְיָהוּ : איך הָאָב מוֹרא פַֿאַר דִּי יִידֶן וואָס
vos Yidn di far moire hob ich Yirmeyahun tsu gezogt Tsidkiyah
who Jews the before fear have I Yirmeyahu to said Tzidkiyahu

זיינען צוגעפַֿאַלן צוּ דִּי כַּשְׂדִּים , מע זאָל מיך נישט איבערגעבן אין זייער
zeyer in ibergebn nisht mich zol me Kasdim di tsu tsugefaln zainen
their in hand over not me shall one Kasdim the to fallen are

הָאַנְט, אוֹן זיי וועלן זיך אָנטאָן אָן מיר. כ הָאָט יִרְמְיָהוּ געזאָגט: מע וועט
vet me gezogt Yirmeyah hot mir on onton zich veln zei un hant
will one said Yirmeyah has me on do selves will they and hand

דיך נישט איבערגעבן. הער צוּ , איך בעט דיך , צוּ דעם קוֹל
kol dem tsu dich bet ich tsu her ibergebn nisht dich
voice the to you(SG) entreat I to pay heed hand over not you(SG)

פּוֹן ה אין וואָס איך רעד צוּ דיר , אוֹן עס וועט זיין גוט פַֿאַר
far gut zain vet es un dir tsu red ich vos in Hashem fun
for good be will it and you(SG) to speak I what in Hashem of

דיר , אוֹן דיין נפֶֿש וועט בליבן לעבן. כא אויב אָבער דוּ ווילסט
vilst du ober oib lebn blaibn vet nefesh dain un dir
be willing you however if alive remain will soul your and you(SG)

נישט אַרויסגיין , איז דאָס דאָס וואָרט וואָס ה הָאָט מיר געוויזן : כב ערשט
ersht gevizn mir hot Hashem vos vort dos dos iz aroisgein nisht
behold shown me has Hashem that word this the is go out not

אֶלע ווייבער וואָס זיינען געבליבן אין הויז פּוֹן דעם מֶלֶךְ פּוֹן יהוּדה ,
Yehudah fun melech dem fun hoiz in geblibn zainen vos vaiber ale
Yehudah of king the of house in remaining are who women all

ווערן אַרויסגעפֿירט צוּ דִּי הארן פּוֹן דעם מֶלֶךְ פּוֹן בָּבֶל , אוֹן זיי זאָגן :
zogn zei un Bavel fun melech dem fun harn di tsu aroisgefirt vern
say they and Bavel of king the of lords the to led out become

Thy close friends misled thee,

דיך אײַנגערעדט אוֹן דיך בײַגעקומען
baigekumen dich un aingeredt dich
prevailed you(SG) and mistakenly accepted you(SG)

and have prevailed against thee:

הָאָבן דִּי גוטע פֿרײַנט דײַנע;
daine fraint gute di hobn
your friend good the have

and feet are sunk in the mud,

אײַנגעזונקען אין אַ זומפּ זײַנען דײַנע פֿיס –
fis daine zainen zump a in aingezunken
feet your are swamp mud a in sunk

and they desert thee.

זײַנען זיי אָפּגעטרעטן אַהינטער .
ahinter opgetretn zei zainen
leave behind beat a retreat they are

23 So they shall surrender all thy nashim and thy banim to the Kasdim *(Chaldeans)*; and thou shalt not escape out of their yad, but shalt be captured by the yad Melech Bavel; and thou shalt cause this city to be burned down with eish.

כג אוֹן אַלע דײַנע ווײַבער אוֹן דײַנע קינדער פֿירט מען אַרויס צוּ דִּי
di tsu arois men firt kinder daine un vaiber daine ale un
the to out one leads children your and wives your all and

כַּשְׂדִּים , אוֹן דוּ ווּעסְט נִישְׁט אַנְטְרוּנְעֶן וְוֶעְרְן פּוֹן זַייער הָאַנְט,
hant zeyer fun vern antrunen nisht vest du un Kasdim
hand their from become escape not will you and Kasdim

נַייערט אין דער הָאַנְט פּוֹן דעם מֶלֶךְ פּוֹן בָּבֶל ווּעסְטוּ געכאַפּט
gechapt vestu Bavel fun melech dem fun hant der in naiert
captured will you(sg) Bavel of king the of hand the in but rather

וְוֶעְרְן , אוֹן ווּעסְט מאַכן פַֿאַרברענען דִּי דָאזיקע שטאָט אין פַֿייער.
faier in shtot dozike di farbrenen machn vest un vern
fire in city this the burn up make will and become

כד הָאָט צִדְקִיָהוּ געזאָגט צו ירמיָהוּן : זאָל קיין מענטש נישט
nisht mentsh kein zol Yirmeyahun tsu gezogt Tsidkiyah hot
not man any shall Yirmeyahu to said Tzidkiyahu has

וויסן פֿון די דאָזיקע ווערטער, און וועסט נישט שטאַרבן. כה און אַז
az un shtarbn nisht vest un verter dozike di fun visen
if and die not you will and words these the of know

די האַרן וועלן הערן אַז איך האָב גערעדט מיט דיר , און זיי
zei un dir mit geredt hob ich az hern veln harn di
they and you(SG) with spoken have I that hear will lords the

וועלן קומען צו דיר און זאָגן צו דיר : זאָג אונדז אַקאָרשט,
akorsht undz zog dir tsu zogn un dir tsu kumen veln
now us tell you(SG) to say and you(SG) to come will

וואָס האָסטו געזעדט צום מלך ; זאָלסט נישט פֿאַרלייקענען
farleikenen nisht zolst melech tsum geredt hostu vos
deny not you(SG) shall king to the spoken have you what

פֿון אונדז און מיר וועלן דיך נישט טייטן; און וואָס האָט געזעדט
geredt hot vos un teitn nisht dich veln mir un undz fun
spoken has what and kill not you(SG) will we and us from

צו דיר דער מלך ? כו זאָלסטו זאָגן צו זיי : איך האָב געלאָזט
gelozt hob ich zei tsu zogn zolstu melech der dir tsu
let have I them to say shall you king the you(SG) to

פֿאַלן מײַן געבעט פֿאַרן מלך , מיך נישט אומצוקערן אין
in umtsukeren nisht mich melech faran gebet main faln
to to return not me king before the prayer my fall

יהוֹנָתָנס הויז , צו שטאַרבן דאָרטן. כז זיינען געקומען אַלע האַרן
harn ale gekumen zainen dortn shtarbn tsu hoiz Yehonatans
lords all having come are there die to house Yehonatan's

צו יִרְמְיָהוּן , און האָבן אים געפֿרעגט, און ער האָט זיי געזאָגט אַזוי
azoi gezogt zei hot er un gefregt im hobn un Yirmeyahun tsu
thus told them has he and asked him have and Yirmeyahu to

ווי אַלע די דאָזיקע ווערטער וואָס דער מלך האָט באַפֿוילן , און זיי
zei un bafoiln hot melech der vos verter dozike di ale vi
they and commanded has king the that words these the all as

האָבן אים צו רו געלאָזט, ווײַל דאָס גערייד איז נישט געהערט
gehert nisht iz gereid dos vorem gelozt ru tsu im hobn
heard not is conversation the because allowed rest to him have

געווארן . כח און יִרְמְיָהוּ איז געזעסן אין הויף פֿון דער וואַך
vach der fun hoif in gezesn iz Yirmeyah un gevorn
guard the of courtyard in sat is Yirmeyah and having become

ביז דעם טאָג וואָס ירוּשָׁלַיִם איז באַצוווּנגען געווארן. און ער איז
iz er un gevorn batsvungen iz Yerushalayim vos tog dem biz
is he and become subjugated is Yerushalayim that day the until

. דאָרט געווען ווען ירוּשָׁלַיִם איז באַצוווּנגען געווארן
dort geven ven gevorn batsvungen iz Yerushalayim
there having been when having become subjugated is Yerushalayim

לט

אין ניינטן יאָר פֿון צִדְקִיָהוּ דעם מלך פֿון יהוּדה , אין
in Yehudah fun melech dem Tsidkiyah fun yor naintn in
in Yehudah of king the Tzidkiyahu of year ninth in

צענטן חודש , איז געקומען נְבוּכַדְרֶאצַר דער מלך פֿון
fun melech der Nevuchadretsar gekumen iz choidesh tsentn
of king the Nevukhadretzar came is month tenth

בָּבֶל און זײַן גאַנצער חיל אויף ירוּשָׁלַיִם , און זיי האָבן געלאָגערט
gelegert hobn zei un Yerushalayim oif cheil gantser zain un Bavel
besieged have they and Yerushalayim against army entire his and Bavel

[24] Then said Tzidkiyah unto Yirmeyah, Let no ish know of these devarim, and thou shalt not die. [25] But if the sarim hear that I have talked with thee, and they come unto thee, and say unto thee, Declare unto us now what thou hast said unto HaMelech, hide it not from us, and we will not put thee to death; also what HaMelech said unto thee; [26] Then thou shalt say unto them, I presented my techinnah *(supplication)* before HaMelech, that he would not cause me to return to Bais Yehonatan, to die there. [27] Then came all the sarim unto Yirmeyah, and questioned him; and he told them according to all these devarim that HaMelech had commanded. So they left off speaking with him; for the matter had not been overheard. [28] So Yirmeyah abode in the Khatzer *(courtyard)* of the Guard until the day that Yerushalayim was captured; and he was there when Yerushalayim was taken.

39 In the ninth year of Tzidkiyah Melech Yehudah, in the tenth month, came Nevukhadretzar Melech Bavel and all his army against Yerushalayim, and they besieged her. [2] And

אויף איר; ב אין עלפטן יאָר פֿון צדקיָהון , אין פֿירטן חודש , אין
in choidesh firtn in Tsidkiyahun fun yor elftn in ir oif
in month fourth in Tzidkiyahu of year eleventh in it against

ניַינטן טאָג פֿון חודש , איז איַינגעבראָכן געוואָרן די שטאָט. –
shtot di gevorn aingebrochn iz choidesh fun tog naintn
city the having become breached is month of day ninth

ג זיַינען געקומען אַלע האַרן פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל , און האָבן זיך
zich hobn un Bavel fun melech dem fun harn ale gekumen zainen
selves have and Bavel of king the of lords all having come are

געזעצט אין מיטלסטן טויער: נֵרגַל שַׂר-אֶצֶר , סַמגַר-נבוֹ , שַׂר-סכים
Sar-Sechim Samgar-Nevo Sar-Etser Nergal toier mitlstn in gezetst
Sar-Sechim Samgar-Nevo Sar-Etzer Nergal gate middle in sat

רַב-סָרִיס , נֵרגַל שַׂר-אֶצֶר , רַב-מָג , און אַלע איבעריקע האַרן פֿון דעם
dem fun harn iberike ale un Rav-Mag Sar-Etser Nergal rab-saris
the of lords remaining all and Rav-Mag Sar-Etzer Nergal Rav Saris

מלך פֿון בָּבֶל . ד און עס איז געווען , ווי צדקיָהו דער מלך
melech der Tsidkiyah vi geven iz es un Bavel fun melech
king the Tzidkiyahu when having been is it and Bavel of king

פֿון יהוּדה און אַלע מלחמה-לײַט האָבן זיי דערזען, אַזוי זיַינען זיי
zei zainen azoi derzen zei hobn milchome-lait ale un Yehudah fun
they are so seen them have war people all and Yehudah of

אַנטלאָפֿן, און זיַינען אַרויסגעגאַנגען בײַ נאַכט פֿון שטאָט דורך דעם
dem durch shtot fun nacht bai aroisgegangen zainen un antlofn
the through city from night by went out are and fled

מלכס גאָרטן , דורך עס, טויער צוויַשן די צוויי מויערן ; און ער איז
iz er un moiern tsvei di tsvishn toier es durch gortn melechs
is he and walls two the between gate it through garden king's

אַרויסגעגאַנגען אויפֿן וועג פֿון פּלוין. ה האָט דער חיל פֿון די כַּשׂדים
Kasdim di fun cheil der hot ploin fun veg oifn aroisgegangen
Kasdim the of army the has plain from way on the went out

זיי נאָכגעיאָגט , און זיי האָבן אָנגעיאָגט צדקיָהון אין די
di in Tsidkiyahun ongeyogt hobn zei un nochgeyogt zei
the in Tzidkiyahu caught up with have them and pursued after them

פֿלוינען פֿון יריחו ; און זיי האָבן אים געגומען און אים אַרויפֿגעבראַכט
aroifgebracht im un genumen im hobn zei un Yericho fun ploinen
brought up him and taken him have they and Yericho of plains

צו נבוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל קיין רִבלָה אין לאַנד חַמָת ,
Chammat land in Rivlah kein Bavel fun melech dem Nevuchadretsar tsu
Chamat land in Rivlah to Bavel of king the Nevukhadretzar to

און ער האָט אַרויסגעזאָגט אַ משפט אויף אים. ו און דער מלך פֿון
fun melech der un im oif mishpot a aroisgezogt hot er un
of king the and him on judgment a pronounced has he and

בָּבֶל האָט געשאָכטן די זין פֿון צדקיָהון אין רִבלָה פֿאַר זיַינע
zaine far Rivlah in Tsidkiyahun fun zin di geshochtn hot Bavel
his before Rivlah in Tzidkiyahu of sons the slaughtered has Bavel

אויגן; אויך אַלע אַדלײַט פֿון יהוּדה האָט דער מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech der hot Yehudah fun adllait ale oich oign
Bavel of king the has Yehudah of leading people all also eyes

געשאָכטן . ז און די אויגן פֿון צדקיָהון האָט ער בלינד געמאַכט, און
un gemacht blind er hot Tsidkiyahun fun oign di un geshochtn
and made blind he has Tzidkiyahu of eyes the and slaughtered

ער האָט אים געשמידט אין קופּערנע קייטן , אים צו ברענגען קיין בָּבֶל .
Bavel kein brengen tsu im keitn kuperne in geshmidt im hot er
Bavel to bring to him chains bronze in bound him has he

in the eleventh year of Tzidkiyah, in the fourth month, the ninth yom of the month, the wall was broken through. 3 And all the sarim *(princes)* of Melech Bavel came in, and sat in the Middle Gate, even Nergal Sar-Etzer, Samgar-Nevo, Sar-Sechim, Rav Saris, Nergal Sar-Etzer, Rav-Mag, with all the remaining of the sarim of Melech Bavel. 4 And it came to pass, that when Tzidkiyah Melech Yehudah saw them, and all the anshei hamilchamah, then they fled, and went forth out of the Ir by lailah, by the derech of the Gan HaMelech, by the sha'ar between the two walls; and he headed toward the Aravah. 5 But the army of the Kasdim pursued after them, and overtook Tzidkiyah in the plains of Yericho; and when they had captured him, they brought him up to Nevukhadretzar Melech Bavel to Rivlah in Eretz Chamat, where he pronounced mishpatim upon him. 6 Then Melech Bavel slaughtered the Bnei Tzidkiyah in Rivlah before his eyes; also Melech Bavel slaughtered all the nobles of Yehudah. 7 Moreover he put out Tzidkiyah's eyes, and bound him with bronze chains, to carry him to Babylon. 8 And the Kasdim burned the Bais

ח און דאָס הויז פֿון דעם מלך , און דאָס הויז פֿון פֿאָלק , האָבן די
di hobn folk fun hoiz dos un melech dem fun hoiz dos un
the have people of house this and king the of house the and

כַּשְׂדים פֿאַרברענט אין פֿײַער, און די מויערן פֿון ירושָלַיִם האָבן זיי
zei hobn Yerushalayim fun moiern di un faier in farbrent Kasdim
they have Yerushalayim of walls the and fire in burned up Kasdim

אײַנגעוואָרפֿן. ט און דעם רעשט פֿון פֿאָלק וואָס זיינען געבליבן אין דער
der in geblibn zainen vos folk fun resht dem un aingevorfn
the in left are who people of rest the and tore down

שטאָט, און די צוגעפֿאַלענע וואָס זיינען צוגעפֿאַלן צו אים, און דעם רעשט
resht dem un im tsu tsugefaln zainen vos tsugefalene di un shtot
rest the and him to fallen are who defectors the and city

פֿון פֿאָלק וואָס זיינען געבליבן, האָט נבֿוזַרַאדָן דער הויפּט פֿון דעם
dem fun hoipt der Nevuzaradan hot geblibn zainen vos folk fun
the of captain the Nevuzaradan has left are who people of

לײַב-חיל פֿאַרטריבן קיין בָּבֶל. י אָבער פֿון דעם אָרימען פֿאָלק וואָס
laib-cheil fartriben kein Bavel ober orimen dem fun folk vos
army people driven out to Bavel but poor the of people who

האָבן גאָרנישט געהאַט, האָט נבֿוזַרַאדָן דער הויפּט פֿון דעם לײַב-חיל
hobn gornisht gehat hot Nevuzaradan der hoipt fun dem laib-cheil
have nothing had has Nevuzaradan the of captain the of army people

איבערגעלאָזט אין לאַנד יהודה , און ער האָט זיי געגעבן ווײַנגערטנער און
ibergelozt in land Yehudah un er hot zei gegebn vaingertner un
left behind in land Yehudah and he has them given vineyards and

פֿעלדער אין יענעם טאָג.
felder in yenem tog
fields in that day

יא און נבֿוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל האָט באַפֿוילן
un Nevuchadretsar der melech fun Bavel hot bafoiln
and Nevukhadretzar the king of Bavel has commanded

דורך נבֿוזַרַאדָן דעם הויפּט פֿון דעם לײַב-חיל וועגן
durch Nevuzaradan dem hoipt fun dem laib-cheil vegen
by Nevuzaradan the captain of the army people concerning

ירמיָהון , אַזוי צו זאָגן: יב נעם אים, און טו דײַנע אויגן אויף אים,
Yirmeyahun zogn tsu azoi nem im un tu daine oign oif im
Yirmeyahu say to so him take and do your eyes on him

און זאָלסט אים נישט טאָן קיין שום בייז; נײַערט אַזוי ווי
un zolst im nisht ton kein shum beiz naiert azoi vi
and must you(SG) him not do any anything evil but so as

ער וועט דיר זאָגן, אַזוי טו מיט אים. יג האָט נבֿוזַרַאדָן געשיקט
er vet dir zogn azoi tu mit im hot Nevuzaradan geshikt
he will you(SG) say so do with him has Nevuzaradan sent

דער הויפּט פֿון דעם לײַב-חיל , און נבושַזבן רַב-סָריס , און
der hoipt fun dem laib-cheil un Nevushazban rab-saris un
the of captain the of army people and Nevushazban Rav-Saris and

נֶרגַל-שַׂראֶצֶר רַב-מָג , און אַלע גרויסע לײַט פֿון דעם מלך פֿון
Nergal-saretser Rav-Mag un ale groise lait fun dem melech fun
Nergal Sar-Etzer Rav-Mag and all great the of people the of king

בָּבֶל – יד האָבן זיי געשיקט, און האָבן אַרויסגענומען ירמיָהון פֿון
Bavel zei geshikt un hobn aroisgenumen Yirmeyahun fun
Bavel they have sent and have taken out Yirmeyahu from

הויף פֿון דער וואַך , און האָבן אים איבערגעגעבן צו גדַלְיָהו דעם
hoif der fun vach un hobn im ibergegebn tsu Gedalyahu dem
the of courtyard the of guard and have him handed over to Gedalyahu the

HaMelech, and the bais haAm, with eish, and broke down the chomot Yerushalayim. 9 Then Nevuzaradan the captain of the imperial guard carried away into the Golus of Babylon the remnant of the people that remained in the city, and those that defected, that went over to him, with the rest of the people that remained. 10 But Nevuzaradan the captain of the imperial guard left of the poor of the people, which had nothing, in Eretz Yehudah, and gave them kramim *(vineyards)* and fields at the same time.

11 Now Nevukhadretzar Melech Bavel gave charge concerning Yirmeyah to Nevuzaradan the captain of the imperial guard, saying, 12 Take him, and look well to him, and do him no harm; but do unto him even as he shall say unto thee. 13 So Nevuzaradan the captain of the imperial guard sent, and Nevushazban, Rav-Saris, and Nergal Sar-Etzer, Rav-Mag, and all the officers of Melech Bavel; 14 Even they sent, and took Yirmeyah out of the Khatzer *(courtyard)* of the Guard, and committed him unto Gedalyahu ben Achikam

ben Shaphan, that he should carry him home; so he remained and dwelt among the people.

15 Now the Devar Hashem came unto Yirmeyah, while he was confined in the Khatzer *(court)* of the Guard, saying, 16 Go and tell Eved-Melech the Ethiopian *(the one from Cush)*, saying, Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Hineni, I am bringing My words upon this city for ra'ah, and not for tovah; and they shall be accomplished in yom hahu before thee. 17 But I will deliver thee in yom hahu, saith Hashem; and thou shalt not be given into the yad of the anashim of whom thou art afraid. 18 For I will surely deliver thee, and thou shalt not fall by the cherev, but thy nefesh shall be unto thee for plunder; because thou hast put thy trust in Me, saith Hashem.

40 The Davar that came to Yirmeyah from Hashem, after Nevuzaradan the captain of the imperial guard had released him from Ramah, when he had found him bound in chains among all of Yerushalayim and Yehudah of the Golus, which were being carried away captive unto Babylon. 2 And the captain of the

זון פֿון אַחיקם דעם זון פֿון שָׁפָֽנען , אים אַרויסצונעמען אַהיים. און
un aheim aroistsunemen im Shafanen fun zun dem Achikam fun zun
and home to take out to him Shaphan of son the Achikam of son

ער איז געזעסן צווישן פֿאָלק .
folk tsvishn gezesn iz er
people among dwelt is he

טו און דאָס ווארט פֿון ה׳ איז געווען צו ירמיָהון , ווען ער
er ven Yirmeyahun tsu geven iz Hashem fun vort dos un
he when Yirmeyahu to having been is Hashem of word this and

איז געווען איינגעשפּאַרט אין הויף פֿון דער וואַך , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi vach der fun hoif in aingeshpart geven iz
say to so guard the of courtyard in confined having been is

טז גיי , און זאָלסט זאָגן צו עֶבֶד-מֶלֶך דעם כּושי , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Kushi dem Eved-Melech tsu zogn zolst un gei
say to so Kushi the Eved-melech to say you(SG) must and go

אַזוי האָט געזאָגט ה׳ צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל : זע , איך ברענג
breng ich ze Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
bring I behold Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has so

מײַנע ווערטער אויף דער דאָזיקער שטאָט צום בייזן , און נישט צום
tsum nisht un beizn tsum shtot doziker der oif verter maine
for the not and evil for the city this the on words my

גוטן ; און זיי ווילן געשען פֿאַר דיר אין יענעם טאָג. יז אָבער איך וועל
vel ich ober tog yenem in dir far geshen veln zei un gutn
will I but day that in you(SG) before happen will they and good

דיך מציל זײַן אין יענעם טאָג, זאָגט ה׳ , און וועסט נישט
nisht vest un Hashem zogt tog yenem in zain matsl dich
not you(sg) will and Hashem declares day that in do rescue you(SG)

איבערגעגעבן ווערן אין דער האַנט פֿון די מענטשן וואָס דו שרעקסט
shrekst du vos mentshn di fun hant der in vern ibergegebn
you fear you who men the of hand the into become handed over

זיך פֿאַר זיי . יח וואָרעם אַנטרינען ווער איך דיך מאַכן אַנטרינען, און
un antrinen machn dich ich vel antrinen vorem zei far zich
and to escape make you(SG) I will to escape because them for self

דורכן שווערד וועסטו נישט פֿאַלן, און דײַן נפֿש וועט דיר זײַן
zain dir vet nefesh dain un faln nisht vestu shverd durchn
be you(SG) will life your and fall not will you(sg) sword through

צום גאווינס, ווײַל דו האָסט זיך פֿאַרזיכערט אויף מיר, זאָגט ה׳ .
Hashem zogt mir oif farzichert zich host du vail gevins tsum
Hashem declares me on trusted self have you because gain for a

מ דאָס ווארט וואָס איז געווען צו ירמיָהון פֿון ה׳
Hashem fun Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
Hashem from Yirmeyahu to having been is that word this

נאָכדעם אַז נבֿוזַראַדָן דער הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל האָט אים
im hot laib-cheil dem fun hoipt der Nevuzaradan az nochdem
him has army people the of captain the Nevuzaradan that after

אַוועקגעלאָזט פֿון רָמָה , ווען ער האָט אים געהאַט גענומען אַ געשמידטן
geshmidtn a genumen gehat im hot er ven Ramah fun avekgelozt
bound a taken had him has he when Ramah from released

אין קייטן צווישן אַלע פֿאַרטריבענע פֿון ירושָלַיִם און יהודה וואָס
vos Yehudah un Yerushalayim fun fartribene ale tsvishn keitn in
who Yehudah and Yerushalayim of exiles all among chains in

זײַנען פֿאַרטריבן געווואָרן קיין בָּבֶל . ב און דער הויפּט פֿון דעם
dem fun hoipt der un Bavel kein gevorn fartriben zainen
the of captain the and Bavel to having become driven out are

imperial guard took Yirmeyah, and said unto him, Hashem Eloheicha hath pronounced this ra'ah upon this place. [3] Now Hashem hath brought it about, and done according as He hath said; because ye have sinned against Hashem, have not obeyed His voice, so Davar Hazeh is come upon you. [4] And now, hinei, I loose thee this yom from the chains which were upon thine yad. If it seem good in thy eyes to come with me into Babylon, come; and I will look well unto thee; but if it seem ill unto thee to come with me into Babylon, forbear; hinei, kol ha'aretz is before thee: where it seemeth tov and yashar there for thee to go, go there. [5] Now if you remain, he said, Go back also to Gedalyah ben Achikam ben Shaphan, whom Melech Bavel hath made governor over the cities of Yehudah, and dwell with him among the people; or go wheresoever it seemeth yashar unto thee to go. So the captain of the imperial guard gave him provision [of food] and a present, and let him go. [6] Then went Yirmeyah unto Gedalyah ben Achikam to Mitzpah; and dwelt with him among the people that were left in ha'aretz.

לְיֵיב-חיל הָאָט גענומען ירמיָהוּ , און הָאָט צו אים גערעדט: ה
Hashem gezogt im tsu hot un Yirmeyahun genumen hot laib-cheil
Hashem said him to has and Yirmeyahu taken has army people

דיין ג-ט הָאָט אָנגעזאָגט דאָס דאָזיקע בייז אויף דעם דאָזיקן ארט , [ג] און
dain G-t hot dozike dem oif beiz dozike dos ongezogt hot G-t dain
your G-d has ordered this the upon evil this the place and

ה הָאָט גערעכט און געטאָן אַזוי ווי ער האָט גערעדט; וואָרעם איר הָאָט
Hashem hot ir vorem geredt hot er vi azoi geton un gebracht hot
Hashem has you because spoken has he as so done and brought has

געזינדיקט צו ה , און איר הָאָט נישט צוגעהערט צו זיין קול , דערום
gezindikt tsu Hashem un ir hot nisht tsugehert hot zain kol derum
sinned to Hashem and you have not heed paid his voice therefore

איז אייך געשען די דאָזיקע זאַך . [ד] און אַצונד , זע , איך האָב דיך
aich iz geshen di dozike zach un atsund ze ich hob dich
you is the happened this thing and now behold I have you(SG)

היינט לויז גענומען פון די קייטן וואָס אויף דיין האַנט. אויב עס איז
haint loiz genumen fun di keitn vos oif dain hant oib es iz
release today made from the chains that on your hand if it is

גוט אין דיינע אויגן צו קומען מיט מיר קיין בָּבֶל , קום , און איך וועל טאָן
gut in daine oign tsu kumen mir mit kain Bavel kum un ich vel ton
good in your eyes to come with me to Bavel come and I will do

מיין אויג אויף דיר ; אויב אָבער עס איז שלעכט אין דיינע אויגן צו קומען
main oig oif dir ober es iz shlecht in daine oign tsu kumen
my eye on you(SG) but if it is bad in your eyes to come

מיט מיר קיין בָּבֶל , לאָז עס. זע , דאָס גאַנצע לאַנד ליגט פאַר דיר ;
mit mir kain Bavel kein mir dos gantse land ligt far dir
with me to Bavel before you(SG) lies land whole this behold it let

וווּ עס איז גוט און וווּ עס איז רעכט אין דיינע אויגן אַהין צו גיין , גיי .
vu es iz gut un vu es iz recht in daine oign ahin tsu gein gei
where it is good and there it is right in your eyes to go go

[ה] און אַז ער האָט אַלץ זיך נישט געוואָלט אומקערן האָט נבוזראדן
un az er hot alts zich nisht gevolt umkeren hot Nevuzaradan
and when he has all self not wanted return has Nevuzaradan

געזאָגט: טאָ קער זיך אום צו גדַלְיָה דעם זון פון אַחיקָם דעם זון
gezogt to ker zich um tsu Gedalyah dem zun fun Achikam dem zun
said then turn self back to Gedalyah the son of Achikam the son

פון שָׁפָנען , וואָס דער מלך פון בָּבֶל האָט אויפגעזעצט איבער די שטעט
fun Shafanen vos der melech fun Bavel hot oifgezetst iber di shtet
of Shafan whom the king of Bavel has appointed over the cities

פון יהודה , און זיץ מיט אים צווישן דעם פאָלק ; אָדער וווהין נאָר עס
fun Yehudah un zitz mit im tsvishn dem folk oder vuhin nor es
of Yehudah and sit with him among the people or wherever only it

איז רעכט אין דיינע אויגן צו גיין , גיי . און דער הויפט פון דעם לְיֵיב-חיל
iz recht in daine oign tsu gein gei un der hoipt fun dem laib-cheil
is right in your eyes to go go and the captain of the army people

האָט אים געגעבן צערונג און אַ מתנה , און האָט אים אַוועקגעשיקט. [ו] און
hot im gegebn tserung un a matone un hot im avekgeshikt un
has him given victuals and a gift and has him sent away and

ירמיָהוּ איז געקומען צו גדַלְיָה דעם זון פון אַחיקָמען קיין מִצפָּה .
Yirmeyah iz gekumen tsu Gedalyah dem zun fun Achikamen kein Mitspah
Yirmeyah is come to Gedalyah the son of Achikam to Mitzpah

און איז געזעסן מיט אים צווישן דעם פאָלק וואָס זיינען געבליבן אין לאַנד.
un iz gezesn mit im tsvishn dem folk vos zainen geblibn in land
and is settled with him among the people who are remaining in land

ז און אַלע הויפטלײַט פֿון חיל וואָס אין פֿעלד, זיי מיט זייערע מענטשן,
mentshn zeyere mit zei feld in vos cheil fun hoiptlait ale un
men their with they field in that army of chief people all and

האָבן געהערט אַז דער מלך פֿון בָּבֶל האָט אויפֿגעזעצט גְּדַלְיָהוּ דעם
dem Gedalyahu oifgezetst hot Bavel fun melech der az gehert hobn
the Gedalyahu appointed has Bavel of king the that heard have

זון פֿון אֲחִיקָם‌מען איבערן לאַנד, און אַז ער האָט געלאָזט אונטער אים
im unter gelozt hot er az un land ibern Achikamen fun zun
him under left has he that and land over Achikam of son

מענער און ווײַבער און קינדער, און פֿון די אָרימע פֿון לאַנד, פֿון
di fun land fun orime di fun un kinder un vaiber un mener
the ones of land of poor the of and children and women and men

וואָס זיינען נישט פֿאַרטריבן געוואָרן קיין בָּבֶל; ח און זיי זיינען געקומען
gekumen zainen zei un Bavel kein gevorn fartriben nisht zainen vos
come are they and Bavel to become driven out not are who

צו גְּדַלְיָהוּ קיין מִצְפָּה: יִשְׁמָעֵאל דער זון פֿון נְתַנְיָהוּ, און
un Netanyahun fun zun der Yishmael Mitspah kein Gedalyahn tsu
and Netanyahu of son the Yishmael Mitzpah to Gedalyah to

יוֹחָנָן און יוֹנָתָן די זין פֿון קָרֵחַ, און שְׂרָיָה דער זון פֿון
fun zun der Serayah un Kareachn fun zin di Yonatan un Yochanan
of son the Serayah and Kareach of sons the Yonatan and Yochanan

תַּנְחוּמֶת, און די זין פֿון עֵיפַי פֿון נְטוֹפָה, און יַזַנְיָהוּ דער זון
zun der Yezanyah un Netofah fun Efain fun zin di un Tanchumetn
son the Yezanyah and Netophat of Ephai of sons the and Tanchumet

פֿון דעם מַעֲכָתִי, זיי מיט זייערע מענטשן. ט און גְּדַלְיָהוּ דער זון
zun der Gedalyahu un mentshn zeyere mit zei Maachati dem fun
son the Gedalyahu and men their with they Ma'akhati the of

פֿון אֲחִיקָם דעם זון פֿון שָׁפָנען האָט געשוואָרן זיי און זייערע
zeyere un zei geshvorn hot Shafanen fun zun dem Achikam fun
their and them sworn an oath has Shaphan of son the Achikam of

מענטשן, אַזוי צו זאָגן: איר זאָלט נישט מורא האָבן צו דינען די כַּשְׂדִּים.
Kasdim di dinen tsu hobn moire nisht zolt ir zogn tsu azoi mentshn
Kasdim the serve to have fear not shall you say to so men

זיצט אין לאַנד, און דינט דעם מלך פֿון בָּבֶל, און אײַך וועט זײַן גוט.
gut zain vet aich un Bavel fun melech dem dint un land in zitst
good be will you and Bavel of king the serve and land in sit

י און איך, אָט בלײַב איך אין מִצְפָּה צו שטיין פֿאַר די כַּשְׂדִּים
Kasdim di far shtein tsu Mitspah in ich blaib ot ich un
Kasdim the before stand to Mitzpah in I remain behold I and

וואָס וועלן קומען צו אונדז; און איר זאַמלט אײַן ווײַן, און זומעראויבס,
zumeroibs un vain ain zamlt ir un undz tsu kumen veln vos
summer fruits and wine in gather you and us to come will who

און אייל, און טוט אַרײַן אין אײַערע כּלים, און זיצט אין אײַערע שטעט וואָס
vos shtet aiere in zitst un keilim aiere in arain tut un eil un
that cities your in sit and vessels your in in do and oil and

איר האָט פֿאַרכאַפּט. יא און אויך אַלע יִהוּדים וואָס אין מוֹאָב, און צווישן די
di tsvishn un Moav in vos Yidn ale oich un farchapt hot ir
the among and Moav in who Jews all also and took over has you

קינדער פֿון עַמּוֹן, און אין אֱדוֹם, און די וואָס זיינען אַלע לענדער,
lender ale in vos di un Edom in un Amon fun kinder
lands all in who the ones and Edom in and Ammon of children

האָבן געהערט אַז דער מלך פֿון בָּבֶל האָט געלאָזט אַן איבערבלײַב
iberblaib an gelozt hot Bavel fun melech der az gehert hobn
remnant a left has Bavel of king the that heard have

7 Now when all the officers of the forces which were in the fields, even they and their anashim, heard that Melech Bavel had made Gedalyahu ben Achikam governor in the land, and had committed unto him anashim, and nashim, and children, and of the poor of the land, of them that were not carried away captive to the Golus of Babylon; 8 Then they came to Gedalyah to Mitzpah, even Yishmael ben Netanyah, and Yochanan and Yonatan the Bnei Kareach, and Serayah ben Tanchumet, and the Bnei Ephai the Netophati, and Yezanyah ben HaMa'akhati, they and their anashim. 9 And Gedalyahu ben Achikam ben Shaphan swore an oath unto them and to their anashim, saying, Fear not to serve the Kasdim *(Chaldeans)*; dwell in the land, and serve Melech Bavel, and it shall be well with you. 10 As for me, hineni, I will dwell at Mitzpah, to serve the Kasdim *(Chaldeans)*, which will come unto us; but ye, gather ye yayin, and kayitz *(summer fruit)*, and shemen, and put them in your vessels, and dwell in your towns that ye took over. 11 Likewise when kol HaYehudim that were in Moav, and among the Bnei Ammon, and in Edom, and that were in all the countries, heard that Melech Bavel had

left a she'erit *(remnant)* of Yehudah, and that he had set over them Gedalyahu ben Achikam ben Shaphan, [12] Then kol HaYehudim returned out of all places whither they were driven, and came to Eretz Yehudah, to Gedalyahu, unto Mitzpah, and gathered yayin and kayitz very much.

[13] Moreover Yochanan ben Kareach, and all the officers of the forces that were in the fields, came to Gedalyahu to Mitzpah, [14] And said unto him, Dost thou certainly know that Ba'alis Melech Bnei Ammon hath sent Yishmael ben Netanyah to slay thee? But Gedalyahu ben Achikam believed them not. [15] Then Yochanan ben Kareach spoke to Gedalyahu in Mitzpah baseter *(secretly)* saying, Let me go, and I will slay Yishmael ben Netanyah, and no man shall know it. Why should he slay thee, that all the Yehudim which are gathered unto thee should be scattered, and the she'erit in Yehudah perish? [16] But Gedalyahu ben Achikam said unto Yochanan ben Kareach, Thou shalt

פֹּון יהודה , און אַז ער האָט אויפֿגעזעצט איבער זיי גדַלְיָהוּ דעם
dem Gedalyahu zei iber oifgezetst hot er az un Yehudah fun
the Gedalyahu them over appointed has he that and Yehudah of

זון פֹּון אַחיקָם דעם זון פֹּון שָׁפָּנען . יב און אַלע יִידן האָבן זיך
zich hobn Yidn ale un Shafanen fun zun dem Achikam fun zun
selves have Jews all and Shaphan of son the Achikam of son

אומגעקערט פֹּון אַלע ערטער וואָס זיי זיַינען פַֿאַרשטרויסן געווואָרן
gevorn farshtoisen zainen zei vos erter ale fun umgekert
become driven away are they which places all from returned

אַהין , און זיי זיַינען געקומען קיין לאַנד יהודה צו גדַלְיָהוּן קיין
kein Gedalyahun tsu Yehudah land kein gekumen zainen zei un ahin
to Gedalyahu to Yehudah land to come are they and there

מִצפָּה ; און זיי האָבן אײַנגעזאַמלט ווײַן און זומעראויבס זייער פֿיל .
fil zeyer zumeroibs un vain aingezamlt hobn zei un Mitspah
much very summer fruits and wine gathered have they and Mitzpah

יג און יוֹחָנָן דער זון פֹּון קָרֵחַ , און אַלע הויפּטלײַט פֹּון
fun hoiptlait ale un Kareachn fun zun der Yochanan un
of chief people all and Kareach of son the Yochanan and

חיל וואָס אויפֿן פֶֿעלד, זיַינען געקומען צו גדַלְיָהוּן קיין מִצפָּה ,
Mitspah kein Gedalyahun tsu gekumen zainen feld oifn vos cheil
Mitzpah to Gedalyahu to come are field in the that army

יד און זיי האָבן צו אים געזאָגט: צי ווייסטו ווייסן אַז בַּעֲלִיס
Baalis az veistu veisn tsi gezogt im tsu hobn zei un
Ba'alis that you(sg) know know do said him to have they and

דער מלך פֹּון די קינדער פֹּון עַמּוֹן האָט געשיקט יִשְׁמָעֵאל
Yishmael geshikt hot Amon fun kinder di fun melech der
Yishmael sent has Ammon of children the of king the

דעם זון פֹּון נתַנְיָהוּ צו נעמען דיַין לעבן? אָבער גדַלְיָהוּ
Gedalyahu ober lebn dain nemen tsu Netanyahn fun zun dem
Gedalyahu but life your take to Netanyah of son the

דער זון פֹּון אַחיקָמען האָט זיי נישט געגלויבט. טו האָט יוֹחָנָן
Yochanan hot gegloibt nisht zei hot Achikamen fun zun der
Yochanan has believed not them has Achikam of son the

דער זון פֹּון קָרֵחַ געזאָגט צו גדַלְיָהוּן אין פַֿאַרבאָרגענעש אין
in farborgenish in Gedalyahun tsu gezogt Kareachn fun zun der
in secret in Gedalyahu to said Kareach of son the

מִצפָּה , אַזוי צו זאָגן: לאָמיך גיין , איך בעט דיך , און איך וועל
vel ich un dich bet ich gein lomich zogn tsu azoi Mitspah
will I and you(SG) entreat I go let me say to so Mitzpah

דערשלאָגן יִשְׁמָעֵאל דעם זון פֹּון נתַנְיָהוּ , און קיין מענטש וועט
vet mentsh kein un Netanyahn fun zun dem Yishmael dershlogn
will man any and Netanyah of son the Yishmael strike down

נישט וויסן . נאָך וואָס זאָל ער דיר נעמען דאָס לעבן, און גאַנץ
gants un lebn dos nemen dir er zol vos noch visen nisht
all and life the take you(SG) he shall what after know not

יהודה וואָס זיַינען אײַנגעזאַמלט אַרום דיר , וועלן צעשפּרייט
tseshpreit veln dir arum aingezamlt zainen vos Yehudah
spread out will you(SG) round gathered are that Yehudah

ווערן , און דער איבערבלײַב פֹּון יהודה וועט אונטערגיין? טז אָבער
ober untergein vet Yehudah fun iberblaib der un vern
but go under will Yehudah of remnant the and become

גדַלְיָהוּ דער זון פֹּון אַחיקָמען האָט געזאָגט צו יוֹחָנָן דעם זון
zun dem Yochanan tsu gezogt hot Achikamen fun zun der Gedalyahu
son the Yochanan to said has Achikam of son the Gedalyahu

not do this thing;
for thou speakest
sheker of Yishmael.

41 Now it came
to pass in the
seventh month, that
Yishmael ben Netanyah
ben Elishama, who was
zera hameluchah, and
the officers of HaMelech,
even ten anashim
with him, came unto
Gedalyahu ben Achikam
to Mitzpah; and there
they did eat lechem
together in Mitzpah.
2 Then arose Yishmael ben
Netanyah, and the ten
anashim that were with
him, and struck down
Gedalyahu ben Achikam
ben Shaphan with the
cherev, and killed him,
whom Melech Bavel had
made governor over
ha'aretz. 3 Yishmael also
killed kol haYehudim
that were with him,
even with Gedalyahu, at
Mitzpah, and the Kasdim
(Chaldeans) that were found
there, and the anshei
hamilchamah *(men of war)*.

4 It came to pass on
the second day after
he had slain Gedalyahu
and no man knew it,
5 That there came certain
men from Shechem,
from Shiloh, and from
Shomron, even 80 men,
their beards shaven, their
clothes torn, having cut

פֹּון קָרֵחַן : זאָלסט נישט טאָן די דאָזיקע זאַך , ווארעם ליגן
lign vorem zach dozike di ton nisht zolst Kareachn fun
lie because thing this the do not you(SG) must Kareach of

זאָגסטו אויף ישמָעֵאלן .
Yishmaeln oif zogstu
Yishmael about you say

מא און עס איז געווען אין זיבעטן חודש , איז גענקומען
gekumen iz choidesh zibetn in geven iz es un
come is month seventh in having been is it and

ישמָעֵאל דער זון פֹּון נתַניָה דעם זון פֹּון אֱלישָמָען פֹּון
fun Elishamaen fun zun dem Netanyah fun zun der Yishmael
of Elishama of son the Netanyah of son the Yishmael

קיניגלעכן אָפּשטאַם, און די גרויסע לײַט פֹּון דעם מלך , און צען מאַן
man tsen un melech dem fun lait groise di un opshtam kiniglechn
men ten and king the of men great the and descent royal

מיט אים, צו גדַלְיָהו דעם זון פֹּון אַחיקָמען קיין מִצפָּה , און
un Mitspah kein Achikamen fun zun dem Gedalyahu tsu im mit
and Mitzpah to Achikam of son the Gedalyahu to him with

זיי האָבן דאָרטן געגעסן ברויט אין איינעם אין מִצפָּה . ב איז אויפגעשטאַנען
oifgeshtanen iz Mitspah in einem in broit gegesn dortn hobn zei
arose is Mitzpah in one in bread eaten there have they

ישמָעֵאל דער זון פֹּון נתַניָהן , און די צען מאַן וואָס מיט
mit vos man tsen di un Netanyahn fun zun der Yishmael
with which are men ten the and Netanyah of son the Yishmael

אים, און זיי האָבן געשלאָגן גדַלְיָהו דעם זון פֹּון אַחיקָם דעם
dem Achikam fun zun dem Gedalyahu geshlogn hobn zei un im
the Achikam of son the Gedalyahu struck have they and him

זון פֹּון שָפָנען מיטן שוועָרד; און ער האָט אים געטייט – דעם
dem geteit im hot er un shverd mitn Shafanen fun zun
the one killed him has he and sword with the Shaphan of son

וואָס דער מלך פֹּון בָּבֶל האָט אויפגעזעצט איבערן לאַנד. ג אויך אַלע
ale oich land ibern oifgezetst hot Bavel fun melech der vos
all also land over appointed had Bavel of king the whom

יידן וואָס זיַינען געווען מיט אים, מיט גדַלְיָהון , אין מִצפָּה ,
Yidn vos zainen geven mit im mit Gedalyahun in Mitspah
Jews who are having been with him with Gedalyahu in Mitzpah

און די כַּשׂדים וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען , די מלחמה-לײַט ,
un di Kasdim vos hobn zich dortn gefunen di milchome-lait
and the Kasdim who have selves there found the war people

האָט ישמָעֵאל דערשלאָגן .
hot Yishmael dershlogn
has Yishmael struck down

ד און עס איז געווען אויפֿן צווייטן טאָג נאָכן טייטן גדַלְיָהון ,
un es iz geven oifn tsveitn tog nochn teitn Gedalyahun
and it is having been on second day after killing Gedalyahu

ווען קיין מענטש האָט נאָך נישט געווּסט, ה זיַינען אָנגעקומען מענטש
ven kein mentsh hot noch nisht gevust zainen ongekumen mentsh
when any man has yet not known are arrived men

פֹּון שכֶם , פֹּון שילוֹ , און פֹּון שומרוֹן , אַכציק מאַן מיט
fun Shechem , fun Shiloh un fun Shomron achtsik man mit
from Shechem from Shiloh and from Shomron eighty men with

אָפּגעגאָלטע בערד , און צעריסענע קלײדער און שניטן אויפֿן לײַב ; מיט
opgegolte Baiserd un tserisene kleider un shnitn oifn laib mit
beards shaved and garments torn and cuts on body with

themselves, with minchah and incense in their hand, to bring them to the Beis Hashem. 6 And Yishmael ben Netanyah went forth from Mitzpah to meet them, weeping all along as he went; and it came to pass, as he met them, he said unto them, Come to Gedalyahu ben Achikam. 7 And it was so, when they came into the midst of the Ir, that Yishmael ben Netanyah slaughtered them, and cast them into the midst of the cistern, he, and the anashim that were with him. 8 But ten anashim were found among them that said unto Yishmael, Slay us not, for we have hidden in the sadeh, chittim, se'orim, shemen, devash. So he forbore, killed them not among the others.

9 Now the cistern wherein Yishmael had cast all the pigrei ha'anashim *(dead bodies of the men)*, whom he had slain because of Gedalyahu, was the same cistern which Asa HaMelech had made for defense against Ba'asha Melech Yisroel: and Yishmael ben Netanyah filled it with them that were slain. 10 Then Yishmael carried away captive all the she'erit of the people that were in Mitzpah, even the banot hamelech, and kol HaAm

שפַיזאָפּפֿער און ווײַרעך אין זייער האַנט, אויף צו ברענגען אין הויז פֿון
fun hoiz in brengen tsu oif hant zeyer in vairech un shpaizopfer
of house in bring to on hand their in incense and minchah

ה . [1]איז אַרויסגעגאַנגען ישְׁמָעֵאל דער זון פֿון נתַנְיָהן זיי
zei Netanyahn fun zun der Yishmael aroisgegangen iz Hashem
them Netanyah of son the Yishmael went out is Hashem

אַנטקעגן פֿון מִצפָּה , געגאַנגען און גייענדיק געווײַנט ; און עס איז
iz es un geveint geyendik un gegangen Mitspah fun antkegen
is it and weeping going and going Mitzpah from to meet

געווען , ווי ער האָט זיי באַגעגענט, אַזוי האָט ער צו זיי
zei tsu er hot azoi bagegent zei hot er vi geven
them to he has so met them has he when having been

געזאָגט: קומט צו גדַלְיָהו דעם זון פֿון אַחיקָמען . [2]איז, ווי זיי
zei vi iz Achikamen fun zun dem Gedalyahu tsu kumt gezogt
they when is Achikam of son the Gedalyahu to come said

זיינען אַריַינגעקומען אין מיטן שטאָט, אַזוי האָט ישְׁמָעֵאל דער זון פֿון
fun zun der Yishmael hot azoi shtot mitn in araingekumen zainen
of son the Yishmael has so city midst in come are

נתַנְיָהן זיי געשאָכטן אין דער גרוב אַריַין, ער און די מענטשן
mentshn di un er arain grub der in geshochtn zei Netanyahn
men the and he in pit the in slaughtered them Netanyah

וואָס מיט אים. [3] און צען מאַן האָבן זיך געפֿונען צווישן זיי ,
zei tsvishn gefunen zich hobn man tsen un im mit vos
them among found selves have men ten and him with who

וואָס האָבן געזאָגט צו ישְׁמָעֵאלן : טייט אונדז נישט וואָרעם מיר האָבן,
hobn mir vorem nisht undz teit Yishmaeln tsu gezogt hobn vos
have we because not us kill Yishmael to said have who

באַהאַלטן אין פֿעלד, ווייץ און גערשטן און אייל און האָניק. האָט ער זיך
zich er hot honik un eil un gershtn un veits feld in bahaltn
self he has honey and oil and barley and wheat field in hidden

אָפּגעהאַלטן, און האָט זיי נישט געטייט צווישן זיינע ברידער .
brider zeyere tsvishn geteit nisht zei hot un opgehaltn
brothers their among killed not them has and stopped

[4] און די גרוב וואָס ישְׁמָעֵאל האָט אַהין אַריַינגעוואָרפֿן די טויטע
toite di araingevorfn ahin hot Yishmael vos grub di un
dead the thrown into there has Yishmael that cistern the and

לייַבער פֿון מענטשן וואָס ער האָט דערשלאָגן צוליב
tsulib dershlogn hot er vos mentshn di fun laiber
because of struck down has he whom men the of bodies

גדַלְיָהון , דאָס איז געווען די וואָס דער מלך אָסאָ
Asa melech der vos di geven iz dos Gedalyahun
Asa king the which the one having been is this Gedalyahu

האָט געמאַכט אויס מורא פֿאַר בַּעְשָׁא דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל; זי
zi Yisroel fun melech dem Baasha far moire ois gemacht hot
it Yisroel of king the Ba'asha before fear out of made had

האָט ישְׁמָעֵאל דער זון פֿון נתַנְיָהון אָנגעפֿילט מיט דערשלאָגענע.
dershlogene mit ongefilt Netanyahun fun zun der Yishmael hot
the slain with filled Netanyahu of son the Yishmael has

[5] און ישְׁמָעֵאל האָט געפֿאַנגען דעם גאַנצן איבערבלייַב פֿון פֿאָלק וואָס
vos folk fun iberblaib gantsn dem gefangen hot Yishmael un
that people of remnant whole the captured has Yishmael and

אין מִצפָּה , די טעכטער פֿון מלך , און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס
vos folk gantse dos un melech fun techter di Mitspah in
that people whole the and king of daughters the Mitzpah in

זײַנען געבליבן אין מִצפָּה , וואָס נבֿוזַראַדָן דעם הויפּט פֿון דעם
dem fun hoipt dem Nevuzaradan vos Mitspah in geblibn zainen
the of captain the Nevuzaradan whom Mitzpah in left are

לְיַב-חיל האָט געלאָזן אונטער גְדַלְיָהו דעם זון פֿון אַחיקָמן ;
Achikamen fun zun dem Gedalyahu unter gelozn hot laib-cheil
Achikam of son the Gedalyahu under left had army people

האָט זיי יִשמָעֵאל דער זון פֿון נתַנְיָהן געפֿאַנגען, און ער איז
iz er un gefangen Netanyahn fun zun der Yishmael zei hot
is he and captured Netanyah of son the Yishmael them has

אַוועק אַריבערצוגיין צו די קינדער פֿון עַמוֹן .
Amon fun kinder di tsu aribertsugein avek
Ammon of children the to to cross over gone away

11 When Yochanan ben Kareach with all the officers of the forces that were with him, heard of all the evil Yishmael ben Netanyah had done, 12 Then they took kol ha'anashim, and went to fight with Yishmael ben Netanyah, and found him by the mayim rabbim that are in Giv'on. 13 Now it came to pass, that when kol haAm which were with Yishmael saw Yochanan ben Kareach, and all the officers of the forces that were with him, then they were glad. 14 So kol haAm that Yishmael had carried away captive from Mitzpah turned and went over to Yochanan ben Kareach. 15 But Yishmael ben Netanyah escaped from Yochanan with eight anashim, and went over to the Bnei Ammon.

16 Then took Yochanan ben Kareach, and all the officers of the forces that were with him, all the she'erit

יא האָט געהערט יוֹחָנָן דער זון פֿון קָרֵחַן , און אַלע הויפּטלײַט פֿון
fun hoiptlait ale un Kareachn fun zun der Yochanan gehert hot
of chief people all and Kareach of son the Yochanan heard has

חיל וואָס מיט אים, דאָס גאַנצע בייז וואָס יִשמָעֵאל דער זון פֿון נתַנְיָהן
Netanyahn fun zun der Yishmael vos beiz gantse dos im mit vos cheil
Netanyah of son the Yishmael that evil whole the him with that army

יב האָט אָפּגעטאָן. און זיי האָבן גענומען אַלע מענער, און זײַנען געגאַנגען
gegangen zainen un mener ale genumen hobn zei un opgeton hot
gone are and men all taken have they and done had

מלחמה האַלטן מיט יִשמָעֵאל דעם זון פֿון נתַנְיָהן , און האָבן אים
im hobn un Netanyahn fun zun dem Yishmael mit haltn milchome
him have and Netanyah of son the Yishmael with wage war

געפֿונען ביים גרויסן וואַסער וואָס אין גִבעוֹן . יג און עס איז געווען ,
geven iz es un Givon in vos vaser groisn baim gefunen
having been is it and Giv'on in that water great by the found

ווי דאָס גאַנצע פֿאָלק מיט יִשמָעֵאלן האָבן דערזען יוֹחָנָן דעם זון
zun dem Yochanan derzen hobn Yishmaeln mit folk gantse dos vi
son the Yochanan seen have Yishmael with people whole the when

פֿון קָרֵחַן , און אַלע הויפּטלײַט פֿון חיל מיט אים, אַזוי האָבן זיי זיך
zich zei hobn azoi im mit cheil fun hoiptlait ale un Kareachn fun
selves they have so him with army of chief people all and Kareach of

דערפֿרייט. יד און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס יִשמָעֵאל האָט געגנומען געפֿאַנגען
gefangen genumen hot Yishmael vos folk gantse dos un derfreit
captured taken had Yishmael that people whole the and rejoiced

פֿון מִצפָּה , האָבן זיך אויסגעדרייט און זיך אומגעקערט, און
un umgekert zich un oisgedreit zich hobn Mitspah fun
and returned selves and turned around selves have Mitzpah from

זײַנען אַוועקגעגאַנגען צו יוֹחָנָן דעם זון פֿון קָרֵחַן . טו און יִשמָעֵאל
Yishmael un Kareachn fun zun dem Yochanan tsu avekgegangen zainen
Yishmael and Kareach of son the Yochanan to went way are

דער זון פֿון נתַנְיָהן איז אַנטרונען געוואָרן פֿון יוֹחָנָנען ,
Yochananen fun gevorn antrunen iz Netanyahn fun zun der
Yochanan from having become escaped is Netanyah of son the

מיט אַכט מאַן, און איז אַוועק צו די קינדער פֿון עַמוֹן .
Amon fun kinder di tsu avek iz un man acht mit
Ammon of children the to gone away is and men eight with

טז און יוֹחָנָן דער זון פֿון קָרֵחַן , און אַלע הויפּטלײַט פֿון
fun hoiptlait ale un Kareachn fun zun der Yochanan un
of chief people all and Kareach of son the Yochanan and

חיל וואָס מיט אים, האָבן גענומען דעם גאַנצן איבערבלײַב פֿון דעם
dem fun iberblaib gantsn dem genumen hobn im mit vos cheil
the of remnant entire the taken have him with that army

haAm whom he had recovered from Yishmael ben Netanyah, from Mitzpah, after that he had slain Gedalyah ben Achikam, even gevarim anshei hamilchamah, and the nashim, and the children, and the sarisim, whom he had brought from Giv'on; [17] And they departed, and dwelt in the Gerut Kimham, which is near Beit-Lechem, intending to go to Mitzrayim, [18] Because of the Kasdim *(Chaldeans)*; for they were afraid of them, because Yishmael ben Netanyah had slain Gedalyahu ben Achikam, whom Melech Bavel made governor in ha'aretz.

42 Then all the army officers, and Yochanan Ben Kareach, and Yezanyah Ben Hoshayah, and kol HaAm from the katon even unto the gadol, came near, [2] And said unto Yirmeyah HaNavi, Let, now, techinnatenu *(our supplication)* be accepted before thee, and pray on our behalf unto Hashem Eloheicha, even on behalf of all this she'erit *(remnant)* — for we are left but a few of many, as thine eyes canst see — [3] That Hashem Eloheicha may show us the derech wherein we should walk, and the thing that we should do. [4] Then

פַּאֲלַק וואָס ער האָט אומגעקערט פֿון ישְׁמָעֵאל דעם זון פֿון נתַנְיָהן ,
Netanyahn fun zun dem Yishmael fun umgekert hot er vos folk
Netanyah of son the Yishmael from returned had he that people

פֿון מִצפָּה , נאָכדעם ווי יענער האָט דערשלאָגן גְּדַלְיָה דעם
dem Gedalyah dershlogn hot yener vi nochdem Mitspah fun
the Gedalyah struck down had that one that after Mitzpah from

זון פֿון אַחיקָמען – די מענער די מלחמה-לייַט , און די ווַיבער ,
vaiber di un milchome-lait di mener di Achikamen fun zun
women the and war people the men the Achikam of son

און די קינדער , און די הויפֿדינער , וואָס ער האָט אומגעקערט
umgekert hot er vos hoifdiner di un kinder di un
returned had he that court officials the and children the and

פֿון גִּבעוֹן ; יז און זיי זיַינען געגאַנגען , און זיַינען געזעסן אין
in gezesn zainen un gegangen zainen zei un Givon fun
in settled are and having gone are they and Giv'on from

גרות-כִּמהם וואָס בייַ בֵּית-לֶחֶם , כדי צו גיין קומען
kumen gein tsu kedei Beis-Lechem bai vos Grut-Kimham
come go to in order to Beit-Lechem by which Gerut Kimham

קיין מִצרַיִם . יח פֿון וועגן די כַּשדים : וואָרעם זיי האָבן מורא
moire hobn zei vorem Kasdim di vegen fun Mitsrayim kein
fear have they because Kasdim the account of of Egypt to

געהאַט פַּאַר זיי , וויַיל יִשְׁמָעֵאל דער זון פֿון נתַנְיָהן האָט
hot Netanyahn fun zun der Yishmael vail zei far gehat
has Netanyah of son the Yishmael because them before had

דערשלאָגן גְּדַלְיָהו דעם זון פֿון אַחיקָמען , וואָס דער מלך פֿון
fun melech der vos Achikamen fun zun dem Gedalyahu dershlogn
of king the whom Achikam of son the Gedalyahu struck down

בָּבֶל האָט אויפֿגעזעצט איבערן לאַנד.
land ibern oifgezetst hot Bavel
land over appointed has Bavel

מב

און אַלע הויפּטלייַט פֿון חיל , און יוֹחָנָן דער זון פֿון
fun zun der Yochanan un cheil fun hoiptlait ale un
of son the Yochanan and army from chief people all and

קָרֵחַן , און יזַנְיָה דער זון פֿון הוֹשַׁעְיָהן , און דאָס
dos un Hoshayahn fun zun der Yezanyah un Kareachn
the and Hoshayah of son the Yezanyah and Kareach

גאַנצע פַּאָלק פֿון קליין ביז גרויס, האָבן גענענט , ב און האָבן געזאָגט
gezogt hobn un genent hobn grois biz klein fun folk gantse
said have and come near have great unto small from people entire

צו יִרמְיָהו הנבֿיא : זאָל , איך בעט דיך , פַּאַלן אונדזער געבעט
gebet undzer faln dich bet ich zol hanovi Yirmeyah tsu
prayer our fall you(SG) entreat I shall the prophet Yirmeyah to

פַּאַר דיר , און זיי מתפּלל צו ה דיין ג-ט פַּאַר אונדז, פַּאַר
far undz far G-t dain Hashem tsu mispalel zei un dir far
for us for G-d your Hashem to praying they and you(SG) for

דעם דאָזיקן גאַנצן איבערבלייַב, וואָרעם מיר זיַינען פֿון פֿיל געבליבן
geblibn fil fun zainen mir vorem iberblaib gantsn dozikn dem
remain many of are me because remnant all this the

ווינציק, אַזוי ווי דיַינע אויגן זען אונדז. ג און זאָל ה דיין אלקים
Elokim dain Hashem zol un undz zeen oign daine vi azoi vintsik
G-d your Hashem shall and us see eyes your as so few

אונדז זאָגן דעם וועג וואָס מיר זאָלן אויף אים גיין , און די זאַך וואָס
vos zach di un gein im oif zoln mir vos veg dem zogn undz
which thing the and go him on shall me which way the say us

מיר זאָלן טאָן. ד האָט ירמיָהו הנבֿיא צו זיי געזאָגט: איך האָב
hob ich gezogt zei tsu hanovi Yirmeyah hot ton zoln mir
have I said they to the prophet Yirmeyah has do shall me

געהערט; אָט בין איך מתפּלל צו ה אלוקיכם , אַזוי ווי אײַערע
aiere vi azoi Elokeichem Hashem tsu mispalel ich bin ot gehert
your as so your G-d Hashem to praying I am behold heard

ווערטער; און עס וועט זײַן , איטלעך וואָרט וואָס ה וועט אײַך
aich vet Hashem vos vort itlech zain vet es un verter
you will Hashem which word every his will it and words

ענטפֿערן, וועל איך אײַך דערציילן; איך וועל נישט פֿאַרמײַדן פֿון אײַך אַ וואָרט.
vort a aich fun farmaidn nisht vel ich dertseiln aich ich vel entfern
word a you of withhold not will I tell you I will answer

ה האָבן זיי געזאָגט צו ירמיָהון : זאָל ה זײַן אַן אמתער און
un emeser an zain Hashem zol Yirmeyahun tsu gezogt zei hobn
and true an his Hashem shall Yirmeyahu to said they have

באַגלויבטער עדות אַקעגן אונדז, אויב נישט אַזוי ווי איטלעך וואָרט מיט
mit vort itlech vi azoi nisht oib undz akegn eides bagloibter
with word every as so not if us against testimony trustworthy

וואָס ה דײַן ג-ט וועט דיך שיקן צו אונדז, אַזוי וועלן מיר טאָן.
ton mir veln azoi undz tsu shikn dich vet G-t dain Hashem vos
do me will so us to send you(SG) will G-d your Hashem which

ו סײַ גוט און סײַ שלעכט וועלן מיר צוהערן צו דעם קול פֿון
fun kol dem tsu tsuhern mir veln shlecht sai un gut sai
of voice the to listen me will evil whether and good whether

ה אלוקינו , וואָס מיר שיקן דיך צו אים; כּדי אונדז זאָל
zol undz kedei im tsu dich shikn mir vos Elokeinu Hashem
shall us so that him to you(SG) send me which our G-d Hashem

גוט זײַן , אַז מיר וועלן צוהערן צו דעם קול פֿון ה אלוקינו .
Elokeinu Hashem fun kol dem tsu tsuhern veln mir az zain gut
our G-d Hashem of voice the to listen will me that his good

ז און עס איז געווען צום סוף פֿון צען טעג , איז דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos iz teg tsen fun sof tsum geven iz es un
of word this is days ten of end to having been is it and

ה געווען צו ירמיָהון . ח און ער האָט גערופֿן יוֹחָנָן
Yochanan gerufn hot er un Yirmeyahun tsu geven Hashem
Yochanan called has he and Yirmeyahu to having been Hashem

דעם זון פֿון קָרֵחַ , און אַלע הויפּטלײַט פֿון חיל וואָס מיט אים,
im mit vos cheil fun hoiptlait ale un Kareachn fun zun dem
him with which host of chief people all and Kareach of son the

און דאָס גאַנצע פֿאָלק אופֿן קליין ביז גרויס. ט און ער האָט צו זיי
zei tsu hot er un grois biz klein oifen folk gantse dos un
they to has he and great until small people whole this and

געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי ישׂרָאֵל, וואָס איר האָט
hot ir vos Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi gezogt
has you which Yisroel the G-d of Hashem said has so said

מיך צו אים געשיקט, צו מאַכן פֿאַלן אײַער געבעט פֿאַר אים: י אויב
oib im far gebet aier faln machn tsu geshikt im tsu mich
if him for prayer your fall make to sent him to me

בליַבן וועט איר בליַבן אין דעם דאָזיקן לאַנד וועל איך אײַך אויפֿבויען
oifboien aich ich vel land dozikn dem in blaibn ir vet blaibn
build you I will land this the in remain you will remain

און נישט צעשטערן, און וועל אײַך אײַנפֿלאַנצן און נישט אויסרײַסן, וואָרעם
vorem oisraisn nisht un ainflantsn aich vel un tseshtern nisht un
because tear out not and plant you will and destroy not and

Yirmeyah HaNavi said unto them, I have heard you; hineni, I will pray unto Hashem Eloheichem according to your devarim; and it shall come to pass, that whatsoever thing Hashem shall answer you, I will declare it unto you; I will keep nothing back from you. 5 Then they said to Yirmeyah, Hashem be an ed emes v'ne'eman *(true and faithful witness)* against us, if we do not act even according to all things for the which Hashem Eloheicha shall send thee to us. 6 Whether it be tov, or whether it be rah, we will obey the voice of Hashem Eloheinu, to Whom we send thee; that it may be well with us, when we obey the voice of Hashem Eloheinu.

7 And it came to pass after aseret yamim *(ten days)*, that the Devar Hashem came unto Yirmeyah. 8 Then he called Yochanan Ben Kareach, and all the army officers which were with him, and kol HaAm from the katon even to the gadol, 9 And said unto them, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, unto Whom ye sent me to present your techinnah before Him; 10 If ye will still abide in this land, then will I build you up, and not pull you down, and I will plant you, and not uproot you; for I relent Me of the ra'ah that I

have brought upon you.
11 Be not afraid of Melech
Bavel, of whom ye are
afraid; be not afraid of
him, saith Hashem; for
I am with you to save
you, and to deliver you
from his yad. 12 And I
will show rachamim
unto you, that he will
have compassion upon
you, and cause you to
return to your own land.
13 But if ye say, We will
not dwell in this land,
disobeying the voice of
Hashem Eloheichem,
14 Saying, No; but we will
go into Eretz Mitzrayim,
where we shall see no
milchamah, nor hear the
sound of the shofar, nor
have hunger for lechem;
and there will we dwell;
15 And now therefore
hear the Devar Hashem,
ye She'erit Yehudah
(Remnant of Judah). Thus
saith Hashem Tzva'os
Elohei Yisroel: If ye wholly
set your faces to go to
Mitzrayim, and go to
sojourn there, 16 Then it
shall come to pass, that
the cherev, which ye
feared, shall overtake you
there in Eretz Mitzrayim,
and the ra'av *(famine)*,
whereof ye were afraid,
shall follow close after
you there in Mitzrayim;
and there ye shall die.
0 17 So shall it be with
all the anashim that set
their faces to go into
Mitzrayim to sojourn
there; they shall die by
the cherev, by the ra'av

איך האָב חרטה אויף דעם ביז׳ ווָאס איך האָב איר געטאָן. יא איר זאָלט
zolt ir geton aich hob ich vos beiz dem oif charote hob ich
shall you done you have I which evil the on regret have I

נישט מורא האָבן פַֿאַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , ווָאס איר האָט מורא
moire hot ir vos Bavel fun melech dem far hobn moire nisht
fear has you which Bavel of king the for have fear not

פַֿאַר אים; איר זאָלט נישט מורא האָבן פַֿאַר אים, זאָגט ה , ווָאָרעם
vorem Hashem zogt im far hobn moire nisht zolt ir im far
because Hashem declares him for have fear not shall you him for

איך בין מיט אײַך, אײַך צו העלפֿן, און אײַך מציל צו זײַן פֿון זײַן האַנט.
hant zain fun zain tsu matsl aich un helfn tsu aich aich mit bin ich
hand his of his to rescued you and save to you you with am I

יב און איך וועל אײַך געבן דערבאַרעמונג, און ער וועט אײַך דערבאַרעמען, און
un derbaremen aich vet er un derbaremung gebn aich vel ich un
and have mercy you will he and compassion give you will I and

וועט אײַך אומקערן אויף אײַער ערד . יג אויב אָבער איר זאָגט : מיאָר וועלן
veln mior zogt ir ober oib erd aier oif umkeren aich vet
will declares you but if earth your on return you will

נישט בליַבן אין דעם דאָזיקן לאַנד – נישט צוצוהערן צו דעם קול פֿון
fun kol dem tsu tsutsuhern nisht land dozikn dem in blaibn nisht
of voice the to to pay heed not land this the in remain not

ה אלוקיכם , יד אַזוי צו זאָגן : ניין , נײַערט קיין לאַנד מִצרַיִם
Mitsrayim land kein naiert nein zogn tsu azoi Elokeichem Hashem
Egypt land any but no say to so your G-d Hashem

וועלן מיר גיין , ווו מיר וועלן נישט זען קיין מלחמה , און נישט הערן
hern nisht un milchome kein zen nisht veln mir vu gein mir veln
hear not and war any see not will me where go me will

דעם קול פֿון אַ שופֿר , און מיר וועלן נישט הונגערן נאָך ברויט; און
un broit noch hungern nisht veln mir un shoifer a fun kol dem
and bread after hunger not will me and shofar a of voice the

דאָרטן וועלן מיר ווויינען – טז סאָ אַצונד הערט דערום דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos derum hert atsund to voinen mir veln dortn
of word this therefore hear now then dwell me will there

ה , איר איבערבלייַב פֿון יהודה : אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi Yehudah fun iberblaib ir Hashem
of hosts Hashem said has so Yehudah of remnant you Hashem

אלוקי יִשׂרָאֵל: אויב קערן וועט איר קערן אײַער פנים צו קומען קיין
kein kumen tsu ponem aier kern ir vet kern oib Yisroel Elokei
any come to face your turn you will turn if Yisroel the G-d of

מִצרַיִם , און איר וועט קומען ווויינען דאָרטן, יז איז, די שווערד וואָס
vos shverd di iz dortn voinen kumen vet ir un Mitsrayim
which sword the is there dwell come will you and Egypt

איר האָט מורא פַֿאַר איר, וועט אײַך דאָרטן דערגרייכן אין לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land in dergreichn dortn aich vet ir far moire hot ir
Egypt land in reach there you will you for fear has you

און דער הונגער פַֿאַר וועלכן איר זענט באַזאָרגט, וועט אײַך אָנכאַפּן דאָרטן
dortn onyogn aich vet bazorgt zent ir velchn far hunger der un
there overtake you will anxious are you which before famine the and

אין מִצרַיִם , און דאָרטן וועט איר שטאַרבן. יז און געשען וועט מיט אַלע
ale mit vet geshen un shtarbn ir vet dortn un Mitsrayim in
all with will happen and die you will there and Egypt in

מענטשן וואָס האָבן געקערט זייער פנים צו קומען קיין מִצרַיִם , צו
tsu Mitsrayim kein kumen tsu ponem zeyer gekert hobn vos mentshn
to Egypt to come to face their turned have which men

(famine), and by the dever; and none of them shall remain or escape from the ra'ah (disaster) that I will bring upon them.

18 For thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: As Mine anger and My wrath hath been poured forth upon the inhabitants of Yerushalayim, so shall My wrath be poured forth upon you, when ye shall enter into Mitzrayim; and ye shall be an oath, and a horror, and a kelalah (curse), and a cherpah; and ye shall see this makom no more.
19 Hashem hath said concerning you, O ye she'erit Yehudah; Go ye not into Mitzrayim; know certainly that I have warned you, this day. 20 For ye acted deceitfully, erring in your nafshot, when ye sent me unto Hashem Eloheichem, saying, Pray on our behalf unto Hashem Eloheinu; and according unto all that Hashem Eloheinu shall say, so declare unto us, and we will do it. 21 And now I have this day declared it to you; but ye have not obeyed the voice of Hashem Eloheichem, nor anything for the which He hath sent me unto you. 22 Now therefore know certainly that ye shall die by the cherev,

wווינען דאָרטן, אַז זיי וועלן שטאַרבן דורך דער שוועָרד, דורך הונגער,
hunger durch shverd der durch shtarbn veln zei az dortn voinen
famine by sword the by die will they that there dwell

און דורך דער פּעסט , און פֿון זיי וועט נישט זיין אַ געבליבענער
geblibener a zain nisht vet zei fun un pest der durch un
remaining a be not will them of and pestilence the by and

אָדער אַנטרונענער, פֿון וועגן דעם בייז וואָס איך ברענג אויף זיי .
zei oif breng ich vos beiz dem vegen fun antrunener oder
them on bring I which evil the account of of escape or

יח וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: אַזוי
azoi Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi vorem
so Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has so because

wוי מײַן כּעס און מײַן גרימצאָרן איז אויסגעגאָסן געווָארן אויף
oif gevorn oisgegosen iz grimtsorn main un kaas main vi
on having become poured out is wrath my and anger my as

די באַווווינער פֿון ירושָלַיִם , אַזוי וועט אויסגעגאָסן ווערן מײַן
main vern oisgegosen vet azoi Yerushalayim fun bavoiner di
my become poured out will so Yerushalayim of inhabitants the

גרימצאָרן אויף אייַך, ווען איר קומט קיין מִצרַיִם , און איר וועט זיין
zain vet ir un Mitsrayim kein kumt ir ven aich oif grimtsorn
be will you and Egypt to come you when you on wrath

פֿאַר אַ פֿלוך, און פֿאַר אַ שרעק, און פֿאַר אַ קללה, און פֿאַר אַ שאַנד ; און
un shand a far un klole a far un shrek a far un fluch a far
and shame a for and curse a for and terror a for and curse a for

איר וועט מער נישט אָנזען דעם דאָזיקן אָרט . יט ה האָט אָנגעזאָגט
ongezogt hot Hashem ort dozikn dem onzen nisht mer vet ir
ordered has Hashem place this the see not more will you

wוועגן אייַך, איר איבערבלייַב פֿון יהוּדה : איר זאָלט נישט גיין
gein nisht zolt ir Yehudah fun iberblaib ir aich vegen
go not shall you Yehudah of remnant you you concerning

קיין מִצרַיִם ; וויסן זאָלט איר וויסן זיין אַז איך האָב אייַך הײַנט
haint aich hob ich az zain visen ir zolt visen Mitsrayim kein
today you have I that be know you shall know Egypt to

געווָארנט. כ וואָרעם איר האָט אַן אָפּנאַר באַגאַנגען אַקעגן אייַער זעל,
zel aier akegn bagangen opnar an hot ir vorem gevornt
soul your against committed deceit a have you because warned

wוען איר האָט מיך געשיקט צו ה אלוקיכם , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Elokeichem Hashem tsu geshikt mich hot ir ven
say to so your G-d Hashem to sent me have you when

זײַ מתפלל פֿאַר אונדז צו ה אלוקינו , און אַזוי wוי אַלץ וואָס
vos alts vi azoi un Elokeinu Hashem tsu undz far mispalel zai
which all that as so and our G-d Hashem to us for praying be

כא און ה אלוקינו וועט הייסן, אַזוי זאָג אונדז, און מיר וועלן טאָן.
un ton veln mir un undz zog azoi heisn vet Elokeinu Hashem
and do will we and us tell so order will our G-d Hashem

איך האָב אייַך הײַנט געזאָגט, אָבער איר הערט נישט צו דעם קול פֿון
fun kol dem tsu nisht hert ir ober gezogt haint aich hob ich
of voice the to not pay heed you but spoken today you have I

ה אלוקיכם , און צו אַלץ מיט וואָס ער האָט מיך געשיקט
geshikt mich hot er vos mit alts tsu un Elokeichem Hashem
sent me has he which with all that to and your G-d Hashem

צו אייַך. כב און אַצונד וויסן זאָלט איר וויסן זיין, אַז פֿון שוועָרד,
shverd fun az zain visen ir zolt visen atsund un aich tsu
sword from that be know you shall know now and you to

by the ra'av *(famine)*, and by the dever, in the makom where ye desire to go and to sojourn.

43 And it came to pass, that when Yirmeyah had made an end of speaking unto kol haAm all the divrei Hashem Eloheihem, for which Hashem Eloheihem had sent him to them, even all these words, [2] Then spoke Azaryah ben Hoshayah, Yochanan ben Kareach, and all the anashim ha-zedim *(insolent men)*, saying unto Yirmeyah, Thou speakest sheker; Hashem Eloheinu hath not sent thee to say, Go not into Mitzrayim to sojourn there; [3] But Baruch ben Neriyah inciteth thee against us, for to deliver us into the yad haKasdim, that they might put us to death, and carry us away into the Golus of Babylon. [4] So Yochanan ben Kareach, and all the officers of the forces, and kol haAm, obeyed not the voice of Hashem, to dwell in Eretz Yehudah. [5] But Yochanan ben Kareach, and all the officers of the she'erit Yehudah, that were returned from kol haGoyim, where they had been driven there, to dwell in Eretz Yehudah; [6] Even men, and women, and children, and the banot hamelech,

פֹּון הונגער, און פֹּון פּעסט וועט איר שטאַרבן אין דעם אָרט וואָס
vos ort dem in shtarbn ir vet pest fun un hunger fun
which place the in die you will pestilence from and famine from

איר ווילט קומען ווויינען דאָרטן.
dortn voinen kumen vilt ir
there dwell come will you

מג

און עס איז געווען , ווי ירמיָהו האָט געענדיקט רעדן צום
tsum redn geendikt hot Yirmeyah vi geven iz es un
to speak finished has Yirmeyah when having been is it and

גאַנצן פֹּאָלק אַלע וועלטער פֹּון ה זייער ג-ט, מיט וואָס
vos mit G-t zeyer Hashem fun verter ale folk gantsn
which with G-d their Hashem of words all people all

ה זייער ג-ט האָט אים געשיקט צו זיי , אַלץ די דאָזיקער וועלטער,
verter doziker di alts zei tsu geshikt im hot G-t zeyer Hashem
words these the all that them to sent him had G-d their Hashem

ב אַזוי האָט גערעדט עזַריָה דער זון פֹּון הוֹשַעיָה , און יוֹחָנָן דער
der Yochanan un Hoshayahn fun zun der Azaryah geredt hot azoi
the Yochanan and Hoshayah of son the Azaryah spoken has so

זון פֹּון קָרֵחַן , און אַלע מוטווילִיקע לייַט , זאָגנדיק צו ירמיָהון : ליגן
lign Yirmeyahun tsu zogndik lait mutvilike ale un Kareachn fun zun
lies Yirmeyahu to saying people arrogant all and Kareach of son

זאָגסטו ! נישט ה אלוקינו האָט דיך געשיקט אַזוי צו זאָגן : איר
ir zogn tsu azoi geshikt dich hot Elokeinu Hashem nisht zogstu
you say to so sent you(SG) has our G-d Hashem not you say

זאָלט נישט קומען קיין מִצרַיִם צו ווויינען דאָרטן; ג נייַערט ברוך דער
der Baruch naiert dortn voinen tsu Mitsrayim kein kumen nisht zolt
the blessed be but there dwell to Egypt to come not shall

זון פֹּון נֵריָהן רעדט דיך אָן אויף אונדז, כדי אונדזער צוגעבן איבערצוגעבן
ibertsugebn undz kedei undz oif on dich redt Neriyahn fun zun
hand over us so that us against on you(SG) speaks Neriyah of son

אין דער האַנט פֹּון די כַּשׂדים אונדז צו טייטן, אָדער אונדז צו פֹּאַרטרייַבן קיין
kein fartraiben tsu undz oder teitn tsu undz Kasdim di fun hant der in
to drive before to us or to kill to us Kasdim the of hand the in

בָּבֶל . ד און יוֹחָנָן דער זון פֹּון קָרֵחַן , און אַלע הויפטלייַט פֹּון חיל ,
cheil fun hoiptlait ale un Kareachn fun zun der Yochanan un Bavel
army of chief people all and Kareach of son the Yochanan and Bavel

און דאָס גאַנצע פֹּאָלק , האָבן נישט צוגעהערט צו דעם קול פֹּון ה ,
Hashem fun kol dem tsu tsugehert nisht hobn folk gantse dos un
Hashem of voice the to paid heed not have people whole this and

צו בלייַבן אין לאַנד יהודה . ה און יוֹחָנָן דער זון פֹּון קָרֵחַן , און
un Kareachn fun zun der Yochanan un Yehudah land in blaibn tsu
and Kareach of son the Yochanan and Yehudah land in remain to

אַלע הויפטלייַט פֹּון חיל , האָבן גענומען דעם גאַנצן איבערבלייַב פֹּון
fun iberblaib gantsn dem genumen hobn cheil fun hoiptlait ale
of remnant entire the taken have army of chief people all

יהודה וואָס האָבן זיך אומגעקערט פֹּון אַלע פֹּעלקער וואָס זיי זיַינען
zainen zei vos felker ale fun umgekert zich hobn vos Yehudah
are they which nations all from returned self have that Yehudah

פֹּאַרשטויסן געוואָרן אַהין, כדי צו ווויינען אין לאַנד יהודה : ו די
di Yehudah land in voinen tsu kedei ahin gevorn farshtoisen
the Yehudah land in dwell to so that there having become driven away

מענער, און די ווייַבער, און דעם קינדער , און דעם מלכס טעכטער , און
un techter melechs dem un kinder di un vaiber di un mener
and daughters king's the and children the and women the and men

אֲלַע נפֶשות וואָס נבֿוזַראַדָן דער הויפּט פֿון דעם לייַב-כָּל האָט
hot laib-kol dem fun hoipt der Nevuzaradan vos nefoshes ale
had army people the of captain the Nevuzaradan which persons all

געלאָזט מיט גדַלְיָהו דעם זון פֿון אַחיקָם דעם זון פֿון שָפָנען , און
un Shafanen fun zun dem Achikam fun zun dem Gedalyahu mit gelozt
and Shaphan of son the Achikam of son the Gedalyahu with left

זיינען [ז] ; און זיי ירמְיָהו הנבֿיאן , און ברוך דעם זון פֿון נֵרִיָהון
zainen zei un Neriyahun fun zun dem Baruch un henvin Yirmeyah
are they and Neriyah of son the Baruch and the prophet Yirmeyah

געקומען קיין לאַנד מִצרַים ; וואָרעם זיי האָבן נישט צוגעהערט צו דעם
dem tsu tsugehert nisht hobn zei vorem Mitsrayim land kein gekumen
the to paid heed not have they because Egypt land to having come

. תַחְפַנְחֵס ביז געקומען זיינען זיי און ; קוֹל פֿון ה
Tachpanches biz gekumen zainen zei un Hashem fun kol
Tachpanches even unto having come are they and Hashem of voice

[ח] און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו ירמְיָהון אין
in Yirmeyahun tsu geven iz Hashem fun vort dos un
in Yirmeyahu to having been is Hashem of word the and

תַחְפַנְחֵס , אַזוי צו זאָגן : [ט] נעם מיט דיין האַנט גרויסע שטיינער, און
un shteiner groise hant dain mit nem zogn tsu azoi Tachpanches
and stones great hand your with take say to so Tachpanches

זאָלסט זיי באַהאַלטן אין וואַפּנע, אין דעם ציגלפֿלאַסטער וואָס
vos tsiglflaster dem in vapne in bahaltn zei zolst
which brick-pavement the in mortar in conceal them you(SG) must

ביים אייַנגאַנג פֿון פַּרעהס הויז אין תַחְפַנְחֵס , פֿאַר די אויגן פֿון
fun oign di far Tachpanches in hoiz Pharaohs fun aingang baim
of eyes the before Tachpanches in house Pharaoh's of entrance at

די מענער פֿון יהוּדה ; [י] און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט
hot azoi zei tsu zogn zolst un Yehudah fun mener di
has so them to say you(SG) must and Yehudah of men the

געזאָגט ה צבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: זע , איך שיק און וועל
vel un shik ich ze Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt
will and send I behold Yisroel the G-d of of hosts Hashem said

נעמען נבֿוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , מיין קנעכט , און איך וועל
vel ich un knecht main Bavel fun melech dem Nevuchadretsar nemen
will I and servant my Bavel of king the Nevukhadretzar take

שטעלן זיין טראָן איבער די דאָזיקע שטיינער וואָס איך האָב באַהאַלטן, און
un bahaltn hob ich vos shteiner dozike di iber tron zain shteln
and hidden have I which stones these the over throne his set

ער וועט אויסשפרייטן זיין פּראַכטגעצעלט איבער זיי . [יא] און ער וועט קומען ,
kumen vet er un zei iber prachtgetselt zain oisshpreitn vet er
come will he and them over pavilion his spread out will he

און וועט שלאָגן דאָס לאַנד מִצרַים ; וועמען צום טויט טויט , און
un toit tsum toit tsum vemen Mitsrayim land dos shlogn vet un
and death to the death to the whom Egypt land this strike will and

וועמען צו געפֿאַנגענשאַפֿט צו געפֿאַנגענשאַפֿט, און וועמען צום שווערד צום
tsum shverd tsum vemen un gefangenshaft tsu gefangenshaft tsu vemen
to sword to whom and captivity to captivity to whom

שוועדר. [יב] און איך וועל אָנצינדן אַ פַיַער אין די הייזער פֿון די ג-טער
fun g-ter di fun haizer di in faier a ontsindn vel ich un shverd
of g-ds the of houses the in fire a kindle will I and sword

מִצרַים ; און ער וועט זיי פֿאַרברענען, אָדער זיי נעמען גפֿאַנגען; און
un gefangen nemen zei oder farbrenen zei vet er un Mitsrayim
and captive take them or burn up them will he and Egypt

and every nefesh that Nevuzaradan, the captain of the imperial guard, had left with Gedalyahu ben Achikam ben Shaphan, and Yirmeyah HaNavi, and Baruch ben Neriyah. [7] So they came into Eretz Mitzrayim; for they obeyed not the voice of Hashem; thus came they even as far as Tachpanches.

[8] Then came the Devar Hashem unto Yirmeyah in Tachpanches, saying, [9] Take avanim gedolim in thine yad, and bury them in the clay in the brick pavement, which is at the entrance of the bais Pharaoh in Tachpanches, before the eyes of the anshei Yehudah; [10] And say unto them, Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Hineni, I will send and take Nevukhadretzar Melech Bavel, avdi *(my servant)*, and will set his throne upon these avanim that I have hid; and he shall spread his royal pavilion over them. [11] And when he cometh, he shall smite Eretz Mitzrayim, and deliver such as are for mot to mot; and such as are for captivity to captivity; and such as are for the cherev to the cherev. [12] And I will kindle an eish in the batim *(houses)* of the g-ds of Mitzrayim; and he shall burn them, and carry them away captive; and he shall wrap himself with

Eretz Mitzrayim, as a ro'eh putteth on his garment; and he shall go forth from there in shalom. 13 He shall demolish also the matzevot Beit-Shemesh, that is in Eretz Mitzrayim; and the batim *(houses)* of the g-ds of the Egyptians shall he burn with eish.

44 The davar that came to Yirmeyah concerning all the Yehudim which dwell in Eretz Mitzrayim, which dwell at Migdol, and at Tachpanches, and at Noph, and in the country of Patros, saying, 2 Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel; Ye have seen all the ra'ah that I have brought upon Yerushalayim, and upon all the towns of Yehudah; and, behold, this day they are a ruin, and no one dwelleth therein, 3 Because of their ra'ah *(evil)* which they have committed to provoke Me to anger, in that they went to burn ketoret, and to serve elohim acherim, whom they knew not, neither they, ye, nor avoteichem. 4 Howbeit I sent unto you all My avadim the Nevi'im, rising early and sending them, saying, Oh, do not this to'evah *(abominable thing)* that I hate. 5 But they paid heed not, nor inclined their ozen to turn from their ra'ah

ער וועט צונויפֿוויקלען דאָס לאַנד מִצרַיִם , ווי אַ פּאַסטוך וויקל צונויף
tsunoif vikl pastuch a vi Mitsrayim land dos tsunoifviklen vet er
together whirls shepherd a as Egypt land this wrap will he

זײַן בגד ; און ער וועט אַרויס פֿון דאָרטן בשלום . יג און ער וועט
zain beged ; un er vet arois fun dortn beshalom . un er vet
garment his and will he out go from there in peace and will he

צעברעכן די זײַלשטיינער פֿון בֵּית-שֶׁמֶשׁ וואָס אין לאַנד מִצרַיִם ;
tsebrechn di zailshteiner fun Beis-Shemesh vos in land Mitsrayim ;
the tear down of sacred pillars Beit-Shemesh which in land Egypt

און די הײַזער פֿון די ג-טער פֿון מִצרַיִם וועט ער פֿאַרברענען אין פֿײַער.
un di haizer di g-ter fun Mitsrayim vet er farbrenen in faier .
and the houses the of g-ds of Egypt he will burn up in fire

מד

דאָס וואָרט פֿון ה וואָס איז געווען צו יִרמְיָהוּ
dos vort fun Hashem vos iz geven tsu Yirmeyahu
the word of Hashem which is having been to Yirmeyahu

וועגן אַלע יִידן וואָס זײַנען געזעסן אין לאַנד
vegen ale Yidn vos zainen gezesn in land
concerning all Yehudim which are settled in land

מִצרַיִם , די וואָס זײַנען געזעסן אין מִגדוֹל , און אין
Mitsrayim di vos zainen gezesn in Migdol un in
Egypt the ones which are settled in Migdol and in

תַּחְפַּנְחֵס , און אין נוֹף , און אין לאַנד פַּתרוֹס, אַזוי צו זאָגן : ב
Tachpanches un in Nof un in land Patros azoi tsu zogn azoi
Tachpanches in and Noph in and land Patros so to say thus

האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: איר האָט געזען דאָס
hot gezogt Hashem Tseva'ot Elokei Yisroel ir hot gezen dos
has said Hashem of hosts the G-d Yisroel you have seen the

גאַנצע בייז וואָס איך האָב געבראַכט אויף ירושָלַיִם , און אויף אַלע
ale oif un Yerushalayim oif gebracht hob ich vos beiz gantse
all upon and Yerushalayim on brought have I which evil whole

שטעט פֿון יהודה ; און אָט זײַנען זיי אַ וויסטענישׁ הײַנטיקן טאָג,
shtet fun Yehudah un ot zainen zei a vistenish haintikn tog
towns of Yehudah and behold are they a wasteland this very day

און קיינער ווויינט נישט אין זיי ; ג פֿון וועגן זייער בייז וואָס
un keiner voint nisht in zei fun vegen zeyer beiz vos
and resides anyone and in not them on account of their evil which

זיי האָבן געטאָן, מיך צו דערצערענען , צו גיין רייכערן און
zei hobn geton mich tsu dertserenen , tsu gein reichern un
they have done me to provoke to anger to go incense and burn

דינען צו פֿרעמדע ג-טער וואָס נישט זיי האָבן זיי נעקענט, נישט איר,
dinen tsu fremde g-ter vos nisht zei hobn zei nisht gekent ir
to serve foreign g-ds which not they have them not known you

און נישט אײַערע עלטערן. ד און איך האָב צו אײַך געשיקט מײַנע
un nisht aiere eltern . un ich hob tsu aich geshikt maine
and not your fathers and I have to you sent all my

קנעכט די נביאים , נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד געשיקט, אַזוי צו
knecht di neviim , nochanand un nochanand geshikt azoi tsu
servants the prophets continually and continually sent so to

זאָגן : איר זאָלט נישט טאָן די דאָזיקע אומווערדיקע זאַך וואָס איך האָב
zogn ir zolt nisht ton di dozike umverdike zach vos ich hob
say you shall not do the this abominable thing which I have

פֿײַנט. ה אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט און נישט צוגענייגט זייער אויער
faint . ober zei hobn nisht tsugehert un nisht tsugenaigt zeyer oier
hate but they have not paid heed and not inclined their ear

(wickedness), to burn
no ketoret unto elohim
acherim. 6 Wherefore My
wrath and Mine anger
was poured forth, and
was kindled in the towns
of Yehudah and in the
streets of Yerushalayim;
and they are become
a desolate ruin, as at
this day. 7 Therefore
now thus saith Hashem
Elohei Tzva'os Elohei
Yisroel: Why commit
ye this ra'ah gedolah
against your nefashot,
to cut off from you ish
and isha, olel (child) and
yonek (infant), out of
Yehudah, to leave you
no she'erit (remnant);
8 In that ye provoke Me
unto wrath with the
works of your hands,
burning ketoret unto
elohim acherim in Eretz
Mitzrayim, where ye be
gone to dwell, that ye
might cut yourselves
off, and that ye might
be a kelalah (curse) and a
cherpah (reproach) among
kol HaGoyim of ha'aretz?
9 Have ye forgotten the
ra'ot (wickednesses) of
avoteichem, and the
ra'ot of the melachim
of Yehudah, and the
ra'ot of their nashim,
and your own ra'ot,
and the ra'ot of your
nashim, which they
have committed in Eretz
Yehudah, and in the
streets of Yerushalayim?
10 They are not contrite
even unto this day, neither
have they feared, nor

און זיך אומקערן פֿון זייער שלעכטיקייט, נישט צו רייכערן צו
tsu reichern tsu nisht shlechtikeit zeyer fun umkeren zich un
to burn incense to not wickedness their from return self and

פֿרעמדע ג-טער. ו און מײַן גרימצאָרן און מײַן כּעס איז אויסגעגאָסן
oisgegosen iz kaas main un grimtsorn main un g-ter fremde
poured out is anger my and wrath my and g-ds foreign

געוואָרן , און האָט געברענט אין די שטעט פֿון יהודה , און אין
in un Yehudah fun shtet di in gebrent hot un gevorn
in and Yehudah of towns the in burning has and having become

די גאַסן פֿון ירושָלַיִם , און זיי זײַנען געוואָרן אַ חורבן ,
churvn a gevorn zainen zei un Yerushalayim fun gasn di
ruin a having become are they and Yerushalayim of streets the

אַ וויסטעניש, אַזוי ווי היינטיקן טאָג. ז און אַצונד האָט אַזוי געזאָגט
gezogt azoi hot atsund un tog haintikn vi azoi vistenish a
said thus has now and day this very as so wasteland a

ה אלוקי צבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: צו וואָס טוט איר אײַך
aich ir tut vos tsu Yisroel Elokei Tseva'ot Elokei Hashem
you you do which to Yisroel the G-d of of hosts the G-d of Hashem

אַליין אַ גרויסע רעה, מע זאָל אײַך פֿאַרשניידן מאַן און ווײַב, קינד און
un kind vaib un man farshnaidn aich zol me roe groise a alein
and child wife and man destroy you shall one evil great a yourself

ברוסטקינד , פֿון צווישן יהודה , און נישט צו לאָזן אַן איבערבליבֿ?
iberblaib an lozn tsu nisht un Yehudah tsvishn fun brustkind
remnant a leave to not and Yehudah among from sucking child

ח מיך צו דערצערנען מיט די ווערק פֿון אײַערע הענט, צו
tsu hent aiere fun verk di mit dertserenen tsu mich
to hands your of work the with provoke to anger to me

רייכערן צו פֿרעמדע ג-טער אין לאַנד מִצרַיִם , וווּ איר זײַט
zait ir vu Mitsrayim land in g-ter fremde tsu reichern
be you where Egypt land in g-ds foreign to burn incense

געקומען ווינען , כּדי מע זאָל אײַך פֿאַרשניידן, און כּדי איר
ir kedei un farshnaidn aich zol me kedei voinen gekumen
you so that and cut off you shall one so that to dwell come

זאָלט ווערן פֿאַר אַ קללה און פֿאַר אַ שאַנד צווישן אַלע פֿעלקער פֿון
fun felker ale tsvishn shand a far un klole a far vern zolt
of nations all among shame a for and curse a for become shall

דער ערד . ט האָט איר פֿאַרגעסן די שלעכטיקייט פֿון אײַערע עלטערן, און
un eltern aiere fun shlechtikeit di fargesen ir hot erd der
and fathers your of wickedness the forgotten you have earth the

די שלעכטיקייט פֿון די מלכים פֿון יהודה , און די שלעכטיקייט פֿון
fun shlechtikeit di un Yehudah fun mlochim di fun shlechtikeit di
of wickedness the and Yehudah of kings the of wickedness the

זייערע ווײַבער , און אײַערע שלעכטיקייט, און די שלעכטיקייט פֿון אײַערע
aiere fun shlechtikeit di un shlechtikeit aiere un vaiber zeyere
your of wickedness the and wickedness your and women their

ווײַבער, וואָס זיי האָבן געטאָן אין לאַנד יהודה , און אין די גאַסן
gasn di in un Yehudah land in geton hobn zei vos vaiber
streets the in and Yehudah land in done have they which women

פֿון ירושָלַיִם ? י זיי זײַנען נישט אונטערטעניק געוואָרן ביז
biz gevorn untertenik nisht zainen zei Yerushalayim fun
until having become humbled not are they Yerushalayim of

אויף היינטיקן טאָג, און זיי האָבן נישט מורא געהאַט, און זײַנען נישט
nisht zainen un gehat moire nisht hobn zei un tog haintikn oif
not are and had fear not have they and day this very on

walked in My torah,
nor in My chukkot,
that I set before you
and before avoteichem.

[11] Therefore thus saith
Hashem Tzva'os Elohei
Yisroel: Hineni, I will
set My face against you
for ra'ah, and to cut off
kol Yehudah. [12] And I
will take the she'erit
(remnant) of Yehudah,
that have set their
faces to go into Eretz
Mitzrayim to sojourn
there, and they shall all
be consumed, and fall
in Eretz Mitzrayim; they
shall even be consumed
by the cherev and by
the ra'av *(famine)*; they
shall die, from the katon
even unto the gadol, by
the cherev and by the
ra'av; and they shall be
an object of cursing, and
a horror, and a kelalah,
and a cherpah. [13] For I
will punish them that
dwell in Eretz Mitzrayim,
just as I have punished
Yerushalayim, by the
cherev, by the ra'av,
and by the dever; [14] So
that none of the she'erit
(remnant) of Yehudah,
which are gone into Eretz
Mitzrayim to sojourn
there, shall escape or
survive, that they should
return into Eretz Yehudah,
to the which they lift up
[in desire] their nefesh
to return to dwell there;
for none shall return
but such as shall escape.

געגאַנגען אין מײַן תּורה און אין מײַנע געזעצן וואָס איך האָב
hob ich vos gezetsn maine in un toyre main in gegangen
have I which laws my in and torah my in having gone

געלייגט פֿאַר אײַך און פֿאַר אײַערע עלטערן.
eltern aiere far un aich far geleigt
fathers your before and you before lain down

יא דערום האָט אַזוי געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל:
Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt azoi hot derum
Yisroel the G-d of of hosts Hashem said thus has therefore

זעט, איך קער מײַן פּנים אויף אײַך צום שלעכט, און צו
tsu un shlecht tsum aich oif ponem main ker ich zet
to and evil for the you against face my turn I see

פֿאַרשנײַדן גאַנץ יהודה . יב און איך וועל נעמען דעם איבערבלייַב
iberblaib dem nemen vel ich un Yehudah gants farshnaidn
remnant the take will I and Yehudah all cut off

פֿון יהודה וואָס האָבן געקערט זייער פּנים צו קומען קיין לאַנד
land kein kumen tsu ponem zeyer gekert hobn vos Yehudah fun
land to come to face their turned have which Yehudah of

מִצרַיִם צו ווויינען דאָרטן, און אַלע וועלן פֿאַרלענדט ווערן ; אין
in vern farlendt veln ale un dortn voinen tsu Mitsrayim
in become destroyed will all and there dwell to Egypt

לאַנד מִצרַיִם וועלן זיי פֿאַלן; פֿון שוואַרד, פֿון הונגער, וועלן זיי
zei veln hunger fun shverd fun faln zei veln Mitsrayim land
they will famine from sword from fall they will Egypt land

פֿאַרלענדט ווערן ; פֿון קליין ביז גרויס, פֿון שוואַרד און פֿון
fun un shverd fun grois biz klein fun vern farlendt
from and sword from great unto small from become destroyed

הונגער וועלן זיי שטאַרבן; און זיי וועלן זײַן פֿאַר אַ פֿלוך, און פֿאַר
far un fluch a far zain veln zei un shtarbn zei veln hunger
for and curse a for be will they and die they will famine

אַ שרעק, און פֿאַר אַ קללה, און פֿאַר אַ שאַנד . יג און איך וועל זיך
zich vel ich un shand a far un klole a far un shrek a
self will I and shame a for and curse a for and terror a

אָפּרעכענען מיט די וואָס זיצן אין לאַנד מִצרַיִם , ווי איך
ich vi Mitsrayim land in zitsn vos di mit oprechenen
I just as Egypt land in sit which the ones with reckon

האָב זיך אָפּגערעכנט מיט ירושָלַיִם , מיט שוואַרד, מיט הונגער,
hunger mit shverd mit Yerushalayim mit opgerechnt zich hob
famine with sword with Yerushalayim with taken revenge self have

און מיט פּעסט . יד און פֿון דעם רעשט פֿון יהודה וואָס קומען
kumen vos Yehudah fun resht dem fun un pest mit un
come which Yehudah of rest the of and pestilence with and

קיין לאַנד מִצרַיִם צו ווויינען דאָרטן, וועט נישט זײַן אַ געבליבענער
geblibener a zain nisht vet dortn voinen tsu Mitsrayim land kein
remainder a be not will there dwell to Egypt land to

אָדער אַנטרונענער זיך אומצוקערן קיין לאַנד יהודה , וואָס זייער
zeyer vos Yehudah land kein umtsukeren zich antrunener oder
their which Yehudah land to to return self escapee or

האַרץ ציט זיי זיך ווידער צו באַזעצן דאָרטן; וואָרעם זיי וועלן זיך
zich veln zei vorem dortn bazetsn tsu vider zich zei tsit harts
self will they because there settle to again self them pulls heart

נישט אומקערן, צו מאָל ווי אַנטרונענע .
antrunene vi mol tsu umkeren nisht
escaped ones like time to return not

[15] Then all the anashim which knew that their nashim had burned ketoret unto elohim acherim, and all the nashim that stood by, a kahal gadol *(great multitude)*, even kol HaAm that dwelt in Eretz Mitzrayim, in Patros, answered Yirmeyah, saying, [16] As for the davar that thou hast spoken unto us b'Shem Hashem, we will not pay heed unto thee. [17] But we will certainly do whatsoever thing goeth forth out of our own mouth, to burn ketoret unto the Malkat HaShomayim *(the Queen of Heaven)*, and to pour out nesakhim *(drink offerings)* unto her, as we have done, we, and Avoteinu, our Melachim, and our Sarim, in the towns of Yehudah, and in the streets of Yerushalayim; for then we had plenty of lechem, and were tovim *(well off)*, and saw no ra'ah. [18] But since we left off burning ketoret to the Malkat HaShomayim, and to pour out nesakhim unto her, we have lacked all things, and have been consumed by the cherev and by the ra'av. [19] And when we burned ketoret to the Malkat HaShomayim, and poured out nesakhim unto her, did we make for her in her image cakes, and pour out nesakhim unto her, without our anashim?

טו הָאָבן געענטפֿערט יִרמְיָהוּן אַלע מענער וואָס האָבן געווּסט אַז
az gevust hobn vos mener ale Yirmeyahun geentfert hobn
that known have which men all Yirmeyahu answered have

זייער וויַבער רייכערן צו פֿרעמדע ג-טער, און אַלע ווײַבער וואָס
vos vaiber ale un g-ter fremde tsu reichern vaiber zeyer
which wives all and g-ds foreign to burn incense wives their

זיַינען געשטאַנען אַרום, אַ גרויס קָהָל געזעמל, און דאָס גאַנצע פֿאָלק
folk gantse dos un gezeml grois a arum geshtanen zainen
people whole this and company great a round standing are

וואָס זיַינען געזעסן אין לאַנד מִצרַיִם, אין פַּתרוֹס, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Patros in Mitsrayim land in gezesn zainen vos
say to so Patros in Egypt land in settled are which

טז דאָס וואָרט וואָס דו האָסט געredט צו אונדז אין נאָמען פֿון ה',
Hashem fun nomen in undz tsu geredt host du vos vort dos
Hashem of name in us to spoken have you which word this

הערן מיר דיר נישט צו. יז נײַערט טאָן וועלן מיר טאָן איטלעך וואָרט
vort itlech ton mir veln ton naiert tsu nisht dir mir hern
word every do we will do but to not you(SG) we hear

וואָס איז אַרויס פֿון אונדזער מויל, צו רייכערן צו דער מלכּה
malke der tsu reichern tsu moil undzer fun arois iz vos
queen the to burn incense to mouth our of out is which

פֿון הימל, און גיסן צו איר גיסאָפּֿפֿער, אַזוי ווי מיר האָבן געטאָן,
geton hobn mir vi azoi gisopfer ir tsu gisn un himel fun
done have we as so drink offering her to pour and heaven of

מיר און אונדזערע עלטערן, אונדזערע מלכים און אונדזערע האַרן, אין
in harn undzere un mlochim undzere eltern undzere un mir
in lords our and kings our fathers our and we

די שטעט פֿון יהוּדה, און אין די גאַסן פֿון ירוּשָלַיִם; און
un Yerushalayim fun gasn di in un Yehudah fun shtet di
and Yerushalayim of streets the in and Yehudah of cities the

מיר האָבן געהאַט ברויט צו זאַט, און אונדז איז געווען גוט,
gut geven iz undz un zat tsu broit gehat hobn mir
good having been is us and satisfy to bread had have we

און שלעכטס האָבן מיר נישט אָנגעזען. יח און פֿון זינט מיר האָבן
hobn mir zint fun un ongezen nisht mir hobn shlechts un
have we since from and seen not we have evil things and

אויפֿגעהערט רייכערן צו דער מלכּה פֿון הימל, און גיסן
gisn un himel fun malke der tsu reichern oifgehert
pouring and heaven of queen the to burning incense ceased

צו איר גיסאָפּֿפֿער, זיַינען מיר געמינערט פֿון אַלץ, און
un alts fun geminert mir zainen gisopfer ir tsu
and everything from diminished we are drink offering her to

פֿון שוווערד און פֿון הונגער וועלן מיר פֿאַרלענדט. יט און אַז מיר
mir az un farlendt mir vern hunger fun un shverd fun
we when and destroyed we become famine from and sword from

האָבן גערייכערט צו דער מלכּה פֿון הימל, און געגאָסן צו איר
ir tsu gegosn un himel fun malke der tsu gereichert hobn
her to poured out and heaven of queen the to burn incense have

גיסאָפּֿפֿער, האָבן מיר דען אָן אונדזערע מאַנען איר געמאַכט
gemacht ir manen undzere on den mir hobn gisopfer
made her husbands our without then we have drink offering

קוכנס אין איר געשטאַלט, און געגאָסן צו איר גיסאָפּֿפֿער?
gisopfer ir tsu gegosn un geshtalt ir in kuchns
drink offering her to poured out and form her in cakes

כ הָאָט יִרמְיָהוּ געזָאגט צום גאַנצן פֹּאָלק – צו די מענער און צו די
di tsu un mener di tsu folk gantsn tsum gezogt Yirmeyah hot
the to and men the to people all to said Yirmeyah has

וויַבער צו דעם גאַנצן פֹּאָלק וואָס האָבן אים געגעבן אַן ענטפֿער – אַזוי
azoi entfer an gegebn im hobn vos folk gantsn dem tsu vaiber
so answer an given him have which people entire the to women

כא צו זאָגן: פֿאַר וואָר, די רייכערונג וואָס איר האָט געריכערט אין די
di in gereichert hot ir vos reicherung di vor far zogn tsu
the in burn incense have you which burning the truly for say to

שטעט פֿון יהוּדה, און אין די גאַסן פֿון ירושָלַיִם, איר און אייַערע
aiere un ir Yerushalayim fun gasn di in un Yehudah fun shtet
your and you Yerushalayim of streets the in and Yehudah of cities

עלטערן, אייַערע מלכים און אייַערע האַרן, און דאָס פֹּאָלק פֿון לאַנד, דערפֿאָר
deron land fun folk dos un harn aiere un mlochim aiere eltern
thereon land of people this and lords your and kings your fathers

כב האָט ה געדאַכט, און עס איז אים אַרויפֿגעקומען אויפֿן זינען; און
un zinen oifn aroifgekumen im iz es un gedacht Hashem hot
and mind on come up him is it and remembered Hashem has

ה האָט מער נישט געקענט פֿאַרטראָגן, פֿון וועגן אייַערע בייזע
beize aiere vegen fun fartrogen gekent nisht mer hot Hashem
evil your account of on endure able not more has Hashem

מעשׂים, פֿון וועגן די אומווערדיקייטן וואָס איר האָט געטאָן, און
un geton hot ir vos umverdikeitn di vegen fun meisim
and done have you which abominable practices the account of on deeds

אייַער לאַנד איז געוואָרן פֿאַר אַ וויסטעניש, און פֿאַר אַ שרעק, און פֿאַר
far un shrek a far un vistenish a far gevorn iz land aier
for and terror a for and wasteland a for having become is land your

אַ קללה, אָן אַ באַווינער, אַזוי ווי היינטיקן טאָג. כג ווייל איר האָט
hot ir vail tog haintikn vi azoi bavoiner a on klole a
have you because day this very as so inhabitant an without curse a

געריכערט, און ווייל איר האָט געזינדיקט צו ה, און האָט
hot un Hashem tsu gezindikt hot ir vail un gereichert
have and Hashem against sinned have you because and burn incense

נישט צוגעהערט צו דעם קול פֿון ה, און אין זיין תּורה און אין זיַינע
zaine in un toyre zain in un Hashem fun kol dem tsu tsugehert nisht
his in and torah his in and Hashem of voice the to paid heed not

געזעצן און אין זיַינע צייגנים זייט איר נישט געגאַנגען, דערום האָט
hot derum gegangen nisht ir zait tseignim zaine in un gezetsn
have therefore having gone not you are testimony his in and laws

אייַך געטראָפֿן דאָס דאָזיקע בייז, אַזוי ווי היינטיקן טאָג.
tog haintikn vi azoi beiz dozike dos getrofn aich
day this very as so evil this the befell you

כד און יִרמְיָהוּ האָט געזאָגט צום גאַנצן פֹּאָלק, און צו אַלע וויַבער:
vaiber ale tsu un folk gantsn tsum gezogt hot Yirmeyah un
women all to and people all to said has Yirmeyah and

הערט דאָס וואָרט פֿון ה, איר גאַנץ יהוּדה וואָס אין לאַנד
land in vos Yehudah gants ir Hashem fun vort dos hert
land in which Yehudah all you Hashem of word the hear

מִצרַיִם. כה אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת, אלוקי יִשׂרָאֵל, אַזוי
azoi Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi Mitsrayim
so Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has thus Egypt

צו זאָגן: איר און אייַערע וויַבער האָט אי געהרעדט מיט אייַער מויל,
moil aier mit geredt i hot vaiber aiere un ir zogn tsu
mouth your with spoken both have women your and you say to

[20] Then Yirmeyah said unto kol HaAm, to the gevarim, and to the nashim, and to kol HaAm which had given him that answer, saying, [21] The ketoret that ye burned in the towns of Yehudah, and in the streets of Yerushalayim, ye, and avoteichem, your melachim, and your sarim, and the am ha'aretz, did not Hashem remember them, and came it not into His mind? [22] So that Hashem could no longer bear, because of the wickedness of your doings, and because of the to'evot *(abominations)* which ye have committed; therefore is your land a desolation, and a ruin, and a kelalah, without an inhabitant, as at this day. [23] Because ye have burned ketoret, and because ye have sinned against Hashem, and have not obeyed the voice of Hashem, nor walked in His torah, nor in His chukkot, nor in His edot; therefore this ra'ah has happened unto you, as at this day.

[24] Moreover Yirmeyah said unto kol HaAm, and to all the nashim, Hear the Devar Hashem, all Yehudah that are in the Eretz Mitzrayim, [25] Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, saying: Ye and your nashim have both spoken with your

mouths, and fulfilled with your yad, saying, We will surely perform nedareinu *(our vows)* that we have vowed, to burn ketoret to the Malkat HaShomayim, and to pour out nesakhim unto her; ye will surely accomplish your nedarim *(vows)*, and surely perform your nedarim. [26] Therefore hear ye the Devar Hashem, all Yehudah that dwell in Eretz Mitzrayim: Hineni, I have sworn biShmi HaGadol *(by My great Name)*, saith Hashem, that Shmi shall no more be named in the mouth of any Ish Yehudah in all Eretz Mitzrayim, saying, Adonoi Hashem liveth. [27] Hineni, I will watch over them for ra'ah, and not for tovah; and Kol Ish Yehudah that are in Eretz Mitzrayim shall be consumed by the cherev and by ra'av, until there be an end of them. 1 [28] Yet a small number that escape the cherev shall return out of Eretz Mitzrayim into Eretz Yehudah, and all the she'erit *(remnant)* Yehudah, that are gone into Eretz Mitzrayim to sojourn there, shall know whose davar shall stand, Mine, or theirs. [29] And this shall be the ot *(sign)* unto you, saith Hashem, that I will punish you in this makom, that ye may know that My Davar shall surely stand against you

אי מיט אײַערע הענט דערפֿילט, אַזוי צו זאָגן: טאָן וועלן מיר טאָן אונדזערע
undzere ton mir veln ton zogn tsu azoi derfilt hent aiere mit i
our do we will do say to so fulfilled hands your with and

נדרים וואָס מיר האָבן אַ נדר געטאָן, צו רייכערן צו דער
der tsu reichern tsu geton neyder a hobn mir vos nedrim
the to burning incense to done vow a have we which vows

מלכה פֿון הימל, און צו גיסן צו איר גיסאָפּפֿער; מקיים מוזט
muzt mekayem gisopfer ir tsu gisn tsu un himel fun malke
must be fulfill drink offering her to pour to and heaven of queen

איר מקיים זײַן אײַערע נדרים, און טאָן מוזט איר טאָן אײַערע נדרים!
nedrim aiere ton ir muzt ton un nedrim aiere zain mekayem ir
vows your do you must do and vows your be fulfill you

כו דערום הערט דאָס וואָרט פֿון ה, איר גאַנצע יהודה וואָס זיצט
zitst vos Yehudah gants ir Hashem fun vort dos hert derum
sit which Yehudah entire you Hashem of word the hear therefore

אין לאַנד מִצרַיִם, אָט שווער איך בײַ מײַן גרויסן נאָמען, זאָגט
zogt nomen groisn main bai ich shver ot Mitsrayim land in
declares name great my by I swear behold Egypt land in

ה, אויב מײַן נאָמען וועט מער געוואָרפֿן ווערן פֿון דעם מויל
moil dem fun vern gerufn mer vet nomen main oib Hashem
mouth the from become called more will name my if Hashem

פֿון אַ שום מענטשן פֿון יהודה אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם, וואָס זאָל
zol vos Mitsrayim land gantsn in Yehudah fun mentshn shum a fun
shall which Egypt land all in Yehudah of men any a of

זאָגן: אַזוי ווי אֲדֹנָי ה לעבט! כז זע, איך פּאַס-אויף אויף
oif pas-oif ich ze lebt Hashem Adonoi vi azoi zogn
over watch-over I behold lives Hashem Adonoi as according to say

זיי צום בייזן און נישט צום גוטן; און אומקומען וועלן אַלע מענטשן פֿון
fun mener ale veln umkumen un gutn tsum nisht un beizn tsum zei
of men all will perish and good to the not and evil to the them

יהודה וואָס אין לאַנד מִצרַיִם פֿון שווערד און פֿון הונגער, ביז
biz hunger fun un shverd fun Mitsrayim land in vos Yehudah
even unto famine of and sword of Egypt land in which Yehudah

זיי וועלן פֿאַרלענדט ווערן. כח און אַנטרונענע פֿון שווערד וועלן זיך
zich veln shverd fun antrunene un vern farlendt veln zei
self will sword from escape and become destroyed will they

אומקערן פֿון לאַנד מִצרַיִם קיין לאַנד יהודה, געציילטע מענטשן; און
un mentshn getseilte Yehudah land kein Mitsrayim land fun umkeren
and men numbered Yehudah land to Egypt land from return

וויסן וועט דער גאַנצער איבערבלייַב פֿון יהודה וואָס זײַנען געקומען
gekumen zainen vos Yehudah fun iberblaib gantser der vet visen
having come are which Yehudah of remnant whole the will know

קיין לאַנד מִצרַיִם צו ווײַנען דאָרטן, וועמעס וואָרט וועט מקיים ווערן,
vern mekayem vet vort vemes dortn voinen tsu Mitsrayim land kein
become fulfill will word whose there dwell to Egypt land to

מײַנס אָדער זייערס. כט און דאָס איז אַ צייכן, זאָגט ה, אַז
az Hashem zogt tseichn a aich iz dos un zeyers oder mains
that Hashem declares sign a you is this and theirs or mine

איך רעכן זיך אָפּ מיט אײַך אין דעם דאָזיקן אָרט, כּדי איר זאָלט וויסן
visen zolt ir kedei ort dozikn dem in aich mit op zich rechn ich
know shall you so that place this the in you with up self reckon I

אַז מקיים וועלן מקיים ווערן מײַנע ווערטער אויף אײַך צום
tsum aich oif verter maine vern mekayem veln mekayem az
to the you on words my become fulfill will fulfill that

for ra'ah: [30] Thus saith Hashem; Hineni, I will give Pharaoh Chophra Melech Mitzrayim into the yad of his oyevim, and into the yad of them that seek his nefesh; just as I gave Tzidkiyah Melech Yehudah into the yad of Nevukhadretzar Melech Bavel, his oyev, and that sought his nefesh *(life)*.

45 The Davar that Yirmeyah HaNavi spoke unto Baruch ben Neriyah, when he had written these words in a sefer at the mouth of Yirmeyah, in the fourth year of Y'hoyakim ben Yoshiyah Melech Yehudah, saying: [2] Thus saith Hashem, Elohei Yisroel, unto thee, O Baruch: [3] Thou didst say, Oy to me now! For Hashem hath added sorrow to my machovim *(sorrows)*; I am worn out in my groaning, and I find no menuchah.

[4] Thus shalt thou say unto him, Hashem saith thus: Hinei, that which I have built will I tear down, and that which I have planted I will uproot, even this kol haAretz. [5] And seekest thou gedolot *(great things)* for thyself? Seek them not; for, hineni, I will bring ra'ah upon kol basar, saith Hashem; but thy nefesh will I give

בייזן ; [ל] אַזוי האָט ה געזאָגט: זע , איך גיב איבער פַּרעה חָפְרַע
Chofra Pharaoh iber gib ich ze gezogt Hashem hot azoi beizn
Chophra Pharaoh over give I behold said Hashem has so evil

דעם מלך פֿון מִצרַיִם אין דער האַנט פֿון זיינע פַיינט , און אין
in un faint zaine fun hant der in Mitsrayim fun melech dem
into and enemies his of hand the into Egypt of king the

דער האַנט פֿון די וואָס זוכן זיין לעבן, ווי איך האָב איבערגעגעבן
ibergegebn hob ich vi lebn zain zuchn vos di fun hant der
delivered have I just as life his seek which the ones of hand the

צִדקִיָהו דעם מלך פֿון יהודה אין דער האַנט פֿון נבוכַדרֶאצַר דעם
dem Nevuchadretsar fun hant der in Yehudah fun melech dem Tsidkiyah
the Nevukhadretzar of hand the in Yehudah of king the Tzidkiyahu

מלך פֿון בָּבֶל , זיין פַיינט און דער וואָס האָט געזוכט זיין לעבן.
lebn zain gezucht hot vos der un faint zain Bavel fun melech
life his sought has which the one and enemy his Bavel of king

מה דאָס וואָרט וואָס יִרמְיָהו הנבֿיא האָט גערעדט צו
tsu geredt hot hanovi Yirmeyah vos vort dos
to spoken has the prophet Yirmeyah that word the

ברוך דעם זון פֿון נֵריָהן , ווען ער האָט אויפֿגעשריבן די
di oifgeshribn hot er ven Neriyahn fun zun dem Baruch
the written had he when Neriyah of son the Baruch

דאָזיקע ווערטער אויף אַ בוך פֿון יִרמְיָהוס מויל , אין פֿירטן יאָר
fun yor firtn in moil Yirmeyahs fun buch a oif verter dozike
of year fourth in mouth Yirmeyah's from book a on words these

יהוֹיָקים דעם זון פֿון יאשִיָהון , דעם מלך פֿון יהודה , אַזוי
azoi Yehudah fun melech dem Yoshiyahun fun zun dem Yhoyakim
so Yehudah of king the Yoshiyah of son the Y'hoyakim

צו זאָגן : [ב] אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי יִשׂרָאֵל ווענדן
vegen Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi zogn tsu
concerning Yisroel the G-d of Hashem said has thus say to

דיר , ברוך : [ג] האָסט געזאָגט: אָ ווייַ איז מיר! וואָרעם ה האָט
dir Baruch host gezogt o vei iz mir vorem Hashem hot
has Hashem for me is woe o said have Baruch you(SG)

געמערט קומער אויף מיַין וויייטיק; איך בין מיד פֿון מיַין זיפֿצן ,
ziftsn main fun mid bin ich veitik main oif kumer gemert
groaning my from weary am I pain my on sorrow multiplied

און געפֿין נישט קיין רו .
ru kein nisht gefin un
rest any not find and

[ד] אַזוי זאָלסט זאָגן צו אים: אַזוי האָט ה געזאָגט: זע ,
ze gezogt Hashem hot azoi im tsu zogn zolst azoi
behold said Hashem has thus him to say you(SG) shall so

וואָס איך האָב געבויט צעשטער איך, און וואָס איך האָב געפֿלאַנצט רייס
rais geflantst hob ich vos un ich tseshter geboit hob ich vos
tear planted have I what and I demolish built have I what

איך אויס; און אַזוי איז דאָס אין גאַנצן לאַנד. [ה] און דו פֿאַרלאַנגט
farlangt du un land gantsn in dos iz azoi un ois ich
are asking for you and land entire in this is so and out I

דיר גרויסע זאַכן ? זאָלסט נישט פֿאַרלאַנגען. וואָרעם
vorem farlangen nisht zolst zachn groise dir
because ask for not you(SG) must things great for you(SG)

זע , איך ברענג אַן אומגליק אויף אַלע לייַבער , זאָגט ה ;
Hashem zogt laiber ale oif umglik an breng ich ze
Hashem declares flesh(PL) all on calamity a bring I behold

unto thee for plunder in kol mekomot *(all places)* whither thou goest.

אָבער דיר וועל איך געבן דיין נפֶש צום געווינס, אין אַלע ערטער
erter ale in gevins tsum nefesh dain gebn ich vel dir ober
places all in gain to soul your give I will to you(SG) but

וואָס דו וועסט גיין אַהין.
ahin gein vest du vos
there go will you which

46 The Davar Hashem which came to Yirmeyah HaNavi against the Goyim;

מו וואָס דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו ירמיָהו
Yirmeyah tsu geven iz Hashem fun vort dos vos
Yirmeyah to having been is Hashem of word this what

הנבֿיא אויף די פֿעלקער.
felker di oif hanovi
nations the on the prophet

[2] Against Mitzrayim, against the army of Pharaoh Nekho Melech Mitzrayim, which was by the river Euphrates in Karkemish *(Carchemish)*, which Nevukhadretzar Melech Bavel defeated in the fourth year of Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah:

ב אויף מִצרַיִם : אויף דעם חיל פֿון פַּרעה-נכו דעם
dem Pharaoh-Necho fun cheil dem oif Mitsrayim oif
the Pharaoh-Neco of army the against Egypt against

מלך פֿון מִצרַיִם , וואָס איז געווען ביים טײַך פְּרָת אין
in Parat taich baim geven iz vos Mitsrayim fun melech
in Euphrates river by the having been is which Egypt of king

כַּרכמיש , וואָס נבֿוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל האָט געשלאָגן
geshlogn hot Bavel fun melech der Nevuchadretsar vos Karkemish
struck has Bavel of king the Nevukhadretzar which Karkemish

אין פֿירטן יאָר פֿון יהוֹיָקים דעם זון פֿון יאשִיָהוּ , דעם מלך
melech dem Yoshiyahun fun zun dem Yhoyakim fun yor firtn in
king the Yoshiyah of son the Y'hoyakim of year fourth in

פֿון יהודה .
Yehudah fun
Yehudah of

[3] Order ye the mogen and tzinnah *(large shield)*,

ג ברייט אָן שילד און שֶלד ,
sheld un shild on breit
buckler and shield on prepare

and draw near to milchamah.

און גענענט אויף מלחמה !
milchome oif genent un
battle to draw near and

[4] Harness the susim;

ד שפּאַנט די פֿערד ,
ferd di shpant
horses the harness

and get up, ye parashim *(horsemen)*,

און זעצט זיך אַרויף, איר רייַטער ,
raiter ir aroif zich zetst un
horsemen you up self sit and

and stand forth with your helmets;

און שטעלט זיך אויס אין די קיווערס;
kivers di in ois zich shtelt un
helmets the in forth self stand and

polish the spears,

שלייַפֿט די שפּיזן ,
shpizn di shlaift
spears the sharpen

and put on the armor.

טוט אָן די וואָפֿנקלײַדער!
vofnkleider di on tut
armor the on do

[5] What do I see? They are filled with terror and retreat!

ה פֿאַר וואָס זע איך זיי דערשראָקענע
dershrokene zei ich ze vos far
are terrified they I do see what for

אָפּטרעטן אַהינטער ?
ahinter optretn
backward beat a retreat

And their gibborim are beaten down,
אוּן זִייערע גִיבּוֹרִים וועֶרן צעקלאַפּט,
tseklapt vern giborim zeyere un
beaten become warriors their and

and are fled speedily, and look not back;
אוּן לוֹיפֶן אִין געלאַף, אוּן קערן זִיך נִישט אוֹם ;
um nisht zich kern un gelaf in loifn un
around not selves turn and rush in run and

for fear was all around,
אַ שרעק רונד אַרוֹם ,
arum rund shrek a
round around terror a

saith Hashem.
זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

6 Let not the swift flee away,
ו דער פלינקער קען נישט אַנטלויפֶן,
antloifn nisht ken flinker der
flee not can swift the

nor the gibbor escape;
אוּן דער גִיבּוֹר קען נִישט אַנטרונען וועֶרן ;
vern antrunen nisht ken gibor der un
become escape not can warrior the and

they shall stumble,
אִין צפֶון בִיים ברעג פֶון טיַיך פּרָת
Parat taich fun breg baim tsofn in
Euphrates river of shore by the north in

and fall toward the north by the river Euphrates.
וועֶרן זיי געשטרויכלט אוּן פאַלן.
faln un geshtroichlt zei vern
fall and stumbled they become

7 Who is this that riseth like the Nile,
ז וועֶר אִיז דער וואָס גִייט אוֹיף ווִי דער נִילוֹס ,
Nilus der vi oif geit vos der iz ver
Nile the as up goes which the one is who

whose mayim surge like the rivers?
וואָס ווִי שטראָמען שטורעמען זיַינע וואַסער?
vaser zaine shturemen shtromen vi vos
water its rage streams like which

8 Mitzrayim riseth up like the Nile,
ח מִצרַיִם גִייט אוֹיף ווִי דער נִילוֹס ,
Nilus der vi oif geit Mitsrayim
Nile the like up goes Egypt

and his mayim surge like the rivers;
אוּן ווִי שטראָמען שטורעמען דִי וואַסערן;
vasern di shturemen shtromen vi un
waters the rage streams like and

and he saith: I will go up,
אוּן ער זאָגט : איך וועל אוֹיפֶגיין,
oifgein vel ich zogt er un
rise up will I declares he and

and will cover eretz *(earth)*;
איך וועל באַדעקן דִי ערד ,
erd di badekn vel ich
earth the cover will I

I will destroy cities and the inhabitants thereof.
איך וועל אוּנטערברענגען דִי שטאָט אוּן דִי
di un shtot di unterbrengen vel ich
the and city the destroy will I

ווינער אִין איר.
ir in voiner
it in inhabitants

9 Come up, ye susim;
ט שפרינגט אוֹיף, איר פֶערד ,
ferd ir oif shpringt
horses you up jump

and rage, ye chariots;
אוּן ווילדעוועט, איר רַייטווענען,
raitvegn ir vildevet un
chariots you rage and

and let the Gibborim come forth;
און זאָלן אַרויסגיין די גיבורים ,
giborim di aroisgein zoln un
warriors the go out shall and

Kush and Put, that handle the mogen;
כּוש און פוט וואָס האַלטן אַ שֶׁלד ,
sheld a haltn vos Put un Kush
buckler a handle who Put and Kush

and the Ludim, that handle and bend the keshet.
און די לודים וואָס האַלטן – שפּאַנען אַ בויגן .
boign a shpanen haltn vos Ludim di un
bow a stretch handle who Ludim the and

10 For this is the Yom Adonoi Hashem Tzva'os,
י און יענער טאָג וועט זיין פַֿאַר אֲדֹנָי ה צְבָאוֹת
Tseva'ot Hashem Adonoi far zain vet tog yener un
of hosts Hashem Adonoi for be will day that and

a day of vengeance,
אַ טאָג פֿון נקמה
nekome fun tog a
vengeance of day a

that He may avenge Him on His adversaries;
זיך נוֹקם צו זיין אָן זיַינע פֿיַינט ;
faint zaine on zain tsu noikem zich
enemies his upon be to avenge oneself

and the cherev shall devour, and it shall be satiate
און עסן וועט די שוועָרד און זיך זעטן ,
zetn zich un shverd di vet esen un
satisfy self and sword the will eat and

and made drunk with their dahm;
און זיך אָנטרינקען מיט זייער בלוט ;
blut zeyer mit ontrinken zich un
blood their with drink fill self and

for Adonoi Hashem Tzva'os hath a zevach
וואָרעם אַ שלאַכטונג איז בייַ אֲדֹנָי ה צְבָאוֹת
Tseva'ot Hashem Adonoi bai iz shlachtung a vorem
of hosts Hashem Adonoi by is slaughter a because

in eretz tzafon by the river Euphrates.
אין צפֿון-לאַנד בייַם טייַך פְּרָת .
Parat taich baim tsofn-land in
Euphrates river by the north-land in

11 Go up into Gil'ad, and take balm,
יא גיי אַרויף קיין גִּלְעָד , און נעם באַלזאַם,
balzam nem un Gilad kein aroif gei
balm take and Gil'ad to up go

O Betulat Bat Mitzrayim;
יונגפֿרוי טאָכטער מִצְרַיִם ;
Mitsrayim tochter yungfroi
Egypt daughter of virgin

in vain shalt thou use many refu'ot *(healing remedies, medicines)*;
אומזיסט האָסטו רפֿואות געמערט ,
gemert refuus hostu umzist
multiplied medicines have you in vain

for thou shalt not be healed.
נישטאָ קיין געזונג פַֿאַר דיר .
dir far genezung kein nishto
you(SG) for recovery any there is not

12 The Goyim have heard of thy shame,
יב געהערט האָבן די פֿעלקער דיין שאַנד ,
shand dain felker di hobn gehert
shame your peoples the have heard

and thy cry hath filled ha'aretz;
און מיט דיין געשריי איז פֿול די ערד ;
erd di ful iz geshrei dain mit un
earth the full is cry your with and

for the gibbor hath stumbled against the gibbor,
וואָרעם אַ גיבור אָן אַ גיבור האָט געשטרויכלט,
geshtroichlt hot gibor a on gibor a vorem
stumbled has warrior a against warrior a because

and they are fallen both together.
אין איינעם געפֿאַלן זיַינען זיי ביידע.
beide zei zainen gefaln einem in
both they are fallen together in

[13] The Davar that Hashem spoke to Yirmeyah HaNavi, how Nevukhadretzar Melech Bavel would come and strike Eretz Mitzrayim:

יג דאָס וואָרט וואָס ה האָט גערעדט צו ירמיָהו
Yirmeyah tsu geredt hot Hashem vos vort dos
Yirmeyah to spoken has Hashem that word the

הנבֿיא וועגן דעם קומען פֿון נבֿוכַדרֶאצַר דעם
dem Nevuchadretsar fun kumen dem vegen hanovi
the Nevukhadretzar of coming the concerning the prophet

מלך פֿון בָּבֶל צו שלאָגן מִצרַיִם׃
Mitsrayim shlogn tsu Bavel fun melech
Egypt strike to Bavel of king

[14] Declare ye in Mitzrayim, and publish in Migdol,

יד זאָגט אָן אין מִצרַיִם , און מאַכט
macht un Mitsrayim in on zogt
make and Egypt in announce say

הערן אין מִגדוֹל ,
Migdol in hern
Migdol in hear

and publish in Noph and in Tachpanches;

און מאַכט הערן אין נוֹף און תַּחְפַּנְחֵס ;
Tachpanches un Nof in hern macht un
Tachpanches and Noph in hear make and

say ye: Stand fast, prepare thee;

זאָגט: שטעל זיך און ברייט דיך אָן,
on dich breit un zich shtel zogt
on yourself prepare and self stand say

for the cherev shall devour all around thee.

וואָרעם די שוואָרד פֿאַרצערט רונד אַרום דיר .
dir arum rund fartsert shverd di vorem
you(SG) around round devours sword the because

[15] Why are your valiant swept away?

טו פֿאַר וואָס איז דיין שטאַרקער אַנדערגעוואָרפֿן געוואָרן?
gevorn andergevorfn shtarker dain iz vos far
become cast down mighty one your is which for

They stood not,

ער איז נישט באַשטאַנען,
bashtanen nisht iz er
stood firm not is he

because Hashem did drive them away.

וואָרעם ה האָט אים געשטויסן.
geshtoisn im hot Hashem vorem
pushed him has Hashem because

[16] He made many to stumble,

טז ער האָט געמערט די געשטרויכלטע ;
geshtroichlte di gemert hot er
those who stumbled the increased has he

indeed, one fell upon another;

יאָ , איינער אויפֿן אַנדערן זיַינען זיי געפֿאַלן,
gefaln zei zainen andern oifn einer yo
fallen they are another upon one yes

and they said: Arise,

און זיי האָבן געזאָגט: שטייט אויף,
oif shteit gezogt hobn zei un
up stand said have they and

and let us go back to ammenu *(our people)*,

און לאָמיר זיך אומקערן צו אונדזער פֿאָלק ,
folk undzer tsu umkeren zich lomir un
people our to return selves let us and

and to eretz moladteinu *(land of our birth)*,

און צום לאַנד פֿון אונדזער געבורט,
geburt undzer fun land tsum un
birth our of land to the and

from the oppressing cherev.

פֿון דער שוואָרד וואָס פֿאַרטיליקט.
fartilikt vos shverd der vegen fun
destroys that sword the because of from

[17] They did cry there:

יז זיי האָבן דאָרטן גערופֿן:
gerufn dortn hobn zei
called there have they

Pharaoh Melech Mitzrayim is but a noise;

פַּרעה דער מלך פֿון מִצרַיִם איז בלויז טומל ;
tuml bloiz iz Mitsrayim fun melech der Pharaoh
commotion only is Egypt of king the Pharaoh

he hath passed the mo'ed *(time appointed)*.

ער האָט געלאָזט די ציַיט אַריבערגיין.
aribergein tsait di gelozt hot er
pass by time the let has he

18 As I live, saith HaMelech,

יח אַזוי ווי איך לעב, זאָגט דער קיניג –
kinig der zogt leb ich vi azoi
king the declares live I as so

Hashem Tzva'os Shmo,

ה צְבָאוֹת איז זיַין נאָמען ,
nomen zain iz Tseva'ot Hashem
name his is of hosts Hashem

Surely as Tavor is among the harim,

אַז ווי תָּבוֹר צווישן די בערג ,
berg di tsvishn Tavor vi az
mountains the among Tavor like that

and as Carmel by the yam, so shall he come.

און ווי כַּרמֶל ביַים ים , וועט ער קומען .
kumen er vet yam baim Karmel vi un
come he will sea by the Carmel like and

19 O thou Bat dwelling in Mitzrayim,

יט מאַך דיר וואַנדער-כּלים ,
vander-keilim dir mach
traveling gear yourself make

prepare thyself to go into Golus;

טאָכטער באַוווינערין פֿון מִצרַיִם ;
Mitsrayim fun bavuminerin tochter
Egypt of inhabitant daughter

for Noph shall be waste

ווָארעם נוֹף וועט צו וויסט ווערן ,
vern vist tsu vet Nof vorem
become waste to will Noph because

and desolate without an inhabitant.

און חרוֹב זיַין אָן אַ באַווינער .
bavoiner a on zain chorev un
inhabitant an without be destroyed and

20 Mitzrayim is like a very fair eglah,

כ אַ וווּנדערשיין קאַלב איז מִצרַיִם ,
Mitsrayim iz kalb vundershein a
Egypt is calf wonderfully beautiful a

but a gadfly comes; it comes out of the tzafon.

אָבער די שטעכפֿליג געקומען ,
gekumen shtechflig di ober
come gadfly the but

פֿון צפֿון איז געקומען .
gekumen iz tsofn fun
come is north from

21 Also her mercenaries are in the midst of her

כא אַפֿילו אירע געדונגענע קריגסלייט אין איר
ir in krigslait gedungene ire afile
her in warriors hired her even

like young calves of the stall;

זיַינען ווי קעלבער געשטאָפּטע,
geshtopte kelber vi zainen
fattened calves like are

for they also are turned back,

ווָארעם זיי אויך האָבן זיך אומגעקערט,
umgekert zich hobn oich zei vorem
turned back selves have also they because

and are fled away together;

זיי זיַינען אַנטלאָפֿן אין איינעם ,
einem in antlofn zainen zei
together in fled are they

they did not stand,

זיי זיַינען נישט באַשטאַנען;
bashtanen nisht zainen zei
stood firm not are they

because the day of their calamity was come upon them,

וואָרעם דער טאָג פֿון זייער בראָך איז
iz broch zeyer fun tog der vorem
is destruction their of day the because

געקומען אויף זיי ,
zei oif gekumen
them upon come

and the time of their pekuddat.

די צייַט פֿון זייער רעכנשאַפֿט.
rechnshaft zeyer fun tsait di
reckoning their of time the

22 The noise thereof shall go like a nachash;

כב איר קול גייט ווי פֿון אַ שלאַנג,
shlang a fun vi geit kol ir
snake a from like goes voice her

for they [her enemies] shall march in force,

וואָרעם מיט חיל גייט מען,
men geit cheil mit vorem
they go army with because

and come against her with axes,

און מיט העק קומט מען אויף איר,
ir oif men kumt hek mit un
her upon one come axes with and

as choppers of wood.

אַזוי ווי האָלצטשעקער.
holtsheker vi azoi
woodcutters like so

23 They shall cut down her forest,

כג זיי האַקן אויס איר וואַלד,
vald ir ois hakn zei
forest her out chop they

saith Hashem,

זאָגט ה ,
Hashem zogt
Hashem declares

though it cannot be searched out;

ווי ער איז נישט צו דערפֿאָרשן;
derforshn tsu nisht iz er vi
search out to not is it as

because they are more in number than the arbeh *(locust)*,

וואָרעם מער ווי היישעריקן זיינען זיי ,
zei zainen heisherikn vi mer vorem
they are locusts than more because

innumerable.

און נישטאָ קיין צאָל צו זיי .
zei tsu tsol kein nishto un
them to number any it is not there and

24 The Bat Mitzrayim shall be ashamed;

כד געווואָרן צו שאַנד איז די טאָכטער מִצרַיִם ,
Mitsrayim tochter di iz shand tsu gevorn
Egypt daughter the is shame to become

she shall be delivered into the yad of the Am Tzafon.

געגעבן אין דער האַנט פֿון דעם פֿאָלק פֿון צפֿון .
tsofn fun folk dem fun hant der in gegebn
north of people the of hand the in given

25 Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, saith; Hineni, I will punish Amon of No, and Pharaoh, and Mitzrayim, with their elohim, and their melachim; even Pharaoh, and all the botechim *(ones trusting)* in him; 26 And I will deliver them into the

כה געזאָגט האָט ה צְבָאוֹת , אלוקי יִשׂרָאֵל: זע , איך רעכן
rechn ich ze Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem hot gezogt
reckon I see Yisroel the G-d of of hosts Hashem has said

זיך אָפּ מיט אָמוֹן פֿון נוֹא, און מיט פַּרעהן , און מיט מִצרַיִם ,
Mitsrayim mit un Pharaohn mit un No fun Amon mit op zich
Egypt with and Pharaoh with and No of Amon with off self

און מיט אירע ג-טער, און מיט אירע מלכים ; אי מיט פַּרעה און
un Pharaoh mit i mlochim ire mit un g-ter ire mit un
and Pharaoh with both kings her with and g-ds her with and

מיט די וואָס פֿאַרזיכערן זיך אויף אים. כו און איך וועל זיי געבן
gebn zei vel ich un im oif zich farzichern vos di mit
give them will I and him upon selves trust who the one with

yad of those that seek their nefesh, and into the yad of Nevukhadretzar Melech Bavel, and into the yad of his avadim; and afterward it shall be inhabited, as in the yemei kedem *(days of old)*, saith Hashem.

אין דער האַנט פֿון די וואָס זוכן זייער לעבן, און אין דער האַנט
hant der in un lebn zeyer zuchn vos di fun hant der in
hand the in and life their seek who the ones of hand the in

פֿון נבֿוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , און אין דער האַנט פֿון זיַינע
zaine fun hant der in un Bavel fun melech dem Nevuchadretsar fun
his of hand the in and Bavel of king the Nevukhadretzar of

קנעכט ; און דערנאָך וועט זי באַווויינט ווערן , אַזוי ווי אין די טעג
teg di in vi azoi vern bavoint zi vet dernoch un knecht
days the in like so become inhabited she will after that and servants

פֿון אַ מאָל, זאָגט ה .
Hashem zogt mol a fun
Hashem declares time a of

[27] But fear not thou, O Avdi Ya'akov,

כּז אָבער דו זאָלסט נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht zolst du ober
have fear not you(SG) shall you but

מײַן קנעכט יעקבֿ ,
Yaakov knecht main
Yaakov servant my

and be not dismayed, O Yisroel;

און זאָלסט נישט אַנגסטן, יִשְׂרָאֵל,
Yisroel angstn nisht zolst un
Yisroel dread not you(SG) shall and

for, hineni, I will save thee from afar off,

וואָרעם זע , איך העלף דיך פֿון דער ווייַט,
vait der fun dich helf ich ze vorem
far the from you(SG) help I see because

and thy zera from the land of their captivity;

און דײַן זאָמען פֿון לאַנד פֿון זייער געפֿאַנגנשאַפֿט;
gefangenshaft zeyer fun land fun zomen dain un
captivity their of land from seed your and

and Ya'akov shall return,

יעקבֿ וועט זיך אומקערן און אין רו ,
ru in un umkeren zich vet Yaakov
rest in and return self will Yaakov

and be in rest and securely at ease,

און זיך באַווייזן אין גרינגקייט,
gringkeit in bavizn zich un
ease in appear self and

and none shall make him afraid.

און קיינער וועט אים נישט שרעקן .
shrekn nisht im vet keiner un
frighten not him will anyone and

[28] Fear thou not, O Ya'akov Avdi,

כח דו זאָלסט נישט מורא האָבן, מײַן קנעכט יעקבֿ ,
Yaakov knecht main hobn moire nisht zolst du
Yaakov servant my have fear not you(SG) shall you

saith Hashem;

, ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

for I am with thee;

וואָרעם איך בין מיט דיר .
dir mit bin ich vorem
you(SG) with am I because

for I will make a full end of kol HaGoyim

וואָרעם איך וועל מאַכן אַ פֿאַרלענדונג פֿון אַלע פֿעלקער
felker ale fun farlendung a machn vel ich vorem
nations all of destruction a make will I because

where I have scattered thee;

וואָס איך האָב דיך פֿאַרשטויסן אַהין ,
ahin farshtoisen dich hob ich vos
there driven you(SG) have I that

but I will not make a full end of thee,

; אָבער פֿון דיר וועל איך קיין פֿאַרלענדונג נישט מאַכן
machn nisht farlendung kein ich vel dir fun ober
make not destruction any I will you(SG) of but

but correct thee with mishpat *(justice)*;

און איך וועל דיך שטראָפֿן לויט געריכטיקייט,
gerechtikeit loit shtrofn dich vel ich un
justice according to punish you(SG) will I and

yet will I not leave thee wholly unpunished.

אָבער פֿאַרטיליקן וועל איך דיך נישט פֿאַרטיליקן.
fartiliken nisht dich ich vel fartiliken ober
destroy not you(SG) I will destroy but

47 The Devar Hashem that came to Yirmeyah HaNavi against the Pelishtim *(Philistines)*, before Pharaoh smote Azah *(Gaza)*.

מז וואָס דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו ירמיָהו
Yirmeyah tsu geven iz Hashem fun vort dos vos
Yirmeyah to having been is Hashem of word the what

הנבֿיא אויף די פֿלשתים , איידער פַּרעה האָט געשלאָגן עַזָה .
Azah geshlogn hot Pharaoh eider Pelishtim di oif hanovi
Azah struck has Pharaoh before Pelishtim the on the prophet

[2] Thus saith Hashem: Hinei,

ב אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

waters rise up out of the north,

זע , וואַסערן גייען אויף פֿון צפֿון ,
tsofn fun oif geyen vasern ze
north from up go waters see

and shall be an overflowing flood,

און וועלן ווערן אַ פֿלייציקער טיַיך ,
taich fleitsiker a vern veln un
river flooding a become will and

and shall overflow the land,

און פֿאַרפֿלייצן דאָס לאַנד און איר פֿולקייט,
fulkeit ir un land dos farfleitsn un
fullness its and land the overflow and

and all that is therein; the Ir,

די שטאָט און די ווויַנער אין איר;
ir in voiner di un shtot di
it in inhabitants the and city the

and them that dwell therein; then the adam shall cry,

און שרייַען וועלן די מענטשן ,
mentshn di veln shraien un
men the will cry out and

and all the inhabitants of the land shall wail.

און יאָמערן וועלן אַלע ווויַנער פֿון לאַנד.
land fun voiner ale veln yomern un
land of inhabitants all will wail and

[3] At the noise of the stamping of the hooves of his mighty steeds,

ג איבער דעם טריטגעפּלידער פֿון די קלויען פֿון
fun kloien di fun tritgeplider dem iber
of hooves the of trampling the over

זיַינע אָגערס ,
ogers zaine
stallions his

at the rushing of his chariots,

איבער דעם רַעַש פֿון זיַינע רייַטוועגן,
raitvegn zaine fun raash dem iber
chariots his of noise the over

and at the rumbling of his wheels,

דעם טומל פֿון זיַינע רעדער,
reder zaine fun tuml dem
wheels his of tumult the

the avot shall not look back to their banim

קערן זיך עלטערן נישט צו קינדער ,
kinder tsu nisht eltern zich kern
children to not fathers selves turn

for the limpness of their hands;

פֿון אָפּהענטיקייט .
ophentikeit fun
weakness of hands from

[4] Because of the Yom HaBah

ד פֿון וועגן דעם טאָג וואָס קומט
kumt vos tog dem vegen fun
comes that day the account of of

for destroying all the Pelishtim *(Philistines)*,
צו פַּאַרוויסטן אַלע פלשתּים ,
Pelishtim ale farvistn tsu
Pelishtim all destroy to

and to cut off from Tzor and Tzidon
צו פַּאַרשנײדן פון צור און פון צידון
Tsidon fun un Tsor fun farshnaidn tsu
Tzidon from and Tzor from cut off to

every helper that remaineth;
איטלעך געבליבענעם העלפער;
helfer geblibenem itlech
helper remaining every

for Hashem will destroy the Pelishtim *(Philistines)*,
ווארעם ה טוט פַּאַרוויסטן די פלשתּים ,
Pelishtim di farvistn tut Hashem vorem
Pelishtim the destroy does Hashem because

the remnant of the coast of Caphtor.
דעם רעשט פון אינדזל כַּפתּור .
Kaftor indzel fun resht dem
Caphtor island of remnant the

[5] The shaved head has come upon Azah *(Gaza)*;
ה געקומען איז אַ פליכענישׁ אויף עזּה
Azah oif plichenish a iz gekumen
Azah on baldness a is coming

Ashkelon is silenced.
פַּאַרשניטן געווארן איז אַשקלון ,
Ashkelon iz gevorn farshnitn
Ashkelon is became cut off

Remnant of their valley,
דער רעשט פון זייער טאל .
tal zeyer fun resht der
valley their of remnant the

how long wilt thou cut thyself?
ביז וואַנען וועסטו זיך דעם לייב שניידן ?
shnaidn laib dem zich vestu vanen biz
cut body the self will you(sg) when until

[6] O thou cherev Hashem,
ו ווי , דו שוועדר פון ה ,
Hashem fun shverd du vei
Hashem of sword you woe

how long will it be until thou be quiet?
ביז ווי לאַנג נאָך וועסטו נישט רוען?
ruen nisht vestu noch lang vi biz
rest not will you(sg) yet long how until

Put up thyself into thy scabbard,
ווער איינגעטאָן אין דיין שייד ,
sheid dain in aingeton ver
sheath your in gathered become

rest, and be still.
באַרו זיך און ווער שטיל.
shtil ver un zich baru
quiet become and self rest

[7] How can it be quiet,
ז ווי קענסטו זיין רואיק?
ruik zain kenstu vi
quiet be can you how

seeing Hashem hath given it a charge
אַז ה האָט איר באַפוילן ;
bafoiln ir hot Hashem az
commanded it has Hashem when

against Ashkelon, and against the sea coast?
אויף אַשקלון און אויפן באָרטן פון אים,
im fun bortn oifn un Ashkelon oif
it of the seacoast on and Ashkelon against

There hath He appointed it.
אַהין האָט ער זי באַשערט.
bashert zi er hot ahin
destined it he has there

48 Against Moav

אויף מוֹאָבּ.
Moav oif
Moav against

מח

thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel:
אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל:
Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has thus

Hoy *(woe, doom)* unto Nevo! For it is made havoc;
ווייַ צו נבוֹ , וואָרעם זי איז פַאַרוויסט ;
farvist iz zi vorem Nevo tsu vei
laid waste is it because Nevo to woe

Kiryatayim is shamed and captured;
צו שאַנד , באַצוונגען , איז קִרְיָתַיִם ,
Kiryatayim iz batsvungen shand tsu
Kiryatayim is subjugated shame to

Misgav is shamed and dismayed.
צו שאַנד און צעברָאָכן איז מִשְׂגָּב .
misgob iz tsebrochn un shand tsu
Misgav is broken and shame to

[2] There shall be no more tehillah *(praise)* of Moav;
ב נישטאָ מער דער לויב פון מוֹאָבּ,
Moav fun loib der mer nishto
Moav of praise the anymore there is not

in Cheshbon they have plotted ra'ah against it;
אין חֶשְׁבּוֹן האָט מען באַקלערט בייז אויף איר:
ir oif beiz baklert men hot Cheshbon in
it on evil planned one has Cheshbon in

come, and let us cut it off from being a nation.
קומט, און לאָמיר זי פַאַרשניידן פון צו זיין אַ פֹאָלק !
folk a zain tsu fun farshnaidn zi lomir un kumt
people a be to from cut off it let us and come

Also thou shalt be silenced, O Madmein;
דו אויך, מַדְמֵן , ווועסט שטיל ווערן ,
vern shtil vest Madmein oich du
become quiet will Madmein also you

the cherev shall pursue thee.
נאָכגיין דיר וועט גיין די שוועָרד.
shverd di gein vet dir nochgein
sword the go will you(SG) pursue

[3] A voice of crying shall be from Choronayim,
ג אַ קול פון געשריי פון חוֹרוֹנַיִם :
Choronayim fun geshrei fun kol a
Choronayim from crying of voice a

havoc and shever gadol *(great destruction)*.
אַ פַאַרוויסטונג און אַ ברָאָך אַ גרויסער.
groiser a broch a un farvistung a
great a disaster a and desolation a

[4] Moav is destroyed;
ד צעברָאָכן געווָארן איז מוֹאָבּ,
Moav iz gevorn tsebrochn
Moav is become shattered

her little ones have caused a cry to be heard.
אירע יונגע לאָזן הערן אַ געשריי .
geshrei a hern lozn yunge ire
cry a be heard let young its

[5] For in the Ascent of Luchit
ה וואָרעם דעם אויפגאַנג פון לוחית
Luchit fun oifgang dem vorem
Luchit of ascent the for

continual weeping shall go up;
גייט מען אַרויף מיט געוויין אויף געוויין ;
gevein oif gevein mit aroif men geit
weeping upon weeping with up one goes

for in the descent of Choronayim
וואָרעם אויף דעם אַראָפגאַנג פון חוֹרוֹנַיִם
Choronayim fun aropgang dem oif vorem
Choronayim of descent the on for

the anguished ones have heard a cry of shever *(destruction)*.
הערט מען אַן אַנגסטגעשריי פון ברָאָך .
broch fun angstgeshrei an men hert
destruction of cry of anguish a one hear

[6] Flee, save your nefesh,
ו אַנטלויפֿט, ראַטעוועט אייער נפֶשׁ ,
nefesh aier ratevet antloift
soul your save flee away

and be like Aro'er in the midbar.

און זײַט ווי אַ טאַמאַריסק אין דער מדבר .
midber der in tamarisk a vi zait un
desert the in tamarisk a like be and

7 For because thou hast trusted

ז ווארעם ווײַל דו האָסט זיך פֿאַרזיכערט
farzichert zich host du vail vorem
trusted self have you because for

in thy ma'asim *(works)* and in thy otzarot,

אויף דיַינע אויפֿטוען און אויף דיַינע אוֹצרות ,
oitseres daine oif un oiftuen daine oif
treasures your upon and deeds your upon

thou shalt also be captured;

וועסט דו אויך באַצוונגען ווערן ;
vern batsvungen oich du vest
become subjugated also you will

and Kemosh shall go forth into Golus

און כמוֹש וועט אין גלות אַוועק ,
avek goles in vet Kemosh un
gone away exile in will Kemosh and

with his kohanim and his sarim together.

זײַנע פֿריסטער און זײַנע האַרן אין איינעם .
einem in harn zaine un prister zaine
together in lords its and priests its

8 And the destroyer shall come upon every city,

ח און אַ פֿאַרווויסטער וועט קומען אויף איטלעכער שטאָט,
shtot itlecher oif kumen vet farvister a un
town each upon come will devastator a and

and no city shall escape:

און קיין שטאָט וועט נישט אַנטרונען ווערן ;
vern antrunen nisht vet shtot kein un
become escaped not will city any and

the emek *(valley)* also shall perish,

און אונטערגיין וועט דער טאָל ,
tal der vet untergein un
valley the will go under and

and the plain shall be shmad *(destroyed)*,

און פֿאַרטיליקט ווערן וועט דער פֿלוין,
ploin der vet vern fartilikt un
plain the will become exterminated and

as Hashem hath spoken.

אַזוי ווי ה האָט געזאָגט.
gezogt hot Hashem vi azoi
said has Hashem as thus

9 Give wings unto Moav,

ט גיט פֿליגלען צו מוֹאָבֿ,
Moav tsu fliglen git
Moav to wings give

that it may flee and get away;

וואָרעם פֿליען אַוועקפֿליען וועט זי;
zi vet avekflien flien vorem
it will fly away fly for

for the towns thereof shall be desolate,

און אירע שטעט וועלן צו וויסט ווערן ,
vern vist tsu veln shtet ire un
become waste to will towns its and

without any to dwell therein.

אָן אַ באַווינער אין זיי .
zei in bavoiner a on
them in inhabitant an without

10 Cursed be he that doeth the work of Hashem remiyyah *(deceitfully)*, and cursed be he that keepeth back his cherev from bloodshed.

י פֿאַרשאָלטן דער וואָס טוט אָפּגעלאָזט די אַרבעט פֿון ה , און
un Hashem fun arbet di opgelozt tut vos der farsholten
and Hashem of work the neglect does that the one cursed

פֿאַרשאָלטן דער וואָס פֿאַרמײַדט זײַן שווערד פֿון בלוט !
blut fun shverd zain farmaidt vos der farsholten
blood from sword his refrains that the one cursed

11 Moav hath been at ease from his youth,

יא רואיק געווען איז מוֹאָבֿ פֿון זײַן יוגנט אָן,
on yugnt zain fun Moav iz geven ruik
on youth his from Moav is having been at ease

and he hath settled on his wine dregs,

און אָפגעזעצט איז ער אויף זײַנע הייוון,
heivn zaine oif er iz opgezetst un
dregs his upon he is settled and

and hath not been emptied from keli *(vessel)* to keli,

און נישט איבערגעליידיקט געווָארן פֿון כּלי אין כּלי,
keile in keile fun gevorn ibergeleidikt nisht un
vessel into vessel from become emptied not and

neither hath he gone into Golus:

און אין גלות איז ער נישט געגאַנגען ;
gegangen nisht er iz goles in un
having gone not he is exile in and

therefore his taste remained in him,

דערפֿאַר האָט זיך אָפּגעשטעלט זײַן טעם בּיי אים,
im bai tem zain opgeshtelt zich hot derfar
him in taste his remained self has therefore

and his scent is not changed.

און זײַן ריח האָט זיך נישט געביטן .
gebitn nisht zich hot reyech zain un
changed not self has aroma his and

12 But, hinei, the days come, saith Hashem, that I will send unto him wine pourers, that shall pour him out, and shall empty his kelim *(vessels)*, and smash their jars. 13 And Moav shall be ashamed of Kemosh, just as Bais Yisroel was ashamed of Beit-El, their confidence.

יב אָבער זע , טעג קומען , זאָגט ה , און איך וועל שיקן צו
tsu shikn vel ich un Hashem zogt kumen teg ze ober
to send will I and Hashem declares come days behold but

אים אומבייגערס , און זיי וועלן אים אומבייגן , און זײַנע כּלים וועלן
veln keilim zaine un umbaign im veln zei un umbaigers im
will vessels his and tilt him will they and those who tilt him

זיי אויסלייזידיקן, און זייערע קריג וועלן זיי צעברעכן . יג און מוֹאָבּ וועט
vet Moav un tsebrechn zei veln krig zeyere un oisleidikn zei
will Moav and break they will jars their and empty out they

זיך שעמען מיט כּמוֹש , ווי דאָס הויז פֿון ישְׂרָאֵל האָט זיך
zich hot Yisroel fun hoiz dos vi Kemosh mit shemn zich
self has Yisroel of house the just as Kemosh with be ashamed self

געשעמט מיט בֵּית-אֵל זייער פֿאַרזיכערונג.
farzicherung zeyer Beis-El mit geshemt
security their Beit-El with been ashamed

14 How say ye: We are gibborim and anshei chayil for the milchamah?

יד ווי קענט איר זאָגן : גיבּוֹרים זײַנען מיר ,
mir zainen giborim zogn ir kent vi
we are warriors say you can how

און העלדישע לײַט פֿאַר מלחמה ?
milchome far lait heldishe un
war for men heroic and

15 Moav is destroyed, and gone up out of her towns,

טו פֿאַרוויסט געווָארן איז מוֹאָבּ ,
Moav iz gevorn farvist
Moav is become laid waste

און אויף אירע שטעט איז מען אַרויפֿגעגאַנגען ;
aroifgegangen men iz shtet ire oif un
having gone up one is towns its upon and

and his chosen bochurim are gone down to the slaughter,

און זײַנע געקליבענע יונגען האָבן גענידערט
genidert hobn yungen geklibene zaine un
gone down have young chosen his and

צו דער שחיטה ,
shechite der tsu
slaughter the to

saith HaMelech Hashem Tzva'os Shmo.

זאָגט דער קיניג – ה צבָאוֹת איז זײַן נאָמען .
nomen zain iz Tseva'ot Hashem kinig der zogt
name his is of hosts Hashem king the declares

16 The calamity of Moav is near at hand,

טז נאָענט איז דער ברעכ פֿון מוֹאָבּ צו קומען ,
kumen tsu Moav fun broch der iz nont
come to Moav of disaster the is near

and his affliction hasteth fast.

און זײַן אומגליק איילט זייער .
zeyer ailt umglik zain un
very much is hurrying calamity its and

17 All ye that are around him, bemoan him;

יזבאַדויערט אים אַלע די וואָס זענען אַרום אים,
im arum zenen vos di ale im badoyert
him around are which the ones all him mourn

and all ye that know shmo, say:

און אַלע וואָס קענט זײַן נאָמען זאָגט:
zogt nomen zain kent vos ale un
say name his know who all and

How is the matteh oz *(strong staff)* broken,

ווי איז צעבראָכן דער מאַכטיקער שטעקן,
shtekn machtiker der tsebrochn iz vi
staff mighty the broken is how

and the beautiful rod!

דער פּראַכטיקער שטעקן!
shtekn prachtiker der
staff magnificent the

18 Thou Bat that dost inhabit Divon,

יחנידער פֿון כּבֿוד , און זיץ אין דאָרשטיקייט,
dorshtikeit in zits un koved fun nider
thirst in sit and glory from come down

come down from thy kavod, and sit on parched ground;

טאָכטער באַווינערין פֿון דיבֿון ,
Divon fun bavoinerin tochter
Divon of female inhabitant daughter

for the plunderer of Moav shall come upon thee,

וואָרעם דער פֿאַרוויסטער פֿון מוֹאָבֿ איז אַרויפֿגעקומען אויף דיר ,
dir oif aroifgekumen iz Moav fun farvister der vorem
you(SG) against come up is Moav of devastator the because

and he shall destroy thy strongholds.

ער האָט צעשטערט דײַנע פֿעסטונגען .
festungen daine tseshtert hot er
strongholds your destroyed has he

19 O inhabitant of Aro'er,

יטביִם וועג שטיי , און קוק אויס,
ois kuk un shtei veg baim
out watch and stand road by the

stand by the derech, and watch;

באַווינערין פֿון ערוֹעֵר;
Aroer fun bavoinerin
Aro'er of inhabitant

ask him that fleeth, and her that escapeth,

פֿרעג דעם אַנטלאָפֿענעם און די אַנטרונענע;
antrunene di un antlofenem dem freg
escaped the and fugitive the ask

and say: What has happened?

זאָג: וואָס איז געשען ?
geshen iz vos zog
happened is what say

20 Moav is shamed; for it is broken down:

כצו שאַנד געוואָרן איז מוֹאָבֿ, וואָרעם זי איז צעבראָכן געוואָרן;
gevorn tsebrochn iz zi vorem Moav iz gevorn shand tsu
become broken is it because Moav is became shame to

wail and cry out; tell ye it in Arnon,

יאָמערט און שרײַט, זאָגט אין אַרנון ,
Arnon in on zogt shrait un yomert
Arnon in announce says cry and wail

that Moav is destroyed.

אַז פֿאַרוויסט געוואָרן איז מוֹאָבֿ.
Moav iz gevorn farvist az
Moav is became laid waste that

21 And mishpat is come upon the plain; upon Cholon, and upon Yahtzah, and upon Mepha'at,

כאון אַ משפּט איז געקומען אויף דעם לאַנד פֿון פּלוין; אויף
oif ploin fun land dem oif gekumen iz mishpot a un
on plain of land the on having come is judgment a and

חולון , און אויף יַהצָה , און אויף מֵיפַעַת ; כבון אויף דיבֿון , און
un Divon oif un Mefaat oif un Yahtsah oif un Cholon
and Divon on and Mepha'at on and Yahtzah on and Cholon

22 And upon Divon,

כג אוֹן אוֹיף בֵּית־דִּבְלָתַיִם ; אוֹן אוֹיף קִרְיָתַיִם , אוֹן אוֹיף נְבוֹ ,
un Kiryatayim oif un Beis-Divlatayim oif un Noven oif
and Kiryatayim on and Beit-Divlatayim on and Nevo on

כד אוֹן אוֹיף קְרִיוֹת , אוֹן אוֹיף בֵּית־מְעוֹן ; אוֹן אוֹיף בֵּית־גָּמוּל ,
oif un Keriyot oif un Beis-Meon oif un Beis-Gamul oif
on and Keriyot on and Beit-Me'on on and Beit-Gamul on

בָּצְרָה , אוֹן אוֹיף אַלֶע שטעט פוֹן לאַנד מוֹאָבּ, דִּי וויַיטע אוֹן דִּי נאָנטע.
nonte di un vaite di Moav land fun shtet ale oif un Botsrah
near the and far off the Moav land of towns all on and Botzrah

כה אָפגעהאַקט געוואָרן איז דער האָרן פוֹן מוֹאָבּ, אוֹן זיין אָרעם איז
iz orem zain un Moav fun horn der iz gevorn opgehakt
is arm his and Moav of horn the is become chopped off

צעברָאָכן געוואָרן, זאָגט ה .
Hashem zogt gevorn tsebrochn
Hashem declares became broken

כו פַאַרשיכורט אים, וואָרעם קעגן ה האָט ער זיך געגרייסט;
gegreist zich er hot Hashem kegen vorem im farshikurt
glorified self he has Hashem against because him make drunk

אוֹן מוֹאָבּ וועט זיך פאַטשן אין זיין מייקעכץ , אוֹן ער אויך וועט
vet oich er un meikechts zain in patshn zich vet Moav un
will also he and vomit his in splash self will Moav and

צום געלעכטער ווערן . כז וואָרעם איז נישט אַ געלעכטער
gelechter a nisht iz vorem vern gelechter tsum
laughable derision a not is for become laughingstock to the

געוועזן דיר יִשְׂרָאֵל? צי איז ער צווישן גנבִּים געפונען
gefunen ganovem tsvishn er iz tsi Yisroel dir geven
found thieves among he is or Yisroel you(SG) having been

געוואָרן, וואָס ווען נאָר דו האָסט גערעדט פוֹן אים, פלעגסטו זיך
zich flegstu im fun geredt host du nor ven vos gevorn
self you used to him of spoken have you but when what become

געשאָקעלט?
geshokelt
waging

כח פַאַרלאָזט די שטעט, אוֹן רוט אין פעלדז,
feldz in rut un shtet di farlozt
rock in rest and cities the abandoned

באַווינער פוֹן מוֹאָבּ,
Moav fun bavoiner
Moav of inhabitants

אוֹן זיַיט ווי אַ טויב וואָס טוט נעסטן
nestn tut vos toib a vi zait un
nest do which dove a like be and

ביַי די זיַיטן פוֹן דעם מויל פוֹן אַ גרוב.
grub a fun moil dem fun zaitn di bai
pit a of mouth the of sides the by

כט מיר האָבן געהערט די שטאָלצקייט פוֹן מוֹאָבּ,
Moav fun shtoltskeit di gehert hobn mir
Moav of pride the heard have we

ווי זייער שטאָלץ ער איז;
iz er shtolts zeyer vi
is he proud very how

זיַין גרויסקייט און זיַין שטאָלצקייט זיַין גאווה ,
gaive zain un shtoltskeit zain un groiskeit zain
arrogance his and pride his and greatness his

and upon Nevo, and upon Beit-Divlatayim,
23 And upon Kiryatayim, and upon Beit-Gamul, and upon Beit-Me'on,
24 And upon Keriyot, and upon Botzrah, and upon all the towns of Eretz Moav, far or near.
25 The keren of Moav is cut off, and his zero'a is broken, saith Hashem.

26 Make ye him drunken; for he magnified himself against Hashem; Moav also shall wallow in his vomit, and he also shall be in derision.
27 For was not Yisroel a derision unto thee? Was he found among ganavim *(thieves)*? For since thou spoke of him, thou dost scornful head wagging.

28 O ye that dwell in Moav, leave the towns,

and dwell in the rock,

and be like the yonah that maketh her nest

in the sides of the cave's mouth.

29 We have heard the ga'on Moav,

(he is exceeding proud),

his highmindedness, and his conceit, and his ga'avah,

and the haughtiness of his lev.

און די הויכקייט פֿון זײַן האַרצן.
hartsn zain fun hoichkeit di un
heart his of loftiness the and

30 I know his insolence,
saith Hashem;

ל איך ווייס, זאָגט ה', זײַן חוצפּה,
chutspe zain Hashem zogt veis ich
impudence his Hashem declares know I

און זײַנע באַרימערײַען אָן אַ האַפֿט,
haft a on barimeraien zaine un
basis a without boasting his and

but it shall not be so;
his boasts have made nothing right.

זייער טאָן אָן אַ האַפֿט.
haft a on ton zeyer
basis a without doing their

31 Therefore will I wail for Moav,

לא דערום יאָמער איך אויף מוֹאָבּ,
Moav oif ich yomer derum
Moav for I wail therefore

and I will cry out for all Moav;

און אויף גאַנץ מוֹאָבּ טו איך קלאָגן;
klogn ich tu Moav gants oif un
mourn I do Moav all for and

I shall moan for the anashim
of Kir-Charesh.

אויף די באַווויינער פֿון קיר-חֶרֶשׁ מוז מען זיפֿצן.
ziftsn men muz Kir-Charesh fun bavoiner di oif
sigh one must Kir-Charesh of inhabitants the for

32 O gefen *(vine)* of Sivmah,

לב מער פֿון דעם גענוויין אויף יַעְזֵר ווייַנען איך אויף דיר,
dir oif ich veinen Yazer oif gevein dem fun mer
you(SG) for I weep Yazer on weeping the of more

I will weep for thee with the
weeping of Yazer;

ווייַנשטאָק פֿון שִׂבְמָה;
Sivmah fun vainshtok
Sivmah of grapevine

thy branches are spread over
the yam,

דײַנע צווײַגן זײַנען בײַ צום ים אַריבער,
ariber yam tsum biz zainen tsvaign daine
across sea to the unto are branches your

they reach even to the yam Yazer;

ביזן ים פֿון יַעְזֵר האָבן זיי דערגרייכט;
dergreicht zei hobn Yazer fun yam bizn
reached they have Yazer of the sea unto

the plunderer is fallen
upon

אויף דײַן זומערפֿרוכט און אויף דײַן ווייַנטרויבן־זאַמלונג
vaintroibn-zamlung dain oif un zumerfrucht dain oif
wine-grapes-gathering your on and summerfruit your on

thy summer fruits and upon
thy vintage.

איז אַ צעשטערער אָנגעפֿאַלן.
ongefaln tseshterer a iz
fell on destroyer a is

33 And simchah and gladness is taken

לג און אײַנגענומען איז די פֿרייד און די לוסטיקייט
lustikeit di un freid di iz aingeton un
merriment the and joy the is subdued and

from the carmel, and from
Eretz Moav,

פֿון דעם פֿרוכטגאָרטן, און פֿון לאַנד מוֹאָבּ,
Moav land fun un fruchtgortn dem fun
Moav land from and orchard the from

and I have caused yayin to fail
from the winepresses;

און ווײַן פֿון די קעלטערס האָב איך פֿאַרשטערט;
farshtert ich hob kelters di fun vain un
disrupted I have winepresses the from wine and

none shall tread with shouting;

מע טרעט נישט מיט הֵידָד!
heidad mit nisht tret me
shouts of joy with not treads one

their shouting shall not be
[joyful] shouting.

דער הֵידָד איז נישט הֵידָד.
heidad nisht iz heidad der
shouts of joy not is shouts of joy the

לד דאָס געשערײַ פֿון חֶשבּוֹן איז ביז אֶלעָלֶה, ביז יַהַץ לאָזן זיי
zei lozn Yahats biz Elealeh biz iz Cheshbon fun gesherai dos
them let Yahatz unto Elealeh unto is Cheshbon of cry the

אַרויס זייער קוֹל , פֿון צוֹעַר ביז חוֹרוֹנַים ביז עגלת-שלשיה ;
Eglat-Shelishiyah biz Choronayim biz Tsoar fun kol zeyer arois
Eglat-Shelishiyah until Choronayim unto Tzoar from voice their go out

וואָרעם אויך די וואַסערן פֿון נִמרים ווערן . לה און וויסט
un vern vist tsu veln Nimrim fun vasern di oich vorem
and become desolate to will Nimrim of waters the also because

איך וועל פֿאַרשטערן פֿון מוֹאָבּ, זאָגט ה , דעם וואָס ברענגט-אויף
brengt-oif vos dem Hashem zogt Moav fun farshtern vel ich
brings up what the Hashem declares Moav of frustrate will I

אויף אַ במָה , און דעם וואָס רייכערט צו זיַנע ג-טער.
g-ter zaine tsu reichert vos dem un bamah a oif
g-ds his to burns incense who the one and high place a on

לו דערום מײַן האַרץ אויף מוֹאָבּ טוט ווי פֿלייטן ברומען, און מײַן
main un brumen fleitn vi tut Moav oif harts main derum
my and hum flute like does Moav for heart my therefore

האַרץ אויף די מענער פֿון קיר-חֶרֶשׂ , טוט ווי פֿלייטן ברומען, פֿאַר
far brumen fleitn vi tut Kir-Charesh fun mener di oif harts
for hum flutes like does Kir-Charesh of men the for heart

וואָס די שֶׂפַע וואָס זיי האָבן אָנגעשאַפֿט איז אונטערגאַנגען.
untergangen iz ongeshaft hobn zei vos shefe di vos
perished is amassed have they that prosperity the what

לז וואָרעם יעטוועדער קאָפּ איז אַ פּליץ , און יעטוועדער בּאָרד איז
iz bord yetveder un plits a iz kop yetveder vorem
is beard every and bald spot a is head every because

אָפּגעשניטן, אויף אַלע הענט זיַנען שניטן, און אויף די לענדן איז
iz lendn di oif un shnitn zainen hent ale oif opgeshnitn
is loins the on and cuts are hands all on cut off

זאַק . לח אויף אַלע דעכער פֿון מוֹאָבּ, און אין אירע גאַסן , איז
iz gasn ire in un Moav fun decher ale oif zak
is streets its in and Moav of rooftops all on sackcloth

לויטער קלאָגערײַ ; וואָרעם איך האָב צעבראָכן מוֹאָבּ ווי אַ
a vi Moav tsebrochn hob ich vorem klogerai loiter
a like Moav broken have I because lamentation nothing but

נישטוווערטיקע כּלי , זאָגט ה . לט ווי איז זי צעבראָכן געוואָרן!
gevorn tsebrochn zi iz vi Hashem zogt keile nishtvertike
become broken it is how Hashem declares vessel worthless

– יאָמערט – ווי האָט מוֹאָבּ אין ביאָש דעם רוקן געקערט! און מוֹאָבּ וועט
vet Moav un gekert rukn dem biosh in Moav hot vi yomert
will Moav and turned back the shame in Moav has how wail

ווערן צו געלעכטער און צו שרעק פֿאַר אַלע זיַנע אַרומיקע .
arumike zaine ale far shrek tsu un gelechter tsu vern
ones around its all for terror to and laughingstock to become

מ וואָרעם אַזוי האָט ה גענזָגט:
gezogt Hashem hot azoi vorem
said Hashem has thus because

זע , ווי אַן אָדלער וועט ער שוועבן,
shvebn er vet odler an vi ze
hover he will eagle an like see

און שפּרייטן זיַנע פֿליגלען צו מוֹאָבּ.
Moav tsu fliglen zaine shpreitn un
Moav to wings his spread and

34 From the cry of Cheshbon even unto Elealeh, and even unto Yahatz, have they uttered their voice, from Tzoar even unto Choronayim, as Eglat-Shelishiyah; for the mayim also of Nimrim shall be dried up. 35 Moreover I will cause to cease in Moav, saith Hashem, him that offereth in the high places, and him that burneth ketoret to his elohim. 36 Therefore Mine lev shall wail for Moav like flutes, and Mine lev shall wail like flutes for the anashim of Kir-Charesh; because the riches that he hath gotten are perished.

37 For every rosh shall be shaved, and every zakan *(beard)* cut: upon all the hands shall be slashes, and upon the loins sackcloth. 38 There shall be lamentation generally upon all the gagot *(roofs)* of Moav, and in the streets thereof; for I have broken Moav like a keli *(vessel)* wherein is no chefets *(pleasure)* saith Hashem. 39 They shall wail, saying, How is it shattered! How hath Moav turned the back with shame! So shall Moav be a laughingstock and a horror to all them about him.

40 For thus saith Hashem:

Hinei, one shall fly like the nesher,

and shall spread his wings
over Moav.

41 Keriyot is captured,

מא באַצוווּנגען וועַרן די שטעט,
shtet di vern batsvungen
cities the become conquered

and the strongholds are taken,

און די פֿעסטונגען וועַרן איינגענומען ;
aingenumen vern festungen di un
seized become fortresses the and

and the lev gibborim in Moav at that day shall be as the lev isha in her birth pangs.

און דאָס האַרץ פֿון די גיבּורים פֿון מוֹאָבּ אין יענעם טאָג
tog yenem in Moav fun giborim di fun harts dos un
day that in Moav of warriors the of heart the and

וועט זיין ווי דאָס האַרץ פֿון אַ פֿרוי אין וויי־עז .
veyen in froi a fun harts dos vi zain vet
labor pangs in woman a of heart the like be will

42 And Moav shall be destroyed from being a people,

מב און מוֹאָבּ וועט פֿאַרטילקט ווערן פֿון
fun vern fartilikt vert Moav un
from become destroyed shall be Moav and

צו זיין אַ פֿאָלק ,
folk a zain tsu
people a be to

because he hath magnified himself against Hashem.

פֿאַר וואָס ער האָט זיך קעגן ה גענגרייסט.
gegreist Hashem kegen zich hot er vos far
boasted Hashem against self has he what for

43 Pachad *(fear)*, and the pakhat *(pit)*, and the pach *(snare)*,

מג אַ גרויל און אַ גרוב און אַ נעץ
nets a un grub a un groil a
net a and pit a and terror a

shall be upon thee, O inhabitant of Moav,

אויף דיר , באַווויינער פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun bavoiner dir oif
Moav of inhabitants you(SG) on

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

44 He that fleeth from the pachad *(terror)*

מד דער וואָס אַנטלויפֿט פֿון דעם גרויל ,
groil dem fun antloift vos der
terror the from fled away who the one

shall fall into the pakhat *(pit)*;

וועט אַריינפֿאַלן אין גרוב ,
grub in arainfaln vet
pit in fall will

and he that getteth up out of the pakhat

און דער וואָס קומט אַרויף פֿון גרוב ,
grub fun aroif kumt vos der un
pit from up come which the one and

shall be caught in the pach *(snare)*;

וועט געכאַפּט ווערן אין נעץ ;
nets in vern gechapt vet
net in become caught will

for I will bring upon it, even upon Moav,

וואָרעם איך וועל ברענגען אויף איר , אויף מוֹאָבּ,
Moav oif ir oif brengen vel ich vorem
Moav on you on bring will I because

the shnat *(year of)* their pekuddah *(visitation)*,

דאָס יאָר פֿון זייער רעכנשאַפֿט,
rechnshaft zeyer fun yor dos
reckoning their of year this

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

45 They that fled stood under the tzel *(shadow)*

מה אין שאָטן פֿון חֶשבּוֹן האָבן זיך אָפּגעשטעלט
opgeshtelt zich hobn Cheshbon fun shotn in
stopped selves have Cheshbon of shadow in

of Cheshbon without ko'ach;

אָן כֹּוח אַנטרונענע;
antrunene koiech on
escapees strength without

for an eish shall come forth out of Cheshbon,

ווָארעם אַ פַּיַיער איז אַרויס פֿון חֶשבֹּון ,
Cheshbon fun arois iz faier a vorem
Cheshbon of out is fire a because

and a flame from the midst of Sichon,

און אַ פלאַם פֿון מיטן סיחון ,
Sichon mitn fun flam a un
Sichon midst of flame a and

and shall devour the forehead of Moav,

און זי האָט פֿאַרצערט די שלייף פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun shleif di fartsert hot zi un
Moav of temple the consumed has she and

and the crown of the head of the bnei sha'on *(sons of tumult)*.

און דעם שאַרבן פֿון די ליאַרעמיונגען.
liaremiungen di fun sharbn dem un
rioters the of cranium the and

46 Oy be unto thee, O Moav!

מו ווייַ דיר , מוֹאָבּ!
Moav dir vei
Moav you(SG) woe

The people of Kemosh perisheth;

אונטערגעגאַנגען איז דאָס פֿאָלק פֿון כְּמוֹש ;
Kemosh fun folk dos iz untergegangen
Kemosh of people this is gone down

for thy banim are taken captives,

ווָארעם דיַינע זין זיַינען געוואָרן געפֿאַנג , אין
gefang in gevorn genumen zainen zin daine vorem
captivity in having become taken are sons your because

and thy banot into captivity.

און דיַינע טעכטער אין געפֿאַנגנשאַפֿט.
gefangenshaft in techter daine un
captivity in daughters your and

47 Yet will I bring again the captives of Moav

מז אָבער איך וועל אומקערן די געפֿאַנגנשאַפֿט פֿון מוֹאָבּ
Moav fun gefangenshaft di umkeren vel ich ober
Moav of captivity the return will I but

in the acharit hayamim,

אין סוף פֿון די טעג,
teg di fun sof in
days the of end in

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

Hinei, the mishpat Moav *(judgment of Moab)*.

ביז דאַנען איז דער משפּט פֿון מוֹאָבּ.
Moav fun mishpot der iz danen biz
Moav of judgment the is then until

49 Concerning Bnei Ammon,

מט

אויף די קינדער פֿון עַמּוֹן .
Amon fun kinder di oif
Ammon of children the upon

thus saith Hashem:

אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Hath Yisroel no banim?

האָט יִשׂרָאֵל קיין קינדער נישט?
nisht kinder kein Yisroel hot
not children any Yisroel has

Hath he no yoresh?

צי האָט ער קיין יוֹרש נישט?
nisht yoiresh kein er hot tsi
not heir any he has or

Why then doth Malcam inherit Gad,

פַּאַר וואָס האָט מַלכָּם געירשעט גָּד ,
Gad geyarshet Malkam hot vos far
Gad inherit Malcam has what for

and his people dwell in his towns?

און זיין פֹּאָלק האָט זיך באַזעצט אין זיינע שטעט?
shtet zaine in bazetst zich hot folk zain un
towns his in settle self did people his and

[2] Therefore, hinei, the days come,

ב דערום זע , טעג קומען ,
kumen teg ze derum
coming days look therefore

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

that I will cause an alarm of milchamah

און איך וועל מאַכן הערן אויף רַבָּה פֹּון די קינדער פֹּון עַמּוֹן
Amon fun kinder di fun Rabbah oif hern machn vel ich un
Ammon of children the of Rabbah upon heard make will I and

to be heard in Rabbah of Bnei Ammon;

אַ שאַלונג פֹּון מלחמה ;
milchome fun shalung a
war of trumpet alarm a

and it shall become a desolate tel *(mound)*,

און זי וועט ווערן אַ וויסטער הויפֿן,
hoifn vister a vern vet zi un
heap desolate a become will it and

and her banot shall be burned with eish:

און אירע טעכטערשטעט וועלן אין פֿײַער
faier in veln techtershtet ire un
fire in will daughter towns its and

אָנגעצונדן ווערן ;
vern ongetsundn
become kindled

then shall Yisroel dispossess his dispossessors,

און יִשְׂרָאֵל וועט ירשען זיינע ירשער ,
yersher zaine yarshen vet Yisroel un
dispossessors his inherit will Yisroel and

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[3] Wail, O Cheshbon, for Ai is plundered:

ג יאָמער, חֶשבּוֹן , ווָאֹרעם פֿאַרוויסט
farvist vorem Cheshbon yomer
laid waste because Cheshbon wail

געוואָרן איז עַי;
Ai iz gevorn
Ai is having become

cry out, ye banot of Rabbah,

שרייַט , איר טעכטער פֹּון רַבָּה ,
Rabbah fun techter ir shrait
Rabbah of daughters you cry out

gird you with sackcloth;

גורט אָן זאַקקלייַדער,
zakkleider on gurt
sackcloth on gird loins

lament, and rush to and fro inside the walls;

קלאָגט און לויפֿט אום צווישן די שאָפֿגעהעפֿטן,
shofgeheftn di tsvishn um loift un klogt
sheep pens the between back run and lament

for Malcam *(Molech)* shall go into Golus,

ווָאֹרעם מַלכָּם וועט אין גלות גיין ,
gein goles in vet Malkam vorem
go exile in will Malcam because

and his kohanim and his sarim together.

זיינע פּריסטער און זיינע האַרן אין איינעם.
einem in harn zaine un prister zaine
one in lords his and priests his

[4] Why gloriest thou in the valleys,

ד ווָאָס רימסטו זיך מיט די טאָלן ,
toln di mit zich rimstu vos
valleys the in self glory why

thy flowing emek *(valley)*, O Bat hashovevah *(backsliding Daughter)*?

מיט דיין פֿלוסיקן טאָל , דו טאָכטער
tochter du tal flusikn dain mit
daughter you valley flowing your with

ווידערשפּעניקע,
vidershpenike
rebellious

That trusted in her otzarot, saying:

וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף אירע אוֹצרות , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi oitseres ire oif zich farzichert vos
say to so treasures her in self trusted that

Who shall come unto Me?

ווער קען קומען צו מיר?
mir tsu kumen ken ver
me to come can who

[5] Hineni, I will bring a pachad *(terror)* upon thee,

ה זע , איך ברענג אויף דיר אַ פּחד ,
pachad a dir oif breng ich ze
terror a you(SG) on bring I behold

saith Adonoi Hashem Tzva'os,

זאָגט אֲדֹנָי ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem Adonoi zogt
of hosts Hashem Adonoi declares

from all those that be around thee;

פֿון אַלע דיינע אַרומיקע ,
arumike daine ale fun
ones around your all from

and ye shall be driven out, every ish before him;

און איר וועט פֿאַרשטויסן ווערן איטלעכער
itlecher vern farshtoisen vet ir un
each become driven away will you and

גלייַך אַקעגן זיך ,
zich akegn glaich
self opposite straight

and none shall gather up the fugitive.

און קיינער וועט נישט איינזאַמלען דעם פֿאַרוואָגלטן.
farvogltn dem ainzamlen nisht vet keiner un
fugitives the gather together not will anyone and

[6] And afterward I will bring back the captivity of the Bnei Ammon, saith Hashem.

ו אָבער דערנאָך וועל איך אומקערן די געפֿאַנגנשאַפֿט פֿון
fun gefangenshaft di umkeren ich vel dernoch ober
of captivity the return I will after that but

די קינדער פֿון עַמּון , זאָגט ה .
Hashem zogt Amon fun kinder di
Hashem declares Ammon of children the

[7] Concerning Edom, thus saith Hashem Tzva'os;

ז אויף אֱדוֹם . אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi Edom oif
of hosts Hashem said has thus Edom about

Is chochmah no more in Teman?

איז מער קיין חכמה נישטאָ אין תֵּימָן ?
Teman in nishto chochme kein mer iz
Teman in not wisdom any more is

Is etzah perished from the prudent?

איז אַן עטש אויסגעאַנגען פֿון די פֿאַרשטאַנדיקע?
farshtandike di fun oisgegangen etsh an iz
sensible the from used up counsel a is

Is their chochmah vanished?

איז אויסגעוועפּט געוואָרן זייער חכמה ?
chochme zeyer gevorn oisgevept iz
wisdom their become evaporated is

[8] Flee ye, turn back, dwell in the depths,

ח אַנטלויפֿט, פֿאַרקערט אייַך, באַזעצט אייַך טיף ,
tif aich bazetst aich farkert antloift
in the depths you dwell you turn back flee away

O inhabitants of Dedan;

באַווווינער פֿון דדָן ;
Dedan fun bavoiner
Dedan of inhabitants

for I will bring the calamity of Esav upon him,

וואָרעם דער בראָך פֿון עֵשָׂו ברענג איך אויף אים,
im oif ich breng Esavn fun broch der vorem
him upon I bring Esav of destruction the for

the time that I will visit [to punish] him.

בעת איך רעכן זיך מיט אים.
im mit zich rechn ich beeis
him with self punish I while

9 If grape gatherers come to thee,

ט אויב האַרבסטער וואָלטן געקומען צו דיר ,
dir tsu gekumen voltn harbster oib
you(SG) to come would have harvester if

would they not leave some grape gleanings?

וואָלטן זיי דאָך אַ נאָכקלייַב געלאָזט?
gelozt nochklaib a doch zei voltn
allowed after gather a indeed they would have

If ganavim balailah *(thieves by night)*,

אויב גנבֿים ביַי דער נאַכט,
nacht der bai ganovem oib
night the by thieves if

they will destroy only till they have enough.

וואָלטן זיי דאָך בלויז צעשטערט גענוג פֿאַר זיך .
zich far genug tseshtert bloiz doch zei voltn
selves for enough destroyed only still they would have

10 But I have stripped Esav bare,

י אָבער איך האָב אַנטפּלעקט עֵשָׂו ,
Esavn antplekt hob ich ober
Esav exposed have I but

I have uncovered his hiding places,

איך האָב אויפֿגעדעקט זיַינע פֿאַרבאָרגענישן,
farborgenishn zaine oifgedekt hob ich
hidden places his uncovered have I

and he shall not be able to hide himself;

און באַהאַלטן קען ער זיך נישט;
nisht zich er ken bahaltn un
not self he can hide and

his zera are plundered,

פֿאַרוויסט געוואָרן איז זיַין זאָמען ,
zomen zain iz gevorn farvist
seed his is become laid waste

and his brethren and his shchenim *(neighbors)*,

און זיַינע בריידער און זיַינע שכנים ,
shecheynim zaine un brider zaine un
neighbors his and brothers his and

and he is no more.

און ער איז מער נישטאָ .
nishto mer iz er un
no more more is he and

11 Leave thy yatomim *(fatherless, orphans)*, I will preserve them alive;

יא לאָז איבער דיַינע יתומים , איך זאָל זיי דערנערן,
dernern zei zol ich yesoimim daine iber loz
nourish them shall I fatherless your over let

and let thy almanot trust in Me.

און דיַינע אַלמנות זאָלן אויף מיר זיך פֿאַרזיכערן.
farzichern zich mir oif zoln almones daine un
trust selves me on shall widows your and

12 For thus saith Hashem: Hinei, they whose mishpat was not to drink of the Kos have assuredly drunken; and art thou he that shall altogether go unpunished? Thou shalt not go unpunished, but thou shalt surely drink of it. 13 For I have

יב וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט: זע , די וואָס זיי
zei vos di ze gezogt Hashem hot azoi vorem
they that the ones behold said Hashem has thus for

האָט נישט געקומט טרינקען דעם כּוס, זיי זאָלן יאָ טרינקען, און דו
du un trinken yo zoln zei kos dem trinken gekumt nisht hot
you and drink yes shall they cup the to drink come not have

זאָלסט זיַין דער וואָס זאָל שוינען פֿאַרשוינט ווערן ? ווועסט
vest vern farshoint shoinen zol vos der zain zolst
will become spared sparing shall who the one be you(SG) shall

נישט פֿאַרשוינט ווערן , נייַערט טרינקען ווועסטו טרינקען. יג וואָרעם
vorem trinken vestu trinken naiert vern farshoint nisht
for drink will you(sg) drinking but become spared not

sworn by Myself, saith Hashem, that Botzrah shall become a desolation, a cherpah, a reproach, and a kelalah; and all the towns thereof shall be perpetual ruins.

איך שוועור ביי מיר, זאָגט ה , אַז פַֿאַר אַ שרעק, פַֿאַר אַ שׁאַנד ,
shand a far shrek a far az Hashem zogt mir bai shver ich
shame a for terror a for that Hashem declares me by swear I

פַֿאַר אַ וויסטעניש, און פַֿאַר אַ קללה, וועט בָּצרָה ווערן , און אַלע אירע
ire ale un vern Botsrah vet klole a far un vistenish a far
its all and become Botzrah will curse a for and wasteland a for

שטעט וועלן ווערן אייביקע חורבֿות .
churves eibike vern veln shtet
ruins everlasting become will towns

14 I have heard a message from Hashem,

יד אַ הערונג האָב איך געהערט פֿון ה ,
Hashem fun gehert ich hob herung a
Hashem from heard I have report a

and an envoy is sent unto the Goyim, saying:

און אַ שליח איז געשיקט צווישן די פֿעלקער:
felker di tsvishn geshikt iz sheliech a un
nations the among sent is envoy an and

Gather ye together, and come against her,

זאַמלט אייַך איַן , און קומט אויף איר,
ir oif kumt un ain aich zamlt
her against come and together you gather

and rise up to the milchamah.

און שטייט אויף צו מלחמה .
milchome tsu oif shteit un
war to up rise and

15 For, hinei, I will make thee katon among the Goyim,

טו וואָרעם זע , קליין מאַך איך דיך צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn dich ich mach klein ze vorem
nations the among you(SG) I make small behold for

and despised among adam.

פַֿאַראַכט צווישן מענטשן .
mentshn tsvishn faracht
men among despised

16 Thy fierceness hath deceived thee,

טז דיַין מוראדיקייט האָט דיך פַֿאַרפֿירט,
farfirt dich hot mordikeit dain
led astray you(SG) has terrifying power your

and the zadon *(pride, malice)* of thine lev,

די מוטווילקייט פֿון דיַין האַרצן,
hartsn dain fun mutvilikeit di
heart your of wilfulness the

O thou that dwellest in the clefts of the rock,

דו וואָס ווינסט אין די שפּאַלטן פֿון פֿעלדז,
feldz fun shpaltn di in voinst vos du
rock of crevices the in dwell which you

that holdest the height of the hill;

וואָס פַֿאַרנעמט די הייך פֿון באַרג .
barg fun heich di farnemt vos
mount of height the occupies that

though thou shouldest make thy ken *(nest)* as high as the nesher,

ווען זאָלסט דערהייבן ווי אַן אָדלער דיַין נעסט,
nest dain odler an vi derheichn zolst ven
nest your eagle an like elevate you(SG) shall when

I will bring thee down from there,

וועל איך פֿון דאָרט דיך אַראָפּנידערן,
aropnideren dich dort fun ich vel
bring down you(SG) there from I will

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

17 Also Edom shall be a horror; every one that goeth by it shall be appalled, and shall hiss at all the makkot *(wounds,*

יז און אֱדוֹם וועט ווערן פַֿאַר אַ שרעק , איטלעכער וואָס גייט
geit vos itlecher shrek a far vern vet Edom un
goes who everyone object of horror a for become will Edom and

איר פַֿאַרבייַ וועט זיך דערשרעקן, און וועט שמוצערן אויף אַלע אירע
ire ale oif shmutsern vet un dershrekn zich vet farbai ir
its all on hiss will and be appalled self will close by it

blows) thereof. [18] As in the overthrow of Sodom and Amora (Gomorrah) and the neighboring towns thereof, saith Hashem, no ish shall abide there, neither shall a ben adam dwell in it. [19] Hinei, he shall come up like an aryeh from the thicket of the Yarden against the rich pastureland; but I will suddenly make him run away from her; and who is Bachur (Chosen one), that I may appoint over her? Mi khamoni (who is like Me)? And who will arraign Me? And who is that Ro'eh (shepherd) that will stand before Me? [20] Therefore hear the etzat Hashem, that He hath planned against Edom; and His purposes, that He hath purposed against the inhabitants of Teman; Surely the young ones of the tzon shall be dragged away; surely He shall make their habitation desolate because of them. [21] Ha'aretz shakes at the noise of their fall, at the cry the noise thereof was heard in Yam Suf. [22] Hinei, He shall come up and fly like the nesher, and spread His wings over Botzrah; and in that day shall the lev of the Gibborim of Edom be as the lev of an isha in her birth pangs.

[23] Concerning Damascus:

Chamat is shamed, and Arpad,

יח פְּלֶאגֶן . אֲזוי ווי די איבערקערעניש פֿון סדום און עמורה און אירע
ire un Amora un Sodom fun iberkerenish di vi azoi plogn
its and Amora and Sodom of upheaval the as just plagues

שכנים , זאגט ה , ווען קיין מענטשן דארט נישט ווינען ,
voinen nisht dort mentshn kein vet Hashem zogt shecheynim
dwell not there man any will Hashem declares neighbors

יט און קיין מענטשנקינד ווען זיך נישט אויפהאלטן אין איר. זע , ווי
vi ze ir in oifhaltn nisht zich vet mentshnkind kein un
like behold it in linger not self will son of man any and

אַ לייב פֿון דעם געוועלד פֿון ירדן , ווען ער אַרויפֿגיין אויף דער
der oif aroifgein er vet Yarden fun geveld dem fun leib a
the on go up he will Yarden from undergrowth the of lion a

פֿיטערפּלעצער; וואָרעם אין אַ רגע ווען איך אים מאַכן אַנטלויפֿן פֿון
fun antloifn machn im ich vel rege a in vorem fiterpletser
from flee make him I will moment a in because pastures

דאַנען, און ווער דער אויסדערוויילטער, דעם ווען איך אויפֿזעצן איבער
iber oifzetsn ich vel dem oisderveilter der ver un danen
over appoint I will the one chosen one the who is and here

איר. וואָרעם ווער איז מײַן גלײַכן ? און ווער קען מיך אַרויסרופֿן? און
un aroisrufn mich ken ver un glaichn main iz ver vorem ir
and arraign me can who and equal my is who because her

ווער איז דער פּאַסטוך וואָס קען באַשטיין פֿאַר מיר? כ דערום הערט
hert derum mir far bashtein ken vos pastuch der iz ver
hear therefore me before stand can that shepherd the is who

דעם באַראָט פֿון ה וואָס ער האָט באַראָטן אויף אֱדום , און זײַנע
zaine un Edom oif barotn hot er vos Hashem fun barot dem
his and Edom on purposed has he which Hashem of counsel the

טראַכטונגען וואָס ער טראַכט אויף די באַווינער פֿון תֵּימָן : אויב די
di oib Teman fun bavoiner di oif tracht er vos trachtungen
the if Teman of inhabitants the on thinks he which thoughts

מינדסטע פֿון די שאָף וועלן זיי נישט אַוועקשלעפּן! אויב מע וועט פֿאַרוויסטן
farvistn vet me oib avekshlefen nisht zei veln shof di fun mindste
lay waste will one if drag away not they will sheep the of least

זייער ווינונג איבער זיי ! כא פֿון דעם קול פֿון זייער פֿאַל
fal zeyer fun kol dem fun zei iber voinung zeyer
downfall their of sound the from them over habitation their

ציטערט די ערד ; אַ געשריי וואָס זיין הילך ווערט אויפֿן ים-סוף
Yam-Suf oifn vert hilch zain vos geshrei a erd di tsitert
Yam Suf on shall be resounding its that cry a earth the trembles

געהערט. כב זע , ווי אַן אָדלער וועט ער זיך אויפֿהייבן און שוועבן, און
un shvebn un oifheibn zich er vet odler an vi ze gehert
and hover and lift up self he will eagle an like behold heard

שפּרייטן זיינע פֿליגלען קעגן בָּצְרָה ; און דאָס האַרץ פֿון די גיבורים פֿון
fun giborim di fun harts dos un Botsrah kegen fliglen zaine shpreitn
of warriors the of heart the and Botzrah against wings his spread

אֱדום אין יענעם טאָג וועט זיין ווי דאָס האַרץ פֿון אַ פֿרוי אין ווייען .
veyen in froi a fun harts dos vi zain vet tog yenem in Edom
labor pangs in woman a of heart the as be will day that in Edom

כג אויף דַּמֶּשֶׂק :
Damesek oif
Damascus about

פֿאַרשעמט איז חֲמָת און אַרפַּד ,
Arpad un Chammat iz farshemt
Arpad and Chamat is ashamed

for they have heard bad news;
וואָרעם אַ שלעכטע הערונג האָבן זיי געהערט;
gehert zei hobn herung shlechte a vorem
heard they have report bad a for

they are fainthearted;
צעגאַנגען זיַנען זיי געוואָרן;
gevorn zei zainen tsegangen
become they are melted

there is anxiety on the yam *(sea)*;
אויפֿן ים איז אַן אומרו ,
umru an iz yam oifn
anxiety an is the sea on

it cannot be quiet.
ער קען זיך נישט איַנשטיל.
ainshtiln nisht zich ken er
be still not self can he

[24] Damascus has grown feeble, and turneth herself to flee,
כד שלאַף געוואָרן איז דַּמֶּשֶׂק , זי קערט
kert zi Damesek iz gevorn shlof
turn she Damascus is having become feeble
זיך צו אַנטלויפֿן,
antloifn tsu zich
flee to self

and fear hath gripped her;
און אַ ציטערניש האָט זי אָנגענומען ;
ongenumen zi hot tsiterenish a un
gripped her has panic a and

anguish and chavalim *(pains)* have taken her,
אַנגסט און ווייען האָבן זי אָנגעכאַפּט
ongechapt zi hobn veyen un angst
seized her have pangs and fear

as a woman in travail.
ווי אַ געווינערין .
gevinerin a vi
woman in labor a as

[25] How is it that the Ir Tehillah is not deserted,
כה ווי נישט פֿערלאָזט געוואָרן איז דער געריימטער כַּרַך ,
krach gerimter der iz gevorn ferlozt nisht vi
city glorious the is become abandoned not how

the town of My joy!
די שטאָט פֿון מײַן פֿרייד!
freid main fun shtot di
joy my of city the

[26] Therefore her bochurim shall fall in her streets,
כו פֿאַר וואָר, אירע יונגע לײַט וועלן פֿאַלן אין אירע גאַסן ,
gasn ire in faln veln lait yunge ire vor far
streets its in fall will people young its truly for

and all the anshei milchamah shall be destroyed in that day,
און אַלע מלחמה-לײַט וועלן פֿאַרשניטן ווערן אין יענעם טאָג,
tog yenem in vern farshnitn veln milchome-lait ale un
day that in become cut off will war people all and

saith Hashem Tzva'os.
זאָגט ה צְבָאוֹת .
zogt Tseva'ot Hashem
declares of hosts Hashem

[27] And I will kindle an eish in the chomat Damascus,
כז און איך וועל אָנצינדן אַ פֿײַער אין דער מויער פֿון דַּמֶּשֶׂק ,
Damesek fun moier der in faier a ontsindn vel ich un
Damascus of wall the in fire a burn will I and

and it shall consume the fortresses of Ben-hadad.
און עס וועט פֿאַרצערן די פֿעסטונגען פֿון בֶּן-הֲדַד .
Ben-Hadad fun festungen di fartseren vet es un
Ben-Hadad of strongholds the devour will it and

[28] Concerning Kedar, and concerning the mamlechot of Chatzor, which Nevukhadretzar Melech Bavel shall strike:
כח אויף קֵדָר , און אויף די קיניגרייַכן פֿון חָצוֹר
Chatsor fun kinigraichn di oif un Kedar oif
Chatzor of kingdoms the about and Kedar about
וואָס נְבוּכַדְרֶאצַּר דער מלך פֿון בָּבֶל האָט געשלאָגן.
geshlogn hot Bavel fun melech der Nevuchadretsar vos
struck has Bavel of king the Nevukhadretzar which

Thus saith Hashem:

אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

Arise ye, go up to Kedar,

שטייט אויף, גייט אַרויף אויף קֵדָר ,
Kedar oif aroif geit oif shteit
Kedar on up go up stand

and plunder the Bnei Kedem.

און פַֿאַרוויסט די קינדער פֿון מזרח .
mizrech fun kinder di farvist un
east of children the laid waste and

29 Their ohalim and their tzon shall they take away;

כט זייערע געצעלטן און זייערע שאָף וועט מען צונעמען ;
tsunemen men vet shof zeyere un getseltn zeyere
take away one will sheep their and tents their

they shall carry off for themselves their tent curtains, and all their kelim *(vessels)*,

זייערע פַֿאָרהאַנגען , און אַלע זייערע כלים ,
keilim zeyere ale un forhangen zeyere
utensils their all and tent curtains their

their gemalim *(camels)*;

און זייערע קעמלען וועט מען צונעמען פַֿאַר זיך ;
zich far tsunemen men vet kemlen zeyere un
selves for take away they will camels their and

and they shall cry unto them: Magor *(terror, fear)* is on every side.

און מען וועט אויסרופֿן אויף זיי : אַ שרעק רונד אַרום !
arum rund shrek a zei oif oisrufn vet men un
round around terror a them upon call out will they and

30 Flee, get you far off, dwell in the depths,

ל אַנטרינט, אַנטלויפֿט וויַיט, באַזעצט אייַך טיף ,
tif aich bazetst vait antloift antrint
in the depths you dwell far fled away flee

O ye inhabitants of Chatzor,

באַווינער פֿון חָצוֹר ,
Chatsor fun bavoiner
Chatzor of inhabitants

saith Hashem;

זאָגט ה ;
Hashem zogt
Hashem declares

for Nevukhadretzar Melech Bavel hath plotted an etzah *(counsel)* against you,

ווָאַרעם נבוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech der Nevuchadretsar vorem
Bavel of king the Nevukhadretzar because

and hath conceived a plan against you.

האָט געטראַכט אויף אייַך אַ פּלאַן
plan a aich oif getracht hot
plan a you on intended has

און טראַכט אויף אייַך אַ טראַכטונג.
trachtung a aich oif tracht un
intention an you on thinks and

31 Arise, get you up unto the nation which is at ease,

לא שטייט אויף, גייט אַרויף אויף אַ רויקן פֿאָלק
folk roikn a oif aroif geit oif shteit
people peaceful a on up go up stand

that dwelleth securely,

וואָס זיצט אין זיכערקייט,
zicherkeit in zitst vos
security in sit which

saith Hashem,

זאָגט ה ;
Hashem zogt
Hashem declares

which have neither gates nor bars,

קיין טירן און ריגל האָט ער נישט,
nisht er hot rigl un tirn kein
not he has bar and doors any

which dwell alone.

אָפּגעזונדערט ווויַנען זיי .
zei voinen opgezundert
they dwell distinct

[32] And their gemalim *(camels)* shall be for plunder,

and the multitude of their mikneh *(herds)* a plunder;

and I will scatter unto kol ruach *(all winds)*

them that cut off the [hair] corners;

and I will bring their calamity

from all sides thereof,

saith Hashem.

לב און זייערע קעמלען וועלן זיין צו רויב ,
roib tsu zain veln kemlen zeyere un
plunder to be will camels their and

און זייער המון פֿיך צו פֿאַנג ;
fang tsu fich hamon zeyer un
plunder to livestock multitude their and

און איך וועל זיי צעשפּרייטן אויף אַלע ווינטן –
vintn ale oif tseshpreitn zei vel ich un
winds all unto scatter them will I and

די וואָס מיט אָפּגעהאַקטע פּיאות;
peyes opgehakte mit vos di
peyes cut off with which the ones

און פֿון אַלע זייערע זײַטן
zaitn zeyere ale fun un
sides their all of and

וועל איך ברענגען זייער בראָך ,
broch zeyer brengen ich vel
destruction their bring I will

זאָגט ה׳ .
Hashem zogt
Hashem declares

[33] And Chatzor shall be a ma'on *(dwelling)* for jackals,

and a desolation ad olam *(forever)*;

there shall no ish abide there,

nor any ben adam dwell in it.

לג און חָצוֹר וועט זיין פֿאַר אַ ווינונג פֿון שאַקאַלן,
shakaln fun voinung a far zain vet Chatsor un
jackals of dwelling a for be will Chatzor and

אַ וויסטעניש ביז אייביק;
eibik biz vistenish a
ever for wasteland a

קיין מענטש וועט נישט ווינען דאָרט,
dort voinen nisht vet mentsh kein
there dwell not will man any

און קיין מענטשנקינד וועט זיך נישט אויפֿהאַלטן אין איר.
ir in oifhaltn nisht zich vet mentshnkind kein un
it in linger not self will son of man any and

[34] The Devar Hashem that came to Yirmeyah HaNavi against Eilam in the beginning of the reign of Tzidkiyah Melech Yehudah, saying:

לד וואָס דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז געווען צו ירמיָהו
Yirmeyah tsu geven iz Hashem fun vort dos vos
Yirmeyah to having been is Hashem of word the what

הנבֿיא אויף עֵילָם , אין אָנהייב פֿון דער מלוכה פֿון צִדקִיָה
Tsidkiyah fun meluche der fun onheib in Eilam oif hanovi
Tzidkiyah of kingdom the of beginning in Eilam about the prophet

דעם מלך פֿון יהודה , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Yehudah fun melech dem
say to so Yehudah of king the

[35] Thus saith Hashem Tzva'os; Hineni: I will break the keshet *(bow, power)* of Eilam, the mainstay of their might. [36] And upon Eilam will I bring the arba ruchot *(four winds)* from the four quarters of Shomayim, and will scatter them toward all

לה אַזוי האָט געזאָגט ה׳ צְבָאוֹת : זע , איך צעברעך דעם
dem tsebrech ich ze Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
the break I behold of hosts Hashem said has thus

בויגן פֿון עֵילָם , די פּער פֿון זייערע גיבורים . לו און איך וועל ברענגען
brengen vel ich un giborim zeyere fun Peor di Eilam fun boign
bring will I and warriors their of leading the Eilam of bow

אויף עֵילָם די פֿיר ווינטן פֿון די פֿיר עקן הימל , און איך וועל זיי
zei vel ich un himel ekn fir di fun vintn fir di Eilam oif
them will I and heaven ends four the of winds four the Eilam on

צעשפּרייטן צו אַלע די דאָזיקע ווינטן ; און עס וועט נישט זיין אַ פֿאָלק ,
folk a zain nisht vet es un vintn dozike di ale tsu tseshpreitn
nation a be not will it and winds these the all to scatter

those ruchot; and there shall be no nation where the outcasts of Eilam shall not go. [37] For I will cause Eilam to be dismayed before their oyevim, and before them that seek their nefesh; and I will bring ra'ah upon them, even My charon af, saith Hashem; and I will send the cherev after them, till I have consumed them: [38] And I will set My Kisse in Eilam, and will destroy from there melech and the sarim, saith Hashem.

[39] Yet it shall come to pass in the acharit hayamim, that I will bring back the captives of Eilam, saith Hashem.

50 The Davar that Hashem spoke against Bavel and against Eretz Kasdim *(Chaldeans)* by Yirmeyah HaNavi:

[2] Declare ye among the Goyim, and publish,

and lift up a nes *(banner)*;

publish, and conceal not;

say: Bavel is captured,

Bel is put to shame, Merodach is dismayed;

her atzabim *(images)* are shamed,

her gilulim *(idols)* are dismayed.

וואָס די פֿאַרשטויסענע פֿון עֵילָם וועלן נישט קומען אַהין . [לז] און איך
ich un ahin kumen nisht veln Eilam fun farshtoisene di vos
I and there come not will Eilam of banished the where

וועל צעברעכן עֵילָם פֿאַר זייערע פֿיַינט , און פֿאַר די וואָס
vos di far un faint zeyere far Eilam tsebrechn vel
which the ones before and enemies their before Eilam break will

זוכן זייער לעבן, און איך וועל ברענגען אויף זיי אַן אומגליק – דעם
dem umglik an zei oif brengen vel ich un lebn zeyer zuchn
the calamity a them on bring will I and life their seek

גרים פֿון מײַן צאָרן, זאָגט ה ; [לח] און איך וועל נאָכשיקן
nochshikn vel ich un Hashem zogt tsorn main fun geirem
send after will I and Hashem declares anger my of fury

נאָך זיי די שוווערד, ביז איך טו זיי פֿאַרלענדן. און איך וועל שטעלן
shteln vel ich un farlendn zei tu ich biz shverd di zei noch
set will I and destroy them do I until sword the them after

מײַן טראָן אין עֵילָם , און וועל אונטערברענגען פֿון דאָרטן קיניג און
un kinig dortn fun unterbrengen vel un Eilam in tron main
and king there from destroy will and Eilam in throne my

האַרן, זאָגט ה .
Hashem zogt harn
Hashem declares lords

[לט] אָבער עס וועט זײַן אין סוף פֿון די טעג , וועל איך אומקערן די
di umkeren ich vel teg di fun sof in zain vet es ober
the return I will days the of end in be will it but

געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון עֵילָם , זאָגט ה .
Hashem zogt Eilam fun gefangenshaft
Hashem declares Eilam of captivity

נ דאָס וואָרט וואָס ה האָט גערעדט אויף בָּבֶל , אויפֿן לאַנד
land oifn Bavel oif geredt hot Hashem vos vort dos
land against Bavel against spoken has Hashem that word the

פֿון די כַּשְׂדִּים , דורך ירמיָהוּ הנבֿיא :
hanovi Yirmeyah durch Kasdim di fun
the prophet Yirmeyah through Kasdim the of

ב זאָגט אָן צווישן די פֿעלקער, און מאַכט הערן ,
hern macht un felker di tsvishn on zogt
be heard make and nations the among on declare ye

און הייבט אויף אַ פֿאָן ;
fon a oif heibt un
standard a up raise and

מאַכט הערן , איר זאָלט נישט פֿאַרהוילן;
farhoiln nisht zolt ir hern macht
hide not shall you heard make

זאָגט : באַצוווּנגען איז בָּבֶל ,
Bavel iz batsvungen zogt
Bavel is conquered declare

צו שאַנד איז בֵל, צעבראָכן איז מרוֹדַך ,
Merodach iz tsebrochn Bel iz shand tsu
Merodach is broken Bel is shame to

צו שאַנד זײַנען אירע געצנבליקדער,
getsnblikder ire zainen shand tsu
idols its are shame to

צעבראָכן אירע אָפּגעטער.
opgeter ire tsebrochn
idols its broken

[3] For out of the tzafon *(north)* there cometh up a nation against her, which shall make her land a horror, and none shall dwell therein; they shall wander, they shall depart, both adam and behemah.

[4] In those yamim, and in that time, saith Hashem, the Bnei Yisroel shall go, they and the Bnei Yehudah together, in tears weeping; they shall go, and seek Hashem Eloheihem. [5] They shall ask the derech to Tziyon with their faces turned toward it, saying, Come, and let us join ourselves to Hashem in a Brit Olam that shall not be forgotten.

[6] My people hath been tzon ovedot *(lost sheep)*; their ro'im *(shepherds)* have caused them to go astray, they have turned them away on the harim; they have wandered from har to givah *(hill)*, they have forgotten their resting place. [7] All that found them have devoured them; and their adversaries said, We offend not, because they have sinned against Hashem, the naveh tzedek, even Hashem, the mikveh Avoteihem.

[8] Flee out of the midst of Bavel, and go forth out of the Eretz Kasdim *(Chaldeans)*, and leave as the male goats before the tzon. [9] For, hinei,

ג וואָרעם אַ פֿאָלק פֿון צפֿון איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף איר, ער וועט
vet er ir oif aroifgegangen iz tsofn fun folk a vorem
will he you on having gone up is north from people a because

מאַכן איר לאַנד צו וויסט , און קיין באַווינער וועט אין איר נישט
nisht ir in vet bavoiner kein un vist tsu land ir machn
not it in will inhabitant any and desolation to land her make

זײַן ; פֿון אַ מענטש ביז אַ בהמה זײַנען אַנטלאָפֿן, אַוועק.
avek antlofn zainen beheime a biz mentsh a fun zain
away fled are beast a unto man a of be

ד אין יענע טעג און אין יענער צײַט, זאָגט ה , וועלן קומען
kumen veln Hashem zogt tsait yener in un teg yene in
come will Hashem declares time that in and days those in

די קינדער פֿון ישׂראֵל, זיי און די קינדער פֿון יהודה אין איינעם;
einem in Yehudah fun kinder di un zei Yisroel fun kinder di
one in Yehudah of children the and they Yisroel of children the

גיין ווײנענדיק וועלן זיי גיין , און ה זייער ג-ט וועלן זיי זוכן .
zuchn zei veln G-t zeyer Hashem un gein zei veln veinendik gein
seek they will G-d their Hashem and go they will weeping go

ה אויף צִיּון וועלן זיי פֿרעגן, אויפֿן וועג אַהער זייער פּנים : קומט,
kumt ponem zeyer aher veg oifn fregn zei veln Tsiyon oif
come faces their here way after to ask they will Tziyon about

און לאָמען זיך באַהעפֿטן אָן ה , אין אַן אייביקן ברית
bris eibikn an in Hashem on baheftn zich lamen un
covenant everlasting an in Hashem on join selves let and

וואָס זאָל נישט פֿאַרגעסן וווערן .
vern fargesen nisht zol vos
become forgotten not shall which

ו בלודנע שאָף איז געווען מײַן פֿאָלק ; זייערע פּאַסטוכער
pastucher zeyere folk main geven iz shof bludne
shepherds their people my having been is sheep straying

האָבן זיי געלאָזט בלאָנדזשען, אויף די בערג זיי אַוועקגעלאָזט;
avekgelozt zei berg di oif blondzhen gelozt zei hobn
released they mountains the on stray allowed them have

פֿון באַרג צו בערגל זײַנען זיי געגאַנגען , פֿאַרגעסן זייער
zeyer fargesen gegangen zei zainen bergel tsu barg fun
their forgotten having gone they are hill to mountain from

הויערארט . ז אַלע וואָס האָבן זיי געפֿונען האָבן זיי פֿאַרצערט, און
un fartsert zei hobn gefunen zei hobn vos ale hoierort
and devoured them have found them have that all resting place

זייערע פֿײַנט האָבן געזאָגט: מיר וועלן נישט שולדיק זײַן , ווײַל זיי
zei vail zain shuldik nisht veln mir gezogt hobn faint zeyere
they because be guilty not will we said have enemies their

האָבן געזינדיקט צו ה , צו דער ווינונג פֿון גערעכטיקייט ,
gerechtikeit fun voinung der tsu Hashem tsu gezindikt hobn
righteousness of dwelling the against Hashem against sinned have

און דער האָפֿנונג פֿון זייערע עלטערן, ה .
Hashem eltern zeyere fun hofung der un
Hashem fathers their of hope the and

ח אַנטלויפֿט פֿון בָּבֶל , און פֿון לאַנד כַּשְׂדים גייט אַרויס, און זייט ווי
vi zait un arois geit Kasdim land fun un Bavel fun antloift
as be and out go Kasdim land from and Bavel from flee away

בעק פֿאַרויס פֿאַר די שאָף . ט וואָרעם זע , איך דערוועק און
un dervek ich ze vorem shof di far farois bek
and rouse I behold because sheep the before ahead male goats

I will stir up and cause to come up against Bavel a Kahal Goyim Gedolim from eretz tzafon *(land of the north)*; and they shall set themselves in array against her; from there she shall be captured; their khitzim *(arrows)* shall be as of a gibbor maskil, one that does not return empty-handed.
10 And Kasdim *(Chaldea)* shall be a plunder: all that plunder her shall have their fill, saith Hashem.

ברענג אַרויף אויף בָּבֶל אַ געזעמל גרויסע פֿעלקער פֿון צפֿון-לאַנד ,
tsofn-land fun felker groise gezeml a Bavel oif aroif breng
north-land from nations great assembly a Bavel against up bring

און זיי וועלן זיך אויסשטעלן קעגן איר; פֿון דאָרטן וועט זי
zi vet dortn fun ir kegen oisshteln zich veln zei un
it will there from it against array selves will they and

באַצוווּנגען וועלן ; זייערע פֿיַילן זיַינען ווי פֿון אַ באַגליקטן גיבור ,
gibor bagliktn a fun vi zainen failn zeyere vern batsvungen
warrior successful a of as are arrows their become conquered

וואָס קערט זיך נישט אום מיט לײדיקן . ' און כַּשְׂדִים וועט זיַין
zain vet Kasdim un leidikn mit um nisht zich kert vos
be will Kasdim and empty-handed with back not self turns which

צו רויב ; אַלע די וואָס רויבען איר וועלן זאַט וועלן ,
vern zat veln ir roiben vos di ale roib tsu
become satisfied will it rob which the ones all plunder to

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

11 Because ye were glad, because ye rejoiced,

יא וויַיל איר פֿרייט זיך , וויַיל איר זיַיט לוסטיק,
lustik zait ir vail zich freit ir vail
merry are you because self rejoice you because

O ye pillagers of Mine nachalah,

איר אויסרויבער פֿון מיַין אַרב ,
arav main fun oisroiber ir
inheritance my of plunderers you

because ye frisk about as the eglah *(heifer)* threshing grain,

וויַיל איר שפּרינגט ווי אַ קאַלב אויף גראָז ,
groz oif kalb a vi shpringt ir vail
grass on calf a like leap you because

and neigh like stallions;

און הירזשעט ווי די אָגערס ,
ogers di vi hirzhet un
stallions the like neigh and

12 Your em shall be deeply ashamed;

יב וועט זיַין אין גרויס שאַנד אייַער מוטער ,
muter aier shand grois in zain vet
mother your shame great in be will

she that bore you shall be disgraced;

וועט זיך שעמען אייַער . געווינערין
gevinerin aier shemen zich vet
woman in labor your shame self will

hinei, the least of the Goyim shall be

זע , דאָס לעצטע פֿון די פֿעלקער וועט ווערן
vern vet felker di fun letste dos ze
become will nations the of last the behold

a midbar, a dry land, and an aravah.

אַ מדבר , אַ טריקענישׁ, און אַ ווילדערניש.
vildernish a un trikenish a midber a
wilderness a and dry place a desert a

13 Because of the wrath of Hashem it shall not be inhabited,

יג פֿון וועגן דעם צאָרן פֿון ה וועט זי
zi vet Hashem fun tsorn dem vegen fun
it will Hashem of anger the account of of

זיַין נישט באַוווינט ,
bavoint nisht zain
inhabited not be

but it shall be wholly desolate;

און זי וועט זיַין אַ וויסטענישׁ אין גאַנצן ;
gantsn in vistenish a zain vet zi un
entirety in wasteland a be will it and

every one that passeth by Bavel shall be horrified,

איטלעכער וואָס גייט פֿאַרבײַ בָּבֶל וועט זיך דערשרעקן,
dershrekn zich vet Bavel farbai geit vos itlecher
terrify selves will Bavel close by goes who everyone

and hiss at all her makkot.

און וועט שמוצערן אויף אַלע אירע פלאָגן .
plogn ire ale oif shmutsern vet un
plagues its all on hiss will and

14 Put yourselves in array against Bavel all around;

יד שטעלט זיך אויס קעגן בָּבֶל רונד אַרום ,
arum rund Bavel kegen ois zich shtelt
round around Bavel against forth selves stand

all ye that bend the keshet,

אַלע שפּאַנער פֿון בויגן ,
boign fun shpaner ale
bow of archers all

shoot at her, spare no khetz *(arrow)*;

וואַרפֿט אויף איר, איר זאָלט נישט שפּאָרן קיין פַּיילן ,
failn kein shporn nisht zolt ir ir oif vorft
arrows any spare not shall you her at shoot

for she hath sinned against Hashem.

וואָרעם צו ה האָט זי געזינדיקט.
gezindikt zi hot Hashem tsu vorem
sinned she has Hashem against because

15 Shout against her all around;

טו שאַלט אויף איר רונד אַרום ,
arum rund ir oif shalt
round around her against shout out

she hath surrendered her yad;

זי האָט זיך אונטערגעגעבן;
untergegebn zich hot zi
surrendered self has she

her bulwarks are fallen,

געפֿאַלן זיינען אירע גרונטפֿעסטן,
gruntfestn ire zainen gefaln
foundations her are fallen

her chomot *(walls)* are torn down;

צעשטערט געוואָרן אירע מויערן ;
moiern ire gevorn tseshtert
walls her having become destroyed

for it is the vengeance of Hashem;

וואָרעם דאָס איז די נקמה פֿון ה ,
Hashem fun nekome di iz dos vorem
Hashem of vengeance the is this because

take vengeance upon her;

זייט זיך נוֹקם אָן איר;
ir on noikem zich zait
her on avenged self be

just as she hath done, do unto her.

ווי זי האָט געטאָן, טו צו איר.
ir tsu tu geton hot zi vi
her to do done has she as

16 Cut off the sower from Bavel,

טז פַֿאַרשנייַדט אַ זייער פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun zeyer a farshnaidt
Bavel from sower a cut off

and him that reapeth with the magal *(sickle)* in the time of katzir;

און דעם וואָס האַלט אַ שנייַדמעסער אין
in shnaidmeser a halt vos dem un
in sickle a holds who the one and

שניטצייַט ;
shnittsait
harvest time

for fear of the oppressing cherev

פֿון וועגן דער שווערד וואָס פֿאַרטיליקט ,
fartilikt vos shverd der vegen fun
exterminated which sword the account of of

they shall turn every ish to his people,

וועלן זיי איטלעכער צו זיין פֿאָלק זיך קערן,
kern zich folk zain tsu itlecher zei veln
turn self people his to each they will

and they shall flee every ish to his own land.

און איטלעכער צו זיין לאַנד וועלן זיי אַנטלויפֿן.
antloifn zei veln land zain tsu itlecher un
flee they will land his to each and

יז אַ֚ צאן פְּרוּשָׁ֔ה יִשְׂרָאֵ֖ל אריות הִדִּיחוּ֑ בראשונה אכלו מלך אשור וְזֶ֥ה בָּ֙אַחֲרוֹנָ֔ה עִצְּמ֥וֹ נְבוּכַדְרֶאצַּ֖ר מֶ֥לֶךְ בָּבֶֽל׃

17 Yisroel is a seh pezurah *(scattered sheep)*; the aryot *(lions)* have driven him away; first Melech Ashur *(King of Assyria)* hath devoured him; and last this Nevukhadretzar Melech Bavel hath broken his atzmot.

der farshtoisen im hobn leibn Yisroel iz shof tseshpreite a
the driven away him have lions Yisroel is sheep scattered a

ערשטער האָט אים געגעסן דער מלך פֿון אשור , און דער דאָזיקער
doziker der un Ashur fun melech der gegesn im hot ershter
this one the and Assyria of king the devoured him has first

לעצטער האָט אים צעבײַנערט – נבֿוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון
fun melech dem Nevuchadretsar tsebainert im hot letster
of king the Nevukhadretzar bone crushing him has last

יח לָכֵן֙ כֹּ֣ה אָמַ֣ר יְהוָ֣ה צְבָאוֹת֮ אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵל֒ הִנְנִ֤י פֹקֵד֙ אֶל־מֶ֣לֶךְ בָּבֶ֔ל וְאֶל־אַרְצ֖וֹ כַּאֲשֶׁ֥ר פָּקַ֖דְתִּי אֶל־מֶ֥לֶךְ אַשּֽׁוּר׃

18 Therefore thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Hineni, I will punish Melech Bavel and his land, as I have punished Melech Ashur.

בָּבל . יח דערום האָט אַזוי געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל:
Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt azoi hot derum Bavel
Yisroel the G-d of of hosts Hashem said so has therefore Bavel

זע , איך רעכן זיך מיט דעם מלך פֿון בָּבֶל און מיט זײַן לאַנד,
land zain mit un Bavel fun melech dem mit zich rechn ich ze
land his with and Bavel of king the with self reckon I behold

אַזוי ווי איך האָב זיך אָפּגערעכנט מיט דעם מלך פֿון אשור . יט און
un Ashur fun melech dem mit opgerechnt zich hob ich vi azoi
and Assyria of king the with taken revenge self have I as so

איך וועל אומקערן יִשְׂרָאֵל צו זײַן פֿיטערפּלאַץ , און ער וועט זיך פֿיטערן
fitern zich vet er un fiterplats zain tsu Yisroel umkeren vel ich
pasture self will he and grazing place his to Yisroel return will I

אויפֿן כַּרְמֶל און בָּשָׁן , און אויפֿן געבערג פֿון אפֿרים און גִּלְעָד
Gilad un Efrayim fun geberg oifn un Bashan un Karmel oifn
Gil'ad and Ephrayim of mountain on and Bashan and Carmel on

וועט זיך זעטן זײַן זעל . כ אין יענע טעג און אין יענער צײַט,
tsait yener in un teg yene in zel zain zetn zich vet
time that in and days those in soul his be satisfied self will

זאָגט ה , וועט געזוכט ווערן די זינד פֿון יִשְׂרָאֵל, און זי וועט
vet zi un Yisroel fun zind di vern gezucht vet Hashem zogt
will it and Yisroel of sin the become sought will Hashem declares

נישט זײַן , און די חטאָים פֿון יהוּדה , און זיי וועלן נישט געפֿונען
gefunen nisht veln zei un Yehudah fun chatoim di un zain nisht
found not will they and Yehudah of sins the and be not

ווערן , וואָרעם איך וועל פֿאַרגעבן די וואָס איך וועל איבערלאָזן.
iberlozen vel ich vos di fargebn vel ich vorem vern
leave over will I which the ones forgive will I because become

19 And I will bring Yisroel back to his naveh *(habitation)*, and he shall feed on Carmel and Bashan, and his nefesh shall be satisfied upon Har Ephrayim and Gil'ad.

20 In those yamim, and at that time, saith Hashem, the avon Yisroel shall be searched for, and there shall be none; and the chattot Yehudah, and they shall not be found; for I will pardon them whom I preserve as remnant.

כא עֲלֵ֤ה עַל־אֶ֙רֶץ֙ מְרָתַ֣יִם הָאָ֔ץ וְעַל־יֹשְׁבֵ֖י פְּקֹ֣וד

21 Go up against Eretz Meratayim, even against it,

and against the inhabitants of Pekod;

חֲרֹ֤ב וְהַחֲרֵם֙ אַחֲרֵיהֶ֔ם נְאֻם־יְהוָ֖ה וְעֲשֵׂ֣ה כְּכֹ֔ל אֲשֶׁ֥ר צִוִּיתִֽיךָ׃

lay waste and utterly destroy after them, saith Hashem, and do according to all that I have commanded thee.

אויף דעם לאַנד מרתַים מאַך חרוב
chorev mach Meratayim land dem oif
waste make Meratayim land the on

און באַווינער פֿון פֿקוד
Pekod fun bavoiner un
Pekod of inhabitants and

חרם זאָלסט דו הינטער זיי ,
zei hinter du zolst cheirem
them in back of you you(SG) must devoted

זאָגט ה ,
Hashem zogt
Hashem declares

און טו אַזוי ווי אַלץ וואָס איך האָב דיר באַפֿוילן .
bafoiln dir hob ich vos alts vi azoi tu un
commanded you(SG) have I which all that as so do and

כב קוֹל מִלְחָמָה בָּאָרֶץ וְשֶׁבֶר גָּדוֹל׃

22 A sound of milchamah is in ha'aretz,

אַ קול פֿון מלחמה אין לאַנד,
land in milchome fun kol a
land in war of sound a

and of shever gadol *(great destruction)*.

אוּן אַ בראָך אַ גרויסער!
groiser a broch a un
great a destruction a and

23 How is the patish *(hammer)*

כג ווי איז צעהאַקט אוּן צעבראָכן געוואָרן
gevorn tsebrochn un tsehakt iz vi
having become broken and split is how

of kol ha'aretz *(the whole earth)* shattered and broken!

דער האַמער פֿון די גאַנצער ערד!
erd gantser di fun hamer der
earth whole the of hammer the

How is Bavel become a desolation among the Goyim!

ווי איז בָּבֶל צו וויסט געוואָרן צווישן
tsvishn gevorn vist tsu Bavel iz vi
among having become waste to Bavel is how

די פֿעלקער!
felker di
nations the

24 I have laid a trap for thee,

כד איך האָב דיר אַ נעץ געשטעלט
geshtelt nets a dir hob ich
set net a you(SG) have I

and thou art indeed caught, O Bavel,

אוּן ביסט אויך געפֿאַנגען , געוואָרן , בָּבֶל
Bavel gevorn gefangen oif bist un
Bavel having become captured on you are and

and thou wast not aware;

אוּן דו האָסט נישט געמערקט;
gemerkt nisht host du un
learned not have you and

thou art found, and also caught,

ביסט געפֿונען געוואָרן אוּן אויך געכאַפּט
gechapt oich un gevorn gefunen bist
caught also and having become found you are

, געוואָרן
gevorn
having become

because thou hast striven against Hashem.

. וויַיל דו האָסט זיך מיט ה צעריצן
tsereitsn Hashem mit zich host du vail
provoked Hashem with self have you because

25 Hashem hath opened His armory,

כה ה האָט געעפֿנט זיַין שאַצקאַמער,
shatskamer zain geefent hot Hashem
treasury his opened has Hashem

and hath brought forth the weapons of His indignation;

אוּן אַרויסגעצויגן די געצייַג פֿון זיַין צאָרן,
tsorn zain fun getsaig di aroisgetsoign un
anger his of weapon the brought out and

for this is the work of Adonoi Hashem Tzva'os

ווָאַרעם אַן אַרבעט פֿאַר אֲדֹנָי ה צְבָאוֹת
Tseva'ot Hashem Adonoi far arbet an vorem
of hosts Hashem Adonoi for work a because

in Eretz Kasdim.

איז דאָ אין לאַנד פֿון די כַּשְׂדִים .
Kasdim di fun land in do iz
Kasdim the of land in here is

26 Come against her from afar,

כו קומט אויף איר פֿון אַלע עקן ,
ekn ale fun ir oif kumt
corners all from her against come

open her storehouses;

עפֿנט אירע שפּייַכלערס ,
shpaichlers ire efent
storehouses her opens

pile her up like heaps of grain, and destroy her utterly;

וואַרפֿט זי אָן אַזוי ווי הויפֿנס, אוּן פֿאַרווויסט זי ;
zi farvist un hoifns vi azoi on zi vorft
her devastate and heaps as even on her throw

let nothing of her be she'erit *(remnant)*.

זאָל נישט זיין פֿון איר אַן איבערבלייַב.
iberblaib an ir fun zain nisht zol
remnant a her from be not shall

27 Slay all her bulls;

כז קוילעט אַלע אירע אָקסן,
oksen ire ale koilet
bulls her all slaughter

let them go down latevach *(to the slaughter)*;

זאָלן זיי נידערן צו דער שחיטה ;
shechite der tsu nidern zei zoln
slaughter the to go down them let

woe unto them! For their day is come,

וויי צו זיי ! וואָרעם געקומען איז זייער טאָג,
tog zeyer iz gekumen vorem zei tsu vei
day their is having come for them to woe

the time of their visitation [for punishment].

די צייַט פֿון זייער רעכנשאַפֿט.
rechnshaft zeyer fun tsait di
reckoning their of time the

28 The voice of them that flee and escape as fugitives out of Eretz Bavel, to declare in Tziyon the vengeance of Hashem Eloheinu, the vengeance of His Heikhal.

כח אָ קול פֿון אַנטלאָפֿענע און אַנטרונענע פֿון לאַנד בָּבֶל !
Bavel land fun antrunene un antlofene fun kol a
Bavel land from escaped ones and fugitives of sound a

אָנצוזאָגן אין ציון די נקמה פֿון ה אלוקינו , די
di Elokeinu Hashem fun nekome di Tsiyon in ontsuzogn
the our G-d Hashem of vengeance the Tziyon in to tell

נקמה פֿאַר זיין היכל .
heichl zain far nekome
temple his for vengeance

29 Call together the archers against Bavel; all ye that bend the keshet, encamp against it all around; let none thereof escape; repay her according to her work; according to all that she hath done, do unto her; for she hath arrogantly defied Hashem Kadosh Yisroel. 30 Therefore shall her bochurim fall in the streets, and all her anshei milchamah shall be destroyed in that day, saith Hashem.

כט רופֿט צונויף די שיסערס אויף בָּבֶל , אַלע שפּאַנער פֿון
fun shpaner ale Bavel oif shisers di tsunoif ruft
of archers all Bavel against shooters the together call

בויגן , לעגערט אויף אים רונד אַרום , זאָל איר נישט זיין קיין
kein zain nisht ir zol arum rund ir oif legert boign
any be not her let round around her against encamp bow

אַנטרינונג ; באַצאָלט איר לויט איר וועַרק, אַזוי ווי אַלץ
alts vi azoi verk ir loit ir batsolt antrinung
all that as according to work her according to her repay survivor

וואָס זי האָט געטאָן, טוט צו איר. וואָרעם אַקעגן ה האָט זי
zi hot Hashem akegn vorem ir tsu tut geton hot zi vos
she has Hashem against because her to do done has she which

געמוטווויליקט , אַקעגן דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל. ל דערום וועלן
veln derum Yisroel fun heilikn dem akegn gemutvilikt
shall therefore Yisroel of Holy One the against been presumptuous

פֿאַלן אירע יונגעלייַט אין אירע גאַסן , און אַלע אירע מלחמה-לייַט וועלן
veln milchome-lait ire ale un gasn ire in yungelait ire faln
shall war people her all and streets her in young men her fall

פֿאַרשניטן ווערן אין יענעם טאָג, זאָגט ה .
Hashem zogt tog yenem in vern farshnitn
Hashem declares day that in become be cut off

31 Hineni, I am against thee, O thou zadon *(proud one)*,

לא זע , איך קום אויף דיר , מוטווויליקער,
mutviliker dir oif kum ich ze
proud one you(SG) against come I behold

saith Adonoi Hashem Tzva'os; , זאָגט אֲדֹנָי ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem Adonoi zogt
of hosts Hashem Adonoi declares

for thy day is come,

וואָרעם געקומען איז דיין טאָג,
tog dain iz gekumen vorem
day your is having come for

the time that I will visit thee [for punishment].

די צַיַיט וואָס איך רעכן זיך מיט דיר .
dir mit zich rechn ich vos tsait di
you(SG) with self reckon I that time the

[32] And the zadon shall stumble and fall,

לב און דער מוטווּיליקער וועט געשטרויכלט ווערן אוּן פַאלן,
faln un vern geshtroichlt vet mutviliker der un
fall and become stumbled will proud one the and

and none shall raise him up;

און נישט האָבן וועל זאָל אים אויפֿשטעלן;
oifshteln im zol ver hobn nisht un
raise up him shall who have there shall not and

and I will kindle an eish in his towns,

און איך וועל אָנצינדן אַ פַיַיער אין זיַינע שטעט,
shtet zaine in faier a ontsindn vel ich un
cities his in fire a burn will I and

and it shall devour all around him.

און עס וועט פַאַרצערן אַלץ וואָס אַרום אים.
im arum vos alts fartseren vet es un
him round which all that devour will it and

[33] Thus saith Hashem Tzva'os: The Bnei Yisroel and the Bnei Yehudah were oppressed together; and all that took them captives held them fast; they refused to let them go. [34] Their Go'el is chazak *(strong)*, Hashem Tzva'os Shmo: He shall thoroughly defend their cause, so that He may bring rest to ha'aretz, and disquiet the inhabitants of Bavel.

לג אַזוי האָט געזאָגט : ה צְבָאוֹת געדריקט ווערן די קינדער
kinder di vern gedrikt Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
children the become oppressed of hosts Hashem said has thus

פֿון יִשְׂרָאֵל אוּן די קינדער פֿון יהודה אין איינעם, אוּן אַלע זייערע
zeyere ale un einem in Yehudah fun kinder di un Yisroel fun
their all and one in Yehudah of children the and Yisroel of

פַאַנגערס האָלטן זיי פֿעסט, זיי ווילן זיי נישט אַוועקלאָזן. לד זייער
zeyer aveklozn nisht zei viln zei fest zei haltn fangers
their release not them will they firm them hold captor's

אויסלייזער איז שטאַרק, ה צְבָאוֹת איז זיַין נאָמען ; קריגן ווועט ער
er vet krign nomen zain iz Tseva'ot Hashem shtark iz oisleizer
he will fight name his is of hosts Hashem strong is redeemer

קריגן זייער קריג, כּדי צו באַרוען די ערד, אוּן מאַכן ציטערן די
di tsiteren machn un erd di baruyen tsu kedei krig zeyer krign
the tremble make and land the give rest to so that case their fight

באַווינער פֿון בָּבֶל .
bavoiner fun Bavel
inhabitants of Bavel

[35] A cherev is upon the Kasdim *(Chaldeans)*,

לה אַ שוואַרד אויף די כַּשְׂדִּים ,
Kasdim di oif shverd a
Kasdim the against sword a

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

and upon the inhabitants of Bavel,

און אויף די באַווינער פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun bavoiner di oif un
Bavel of inhabitants the against and

and upon her sarim, and upon her chachamim.

און אויף אירע האַרן, אוּן אויף אירע חכמים !
chachomim ire oif un harn ire oif un
wise men its against and lords its against and

[36] A cherev is upon the diviners;

לו אַ שוואַרד אויף די וואָרזאָגערס,
vorzogers di oif shverd a
soothsayers the against sword a

and they shall become fools;

און זיי וועלן באַנאַרישט ווערן !
vern banarisht veln zei un
become act stupidly will they and

a cherev is upon her gibborim;

אַ שוואַרד אויף אירע גיבּורים ,
giborim ire oif shverd a
warriors her against sword a

and they shall be dismayed.

און זיי וועלן צעבראָכן וועלן !
vern tsebrochn veln zei un
become broken will they and

[37] A cherev is upon their susim, and upon their chariots,

לז אַ שוווערד אויף זייערע פֿערד , און אויף
oif un ferd zeyere oif shverd a
against and horses their against sword a

זייער רייַטוועגן,
raitvegn zeyer
chariots their

and upon all the mixed rabble that are in the midst of her;

און אויף אַלע געמישטע פֿעלקער וואָס אין איר,
ir in vos felker gemishte ale oif un
her in which nations mixed rabble all against and

and they shall become as nashim;

און זיי וועלן ווערן ווי ווייַבער!
vaiber vi vern veln zei un
women as become will they and

a cherev is upon her otzarot;

אַ שוווערד אויף אירע אוֹצרות ,
oitseres ire oif shverd a
treasures her against sword a

and they shall be plundered.

און זיי וועלן צעראָבט וועלן !
vern tseroibt veln zei un
become plundered will they and

[38] A chorev *(drought)* is upon her mayim;

לח אַ טריקענישׁ אויף אירע וואַסערן,
vasern ire oif trikenish a
waters its against drought a

and they shall be dried up;

און זיי וועלן אויסגעטריקנט וועלן !
vern oisgetriknt veln zei un
become dried up will they and

for it is the eretz pesalim *(land of idols)*,

וואָרעם אַ לאַנד פֿון גענצן איז דאָס,
dos iz getsn fun land a vorem
this is idols of land a for

and they go mad over idols.

און מיט שרעקבילדער זיינען זיי משוגע .
meshuge zei zainen shrekbilder mit un
insane they are frightening images with and

[39] Therefore the wild animals of the desert with the hyenas shall dwell in her, and the ostriches shall dwell therein; and it shall be no more inhabited lanetzach *(forever)*; neither shall it be dwelt in from dor vador. [40] As Elohim overthrew Sodom and Amora *(Gomorrah)* and the neighboring towns thereof, saith Hashem; so shall no ish abide there, neither shall any ben adam dwell therein.

לט דערום וועלן דאָרט ווינען ווילדע קעץ מיט שאַקאַלן, און ווינען
voinen un shakaln mit kets vilde voinen dort veln derum
dwell and jackals with cats wild dwell there will therefore

אין איר וועלן שטרויספֿויגלען, און זי וועט נישט באַזעצט ווערן אויף
oif vern bazetst nisht vet zi un shtroisfoiglen veln ir in
for become inhabited not will she and ostriches will her in

מ אַזוי . דור-דורות אויף ווערן באָווינט נישט און אייביק,
azoi dor-doires oif vern bavoint nisht un eibik
so throughout generations on become inhabited not and ever

, שכנים עמורה און סדום פֿון איבערקערעניש ווי ג-טס
shecheynim ire un Amora un Sodom fun iberkerenish G-ts vi
neighbors its and Amora and Sodom of upheaval G-d's as

זאָגט ה , וועט קיין מענטש דאָרט נישט ווינען , און קיין
kein un voinen nisht dort mentsh kein vet Hashem zogt
any and dwell not there man any will Hashem declares

מענטשנקינד וועט זיך נישט אויפֿהאַלטן אין איר.
ir in oifhaltn nisht zich vet mentshnkind
her in linger not self will son of man

[41] Hinei, an am *(people, army)* shall come from the tzafon *(north)*,

מא זע , אַ פֿאָלק קומט פֿון צפֿון ,
tsofn fun kumt folk a ze
north from come people a behold

and a Goy Gadol, and melachim rabbim

אוֹן אַ גרויסע אומה אוֹן פֿיל מלכים
mlochim fil un ume groise a un
kings many and nation great a and

shall be stirred up from the ends of the earth.

דערוועקן זיך פֿון די עקן ערד .
erd ekn di fun zich dervekn
earth ends the from self roused

42 They shall wield keshet and spear;

מב בויגן אוֹן שפּיז האַלטן זיי ,
zei haltn shpiz un boign
they wield spear and bow

they are cruel, and shall show no rachamim;

אַכזרים זיַנען זיי , אוֹן האָבן קיין רחמנות נישט;
nisht rachmones kein hobn un zei zainen achzorim
not compassion any have and they are cruel ones

their voice shall roar like the yam,

זייער קוֹל ברומט ווי דער ים ,
yam der vi brumt kol zeyer
sea the like roars voice their

and they shall ride upon susim,

אוֹן אויף פֿערד רייַטן זיי ;
zei raitn ferd oif un
they ride horses on and

every one put in array, like an ish for the milchamah,

אויסגעשטעלט ווי איין מאַן אויף מלחמה ,
milchome oif man ein vi oisgeshtelt
war for man one as set

against thee, O Bat Bavel.

אַקעגן דיר , טאָכטער בָּבֶל .
Bavel tochter dir akegn
Bavel daughter you(SG) against

43 Melech Bavel hath heard the report of them,

מג דער מלך פֿון בָּבֶל האָט געהערט זייער הערונג ,
herung zeyer gehert hot Bavel fun melech der
report their heard has Bavel of king the

and his hands fell feeble;

אוֹן זיַנע הענט זיַנען שלאַף געוואָרן ,
gevorn shlof zainen hent zaine un
having become feeble are hands his and

anguish took hold of him,

אַן אַנגסט האָט אים אָנגענומען ,
ongenumen im hot angst an
grasped him has anguish an

and labor pangs as of a woman in travail.

אַ ווייטיק ווי אַ געווינערין .
gevinerin a vi veitik a
woman in labor a as pain a

44 Hinei, like an aryeh *(lion)* coming up from the thicket of the Yarden unto perennial pastures, I will make them suddenly run away from her; and who is the Bachur *(Chosen One)* that over her I will appoint? For who is like Me? And who can arraign Me? And who is that Ro'eh that will stand before Me?

מד זע , ווי אַ לייב פֿון דעם געוועלד פֿון יַרדן , ווען ער
er vet Yarden fun geveld dem fun leib a vi ze
he will Yarden of undergrowth the from lion a like behold

אַרויפֿגיין אויף דער שטאַרקן פּיטערונג; וואָרעם אין אַ רגע וועל איך
ich vel rege a in vorem fiterung shtarkn der oif aroifgein
I will moment a in because pasture strong the on go up

וויי אָניאָגן אויף אים, אוֹן ווער דער אויסדערווייל טער, דעם וועל איך
ich vel dem oisderveilter der ver un ir oif onyogn vei
I will the one chosen one the who and her on overtake woe

אויפֿזעצן איבער איר. וואָרעם ווער איז מײַן גלייַכן ? אוֹן ווער קען מיך
mich ken ver un glaichn main iz ver vorem ir iber oifzetsn
me can who and equal my is who for her over appoint

אַרויסרופֿן? אוֹן ווער איז דער פֿאַסטוך וואָס קען באַשטיין פֿאַר מיר?
mir far bashtein ken vos pastuch der iz ver un aroisrufn
me before stand can which shepherd the is who and arraign

45 Therefore hear ye the etzah of Hashem, that He hath planned against Bavel; and His purposes,

מה דערום הערט דעם באַראָט פֿון ה , וואָס ער האָט באַראָטן
barotn hot er vos Hashem fun barot dem hert derum
purposed has he that Hashem of counsel the hear therefore

that He hath purposed against the Eretz Kasdim; Surely the little ones of the tzon shall be dragged away; surely He shall make their naveh *(pasture)* desolate because of them. [46] At the noise of the capture of Bavel ha'aretz *(the earth)* is shaken, and the outcry is heard among the Goyim.

אויף בָּבֶל , און זײַנע טראַכטונגען וואָס ער טראַכט אויפֿן לאַנד פֿון
fun land oifn tracht er vos trachtungen zaine un Bavel oif
of land against think he that thoughts his and Bavel against

די כַּשְׂדִּים : אויב די מינדסטע פֿון די שאָף וועלן זיי נישט אַוועקשלעפּן!
avekshlefen nisht zei veln shof di fun mindste di oib Kasdim di
drag away not they will sheep the of least the if Kasdim the

אויב ער עט נישט פֿאַרווייסטן די פֿיטערונג איבער זיי ! [מו] פֿון דעם קלאַנג
klang dem fun zei iber fiterung di farvistn nisht et er oib
report the of them over pasture the destroy not will he if

בָּבֶל איז איַנגענומען ! וועלט אויפֿגעציטערט די ערד , און אַ געשרײ
geshrei a un erd di oifgetsitert vert aingenumen iz Bavel
outcry an and earth the trembled shall be took in is Bavel

צווישן די פֿעלקער וועלט געהערט.
gehert vert felker di tsvishn
heard shall be nations the among

51

Thus saith Hashem:

נא

אַזוי האָט ה גענאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Hineni, I will stir up against Bavel,

זע , איך דערוועק אויף בָּבֶל ,
Bavel oif dervek ich ze
Bavel against rouse I behold

and against them that dwell in Lev Kamai

און אויף די באַווינער פֿון לֵב-קָמַי ,
leb-komai fun bavoiner di oif un
Lev Kamai of inhabitants the against and

a ruach mashchit *(spirit of destruction)*;

אַ ווינט אַן אומברענג .
umbreng an vint a
destruction an wind a

[2] And will send unto Bavel winnowers,

ב און איך וועל אָנשיקן אויף בָּבֶל די
di Bavel oif onshikn vel ich un
the ones Bavel on send will I and

וואָס ווינטשופֿלען,
vintshuflen vos
winnow which

that shall blow her chaff away,

און זיי וועלן זיי ווינטשופֿלען,
vintshuflen zei veln zei un
winnow them will they and

and shall empty her land;

און וועלן אויסלייִדיקן איר לאַנד;
land ir oisleidikn veln un
land her empty out will and

for in the Yom Ra'ah *(Day of Disaster)*

וואָרעם פֿון רונד אַרום וועלן זיי זײַן אויף איר,
ir oif zain zei veln arum rund fun vorem
her against be they will round around of because

they shall be against her on every side.

אין דעם טאָג פֿון אומגליק.
umglik fun tog dem in
disaster of day the in

[3] Against her let the archer bend his keshet,

ג אַהין זאָל שפּאַנען דער שפּאַנער זײַן בויגן ,
boign zain shpaner der shpanen zol ahin
bow his archers the bend shall there

and against her let him rise up in his armor;

און אַהין זאָל ער זיך אויפֿהייבן אין זײַן שילד ;
shild zain in oifheibn zich er zol ahin un
shield his in lift up self he shall there and

and spare ye not her bochurim;

און איר זאָלט נישט שוינען אירע יונגעלײַט ;
yungelait ire shoinen nisht zolt ir un
young men her spare not shall her and

destroy ye utterly all her army.

פַֿאַרוויסט איר גאַנצן חיל .
cheil gantsn ir farvist
army entire her destroy ye

[4] Thus the slain shall fall in the Eretz Kasdim,

ד און דערשלאָגענע וועלן פֿאַלן אין לאַנד פֿון די כַּשְׂדִּים ,
Kasdim di fun land in faln veln dershlogene un
Kasdim the of land in fall will the slain and

and they that are thrust through in her streets.

און דערשטאָכענע אין אירע גאַסן .
gasn ire in dershtochene un
streets its in the thrust through and

[5] For Yisroel hath not been forsaken nor Yehudah by Elohav,

ה וואָרעם נישט פֿאַרלאָזן איז יִשְׂרָאֵל און יהודה
Yehudah un Yisroel iz farlozen nisht vorem
Yehudah and Yisroel is forsaken not for

by Hashem Tzva'os;

פֿון זײַן ג-ט, פֿון ה צְבָאוֹת ;
Tseva'ot Hashem fun G-t zain fun
of hosts Hashem of G-d his of

though their land be filled with asham *(guilt)* against Kadosh Yisroel.

וואָרעם זייער לאַנד איז פֿול מיט שולד
shuld mit ful iz land zeyer vorem
guilt with full is land their because

אַקעגן דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun heilikn dem akegn
Yisroel of Holy One the against

[6] Flee out of the midst of Bavel, and deliver every ish his nefesh;

ו אַנטלויפֿט פֿון בָּבֶל , און ראַטעוועט איטלעכער זײַן נפֶשׁ ,
nefesh zain itlecher ratevet un Bavel fun antloift
soul his each one save and Bavel from flee away

be not slain because of her avon;

איר זאָלט נישט פֿאַרשניטן ווערן דורך איר זינד ;
zind ir durch vern farshnitn nisht zolt ir
sin her by become be cut off not shall you

for this is the time of Hashem's vengeance;

וואָרעם אַ צײַט פֿון נקמה איז דאָס בײַ ה ,
Hashem bai dos iz nekome fun tsait a vorem
Hashem by this is vengeance of time a because

He will render unto her a full recompence.

אַ פֿאַרגעלטונג באַצאָלט ער איר.
ir er batsolt fargeltung a
her he repays recompense a

[7] Bavel hath been a Kos Zahav in the yad Hashem,

ז אַ גילדערנער כּוס איז בָּבֶל געווען אין הס האַנט,
hant Hashems in geven Bavel iz kos gilderner a
hand Hashem's in having been Bavel is cup golden a

that made kol ha'aretz drunken;

די גאַנצע ערד האָט זי פֿאַרשיכורט ;
farshikurt zi hot erd gantse di
made drunk she has earth whole the

the Goyim drank of her yayin;

פֿון איר ווײַן האָבן די פֿעלקער געטרונקען,
getrunken felker di hobn vain ir fun
drunk nations the have wine her of

therefore the Goyim go mad.

דערום זײַנען די פֿעלקער נאַריש געוואָרן .
gevorn narish felker di zainen derum
having become foolish nations the are therefore

[8] Bavel is suddenly fallen and broken;

ח פּלוצלינג איז געפֿאַלן בָּבֶל און צעבראָכן ; געוואָרן
gevorn tsebrochn un Bavel gefaln iz plutsling
having become broken and Bavel fallen is suddenly

wail for her;

טוט יאָמערן אויף איר;
ir oif yomern tut
her for wail do

take balm for her pain,

קריגט אַ באַלזאַם פֿאַר איר וויטיק,
veitik ir far balzam a krigt
pain her for balm a get

perhaps she may be healed.

אפֿשר עט זי געהיילט ווערן .
vern geheilt zi et efsher
become healed she will perhaps

9 We would have healed Bavel,

ט מיר האָבן געוואָלט געהיילט בָּבֶל ,
Bavel geheilt gevolt hobn mir
Bavel healed wanted have we

but she cannot be healed;

אָבער זי איז נישט געהיילט געוואָרן ;
gevorn geheilt nisht iz zi ober
having become healed not is she but

forsake her, and let us go every ish into his own country;

פֿאַרלאָזט זי , און לאָמיר גיין איטלעכער צו זיין לאַנד;
land zain tsu itlecher gein lomir un zi farlozt
land his to each go let us and her forsake

for her mishpat reacheth unto Shomayim,

ווארעם ביז צום הימל גרייכט איר משפט ,
mishpot ir greicht himel tsum biz vorem
judgment her reaches heaven to the unto for

and is lifted up even to the skies.

און ער הייבט זיך אויף ביז די וואָלקנס.
volkens di biz oif zich heibt er un
clouds the unto up self raise it and

10 Hashem hath brought forth tzidkoteinu *(our righteousness)*;

י ה האָט אַרויסגעבראַכט אונדזער גערעכטיקייט ;
gerechtikeit undzer aroisgebracht hot Hashem
righteousness our brought forth has Hashem

come and let us declare in Tziyon the ma'aseh Hashem Eloheinu.

קומט, און לאָמיר דערציילן אין צִיּוֹן
Tsiyon in dertseiln lomir un kumt
Tziyon in tell let us and come

דעם ווערק פֿון ה אלוקינו .
Elokeinu Hashem fun verk dem
our G-d Hashem of work the

11 Sharpen the khitzim *(arrows)*;

יא מאַכט שאַרף די פֿיַילן ,
failn di sharf macht
arrows the sharp make

take up the shields!

הייב אויף די שילדן .
shildn di oif heib
shields the up lift

Hashem hath stirred up the ruach of the melachim of the Medes:

ה האָט דערוועקט דעם גייסט פֿון די מלכים פֿון מָדַי ;
Madai fun mlochim di fun gaist dem dervekt hot Hashem
Madai of kings the of spirit the awakened has Hashem

for His mezimah *(plan)* is against Bavel, to destroy it;

because it is the vengeance of Hashem, the vengeance for His Heikhal.

וואָרעם אויף בָּבֶל איז זיין טראַכטונג, זי צו צעשטערן, ווייל די נקמה פֿון ה איז דאָס, די נקמה פֿאַר זיין הֵיכל .
di vail tseshtern tsu zi trachtung zain iz Bavel oif vorem
heichl zain far nekome di dos iz Hashem fun nekome
the for destroy to her intention his is Bavel against for
Heikhal his for vengeance the this is Hashem of vengeance

12 Lift up the nes *(banner)* upon the chomat Bavel,

יב קעגן די מויערן פֿון בָּבֶל הייבט אויף אַ פֿאָן ,
fon a oif heibt Bavel fun moiern di kegen
standard a up raise Bavel of walls the against

reinforce the mishmeret *(guard)*,

פֿאַרשטאַרקט די וואַך ,
vach di farshtarkt
guard the strengthen

station the shomrim *(watchmen)*, prepare the ambushes;

שטעלט אויף וועכטער , בריייט אָן לויערער ,
loierer on breit vechter oif shtelt
lie in wait on prepare watchman up position

for Hashem hath both devised and done

וואָרעם אי געטראַכט האָט ה אי גענאָן
geton i Hashem hot getracht i vorem
done and Hashem has devised both because

that which He spoke against the inhabitants of Bavel.

וואָס ער האָט געריעדט אויף די באַווינער פֿון בָּבֶל .
Bavel fun bavoiner di oif geredt hot er vos
Bavel of inhabitants the against spoken has he what

13 O thou that dwellest upon mayim rabbim,

יג דו וואָס ווינסט ביַי גרויסע וואַסערן,
vasern groise bai voinst vos du
waters great by dwell that you

abundant in otzarot,

דו ריַיכע אין אוֹצרות ,
oitseres in raiche du
treasures in rich you

thine end is come,

געקומען איז דיַין סוף,
sof dain iz gekumen
end your is having come

and the cubit of thy being cut off.

די אייל פֿון דיַינע אָפּשניַידונג .
opshnaidung daine fun eil di
cutting off your of cubit the

14 Hashem Tzva'os hath sworn by His Nefesh, saying:

יד ה צְבָאוֹת האָט געשוואָרן ביַי זיך :
zich bai geshvorn hot Tseva'ot Hashem
self by sworn an oath has of hosts Hashem

Surely I will fill thee with adam, as with locusts;

פֿאַר וואָר, איך פֿיל דיך אָן מיט מענטשן
mentshn mit on dich fil ich vor far
men with on you(SG) fill I truly for

ווי היישעריקן,
heisherikn vi
locusts as

and they shall lift up a shout against thee.

און זיי וועלן אויסרופֿן קעגן דיר הֵידָד !
heidad dir kegen oisrufn veln zei un
wine-song you(SG) against call out will they and

15 He hath made Eretz by His ko'ach,

טו ער האָט געמאַכט די ערד מיט זיַין כּוֹח ,
koiech zain mit erd di gemacht hot er
strength his with earth the made has he

He hath established the tevel by His chochmah,

ער האָט אויפֿגעשטעלט די וועלט מיט זיַין חכמה ,
chochme zain mit velt di oifgeshtelt hot er
wisdom his with world the set up has he

and hath stretched out Shomayim by His tevunah.

און מיט זיַין פֿאַרשטאַנדיקייט אויסגעשפּרייט די הימלען .
himlen di oisgeshpreit farshtandikeit zain mit un
heavens the spread out understanding his with and

16 When He thundereth His voice,

טז ביַים קול פֿון זיַין דונערן
dunern zain fun kol baim
thunder his of voice at

there is a tumult of mayim in Shomayim;

ווערט אַ פֿילקייט פֿון וואַסער אין הימל ,
himel in vaser fun filkeit a vert
heaven in water of multitude a shall be

and He bringeth up clouds from the ends of ha'aretz;

און ער ברענגט אויף וואָלקנס פֿון עק פֿון דער ערד ;
erd der fun ek fun volkens oif brengt er un
earth the of end from clouds on bring he and

He maketh lightnings with matar,

ער מאַכט בליצן צום רעגן,
regn tsum blitsn macht er
rain to the lightning makes he

and bringeth forth the ruach out of his otzarot.

און ציט אַרויס פֿון זיַינע שפּיַיכלערס דעם ווינט .
vint dem shpaichlers zaine fun arois tsit un
wind the storehouses his from out brings and

17 Kol adam is dull-hearted and without da'as;

יז איטלעכער מענטש איז פֿאַרגרעבט, פֿאַרשטאַנד אָן ,
farshtand on fargrebt iz mentsh itlecher
understanding without stupid is man each

every goldsmith is shamed by the pesel;

איטלעכער שמעלצער ווערט צו שאַנד פֿון דעם גּוץ,
gets dem fun shand tsu vert shmeltser itlecher
idol the from shame to becomes smelter each

for his nesekh *(molten image)* is sheker,

וואָרעם פֿאַלש איז זיין געגאָסענער אָפּגאָט,
opgot gegosener zain iz falsh vorem
idol molten his is false for

and there is no ruach in them.

און קיין אָטעם איז אין זיי נישטאָ .
nishto zei in iz otem kein un
there is not them in is breath any and

18 They are hevel *(futile, vain)*, the work of delusion;

יח נישטיק זיינען זיי , אַ ווערק פֿון פֿאַרפֿירעניש;
farfirenish fun verk a zei zainen nishtik
delusion of work a they are worthless

in the time of their pekudah they shall perish.

אין דער ציַט פֿון זייער רעכנשאַפֿט וועלן זיי אונטערגיין.
untergein zei veln rechnshaft zeyer fun tsait der in
perish they will reckoning their of time the in

19 The Chelek Ya'akov *(Portion of Jacob)* is not like them;

יט נישט אַזוי ווי די דאָזיקע איז דער טייל פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun teil der iz dozike di vi azoi nisht
Yaakov of part the is these the as like not

for the Yotzer *(Maker)* of all things is He;

וואָרעם ער איז דער באַשעפֿער פֿון אַלץ ,
alts fun Beshefer der iz er vorem
everything of Creator the is he for

and Yisroel is the Shevet of His nachalah:

און יִשְׂרָאֵל איז דער שבֿט פֿון זיין אַרבונג ;
arbung zain fun sheyvet der iz Yisroel un
inheritance his of tribe the is Yisroel and

Hashem Tzva'os Shmo.

ה צְבָאוֹת איז זיין נאָמען .
nomen zain iz Tseva'ot Hashem
name his is of hosts Hashem

20 Thou art my battle ax and klei milchamah *(weapons of war)*;

כ אַ האַמער ביסטו מיר, אַ געצייג פֿון מלחמה ,
milchome fun getsaig a mir bistu hamer a
war of tool a me are you hammer a

for with thee will I break in pieces the Goyim,

און איך וועל צעברעכן מיט דיר פֿעלקער,
felker dir mit tsebrechn vel ich un
nations you(SG) with break will I and

and with thee will I destroy mamlechot *(kingdoms)*;

און צעשטערן מיט דיר קיניגרייַכן .
kinigraichn dir mit tseshtern un
kingdoms you(SG) with destroy and

21 And with thee will I break in pieces the sus and his rider;

כא און איך וועל צעברעכן מיט דיר דעם פֿערד
ferd dem dir mit tsebrechn vel ich un
horses the you(SG) with break will I and

און זיין רייַטער ,
raiter zain un
horseback riders its and

and with thee will I break in pieces the merkavah and his rider;

און איך וועל צעברעכן מיט דיר דעם רייַטוואָגן
raitvogn dem dir mit tsebrechn vel ich un
chariot the you(SG) with break will I and

און זיין רייַטער ;
raiter zain un
charioteers its and

22 With thee also will I break in pieces ish and isha;

כב און איך וועל צעברעכן מיט דיר מאַן און וויַב,
vaib un man dir mit tsebrechn vel ich un
wife and man you(SG) with break will I and

and with thee will I break in pieces zaken and na'ar;

און איך וועל צעברעכן מיט דיר אַלט און יונג ,
yung un alt dir mit tsebrechn vel ich un
young and old you(SG) with break will I and

and with thee will I break in pieces the bochur and the betulah;

און איך וועל צעברעכן מיט דיר בכור
un ich vel tsebrechn mit dir bechor
and I will break with you(SG) firstborn son

און מיידל;
un meidl
and virgin

23 I will also break in pieces with thee the ro'eh and his eder;

כג און איך וועל צעברעכן מיט דיר דעם
un ich vel tsebrechn mit dir dem
and I will break with you(SG) the

פאַסטוך און זײַן סטאַדע,
pastuch un zain stade
shepherd and his flock

and with thee will I break in pieces the ikkar *(farmer)* and his yoke of oxen;

און איך וועל צעברעכן מיט דיר דעם אַקערמאַן
un ich vel tsebrechn mit dir dem akerman
and I will break with you(SG) the plowman

און זײַן געשפּאַן ,
un zain geshpan
and his harnessed animals

and with thee will I break in pieces pachot *(rulers)* and seganim *(officials)*.

און איך וועל צעברעכן מיט דיר דוכסים
un ich vel tsebrechn mit dir duksim
and I will break with you(SG) dukes

און פֿירשטן.
un firshtn
and princes

24 And I will render unto Bavel and to all the inhabitants of Kasdim all their ra'ah that they have done in Tziyon in your sight, saith Hashem.

כד אָבער איך וועל באַצאָלן בָּבֶל און אַלע באַווויינער פֿון כַּשְׂדִּים
Kasdim fun bavoiner ale un Bavel batsoln vel ich ober
Kasdim of inhabitants all and Bavel repay will I but

אַל זייער בייז וואָס זיי האָבן געטאָן אין צִיּוֹן פֿאַר אייַערע אויגן,
oign aiere far Tsiyon in geton hobn zei vos beiz zeyer al
eyes your before Tziyon in done have they which evil their all

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

25 Hineni, I am against thee,

כה זע , איך קום צו דיר ,
ze ich kum tsu dir
behold I to come you(SG)

O Har HaMashchit,

דו צעשטעריקער באַרג ,
du tseshteriker barg
you destroyer mountain

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

which destroyest kol ha'aretz;

וואָס צעשטערט די גאַנצע ערד ;
vos tseshtert di gantse erd
that destroys the whole earth

and I will stretch out Mine Yad upon thee,

און איך וועל אויסשטרעקן מײַן האַנט אויף דיר ,
un ich vel oisshtrekn main hant oif dir
and I will stretch out my hand against you(SG)

and roll thee down from the cliffs,

און וועל דיך אַראָפּקייקלען פֿון די וועלזן,
un vel dich aropkaiklen fun di velzn
and will roll down you(SG) from the rocks

and will make thee a har serefah.

און דיך מאַכן פֿאַר אַן אויסגעברענטן באַרג .
un dich machn far an oisgebrentn barg
and you(SG) make for a burnt out mountain

[26] And they shall not take of thee an even *(stone)* for a pinnah *(cornerstone)*,

כו און מע וועט נישט נעמען פֿון דיר אַ
a dir fun nemen nisht vet me un
a you(SG) from take not will one and
שטיין פֿאַר אַ ווינקל,
vinkel a far shtein
corner a for stone

nor an even *(stone)* for mosadot *(foundations)*;

און אַ שטיין פֿאַר גרונטפֿעסטן;
gruntfestn far shtein a un
foundations for stone a and

but thou shalt be desolate forever,

נײַערט אייביקע ווייסטענישן וועסטו זײַן,
zain vestu vistenishn eibike naiert
be will you(sg) ruins everlasting rather

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[27] Lift ye up a nes *(banner)* in ha'aretz,

כז הייבט אויף אַ פֿאָן אין לאַנד,
land in fon a oif heibt
land in standard a up raise

blow the shofar among the Goyim,

בלאָזט אַ שופֿר צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn shoifer a blozt
nations the among shofar a blow

prepare the Goyim against her,

בריט אָן קעגן איר די פֿעלקער,
felker di ir kegen on breit
nations the her against on prepare

call together against her the mamlechot

רופֿט צונויף קעגן איר די קיניגרײַכן
kinigraichn di ir kegen tsunoif ruft
kingdoms the her against together call

of Ararat, Minni, and Ashkenaz;

אַרָרָט, מִני, און אַשכּנַז ;
Ashkenaz un Minni Ararat
Ashkenaz and Minni Ararat

appoint a commander against her;

זעצט אויף קעגן איר אַ חיל-קאָמאַנדיר ,
cheil-komandir a ir kegen oif zetst
army commander an her against up set

cause the sus to come up like the swarming locusts.

ברענגט אַרויף פֿערד ווי שוואָרעם היישעריקן.
heisherikn shvorem vi ferd aroif brengt
locusts swarm as horses up bring

[28] Prepare against her the Goyim

כח בריט אָן קעגן איר די פֿעלקער,
felker di ir kegen on breit
nations the her against on prepare

with the melachim *(kings)* of the Medes,

די מלכים פֿון מָדַי ,
Madai fun mlochim di
Madai of kings the

the pachot *(rulers)* thereof, and all the seganim *(officials)* thereof,

אירע דוכסים און אַלע אירע פֿירשטן ,
firshtn ire ale un duksim ire
chieftains its all and dukes its

and all the countries ruled thereof.

און דאָס גאַנצע לאַנד פֿון זײַן ממשלה .
memshole zain fun land gantse dos un
government its of land whole this and

[29] And ha'aretz shall shake and tremble;

כט און די ערד שטורעמט און ציטערט ,
tsitert un shturemt erd di un
trembles and storms earth the and

for every purpose of Hashem shall be performed against Bavel,

וואָרעם מקיים געוואָרן זײַנען אויף בָּבֶל
Bavel oif zainen gevorn mekayem vorem
Bavel upon are having become fulfilled because

to make eretz Bavel a desolation
without an inhabitant.

דִּי טְרַאֲטוּנְגְען פּוּן ה ,
Hashem fun trachtungen di
Hashem of purposes the

צוּ מַאֲכְן לַאֲנְד בָּבֶל צוּ וויסְט , אָן אַ ווּוינְער .
voiner a on vist tsu Bavel land machn tsu
inhabitant an without desolate to Bavel land make to

[30] The Gibborim of Bavel
have ceased to fight,

[ל] דִּי גִּיבּוֹרִים פּוּן בָּבֶל הָאבְן אוֹיפְּגֶעהערְט מִלְחָמָה הָאַלְטְן,
haltn milchome oifgehert hobn Bavel fun giborim di
wage war ceased have Bavel of warriors the

they have remained in their
metzadot *(strongholds)*;

זיי זִיצְן אִין דִּי פֶעסְטוּנְגְען ;
festungen di in zitsn zei
strongholds the in sit they

their gevurah *(might)* hath failed;

אָפְּגֶעטָאָן הָאט זִיךְ זייער גְּבוּרָה ,
gevure zeyer zich hot opgeton
might their self has undone

they became as nashim;

זיי זיַינען גֶעוואָרְן ווי ווַיבער ;
vaiber vi gevorn zainen zei
women like become are they

they have burned her mishkenot
(dwelling places);

מע הָאט אָנְגֶעצוּנְדְן אִירע ווּוינוּנְגְען ,
voinungen ire ongetsundn hot me
dwellings her kindled has one

her gate bars are broken.

צֶעבְּרָאכְן גֶעוואָרְן זיַינען אִירע ריגְלְען .
riglen ire zainen gevorn tsebrochn
crossbars its are having become broken

[31] One runner shall run to
meet another,

[לא] אַ לוֹיפֶער קֶעגְן אַ לוֹיפֶער לוֹיפְט,
loift loifer a kegen loifer a
runs runner a against runner a

and one maggid *(messenger)* to
meet another maggid,

אוּן אַן אָנְזָאגֶער קֶעגְן אַן אָנְזָאגֶער ,
onzoger an kegen onzoger an un
messenger a against messenger a and

to show Melech Bavel that

אָנְצוּזָאגְן דֶעם מֶלֶךְ פּוּן בָּבֶל ,
Bavel fun melech dem ontsuzogn
Bavel of king the to inform

his city is captured on all sides,

אַז זיַין שְטָאט אִיז בֶאֲצוּוונְגְען פּוּן אַלֶע עקְן ;
ekn ale fun batsvungen iz shtot zain az
ends all from conquered is city his that

[32] And that the ma'abarot *(fords,
river-crossings)* have been seized,

[לב] אוּן דִּי אִיבֶערפָּאָרְן זיַינען פַּאַרְכאַפְּט,
farchapt zainen iberforn di un
captured are fords the and

and the marshes burned with eish,

אוּן דִּי גֶעמוּיזעכְץ הָאט מען פַּאַרְבְּרענְט אִין פַּיֶיער,
faier in farbrent men hot gemoizechts di un
fire in burned up they have marsh the and

and the anshei hamilchamah
are terrified.

אוּן דִּי מִלְחָמה-לַיְיט זיַינען צֶעטוּמלְט .
tsetumlt zainen milchome-lait di un
perplexed are war people the and

[33] For thus saith Hashem
Tzva'os Elohei Yisroel:

[לג] וואָרְעם אַזוֹי הָאט גֶעזָאגְט ה צְבָאוֹת , אֱלוֹקי יִשְׂרָאֵל:
Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi vorem
Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has so because

Bat Bavel is like a goren
(threshing floor),

טאָכְטער בָּבֶל איז ווי אַ דרעש-שַיֶיער
dresh-shaier a vi iz Bavel tochter
threshing floor a like is Bavel daughter

when it is time to trample her;

אִין דער צַיְיט ווָאס מע טרעט אִים;
im tret me vos tsait der in
it tread one which time the in

yet a little while,

נאָך אַ קלײן ווײַלע ,
vaile klein a noch
brief period small a after

and the time of her katzir shall come.

און קומען וועט די שניטצײַט אויף איר.
ir oif shnittsait di vet kumen un
her on harvest time the will come and

34 Nevukhadretzar Melech Bavel hath devoured me,

לד פֿאַרצערט האָט מיך , צעדריקט האָט מיך ,
mich hot tsedrikt mich hot fartsert
me has crushed me has devoured

he hath crushed me,

נבֿוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל ;
Bavel fun melech der Nevuchadretsar
Bavel of king the Nevukhadretzar

he hath made me an empty vessel,

ווי אַ לײדיקע כּלי האָט ער מיך אָפּגעשטעלט,
opgeshtelt mich er hot keile leidike a vi
set aside me he has vessel empty an like

he hath swallowed me up like Tannin *(Monster)*,

ווי אַ קראָקאָדיל האָט ער מיך איינגעשלונגען ;
aingeshlungen mich er hot krokodil a vi
swallowed up me he has crocodile a like

he hath filled his belly with delicacies of me,

ער האָט אָנגעפֿילט זײַן בויך מיט מײַנע גערעכטן ;
gerichtn maine mit boich zain ongefilt hot er
delicacies my with belly his filled up has he

he hath vomited me out.

אַוועקגעשווענקט האָט ער מיך .
mich er hot avekgeshvenkt
me he has washed away

35 The chamas done to me and to my flesh be upon Bavel,

לה דאָס אומרעכט צו מיר און מײַן פֿלייש אויף בָּבֶל !
Bavel oif fleish main un mir tsu umrecht dos
Bavel upon flesh my and me to injustice the

shall the inhabitant of Tziyon say;

זאָגט די באַווינערין פֿון ציון ;
Tsiyon fun bavoinerin di zogt
Tziyon of inhabitant the declares

my dahm upon the inhabitants of Kasdim,

און: מײַן בלוט אויף די באַווינער פֿון כַּשׂדים !
Kasdim fun bavoiner di oif blut main un
Kasdim of inhabitants the upon blood my and

shall Yerushalayim say.

זאָגט ירושָלַיִם .
Yerushalayim zogt
Yerushalayim declares

36 Therefore thus saith Hashem;

לו דערום האָט ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said thus Hashem has therefore

Hineni, I will defend thy cause,

זע , איך קריג דײַן גריג ,
grig dain krig ich ze
quarrel your fight I behold

and take vengeance for thee;

און וועל זיך נוקם זײַן דײַן נקמה ;
nekome dain zain noikem zich vel un
vengeance your be avenge self will and

and I will dry up her yam,

און איך וועל אויסטריקענען איר ים ,
yam ir oistrikenen vel ich un
sea her dry up will I and

and make her makor *(spring)* dry.

און טרוקן מאַכן איר קוואַל .
kval ir machn trukn un
spring her make dry and

37 And Bavel shall become heaps of ruin,

לז און בָּבֶל וועט ווערן צו הויפֿנס,
hoifns tsu vern vet Bavel un
heaps to become will Bavel and

a ma'on for jackals,
אַ ווינונג פֿון שאַקאַלן,
shakaln fun voinung a
jackals of dwelling a

a horror to behold, astonishment, and a hissing,
אַ שרעק און אַ שמוצערונג ,
shmutserung a un shrek a
derision a and terror a

without an inhabitant.
אָן אַ באַווינער .
bavoiner a on
inhabitant an without

38 They shall roar together like lions;
לח אין איינעם ווי יונגלייבן וועלן זיי ברילן,
briln zei veln yungleibn vi einem in
roar they will young lions like one in

they shall growl as cubs of arayot *(lions)*.
ווי קליינע לייבן וועלן זיי שרייַען .
shraien zei veln leibn kleine vi
cry out they will lions small like

39 In their excitement I will prepare their mishtim *(feasts)*,
לט מיט גיפֿט וועל איך צוריכטן זייער טראַנק,
trank zeyer tsurichtn ich vel gift mit
drink their prepare I will poison with

and I will make them shikkor, that they may rejoice,
און איך וועל זיי פֿאַרשיכורן , כּדי זיין
zain kedei farshikurn zei vel ich un
be in order to make drunk them will I and

זאָלן זיך צאַפּלען,
tsaplen zich zoln
writhe selves should

and sleep shenat olam *(a perpetual sleep)*,
און איינשלאָפֿן אַן אייביקן שלאָף,
shlof eibikn an ainshlofn un
sleep everlasting an fall asleep and

and never awake,
און זיך נישט אויפֿכאַפֿן,
oifchapn nisht zich un
wake up not selves and

saith Hashem.
זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

40 I will bring them down like lambs litvo'ach *(to the slaughter)*,
מ איך וועל זיי מאַכן נידערן ווי לעמער
lemer vi nidern machn zei vel ich
lambs like descend make them will I

צו דער שחיטה ,
shechite der tsu
slaughter the to

like rams with male goats.
ווי ווידערס מיט בעק .
bek mit viders vi
male goats with rams like

41 How is Sheshach taken!
מא ווי איז באַצוונגען געוואָרן ששך ,
Sheshach gevorn batsvungen iz vi
Sheshach become conquered is how

And how is the tehillat kol ha'aretz seized!
און איינגענומען געוואָרן דער לויב פֿון דער גאַנצער ערד !
erd gantser der fun loib der gevorn aingenumen un
earth whole the of praise the become captured and

How is Bavel become a horror to behold among the Goyim!
ווי איז בָּבֶל צו וויסט געוואָרן צווישן די פֿעלקער!
felker di tsvishn gevorn vist tsu Bavel iz vi
nations the among become desolation to Bavel is how

42 The yam *(sea)* will arise over Bavel;
מב אויפֿגעגאַנגען איז דער ים אויף בָּבֶל ;
Bavel oif yam der iz oifgegangen
Bavel upon sea the is risen

she is covered with the tumult
of the waves thereof.

פֹּון זײַנע פֿיל אינדן איז זי פֿאַרדעקט געוואָרן.
gevorn fardekt zi iz indn fil zaine fun
become covered she is waves many his from

43 Her towns are a horror to behold,

מג אירע שטעט זײַנען געוואָרן אַ וויסטעניש,
vistenish a gevorn zainen shtet ire
wasteland a become are cities her

a dry land, and an aravah,

אַ טרוקן לאַנד און אַ מדבר,
midber a un land trukn a
desert a and land dry a

a land wherein no ish dwelleth,

אַ לאַנד וואָס קיין שום מענטש ווויינט נישט דערין,
derin nisht voint mentsh shum kein vos land a
therein not resides man any not that land a

neither doth any ben adam
pass thereby.

און קיין מענטשנקינד גייט נישט דורך דערין.
derin durch nisht geit mentshnkind kein un
therein by not goes son of man any and

44 And I will punish Bel in Bavel,

מד און איך וועל זיך אָפּרעכענען מיט בֵּל אין בָּבֶל,
Bavel in Bel mit oprechenen zich vel ich un
Bavel in Bel with reckon self will I and

and I will bring forth
out of his mouth that
which he hath gulped
down;

און איך וועל אַרויסציען זײַן שלונג
shlung zain aroistsien vel ich un
what swallowed his pull out will I and

פֹּון זײַן מויל,
moil zain fun
mouth his from

and the Goyim shall not stream
together any more unto him;

און מער וועלן נישט שטראָמען צו אים פֹּעלקער;
felker im tsu shtromen nisht veln mer un
nations him to stream not will more and

indeed, the chomat Bavel shall fall.

אויך די מויער פֹּון בָּבֶל טוט פֿאַלן.
faln tut Bavel fun moier di oich
fall does Bavel of wall the also

45 My people, come ye out of
the midst of her,

מה גייט אַרויס פֹּון איר, מײַן פֹּאָלק,
folk main ir fun arois geit
people my her from out go

and save ye every ish his nefesh

און ראַטעוועט איטלעכער זײַן נפֶשׁ,
nefesh zain itlecher ratevet un
soul his each one save and

from the charon af Hashem.

פֹּון דעם גרימצאָרן פֹּון ה׳.
Hashem fun grimtsorn dem fun
Hashem of wrath the from

46 And lest your lev faint,

מו און זאָל נישט שלאַף ווערן אײַער האַרץ,
harts aier vern shlof nisht zol un
heart your become feeble not shall and

and ye fear at the rumor

אַז איר זאָלט מורא האָבן
hobn moire zolt ir az
have fear should you that

that shall be heard in ha'aretz;

פֿאַר דער הערונג וואָס ווערט געהערט אין לאַנד;
land in gehert vert vos herung der far
land in heard becomes which report the for

a rumor shall come one year,

וואָרעם אַ הערונג וועט קומען איין יאָר,
yor ein kumen vet herung a vorem
year one come will report a because

and after that in another year
shall come a rumor,

און דאָס יאָר נאָכדעם אַ הערונג,
herung a nochdem yor dos un
report a afterwards year the and

rumors of chamas in ha'aretz,
און רויב וועט זיין אין לאַנד,
un roib vet zain in land
and plunder will be in land

moshel *(ruler)* against moshel.
אַ געוואלטיקער קעגן אַ געוואלטיקער.
a geveltiker kegen a geveltiker
a ruler against a ruler

47 Therefore, hinei, the days are coming
מז פֿאַר וואָר, זע , טעג קומען ,
far vor ze teg kumen
for truly behold days come

when I will visit [in punishment] the pesalim of Bavel;
און איך וועל זיך אָפּרעכענען מיט די געצן פֿון בָּבֶל ,
un ich vel zich oprechenen mit di getsn fun Bavel
and I will self reckon with the idols of Bavel

and her whole land shall be shamed,
און איר גאַנץ לאַנד וועט זיך שעמען ,
un ir gants land vet zich shemen
and her entire land will self be ashamed

and all her slain shall fall in the midst of her.
און אַלע אירע דערשלאָגענע וועלן פֿאַלן אין איר מיט .
un ale ire dershlogene veln faln in ir mit
and all her slain will fall in her midst

48 Then the Shomayim and ha'aretz, and all that is therein,
מח און זינגען וועלן איבער בָּבֶל
un zingen veln iber Bavel
and sing will over Bavel

shall sing joyously over Bavel;
הימל און ערד און אַלץ וואָס אין זיי ;
himel un erd un alts vos in zei
heaven and earth and everything that in them

for the plunderers shall come unto her from the tzafon *(north)*,
וואָרעם פֿון צפֿון וועלן קומען אויף איר
vorem oif tsofn fun kumen veln oif ir
because upon north from come will her

די פֿאַרוויסטערס,
di farvisters
the destroyers

saith Hashem.
זאָגט ה .
zogt Hashem
declares Hashem

49 Bavel must fall because of the slain of Yisroel
מט אויך בָּבֶל איז צום פֿאַלן, פֿאַר דעם דערשלאָגענע פֿון יִשְׂרָאֵל!
oich Bavel iz tsum faln, far dem dershlogene fun Yisroel
also Bavel is to the fall, for the killed of Yisroel

as the slain of kol ha'aretz have fallen because of Bavel.
אויך בָּבֶל טוט מען פֿאַלן, פֿון דעם וועגן
oich Bavel tut men faln, fun dem vegen
also Bavel do they fall, on the account of

דערשלאָגענע פֿון דער גאַנצער ערד !
dershlogene fun der gantser erd
killed of the whole earth

50 Ye that have escaped the cherev,
נ איר אַנטרונענע פֿון שוואַרד,
ir antrunene fun shverd
you escapees from sword

leave, stand not still;
גייט, איר זאָלט אייַך נישט אָפּשטעלן;
geit ir zolt aich nisht opshteln
go you shall yourselves not stand still

remember Hashem afar off,
דערמאָנט פֿון דער וויַיטן ה ,
dermont fun der vaitn Hashem
remember from the distance Hashem

and let Yerushalayim come into your heart.
און ירושָׁלַיִם זאָל אויפֿגיין אויף אייַער האַרצן.
un Yerushalayim zol oifgein oif aier hartsn
and Yerushalayim shall arise upon your heart

51 We are ashamed, because we have heard cherpah;

נא מִיר שעמען זיך , ווײַל חרפות האָבן
hobn charpus vail zich shemen mir
have disgrace because selves are ashamed we

מִיר זיך אָנגעהערט,
ongehert zich mir
heard selves me

shame hath covered our faces;

אַ בושה באַדעקט אונדזער פּנים ,
ponem undzer badekt bushe a
face our covers shame a

for zarim are come

ווײַל פֿרעמדע זײַנען געקומען
gekumen zainen fremde vail
come are foreigners because

into the Mikdeshei Beis Hashem.

אויף די הייליקטומען פֿון הס הויז .
hoiz Hashems fun heiliktumen di oif
house Hashem's of holy places the upon

52 Wherefore, hinei, the days are coming,

נב אָבער זע , טעג קומען ,
kumen teg ze ober
come days behold but

saith Hashem,

, ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

that I will visit [in punishment] her pesalim *(graven images)*;

און איך וועל זיך אָפּרעכענען מיט איר געצן ,
getsn ir mit oprechenen zich vel ich un
idols her with reckon self will I and

and through all her land the wounded shall groan.

און אין איר גאַנצן לאַנד וועלן קרעכצן דערשלאָגענע.
dershlogene krechtsn veln land gantsn ir in un
killed groan will land entire her in and

53 Though Bavel should ascend to Shomayim,

נג כאָטש אַרויפֿגיין אין הימל זאָל בָּבֶל ,
Bavel zol himel in aroifgein chotsh
Bavel shall heaven in ascend though

and though she should fortify the height of her stronghold,

און ווען זי זאָל באָפֿעסטיקן די הייך פֿון איר מאַכט,
macht ir fun heich di bafestikn zol zi ven un
might her of height the fortify should she when and

yet from Me shall plunderers come unto her,

וועלן פֿון מיר קומען פֿאַרווויסטערס אויף איר,
ir oif farvisters kumen mir fun veln
her upon destroyers come me from will

saith Hashem.

. ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

54 A sound of a cry cometh from Bavel,

נד אַ קול פֿון געשריי פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun geshrei fun kol a
Bavel from cry of voice a

and shever gadol *(great destruction)* from Eretz Kasdim;

און אַ גרויסער בראָך פֿון לאַנד כַּשְׂדִּים !
Kasdim land fun broch groiser a un
Kasdim land from destruction great a and

55 Because Hashem hath plundered Bavel,

נה ווײַל ה פֿאַרווויסט בָּבֶל ,
Bavel farvist Hashem vorem
Bavel lays waste Hashem because

and silenced her kol gadol *(great voice)*;

און עט אונטערברענגען פֿון איר דעם גרויסן טומל ;
tuml groisn dem ir fun unterbrengen et un
tumult great the her from destroy will and

when her waves do roar like mayim rabbim,

און זייערע אינדן וועלן ברומען ווי גרויסע וואַסערן;
vasern groise vi brumen veln indn zeyere un
waters great like roar will waves their and

the sound of her roaring resounds;	עס הילכט דער ליאַרעם פֿון זייער קול .	*kol zeyer fun liarem der hilcht es* voice their of noise the echoes it
[56] Because the plunderer is come upon her, even upon Bavel,	נו ווָאָרעם עס קומט אויף איר, אויף בָּבֶל , אַ פֿאַרוויסטער,	*farvister a Bavel oif ir oif kumt es vorem* destroyer a Bavel upon her upon comes it because
and her gibborim are taken,	און אירע גיבורים ווערן באַצווונגען ,	*vern batsvungen veln giborim ire un* become conquered will warriors her and
every one of their keshatot *(bows)* is broken;	זייערע בויגנס ווערן צעברָאָכן ;	*tsebrochn vern boigns zeyere* broken become bows their
for Hashem is El Gemulot *(*Hashem*the G-d of Recompense)*.	ווָאָרעם אַז אֵל פֿון פֿאַרגעלטונג איז ה ,	*Hashem iz fargeltung fun El an vorem* Hashem is recompense of G-d an because
He shall surely repay.	באַצאָלן וועט ער באַצאָלן.	*batsoln er vet batsoln* repay he will repay
[57] And I will make shikkor her sarim, and her chachamim,	נז און איך וועל פֿאַרשיכורן אירע האַרן און	*un harn ire farshikurn vel ich un* and lords her make drunk will I and
	אירע חכמים ,	*chachomim ire* wise men her
her pachot, and her seganim, and her gibborim;	אירע דוכסים און אירע פֿירשטן און אירע גיבורים ,	*giborim ire un firshtn ire un duksim ire* warriors her and princes her and dukes her
and they shall sleep a shenat olam,	און זיי וועלן אײַנשלאָפֿן אַן אייביקן שלאָף,	*shlof eibikn an ainshlofn veln zei un* sleep everlasting an fall asleep will they and
and never awake,	און וועלן זיך נישט אויפֿכאַפֿן,	*oifchapn nisht zich veln un* wake up not selves will and
saith HaMelech	זאָגט דער קיניג –	*kinig der zogt* king the declares
Hashem Tzva'os Shmo.	ה צְבָאוֹת איז זײַן נאָמען .	*nomen zain iz Tseva'ot Hashem* name his is of hosts Hashem
[58] Thus saith Hashem Tzva'os:	נח אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת :	*Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi* of hosts Hashem said has thus
The thick chomot Bavel shall be utterly broken,	אײַנגעווָאָרפֿן וועלן אײַנגעווָאָרפֿן ווערן די ברייטע	*breite di vern aingevorfn veln aingevorfn* broad the become cast will cast
	מויערן פֿון בָּבֶל ,	*Bavel fun moiern* Bavel of walls
and her high she'arim shall be burned with eish;	און אירע הויכע טויערן וועלן אין פֿײַער אָנגעצונדן ווערן ;	*vern ongetsundn faier in veln toiern hoiche ire un* become kindled fire in will gates high her and
and the people shall labor in vain,	און די פֿעלקער וועלן זיך מיען אומנישט,	*umnisht mien zich veln felker di un* in vain weary selves will nations the and

and the peoples wear themselves out

אוּן דִי אוּמוֹת פַּאַרַן פַּיִיעַר;
faier faran umes di un
fire for the peoples the and

only for eish.

אוּן זִיי וועלֶן פַּאַרמַאטערט וועֶרן .
vern farmatert veln zei un
become exhausted will they and

[59] The Davar which Yirmeyah HaNavi commanded Serayah Ben Neriyah Ben Machseiyah, when he went with Tzidkiyah Melech Yehudah into Bavel in the fourth year of his reign. And this Serayah was sar menuchah *(quartermaster)*.

נט דאָס וואָרט וואָס יִרמְיָהוּ הנבִּיא האָט באַפוילן שְׂרָיָה דעם
dem Serayah bafoiln hot hanovi Yirmeyah vos vort dos
the Serayah commanded has the prophet Yirmeyah that word this

זון פֿון נֵרִיָה דעם זון פֿון מַחסֵיָהן , וועֶן ער איז געגאַנגען מיט
mit gegangen iz er ven Machseiyahn fun zun dem Neriyah fun zun
with gone is he when Machseiyah of son the Neriyah of son

צִדקִיָהוּ דעם מלך פֿון יהוּדה קיין בָּבֶל , אין פִּירטן יאָר פֿון זיין
zain fun yor firtn in Bavel kein Yehudah fun melech dem Tsidkiyah
his of year fourth in Bavel to Yehudah of king the Tzidkiyahu

מלוכה ; אוּן שְׂרָיָה איז געווען דער לאַגערמײַסטער. ס אוּן יִרמְיָהוּ האָט
hot Yirmeyah un lagermaister der geven iz Serayah un meluche
has Yirmeyah and quartermaster the was is Serayah and kingdom

[60] So Yirmeyah wrote in a sefer all the ra'ah that should come upon Bavel, even all these devarim that are written against Bavel.

אויפֿגעשריבן דאָס גאַנצע בייז וואָס וועט קומען אויף בָּבֶל , אין איין בוך ,
buch ein in Bavel oif kumen vet vos beiz gantse dos oifgeshribn
book one in Bavel upon come will that evil entire the written down

אַלע די דאָזיקע ווערטער וואָס זיינען געשריבן אויף בָּבֶל . סא אוּן יִרמְיָהוּ
Yirmeyah un Bavel oif geshribn zainen vos verter dozike di ale
Yirmeyah and Bavel upon written are that words these the all

[61] And Yirmeyah said to Serayah, When thou comest to Bavel, and shalt see, and shalt read all these Devarim;

האָט געזאָגט צו שְׂרָיָהן : ווי דו קומסט קיין בָּבֶל , אַזוי זאָלסטו
zolstu azoi Bavel kein kumst du vi Serayahn tsu gezogt hot
shall you thus Bavel to come you when Serayah to said has

זען אוּן איבערלייענען אַלע די דאָזיקע ווערטער, סב אוּן זאָלסט זאָגן :
zogn zolst un verter dozike di ale iberliyenen un zen
say you(SG) must and words these the all read and see

[62] Then shalt thou say, Hashem, Thou hast spoken against this makom, to cut it off, that none shall remain in it, neither adam nor behemah, but that it shall be desolate forever.

ה , דו האָסט גערעדט אויף דעם דאָזיקן אָרט , אים צו פַּאַרשנַיידן ,
farshnaidn tsu im ort dozikn dem oif geredt host du Hashem
cut off to it place this the against spoken have you Hashem

אַז קיין ווויינער זאָל אין אים נישט זיין , פֿון אָ מענטש ביז אַ
a biz mentsh a fun zain nisht im in zol voiner kein az
a unto man a from be not it in shall inhabitants any that

[63] And it shall be, when thou hast made an end of reading this sefer, that thou shalt bind an even *(stone)* to it, and cast it into the midst of Euphrates;

בהמה , נײַערט אייביקע וויסטענישן זאָל עס זיין . סג אוּן עס וועט זיין ,
zain vet es un zain es zol vistenishn eibike naiert beheime
be will it and be it shall devastations everlasting but beast

וויִ דו ענדיקסט לײענען דאָס דאָזיקע בוך , זאָלסטו אָנבינדן אָן אים אַ
a im on onbindn zolstu buch dozike dos liyenen endikst du vi
a it on bind shall you book this the read finish you when

שטיין , אוּן עס אַרײַנוואַרפֿן אין מיטן פּרָת ; סד אוּן זאָלסט זאָגן :
zogn zolst un Parat mitn in arainvarfen es un shtein
say you(SG) must and Euphrates midst in throw into it and stone

[64] And thou shalt say, Thus shall Bavel sink, and shall rise no more because of the ra'ah that I will bring upon her.

אַזוי וועט אײַנגעזונקען וועֶרן בָּבֶל , אוּן נישט אויפֿשטיין, פֿון וועגן
vegen fun oifshtein nisht un Bavel vern aingezunken vet azoi
account of on rise up not and Bavel become sink will thus

דעם בייז וואָס איך ברענג אויף איר. אוּן זיי וועלן פַּאַרמַאטערט וועֶרן .
vern farmatert veln zei un ir oif breng ich vos beiz dem
become exhausted will they and her on bring I which evil the

ביז דאַנען זיינען די ווערטער פֿון יִרמְיָהוּן .
Yirmeyahun fun verter di zainen danen biz
Yirmeyahu of words the are here unto

Thus far are the Devarim of Yirmeyah.

52 Tzidkiyah was one and twenty years old when he began to reign, and he reigned eleven shanah in Yerushalayim. And shem immo was Chamutal bat Yirmeyah of Livnah. [2] And he did that which was rah in the eyes of Hashem, according to all that Y'hoyakim had done. [3] For because of the anger of Hashem it came to pass in Yerushalayim and Yehudah, that he finally cast them out from his presence.

Tzidkiyah rebelled against HaMelech Bavel. [4] And it came to pass in the ninth year of his reign, in the tenth month, in the tenth day of the month, that Nevukhadretzar Melech Bavel came, he and all his army, against Yerushalayim, and encamped against it, and built siegeworks against it round about. [5] So HaIr went under siege unto the eleventh year of Melech Tzidkiyah. [6] And in the fourth month, in the ninth day of the month, the ra'av *(famine)* was severe in the Ir, so that there was no lechem for the Am HaAretz. [7] Then the Ir was broken through, and all the anshei hamilchamah fled, and went forth out of the Ir by lailah by the way of the gate between

נב אין און צוואַנציק יאָר איז צדקיָהו אַלט געווען ,
geven alt Tsidkiyah iz yor tsvantsik un ein
having been old Tzidkiyahu is years twenty and one

אַז ער איז געוואָרן מלך , און עלף יאָר האָט
hot yor elf un melech gevorn iz er az
has years eleven and king having become is he when

ער געקיניגט אין ירושָלַיִם ; און דער נאָמען פֿון זיין מוטער איז
iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er
is mother his of name the and Yerushalayim in reigned he

געווען חַמוטַל די טאָכטער פֿון ירמיָהו פֿון לִבְנָה . ב און
geven Chamutal di tochter fun Yirmeyahu fun Livnah un
having been Chamutal the daughter of Yirmeyahu of Livnah and

ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , אַזוי ווי
alts vi azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er
all that as just Hashem of eyes the in evil is what done has he

וואָס יהוֹיָקים האָט געטאָן. ג וואָרעם פֿון וועגן דעם צאָרן פֿון
fun tsorn dem vegen fun vorem geton hot Yhoyakim vos
of anger the concerning from because done had Y'hoyakim which

ה איז דאָס געשען אין ירושָלַיִם און יהודה , ביז ער האָט
hot er biz Yehudah un Yerushalayim in geshen dos iz Hashem
has he until Yehudah and Yerushalayim in happen this is Hashem

זיי אַוועקגעוואָרפֿן פֿון זיין פּנים .
ponem zain fun avekgevorfen zei
face his from cast off them

און צדקיָהו האָט ווידערשפּעניקט אָן דעם מלך פֿון בָּבֶל . ד און
un Bavel fun melech dem on vidershpenikt hot Tsidkiyah un
and Bavel of king the on rebelled against has Tzidkiyahu and

עס איז געווען אין ניינטן יאָר פֿון זיין מלוכה , אין צענטן חודש ,
choidesh tsentn in meluche zain fun yor naintn in geven iz es
month tenth in kingdom his of year ninth in having been is it

אין צענטן טאָג פֿון חודש , איז געקומען נבוכַדרֶאצַר דער מלך
melech der Nevuchadretsar gekumen iz choidesh fun tog tsentn in
king the Nevukhadretzar having come is month of day tenth in

פֿון בָּבֶל , ער מיט זיין גאַנצן חיל , אויף ירושָלַיִם , און זיי האָבן
hobn zei un Yerushalayim oif cheil gantsn zain mit er Bavel fun
have they and Yerushalayim against army entire his with he Bavel of

געלאָגערט אויף איר, און געבויט אַ באַלאָגערומויער רונד אַרום איר. ה און
un ir arum rund balegerumoier a geboit un ir oif gelegert
and it round around siege wall a built and it against besieged

די שטאָט איז געווען אין באַלאָגערונג ביזן עלפֿטן יאָר פֿון מלך
melech fun yor elftn bizn balegerung in geven iz shtot di
king of year eleventh unto siege in having been is city the

צדקיָהון . ו אין פֿירטן חודש , אין ניינטן טאָג פֿון חודש , האָט זיך
zich hot choidesh fun tog naintn in choidesh firtn in Tsidkiyahun
self has month of day ninth in month fourth in Tzidkiyahu

געשטאַרקט דער הונגער אין שטאָט, און עס איז נישט געווען קיין
kein geven nisht iz es un shtot in hunger der geshtarkt
any having been not is it and city in famine the strengthened

ברויט פֿאַר דעם פֿאָלק פֿון לאַנד. ז איז איינגעבראָכן די געוואָרן
di gevorn aingebrochn iz land fun folk dem far broit
the having become breached is land of people the for bread

שטאָט; און אַלע מלחמה-לייט זיינען אַנטלאָפֿן, און זיינען אַרויס פֿון
fun arois zainen un antlofn zainen milchome-lait ale un shtot
from went forth are and fled are war people all and city

the two walls, which was near the Gan HaMelech; (now the Kasdim were surrounding the Ir); and they fled by the derech HaAravah. [8] But the army of the Kasdim *(Chaldeans)* pursued after HaMelech, and overtook Tzidkiyah in the plains of Yericho; and all his army was separated from him and scattered. [9] Then they captured HaMelech, and carried him up unto Melech Bavel to Rivlah in Eretz Chamat; where he pronounced mishpatim upon him. [10] And Melech Bavel slaughtered the Bnei Tzidkiyah before his eyes; he slaughtered also all the sarim *(princes)* of Yehudah in Rivlah. [11] Then he put out the eyes of Tzidkiyah; and Melech Bavel bound him in chains, and carried him to Babylon, and put him in the bais hapekudot *(prison house)* till the yom moto *(day of his death)*.

[12] Now in the fifth month, in the tenth day of the month, which was the nineteenth year of Nevukhadretzar Melech Bavel, came to Yerushalayim Nevuzaradan, captain of the guard, which served Melech Bavel, [13] And set fire to the Beis Hashem, and the Bais HaMelech *(the palace)*;

שטאָט ביַי נאַכט דורך דעם טויער צווישן די צוויי מויערן וואָס ביים
baim vos moiern tsvei di tsvishn toier dem durch nacht bai shtot
by the which walls two the between gate the by night by city

מלכס גאָרטן – און די כַּשְׂדִים זיַינען געווען ביַין שטאָט רונד
rund shtot bain geven zainen Kasdim di un gortn melechs
around city by having been are Kasdim the and garden king's

אַרום – און זיי זיַינען אַוועק מיטן וועג פֿון פּלוין. ח האָט דער חיל
cheil der hot ploin fun veg mitn avek zainen zei un arum
army the has plain of way midst of gone away are they and round

פֿון די כַּשְׂדִים נאָכגעיאָגט דעם מלך , און זיי האָבן אָנגעיאָגט
ongeyogt hobn zei un melech dem nochgeyogt Kasdim di fun
caught up with have they and king the pursued after Kasdim the of

צִדְקִיָהוּ אין די פּלוינען פֿון יריחו ; און זיַין גאַנצער חיל איז זיך
zich iz cheil gantser zain un Yericho fun ploinen di in Tsidkiyahun
self is army whole his and Yericho of plains the in Tzidkiyahu

צעלאָפֿן פֿון אים. ט און זיי האָבן געכאַפּט דעם מלך , און האָבן אים
im hobn un melech dem gechapt hobn zei un im fun tselofn
him have and king the captured have they and him from scatter

אַרויפֿגעבראַכט צו דעם מלך פֿון בָּבֶל קיין רִבְלָה אין לאַנד חֲמָת ;
Chammat land in Rivlah kein Bavel fun melech dem tsu aroifgebracht
Chamat land in Rivlah at Bavel of king the to brought up

און ער האָט אַרויסגעזאָגט אויף אים אַ משפּט . י און דער מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech der un mishpot a im oif aroisgezogt hot er un
Bavel of king the and judgment a him on pronounced has he and

האָט געשאָכטן די זין פֿון צִדְקִיָהוּ פֿאַר זיַינע אויגן; און אויך אַלע
ale oich un oign zaine far Tsidkiyah fun zin di geshochtn hot
all also and eyes his before Tzidkiyahu of sons the slaughtered has

האַרן פֿון יהוּדה האָט ער געשאָכטן אין רִבְלָה . יא און צִדְקִיָהוּס אויגן
oign Tsidkiyahs un Rivlah in geshochtn er hot Yehudah fun harn
eyes Tzidkiyahu's and Rivlah in slaughtered he has Yehudah of lords

האָט ער בלינד געמאַכט, און האָט אים געשמידט אין קופּערנע קייטן ; און דער
der un keitn kuperne in geshmidt im hot un gemacht blind er hot
the and chains bronze in bound him has and made blind he has

מלך פֿון בָּבֶל האָט אים געבראַכט קיין בָּבֶל , און האָט אים אַריַינגעזעצט
araingezetst im hot un Bavel kein gebracht im hot Bavel fun melech
placed him has and Bavel to brought him has Bavel of king

אין וואַכהויז ביז דעם טאָג פֿון זיַין טויט .
toit zain fun tog dem biz vachhoiz in
death his of day the until confinement house in

יב און אין פֿינפֿטן חודש , אין צענטן טאָג פֿון חודש – דאָס איז דאָס
dos iz dos choidesh fun tog tsentn in choidesh finftn in un
this is this month of day tenth in month fifth in and

ניַינצנטע יאָר פֿון מלך נבוכַדְרֶאצַר , דעם מלך פֿון בָּבֶל –
Bavel fun melech dem Nevuchadretsar melech fun yor naintsnte
Bavel of king the Nevukhadretzar king of year nineteenth

איז געקומען נבוזַרְאַדָן דער הויפּט פֿון דעם ליַיב-חיל , וואָס איז
iz gekumen Nevuzaradan der hoipt fun dem laib-cheil vos iz
is come having Nevuzaradan the captain of people army the which is

געשטאַנען פֿאַר דעם מלך פֿון בָּבֶל אין ירושָלַיִם . יג און ער האָט
hot er un Yerushalayim in Bavel fun melech dem far geshtanen
has he and Yerushalayim in Bavel of king the before stood

פֿאַרברענט דאָס הויז פֿון ה , און דעם מלכס הויז ; און אַלע הייזער
haizer ale un hoiz melechs dem un Hashem fun hoiz dos farbrent
houses all and house king's the and Hashem of house this burned up

and all the batim *(houses)* of Yerushalayim, and all the bais hagadol, he burned with eish:
14 And all the army of the Kasdim *(Chaldeans)*, that were with the captain of the guard, broke down all the chomot *(walls)* around Yerushalayim. 15 Then Nevuzaradan the captain of the guard sent into the Golus certain of the poor of the people, and the remaining of the people that were left in the Ir, and the defectors to Melech Bavel, and the rest of the craftsmen. 16 But Nevuzaradan the captain of the guard left certain of the poor of the land for koremim and for farmers.

17 Also the Ammudei HaNechoshet that were in the Beis Hashem, and the moveable Stands, and the Yam Hanechoshet that was in the Beis Hashem, the Kasdim *(Chaldeans)* broke, and carried all the bronze of them to Babylon. 18 The caldrons also, and the shovels, and the snuffers, and the basins, and the pans, and all the klei hanechoshet wherewith they ministered, they took away. 19 And the cups, and the firepans [for incense], and the bowls, and the caldrons, and the menorahs, and the pans, and the bowls; that which were

פֵּון ירושָׁלַיִם , ווּ נאָר אַ הויז פֵּון אַ גרויסן מאַן, האָט ער פֿאַרברענט
farbrent er hot man groisn a fun hoiz a nor vu Yerushalayim fun
burned up he has man great a of house a even where Yerushalayim of

אין פֿייַער. יד און אַלע מויערן פֵּון ירושָׁלַיִם רונד אַרום האָט דער
der hot arum rund Yerushalayim fun moiern ale un faier in
the has round around Yerushalayim of walls all and fire in

גאַנצער חיל פֵּון די כַּשְׂדִים וואָס מיט דעם הויפּט פֵּון דעם לייַב-חיל
laib-cheil dem fun hoipt dem mit vos Kasdim di fun cheil gantser
army people the of captain the with who are Kasdim the of army whole

אײַנגעוואָרפֿן. טו און פֵּון די אָרימע פֵּון פֿאָלק און דעם רעשט פֵּון פֿאָלק וואָס
vos folk fun resht dem un folk fun orime di fun un aingevorfn
that people of rest the and people of poor the of and tore down

זיינען געבליבן אין שטאָט, און די צוגעפֿאַלענע וואָס זיינען צוגעפֿאַלן צו דעם
dem tsu tsugefaln zainen vos tsugefalene di un shtot in geblibn zainen
the to fallen are who defectors the and city in left are

מלך פֵּון בָּבֶל , און דעם רעשט פֵּון די מײַנסטער , האָט נבֻּזַרְאֲדָן
melech fun Bavel di fun resht dem un mainster hot Nevuzaradan
king of Bavel of rest the and master craftsman has Nevuzaradan

דער הויפּט פֵּון דעם לייַב-חיל פֿאַרטריבן. טז אָבער פֵּון די אָרימע פֵּון
der hoipt fun dem laib-cheil fartriben . ober di fun orime fun
captain the of army people the driven out . but the of poor of

לאַנד האָט נבֻּזַרְאֲדָן דער הויפּט פֵּון דעם לייַב-חיל איבערגעלאָזט פֿאַר
far ibergelozt laib-cheil dem fun hoipt der Nevuzaradan hot land
for left behind army people the of head the Nevuzaradan has land

וויַינגערטנירער און פֿאַר אַקערלייַט .
akerlait far un vaingertnirer
plow people for and vine-dressers

יז און די קופּערנע זײַלן וואָס אין הויז פֵּון ה , און די געשטעלן,
geshteln di un Hashem fun hoiz in vos zailn kuperne di un
bases the and Hashem of house in which posts bronze the and

און דעם קופּערנעם ים וואָס אין הויז פֵּון ה , האָבן די כַּשְׂדִים
Kasdim di hobn Hashem fun hoiz in vos yam kupernem dem un
Kasdim the have Hashem of house in which sea copper the and

צעברעכן , און האָבן אַוועקגעטראָגן זייער גאַנצע קופּער קיין בָּבֶל . יח אויך
oich Bavel kein kuper gantse zeyer avekgetrogen hobn un tsebrochn
also Bavel to bronze entire their carried away have and broken

די טעפּ, און די שופֿלען, און די שניַיצמעסערס , און די שפּרענגבעקנס,
shprengbekns di un shnaitsmesers di un shuflen di un tep di
basins the and trimming shears the and shovels the and pots the

און די שאָלן, און אַלע קופּערנע כלים וואָס מע פֿלעגט דינען מיט
mit dinen flegt me vos keilim kuperne ale un sholn di un
with serve used to one which utensils copper all and cups the and

זיי , האָבן זיי צוגענומען . און די בעקנס, און די פֿייַערפֿאַנען, און די
di un faierfanen di un bekns di un tsugenumen zei hobn zei
the and firepans the and cups the and taken they have them

שפּרענגבעקנס, און די טעפּ, און די מנורות , און די שאָלן, און די
di un sholn di un menoyrus di un tep di un shprengbekns
the and cups the and menorahs the and pots the and basins

שיסלען, וואָס גאָלד, גאָלד, און וואָס זילבער, זילבער, האָט דער הויפּט
shislen vos gold gold vos un zilber zilber vos hot der hoipt
dishes which gold gold and which silver silver has the captain

פֵּון לייַב-חיל צוגענומען . יט און די בעקנס, און די פֿייַערפֿאַנען, און
fun laib-cheil tsugenumen . un di un bekns di un faierfanen di un
army people of taken and basins the and firepans the and

made of zahav, and that which made of kesef, the captain of the guard carried away. 20 The two Ammudim, one Yam, and twelve bronze bulls that were under the bases, which HaMelech Sh'lomo had made in the Beis Hashem: the bronze of all these vessels was beyond weight. 21 And concerning the Ammudim, the height of one ammud was eighteen cubits; and twelve cubits in circumference; and the thickness thereof was four fingers: it was hollow. 22 And a capital of nechoshet was upon it; and the height of one capital was five cubits, with network and pomegranates upon the capitals round about, all of nechoshet. The second pillar also and the pomegranates were similar unto these. 23 And there were ninety and six pomegranates on a side; and all the pomegranates upon the surrounding network were a me'ah *(hundred)*.

24 And the captain of the guard took Serayah the Kohen HaRosh, and Tzephanyah the second kohen, and the three keepers of the door: 25 He took also out of the Ir the officer, which had the charge of the anshei hamilchamah;

די שפּרענגבעקנס, און די טעפּ, און די מנורות , און די שאָלן, און
un sholn di un menoyrus di un tep di un shprengbekns di
and cups the and menorahs the and pots the and basins the

די שיסלען, וואָס גאָלד, גאָלד, און וואָס זילבער, זילבער, האָט דער הויפּט
hoipt der hot zilber zilber vos un gold gold vos shislen di
head the has silver silver which and gold gold which dishes the

פֿון ליֵיב-כֶל צוגענומען . כ די צוויי זיַילן , דער איין ים , און די צוועלף
tsvelf di un yam ein der zailn tsvei di tsugenumen laib-kol fun
twelve the and sea one the posts two the taken captain of

קופּערנע רינדער וואָס אונטער די געשטעלן, וואָס שלמה המלך האָט
hot hameilech Shlomo vos geshteln di unter vos rinder kuperne
has the king Sh'lomo which bases the under which bulls copper

געמאַכט פֿאַרן הויז פֿון ה – דאָס קופּער פֿון אַלע די דאָזיקע
dozike di ale fun kuper dos Hashem fun hoiz faran gemacht
this the all of bronze this Hashem of house for the made

כּלים איז נישט געווען אָפּצוּוועגן . כא און די זיַילן : אַכצן איילן
eiln achtsen zailn di un optsuvegn geven nisht iz keilim
cubits eighteen pillars the and weighed having been not is utensils

איז געווען די הייך פֿון איין זיַיל , און אַ פֿאָדעם פֿון צוועלף איילן
ailn tsvelf fun fodem a un zail ein fun heich di geven iz
cubits twelve of thread a and pillar one of height the having been is

האָט אים אַרומגערינגלט, און זיַין גרעב איז געווען פֿיר פֿינגער;
finger fir geven iz greb zain un arumgeringlt im hot
finger four having been is thickness its and circumference him has

הויל אינעווייניק. כב און אַ קרוין איז געווען אויף אים פֿון קופּער;
kuper fun im oif geven iz kroin a un ineveinik hoil
bronze of it on having been is crown a and inside hollow

און די הייך פֿון איין זיַיל איז געווען פֿינף איילן , מיט אַ נעצווערק
netsverk a mit ailn finf geven iz zail ein fun heich di un
network a with cubits five having been is pillar one of height the and

און מילגרוימען אויף דער קרוין רונד אַרום , אַלצדינג פֿון קופּער;
kuper fun altsding arum rund kroin der oif milgroimen un
bronze of everything round around crown the on pomegranates and

און אַזוי ווי די דאָזיקע אופּן צווייטן זיַיל , מיט מילגרוימען . כג און די
di un milgroimen mit zail tsveitn oifn dozike di vi azoi un
the and pomegranates with pillar second on this the as just and

מילגרוימען זיַינען געווען זעקס און נײַנציק צו דערויסן צו ; אַלע
ale tsu deroisn tsu naintsik un zeks geven zainen milgroimen
all to outside to ninety and six having been are pomegranates

מילגרוימען אויפֿן נעצווערק רונד אַרום זיַינען געווען הונדערט.
hundert geven zainen arum rund netsverk oifn milgroimen
hundred having been are round around network on pomegranates

כד און דער הויפּט פֿון דעם ליֵיב-כֶל האָט גענומען שׂרָיָה
Serayah genumen hot laib-kol dem fun hoipt der un
Serayah taken has army people the of captain the and

דעם אייבער-כֹהן, און צפַניָה דעם צווייטן כֹהן , און די דריַ
drai di un koyen tsveitn dem Tsefanyah un eiber-koyen dem
three the and kohen second the Tsefanyah and head kohen the

שוועלהיטער ; כה און פֿון דער שטאָט האָט ער גענומען איין הויפֿדינער
hoifdiner ein genumen er hot shtot der fun un shvelhiter
court official one taken he has city the of and threshold keeper

וואָס איז געווען דער אויפֿזעער איבער די מלחמה-לײַט , און זיבן
zibn un milchome-lait di iber oifzeer der geven iz vos
seven and war people the over overseer the having been is which

מענער פֿון די וואָס פֿלעגן זען דעם מלכס פּנים , וואָס האָבן זיך
zich hobn vos ponem melechs dem zen flegn vos di fun mener
self have which face king's the see would which the of men

געפֿונען אין שטאָט, און דעם שרייַבער פֿון דעם כֹּל-לידער , וואָס פֿלעגט
flegt vos kol-lider dem fun shraiber dem un shtot in gefunen
used to which chief officer the of scribe the and city in found

אויפֿנעמען אין חיל דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד, און זעכציק מאַן פֿון דעם פֿאָלק
folk dem fun man zechtsik un land fun folk dos cheil in oifnemen
people the of men sixty and land of people the army in accept

פֿון לאַנד, וואָס האָבן זיך געפֿונען אין שטאָט. כו און נבֿוזַראַדָן
Nevuzaradan un shtot in gefunen zich hobn vos land fun
Nevuzaradan and city in found selves have which land of

דער הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל זיי געגומען , און האָט זיי
zei hot un genumen zei hot laib-cheil dem fun hoipt der
them has and taken them has army people the of captain the

אַוועקגעפֿירט צום מלך פֿון בָּבֶל קיין רִבלָה . כז און דער מלך פֿון
fun melech der un Rivlah kein Bavel fun melech tsum avekgefirt
of king the and Rivlah to Bavel of king to led away

בָּבֶל האָט זיי געשלאָגן און זיי געטייט אין רִבלָה אין לאַנד
land in Rivlah in geteit zei un geshlogn zei hot Bavel
land in Rivlah in caused to die them and struck them has Bavel

חֲמָת . אַזוי איז יהודה אין גלות אַוועק פֿון זיין לאַנד.
land zain fun avek goles in Yehudah iz azoi Chammat
land his from away exile in Yehudah is so Chamat

כח דאָס איז דאָס פֿאָלק וואָס נבֿוכַדרֶאצַר האָט פֿאַרטריבן: אין
in fartriben hot Nevuchadretsar vos folk dos iz dos
in driven out has Nevukhadretzar which people the is this

זיבעטן יאָר, יהודים דריַי טויזנט און דריַי צוואַנציק; כט אין
zibetn yor, Yehudim drai toiznt un drai tsvantsik un in
in twenty and three and a thousand three Yehudim year seventh

אַכצענטן יאָר פֿון נבֿוכַדרֶאצַרן , פֿון ירושָלַיִם אַכט הונדערט
hundert acht Yerushalayim fun Nevuchadretsaren fun yor achtsentn
hundred eight Yerushalayim of Nevukhadretzar of year eighteenth

און צוויי און דרייַסיק נפֿשות ; ל אין דריַי און צוואַנציקסטן יאָר פֿון
fun yor tsvantsikstn un drai in nefoshes draisik un tsvei un
of year twentieth and three in persons thirty and two and

נבֿוכַדרֶאצַרן האָט נבֿוזַראַדָן דער הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל
laib-cheil dem fun hoipt der Nevuzaradan hot Nevuchadretsaren
army people the of captain the Nevuzaradan has Nevukhadretzar

פֿאַרטריבן יהודים זיבן הונדערט און פֿינף און פֿערציק נפֿשות ; אַלע
ale nefoshes fertsik un finf un hundert zibn Yehudim fartriben
all persons forty and five and hundred seven Yehudim driven out

נפֿשות , פֿיר טויזנט און זעקס הונדערט.
hundert zeks un toiznt fir nefoshes
hundred six and a thousand four persons

לא און עס איז געווען אין זיבן און דרייַסיקסטן יאָר פֿון דעם
dem fun yor draisikstn un zibn in geven iz es un
the of year thirtieth and seven in having been is it and

גלות פֿון יהויָכין דעם מלך פֿון יהודה , אין צוועלפֿטן חודש ,
choidesh tsvelftn in Yehudah fun melech dem Yhoyakhin fun goles
month twelfth in Yehudah of king the Y'hoyakhin of exile

אין פֿינף און צוואַנציקסטן טאָג פֿון חודש , האָט אֱוִיל-מרודַך דער
der Evil-Merodach hot choidesh fun tog tsvantsikstn un finf in
the Eveel-Merodach has month of day twentieth and five in

and seven men of them that were royal advisers which were found in the Ir; and the Sofer who was the chief officer in charge of conscripting the Am HaAretz; and threescore men of the Am HaAretz, that were found in the midst of the Ir. [26] So Nevuzaradan the captain of the guard took them, and brought them to Melech Bavel to Rivlah. [27] And Melech Bavel struck them, and put them to death in Rivlah in Eretz Chamat. Thus Yehudah was carried away captive out of his own land.

[28] This is the people whom Nevukhadretzar carried away captive: in the seventh year 3,023 Yehudim: [29] In the eighteenth year of Nevukhadretzar he carried away captive from Yerushalayim 832 nefesh: [30] In the three and twentieth year of Nevukhadretzar Nevuzaradan the captain of the guard carried away captive of the Yehudim 745 nefesh: the nefesh were 4,600 in all.

[31] And it came to pass in the seven and thirtieth year of the Golus of Y'hoyakhin Melech Yehudah, in the twelfth month, in the five and twentieth day of the month, that Eveel-

Merodach Melech Bavel in the first year of his reign lifted up the head of Y'hoyakhin Melech Yehudah, and brought him forth out of prison. 32 And spoke kindly unto him, and set his throne above the kisse of the melachim that were with him in Babylon, 33 And changed his prison garments: and he did continually eat lechem before him all the days of his life. 34 And for his allowance, there was a regular allowance given him of the Melech Bavel, every day a portion until the yom moto all the days of his life.

מלך פֿון בָּבֶל , אין דעם יאָר וואָס ער איז געווָארן מלך ,
melech gevorn iz er vos yor dem in Bavel fun melech
king having become is he which year the in Bavel of king

אוּן יהוּדה , פֿון קאָפּ דעם אויפֿגעהויבן יהוֹיָכין דעם מלך פֿון יהוּדה
un Yehudah fun melech dem Yhoyakhin fun kop dem oifgehoibn
and Yehudah of king the Y'hoyakhin of head the lifted up

האָט אים אַרויסגעצויגן פֿון תּפֿיסה. לב אוּן ער האָט צו אים גערעדט
im tsu geredt hot er un tefish fun aroisgetsoign im hot
him to spoken has he and prison of brought out him has

פֿרַיינטלעך, אוּן האָט געשטעלט זיין שטול איבער די שטולן פֿון די
di fun shtuln di iber shtul zain geshtelt hot un fraindlech
the of chair the over chair his set has and kindly

מלכים וואָס ווּ בייַ אים אין בָּבֶל . לג אוּן ער האָט אומגעביטן זיַנע
zaine umgebitn hot er un Bavel in im bai vos mlochim
his changed has he and Bavel in him by which kings

תּפֿיסה-קלייַדער ; אוּן ער האָט געגעסן בייַ אים ברויט תּמיד , אַלע
ale tamid broit im bai gegesn hot er un tefish-kleider
all continually bread him by eaten has he and prison garments

טעג פֿון זיַין לעבן. לד אוּן זיַין אויסקומענישׁ, אַ שטענדיקע אויסקומענישׁ,
oiskumenish shtendike a oiskumenish zain un lebn zain fun teg
subsistence perpetual a subsistence his and life his of days

איז אים געגעבן געווָארן פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל טאָגטעגלעך
togteglech Bavel fun melech dem fun gevorn gegebn im iz
each day Bavel of king the of having become given him is

ביז צום טאָג פֿון זיַין טויט , אַלע טעג פֿון זיַין לעבן.
lebn zain fun teg ale toit zain fun tog tsum biz
life his of days all death his of day to until

Yechezkel

יְחֶזְקֵאל

1 Now it came to pass in the thirtieth year, in the fourth month, in the fifth day of the month, while I was among those of the Golus by the Nahar Kevar, that Shomayim was opened, and I saw mar'ot Elohim. [2] In the fifth day of the month, which was the fifth year of the Golus of HaMelech Yoyakhin, [3] The Devar Hashem came expressly unto Yechezkel the kohen, ben Buzi, in Eretz Kasdim *(Chaldeans)* by the Nahar Kevar; and the Yad Hashem was there upon him.

א און עס איז געווען אין דרייסיקסטן יאָר, אין פֿירטן חודש
choidesh firtn in yor draisikstn in geven iz es un
month fourth in year thirtieth in was is it and

אין פֿינפֿטן טאָג פֿון חודש, ווען איך בין געווען צווישן די
di tsvishn geven bin ich ven choidesh fun tog finftn in
the among was am I when month of day fifth in

פֿאַרטריבענע בייַם טייַך כּבָר, האָבן זיך געעפֿנט די הימלען, און
un himlen di geefent zich hobn Kevar taich baim fartribene
and heavens the opened selves had Kevar river by the exiled

איך האָב געזען זעונגען פֿון אלקים. [ב] אין פֿינפֿטן טאָג פֿון חודש –
choidesh fun tog finftn in Elokim fun zeungen gezen hob ich
month of day fifth in G-d from visions seen have I

דאָס איז פֿינפֿטע יאָר נאָך דעם גלות פֿון מלך יוֹיָכִין – [ג] איז
iz Yoyachin melech fun goles dem noch yor finfte dos iz dos
is Yoyakhin king of exile the after year fifth the is this

געווען דאָס וואָרט פֿון ה צו יְחֶזְקֵאל דעם זון פֿון בוזין,
Buzien fun zun dem Yechezkel tsu Hashem fun vort dos geven
Buzi of son the Yechezkel to Hashem of word the having been

דעם כהן, אין לאַנד פֿון כַּשְׂדִים בייַם טייַך כּבָר; און די האַנט
hant di un Kevar taich baim Kasdim di fun land in koyen dem
hand the and Kevar river by the Kasdim the of land in kohen the

פֿון ה איז דאָרטן געווען אויף אים.
im oif geven dortn iz Hashem fun
him upon was there is Hashem of

[4] And I looked, and, hinei, a ruach se'arah came out of the tzafon, an anan gadol, and flashing fire, with brilliant light all about it, and out of the midst thereof something gleaming, shining out of the midst of the eish. [5] Also out of the midst thereof came the demut *(likeness)* of four Chayos. And this was their appearance: they had the demut adam. [6] And every one had arba'ah panim, and every one had arba kenafayim. [7] And their regalim were regel yesharah; and

[ד] און איך האָב געזען, ערשט אַ שטורעמווינט איז אָנגעקומען פֿון צפֿון,
tsofn fun ongekumen iz shturemvint a ersht gezen hob ich un
north from come is storm wind a behold looked have I and

אַ גרויסער וואָלקן מיט אַ פֿלאַקערקן פֿייַער און אַ שיין רונד אַרום
arum rund shain a un faier flakerikn a mit volken groiser a
round around brightness a and fire flaming a with cloud great a

אים; און אין מיטן פֿון אים אַזוי ווי דער אָנבליק פֿון בורשטין – אין
in burshtin fun onblik der vi azoi im fun mitn in un im
in amber of appearance the like as it of midst in and it

מיטן פֿון פֿייַער. [ה] און אין מיטן דערפֿון איז געווען די געשטאַלט פֿון פֿיר
fir fun geshtalt di geven iz derfun mitn in un faier fun mitn
four of form the was is thereof midst in and fire of midst

חיות. און דאָס איז געווען זייער אויסזען: זיי האָבן געהאַט די
di gehat hobn zei oiszen zeyer geven iz dos un chayes
the had had they appearance their having been is this and creatures

געשטאַלט פֿון אַ מענטשן, [ו] און פֿיר פּנימער זיַינען בייַ איטלעכער געווען,
geven itlecher bai zainen penemer fir un mentshn a fun geshtalt
were each by are faces four and human a of form

און פֿיר פֿליגלען בייַ איטלעכער פֿון זיי. [ז] און זייערע פֿיס זיַינען געווען
geven zainen fis zeyere un zei fun itlecher bai fliglen fir un
were are feet their and them of each at wings four and

גלייַכע פֿיס, און זייערע פֿוסטריט זיַינען געווען אַזוי ווי דער פֿוסטריט פֿון אַ
a fun fustrit der vi azoi geven zainen fustrit zeyere un fis glaiche
a of foot sole the as like were are foot sole their and legs straight

the sole of their feet was like the sole of a regel egel; and they gleamed like the shining of burnished nechoshet. 8 And they had the hands of an adam under their kenafayim on their four sides; and they four had their panim and their kenafayim. 9 Their kenafayim were joined one to another; they turned not as they went; they went every one face forward. 10 As for the demut of their panim, they four had the face of an adam, and the face of an aryeh, on the right side; and they four had the face of a shor on the left side; they four also had the face of a nesher. 11 Thus were their panim; and their kenafayim were stretched upward; two wings of every one were joined one to another, and two covered their geviyot. 12 And they went every one face forward; whither the Ruach was to go, they went; and they turned not when they went. 13 As for the demut of the Chayos, their appearance was like coals of eish burning, and like the appearance of lapidim *(torches)*; it spread back and forth among the Chayos; and the eish was brilliant, and out of the eish went forth barak *(lightning)*.

קאַלב; און זיי האָבן געפֿונקלט אַזוי ווי בלאַנקע קופּער. ח און הענט פֿון
fun hent un kuper blanke vi azoi gefunklt hobn zei un kalb
of hands and bronze burnished like as sparkled have they and calf

אַ מענטשן זײַנען געווען פֿון אונטער זייערע פֿליגלען אויף זייערע פֿיר זײַטן;
zaitn fir zeyere oif fliglen zeyere unter fun geven zainen mentshn a
sides four their upon wings their under from were are human a

און זייערע פּנימער און זייערע פֿליגלען בײַ זיי פֿירן – ט זייערע פֿליגלען
fliglen zeyere firn zei bai fliglen zeyere un penemer zeyere un
wings their four them at wings their and faces their and

זײַנען געווען באַהעפֿט איינער צום אַנדערן – האָבן זיך נישט אומגעדרייט
umgedreit nisht zich hobn andern tsum einer baheft geven zainen
turned not selves have another to one joined were are

בײַ זייער גיין; איטלעכע איר פּנים זײַנען זיי געגאַנגען גלייך
gleich gegangen zei zainen ponem ir itleche gein zeyer bai
straight having gone they are face its each going their at

פֿאַראויס. י און די געשטאַלט פֿון זייערע פּנימער איז געווען: אַ פּנים פֿון אַ
a fun ponem a geven iz penemer zeyere fun geshtalt di un farois
a of face a was is faces their of form the and forward

מענטשן; און אַ פּנים פֿון אַ לייב אויף דער רעכטער זײַט בײַ זיי פֿירן;
firn zei bai zait rechter der oif leib a fun ponem a un mentshn
four them by side right the upon lion a of face a and human

און אַ פּנים פֿון אַן אָקס פֿון דער לינקער זײַט בײַ זיי פֿירן; און אַ
a un firn zei bai zait linker der fun oks an fun ponem a un
a and four them by side left the from ox an of face a and

פּנים פֿון אַן אָדלער בײַ זיי פֿירן. יא אַזוי זײַנען געווען זייערע פּנימער;
penemer zeyere geven zainen azoi firn zei bai odler an fun ponem
faces their were are thus four them by eagle an of face

און זייערע פֿליגלען זײַנען געווען פֿונאַנדערגעשפּרייט צו דער הייך צו;
tsu heich der tsu funandergeshpreit geven zainen fliglen zeyere un
to height the toward spread apart were are wings their and

צוויי פֿון איטלעכער זײַנען געווען באַהעפֿט אָן אײנאַנדער, און צוויי האָבן
hobn tsvei un einander on baheft geven zainen itlecher fun tsvei
had two and one another on joined were are each of two

באַדעקט זייערע לײַבער. יב און איטלעכע פֿון איר פּנים גלייך פֿאַראויס
farois gleich ponem ir fun itleche un laiber zeyere badekt
forward straight faces its of each and bodies their covered

זײַנען זיי געגאַנגען; וווהין דער גײַסט איז געווען צו גיין, זײַנען
zainen zei gegangen vuhin der gaist iz geven tsu gein zainen
are they having gone wherever the spirit is was to go are

זיי געגאַנגען; זיי האָבן זיך נישט אומגעדרייט בײַ זייער גיין.
zei gegangen zei hobn zich nisht umgedreit bai zeyer gein
they having gone they had selves not turned their at going

יג און די געשטאַלט פֿון די חיות, זייער אויסזען, איז געווען אַזוי
azoi geven iz oiszen zeyer chayes di fun geshtalt di un
as was is appearance their creatures the of form the and

ווי ברענעדיקע קוילן פֿײַער; אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון ברענדהעלצער
brandheltser fun oiszen dos vi azoi faier koiln brenedike vi
torches of appearance the like as fire coals burning like

איז דאָס אומגעגאַנגען צווישן די חיות; און דאָס פֿײַער האָט געהאַט אַ
a gehat hot faier dos un chayes di tsvishn umgegangen dos iz
a had has fire the and creatures the among moving it is

שײַן, און פֿון דעם פֿײַער איז אַרויסגעגאַנגען אַ בליץ. יד און די
shain un fun dem faier iz aroisgegangen a blits di un
brightness and from the fire is out gone having a lightning the and

חיות זיַינען געלאָפֿן הין און צוריק, אַזוי ווי דאָס אויסזען
oiszen dos vi azoi tsurik un hin gelofn zainen chayes
appearance the like as fro and to and fro running are creatures

פֿון אַ בליצשטראַל .
blitsshtral a fun
lightning flash a of

[14] And the Chayos ran and returned as the appearance of bazak *(a flash of lightning)*.

יד און איך האָב אָנגעקוקט די חיות , ערשט צו איין ראָד איז אויף
oif iz rod ein tsu ersht chayes di ongekukt hob ich un
on is wheel one to behold creatures the looked at had I and

דער ערד לעבן די חיות צו זייערע פֿיר פּנימער . טז דאָס אויסזען
oiszen dos penemer fir zeyere tsu chayes di lebn erd der
appearance the faces four their to creatures the near earth the

פֿון די רעדער און זייער אַרבעט איז געווען אַזוי ווי דער אָנבליק
onblik der vi azoi geven iz arbet zeyer un reder di fun
appearance the like as was is production their and wheels the of

פֿון גאָלדשטיין, און איין געשטאַלט איז געווען בייַ זיי פֿירן; און זייער
zeyer un firn zei bai geven iz geshtalt ein un goldshtein fun
their and four them by was is form one and beryl of

אויסזען און זייער אַרבעט איז געווען אַזוי ווי עס וואָלט זיין אַ ראָד
rod a zain volt es vi azoi geven iz arbet zeyer un oiszen
wheel a be would it like as was is production their and appearance

אין אַ ראָד . יז אַז זיי זיַינען געגאַנגען זיַינען זיי געגאַנגען צו
tsu gegangen zei zainen gegangen zainen zei az rod a in
to going they are going are they when wheel a within

זייערע פֿיר זיַטן; זיי האָבן זיך נישט אומגעדרייט בייַ זייער גיין . יח און
un gein zeyer bai umgedreit nisht zich hobn zei zaitn fir zeyere
and going their with turned not selves had they sides four their

זייערע ריַפֿן – אי זיי האָבן געהאַט אַ הויכקייט , אי זיי האָבן געהאַט אַ
a gehat hobn zei i hoichkeit a gehat hobn zei i reifn zeyere
a had have they and height a had have they both rims their

מוֹראדיקייט; און זייערע ריַפֿן זיַינען געווען פֿול מיט אויגן רונד אַרום בייַ
bai arum rund oign mit ful geven zainen reifn zeyere un mordikeit
by round around eyes with full were are rims their and fearfulness

זיי פֿירן. יט און אַז די חיות זיַינען געגאַנגען , זיַינען געגאַנגען די
di gegangen zainen gegangen zainen chayes di az un firn zei
the going are going are creatures the when and four them

רעדער לעבן זיי , און אַז די חיות האָבן זיך אויפֿגעהויבן פֿון
fun oifgehoibn zich hobn chayes di az un zei lebn reder
from lifted up selves have creatures the when and them beside wheels

דער ערד , האָבן זיך אויפֿגעהויבן די רעדער. כ ווּוהין נאָר דער גייַסט איז
iz gaist der nor vuhin reder di oifgehoibn zich hobn erd der
is Spirit the ever where wheels the lifted up selves have earth the

געווען צו גיין , זיַינען זיי געגאַנגען אַהין ווּו דער גייַסט איז געווען צו
tsu geven iz gaist der vu ahin gegangen zei zainen gein tsu geven
to was is spirit the where there gone they are go to was

גיין , און די רעדער האָבן זיך אויפֿגעהויבן באַגלייַך מיט זיי , ווּאָרעם
vorem zei mit baglaich oifgehoibn zich hobn reder di un gein
because them with alongside lifted up selves have wheels the and go

דער גייַסט פֿון די חיות איז געווען אין די רעדער. כא אַז יענע זיַינען
zainen yene az reder di in geven iz chayes di fun gaist der
are those when wheels the in was is creatures the of spirit the

געגאַנגען , זיַינען זיי געגאַנגען , און אַז יענע האָבן זיך אָפּגעשטעלט,
opgeshtelt zich hobn yene az un gegangen zei zainen gegangen
stood still selves had those when and going they are going

[15] Now as I beheld the Chayos, hinei there was one Ofan ba'aretz etzel the Chayos, with its four panim. [16] The appearance of the Ofanim and their making was like unto the color of tarshish; and they four had one demut; and their appearance and their making was as it were an Ofan within an Ofan. [17] Arba'at *(four)* sidedly they went; and they turned not as they went. [18] As for their rims, they were so high that they were dreadful; and their rims were mele'ot einayim saviv *(full of eyes round about)* the four of them. [19] And when the Chayos went, the Ofanim went beside them; and when the Chayos were lifted up from ha'aretz, the Ofanim were lifted up. [20] Whithersoever the Ruach was to go, they went, thither was the Ruach to go; and the Ofanim were lifted facing them; for Ruach HaChayah was in the Ofanim. [21] When those went, these went; and when those stood still, these stood still; and

when those were lifted up from ha'aretz, the Ofanim were lifted up facing them; for the Ruach HaChayah was in the Ofanim.

[22] And the demut of the raki'a upon the rashei HaChayah was as the color of terrible ice crystal, spread out upward above their rashim. [23] And under the raki'a were their kenafayim stretched out, the one toward the other; every one had two, which covered on this side, and every one had two, which covered on that side, their geviyot. [24] And when they went, I heard the kol of their kenafayim, like the kol of mayim rabbim, as the Kol Shaddai, the voice of a tumult, as the sound of a machaneh; when they stood still, they let down their kenafayim. [25] And there was a kol *(voice)* from the raki'a that was over their rosh, when they stood still, and had let down their kenafayim.

[26] And above the raki'a that was over their rosh was the demut kisse, as the appearance of a precious stone, a sapphire; and upon the demut hakisse was the demut like the

הָאָבן זיי זיך אָפּגעשטעלט; און אַז זיי האָבן זיך אויפֿגעהויבן פֿון
fun oifgehoibn zich hobn zei az un opgeshtelt zich zei hobn
from lifted up selves have they when and stood still selves they had

דער ערד, האָבן זיך אויפֿגעהויבן די רעדער באַגלייַך מיט זיי, ווואָרעם
vorem zei mit baglaich reder di oifgehoibn zich hobn erd der
because them with alongside wheels the lifted up selves have earth the

דער גייַסט פֿון די חיות איז געווען אין די רעדער.
reder di in geven iz chayes di fun gaist der
wheels the in was is creatures the of spirit the

כב און איבער די קעפּ פֿון די חיות איז געווען די געשטאַלט פֿון אַ
a fun geshtalt di geven iz chayes di fun kep di iber un
a of form the was is creatures the of heads the over and

הימל, אַזוי ווי דער אָנבליק פֿון מוראדיקן אייַז, אויסגעשפּרייט
oisgeshpreit aiz moyredikn fun onblik der vi azoi himel
spread out crystal awesome of appearance the like as firmament

איבער זייערע קעפּ פֿון אויבן. כג און אונטער דעם הימל זיַנען
zainen himel dem unter un oiben fun kep zeyere iber
are firmament the beneath and above from heads their over

געווען זייערע פֿליגלען, אייַנער גלייַך אַקעגן אַנדערן; צו צוויי פֿון
fun tsvei tsu andern akegn glaich einer fliglen zeyere geven
of two to another against opposite one wings their were

איטלעכער פֿון זיי האָבן צוגעדעקט, צו צוויי פֿון איטלעכער פֿון זיי
zei fun itlecher fun tsvei tsu tsugedekt hobn zei fun itlecher
them of each of two toward covered have them of each

האָבן צוגעדעקט זייערע לייַבער. כד און אַז זיי זיַנען געגאַנגען, האָב איך
ich hob gegangen zainen zei az un laiber zeyere tsugedekt hobn
I have going are they when and bodies their covered have

געהערט דאָס גערויש פֿון זייערע פֿליגלען, אַזוי ווי דאָס גערויש פֿון גרויסע
groise fun geroish dos vi azoi fliglen zeyere fun geroish dos gehert
mighty of noise the like as wings their of noise the heard

וואַסערן, אַזוי ווי דער קול פֿון שַׁדַי, אַ טומלדיק גערויש, אַזוי ווי
vi azoi geroish tumldik a Shaddai fun kol der vi azoi vasern
like as noise tumultuous a Shaddai of voice the as like waters

דאָס גערויש פֿון אַ מחנה; אַז זיי האָבן זיך אָפּגעשטעלט, האָבן זיי
zei hobn opgeshtelt zich hobn zei az machne a fun geroish dos
they have stood still selves have they when army a of noise the

אַראָפּגעלאָזט זייערע פֿליגלען. כה און עס איז געווארן אַ גערויש איבער דעם
dem iber geroish a gevorn iz es un fliglen zeyere aropgelozt
the over noise a become is it and wings their lowered

הימל ווואָס אויף זייערע קעפּ, אַז זיי האָבן זיך אָפּגעשטעלט,
opgeshtelt zich hobn zei az kep zeyere oif vos himel
stood still selves have they when heads their above which firmament

אַראָפּגעלאָזנדיק זייערע פֿליגלען.
fliglen zeyere aroplozndik
wings their let down

כו און איבער דעם הימל ווואָס אויף זייערע קעפּ איז געווען אַזוי
azoi geven iz kep zeyere oif vos himel dem iber un
like was is heads their above that firmament the above and

ווי דאָס אויסזען פֿון סאַפּירשטיין, די געשטאַלט פֿון אַ טראָן;
tron a fun geshtalt di sapirshtein fun oiszen dos vi
throne a of form the sapphire stone of appearance the as

און אויף דער געשטאַלט פֿון דעם טראָן אַ געשטאַלט אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi geshtalt a tron dem fun geshtalt der oif un
the like as form a throne the of form the above and

appearance of adam above upon it. [27] And I saw something gleaming, shining out like the appearance of eish; inside it all around, from the appearance of his loins even upward, and from the appearance of his loins even downward, I saw something like the appearance of eish, and it had radiance all around. [28] As the appearance of the keshet *(rainbow)* that is in the anan in yom hageshem, so was the appearance of the radiance all around.

This was the appearance of the demut Kavod Hashem. And when I saw it, I fell upon my face, and I heard a voice of one that spoke.

2 And He said unto me, Ben Adam, stand upon thy raglayim, and I will speak unto thee. [2] And the Ruach entered into me just as He spoke unto me, and stood me upon my raglayim, that I heard Him that spoke unto me. [3] And He said unto me, Ben Adam, I send thee to the Bnei Yisroel, to Goyim HaMoredim *(Rebellious Nations)* that hath rebelled against Me; they and their Avot have rebelled against Me,

אויסזען פֿון אַ מענטשן , אויבן אויף אים. כז און איך האָב געזען אַזוי
azoi gezen hob ich un im oif oiben mentshn a fun oiszen
as seen have I and it on above man a of appearance

ווי דעם אָנבליק פֿון בורשטין, מיט אַן אײַנראַם דערצו רונד
rund dertsu ainram an mit burshtin fun onblik dem vi
around thereto encasing an with amber of appearance the like

אַרום אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון פֿײַער, פֿון דעם אויסזען פֿון
fun oiszen dem fun faier fun oiszen dos vi azoi arum
of appearance the from fire of appearance the as like round

זײַנע לענדן און אַרויף ; און פֿון דעם אויסזען פֿון זײַנע לענדן און
un lendn zaine fun oiszen dem fun un aroif un lendn zaine
and loins his of appearance the from and upward and loins his

אַראָפּ האָב איך געזען אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון פֿײַער, מיט אַ
a mit faier fun oiszen dos vi azoi gezen ich hob arop
a with fire of appearance the as like seen I have downward

שײַן רונד אַרום אים. כח אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון רעגנבויגן
regenboign fun oiszen dos vi azoi im arum rund shain
rainbow of appearance the as like it round around brightness

וואָס איז אין וואָלקן אין אַ טאָג פֿון רעגן, אַזוי איז געווען דאָס אויסזען
oiszen dos geven iz azoi regn fun tog a in volken in iz vos
appearance the was is so rain of day a in clouds in is that

פֿון דעם שײַן רונד אַרום .
arum rund shain dem fun
round around brightness the of

דאָס איז געווען דאָס אויסזען פֿון דער געשטאַלט פֿון הס
Hashems fun geshtalt der fun oiszen dos geven iz dos
Hashem's of form the of appearance the was is this

פּראַבט. און ווי איך האָב עס געזען , אַזוי בין איך געפֿאַלן אויף מײַן פּנים ,
ponem main oif gefaln ich bin azoi gezen es hob ich vi un pracht
face my on fallen I am so seen it have I as and glory

און איך האָב געהערט אַ קול פֿון איינעם וואָס רעדט.
redt vos einem fun kol a gehert hob ich un
spoke that one from voice a heard have I and

ב און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , שטעל זיך אויף דײַנע
daine oif zich shtel mentshnkind gezogt mir tsu hot er un
your upon self stand son of man said me to has he and

פֿיס, און איך וועל רעדן מיט דיר . ב און דער גײַסט איז אַרײַן
arain iz gaist der un dir mit redn vel ich un fis
entered is Spirit the and you(SG) with speak will I and feet

אין מיר, ווי ער האָט געערדט צו מיר, און האָט מיך אויפֿגעשטעלט
oifgeshtelt mich hot un mir tsu geredt hot er vi mir in
set up me has and me to spoken has he when me into

אויף מײַנע פֿיס, און איך האָב געהערט דעם וואָס רעדט צו מיר. ג און
un mir tsu redt vos dem gehert hob ich un fis maine oif
and me to speaks that the one heard have I and feet my upon

ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , איך שיק דיך צו די קינדער
kinder di tsu dich shik ich mentshnkind gezogt mir tsu hot er
children the to you(SG) send I son of man said me to has he

פֿון ישׂראֵל, צו די ווידערשפּעניקע שבֿטים וואָס האָבן ווידערשפּעניקט
vidershpenikt hobn vos shvotim vidershpenike di tsu Yisroel fun
rebelled against have that tribes rebellious the to Yisroel of

אָן מיר; זיי און זייערע עלטערן האָבן געבראָכן אָן מיר אַזש
azh mir on gebrochn hobn eltern zeyere un zei mir on
all the way me on infringed upon have fathers their and they me on

even unto this very day.
4 For they are stubborn banim and chizkei lev *(stiff-hearted)*. I do send thee unto them; and thou shalt say unto them, Thus saith Adonoi Hashem.
5 And they, whether they will hear, or whether they will refrain from heeding — for they are a bais meri *(house of rebellion)*, yet shall they know that there hath been a navi among them.
6 And thou, Ben Adam, be not afraid of them, neither be afraid of their devarim, though briers and thorns be with thee, and thou dost dwell among akrabim *(scorpions)*; be not afraid of their devarim, nor be afraid at their looks, for they are a bais meri.
7 And thou shalt speak My devarim unto them, whether they will hear, or whether they will refrain from heeding; for they are meri *(rebellious)*.

8 But thou, Ben Adam, hear what I say unto thee; Be not thou meri like that bais hameri. Open thy mouth and eat what I give thee.
9 And when I looked, hinei, a yad was sent unto me; and, hinei, a megillat sefer was therein; 10 And He unrolled the megillah before me; and it

ביז היַינטיקן טאָג. ד און די קינדער האָבן פַּאַרשׁיַטע פּנימער און
un penemer farshaite hobn kinder di un tog haintikn biz
and faces insolent have children the and day this very until

האַרטע הערצער: צו זיי שיק איך דיך , און זאָלסט זאָגן
zogn zolst un dich ich shik zei tsu hertser harte
say you(SG) must and you(SG) I send them to hearts hard

צו זיי : אֲזוי האָט גענאָגט אֲדֹנָי ה ; ה און זיי , סַיי זיי
zei sai zei un Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu
they whether they and Hashem Adonoi said has thus them to

וועלן הערן, און סַיי זיי וועלן פַּאַרמַיידן – וואָרעם אַ וויידערשפּעניק
vidershpenik a vorem farmaidn veln zei sai un hern veln
rebellious a because refuse will they whether and hear will

געזינדל זַיַינען זיי – זאָלן זיי וויסן אַז אַ נבֿיא איז געווען צווישן
tsvishn geven iz novi a az visen zei zoln zei zainen gezindl
among was is prophet a that know they shall they are band

זיי . ו און דו מענטשנקינד , זאָלסט נישט מורא האָבן פַּאַר
far hobn moire nisht zolst mentshnkind du un zei
before have fear not you(SG) shall son of man you and them

זיי , און נישט מורא האָבן פַּאַר זייערע רייד , הגם דערנער
derner hagam reid zeyere far hobn moire nisht un zei
thorns though words their before have fear not and them

און שטעכגעוועקס זַיַינען אַרום דיר , און צווישן שקאָרפּיאָנען
shekorpionen tsvishn un dir arum zainen shtechgeveks un
scorpions among and you(SG) round are brambles and

טוסטו זיצן ; פַּאַר זייערע רייד זאָלסטו נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht zolstu reid zeyere far zitsn tustu
have fear not shall you words their before sitting are you doing

און פַּאַר זייער פּנים זאָלסטו נישט אַנגסטן; וואָרעם אַ וויידערשפּעניק
vidershpenik a vorem angstn nisht zolstu ponem zeyer far un
rebellious a because dread not shall you face their before and

געזינדל זַיַינען זיי . ז און זאָלסט רעדן מַיַינע ווערטער צו זיי ,
zei tsu verter maine redn zolst un zei zainen gezindl
them to words my speak you(SG) shall and they are band

סַיי זיי וועלן הערן, און סַיי זיי וועלן פַּאַרמַיידן; וואָרעם
vorem farmaidn veln zei sai un hern veln zei sai
because withhold will they whether and hear will they whether

לויטער וויידערשפּעניקייט זַיַינען זיי .
zei zainen vidershpenikeit loiter
they are insubordinate nothing but

ח און דו מענטשנקינד , הער וואָס איך רעד צו דיר ;
dir tsu red ich vos her mentshnkind du un
you(SG) to speak I what pay heed son of man you and

זאָלסט נישט ווידערשפּעניק זיַין ווי דאָס ווידערשפּעניקע געזינדל;
gezindl vidershpenike dos vi zain vidershpenik nisht zolst
band rebellious this as be rebellious not you(SG) shall

מאַך אויף דַיין מויל , און עס וואָס איך גיב דיר . ט און איך האָב אַ
a hob ich un dir gib ich vos es un moil dain oif mach
a have I and you(SG) give I what eat and mouth your up make

קוק געטאָן, ערשט אַ האַנט איז אויסגעשטרעקט צו מיר, און זע , אין
in ze un mir tsu oisgeshtrekt iz hant a ersht geton kuk
in behold and me to stretched out is hand a behold done look

איר איז געווען אַ מגילה פּוֹן אַ בוך . י און ער האָט זי אויסגעשפּרייט
oisgeshpreit zi hot er un buch a fun megile a geven iz ir
spread out it has he and book a of scroll a having been is it

was written on front and back: and there was written therein lamentations, and mourning, and woe.

פַֿאַר מיר, און זי איז געווען באַשריבן פֿון אינעווייניק און פֿון
fun un ineveinik fun bashribn geven iz zi un mir far
from and inside from written was is it and me before

אויסנווייניק, און אויף איר איז געווען אָנגעשריבן קלאָגן און
un klogn ongeshriben geven iz ir oif un oisenveinik
and lamentations written having been is it on and outside

זיפֿצעניש און וויי .
vei un ziftsenish
woe and sighing

3 Moreover He said unto me, Ben Adam, eat that thou findest; eat this megillah, and go speak unto Bais Yisroel. [2] So I opened my mouth, and He caused me to eat that megillah. [3] And He said unto me, Ben Adam, cause thy beten to eat, and fill thy bowels with this megillah that I give thee. Then did I eat it; and it was in my mouth as devash for sweetness.

ג

און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , וואָס דו געפֿינסט, עס, עס
es es gefinst du vos mentshnkind gezogt mir tsu hot er un
eat it find you what son of man said me to has he and

די דאָזיקע מגילה , און גיי רעד צו דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל. [ב] האָב
hob Yisroel fun hoiz dem tsu red gei un megile dozike di
have Yisroel of house the to speak go and scroll this the

איך אויפֿגעעפֿנט מײַן מויל , און ער האָט מיר געגעבן עסן די דאָזיקע
dozike di esen gegebn mir hot er un moil main oifgeefent ich
this the eat given me has he and mouth my opened I

מגילה . [ג] און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , דײַן בויך זאָלסטו
zolstu boich dain mentshnkind gezogt mir tsu hot er un megile
shall you belly your son of man said me to has he and scroll

אָנשפּײַזן , און דײַנע אינגעווייד זאָלסטו אָנפֿילן, מיט דער דאָזיקער מגילה
megile doziker der mit onfiln zolstu ingeveid daine un onshpaizn
scroll this one the with fill shall you innards your and feed

וואָס איך גיב דיר .
dir gib ich vos
you(SG) give I which

און איך האָב געגעסן, און זי איז געווען אין מײַן מויל אַזוי ווי
vi azoi moil main in geven iz zi un gegesn hob ich un
as so mouth my in having been is it and eaten have I and

האָניק אין זיסקייט .
ziskeit in honik
sweetness in honey

[4] And He said unto me, Ben Adam, go, get thee unto the Bais Yisroel, and speak My words unto them. [5] For thou art not sent to an Am Imkei Safah *(a people of indecipherable language)* and of obscure lashon, but to Bais Yisroel; [6] Not to amim rabbim of indecipherable language and obscure lashon whose words thou canst not understand. Surely, had I sent thee to them, they would have paid heed unto thee. [7] But Bais

[ד] און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , גיי קום צו דעם הויז
hoiz dem tsu kum gei mentshnkind gezogt mir tsu hot er un
house the to come go son of man said me to has he and

פֿון ישְׂרָאֵל, און זאָלסט רעדן מיט מײַנע ווערטער צו זיי .
zei tsu verter maine mit redn zolst un Yisroel fun
them to words my with speak you(SG) shall and Yisroel of

[ה] וואָרעם נישט צו אַ פֿאָלק מיט אַ טונקעלער שפּראַך אָן אַ שווערער
shverer a un shprach tunkeler a mit folk a tsu nisht vorem
hard a and language obscure an with people a to not because

צונג וועלסטו געשיקט, נײַערט צו דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל; [ו] נישט
nisht Yisroel fun hoiz dem tsu naiert geshikt verstu tsung
not Yisroel of house the to but sent you become tongue

צו פֿעלקער אַ סך מיט אַ טונקעלער שפּראַך אָן אַ שווערער צונג ,
tsung shverer a un shprach tunkeler a mit sach a felker tsu
tongue hard a and language obscure a with many a nations to

וואָס דו פֿאַרשטייסט נישט זייערע וועלטער. פֿאַר וואָר, אַז איך וואָלט
volt ich az vor far verter zeyere nisht farshteist du vos
would I that truly for words their not understand you which

דיך צו זיי געשיקט, וואָלטן זיי יאָ צוגעהערט צו דיר .
dir tsu tsugehert yo zei voltn geshikt zei tsu dich
you(SG) to paid heed yes them would have sent them to you(SG)

ז אָבער דאָס הויז פֿון יִשְׂרָאֵל ווילן נישט ווילן צוהערן צו דיר ,
dir tsu tsuhern veln nisht veln Yisroel fun hoiz dos ober
you(SG) to pay heed will not will Yisroel of house the but

ווארעם זיי ווילן נישט צוהערן צו מיר; ווארעם דאָס גאַנצע הויז
hoiz gantse dos vorem mir tsu tsuhern nisht viln zei vorem
house whole this because me to listen not will they because

פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן האַרטע שטערנס און פֿאַרשײַטע הערצער. ח זע ,
ze hertser farshaite un shterns harte hobn Yisroel fun
behold hearts insolent and foreheads hard have Yisroel of

איך האָב געמאַכט דײַן פּנים האַרט אַקעגן זייער פּנים , און דײַן
dain un ponem zeyer akegn hart ponem dain gemacht hob ich
your and faces their against hard face your made have I

שטערן האַרט אַקעגן זייער שטערן . ט ווי דימענט האַרטער פֿון
fun harter diment vi shtern zeyer akegn hart shtern
than harder diamond like forehead their against hard forehead

פֿעלדז, האָב איך געמאַכט דײַן שטערן ; זאָלסט נישט מורא
moire nisht zolst shtern dain gemacht ich hob feldz
fear not you(SG) must forehead your made I have rock

האָבן פֿאַר זיי , און נישט אַנגסטן פֿאַר זייער פּנים ; ווארעם
vorem ponem zeyer far angstn nisht un zei far hobn
because faces their before lose resolve not and them before have

אַ ווידערשפּעניק געזינדל זיינען זיי . י און ער האָט צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu hot er un zei zainen gezindl vidershpenik a
said me to has he and they are band rebellious a

מענטשנקינד , אַלע מײַנע ווערטער וואָס איך וועל רעדן צו דיר , נעם
nem dir tsu redn vel ich vos verter maine ale mentshnkind
take you(SG) to speak will I that words my all son of man

אַריַין אין דײַן האַרצן, און מיט דײַנע אויערן הער . יא און גיי קום
kum gei un her oiern daine mit un hartsn dain in arain
come go and pay heed ears your with and heart your in into

צו די פֿאַרטריבענע, צו די קינדער פֿון דײַן פֿאָלק , און זאָלסט
zolst un folk dain fun kinder di tsu fartribene di tsu
you(SG) must and people your of children the to exiles the to

רעדן צו זיי , און זאָגן צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה ;
Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zogn un zei tsu redn
Hashem Adonoi said has so them to say and them to speak

סײַ זיי ווועלן הערן, און סײַ זיי ווועלן פֿאַרמײַדן.
farmaidn veln zei sai un hern veln zei sai
withhold will they whether and hear will they whether

יב און דער גײַסט האָט מיך אויפֿגעהויבן, און איך האָב געהערט הינטער
hinter gehert hob ich un oifgehoibn mich hot gaist der un
behind heard have I and lifted up me has Spirit the and

מיר אַ געוויש פֿון אַ גרויס רעש : געלויבט איז די פּראַכט פֿון ה
Hashem fun pracht di iz geloibt resh grois a fun geroish a mir
Hashem of glory the is praised rumbling great a of noise a me

אין זײַן אָרט ; יג און דאָס געוויש פֿון די פֿליגלען פֿון די חיות זיך
zich chayes di fun fliglen di fun geroish dos un ort zain in
selves creatures the of wings the of noise the and place his in

אָנרירנדיק איינער אָן אַנדערן, און דאָס געוויש פֿון די רעדער באַגלײַך
baglaich reder di fun geroish dos un andern on einer onrirndik
alongside wheels the of noise this and another on one touching

מיט זיי – אַ געוויש פֿון אַ גרויס רעש . יד און דער רוּחַ האָט מיך
mich hot ruach der un resh grois a fun geroish a zei mit
me has Spirit the and rumbling great a of noise a them with

Yisroel will not pay heed unto thee; for they will not pay heed unto Me; for kol Bais Yisroel are khizkei metzach *(hard-set of brow)* and keshei-lev *(hard-hearted)*. [8] Hinei, I have made thy face chazakim against their faces, and thy metzach chazak *(forehead strong)* against their metzach. [9] As a shamir *(adamant, hardest stone)* more chazak than flint have I made thy metzach *(forehead)*; fear them not, neither be terrified at their looks, though they be a bais meri *(house of rebellion)*. [10] Moreover He said unto me, Ben Adam, all My words that I shall speak unto thee receive in thine lev, and hear with thine oznayim. [11] And go, get thee to them of the Golus, unto the Bnei Amecha, and speak unto them, and tell them, Thus saith Adonoi Hashem; whether they will hear, or whether they will refrain.

[12] Then the Ruach lifted me and took me up, and I heard behind me a kol ra'ash gadol *(a voice of a great rustling)*, saying, Baruch Kavod Hashem from His makom *(place, home)*. [13] I heard also the noise of the wings of the Chayos that touched one another, and the noise of the Ofanim *(wheels)* opposite them, and a

voice of ra'ash gadol. 14 So the Ruach lifted me up, and took me away, and I went in mar *(bitterness)*, in the anger of my ruach; but the yad Hashem was chazah upon me. 15 Then I came to them of the Golus at Tel-Aviv, that dwelt by the Nahar Kevar, and I sat where they sat, and remained there speechlessly astounded among them shivat yamim.

אויפגעהויבן, און האָט מיך אַוועקגענומען; און איך בין געגאַנגען
a gegangen bin ich un avekgenumen mich hot un oifgehoibn
a having gone am I and taken away me has and lifted up

פֿאַרביטערטער אין מײַן הייס גײַסט, און די האַנט פֿון ה איז געווען
geven iz Hashem fun hant di un gaist heis main in farbiterter
was is Hashem of hand the and spirit hot my in bitterness

שטאַרק אויף מיר. טו און איך בין געקומען צו די פֿאַרטריבענע קיין
kein fartribene di tsu gekumen bin ich un mir oif shtark
at exiles the to having come am I and me on strong

תל-אָבֿיבֿ, וואָס זיַנען געזעסן בײַם טײַך כּבֿר, און איך בין געזעסן
gezesn bin ich un Kevar taich baim gezesn zainen vos Tel-Aviv
sat am I and Kevar river by the settled are that Tel-Aviv

וווּ זיי זיַנען געזעסן; און איך בין דאָרטן געזעסן זיבן טעג אַ
a teg zibn gezesn dortn bin ich un gezesn zainen zei vu
a days seven sitting there am I and sat are they where

באַנומענער צווישן זיי .
zei tsvishn banumener
them among dumbfounded

16 And it came to pass at the end of shivat yamim, that the Devar Hashem came unto me, saying, 17 Ben Adam, I have made thee a tzofeh *(watchman)* unto the Bais Yisroel; therefore hear the word at My mouth, and give them warning from Me. 18 When I say unto the rasha, Thou shalt surely die; and thou givest him not warning, nor speakest to warn the rasha from his derech harasha'ah, to save his life; the same rasha shall die in his avon; but I will hold accountable thine yad for his dahm. 19 Yet if thou warn the rasha, and he turn not from his resha, nor from his derech harasha'ah, he shall die in his avon; but thou hast saved thy nefesh. 20 Again, When a tzaddik doth turn from his tzedek, and commit evil, and I lay a michshol *(stumbling*

טז און עס איז געווען צום סוף פֿון זיבן טעג, איז געווען דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos geven iz teg zibn fun sof tsum geven iz es un
of word the was is days seven of end at the was is it and

ה צו מיר, אַזוי צו זאָגן: יז מענטשנקינד, אַ וועכטער האָב איך
ich hob vechter a mentshnkind zogn tsu azoi mir tsu Hashem
I have watchman a son of man say to so me to Hashem

דיך געמאַכט פֿאַר דעם הויז פֿון ישׂראֵל, און אַז דו וועסט הערן
hern vest du az un Yisroel fun hoiz dem far gemacht dich
hear will you that and Yisroel of house the for made you(SG)

פֿון מײַן מויל אַ וואָרט, זאָלסטו זיי וואָרענען פֿון מיר. יח אַז
az mir fun vorenen zei zolstu vort a moil main fun
when me from warn them shall you word a mouth my from

איך זאָג צו דעם שלעכטן: שטאַרבן מוזטו שטאַרבן; און דו האָסט
host du un shtarbn muztu shtarbn shlechtn dem tsu zog ich
have you and die you must die wicked the to say I

אים נישט געווארנט, און נישט גערעדט צו וואָרענען דעם שלעכטן פֿון זיַין
zain fun shlechtn dem vorenen tsu geredt nisht un gevornt nisht im
his of wicked the warn to spoken not and warned not him

שלעכטן וועג, כּדי ער זאָל לעבן, וועט ער, דער שלעכטער, שטאַרבן
shtarbn shlechter der er vet lebn zol er kedei veg shlechtn
die wicked person the he will life shall he so that way wicked

פֿאַר זיַין זינד, און זיַין בלוט וועל איך מאָנען פֿון דיַין האַנט.
hant dain fun monen ich vel blut zain un zind zain far
hand your from demand my due I will blood his and sin his for

יט אָבער אויב דו האָסט געווארנט דעם שלעכטן, און ער האָט זיך נישט
nisht zich hot er un shlechtn dem gevornt host du oib ober
not self has he and wicked the warned have you if but

אומגעקערט פֿון זיַין שלעכטקייט, און פֿון זיַין שלעכטן וועג, וועט ער
er vet veg shlechtn zain fun un shlechtikeit zain fun umgekert
he will way evil his from and wickedness his from turned

שטאַרבן פֿאַר זיַין זינד, און דו האָסט מציל געווען דיַין נפֿש .
nefesh dain geven matsl host du un zind zain far shtarbn
soul your having been rescued have you and sin his for die

כ און אַז דער גערעכטער קערט זיך אָפּ פֿון זיַין גערעכטקייט, און ער
er un gerechtikeit zain fun op zich kert gerechter der az un
he and righteousness his from away self turn righteous the when and

block of temptation)
before him, he shall die; because thou hast not given him warning, he shall die in his chattat, and his tzidkot which he hath worked shall not be remembered; but I will hold accountable thine yad for his dahm.
21 Nevertheless if thou warn the tzaddik, that the tzaddik sin not, and he doth not sin, he shall surely live, because he is warned; also thou hast saved thy nefesh.

22 And the Yad Hashem *(Hand, Power of* Hashem*)* was there upon me; and He said unto me, Arise, go forth into the plain, and I will there speak with thee.
23 Then I arose, and went forth into the plain; and, hinei, the Kavod Hashem stood there, as the Kavod which I saw by the Nahar Kevar; I fell on my face.
24 Then the Ruach entered into me, and set me upon my feet, and spoke with me, and said unto me, Go, shut thyself in the confines of thine bais.
25 But thou, O Ben Adam, hinei, they tied on thee ropes, and have bound thee with them, that thou canst not go out among them;
26 And I will make thy leshon cleave to the roof of

טוט אומרעכט, וועל איך לייגן אַ שטרויכלונג פֿאַר אים; ער וועט שטאַרבן.
shtarbn vet er im far shtroichlung a leign ich vel umrecht tut
die will he him before pitfall a put I will injustice do

ווײַל דו האָסט אים נישט געוואָרנט, וועט ער שטאַרבן פֿאַר זײַן חטא, און
un chet zain far shtarbn er vet gevornt nisht im host du vail
and sin his for die he will warned not him have you because

זײַנע גערעכטיקייטן וואָס ער האָט געטאָן, וועלן נישט דערמאָנט ווערן ,
vern dermont nisht veln geton hot er vos gerechtikeitn zaine
become remembered not will done has he which righteousness his

און זײַן בלוט וועל איך מאָנען פֿון דײַן האַנט. כא אָבער אויב דו
du oib ober hant dain fun monen ich vel blut zain un
you if but hand your from demand my due I will blood his and

האָסט אים געוואָרנט, דעם גערעכטן , אַז דער גערעכטער זאָל נישט זינדיקן ,
zindikn nisht zol gerechter der az gerechtn dem gevornt im host
sin not shall righteous the that righteous the warned him have

און ער האָט נישט געזינדיקט, וועט ער בלײַבן לעבן, ווײַל ער האָט זיך
zich hot er vail lebn blaibn er vet gezindikt nisht hot er un
self has he because alive remain he will sinned not has he and

געלאָזט וואָרענען, און דו האָסט מציל געווען דײַן נפֶשׁ .
nefesh dain geven matsl host du un vorenen gelozt
soul your having been rescued have you and warning allowed

כב און די האַנט פֿון ה איז דאָרטן געווען אויף מיר, און ער האָט
hot er un mir oif geven dortn iz Hashem fun hant di un
has he and me on was there is Hashem of hand the and

צו מיר געזאָגט: שטיי אויף, גיי אַרויס צום טאָל , און דאָרטן וועל איך
ich vel dortn un tal tsum arois gei oif shtei gezogt mir tsu
I will there and valley of to out go up stand said me to

רעדן מיט דיר . כג בין איך אויפֿגעשטאַנען, און בין אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen bin un oifgeshtanen ich bin dir mit redn
having come out am and arose I am you(SG) with speak

צום טאָל , ערשט די פּראַכט פֿון ה שטייט דאָרטן, אַזוי ווי
vi azoi dortn shteit Hashem fun pracht di ersht tal tsum
like as there stood Hashem of glory the behold valley to the

די פּראַכט וואָס איך האָב געזען בײַם טײַך כּבָר ; און איך בין
bin ich un Kevar taich baim gezen hob ich vos pracht di
am I and Kevar river at seen had I which glory the

געפֿאַלן אויף מײַן פּנים . כד און דער גײַסט איז אַרײַן אין מיר, און האָט
hot un mir in arain iz gaist der un ponem main oif gefaln
has and me in enter is spirit the and face my on fallen

מיך אויפֿגעשטעלט אויף מײַנע פֿיס; און ער האָט מיט מיר געredt,
geredt mir mit hot er un fis maine oif oifgeshtelt mich
spoken me with has he and feet my on set up me

און האָט צו מיר געזאָגט: קום פֿאַרשליס זיך אין דײַן הויז . כה און
un hoiz dain in zich farshlis kum gezogt mir tsu hot un
and house your in self lock up come said me to has and

דו מענטשנקינד , זע , מע טוט אַרויף אויף דיר שטריק, און
un shtrik dir oif aroif tut me ze mentshnkind du
and cords you(SG) on up does one behold son of man you

מע וועט דיך בינדן דערמיט , און וועסט נישט אַרויסגיין
aroisgein nisht vest un dermit bindn dich vet me
go out not you(sg) will and therewith tie you(SG) will one

צווישן זיי . כו און דײַן צונג וועל איך באַהעפֿטן אָן דײַן גומען ,
gumen dain on baheftn ich vel tsung dain un zei tsvishn
palate your on join I will tongue your and them among

thy mouth, that thou shalt be mute, and shalt not be to them an ish mokhi'ach *(admonisher)*; for they are a bais meri.
27 But when I speak with thee, I will open thy mouth, and thou shalt say unto them, Thus saith Adonoi Hashem; He that heareth, let him hear; and he that refuseth, let him refuse; for they are a bais meri.

4 Thou also, Ben Adam, take thee a levenah *(tile, brick)*, and lay it before thee, and engrave upon it the Ir, even Yerushalayim;
2 And lay matzor *(siege)* against it, and erect against it siege works, and build a ramp against it; set the machanot also against it, and set battering rams against it all around.
3 Moreover take thou unto thee a machavat barzel *(iron griddle)*, and set it for a kir barzel *(wall of iron)* between thee and the Ir; and set thy face against it, and it shall be besieged, and thou shalt lay siege against it. This shall be an ot *(sign)* to Bais Yisroel.

4 Lie thou also upon thy left side, and lay the avon Bais Yisroel upon it; according to the mispar of the yamim that thou

כדי זאָלסט שטום זײַן, און זאָלסט זיי נישט זײַן אַ
a zain nisht zei zolst un zain shtum zolst kedei
a be not them you(SG) shall and be dumb you(SG) shall so that

כז ערשט זיי . זײַנען געזינדל וידערשפּעניק אַ ווארעם ; בַּעַל-מוכיח
ersht zei zainen gezindl vidershpenik a vorem baal-muchich
behold they are band rebellious a because reprover

ווען איך רעד מיט דיר , ווֹעל איך עפֿענען דײַן מויל ; און
un moil dain efenen ich vel dir mit red ich ven
and mouth your open I will you(SG) with speak I when

זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט גענאָגט אֲדֹנָי ה : דער
der Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zogn zolst
the one Hashem Adonoi said has thus them to say you(SG) must

וואָס וויל הערן, זאָל הערן, און דער וואָס וויל פֿאַרוואַרפֿן, זאָל
zol farvorfen vil vos der un hern zol hern vil vos
shall reject will which the one and hear shall hear will which

פֿאַרמײַדן; ווארעם אַ וויִדערשפּעניק געזינדל זײַנען זיי .
zei zainen gezindl vidershpenik a vorem farmaidn
they are band rebellious a because withhold

ד און דו מענטשנקינד , נעם דיר אַ ציגל , און זאָלסט
zolst un tsigl a dir nem mentshnkind du un
you(SG) shall and brick a you(SG) take son of man you and

אים אַוועקלייגן פֿאַר דיר , און אויסקריצן אויף אים אַ שטאָט
shtot a im oif oiskritsn un dir far avekleigen im
city a it on engrave and you(SG) before lay it

– ירושלַיִם . ב און זאָלסט מאַכן אויף איר אַ באַלאַגערונג,
balegerung a ir oif machn zolst un Yerushalayim
siege a it on make you(SG) shall and Yerushalayim

און בויען אַרום איר אַ באַלאַגער-מויער, און אָנשיטן אַרום איר אַן
an ir arum onshitn un baleger-moier a ir arum boien un
a it round heap up and siege wall a it round build and

ערדוואַל, און שטעל אַקעגן איר מחנות ; און טו אַקעגן איר
ir akegn tu un machnus ir akegn shtel un erdval
it against do and legions of soldiers it against stand and mound

שטורעמבעק רונד אַרום . ג און דו נעם דיר אַן אײַזערנע פּאַן, און
un fan aizerne an dir nem du un arum rund shturembek
and pan iron an you take you and round around battering rams

זאָלסט זי שטעלן ווי אַן אײַזערנע וואַנט צווישן דיר און
un dir tsvishn vant aizerne an vi shteln zi zolst
and you(SG) between wall iron an as stand it you(SG) shall

צווישן דער שטאָט; און זאָלסט קערן דײַן פּנים צו איר, און זי
zi un ir tsu ponem dain kern zolst un shtot der tsvishn
it and it to face your turn you(SG) must and city the between

זאָל זײַן אין באַלאַגערונג, און דו זאָלסט זי באַלאַגערן. אַ צייכן איז דאָס
dos iz tseichn a balegern zi zolst du un balegerung in zain zol
this is sign a besiege it shall you and siege in be shall

פֿאַר דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz dem far
Yisroel of house the for

ד און דו ליג אויף דײַן לינקער זײַט, און זאָלסט אַרויפּטאָן אויף
oif aroifton zolst un zait linker dain oif lig du un
on put you(SG) must and side left your on lie you and

איר די זינד פֿון דעם הויז יִשְׂרָאֵל; די צאָל טעג וואָס דו
du vos teg tsol di Yisroel fun hoiz dem fun zind di ir
you which days number of the Yisroel of house the of sin the it

shalt lie upon it thou shalt bear their avon. 5 For I have laid upon thee the shanim of their avon *(iniquity)*, according to the mispar *(number)* of the yamim, three hundred and ninety days; so shalt thou bear the avon Bais Yisroel. 6 And when thou hast accomplished them, lie again on thy right side, and thou shalt bear the avon Bais Yehudah forty days; I have appointed thee a day for each year. 7 Therefore thou shalt set thy face toward the Matzor Yerushalayim *(Siege of Jerusalem)*, and thine zero'a shall be bared, and thou shalt prophesy against it. 8 And, hinei, I will tie ropes upon thee, and thou shalt not turn thee from one side to another, till thou hast ended the days of thy matzor *(siege)*.

9 Take thou also unto thee chittin *(wheat)*, and se'orim *(barley)*, and fol *(beans)*, and adosim *(lentils)*, and dochan *(millet)*, and kussemim *(spelt)*, and put them in keli echad, and make thee lechem thereof, according to the mispar of the yamim that thou shalt lie upon thy side, three hundred and ninety days shalt thou eat thereof. 10 And thy okhel *(food)* which thou shalt eat shall be by weight, twenty shekels a day; from time to time shalt thou eat it. 11 Thou shalt drink also mayim by

וועסט ליגן אויף איר, וועסטו טראָגן זייערע זינד. ה און איך האָב
hob ich un zind zeyere trogn vestu ir oif lign vest
have I and sin their bear will you(sg) it on lie will

דיר גענומען די יָאָרן פון זייערע זינד אַקעגן דער צאָל טעג
teg tsol der akegn zind zeyere fun yorn di genumen dir
days number of the against sin their of years the made you(SG)

– דריי הונדערט און נײַנציק טעג; און וועסט טראָגן די זינד
zind di trogn vest un teg naintsik un hundert drai
sin the bear you(sg) will and days ninety and hundred three

פון דעם הויז פון ישׂראל. ו און אַז דו וועסט ענדיקן די דאָזיקע,
dozike di endikn vest du az un Yisroel fun hoiz dem fun
this the finish will you when and Yisroel of house the of

זאָלסטו ז ווידער ליגן אויף דײַן רעכטער זײַט, און טראָגן די זינד פון
fun zind di trogn un zait rechter dain oif lign vider zolstu
of sin the bear and side right your on lie again shall you

דעם הויז יהודה פערציק טעג: אַ טאָג פאַר אַ יאָר, אַ טאָג פאַר
far tog a yor a far tog a teg fertsik Yehudah fun hoiz dem
for day a year a for day a days forty Yehudah of house the

אַ יאָר האָב איך עס דיר גענומען. ז און צו דער באַלעגערונג פון
fun balegerung der tsu un gemacht dir es ich hob yor a
of siege the to and made you(SG) it I have year a

ירושָׁלַיִם, זאָלסטו קערן דײַן פנים מיט דײַן אָרעם אַנטבלויזט,
antbloizt orem dain mit ponem dain kern zolstu Yerushalayim
uncovered arm your with face your turn shall you Yerushalayim

און זאָלסט נבֿיאות זאָגן אויף איר. ח און זע, איך טו אַרויף
aroif tu ich ze un ir oif zogn nevies zolst un
up do I behold and it against say prophesy you(SG) shall and

אויף דיר שטריק, און וועסט זיך נישט אומדרייען פון איין זײַט אויף
oif zait ein fun umdreyen nisht zich vest un shtrik dir oif
on side one from turn not self will and cords you(SG) on

דער אַנדערער, ביז דו ענדיקסט די טעג פון דײַן באַלעגערונג.
balegerung dain fun teg di endikst du biz anderer der
siege your of days the finished you until other the

ט און דו נעם דיר ווייץ און גערשטן און בעבלעך און לינדזן
lindzn un beblech un gershtn un veits dir nem du un
lentil and beans and barley and wheat you(SG) take you and

און הירזש און טונקלווייץ, און טו זיי אַרײַן אין אײן כּלי, און
un keile ein in arain zei tu un tunklveits un hirzh un
and vessel one in put into they do and spelt and millet and

זאָלסט זיי דיר מאַכן צו ברויט; די צאָל טעג
teg tsol di broit tsu machn dir zei zolst
days number of the bread to make you(SG) them you(SG) shall

וואָס דו ליגסט אויף דײַן זײַט, דריי הונדערט און נײַנציק טעג,
teg naintsik un hundert drai zait dain oif ligst du vos
days ninety and hundred three side your on lie you which

זאָלסטו עס עסן. י און דײַן עסן וואָס דו וועסט עסן, זאָל זײַן
zain zol esen vest du vos esen dain un esen es zolstu
be shall eat will you which eating your and eat it shall you

מיט אַ וואָג, צוואַנציק שקל אַ טאָג; פון מעת-לעת
mit a vog tsvantsik shekl a tog fun met-let
a twenty-four hour period from day a shekel twenty weight a with

צו מעת-לעת זאָלסטו עס עסן. יא און וואַסער מיט אַ
tsu met-let zolstu es esen un vaser mit a
to a twenty-four hour period shall you it eat and water by a

measure, the sixth part of a hin: from time to time shalt thou drink. 12 And thou shalt eat it as cakes of se'orim, and thou shalt bake it with dung that cometh out of ha'adam, in their sight. 13 And Hashem said, Even thus shall the Bnei Yisroel eat their lechem tameh among the Goyim, whither I will drive them. 14 Then said I, Not so Adonoi Hashem! Hinei, my nefesh hath not been made tuma'ah for from my youth up even till now have I not eaten nevelah or trefah; neither came there basar piggul into my mouth. 15 Then He said unto me, Behold, I have given thee cattle dung instead of dung of adam, and thou shalt prepare thy lechem therewith. 16 Moreover He said unto me, Ben Adam, hinei, I will break the mateh lechem *(staff of bread, food supply)* in Yerushalayim: and they shall eat lechem weighted out in rations, and with worry; and they shall drink mayim by measure, and with amazed alarm: 17 In order that lechem and mayim be scarce, and that every ish and achiv be confounded with shock and rot away because of their avon.

מאָס זאָלסטו טרינקען; אַ זעקסטל הין פֿון מעת-לעת
mos zolstu trinken a zekstl fun hin met-let
to drink shall you measure a sixth of hin from time to time
a twenty-four hour period

צו מעת-לעת זאָלסטו טרינקען. יב אַזוי ווי אַ גערשטענעם
tsu met-let zolstu trinken azoi vi a gershtenem
to a twenty-four hour period shall you drink so as a barley

קוכן זאָלסטו עס עסן, און אויף קויט פֿון מענטשישער צוֹאֶה
kuchn zolstu es esen un oif koit fun mentshisher tsoeh
cake shall you it eat and on filth of man excrement

זאָלסטו עס באַקן פֿאַר זייערע אויגן. יג און ה׳ האָט געזאָגט: אַזוי
zolstu es bakn far zeyere oign un Hashem hot gezogt azoi
shall you it bake before their eyes and Hashem has said so

וועלן עסן די קינדער פֿון ישׂרָאֵל זייער ברויט אומריין צווישן די
veln esen di kinder fun Yisroel zeyer broit umrein tsvishn di
will eat the children of Yisroel their bread unclean among the

פֿעלקער וואָס איך וועל זיי אַהין פֿאַרשטויסן. יד האָב איך געזאָגט:
felker vos ich vel zei ahin farshtoisen hob ich gezogt
nations which I will them there banish have I said

ווויי, ה׳ דו אֲדֹנָי, זע מײַן זעל איז נישט פֿאַראומרייניקט
vei Hashem du Adonoi ze main zel iz nisht farumreinikt
woe you Hashem Adonoi behold my soul is not defiled

געווען, און גענפֿאַלנס און פֿאַרצוקטס האָב איך נישט
gevorn un gefalns un fartsukts hob ich nisht
having become and fallen and which is torn have I not

געגעסן פֿון מײַן יוגנט אָן און ביז אַצונד, און אין מײַן מויל איז
gegesn fun main yugnt un biz atsund un in main moil iz
eaten from my youth and until now and in my mouth is

נישט געקומען אומווערדיק פֿלייש. טו האָט ער צו מיר געזאָגט: זע,
nisht gekumen umverdik fleish hot er tsu mir gezogt ze
not having come abominable flesh has he to me said behold

איך גיב דיר מיסט פֿון רינדער אַנשטאָט קויט פֿון מענטשן, און
ich gib dir mist fun rinder anshtot koit fun mentshn un
I give you(SG) dung of cattle in place of filth of men and

זאָלסט מאַכן דײַן ברויט דערויף. טז און ער האָט צו מיר געזאָגט:
zolst machn dain broit deroif un er hot tsu mir gezogt
you must make your bread thereon and he has to me said

מענטשנקינד, זע, איך צעברעך דעם אונטערלען פֿון ברויט אין
mentshnkind ze ich tsebrech dem unterlen fun broit in
son of man behold I break the support of bread in

ירושָׁלַיִם, און זיי וועלן עסן ברויט מיט אַ וואָג, און מיט זאָרג,
Yerushalayim un zei veln esen broit mit a vog un mit zorg
Yerushalayim and they will eat bread with a weight and with worry

און וואַסער מיט אַ מאָס, און מיט באַנומענישׂ וועלן זיי טרינקען.
un vaser mit a mos un mit banumenish veln zei trinken
and water with a measure and with terror they will drink

יז וויַיל זיי וועלן געמינערט זײַן ברויט און וואַסער, און זיי וועלן
veil zei veln geminert zain broit un vaser un zei veln
because they will be diminished your bread and water and they will

באַנומען וועלן איינער מיטן אַנדערן, און וועלן אײַנגיין פֿאַר זייערע
banumen vern einer mitn andern un veln aingein far zeyere
become shocked one with another and will rot for their

זינד.
zind
sin

5 And thou, Ben Adam, take thee a sharp cherev, take thee a barber's ta'ar *(razor)*, and cause it to pass upon thine rosh and upon thy zakan *(beard)*: then take thee scales for weighing and divide the hair. [2] Thou shalt burn with flame a third part in the midst of the Ir, when the days of the siege are fulfilled: and thou shalt take a third part, and strike it all around with the cherev: and a third part thou shalt scatter in the ruach; and I will draw out the cherev after them. [3] Thou shalt also take thereof a few in mispar, and bind them in the folds of thy robes. [4] Then take of them again, and cast them into the midst of the eish, and burn them in the eish; for thereof shall an eish spread unto kol Bais Yisroel.

[5] Thus saith Adonoi Hashem; This is Yerushalayim: I have set it in the midst of the Goyim and countries that are all around her. [6] And she hath rebelled against My mishpatim with resha'ah more than the Goyim, and My chukkot more than the countries that are all around her: for they have refused My mishpatim and My chukkot, they have not walked in

ה

און דו מענטשנקינד , נעם דיר אַ שאַרפֿע שוואַרד – פֿאַר
far shverd sharfe a dir nem mentshnkind du un
for sword sharp a you(SG) take son of man you and

אַ גאָלמעסער זאָלסטו זי דיר נעמען , און אַריבערפֿירן איבער
iber ariberfirn un nemen dir zi zolstu golmeser a
over pass over and take you(SG) it shall you razor a

דײַן קאָפּ און איבער דײַן באָרד; און זאָלסט דיר נעמען
nemen dir zolst un bord dain iber un kop dain
take you(SG) you(SG) shall and beard your over and head your

וואָגשאָלן און עס צעטיילן. ב אַ דריט-חלק זאָלסטו אין פֿײַער פֿאַרברענען
farbrenen faier in zolstu drit-chelek a tseteiln es un vogsholn
burn up fire in shall you third part a divide it and scales

אין מיטן פֿון דער שטאָט, וואָן עס ווערן פֿול די טעג פֿון דער
der fun teg di ful vern es ven shtot der fun mitn in
the of days the full become it when city the of midst of in

באַלעגערונג; און אַ דריט-חלק נעמען , און שלאָגן מיט דער
der mit shlogn un nemen zolstu drit-chelek a un balegerung
the with strike and take shall you third part a and siege

שוואַרד רונד אַרום דעם, און אַ דריט-חלק זאָלסטו צעשפֿרייטן
tseshpreitn zolstu drit-chelek a un dem arum rund shverd
scatter shall you third part a and the round around sword

זיי . פֿאַרן ווינט ; און אַ שוואַרד וועל איך אַרויסציען הינטער
zei hinter aroistsien ich vel shverd a un vint faran
them in back of bring out I will sword a and the wind before the

ג און זאָלסט נעמען דערפֿון עטלעכע אין צאָל , און זיי
zei un tsol in etleche derfun nemen zolst un
them and number of in certain thereof take you(SG) shall and

איינבינדן אין דײַנע ברעגן. ד און פֿון זיי זאָלסטו ווידער נעמען
nemen vider zolstu zei fun un bregn daine in ainbindn
take again shall you them of and hems your in wrap

עטלעכע, און זיי אַריינוואַרפֿן אין מיטן פֿײַער, און זיי פֿאַרברענען
farbrenen zei un faier mitn in arainvarfen zei un etleche
burn up them and fire midst of in throw into them and certain

אין פֿײַער; דערפֿון וועט אַרויסגיין אַ פֿײַער אויפֿן גאַנצן הויז פֿון ישׂראל.
Yisroel fun hoiz gantsn oifn faier a aroisgein vet derfun faier in
Yisroel of house all on fire a go out will thereof fire in

ה אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : דאָס איז ירושָלַיִם ; אין
in Yerushalayim iz dos Hashem Adonoi gezogt hot azoi
in Yerushalayim is this Hashem Adonoi said has thus

מיטן פֿון די פֿעלקער האָב איך זי באַשטאַט, מיט לענדער רונד
rund lender mit bashtat zi ich hob felker di fun mitn
around lands with placed it I have nations the of midst of

אַרום איר. ו און זי האָט ווידערשפּעניקט מײַנע געזעצן צו טאָן
ton tsu gezetsn maine vidershpenikt hot zi un ir arum
do to laws my rebelled against has it and it round

בייז מער פֿון די פֿעלקער, און מײַנע חוקים – מער פֿון די
di fun mer chukkim maine un felker di fun mer beiz
the than more statutes my and nations the than more evil

לענדער וואָס רונד אַרום איר; וואָרעם מײַנע געזעצן האָבן
hobn gezetsn maine vorem ir arum rund vos lender
have laws my because it round around which lands

זיי פֿאַראַכט, און מײַנע חוקים , אין זיי זײַנען זיי נישט
nisht zei zainen zei in chukkim maine un faracht zei
not they are them in statutes my and despised they

them. 7 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Because more than the Goyim that are all around you, ye have been ungovernable, and have not walked in My chukkot, neither have done My mishpatim, neither have done according to the mishpatim of the Goyim that are all around you; 8 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I, even I, am against thee, and will execute mishpatim in the midst of thee in the sight of the Goyim. 9 And I will do to thee that which I have not done, and whereunto I will not do any more the like, because of kol to'avot of thee. 10 Therefore the avot shall eat banim in the midst of thee, and the banim shall eat their avot; and I will execute shefatim *(judgments, punishments)* in thee, and kol she'erit of thee will I scatter unto kol ruach. 11 Therefore, as I live, saith Adonoi Hashem; Surely, because thou hast made My Mikdash tameh with all thy shikkutzim, and with all thine to'avot, therefore will I also withdraw; neither shall Mine eye pity, neither will I spare. 12 A third part of thee shall die by dever, and by ra'av shall they be consumed in the midst of thee: and

געגאַנגען . ז דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי גענאָגט: ווײַל
vail gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum gegangen
because said so Hashem Adonoi has therefore having gone

איר האָט אָנגעגעבן מער פֿון די פֿעלקער וואָס רונד
rund vos felker di fun mer ongegebn hot ir
around which nations the than more got into mischief have you

אַרום אײַך; אין מײַנע חוקים זײַט איר נישט געגאַנגען , און
un gegangen nisht ir zait chukkim maine in aich arum
and having gone not you are statutes my in you round

מײַנע געזעצן האָט איר נישט געטאָן; צו מאָל ווי די געזעצן
gezetsn di vi mol tsu geton nisht ir hot gezetsn maine
laws the like times to done not you have laws my

פֿון די פֿעלקער וואָס רונד אַרום אײַך האָט איר נישט געטאָן –
geton nisht ir hot aich arum rund vos felker di fun
done not you have you round around that nations the of

ח דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי גענאָגט: זע , איך אויך קום
kum oich ich ze gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
come also I behold said so Hashem Adonoi has therefore

אויף דיר , און וועל טאָן אַ משפט אין דיר פֿאַר די
di far dir in mishpot a ton vel un dir oif
the before you(SG) in judgment a do will and you(SG) on

אויגן פֿון די פֿעלקער. ט און איך וועל טאָן אויף דיר וואָס איך
ich vos dir oif ton vel ich un felker di fun oign
I which you(SG) on do will I and nations the of eyes

האָב נישט געטאָן, פֿון וועגן אַלע דײַנע אומווערדיקייטן .
umverdikeitn daine ale vegen fun geton nisht hob
abominable practices your all account of on done not have

י דערום וועלן עלטערן עסן זייערע קינדער אין דיר , און
un dir in kinder zeyere esen eltern veln derum
and you(SG) in children their eat fathers will therefore

קינדער וועלן עסן זייערע עלטערן, און איך וועל טאָן אַ משפט
mishpot a ton vel ich un eltern zeyere esen veln kinder
judgment a do will I and fathers their eat will children

אויף דיר , און אַל דײַן איבערבלײַב וועל איך צעשפרייטן אויף
oif tseshpreitn ich vel iberblaib dain al un dir oif
on scatter I will remnant your all and you(SG) on

אַלעווינטן . יא דערום אַזוי ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה ,
vintn ale derum azoi vi ich leb zogt Hashem Adonoi
winds all therefore so as I live declares Hashem Adonoi

פֿאַר וואָר, ווײַל דו האָסט מײַן מִקדָש פֿאַראומרייניקט מיט
mit farumreinikt mikdash main host du vail vor far
with defiled sanctuary my have you because truly for

אַלע דײַנע מיאוסקייטן און מיט אַלע דײַנע אומווערדיקייטן ,
umverdikeitn daine ale mit un miuskeitn daine ale
abominable practices your all with and abominations your all

דערום וועל איך אויך דיך פֿאַרמינערן, און מײַן אויג וועט נישט
nisht vet oig main un farminern dich oich ich vel derum
not will eye my and diminish you(SG) also I will therefore

שוינען , און איך אויך וועל נישט דערבאַרעמען. יב אַ דריט-חלק פֿון
fun drit-chelek a derbaremen nisht vel oich ich un shoinen
of third part a have mercy not will also I and spare

דיר וועלן פֿון פּעסט שטאַרבן, און אויסגיין פֿון הונגער אין
in hunger fun oisgein un shtarbn pest fun veln dir
in famine from run out and die pestilence from will you(SG)

a third part shall fall by the cherev all around thee; and I will scatter a third part into kol ruach, and I will draw out a cherev after them.

[13] Thus shall Mine anger be accomplished, and I will cause My chemah to be satisfied against them, and I will be avenged: and they shall know that I Hashem have spoken in My kinah, when I have accomplished My chemah against them. [14] Moreover I will make thee a ruin, and a cherpah among the Goyim that are all around thee, before the eyes of all that pass by. [15] So it shall be a cherpah *(reproach)* and a gedufah *(taunt)*, a musar and a meshammah *(astonishment, object of horror)* unto the Goyim that are all around thee, when I shall execute shefatim *(judgments)* on thee in anger and in chemah and in tokhchot chemah *(furious rebukes)*. I Hashem have spoken. [16] When I shall send upon them disastrous khitzim of ra'av, which shall be for mashchit, and which I will send to destroy you: and I will increase the ra'av upon you, and will break your mateh lechem: [17] So will I send upon you ra'av *(famine)* and chayyah ra'ah *(wild beasts)*, and they shall leave thee bereaved as childless: and dever and dahm shall pass through

דיר , און אַ דריט-חלק וועלן דורכן שוועדר פַאלן רונד אַרום
arum rund faln shverd durchn veln drit-chelek a un dir
round around fall sword through will third part a and you(SG)

דיר , און אַ דריט-חלק וועל איך אויף אַלע ווינטן צעשפרייטן, און
un tseshpreitn vintn ale oif ich vel drit-chelek a un dir
and scatter winds all on I will third part a and you(SG)

אַ שוועדר וועל איך אַרויסציען הינטער זיי .
zei hinter aroistsien ich vel shverd a
them behind bring out I will sword a

יג און מײַן כּעס וועט אויסגיין, און איך וועל באַרואיקן מײַן
main baruyen vel ich un oisgein vet kaas main un
my give rest will I and run out will anger my and

גרימצאָרן אויף זיי , און איך וועל מיך שטילן; און זיי וועלן וויסן
visen veln zei un shtiln mich vel ich un zei oif grimtsorn
know will they and satisfy me will I and them on wrath

אַז איך ה האָב געריידט אין מײַן פַאַרדראָס, ווען איך לאָז
loz ich ven fardros main in geredt hob Hashem ich az
let I when animosity my in spoken have Hashem I that

אויס מײַן גרימצאָרן אויף זיי . יד און איך וועל דיך מאַכן פַאַר
far machn dich vel ich un zei oif grimtsorn main ois
for make you(SG) will I and them on wrath my out

אַ חורבן און פַאַר אַ חרפּה צווישן די פֿעלקער וואָס רונד
rund vos felker di tsvishn charpe a far un churvn a
around which nations the among disgrace a for and ruin a

אַרום דיר , פַאַר די אויגן פֿון איטלעכן פַאַרבייגייער. טו און
un farbaigeyer itlechn fun oign di far dir arum
and passer-by each of eyes the before you(SG) round

עס וועט זײַן אַ חרפּה און אַ לעסטערונג, אַ מוסר און אַ
a un musar a lesterung a un charpe a zain vet es
a and moral lesson an reviling a and disgrace a be will it

שרעק, בײַ די פֿעלקער וואָס רונד אַרום דיר , ווען איך טו
tu ich ven dir arum rund vos felker di bai shrek
do I when you(SG) round around which nations the by terror

אַ משפּט אויף דיר מיט כּעס און מיט גרימצאָרן מיט
mit un grimtsorn mit un kaas mit dir oif mishpot a
with and wrath with and anger with you(SG) on judgment a

שטראָפֿן פֿון גרימצאָרן – איך ה האָב געריידט; טז ווען איך
ich ven geredt hob Hashem ich grimtsorn fun shtrofn
I when spoken have Hashem I wrath of punishment

שיק אָן אויף זיי די בייזע פַיילן פֿון הונגער וואָס זיינען
zainen vos hunger fun failn beize di zei oif on shik
are which famine of arrows evil the them against on send

אויף אומצוברענגען , וואָס איך וועל זיי שיקן אײַך אומצוברענגען ;
umtsubrengen aich shikn zei vel ich vos umtsubrengen oif
to destroy you send them will I which to destroy on

און הונגער וועל איך מערן אויף אײַך, און וועל אײַך צעברעכן
tsebrechn aich vel un aich oif mern ich vel hunger un
break you will and you on increase I will famine and

דעם אונטערלען פֿון ברויט. יז און איך וועל אָנשיקן אויף אײַך הונגער
hunger aich oif onshikn vel ich un broit fun unterlen dem
famine you on send will I and bread of support the

און בייזע חיות , און זיי וועלן דיך אָן קינדער לאָזן; און
un lozn kinder on dich veln zei un chayes beize un
and let children on you(SG) will they and creatures wild and

thee; and I will bring the cherev upon thee. I Hashem have spoken.

6 And the Devar Hashem came unto me, saying, [2] Ben Adam, set thy face toward the mountains of Yisroel, and prophesy against them, [3] And say, Ye mountains of Yisroel, hear the Devar Adonoi Hashem; Thus saith Adonoi Hashem to the harim *(mountains)*, and to the geva'ot *(hills)*, to the ravines, and to the valleys: Hineni, I, even I, will bring a cherev upon you, and I will destroy your high places. [4] And your [idolatrous] mizbechot shall be decimated, and your incense altars shall be demolished; and I will cast down your slain before your gillulim *(idols)*. [5] And I will lay the pigrei Bnei Yisroel *(dead bodies of the children of Israel)* before their gillulim; and I will scatter your atzmot all around your mizbechot. [6] In all your moshevot *(dwellings)* the towns shall be laid waste, and the high places shall be desolate; that your mizbechot will be laid waste and made desolate, and your gillulim *(idols)* will be broken and cease, and your incense altars will be cut down, and your ma'asim will be

פּעסט און בלוט וועט דורכגיין דורך דיר , און אַ
a un dir durch durchgein vet blut un pest
a and you(SG) by pass through will blood and pestilence

שוועדר וועל איך ברענגען אויף דיר . איך ה האָב גערעדט.
geredt hob Hashem ich dir oif brengen ich vel shverd
spoken have Hashem I you(SG) on bring I will sword

ו און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד , טו דיין פנים צו די בערג פֿון ישׂרָאֵל,
Yisroel fun berg di tsu ponem dain tu mentshnkind
Yisroel of mountains the to face your do son of man

ג און זאָלסט זאָגן : איר זאָגט נבֿיאות צו זיי ,
un zolst zogn ir nevies tsu zei zog un
and must you(SG) say you prophesy to them and say

בערג פֿון ישׂרָאֵל, הערט דאָס וואָרט פֿון אֲדֹנָי ה : אַזוי
azoi Hashem Adonoi fun vort dos hert Yisroel fun berg
thus Hashem Adonoi of word the hear Yisroel of mountains

האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה צו די בערג און צו די הייכן ,
heichn di tsu un berg di tsu Hashem Adonoi gezogt hot
heights the to and mountains the to Hashem Adonoi said has

צו די גראָבנס און צו די טאָלן : זעט, איך ברענג אויף אייך אַ
a aich oif breng ich zet toln di tsu un grobns di tsu
a you on bring I see valleys the to and ravines the to

שוועדר, און וועל אונטערברענגען אייערע במות . ד און פֿאַרוויסט
farvist un bamot aiere unterbrengen vel un shverd
laid waste and high places your destroy will and sword

ווערן וועלן אייערע מזבחות , און צעבראָכן ווערן וועלן
veln vern tsebrochn un mizbeyches aiere veln vern
will become broken and altars your will become

אייערע זונזיילן ; און איך וועל מאַכן פֿאַלן אייערע דערשלאָגענע
dershlogene aiere faln machn vel ich un zunzailn aiere
slain your fall make will I and sun pillars your

פֿאַר אייערע אָפּגעטער. ה און איך וועל אַהינטאָן די פּגָרים פֿון די
di fun pegorim di ahinton vel ich un opgeter aiere far
the of corpses the put will I and idols your before

קינדער פֿון ישׂרָאֵל פֿאַר זייערע אָפּגעטער, און איך וועל צעשפּרייטן
tseshpreitn vel ich un opgeter zeyere far Yisroel fun kinder
scatter will I and idols their before Yisroel of children

אייערע ביינער רונד אַרום אייערע מזבחות . ו אין אַלע אייערע
aiere beiner rund arum aiere mizbeyches aiere ale in aiere
your bones round around your altars all in your

ווונערטער וועלן די שטעט חרוב ווערן , און די במות וועלן
veln voinerter di shtet chorev vern un di bamot veln
will dwellings the will towns the waste become and the high places

פֿאַרוויסט ווערן ; כּדי חרוב און וויסט ווערן זאָלן אייערע
farvist vern kedei chorev un vist vern zoln aiere
laid waste become so that ruins and waste become shall your

מזבחות , און צעבראָכן ווערן זאָלן אייערע
mizbeyches un tsebrochn un zoln vern aiere
altars and broken and become shall your

אָפּגעטער, און אָפּגעהאַקט ווערן זאָלן אייערע זונזיילן , און
un opgeter un opgehakt vern zoln aiere zunzailn un
and idols and chopped off become shall your sun pillars and

אויסגעמעקט ווערן זאָלן איַערע ווערק. ז און פֿאַלן וועלן דערשלאָגענע
oisgemekt vern zoln aiere verk un faln veln dershlogene
wiped out shall become your work and will fall slain

צווישן איַך, און איר וועט וויסן אַז איך בין ה׳.
tsvishn aich un ir vet visen az ich bin Hashem
among you and will know that I am Hashem

ח אָבער איך וועל לאָזן אַן איבערבלייַב: אַז איר זאָלט האָבן אַנטרונענע
antrunene hobn zolt ir az iberblaib an lozn vel ich ober
escape have shall you that remnant a leave will I but

פֿון שוועבעדיק צווישן די פֿעלקער, ווען איר ווערט צעשפּרייט אין די
di in tseshpreit vert ir ven felker di tsvishn shverd fun
the in spread out shall be you when nations the among sword from

לענדער. ט און אייַערע אַנטרונענע וועלן מיך דערמאָנען צווישן די
di tsvishn dermonen mich veln antrunene aiere un lender
the among remember me will escaped ones your and lands

פֿעלקער וואָס זיי זיַינען געפֿאַנגען געוואָרן, אַהין וווי אַזוי איך
ich azoi vi ahin gevorn gefangen zainen zei vos felker
I so how there having become captive are they which nations

בין געווען צעבראָכן פֿון זייער פֿאַרפּירטן האַרצן וואָס
vos hartsn farfirtn zeyer vegen fun tsebrochn geven bin
which heart misled their account of of dismayed having been am

האָט זיך אָפּגעקערט פֿון מיר, און פֿון זייערע אויגן וואָס
vos oign zeyere vegen fun un mir fun opgekert zich hot
which eyes their account of of and me from turned aside self has

זיַינען געווען פֿאַרפּירט נאָך זייערע אָפּגעטער; און זיי וועלן
veln zei un opgeter zeyere noch farfirt geven zainen
will they and idols their after strayed after having been are

זיך עקלען פֿאַר זיך אַליין, וועגן די בייזן וואָס זיי האָבן געטאָן
geton hobn zei vos beizn di vegen alein zich far eklen zich
done have they which evil the concerning alone self for loathe self

בייַ אַלע זייערע אומווערדיקייטן. י און זיי וועלן ווייסן אַז איך בין
bin ich az visen veln zei un umverdikeitn zeyere ale bai
am I that know will they and abominable practices their all by

ה׳ נישט ; אומזיסט האָב איך געריידט זיי צו טאָן דאָס דאָזיקע
dozike dos ton tsu zei geredt ich hob umzist nisht Hashem
this the do to them reported I have for nothing not Hashem

בייז.
beiz
evil

יא אַזוי האָט גערעדט אֲדֹנָי ה׳ : פּאַטש מיט דיַין האַנט, און
un hant dain mit patsh Hashem Adonoi gezogt hot azoi
and hand your with clap Hashem Adonoi said has thus

קלאַפּ מיט דיַין פֿוס, און זאָג: וויי אויף אַלע בייזע אומווערדיקייטן
umverdikeitn beize ale oif vei zog un fus dain mit klap
abominable practices evil all on woe say and foot your with strike

פֿון דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל; וואָרעם פֿון שוועבעדיק, פֿון הונגער, און
un hunger fun shverd fun vorem Yisroel fun hoiz dem fun
and famine from sword from because Yisroel of house the of

פּעסט פֿון , וועלן זיי פֿאַלן. יב דער וועט ווייַטער פּעסט פֿון
pest fun vet vaiter der faln zei veln pest fun
pestilence from will far off the fall they will pestilence from

שטאַרבן, און דער נאָנטער וועט פֿון שוועבעדיק פֿאַלן, און דער געבליבענער
shtarbn un der nonter vet fun shverd faln un der geblibener
die and the near will from sword fall and the remainder

abolished. 7 And the chalal *(slain)* shall fall in the midst of you, and ye shall know that I am Hashem.

8 Yet will I leave a remnant, that ye may have some that shall escape the cherev among the Goyim, when ye shall be scattered among the countries. 9 And they that escape of you shall remember Me among the Goyim where they shall be carried captive, how I have known hurt by the lev hazoneh of them which turned away from Me, and by their einayot hazonot which went a-whoring after their gillulim; they shall lothe themselves for the ra'ot *(evils)* which they have committed in all their to'avot. 10 And they shall know that I am Hashem, and that I have not served warning el-chinnom *(in vain)* that I would bring hara'ah hazot upon them.

11 Thus saith Adonoi Hashem; strike with thine hand, and stamp with thy regel, and say, Alas for kol to'avot ra'ot Bais Yisroel! For they shall fall by cherev *(sword)*, by ra'av *(famine)*, and by dever *(plague)*. 12 He that is far off shall die by dever; and he that is near shall fall by cherev; and he that surviveth and is besieged

shall die by ra'av *(famine)*; thus will I accomplish My chemah *(fury)* upon them. 13 Then shall ye know that I am Hashem, when their slain shall be among their gillulim all around their mizbechot, upon every givah ramah *(high hill)*, in all the tops of the harim, and under every spreading tree, and under every leafy elah *(oak tree)*, the makom *(place)* where they did offer rei'ach nicho'ach to all their gillulim. 14 So will I stretch out My yad upon them, and make HaAretz desolate, yes, more desolate than the midbar toward Divlah, in all their moshevot *(dwellings)*; then they shall know that I am Hashem.

7 Moreover the Devar Hashem came unto me, saying, 2 Also, thou ben adam, thus saith Adonoi Hashem unto Eretz Yisroel: Ketz *(End)*, the End is come upon the four corners of ha'aretz. 3 Now is the Ketz *(End, Doom)* come upon thee, and I will send Mine anger upon thee, and will judge thee according to thy drakhim, and will repay thee for all thine to'avot *(abominations)*. 4 And Mine eye shall not pity thee, neither will I spare; but I will repay thy drakhim upon thee, and thine to'avot

אוֹן בַּאֲלַעגְערטער וועט פֿוֹן הונגער שטאַרבן: אוֹן איך וועל אויסלאָזן
oislozen vel ich un shtarbn hunger fun vet balegerter un
vent will I and die famine from will besieged and

מײַן גרימצאָרן אויף זיי . יג אוֹן איר וועט וויסן אַז איך בין
bin ich az visen vet ir un zei oif grimtsorn main
am I that know will you and them against wrath my

ה , וועֶן זייערע דערשלאָגענע וועלן זיין צווישן זייערע אֱפֿגעטער
opgeter zeyere tsvishn zain veln dershlogene zeyere ven Hashem
idols their among be will slain their when Hashem

רונד אַרום זייערע מזבחות , אויף יעטוועדער הויכן בערגל, אויף
oif bergel hoichn yetveder oif mizbeyches zeyere arum rund
on hill high every on altars their round around

אַלע שפּיצן בערג , אוֹן אונטער יעטוועדער צווייגהאַפֿטיקן בוים ,
boim tsvaighaftikn yetveder unter un berg shpitsn ale
tree leafy every under and mountains tops all

אוֹן אונטער יעטוועדער געדיכטן , אייכנבוים אין דעם אָרט וואָס זיי
zei vos ort dem in eichnboim gedichtn yetveder unter un
they which place the in terebinth dense every under and

האָבן דאָרטן געגעבן אַ געשמאַקן ריח צו אַלע זייערע אֱפֿגעטער.
opgeter zeyere ale tsu reyech geshmakn a gegebn dortn hobn
idols their all to fragrance soothing a given there have

יד אוֹן איך וועל אויסשטרעקן מײַן האַנט אויף זיי , אוֹן וועל מאַכן
machn vel un zei oif hant main oisshtrekn vel ich un
make will and them against hand my stretch out will I and

דאָס לאַנד אַ וויסט אוֹן וויסטעניש מער פֿוֹן מדבר דִּבלָה , אין אַלע
ale in Divlah midber fun mer vistenish un vist a land dos
all in Divlah wilderness than more wasteland and waste a land this

זייערע ווינערטער; אוֹן זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un voinerter zeyere
Hashem am I that know will they and dwellings their

ז

אוֹן דאָס וואָרט פֿוֹן ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן: ב אוֹן
un zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
and say to so me to was is Hashem of word the and

דו מענטשנקינד , אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אַ סוף צו דער
der tsu sof a Hashem Adonoi gezogt hot azoi mentshnkind du
the to end an Hashem Adonoi said has so son of man you

ערד פֿוֹן יִשׂרָאֵל! געקומען אַ סוף אויף די פֿיר עקן פֿוֹן לאַנד.
land fun ekn fir di oif sof a gekumen Yisroel fun erd
land of corners four the on end a having come Yisroel of land

ג אַצונד איז אַ סוף אויף דיר , אוֹן איך וועל אָנשיקן מײַן צאָרן
tsorn main onshikn vel ich un dir oif sof a iz atsund
anger my send will I and you(SG) against end an is now

אויף דיר , אוֹן וועל דיך משפּטן לויט דײַנע וועגן ,
vegen daine loit mishpetn dich vel un dir oif
ways your according to judge you(SG) will and you(SG) against

אוֹן פֿאַרגעלטן אויף דיר אַלע דײַנע אומווערדיקייטן . ד אוֹן
un fargeltn oif dir ale daine umverdikeitn un
and abominable practices your all you(SG) against repay and

מײַן אויג וועט דיך נישט שוינען , אוֹן איך וועל נישט דערבאַרעמען;
derbaremen nisht vel ich un shoinen nisht dich vet oig main
have mercy not will I and spare not you(SG) will eye my

נײַערט דײַנע וועגן וועל איך פֿאַרגעלטן אויף דיר , אוֹן דײַנע
daine un dir oif fargeltn ich vel vegen daine naiert
your and you(SG) against repay I will ways your rather

shall be in the midst of thee; and ye shall know that I am Hashem.

אומווערדיקייטן וועלן אין דיין מיט בלייבן ; און איר וועט ווייסן
visen vet ir un blaibn mit dain in veln umverdikeitn
know will you and remain midst your in will abominable practices

אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az
Hashem am I that

[5] Thus saith Adonoi Hashem; A ra'ah, a singular ra'ah, hinei, has come. [6] Ketz is come, the ketz is come; it is awakened against thee; hinei, it is come. [7] The Tzefirah *(the Doom, Fate, Turning point)* is come upon thee, O thou that dwellest in ha'aretz; the time is come, the Yom Mehumah *(Day of Panic)* is near, and not of rejoicing in the harim. [8] Now will I shortly pour out My fury upon thee, and spend Mine anger upon thee; and I will judge thee according to thy drakhim, and will repay thee for all thine to'avot. [9] And Mine eye shall not pity, neither will I spare; I will repay thee according to thy drakhim and thine to'avot that are in the midst of thee; and ye shall know that I am Hashem that striketh.

ה אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אַן אומגליק, אַ באַזונדער
bazunder a umglik an Hashem Adonoi gezogt hot azoi
one of a kind a calamity a Hashem Adonoi said has thus

אומגליק אָט קומט ! ו אַ סוף איז געקומען , געקומען דער סוף, ער
er sof der gekumen gekumen iz sof a kumt ot umglik
it end the having come come is end an comes behold calamity

האָט זיך דערוועקט אויף דיר ; אָט קומט עס! ז געקומען
gekumen es kumt ot dir oif dervekt zich hot
having come it is come behold you(SG) against roused self has

איז די גורל צו דיר , באַווינער פֿון לאַנד; געקומען די צייַט,
tsait di gekumen land fun bavoiner dir tsu goirl di iz
time the having come land of inhabitants you(SG) to fate the is

נאָנט איז דער טאָג פֿון מהומה , און אויס דער געהילך פֿון די
di fun gehilch der ois un mehume fun tog der iz nont
the of reverbation the out and confusion of day the is near

בערג . ח אַצונד באַלד וועל איך אויסגיסן מיין גרימצאָרן
grimtsorn main oisgisen ich vel bald atsund berg
wrath my pour out I will from the start now mountains

אויף דיר , און אויסלאָזן אויף דיר מיין כּעס , און דיך
dich un kaas main dir oif oislozen un dir oif
you(SG) and anger my you(SG) against vent and you(SG) on

משפּטן לויט דייַנע וועגן , און פֿאַרגעלטן אויף דיר אַלע
ale dir oif fargeltn un vegen daine loit mishpetn
all you(SG) against repay and ways your according to judge

דייַנע אומווערדיקייטן . ט און מיין אויג וועט נישט שוינען , און איך
ich un shoinen nisht vet oig main un umverdikeitn daine
I and spare not will eye my and abominable practices your

וועל נישט דערבאַרעמען; לויט דייַנע וועגן וועל איך פֿאַרגעלטן
fargeltn ich vel vegen daine loit derbaremen nisht vel
repay I will ways your according to have mercy not will

אויף דיר , און דייַנע אומווערדיקייטן וועלן אין דיר מיט
mit dain in veln umverdikeitn daine un dir oif
midst your in will abominable practices your and you(SG) against

בלייַבן ; און איר וועט ווייסן אַז איך ה טו שלאָגן.
shlogn tu Hashem ich az visen vet ir un blaibn
strike do Hashem I that know will you and remain

[10] Hinei, the Yom, hinei, it is come; The Tzefirah *(Doom, Fate, Turning point)* is gone forth; the mateh *(rod)* hath blossomed, zadon *(pride)* hath budded. [11] Chamas is risen up into mateh resha *(a rod of wickedness)*; none of them shall remain, nor of

י אָט איז דער טאָג, אָט קומט עס! אויסגעפֿאַלן איז די גורל,
goirl di iz oisgefaln es kumt ot tog der iz ot
lot the is fall to it comes behold day the is behold

געשפּראָצט האָט דער שטעקן, געבליט האָט די מוטווילקייט. יא אומרעכט
umrecht mutvilikeit di hot geblit shtekn der hot geshprotst
injustice wilfulness the has bloomed staff the has sprung up

איז אויסגעוואַקסן אין אַ שטעקן פֿון שלעכטקייט; נישט פֿון זיי קומט
kumt zei fun nisht shlechtikeit fun shtekn a in oisgevaksn iz
come them of not wickedness of staff a in springs up is

אַרויס, און נישט פֿון זייער געזעמל , און נישט פֿון זייער געטומל;
getuml zeyer fun nisht un gezeml zeyer fun nisht un arois
tumult their of not and company their of not and out

their tumult, nor of any of their's; none of their preeminence. [12] The time is come, the day draweth near; let not the koneh rejoice, nor the mokher mourn; for charon is upon all the multitude thereof. [13] For the mokher shall not return to that which is sold, as long as his life is alive; for the chazon concerns the whole multitude thereof, which shall not be reversed; neither shall any strengthen himself in the avon of his life.

[14] They have blown the trumpet, even to make all ready; but none goeth to the milchamah; for My charon is upon all the multitude thereof. [15] The cherev is outside, and the dever and the ra'av inside; he that is in the sadeh shall die with the cherev; and he that is in the Ir, ra'av and dever shall devour him. [16] But they that survive of them shall escape, and shall be on the harim like doves of the ge'ayot, all of them moaning, every one for his avon. [17] All hands shall go limp, and all birkayim shall be weak as mayim. [18] They shall also gird themselves with sackcloth, and terror shall cover them; and bushah *(shame)* shall be upon all faces, and shaved scalps upon all their heads. [19] They shall cast their

אוֹן נִישטָא קיין געהויבנקייט אין זיי . יב געקומען איז די צַייט,
tsait di iz gekumen zei in gehoibnkeit kein nishto un
time the is having come them in loftiness any not and

דערגרייבט האָט דער טאָג; דער קויפֿער זאָל זיך נישט פֿרייען, אוֹן
un freyen nisht zich zol koifer der tog der hot dergreicht
and rejoice not self shall buyer the day the has has reached

דער פֿאַרקויפֿער זאָל נישט טרויערן, ווײַל גרימצאָרן אַ ווערעם איז אויף איר
ir oif iz grimtsorn a vorem troiern nisht zol farkoifer der
its on is wrath a because mourn not shall seller the

גאַנצן געזעמל . יג ווײַל פֿאַרקויפֿער דער ווערעם צום וועט פֿאַרקויפֿטן אין
in farkoiftn tsum vet farkoifer der vorem gezeml gantsn
in sold to the will seller the because company entire

זײַן לעבנס לעבן זיך נישט אומקערן; ווײַל אַ זעונג איז אויף איר
ir oif iz zeung a vail umkeren nisht zich lebn lebns zain
its against is vision a because return not self life lives his

גאַנצן געזעמל , עס זאָל זיך נישט אומקערן; אוֹן פֿון וועגן זײַן
zain vegen fun un umkeren nisht zich zol es gezeml gantsn
his account of of and return not self shall it company entire

זינד אין זײַן לעבן וועט זיך קיינער נישט דערהאַלטן.
derhaltn nisht keiner zich vet lebn zain in zind
preserve not anyone self will life his in sin

יד געבלאָזן דעם האָרן, אוֹן אָנגעבערייט אַלצדינג , אוֹן נישטָא ווער
ver nishto un altsding ongebreit un horn dem geblozn
who not and everything prepared and horn the blow

זאָל גיין אויף מלחמה ; ווערעם מײַן גרימצאָרן איז אויף איר גאַנצן
gantsn ir oif iz grimtsorn main vorem milchome oif gein zol
entire its on is wrath my because war on go shall

געזעמל . טו דערויסן די שוווערד, אוֹן אינעווייניק די פּעסט אוֹן
un pest di ineveinik un shverd di deroisn gezeml
and pestilence the inside and sword the outside company

דער הונגער; דער ווער אין פֿעלד וועט דורכן שווערד שטאַרבן, אוֹן
un shtarbn shverd durchn vet feld in vos der hunger der
and die sword through will field in that the one famine the

דער ווער אין שטאָט, וועט אים הונגער אוֹן פּעסט אויפֿעסן. טז אוֹן
un oifesn pest un hunger im vet shtot in vos der
and devour pestilence and famine him will city in that the one

זייערע אַנטרונענע וועלן אַנטרינען, אוֹן וועלן זײַן אויף די בערג , ווי
vi berg di oif zain veln un antrinen veln antrunene zeyere
as mountains the on be will and escape will escapees their

טויבן פֿון די טאָלן , ווען אַלע טוען זיי ברומען; איטלעכער פֿון
fun itlecher brumen zei tuen ale vos toln di fun toibn
of each groan they do all which valleys the of doves

וועגן זײַן זינד. יז אַלע הענט וועלן שלאַף ווערן , אוֹן אַלע קני
kni ale un vern shlof veln hent ale zind zain vegen
knees all and become limp will hands all sin his account of

וועלן רינען מיט וואַסער. יח אוֹן זיי וועלן אָנגורטן זאַקקלייד, אוֹן אַ
a un zakkleider ongurtn veln zei un vaser mit rinen veln
a and sackcloth wear will they and water with flow will

שוידער וועט זיי באַדעקן, אוֹן אויף אַלע פּנימער וועט זײַן אַ בושה ,
bushe a zain vet penemer ale oif un badekn zei vet shoider
shame a be will faces all on and cover them will of horror

אוֹן אויף אַלע זייערע קעפּ אַ פּליך . יט זייער זילבער וועלן זיי אויף
oif zei veln zilber zeyer plich a kep zeyere ale oif un
on they will silver their bald spot a heads their all against and

kesef in the streets, and their zahav shall be like niddah; their kesef and their zahav shall not be able to save them in the Yom Evrat Hashem *(Day of the Wrath of* Hashem*)*; they shall not satisfy their nefashot, neither fill their stomachs; for it has become the stumbling block of their avon. [20] As for the beauty of his jewelry, he set it in ga'on; but they made the tzelem of their to'avot and of their shikkutzim therein; therefore I will make it like niddah to them. [21] And I will give it into the hands of the zarim *(strangers)* for plunder, and to the resha'im of ha'aretz for loot; and they shall defile it. [22] My face will I turn also from them, and they shall desecrate My treasure; for the robbers shall enter into it, and defile it.

[23] Make a chain; for ha'aretz is full of mishpat damim, and the ir is full of chamas. [24] Therefore I will bring the worst of the Goyim, and they shall possess their batim *(houses)*; I will also make the ga'on *(pride)* of the mighty to cease; and their mikdashim *(holy places)* shall be defiled. [25] Terror cometh; and they shall seek shalom, and there shall be none. [26] Disaster shall come upon disaster,

די גאַסן אַרויסוואַרפֿן, און זייער גאָלד וועט אַן אומריינקייט ווערן ,
di gasn aroisvarfn un zeyer gold vet an umreinikeit vern
the streets throw out and their gold will an uncleanness become

זייער זילבער און זייער גאָלד וועט זיי נישט קענען מציל זיין אין
zeyer zilber un zeyer gold vet zei nisht kenen matsl zain in
their silver and their gold will they not be able to rescue be in

טאָג פֿון הס גרימצאָרן; זייער לייַב וועלן זיי נישט אָנזעטן
tog fun Hashems grimtsorn zeyer laib veln zei nisht onzetn
day of Hashem's wrath their body will they not be satisfied

און זייערע אינגעוויידע וועלן זיי נישט אָנפֿילן; וואָרעם די שטרויכלונג
un zeyere ingeveid veln zei nisht onfiln vorem di shtroichlung
and their innards will they not fill because the pitfall

צו זייער זינד איז דאָס געווען, כ און זייער שיינע צירונג וואָס זיי
tsu zeyer zind iz dos geven un zeyer sheine tsirung vos zei
to their sin is this was and their beautiful jewelry which they

האָבן פֿאַר אַ שטאָלץ געמאַכט; און בילדער פֿון זייערע מיאוסע
hobn far a shtolts gemacht un bilder fun zeyere miuse
have for a pride made and images of their ugly-looking

אומווערדיקייטן האָבן זיי דערפֿון אויסגעאַרבעט; דערום מאַך
umverdikeitn hobn zei derfun oisgearbet derum mach
abominable practices have they thereof crafted therefore make

איך עס זיי פֿאַר אַן אומריינקייט. כא און איך וועל עס געבן אין דער האַנט
ich es zei far an umreinikeit. vel ich es gebn in der hant
I it them for an uncleanness. will I it give in the hand

פֿון פֿרעמדע צו רויב , און צו די שלעכטע פֿון דער ערד צו
fun fremde tsu roib un tsu di shlechte fun der erd tsu
of foreigners to plunder and to the wicked of the earth to

פֿאַנג , און זיי וועלן עס פֿאַרשוועכן. כב און איך וועל אָפּדרייען מײַן
fang un zei veln es farshvechn. vel ich opdreyen main
plunder and they will it profane. will I turn aside my

פּנים פֿון זיי , און מע וועט פֿאַרשוועכן מײַן פֿאַרבאָרגענישׂ; יאָ ,
ponem fun zei un me vet farshvechn main farborgenish; yo
face from them and one will profane my hidden place; yes

איינברעכער וועלן קומען אין איר, און וועלן זי פֿאַרשוועכן.
ainbrecher veln kumen in ir un veln zi farshvechn.
demolishers will come in it and will it profane.

כג גרייט צו די קייטן , וואָרעם דאָס לאַנד איז פֿול מיט בלוטשולד ,
greit tsu di keitn vorem dos land iz ful mit blutshuld
prepare to the chains because this land is full with blood guilt

און די שטאָט איז פֿול מיט אומרעכט. כד און איך וועל ברענגען די
un di shtot iz ful mit umrecht. vel ich un di brengen
and the city is full with injustice. will I and the bring

ערגסטע פֿון די פֿעלקער, און זיי וועלן יַרשענען זייערע הײַזער; און איך
ergste fun di felker, un zei veln yarshenen zeyere haizer un ich
worst of the nations, and they will inherit their houses; and I

וועל פֿאַרשטערן דעם שטאָלץ פֿון די שטאַרקע; און פֿאַרשוועכט וועלן ווערן
vel farshtern dem shtolts fun di shtarke; un farshvecht veln vern
will frustrate the pride of the strong; and desecrated will become

וועלן זייערע הייליקטומען. כה אַ שוידערניש קומט, און זיי וועלן זוכן
veln zeyere heiliktumen. a shoidernish kumt, un zei veln zuchn
will their sanctuaries. a trembling comes, and they will seek

שלום, און עס וועט נישט זײַן . כו אַ בראָך אויף אַ בראָך וועט
sholem, un es vet nisht zain. a broch oif a broch vet
shalom, and there will be not. a destruction on a destruction will

and rumor shall be upon rumor; then shall they seek a chazon *(vision)* from the navi; but the torah shall perish from the kohen, and etzah from the zekenim *(elders)*. [27] HaMelech shall mourn, and the nasi shall be clothed with despair, and the hands of the am ha'aretz shall fearfully tremble; I will do unto them according to their derech, and according to their mishpatim will I judge them; and they shall know that I am Hashem.

8 And it came to pass in the sixth year, in the sixth month, in the fifth day of the month, as I sat in mine bais, and the zekenim of Yehudah sat before me, that the yad Adonoi Hashem fell there upon me. [2] Then I beheld, and hinei a demut *(likeness)* as of the appearance of eish; from the appearance of His waist and downward, eish; and from His waist and upward, as the appearance of zohar *(brightness)*, as of gleaming amber. [3] And He put forth the form of a yad, and took me by a lock of mine rosh; and the Ruach lifted me up between Ha'Aretz and Shomayim, and brought me in mar'ot Elohim *([divinely granted] visions)* to Yerushalayim, to the Petach Sha'ar Hapenimit *(entrance of the inner gate)*, the one facing north;

קומען , און אַ הערונג נאָך אַ הערונג וועט זיין ; און זיי וועלן זוכן
zuchn veln zei un zain vet herung a noch herung a un kumen
seek will they and be will report a after report a and come

אַ זעונג פֿון נבֿיא , און די תּורה וועט פֿאַרלאָרן ווערן פֿון
fun vern farlorn vet toyre di un novi fun zeung a
of become lost will instruction the and prophet of vision a

כהן , און אֵן עצה פֿון די זקנים . כז דער מלך וועט טרויערן, און
un troiern vet melech der zkeinim di fun eitse an un koyen
and mourn will king the elders the of counsel an and kohen

דער פֿירשט וועט זיך אָנקלײדן מיט וויסטקייט , און די הענט פֿון דעם
dem fun hent di un vistkeit mit onkleidn zich vet firsht der
the of hands the and desolation with clothe self will prince the

פֿאָלק פֿון לאַנד וועלן צעטומלט ווערן ; לויט זייער וועג וועל איך
ich vel veg zeyer loit vern tsetumlt veln land fun folk
I will way their according to become tremble will land of people

טאָן מיט זיי , און מיט זייערע משפּטים וועל איך זיי משפּטן ; און
un mishpetn zei ich vel mishpotim zeyere mit un zei mit ton
and judge them I will judgments their with and them with do

זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei
Hashem am I that know will they

ח און עס איז געווען אין זעקסטן יאָר , אין זעקסטן חודש , אין פֿינפֿטן
finftn in choidesh zekstn in yor zekstn in geven iz es un
fifth in month sixth in year sixth in was is it and

טאָג פֿון חודש , ווי איך זיץ אין מײַן הויז , און די עלטסטע
eltste di un hoiz main in zits ich vi choidesh fun tog
elders the and house my in sit I as month of day

פֿון יהוּדה זיצן פֿאַר מיר, אַזוי איז דאָרטן געפֿאַלן אויף מיר די
di mir oif gefaln dortn iz azoi mir far zitsn Yehudah fun
the me on fell there is that me before sitting Yehudah of

האַנט פֿון אֲדֹנָי ה . ב און איך האָב געזען, ערשט אַ געשטאַלט
geshtalt a ersht gezen hob ich un Hashem Adonoi fun hant
form a behold seen have I and Hashem Adonoi of hand

אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון פֿײַער: פֿון דעם אויסזען פֿון זײַנע
zaine fun oiszen dem fun faier fun oiszen dos vi azoi
his of appearance the from fire of appearance the as like

לענדן און אַראָפּ, פֿײַער, און פֿון זײַנע לענדן און אַרויף אַזוי ווי
vi azoi aroif un lendn zaine fun un faier arop un lendn
as like upward and loins his from and fire downward and loins

דאָס אויסזען פֿון גלאַנציקייט, אַזוי ווי דער אָנבליק פֿון בורשטין.
burshtin fun onblik der vi azoi glantsikeit fun oiszen dos
amber of appearance the as so radiance of appearance the

ג און ער האָט אויסגעשטרעקט אַ געשטאַלט פֿון אַ האַנט, און האָט מיך
mich hot un hant a fun geshtalt a oisgeshtrekt hot er un
me has and hand a of form a stretched out has he and

אָנגענומען פֿאַר אַ לאָק פֿון מײַן קאָפּ, און דער גײַסט האָט מיך
mich hot gaist der un kop main fun lok a far ongenumen
me has Spirit the and head my of lock a by grasped

געטראָגן צווישן ערד און צווישן הימל , און האָט מיך געבראַכט
gebracht mich hot un himel tsvishn un erd tsvishn getrogn
brought me has and heaven among and earth between carried

אין זעונגען פֿון אלקים קיין ירושָלַיִם , צום אײַנגאַנג פֿון דעם
dem fun aingang tsum Yerushalayim kein Elokim fun zeungen in
the of entrance to Yerushalayim to G-d of visions in

where was the moshav *(seat)* of the semel hakinah *(statue of jealousy)*, which provoketh [Hashem's] jealousy. 4 And, hinei, the Kavod Elohei Yisroel was there, according to the mareh *(vision)* that I saw in the plain.

5 Then said He unto me, Ben adam, lift up thine eynayim now the derech *(toward)* north. So I lifted up mine eynayim the derech *(toward)* north, and hinei northward at the Sha'ar HaMizbe'ach was this semel hakinah in the entrance. 6 He said furthermore unto me, Ben adam, seest thou what they do? Even the to'evot gedolot *(great abominations)* that Bais Yisroel committeth here, causing that I go far off from My Mikdash? But turn thee yet again, and thou shalt see to'evot gedolot *(greater abominations)*.

7 And He brought me to the petach *(entrance)* of the khatzer *(court)*; and when I looked, hinei, a hole in the kir *(wall)*! 8 Then said He unto me, Ben adam, dig now in the kir; and when I had dug in the kir, hinei, a petach. 9 And He said unto me, Go in, and behold the to'evot hara'ot that they do here. 10 So I went in and saw; and, hinei, every form of remes *(creeping things)*, and behemah sheketz

אינעוויניקסטן טויער וואָס איז געקערט צו צפֿון , וואָס דאָרטן איז געווען
geven iz dortn vos tsofn tsu gekert iz vos toier ineveinikstn
was is there which north to turned is which gate inner

דער אָרט פֿון דעם סֶמֶל קִנְאָה וואָס דערצערנט קִנְאָה . ד ערשט
ersht kine dertsernt vos kine semel dem fun ort der
behold jealousy provoked which jealousy statue the of place the

דאָרטן איז די פּראַכט פֿון אלוקי יִשְׂרָאֵל, אַזוי ווי די זעונג וואָס איך
ich vos zeung di vi azoi Yisroel Elokei fun pracht di iz dortn
I which vision the as like Yisroel the G-d of of glory the is there

האָב געזען אין טאָל .
tal in gezen hob
valley in seen had

ה און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , הייב אַקאָרשט אויף
oif akorsht heib mentshnkind gezogt mir tsu hot er un
up now lift son of man said me to has he and

דיין אויגן קעגן צפֿון . האָב איך אויפֿגעהויבן מיין אויגן קעגן
kegen oign maine oifgehoibn ich hob tsofn kegen oign daine
toward eyes my lifted up I have north toward eyes your

צפֿון , ערשט אין צפֿון פֿון דעם טויער פֿון מזבח איז דאָס
dos iz mizbeyech fun toier dem fun tsofn in ersht tsofn
the is altar of gate the of north in behold north

דאָזיקע סֶמֶל קִנְאָה , ביים אײַנגאַנג . ו און ער האָט צו מיר
dozike semel kine aingang baim . mir tsu hot er un
this statue jealousy the at entrance me to has he and

געזאָגט: מענטשנקינד , דו זעסט וואָס זיי טוען ? די גרויסע
groise di tuen zei vos zest du mentshnkind gezogt
great the are doing they what see you son of man said

אומווערדיקייטן וואָס דאָס הויז פֿון ישְׂרָאֵל טוט דאָ , כדי
kedei do tut Yisroel fun hoiz dos vos umverdikeitn
so that here do Yisroel of house the that abominable practices

איך זאָל מיך דערווײַטערן פֿון מיין מִקְדָּשׁ ? און וועסט נאָך
noch vest un mikdash main fun dervaitern mich zol ich
yet you will and sanctuary my from be far from me shall I

וויַטער זען גרעסערע אומווערדיקייטן .
umverdikeitn gresere zen vaiter
abominable practices greater see further

ז און ער האָט מיך געבראַכט צום אײַנגאַנג פֿון הויף , און איך
ich un hoif fun aingang tsum gebracht mich hot er un
I and courtyard of entrance to the brought me has he and

האָב געזען , ערשט אַ לאָך איז אין דער וואַנט. ח האָט ער צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu er hot vant der in iz loch a ersht gezen hob
said me to he has wall the in is hole a behold looked have

מענטשנקינד , גראָב אַקאָרשט אין דער וואַנט. און איך האָב געגראָבן אין
in gegrobn hob ich un vant der in akorsht grob mentshnkind
in dug had I and wall the in now dig son of man

דער וואַנט, ערשט אַן אײַנגאַנג . ט האָט ער צו מיר געזאָגט: גיי אַריַין ,
arain gei gezogt mir tsu er hot aingang an ersht vant der
enter in go said me to he has entrance an behold wall the

און זע די בייזע אומווערדיקייטן וואָס זיי טוען דאָ . י בין
bin do tuen zei vos umverdikeitn beize di ze un
am here do they that abominable practices wicked the see and

איך אַריַינגעגאַנגען , און האָב געזען , ערשט אַלערליי אומווערדיקע
umverdike alerlei ersht gezen hob un araingegangen ich
unworthy all kinds of behold seen have and went in I

(abominable beasts), and all the gillulim (idols) of the Bais Yisroel, portrayed upon the kir (wall) all around. 11 And there stood before them seventy ish of the zekenim of the Bais Yisroel, and in the midst of them stood Ya'azanyahu Ben Shaphan, with every ish his mikteret (censer, incense burner) in his yad; and a thick anan (cloud) of ketoret (incense) went up. 12 Then said He unto me, Ben adam, hast thou seen what the zekenim of Bais Yisroel do in the choshech, every ish in the cheder of his maskit? For they say, Hashem seeth us not; Hashem hath forsaken ha'aretz. 13 He said also unto me, Turn thee yet again, and thou shalt see to'evot gedolot (greater abominations) that they do.

14 Then He brought me to the petach sha'ar Beis Hashem toward the north; and, hinei, there sat nashim weeping for Tammuz. 15 Then said He unto me, Hast thou seen this, O ben adam? Turn thee yet again, and thou shalt see to'evot gedolot than these.

16 And He brought me into the khatzer Beis Hashem hapenimit, and, hinei, at the petach (entrance) of the Heikhal Hashem, between the Ulam and the Mizbe'ach, were about five and twenty ish, with

געשטאַלטן פֿון שרצים און בהמות , און אַלערליי אָפּגעטער
opgeter alerlei un beheimes un shrotsim fun geshtaltn
idols all kinds of and beasts and creeping things of images

פֿון דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, זיינען אויסגעקריצט אויף דער וואַנט רונד
rund vant der oif oisgekritst zainen Yisroel fun hoiz dem fun
around wall the on inscribed are Yisroel of house the of

אַרום . יא און פֿאַר זיי שטייען זיבעציק מאַן פֿון די עלטסטע פֿון
fun eltste di fun man zibetsik shteyen zei far un arum
of elders the of men seventy stand them before and round

דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, און יַאֲזַנְיָהוּ דער זון פֿון שָׁפָן שטייט
shteit Shafanen fun zun der Yaazanyahu un Yisroel fun hoiz dem
stood Shaphan of son the Ya'azanyahu and Yisroel of house the

אין מיטן פֿון זיי , און איטלעכער מיט זיין רייכערפֿאַן אין זיין
zain in reicherfan zain mit itlecher un zei fun mitn in
his in censer his with each and them of midst of in

האַנט, און אַ דיקער וואָלקן פֿון דעם ווייַרעך גייט אויף. יב האָט ער
er hot oif geit vairech dem fun volken diker a un hant
he has up went incense the of cloud thick a and hand

צו מיר געזאָגט: האָסטו , מענטשנקינד , געזען וואָס די עלטסטע פֿון
fun eltste di vos mentshnkind gezen hostu gezogt mir tsu
of elders the what son of man seen have you said me to

דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל טוען אין דער פֿינצטערניש, איטלעכער אין זיין
zaine in itlecher fintsternish der in tuen Yisroel fun hoiz dem
his in each dark the in do Yisroel of house the

בילדערקאַמערן? וואָרעם זיי זאָגן: ה זעט אונדז נישט, פֿאַרלאָזן
farlozen nisht undz zet Hashem zogn zei vorem bilderkamern
forsaken not us see Hashem say they for image chamber

האָט ה דאָס לאַנד. יג און ער האָט צו מיר געזאָגט: וועסט נאָך
noch vest gezogt mir tsu hot er un land dos Hashem hot
yet will said me to has he and land the Hashem has

ווייַטער זען גרעסערע אומווערדיקייטן וואָס זיי טוען.
tuen zei vos umverdikeitn gresere zen vaiter
do they which abominable practices greater see further

יד און ער האָט מיך געבראַכט צו דעם טויער־אַיינגאַנג פֿון ה ס
Hashems fun toieraingang dem tsu gebracht mich hot er un
Hashem's of gate entrance the to brought me has he and

הויז וואָס צו צפֿון , ערשט דאָרטן זיצן די ווייַבער און באַווייַנען
baveinen un vaiber di zitsn dortn ersht tsofn tsu vos hoiz
mourning and women the sat there behold north toward which house

תַּמּוּז . טו האָט ער צו מיר געזאָגט: האָסטו , מענטשנקינד ?
mentshnkind gezen hostu gezogt mir tsu er hot Tammuzen
son of man seen have you said me to he has Tammuz

וועסט נאָך ווייַטער זען גרעסערע אומווערדיקייטן ווי די דאָזיקע.
dozike di vi umverdikeitn gresere zen vaiter noch vest
these the like abominable practices greater see further yet will

טז און ער האָט מיך געבראַכט צו דעם אינעווייניקסטן הויף פֿון
fun hoif ineveinikstn dem tsu gebracht mich hot er un
of courtyard inner the to brought me has he and

הס הויז , ערשט בייַם אַיינגאַנג פֿון הס הֵיכל , צווישן
tsvishn heichl Hashems fun aingang baim ersht hoiz Hashems
between Heikhal Hashem's of entrance at behold house Hashem's

דעם פּאָליש און דעם מזבח , זיינען אַרום פֿינף און צוואַנציק מאַן,
man tsvantsik un finf arum zainen mizbeyech dem un polish dem
men twenty and five round are altar the and porch the

מיט זייערע רוקנס צום הֵיכל פֿון ה׳ , און זייערע פּנימער צו
tsu penemer zeyere un Hashem fun heichl tsum rukns zeyere mit
to faces their and Hashem of Heikhal to the backs their with

האָט ״. מזרח , און זיי בוקן זיך קעגן מזרח צו דער זון
hot zun der tsu mizrech kegen zich bukn zei un mizrech
has sun the to east toward selves bow down they and east

ער צו מיר געזאָגט: האָסטו געזען , מענטשנקינד ? קנאַפּ איז דעם
dem iz knap mentshnkind gezen hostu gezogt mir tsu er
the is meager son of man seen have you said me to he

הויז פֿון יהודה צו טאָן די אומווערדיקייטן וואָס זיי האָבן
hobn zei vos umverdikeitn di ton tsu Yehudah fun hoiz
have they which abominable practices the do to Yehudah of house

דאָ געטאָן, אַז זיי האָבן נאָך אָנגעפֿילט דאָס לאַנד מיט אומרעכט, און
un umrecht mit land dos ongefilt noch hobn zei az geton do
and injustice with land the filled even have they that done here

האָבן מיך ווידער און ווידער דערצערנט; און אָט לייגן זיי צו דעם
dem tsu zei leign ot un dertsernt vider un vider mich hobn
the to they put behold and provoked again and again me have

צווייג צו זייער נאָז . ״ח דערום וועל איך אויך טאָן מיט גרימצאָרן;
grimtsorn mit ton oich ich vel derum noz zeyer tsu tsvaig
wrath with do also I will therefore nose their to branch

מײַן אויג וועט נישט שוינען , און איך וועל נישט דערבאַרעמען; און זיי
zei un derbaremen nisht vel ich un shoinen nisht vet oig main
they and have mercy not will I and spare not will eye my

וועלן שרײַען אין מײַן אויער אויף אַ הויך קול , און איך וועל זיי נישט
nisht zei vel ich un kol hoich a oif oier main in shraien veln
not them will I and voice loud a with ear my in cry out will

צוהערן .
tsuhern
pay heed

9 Then He cried also in mine oznayim with a kol gadol, saying, Cause them that have charge over the Ir to draw near, even every ish with his keli mashchet in his yad. [2] And, hinei, shishah anashim *(six men)* came from the derech of the Sha'ar HaElyon, which lieth toward the north, and every ish a keli mapatz *(slaughter weapon)* of his in his yad; and one ish among them was clothed with linen, with a keset hasofer *(writing case)* at his side; and they went in, and stood beside the Mizbe'ach HaNechoshet.

ט און אַ הויכער קול האָט אויסגערופֿן אין מײַן אויער, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi oier main in oisgerufn hot kol hoicher a un
say to so ear my in called out has voice loud a and

מאַכט נענענען די וואָס זיַינען באַפֿאַלערס אויף דער
der oif bafalers zainen vos di genenen macht
the against attackers are that the ones come near make

שטאָט, און איטלעכן מיט זיַין צעשטערגעצייַג אין זיַין האַנט. ב ערשט
ersht hant zain in tseshtergetsaig zain mit itlechn un shtot
behold hand his in destruction gear his with each and city

זעקס מענער זיַינען אָנגעקומען פֿון דעם וועג פֿון דעם אויבערשטן טויער
toier oibershtn dem fun veg dem fun ongekumen zainen mener zeks
gate uppermost the of way the from arrived are men six

וואָס איז געקערט צו צפֿון , און איטלעכער מיט זיַין ברעכגעצייַג
brechgetsaig zain mit itlecher un tsofn tsu gekert iz vos
breaking gear his with each and north to turned is which

אין זיַין האַנט, און איין מאַן צווישן זיי אָנגעטאָן אין לײַנען מיט אַ
a mit lainen in ongeton zei tsvishn man ein un hant zain in
a with linen in dressed them among man one and hand his in

שרײַבערס טינטהאָרן אויף זיַינע לענדן. און זיי זיַינען געקומען , און
un gekumen zainen zei un lendn zaine oif tinthorn shraibers
and having come are they and waist his on ink horn scribe's

האָבן זיך געשטעלט לעבן דעם קופּערנעם מזבח .
mizbeyech kupernem dem lebn geshtelt zich hobn
altar copper the near stood selves have

ג און די פּראַכט פֿון אלוקי ישׂרָאֵל האָט זיך אויפֿגעהויבן פֿון
fun oifgehoibn zich hot Yisroel Elokei fun pracht di un
from lifted up self has Yisroel the G-d of of glory the and

איבער דעם כּרוּב וואָס זי איז אויף אים געווען, צו דעם שוועל פֿון
fun shvel dem tsu geven im oif iz zi vos kruv dem iber
of threshold the to was him on is it which Keruv the over

הויז ; און ער האָט געפֿרופֿן צו דעם מאַן אָנגעטאָן אין לײַנען, וואָס
vos lainen in ongeton man dem tsu gerufn hot er un hoiz
which linen in dressed man the to called has he and house

אַ שרײַבערס טינטהאָרן איז געווען אויף זײַנע לענדן. ד און ה
Hashem un lendn zaine oif geven iz tinthorn shraibers a
Hashem and waist his on was is ink horn scribes a

האָט צו אים געזאָגט: גיי מיטן שטאָט, אין מיטן דורך אין שטאָט, אין מיטן
mitn in shtot mitn in durch gei gezogt im tsu hot
midst of in city midst of in through go said him to has

ירושָלַיִם , און זאָלסט אָנצייכענען אַ צייכן אויף די
di oif tseichn a ontseichenen zolst un Yerushalayim
the on sign a mark you(SG) shall and Yerushalayim

שטערנס פֿון די מענטשן וואָס זיפֿצן און קרעכצן אויף אַלע
ale oif krechtsn un ziftsn vos mentshn di fun shterns
all against groan and sigh which men the of foreheads

אומווערדיקייטן וואָס ווערן געטאָן אין איר. ה און צו יענע
yene tsu un ir in geton vern vos umverdikeitn
those ones to and it in done become which abominable practices

האָט ער געזאָגט פֿאַר מײַנע אויערן: גייט דורך אין שטאָט הינטער
hinter shtot in durch geit oiern maine far gezogt er hot
behind city in through go ears my before said he has

אים, און שלאָגט ; אײַער אויג זאָל נישט שוינען , און איר זאָלט
zolt ir un shoinen nisht zol oig aier shlogt un im
shall you and spare not shall eye your strike down and him

נישט דערבאַרעמען. ו אַ זקן , אַ בחור און אַ מיידל, און
un meidl a un bocher a zoken a derbaremen nisht
and virgin a and young man a old man an have mercy not

קליינע קינדער און ווײַבער, זאָלט איר הרגען צום טויט , נאָר צו
tsu nor toit tsum hargen ir zolt vaiber un kinder kleine
to but death to the slay you shall women and children small

קיין מענטשן וואָס אויף אים איז דער צייכן פֿון אַ ת , זאָלט איר
ir zolt t a fun tseichn der iz im oif vos mentshn kein
you shall TAV a of sign the is him on which men any

נישט גענענען ; און פֿון מײַן מִקדָש זאָלט איר אָנהייבן . האָבן
hobn onheibn ir zolt mikdash main fun un genenen nisht
have begin you shall sanctuary my from and come near not

זיי אָנגעהויבן פֿון די אַלטע לײַט וואָס פֿאַרן הויז . ז און ער
er un hoiz faran vos lait alte di fun ongehoibn zei
he and house before the that people old the from begun they

האָט צו זיי געזאָגט: פֿאַראומרייניקט דאָס הויז , און פֿילט אָן די
di on filt un hoiz dos farumreinikt gezogt zei tsu hot
the on fill and house the polluted said them to has

הויפֿן מיט דערשלאָגענע; גייט אַרויס! און זיי זײַנען אַרויסגעגאַנגען ,
aroisgegangen zainen zei un arois geit dershlogene mit hoifn
having come out are they and out go killed with heap

און האָבן געשלאָגן אין שטאָט. ח און עס איז געווען, ווי זיי האָבן
hobn zei vi geven iz es un shtot in geshlogn hobn un
have they as was is it and city in struck down have and

[3] And the Kavod Elohei Yisroel was gone up from the Keruv *(Cherub)*, whereupon it was, to the miftan HaBeis [HaMikdash] *(the Threshold of the Beis [HaMikdash])*. And He called to the ish clothed with linen, which had the keset hasofer at his side; [4] And Hashem said unto him, Go through the midst of the Ir, through the midst of Yerushalayim, and put a TAV upon the mitzekhot *(foreheads)* of the anashim that grieve and lament for kol hato'evot that are being done in the midst thereof. [5] And to the others He said in mine hearing, Go ye through the Ir after him, and strike down; let not your eye have pity, and do not spare; [6] Slay utterly zaken *(old man)* and bochur *(young man)*, betulah, little children, and nashim; but come not near any ish upon whom is the TAV; and begin at My Mikdash. Then they began with the anashim hazekenim which were before the Beis. [7] And He said unto them, Make the Beis tameh, and fill the khatzerot *(coutyards)* with chalalim *(slain ones)*; go ye forth. And they went forth, and slaughtered in the Ir. [8] And it came to pass, while they were slaying

them, and I was left, that I fell upon my face, and cried out, and said, Ah, Adonoi Hashem! Wilt Thou destroy kol She'erit Yisroel in Thy pouring out of Thy chemah *(wrath, fury)* upon Yerushalayim?

[9] Then He said unto me, The avon Bais Yisroel and Yehudah is exceeding great, and HaAretz is full of damim, and the Ir full of injustice; for they say, Hashem hath forsaken Ha'Aretz, and Hashem seeth not. [10] And as for Me, Mine eye shall show no pity, neither will I spare, but I will recompense their derech upon their rosh.

[11] And, hinei, the ish clothed with linen, which had the keset *([writing] case)* at his side, reported, saying, I have done as Thou hast commanded me.

10 Then I looked, and, hinei, above the raki'a that was over the rosh of the Keruvim there appeared over them something like a sapphire stone, as the appearance of the demut *(likeness)* of a kisse *(throne)*. [2] And He spoke unto the ish clothed with linen, and said, Come in between the galgal

געשלאָגן , און איך בין געבליבן אַליין, אַזוי בין איך געפאַלן אויף מײַן מיין oif gefaln ich bin azoi alein geblibn bin ich un geshlogn main my on fell I am so alone remain am I and struck down

פּנים , און איך האָב געשריִען, אוֹן געזאָגט: ווייַ , ה דו אֲדֹנָי , Adonoi du Hashem vei gezogt un geshrien hob ich un ponem Adonoi you Hashem woe said and cried have I and face

ווילסטו אומברענגען דעם גאַנצן איבערבלייַב פֿון ישְׂרָאֵל מיט וואָס דו du vos mit Yisroel fun iberblaib gantsn dem umbrengen vilstu you what with Yisroel of remnant entire the destroy will

גיסט אויס דײַן גרימצאָרן אויף ירוּשָׁלַיִם ? Yerushalayim oif grimtsorn dain ois gist Yerushalayim on wrath your out give

ט האָט ער צו מיר געזאָגט: די זינד פֿון דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל און un Yisroel fun hoiz dem fun zind di gezogt mir tsu er hot and Yisroel of house the of sin the said me to he has

יהודה איז זייער זייער גרויס, און דאָס לאַנד איז אָנגעפֿילט מיט בלוט , blut mit ongefilt iz land dos un grois zeyer zeyer iz Yehudah blood with filled is land this and great very very is Yehudah

און די שטאָט איז פֿול מיט אומגערעכטיקייט, ווײַל זיי זאָגן: zogn zei vorem umgerechtikeit mit ful iz shtot di un say they because unrighteousness with full is city the and

פֿאַרלאָזן האָט ה דאָס לאַנד, און ה זעט נישט. ' דערום derum nisht zet Hashem un land dos Hashem hot farlozen therefore not sees Hashem and land the Hashem has forsaken

וועט אויך מײַן אויג נישט שוינען , און איך וועל נישט דערבאַרעמען; זייער zeyer derbaremen nisht vel ich un shoinen nisht oig main oich vet their have mercy not will I and spare not eye my also will

וועג וועל איך פֿאַרגעלטן אויף זייער קאָפּ. kop zeyer oif fargeltn ich vel veg head their on repay I will way

יא ערשט דער מאַן אָנגעטאָן אין לײַנען וואָס דער טינטהאָרן איז געווען geven iz tinthorn der vos lainen in ongeton man der ersht was is ink horn the that linen in dressed man the behold

אויף זײַנע לענדן, האָט געבראַכט אַן ענטפֿער, אַזוי צו זאָגן: איך האָב hob ich zogn tsu azoi entfer an gebracht hot lendn zaine oif have I say to so answer an brought has waist his on

געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס דו האָסט מיר באַפֿוילן . bafoiln mir host du vos alts vi azoi geton commanded me have you what all that as so done

ו און איך האָב געזען , ערשט אויף דעם הימל וואָס איבערן קאָפּ פֿון fun kop ibern vos himel dem oif ersht gezen hob ich un of head over which heaven the on behold looked have I and

די כּרובֿים האָט זיך באַווײַזן אַזוי ווי סאַפּירשטיין , אַזוי ווי דאָס dos vi azoi sapirshtein vi azoi bavizn zich hot kruvim di the as so sapphire stone as like appeared self has Keruvim the

אויסזען פֿון דער געשטאַלט פֿון אַ טראָן איבער זיי . ב און ער האָט hot er un zei iber tron a fun geshtalt der fun oiszen has he and them over throne a of form the of appearance

געזעדט צו דעם מאַן וואָס איז געווען אָנגעטאָן אין לײַנען, און ער er un lainen in ongeton geven iz vos man dem tsu geredt he and linen in dressed having been is which man the to spoken

האָט געזאָגט: גיי אַרײַן צווישן די רעדער, אונטער דעם כּרוב , און פֿיל fil un kruv dem unter reder di tsvishn arain gei gezogt hot fill and Keruv the under wheels the among enter go said has

(wheelwork), even under the Keruv, and fill thine yad with coals of eish from among the Keruvim, and scatter them over the Ir.

And he went in in my sight. [3] Now the Keruvim stood on the right side of the Beis, when the ish went in; and the anan (cloud) filled the khatzer hapenimit (innermost courtyard). [4] Then the Kavod Hashem went up from the Keruv, and stood over the threshold of the Beis; and the Beis was filled with the anan (cloud), and the khatzer (courtyard) was full of the radiance of the Kavod Hashem. [5] And the sound of the wings of the Keruvim was heard even as far as the khatzer hakhitzonah (the outer court), like the voice of El Shaddai when He speaketh.

[6] And it came to pass, that when He had commanded the ish clothed with linen, saying, Take eish from between the Galgal (Wheelwork), from between the Keruvim; then he went in, and stood beside the Ofan (Wheel). [7] And one Keruv stretched forth his yad from between the Keruvim unto the eish that was between the Keruvim, and took thereof, and put it into the hands of him that was clothed with linen: who took it, and went out.

אָן דיַינע הויפֿנס מיט פֿייַערקוילן פֿון צווישן די כּרובֿים , און טו אַ
a tu un kruvim di tsvishn fun faierkoiln mit hoifns daine on
a do and Keruvim the among from full of fire with handsful your on

וואָרף אויף דער שטאָט.
shtot der oif vorf
city the on throw

איז ער אַרייַנגעגאַנגען פֿאַר מײַנע אויגן. [3] און די כּרובֿים זײַנען
zainen kruvim di un oign maine far araingegangen er iz
are Keruvim the and eyes my before went in he is

געשטאַנען רעכטס פֿון הויז , ווען דער מאַן איז אַרייַנגעגאַנגען ;
araingegangen iz man der ven hoiz fun rechts geshtanen
went in is man the when house of to the right standing

און אַ וואָלקן האָט אָנגעפֿילט דעם אינעווייניקסטן הויף . [4] און די
di un hoif ineveinikstn dem ongefilt hot volken a un
the and courtyard inner the filled has cloud a and

פּראַכט פֿון ה האָט זיך אויפֿגעהויבן פֿון איבער דעם כּרובֿ צום
tsum kruv dem iber fun oifgehoibn zich hot Hashem fun pracht
to Keruv the over from lifted up self has Hashem of glory

שוועל פֿון הויז ; און דאָס הויז איז אָנגעפֿילט געווארן מיטן
mitn gevorn ongefilt iz hoiz dos un hoiz fun shvel
with having become filled is house the and house of threshold

וואָלקן, און דער הויף איז געווען פֿול מיט דעם שיַין פֿון ג-טס
G-ts fun shain dem mit ful geven iz hoif der un volken
G-d's of brightness the with full was is courtyard the and cloud

פּראַכט. [5] און דאָס געוויש פֿון די פֿליגלען פֿון די כּרובֿים האָט זיך
zich hot kruvim di fun fliglen di fun geroish dos un pracht
self was Keruvim the of wings the of sound this and glory

געהערט ביזן אויסנווייניקסטן הויף , אַזוי ווי דער קול פֿון אֵל
El fun kol der vi azoi hoif oisenveinikstn bizn gehert
G-d of voice the like so courtyard outermost until heard

שַׁדַי , ווען ער רעדט .
redt er ven Shaddai
speaks he when Shaddai

[6] און עס איז געווען, ווי ער האָט באַפֿוילן דעם מאַן וואָס איז
iz vos man dem bafoiln hot er vi geven iz es un
is that man the commanded has he when was is it and

געווען אָנגעטאָן אין ליַינען, אַזוי צו זאָגן : נעם פֿייַער פֿון צווישן די
di tsvishn fun faier nem zogn tsu azoi lainen in ongeton geven
the among from fire take say to so linen in dressed was

רעדער, פֿון צווישן די כּרובֿים , אַזוי איז ער אַרייַנגעגאַנגען , און האָט
hot un araingegangen er iz azoi kruvim di tsvishn fun reder
has and went he is so Keruvim the between from wheels

זיך געשטעלט לעבן אַ ראָד . [7] און דער כּרוב האָט אויסגעשטרעקט
oisgeshtrekt hot kruv der un rod a lebn geshtelt zich
stretched out has Keruv the and wheel a beside stood self

זײַן האַנט פֿון צווישן די כּרובֿים צו דעם פֿייַער וואָס צווישן
tsvishn vos faier dem tsu kruvim di tsvishn fun hant zain
between which fire the to Keruvim the between from hand his

די כּרובֿים , און ער האָט אויפֿגעהויבן און געגעבן אין די הויפֿנס
hoifns di in gegebn un oifgehoibn hot er un kruvim di
handsful the in given and lifted up has he and Keruvim the

פֿון דעם אָנגעטאָנעם אין ליַינען; און דער האָט עס גענומען , און
un genumen es hot der un lainen in ongetonenem dem fun
and taken it has the one and linen in one dressed the of

[8] And Keruvim appeared to have the tavnit *(form)* of a yad adam under their kenafayim *(wings)*.

[9] And when I looked, hinei, the four Ofanim *(wheels)* by the Keruvim, one Ofan beside one Keruv, and another Ofan beside another Keruv: and the appearance of the Ofanim was like the color of tarshish even *(stone)*. [10] And as for their appearance, there was one demut *(likeness)* for the four of them, like that it was the Ofan within the Ofan. [11] When they went, they went toward their four sides; they did not turn aside as they went, but to the makom *(place)* where the rosh looked they followed it; they did not turn aside as they went. [12] And their whole basar, and their backs, and their hands, and their kenafayim *(wings)*, and the Ofanim, were full of eynayim all around, even the Ofanim that they had four. [13] As for the Ofanim, they were called in my hearing, The Galgal! [14] And every one had four panim *(faces)*: the first face was the face of a Keruv, and the second face was the face of an Adam, and the third face of an Aryeh, and the fourth the face of a Nesher.

איז אַרויסגעגאַנגען. ח און עס איז דאָס אויסזען פֿון די כּרובֿים די
di kruvim di fun oiszen dos iz es un aroisgegangen iz
the Keruvim the of appearance the is it and went out is

געשטאַלט פֿון אַ מענטשנס האַנט אונטער זייערע פֿליגלען.
fliglen zeyere unter hant mentshns a fun geshtalt
wings their under hand man's a of form

ט און איך האָב געזען, ערשט פֿיר רעדער זיַינען לעבן די כּרובֿים,
kruvim di lebn zainen reder fir ersht gezen hob ich un
Keruvim the beside are wheels four behold seen have I and

איין ראָד לעבן איין כּרוב, איין ראָד לעבן איין כּרוב; און דאָס
dos un kruv ein lebn rod ein kruv ein lebn rod ein
the and Keruv one beside wheel one Keruv one beside wheel one

אויסזען פֿון די רעדער איז געווען אַזוי ווי דער אָנבליק פֿון
fun onblik der vi azoi geven iz reder di fun oiszen
of appearance the as like was is wheels the of appearance

תּרשיש-שטיין. י און זייער אויסזען: איין געשטאַלט איז געווען בייַ זיי
zei bai geven iz geshtalt ein oiszen zeyer un tarshish-stein
them by was is form one appearance their and tarshish stone

פֿיר, אַזוי ווי עס וואָלט זיין אַ ראָד אין אַ ראָד. יא אַז זיי זיַינען
zainen zei az rod a in rod a zain volt es vi azoi fir
are they when wheel a within wheel a be would it as so four

געגאַנגען, זיַינען זיי געגאַנגען צו זייערע פֿיר זיַיטן: זיי האָבן
hobn zei zaitn fir zeyere tsu gegangen zei zainen gegangen
have they sides four their to having gone they are having gone

זיך נישט אומגעדרייט בייַ זייער גיין, נייַערט צום אָרט וווּהין דער
der vuhin ort tsum naiert gein zeyer bai umgedreit nisht zich
the where place to but going their by turned around not selves

קאָפּ איז געווען געקערט, נאָך אים זיַינען זיי געגאַנגען; זיי
zei gegangen zei zainen im noch gekert geven iz kop
they having gone they are it after turned having been is head

האָבן זיך נישט אומגעדרייט בייַ זייער גיין. יב און זייער גאַנצער
gantser zeyer un gein zeyer bai umgedreit nisht zich hobn
whole their and going their by turned around not selves have

לייַב, און זייער רוקן, און זייערע הענט, און זייערע פֿליגלען, און די
di un fliglen zeyere un hent zeyere un rukn zeyer un laib
the and wings their and hands their and backs their and body

רעדער, זיַינען געווען פֿול מיט אויגן רונד אַרום – זייערע רעדער בייַ
bai reder zeyere arum rund oign mit ful geven zainen reder
by wheels their round around eyes with full were are wheels

זיי פֿיר. יג די רעדער, זיי האָט מען אָנגערופֿן דער גַלגַל אין מיַינע
maine in galgal der ongerufn men hot zei reder di fir zei
my in Galgal the called they has they wheels the four them

אויערן. יד און פֿיר פּנימער זיַינען בייַ איטלעכן געווען: איין פּנים
ponem ein geven itlechn bai zainen penemer fir un oiern
face one was each by are faces four and ears

דער פּנים פֿון אַ כּרוב, און דער צווייטער פּנים דער פּנים פֿון אַ
a fun ponem der ponem tsveiter der un kruv a fun ponem der
a of face the face second the and Keruv a of face the

מענטשן, און דער דריטער דער פּנים פֿון אַ לייב, און דער פֿירטער דער
der firter der un leib a fun ponem der driter der un mentshn
the fourth the and lion a of face the third the and man

פּנים פֿון אַן אָדלער.
odler an fun ponem
eagle an of face

15 And the Keruvim were lifted up. This is the Chayah *(Living Creature)* that I saw by the Kevar River. 16 And when the Keruvim went, the Ofanim went beside them: and when the Keruvim lifted up their kenafayim *(wings)* to mount up from ha'aretz, the Ofanim turned not away from beside them. 17 When they stood, these stood; and when they were lifted up, these lifted up themselves also: for the Ruach of the Chayah was in them.

18 Then the Kavod Hashem departed from off the threshold of the Beis, and stood over the Keruvim. 19 And the Keruvim lifted up their kenafayim *(wings)*, and mounted up from ha'aretz before my eyes: when they went out, the Ofanim also were beside them, and every one stood at the petach sha'ar Beis Hashem hakadmoni *(eastern gate of the Beis HaMikdash of* Hashem*)*; and the Kavod Elohei Yisroel was over them from above.

20 This is the Chayah that I saw under Elohei Yisroel by the Kevar River; and I knew that they were the Keruvim. 21 Every one had four panim *(faces)* each, and every one four kenafayim *(wings)*; and

טו און די כרובים האָבן זיך אויפגעהויבן. דאָס איז געווען די
di geven iz dos oifgehoibn zich hobn kruvim di un
the was is this lifted up selves have Keruvim the and

חיה וואָס איך האָב געזען ביים טייך כבר . טז און אַז די
di az un Kevar taich baim gezen hob ich vos chaye
the when and Kevar river at seen have I that living creature

כרובים זיַינען געגאַנגען , זיַינען געגאַנגען די רעדער לעבן זיי ,
zei lebn reder di gegangen zainen gegangen zainen kruvim
them beside wheels the having gone are having gone are Keruvim

און אַז די כרובים האָבן אויפגעשטעלט זייערע פליגלען זיך אויפצוהייבן
oiftsuheibn zich fliglen zeyere oifgeshtelt hobn kruvim di az un
to take off selves wings their raised up have Keruvim the when and

פון דער ערד , האָבן אויך די רעדער זיך נישט אָפגעדרייט פון לעבן
lebn fun opgedreit nisht zich reder di oich hobn erd der fun
beside from turned away not selves wheels the also have earth the from

זיי . יז אַז יענע זיַינען געשטאַנען, זיַינען די געשטאַנען, און
un geshtanen di zainen geshtanen zainen yene az zei
and stood the ones are stood are those when them

אַז יענע האָבן זיך אויפגעהויבן, האָבן זיי זיך אויפגעהויבן מיט
mit oifgehoibn zich zei hobn oifgehoibn zich hobn yene az
with lifted up selves they have lifted up selves have those when

זיי , וואָרעם דער גייסט פון דער חיה איז געווען אין זיי .
zei in geven iz chaye der fun gaist der vorem zei
them in was is living creature the of spirit the because them

יח און די פּראַכט פון ה איז אַוועק פון דעם שוועל פון
fun shvel dem fun avek iz Hashem fun pracht di un
of threshold the from away is Hashem of glory the and

הויז , און האָט זיך געשטעלט אויף די כרובים . יט און די כרובים
kruvim di un kruvim di oif geshtelt zich hot un hoiz
Keruvim the and Keruvim the over stood self has and house

האָבן אויפגעשטעלט זייערע פליגלען, און האָבן זיך אויפגעהויבן פון
fun oifgehoibn zich hobn un fliglen zeyere oifgeshtelt hobn
from lifted up selves have and wings their raised up have

דער ערד פאַר מיַינע אויגן ביַי זייער אַרויסגיין , און די רעדער
reder di un aroisgein zeyer bai oign maine far erd der
wheels the and going out their at eyes my before earth the

באַגליַיך מיט זיי ; און זיי האָבן זיך געשטעלט ביַים אינגאַנג
aingang baim geshtelt zich hobn zei un zei mit baglaich
entrance at stood selves have they and them with alongside

פון מזרח-טויער פון הס הויז ; און די פּראַכט פון אלוקי
Elokei fun pracht di un hoiz Hashems fun mizrech-toier fun
the G-d of of glory the and house Hashem's of eastern gate of

ישׂראל איז געווען איבער זיי פון אויבן .
oiben fun zei iber geven iz Yisroel
above from them over was is Yisroel

כ דאָס איז די חיה וואָס איך האָב געזען אונטער אלוקי
Elokei unter gezen hob ich vos chaye di iz dos
the G-d of under seen have I that living creature the is this

ישׂראל, ביַים טייך כבר ; און איך האָב דערקענט אַז דאָס זיַינען
zainen dos az derkent hob ich un Kevar taich baim Yisroel
are this that known have I and Kevar river by the Yisroel

כרובים . כא צו פיר, צו פיר פנימער זיַינען ביַי איטלעכן געווען, און
un geven itlechn bai zainen penemer fir tsu fir tsu kruvim
and was each by are faces four to four to Keruvim

פַּיר פַֿליגלען בײַ איטלעכן, און די געשטאַלט פֿון הענט פֿון אַ מענטשן
mentshn a fun hent fun geshtalt di un itlechn bai fliglen fir
man a of hands of form the and each by wings four

אונטער זייערע פֿליגלען. כב און די געשטאַלט פֿון זייערע פּנימער : דאָס
dos penemer zeyere fun geshtalt di un fliglen zeyere unter
this faces their of form the and wings their under

זײַנען געווען די פּנימער וואָס איך האָב געזען בײַם טײַך כּבָר , זייער
zeyer Kevar taich baim gezen hob ich vos penemer di geven zainen
their Kevar river at seen have I that faces the were are

אויסזען און זיי גופֿא . איטלעכער צו דער זײַט פֿון זײַן פּנים
ponem zain fun zait der tsu itlecher gufe zei un oiszen
face his of side the to each themselves they and appearance

זײַנען זיי געגאַנגען .
gegangen zei zainen
having gone they are

11 Moreover the Ruach lifted me up, and brought me unto the Sha'ar Beis Hashem hakadmoni *(eastern gate of the Beis HaMikdash of* Hashem*)*, and hinei at the petach of the Sha'ar five and twenty ish; among whom I saw Ya'azanyah Ben Azur, and Pelatyahu Ben Benayahu, sarim of HaAm. [2] Then said He unto me, Ben adam, these are the anashim that plot evil, and give atzat rah *(evil counsel)* in this ir, [3] Which say, The end is not near; let us build batim *(houses)*: this ir is the caldron, and we are the basar. [4] Therefore prophesy against them, prophesy, O ben adam.

יא און דער גײַסט האָט מיך אויפֿגעהויבן, און האָט מיך געבראַכט
gebracht mich hot un oifgehoibn mich hot gaist der un
brought me has and lifted up me has spirit the and

צו דעם מזרח-טויער פֿון הס הויז וואָס איז געקערט צו
tsu gekert iz vos hoiz Hashems fun mizrech-toier dem tsu
to turned is that house Hashem's of eastern gate the to

מזרח ; ערשט אין דעם אײַנגאַנג פֿון טויער זײַנען פֿינף און צוואַנציק
tsvantsik un finf zainen toier fun aingang dem in ersht mizrech
twenty and five are gate of entrance the in behold east

מאַן; און איך האָב געזען צווישן זיי יַאַזַניָה דעם זון פֿון עַזורן ,
eazurn fun zun dem Yaazanyah zei tsvishn gezen hob ich un man
Azur of son the Ya'azanyah them among seen have I and men

און פּלטיָהו דעם זון פֿון בנָיָהוּן , די האַרן פֿון פֿאָלק . ב און ער
er un folk fun harn di Benayahuen fun zun dem Pelatyahu un
he and people of lords the Benayahu of son the Pelatyahu and

האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , דאָס זײַנען די מענער וואָס טראַכטן
trachtn vos mener di zainen dos mentshnkind gezogt mir tsu hot
plot that men the are these son of man said me to has

אומרעכט, און עֲצהן בייזע עצות אין דער דאָזיקער שטאָט; ג וואָס
vos shtot doziker der in etsut beize eetshn un umrecht
which city this one the in counsel evil consult and injustice

זאָגן : נישט אַזוי באַלד! מע וועט נאָך בויען הײַזער! זי איז דער טאָפּ,
top der iz zi haizer boien noch vet me bald azoi nisht zogn
pot the is it houses build yet will one soon so not say

און מיר זײַנען דאָס פֿלייש. ד דערום זאָג נבֿיאות אויף זיי , זאָג
zog zei oif nevies zog derum fleish dos zainen mir un
say them on prophesies say therefore flesh the are we and

נבֿיאות , דו מענטשנקינד .
mentshnkind du nevies
son of man you prophesies

[5] And the Ruach Hashem fell upon me, and said unto me, Speak: Thus saith Hashem; Thus have ye said, O Bais Yisroel: for I know the things that come into your ruach, every one of them. [6] Ye

ה און דער גײַסט פֿון ה איז געפֿאַלן אויף מיר, און ער האָט צו מיר
mir tsu hot er un mir oif gefaln iz Hashem fun gaist der un
me to has he and me on fell is Hashem of spirit the and

געזאָגט: אַזוי האָט איר געזאָגט, הויז
gezogt azoi hot ir gezogt Hashem hot azoi zog gezogt
house said you has so said Hashem has thus speak said

פֿון ישׂרָאֵל, און וואָס אײַך קומט אויפֿן זינען דאָס וויסן איך. ו איר האָט
hot ir ich veis dos zinen oifn kumt aich vos un Yisroel fun
have you I know this mind in the come you what and Yisroel of

have multiplied your slain in this ir, and ye have filled the streets thereof with the slain.
7 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Your slain whom ye have placed in the midst of it, they are the basar, and this ir is the caldron; but I will bring you forth out of the midst of it. 8 Ye have feared the cherev; and I will bring a cherev upon you, saith Adonoi Hashem.
9 And I will bring you out of the midst thereof, and deliver you into the yad of zarim, and will execute shefatim *(judgments)* among you. 10 Ye shall fall by the cherev; I will judge you at the border of Yisroel; and ye shall know that I am Hashem.
11 This ir shall not be your caldron, neither shall ye be the basar in the midst thereof; but I will judge you at the border of Yisroel; 12 And ye shall know that I am Hashem; for ye have not walked in My chukkot, neither executed My mishpatim, but have done after the mishpatim of the Goyim that are all around you.

13 And it came to pass, when I prophesied, that Pelatyahu Ben Benayah died. Then I fell down upon my face, and cried out with a kol gadol, and said, Ah,

געמערט איַערע דערשלאָגענע אין דער דאָזיקער שטאָט, און אָנגעפֿילט
gemert aiere slain der in dershlogene doziker shtot un ongefilt
multiplied your slain the in this one city and filled

אירע גאַסן מיט דערשלאָגענע. ז דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי
ire gasn mit dershlogene has therefore Adonoi hot Hashem azoi
its streets with slain has therefore Adonoi Hashem thus

געזאָגט: אייַערע דערשלאָגענע וואָס איר האָט אַוועקגעלייגט אין איר, זיי
gezogt aiere slain your said vos ir hot avekgeleigt in ir zei
said your slain which have you laid down in it they

זיַנען דאָס פֿלייש, און זי איז דער טאָפּ, אָבער אייַך וועט מען אַרויסציען
zainen dos fleish un iz zi der top ober aich vet men aroistsien
are the flesh and is it the pot but you will one bring out

פֿון איר. ח פֿאַר דער שוואָרד האָט איר מורא געהאַט, און אַ שוואָרד
fun ir shverd a un gehat moire ir hot shverd der far
from it sword a and had fear you have sword the for

וועל איך ברענגען אויף אייַך, זאָגט ה אֲדֹנָי . ט און איך וועל
vel ich un Hashem Adonoi zogt aich oif brengen ich vel
will I and Hashem Adonoi declares you on bring I will

אייַך אַרויסציען פֿון איר מיט , און וועל אייַך געבן אין דער האַנט פֿון
aich aroistsien fun ir mit un vel aich gebn in der hant fun
you bring out from her midst and will you give in the hand of

פֿרעמדע , און וועל טאָן אויף אייַך אַ משפּט . י דורך דער שוואָרד וועט
fremde un vel ton oif aich a mishpot durch der shverd vet
foreigners and will do you on a judgment by the sword will

איר פֿאַלן; אויפֿן גרעמאַרק פֿון יִשְׂרָאֵל וועל איך אייַך משפּטן ; און איר וועט
faln oifn gemark fun Yisroel vel ich aich mishpetn un ir vet
fall on border of Yisroel I will you judge and you will

וויסן אַז איך בין ה . יא זי וועט אייַך נישט זיַין צום טאָפּ, אָבער
visen az ich bin Hashem tsum zain nisht aich vet zi ober
that know I am Hashem to the be not you will it neither

איר וועט זיַין אין איר צו פֿלייש; בייַם גרעמאַרק פֿון יִשְׂרָאֵל וועל איך אייַך
ir vet zain in ir tsu fleish baim gemark fun Yisroel vel ich aich
you will be in it to the flesh at the border of Yisroel I will you

משפּטן . יב און איר וועט וויסן אַז איך בין ה , וואָס אין מיַינע
mishpetn un ir vet visen az ich bin Hashem vos in maine
judge and you will that know I am Hashem in which my

חוקים זיַט איר נישט געגאַנגען , און מיַינע געזעצן האָט איר נישט
chukkim zait ir nisht gegangen un maine gezetsn hot ir nisht
statutes are you not having gone and my laws you have not

געטאָן, נייַערט אַזוי ווי די געזעצן פֿון די פֿעלקער וואָס רונד אַרום
geton naiert azoi vi di gezetsn fun di felker vos rund arum
done but as so the laws of the nations which round around

אייַך האָט איר געטאָן.
aich hot ir geton
you have you done

יג און עס איז געווען, ווי איך האָב נבֿיאות געזאָגט, אַזוי איז פּלטיָהו
un es iz geven vi ich hob nevies gezogt azoi iz Pelatyahu
and it is was as I have prophesies said so is Pelatyahu

דער זון פֿון בנָיָהו געשטאָרבן; בין איך געפֿאַלן אויף מיַין פּנים ,
der zun fun Benayahu geshtorbn bin ich gefaln oif main ponem
the son of Benayah died I am fell on my face

און איך האָב געזאָגט: וויי , אָ הויכן קוֹל , און האָב געשריַען אויף
un ich hob gezogt vei a hoichn kol un hob geshrien oif
and I have said woe a loud voice and have cried on

ה דו אֲדֹנָי , ווילסטו אַ פֿאַרלענדונג מאַכן פֿון דעם איבערבלייַב
iberblaib dem fun machn farlendung a vilstu Adonoi du Hashem
remnant the of make destruction a will Adonoi you Hashem

פֿון יִשׂרָאֵל?
Yisroel fun
Yisroel of

Adonoi Hashem! Wilt Thou make a full end of the she'erit *(remnant)* Yisroel?

יד איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven Hashem fun vort dos iz
say to so me to was Hashem of word the is

טו מענטשנקינד , דיַינע ברידער , דיַינע ברידער , די מענטשן פֿון דיַין
dain fun mentshn di brider daine brider daine mentshnkind
your of men the brothers your brothers your son of man

קרובֿישאַפֿט, און דאָס גאַנצע הויז פֿון יִשׂרָאֵל אין גאַנצן , וואָס די
di vos gantsn in Yisroel fun hoiz gantse dos un kroivishaft
the which entirety in Yisroel of house whole the and kindred

באַווינער פֿון ירושָלַיִם האָבן צו זיי געזאָגט: זייַט דערוויַטערט
dervaitert zait gezogt zei tsu hobn Yerushalayim fun bavoiner
distanced are said them to have Yerushalayim of inhabitants

פֿון ה ! דאָס איז אונדז דאָס לאַנד געגעבן געוואָרן פֿאַר
far gevorn gegebn land dos undz iz dos Hashem fun
for having become given land this us is this Hashem from

א ירושה – טז דערום זאָגט: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi zogt derum yerushe a
Hashem Adonoi said has thus say therefore inheritance an

הגם איך האָב זיי דערוויַטערט צווישן די פֿעלקער, און הגם
hagam un felker di tsvishn dervaitert zei hob ich hagam
although and nations the among distanced them have I although

איך האָב זיי צעשפּרייט אין די לענדער , בין איך זיי אָבער פֿאַר אַ
a far ober zei ich bin lender di in tseshpreit zei hob ich
a for yet them I am countries the in scattered them have I

קליין מִקדָּש אין די לענדער וואָס זיי זײַנען געקומען אַהין.
ahin gekumen zainen zei vos lender di in mikdash klein
there having come are they where countries the in sanctuary little

טז דערום זאָג: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : יאָ , איך וועל אייַך
aich vel ich yo Hashem Adonoi gezogt hot azoi zog derum
you will I yes Hashem Adonoi said has thus say therefore

איַינזאַמלען פֿון די אומות , און וועל אייַך צונויפֿקליַבן פֿון די
di fun tsunoifklaibn aich vel un umes di fun ainzamlen
the from assemble you will and peoples the from gather together

לענדער וואָס איר זײַט צעשפּרייט גענוואָרן אין זיי , און איך
ich un zei in gevorn tseshpreit zait ir vos lender
I and them in having become scattered are you where countries

וועל אייַך געבן די ערד פֿון יִשׂרָאֵל. יח און זיי וועלן קומען אַהין , און
un ahin kumen veln zei un Yisroel fun erd di gebn aich vel
and there come will they and Yisroel of land the give you will

וועלן אָפּטאָן אַלע אירע מיאוסקייטן און אַלע אירע אומווערדיקייטן
umverdikeitn ire ale un miuskeitn ire ale opton veln
abominable practices its all and abominations its all remove will

פֿון איר. יט און איך וועל זיי געבן איין האַרץ, און אַ ניַי גייַסט וועל
vel gaist nai a un harts ein gebn zei vel ich un ir fun
will spirit new a and heart one give them will I and her from

איך אַרײַנגעבן אין אייַך; און איך וועל אָפּטאָן דאָס האַרץ פֿון שטיין
shtein fun harts dos opton vel ich un aich in araingebn ich
stone of heart the remove will I and you within put in I

14 Again the Devar Hashem came unto me, saying,
15 Ben adam, thy brethren, even thy relatives, the anashim of thy geulah, and kol Bais Yisroel wholly, are those of whom the inhabitants of Yerushalayim have said, They have gone far from Hashem; unto us is this land given in possession.
16 Therefore say, Thus saith Adonoi Hashem; Although I have cast them far off among the Goyim, and although I have scattered them among the countries, yet will I be to them as a mikdash me'at *(little holy place)* in the countries where they went.
17 Therefore say, Thus saith Adonoi Hashem; I will even gather you from the nations, and assemble you out of the countries where ye have been scattered, and I will give you Eretz Yisroel.
18 And they shall come there, and they shall remove all the shikkutzim thereof and all the to'avot *(abominations)* thereof from her.
19 And I will give them a lev echad, and I will put a ruach chadashah *(new regenerated spirit)* within you; and I will remove the lev haeven *(heart of stone)* out of their basar, and

will give them a lev basar;
20 That they may walk in
My chukkot, and be shomer
over Mine mishpatim, and
do them; and they shall
be My people, and I will
be their Elohim. 21 But
as for them whose lev
walketh after the lev of
their shikkutzim and their
to'avot, I will repay their
derech upon their own
rosh, saith Adonoi Hashem.

פֹּון זייער ליַב , און וועל זיי געבן אַ האַרץ פֹּון פֹלייש; כ כדי זיי
zei kedei fleish fun harts a gebn zei vel un laib zeyer fun
they so that flesh of heart a give them will and flesh their from

זאָלן גיין אין מיַינע חוקים , און מיַינע געזעצן זאָלן זיי היטן און
un hitn zei zoln gezetsn maine un chukkim maine in gein zoln
and keep they shall laws my and statutes my in go shall

זיי טאָן; און זיי וועלן מיר זיַין צום פֹאָלק , און איך וועל זיי זיַין
zain zei vel ich un folk tsum zain mir veln zei un ton zei
be them will I and people for the be me will they and do them

צום אלקים . כא און די וואָס זייער האַרץ גייט נאָך דעם האַרצן
hartsn dem noch geit harts zeyer vos di un Elokim tsum
heart the after go heart their which the ones and G-d to the

פֹּון זייערע מיאוסקייטן און זייערע אומווערדיקייטן , וועל איך זייער
zeyer ich vel umverdikeitn zeyere un miuskeitn zeyere fun
their I will abominable practices their and abominations their of

וועג אויף זייער קאָפּ פַאַרגעלטן, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt fargeltn kop zeyer oif veg
Hashem Adonoi declares repay head their on way

22 Then did the Keruvim
lift up their wings, and
the Ofanim *(wheels)*
beside them; and the
Kavod Elohei Yisroel
was high above them.
23 And the Kavod Hashem
went up from the midst
of the Ir, and stood
upon the har which
is on the east side of
the ir. 24 Afterward
the Ruach lifted me
up, and brought me
in a mar'eh *(vision)*
[inspired] by the Ruach
Elohim into Kasdim
(Chaldea, Babylon), to
them of the Golus.
So the mareh *(vision)*
that I had seen went
up from me. 25 Then I
spoke unto them of the
Golus all the things that
Hashem had showed me.

כב און די כרובֹים האָבן אויפֿגעהויבן זייערע פֹליגלען, און די רעדער
reder di un fliglen zeyere oifgehoibn hobn kruvim di un
wheels the and wings their lifted up have Keruvim the and

באַגלייַך מיט זיי ; און די פּראַכט פֹון אלוקי יִשְׂרָאֵל איז
iz Yisroel Elokei fun pracht di un zei mit baglaich
is Yisroel the G-d of of glory the and them with alongside

געווען איבער זיי פֹון אויבן . כג און די פּראַכט פֹון ה האָט
hot Hashem fun pracht di un oiben fun zei iber geven
has Hashem of glory the and above from them over having been

זיך אויפֿגעהויבן פֹון איבערן מיטן שטאָט, און האָט זיך געשטעלט
geshtelt zich hot un shtot mitn ibern fun oifgehoibn zich
stood self has and city midst of over from lifted up self

אויף דעם באַרג וואָס אין מזרח פֹון שטאָט. כד און דער גייַסט האָט
hot gaist der un shtot fun mizrech in vos barg dem oif
has spirit the and city of east in which mountain the upon

מיך אויפֿגעהויבן, און האָט מיך געבראַכט קיין כַּשְׂדִּים צו די
di tsu Kasdim kein gebracht mich hot un oifgehoibn mich
the ones to Kasdim to brought me has and lifted up me

פַאַרטריבענע, אין אַ זעונג דורך דעם גייַסט פֹון אלקים . און די זעונג
zeung di un Elokim fun gaist dem durch zeung a in fartribene
vision the and G-d of spirit the by vision a in exiles

וואָס איך האָב געזען, האָט זיך אויפֿגעהויבן פֹון מיר. כה און איך האָב
hob ich un mir fun oifgehoibn zich hot gezen hob ich vos
have I and me from lifted up self has seen have I which

גערעדט צו די פַאַרטריבענע אַלע וועָרטער פֹון ה וואָס ער האָט
hot er vos Hashem fun verter ale fartribene di tsu geredt
has he which Hashem of words all exiles the to spoken

מיר באַוויזן.
bavizn mir
shown me

12 The Davar Hashem
also came unto
me, saying, 2 Ben adam,
thou dwellest in the midst
of a bais hameri *(rebellious*

יב און דאָס וואָרט פֹון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד , צווישן אַ ווידערשפּעניקן געזינדל זיצסטו ,
zitsstu gezindl vidershpenikn a tsvishn mentshnkind
you dwell band rebellious a among son of man

house) which have eynayim to see, and see not; they have oznayim to hear, and hear not; for they are a bais meri *(house of rebellion)*. [3] Therefore, thou ben adam, pack for the Golus thy belongings and go into captivity by day before their eyes; and thou shalt remove from thy makom to another makom in their sight; it may be they will consider, though they be bais meri. [4] Then shalt thou bring forth thy gear by day in their sight, as gear for the Golus; and thou shalt go forth at erev in their sight, as they that go forth into the Golus. [5] Dig thou through the kir in their sight, and carry out [everything] thereby. [6] In their sight shalt thou bear it upon thy katef *(shoulder)*, and carry it forth in the twilight; thou shalt cover thy face, that thou see not ha'aretz; for I have set thee for a mofet *(sign, symbol, portent)* unto Bais Yisroel.

[7] And I did so as I was commanded. I brought forth my gear by day, as gear for the Golus, and at erev I dug through the kir *(wall)* with mine yad; I carried it forth in the twilight, and I bore it upon my katef *(shoulder)* in their sight.

וואָס האָבן אויגן צו זען, און זעען נישט, וואָס האָבן אויערן צו הערן,
hern tsu oiern hobn vos nisht zeen un zen tsu oign hobn vos
hear to ears have which not see and see to eyes have which

און הערן נישט, וויַיל אַ וויידערשפּעניק געזינדל זיַינען זיי . [ג] און דו
du un zei zainen gezindl vidershpenik a vail nisht hern un
you and they are band rebellious a because not hear and

מענטשנקינד , מאַך דיר וואַנדער-כּלים , און וואַנדער אויס בייַ טאָג
tog bai ois vander un vander-keilim dir mach mentshnkind
day by out go and traveling gear you(SG) make son of man

פַּאַר זייערע אויגן; און זאָלסט וואַנדערן פֿון דיַין אָרט צו אַן
an tsu ort dain fun vandern zolst un oign zeyere far
an to place your from go you(SG) shall and eyes their before

אַנדער אָרט פַּאַר זייערע אויגן; אפֿשר וועלן זיי איַינזען הגם
hagam ainzen zei veln efsher oign zeyere far ort ander
though understand they will perhaps eyes their before place other

אַ וויידערשפּעניק געזינדל זיַינען זיי . [ד] און זאָלסט אַרויסטראָגן
aroistrogn zolst un zei zainen gezindl vidershpenik a
carry outside you(SG) shall and they are band rebellious a

דיַינע כּלים אַזוי ווי וואַנדער-כּלים בייַ טאָג פַּאַר זייערע אויגן; און דו
du un oign zeyere far tog bai vander-keilim vi azoi keilim daine
you and eyes their before day by traveling gear as so items your

זאָלסט אַרויסגיין אין אָוונט פַּאַר זייערע אויגן, אַזוי ווי מע
me vi azoi oign zeyere far ovnt in aroisgein zolst
one as so eyes their before evening in go out you(SG) shall

גייט אַרויס אין גלות . [ה] פַּאַר זייערע אויגן גראָב דיר דורך די
di durch dir grob oign zeyere far goles in arois geit
the through you(SG) dig eyes their before exile into out goes

וואַנט, און טראָג אַרויס דורך איר. [ו] פַּאַר זייערע אויגן זאָלסטו אויפֿן
oifn zolstu oign zeyere far ir durch arois trog un vant
on shall you eyes their before it through out carry and wall

אַקסל טראָגן, אין שטאָקפֿינצטערניש זאָלסטו אַרויסטראָגן ; דיַין
dain aroistrogn zolstu shtokfintsternish in trogn aksl
your carry outside shall you pitch black darkness in bear shoulder

פּנים זאָלסטו פֿאַרדעקן, און נישט אָנקוקן דאָס לאַנד; וואָרעם אַ
a vorem land dos onkukn nisht un fardekn zolstu ponem
a because land the look on not and conceal shall you face

צייכן האָב איך דיך געמאַכט פַּאַר דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz dem far gemacht dich ich hob tseichn
Yisroel of house the before made you(SG) I have sign

[ז] און איך האָב געטאָן אַזוי ווי איך בין באַפֿוילן געוואָרן: מײַנע
maine gevorn bafoiln bin ich vi azoi geton hob ich un
my was commanded am I as so done have I and

כּלים האָב איך אַרויסגעטראָגן אַזוי ווי וואַנדער-כּלים בייַ טאָג, און אין
in un tog bai vander-keilim vi azoi aroisgetrogn ich hob keilim
in and day by traveling gear as so brought out I have items

אָוונט האָב איך מיר דורך-געגראָבן די וואַנט מיט דער האַנט; אין
in hant der mit vant di durch-gegrobn mir ich hob ovnt
in hand the with wall the through-dug me I have evening

שטאָקפֿינצטערניש האָב איך אַרויסגעטראָגן; אויפֿן אַקסל האָב איך
ich hob aksl oifn aroisgetrogn ich hob shtokfintsternish
I have shoulder on brought out I have pitch black darkness

געטראָגן פַּאַר זייערע אויגן.
oign zeyere far getrogn
eyes their before carried

[8] And in the boker came the Devar Hashem unto me, saying, [9] Ben adam, hath not Bais Yisroel, the bais hameri *(the rebellious house)*, said unto thee, What doest thou? [10] Say thou unto them, Thus saith Adonoi Hashem; This massa *(burden)* concerneth the nasi in Yerushalayim, and kol Bais Yisroel that are among them. [11] Say, I am your mofet; just as I have done, so shall it be done unto them: they shall be carried away into the Golus and go into captivity. [12] And the nasi that is among them shall bear [his gear] upon his katef *(shoulder)* in the twilight, and shall go forth; they shall dig through the kir *(wall)* to carry out thereby; he shall cover his face, that he see not ha'aretz with the ayin *(eye)*. [13] My net also will I spread over him, and he shall be caught in My snare; and I will bring him to Bavel to Eretz Kasdim *(Chaldeans)*; yet shall he not see it, though he shall die there. [14] And I will scatter toward every ruach *(wind)* all that are about him to help him, and all his troops; and I will draw out the cherev after them. [15] And they shall know that I am Hashem, when I shall scatter them among the

ח און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו מיר אין דער
der in mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
the in me to having been is Hashem of word the and

דיר צו אַזוי צו זאָגן: ט מענטשנקינד , האָבן נישט געזאָגט צו פּרי ,
dir tsu gezogt nisht hobn mentshnkind zogn tsu azoi peire
you(SG) to said not have son of man say to so morning

? טוסטו וואָס : דאָס ווידערשפּעניקע געזינדל: דאָס הויז פֿון ישְׂרָאֵל, דאָס
tustu vos gezindl vidershpenike dos Yisroel fun hoiz dos
are you doing what band rebellious this Yisroel of house the

י זאָג צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : די דאָזיקע נבֿואה איז
iz nevue dozike di Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zog
is oracle this the Hashem Adonoi said has thus them to say

אויף דעם פֿירשט אין ירושָׁלַיִם , און אויף דעם גאַנצן הויז
hoiz gantsn dem oif un Yerushalayim in firsht dem oif
house entire the against and Yerushalayim in prince the against

פֿון ישְׂרָאֵל וואָס זיי זיינען צווישן זיי . יא זאָג: איך בין אייער צייכן ;
tseichn aier bin ich zog zei tsvishn zainen zei vos Yisroel fun
sign your am I say them among are they that Yisroel of

ווי איך האָב געטאָן, אַזוי וועט געטאָן ווערן צו זיי : אין גלות , אין
in goles in zei tsu vern geton vet azoi geton hob ich vi
in exile in them to become done will so done have I just as

געפֿאַנגנשאַפֿט וועלן זיי גיין . יב און דער פֿירשט וואָס צווישן זיי וועט
vet zei tsvishn vos firsht der un gein zei veln gefangenshaft
will them among that prince the and go they will captivity

אויפֿן אַקסל טראָגן, און אין שטאָקפֿינצטערניש וועט ער אַרויסגיין ;
aroisgein er vet shtokfintsternish in un trogn aksl oifn
go out he will pitch black darkness in and bear shoulder on

די וואַנט וועט מען דורכגראָבן אים אַרויסצופֿירן דורך איר; זיין
zain ir durch aroistsufirn im durchgrobn men vet vant di
his it through to carry outside it dig through they will wall the

פּנים וועט ער פֿאַרדעקן, כדי ער זאָל נישט אָנקוקן מיטן אויג דאָס
dos oig mitn onkukn nisht zol er kedei fardekn er vet ponem
the eye with look on not shall he so that cover he will face

לאַנד. יג און איך וועל אויסשפּרייטן מײַן נעץ אויף אים, און ער וועט
vet er un im oif nets main oisshpreitn vel ich un land
will he and him upon net my spread out will I and land

געפֿאַנגען ווערן אין מײַן פּאַסטקע; און איך וועל אים ברענגען קיין בָּבֶל
Bavel kein brengen im vel ich un pastke main in vern gefangen
Bavel to bring him will I and trap my in become captured

אין לאַנד פֿון די כַּשְׂדִים , אָבער ער וועט עס נישט אָנקוקן , הגם דאָרטן
dortn hagam onkukn nisht es vet er ober Kasdim di fun land in
there though look on not it will he but Kasdim the of land in

וועט ער שטאַרבן. יד און אַלע וואָס רונד אַרום אים, זיינע העלפֿער, און
un helfer zaine im arum rund vos ale un shtarbn er vet
and helper his him round around that all and die he will

אַלע זיינע מחנות , וועל איך צעשפּרייטן אויף אַלע ווינטן , און אַ שווערד
shverd a un vintn ale oif tseshpreitn ich vel machnus zaine ale
sword a and winds all on scatter I will troops his all

וועל איך אַרויסציען הינטער זיי . טו און זיי וועלן וויסן אַז איך בין
bin ich az visen veln zei un zei hinter aroistsien ich vel
am I that know will they and them in back of bring out I will

ה , ווען איך צעוואַרף זיי צווישן די פֿעלקער, און וועל זיי
zei vel un felker di tsvishn zei tsevarf ich ven Hashem
them will and nations the among them scatter I when Hashem

Goyim, and disperse them throughout the countries. 16 But I will leave a few anashim of them from the cherev, from the ra'av *(famine)*, and from the dever; that they may declare all their to'avot among the Goyim to where they come; and they shall know that I am Hashem.

17 Moreover the Devar Hashem came to me, saying, 18 Ben adam, eat thy lechem with fearful shaking, and drink thy mayim with trembling and with anxiety; 19 And say unto the am ha'aretz: Thus saith Adonoi Hashem regarding the inhabitants of Yerushalayim, and of Admat Yisroel *(Land of Israel)*; they shall eat their lechem with anxiety, and, as desolate, drink their mayim, because her land shall be desolate from all that is therein, because of the chamas of all them that dwell therein. 20 And the towns that are inhabited shall be laid waste, and ha'aretz shall be desolate; and ye shall know that I am Hashem.

21 And the Devar Hashem came unto me, saying, 22 Ben adam, what is that mashal that ye have in Admat Yisroel, saying, The days drag on, and every chazon *(vision)* faileth [to come

צעשפרייטן אין די לענדער . טז נאָר געציילטע מענטשן פֿון זיי וועל
vel zei fun mentshn getseilte nor lender di in tseshpreitn
will them of men numbered but countries the in disperse

איך איבערלאָזן פֿון שווערד, פֿון הונגער, און פֿון פּעסט , כּדי
kedei pest fun un hunger fun shverd fun iberlozen ich
so that pestilence from and famine from sword from reserve I

זיי זאָלן דערציילן אַלע זייערע אומווערדיקייטן צווישן די פֿעלקער
felker di tsvishn umverdikeitn zeyere ale dertseiln zoln zei
nations the among abominable practices their all tell shall they

וואָס זיי זײַנען געקומען אַהין; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין
bin ich az visen veln zei un ahin gekumen zainen zei vos
am I that know will they and there having come are they which

ה .
Hashem
Hashem

יז און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to having been is Hashem of word the and

זאָגן: יח מענטשנקינד, דײַן ברויט זאָלסטו מיט ציטערניש עסן, און
un esen tsiterenish mit zolstu broit dain mentshnkind zogn
and eat trembling with shall you bread your son of man say

דײַן וואַסער זאָלסטו מיט אומרו און מיט זאָרג טרינקען. יט און
un trinken zorg mit un umru mit zolstu vaser dain
and drink anxiety with and anxiety with shall you water your

זאָלסט זאָגן צו דעם פֿאָלק פֿון לאַנד: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi land fun folk dem tsu zogn zolst
Adonoi said has thus land of people the to say you(SG) shall

ה וועגן די באַווינער פֿון ירושָלַיִם אויף דער ערד
erd der oif Yerushalayim fun bavoiner di vegen Hashem
land the upon Yerushalayim of inhabants the concerning Hashem

פֿון יִשְׂרָאֵל: זייער ברויט וועלן זיי מיט זאָרג עסן, און זייער וואַסער
vaser zeyer un esen zorg mit zei veln broit zeyer Yisroel fun
water their and eat anxiety with they will bread their Yisroel of

וועלן זיי מיט באַנומענישׂ טרינקען, וויַל איר לאַנד וועט פֿאַרוויסט
farvist vet land ir vail trinken banumenish mit zei veln
laid waste will land its because drink terror with they will

ווערן פֿון איר פֿולקייט, פֿון וועגן דעם אומרעכט פֿון אַלע וואָס
vos ale fun umrecht dem vegen fun fulkeit ir fun vern
that all of iniquity the account of on fullness its from become

ווינען אין איר. כ און די באַזעצטע שטעט וועלן חרובֿ ווערן , און דאָס
dos un vern chorev veln shtet bazetste di un ir in voinen
the and become waste will cities inhabited the and it in dwell

לאַנד וועט אַ וויסטענישׂ זײַן; און איר וועט וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen vet ir un zain vistenish a vet land
Hashem am I that know will you and be desolation a will land

כא און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to having been is Hashem of word the and

כב מענטשנקינד, וואָס איז דאָס פֿאַזיקע וועלטל בײַ אײַך אין לאַנד פֿון
fun land in aich bai vertl dozike dos iz vos mentshnkind
of land in you by proverb this the is what son of man

יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: עס לענגערן זיך די טעג, און צו נישט ווערט
vert nisht tsu un teg di zich lengern es zogn tsu azoi Yisroel
shall be nought to and days the self be long it say to so Yisroel

to anything]. 23 Tell them therefore, Thus saith Adonoi Hashem: I will make this mashal to cease, and they shall no more use it as a mashal in Yisroel; but say unto them, The days are at hand, even the fulfillment of kol chazon. 24 For there shall be no more any chazon shav nor smooth divination within Bais Yisroel. 25 For I am Hashem: I will speak, and the davar that I shall speak shall come to pass; it shall be no more delayed; for in your days, O Bais Hameri, will I say the Davar, and will fulfill it, saith Adonoi Hashem.

26 Again the Devar Hashem came to me, saying. 27 Ben adam, hinei, they of Bais Yisroel say, The chazon that he seeth is for yamim rabbim to come, and he prophesieth of the times that are far off. 28 Therefore say unto them, Thus saith Adonoi Hashem; There shall none of My Devarim be delayed any more, but the Davar which I have spoken shall be done, saith Adonoi Hashem.

13 And the Devar Hashem came unto me, saying: 2 Ben adam, prophesy against the nevi'im of Yisroel that prophesy, and say thou unto them that prophesy out of their

כג אִיטלעכע זעונג ? דערום זאָג צו זיי : אַזוי האָט גועזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zog derum zeung itleche
Adonoi said has thus them to say therefore vision every

ה : איך פַּאַרשטער דאָס דאָזיקע ווערטל , און מע וועט עס מער
mer es vet me un vertl dozike dos farshter ich Hashem
more it will one and proverb this the destroy I Hashem

נישט זאָגן אין יִשְׂרָאֵל. נײַערט רעד צו זיי : עס גענענען די טעג , און
un teg di genenen es zei tsu red naiert Yisroel in zogn nisht
and days the approach it them to say but Yisroel in say not

כד די געשעונג פֿון איטלעכער זעונג . ווָאָרעם מער וועט נישט זײַן קיין
kein zain nisht vet mer vorem zeung itlecher fun gesheung di
any be not will more for vision every of fulfillment the

כה פַּאַלשע זעונג און גלאַטע ווָאָרזאָגערײַ אין הויז פֿון יִשְׂרָאֵל. נײַערט
naiert Yisroel fun hoiz in vorzogerai glate un zeung falshe
but Yisroel of house in divination smooth and vision false

איך ה וועל רעדן , וואָסער ווָאָרט איך וועל רעדן , און עס
es un redn vel ich vort voser redn vel Hashem ich
it and speak will I word any manner of speak will Hashem I

וועט געשען ; עס וועט זיך מער נישט פַּאַרצײַען. ווָאָרעם אין אײַערע טעג ,
teg aiere in vorem fartsien nisht mer zich vet es geshen vet
days your in for delayed not more self will it happen will

איר ווידערשפּעניק געזינדל , וועל איך רעדן אַ ווָאָרט, און וועל עס טאָן,
ton es vel un vort a redn ich vel gezindl vidershpenik ir
do it will and word a speak I will band rebellious you

זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

כו און דאָס ווָאָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to having been is Hashem of word the and

כז מענטשנקינד , זע , דאָס הויז יִשְׂרָאֵל זאָגט: די זעונג וואָס
vos zeung di zogt Yisroel fun hoiz dos ze mentshnkind
which vision the says Yisroel of house the behold son of man

ער זעט איז אויף פֿיל טעג אַרום , און אויף וויַיטע צײַטן זאָגט ער
er zogt tsaitn vaite oif un arum teg fil oif iz zet er
he declares times distant on and around days many for is sees he

כח נבֿיאות . דערום זאָג צו זיי : אַזוי האָט גועזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zog derum nevies
Hashem Adonoi said has thus them to say therefore prophesy

מער וועלן זיך נישט פַּאַרצײַען אַלע מײַנע ווערטער; אַז איך וועל רעדן
redn vel ich az verter maine ale fartsien nisht zich veln mer
speak will I when words my all delayed not self will more

אַ ווָאָרט, וועט עס געשען , זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt geshen es vet vort a
Hashem Adonoi declares happen it will word a

יג און דאָס ווָאָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to having been is Hashem of word the and

ב זאָגן : מענטשנקינד , זאָג נבֿיאות אויף די נבֿיאים פֿון
fun neviim di oif nevies zog mentshnkind zogn
of prophets the against prophesy say son of man say

יִשְׂרָאֵל וואָס זאָגן נבֿיאות , און זאָלסט זאָגן צו די נבֿיאים
neviim di tsu zogn zolst un nevies zogn vos Yisroel
prophets the to say you(SG) shall and prophesy say who Yisroel

own levavot, Hear ye the Devar Hashem; [3] Thus saith Adonoi Hashem: Hoy *(woe, doom)* unto the foolish nevi'im, that follow their own ruach, and have seen nothing! [4] O Yisroel, thy nevi'im are like the jackals among ruins. [5] Ye have not gone up into the peratzot *(breaches)*, neither repaired the wall for Bais Yisroel to stand firm in the milchamah *(battle)* in the Yom Hashem. [6] They have seen shav *(vanity)* and kesem kazav *(lying divination)*, saying, Hashem saith; and Hashem hath not sent them; yet they hope that their davar will be fulfilled. [7] Have ye not seen a vain vision, and have ye not spoken a kesem kazav *(lying divination)*, whereas ye say, Hashem saith it; albeit I have not spoken?

[8] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Because ye have spoken shav and seen kazav, therefore, hineni, I am against you, saith Adonoi Hashem. [9] And Mine yad shall be against the nevi'im that see shav *(vanity, futility)*, and that divine kazav *(lie)*: they shall not be in the sod *(council)* of My people, neither shall they be written in the Ketav *(Register)* of Bais Yisroel, neither shall they enter

פֹּון זייער אייגענעם האַרצן: הערט דאָס וואָרט פֹון ה׃ ג אַזוי האָט
hot azoi Hashem fun vort dos hert hartsn eigenem zeyer fun
has thus Hashem of word the hear heart own their out of

געזאָגט אֲדֹנָי ה׃ וויי צו די נאַרישע נבֿיאים וואָס גייען
geyen vos neviim narishe di tsu vei Hashem Adonoi gezogt
go who prophets foolish the to woe Hashem Adonoi said

נאָך זייער אייגענעם גייַסט, און נאָך וואָס זיי האָבן נישט געזען! –
gezen nisht hobn zei vos noch un gaist eigenem zeyer noch
seen not have they what after and spirit own their after

ד אוי יִשְׂרָאֵל, אַזוי ווי פֿיקס אין חורבֿות זיַינען געווען דיַינע
daine geven zainen churves in fiks vi azoi Yisroel oi
your having been are ruins in jackals like so Yisroel oh

נבֿיאים. ה איר זיַט נישט אַרויפֿגעגאַנגען אין די ברעכן; און איר האָט
hot ir un brechn di in aroifgegangen nisht zait ir neviim
have you and breach the in having gone up not are you prophets

נישט פֿאַרצאַמט דעם צאַם פֿאַר דעם הויז פֹון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun hoiz dem far tsam dem fartsamt nisht
Yisroel of house the for closed-in enclosure the fenced not

כּדי זיי זאָלן קענען באַשטיין אין דער מלחמה אין דעם טאָג פֹון
fun tog dem in milchome der in bashtein kenen zoln zei kedei
of day the in war the in stand be able to shall they so that

ה. ו זיי האָבן געזען פֿאַלשקייט און וואָרזאָגעניש פֹון ליגן, זיי
zei lign fun vorzogenish un falshkeit gezen hobn zei Hashem
they lies of divination and falsehood seen have they Hashem

וואָס זאָגן: ה האָט געזאָגט, וועז ה האָט זיי נישט געשיקט;
geshikt nisht zei hot Hashem ven gezogt hot Hashem zogn vos
sent not them has Hashem when said has Hashem say who

און זיי האָפֿן ער זאָל מקיים זיַין דאָס וואָרט! ז האָט איר נישט געזען
gezen nisht ir hot vort dos zain mekayem zol er hofn zei un
seen not you have word this be fulfill shall he wait they and

פֿאַלשע נבֿיאות, און איר האָט געזאָגט פֿאַלשע וואָרזאָגעניש. וועז איר
falshe gezogt hot ir un nevies falshe vorzogenish ven ir
you when divination false said have you and prophesy false

האָט געזאָגט, אַזוי זאָגט ה, אָבער איך האָב נישט גערעדט.
geredt nisht hob ich ober Hashem zogt azoi gezogt hot
spoken not have I but Hashem declares thus said have

ח דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: ווייל איר האָט
hot ir vail gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
have you because said thus Hashem Adonoi has therefore

גערעדט פֿאַלשקייט און געזען ליגן, דערום זעט, איך קום אויף
oif kum ich zet derum lign gezen un falshkeit geredt
against come I see therefore lies seen and falsehood spoken

אייַך, זאָגט אֲדֹנָי ה. ט און מיַין האַנט וועט זיַין אויף די
di oif zain vet hant main un Hashem Adonoi zogt aich
the against be will hand my and Hashem Adonoi declares you

נבֿיאים וואָס זעען פֿאַלשקייט און וואָרזאָגן ליגן; אין דעם באַראָט פֹון
fun barot dem in lign vorzogen un falshkeit zeen vos neviim
of counsel the in lies soothsay and falsehood see that prophets

מיַין פֿאָלק וועלן זיי נישט זיַין, און אין דעם געשריפֿטס פֹון דעם הויז
hoiz dem fun geshrifts dem in un zain nisht zei veln folk main
house the of writing the in and be not they will people my

פֹון יִשְׂרָאֵל וועלן זיי נישט פֿאַרשריבן ווערן, און אויף דער ערד פֹון
fun erd der oif un vern farshribn nisht zei veln Yisroel fun
of land the on and become written down not they will Yisroel of

into Admat Yisroel; and ye shall know that I am Adonoi Hashem. 10 Because, even because they have seduced My people to lead them astray, saying, Shalom; v'ein shalom; and one built up a chayitz, and, hinei, others plastered it with [dissolving] mud-plaster. 11 Say unto them that plaster it with mud-plaster that it shall fall: there shall be an overflowing geshem; and great hailstones shall fall; and a ruach se'arot *(storm wind)* shall burst forth. 12 Hinei, when the kir is fallen, shall it not be said unto you, Where is the mud-plaster wherewith ye have daubed it? 13 Therefore thus saith Adonoi Hashem; I will even cause a ruach se'arot in My wrath; and there shall be an overflowing geshem in Mine anger, and great hailstones in My fury to destroy. 14 So will I break down the kir that ye have plastered with mud-plaster, and bring it down to the ground, so that the yesod thereof shall be laid bare, and it shall fall, and ye shall be destroyed in the midst thereof; and ye shall know that I am Hashem. 15 Thus will I spend My chemah upon the kir, and upon them that have plastered it with mud-plaster, and will say unto you, The kir is no more, neither they that mud-plastered it; 16 Namely, the nevi'im of

יִשְׂרָאֵל וועלן זיי נישט קומען ; און איר וועט וויסן אַז איך בין אֲדֹנָי
Adonoi bin ich az visen vet ir un kumen nisht zei veln Yisroel
Adonoi am I that know will you and come not they will Yisroel

ה . ׳ ווייַל און באַווייַל זיי האָבן פֿאַרפֿירט מײַן פֿאָלק , אַזוי
azoi folk main farfirt hobn zei bavail un vail Hashem
so people my led astray have they because and because Hashem

צו זאָגן : שלום ! וועלן קיין שלום איז נישטאָ ; און איינער בויט
boit einer un nishto iz sholem kein ven sholem zogn tsu
builds one and not present is peace any when peace say to

אַ וועגטל, און זע אַן אַנדערער באַשמירן עס מיט טינק ; יא זאָג
zog tink mit es bashmirn anderer an ze un ventl a
say whitewash with it smears other an behold and wall a

צו דעם וואָס בעשמירט אַז עס וועט אײַנפֿאַלן; עס וועט אַ רעגן אַ
a regn a vert es ainfaln vet es az beshmirt vos dem tsu
a rain a shall be it collapse will it that smeared which the one to

פֿלייציקער, און איר, האָגלשטיינער, וועט פֿאַלן, און אַ שטורעמווינט וועט
vet shturemvint a un faln vet hoglshteiner ir un fleitsiker
will windstorm a and fall will hailstones you and flooding

אויסברעכן. יב און אָט אַז די מויער פֿאַלט אײַן, צי וועט נישט
nisht vet tsi ain falt moier di az ot un oisbrechn
not will then in falls wall the when behold and break out

געזאָגט ווערן צו אײַך: ווו איז דאָס בעשמירונג וואָס איר האָט
hot ir vos beshmirung dos iz vu aich tsu vern gezogt
have you which smeared coating the is where you to become said

אָנגעשמירט? יג דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: יאָ , איך וועל
vel ich yo gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum ongeshmirt
will I yes said thus Hashem Adonoi has therefore on smeared

מאַכן אויסברעכן אַ שטורעמווינט אין מײַן גרימצאָרן , און אַ פֿלייציקער
fleitsiker a un grimtsorn main in shturemvint a oisbrechn machn
flooding a and wrath my in windstorm a break out make

רעגן וועט זײַן אין מײַן כּעס , און האָגלשטיינער אין גרימצאָרן , צו
tsu grimtsorn in hoglshteiner un kaas main in zain vet regn
to wrath in hailstones and anger my in be will rain

פֿאַרלענדן. יד און איך וועל צעשטערן די מויער וואָס איר האָט באַשמירט
bashmirt hot ir vos moier di tseshtern vel ich un farlendn
smeared have you that wall the destroy will I and destroy

מיט טינק , און וועל זי ברענגען צו דער ערד , און איר גרונטפֿעסט
gruntfest ir un erd der tsu brengen zi vel un tink mit
foundation its and ground the to bring it will and whitewash with

וועט אָנטפּלעקט ווערן ; און זי וועט אײַנפֿאַלן, און איר וועט פֿאַרלענדט
farlendt vet ir un ainfaln vet zi un vern antplekt vet
destroyed will you and collapse will it and become laid bare will

ווערן דערין; און איר וועט וויסן אַז איך בין ה . טו און איך וועל
vel ich un Hashem bin ich az visen vet ir un derin vern
will I and Hashem am I that know will you and in it become

אויסלאָזן מײַן גרימצאָרן אויף דער מויער, און אויף די וואָס האָבן
hobn vos di oif un moier der oif grimtsorn main oislozen
have that the ones on and wall the on wrath my vent

זי באַשמירט מיט טינק ; און איך וועל זאָגן צו אײַך: נישטאָ די
di nishto aich tsu zogn vel ich un tink mit bashmirt zi
the no more you to say will I and whitewash with smeared it

מויער, און נישטאָ די וואָס האָבן זי באַשמירט – טז די נבֿיאים
neviim di bashmirt zi hobn vos di nishto un moier
prophets the smeared it have which the ones no more and wall

Yisroel which prophesy concerning Yerushalayim, and which see chazon shalom for her, v'ein shalom, saith Adonoi Hashem.

פֹּון יִשׂרָאֵל וואָס זאָגן נבֿיאות אויף ירושלַיִם , און זעען איר אַ
a ir zeen un Yerushalayim oif nevies zogn vos Yisroel fun
a it see and Yerushalayim on prophesy say that Yisroel of

זעונג פֹּון שלום , וועָן קיין שלום איז נישטאָ , זאָגט אֲדֹנָי
Adonoi zogt nishto iz sholem kein ven sholem fun zeung
Adonoi declares there is not is peace any when peace of vision

ה .
Hashem
Hashem

17 Likewise, thou ben adam, set thy face against the banot amecha *(daughters of your people)*, which prophesy out of their own lev; and prophesy thou against them, 18 And say, Thus saith Adonoi Hashem: Hoy *(woe, doom)* to the seamstresses of magic charms on wrists, who make mispachot *(amulets)* for the rosh of every size to hunt nefashot! Will ye hunt the nefashot of My people, and yet save your own nefashot alive? 19 And will ye profane Me among My people for handfuls of se'orim and for pieces of lechem, to slay the nefashot that should not die, and to save the nefashot alive that should not live, by your kazav *(lying)* to My people that hear your kazav?

יז און דו מענטשנקינד , טו דיין פנים צו די טעכטער פֹּון
fun techter di tsu ponem dain tu mentshnkind du un
of daughters the against face your do son of man you and

דיין פֿאָלק וואָס זאָגן נבֿיאות פֹּון זייער אייגענעם האַרצן, און זאָג
zog un hartsn eigenem zeyer fun nevies zogn vos folk dain
say and heart own their out of prophesy say that people your

נבֿיאות אויף זיי , יח און זאָלסט זאָגן : אַזוי האָט גענזאָגט
gezogt hot azoi zogn zolst un zei oif nevies
said has thus say you(SG) shall and them against prophesy

אֲדֹנָי ה : ווייַ צו די וואָס נייען בענדער אויף אַלע זייערע
zeyere ale oif bender neyen vos di tsu vei Hashem Adonoi
their all on bands sew that the ones to woe Hashem Adonoi

האַנטגעלענקען און מאַכן קאָפּבענדער פֿאַר קעפּ פֹּון יעדער גרייס
greis yeder fun kep far kopbender machn un hantgelenken
size every of heads for headbands make and wrists

צו פֿאַרכאַפּן מענטשנס נפֿשות ! וועט איר פֿאַרכאַפּן מיַין פֿאָלקס
folks main farchapn ir vet nefoshes mentshns farchapn tsu
people's my catch you will souls man's catch to

נפֿשות , און דאָך אָפֿהיטן איַערע אייגענע נפֿשות ? יט און איר האָט
hot ir un nefoshes eigene aiere ophiten doch un nefoshes
have you and persons own your preserve yet and souls

מיך פֿאַרשוועכט בייַ מיַין פֿאָלק פֿאַר הייפֿלעך געשטן, און פֿאַר
far un gershtn heiflech far folk main bai farshvecht mich
for and barley handfuls for people my among profaned me

ברעקלעך ברויט, צו מאַכן שטאַרבן נפֿשות וואָס דאַרפֿן נישט
nisht darfn vos nefoshes shtarbn machn tsu broit breklech
not have need of which souls die make to bread crumbs

שטאַרבן, און צו לאָזן לעבן נפֿשות וואָס דאַרפֿן נישט לעבן ,
lebn nisht darfn vos nefoshes lebn lozn tsu un shtarbn
living not have need of which souls live let to and dying

מיט וואָס איר זאָגט ליגן צו מיַין פֿאָלק , די צוהערער פֹּון ליגן.
lign fun tsuherer di folk main tsu lign zogt ir vos mit
lies of listener the ones people my to lies declare you which with

כ דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: זעט, איך נעם זיך צו
tsu zich nem ich zet gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
to self take I see said so Hashem Adonoi has therefore

איַערע קישעלעך וואָס איר פֿאַנגט דערמיט די נפֿשות ווי פֿויגלען,
foiglen vi nefoshes di dermit fangt ir vos kishelech aiere
birds like souls the in this way hunt you which cushions your

און איך וועל זיי אַראָפּרייַסן פֹּון איַערע אָרעמס, און וועל אַוועקלאָזן
aveklozn vel un orems aiere fun aropraisn zei vel ich un
release will and arms your from tear them will I and

כא און איך וועל נפֿשות וואָס איר פֿאַנגט – די נפֿשות ווי פֿויגלען.
vel ich un foiglen vi nefoshes fangt ir vos nefoshes di
will I and birds like souls hunt you which souls the

birds. 21 Your mispachot *(amulets)* also will I tear off, and I will save My people out of your yad, and they shall be no more in your yad *(hand, power)* to be hunted; and ye shall know that I am Hashem. 22 Because with sheker *(falsehood)* ye have made the lev tzaddik sad, to whom I have not brought sadness; and strengthened the hands of the rasha, that he should not turn from his derech harah to save his life; 23 Therefore ye shall see no longer shav *(vanity, futility)*, nor practice divinations; for I will save My people out of your yad; and ye shall know that I am Hashem.

14 Then came certain anashim of the zekenim of Yisroel unto me, and sat before me. 2 And the Devar Hashem came unto me, saying, 3 Ben adam, these anashim have set up their gillulim *(idols)* in their lev, and put the michshol *(stumbling block)* of their avon before their face; should I be inquired of at all by them? 4 Therefore speak unto them, and say unto them, Thus saith Adonoi Hashem: Every ish of Bais Yisroel that setteth up his gillulim in his lev, and putteth the michshol *(stumbling block)* of his avon before his face, and cometh

אַראָפּריִסן אייַערע שלייערס, און וועל מציל זיין מיַן פֹּאָלק פֿון אייַער
aier fun folk main zain matsl vel un shleyers aiere aropraisn
your from people my be rescue will and veils your tear

האַנט, און זיי וועלן מער נישט זיין צום געפֿאַנג אין אייַער האַנט; און
un hant aier in gefang tsum zain nisht mer veln zei un hant
and hand your in catch to be not more will they and hand

איר וועט וויסן אַז איך בין ה׳. כב ווייַל איר האָט מיט ליגן
lign mit hot ir vail Hashem bin ich az visen vet ir
lies with have you because Hashem am I that know will you

באַטריבט דאָס האַרץ פֿון דעם צדיק, ווען איך האָב אים נישט
nisht im hob ich ven tsadik dem fun harts dos batribt
not him have I when righteous one the of heart the grieved

געוואָלט ווייַ טאָן, און איר האָט געשטאַרקט די הענט פֿון דעם רשע
roshe dem fun hent di geshtarkt hot ir un ton vei gevolt
wicked the of hands the strengthened have you and do woe wanted

זיך נישט אומצוקערן פֿון זיין שלעכטן וועג, אַז מע זאָל אים לאָזן
lozn im zol me az veg shlechtn zain fun umtsukeren nisht zich
let him shall one that way evil his from to turn back not self

לעבן, כג דערום וועט איר מער פֿאַלשקייט נישט זען, און וואָרזאָגעניש
vorzogenish un zen nisht falshkeit mer ir vet derum lebn
divination and see not falsehood more you will therefore live

נישט וואָרזאָגן; און איך וועל מציל זיין מיַן פֹּאָלק פֿון אייַער האַנט;
hant aier fun folk main zain matsl vel ich un vorzogen nisht
hand your from people my be rescue will I and soothsay not

און איר וועט וויסן אַז איך בין ה׳.
Hashem bin ich az visen vet ir un
Hashem am I that know will you and

יד

און צו מיר זיַנען געקומען מענער פֿון די עלטסטע פֿון יִשׂרָאֵל,
Yisroel fun eltste di fun mener gekumen zainen mir tsu un
Yisroel of elders the from men came are me to and

ה׳ פֿון וואָרט דאָס איז. ב מיר פֿאַר זיַנען געזעסן און
Hashem fun vort dos iz mir far gezesn zainen un
Hashem of word the is me before sat are and

געווען צו מיר אַזוי צו זאָגן: ג מענטשנקינד, די דאָזיקע לייַט האָבן
hobn lait dozike di mentshnkind zogn tsu azoi mir tsu geven
have people these the son of man say to so me to was

אויפֿגעשטעלט זייערע אָפּגעטער אין זייער האַרצן, און די שטרויכלונג
shtroichlung di un hartsn zeyer in opgeter zeyere oifgeshtelt
stumbling block the and hearts their in idols their set up

צו זייער זינד האַלטן זיי אַקעגן זייער פּנים; זאָל איך מיך
mich ich zol ponem zeyer akegn zei haltn zind zeyer tsu
me I shall face their against them hold sin their to

געווייס פֿון זיי דערפֿאָרשן לאָזן? ד דערום רעד מיט זיי,
zei mit red derum lozn derforshn zei fun gevis
them with speak therefore let search out they of a certainty

און זאָלסט זאָגן צו זיי: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳:
Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zogn zolst un
Hashem Adonoi said has thus them to say you(SG) shall and

יעטוועדער מאַן פֿון דעם הויז יִשׂרָאֵל וואָס וועט אויפֿשטעלן זיַנע
zaine oifshteln vet vos Yisroel fun hoiz dem fun man yetveder
his set up will who Yisroel of house the from man every

אָפּגעטער אין זיַן האַרצן, און די שטרויכלונג צו זיַן זינד וועט ער
er vet zind zain tsu shtroichlung di un hartsn zain in opgeter
he will sin his to stumbling block the and heart his in idols

to the navi; I Hashem will answer him that cometh according to the multitude of his gillulim;
[5] That I may seize Bais Yisroel in their lev, who have become estranged from me, all of them, for their gillulim *(idols)*.

[6] Therefore say unto Bais Yisroel, Thus saith Adonoi Hashem: Make teshuvah, and turn yourselves away from your gillulim *(idols)*; and turn away your faces from all your to'avot *(abominations)*.
[7] For every one of Bais Yisroel, or of the ger that sojourneth in Yisroel, which separateth himself from Me, and setteth up his gillulim *(idols)* in his lev *(heart)*, and putteth the michshol *(stumbling block)* of his avon *(iniquity)* before his face, and cometh to a navi *(prophet)* to inquire of him concerning Me; I Hashem will answer him by Myself; [8] And I will set My face against that ish, and will make him an ot *(sign)* and for meshalim *(proverbs)*, and I will cut him off from the midst of My people; and ye shall know that I am Hashem. [9] And if the navi be induced to make a pronouncement, I Hashem have induced that navi, and I will stretch out My yad against him, and will make him

הָאַלטן אַקעגן זײַן פּנים , און ער וועט קומען צום נבֿיא , וועל איך
ich vel novi tsum kumen vet er un ponem zain akegn haltn
I will prophet to the come will he and face his against hold

ה אים ענטפֿערן – דעם וואָס קומט מיט זײַנע פֿיל אָפּגעטער;
opgeter fil zaine mit kumt vos dem entfern im Hashem
idols many his with comes who the one answer him Hashem

ה כּדי צו פֿאַרכאַפּען בײַם האַרצן דאָס הויז פֿון ישׂרָאֵל, וואָס
vos Yisroel fun hoiz dos hartsn baim farchapen tsu kedei
who Yisroel of house the heart by the seize to in order to

האָבן זיך אָפּגעקערט פֿון מיר דורך זייערע אָפּגעטער אַלע.
ale opgeter zeyere durch mir fun opgekert zich hobn
all idols their through me from turned away selves have

ו דערום זאָג צו דעם הויז פֿון ישׂרָאֵל: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi Yisroel fun hoiz dem tsu zog derum
Adonoi said has thus Yisroel of house the to say therefore

ה : קערט צוריק, און קערט אײַך אום פֿון אײַערע אָפּגעטער,
opgeter aiere fun um aich kert un tsurik kert Hashem
idols your from away yourselves turn and back turn Hashem

און פֿון אַלע אײַערע אומווערדיקייטן קערט אָפּ אײַער פּנים . ז וואָרעם
vorem ponem aier op kert umverdikeitn aiere ale fun un
because face your away turn abominations your all from and

יעטוועדער מאַן פֿון דעם הויז פֿון ישׂרָאֵל, אָדער פֿון דעם פֿרעמדן
fremdn dem fun oder Yisroel fun hoiz dem fun man yetveder
foreigner the from or Yisroel of house the from man every

וואָס האָלט זיך אויף אין ישׂרָאֵל, וואָס וועט זיך אָפּשײדן פֿון הינטער
hinter fun opsheiden zich vet vos Yisroel in oif zich halt vos
behind from separate self will who Yisroel in up self holds who

מיר, און וועט אויפֿשטעלן זײַנע אָפּגעטער אין זײַן האַרצן, און די
di un hartsn zain in opgeter zaine oifshteln vet un mir
the and heart his in idols his set up will and me

שטרויכלונג צו זײַן זינד וועט ער האָלטן אַקעגן זײַן פּנים , און
un ponem zain akegn haltn er vet zind zain tsu shtroichlung
and face his against hold he will sin his to stumbling block

ער וועט קומען צום נבֿיא , כּדי זאָל מיך פֿרעגן פֿון זײַן
zain fun fregn mich zol er kedei novi tsum kumen vet er
his of to ask me shall he in order to prophet to the come will he

וועגן , וועל איך ה אַליין אים ענטפֿערן. ח און איך וועל קערן מײַן
main kern vel ich un entfern im alein Hashem ich vel vegen
my turn will I and answer him myself Hashem I will ways

פּנים אַקעגן יענעם מאַן, און וועל אים פֿאַרווייסטן, פֿאַר אַ צייכן און
un tseichn a far farvistn im vel un man yenem akegn ponem
and sign an for destroy him will and man that against face

פֿאַר אַ שפּריכווארט, און וועל אים פֿאַרשניידן פֿון צווישן זײַן פֿאָלק ;
folk zain tsvishn fun farshnaidn im vel un shprichvort a far
people his among from cut off him will and proverb a for

און איר וועט וויסן אַז איך בין ה . ט און אַז דער נבֿיא וועט
vet novi der az un Hashem bin ich az visen vet ir un
will prophet the if and Hashem am I that know will you and

פֿאַרפֿירט ווערן , און וועט רעדן אַ וואָרט, האָב איך ה דאָס
dos Hashem ich hob vort a redn vet un vern farfirt
the one Hashem I have word a speak will and become misguided

פֿאַרפֿירט יענעם נבֿיא , און איך וועל אויסשטרעקן מײַן האַנט אויף
oif hant main oisshtrekn vel ich un novi yenem farfirt
upon hand my stretch out will I and prophet that misguided

shmad from the midst of My people Yisroel. [10] And they shall bear the punishment of their avon; the punishment of the navi shall be even as the punishment of him that inquireth of him; [11] That Bais Yisroel may go no more astray from Me, neither be made tameh any more with all their peysha'im; but that they may be My people, and I may be to them Elohim, saith Adonoi Hashem.

[12] The Devar Hashem came again to me, saying, [13] Ben adam, when eretz sinneth against Me by persistent ma'al *(faithlessness, treachery)*, then will I stretch out Mine yad upon it, and will break the matteh lechem thereof, and will send ra'av *(famine)* upon it, and will cut off adam and behemah from it; [14] Though these three anashim — Noach, Daniel, and Iyov — were in it, they would deliver but their own nefesh by their tzedakah, saith Adonoi Hashem.

[15] If I cause chayyah ra'ah *(wild beasts)* to pass through ha'aretz, and they bereave it of children, so that it be desolate, that no one may pass through because of the beasts; [16] Though these sheloshet ha'anashim were in the midst of it,

אִים, אוּן וועל אִים פַֿאַרטיליקן פֿוּן צווישן מיִן פַֿאָלק יִשׂרָאֵל. [י] אוּן
un Yisroel folk main tsvishn fun fartiliken im vel un im
and Yisroel people my among from destroy him will and him

זיי וועלן טראָגן זייער זינד; אַזוי ווי די זינד פֿוּן דעם פֿרעגער, אַזוי
azoi freger dem fun zind di vi azoi zind zeyer trogn veln zei
so inquirer the of sin the like so sin their bear will they

וועט זיִן די זינד פֿוּן דעם נבֿיא. [יא] כדי דאָס הויז פֿוּן יִשׂרָאֵל
Yisroel fun hoiz dos kedei novi dem fun zind di zain vet
Yisroel of house the so that prophet the of sin the be will

זאָלן מער נישט אַוועקבלאָנדזשען פֿוּן הינטער מיר, אוּן זאָלן זיך
zich zoln un mir hinter fun avekblondzhen nisht mer zoln
selves shall and me behind from wander away not more shall

מער נישט פֿאַראומריינען מיט אַלע זייערע; אוּן זיי זאָלן
zoln zei un farbrechn zeyere ale mit farumreinikn nisht mer
shall they and transgressions their all with defile not more

מיר זיִן צום פֿאָלק, אוּן איך זאָל זיי זיִן צום אלקים, זאָגט
zogt Elokim tsum zain zei zol ich un folk tsum zain mir
declares G-d to the be them shall I and people to the be me

אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi
Hashem Adonoi

[יב] אוּן דאָס ווארט פֿוּן ה׳ איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

[יג] מענטשנקינד, ווען אַ לאַנד זאָל זינדיקן קעגן מיר צו פֿעלשן אַ
a felshn tsu mir kegen zindikn zol land a ven mentshnkind
a falsify to me against sin shall land a when son of man

פֿעלשונג, אוּן איך זאָל אויסשטרעקן מיִן האַנט אויף איר, אוּן איר
ir un ir oif hant main oisshtrekn zol ich un felshung
its and it upon hand my stretch out shall I and falsehood

צעברעכן דעם אונטערלעגן פֿוּן ברויט, אוּן אָנשיקן אויף איר אַ הונגער,
hunger a ir oif onshikn un broit fun unterlen dem tsebrechn
famine a it upon send and bread of support the break

אוּן פֿאַרשניידן פֿוּן איר מענטשן אוּן בהמות, [יד] אוּן די דאָזיקע דריי
drai dozike di un beheimes un mentshn ir fun farshnaidn un
three these the and beasts and men it from cut off and

מענער זאָלן זיִן אין איר: נֹחַ, דָּניֵּאל, אוּן אִיוֹב, וועלן זיי מיט זייער
zeyer mit zei veln Iyov un Daniel Noach ir in zain zoln mener
their with they will Iyov and Daniel Noach it in be shall men

געראַטעוועט נאָר מצֿיל זיִן זייער נפֿש, זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt nefesh zeyer zain matsl nor gerechtikeit
Hashem Adonoi declares soul their be save only righteousness

[טו] ווען אַ בייזע חיה זאָל איך מאַכן דורכגיין אין
in durchgein machn ich zol chaye beize a ven
in pass through make I shall beasts wild a when

לאַנד, אוּן זי זאָל עס פֿוּן מענטשן באַרויבן, אוּן עס זאָל
zol es un baroibn mentshn fun es zol zi un land
shall it and rob men from it shall it and land

ווערן אַ וויסטעניש אָן אַ דורכגייער פֿוּן ווענן
vegen fun durchgeyer a on vistenish a vern
account of on passer through a without wasteland a become

דער חיה, [טז] מעגן די דאָזיקע דריי מענער זיִן אין איר, אַזוי
azoi ir in zain mener drai dozike di megn chaye der
thus it in be men three these the may beast the

as I live, saith Adonoi Hashem, they shall deliver neither banim nor banot; only they shall be delivered, but ha'aretz shall be desolate.

ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , אויב זיי וועלן מציל
matsl veln zei oib Hashem Adonoi zogt leb ich vi
saved will they if Hashem Adonoi declares live I as

זיין זין אָדער טעכטער ! זיי אַליין וועלן ניצול ווערן ,
vern nitsl veln alein zei techter oder zin zain
become saved will alone they daughters or sons be

אָבער דאָס לאַנד וועט ווערן אַ וויסטעניש.
vistenish a vern vet land dos ober
wasteland a become will land the but

[17] Or if I bring a cherev upon that land, and say, Cherev, pass through ha'aretz; so that I cut off adam and behemah from it; [18] Though these sheloshet ha'anashim were in it, as I live, saith Adonoi Hashem, they would deliver neither banim nor banot, but they only themselves would be delivered.

יז אָדער ווען אַ שוווערד זאָל איך ברענגען אויף יענעם לאַנד, און זאָגן :
zogn un land yenem oif brengen ich zol shverd a ven oder
say and land that upon bring I shall sword a when or

אַ שוווערד זאָל דורכגיין אין לאַנד; און איך זאָל פֿאַרשניידן פֿון איר
ir fun farshnaidn zol ich un land in durchgein zol shverd a
it from cut off shall I and land in pass through shall sword a

מענטשן און בהמות , יח און די דריי אָנעקע מענער זיַינען אין איר,
ir in zainen mener drai dozike di un beheimes un mentshn
it in are men three these the and beasts and men

אַזוי ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , זיי וועלן נישט מציל זיַין
azoi vi ich leb zogt Hashem Adonoi zey veln nisht matsl zain
so I as live declares Hashem Adonoi they will not rescued be

זין און טעכטער ; בלויז זיי אַליין וועלן ניצול ווערן .
zin un techter ; bloiz zei alein veln nitsl vern
sons and daughters only they alone will saved become

[19] Or if I send a dever *(plague)* into that land, and pour out My chemah *(fury)* upon it in dahm, to cut off from it adam and behemah; [20] Though Noach, Daniel, and Iyov were in it, as I live, saith Adonoi Hashem, they would deliver neither ben nor bat; they would but deliver their own nefashot by their tzedakah.

יט אָדער ווען אַ פּעסט זאָל איך שיקן אויף יענעם לאַנד, און
un land yenem oif shikn ich zol pest a ven oder
and land that upon send I shall pestilence a when or

אויסגיסן מײַן גרימצאָרן אויף איר מיט בלוט , צו פֿאַרשניידן פֿון איר
ir fun farshnaidn tsu blut mit ir oif grimtsorn main oisgisen
it from cut off to blood with it upon wrath my pour out

מענטשן און בהמות , כ און נֹח , דָניֵאל , און אִיוֹב זיַינען אין איר,
ir in zainen Iyov un Daniel Noach un beheimes un mentshn
it in are Iyov and Daniel Noach and beasts and men

אַזוי ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , אויב זיי וועלן מציל זיַין אַ
a zain matsl veln zei oib Hashem Adonoi zogt leb ich vi azoi
a be rescued will they if Hashem Adonoi declares live I as so

זון אָדער אַ טאָכטער! זיי וועלן מיט זייער גערעכטיקייט נאָר מציל
matsl nor gerechtikeit zeyer mit veln zei tochter a oder zun
save only righteousness their with will they daughter a or son

זיַין זייער נפֶש .
nefesh zeyer zain
soul their be

[21] For thus saith Adonoi Hashem: How much worse will it be when I send My four severe judgments upon Yerushalayim — the cherev, and the ra'av *(famine)*, and the chayyah ra'ah *(wild beast)*, and the dever — to cut off from it adam and behemah?

כא פֿאַר וואָר, אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : הײַנט ווי שוין אַז
az shoin vi haint Hashem Adonoi gezogt hot azoi vor far
that already as today Hashem Adonoi said has thus truly for

מײַנע פֿיר בייזע שטראָפֿן , שוווערד, און הונגער, און אַ בייזע חיה ,
chaye beize a un hunger un shverd shtrofn beize fir maine
beast wild a and famine and sword punishments evil four my

און פּעסט , האָב איך אָנגעשיקט אויף ירושָלַיִם , צו פֿאַרשניידן
farshnaidn tsu Yerushalayim oif ongeshikt ich hob pest un
cut off to Yerushalayim upon sent I have pestilence and

פֿון איר מענטשן און בהמות ! כב אָבער אָט איז געבליבן אַן
an geblibn iz ot ober beheimes un mentshn ir fun
an remained is behold but beasts and men it from

[22] Yet, hinei, therein shall be left a remnant that shall be brought out, both banim and banot; behold, they shall come forth unto you, and ye shall see their derech and their doings; and ye shall be consoled concerning the ra'ah that I have brought upon Yerushalayim, even concerning all that I have brought upon it. [23] And they shall console you, when ye see their drakhim and their doings; and ye shall know that I have not done without cause all that I have done in it, saith Adonoi Hashem.

15 And the Devar Hashem came unto me, saying: [2] Ben adam, how is the etz hagefen *(wood of the grapevine)* better than any tree, or than a branch which is among the trees of the forest? [3] Shall wood be taken thereof to do any work? Or will men take a yated *(peg)* of it to hang any vessel thereon? [4] Hinei, it is cast into the eish for fuel; the eish devoureth both the ends of it, and the middle of it is charred. Is it fit for any melachah *(work)*? [5] Hinei, when it was tamim *(whole)*, it was fit for no work; how much less shall it be fit yet for any work, when the eish hath devoured it, and it is charred? [6] Therefore thus saith Adonoi Hashem: As

אַנטרינונג אין איר, די וואָס ווערן אַרויסגעפֿירט, זין און
un zin aroisgefirt vern vos di ir in antrinung
and sons led out become who the ones it in remnant

טעכטער; אָט קומען זיי אַרויס צו אײַך, און איר וועט זען זייער
zeyer zen vet ir un aich tsu arois zei kumen ot techter
their see will you and you to out they come behold daughters

וועג און זייערע מעשׂים, און איר וועט אײַך טרייסטן וועגן דעם בייז
beiz dem vegen treistn aich vet ir un meisim zeyere un veg
evil the about comfort yourselves will you and deeds their and way

וואָס איך האָב געבראַכט אויף ירושָלַיִם, וועגן אַלץ וואָס
vos alts vegen Yerushalayim oif gebracht hob ich vos
that everything concerning Yerushalayim upon brought have I that

איך האָב געבראַכט אויף איר; כג וואָרעם זיי וועלן אײַך זײַן אַ טרייסטונג,
treistung a zain aich veln zei vorem ir oif gebracht hob ich
comfort a be you will they because it upon brought have I

אַז איר וועט זען זייער וועג און זייערע מעשׂים; און איר וועט וויסן
visen vet ir un meisim zeyere un veg zeyer zen vet ir az
know will you and deeds their and way their see will you when

אַז נישט אומזיסט האָב איך געטאָן אַלץ וואָס איך האָב געטאָן אין
in geton hob ich vos alts geton ich hob umzist nisht az
in done have I that everything done I have for nothing not that

איר, זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt ir
Hashem Adonoi declares it

טו

און דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד, וואָס איז דער ווײַנשטאָק מער פֿון איטלעכן בוים
boim itlechn fun mer vainshtok der iz vos mentshnkind
tree every than more grapevine the is what son of man

– דער ווײַנצווײַג וואָס איז צווישן די וואַלדבײמער? ג צי ווערט
vert tsi valdbeimer di tsvishn iz vos vaintsvaig der
becomes whether forest trees the among is that vine branch the

פֿון אים האָלץ גענומען אויף צו מאַכן אַן אַרבעט? אָדער נעמט פֿון
fun nemt oder arbet an machn tsu oif genumen holts im fun
from takes or work a make to on taken wood it from

אים אַ פֿלעקל צו הענגען אַ שום כּלי דערויף? ד הײַנט אַז ער איז
iz er az haint deroif keile shum a hengen tsu flekl a im
is it when now thereon vessel any a hang to peg a it

צום פֿײַער פֿאַר אַ שפּײַז געגעבן, געווארן, אַז זײַנע ביידע עקן האָט
hot ekn beide zaine az gevorn gegebn shpaiz a far faier tsum
has ends two its that become given food a for fire to the

אָפּגעגעסן דאָס פֿײַער, און מיטן זײַן איז צוגעברענט געווארן,
gevorn tsugebrent iz mitn zain un faier dos opgegesen
having become burned is middle its and fire the eaten up

קען ער דען טויגן אויף אַן אַרבעט? ה זע, אַז ער איז גאַנץ
gants iz er az ze arbet an oif toign den er ken
whole is it when behold work a for be useful then it can

געווען, האָט ער נישט געקענט פֿאַרטאָן וואָרן אויף אַן אַרבעט, היינט ווי
vi haint arbet an oif vern farton gekent nisht er hot geven
how now work a for become used could not it has was

שוין אַז דאָס פֿײַער האָט אים אַרומגעגעסן, און ער איז צוגעברענט
shoin az dos faier hot im arumgegesn un er iz tsugebrent
already when the fire has it consumed and it is burned

the etz hagefen among the trees of the forest, which I have given to the eish for fuel, so will I give the inhabitants of Yerushalayim. 7 And I will set My face against them; they shall go out from one eish, and another eish shall devour them; and ye shall have da'as that I am Hashem, when I set My face against them. 8 And I will make ha'aretz desolate, because they have committed ma'al *(unfaithfulness, betrayal of a trust)*, saith Adonoi Hashem.

16 Again the Devar Hashem came unto me, saying: 2 Ben adam, cause Yerushalayim to know her to'avot *(abominations)*, 3 And say, Thus saith Adonoi Hashem unto Yerushalayim: Thy origin and thy birth are from Eretz HaKena'ani; avicha was HaEmori *(the Amorite)* and your em Chittit *(a Hittite)*. 4 And as for thy moledot *(birth)*, in the day thou wast born thy navel cord was not cut, neither wast thou washed in mayim to cleanse thee; thou wast not salted at all, nor swaddled at all. 5 None eye pitied thee, to do any of these unto thee, to have compassion

געווָארן, קען ער דען נאָך פַֿארטאָן ווערן אויף אַן ארבעט? ו דערום
derum arbet an oif vern farton noch den er ken gevorn
therefore work a for become used still then it can become

האָט אֲדֹנָי ה אַזוי ווי דער ווײַנשטאָק צווישן די
di tsvishn vainshtok der vi azoi gezogt azoi Hashem Adonoi hot
the among grapevine the like as said so Hashem Adonoi has

וואַלדבײמער, וואָס איך האָב אים געגעבן צום פַֿײַער פַֿאַר אַ שפּײַז, אַזוי
azoi shpaiz a far faier tsum gegebn im hob ich vos valdbeimer
so food a for fire to the given it have I which forest trees

גיב איך די באַווויינער פֿון ירושָלַיִם. ז און איך וועל קערן מײַן
main kern vel ich un Yerushalayim fun bavoiner di ich gib
my turn will I and Yerushalayim of inhabitants the I give

פּנים אַקעגן זיי; פֿון פַֿײַער זײַנען זיי אַרויס, און דאָס פַֿײַער וועט
vet faier dos un arois zei zainen faier fun zei akegn ponem
will fire the and out they are fire from them against face

זיי פֿאַרצערן; און איר וועט וויסן אַז איך בין ה, ווען איך טו
tu ich ven Hashem bin ich az visen vet ir un fartseren zei
do I when Hashem am I that know will you and devour them

מײַן פּנים אַקעגן זיי. ח און איך וועל מאַכן דאָס לאַנד וויסטעניש,
vistenish a land dos machn vel ich un zei akegn ponem main
wasteland a land the make will I and them against face my

וויַיל זיי האָבן געפֿעלשט אַ פֿעלשונג, זאָגט אֲדֹנָי ה.
Hashem Adonoi zogt felshung a gefelsht hobn zei vail
Hashem Adonoi declares falsehood a dealt falsely have they because

טז

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי
azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
so me to was is Hashem of word the and

זאָגן: ב מענטשנקינד, לאָז וויסן ירושָלַיִם אירע צו
ire Yerushalayim visen loz mentshnkind zogn tsu
her Yerushalayim know let son of man say to

אומווערדיקייטן, ג און זאָלסט זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi zogn zolst un umverdikeitn
Adonoi said has thus say you(SG) shall and abominable practices

ה צו ירושָלַיִם: דײַן אָפּשטאַם און דײַן געבורט איז פֿון לאַנד
land fun iz geburt dain un opshtam dain Yerushalayim tsu Hashem
land from is birth your and origin your Yerushalayim to Hashem

פֿון דעם כנַעֲני; דײַן פֿאָטער איז געווען דער אֱמוֹרי, און דײַן מוטער
muter dain un Emori der geven iz foter dain Kenaani dem fun
mother your and Emori the was is father your Kena'ani the of

פֿון חֵת. ד און אָט איז דײַן געבורט: אין דעם טאָג וואָס דו ביסט
bist du vos tog dem in geburt dain iz ot un Chet fun
are you that day the in birth your is behold and Chet from

געבאָרן געווָארן האָט מען דײַן נאָפּל נישט אָפּגעשניטן, און אין וואַסער
vaser in un opgeshnitn nisht nopl dain men hot gevorn geborn
water in and cut off not navel your one has become born

ביסטו נישט געוואַשן געווָארן צום רייניקן, און באַזאַלצן ביסטו
bistu bazaltsn un reiniken tsum gevorn gevashn nisht bistu
are you salted and cleanse to the become washed not are you

נישט באַזאַלצט געווָארן, און געוויקלט ביסטו נישט געוויקלט געווָארן.
gevorn geviklt nisht bistu geviklt un gevorn bazaltst nisht
become wrapped not are you wrapped and become salted not

ה נישט דערבאַרעמט האָט זיך אַן אויג אויף דיר, דיר צו
tsu dir dir oif oig an zich hot derbaremt nisht
to you(SG) you(SG) upon eye an oneself has pitied not

upon thee; but thou wast cast out into the open sadeh, when thou thyself were loathed, in your yom huledet *(day of birth)*.

[6] And when I passed by thee, and saw thee flailing about in thine own dahm, I said unto thee when thou wast in thy dahm, Chayi! *(live!)* Indeed, I said unto thee when thou wast in thy dahm, Chayi! [7] I have caused thee to multiply as the tzemach of the sadeh, and thou hast increased and matured, and thou art come to excellent beauty; thy breasts are fashioned, and thine hair is grown, whereas thou wast erom *(naked)* and bare.

[8] Now when I passed by thee, and looked upon thee, hinei, thy time was the time of dodim *(love)*; and I spread My kanaf *(wing, corner of garment)* over thee, and covered thy ervah *(nakedness)*; indeed, I swore an oath unto thee, and entered into a brit with thee, saith Adonoi Hashem, and thou becamest Mine. [9] Then washed I thee with mayim; indeed, I thoroughly washed away thy dahm from thee, and I anointed thee with shemen. [10] I clothed thee also with embroidered cloth, and shod thee with tachash

טאָן איינס פֿון די דאָזיקע, צו האָבן רַחמָנות אויף דיר ; און
un dir oif rachmones hobn tsu dozike di fun eins ton
and you(SG) upon mercy have to these the of one do

ביסט אַוועקגעוואָרפֿן געווארן אויפֿן פּרייַען פֿעלד, פֿון וועגן דער
der vegen fun feld fraien oifn gevorn avekgevorfen bist
the account of on field open on the become cast off are

עקלדיקייט פֿון דיין לייַב , אין דעם טאָג וואָס דו ביסט געבאָרן געוואָרן .
gevorn geborn bist du vos tog dem in laib dain fun ekldikeit
become born are you that day the in body your of abomination

[ו] און איך בין פֿאַרבייגעגאַנגען פֿאַרבייַ דיר , און האָב דיך
dich hob un dir farbai farbaigegangen bin ich un
you(SG) have and you(SG) close by passing by am I and

געזען זיך וועלגערן אין דיין בלוט , און איך האָב געזאָגט צו דיר
dir tsu gezogt hob ich un blut dain in velgern zich gezen
you(SG) to said have I and blood your in wallowing self seen

אין דיין בלוט : לעב! יאָ , איך האָב געזאָגט צו דיר אין דיין בלוט :
blut dain in dir tsu gezogt hob ich yo leb blut dain in
blood your in you(SG) to said have I yes live blood your in

[ז] לעב! וואַקסעדיק ווי די שפּראָצונג פֿון פֿעלד האָב איך דיך
dich ich hob feld fun shprotsung di vi vaksedik leb
you(SG) I have field from sprung up the like thriving live

געמאַכט , און ביסט געוואַקסן, און ביסט גרויס געוואָרן, און געקומען אין
in gekumen un gevorn grois bist un gevaksn bist un gemacht
in came and became big are and grown are and made

שענסטער שיינקייט ; די ברייסט זיינען געווען געפֿורעמט, און דיין האָר
hor daine un gefuremt geven zainen brist di sheinkeit shenster
hair your and formed were are breasts the beauty finest

האָט געשפּראָצט, נאָר נאַקעט און הויל ביסטו געווען.
geven bistu hoil un naket nor geshprotst hot
were are you bare and naked but sprung up has

[ח] בין איך פֿאַרבייגעגאַנגען פֿאַרבייַ דיר , און האָב דיך געזען ,
gezen dich hob un dir farbai farbaigegangen ich bin
seen you(SG) have and you(SG) close by passing by I am

ערשט דיין צייַט איז די צייַט פֿון ליבשאַפֿט; און איך האָב אויסגעשפּרייט
oisgeshpreit hob ich un libshaft fun tsait di iz tsait dain ersht
spread out have I and love of time the is time your behold

מײַן ברעג קלייד איבער דיר , און צוגעדעקט דיין נאַקעטקייט;
naketkeit dain tsugedekt un dir iber kleid breg main
nakedness your covered and you(SG) over garment edge my

און איך האָב דיר געשוואָרן , און בין אַרײַן אין אַ ברית
bris a in arain bin un geshvorn dir hob ich un
covenant a in entered am and sworn an oath you(SG) have I and

מיט דיר , זאָגט אֲדֹנָי ה , און ביסט געוואָרן
gevorn bist un Hashem Adonoi zogt dir mit
having become are and Hashem Adonoi declares you(SG) with

מײַנע . [ט] און איך האָב דיך אַרומגעוואַשן מיט וואַסער, און האָב
hob un vaser mit arumgevashn dich hob ich un maine
have and water with washed you(SG) have I and mine

אָפּגעשוועמט דיין בלוט פֿון דיר , און האָב דיך באַזאַלבט
bazalbt dich hob un dir fun blut dain opgeshvenkt
anointed you(SG) have and you(SG) from blood your rinsed off

מיט אייל. [י] און איך האָב דיך אָנגעקליידט אין געשטיקטן , געוואַנט
gevant geshtiktn in ongekleidt dich hob ich un eil mit
garment embroidered in clothed you(SG) have I and oil with

leather, and I girded thee about with fine linen, and I covered thee with silk. 11 I decked thee also with jewelry, and I put tzemidim *(bracelets)* upon thy hands, and a necklace chain on thy neck. 12 And I put a nezem *(ring)* in thy nose, and earrings in thine oznayim, and an ateret tiferet upon thine rosh. 13 Thus wast thou decked with zahav and kesef; and thy raiment was of fine linen, and silk, and embroidered cloth; thou didst eat fine flour, and devash, and shemen; and thou wast exceeding beautiful, and thou didst become fit for royalty. 14 And thy shem *(name, renown)* went forth among the Goyim on account of thy beauty; for it was perfect, through My hadar *(splendor)* which I had set upon thee, saith Adonoi Hashem.

15 But thou didst trust in thine own beauty, and playedst the zonah because of thy renown, and pouredst out thy harlotry on every one that passed by; his it became. 16 And of thy begadim thou didst take, and adorned thy bamot te'lu'ot *(gaudy high places, cult prostitution brilliantly colored harlot "beds")*, and playedst the zonah thereupon; such things should not come, neither

און דיך באַשוכט מיט תּחש-פֿעל, און באַוויקלט דיין קאָפּ
kop dain baviklt un tchsh-fel mit bashucht dich un
head your wrapped and tachash skins with shod you(SG) and

מיט ליינען, און באַדעקט דיך מיט זיַד. יא און איך האָב דיך
dich hob ich un zaid mit dich badekt un lainen mit
you(SG) have I and silk with you(SG) covered and linen with

באַצירט מיט צירונג, און אָנגעטאָן ארעמבענדער אויף דיַינע הענט, און
un hent daine oif orembender ongeton un tsirung mit batsirt
and hands your on bracelets put on and jewelry with adorned

אַ האַלדזבאַנד אויף דיין האַלדז. יב און איך האָב אָנגעטאָן אַ נאָזרינג
nozring a ongeton hob ich un haldz dain oif haldzband a
nose ring a put on have I and neck your on necklace a

אויף דיין נאָז, און אוירינגען אין דיַינע אויערן, און אַ שיינע קרוין
kroin sheine a un oiern daine in oiringen un noz dain oif
crown beautiful a and ears your in earrings and nose your on

אויף דיין קאָפּ. יג און האָסט זיך אָנגעצירט אין גאָלד און זילבער, און
un zilber un gold in ongetsirt zich host un kop dain oif
and silver and gold in adorned self have and head your on

דיַין קלייד איז געווען ליינען, און זיַד, און געשטיקטע געוואַנט;
gevant geshtikte un zaid un lainen geven iz kleid dain
garment embroidered and silk and linen was is garment your

זעמלמעל, און האָניק, און איל האָסטו געגעסן, און ביסט זייער
zeyer bist un gegesn hostu eil un honik un zemelmel
very are and eaten have you oil and honey and fine flour

שיין געוואָרן, און האָסט זיך געפּאַסט פֿאַר מלוכה. יד און
un meluche far gepast zich host un gevorn shein
and kingdom for suited self have and having become beautiful

דיין שם איז אַרויס צווישן די פֿעלקער דורך דיין שיינקייט,
sheinkeit dain durch felker di tsvishn arois iz shem dain
beauty your through nations the among out is name your

וואָרעם זי איז געווען פֿאַרפֿול, דורך מיין פּראַכט וואָס איך האָב
hob ich vos pracht main durch farful geven iz zi vorem
have I which splendor my through perfect was is she for

אַרויפֿגעטאָן אויף דיר, זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt dir oif aroifgeton
Hashem Adonoi declares you(SG) on put upon

טו אָבער האָסט זיך פֿאַרזיכערט אויף דיין שיינקייט, און האָסט
host un sheinkeit dain oif farzichert zich host ober
have and beauty your on trusted self have but

מזנה געווען אויף דיין שם, און אויסגעגאָסן דיין זנות אויף
oif zoines dain oisgegosen un shem dain oif geven mizane
on harlotry your poured out and name your on having been adulterer

יעטוועדער דורכגייער; זיַנס איז עס געווען. טז און האָסט גענומען
genumen host un geven es iz zains durchgeyer yetveder
taken have and became it is his passer through every

פֿון דיַינע קלייַדער, און דיר געמאַכט געפֿלעקטע במות, און
un bamot geflekte gemacht dir un kleider daine fun
and high places colorful made yourself and garments your from

מזנה געווען אויף זיי; וואָס אַזוינס איז נישט געשען, און
un geshen nisht iz azoins vos zei oif geven mizane
and happened not is such things what them on became adulterer

וועט נישט זיין. יז און האָסט גענומען דיַינע שיינע זאַכן, פֿון מיין
main fun zachn sheine daine genumen host un zain nisht vet
my of things beautiful your taken have and be not will

should they be. [17] Thou hast also taken thy fair jewels of My zahav and of My kesef, which I had given thee, and madest to thyself tzelamim *(images)* of zachar *(male)*, and didst play the zonah with them, [18] And tookest thy embroidered garments, and coveredst them; and thou hast set Mine shemen and Mine ketoret before them. [19] My lechem also which I gave thee, solet *(fine flour)*, and shemen, and devash, wherewith I fed thee, thou hast even set it before them for a re'ach hannichoach; and it was thus, saith Adonoi Hashem. [20] Moreover thou hast taken thy banim and thy banot, whom thou hast borne unto Me, and these hast thou sacrificed unto them to be devoured. Was this thy zonah harlotry not enough, [21] That thou hast slaughtered My banim, and offered them to cause them to pass through the eish for them? [22] And in all thine to'avot and thy zonah harlotry thou hast not remembered the days of thy youth, when thou wast erom *(naked)* and bare, and wast flailing about in thy dahm.

גְּאֶלְד און פֿון מײַן זילבער וואָס איך האָב דיר געגעבן , און האָסט
host un gegebn dir hob ich vos zilber main fun un gold
have and given you(SG) have I which silver my of and gold

דיר געמאַכט בילדער פֿון אַ מאַנספּאַרשוין , און מזנה
mizane un mansparshoin a fun bilder gemacht dir
prostitute oneself and male a of images made you(SG)

געווען מיט זיי . יח און האָסט גענומען דײַנע געשטיקטע
geshtikte daine genumen host un zei mit geven
embroidered your taken have and them with having been

קלײדער , און האָסט זיי באַדעקט; און מײַן אייל און מײַן ווײַרעך
vairech main un eil main un badekt zei host un kleider
incense my and oil my and covered them have and garments

האָסטו דערלאַנגט פֿאַר זיי . יט און מײַן ברויט וואָס איך האָב
hob ich vos broit main un zei far derlangt hostu
have I which bread my and them before presented have you

דיר געגעבן , זעמלמעל , און אייל, און האָניק, מיט וואָס איך האָב
hob ich vos mit honik un eil un zemelmel gegebn dir
have I which with honey and oil and fine flour given you(SG)

דיך געשפּײַזט , האָסטו דערלאַנגט פֿאַר זיי , פֿאַר אַ געשמאַקן
geshmakn a far zei far derlangt hostu geshpaizt dich
soothing a for them before presented have you fed you(SG)

ריח ; אַזוי איז דאָס געווען , זאָגט אֲדֹנָי ה . כ און
reyech azoi iz dos geven zogt Adonoi Hashem un
fragrance so is this having been declares Adonoi Hashem and

האָסט גענומען דײַנע זין און דײַנע טעכטער וואָס דו האָסט מיר
mir host du vos techter daine un zin daine genumen host
me have you that daughters your and sons your taken have

געבאָרן, און האָסט זיי געשלאַכט פֿאַר זיי צום עסן . ווינציק איז
iz vintsik esen tsum zei far geshlacht zei host un geborn
is enough devour to them for slaughtered them have and bore

דיר געווען דײַן זנות , כא האָסטו נאָך געשאָכטן
geshochtn noch hostu zoines dain geven dir
slaughtered yet have you prostitution your having been you(SG)

מײַנע קינדער , און זיי אַוועקגעגעבן, אַז דו האָסט זיי מקריבֿ
makrev zei host du az avekgegebn zei un kinder maine
offering them have you that given them and children my

געווען צו זיי . כב און אין אַלע דײַנע אומווערדיקייטן און
un umverdikeitn daine ale in un zei tsu geven
and abominable practices your all in and them to having been

דײַן זנות האָסטו נישט געדאַכט אָן די טעג פֿון דײַן
dain fun teg di on gedacht nisht hostu zoines dain
your of days the on remembered not have you prostitution your

יוגנט , ווען דו ביסט געווען נאַקעט און הויל, זיך ווּועלגערנדיק אין
in velgerndik zich hoil un naket geven bist du ven yugnt
in wallowing self bare and naked having been are you when youth

דײַן בלוט .
blut dain
blood your

כג און עס איז געווען: נאָך אַל דײַן שלעכטיקייט – ווויי , ווויי
vei vei shlechtikeit dain al noch geven iz es un
woe woe wickedness your all after was is it and

דיר , זאָגט אֲדֹנָי ה – כד האָסטו דיר געבויט אַ
a geboit dir hostu Hashem Adonoi zogt dir
a built you(SG) have you Hashem Adonoi declares you(SG)

[23] And it came to pass after all thy ra'ah *(wickedness)* — Oy, oy unto thee! saith Adonoi Hashem — [24] That thou hast also built unto

thee a gev *(eminent place, cult prostitution shrine)*, and hast made thee a ramah *(platform)* in every rechov *(public square)*. [25] Thou hast built thy ramah at rosh derech *(crossroad)*, and hast made thy beauty to be abhorred, and hast spread open thy raglayim to every one that passed by, and multiplied thy zonah harlotry. [26] Thou hast also played the zonah fornicator with the Mitzrayim, thy very fleshy neighbors; and hast increased thy zonah harlotry, to provoke Me to anger. [27] Hinei, therefore I have stretched out My yad against thee, and have diminished thine food ration, and delivered thee unto the nefesh *(passionate desire)* of them that hate thee, the banot Pelishtim *(daughters of the Philistines)*, which are ashamed of thy derech zimmah *(lewd deportment)*. [28] Thou hast played the zonah also with Ashur, because thou wast insatiable; indeed, thou hast played the zonah with them, and yet couldest not be satisfied. [29] Thou hast moreover multiplied thy zenut to eretz Kena'an unto Chaldea; and yet thou wast not satisfied therewith.

[30] How degenerate is thine lev, saith Adonoi Hashem, seeing thou doest all these things, the work of a brazen

געוועלבונג , און דיר געמאַבט אַ הויכן אָרט אויף איטלעכן
itlechn oif ort hoichn a gemacht dir un gevelbung
every on place high a made you(SG) and vaulted chamber

מאַרק . כה אויף יעטוועדער עק ווועג האָסטו דיר געבויט
geboit dir hostu veg ek yetveder oif mark
built you(SG) have you road corner every on square

דיַין הויכן אָרט, און האָסט פֿאַראומווערדיקט דיַין שיינקייט, און
un sheinkeit dain farumverdikt host un ort hoichn dain
and beauty your defiled have and place high your

צעשפּרייט דיַינע פֿיס פֿאַר יעטוועדער דורכגייער , און געמערט
gemert un durchgeyer yetveder far fis daine tseshpreit
increased and passer through every for legs your spread out

דיַין זנות . כו און האָסט מזנה געווען מיט די
di mit geven mizane host un zoines dain
the with having been played the harlot have and prostitution your

זין פֿון מִצרַיִם , דיַינע שכנים די גרויסלייביקע, און האָסט
host un groislaibike di shecheynim daine Mitsrayim fun zin
have and large-bodied the neighbors your Egypt of sons

געמערט דיַין זנות , מיך צו דערצערנען . כז און זע ,
ze un dertserenen tsu mich zoines dain gemert
behold and provoke to anger to me prostitution your multiplied

איך האָב אויסגעשטרעקט מיַין האַנט אויף דיר , און האָב געמינערט
geminert hob un dir oif hant main oisgeshtrekt hob ich
diminished have and you(SG) on hand my stretched out have I

דיַין אויסקומענישן, און דיך איבערגעגעבן אויף דעם באַראָט פֿון
fun barot dem oif ibergegebn dich un oiskumenish dain
of discretion the on delivered you(SG) and sustenance your

דיַינע פֿאַיַנט , די טעכטער פֿון די פֿלִשתִּים וואָס האָבן זיך געשעמט
geshemt zich hobn vos Pelishtim di fun techter di faint daine
ashamed self have who Pelishtim the of daughters the enemies your

מזנה וועגן דיַין שענדלעכן וועג. כח און דו האָסט
mizane host du un veg shendlechn dain vegen
played the harlot have you and way lewd your because of

געווען מיט די זין פֿון אשור , ווייַל דו האָסט זיך נישט
nisht zich host du vail Ashur fun zin di mit geven
not self have you because Assyria of sons the with having been

געקענט אָנזעטן , און האָסט מזנה געווען מיט זיי ,
zei mit geven mizane host un onzetn gekent
them with having been played the harlot have and be satisfied able

און ביסט פֿאַרט נישט זאַט געוואָרן . כט און
un gevorn zat nisht fort bist un
and having become satisfied not in spite of everything are and

האָסט געמערט דיַין זנות מיט דעם לאַנד פֿון קרעמער , מיט
mit kremer fun land dem mit zoines dain gemert host
with merchants of land the with harlotry your multiplied have

כַּשׂדים , און אויך דערמיט ביסטו נישט זאַט געוואָרן .
Kasdim un oich dermit bistu nisht zat gevorn
Kasdim and also therewith are you not satisfied become having

ל ווי שוואַך איז דיַין האַרץ, זאָגט אֲדֹנָי ה , אַז דו האָסט
host du az Hashem Adonoi zogt harts dain iz shvach vi
have you that Hashem Adonoi declares heart your is weak how

געטאָן אַל דאָס דאָזיקע אַזוי ווי עס טוט אַן ארצע-זונה , לא מיט וואָס
vos mit artse-zoine an tut es vi azoi dozike dos al geton
what with brazen prostitute a does it as so this the all done

isha zonah; [31] In that thou buildest thine gev in rosh kol derech, and makest thine ramah in every rechov; and hast not been as a zonah, in that thou scornest hire; [32] But as the isha *(wife)* the mena'efet *(one that commiteth adultery)*, which taketh zarim instead of her ish! [33] They give nedeh *(gifts)* to all zonot; but thou givest thy nadan *(gift)* to all thy lovers, and hirest them, that they may come unto thee on every side for thy zenut. [34] And the opposite is in thee from other nashim in thy zonah harlotry, whereas none doth solicit thee to commit zonah harlotry: and in that thou givest an etnan *(payment)*, and no etnan is given unto thee, therefore thou art opposite.

[35] Therefore, O zonah, hear the Devar Hashem. [36] Thus saith Adonoi Hashem: Because thy passion was poured out, and thy ervah uncovered through thy zonah harlotry with thy lovers, and with all the gillulim *(idols)* of thy to'avot, and by the dahm of thy banim, which thou didst give unto them; [37] Hineni, therefore I will gather all thy lovers, with whom thou hast taken pleasure, and all them that thou hast loved, with all them that thou hast hated;

דו האָסט געבויט דיין געווועלבונג אויף יעטוועדער עק וועג , און
un veg ek yetveder oif gevelbung dain geboit host du
and road corner every on vaulted chamber your built have you

דיין הויכן אָרט האָסטו געמאַכט אויף יעטוועדער מאַרק ; ביסט צו
tsu bist mark yetveder oif gemacht hostu ort hoichn dain
to are square every on made have you place high your

מאָל נישט געווען ווי אַ זונה צו שפּאָטן פון אַבי וואָסער
voser abi fun shpotn tsu zoine a vi geven nisht mol
any manner of whatever of scorn of to prostitute a as been not time

לוין . לב דו ווייַב נואפֿטע וואָס נעמט פֿרעמדע אַנשטאָט איר מאַן ,
man ir anshtot fremde nemt vos noyefte vaib du loin
man her in place of foreign take which adulterous wife you wage

לג אַלע זונות גיט מען אַ געשאַנק , און דו האָסט געגעבן דיינע
daine gegebn host du un geshank a men git zoinus ale
your given have you and gift a one gives prostitutes all

געשאָנקען צו אַלע דיינע ליבהאָבער , און זיי אונטערגעקויפֿט צו קומען
kumen tsu untergekoift zei un libhober daine ale tsu geshonken
come to bribed they and devotees your all to donated

צו דיר פֿון רונד אַרום , אין דיין זונות . לד און בייַ דיר
dir bai un zoines dain in arum rund fun dir tsu
you(SG) with and harlotry your in round around of you(SG) to

איז געווען קאַפּויר ווי בייַ אַנדערע ווייבער , מיט וואָס דו
du vos mit vaiber andere bai vi kapoir geven iz
you which with wives other by as upside down having been is

ביסט נאָכגעלאָפֿן , און נאָך דיר איז מען נישט נאָכגעלאָפֿן , און
un nochgelofn nisht men iz dir noch un nochgelofn bist
and run after not one is you(SG) after and run after are

וואָס דו האָסט געגעבן לוין , און דיר איז קיין לוין נישט געגעבן
gegebn nisht loin kein iz dir un loin gegebn host du vos
given not wage any is you(SG) and wage given have you which

געווואָרן ; יאָ , קאַפּויר ביסטו געווען .
geven bistu kapoir yo gevorn
having been are you upside down yes having become

לה דערום הער , דו זונה , דאָס וואָרט פֿון ה : לו אַזוי
azoi Hashem fun vort dos zoine du her derum
so Hashem of word the prostitute you pay heed therefore

האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווייַל דיין שמוציקייט האָט זיך
zich hot shmutsikeit dain vail Hashem Adonoi gezogt hot
self has filthiness your because Hashem Adonoi said has

אויסגעגאָסן , און דיין שאַנד איז אַנטפּלעקט געווואָרן אין דיין
dain in gevorn antplekt iz shand dain un oisgegosen
your in having become reveal is shame your and poured out

זונות מיט דיינע ליבהאָבער , און מיט אַלע דיינע אומווערדיקע
umverdike daine ale mit un libhober daine mit zoines
unworthy your all with and devotees your with prostitution

אָפּגעטער ; און פֿאַר דעם בלוט פֿון דיינע זין וואָס דו האָסט זיי
zei host du vos zin daine fun blut dem far un opgeter
them have you which sons your of blood the for and idols

געגעבן – לו דערום זע , איך זאַמל אײַן אַלע דיינע ליבהאָבער
libhober daine ale ain zaml ich ze derum gegebn
devotees your all in gather I behold therefore given

וואָס דו האָסט זיך געחנדלט צו זיי , און אַלע וואָס דו
du vos ale un zei tsu gecheindlt zich host du vos
you which all and them to taken pleasure in self have you which

I will even gather them around about against thee, and will uncover thy ervah *(nakedness)* unto them, that they may see all thy ervah *(nakedness, pudenda)*. [38] And I will judge thee, as nashim that are guilty of no'afot *(acts of adulteresses, breaking wedlock)* and shefach dahm are judged; and I will bring dahm upon thee in chemah *(wrath)* and kina *(jealousy)*. [39] And I will also give thee into their yad, and they shall throw down thine gev, and shall break down thy ramot *(high places, cult prostitution sites of pagan worship)*; they shall strip thee also of thy clothes, and shall take thy fair jewels, and leave thee erom *(naked)* and bare. [40] They shall also bring up a kahal against thee, and they shall stone thee with stones, and hack thee to bits with their charavot *(swords)*. [41] And they shall burn thine batim *(houses)* with eish, and execute shefatim *(judgments)* upon thee in the sight of many nashim; and I will cause thee to cease from playing the zonah, and thou also shalt give no etnan *(payment)* any more. [42] So will I make My chemah *(wrath)* toward thee to rest, and My kina *(jealousy)* shall depart from thee, and I will be quiet, and will be no more angry. [43] Because thou hast not remembered the days of thy youth, but hast provoked Me in all these things; therefore

הָאָסט ליב, מיט אַלע וואָס דו האָסט פַיינט; און איך וועל זיי
zei vel ich un faint host du vos ale mit lib host
them will I and enemies have you which all with love have

איינזאַמלען אַרום דיר פון רונד אַרום, און וועל אַנטפלעקן
antplekn vel un arum rund fun dir arum ainzamlen
reveal will and round around of you(SG) round gather together

דיין שאַנד פַאַר זיי, און זיי וועלן זען דיין גאַנצע שאַנד. [לח] און
un shand gantse dain zen veln zei un zei far shand dain
and shame entire your see will they and them before shame your

איך וועל דיך משפטן מיט דעם משפט פון נואפֿטעס און
un nuftes fun mishpot dem mit mishpetn dich vel ich
and adulteresses of judgment the with judge you(SG) will I

בלוטפֿאַרגיסערינס; און איך וועל ברענגען אויף דיר בלוט פון
fun blut dir oif brengen vel ich un blutfargiserins
of blood you(SG) on bring will I and women who shed blood

גרימצאָרן און קִנְאָה. [לט] און איך וועל דיך איבערגעבן אין זייער
zeyer in ibergebn dich vel ich un kine un grimtsorn
their in give over you(SG) will I and jealousy and wrath fury

האַנט, און זיי וועלן צעשטערן דיין געוועלבונג, און איינוואַרפֿן
ainvarfn un gevelbung dain tseshtern veln zei un hant
throw down and vaulted chamber your destroy will they and hand

דיינע הויכע ערטער; און זיי וועלן דיר אויסטאָן דיינע קלייַדער,
kleider daine oiston dir veln zei un erter hoiche daine
garments your strip off you(SG) will they and places high your

און צונעמען דיינע שיינע זאַכן; און זיי וועלן דיך לאָזן נאַקעט
naket lozn dich veln zei un zachn sheine daine tsunemen un
naked leave you(SG) will they and things beautiful your take away and

און הויל. [מ] און זיי וועלן אַרויפֿברענגען אויף דיר אַ געזעמל, און
un hoil un gezeml a dir oif aroifbrengen veln zei un
and assembly an you(SG) on bring up will they and bare and

זיי וועלן דיך פַאַרשטיינען מיט שטיינער, און דיך צעהאַקן
tsehakn dich un shteiner mit farshteinen dich veln zei
cut to pieces you(SG) and stones with stone you(SG) will they

מיט זייערע שווערדן. [מא] און זיי וועלן פַאַרברענען דיינע הייַזער אין פַיַער,
faier in haizer daine farbrenen veln zei un shverdn zeyere mit
fire in houses your burn up will they and swords their with

און טאָן אויף דיר אַ משפט פַאַר די אויגן פון פֿיל וויַבער; און
un taibr fil fun oign di far mishpot a dir oif ton un
and wives many of eyes the before judgment a you(SG) upon do and

איך וועל דיך מאַכן אויפֿהערן זיין אַ זונה, און וועסט אויך קיין
kein oich vest un zoine a zain oifhern machn dich vel ich
any also will and prostitute a be cease make you(SG) will I

לוין מער נישט געבן. [מב] און איך וועל באַרואיקן מיין גרימצאָרן אויף
oif grimtsorn main baruyen vel ich un gebn nisht mer loin
upon wrath my give rest will I and give not more wage

דיר, און אָפּטאָן וועט זיך מיין קִנְאָה פון דיר, און איך
ich un dir fun kine main zich vet opton un dir
I and you(SG) from jealousy my self will remove and you(SG)

וועל מיך שטילן, און מער נישט צערעגנען. [מג] ווייַל דו האָסט נישט
nisht host du vail tserenen nisht mer un shtiln mich vel
not have you because be angry not more and satisfy me will

געדאַכט אָן די טעג פון דיין יוגנט, און האָסט מיך דערערגערט
derergert mich host un yugnt dain fun teg di on gedacht
provoked me have and youth your of days the on remembered

surely I also will repay thy derech upon thine rosh, saith Adonoi Hashem; and thou shalt not commit this zimmah *(lewdness)* in addition to all thine to'avot.

[44] Hinei, every one that useth proverbs shall use this mashal against thee, saying, As is the imma *(mother)*, so is her bat *(daughter)*. [45] Thou art bat of thy em, that despised her ish and her banim; and thou art the achot *(sister)* of thy akhayot, which despised their anashim and their banim; your em was a Chittit *(Hittite)*, and your av an Emori *(Amorite)*. [46] And thine elder achot *(sister)* is Shomron, she and her banot that dwell to thy north; and thy younger achot, that dwelleth to thy south, is Sodom and her banot. [47] Yet hast thou not walked after their drakhim, nor done after their to'avot; but, as if that were too little a thing, thou wast corrupted more than they in all thy drakhim. [48] As I live, saith Adonoi Hashem, Sodom thy achot *(sister)* hath not done, she nor her banot, as thou hast done, thou and thy banot. [49] Hinei, this was the avon Sodom thy achot; ga'on *(pride)*, over fullness of lechem, and

מיט אַלעם דאָזיקן, דערום אָט פֿאַרגעלט איך אויך דיין וועג אויף
oif veg dain oich ich fargelt ot derum dozikn alem mit
on way your also I repay behold therefore this all that is with

דיין קאָפּ, זאָגט אֲדֹנָי ה . אָדער האָסטו דען נישט געטאָן
geton nisht den hostu oder Hashem Adonoi zogt kop dain
done not then have you or Hashem Adonoi declares head your

די דאָזיקע שענדלעכקייט צו אַלע דיינע אומווערדיקייטן ?
umverdikeitn daine ale tsu shendlechkeit dozike di
abominable practices your all to scandal this the

מד זע , יעטוועדער ווערטלאָגער וועט זיך ווערטלען אויף דיר ,
dir oif vertlen zich vet vertlzoger yetveder ze
you(SG) on proverb self will proverb speaker every behold

מה אַזוי צו זאָגן : ווי די מוטער אַזוי איר טאָכטער . ביסט אַ טאָכטער
tochter a bist tochter ir azoi muter di vi zogn tsu azoi
daughter a you are daughter her so mother the as say to so

פֿון דיין מוטער וואָס האָט זיך געמיאוסט מיט איר מאַן און אירע
ire un man ir mit gemiust zich hot vos muter dain fun
her and man her with loathed self has that mother your of

קינדער , און ביסט אַ שוועסטער פֿון דיינע שוועסטער, וואָס האָבן זיך
zich hobn vos shvester daine fun shvester a bist un kinder
self have which sisters your of sister a are and children

געמיאוסט מיט זייערע מאַנען און זייערע קינדער ; דיין מוטער איז
iz muter dain kinder zeyere un manen zeyere mit gemiust
is mother your children their and husbands their with loathed

געווען פֿון חֵת , און דיין פֿאָטער אַן אֱמוֹרי . מו און דיין גרעסערע
gresere dain un Emori an foter dain un Chet fun geven
greater your and Emori an father your and Chet of having been

שוועסטער איז געווען שומרון , וואָס איז געזעסן אויף דיין לינקער
linker dain oif gezesn iz vos Shomron geven iz shvester
left your on seated is which Shomron having been is sister

זײַט, זי מיט אירע טעכטער ; און דיין קלענערע שוועסטער וואָס
vos shvester klenere dain un techter ire mit zi zait
which sister lesser your and daughters her with she side

איז געזעסן אויף דיין רעכטער זײַט, איז געווען סדום מיט אירע
ire mit Sodom geven iz zait rechter dain oif gezesn iz
her with Sodom having been is side right your on settled is

טעכטער . מז נישט צו מאָל אין זייערע וועגן ביסטו געגאַנגען , און
un gegangen bistu vegen zeyere in mol tsu nisht techter
and having gone are you ways their in time to not daughters

וויי זייערע אומווערדיקייטן געטאָן; אין אַ קורצער וויַיל ביסטו
bistu vail kurtser a in geton umverdikeitn zeyere vi
are you because too little a in done abominable practices their as

געווארן פֿאַרדאָרבענער פֿון זיי אין אַלע דיינע וועגן . מח אַזוי וויי
vi azoi vegen daine ale in zei fun fardorbener gevorn
as so ways your all in them than corrupted having become

איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , אויב דיין שוועסטער סדום , זי מיט
mit zi Sodom shvester dain oib Hashem Adonoi zogt leb ich
with she Sodom sister your if Hashem Adonoi declares live I

אירע טעכטער , האָט געטאָן ווי דו מיט דיינע טעכטער האָסט געטאָן!
geton host techter daine mit du vi geton hot techter ire
done have daughters your with you as done has daughters her

מט זע , דאָס איז געווען די זינד פֿון דיין שוועסטער סדום :
Sodom shvester dain fun zind di geven iz dos ze
Sodom sister your of sin the having been is this behold

שטאָלצקייט, זעטיקייט מיט ברויט, און רויקע שלווה איז געווען ביי
bai geven iz shalve ruike un broit mit zetikeit shtoltskeit
in having been is ease quiet and bread with fullness pride

איר און בייַ אירע טעכטער , און די האַנט פֿון דעם אָרעמאַן און
un oreman dem fun hant di un techter ire bai un ir
and poor person the of hand the and daughters her in and her

דעם אבֿיון האָט זי נישט אויפֿגעהאַלטן. נ און זיי זיַינען געווען
geven zainen zei un oifgehaltn nisht zi hot evyon dem
having been are they and sustained not she has needy the

האָפֿערדיק, און האָבן געטאָן אומווערדיקייט פֿאַר מיר; דערום האָב
hob derum mir far umverdikeit geton hobn un hoferdik
have therefore me before abomination done have and haughty

איך זיי אָפּגעראַמט, אַז איך האָב דאָס געזען. נא און שומרון האָט אַ
a hot Shomron un gezen dos hob ich az opgeramt zei ich
a has Shomron and seen this have I as removed them I

העלפֿט פֿון דיַינע זינד נישט געזינדיקט; און דו האָסט געמערט דיַינע
daine gemert host du un gezindikt nisht zind daine fun helft
your increased have you and sinned not sin your of half

אומווערדיקייטן מער פֿון זיי , און האָסט גערעכטפֿאַרטיקט דיַינע
daine gerechtfartikt host un zei fun mer umverdikeitn
your vindicated have and them than more abominable practices

שוועסטער מיט אַלע דיַינע אומווערדיקייטן וואָס דו האָסט געטאָן.
geton host du vos umverdikeitn daine ale mit shvester
done have you which abominable practices your all with sister

נב דערום טראָג אויך דו דיַין שאַנד , וואָס דו האָסט געמשפּט
gemishpet host du vos shand dain du oich trog derum
judged have you which shame your you also bear therefore

דיַינע שוועסטער; דורך דיַינע זינד וואָס דו האָסט געטאָן מער
mer geton host du vos zind daine durch shvester daine
more done have you which sin your through sister your

אומווערדיק פֿון זיי , ווערן זיי געראַכטער פֿון דיר ;
dir fun gerechter zei vern zei fun umverdik
you(SG) than more righteous they become they than abominable

דערום אויך דו שעם זיך , און טראָג דיַין שאַנד , וואָס דו
du vos shand dain trog un zich shem du oich derum
you which shame your bear and self be ashamed you also therefore

רעכטפֿאַרטיקסט דיַינע שוועסטער.
shvester daine rechtfartikst
sister your justify

נג און איך וועל אומקערן זייער געפֿאַנגנשאַפֿט, די געפֿאַנגנשאַפֿט
gefangenshaft di gefangenshaft zeyer umkeren vel ich un
captivity the captivity their return will I and

פֿון סדום און אירע טעכטער , און די געפֿאַנגנשאַפֿט פֿון שומרון
Shomron fun gefangenshaft di un techter ire un Sodom fun
Shomron of captivity the and daughters her and Sodom of

און אירע טעכטער , און די געפֿאַנגנשאַפֿט פֿון דיַינע געפֿאַנגענע
gefangene daine fun gefangenshaft di un techter ire un
captives your of captivity the and daughters her and

צווישן זיי ; נד כדי זאָלסט טראָגן דיַין שאַנד , און זיך
zich un shand dain trogn zolst kedei zei tsvishn
self and shame your bear you(SG) shall so that them among

שעמען פֿאַר אַלץ וואָס דו האָסט געטאָן, אַז דו ביסט זיי
zei bist du az geton host du vos alts far shemen
to them are you that done have you which all that for be ashamed

abundance of idleness was in her and in her banot, neither did she strengthen the yad of the oni *(poor)* and evyon *(needy)*. [50] And they were haughty, and committed to'evah before Me; therefore I took them away as I saw. [51] Neither hath Shomron committed half of thy chattot *(sins)*; but thou hast multiplied thine to'avot more than they, and hast made thy akhayot *(sisters)* seem righteous in all thine to'avot which thou hast done. [52] Thou also, which hast judged thy akhayot *(sisters)*, bear thine own shame for thy chattot *(sins)* that thou hast committed more abominable than theirs; they are more righteous than thou; indeed, be thou disgraced also, and bear thy shame, in that thou hast made thy akhayot *(sisters)* seem righteous.

[53] When I shall restore their fortunes, the fortunes of Sodom and her banot, and the fortunes of Shomron and her banot, then will I restore the fortunes of thy fortune among them: [54] That thou mayest bear thine own shame, and mayest be disgraced in all that thou hast done, in that thou art

a comfort unto them.
55 When thy akhayot *(sisters)*, Sodom and her banot, shall return to their former state, and Shomron and her banot shall return to their former state, then thou and thy banot shall return to your former state. 56 For thy achot *(sister)* Sodom was not mentioned by thy mouth in the day of thy ga'on *(pride)*, 57 Before thy ra'ah *(wickedness)* was uncovered, as at the time of the cherpah *(disgrace)* of the banot Aram *(Syria)*, and all that are around her, the banot of the Pelishtim *(Philistines)*, which despise thee all around.
58 Thou hast borne [the penalty of] thy zimmah *(lewdness)* and thine to'avot, saith Hashem.

59 For thus saith Adonoi Hashem: I will even deal with thee as thou hast done, which hast despised the oath in breaking the brit *(covenant)*. 60 Nevertheless I will remember My Brit *(covenant)* with thee in the days of thy youth, and I will establish unto thee a Brit Olam. 61 Then thou shalt remember thy drakhim, and be ashamed, when thou shalt receive thy akhayot *(sisters)*, thine elder and thy younger; and I will give them unto thee for

געווָארן אַ טרייסטונג. נה און דיַינע שוועסטער סדום און אירע
ire un Sodom shvester daine un treistung a gevorn
her and Sodom sister your and comfort a having become

טעכטער וועלן זיך אומקערן צו זייער פְרִיערדיקן שטאַנד, און שומרון
Shomron un shtand frierdikn zeyer tsu umkeren zich veln techter
Shomron and state former their to return self will daughters

און אירע טעכטער, וועלן זיך אומקערן צו זייער פְרִיערדיקן שטאַנד,
shtand frierdikn zeyer tsu umkeren zich veln techter ire un
state former their to return self will daughters her and

און דו און דיַינע טעכטער – וועט זיך אומקערן צו אייער פְרִיערדיקן
frierdikn aier tsu umkeren zich vet techter daine un du un
former your to return self will daughters your and you and

שטאַנד. נו און איז נישט סדום דיין שוועסטער געווען אַ גערייד אין
in gereid a geven shvester dain Sodom nisht iz un shtand
in talk a having been sister your Sodom not is and state

דיַין מויל, אין דעם טאָג פון דיַין שטאָלץ, נז איידער דיַין שלעכטיקייט
shlechtikeit dain eider shtolts dain fun tog dem in moil dain
wickedness your before pride your of day the in mouth your

איז אַנטפלעקט געווָארן, ווי אין דער צייַט פון דער לעסטערונג פון
fun lesterung der fun tsait der in vi gevorn antplekt iz
of reproach the of time the in as having become revealed is

די טעכטער פון אֲרָם, און פון אַלע אירע אַרומיקע, די טעכטער
techter di arumike ire ale fun un Aram fun techter di
daughters the surrounding its all of and Aram of daughters the

פון די פְלִשתִּים, וואָס פֿאַראַכטן דיך פון רונד אַרום? נח דיַין
dain arum rund fun dich farachten vos Pelishtim di fun
your round around from you(SG) despise which Pelishtim the of

שענדלעכקייט און דיַינע אומווערדיקייטן – דו וועסט זיי טראָגן, זאָגט
zogt trogn zei vest du umverdikeitn daine un shendlechkeit
declares bear them will you abominations your and lewdness

ה .
Hashem
Hashem

נט וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : יאָ, איך וועל טאָן מיט
mit ton vel ich yo Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
with do will I yes Hashem Adonoi said has so for

דיר אַזוי ווי דו האָסט געטאָן, וואָס דו האָסט פֿאַראַכט די שבֿועה,
shvue di faracht host du vos geton host du vi azoi dir
oath the despised have you that done have you as thus you(SG)

צו פֿאַרשטערן דעם ברית . ס אָבער איך וועל זיך דערמאָנען אָן מיַין
main on dermonen zich vel ich ober bris dem farshtern tsu
my on remember self will I but covenant the nullify to

ברית מיט דיר אין די טעג פון דיַין יוגנט, און וועל דיר
dir vel un yugnt dain fun teg di in dir mit bris
you(SG) will and youth your of days the in you(SG) with covenant

אויפשטעלן אַן אייביקן ברית . סא און וועסט זיך דערמאָנען דיַינע
daine dermonen zich vest un bris eibikn an oifshteln
your remember self will and covenant everlasting an establish

וועגן, און זיך שעמען, ווען דו קריגסט דיַינע שוועסטער, די
di shvester daine krigst du ven shemen zich un vegen
the sisters your receive you when be ashamed self and ways

גרעסערע פון דיר מיט די קלענערע פון דיר; און איך וועל
vel ich un dir fun klenere di mit dir fun gresere
will I and you(SG) than lesser the with you(SG) than greater

banot, but not because of thy brit *(covenant)*. [62] And I will establish My Brit *(covenant)* with thee; and thou shalt know that I am Hashem; [63] That thou mayest remember, and be ashamed, and never open thy mouth any more because of thy shame, when I have made kapporah *(atonement)* toward thee for all that thou hast done, saith Adonoi Hashem.

זיי דיר געבן פַֿאר טעכטער, אָבער נישט פֿון דיין וועגן
dain vegen fun nisht ober techter far gebn dir zei
your account of on not but daughters for give you(SG) them

ברית. [סב] און איך וועל אויפֿשטעלן מײַן ברית מיט דיר, און
un dir mit bris main oifshteln vel ich un bris
and you(SG) with covenant my establish will I and covenant

וועסט וויסן, אַז איך בין ה' [סג] כּדי זאָלסט זיך
zich zolst kedei Hashem bin ich az visen vest
self you(SG) shall so that Hashem am I that know you(sg) will

דערמאָנען און זיך שעמען, און מער אַ מויל נישט עפֿענען פֿון
fun efenen nisht moil a mer un shemen zich un dermonen
on open not mouth a more and be ashamed self and remember

וועגן דיין שאַנד, ווען איך בין דיר מכּפּר אויף אַלץ
alts oif mechaper dir bin ich ven shand dain vegen
all that on expiate you(SG) am I when shame your account of

וואָס דו האָסט געטאָן, זאָגט אֲדֹנָי ה'.
Hashem Adonoi zogt geton host du vos
Hashem Adonoi declares done have you which

יז און דאָס וואָרט פֿון ה' איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

17 And the Devar Hashem came unto me, saying: [2] Ben adam, put forth an allegory, and speak a mashal unto the Bais Yisroel; [3] And say, Thus saith Adonoi Hashem: A nesher hagadol with great kenafayim *(wings)*, long pinions, full of plumage, which had various colors, came unto Levanon, and took the highest branch of the cedar. [4] He broke off its topmost young twig, and carried it into an eretz kena'an *(land of trade)*; he set it in a city of merchants. [5] He took also of the zera of ha'aretz, and planted it in a fertile sadeh; he placed it by abundant mayim, and set it out like a willow tree. [6] And it yitzmach *(sprouted)*, and became a spreading gefen of low stature, whose branches turned

בן אָדָם, [ב] מעמטשנקינד, ראָט אַ רעטעניש, און גיב אַ משל אויף
oif mashal a gib un retenish a rot mentshnkind
upon proverb a give and riddle a propose son of man

דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, [ג] און זאָלסט זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi zogn zolst un Yisroel fun hoiz dem
said has thus say you(SG) shall and Yisroel of house the

אֲדֹנָי ה': דער גרויסער אָדלער מיט פֿליגלען גרויס, מיט פֿעדערן
fledern mit groise fliglen mit odler groiser der Hashem Adonoi
feathers with great wings with eagle greater the Hashem Adonoi

לאַנגע, מיט פֿעדערן פֿול, וואָס האָט אַלערלײ פֿאַרבן, איז געקומען צום
tsum gekumen iz farbn alerlei hot vos ful federn mit lange
to the came is colors various has that full plumage with length

לבֿנון, און גענומען דעם שפּיץ פֿון צעדערבוים. [ד] דאָס אויבערשטע
oibershte dos tsederboim fun shpits dem genumen un Levanon
uppermost the cedar tree of top the taken and Levanon

פֿון זײַנע ריטלעך האָט ער אָפּגעריסן, און האָט עס געבראַכט אין אַ לאַנד
land a in gebracht es hot un opgerisn er hot ritlech zaine fun
land a in brought it has and broke off he has twigs his of

פֿון סוחרים; אין אַ שטאָט פֿון האַנדלסלײַט האָט ער עס איינגעזעצט. [ה] און
un aingezetst es er hot handlslait fun shtot a in sochrim fun
and placed it he has tradespeople of city a in traders of

ער האָט גענומען פֿון דעם זאָמען פֿון לאַנד, און האָט עס איינגעפּלאַנצט
aingeflantst es hot un land fun zomen dem fun genumen hot er
planted it has and land of seed the of taken has he

אין אַ פֿרוכטבאַר פֿעלד, געבראַכט לעבן וואַסער אַ סך; ווי אַ ווערבע
verbe a vi sach a vaser lebn gebracht feld fruchtbar a in
willow a like abounding a water near brought field fruitful a in

האָט ער עס איינגעזעצט. [ו] און עס האָט געשפּראָצט, און איז געוואָרן, אַן
an gevorn iz un geshprotst hot es un aingezetst es er hot
an become is and sprung up has it and placed it he has

אויסגעשפּרייט ווײַנשטאָק, נידעריק אין וווּקס; כּדי זײַנע צווײַגן זאָלן
zoln tsvaign zaine kedei vuks in niderik vainshtok oisgeshpreit
shall branches its so that stature in low vine spread out

toward him, and the roots thereof were under him; so it became a gefen *(vine)*, and brought forth branches, and shot forth sprigs.

זיך קערן צו אים, און זיַנע ווּאָרצלען זאָלן זיַין אונטער אים; און עס איז
iz es un im unter zain zoln vortselen zaine un im tsu kern zich
is it and him under be shall roots his and it to turn self

געווּאָרן אַ ווּיינשטאָק, און אַרויסגעבראַכט שטענגלעך, און אַרויסגעלאָזט
aroisgelozt un shtenglech aroisgebracht un vainshtok a gevorn
put forth and stems brought forth and vine a became

צווייַגן .
tsvaign
branches

[7] There was also another nesher hagadol with great kenafayim *(wings)* and many feathers; and, hinei, this gefen *(vine)* did bend her roots toward him, and shot forth her branches toward him, that he might water it by the furrows where it had been planted. [8] It was planted in a sadeh tov by mayim rabbim, that it might bring forth branches, and that it might bear p'ri, that it might be a majestic gefen.

[ז] און עס איז געווען אַן אַנדער גרויסער אָדלער מיט פַֿליגלען גרויס און
un groise fliglen mit odler groiser ander an geven iz es un
and great wings with eagle greater other an was is it and

פַֿעדערן פֿיל ; ערשט דער דאָזיקער ווּיינשטאָק האָט אויסגעבייגט זיַנע
zaine oisgebeigt hot vainshtok doziker der ersht fil federn
his bent out has vine this the behold many feathers

ווּאָרצלען צו אים, און אויסגעשטרעקט זיַנע צווייַגן צו אים פֿון די
di fun im tsu tsvaign zaine oisgeshtrekt un im tsu vortselen
the from him to branches his stretched out and him to roots

בייטן פֿון זיַין פֿלאַנצונג, כּדי ער זאָל אים אָנטרינקען; [ח] הגם אין
in hagam ontrinken im zol er kedei flantsung zain fun beitn
in although water him shall it so that planting his of beds

אַ גוטן פֿעלד, לעבן וואַסער אַ סך , איז ער געפֿלאַנצט געווען ,
geven geflantst er iz sach a vaser lebn feld gutn a
having been planted he is abounding an water near field good a

צו לאָזן צווייַגן , און צו טראָגן פֿרוכט, צו ווערן אַ פּראַכטיקער
prachtiker a vern tsu frucht trogn tsu un tsvaign lozn tsu
glorious a become to fruit bear to and branches let to

ווּיינשטאָק.
vainshtok
vine

[9] Say thou, Thus saith Adonoi Hashem: Shall it thrive? Shall he not pull up the shorashim *(roots)* thereof, and cut off the p'ri *(fruit)* thereof, that it wither? All of its tzemach *(sprouted)* leaves shall wither, even without great power or many peoples to pluck it up by the shorashim *(roots)* thereof. [10] Indeed, hinei, being transplanted, shall it thrive? Shall it not utterly wither, when the east wind toucheth it? It shall wither in the furrows where it tzemach *(sprouted)*.

[ט] זאָג: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : צי וועט ער באַגליקן?
baglikn er vet tsi Hashem Adonoi gezogt hot azoi zog
succeed he will whether Hashem Adonoi said has thus say

וועט נישט אַרויסרייַסן יענער זיַנע ווּאָרצלען און זיַין פֿרוכט אָפּהאַקן,
ophakn frucht zain un vortselen zaine yener aroisraisn nisht vet
cut off fruit his and roots his that pull out not will

ער זאָל פֿאַרטריקנט ווערן , אַלע בלעטער פֿון זיַין שפּראָצונג זאָל
zoln shprotsung zain fun bleter ale vern fartriknt zol er
shall sprouting his of foliage all become dried up shall he

פֿאַרטריקנט ווערן ? און נישט מיט אַ גרויס מאַכט און נישט מיט פֿיל
fil mit nisht un macht grois a mit nisht un vern fartriknt
many with not and power great a with not and become dried up

פֿאָלק וועט ער אים אויספֿלייקן מיט זיַנע ווּאָרצלען. [י] און איז ער שוין
shoin er iz un vortselen zaine mit oisflikn im er vet folk
already he is and roots his with pluck out him he will people

איינגעפֿלאַנצט, צי וועט ער באַגליקן? פֿאַר וואָר, ווי דער מזרח-ווינט
mizrech-vint der vi vor far baglikn er vet tsi aingeflantst
east wind the as truly for succeed he will whether planted

רירט אים אָן, וועט ער טרוקן פֿאַרטריקנט ווערן ; אויף די בייטן פֿון
fun beitn di oif vern fartriknt trukn er vet on im rirt
of beds the on become dried up dry he will on him touches

זיַין שפּראָצונג וועט ער פֿאַרטריקנט ווערן .
zain shprotsung vet er fartriknt vern
his sprouting he will dried up become

[11] Moreover the Devar Hashem came unto me, saying, [12] Say now to bais hameri *(the rebellious house)*, Know ye not what these things mean? Tell them: Hinei, Melech Bavel is come to Yerushalayim, and hath taken HaMelech thereof, and the sarim thereof, and led them with him to Bavel; [13] And hath taken of the royal zera, and cut a Brit with him, and hath taken an oath of him; he hath also taken away the mighty of ha'aretz; [14] That the mamlachah *(kingdom)* might be abased, that it might not exalt itself, but that by being shomer over his brit it might stand. [15] But he rebelled against him in sending his malachim into Mitzrayim, that they might give him susim and much people. Shall he prosper? Shall he escape that doeth such things? Or shall he break the brit *(covenant)*, and be delivered?

[16] As I live, saith Adonoi Hashem, surely in the makom where the melech dwelleth that made him melech, whose oath he despised, whose brit he broke, even with him in the midst of Bavel he shall die. [17] Neither shall Pharaoh with his mighty army and great kahal do anything for him in the milchamah, by casting

א יוֹן דאָס ווָארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן: ב זאָג
zog zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say say to so me to was is Hashem of word the and

אַקאָרשט צו דעם ווידערשפּעניקן געזינדל: ווייסט איר נישט ווָאס די
di vos nisht ir veist gezindl vidershpenikn dem tsu akorsht
the what not you know band rebellious the to now

דאָזיקע זיַינען ? זאָג: אָט איז געקומען דער מלך פֿון בָּבֶל קיין
kein Bavel fun melech der gekumen iz ot zog zainen dozike
to Bavel of king the having come is here say are these

ירושָלַיִם , און האָט גענומען איר מלך און אירע האַרן, און
un harn ire un melech ir genumen hot un Yerushalayim
and lords her and king her taken has and Yerushalayim

זיי געבראַכט צו זיך קיין בָּבֶל . ג און ער האָט גענומען איינעם פֿון
fun einem genumen hot er un Bavel kein zich tsu gebracht zei
of one taken has he and Bavel to self to brought them

קיניגלעכן זאָמען, און האָט גענשלאָסן מיט אים אַ ברית , און אים
im un bris a im mit geshlosn hot un zomen kiniglechn
him and covenant a him with established has and seed royal

געבראַכט אונטער אַ שבֿועה, און די שטאַרקסטע פֿון לאַנד האָט ער
er hot land fun shtarkste di un shvue a unter gebracht
he has land of strong the and oath an under brought

אַוועקגענומען; ד כדי עס זאָל זיין אַ שפֿלע מלוכה , זיך נישט צו
tsu nisht zich meluche shofle a zain zol es kedei avekgenumen
to not self kingdom lowly a be shall it so that taken away

דערהייבן; צו היטן זיין ברית , כדי זי זאָל באַשטיין. ט אָבער
ober bashtein zol zi kedei bris zain hitn tsu derheibn
but stand shall it so that covenant his keep to exalt

ער האָט ווידערשפּעניקט אָן אים, צו שיקן זיַינע שלוחים קיין
kein shluchim zaine shikn tsu im on vidershpenikt hot er
to messengers his send to him on rebelled against has he

מִצרַיִם , אַז מע זאָל אים געבן פֿערד און פֿיל פֿאָלק . זאָל ער
er zol fil folk ferd un gebn im zol me az Mitsrayim
he shall people many and horses give him shall one that Egypt

באַגליקן? זאָל אַנטרונען ווערן דער וואָס טוט דאָס דאָזיקע? זאָל ער
er zol dozike dos tut vos der vern antrunen zol baglikn
he shall this the does who the one become escape shall succeed

פֿאַרשטערן דעם ברית , און אַנטרונען ווערן?
vern antrunen un bris dem farshtern
be escaped and covenant the frustrate

ט אַזוי ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , אויב נישט אין דעם אָרט
ort dem in nisht oib Hashem Adonoi zogt leb ich vi azoi
place the in not if Hashem Adonoi declares live I as so

פֿון דעם מלך וואָס האָט אים צום מלך געמאַכט, וועמעס שבֿועה
shvue vemes gemacht melech tsum im hot vos melech dem fun
oath whose made king to the him has who king the of

ער האָט פֿאַראַכט, און וועמעס ברית ער האָט פֿאַרשטערט – ביַי אים
im bai farshtert hot er bris vemes un faracht hot er
him by disturbed has he covenant whose and despised has he

אין בָּבֶל וועט ער שטאַרבן! י און נישט מיטן גרויסן חיל און מיטן פֿיל
fil mitn un cheil groisn mitn nisht un shtarbn er vet Bavel in
many with and army great with not and die he will Bavel in

געזעמל וועט פַּרעה אים ביַישטיין אין מלחמה , ווען מע שיט
shit me ven milchome in baishtein im Pharaoh vet gezeml
pours one when war in stand by him Pharaoh will assembly

up siege mounds, and building siegework, to cut off many nefashot. 18 Seeing he despised the oath by breaking the brit, when, hinei, he had given his yad, and still did all these things, he shall not escape. 19 Therefore thus saith Adonoi Hashem; As I live, surely Mine oath that he hath despised, and My Brit *(covenant)* that he hath broken, even it will I repay upon his own rosh. 20 And I will spread My net upon him, and he shall be caught in My snare, and I will bring him to Bavel, and will execute justice on him there for his ma'al *(unfaithfulness)* that he hath been unfaithful against Me. 21 And all his fugitives with all his troops shall fall by the cherev, and they that survive and remain shall be scattered toward kol ruach *(all winds)*; and ye shall know that I Hashem have spoken it.

22 Thus saith Adonoi Hashem: I will also take of the highest branch of the high cedar, and will plant it; I will break off from the top of its young twigs a tender one, and will plant it upon a high mountain and prominent; 23 On the high mountain of Yisroel will I plant it; and it shall bring forth boughs, and bear p'ri *(fruit)*, and be a

אָן אַן ערדוואַל און מע בויט אַ באַלעגער-מויער, צו פֿאַרשניידן
farshnaidn tsu baleger-moier a boit me un erdval an on
cut off to siege wall a build one and siege mound a on

נפֿשות אַ סך; יח ווייל ער האָט פֿאַראַכט די שבֿועה, צו פֿאַרשטערן
farshtern tsu shvue di faracht hot er vail sach a nefoshes
frustrate to oath the despised has he because many a souls

דעם ברית , און אָט האָט ער געגעבן זיין האַנט, און האָט געטאָן
geton hot un hant zain gegebn er hot ot un bris dem
done has and hand his given he has here and covenant the

אַל דאָס דאָזיקע, וועט ער נישט אַנטרונען ווערן. יט פֿאַר וואָר, אַזוי האָט
hot azoi vor far vern antrunen nisht er vet dozike dos al
has so truly for be escaped not he will this the all

געזאָגט אֲדֹנָי ה : אַזוי ווי איך לעב, מײַן שבֿועה וואָס ער האָט
hot er vos shvue main leb ich vi azoi Hashem Adonoi gezogt
has he which oath my live I as so Hashem Adonoi said

פֿאַראַכט, און מײַן ברית וואָס ער האָט פֿאַרשטערט – אויב איך וועל
vel ich oib farshtert hot er vos bris main un faracht
will I if disturbed has he which covenant my and despised

עס נישט פֿאַרגעלטן אויף זיין קאָפּ! כ און איך וועל פֿאַרשפּרייטן אויף אים
im oif farshpreitn vel ich un kop zain oif fargeltn nisht es
him on spread will I and head his on repay not it

מײַן נעץ, און ער וועט געפֿאַנגען ווערן אין מײַן פּאַסטקע, און איך
ich un pastke main in vern gefangen vet er un nets main
I and trap my in become captured will he and net my

וועל אים ברענגען קיין בָּבֶל , און וועל זיך משפּטן מיט אים דאָרטן
dortn im mit mishpetn zich vel un Bavel kein brengen im vel
there him with judge self will and Bavel to bring him will

פֿאַר זיין פֿעלשונג וואָס ער האָט געפֿעלשט אָן מיר. כא און אַלע זיינע
zaine ale un mir on gefelsht hot er vos felshung zain far
his all and me on falsified has he which falsehood his for

אַנטלאָפֿענע אין אַלע זיינע מחנות , זיי וועלן פֿאַלן דורכן שוערד, און
un shverd durchn faln veln zei machnus zaine ale in antlofene
and sword by the fall will they camps his all in fugitives

די געבליבענע וועלן אויף אַלע ווינטן צעשפּרייט ווערן ; און איר וועט
vet ir un vern tseshpreit vintn ale oif veln geblibene di
will you and become scattered winds all on will remaining the

וויסן אַז איך ה האָב געredt.
geredt hob Hashem ich az visen
spoken have Hashem I that know

כב אַזוי האָט אֲדֹנָי ה : און איך אַליין וועל נעמען פֿון
fun nemen vel alein ich un Hashem Adonoi gezogt hot azoi
from take will alone I and Hashem Adonoi said has so

הויכן צעדערשפּיץ, און וועל עס אײַנזעצן; פֿון זיינע אויבערשטע
oibershte zaine fun ainzetsn es vel un tsedershpits hoichn
uppermost his from set in it will and cedar top high

ריטלעך וועל איך אַ יונגס אָפּרײַסן, און איך אַליין וועל עס אײַנפּלאַנצן
ainflantsn es vel alein ich un opraisn yungs a ich vel ritlech
plant it will alone I and tear off young one a I will twigs

אויף אַ הויכן און דערהויבענעם באַרג . כג אויף דעם הויכן באַרג
barg hoichn dem oif barg derhoibenem un hoichn a oif
mountain high the on mountain elevated and high a on

פֿון ישׂרָאֵל וועל איך עס אײַנפּלאַנצן, און עס וועט טראָגן צווײַג , און
un tsvaign trogn vet es un ainflantsn es ich vel Yisroel fun
and branches bear will it and plant it I will Yisroel of

majestic cedar; and under it shall dwell kol tzippor *(every bird)* of every wing; in the tzel *(shadow)* of the branches thereof shall they dwell. [24] And all the trees of the sadeh shall know that I Hashem have brought down the high etz *(tree)*, have exalted the low etz *(tree)*, have dried up the green etz *(tree)*, and have made the etz yavesh *(dry tree)* to flourish. I Hashem have spoken and have done it.

18 The Devar Hashem came unto me again, saying: [2] What mean ye, that ye use this mashal concerning Admat Yisroel, saying, Avot have eaten sour grapes, and the teeth of the banim are set on edge? [3] As I live, saith Adonoi Hashem, ye shall not have occasion any more to use this mashal in Yisroel. [4] Behold, all nefashot are Mine; as the nefesh of the av, so also the nefesh of the ben is Mine; the nefesh that sinneth, it shall die.

[5] But if an ish be tzaddik, and do that which is mishpat and tzedakah, [6] And hath not eaten [sacrifices of gillulim, idols] upon the harim, neither hath lifted up his eyes to the gillulim of Bais Yisroel, neither hath made tameh the isha of his neighbor,

ברענגען פֿרוכט, און וועלן אַ פּראַכטיקער צעדערבוים; אונטער
unter un tsederboim prachtiker a vern un frucht brengen
under and cedar tree glorious a become and fruit bring

אים וועלן רוען אַלע פֿויגלען פֿון אַלערליי פֿליגלען; אין שאָטן פֿון זיינע
zaine fun shotn in fliglen alerlei fun foiglen ale ruen veln im
its of shadow in wings various of birds all rest will it

צווייגן וועלן זיי רוען. [כד] און אַלע ביימער פֿון פֿעלד וועלן ויסן
visen veln feld fun beimer ale un ruen zei veln tsvaign
know will field of trees all and rest they will branches

אַז איך ה׳ האָב דערנידערט דעם הויכן בוים, דערהויכט דעם
dem derhoicht boim hoichn dem dernidert hob Hashem ich az
the raised tree high the brought low have Hashem I that

נידעריקן בוים, פֿאַרטריקנט דעם פֿייכטן בוים, און געמאַכט בליען
blien gemacht un boim faichtn dem fartriknt boim niderikn
blossom made and tree moist the dried up tree low

דעם פֿאַרטריקנטן בוים; איך ה׳ האָב גערעדט און האָב געטאָן.
geton hob un geredt hob Hashem ich boim fartrikntn dem
done have and spoken have Hashem I tree dry the

יח

און דאָס ווארט פֿון ה׳ איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

[ב] וואָס איז מיט אייך וואָס איר זאָגט דאָס דאָזיקע וועלט אין
in vertl dozike dos zogt ir vos aich mit iz vos
in proverb this the say you what you with is which

לאַנד פֿון ישׂראל, אַזוי צו זאָגן, די פֿאָטערס האָבן געגעסן זויערע
zoiere gegesn hobn foters di zogn tsu azoi Yisroel fun land
sour eaten have fathers the say to so Yisroel of land

ווייַנטרויבן און די ציין פֿון די קינדער זיַנען הייליק? [ג] אַזוי ווי איך
ich vi azoi hailik zainen kinder di fun tsein di un vaintroiben
I as so on edge are children the of teeth the and grapes

לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה׳, אויב מע וועט מער בייַ אייך זאָגן דאָס
dos zogn aich bai mer vet me oib Hashem Adonoi zogt leb
this say you by more will one if Hashem Adonoi declares live

דאָזיקע וועלט אין ישׂראל! [ד] זעט, אַלע נפֿשות זיַנען מיַינע; דער
der maine zainen nefoshes ale zet Yisroel in vertl dozike
the mine are souls all see Yisroel in proverb this

נפֿש פֿון דעם פֿאָטער אַזוי ווי דער נפֿש פֿון דעם זון איז מיַינער; דער
der mainer iz zun dem fun nefesh der vi azoi foter dem fun nefesh
the mine is son the of soul the as just father the of soul

נפֿש וואָס זינדיקט, ער זאָל שטאַרבן.
shtarbn zol er zindikt vos nefesh
die shall he sins that soul

[ה] און אַז אַ מאַן איז אַ צדיק, און ער טוט רעכט און
un recht tut er un tsadik a iz man a az un
and right does he and righteous one a is man a if and

גערעכטיקייט; [ו] אויף די בערג האָט ער נישט געגעסן, און זיַנע
zaine un gegesn nisht er hot berg di oif gerechtikeit
his and eaten not he has mountains the on righteousness

אויגן האָט ער נישט אויפֿגענעהויבן צו די אָפּגעטער פֿון דעם הויז
fun hoiz dem fun opgeter di tsu oifgehoibn nisht er hot oign
of house the of idols the to lifted up not he has eyes

ישׂראל, און די ווייַב פֿון זיַין חבֿר האָט ער נישט פֿאַראומריניקט,
farumreinikt nisht er hot chever zain fun vaib di un Yisroel
defiled not he has neighbor his of wife the and Yisroel

neither hath come near to an isha niddah, [7] And hath not oppressed any ish, but hath restored to the debtor his chavolah, hath spoiled none by a robber's violence, hath given his lechem to the hungry, and hath covered the eirom with a garment; [8] He that hath not loaned gelt on neshekh, neither hath taken any tarbit *(interest, usury)*, that hath withdrawn his yad from iniquity, hath executed mishpat emes between ish and ish, [9] Hath walked in My chukkot, and hath been shomer over My mishpatim, to do emes; he is tzaddik, he shall surely live, saith Adonoi Hashem.

[10] If he father a ben-paritz shofech dahm *(a violent son who sheds blood)*, and that doeth the like to his brother, [11] Though he doeth none of these; he hath eaten [sacrifices to idols] upon the harim, and made tameh the isha of his neighbor, [12] Hath oppressed the oni and evyon, hath spoiled by a robber's violence, hath not restored the chavol, and hath lifted up his eyes to the gillulim, hath committed to'evah, [13] Hath loaned gelt upon neshekh, and hath taken tarbit; shall he then live? He shall not live; he hath done all

אוֹן צוּ אַ פְּרוי אין איר אומריינקייט געגענט ער נישט; ז אוֹן קיין
kein un nisht er genent umreinkeit ir in froi a tsu un
any and not he come near uncleanness her in woman a to and

מענטשן קריוודעט ער נישט, פַּאַרמשכּונטס בּיַי אים פַּאַר אַ חוֹבּ
choiv a far im bai farmshkunts nisht er krivdet mentshn
debt a for him by pledge not he not oppressed man

קערט ער אום, גזלה גזלט ער נישט; זיַין ברויט גיט ער דעם
dem er git broit zain nisht er gazlt gzeile um er kert
the he gives bread his not he robbery stolen back he returns

הונגעריקן, אוֹן דעם נאַקעטן דעקט ער צוּ מיט אַ בגד; ח אויף
oif beged a mit tsu er dekt naketn dem un hungerikn
on garment a with to he cover naked the and hungry

צינדזן גיט ער נישט, אוֹן מערונג נעמט ער נישט, פֿון אומרעכט
umrecht fun nisht er nemt merung un nisht er git tsindzn
injustice from not he take interest and not he gives interest

קערט ער אָפּ זיַין האַנט; אמתע גערעכטיקייט טוט ער צווישן מאַן
man tsvishn er tut gerechtikeit emese hant zain op er kert
man between he does justice true hand his away he turn

אוֹן מאַן; ט אין מיַינע חוקים גייט ער, אוֹן מיַינע געזעצן האָט ער
er hot gezetsn maine un er geit chukkim maine in man un
he has laws my and he goes statutes my in man and

געהיט, צוּ טאָן דעם אמת – ער איז אַ צדיק; לעבן וועט ער
er vet lebn tsadik a iz er emes dem ton tsu gehit
he will live righteous one a is he truth the do to guarded

לעבן, זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt lebn
Hashem Adonoi declares live

י אָבער אַז ער האָט געבאָרן אַ זון אַ רויבער, אַ בלוטפֿאַרגיסער,
blutfargiser a roiber a zun a geborn hot er az ober
bloodshedder a robber a son a given birth to has he that but

וואָס טוט דעם ברודער איינס פֿון די דאָזיקע, יא הגם ער אַליין האָט
hot alein er hagam dozike di fun eins bruder dem tut vos
has himself he though these the of one brother to the does who

אַלע די דאָזיקע נישט געטאָן; וואָרעם דער האָט יאָ געגעסן אויף די
di oif gegesn yo hot der vorem geton nisht dozike di ale
the on eaten yes has the one because done not these the all

בערג, אוֹן די וויַיב פֿון זיַין חבֿר האָט ער פֿאַראומריינקט;
farumreinikt er hot chever zain fun vaib di un berg
defiled he has neighbor his of wife the and mountains

יב דעם אָרעמאַן אוֹן דעם אבֿיון האָט ער געקריוודעט, גזלות האָט ער
er hot gzlut gekrivdet er hot evyon dem un oreman dem
he has robbery extorted he has needy the and poor person the

געגזלט, אַ משכּון קערט ער נישט אום, אוֹן צוּ די אָפּגענטער האָט ער
er hot opgeter di tsu un um nisht er kert meshkun a gegzlt
he has idols the to and back not he returns pledge a robbed

אויפֿגעהויבן זיַינע אויגן; אומווערדיקייט האָט ער געטאָן, יג אויף צינדזן האָט
hot tsindzn oif geton er hot umverdikeit oign zaine oifgehoibn
has interest on done he has abomination eyes his lifted up

ער געגעבן, אוֹן מערונג האָט ער גענומען – זאָל ער בליַיבן לעבן? ער
er lebn blaibn er zol genumen er hot merung un gegebn er
he alive remain he shall taken he has interest and given he

וועט נישט לעבן; אַלע די דאָזיקע אומווערדיקייטן האָט ער געטאָן,
geton er hot umverdikeitn dozike di ale lebn nisht vet
done he has abominable practices these the all live not will

these to'evot; he shall surely die; his dahm shall be upon him.

מוז ער טייטן געטייט ווערן , זיין בלוט זאָל זיין אויף
muz er teitn geteit vern , zain blut zol zain oif
upon be shall blood his become caused to die surely die he must

.אים
im
him

[14] Now, hinei, if he father a ben, that seeth all the chattot aviv which he hath done, and considereth, and doeth not like such, [15] That hath not eaten [sacrifices to idols] upon the harim, neither hath lifted up his eyes to the gillulim of Bais Yisroel, hath not made tameh the isha of his neighbor, [16] Neither hath oppressed any ish, hath not withheld the chavol *(pledge)*, neither hath spoiled by a robber's violence, but hath given his lechem to the hungry, and hath covered the eirom *(naked)* with a garment, [17] That hath taken off his yad from the oni, that hath not received neshekh *(usury)* nor tarbit *(interest)*, hath executed My mishpat, hath walked in My chukkot; he shall not die for the avon aviv, he shall surely live. [18] As for aviv, because he cruelly oppressed with extortion, spoiled his brother by a robber's violence, and did that which is not tov among his people, hinei, even he shall die in his avon.

[יד] און אָט האָט ער געבאָרן אַ זון וואָס האָט צוגעזען
un ot hot er geborn a zun vos hot tsugezen
and behold has he born a son who has witnessed

אַלע זינד פֿון זיין פֿאָטער וואָס ער האָט געטאָן, און ער האָט
ale zind fun zain foter vos er hot geton , un er hot
all sin of his father that he has done and he has

אײַנגעזען , און ער טוט נישט אַזוינס ; [טו] אויף די בערג
aingezen , un er tut nisht azoins ; oif di berg
perceived and he does not such things on the mountains

האָט ער נישט געגעסן, און זיין אויגן האָט ער נישט אויפֿגעהויבן
hot er nisht gegesn, un zaine oign hot er nisht oifgehoibn
has he not eaten and his eyes has he not lifted up

צו די אָפּגעטער פֿון דעם הויז פֿון ישׂראֵל; די וויב פֿון זיין
tsu di opgeter fun dem hoiz fun Yisroel ; di vaib fun zain
to the idols of the house of Yisroel the wife of his

חבֿר האָט ער נישט פֿאַראומרייניקט, [טז] און קיין מענטשן
chever hot er nisht farumreinikt, un kein mentshn
neighbor has he not defiled and any men

ער נישט געקריוודעט; אַ משכון האָט ער נישט גענומען , און
er nisht gekrivdet ; a meshkun hot er nisht genumen , un
he not extorted a pledge has he not taken and

גזלה האָט ער נישט געגזלט; זיין ברויט האָט ער געגעבן דעם
gzeile hot er nisht gegzlt ; zain broit hot er gegebn dem
stolen thing has he not robbed his bread has he given to the

הונגעריקן , און דעם נאַקעטן האָט ער צוגעדעקט מיט אַ בגד ;
hungerikn , un dem naketn hot er tsugedekt mit a beged ;
hungry and the naked has he covered with a garment

[יז] פֿון אָרעמאַן האָט ער אָפּגעהאַלטן זיין האַנט, צינדזן און
fun oreman hot er opgehaltn zain hant, tsindzn un
from poor person has he stopped his hand interest and

מערונג האָט ער נישט גענומען , מײַנע געזעצן האָט ער געטאָן, אין
merung hot er nisht genumen , maine gezetsn hot er geton, in
increase has he not taken my laws has he done in

מײַנע חוקים איז ער געגאַנגען – ער וועט נישט שטאַרבן פֿאַר די
maine chukkim iz er gegangen – er vet nisht shtarbn far di
my statutes is he having gone will he not die for the

זינד פֿון זיין פֿאָטער; לעבן וועט ער לעבן. [יח] זיין פֿאָטער, וויַל
zind fun zain foter ; lebn vet er lebn . zain foter , vail
sin of his father live will he live his father because

דריקן האָט ער געדריקט , גזלה פֿון ברודער האָט ער געגזלט ,
drikn hot er gedrikt , gzeile fun bruder hot er gegzlt ,
oppress has he oppressed robbery of brother has he robbed

און וואָס נישט גוט האָט ער געטאָן צווישן זיין פֿאָלק , איז, אָט
un vos nisht gut hot er geton tsvishn zain folk , iz, ot
and what not good has he done among his people is behold

.איז ער געשטאָרבן פֿאַר זיין זינד
iz er geshtorbn far zain zind .
is he died for his sin

יט און איר זאָגט: פַֿאַר וואָס לייַדט נישט דער זון פַֿאַר דער זינד פֿון
fun zind der far zun der nisht laidt vos far zogt ir un
of sin the for son the not suffers what for say you and

דעם פַֿאָטער? אָבער דער זון האָט געטאָן רעכט און גערעכטיקייט, אַלע
ale gerechtikeit un recht geton hot zun der ober foter dem
all justice and right done has son the but father the

מײַנע גזעזען האָט ער געהיט און זיי געטאָן; לעבן דאַרף ער לעבן.
lebn er darf lebn geton zei un gehit er hot gezetsn maine
live he should live done them and guarded he has laws my

כ דער נפֶֿש וואָס זינדיקט, ער זאָל שטאַרבן; אַ זון זאָל נישט לייַדן פַֿאַר
far laidn nisht zol zun a shtarbn zol er zindikt vos nefesh der
for suffer not shall son a die shall he sins that soul the

דער זינד פֿון דעם פַֿאָטער, און אַ פַֿאָטער זאָל נישט לייַדן פַֿאַר דער זינד
zind der far laidn nisht zol foter a un foter dem fun zind der
sin the for suffer not shall father a and father the of sin the

פֿון דעם זון; די גערעכטיקייט פֿון דעם גערעכטן זאָל זיַין אויף אים,
im oif zain zol gerechtn dem fun gerechtikeit di zun dem fun
him on be shall righteous the of righteousness the son the of

און די שלעכטיקייט פֿון דעם שלעכטן זאָל זיַין אויף אים.
im oif zain zol shlechtn dem fun shlechtikeit di un
him on be shall wicked the of wickedness the and

כא און דער שלעכטער , אַז ער קערט זיך אָפּ פֿון אַלע זיַינע
zaine ale fun op zich kert er az shlechter der un
his all from away self turns he that wicked person the and

זינד וואָס ער האָט געטאָן, און ער היט אַלע מײַנע גזעזען , און טוט
tut un gezetsn maine ale hit er un geton hot er vos zind
does and laws my all keeps he and done has he which sin

רעכט און גערעכטיקייט, וועט ער געוויס לעבן; ער וועט נישט שטאַרבן.
shtarbn nisht vet er lebn gevis er vet gerechtikeit un recht
die not will he live a certainty he will justice and right

כב אַלע זיַינע פֿאַרברעכן וואָס ער האָט געטאָן, וועלן אים נישט
nisht im veln geton hot er vos farbrechn zaine ale
not him will done has he which transgressions his all

דערמאָנט ווערן ; פַֿאַר זיַין גערעכטיקייט וואָס ער האָט געטאָן, וועט
vet geton hot er vos gerechtikeit zain far vern dermont
will done has he which righteousness his for become remembered

ער לעבן. כג טו איך דען באַגערן דעם טויט פֿון דעם שלעכטן? זאָגט
zogt shlechtn dem fun toit dem bageren den ich tu lebn er
declares wicked the of death the desire then I do live he

אֲדֹנָי ה , און נישט אַז ער זאָל זיך אומקערן פֿון זיַינע
zaine fun umkeren zich zol er az nisht un Hashem Adonoi
his from return self shall he that not and Hashem Adonoi

ווועגן , און לעבן? כד און אַז דער גערעכטער קערט זיך אָפּ פֿון זיַין
zain fun op zich kert gerechter der az un lebn un vegen
his from away self turn righteous the when and live and ways

געראַנטקייט , און טוט אומרעכט – אַזוי ווי אַלע אומווערדיקייטן
umverdikeitn ale vi azoi umrecht tut un gerechtikeit
abominable practices all as just iniquity commit and righteousness

וואָס דער שלעכטער האָט געטאָן טוט ער, זאָל ער דען בלייַבן לעבן?
lebn blaibn den er zol er tut geton hot shlechter der vos
alive remain then he shall he does done has wicked person the which

אַלע זיַינע גערעכטיקייטן וואָס ער האָט געטאָן, וועלן נישט דערמאָנט
dermont nisht veln geton hot er vos gerechtikeitn zaine ale
remembered not will done has he which righteousness his all

[19] Yet say ye, Why? Doth not the ben bear the avon *(iniquity, guilt)* of the av? When the ben hath done that which is mishpat and tzedakah, and hath been shomer over all My chukkot, and hath done them, he shall surely live. [20] The nefesh that sinneth, it shall die. The ben shall not nasah the avon of the av, neither shall the av nasah the avon of the ben; the tzedakat hatzaddik shall be upon him, and the rishat rashah shall be upon him.

[21] But if the rashah will turn from all his chattot that he hath committed, and be shomer over all My chukkot, and do that which is mishpat and tzedakah, he shall surely live, he shall not die. [22] All his peysha'im that he hath committed, they shall not be remembered against him: in his tzidkat that he hath done he shall live. [23] Have I any pleasure at all in the mot rashah? saith Adonoi Hashem. And not that he should make teshuvah from the darkhei of him, and live? [24] But when the tzaddik turneth away from his tzedek, and committeth iniquity, and doeth according to all the to'evot that the rashah doeth, shall he live? All his tzedek that he hath done shall not be remembered; in his ma'al *(unfaithfulness)* that he hath

committed treachery, and in his chattat that he hath sinned, in them shall he die.

25 Yet ye say, The Derech Adonoi is not proper. Hear now, O Bais Yisroel: Is My Derech not proper? Is it not the drakhim of you that are not proper?
26 When a tzaddik turneth away from his tzedek, and committeth iniquity, and dieth in them, for his iniquity that he hath done shall he die.
27 Again, when a rashah turneth away from his wickedness that he hath committed, and doeth that which is mishpat and tzedakah, he shall save his nefesh alive.
28 Because he considereth, and turneth away from all his peysha'im that he hath committed, he shall surely live; he shall not die.
29 Yet saith Bais Yisroel, The Derech Adonoi is not proper. O Bais Yisroel, is My Derech not proper? Is it not the drakhim of you that are not proper?

30 Therefore I will judge you, O Bais Yisroel, every one according to the drakhim of him, saith Adonoi Hashem. Make teshuvah, and turn yourselves from all your peysha'im, so avon shall not be your michshol *(stumbling*

וועֶרן ; פַֿאַר זײַן פֿעלשונג וואָס ער האָט געפֿעלשט ,
vern far zain felshung vos er hot gefelsht
become for his unfaithfulness which he has been unfaithful

און פַֿאַר זײַן זינד וואָס ער האָט געזינדיקט, פַֿאַר זיי מוז ער שטאַרבן.
un far zain zind vos er hot gezindikt far zei muz er shtarbn
and for his sin which he has sinned for them he must die

כה און איר זאָגט: נישט ריכטיק איז דער וועג פֿון אֲדֹנָי . הערט
un ir zogt nisht richtik iz der veg fun Adonoi . hert
and you say not correct is the way of Adonoi hear

אַקאָרשט, איר הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, איז דען מײַן וועג נישט ריכטיק? פַֿאַר
akorsht ir hoiz fun Yisroel iz den main veg nisht richtik far
now you house of Yisroel is then my way not correct for

כו וואָר, אײַערע וועגן זײַנען נישט ריכטיק. אַז דער גערעכטער קערט זיך
vor aiere vegen zainen nisht richtik . az der gerechter kert zich
truly your ways are not correct if the righteous turns self

אָפּ פֿון זײַנע גערעכטיקייט , און טוט אומרעכט, מוז ער דערפֿאַר
op fun zaine gerechtikeit un tut umrecht muz er derfar
from away his righteousness and does injustice he must therefore

שטאַרבן; פַֿאַר זײַן אומרעכט וואָס ער האָט געטאָן, מוז ער שטאַרבן.
shtarbn far zain umrecht vos er hot geton muz er shtarbn
die for his injustice that he has done he must die

כז און אַז דער שלעכטער קערט זיך אָפּ פֿון זײַן שלעכטיקייט וואָס ער
un az der shlechter kert zich op fun zain shlechtikeit vos er
and if the wicked turns self from away his wickedness that he

האָט געטאָן, און טוט רעכט און גערעכטיקייט, ראַטעוועט ער זײַן נפֶשׁ .
. nefesh zain er ratevet gerechtikeit un recht tut un geton hot
his soul he saves justice and right does and done has

כח וויַיל ער האָט זיך אַרומגעזען , און האָט זיך אומגעקערט פֿון
vail er hot zich arumgezen un hot zich umgekert fun
because he has self looked around and has self returned from

אַלע זײַנע פֿאַרברעכן וואָס ער האָט געטאָן, וועט ער געוויס לעבן; ער
ale zaine farbrechn vos er hot geton vet er gevis lebn er
all his transgressions that he has done will he surely live he

וועט נישט שטאַרבן. כט און דאָס הויז פֿון יִשְׂרָאֵל זאָגט: נישט ריכטיק איז
vet nisht shtarbn . un dos hoiz fun Yisroel zogt nisht richtik iz
will not die and the house of Yisroel says not correct is

דער וועג פֿון אֲדֹנָי . זײַנען דען מײַנע וועגן נישט ריכטיק, הויז פֿון
der veg fun Adonoi . zainen den maine vegen nisht richtik hoiz fun
the way of Adonoi are then my ways not correct house of

יִשְׂרָאֵל? פַֿאַר וואָר, אײַערע וועגן זײַנען נישט ריכטיק.
Yisroel far vor aiere vegen zainen nisht richtik
Yisroel for truly your ways are not correct

ל דערום וועל איך איטלעכן לויט זײַנע וועגן אײַך משפּטן ,
derum vel ich itlechn loit zaine vegen aich mishpetn
therefore I will each one according to his ways you judge

הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, זאָגט אֲדֹנָי ה . קערט צוריק און קערט
hoiz fun Yisroel zogt Adonoi Hashem . kert tsurik un kert
house of Yisroel says Adonoi Hashem turn back and turn

אײַך אום פֿון אַלע אײַערע פֿאַרברעכן , און זאָל עס אײַך נישט
aich um fun ale aiere farbrechn un zol es aich nisht
yourselves from away all your transgressions and shall it you not

לא זײַן פַֿאַר אַ שטרויכלונג זינד. צו וואַרפֿט אַראָפּ פֿון אײַך אַלע
zain far a shtroichlung zind tsu vorft arop fun aich ale
be for a stumbling block sin to throw down from you all

block, downfall). [31] Cast away from you all your peysha'im, whereby ye have committed peysha; and get you a lev chadash and a ruach chadashah; for why will ye die, O Bais Yisroel? [32] For I have no pleasure in the mot of him that dieth, saith Adonoi Hashem; therefore, make teshuva and live!

אײַערע פֿאַרברעכן וואָס איר האָט פֿאַרבראָכן מיט זיי , און מאַכט
macht un zei mit farbrochn hot ir vos farbrechn aiere
make and they with transgressed have you that transgressions your

אײַך אַ נײַ האַרץ, און אַ נײַ גײַסט; נאָך וואָס זאָלט איר שטאַרבן,
shtarbn ir zolt vos noch gaist nai a un harts nai a aich
die you shall what after spirit new a and heart new a yourselves

הויז פֿון ישׂרָאֵל? [לב] וואָרעם איך באַגער נישט דעם טויט פֿון דעם
dem fun toit dem nisht bager ich vorem Yisroel fun hoiz
the one of death the not desire I because Yisroel of house

וואָס שטאַרבט, זאָגט אֲדֹנָי ה ; דערום קערט אײַך אום ,
um aich kert derum Hashem Adonoi zogt shtarbt vos
back yourselves turn therefore Hashem Adonoi says dies who

און בלײַבט לעבן.
lebn blaibt un
alive remains and

יט

19 Moreover take thou up a kinah *(lament)* for the nasi'im of Yisroel, [2] And say:

און דו הייב אויף אַ קלאָג אויף די פֿירשטן פֿון
fun firshtn di oif klog a oif heib du un
of princes the upon lamentation a up lift you and

ישׂרָאֵל, [ב] און זאָלסט זאָגן:
zogn zolst un Yisroel
say you(SG) shall and Yisroel

What is immecha, a lioness?

ווי איז דײַן מוטער אַ לייבינטע געווען!
geven leibinte a muter dain iz vi
been lioness a mother your is how

She lay down among arayot *(lions)*,

צווישן לייבן האָט זי געהויערט,
gehoiert zi hot leibn tsvishn
crouched she has lions among

rearing her cubs among young lions.

צווישן יונגלייבן האָט זי אירע יונגע דערצויגן .
dertsoign yunge ire zi hot yungleibn tsvishn
raised young ones her she has young lions among

[3] And she brought up one of her cubs;

[ג] און זי האָט אויפֿגעבראַכט איינעם פֿון אירע יונגע ,
yunge ire fun einem oifgebracht hot zi un
young ones her of one brought up has she and

it became a strong lion,

אַ יונגלייב איז ער געוואָרן;
gevorn er iz yungleib a
became he is young lion a

and it learned to tear teref *(prey)*;

און ער האָט זיך אויסגעלערנט רויב פֿאַרצוקן,
fartsukn roib oisgelernt zich hot er un
to tear prey learned self has he and

it devoured adam.

מענטשן האָט ער געגעסן.
gegesn er hot mentshn
eaten he has men

[4] The Goyim also heard of him;

[ד] האָבן זיך אײַנגעזאַמלט אויף אים פֿעלקער –
felker im oif aingezamlt zich hobn
nations him against gathered selves have

he was trapped in their shachat *(pit)*,

אין זייער גרוב איז ער געכאַפּט געוואָרן;
gevorn gechapt er iz grub zeyer in
became caught he is pit their in

and they brought him with hooks

און זיי האָבן אים מיט רינגען
ringen mit im hobn zei un
rings with him have they and

unto Eretz Mitzrayim.

קיין לאַנד מִצרַיִם געבראַכט.
gebracht Mitsrayim land kein
brought Egypt land to

[5] Now when she saw that in vain she had waited,

ה און זי האָט געזען אַז אומזיסט האָט זי געהאַרט,
gehart zi hot umzist az gezen hot zi un
waited she has in vain that seen has she and

and her tikvah *(hope)* was lost,

פֿאַרלאָרן איז איר האָפֿונג,
hofung ir iz farlorn
hope her is lost

then she took another of her cubs,

האָט זי ווידער געמומען איינעם פֿון אירע יונגע ,
yunge ire fun einem genumen vider zi hot
young ones her of one taken again she has

and made him a strong lion.

פֿאַר אַ יונגלייב האָט זי אים געמאַכט.
gemacht im zi hot yungleib a far
made him she has young lion a for

[6] And he went up and down among the arayot *(lions)*,

ו און ער איז אומגעגאַנגען צווישן לייבן,
leibn tsvishn umgegangen iz er un
lions among went about is he and

he became a strong lion,

אַ יונגלייב איז ער געוואָרן;
gevorn er iz yungleib a
became he is young lion a

and learned to tear the teref,

און ער האָט זיך אויסגעלערנט רויב פֿאַרצוקן,
fartsukn roib oisgelernt zich hot er un
to tear prey learned self has he and

and devoured adam.

מענטשן האָט ער געגעסן.
gegesn er hot mentshn
eaten he has men

[7] And he destroyed their strongholds,

ז און ער האָט געמערקט זייערע פּאַלאַצן,
palatsn zeyere gemerkt hot er un
palaces their taken note of has he and

and he laid waste their towns;

און פֿאַרוויסט זייערע שטעט;
shtet zeyere farvist un
cities their laid waste and

and eretz and the fulness thereof became desolate,

און דאָס לאַנד מיט איר פֿולקייט איז חרובֿ געוואָרן
gevorn chorev iz fulkeit ir mit land dos un
became destroyed is fullness its with land the and

through the sound of his roaring.

פֿון דעם קול פֿון זיין ברילן .
briln zain fun kol dem fun
roaring his of sound the from

[8] Then the Goyim set against him

ח האָבן זיך פֿעלקער אַ לאָז געטאָן אויף אים,
im oif geton loz a felker zich hobn
him against done let a nations selves have

on every side from the medinot *(provinces)*,

רונד אַרום פֿון די מדינות ,
medines di fun arum rund
provinces the from around round

and spread their reshet *(net)* over him;

און אויסגעשפּרייט אויף אים זייער נעץ –
nets zeyer im oif oisgeshpreit un
net their him upon spread out and

he was trapped in their shachat *(pit)*.

אין זייער גרוב איז ער געכאַפּט געוואָרן.
gevorn gechapt er iz grub zeyer in
became caught he is pit their in

[9] And they put him in a neckstock with hooks,

ט און זיי האָבן אים אַריינגעטאָן אין אַ שטייג מיט רינגען ,
ringen mit shtaig a in araingeton im hobn zei un
rings with cage a in put in him have they and

and brought him to Melech Bavel;

און אים געבראַכט צו דעם מלך פֿון בָּבֶל ;
Bavel fun melech dem tsu gebracht im un
Bavel of king the to brought him and

they brought him into metzodot *(fortresses)*,
אים געבראַכט אין פֿעסטונגען,
festungen in gebracht im
fortresses in brought him

that his voice should no more be heard
כּדי זײַן קול זאָל נישט געהערט ווערן מער
mer vern gehert nisht zol kol zain kedei
more become heard not shall voice his so that

upon the harim of Yisroel.
אויף די בערג פֿון ישׂראל. ע
e Yisroel fun berg di oif
ayin Yisroel of mountains the on

10 Immecha is like a gefen *(vine)* full of shoots,
י דײַן מוטער איז – צוגלײַכנדיק – געווען ווי אַ ווײַנשטאָק
vainshtok a vi geven tsuglaichndik iz muter dain
vine a like been comparatively is mother your

planted by the mayim;
בײַ וואַסער געפֿלאַנצט;
geflantst vaser bai
planted water by

she was fruitful and full of branches
פֿרוכטיק און צווײַגהאַפֿטיק
tsvaighaftik un fruchtik
full of branches and fruitful

by reason of mayim rabbim.
איז ער פֿון פֿיל וואַסער געווען .
geven vaser fil fun er iz
having been water much from it the vine) is

11 And she had strong branches
יא און ער האָט געהאַט שטאַרקע שטאָקן,
shtokn shtarke gehat hot er un
stems strong had has it and

that became the shivtei moshlim *(scepters of rulers)*,
פֿאַר צעפּטערס פֿון געוועלטיקער;
geveltiker fun tsepters far
rulers of sceptres for

and her stature towered
און זײַן ווּקס האָט זיך אויפֿגעהויבן
oifgehoibn zich hot vuks zain un
raised up self has stature its and

above the thick branches,
פֿון צווישן געדיכטענישן ,
gedichtenishn tsvishn fun
thick branches among from

and she was seen in her height
און ער האָט זיך אָנגעזען מיט זײַן הייך ,
heich zain mit ongezen zich hot er un
height its with appeared self has it and

amid the dense branches.
מיט די פֿיל צווײַגן זײַנע .
zaine tsvaign fil di mit
its branches many the with

12 But she was uprooted in chemah *(fury)*,
יב אָבער ער איז אויסגעריסן געוואָרן מיט גרימצאָרן ,
grimtsorn mit gevorn oisgerisn iz er ober
wrath fury with became uprooted is it but

she was cast down to the ground,
צו דער ערד איז ער אַנידערגעוואָרפֿן געוואָרן;
gevorn anidergevorfen er iz erd der tsu
became cast down it is earth the to

and the east wind dried up her p'ri;
און דער מזרח-ווינט האָט פֿאַרטריקנט זײַן פֿרוכט,
frucht zain fartriknt hot mizrech-vint der un
fruit its dried up has east wind the and

her strong branches were broken and withered;
צעבראָכן און פֿאַרטריקנט געוואָרן זײַנען זײַנע
zaine zainen gevorn fartriknt un tsebrochn
its are became dried up and broken

שטאַרקע שטאָקן,
shtokn shtarke
stems strong

the eish consumed them.

אַ פַיִיער האָט אים פַאַרצערט.
fartsert im hot faier a
consumed it has fire a

13 And now she is planted in the midbar,

ג און אַצונד איז ער אין מדבר געפלאַנצט,
geflantst midber in er iz atsund un
planted desert in it is now and

in a dry and thirsty eretz.

אין אַ לאַנד פון טריקענישׁ און דאָרשטיקייט.
dorshtikeit un trikenish fun land a in
thirst and dryness of land a in

14 And eish is gone out from a rod of her branches,

ד און אַ פַיִיער איז אַרויס פון זיין צווייגנשטאָק,
tsvaignshtok zain fun arois iz faier a un
branch-stem its from gone out is fire a and

which hath devoured her p'ri,

זיין פרוכט האָט עס פאַרצערט,
fartsert es hot frucht zain
consumed it has fruit its

so that she hath no strong branch

און נישטאָ אין אים אַ שטאַרקער שטאָק,
shtok shtarker a im in nishto un
stem strong a it in there is not and

to be a shevet *(sceptre)* to rule.

אַ צעפּטער צום געוועלטיקן.
geveltikn tsum tsepter a
ruling for sceptre a

This is a kinah lament,

אַ קלאָגליד איז דאָס,
dos iz kloglid a
this is lamentation a

and shall be for a funeral dirge.

און געבליבן צום קלאָגליד .
kloglid tsum geblibn un
lamentation for remained and

20 And it came to pass in the seventh year, in the fifth month, the tenth day of the month, that certain anashim of the zekenim of Yisroel came to inquire of Hashem, and sat before me. 2 Then came the Devar Hashem unto me, saying, 3 Ben adam, speak unto the zekenim of Yisroel, and say unto them, Thus saith Adonoi Hashem: Are ye come to inquire of Me? As I live, saith Adonoi Hashem, I will not be inquired of by you. 4 Wilt thou judge them, ben adam, wilt thou judge them? Cause them to know the to'avot of their avot. 5 And say

כ און עס איז געווען אין זיבעטן יאָר, אין פינפטן חודש , אין צענטן
tsentn in choidesh finftn in yor zibetn in geven iz es un
tenth in month fifth in year seventh in was is it and

טאָג פון חודש , זיינען געקומען מענער פון די עלטסטע פון
fun eltste di fun mener gekumen zainen choidesh fun tog
of elders the from men came are month of day

ישׂראל צו פרעגן בייַ ה , און זיי זיינען געזעסן פאַר מיר. ב און
un mir far gezesn zainen zei un Hashem bai fregn tsu Yisroel
and me before sat are they and Hashem of to ask to Yisroel

דאָס ווארט פון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן: ג מענטשנקינד ,
mentshnkind zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos
son of man say to so me to was is Hashem of word the

רעד צו די עלטסטע פון ישׂראל, און זאָלסט זאָגן צו זיי :
zei tsu zogn zolst un Yisroel fun eltste di tsu red
them to say you(SG) shall and Yisroel of elders the to speak

אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : פרעגן בייַ מיר זייַט איר געקומען ? אַזוי
azoi gekumen ir zait mir bai fregn Hashem Adonoi gezogt hot azoi
so came you are me by ask Hashem Adonoi said has thus

ווי איך לעב, אויב איך וועל זיך לאָזן פרעגן פון אייַך! זאָגט אֲדֹנָי
Adonoi zogt aich fun fregn lozn zich vel ich oib leb ich vi
Adonoi declares you from ask let self will I if live I as

ה . ד ווילסטו זיי משפטן ? ווילסטו משפטן , מענטשנקינד ?
mentshnkind mishpetn vilstu mishpetn zei vilstu Hashem
son of man judge will you judge them will you Hashem

לאָז זיי וויסן די אומווערדיקייטן פון זייערע עלטערן. ה און
un eltern zeyere fun umverdikeitn di visen zei loz
and fathers their of abominable practices the know them let

זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אין דעם
dem in Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zogn zolst
the in Hashem Adonoi said has thus them to say you(SG) shall

טאָג וואָס איך האָב אויסדערווײלט יִשְׂרָאֵל, און איך האָב אויפֿגעהויבן מײַן
main oifgehoibn hob ich un Yisroel oisderveilt hob ich vos tog
my lifted up have I and Yisroel choose have I that day

האַנט צו דעם זאָמען פֿון דעם הויז פֿון יעקבֿ , און האָב זיך געלאָזט
gelozt zich hob un Yaakov fun hoiz dem fun zomen dem tsu hant
allowed self have and Yaakov of house the of seed the to hand

דערקענען צו זיי אין לאַנד מִצרַיִם , האָב איך אויפֿגעהויבן מײַן האַנט
hant main oifgehoibn ich hob Mitsrayim land in zei tsu derkenen
hand my lifted up I have Egypt land in them to be known

צו זיי , אַזוי צו זאָגן : איך בין ה אלוקיכם . [1]אין יענעם טאָג
tog yenem in Elokeichem Hashem bin ich zogn tsu azoi zei tsu
day that in your G-d Hashem am I say to so them to

האָב איך אויפֿגעהויבן מײַן האַנט צו זיי , זיי אַרויסצוציען פֿון לאַנד
land fun aroistsutsien zei zei tsu hant main oifgehoibn ich hob
land from to bring out them them to hand my lifted up I have

מִצרַיִם אין אַ לאַנד וואָס איך האָב אויסגעזוכט פֿאַר זיי , וואָס פֿליסט
flist vos zei far oisgezucht hob ich vos land a in Mitsrayim
flows that them for sought out have I that land a into Egypt

מיט מילך און האָניק, וואָס איז דאָס שיינדל פֿון אַלע לענדער. [2]און איך
ich un lender ale fun shaindl dos iz vos honik un milch mit
I and lands all of glory the is which honey and milk with

האָב צו זיי געזאָגט: וואַרפֿט אַוועק איטלעכער די אומווערדיקייטן
umverdikeitn di itlecher avek vorft gezogt zei tsu hob
abominable practices the each one away throw said them to have

פֿון זײַנע אויגן, און מיט די אָפּגעטער פֿון מִצרַיִם זאָלט איר אײַך
aich ir zolt Mitsrayim fun opgeter di mit un oign zaine fun
yourselves you shall Egypt of idols the with and eyes his of

נישט פֿאַראומריינקן; איך בין ה אלוקיכם . [3]אָבער זיי האָבן
hobn zei ober Elokeichem Hashem bin ich farumreinikn nisht
have they but your G-d Hashem am I defile not

ווידערשפּעניקט אָן מיר, און זיי האָבן נישט געוואָלט צוהערן צו מיר;
mir tsu tsuhern gevolt nisht hobn zei un mir on vidershpenikt
me to listen wanted not have they and me on rebelled against

זיי האָבן נישט אַוועקגעוואָרפֿן איטלעכער די אומווערדיקייטן פֿון
fun umverdikeitn di itlecher avekgevorfen nisht hobn zei
of abominable practices the each one cast off not have they

זייערע אויגן, און די אָפּגעטער פֿון מִצרַיִם האָבן זיי נישט פֿאַרלאָזן.
farlozen nisht zei hobn Mitsrayim fun opgeter di un oign zeyere
forsaken not they have Egypt of idols the and eyes their

און איך האָב געטראַכט אויסצוגיסן מײַן גרימצאָרן אויף זיי ,
zei oif grimtsorn main oistsugisn getracht hob ich un
them upon wrath fury my to pour out intended have I and

אויסצולאָזן מײַן כּעס אויף זיי אין לאַנד מִצרַיִם . [4]אָבער איך האָב
hob ich ober Mitsrayim land in zei oif kaas main oistsulozn
have I but Egypt land in them upon anger my to expend

געטאָן פֿון מײַן נאָמען וועגן , כּדי ער זאָל נישט פֿאַרשוועכט ווערן
vern farshvecht nisht zol er kedei vegen nomen main fun geton
become profaned not shall it so that sake name's my for done

אין די אויגן פֿון די פֿעלקער, וואָס זיי זײַנען געווען צווישן זיי , וואָס
vos zei tsvishn geven zainen zei vos felker di fun oign di in
who them among were are they who nations the of eyes the in

unto them, Thus saith Adonoi Hashem: In the day when I chose Yisroel, and lifted up Mine yad unto the zera Bais Ya'akov, and made Myself known unto them in Eretz Mitzrayim, when I lifted up Mine yad unto them, saying, I am Hashem Eloheichem; [6] In the day that I lifted up Mine yad unto them, to bring them forth from Eretz Mitzrayim into a land that I had searched out for them, zavat cholov udevash, which is the most beautiful of all lands; [7] Then said I unto them, Cast ye away every ish the shikkutzim before his eynayim, and make not yourselves tameh with the gillulim *(idols)* of Mitzrayim; I am Hashem Eloheichem. [8] But they rebelled against Me, and would not pay heed unto Me; they did not every ish cast away the shikkutzim from before their eynayim, neither did they forsake the gillulim *(idols)* of Mitzrayim.

Then I said, I will pour out My chemah *(wrath)* upon them, to vent My anger against them in the midst of Eretz Mitzrayim. [9] But I acted for My Name's sake, that it should not be profaned

before the eyes of the Goyim, among whom they were living. In bringing them forth out of Eretz Mitzrayim, in their sight I made Myself [publicly] known unto them. 10 Therefore I caused them to go forth out of Eretz Mitzrayim, and brought them into the midbar. 11 And I gave them My chukkot, and made known to them My mishpatim, which if ha'adam does, he shall even live in them. 12 Moreover also I gave them My Shabbatot, to be an Ot between Me and them, that they might know that I am Hashem that set them apart as kodesh. 13 But Bais Yisroel rebelled against Me in the midbar; they walked not in My chukkot, and they despised My mishpatim, which if ha'adam does, he shall even live in them; and My Shabbatot they greatly defiled.

Then I said, I would pour out My chemah *(wrath)* upon them in the midbar, to consume them. 14 But I acted for My Name's sake, that it should not be profaned before the eyes of the Goyim, in whose sight I brought them out. 15 Yet

פַאר זייערע אויגן האָב איך זיך געלאָזט דערקענען צו זיי , זיי
zei zei tsu derkenen gelozt zich ich hob oign zeyere far
them them to be known let self I have eyes their before

אַרויסצוציען פון לאַנד מִצרַיִם . ט און איך האָב זיי אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign zei hob ich un Mitsrayim land fun aroistsutsien
brought out them have I and Egypt land from to bring out

פון לאַנד מִצרַיִם , און האָב זיי געבראַכט אין דער מדבר .
midber der in gebracht zei hob un Mitsrayim land fun
wilderness the into brought them have and Egypt land from

יא און איך האָב זיי געגעבן מיַינע חוקים , און מיַינע געזעצן זיי
zei gezetsn maine un chukkim maine gegebn zei hob ich un
them laws my and statutes my given them have I and

געלאָזט וויסן , וואָס אַז דער מענטש טוט זיי , לעבט ער דורך
durch er lebt zei tut mentsh der az vos visen gelozt
through he lives them does man the if which know let

זיי . יב און אויך מיַינע שבַּתים האָב איך זיי געגעבן , צו זיַין
zain tsu gegebn zei ich hob shvotim maine oich un zei
be to given them I have Shabbatot my also and them

פַאר אַ צייכן צווישן מיר און צווישן זיי , כדי זיי זאָלן וויסן
visen zoln zei kedei zei tsvishn un mir tsvishn tseichn a far
know shall they so that them between and me between sign a for

אַז איך ה היילִיק זיי . יג אָבער דאָס הויז פון יִשׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun hoiz dos ober zei heilik Hashem ich az
has Yisroel of house the but them sanctify Hashem I that

ווידערשפּעניקט אָן מיר אין דער מדבר : אין מיַינע חוקים זיַינען
zainen chukkim maine in midber der in mir on vidershpenikt
are statutes my in wilderness the in me against rebelled

זיי נישט געגאַנגען , און מיַינע געזעצן האָבן זיי פַאראַכט, וואָס אַז
az vos faracht zei hobn gezetsn maine un gegangen nisht zei
if which despised they have laws my and walked not they

דער מענטש טוט זיי , לעבט ער דורך זיי ; און מיַינע שבַּתים
shvotim maine un zei durch er lebt zei tut mentsh der
Shabbatot my and them through he lives them does man the

האָבן זיי פַאַרשוועכט ביז גאָר .
gor biz farshvecht zei hobn
utmost until profaned they have

און איך האָב געטראַכט אויסצוגיסן מיַין גרימצאָרן אויף זיי אין
in zei oif grimtsorn main oistsugisn getracht hob ich un
in them upon fury my to pour out intended have I and

דער מדבר , כדי זיי צו פַאַרלענדן. יד אָבער איך האָב געטאָן
geton hob ich ober farlendn tsu zei kedei midber der
done have I but consume to them so that wilderness the

פון מיַין נאָמען וועגן , כדי ער זאָל נישט פַאַרשוועכט וועלן אין
in vern farshvecht nisht zol er kedei vegen nomen main fun
in become profaned not shall it so that sake name's my for

די אויגן פון די פעלקער וואָס איך האָב זיי אַרויסגעצויגן פַאַר
far aroisgetsoign zei hob ich vos felker di fun oign di
before brought out them have I whom nations the of eyes the

זייערע אויגן. טו נאָר איך האָב אויך אויפגעהויבן מיַין האַנט צו זיי אין
in zei tsu hant main oifgehoibn oich hob ich nor oign zeyere
in them to hand my lifted up also have I still eyes their

דער מדבר , זיי נישט צו ברענגען אין דעם לאַנד וואָס איך האָב
hob ich vos land dem in brengen tsu nisht zei midber der
have I that land the into bring to not them wilderness the

also I lifted up My Yad unto them in the midbar, that I would not bring them into ha'aretz which I had given them, zavat cholov udevash, the most beautiful of all lands; 16 Because they despised My mishpatim, and walked not in My chukkot, but profaned My Shabbatot; for their lev went after their gillulim *(idols)*. 17 Nevertheless since Mine eye spared them from destroying them, I did not make an end of them in the midbar.

18 But I said unto their banim in the midbar, Walk ye not in the chukkot of avoteichem, neither be shomer over their mishpatim, nor make yourselves tameh with their gillulim *(idols)*. 19 I am Hashem Eloheichem; walk in My chukkot, and be shomer over My mishpatim, and do them; 20 And be shomer shabbos over My Shabbatot, keeping them kodesh; and they shall be an Ot between Me and you, that ye may know that I am Hashem Eloheichem. 21 Notwithstanding, the banim rebelled against Me; they walked not in My chukkot, neither were shomer over My mishpatim to do them, which if ha'adam does, he shall even live in

גענעבן, וואָס פֿליסט מיט מילך און האָניק, איז דאָס שיינדל פֿון
fun shaindl dos iz vos honik un milch mit flist vos gegebn
of glory the is which honey and milk with flows which given

אַלע לענדער; טז ווייל מײַנע געזעצן האָבן זיי פֿאַראַכט, און מײַנע
maine un faracht zei hobn gezetsn maine vail lender ale
my and despised they have laws my because lands all

חוקים, אין זיי זײַנען נישט געגאַנגען, און מײַנע שבתים
shvotim maine un gegangen nisht zei zainen zei in chukkim
Shabbatot my and walked not they are them in statutes

האָבן זיי פֿאַרשוועכט; נײַערט נאָך זייערע אָפּגעטער איז געגאַנגען זייער
zeyer gegangen iz opgeter zeyere noch naiert farshvecht zei hobn
their went is idols their after but profaned they have

האַרץ. יז אָבער מײַן אויג האָט זיי געשוינט, זיי נישט אומצוברענגען,
umtsubrengen nisht zei geshoint zei hot oig main ober harts
to destroy not them spared them has eye my but heart

און איך האָב נישט געמאַכט פֿון זיי אַ פֿאַרלענדונג אין דער
der in farlendung a zei fun gemacht nisht hob ich un
the in complete destruction a them of made not have I and

מדבר.
midber
wilderness

יח און איך האָב געזאָגט צו זייערע קינדער אין דער מדבר: אין די
di in midber der in kinder zeyere tsu gezogt hob ich un
the in wilderness the in children their to said have I and

חוקים פֿון אייערע עלטערן זאָלט איר נישט גיין, און זייערע געזעצן
gezetsn zeyere un gein nisht ir zolt eltern aiere fun chukkim
laws their and go not you shall fathers your of statutes

זאָלט איר נישט היטן, און מיט זייערע אָפּגעטער זאָלט איר אײַך
aich ir zolt opgeter zeyere mit un hitn nisht ir zolt
yourselves you shall idols their with and keep not you shall

נישט פֿאַראומריינקן. יט איך ה׳ בין אײַער גאָט; אין מײַנע חוקים
chukkim maine in Elokeichem bin Hashem ich farumreinikn nisht
statutes my in your G-d am Hashem I defile not

גייט, און מײַנע געזעצן היט, און טוט זיי. כ און מײַנע שבתים
shvotim maine un zei tut un hit gezetsn maine un geit
Shabbatot my and them do and keep laws my and go

האַלט הייליק, און זיי זאָלן זײַן פֿאַר אַ צייכן צווישן מיר און
tsvishn un mir tsvishn tseichn a far zain zoln zei un heilik halt
between and me between sign a for be shall they and holy hold

צווישן אײַך, כדי איר זאָלט וויסן אַז איך ה׳ בין אײַער גאָט. כא אָבער
ober Elokeichem bin Hashem ich az visen zolt ir kedei aich
but your G-d am Hashem I that know shall you so that you

די קינדער האָבן ווידערשפּעניקט אָן מיר: אין מײַנע חוקים זײַנען
zainen chukkim maine in mir on vidershpenikt hobn kinder di
are statutes my in me against rebelled have children the

זיי נישט געגאַנגען, און מײַנע געזעצן האָבן זיי נישט געהיט זיי
zei gehit nisht zei hobn gezetsn maine un gegangen nisht zei
them kept not they have laws my and having gone not they

צו טאָן, וואָס אַז אַ מענטש טוט זיי, לעבט ער דורך זיי; מײַנע
maine zei durch er lebt zei tut mentsh a az vos ton tsu
my them through he lives them does man a if which do to

שבתים האָבן זיי פֿאַרשוועכט.
farshvecht zei hobn shvotim
profaned they have Shabbatot

them; they profaned My Shabbatot.

Then I said, I would pour out My chemah *(wrath)* upon them, to accomplish My anger against them in the midbar. [22] Nevertheless, I withdrew Mine yad, and acted for My Name's sake, that it should not be profaned before the eyes of the Goyim, in whose sight I brought them forth. [23] I lifted up Mine yad unto them also in the midbar, that I would scatter them among the Goyim, and disperse them through the countries; [24] Because they had not executed My mishpatim, but had despised My chukkot, and had profaned My Shabbatot, and their eynayim were after the gillulim of their fathers. [25] Therefore I gave them also chukkot that were not tovim, and mishpatim whereby they could not live; [26] And I pronounced them tameh *(unclean)* because of their own [ritual] gifts, in that they caused to pass through the eish all that openeth the womb, that I might make them desolate, to the end that they might know that I am Hashem.

[27] Therefore, ben adam, speak unto Bais Yisroel, and say unto them, Thus saith Adonoi Hashem: Yet in this avoteichem have made gidduf *(blasphemy)* against

און איך האָב געטראַבט אויסצוגיסן מײַן גרימצאָרן אויף זיי ,
zei oif grimtsorn main oistsugisn getracht hob ich un
them upon wrath fury my to pour out intended have I and

אויסצולאָזן מײַן כּעס אויף זיי אין דער מדבר . כב אָבער איך האָב
hob ich ober midber der in zei oif kaas main oistsulozn
have I but wilderness the in them upon anger my to expend

אומגעקערט מײַן האַנט, און איך האָב געטאָן פֿון מײַן נאָמען ווען ,
vegen nomen main fun geton hob ich un hant main umgekert
sake name's my for done have I and hand my turned

כּדי ער זאָל נישט פֿאַרשוועכט ווערן אין די אויגן פֿון די פֿעלקער
felker di fun oign di in vern farshvecht nisht zol er kedei
nations the of eyes the in become profaned not shall it so that

וואָס פֿאַר זייערע אויגן האָב איך זיי אַרויסגעצויגן . כג הגם איך
ich hagam aroisgetsoign zei ich hob oign zeyere far vos
I although brought out them I have eyes their before whom

האָב אויפֿגעהויבן מײַן האַנט צו זיי אין דער מדבר , זיי צו
tsu zei midber der in zei tsu hant main oifgehoibn hob
to them wilderness the in them to hand my lifted up have

פֿאַרשפּרייטן צווישן די פֿעלקער, און זיי צו צעוואַרפֿן אין די לענדער;
lender di in tsevarfn tsu zei un felker di tsvishn farshpreitn
lands the in disperse to them and nations the among scatter

כד ווײַל מײַנע גזעצן האָבן זיי נישט געטאָן, און מײַנע חוקים
chukkim maine un geton nisht zei hobn gezetsn maine vail
statutes my and done not they have laws my because

האָבן זיי פֿאַראַכט, און מײַנע שבּתים האָבן זיי פֿאַרשוועכט, און
un farshvecht zei hobn shvotim maine un faracht zei hobn
and profaned they have Shabbatot my and despised they have

כה נאָך די אָפּגעטער פֿון זייערע עלטערן זײַנען געווען זייערע אויגן.
un oign zeyere geven zainen eltern zeyere fun opgeter di noch
and eyes their were are fathers their of idols the after

איך אויך האָב זיי געגעבן חוקים נישט גוטע, און געזעצן וואָס זיי
zei vos gezetsn un gute nisht chukkim gegebn zei hob oich ich
they that laws and good not statutes given them have also I

זאָלן נישט קענען לעבן דורך זיי ; כו און איך האָב זיי געלאָזט
gelozt zei hob ich un zei durch lebn kenen nisht zoln
let them have I and them through live be able to not shall

זיך פֿאַראומריינקן מיט זייערע אָפּפֿערגעשאַנקען, מיט אָפּשיידן
opsheiden mit opfergeshanken zeyere mit farumreinikn zich
setting apart with offerings their with defile selves

איטלעכס וואָס עפֿנט טראַכט; כּדי איך זאָל זיי פֿאַרווייסטן,
farvistn zei zol ich kedei tracht dem efent vos itlecher
devastate them shall I so that womb the opens that each

כּדי זיי זאָלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen zoln zei kedei
Hashem am I that know shall they so that

כז דערום רעד צו דעם הויז פֿון ישׂרָאֵל, דו מענטשנקינד ,
mentshnkind du Yisroel fun hoiz dem tsu red derum
son of man you Yisroel of house the to speak therefore

און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zogn zolst un
Hashem Adonoi said has thus them to say you(SG) shall and

דערמיט אויך האָבן אײַערע עלטערן מיך געלעסטערט, וואָס זיי
zei vos gelestert mich eltern aiere hobn oich dermit
they that blasphemed me fathers your have also with this

Me, in that they have been ma'al *(unfaithful)* to Me. [28] For when I had brought them into ha'aretz, for the which I lifted up Mine yad to give it to them, then they saw every high hill, and all the thick trees, and they offered there their zevakhim, and there they presented the ka'as *(provocation)* of their korban; there also they made their re'ach hannichoach, and poured out there their nesakhim. [29] Then I said unto them, What is the bamah whereunto ye go? And the shem whereof is called Bamah *(High Place)* unto this day.

[30] Therefore say unto Bais Yisroel, Thus saith Adonoi Hashem: Are ye ones making yourself tameh after the manner of avoteichem? And do ye commit zenut after their shikkutzim? [31] For when ye offer your gifts, when ye make your banim to pass through the eish, ye make yourselves tameh with all your gillulim *(idols)*, even unto this day; and shall I be inquired of by you, O Bais Yisroel? As I live, saith Adonoi Hashem, I will

האָבן געפַּעלשט אַ פֿעלשונג אָן מיר. כח וואָרעם אַז איך
ich az vorem mir on felshung a gefelsht hobn
I when for me against treachery a committed have

האָב זיי געבראַכט אין דאָס לאַנד, וואָס איך האָב אויפֿגעהויבן
oifgehoibn hob ich vos land dos in gebracht zei hob
lifted up have I which land the into brought them have

מײַן האַנט צו זיי , זיי עס צו געבן, איז וווּ נאָר זיי האָבן
hobn zei nor vu iz gebn tsu es zei zei tsu hant main
have they only where is give to it them them to hand my

געזען אַ הויך בערגל, און וווּ נאָר אַ געדיכטן בוים, האָבן זיי
zei hobn boim gedichtn a nor vu un bergel hoich a gezen
they have tree thick a only where and hill high a seen

דאָרטן געשלאַכט זייערע שלאַכטאָפּפֿער , און זיי האָבן דאָרטן
dortn hobn zei un shlachtopfer zeyere geshlacht dortn
there have they and slaughter sacrifice their slaughtered there

געבראַכט די דערצערנונג פֿון זייער קָרבָּן , און דאָרטן געמאַכט
gemacht dortn un korben zeyer fun dertserenung di gebracht
made there and korban their of provocation the brought

זייער געשמאַקן ריַח , און דאָרטן געגאָסן זייערע גיסאָפּפֿער .
gisopfer zeyere gegosn dortn un reyech geshmakn zeyer
drink offerings their poured there and fragrance soothing their

כט און איך האָב צו זיי געזאָגט: וואָס באַטײַט די במָה ? –
bamah di batait vos gezogt zei tsu hob ich un
high place the means what said them to have I and

וואָס איר מאַכט זיך נאַריש דאָרטן; דערום רופֿט מען איר נאָמען
nomen ir men ruft derum dortn narish zich macht ir vos
name its one calls therefore there foolish selves make you that

במָה ביז אויף היַנטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz bamah
day this very on until high place

ל דערום זאָג צו דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל: אַזוי
azoi Yisroel fun hoiz dem tsu zog derum
thus Yisroel of house the to say therefore

האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : איר פֿאַראומריינט
farumreinikt ir Hashem Adonoi gezogt hot
defile you Hashem Adonoi said has

אײַך אויף דעם שטייגער פֿון אײַערע עלטערן, און
un eltern aiere fun shteiger dem oif aich
and fathers your of manner the in yourselves

נאָך זייערע אומווערדיקייטן זײַט איר פֿאַרפֿירט,
farfirt ir zait umverdikeitn zeyere noch
led astray you are abominable practices their after

לא און אַז איר ברענגט אײַערע אָפּפֿערגעשאַנקען, אַז
az opfergeshanken aiere brengt ir az un
when offerings your bring you when and

איר מאַכט דורכגיין אײַערע קינדער דורכן פֿײַער,
faier durchn kinder aiere durchgein macht ir
fire through children your pass through make you

פֿאַראומריניקט איר אײַך מיט אַלע אײַערע אָפּגעטער
opgeter aiere ale mit aich ir farumreinikt
idols your all with yourselves you defile

ביז אויף היַנטיקן טאָג, און איך זאָל זיך לאָזן פֿרעגן פֿון
fun fregn lozn zich zol ich un tog haintikn oif biz
from ask let self shall I and day this very on until

not be inquired of by you.
32 And that which cometh into your mind shall not be at all — that ye say, We will be as the Goyim, as the mishpekhot of the countries, to serve wood and even *(stone)*.

אַיְיך, הויז פֿון יִשׂרָאֵל? אַזוי ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי
Adonoi zogt leb ich vi azoi Yisroel fun hoiz aich
Adonoi says live I as so Yisroel of house you

ה , אויב איך וועל זיך לאָזן פֿרעגן פֿון אייַך! לב און
un aich fun fregn lozn zich vel ich oib Hashem
and you from to ask let self will I if Hashem

וואָס אייַך קומט אויפֿן זינען וועט קיין מאָל נישט זיין ;
zain nisht mol kein vet zinen oifn kumt aich vos
be not time no will mind on the comes you what

וואָס איר זאָגט: מיר וועלן זיין אַזוי ווי די אומות , אַזוי
azoi umes di vi azoi zain veln mir zogt ir vos
so peoples the as like be will we say you what

ווי די משפחות פֿון די לענדער, צו דינען האָלץ און
un holts dinen tsu lender di fun mishpoches di vi
and wood serve to lands the of families the as

שטיין .
shtein
stone

33 As I live, saith Adonoi Hashem, surely with a yad chazakah, and with an outstretched zero'a, and with chemah *(fury)* poured out, will I rule over you; 34 And I will bring you out from the peoples, and will gather you out of the countries wherein ye are scattered, with a yad chazakah, and with an outstretched zero'a, and with chemah *(wrath)* poured out. 35 And I will bring you into the midbar of the peoples, and there will I execute judgment with you face to face. 36 Just as I judged avoteichem in the midbar of the Eretz Mitzrayim, so will I enter into judgment with you, saith Adonoi Hashem. 37 And I will cause you to pass under the shevet *(rod)*, and I will bring you into the bond of the brit *(covenant)*; 38 And I will purge out from among you the rebels and the posh'im against Me; I will

לג אַזוי ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , אויב נישט מיט אַ שטאַרקער
shtarker a mit nisht oib Hashem Adonoi zogt leb ich vi azoi
strong a with not if Hashem Adonoi says live I as thus

האַנט, און מיט אַן אויסגעשטרעקטן אָרעם, און מיט אויסגעגאָסענעם
oisgegosenem mit un orem oisgeshtrektn an mit un hant
poured out with and arm outstretched an with and hand

גרימצאָרן , וועל איך קיניגן אויף אייַך! לד און איך וועל אייַך אַרויסציען
aroistsien aich vel ich un aich oif kinign ich vel grimtsorn
bring out you will I and you over reign I will wrath fury

פֿון די פֿעלקער, און וועל אייַך איינזאַמלען פֿון די לענדער,
lender di fun ainzamlen aich vel un felker di fun
lands the from gather together you will and nations the from

וואָס איר זייַט צעשפּרייט אין זיי , מיט אַ שטאַרקער האַנט, און מיט
mit un hant shtarker a mit zei in tseshpreit zait ir vos
with and hand strong a with them in scattered are you where

אַן אויסגעשטרעקטן אָרעם, און מיט אויסגעגאָסענעם גרימצאָרן . לה און
un grimtsorn oisgegosenem mit un orem oisgeshtrektn an
and wrath fury poured out with and arm outstretched an

איך וועל אייַך ברענגען צום מדבר פֿון די פֿעלקער, און וועל
vel un felker di fun midber tsum brengen aich vel ich
will and nations the of wilderness to the bring you will I

זיך משפּטן מיט אייַך, פּנים אֶל פּנים . לו אַזוי ווי איך האָב זיך
zich hob ich vi azoi ponem el ponem aich mit mishpetn zich
self have I as just as face to face you with judge self

געמשפּט מיט אייַערע עלטערן אין מדבר פֿון לאַנד מִצרַיִם , אַזוי
azoi Mitsrayim land fun midber in eltern aiere mit gemishpet
so Egypt land of of wilderness in fathers your with judged

וועל איך זיך משפּטן מיט אייַך, זאָגט אֲדֹנָי ה . לז און איך וועל
vel ich un Hashem Adonoi zogt aich mit mishpetn zich ich vel
will I and Hashem Adonoi says you with judge self I will

אייַך מאַכן דורכגיין אונטער דער רוט, און וועל אייַך ברענגען אין
in brengen aich vel un rut der unter durchgein machn aich
into bring you will and rod the under pass through make you

דער פֿאַרקניפּונג פֿון ברית . לח און איך וועל אויסרייניקן פֿון אייַך די
di aich fun oisreinikn vel ich un bris fun farknipung der
the you from purge will I and covenant of bond the

bring them forth out of the country where they sojourn as gerim, and they shall not enter into Eretz Yisroel; and ye shall know that I am Hashem.

[39] As for you, O Bais Yisroel, thus saith Adonoi Hashem: Go ye, serve ye every one his gillulim, and hereafter since ye will not pay heed unto Me; and do not profane Shem Kodshi anymore with your gifts, and with your gillulim.

[40] For in Har Kodshi, in the mountain of the height of Yisroel, saith Adonoi Hashem, there shall all Bais Yisroel, all of them in ha'aretz, serve Me; there will I accept them, there will I require your terumot, the reshit of your offerings, with all your kodeshim.
[41] I will accept you as a re'ach hannichoach, when I bring you out from the peoples, and gather you out of the countries wherein ye have been scattered; and I will show Myself Kadosh among you before the eyes of the Goyim. [42] And ye shall know that I am Hashem, when I shall bring you into Admat Yisroel, into the country for which I lifted up Mine yad to give it to avoteichem.
[43] And there shall ye

וויִדערשפּעניקער, און די וואָס ברעכן אָן מיר; פֿון דעם לאַנד
land dem fun mir on brechn vos di un vidershpeniker
land the from me against break who the ones and rebels

פֿון זייער פֿרעמדשאַפֿט וועל איך זיי אַרויסציען, אָבער אויף דער ערד פֿון
fun erd der oif ober aroistsien zei ich vel fremdshaft zeyer fun
of land the to but bring out them I will sojourning their of

יִשׂרָאֵל וועלן זיי נישט קומען; און איר וועט וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen vet ir un kumen nisht zei veln Yisroel
Hashem am I that know will you and come not they will Yisroel

לט און איר הויז פֿון יִשׂרָאֵל, אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : גייט
geit Hashem Adonoi gezogt hot azoi Yisroel fun hoiz ir un
go Hashem Adonoi said has thus Yisroel of house you and

דינט איטלעכער זיַנע אָפּגעטער, אַזוי ווי איר ווילט נישט צוהערן צו מיר;
mir tsu tsuhern nisht vilt ir vi azoi opgeter zaine itlecher dint
me to listen not want you as since idols his each one serve

אָבער מיַן הייליקן נאָמען זאָלט איר מער נישט פֿאַרשוועכן מיט אייַערע
aiere mit farshvechn nisht mer ir zolt nomen heilikn main ober
your with profane not more you shall name holy my but

אָפּפֿערגעשאַנקען, און מיט אייַערע אָפּגעטער.
opgeter aiere mit un opfergeshanken
idols your with and offerings

מ וואָרעם אויף מיַן הייליקן באַרג , אויף דעם הויכן באַרג
barg hoichn dem oif barg heilikn main oif vorem
mountain high the on mountain holy my on for

פֿון יִשׂרָאֵל, זאָגט אֲדֹנָי ה , דאָרטן וועט דאָס גאַנצע הויז
hoiz gantse dos vet dortn Hashem Adonoi zogt Yisroel fun
house whole the will there Hashem Adonoi says Yisroel of

פֿון יִשׂרָאֵל אין גאַנצן מיר דינען אין לאַנד; דאָרטן וועל איך זיי
zei ich vel dortn land in dinen mir gantsn in Yisroel fun
them I will there land in serve me entirety in Yisroel of

באַוויליקן, און דאָרטן וועל איך פֿאַרלאַנגען אייַערע אָפּשייַדונגען , און
un opsheidungen aiere farlangen ich vel dortn un bavilikn
and heave-offerings your require I will there and accept

אייַערע ערשטגעבֿן, מיט אַלע אייַערע געהיילטע זאַכן . מא דורך אַ
a durch zachn geheilikte aiere ale mit ershtgobn aiere
a through things holy your all with firstfruits your

געשמאַקן ריַח וועל איך אייַך באַווילן, ווען איך צי אייַך אַרויס
arois aich tsi ich ven bavilikn aich ich vel reyech geshmakn
out you pull I when accept you I will fragrance soothing

פֿון די פֿעלקער, און וועל אייַך אינזאַמלען פֿון די לענדער
lender di fun ainzamlen aich vel un felker di fun
lands the from gather together you will and nations the from

וואָס איר זייַט צעשפּרייט אין זיי ; און איך וועל געהיילטקט ווערן
vern geheilikt vel ich un zei in tseshpreit zait ir vos
be sanctified will I and them in scattered are you where

דורך אייַך אין די אויגן פֿון די אומות . מב און איר וועט וויסן אַז
az visen vet ir un umes di fun oign di in aich durch
that know will you and peoples the of eyes the in you through

איך בין ה , ווען איך ברענג אייַך אויף דער ערד פֿון יִשׂרָאֵל,
Yisroel fun erd der oif aich breng ich ven Hashem bin ich
Yisroel of land the to you bring I when Hashem am I

אין דעם לאַנד, וואָס איך האָב אויפֿגעהויבן מיַן האַנט, עס צו געבן
gebn tsu es hant main oifgehoibn hob ich vos land dem in
give to it hand my lifted up have I which land the into

remember your drakhim, and all your doings, wherein ye have made yourselves tameh; and ye shall loathe yourselves in your own sight for all your evils that ye have committed. 44 And ye shall know that I am Hashem when I have dealt with you for the sake of Shmi, not according to your wicked drakhim, nor according to your corrupt doings, O ye Bais Yisroel, saith Adonoi Hashem.

21 20:45 Moreover the Devar Hashem came unto me, saying, 2 20:46 Ben adam, set thy face toward the south, and preach against the south, and prophesy against the forest land of the Negev; 3 20:47 And say to the forest of the Negev, Hear the Devar Hashem: Thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I will kindle an eish in thee, and it shall devour every green etz *(tree)* in thee, and every dry etz *(tree)*; the blazing flame shall not be quenched, and all faces from the Negev to the north shall be scorched by it. 4 20:48 And all basar shall see that I Hashem have kindled it; it shall not be quenched. 5 20:49 Then said I, Ah

צו איַערע עלטערן. מג און איר וועט דאָרטן דערמאָנען איַערע וועגן ,
vegen aiere dermonen dortn vet ir un eltern aiere tsu
ways your remember there will you and fathers your to

און אַלע איַערע מעשׂים, וואָס איר האָט זיך פֿאַראומרייניקט מיט
mit farumreinikt zich hot ir vos meisim aiere ale un
with defiled selves has you which deeds your all and

זיי , און איר וועט זיך עקלען פֿאַר זיך אַליין פֿון וועגן
vegen fun alein zich far eklen zich vet ir un zei
account of on alone selves before loathe selves will you and them

אַלע איַערע בייזן וואָס איר האָט געטאָן. מד און איר וועט וויסן אַז
az visen vet ir un geton hot ir vos beizn aiere ale
that know will you and done have you that evils your all

איך בין ה , וועג איך טו מיט אייַך פֿון מײַן נאָמען וועגן ,
vegen nomen main fun aich mit tu ich ven Hashem bin ich
sake name's my for you with do I when Hashem am I

נישט לויט איַערע שלעכטע וועגן , און לויט איַערע
nisht loit aiere shlechte vegen un loit aiere
your according to ways evil and your according to not

פֿאַרדאָרבענע מעשׂים, איר הויז פֿון ישׂראֵל, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt Yisroel fun hoiz ir meisim fardorbene
Hashem Adonoi says Yisroel of house you deeds corrupt

כא

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to was is Hashem of word the and

זאָגן: כ.מו מענטשנקינד , טו דײַן פּנים אַקעגן דָרום ,
dorem akegn ponem dain tu mentshnkind zogn
the south against face your do son of man say

און רעד צום דָרום , און זאָגט נבֿיאות אויף דעם וואַלד
vald dem oif nevies zogt un dorem tsum red un
forest the upon prophesy say and the south to speak and

פֿון פֿעלד אין דָרום ; כ.מז און זאָלסט זאָגן צום וואַלד
vald tsum zogn zolst un dorem in feld fun
forest to say you(SG) shall and the south in field of

פֿון דָרום : הער דאָס וואָרט פֿון ה : אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi Hashem fun vort dos her dorem fun
said has thus Hashem of word the pay heed the south of

אֲדֹנָי ה : זע , איך צינד אָן אין דיר אַ פֿייַער, און
un faier a dir in on tsind ich ze Hashem Adonoi
and fire a you(SG) in on kindle I behold Hashem Adonoi

עס וועט פֿאַרצערן אין דיר איטלעך פּייַכטן בוים און איטלעך
itlech un boim faichtn itlech dir in fartseren vet es
every and tree green every you(SG) in consume will it

טרוקענעם בוים ; די פֿלאַמפֿייַער וועט נישט פֿאַרלאָשן ווערן, און
un vern farloshn nisht vet flamfaier di boim trukenem
and be extinguished not will flaming fire the tree dry

אַלע פּנימער פֿון דָרום ביז צפֿון ווערן אָנגעברענט ווערן
vern ongebrent veln tsofn biz dorem fun penemer ale
become burned will the north unto the south of faces all

דערפֿון. כ.מח און אַלע לייַבער וועלן זען, אַז איך ה האָב
hob Hashem ich az zen veln laiber ale un derfun
have Hashem I that see will flesh(PL) all and thereof

זיי אָנגעצונדן ; זי וועט נישט פֿאַרלאָשן ווערן. כ.מט האָב איך
ich hob vern farloshn nisht vet zi ongetsundn zei
I have be extinguished not will it kindled them

Adonoi Hashem! They say of me, Is he not a mere speaker of meshalim *(parables)*?

[6 21:1] And the Devar Hashem came unto me, saying, [7 21:2] Ben adam, set thy face toward Yerushalayim, and preach against the mikdashim, and prophesy against Admat Yisroel, [8 21:3] And say to Admat Yisroel, Thus saith Hashem: Hineni, I am against thee, will draw forth My cherev out of its sheath, will cut off from thee the tzaddik and the rasha. [9 21:4] Seeing then that I will cut off from thee the tzaddik and the rasha, therefore shall My cherev go forth out of its sheath against kol basar from the Negev to the tzafon *(north)*; [10 21:5] That kol basar may know that I Hashem have drawn forth My cherev out of its sheath; it shall not return any more.

[11 21:6] Sigh therefore, thou ben adam, with a breaking heart; and with bitterness groan before their eynayim. [12 21:7] And it shall be, when they say unto thee, Why sighest thou? That thou shalt answer, For the news; because it cometh; and every lev shall melt, and all hands shall go limp with fear, and

גְעזָאגְט: ווִיי , ה דו אֲדֹנָי , זיי זאָגן אויף מיר: איז ער נישט
nisht er iz mir oif zogn zei Adonoi du Hashem vei gezogt
not he is me to say they Adonoi you Hashem woe said

אַ משלים-זאָגער ?
mashalim-zoger a
parable speaker a

כא.א איז דאָס ווָארט פֿון ה געווען צו מיר, אזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven Hashem fun vort dos iz
say to so me to was Hashem of word the is

כא.ב מענטשנקינד , טו דיין פנים צו ירושלַיִם , און רעד צו
tsu red un Yerushalayim tsu ponem dain tu mentshnkind
to speak and Yerushalayim toward face your do son of man

כא.ג און זאָג נבֿיאות אויף דער ערד פֿון ישְׂרָאֵל. די מִקדָש , און
un Yisroel fun erd der oif nevies zog un mikdash di
and Yisroel of land the against prophesy say and sanctuary the

זאָלסט זאָגן צו דער ערד פֿון ישְׂרָאֵל: אזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi Yisroel fun erd der tsu zogn zolst
said Hashem has thus Yisroel of land the to say you(SG) shall

זע , איך קום צו דיר , און איך וועל אַרויסציען מײַן שווערד
shverd main aroistsien vel ich un dir tsu kum ich ze
sword my draw out will I and you(SG) to come I behold

פֿון איר שייד , און וועל פֿאַרשנײַדן פֿון דיר דעם צדיק
tsadik dem dir fun farshnaidn vel un sheid ir fun
righteous one the you(SG) from cut off will and sheath its from

מיטן רשע . כא.ד ווײַל איך וויל פֿאַרשנײַדן פֿון דיר דעם
dem dir fun farshnaidn vil ich vail roshe mitn
the you(SG) from cut off will I because the wicked with

צדיק מיטן רשע , דערום וועט אַרויסגיין מײַן שווערד
shverd main aroisgein vet derum roshe mitn tsadik
sword my go out will therefore the wicked with righteous one

פֿון איר שייד אויף אַלע לײַבער פֿון דָרום ביז צפֿון .
tsofn biz dorem fun laiber ale oif sheid ir fun
the north unto the south from flesh(PL) all upon sheath its from

כא.ה און אַלע לײַבער וועלן וויסן אַז איך ה האָב אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign hob Hashem ich az visen veln laiber ale un
drawn out have Hashem I that know will flesh(PL) all and

מײַן שווערד פֿון איר שייד ; זי וועט זיך מער נישט אומקערן.
umkeren nisht mer zich vet zi sheid ir fun shverd main
return not more self will it sheath its from sword my

כא.ו און דו מענטשנקינד , זיפֿץ; מיט ברעכעניש פֿון לענדן
lendn fun brechenish mit zifts mentshnkind du un
loins of breaking with sigh son of man you and

כא.ז און מיט ביטערקייט זאָלסטו זיפֿצן פֿאַר זייערע אויגן.
un oign zeyere far ziftsn zolstu biterkeit mit un
and eyes their before sigh shall you bitterness with and

עס וועט זײַן , אַז זיי וועלן זאָגן צו דיר ; אויף וואָס
vos oif dir tsu zogn veln zei az zain vet es
which on you(SG) to say will they that be will it

זיפֿצסטו ? זאָלסטו זאָגן : אויף דער הערונג
herung der oif zogn zolstu ziftsstu
that report the because of say you shall are you groaning

קומט : און איטלעך האַרץ וועט צעגיין , און אַלע הענט וועלן
veln hent ale un tsegein vet harts itlech un kumt
will hands all and melt will heart every and is coming

every ruach shall faint,
and all birkayim *(knees)*
shall be weak as mayim;
hinei, it cometh, and
shall be brought to pass,
saith Adonoi Hashem.

שלאַף וועלן, און איטלעך גמיט וועט באַטריבט וערן, און אַלע
ale un vern batribt vet gemit itlech un vern shlof
all and be faint will spirit every and be limp

קני וועלן רינען מיט וואַסער. זע, עס קומט, און עס
es un kumt es ze vaser mit rinen veln kni
it and is coming it behold water with flow will knees

געשעט, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt geshet
Hashem Adonoi says happens

13 21:8 Again the Devar Hashem came unto me, saying, 14 21:9 Ben adam, prophesy, and say:

כא.ח און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

כא.ט מענטשנקינד, זאָג נבֿיאות, און זאָלסט זאָגן:
zogn zolst un nevies zog mentshnkind
say you(SG) shall and prophesy say son of man

Thus saith Adonoi: Say, A cherev,
a cherev is sharpened,

אַזוי האָט אֲדֹנָי געזאָגט: זאָג, אַ שוואַרד, אַ
a shverd a zog gezogt Adonoi hot azoi
a sword a say said Adonoi has thus

שוואַרד איז געשאַרפֿט,
gesharft iz shverd
sharpened is sword

and also polished;

און איז אויך געשליפֿן;
geshlifn oich iz un
polished also is and

כדי צו שעכטן אַ שעכטונג איז זי געשאַרפֿט,
gesharft zi iz shechtung a shechtn tsu kedei
sharpened it is slaughter a slaughter to so that

15 21:10 It is sharpened to make a dreadful tevo'ach;
it is polished and lightening-like it flashes.
Should we then make mirth? The shevet *(sceptre)* of Beni will despise kol etz *(every idol tree)*. 16 21:11 And it is given to be polished, that it may be grasped with the palm; this cherev is sharpened, and it is polished, to deliver it into the yad of the slayer. 17 21:12 Cry and wail, ben adam; for it shall be upon My people, it shall be upon all the nasi'im of Yisroel; including terrors by reason of the cherev shall be upon My people; strike therefore upon thy thigh. 18 21:13 Because

כא.י כדי צו האָבן אַ בליץ איז זי געשליפֿן – ווייַ,
vei geshlifn zi iz blits a hobn tsu kedei
woe polished it is lightning flash a have to so that

עס פֿאַרגייט דער רוט פֿון מײַן זון! – ער פֿאַראַכט יעדן בוים.
boim Yoedn faracht er zun main fun rut der fargeit es
tree every despises he son my of rod the draws it

כא.יא און מע האָט זי געגעבן צו שלײַפֿן, אויף צו נעמען
nemen tsu oif shlaifn tsu gegebn zi hot me un
take to on be polished to given it has one and

אין פֿויסט; זי איז געשאַרפֿט, די שוואַרד, און זי איז געשליפֿן,
geshlifn iz zi un shverd di gesharft iz zi foist in
polished is it and sword the sharpened is it fist in

זי צו געבן אין האַנט פֿון דעם טייטער. כא.יב שרײַ און
un shrai teiter dem fun hant in gebn tsu zi
and cry aloud slaughterer the of hand in give to it

יאָמער, דו מענטשנקינד, וואָרעם זי איז אויף מײַן פֿאָלק,
folk main oif iz zi vorem mentshnkind du yomer
people my against is it because son of man you wail

זי איז אויף אַלע פֿירשטן פֿון ישׂראֵל; איבערגעטפֿערט צום
tsum ibergeentfert Yisroel fun firshtn ale oif iz zi
to the delivered Yisroel of princes all against is it

שוואַרד זײַנען זיי מיט מײַן פֿאָלק; דערום שלאָג אויפֿן
oifn shlog derum folk main mit zei zainen shverd
on the strike therefore people my with they are sword

לענד. כא.יג וואָרעם ער וועט געפּרוווט וערן; און וואָס אויב
oib vos un vern gepruvet vet er vorem lend
if what and be tested will he because hip

it is a testing, and what if the despising shevet *(sceptre)* shall not come? saith Adonoi Hashem.

דער פַֿאַראַכטנדיקער רוט וועט נישט קומען ? זאָגט אֲדֹנָי
Adonoi zogt kumen nisht vet rut farachtndiker der
Adonoi declares come not will rod despising the

ה .
Hashem
Hashem

19 21:14 Thou therefore, ben adam, prophesy, and strike thine hands together, and let the cherev do double damage the third time, the cherev of the slain; it is the cherev for great slaughter — it surrounds them. 20 21:15 I have set the point of the cherev against all their she'arim, that their lev may faint, and many may stumble. Ah! It is made for flashing, it is wrapped for slaughter. 21 21:16 Go thee one way or the other, either on right hand, or on left, wherever thy face is appointed. 22 21:17 I will also strike Mine palm together, and I will appease My chemah *(wrath)*. I Hashem have said it.

כא.יד און דו מענטשנקינד , זאָג נבֿיאות , און קלאַפּ אַ האַנט אויף אַ
a oif hant a klap un nevies zog mentshnkind du un
a on hand a strike and prophesy say son of man you and

האַנט, און זאָל די שווערד פַֿאַרטאָפּלט ווערן דרייַפַֿאַכיק; דאָס איז
iz dos draifachik vern fartoplt shverd di zol un hant
is this threefold become doubled sword the shall and hand

די שווערד פַֿאַר די וואָס דאַרפֿן דערשלאָגן ווערן , די
di vern dershlogn darfn vos di far shverd di
the become struck down have need of which the ones for sword the

שווערד פַֿאַר דעם גרויסן וואָס דאַרף דערשלאָגן ווערן , וואָס
vos vern dershlogn darf vos groisn dem far shverd
which become struck down should which great ones the for sword

רינגלט זיי אַרום . כא.טו פֿדי דאָס האַרץ זאָל צעגיין , און צו מערן
mern tsu un tsegein zol harts dos kedei arum zei ringlt
increase to and melt shall heart the so that round them circles

די שטרויכלונגען , האָב איך אויף אַלע זייערע טויערן געבראַכט דעם
dem gebracht toiern zeyere ale oif ich hob shtroichlungen di
the brought gates their all upon I have stumbling blocks the

שרעק פֿון שווערד; ווי , זי איז צו בליצן געמאַכט, צו
tsu gemacht blitsn tsu iz zi vei shverd fun shrek
to made lightning flashing to is it woe sword of terror

שעכטונג געשאַרפֿט . כא.טז פַֿאַרנעם זיך רעכטס , פַֿאַרקער זיך
zich farker rechts zich farnem gesharft shechtung
self dealings to the right self pay attention sharpened slaughter

לינקס , ווּהין דיַין שאַרף איז געקערט! כא.יז און איך אויך וועל קלאַפּן אַ
a klapn vel oich ich un gekert iz sharf dain vuhin links
a clap will also I and turned is edge your where to the left

האַנט אויף אַ האַנט, און וועל באַרועך מיַין גרימצאָרן; איך ה
Hashem ich grimtsorn main baruyen vel un hant a oif hant
Hashem I wrath my give rest to will and hand a on hand

האָב גערעדט.
geredt hob
spoken have

23 21:18 The Devar Hashem came unto me again, saying, 24 21:19 Also, thou, ben adam, appoint thee two drakhim, that the cherev of Melech Bavel may come; both two shall come forth out of one land; and make a sign, put it at the rosh derech *(crossroads)* to the Ir. 25 21:20 Appoint a derech, that the cherev may come to

כא.יח און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי
azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
so me to having been is Hashem of word this and

זו זאָגן : כא.יט און דו מענטשנקינד , מאַך דיר צוויי וועגן ,
vegen tsvei dir mach mentshnkind du un zogn tsu
roads two you(SG) make son of man you and say to

פַֿאַר דעם שווערד פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל זו קומען ; פֿון איין
ein fun kumen tsu Bavel fun melech dem fun shverd dem far
one from come to Bavel of king the of sword the for

לאַנד זאָלן זיי ביידע אַרויסגיין . און אַ וועגווייַזער שטעל אויף; ביַים
baim oif shtel vegvaizer a un aroisgein beide zei zoln land
at on set sign post a and go out both they shall land

אָנהייב וועג צו דער שטאָט שטעל אים אויף. כא.כ מאַך אַ וועג פַֿאַר
far veg a mach oif im shtel shtot der tsu veg onheib
for road a make on it set city the to way beginning

Rabbah Bnei Ammon, and to Yehudah in fortified Yerushalayim. 26 21:21 For Melech Bavel stood at the fork in the derech, at the rosh of the two drakhim, to use divination; he shook his khitzim *(arrows)*, he consulted with teraphim, he looked in the liver. 27 21:22 At his right hand was the kesem *(divination)* for Yerushalayim, to set up battering rams, to call for a slaughter, to lift up the voice with teru'ah *(shouting)*, to appoint battering rams against the she'arim, to heap up a siege mound, and to build a siege work. 28 21:23 And it shall be unto them as a kesem shav *(false divination)* in their sight, to them that have sworn shevu'ot *(oaths)*; but he will call to remembrance the avon, that they may be seized.

29 21:24 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Because ye have made your avon to be remembered, in that your peysha'im are uncovered, so that in all your doings your sins do appear; because, that ye are come to remembrance, ye shall be captured with the palm. 30 21:25 And thou, profane wicked nasi of Yisroel, whose day is come,

דער שוועדר צו קומען אויף רַבָּה פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן ,
Amon fun kinder di fun Rabbah oif kumen tsu shverd der
Ammon of children the of Rabbah on come to sword the

און אויף יהודה אין ירוּשָׁלַיִם באַפֿעסטיקט. כא.כא וואָרעם דער
der vorem bafestikt Yerushalayim in Yehudah oif un
the because fortified Yerushalayim in Yehudah on and

מלך פֿון בָּבֶל שטעלט זיך בייַ דער שיידונג פֿון וועג , בייַם
baim veg fun sheidung der bai zich shtelt Bavel fun melech
at road in fork the at self stands Bavel of king

אָנהייב פֿון ביידע וועגן , צו טרעפֿן מיט כישוף ; ער
er kishef mit trefn tsu vegen beide fun onheib
he divination with find one's way to roads both of beginning

שאָקלט מיט פֿיַילן , ער פֿרעגט בייַ דעם תְּרָפִים , ער קוקט אין אַ
a in kukt er trofim dem bai fregt er failn mit shoklt
a in looks he terafim the by inquires he arrows with shakes

לעבער. כא.כב אין זיַין רעכטער האַנט איז דער גורל אויף ירוּשָׁלַיִם
Yerushalayim oif goirl der iz hant rechter zain in leber
Yerushalayim on lot the is hand right his in liver

אָנצושטעלן שטורעמבעק , צו עפֿענען דאָס מויל מיט רציחה ,
retsiche mit moil dos efenen tsu shturembek ontsushteln
fury with mouth the open to battering rams setting up

אויפֿצוהייבן דעם קוֹל אין געשרייַ , צו שטעלן שטורעמבעק אויף די
di oif shturembek shteln tsu geshrei in kol dem oiftsuheibn
the on battering rams set to cry in voice the to lift up

טויערן, אָנצושיטן אַן ערדוואָל, צו בויען אַ באַלעגער-מויער. כא.כג און
un baleger-moier a boien tsu erdval an ontsushitn toiern
and siege wall a build to mound a to heap up gates

בייַ זיי וועט עס זיַין ווי אַ פֿאַלשער כישוף אין זייערע אויגן;
oign zeyere in kishef falsher a vi zain es vet zei bai
eyes their in divination false a as be it will them for

וואָכן אויף וואָכן האָבן זיי נאָך ! אָבער דאָס מאַכט דערמאָנען די
di dermonen macht dos ober noch zei hobn vochn oif vochn
the remember makes this but still they have weeks upon weeks

זינד , אַז זיי זאָלן געכאַפּט ווערן .
vern gechapt zoln zei az zind
become caught shall they that sin

כא.כד דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: ווייַל
vail gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
because said so Hashem Adonoi has therefore

איר האָט געמאַכט דערמאָנען אייַערע זינד , ווען אייַערע
aiere ven zind aiere dermonen gemacht hot ir
your when sin your remember made have you

פֿאַרברעכן זיַינען אַנטפּלעקט געוואָרן , אַזוי אַז אייַערע
aiere az azoi gevorn antplekt zainen farbrechn
your that so become revealed are transgressions

זינד ווייַזן זיך אַרויס אין אַלע אייַערע מעשׂים – ווייַל איר
ir vail meisim aiere ale in arois zich vaizn zind
you because deeds your all in out self show sin

זייַט דערמאָנט געוואָרן , וועט איר מיט דער האַנט געכאַפּט
gechapt hant der mit ir vet gevorn dermont zait
caught hand the with you will become reminded are

ווערן . כא.כה און דו רשע פֿאַרשוועכטער, דו פֿירשט
firsht du farshvechter roshe du un vern
prince you profane wicked you and become

when avon shall have an end, [31] [21:26] Thus saith Adonoi Hashem; Remove the mitznefet *(turban)*, and take off the ateret; nothing shall be the same; exalt him that is low, and abase him that is exalted. [32] [21:27] I will make it overthrown, overthrown, overthrown: and it shall be no longer, ad bo asher lo hamishpat *(until He come to whom the right it is)*; and I will give it him.

[33] [21:28] And thou, ben adam, prophesy and say, Thus saith Adonoi Hashem concerning Bnei Ammon, and concerning their cherpah; even say thou: The cherev, the cherev is drawn; for the slaughter it is polished, to consume like lightning; [34] [21:29] While they see chazon shav *(vain visions)* for thee, while they divine a kazav *(lie)* unto thee, to bring thee upon the tzavarot *(necks)* of them that are slain, of the resha'im, whose day is come, when their avon shall have an end. [35] [21:30] Shall I cause it to return into its sheath? I will judge thee in the makom where thou wast created, in thine eretz

פֹּון יִשׂרָאֵל וואָס זײַן טאָג איז געקומען אין דער צײַט פֿון
fun tsait der in gekumen iz tog zain vos Yisroel fun
of time the in come is day his which Yisroel of

דער לעצטער פַֿאַרזינדיקונג , כא.כו אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
farzindikung letster der Adonoi gezogt hot azoi
transgression last the Adonoi said has so

ה : אַוועק די הויב ! און אַראָפּ די קרוין !
kroin di arop un hoib di avek Hashem
crown the take off and turban the take away Hashem

דאָס איז נישט מער דאָס! דאָס נידעריקע דערהייבן, און דעם
dem un derheibn niderike dos dos mer nisht iz dos
the and exalt low this this more not is this

הויכן דערנידערן ! כא.כז אַ חורבן , אַ חורבן , אַ חורבן
dernidern hoichn churvn a churvn a churvn a
bring down high ruin a ruin a ruin a

וועל איך עס מאַכן ; יאָ , דאָס וועט מער נישט זײַן , ביז
biz zain nisht mer vet dos yo machn es ich vel
until be not more will this yes make it I will

עס קומט דער וועמען עס געהערט, און איך וועל עס אים
im es vel ich un gehert es vemen der kumt es
him it will I and belongs it whom the one come it

געבן .
gebn
give

כא.כח און דו מענטשנקינד , זאָג נבֿיאות און זאָלסט זאָגן :
zogn zolst un nevies zog mentshnkind du un
say you(SG) shall and prophesy say son of man you and

אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה אויף די קינדער פֿון עַמּון ,
Amon fun kinder di oif Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Ammon of children the on Hashem Adonoi said has thus

און אויף זייער לעסטערונג; און זאָלסט זאָגן : שוווערד, דו
du shverd zogn zolst un lesterung zeyer oif un
you sword say you(SG) must and reviling their on and

געצויגענע שוווערד, צו שעכטונג געשליפֿן , צום אויסהאַלטן, כדי
kedei oishaltn tsum geshlifn shechtung tsu shverd getsoigene
so that endurance to the sharpened slaughter to sword drawn

בליציק צו זײַן – כא.כט בעת מע זעט וועגן דיר
blitsik zain tsu zet me beeis vegen dir
flash to be one while concerning you(SG)

פַֿאַלשקייט, בעת מע וואָרזאָגט וועגן דיר ליגן – דיך
falshkeit beeis me vorzogt vegen dir lign dich
falsehood one while divines concerning you(SG) lies you(SG)

צו לייגן אויף די העלדזער פֿון רשעים פַֿאַרשוועכטע, וואָס זייער
tsu leign oif di heldzer fun reshoim farshvechte vos zeyer
to put on the necks of wicked ones desecrated which their

טאָג איז געקומען , אין דער צײַט פֿון דער לעצטער פַֿאַרזינדיקונג !
tog iz gekumen in der tsait fun der letster farzindikung
day is having come in the time of the last transgression

– כא.ל קער זי אום אין איר שייד ! – אין דעם אָרט וווּ דו ביסט
ker zi um in ir sheid in ort dem in vu du bist
turn it back into its sheath in place the in where you are

געשאַפֿן געוואָרן, אין דעם לאַנד פֿון דײַן אָפּשטאַמונג , וועל איך דיך
gevorn geshafn dain fun land dem in origin vel ich dich
become created your of land the in I will you(SG)

moledet. 36 21:31 And I will pour out Mine za'am *(indignation)* upon thee, I will blow against thee in the eish of My wrath, and deliver thee into the yad of brutal anashim, skillful in destruction. 37 21:32 Thou shalt be for fuel to the eish; thy dahm shall be in the midst of ha'aretz; thou shalt be no more remembered; for I Hashem have spoken it.

משפטן . כא.לא און איך וועל אויסגיסן אויף דיר מיין כּעס ; מיט
mishpetn un ich vel oisgisen oif dir main kaas mit
judge and I will pour out on you(SG) my wrath with

דעם פַּיַער פֿון מיין גרימצאָרן וועל איך בלאָזן אויף דיר , און איך
dem faier fun main grimtsorn vel ich blozn oif dir un ich
the fire of my wrath will I blow on you(SG) and I

וועל דיך געבן אין דער האַנט פֿון מענטשן ברוטאַל מײַנסטערס
vel dich gebn in der hant fun mentshn brutal mainsters
will you(SG) give in the hand of men brutal skillful craftsmen

אויף אומצובערענגען . כא.לב צום פַּיַער פַּאַר אַ שפּײַז ווועסטו זײַן ;
oif umtsubrengen tsum faier far a shpaiz vestu zain
on destroying for fire to food a for will you(sg) be

דײַן בלוט וועט זײַן אין מיטן לאַנד; וועסט מער נישט געדאַכט
dain blut vet zain in mitn land vest mer nisht gedacht
your blood will be in midst of land will you be more not remembered

וועלן ; וואָרעם איך ה האָב געredt.
vern vorem ich Hashem hob geredt
become because I Hashem have spoken

22 Moreover the Devar Hashem came unto me, saying: 2 Now, thou ben adam, wilt thou judge, wilt thou judge the ir hadamim? V'hoda'tah her all her to'avot. 3 Then say thou, Thus saith Adonoi Hashem, The Ir has shefach dahm in the midst of it, that her time may come, and maketh gillulim against herself to make herself tameh. 4 Thou art become guilty by thy shefach dahm; and hast made thyself tameh in thine gillulim which thou hast made; and thou hast caused thy days to draw near, and art come even unto thy shanot; therefore have I made thee a cherpah unto the Goyim, and a kallasa to all countries. 5 Those that be near, and those that be far from thee, shall mock at thee, which art tameh hashem and much in turmoil.

כב

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן: ב און
un dos vort fun Hashem iz geven tsu mir azoi tsu zogn un
and word of Hashem is was to me so say to and

דו מענטשנקינד , ווילסטו משפּטן , ווילסטו משפּטן
du mentshnkind vilstu mishpetn vilstu mishpetn
you son of man do you want judge do you want judge

די בלוטיקע שטאָט? טאָ לאָז זי וויסן אַלע אירע אומווערדיקייטן .
di blutike shtot loz zi visen ale ire umverdikeitn
the bloody city then let her know all her abominable practices

ג און זאָלסט זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : דו שטאָט
un zolst zogn azoi hot gezogt Adonoi Hashem du shtot
and you(SG) shall say thus has said Adonoi Hashem you city

וואָס פֿאַרגיסט בלוט אין איר מיט , כּדי איר צייט זאָל קומען , און
vos fargist blut in ir mit kedei ir tsait zol kumen un
that you sheds blood in midst her with in order to her time shall come and

מאַכט ביי זיך אָפּגעטער, אומריין צו ווערן , ד מיט דיין בלוט וואָס דו
macht bai zich opgeter umrein tsu vern mit dain blut vos du
makes by self idols unclean to become with your blood that you

האָסט פֿאַרגאָסן, האָסטו זיך פֿאַרשולדיקט, און מיט די אָפּגעטער וואָס
host fargosen host zich farshuldikt un mit di opgeter vos
have shed have you self made guilty and with the idols that

דו האָסט געמאַכט, ביסטו אומריין געוואָרן, און האָסט דערנענטערט דיינע
du host gemacht bistu umrein gevorn un host dernentert daine
you have made are you unclean become and have drawn near your

טעג, און ביסט gekומען צו דיינע יאָרן; דערום האָב איך דיך
teg un bist gekumen tsu daine yorn derum hob ich dich
days and are come to your years therefore have I you(SG)

געמאַכט צו שאַנד ביי די פֿעלקער, און צו שפּאָט ביי
gegebn tsu shand bai di felker un tsu shpot bai
given to shame unto the nations and to mock unto

אַלע לענדער. ה נאָנטע און ווייטע פֿון דיר וועלן שפּאָטן פֿון דיר ,
ale lender un nonte fun vaite un fun dir veln shpotn fun dir
all lands and near from far you(SG) will mock at you(SG)

דו מיטן אומריינעם נאָמען , דו פֿילטומלדיקע.
du nomen umreinem mitn du filtumldike
you name unclean with you full of tumult

[6] Hinei, the nasi'im *(rulers)* of Yisroel, every one has used his zero'a *(arm, power)* for shefach dahm in thee. [7] In thee have they treated with contempt av and em in the midst of thee; they have dealt by oshek *(oppression)* with the ger *(alien, proselyte)*; in thee have they mistreated the yatom and the almanah. [8] Thou hast despised Mine kadoshim, and hast profaned My Shabbatot. [9] In thee are anashim that slander to cause shefach dahm; and in thee are they who eat upon the harim; in the midst of thee they commit zimmah *(lewdness)*. [10] In thee have they uncovered the ervat av *(nakedness of their father)*, in thee have they raped her that had the teme'at haniddah *(the uncleanness of the menstruation period)*. [11] And ish hath committed to'evah with his neighbor's isha; and another hath lewdly made tameh his kallah *(daughter-in-law)*; and another in thee hath raped his achot, his bat aviv. [12] In thee have they taken shochad for shefach dahm; thou hast taken neshekh and tarbit, and thou hast unjustly profited from thy neighbors by oshek, and hast forgotten Me, saith Adonoi Hashem.

ו זע , די פִּירשטן פון יִשׂרָאֵל, איטלעכער לויט זיין
zain loit itlecher Yisroel fun firshtn di ze
his according to each one Yisroel of princes the behold

אָרעם, זיַינען אין דיר געווען כּדי בלוט צו פַאַרגיסן.
fargisen tsu blut kedei geven dir in zainen orem
shed to blood in order to was you(SG) in are arm

ז פַאָטער און מוטער האָט מען גרינגגעשאַצט אין דיר , קעגן
kegen dir in gringgeshatst men hot muter un foter
against you(SG) in disparage one has mother and father

פַרעמדן האָט מען זיך באַגאַנגען מיט רויב אין דיִר מיט ,
mit dain in roib mit bagangen zich men hot fremdn
midst your in robbery with behaved oneself one has stranger

אַ יתום און אַן אַלמנה האָט מען געקריוודעט אין דיר .
dir in gekrivdet men hot almone an un yosem a
you(SG) in wronged one has widow a and fatherless a

ח מיַינע הייליקייטן האָסטו פַאַראַכט, און מיַינע שבּתים
shvotim maine un faracht hostu heilikeitn maine
Shabbatot my and despised have you holy things my

האָסטו פַאַרשוועכט. ט רכילות-טרייבער זיַינען געווען אין דיר
dir in geven zainen rechiles-traiber farshvecht hostu
you(SG) in were are gossip-spreaders profaned have you

כּדי בלוט צו פַאַרגיסן; און אויף די בערג האָט מען
men hot berg di oif un fargisen tsu blut kedei
one has mountains the on and shed to blood in order to

געגעסן ביי דיר : שענדלעכקייט האָט מען געטאָן אין דיִר מיט .
mit dain in geton men hot shendlechkeit dir bai gegesn
midst your in done one has shamefulness you(SG) by eaten

י דעם פַאָטערס שאַנד האָט מען אַנטפּלעקט אין דיר , אַן אומריינע
umreine an dir in antplekt men hot shand foters dem
unclean an you(SG) in uncovered one has shame father's the

אין איר אָפּזונדערונג האָט מען געשענדט אין דיר . יא און
un dir in geshendt men hot opzunderung ir in
and you(SG) in violated one has separation her in

איטלעכער מיט זיַין חבֿרס וויַיב האָט אומווערדיקייט באַגאַנגען ,
bagangen umverdikeit hot vaib chavers zain mit itlecher
committed abomination has wife neighbor's his with each one

און איטלעכער האָט זיַין שנור פַאַראומריניקט, מיט
mit farumreinikt shnur zain hot itlecher un
with defiled daughter-in-law his has each one and

שענדלעכקייט, און איטלעכער האָט זיַין שוועסטער, די טאָכטער פון
fun tochter di shvester zain hot itlecher un shendlechkeit
of daughter the sister his has each one and shamefulness

זיַין פַאָטער, געשענדט אין דיר . יב שוחד האָט מען genumen
genumen men hot shochad dir in geshendt foter zain
taken one has a bribe you(SG) in violated father his

אין דיר כּדי בלוט צו פַאַרגיסן, צינדזן און מערונג
merung un tsindzn fargisen tsu blut kedei dir in
increase and interest shed to blood in order to you(SG) in

האָסטו genumen , און באַריסן דיַינע חבֿרים דורך רויב ,
roib durch chaverim daine barisn un genumen hostu
robbery through companions your torn and taken have you

און אָן מיר האָסטו פַאַרגעסן, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt fargesen hostu mir on un
Hashem Adonoi declares forgotten have you me without and

[13] Hinei, therefore I have struck Mine palm at thy betza *(dishonest gain)* which thou hast made, and at thy bloodshed which hath been in the midst of thee. [14] Can thine lev stand firm, or can thine hands be strong, in the days that I shall deal with thee? I Hashem have spoken it, and will do it. [15] And I will scatter thee among the Goyim, and disperse thee throughout the countries, and will remove thy tum'a *(uncleanness)* out of thee. [16] And thou shalt defile thyself in the sight of the Goyim, and thou shalt know that I am Hashem.

[17] And the Devar Hashem came unto me, saying, [18] Ben adam, Bais Yisroel is to Me become sig *(dross, smelting waste product)*; all they are nechoshet, and bedil *(tin)*, and barzel *(iron)*, and oferet *(lead)*, in the midst of the kur *(furnace)*; they are even the siggim *(drosses)* of kesef. [19] Therefore thus saith Adonoi Hashem; because ye are all become siggim, hineni, therefore I will gather you into the midst of Yerushalayim. [20] As they gather kesef, and nechoshet, and barzel, and oferet, and bedil, into the midst of the kur, to blow the eish upon the ore to melt it down; so will I gather you in Mine af and

יג דערום זע איך האָב געקלאַפּט מײַן האַנט וועגן דײַן
dain vegen hant main geklapt hob ich ze derum
your concerning hand my clapped have I behold therefore

אומערלעכן געווין וואָס דו האָסט געמאַכט, און אויף דײַן בלוטיקייט
blutikeit dain oif un gemacht host du vos gevin umerlechn
bloodiness your on and made have you that gain dishonest

וואָס איז אין דיר געווען. יד וועט דײַן האַרץ באַשטיין, צי וועלן דײַנע
daine veln tsi bashtein harts dain vet geven dir in iz vos
your will or stand heart your will was you(SG) in is that

הענט שטאַרק זײַן, אין די טעג וואָס איך רעכן זיך מיט דיר ? איך
ich dir mit zich rechn ich vos teg di in zain shtark hent
I you(SG) with self reckon I that days the in be strong hands

ה האָב געredt, און וועל טאָן. טו און איך וועל דיך צעשפּרייטן
tseshpreitn dich vel ich un ton vel un geredt hob Hashem
scatter you(SG) will I and do will and spoken have Hashem

צווישן די פֿעלקער, און וועל דיך צעוואַרפֿן אין די לענדער, און
un lender di in tsevarfn dich vel un felker di tsvishn
and lands the in disperse you(SG) will and nations the among

איך וועל פֿאַרלענדן דײַן אומריינקייט פֿון דיר. טז און וועסט
vest un dir fun umreinkeit dain farlendn vel ich
you will and you(SG) from uncleanness your consume will I

פֿאַרשוועכט ווערן דורך זיך אַליין פֿאַר די אויגן פֿון די פֿעלקער,
felker di fun oign di far alein zich durch vern farshvecht
nations the of eyes the before alone self through become profaned

און וועסט וויסן אַז איך בין ה.
Hashem bin ich az visen vest un
Hashem am I that know will and

יז און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

יח מענטשנקינד, דאָס הויז פֿון ישׂראֵל זײַנען מיר געוואָרן צו
tsu gevorn mir zainen Yisroel fun hoiz dos mentshnkind
to become to me are Yisroel of house the son of man

פּסולת, זיי אַלע זײַנען קופּער און צין און אײַזן און בלײַ אין
in blai un aizn un Tsin un kuper zainen ale zei psoles
in lead and iron and tin and bronze are all they dross

דעם שמעלצאויוון; פּסולת פֿון זילבער זײַנען זיי. יט דערום
derum zei zainen zilber fun psoles shmeltsoivn dem
therefore they are silver of dross smelting oven the

האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: ווײַל איר זײַט אַלע צו פּסולת
psoles tsu ale zait ir vail gezogt azoi Hashem Adonoi hot
dross to all are you because said so Hashem Adonoi has

געוואָרן, דערום זעט, איך זאַמל אײַך אַין ירושָלַיִם. כ אַזוי
azoi Yerushalayim in ain aich zaml ich zet derum gevorn
so Yerushalayim in in you gather I see therefore become

ווי מע זאַמלט אײַן זילבער און קופּער און אײַזן און בלײַ און צין אין
in Tsin un blai un aizn un kuper un zilber ain zamlt me vi
in tin and lead and iron and copper and silver in gathers one as

אַ שמעלצאויוון, צו בלאָזן דערויף פֿײַער, כּדי צו צעשמעלצן,
tseshmeltsn tsu kedei faier deroif blozn tsu shmeltsoivn a
melt to in order to fire on it blow to smelting oven a

אַזוי וועל איך אײַך אײַנזאַמלען אין מײַן כּעס און אין מײַן
main in un kaas main in ainzamlen aich ich vel azoi
my in and anger my in gather together you I will so

in My chemah, and I will position you there, and melt you down. 21 Indeed, I will gather you, and blow upon you in the eish of My evrah *(wrath)*, and ye shall be melted down in the midst therof. 22 As kesef is melted down in the midst of the kur, so shall ye be melted down in the midst thereof; and ye shall know that I Hashem have poured out My chemah upon you.

23 And the Devar Hashem came unto me, saying, 24 Ben adam, say unto her, Thou art eretz that is not metoharah *(cleansed)*, nor rained upon in the Yom Za'am *(Day of Indignation)*. 25 There is a kesher of her nevi'im in the midst thereof, like a roaring ari tearing the prey; they have devoured nefesh; they have taken the khosen and precious things; they have made her many almanot in the midst thereof. 26 Her kohanim have done violence to My torah, and have profaned Mine kadoshim; they have put no difference between the kodesh and chol *(common, profane)*, neither have they made a distinction between the tameh and the tahor, and have hid their eynayim from My Shabbatot, and I am profaned among them. 27 Her sarim in the midst thereof are

גרימצאָרן , און וועל אײַך אַרײַנלייגן און צעשמעלצן . כא יאָ , איך
ich yo tseshmeltsn un arainleigen aich vel un grimtsorn
I yes melt and put in you will and wrath

וועל אײַך צונויפֿקלײַבן , און וועל בלאָזן אויף אײַך מיט דעם פֿײַער
faier dem mit aich oif blozn vel un tsunoifklaibn aich vel
fire the with you on blow will and gather you will

פֿון מײַן צאָרן , און איר וועט צעשמאָלצן וועלן דרינען . כב אַזוי
azoi drinen vern tseshmoltsn vet ir un tsorn main fun
so therein become melted will you and anger my of

ווי זילבער וועלט צעשמאָלצן אין אַ שמעלצאויוון , אַזוי וועט איר
ir vet azoi shmeltsoivn a in tseshmoltsn vert zilber vi
you will so smelting oven a in melted becomes silver as

צעשמאָלצן וועלן דרינען ; און איר וועט וויסן אַז איך ה
Hashem ich az visen vet ir un drinen vern tseshmoltsn
Hashem I that know will you and therein become melted

האָב אויסגעגאָסן מײַן גרימצאָרן אויף אײַך.
aich oif grimtsorn main oisgegosen hob
you on wrath my poured out have

כג און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

כד מענטשנקינד , זאָג צו איר: ביסט אַ לאַנד וואָס איז נישט געריניקט,
gereinikt nisht iz vos land a bist ir tsu zog mentshnkind
purified not is that land a you are her to say son of man

נישט באַרעגנט געווואָרן אין טאָג פֿון צאָרן . כה דער בונט פֿון
fun bunt der tsorn fun tog in gevorn baregnt nisht
of conspiracy the anger of day in become rained upon not

אירע נביאים אין איר מיט איז ווי אַ ברומיקער לייב וואָס פֿאַרצוקט
fartsukt vos leib brumiker a vi iz mit ir in neviim ire
seizes that lion roaring a like is midst her in prophets her

רויב; נפֿשות האָבן זיי פֿאַרצערט, שאַצן און טײַערע זאַכן
zachn taiere un shatsn fartsert zei hobn nefoshes roib
things precious and treasures devoured they have souls prey

נעמען זיי צו , אירע אַלמנות האָבן זיי געמערט אין איר. כו אירע
ire ir in gemert zei hobn almones ire tsu zei nemen
its her in multiplied they have widows her to they take

כהנים האָבן פֿאַרבראָכן קעגן מײַן תורה, און פֿאַרשוועכט
farshvecht un toyre main kegen farbrochn hobn koyanim
profaned and torah my against transgressed have kohanim

מײַנע הייליקייטן ; צווישן הייליק און אומהייליק האָבן זיי נישט
nisht zei hobn umheilik un heilik tsvishn heilikeitn maine
not they have unholy and holy between holy things my

אָפּגעשיידט, און צווישן ריין און אומריין האָבן זיי נישט צו
tsu nisht zei hobn umrein un rein tsvishn un opgesheidt
to not they have unclean and tahor between and separated

וויסן געטאָן, און פֿון מײַנע שבתים האָבן זיי פֿאַרהוילן זייערע
zeyere farhoiln zei hobn shvotim maine fun un geton visen
their hide they have Shabbatot my from and done know

אויגן, און איך בין פֿאַרשוועכט געווואָרן צווישן זיי . כז אירע האַרן
harn ire zei tsvishn gevorn farshvecht bin ich un oign
lords her them among become profaned am I and eyes

צווישן איר זײַנען ווי וועלף וואָס פֿאַרצוקן רויב; צו פֿאַרגיסן בלוט ,
blut fargisen tsu roib fartsukn vos velf vi zainen ir tsvishn
blood shed to prey to tear that wolves like are her among

like ze'evim tearing the prey, to do shefach dahm, and to destroy nefashot, to get betza. [28] And her nevi'im have plastered them with [dissolving] mud plaster, seeing vain visions, and divining kazav *(lies)* unto them, saying, Thus saith Adonoi Hashem, when Hashem hath not spoken. [29] The am ha'aretz have used oshek and committed gazel, and have mistreated the oni and evyon; indeed, they have treated the ger without mishpat. [30] And I sought for an ish among them, that should repair the gader, and stand in the peretz before Me on behalf of ha'aretz, that it might not be destroyed; but I found none. [31] Therefore have I poured out Mine za'am upon them; I have consumed them with the eish of My evrah; their own derech have I brought back upon their rosh, saith Adonoi Hashem.

23 The Davar Hashem came again unto me, saying, [2] Ben adam, there were two nashim, the banot of one em; [3] And they committed zonah harlotry in Mitzrayim; they committed zonah harlotry in their youth;

אומצוברענגען נפשות כדי צו געווינען געווין .
umtsubrengen nefoshes kedei tsu gevinen gevin
destroy souls in order to gains dishonest gain

כח און אירע נבֿיאים האָבן זיי אָנגעשמירט טינק ; זיי זעען
un ire neviim hobn zei ongeshmirt tink ; zei zeen
and its prophets have they whitewash smeared on they ; see

פֿאַלשקייט און ווארזאָגן זיי ליגן. זיי זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט
falshkeit un vorzogen zei lign. zei zogn: azoi hot gezogt
falsehood and soothsay they lies. they say: thus has said

כט דאָס פֿאָלק , ווען ה האָט נישט גערעדט. אֲדֹנָי ה
dos folk , ven Hashem hot nisht geredt. Adonoi Hashem
the people , when Hashem has not spoken. Adonoi Hashem

פֿון לאַנד האָט גערויבט מיט געוואַלט, און גענומען גזלה , און
fun land hot gerobt mit gevalt, un genumen gzeile , un
of land have robbed with violence, and taken stolen thing , and

דעם אָרעמאַן און דעם אבֿיון האָבן זיי געקריוועט, און דעם
dem oreman un dem evyon hobn zei gekrivet, un dem
the poor person and the needy have they wronged, and the

פֿרעמדן האָבן זיי געדריקט מיט אומרעכט. ל און איך האָב געזוכט
fremdn hobn zei gedrikt mit umrecht. l un ich hob gezucht
stranger have they oppressed with injustice. and I have sought

צוישן זיי אַ מאַן וואָס זאָל אַרומצאַמען אַ צאַם ,
tsvishn zei a man vos zol a arumtsamen a tsam ,
among them a man who shall repair a enclosure ,

און זיך שטעלן פֿאַר מיר אין דעם בראָך פֿאַרן לאַנד, אַז
un zich shteln far mir in dem broch far land, az
and oneself stand before me in the breach for land, that

איך זאָל עס נישט אומברענגען; אָבער איך האָב נישט געפֿונען .
ich zol es nisht umbrengen; ober ich hob nisht gefunen .
I shall it not destroy but I have not found

לא דערום האָב איך אויסגעגאָסן אויף זיי מײַן צאָרן; מיט דעם
derum hob ich oif zei main tsorn; mit dem
therefore have I upon them my anger; with the

פֿײַער פֿון מײַן גרימצאָרן האָב איך פֿאַרלענדט: זייער וועג האָב
faier fun main grimtsorn hob ich farlendt: zeyer veg hob
fire of my wrath have I consumed them: their way have

איך פֿאַרגאָלטן אויף זייער קאָפּ, זאָגט אֲדֹנָי ה .
ich fargoltn oif zeyer kop, zogt Adonoi Hashem .
I repaid on their head, declares Adonoi Hashem .

כג

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר,
un dos vort fun Hashem iz geven tsu mir,
and the word of Hashem was to me,

ב מענטשנקינד , עס זײַנען געווען אַזוי זאָגט צו
mentshnkind , es zainen geven azoi zogt tsu
son of man , it are been so say to

ג און זיי האָבן . מוטער אײַן פֿון טעכטער , צוויי פֿרויען
un zei hobn muter ein fun techter , froien tsvei
and they have mother one of daughter , women two

מזנה געווען אין מִצרַיִם ; אין זייער יוגנט
mizane geven in Mitsrayim ; in zeyer yugnt
played the harlot been in Egypt ; in their youth

האָבן זיי מזנה געווען ; דאָרטן זײַנען
hobn zei mizane geven ; dortn zainen
they have played the harlot having been ; there are

there were their
breasts pressed,
and there their
betulah bosom was
caressed. [4] And
the shmot of them
were Oholah the
elder, and Oholivah
her achot; and
they were Mine,
and they bore
banim and banot.
Thus were their
shmot: Shomron
is Oholah, and
Yerushalayim Oholivah.

זייערע בוזעמס געדריקט געוואָרן, און דאָרטן האָט מען
men hot dortn un gevorn gedrikt buzems zeyere
they have there and became pressed bosoms their

געקוועטשט זייערע מיידלשע ברוסט.
brist meidlshe zeyere gekvetsht
breasts maiden's their squeezed

ד און זייערע נעמען זײַנען גווען: די גרעסערע
gresere di geven zainen nemen zeyere un
greater the were are names their and

– אָהלָה, און איר שוועסטער – אָהליבָה. און זיי
zei un Oholivah shvester ir un Oholah
they and Oholivah sister her and Oholah

זײַנען געוואָרן מײַנע, און האָבן געבאָרן זין און
un zin geborn hobn un maine gevorn zainen
and sons given birth to have and mine became are

טעכטער. און זייערע נעמען: שומרון איז אָהלָה, און
un Oholah iz Shomron nemen zeyere un techter
and Oholah is Shomron names their and daughters

ירושלַים איז אָהליבָה.
Oholivah iz Yerushalayim
Oholivah is Yerushalayim

[5] And Oholah played
the zonah when she was
Mine; and she lusted for
her lovers, for Ashur
warriors, [6] Which were
clothed with royal blue,
pachot and seganim, all of
them desirable bochurim,
parashim driving susim.
[7] Thus she committed
her zonah harlotry with
them, with all them that
were the choice Bnei
Ashur, and with all for
whom she lusted; with
all their gillulim she
made herself tameh.
[8] Neither did she give
up her zonah harlotry
brought from Mitzrayim;
for in her youth they
lay with her, and they
caressed her betulah
bosom, and poured out
their zenut fornication
upon her. [9] Therefore I
have delivered her into
the yad of her lovers,
into the yad of the Bnei

ה און אָהלָה האָט מזנה געווען הינטער מיר, און האָט
hot un mir hinter geven mizane hot Oholah un
has and me behind been played the harlot has Oholah and

געגלוסט צו אירע ליבהאָבער, צו די אַשורים, [ו] קריגסלײַט אָנגעטאָן
ongeton krigslait Ashurim di tsu libhober ire tsu geglust
dressed warriors Ashurim the to devotees her to lusted

אין בלאָען, דוכסים און פֿירשטן, שיינע יונגען אַלע, ריטער
riter ale yungen sheine firshtn un duksim bloen in
riders all young handsome princes and governors blue in

וואָס רײַטן אויף פֿערד. [ז] און זי האָט אַוועקגעגעבן איר זונות אויף
oif zoines ir avekgegebn hot zi un ferd oif raitn vos
upon harlotry her given away has she and horses upon ride that

זיי, געקליבענע זין פֿון אשור אַלע; און אַלע צו וועמען זי האָט
hot zi vemen tsu ale un ale Ashur fun zin geklibene zei
has she whom to all and all Ashur of sons chosen them

געגלוסט, האָט זי זיך פֿאַראומריניקט מיט אַלע זייערע אָפּגעטער.
opgeter zeyere ale mit farumreinikt zich zi hot geglust
idols their all with defiled self she has lusted

ח און איר זונות מיט מִצרַים האָט זי נישט פֿאַרלאָזן, וואָרעם
vorem farlozen nisht zi hot Mitsrayim mit zoines ir un
because forsaken not she has Mitzrayim with harlotry her and

זיי זײַנען מיט איר געלעגן אין איר יוגנט, און זיי האָבן געדריקט
gedrikt hobn zei un yugnt ir in gelegn ir mit zainen zei
pressed have they and youth her in lay her with are they

אירע מיידלשע ברוסט, און אויסגעגאָסן זייער זונות אויף איר.
ir oif zoines zeyer oisgegosen un brist meidlshe ire
her upon harlotry their poured out and breasts maiden's her

ט דערום האָב איך זי איבערגעגעבן אין דער האַנט פֿון אירע
ire fun hant der in ibergegebn zi ich hob derum
her of hand the in handed over her I have therefore

ליבהאָבער, אין דער האַנט פֿון די זין פֿון אשור, וואָס זי האָט צו
tsu hot zi vos Ashur fun zin di fun hant der in libhober
to has she who Ashur of sons the of hand the in devotees

Ashur, upon whom she lusted. [10] These uncovered her ervah; they took her banim and her banot, and slaughtered her with the cherev; and she became a shem among nashim; for they had executed judgments upon her.

[11] And when her achot Oholivah saw this, she was more depraved in her craving than she, her zonah harlotry became worse than the zonah harlotry of her achot. [12] She lusted after the Bnei Ashur warriors, pachot and seganim, clothed most gorgeously, parashim driving susim, all of them desirable bochurim. [13] Then I saw that she had made herself tameh, that both of them had gone derech echad. [14] And that she increased her zonah harlotry; for when she saw anashim portrayed upon the kir *(wall)*, the tzelamim *(idol images)* of the Kasdim *(Chaldeans)* portrayed in bright red, [15] Girded with ezor upon their waists, with flowing tevulim upon their heads, all of them shalishim to look to, after the demut of those of Bnei Bavel Kasdim, their eretz moledet; [16] And as soon as she saw them with her eynayim, she lusted upon them, and sent malachim unto them into Chaldea. [17] And the Bnei Bavel came to her into the

זיי געגלוסט. י זיי האָבן אַנטפּלעקט איר שאַנד; אירע זין און
un zin ire shand ir antplekt hobn zei geglust zei
and sons her shame her uncovered have they lusted them

אירע טעכטער האָבן זיי צוגענומען, און זי האָבן זיי מיטן
mitn zei hobn zi un tsugenumen zei hobn techter ire
with the they have her and taken away they have daughters her

שוועכרד געטייט; און זי איז געוואָרן אַ צונעמענישׂ
tsunemenish a gevorn iz zi un geteit shverd
byword a having become is she and caused to die sword

ביַי וויַבער. אַזוי האָט מען געטאָן משפּט אויף איר.
ir oif mishpot a geton men hot azoi vaiber bai
her upon judgment a done one has so women among

יא און איר שוועסטער אָהליבָה האָט דאָס געזען, אָבער זי איז געווען
geven iz zi ober gezen dos hot Oholivah shvester ir un
was is she but seen this has Oholivah sister her and

פֿאַרדאָרבענער אין איר גלוסט פֿון יענער, און אין איר זנות מער
mer zoines ir in un yener fun gelust ir in fardorbener
more harlotry her in and that one than lust her in more corrupt

פֿון דער זנות פֿון איר שוועסטער. יב צו די זין פֿון אשור האָט זי
zi hot Ashur fun zin di tsu shvester ir fun zoines der fun
she has Ashur of sons the to sister her of harlotry the than

געגלוסט, דוכּסים און פֿירשטן, קריגסלייט אָנגעטאָן פּראַכטיק, ריטער
riter prachtik ongeton krigslait firshtn un duksim geglust
riders gloriously dressed warriors princes and governors lusted

וואָס רייַטן אויף פֿערד, שיינע יונגען אַלע. יג און איך האָב געזען
gezen hob ich un ale yungen sheine ferd oif raitn vos
seen have I and all young handsome horses upon ride that

אַז זי איז פֿאַראומרייניקט געוואָרן – איין וועג ביַי זיי ביידן. יד און
un beidn zei bai veg ein gevorn farumreinikt iz zi az
and both them by way one became defiled is she that

זי האָט נאָך געמערט איר זנות, וואָרעם זי האָט געזען מענער
mener gezen hot zi vorem zoines ir gemert noch hot zi
men seen has she because harlotry her multiplied still has she

אויסגעקריצט אויף דער וואַנט, בילדער פֿון כַּשׂדים געצייכנט מיט רויטער
roiter mit getseichnt Kasdim fun bilder vant der oif oisgekritst
red with drawn Kasdim of images wall the upon engraved

פֿאַרב טו אָנגעגורט מיט גאַרטלען אויף זייערע לענדן, מיט אַראָפּגעהאַנגענע
aropgehangene mit lendn zeyere oif gartelen mit ongegurt farb
hanging down with loins their upon belts with girded up color

טורבאַנען אויף זייערע קעפּ, מיטן אויסזען פֿון עלטסטע אַלע –
ale eltste fun oiszen mitn kep zeyere oif turbanen
all elders of appearance with the heads their upon turbans

די געשטאַלט פֿון די זין פֿון בָּבֶל, וואָס כַּשׂדים איז דאָס לאַנד פֿון
fun land dos iz Kasdim vos Bavel fun zin di fun geshtalt di
of land the is Kasdim who Bavel of sons the of figure the

זייער געבורט. טז און זי האָט צו זיי געגלוסט, ווי אירע אויגן האָבן זיי
zei hobn oign ire vi geglust zei tsu hot zi un geburt zeyer
them have eyes her as lusted them to has she and birth their

דערזען, און זי האָט געשיקט שלוחים צו זיי קיין כַּשׂדים. יז און
un Kasdim kein zei tsu shluchim geshikt hot zi un derzen
and Kasdim to them to messengers sent has she and seen

די זין פֿון בָּבֶל זיַינען צו איר געקומען צום ליבשאַפֿטגעלעגער, און
un libshaftgeleger tsum gekumen ir tsu zainen Bavel fun zin di
and bed of love to the come her to are Bavel of sons the

mishkav dodim, and they made her tameh with their zenut, and she was defiled by them, and her nefesh turned away from them in disgust. 18 So she uncovered her zonah harlotry, and uncovered her ervah: then My Nefesh was alienated from her, just as My Nefesh was alienated from her achot. 19 Yet she multiplied her zonah harlotry, in calling to remembrance the days of her youth, wherein she had played the zonah in Eretz Mitzrayim. 20 For she lusted upon their pilagshim, whose basar is as the basar of chamorim, and whose issue is like the issue of susim. 21 Thus thou calledst to remembrance the zimmah of thy youth, when those of Mitzrayim caressed thy bosom because of thy youthful bosom.

22 Therefore, O Oholivah, thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I will stir up thy lovers against thee, from whom thou hast alienated thy nefesh, and I will bring them against thee on every side; 23 The Bnei Bavel, and all the Kasdim, Pekod, Shoa, Koa, and all the Bnei Ashur with them; all of them desirable bochurim, pachot and seganim, shalishim and renowned, all of them riding upon susim. 24 And they shall come against thee with

זיי האָבן זי פֿאַראומרייניקט מיט זייער זונות ; און זי איז אומריין
umrein iz zi un zoines zeyer mit farumreinikt zi hobn zei
unclean is she and harlotry their with defiled her have they

געווארן פֿון זיי , ביז איר זעל האָט זיך אָפּגעעקלט פֿון זיי . יח און
un zei fun opgeeklt zich hot zel ir biz zei fun gevorn
and them of loathed self has soul her until them of became

אַז זי האָט אַנטפּלעקט איר זונות און אַנטפּלעקט איר שאַנד , האָט
hot shand ir antplekt un zoines ir antplekt hot zi az
has shame her uncovered and harlotry her uncovered has she when

מיַן זעל זיך אָפּגעעקלט פֿון איר, אַזוי ווי מיַן זעל האָט זיך אָפּגעעקלט
opgeeklt zich hot zel main vi azoi ir fun opgeeklt zich zel main
loathed self has soul my as so her of loathed self soul my

פֿון איר שוועסטער. יט און זי האָט נאָך געמערט איר זונות , זיך צו
tsu zich zoines ir gemert noch hot zi un shvester ir fun
to self harlotry her increased yet has she and sister her of

מזנה דערמאָנען אָן די טעג פֿון איר יוגנט , ווען זי האָט
mizane hot zi ven yugnt ir fun teg di on dermonen
committed harlotry has she when youth her of days the on remember

געווען אין לאַנד מִצרַיִם . כ און זי האָט געגלוסט צו זייערע קעפּסמענער,
kepsmener zeyere tsu geglust hot zi un Mitsrayim land in geven
paramours their to lusted has she and Mitzrayim land in was

וואָס פֿלייש פֿון אייזלען איז זייער פֿלייש, און אויסגאָס פֿון פֿערד איז
iz ferd fun oisgos un fleish zeyer iz eizlen fun fleish vos
is horses of discharge and flesh their is donkeys of flesh that

זייער אויסגאָס . כא און דו האָסט געבענקט נאָך דער שענדלעכקייט פֿון
fun shendlechkeit der noch gebenkt host du un oisgos zeyer
of lewdness the still longed have you and discharge their

דיַין יוגנט , ווען מע האָט געדריקט אין מִצרַיִם דיַינע בריסט פֿון
fun brist daine Mitsrayim in gedrikt hot me ven yugnt dain
on breasts your Egypt in pressed has one when youth your

וועגן דיַין יונגן בוזעם .
buzem yungn dain vegen
bosom young your account of

כב דערום , אָהליבָה , האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: זע , איך
ich ze gezogt azoi Hashem Adonoi hot Oholivah derum
I behold said so Hashem Adonoi has Oholivah therefore

דערוועק אויף דיר דיַינע ליבהאָבער, די וואָס דיַין זעל האָט
hot zel dain vos di libhober daine dir oif dervek
has soul your who the ones devotees your you(SG) upon rouse

זיך אָפּגעעקלט פֿון זיי , און איך וועל זיי ברענגען אויף דיר
dir oif brengen zei vel ich un zei fun opgeeklt zich
you(SG) upon bring them will I and them of loathed self

פֿון רונד אַרום : כג די זין פֿון בָּבֶל , און אַלע כַּשׂדים , פֿקוד און
un Pekod Kasdim ale un Bavel fun zin di arum rund fun
and Pekod Kasdim all and Bavel of sons the round around from

שׁוֹעַ און קוֹעַ, אַלע זין פֿון אשור מיט זיי , שיינע יונגען ,
yungen sheine zei mit Ashur fun zin ale Koa un Shua
young handsome them with Assyria of sons all Koa and Shoa

דוכּסים און פֿירשטן אַלע, עלטסטע און באַרופֿענע, רייַטער אויף פֿערד
duksim ale firshtn un eltste barufene un raiter oif ferd
princes and governors all and elders called riders upon horses

אַלע. כד און זיי וועלן קומען אויף דיר אין אַ מחנה , מיט רייַטוועגן
raitvegn mit machne a in dir oif kumen veln zei un ale
chariots with camp a in you(SG) upon come will they and all

weapons, wheeled chariots, and with a kahal amim, which shall set against thee shield and mogen and kova *(helmet)* all around; they will array themselves against thee; and I will delegate mishpat to them, and they shall judge thee according to their mishpatim. [25] And I will set My kina against thee, and they shall deal in chemah with thee; they shall cut off thy nose and thine oznayim; and thy remnant shall fall by the cherev; they shall take thy banim and thy banot; and thy remnant shall be devoured by the eish. [26] They shall also strip thee out of thy begadim, and take away thy beautiful jewels. [27] Thus will I make thy zimmah to cease from thee, and thy zenut brought from Eretz Mitzrayim; so that thou shalt not lift up thine eynayim unto them, nor remember Mitzrayim any more.

[28] For thus saith Adonoi Hashem; Hineni, I will deliver thee into the yad of them whom thou hatest, into the yad of them from whom thy nefesh is alienated; [29] And they shall deal with thee b'sinah *(in hatred)*, and shall take away all thou hast labored for, and shall leave thee erom *(naked)* and bare; and the ervah of thy zonah harlotry

אוּן רעדער, אוּן מיט אַ געזעמל פֿעלקער; מיט שילד אוּן שילד אוּן
un shild un shild mit felker gezeml a mit un reder un
and mogen and shield with nations assembly a with and wheels and

קיווער וועלן זיי זיך אויסשטעלן קעגן דיר רונד אַרום ;
arum rund dir kegen oisshteln zich zei veln kiver
around round you(SG) against array selves they will helmet

אוּן איך וועל איבערגעבן פֿאַר זיי דעם משפּט , אוּן זיי וועלן
veln zei un mishpot dem zei far ibergebn vel ich un
will they and judgment the them for hand over will I and

דיך משפּטן מיט זייערע משפּטים . כה אוּן איך וועל אָנטאָן אָן
on onton vel ich un mishpotim zeyere mit mishpetn dich
on put on will I and judgments their with judge you(SG)

דיר מײַן קִנְאָה , אוּן זיי וועלן זיך באַגיין קעגן דיר
dir kegen bagein zich veln zei un kine main dir
you(SG) against deal selves will they and jealousy my you(SG)

מיט גרימצאָרן ; דײַן נאָז אוּן דײַנע אויערן וועלן זיי אָפּשניידן , אוּן
un opshnaiden zei veln oiern daine un noz dain grimtsorn mit
and cut off they will ears your and nose your wrath fury with

דײַן איבערבלײַב וועט דורכן שוואַרד פֿאַלן; דײַנע זין אוּן דײַנע
daine un zin daine faln shverd durchn vet iberblaib dain
your and sons your fall sword through the will remnant your

טעכטער וועלן זיי אַוועקנעמען, אוּן דײַן איבערבלײַב וועט פֿאַרצערט
fartsert vet iberblaib dain un aveknemen zei veln techter
consumed will remnant your and take away they will daughters

ווערן אין פֿײַער. כו אוּן זיי וועלן דיר אויסטאָן דײַנע קלײדער ,
kleider daine oiston dir veln zei un faier in vern
garments your strip off you(SG) will they and fire in become

אוּן צונעמען דײַנע שיינע זאַכן . כז אוּן איך וועל פֿאַרשטערן פֿון
fun farshtern vel ich un zachn sheine daine tsunemen un
from put an end will I and things beautiful your take away and

דיר דײַן שענדלעכקייט, אוּן דײַן זנות פֿון לאַנד מִצרַיִם
Mitsrayim land fun zoines dain un shendlechkeit dain dir
Egypt land from harlotry your and lewdness your you(SG)

אָן, אוּן וועסט נישט אויפֿהייבן דײַנע אויגן צו זיי , אוּן מִצרַיִם
Mitsrayim un zei tsu oign daine oifheibn nisht vest un on
Mitzrayim and them to eyes your lift up not will and on

וועסטו מער נישט דערמאָנען.
dermonen nisht mer vestu
remember not more will you(sg)

כח וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : זע , איך גיב
gib ich ze Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
give I behold Hashem Adonoi said has thus because

דיר אין דער האַנט פֿון די וואָס דו האָסט פֿײַנט, אין דער
der in faint host du vos di fun hant der in dir
the in hated have you who the ones of hand the in you(SG)

האַנט פֿון די וואָס דײַן זעל האָט זיך אָפּגעעקלט פֿון זיי .
zei fun opgeeklt zich hot zel dain vos di fun hant
them of loathed self has soul your who the ones of hand

כט אוּן זיי וועלן זיך באַגיין קעגן דיר מיט שׂינאה, אוּן וועלן
veln un sine mit dir kegen bagein zich veln zei un
will and hatred with you(SG) against deal selves will they and

צונעמען דײַן גאַנצע מי , אוּן וועלן דיך איבערלאָזן נאַקעט אוּן
un naket iberlozen dich veln un mi gantse dain tsunemen
and naked leave you(SG) will and labor whole your take away

shall be uncovered, both thy zimmah *(lewdness)* and thy zonah harlotry. [30] I will do these things unto thee, because thou hast gone a-whoring after the Goyim, and because thou art made tameh with their gillulim. [31] Thou hast walked in the derech of thy achot; so will I give her kos into thine yad.

הויל; און אַנטפלעקט וועט דיין זונהשע נאַקעטקייט, און דיין
dain un naketkeit zoineshe dain vet vern antplekt un hoil
your and nakedness harlot's your will become uncovered and bare

שענדלעכקייט, און דיין זונות. [ל] דאָס וועט מען טאָן צו דיר,
shendlechkeit dain un zoines dos vet men ton tsu dir
lewdness your and harlotry this will they do to you(SG)

פַאר דיין נאָכלויפֿן נאָך די פֿעלקער, און ווייל דו האָסט זיך
zich host du vail un felker di noch nochloifn dain far
self have you because and nations the after running after your for

פַאראומריניקט מיט זייערע אָפּגעטער. [לא] אין דעם וועג פֿון דיין שוועסטער
shvester dain fun veg dem in opgeter zeyere mit farumreinikt
sister your of way the in idols their with defiled

ביסטו געגאַנגען, דערום וועל איך געבן איר כּוס אין דיין האַנט.
hant dain in kos ir gebn ich vel derum gegangen bistu
hand your in cup her give I will therefore gone are you

[32] Thus saith Adonoi Hashem:

[לב] אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳:
Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Hashem Adonoi said has so

Thou shalt drink of thy achot's kos

דעם כּוס פֿון דיין שוועסטער וועסטו טרינקען,
trinken vestu shvester dain fun kos dem
drink will you(sg) sister your of cup the

deep and wide;

דעם טיפֿן און דעם בריטן;
breitn dem un tifn dem
wide the and deep the

thou shalt be laughed to scorn and held in derision;

וועסט וועלן צו געלעכטער און צו שפּאָט;
shpot tsu un gelechter tsu vern vest
laughing stock to and laughter to become will

it containeth so much, filled to the brim.

ער איז פֿול ביזן ראַנד.
rand bizn ful iz er
rim unto full is it

[33] Thou shalt be filled with shikkaron *(drunkenness)* and sorrow,

[לג] וועסט מיט שיכּרות און קומער זיך אָנפֿילן,
onfiln zich kumer un shikrut mit vest
fill self grief and drunkenness with will

with the kos of horror and desolation,

מיט דעם כּוס פֿון שרעק און דערשרעקענישׁ,
dershrekenish un shrek fun kos dem mit
horror and terror of cup the with

with the kos of thy achot Shomron.

מיט דעם כּוס פֿון דיין שוועסטער שׁומרון.
Shomron shvester dain fun kos dem mit
Shomron sister your of cup the with

[34] Thou shalt even drink it and drain it dry,

[לד] און וועסט אים טרינקען און אויסזופֿן,
oiszupn un trinken im vest un
drain dry and to drink it will and

and thou shalt break it into shards,

און וועסט זיינע שערבלעך צעקנאַקן,
tseknakn sherblech zaine vest un
crack shards its will and

and tear at thine own breasts;

און דיינע בריסט וועסטו ריסן;
raisn vestu brist daine un
tear at will you(sg) breasts your and

for I have spoken it, saith Adonoi Hashem.

וואָרעם איך האָב געredt, זאָגט אֲדֹנָי ה׳. [לה] פַאר וואָר, אַזוי
azoi vor far Hashem Adonoi zogt geredt hob ich vorem
so truly for Hashem Adonoi declares spoken have I because

[35] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Because thou hast forgotten Me, and thrust Me

האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳: ווייל דו האָסט פַארגעסן אָן מיר, און
un mir on fargesen host du vail Hashem Adonoi zogt hot
and me on forgotten have you because Hashem Adonoi said has

מיך אַוועקגעווארפן הינטער דיין רוקן, דערום טראָג דו אויך דיין
dain oich du trog derum rukn dain hinter avekgevorfen mich
your also you carry therefore back your behind cast away me

שענדלעכקייט און דיין זונות .
zoines dain un shendlechkeit
harlotry your and lewdness

[36] לו און ה האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד, ווילסטו משפטן
mishpetn vilstu mentshnkind gezogt mir tsu hot Hashem un
judge will you son of man said me to has Hashem and

אָהלָה און אָהליבָה ? טאָ דערצייל זיי זייערע אומווערדיקייטן .
umverdikeitn zeyere zei dertseil to Oholivah un Oholah
abominable practices their them tell then Oholivah and Oholah

[37] לז אַז זיי האָבן מזנה געוועזן, און בלוט איז אויף זייערע
zeyere oif iz blut un geven mizane hobn zei az
their upon is blood and been committed harlotry have they that

הענט, און מיט זייערע אָפּגעטער האָבן זיי מזנה געוועזן,
geven mizane zei hobn opgeter zeyere mit un hent
been committed harlotry they have idols their with and hands

און אַפֿילו זיערע קינדער וואָס זיי האָבן מיר געבאָרן, האָבן זיי
zei hobn geborn mir hobn zei vos kinder zeyere afile un
they have given birth to me have they who children their even and

איבערגעגעבן צו זיי פַֿאַר אַ שפּייז. [38] נאָך דאָס האָבן זיי געטאָן צו
tsu geton zei hobn dos noch shpaiz a far zei tsu ibergegebn
to done they have this yet food a for them to handed over

מיר: זיי האָבן פַֿאַראומרייניקט מײַן מקדש אין דעם אייגענעם טאָג,
tog eigenem dem in mikdash main farumreinikt hobn zei mir
day same the in sanctuary my defiled have they me

און מײַנע שבתים האָבן זיי פַֿאַרשוועכט. [39] לט און אַז זיי האָבן
hobn zei az un farshvecht zei hobn shvotim maine un
have they when and profaned they have Shabbatot my and

געשאָכטן זייערע קינדער צו זייערע אָפּגעטער, זיינען זיי געקומען
gekumen zei zainen opgeter zeyere tsu kinder zeyere geshochtn
come they are idols their to children their slaughtered

אין מײַן מקדש אין דעם אייגענעם טאָג עס צו פַֿאַרשוועכן; יאָ, אָט
ot yo farshvechn tsu es tog eigenem dem in mikdash main in
behold yes profane to it day same the in sanctuary my in

אַזוי האָבן זיי געטאָן אין מײַן הויז . [40] מ און איר האָט אויך געשיקט
geshikt oich hot ir un hoiz main in geton zei hobn azoi
sent also have you and house my in done they have so

נאָך מענער וואָס זיינען געקומען פֿון דער ווייט, וואָס ווי אַ שליח
sheliech a vi vos vait der fun gekumen zainen vos mener noch
messenger a as who far the from come are who men after

איז צו זיי געשיקט געוואָרן, אַזוי זיינען זיי געקומען; די
di gekumen zei zainen azoi gevorn geshikt zei tsu iz
the ones come they are so become sent them to is

פַֿאַר וועמען דו האָסט זיך געוואַשן, געפֿאַרבט דיינע אויגן, און זיך
zich un oign daine gefarbt gevashn zich host du vemen far
self and eyes your painted washed selves have you whom for

אָנגעצירט מיט צירונג . [41] מא און ביסט געזעסן אויף אַ פּראַכטיקן בעט,
bet prachtikn a oif gezesn bist un tsirung mit ongetsirt
bed splendid a upon sat are and jewelry with adorned

מיט אַ געגרייטן טיש דערבײַ, און מײַן ווײַרעך און מײַן אייל
eil main un vairech main un derbai tish gegreitn a mit
oil my and incense my and nearby table of food prepared a with

behind thy back, therefore bear thou also thy zimmah and thy zonah harlotry.

[36] Hashem said moreover unto me: Ben adam, wilt thou judge Oholah and Oholivah? Indeed, declare unto them their to'avot; [37] That they have committed ni'uf, and dahm is on their hands, and with their gillulim *(idols)* have they committed ni'uf, and have also caused their banim, whom they bore unto Me, to pass for them through the eish, offering them as [sacrificial] food. [38] Moreover this they have done unto Me: they have defiled My Mikdash in the same day, and have profaned My Shabbatot. [39] For when they had slaughtered their banim to their gillulim *(idols)*, then they came the same day, entering into My Mikdash to profane it; and, hinei, thus have they done in the midst of Mine Bais. [40] And furthermore, they sent for anashim to come from afar, unto whom malach *(messenger)* had been sent; and, hinei, they came; the men for whom thou didst wash thyself, didst paint thy eynayim, and didst deck thyself with jewelry, [41] And satest upon a glorious mittah *(couch)*, and a shulchan spread before

it, whereupon thou hast set Mine ketoret and Mine shemen. [42] And a voice of a carefree multitude was with her; and with the anashim of the common rabble were brought drunkards from the midbar, which put bracelets upon their hands, and ateret tiferet *(beautiful crowns)* upon their heads.

[43] Then said I unto her that was old in niufim *(adulteries)*, Will they now commit zonah harlotry with her, and she with them? [44] Yet they went in unto her, as they go in unto an isha that playeth the zonah; so went they in unto Oholah and unto Oholivah, the women of zimmah *(lewdness)*. [45] And the anashim tzaddikim, they shall judge them after the mishpat of no'afot *(adulteresses)*, and after the mishpat of those guilty of shefach dahm; because they are no'afot *(adulteresses)*, and dahm is on their hands.

[46] For thus saith Adonoi Hashem: I will bring up a kahal upon them, and will give them over to be terrorized and plundered. [47] And the kahal shall stone them with stones, and cut them down with their charavot *(swords)*; they shall slay their banim and their banot, and burn up their batim *(houses)* with eish. [48] Thus will I

האָסטו אַרויפֿגעשטעלט דערויף . [מב] און דער קול פֿון אַ צופֿרידענעם
tsufridenem a fun kol der un deroif aroifgeshtelt hostu
satisfied a of voice the and thereon placed on have you

געזעמל איז געווען בײַ איר; און צו די מענטשן פֿון גרויסן עולם
oilem groisn fun mentshn di tsu un ir bai geven iz gezeml
crowd great of men the to and her by was is company

זײַנען נאָך געבראַכט געווארן די סבֿאער פֿון דער מדבר , און
un midber der fun sver di gevorn gebracht noch zainen
and wilderness the of drunkards the become brought yet are

זיי האָבן אָנגעטאָן אָרעמבענדער אויף זייערע הענט , און אַ שיינע
sheine a un hent zeyere oif orembender ongeton hobn zei
beautiful a and hands their upon bracelets put on have they

קרוין אויף זייערע קעפּ .
kep zeyere oif kroin
heads their upon crown

[מג] האָב איך געזאָגט אויף דער אַלט געווארענער אין ניאוף : טרײַבט
traibt niuf in gevorener alt der oif gezogt ich hob
drives adultery in experienced old the one about said I have

מען נאָך איצט אויך זנות מיט אים? זאָל זי מיט זיי און זיי
zei un zei mit zi zol ir mit zoines oich itst noch men
they and they with she shall her with harlotry also now still one

מיט אים? [מד] וואָרעם מע איז געקומען צו איר אַזוי ווי מע קומט צו אַ
a tsu kumt me vi azoi ir tsu gekumen iz me vorem ir mit
a to comes one as so her to come is one because her with

פֿרוי אַ זונה ; אַזוי איז מען געקומען צו אָהלָה און אָהליבָּה
Oholivah un Oholah tsu gekumen men iz azoi zoine a froi
Oholivah and Oholah to come one is so prostitute a woman

די שענדלעכע וויַבער . [מה] אָבער געראַטן מענער, זיי וועלן זיי
zei veln zei mener gerechte ober vaiber shendleche di
them will they men righteous but women lewd the

משפטן מיט דעם משפט פֿון נואפֿטעס און דעם משפט פֿון
fun mishpot dem un nuftes fun mishpot dem mit mishpetn
of judgment the and adulteresses of judgment the with judge

בלוטפֿאַרגיסערינס; וואָרעם נואפֿטעס זײַנען זיי , און בלוט איז אויף
oif iz blut un zei zainen nuftes vorem blutfargiserins
upon is blood and they are adulteresses because bloodshedders

זייערע הענט .
hent zeyere
hands their

[מו] וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : מע וועט אַרויפֿברענגען
aroifbrengen vet me Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
bring up will one Hashem Adonoi said has thus because

אויף זיי אַ גרויס געזעמל , און זיי מאַכן צו שוידער און צו
tsu un shoider tsu machn zei un gezeml grois a zei oif
to and of horror to make them and assembly great a them upon

רויב . [מז] און פֿאַרוואַרפֿן מיט שטיינער וועט זיי דאָס געזעמל , און זיי
zei un gezeml dos zei vet shteiner mit farvorfen un roib
them and assembly the them will stones with throw and spoil

צעהאַקן מיט זייערע שווערדן; זייערע זין און זייערע טעכטער וועלן
veln techter zeyere un zin zeyere shverdn zeyere mit tsehakn
will daughters their and sons their swords their with cut to pieces

זיי הרגען , און זייערע הײַזער וועלן זיי אין פֿײַער פֿאַרברענען, [מח] און
un farbrenen faier in zei veln haizer zeyere un hargen zei
and burn up fire in they will houses their and kill they

cause zimmah *(lewdness)* to cease out of ha'aretz, that all nashim may be warned not to practice your zimmah *(lewdness)*. [49] And they shall bring your zimmah *(lewdness)* upon you, and ye shall bear sins of your gillulim *(idols)*; and ye shall know that I am Adonoi Hashem.

איך וועל פַֿאַרשטערן שענדלעכקייט אויסן לאַנד. און אַלע ווײַבער וועלן אַ
a veln vaiber ale un land oisn shendlechkeit farshtern vel ich
a will women all and land out of lewdness put an end will I

מוסר נעמען, און וועלן נישט טאָן אַזוי ווי אײַער שענדלעכקייט. [מט] און
un shendlechkeit aier vi azoi ton nisht veln un nemen musar
and lewdness your as so do not will and take lesson

מע וועט פַֿאַרגעלטן אײַער שענדלעכקייט אויף אײַך, און די זינד פֿון
fun zind di un aich oif shendlechkeit aier fargeltn vet me
of sin the and you upon lewdness your repay will one

אײַערע אָפּגעטער וועט איר טראָגן, און איר וועט וויסן אַז איך בין אֲדֹנָי
Adonoi bin ich az visen vet ir un trogn ir vet opgeter aiere
Adonoi am I that know will you and bear you will idols your

ה .
Hashem
Hashem

24 Again in the ninth year, in the tenth month, in the tenth day of the month, the Devar Hashem came unto me, saying, [2] Ben adam, write thee the shem of the day, even of this very day; Melech Bavel laid his siege against Yerushalayim this very day. [3] And utter a mashal unto the bais hameri *(the rebellious house)*, and say unto them, Thus saith Adonoi Hashem:

כד

און דאָס ווָאַרט פֿון ה איז געווען צו מיר אין ניינטן יאָר,
yor naintn in mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
year ninth in me to been is Hashem of word the and

אין צענטן חודש, אין צענטן טאָג פֿון חודש, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi choidesh fun tog tsentn in choidesh tsentn in
say to so month of day tenth in month tenth in

[ב] מענטשנקינד, פַֿאַרשרײַב דיר דעם נאָמען פֿון דעם טאָג, גענוי
genoi tog dem fun nomen dem dir farshraib mentshnkind
exactly day the of name the you(SG) write son of man

דעם הײַנטיקן טאָג; דער מלך פֿון בָּבֶל האָט זיך אָנגעזעצט אויף
oif ongezetst zich hot Bavel fun melech der tog haintikn dem
against pressed self has Bavel of king the day this very the

ירושָלַיִם גענוי אין הײַנטיקן טאָג. [ג] און גיב דעם ווידערשפּעניקן
vidershpenikn dem gib un tog haintikn in genoi Yerushalayim
rebellious the give and day this very in exactly Yerushalayim

געזינדל אַ משל, און זאָלסט זאָגן צו זיי: אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi zei tsu zogn zolst un mashal a gezindl
said has thus them to say you(SG) shall and proverb a band

אֲדֹנָי ה:
Hashem Adonoi
Hashem Adonoi

Set on the siyr *(cooking pot)*, set it on,

שטעל צו דעם טאָפּ, שטעל צו,
tsu shtel top dem tsu shtel
to stand pot the to set

and also pour mayim into it;

און גיס אויך אָן וואַסער אין אים;
im in vaser on oich gis un
it in water on also pour and

[4] Gather the pieces of meat thereof into it,

[ד] זאַמל אײַן זײַנע שטיקער אין אים;
im in shtiker zaine ain zaml
it in pieces its in gather

even every good piece, the thigh, and the shoulder;

איטלעך גוט שטיק, דעם דיך, און די שולטער;
shulter di un dich dem shtik gut itlech
shoulder the and thigh the portion good each

fill it with the choice atzmot *(bones)*.

מיט געקליבענע קנאָכנס פֿיל אָן.
on fil knochns geklibene mit
on fill bones choice with

[5] Take the choice of the tzon,

[ה] געקליבענע שאָף זאָלסטו נעמען,
nemen zolstu shof geklibene
take shall you sheep chosen

and arrange also the atzmot at its bottom,

אוּן לייג אויך אָן ביינער אונטער דעם;
dem unter beiner on oich leig un
the under bones on also lay down and

and make it boil well,

מאַך זידן זיין זידונג ,
zidung zain zidn mach
broth its boil make

and let them cook the atzmot of it therein.

אַפֿילו זיינע ביינער זאָלן צעקאָכט ווערן אין אים.
im in vern tsekocht zoln beiner zaine afile
it in become cooked shall bones its even

[6] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Oy to the ir hadamim *(bloody city)*, to the siyr *(pot)* whose scum is therein, and whose scum has not been removed from it! Remove it piece by piece; no goral has fallen on it.

[1] פֿאַר וואָר, אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : וויי די בלוטיקע
blutike di vei Hashem Adonoi gezogt hot azoi vor far
bloody the woe Hashem Adonoi said has so truly for

שטאָט, דער טאָפּ וואָס זיין קויט איז אין אים, און זיין קויט איז אין אים, וואָס פֿון אים
im fun iz koit zain un im in iz koit zain vos top der shtot
it of is scum its and it in is scum its which pot the city

נישט אַרויס! שטיקערווייז , שטיקערווייז נעם עס אַרויס; נישט געוואָרפֿן
gevorfn nisht arois es nem shtikervaiz shtikervaiz arois nisht
thrown not out it take piece by piece piece by piece out not

ווערן זאָל צו מאָל גורל דערויף . [1] וואָרעם איר בלוט איז אין איר
ir in iz blut ir vorem deroif goirl mol tsu zol vern
her in is blood her because thereon lot time to shall become

מיט , אויף אַ גלאַטן פֿעלדז האָט זי עס אַרויפֿגעטאָן; זי האָט עס
es hot zi aroifgeton es zi hot feldz glatn a oif mit
it has she placed it she has rock smooth a against midst

נישט געגאָסן אויף דער ערד , צו פֿאַרדעקן דערויף שטויב. [2] כּדי
kedei shtoib deroif fardekn tsu erd der oif gegosn nisht
in order to dust thereon cover to earth the on poured not

אויפֿצוברענגען דעם גרימצאָרן, כּדי צו נעמען נקמה , האָב איך
ich hob nekome nemen tsu kedei grimtsorn dem oiftsubrengen
I have vengeance take to so that wrath the to arouse

אַרויפֿגעטאָן איר בלוט אויף אַ גלאַטן פֿעלדז, אַז עס זאָל נישט פֿאַרדעקט
fardekt nisht zol es az feldz glatn a oif blut ir aroifgeton
covered not shall it that rock smooth a on blood her put up

ווערן. [3] דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: וויי די בלוטיקע
blutike di vei gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum vern
bloody the woe said so Hashem Adonoi has therefore be

שטאָט! איך אויך וועל גרויס מאַכן דעם הויפֿן. [4] מער דאָס האָלץ, צינד
tsind holts dos mer hoifn dem machn grois vel oich ich shtot
kindle wood the more heap the make great will also I city

אָן דאָס פֿלייש, צעגענץ דאָס פֿלייש, און קאָך דאָס געקעכטס, אַז די
di az gekechts dos koch un fleish dos tsegents faier dos on
the that stew the cook and flesh the consume fire the on

ביינער זאָלן צעברענט ווערן . [5] און לאָז אים שטיין אויף זיין קוילן אַ
a koiln zaine oif shtein im loz un vern tsebrent zoln beiner
a coals its upon stand it let and become charred shall bones

ליידיקן, כּדי ער זאָל דערהיצט ווערן , און זיין קופּער זאָל צעברענט
tsebrent zol kuper zain un vern derhitst zol er kedei leidikn
charred shall copper its and become heated shall it so that empty

ווערן , און צעשמאָלצן ווערן זאָל אין אים זיין אומריינקייט , זיין
zain umreinkeit zain im in zol vern tseshmoltsn un vern
its uncleanness its it in shall become melted and become

שמוץ זאָל פֿאַרלענדט ווערן . [6] כּוחות האָט ער פֿאַרמאַטערט,
farmatert er hot koiches di vern farlendt zol shmuts
exhausted it has strength the become consumed shall filth

[7] For her dahm is in the midst of her; she set it upon an exposed rock; she poured it not upon the ground, to cover it with aphar; [8] That it might cause chemah *(fury)* to come up to take vengeance; I have set her dahm upon the exposed rock, that it should not be covered. [9] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Oy to the ir hadamim *(bloody city)*! I will even make the pyre great. [10] Heap on wood, kindle the eish, cook the basar, and spice it well, and let the atzmot be burned. [11] Then set it empty upon the coals thereof, that the nechoshet of it may be hot, and may burn, and that the filthiness of it may be melted in it, that the scum of it may be consumed. [12] All efforts are wearied, [scum] is not removed,

and her great scum went not forth out of her; in the eish shall be her scum. 13 In thy tum'a is zimmah; because I have made thee tahor, and thou wast not tahor, thou shalt not be made tahor from thy tum'a any more, until I have caused My chemah *(fury, wrath)* to subside upon thee. 14 I Hashem have spoken it; it shall come to pass, and I will do it; I will not go back, neither will I spare, neither will I relent: according to thy drakhim, and according to thy doings, shall they judge thee, saith Adonoi Hashem.

15 Also the Devar Hashem came unto me, saying, 16 Ben adam, hineni, I take away from thee the makhmad *(darling delight)* of thine eynayim with a magefah *(stroke)*; yet neither shalt thou wail nor weep, neither shall thy dema'ot *(tears)* run down. 17 Forbear to cry, make no evel *(mourning)* for the mesim *(dead ones)*; bind the turban of thine rosh upon thee, and put thy sandals upon thy feet, and cover not thy safam *(mustache)*, and eat not lechem anashim *(bread of sorrow)*. 18 So I spoke unto HaAm *(the people)* in the boker *(morning)*; and at erev

אָבער זײַן פֿיל שמוץ גייט פֿון אים נישט אַרויס – דער געשטאַנק פֿון
fun geshtank der arois nisht im fun geit shmuts fil zain ober
of stench the out not it from goes filth much its but

זײַן שמוץ . יג פֿון וועגן דײַן שענדלעכער אומריינקייט , ווײַל
vail umreinkeit shendlecher dain vegen fun shmuts zain
because uncleanness disgraceful your concerning of filth its

איך האָב דיך גערייניקט, און ביסט פֿון דײַן אומריינקייט נישט
nisht umreinkeit dain fun bist un gereinikt dich hob ich
not uncleanness your from you are and purified you(SG) have I

ריין געווואָרן , וועסטו מער נישט ריין ווערן , ביז איך
ich biz vern rein nisht mer vestu gevorn rein
I until become tahor not more will you(sg) having become tahor

באַרו מײַן גרימצאָרן אויף דיר . יד איך ה האָב גערעדט;
geredt hob Hashem ich dir oif grimtsorn main baru
spoken have Hashem I you(SG) against wrath my rest

עס געשעט , און איך וועל עס טאָן. איך וועל נישט נאַכלאָזן , און
un nachlozn nisht vel ich ton es vel ich un geshet es
and relent not will I do it will I and takes place it

נישט שוינען , און נישט חרטה האָבן; לויט דײַנע וועגן און
un vegen daine loit hobn charote nisht un shoinen nisht
and ways your according to have regret not and spare not

לויט דײַנע מעשׂים טוט מען דיך משפּטן , זאָגט אֲדֹנָי
Adonoi zogt mishpetn dich men tut meisim daine loit
Adonoi declares judge you(SG) one does deeds your according to

ה .
Hashem
Hashem

טו און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to having been is Hashem of word this and

זאָגן : טז מענטשנקינד , זע , איך נעם אַוועק פֿון דיר די
di dir fun avek nem ich ze mentshnkind zogn
the you(SG) from away take I behold son of man say

גלוסטונג פֿון דײַנע אויגן דורך אַ שלאַג , אָבער זאָלסט נישט
nisht zolst ober shlak a durch oign daine fun glustung
not you(SG) must but calamity a through eyes your of desire

קלאָגן און נישט ווײַנען , און אַ טרער זאָל בײַ דיר נישט גײַן .
gein nisht dir bai zol trer a un veinen nisht un klogn
go not you(SG) by shall tear a and weep not and bewail

יז זיפֿץ שטילערהייט; קיין טויטנטרויער זאָלסטו נישט מאַכן ; דײַן
dain machn nisht zolstu toitntroier kein shtilerheit zifts
your make not shall you death mourning any secretly sigh

קאָפּדעק בינד אָן אויף דיך , און דײַנע שיך זאָלסטו אָנטאָן
onton zolstu shich daine un dich oif on bind kopdek
put on shall you shoes your and you(SG) upon on binding headcover

אויף דײַנע פּיס, און זאָלסט נישט פֿאַרדעקן די אויבערשטע ליפּ,
lip oibershte di fardekn nisht zolst un fis daine oif
lip upper the conceal not you(SG) must and feet your on

און דאָס בראָט פֿון מענטשן זאָלסטו נישט עסן . יח און איך האָב
hob ich un esen nisht zolstu mentshn fun broit dos un
have I and eat not shall you men of bread the and

גערעדט צו דעם פֿאָלק אין דער פֿרי , און אין אָוונט איז מײַן
main iz ovnt in un peire der in folk dem tsu geredt
my is evening in and morning the in people the to spoken

(evening) my isha (wife) died; and I did in the boker (morning), just as I was commanded.

[19] And haam (the people) said unto me, Wilt thou not tell us what these things are to us, that thou art so doing? [20] Then I answered them. The Devar Hashem came unto me, saying, [21] Speak unto Bais Yisroel, Thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I will desecrate My Mikdash, the ga'on (pride) of your power, the makhmad of your eynayim, and the very passion of your nefesh; and your banim and your banot whom ye have left behind shall fall by the cherev. [22] And ye shall do just as I have done: ye shall not cover your safam (mustache), nor eat lechem anashim. [23] And your turbans shall be upon your heads, and your sandals upon your feet; ye shall not wail nor weep; but ye shall waste away for your avonot, and groan one toward another. [24] Thus Yechezkel is unto you as a mofet; according to all that he hath done shall ye do; and when this cometh, ye shall know that I am Adonoi Hashem.

וויַב געשטאָרבן. און איך האָב געטאָן אין דער פרי אַזוי ווי איך בין
bin ich vi azoi peire der in geton hob ich un geshtorbn vaib
am I as just morning the in done have I and died wife

באַפוילן געוואָרן .
bafoiln gevorn
having become commanded

יט האָט דאָס פאָלק צו מיר געזאָגט: ווילסטו אונדז נישט זאָגן, וואָס
vos zogn nisht undz vilstu gezogt mir tsu folk dos hot
what tell not us will said me to people the has

באַטייט דאָס דאָזיקע פאַר אונדז, אַז דו טוסט אַזוי? כ האָב
hob azoi tust du az undz far dozike dos batait
have so you are doing you that us for this the means

איך צו זיי געזאָגט: דאָס וואָרט פון ה איז געווען צו מיר, אַזוי
azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos gezogt zei tsu ich
so me to was is Hashem of word the said them to I

צו זאָגן: כא זאָג צו דעם הויז פון ישׂראֵל: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi Yisroel fun hoiz dem tsu zog zogn tsu
Adonoi said has so Yisroel of house the to say say to

ה : זע , איך פאַרשוועך מײַן מקדש , דעם שטאָלץ פון
fun shtolts dem mikdash main farshvech ich ze Hashem
of pride the sanctuary my desecrate I behold Hashem

אײַער מאַכט, די גלוסטונג פון אײַערע אויגן, און די שמאַכטענישׂ
shmachtenish di un oign aiere fun glustung di macht aier
passion the and eyes your of desire the power your

פון אײַער זעל; און אײַערע זין און אײַערע טעכטער וואָס איר
ir vos techter aiere un zin aiere un zel aier fun
you which daughters your and sons your and soul your of

האָט איבערגעלאָזן, וועלן דורכן שווערד פאַלן. כב און איר וועט טאָן
ton vet ir un faln shverd durchn veln ibergelozn hot
do will you and fall sword through will left behind have

אַזוי ווי איך האָב געטאָן: די אויבערשטע ליפּ וועט איר נישט פאַרדעקן,
fardekn nisht ir vet lip oibershte di geton hob ich vi azoi
conceal not you will lip upper the done have I as so

און ברויט פון מענטשן וועט איר נישט עסן. כג און אײַערע קאָפּדעקן
kopdekn aiere un esen nisht ir vet mentshn fun broit un
turban your and eat not you will men of bread and

וועלן זײַן אויף אײַערע שיך אויף אײַערע פֿיס; נישט
nisht fis aiere oif shich aiere un kep aiere oif zain veln
not feet your on shoes your and head your on be will

איר וועט קלאָגן און נישט איר וועט ווײנען; און איר וועט אײַנגײַן פאַר
far aingein vet ir un veinen vet ir nisht un klogn vet ir
for rot will you and weep will you not and bewail will you

אײַערע זינד, און קרעכצן איינער צום אַנדערן. כד און יחזקאל
Yechezkel un andern tsum einer krechtsn un zind aiere
Yechezkel and another to one groan and sin your

וועט אײַך זײַן פאַר אַ צייכן; אַזוי ווי אַלץ וואָס ער האָט
hot er vos alts vi azoi tseichn a far zain aich vet
has he which all that as according sign a for be to you will

געטאָן, וועט איר טאָן. אַז דאָס וועט געשען, וועט איר וויסן אַז
az visen ir vet geshen vet dos az ton ir vet geton
that know you will happen will this when do you will done

איך בין אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi bin ich
Hashem Adonoi am I

כה און דו מענטשנקינד , פַאר וואָר, אין דעם טאָג וואָס איך נעם אַוועק
avek nem ich vos tog dem in vor far mentshnkind du un
away take I that day the in truly for son of man you and

פֿון זיי זייער פֿעסטונג , די פֿרייד פֿון זייער שיינקייט , די גלוסטונג
glustung di sheinkeit zeyer fun freid di festung zeyer zei fun
desire the glory their of joy the stronghold their them from

פֿון זייערע אויגן, און דעם באַגער פֿון זייער זעל , זייערע זין און זייערע
zeyere un zin zeyere zel zeyer fun bager dem un oign zeyere fun
their and sons their soul their of longing the and eyes their of

טעכטער , כו אין יענעם טאָג וועט קומען צו דיר אַן אַנטרונענער,
antrunener an dir tsu kumen vet tog yenem in techter
fugitive a you(SG) to come will day that in daughters

דאָס צו מאַכן הערן אין דיַינע אויערן. כז אין יענעם טאָג וועט דיַין מויל
moil dain vet tog yenem in oiern daine in hern machn tsu dos
mouth your will day that in ears your in hear make to this

געעפֿנט ווערן צום אַנטרונענעם, און מער נישט רעדן, און מער נישט
nisht mer un redn vest un antrunenem tsum vern geefent
not more and speak will and refugee to the become opened

שטום זיַן ; און וועסט זיי זיַן פַאר אַ צייכן ; און זיי וועלן וויסן
visen veln zei un tseichn a far zain zei vest un zain shtum
know will they and sign a for be them will and be dumb

אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az
Hashem am I that

כה

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to was is Hashem of word the and

זאָגן : ב מענטשנקינד , טו דיַין פּנים צו די קינדער פֿון
fun kinder di tsu ponem dain tu mentshnkind zogn
of children the to face your do son of man say

עַמּון , און זאָג נבֿיאות אויף זיי . ג און זאָלסט זאָגן צו
tsu zogn zolst un zei oif nevies zog un Amon
to say you(SG) shall and them against prophesy say and Ammon

די קינדער פֿון עַמּון : הערט דאָס וואָרט פֿון אֲדֹנָי ה : אַזוי
azoi Hashem Adonoi fun vort dos hert Amon fun kinder di
thus Hashem Adonoi of word the hear Ammon of children the

האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווייל דו האָסט געזאָגט אַהאַ! אויף
oif aha gezogt host du vail Hashem Adonoi gezogt hot
against aha said have you because Hashem Adonoi said has

מײַן מִקדָּש , וואָס איז פֿאַרשוועכט געוואָרן, און אויף דער ערד
erd der oif un gevorn farshvecht iz es vos mikdash main
land the against and become desecrated is it when sanctuary my

פֿון יִשׂרָאֵל, וואָס זי איז פֿאַרוויסט געוואָרן, און אויף דעם הויז
hoiz dem oif un gevorn farvist iz zi vos Yisroel fun
house the against and become laid waste is it when Yisroel of

פֿון יהוּדה , וואָס זיי זיַינען אין גלות אַוועק, ד דערום זע ,
ze derum avek goles in zainen zei vos Yehudah fun
behold therefore away exile in are they when Yehudah of

איך גיב דיך צו די קינדער פֿון מזרח פַאר אַ ירושה ,
yerushe a far mizrech fun kinder di tsu dich gib ich
inheritance an for east of children the to you(SG) give I

און זיי וועלן באַזעצן זייערע לאַגערדערפֿער אין דיר , און
un dir in lagerderfer zeyere bazetsn veln zei un
and you(SG) in encampment villages their settle will they and

25 Also, thou ben adam, shall it not be in the day when I take from them their ma'oz, the joy of their tiferet, the makhmad of their eynayim, and that on which their nefesh is uplifted — even their banim and their banot, 26 That he that escapeth in that day shall come unto thee, to cause thee to hear the news with thine oznayim? 27 In that day shall thy mouth be opened to him which is escaped, and thou shalt speak, and be no more mute; and thou shalt be a mofet unto them; and they shall know that I am Hashem.

25 The Devar Hashem came again unto me, saying: 2 Ben adam, set thy face against the Bnei Ammon, and prophesy against them; 3 And say unto the Bnei Ammon, Hear the Devar Adonoi Hashem: thus saith Adonoi Hashem: Because thou saidst, Aha, against my [Beis Ha]Mikdash, when it was desecrated; and against Admat Yisroel, when it was laid waste; and against the Bais Yehudah, when they went into Golus; 4 Hineni, therefore I will deliver thee to the Bnei Kedem for a morashah *(possession, inheritance)*, and they shall set up their camps in thee, and make their mishkanim in thee;

they shall eat thy pri, and they shall drink thy cholov *(milk)*. [5] And I will make Rabbah a pasture for gemalim *(camels)*, and the Bnei Ammon a resting place for tzon; and ye shall have da'as that I am Hashem. [6] For thus saith Adonoi Hashem: Because thou hast clapped thine hands, and stamped with the regel, and rejoiced with all thy malice against Admat Yisroel; [7] Hineni, therefore I will stretch out mine yad upon thee, and will hand thee over for plunder to the Goyim; and I will cut thee off from the nations, and I will cause thee to perish from the countries; I will destroy thee; and thou shalt know that I am Hashem.

[8] Thus saith Adonoi Hashem: Because Moav and Se'ir do say, Hinei, the Bais Yehudah is like all the Goyim; [9] Therefore, hineni, I will open the flank of Moav of its towns, of its towns which are on its frontier, the glory of the Eretz Beit-HaYeshimot, Ba'al-Me'on, and Kiryatayim. [10] Unto the Bnei Kedem along with the Bnei Ammon will I give them as a morashah, so that the Bnei Ammon will not be remembered among the Goyim. [11] And

מאכן אין דיר זייערע ווינונגען ; זיי וועלן עסן דיין פרוכט, און
un frucht dain esen veln zei voinungen zeyere dir in machn
and fruit your eat will they dwellings their you(SG) in make

זיי וועלן טרינקען דיין מילך . ה און איך וועל מאכן רבה פאר אַ
a far Rabbah machn vel ich un milch dain trinken veln zei
a for Rabbah make will I and milk your drink will they

פיטערפלאץ פון קעמלען, און די קינדער פון עמון פאר אַ הויערארט
hoierort a far Amon fun kinder di un kemlen fun fiterplats
sheepfold a for Ammon of children the and camels of graze place

פון שאף ; און איר וועט וויסן אַז איך בין ה . [1] וואָרעם אזוי האָט
hot azoi vorem Hashem bin ich az visen vet ir un shof fun
has thus for Hashem am I that know will you and sheep of

געזאגט אֲדֹנָי ה : ווייל דו האָסט געפאַטשט מיט דער האַנט,
hant der mit gepatsht host du vail Hashem Adonoi gezogt
hand the with clapped have you because Hashem Adonoi said

און געקלאַפּט מיטן פוס, און זיך געפרייט אין אל דיין פארַאַכטונג
farachtung dain al in gefreit zich un fus mitn geklapt un
contempt your all in rejoiced self and foot with the stamped and

פון דער זעל, וועגן דער ערד פון ישׂראל, [2] דערום זע , איך
ich ze derum Yisroel fun erd der vegen zel der fun
I behold therefore Yisroel of land the concerning soul the of

האָב אויסגעשטרעקט מיין האַנט אויף דיר , און איך וועל דיך
dich vel ich un dir oif hant main oisgeshtrekt hob
you(SG) will I and you(SG) upon hand my stretched out have

מאכן צו רויב פאַר די פעלקער, און וועל דיך פארשניידן פון
fun farshnaidn dich vel un felker di far roib tsu machn
of cut off you(SG) will and nations the for plunder for make

די אומות , און וועל דיך אונטערברענגען פון די לענדער; איך וועל
vel ich lender di fun unterbrengen dich vel un umes di
will I lands the of destroy you(SG) will and nations the

דיך פאַרטיליקן, און וועסט וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen vest un fartiliken dich
Hashem am I that know you will and destroy you(SG)

[3] אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווייל מוֹאָבּ און שׂעיר האָבן
hobn Seir un Moav vail Hashem Adonoi gezogt hot azoi
have Se'ir and Moav because Hashem Adonoi said has thus

געזאָגט: זע , אַזוי ווי אַלע פעלקער איז דאָס הויז פון יהודה ,
Yehudah fun hoiz dos iz felker ale vi azoi ze gezogt
Yehudah of house the is nations all as so behold said

[4] דערום זע , איך עפן דעם רוקן פון מוֹאָבּ פון די שטעט,
shtet di fun Moav fun rukn dem efen ich ze derum
towns the of Moav of back the open I behold therefore

פון זיינע שטעט בייַ זיין עק, דאָס שיינע לאַנד בֵּית-ישימות ,
Beis-Yeshimot land sheine dos ek zain bai shtet zaine fun
Beit-HaYeshimot land beautiful the end his by cities his of

בַּעַל-מְעוֹן , און קִרְיָתַיִם , [4] אין איינעם מיט די קינדער פון עמון
Amon fun kinder di mit einem in Kiryatayim un Baal-Meon
Ammon of children the with together in Kiryatayim and Ba'al-Me'on

– פאַר די קינדער פון מזרח , און איך וועל עס זיי געבן פאַר אַ
a far gebn zei es vel ich un mizrech fun kinder di far
an for give them it will I and east of children the for

ירושה , כּדי די קינדער פון עמון זאָלן מער נישט
nisht mer zoln Amon fun kinder di kedei yerushe
not more shall Ammon of children the in order that inheritance

I will execute shfatim *(punishments)* upon Moav; and they shall know that I am Hashem.

[12] Thus saith Adonoi Hashem: Because Edom hath dealt against the Bais Yehudah by taking vengeance, and with great asham *(guilt)* offended, and revenged himself upon them; [13] Therefore thus saith Adonoi Hashem: I will also stretch out Mine yad upon Edom, and will cut off adam and behemah from it; and I will make it desolate; from Teman even to Dedan shall they fall by the cherev. [14] And I will take My vengeance upon Edom by the yad of My people Yisroel; and they shall do in Edom according to Mine anger and according to My fury; and they shall know My vengeance, saith Adonoi Hashem.

[15] Thus saith Adonoi Hashem: Because the Pelishtim *(Philistines)* have dealt by revenge, and have taken vengeance with malice in nefesh, to destroy it for the eyvat olam *(ancient enmity)*; [16] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I will stretch out Mine yad upon the Pelishtim, and I will cut off the Keretim, and destroy the she'erit of the

געדאַכט וועלן ווישן די פֿעלקער. [א] און איך וועל טאָן אַ משפּט
gedacht vern tsvishn di felker un ich vel ton a mishpot
remembered become among the nations and I will do a judgment

אויף מוֹאָבּ, און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
oif Moav un zei veln visen az ich bin Hashem
on Moav and they will know that I am Hashem

[ב] אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווייל אֱדוֹם איז זיך באַגאַנגען
azoi hot gezogt Adonoi Hashem vail Edom iz zich bagangen
thus has said Adonoi Hashem because Edom is self behaved

מיט נקמה-נעמונג אַקעגן דעם הויז פֿון יהוּדה , און זיי
mit nekome-nemung akegn dem hoiz fun Yehudah un zei
with vengeance against the house of Yehudah and they

האָבן זיך שולדיק פֿאַרשולדיקט, און זיך נוקם געווען אָן זיי ,
hobn zich shuldik farshuldikt un zich noikem geven on zei
have self guilty made guilty and self avenger been on them

[ג] דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: איך וועל אויסשטרעקן
derum hot Adonoi Hashem azoi gezogt ich vel oisshtrekn
therefore has Adonoi Hashem so said I will stretch out

מײַן האַנט אויף אֱדוֹם , און וועל פֿאַרשנײַדן פֿון איר מענטשן און
mayn hant oif Edom un vel un farshnaidn fun ir mentshn un
my hand against Edom and will cut off from her men and

בהמות , און וועל זי מאַכן אַ וויסטענישׁ פֿון תֵּימָן ביז דדָן ;
beheimes un vel un zi machn a vistenish fun Teman biz Dedan
beasts and will and her make a wasteland of Teman unto Dedan

דורכן שוואַרד וועלן זיי פֿאַלן. [ד] און איך וועל ברענגען מײַן נקמה
durchn shverd veln zei faln un ich vel brengen mayn nekome
through sword will they fall and I will bring my vengeance

אויף אֱדוֹם דורך דער האַנט פֿון מײַן פֿאָלק יִשׂרָאֵל, און זיי וועלן
oif Edom durch der hant fun mayn folk Yisroel un zei veln
upon Edom through the hand of my people Yisroel and they will

טאָן צו אֱדוֹם לויט מײַן כּעס און לויט מײַן גרימצאָרן ;
ton tsu Edom loit mayn kaas un loit mayn grimtsorn
do to Edom according to my anger and according to my wrath

און זיי וועלן שפּירן מײַן נקמה , זאָגט אֲדֹנָי ה .
un zei veln shpiren mayn nekome zogt Adonoi Hashem
and they will discern my vengeance declares Adonoi Hashem

[ט] אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווייל די פּלשתּים
azoi hot gezogt Adonoi Hashem vail di Pelishtim
thus has said Adonoi Hashem because the Pelishtim

זײַנען זיך באַגאַנגען מיט נקמה , און האָבן נקמה
zaynen zich bagangen mit nekome un hobn nekome
are self behaved with vengeance and have vengeance

געטאָן מיט פֿאַראַכטונג פֿון דער זעל , אומצובּרענגען ,
genumen mit farachtung fun der zel umtsubrengen
taken with contempt of the soul to destroy

פֿון אייביקער שׂינאה, [טז] דערום האָט אֲדֹנָי ה
fun eibiker sine derum hot Adonoi Hashem
from perpetual hatred therefore has Adonoi Hashem

אַזוי געזאָגט: זע , איך שטרעק אויס מײַן האַנט אויף
azoi gezogt ze ich shtrek ois mayn hant oif
thus said behold I stretch out my hand against

די פּלשתּים , און וועל פֿאַרשנײַדן די כּרֵתים , און וועל
di Pelishtim un vel un farshnaidn di Keretim un vel
the Pelishtim and will cut off the Keretim and will

seacoast. [17] And I will execute great vengeance upon them with tokhechot chemah *(punishments of wrath)*; and they shall know that I am Hashem, when I shall take my vengeance upon them.

26 And it came to pass in the eleventh year, in the first day of the month, that the Devar Hashem came unto me, saying, [2] Ben adam, because that Tzor *(Tyre)* hath said against Yerushalayim, Aha, she is broken that was the daletot *(gates)* of the nations; she is turned over to me; I shall be filled, now that she is laid waste; [3] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I am against thee, O Tzor, and will cause Goyim rabbim to come up against thee, like the yam causeth its waves to come up. [4] And they shall destroy the chomot of Tzor, and break down her migdalim; I will also scrape her aphar from her, and make her into a barren rock. [5] It shall be a place for the spreading of nets in the midst of the yam; for I have spoken it, saith Adonoi Hashem; and it shall become a plunder to the Goyim. [6] And her banot which are in the sadeh shall be slain by the cherev; and they shall know that I am Hashem.

אונטערברענגען דעם איבערבלייַב פֿון דעם באָרטן פֿון ים .
yam fun bortn dem fun iberblaib dem unterbrengen
the sea of seacoast the of remnant the destroy

יז און איך וועל טאָן אויף זיי גרויסע נקמות מיט
mit nkmut groise zei oif ton vel ich un
with vengeance great them against do will I and

שטראָפֿן פֿון גרימצאָרן ; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין
bin ich az visen veln zei un grimtsorn fun shtrofn
am I that know will they and wrath fury of punishments

ה , ווען איך ברענג מײַן נקמה אויף זיי .
zei oif nekome main breng ich ven Hashem
them upon vengeance my bring I when Hashem

כו און עס איז געווען אין עלפֿטן יאָר , אין ערשטן טאָג פֿון חודש ,
choidesh fun tog ershtn in yor elftn in geven iz es un
month of day first in year eleventh in was is it and

איז געווען דאָס וואָרט פֿון ה צו מיר , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu Hashem fun vort dos geven iz
say to so me to Hashem of word the was is

ב מענטשנקינד , ווײַל צור האָט געזאָגט אויף ירושָלַיִם : אַהאַ!
aha Yerushalayim oif gezogt hot Tsor vail mentshnkind
aha Yerushalayim against said has Tzor because son of man

צעבראָכן איז די טיר פֿון די אומות , צו מיר גייט עס איבער; איך וועל
vel ich iber es geit mir tsu umes di fun tir di iz tsebrochn
will I over it goes me to peoples the of door the is broken

פֿול ווערן ווײַל זי איז חורבן . ג דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי
azoi Hashem Adonoi hot derum churvn iz zi vail vern ful
thus Hashem Adonoi has therefore ruins is she because be full

געזאָגט: זע , איך קום אויף דיר , צור , און וועל אויפֿברענגען
oifbrengen vel un Tsor dir oif kum ich ze gezogt
bring up will and Tzor you(SG) against come I behold said

אויף דיר פֿיל פֿעלקער, אַזוי ווי דער ים ברענגט אויף זײַנע
zaine oif brengt yam der vi azoi felker fil dir oif
its upon brings the sea the as so nations many you(SG) against

וועלן . ד און זיי וועלן צעשטערן די מויערן פֿון צור , און איַנוואַרפֿן
ainvarfn un Tsor fun moiern di tseshtern veln zei un veln
throw down and Tzor of walls the destroy will they and waves

אירע טורעמס; און איך וועל אָפּשאָבן איר ערד פֿון איר, און וועל זי
zi vel un ir fun erd ir opshobn vel ich un turems ire
her will and her from earth her scape off will I and towers its

מאַכן פֿאַר אַ גלאַטן פֿעלדז. ה אויף אויסשפּרייטן נעצן וועט זי זײַן אין
in zain zi vet netsn oisshpreitn oif feldz glatn a far machn
in be it will nets spreading for rock smooth a for make

מיטן פֿון ים ; וואָרעם איך האָב גערעדט, זאָגט אֲדֹנָי ה
mitn fun yam ; vorem ich hob geredt zogt Adonoi Hashem
midst of the sea for have I spoken declares Hashem

און זי וועט זײַן צו רויב פֿאַר די פֿעלקער. ו און אירע טעכטערשטעט
techtershtet ire un felker di far roib tsu zain vet zi un
daughter towns its and nations the for plunder for be will it and

וואָס אין פֿעלד וועלן מיטן שווערד אויסגעהרגעט ווערן ; און זיי וועלן
veln zei un vern oisgeharget shverd mitn veln feld in vos
will they and become killed sword with will field in that

וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen
Hashem am I that know

[7] For thus saith Adonoi Hashem; Hineni, I will bring upon Tzor Nevukhadretzar Melech Bavel, a melech melachim, from the tzafon, with sus, and with chariots, and with parashim, and a kahal with much people. [8] He shall slay with the cherev thy banot in the sadeh; and he shall heap up a siege mound against thee, and build a ramp against thee, and lift up the shield against thee. [9] And he shall set battering rams against thy chomot *(walls)*, and with his weapons he shall break down thy migdalim *(towers)*. [10] By reason of the abundance of his susim their dust shall cover thee; thy chomot shall shake at the noise of the parash, and of the galgal, and of the chariots, when he shall enter into thy she'arim, as invaders swarm into a breached ir. [11] With the hooves of his susim shall he trample down all thy streets; he shall slay thy people by the cherev, and thy strong pillars shall fall to the eretz. [12] And they shall plunder thy riches, and pillage thy merchandise; and they shall break down thy chomot, and destroy thy batim of chemdah; and they shall lay thy stones and thy timber and thy

ז וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : זע , איך ברענג אויף
oif breng ich ze Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
upon bring I behold Hashem Adonoi said has thus for

צוֹר נבוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , פֿון צפֿון אַהער,
aher tsofn fun Bavel fun melech dem Nevuchadretsar Tsor
here north from Bavel of king the Nebuchadnezzar Tzor

דעם מלך פֿון מלכים , מיט פֿערד , און מיט רײַטווענען, און מיט
mit un raitvegn mit un ferd mit mlochim fun melech dem
with and chariots with and horses with kings of king the

רײַטער , און אַן אינזאַמלונג, און פֿאָלק אַ סך . ח דײַנע
daine sach a folk un ainzamlung an un raiter
your lot a people and assembly an and horseback riders

טעכטערשטעט אין פֿעלד וועט ער מיטן שווערד אויסהרגענען; און ער
er un oishrgen shverd mitn er vet feld in techtershtet
he and slay sword with the he will field in daughter towns

וועט מאַכן אָרום דיר אַ באַלעגער-מויער, און אָנשיטן אָרום
arum onshitn un baleger-moier a dir arum machn vet
around heap up and siege wall a you(SG) around make will

דיר אַן ערדוואַל , און אויפֿשטעלן קעגן דיר אַ שילד . ט און
un shild a dir kegen oifshteln un erdval an dir
and shield a you(SG) against set up and earthwork an you(SG)

זײַנע מויערברעכער וועט ער אָנשטעלן אַקעגן זײַנע מויערן , און זײַנע
daine un moiern daine akegn onshteln er vet moierbrecher zaine
your and walls your against set he will battering rams his

טורעמס וועט ער צעברעכן מיט די העק זײַנע . י פֿון פֿילקייט פֿון
fun filkeit der fun zaine hek di mit tsebrechn er vet turems
of multitude the from his axes the with break he will towers

זײַנע פֿערד , וועט דיך זייער שטויב פֿאַרדעקן; פֿון געוויש פֿון
fun geroish fun fardekn shtoib zeyer dich vet ferd zaine
of noise from cover dust their you(SG) will horses his

רײַטער , און רעדער און רײַטווענען, וועלן ציטערן דײַנע מויערן ,
moiern daine tsiteren veln raitvegn un reder un raiter
walls your shake will chariots and wheels and horseback riders

וועלן ער קומט אין דײַנע טויערן, ווי מע קומט אין אַ אײַנגעבראָכענער
aingebrochener an in kumt me vi toiern daine in kumt er ven
broken-in an in comes one as gates your in comes he when

שטאָט; יא מיט די קלויען פֿון זײַנע פֿערד וועט ער צעטרעטן אַלע דײַנע
daine ale tsetretn er vet ferd zaine fun kloien di mit shtot
your all trample he will horses his of hooves the with city

גאַסן ; דײַן פֿאָלק וועט ער מיטן שווערד אויסהרגענען. און דײַנע
daine un oishrgen shverd mitn er vet folk dain gasn
your and slay sword with the he will people your streets

שטאַרקע זײַלשטיינער וועלן צו דער ערד נידערן . יב און זיי וועלן
veln zei un nidern erd der tsu veln zailshteiner shtarke
will they and go down earth the to will sacred pillars strong

ראָבעווען דײַן פֿאַרמעג , און רויבן דײַן סחורה ; און זיי
zei un sechoire dain roibn un farmeg dain rabeven
they and merchandise your plunder and possessions your rob

וועלן צעשטערן דײַנע מויערן , און דײַנע גלוסטיקע הײַזער וועלן זיי
zei veln haizer glustike daine un moiern daine tseshtern veln
they will houses desirable your and walls your destroy will

צעברעכן ; און דײַנע שטיינער און דײַנע האָלצן און דײַן ערד וועלן
veln erd dain un holtsn daine un shteiner daine un tsebrechn
will land your and timbers your and stones your and break

זיי אין מיטן וואַסער אַהינטאָן. יג און איך וועל מאַכן אויפֿהערן דעם
dem oifhern machn vel ich un ahinton vaser mitn in zei
the cease make will I and put away water midst of in they

טומל פֿון דיַינע געזאַנגען, און דער קול פֿון דיַינע האַרפֿן וועט מער
mer vet harfn daine fun kol der un gezangen daine fun tuml
more will harps your of sound the and songs your of noise

נישט געהערט ווערן. יד אזוי האָט דער האַר אַלקים גערעדט:
nisht gehert vern . yd azoi hot der har alkim geredt
not heard become . 14 thus has the mountains God spoken

אַ גלאַטן מאַכן דיך וועל איך און
a glatn machn dich vel ich un
a smooth make you(SG) will I and

פֿעלדז, אויף אויסשפרייטן נעצן וועסטו זיין; וועסט מער נישט
feldz, oif oisshpreitn netsn vestu zain; vest mer nisht
rock on which spread out nets will you(sg) be will not more

אָפּגעבויט ווערן; וואָרעם איך האָב גערעדט, זאָגט אֲדֹנָי
opgeboit vern; vorem ich hob geredt zogt Adonoi
rebuilt become for I have spoken declares Adonoi

ה׳.
Hashem
Hashem

טו אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳ צו צֹור: פֿאַר וואָס פֿון דעם
azoi hot gezogt Adonoi Hashem tsu Tzor: far vos fun dem
thus has said Adonoi Hashem to Tzor for truly from the

קלאַפּ פֿון דיַין פֿאַלן, ווען דערשלאָגענע קרעכצן, ווען הרוגים
klap fun dain faln, ven dershlogene krechtsn, ven herugim
blow of your fall when slain groan when slain ones

ווערן געהרגעט אין דיר, ווען ציטערן די אינדזלען. טז און
vern geharget in dir, veln tsiteren di indzelen. tz un
become killed in you(SG) will tremble the islands and

נידערן פֿון זייערע טראָנען ווען אַלע פֿירשטן פֿון ים, און זיי
nidern fun zeyere tronen veln ale firshtn fun yam, un zei
come down from their thrones will all princes of the sea and they

ווען אויסטאָן זייערע מאַנטלען, און זייערע געשטיקטע קליידער
veln oiston zeyere mantlen un zeyere geshtikte kleider veln
will strip off their coats and their embroidered garments will

זיי אַראָפּזיצן; ציטערניש ווען זיי אָנטאָן, אויף דער ערד ווען
zei araפּtsitsn; tsiternish veln zei antan, oif der erd veln
they sit down; trembling will they put on the ground will

זיי זיצן, און אויפֿציטערן ווען זיי אַלע רגע, און באַנומען ווערן פֿון
zei zitsn, un oifפּtsitern veln zei ale rege, un banumen vern fun
they sit and tremble will they all moment and shocked become on

דיר. ווענגן
dir vegen
you(SG) account of

יז און זיי ווען אויפֿהייבן אויף דיר אַ קלאָג, און ווען זאָגן
yz un zei veln oifheibn oif dir a klog, un veln zogn
17 and they will lift up upon you(SG) a lamentation and will say

צו דיר:
tsu dir
to you(SG)

ווי ביסטו אונטערגעגאַנגען, דו באַזעצטע ביַי ימען,
vi bistu untergegangen, du bazetste bai yamen,
how are you gone down, you inhabited on seas,

דו גערימטע שטאָט,
du gerimte shtot,
you praised city,

aphar in the midst of the mayim. 13 And I will cause the sound of thy shirim *(songs)* to cease; and the sound of thy kinnorot shall be no more heard. 14 And I will make thee like the top of a barren rock; thou shalt be for spreading nets upon; thou shalt be rebuilt no more; for I Hashem have spoken it, saith Adonoi Hashem.

15 Thus saith Adonoi Hashem to Tzor *(Tyre)*: Shall not the coastlands tremble fearfully at the sound of thy fall, when the chalal *(wounded)* cry, when the slaughter is made in the midst of thee? 16 Then all the nasi'im of the yam shall come down from their kisse'ot *(thrones)*, and lay aside their robes, and put off their embroidered garments; they shall clothe themselves with trembling; they shall sit upon ha'aretz, and shall tremble at every moment, and be horrified at thee. 17 And they shall take up a kinah *(lament, funeral dirge)* for thee, and say to thee:

How thou hast perished,

that wast inhabited of seafaring men,

the renowned ir *(city)*,

ווּאָס איז געווען שטאַרק אויפֿן ים ,
yam oifn shtark geven iz vos
sea on the strong was is that

which wast chazakah on the yam,

זי און אירע באַווויינער ,
bavoiner ire un zi
inhabitants her and she

she and her inhabitants, which spread their terror —

ווּאָס האָבן געווארפֿן זייער שרעק
shrek zeyer gevorfn hobn vos
terror their cast have that

all who live there.

אויף אַלע באַווויינער פֿון דער ערד !
erd der fun bavoiner ale oif
earth the of inhabitants all upon

18 Now shall the coastlands tremble

יח אַצונד ציטערן די אינדזלען
indzelen di tsiteren atsund
islands the tremble now

in the day of thy fall;

אין טאָג פֿון דײַן פֿאַלן;
faln dain fun tog in
fall your of day in

indeed, the coastlands that are in the yam

יאָ , די אינדזלען ווּאָס אין ים
yam in vos indzelen di yo
the sea in that islands the yes

shall be traumatized at thy exile.

זײַנען דערשראָקן פֿון דײַן אויסלאָזן.
oislozen dain fun dershrokn zainen
end your at terrified are

19 For thus saith Adonoi Hashem: When I shall make thee a desolate ir, like the towns that are not inhabited; when I shall bring up the tehom upon thee, and the mayim harabbim *(great waters)* shall cover thee; 20 When I shall bring thee down with them that descend into the bor *(pit)*, with the people of old time, and shall set thee in the low parts of ha'aretz, in places desolate from of old, with them that go down to the bor *(pit)*, so that thou be not inhabited; but I shall bestow splendor on Eretz Chayyim; 21 I will make thee a terror, and thou shalt be no more; though thou be sought for, yet shalt thou never be found again, saith Adonoi Hashem.

יט וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : וועז איך מאַך דיך
dich mach ich ven Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
you(SG) make I when Hashem Adonoi said has thus for

אַ פֿאַרוויסטע שטאָט, ווי שטעט ווּאָס ווערן נישט באַווויינט , וועז איך
ich ven bavoint nisht vern vos shtet vi shtot farviste a
I when inhabited not become that cities like city desolated a

ברענג אויף דיר דעם תּהום , און די גרויסע ווּאַסערן וועלן דיך
dich veln vasern groise di un tehom dem dir oif breng
you(SG) will waters great the and deep the you(SG) upon bring

באַדעקן, כ וועל איך דיך נידערן מיט די געניידערטע אין גרוב,
grub in geniderte di mit nidern dich ich vel badekn
pit in brought down the with bring down you(SG) I will cover

מיט דעם פֿאָלק פֿון פֿאַרצײַטן , און איך וועל דיך באַזעצן אין
in bazetsn dich vel ich un fartsaitn fun folk dem mit
in settle you(SG) will I and ancient times of people the with

אונטערערד, ווי די חורבֿות פֿון פֿאַרצײַטן , מיט די געניידערטע
geniderte di mit fartsaitn fun churves di vi untererd
brought down the with ancient times of ruins the like sheol

אין גרוב, כּדי דו זאָלסט נישט באַזעצט ווערן ; און איך וועל
vel ich un vern bazetst nisht zolst du kedei grub in
will I and become settled not you(SG) shall you so that pit in

געבן פּראַכט אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע. כא פֿאַר אַ שרעקעניש וועל איך
ich vel shrekenish a far lebedike di fun land in pracht gebn
I will terror a for living the of land in splendor give

דיך מאַכן , און וועסט מער נישט זײַן , און וועסט געזוכט ווערן ,
vern gezucht vest un zain nisht mer vest un machn dich
become sought will and be not more will and make you(SG)

און מער נישט געפֿונען ווערן אויף אייביק, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt eibik oif vern gefunen nisht mer un
Hashem Adonoi declares ever for become found not more and

27 The Davar Hashem came again unto me, saying:

כז און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to was is Hashem of word the and

מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir
say to so me

[2] Now, thou ben adam, take up a kinah *(lamentation)* for Tzor *(Tyre)*;

ב און דו מענטשנקינד, הייב אויף אַ קלאָג
klog a oif heib mentshnkind du un
lamentation a up lift son of man you and

אויף צור,
Tsor oif
Tzor on

[3] And say unto Tzor *(Tyre)*,

ג און זאָלסט זאָגן צו צור,
Tsor tsu zogn zolst un
Tzor to say you(SG) shall and

O thou that dwell at the entrance of the yam,

וואָס זיצט בייַ די אײַנגאַנגען פֿון ים,
yam fun aingangen di bai zitst vos
the sea of entrances the by sits that

which art a merchant of the peoples for many coastlands,

וואָס האַנדלט מיט פֿעלקער אין אינדזלען פֿיל:
fil indzelen in felker mit handlt vos
many islands in nations with trades that

Thus saith Adonoi Hashem;

אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה:
Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Hashem Adonoi said has thus

O Tzor *(Tyre)*, thou hast said,

צור, דו האָסט געזאָגט:
gezogt host du Tsor
said have you Tzor

I am perfect in beauty.

איך בין פֿאַרפֿול אין שיינקייט.
sheinkeit in farful bin ich
beauty in full am I

[4] Thy borders are in the midst of the seas,

ד אין האַרצן פֿון די ימען זײַנען דײַנע גרעמאַרקן,
gemarkn daine zainen yamen di fun hartsn in
borders your are seas the of heart in

thy bonim *(builders)* have perfected thy beauty.

דײַנע בויערס האָבן דיין שיינקייט פֿאַרפֿולט.
farfult sheinkeit dain hobn boiers daine
perfected beauty your have builders your

[5] They have built all thy ship plank boards

ה פֿון ציפּרעסן פֿון שניר
Senir fun tsipresn fun
Senir from cypresses from

of beroshim *(juniper)* of Senir;

האָבן זיי דיר אַלע ברעטער געבויט;
geboit breter ale dir zei hobn
built planks all you(SG) they have

they have taken cedars from Levanon

צעדער פֿון לבנון האָבן זיי גענומען
genumen zei hobn Levanon fun tseder
taken they have Levanon of cedar

to make masts for thee.

צו מאַכן מאַסטן פֿאַר דיר.
dir far mastn machn tsu
you(SG) for masts make to

[6] Of the oaks of Bashan

ו פֿון אייכנבוים פֿון בָּשָׁן
Bashan fun eichnbeimer fun
Bashan of terebinths from

have they made thine oars;

האָבן זיי דײַנע רודערס געמאַכט;
gemacht ruders daine zei hobn
made oaks your they have

thy hull of pines inlaid with ivory,

דַיִן דעק הָאָבן זיי געמַאכט
gemacht zei hobn dek dain
made they have deck your

they made from that brought out of the isles of Kittim *(Cyprus)*.

פֹון עלפֶנבַיין מיט בוקסנהאָלץ
buksnholts mit elfnbein fun
boxwood with ivory from

פֹון די אינדזלען פֹון די כִּתִּים .
Kittim di fun indzelen di fun
Kittim the of islands the from

[7] Fine linen with embroidered work from Mitzrayim was that

ז לַיְנען מיט שטיקערַיי פֹון מִצרַיִם
Mitsrayim fun shtikerai mit lainen
Egypt from embroidery with linen

which thou spreadest forth to be thy nes *(sail)*;

איז דַיִן זאָגל געווען,
geven zagl dain iz
was sail your is

blue and purple from the coasts of Elishah

דיר צו זיין פַאר אַ פַאן;
fon a far zain tsu dir
flag a for be to you(SG)

was that which covered thee.

בלאָ און פּורפּל פֹון די אינדזלען פֹון אֱלִישָׁה
Elishah fun indzelen di fun purpl un blo
Elishah of islands the from purple and blue

איז דַיִן איבערדעק געווען.
geven iberdek dain iz
was awning your is

[8] The inhabitants of Tzidon and Arvad

ח די באַווויינער פֹון צידון און אַרְוַד
Arvad un Tsidon fun bavoiner di
Arvad and Tzidon of inhabitants the

were thy oarsmen;

זיַינען דיר רודערערס געווען;
geven ruderers dir zainen
were rowers you(SG) are

thy chachamim, O Tzor *(Tyre)*, that were in thee,

דַיִנע קלוגע לַיִט , צוֹר , זיַינען אין דיר געווען,
geven dir in zainen Tsor lait kluge daine
were you(SG) in are Tzor people wise your

were thy helmsmen.

זיי זיַינען דַיִנע שיפֿפירער געווען.
geven shiffirer daine zainen zei
were shipmasters your are they

[9] The elders of Geval and the chachamim thereof

ט די עלטסטע פֹון גבַל און אירע קלוגע לַיִט
lait kluge ire un Geval fun eltste di
people wise her and Geval from elders the

were in thee thy caulkers to caulk thy seams;

זיַינען אין דיר געווען דַיִנע שפּאַלטנפּאַרריכטער;
shpaltnfarrichter daine geven dir in zainen
caulkers your were you(SG) in are

all the oniyyot of the yam with their oarsmen

אַלע שיפֿן פֹון ים מיט זייערע שיפֿלַיִט
shiflait zeyere mit yam fun shifn ale
sailors their with the sea from ships all

were in thee to market thy merchandise.

זיַינען אין דיר געווען, צו האַנדלען דַיִן האַנדל.
handl dain handlen tsu geven dir in zainen
trade your trade to were you(SG) in are

[10] They of Paras and of Lud and of Put were in thine army, thy anshei hamilchamah; they hanged the mogen and kova in thee;

י פָּרס און לוד און פּוט זיַינען אין דַיִן חיל געווען, דַיִנע לַיִט פֹון
fun lait daine geven cheil dain in zainen Put un Lud un Paras
of people your were army your in are Put and Lud and Paras

מלחמה ; שילד און קיווער האָבן זיי אויפֿגעהאַנגען אין דיר , זיי
zei dir in oifgehongen zei hobn kiver un shild milchome
they you(SG) in hung up they have helmet and shield war

they set forth thy splendor.
11 The Bnei Arvad with thine army were upon thy chomot all around, and the men of Gammad were in thy migdalim; they hung their shields upon thy chomot all around; they have made thy beauty perfect.
12 Tarshish was thy merchant by reason of the multitude of all kind of riches; with kesef, barzel *(iron)*, bedil *(tin)*, and oferet *(lead)*, they traded for thy goods.
13 Yavan, Tuval, and Meshech, they were thy merchants; they traded the nefesh adam and kelim *(vessels)* of nechoshet for thy merchandise.
14 They of the Bais Togarmah traded for thy wares with susim and parash and peradim *(mules)*.
15 The Bnei Dedan were thy merchants; many coastlands were the market of thine yad; they brought thee for a payment karnot *(tusks)* of shen *(ivory)* and ebony.
16 Aram *(Syria)* was thy merchant by reason of the multitude of the goods of thy making; they gave thee for thy wares emeralds, purple, and embroidered work, and fine linen, and coral, and rubies.
17 Yehudah, and Eretz Yisroel, they were thy merchants; they traded for thy merchandise chittim *(wheat)* of Minnit, and balsam oil, and devash, and shemen,

האָבן דיר שיינקייט געגעבן. יא די זין פֿון אַרוַד און חֵילֵך
cheilech un Arvad fun zin di gegebn sheinkeit dir hobn
your army and Arvad of sons the given splendor you(SG) have

אויף דײַנע מויערן רונד אַרום, און די גַמָדים זײַנען אין דײַנע
daine in zainen Gammadim di un arum rund moiern daine oif
your in are Gammadim the and round around walls your on

טורעמס געווען; זייערע שילדן האָבן זיי אויפֿגעהאַנגען אויף דײַנע מויערן
moiern daine oif oifgehongen zei hobn shildn zeyere geven turems
walls your on hung up they have shields their were towers

רונד אַרום; זיי האָבן דײַן שיינקייט פֿאַרפֿולט. יב תַּרְשִׁישׁ איז
iz Tarshish farfult sheinkeit dain hobn zei arum rund
is Tarshish perfected beauty your have they round around

דײַן סוֹחר געווען, פֿון וועגן דער פֿילקייט פֿון אַלערלײ
alerlei fun filkeit der vegen fun geven soicher dain
all kinds of of abundance the account of on was merchant your

גוטס; מיט זילבער, אײַזן, צין, און בלײַ, האָבן זיי פֿאַר דײַנע
daine far zei hobn blai un Tsin aizn zilber mit guts
your for they have lead and tin iron silver with goods

סחורות אָפּגעגעבן. יג יָוָן, תּוּבַל, און מֶשֶׁך, זיי זײַנען דײַנע
daine zainen zei Meshech un Tuval Yavan opgegebn schoyres
your are they Meshech and Tuval Yavan given wares

האַנדלסלײַט געווען; נפֿשות פֿון מענטשן און קופּערנע כּלים האָבן
hobn keilim kuperne un mentshn fun nefoshes geven handlslait
have utensils copper and men of souls were traders

זיי דיר אין האַנדל געגעבן. יד פֿון דעם הויז פֿון תּוֹגַרְמָה פֿערד
ferd Togarmah fun hoiz dem fun gegebn handl in dir zei
horses Togarmah of house the from given trade in you(SG) they

און רײַטער און מוליאייזלען האָט מען פֿאַר דײַנע סחורות געגעבן.
gegebn schoyres daine far men hot moileizlen un raiter un
given wares your for one has mules and horsemen and

טו די זין פֿון דָדָן זײַנען דײַנע האַנדלסלײַט געווען; פֿיל אינדזלען
indzelen fil geven handlslait daine zainen Dedan fun zin di
islands many were traders your are Dedan of sons the

זײַנען געווען די סחורה פֿון דײַן האַנט; הערנער פֿון עלפֿנביין
elfnbein fun herner hant dain fun sechoire di geven zainen
ivory of horns hand your of merchandise the were are

און עבנהאָלץ האָבן זיי דיר אָפּגאָבן געבראַכט. יז אֲרָם איז דײַן
dain iz Aram gebracht opgob dir zei hobn ebnholts un
your is Aram brought tribute you(SG) they have ebony and

סוֹחר געווען, פֿון וועגן פֿיל געשעפֿטן דײַנע; מיט גאַרפֿונקל,
garfunkl mit daine gesheftn fil vegen fun geven soicher
carbuncle with yours trade deals many account of on was merchant

פּורפּל, און שטיקערײַ, און פֿײַנלײַנען, און קאָרעלן, און רובין, האָבן
hobn rubin un kareln un fainlainen un shtikerai un purpl
have ruby and coral and fine linen and embroidery and purple

זיי פֿאַר דײַנע סחורות אָפּגעגעבן. יז יְהוּדָה און דאָס לאַנד פֿון
fun land dos un Yehudah opgegebn schoyres daine far zei
of land the and Yehudah given wares your for they

יִשְׂרָאֵל, זיי זײַנען דײַנע האַנדלסלײַט געווען; וויץ פֿון מִנִּית, און
un Minnit fun veits geven handlslait daine zainen zei Yisroel
and Minnit from wheat were traders your are they Yisroel

זיסווּאַרג, און האָניק און אייל, און באַלזאַם, האָבן זיי דיר אין
in dir zei hobn balzam un eil un honik un zisvarg
in you(SG) they have balsam and oil and honey and sweets

and balm. 18 Damascus was thy merchant in the multitude of the wares of thy making, for the multitude of all riches; in the yayin of Chelbon, and white wool. 19 Vedan also and Yavan *(Greece)* provided for your wares with fine yarn; wrought iron, cassia, and cane, were among thy merchandise. 20 Dedan was thy merchant in saddle blankets for riding. 21 Arabia, and all the nasi'im of Kedar, they traded with thee in lambs, and rams, and goats; in these were they thy merchants. 22 The merchants of Sheva and Ra'amah, they were thy merchants; they traded as peddlers with choicest spices, and with all kinds of even yekarah *(precious stones)*, and zahav. 23 Charan, and Kanneh, and Eden, the merchants of Sheva, Ashur *(Assyria)*, and Kilmad, were thy merchants. 24 These were thy merchants in choice things, in purple clothes, and embroidered work, and in chests of multicolored apparel, bound with chavalim *(cords)* and cedar boxed in thy marketplace. 25 The oniyyot of Tarshish were carriers of thy merchandise; and thou wast filled, and made very glorious in the midst of the yamim *(seas)*.

האַנדל געגעבן. יח דַּמֶּשֶׂק איז דײַן סוֹחר געווען, צוליב די
di tsulib geven soicher dain iz Damesek gegebn handl
the because of was merchant your is Damascus given trade

פֿיל געשעפֿטן דײַנע, פֿון וועגן דער פֿילקייט פֿון אַלערליי
alerlei fun filkeit der vegen fun daine gesheftn fil
all kinds of of abundance the because of from yours trade deals many

גוטס, אין ווײַן פֿון חֶלבון, און וויסער וואָל. יט וְדָן און יָוָן
Yavan un Vedan vol vaiser un Chelbon fun vain in guts
Yavan and Vedan wool white and Chelbon from wine in goods

האָבן געגעבן געשפּינס פַּאַר דײַנע סחורות; שמידאיזין, קאַנייל,
kaneil shmidaizn schoyres daine far geshpins gegebn hobn
cassia wrought iron wares your for spun articles given have

און געווירצאָר זײַנען געווען אין דײַן האַנדל. כ דדָן האָט געהאַנדלט
gehandlt hot Dedan handl dain in geven zainen gevirtsror un
dealt has Dedan trade your in were are calamus and

מיט דיר אין טײַערע בגדים צום רײַטן. כא אַראַביאַ און אַלע
ale un Arabia raitn tsum begadim taiere in dir mit
all and Arabia riding for garments costly in you(SG) with

פֿירשטן פֿון קֵדָר, זיי זײַנען די סוחרים פֿון דײַן האַנט געווען; אין
in geven hant dain fun sochrim di zainen zei Kedar fun firshtn
in were hand your of traders the are they Kedar of princes

לעמער, און ווידערס, און בעק, דערין זײַנען זיי דײַנע סוחרים
sochrim daine zei zainen derin bek un viders un lemer
traders your they are therein male goats and rams and lambs

געווען. כב די האַנדלסלײַט פֿון שבֶא און רַעְמָה, זיי זײַנען דײַנע
daine zainen zei Raamah un Sheva fun handlslait di geven
your are they Ra'amah and Sheva of tradespeople the were

האַנדלסלײַט געווען; מיטן בעסטן פֿון אַלערליי בשׂמים, און מיט
mit un b'somaim alerlei fun bestn mitn geven handlslait
with and spices all kinds of of best with were tradespeople

אַלערליי טײַער געשטיין, און גאָלד, האָבן זיי פַּאַר דײַנע סחורות
schoyres daine far zei hobn gold un geshtein taier alerlei
wares your for they have gold and gems precious all kinds of

אָפּגעגעבן. כג חָרָן און כֶּנֶה און עֵדֶן, די האַנדלסלײַט פֿון שבֶא;
Sheva fun handlslait di Eden un Kanneh un Charan opgegebn
Sheva of tradespeople the Eden and Kanneh and Charan given

און אַזוי האָבן די סוחרים פֿון אשור און כַּלְמַד מיט דיר.
dir mit Kilmad un Ashur fun sochrim di hobn azoi un
you(SG) with Kilmad and Assyria of traders the have so and

כד זיי זײַנען דײַנע האַנדלסלײַט געווען אין פּראַכטצייגן, אין בלאָע
bloe in prachttseign in geven handlslait daine zainen zei
blue in splendid goods in were tradespeople your are they

מאַנטלען און שטיקערײַ, און אין קאַסטנס מיט פַּאַרביקע טוכן,
tuchn farbike mit kastns in un shtikerai un mantlen
clothes multicolored with chests in and embroidery and coats

פַּאַרבונדן מיט שטריק, און באַפֿעסטיקט – אויף דײַן מאַרק. כה די שיפֿן
shifn di mark dain oif bafestikt un shtrik mit farbundn
ships the square your on fastened and cords with bound

פֿון תַּרְשִׁישׁ האָבן דיר דײַן האַנדל געבראַכט. און האָסט זיך
zich host un gebracht handl dain dir hobn Tarshish fun
self you have and brought trade your you(SG) have Tarshish of

אָנגעפֿילט, און ביסט זייער שוואָר געווען, אין האַרץ פֿון ימען.
yamen di fun harts in geven shver zeyer bist un ongefilt
seas the of heart in were heavy very are and filled

[26] Thy oarsmen have brought thee

כו אין גרויסע וואַסערן
vasern groise in
waters great in

into mayim rabbim;

האָבן דיך דיַינע רודערערס געבראַכט;
gebracht ruderers daine dich hobn
brought rowers your you(SG) have

the east wind hath broken thee

דער מזרח-ווינט האָט דיך צעבראָכן
tsebrochn dich hot mizrech-vint der
broken you(SG) has east wind the

in the midst of the yamim *(seas)*.

אין האַרצן פֿון די ימען .
yamen di fun hartsn in
seas the of heart in

[27] Thy riches, and thy wares,

כז דיַין גוטס און דיַינע סחורות ,
schoyres daine un guts dain
wares your and goods your

thy merchandise, thy mariners, and thy sailors,

דיַין האַנדל, דיַינע שיפֿלייַט, און דיַינע שיפֿירער,
shiffirer daine un shiflait daine handl dain
captains your and sailors your trade your

thy caulkers,

דיַינע שפּאַלטנפֿאַרריכטער,
shpaltnfarrichter daine
caulkers your

and the dealers in thy merchandise,

און די הענדלער פֿון דיַין האַנדל,
handl dain fun hendler di un
trade your of dealers the and

and all thy anshei hamilchamah, that are in thee,

און אַלע דיַינע מלחמה-לייַט וואָס אין דיר ,
dir in vos milchome-lait daine ale un
you(SG) in that war people your all and

and in all thy kahal *(company)* which is in the midst of thee,

און מיט אַל דיַין געזעמל וואָס אין דיַין מיט ,
mit dain in vos gezeml dain al mit un
midst your in that assembly your all with and

shall fall into the midst of the yamim *(seas)*

וועלן אַרײַנפֿאַלן אין האַרצן פֿון די ימען ,
yamen di fun hartsn in arainfaln veln
seas the of heart in fall in will

in the day of thy shipwreck.

אין טאָג פֿון דיַין פֿאַלן.
faln dain fun tog in
fall your of day in

[28] The migroshot *(open pasturelands)* shall shake

כח פֿון דעם וויגעשריי פֿון דיַינע שיפֿירער
shiffirer daine fun veigeshrei dem fun
shipmasters your of wailing cry the from

at the sound of the cry of thy seamen.

וועלן שטורעמען די אינדן .
indn di shturemen veln
waves the tremble will

[29] And all that handle the oar,

כט און נידערן וועלן פֿון זייערע שיפֿן
shifn zeyere fun veln nidern un
ships their from will go down and

the mariners, and all the sailors of the yam,

אַלע וואָס האַלטן אַ רודער;
ruder a haltn vos ale
oar an hold that all

shall come down from their oniyyot,

די שיפֿלייַט, אַלע שיפֿירער ,
shiffirer ale shiflait di
shipmasters all sailors the

they shall stand upon the shore;

וועלן אויף דער ערד בלייַבן שטיין .
shtein blaibn erd der oif veln
standing remain earth the on will

[30] And shall cause their kol *(voice)* to be heard because of thee,

ל און זיי וועלן מאַכן הערן זייער קול וועגן דיר ,
dir vegen kol zeyer hern machn veln zei un
you(SG) about voice their hear make will they and

and shall cry bitterly,

און שרייַען וועלן זיי ביטער;
biter zei veln shraien un
bitter they will cry out and

and shall cast up aphar *(dust)* upon their heads,

און זיי וועלן אַרויפֿטאָן שטויב אויף זייערע קעפּ ,
kep zeyere oif shtoib aroifton veln zei un
heads their on dust put on will they and

they shall roll themselves in the ashes;

אין אַש וועלן זיי זיך קייַקלען.
kaiklen zich zei veln ash in
roll selves they will ashes in

[31] And they shall make themselves utterly bald for thee,

לא און מאַכן אַ פּליך וועלן זיי נאָך דיר ,
dir noch zei veln plich a machn un
you(SG) after they will bald spot a make and

and gird themselves with sackcloth

און אָנגורטן זאַקקלייַדער וועלן זיי ,
zei veln zakkleider ongurtn un
they will sackcloth put on and

and shall weep for thee

און ווייַנען וועלן זיי אויף דיר
dir oif zei veln veinen un
you(SG) on they will weep and

mar nefesh and bitter mourning.

מיט אַ ביטער געמיט, אַ קלאָגענישׁ אַ ביטערע.
bitere a klogenish a gemit biter a mit
bitter a lamentation a spirit bitter a with

[32] And in their wailing they shall take up a kinah *(lamentation)* for thee,

לב און אין זייער יאָמער וועלן זיי אויפֿהייבן אויף
oif oifheibn zei veln yomer zeyer in un
upon lift up they will grief their in and

דיר אַ קלאָג ,
klog a dir
lamentation a you(SG)

and lament over thee, saying:

און קלאָגן וועלן זיי אויף דיר :
dir oif zei veln klogn un
you(SG) upon they will lament and

What city is like Tzor,

וואָר איז ווי צור געווען
geven Tsor vi iz ver
was Tzor like is who

destroyed in the midst of the yam?

פֿאַראַנקערט אין מיטן פֿון ים !
yam fun mitn in farankert
the sea of midst in anchored

[33] When thy wares went forth by sea,

לג וען דיַינע סחורות פֿלעגן פֿון די ימען אַרויס,
arois yamen di fun flegn schoyres daine ven
out seas the from used to wares your when

thou filledst many people;

האָסטו פֿיל פֿעלקער אָנגעזעט;
ongezet felker fil hostu
satisfied nations many have you

thou didst enrich the melachim of ha'aretz

מיט דיַין פֿיל גוטס און דיַין האַנדל
handl dain un guts fil dain mit
trade your and goods many your with

with the multitude of thy riches and of thy merchandise.

האָסטו רייַך געמאַכט די מלכים פֿון דער ערד .
erd der fun mlochim di gemacht raich hostu
earth the of kings the made rich have you

[34] In the time when thou shalt be broken by the yamim *(seas)*

לד אַצונד אַז דו ביסט צעבראָכן פֿון די ימען ,
yamen di fun tsebrochn bist du az atsund
seas the from broken are you that now

in the depths of the mayim,

אין די טיפֿענישן פֿון די וואַסערן,
vasern di fun tifenishn di in
waters the of depths the in

thy merchandise and all thy kahal *(company)*

אַז דײַן האַנדל און אַל דײַן געזעמל
gezeml dain al un handl dain az
assembly your all and trade your that

in the midst of thee shall fall.

זײַנען געפֿאַלן אין דײַן מיט ,
mit dain in gefaln zainen
midst your in fallen are

35 All the inhabitants of the coastlands

לה וועלן אַלע באַווינער פֿון די אינדזלען
indzelen di fun bavoiner ale vern
islands the of inhabitants all become

shall be astonished at thee,

באַנומען איבער דיר ,
dir iber banumen
you(SG) over shocked

and their melachim shall be very afraid,

און זייערע מלכים שוידערן אַ שוידער ;
shoider a shoidern mlochim zeyere un
shudder a shudder kings their and

they shall be troubled in their countenance.

זייער פּנים איז צעשרודערט.
tserudert iz ponem zeyer
troubled is face their

36 The socharim *(merchants)* among the peoples shall hiss at thee;

לו די סוחרים צווישן די פֿעלקער
felker di tsvishn sochrim di
nations the among traders the

thou shalt be a horror,

שמוצערן אויף דיר ;
dir oif shmutsern
you(SG) at hiss

and ad olam *(forever)* thou shalt be no more.

אַ שרעקעניש ביסטו געוואָרן
gevorn bistu shrekenish a
become are you terror a

און ביסט אויף אייביק נישטאָ .
nishto eibik oif bist un
no more ever for are and

כח

28 The Davar Hashem came again unto me, saying,

אזוי מיר צו געווען איז ה׳ פֿון וואָרט דאָס און
azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
so me to was is Hashem of word the and

2 Ben adam, say unto the Nagid Tzor, Thus saith Adonoi Hashem:

צו זאָגן : ב מענטשנקינד , זאָג צו דעם פֿירשט פֿון
fun firsht dem tsu zog mentshnkind zogn tsu
of prince the to say son of man say to

צור : אזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳ :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi Tsor
Hashem Adonoi said has thus Tzor

Because thine lev is lifted up [in pride],

ווײַל דײַן האַרץ האָט זיך דערהויבן,
derhoibn zich hot harts dain vail
lifted up self has heart your because

and thou hast said, El ani *(I am a g-d)*,

און דו האָסט געזאָגט: אַ ג-ט בין איך,
ich bin G-t a gezogt host du un
I am g-d a said have you and

and I sit on a moshav elohim *(seat of g-ds)*,

די זיצונג פֿון ג-טער טו איך זיצן
zitsn ich tu g-ter fun zitsung di
sit I do g-ds of sitting the

in the midst of the yamim *(seas)*;

אין האַרצן פֿון ימען ;
yamen di fun hartsn in
seas the of heart in

yet thou art adam, and not El,

אוֹן בִּיסְט דָאךְ אַ מענטש אוֹן נִישְט אַ גּ-ט,
G-t a nisht un mentsh a doch bist un
g-d a not and man a still you are and

though thou set thine mind as the lev elohim;

נאָר הָאסְט געמאַכט דַיִן הַאַרְץ ווִי דאָס הַאַרְץ פוֹן אַ גּ-ט:
G-t a fun harts dos vi harts dain gemacht host nor
g-d a of heart the as heart your made have but

3 Hinei, thou art more chacham than Daniel;

ג בִּיסְט דָאךְ מער חכם פוֹן דָניֵאל ,
Danieln fun chochem mer doch bist
Daniel than wise more indeed you are

there is no secret that they can hide from thee;

קיין פַאַרבאָרגעניש הָאט מען פוֹן דִיר נישט פַאַרהוילן!
farhoiln nisht dir fun men hot farborgenish kein
hidden not you(SG) from one has secret any

4 With thy chochmah and with thine tevunah *(understanding)*

ד מיט דַיִן גרויס חכמה אוֹן מיט דַיִן שׂכל
seichel dain mit un chochme grois dain mit
understanding your with and wisdom great your with

thou hast gotten thee riches,

הָאסְטו דִיר אָנגעשאַפְט אַ פַאַרמעג,
farmeg a ongeshaft dir hostu
wealth a amassed yourself have you

and hast gotten zahav and kesef into thy otzarot;

אוֹן אָנגעשאַפְט גאָלד אוֹן זילבער אין דַיִנע אוֹצרות .
oitseres daine in zilber un gold ongeshaft un
treasures your in silver and gold amassed and

5 By thy great chochmah in thy trade

ה מיט דַיִן גרויס חכמה , מיט דַיִן הַאַנדל,
handl dain mit chochme grois dain mit
trade your with wisdom great your with

hast thou increased thy riches,

הָאסְטו געמערט דַיִן פַאַרמעג!
farmeg dain gemert hostu
wealth your increased have you

and thine lev is lifted up [in pride]

אוֹן דַיִן הַאַרְץ הָאט זיך דערהויבן
derhoibn zich hot harts dain un
lifted up self has heart your and

because of thy riches;

פוֹן וועגן דַיִן פַאַרמעג .
farmeg dain vegen fun
possessions your account of on

6 Therefore thus saith Adonoi Hashem:

ו דערום הָאט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
said thus Hashem Adonoi has therefore

Because thou hast set thine mind as the lev elohim;

ווַיל דו הָאסְט געמאַכט דַיִן הַאַרְץ ווִי דאָס
dos vi harts dain gemacht host du vail
the as heart your made have you because

הַאַרְץ פוֹן אלקים ,
Elokim fun harts
G-d of heart

7 Hineni, therefore I will bring zarim upon thee,

ז דערום זע , איך ברענג אויף דיר פרעמדע ,
fremde dir oif breng ich ze derum
foreigners you(SG) on bring I behold therefore

the most terrible of the Goyim;

די פַאַרכטיקסטע פוֹן די פעלקער;
felker di fun forchtikste di
nations the of most terrible the

and they shall draw their charavot *(swords)*

אוֹן זיי וועלן אַרויסציען זייערע שווערדן
shverdn zeyere aroistsien veln zei un
swords their draw out will they and

against the beauty of thy chochmah,

אויף דַיִן שיינער חכמה ,
chochme sheiner dain oif
wisdom beautiful your upon

and they shall defile thy splendor.

אוּן זיי וועלן פַֿאַרשוועכן דײַן גלאַנץ .
glants dain farshvechn veln zei un
splendor your profane will they and

[8] They shall bring thee down to the shachat *(pit)*,

ח אין גרוב וועלן זיי דיך נידערן ,
nidern dich zei veln grub in
bring down you(SG) they will pit in

and thou shalt die the deaths of them that are slain

אוּן דעם טויט פֿון אַ דערשלאָגענעם וועסטו שטאַרבן,
shtarbn vestu dershlogenem a fun toit dem un
die will you(sg) slain one a of death the and

in the midst of the yamim *(seas)*.

אין האַרצן פֿון ימען .
yamen di fun hartsn in
seas the of heart in

[9] Wilt thou yet say before him that slayeth thee,

ט וועסטו דען זאָגן פֿאַר דײַן טייטער:
teiter dain far zogn den vestu
killer your before say then will you(sg)

Elohim ani?

אַ ג-ט בין איך?
ich bin G-t a
I am g-d a

But thou art adam, and no El,

וועסטו זײַן אוּן נישט אַ ג-ט מענטש אַ ווען
zain vestu G-t a nisht un mentsh a ven
be will you(sg) g-d a not and man a when

in the yad of him that slayeth thee.

אין דער האַנט פֿון דײַן דערשלאָגער.
dershloger dain fun hant der in
slayer your of hand the in

[10] Thou shalt die the deaths of the arelim *(uncircumcised)*

י דעם טויט פֿון אומבאַשניטענע וועסטו שטאַרבן,
shtarbn vestu umbashnitene fun toit dem
die will you(sg) uncircumcised of death the

by the yad of zarim;

דורך דער האַנט פֿון פֿרעמדע ;
fremde fun hant der durch
foreigners of hand the through

for I have spoken it,

וואָרעם איך האָב גערעדט,
geredt hob ich vorem
spoken have I for

saith Adonoi Hashem.

זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

[11] Moreover the Devar Hashem came unto me, saying: [12] Ben adam, take up a kinah *(lamentation)* upon HaMelech Tzor *(Tyre)*, and say unto him, Thus saith Adonoi Hashem:

יא אוּן דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to was is Hashem of word the and

יב זאָגן: מענטשנקינד , הייב אויף אַ קלאָג אויף דעם
dem oif klog a oif heib mentshnkind zogn
the upon lamentation a up lift son of man say

מלך פֿון צוֹר , אוּן זאָלסט זאָגן צו אים: אַזוי האָט
hot azoi im tsu zogn zolst un Tsor fun melech
has so him to say you(SG) shall and Tzor of king

געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt
Hashem Adonoi said

Thou wast the chotam *(seal)* of perfection,

אַ געצירקלטער זיגלרינג ביסטו געווען,
geven bistu ziglring getsirklter a
were are you signet ring sealed a

full of chochmah, and perfect in beauty.

פֿול מיט חכמה אוּן פַֿארפֿול אין שיינקייט .
sheinkeit in farful un chochme mit ful
beauty in perfect and wisdom with full

[13] Thou hast been in Eden,
Gan Elohim;

every even yekarah *(precious stone)*
was thy covering,

the ruby, topaz, and the diamond,

the beryl, the onyx, and the jasper,

the sapphire, the turquoise, and
the emerald, and zahav;

the workmanship of thy hand drums
and of thy wind instruments

was prepared in thee

in the day that thou wast created.

[14] Thou art the keruv mimshach
(anointed cherub) that guardeth;

and I have set thee so;

thou wast upon the Har
Kodesh Elohim;

thou hast walked up and down in
the midst of the stones of eish.

[15] Thou wast tamim in thy drakhim

from the day that thou wast created,

until wickedness was found in thee.

[16] By the multitude of thy trading

they have filled the midst of
thee with chamas,

and thou hast sinned;

יג אין עֵדֶן דעם גאָרטן פֿון אלקים ביסטו געווען;
geven bistu Elokim fun gortn dem Eden in
were are you G-d of garden the Eden in

אַלערלייַ טײַער געשטיין איז דײַן צודעק געווען;
geven tsudek dain iz geshtein taier alerlei
was covering your is stones precious all kinds of

רובין, טאָפֿאַז, און דימענט,
diment un tafaz rubin
diamond and topaz ruby

גאָלדשטיין, אָניקל, און יאַשפּיז,
yashpiz un onikl goldshtein
jasper and onyx gold stone

סאַפּירשטיין, גאַרפֿונקל, און שמאָראַק, און גאָלד,
gold un shmorak un garfunkl sapirshtein
gold and emerald and carbuncle sapphire

דײַנע געפֿײַקלטע און געלעכלטע אַרבעט,
arbet gelechlte un gepaiklte daine
work perforated and tamborines your

זײַנען אין טאָג פֿון דײַן באַשאַפֿן וועלן
vern bashafn dain fun tog in zainen
become creation your of day in are

געווען אָנגעבראַכט אין דיר.
dir in ongebreit geven
you(SG) in prepared was

יד אַ כּרוּב אַ ברייטשירעמענדיקער געווען;
geven bistu breitshiremendiker a kruv a
were are you broad-covering a Keruv a

און איך האָב דיך אַרויפֿגעזעצט,
aroifgezetst dich hob ich un
set up you(SG) have I and

ביז דו ביסט אויף ג-טס הייליקן באַרג געווען;
geven barg heilikn G-ts oif bist du biz
were mountain holy G-d's upon are you until

צווישן פֿײַערשטיינער ביסטו אומגעגאַנגען.
umgegangen bistu faiershteiner tsvishn
walked are you fiery stones among

טו גאַנץ ביסטו געווען אין דײַנע וועגן,
vegen daine in geven bistu gants
ways your in were are you perfect

פֿון דעם טאָג פֿון דײַן באַשאַפֿן וועלן,
vern bashafn dain fun tog dem fun
become creation your of day the from

ביז אומרעכט איז געפֿונען געווארן אין דיר.
dir in gevorn gefunen iz umrecht biz
you(SG) in become found is iniquity until

טז דורך דײַן גרויס האַנדלשאַפֿט
handlshaft grois dain durch
trading great your through

האָט מען דיך אָנגעפֿילט אינעווייניק מיט רויבונג,
roibung mit ineveinik ongefilt dich men hot
robbery with inside filled you(SG) one has

און ביסט זינדיק געוואָרן;
gevorn zindik bist un
become sinful are and

therefore I will banish thee as profane out of the Har Elohim;

דערום האָב איך דיך פֿאַרשוועכט פֿון
fun farshvecht dich ich hob derum
out of profaned you(SG) I have therefore

ג-טס באַרג ,
barg G-ts
mountain G-d's

and I will destroy thee, O guardian keruv,

און דיך אונטערגעבראַכט, דו שירעמענדיקער כרוב ,
kruv shiremendiker du untergebracht dich un
Keruv covering you brought down you(SG) and

from the midst of the stones of eish.

פֿון צווישן די פֿייַערשטיינער.
faiershteiner di tsvishn fun
fiery stones the among from

17 Thine lev was lifted up [in pride] because of thy beauty,

יז דיין האַרץ האָט זיך דערהויבן פֿון וועגן
vegen fun derhoibn zich hot harts dain
account of on lifted up self has heart your

דיין שיינקייט ,
sheinkeit dain
beauty your

thou hast corrupted thy chochmah by reason of thy splendor;

האָסט פֿאַרדאָרבן דיין חכמה איבער דיין גלאַנץ ;
glants dain iber chochme dain fardorben host
splendor your over wisdom your corrupted have

I will cast thee to eretz *(earth)*,

האָב איך דיך אויף דער ערד געוואָרפֿן,
gevorfn erd der oif dich ich hob
thrown earth the upon you(SG) I have

I will lay thee before melachim,

פֿאַר די מלכים דיך געגעבן ,
gegebn dich mlochim di far
given you(SG) kings the before

that they may gaze upon thee.

צו קוקן אויף דיר .
dir oif kukn tsu
you(SG) upon gaze to

18 Thou hast defiled thy mikdashim

יח דורך דיַינע פֿיל זינד ,
zind fil daine durch
sins many your through

by the multitude of thine avonot,

מיט דעם אומרעכט פֿון דיין האַנדל,
handl dain fun umrecht dem mit
trade your of iniquity the with

by the avon of thy trading;

האָסטו פֿאַרשוועכט דיַינע הייליקטומען;
heiliktumen daine farshvecht hostu
sanctuaries your profaned have you

therefore will I bring forth an eish from the midst of thee;

דערום האָב איך געמאַכט אַרויסגיין פֿון
fun aroisgein gemacht ich hob derum
from go out made I have therefore

דיר אַ פֿייַער
faier a dir
fire a you(SG)

it shall devour thee,

וואָס האָט דיך פֿאַרצערט ,
fartsert dich hot vos
consumed you(SG) has which

and I will reduce thee to ashes upon ha'aretz

און איך האָב דיך געמאַכט צו אַש אויף דער ערד ,
erd der oif ash tsu gemacht dich hob ich un
earth the upon ashes to made you(SG) have I and

in the sight of all them that gaze upon thee.

פֿאַר די אויגן פֿון אַלע וואָס זען דיך .
dich zeen vos ale fun oign di far
you(SG) see who all of eyes the before

[19] All they that know thee among the peoples

shall be appalled at thee;

thou shalt be a horror,

and thou shalt be no more, ad olam.

יט אַלע ווָאס קענען דיך צווישן די פֹּעלקער
felker di tsvishn dich kenen vos ale
nations the among you(SG) know who all

; ווערן באַנומען איבער דיר
dir iber banumen vern
you(SG) over shocked become

, אַ שרעקעניש ביסטו געווָארן
gevorn bistu shrekenish a
become are you terror a

. און ביסט אויף אייביק נישטָא
nishto eibik oif bist un
no more ever for are and

[20] Again the Devar Hashem came unto me, saying, [21] Ben adam, set thy face toward Tzidon *(Sidon)*, and prophesy against it, [22] And say, Thus saith Adonoi Hashem:

כ און דאָס ווָארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to was is Hashem of word the and

כא : זאָג מענטשנקינד , טו דיין פנים צו צידון , און זאָג
zog un Tsidon tsu ponem dain tu mentshnkind zogn
say and Tzidon to face your do son of man say

נבֿיאות אויף איר; כב און זאָלסט זאָגן : אַזוי האָט
hot azoi zogn zolst un ir oif nevies
has thus say you(SG) shall and her on prophesy

געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt
Hashem Adonoi said

Hineni, I am against thee, O Tzidon;

, זע , איך קום אויף דיר , צידון
Tsidon dir oif kum ich ze
Tzidon you(SG) upon come I behold

and I will be glorified in the midst of thee;

און איך וועל געערלעכט ווערן צווישן דיר ;
dir tsvishn vern geerlecht vel ich un
you(SG) among become glorified will I and

and they shall know that I am Hashem,

, און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה
Hashem bin ich az visen veln zei un
Hashem am I that know will they and

when I shall have executed shefatim *(punishments, judgments)* in her,

ווען איך טו אַ משפט אין איר,
ir in mishpot a tu ich ven
her in judgment a do I when

and I shall show Myself as set apart as kodesh in her.

און איך וועל געהיילקט ווערן אין איר.
ir in vern geheilikt vel ich un
her in become sanctified will I and

[23] For I will send into her dever,

כג און איך וועל אָנשיקן אויף איר פּעסט
pest ir oif onshikn vel ich un
pestilence her upon send will I and

and dahm into her streets;

און בלוט אין איר גאַסן ,
gasn ire in blut un
streets her in blood and

and the slain shall be judged in the midst of her

און דערשלאָגענע וועלן פֿאַלן אין איר מיט
mit ir in faln veln dershlogene un
midst her in fall will slain and

by the cherev upon her on every side;

פֿון דער שווערד וואָס אויף איר פֿון רונד אַרום ;
arum rund fun ir oif vos shverd der fun
round around from her upon which sword the from

and they shall know that I am Hashem.

און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un
Hashem am I that know will they and

כד און מער וועט נישט זײַן פֿאַר דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל אַ
a Yisroel fun hoiz dem far zain nisht vet mer un
a Yisroel of house the for be not will more and

שטעכיק ווילדגעווקס, און אַ שמאַרציקער דאָרן , פֿון אַלע זייערע
zeyere ale fun dorn shmartsiker a un vildgeveks shtechik
their all from thornbush painful a and wild plant prickly

אַרומיקע וואָס פֿאַראַכטן זיי ; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין
bin ich az visen veln zei un zei farachten vos arumike
am I that know will they and them despise who surrounding ones

אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi
Hashem Adonoi

כה אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : וועז איך זאַמל אײַן דאָס הויז
hoiz dos ain zaml ich ven Hashem Adonoi gezogt hot azoi
house the in gather I when Hashem Adonoi said has thus

פֿון יִשׂרָאֵל פֿון די אומות וואָס זיי זײַנען צעשפּרייט געוואָרן צווישן
tsvishn gevorn tseshpreit zainen zei vos umes di fun Yisroel fun
among become scattered are they that peoples the from Yisroel of

זיי , וועל איך געהיילט ווערן דורך זיי אין די אויגן פֿון די
di fun oign di in zei durch vern geheilikt ich vel zei
the of eyes the in they through become sanctified I will them

פֿעלקער; און זיי וועלן זיצן אויף זייער ערד וואָס איך האָב געגעבן
gegebn hob ich vos erd zeyer oif zitsn veln zei un felker
given have I which land their upon dwell will they and nations

צו מײַן קנעכט, צו יעקבֿן . כו און זיי וועלן זיצן אויף איר אין
in ir oif zitsn veln zei un Yaakovn tsu knecht main tsu
in it on dwell will they and Yaakov to servant my to

זיבערקייט, און זיי וועלן בויען הײַזער, און פֿלאַנצן ווײַנגערטנער; יאָ,
yo vaingertner flantsn un haizer boien veln zei un zicherkeit
yes vineyards plant and houses build will they and security

זיי וועלן זיצן אין זיבערקייט, וועז איך טו אַ משפּט אויף אַלע וואָס
vos ale oif mishpot a tu ich ven zicherkeit in zitsn veln zei
who all upon judgment a do I when security in dwell will they

פֿאַראַכטן זיי פֿון רונד אַרום זיי ; און זיי וועלן וויסן אַז איך
ich az visen veln zei un zei arum rund fun zei farachten
I that know will they and them round around from them despise

בין ה זייער ג-ט.
G-t zeyer Hashem bin
G-d their Hashem am

כט

אין צענטן יאָר, אין צענטן חודש , אין צוועלפֿטן טאָג פֿון
fun tog tsvelftn in choidesh tsentn in yor tsentn in
of day twelfth in month tenth in year tenth in

חודש איז געווען דאָס וואָרט פֿון ה צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu Hashem fun vort dos geven iz choidesh
say to so me to Hashem of word the was is month

ב מענטשנקינד , טו דײַן פּנים צו פַּרעה דעם מלך פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun melech dem Pharaoh tsu ponem dain tu mentshnkind
Egypt of king the Pharaoh to face your do son of man

און זאָג נבֿיאות אויף אים, און אויף מִצרַיִם אין גאַנצן ; ג רעד ,
red gantsn in Mitsrayim oif un im oif nevies zog un
speak all in Egypt against and him against prophesies say and

און זאָלסט זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
zolst un zogn azoi hot gezogt Hashem Adonoi
you(SG) shall and has thus said Hashem Adonoi

24 And there shall be no more a pricking brier unto the Bais Yisroel, nor any painful kotz *(thorn)* of all that are around them, that despised them; and they shall know that I am Adonoi Hashem.

25 Thus saith Adonoi Hashem: When I shall have gathered the Bais Yisroel from the people among whom they are scattered, and I shall show Myself as set apart as kodesh in them in the sight of the Goyim, then shall they dwell in their adamah that I have given to Avdi Ya'akov. 26 And they shall dwell securely therein, and shall build batim *(houses)*, and plant kramim *(vineyards)*; indeed, they shall dwell securely, when I have executed shefatim *(judgments)* upon all those that despise them all around them; and they shall know that I am Hashem Eloheihem.

29 In the tenth year, in the tenth month, in the twelfth day of the month, the Devar Hashem came unto me, saying, 2 Ben adam, set thy face against Pharaoh Melech Mitzrayim, and prophesy against him, and against all Mitzrayim: 3 Speak, and say, Thus saith Adonoi Hashem:

Hineni, I am against thee,

זע , איך קום אויף דיר פַּרעה ,
Pharaoh dir oif kum ich ze
Pharaoh you(SG) against come I behold

Pharaoh Melech Mitzrayim,

מלך פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun melech
Egypt of king

the great monster that lieth in the midst of his channels,

דער גרויסער קראָקאָדיל, וואָס הויערט אין זיַינע טיַיכן ,
taichn zaine in hoiert vos krokodil groiser der
rivers his in crouches who crocodile great the

which hath said: My Nile is mine own,

וואָס זאָגט : מיר געהערט מיַין טיַיך ,
taich main gehert mir zogt vos
river my belongs to me declares who

and I have made it for myself.

און איך האָב אים מיר געמאַכט .
gemacht mir im hob ich un
made me it have I and

[4] But I will put hooks in thy jaws,

ד און איך וועל אַריַינטאָן רינגען אין דיַינע קינבאַקן,
kinbakn daine in ringen arainton vel ich un
jaws your in rings insert will I and

and I will cause the dag *(fish)* of thy channels to stick unto thy scales,

און וועל באַהעפֿטן די פֿיש פֿון דיַינע טיַיכן
taichn daine fun fish di baheftn vel un
rivers your of fish the fasten will and

אָן דיַינע שופּן ;
shupn daine on
scales your on

and I will bring thee up out of the midst of thy river channels,

און איך וועל דיך אויפֿברענגען פֿון דיַינע טיַיכן ,
taichn daine fun oifbrengen dich vel ich un
rivers your from bring up you(SG) will I and

and all the dag *(fish)* of thy channels

מיט אַלע פֿיש פֿון דיַינע טיַיכן
taichn daine fun fish ale mit
rivers your of fish all with

shall stick unto thy scales.

וואָס וועלן אָן דיַינע שופּן באַהעפֿט זיַין .
zain baheft shupn daine on veln vos
be fastened scales your on will who

[5] And I will throw thee out into the midbar,

ה און איך וועל דיך אַוועקווואַרפֿן אין מדבר ,
midber in avekvarfn dich vel ich un
desert in throw away you(SG) will I and

thee and all the dag *(fish)* of thy river channels;

דיך מיט אַלע פֿיש פֿון דיַינע טיַיכן ;
taichn daine fun fish ale mit dich
rivers your of fish all with you(SG)

thou shalt fall upon the open sadeh;

אויפֿן פּנַיי פֿעלד וועסטו זיך וואַלגערן,
valgern zich vestu feld fraien oifn
roll self will you(sg) field open on the

thou shalt not be picked up together, nor gathered;

נישט אויפֿגעזאַמלט און נישט אויפֿגעקליבן וועסטו ווערן;
vern vestu oifgeklibn nisht un oifgezamlt nisht
be will you(sg) picked not and gathered up not

I have given thee for food

צו דער חיה פֿון דער ערד ,
erd der fun chaye der tsu
earth the of beast the to

to the beasts of ha'aretz

און צום פֿויגל פֿון הימל ,
himel fun foigel tsum un
heaven of bird to the and

and to the oph HaShomayim.

האָב איך דיך געגעבן פֿאַר אַ שפּייז .
shpaiz a far gegebn dich ich hob
food a for given you(SG) I have

[6] And all the inhabitants of Mitzrayim shall know that I am Hashem.

Because they have been mishenet kaneh *(a staff of reed)* to Bais Yisroel, [7] When they took hold of thee by thy palm, thou didst splinter, and tear all their katef *(shoulder)*; and when they leaned upon thee, thou broke, and madest all their loins unsteady. [8] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I will bring a cherev upon thee, and cut off adam and behemah from thee. [9] And Eretz Mitzrayim shall be desolate and in ruins; and they shall know that I am Hashem.

Because he hath said: The Nile is Mine, and I have made it, [10] Hineni, therefore I am against thee, and against thy river channels, and I will make Eretz Mitzrayim utterly ruins and desolate, from Migdol to Seveneh even unto the border of Kush. [11] No regel of adam shall pass through it, nor regel of behemah shall pass through it, neither shall it be inhabited arba'im shanah. [12] And I will make Eretz Mitzrayim desolate in the midst of the countries that are desolate, and her towns among the towns that are laid waste shall be desolate arba'im shanah; and I will

ו און אַלע באַווינער פֿון מִצרַיִם וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln Mitsrayim fun bavoiner ale un
Hashem am I that know will Egypt of inhabitants all and

וויַיל זיי זיַינען געווען אַ שטעקן פֿון ראָר, פַֿאַר דעם הויז פֿון
fun hoiz dem far ror fun shtekn a geven zainen zei vail
of house the for reed of staff a were are they because

יִשׂרָאֵל. ז אַז זיי האָבן דיך אָנגענומען אין האַנט, פֿלעגסטו
flegstu hant in ongenumen dich hobn zei az Yisroel
you used to hand in taken you(SG) have they that Yisroel

זיך צעשפּאַלטן, און זיי דעם גאַנצן אַקסל צעריַיסן; און אַז
az un tseraisn aksl gantsn dem zei un tseshpaltn zich
that and tear shoulder whole the they and split self

זיי האָבן זיך אָנגעלענט אויף דיר , פֿלעגסטו זיך צעברעכן ,
tsebrechn zich flegstu dir oif ongelent zich hobn zei
break self you used to you(SG) on leaned selves have they

און זיי די גאַנצע לענדן ליימען . ח דערום האָט אֲדֹנָי ה
Hashem Adonoi hot derum leimen lendn gantse di zei un
Hashem Adonoi has therefore paralyze loins whole the they and

אַזוי געזאָגט: זע , איך ברענג אויף דיר אַ שווערד, און וועל
vel un shverd a dir oif breng ich ze gezogt azoi
will and sword a you(SG) on bring I behold said so

פֿאַרשניַידן פֿון דיר מענטשן און בהמות . ט און דאָס לאַנד
land dos un beheimes un mentshn dir fun farshnaidn
land this and beasts and men you(SG) from cut off

מִצרַיִם וועט זיַין וויסט און חרוב , און זיי וועלן וויסן אַז
az visen veln zei un chorev un vist zain vet Mitsrayim
that know will they and ruined and desolate be will Egypt

איך בין ה .
Hashem bin ich
Hashem am I

וויַיל ער האָט געזאָגט: דער טיַיך געהערט מיר , און איך האָב אים
im hob ich un mir gehert taich der gezogt hot er vail
it have I and to me belongs river the said has he because

געמאַכט, י דערום זע , איך קום צו דיר , און צו דיַינע טיַיכן ,
taichn daine tsu un dir tsu kum ich ze derum gemacht
rivers your to and you(SG) to come I behold therefore made

און וועל מאַכן דאָס לאַנד מִצרַיִם פַֿאַר חורבֿות , אַ חרובֿ וויסטעניש,
vistenish chorev a churves far Mitsrayim land dos machn vel un
wasteland ruined a ruins for Egypt land this make will and

פֿון מִגדוֹל ביז סְוֵנֶה , און ביז דעם גבֿול פֿון כּוּש . יא נישט
nisht Kush fun gemark dem biz un Seveneh biz Migdol fun
not Kush of border the unto and Seveneh unto Migdol from

דורכגיין וועט אַ פֿוס פֿון אַ מענטשן אין איר, און נישט אַ פֿוס פֿון
fun fus a nisht un ir in mentshn a fun fus a vet durchgein
of foot a not and it in man a of foot a will pass through

אַ בהמה וועט דורכגיין אין איר, און זי וועט נישט זיַין באַווינט
bavoint zain nisht vet zi un ir in durchgein vet beheime a
inhabited be not will it and it in pass through will animal an

פֿערציק יאָר . יב און איך וועל מאַכן דאָס לאַנד מִצרַיִם אַ וויסטעניש
vistenish a Mitsrayim land dos machn vel ich un yor fertsik
wasteland a Egypt land the make will I and years forty

צווישן פֿאַרוויסטע לענדער, און אירע שטעט, צווישן חרבֿע שטעט, וועלן
veln shtet cherve tsvishn shtet ire un lender farviste tsvishn
will cities ruined among cities its and lands desolate among

זיין אַ וויסטעניש פֿערציק יאָר ; און איך וועל צעשפרייטן מִצרַיִם
Mitsrayim tseshpreitn vel ich un yor fertsik vistenish a zain
Egypt scatter will I and years forty wasteland a be

צווישן די פֿעלקער, און וועלן זיי צעוואַרפֿן אין דִי לענדער.
lender di in tsevarfn zei veln un felker di tsvishn
lands the in scatter them will and nations the among

יג וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : צום סוף פֿון פֿערציק
fertsik fun sof tsum Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
forty of end to the Hashem Adonoi said has so for

יאָר , וועל איך אײַנזאַמלען מִצרַיִם פֿון די פֿעלקער וואָס
vos felker di fun Mitsrayim ainzamlen ich vel yor
that nations the from Egypt gather together I will years

יד זיי זײַנען צעשפרייט געוואָרן אַהין . און איך וועל אומקערן די
di umkeren vel ich un ahin gevorn tseshpreit zainen zei
the turn will I and there become scattered are they

געפֿאַנגנשאַפֿט פֿון מִצרַיִם , און וועל זיי צוריקקערן קיין לאַנד
land kein tsurikkern zei vel un Mitsrayim fun gefangenshaft
land to return them will and Egypt of captivity

פַּתרוֹס, אין דעם לאַנד פֿון זייער אָפּשטאַמונג ; און זיי וועלן דאָרטן זײַן אַ
a zain dortn veln zei un opshtamung zeyer fun land dem in Patros
a be there will they and origin their of land the in Patros

טו שְׁפָּלע מלוכה . די שְׁפָּלסטע פֿון די מלוכות וועט זי זײַן , און זי
zi un zain zi vet meluchut di fun shoflste di meluche shofle
it and be it will kingdoms the of lowest the kingdom lowly

וועט זיך מער נישט איבערנעמען איבער די פֿעלקער; און איך וועל זיי
zei vel ich un felker di iber ibernemen nisht mer zich vet
them will I and nations the over take over not more self will

פֿאַרמינערן, נישט צו געוועלטיקן איבער די פֿעלקער. טז און זיי וועלן
veln zei un felker di iber geveltikn tsu nisht farminern
will they and nations the over rule to not diminish

מער נישט זײַן דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל פֿאַר אַ פֿאַרזיכערונג וואָס מאַכט
macht vos farzicherung a far Yisroel fun hoiz dem zain nisht mer
makes that assurance an for Yisroel of house the be not more

דערמאָנען זינד, ווען זיי קערן זיך נאָך זיי ; און זיי וועלן וויסן
visen veln zei un zei noch zich kern zei ven zind dermonen
know will they and them after selves turn they when sin remember

אַז איך בין אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi bin ich az
Hashem Adonoi am I that

יז און עס איז געווען אין זיבן און צוואַנציקסטן יאָר, אין ערשטן
ershtn in yor tsvantsikstn un zibn in geven iz es un
first in year twentieth and seven in was is it and

חודש , אין ערשטן טאָג פֿון חודש , איז געווען דאָס וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dos geven iz choidesh fun tog ershtn in choidesh
Hashem of word the was is month of day first in month

יח צו מיר, אַזוי צו זאָגן : מענטשנקינד , נבוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון
fun melech der Nevuchadretsar mentshnkind zogn tsu azoi mir tsu
of king the Nevukhadretzar son of man say to so me to

בָּבֶל האָט געמאַכט זײַן חיל דינען אַ שווערן דינסט אַקעגן צוֹר ;
Tsor akegn dinst shvern a dinen cheil zain gemacht hot Bavel
Tzor against service heavy a serve army his made has Bavel

איטלעכער קאָפּ איז אויסגעקראָכן, און איטלעכער אַקסל איז אָפּגעריבן;
opgeribn iz aksl itlecher un oisgekrochn iz kop itlecher
rubbed is shoulder each and bald is head each

scatter the Mitzrayim among the Goyim, and will disperse them through the countries.

13 Yet thus saith Adonoi Hashem: At the end of arba'im shanah will I gather Mitzrayim from the peoples where they were scattered; 14 And I will bring back the captives of Mitzrayim, and will cause them to return into Eretz Patros, into the land of their ancestry; and they shall be there a lowly mamlachah. 15 It shall be the shefalah *(lowliest)* of the mamlechot; neither shall it exalt itself any more above the Goyim; for I will diminish them, that they shall no more rule over the Goyim. 16 And it shall be no more the confidence of Bais Yisroel, but shall bring their avon to remembrance, when they turned toward them; but they shall know that I am Adonoi Hashem.

17 And it came to pass in the seven and twentieth year, in the first month, in the first day of the month, the Davar Hashem came unto me, saying: 18 Ben adam, Nevukhadretzar Melech Bavel caused his army to avodah gedolah *(labor strenuously)* against Tzor *(Tyre)*; every rosh was rubbed bare, and every katef *(shoulder)* was

rubbed raw; yet had he no sachar *(pay)*, nor his army, from Tzor *(Tyre)*, for the avodah that he had served against it;
[19] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I will give Eretz Mitzrayim unto Nevukhadretzar Melech Bavel; and he shall take her wealth, and take her plunder, and pillage her booty; and it shall be the sachar *(wages)* for his army. [20] I have given him Eretz Mitzrayim as his pay for which he worked, because they worked for Me, saith Adonoi Hashem.

[21] In that day will I cause the keren *(horn, strength)* of Bais Yisroel to atzmiach *(branch, sprout)*, and I will give thee the opening of the mouth in the midst of them; and they shall know that I am Hashem.

30 The Davar Hashem came again unto me, saying, [2] Ben adam, prophesy, say, Thus saith Adonoi Hashem:

Wail ye: Alas for the day!

[3] For the day is near,

even the Yom Hashem is near,

a Yom Anan *(Day of Cloud)*;

אוֹן שֹׂכַר הָאָט ער נישט געקראָגן פַֿאַר זיך אוּן פַֿאַר זיין חיל פֿון צוֹר
Tsor fun cheil zain far un zich far gekrogn nisht er hot sachar un
Tzor of army his for and self for received not he has reward and

פַֿאַר דעם דינסט וואָס ער האָט געדינט אַקעגן איר. יט דערום האָט
hot derum ir akegn gedint hot er vos dinst dem far
has therefore it against served has he that service the for

אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: זע , איך גיב נבוכַדרֶאצַר דעם
dem Nevuchadretsar gib ich ze gezogt azoi Hashem Adonoi
the Nevukhadretzar give I behold said so Hashem Adonoi

מלך פֿון בָּבֶל דאָס לאַנד מִצרַיִם , אוּן ער וועט אַוועקטראָגן איר
ir avektrogen vet er un Mitsrayim land dos Bavel fun melech
its carry away will he and Egypt land the Bavel of king

שפֿע , אוּן רויבן איר זאַקרויב, אוּן ראַבעווען איר רויב ; אוּן דאָס
dos un roib ir rabeven un zakroib ir roibn un shefe
this and spoil its rob and spoils its plunder and abundance

וועט זיין דער שׂכַר פַֿאַר זיין חיל . כ פַֿאַר זיין לוין וואָס ער האָט אום
um hot er vos loin zain far cheil zain far sachar der zain vet
for has he that wage his for army his for reward the be will

דעם געדינט, האָב איך אים געגעבן דאָס לאַנד מִצרַיִם , ווייל
vail Mitsrayim land dos gegebn im ich hob gedint dem
because Egypt land the given him I have served the thing

זיי האָבן געאַרבעט פַֿאַר מיר, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt mir far gearbet hobn zei
Hashem Adonoi declares me for worked have they

כא אין יענעם טאָג וועל איך מאַכן שפּראָצן דעם האָרן פֿון דעם הויז
hoiz dem fun horn dem shprotsn machn ich vel tog yenem in
house the of horn the spring up make I will day that in

פֿון יִשׂרָאֵל, אוּן דיר וועל איך געבן אַן אָפֿן מויל צווישן זיי ; אוּן
un zei tsvishn moil ofen an gebn ich vel dir un Yisroel fun
and they among mouth open an give I will you(SG) and Israel of

זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei
Hashem am I that know will they

ל אוּן דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד , זאָג נבִיאוּת , אוּן זאָלסט זאָגן : אַזוי האָט
hot azoi zogn zolst un nevies zog mentshnkind
has thus say you(SG) shall and prophesy say son of man

געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt
Hashem Adonoi said

יאָמערט: ווויי איבער דעם טאָג!
tog dem iber vei yomert
day the over woe wail

ג ווָאָרעם נאָנט איז דער טאָג,
tog der iz nont vorem
day the is near for

יאָ , נאָנט איז דער טאָג פֿון ה ;
Hashem fun tog der iz nont yo
Hashem of day the is near yes

אַ טאָג פֿון ווָאלקן,
volken fun tog a
clouds of day a

it shall be the time of the Goyim.

די שטראָפֿצייט פֿון די פֿעלקער וועט עס זיין .
zain es vet felker di fun shtroftsait di
be it will nations the of punishment-time the

4 And the cherev shall come upon Mitzrayim,

ד און אַ שוועָרד וועט קומען אויף מִצרַיִם ,
Mitsrayim oif kumen vet shverd a un
Egypt upon come will sword a and

and great anguish shall be in Kush *(Ethiopia)*,

און אַ ציטערניש וועט זיין אין כּוּש ,
Kush in zain vet tsiterenish a un
Kush in be will trembling a and

when the slain shall fall in Mitzrayim,

ווען דערשלאָגענע פֿאַלן אין מִצרַיִם ;
Mitsrayim in faln dershlogene ven
Egypt in fall slain when

and they shall take away her wealth,

און מע וועט אַוועקנעמען איר שפֿע ,
shefe ir aveknemen vet me un
abundance its take away will one and

and her yesodot *(foundations)* shall be broken down.

און אירע גרונטפֿעסטן וועלן צעשטערט ווערן .
vern tseshtert veln gruntfestn ire un
become destroyed will foundations its and

5 Kush, and Put, and Lud, and all the mixed horde, and Libya, and the Bnei Eretz HaBrit with them, shall fall by the cherev.

ה כּוּש , און פּוּט, און לוד , און אַלע געמישטע פֿעלקער, און
un felker gemishte ale un Lud un Put un Kush
and nations mixed rabble all and Lud and Put and Kush

כּוּבּ , און די קינדער פֿון דעם לאַנד פֿון ברית , וועלן מיט
mit veln bris fun land dem fun kinder di un Kuv
with will covenant of land the of children the and Kuv

זיי דורכן שוועָרד פֿאַלן.
faln shverd durchn zei
fall sword through them

6 Thus saith Hashem:

ו אַזוי האָט ה גענאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

They also that support Mitzrayim shall fall;

פֿאַלן וועלן אויך די אונטערלענער פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun unterlener di oich veln faln
Egypt of supporters the also will fall

and the ga'on *(pride)* of her strength shall come down;

און נידערן וועט איר שטאָלצע מאַכט;
macht shtoltse ir vet nidern un
power proud its will go down and

from Migdol to Seveneh shall they fall within her by the cherev,

פֿון מִגדוֹל ביז סְוֵנֶה וועלן זיי פֿאַלן דורכן
durchn faln zei veln Seveneh biz Migdol fun
through fall they will Seveneh unto Migdol from

שוועָרד אין איר,
ir in shverd
her within sword

saith Adonoi Hashem.

זאָגט אֲדֹנָי ה .
zogt Adonoi Hashem
declares Adonoi Hashem

7 And they shall be desolate betoch *(in the midst of)* the countries that are desolate,

ז און זיי וועלן פֿאַרוויסט זיין צווישן
tsvishn zain farvist veln zei un
among be devastate will they and

פֿאַרוויסטע לענדער,
lender farviste
lands ruined

and her towns shall be in the midst of the towns that are laid waste.

און זיינע שטעט וועלן זיין צווישן חרבֿע שטעט.
shtet cherve tsvishn zain veln shtet zaine un
cities ruined among be will towns its and

[8] And they shall know that I am Hashem,

ח און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה׳,
Hashem bin ich az visen veln zei un
Hashem am I that know will they and

when I have set an eish in Mitzrayim,

וון איך מאַך אַ פֿיַער אין מִצרַיִם,
Mitsrayim in faier a mach ich ven
Egypt in fire a make I when

and when all her allies shall be destroyed.

און אַלע אירע העלפֿער וועלן צעברָאכן ווערן.
vern tsebrochn veln helfer ire ale un
become broken will helpers its all and

[9] In that day shall malachim go forth from Me in ships to make the complacently secure Ethiopians afraid, and great anguish shall come upon them, as in the Yom Mitzrayim; for, hinei, it cometh.

ט אין יענעם טאָג וועלן שלוחים אַרויסגיין פֿון מיר אין
in mir fun aroisgein shluchim veln tog yenem in
in me from go out messengers will day that in

שיפֿן, אויפֿצושרעקן כּוש די זיכערע; און אַ ציטערניש וועט
vet tsiterenish a un zichere di Kush oiftsushrekn shifn
will trembling a and secure the Kush to frighten ships

זיין ביי זיי ווי אין טאָג פֿון מִצרַיִם; וואָרעם זע, עס
es ze vorem Mitsrayim fun tog in vi zei bai zain
it behold because Egypt of day in as them with be

קומט!
kumt
comes

[10] Thus saith Adonoi Hashem:

י אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳:
Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Hashem Adonoi said has so

I will also cause the multitude of Mitzrayim to cease

איך וועל אויך פֿאַרטיליקן דעם המון פֿון מִצרַיִם,
Mitsrayim fun hamon dem fartiliken oich vel ich
Egypt of multitude the destroy also will I

by the yad of Nevukhadretzar Melech Bavel.

דורך דער האַנט פֿון נבֻוכַדרֶאצַר דעם
dem Nevuchadretsar fun hant der durch
the Nevukhadretzar of hand the by

מלך פֿון בָּבֶל.
Bavel fun melech
Bavel of king

[11] He and his army with him,

יא ער און זיין פֿאָלק מיט אים,
im mit folk zain un er
him with people his and he

the most terrible of the Goyim,

די פֿאָרכטיקסטע פֿון די פֿעלקער,
felker di fun forchtikste di
nations the of most terrible the

shall be brought in to destroy ha'aretz;

ווערן געבראַכט אומצובערענגען דאָס לאַנד;
land dos umtsubrengen gebracht vern
land this to destroy brought become

and they shall draw their charavot *(swords)* against Mitzrayim,

און זיי וועלן אַרויסציען זייערע שוועָרדן אויף מִצרַיִם,
Mitsrayim oif shverdn zeyere aroistsien veln zei un
Egypt on swords their draw out will they and

and fill ha'aretz with the slain.

און וועלן אָנפֿילן דאָס לאַנד מיט דערשלאָגענע.
dershlogene mit land dos onfiln veln un
slain with land this fill will and

[12] And I will make the river channels dry,

יב און איך וועל מאַכן די טייַכן אַ טריקענעש,
trikenish a taichn di machn vel ich un
dry ground a rivers the make will I and

and sell ha'aretz to the yad ra'im;

און וועל איבערענטפֿערן דאָס לאַנד
land dos iberentfern vel un
land this turn over will and

I will make eretz desolate, and all that is therein,

אין דער האַנט פֿון שלעכטע;
shlechte fun hant der in
wicked of hand the in

by the yad of zarim.

און איך וועל פֿאַרוויסטן דאָס לאַנד מיט איר פֿולקייט,
fulkeit ir mit land dos farvistn vel ich un
fullness its with land this lay waste will I and

I Hashem have spoken it.

דורך דער האַנט פֿון פֿרעמדע ;
fremde fun hant der durch
foreigners of hand the by

איך ה האָב געredt.
geredt hob Hashem ich
spoken have Hashem I

13 Thus saith Adonoi Hashem:

כג אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Hashem Adonoi said has thus

I will also destroy the gillulim *(idols)*,

איך וועל אויך אונטערברענגען די אָפּגעטער,
opgeter di unterbrengen oich vel ich
idols the destroy also will I

and I will cause their elilim *(images, false g-ds)* to cease out of Noph;

און וועל פֿאַרשטערן די געצן פֿון נוֹף ;
Nof fun getsn di farshtern vel un
Noph of idols the interfere with will and

and there shall be no more a nasi of Eretz Mitzrayim;

און קיין פֿירשט וועט מער נישט זיין פֿון לאַנד מִצרַיִם ;
Mitsrayim land fun zain nisht mer vet firsht kein un
Egypt land of be not more will prince any and

and I will put fear in Eretz Mitzrayim.

און איך וועל מאַכן אַ מורא אין לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land in moire a machn vel ich un
Egypt land in fear a make will I and

14 And I will make Patros desolate,

כד און איך וועל פֿאַרוויסטן פַּתרוֹס,
Patros farvistn vel ich un
Patros destroy will I and

and will kindle eish, setting fire to Tzoan,

און וועל מאַכן אַ פֿייַער אין צוֹעַן ,
Tsoan in faier a machn vel un
Tzoan in fire a make will and

and will execute shefatim *(judgments, punishments)* in No.

און טאָן אַ משפּט אין נוֹא.
No in mishpot a ton un
No in judgment a do and

15 And I will pour My fury upon Siyn,

כה און איך וועל אויסגיסן מײַן גרימצאָרן אויף סין,
Sin oif grimtsorn main oisgisen vel ich un
Sin on wrath my pour out will I and

the ma'oz *(stronghold)* of Mitzrayim;

דער פֿעסטונג פֿון מִצרַיִם ;
Mitsrayim fun festung der
Egypt of fortress the

and I will cut off the multitude of No.

און איך וועל פֿאַרשניידן דעם המון פֿון נוֹא.
No fun hamon dem farshnaidn vel ich un
No of multitude the cut off will I and

16 And I will kindle eish, setting fire to Mitzrayim;

כו און איך וועל מאַכן אַ פֿייַער אין מִצרַיִם ;
Mitsrayim in faier a machn vel ich un
Egypt in fire a make will I and

Siyn shall writhe in anguish,

דרייען אין ווייטאָג וועט זיך דרייען סין,
Sin dreyen zich vet veitog in dreyen
Sin turn self will pain in turn

and No shall be breached,

און נוֹא וועט אײַנגעבראָכן ווערן ,
vern aingebrochn vet No un
become breached will No and

and Noph shall be taken by storm in broad daylight.

און אויף נוֹף וועלן קומען פַיינד ביי טאָג.
tog bai faind kumen veln Nof oif un
day by enemy come will Noph on and

17 The bochurim of On and of Pi-Veset shall fall by the cherev;

יז די יונגעלַיט פון אוֹן און פי-בֶסֶת וועלן
veln Pi-Veset un On fun yungelait di
will Pi-Veset and On of young men the

דורכן שווערד פַאלן,
faln shverd durchn
fall sword through

and these towns shall go into captivity.

און זיי וועלן אין געפַאנגנשאַפט גיין .
gein gefangenshaft in veln zei un
go captivity in will they and

18 At Tachpanches also the day shall be darkened,

יח און אין תַּחְפַּנְחֵס וועט אויפהערן דער טאָג,
tog der oifhern vet Tachpanches in un
day the cease will Tachpanches in and

when I shall break there the yokes of Mitzrayim;

וען איך צעברעך דאָרטן די יאָכשטאַנגען
yochshtangen di dortn tsebrech ich ven
yokes the there break I when

פון מִצרַיִם ;
Mitsrayim fun
Egypt of

and the ga'on *(pride)* of her strength shall cease in her;

און איר שטאָלצע מאַכט וועט פַאַרשטערט ווערן אין איר;
ir in vern farshtert vet macht shtoltse ir un
her in become broken will power proud its and

as for her, an anan *(a cloud)* shall cover her,

זי אַליין וועט אָ וואָלקן באַדעקן,
badekn volken a vet alein zi
cover cloud a will alone she

and her banot shall go into captivity.

און אירע טעכטערשטעט וועלן אין געפַאַנגנשאַפט גיין .
gein gefangenshaft in veln techtershtet ire un
go captivity in will daughter towns its and

19 Thus will I execute shefatim *(judgments)* in Mitzrayim;

יט און איך וועל טאָן אָ משפט אין מִצרַיִם ;
Mitsrayim in mishpot a ton vel ich un
Egypt in judgment a do will I and

און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un
Hashem am I that know will they and

20 And it came to pass in the eleventh year, in the first month, in the seventh day of the month, that the Devar Hashem came unto me, saying, 21 Ben adam, I have broken the zero'a of Pharaoh Melech Mitzrayim; and, hinei, it shall not be bound up to bring refu'ot *(healing)*, nor a splint put on to bind it, to make it strong to hold the cherev.

כ און עס איז געווען אין עלפטן יאָר, אין ערשטן חודש ,
in choidesh ershtn in yor elftn in geven iz es un
in month first in year eleventh in was is it and

זיבעטן טאָג פון חודש , איז געווען דאָס וואָרט פון ה צו
tsu Hashem fun vort dos geven iz choidesh fun tog zibetn
to Hashem of word the was is month of day seventh

כא : מענטשנקינד , איך האָב צעברָאכן דעם אָרעם
orem dem tsebrochn hob ich mentshnkind zogn tsu azoi mir
arm the broken have I son of man say to so me

פון פַּרעה דעם מלך פון מִצרַיִם , און זע , ער איז נישט
nisht iz er ze un Mitsrayim fun melech dem Pharaoh fun
not is he behold and Egypt of king the Pharaoh of

פַאַרבונדן געווָארן צו ברענגען אַ רפואה דורך אַרויפטאָן
aroifton durch refue a brengen tsu gevorn farbundn
put on by healing a bring to having become bound

אַ וויקלבאַנד, אים צו פַאַרבינדן, ער זאָל וועלן שטאַרק צו
tsu shtark vern zol er farbindn tsu im viklband a
to strong become shall he bind to him turn band a

22 Therefore thus saith

האֲלטן אַ שוועֶרד. כב פַֿאַר וואָר, אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳:
Hashem Adonoi gezogt hot azoi vor far shverd a haltn
Hashem Adonoi said has thus truly for sword a hold

זע, איך קום צו פַּרעה דעם מלך פֿון מִצרַיִם, און וועל
vel un Mitsrayim fun melech dem Pharaoh tsu kum ich ze
will and Egypt of king the Pharaoh to come I behold

צעברעכן זיינע אָרעמס, דעם געזונטן, און דעם צעבראָכענעם;
tsebrochenem dem un gezuntn dem orems zaine tsebrechn
splintered the and healthy the arms his break

און איך וועל מאַכן אַרויספֿאַלן די שוועֶרד פֿון זיין האַנט. כג און
un hant zain fun shverd di aroisfaln machn vel ich un
and hand his from sword the fall out make will I and

איך וועל צעשפּרייטן מִצרַיִם צווישן די פֿעלקער, און וועל זיי
zei vel un felker di tsvishn Mitsrayim tseshpreitn vel ich
them will and nations the among Egypt scatter will I

צעוואַרפֿן אין די לענדער. כד און איך וועל שטאַרקן די אָרעמס פֿון
fun orems di shtarkn vel ich un lender di in tsevarfn
of arms the strengthen will I and lands the in disperse

דעם מלך פֿון בָּבֶל. און וועל געבן מײַן שוועֶרד אין זיין האַנט;
hant zain in shverd main gebn vel un Bavel fun melech dem
hand his in sword my give will and Bavel of king the

און איך וועל צעברעכן די אָרעמס פֿון פַּרעהן, און ער וועט
vet er un Pharaohn fun orems di tsebrechn vel ich un
will he and Pharaoh of arms the break will I and

קרעכצן פַֿאַר אים קרעכצן פֿון אַ דערשטאָכענעם. כה און איך וועל
vel ich un dershtochenem a fun krechtsn im far krechtsn
will I and pierced one a of groans him before groan

שטאַרקן די אָרעמס פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל, און די אָרעמס
orems di un Bavel fun melech dem fun orems di shtarkn
arms the and Bavel of king the of arms the strengthen

פֿון פַּרעהן וועלן אַראָפּפֿאַלן; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין
bin ich az visen veln zei un aropfaln veln Pharaohn fun
am I that know will they and fall will Pharaoh of

ה׳, ווען איך גיב מײַן שוועֶרד אין דער האַנט פֿון דעם מלך
melech dem fun hant der in shverd main gib ich ven Hashem
king the of hand the in sword my give I when Hashem

פֿון בָּבֶל, און ער וועט זי אויסשטרעקן קעגן לאַנד מִצרַיִם. כו און
un Mitsrayim land kegen oisshtrekn zi vet er un Bavel fun
and Egypt land against stretch out it will he and Bavel of

איך וועל צעשפּרייטן מִצרַיִם צווישן די פֿעלקער, און וועל זיי
zei vel un felker di tsvishn Mitsrayim tseshpreitn vel ich
them will and nations the among Egypt scatter will I

צעוואַרפֿן אין די לענדער; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה׳.
Hashem bin ich az visen veln zei un lender di in tsevarfn
Hashem am I that know will they and lands the in disperse

לא

און עס איז געווען אין עלפֿטן יאָר, אין דריטן
dritn in yor elftn in geven iz es un
third in year eleventh in was is it and

חודש, אין ערשטן טאָג פֿון חודש, איז געווען
geven iz choidesh fun tog ershtn in choidesh
was is month of day first in month

דאָס וואָרט פֿון ה׳ צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu Hashem fun vort dos
say to so me to Hashem of word the

Adonoi Hashem: Hinei, I am against Pharaoh Melech Mitzrayim, and will break his zero'ot *(arms)*, the chazakah *(strong)*, and that which was broken; and I will cause the cherev to fall out of his yad. 23 And I will scatter Mitzrayim among the Goyim, and will disperse them through the countries. 24 And I will strengthen the zero'ot *(arms)* of Melech Bavel, and put My cherev in his yad; but I will break the zero'ot of Pharaoh, and he shall groan before him with the groanings of the mortally wounded. 25 But I will strengthen the zero'ot *(arms)* of Melech Bavel, and the zero'ot *(arms)* of Pharaoh shall fall down; and they shall know that I am Hashem, when I shall put My cherev into the yad of Melech Bavel, and he shall stretch it out against Eretz Mitzrayim. 26 And I will scatter the Mitzrayim among the Goyim, and disperse them among the countries; and they shall know that I am Hashem.

31 And it came to pass in the eleventh year, in the third month, in the first day of the month, that the Devar Hashem came unto me, saying, 2 Ben adam,

speak unto Pharaoh
Melech Mitzrayim,
and to his multitude:

ב מענטשנקינד , זאָג צו פַּרעה דעם מלך
melech dem Pharaoh tsu zog mentshnkind
king the Pharaoh to say son of man

פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun
Egypt of

Whom art thou like in thy greatness?

און צו זיין המון :
hamon zain tsu un
multitude his to and

צו וועמען גלייכסטו זיך אין דיין גרויסקייט?
groiskeit dain in zich glaichstu vemen tsu
greatness your in self you resemble whom to

[3] Hinei, Ashur *(the Assyrian)* was
a cedar in Levanon

ג זע , אשור איז געווען אַ צעדער אין לבָנון ,
Levanon in tseder a geven iz Ashur ze
Levanon in cedar a was is Assyria behold

with yafeh branches, and with
a forest shade,

מיט שיינע צווייַגן , און שאָטנדיקן געוועלד ,
geveld shotndikn un tsvaign sheine mit
undergrowth shady and branches beautiful with

and of a high stature;

און הויך אין וווקס ;
vuks in hoich un
height in high and

and his top was above the
thick boughs.

און צווישן געדיכטענישן איז געווען זיין שפּיץ .
shpits zain geven iz gedichtenishn tsvishn un
top his was is thick branches among and

[4] The mayim made it grow,

ד וואַסער האָט אים אויפֿגעצויגן ,
oifgetsoign im hot vaser
raised him has water

the tehom *(underground water)*
set him up in height

דער תּהום האָט אים אויפֿגעבראַכט ;
oifgebracht im hot tehom der
brought up him has deep the

by her streams flowing

זיַנע שטראָמען , זיי פֿלעגן גיין
gein flegn zei shtromen zaine
go used to they streams his

all around its planting,

רונד אַרום זיַין פֿלאַנצונג ,
flantsung zain arum rund
planting his round around

and sent her rivulets

און זיַנע גראָבנס האָט ער צעשיקט
tseshikt er hot grobns zaine un
sent he has channels his and

unto all the trees of the sadeh.

צו אַלע ביימער פֿון פֿעלד .
feld fun beimer ale tsu
field of trees all to

[5] Therefore his height was exalted

ה דערום איז זיַין וווקס געווען העכער
hecher geven vuks zain iz derum
higher was height his is therefore

above kol atzei hasadeh *(all the trees of the field)*,

פֿון אַלע ביימער פֿון פֿעלד ,
feld fun beimer ale fun
field of trees all than

and his boughs were multiplied,

און זיַנע צווייַגן האָבן זיך געמערט ,
gemert zich hobn tsvaign zaine un
increased selves have branches his and

and his branches became long

און זיַנע ריטער זיַנען לאַנג געוואָרן ,
gevorn lang zainen riter zaine un
become long are boughs his and

because of the mayim rabbim,
as it sent them out.

פֹּון פֿיל וואַסער בייַ זייַן אויסוואַקסן.
oisvaksn zain bai vaser fil fun
growth his unto water much from

[6] All the oph HaShomayim

[ו] אין זייַנע צווייַגן האָבן גענעסט
genest hobn tsvaign zaine in
nested have branches his in

made their nests in his boughs,

אַלע פֿויגלען פֿון הימל ,
himel fun foiglen ale
heaven of birds all

and under his branches did all the beasts of the sadeh
give birth to their young,

און אונטער זייַנע ריטער האָבן געבאָרן
geborn hobn riter zaine unter un
given birth to have boughs his under and

אַלע חיות פֿון פֿעלד;
feld fun chayes ale
field of creatures all

and under his tzel *(shadow)*

און אין זייַן שאָטן פֿלעגן זיצן
zitsn flegn shotn zain in un
sit used to shadow his in and

dwelt kol Goyim rabbim.

אַלע גרויסע פֿעלקער.
felker groise ale
nations great all

[7] Thus was he beautiful in his gadol *(greatness)*,

[ז] און ער איז שיין געווען אין זייַן גרויסקייט,
groiskeit zain in geven shein iz er un
greatness his in was beautiful is he and

in the length of his branches;

אין דער לענג פֿון זייַנע צווייַגן ;
tsvaign zaine fun leng der in
branches his of length the in

for his shoresh *(root)* reached

וואָרעם זייַן וואָרצל איז געווען
geven iz vortsel zain vorem
was is root his for

to mayim rabbim.

בייַ וואַסער אַ סך .
sach a vaser bai
lot a water by

[8] The cedars in the Gan Elohim

[ח] די צעדערן אין גאָרטן פֿון אלקים
Elokim fun gortn in tsedern di
G-d of garden in cedar trees the

could not compare with him;

האָבן אים נישט פֿאַרטונקלט ;
fartunklt nisht im hobn
utterly obscured not him have

the pine trees were not

ציפּרעסן זייַנען נישט גלייַך געווען
geven glaich nisht zainen tsipresn
were equal not are cypresses

like his boughs,

צו די צווייַגן זייַנע ;
zaine tsvaign di tsu
his branches the to

and the plane trees were not

און פּלאַטאַנעבוימער זייַנען נישט געווען
geven nisht zainen platanenbeimer un
were not are continue and

like his branches;

אַזוי ווי די ריטער זייַנע ;
zaine riter di vi azoi
his boughs the as so

nor any etz *(tree)* in the Gan Elohim

קיין בוים אין גאָרטן פֿון אלקים
Elokim fun gortn in boim kein
G-d of garden in tree any

was like unto him in his beauty.

איז נישט גלײַך געווען צו אים אין זײַן שיינקייט .
sheinkeit zain in im tsu geven glaich nisht iz
beauty his in him to was equal not is

[9] I have made him beautiful

ט שיין האָב איך אים געמאַכט
gemacht im ich hob shein
made him I have beautiful

by the multitude of his branches:

מיט זײַנע פֿיל צווײַגן ,
tsvaign fil zaine mit
branches many his with

so that all the trees of Eden,

און אים האָבן מקנא געווען
geven mekane hobn im un
been envious have him and

that were in the Gan Elohim, envied him.

אַלע ביימער פֿון עֵדֶן וואָס אין גאָרטן פֿון אלקים .
Elokim fun gortn in vos Eden fun beimer ale
G-d of garden in that Eden of trees all

[10] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Because thou hast increased thyself in height, and he hath shot up his top above the thick boughs, and his lev is proudly lifted up in his height, [11] I have therefore delivered him into the yad of the mighty one of the Goyim; he shall surely deal with him; I have driven him out according to his wickedness. [12] And zarim, the most terrible of the Goyim, have cut him down, and have left him; upon the harim and in all the ge'ayot *(valleys)* his branches are fallen, and his boughs are broken by all the ravines of the earth; and kol Amei HaAretz *(all the nations of the earth)* departed from his tzel *(shade)*, and forsook him. [13] Upon his ruin shall all the oph Shomayim remain, and all the beasts of the sadeh shall come to his branches; [14] To the end that none of all the

י דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: ווײַל דו ביסט
bist du vail gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
are you because said so Hashem Adonoi has therefore

געווען הויך אין וווקס ; און ער האָט אויסגעשטרעקט זײַן שפּיץ
shpits zain oisgeshtrekt hot er un vuks in hoich geven
top his stretched out has he and height in high were

פֿון צווישן געדיכטענישן , און זײַן האַרץ האָט זיך דערהויבן פֿון
fun derhoibn zich hot harts zain un gedichtenishn tsvishn fun
on lifted up self has heart his and thick branches among from

וועגן זײַן הייך , יא דערום וועל איך אים געבן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in gebn im ich vel derum heich zain vegen
of hand the in give him I will therefore height his account of

דעם מאַכטיקסטן פֿון די פֿעלקער; רעכענען וועט ער זיך רעכענען מיט
mit rechenen zich er vet rechenen felker di fun machtikstn dem
with reckon self he will reckon nations the of mightiest the

אים; פֿאַר זײַן שלעכטיקייט טו איך אים פֿאַרטרײַבן . יב און אים שניידן
shnaidn im un fartraiben im ich tu shlechtikeit zain far im
cut him and drive away him I do wickedness his for him

אָפּ פֿרעמדע , די פֿאָרכטיקסטע פֿון די פֿעלקער, און זיי וואַרפֿן אים
im vorfn zei un felker di fun forchtikste di fremde op
him throw they and nations the of most terrible the foreigners off

אַוועק; אויף אַלע בערג און אין אַלע טאָלן פֿאַלן זײַנע צווײַגן ,
tsvaign zaine faln toln ale in un berg ale oif avek
branches his fall valleys all in and mountains all on away

און זײַנע ריטער ליגן צעבראָכן אין אַלע גראָבנס פֿון דער ערד ; און
un erd der fun grobns ale in tsebrochn lign riter zaine un
and earth the of channels all in broken lie boughs his and

אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד נידערן פֿון זײַן שאָטן , און פֿאַרלאָזן
farlozen un shotn zain fun nidern erd der fun felker ale
forsake and shadow his from descend earth the of nations all

אים . יג אויף זײַן געפֿאַלענעם שטאַם רוען אַלע פֿויגלען פֿון הימל , און
un himel fun foiglen ale ruen shtam gefalenem zain oif im
and heaven of birds all rest trunk fallen his on him

אויף זײַנע ריטער זײַנען אַלע חיות פֿון פֿעלד; יד כדי קיין ביימער
beimer kein kedei feld fun chayes ale zainen riter zaine oif
trees any so that field of beasts all are boughs his on

בײַם וואַסער זאָלן זיך נישט גרייסן מיט זייער וווקס , און נישט
nisht un vuks zeyer mit greisn nisht zich zoln vaser baim
not and height their with boast not selves shall water at

אויסשטרעקן זייער שפּיץ פֿון צווישן געדיכטענישן ; און עס זאָלן
zoln es un gedichtenishn tsvishn fun shpits zeyer oisshtrekn
shall it and thick branches among from top their stretch out

נישט שטיין אין זייער הייך זייערע מאַכטיקע , אַלע אָנגעטרונקענע
ongetrunkene ale machtike zeyere heich zeyer in shtein nisht
well-watered all mighty ones their height their in stand not

מיט וואָסער; וואָרעם זיי אַלע זיַינען איבערגעגעבן געווָארן צום טויט ,
toit tsum gevorn ibergegebn zainen ale zei vorem vaser mit
death to the become delivered are all they for water with

צו דער אונטערשטער ערד , צווישן די קינדער פֿון מענטשן , צו די
di tsu mentshn fun kinder di tsvishn erd untershter der tsu
the to men of children the between earth lower the to

געגנידערטע אין גרוב.
grub in geniderte
pit in those brought down

טו אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אין דעם טאָג וואָס ער האָט
hot er vos tog dem in Hashem Adonoi gezogt hot azoi
has he that day the in Hashem Adonoi said has so

געגנידערט אין שְׁאוֹל, האָב איך געמאַכט טרויערן , האָב איך צוגעדעקט
tsugedekt ich hob troiern gemacht ich hob Sheol in genidert
covered I have mourning made I have Sheol in descended

דעם תהום וועגן אים, און איך האָב פֿאַרמיטן זיַינע טיַיכן , און
un taichn zaine farmitn hob ich un im vegen tehom dem
and rivers his stopped have I and him because of deep the

פֿאַרהאַלטן געווָארן זיַינען די גרויסע וואַסערן; און איך האָב געמאַכט
gemacht hob ich un vasern groise di zainen gevorn farhaltn
made have I and waters great the are become withheld

פֿינצטער וועגן אים דעם לבָנוֹן , און אַלע ביימער פֿון פֿעלד האָבן
hobn feld fun beimer ale un Levanon dem im vegen fintster
have field of trees all and Levanon the him because of darkness

געחלשט וועגן אים. טז מיט דעם הילך פֿון זיַין פֿאַלן האָב איך
ich hob faln zain fun hilch dem mit im vegen gechalesht
I have fall his of sound the with him because of fainted

אויפֿגעשטורעמט די פֿעלקער, ווען איך האָב אים געמאַכט נידערן אין
in nidern gemacht im hob ich ven felker di oifgeshturemt
in descend made him have I when nations the stirred up

שְׁאוֹל מיט די געגנידערטע אין גרוב. און זיך געטרייסט אין
in getreist zich un grub in geniderte di mit Sheol
in comforted selves and pit in those brought down the with Sheol

דער אונטערשטער ערד האָבן אַלע ביימער פֿון עֵדֶן , די געקליבנסטע
geklibnste di Eden fun beimer ale hobn erd untershter der
choicest the Eden of trees all have earth lower the

און בעסטע פֿון לבָנוֹן , אַלע אָנגעטרונקענע מיט וואַסער. יז זיי אויך
oich zei vaser mit ongetrunkene ale Levanon fun beste un
also they water with well-watered all Levanon of best and

האָבן מיט אים געגנידערט אין שְׁאוֹל, צו די דערשלאָגענע פֿון שוואָרד
shverd fun dershlogene di tsu Sheol in genidert im mit hobn
sword of slain the to Sheol in descended him with have

– די וואָס זיַינען זיַין אָרעם געווען, וואָס זיַינען געזעסן אין זיַין
zain in gezesn zainen vos geven orem zain zainen vos di
his in sat are that were arm his are that the ones

שאָטן צווישן די פֿעלקער.
felker di tsvishn shotn
nations the among shadow

trees by the mayim exalt themselves for their height, neither shoot up their top above the thick boughs, and that no trees that drink mayim may reach up to them in height; for they are all delivered unto mavet, to the depths of ha'aretz, in the midst of the bnei adam, with them that go down to the bor *(pit)*.

15 Thus saith Adonoi Hashem: In the day when he went down to Sheol I caused a mourning; I covered the tehom *(deep)* for him, and I restrained the rivers thereof, and the mayim rabbim were held back; and I caused Levanon to mourn for him, and all the trees of the sadeh wilted and fainted for him.
16 I made the Goyim to shake at the sound of his fall, when I cast him down to Sheol with them that descend into the bor *(pit)*; and all the trees of Eden, the choice and best of Levanon, all that drink mayim, shall be consoled in the depths of ha'aretz.
17 They also went down into Sheol with him unto them that be slain with the cherev; and they that were his zero'a, that dwelt under his tzel *(shade)* in the midst of the Goyim.

יח צו וועמען אַזוינס גלייכסטו זיך אין כּבֿוד
koved in zich glaichstu azoins vemen tsu
glory in self you resemble such things whom to

און אין גרויסקייט צווישן די ביימער פֿון עֵדֶן ? אָבער וועסט
vest ober Eden fun beimer di tsvishn groiskeit in un
will but Eden of trees the among greatness in and

געניידערט ווערן מיט די ביימער פֿון עֵדֶן אין דער
der in Eden fun beimer di mit vern genidert
the in Eden of trees the with become brought down

אונטערשטער ערד ; צווישן אומבאַשניטענע וועסטו
vestu umbashnitene tsvishn erd untershter
will you(sg) uncircumcised among earth lower

ליגן, מיט דערשלאָגענע פֿון שווערד.
shverd fun dershlogene mit lign
sword of slain with lie

ער, פַּרעה , און זיין גאַנצער המון , זאָגט
zogt hamon gantser zain un Pharaoh er
declares multitude whole his and Pharaoh he

אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi
Hashem Adonoi

לב

און עס איז געווען אין צוועלפֿטן יאָר , אין צוועלפֿטן
tsvelftn in yor tsvelftn in geven iz es un
twelfth in year twelfth in was is it and

חודש , אין ערשטן טאָג פֿון חודש , איז
iz choidesh fun tog ershtn in choidesh
is month of day first in month

געווען דאָס וואָרט פֿון ה צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu Hashem fun vort dos geven
say to so me to Hashem of word the was

ב מענטשנקינד , הייב אויף אַ קלאָג אויף פַּרעה דעם
dem Pharaoh oif klog a oif heib mentshnkind
the Pharaoh on lamentation a up lift son of man

מלך פֿון מִצרַיִם , און זאָלסט זאָגן צו אים:
im tsu zogn zolst un Mitsrayim fun melech
him to say you(SG) shall and Egypt of king

צו אַ יונגלייב פֿון די פֿעלקער האָסטו זיך געגליכן ;
geglichn zich hostu felker di fun yungleib a tsu
likened self have you nations the of young lion a to

און ביסט געווען ווי אַ קראָקאָדיל אין די ימען ,
yamen di in krokodil a vi geven bist un
seas the in crocodile a like were are and

און האָסט זיך געפּלוישקעט אין דיינע טייַכן ,
taichn daine in geploishket zich host un
rivers your in splashed self have and

און מיט דיַנע פֿיס האָסטו די וואַסערן צעמישט ,
tsemisht vasern di hostu fis daine mit un
stirred up waters the have you feet your with and

און צעקויטיקט זייערע טייַכן .
taichn zeyere tsekoitikt un
rivers their muddied and

ג אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Hashem Adonoi said has thus

18 To whom art thou thus like in kavod and in greatness among the trees of Eden? Yet shalt thou be brought down with the trees of Eden unto the depths of ha'aretz; thou shalt lie in the midst of the arelim *(uncircumcised)* with them that be slain by the cherev.

This is Pharaoh and all his multitude, saith Adonoi Hashem.

32 And it came to pass in the twelfth year, in the twelfth month, in the first day of the month, that the Devar Hashem came unto me, saying, 2 Ben adam, take up a kinah *(lamentation)* for Pharaoh Melech Mitzrayim, and say unto him:

Thou art like a lion of the Goyim,

and thou art as a sea monster in the yamim *(seas)*;

and thou thrash about in thy rivers,

and troubledst the mayim with thy feet,

and fouledst their rivers.

3 Thus saith Adonoi Hashem:

I will therefore spread out My net over thee

דערום וועל איך אויסשפרייטן אויף דיר מײַן נעץ,
nets main dir oif oisshpreitn ich vel derum
net my you(SG) on spread out I will therefore

with a kahal of amim rabbim;

מיט אַן איינזאַמלונג פֿון פֿיל פֿעלקער,
felker fil fun ainzamlung an mit
nations many of gathering a with

and they shall draw thee up in My net.

און זיי וועלן דיך אויפֿברענגען אין מײַן פֿאַנגנעץ.
fangnets main in oifbrengen dich veln zei un
dragnet my in bring up you(SG) will they and

4 Then will I throw thee upon ha'aretz,

ד און איך וועל דיך אַוועקווארפֿן אויף דער ערד,
erd der oif avekvarfn dich vel ich un
earth the on throw away you(SG) will I and

I will cast thee forth upon the open sadeh,

אויפֿן פּנים פֿעלד וועל איך דיך אַוועקשלײַדערן;
avekshlaidern dich ich vel feld fraien oifn
throw away you(SG) I will field open on the

and will cause all the oph HaShomayim to settle upon thee,

און איך וועל מאַכן רוען אויף דיר אַלע
ale dir oif ruen machn vel ich un
all you(SG) on rest make will I and

פֿויגלען פֿון הימל,
himel fun foiglen
heaven of birds

and I will fill the beasts of kol ha'aretz *(the whole earth)* with thee.

און וועל אָנזעטן מיט דיר אַלע חיות
chayes ale dir mit onzetn vel un
beasts all you(SG) with satisfy will and

פֿון דער ערד.
erd der fun
earth the of

5 And I will lay thy basar upon the harim,

ה און איך וועל אַהינטאָן דײַן פֿלייש אויף די בערג,
berg di oif fleish dain ahinton vel ich un
mountains the on flesh your put will I and

and fill the ge'ayot *(valleys)* with thy height.

און וועל אָנפֿילן די טאָלן מיט דײַן וועראמדיקייט.
veremdikeit dain mit toln di onfiln vel un
worms your with valleys the fill will and

6 I will also water with thy flowing dahm

ו און איך וועל אָנטרינקען דאָס לאַנד מיט דײַן בלוט,
blut dain mit land dos ontrinken vel ich un
blood your with land the saturate will I and

eretz even up to the harim;

מיט דײַן בלוט פֿליים ביז די בערג;
berg di biz fleits blut dain mit
mountains the until flow blood your with

and the ravines shall be full of thee.

און די גראָבנס וועלן אָנגעפֿילט ווערן מיט דיר.
dir mit vern ongefilt veln grobns di un
you(SG) with become filled will ravines the and

7 And when I shall put out thy light,

ז און ווען איך לעש דיך אויס,
ois dich lesh ich ven un
out you(SG) extinguish I when and

I will cover the Shomayim,

וועל איך צודעקן די הימלען,
himlen di tsudekn ich vel
heavens the cover I will

and make the kokhavim thereof dark;

און וועל פֿינצטער מאַכן זייערע שטערן;
shtern zeyere machn fintster vel un
stars their make dark will and

I will cover the shemesh with an anan *(cloud)*,

די זון, זי וועל איך מיט אַ וואָלקן פֿאַרדעקן,
fardekn volken a mit ich vel zi zun di
conceal cloud a with I will she sun the

and the yarei'ach *(moon)* shall not give her light.

און די לבָּנה וועט נישט לייכטן איר ליכט.
licht ir laichtn nisht vet levone di un
light its shine light not will moon the and

8 All the bright lights of Shomayim

ח אַלע ליכטיקע ליכטער אין הימל ,
himel in lichter lichtike ale
heaven in lights bright all

will I make dark over thee,

זיי וועל איך מאַכן פֿינצטער איבער דיר ,
dir iber fintster machn ich vel zei
you(SG) over dark make I will they

and set choshech upon thy land,

און איך וועל געבן אַ חושך אויף דיין לאַנד,
land dain oif choishech a gebn vel ich un
land your on darkness a give will I and

saith Adonoi Hashem.

זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

9 I will also trouble the hearts of amim rabbim *(many peoples)*, when I shall bring thy destruction among the Goyim, into the countries which thou hast not known. 10 Indeed, I will make amim rabbim *(many peoples)* appalled at thee, and their melachim shall be horribly afraid because of thee when I brandish My cherev before them; and they shall tremble at every moment, every ish for his own nefesh, in the day of thy downfall.

ט און איך וועל פֿאַראומערן דאָס האַרץ פֿון פֿיל פֿעלקער,
felker fil fun harts dos farumern vel ich un
nations many of heart the distress will I and

ווען איך ברענג דיין ברוך צווישן די פֿעלקער, אין
in felker di tsvishn broch dain breng ich ven
in nations the among breaking your bring I when

לענדער וואָס דו קענסט זיי נישט. י און איך וועל מאַכן
machn vel ich un nisht zei kenst du vos lender
make will I and not them know you which lands

באַנומען וועלן דיר פֿיל פֿעלקער, און
un felker fil dir vegen vern banumen
and nations many you(SG) concerning become seized

זייערע מלכים וועלן שוידערן אַ שוידער וועגן
vegen shoider a shoidern veln mlochim zeyere
concerning of horror a shudder will kings their

פנים ; זייער פֿאַר מיין שווערד וועט איך פֿאָר דיר ,
ponem zeyer far shverd main fach ich ven dir
face their before sword my wave I when you(SG)

זיין איטלעכער פֿאַר , רגע אַלע ציטערן וועלן זיי און
zain far itlecher rege ale tsiteren veln zei un
his for each moment every tremble will they and

לעבן, אין טאָג פֿון דיין פֿאַלן .
faln dain fun tog in lebn
downfall your of day in life

11 For thus saith Adonoi Hashem: Cherev of Melech Bavel shall come upon thee. 12 By the charavot *(swords)* of the gibborim *(mighty)* will I cause thy multitude to fall, the most terrible of the Goyim, all of them.

יא ווָאָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : די שווערד
shverd di Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
sword the Hashem Adonoi said has thus for

פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל וועט קומען אויף דיר .
dir oif kumen vet Bavel fun melech dem fun
you(SG) upon come will Bavel of king the of

יב דורך די שווערדן פֿון גיבורים וועל איך מאַכן פֿאַלן
faln machn ich vel giborim fun shverdn di durch
fall make I will warriors of swords the by

דיין המון ; די פֿאָרכטיקסטע פֿון די פֿעלקער זיינען
zainen felker di fun forchtikste di hamon dain
are nations the of most terrible the multitude your

זיי אַלע.
ale zei
all they

And they shall plunder the ga'on *(pomp)* of Mitzrayim,

אוּן זיי וועלן פַּאַרוויסטן דעם שטאָלץ פוֹן מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun shtolts dem farvistn veln zei un
Egypt of pride the lay waste will they and

and all the multitude thereof shall be made shmad.

אוּן פַּאַרטיליקט וועט איר גאַנצער המון .
hamon gantser ir vet vern fartilikt un
multitude whole its will become exterminated and

13 I will destroy also all the behemah thereof

יג אוּן איך וועל אונטערברענגען אַלע אירע בהמות
beheimes ire ale unterbrengen vel ich un
beasts its all destroy will I and

from beside the mayim rabbim;

פוֹן לעבן די פִּיל וואַסערן;
vasern fil di lebn fun
waters many the beside from

neither shall the regel adam muddy them any more,

אוּן זיי וועט מער נישט צעמישן אַ פוֹס פוֹן אָ מענטשן ,
mentshn a fun fus a tsemishn nisht mer vet zei un
man a of foot a trouble not more will they and

nor the hooves of beasts muddy them.

אוּן קלויען פוֹן אַ בהמה וועלן זיי נישט צעמישן .
tsemishn nisht zei veln beheime a fun kloien un
trouble not they will livestock a of hoof and

14 Then will I make their mayim clear,

יד דעמצמאָל וועל איך מאַכן אָפּשטיין זייערע וואַסערן,
vasern zeyere opshtein machn ich vel dentsmol
waters their settle make I will then

and cause their rivers to run like shemen,

אוּן זייערע טיַכן וועל איך ווי בוימל מאַכן גיין ,
gein machn boimel vi ich vel taichn zeyere un
go make olive oil like I will rivers their and

saith Adonoi Hashem.

זאָגט אֲדֹנָי ה ,
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

15 When I shall make Eretz Mitzrayim desolate,

טו ווען איך מאַך דאָס לאַנד מִצרַיִם אַ וויסט
vist a Mitsrayim land dos mach ich ven
wasteland a Egypt land this make I when

אוּן וויסטעניש ,
vistenish un
desolation and

and the country shall be destitute of that whereof it was full,

אַ לאַנד אָן איר פוֹלקייט,
fulkeit ir on land a
fullness its without land a

when I shall strike all them that dwell therein,

ווען איך שלאָג אַלע וווינער אין איר;
ir in voiner ale shlog ich ven
it in inhabitants all strike I when

then shall they know that I am Hashem.

אוּן זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un
Hashem am I that know will they and

16 This is the kinah *(lamentation)* wherewith they shall lament her; the banot of the Goyim shall lament her; they shall lament for her, even for Mitzrayim, and for all her multitude, saith Adonoi Hashem.

טז אַ קלאָגליד איז דאָס, אוּן קלאָגן וועט מען עס; די
di es men vet klogn un dos iz kloglid a
the it one will lament and this is lamentation a

טעכטער פוֹן די פֿעלקער וועלן עס קלאָגן ; אויף מִצרַיִם
Mitsrayim oif klogn es veln felker di fun techter
Egypt for lament it will nations the of daughters

אוּן אויף איר גאַנצן המון וועלן זיי עס קלאָגן ,
klogn es zei veln hamon gantsn ir oif un
lament it they will multitude entire her for and

זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

יז און עס איז געווען אין צוועלפטן יאָר, אין פֿופֿצנטן טאָג
tog fuftsntn in yor tsvelftn in geven iz es un
day fifteenth in year twelfth in was is it and

פֿון חודש איז געווען דאָס וואָרט פֿון ה צו מיר,
mir tsu Hashem fun vort dos geven iz choidesh fun
me to Hashem of word the was is month of

יח מענטשנקינד, יאָמער אויף דעם המון
hamon dem oif yomer mentshnkind
multitude the for wail son of man

אַזוי צו זאָגן: מיט די זיי נידערן – און מאַך זיי
zogn tsu azoi di mit zi nidern zei mach un
say to so the with she go down them make and

פֿון מִצרַיִם, אין דער אונטערשטער
Mitsrayim fun untershter der in
Egypt of lowest the in

טעכטער פֿון מאַכטיקע פֿעלקער, ערד, מיט די
techter fun machtike felker grub in
daughters of mighty nations pit in

געניידערטע אין גרוב.
geniderte di mit erd
those who descended the with earth

יט פֿון וועמען ביסטו בעסער?
beser bistu vemen fun
better are you whom from

נידער אַראָפּ, און ווער געלייגט מיט די
di mit geleigt ver un arop nider
the with laid down be and down descend

אומבאַשניטענע.
umbashnitene
uncircumcised

כ צווישן דערשלאָגענע פֿון שוועָרד זאָלן זיי פֿאַלן;
faln zei zoln shverd fun dershlogene tsvishn
fall they shall sword of slain among

צו דער שוועָרד איז זי איבערגעגעבן געווָארן; שלעפּט
shlept gevorn ibergegebn zi iz shverd der tsu
drag become delivered she is sword the to

זי אַראָפּ מיט איר גאַנצן המון. כא די שטאַרקסטע
shtarkste di hamon gantsn ir mit arop zi
strong the multitude entire her with down her

גיבורים וועלן רעדן פֿון אים מיט זיינע העלפֿער פֿון
fun helfer zaine mit im fun redn veln giborim
from helpers his with him of speak will warriors

מיטן דער שְׁאוֹל; זיי האָבן געניידערט, זיך געלייגט,
mitn der Sheol zei hobn genidert zich geleigt
the midst Sheol they have gone down selves laid down

די אומבאַשניטענע, דערשלאָגענע פֿון שוועָרד.
di umbashnitene dershlogene fun shverd
the uncircumcised slain of sword

כב דאָרטן איז אשור מיט איר גאַנצן געזעמל – רונד אַרום איר
ir arum rund gezeml gantsn ir mit Ashur iz dortn
her round around company entire her with Assyria is there

אירע קבֿרים; כג אַלע דערשלאָגענע, געפֿאַלן פֿון שוועָרד – וואָס אירע
ire kvorim ale dershlogene gefaln fun shverd vos ire
her graves all slain fallen of sword who her

קבֿרים זיינען פֿאַרלייגט אין די עקן פֿון גרוב, און איר געזעמל איז
iz gezeml ir un grub fun ekn di in farleigt zainen kvorim
is assembly her and pit of ends the in placed are graves

17 It came to pass also in the twelfth year, in the fifteenth day of the month, that the Devar Hashem came unto me, saying, 18 Ben adam, wail for the multitude of Mitzrayim, and send them down, even her, and the banot of the mighty Goyim, unto the depths of ha'aretz, with them that go down into the bor *(pit)*:

19 Whom dost thou surpass in beauty?

Go down, and be thou laid with the arelim *(uncircumcised)*.

20 They shall fall in the midst of them that are slain by the cherev; she is delivered to the cherev; drag her off and all her multitudes. 21 The mightiest among the gibborim shall speak to him out of the midst of Sheol with them [that as allies] help him; they are gone down, they lie with the arelim *(uncircumcised)*, slain by the cherev.

22 Ashur *(Assyria)* is there and all her kahal; his kevarim are about him; all of them slain, fallen by the cherev; 23 Whose kevarim are set in the recesses of the bor *(pit)*, and her kahal *(company)* is all around her

kevurah; all of them slain, fallen by the cherev, which caused terror in Eretz Chayyim.

24 There is Eilam and all her multitude around her kevurah, all of them slain, fallen by the cherev, which are gone down arelim *(uncircumcised)* into the lower parts of ha'aretz, which caused their terror in Eretz Chayyim; yet have they borne their shame with them that go down to the bor *(pit)*.

25 They have set her a mishkav in the midst of the slain with all her multitude; her kevarim are all around him; all of them arelim, slain by the cherev; for they spread terror in Eretz Chayyim, yet have they borne their shame with them that go down to the bor; he is put in the midst of them that are slain.

26 There is Meshech, Tuval, and all her multitude; her kevarim are all around him; all of them arelim, slain by the cherev, though they caused their terror in Eretz Chayyim. 27 And they shall not lie with the gibborim that are fallen of the arelim, which are gone down to Sheol with their weapons of milchamah; and they

רונד אַרום איר קבֶר ; אַלע דערשלאָגענע, געפֿאַלן פֿון שוועֶרד,
shverd fun gefaln dershlogene ale keyver ir arum rund
sword of fallen slain all tomb her round around

וואָס האָבן אָנגעווואָרפֿן אַ שרעק אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע.
lebedike di fun land in shrek a ongevorfn hobn vos
living the of land in terror a cast have who

כד דאָרטן איז עֵילָם מיט איר גאַנצן המון רונד אַרום
arum rund hamon gantsn ir mit Eilam iz dortn
round around multitude entire her with Eilam is there

איר קבֶר ; אַלע דערשלאָגענע, געפֿאַלן פֿון שוועֶרד, וואָס האָבן
hobn vos shverd fun gefaln dershlogene ale keyver ir
have who sword of fallen slain all tomb her

געגידערט אומבאַשניטענע אין דער אונטערשטער ערד , וואָס האָבן
hobn vos erd untershter der in umbashnitene genidert
have who earth lowest the into uncircumcised gone down

אָנגעווואָרפֿן זייער שרעק אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע, און זיי טראָגן
trogn zei un lebedike di fun land in shrek zeyer ongevorfn
bear they and living the of land in terror their cast

זייער שאַנד מיט די געגידערטע אין גרוב. כה צווישן
tsvishn grub in geniderte di mit shand zeyer
among pit into those who descended the with shame their

דערשלאָגענע האָט מען איר אַ געלעגער געגעבן מיט איר גאַנצן
gantsn ir mit gegebn geleger a ir men hot dershlogene
entire her with given bed a her one has slain

המון ; רונד אַרום איר אירע קבָרים ; אַלע אומבאַשניטענע,
umbashnitene ale kvorim ire ir arum rund hamon
uncircumcised all graves her her round around multitude

דערשלאָגן פֿון שוועֶרד; ווייל זייער שרעק איז געווען אָנגעווואָרפֿן
ongevorfn geven iz shrek zeyer vail shverd fun dershlogn
cast was is terror their because sword of struck down

אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע, דערום טראָגן זיי זייער שאַנד מיט
mit shand zeyer zei trogn derum lebedike di fun land in
with shame their they bear therefore living the of land in

די געגידערטע אין גרוב; צווישן געשלאָגענע זיַינען זיי
zei zainen geshlogene tsvishn grub in geniderte di
they are struck down among pit into those who descended the

געלייגט געוואָרן.
gevorn geleigt
become laid

כו דאָרטן איז מֶשֶך , תּוּבַל מיט איר גאַנצן המון ; רונד אַרום
arum rund hamon gantsn ir mit Tuval Meshech iz dortn
round around multitude entire her with Tuval Meshech is there

איר אירע קבָרים ; אַלע אומבאַשניטענע, אַריַינגעשטאָכן פֿון שוועֶרד;
shverd fun araingeshtochn umbashnitene ale kvorim ire ir
sword of punctured uncircumcised all graves her her

וויַיל זיי האָבן אָנגעווואָרפֿן זייער שרעק אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע.
lebedike di fun land in shrek zeyer ongevorfn hobn zei vail
living the of land in terror their cast have they because

כז און די געפֿאַלענע פֿון די אומבאַשניטענע וועלן נישט ליגן מיט די
di mit lign nisht veln umbashnitene di fun gefalene di un
the with lie not will uncircumcised the of fallen the and

גיבורים וואָס האָבן געגידערט אין שְׁאוֹל מיט זייערע כּלי-מלחמה ,
keile-milchome zeyere mit Sheol in genidert hobn vos giborim
weapons of war their with Sheol into descended have who warriors

have laid their charavot under their heads, but their avonot shall be upon their atzmot, though they were the terror of the gibborim in Eretz Chayyim. [28] Indeed, thou shalt be broken in the midst of the arelim, and shalt lie with them that are slain with the cherev.

[29] There is Edom, her melachim, and all her nasi'im, which despite their gevurah *(might)* are laid beside them that were slain by the cherev; they shall lie with the arelim *(uncircumcised)*, and with them that go down to the bor.

[30] There are the princes of the north, all of them, and all those of Tzidon, which are gone down with the slain; in shame at the terror which they caused by their gevurah; and they lie as arelim with them that be slain by the cherev, and bear their shame with them that go down to the bor.

[31] Pharaoh shall see them, and shall be consoled over all his multitude, even Pharaoh and all his army slain by the cherev, saith Adonoi Hashem. [32] For I have caused My terror in Eretz Chayyim; and he shall be laid in the midst of

און זייערע שוועדן האָט מען געלייגט אונטער זייערע קעפּ ; וואָרעם
vorem kep zeyere unter geleigt men hot shverdn zeyere un
because heads their under laid one has swords their and

זייערע זינד זיַנען אויף זייער גענבין , ווייל דער שרעק פֿון די
di fun shrek der vail gebein zeyer oif zainen zind zeyere
the of terror the because bones their upon are sin their

גיבורים איז געווען אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע. כח אויך דו ווסט צווישן
tsvishn vest du oich lebedike di fun land in geven iz giborim
among will you also living the of land in was is warriors

אומבאַשניטענע צעברָאָכן ווערן , און ליגן מיט דערשלאָגענע פֿון
fun dershlogene mit lign un vern tsebrochn umbashnitene
of slain with lie and become broken uncircumcised

שוועדד.
shverd
sword

כט דאָרטן איז אֱדוֹם , אירע מלכים און אַלע אירע פֿירשטן, וואָס
vos firshtn ire ale un mlochim ire Edom iz dortn
who princes her all and kings her Edom is there

זיַנען בייַ אַל זייער גבוֹרה געלייגט געוואָרן מיט דערשלאָגענע
dershlogene mit gevorn geleigt gevure zeyer al bai zainen
slain with become laid strength their all with are

פֿון שוועדד; מיט אומבאַשניטענע ליגן זיי , און מיט די
di mit un zei lign umbashnitene mit shverd fun
the with and they lie uncircumcised with sword of

געגידערטע אין גרוב.
grub in geniderte
pit into those who descended

ל דאָרטן זיַנען די פֿירשטן פֿון צפֿון אַלע, און אַלע צידוֹנים ,
Tsidonim ale un ale tsofn fun firshtn di zainen dortn
Tsidonim all and all north of princess the are there

וואָס האָבן געגידערט מיט דערשלאָגענע; בייַ אַל זייער אָנשרעק
onshrek zeyere al bai dershlogene mit genidert hobn vos
terror their all with slain with descended have who

דורך זייער גבוֹרה זיַנען זיי פֿאַרשעמט; און זיי ליגן
lign zei un farshemt zei zainen gevure zeyer durch
lie they and ashamed they are might their through

אומבאַשניטענע מיט דערשלאָגענע פֿון שוועדד, און טראָגן זייער
zeyer trogn un shverd fun dershlogene mit umbashnitene
their bear and sword of slain with uncircumcised

שאַנד מיט די געגידערטע אין גרוב.
grub in geniderte di mit shand
pit into those who descended the with shame

לא זיי וועט פַּרעה זען, און וועט זיך טרייסטן אויף זיַן גאַנצן
gantsn zain oif treistn zich vet un zen Pharaoh vet zei
entire his over console self will and see Pharaoh will them

המון , די דערשלאָגענע פֿון שוועדד – פַּרעה מיט זיַן גאַנצן
gantsn zain mit Pharaoh shverd fun dershlogene di hamon
entire his with Pharaoh sword of slain the multitude

חיל , זאָגט אֲדֹנָי ה . לב וואָרעם איך טו אַרפֿן מיַן שרעק
shrek main vorfn tu ich vorem Hashem Adonoi zogt cheil
terror my cast do I for Hashem Adonoi declares army

אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע; און ער וועט ליגן ווערן צווישן
tsvishn vern geleigt vet er un lebedike di fun land in
among become laid will he and living the of land in

אומבאַשניטענע, מיט דערשלאָגענע פֿון שוועדד – פַּרעה מיט זיין
zain mit Pharaoh shverd fun dershlogene mit umbashnitene
his with Pharaoh sword of slain with uncircumcised

גאַנצן המון , זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt hamon gantsn
Hashem Adonoi declares multitude entire

לג

און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד , רעד צו די קינדער פֿון דיין פֿאָלק , און
un folk dain fun kinder di tsu red mentshnkind
and people your of children the to speak son of man

זאָלסט זאָגן צו זיי : אַז איך ברענג אַ שוועדד אויף אַ
a oif shverd a breng ich az zei tsu zogn zolst
a against sword a bring I when them to say you(SG) shall

לאַנד, און דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד נעמט אַ מאַן פֿון צווישן זיך , און
un zich tsvishn fun man a nemt land fun folk dos un land
and selves among from man a take land of people the and land

זיי מאַכן אים פֿאַר זייער וועכטער , ג און ער זעט די שוועדד קומען
kumen shverd di zet er un vechter zeyer far im machn zei
come sword the see he and watchman their for him make they

אויפֿן לאַנד, און ער בלאָזט אין שופֿר , און ווארנט דאָס פֿאָלק , ד און
un folk dos vornt un shoifer in blozt er un land oifn
and people the warn and shofar in blow he and land upon

דער הערער הערט דעם קול פֿון שופֿר , און ער לאָזט זיך נישט
nisht zich lozt er un shoifer fun kol dem hert herer der
not self lets he and shofar of sound the hears hearer the

ווערנען , און די שוועדד קומט, און נעמט אים צו , ווערט זיין בלוט
blut zain vet tsu im nemt un kumt shverd di un vorenen
blood his will to him take and come sword the and be warned

זיין אויף זיין קאָפּ. ה דעם קול פֿון שופֿר האָט ער געהערט, און ער
zain oif zain kop dem kol fun shoifer hot er gehert er un
his on head the sound of shofar has he heard he and

לאָזט זיך נישט ווארנען , ווערט זיין בלוט זיין אויף אים; ווארעם אַז
az vorem im oif zain blut zain vet vorenen nisht zich lozt
if because him on be blood be will be warned not self lets

ער לאָזט זיך ווארנען , וואָלט ער זיין נפֿש גערעטעוועט. ו אָבער
ober geratevet nefesh zain er volt vorenen zich lozt er
but saved soul his he would be warned self lets he

אַז דער וועכטער זעט די שוועדד קומען , און ער בלאָזט נישט אין
in nisht blozt er un kumen shverd di zet vechter der az
in not blows he and come sword the sees watchman the when

שופֿר , און פֿאָלק ווערט נישט געווארנט, און די שוועדד קומט , און
un kumt shverd di un gevornt nisht vert folk un shoifer
and comes sword the and warned not shall be people and shofar

נעמט צו פֿון זיי אַ נפֿש , איז ער צוגענומען געווארן פֿאַר זיינע
zaine far gevorn tsugenumen er iz nefesh a zei fun tsu nemt
his for become taken he is soul a them from to takes

זינד , אָבער זיין בלוט וועל איך מאָנען פֿון דעם וועכטערס
vechters dem fun monen ich vel blut zain ober zind
watchman's the from demand my due I will blood his but sin

האַנט.
hant
hand

33 Again the Devar Hashem came unto me, saying, [2] Ben Adam, speak to the Bnei Amecha, and say unto them, When I bring the cherev upon eretz, if the Am HaAretz take ish echad *(one man)* within their midst, and appoint him for their tzofeh *(watchman, sentinel)*, [3] If when he seeth the cherev come upon HaAretz, he blow the shofar, and warn HaAm; [4] Then whosoever heareth the sound of the shofar, and taketh not warning; if the cherev come, and take him away, his dahm shall be upon his own rosh. [5] He heard the sound of the shofar, and took not warning; his dahm shall be upon him. But he that taketh warning shall save his nefesh. [6] But if the tzofeh *(watchman, sentinel)* see the cherev coming, and blow not the shofar, and HaAm be not warned; if the cherev come, and take any nefesh from among them, he is taken away in his avon *(iniquity)*; but for his dahm will I require [an accounting] at the yad HaTzofeh.

[7] So thou, O Ben Adam, I have set thee a tzofeh unto the Bais Yisroel; therefore thou shalt hear the Davar at My mouth, and give them warning from Me. [8] When I say unto the rashah *(wicked man)*, O rashah, thou shalt surely die; if thou dost not speak to warn the rashah from his derech, that rashah shall die in his avon *(iniquity)*; but for his dahm will I require [an accounting] at thine yad. [9] Nevertheless, if thou warn the rashah of his derech to turn from it; if he does not turn from his derech, he shall die in his avon *(iniquity)*; but thou hast saved thy nefesh.

[10] Therefore, O thou Ben Adam, speak unto Bais Yisroel: Thus ye have spoken, saying, If peysha'einu *(our transgressions, rebellions)* and chattoteinu *(our sins)* be upon us, and because of them we are rotting away, how should we then live? [11] Say unto them, As I live, saith Adonoi Hashem, I have no pleasure in the mot of the rashah; but that the rashah make teshuvah from his derech and live; shuvu, shuvu from your drakhim hara'im; for why will ye die, O Bais Yisroel?

ז און דו מענטשנקינד, אַ וועכטער האָב איך דיך געמאַכט פַּאַר
far gemacht dich ich hob vechter a mentshnkind du un
for made you(SG) I have watchman a son of man you and

דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל, אַז ווען דו וועסט הערן פֿון מײַן מויל
moil main fun hern vest du ven az Yisroel fun hoiz dem
mouth my from hear will you when that Yisroel of house the

אַ וואָרט, זאָלסטו זיי וואַרענען פֿון מיר. ח אַז איך זאָג צו דעם
dem tsu zog ich az mir fun vorenen zei zolstu vort a
the to say I when me from warn them shall you word a

שלעכטן: דו שלעכטער, שטאַרבן מוזטו שטאַרבן; און דו האָסט
host du un shtarbn muztu shtarbn shlechter du shlechtn
have you and die you must die wicked person you wicked

נישט גערעדט צו וואַרענען דעם שלעכטן פֿון זײַן וועג, וועט ער, דער
der er vet veg zain fun shlechtn dem vorenen tsu geredt nisht
the he will way his from wicked the warn to spoken not

שלעכטער, שטאַרבן פַּאַר זײַנע זינד, און זײַן בלוט וועל איך פֿון דײַן
dain fun ich vel blut zain un zind zaine far shtarbn shlechter
your from I will blood his and sin his for die wicked one

האַנט מאָנען. ט אָבער אַז דו האָסט געווארנט דעם שלעכטן פֿון
hant monen ober az du host gevornt dem shlechtn fun
hand my due demand but if you have warned the wicked from

זײַן וועג, זיך אומצוקערן פֿון אים, און ער האָט זיך נישט אומגעקערט
umgekert nisht zich hot er un im fun umtsukeren zich veg zain
returned not self has he and it from to return self way his

פֿון זײַן וועג, וועט ער שטאַרבן פַּאַר זײַנע זינד, און דו האָסט דײַן
dain host du un zind zaine far shtarbn er vet veg zain fun
your have you and sin his for die he will way his from

נפֿש מציל געווען.
geven matsl nefesh
been saved soul

י און דו מענטשנקינד, זאָג צו דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל: איר זאָגט,
zogt ir Yisroel fun hoiz dem tsu zog mentshnkind du un
say you Yisroel of house the to say son of man you and

אַזוי צו זאָגן: פַּאַר וואָר, אונדזערע פֿאַרברעכן און אונדזערע זינד
zind undzere un farbrechn undzere vor far zogn tsu azoi
sins our and transgressions our truly for say to thus

זײַנען אויף אונדז, און דורך זיי גייען מיר אײַן, און ווי קענען מיר
mir kenen vi un ain mir geyen zei durch un undz oif zainen
we can how and in we go them through and us upon are

לעבן? יא זאָג צו זיי: אַזוי ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה, אויב איך
ich oib Hashem Adonoi zogt leb ich vi azoi zei tsu zog lebn
I if Hashem Adonoi declares live I as so they to say live

באַגער דעם טויט פֿון דעם שלעכטן, נײַערט אַז דער שלעכטער זאָל
zol shlechter der az naiert shlechtn dem fun toit dem bager
shall wicked one the that rather wicked the of death the desire

זיך אומקערן פֿון זײַן וועג, און לעבן! קערט אײַך אום, קערט
kert um aich kert lebn un veg zain fun umkeren zich
turn around yourselves turn live and way his from return self

אײַך אום פֿון אײַערע שלעכטע וועגן; און נאָך וואָס זאָלט איר
ir zolt vos noch un vegen shlechte aiere fun um aich
you shall what after and ways wicked your from around yourselves

שטאַרבן, הויז פֿון יִשׂרָאֵל?
Yisroel fun hoiz shtarbn
Yisroel of house die

יב און דו מענטשנקינד , זאָג צו די קינדער פֿון דײַן פֿאָלק : די
di folk dain fun kinder di tsu zog mentshnkind du un
the people your of children the to say son of man you and

גערעכטיקייט פֿון דעם גערעכטן וועט אים נישט מציל זײַן אין
in zain matsl nisht im vet gerechtn dem fun gerechtikeit
in be save not him will righteous one the of righteousness

טאָג פֿון זײַן פֿאַרברעך , און די שלעכטיקייט פֿון דעם שלעכטן ,
shlechtn dem fun shlechtikeit di un farbrech zain fun tog
wicked the of wickedness the and transgression his of day

דורך איר וועט ער נישט געשטרויכלט ווערן אין דעם טאָג וואָס ער
er vos tog dem in vern geshtroichlt nisht er vet ir durch
he that day the in become stumbled not he will it through

קערט זיך אום פֿון זײַן שלעכטיקייט; און דער וואָס איז אַ
a iz vos der un shlechtikeit zain fun um zich kert
a is who the one and wickedness his from around self turns

געערעכטער , קען דערפֿאַר נישט בלײַבן לעבן אין דעם טאָג וואָס
vos tog dem in lebn blaibn nisht derfar ken gerechter
that day the in living remain not therefore can righteous one

ער זינדיקט. יג אַז איך זאָג אויף דעם גערעכטן : לעבן וועט ער
er vet lebn gerechtn dem oif zog ich az zindikt er
he will live righteous one the to say I when sins he

לעבן, און ער פֿאַרזיכערט זיך אויף זײַן גערעכטיקייט , און טוט
tut un gerechtikeit zain oif zich farzichert er un lebn
does and righteousness his in self trusts he and live

אומרעכט, וועלן אַלע זײַנע גערעכטיקייטן נישט דערמאָנט ווערן ,
vern dermont nisht gerechtikeitn zaine ale veln umrecht
become remembered not righteous acts his all will injustice

און פֿאַר זײַן אומרעכט וואָס ער האָט געטאָן, דערפֿאַר וועט ער
er vet derfar geton hot er vos umrecht zain far un
he will therefore done has he that injustice his for and

שטאַרבן. יד און אַז איך זאָג צו דעם שלעכטן : שטאַרבן מוזטו
muztu shtarbn shlechtn dem tsu zog ich az un shtarbn
you must die wicked the to say I when and die

שטאַרבן, און ער קערט זיך אום פֿון זײַנע זינד , און טוט רעכט
recht tut un zind zaine fun um zich kert er un shtarbn
right does and sin his from around self turns he and die

און גערעכטיקייט ; טו אַז דעם משפֿון קערט דער שלעכטער
shlechter der kert meshkun dem az gerechtikeit un
wicked person the returns pledge the if righteousness and

אום , די גזלה באַצאָלט ער, אין די געזעצן פֿון לעבן גייט ער,
er geit lebn fun gezetsn di in er batsolt gzeile di um
he goes life of laws the in he repays stolen thing the back

נישט צו טאָן קיין אומרעכט – וועט ער געווויס לעבן, ער וועט נישט
nisht vet er lebn gevis er vet umrecht kein ton tsu nisht
not will he live a certainty he will injustice any do to not

שטאַרבן. טז אַלע זײַנע זינד וואָס ער האָט געזינדיקט, וועלן אים נישט
nisht im veln gezindikt hot er vos zind zaine ale shtarbn
not him will sinned has he that sin his all die

דערמאָנט ווערן ; רעכט און גערעכטיקייט טוט ער, לעבן וועט
vet lebn er tut gerechtikeit un recht vern dermont
will live he does righteousness and right become remembered

ער לעבן.
lebn er
live he

[12] Therefore, thou Ben Adam, say unto the Bnei Amecha, The tzidkat hatzaddik *(righteousness of a righteous man)* shall not save him in his Yom Peysha *(Day of Rebellion, Day of his Transgession)*; as for the rishat harashah, he shall not fall thereby in his Yom Shuv *(Day of Turning, Repentance)* from his resha; neither shall the tzaddik be able to live his tzedakah in his Yom Chattot *(day when he commits sin)*. [13] When I shall say to the tzaddik, that he shall surely live, if he trust in his own tzedakah, and commit evil, all his tzidkot *(righteousnesses)* shall not be remembered; but for his evil that he hath committed, he shall die in it. [14] Again, when I say unto the rashah, Thou shalt surely die and he turn from his chattat, and do that which is mishpat and tzedakah; [15] If the rashah give back the chavol *(borrower's pledge)*, give back what he has stolen, walk in the chukkot hachayyim, without committing evil; he shall surely live, he shall not die. [16] None of his chattot that he hath committed shall be remembered against him; he hath done that which is mishpat and tzedakah; he shall surely live.

[17] Yet the Bnei Amecha say, The Derech Adonoi is not proper; but as for them, their derech is not proper. [18] When the tzaddik turneth from his tzedakah, and committeth evil, he shall even die thereby. [19] But if the rashah turn from his resha, and do that which is mishpat and tzedakah, he shall live thereby. [20] Yet ye say, The Derech Adonoi is not proper. O ye Bais Yisroel, I will judge you every one according to his drakhim.

[21] And it came to pass in the twelfth shanah of our Golus, in the tenth month, on the fifth day of the month, that one that had escaped out of Yerushalayim came unto me, saying, The Ir *(City, Jerusalem)* has fallen. [22] Now the Yad Hashem was upon me in the erev before he that was escaped arrived; and He had opened my mouth before he came to me in the boker; and my mouth was opened, and I was no more dumb.

[23] Then the Devar Hashem came unto me, saying, [24] Ben Adam, they that inhabit those ruins of Admat Yisroel speak, saying, Avraham was one, and he inherited HaAretz; but we are

יז און די קינדער פֹּון דײַן פֹּאָלק זאָגן: נישט ריכטיק איז דער ווענ
veg der iz richtik nisht zogn folk dain fun kinder di un
way the is right not say people your of children the and

יח פֹּון אֲדֹנָי , ווען זייער אייגענער ווענ איז נישט ריכטיק. אַז דער
der az richtik nisht iz veg eigener zeyer ven Adonoi fun
the if right not is way own their when Adonoi of

גערעכטער קערט זיך אָפּ פֹּון זײַן גערעכטיקייט , און טוט
tut un gerechtikeit zain fun op zich kert gerechter
does and righteousness his from away self turns righteous one

אומרעכט, מוז ער שטאַרבן דערפֿאַר . יט און אַז דער שלעכטער
shlechter der az un derfar shtarbn er muz umrecht
wicked person the if and because of it die he must injustice

קערט זיך אָפּ פֹּון זײַן שלעכטיקייט, און טוט רעכט און
un recht tut un shlechtikeit zain fun op zich kert
and right does and wickedness his from away self turns

גערעכטיקייט , ווענ ער דערפֿאַר לעבן. כ און איר זאָגט: נישט ריכטיק
richtik nisht zogt ir un lebn derfar er vet gerechtikeit
right not say you and live because of it he will righteousness

איז דער ווענ פֹּון אֲדֹנָי ; איטלעכן לויט זײַנע ווענ משפּט איך
ich mishpot vegen zaine loit itlechn Adonoi fun veg der iz
I judge ways his according to each Adonoi of way the is

איר, הויז פֹּון ישְׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz aich
Yisroel of house you

כא און עס איז געווען אין צוועלפֿטן יאָר פֹּון אונדזער גלות , אין צענטן
tsentn in goles undzer fun yor tsvelftn in geven iz es un
tenth in exile our of year twelfth in was is it and

חודש , איז געקומען צו מיר אַן אַנטרונענער פֹּון ירושָׁלַיִם , אַזוי
azoi Yerushalayim fun antrunener an mir tsu gekumen iz choidesh
so Yerushalayim from fugitive a me to came is month

צו זאָגן: כב די שטאָט איז געשלאָגן געוואָרן. און די האַנט פֹּון
fun hant di un gevorn geshlogn iz shtot di zogn tsu
of hand the and become struck down is city the say to

ה איז געווען אויף מיר אין אָוונט איידער דער אַנטרונענער איז
iz antrunener der eider ovnt in mir oif geven iz Hashem
is fugitive the before evening in me on was is Hashem

אָנגעקומען ; און ער האָט געעפֿנט מײַן מויל איידער ער איז אָנגעקומען
ongekumen iz er eider moil main geefent hot er un ongekumen
come is he before mouth my opened has he and arrived

צו מיר אין דער פֿרי ; און מײַן מויל איז געבליבן אָפֿן , און איך
ich un ofen geblibn iz moil main un peire der in mir tsu
I and open remained is mouth my and morning the in me to

בין מער נישט שטום געווען.
geven shtum nisht mer bin
was dumb not more am

כג און דאָס ווארט פֹּון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to having been is Hashem of word this and

זאָגן: כד מענטשנקינד , די וואָס זיצן אין די דאָזיקע חורבֿות
churves dozike di in zitsn vos di mentshnkind zogn
ruins these the in sit who the ones son of man say

אויף דער ערד פֹּון ישְׂרָאֵל, זאָגן , אַזוי צו זאָגן: אײנער איז געווען
geven iz einer zogn tsu azoi zogn Yisroel fun erd der oif
was is one say to so say Yisroel of land the on

rabbim; HaAretz is given to us for an inherited possession. [25] Therefore say unto them, Thus saith Adonoi Hashem; Ye eat al hadahm and lift up your eyes toward your gillulim, and do shefach dahm — even so shall you inherit the possession of HaAretz? [26] Ye rely upon your cherev, ye work toevah, and ye defile every one his neighbor's isha; and shall ye inherit as a possession HaAretz? [27] Say thou thus unto them, Thus saith Adonoi Hashem: As I live, surely they that are in the ruins shall fall by the cherev, and him that is in the open sadeh will I give to the wild animals to be devoured, and they that be in the metzudot *(strongholds)* and in the me'arot *(caves)* shall die of dever *(plague)*. [28] For I will make HaAretz most desolate, and the ga'on *(pride, pomp)* of her oz *(strength)* shall cease; and the harim of Yisroel shall be desolate, that none pass through. [29] Then shall they know that I am Hashem, when I have made HaAretz a desolation and a waste because of all their to'avot which they have committed.

אַבְרָהָם , און ער האָט געאַרבט דאָס לאַנד, און מיר זיינען
zainen mir un land dos gearbt hot er un Avraham
are we and land this possessed has he and Avraham

פֿיל , איז אונדז דאָס לאַנד אַוודאי געגעבן געוואָרן פֿאַר אַ
a far gevorn gegebn avdi land dos undz iz fil
an for become given without a doubt land this us is many

ירושה . כה דערום זאָג צו זיי : אַזוי האָט גערעדט אֲדֹנָי
yerushe derum zog tsu zei azoi hot Adonoi gezogt
inheritance therefore say to them thus has Adonoi said

ה : מיטן בלוט עסט איר, און אײַערע אויגן הייבט איר אויף
Hashem mitn blut est ir un aiere oign heibt ir oif
Hashem with the blood eat you and your eyes raise you up

צו אײַערע אָפּגעטער, און בלוט פֿאַרגיסט איר, און דאָס לאַנד ווילט
tsu aiere opgeter un fargist ir blut un dos land vilt
to your idols and shed you blood and the land will

איר יַרשענען ? כו איר זייט געשטאַנען אויף אײַער שוועבל, איר האָט
ir yarshen ir zait geshtanen oif aier shverd ir hot
you inherit are you standing on your sword have you

געטאָן אומווערדיקייט, און איינער דעם אַנדערנס ווײַב האָט איר
geton umverdikeit un einer dem anderns vaib hot ir
done abomination and one the another's wife have you

פֿאַראומריינקט, און דאָס לאַנד ווילט איר יַרשענען ? כז אַזוי זאָלסטו
farumreinikt dos land vilt ir yarshen azoi zolstu
defiled and the land will you inherit thus shall you

זאָגן צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אַזוי ווי איך לעב,
zogn tsu zei azoi hot gezogt Adonoi Hashem azoi vi ich leb
say to them thus has said Adonoi Hashem so as I live

אַז די וואָס אין חורבֿות וועלן דורכן שוערד פֿאַלן, און
az di vos in churves veln durchn shverd faln un
that the ones who in the ruins will by the sword fall and

דער וואָס אויפֿן פֿרײַען פֿעלד, אים גיב איך צו חיות , אים צו
der vos oifn fraien feld im gib ich tsu chayes im tsu
the one who on the open field him I give to beasts him to

פֿאַרצערן, און די וואָס אין פֿעסטונגען און אין די היילן וועלן
fartseren un di vos in festungen un in di heiln veln
devour and the ones who in the fortresses and in the caves will

פֿון פּעסט אויסשטאַרבן. כח און איך וועל מאַכן דאָס לאַנד אַ
fun pest oisshtarbn un ich vel machn dos land a
from pestilence die and I will make the land a

וויסט און וויסטעניש, און פֿאַרשטערט וועלן וועט איר שטאָלצע
vist un vistenish un farshtert veln vet ir shtoltse
desolation and wasteland and broken will become you proud

מאַכט, און די בערג פֿון ישׂראל וועלן זיין וויסט אָן
macht un di berg fun Yisroel veln zain vist on
might and the mountains of Yisroel will be without waste a

דורכגייער . כט און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה , ווען
durchgeyer un zei veln visen az ich bin Hashem ven
goer through and they will know that I am Hashem when

איך מאַך דאָס לאַנד אַ וויסט און וויסטעניש, פֿאַר אַלע זייערע
ich mach dos land a vist un vistenish far ale zeyere
I make this land a desolation and wasteland for all their

אומווערדיקייטן וואָס זיי האָבן געטאָן.
umverdikeitn vos zei hobn geton
abominable practices which they have done

ל און דו מענטשנקינד, די קינדער פֿון דיין פֿאָלק רעדן פֿון
un du mentshnkind di kinder fun dain folk redn fun
and you son of man the children of your people speak of

דיר, ביז די וואנט, און אין די איינגאַנגען פֿון די היַזער,
dir biz di vant un in di eingangen fun di hoyzer
you(SG) the unto walls and in the entrances of the houses

און איינער רעדט מיטן אַנדערן, איטלעכער מיט זיין ברודער,
un eyner redt mitn andern itlecher mit zayn bruder
and one speaks with another each with his brother,

אַזוי צו זאָגן: קומט אַקאָרשט, און הערט, וואָס איז דאָס וואָרט
azoy tsu zogn kumt akorsht un hert vos iz dos vort
so to say come now and hear what is the word

וואָס גייט אַרויס פֿון ה'; לא און זיי קומען צו דיר
vos geyt arois fun Hashem un zey kumen tsu dir
which goes out from Hashem and they come to you(SG)

וויַ אַ צונויפֿקום פֿון פֿאָלק; און זיי זיצן פֿאַר דיר,
vi a tsunoyfkum fun folk un zey zitsn far dir
as an assembly of people and they sit before you(SG)

וויַ כלומרשט מיַן פֿאָלק, און זיי הערן צו דיַינע ווערטער,
vi kloymersht mayn folk un zey hern tsu dayne verter
as supposedly my people and they listen to your words

אָבער זיי טוען זיי נישט; וואָרעם מיט זייער מויל וויַזן זיי
ober zey tuen zey nisht; vorem mit zeyer moyl vayzn zey
but they do not; because with their mouth they show

ליבשאַפֿט, בעת נאָך זייער גייצקייט גייט זייער האַרץ. לב און
libshaft, beys noch zeyer geytsikeyt geyt zeyer harts un
love, while after their gain goes their heart and

זע, ביסט ביַי זיי וויַ אַ ליבעלידל פֿון איינעם וואָס האָט אַ
ze, bist bay zey vi a libelidl fun eynem vos hot a
behold, you are by them as a sweet song of one who has a

שיין קול, און שפּילט גוט; און זיי הערן צו דיַינע ווערטער,
shayn kol, un shpilt gut; un zey hern tsu dayne verter
beautiful voice, and plays good; and they listen to your words,

אָבער זיי טוען זיי נישט. לג אָבער וען עס קומט – זע, עס
ober zey tuen zey nisht. ober ven es kumt – ze, es
but they do not do. but when it comes – behold, it

קומט – וועלן זיי וויסן אַז אַ נבֿיא איז געווען צווישן זיי.
kumt – veln zey visn az a novi iz geven tsvishn zey.
comes – then will they know that a prophet was among them.

לד

און דאָס וואָרט פֿון ה' איז געווען צו מיר, אָזוי צו זאָגן:
un dos vort fun Hashem iz geven tsu mir, azoy tsu zogn:
And the word of Hashem was to me, so to say:

ב מענטשנקינד, זאָג נבֿיאות אויף די פֿאַסטוכער פֿון יִשְׂרָאֵל;
mentshnkind, zog nevies oyf di pastucher fun Yisroel;
son of man, prophesy against the shepherds of Yisroel;

זאָג נבֿיאות, און זאָלסט זאָגן צו זיי, צו די פֿאַסטוכער:
zog nevies, un zolst zogn tsu zey, tsu di pastucher:
prophesy, and you shall say to them, to the shepherds:

אָזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה': וויי, די פֿאַסטוכער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס
azoy hot gezogt Adonoi Hashem: vey, di pastucher fun Yisroel vos
thus has said Adonoi Hashem: woe, the shepherds of Yisroel who

האָבן געפֿיטערט זיך אַליין! דאַרפֿן נישט די פֿאַסטוכער די שאָף
hobn gefitert zikh alein! darfn nisht di pastucher di shof
have fed themselves alone! be required not the shepherds the sheep

30 Also, thou Ben Adam, the Bnei Amecha still are talking against thee by the kirot and in the doorways of the batim, and speak one to another, every one to achiv, saying, Come, now, and hear what is the Davar that cometh forth from Hashem. 31 And they come unto thee as Am cometh, and they sit before thee as Ami, and they hear thy devarim, but they will not practice them; for with their mouth there is agavim *(lusts)*, but their lev pursueth after their betza *(unjust gain)*. 32 And, hinei, thou art unto them nothing more than one with a kol yafeh who sings shir agavim and can play well on a musical instrument; for they hear thy devarim, but they do them not. 33 And when this cometh to pass — hinei, it will come — then shall they know that a navi hath been among them.

34 And the Devar Hashem came unto me, saying: 2 Ben Adam, prophesy against the ro'im of Yisroel, prophesy, and say unto them, Thus saith Adonoi Hashem unto the ro'im; Oy to the ro'im of Yisroel who are ro'im tending to themselves! Should not the ro'im be ro'im tending to the tzon?

[3] Ye eat the chelev, and ye clothe you with the tzemer, ye slaughter the healthy; but ye are not ro'im that tend the tzon. [4] The weak have ye not strengthened, neither have ye healed that which was cholah *(sick)*, neither have ye bound up the nishberet *(injured ones)*, neither have ye brought back that which was straying, neither have ye sought haovedet *(the lost)*; but with chazekah *(force)* and with perek *(harshness, severity)* have ye ruled them. [5] And they were scattered, because there is no ro'eh; and they became okhel to kol chayyat hasadeh, when they were scattered. [6] My tzon wandered through all the harim, and upon every high givah; yes, My tzon was scattered upon all the face of ha'aretz, and none did search or seek after them.

[7] Therefore, ye ro'im, hear the Devar Hashem: [8] As I live, saith Adonoi Hashem, surely because My tzon became a prey, and My tzon became okhel to kol chayyat hasadeh, because there was no ro'eh, neither did My ro'im *(shepherds)* search for My tzon, but the ro'im *(shepherds)* were ro'im tending to themselves, and tended not My tzon; [9] Therefore, O ye ro'im, hear the Devar Hashem:

ג דאָס פּעטס עסט איר אויף, און מיט דער וואָל באַקליידט איר
ir bakleidt vol der mit un oif ir est fets dos fitern
you clothe wool the with and up you eat fat the feed

זיך , די פּעטע טוט איר שעבטן ; די שאָף פּיטערן טוט איר נישט.
nisht ir tut fitern shof di shechtn ir tut fete di zich
not you do feed sheep the slaughter you do fat ones the selves

ד די שלאַפּע האָט איר נישט געשטאַרקט , און די קראַנקע האָט איר
ir hot kranke di un geshtarkt nisht ir hot shlafe di
you have sick the and strengthened not you have weak the

נישט געהיילט, און די צעבראָכענע האָט איר נישט אַרומגעבונדן , און
un arumgebundn nisht ir hot tsebrochene di un geheilt nisht
and bound up not you have broken the and healed not

די פאַרשטויסענע האָט איר נישט אומגעקערט , און די פאַרלאָרענע האָט
hot farlorene di un umgekert nisht ir hot farshtoisene di
have lost the and brought back not you have cast away the

איר נישט געזוכט , און מיט געוואַלט האָט איר געוועלטיקט איבער זיי ,
zei iber geveltikt ir hot gevalt mit un gezucht nisht ir
them over ruled you have force with and sought not you

און מיט האַרטקייט. ה און זיי זיַנען צעשפּרייט געוואָרן, ווייל
vail gevorn tseshpreit zainen zei un hartikeit mit un
because become scattered are they and harshness with and

אָן אַ פּאַסטוך , און געוואָרן צו שפּייז פַאַר יעטוועדער חיה
chaye yetveder far shpaiz tsu gevorn un pastuch a on
beast every for food to having become and shepherd a without

פון פּעלד, ווייל זיי זיַנען צעשפּרייט געווען. ו האָבן געבלאָנדזשעט
geblondzhet hobn geven tseshpreit zainen zei vail feld fun
wandered have been scattered are they because field of

מיַינע שאָף אויף אַלע בערג , און אויף איטלעכן הויכן בערגל;
bergel hoichn itlechn oif un berg ale oif shof maine
hill high every upon and mountains all upon sheep my

און איבערן גאַנצן פּנים דער ערד זיַנען צעשפּרייט געוואָרן מיַינע
maine gevorn tseshpreit zainen erd der fun gezicht gantsn ibern un
my become scattered are earth the of face entire over and

שאָף , און נישט געווען קיין פּרעגער און קיין זוכער .
zucher kein un freger kein geven nisht un shof
seeker any and searcher any been not and sheep

ז דערום , איר פּאַסטוכער, הערט דאָס וואָרט פון ה : ח אַזוי
azoi Hashem fun vort dos hert pastucher ir derum
so Hashem of word the hear shepherds you therefore

ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , פַאַר וואָר, ווייל מיַינע
maine vail vor far Hashem Adonoi zogt leb ich vi
my because truly for Hashem Adonoi declares live I as

שאָף זיַנען געוואָרן צו רויב, און מיַינע שאָף זיַנען געוואָרן צו
tsu gevorn zainen shof maine un roib tsu gevorn zainen shof
to become are sheep my and prey to become are sheep

שפּייז פַאַר יעטוועדער חיה פון פּעלד, ווייל אָן אַ פּאַסטוך ,
pastuch a on vail feld fun chaye yetveder far shpaiz
shepherd a without because field of beast every for food

און מיַינע פּאַסטוכער האָבן נישט נאָכגעפרעגט אויף מיַינע שאָף , און
un shof maine oif nochgefregt nisht hobn pastucher maine un
and sheep my for search after not have shepherds my and

די פּאַסטוכער האָבן געפּיטערט זיך אַליין, און מיַינע שאָף האָבן
hobn shof maine un alein zich gefitert hobn pastucher di
have sheep my and alone selves fed have shepherds the

10 Thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I am against the ro'im; and I will require an accounting for My tzon at their yad, and cause them to cease from being ro'im to the tzon; neither shall the ro'im *(shepherds)* be ro'im tending to themselves any more; for I will save My tzon from their mouth, that they may not be okhel for them.

זיי נישט געפֿיטערט, ט דערום , איר פּאַסטוכערע, הערט דאָס ווָאָרט פֿון
fun vort dos hert pastucher ir derum gefitert nisht zei
of word the hear shepherds you therefore fed not they

ה : י אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : זע , איך קום צו די
di tsu kum ich ze Hashem Adonoi gezogt hot azoi Hashem
the to come I behold Hashem Adonoi said has thus Hashem

פּאַסטוכערע, און וועל מאָנען מיַינע שאָף פֿון זיייער האַנט, און
un hant zeyer fun shof maine monen vel un pastucher
and hand their from sheep my demand my due will and shepherds

וועל זיי אָפּשאַפֿן פֿון פֿיטערן שאָף , און די פּאַסטוכערע וועלן מער
mer veln pastucher di un shof fitern fun opshafen zei vel
more will shepherds the and sheep feeding from remove them will

נישט פֿיטערן זיך אַליין; און איך וועל מציל זיַין מיַינע שאָף פֿון
fun shof maine zain matsl vel ich un alein zich fitern nisht
from sheep my be rescue will I and alone selves feed not

זייער מויל , און זיי וועלן מער נישט זיַין צו זיי שפּיַיז .
shpaiz tsu zei zain nisht mer veln zei un moil zeyer
food to them be not more will they and mouth their

11 For thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I, even I, will both search for My tzon, and seek after them. 12 As a ro'eh seeketh after his tzon in the day that he is among his tzon that are scattered; so will I seek after My tzon, and will save them out of kol hamekomot *(all the places)* where they have been scattered there in the yom anan va'arafel *(day of clouds and thick darkness)*. 13 And I will bring them out from HaAmim, and gather them from the aratzot *(countries)*, and will bring them to their own adamah, and I will tend them as Ro'eh upon the harim of Yisroel by the ravines, and in all the moshevei HaAretz. 14 I will give them feeding of a roeh in a mireh tov *(good pasture)* and upon the high harim of Yisroel shall their naveh *(fold, abode of sheep)* be; there shall they lie in a naveh tov, and in a mireh shamen

יא וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אָט בין איך, און איך
ich un ich bin ot Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
I even I am behold Hashem Adonoi said has thus for

יב ווי וועל נאָכפֿרעגן אויף מיַינע שאָף , און איך וועל זיי אויפֿזוכן .
vi oifzuchn zei vel ich un shof maine oif nochfregn vel
as seek out them will I and sheep my upon search after will

אַ פּאַסטוך זוכט נאָך זיַין סטאַדע אין דעם טאָג וואָס ער איז צווישן
tsvishn iz er vos tog dem in stade zain noch zucht pastuch a
among is he that day the in flock his after seeks shepherd a

זיַינע שאָף די צעשפּרייטע, אַזוי וועל איך נאָכזוכן מיַינע שאָף ; און
un shof maine nochzuchn ich vel azoi tseshpreite di shof zaine
and sheep my search I will so scattered the sheep his

איך וועל זיי מציל זיַין פֿון אַלע ערטער וואָס זיי זיַינען צעשפּרייט
tseshpreit zainen zei vos erter ale fun zain matsl zei vel ich
scattered are they where places all from be save them will I

יג געווָאָרן אַהין אין דעם טאָג פֿון וואָלקן און נעבל . און איך וועל
vel ich un nebl un volken fun tog dem in ahin gevorn
will I and thick cloud and cloud of day the in there become

זיי אַרויסציען פֿון די פֿעלקער, און וועל זיי איַינזאַמלען פֿון
fun ainzamlen zei vel un felker di fun aroistsien zei
from gather together them will and nations the from bring out them

די לענדער, און וועל זיי ברענגען אויף זייער ערד; און איך וועל זיי
zei vel ich un erd zeyer oif brengen zei vel un lender di
them will I and land their on bring them will and lands the

פֿיטערן אויף די בערג פֿון יִשׂרָאֵל, בייַ די שטראָמען, און אין אַלע
ale in un shtromen di bai Yisroel fun berg di oif fitern
all in and streams the by Yisroel of mountains the on feed

יד ווויינערטער פֿון לאַנד. אויף אַ גוטער פֿיטערונג וועל איך זיי פֿיטערן,
fitern zei ich vel fiterung guter a oif land fun voinerter
feed them I will pasture good a on land of dwelling places

און אויף די הויכע בערג פֿון יִשׂרָאֵל וועט זיַין זייער לאָגער; דאָרטן
dortn lonke zeyer zain vet Yisroel fun berg hoiche di oif un
there fold their be will Yisroel of mountains high the on and

וועלן זיי הויערן אין אַ גוטער לאָגער, און אַ פֿעטע פֿיטערונג וועלן זיי
zei veln fiterung fete a un lonke guter a in hoiern zei veln
they will pasture fat a and fold good a in lie down they will

זיך פִיטערן אויף די בערג פֿון יִשׂרָאֵל. טו איך וועל פִיטערן מיינע
maine fitern vel ich Yisroel fun berg di oif fitern zich
my feed will I Yisroel of mountains the upon feed selves

שאָף, און איך וועל זיי מאַכן הויערן, זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt hoiern machn zei vel ich un shof
Hashem Adonoi declares lie down make them will I and sheep

טז די פַאַרלאָרענע וועל איך אויפֿזוכן, און די פַאַרשטויסענע וועל איך
ich vel farshtoisene di un oifzuchn ich vel farlorene di
I will cast away the and seek out I will lost the

אומקערן, און די צעברָאָכענע וועל איך אַרומבינדן, און די קראַנקע וועל
vel kranke di un arumbindn ich vel tsebrochene di un umkeren
will sick the and bind up I will broken the and return

איך שטאַרקן, און די פעטע און די שטאַרקע וועל איך פַאַרטיליקן;
fartiliken ich vel shtarke di un fete di un shtarkn ich
destroy I will strong the and fat ones the and strengthen I

מיט געראַכטיקייט וועל איך זיי פִיטערן.
fitern zei ich vel gerechtikeit mit
feed them I will justice with

יז און איר מיינע שאָף, אַזוי האָט גענאָגט אֲדֹנָי ה׳: זעט,
zet Hashem Adonoi gezogt hot azoi shof maine ir un
see Hashem Adonoi said has thus sheep my you and

איך משפּט צווישן אַ לאַם און אַ לאַם, די ווידערס און די
di un viders di lam a un lam a tsvishn mishpot ich
the and rams the lamb a and lamb a between judge I

בעק. יח וויניק איר וואָס די בעסטע פִיטערונג פִיטערט איר
ir fitert fiterung beste di vos aich vintsik bek
you feed pasture best the that you not enough male goats

אייך, אַז דעם איבערבלייב פֿון אייער פִיטערונג צעטראַמפּלט
tsetramplt fiterung aier fun iberblaib dem az aich
muddy pasture your of remaining the that yourselves

איר מיט אייערע פֿיס? און וואָס קלאָר וואַסער טרינקט איר, אַז דאָס
dos az ir trinkt vaser klor vos un fis aiere mit ir
the that you drink water clear when and feet your with you

איבעריקע צעקוויטיקט איר מיט אייערע פֿיס? יט און מיינע שאָף
shof maine un fis aiere mit ir tsekoitikt iberike
sheep my and feet your with you muddied remaining

פִיטערן זיך אויף וואָס אייערע פֿיס האָבן צעטראַמפּלט, און טרינקען
trinken un tsetramplt hobn fis aiere vos oif zich fitern
drink and muddied have feet your what on selves feed

וואָס אייערע פֿיס האָבן צעקוויטיקט.
tsekoitikt hobn fis aiere vos
muddied have feet your what

כ דערום האָט אֲדֹנָי ה׳ אַזוי גענאָגט צו זיי: אָט בין
bin ot zei tsu gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
am behold them to said so Hashem Adonoi has therefore

איך, און איך וועל משפּטן צווישן דעם פעטן לאַם און דעם מאָגערן
mogern dem un lam fetn dem tsvishn mishpetn vel ich un ich
lean the and lamb fat the between judge will I even I

לאַם. כא ווייל מיט דער זייט און מיטן אַקסל שטופּט איר, און מיט
mit un ir shtupt aksl mitn un zait der mit vail lam
with and you thrust shoulder with and side the with because lamb

אייערע הערנער שטויסט איר, אַלע שלאַפֿע, ביז איר האָט זיי צעשפּרייט
tseshpreit zei hot ir biz shlafe ale ir shtoist herner aiere
scattered them have you until weak all you butt horns your

(fat pasture) shall they feed upon the harim of Yisroel. 15 As a ro'eh will I tend My tzon, and I cause them to lie down, saith Adonoi Hashem. 16 I will seek haovedet, and bring back that which was straying, and will bind up the nishberet, and will strengthen the cholah; but I will destroy the shemenah and the chazakah; I will tend to them with mishpat.

17 And as for you, O My tzon, thus saith Adonoi Hashem; Hineni, I judge between seh and seh, between the rams and the goats. 18 Seemeth it a small thing unto you to have eaten up the mireh hatov *(good pasture)*, that ye must also trample down with your raglayim what is left of your mirim *(pastures)*? And to have drunk of the clear mayim, but ye must also foul the rest with your raglayim? 19 And as for My tzon, they feed on that which ye have trampled with your raglayim; and they drink that which ye have fouled with your raglayim.

20 Therefore thus saith Adonoi Hashem unto them; Hineni, I, even I, will act as shofet between the seh biryah *(fat lamb)* and between the seh razah *(emaciated lamb)*. 21 Because ye have thrust with flank and with shoulder, and butted all the weak emaciated ones with your karnayim,

till ye have scattered them abroad; [22] Therefore will I save My tzon, and they shall no more be a prey; and I will act as shofet between seh and seh. [23] And I will set up Ro'eh Echad over them, He shall tend them as ro'eh, even Avdi Dovid; He shall feed them. He shall be their Ro'eh. [24] And I Hashem will be their Elohim, and Avdi Dovid a Nasi among them; I Hashem have spoken.

[25] And I will make with them a Brit Shalom, and will cause the chayyah ra'ah to cease out of HaAretz; and they shall dwell safely in the midbar, and sleep in the ye'arot *(forests)*. [26] And I will make them and the places surrounding My givah *(hill)* a brocha; and I will cause the geshem to come down in its season; there shall be gishmei brocha *(showers of blessing)*. [27] And the etz hasadeh shall yield her p'ri, and ha'aretz shall yield her increase, and they shall be safe in their adamah, and shall know that I am Hashem, when I have broken the bars of their ol *(yoke)*, and saved them out of the yad haovedim *(hand, power of enslavers)* of them. [28] And they shall no more be a prey to the Goyim, neither shall the chayyat HaAretz devour

דערויסן, כב דערום וועל איך העלפֿן מײַנע שאָף, און זיי וועלן מער
deroisn derum ich vel helfn maine shof un zei veln mer
outside therefore I will save my sheep and they more will
נישט זײַן צו רויב; און איך וועל משפּטן צווישן אַ לאַם און אַ לאַם.
nisht zain tsu roib un ich vel mishpetn tsvishn a un a lam
not be to prey and I will judge between a lamb and a lamb
כג און איך וועל אויפֿשטעלן איבער זיי אײַן פֿאַסטוך וואָס וועט זיי
un ich vel oifshteln iber zei ein pastuch vos vet zei
and I will raise up over them one shepherd who will them
פֿיטערן – מײַן קנעכט דָּוִד; ער וועט זיי פֿיטערן, און ער וועט זיי
fitern main knecht Dovid er vet zei fitern un er vet zei
feed my servant Dovid he will them feed and he will them
זײַן צום פֿאַסטוך. כד און איך ה וועל זיי זײַן פֿאַר אלקים, און
zain tsum pastuch un ich vel Hashem zei zain far Elokim un
be to shepherd and I Hashem will them be for G-d and
מײַן קנעכט דָּוִד נשיא צווישן זיי; איך ה האָב גערעדט.
main knecht Dovid nosi tsvishn zei ich Hashem hob geredt
my servant Dovid Prince among them I Hashem have spoken
כה און איך וועל זיי שליסן אַ ברית פֿון שלום, און
un ich vel zei shlisn a bris fun sholem un
and I will them establish a covenant of peace and
וועל פֿאַרשטערן אַ בייזע חיה פֿון לאַנד, און זיי וועלן זיצן אין
vel farshtern a beize chaye fun land un zei veln zitsn in
will put an end a beast wild from land and they will sit in
מדבר אין זיכערקייט, און שלאָפֿן אין די וועלדער. כו און איך וועל
midber in zicherkeit un shlofn in di velder un ich vel
wilderness in security and sleep in the forest and I will
מאַכן זיי און רונד אַרום מײַן באַרג פֿאַר אַ בענטשונג;
machn zei un rund arum main barg far a bentshung
make them and round around my mountain for a blessing
און איך וועל מאַכן נידערן דעם רעגן אין זײַן צײַט; געבענטשטע
un ich vel machn nidern dem regn in zain tsait gebentshte
and I will make descend the rain in its time blessed
רעגנס וועלן דאָס זײַן. כז און דער בוים פֿון פֿעלד וועט געבן זײַן
regns veln dos zain un der boim fun feld vet gebn zain
rains will this be and the tree of field will give its
פֿרוכט, און די ערד וועט געבן איר געווקס; און זיי וועלן זײַן
frucht un di erd vet gebn ir geveks un zei veln zain
fruit and the earth will give its yield and they will be
אויף זייער ערד אין זיכערקייט; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין
oif zeyer erd in zicherkeit un zei veln visen az ich bin
on their land in security and they will know that I am
ה, וועַן איך צעברעך די שטאַנגען פֿון זייער יאָך, און וועל
Hashem ven ich tsebrech di shtangen fun zeyer yoch un vel
Hashem when I break the bars of their yoke and will
זיי מציל זײַן פֿון דער האַנט פֿון די וואָס אַרבעטן מיט
zei matsil zain fun der hant fun di vos arbeten mit
them rescue be from the hand of the ones who enslaved with
זיי. כח און זיי וועלן מער נישט זײַן אַ רויב פֿאַר די פֿעלקער,
zei un zei veln mer nisht zain a roib far di felker
them and they will more not be a prey for the nations
און די חיה פֿון לאַנד וועט נישט פֿאַרצערן; און זיי וועלן
un di chaye fun land vet nisht fartseren zei veln
and the beast of land will not devour them they will

זיצן אין זיכערקייט, און קיינער וועט נישט שרעקן. כט און איך וועל
vel ich un shrekn nisht vet keiner un zicherkeit in zitsn
will I and frighten not will anyone and security in sit

זיי אויפֿשטעלן אַ פֿלאַנצונג פֿאַר אַ שם, און עס וועלן מער נישט
nisht mer veln es un shem a far flantsung a oifshteln zei
not more will it and name a for planting a raise up them

זיין אין לאַנד אויסגעגאַנגענע פֿון הונגער, און זיי וועלן מער נישט
nisht mer veln zei un hunger fun oisgegangene land in zain
not more will they and famine of perished land in be

טראָגן די שאַנד פֿון די פֿעלקער. ל און זיי וועלן וויסן אַז איך
ich az visen veln zei un felker di fun shand di trogn
I that know will they and nations the of shame the bear

ה זייער ג-ט בין מיט זיי, און זיי, דאָס הויז פֿון ישׂרָאֵל,
Yisroel fun hoiz dos zei un zei mit bin G-t zeyer Hashem
Yisroel of house this they and them with am G-d their Hashem

זיינען מיין פֿאָלק, זאָגט ה אֲדֹנָי. לא און איר זיט מיינע
maine zait ir un Hashem Adonoi zogt folk main zainen
my are you and Hashem Adonoi declares people my are

שאָף; די מענטשנשאָף פֿון מיין פֿיטערונג זייט איר; און איך בין
bin ich un ir zait fiterung main fun mentshnshof di shof
am I and you are pasture my of human the sheep

אלוקיכם זאָגט אֲדֹנָי ה.
Hashem Adonoi zogt Elokeichem
Hashem Adonoi declares your G-d

לה

און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד, טו דיין פּנים צו באַרג שֵׂעִיר, און זאָגט
zogt un Seir barg tsu ponem dain tu mentshnkind
say and Se'ir Mount to face your do son of man

נבֿיאות אויף אים; ג און זאָלסט זאָגן צו אים: אַזוי האָט
hot azoi im tsu zogn zolst un im oif nevies
has thus it to say you(SG) shall and it against prophesies

געזאָגט אֲדֹנָי ה: זע, איך קום צו דיר, באַרג שֵׂעִיר,
Seir barg dir tsu kum ich ze Hashem Adonoi gezogt
Se'ir Mount you(SG) to come I behold Hashem Adonoi said

און וועל אויסשטרעקן מיין האַנט אויף דיר, און וועל דיך
dich vel un dir oif hant main oisshtrekn vel un
you(SG) will and you(SG) against hand my stretch out will and

מאַכן אַ וויסט און וויסטענישן. ד דיינע שטעט וועל איך חרוב
chorev ich vel shtet daine vistenish un vist a machn
desolate I will cities your wasteland and desolation a make

מאַכן, און דו וועסט אַ וויסטענישן זיין; און וועסט וויסן אַז
az visen vest un zain vistenish a vest du un machn
that know you(sg) will and be wasteland a will you and make

איך בין ה. ה וויַיל בייַ דיר איז געווען אַן אייביקע
eibike an geven iz dir bai vail Hashem bin ich
everlasting an was is you(SG) with because Hashem am I

שׂינאה, און האָסט איבערגעענטפֿערט די קינדער פֿון ישׂרָאֵל אין דער
der in Yisroel fun kinder di ibergeentfert host un sine
the in Yisroel of children the delivered have and hatred

מאַכט פֿון שוווערד, אין דער צייַט פֿון זייער בראָך, אין דער צייַט
tsait der in broch zeyer fun tsait der in shverd fun macht
time the in calamity their of time the in sword of the power

them; but they shall dwell safely, and none shall make them afraid. 29 And I will raise up for them a planting of renown, and they shall be no more consumed with ra'av in HaAretz, neither bear the shame of the Goyim any more. 30 Thus shall they know that I Hashem Eloheihem am with them, and that they, even Bais Yisroel, are My people, saith Adonoi Hashem. 31 And ye My tzon, the tzon of My mireh, are adam, and I am Eloheichem, saith Adonoi Hashem.

35 Moreover the Devar Hashem came unto me, saying: 2 Ben adam, set thy face against Har Se'ir, and prophesy against it, 3 And say unto it, Thus saith Adonoi Hashem: Hineni, O Har Se'ir, I am against thee, and I will stretch out Mine yad against thee, and I will make thee a desolation and a waste. 4 I will lay thy towns waste, and thou shalt be desolate, and thou shalt know that I am Hashem. 5 Because thou hast had an eivat olam *(ancient enmity)*, and delivered over the Bnei Yisroel to the power of the cherev at the time of their calamity, in the time of their avon ketz *(final*

punishment). [6] Therefore, as I live, saith Adonoi Hashem, I will turn thee unto dahm, and dahm shall pursue thee; since thou hast not hated dahm, even dahm shall pursue thee. [7] Thus will I make Har Se'ir most desolate, and cut off from it him that goeth and him that cometh. [8] And I will fill his harim with his slain; in thy geva'ot *(hills)*, and in thy ge'ayot *(valleys)* and in all thy ravines, shall they fall that are slain with the cherev. [9] I will make thee shimemot olam *(eternal desolations)*, and thy towns shall not be inhabited; and ye shall know that I am Hashem.

[10] Because thou hast said, These two Goyim and these two countries shall be mine, and we will possess it; although Hashem was there; [11] Therefore, as I live, saith Adonoi Hashem, I will even do according to thine anger, and according to thine kina which thou hast showed in thy hatred against them; and I will make Myself known among them, when I have judged thee. [12] And thou shalt know that I am Hashem. I have heard all thy insults which thou hast

פֹּון דער לעצטער פַֿאַרזינדיקונג, ו דערום , אַזוי ווי איך לעב, זאָגט
zogt leb ich vi azoi derum farzindikung letster der fun
declares live I as so therefore iniquity last the of

אֲדֹנָי ה , אַז צו בלוט וועל איך דיך מאַכן , און בלוט
blut un machn dich ich vel blut tsu az Hashem Adonoi
blood and make you(SG) I will blood into that Hashem Adonoi

וועט דיך נאָכיאָגן ; פַֿאַר וואָר, ווײַל דו האָסט נישט פַֿײַנט
faint nisht host du vail vor far nochyogn dich vet
hated not have you because truly for pursue you(SG) will

געהאַט דאס בלוט דערום וועט דיך בלוט נאָכיאָגן . ז און איך
ich un nochyogn blut dich vet derum blut ds gehat
I and pursue blood you(SG) will therefore blood the had

וועל מאַכן באַרג שֵׂעִיר פַֿאַר אַ וויסט און וויסטעניש, און וועל
vel un vistenish un vist a far Seir barg machn vel
will and wasteland and desolation a for Se'ir Mount make will

פַֿאַרשנײַדן פֹּון אים גייער און קומער. ח און איך וועל אָנפֿילן זײַנע
zaine onfiln vel ich un kumer un geyer im fun farshnaidn
his fill will I and comer and goer it from cut off

, בערג מיט זײַנע דערשלאָגענע; דײַנע הייכן , און דײַנע טאָלן
toln daine un heichn daine dershlogene zaine mit berg
valleys your and heights your slain his with mountains

. און אַלע דײַנע גראָבנס – דערשלאָגענע פֹּון שווערד וועלן פֿאַלן אין זיי
zei in faln veln shverd fun dershlogene grobns daine ale un
them in fall will sword of slain ravines your all and

ט אייביקע וויסטענישן וועל איך דיך מאַכן , און דײַנע שטעט
shtet daine un machn dich ich vel vistenishn eibike
cities your and make you(SG) I will devastations everlasting

וועלן נישט ווידערקערן; און איר וועט וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen vet ir un viderkern nisht veln
Hashem am I that know will you and return not will

י ווײַל דו האָסט געזאָגט: די ביידע פֹּעלקער און די ביידע לענדער
lender beide di un felker beide di gezogt host du vail
lands both the and nations both the said have you because

וועלן מײַנע ווערן , און מיר וועלן זיי ירשענען , הגם ה איז
iz Hashem hagam yarshen zei veln mir un vern maine veln
is Hashem although inherit them will we and become mine will

דאָרט געווען, יא דערום , אַזוי ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה ,
Hashem Adonoi zogt leb ich vi azoi derum geven dort
Hashem Adonoi declares live I as so therefore was there

אַז איך וועל טאָן אַזוי ווי דײַן צאָרן און ווי דײַן קנאה וואָס דו
du vos kine dain vi un tsorn dain vi azoi ton vel ich az
you that envy your as and anger your as according to do will I that

האָסט באַוויזן, פֹּון דײַן שׂינאה צו זיי ; און איך וועל באַוווסט ווערן
vern bavust vel ich un zei tsu sine dain fun bavizn host
become known will I and them to hatred your from shown have

צווישן זיי , ווען איך וועל דיך משפּטן .
mishpetn dich vel ich ven zei tsvishn
judge you(SG) will I when them among

יב און וועסט וויסן אַז איך ה האָב געהערט אַלע דײַנע
daine ale gehert hob Hashem ich az visen vest un
your all heard have Hashem I that know you will and

לעסטערונגען וואָס דו האָסט געזאָגט אויף די בערג פֹּון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun berg di oif gezogt host du vos lesterungen
Yisroel of mountains the upon said have you that blasphemies

spoken against the harim of Yisroel, saying, They are laid desolate, they are given to us to consume. 13 Thus with your mouth ye have boasted of your greatness against Me, have multiplied your devarim against Me; I have heard them. 14 Thus saith Adonoi Hashem: When kol ha'aretz rejoiceth, I will make thee desolate. 15 As thou didst rejoice at the nachalah of the Bais Yisroel, because it was desolate, so will I do unto thee; thou shalt be desolate, O Har Se'ir, and all Edom, even all of it; and they shall know that I am Hashem.

36 Also, thou Ben Adam, prophesy unto the harim of Yisroel, and say, Ye harim of Yisroel hear the Devar Hashem. 2 Thus saith Adonoi Hashem: Because the oyev hath said against you, Aha, even the bamot olam are ours in possession, 3 Therefore prophesy and say, Thus saith Adonoi Hashem: Because they have made you desolate, and crushed you on every side, that ye might be a possession unto the she'erit HaGoyim, and ye are taken up in the lips of talkers, and are slandered by the people: 4 Therefore, ye harim of

אַזוי צו זאָגן: פֿאַרווויסט זיינען זיי געוואָרן, אונדז זיינען זיי געגעבן
gegebn zei zainen undz gevorn zei zainen farvist zogn tsu azoi
given they are us became they are destroyed say to so

געוואָרן צו שפּייַז. יג און איר האָט זיך געגרייסט קעגן מיר מיט
mit mir kegen gegreist zich hot ir un shpaiz tsu gevorn
with me against magnified self have you and food to became

אייַער מויל, און האָט געמערט קעגן מיר אייַערע ווערטער; איך
ich verter aiere mir kegen gemert hot un moil aier
I words your me against multiplied has and mouth your

האָב געהערט. יד אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה: ווען די גאַנצע
gantse di ven Hashem Adonoi gezogt hot azoi gehert hob
whole the when Hashem Adonoi said has thus heard have

ערד פֿרייט זיך, וועל איך דיך מאַכן אַ וויסטענישׁ. טו אַזוי ווי דו
du vi azoi vistenish a machn dich ich vel zich freit erd
you as so wasteland a make you(SG) I will self rejoices earth

האָסט זיך געפֿרייט איבער דער נחלה פֿון דעם הויז פֿון ישׂראל,
Yisroel fun hoiz dem fun nachle der iber gefreit zich host
Yisroel of house the of inheritance the over rejoiced self have

פֿאַר וואָס זי איז וויסט געוואָרן, אַזוי וועל איך טאָן צו דיר; אַ
a dir tsu ton ich vel azoi gevorn vist iz zi vos far
a you(SG) to do I will so become desolate is it that for

וויסטענישׁ וועסטו ווערן, בהר שֵׂעִיר, און גאַנץ אֱדוֹם אין
in Edom gants un Seir barg vern vestu vistenish
in Edom all and Se'ir Mount become will you(sg) desolation

גאַנצן; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה.
Hashem bin ich az visen veln zei un gantsn
Hashem am I that know will they and entirety

לו

און דו מענטשנקינד, זאָג נבֿיאות אויף די בערג פֿון
fun berg di oif nevies zog mentshnkind du un
of mountains the about prophesies say son of man you and

ישׂראל, און זאָלסט זאָגן: בערג פֿון ישׂראל, הערט דאָס
dos hert Yisroel fun berg zogn zolst un Yisroel
the hear Yisroel of mountains say you(SG) shall and Yisroel

וואָרט פֿון ה. ב אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה: ווייל דער
der vail Hashem Adonoi gezogt hot azoi Hashem fun vort
the because Hashem Adonoi said has thus Hashem of word

פֿיַינט האָט אויף אייַך געזאָגט: אַהאַ! אויך די אייביקע הייכן זיינען
zainen heichn eibike di oich aha gezogt aich oif hot faint
are heights everlasting the also aha said you upon has enemy

אונדז צו ירושה געוואָרן. ג דערום זאָג נבֿיאות, און זאָלסט
zolst un nevies zog derum gevorn yerushe tsu undz
you(SG) shall and prophecies say therefore become inheritance to us

זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה: ווייל און באַוויַיל מע האָט
hot me bavail un vail Hashem Adonoi gezogt hot azoi zogn
have they because and because Hashem Adonoi said has thus say

אייַך פֿאַרווויסט און אַיינגעשלונגען פֿון רונד אַרום, כּדי איר זאָלט
zolt ir kedei arum rund fun aingeshlungen un farvist aich
shall you so that round around from swallowed up and devastated you

ווערן אַ ירושה פֿאַר די איבעריקע פֿעלקער, און איר זייַט געקומען
gekumen zait ir un felker iberike di far yerushe a vern
come are you and nations remaining the for possession a become

אויף דעם גערייד פֿון ציינגער, און דער באַרייַדערַי פֿון מענטשן, ד דערום
derum mentshn fun bareiderai der un tsinger fun gereid dem oif
therefore men of slander the and tongues of talk to the up

Yisroel, hear the Devar Adonoi Hashem: Thus saith Adonoi Hashem to the harim, and to the geva'ot, to the ravines, and to the ge'ayot, to desolate ruins, to towns deserted which became a plunder and mockery to the she'erit HaGoyim that are all around; [5] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Surely in the eish of My kina have I spoken against the she'erit HaGoyim, and against all Edom, which have given My land into their possession with simchat kol levav, with she'at nefesh, as her migrash for plunder. [6] Prophesy therefore concerning Admat Yisroel, and say unto the harim, and to the geva'ot, to the ravines, and to the ge'ayot, Thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I have spoken in My kina and in My chemah, because ye have borne the scorn of the Goyim; [7] Therefore thus saith Adonoi Hashem; I have lifted up Mine yad [in oath-taking], Surely the Goyim that are around you, they shall bear their own scorn.

[8] But ye, O harim of Yisroel, ye shall shoot forth your branches, and yield your p'ri to My people Yisroel; for

אִיר בערג פֿון יִשְׂרָאֵל, הערט דאָס וואָרט פֿון ה דעם האַר: אַזוי
azoi har dem Hashem fun vort dos hert Yisroel fun berg ir
so Lord the Hashem of word the hear Yisroel of mountains you

האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה צו די בערג און צו די הייכן , צו
tsu heichn di tsu un berg di tsu Hashem Adonoi gezogt hot
to heights the to and mountains the to Hashem Adonoi said has

די גראָבנס און צו די טאָלן , און צו די וויסטע חורבֿות, און צו די
di tsu un churves viste di tsu un toln di tsu un grobns di
the to and ruins desolate the to and valleys the to and ravines the

פֿאַרלאָזענע שטעט, וואָס זיינען געוואָרן צו רויב און צו שפּאָט
shpot tsu un roib tsu gevorn zainen vos shtet farlozene
laughing stock to and plunder to become are which cities abandoned

בייַ די איבעריקע פֿעלקער וואָס פֿון רונד אַרום – [ה] דערום האָט
hot derum arum rund fun vos felker iberike di bai
has therefore round around from that nations remaining the by

אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: פֿאַר וואָר, אין דעם פֿייַער פֿון מײַן קִנְאָה
kine main fun faier dem in vor far gezogt azoi Hashem Adonoi
jealousy my of fire the in truly for said thus Hashem Adonoi

האָב איך גערעדט וועגן די איבעריקע פֿעלקער, און וועגן אֱדוֹם
Edom vegen un felker iberike di vegen geredt ich hob
Edom concerning and nations remaining the concerning spoken I have

אין גאַנצן , וואָס האָבן געמאַכט מײַן לאַנד פֿאַר זיך פֿאַר אַ ירושה ,
yerushe a far zich far land main gemacht hobn vos gantsn in
possession a for selves for land my made have which entirety in

מיט שׂימחה פֿון גאַנצן האַרצן, מיט פֿאַראַכטונג פֿון דער זעל, כְּדי עס
es kedei zel der fun farachtung mit hartsn gantsn fun simche mit
it so that soul the of contempt with heart whole from joy with

צו פֿאַרטרײַבן צוליב רויב . [ו] דערום זאָג נבֿיאות איבער דער
der iber nevies zog derum roib tsulib fartraiben tsu
the over prophesies say therefore plunder because of drive away to

ערד פֿון יִשְׂרָאֵל, און זאָלסט זאָגן צו די בערג און צו די
di tsu un berg di tsu zogn zolst un Yisroel fun erd
the to and mountains the to say you(SG) shall and Yisroel of land

הייכן , צו די גראָבנס און צו די טאָלן : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi toln di tsu un grobns di tsu heichn
Adonoi said has thus valleys the to and ravines the to heights

ה : זע , אין מײַן כּעס און אין מײַן קִנְאָה האָב איך געredt,
geredt ich hob kine main in un kaas main in ze Hashem
spoken I have jealousy my in and anger my in behold Hashem

וויַיל די שאַנד פֿון די פֿעלקער האָט איר געטראָגן. [ז] דערום האָט
hot derum getrogn ir hot felker di fun shand di vail
has therefore carried you have nations the of reproach the because

אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: איך הייב אויף מײַן האַנט, אויב די פֿעלקער
felker di oib hant main oif heib ich gezogt azoi Hashem Adonoi
nations the if hand my up lift I said so Hashem Adonoi

וואָס פֿון רונד אַרום אײַך, זיי גופֿא , וועלן טראָגן זייער שאַנד !
shand zeyer trogn veln gufe zei aich arum rund fun vos
reproach their bear will themselves they you round around from that

[ח] און איר, בערג פֿון יִשְׂרָאֵל, וועט געבן אײַערע צווײַגן , און
un tsvaign aiere gebn vet Yisroel fun berg ir un
and branches your give will Yisroel of mountains you and

טראָגן פֿרוכט, פֿאַר מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל; ווארעם זיי זיַינען
zainen zei vorem Yisroel folk main far frucht aier trogn
are they because Yisroel people my for fruit your bear

נאָנט צו קומען . ט וואָרעם אָט קום איך צו אײַך, און איך וועל
vel ich un aich tsu ich kum ot vorem kumen tsu nont
will I and you to I come behold because come to near

זיך קערן צו אײַך, און איר וועט באַארבעט וועט ירן , און פֿאַרזייט
farzeit un vern baarbet vet ir un aich tsu kern zich
plant and become tilled will you and you to turn self

וועלן . י און איך וועל מערן אויף אײַך מענטשן , דאָס גאַנצע
gantse dos mentshn aich oif mern vel ich un vern
whole this men you on increase will I and become

הויז פֿון ישׂראֵל אין גאַנצן ; און די שטעט וועלן באַזעצט ווערן ,
vern bazetst veln shtet di un gantsn in Yisroel fun hoiz
become settled will cities the and entirety in Yisroel of house

און די חורבֿות וועלן אָפּגעבויט ווערן . יא און איך וועל מערן
mern vel ich un vern opgeboit veln churves di un
increase will I and become rebuilt will ruins the and

אויף אײַך מענטשן און בהמות , און זיי וועלן זיך מערן
mern zich veln zei un beheimes un mentshn aich oif
increase selves will they and beasts and men you on

און פֿרוכפּערן ; און איך וועל אײַך באַזעצן ווי אין אײַערע פֿריִערדיקע
frierdike aiere in vi bazetsn aich vel ich un fruchpern un
former your in as settle you will I and multiply and

צײַטן , און וועל אײַך באַגיטיקן מער ווי אין אײַער אָנהייב ; און
un onheib aier in vi mer bagitikn aich vel un tsaitn
and beginning your in as more accept you will and times

איר וועט וויסן אַז איך בין ה . יב און איך וועל מאַכן
machn vel ich un Hashem bin ich az visen vet ir
make will I and Hashem am I that know will you

אומגיין אויף אײַך מענטשן , מײַן פֿאָלק ישׂראֵל; און זיי וועלן
veln zei un Yisroel folk main mentshn aich oif umgein
will they and Yisroel people my men you upon walk about

דיך אַרבן , און וועסט זיי זײַן פֿאַר אַ נחלה ,
un nachle a far zain zei vest un arben dich
and inheritance an for be they will and inherit you(SG)

וועסט זיי מער נישט ווידער פֿאַרוואַרפֿן. יג אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi farvorfen vider nisht mer zei vest
Adonoi said has so reject again not more them will

ה : ווײַל מע זאָגט צו אײַך: אַ מענטשנעסערין ביסטו ,
bistu mentshneserin a aich tsu zogt me vail Hashem
are you man-eater a you to say they because Hashem

און אַ פֿאַרוואַרפֿערין פֿון פֿעלקער ביסטו געוואָרן .
gevorn bistu felker fun farvarferin a un
having become are you nations of woman who miscarries a and

דערום וועסטו מענטשן מער נישט עסן , און דײַנע פֿעלקער יד
felker daine un esen nisht mer mentshn vestu derum
peoples your and eat not more men will you(sg) therefore

וועסטו מער נישט פֿאַרוואַרפֿן, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt farvorfen nisht mer vestu
Hashem Adonoi declares reject not more will you(sg)

טו און איך וועל דיך מער נישט מאַכן הערן די שאַנד פֿון
fun shand di hern machn nisht mer dich vel ich un
of reproach the hear make not more you(SG) will I and

די פֿעלקער, און חרפּה פֿון די אומות וועסטו מער
mer vestu umes di fun charpe di un felker di
more will you(sg) peoples the of disgrace the and nations the

their return [home] is at hand. 9 For, hineni, I am for you, and I will turn unto you, and ye shall be plowed and sown; 10 And I will multiply adam upon you, kol Bais Yisroel, even all of it; and the towns shall be inhabited, and the ruins shall be rebuilt; 11 And I will multiply upon you adam and behemah; and they shall increase and become numerous; and I will make you inhabited as in former times, and I will make you more prosperous than before; and ye shall know that I am Hashem. 12 Indeed, I will cause adam to walk upon you, even My people Yisroel; and they shall possess thee, and thou shalt be their nachalah, and thou shalt no more again bereave them of their children. 13 Thus saith Adonoi Hashem: Because they say unto you, Thou art a land which devourest adam, and hast bereaved thy nation of children; 14 Therefore thou shalt devour adam no more, neither bereave thy nation any more, saith Adonoi Hashem. 15 Neither will I cause men to hear in thee the taunts of the Goyim any more, neither shalt thou bear the cherpah of the people

any more, neither shalt thou cause thy nation to stumble any more, saith Adonoi Hashem.

[16] Moreover the Devar Hashem came unto me, saying, [17] Ben adam, when Bais Yisroel dwelt in their own land, they made it tameh by their own derech and by their doings; their derech was before Me as the tumat haniddah *(contamination of a woman during her menstrual period)*. [18] Therefore I poured My chemah upon them for their shefach dahm upon ha'aretz, for their gillulim wherewith they had made it tameh; [19] And I scattered them among the Goyim, and they were dispersed through the countries; according to their derech and according to their doings I judged them. [20] And when they entered unto the Goyim, to where they went, they profaned Shem Kodshi *(Name of My Holiness, Holy Name)*, when they said to them, These are the Am Hashem, and are gone forth out of His land. [21] But I had concern for Shem Kodshi *(Name of My Holiness, Holy Name)*, which Bais Yisroel had profaned among the Goyim, where they went. [22] Therefore say unto Bais Yisroel, thus

נישט טראָגן, און דיַינע פֹּעלקער וועסטו מער נישט מאַכן
machn nisht mer vestu felker daine un trogn nisht
make not more will you(sg) peoples your and bear not

שטרויכלען, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt shtroichlen
Hashem Adonoi declares stumble

טז און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

יז מענטשנקינד, דאָס הויז פֹּון יִשְׂרָאֵל זיצנדיק אויף זייער ערד, האָבן
hobn erd zeyer oif zitsndik Yisroel fun hoiz dos mentshnkind
have land their on dwelt Yisroel of house the son of man

זיי זי פֿאַראומריניקט מיט זייער וועג און מיט זייערע מעשׂים; אַזוי ווי
vi azoi meisim zeyere mit un veg zeyer mit farumreinikt zi zei
as so deeds their with and way their with defiled it they

די אומריינקייט פֹּון אַן אָפּגעזונדערטער פֿרוי איז געווען זייער
zeyer geven iz froi opgezunderter an fun umreinkeit di
their was is woman menstrual separated an of uncleanness the

וועג פֿאַר מיר. יח און איך האָב אויסגעגאָסן אויף זיי מיַן גרימצאָרן
grimtsorn main zei oif oisgegosen hob ich un mir far veg
wrath my them on poured out have I and me before way

פֿאַר דעם בלוט וואָס זיי האָבן פֿאַרגאָסן אין לאַנד, און ווייל מיט
mit vail un land in fargosen hobn zei vos blut dem far
with because and land in shed have they which blood the for

זייערע אָפּגעטער האָבן זיי עס פֿאַראומריניקט. יט און איך האָב זיי
zei hob ich un farumreinikt es zei hobn opgeter zeyere
them have I and defiled it they have idols their

צעשפּרייט צווישן די פֹּעלקער, און זיי זיַנען צעוואָרפֿן געוואָרן אין
in gevorn tsevorfen zainen zei un felker di tsvishn tseshpreit
in become dispersed are they and nations the among scattered

די לענדער; לויט זייער וועג און לויט זייערע מעשׂים
meisim zeyere loit un veg zeyer loit lender di
deeds their according to and way their according to lands the

האָב איך זיי געמשפּט . כ און אַז זיי זיַנען געקומען צו די
di tsu gekumen zainen zei az un gemishpet zei ich hob
the to having come are they when and judged them I have

פֹּעלקער וואָס זיי זיַנען געקומען אַהין, האָבן זיי פֿאַרשוועכט
farshvecht zei hobn ahin gekumen zainen zei vos felker
profaned they have there having come are they which nations

מיַן הייליקן נאָמען, אַז מע האָט אויף זיי געזאָגט: דאָס פֹּאָלק
folk dos gezogt zei oif hot me az nomen heilikn main
people this said them on have they when name holy my

פֹּון ה זיַנען די דאָזיקע, און פֹּון זיַן לאַנד קומען זיי אַרויס.
arois zei kumen land zain fun un dozike di zainen Hashem fun
out they come land his from and these the are Hashem of

כא און איך האָב געשוינט מיַן הייליקן נאָמען, וואָס דאָס הויז פֹּון
fun hoiz dos vos nomen heilikn main geshoint hob ich un
of house the which name holy my spared have I and

יִשְׂרָאֵל האָט אים פֿאַרשוועכט צווישן די פֹּעלקער וואָס זיי זיַנען
zainen zei vos felker di tsvishn farshvecht im hot Yisroel
are they which nations the among profaned it has Yisroel

געקומען אַהין .
ahin gekumen
there having come

כב דערום זאָג צו דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל: אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi Yisroel fun hoiz dem tsu zog derum
said has thus Yisroel of house the to say therefore

אֲדֹנָי ה : נישט פֿון אײַערט וועגן טו איך, הויז פֿון
fun hoiz ich tu vegen aiert fun nisht Hashem Adonoi
of house I do account of your on not Hashem Adonoi

יִשְׂרָאֵל, נײַערט פֿאַר מײַן הייליקן נאָמען, וואָס איר האָט פֿאַרשוועכט
farshvecht hot ir vos nomen heilikn main far naiert Yisroel
profaned have you which name holy my for but Yisroel

צווישן די פֿעלקער וואָס איר זײַט געקומען אַהין. כג און איך וועל
vel ich un ahin gekumen zait ir vos felker di tsvishn
will I and there having come are you which nations the among

הייליקן מײַן גרויסן נאָמען, וואָס איז פֿאַרשוועכט געוואָרן צווישן די
di tsvishn gevorn farshvecht iz vos nomen groisn main heilikn
the among become profaned is which name great my sanctify

פֿעלקער, וואָס איר האָט פֿאַרשוועכט צווישן זיי ; און די פֿעלקער
felker di un zei tsvishn farshvecht hot ir vos felker
nations the and them among profaned have you which nations

וועלן וויסן אַז איך בין ה , זאָגט אֲדֹנָי ה , ווען איך
ich ven Hashem Adonoi zogt Hashem bin ich az visen veln
I when Hashem Adonoi declares Hashem am I that know will

ווער געהיילט דורך אײַך פֿאַר זייערע אויגן. כד און איך וועל
vel ich un oign zeyere far aich durch geheilikt ver
will I and eyes their before you by consecrated become

אײַך צונויפֿנעמען פֿון די פֿעלקער, און וועל אײַך איינזאַמלען
ainzamlen aich vel un felker di fun tsunoifnemen aich
gather together you will and nations the from gather together you

פֿון אַלע לענדער, און אײַך ברענגען אויף אײַער ערד. כה און איך וועל
vel ich un erd aier oif brengen aich un lender ale fun
will I and land your on bring you and lands all out of

שפּריצן אויף אײַך רײַנע וואַסער, און איר וועט ריין ווערן ; פֿון
fun vern rein vet ir un vaser reine aich oif shpritsn
from become tahor will you and water pure you on sprinkle

אַלע אײַערע אומריינקייטן און פֿון אַלע אײַערע אָפּגעטער וועל איך אײַך
aich ich vel opgeter aiere ale fun un umreinkeitn aiere ale
you I will idols your all from and impurities your all

רייניקן . כו און איך וועל אײַך געבן אַ נײַ האַרץ, און אַ נײַ גײַסט וועל
vel gaist nai a un harts nai a gebn aich vel ich un reiniken
will spirit new a and heart new a give you will I and cleanse

איך אַרײַנגעבן אין אײַך, און איך וועל אָפּטאָן דאָס האַרץ פֿון שטיין פֿון
fun shtein fun harts dos opton vel ich un aich in araingebn ich
from stone of heart the remove will I and you in will put I

אײַער לײַב , און וועל אײַך געבן אַ האַרץ פֿון פֿלייש. כז און מײַן גײַסט
gaist main un fleish fun harts a gebn aich vel un laib aier
spirit my and flesh of heart a give you will and body your

וועל איך אַרײַנגעבן אין אײַך, און וועל מאַכן אַז אין מײַנע חוקים
chukkim maine in az machn vel un aich in araingebn ich vel
statutes my in that make will and you in will put I will

זאָלט איר גיין , און מײַנע געזעצן זאָלט איר היטן און טאָן. כח און איר
ir un ton un hitn ir zolt gezetsn maine un gein ir zolt
you and do and keep you shall laws my and go you shall

וועט וווינען אין דעם לאַנד וואָס איך האָב געגעבן אײַערע עלטערן, און
un eltern aiere gegebn hob ich vos land dem in voinen vet
and fathers your given have I which land the in dwell will

saith Adonoi Hashem: I do not this for your sakes, O Bais Yisroel, but for the sake of Shem Kodshi, which ye have profaned among Goyim where ye went. 23 And I will show as kodesh My Shem HaGadol, which was profaned among the Goyim, which ye have profaned in the midst of them; and the Goyim shall know that I am Hashem, saith Adonoi Hashem, when I shall be set apart as kodesh in you before their eynayim. 24 For I will take you from among the Goyim, and gather you out of all countries, and will bring you into your own adamah *(land)*. 25 Then will I sprinkle mayim tehorim upon you, and ye shall be tahor; from all your tum'a, and from all your gillulim *(idols)*, will I make you tahor. 26 A lev chadash also will I give you, and a ruach chadashah will I put within you; and I will take away the lev haeven *(stony heart)* out of your basar, and I will give you a lev basar. 27 And I will put My Ruach within you, and cause you to walk in My chukkot, and ye shall be shomer over My mishpatim, and do them. 28 And ye shall dwell in ha'aretz that I gave to avoteichem; and

ye shall be My people, and I will be your Elohim. [29] I will also save you from all your tumot *(unclean-nesses)*; and I will call for the dagan *(grain)*, and will increase it, and lay no ra'av *(famine)* upon you. [30] And I will multiply the p'ri ha'etz, and the increase of the sadeh, that ye shall receive no more cherpah of ra'av *(famine)* among the Goyim. [31] Then shall ye remember your own drakhim ra'im, and your doings that were not tovim, and shall loathe yourselves in your own sight for your avonot and for your to'avot. [32] Not for your sakes do I this, saith Adonoi Hashem, be it known unto you; be ashamed and humiliated for your own drakhim, O Bais Yisroel.

איר וועט זיין מײַן פֹּאָלק, און איך וועל זיין אײַער אלקים. כט און
un Elokim aier zain vel ich un folk main zain vet ir
and G-d your be will I and people my be will you

איך וועל אײַך העלפֿן פֿון אַלע אײַערע אומריינקייטן, און איך וועל רופֿן
rufn vel ich un umreinkeitn aiere ale fun helfn aich vel ich
call will I and impurities your all from save you will I

צו דער תּבֿואה, און וועל זי מערן, און וועל נישט געבן אויף אײַך
aich oif gebn nisht vel un mern zi vel un tvue der tsu
you on give not will and increase it will and grain the to

קיין הונגער. ל און איך וועל מערן די פֿרוכט פֿון בוים, און די
di un boim fun frucht di mern vel ich un hunger kein
the and tree of fruit the increase will I and famine any

וואַקסונג פֿון פֿעלד, כּדי איר זאָלט מער נישט אויסשטיין די חרפּה
charpe di oisshtein nisht mer zolt ir kedei feld fun vaksung
disgrace the endure not more shall you so that field of increase

פֿון הונגער צווישן די פֿעלקער. לא און איר וועט זיך דערמאָנען
dermonen zich vet ir un felker di tsvishn hunger fun
remember selves will you and nations the among famine of

אײַערע שלעכטע וועגן, און אײַערע מעשׂים וואָס זײַנען נישט גוט
gut nisht zainen vos meisim aiere un vegen shlechte aiere
good not are which deeds your and ways evil your

געווען, און איר וועט זיך עקלען פֿאַר זיך אַליין איבער
iber alein zich far eklen zich vet ir un geven
over alone self before be sickened selves will you and having been

אײַערע זינד און איבער אײַערע אומווערדיקייטן. לב נישט פֿון אײַערט
aiert fun nisht umverdikeitn aiere iber un zind aiere
your on not unworthinesses your over and sin your

וועגן טו איך, זאָגט אֲדֹנָי ה; זאָל דאָס באַווּסט זיין צו
tsu zain bavust dos zol Hashem Adonoi zogt ich tu vegen
to be known this shall Hashem Adonoi declares I do account

אײַך; זײַט אין בושה און שׁעמט אײַך פֿאַר אײַערע וועגן, איר הויז
hoiz ir vegen aiere far aich shemt un bushe in zait aich
house you ways your for you humiliated and shame in are you

פֿון ישׂרָאֵל.
Yisroel fun
Yisroel of

[33] Thus saith Adonoi Hashem; In the day that I shall have made you tahor from all your avonot, I will also cause you to resettle the towns, and the ruins shall be rebuilt. [34] And the desolate land shall be tilled, whereas it lay shemamah *(desolate)* in the sight of all that passed by. [35] And they shall say, This land that was desolate is become like Gan Eden; and the

לג אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה: אין דעם טאָג וואָס איך
ich vos tog dem in Hashem Adonoi gezogt hot azoi
I that day the in Hashem Adonoi said has thus

רייניק אײַך פֿון אַלע אײַערע זינד, וועל איך באַזעצן די שטעט, און
un shtet di bazetsn ich vel zind aiere ale fun aich reinik
and cities the settle I will sin your all from you make clean

די חורבֿות וועלן אָפּגעבויט ווערן. לד און דאָס פֿאַרוויסטע לאַנד וועט
vet land farviste dos un vern opgeboit veln churves di
will land desolate the and become rebuilt will ruins the

באַארבעט ווערן, אַנשטאָט וואָס עס איז געווען אַ וויסטענישׁ פֿאַר
far vistenish a geven iz es vos anshtot vern baarbet
before wasteland a was is it which in place of become tilled

די אויגן פֿון איטלעכן דורכגייער. לה און מע וועט זאָגן: דאָס דאָזיקע
dozike dos zogn vet me un durchgeyer itlechn fun oign di
this the say will they and through goer each of eyes the

לאַנד דאָס פֿאַרוויסטע איז געווארן ווי דער גאָרטן פֿון עֵדֶן, און די
di un Eden fun gortn der vi gevorn iz farviste dos land
the and Eden of garden the like become is laid waste this land

שטעט די חרבֹּע און פֿאַרוויסטע און צעשטערטע זיינען באַפֿעסטיקטע
bafestikte zainen tseshterte un farviste un cherve di shtet
fortified are destroyed and laid waste and ruined the cities

באַזעצט. לו און וויסן וועלן די פֿעלקער וואָס וועלן איבערבליבן
iberblaiben veln vos felker di veln visen un bazetst
remain behind will which nations the will know and settled

רונד אַרום אייַך, אַז איך ה האָב אָפּגעבויט די צעשטערטע
tseshterte di opgeboit hob Hashem ich az aich arum rund
destroyed the rebuilt have Hashem I that you round around

ערטער, האָב באַפֿלאַנצט דאָס פֿאַרוויסטע; איך ה האָב גערעדט און
un geredt hob Hashem ich farviste dos baflantst hob erter
and spoken have Hashem I laid waste the planted have places

וועל טאָן.
ton vel
do will

לז אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אויך דערין וועל איך זיך לאָזן
lozn zich ich vel derin oich Hashem Adonoi gezogt hot azoi
let self I will in it also Hashem Adonoi said has thus

דערבעטן פֿון דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, זיי צו טאָן: איך וועל
vel ich ton tsu zei Yisroel fun hoiz dem fun derbetn
will I do to them Yisroel of house the of be entreated

זיי מערן מענטשן ווי שאָף. לח ווי די הייליקע שאָף, ווי די
di vi shof heilike di vi shof vi mentshn mern zei
the like sheep holy the like sheep like men increase them

שאָף פֿון ירושָלַיִם אין אירע יוֹם-טובֿים , אַזוי וועלן זיין
zain veln azoi yom-tuvim ire in Yerushalayim fun shof
be will so appointed festivals its in Yerushalayim of sheep

די חרבֹּע שטעט פֿול מיט מענטשנשאָף; און זיי וועלן וויסן אַז
az visen veln zei un mentshnshof mit ful shtet cherve di
that know will they and human sheep with full cities ruined the

איך בין ה .
Hashem bin ich
Hashem am I

לז

די האַנט פֿון ה איז געווען אויף מיר, און ער האָט מיך
mich hot er un mir oif geven iz Hashem fun hant di
me has he and me on was is Hashem of hand the

אַרויסגעטראָגן דורך דעם גײַסט פֿון ה , און האָט מיך
mich hot un Hashem fun gaist dem durch aroisgetrogn
me did and Hashem of spirit the by carried out

אַראָפּגעלאָזט אין מיטן פֿון דעם טאָל , און ער איז געווען פֿול מיט
mit ful geven iz er un tal dem fun mitn in aropgelozt
with full was is it and valley of the of midst of in let down

ביינער. ב און ער האָט מיך פֿאַרבײַגעפֿירט זיי רונד אַרום ,
beiner arum rund zei farbai farbaigefirt mich hot er un
bones round around them close by make go past me did he and

ערשט זיי זײַנען געווען זייער פֿיל איבערן טאָל , און פֿאַר וואָר ,
vor far un tal ibern fil zeyer geven zainen zei ersht
truly for and valley over the many very were are they behold

זיי זײַנען געווען זייער פֿאַרטריקנט. ג און ער האָט צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu hot er un fartriknt zeyer geven zainen zei
said me to has he and dried up very were are they

מענטשנקינד , קענען די דאָזיקע ביינער לעבעדיק ווערן ? האָב איך
ich hob vern lebedik beiner dozike di kenen mentshnkind
I have become alive bones these the can son of man

waste and desolate and ruined towns are become fortified, and are inhabited. 36 Then the Goyim that are left all around you shall know that I Hashem rebuilt the ruined places, and replanted that that was desolate; I Hashem have spoken it, and I will do it.

37 Thus saith Adonoi Hashem: Also I will be inquired of by Bais Yisroel, to act in behalf of them; I will increase them adam as numberous as tzon. 38 As the tzon kadashim, as the tzon Yerushalayim in her mo'adim, so shall the ruined cities be filled with tzon adam; and they shall know that I am Hashem.

37 The Yad Hashem was upon me, and carried me out in the Ruach of Hashem, and set me down in the midst of the valley which was full of atzmot, 2 And caused me to pass by them round about; and, hinei, there were rabbot me'od in the open valley; and, hinei, they were very dry. 3 And He said unto me, Ben Adam, can these atzmot live? And I answered, Adonoi Hashem, Thou

knowest. [4] Again He said unto me, Prophesy upon these atzmot, and say unto them, O ye atzmot hayeveshot, hear the Devar Hashem. [5] Thus saith Adonoi Hashem unto these atzmot: Hinei, I will cause ruach to enter into you, and ye shall live; [6] And I will lay gidim *(sinews, tendons)* upon you, and will bring up basar upon you, and cover you with ohr *(skin)*, and put ruach in you, and ye shall live; and ye shall have da'as that I am Hashem.

[7] So I prophesied as I was commanded; and as I prophesied, there was a noise, and hinei a rattling, and the atzmot came together, etzem to its etzem. [8] And when I beheld, hinei, the gidim and the basar came up upon them, and the ohr covered them above; but there was no ruach in them. [9] Then said He unto me, Prophesy unto the ruach; prophesy, Ben Adam, and say to the ruach, Thus saith Adonoi Hashem: Come from the arba ruchot, O ruach, and breathe upon these slain, that they may live. [10] So I prophesied as He commanded me, and the ruach came into them, and they lived, and stood up upon their

געזאָגט: ה דו אֲדֹנָי , דו ווייסט דאָך . [ד] האָט ער צו מיר
gezogt Hashem du Adonoi du indeed know you Adonoi you Hashem gezogt
said Hashem you Adonoi you indeed know you Adonoi you Hashem said
me to he has

געזאָגט: זאָג נבֿיאות צו די דאָזיקע ביינער, און זאָלסט זאָגן
zogn zolst un beiner dozike di tsu nevies zog gezogt
say you(SG) shall and bones these the to prophesies say said

צו זיי : איר טרוקענע ביינער, הערט דאָס וואָרט פֿון ה : [ה] אֲזוי
azoi Hashem fun vort dos hert beiner trukene ir zei tsu
thus Hashem of word the hear bones dry you them to

האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה צו די דאָזיקע ביינער: זעט, איך ברענג
breng ich zet beiner dozike di tsu Hashem Adonoi gezogt hot
bring I see bones these the to Hashem Adonoi said has

אַריַן אין אייַך אַן אָטעם, און איר וועט לעבעדיק ווערן . [ו] יאָ, איך
arain in aich an otem un ir vet lebedik vet ir un vern
enter in you a breath and you will alive become will you and

וועל געבן אויף אייַך אָדערן, און וועל אַרויפֿטאָן אויף אייַך פֿלייש, און
un gebn vel aich oif aroifton vel un odern aich oif gebn vel
and give will you on put will and sinews you on flesh and

אַרויפֿציען אויף אייַך אַ הויט, און אַריַינגעבן אין אייַך אַן אָטעם, און איר
ir un otem an aich in araingebn un hoit a aich oif aroiftsien
you and breath a you in will put and skin a you upon draw up

וועט לעבעדיק ווערן ; און איר וועט וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen vet ir un vern lebedik vet
Hashem am I that know will you and become alive will

[ז] און איך האָב נבֿיאות געזאָגט אַזוי ווי איך בין באַפֿוילן
bafoiln bin ich vi azoi gezogt nevies hob ich un
commanded am I as so said prophesies have I and

געווארן; און עס איז געווארן אַ געראוש, ווי איך האָב נבֿיאות געזאָגט;
gezogt nevies hob ich vi geroish a gevorn iz es un gevorn
said prophesies have I as noise a became is it and become

ערשט אַ גערודער, און די ביינער האָבן געענטע איין ביין צום
tsum bein ein genent hobn beiner di un geruder a ersht
to bone one come near have bones the and tumult a behold

אַנדערן ביין . [ח] און איך האָב געזען, ערשט אָדערן זיַנען אויף זיי ,
zei oif zainen odern ersht gezen hob ich un bein andern
they upon are sinews behold seen have I and bone another

און פֿלייש איז אַרויפֿגעוואַקסן, און אַ הויט האָט זיך אַריבערגעצויגן אויף
oif aribergetsoign zich hot hoit a un aroifgevaksn iz fleish un
upon stretched over self has skin a and grown up is flesh and

זיי פֿון אויבן, נאָר קיין אָטעם איז אין זיי נישט געווען. [ט] האָט
hot geven nisht zei in iz otem kein nor oiben fun zei
has was not them in is breath any but above from them

ער צו מיר געזאָגט: זאָג נבֿיאות צו דעם אָטעם, זאָג נבֿיאות ,
nevies zog otem dem tsu nevies zog gezogt mir tsu er
prophesies say breath the to prophesies say said me to he

דו מענטשנקינד , און זאָלסט זאָגן צו דעם אָטעם: אַזוי האָט
hot azoi otem dem tsu zogn zolst un mentshnkind du
has thus breath the to say you(SG) shall and son of man you

געזאָגט אֲדֹנָי ה : פֿון די פֿיר ווינטן קום , דו אָטעם, און
un otem du kum vintn fir di fun Hashem Adonoi gezogt
and breath you come winds four the from Hashem Adonoi said

הויך אַריַן אין די דאָזיקע הרוגים , אַז זיי זאָלן לעבעדיק ווערן .
vern lebedik zoln zei az herugim dozike di in arain hoich
become alive shall they that slain ones this the in enter blow

raglayim, a chayil gadol me'od me'od.

[11] Then He said unto me, Ben Adam, these atzmot are the kol Bais Yisroel. Hinei, they say, Our atzmot are dried up, and tikvateinu *(our hope)* is gone; nigzarnu lanu *(we are cut off)*.

[12] Therefore prophesy and say unto them, Thus saith Adonoi Hashem: Hinei, O My people, I will open your keverot, and cause you to come up out of your keverot, and bring you into Admat Yisroel *(the Land of Israel)*. [13] And ye shall know that I am Hashem, when I have opened your keverot, O My people, and brought you up out of your keverot, [14] And shall put My Ruach in you, and ye shall live, and I shall place you in your own land; then shall ye know that I Hashem have spoken it, and performed it, saith Hashem.

[15] The Devar Hashem came again unto me, saying, [16] Moreover, thou ben adam, take thee Etz Echad, and write upon it, For Yehudah, and for the Bnei Yisroel his

ו און איך האָב נבֿיאות געזאָגט אַזוי ווי ער האָט מיר באַפֿוילן ,
bafoiln mir hot er vi azoi gezogt nevies hob ich un
commanded me has he as so said prophesies have I and

יז און דער אָטעם איז אין זיי אַרײַן, און זיי זײַנען לעבעדיק געוואָרן;
gevorn lebedik zainen zei un arain zei in iz otem der un
become alive are they and in them in is breath the and

ח און זיי האָבן זיך געשטעלט אויף זייערע פֿיס, אַ זייער זייער גרויסע
groise zeyer zeyer a fis zeyere oif geshtelt zich hobn zei un
great very very a feet their upon stood selves have they and

מחנה . יט און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , די דאָזיקע
dozike di mentshnkind gezogt mir tsu hot er un machne
this the son of man said me to has he and army

ביינער, זיי זײַנען דאָס גאַנצע הויז פֿון ישׂרָאֵל; זע , זיי זאָגן:
zogn zei ze Yisroel fun hoiz gantse dos zainen zei beiner
say they behold Yisroel of house whole this are they bones

פֿאַרטריקנט זײַנען אונדזערע ביינער, און פֿאַרלאָרן איז אונדזער האָפֿונג;
hofung undzer iz farlorn un beiner undzere zainen fartriknt
hope our is lost and bones our are dried up

פֿאַרשניטן זײַנען מיר. כ דערום זאָג נבֿיאות , און זאָלסט
zolst un nevies zog derum mir zainen farshnitn
you(SG) shall and prophesies say therefore we are cut off

זאָגן צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : זע , איך עפֿן
efen ich ze Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zogn
open I behold Hashem Adonoi said has thus them to say

אייערע קבֿרים , און וועל אייך, מײַן פֿאָלק , אויפֿברענגען פֿון אייערע
aiere fun oifbrengen folk main aich vel un kvorim aiere
your from bring up people my you will and graves your

קבֿרים . און אײַך ברענגען אויף דער ערד פֿון ישׂרָאֵל. כא און איר וועט
vet ir un Yisroel fun erd der oif brengen aich un kvorim
will you and Yisroel of land the upon bring you and graves

וויסן אַז איך בין ה , ווען איך עפֿן אייערע קבֿרים , און ווען
ven un kvorim aiere efen ich ven Hashem bin ich az visen
when and graves your open I when Hashem am I that know

איך ברענג אײַך אויף, מײַן פֿאָלק , פֿון אייערע קבֿרים , כב און איך וועל
vel ich un kvorim aiere fun folk main oif aich breng ich
will I and graves your from people my up you bring I

אַרײַנגעבן מײַן גײַסט אין אײַך, און איר וועט לעבעדיק ווערן ; און איך
ich un vern lebedik vet ir un aich in gaist main araingebn
I and become alive will you and you in spirit my will put

וועל אײַך באָרוען אויף אייער ערד; און איר וועט וויסן אַז איך
ich az visen vet ir un erd aier oif baruyen aich vel
I that know will you and land your on cause to rest you will

ה האָב געריידט און געטאָן, זאָגט ה .
Hashem zogt geton un geredt hob Hashem
Hashem declares done and spoken have Hashem

כג טו און דאָס ווערט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן: טז און
un zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
and say to so me to was is Hashem of word the and

דו מענטשנקינד , נעם דיר איין האָלץ, און שרײַב אָן אויף אים:
im oif on shraib un holts ein dir nem mentshnkind du
it upon on write and wood one you(SG) take son of man you

פֿאַר יהוּדה , און פֿאַר די קינדער פֿון ישׂרָאֵל זײַנע חבֿרים ;
chaverim zaine Yisroel fun kinder di far un Yehudah far
companions his Yisroel of children the for and Yehudah for

chaverim; then take another Etz Echad, and write upon it, For Yosef, the Etz Ephrayim and for kol Bais Yisroel his chaverim; [17] And join them one to another into Etz Echad; and they shall become achadim *(one)* in thine yad. [18] And when the Bnei Amecha speak unto thee, saying, Wilt thou not show us what thou meanest by these? [19] Say unto them, Thus saith Adonoi Hashem: Hinei, I will take the Etz Yosef, which is in the Yad Ephrayim, and the Shivtei Yisroel his chaverim, and will put them with him, even with the Etz Yehudah, and make them Etz Echad, and they shall be Echad in Mine Yad. [20] And the Etzim whereon thou writest shall be in thine yad before their eyes. [21] And say unto them, Thus saith Adonoi Hashem: Hinei, I will take the Bnei Yisroel from among the Goyim, whither they be gone, and will gather them on every side, and bring them into their own land; [22] And I will make them Goy Echad in the land upon the mountains of Yisroel; and Melech Echad shall be Melech to them all; and they shall be no more two

און נעם דיר איין האָלץ, און שרייב אָן אויף אים: פַּאַר יוסף –
Yosef far im oif on shraib un holts ein dir nem un
Yosef for it upon on write and wood one you(SG) take and

דער האָלץ פון אפרים , און פון דעם גאַנצן הויז פון ישׂראֵל זיינע
zaine Yisroel fun hoiz gantsn dem fun un Efrayim fun holts der
his Yisroel of house whole the of and Ephrayim of wood the

חבֿרים ; יז און גענען זיי דיר איינעם צום אַנדערן אין
in andern tsum einem dir zei genen un chaverim
in another to one you(SG) them bring close and companions

איין האָלץ, אַז זיי זאָלן ווערן איינס אין דיין האַנט. יח און אַז
az un hant dain in eins vern zoln zei az holts ein
when and hand your in one become shall they that wood one

די קינדער פון דיין פֿאָלק וועלן זאָגן צו דיר , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi dir tsu zogn veln folk dain fun kinder di
say to so you(SG) to say will people your of children the

ווילסטו אונדז נישט זאָגן וואָס די דאָזיקע זיינען דיר ? יט רעד צו
tsu red dir zainen dozike di vos zogn nisht undz vilstu
to speak you(SG) are this the what tell not us will

זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : זעט, איך נעם דעם האָלץ פון
fun holts dem nem ich zet Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei
of wood the take I see Hashem Adonoi said has thus them

יוסף וואָס אין דער האַנט פון אפרים , און די שבֿטים פון ישׂראֵל
Yisroel fun shvotim di un Efrayim fun hant der in vos Yosef
Yisroel of tribes the and Ephrayim of hand the in which Yosef

זיינע חבֿרים , און איך וועל זיי צוטאָן צו אים אין איינעם מיט
mit einem in im tsu tsuton zei vel ich un chaverim zaine
with one in him to add them will I and companions his

דעם האָלץ פון יהודה , און איך וועל זיי מאַכן פַּאַר איין האָלץ,
holts ein far machn zei vel ich un Yehudah fun holts dem
wood one for make them will I and Yehudah of wood the

און זיי וועלן ווערן איינער אין מיין האַנט. כ און די העלצער וואָס
vos heltser di un hant main in einer vern veln zei un
which sticks the and hand my in one become will they and

דו ווערסט אויף זיי שרייבן , זאָלן זיין אין דיין האַנט פַּאַר זייערע
zeyere far hant dain in zain zoln shraibn zei oif vest du
their before hand your in be shall write them on will you

אויגן. כא און רעד צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : זע ,
ze Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu red un oign
behold Hashem Adonoi said has thus them to say and eyes

איך נעם צונויף די קינדער פון ישׂראֵל פון צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn fun Yisroel fun kinder di tsunoif nem ich
nations the among from Yisroel of children the together take I

וואָס זיי זיינען אַוועק אַהין , און איך וועל זיי איינזאַמלען פון
fun ainzamlen zei vel ich un ahin avek zainen zei vos
from gather together them will I and there away are they which

רונד אַרום , און וועל זיי ברענגען אויף זייער ערד. כב און איך
ich un erd zeyer oif brengen zei vel un arum rund
I and land their upon bring them will and round around

וועל זיי מאַכן פַּאַר איין פֿאָלק אין לאַנד, אויף די בערג פון
fun berg di oif land in folk ein far machn zei vel
of mountains the upon land in people one for make them will

ישׂראֵל, און איין מלך וועט זיין בײַ זיי אַלעמען צום מלך ;
melech tsum alemen zei bai zain vet melech ein un Yisroel
king to the all them by be will king one and Yisroel

Goyim, neither shall they be divided into two Mamlachot any more at all. 23 Neither shall they make themselves tameh any more with their gillulim, nor with their shikkutzim, nor with any of their peysha'im; but I will save them out of all their moshavot wherein they have sinned, and will make them tahor; so shall they be My people, and I will be their Elohim.

24 And Avdi Dovid shall be Melech over them; and they all shall have Ro'eh Echad; they shall also walk in My mishpatim, and observe My chukkot, and do them. 25 And they shall dwell in HaAretz that I have given unto Avdi Ya'akov, wherein your Avot have dwelt; and they shall dwell therein, even they, and their banim, and their bnei banim ad olam; and Dovid Avdi shall be their Nasi l'olam. 26 Moreover I will make a Brit Shalom with them; it shall be a Brit Olam with them; and I will establish them, and multiply them, and will set My Mikdash in the midst of them l'olam. 27 My Mishkan also shall be with them; yes, I will be their Elohim, and they shall be My people.

אוּן זיי וועלן מער נישט זיין אין צוויי פֶּעלקער, אוּן וועלן מער נישט
nisht mer veln un felker tsvei in zain nisht mer veln zei un
not more will and nations two in be not more will they and

צעטיילט ווערן ווידער אין צוויי מלוכות . כג אוּן זיי וועלן זיך
zich veln zei un meluchut tsvei in vider vern tseteilt
selves will they and kingdoms two in again become divided

מער נישט פֿאַראומרייניקן מיט זייערע אָפּגעטער, אוּן מיט זייערע
zeyere mit un opgeter zeyere mit farumreinikn nisht mer
their with and idols their with defile not more

אומווערדיקייטן , אוּן מיט אַלע זייערע פֿאַרברעכן ; אוּן איך וועל
vel ich un farbrechn zeyere ale mit un umverdikeitn
will I and transgressions their all with and abominable practices

זיי העלפֿן פֿון אַלע זייערע ווינערטער וואָס זיי האָבן געזינדיקט אין
in gezindikt hobn zei vos voinerter zeyere ale fun helfn zei
in sinned have they which dwellings their all from save them

זיי , אוּן איך וועל זיי רייניקן ; אוּן זיי וועלן זיין מיין פֿאָלק , אוּן
un folk main zain veln zei un reiniken zei vel ich un zei
and people my be will they and cleanse them will I and them

איך וועל זיין זייער אלקים .
Elokim zeyer zain vel ich
G-d their be will I

כד אוּן מיין קנעכט דָּוִד וועט זיין אַ מלך איבער זיי , אוּן איין
ein un zei iber melech a zain vet Dovid knecht main un
one and them over king a be will Dovid servant my and

פֿאַסטוך וועט זיין ביי זיי אַלעמען; אוּן אין מיינע געזעצן וועלן זיי
zei veln gezetsn maine in un alemen zei bai zain vet pastuch
they will laws my in and all them by be will shepherd

גיין , אוּן מיינע חוקים וועלן זיי היטן אוּן זיי טאָן. כה אוּן זיי
zei un ton zei un hitn zei veln chukkim maine un gein
they and do them and keep they will statutes my and go

וועלן זיצן אויף דעם לאַנד וואָס איך האָב געגעבן צו מיין קנעכט , צו
tsu knecht main tsu gegebn hob ich vos land dem oif zitsn veln
to servant my to given have I which land the on sit will

יעקבֿן , וואָס אייַערע עלטערן זיַנען געזעסן דערין; אוּן זיי וועלן
veln zei un derin gezesn zainen eltern aiere vos Yaakovn
will they and in it sat are fathers your which Yaakov

זיצן דערויף , זיי , אוּן זייערע קינדער , אוּן זייערע קינדס-קינדער
kinds-kinder zeyere un kinder zeyere un zei deroif zitsn
grandchildren their and children their and they thereon sit

ביז אייביק ; אוּן מיין קנעכט דָּוִד וועט זיי זיַין אַ פֿירשט אויף
oif firsht a zain zei vet Dovid knecht main un eibik biz
for prince a be them will Dovid servant my and eternity until

אייביק. כו אוּן איך וועל זיי שליסן אַ ברית פֿון שלום – אַן
an sholem fun bris a shlisn zei vel ich un eibik
a peace of covenant a establish them will I and ever

אייביקער ברית וועט עס זיַין מיט זיי ; אוּן איך וועל זיי באַזעצן ,
bazetsn zei vel ich un zei mit zain es vet bris eibiker
settle them will I and them with be it will covenant perpetual

אוּן זיי מערן , אוּן וועל מאַכן מיין מִקדָּש צווישן זיי אויף
oif zei tsvishn mikdash main machn vel un mern zei un
for them among sanctuary my make will and increase them and

אייביק. כז אוּן מיין משכּן וועט זיַין איבער זיי ; אוּן איך וועל זיַין
zain vel ich un zei iber zain vet mishkn main un eibik
be will I and them over be will tabernacle my and ever

זייער אלקים, און זיי וועלן זיין מיין פאָלק. כח און די פֿעלקער וועלן
veln felker di un folk main zain veln zei un Elokim zeyer
will nations the and people my be will they and G-d their
וויסן אַז איך ה היליק ישׂראֵל, וועו מיין מקדש וועט זיין
zain vet mikdash main ven Yisroel heilik Hashem ich az visen
be will sanctuary my when Yisroel sanctify Hashem I that know
צווישן זיי אויף אייביק.
eibik oif zei tsvishn
ever for them among

לח

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and
ב מענטשנקינד, טו דיין פנים קעגן גוֹגן, פֿון דעם לאַנד
land dem fun Gogn kegen ponem dain tu mentshnkind
land the of Gog against face your do son of man
מָגוֹג, דער פֿירשט פֿון ראָשׁ, מֶשֶׁך און תּוּבַל, און זאָג נבֿיאות
nevies zog un Tuval un Meshech rosh fun firsht der Magog
prophesies say and Tuval and Meshech Rosh of prince the Magog
איבער אים; ג און דו זאָלסט זאָגן, אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi zogn zolst du un im iber
Adonoi said has thus say you(SG) must you and him over
ה, זע, איך בין קעגן דיר, אָ גוג, פֿירשט פֿון רוש,
rush fun firsht gug o dir kegen bin ich ze Hashem
Rosh of prince Gog o you(SG) against am I behold Hashem
מֶשֶׁך און תּוּבַל. ד און איך וועל דיך פֿאַרנאַרן, און וועל אַרײַנטאָן
arainton vel un farnarn dich vel ich un Tuval un Meshech
put will and seduce you(SG) will I and Tuval and Meshech
רינגען אין דײַנע קינבאַקן, און וועל דיך אַרויסציען מיט דײַן גאַנצן
gantsn dain mit aroistsien dich vel un kinbakn daine in ringen
entire your with bring out you(SG) will and jaws your in rings
חיל, פֿערד און רײַטער, פֿראַכטיק אָנגעטאָן אַלע, אַ גרויס
grois a ale ongeton prachtik raiter un ferd cheil
great a all put on glorious horseback riders and horses army
געזעמל, מיט שרירן און שילדן, וואָס האַלטן שוערדן אַלע. ה פָּרַס,
Paras ale shverdn haltn vos shildn un shriun mit gezeml
Paras all swords hold which shields and armor with company
כּוּשׁ, און פוט מיט זיי, אַלע מיט שילדן און קויכוס. ו גוֹמֶר, און
un Gomer koichois un shildn mit ale zei mit Put un Kush
and Gomer helmet and shields with all them with Put and Kush
אַלע אירע מחנות, דאָס הויז פֿון תּוֹגַרמָה, די עקן פֿון צפֿון, און
un tsofn fun ekn di Togarmah fun hoiz dos machnus ire ale
and north of ends the Togarmah of house the legions its all
אַלע זייערע מחנות – פֿיל פֿעלקער מיט דיר.
dir mit felker fil machnus zeyere ale
you(SG) with nations many legions their all
ז ברייט דיך אָן און זיי אָנגעברייט, דו און אַלע דײַנע
daine ale un du ongebreit zai un on dich breit
your all and you prepared be and on you(SG) prepare
געזעמלען וואָס זיינען אײַנגעזאַמלט אַרום דיר, און זיי בײַ
bai zai un dir arum aingezamlt zainen vos gezemlen
by be and you(SG) round gathered are that assembly
זיי אָפּגעהיט. ח אין פֿיל טעג אַרום וועסטו באַפֿוילן
bafoiln vestu arum teg fil in opgehit zei
commanded will you(sg) round days many in protected them

38 And the Devar Hashem came unto me, saying, [2] Ben adam, set thy face against Gog, in Eretz HaMagog, the nasi of Rosh, Meshech, and Tuval, and prophesy against him, [3] And say, Thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I am against thee, O Gog, the nasi of Rosh, Meshech, and Tuval; [4] And I will thee turn astray, and put hooks into thy jaws, and I will lead thee out, and all thine army, susim and parashim, all of them splendidly outfitted, even a kahal rav with body shields and mogen, all of them handling charavot; [5] Paras, Kush, and Put with them; all of them with mogen and kova; [6] Gomer, and all its hordes; Bais Togarmah of the north parts, and all his troops; and amim rabbim with thee.

[7] Be thou prepared, and prepare for thyself, thou, and all thy kahal that are assembled together unto thee, and serve thou as guard unto them. [8] After yamim rabbim thou shalt be visited; in

[28] And the Goyim shall know that I Hashem set apart as kodesh Yisroel, when My Mikdash shall be in the midst of them l'olam *(forever)*.

the acharit hashanim thou shalt invade eretz that is recovering from cherev, and [whose inhabitants] have been regathered out of amim rabbim, on the harim of Yisroel, which have long lain desolate; but it is brought forth out of the nations, and they shall dwell in safety, all of them. 9 Thou shalt ascend and advance like a storm, thou shalt be like a storm cloud covering ha'aretz, thou, and all thy troops, and many peoples with thee.

וועַרן , אין סוף פֿון די יאָרן וועסטו קומען אויף אַ לאַנד
land a oif kumen vestu yorn di fun sof in vern
land a upon come will you(sg) years the of end in become

וואָס איז אומגעקערט פֿון שוווערד, וואָס איז איינגעזאַמלט פֿון
fun aingezamlt iz vos shverd fun umgekert iz vos
out of regathered is which sword from returned is which

פֿיל פֿעלקער – אויף די בערג פֿון ישׂראֵל. וואָס זיינען געווען
geven zainen vos Yisroel fun berg di oif felker fil
was are that Yisroel of mountains the upon nations many

אַ שטענדיקע וויסטעניש; אָבער עס איז אַרויסגעצויגן געווארן פֿון די
di fun gevorn aroisgetsoign iz es ober vistenish shtendike a
the from become drawn out is it but wasteland perpetual a

פֿעלקער, און זיי זיצן אין זיכערקייט אַלע. ט און וועסט אַרויפֿגיין
aroifgein vest un ale zicherkeit in zitsn zei un felker
go up will and all security in sit they and nations

ווי עס קומט אַ געוויטער , ווי אַ וואָלקן צו באַדעקן די ערד
erd di badekn tsu volken a vi geviter a kumt es vi
earth the cover to cloud a like windstorm a comes it like

וועסטו זיין , דו און אַלע דיינע מחנות , און פֿיל פֿעלקער
felker fil un machnus daine ale un du zain vestu
nations many and legions your all and you be will you(sg)

מיט דיר .
dir mit
you(SG) with

10 Thus saith Adonoi Hashem; It shall also come to pass, that on that day thoughts will arise into thy mind, and thou shalt devise a machashevet ra'ah *(an evil plan)*; 11 And thou shalt say, I will go up and invade eretz of unwalled villages; I will go to them that are at peace, that dwell securely, all of them dwelling without chomot, and having neither bars nor gates, 12 To take a plunder, and to take a booty; to turn thine yad upon the desolate places that are again inhabited, and upon the people that are regathered out of the Goyim, which have gotten mikneh *(livestock)* and goods, that dwell in the navel of ha'aretz. 13 Sheva, and Dedan, and

י אָזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : און עס וועט זיין אין יענעם
yenem in zain vet es un Hashem Adonoi gezogt hot azoi
that in be will it and Hashem Adonoi said has thus

טאָג, וועלן דיר אַרויפֿקומען זאַכן אויפֿן האַרצן, און וועסט
vest un hartsn oifn zachn aroifkumen dir veln tog
will and heart on the things come up you(SG) will day

טראַכטן אַ בייזע טראַכטונג. יא און וועסט זאָגן : איך וועל
vel ich zogn vest un trachtung beize a trachtn
will I say you(sg) will and thought evil an think

אַרויפֿגיין אויף דעם לאַנד פֿון אָפֿענע שטעט, איך וועל קומען אויף
oif kumen vel ich shtet ofene fun land dem oif aroifgein
upon come will I cities open of land the upon go up

די רויִקע וואָס זיצן אין זיכערקייט, וואָס זיצן אַלע אָן אַ מויער,
moier a on ale zitsn vos zicherkeit in zitsn vos ruike di
wall a without all sit that security in sit that quiet the

און נישטאָ בײַ זיי ריגל און טויערן; יב צו רויבן זאַקרויב, און
un zakroib roibn tsu toiern un rigl zei bai nishto un
and booty plunder to gates and bar them by there is not and

צו ראַבעווען רויב , צו לייגן דײַן האַנט אויף חורבֿות באַזעצטע ,
bazetste churves oif hant dain leign tsu roib rabeven tsu
reinhabited ruins upon hand your put to spoil rob to

און אויף אַ פֿאָלק איינגעזאַמלט פֿון פֿיל פֿעלקער, וואָס האָט
hot vos felker fil fun aingezamlt folk a oif un
has which nations many from regathered people a upon and

אָנגעשאַפֿט פֿיך און פֿאַרמעג – די וואָס זיצן אויפֿן
oifn zitsn vos di farmeg un fich ongeshaft
on sit which the ones possessions and livestock amassed

נאָפּל פֿון דער ערד . יג שבֿא , און דדן , און די סוחרים פֿון
fun sochrim di un Dedan un Sheva erd der fun nopl
of traders the and Dedan and Sheva earth the of navel

תַּרְשִׁישׁ , אוֹן אַלַע אירע יונגלייבן , וועלן זאָגן צו דיר :
dir tsu zogn veln yungleibn ire ale un Tarshish
you(SG) to say will young lions its all and Tarshish

קומסטו זאַקרויב צו רויבן ? האָסטו איינגעזאַמלט דיין
dain aingezamlt hostu roibn tsu zakroib kumstu
your gathered have you plunder to booty do you come

געזעמל רויב צו ראַבעוועוען? זילבער אוּן גאָלד אַוועקצוטראָגן?
avektsutrogen gold un zilber rabeven tsu roib gezeml
to carry away gold and silver rob to plunder company

פֵּיך אוּן פַאַרמעג אַוועקצונעמען ? פֵּיל זאַקרויב צו רויבן ?
roibn tsu zakroib fil avektsunemen farmeg un fich
plunder to booty much to take away property and livestock

יד דערום זאָג נבֿיאות , דו מענטשנקינד , אוּן זאָלסט
zolst un mentshnkind du nevies zog derum
you(SG) shall and son of man you prophesies say therefore

זאָגן צו גוֹגן : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : פַאַר וואָר , אין
in vor far Hashem Adonoi gezogt hot azoi Gogn tsu zogn
in truly for Hashem Adonoi said has thus Gog to say

יענעם טאָג וואָס מיין פֵּאָלק יִשְׂרָאֵל זיצט אין זיכערקייט , וועסטו
vestu zicherkeit in zitst Yisroel folk main vos tog yenem
will you(sg) security in sit Yisroel people my that day that

זיך דערווייסן. טו אוּן וועסט קומען פֵּון דיין אָרט , פֵּון די עקן
ekn di fun ort dain fun kumen vest un dervisn zich
ends the from place your from come will and discover self

פֵּון צפֵון , דו , אוּן פֵּיל פֵּעלקער מיט דיר , רייטער
raiter dir mit felker fil un du tsofn fun
horseback riders you(SG) with nations many and you north of

אויף פֵּערד אַלע, אַ גרויס געזעמל , אוּן חיל אַ סך . טז אוּן וועסט
vest un sach a cheil un gezeml grois a ale ferd oif
you will and many a army and company great a all horses on

אַרויפֿגיין אויף מיין פֵּאָלק יִשְׂרָאֵל ווי אַ וואָלקן צו באַדעקן די ערד
erd di badekn tsu volken a vi Yisroel folk main oif aroifgein
earth the cover to cloud a like Yisroel people my upon go up

– אין סוף פֵּון די טעג וועט דאָס זיין – אוּן איך וועל דיך ברענגען
brengen dich vel ich un zain dos vet teg di fun sof in
bring you(SG) will I and be this will days the of end in

אויף מיין לאַנד, כּדי די אומות זאָלן מיך דערקענען, ווען
ven derkenen mich zoln umes di kedei land main oif
when recognize me shall peoples the in order to land my upon

איך ווער געהייליקט דורך דיר , גוֹג , פַאַר זייערע אויגן.
oign zeyere far Gog dir durch geheilikt ver ich
eyes their before Gog you(SG) through sanctified become I

יז אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : דו ביסט דאָך דער וואָס
vos der doch bist du Hashem Adonoi gezogt hot azoi
that the one indeed are you Hashem Adonoi said has thus

איך האָב אָנגעזאָגט אין פֿריערדיקע טעג דורך מיינע קנעכט די
di knecht maine durch teg frierdike in ongezogt hob ich
the servants my through days former in told have I

נבֿיאים פֵּון יִשְׂרָאֵל, וואָס האָבן נבֿיאות געזאָגט אין יענע טעג ,
teg yene in gezogt nevies hobn vos Yisroel fun neviim
days those in said prophesies have which Yisroel of prophets

יאָרן נאָכאַנאַנד , אַז איך וועל דיך ברענגען אויף זיי . יח אוּן עס
es un zei oif brengen dich vel ich az nochanand yorn
it and them upon bring you(SG) will I that consecutive years

the merchants of Tarshish, with all the young lions thereof, shall say unto thee, Art thou come to take plunder? Hast thou gathered thine army to take booty? To carry away kesef and zahav, to take away mikneh and goods, to take a great plunder?

14 Therefore, Ben Adam, prophesy and say unto Gog, Thus saith Adonoi Hashem: In that day when My people Yisroel dwelleth securely, thou wilt know it! 15 And thou shalt come from thy makom *(place)* out of the far north, thou, and amim rabbim *(many peoples)* with thee, all of them riding upon susim, a kahal gadol, and a mighty army; 16 And thou shalt come up against My people Yisroel, like an anan *(cloud)* covering ha'aretz; it shall be in the acharit hayamim, and I will lead thee against My land, so that the Goyim may know Me, when I shall be shown as set apart as kodesh upon thee, O Gog, before their eynayim.

17 Thus saith Adonoi Hashem: Art thou he of whom I have spoken in old time by My avadim the nevi'im of Yisroel, which prophesied in those days that after many years I would bring thee against them? 18 And it shall come

to pass at the same time when Gog shall come against Admat Yisroel, saith Adonoi Hashem, that My hot chemah shall be aroused. [19] For in My kina and in the eish of My evrah have I spoken, Surely in that day there shall be a ra'ash gadol in Admat Yisroel; [20] So that the dagim of the yam, and the oph HaShomayim, and the beasts of the sadeh, and all creeping things that creep upon ha'adamah, and kol ha'adam that are upon the face of adamah, shall tremble at My presence, and the harim shall be thrown down, and the steep places shall fall, and every chomah shall fall to the ground. [21] And I will call for a cherev against him throughout all My harim, saith Adonoi Hashem; cherev of every ish shall be against his brother. [22] And I will judge him with dever and with dahm; and I will rain upon him, and upon his troops, and upon the amim rabbim that are with him, a torrential rain, and great hailstones, eish, and burning gofrit. [23] Thus will I magnify Myself, and set Myself apart as kodesh and I will make Myself known in the eynayim of Goyim rabbim, and they shall know that I am Hashem.

ווען זײַן אין יענעם טאָג, אין דעם טאָג וואָס גוֹג קומט אויף דער ערד
erd der oif kumt Gog vos tog dem in tog yenem in zain vet
land the upon comes Gog that day the in day that in be will

פ�ון יִשׂרָאֵל, זאָגט אֲדֹנָי ה , וועט אויפֿגיין מײַן גרימצאָרן
grimtsorn main oifgein vet Hashem Adonoi zogt Yisroel fun
fury my goes up will Hashem Adonoi declares Yisroel of

אין מײַן נאָז . יט און אין מײַן פַֿאַרדראָס, אין דעם פֿײַער פֿון מײַן
main fun faier dem in fardros main in un noz main in
my of fire the in anger my in and nose my in

קִנאָה האָב איך גערעדט: אויב אין יענעם טאָג וועט נישט זײַן אַ גרויסע
groise a zain nisht vet tog yenem in oib geredt ich hob kine
great a be not will day that in if spoken I have jealousy

ציטערניש אויף דער ערד פֿון יִשׂרָאֵל! כ און ציטערן וועלן פַֿאַר מיר
mir far veln tsiteren un Yisroel fun erd der oif tsiterenish
me before will tremble and Yisroel of land the upon trembling

די פֿישן פֿון ים , און דער פֿויגל פֿון הימל . און די חיה פֿון
fun chaye di un himel fun foigel der un yam fun fishn di
of beast the and heaven of bird the and the sea of fish the

פֿעלד, און יעטוועדער שרץ וואָס קריכט אויף דער ערד , און
un erd der oif kricht vos sherets yetveder un feld
and earth the on creeps that creeping thing every and field

יעטוועדער מענטש וואָס אויפֿן פּנים פֿון דער ערד ; און צעשטערט
tseshtert un erd der fun gezicht oifn vos mentsh yetveder
destroyed and earth the of face on that man every

ווערן וועלן די בערג , און איינפֿאַלן וועלן די פֿעלדזטרעפֿ, און
un feldztrep di veln ainfaln un berg di veln vern
and cliffs the will collapse and mountains the will become

יעטוועדער מויער וועט צו דער ערד פֿאַלן. כא און איך וועל רופֿן קעגן
kegen rufn vel ich un faln erd der tsu vet moier yetveder
against call will I and fall ground the to will wall every

אים אויף אַלע מײַנע בערג שווערד, זאָגט אֲדֹנָי ה ;
Hashem Adonoi zogt shverd a berg maine ale oif im
Hashem Adonoi says sword a mountains my all on him

אייגעמס שווערד וועט זײַן קעגן אַנדערן . כב און איך וועל זיך משפּטן
mishpetn zich vel ich un andern kegen zain vet shverd einems
judge self will I and another against be will sword one's

מיט אים, מיט פּעסט און מיט בלוט ; און אַ פֿלייציקן רעגן, און
un regn fleitsikn a un blut mit un pest mit im mit
and rain flooding a and blood with and pestilence with him with

האָגלשטיינער, פֿײַער, און שוועבל, וועל איך מאַכן רעגענען אויף אים
im oif regenen machn ich vel shvebl un faier hoglshteiner
him upon rain make I will sulfur and fire hailstones

אים. און אויף זײַנע מחנות און אויף די פֿיל פֿעלקער וואָס מיט
im mit vos felker fil di oif un machnus zaine oif un
him with which nations many the upon and legions his upon and

כג און איך וועל געגרייסט ווערן און גהיילקט ווערן , און איך וועל
vel ich un vern geheilikt un vern gegreist vel ich un
will I and become sanctified and become magnified will I and

זיך לאָזן דערקענען פַֿאַר די אויגן פֿון פֿיל אומות , און זיי וועלן
veln zei un umes fil fun oign di far derkenen lozn zich
will they and nations many of eyes the before known let self

וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen
Hashem am I that know

לט

און דו מענטשנקינד , זאָג נבֿיאות אויף גוֹגן , און
un Gogn oif nevies zog mentshnkind du un
and Gog upon prophesies say son of man you and

זאָלסט זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi zogn zolst
Hashem Adonoi said has thus say you(SG) shall

זע , איך קום צו דיר , גוֹג , דו פֿירשט פֿון ראָש, מֶשֶׁך
Meshech rosh fun firsht du Gog dir tsu kum ich ze
Meshech Rosh of prince you Gog you(SG) to come I behold

און תּוּבַל . ב און איך וועל דיך פֿאַרנאַרן, און דיך פֿירן, און
un firn dich un farnarn dich vel ich un Tuval un
and lead you(SG) and seduce you(SG) will I and Tuval and

וועל דיך אויפֿברענגען פֿון די עקן פֿון צפֿון , און דיך
dich un tsofn fun ekn di fun oifbrengen dich vel
you(SG) and north of ends the from bring up you(SG) will

ברענגען אויף די בערג פֿון יִשְׂרָאֵל. ג און איך וועל אַרויסשלאָגן
aroisshlogn vel ich un Yisroel fun berg di oif brengen
knock out will I and Yisroel of mountains the on bring

דיין בויגן פֿון דיין לינקער האַנט, און דיינע פֿיילן וועל איך
ich vel fayln daine un hant linker dain fun boign dain
I will arrows your and hand left your from bow your

פֿון דיין רעכטער האַנט מאַכן אַרויספֿאַלן. ד אויף די בערג
berg di oif aroisfaln machn hant rechter dain fun
mountains the on fall out make hand right your of

פֿון יִשְׂרָאֵל וועסטו פֿאַלן, דו , און אַלע דיינע מחנות , און
un machnus daine ale un du faln vestu Yisroel fun
and legions your all and you fall will you(sg) Yisroel of

די פֿעלקער וואָס מיט דיר ; פֿאַר אַלערליי געפֿליגלטע
gefliglte alerlei far dir mit vos felker di
winged all kinds of for you(SG) with which nations the

רויבפֿויגלען און די חיות פֿון פֿעלד, האָב איך דיך געגעבן
gegebn dich ich hob feld fun chayes di un roibfoiglen
given you(SG) I have field of beasts the and birds of prey

צו שפּייז . ה אויפֿן פֿרייען פֿעלד וועסטו פֿאַלן, וואָרעם איך האָב
hob ich vorem faln vestu feld fraien oifn shpaiz tsu
have I for fall will you(sg) field open on food to

געזאָגט, נְאֻם אֲדֹנָי ה . ו און איך וועל אָנשיקן אַ פֿייַער
faier a onshikn vel ich un Hashem Adonoi zogt geredt
fire a send will I and Hashem Adonoi declares spoken

אויף מָגוֹג , און אויף די וואָס זיצן אויף די אינזלען אין
in indzelen di oif zitsn vos di oif un Magog oif
in islands the on sit that the ones on and Magog on

זיכערקייט; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un zicherkeit
Hashem am I that know will they and security

ז און מײַן הייליקן נאָמען וועל איך באַווײַזן מאַכן צווישן מײַן
main tsvishn machn bavust ich vel nomen heilikn main un
my among make known I will name holy my and

פֿאָלק יִשְׂרָאֵל, און איך וועל מער נישט לאָזן פֿאַרשוועבט ווערן
vern farshvecht lozn nisht mer vel ich un Yisroel folk
become profaned let not more will I and Yisroel people

מײַן הייליקן נאָמען ; און די פֿעלקער וועלן וויסן אַז איך ה
Hashem ich az visen veln felker di un nomen heilikn main
Hashem I that know will nations the and name holy my

39 Therefore, thou Ben Adam, prophesy against Gog, and say, Thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I am against thee, O Gog, nasi of Rosh, Meshech, and Tuval; [2] And I will thee turn astray, and drive thee on, and will cause thee to come up from the far north, and will bring thee upon the harim of Yisroel; [3] And I will knock thy keshet out of thy left hand, and will cause thine khitzim to fall out of thy right hand. [4] Thou shalt fall upon the harim of Yisroel, thou, and all thy troops, and the peoples with thee; I will give thee unto the birds of prey of every sort, and to the beasts of the sadeh to be devoured. [5] Thou shalt fall upon the open sadeh; for I have spoken it, saith Adonoi Hashem. [6] And I will send an eish on Magog, and among them that dwell complacently secure in the coastlands; that they shall know that I am Hashem.

[7] So will I make Shem Kodshi known in the midst of My people Yisroel; and I will not let be profaned Shem Kodshi any more: and the Goyim shall know that I am Hashem Kadosh b'Yisroel. [8] Hinei,

it is coming, and it shall be done, saith Adonoi Hashem; this is the day whereof I have spoken.

[9] And they that dwell in the towns of Yisroel shall go forth, and shall use for fuel and set on fire the weapons, both the mogen and the bucklers, the keshet and the khitzim, and the clubs, and the spears, and they shall burn them with eish sheva shanim; [10] So that they shall take no wood [for fuel] out of the sadeh, neither cut down any out of the forests; for they shall burn the weapons with eish; and they shall plunder those that plundered them, and pillage those that looted them, saith Adonoi Hashem.

[11] And it shall come to pass in that day, that I will give unto Gog a makom kever *(burial place)* there in Yisroel — the valley of those who pass by, east of the yam; and it shall block the path of the passersby; and there shall they bury Gog and all his multitude; and they shall call it Gey Hamon Gog. [12] And seven months shall Bais Yisroel be burying them, that they may make ha'aretz tahor. [13] Indeed, kol Am Ha'Aretz shall bury them; and it shall give

בין הייליק אין יִשְׂרָאֵל. ח זע , עס קומט , און עס געשעט , זאָגט
zogt geshet es un kumt es ze Yisroel in heilik bin
declares happens it and comes it behold Yisroel in holy am

אֲדֹנָי ה ; דאָס איז דער טאָג וואָס איך האָב אָנגעזאָגט . ט און
un ongezogt hob ich vos tog der iz dos Hashem Adonoi
and announced have I that day the is this Hashem Adonoi

די באַווינער פֿון די שטעט פֿון יִשְׂרָאֵל וועלן אַרויסגיין, און וועלן
veln un aroisgein veln Yisroel fun shtet di fun bavoiner di
will and go out will Yisroel of cities the of inhabitants the

ברענען און הייצן מיט וואַפֿן און שילדן און האַנטשילד ,
hantshild un shildn un vafn mit heitsn un brenen
hand shield and shields and weapons with heat and burn

מיט בויגנס און מיט פֿײַלן , און מיט האַנטשטעקנס און מיט
mit un hantshtekns mit un failn mit un boigns mit
with and clubs with and arrows with and bows with

שפּיזן , און זיי וועלן ברענען פֿײַער דערמיט זיבן יאָר . י און
shpizn un zei veln brenen faier dermit zibn yor un
spears and they will burn fire therewith seven years and

זיי וועלן נישט נעמען האָלץ פֿון פֿעלד, און נישט האַקן פֿון די
di fun hakn nisht un feld fun holts nemen nisht veln zei
the from chop not and field from wood take not will they

וועלדער, נײַערט מיטן וואַפֿן וועלן זיי ברענען פֿײַער; און זיי
zei un faier brenen zei veln vafn mitn naiert velder
they and fire burn they will weapon with but forest

וועלן באַראַבעווען זייערע באַראַבעווער, און באַרויבן זייערע רויבער ,
roiber zeyere baroibn un barabever zeyere barabeven veln
robbers their rob and plunderers their plunder will

זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

יא און עס וועט זײַן אין יענעם טאָג, וועל איך געבן גוֹגן אַן אָרט
ort an Gogn gebn ich vel tog yenem in zain vet es un
place a Gog give I will day that in be will it and

פֿאַר אַ קבֿר אין יִשְׂרָאֵל, דעם טאָל פֿון די דורכגייער צום
tsum durchgeyer di fun tal dem Yisroel in keyver a far
to the passers-by the of valley of the Yisroel in grave a for

מזרח פֿון ים ; און עס וועט פֿאַרשפּאַרן די דורכגייער דעם
dem durchgeyer di farshparn vet es un yam fun mizrech
the passers-by the block will it and the sea of east

וועג; און מע וועט דאָרטן באַגראָבן גוֹגן און זײַן גאַנצן המון ,
hamon gantsn zain un Gogn bagrobn dortn vet me un veg
multitude entire his and Gog bury there will one and way

און מע וועט עס רופֿן גֵּי-הַמוֹן-גּוֹג . יב און דאָס הויז פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun hoiz dos un gei-hamon-Gog rufn es vet me un
Yisroel of house this and Gey Hamon Gog call it will one and

וועט זיי באַגראָבן זיבן חדשים נאָכאַנאַנד , כּדי
kedei nochanand chodeshim zibn bagrobn zei vet
in order to continuously months seven bury them will

צו רייניקן דאָס לאַנד. יג און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד וועט
vet land fun folk gantse dos un land dos reiniken tsu
will land of people entire the and land the cleanse to

זיי באַגראָבן; און זיי וועט זײַן פֿאַר אַ שם דער טאָג וואָס איך
ich vos tog der shem a far zain vet zei un bagrobn zei
I that day the name a for be will they and bury them

them renown the day that I shall be glorified, saith Adonoi Hashem. 14 And they shall set apart anshei tamid to work at passing through ha'aretz to bury those passing through, those bodies remaining upon the face of ha'aretz, to make it tahor; for the whole of seven months shall they make the search. 15 And the ones passing through ha'aretz, when any seeth an etzem adam, then shall he build a tziyun beside it, until the mekabberim have buried it in the Gey Hamon Gog. 16 And also the shem of the Ir shall be Hamonah. Thus shall they make ha'aretz tahor.

17 And, thou ben adam, thus saith Adonoi Hashem: Speak unto every feathered fowl, and to every beast of the sadeh, Assemble yourselves, and come; gather yourselves on every side to My zevach *(sacrificial feast)* that I do sacrifice for you, even a Zevach Gadol upon the harim of Yisroel, that ye may eat basar, and drink dahm. 18 Ye shall eat the basar gibborim, and drink the dahm of the nasi'im of ha'aretz, as of rams, of lambs, and of goats, of bulls, all of them fatlings of

וועד געווערלעכט, זאָגט אֲדֹנָי ה . יד און שטענדיקע
shtendike un Hashem Adonoi zogt geerlecht ver
permanent and Hashem Adonoi declares glorified become

לײַט וועט מען אָפּשיידן וואָס וועלן דורכגיין דורכן לאַנד,
land durchn durchgein veln vos opsheiden men vet lait
land through go through will who set apart one will of people

צו באַגראָבן מיט די דורכגייער די וואָס זיינען געבליבן
geblibn zainen vos di durchgeyer di mit bagrobn tsu
remained are that the ones passers-by the with bury to

אויפֿן געזיכט פֿון לאַנד, כּדי עס צו רייניקן – צום סוף
sof tsum reiniken tsu es kedei land fun gezicht oifn
end to the cleanse to it in order to land of face on

פֿון זיבן חדשים וועלן זיי עס דורכזוכן . טו און אַז
az un durchzuchn es zei veln chodeshim zibn fun
when and search through it they will months seven of

די דורכגייער וועלן דורכגיין דורכן לאַנד, און עמעצער וועט
vet emetser un land durchn durchgein veln durchgeyer di
will someone and land through go through will passers-by the

דערזען אַ ביין פֿון אַ מענטשן , וועט ער אויפֿשטעלן דערביי אַ ציײכן ,
tseichn a derbai oifshteln er vet mentshn a fun bein a derzen
sign a nearby set up he will human a of bone a see

ביז די באַגראָבער וועלן אים באַגראָבן אין גֵּי-הַמּוֹן-גּוֹג . טז און
biz di bagreber veln im bagrobn in gei-hamon-Gog un
until the buriers will it bury in Gey Hamon Gog and

הַמּוֹנה וועט אויך זיין דער נאָמען פֿון אַ שטאָט. אַזוי וועלן זיי
Hamonah vet veln azoi shtot a fun nomen der zain oich vet zei
Hamonah will also be the of name a of city thus will they

רייניקן דאָס לאַנד.
land dos reiniken
land the cleanse

יז און דו מענטשנקינד , אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : זאָג
zog Hashem Adonoi gezogt hot azoi mentshnkind du un
say Hashem Adonoi said has thus son of man you and

צו אַלערליי געפֿליגלטע פֿויגלען, און צו אַלע חיות פֿון פֿעלד:
feld fun chayes ale tsu un foiglen gefliglte alerlei tsu
field of beasts all to and birds winged all kinds of to

זאַמלט אײַך אײַן, און קומט; קלײַבט אײַך אויף פֿון
fun oif aich klaibt kumt un ain aich zamlt
from up yourselves gather come and in yourselves gather

רונד אַרום צו מײַן שלאַכטונג וואָס איך שלאַכט פֿאַר אײַך, אַ
a aich far shlacht ich vos shlachtung main tsu arum rund
a you for sacrifice I that slaughter my to round around

גרויסע שלאַכטונג אויף די בערג פֿון ישׂראֵל, און איר וועט עסן
esen vet ir un Yisroel fun berg di oif shlachtung groise
eat will you and Yisroel of mountains the on slaughter great

פֿלייש, און טרינקען בלוט . יח פֿלייש פֿון גיבורים וועט איר עסן, און
un esen ir vet giborim fun fleish blut trinken un fleish
and eat you will warriors of flesh blood drink and flesh

בלוט פֿון פֿירשטן פֿון דער ערד וועט איר טרינקען; ווידערס, לעמער,
lemer viders trinken ir vet erd der fun firshtn fun blut
lambs rams drink you will earth the of princes of blood

און בעק , אָקסן , געשטאָפּטע פֿון בָּשָׁן אַלע. יט און איר וועט
vet ir un ale Bashan fun geshtopte oksen bek un
will you and all Bashan of fattened oxen male goats and

Bashan. 19 And ye shall eat chelev until ye be glutted, and drink dahm until ye be shikkaron, from My Zevach which I have sacrificed for you. 20 Thus ye shall be filled at My shulchan with susim and riders, with gibbor, and with all ish hamilchamah, saith Adonoi Hashem.

עסן פעטס צו זאַט , און וועט טרינקען בלוט צום שכּור
shiker tsum blut trinken vet un zat tsu fets esen
drunken to blood drink will and satisfaction to fats eat

וועלן , פון מײַן שלאַכטונג וואָס איך האָב געשלאַכט פאַר
far geshlacht hob ich vos shlachtung main fun vern
for slaughtered have I that slaughter my from become

איידיך. כ און איר וועט זיך זעטן בײַ מײַן טיש מיט פערד
ferd mit tish main bai zetn zich vet ir un aich
horses with table of food my at satisfy self will you and you

און רײַטער , מיט גיבורים און אַלערלײ מלחמה-לײַט ,
milchome-lait alerlei un giborim mit raiter un
war people all kinds of and warriors with horseback riders and

זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

21 And I will display My Kavod among the Goyim, and kol HaGoyim shall see My mishpat that I have executed, and My yad that I have laid upon them. 22 So Bais Yisroel shall know that I am Hashem Eloheihem from that day and forward. 23 And the Goyim shall know that Bais Yisroel went into the Golus for their avon; because they were unfaithful to Me; therefore hid I My face from them, and gave them into the yad of their oppressors; so fell they all by the cherev. 24 According to their tumah and according to their peysha'im have I dealt with them, and hid My face from them.

כא און איך וועל געבן מײַן כּבֿוד צווישן די פעלקער, און אַלע פעלקער
felker ale un felker di tsvishn koved main gebn vel ich un
nations all and nations the among glory my give will I and

וועלן זען מײַן משפּט וואָס איך האָב געטאָן, און מײַן האַנט וואָס איך
ich vos hant main un geton hob ich vos mishpot main zen veln
I that hand my and done have I that judgment my see will

האָב אַרויפגעטאָן אויף זיי . כב און דאָס הויז פון יִשְׂרָאֵל וועט וויסן פון
fun visen vet Yisroel fun hoiz dos un zei oif aroifgeton hob
from know will Yisroel of house the and them on laid have

יענעם טאָג אָן און ווײַטער, אַז איך בין ה זייער ג-ט. כג און די
di un G-t zeyer Hashem bin ich az vaiter un on tog yenem
the and G-d their Hashem am I that further and on day that

פעלקער וועלן וויסן , אַז דורך זייערע זינד איז אין גלות אַוועק דאָס הויז
hoiz dos avek goles in iz zind zeyere durch az visen veln felker
house this gone exile in is sin their by that know will nations

פון יִשְׂרָאֵל, פאַר וואָס זיי האָבן געפעלשט אָן מיר, און איך האָב
hob ich un mir on gefelsht hobn zei vos far Yisroel fun
have I and me to been unfaithful have they which for Yisroel of

פאַרבאָרגן מײַן פּנים פון זיי ; און איך האָב זיי געגעבן אין דער
der in gegebn zei hob ich un zei fun ponem main farborgen
the in given they have I and them from face my hidden

האַנט פון זייערע פײַנט , און זיי זײַנען געפאַלן דורכן שוואַרד אַלע.
ale shverd durchn gefaln zainen zei un faint zeyere fun hant
all sword through fallen are they and enemies their of hand

כד לויט זייער אומריינקייט און לויט זייערע פאַרברעכן
farbrechn zeyere loit un umreinkeit zeyer loit
transgressions their according to and uncleanness their according to

האָב איך געטאָן מיט זיי , און פאַרבאָרגן מײַן פּנים פון זיי .
zei fun ponem main farborgen un zei mit geton ich hob
them from face my hidden and them with done I have

כה פאַר וואָר, אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אַצונד וועל איך
ich vel atsund Hashem Adonoi gezogt hot azoi vor far
I will now Hashem Adonoi said has thus truly for

אומקערן די געפאַנגנשאַפט פון יעקבֿ , און וועל דערבאַרעמען
derbaremen vel un Yaakov fun gefangenshaft di umkeren
have mercy will and Yaakov of captivity the turn

דאָס גאַנצע הויז פון יִשְׂרָאֵל; און איך וועל זיך האָב אייפֿער פאַר
far eifer hob zich vel ich un Yisroel fun hoiz gantse dos
for zeal have self will I and Yisroel of house whole the

25 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Now will I bring back the captives of Ya'akov, and have compassion upon kol Bais Yisroel, and will be jealous for Shem Kodshi *(Name of My Holiness, Holy Name)*;

מִיַּן הַיִּליקן נאָמען. כו און זיי וועלן טראָגן זייער שאַנד, און
un shand zeyer trogn veln zei un nomen heilikn main
and shame their bear will they and name holy my

זייער גאַנצע פֿעלשונג וואָס זיי האָבן געפֿעלשט אָן מיר,
mir on gefelsht hobn zei vos felshung gantse zeyer
me on been unfaithful have they that treachery entire their

וועו זיי זיצן אויף זייער ערד אין זיכערקייט, און קיינער שרעקט
shrekt keiner un zicherkeit in erd zeyer oif zitsn zei ven
terrifies anyone and security in land their on sit they when

זיי נישט; כז וועו איך קער זיי צוריק פֿון די פֿעלקער, און
un felker di fun tsurik zei ker ich ven nisht zei
and nations the out of back them turn I when not they

וועל זיי איינזאַמלען פֿון די לענדער פֿון זייערע פֿיַינט,
faint zeyere fun lender di fun ainzamlen zei vel
enemies their of lands the from gather together them will

און וועל געהיילט ווערן דורך זיי פֿאַר די אויגן פֿון פֿיל
fil fun oign di far zei durch vern geheilikt vel un
many of eyes the before them by become sanctified will and

אומות. כח און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה׳ זייער ג-ט,
G-t zeyer Hashem bin ich az visen veln zei un umes
G-d their Hashem am I that know will they and peoples

וועו איך פֿאַרטרייַב זיי צו די אומות, און וועל זיי דערנאָך
dernoch zei vel un umes di tsu zei fartraib ich ven
after that them will and nations the to them drive out I when

איינזאַמלען אויף זייער ערד; און איך וועל פֿון זיי מער נישט
nisht mer zei fun vel ich un erd zeyer oif ainzamlen
not more them of will I and land their on gather together

איבערלאָזן דאָרטן. כט און איך וועל מער נישט פֿאַרבאָרגן מיַין
main farborgen nisht mer vel ich un dortn iberlozen
my hid not more will I and there leave behind

פּנים פֿון זיי, וואָרעם איך האָב אויסגעגאָסן מיַין גייַסט אויף
oif gaist main oisgegosen hob ich vorem zei fun ponem
on spirit my poured out have I because them from face

דעם הויז פֿון ישׂרָאֵל, זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt Yisroel fun hoiz dem
Hashem Adonoi declares Yisroel of house the

מ אין פֿינף און צוואַנציקסטן יאָר פֿון אונדזער גלות, אין אָנהייב
onheib in goles undzer fun yor tsvantsikstn un finf in
beginning in exile our of year twentieth and five in

יאָר, אין צענטן טאָג פֿון חודש, אין פֿערצנטן יאָר נאָך
noch yor fertsntn in choidesh fun tog tsentn in yor
after year fourteenth in month of day tenth in year

דעם ווי די שטאָט איז געשלאָגן געוואָרן, געוי אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in genoi gevorn geshlogn iz shtot di vi dem
this the in exactly become struck is city the how the

טאָג, איז געווען אויף מיר די האַנט פֿון ה׳, און ער האָט מיך
mich hot er un Hashem fun hant di mir oif geven iz tog
me has he and Hashem of hand the me on was is day

אַהין געבראַכט. ב אין זעונגען פֿון אלקים האָט ער מיך געבראַכט
gebracht mich er hot Elokim fun zeungen in gebracht ahin
brought me he has G-d of visions in brought there

קיין ארץ-יִשׂרָאֵל, און ער האָט מיך אַראָפּגעלאָזט אויף אַ זייער
zeyer a oif aropgelozt mich hot er un Erets-Yisroel kein
very a on let down me has he and Eretz Yisroel to

26 After that they have borne their shame, and all their unfaithfulness whereby they have been unfaithful against Me, when they dwelt securely in their adamah, and none made them afraid. 27 When I have brought them back out of the nations, and regathered them out of the lands of their oyevim, and am set apart myself as kodesh through them in the sight of Goyim rabbim; 28 Then shall they know that I am Hashem Eloheihem, Who caused them to be led into the Golus among the Goyim; but I have regathered them unto their own adamah *(land)*, and have left none of them behind any more in the Golus. 29 Neither will I hide My face any more from them; for I have poured out My Ruach upon Bais Yisroel, saith Adonoi Hashem.

40 In the five and twentieth year of our Golus, in the rosh hashanah, in the tenth day of the month in the fourteenth year after the fall of the Ir, in the selfsame day the Yad Hashem was upon me, and brought me there. 2 In the marot Elohim *(visions of G-d, Divine visions)* He brought me to Eretz Yisroel, and set me upon a very high mountain, on

which was a mivneh *(structure)* resembling an ir *(city)* to the negev *(south)*. 3 And He brought me there, and, hinei, there was an ish, whose appearance was like the appearance of nechoshet, with a cord of linen in his yad, and a keneh hamiddah *(measuring rod)*; and he stood in the sha'ar. 4 And the ish said unto me, Ben Adam, behold with thine eyes, and hear with thine ears, and set thine lev upon all that I shall show thee; for l'ma'an *(to the intent, in order that)* I might show them unto thee art thou brought here; declare all that thou seest to Bais Yisroel.

הוּיכן בְאַרג , און אויף אים איז געווען אַזוי ווי דאָס געבוי
geboi dos vi azoi geven iz im oif un barg hoichn
structure this how so was is it on and mountain high

פֿון אַ שטאָט, אין דָרום . ג און ער האָט מיך אַהין געבראַכט,
gebracht ahin mich hot er un dorem in shtot a fun
brought there me has he and south in city a of

ערשט דאָרטן איז אַ מאַן וואָס זײַן אויסזען איז אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi iz oiszen zain vos man a iz dortn ersht
the as thus is appearance his which man a is there behold

אויסזען פֿון קופּער , און אַ פּלאַקסענע שנור איז אין זײַן האַנט,
hant zain in iz shnur flaksene a un kuper fun oiszen
hand his in is cord flaxen a and bronze of appearance

און אַ מענטשמאַנג ; און ער שטייט אין טויער. ד און דער מאַן האָט
hot man der un toier in shteit er un mestshtang a un
has man the and gate in stands he and measuring rod a and

צו מיר גערעדט: מענטשנקינד , זע מיט דײַנע אויגן, און מיט
mit un oign daine mit ze mentshnkind geredt mir tsu
with and eyes your with behold son of man spoken me to

דײַנע אויערן הער , און לייג צו דײַן האַרץ צו אַלץ וואָס איך
ich vos alts tsu harts dain tsu leig un her oiern daine
I what all that to heart your to put and pay heed ears your

ווײַז דיר , וואָרעם כּדי דיר צו ווײַזן ביסטו געבראַכט
gebracht bistu vaizn tsu dir kedei vorem dir vaiz
brought are you show to you(SG) so that because you(SG) show

געווואָרן אַהער; דערצייל אַלץ וואָס דו זעסט צו דעם הויז פֿון
fun hoiz dem tsu zest du vos alts dertseil aher gevorn
of house the to you see you that all that tell here become

יִשׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

5 And, hinei, a chomah *(wall)* was on the outside of the Bais compound and was surrounding it, and in the yad of the ish was a keneh hamiddah of six long cubits, each a cubit and a handbreadth; so he measured the thickness of the structure, one rod; and the wall's height, one rod. 6 Then came he unto the sha'ar *(gateway)* which faceth eastward, and went up the ma'alot *(steps, stairs)* thereof, and measured the saf *(threshold)* of the sha'ar, which was one rod deep; 7 And every ta *(recess)* was one rod wide, and one rod deep; and

ה און זע , אַ מויער איז געווען דרויסן פֿון דעם הויז רונד
rund hoiz dem fun droisn geven iz moier a ze un
around house the of outside was is wall a behold and

אַרום ; און אין דער האַנט פֿון דעם מאַן איז געווען אַ מעסטשטאַנג
mestshtang a geven iz man dem fun hant der in un arum
measuring rod a was is man the of hand the in and round

פֿון זעקס איילן , איטלעכע פֿון אַן אייל מיט אַ האַנטברייט ; און
un hantbreit a mit eil an fun itleche eiln zeks fun
and handsbreadth a with cubit a of each cubits six of

ער האָט אָפּגעמאָסטן די בריט פֿון דעם בנין , איין שטאַנג, און
un shtang ein Bunnien dem fun breit di opgemostn hot er
and rod one building the of width the measured has he

די הייך איין שטאַנג. ו און ער איז געקומען צו אַ טויער וואָס זײַן
zain vos toier a tsu gekumen iz er un shtang ein heich di
its which gate a to came is he and rod one height the

פֿאָדערזײַט איז געווען צו מזרח , און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף
oif aroifgegangen iz er un mizrech tsu geven iz foderzait
on having gone up is he and east to was is front

זײַנע טרעפ, און האָט אָפּגעמאָסטן די שוועל פֿון דעם טויער, איין
ein toier dem fun shvel di opgemostn hot un trep zaine
one gate the of threshold the measured has and steps its

שטאַנג די בריט – די איין שוועל , איין שטאַנג די בריט. ז און
un breit di shtang ein shvel ein di breit di shtang
and width the rod one threshold one the width the rod

between the ta'im *(side rooms)* were five cubits; and the saf *(threshold)* of the sha'ar next to the ulam *(vestibule)* of the sha'ar on the inside was one rod. [8] He measured also the ulam *(vestibule)* of the sha'ar on the inside, one rod. [9] Then he measured the ulam *(vestibule)* of the sha'ar, eight cubits; and the jambs thereof, two cubits; and the ulam *(vestibule)* of the sha'ar was on the inside. [10] And the ta'im *(side rooms)* of the sha'ar eastward were shloshah on this side, and shloshah on that side; they three were of the same measurement; and the jambs had the same measurement on this side and on that side. [11] And he measured the width of the petach *(opening)* of the sha'ar, ten cubits; and the length of the sha'ar, thirteen cubits. [12] The boundary line also before the ta'ot *(recesses)* was one cubit on this side, one cubit on that side; and the ta were six cubits deep on this side, and six cubits on that side. [13] He measured then the sha'ar from the ceiling of one ta to the ceiling of another; the width was five and twenty cubits; petach was opposite to petach. [14] He made [measurement] of the ulam, threescore cubits, even unto the jamb of the khatzer at the sha'ar

איטלעכער אַלקער איז געווען איין שטאַנג די לענג , און איין שטאַנג
shtang ein un leng di shtang ein geven iz alker itlecher
rod one and length the rod one was is alcove each

די בריַיט, און צווישן די אַלקערס פֿינף איילן ; און די שוועל
shvel di un eiln finf alkers di tsvishn un breit di
threshold the and cubits five alcoves the between and width the

פֿון דעם טויער לעבן דעם פֿירהויז פֿון טויער פֿון אינעווייניק איז געווען
geven iz ineveinik fun toier fun firhoiz dem lebn toier dem fun
was is inside from gate of Ulam the near gate the of

איין שטאַנג. ח און ער האָט אָפּגעמאָסטן דאָס פֿירהויז פֿון טויער פֿון
fun toier fun firhoiz dos opgemostn hot er un shtang ein
of gate of Ulam the measured has he and rod one

אינעווייניק, איין שטאַנג. ט און ער האָט אָפּגעמאָסטן דאָס פֿירהויז פֿון
fun firhoiz dos opgemostn hot er un shtang ein ineveinik
of Ulam the measured has he and rod one inside

טויער, אַכט איילן , און זיַינע טירזיַלן, צווויי איילן ; און דאָס פֿירהויז
firhoiz dos un eiln tsvei tirzailn zaine un eiln acht toier
Ulam the and cubits two jambs its and cubits eight gate

פֿון טויער איז געווען פֿון אינעווייניק. י און די אַלקערס פֿון דעם טויער
toier dem fun alkers di un ineveinik fun geven iz toier fun
gate the of alcoves the and inside of was is gate of

צו מזרח זיַינען געווען דריַי פֿון דער זיַט, און דריַי פֿון דער
der fun drai un zait der fun drai geven zainen mizrech tsu
the of three and side the of three were are east to

אַנדער זיַט; איין מאָס פֿאַר זיי דריַיען, און איין מאָס פֿאַר
far mos ein un draien zei far mos ein zait ander
for measure one and three them for measure one side other

די טירזיַלן פֿון דער זיַט און פֿון דער אַנדער זיַט. יא און ער האָט
hot er un zait ander der fun un zait der fun tirzailn di
has he and side other the of and side the of jambs the

אָפּגעמאָסטן די בריַיט פֿון דעם טויעראיַינגאַנג, צען איילן ; די לענג
leng di eiln tsen toieraingang dem fun breit di opgemostn
length the cubits ten gate entrance the of width the measured

פֿון טויער, דריַצן איילן . יב און אַן אַרומצאַם איז געווען פֿאַר די
di far geven iz arumtsam an un eiln draitsn toier fun
the for was is border an and cubits thirteen gate of

אַלקערס, איין אייל פֿון דער זיַט, און איין אייל אַרומצאַם פֿון דער
der fun arumtsam eil ein un zait der fun eil ein alkers
the of border cubit one and side the of cubit one alcoves

אַנדער זיַט; און די אַלקערס זיַנען געווען זעקס איילן פֿון דער זיַט,
zait der fun eiln zeks geven zainen alkers di un zait ander
side the of cubits six were are alcoves the and side other

און זעקס איילן פֿון דער אַנדער זיַט. יג און ער האָט אָפּגעמאָסטן
opgemostn hot er un zait ander der fun eiln zeks un
measured had he and side other the of cubits six and

דעם טויער, פֿון דעם דאַך פֿון איין אַלקער צו דעם אַנטקעגנדיקן
antkegndikn dem tsu alker ein fun dach dem fun toier dem
opposite the to alcove one of roof the of gate the

דאַך, פֿינף און צוואַנציק איילן די בריַיט; אַן עפֿענונג קעגן אַן
an kegen efenung an breit di eiln tsvantsik un finf dach
an against opening an width the cubits twenty and five roof

עפֿענונג. יד און ער האָט גענאַכט די טירזיַלן זעכציק איילן , ביז
biz eiln zechtsik tirzailn di gemacht hot er un efenung
until cubits sixty jambs the made has he and opening

all around. 15 And from the front of the sha'ar, the outer side, unto the front of the interior ulam vestibule was fifty cubits. 16 And there were chalonot atumot *(closed niches)* for the ta'im *(side rooms)*, the sha'ar and for their side walls and these were interior of the sha'ar all around, and likewise the arched walkways and chalonot were round about on the inside; and upon each jamb were timorim *(palm trees)*.

17 Then he brought me into the khatzer hakhitzonah *(outer courtyard)*, and, hinei, there were leshakhot *(chambers)*, and ritzpah *(pavement)* constructed for the khatzer *(courtyard)* all around; thirty leshakhot were along the ritzpah. 18 And the ritzpah was by the side of the she'arim running the length of the she'arim, the lower ritzpah. 19 Then he measured the width from the forefront of the lower sha'ar unto the forefront of the khatzer hapenimi *(inner courtyard)* on its outside, a hundred cubits eastward and northward.

20 And the sha'ar of the khatzer hakhitzonah that looked toward the north, he measured the length thereof, and the width thereof. 21 And the ta'im *(side rooms)* thereof were shloshah on this

אויף די טירזײַלן פֿון הויף אין די טויערן רונד אַרום . טו און
un arum rund toiern di in hoif fun tirzailn di oif
and round around gates the in courtyard of jambs the on

פֿון דער פֿאָדערזײַט פֿון דעם אײַנגאַנגטויער ביז דער פֿאָדערזײַט פֿון
fun foderzait der biz aingangtoier dem fun foderzait der fun
of front side the until entrance gate the of front the of

דעם אינעווייניקסטן פֿירהויז פֿון טויער איז געווען פֿופֿציק איילן .
eiln fuftsik geven iz toier fun firhoiz ineveinikstn dem
cubits fifty was is gate of vestibule innermost the

טז און שמאָלע פֿענצטער זײַנען געווען אין די אַלקערס, און אין זייערע
zeyere in un alkers di in geven zainen fentster shmole un
their in and alcoves the in were are windows narrow and

טירזײַלן, אינעווייניקצו צום טויער רונד אַרום , און אַזוי אין די
di in azoi un arum rund toier tsum ineveiniktsu tirzailn
the in so and round around gate to inward jambs

געוועלבן ; און פֿענצטער רונד אַרום אינעווייניקצו; און אויף
oif un ineveiniktsu arum rund fentster un gevelbn
on and inward round around windows and arched walkways

די טירזײַלן טייטלבײַמער.
teitlbeimer tirzailn di
palm trees jambs the

יז און ער האָט מיך געבראַכט אין דעם אויסנווייניקסטן הויף ,
hoif oisenveinikstn dem in gebracht mich hot er un
courtyard outermost the in brought me has he and

ערשט דאָרטן זײַנען קאַמערן , און אַ פֿלאַסטערונג איז געמאַכט אין
in gemacht iz flasterung a un kamern zainen dortn ersht
in made is pavement a and chambers are there behold

הויף רונד אַרום ; דרײַסיק קאַמערן אויף דער פֿלאַסטערונג.
flasterung der oif kamern draisik arum rund hoif
pavement the on chambers thirty round around courtyard

יח און די פֿלאַסטערונג איז געווען בײַ דער זײַט פֿון די טויערן אַקעגן
akegn toiern di fun zait der bai geven iz flasterung di un
opposite gates the of side the by was is pavement the and

דער לענג פֿון די טויערן – די אונטערשטע פֿלאַסטערונג. יט און
un flasterung untershte di toiern di fun leng der
and pavement lower the gates the of length the

ער האָט אָפּגעמאָסטן די בריי‌ט, פֿון פֿאַר דעם אונטערשטן טויער
toier untershtn dem far fun breit di opgemostn hot er
gate the lower the before of width the measured had he

ביז פֿאַר דעם אינעווייניקסטן הויף פֿון אויסנווייניק , הונדערט
hundert oisenveinik fun hoif ineveinikstn dem far biz
hundred outside from courtyard innermost the before until

איילן , אין מזרח און אין צפֿון .
tsofn in un mizrech in eiln
north in and east in cubits

כ אויך דעם טויער פֿון דעם אויסנווייניקסטן הויף וואָס זײַן
zain vos hoif oisenveinikstn dem fun toier dem oich
its which courtyard outermost the of gate the also

פֿאָדערזײַט איז געווען צו צפֿון , האָט ער אויסגעמאָסטן, זײַן לענג
leng zain oisgemostn er hot tsofn tsu geven iz foderzait
length its measured out he had north to was is front side

און זײַן בריי‌ט. כא און זײַנע אַלקערס זײַנען געווען דרײַ פֿון דער
der fun drai geven zainen alkers zaine un breit zain un
the from three were are alcoves its and width its and

זײַט און דרײַ פֿון דער אַנדער זײַט; און זײַנע טירזײַלן און זײַנע
zaine un tirzailn zaine un zait ander der fun drai un zait
its and jambs its and side other the from three and side

געוועלבן אַזוי ווי די מאָס פֿון דעם ערשטן טויער; פֿופֿציק
fuftsik toier ershtn dem fun mos di vi azoi gevelbn
fifty gate first the of measure the as so arched walkways

איילן זײַן לענג , און די בריים פֿינף און צוואַנציק איילן . כב און
eiln zain leng un finf breit di un tsvantsik eiln un
cubits twenty and five width the and length its cubits

זײַנע פֿענצטער, און זײַנע געוועלבן , און זײַנע טייטלבײמער,
zaine un fentster zaine un gevelbn , zaine un teitlbeimer
its and windows its and arched walkways its palm trees

אַזוי ווי די מאָס פֿון דעם טויער וואָס זײַן פֿאָדערזײַט איז געווען
azoi vi di mos fun dem toier vos zain foderzait iz geven
so as the measure of the gate which its front side is was

צו מזרח ; און אויף זיבן טרעפ איז מען אַרויפֿגעגאַנגען אין אים;
tsu mizrech un oif zibn trep iz men aroifgegangen in im
to east and on seven stairs is one went up in it

און זײַנע געוועלבן פֿאַר זיי . כג און אַ טויער
un zaine gevelbn far zei a toier
and its arched walkways were before them a gate

צום אינעווייניקסטן הויף איז געווען קעגן טויער צו צפֿון , און
tsum ineveinikstn hoif iz geven kegen toier tsu tsofn un
to innermost courtyard is was against gate to north and

צו מזרח ; און ער האָט אָפּגעמאָסטן פֿון טויער צו טויער הונדערט
tsu mizrech un er hot opgemostn fun toier tsu toier hundert
to east and he had measured from gate to gate hundred

איילן .
eiln
cubits

כד און ער האָט מיך געפֿירט צו דָרום , ערשט דאָרטן איז אַ טויער
toier a iz dortn ersht dorem tsu gefirt mich hot er un
gate a is there behold south to guided me had he and

צו דָרום ; און ער האָט אָפּגעמאָסטן זײַנע טירזײַלן און זײַנע געוועלבן
tsu dorem un er hot opgemostn zaine tirzailn zaine un gevelbn
to south and he had measured its jambs and its arches

אין געווען זײַנען פֿענצטער און . כה מאָסן יענע ווי אַזוי
in geven zainen fentster un mosn yene vi azoi
in were are windows and measures these as according to

אים, און אין זײַנע געוועלבן רונד אַרום , אַזוי ווי יענע
im un in zaine gevelbn rund arum azoi vi yene
those like so round around arched walkways its in and it

פֿענצטער; פֿופֿציק איילן די לענג , און די בריים פֿינף און צוואַנציק
fentster fuftsik eiln di leng un di breit finf un tsvantsik
windows fifty cubits the length and the width five and twenty

איילן . כו און זיבן טרעפ זײַנען געווען זײַן אַרויפֿגאַנג, און זײַנע
eiln un zibn trep zainen geven zain aroifgang un zaine
cubits and seven stairs are were its ascent and its

געוועלבן זײַנען געווען פֿאַר זיי ; און ער האָט געהאַט
gevelbn zainen geven far zei un er hot gehat
arched walkways are were before them and it has had

טייטלבײמער, איינעם פֿון דער זײַט, און איינעם פֿון דער אַנדער זײַט,
teitlbeimer einem fun der zait un einem fun der zait ander
palm trees one of the side and one of the side other

side and shloshah on that side; and the jambs thereof and the arched walkways thereof were after the measure of the first sha'ar; the length thereof was fifty cubits, and the width five and twenty cubits. 22 And their chalonot, and their arched walkways, and their timorim *(palm trees)*, had the same measurements as the sha'ar that looketh toward the east; and they went up unto it by ma'alot sheva; and the ulam thereof were before them. 23 And the sha'ar of the khatzer hapenimi *(inner courtyard)* was facing toward the north, and toward the east; and he measured from sha'ar to sha'ar a hundred cubits.

24 After that he brought me toward the south, and, hinei, a sha'ar toward the south; and he measured the jambs thereof and the arched topped columned structure thereof according to these measures. 25 And there were chalonim in it and in the arched walkways thereof round about, like those chalonot; the length was fifty cubits, and the width five and twenty cubits. 26 And there were ma'alot shivah *(seven steps, stairs)* to go up to it, and the arched walkways thereof were before them; and it had timorim *(palm trees)*, one on this side, and

another on that side, upon the jambs thereof. 27 And there was a sha'ar in the khatzer hapenimi toward the south; and he measured from sha'ar to sha'ar toward the south a hundred cubits.

28 And he brought me to the khatzer hapenimi through the south sha'ar; and he measured the south sha'ar according to these measures; 29 And the ta'im *(side rooms)* thereof, and the jambs thereof, and the arched walkways thereof, according to these measures; and there were chalonot in it and in the arched topped columned structure thereof round about; it was fifty cubits long, and five and twenty cubits wide. 30 And the arched walkways round about were five and twenty cubits long, and five cubits wide. 31 And the ulam vestibules thereof were facing the khatzer hachatzonah; and timorim were upon the jambs thereof; and the going up to it had ma'alot shmoneh.

32 And he brought me into the khatzer hapenimi toward the east; and he measured the sha'ar according to these measures. 33 And the ta'im *(side rooms)* thereof, and the jambs thereof, and the arched

אויף זײַנע טירזײַלן. כז און אַ טויער איז געווען צום אינעווייניקסטן
ineveiniksṭn tsum geven iz ṭoier a un ṭirzailn zaine oif
innermost to was is gate a and jambs its on

הויף אַקעגן דָּרום ; און ער האָט אָפּגעמאָסטן פֿון טויער צו
hoif akegn dorem opgemostn hot er un ṭoier fun tsu
courtyard against south measured had he and gate from to

טויער אַקעגן דָּרום הונדערט איילן .
ṭoier akegn dorem hundert eiln
gate opposite south hundred cubits

כח און ער האָט מיך געבראַכט צום אינעווייניקסטן הויף
hoif ineveiniksṭn tsum gebracht mich hot er un
courtyard innermost to brought me has he and

דורך דעם טויער פֿון דָּרום , און ער האָט אָפּגעמאָסטן דעם
dem opgemostn hot er un dorem fun ṭoier dem durch
the measured had he and south of gate the through

טויער פֿון דָּרום אַזוי ווי יענע מאָסן . כט און זײַנע
ṭoier fun dorem azoi vi yene mosn zaine un
gate of south those as according to measures its and

אַלקערס, און זײַנע טירזײַלן, און זײַנע געוועלבן , זײַנען
alkers zaine un ṭirzailn zaine un gevelbn zainen
alcoves its and jambs its and arched walkways are

געוועלבן אַזוי ווי יענע מאָסן ; און פֿענצטער זײַנען געוועלבן
geven azoi vi yene mosn un fentster zainen geven
were those as according to measures and window are were

אין אים, און אין זײַנע רונד אַרום ; פֿופֿציק
in im un in zaine gevelbn rund arum fuftsik
in it and in its arched walkways round around fifty

איילן די לענג , און די בריי‌ט פֿינף און צוואַנציק איילן . ל און
eiln di leng un di breit finf un tsvantsik eiln un
cubits the length and the width five and twenty cubits and

געוועלבן זײַנען געוועלבן רונד אַרום ; די לענג איז
gevelbn zainen geven rund arum di leng iz geven
arched walkways are were round around the length is was

פֿינף און צוואַנציק איילן , און די בריי‌ט פֿינף איילן . לא און זײַנע
finf un tsvantsik eiln un di breit finf eiln un zaine
five and twenty cubits and the width five cubits and its

געוועלבן זײַנען געוועלבן צום אויסנווייניקסטן הויף צו ,
gevelbn zainen geven tsum oisenveiniksṭn hoif tsu
arched walkways are were to outermost courtyard to

און טייטלבײמער זײַנען געוועלבן אויף זײַנע טירזײַלן; און אַכט
un teitlbeimer zainen geven oif zaine ṭirzailn un acht
and palm trees are having been on its jambs and eight

טרעפּ זײַנען געוועלבן זײַן אַרויפֿגאַנג.
trep zainen geven zain aroifgang
stairs are were its ascent

לב און ער האָט מיך געבראַכט אין דעם אינעווייניקסטן הויף
hoif ineveiniksṭn dem in gebracht mich hot er un
courtyard inner the in brought me has he and

אַקעגן מזרח , און ער האָט אָפּגעמאָסטן דעם טויער אַזוי ווי יענע
akegn mizrech un er hot opgemostn dem ṭoier azoi vi yene
against east and he has measured the gate so as those

מאָסן . לג און זײַנע אַלקערס, און זײַנע טירזײַלן, און זײַנע
mosn zaine un alkers zaine un ṭirzailn zaine un
measures its and alcoves its and jambs its and

topped columned structure thereof, were according to these measures; and there were chalonot therein and in the arched topped columned structure thereof round about; it was fifty cubits long, and five and twenty cubits wide. 34 And the arched topped columned structure thereof was toward the khatzer hakhitzonah; and timorim *(palm trees)* were upon the jambs thereof, on this side, and on that side; and the going up to it had ma'alot shmoneh.

35 And he brought me to the northern sha'ar, and measured it according to these measures: 36 The ta'im thereof, the jambs thereof, and the ulam vestibules thereof, and the chalonot to it round about; the length was fifty cubits, and the width five and twenty cubits. 37 And the jambs thereof were toward the khatzer hakhitzonah; and timorim were upon the jambs thereof, on this side, and on that side; and the going up to it had ma'alot shmoneh.

38 And the lishka and the entryways thereof were by the ulam vestibules of the she'arim, where they washed the olah. 39 And in the ulam of the sha'ar were two shulchanot on this side, and two

געווּעלבן , זײַנען געווען אַזוי ווי יענע מאָסן ;
gevelbn zainen geven azoi vi yene mosn
arched walkways are were those as according to measures

און פֿענצטער זײַנען געווען אין אים, און אין זײַנען געווּעלבן
un fentster zainen geven in im in un in gevelbn
and windows and are were it in and its arched walkways

רונד אַרום ; די לענג פֿופּציק איילן , און די ברייט פֿינף און
rund arum di leng fuftsik eiln un di breit finf un
round around the length fifty cubits and the width five and

צוואַנציק איילן . לד און זײַנען געווּעלבן זײַנען געווען
tsvantsik eiln un zainen gevelbn zaine un geven
twenty cubits and its are arched walkways having been

צום אויסנווייניקסטן הויף צו , און טייטלבײמער זײַנען געווען
tsum oisenveinikstn hoif tsu un teitlbeimer zainen geven
to outermost courtyard to and palm trees are were

אויף זײַנע טירזײַלן, פֿון דער זײַט און פֿון דער אַנדער זײַט; און אַכט
oif zaine tirzailn zaine un der fun ander der zait un acht
on its jambs thereof, on this side, and on that side; and eight

טרעפּ זײַנען געווען זײַן אַרויפֿגאַנג.
trep zainen geven zain aroifgang
stairs are were its ascent

לה און ער האָט מיך געבראַכט צו דעם טויער פֿון צפֿון , און האָט
un er hot mich gebracht tsu dem toier fun tsofn un hot
and has he me brought to the gate of north and has

אָפּגעמאָסטן – לו זײַנען אַלקערס, און
opgemostn zaine alkers un
measured its alcoves and

זײַנע טירזײַלן, און זײַנען געווּעלבן ; און פֿענצטער זײַנען געווען
zaine tirzailn un zaine gevelbn un fentster zainen geven
its jambs thereof, and its are gevelbn and windows are were

אין אים רונד אַרום ; די לענג פֿופּציק איילן , און די ברייט
im in rund arum di leng fuftsik eiln un di breit
it in round around the length fifty cubits and the width

פֿינף און צוואַנציק איילן . לז און זײַנען טירזײַלן זײַנען געווען צום
finf un tsvantsik eiln un zainen tirzailn zaine un geven tsum
five and twenty cubits and its are jambs its were are to

אויסנווייניקסטן הויף צו , און טייטלבײמער זײַנען געווען
oisenveinikstn hoif tsu un teitlbeimer zainen geven
outermost courtyard to and palm trees are were having been

אויף זײַנע טירזײַלן, פֿון דער זײַט און פֿון דער אַנדער זײַט; און אַכט
oif zaine tirzailn zaine un der fun un zait der fun ander der zait un acht
on its jambs thereof, on this side, and on that side; and eight

טרעפּ זײַנען געווען זײַן אַרויפֿגאַנג.
trep zainen geven zain aroifgang
stairs are were its ascent

לח און אַ קאַמער איז געווען, מיט איר אײַנגאַנג אין די טירזײַלן פֿון
un a kamer iz geven mit ir aingang in di tirzailn fun
and a chamber is was with its entrance in the jambs of

די טויערן; דאָרטן זאָל מען אָפּשוועמען דאָס בראַנדאָפּפֿער. לט און
di toiern dortn zol men opshvemen dos brandopfer un
the gates there shall one rinse off this olah and

אין דעם פֿירהויז פֿון טויער זײַנען געווען צוויי טישן פֿון דער זײַט,
in dem firhoiz fun toier zainen geven tsvei tishn fun der zait
in the vestibule of gate are were two tables of the side

shulchanot on that side, to slaughter thereon the olah and the chattat and the asham. 40 And at the side outside, as one goeth up to the petach hasha'ar hatzafonah, were two shulchanot; and on the other side, which was at the ulam of the sha'ar, were two shulchanot. 41 Four shulchanot were on this side, and four shulchanot on that side, by the side of the sha'ar; eight shulchanot, whereupon they slaughtered [shachat]. 42 And the four shulchanot were of hewn stone for the olah, of a cubit and a half long, and a cubit and a half wide, and one cubit high; whereupon also they placed the kelim wherewith they slaughtered the olah and the zevach. 43 And within were hooks, one handbreadth, set up inside all around; and upon the shulchanot was the basar of the korban.

44 And outside the sha'ar hapenimi were the lishkhot of the sharim *(singers)* in the khatzer hapenimi, which was at the side of the northern sha'ar; and their view was toward the south; one at the side of the eastern sha'ar having the view toward the north. 45 And he said unto me, This lishka,

און צווי טישן פֿון דער אַנדער זײַט, צו שעכטן אויף זיי דאָס
dos zei oif shechtn tsu zait ander der fun tishn tsvei un
the them on slaughter to side other the of tables two and

בראַנדאָפּפֿער, און דאָס זינדאָפּפֿער, און דאָס שולדאָפּפֿער. מ און
un shuldopfer dos un zindopfer dos un brandopfer
and guilt offering the and sin offering the and olah

אויף איין זײַט פֿון דרויסן, ווי מע גייט אַרויף צום אײַנגאַנג פֿון
fun aingang tsum aroif geit me vi droisn fun zait ein oif
of entrance to up goes one as outside of side one on

צפֿון-טויער, זײַנען געווען צוויי טישן, און אויף דער אַנדער זײַט פֿון
fun zait ander der oif un tishn tsvei geven zainen tsofn-toier
of side other the on and tables two were are the north gate

דעם פֿירהויז וואָס צום טויער צוויי טישן. מא פֿיר טישן פֿון דער
der fun tishn fir tishn tsvei toier tsum vos firhoiz dem
the of tables four tables two gate to which vestibule the

זײַט, און פֿיר טישן פֿון דער אַנדער זײַט, בײַ זײַט פֿון טויער – אַכט
acht toier fun zait bain zait ander der fun tishn fir un zait
eight gate of side by side other the of tables four and side

טישן וואָס אויף זיי זאָל מען שעכטן. מב און פֿיר טישן פֿאַרן
faran tishn fir un shechtn men zol zei oif vos tishn
for the tables four and slaughter one shall them on which tables

בראַנדאָפּפֿער, פֿון געהאַקטע שטיינער, די לענג אַן אײַל און אַ האַלב,
halb a un eil an leng di shteiner gehakte fun brandopfer
half a and cubit a length the stones chiseled of olah

און די בריי אַן אײַל און אַ האַלב, און די הייך אַן אײַל, וואָס
vos eil an heich di un halb a un eil an breit di un
which cubit a height the and half a and cubit a width the and

אויף זיי זאָל מען אַוועקלייגן די כלים וואָס מע שעכט מיט
mit shecht me vos keilim di avekleigen men zol zei oif
with slaughters one which utensils the lay one shall them on

זיי דאָס בראַנדאָפּפֿער און דאָס שלאַכטאָפּפֿער. מג און האָקן פֿון
fun hokn un shlachtopfer dos un brandopfer dos zei
of hooks and slaughter sacrifice the and olah the them

איין האַנטבריי זײַנען געווען באַפֿעסטיקט אינעווייניק רונד אַרום;
arum rund ineveinik bafestikt geven zainen hantbreit ein
round around inside fastened were are handsbreadth one

און אויף די טישן האָט געזאָלט זײַן דאָס פֿלייש פֿון דעם קָרבָּן.
korben dem fun fleish dos zain gezolt hot tishn di oif un
korban the of flesh the be you should had tables the on and

מד און דרויסן פֿון דעם אינעווייניקסטן טויער זײַנען געווען קאַמערן
kamern geven zainen toier ineveinikstn dem fun droisn un
chambers were are gate innermost the of outside and

פֿאַר די זינגערס אין דעם אינעווייניקסטן הויף וואָס בײַן זײַט פֿון
fun zait bain vos hoif ineveinikstn dem in zingers di far
of side by which courtyard innermost the in singers the for

צפֿון-טויער, און זייער פּאָדערזײַט איז געווען צו דָרום; איינע בײַן
bain eine dorem tsu geven iz foderzait zeyer un tsofn-toier
by one south to was is front side their and the north gate

זײַט פֿון מזרח-טויער מיט דער פּאָדערזײַט צו צפֿון. מה און ער האָט
hot er un tsofn tsu foderzait der mit mizrech-toier fun zait
has he and north to front side the with eastern gate of side

צו מיר געזאָגט: די דאָזיקע קאַמער וואָס איר פּאָדערזײַט איז צו
tsu iz foderzait ir vos kamer dozike di gezogt mir tsu
to is front side its which chamber this the said me to

whose view is toward the south, is for the Kohanim, the Shomrei Mishmeret HaBeis. [46] And the lishka whose view is toward the north is for the Kohanim, the Shomrei Mishmeret HaMizbe'ach; these are the Bnei Tzadok among the Bnei Levi, which come near to Hashem to minister unto Him.

[47] So he measured the khatzer *(court)*, a hundred cubits long, and a hundred cubits wide, foursquare; and the Mizbe'ach was before the Beis.

[48] And he brought me to the Ulam of the Beis, and measured each jamb of the Ulam, five cubits on this side, and five cubits on that side; and the width of the sha'ar was shalosh cubits on this side, and shalosh cubits on that side. [49] The length of the Ulam was twenty cubits, and the width eleven cubits, and he brought me by the ma'alot whereby they went up to it; and there were ammudim *(pillars)* by the doorposts, one on this side, and another on that side.

41 Afterward he brought me to the Heikhal, and measured the jambs, six cubits wide on the one side, and six cubits wide on the other side, which was the width of the Ohel. [2] And the width of

מו און דָרום , איז פַאר די כהנים וואָס היטן די היטונג פון הויז .
un dorom iz far di koyanim vos hitn di hitung fun hoiz
and south is for the kohanim which keep the charge of house

די קאַמער וואָס איר פאָדערזײַט איז צו צפון , איז פַאר די כהנים ,
di kamer vos ir foderzait iz tsu tsofn iz far di koyanim
the chamber which its front side is to north is for the kohanim

וואָס היטן די היטונג פון מזבח ; דאָס זײַנען די קינדער פון
vos hitn di hitung fun mizbeyech dos zainen di kinder fun
which keep the charge of altar this are the children of

צָדוק , די פון די קינדער פון לֵוִי וואָס געהענען צו
Tsadok di fun di kinder fun Levi vos genenen tsu
Tsadok the ones of the children of Levi which to bring close

דינען . ה , אים צו
dinen tsu im Hashem
serve to him Hashem

מז און ער האָט אויסגעמאָסטן דעם הויף , די לענג הונדערט איילן ,
un er hot oisgemostn dem hoif di leng hundert eiln
and he has measured the courtyard the length hundred cubits

און די בריי הונדערט איילן , פֿירעקעדיק ; און דער מזבח איז געווען
un di breit hundert eiln firekechdik un der mizbeyech iz geven
and the width hundred cubits foursquare and the altar was

פַאַרן הויז .
faran hoiz
before house

מח און ער האָט מיך געבראַכט צום פֿאָליש פון דעם הויז , און האָט
un er hot mich gebracht tsum polish fun dem hoiz un hot
and he has me brought to Ulam of the house and has

אָפּגעמאָסטן די טירזײַלן פון דעם פֿאָליש, פֿינף איילן דער זײַט, און פֿינף
di tirzailn fun dem polish finf eiln der zait un finf
the jambs of Ulam five cubits the side and five

איילן פון דער אַנדער זײַט; און די בריי פון דעם טויער, דריי איילן
eiln fun der ander zait un di breit fun dem toier drei eiln
cubits of the other side and the width of the gate three cubits

פון דער זײַט, און דריי איילן פון דער אַנדער זײַט. מט די לענג פון דעם
fun der zait un drei eiln fun der ander zait di leng fun dem
of the side and three cubits of the other side the length of the

פאָליש צוואַנציק איילן , און די בריי עלף איילן ; און מיט טרעפ איז
polish tsvantsik eiln un di breit elf eiln un mit trep iz
Ulam twenty cubits and the width eleven cubits and with stairs is

מען אַרויפֿגעגאַנגען צו אים; און זײַלן זײַנען געווען לעבן די טירזײַלן,
men aroifgegangen tsu im un zailn zainen geven lebn di tirzailn
men having gone up to it and posts were near the jambs

איינער פון דער זײַט, און איינער פון דער אַנדער זײַט.
einer fun der zait un einer fun der ander zait
one of the side and one of the other side

מא

און ער האָט מיך געבראַכט צום היכל , און האָט
un er hot mich gebracht tsum heichl un hot
and he has me brought to Heikhal and has

אָפּגעמאָסטן די טירזײַלן, זעקס איילן די בריי פון דער
di tirzailn zeks eiln di breit fun der
the jambs six cubits the width of the

זײַט, און זעקס איילן די בריי פון דער אַנדער זײַט – די בריי פון
zait un zeks eiln di breit fun der ander zait di breit fun
side and six cubits the width of the other side the width of

the Petach *(Entrance)* was ten cubits; and the ketefot *(shoulders, sidewalls)* of the Petach were five cubits on the one side, and five cubits on the other side; and he measured the depth thereof, forty cubits; and the width, twenty cubits. 3 Then he went into the Penimah *(the Innermost)*, and measured the jamb of the Petach, two cubits; and the Petach, six cubits; and the width of the Petach, sheva *(seven)* cubits. 4 So he measured the depth thereof, twenty cubits; and the width, twenty cubits, along the Heikhal; and he said unto me, This is the Kodesh HaKodashim.

5 After he measured the wall of the Beis, six cubits; and the width of every tzela *(side chamber, cell)*, four cubits, around the Beis on every side. 6 And the tzela'ot *(side chambers, cells)* were tzela over tzela, thirty-three in number; and there were offset ledges on the wall which was of the Beis for the tzela'ot round about, that they might take hold there, but they had not hold in the wall of the Beis. 7 And tzela'ot *(side chambers, cells)* were broader at each story; a passage spiraled upward by stages around the Beis;

דעם געצעלט. ב און די בריים פון דעם אינגאנג צען איילן , און די
di un eiln tsen aingang dem fun breit di un getselt dem
the and cubits ten Petach the of width the and Ohel the

זײַטן פון דעם אינגאנג פינף איילן פון דער זײַט, און פינף איילן
eiln finf un zait der fun eiln finf aingang dem fun zaitn
cubits five and side the of cubits five Petach the of side

פון דער אַנדער זײַט. און ער האָט אָפּגעמאָסטן זײַן לענג , פערציק
fertsik leng zain opgemostn hot er un zait ander der fun
forty length its measured has he and side other the of

איילן , און די בריים, צוואַנציק איילן . ג און ער איז אַרײַנגעגאַנגען
araingegangen iz er un eiln tsvantsik breit di un eiln
entered is he and cubits twenty width the and cubits

אינעווייניק, און האָט אָפּגעמאָסטן די טירזײַלן פון דעם אינגאַנג,
aingang dem fun tirzailn di opgemostn hot un ineveinik
Petach the of jambs the measured has and inner

צוויי איילן , און דעם אינגאַנג, זעקס איילן , און די בריים פון
fun breit di un eiln zeks aingang dem un eiln tsvei
of width the and cubits six Petach the and cubits two

דעם אינגאַנג, זיבן איילן . ד און ער האָט אָפּגעמאָסטן זײַן לענג ,
leng zain opgemostn hot er un eiln zibn aingang dem
length his measured has he and cubits seven Petach the

צוואַנציק איילן , און די בריים, צוואַנציק איילן , פאַר דעם הֵיכל ;
heichl dem far eiln tsvantsik breit di un eiln tsvantsik
Heikhal the for cubits twenty width the and cubits twenty

און ער האָט צו מיר געזאָגט: דאָס איז דער קדשׁי-קָדשים .
kedshei-kodshim der iz dos gezogt mir tsu hot er un
most holy place the is this said me to has he and

ה און ער האָט אָפּגעמאָסטן די וואַנט פון דעם הויז , זעקס איילן ,
eiln zeks hoiz dem fun vant di opgemostn hot er un
cubits six house the of wall the measured has he and

און די בריים פון אַ זײַטקאַמער , פיר איילן , רונד אַרום הויז
hoiz arum rund eiln fir zaitkamer a fun breit di un
house round around cubits four side chamber a of width the and

פון אַלע זײַטן. ו און די זײַטקאַמערן זײַנען געווען אַ קאַמער איבער
iber kamer a geven zainen zaitkamern di un zaitn ale fun
over chamber a were are side rooms the and sides all from

אַ קאַמער , דריי און דרײַסיק מאָל ; און זיי זײַנען פֿאַרמינערונגען
farminerungen zainen zei un mol draisik un drai kamer a
narrow ledges are they and times thirty and three chamber a

אין דער וואַנט וואָס צום הויז פאַר די זײַטקאַמערן רונד אַרום ,
arum rund zaitkamern di far hoiz tsum vos vant der in
round around side rooms the for house to the which wall the in

כדי זיך צו האַלטן דעראָן , און זיי זאָלן זיך נישט
nisht zich zoln zei un deron haltn tsu zich kedei
not oneself shall they and thereon hold to oneself in order to

האַלטן אָן דער וואַנט פון הויז . ז און וואָס העכער און העכער אַלץ
alts hecher un hecher vos un hoiz fun vant der on haltn
all the higher and higher what and house of wall the on hold

בריייטער זײַנען געווארן רונד אַרום די זײַטקאַמערן; ווארעם דער
der vorem zaitkamern di arum rund gevorn zainen breiter
the because side rooms the round around became are wider

אַרומבוי פון הויז איז גענאַנגען העכער און העכער
arumboi fun hoiz iz gegangen hecher un hecher
surrounding structure of house is went higher and higher

רונד אַרום הויז ; דערום האָט דאָס הויז געהאַט אויבן
oiben gehat hoiz dos hot derum hoiz arum rund
upward had house the has therefore house round around

מער ברייטקייט; און אַזוי איז מען אַרויף פֿון דער אונטערשטער
untershter der fun aroif men iz azoi un breitkeit mer
lowest the from up one is so and width increased

ריי צו דער אויבערשטער דורך דער מיטלסטער. ח און איך האָב
hob ich un mitlster der durch Oibershter der tsu rei
have I and middle the through highest the to row

געזען אַז דאָס הויז האָט געהאַט אַ דערהייכונג רונד אַרום ; די
di arum rund derheichung a gehat hot hoiz dos az gezen
the round around elevation an had has house the that seen

גרונטפֿעסטן פֿון די זײַטקאַמערן זײַנען געווען אַ פֿולער שטאַנג פֿון זעקס
zeks fun shtang fuler a geven zainen zaitkamern di fun gruntfestn
six of rod full a were are side rooms the of foundations

איילן בײַם געלענק. ט די גרעב פֿון דער אויסנווייניקסטער וואַנט פֿון
fun vant oisnveinikster der fun greb di gelenk baim eiln
of wall outermost the of thickness the joint at the cubits

די זײַטקאַמערן איז געווען פֿרײַ ; און וואָס איז געלאָזט געווארן פֿרײַ
frai gevorn gelozt iz vos un eiln finf geven iz zaitkamern di
free became left is what and cubits five was is side rooms the

צווישן די זײַטקאַמערן וואָס בײַם הויז . י און צווישן די קאַמערן,
kamern di tsvishn un hoiz baim vos zaitkamern di tsvishn
rooms the between and house at the that side rooms the between

איז געווען צוואַנציק איילן די ברייט, רונד אַרום הויז פֿון אַלע
ale fun hoiz arum rund breit di eiln tsvantsik geven iz
all from house round around width the cubits twenty was is

זײַטן. יא און די איינגאַנגען פֿון די זײַטקאַמערן זײַנען געווען צו דעם
dem tsu geven zainen zaitkamern di fun aingangen di un zaitn
the to were are side rooms the from entrances the and sides

פֿרײַ געלאָזטן אָרט צו , איין איינגאַנג צו צפֿון , און איין איינגאַנג צו
tsu aingang ein un tsofn tsu aingang ein tsu ort geloztn frai
to entrance one and north to entrance one to place left free

דָרום ; און די ברייט פֿון דעם פֿרײַ געלאָזטן אָרט איז געווען פֿינף איילן
eiln finf geven iz ort geloztn frai dem fun breit di un dorem
cubits five was is place left free the of width the and south

רונד אַרום .
arum rund
round around

יב און דער בנין וואָס איז געווען פֿאַר דעם
dem far geven iz vos Bunnien der un
the before was is that building the and

אָפּגעזונדערטן אָרט אין דער זײַט קעגן מערב , איז
iz mayrev kegen zait der in ort opgezundertn
is west toward side the in place restricted space

געווען די ברייט זיבעציק איילן , און די וואַנט פֿון דעם
dem fun vant di un eiln zibetsik breit di geven
the of wall the and cubits seventy width the was

בנין פֿינף איילן די גרעב רונד אַרום , און זײַן
zain un arum rund greb di eiln finf Bunnien
its and round around thickness the cubits five building

לענג נײַנציק איילן .
eiln naintsik leng
cubits ninety length

therefore the width of the Beis increased as it went upward, so from the lowest to the highest through the middle. [8] I saw also the height of the Beis all around; the yesodot *(foundations)* of the tzela'ot were a full rod of six cubits long. [9] The thickness of the wall, which was for the tzela toward the outside, was five cubits; and that which was open was the space at the end of the tzela'ot of the Beis. [10] And between the leshakhot was the space the width of twenty cubits around the Beis all around. [11] And the petach of the tzela were toward the space that was open, one petach toward the north, and another petach toward the south; and the width of the place that was open was five cubits all around.

[12] Now the Binyan *(building, structure)* that was before the Gizrah at the end toward the west was seventy cubits wide; and the wall of the Binyan was five cubits thick all around, and the length thereof ninety cubits.

יג אוּן עֶר הָאָט אָפּגעמאָסטן דאָס הויז , הונדערט איילן די לענג , אוּן
un leng di eiln hundert hoiz dos opgemostn hot er un
and length the cubits hundred house the measured has he and

דעם אָפּגעזונדערטן אָרט , אוּן דעם בנין מיט זיינע וואנט, הונדערט
hundert vent zaine mit Bunnien dem un ort opgezundertn dem
hundred walls its with building the and place restricted space the

איילן די לענג ; יד אוּן די ברייט פוֹן דער פַאָדערזייט פוֹן דעם הויז
eiln di leng di eiln hundert mizrech tsu ort opgezundertn dem fun un
cubits hundred east toward place restricted space the of and

אוּן פוֹן דעם אָפּגעזונדערטן אָרט צו מזרח , הונדערט איילן .
fun leng far Bunnien dem fun leng di opgemostn hot er un
of length for building the of length the measured has he and

טו אוּן עֶר הָאָט אָפּגעמאָסטן די לענג פוֹן דעם בנין פַאַר לענג פוֹן
un zait hintershter zain oif vos ort opgezundertn dem
and side rear its on which place restricted space the

דעם אָפּגעזונדערטן אָרט , וואָס אויף זיין הינטערשטער זייַט, אוּן
eiln hundert zait ander der fun un zait der fun balkonen zaine
cubits hundred side other the of and side the from galleries its

זיַינע באַלקאָנען פוֹן דער זייַט אוּן פוֹן דער אַנדער זייַט, הונדערט איילן .
un dem mit heichl ineveinik dem mit heichl der un
of vestibules the with Heikhal inner the with Heikhal the and

אוּן דער הֵיכל , מיט דעם אינעווייניק הֵיכל מיט די פַירהיַזער פוֹן
di un fentster shmole di un shveln di hoif dem
the and window narrow the and thresholds the courtyard the

טז די שוועלן , אוּן די שמאָלע פַענצטער, אוּן די הויף דעם
zainen shveln di akegn draien zei arum rund balkonen
are thresholds the against three they round around galleries

זיַינען , שוועלן די אַקעגן דריַין, אַרום רונד באַלקאָנען
erd der fun un arum rund holts mit batovlt geven
ground the of and round around wood with paneled having been

געווען באַטאָוולט מיט האָלץ רונד אַרום אוּן פוֹן דער ערד
fardekt geven zainen fentster di un fentster di biz
covered having been are window the and window the until

ביז די פַענצטער – אוּן די פַענצטער זיַינען געווען פַאַרדעקט
un hoiz ineveinikstn dem biz un aingang ibern biz
and house inner the unto and entrance over unto

– יז ביז איבערן אַיַנגאַנג, אוּן ביז דעם אינעווייניקסטן הויז , אוּן
un ineveinik arum rund vant gantser der oif un oisenveinik
and inside round around wall whole the on and outer

אויסנווייניק, אוּן אויף דער גאַנצער וואַנט רונד אַרום , אינעווייניק אוּן
mit gemacht geven iz es un mos a loit oisenveinik
with made was is it and measure a according to outside

אויסנווייניק, לויט אַ מאָס . יח אוּן עס איז געווען געמאַכט מיט
a un kruv a tsvishn teitlboim a un teitlbeimer un kruvim
a and Keruv a between palm tree a and palm trees and Keruvim

כּרובֿים אוּן טייטלבוימער, אוּן אַ טייטלבוים צווישן אַ כּרובֿ אוּן אַ
dem mit kruv itlecher gehat hot penemer tsvei un kruv
the with Keruv each had has faces two and Keruv

כּרובֿ ; אוּן צוויי פּנימער האָט געהאַט איטלעכער כּרובֿ , יט מיט דעם
dem un zait der fun teitlboim a kegen mentshn a fun ponem
the and side the of palm tree a toward human a of face

פּנים פוֹן אַ מענטשן קעגן אַ טייטלבוים פוֹן דער זייַט, אוּן דעם

[13] So he measured the Beis, a hundred cubits long; and the Gizrah, and the Binyan, with the walls thereof, a hundred cubits long; [14] Also the width of the face of the Beis, and of the Gizrah toward the east, a hundred cubits. [15] And he measured the length of the Binyan along the front of the Gizrah which was behind it, and the atikeha thereof on the one side and on the other side, a hundred cubits, with the Heikhal Hapenimi, and the ulam vestibules of the Khatzer; [16] The doorposts, and the narrow chalonim, and the atikim balconies around on their three stories, opposite the saf, paneled with etz all around, and from the ground up to the chalonot, and the chalonot were covered; [17] To that above the Petach, even unto the Beis HaPenimi, and at the outside, and by the wall all around penimi and khitzon, by measure. [18] And it was carved with keruvim and timorim *(palm trees)*, so that a palm tree was between a keruv and a keruv; and every keruv had two faces; [19] So that the face of an adam was toward the palm tree on the one side, and the face of a young lion toward

the palm tree on the other side; it was carved throughout kol HaBeis all around. 20 From the ground unto above the Petach were keruvim and timorim carved, and on the wall of the Heikhal.

21 The mezuzas of the Heikhal were squared; as for the front of the Kodesh [HaKodashim], the appearance of the one [mezuzah] was like the appearance of the other. 22 The Mizbe'ach was of etz and was three cubits high, and the length thereof two cubits; and the corners thereof, and the length thereof, and the sides thereof, were of etz; and he said unto me, This is the shulchan that is before Hashem. 23 And the Heikhal and the Kodesh had two delatot. 24 And the delatot had two doors apiece, two turning doors; two delatot for the one door, and two delatot for the other door. 25 And there were carved on them, on the delatot of the Heikhal, keruvim and timorim, like those carved upon the walls; and there was a beam upon the face of the Ulam at the outside. 26 And there were narrow chalonim and timorim on the

פנים פֹּון אַ יונגן לייב קעגן אַ טייטלבוים פֹּון דער אַנדער זײַט;
zait ander der fun teitlboim a kegen leib yungn a fun ponem
side other the of palm tree a toward lion young a of face

געמאַכט אויפֿן גאַנצן הויז רונד אַרום. כ פֹּון דער ערד ביז
biz erd der fun arum rund hoiz gantsn oifn gemacht
unto ground the of round around house all on made

איבערן אײַנגאַנג זײַנען די כרובֿים און די טייטלבוימער געווען
geven teitlbeimer di un kruvim di zainen aingang ibern
having been palm trees the and Keruvim the are entrance over

גע‌מאַכט; דאָס גלײַכן אויף דער וואַנט פֹּון הֵיכל .
heichl fun vant der oif glaichn dos gemacht
outer sanctuary of wall the on same this made

כא און די בײַשטידלעך פֹּון הֵיכל זײַנען געווען
geven zainen heichl fun baishtidlech di un
having been are outer sanctuary of doorposts the and

פֿירעקעכדיק; און די פּאָדערזײַט פֹּון דעם הייליקטום איז געווען אין
in geven iz heiliktum dem fun foderzait di un firekechdik
in was is holy the of front the and foursquare

אויסזען פֹּון דעם אַנדערן. כב און דער מזבח איז געווען פֹּון
fun geven iz mizbeyech der un andern dem fun oiszen
of was is altar the and another the of appearance

האָלץ, דרײַ אײלן הויך, און זײַן לענג צוויי אײלן; אי זײַנע
zaine i eiln tsvei leng zain un hoich eiln drai holts
its and cubits two length its and high cubits three wood

ווינקלען צו אים, אי זײַן לענג, און זײַנע ווענט, פֹּון האָלץ. און
un holts fun vent zaine un leng zain i im tsu vinklen
and wood of walls its and length its and it to corners

ער האָט צו מיר געזאָגט: דאָס איז דער טיש וואָס פֿאַר
far vos tish der iz dos gezogt mir tsu hot er
before which table of food the is this said me to has he

ה . כג און צוויי טירן זײַנען געווען צום הֵיכל און
un heichl tsum geven zainen tirn tsvei un Hashem
and Heikhal to having been are doors two and Hashem

צום הייליקטום. כד און צוויי פֿליגלען האָבן די טירן געהאַט, צוויי
tsum heiliktum tsum gehat tirn di hobn fliglen tsvei un
two had doors the have leaves two and holy to

אַרומגעדרייט פֿליגלען, צוויי אין איין טיר, און צוויי פֿליגלען אין דער
der in fliglen tsvei un tir ein in tsvei fliglen arumgedreit
the in wings two and door one in two wings turned around

אַנדערער. כה און אויף זיי, אויף די טירן פֹּון דעם הֵיכל, זײַנען
zainen heichl dem fun tirn di oif zei oif un anderer
are Heikhal the of doors the on them on and other

געווען געמאַכט כרובֿים און טייטלבוימער, אַזוי ווי זיי זײַנען געמאַכט
gemacht zainen zei vi azoi teitlbeimer un kruvim gemacht geven
made are they as so palm trees and Keruvim made were

געווען אויף די וועגנט; און אַ הילצערן באַלקנדעכל איז געווען
geven iz balkndechl hiltsern a un vent di oif geven
was is beam roof wooden a and walls the on having been

פֿאָרנט פֹּון פּאָליש פֹּון אויסנווייניק. כו און שמאָלע פֿענצטער און
un fentster shmole un oisenveinik fun polish fun forent
and window narrow and outside from Ulam of in front

טייטלבוימער זײַנען געווען פֹּון דער זײַט און פֹּון דער אַנדער זײַט,
zait ander der fun un zait der fun geven zainen teitlbeimer
side other the of and side the of having been are palm trees

one side and on the other side, on the sides of the Ulam, and upon the tzela'ot of the Beis, and thick beams.

42 Then he brought me forth into the khatzer hakhatzonah, the way toward the north; and he brought me into the lishka that was opposite the Gizrah, and which was opposite the Binyan toward the north. [2] Before the length of a hundred cubits was the Petach HaTzafon, and the width was fifty cubits. [3] Opposite the twenty cubits of the khatzer hapenimah, and opposite the ritzpah which was for the khatzer hakhitzonah, was atik *(balcony)* against atik in three stories. [4] And before the leshakhot was a mahalach *(walkway)* ten cubits in width leading inward, a way of one cubit; and their doors toward the north. [5] Now the upper leshakhot were narrow; for the atikim took space from these, from the lower, and from the middlemost of the Binyan. [6] For they were in three stories, but had not ammudim like the ammudim of the khatzerot; therefore they were set back from the ground more than the lowest and the middlemost. [7] And the wall that was outside over against the leshakhot, toward the khatzer hakhitzonah

אויף די זײַטן פֿון פּאָלישׁ, און אויף די זײַטקאַמערן פֿון דעם הויז און
un hoiz dem fun zaitkamern di oif un polish fun zaitn di oif
and house the of side rooms the on and Ulam of sides the on

די באַלקנדעכלעך.
balkndechlech di
canopies the

מב

און ער האָט מיך אַרויסגעפֿירט אין דעם אויסנווייניקסטן
oisenveinikstn dem in aroisgefirt mich hot er un
outermost the in led out me has he and

הויף אויפֿן וועג צו צפֿון, און האָט מיך געבראַכט צו
tsu gebracht mich hot un tsofn tsu veg oifn hoif
to brought me has and north to way on courtyard

די קאַמערן וואָס אַקעגן דעם אָפּגעזונדערטן אָרט, און וואָס
vos un ort opgezundertn dem akegn vos kamern di
which and place restricted space the opposite which chambers the

אַקעגן דעם בנין, צו צפֿון, [ב] צו דער פֿאָדערזײַט, הונדערט איילן
eiln hundert foderzait der tsu tsofn tsu Bunnien dem akegn
cubits hundred front side the to north to building the opposite

לענג, מיט דעם אײַנגאַנג אין צפֿון, און פֿופֿציק איילן די ברייט,
breit di eiln fuftsik un tsofn in aingang dem mit leng di
width the cubits fifty and north in entrance the with length the

[ג] אַקעגן די צוואַנציק איילן פֿון דעם אינעווייניקסטן הויף, און
un hoif ineveinikstn dem fun eiln tsvantsik di akegn
and courtyard inner the of cubits twenty the opposite

אַקעגן דער פֿלאַסטערונג פֿון דעם אויסנווייניקסטן הויף, מיט אַ
a mit hoif oisenveinikstn dem fun flasterung der akegn
a with courtyard outermost the of pavement the opposite

באַלקאָן קעגן אַ באַלקאָן אין דריטן שטאָק. [ד] און פֿאַר די קאַמערן
kamern di far un shtok dritn in balkon a kegen balkon
rooms the before and story third in gallery a faced gallery

איז געווען אַ גאַנג, צען איילן די ברייט אינעווייניקצו, אַ וועג פֿון
fun veg a ineveiniktsu breit di eiln tsen gang a geven iz
of way a inward width the cubits ten walk way a was is

איין אייל; און זייערע אײַנגאַנגען זײַנען געווען צו צפֿון. [ה] און די
di un tsofn tsu geven zainen aingangen zeyere un eil ein
the and north to were are entrances their and cubit one

אויבערשטע קאַמערן זײַנען געווען קירצער – ווײַל די באַלקאָנען האָבן
hobn balkonen di vail kirtser geven zainen kamern oibershte
have galleries the because shorter were are rooms upper

אַוועקגענומען פֿון זיי – פֿון די אונטערשטע און פֿון די מיטלסטע
mitlste di fun un untershte di fun zei fun avekgenumen
middle the than and lower the than them from taken

אין דעם בנין. [ו] וואָרעם דרײַגאָרנדיק זײַנען זיי געווען, און זיי
zei un geven zei zainen draigorndik vorem Bunnien dem in
they and were they are three stories for building the in

האָבן נישט געהאַט קיין זײַלן אַזוי ווי די זײַלן פֿון הויף,
hoif fun zailn di vi azoi zailn kein gehat nisht hobn
courtyard of columns the like so columns any had not have

דערום איז אָפּגענומען געווואָרן, לגבי די אונטערשטע און די
di un untershte di lgbi gevorn opgenumen iz derum
the and lower the regarding were took away is therefore

מיטלסטע, פֿון דעם באָדעם. [ז] און די מויער וואָס דרויסן אַקעגן
akegn droisn vos moier di un bodem dem fun mitlste
by the side outside which wall the and ground the from middle

on the forepart of the leshakhot, the length thereof was fifty cubits.
8 For the length of the leshakhot that were in the khatzer hakhitzonah was fifty cubits; and, hineh, before the Heikhal were a hundred cubits.
9 And from below these leshakhot was the entrance on the east side, as one goeth into them from the khatzer hakhitzonah.

10 In the thickness of the wall of the khatzer toward the east, facing the Gizrah, and over against the Binyan, were leshakhot. 11 And the derech before them was like the appearance of the leshakhot which were toward the north, as long as they, and as wide as they; and all their exits were both according to their arrangements, and according to their doorways. 12 And according to the doorways of the leshakhot that were toward the south was a petach in the rosh of the derech, even the derech directly before the wall toward the east, as one entereth into them.

13 Then said he unto me, The leshakhot hatzafon and the leshakhot hadarom, which are before the Gizrah, they are leshakhot hakodesh, where the Kohanim

די קאַמערן, צו דעם אויסנווייניקסטן הויף צו , פֿאָרנט פֿון די
di fun forent tsu hoif oisenveinikstn dem tsu kamern di
the to facing to courtyard outermost the toward rooms the

קאַמערן, איר לענג איז געווען פֿופּציק איילן . ח וואָרעם די לענג פֿון די
di fun leng di vorem eiln fuftsik geven iz leng ir kamern
the of length the for cubits fifty was is length its rooms

קאַמערן וואָס צום אויסנווייניקסטן הויף צו איז געווען פֿופּציק איילן ;
eiln fuftsik geven iz tsu hoif oisenveinikstn tsum vos kamern
cubits fifty was is to courtyard outermost to that rooms

אָבער זע , פֿאַר דעם הֵיכל איז געווען הונדערט איילן . ט און
un eiln hundert geven iz heichl dem far ze ober
and cubits hundred was is Heikhal the before behold but

אונטער די דאָזיקע קאַמערן איז געווען דער איַינגאַנג פֿון מזרח , אַז
az mizrech fun aingang der geven iz kamern dozike di unter
that east of entrance the was is rooms these the beneath

מע איז געקומען צו זיי פֿון דעם אויסנווייניקסטן הויף .
hoif oisenveinikstn dem fun zei tsu gekumen iz me
courtyard outermost the from them to having come is one

י אין דער בריי פֿון דער מויער פֿון הויף צו מזרח , פֿאַר דעם
dem far mizrech tsu hoif fun moier der fun breit der in
the before east to courtyard of wall the of width the in

אָפּגעזונדערטן אָרט, און פֿאַר דעם בנין , זיַינען געווען קאַמערן,
kamern geven zainen Bunnien dem far un ort opgezundertn
rooms were are building the before and place restricted space

יא מיט אַ וועג פֿאַר זיי ; אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון די קאַמערן
kamern di fun oiszen dos vi azoi zei far veg a mit
rooms the of appearance the like so them before way a with

וואָס צו צפֿון , אַזוי ווי זייער לענג , און אַזוי ווי זייער בריי, מיט אַלע
ale mit breit zeyer vi azoi un leng zeyer vi azoi tsofn tsu vos
all with width their as so and length their as so north to which

זייערע אַרויסגאַנגען, און אַזוי ווי זייערע איַנריכטונגען ; און אַזוי ווי
vi azoi un ainrichtungen zeyere vi azoi un aroisgangen zeyere
like so and arrangements their as so and goings out their

זייערע טירן , יב אַזוי אויך זיַינען געווען די טירן פֿון די קאַמערן
kamern di fun tirn di geven zainen oich azoi tirn zeyere
rooms the of doorways the were are also so doorways their

וואָס צו דָרום ; אַ טיר איז געווען אין אָנהייב פֿון דעם וועג, דעם
dem veg dem fun onheib in geven iz tir a dorem tsu vos
the way the of head in was is entrance an south to which

וועג וואָס גלַייך פֿאַר דער מויער, אַקעגן מזרח , ווי מע קומט
kumt me vi mizrech akegn moier der far glaich vos veg
comes one when east facing wall the before opposite which way

אין זיי אַרַיין.
arain zei in
enter them in

יג און ער האָט צו מיר געזאָגט: די קאַמערן פֿון צפֿון און די
di un tsofn fun kamern di gezogt mir tsu hot er un
the and north of rooms the said me to has he and

קאַמערן פֿון דָרום וואָס פֿאַר דעם אָפּגעזונדערטן אָרט, דאָס
dos ort opgezundertn dem far vos dorem fun kamern
these place restricted space the before which south of rooms

זיַינען די הייליקע קאַמערן, וואָס די כהנים וואָס זיַינען נאָנט צו
tsu nont zainen vos koyanim di vos kamern heilike di zainen
to near are who kohanim the where rooms holy the are

that approach unto Hashem shall eat the kadshei hakadashim; there shall they put the kadshei hakadashim, and the minchah, and the chattat, and the asham; for the place is kadosh. 14 When the Kohanim enter therein, then shall they not go out of the Kodesh into the khatzer hakhitzonah, but there they shall lay their garments wherein they minister; for they are kodesh; and shall put on begadim acherim *(other garments)*; then shall they approach the precinct of the people.

15 Now when he had made an end of measuring the Beis HaPenimi, he brought me forth toward the sha'ar whose view is toward the east, and measured it all around. 16 He measured the eastern side with the measuring rod, five hundred rods, with the keneh hamiddah *(measuring rod)* all around. 17 He measured the northern side, five hundred rods, with the keneh hamiddah all around. 18 He measured the southern side, five hundred rods, with the keneh hamiddah. 19 He turned about

ה , זאָלן דאָרטן עסן די הייליקסטע הייליקייטן ; דאָרטן זאָלן
zoln dortn heilikeitn heilikste di esen dortn zoln Hashem
shall there holy things most holy the eat there shall Hashem

זיי אַוועקלייגן די הייליקסטע הייליקייטן , און דאָס שפּײַזאָפּפֿער,
shpaizopfer dos un heilikeitn heilikste di avekleigen zei
minchah the both holy things most holy the lay they

און דאָס זינדאָפּפֿער , וואָרעם דער אָרט איז
iz ort der vorem shuldopfer dos un zindopfer dos un
is place the for guilt offering the and sin offering the and

היליק. יד אַז זיי גייען אַרײַן, די כֹהנים , זאָלן זיי נישט
nisht zei zoln koyanim di arain geyen zei az heilik
not they shall kohanim the in go they when holy

אַרויסגיין פֿון דעם הייליקטום אין דעם אויסנווייניקסטן הויף , ניַערט
naiert hoif oisenveinikstn dem in heiliktum dem fun aroisgein
but court outer the into holy place the of go out

זיי זאָלן אַפּרַיִער אַוועקלייגן דאָרטן זייערע קלײדער וואָס זיי
zei vos kleider zeyere dortn avekleigen afrier zoln zei
they which garments their there lay first shall they

דינען אין זיי , וואָרעם זיי זײַנען הייליק; און זיי זאָלן אָנטאָן
onton zoln zei un heilik zainen zei vorem zei in dinen
put on shall they and holy are they because them in serve

אַנדערע קלײדער , און גענענען אין דעם הויף וואָס פֿאַרן
faran vos hoif dem in genenen un kleider andere
for the which courtyard the in approach and garments other

פֿאָלק .
folk
people

טו און אַז ער האָט געענדיקט די מעסטונגען פֿון דעם
dem fun mestungen di geendikt hot er az un
the of measuring the finished has he when and

אינעווייניקסטן הויז , האָט ער מיך אַרויסגעפֿירט דורך דעם
dem durch aroisgefirt mich er hot hoiz ineveinikstn
the by led out me he has house inner

טויער וואָס זײַן פֿאָדערזײַט איז געווען צו מזרח , און ער
er un mizrech tsu geven iz foderzait zain vos toier
he and east to was is front its which gate

האָט עס אָפּגעמאָסטן רונד אַרום . טז ער האָט אָפּגעמאָסטן די
di opgemostn hot er arum rund opgemostn es hot
the measured has he round around measured it has

מזרח-זײַט מיט דעם מעסטשטאַנג , פֿינף הונדערט שטאַנגען
shtangen hundert finf mestshtang dem mit mizrech-zait
rods hundred five measuring rod the with the east side

מיט דעם מעסטשטאַנג רונד אַרום . יז ער האָט אָפּגעמאָסטן די
di opgemostn hot er arum rund mestshtang dem mit
the measured has he round around measuring rod the with

צפֿון-זײַט , פֿינף הונדערט שטאַנגען מיט דעם מעסטשטאַנג
mestshtang dem mit shtangen hundert finf tsofn-zait
measuring rod the with rods hundred five the north side

רונד אַרום . יח ער האָט אָפּגעמאָסטן די דרום-זײַט , פֿינף הונדערט
hundert finf dorem-zait di opgemostn hot er arum rund
hundred five south side the measured has he round around

שטאַנגען מיט דעם מעסטשטאַנג . יט ער האָט זיך אומגעדרייט
umgedreit zich hot er mestshtang dem mit shtangen
turned around self had he measuring rod the with rods

to the western side, and measured five hundred rods with the keneh hamiddah. 20 He measured it by the four sides; it had a wall all around, five hundred rods long, and five hundred wide, lehavdil between the Kodesh and the Chol.

צו מערבּ־זײַט , און האָט אָפּגעמאָסטן פֿינף הונדערט שטאַנגען מיט
mit shtangen hundert finf opgemostn hot un mayrev-zait tsu
with rods hundred five measured has and the west side to

דעם מעסטשטאַנג . כ אויף פֿיר זײַטן האָט ער עס אָפּגעמאָסטן; עס
es opgemostn es er hot zaitn fir oif mestshtang dem
it measured it he has sides four on measuring rod the

האָט געהאַט אַ מויער רונד אַרום , די לענג פֿינף הונדערט, און
un hundert finf leng di arum rund moier a gehat hot
and hundred five length the round around wall a had has

די ברייט פֿינף הונדערט כּדי אָפּצושיידן צווישן הייליקן און
un heilikn tsvishn optsusheiden kedei hundert finf breit di
and holy between distinguishing so that hundred five width the

אומהיילקן.
umheilikn
common

43 Afterward he brought me to the sha'ar, even the sha'ar that looketh toward the east; 2 And, hinei, the Kavod Elohei Yisroel came from the derech of the east; and His voice was like a kol mayim rabbim and ha'aretz was radiant with His Kavod. 3 And it was according to the appearance of the vision which I saw, even according to the vision that I saw when I came to destroy the Ir; and the visions were like the vision that I saw by the Nahar Kevar; and I fell upon my face. 4 And the Kavod Hashem came into the Beis by the derech of the sha'ar whose view is toward the east. 5 So the Ruach lifted me up, and brought me into the khatzer hapenimi and, hinei, the Kavod Hashem filled the Beis.

מג

און ער האָט מיך צוגעפֿירט צו דעם טויער – דעם טויער
toier dem toier dem tsu tsugefirt mich hot er un
gate the gate the to led to me has he and

וואָס איז געווען געקערט צו מזרח . ב ערשט די פּראַכט פֿון
fun pracht di ersht mizrech tsu gekert geven iz vos
of glory the behold east to turned was is which

אלוקי יִשְׂרָאֵל איז אָנגעקומען פֿון דעם וועג פֿון מזרח , און זײַן
zain un mizrech fun veg dem fun ongekumen iz Yisroel Elokei
its and east of way the from coming is Yisroel the G-d of

קול איז געווען אַזוי ווי דער קול פֿון גרויסע וואַסערן, און די ערד
erd di un vasern groise fun kol der vi azoi geven iz kol
earth the and waters mighty of voice the like so was is sound

האָט אויפֿגעלוכטן פֿון זײַן פּראַכט, ג און דאָס אויסזען פֿון דער
der fun oiszen dos un pracht zain fun oifgeluchtn hot
the of appearance the and glory his of begun to shine has

זעונג וואָס איך האָב געזען , איז געווען אַזוי ווי די זעונג וואָס איך
ich vos zeung di vi azoi geven iz gezen hob ich vos zeung
I which vision the like so was is seen have I which vision

האָב געזען ווען איך בין gekumen צו צעשטערן די שטאָט; און די
di un shtot di tseshtern tsu gekumen bin ich ven gezen hob
the and city the destroy to having come am I when seen have

זעונגען זײַנען געווען אַזוי ווי די זעונג וואָס איך האָב געזען ביים
baim gezen hob ich vos zeung di vi azoi geven zainen zeungen
at seen have I which vision the like so were are visions

טײַך כּבֿר ; און איך בין געפֿאַלן אויף מײַן פּנים . ד און די פּראַכט
pracht di un ponem main oif gefaln bin ich un Kevar taich
glory the and face my on fell am I and Kevar river

פֿון ה׳ איז אַרײַנגעגאַנגען אין הויז דורך דעם טויער וואָס זײַן
zain vos toier dem durch hoiz in araingegangen iz Hashem fun
its which gate the by house in went in is Hashem of

פּאָדערזײַט איז געווען צו מזרח . ה און גײַסט האָט מיך אויפֿגעהויבן,
oifgehoibn mich hot gaist un mizrech tsu geven iz foderzait
lifted up me has spirit and east to was is front

און האָט מיך געבראַכט אין דעם אינעווייניקסטן הויף , ערשט די
di ersht hoif ineveiniksten dem in gebracht mich hot un
the behold courtyard inner the in brought me has and

פּראַכט פֿון ה׳ האָט אָנגעפֿילט דאָס הויז .
hoiz dos ongefilt hot Hashem fun pracht
house the filled has Hashem of glory

ו און איך האָב געהערט רעדן צו מיר פֿון הויז , און אַ מאַן איז
iz man a un hoiz fun mir tsu redn gehert hob ich un
is man a and house from me to speaking heard have I and

ז געשטאַנען לעבן מיר. און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , דאָס
dos mentshnkind gezogt mir tsu hot er un mir lebn geshtanen
this son of man said me to has he and me near standing

איז דער אָרט פֿון מײַן טראָן , און דער אָרט פֿון מײַנע פֿוסטריט,
fustrit maine fun ort der un tron main fun ort der iz
foot sole my of place the and throne my of place the is

וואָס איך וועל דאָרטן רוען צווישן די קינדער פֿון ישׂרָאֵל אויף אייביק;
eibik oif Yisroel fun kinder di tsvishn ruen dortn vel ich vos
ever for Yisroel of children the among rest there will I where

און דאָס הויז פֿון ישׂרָאֵל וועלן מער נישט פֿאַראומרייניקן מײַן הייליקן
heilikn main farumreinikn nisht mer veln Yisroel fun hoiz dos un
holy my defile not more will Yisroel of house this and

נאָמען , זיי און זייערע מלכים , מיט זייער זנות , און מיט די
di mit un zoines zeyer mit mlochim zeyere un zei nomen
the with and harlotry their with kings their and they name

פֿגָרים פֿון זייערע מלכים אויף זייערע ח במות ; מיט זייער
zeyer mit bamot zeyere oif mlochim zeyere fun pegorim
their with high places their on kings their of corpses

שטעלן זייער שוועל לעבן מײַן שוועל , און זייער בײַשטידל
baishtidl zeyer un shvel main lebn shvel zeyer shteln
doorpost their and threshold my near threshold their setting

לעבן מײַן בײַשטידל, מיט בלויז אַ וואַנט צווישן מיר און צווישן
tsvishn un mir tsvishn vant a bloiz mit baishtidl main lebn
between and me between wall a only with doorpost my near

זיי ; און זיי פֿלעגן פֿאַראומרייניקן מײַן הייליקן נאָמען מיט זייערע
zeyere mit nomen heilikn main farumreinikn flegn zei un zei
their with name holy my defile used to they and them

אומווערדיקייטן וואָס זיי האָבן געטאָן, וואָס דערום האָב איך
ich hob derum vos geton hobn zei vos umverdikeitn
I have therefore which done have they which abominable practices

זיי פֿאַרלענגט אין מײַן צאָרן. ט אַצונד וועלן זיי דערווײַטערן פֿון
fun dervaitern zei veln atsund tsorn main in farlendt zei
from be far from they will now anger my in destroyed them

מיר זייער זנות , און די פֿגָרים פֿון זייערע מלכים , און איך וועל
vel ich un mlochim zeyere fun pegorim di un zoines zeyer mir
will I and kings their of corpses the and harlotry their me

רוען צווישן זיי אויף אייביק.
eibik oif zei tsvishn ruen
ever for them among rest

י דו מענטשנקינד , דערציל דעם הויז פֿון ישׂרָאֵל וועגן
vegen Yisroel fun hoiz dem dertseil mentshnkind du
concerning Yisroel of house the tell son of man you

דעם הויז , כּדי זיי זאָלן זיך שעמען מיט זייערע זינד ; און
un zind zeyere mit shemen zich zoln zei kedei hoiz dem
and sin their with shame selves shall they so that house the

זאָלן זיי נאָכמעסטן דעם פּלאַן. יא און אַז זיי וועלן
veln zei nochmestn dem plan un az zei zoln
will they when and plan the verify the measurements they shall

זיך שעמען מיט אַלץ וואָס זיי האָבן געטאָן, מאַך זיי
zei mach geton hobn zei vos alts mit shemen zich
they make done have they that all with to be ashamed self

6 And I heard Him speaking unto me out of the Beis; and the ish was standing beside me. 7 And He said unto me, Ben Adam, this is the makom of My Kisse, and the makom of the soles of My feet, where I will dwell in the midst of the Bnei Yisroel l'olam, and My Shem Kadosh, shall Bais Yisroel no more make tameh, neither they, nor their melachim, by their zenut, nor by the pegarim of their melachim in their high places. 8 In their setting of their threshold by My threshold, and their mezuzah by My mezuzah, and the wall between Me and them, they have even made tameh My Shem Kodesh by their to'evot that they have committed; therefore I have consumed them in Mine anger. 9 Now let them put away their zenut, and the pegarim of their melachim, far from Me, and I will dwell in the midst of them l'olam.

10 Thou Ben Adam, declare the Beis to Bais Yisroel, that they may be ashamed of their avonot; and let them measure the tachnit *(perfection, design)*. 11 And if they be ashamed of all that they have done, make known to them the tzurah *(form, fashion)* of

וויסן דאָס געמעל פֿון דעם הויז און זײַן געשטעלט, און זײַנע
zaine un geshtel zain un hoiz dem fun gemel dos visen
its and shape its and house the of blueprint this know

אויסגאַנגען און זײַנע אײַנגאַנגען, און אַלע זײַנע געמעלן, און אַלע
ale un gemeln zaine ale un aingangen zaine un oisgangen
all and forms its all and entrances its and exits

זײַנע געזעצן , יאָ , אַלע זײַנע געמעלן, און אַלע זײַנע דינים , און
un dinim zaine ale un gemeln zaine ale yo gezetsn zaine
and statutes its all and forms its all yes laws its

שרײַב אויף פֿאַר זייערע אויגן, כּדי זיי זאָלן אָפּהיטן אַל זײַן
zain al ophiten zoln zei kedei oign zeyere far oif shraib
its all observe shall they so that eyes their before on write

געמעל און אַלע זײַנע געזעצן , און זיי טאָן. יב דאָס איז דער דין
din der iz dos ton zei un gezetsn zaine ale un gemel
law the is this do them and laws his all and blueprints

פֿון דעם הויז : זײַן גאַנצער געמאַרק אויפֿן שפּיץ בארג רונד
rund barg shpits oifn gemark gantser zain hoiz dem fun
around mountain top on border whole its house the of

אַרום זאָל זײַן אַ הייליקסטע הייליקייט. זע , דאָס איז דאָס געזעץ
gezets dos iz dos ze heilikeit heilikste a zain zol arum
law the is this behold holiness most holy a be shall round

פֿאַר דעם הויז .
hoiz dem far
house the for

יג און דאָס זײַנען די מאָסן פֿון דעם מזבח אין איילן –
eiln in mizbeyech dem fun mosn di zainen dos un
cubits in altar the of measures the are these and

איטלעכע איין אַן איין מיט אַ האַנטברייט ; דער גרונט אַן איין ,
eil an grunt der hantbreit a mit eil an eil itleche
cubit a base the handsbreadth a with cubit a cubit every

און אַן איין די בריט, און זײַן ראַנד בײַ זײַן ברעג רונד
rund breg zain bai rand zain un breit di eil an un
around border its on moulding its and width the cubit a and

אַרום איין שפּאַן; און דאָס איז דאָס אונטערגעשטעל פֿון מזבח .
mizbeyech fun untergeshtel dos iz dos un shpan ein arum
altar of underneath base the is this and span one round

יד און פֿון דעם גרונט אויף דער ערד ביזן אונטערשטן אָפּשפּרונג
opshprung untershtn bizn erd der oif grunt dem fun un
ledge the lower unto ground the on base the from and

צוויי איילן , און די בריט איין איין ; און פֿון דעם קלענערן
klenern dem fun un eil ein breit di un eiln tsvei
smaller the from and cubit one width the and cubits two

אָפּשפּרונג ביזן גרעסערן אָפּשפּרונג פֿיר איילן , און די בריט אַן
an breit di un eiln fir opshprung gresern bizn opshprung
a width the and cubits four ledge larger unto ledge

אייל . טו און דער פֿײַעראָרט פֿיר איילן , און פֿון דעם פֿײַעראָרט
faierort dem fun un eiln fir faierort der un eil
fire-pit the of and cubits four fire-pit the and cubit

לענג . טז און דער פֿײַעראָרט צוועלף די לענג
leng di tsvelf faierort der un herner fir tsu aroif un
length the twelve fire-pit the and horns four to up and

אויף צוועלף די בריט, פֿיִרעקעכדיק אין זײַנע פֿיר זײַטן . יז און דער
der un zaitn fir zaine in firekechdik breit di tsvelf oif
the and sides four its in foursquare width the twelve on

the Beis, and the techunah *(arrangement)* thereof, and the exits thereof, and the entrances thereof, and all the tzurot thereof, and all the chukkot thereof, and all the tzurot thereof, and all the torot thereof; and write it before their eyes, that they may be shomer over the whole tzurah thereof, and all the chukkot thereof, and do them. 12 This is the torat HaBeis: upon the rosh hahar the entire boundary thereof round about shall be kodesh kadashim. Hinei, this is the torat HaBeis.

13 And these are the middot HaMizbe'ach in cubits. The cubit is a cubit and a handbreadth; even the base shall be a cubit, and the width a cubit, and the moulding thereof by the edge thereof round about shall be a span; and this shall be for the gav of the Mizbe'ach. 14 And from the base upon ha'aretz even to the lower enclosure shall be two cubits, and the width one cubit; and from the lesser enclosure even to the greater enclosure shall be four cubits, and the width one cubit. 15 So the ariel shall be four cubits; and from the hearth and upward shall be four keranot. 16 And the hearth shall be square, twelve cubits long, by twelve

wide. 17 And the enclosure shall be square, fourteen cubits long and fourteen wide; and the moulding about it shall be half a cubit; and the base thereof shall be a cubit about; and its ma'alot *(steps, stairs)* shall look toward the east.

אָפּשפרונג פַּערצן די לענג אויף פַּערצן די ברייט, אויף זיין
zaine oif breit di fertsn oif leng di fertsn opshprung
his on width the fourteen on length the fourteen ledge

פִּיר זיַיטן; און דער ראַנד רונד אַרום אים אַ האַלבע אייל; און
un eil halbe a im arum rund rand der un zaitn fir
and cubit half a it round around moulding the and sides four

דער גרונט צו אים אַן אייל רונד אַרום; און זיין טרעפּ געקערט
gekert trep zaine un arum rund eil an im tsu grunt der
turned stairs its and round around cubit a it to base the

צו מזרח .
mizrech tsu
east to

18 And He said unto me, Ben Adam, thus saith Adonoi Hashem: These are the chukkot HaMizbe'ach in the Yom when they shall build it, to offer olah thereon, and to sprinkle dahm thereon. 19 And thou shalt give to the Kohanim the Levi'im that are of the Zera Tzadok, which approach unto Me, to minister unto Me, saith Adonoi Hashem, a young bull for a chattat.

יח און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד, אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi mentshnkind gezogt mir tsu hot er un
said has so son of man said me to has he and

אֲדֹנָי ה : דאָס זיַינען די געזעצן פֿון מזבח אין דעם
dem in mizbeyech fun gezetsn di zainen dos Hashem Adonoi
the in altar of laws the are these Hashem Adonoi

טאָג וואָס ער ווערט געמאַכט, כדי אויפֿצובערענגען אויף אים
im oif oiftsubrengen kedei gemacht vert er vos tog
it on shall bring so that made shall be it when day

בראַנדאָפּפֿער, און צו שפּרענגען אויף אים בלוט . יט זאָלסט געבן
gebn zolst blut im oif shprengen tsu un brandopfer
give you(SG) shall blood it on scatter to and olah

צו די כֹהנים פֿון שבֶט לֵוִי וואָס זיַינען פֿון דעם זאָמען פֿון
fun zomen dem fun zainen vos Levi sheyvet fun koyanim di tsu
of seed the of are who Levi tribe of kohanim the to

צָדוֹק , די וואָס זיַינען נאָענט צו מיר צו דינען , זאָגט אֲדֹנָי
Adonoi zogt dinen tsu mir tsu nont zainen vos di Tsadok
Adonoi declares serve to me to near are who the ones Tzadok

ה , אַ יונגן אָקס פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער .
zindopfer a far oks yungn a Hashem
sin offering a for bull young a Hashem

20 And thou shalt take of the dahm thereof, and put it on the four karnot of it, and on the four pinnot of the enclosure, and upon the moulding round about; thus shalt thou cleanse and make kapporah for it. 21 Thou shalt take the bull also of the chattat, and shall burn it in the mifkad *(appointed place)* of the Beis, outside the Mikdash. 22 And on the second day thou shalt offer a male of the goats tamim *(without blemish)* for a chattat; and they shall purify the Mitzbe'ach,

כ און זאָלסט נעמען פֿון זיין בלוט, און אַרויפֿטאָן אויף זיַינע
zaine oif aroifton un blut zain fun nemen zolst un
its on put and blood its of take you(SG) shall and

פּיר הערנער, און אויף די פּיר ווינקלען פֿון דעם אָפּשפּרונג, און אויף
oif un opshprung dem fun vinklen fir di oif un herner fir
on and ledge the of corners four the on and horns four

דעם ראַנד רונד אַרום; און זאָלסט אים רייניקן, און
un reiniken im zolst un arum rund rand dem
and cleanse it you(SG) shall and round around moulding the

מכַּפֵּר זיין אויף אים. כא און זאָלסט נעמען דעם אָקס, דאָס
dos oks dem nemen zolst un im oif zain mechaper
the bull the take you(SG) shall and it on be expiate

זינדאָפּפֿער, און מע זאָל אים פֿאַרברענען אין אַ באַשטימטן אָרט פֿון
fun ort bashtimtn a in farbrenen im zol me un zindopfer
of place appointed an in burn up it shall one and sin offering

הויז , דרויסן פֿון מִקְדָּשׁ . כב און אויפֿן צווייטן טאָג זאָלסטו מקריבּ
makrev zolstu tog tsveitn oifn un mikdash fun droisn hoiz
offer shall you day second on and sanctuary of outside house

זיין אַ ציגנבאָק אָן אַ פֿעלער פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער, און מע זאָל
zol me un zindopfer a far feler a on tsignbok a zain
shall one and sin offering a for blemish a without male goat a be

as they did purify it with the bull. 23 When thou hast made an end of purifying it, thou shalt offer a young bull tamim *(without blemish)*, and a ram out of the tzon *(flock)* tamim *(without blemish)*. 24 And thou shalt offer them before Hashem, and the Kohanim shall cast melach upon them, and they shall offer them up for an olah unto Hashem. 25 Shivat yamim shalt thou prepare daily a se'ir for a chattat; they shall also prepare a young bull, and a ram out of the tzon, temimim. 26 Shivat yamim shall they make kapporah for the Mizbe'ach and make it tahor and so consecrate it. 27 And when these yamim are expired, it shall be, that upon the Yom HaShemini, and so forward, the Kohanim shall make your olot upon the Mizbe'ach, and your Shelamim; and I will accept you, saith Adonoi Hashem.

44 Then he brought me back to the derech sha'ar HaMikdash HaKhitzon, which looketh toward the east; and it was shut. 2 Then said Hashem unto me: This sha'ar shall be shut, it shall not be opened, and no ish shall enter in by it; because Hashem Elohei Yisroel, hath entered in by it, therefore it shall be shut. 3 It is for the Nasi; the Nasi,

רייניקן דעם מזבח , אַזוי ווי מע האָט גערייניקט מיטן אָקס. כג אַז
az oks mitn gereinikt hot me vi azoi mizbeyech dem reiniken
when bull with purified has one as so altar the cleanse

דו ענדיקסט רייניקן , זאָלסטו מקריבּ זײַן אַ יונגן אָקס אָן אַ
a on oks yungn a zain makrev zolstu reiniken endikst du
a without bull young a be offer shall you cleansing finished you

פּֿעלער , און אַ ווידער פֿון שאָף אָן אַ פּֿעלער . כד און זאָלסט
zolst un feler a on shof fun vider a un feler
you(SG) must and blemish a without sheep of ram a and blemish

זיי געגענען פּֿאַר ה , און די כהנים זאָלן אַרויפֿוואַרפֿן
aroifvarfn zoln koyanim di un Hashem far genenen zei
throw shall kohanim the and Hashem before bring close them

אויף זיי זאַלץ, און זיי אויפֿברענגען פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער צו ה .
Hashem tsu brandopfer a far oifbrengen zei un zalts zei oif
Hashem to olah a for bring up they and salt them on

כה זיבן טעג זאָלסטו מאַכן אַ ציגנבאָק אַ זינדאָפּפֿער איטלעכן טאָג;
tog itlechn zindopfer a tsignbok a machn zolstu teg zibn
day each sin offering a male goat a make shall you days seven

אויך אַ יונגן אָקס, און אַ ווידער פֿון שאָף , אָן אַ פּֿעלער , זאָל
zol feler a on shof fun vider a un oks yungn a oich
shall blemish a without sheep of ram a and bull young a also

מען מאַכן . כו זיבן טעג זאָל מען מכפּר זײַן אויפֿן מזבח ,
mizbeyech oifn zain mechaper men zol teg zibn machn men
altar on be expiate they shall days seven make one

און אים רייניקן און אים הייליקן . כז און אַז מע וועט ענדיקן די
di endikn vet me az un heilikn im un reiniken im un
the complete will one when and consecrate it and cleanse it and

טעג , איז, פֿון אַכטן טאָג און ווײַטער זאָלן די כהנים מאַכן אויפֿן
oifn machn koyanim di zoln vaiter un tog achten fun iz teg
on make kohanim the shall further and day the eighth of is days

מזבח אײַערע בראַנדאָפּפֿער און אײַערע פֿרידאָפּפֿער , און איך וועל
vel ich un fridopfer aiere un brandopfer aiere mizbeyech
will I and peace offering your and olah your altar

אײַך באַווילקן, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt bavilikn aich
Hashem Adonoi declares approve you

מד

און ער האָט מיך צוריקגעבראַכט אויפֿן וועג צום
tsum veg oifn tsurikgebracht mich hot er un
of the way by brought back me has he and

אויסנווייניקסטן טויער פֿון דעם מקדּש וואָס איז געווען
geven iz vos mikdash dem fun toier oisenveinikstn
having been is that sanctuary the of gate outermost

געקערט צו מזרח , און ער איז געווען פֿאַרשלאָסן. ב און ה האָט
hot Hashem un farshlosn geven iz er un mizrech tsu gekert
has Hashem and shut was is it and east to turned

צו מיר געזאָגט: דער דאָזיקער טויער זאָל זײַן פֿאַרשלאָסן, עס זאָל נישט
nisht zol es farshlosn zain zol toier doziker der gezogt mir tsu
not shall it shut be shall gate this one the said me to

געעפֿנט ווערן, און קיינער זאָל דורך אים נישט אַרײַנגיין , ווײַל עס
vorem araingein nisht im durch zol keiner un vern geefent
for enter not it by shall anyone and be opened

זאָל דערום אים, דורך דעם אַרײַנגעגאַנגען איז יִשְׂרָאֵל אלוקי ה
zol derum im durch araingegangen iz Yisroel Elokei Hashem
shall therefore it by went in is Yisroel the G-d of Hashem

he only shall sit in it to eat lechem before Hashem; he shall enter by the derech ulam hasha'ar, and shall exit by its derech.

[4] Then he brought me the derech sha'ar hatzafon to the front of the Beis; and I looked, and, hinei, the Kavod Hashem filled the Beis Hashem; and I fell upon my face. [5] And Hashem said unto me, Ben Adam, mark well, and behold with thine eyes, and hear with thine ears all that I say unto thee concerning all the chukkot Beis Hashem, and all the torot thereof; and mark well the entrances of the Beis, with every exit of the Mikdash. [6] And thou shalt say to the meri *(rebellious)*, even to the Bais Yisroel, Thus saith Adonoi Hashem; O ye Bais Yisroel, let it suffice you of all your to'avot *(abominations)*, [7] In that ye have admitted into My Mikdash bnei nechor *(foreigners)*, arelim in lev, and arelim in basar, to be in My Mikdash, to defile it, even My Beis, when ye offer My lechem, the chelev and the dahm, and they have broken My Brit *(Covenant)*

ער זײַן פַֿאַרשלאָסן. ג דער פֿירשט, ווײַל ער איז אַ פֿירשט, ער מעג זיצן
zitsn meg er firsht a iz er vail firsht der farshlosn zain er
sit may he prince a is he because prince the shut be it

דרינען צו עסן ברויט פֿאַר ה ; דורכן פֿירהויז פֿון טויער זאָל
zol toier fun firhoiz durchn Hashem far broit esen tsu drinen
shall gate of vestibule through Hashem before bread eat to in it

ער אַרײַנגיין , און דורך אים זאָל ער אַרויסגיין.
aroisgein er zol im durch un araingein er
go out he shall it by and enter he

ד און ער האָט מיך געבראַכט דורך דעם טויער פֿון צפֿון
tsofn fun toier dem durch gebracht mich hot er un
north of gate the by way of brought me has he and

צו דער פֿאָדערזײַט פֿון הויז , און איך האָב געזען , ערשט די
di ersht gezen hob ich un hoiz fun foderzait der tsu
the behold seen have I and house of front the to

פֿראַכט פֿון ה האָט אָנגעפֿילט דאָס הויז פֿון ה ; בין
bin Hashem fun hoiz dos ongefilt hot Hashem fun pracht
am Hashem of house the filled has Hashem of glory

איך געפֿאַלן אויף מײַן פּנים . ה און ה האָט צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu hot Hashem un ponem main oif gefaln ich
said me to has Hashem and face my on fell I

מענטשנקינד , לייג צו דײַן האַרץ, און זע מיט דײַנע
daine mit ze un harts dain tsu leig mentshnkind
your with behold and heart your to lay down son of man

אויגן, און מיט דײַנע אויערן הער , אַלץ וואָס איך רעד מיט
mit red ich vos alts her oiern daine mit un oign
with speak I what all that pay heed ears your with and eyes

דיר וועגן אַלע געזעצן פֿון דעם הויז פֿון ה , און
un Hashem fun hoiz dem fun gezetsn ale vegen dir
and Hashem of house the of laws all concerning you(SG)

וועגן אַלע זײַנע דינים ; און זאָלסט צולייגן דײַן
dain tsuleigen zolst un dinim zaine ale vegen
your apply to you(SG) must and statutes its all concerning

האַרץ צו דעם אײַנגאַנג פֿון דעם הויז מיט אַלע אויסגאַנגען פֿון
fun oisgangen ale mit hoiz dem fun aingang dem tsu harts
of exits all with house the of entrance the to heart

דעם מִקדָּש . ו און זאָלסט זאָגן צו די ווידערשפּעניקע, צו
tsu vidershpenike di tsu zogn zolst un mikdash dem
to rebellious the to say you(SG) shall and sanctuary the

דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : גענוג
genug Hashem Adonoi gezogt hot azoi Yisroel fun hoiz dem
enough Hashem Adonoi said has thus Yisroel of house the

מיט ז יִשׂרָאֵל, הויז פֿון יִשׂרָאֵל , אומווערדיקייטן אײַערע אַלע פֿון אײַך
mit Yisroel fun hoiz umverdikeitn aiere ale fun aich
with Yisroel of house abominable practices your all of you

אײַער ברענגען פֿרעמדגעבאָרענע, אומבאַשניטענע אין האַרצן און
un hartsn in umbashnitene fremdgeborene brengen aier
and heart in uncircumcised foreign born bringing your

אומבאַשניטענע אין פֿלייש צו זײַן אין מײַן מִקדָּש , כּדי עס צו
tsu es kedei mikdash main in zain tsu fleish in umbashnitene
to it so that sanctuary my in be to flesh in uncircumcised

פֿאַרשוועכן – מײַן הויז , ווען איר זײַט מקריב מײַן שפּײַז , דאָס
dos shpaiz main makrev zait ir ven hoiz main farshvechn
this food my offering are you when house my profane

because of all your to'avot *(abominations)*.
[8] And ye have not been shomer over the mishmeret of Mine Kadashim; but ye have set as shomrim of My mishmeret in My Mikdash any for yourselves.

[9] Thus saith Adonoi Hashem: No ben nechor, arel lev, nor arel basar, shall enter into My Mikdash, of any ben nechor that is among the Bnei Yisroel. [10] And the Levi'im that went far away from Me, when Yisroel went astray, which went astray away from Me after their gillulim *(idols)*; they shall even bear their avon. [11] Yet they shall be mesharetim *(ministers)* in My Mikdash, pekuddot *(the ones who have charge)* at the Sha'arei HaBeis and mesharetim in HaBeis; they shall do the shochet slaughter of the olah *(burnt offering)* and the zevach for the people, and they shall stand before them to minister unto them. [12] Because they ministered unto them before their gillulim, and caused Bais Yisroel a michshol avon; therefore have I lifted up Mine Yad against them, saith Adonoi

פַּעטס און דאָס בלוט ; און זיי האָבן פַאַרשטערט מײַן ברית ,
bris main farshtert hobn zei un blut dos un fets
covenant my broken have they and blood this and fats

צו אַלע אײַערע אַנדערע אומווערדיקייטן . ח און איר האָט נישט
nisht hot ir un umverdikeitn andere aiere ale tsu
not have you and abominable practices other your all to

געהיט די היטונג פון מײַנע הייליקייטן , און האָט אײַך זיי
zei aich hot un heilikeitn maine fun hitung di gehit
them you have and holy things my of charge the guarded

געמאַכט פַאַר היטער פון מײַן היטונג אין מײַן מִקדָש .
mikdash main in hitung main fun hiter far gemacht
sanctuary my in charge my of keeper for made

ט אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : קיין פרעמד-געבאָרענער ,
fremd-geborener kein Hashem Adonoi gezogt hot azoi
one born a foreigner any Hashem Adonoi said has thus

אומבאַשניטן אין האַרצן און אומבאַשניטן אין פַלייש, זאָל
zol fleish in umbashnitn un hartsn in umbashnitn
shall flesh in uncircumcised and heart in uncircumcised

נישט אַרײַנקומען אין מײַן מִקדָש – קיין פרעמד-געבאָרענער
fremd-geborener kein mikdash main in arainkumen nisht
one born a foreigner any sanctuary my in come into not

וואָס צווישן די קינדער פון יִשׂרָאֵל. י נײַערט די לוִיים
Leviim di naiert Yisroel fun kinder di tsvishn vos
Levi'im the but Yisroel of children the among which is

וואָס האָבן זיך דערווײַטערט פון מיר, וועג די יִשׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel di ven mir fun dervaitert zich hobn vos
has Yisroel the when me from distanced selves have which

אַוועקגעבלאָנדזשעט, די וואָס האָבן אַוועקגעבלאָנדזשעט פון
avekgeblondzhet hobn vos di avekgeblondzhet fun
gone astray have that the ones gone astray from

מיר נאָך זייערע אָפּגעטער, זיי זאָלן טראָגן זייער זינד ; יא און זיי
zei un zind zeyer trogn zoln zei opgeter zeyere noch mir
they and sin their bear shall they idols their after me

זאָלן זײַן משרתים אין מײַן מִקדָש , געשטעלטע בײַ די טויערן
toiern di bai geshtelte mikdash main in meshoresim zain zoln
gates the at standing sanctuary my in ministers be shall

פון הויז , און משרתים פון דעם הויז ; זיי זאָלן שעכטן
shechtn zoln zei hoiz dem fun meshoresim un hoiz fun
slaughter shall they house the of servants and house of

דאָס בראַנדאָפּפער און דעם שלאַכטאָפּפער פַאַרן פאָלק , און
un folk faran shlachtopfer dem un brandopfer dos
and people for the slaughter sacrifice the and olah the

זיי זאָלן שטיין פַאַר זיי , זיי צו באַדינען . יב ווײַל זיי
zei vail badinen tsu zei zei far shtein zoln zei
they because minister to them them before stand shall they

פלעגן זיי באַדינען פַאַר זייערע אָפּגעטער, און פלעגן זײַן
zain flegn un opgeter zeyere far badinen zei flegn
be used to and idols their before minister them used to

דעם הויז פון יִשׂרָאֵל פַאַר אַ שטרויכלונג צו זינד, דערום
derum zind tsu shtroichlung a far Yisroel fun hoiz dem
therefore sin to stumbling block a for Yisroel of house the

האָב איך אויפגעהויבן מײַן האַנט וועגן זיי , זאָגט אֲדֹנָי
Adonoi zogt zei vegen hant main oifgehoibn ich hob
Adonoi declares them concerning hand my lifted up I have

Hashem, and nas'u *(they shall bear)* their avon.
13 And they shall not come near unto Me, to do the office of a Kohen unto Me, nor to come near to any of My kadashim, in the Kodesh HaKodashim; but nas'u their shame, and their to'avot which they have committed.
14 But I will make them Shomrei Meshmeret HaBeis, for all the avodah thereof, and for all that shall be done therein.

15 But the Kohanim the Levi'im, the Bnei Tzadok, that were shomer over the Mishmeret of My Mikdash when the Bnei Yisroel went astray from Me, they shall come near to Me to minister unto Me, and they shall stand before Me to offer unto Me the chelev and the dahm, saith Adonoi Hashem; 16 They shall enter into My Mikdash, and they shall come near to My Shulchan, to minister unto Me, and they shall be shomer over My mishmeret. 17 And it shall come to pass, when they enter in at the Sha'arei HeKhatzer HaPenimit, they shall be clothed with linen; and no tzemer shall come upon them, while they minister at the Sha'arei HeKhatzer HaPenimit, within. 18 They shall

ה , אַז זיי זאָל טראָגן זייער זינד ; ג און זיי זאָלן נישט
nisht zoln zei un zind zeyer trogn zol zei az Hashem
not shall they and sin their bear shall they that Hashem

גענענען צו מיר צו טאָן כּהן-דינסט צו מיר, און צו גענענען
genenen tsu un mir tsu koyen-dinst ton tsu mir tsu genenen
approach to and me to kohen service do to me to approach

צו אַלע מיַינע הייליקייטן , צו די הייליקסטע הייליקייטן ; און זיי
zei un heilikeitn heilikste di tsu heilikeitn maine ale tsu
they and holy things most holy the to holy things my all to

זאָלן טראָגן זייער שאַנד , און זייערע אומווערדיקייטן וואָס
vos umverdikeitn zeyere un shand zeyer trogn zoln
which abominable practices their and shame their bear shall

זיי האָבן געטאָן. ד און איך וועל זיי מאַכן פַּאַר היטער פון דער
der fun hiter far machn zei vel ich un geton hobn zei
the of keeper for make they will I and done have they

היטונג פון הויז , פַּאַר אַל זיין דינסט , און פַּאַר אַלץ וואָס
vos alts far un dinst zain al far hoiz fun hitung
which all that for and services its all for house of charge

דאַרף געטאָן ווערן אין אים.
im in vern geton darf
it in become done should

ט אָבער די כּהנים פון שבט לֵוִי , די קינדער פון צָדוֹק ,
Tsadok fun kinder di Levi sheyvet fun koyanim di ober
Tzadok of children the Levi tribe of kohanim the but

וואָס האָבן געהיט די היטונג פון מיין מִקדָּש , ווען די
di ven mikdash main fun hitung di gehit hobn vos
the when sanctuary my of charge the guarded have that

קינדער פון יִשׂרָאֵל האָבן אַוועקגעבלאָנדזשעט פון מיר, זיי זאָלן
zoln zei mir fun avekgeblondzhet hobn Yisroel fun kinder
shall they me from gone astray have Yisroel of children

געמענען צו מיר, מיר צו דינען, און זיי זאָלן שטיין פַּאַר
far shtein zoln zei un dinen tsu mir mir tsu genenen
before stand shall they and serve to me me to approach

מיר, מקריבּ צו זיַין צו מיר דאָס פעטס און דאָס בלוט , זאָגט
zogt blut dos un fets dos mir tsu zain tsu makrev mir
declares blood the and fats the me to be to offering me

אֲדֹנָי ה . יט זיי זאָלן קומען אין מיַין מִקדָּש , און זיי
zei un mikdash main in kumen zoln zei Hashem Adonoi
they and sanctuary my in come shall they Hashem Adonoi

זאָלן געמענען צו מיַין טיש מיר צו דינען, און זיי זאָלן
zoln zei un dinen tsu mir tish main tsu genenen zoln
shall they and serve to me table of food my to approach shall

היטן מיַין היטונג. כ און עס זאָל זיַין , אַז זיי גייען אַרַיין אין
in arain geyen zei az zain zol es un hitung main hitn
in enter go they that be shall it and charge my keep

די טויערן פון דעם אינעווייניקסטן הויף , זאָלן זיי אָנטאָן
onton zei zoln hoif ineveinikstn dem fun toiern di
put on they shall courtyard inner the of gates the

פלאַקסענע קלייַדער , און וואָל זאָל נישט אַרויפקומען אויף זיי ,
flaksene kleider un vol zol nisht aroifkumen oif zei
them on come up not shall wool and garments linen

וועַן זיי דינען אין די טויערן פון דעם אינעווייניקסטן הויף ,
ven zei dinen in di toiern fun dem ineveinikstn hoif
when they serve in the gates of the inner courtyard

have linen turbans upon their rosh, and shall have linen breeches upon their loins; they shall not gird themselves with that with which one perspires. 19 And when they go forth into HaKhatzer HaKhitzonah, even into the Khatzer HaKhitzonah to HaAm, they shall take off their garments wherein they ministered, and lay them in the lishkhot hakodesh *(holy chambers)* and they shall put on begadim acharim; and they shall not set apart as kodesh HaAm with their begadim. 20 Neither shall they shave their rosh, nor allow their hair to grow long; they shall keep trimmed their rosh. 21 Neither shall any Kohen drink yayin, when they enter into the Khatzer HaPenimit. 22 Neither shall they take for their nashim an almanah, nor a gerushah; but they shall take betulot of the zera Bais Yisroel, or an almanah who was almanah of a Kohen. 23 And they shall teach My people the difference between the kodesh and chol, and cause them to discern between the tameh and the tahor. 24 And in a riv they shall stand as shofet; and they shall judge it according to My mishpatim; and they shall adjudicate them in accordance with My torot

אָדער אינעווייניק. יח פְלאַקסענע קאָפּדעקן זאָלן זיין אויף זייערע קעפּ ,
kep zeyere oif zain zoln kopdekn flaksene ineveinik oder
heads their on be shall turbans linen inside or

און לײַנענע הויזן זאָלן זיין אויף זייערע לענדן; זיי זאָלן זיך
zich zoln zei lendn zeyere oif zain zoln hoizn lainene un
self shall they loins their on be shall trousers linen and

נישט אָנטאָן מיט אַ שוויציקער זאַך . יט און אַז זיי גייען אַרויס
arois geyen zei az un zach shvitsiker a mit onton nisht
out go they when and thing sweaty a with put on not

אין דעם אויסנווייניקסטן הויף – אין דעם אויסנווייניקסטן הויף
hoif oisenveinikstn dem in hoif oisenveinikstn dem in
courtyard outermost the in courtyard outermost the in

צום פָּאָלק , זאָלן זיי אויסטאָן זייערע קלײדער וואָס זיי דינען
dinen zei vos kleider zeyere oiston zei zoln folk tsum
serve they which garments their strip off they shall people to

אין זיי , און אַוועקלייגן אין די הייליקע קאַמערן, און אָנטאָן
onton un kamern heilike di in avekleigen zei un zei in
put on and rooms holy the in lay they and them in

אַנדערע קלײדער , כּדי זיי זאָלן נישט מאַכן הייליק דאָס פָּאָלק
folk dos heilik machn nisht zoln zei kedei kleider andere
people this holy make not shall they so that garments other

מיט זייערע קלײדער . כ און זייער קאָפּ זאָלן זיי נישט גאָלן , און
un goln nisht zei zoln kop zeyer un kleider zeyere mit
and shave not they shall head their and garments their with

לאַנגע האָר זאָלן זיי נישט פַּאַרלאָזן; אָפּשערן זאָלן זיי
zei zoln opshern farlozen nisht zei zoln hor lange
they shall cut with scissors forsaken not they shall hair length

זייערע קעפּ . כא און ווײַן זאָל קיין כֹּהן נישט טרינקען, ווען
ven trinken nisht koyen kein zol vain un kep zeyere
when drink not kohen any shall wine and heads their

זיי גייען אַרײַן אין דעם אינעווייניקסטן הויף . כב און אַן אַלמנה
almone an un hoif ineveinikstn dem in arain geyen zei
widow a and courtyard inner the in enter go they

און אַ גרושה זאָלן זיי זיך נישט נעמען פַּאַר ווײַב, נאָר בלויז
bloiz nor vaiber far nemen nisht zich zei zoln grushe a un
only but wives for take not selves they shall divorcee a and

יונגפֿרויען פֿון דעם זאָמען פֿון דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל; אָבער די
di ober Yisroel fun hoiz dem fun zomen dem fun yungfroin
the but Yisroel of house the of seed the of virgins

אַלמנה וואָס איז אַן אַלמנה פֿון אַ כֹּהן , מעגן זיי נעמען . כג און
un nemen zei megn koyen a fun almone an iz vos almone
and take they may kohen a of widow a is which widow

זיי זאָלן מײַן פָּאָלק לערנען צווישן הייליק און אומהייליק, און
un umheilikn un heilikn tsvishn lernen folk main zoln zei
and common and holy between teach people my shall they

זיי מאַכן וויסן צווישן ריינעם און אומריינעם. כד און בײַ אַ
a bai un umreinem un reinem tsvishn visen machn zei
a by and unclean and clean between know make they

שטרײַטזאַך זאָלן זיי שטיין צו משפּטן ; מיט מײַנע משפּטים
mishpotim maine mit mishpetn tsu shtein zei zoln shtraitzach
judgments my with judge to stand they shall conflict thing

זאָלן זיי אים משפּטן ; און מײַנע דינים און מײַנע גזעזצן
gezetsn maine un dinim maine un mishpetn im zei zoln
laws my and statutes my and judge it they shall

and My chukkot in all Mine mo'adim; and they shall be shomer to keep My Shabbatot kodesh.
25 And they shall come near no met adam to make themselves tameh; but for av, or for em, or for ben, or for bat, for ach, or for achot that hath had no ish, they may make themselves tameh. 26 And after he is made tahor, they shall reckon unto him shivat yamim. 27 And in the yom that he goeth into the Kodesh, unto the Khatzer HaPenimit, to minister in the Kodesh, he shall offer his chattat, saith Adonoi Hashem.

28 And it shall be unto them for a nachalah; I am their nachalah; and ye shall give them no achuzzah in Yisroel; I am their achuzzah.
29 They shall eat the minchah, and the chattat, and the asham; and kol cherem in Yisroel shall be theirs.
30 And the reshit kol bikkurim of all things, and every terumah of all, of every sort of your terumot, shall belong to the Kohanim; ye shall also give unto the Kohen the reshit of your dough, that he may cause the brocha to rest on thine bais. 31 The Kohanim shall not eat

אין אַלע מײַנע יוֹם-טובֿים זאָלן זיי היטן, און מײַנע
maine un hitn zei zoln yom-tuvim maine ale in
my and keep they shall appointed festivals my all in

שבתים זאָלן זיי האַלטן הייליק. כה און צו אַ טויטן מענטשן
mentshn toitn a tsu un heilik haltn zei zoln Shabbosim
men dead a to and holy hold they shall Shabbatot

זאָל ער נישט צוגיין צו ווערן אומריין; נאָר בלויז אָן אַ פֿאָטער,
foter a on bloiz nor umrein vern tsu tsugein nisht er zol
father a on only but unclean become to go to not he shall

און אָן אַ מוטער, און אָן אַ זון, און אָן אַ טאָכטער, אָן אַ ברודער,
bruder a on tochter a on un zun a on un muter a on un
brother a on daughter a on and son a on and mother a on and

און אָן אַ שוועסטער וואָס האָט נאָך נישט געהאַט קיין מאַן, מעגן
megn man kein gehat nisht noch hot vos shvester a on un
may man any had not yet has which sister a on and

זיי זיך פֿאַראומרייניקן. כו און נאָך זײַן רייניקונג זאָל מען אים
im men zol reinikung zain noch un farumreinikn zich zei
him one shall purity his after and defile selves they

ציילן זיבן טעג. כז און אין דעם טאָג וואָס ער קומט אין הייליקטום,
heiliktum in kumt er vos tog dem in un teg zibn tseiln
holy in comes he that day the in and days seven count

אין דעם אינעווייניקסטן הויף, צו דינען אין הייליקטום, זאָל ער
er zol heiliktum in dinen tsu hoif ineveinikstn dem in
he shall holy in serve to courtyard inner the in

מקריבֿ זײַן זינדאָפּפֿער, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt zindopfer zain zain makrev
Hashem Adonoi declares sin offering his be offering

כח און דאָס זאָל זיי זײַן פֿאַר אַ נחלה: איך בין זייער
zeyer bin ich nachle a far zain zei zol dos un
their am I inheritance an for be them shall this and

נחלה; און קיין אייגנטום זאָלט איר זיי נישט געבן
gebn nisht zei ir zolt eigentum kein un nachle
give not them you shall ancestral property any and inheritance

אין ישְׂרָאֵל: איך בין זייער אייגנטום. כט דאָס שפּײַזאָפּפֿער, און
un shpaizopfer dos eigentum zeyer bin ich Yisroel in
and minchah the ancestral property their am I Yisroel in

דאָס זינדאָפּפֿער, און דאָס שולדאָפּפֿער, דאָס זאָלן זיי עסן; און
un esen zei zoln dos shuldopfer dos un zindopfer dos
and eat they shall this guilt offering the and sin offering the

איטלעכער חרם אין ישְׂרָאֵל זאָל געהערן צו זיי. ל און דאָס ערשטע
ershte dos un zei tsu gehern zol Yisroel in cheirem itlecher
first the and them to belong shall Yisroel in devoted every

פֿון אַלע ערשטצײַטיקע פֿון אַלץ, און איטלעכע אָפּשיידונג
opsheidung itleche un alts fun ershttsaitike ale fun
separation of a portion every and all that of first fruits all of

פֿון וואָס עס איז, פֿון אַלע אײַערע אָפּשיידונגען, זאָל געהערן צו
tsu gehern zol opsheidungen aiere ale fun iz es vos fun
to belong shall heave-offerings your all of is it what of

די כֹּהנים; אויך דאָס ערשטע פֿון אײַערע טייגמולטערס
di koyanim oich dos ershte fun aiere teigmulters
the kohanim also the first of your kneading trough

זאָלט איר געבן צום כֹּהן, כּדי צו מאַכן רוען אַ ברכה אויף
oif broche a ruen machn tsu kedei koyen tsum gebn ir zolt
on blessing a rest make to so that kohen to give you shall

of any thing nevelah, or terefah, whether it be oph or behemah.

דיין הויז . לא קיין געפֿאלנס און פֿאַרצוקטס פֿון פֿויגלען און פֿון
dain hoiz kein gefalns un fartsukts fun foiglen un fun
your house any fallen and that which is torn of birds and of
בהמות זאָלן די כהנים נישט עסן .
beheimes zoln di kohanim nisht koyanim esen
beasts the shall kohanim not eat

45 Moreover, when ye shall divide by lot HaAretz as nachalah, ye shall offer a terumah unto Hashem, kodesh from HaAretz; the length shall be five and twenty thousand long, and the width shall be ten thousand. This shall be kodesh in all the boundary thereof round about. [2] Of this area there shall be for the Kodesh a square five hundred by five hundred all around; and fifty cubits round about for the migrash thereof. [3] And of this middah shalt thou measure the length of five and twenty thousand, and the width of ten thousand; and in it shall be the Mikdash and the Kodesh HaKodashim. [4] The kodesh of HaAretz shall be for the Kohanim the Mesharetim of the Mikdash, which shall come near to minister unto Hashem; and it shall be a place for their batim, and a mikdash for the Mikdash. [5] And the five and twenty thousand of length, and the ten thousand of width shall also the Levi'im, the Mesharetim of the Beis, have for themselves, for a achuzzah for twenty leshakhot.

מה און אַז איר וואַרפֿט אויס דאָס לאַנד פֿאַר אַ נחלה ,
un az ir vorft ois dos land far a nachle
and when you throw out this land for an inheritance
זאָלט איר אָפּשיידן אַן אָפּשיידונג פֿון דעם
zolt ir opsheiden an opsheidung fun dem
you shall set apart a portion of separation of the
לאַנד, הייליק צו ה ; די לענג פֿינף און צוואַנציק טויזנט
land heilik tsu Hashem di leng finf un tsvantsik toiznt
land holy to Hashem the length five and twenty thousand
שטאַנגען די לענג , און די ברייט צען טויזנט ; דאָס זאָל זיין
shtangen di leng un di breit tsen toiznt ; dos zol zain
rods the length and the width ten thousand this shall be
היילִיק אין דעם גאַנצן געמאַרק רונד אַרום . ב פֿון דעם זאָל זיין
heilik in dem gantsn gemark rund arum . fun dem zol zain
holy in the all border round around of this shall be
פֿאַר דעם הייליקטום פֿינף הונדערט אויף פֿינף הונדערט, פֿירעקעכדיק
far dem heiliktum finf hundert oif finf hundert, firekechdik
for the holy five hundred on five hundred foursquare
פֿון אַלע זײַטן; און פֿופֿציק איילן אַ פֿרײַער פּלאַץ דערצו רונד
fun alle zaitn ; un fufzik eiln a fraier plats dertsu rund
of all sides and fifty cubits a free space thereto round
אַרום . ג און פֿון דער דאָזיקער מאָס – פֿינף און צוואַנציק
arum . un fun der doziker mos – finf un tsvantsik
round and of the this measured area five and twenty
טויזנט די לענג , און צען טויזנט די ברייט – זאָלסטו
toiznt di leng , un tsen toiznt di breit – zolstu
thousand the length and ten thousand the width shall you
אָפּמעסטן, אַז דרינען זאָל זיין דאָס מִקדָש , די היילִיקסטע
opmestn, az drinen zol zain dos mikdash , di heilikste
measure that in it be shall the sanctuary the most holy
היילִיקייט. ד היילִיק פֿון דעם לאַנד איז דאָס; פֿאַר די כהנים , די
heilikeit. heilik fun dem land iz dos ; far di koyanim di
holiness holy of the land this is for the kohanim the
באַדינער פֿון מִקדָש , וואָס געטענען צו דינען ה , זאָל עס
badiner fun mikdash , vos genenen tsu dinen Hashem zol es
servant of sanctuary which approach to serve Hashem shall it
זיין ; און עס זאָל זיי זיין אַן אָרט פֿאַר הײַזער , און אַ הייליקער
zain ; un es zol zei zain an ort far haizer , un a heiliker
be and it shall them be houses for place and a holy
, אָרט צום מִקדָש . ה און פֿינף און צוואַנציק טויזנט די לענג
ort tsum mikdash . un finf un tsvantsik toiznt di leng ,
place to the sanctuary and five and twenty thousand the length
און צען טויזנט די ברייט, זאָל זיין פֿאַר די לוִיים די באַדינער
un tsen toiznt di breit, zol zain far di Leviim di badiner
and ten thousand the width shall be for the Levi'im the servant
פֿון הויז , זיי צום אייגנטום , פֿאַר צוואַנציק קאַמערן.
fun hoiz , zei tsum eigentum , far tsvantsik kamern
of house them to the ancestral property for twenty rooms

[6] And ye shall allot the achuzzah of the Ir five thousand wide, and five and twenty thousand long, alongside the terumat hakodesh; it shall be for kol Bais Yisroel.

[7] And a portion shall be for the Nasi on the one side and on the other side of the terumat hakodesh, and of the achuzzah of the Ir, before the terumat hakodesh, and before the achuzzah of the Ir, from the west side westward, and from the east side eastward; and the length shall correspond to one of the chalakim *(portions)*, from the west boundary unto the east boundary. [8] In the land shall be his achuzzah in Yisroel; and My Nasiim *(Princes, Rulers)* shall no more oppress My people; and the rest of HaAretz shall they give to Bais Yisroel according to their Shivtei.

[9] Thus saith Adonoi Hashem: Let it suffice you, O Nasi'im of Yisroel: remove chamas and oppression, and execute mishpat and tzedakah, take away your gerushot from My people, saith Adonoi Hashem.

[6] אוֹן דאָס אייגנטום פּוֹן דער שטאָט זאָלט איר מאַכן פֿינף
finf machn ir zolt shtot der fun eigentum dos un
five make you shall city the of ancestral property this and

טויזנט די ברייט, אוֹן די לענג פֿינף אוֹן צוואַנציק טויזנט ,
toiznt tsvantsik un finf leng di un breit di toiznt
thousand twenty and five length the and width the thousand

אַקעגן דער הייליקער אָפּשיידונג ; פַּאַר דעם גאַנצן הויז
hoiz gantsn dem far opsheidung heiliker der akegn
house entire the for separation of a portion holy the against

פּוֹן יִשׂרָאֵל זאָל עס זיין .
zain es zol Yisroel fun
be it shall Yisroel of

[7] אוֹן פַּאַר דעם פֿירשט, פּוֹן דער זײַט אוֹן פּוֹן יענער זײַט פּוֹן דער
der fun zait yener fun un zait der fun firsht dem far un
the of side other of and side the of prince the for and

הייליקער אָפּשיידונג , אוֹן פּוֹן דעם אייגנטום
heiliker opsheidung dem fun un eigentum
holy separation of a portion the of and ancestral property

פּוֹן דער שטאָט, אַקעגן דער הייליקער אָפּשיידונג ,
shtot der fun akegn der heiliker opsheidung
city the of the against holy separation of a portion

אוֹן אַקעגן דעם אייגנטום פּוֹן דער שטאָט, מערבֿ-זײַט
mayrev-zait shtot der fun eigentum dem akegn un
the west side city the of ancestral property the against and

צו מערבֿ , אוֹן פּוֹן מזרח-זײַט צו מזרח , אוֹן אַ לענג
leng a un mizrech tsu mizrech-zait fun un mayrev tsu
length a and east to the east side of and west to

אַזוי ווי איינער פּוֹן די חלקים , פּוֹן דעם מערבֿ-גענגמאַרק ביז
biz mayrev-gemark dem fun chalokim di fun einer vi azoi
unto west border the of portions the of one as so

דעם מזרח-גענגמאַרק [8] פּוֹן דעם לאַנד; דאָס זאָל אים זיין צום
tsum zain im zol dos land dem fun mizrech-gemark dem
to be him shall this land the of east border the

אייגנטום אין יִשׂרָאֵל; אוֹן מײַנע פֿירשטן זאָלן מער נישט
nisht mer zoln firshtn maine un Yisroel in eigentum
not more shall princes my and Yisroel in ancestral property

קריוודען מײַן פֿאָלק , נײַערט דאָס לאַנד זאָל מען געבן צו דעם
dem tsu gebn men zol land dos naiert folk main krivden
the to give one shall land this but people my oppress

הויז פּוֹן יִשׂרָאֵל, לויט זייערע שבֿטים .
shvotim zeyere loit Yisroel fun hoiz
tribes their according to Yisroel of house

[9] אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : גענוג אײַך, איר פֿירשטן פּוֹן
fun firshtn ir aich genug Hashem Adonoi gezogt hot azoi
of princes you you enough Hashem Adonoi said has thus

יִשׂרָאֵל! אומרעכט און רויב טוט אָפּ , רעכט און גערעכטיקייט
gerechtikeit un recht op tut roib un umrecht Yisroel
righteousness and right away put plunder and injustice Yisroel

טוט, נעמט אַראָפּ פּוֹן מײַן פֿאָלק אײַערע רדיפֿות , זאָגט
zogt redifes aiere folk main fun arop nemt tut
declares persecutions your people my of down take do

אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi
Hashem Adonoi

10 Ye shall have me'oznei tzedek, and an ephah tzedek, and a bas tzedek.
11 The ephah and the bas shall be of one measure, that the bas may contain the tenth part of a chomer, and the ephah the tenth part of a chomer; the measure thereof shall be after the chomer.
12 And the shekel shall be twenty gerah; twenty shekalim, five and twenty shekalim, fifteen shekel, shall be the minah for you.
13 This is the terumah that ye shall offer; the sixth part of an ephah of a chomer of chittim, and ye shall give the sixth part of an ephah of a chomer of se'orim;
14 Concerning the chok of shemen, the bas of shemen, ye shall offer the tenth part of a bas out of the cor, which is a chomer of ten bas; for ten basim are a chomer;
15 And one seh out of the tzon, out of two hundred, out of the mashkeh of Yisroel; for a minchah, and for an olah, and for shelamim, to make kapporah for them, saith Adonoi Hashem.
16 Kol HaAm HaAretz shall give this terumah for the Nasi in Yisroel.
17 And it shall be the part of the Nasi to give olot, and minchah, and nesekh, in the Chagim, and in the

י ריכטיקע וואָגשאָלן, און אַ ריכטיקע אֵיפָה , און ריכטיקע בַּת ,
bat richtike un eife richtike a un vogsholn richtike
bath honest and ephah honest an and scales honest

יא זאָל ביי אייך זיין . אַן אֵיפָה און אַ בַּת זאָל זיין אין מאָס :
mos in zain zol bat a un eife an zain aich bai zol
measure in be shall bath a and ephah an be you by shall

אַ בַּת זאָל האַלטן אַ צענטל פֿון אַ חומר , און אַן אֵיפָה אַ צענטל
tsentl a eife an un chumr a fun tsentl a haltn zol bat a
tenth a ephah an and homer a of tenth a hold shall bath a

פֿון אַ חומר ; לויטן חומר זאָל זיין זייער מאָס . יב און
un mos zeyer zain zol chumr loitn chumr a fun
and measure their be shall homer according to homer a of

דער שקל זאָל זיין צוואַנציק גֵּרָה ; צוואַנציק שקל , פֿינף און
un finf shekl tsvantsik gerah tsvantsik zain zol shekl der
and five shekel twenty gerahs twenty be shall shekel the

צוואַנציק שקל , צען , און פֿינף שקל , זאָל אייך זיין די מָנֶה .
mina di zain aich zol shekl finf un tsen shekl tsvantsik
mina the be for you shall shekel five and ten shekel twenty

יג דאָס איז די אָפּשיידונג וואָס איר זאָלט אָפּשיידן :
opsheiden zolt ir vos opsheidung di iz dos
set apart shall you which separation of a portion the is this

אַ זעקסטל אֵיפָה פֿון אַ חומר וויץ , און אַ זעקסטל אֵיפָה זאָלט
zolt eife zekstl a un veits chumr a fun eife zekstl a
shall ephah sixth a and wheat homer a of ephah sixth a

איר געבן פֿון אַ חומר וויץ , און אַ זעקסטל אֵיפָה זאָלט איר געבן
gebn ir zolt eife zekstl a un veits chumr a fun gebn ir
give you shall ephah sixth a and wheat homer a of give you

פֿון אַ חומר גערשטן. יד און דער דין פֿון איילּ – איילּ איז אויפֿן בַּת
bat oifn iz eil eil fun din der un gershtn chumr a fun
bath on is oil oil of law the and barley homer a of

– איז אַ צענטל בַּת פֿון אַ כֹּור, וואָס איז צען בַּת – אַ חומר ;
chumr a bat tsen iz vos kor a fun bat tsentl a iz
homer a baths ten is which cor a of bath tenth a is

טו וואַרעם צען בַּת איז אַ חומר . און איין לאַם פֿון די שאָף פֿאַר
far shof di fun lam ein un chumr a iz bat tsen vorem
for sheep the from lamb one and homer a is baths ten for

צוויי הונדערט, פֿון די לאָנקעס פֿון יִשְׂרָאֵל; פֿאַר שפּײַזאָפּפֿער,
shpaizopfer far Yisroel fun lonkes di fun hundert tsvei
minchah for Yisroel of meadows the from hundred two

און פֿאַר בראַנדאָפּפֿער, פֿאַר פֿרידאָפּפֿער , מכפּר צו זיין
zain tsu mechaper fridopfer far un brandopfer far un
be to expiate peace offering for and olah for and

אויף זיי , זאָגט אֲדֹנָי ה . טז דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד
land fun folk gantse dos Hashem Adonoi zogt zei oif
land of people entire the Hashem Adonoi declares them for

זאָל געבן די דאָזיקע אָפּשיידונג צו דעם פֿירשט אין
in firsht dem tsu opsheidung dozike di gebn zol
in prince the for separation of a portion this the give shall

יִשְׂרָאֵל. יז און אויך חלק מקריב פֿון דעם פֿירשט זאָלן זיין די
di zain zoln firsht dem fun makrev chelek oich un Yisroel
the be shall prince the of offering portion also and Yisroel

בראַנדאָפּפֿער, און דאָס שפּײַזאָפּפֿער, און דאָס גיסאָפּפֿער , אין די
di in gisopfer dos un shpaizopfer dos un brandopfer
the in drink offering this and minchah this and olah

Rosh Chodesh, and in the Shabbatot, in all Mo'adim of the Bais Yisroel; he shall prepare the chattat, and the minchah, and the olah, and the shelamim, to make kapporah for Bais Yisroel.

18 Thus saith Adonoi Hashem: In the first month, in the first day of the month, thou shalt take a young bull tamim *(without blemish)*, and cleanse the Mikdash; 19 And the Kohen shall take of the dahm of the chattat, and put it upon the mezuzat HaBeis, and upon the four pinnot of the enclosure of the Mizbe'ach, and upon the mezuzat Sha'ar HeKhatzer HaPenimit. 20 And so thou shalt do the seventh day of the month for every one that is unwitting, and for him that is ignorant; so shall ye make kapporah for the Beis.

21 In the first month, in the fourteenth day of the month, ye shall have the Pesach, a Chag shevu'ot yamim; matzot shall be eaten. 22 And upon that day shall the Nasi prepare for himself and for kol Am HaAretz a bull for a chattat. 23 And shivat

יוֹם-טוֹבִים , און אום ראָש-חודש , און אין די שבתים ,
Shabbosim di in un rosh-choidesh um un yom-tuvim
Shabbatot the in and new moon back and appointed festivals

אין אַלע פַּייערטעג פֿון דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל; ער זאָל מאַכן דאָס
dos machn zol er Yisroel fun hoiz dem fun faierteg ale in
this make shall he Yisroel of house the of firedays all in

זינדאָפּפֿער , און דאָס שפּייזאָפּפֿער, און דאָס בראַנדאָפּפֿער, און דאָס
dos un brandopfer dos un shpaizopfer dos un zindopfer
this and olah this and minchah this and sin offering

פֿרידאָפּפֿער , מכפּר צו זיין פֿאַר דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz dem far zain tsu mechaper fridopfer
Yisroel of house the for be to expiate peace offering

יח אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אין ערשטן חודש ,
choidesh ershtn in Hashem Adonoi gezogt hot azoi
month first in Hashem Adonoi said has thus

אין ערשטן טאָג פֿון חודש , זאָלסטו נעמען אַ יונגן אָקס
oks yungn a nemen zolstu choidesh fun tog ershtn in
bull young a take shall you month of day first in

. אָן אַ פֿעלער , און זאָלסט רייניקן דאָס מִקְדָּשׁ
mikdash dos reiniken zolst un feler a on
sanctuary the purify you(SG) must and blemish a without

יט און דער כהן זאָל נעמען פֿון דעם בלוט פֿון זינדאָפּפֿער ,
zindopfer fun blut dem fun nemen zol koyen der un
sin offering of blood the of take shall kohen the and

און אַרויפּטאָן אויף דעם ביישטידל פֿון דעם הויז , און אויף די
di oif un hoiz dem fun baishtidl dem oif aroifton un
the on and house the of doorpost the on put and

פּיר ווינקלען פֿון דעם אָפּשפּרונג פֿון מזבח , און אויף דעם
dem oif un mizbeyech fun opshprung dem fun vinklen fir
the on and altar of ledge the of corners four

ביישטידל פֿון דעם טויער פֿון דעם אינעווייניקסטן הויף . כ און אַזוי
beishtidl fun dem toier dem fun ineveinkstn hoif un azoi
so and courtyard inner the of gate the of doorpost

זאָלסטו טאָן אין זיבעטן טאָג פֿון חודש , פֿון וועגן איטלעכן
zolstu ton in zibetn tog fun choidesh fun vegen itlechn
shall you do on seventh day of month of account anyone

וואָס פֿאַרזעט , און פֿון וועגן דעם וואָס טוט אויס
vos farzet un fun vegen dem vos tut ois
who omission makes and on account the which does out

נאַרישקייט; אַזוי זאָלט איר מכפּר זיין אויפֿן הויז .
narishkeit azoi zolt ir mechaper zain oifn hoiz
folly so you shall expiate be for house

כא אין ערשטן חודש , אין פֿערצנטן טאָג פֿון חודש , זאָל
zol choidesh fun tog fertsntn in choidesh ershtn in
shall month of day fourteenth in month first in

זיין בייַ אייַך פֶּסַח , אַ יום-טוב זיבן טעג; מצות זאָל
zol matsus teg zibn yom-tov a Pesach aich bai zain
shall unleavened bread days seven festival a Pesach you by be

געגעסן ווערן . כב און דער פֿירשט זאָל מאַכן אין יענעם טאָג פֿאַר
gegesn vern un der firsht zol machn in yenem tog far
become eaten and the prince shall make in that day for

זיך און פֿאַר דעם גאַנצן פֿאָלק פֿון לאַנד אַן אָקס אַ זינדאָפּפֿער .
zich un far dem gantsn folk fun land an oks a zindopfer
self and for the all people of land a bull a sin offering

yamim of the Chag he shall prepare an olah to Hashem, seven bulls and seven rams temimim *(without blemish)* daily the shivat hayamim; and a goat daily for a chattat. [24] And he shall prepare a minchah of an ephah for a bull, and an ephah for a ram, and a hin of shemen for an ephah. [25] In the seventh month, in the fifteenth day of the month, shall he do the same in the Chag of the shivat hayamim, according to the chattat, according to the olah, and according to the minchah, and according to the shemen.

כג און די זיבן טעג פֿון יום-טובֿ זאָל ער מאַכן אַ ברַאנדאָפּפֿער
brandopfer a machn er zol yom-tov fun teg zibn di un
olah a make he shall festival of days seven the and

צו ה , זיבן אָקסן און זיבן ווידערס, אָן אַ פּעלער , אַ
a feler a on viders zibn un oksen zibn Hashem tsu
a blemish a without rams seven and bulls seven Hashem to

טאָג – די זיבן טעג ; און אַ ציגנבאָק אַ זינדאָפּפֿער אַ טאָג. כד און
un tog a zindopfer a tsignbok a un teg zibn di tog
and day a sin offering a male goat a and days seven the day

אַ שפּיַזאָפּפֿער זאָל ער מאַכן , אַן אֵיפֿה צו אַן אָקס, און אַן אֵיפֿה
eife an un oks an tsu eife an machn er zol shpaizopfer a
ephah a and bull a to ephah an make he shall minchah a

צו אַ ווידער, און אייל אַ הין צו אַן אֵיפֿה . כה אין זיבעטן חודש ,
choidesh zibetn in eife an tsu hin a eil un vider a tsu
month seventh in ephah an to hin a oil and ram a to

אין פֿופֿצנטן טאָג פֿון חודש , אום יום-טובֿ , זאָל ער מאַכן אַזוי ווי
vi azoi machn er zol yom-tov um choidesh fun tog fuftsntn in
as so make he shall festival for month of day fifteenth in

די דאָזיקע, די זיבן טעג ; אַזוי דאָס זינדאָפּפֿער , אַזוי דאָס
dos azoi zindopfer dos azoi teg zibn di dozike di
the according to sin offering the as days seven the this the

בראַנדאָפּפֿער, און אַזוי דאָס שפּיַזאָפּפֿער, און אַזוי
azoi un shpaizopfer dos azoi un brandopfer
according to and minchah the according to and olah

דאָס אייל.
eil dos
oil the

46 Thus saith Adonoi Hashem: The Sha'ar HeKhatzer HaPenimit that looketh toward the east shall be shut during the sheshet yemei hama'aseh *(the six days of labor)*; but on Shabbos it shall be opened, and in the yom of the Rosh Chodesh it shall be opened. [2] And the Nasi shall enter by the derech ulam haSha'ar from without, and shall stand by the mezuzat HaSha'ar, and the Kohanim shall prepare his Olah *(burnt offering)* and his Shelamim, and he shall worship at the threshold of the Sha'ar; then he shall go out; but the Sha'ar shall not be shut

מו אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : דער טויער פֿון דעם
dem fun toier der Hashem Adonoi gezogt hot azoi
the of gate the Hashem Adonoi said has so

אינעווייניקסטן הויף וואָס איז געקערט צו מזרח , זאָל
zol mizrech tsu gekert iz vos hoif ineveinikstn
shall east to turned is which court inner

זיין פֿאַרשלאָסן די זעקס אַרבעטטעג, נאָר אין טאָג פֿון שבת זאָל
zol Shabbos fun tog in nor arbetteg zeks di farshlosn zain
shall Shabbos of day on but work days six the shut be

עס געעפֿנט ווערן, און אין טאָג פֿון ראָש-חודש זאָל ער געעפֿנט
geefent er zol rosh-choidesh fun tog in un vern geefent es
opened it shall new moon of day on and be opened it

ווערן. ב און דער פֿירשט זאָל אַרײַנגיין דורכן פֿירהויז פֿון טויער
toier fun firhoiz durchn araingein zol firsht der un vern
gate of vestibule through go in shall prince the and be

פֿון דרויסן , און זאָל שטיין בײַ דעם בײַשטידל פֿון טויער, און די
di un toier fun baishtidl dem bai shtein zol un droisn fun
the and gate of sidepost the by stand shall and outside from

כהנים זאָלן מאַכן זײַן בראַנדאָפּפֿער, און זײַן פֿרידאָפּפֿער ,
fridopfer zain un brandopfer zain machn zoln koyanim
peace offering his and olah his make shall kohanim

און ער זאָל זיך בוקן אויף דעם שוועל פֿון טויער, און
un toier fun shvel dem oif bukn zich zol er un
and gate of threshold the at bow down self shall he and

אַרויסגיין ; אָבער דער טויער זאָל נישט פֿאַרשלאָסן ווערן ביזן
aroisgein ; ober der toier zol nisht farshlosn vern bizn
go out but the gate shall not shut become vern until

until the erev. [3] Likewise the Am HaAretz shall worship at the Petach HaSha'ar before Hashem in the Shabbatot and in Rosh Chodesh. [4] And the Olah that the Nasi shall offer unto Hashem in the Yom HaShabbos shall be six kevasim temimim, and a ram without blemish. [5] And the minchah shall be an ephah for a ram, and the minchah for the kevasim whatever his hand gives, and a hin of shemen to an ephah. [6] And in the yom of the Rosh Chodesh it shall be a young bull temimim, and six kevasim, and a ram; they shall be without blemish. [7] And he shall prepare a minchah, an ephah for a bull, and an ephah for a ram, and for the kevasim as much as he wishes, and a hin of shemen to an ephah. [8] And when the Nasi shall enter, he shall go in by the derech ulam HaSha'ar and he shall go out by the derech thereof.

[9] But when the Am HaAretz shall come before Hashem in the Mo'adim, he that entereth in by the derech Sha'ar Tzafon to worship shall exit by the derech Sha'ar Negev; and he that entereth by the derech

אָוונט . [ג] און דאָס פֹּאָלק פֿון לאַנד זאָל זיך בוקן פֿאַר
far bukn zich zol land fun folk dos un ovnt
before bow down selves shall land of people the and evening

ה אין איינגאַנג פֿון יענעם טויער, אין די שבתים , און אום
um un Shabbosim di in toier yenem fun aingang in Hashem
at and Shabbatot the on gate that of entrance in Hashem

ראָש-חודש . [ד] און דאָס בראַנדאָפּפֿער וואָס דער פֿירשט זאָל מקריב
makrev zol firsht der vos brandopfer dos un rosh-choidesh
offer shall prince the that olah the and new moon

זיין צו ה אין טאָג פֿון שבת , איז זעקס שעפּסן אָן אַ
a on shepsn zeks iz Shabbos fun tog in Hashem tsu zain
a without sheep six is Shabbos of day on Hashem to be

פֿעלער , און אַ ווידער אָן אַ פֿעלער ; [ה] און אַ שפּייזאָפּפֿער אַן
an shpaizopfer a un feler a on vider a un feler
an minchah a and blemish a without ram a and blemish

אֵיפֿה צו אַ ווידער, און צו די שעפּסן אַ שפּייזאָפּפֿער לויט
loit shpaizopfer a shepsn di tsu un vider a tsu eife
according to minchah a sheep the to and ram a to ephah

דער גאָב פֿון זיין האַנט; און אייל אַ הין צו אַן אֵיפֿה . [ו] און אין
in un eife an tsu hin a eil un hant zain fun gob der
in and ephah an to hin a oil and hand his of bounty the

טאָג פֿון ראָש-חודש : אַ יונגער אָקס אָן אַ פֿעלער , און
un feler a on oks yunger a rosh-choidesh fun tog
and blemish a without bull young a new moon of day

זעקס שעפּסן, און אַ ווידער; אָן אַ פֿעלער זאָלן זיי זיין . [ז] און
un zain zei zoln feler a on vider a un shepsn zeks
and be they shall blemish a without ram a and sheep six

אַן אֵיפֿה צו דעם אָקס, און אַן אֵיפֿה צו דעם ווידער, זאָל ער
er zol vider dem tsu eife an un oks dem tsu eife an
he shall ram the for ephah an and bull the for ephah an

מאַכן אַ שפּייזאָפּפֿער, און צו די שעפּסן אַזוי ווי זיין האַנט
hant zain vi azoi shepsn di tsu un shpaizopfer a machn
hand his as according to sheep the not and minchah a make

פֿאַרמאָגט ; און אייל אַ הין צו אַן אֵיפֿה . [ח] און אַז דער פֿירשט
firsht der az un eife an tsu hin a eil un farmogt
prince the when and ephah an to hin a oil and have enough

קומט , זאָל ער אַרײַנגיין דורכן פֿירהויז פֿון טויער און דורך
durch un toier fun firhoiz durchn araingein er zol kumt
by and gate of vestibule through enter he shall comes

אים זאָל ער אַרויסגיין .
aroisgein er zol im
go out he shall it

[ט] אָבער אַז דאָס פֹּאָלק פֿון לאַנד קומט פֿאַר ה אין
in Hashem far kumt land fun folk dos az ober
in Hashem before come land of people the when but

די יום-טובֿים , זאָל דער וואָס גייט אַרײַן דורכן
durchn arain geit vos der zol yom-tuvim di
through in goes that the one shall appointed festivals the

צפֿון-טויער זיך צו בוקן , אַרויסגיין דורכן דָּרום-טויער ,
dorem-toier durchn aroisgein bukn tsu zich tsofn-toier
the south gate through go out bow down to self the north gate

און דער וואָס גייט אַרײַן דורכן דָּרום-טויער , זאָל אַרויסגיין
aroisgein zol dorem-toier durchn arain geit vos der un
go out shall the south gate through enter goes that the one and

דורכן צפֿון-טויער ; ער זאָל זיך נישט אומקערן דורך דעם
dem durch umkeren nisht zich zol er tsofn-toier durchn
the by return not self shall he the north gate through

טויער וואָס ער איז דורך אים אַרײַנגעגאַנגען , נאָר אַנטקעגן זיך זאָל
zol zich antkegen nor araingegangen im durch iz er vos toier
shall self opposite but went in it by is he that gate

ער אַרויסגיין . ט און דער פֿירשט זאָל זיין צווישן זיי : ווען זיי
zei ven zei tsvishn zain zol firsht der un aroisgein er
they when them among be shall prince the and go out he

גייען אַרײַן, זאָל ער אַרײַנגיין , און ווען זיי גייען אַרויס, זאָל
zoln arois geyen zei ven un araingein er zol arain geyen
shall out go they when and go in he shall in go

זיי אַרויסגיין אין איינעם .
einem in aroisgein zei
together in go out they

יא און אין די יום-טובֿים און אין די פֿײַערטעג זאָל דאָס
dos zol faierteg di in un yom-tuvim di in un
this shall firedays the in and appointed festivals the in and

שפּײַזאָפּפֿער זײַן אַן אֵיפֿה צו אַן אָקס, און אַן אֵיפֿה צו אַ ווידער,
vider a tsu eife an un oks an tsu eife an zain shpaizopfer
ram a to ephah an and bull an to ephah an be minchah

און צו די שעפּסן לויט דער גאָב פֿון זײַן האַנט; און אייל
eil un hant zain fun gob der loit shepsn di tsu un
oil and hand his of bounty the according to sheep the to and

אַ הין צו אַן אֵיפֿה . יב און אַז דער פֿירשט וועט מאַכן אַ פֿרײַווילקן
fraivilikn a machn vet firsht der az un eife an tsu hin a
freewill a make will prince the when and ephah an to hin a

קָרבָּן , אַ בראַנדאָפּפֿער, אָדער אַ פֿרידאָפּפֿער , אַ פֿרײַווילקן
fraivilikn a fridopfer a oder brandopfer a korben
freewill a peace offering a or olah an korban

קָרבָּן צו ה , זאָל מען עפֿענען פֿאַר אים דעם טויער וואָס
vos toier dem im far efenen men zol Hashem tsu korben
which gate the him for open one shall Hashem to korban

איז געקערט צו מזרח , און ער זאָל מאַכן זײַן בראַנדאָפּפֿער און
un brandopfer zain machn zol er un mizrech tsu gekert iz
and olah his make shall he and east to turned is

זײַן פֿרידאָפּפֿער , אַזוי ווי ער מאַכט אין טאָג פֿון שבת , און
un Shabbos fun tog in macht er vi azoi fridopfer zain
and Shabbos of day in makes he as so peace offering his

אַרויסגיין ; און מע זאָל פֿאַרשליסן דעם טויער נאָך זײַן אַרויסגיין .
aroisgein zain noch toier dem farshlisn zol me un aroisgein
going out his after gate the shut shall one and go out

יג און אַ שעפּס אַ יאָריקן אָן אַ פֿעלער זאָלסטו
zolstu feler a on yorikn a sheps a un
shall you blemish a without in its first year a sheep a and

מאַכן אַ בראַנדאָפּפֿער איטלעכן טאָג צו ה ; פֿרימאָרגן אין
in frimorgn Hashem tsu tog itlechn brandopfer a machn
in morning Hashem to day each olah a make

פֿרימאָרגן זאָלסטו עס מאַכן . יד און אַ שפּײַזאָפּפֿער זאָלסטו מאַכן
machn zolstu shpaizopfer a un machn es zolstu frimorgn
make shall you minchah a and make it shall you morning

צו אים פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן, אַ זעקסטל פֿון אַן אֵיפֿה , און אייל אַ
a eil un eife an fun zekstl a frimorgn in frimorgn im tsu
a oil and ephah an of sixth a morning in morning it for

Sha'ar Negev shall go out by derech Sha'ar Tzafonah; he shall not return by the derech HaSha'ar whereby he came in, but shall go out opposite it. 10 And the Nasi in the midst of them, when they go in, shall go in; and when they go out, shall go out.

11 And in the Chagim and in the Mo'adim the minchah shall be an ephah to a bull, and an ephah to a ram, and to the kevasim as much as one wishes to give, and a hin of shemen to an ephah. 12 Now when the Nasi shall prepare a nedavah, olah or shelamim nedavah unto Hashem, one shall then open for him the Sha'ar that looketh toward the east, and he shall prepare his Olah and his Shelamim, as he did on the Yom HaShabbos; then he shall go out; and after his going out one shall shut the Sha'ar.

13 Thou shalt daily prepare an Olah unto Hashem of a keves of the first year tamim *(without blemish)*; thou shalt prepare it baboker baboker. 14 And thou shalt prepare a Minchah for it baboker baboker, the sixth part of an ephah, and the

דריטל הין צו באַשפּריצן דאָס זעמלמעל, אַ שפּייַזאָפּפֿער צו
tsu shpaizopfer a zemelmel dos bashpritsn tsu hin dritel
to minchah a fine flour the sprinkle with to hin one-third

ה ; אייביקע געזעצן אויף תּמיד. [טו] זיי זאָלן מאַכן דעם
dem machn zoln zei tamid oif gezetsn eibike Hashem
the make shall they always for laws everlasting Hashem

שעפּס, און דאָס שפּייַזאָפּפֿער, פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן,
frimorgn in frimorgn eil dos un shpaizopfer dos un sheps
morning in morning oil the and minchah the and sheep

אַ שטענדיק בראַנדאָפּפֿער.
brandopfer shtendik a
olah always a

[טז] אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אַז דער פֿירשט
firsht der az Hashem Adonoi gezogt hot azoi
prince the if Hashem Adonoi said has so

וועט געבן עמיצן פֿון זיַינע זין אַ מתּנה , איז דאָס
dos iz matone a zin zaine fun emitsn gebn vet
this is gift a sons his of someone give will

זיַין נחלה , זאָל עס בליַיבן ביַי זיַינע זין ; דאָס איז
iz dos zin zaine bai blaibn es zol nachle zain
is this sons his by remain it shall inheritance his

זייער אייגנטום פֿאַר אַ נחלה . [יז] אָבער אַז
zeyer eigentum far a nachle ober az
their ancestral property for a inheritance but if

ער וועט געבן אַ מתּנה פֿון זיַין נחלה צו איינעם
er vet gebn a matone fun zain nachle tsu einem
he will give a gift of his inheritance to one

פֿון זיַינע קנעכט , זאָל עס צו אים געהערן ביז דעם
dem biz gehern im tsu es zol knecht zaine fun
the until belong him to it shall servants his of

יאָר פֿון פֿרייַלאָזונג, און זיך אומקערן צום פֿירשט;
firsht tsum umkeren zich un frailozung fun yor
prince to return self and freedom of year

בלויז וואָס ער גיט פֿאַר אַ נחלה צו זיַינע זין ,
zin zaine tsu nachle a far git er vos bloiz
sons his to inheritance a for gives he what only

זאָל בליַיבן ביַי זיי . [יח] און דער פֿירשט זאָל נישט
nisht zol firsht der un zei bai blaibn zol
not shall prince the and them by remain shall

נעמען פֿון דעם פֿאָלקס נחלה , זיי צו קריוודען
krivden tsu zei nachle folks dem fun nemen
wrong to them inheritance people's the of take

פֿון זייער אייגנטום ; פֿון זיַין אייגנטום
eigentum zain fun eigentum zeyer fun
ancestral property his of ancestral property their of

זאָל ער געבן אַ נחלה צו זיַינע זין ; כּדי מיַין
main kedei zin zaine tsu nachle a gebn er zol
my so that sons his to inheritance an give he shall

פֿאָלק זאָל נישט צעשפּרייט ווערן איטלעכער פֿון זיַין
zain fun itlecher vern tseshpreit nisht zol folk
his from each become scattered not shall people

אייגנטום .
eigentum
ancestral property

third part of a hin of shemen, to moisten with the fine flour; a minchah chukkot olam tamid unto Hashem. [15] Thus shall they prepare the keves, and the minchah, and the shemen, baboker baboker for an olat tamid.

[16] Thus saith Adonoi Hashem: If the Nasi give a mattanah *(gift)* unto any of his banim, the nachalah thereof shall belong to his banim; it shall be their achuzzah by nachalah. [17] But if he give a mattanah of his nachalah to one of his avadim, then it shall be his to the Shenat HaDeror *(Jubilee Year)*; then it shall return to the Nasi; but his nachalah shall belong only to his banim. [18] Moreover the Nasi shall not take of the nachalah HaAm by oppression, to thrust them out of their achuzzah; but he shall give his banim nachalah out of his own achuzzah; that My people be not scattered each man from his achuzzah.

יט און ער האָט מיך געבראַכט דורך דעם אײַנגאַנג וואָס בײַן
bain vos aingang dem durch gebracht mich hot er un
by which entrance the through brought me has he and

זײַט טויער צו די הייליקע קאַמערן פֿאַר די כֹּהנים , וואָס
vos koyanim di far kamern heilike di tsu toier zait
which kohanim the for rooms holy the toward gate side

זײַנען געווען געקערט צו צפֿון , ערשט דאָרטן איז געווען אַן אָרט אין
in ort an geven iz dortn ersht tsofn tsu gekert geven zainen
in place a was is there behold north to turned were are

ווינקל צו מערבֿ . כ און ער האָט צו מיר געזאָגט: דאָס איז דער אָרט
ort der iz dos gezogt mir tsu hot er un mayrev tsu vinkel
place the is this said me to has he and west to corner

וואָס די כֹּהנים זאָלן דאָרטן קאָכן דאָס שולדאָפּפֿער און דאָס
dos un shuldopfer dos kochn dortn zoln koyanim di vos
the and guilt offering the cook there shall kohanim the where

זינדאָפּפֿער , וווּ זיי זאָלן באַקן דאָס שפּײַזאָפּפֿער, כּדי נישט
nisht kedei shpaizopfer dos bakn zoln zei vu zindopfer
not so that minchah the bake shall they where sin offering

אַרויסצוטראָגן אין דעם אויסווייניקסטן הויף , צו מאַכן הייליק
heilik machn tsu hoif oisenveinikstn dem in aroistsutrogn
holy make to courtyard outermost the in carry out

דאָס פֿאָלק .
folk dos
people the

כא און ער האָט מיך אַרויסגעפֿירט אין דעם אויסווייניקסטן הויף ,
hoif oisenveinikstn dem in aroisgefirt mich hot er un
courtyard outermost the in led out me has he and

און האָט מיך פֿאַרבײַגעפֿירט פֿאַרבײַ די פֿיר ווינקלען פֿון הויף ,
hoif fun vinklen fir di farbai farbaigefirt mich hot un
courtyard of corners four the close by made go past by me has and

ערשט אַ הויף אין אַ ווינקל הויף , אַ הויף ווינקל אַ אין הויף אַ
vinkel a in hoif a hoif vinkel a in hoif a ersht
corner a in courtyard a courtyard corner a in courtyard a behold

הויף . כב און אין די פֿיר ווינקלען פֿון הויף זײַנען געווען
geven zainen hoif fun vinklen fir di in un hoif
were are courtyard of corners four the in and courtyard

אײַנגעשלאָסענע הויפֿן , פֿערציק די לענג , און דרײַסיק די ברייט;
breit di draisik un leng di fertsik hoifn aingeshlosene
width the thirty and length the forty courtyards enclosed

איין מאָס בײַ זיי פֿיר אין די ווינקלען. כג און אַ ציילשטיינער איז
iz shteiner tseil a un vinklen di in firn zei bai mos ein
is stones row a and corners the in led them by measure one

געווען רונד אַרום אין זיי , רונד אַרום בײַ זיי פֿירן , און
un firn zei bai arum rund zei in arum rund geven
and go by them by round around them in round around was

קיכן געמאַכט אונטער די ציילן רונד אַרום . כד און ער האָט צו
tsu hot er un arum rund tseiln di unter gemacht kichn
to has he and round around rows the under made kitchens

מיר געזאָגט: דאָס איז די קאָכשטוב וואָס די באַדינער פֿון הויז זאָלן
zoln hoiz fun badiner di vos kochshtub di iz dos gezogt mir
shall house of servants the where kitchen the is this said me

דאָרטן קאָכן דאָס שלאַכטאָפּפֿער פֿון פֿאָלק .
folk fun shlachtopfer dos kochn dortn
people of slaughter sacrifice the cook there

19 After he brought me through the entrance, which was at the side of the Sha'ar, into the lishkhot hakodesh of the Kohanim, which looked toward the tzafonah; and, hinei, there was a place at its western sides. 20 Then said he unto me, This is the place where the Kohanim shall cook the asham *(trespass offering)* and the chattat, where they shall bake the minchah; that they bear them not out into the Khatzer HaKhitzonah and so set apart as kodesh HaAm.

21 Then he brought me forth into the Khatzer HaKhitzonah, and caused me to pass by the four corners of the Khatzer; and, hinei, in the Khatzer I saw in every corner of the Khatzer there was a Khatzer. 22 In the four corners of the Khatzer there were enclosed Khatzerot forty cubits long and thirty wide; these four corners were of one measure. 23 And there was a row of masonry saviv *(around)* inside them, round about these four, and it was made with hearths at the bottom of the rows round about. 24 Then said he unto me, These are the Bais HaMevashelim, where the Mesharetim of the Bais shall cook the zevach HaAm.

47 Afterward he brought me again unto the Petach HaBeis; and, hinei, mayim issued out from under the threshold of the Beis eastward; for the forefront of the Beis stood toward the east, and the mayim came down from under from the right side of the Beis, at the south side of the Mizbe'ach. [2] Then he brought me out of derech Sha'ar Tzafonah, and led me about the derech outside unto the outer Sha'ar by the derech that looketh eastward; and, hinei, there flowed out mayim on the right side.

[3] And when the ish that had the measuring line in his yad went forth eastward, he measured a thousand cubits, and he brought me through the mayim; the mayim were to the ankles. [4] Again he measured a thousand, and brought me through the mayim; the mayim were to the knees. Again he measured a thousand, and brought me through; the mayim were to the loins. [5] Afterward he measured a thousand; and it was a nachal *(stream)* that I could not cross over; for the mayim were risen, mayim to swim in, a nachal that could not be crossed

מז

אוּן עָר הָאָט מִיך צוּריקגעבראַכט צוּ דעם אײַנגאַנג פֿוּן
fun aingang dem tsu tsurikgebracht mich hot er un
of Petach the to brought again me has he and

הויז , ערשט וואַסער גייט אַרויס פֿוּן אונטער דער
der unter fun arois geit vaser ersht hoiz
the under from out goes water behold house

שוועל פֿוּן הויז , צוּ מזרח , וואָרעם די פֿאָדערזײַט פֿוּן הויז
hoiz fun foderzait di vorem mizrech tsu hoiz fun shvel
house of forefront the for eastward to house of threshold

איז געווען צוּ מזרח ; אוּן דאָס וואַסער האָט אַראָפּגענידערט
aropgenidert hot vaser dos un mizrech tsu geven iz
gone down has water the and eastward to having been is

פֿוּן אונטן, פֿוּן דער רעכטער זײַט פֿוּן הויז , אין דָרום פֿוּן
fun unten fun hoiz fun zait rechter der fun in dorem fun
of south side in house of side right the from under from

מזבח . ב אוּן עָר הָאָט מִיך אַרויסגעפֿירט דורכן צפֿוּן-טויער ,
tsofn-toier durchn aroisgefirt mich hot er un mizbeyech
the north gate through brought out me has he and altar

אוּן הָאָט מיך אַרויסגעפֿירט דורך דרויסן , צוּ דעם אויסנווייניקסטן
oisenveinikstn dem tsu droisn durch aroisgefirt mich hot un
outermost the to outside by led out me has and

טויער, אויף דעם וועג וואָס איז געקערט צוּ מזרח ; ערשט וואַסער
vaser ersht mizrech tsu gekert iz vos veg dem oif toier
water behold eastward to turned is which way the on gate

פֿליסט אַרויס פֿוּן דער רעכטער זײַט.
zait rechter der fun arois flist
side right the from out flows

ג ווי דער מאַן איז אַרויסגעגאַנגען צוּ מזרח מיט אַ
a mit mizrech tsu aroisgegangen iz man der vi
a with eastward to having come out is man the as

מעסטשנור אין זײַן האַנט, אַזוי האָט עָר אָפּגעמאָסטן טויזנט
toiznt opgemostn er hot azoi hant zain in mestshnur
a thousand measured he has so hand his in measuring line

איילן , אוּן הָאָט מיך דורכגעפֿירט דורכן וואַסער – וואַסער ביז
biz vaser vaser durchn durchgefirt mich hot un eiln
unto water water through led me has and cubits

די קנעכלעך . ד אוּן עָר הָאָט אָפּגעמאָסטן טויזנט , אוּן הָאָט
hot un toiznt opgemostn hot er un knechlech di
has and a thousand measured has he and ankles the

מיך דורכגעפֿירט דורכן וואַסער – וואַסער ביז די קני . אוּן עָר
er un kni di biz vaser vaser durchn durchgefirt mich
he and knees the unto water water through led through me

האָט אָפּגעמאָסטן טויזנט , אוּן הָאָט מיך דורכגעפֿירט דורך
durch durchgefirt mich hot un toiznt opgemostn hot
through led through me has and a thousand measured has

וואַסער ביז די לענדן. ה אוּן עָר הָאָט אָפּגעמאָסטן טויזנט – אַ
a toiznt opgemostn hot er un lendn di biz vaser
a a thousand measured has he and loins the unto water

טײַך וואָס איך האָב נישט געקענט אַריבערגיין, וואָרעם דאָס וואַסער איז
iz vaser dos vorem aribergein gekent nisht hob ich vos taich
is water the because go over able to not did I that river

געווען הויך , אַ וואַסער צום שווימען , אַ טײַך וואָס איך האָב נישט
nisht hob ich vos taich a shvimen tsum vaser a hoich geven
not did I which river a swim to water a high become

over. 6 And he said unto me, Ben Adam, hast thou seen this? Then he brought me, and caused me to return to the bank of the nachal.

געקענט אַריבערגיין. ו און ער האָט צו מיר געזאָגט: האָסטו געזען,
gezen hostu gezogt mir tsu hot er un aribergein gekent
seen have you said me to has he and pass over able to

מענטשנקינד? און ער האָט מיך געפֿירט, און האָט מיך געבראַכט
gebracht mich hot un gefirt mich hot er un mentshnkind
brought me has and guided me has he and son of man

צום ברעג פֿון טײַך.
taich fun breg tsum
river of shore to

7 Now when I had returned, hinei, at the bank of the nachal were etz rav me'od *(very many trees)* on the one side and on the other. 8 Then said he unto me, These mayim issue out toward the east country, and go down into the Aravah, and go into the Sea; which being brought forth into the Sea, the mayim shall be healed. 9 And it shall come to pass, that every nefesh chayyah, which moveth, whithersoever the nachalim shall come, shall live; and there shall be a very great multitude of dag *(fish)*, because these mayim shall come there; for they shall be healed; and every thing shall live whither the nachal cometh. 10 And it shall come to pass, that the fishermen shall stand upon it from Ein-Gedi even unto Ein Eglayim; they shall be a place to spread forth nets; their dag shall be according to their kinds, as the dag of the Yam HaGadol, exceeding many. 11 But the miry places thereof and the marshes thereof shall not be healed; they shall be given to melach. 12 And by the nachal upon the bank

ז ווי איך בין צוריקגעקומען, ערשט ביים ברעג טײַך זײַנען פֿיל
fil zainen taich breg baim ersht tsurikgekumen bin ich vi
many are river shore at behold came back to am I as

ביימער פֿון דער זײַט און פֿון יענער זײַט. ח און ער האָט צו מיר
mir tsu hot er un zait yener fun un zait der fun beimer
me to has he and side that of and side the of trees

גערעדט: דאָס דאָזיקע וואַסער גייט אַרויס צו דער מזרח-געגנט, און
un mizrech-gegent der tsu arois geit vaser dozike dos gezogt
and Eastern region the to out goes water this the said

ווען אַראָפּנידערן אין דעם פֿלוין, אַז עס וועט אַרײַן אין ים,
yam in arain vet es az un ploin dem in aropnideren vet
the sea into go in will it that and plain the in go down will

אין דעם ים פֿון דומפּיקע וואַסער, וועט דאָס וואַסער גענעזלט
geheilt vaser dos vet vaser dumpike fun yam dem in
healed water this will water stagnant of the sea the in

ווערן. ט אַז עס וועט זײַן, יעטוועדער לעבעדיקע באַשעפֿענישן וואָס
vos bashefenish lebedike yetveder zain vet es un vern
which creature living every be will it and become

ער ווידמענט, וועט אָפּלעבן אומעטום וווּ די טײַכן וועלן קומען,
kumen veln taichn di vu umetum oplebn vet vidment er
come will rivers the where everywhere live will swarms it

און פֿיש וועלן זײַן זייער פֿיל, ווײַל די דאָזיקע וואַסערן קומען
kumen vasern dozike di vail fil zeyer zain veln fish un
come waters these the because many very be will fish and

אַהין, כּדי עס זאָל גענעזלט ווערן און אָפּלעבן אַלץ ווּוהין
vuhin alts oplebn un vern geheilt zol es kedei ahin
where all that live and become healed shall it so that there

דער טײַך וועט קומען. י און עס וועט זײַן, פֿישערס וועלן שטיין בײַ
bai shtein veln fishers zain vet es un kumen vet taich der
by stand will fishers be will it and come will river the

אים פֿון עין-גֶּדי און ביז עין-עֶגלַיִם; אויף אויסשפּרייטן נעצן
netsn oisshpreitn oif Ein-Eglayim biz un Ein-Gedi fun im
nets spread out on Ein Eglayim unto and Ein-Gedi from it

וועט עס זײַן; פֿון אַלערלייַ מינים וועלן זײַן זייערע פֿיש, אַזוי ווי
vi azoi fish zeyere zain veln minim alerlei fun zain es vet
as so fish their be will kinds all kinds of of be it will

די פֿיש פֿון ים-הַגָּדול, זייער פֿיל. יא אָבער זײַנע זומפּן און
un zumpn zaine ober fil zeyer Yam-Hagodl fun fish di
and miry places its but many very Great Sea of fish the

זײַנען וואַסערגריבער וועלן נישט געזונט געמאַכט ווערן; פֿאַר זאַלץ
zalts far vern gemacht gezunt nisht veln vasergriber zaine
salt for become made well not will marshes its

זײַנען זיי אָפּגעגעבן. יב און בײַ דעם טײַך וועלן אויסוואַקסן אויף
oif oisvaksn veln taich dem bai un opgegebn zei zainen
on grow out will river the by and given back to they are

זײַן ברעג, פֿון דער זײַט און פֿון יענער זײַט, אַלערלײ ביימער
zain breg der fun un zait yener fun un zait der fun alerlei beimer
its shore the of and side that of and side the of all kinds of trees

צום עסן; זייער בלאַט וועט נישט פֿאַרוועלקט ווערן, און זייער
tsum esen zeyer blat vet nisht farvelkt vern un zeyer
to eat their leaf will not withered become and their

פֿרוכט וועט נישט אויסגיין; אַלע חודש וועלן זיי צײַטיקן, ווײַל
frucht vet nisht oisgein ale choidesh veln zei tsaitikn vail
fruit will not run out all month will they ripen because

זייערע וואַסערן, זיי גייען אַרויס פֿון מִקדָּש; און זייער פֿרוכט
zeyere vasern un zeyer geyen zei mikdash fun arois
their waters they go out of sanctuary and their fruit

וועט זײַן צום עסן, און זייער בלאַט פֿאַר אַ רפֿואה.
vet zain tsum esen un zeyer blat far a refue
will be to eat and their leaf for a healing

יג אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה: דאָס איז דער געמאַרק, ווי איר
azoi hot gezogt Adonoi Hashem dos iz der gemark vi ir
so has said Adonoi Hashem this is the border as you

זאָלט מאַכן אַרבן דאָס לאַנד צו די צוועלף שבֿטים פֿון ישׂרָאֵל,
zolt machn arben dos land tsu di tsvelf shvotim fun Yisroel
shall make inherit the land to the twelve tribes of Yisroel

מיט צוויי חלקים פֿאַר יוֹסף. יד און איר זאָלט עס אַרבן איינער
mit tsvei chalokim far Yosef un ir zolt es arben einer
with two portions for Yosef and you shall it inherit one

אַזוי ווי דער אַנדערער, וואָרעם איך האָב אויפֿגעהויבן מײַן האַנט, עס
azoi vi der anderer vorem ich hob oifgehoibn main hant es
so as the other because I have lifted up my hand it

צו געבן צו אײַערע עלטערן; און דאָס דאָזיקע לאַנד זאָל אײַך פֿאַלן
tsu gebn tsu eltern un dozike land zol aich faln
to give to your fathers and the this land shall to you fall

פֿאַר אַ נחלה.
far a nachle
for a inheritance

טו און דאָס איז דער געמאַרק פֿון דעם לאַנד: אין
un dos iz der gemark fun dem land in
and this is the border of the land in

צפֿון-זײַט, פֿון יַם-הַגָּדול דורך חֶתלון ביז מע
tsofn-zait fun Yam-Hagodl durch chetlun biz me
north side of the Great Sea by Chetlon unto one

קומט קיין צדָד; טז חֲמָת, בֵּרוֹתָה, סִבְרַיִם וואָס
kumt kein Tsedad Chammat Berotah Sivrayim vos
comes to Tzedad Chamat Berotah Sivrayim which

צווישן דעם געמאַרק פֿון דַּמֶּשֶׂק און דעם געמאַרק
tsvishn dem gemark fun Damesek un dem gemark
between the border of Damascus and the border

פֿון חֲמָת; חָצֵר הַתִּיכוֹן וואָס בײַם געמאַרק
fun Chammat Chatser Hatichon vos baim gemark
of Chamat Chatzer Hattikhon which at border

פֿון חַוְרָן. יז און דער געמאַרק פֿון ים אַהער זאָל
fun Chavran un der gemark fun yam aher zol
of Chavran and the border of the sea here shall

זײַן חַצַר-עֵינון בײַם געמאַרק פֿון דַּמֶּשֶׂק, און אין
zain Chatsar-Einon baim gemark fun Damesek un in
be Khatzar Einon at border of Damascus and in

13 Thus saith Adonoi Hashem: This shall be the boundary, whereby ye shall inherit HaAretz according to the Shnei Asar Shivtei Yisroel: Yosef shall have two portions. 14 And ye shall inherit it, one as well as another; concerning the which I lifted up Mine Yad to give it unto your Avot; and HaAretz HaZot shall fall unto you for nachalah.

15 And this shall be the boundary of HaAretz toward the north side, from the Yam HaGadol, the derech Chetlon, as men go to Tzedad; 16 Chamat, Berotah, Sivrayim, which is between the boundary of Damascus and the boundary of Chamat; Chamat Chatzer Hattikhon, which is by the boundary of Chavran. 17 And the boundary from the Yam shall be Khatzar Einon, the boundary

צפֿון צו צפֿון איז דער געמאַרק פֿון חַמָת . דאָס איז
iz dos Chammat fun gemark der iz tsofn tsu tsofn
is this Chamat of border the is north to north

די צפֿון-זײַט .
tsofn-zait di
the north side the

יח און די מזרח-זײַט זאָלט איר מעסטן צווישן
tsvishn mestn ir zolt mizrech-zait di un
between measure you shall the east side the and

חַוְרָן און דַמֶשֶׂק און גִלְעָד , און צווישן דעם לאַנד
land dem tsvishn un Gilad un Damesek un Chavran
land the between and Gil'ad and Damascus and Chavran

פֿון יִשְׂרָאֵל, ביים יַרדן , פֿון דעם געמאַרק ביז דעם
dem biz gemark dem fun Yarden baim Yisroel fun
the unto border the from Yarden at Yisroel of

מזרח-ים . דאָס איז די מזרח-זײַט .
mizrech-zait di iz dos mizrech-yam
the east side the is this eastern sea

יט און די דָרום-זײַט צו דָרום איז פֿון תָמָר ביז
biz Tamar fun iz dorem tsu dorem-zait di un
unto Tamar from is southward to south side the and

די וואַסערן פֿון מריבַת-קָדֵש , ביז צום טײַך, ביז צום
tsum biz taich tsum biz Merivat-Kadesh fun vasern di
to until river to unto Merivat-Kadesh of waters the

יַם-הַגָדול . דאָס איז די דָרום-זײַט צו דָרום .
dorem tsu dorem-zait di iz dos Yam-Hagodl
south to south side the is this Great Sea

כ און די מערבֿ-זײַט איז דער יַם-הַגָדול , פֿון דעם געמאַרק ביז
biz gemark dem fun Yam-Hagodl der iz mayrev-zait di un
unto border the from Great Sea the is the west side the and

אַקעגן וווּ מע קומט קיין חַמָת . דאָס איז די מערבֿ-זײַט .
mayrev-zait di iz dos Chammat kein kumt me vu akegn
the west side the is this Chamat to come one where opposite

כא און אַז איר וועט אײַך צעטיילן דאָס דאָזיקע לאַנד לויט
loit land dozike dos tseteiln aich vet ir az un
according to land this the divide you will you that and

די שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל, כב איז, זאָלט איר עס אויסוואַרפֿן פֿאַר אַ
a far oisvarfn es ir zolt iz Yisroel fun shvotim di
a for allot it you shall is Yisroel of tribes the

נחלה צו אײַך, און צו די פֿרעמדע ווואָס ווויינען צווישן אײַך,
aich tsvishn voinen vos fremde di tsu un aich tsu nachle
you among dwell which gerim the to and you to inheritance

ווואָס האָבן געבאָרן קינדער צווישן אײַך; און זיי זאָלן ביי
bai zoln zei un aich tsvishn kinder geborn hobn vos
by shall they and you among children given birth to have which

אײַך זײַן אַזוי ווי אײַנגעבאָרענע צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun kinder di tsvishn aingeborene vi azoi zain aich
Yisroel of children the among native-born as so be you

גלײַך מיט אײַך זאָל זיי פַאַלן אַ נחלה צווישן די קינדער
kinder di tsvishn nachle a faln zei zol aich mit glaich
children the among inheritance a fall they shall you with equal

פֿון יִשְׂרָאֵל. כג און עס זאָל זײַן , צווישן דעם שבֿט וואָס דער
der vos sheyvet dem tsvishn zain zol es un Yisroel fun
the which tribe the among be shall it and Yisroel of

of Damascus, and the north northward, and the boundary of Chamat. And this is the north side.

18 And the east side ye shall measure from Chavran, and from Damascus, and from Gil'ad, and from Eretz Yisroel by Yarden, from the boundary unto the eastern sea. And this is the east side.

19 And the south side southward, from Tamar even to the waters of Merivot in Kadesh, the nachalah to the Yam HaGadol. And this is the south side southward.

20 The west side also shall be the Yam HaGadol from the boundary, until opposite the approach to Chamat. This is the west side.

21 So shall ye divide HaAretz Hazot unto you according to the Shivtei Yisroel. 22 And it shall come to pass, that ye shall divide it by lot for a nachalah unto you, and to the gerim that sojourn among you, which shall father banim among you; and they shall be unto you as native-born among the Bnei Yisroel; they shall have nachalah with you among the Shivtei Yisroel. 23 And it shall come to pass, that in what shevet *(tribe)* the ger

sojourneth, there shall ye give him his nachalah, saith Adonoi Hashem.

פַּרעמדער ווויינט ביַי אים, דאָרטן זאָלט איר געבן זיין נחלה ,
nachle zain gebn ir zolt dortn im bai voint fremder
inheritance be give you shall there it by resides foreigner

זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

48 Now these are the shmot of the Shevatim *(Tribes)*.

מח און דאָס זיַינען די נעמען פֿון די שבטים : פֿון
fun shvotim di fun nemen di zainen dos un
of tribes the of names the are these and

צפֿון-עק לעבן דעם וועג פֿון חֶתלון ביז מע
tsofn-ek biz chetlun fun veg dem lebn
one until Chetlon of way the beside northern frontier

From the northern frontier near the derech Chetlon, as one goeth to Chamat, to Chatzar Einan, to the northward border of Damascus, near Chamat; for these are his, from the eastern side to the western side, Dan, one portion.

קומט קיין חֲמָת , חַצַר-עֵינָן ביַי דעם געמאַרק פֿון דַּמֶּשֶׂק
Damesek fun gemark dem bai Chatsar-Einan Chammat kein kumt
Damascus of border the to Chatzar Einan Chamat to come

צו צפֿון , לעבן חֲמָת . און עס זאָל זיין פֿון מזרח-זייַט
mizrech-zait fun zain zol es un Chammat lebn tsofn tsu
the east side from be shall it and Chamat beside north to

צו מערבֿ פַּאַר דָּן , איין חלק . ב און לעבן דעם געמאַרק פֿון
fun gemark dem lebn un chelek ein Dan far mayrev tsu
of border the beside and portion one Dan for west to

דָּן , פֿון מזרח-זייַט ביז מערבֿ-זייַט , אָשֶׁר , איין חלק .
chelek ein Asher mayrev-zait biz mizrech-zait fun Dan
portion one Asher the west side unto the east side from Dan

2 And by the border of Dan, from the east side unto the west side, Asher, one portion.

ג און לעבן דעם געמאַרק פֿון אָשֶׁר , פֿון מזרח-זייַט און ביז
biz un mizrech-zait fun Asher fun gemark dem lebn un
unto and the east side from Asher of border the beside and

מערבֿ-זייַט , נַפְתָּלִי , איין חלק . ד און לעבן דעם געמאַרק פֿון
fun gemark dem lebn un chelek ein Naftali mayrev-zait
of border the beside and portion one Naphtali the west side

נַפְתָּלִי , פֿון מזרח-זייַט ביז מערבֿ-זייַט , מְנַשֶּׁה , איין
ein Menasheh mayrev-zait biz mizrech-zait fun Naftali
one Menasheh the west side unto the east side from Naphtali

חלק . ה און לעבן דעם געמאַרק פֿון מְנַשֶּׁה , פֿון מזרח-זייַט
mizrech-zait fun Menasheh fun gemark dem lebn un chelek
the east side from Menasheh of border the beside and portion

ביז מערבֿ-זייַט , אֶפְרַיִם , איין חלק . ו און לעבן דעם
dem lebn un chelek ein Efrayim mayrev-zait biz
the beside and portion one Ephrayim the west side unto

געמאַרק פֿון אֶפְרַיִם , פֿון מזרח-זייַט און ביז מערבֿ-זייַט ,
mayrev-zait biz un mizrech-zait fun Efrayim fun gemark
the west side unto and the east side from Ephrayim of border

ראובֿן , איין חלק . ז און לעבן דעם געמאַרק פֿון ראובֿן , פֿון
fun Reuven fun gemark dem lebn un chelek ein Reuven
from Reuven of border the beside and portion one Reuven

מזרח-זייַט ביז מערבֿ-זייַט , יְהוּדָה , איין חלק .
mizrech-zait biz mizrech-zait fun Yehudah mayrev-zait biz
the east side unto the west side from Yehudah of border

3 And by the border of Asher, from the east side even unto the west side, Naphtali, one portion.

4 And by the border of Naphtali, from the east side unto the west side, Menasheh, one portion.

5 And by the border of Menasheh, from the east side unto the west side, Ephrayim, one portion.

6 And by the border of Ephrayim, from the east side even unto the west side, Reuven, one portion.

7 And by the border of Reuven, from the east side unto the west side, Yehudah, one portion.

ח און לעבן דעם געמאַרק פֿון יְהוּדָה , פֿון מזרח-זייַט ביז
biz mizrech-zait fun Yehudah fun gemark dem lebn un
until the east side from Yehudah of border the beside and

מערבֿ-זייַט , זאָל זיין די אָפּשיידונג וואָס איר זאָלט אָפּשייַדן ,
opsheiden zolt ir vos opsheidung di zain zol mayrev-zait
set apart shall you which separation the be shall the west side

8 And by the border of Yehudah, from the east side unto the west side, shall be the terumah which ye shall offer of

five and twenty elef [cubits] wide, and in length equal to one of the other portions, from the east side unto the west side; and the Bais shall be within it. [9] The terumah that ye shall offer unto Hashem shall be of five and twenty elef [cubits] in length, and of ten elef [cubits] in width. [10] And for them, even for the kohanim, shall be this terumat hakodesh; toward the north five and twenty elef, and toward the west ten elef in width, and toward the east ten elef in width, and toward the south five and twenty elef in length; and the Mikdash Hashem shall be within thereof. [11] It shall be for the kohanim hamekudash of the Bnei Tzadok; which have been shomer over My mishmeret, which went not astray when the Bnei Yisroel went astray, as the Levi'im went astray. [12] And this terumiyyah for the kohanim, out of the terumat ha'aretz, kodesh kodashim, next to the border of the Levi'im. [13] And over against the border of the kohanim, the Levi'im shall have five and twenty elef in length, and ten elef in width; all the length shall be five and twenty

פַּינף און צוואַנציק טויזנט שטאַנגען די ברייט, און די לענג אַזוי
azoi leng di un breit di shtangen toiznt tsvantsik un finf
so length the and width the rods thousand twenty and five

ווי איינער פֿון די חלקים , פֿון מזרח-זײַט ביז מערב-זײַט . און
un mayrev-zait biz mizrech-zait fun chalokim di fun einer vi
and the west side unto the east side from portions the of one as

דאָס מִקדָש זאָל זײַן אין מיטן פֿון דעם. [ט] די אָפּשיידונג
opsheidung di dem fun mitn in zain zol mikdash dos
separation the it of the middle in be shall sanctuary the

וואָס איר וועט אָפּשיידן צו ה , זאָל זײַן די לענג פַּינף
finf leng di zain zol Hashem tsu opsheiden vet ir vos
five length the be shall Hashem to set apart will you which

און צוואַנציק טויזנט , און די בריית צען טויזנט . [י] און פַּאַר די
di far un toiznt tsen breit di un toiznt tsvantsik un
the for and thousand ten width the and thousand twenty and

דאָזיקע, פַּאַר די כֹהנים , זאָל די הייליקע אָפּשיידונג זײַן : צו צפֿון
tsofn tsu zain opsheidung heilike di zol koyanim di far dozike
north to be separation holy the shall kohanim the for these

פַּינף און צוואַנציק טויזנט , און צו מערב צען טויזנט די בריית,
breit di toiznt tsen mayrev tsu un toiznt tsvantsik un finf
width the thousand ten west to and thousand twenty and five

און צו מזרח צען טויזנט די בריית, און צו דָרום פַּינף און
un finf dorem tsu un breit di toiznt tsen mizrech tsu un
and five south to and width the thousand ten east to and

צוואַנציק טויזנט די לענג ; און דאָס מִקדָש פֿון ה זאָל
zol Hashem fun mikdash dos un leng di toiznt tsvantsik
shall Hashem of sanctuary the and length the thousand twenty

זײַן אין מיטן פֿון דעם. [יא] דער געהיילקטער טייל זאָל זײַן פַּאַר די
di far zain zol teil geheilikter der dem fun mitn in zain
the for be shall part sanctified the it of the middle in be

כֹהנים פֿון די קינדער פֿון צָדוֹק וואָס האָבן געהיט מײַן היטונג,
hitung main gehit hobn vos Tsadok fun kinder di fun koyanim
charge my guarded have that Tzadok of children the of kohanim

וואָס האָבן נישט אַוועקגעבלאָנדזשעט, ווען די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di ven avekgeblondzhet nisht hobn vos
Yisroel of children the when gone astray not have which

האָבן אַוועקגעבלאָנדזשעט, אַזוי ווי די לוִיים האָבן אַוועקגעבלאָנדזשעט.
avekgeblondzhet hobn Leviim di vi azoi avekgeblondzhet hobn
gone astray have Levi'im the as so gone astray have

[יב] און עס זאָל זײַן אַן אָפּשיידונג פַּאַר זיי פֿון דער אָפּשיידונג פֿון
fun opsheidung der fun zei far opsheidung an zain zol es un
of separation the of them for separation a be shall it and

דעם לאַנד – אַ הייליקייט פֿון , לעבן דעם געמאַרק פֿון די
di fun gemark dem lebn heilikeitn fun heilikeit a land dem
the of border the beside holy things of holiness a land the

כֹהנים , [יג] און פַּאַר די לוִיים , אַקעגן דעם געמאַרק פֿון די לוִיים .
koyanim di fun gemark dem akegn Leviim di far un Leviim
kohanim the of border the against Levi'im the for and Levi'im

פַּינף און צוואַנציק טויזנט די לענג , און די בריית צען טויזנט ;
finf un tsvantsik toiznt di leng di un breit di toiznt tsen
five and twenty thousand the and length the thousand ten width

איטלעכע לענג פַּינף און צוואַנציק טויזנט , און די בריית צען
itleche leng finf un tsvantsik toiznt di un breit tsen
everything length five and twenty thousand the and width ten

elef, and the width ten elef. 14 And they shall not sell of it, neither exchange, nor transfer the reshit ha'aretz; for it is kodesh unto Hashem.

15 And the five alafim, that are left in the width over against the five and twenty elef, shall be chol *(secular, unconsecrated)* for the Ir, for dwelling, and for migrash *(open lands)*; and the Ir shall be within thereof. 16 And these shall be the measurement thereof; the north side four alafim and five hundred, and the south side four alafim and five hundred, and on the east side four alafim and five hundred, and the west side four alafim and five hundred. 17 And the migrash *(open land)* of the Ir shall extend toward the north two hundred and fifty [cubits], and toward the south two hundred and fifty, and toward the east two hundred and fifty, and toward the west two hundred and fifty. 18 And the remainder of that area running lengthwise along the terumat hakodesh shall measure ten alafim [cubits] eastward, and ten alafim westward; and the increase thereof shall be for lechem unto them that serve the Ir. 19 And they that serve the Ir shall serve it out of all the Shivtei Yisroel.

טויזנט . יד און זיי זאָלן דערפון נישט פַאַרקויפֿן, און מע זאָל נישט
nisht zol me un farkoifen nisht derfun zoln zei un toiznt
not shall one and sell not thereof shall they and thousand

אויסבייטן, און נישט איבערגעבן דאָס ערשטע פֿון דעם לאַנד,
land dem fun ershte dos ibergebn nisht un oisbaitn
land the of choice portion the transfer not and exchange

ווָאַרעם עס איז הייליק צו ה .
Hashem tsu heilik iz es vorem
Hashem to holy is it because

טו און די פֿינף טויזנט וואָס בלייבן אין דער בריים, פַאַר לענג פֿון
fun leng far breit der in blaibn vos toiznt finf di un
of length for width the in remain which thousand five the and

די פֿינף און צוואַנציק טויזנט , דאָס זאָל זיין וואָקבעדיק, פַאַר אַ שטאָט
shtot a far vochedik zain zol dos toiznt tsvantsik un finf di
city a for common his shall this thousand twenty and five the

צום ווויינען , און פַאַר אַ פֿרייַען פּלאַץ; און די שטאָט זאָל זיין אין
in zain zol shtot di un plats fraien a far un voinen tsum
in be shall city the and place open an for and dwelling to the

מיטן פֿון דעם. טז און דאָס זיינען אירע מאָסן ; צפֿון-זייַט
tsofn-zait mosn ire zainen dos un dem fun mitn
the north side measures its are these and it of midst of

פֿיר טויזנט און פֿינף הונדערט, און דָרום-זייַט פֿיר טויזנט און פֿינף
finf un toiznt fir dorem-zait un hundert finf un toiznt fir
five and thousand four south side and hundred five and thousand four

הונדערט, און פֿון מזרח-זייַט פֿיר טויזנט און פֿינף הונדערט, און
un hundert finf un toiznt fir mizrech-zait fun un hundert
and hundred five and thousand four the east side of and hundred

מערבֿ-זייַט פֿיר טויזנט און פֿינף הונדערט. יז און אַ פֿרייַער פּלאַץ
plats fraier a un hundert finf un toiznt fir mayrev-zait
place free a and hundred five and thousand four the west side

זאָל זיין צו דער שטאָט: צו צפֿון צוויי הונדערט און פֿופֿציק, און צו
tsu un fuftsik un hundert tsvei tsofn tsu shtot der tsu zain zol
to and fifty and hundred two north to city the to be shall

דָרום צוויי הונדערט און פֿופֿציק, און צו מזרח צוויי הונדערט און
un hundert tsvei mizrech tsu un fuftsik un hundert tsvei dorem
and hundred two east to and fifty and hundred two south

פֿופֿציק, און צו מערבֿ צוויי הונדערט און פֿופֿציק. יח און וואָס בלייבט
blaibt vos un fuftsik un hundert tsvei mayrev tsu un fuftsik
remains which and fifty and hundred two west to and fifty

איבער אין דער לענג , אַקעגן דער הייליקער אָפּשיידונג , צען טויזנט
toiznt tsen opsheidung heiliker der akegn leng der in iber
thousand ten separation holy the against length the in over

צו מזרח , און צען טויזנט צו מערבֿ – דאָס וואָס איז אַקעגן
akegn iz vos dos mayrev tsu toiznt tsen un mizrech tsu
against is which this west to thousand ten and east to

דער הייליקער אָפּשיידונג , זאָל דער אינקום דערפון זיין פַאַר ברויט
broit far zain derfun ainkum der zol opsheidung heiliker der
bread for be thereof increase the shall separation holy the

פַאַר די אַרבעטער פֿון דער שטאָט. יט און די וואָס אַרבעטן אין
in arbeten vos di un shtot der fun arbeter di far
in serve which the ones and city the of workers the for

דער שטאָט, זאָלן עס באַאַרבעטן – פֿון אַלע שבֿטים פֿון ישׂרָאֵל. כ די
di Yisroel fun shvotim ale fun baarbetn es zoln shtot der
the Yisrael of tribes all from cultivate it shall city the

גאַנצע אָפּשיידונג , פֿינף און צוואַנציק טויזנט אויף פֿינף און צוואַנציק
gantse opsheidung finf un tsvantsik toiznt oif finf un tsvantsik
whole separation on thousand twenty and five twenty and five

טויזנט ; פֿירעקעבדיק זאָלט איר אָפּשיידן די הייליקע אָפּשיידונג מיט
toiznt firekechdik zolt ir opsheiden di heilike opsheidung mit
thousand foursquare you shall set apart the holy separation with

דעם אייגנטום פֿון דער שטאָט.
dem eigentum fun der shtot
the ancestral property of the city

כא און דאָס איבעריקע זאָל זיין פֿאַר דעם פֿירשט; פֿון דער זייַט און פֿון
un dos iberike zol zain far dem firsht fun der zayt un fun
and the remaining shall be for the prince the of side and of

יענער זייַט פֿון דער הייליקער אָפּשיידונג און פֿון דעם אייגנטום
yener zayt fun der heiliker opsheidung un fun dem eigentum
that side of the holy separation and of the ancestral property

פֿון דער שטאָט, אַקעגן די פֿינף און צוואַנציק טויזנט פֿון דער
fun der shtot, akegn di finf un tsvantsik toiznt fun der
of the city the against five and twenty thousand of the

אָפּשיידונג ביז דעם געמאַרק צו מזרח , און צו מערבֿ אַקעגן די
opsheidung biz dem gemark tsu mizrech un tsu mayrev akegn di
separation unto the border to east and to west against the

פֿינף און צוואַנציק טויזנט ביז דעם געמאַרק צו מערבֿ , אַקעגן
finf un tsvantsik toiznt biz dem gemark tsu mayrev akegn
five and twenty thousand unto the border to west against

די חלקים , פֿאַר דעם פֿירשט; און די הייליקע אָפּשיידונג מיט
di chalokim far dem firsht un di heilike opsheidung mit
the portions for the prince and the holy separation with

דעם מִקדָּש פֿון הויז זאָל זיין אין מיטן פֿון דעם. כב און דאָס
dem mikdash fun hoiz zol zain in mitn fun dem un dos
the sanctuary of house shall be in midst of it and this

אייגנטום פֿון די לְוִיים , און דאָס אייגנטום פֿון דער
eigentum fun di Leviim un dos eigentum fun der
ancestral property of the Levi'im and this ancestral property of the

שטאָט, זאָל זיין אין מיטן פֿון דעם וואָס פֿאַרן פֿירשט; צווישן
shtot, zol zain in mitn fun dem vos faran firsht tsvishn
city shall be in midst of the which for the prince between

דעם געמאַרק פֿון יהודה און צווישן דעם געמאַרק פֿון בנימין זאָל
dem gemark fun Yehudah un tsvishn dem gemark fun Binyamin zol
the border of Yehudah and between the border of Binyamin shall

זיין פֿאַר דעם פֿירשט.
zain far dem firsht
be for the prince his

כג און די איבעריקע שבֿטים : פֿון מזרח-זייַט ביז מערבֿ-זייַט ,
un di iberike shvotim : fun mizrech-zayt biz mayrev-zayt ,
and the remaining tribes from the east side unto the west side ,

בנימין , איין חלק . כד און לעבן דעם געמאַרק פֿון בנימין ,
Binyamin , ein chelek un lebn dem gemark fun Binyamin ,
Binyamin , one portion and beside the border of Binyamin ,

כה און פֿון מזרח-זייַט ביז מערבֿ-זייַט , שמעון , איין חלק .
un fun mizrech-zayt biz mayrev-zayt , Shimeon , ein chelek .
and from the east side unto the west side , Shim'on , one portion .

לעבן דעם געמאַרק פֿון שמעון , פֿון מזרח-זייַט ביז מערבֿ-זייַט ,
lebn dem gemark fun Shimeon , fun mizrech-zayt biz mayrev-zayt ,
beside the border of Shim'on , from the east side unto the west side ,

[20] All the terumah shall be foursquare, five and twenty elef by five and twenty elef; ye shall set apart as the terumat hakodesh and the property of the Ir.

[21] And the remainder shall be for the Nasi, on the one side and on the other of the terumat hakodesh, and of the property of the Ir, along the five and twenty elef of the terumah toward the east border, and westward along the five and twenty elef toward the west border, along the chalakim *(tribal portions)* for the Nasi; and it shall be the terumat hakodesh; and the Mikdash HaBayit shall be within thereof. [22] Moreover from the property of the Levi'im, and from the property of the Ir, being in the midst of that which belongs to the Nasi, between the border of Yehudah and the border of Binyamin, shall be for the Nasi.

[23] As for the rest of the Shevatim, from the east side unto the west side, Binyamin, one portion. [24] And by the border of Binyamin, from the east side unto the west side, Shim'on, one portion. [25] And by the border of Shim'on, from the east side unto the west side,

Yissakhar, one portion.
[26] And by the border of Yissakhar, from the east side unto the west side, Zevulun, one portion. [27] And by the border of Zevulun, from the east side unto the west side, Gad, one portion. [28] And by the border of Gad, at the south side southward, the border shall be even from Tamar unto the waters of Merivat-Kadesh, along the brook to the Yam HaGadol *(the Great Sea, Mediterranean Sea)*. [29] This is ha'aretz which ye shall allot unto the Shivtei Yisroel for nachalah, and these are their portions, saith Adonoi Hashem.

[30] And these are the outer limits of the Ir on the north side, four alafim and five hundred measures. [31] And the she'arim of the Ir shall be after the shmot of the Shivtei Yisroel; three she'arim northward: one sha'ar of Reuven, one sha'ar of Yehudah, one sha'ar of Levi. [32] And at the east side four alafim and five hundred; and three she'arim: one sha'ar of Yosef, one sha'ar of Binyamin, one sha'ar of Dan. [33] And at the south side four alafim and five hundred measures; and three she'arim: one sha'ar of Shim'on, one sha'ar of Yissakhar, one sha'ar of Zevulun. [34] At the west side four alafim and five hundred, with

יִשָּׂשכָר , איין חלק . כו און לעבן דעם געמאַרק פֿון יִשָּׂשכָר ,
fun Yissachar fun gemark dem lebn un chelek ein Yissachar
from Yissakhar of border the beside and portion one Yissakhar

מזרח-זײַט ביז מערבֿ-זײַט , זבֻולון , איין חלק . כז און לעבן
lebn un chelek ein Zevulun mayrev-zait biz mizrech-zait
beside and portion one Zevulun the west side unto the east side

דעם געמאַרק פֿון זבֻולון , פֿון מזרח-זײַט ביז מערבֿ-זײַט , גָּד ,
Gad mayrev-zait biz mizrech-zait fun Zevulun fun gemark dem
Gad the west side unto the east side from Zevulun of border the

איין חלק . כח און לעבן דעם געמאַרק פֿון גָּד , אין דָּרום-זײַט צו
tsu dorem-zait in Gad fun gemark dem lebn un chelek ein
to south side in Gad of border the beside and portion one

דָּרום , זאָל דער געמאַרק זײַן פֿון תָּמָר ביז די וואַסערן פֿון
fun vasern di biz Tamar fun zain gemark der zol dorem
of waters the unto Tamar from be border the shall south

מריבֹת-קָדֵשׁ , ביזן טײַך , ביז צום יַם-הַגָּדול . כט דאָס איז דאָס
dos iz dos Yam-Hagodl tsum biz taich bizn Merivat-Kadesh
the is this Great Sea to unto river unto Merivat-Kadesh

לאַנד וואָס איר זאָלט אויסוואַרפֿן פֿאַר אַ נחלה צו די שבֻטים פֿון
fun shvotim di tsu nachle a far oisvarfn zolt ir vos land
of tribes the to inheritance an for allot shall you which land

יִשְׂרָאֵל , און דאָס זײַנען זייערע אײַנטיילונגען , זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt ainteilungen zeyere zainen dos un Yisroel
Hashem Adonoi declares divisions their are these and Yisroel

ל און דאָס זײַנען די אויסלאָזן פֿון דער שטאָט: פֿון צפֿון-זײַט
tsofn-zait fun shtot der fun oislozen di zainen dos un
the north side from city the of ends the are these and

פֿיר טויזנט און פֿינף הונדערט שטאַנגען אויפֿן מאָס ; לא און די
di un mos oifn shtangen hundert finf un toiznt fir
the and measure on rods hundred five and thousand four

טויערן פֿון דער שטאָט זאָלן זײַן אויף די נעמען פֿון די שבֻטים פֿון
fun shvotim di fun nemen di oif zain zoln shtot der fun toiern
of tribes the of names the after be shall city the of gates

יִשְׂרָאֵל; דריַי טויערן צו צפֿון : דער טויער פֿון ראובֵן , איינער; דער טויער
Yisroel; drei toiern tsu tsofn fun toier der Reuven fun toier der einer
Yisroel three gates to north the : gate the of Reuven gate the one

פֿון יהודה , איינער; דער טויער פֿון לֵוי , איינער. לב און צו מזרח-זײַט
fun Yehudah fun toier der einer Levi fun toier der einer mizrech-zait tsu un
of Yehudah one gate the of Levi one and to east side the

פֿיר טויזנט און פֿינף הונדערט, און דריַי טויערן: דער טויער פֿון יוֹסף ,
fir toiznt un finf hundert un drei toiern drei toier der fun Yosef ,
four thousand five and hundred three gates the Yosef of

איינער; דער טויער פֿון בנימין , איינער; דער טויער פֿון דָּן , איינער.
einer Dan fun toier der einer Binyamin fun toier der einer
one Dan of gate the one Binyamin of gate the one

לג און אין דָּרום-זײַט פֿיר טויזנט און פֿינף הונדערט אויפֿן מאָס ,
mos oifn hundert finf un toiznt fir dorem-zait in un
measure on the hundred five and thousand four south side in and

און דריַי טויערן: דער טויער פֿון שמעון , איינער; דער טויער פֿון
fun toier der einer Shimeon fun toier der toiern drei un
of gate the one Shim'on of gate the gates three and

יִשָּׂשכָר , איינער; דער טויער פֿון זבֻולון , איינער. לד מערבֿ-זײַט פֿיר
Yissachar fun toier der einer Zevulun fun toier der einer mayrev-zait fir
Yissakhar of gate the one Zevulun one the west side four

their three she'arim: one sha'ar of Gad, one sha'ar of Asher, one sha'ar of Naphtali. [35] It was all around eighteen elef in circumference; and the shem of the Ir from that day shall be, Hashem Shammah *(Hashem is there)*.

טויזנט און פֿינף הונדערט; זייערע טויערן דריי : דער טויער פֿון גָּד ,
Gad fun toier der drai toiern zeyere hundert finf un toiznt
Gad of gate the three gates their hundred five and thousand

איינער; דער טויער פֿון אָשֵׁר , איינער; דער טויער פֿון נַפְתָּלִי , איינער.
einer Naftali fun toier der einer Asher fun toier der einer
one Naphtali of gate the one Asher of gate the one

לה רונד אַרום , אַכצן טויזנט . און דער נאָמען פֿון דער שטאָט
shtot der fun nomen der un toiznt achtsen arum rund
city the of name the and thousand eighteen round around

זאָל זיין פֿון יענעם טאָג: ה איז דאָרטן.
dortn iz Hashem tog yenem fun zain zol
there is Hashem day that of be shall

Hoshea

הוֹשֵׁעַ

1 The Devar Hashem that came unto Hoshea, ben Be'eri, in the yamim of Uziyah, Yotam, Achaz, and Yechizkiyah, melachim of Yehudah, and in the yamim of Yarov'am ben Yoash, Melech Yisroel.

א דאָס ווָאָרט פֿון ה ווָאָס איז געווען צו הוֹשֵׁעַ
Hoshea tsu geven iz vos Hashem fun vort dos
Hoshea to having been is that Hashem of word this

, דעם זון פֿון בְּאֵרין , אין די טעג פֿון עוּזִיָּה , יוֹתָם , אָחָז
Achaz Yotam Uziyah fun teg di in Beerien fun zun dem
Achaz Yotam Uziyah of days the in Be'eri of son the

יְחִזְקִיָּה , די מלכים פֿון יהוּדה , און אין די טעג פֿון
fun teg di in un Yehudah fun mlochim di Yechizkiyah
of days the in and Yehudah of kings the Yechizkiyah

יֶרָבְעָם דעם זון פֿון יוֹאָשן , דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun melech dem Yoashn fun zun dem Yarovam
Yisroel of king the Yoash of son the Yarov'am

[2] The beginning of the Devar Hashem by Hoshea: And Hashem said to Hoshea: Go, take unto thee an eshet zenunim *(wife of whoredoms)* and yeladim of zenunim; for ha'aretz hath committed great whoredom, by departing from Hashem. [3] So he went and took Gomer bat Divlayim; which conceived, and bore him ben.

ב דאָס ערשטע ווָאָס ה האָט גערעדט צו הוֹשֵׁעַ , האָט
hot Hoshean tsu geredt hot Hashem vos ershte dos
has Hoshea to spoken has Hashem that first this

ה געזאָגט צו הוֹשֵׁעַ : גיי נעם דיר אַ וויַיב אַ זוֹנה ,
zoine a vaib a dir nem gei Hoshean tsu gezogt Hashem
prostitute a wife a you(SG) take go Hoshea to said Hashem

און קינדער פֿון אַ זוֹנה , ווָאָרעם מזַנה טוט
tut mizane vorem zoine a fun kinder un
does commit adultery because prostitute a of children and

. ה זיַין דאָס לאַנד, אַוועק פֿון הינטער מזַנה
Hashem hinter fun avek land dos zain mizane
Hashem behind from away land this be commit adultery

ג איז ער געגאַנגען און האָט געזומען גוֹמֶר די טאָכטער פֿון
fun tochter di Gomer genumen hot un gegangen er iz
of daughter the Gomer taken has and having gone he is

דִבְלַיִמען , און זי איז טראָגעדיק געוואָרן , און האָט אים
im hot un gevorn trogedik iz zi un Divlayimen
him has and having become pregnant is she and Divlayim

. געבאָרן אַ זון
zun a geborn
son a given birth to

[4] And Hashem said unto him: Call shmo Yizre'el *(G-d will sow)*; for yet a little while, and I will visit vengeance upon Bais Yehu for the demei Yizre'el *(massacre at Yizre'el)*, and will cause to cease Mamlechut Bais Yisroel. [5] And it shall come to pass on Yom Hahu, that I will break the keshet Yisroel, in the Emek Yizre'el.

ד און ה האָט צו אים געזאָגט: רוף זיַין נאָמען יִזְרְעֶאל, ווָאָרעם
vorem Yizreel nomen zain ruf gezogt im tsu hot Hashem un
because Yizre'el name his call said him to has Hashem and

נאָך אַ קליין ווַיילע , און איך וועל זיך רעכענען פַֿאַר דעם בלוט
blut dem far rechenen zich vel ich un vaile klein a noch
blood the for reckon self will I and little while brief a after

פֿון יִזְרְעֶאל מיט דעם הויז פֿון יֵהוּא , און איך וועל פַֿאַרשטערן די
di farshtern vel ich un Yehu fun hoiz dem mit Yizreel fun
the put an end will I and Yehu of house the with Yizre'el of

מלוכה פֿון דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל. ה און עס וועט זיַין אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un Yisroel fun hoiz dem fun meluche
day that in be will it and Yisroel of house the of kingdom

וועל איך צעברעכן דעם בויגן פֿון יִשְׂרָאֵל אין טאָל יִזְרְעֶאל.
Yizreel tal in Yisroel fun boign dem tsebrechn ich vel
Yizre'el valley of in Yisroel of bow the break I will

[6] And she conceived again, and bore a bat. And G-d said unto him, Call her shem Lo-ruchamah *(not pitied, favored)*; for I will no more have pity upon Bais Yisroel; that I should at all forgive them. [7] But I will have mercy upon the Bais Yehudah, and will save them by Hashem Eloheihem, and will not save them by keshet, nor by cherev, nor by milchamah, by susim, nor by parashim.

[8] Now when she had weaned Lo-ruchamah, she conceived, and bore ben. [9] Then said G-d, Call shmo *(his name)* Lo-ammi; for ye are lo ammi *(not My people)*, and to you *(pl)* not eh'h'yeh.

2 [1:10] Yet the number of the Bnei Yisroel shall be as the sand of the yam *(sea)*, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass, that in the place where it was said unto them, Ye are lo ammi *(not My people)*, there it shall be said unto them, Ye are the Bnei El Chai. [2] [1:11] Then shall the Bnei Yehudah and the Bnei Yisroel be gathered together, and appoint for them Rosh

[ו] און זי איז ווידער טראָגעדיק געוואָרן , און האָט
hot un gevorn trogedik vider iz zi un
has and having become pregnant again is she and

געבאָרן אַ טאָכטער. און ער האָט צו אים געזאָגט: רוף איר
ir ruf gezogt im tsu hot er un tochter a geborn
you call said him to has he and daughter a given birth to

נאָמען לוא-רוּחָמָה , וואָרעם איך וועל מער ווידער נישט רחמנות
rachmones nisht vider mer vel ich vorem Lo-Ruchamah nomen
pity not again more will I for Lo-ruchamah name

האָבן אויף דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, אַז פֿאַרגעבן זאָל איך זיי
zei ich zol fargebn az Yisroel fun hoiz dem oif hobn
they I shall forgiven that Yisroel of house the on have

פֿאַרגעבן. [ז] אָבער אויף דעם הויז פֿון יהודה וועל איך רחמנות
rachmones ich vel Yehudah fun hoiz dem oif ober fargebn
compassion I will Yehudah of house the on but forgiven

האָבן, און איך וועל זיי העלפֿן דורך ה זייער ג-ט, און איך
ich un G-t zeyer Hashem durch helfn zei vel ich un hobn
I and G-d their Hashem by save them will I and have

וועל זיי נישט העלפֿן דורך בויגן און דורך שווערד און דורך
durch un shverd durch un boign durch helfn nisht zei vel
by and sword by and bow by save not them will

מלחמה , דורך פֿערד און דורך רייטער .
raiter durch un ferd durch milchome
charioteers by and horses by war

[ח] און זי האָט אָנגעטוויזינט לוא-רוּחָמָהן , און זי איז טראָגעדיק
trogedik iz zi un Lo-Ruchamahn antvoint hot zi un
pregnant is she and Lo-ruchamah weaned has she and

געוואָרן , און האָט געבאָרן אַ זון . [ט] און ער האָט
hot er un zun a geborn hot un gevorn
has he and son a given birth to has and having become

גערופֿן: זײַן נאָמען נישט-מײַן-פֿאָלק, וואָרעם איר זייט נישט
nisht zeit ir vorem nisht-main-folk nomen zain ruf gezogt
not are you because Not-My-People name his call said

מײַן פֿאָלק , און איך בין נישט אײַערע.
aiere nisht bin ich un folk main
your not am I and people my

ב און די צאָל פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וועט זײַן אַזוי
azoi zain vet Yisroel fun kinder di fun tsol di un
so be will Yisroel of children the of number of the and

ווי די זאַמד פֿון ים , וואָס קען נישט געמאָסטן און נישט
nisht un gemestn nisht ken vos yam fun zamd di vi
not and measured not can which the sea of sand the like

געצײלט ווערן ; און עס וועט זײַן , אַנשטאָט וואָס צו זיי פֿלעגט
flegt zei tsu vos anshtot zain vet es un vern getseilt
used to them to where in place be will it and become counted

געזאָגט ווערן: איר זייט נישט מײַן פֿאָלק , וועט צו זיי געזאָגט ווערן:
vern gezogt zei tsu vet folk main nisht zait ir vern gezogt
be said them to will people my not are you be said

קינדער פֿון דעם לעבעדיקן אֵל . [א.יא] און די קינדער פֿון יהודה
Yehudah fun kinder di un El lebedikn dem fun kinder
Yehudah of children the and G-d living the of children

און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וועלן זיך איינזאַמלען אין אײנעם,
einem in ainzamlen zich veln Yisroel fun kinder di un
one in gather together selves will Yisroel of children the and

Echad, and they shall come up out of ha'aretz; for gadol shall be the Yom Yizre'el *(Day of Jezreel)*.

און זיי וועלן זיך מאַכן איין הויפּטמאַן, און זיי וועלן אַרויפֿגיין
aroifgein veln zei un hoiptman ein machn zich veln zei un
go up will they and head man one make selves will they and
פֿון דעם לאַנד, וואָרעם גרויס וועט זיין דער טאָג פֿון יִזרְעֶאל.
Yizreel fun tog der zain vet grois vorem land dem fun
Yizre'el of day the be will great because land the of

[3] [2:1] Say ye unto your achim, Ami *(My people)*; and to your achayot, Ruchamah *(Pitied, Favored)*.

ב.א זאָגט צו אייַערע ברידער: עַמי , און צו אייַער
aier tsu un Ami brider aiere tsu zogt
your to and My people brothers your to declares
שוועסטער: רוחָמָה .
ruchame shvester
Compassion, Pity sisters

[4] [2:2] Plead with immechem *(your mother)*, plead;

ב.ב קריגט אייַך מיט אייַער מוטער , קריגט אייַך,
aich krigt muter aier mit aich krigt
you plead mother your with you plead

for she is not my isha *(wife)*,

וואָרעם זי איז נישט מײַן וויַב,
vaib main nisht iz zi vorem
wife my not is she because

neither am I her ish *(husband)*;

און איך בין נישט איר מאַן ;
man ir nisht bin ich un
husband her not am I and

let her therefore put away her zenunim *(whoredoms)* out of her sight,

און זאָל זי אָפּטאָן איר זנות פֿון
fun zoines ir opton zi zol un
from harlotry her remove her let and
איר פּנים ,
ponem ir
face her

and her na'afufim *(adulteries)* from between her breasts;

און איר ניאוף פֿון צווישן אירע בריסט .
brist ire tsvishn fun niuf ir un
breasts hers between from adulteries her and

[5] [2:3] Lest I strip her naked,

ב.ג אַניט וועל איך זי אויסטאָן אַ נאַקעטע,
nakete a oiston zi ich vel anit
naked a strip off her I will or else

and set her as bare as the day she was born,

און זי לאָזן שטיין ווי אין טאָג פֿון איר געבאָרנשאַפֿט;
gebornshaft ir fun tog in vi shtein lozn zi un
birth her of day in as stand let her and

and make her as a midbar,

און איך וועל זי מאַכן ווי אַ מדבר ,
midber a vi machn zi vel ich un
desert a as make her will I and

and turn her like an eretz tziyyah *(parched land)*,

און זי לאָזן ווערן ווי אַ טרוקן לאַנד,
land trukn a vi vern lozn zi un
land dry a as become let her and

and kill her with tzamah *(thirst)*.

און זי טייטן מיט דאָרשט.
dorsht mit teitn zi un
thirst with kill her and

[6] [2:4] And I will not have mercy upon her banim;

ב.ד און אירע קינדער וועל איך נישט דערבאַרעמען,
derbaremen nisht ich vel kinder ire un
have mercy not I will children her and

for they are the bnei zenunim.

וואָרעם קינדער פֿון זנות זיַינען זיי .
zei zainen zoines fun kinder vorem
they are harlotry of children for

[7] [2:5] For their em hath played the zonah *(prostitution)*;

ב.ה וואָרעם מזַנה געווען האָט זייער מוטער ,
muter zeyer hot geven mizane vorem
mother their has was commit prostitution for

she that conceived them hath done shamefully;

פַֿארמיאוסט האָט זיך זייער געווינערין.
farmiust hot zich zeyer gevinerin
has behaved shamefully self their bearer

for she said: I will go after my lovers,

וואָרעם זי האָט געזאָגט: איך וועל גיין נאָך
vorem zi hot gezogt ich vel gein noch
for she has said I will go after

מײַנע ליבהאָבער,
maine libhober
my lovers

who give me my lechem and my mayim,

די וואָס גיבן מײַן ברויט און מײַן וואַסער,
di vos gibn main broit un main vaser
the ones who give my bread and my water

my wool and my flax, mine shemen *(oil)* and my shikkui *(drink)*.

מײַן וואָל און מײַן פֿלאַקס, מײַן אייל און מײַן טראַנק.
main vol un main flaks main eil un main trank
my wool and my flax my oil and my drink

8 2:6 Therefore, hinei, I will hedge up thy path with thorns,

ב.ו דערום זע, איך פֿאַרשטעל דײַן וועג מיט דערנער,
derum ze ich farshtel dain veg mit derner
therefore behold I block your way with thorns

and wall in her wall,

און וועל פֿאַרצאַמען אַ צאַם אַרום איר,
un vel fartsamen a tsam arum ir
and will fence in a closed-in enclosure round her

that she shall not find her netivah *(way)*.

אַז זי זאָל אירע שטעגן נישט געפֿינען.
az zi zol ire shtegn nisht gefinen
that she shall her paths not find

9 2:7 And she shall chase after her lovers,

ב.ז און זי וועט נאָכיאָגן אירע ליבהאָבער
un zi vet nochyogn ire libhober
and she will pursue her lovers

but she shall not overtake them;

און זיי נישט דערגרייכן,
un zei nisht dergreichn
and them not catch

and she shall seek them, but shall not find them;

און זי וועט זיי זוכן און נישט געפֿינען;
un zi vet zei zuchn un nisht gefinen
and she will them seek and not find

then shall she say:

און זי וועט זאָגן:
un zi vet zogn
and she will say

I will go and return to my ish harishon *(first husband)*;

איך וועל גיין אין זיך אומקערן צו מײַן ערשטן מאַן,
ich vel gein un zich umkeren tsu main ershtn man
I will go and self my to return first man

for then was it better with me than now.

וואָרעם דעמצמאָל איז מיר בעסער געווען ווי אַצונד.
vorem dentsmol iz mir beser geven vi atsund
because then is me better was than now

10 2:8 For she did not have da'as that I gave her

ב.ח און זי ווייס נישט, אַז דאָס האָב איך איר געגעבן
un zi veys nisht az dos hob ich ir gegebn
and she knows not that this have I her given

dagan *(grain)*, and tirosh *(new wine)*, and yitzhar *(oil)*,

די תּבֿואה, דעם ווײַן, און דאָס אייל;
di tvue dem vain un dos eil
the grain the wine and this oil

and multiplied her kesef and zahav,

און דאָס זילבער און גאָלד וואָס איך האָב איר געמערט,
un dos zilber un gold vos ich hob ir gemert
and the silver and gold which I have her multiplied

which they used for Ba'al.

האָבן זיי פֿאַרטאָן אויף בַּעַל.
hobn zei farton oif Baal
have they used for Ba'al

11 2:9 Therefore will I return,
and take back

ב.ט דערום וועל איך צוריקנעמען
tsuriknemen ich vel derum
take back I will therefore

My dagan in the season thereof,

מײַן תּבֿואה אין איר צײַט,
tsait ir in tvue main
time its in grain my

and My tirosh in the season thereof,

און מײַן ווײַן אין זײַן געשטעלטער צײַט,
tsait geshtelter zain in vain main un
time appointed its in wine my and

and will take back My wool
and My flax

און איך וועל אַוועקרײַסן מײַן ווּאל און מײַן פֿלאַקס,
flaks main un vol main avekraisn vel ich un
flax my and wool my rip away will I and

given to cover her nakedness.

וואָס איז געווען איר נאַקעטקייט צו פֿאַרדעקן.
fardekn tsu naketkeit ir geven iz vos
conceal to nakedness you having been is which

12 2:10 And now will I uncover her
navlut *(lewdness)*

ב.י און אַצונד וועל איך אַנטפּלעקן איר שאַנד
shand ir antplekn ich vel atsund un
shame her reveal I will now and

in the sight of her lovers,

פֿאַר די אויגן פֿון איר ליבהאָבער,
libhober ire fun oign di far
lovers her of eyes the before

and none shall deliver her out
of Mine hand.

און קיינער וועט זי נישט מציל זײַן פֿון מײַן האַנט.
hant main fun zain matsl nisht zi vet keiner un
hand my from be save not her will anyone and

13 2:11 I will also cause all her masos
(exultation, joy) to cease,

ב.יא און איך וועל מאַכן אויפֿהערן איר גאַנצע פֿרייד;
freid gantse ir oifhern machn vel ich un
joy entire her cease make will I and

her Chag *(feast)*, her Chodesh *(New Moons)*, and her Shabbatot,

איר יום-טובֿ, איר ראָש-חודש, און איר שבת,
Shabbos ir un rosh-choidesh ir yom-tov ir
Shabbos her and new moon her festival her

and all her Mo'adim *(appointed feasts)*.

און אַלע איר פֿײַערטעג.
faierteg ire ale un
firedays her all and

14 2:12 And I will destroy her gefanim
(vines) and her te'enim *(fig trees)*,

ב.יב און איך וועל פֿאַרוויסטן איר ווײַנשטאָק און
un vainshtok ir farvistn vel ich un
and vine her destroy will I and

איר פֿײַגנבוים,
faignboim ir
fig tree her

whereof she hath said: These are
my etnan *(harlot's wages)*

וואָס זי האָט געזאָגט: אַ מתּנה זײַנען זיי מיר,
mir zei zainen matone a gezogt hot zi vos
to me they are gift a said has she of which

that my lovers have given me;

וואָס מײַנע ליבהאָבער האָבן מיר געגעבן;
gegebn mir hobn libhober maine vos
given me have lovers my which

and I will make them a forest,

און איך וועל זיי מאַכן פֿאַר אַ וואַלד,
vald a far machn zei vel ich un
forest a for make them will I and

and the wild beasts of the sadeh
shall devour them.

און די חיה פֿון פֿעלד וועט זיי אויפֿעסן.
oifesn zei vet feld fun chaye di un
eat them will the country of beasts the and

15 2:13 And I will visit upon her

ב.יג און איך וועל זיך רעכענען מיט איר
ir mit rechenen zich vel ich un
her with reckon self will I and

the yamim of Ba'alim,

פַֿאַר די טעג פֿון די בַּעַל-געטער,
Baal-geter di fun teg di far
Ba'al g-ds the of days the for

wherein she burned incense to them,

, זיי צו גערייכערט האָט זי וואָס
zei tsu gereichert hot zi vos
them to burn incense has she wherein

and she decked herself with her ring and her jewelry,

, אָנגעטאָן אירע אויערינגען און איר ציירונג און
tsirung ir un oiringen ire ongeton un
jewelry her and earings her put on and

and she went after her lovers,

, נאָך אירע ליבהאָבער, גענאַנגען און
libhober ire noch gegangen un
lovers her after having gone and

and forgot Me,

saith Hashem.

. ה זאָגט , פֿאַרגעסן זי האָט מיר אָן און
Hashem zogt fargesen zi hot mir on un
Hashem declares forgotten she has me on and

16 2:14 Therefore, hinei, I will allure her,

ב.יד אָבער זע , איך רעד זי איבער,
iber zi red ich ze ober
over her speak I behold but

and bring her into the midbar,

, מדבר אין אַוועקפֿירן זי וועל און
midber in avekfiren zi vel un
wilderness in away lead her will and

and speak to her lev.

. האַרצן אין איר צו רעדן וועל און
hartsn in ir tsu redn vel un
heart her to speak will and

17 2:15 And from there I will give her her kramim *(vineyards)*,

ב.טו אָפּגעבן איך וועל צו איר פֿון דאָרט און
opgebn dort fun ir tsu vel ich un
hand over there from her to will I and

וויַנגערטנער, אירע
vaingertner ire
vineyards her

and the Emek Achor *(Valley of Trouble)* I will make a petach tikvah *(door of hope)*;

; הָאָפֿענונג פֿון טיר אַ פֿאַר עָכוֹר טאָל דעם און
hofenung fun tir a far Achor tal dem un
hope of door a for Achor valley of the and

and she shall answer there, as in the yamim of her youth,

יוגנט איר פֿון טעג
yugnt ir fun teg
youth her of days

דאָרטן אָפּרופֿן זיך וועט זי אין וי די און
di in vi zich oprufn dortn vet zi un
the in as self respond there will she and

and as in the yom when she came up out of Eretz Mitzrayim.

. מִצרַיִם פֿון לאַנד אַרויפֿגיין איר פֿון טאָג אין וי און
Mitsrayim land fun aroifgein ir fun tog in vi un
Egypt land from ascending her of day in as and

18 2:16 And it shall be in Yom Hahu, saith Hashem, that thou shalt call Me Ishi *(my Husband)*; and shalt call Me no more Ba'ali. 19 2:17 For I will take away the shemot *(names)* of Ba'alim out of her mouth, and they shall

ב.טז וועסטו , ה זאָגט , יענעם טאָג, זיין אין זעט וועס און
vestu Hashem zogt tog yenem in zain vet es un
will you(sg) Hashem declares day that in be will it and

. בַּעַל מיַין רופֿן: מיַין מאַן , און וועסט מיך מער נישט רופֿן: מיַין
Baal main rufn nisht mer mich vest un man main rufn
master my call not more me will and husband my call

ב.יז , מויל איר פֿון אָפּטאָן נעמען פֿון די בַּעַל-געטער פֿון איר וועל איך און
moil ir fun Baal-geter di fun nemen di opton vel ich un
mouth her from Ba'al g-ds the of names the remove will I and

be remembered by their names no more. 20 2:18 And in Yom Hahu will I make a brit *(covenant)* for them with the beasts of the sadeh and with the fowls of Shomayim, and with the creeping things of the adamah; and I will break in pieces the keshet and the cherev and the milchamah from ha'aretz, and will make them to lie down in betach *(safety)*. 21 2:19 And I will betroth thee unto Me l'olam; yea, I will betroth thee unto Me in tzedek, and in mishpat, and in chesed, and in rachamim. 22 2:20 I will even betroth thee unto Me in emunah *(faithfulness, fidelity)*: then thou shalt know Hashem.

אוֹן זיי וועלן מער נישט געדאַכט ווערן מיט זייער נאָמען. ב.יח אוֹן
un nomen zeyer mit vern gedacht nisht mer veln zei un
and names their by become remembered not more will they and

איך וועל זיי שליסן אַ ברית אין יענעם טאָג, מיט דער חיה פֿון
fun chaye der mit tog yenem in bris a shlisn zei vel ich
of beast the with day that in covenant a establish they will I

פֿעלד, אוֹן מיט דעם פֿויגל פֿון הימל, אוֹן מיט דעם שרץ פֿון דער
der fun sherets dem mit un himel fun foigel dem mit un feld
the of creeper the with and heaven of bird the with and field

ערד. אוֹן אַ בויגן אוֹן שוווערד אוֹן מלחמה וועל איך צעברעכן פֿון
fun tsebrechn ich vel milchome un shverd un boign a un erd
out of break I will war and sword and bow a and earth

לאַנד, אוֹן איך וועל זיי מאַכן ליגן אין זיכערקייט. ב.יט אוֹן איך וועל
vel ich un zicherkeit in lign machn zei vel ich un land
will I and security in lie down make them will I and land

דיך פֿאַרקנסן צו מיר אויף אייביק, אוֹן דיך פֿאַרקנסן
farknasn dich un eibik oif mir tsu farknasn dich
get engaged you(SG) and ever for me to get engaged you(SG)

צו מיר מיט רעכט אוֹן מיט גערעכטיקייט, אוֹן מיט גענאָד אוֹן מיט
mit un genod mit un gerechtikeit mit un recht mit mir tsu
with and grace with and righteousness with and right with me to

באַרעמהאַרציקייט. ב.כ אוֹן איך וועל דיך פֿאַרקנסן צו מיר מיט
mit mir tsu farknasn dich vel ich un baremhartsikeit
with me to get engaged you(SG) will I and mercifulness

טרייַשאַפֿט, אוֹן וועסט דערקענען ה.
Hashem derkenen vest un traishaft
Hashem know you(sg) will and faithfulness

23 2:21 And it shall come to pass in Yom Hahu,

ב.כא אוֹן עס וועט זיין אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un
day that in be will it and

I will answer, saith Hashem,

וועל איך ענטפֿערן, זאָגט ה',
Hashem zogt entfern ich vel
Hashem declares answer I will

I will answer HaShomayim *(the heavens)*,

וועל איך ענטפֿערן די הימלען,
himlen di entfern ich vel
heavens the answer I will

and they shall answer Ha'Aretz;

אוֹן זיי וועלן ענטפֿערן דער ערד,
erd der entfern veln zei un
earth the answer will they and

24 2:22 And Ha'Aretz shall answer with dagan,

ב.כב אוֹן די ערד וועט ענטפֿערן דער תּבוּאה,
tvue der entfern vet erd di un
grain the answer will earth the and

and tirosh, and yitzhar;

אוֹן דעם ווייַן, אוֹן דעם אייל,
eil dem un vain dem un
oil the and wine the and

and they shall answer Yizre'el *(G-d will sow)*.

אוֹן זיי וועלן ענטפֿערן יִזרְעֶאל.
Yizreel entfern veln zei un
Yizre'el answer will they and

25 2:23 And I will sow her for Myself in ha'aretz;

ב.כג אוֹן איך וועל זי מיר איַנזייען אין לאַנד,
land in ainzeyen mir zi vel ich un
land in sow in for me her will I and

and I will have rachamim upon lo ruchamah;

אוֹן איך וועל דערבאַרעמען די נישט דערבאַרעמטע,
derbaremte nisht di derbaremen vel ich un
compassion not the have mercy will I and

and I will say to them which were lo ammi: Thou art ami *(My people)*;

and it shall say: Thou art Elohai *(my G-d)*.

3 Then said Hashem unto me, Go again, love an isha *(woman, wife)* beloved of her re'a *(friend, companion)*, yet a noefet *(adulteress)*, just like the ahavat Hashem toward the Bnei Yisroel, who look to elohim acharim, and love heathen religion raisin cakes.

[2] So I bought her to me for fifteen pieces of kesef, and for a chomer and a half of se'orim; [3] And I said unto her, Thou shalt abide with me yamim rabbim and shalt not play the zonah, and thou shalt not be for another ish; and thus will I also towards thee. 1 [4] For the Bnei Yisroel shall abide yamim rabbim without a melech, and without a sar, and without a zevach, and without a matzevah *(stone pillar, monument)* and without an ephod *(sacred vest used for consulting a deity)*, and without teraphim *(household idols)*; [5] Afterward shall the Bnei Yisroel return, and seek Hashem Eloheihem, and Dovid their melech; and shall fear Hashem and His goodness in the acharit hayamim *(last days)*.

4 Hear the Devar Hashem, ye Bnei Yisroel:

אוּן וועל זאָגן צו נישט-מײַן-פֹּאָלק: מײַן פֹּאָלק ביסטו ,
bistu folk main nisht-main-folk tsu zogn vel un
are you people my Not-My-People to say will and

אוּן ער וועט זאָגן: מײַן ג-ט.
G-t main zogn vet er un
G-d my say will it and

ג אוּן ה האָט צו מיר געזאָגט: גיי ווידער האָב ליב אַ פֿרוי ,
froi a lib hob vider gei gezogt mir tsu hot Hashem un
woman a love have again go said me to has Hashem and

געליבט פֿון אַ ליבהאָבער, אָבער אַ נואפֿטע ; אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi noyefte a ober libhober a fun gelibt
Hashem just as thus adulteress an yet lover a of beloved

האָט ליב די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אוּן זיי קערן זיך צו פֿרעמדער
fremder tsu zich kern zei un Yisroel fun kinder di lib hot
foreign to selves turn they and Yisroel of children the love has

ג-טער, אוּן האָבן ליב ראָזינקעסקוכנס.
rozinkeskuchns lib hobn un g-ter
raisin cakes love have and g-ds

[2] ב האָב איך זי מיר געקויפֿט פֿאַר פֿופֿצן זילבערשטיק , אוּן אַ
a un zilbershtik fuftsn far gekoift mir zi ich hob
a and pieces of silver fifteen for bought me her I have

חומֶר גערשטן, אוּן אַ לֶתֶך גערשטן. [3] ג אוּן איך האָב צו איר
ir tsu hob ich un gershtn letech a un gershtn chomer
her to have I and barley lethech a and barley homer

געזאָגט: פֿיל טעג זאָלסטו מיר זיצן , זאָלסט נישט
nisht zolst alein zitsn mir zolstu teg fil gezogt
not you(SG) shall myself sit me shall you days many said

מזנה זיין , אוּן נישט געהערן צו קיין מאַן, אוּן דעס
des un man kein tsu gehern nisht un zain mizane
the and man any to belong not and be commit adultery

גלייכן איך קענען דיר . [4] ד וואָרעם פֿיל טעג וועלן די קינדער פֿון
fun kinder di veln teg fil vorem dir kegen ich glaichn
of children the will days many for you(SG) toward I same

יִשְׂרָאֵל זיצן אָן אַ מלך , אוּן אָן אַ האַר, אוּן אָן אַ
a on un har a on un melech a on zitsn Yisroel
a without and lord a without and king a without sit Yisroel

שלאַכטאָפּפֿער , אוּן אָן אַ זיילשטיין , אוּן אָן אַן אֵפֿוד
ephod an on un zailshtein a on un shlachtopfer
ephod an without and pillar stone a without and slaughter sacrifice

אוּן תְּרָפִים. [5] ה דערנאָך וועלן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זיך אומקערן,
umkeren zich Yisroel fun kinder di veln dernoch trofim un
return selves Yisroel of children the will after that terafim and

אוּן זיי וועלן זוכן ה זייער ג-ט, אוּן דָּוִד זייער מלך , אוּן
un melech zeyer Dovid un G-t zeyer Hashem zuchn veln zei un
and king their Dovid and G-d their Hashem seek will they and

זיי וועלן אַנגסטן צו ה אוּן צו זײַן גוטס , אין סוף פֿון
fun sof in guts zain tsu un Hashem tsu angstn veln zei
of end in good things his at and Hashem at tremble will they

די טעג.
teg di
days the

ד הערט דאָס וואָרט פֿון ה , איר קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder ir Hashem fun vort dos hert
Yisroel of children you Hashem of word the hear

for Hashem hath a controversy with the yoshvei ha'aretz,

ווָאָרעם ה האָט אַ קריג מיט די
di mit krig a hot Hashem vorem
the with dispute a has Hashem for

באַווינער פֿון לאַנד,
land fun bavoiner
land of inhabitants

because there is no emes, nor chesed,

וויַיל קיין אמת און קיין גענאָד,
genod kein un emes kein vail
grace any and truth any for

nor da'as Elohim in ha'aretz.

און קיין דערקענונג פֿון אלקים איז נישטאָ אין לאַנד.
land in nishto iz Elokim fun derkenung kein un
land in not is G-d of knowledge any and

[2] By aloh *(false swearing, perjury)*, and kachash *(lying)*, and ratzo'ach *(murder)*,

ב שוווערן און לייקענען און טייטן
teitn un leikenen un shvern
murdering and deny and swearing

and ganov *(stealing)*, and na'of *(committing adultery)* they violently break in,

און גנבֿענען און מזנה זיַין ,
zain mizane un ganven un
be played the harlot and stealing and

זיַינען פֿאַרשפּרייט,
farshpreit zainen
widespread are

and damim b'damim they follow *(bloodshed follows bloodshed)*.

און בלוט אָן בלוט רירט זיך אָן.
on zich rirt blut on blut un
on self touches blood on blood and

[3] Therefore shall ha'aretz mourn,

ג דערום וועט טרויערן דאָס לאַנד,
land dos troiern ver derum
land the mourn will therefore

and every one that dwelleth therein shall waste away languishing,

און פֿאַרוועלקט ווערן וועט איטלעכער
itlecher vet vern farvelkt un
each will become withered and

ווויַנער דערין ,
derin voiner
therein inhabitant

with the wild beasts of the sadeh, and with the fowls of Shomayim;

מיט דער חיה פֿון פֿעלד, און מיטן פֿויגל פֿון הימל ;
himel fun foigel mitn un feld fun chaye der mit
heaven of bird with and field of beast the with

yea, the dagim of the yam also shall disappear.

און אַפֿילו די פֿישן פֿון ים וועלן אויַנגעטאָן ווערן .
vern aingeton veln yam fun fishn di afile un
become waste away will the sea of fish the even and

[4] Yet let no ish bring a point of contention,

ד אָבער קיינער טאָר זיך נישט קריגן ,
krign nisht zich tor keiner ober
contend not selves may anyone but

nor reprove another;

און נישט שטראָפֿן טאָר קיינער ,
keiner tor shtrofn nisht un
anyone may reprove not and

for thy people are as they

ווָאָרעם דיַין פֿאָלק זיַינען אַזעלכע
azelche zainen folk dain vorem
such are people your because

that strive with the kohen.

ווָאס קריגן זיך מיטן כהן .
koyen mitn zich krign vos
kohen with selves quarrel that

[5] Therefore shalt thou stumble and fall in the yom,

ה דערום וועסטו שטרויכלען ביַי טאָג,
tog bai shtroichlen vestu derum
day by stumble will you(sg) therefore

and the navi also shall stumble and fall with thee in the lailah,

און אויך דער נבֿיא וועט געשטרויכלט ווערן
un oich der novi vet geshtroichlt vern
and also the prophet will stumbled become

מיט דיר ביַי נאַכט,
mit dir bai nacht
with you(SG) by night

and I will destroy thy em.

און איך וועל פַאַרשניידן דיַין מוטער.
un ich vel farshnaidn dain muter
and I will cut off your mother

6 Ami are destroyed for lack of da'as *(knowledge)*;

ו פַאַרשניטן ווערט מיַין פֹאָלק פֿון נישט וויסנשאַפֿט;
farshnitn vert main folk fun nisht visnshaft
shall be cut off my people from not knowledge

because thou hast rejected da'as,

וויַיל דו האָסט פַאַראַכט וויסנשאַפֿט,
vail du host faracht visnshaft
for you have rejected knowledge

I will also reject thee, that thou shalt be no kohen to Me;

דערום האָב איך דיך פַאַראַכט פֿון צו
derum hob ich dich faracht fun tsu
therefore have I you(SG) rejected from to

זיַין מיר אַ כֹהן ;
zain mir a koyen
be me a kohen

seeing thou hast forgotten the torat Eloheicha,

אַז דו האָסט פַאַרגעסן די תּורה פֿון דיַין ג-ט,
az du host fargesen di toyre fun dain G-t
as you have forgotten the instruction of your G-d

I will also forget thy banim.

וועל איך אויך פַאַרגעסן אָן דיַינע קינדער.
vel ich oich fargesen on daine kinder
will I also forget on your children

7 The more they increased, the more they sinned against Me;

ז ווי זיי האָבן זיך געמערט , אַזוי האָבן זיי
ז vi zei hobn zich gemert azoi hobn zei
as they have selves increased so have they

געזינדיקט צו מיר;
gezindikt tsu mir
sinned against me

therefore will I change their kavod into kalon *(ignominy, shame)*.

וועל איך זייער כּבֿוד אויף שאַנד אומבייַטן .
vel ich zeyer koved oif shand umbaitn
will I their glory into shame substitute

8 They feed on the chattat *(sin, sin offering)* of Ami,

ח זיי עסן אויף די זינדאָפּפֿער פֿון מיַין פֹאָלק ,
ח zei esen oif di zindopfer fun main folk
they eat on the sin offering of my people

and after their avon *(iniquity)* do they in relish lift up their soul.

און אויף זייער פַאַרברעך קוקן זיי אויס.
un oif zeyer farbrech kukn zei ois
and on their transgression gaze they out

9 And there shall be, like Am *(People)*, like kohen;

ט דערום וועט זיַין , אַזוי דאָס פֹאָלק אַזוי דער כֹהן ,
ט derum vet zain azoi dos folk azoi der koyen
therefore will be so this people so the kohen

and I will visit them with punishment for their ways,

און איך וועל זיך רעכענען מיט אים פַאַר זיַינע וועגן ,
un ich vel zich rechenen mit im far zaine vegen
and I will self reckon with him for his ways

and repay them for their doings.

און זיַינע מעשׂים וועל איך אומקערן .
un zaine meisim vel ich umkeren
and his deeds will I back return

10 For they shall eat, and not have enough;

י און זיי וועלן עסן און נישט זאַט ווערן,
י un zei veln esen un nisht zat vern
and they will eat and not satisfied be

they shall commit whoredom, and shall be barren and not increase;

זיי זײַנען מזַנה , אָבער זיי וועלן
zei zainen mizane ober zei veln
they are commit prostitution but they will

; זיך נישט מערן
mern nisht zich
increase not selves

because they have abandoned being shomer to heed Hashem.

. וויַל זיי האָבן אויפֿגעהערט אויף ה צו אַכטן
vail zei hobn oifgehert oif Hashem tsu achten
for they have ceased on Hashem to watch out

[11] Zenut *(prostitution, whoredom)* and yayin and tirosh

יא זנות און ווײַן און טרויבנזאַפֿט
troibnzaft un vain un zoines
grape juice and wine and harlotry

take away the lev *(understanding)*.

פֿאַרקנעכטיקן דאָס האַרץ.
harts dos farknechtikn
heart the enslave

[12] Ami *(My people)* consult a piece of wood,

יב מײַן פֿאָלק פֿרעגט בייַ זיי האָלץ,
holts zei bai fregt folk main
wood them by inquire people my

and their staff declareth unto them;

און זײַן שטעקן באַשיידט אים;
im basheidt shtekn zain un
him informs staff its and

for the ruach zenunim hath caused them to err,

וואָרעם אַ גייַסט פֿון זנות האָט פֿאַרפֿירט,
farfirt hot zoines fun gaist a vorem
misled has harlotry of spirit a because

and they have played the zonah, forsaking Eloheihem.

. און זיי האָבן זיך אָפּגעקערט פֿון אונטער זייער ג-ט
G-t zeyer unter fun opgekert zich hobn zei un
G-d their under from turned aside selves have they and

[13] They sacrifice upon the tops of the mountains,

יג אויף די שפּיצן בערג שלאַכטן זיי ,
zei shlachtn berg shpitsn di oif
they sacrifice mountains tops the on

and burn incense upon the hills,

און אויף די הייכן רייכערן זיי ,
zei reichern heichn di oif un
they burn incense heights the on and

under oak and poplar and terebinth,

אונטער אייכנבוים און טאָפּאָליע און טערעבינט,
terebint un topolie un eichnboim unter
terebinth and poplar and oak under

because the shade thereof is tov;

וויַל זײַן שאָטן איז גוט .
gut iz shotn zain vail
good is shadow its for

therefore your daughters shall commit whoredom,

דערום זײַנען אײַערע טעכטער , מזַנה
mizane techter aiere zainen derum
commit whoredom daughters your are therefore

and your daughters-in-law shall commit ni'uf *(adultery)*.

און אײַערע שניר זײַנען אומגעטרײַ.
umgetrai zainen shenir aiere un
unfaithful are daughters-in-law your and

[14] I will not visit punishment upon your daughters when they commit whoredom,

יד איך פֿאַרדענק נישט אײַערע טעכטער וואָס זיי
zei vos techter aiere nisht fardenk ich
they when daughters your not blame I

זײַנען מזַנה ,
mizane zainen
commit adultery are

nor your daughters-in-law when they commit ni'uf *(adultery)*;

און אײַערע שניר וואָס זיי זײַנען אומגעטרײַ,
umgetrai zainen zei vos shenir aiere un
unfaithful are they when daughters-in-law your and

because the men consort with zonot,

וויַיל די מענטשן אַליין גייען מיט זונות אַוועק,
avek zoinus mit geyen alein mentshn di vail
away harlots with go themselves men the for

and they sacrifice with kedeshot *(temple prostitutes)*;

און מיט שאַנדוויבער ברענגען זיי
zei brengen shandvaiber mit un
they bring shameful women with and

שלאַכטאָפּפֿער ;
shlachtopfer
slaughter sacrifice

thus the Am without binah *(understanding)* shall come to ruin.

און דאָס פֿאָלק וואָס פֿאַרשטייט נישט, ווערט
vert nisht farshteit vos folk dos un
shall be not understand that people the and

געשטרויכלט.
geshtroichlt
stumbled

15 Though thou, Yisroel, play the zonah,

טו אויב דו ישׂרָאֵל ביסט מזַנה ,
mizane bist Yisroel du oib
commit adultery are Yisroel you if

yet let not Yehudah become guilty;

זאָל זיך יהודה נישט פֿאַרשולדיקן ;
farshuldikn nisht Yehudah zich zol
become guilty not Yehudah self shall

and come not ye unto Gilgal,

און קומט נישט קיין גִלגָל ,
Gilgal kein nisht kumt un
Gilgal to not come and

neither go ye up to Beit-Aven *(House of Iniquity)*,

און גייט נישט אַרויף קיין בֵּית-אָוֶן ,
Beis-Aven kein aroif nisht geit un
Beit-Aven to up not go and

nor swear, Chai Hashem *(As the L-rd lives)*.

און שוועָרט נישט: אַזוי ווי ה לעבט!
lebt Hashem vi azoi nisht shvert un
lives Hashem as so not swear and

16 For Yisroel slideth back

טז ווָאָרעם אַזוי ווי אַ ווידערשפּעניקע קו
ku vidershpenike a vi azoi vorem
cow rebellious a like so because

like a backsliding parah *(stubborn, rebellious cow)*;

האָט ווידערשפּעניקט ישׂרָאֵל;
Yisroel vidershpenikt hot
Yisroel rebelled against has

can Hashem now feed them

זאָל ה זיי אַצונד פֿיטערן
fitern atsund zei Hashem zol
pastures now them Hashem shall

like a lamb in a wide field?

ווי אַ שעפּס אין דערבריייטערנישׂ?
derbreiternish in sheps a vi
open place in sheep a like

17 Ephrayim is joined to atzabim *(idols)*;

יז באַהעפֿט צו געצנבילדער איז אפֿרים ,
Efrayim iz getsnbilder tsu baheft
Ephrayim is idol images to joined

leave him alone.

לאָז אים צו רו .
ru tsu im loz
alone to it let

18 When their drink is sour,

יח גייט אָפּ זייער שִכרות ,
shikres zeyer op geit
drunkenness their up go

whoring they have committed whoredom;

זיַינען זיי אין זונות פֿאַרזונקען;
farzunken zoines in zei zainen
sunken harlotry in they are

her mogenim *(shields, rulers)* deeply love kalon *(ignominy, shame)*.

אײַנגעליבט אין שאַנד זײַנען אירע באַשיצער .
bashitser ire zainen shand in aingelibt
protectors her are shame with in love with

[19] The wind hath bound her up in its wings,

יט דער ווינט האָט זיי אײַנגעבונדן אין זײַנע פֿליגלען;
fliglen zaine in aingebundn zei hot vint der
wings its in tied into them has wind the

and their zevakhot *(sacrifices)* shall bring them bushah *(shame)*.

און זיי וועלן זיך שעמען מיט זייערע
zeyere mit shemen zich veln zei un
their with shame selves will they and

שלאַכטאָפּפֿער .
shlachtopfer
slaughter sacrifice

5 Hear ye this, O kohanim;

ה הערט דאָס צו , איר כֹּהנים ,
koyanim ir tsu dos hert
kohanim you to this hear

and pay heed, ye Bais Yisroel;

און פֿאַרנעמט , איר הויז פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun hoiz ir farnemt un
Yisroel of house you pay attention and

and give ye ear, O Bais HaMelech;

און איר הויז פֿון מלך , לייגט צו דאָס אויער,
oier dos tsu leigt melech fun hoiz ir un
ear the to incline king of house you and

for hamishpat *(the judgment)* is against you,

וואָרעם אויף אײַך איז אַ משפּט פֿאַראַן ,
faran mishpot a iz aich oif vorem
there is judgment a is you on because

because ye have been a pach *(snare, bird trap)* at Mitzpah,

ווײַל אַ פֿאַסטקע זײַט איר געווען פֿאַר מִצְפָּה ,
Mitspah far geven ir zait pastke a vail
Mitzpah at were you are trap a because

and a reshet *(net)* spread upon Tavor.

און אַן אויסגעשפּרייטע נעץ אויף תָּבוֹר .
Tavor oif nets oisgeshpreite an un
Tavor upon net spread out a and

[2] And the revolters have deepened their slaughter,

ב און די אָפּקערער זײַנען אין שעכטן פֿאַרטיפֿט,
fartift shechtn in zainen opkerer di un
deepened slaughtering in are transgressors the and

and I will be musar *(punishment)* of them all.

און איך בין געווען אַ שטראָף בײַ זיי אַלעמען.
alemen zei bai shtrof a geven bin ich un
all them among punishment a were am I and

[3] I know Ephrayim,

ג איך קען אפֿרים ,
Efrayim ken ich
Ephrayim know I

and Yisroel is not hid from Me;

און יִשְׂרָאֵל איז נישט פֿאַרהוילן פֿון מיר;
mir fun farhoiln nisht iz Yisroel un
me from hidden not is Yisroel and

for now, O Ephrayim, thou committest whoredom,

וואָרעם אַצונד האָסטו מזנה געווען, אפֿרים ,
Efrayim geven mizane hostu atsund vorem
Ephrayim done whoredom have you now for

and Yisroel is tameh *(unclean, defiled)*.

פֿאַראומרייניקט געווָארן איז יִשְׂרָאֵל.
Yisroel iz gevorn farumreinikt
Yisroel is become defiled

[4] Their doings do not permit them to turn unto Eloheihem;

ד זייערע מעשׂים לאָזן זיי נישט
nisht zei lozn meisim zeyere
not them allow doings their

for the ruach zenunim is in the midst of them,

זיך אומצוקערן צו זייער ג-ט,
G-t zeyer tsu umtsukeren zich
G-d their to to return selves

and they have not known Hashem.

וואָרעם אַ גייסט פֿון זונות איז אין זיי ,
zei in iz zoines fun gaist a vorem
them in is whoredom of spirit a for

און ה קענען זיי נישט.
nisht zei kenen Hashem un
not they know Hashem and

[5] And the ga'on Yisroel *(pride of Yisroel)* doth testify to his face;

ה און דער שטאָלץ פֿון יִשְׂרָאֵל וועט דערשפּאַלט
dershpalt vet Yisroel fun shtolts der un
brought low will Yisroel of pride the and

וועלן פּנים , זיין פֿאַר ponem zain far vern
face his before become

therefore shall Yisroel and Ephrayim stumble and fall in their avon *(iniquity)*;

און יִשְׂרָאֵל און אפֿרים וועלן געשטרויכלט
geshtroichlt veln Efrayim un Yisroel un
stumbled will Ephrayim and Yisroel and

וועלן דורך זייער זינד ,
zind zeyer durch vern
sin their by become

Yehudah also shall fall with them.

אויך יהודה טוט שטרויכלען מיט זיי .
zei mit shtroichlen tut Yehudah oich
them with stumble does Yehudah also

[6] They shall go with their flocks

ו מיט זייערע שאָף און מיט זייערע רינדער
rinder zeyere mit un shof zeyere mit
herd their with and sheep their with

and with their herds to seek Hashem;

וועלן זיי גיין זוכן ה ,
Hashem zuchn gein zei veln
Hashem to seek go they will

but they shall not find Him;

אָבער זיי וועלן נישט געפֿינען –
gefinen nisht veln zei ober
find not will they but

He hath withdrawn Himself from them.

ער האָט זיך אָפּגעטאָן פֿון זיי .
zei fun opgeton zich hot er
them from removed self has he

[7] They have dealt treacherously against Hashem;

ז זיי האָבן אָן ה געפֿעלשט ,
gefelsht Hashem on hobn zei
been unfaithful Hashem on have they

for they have begotten banim zarim *(strange, illegitimate children)*;

וואָרעם פֿרעמדע קינדער האָבן זיי
zei hobn kinder fremde vorem
they have children strange for

געבאָרן ;
geborn
given birth to

now shall a [Rosh] Chodesh devour them with their fields.

אַצונד וועט זיי אַ חודש פֿאַרצערן מיט
mit fartseren choidesh a zei vet atsund
with devour month a them will now

זייערע פֿעלדער.
felder zeyere
fields their

[8] Blow ye the shofar in Giv'ah, and the trumpet in Ramah;

ח בלאָזט אַ שופֿר אין גִּבְעָה , אַ טרומייטער אין רָמָה ;
Ramah in trumeiter a Givah in shoifer a blozt
Ramah in trumpet a Giv'ah in shofar a blow

cry aloud at Beit-Aven; after thee, O Binyamin!

שאַלט אין בֵּית-אָוֶן : קוק זיך אום , בנימין !
Binyamin um zich kuk Beis-Aven in shalt
Binyamin behind self look Beit-Aven in shout out

[9] Ephrayim shall be desolate in the Yom Tokheichah *(Day of Rebuke)*:

ט אֶפְרַיִם ווּעט צוּ ווּיסט ווּערן אִין טאָג
tog in vern vist tsu vet Efrayim
day in become wasteland to will Ephrayim

פּוּן שטראָף ;
shtrof fun
punishment of

among the Shivtei Yisroel have I proclaimed that which is certain.

אִין דִי שִׁבְטִים פּוּן יִשְׂרָאֵל טוּ אִיךְ עס צוּ ווּיסן אוֹיף זִיכער .
zicher oif visen tsu es ich tu Yisroel fun shvotim di in
sure for know to it I do Yisroel of tribes the in

[10] The sarim *(princes)* of Yehudah were like them that remove the gevul *(boundary stone)*;

י דִי הערן פּוּן יהוּדה זיינען ווי
vi zainen Yehudah fun harn di
as are Yehudah of lords the

גרענעצפֿאַרכאַפער,
grenetsfarchaper
boundary usurper

therefore I will pour out My wrath upon them like mayim.

אוֹיף זיי ווּעל אִיך אויסגיסן ווי וואַסער מײַן צאָרן .
tsorn main vaser vi oisgisen ich vel zei oif
anger my water like pour out I will them on

[11] Ephrayim is oppressed and crushed in mishpat *(judgment)*,

יא געדריקט ווּערט אֶפְרַיִם , צעברָאכן פּוּן משפּט ,
mishpot fun tsebrochn Efrayim vert gedrikt
judgment from shattered Ephrayim shall be oppressed

because he willingly walked after tzav *(human statute)*.

ווײַל ער איז ווילנדיק געגאַנגען נאָך געבאָט .
gebot noch gegangen vilendik iz er vail
precept after having gone willingly is it for

[12] Therefore will I be unto Ephrayim like moth,

יב און אִיך בין ווי אַ מילב צוּ אֶפְרַיִם ,
Efrayim tsu milb a vi bin ich un
Ephrayim to moth a as am I and

and to the Bais Yehudah like dry rot.

און ווי אַ פֿוילונג צוּ דעם הויז פּוּן יהוּדה .
Yehudah fun hoiz dem tsu foilung a vi un
Yehudah of house the to rot a as and

[13] When Ephrayim saw his sickness,

יג און אֶפְרַיִם האָט געזען זײַן קראַנקשאַפֿט,
krankshaft zain gezen hot Efrayim un
illness his seen has Ephrayim and

and Yehudah saw his sores,

און יהוּדה זײַן ווונד ;
vund zain Yehudah un
wound his Yehudah and

then went Ephrayim to the Assyrian,

איז אֶפְרַיִם געגאַנגען צוּ אשור ,
Ashur tsu gegangen Efrayim iz
Assyria to having gone Ephrayim is

and sent to the great king;

און האָט געשיקט צום מלך יָרֵב ;
yoreb melech tsum geshikt hot un
'Warrior' king to sent has and

yet he was not able to heal you,

אָבער ער קען אײַך נישט היילן,
heiln nisht aich ken er ober
heal not you can he but

nor cure you of your wound.

און ער ווּעט נישט אָפּטאָן פּוּן אײַך דִי ווונד .
vund di aich fun opton nisht vet er un
wound the you from remove not will he and

[14] For I will be unto Ephrayim like a lion,

יד וואָרעם אִיך ווּעל זײַן ווי אַ לייב צוּ אֶפְרַיִם ,
Efrayim tsu leib a vi zain vel ich vorem
Ephrayim to lion a like be will I for

and as a great lion to the Bais Yehudah;

און ווי אַ יונגלייב צום הויז פּוּן יהוּדה ;
Yehudah fun hoiz tsum yungleib a vi un
Yehudah of house to young lion a like and

I, even I, will tear and go away;

איך, איך וועל פַֿארצוקן און אַוועקגיין,
avekgein un fartsukn vel ich ich
go away and tear will I I

I will carry off, and there will be no one rescuing.

אַוועקטראָגן, און קיינער וועט נישט מציל זיין .
zain matsl nisht vet keiner un avektrogen
be rescue not will anyone and carry off

15 I will go and return to My place,

טו איך וועל גיין , איך וועל זיך אומקערן צו מײַן אָרט ,
ort main tsu umkeren zich vel ich gein vel ich
place my to return self will I go will I

till they acknowledge their guilt, and seek My face;

ביז זיי וועלן זיך שפּירן שולדיקן ,
shuldikn shpiren zich veln zei biz
guilty discern selves will they until

in their tzar *(affliction, distress)* they will beg My favor.

און זוכן מײַן פּנים ;
ponem main zuchn un
face my seek and

אין זייער נויט וועלן זיי מיך פַֿארשן.
forshn mich zei veln noit zeyer in
seek me they will distress their in

ו **6** Come, and let us return unto Hashem;

קומט און לאָמיר זיך אומקערן צו ה ,
Hashem tsu umkeren zich lomir un kumt
Hashem to return selves let us and come

for He hath torn, and He will heal us;

ווָאָרעם ער האָט פַֿארצוקט , און ער וועט אונדז היילן ,
heiln undz vet er un fartsukt hot er vorem
heal us will he and torn to pieces has he for

He hath struck, and He will bind us up.

ער שלאָגט און ער וועט אונדז פַֿארבינדן,
farbindn undz vet er un shlogt er
bind up us will he and strike down he

2 After two days He will revive us;

ב נאָך צוויי טעג וועט ער אונדז אויפֿלעבן,
oiflebn undz er vet teg tsvei noch
revive us he will days two after

in the Yom HaShelishi He will raise us up,

אויפֿן דריטן טאָג וועט ער אונדז אויפֿריכטן,
oifrichtn undz er vet tog dritn oifn
raise up us he will day third on

and we shall live in His sight.

און מיר וועלן לעבן פַֿאַר אים.
im far lebn veln mir un
him before live will we and

3 Then shall we know, if we hunt after to know Hashem;

ג און לאָמיר דערקענען, לאָמיר זיך יאָגן צו
tsu yogn zich lomir derkenen lomir un
to pursue selves let us know let us and

דערקענען ה ;
Hashem derkenen
Hashem know

His manifest coming forth is established as the shachar *(morning dawn)*;

זיכער ווי דער באַגינען איז זיין אַרויסגאַנג ;
aroisgang zain iz baginen der vi zicher
going forth his is dawn the like surely

and He shall come unto us as the geshem *(winter rain)*,

און ער וועט קומען צו אונדז ווי דער רעגן,
regn der vi undz tsu kumen vet er un
rain the like us to come will he and

as the malkosh *(spring rain)* unto ha'aretz.

און ווי שפּעטרעגן וואָס באַוואַסערט די ערד .
erd di bavasert vos shpetregn vi un
earth the waters which latter rain like and

4 O Ephrayim, what shall I do unto thee?

ד וואָס זאָל איך טאָן צו דיר , אפֿרים ?
Efrayim dir tsu ton ich zol vos
Ephrayim you(SG) to do I shall what

O Yehudah, what shall I do with thee?

וואָס זאָל איך טאָן צו דיר , יהודה ?
Yehudah dir tsu ton ich zol vos
Yehudah you(SG) to do I shall what

For your chesed *(faithfulness, loyalty)* is as an anan boker *(morning cloud)*, and as the early dew that disappears.

אַז אייַער גוצקייט איז ווי אַ פרימאָרגנוואָלקן,
frimorgnvolkn a vi iz gutskeit aier az
morning cloud a like is faithfulness your as

און ווי דער טוי וואָס פאַרגייט
fargeit vos toi der vi un
passes away which dew the like and

אין דער פרי .
peire der in
morning the in

[5] Therefore have I cut them to pieces with the nevi'im;

ה דערום האָב איך געהאַקט דורך די נביאים ,
neviim di durch gehakt ich hob derum
prophets the by cut to pieces I have therefore

I have slain them by the words of My mouth;

זיי געהרגעט מיט די ווערטער פון מיין מויל ;
moil main fun verter di mit geharget zei
mouth my of words the with killed them

thy mishpatim are as the ohr *(light, lightning)* that goeth forth.

כדי דיין משפט זאָל ווי דאָס ליכט ארויס .
arois licht dos vi zol mishpot dain kedei
go forth light the like shall judgment your so that

[6] For I desired chesed, and not zevach;

ו וואָרעם חֶסֶד האָב איך באַגערט און נישט
nisht un bagert ich hob chesed vorem
not and pleased I have loyal love for

שלאַכטאָפּפֿער ,
shlachtopfer
slaughter sacrifice

and the da'as Elohim more than olot *(burnt offerings)*.

און דערקענונג פון אלקים אייַדער ברַאַנדאָפּפֿער.
brandopfer eider Elokim fun derkenung un
olah rather than G-d of knowledge and

[7] But they are like Adam, they have transgressed the brit *(covenant)*;

ז אָבער זיי ווי אָדם האָבן איבערגעטרעטן דעם ברית ;
bris dem ibergetretn hobn Adam vi zei ober
covenant the overstepped have Adam like they but

there have they dealt treacherously against Me.

אָן האָבן זיי געפֿעלשט אָן מיר.
mir on gefelsht zei hobn on
me on been unfaithful they have on

[8] Gil'ad is a city of evil-doers,

ח גִלְעָד איז אַ שטאָט פון אומרעכטטוער,
umrechttuer fun shtot a iz Gilad
evildoers of city a is Gil'ad

is trodden with dahm.

אויסגעטרעטן מיט בלוט .
blut mit oisgetretn
blood with trodden

[9] And as gedudim *(marauders)* lie in wait for a man,

ט און ווי באַנדעס וואָס לויערן אויף מענטשן ,
mentshn oif loiern vos bandes vi un
men on lie in wait which bands of raiders as and

so the chever *(band, gang)* [of] kohanim

איז די חבֿרה פון די כֹהנים ;
koyanim di fun chvrh di iz
kohanim the of company the is

murder in the way to Shechem;

זיי טייטן אויפֿן וועג קיין שכֶם ,
Shechem kein veg oifn teitn zei
Shechem to way on to kill they

for they commit shameful crimes.

יאָ , שענדלעכקייט באַגייען זיי .
zei bageyen shendlechkeit yo
they commit heinous crime yes

[10] I have seen a horrible thing in Bais Yisroel:

י אין הויז פון ישׂראל האָב איך שוידערהאפטיקס געזען,
gezen shoiderhaftiks ich hob Yisroel fun hoiz in
seen horrible thing I have Yisroel of house in

there is the zenut *(whoredom)* of Ephrayim;

אָן איז זנות ביי אפֿרים,
Efrayim bai zoines iz on
Ephrayim by harlotry is on

Yisroel is tameh *(unclean, defiled)*.

פֿאַראומרייניקט איז ישׂראל.
Yisroel iz farumreinikt
Yisroel is defiled

[11] Also, O Yehudah, he hath set a katzir *(harvest)* [of punishment] for thee,

יא אויך אויף דיר, יהודה, האָט מען אַ
a men hot Yehudah dir oif oich
a one has Yehudah you(SG) on also

שניט באַשערט.
bashert shnit
appointed harvest

When I turn the Shevut Ami *(Captivity of My people)*,

אַז איך וויל אומקערן די געפֿאַנגענשאַפֿט
gefangenshaft di umkeren vil ich az
captivity the turn will I when

פֿון מײַן פֿאָלק,
folk main fun
people my of

7 when I would have healed Yisroel,

ז ווי איך וויל היילן ישׂראל,
Yisroel heiln vil ich vi
Yisroel heal want I when

then the avon *(iniquity)* of Ephrayim was exposed,

אזוי וועט אַנטפּלעקט די זינד פון אפֿרים,
Efrayim fun zind di antplekt vert azoi
Ephrayim of sin the reveal shall be thus

and the ra'ot *(crimes)* of Shomron;

און די בייזן פון שומרון;
Shomron fun beizn di un
Shomron of evils the and

for they practice sheker;

וואָרעם זיי באַגייען פֿאַלשקייט,
falshkeit bageyen zei vorem
falsehood commit they for

and the ganav intrudes,

און אַ גנבֿ ברעכט אײַן,
ain brecht ganev a un
in breaks thief a and

and the bandit robs bachutz *(in the street)*.

אַ באַנדע באַפֿאַלט אויף דער גאַס.
gas der oif bafalt bande a
street the on attacks raiding party a

[2] And they consider not in their levavot

ב און זאָלן זיי זיך נישט טראַכטן אין זייער האַרצן,
hartsn zeyer in trachtn nisht zich zei zoln un
heart their in think on not selves they shall and

that I remember all their ra'ah;

אַל דאָס בייז זייערס געדענק איך;
ich gedenk zeyers beiz dos al
I remember theirs evil this all

now their own evil doings surround them;

אַצונד האָבן זייערע מעשׂים זיי אַרומגערינגלט,
arumgeringlt zei meisim zeyere hobn atsund
surrounded them deeds their have now

they are before My face.

אַקעגן מײַן פּנים זײַנען זיי.
zei zainen ponem main akegn
they are face my against

[3] They make the Melech glad with their ra'ah,

ג מיט זייער בייז דערפֿרייען זיי דעם מלך,
melech dem zei derfreyen beiz zeyer mit
king the they gladden evil their with

and the sarim *(princes)* with their lies.

און מיט זייערע ליגנס די האַרן.
harn di ligns zeyere mit un
lords the lies their with and

[4] They are all no'afim *(adulterers)*,

ד אַלע זיַינען זיי נואפֿים ,
nofim zei zainen ale
adulterers they are all

like an oven heated by the baker,

ווי אַן אויוון אָנגעהייצט פֿון בעקער,
beker fun ongeheitst oivn an vi
baker of heated up oven a like

who ceaseth stirring from the kneading of the batzek *(dough)*,

וואָס מע הערט בלויז אויף שאַרן
sharn oif bloiz hert me vos
stirring on only stops one which

until its chametz leavening rises.

פֿון פֿאַרקנעטן דעם טייג ביז זיַין זויער ווערן .
vern zoier zain biz teig dem farknetn fun
becoming sour its until dough the kneading from

[5] In the Yom Malkeinu

ה אין דעם טאָג פֿון אונדזער מלך ,
melech undzer fun tog dem in
king our of day the in

the sarim *(princes)* have made sick with the heat of yayin;

זיַינען די האַרן קראַנק פֿון ווייַנדערהיצונג ;
vainderhitsung fun krank harn di zainen
wine fever from sick lords the are

he has stretched out his hand with the letzim *(mockers)*.

ער אַליין שטרעקט אויס זיַין האַנט
hant zain ois shtrekt alein er
hand his out stretches himself he

מיט די שפּעטער.
shpeter di mit
mockers the with

[6] For they have made ready their lev

ו וואָרעם זיי האָבן צוגעבריים זייער האַרץ
harts zeyer tsugebreit hobn zei vorem
heart their prepared have they for

like an oven, while they lie in wait;

ווי אַן אויוון אין זייער לויער ;
loier zeyer in oivn an vi
lurking their in oven an like

their anger smolders kol halailah;

אַ גאַנצע נאַכט שלאָפֿט זייער בעקער,
beker zeyer shloft nacht gantse a
baker their sleeps night whole a

in the boker it burneth like an eish of flame.

פֿרימאָרגנס ברענט ער אַזוי ווי פֿלאַמפֿייער .
flamfaier vi azoi er brent frimorgns
flaming fire like as he burns in the morning

[7] They are all hot as an oven,

ז זיי אַלע גליען ווי אַן אויוון,
oivn an vi glien ale zei
oven an like glow hot all they

and have devoured their shofetim;

און זיי פֿאַרצערן זייערע ריכטער;
richter zeyere fartseren zei un
judges their devour they and

all their melachim are fallen;

אַלע זייערע מלכים זיַינען געפֿאַלן,
gefaln zainen mlochim zeyere ale
fallen are kings their all

there is none among them that calleth unto Me.

קיינער צווישן זיי רופֿט נישט צו מיר.
mir tsu nisht ruft zei tsvishn keiner
me to not calls them among anyone

[8] Ephrayim, he hath mixed himself among the nations;

ח אפֿרים , ער מישט זיך מיט די פֿעלקער,
felker di mit zich misht er Efrayim
nations the with self mixes he Ephrayim

Ephrayim is a flat cake not turned over.

אפַרים איז געווָארן אַ נישט
nisht a gevorn iz Efrayim
not a having become is Ephrayim

איבערגעקערטער קוכן .
kuchn ibergekerter
cake turned over

[9] Zarim have devoured his ko'ach,

ט פרעמדע האָבן אויפגעגעסן זיין כּוֹח ,
koiech zain oifgegesn hobn fremde
strength his devoured have foreigners

and he knoweth it not;

און ער מערקט נישט;
nisht merkt er un
not notices he and

yea, gray hairs are sprinkled upon him,

שוין גראָע האָר דורכגעשפּריצט ביי אים,
im bai durchgeshpritst hor groe shoin
him on streaked here and there hair gray already

yet he hath no da'as.

און ער מערקט נישט.
nisht merkt er un
not notices he and

[10] And the ga'on Yisroel testifieth to his face;

י און דער שטאָלץ פֿון יִשׂרָאֵל איז געבוינן
geboign iz Yisroel fun shtolts der un
bent down is Yisroel of pride the and

פֿאַר זיין פּנים ,
ponem zain far
face his before

and they do not return to Hashem Eloheihem,

אָבער זיי קערן זיך נישט אום צו
tsu um nisht zich kern zei ober
to back not selves turn they but

ה זייער ג-ט,
G-t zeyer Hashem
G-d their Hashem

nor seek Him for all this.

און זיי זוכן אים נישט ביי אַלעם דעם.
dem alem bai nisht im zuchn zei un
this all for not him seek they and

[11] Ephrayim also is like an easily deceived yonah without sense;

יא און אפַרים איז געווָארן ווי אַ נאַרישע טויב,
toib narishe a vi gevorn iz Efrayim un
dove foolish a like become is Ephrayim and

אָן שׂכל ,
seichel on
good sense without

they call to Mitzrayim,

מִצרַים האָבן זיי גערופֿן ,
gerufn zei hobn Mitsrayim
called to they have Egypt

they turn to Assyria.

קיין אשור זיַנען זיי געגאַנגען .
gegangen zei zainen Ashur kein
having gone they are Assyria to

[12] When they shall go, I will spread My reshet *(net)* upon them;

יב ווי זיי וועלן גיין , וועל איך אויסשפּרייטן
oisshpreitn ich vel gein veln zei vi
spread out I will go will they when

אויף זיי מיַין נעץ,
nets main zei oif
net my them on

I will bring them down as the fowls of Shomayim;

ווי פֿויגלען פֿון הימל וועל איך זיי אַראָפּנידערן;
aropnideren zei ich vel himel fun foiglen vi
bring down them I will heaven of birds like

I will chastise them, according to the report to their assembly.

איך וועל זיי שטראָפֿן ווי איך האָב געלאָזט הערן
hern gelozt hob ich vi shtrofn zei vel ich
hear let have I as punish them will I

זייער עדה .
eide zeyer
congregation their

13 Woe unto them! For they have strayed from Me.

יג ווויי צו זיי , ווָאס זיי זיַנען אַוועק פֿון מיר!
mir fun avek zainen zei vos zei tsu vei
me from fled away are they which them to woe

Sod *(destruction)* unto them because they have committed pesha against Me!

פֿאַרוויסטונג אויף זיי , ווָאס זיי האָבן געברָאכן
gebrochn hobn zei vos zei oif farvistung
broken have they that them upon devastation

אָן מיר!
mir on
me against

Though I would redeem them,

און איך זאָל זיי אויסלייזן,
oisleizen zei zol ich un
redeem them should I and

yet they have spoken kazav *(lies)* against Me.

ווען זיי האָבן גערעדט ליגנס אויף מיר?
mir oif ligns geredt hobn zei ven
me against lies spoken have they when

14 And they have not cried unto Me with their levavot,

יד און זיי שרייַען נישט צו מיר מיט זייער האַרצן,
hartsn zeyer mit mir tsu nisht shraien zei un
heart their with me to not cry they and

when they wailed upon their beds;

אַז זיי יאָמערן אויף זייערע געלעגערס;
gelegers zeyere oif yomern zei az
beds their on wail they when

they congregate themselves for dagan and tirosh,

וועגן תּבֿואה און ווַיין רודלען זיי זיך ,
zich zei rudlen vain un tvue vegen
selves they gather wine and grain for the sake of

and they depart from Me.

אָן מיר ווידערשפּעניקן זיי .
zei vidershpenikn mir on
they rebel me without

15 Though I have trained and strengthened their zero'ot *(arms)*,

טו און איך האָב געלערנט,
gelernt hob ich un
trained have I and

yet do they plot rah against Me.

געשטאַרקט זייערע אָרעמס,
orems zeyere geshtarkt
arms their strengthened

אָבער זיי טראַכטן שלעכטס אויף מיר.
mir oif shlechts trachtn zei ober
me against evil things plot they but

16 They return, but not to Most High;

טז זיי קערן זיך , אָבער נישט צו דער הייך ,
heich der tsu nisht ober zich kern zei
Most High the to not but selves return they

they are like a faulty keshet;

ווי אַ פֿאַלשער בויגן זיַנען זיי געוואָרן .
gevorn zei zainen boign falsher a vi
become they are bow treacherous a like

their sarim *(princes)* shall fall by the cherev

וועלן פֿאַלן דורכן שווערד זייערע האַרן
harn zeyere shverd durchn faln veln
princes their sword by the fall will

for the insolence of their leshon;

פֿאַר דעם צאָרן פֿון זייער צונג ;
tsung zeyer fun tsorn dem far
tongue their of fury the for

this shall be their derision in Eretz Mitzrayim.

דאָס וועט זיין אַ שפּאָט פֿון זיי אין לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land in zei fun shpot a zain vet dos
Egypt land in them of derision a be will this

8 Set the shofar to thy lips.

ח צו דיין גומען אַ שופֿר !
shoifer a gumen dain tsu
shofar a palate your to

He shall come as a nesher against the Bais Hashem,

ווי אַן אָדלער קומט אויף הס הויז ;
hoiz Hashems oif kumt odler an vi
house Hashem's against comes eagle an like

because they have transgressed My brit *(covenant)*,

, ברית מײַן זיי האָבן איבערגעטרעטן ווײַל
bris main ibergetretn hobn zei vail
covenant my overstepped have they because

and committed pesha against My torah.

און קעגן מײַן תּורה פֿאַרבראָכן.
farbrochn toyre main kegen un
broken Torah my against and

[2] Yisroel shall cry unto Me:

ב קען ישׂראֵל דען שרײַען צו מיר:
mir tsu shraien den Yisroel ken
me to cry out then Yisroel can

Elohai, we know Thee. We, Yisroel!

מײַן ג-ט, מיר קענען דיך ?
dich kenen mir G-t main
you(SG) know me G-d my

[3] Yisroel hath cast off the thing that is tov;

ג ישׂראֵל האָט פֿאַרלאָזט דאָס גוטס ,
guts dos farlozt hot Yisroel
good things the forsaken has Yisroel

so the oyev *(enemy)* shall pursue him.

זאָל אים דער פֿײַנט נאָכיאָגן .
nochyogn faint der im zol
pursue enemy the him let

[4] They have set up melachim, but not from Me;

ד זיי האָבן געמאַכט מלכים , אָבער אָן מיר,
mir on ober mlochim gemacht hobn zei
me without but kings made have they

they have set up sarim *(princes)*, and I knew it not;

געמאַכט האַרן , און איך האָב נישט געווּסט;
gevust nisht hob ich un harn gemacht
known not have I and princes made

of their kesef and their zahav

פֿון זייער זילבער און זייער גאָלד
gold zeyer un zilber zeyer fun
gold their and silver their of

have they made them atzabim *(idols)*,

האָבן זיי זיך געצנבילדער געמאַכט;
gemacht getsnbilder zich zei hobn
made idol images selves they have

that they may be cut off.

דערום וועט ער פֿאַרשניטן ווערן .
vern farshnitn er vet derum
become cut off he will therefore

[5] Thy egel *(calf-idol)*, O Shomron, I am casting off;

ה פֿאַרלאָזן ווערט דיין קאַלב, שומרון ;
Shomron kalb dain vert farlozen
Shomron calf your becomes forsaken

Mine anger is kindled against them;

מײַן צאָרן טוט גרימען אויף זיי ;
zei oif grimen tut tsorn main
them against burn does anger my

how long will they be incapable of nikkayon *(innocency, freedom from punishment)*?

ביז וואַנען נאָך ווען זיי נישט קענען
kenen nisht zei veln noch vanen biz
can not they will yet when until

זיך רייניקן ?
reiniken zich
cleanse selves

[6] They are from Yisroel!

ו וואָרעם עס קומט פֿון ישׂראֵל,
Yisroel fun kumt es vorem
Yisroel from comes it for

The craftsman made it;

און דאָס האָט אַ מײַנסטער געמאַכט,
gemacht mainster a hot dos un
made craftsman a has that and

therefore it is not Elohim;

און קיין ג-ט איז דאָס נישט;
nisht dos iz G-t kein un
not this is G-d any and

but the egel *(calf-idol)* of Shomron shall be broken in pieces.

פֿאַר וואָר, שפּענדלעך ווערן דאָס קאַלב
kalb dos vern vet shpendlech vor far
calf the become will splinters truly for

פֿון שומרון .
Shomron fun
Shomron of

[7] For they have sown the wind,

ז וואָרעם ווינט זייען זיי ,
zei zeyen vint vorem
they sow wind for

and they shall reap the whirlwind;

און שטורעם וועלן זיי שניידן ;
shnaidn zei veln shturem un
reap they will storm and

the stalk [of standing grain] hath no tzemach *(shoot)*;

קיין זאַנג האָט עס נישט –
nisht es hot zang kein
not it has stalk any

it shall yield no kemach *(flour)*;

אַ שפּראָצונג וואָס ברענגט נישט קיין מעל;
mel kein nisht brengt vos shprotsung a
flour any not brings that sprouting a

and even if it yielded it, zarim would devour it.

טאָמער וועט עס ברענגען, וועלן עס פֿרעמדע אײַנשלינגען .
ainshlingen fremde es veln brengen es vet tomer
swallow foreigners it will bring it will even if

[8] Yisroel is swallowed up;

ח אײַנגעשלונגען געוואָרן איז ישׂראֵל,
Yisroel iz gevorn aingeshlungen
Yisroel is become swallowed up

now shall they be among the Goyim

אַצונד זײַנען זיי געוואָרן צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn gevorn zei zainen atsund
nations the among become they are now

like a worthless keli *(vessel)*.

ווי אַ נישטווערטיקע כּלי .
keile nishtvertike a vi
vessel worthless a like

[9] For they are gone up to Assyria,

ט וואָרעם זיי זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען צו אשור ,
Ashur tsu aroifgegangen zainen zei vorem
Assyria to having gone up are they because

a pere *(wild donkey)* off by itself alone;

אַ ווילדאייזל באַזונדער פֿאַר זיך ;
zich far bazunder vildeizl a
self by apart wild donkey a

Ephrayim hath hired herself out to ahavim *(lovers)*.

אפֿרים האָט לִיבשאַפֿט געדונגען .
gedungen libshaft hot Efrayim
hired love has Ephrayim

[10] Yea, though they have hired themselves out among the Goyim,

י אָבער הגם זיי דינגען צווישן
tsvishn dingen zei hagam ober
among hire they although but

די פֿעלקער,
felker di
nations the

now will I gather them,

וועל איך אַצונדערט זיי איַינזאַמלען ;
ainzamlen zei atsundert ich vel
gather together them now I will

and they shall begin to diminish

און זיי וועלן אָנהייבן מינער ווערן
vern miner onheibn veln zei un
become less begin will they and

on account of the massa *(burden)* of Melech Sarim *(King of the Princes)*.

פֿון דער משׂא פֿון מלך און האַרן .
harn un melech fun mase der fun
princes and king of burden the from

[11] Because Ephrayim hath built many mizbechot for sin,

יא ווָאַרעם אפֿרים האָט געמערט מזבחות
mizbeyches gemert hot Efrayim vorem
altars increased has Ephrayim because

צום זינדיקן ,
zindikn tsum
sinning for

mizbechot shall be unto him to sin.

ביַי אים זיַינען מזבחות צום זינדיקן געווען.
geven zindikn tsum mizbeyches zainen im bai
were sin to altars are him unto

[12] I have written to him the many things of My torah,

יב ווי פֿיל פֿון מיַין תּורה איך זאָל אים שרַיבן ,
shraibn im zol ich toyre main fun fil vi
write him shall I instruction my of many how

but they were regarded as a zar *(strange thing)*.

איז דאָס ביַי אים ווי פֿרעמד פֿאַרעכנט.
farrechnt fremd vi im bai dos iz
considered strange as him by this is

[13] They sacrifice basar for the sacrifices of Mine offerings, and eat it;

יג מיַינע בראַנדאָפּפֿער זאָלן זיי שלאַכטן פֿאַר
far shlachtn zei zoln brandopfer maine
for slaughter they shall olah my

פֿלייש און עסן ,
esen un fleish
eat and meat

but Hashem accepteth them not;

ה טוט זיי נישט באַפֿיליקן.
bafilikn nisht zei tut Hashem
favor not them does Hashem

now will He remember their avon *(iniquity)*, and visit punishment on their sins;

אַצונד וועט ער געדענקען זייער , פֿאַרברעך
farbrech zeyer gedenken er vet atsund
transgression their remember he will now

they shall return to Mitzrayim.

און וועט רעכענען זייערע זינד ;
zind zeyere rechenen vet un
sin their reckon will and

קיין מִצרַים וועלן זיי זיך אומקערן.
umkeren zich zei veln Mitsrayim kein
return selves they will Egypt to

[14] For Yisroel hath forgotten his Oseh *(Maker)*,

יד ווָאַרעם יִשׂרָאֵל האָט פֿאַרגעסן , אָן זיַין באַשעפֿער
Bashefer zain on fargesen hot Yisroel vorem
Creator his about forgotten has Yisroel for

and buildeth heikhalot *(palaces, temples)*;

און האָט היכלות געבויט ,
geboit hichlut hot un
built temples has and

and Yehudah hath multiplied fortified towns;

און יהודה האָט געמערט באַפֿעסטיקטע שטעט:
shtet bafestikte gemert hot Yehudah un
cities fortified increased has Yehudah and

but I will send eish upon his towns,

דערום וועל איך שיקן אַ פֿיַער אין זיַינע שטעט ,
shtet zaine in faier a shikn ich vel derum
cities his in fire a send I will therefore

and it shall devour the citadels thereof.

אוּן עס וועט פַאַרצערן אירע פאַלאַצן.
palatsn ire fartseren vet es un
citadels its devour will it and

9 Rejoice not, O Yisroel,

ט נישט פֿרייען זאָלסטו זיך, יִשְׂרָאֵל,
Yisroel zich zolstu freyen nisht
Yisroel self shall you rejoice not

for joy, as other people;

מיט שׂימחה אַזוי ווי די פֿעלקער,
felker di vi azoi simche mit
nations the like so joy with

for thou hast gone a-whoring against thy G-d,

ווארעם האָסט זיך אָפּגעקערט פֿון דיין ג-ט,
G-t dain fun opgekert zich host vorem
G-d your from turned aside self you have for

thou hast loved for hire upon every threshing floor.

האָסט ליב געהאַט זונה-לוין אויף אַלע תּבוּאה
tvue ale oif zoine-loin gehat lib host
grain every on harlot hire had love have

דרעש-שיַער .
dresh-shaier
threshing floor

[2] The threshing floor and the wine-press shall not feed them,

ב דער דרעש-שיַער און דער קעלטער וועט
vet kelter der un dresh-shaier der
will winepress the and threshing floor the

זיי נישט שפּיַזן ,
shpaizn nisht zei
feed not them

and the tirosh shall deceive her.

אוּן דער פֿרישווײַן וועט פֿעלשן אָן זיי .
zei on felshn vet frishvain der un
them on fail will fresh wine the and

[3] They shall not dwell in Hashem's land;

ג זיי וועלן נישט זיצן אין לאַנד פֿון ה ,
Hashem fun land in zitsn nisht veln zei
Hashem of land in sit not will they

but Ephrayim shall return to Mitzrayim,

אוּן אפֿרים וועט זיך קיין מִצרַיִם אומקערן,
umkeren Mitsrayim kein zich vet Efrayim un
return Egypt to self will Ephrayim and

and they shall eat unclean things in Assyria.

אוּן אין אשור וועלן זיי אומרײַנס עסן .
esen umreins zei veln Ashur in un
eat unclean things they will Assyria in and

[4] They shall not offer yayin offerings to Hashem,

ד זיי וועלן נישט גיסן צו
tsu gisn nisht veln zei
to pour out drink offerings not will they

ה ווײַן ,
vain Hashem
wine Hashem

neither shall they with their sacrifices be pleasing unto Him;

אוּן נישט אָנגענעמיגט וועלן אים זײַן זייערע
zeyere zain im veln ongeneigt nisht un
their be it will welcome not and

שלאַכטאָפּפֿער ,
shlachtopfer
slaughter sacrifice

their sacrifices shall be unto them as the bread of mourners;

אַזוי ווי ברויט פֿון אָבֿלות וועט עס זיי זײַן ,
zain zei es vet avlut fun broit vi azoi
be them it will mourning of bread like so

all that eat thereof shall be polluted;

אַלע וואָס עסן עס וועלן זיך פֿאַראומרײניקן;
farumreinikn zich veln es esen vos ale
defile selves will it eat who all

for their bread shall be for their own nefesh

וואָרעם זייער ברויט וועט זיין פַֿאַר זייער לייַב ,
laib zeyer far zain vet broit zeyer vorem
body their for be will bread their for

and shall not come into the Beis Hashem.

עס וועט נישט קומען אין הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz in kumen nisht vet es
Hashem of house in come not will it

5 What will ye do in the Yom Mo'ed,

ה וואָס וועט איר טאָן אין אַ יוֹם-טובֿ ,
yom-tov a in ton ir vet vos
festival a in do you will what

and in the Yom Chag Hashem?

און אין אַ פֿײַערטאָג פֿון ה ?
Hashem fun faiertog a in un
Hashem of festival day a in and

6 For, lo, they are gone because of destruction;

ו וואָרעם זע , זיי זײַנען אַוועק פֿון
fun avek zainen zei ze vorem
because of gone away are they behold for

דעם בראָך ,
broch dem
destruction the

Mitzrayim shall gather them up,

וועט מִצרַיִם זיי איינזאַמלען ,
ainzamlen zei Mitsrayim vet
gather together them Egypt will

Memphis shall bury them;

מוֹף וועט זיי באַגראָבן;
bagrobn zei vet Memfis
bury them will Memphis

nettles shall possess their valuables of kesef;

די שאַצן פֿון זייער זילבער, זיי וועט
vet zei zilber zeyer fun shatsn di
will them silver their of treasures the

שטעכגעוועקס ירשען ,
yarshen shtechgeveks
inherit brambles

thorns shall be in their tents.

דערנער וועלן זיין אין זייערע געצעלטן.
getseltn zeyere in zain veln derner
tents their in be will thorns

7 The days of pekudah *(visitation for divine punishment)* are come,

ז געקומען זײַנען די טעג פֿון רעכנשאַפֿט,
rechnshaft fun teg di zainen gekumen
reckoning of days the are come

the yamim of recompence are come;

געקומען די טעג פֿון באַצאָלונג;
batsolung fun teg di gekumen
revenge of days the come

Yisroel shall learn.

געוואָר וועט ישְׂרָאֵל.
Yisroel vet vern gevor
Yisroel will become find out

The navi is a fool,

אַ נאַר איז דער נבֿיא ,
novi der iz nor a
prophet the is fool a

the ish haruach *(spiritual man)* is meshuga,

משוגע איז דער מאַן פֿון גײַסט!
gaist fun man der iz meshuge
spirit of man the is insane

for the multitude of thine iniquity

פֿון וועגן דײַן גרויס זינד ,
zind grois dain vegen fun
sin great your account of on

and great enmity.

און וויַל גרויס איז די פֿײַנטשאַפֿט.
faintshaft di iz grois vail un
enmity the is great because and

[8] The watchman of Ephrayim was with my G-d;

ח דער וועכטער פֿון אפֿרים איז מיט מײַן ג-ט,
G-t main mit iz Efrayim fun vechter der
G-d my with is Ephrayim of watchman the

but the navi is a snare of a fowler in all his ways,

דעם נבֿיא שטעלט ער אַ פֿאַסטקע אויף
oif pastke a er shtelt novi dem
on fowler's trap a he sets prophet the

אַלע זײַנע וועגן ,
vegen zaine ale
ways his all

and enmity in the bais of his G-d.

פֿײַנטשאַפֿט אין הויז פֿון זײַן ג-ט.
G-t zain fun hoiz in faintshaft
G-d his of house in enmity

[9] They have deeply corrupted themselves,

ט טיף פֿאַרדאָרבן זײַנען זיי ,
zei zainen fardorben tif
they are corrupt deeply

as in the yamim of Giv'ah;

אַזוי ווי אין די טעג פֿון גִבְעָה ;
Givah fun teg di in vi azoi
Giv'ah of days the in like so

therefore He will remember their iniquity,

ער וועט געדענקען זייער פֿאַרברעך ,
farbrech zeyer gedenken vet er
transgression their remember will he

He will visit their sins.

ער וועט רעכענען זייערע זינד .
zind zeyere rechenen vet er
sin their reckon will he

[10] I found Yisroel like grapes in the midbar;

י ווי ווײַנטרויבן אין מדבר האָב איך געפֿונען יִשְׂרָאֵל,
Yisroel gefunen ich hob midber in vaintroiben vi
Yisroel found I have wilderness in grapes like

I saw your avot as the bikkurah *(early fruit)*

ווי אַן ערשטפֿרוכט פֿון פֿײַגנבוים אין זײַן אָנהייב
onheib zain in faignboim fun ershtfrucht an vi
beginning his in fig tree of firstfruit a like

in the fig tree at her first shooting;

האָב איך געזען אײַערע עלטערן;
eltern aiere gezen ich hob
fathers your seen I have

but they went to Ba'al-Pe'or,

זײַנען זיי געקומען קיין בַּעַל-פְּעוֹר ,
Baal-Peor kein gekumen zei zainen
Ba'al-Pe'or to having come they are

and separated themselves unto that shame;

און זיך אָפּגעשיידט צום שאַנדגעץ ,
shandgets tsum opgesheidt zich un
shameful idol to separated selves and

and became abominations like the thing they loved.

און געווָאָרן אומווערדיק ווי דאָס וואָס זיי
zei vos dos vi umverdik gevorn un
they which this like abominable became and

האָבן ליב געקראָגן.
gekrogn lib hobn
gotten love have

[11] As for Ephrayim, their kavod shall fly away like a bird,

יא אפֿרים – ווי אַ פֿויגל וועט זייער כּבֿוד אַוועקפֿליען,
avekflien koved zeyer vet foigel a vi Efrayim
fly away glory their will bird a like Ephrayim

from the birth, and from the beten *(womb)*, and from the conception.

אויס געבורט, און אויס מוטערלײַב , און
un muterlaib ois un geburt ois
and mother's womb out of and birth out of

אויס טראָגשאַפֿט!
trogshaft ois
pregnancy out of

[12] Though they bring up their banim,
יב אַפִּילו אַז זיי וועלן אויפֿברענגען זייערע קינדער ,
kinder zeyere oifbrengen veln zei az afile
children their bring up will they if even

yet will I bereave them,
וועל איך זיי באַרויבן פֿון זיי ,
zei fun baroibn zei ich vel
them from rob them I will

that there shall not be a man left:
אַז קיין מענטש זאָל נישט בלייַבן ;
blaibn nisht zol mentsh kein az
remain not shall man any that

yea, woe also to them when I depart from them!
יאָ , ווויי אויך צו זיי ווען איך טו זיך
zich tu ich ven zei tsu oich vei yo
self do I when them to also woe yes
אָפּ פֿון זיי !
zei fun op
them from depart

[13] Ephrayim, as I saw Tzor,
יג אפֿרים , ווי איך האָב צור געזען ,
gezen Tsor hob ich vi Efrayim
seen Tzor have I as Ephrayim

is planted in a pleasant place;
איז געפֿלאַנצט אין אַ שיינעם אָרט ,
ort sheinem a in geflantst iz
place beautiful a in planted is

but Ephrayim shall bring forth
אָבער אפֿרים וועט אַרויספֿירן
aroisfirn vet Efrayim ober
lead out will Ephrayim but

his banim to the murderer.
זיַינע קינדער צום טייטער
teiter tsum kinder zaine
murderer to children his

[14] Give them, O Hashem. What wilt Thou give?
יד גיב זיי , ה , וואָס דו דאַרפֿסט זיי געבן !
gebn zei darfst du vos Hashem zei gib
give them need you what Hashem them give

Give them a miscarrying rechem *(womb)* and dry breasts.
גיב זיי אַ טראַכט וואָס פֿאַרוואַרפֿט, און
un farvorft vos tracht a zei gib
and miscarries which womb a them give
בריסט פֿאַרדאַרטע!
fardarte brist
dried up breasts

[15] All their wickedness is in Gilgal;
טו אַל דאָס בייז זייערס איז אין גִלגָל ,
Gilgal in iz zeyers beiz dos al
Gilgal in is theirs wickedness the all

for there I hated them;
יאָ , דאָרט האָב איך זיי פֿיַינט געקראָגן;
gekrogn faint zei ich hob dort yo
gotten hatred them I have there indeed

for the wickedness of their doings
פֿאַר די בייזע מעשׂים זייערע
zeyere meisim beize di far
their deeds evil the for

I will drive them out of Mine bais,
וועל איך זיי פֿון מיַין הויז אַרויסטרייַבן;
aroistraibn hoiz main fun zei ich vel
drive out house my from them I will

I will love them no more;
איך וועל זיי מער נישט ליב האָבן;
hobn lib nisht mer zei vel ich
have love not more them will I

all their sarim *(princes)* are sorerim *(rebels)*.
אַלע זייערע האַרן זיַינען אָפּקערער.
opkerer zainen harn zeyere ale
defiant are princes their all

[16] Ephrayim is struck,

טז געשלאָגן געוואָרן איז אפֿרים ,
Efrayim iz gevorn geshlogn
Ephrayim is become stricken

their shoresh *(root)* is dried up,

זייער וואָרצל איז פֿאַרטריקנט,
fartriknt iz vortsel zeyer
dried up is root their

they shall bear no fruit;

קיין פֿרוכט וועלן זיי נישט ברענגען;
brengen nisht zei veln frucht kein
bring not they will fruit any

yea, though they beget,

אַפֿילו אַז זיי וועלן געבערן ,
gebern veln zei az afile
give birth will they though even

yet will I slay even the beloved fruit of their beten *(womb)*.

וועל איך טייטן די גלוסטיקע פֿון זייער ליַב .
laib zeyer fun glustike di teitn ich vel
body their of desirable the kill I will

[17] My G-d will cast them away,

יז פֿאַראַכטן וועט זי מײַן ג-ט,
G-t main zi vet farachten
G-d my her will despise

because they did not pay heed unto Him;

ווײַל זיי האָבן נישט צוגעהערט צו אים,
im tsu tsugehert nisht hobn zei vail
him to paid heed not have they because

and they shall be nodedim *(wanderers, fugitives)* among the Goyim.

און זיי וועלן אומוואָגלען צווישן די פֿעלקער.
felker di tsvishn umvoglen veln zei un
nations the among wander will they and

10 Yisroel is a fertile gefen *(vine)*,

י אַ פֿרוכטבאַר וויינשטאָק איז ישׂראל געווען,
geven Yisroel iz vainshtok fruchtbar a
was Yisroel is vine fruitful a

he bringeth forth p'ri unto himself;

זײַן פֿרוכט פֿלעגט אַ וועכטן האָבן;
hobn verde a flegt frucht zain
have value a used to fruit his

according to the multitude of his fruit he hath increased the mizbechot *(altars)*;

איז, וואָס מערער זײַן פֿרוכט, האָט ער מזבחות
mizbeyches er hot frucht zain merer vos iz
altars he has fruit his more what is
געמערט ,
gemert
multiplied

according to the goodness of his land they have made embellished matzevot *(Baal's stone pillars, monuments)*.

וואָס שענער זײַן לאַנד, האָבן זיי שענערע
shenere zei hobn land zain shener vos
more beautiful they have land his more beautiful what
זיַלשטיינער געמאַכט .
gemacht zailshteiner
made sacred pillars

[2] Their lev is deceitful;

ב זייער האַרץ איז צעטיילט;
tseteilt iz harts zeyer
divided is heart their

now shall they bear guilt;

אַצונד וועלן זיי זייער שולד ליַדן ;
laidn shuld zeyer zei veln atsund
suffer guilt their they will now

He shall break down their mizbechot *(altars)*,

ער וועט צעברעכן זייערע מזבחות ,
mizbeyches zeyere tsebrechn vet er
altars their break will he

He shall destroy their matzevot *(Baal's stone pillars, monuments)*.

ער וועט פֿאַרוויסטן זייערע זיַלשטיינער .
zailshteiner zeyere farvistn vet er
sacred pillars their destroy will he

[3] For now they shall say:

ג פַֿאַר וואָר, אַצונד וועלן זיי זאָגן:
zogn zei veln atsund vor far
say they will now truly for

We have no Melech,

נישטאָ קיין מלך בייַ אונדז,
undz bai melech kein nishto
us for king any there is not

because we feared not Hashem;

; ה פַֿאַר גאָר מיר האָבן נישט מורא געהאַט
Hashem far gehat moire nisht hobn mir vail
Hashem before had fear not have we because

but if we did have a Melech, what could he do for us?

און דער מלך , וואָס קען טאָן פַֿאַר אונדז?
undz far ton ken vos melech der un
us for do can what king the and

[4] They have spoken words,

ד זיי רעדן גערייד ן ,
gereidn redn zei
idle talk speak they

swearing falsely in cutting brit *(covenant)*;

שוועָרן פַֿאַלש, שליסן אַ ברית ,
bris a shlisn falsh shvern
covenant a making falsely swear

thus mishpat springeth up as poisonous herb

אָבער דער משפט וועט שפּראָצן ווי ביטערקרויט
biterkroit vi shprotsn vet mishpot der ober
bitter plant like spring up will judgment the but

in the furrows of the sadeh *(field)*.

אויף די בייַטן פֿון פֿעלד.
feld fun baitn di oif
field of beds the on

[5] The inhabitants of Shomron tremble

ה אום די קעלבער פֿון בֵּית-אָוֶן
Beis-Aven fun kelber di um
Beit-Aven of calves the about

because of the eglot *(calf-idols)* of Beit-Aven;

וועלן אַנגסטן די ווויינער פֿון שומרון ;
Shomron fun voiner di angstn veln
Shomron of inhabitants the dread will

for the people thereof shall mourn over it,

וואָרעם זייַן פֿאָלק טוט אויף אים טרויערן,
troiern im oif tut folk zain vorem
mourn it on do people his for

likewise the komer *(idolatrous priests)*,

און זייַנע פּריסטער וועלן ציטערן וועגן אים,
im vegen tsiteren veln prister zaine un
it concerning tremble will idolatrous priests his and

who wail over it,
for its kavod from it has departed.

וועגן זייַן כּבֿוד וואָס איז אַוועק פֿון אים.
im fun avek iz vos koved zain vegen
it from away is which glory his concerning

[6] It shall be also carried unto Assyria

ו אים אויך וועט מען קיין אשור אַוועקפֿירן,
avekfiren Ashur kein men vet oich im
led away Assyria to they will also him

for a minchah *(present)* to the great king;

אַ מתּנה צום מלך שטרייטער;
shtreiter melech tsum matone a
warrior king to gift a

Ephrayim shall receive disgrace,

שאַנד וועט קריגן אפֿרים ,
Efrayim krign vet shand
Ephraim get will shame

and Yisroel shall be ashamed of his own counsel.

און ישׂראל וועט זיך שעמען מיט זייַן באַראָט.
barot zain mit shemen zich vet Yisroel un
counsel its with be ashamed self will Yisroel and

[7] As for Shomron,

ז פַֿאַרשניטן וועט דער מלך פֿון שומרון ,
Shomron fun melech der vert farshnitn
Shomron of king the shall be be cut off

her melech will float off like a twig upon the surface of the mayim.

אַזוי ווי צוויַגל אויפֿן וואַסער.
vaser oifn tsvaigl vi azoi
water on twig like so

[8] The high places also of Aven, the chattat Yisroel,

ח און פֿאַרטיליקט ווערן וועלן
veln vern fartilikt un
will become destroyed and

shall be made shmad;

די במות פֿון אָוֶן , די זינד פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun zind di Aven fun bamot di
Yisroel of sin the Aven of high places the

the kotz *(thorn)* and the dardar *(thistle)* shall come up on their mizbechot *(altars)*;

דערנער און ווילדגעוועקס וועלן אויפֿגיין אויף
oif oifgein veln vildgeveks un derner
on go up will wild growth and thorns

זייערע מזבחות
mizbeyches zeyere
altars their

and they shall say to the mountains: Cover us;

און זיי וועלן זאָגן צו די בערג : דעקט אונדז צו!
tsu undz dekt berg di tsu zogn veln zei un
to us cover mountains the to say will they and

and to the hills: Fall on us.

און צו די הייכן : פֿאַלט אויף אונדז אַרויף!
aroif undz oif falt heichn di tsu un
upon us on fall heights the to and

[9] O Yisroel, thou hast sinned

ט מער ווי אין די טעג פֿון גִּבְעָה
Givah fun teg di in vi mer
Giv'ah of days the in than more

from the yamei *(days of)* Giv'ah;

האָסטו געזינדיקט, יִשְׂרָאֵל;
Yisroel gezindikt hostu
Yisroel sinned have you

there they have continued.

דאָרט האָט מען זיך אַקעגנגעשטעלט;
akegngeshtelt zich men hot dort
opposed oneself one has there

Did not milchamah *(war)* overtake

פֿאַר זיי אָבער וועט נישט קלעקן
klekn nisht vet ober zei far
suffice not will but them for

the bnei alvah *(children of wickedness)* in Giv'ah?

אַ מלחמה ווי אין גִּבְעָה אַקעגן די פֿאַרברעכער.
farbrecher di akegn Givah in vi milchome a
criminals the against Giv'ah in like war a

[10] When I please, I will chastise them;

י ווען איך טו באַגערן , וועל איך זיי שטראָפֿן,
shtrofn zei ich vel bageren tu ich ven
punish them I will desire do I when

amim *(nations)* shall be gathered against them,

און פֿעלקער וועלן זיך איינזאַמלען קעגן זיי ,
zei kegen ainzamlen zich veln felker un
them against gather together selves will nations and

when they are punished for their shtei avon *(double iniquity)*.

ווען מע שפּאַנט זיי אין זייערע צוויי יאָכרינגען .
yochringen tsvei zeyere in zei shpant me ven
yoke-rings two their in them harnesses one when

[11] And Ephrayim is an eglah melummadah *(a trained heifer)*,

יא און אפֿרים איז אַ קאַלב אַ געניטס ,
genits a kalb a iz Efrayim un
trained a calf a is Ephrayim and

and loveth to tread out the grain;

צו דרעשן האָט ליב ;
lib es hot dreshn tsu
love it has thresh to

but I will put a yoke on her fair neck;

אָבער איך בין אַריבערגעגאַנגען איבער איר פֿעטן האַלדז:
haldz fetn ir iber aribergegangen bin ich ober
neck fat her over cross am I but

I will drive Ephrayim;
איך וועל איינשפאַנען אפֿרים ,
Efrayim ainshpanen vel ich
Ephrayim harness will I

Yehudah shall plow,
אַקערן זאָל יהודה ,
Yehudah zol akeren
Yehudah let plow

and Ya'akov shall break his clods.
בראָנעווען זאָל יעקבֿ .
Yaakov zol broneven
Yaakov let harrow

[12] Sow to yourselves for tzedakah *(righteousness)*,
י"ב זייט אייַך פֿאַר געראַכטיקייט ,
gerechtikeit far aich zait
righteousness for yourselves sow

reap in chesed;
וועט איר שניידן לויט גענאָד;
genod loit shnaidn ir vet
grace according to reap you will

break up your fallow ground;
אַקערט אייַך אַן אַקער ,
aker an aich akert
plowing a yourselves plow

for it is time to seek Hashem,
וואָרעם עס איז צייַט צו זוכן ה ,
Hashem zuchn tsu tsait iz es vorem
Hashem seek to time is it for

till He come and rain tzedek *(righteousness)* upon you.
ביז ער וועט קומען און רעגענען אויף אייַך געראַכטיקייט .
gerechtikeit aich oif regenen un kumen vet er biz
righteousness you on rain and come will he until

[13] Ye have plowed resha,
י"ג איר האָט געאַקערט שלעכטס ,
shlechts geakert hot ir
evil things plowed have you

ye have reaped avlah;
האָט איר אומרעכט געשניטן ,
geshnitn umrecht ir hot
reaped injustice you have

ye have eaten the pri kachash *(fruit of lies)*;
האָט איר געגעסן די פֿרוכט פֿון ליגן;
lign fun frucht di gegesn ir hot
lies of fruit the eaten you have

because thou didst trust in thy way,
וואָרעם האָסט זיך פֿאַרזיכערט אויף דיין וועג,
veg dain oif farzichert zich host vorem
way your on trusted self you have because

in the multitude of thy gibborim *(mighty men)*.
אויף די פֿיל גיבֿורים דיינע .
daine giborim fil di oif
yours warriors many the on

[14] Therefore shall a tumult arise among thy people,
י"ד דערום וועט אויפֿשטיין אַ חורבן אויף
oif churvn a oifshtein vet derum
on destruction a arise will therefore

דיינע מחנות ,
machnus daine
camps your

and all thy fortresses shall be devastated,
און אַלע דיינע פֿעסטונגען וועלן פֿאַרווויסט ווערן ,
vern farvist veln festungen daine ale un
become destroyed will strongholds your all and

as Shalman devastated Beit-Arbel on the yom milchamah;
ווי שַׁלְמַן האָט פֿאַרווויסט בֵּית-אַרבֵאל, אין
in Beis-Arbel farvist hot Shalman vi
in Beit-Arbel destroyed has Shalman as

טאָג פֿון מלחמה –
milchome fun tog
war of day

the em were dashed in pieces with their banim.

מוטערס מיט קינדער זיַינען צעהאַקט געוואָרן.
gevorn tsehakt zainen kinder mit muters
become cut into pieces are children with mothers

15 So, O Beit-El, shall it be done unto you

טו אַזוי האָט געטאָן צו אייַך, בֵּית-אֵל,
Beis-El aich tsu geton hot azoi
Beit-El you to done has so

because of your great wickedness;

פֿון וועגן אייַער בייזער שלעכטיקייט;
shlechtikeit beizer aier vegen fun
wickedness evil your account of on

in the shachar (dawn) shall the Melech Yisroel

אין אַ פֿרימאָרגן פֿאַרשניטן ווערט פֿאַרשניטן
farshnitn vert farshnitn frimorgn a in
be cut off shall be be cut off morning a in

utterly be cut off.

דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun melech der
Yisroel of king the

11 When Yisroel was a na'ar (child), I loved him,

יא אַז יִשְׂרָאֵל איז יונג געווען האָב איך
ich hob geven yung iz Yisroel az
I have been young is Yisroel when

אים ליב געהאַט,
gehat lib im
had love him

and called Beni (My son) out of Mitzrayim.

און פֿון מִצרַיִם האָב איך גערופֿן מיַין זון.
zun main gerufn ich hob Mitsrayim fun un
son my called I have Egypt from and

2 The more I called them,

ב ווי זיי האָבן גערופֿן צו זיי,
zei tsu gerufn hobn zei vi
them to called have they as

the more they went from Me;

אַזוי זיַינען זיי אַוועק פֿון זיי;
zei fun avek zei zainen azoi
them from away they are so

they sacrificed unto Ba'alim,

צו די בַּעַל-גערטער האָבן זיי געשלאַכט,
geshlacht zei hobn Baal-geter di tsu
sacrificed they have Ba'al g-ds the to

and burned incense to peselim (graven images).

און צו די געצן האָבן זיי געראַכערט.
gereichert zei hobn getsn di tsu un
burned incense they have idols the to and

3 Yet it was I who taught Ephrayim to walk,

ג און איך האָב געלערנט גיין אפֿרים,
Efrayim gein gelernt hob ich un
Ephrayim to walk taught have I and

taking them by their zero'ot (arms);

זיי פֿאַר זייערע אָרעמס גענומען,
genumen orems zeyere far zei
taking arms their for them

but they knew not

אָבער זיי האָבן נישט געמערקט
gemerkt nisht hobn zei ober
noticed not have they but

that it was I who healed them.

אַז איך האָב זיי געוואָלט היילן.
heiln gevalt zei hob ich az
heal wanted them have I that

4 I drew them with cords of man,

ד מיט מענטשלעכע שטריק האָב איך זיי צוגעצויגן,
tsugetsoign zei ich hob shtrik mentshleche mit
drawn them I have cords humane with

with bands of ahavah;

מיט שנורן פֿון ליבשאַפֿט,
libshaft fun shnurn mit
love of cords with

and I was to them
און איך בין זיי געווען
geven zei bin ich un
been them am I and

as they that ease the ol *(yoke)* on their jaws,
ווי די אַראָפנעמער פֿון דעם יאָך אויף זייערע קינבאַקן:
kinbakn zeyere oif yoch dem fun aropnemer di vi
jaws their on yoke the of removers the like

and I bent down to feed them.
און עסן פֿלעג איך אים דערלאַנגען.
derlangen im ich fleg esen un
serve him I used to food and

5 Will they not return into Eretz Mitzrayim?
ה ער וועט זיך נישט אומקערן קיין לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land kein umkeren nisht zich vet er
Egypt land to return not self will he

And will not the Assyrian be his melech,
אָבער אשור , ער וועט זיין מלך זיין ,
zain melech zain vet er Ashur ober
his king be will he Assyrian but

because they refused to make teshuvah.
ווייל זיי האָבן נישט געוואָלט צוריקקערן.
tsurikkern gevolt nisht hobn zei vail
return wanted not have they because

6 And the cherev shall flash in his towns,
ו און אַ שוווערד וועט פֿאַלן אין זיינע שטעט,
shtet zaine in faln vet shverd a un
cities his in fall will sword a and

and shall destroy his gate bars, and devour them,
און וועט פֿאַרלענדן זיינע ריגלען און פֿאַרצערן,
fartseren un riglen zaine farlendn vet un
devour and crossbars his destroy will and

because of their own counsels.
פֿון וועגן זייערע באַראָטונגען.
barotungen zeyere vegen fun
counsels their account of on

7 And Ami are bent to backsliding from Me;
ז און מיין פֿאָלק קוועלט זיך אומצוקערן צו מיר,
mir tsu umtsukeren zich kvenklt folk main un
me to to return self hesitates people my and

though they called to the Most High,
און מע רופֿט אים צו דער הייך ,
heich der tsu im ruft me un
Most High the to him summons one and

none at all would exalt Him.
אָבער ער טוט זיך נישט דערהייבן.
derheibn nisht zich tut er ober
exalt not self does he but

8 How shall I give thee up, Ephrayim?
ח ווי קען איך דיך איבערגעבן, אפֿרים ?
Efrayim ibergebn dich ich ken vi
Ephrayim give over you(SG) I can how

How shall I hand thee over, Yisroel?
דיך איבערענטפֿערן, יִשׂרָאֵל?
Yisroel iberentfern dich
Yisroel turn over you(SG)

How shall I make thee as Admah?
ווי קען איך דיך מאַכן ווי אַדמָה ?
Admah vi machn dich ich ken vi
Admah like make you(SG) I can how

How shall I make thee as Tzevoyim?
דיך לאָזן וועלן ווי צבֹואים ?
Tsevoim vi vern lozn dich
Tzevoyim like become let you(SG)

Mine lev is turned within Me,
מיין האַרץ קערט זיך אום אין מיר,
mir in um zich kert harts main
me in around self turns heart my

My relentings are kindled together.
מיין גאַנצע רחמנות צינדט זיך אָן.
on zich tsindt rachmones gantse main
on self ignites mercy whole my

[9] I will not execute Mine charon af *(burning wrath)*,

ט איך וועל נישט אויספירן מײַן גרימצאָרן ,
grimtsorn main oisfirn nisht vel ich
fiery wrath my carry out not will I

I will not return to destroy Ephrayim;

איך וועל מער נישט אומברענגען אפֿרים ;
Efrayim umbrengen nisht mer vel ich
Ephrayim destroy not more will I

for El ani, and not ish;

ווָאָרעם אֵל בין איך און נישט אַ מענטש –
mentsh a nisht un ich bin El vorem
man a not and I am G-d because

the Kadosh *(Holy One)* in the midst of thee;

דער הייליקער צווישן דיר –
dir tsvishn heiliker der
you(SG) among Holy One the

and I will not come in wrath.

און איך וועל נישט קומען מיט צאָרן .
tsorn mit kumen nisht vel ich un
anger with come not will I and

[10] They shall walk after Hashem;

י נאָך ה וועלן זיי גיין –
gein zei veln Hashem noch
walk they will Hashem after

He shall roar like an aryeh *(lion)*;

אַזוי ווי אַ לייב וועט ער ברילן;
briln er vet leib a vi azoi
roar he will lion a as so

when He shall roar,

יאָ , ער וועט ברילן,
briln vet er yo
roar will he yes

then the banim shall come trembling from the west.

און די קינדער וועלן איילן פֿון מערבֿ .
mayrev fun ailn veln kinder di un
the west from hurry will children the and

[11] They shall come trembling as a bird out of Mitzrayim,

יא זיי וועלן איילן ווי אַ פֿויגל , פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun foigel a vi ailn veln zei
Egypt from bird a like hurry will they

and as a yonah out of Eretz Ashur;

און ווי אַ טויב , פֿון לאַנד אשור ,
Ashur land fun toib a vi un
Assyria land from dove a like and

and I will cause them to dwell in their batim *(homes)*, saith Hashem.

און איך וועל זיי באַזעצן אין זייערע הײַזער ,
haizer zeyere in bazetsn zei vel ich un
houses their in settle them will I and

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

12 [11:12] Ephrayim compasseth Me about with kachash *(lies)*,

יב אַרומגערינגלט מיט ליגן האָט מיך
mich hot lign mit arumgeringlt
me has lies with surrounded

אפֿרים ,
Efrayim
Ephrayim

and Bais Yisroel with mirmar *(deceit)*;

און מיט באַטרוג דאָס הויז פֿון יִשׂרָאֵל;
Yisroel fun hoiz dos batrug mit un
Yisroel of house the deceit with and

but Yehudah ruleth yet with El,

און יהודה הערשט נאָך מיט אֵל ,
El mit noch hersht Yehudah un
G-d with yet ruleth Yehudah and

and with Kadoshim *(Holy One)*; Who is ne'eman *(faithful)*.

און מיט דעם הייליקן געטרײַען.
getraien heilikn dem mit un
faithful Holy One the with and

2 12:1 Ephrayim feedeth on wind, and
chasing after the east wind;

יב.א אֶפְרַיִם לוֹיפֶט נאָך ווינט, און יאָגט
yogt un vint noch loift Efrayim
pursues and wind after runs Ephrayim
, זיך נאָך מזרח-ווינט
mizrech-vint noch zich
east wind after self

he daily increaseth kazav *(lies)*
and sod *(desolation)*;

; אַ גאַנצן טאָג מערט ער ליגן און רויב
roib un lign er mert tog gantsn a
robbery and lies he increases day whole a

and cuts brit *(covenant)* with Ashur,

, און אַ ברית מיט אשור שליסן זיי
zei shlisn Ashur mit bris a un
they make Assyria with covenant a and

and shemen *(olive oil tribute gift)*
is sent to Mitzrayim.

.און אייל ווערט קיין מִצרַיִם געפֿירט
gefirt Mitsrayim kein vert eil un
guided Egypt to shall be oil and

3 2 Hashem hath also a charge
against Yehudah,

ג ב אֲבער ה האָט אַ קריג מיט יהוּדה ,
Yehudah mit krig a hot Hashem ober
Yehudah with dispute a has Hashem but

and will visit punishment on Ya'akov
according to his ways;

לויט יעקבֿ מיט רעכענען זיך ווט און
loit Yaakov mit rechenen zich vet un
according to Yaakov with reckon self will and
, זיַנע ווענ
vegen zaine
ways his

according to his doings will
He repay him.

.לויט זיַנע מעשׂים ווט ער אים אומקערן
umkeren im er vet meisim zaine loit
return him he will deeds his according to

4 3 In the beten *(womb)* he *(Ya'akov)*
akav *(took at the heel)* [of]
his brother

ד ג אין מוטערלַיב האָט ער ביַים טריט
trit baim er hot muterlaib in
step at he has mother's womb in
,געבאַפֿט זיַין ברודער
bruder zain gechapt
brother his caught

and by his strength he sarah
(wrestled with, persevered) with
Elohim;

און מיט זיַין כּוח האָט ער זיך
zich er hot koiech zain mit un
self he has strength his with and
;גערַאַנגלט מיט ג-ט
G-t mit geranglt
G-d with wrestled

5 4 Yea, he *(Yisroel)* sarah *(had power
over)* the malach, and prevailed;

ה ד , יאָ ער האָט געשטריטן קעגן אַ מלאך
malach a kegen geshtritn hot er yo
Angel an against struggled has he yes
; און איז בייַגעקומען
baigekumen iz un
overcome is and

he wept, and made techinnah
unto Him;

:ער האָט געווויינט און זיך געבעטן ביַי אים
im bai gebetn zich un geveint hot er
him with entreated self and wept has he

He found him at Beit-El,

,אין בֵּית-אֵל ווט ער אים טרעפֿן
trefn im er vet Beis-El in
meet him he will Beit-El in

and there He spoke with us;

.און דאָרטן ווט ער רעדן מיט אים
im mit redn er vet dortn un
him with speak he will there and

[6][5] Even Hashem Elohei Tzva'os;

ו ה און ה איז אלוקי צבָאוֹת ,
Tseva'ot Elokei iz Hashem un
hosts the G-d of is Hashem and

Hashem is His [memorial] Name!

ה איז זײַן געדעכעניש .
gedechenish zain iz Hashem
memorial his is Hashem

[7][6] Therefore turn thou to Eloheicha;

ז דערום זאָלסט דו צו דײַן ג-ט זיך אומקערן;
umkeren zich G-t dain tsu du zolst derum
return self G-d your to you you(SG) must therefore

be shomer over chesed and mishpat

פֿרומקייט און געראַכטיקייט היט אָפּ ,
op hit gerechtikeit un frumkeit
over guard righteousness and devotion

and wait on Eloheicha tamid *(continually)*.

און האָף צו דײַן ג-ט תּמיד .
tamid G-t dain tsu hof un
always G-d your to hope and

[8][7] A kena'an *(merchant)*, in whose hand are the scales of mirmar *(deceit)*

ח כּנַעַן האָט פֿאַלשע וואָגשאָלן אין
in vogsholn falshe hot Kenaan
in scales false has Canaan

זײַן האַנט,
hant zain
hand his

He loveth to oppress.

צו באַרויבן האָט ער ליב .
lib er hot baroibn tsu
love he has rob to

[9][8] And Ephrayim boasts: Yet I am become an oisher,

ט אפֿרים זאָגט : פֿאַר וואָר , איך בין ריַיך ,
raich bin ich vor far zogt Efrayim un
rich am I truly for declares Ephrayim and

I have found me out wealth;

איך האָב מיר דערגרייכט אַ פֿאַרמעג;
farmeg a dergreicht mir hob ich
wealth a attained me have I

in all my gain they shall find none avon *(iniquity, offense)*

אין אַל מײַן מי וועט מען בײַ מיר נישט געפֿינען
gefinen nisht mir bai men vet mi main al in
find not me by one will labor my all in

in me that would be chet *(sin)*.

אַן אומרעכט וואָס איז אַ זינד .
zind a iz vos umrecht an
sin a is that injustice an

[10][9] And I that am Hashem Eloheicha from Eretz Mitzrayim

י אָבער איך בין ה דײַן ג-ט פֿון לאַנד
land fun G-t dain Hashem bin ich ober
land from G-d your Hashem am I but

מִצרַיִם אָן,
on Mitsrayim
on Egypt

will yet make thee to dwell in oholim *(tents)*,

איך וועל דיך ווידער מאַכן ווינען אין געצעלטן,
getseltn in voinen machn vider dich vel ich
tents in dwell make again you(SG) will I

as in the yamei mo'ed *(days of the feast Sukkot)*.

ווי אין די טעג פֿון יענער צײַט .
tsait yener fun teg di in vi
time that of days the in like

[11][10] I have also spoken to the nevi'im,

יא און איך האָב געראַדט צו די נבִיאים ,
neviim di tsu geredt hob ich un
prophets the to spoken have I and

and I have multiplied chazon *(vision, revelation, prophecy)*,

און איך האָב זעאונגען געמערט ,
gemert zeungen hob ich un
increased visions have I and

and spoken parables by the nevi'im.

און דורך די נבֿיאים פֿלעג איך משלים געבן.
gebn mashalim ich fleg neviim di durch un
give parables I used to prophets the through and

12 11 Is there aven *(iniquity)* in Gil'ad?

יב יא אַז גִלעָד איז נישטיקייט ,
nishtikeit iz Gilad az
worthlessness is Gil'ad that

Surely they are vanity;

לויטער פֿאַלשקייט זיַנען זיי געווָארן!
gevorn zei zainen falshkeit loiter
become they are falsehood pure

they sacrifice bullocks in Gilgal;

אין גִלגָל האָבן זיי אָקסן געשלאַכט;
geshlacht oksen zei hobn Gilgal in
sacrificed bulls they have Gilgal in

yea, their mizbechot are as piles of stones

יאָ , זייערע מזבחות זיַנען ווי הויפֿנס
hoifns vi zainen mizbeyches zeyere yo
heaps as are altars their yes

in the furrows of the fields.

אויף די בייטן פֿון פֿעלד.
feld fun baitn di oif
field of beds the on

13 12 And Ya'akov fled into the country of Aram,

יג יב און יעקבֿ איז אַנטלאָפֿן אין פֿעלד פֿון אַרָם ,
Aram fun feld in antlofn iz Yaakov un
Aram of country in fled is Yaakov and

and Yisroel served for an isha,

און יִשׂרָאֵל האָט געדינט אום אַ ווייַב,
vaib a um gedint hot Yisroel un
wife a for served has Yisroel and

and for an isha he was shomer [over sheep].

און אום אַ ווייַב האָט ער שאָף געהיט .
gehit shof er hot vaib a um un
guarded sheep he has wife a for and

14 13 And by a navi Hashem brought Yisroel out of Mitzrayim,

יד יג און דורך אַ נבֿיא האָט ה אויפֿגעבראַכט
oifgebracht Hashem hot novi a durch un
brought up Hashem has prophet a by and

יִשׂרָאֵל פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun Yisroel
Egypt from Yisroel

and Yisroel was shomer guarded by a navi.

און דורך אַ נבֿיא איז ער אָפּגעהיט געווָארן.
gevorn opgehit er iz novi a durch un
become protected he is prophet a by and

15 14 Ephrayim has provoked bitter anger;

טו יד ביטער דערצערנט האָט אפֿרים ,
Efrayim hot dertsernt biter
Ephrayim has provoked bitterly

therefore shall He leave his blood-guiltiness upon him,

דערום וועט ער אויסלאָזן זיַין בלוט אויף אים,
im oif blut zain oislozen er vet derum
him upon blood his spill he will therefore

and his scorn shall Adonoi on him return and repay unto him.

און זיַין לעסטערונג וועט אים אומקערן
umkeren im vet lesterung zain un
turn back pay back him will reviling his and

זיַין האַר .
har zain
Master his

13 When Ephrayim spoke there was trembling;

יג אַז אפֿרים האָט גערעדט איז געווען אַ ציטערניש ,
tsiterenish a geven iz geredt hot Efrayim az
trembling a was is spoken has Ephrayim when

he was exalted in Yisroel;

דער הויב איז ער געווען אין יִשׂרָאֵל;
Yisroel in geven er iz hoib der
Yisroel in was he is exalted position the

but when he became guilty in Ba'al, he died.

הָאָט ער זיך פַֿארשולדיקט מיט בַּעַל, און איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz un Baal mit farshuldikt zich er hot
died is and Ba'al with guilty self he has

[2] And now they sin more and more,

ב און אַצונד זינדיקן זיי אַלץ מער,
mer alts zei zindikn atsund un
more all that they sin now and

and have made for themselves massekhah *(molten image idol)* of their kesef,

און האָבן זיך געמאַכט אַ געגאָסן בילד
bild gegosn a gemacht zich hobn un
image cast a made selves have and

פֿון זייער זילבער,
zilber zeyer fun
silver their of

and atzabim *(idols)* according to their faculty of binah *(understanding)*,

געצן לויט זייער שׂכל,
seichel zeyer loit getsn
understanding their according to idols

all of it the work of the craftsmen;

דאָס ווערק פֿון מײַנסטערס אַלע.
ale mainsters fun verk dos
all craftsmen of work the

they say of them:

אויף זיי קען מען זאָגן:
zogn men ken zei oif
say one can them upon

Let adam that sacrifice kiss calf-idols.

מענטשן שעכטן זיי, קעלבער קושן זיי.
zei kushn kelber zei shechtn mentshn
they kiss calves they slaughter men

[3] Therefore they shall be like the anan boker *(morning cloud)*

ג דערום וועלן זיי זײַן ווי אַ פֿרימאָרגנוואָלקן,
frimorgnvolkn a vi zain zei veln derum
morning cloud a like be they will therefore

and as the early dew that disappears,

און ווי דער טוי וואָס פֿאַרגייט אין דער פֿרי,
peire der in fargeit vos toi der vi un
morning the in disappears that dew the like and

like the motz *(chaff)* that is driven with the whirlwind out of the threshing floor,

ווי שפּרײַ וואָס ווערט אַוועקגעבלאָזן פֿון
fun avekgeblozn vert vos shprei vi
from blown away becomes that chaff like

דרעש-שײַער,
dresh-shaier
threshing floor

and as the smoke out of the window.

און ווי רויך דורכן פֿענצטער.
fentster durchn roich vi un
window through smoke like and

[4] Yet I am Hashem Eloheicha from Eretz Mitzrayim,

ד און איך בין ה׳ דײַן ג-ט פֿון לאַנד מִצרַיִם אָן,
on Mitsrayim land fun G-t dain Hashem bin ich un
on Egypt land from G-d your Hashem am I and

and thou shalt know no Elohim but Me;

און קיין ג-ט אַחוץ מיר קענסט דו נישט,
nisht du kenst mir achuts G-t kein un
not you know me aside from G-d any and

for there is no Moshia *(Savior)* besides Me.

און נישטאָ קיין העלפֿער אויסער מיר.
mir oiser helfer kein nishto un
me besides helper any there is not and

[5] I did know thee in the midbar,

ה איך האָב דיך דערקענט אין דער מדבר,
midber der in derkent dich hob ich
wilderness the in known you(SG) have I

in the eretz taluvot *(land of burning heat)*.

אין אַ לאַנד פֿון טריקענישׁ.
trikenish fun land a in
dry ground of land a in

[6] According to their pasture, so were they filled;

ו ווי זיי האָבן זיך געפּיטערט, אַזוי זיַנען
zainen azoi gefitert zich hobn zei vi
are so fed selves have they when

זיי זאַט געוואָרן;
gevorn zat zei
become satisfied they

they were filled, and their lev became proud;

זיי זיַנען זאַט געוואָרן, און זייער האַרץ
harts zeyer un gevorn zat zainen zei
heart their and become satisfied are they

האָט זיך דערהויבן,
derhoibn zich hot
exalted self has

therefore have they forgotten Me.

דערפֿאַר האָבן זיי פֿאַרגעסן אָן מיר.
mir on fargesen zei hobn derfar
me on forgotten they have therefore

[7] Therefore I will be unto them as a lion;

ז דערום בין איך צו זיי ווי אַ לייב געוואָרן,
gevorn leib a vi zei tsu ich bin derum
become lion a like them to I am therefore

as a leopard by the derech will I lie in wait;

ווי אַ לעמפּערט אויפֿן וועג וועל איך לויערן ;
loiern ich vel veg oifn lempert a vi
lie in wait I will way on leopard a like

[8] I will meet them as a dov *(bear)* that is bereaved of her cubs,

ח איך וועל זיי באַגעגענען ווי אַ בערינטע
berinte a vi bagegenen zei vel ich
mother bear a like meet them will I

פֿון קינדער באַרויבט,
baroibt kinder fun
robbed children of

and will rip open the covering of their lev,

און איך וועל אויפֿרייַסן דעם שייד פֿון זייער האַרצן,
hartsn zeyer fun sheid dem oifraisn vel ich un
heart their of covering the tear open will I and

and there will I devour them like a lion;

און וועל זיי אויפֿעסן דאָרטן ווי אַ לייבינטע;
leibinte a vi dortn oifesn zei vel un
lioness a like there devour them will and

as the wild beast of the sadeh would tear them.

די חיה פֿון פֿעלד וועט זיי צעריַיסן .
tseraisn zei vet feld fun chaye di
tear apart them will field of beast the

[9] O Yisroel, thou art destroyed;

ט אוי, ישׂראל, דו האָסט זיך אַליין פֿאַרדאָרבן, ווייַל
vail fardorben alein zich host du ysrl oi
because destroyed alone self have you Israel oh

דיין הילף איז אין מיר,
mir in iz hilf dain
me in is salvation your

because thou art against Me, thine Ezer *(Help)*.

וואָס דו ביסט קעגן מיר, קעגן דיין הילף .
hilf dain kegen mir kegen bist du vos
salvation your against me against are you which

[10] Where now is thy melech

י וווּ דען איז דיַין מלך ,
melech dain iz den vu
king your is then where

that he may save thee?

ער זאָל דיך העלפֿן אין אַלע דיַינע שטעט?
shtet daine ale in helfn dich zol er
cities your all in save you(SG) shall he

Where in all thy cities are thy shofetim of whom thou saidst:

און דיַינע ריכטער, וואָס דו האָסט געזאָגט:
gezogt host du vos richter daine un
said have you that judges your and

Give me a melech and sarim?

גיב מיר אַ מלך און האַרן?
harn un melech a mir gib
lords and king a me give

11 I gave thee a melech in Mine anger,

יא איך גיב דיר אַ מלך אין מײַן כּעס ,
kaas main in melech a dir gib ich
anger my in king a you(SG) give I

and took him away in My wrath.

און נעם אַוועק אין מײַן גרימצאָרן .
grimtsorn main in avek nem un
wrath my in away take and

12 The avon *(iniquity)* of Ephrayim is bound up;

יב אײַנגעבונדן איז די זינד פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun zind di iz aingebundn
Ephrayim of sin the is bound up

his chattat is lurking.

באַהאַלטן איז זײַן חטא.
chet zain iz bahaltn
sin his is hidden

13 The chevlei yoledah *(birth pangs of a woman in childbirth)* shall come upon him;

יג ווייען פֿון אַ געווינערין וועלן
veln gevinerin a fun veyen
will woman in labor a of pangs

קומען אויף אים;
im oif kumen
him upon come

he is a ben lo chacham *(an unwise son)*;

אַ נישט קלוג קינד איז ער,
er iz kind klug nisht a
he is child wise not a

for when it is time he does not come

וואָרעם עס איז צײַט, ער זאָל נישט שטיין בלײַבן
blaibn shtein nisht zol er tsait iz es vorem
stay standing not shall he time is it because

to the opening of the womb.

אין דעם געבערטֿ פֿון קינדער .
kinder fun geberort dem in
children of birthplace the in

14 Should I ransom them from the power of Sheol *(underworld, region of the dead, hell)*?

יד זאָל איך פֿון דער האַנט פֿון שְׁאוֹל
Sheol fun hant der fun ich zol
Sheol of hand the from I shall

זיי אויסלייזן?
oisleizen zei
redeem them

Should I redeem them from mavet *(death)*?

זאָל איך פֿון טויט זיי אויסקויפֿן?
oiskoifn zei toit fun ich zol
ransom them death from I shall

O Mavet, where are the dever *(pestilence, plague)* of thee?

ווו זײַנען דײַנע מגפֿות , טויט ?
toit mageyfus daine zainen vu
death plagues your are where

O Sheol, where is thy destruction?

ווו דײַן פּעסט , אונטערערד?
untererd pest dain vu
Sheol pestilence your where

Nocham *(compassion)* shall be hidden from Mine eyes.

דערבאַרעמונג זאָל פֿאַרבאָרגן זײַן פֿון מײַנע אויגן.
oign maine fun zain farborgen zol derbaremung
eyes my from be hidden shall compassion

15 Even though he thrives among his achim,

טו וואָרעם ער מעג וועט זײַן פֿרוכטבאַר צווישן
tsvishn fruchtbar zain vet meg er vorem
among fruitful be will may he because

די ברידער ,
brider di
brothers the

an east wind shall come,

דאָך וועט קומען אַ מזרח-ווינט ,
mizrech-vint a kumen vet doch
east wind an come will yet

the Ruach Hashem shall come up from the midbar *(desert)*,

אַ שטורעם פֿון ה פֿון מדבר גייט אויף
oif geit midber fun Hashem fun shturem a
up goes desert from Hashem from storm a

and his makor *(spring, fountain)* shall become dry,

און טרוקן וועט ווערן זײַן ברונעם ,
brunem zain vet vern trukn un
well his will become dry and

and his well shall be dried up;

און אויסטריקענען וועט זײַן קוואַל ;
kval zain vet oistrikenen un
spring his will dry up and

it shall plunder the otzar *(treasure)* of every keli chemdah *(precious vessel)*.

ער וועט צערויבן דעם שאַץ פֿון אַלע
ale fun shats dem tseroibn vet er
all of treasure the rob will he

גלוסטיקע זאַכן .
zachn glustike
things desirable

14 [13:16] Shomron shall bear guilt;

יד פֿאַרשולדיקט איז שומרון ,
Shomron iz farshuldikt
Shomron is guilty

for she hath rebelled against her Elohim;

ווײַל זי האָט ווידערשפּעניקט אין איר ג-ט ;
G-t ir on vidershpenikt hot zi vorem
G-d her against rebelled has she because

they shall fall by the cherev;

דורכן שוואַרד וועלן זיי פֿאַלן,
faln zei veln shverd durchn
fall they will sword through

their olalim shall be dashed in pieces,

זייערע קליינע קינדער וועלן צעהאַקט ווערן ,
vern tsehakt veln kinder kleine zeyere
become chopped will children small their

and their women with child shall be ripped open.

און זײַנע טראָגעדיקע וועלן אויפֿגעשפּאָלטן ווערן .
vern oifgeshpoltn veln trogedike zaine un
become split open will pregnant women his and

[2] [14:1] O Yisroel, return unto Hashem Eloheicha;

יד.א קער זיך אום , ישׂראל , צו ה
Hashem tsu Yisroel um zich ker
Hashem to Yisroel back self turn

דײַן ג-ט ,
G-t dain
G-d your

for thy downfall hast been thine avon *(iniquity)*.

ווײַל האָסט געשטרויכלט דורך דײַנע זינד .
zind daine durch geshtroichlt host vorem
sin your by stumbled have because

[3] [2] Take devarim *(words)* with you,

ג.ב נעמט מיט אײַך ווערטער ,
verter aich mit nemt
words yourselves with take

and turn to Hashem;

און קערט אײַך אום צו ה ;
Hashem tsu um aich kert un
Hashem to back yourselves turn and

say unto Him: Take away avon *(iniquity)*,

זאָגט צו אים: פֿאַרגיב אַלע זינד ,
zind ale fargib im tsu zogt
sin all forgive him to say

and receive us graciously

און נעם אָן דאָס גוטע ;
gute dos on nem un
good the on take and

that we may render the sacrifices of our lips.

און לאָמיר צאָלן אַנשטאָט אָקסן מיט אונדזערע ליפּן.
lipn undzere mit oksen anshtot tsoln lomir un
lips our with oxen instead of pay let us and

4 3 Assyria shall not save us;

ד ג אשור וועט אונדז נישט העלפֿן,
helfn nisht undz vet Ashur
save not us will Assyria

we will not ride upon susim *(warhorses)*;

אויף פֿערד וועלן מיר נישט רײַטן,
raitn nisht mir veln ferd oif
ride not we will horses on

neither will we say any more to the work of our hands:

און מיר וועלן מער נישט זאָגן: אלוקינו ,
Elokeinu zogn nisht mer veln mir un
our G-d say not more will we and

Ye are Eloheinu;

צום ווערק פֿון אונדזערע הענט;
hent undzere fun verk tsum
hands our of work to the

for in Thee the yatom *(orphan)* findeth compassion.

דערבאַרעמט דיר ווערט דורך וואָרעם
derbaremt vert dir durch vorem
shown mercy becomes you(SG) through because

דער עלנדער.
elnder der
orphan the

5 4 I will heal their meshuvah *(backsliding)*;

ה ד איך וועל היילן זייער אָפּקערונג ,
opkerung zeyer heiln vel ich
turning away their heal will I

I will love them freely;

איך וועל זיי ליב האָבן האַרציק,
hartsik hobn lib zei vel ich
heartily have love them will I

for Mine anger is turned away from him.

וואָרעם מײַן צאָרן האָט זיך אָפּגעקערט פֿון אים.
im fun opgekert zich hot tsorn main vorem
him from turned away self has anger my because

6 5 I will be as the tal *(dew)* unto Yisroel:

ו ה איך וועל זײַן ווי דער טוי צו ישׂראל;
Yisroel tsu toi der vi zain vel ich
Yisroel to dew the like be will I

he shall blossom as the lily,

ער וועט בליען ווי אַ ליליע,
lilie a vi blien vet er
lily a like blossom will he

and strike root as Levanon.

און שלאָגן זײַנע ווארצלען ווי דער לבֿנון .
Levanon der vi vortselen zaine shlogn un
Levanon the like roots his strike and

7 6 His branches shall spread,

ז ו זײַנע צווײַגן וועלן זיך שפּרייטן,
shpreitn zich veln tsvaign zaine
spread selves will branches his

and his beauty shall be as the zayit *(olive tree)*,

און זײַן גלאַנץ וועט זײַן ווי פֿון איילבערטבוים,
eilbertboim fun vi zain vet glants zain un
olive tree of like be will splendor his and

and his hod *(splendor)* as Levanon.

און אַ ריח וועט ער האָבן ווי דער לבֿנון .
Levanon der vi hobn er vet reyech a un
Levanon the like have he will aroma an and

8 7 They that dwell under his tzel *(shade)* shall return;

ח ז די וואָס זיצן אין זײַן שאָטן
shotn zain in zitsn vos di
shadow his in sit which the ones

they shall revive as the dagan *(grain)*, and grow as the gefen *(vine)*;

וועלן ווידער אויפֿברענגען תּבֿואה,
tvue oifbrengen vider veln
grain bring forth again will

the remembrance thereof shall be
as the yayin of Levanon.

אוֹן זיי וועלן בליִען ווי אַ ווַיינשטאָק;
vainshtok a vi blien veln zei un
vine a like bloom will they and

זיַין דופֿט ווי דער ווַיִן פֿון לְבָנוֹן .
Levanon fun vain der vi duft zain
Levanon of wine the like fragrance his

9 8 Ephrayim shall say, What have I to
do any more with atzabim *(idols)*?

ט ח אֶפְרַיִם וועט זאָגן :
zogn vet Efrayim
say will Ephrayim

It is I who answer and look after him;

וואָס קער איך זיך אָן מער מיט געצנבילדער.
getsnbilder mit mer on zich ich ker vos
idol images with more on self I care what

I am like an evergreen cypress.

איך ענטפֿער, אוֹן וועל אים אָנקוקן ;
onkukn im vel un entfer ich
look at him will and answer I

From Me is thy p'ri *(fruit)* found.

איך בין ווי אַ צווייגהאַפֿטיקער ציפּרעס;
tsipres tsvaighaftiker a vi bin ich
cypress branchy a like am I

פֿון מיר ווערט געקראָגן דיין פֿרוכט.
frucht dain gekrogn vert mir fun
fruit your gotten shall be me from

10 9 Who is chacham *(wise)*, and he shall have
binah *(understanding)* of these things?

י ט ווער קלוג איז זאָל דאָס פֿאַרשטיין ,
farshtein dos zol iz klug ver
understand this shall is wise who

Prudent, and he shall know them?

ווער פֿאַרשטאַנדיק זאָל עס מערקן ,
merkn es zol farshtandik ver
perceive it shall understanding who

For the Darkhei *(Ways of)*
Hashem are right,

וואָרעם רעכטפֿאַרטיק זיַינען די וועגן פֿון ה ,
Hashem fun vegen di zainen rechtfartik vorem
Hashem of ways the are upright because

and the tzaddikim *(righteous)*
shall walk in them;

אוֹן די גערעכטע גייען אין זיי ,
zei in geyen gerechte di un
them in go righteous the and

but the poshe'im *(transgressors)*
shall fall therein.

אוֹן די פֿאַרברעכער ווערן געשטרויכלט אין זיי .
zei in geshtroichlt vern farbrecher di un
them in stumbled become rebellious the and

Yoel

יוֹאֵל

1 The Devar Hashem that came to Yoel Ben Petuel:

א דאָס ווָאָרט פֿון ה ווָאָס איז געווען צו יוֹאֵל דעם זון
zun dem Yoel tsu geven iz vos Hashem fun vort dos
son the Yoel to was is that Hashem of word the

פֿון פּתוּאֵלן׃
Petueln fun
Petuel of

[2] Hear this, ye zekenim,

ב הערט דאָס צו , איר זקנים ,
zkeinim ir tsu dos hert
elders you to this hear

and give ear, all ye yoshvei ha'aretz *(inhabitants of the land)*.

און פֿאַרנעמט אַלע באַווויינער פֿון לאַנד ׃
land fun bavoiner ale farnemt un
the land of inhabitants all comprehend and

Hath anything like this been in your days,

איז אַזוי ווָאָס געשען אין אייַערע טעג ,
teg aiere in geshen vos azoi iz
days your in happened what so is

or even in the days of your avot *(fathers)*?

צי אין די טעג פֿון אייַערע עלטערן?
eltern aiere fun teg di in tsi
fathers your of days the in or

[3] Tell ye your banim *(children)* of it,

ג דערציילט וועגן דעם אייַערע קינדער ,
kinder aiere dem vegen dertseilt
children your this about tell

and let your banim tell their banim,

און אייַערע קינדער צו זייערע קינדער ,
kinder zeyere tsu kinder aiere un
children their to children your and

and their banim to the next generation.

און זייערע קינדער צו דעם אַנדער דור .
dor ander dem tsu kinder zeyere un
generation other the to children their and

[4] That which the locust swarm hath left

ד ווָאָס איז געבליבן פֿון דעם ווָארעם
vorem dem fun geblibn iz vos
worm the from remained is what

hath the arbeh *(great locust)* eaten;

האָט אויפֿגעגעסן דער היישעריק,
heisherik der oifgegesn hot
locust the eaten up has

and that which the arbeh hath left

און ווָאָס איז געבליבן פֿון דעם היישעריק
heisherik dem fun geblibn iz vos un
locust the from remained is what and

hath the crawling locust eaten;

האָט אויפֿגעגעסן דער גראָזפֿרעסער,
grozfreser der oifgegesn hot
grasshopper the eaten up has

and that which the crawling locust hath left

און ווָאָס איז געבליבן פֿון דעם גראָזפֿרעסער
grozfreser dem fun geblibn iz vos un
grasshopper the from remained is what and

hath the other locust eaten.

האָט אויפֿגעגעסן דער גריל .
gril der oifgegesn hot
cricket the eaten up has

[5] Awake, ye shikkorim *(drunkards)*, and weep;

ה כאַפּט זיך אויף, שיכורים , און ווייַנט,
veint un shikurim oif zich chapt
weep and drunkards up selves catch up

and wail, all ye drinkers of yayin,
אוּן יאָמערט, אַלע טרינקער פֿון ווײַן ,
vain fun trinker ale yomert un
wine of drinkers all wail and

because of the new wine, for it is cut off
אויף דער טרויבנזאַפֿט וואָס זי איז פֿאַרשניטן געוואָרן
gevorn farshnitn iz zi vos troibnzaft der oif
become be cut off is it that grape juice the for

from your mouth.
פֿון אײַער מויל .
moil aier fun
mouth your from

6 For a Goy is come up upon my land,
ו וואָרעם אַ פֿאָלק איז אַרויפֿגעקומען אויף מײַן לאַנד,
land main oif aroifgekumen iz folk a vorem
land my upon come up is people a because

strong, and without number,
מאַכטיק אוּן אָן צאָל ;
tsol a on un machtik
number a without and mighty

whose teeth are the teeth of an aryeh *(lion)*,
זײַנע ציין זײַנען ציין פֿון אַ לייב,
leib a fun tsein zainen tsein zaine
lion a of teeth are teeth his

and he hath the fangs of a lioness.
אוּן באַקציינער פֿון אַ לייבנטע האָט ער.
er hot leibnte a fun baktseiner un
he has lioness a of molars and

7 He hath laid my gefen *(vine)* waste,
ז ער האָט געמאַכט מײַן ווײַנשטאָק צו וויסט ,
vist tsu vainshtok main gemacht hot er
desolation to grapevine my made has he

and barked my teenah *(fig tree)*;
אוּן צו שפּענדלעך מײַן פֿײַגנבוים ;
faignboim main shpendlech tsu un
fig tree my splinters to and

he hath made it clean bare, and cast it away;
אָפּגעהוילט הויל האָט ער אים אוּן אַנידערגעוואָרפֿן,
anidergevorfen un im er hot hoil opgehoilt
threw down and him he has completely stripped bare

the branches thereof are made white.
זײַנע צווײַגן זײַנען ווײַס געוואָרן.
gevorn vais zainen tsvaign zaine
become white are branches its

8 Lament like a betulah girded with sackcloth
ח קלאָג ווי אַ יונגפֿרוי אָנגעגורט מיט זאַק
zak mit ongegurt yungfroi a vi klog
sackcloth with girded up virgin a like lament

for the ba'al *(husband)* of her youth.
נאָך דעם מאַן פֿון איר יוגנט .
yugnt ir fun man dem noch
youth her of husband the after

9 The minchah and the nesekh is cut off
ט פֿאַרשניטן געוואָרן איז אַ שפּײַזאָפּפֿער אוּן אַ גיסאָפּפֿער
gisopfer a un shpaizopfer a iz gevorn farshnitn
drink offering a and minchah a is become cut off

from the Beis Hashem;
פֿון דעם הויז פֿון ה ;
Hashem fun hoiz dem fun
Hashem of house the from

the kohanim, the mesharetim *(ministers)*
עס טרויערן די כּהנים ,
koyanim di troiern es
kohanim the mourns it

of Hashem, mourn.
די באַדינער פֿון ה .
Hashem fun badiner di
Hashem of servants the

10 The sadeh *(field)* is wasted,
י פֿאַרוויסט געוואָרן איז דאָס פֿעלד,
feld dos iz gevorn farvist
field the is become devastated

the adamah *(land)* mourneth;	עס טרויערט די ערד ,
	erd di troiert es
	earth the mourns it
for the grain is wasted;	וואָרעם פַֿאַרוויסט געוואָרן איז די תּבוּאה,
	tvue di iz gevorn farvist vorem
	grain the is become laid waste because
the new wine is dried up,	אויסגעטריקנט האָט דער ווײַן ,
	vain der hot oisgetriknt
	wine the has dried up
the oil languisheth.	אײַנגעגאַנגען איז דאָס אייל.
	eil dos iz aingegangen
	oil the is gone in
11 Be ye ashamed, O ye husbandmen;	יא צו שאַנד זײַנען די אַקערלײַט ,
	akerlait di zainen shand tsu
	plow people the are shame to
wail, O ye vinedressers,	עס יאָמערן די ווײַנגערטנירער,
	vaingertnirer di yomern es
	vine-dressers the wails it
for the wheat and for the barley;	אויפֿן ווייץ און אויפֿן גערשטן;
	gershtn oifn un veits oifn
	barley on the and wheat on the
because the katzir *(harvest)* of the sadeh is perished.	וואָרעם דער שניט פֿון פֿעלד איז פַֿאַרלאָרן.
	farlorn iz feld fun shnit der vorem
	lost is field of harvest the because
12 The gefen is dried up,	יב דער ווײַנשטאָק איז פַֿאַרטריקנט,
	fartriknt iz vainshtok der
	dried up is grapevine the
and the teenah languisheth;	און דער פֿײַגנבוים איז פַֿאַרוועלקט;
	farvelkt iz faignboim der un
	withered is fig tree the and
the pomegranate tree, the palm tree also, and the apple tree,	דער מילגרוים , אויך דער טייטלבוים און דער עפּלבוים ,
	eplboim der un teitlboim der oich milgroim der
	apple tree the and date palm the also pomegranate the
even all the trees of the sadeh, are withered;	אַלע ביימער פֿון פֿעלד, זײַנען פַֿאַרטריקנט;
	fartriknt zainen feld fun beimer ale
	dried up are field of trees all
because sasson *(joy)* is withered away from the bnei Adam.	יאָ , אויסגעטריקנט האָט די פֿרייד פֿון די מענטשנקינדער.
	mentshnkinder di fun freid di hot oisgetriknt yo
	human kind the of joy the has dried up yes
13 Gird yourselves, and lament, ye kohanim;	יג גורט אײַך אָן און קלאָגט, איר כּהנים ,
	koyanim ir klogt un on aich gurt
	kohanim you lament and on yourselves gird up
howl, ye mesharetim of the Mizbe'ach;	יאָמערט, איר באַדינער פֿון מזבח ;
	mizbeyech fun badiner ir yomert
	altar of servants you wail
come, lie all night in sackcloth, ye mesharetim of my G-d;	קומט נעכטיקט אין זאַקקלײדער, באַדינער
	badiner zakkleider in nechtikt kumt
	servants sackcloth in spend the night come
	פֿון מײַן ג-ט,
	G-t main fun
	G-d my of
for the minchah and the nesekh	וואָרעם פַֿאַרמיטן איז פֿון דעם הויז פֿון אלוקיכם
	Elokeichem fun hoiz dem fun iz farmitn vorem
	your G-d of house the from is withheld because

is withheld from the Beis of your G-d.

אַ שפּײַזאָפּפֿער און אַ גיסאָפּפֿער .
gisopfer a un shpaizopfer a
drink offering a and minchah a

14 Sanctify ye a tzom *(fast)*, call an atzarah *(solemn assembly)*,

יד היילִיקט אַ פּאַסטטאָג, רופֿט אַן אײַנזאַמלונג,
ainzamlung an ruft fasttog a heilikt
gathering a call fast day a sets apart as holy

gather the zekenim and all the yoshvei ha'aretz

קלײַבט צונויף די עלטסטע, אַלע באַווויינער פֿון לאַנד,
land fun bavoiner ale eltste di tsunoif klaibt
land of inhabitants all elders the together gather

into the Beis Hashem Eloheichem,

אין הויז פֿון ה אלוקיכם ,
Elokeichem Hashem fun hoiz in
your G-d Hashem of house in

and cry unto Hashem.

און טוט שרײַען צו ה .
Hashem tsu shraien tut un
Hashem to cry out do and

15 Alas for the day! For the Yom Hashem is karov *(near, at hand)*,

טו ווייַ אויף דעם טאָג!
tog dem oif vei
day the upon woe

and like destruction from Shaddai shall it come.

וואָרעם נאָנט איז דער טאָג פֿון ה ,
Hashem fun tog der iz nont vorem
Hashem of day the is near because

און ווי אַ בראָך פֿון שַׁדַי קומט ער.
er kumt Shaddai fun broch a vi un
it comes Shaddai from destruction a like and

16 Is not the okhel *(food)*

טז פֿאַר וואָר, פֿאַר אונדזערע אויגן
oign undzere far vor far
eyes our before truly for

cut off before our eyes,

איז פֿאַרשניטן די שפּײַז ;
shpaiz di farshnitn iz
food the cut off is

yea, simchah *(joy)* and gladness from the Beis Eloheinu?

פֿון אונדזער ג-טס הויז , די פֿרייד און די לוסטיקייט.
lustikeit di un freid di hoiz G-ts undzer fun
gladness the and joy the house G-d's our from

17 The seed is rotten under their clods,

יז אײַנגעדאַרט זײַנען די זאָמען אונטער זייערע גרודעס,
grudes zeyere unter zomen di zainen aingedart
clods their under seeds the are utterly withered

the otzarot *(storehouses)* are laid desolate,

וויסט געוואָרן זײַנען די שפּײַכלערס ,
shpaichlers di zainen gevorn vist
storehouses the are become desolate

the barns are broken down;

אײַנגעפֿאַלן זײַנען די שײַערן
shaiern di zainen aingefaln
barns the are collapsed

for the grain is withered.

וואָרעם אויסגעטריקנט איז די תּבֿואה.
tvue di iz oisgetriknt vorem
grain the is dried up because

18 How do the beasts groan!

יח ווי קרעכצט די בהמה !
beheime di krechtst vi
livestock the groans how

The herds of cattle are perplexed,

צעטומלט זײַנען די סטאָדעס רינדער,
rinder stades di zainen tsetumlt
cattle herds of the are confused

because they have no pasture;

וואָרעם נישטאָ פֿאַר זיי קיין פֿיטערונג;
fiterung kein zei far nishto vorem
food any them for there is not because

yea, the edrei hatzon *(flocks of sheep)* are made desolate.

אַפֿילו די סטאַדעס שאָף זײַנען פֿאַרוויסט.
farvist zainen shof stades di afile
devastate are sheep flocks of the even

[19] To Thee, Hashem, will I cry;

[יט] צו דיר , ה , טו איך רופֿן,
rufn ich tu Hashem dir tsu
call I do Hashem you(SG) to

for the eish hath devoured

ווײַל עס האָט פֿאַרצערט
fartsert hot faier a vorem
consumed has fire a because

the pastures of the midbar,

די פֿיטערפלעצער פֿון מדבר ,
midber fun fiterpletser di
wilderness of pastures the

and the flame hath burned

און אַ פֿלאַם האָט צעפֿלאַקערט
tseflakert hot flam a un
blazed up has flame a and

all the trees of the field.

אַלע ביימער פֿון פֿעלד.
feld fun beimer ale
field of trees all

[20] The beasts of the field cry also unto Thee;

[כ] אַפֿילו די בהמות פֿון פֿעלד שרײַען צו דיר ,
dir tsu shraien feld fun beheimes di afile
you(SG) to cry out field of beasts the even

for the rivers of mayim *(water)* are dried up,

ווײַל אויסגעטריקנט זײַנען די גראָבנס וואַסער,
vaser grobns di zainen oisgetriknt vorem
water brooks the are dried up because

and the eish hath devoured the pastures of the midbar.

און אַ פֿײַער האָט פֿאַרצערט די פֿיטערפלעצער
fiterpletser di fartsert hot faier a un
pastures the consumed has fire a and

פֿון מדבר .
midber fun
wilderness of

2 Blow ye the shofar in Tziyon,

ב בלאָזט אַ שופֿר אין ציון ,
Tsiyon in shofer a blozt
Tziyon in shofar a blow

and sound an alarm on My Har Kodesh;

און שאַלט אויף מײַן הייליקן באַרג ,
barg heilikn main oif shalt un
mountain holy my on sound an alarm and

let all the yoshvei ha'aretz tremble;

זאָלן ציטערן אַלע באַווויינער פֿון לאַנד,
land fun bavoiner ale tsiteren zoln
land of inhabitants all tremble shall

for the Yom Hashem cometh,

ווײַל עס דער טאָג פֿון ה קומט אָן,
on kumt Hashem fun tog der vorem
on comes Hashem of day the because

for it is near at hand;

ווײַל עס איז נאָנט;
nont iz er vorem
near is he because

[2] A day of choshech and of gloominess,

[ב] אַ טאָג פֿון חושך און פֿינצטערניש,
fintsternish un choishech fun tog a
darkness and blackness of day a

a day of anan *(cloud)* and of thick darkness,

אַ טאָג פֿון וואָלקן און נעבל ,
nebl un volken fun tog a
thick cloud and cloud of day a

as the shachar *(dawn)* spread upon the mountains;

ווי אַ שוואַרצקייט אויסגעשפרייט אויף די בערג ;
berg di oif oisgeshpreit shvartskeit a vi
mountains the on spread out blackness a like

an am rav *(great people, army)* and strong;
אַ גרויס פֹאָלק און אַ מאַכטיקס,
machtiks a un folk grois a
mighty a and people great a

there hath not been ever the like,
אַזאַ ווי ער איז נישט געווען פֿון אייביק אָן
on eibik fun geven nisht iz er vi aza
on eternity from been not is it like such

neither shall be any more after it,
און וועט נאָך אים מער נישט זיין
zain nisht mer im noch vet un
be not more it after will and

even to the years of dor v'dor.
ביז די יאָרן פֿון דור-דורות .
dor-doires fun yorn di biz
generation after generation of years the until

[3] An eish devoureth before them;
ג אים פֿאַרוויס פֿאַרצערט אַ פֿייַער,
faier a fartsert farois im
fire a consumes ahead of it

and behind them a flame burneth;
און הינטער אים פֿלאַקערט אַ פֿלאַם;
flam a flakert im hinter un
flame a blazes it behind and

ha'aretz is as the Gan Eden before them,
ווי דער גאָרטן פֿון עֵדֶן איז דאָס לאַנד פֿאַר אים,
im far land dos iz Eden fun gortn der vi
it before land the is Eden of garden the like

and behind them a desolate midbar;
און הינטער אים אַ מדבר אַ וויסטער,
vister a midber a im hinter un
desolate a wilderness a it behind and

yea, and nothing shall escape them.
און צו מאָל קיין אַנטרינונג איז נישטאָ פֿון אים.
im fun nishto iz antrinung kein mol tsu un
it from there is not is escape any time to and

[4] The appearance of them is as the appearance of susim;
ד ווי דאָס אויסזען פֿון פֿערד איז זיין אויסזען ,
oiszen zain iz ferd fun oiszen dos vi
appearance its is horse of appearance the like

and as horsemen, so shall they run.
און ווי רייַטער אַזוי לויפֿן זיי .
zei loifn azoi raiter vi un
they run so horseback riders like and

[5] Like the noise of merkavot *(chariots)*
ה ווי דאָס געוויש פֿון רייַטוועגן,
raitvegn fun geroish dos vi
chariots of noise the like

on the tops of mountains shall they leap,
איז זייער שפּרינגען אויף די שפּיצן בערג ;
berg shpitsn di oif shpringen zeyer iz
mountains tops the on leaping their is

like the noise of a flame of eish that devoureth the stubble,
ווי דער קנאַל פֿון אַ פֿלאַמפֿייַער וואָס פֿאַרצערט שטרוי;
shtroi fartsert vos flamfaier a fun knal der vi
straw consumes that flaming fire a of crack the like

as a strong people drawn up in milchamah *(battle)*.
ווי אַ פֿאָלק אַ מאַכטיקס געגרייט צו מלחמה .
milchome tsu gegreit machtiks a folk a vi
war for prepared mighty a people a like

[6] Before their face, the amim *(nations)* shall be in anguish;
ו פֿאַר אים ציטערן פֿעלקער,
felker tsiteren im far
nations tremble it before

every face turns pale.
אַלע פּנימער האָבן אָנגענומען אַ פֿינצטערניש.
fintsternish a ongenumen hobn penemer ale
darkness a taken on have faces all

[7] They shall run like gibborim;
ז ווי גיבורים לויפֿן זיי ,
zei loifn giborim vi
they run heroes like

they shall climb the chomah *(wall)*
like anshei milchamah;

וּוי מלחמה-לײַט קלעטערן זיי אויף דער מויער,
moier der oif zei kletern milchome-lait vi
wall the on they climb war people like

and they shall march every
one in formation,

און איטלעכער אין זײַנע וועגן גייען זיי ,
zei geyen vegen zaine in itlecher un
they go ways his in each one and

and they shall not swerve from
their course;

און זיי פלאָנטערן נישט זייערע שטעגן.
shtegn zeyere nisht plontern zei un
paths their not tangle they and

[8] Neither shall one push another;

ח און איינער דעם אַנדערן שטויסן זיי נישט,
nisht zei shtoisn andern dem einer un
not they push other the one and

they shall walk every one in
his own column;

איטלעכער אין זײַן שליאַך גייען זיי ,
zei geyen shliach zain in itlecher
they go path his in each one

and when they burst through
defenses,

און דורך וואָפֿן וואַרפֿן זיי זיך ,
zich zei vorfn vofn durch un
selves they throw armor through and

they shall not break ranks.

און ווערן נישט געשעדיקט.
geshedikt nisht vern un
damaged not become and

[9] They shall run to and fro in
the ir *(city)*;

ט זיי שפּרינגען אויף דער שטאָט,
shtot der oif shpringen zei
city the on leap they

they shall run upon the chomah,

זיי לויפֿן אויף דער מויער,
moier der oif loifn zei
wall the on run they

they shall climb up into the
batim *(houses)*;

זיי גייען אַרויף אין די הײַזער,
haizer di in aroif geyen zei
houses the in up go they

they shall enter in at the windows
like the ganav.

זיי קומען דורך די פֿענצטער ווי אַ גנבֿ .
ganev a vi fentster di durch kumen zei
thief a like windows the through come they

[10] The eretz shall quake before them;

י פֿאַר אים ציטערט די ערד ,
erd di tsitert im far
earth the trembles it before

the Shomayim shall tremble;

שטורעמען די הימלען ;
himlen di shturemen
heavens the rages

the shemesh and the yarei'ach
shall be dark,

די זון און די לבֿנה ווערן שוואַרץ,
shvarts vern levone di un zun di
black become moon the and sun the

and the kokhavim shall withdraw
their shining;

און די שטערן נעמען אַרײַן זייער שײַן .
shain zeyer arain nemen shtern di un
shine their in take stars the and

[11] And Hashem shall utter His
voice before His army;

יא און ה׳ לאָזט אַרויס זײַן קול פֿאַרויס
farois kol zain arois lozt Hashem un
ahead of voice his out lets Hashem and

פֿאַר זײַן חיל ;
cheil zain far
army his before

His machaneh *(camp)* is very great;

ווואָרעם זייער גרויס איז זײַן מחנה ,
machne zain iz grois zeyer vorem
camp his is great very because

for the executor of His devar *(word, command)* is strong;

וואָרעם מאַכטיק איז דער וואָס טוט זיין באַפֿעל ;
bafel zain tut vos der iz machtik vorem
command his does who the one is mighty because

for the Yom Hashem is gadol and very terrible;

וואָרעם גרויס איז דער טאָג פֿון ה׳ און
un Hashem fun tog der iz grois vorem
and Hashem of day the is great because

מוראדיק זייער,
zeyer moiredik
very terrifying

and who can endure it?

און ווער קען אים אויסהאַלטן?
oishaltn im ken ver un
endure it can who and

12 Therefore also now, saith Hashem,

יב אָבער נאָך איצט, זאָגט ה׳ ,
Hashem zogt itst noch ober
Hashem declares now still but

turn ye back to Me with all your lev,

קערט אייַך אום צו מיר מיט אייַער גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn aier mit mir tsu um aich kert
heart whole your with me to around yourselves turn

and with tzom, and with weeping, and with mourning;

און מיט פֿאַסטן און מיט געוויין און מיט קלאָג ;
klog mit un gevein mit un fasten mit un
lamentation with and weeping with and fasting with and

13 And rend your lev, and not your garments,

יג און צעריַיסט אייַער האַרץ און נישט אייַערע קלייַדער ,
kleider aiere nisht un harts aier tseraist un
garments your not and heart your tear and

and turn unto Hashem Eloheichem;

און קערט אייַך אום צו ה׳ אלוקיכם ,
Elokeichem Hashem tsu um aich kert un
your G-d Hashem to around yourselves turn and

for He is channun *(gracious)* and rachum *(merciful)*,

וואָרעם ער איז לייַטזעליק און דערבאַרעמדיק,
derbaremdik un laitzelik iz er vorem
merciful and gracious is he because

slow to anger, and of rav chesed,

איַנגעהאַלטן אין צאָרן , און ריַיך אין גענאָד,
genod in raich un tsorn in aingehaltn
grace in rich and anger in slow

and He relents from sending calamity.

און ער האָט חרטה אויף דעם בייז.
beiz dem oif charote hot er un
evil the on relent has he and

14 Who knoweth but that He will return and have pity,

יד ווער ווייס , אפֿשר ווידער ווענדט ער זיך חרטה האָבן,
hobn charote er vet vider efsher veis ver
have relent he will again perhaps knows who

and leave behind Him a brocha;

און לאָזן אַ ברכה הינטער זיך –
zich hinter broche a lozn un
self behind blessing a leave and

even a minchah and a nesekh

אַ שפּייַזאָפּפֿער און אַ גיסאָפּפֿער
gisopfer a un shpaizopfer a
drink offering a and minchah a

unto Hashem Eloheichem?

פֿאַר ה׳ אלוקיכם .
Elokeichem Hashem far
your G-d Hashem for

15 Blow the shofar in Tziyon,

טו בלאָזט אַ שופֿר אין ציון ,
Tsiyon in shoifer a blozt
Tziyon in shofar a blow

sanctify a tzom, call an atzarah *(solemn assembly)*;

הייליקט אַ פֿאַסטטאָג, רופֿט אַן איַנזאַמלונג ;
ainzamlung an ruft fasttog a heilikt
assembly an call fast day a set apart as holy

[16] Gather the people,

טז זאַמלט איין דאָס פֿאָלק ,
folk dos ain zamlt
people the in gather

set apart as kodesh the kahal *(congregation)*,

פֿאַרופֿט די עדה ,
eide di farruft
congregation the call

assemble the zekenim,

קלייַבט צונויף די זקנים ,
zkeinim di tsunoif klaibt
elders the together gather

gather the olalim,

זאַמלט איין די קליינע קינדער ,
kinder kleine di ain zamlt
children small the in gather

even those nursing at the breast;

און די וואָס זייגן די ברוסט;
brust di zeign vos di un
breast the nurse that the ones and

let the choson go forth of his cheder,

זאָל דער חתן אַרויסגיין פֿון זיין קאַמער ,
kamer zain fun aroisgein chosen der zol
chamber his from go out bridegroom the shall

and the kallah out of her chuppah *(canopy)*.

און די כּלה פֿון איר געצעלט.
getselt ir fun kale di un
tent her from bride the and

[17] Let the kohanim, the mesharetim of Hashem, weep

יז צווישן דעם פּאָליש און דעם מזבח
mizbeyech dem un polish dem tsvishn
altar the and Ulam the between

between the Ulam and the Mizbe'ach,

זאָלן ווייַנען די כֹּהנים , די דינער פֿון ה ,
Hashem fun diner di koyanim di veinen zoln
Hashem of servants the kohanim the weep shall

and let them say:

און זאָלן זיי זאָגן :
zogn zei zoln un
say they shall and

Spare Thy people, Hashem,

דערבאַרים זיך ה אויף דיין פֿאָלק ,
folk dain oif Hashem zich derbarim
people your upon Hashem self have mercy

and make not Thine nachalah *(inheritance)* an object of scorn,

און זאָלסט נישט געבן דיין
dain gebn nisht zolst un
your give not you(SG) must and

שאַנד צו ,
shand tsu
shame to

אַרב
arav
inheritance

a byword among the Goyim.

אַז פֿעלקער זאָלן זיך ווערטלען איבער זיי ;
zei iber vertlen zich zoln felker az
them over mock selves shall nations that

Why should they say among the peoples:

נאָך וואָס זאָל מען זאָגן צווישן די אומות :
umes di tsvishn zogn men zol vos noch
nations the among say one shall what after

Where is their G-d?

ווו איז זייער ג-ט?
G-t zeyer iz vu
G-d their is where

[18] Then will Hashem be jealous for His land,

יח און ה האָט זיך אייפֿער פֿאַר זיין לאַנד,
land zain far eifer zich hot Hashem un
land his for zeal self has Hashem and

and take pity on His people.

און האָט זיך דערבאַרעמט אויף זיין פֿאָלק .
folk zain oif derbaremt zich hot un
people his upon shown mercy self has and

[19] Yea, Hashem will answer and say unto His people:

יט אוּן ה הָאָט געענטפֿערט אוּן געזאָגט
gezogt un geentfert hot Hashem un
said and answered has Hashem and
צו זײַן פֹֿאָלק׃
folk zain tsu
people his to

Hineni, I am sending you dagan, and tirosh, and yitzhar,

זעט, איך שיק אײַך תּבֿואה אוּן ווײַן אוּן אייל,
eil un vain un tvue aich shik ich zet
oil and wine and grain you send I see

and ye shall be satisfied therewith;

אוּן איר ווּעט זיי האָבן צו זאַט ;
zat tsu hobn zei vet ir un
satisfaction to have them will you and

and I will no more make you an object of scorn among the Goyim;

אוּן איך ווּעל אײַך מער נישט געבן צו שאַנד
shand tsu gebn nisht mer aich vel ich un
shame to give not more you will I and
בײַ די פֹֿעלקער.
felker di bai
nations the by

[20] But I will remove far off from you the northern [army],

כ אוּן דעם צפֿונדיקן ווּעל איך דערווײַטערן פֿון אײַך,
aich fun dervaitern ich vel tsfundikn dem un
you from remove I will northerner the and

and will drive him into an eretz barren and desolate,

אוּן ווּעל אים פֿאַרשטויסן אין אַ לאַנד פֿון טריקענישׁ
trikenish fun land a in farshtoisen im vel un
dryness of land a to banish him will and
אוּן ווּיסטענישׁ,
vistenish un
desolation and

with his vanguard toward the eastern sea,

מיט זײַן פּנים צום פֿעדערשטן ים ,
yam federshtn tsum ponem zain mit
sea eastern to the face his with

and his rearguard toward the western sea,

אוּן זײַן עק צום הינטערשטן ים ;
yam hintershtn tsum ek zain un
sea western to end his and

and his stench and foul smell will go up.

אוּן זײַן פֿוילגעruch ווּעט אויפֿגיין,
oifgein vet foilgeruch zain un
rise up will stench his and

Surely it hath done great things.

אוּן זײַן געשטאַנק ווּעט אויפֿגיין,
oifgein vet geshtank zain un
go up will stinking his and
ווײַל ער האָט גרויס זיך פֿאַרנומען.
farnumen zich grois hot er vail
perceived self great has he because

[21] Fear not, O land;

כא זאָלסט נישט מורא האָבן, ערד ,
erd hobn moire nisht zolst
earth have fear not you(SG) must

be glad and rejoice;

פֿרייַ זיך אוּן זיי לוסטיק,
lustik zei un zich frei
glad be and self rejoice

for Hashem hath done great things.

ווּאָרעם גרויס געטאָן האָט ה .
Hashem hot geton grois vorem
Hashem has done great because

[22] Be not afraid, ye beasts of the field;

כב איר זאָלט נישט מורא האָבן, בהמות פֿון פֿעלד,
feld fun beheimes hobn moire nisht zolt ir
field of beasts have fear not shall you

for the pastures of the midbar do spring up,

ווָאָרעם די פִיטערפלעצער פון מדבר זיינען
zainen midber fun fiterpletser di vorem
are wilderness of pastures the because

באַגראָזט ,
bagrozt
grown with grass

for the etz beareth her fruit,

ווָאָרעם דער בוים טראָגט זיין פרוכט,
frucht zain trogt boim der vorem
fruit its bears tree the because

the te'enah and the gefen do yield their strength.

דער פײַגנבוים און דער ווײַנשטאָק גיבן זייער קריפט .
krift zeyer gibn vainshtok der un faignboim der
strength their give vine the and fig tree the

23 Be glad then, ye bnei Tziyon,

כג און איר קינדער פון ציון ,
Tsiyon fun kinder ir un
Tziyon of children you and

and rejoice in Hashem Eloheichem;

זייט לוסטיק און פרייט זיך מיט ה אלוקיכם ,
Elokeichem Hashem mit zich freit un lustik zait
your G-d Hashem with selves rejoice and glad be

for He hath given you the former rain according to *(His)* tzedakah,

ווָאָרעם ער גיט אײַך דעם פרירעגן ריכטיק ;
richtik friregn dem aich git er vorem
properly early rain the you gives he because

and He will cause to come down for you the rain,

יאָ , ער מאַכט נידערן פאַר אײַך רעגן,
regn aich far nidern macht er yo
rain you for come down makes he yes

the yoreh *(former rain)*, and the malkosh *(latter rain)* as before.

פרירעגן און שפעטרעגן אין ערשטן חודש .
choidesh ershtn in shpetregn un friregn
month first in late rain and early rain

24 And the threshing floors shall be full of wheat,

כד און די דרעשן וועלן פול זיין מיט תּבואה,
tvue mit zain ful veln dreshn di un
grain with be full will threshing the and

and the vats shall overflow with yayin and yitzhar.

און די קעלטערן וועלן איבערלויפן מיט ווײַן און איל.
eil un vain mit iberloifn veln keltern di un
oil and wine with overflow will winepress the and

25 And I will restore to you the shanim *(years)*

כה און איך וועל אײַך אָפּצאָלן די יאָרן
yorn di optsolen aich vel ich un
years the repay you will I and

that the arbeh *(great locust)* hath eaten,

וואָס דער יישעריק האָט אויפגעגעסן,
oifgegesn hot heisherik der vos
eaten up has locust the that

the crawling locust, and the other locust, and the locust swarm,

דער גראָזפרעסער, און דער גריל , און דער ווָאָרעם,
vorem der un gril der un grozfreser der
worm the and cricket the and grasshopper the

My great army which I sent among you.

מײַן גרויס חיל וואָס איך האָב אָנגעשיקט אויף אײַך.
aich oif ongeshikt hob ich vos cheil grois main
you upon sent have I that army great my

26 And ye shall eat in plenty, and be satisfied,

כו און עסן וועט איר עסן און זאַט זיין ,
zain zat un esen ir vet esen un
be satisfied and eat you will eat and

and praise the Shem of Hashem Eloheichem,

און איר וועט לויבן דעם נאָמען פון ה אלוקיכם ,
Elokeichem Hashem fun nomen dem loibn vet ir un
your G-d Hashem of name the praise will you and

that hath dealt wondrously with you;

וואָס האָט געטאָן מיט אײַך וווּנדערלעך;
vunderlech aich mit geton hot vos
wonders you with done has who

and My people shall never be ashamed.

אוּן מײַן פֹּאָלק וועט אויף אייביק נישט פַאַרשעמט ווערן .
vern farshemt nisht eibik oif vet folk main un
become ashamed not ever for will people my and

27 And ye shall know that I am in the midst of Yisroel,

כז אוּן איר וועט וויסן אַז איך בין צווישן יִשְׂרָאֵל,
Yisroel tsvishn bin ich az visen vet ir un
Yisroel among am I that know will you and

and that I am Hashem Eloheichem, and there is no other;

אוּן איך בין ה׳ אלוקיכם , אוּן מער
mer un Elokeichem Hashem bin ich un
more and your G-d Hashem am I and

איז נישטאָ ;
nishto iz
there is not is

and My people shall never be put to shame.

אוּן מײַן פֹּאָלק וועט אויף אייביק נישט פַאַרשעמט ווערן .
vern farshemt nisht eibik oif vet folk main un
become ashamed not ever for will people my and

3 2:28 And it shall come to pass afterward,

ג אוּן עס וועט זײַן נאָך דעם,
dem noch zain vet es un
that after be will it and

that I will pour out My Ruach upon all basar;

וועל איך אויסגיסן מײַן גײַסט אויף יעטוועדער לײַב ,
laib yetveder oif gaist main oisgisen ich vel
flesh every on Spirit my pour out I will

and your banim and your banot shall prophesy,

אוּן אײַערע זין אוּן אײַערע טעכטער וועלן
veln techter aiere un zin aiere un
will daughters your and sons your and

נבֿיאות זאָגן ,
zogn nevies
say prophesies

your zekenim shall dream chalomot,

אײַערע זקנים וועלן חלומות חלומען ,
cholemen chaloimes veln zkeinim aiere
dream dreams will elders your

your bochurim shall see chezyonot *(visions)*:

אײַערע בחורים וועלן זעונגען זען .
zen zeungen veln bochurim aiere
see visions will young men your

2 2:29 And also upon the avadim and upon the shefachot

ב.כט אוּן אויך אויף די קנעכט אוּן אויף די
di oif un knecht di oif oich un
the upon and servants the upon also and

דינסטן
dinstn
maid servants

in those days will I pour out My Ruach.

וועל איך אויסגיסן מײַן גײַסט אין יענע טעג .
teg yene in gaist main oisgisen ich vel
days those in spirit my pour out I will

3 2:30 And I will show mofetim in the heavens and in the earth, dahm, and eish, and pillars of smoke.

ב.ל אוּן איך וועל ווײַזן וווּנדער אין הימל אוּן אויף דער ערד ,
erd der oif un himel in vunder vaizn vel ich un
earth the on and heaven in wonders show will I and

בלוט אוּן פַיַער אוּן זײַלן רויך .
roich zailn un faier un blut
smoke columns and fire and blood

4 2:31 The shemesh shall be turned into choshech, and the yarei'ach into dahm, before the great and

ב.לא די זון וועט פַאַרקערט ווערן אין פֿינצטערניש, אוּן די לבֿנה
levone di un fintsternish in vern farkert vet zun di
moon the and darkness into become changed will sun the

אין בלוט , אײדער עס קומט דער טאָג פֿון ה׳ , דער גרויסער אוּן
un groiser der Hashem fun tog der kumt es eider blut in
and great the Hashem of day the comes it before blood into

terrible Yom Hashem comes. [5 2:32] And it shall come to pass, that whosoever shall call on the Shem of Adonoi shall be saved; for in Mount Tziyon and in Yerushalayim shall be deliverance, as Hashem hath said, and in the seridim whom Hashem shall call.

דער מוֹראדיקער. ב.לב און עס וועט זיין , איטלעכער וואָס וועט רופֿן דעם
dem rufn vet vos itlecher zain vet es un mordiker der
on the calls will who everyone be will it and fearful the

נאָמען פֿון הָאֲדוֹן , וועט געראַטעוועט ווערן ; וואָרעם אויף באַרג
barg oif vorem vern geratevet vet HaAdon fun nomen
mountain on because become saved will HaAdon of name

צִיּוֹן און אין ירושָלַיִם וועט זיין אַן אַנטרינונג , אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi antrinung an zain vet Yerushalayim in un Tsiyon
Hashem as so escape a be will Yerushalayim in and Tziyon

האָט געזאָגט; און די געבליבענע וועלן זיין די וואָס
vos di zain veln geblibene di un gezogt hot
whom the ones be will remaining survivors the and said has

ה טוט רופֿן.
rufn tut Hashem
call does Hashem

ד (ג)

4 [3:1] For, hinei, in those days, and in that time, when I shall restore the fortunes of Yehudah and Yerushalayim, [2 3:2] I will also gather all Goyim, and will bring them down into the valley of Yehoshaphat, and will enter into judgment against them there concerning My people and for My nachalah Yisroel, whom they have scattered among the Goyim, and My land they divided up. [3 3:3] And they have cast lots for My people; and have traded the yeledim as barter for zonot, and sold the yaldah for yayin, that they might drink.

וואָרעם זע , אין יענע טעג און אין יענער צייַט, אַז
az tsait yener in un teg yene in ze vorem
when time that in and days those in behold because

איך וועל אומקערן די געפֿאַנגנשאַפֿט פֿון יהוּדה און
un Yehudah fun gefangenshaft di umkeren vel ich
and Yehudah of captivity the return will I

ירושָלַיִם , ג.ב וועל איך איינזאַמלען אַלע פֿעלקער, און איך וועל
vel ich un felker ale ainzamlen ich vel Yerushalayim
will I and nations all gather together I will Yerushalayim

זיי מאַכן נידערן אין טאָל פֿון יהוֹשָפָט , און איך וועל זיך
zich vel ich un Yehoshafat fun tal in nidern machn zei
self will I and Yehoshaphat of valley of into go down make them

דאָרטן משפּטן מיט זיי פֿאַר מיַין פֿאָלק און מיַין אַרב
arav main un folk main far zei mit mishpetn dortn
inheritance my and people my for them with judge there

יִשׂרָאֵל, וואָס זיי האָבן זיי צעשפּרייט צווישן די פֿעלקער, און
un felker di tsvishn tseshpreit zei hobn zei vos Yisroel
and nations the among scattered them have they whom Yisroel

צעטיילט מיַין לאַנד. ג.ג און אויף מיַין פֿאָלק האָבן זיי גורל געוואָרפֿן,
gevorfn goirl zei hobn folk main oif un land main tseteilt
cast lot they have people my for and land my divided

און געגעבן אַ ייִנגל פֿאַר אַ זונה , און אַ מיידל פֿאַרקויפֿט פֿאַר ווייַן ,
vain far farkoift meidl a un zoine a far yingel a gegebn un
wine for sold na'arah a and harlot a for boy a given and

און געטרונקען.
getrunken un
drunk and

[4 3:4] Yea, and what have ye to do with Me, O Tzor, and Tzidon, and all the coasts of Peleshet? Will ye render Me a pay-back? And if ye recompense Me, swiftly and speedily will I return your recompense upon your own rosh; [5 3:5] Because ye have taken

ג.ד און וואָס זייַט איר מיר גאָר , צוֹר און צידון און אַלע געגנטן פֿון
fun gegentn ale un Tsidon un Tsor gor mir ir zait vos un
of regions all and Tzidon and Tzor really me you are what and

פּלֶשֶׁת ? צי פֿאַרגלטונג צאָלט איר דאָס פֿון אָפּ מיַינעטוועגן ? איז, אויב
oib iz mainetvegn fun op dos ir tsolt fargeltung tsi Peleshet
if is my sake for off this you pay recompense or Philistia

איר פֿאַרגעלט דאָס פֿון מיַינעטוועגן , וועל איך אייַליק גיך אומקערן
umkeren gich ailik ich vel mainetvegn fun dos fargelt ir
return quickly swiftly I will for my sake for this repay you

אייַער פֿאַרגעלטונג אויף אייַער קאָפּ; ג.ה וואָס מיַין זילבער און מיַין גאָלד
aier fargeltung oif aier kop vos main un zilber main un gold
your upon recompense your head what my and silver my and gold

My kesef and My zahav, and have carried into your temples My goodly pleasant things: [6] 3:6 Also the Bnei Yehudah and the Bnei Yerushalayim have ye sold unto the Yevanim *(Greeks)*, that ye might remove them far from their territory. [7] 3:7 Hineni, I will raise them out of the place whither ye have sold them, and will return your recompense upon your own rosh; [8] 3:8 And I will sell your banim and your banot into the hand of the Bnei Yehudah, and they shall sell them to the Sabeans, to a Goy far off; for Hashem hath spoken it.

האָט איר צוגענומען , און מײַנע בעסטע גלוסטיקייטן געבראַכט אין
in gebracht glustikeitn beste maine un tsugenumen ir hot
into brought precious best my and taken you have

איײַערע פּאַלאַצן ג.ו און די קינדער פֿון יהודה און די קינדער פֿון
fun kinder di un Yehudah fun kinder di un palatsn aiere
of children the and Yehudah of children the and palaces your

ירושָלַיִם האָט איר פֿאַרקויפֿט צו די קינדער פֿון די יָוָנים ,
Yavanim di fun kinder di tsu farkoift ir hot Yerushalayim
Greeks the of children the to sold you have Yerushalayim

כּדי זיי צו דערווײַטערן פֿון זייער געמאַרק. ג.ז זעט, איך דערוועק
dervek ich zet gemark zeyer fun dervaitern tsu zei kedei
rouse I see border their from remove to them so that

זיי פֿון דעם אָרט וואָס איר האָט זיי פֿאַרקויפֿט דאָרטן, און איך וועל
vel ich un dortn farkoift zei hot ir vos ort dem fun zei
will I and there sold them have you that place the from them

אומקערן אײַער טוונג אויף אײַער קאָפּ. ג.ח און איך וועל פֿאַרקויפֿן אײַערע
aiere farkoifen vel ich un kop aier oif tuung aier umkeren
your sell will I and head your upon deed your return

זין און אײַערע טעכטער אין דער האַנט פֿון די קינדער פֿון יהודה ,
Yehudah fun kinder di fun hant der in techter aiere un zin
Yehudah of children the of hand the in daughters your and sons

און זיי וועלן זיי פֿאַרקויפֿן צו די שבאַים , צו אַ וויַיטן פֿאָלק ,
folk vaitn a tsu Shevaim di tsu farkoifen zei veln zei un
people distant a to Sabeans the to sell them will they and

וואָרעם ה האָט גערעדט.
geredt hot Hashem vorem
spoken has Hashem because

9 3:9 Proclaim ye this among the Goyim;

ג.ט רופֿט דאָס אויס צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn ois dos ruft
nations the among out this call

Prepare milchamah,

בריט אָן אַ מלחמה ,
milchome a on breit
war a on prepare

wake up the gibborim,

וועקט אויף די גיבורים ;
giborim di oif vekt
warriors the up rouse

let all the anshei hamilchamah draw near and attack;

זאָלן גענענען , זאָלן אַרויפֿגיין אַלע מענער פֿון מלחמה .
milchome fun mener ale aroifgein zoln genenen zoln
war of men all go up shall draw near shall

10 3:10 Beat your plow-blades into charavot *(swords)*

ג.י שמידט אײַערע אַקעראײַזנס אויף שווערדן,
shverdn oif akeraizns aiere shmidt
swords into plowshares your forge

and your pruning knives into spears;

און אײַערע צוויַגמעסערס אויף שפּיזן ;
shpizn oif tsvaigmesers aiere un
spears into pruning hooks your and

let the weak say: I am strong.

דער שלאַפֿער זאָל זאָגן : אַ גיבור בין איך.
ich bin gibor a zogn zol shlafer der
I am mighty one a say shall weak one the

11 3:11 Assemble yourselves, and come, all ye Goyim,

ג.יא איילט און קומט אַלע פֿעלקער פֿון רונד אַרום ,
arum rund fun felker ale kumt un ailt
round around from nations all come and hasten

and gather yourselves together round about;

און לאָמען זיך אײַנזאַמלען ;
ainzamlen zich lamen un
gather together selves let and

Hashem, thither cause Thy gibborim to come down.

אַהין מאַך נידערן , ה , דיינע גיבורים !
giborim daine Hashem nidern mach ahin
warriors your Hashem go down make there

12 3:12 Let the Goyim be wakened,

ג.יב זאָלן זיך דערוועקן די פֿעלקער און אַרויפֿגיין
aroifgein un felker di dervekn zich zoln
go up and nations the awaken self shall

צום טאָל פֿון יהוֹשָׁפָט ,
Yehoshafat fun tal tsum
Yehoshaphat of valley of to

and come up to the valley of Yehoshaphat;

וואָרעם דאָרטן וועל איך זיצן צו משפּטן
mishpetn tsu zitsn ich vel dortn vorem
judge to sit I will there because

for there will I sit to judge all the Goyim round about.

אַלע פֿעלקער פֿון רונד אַרום .
arum rund fun felker ale
round around from nations all

13 3:13 Put ye in the sickle, for the katzir is ripe;

ג.יג לייגט צו דעם שניידמעסער, וואָרעם צייטיק איז דער שניט ;
shnit der iz tsaitik vorem shnaidmeser dem tsu leigt
harvest the is ripe because sickle the to place

go in, tread, for the winepress is full;

קומט טרעט, וואָרעם פֿול איז דער קעלטער ,
kelter der iz ful vorem tret kumt
winepress the is full because tread come

the vats overflow; for their ra'ah is great.

די קובלען לויפֿן איבער, וואָרעם גרויס איז זייער בייז .
beiz zeyer iz grois vorem iber loifn kublen di
evil their is great because over run vats the

14 3:14 Multitudes, multitudes in the valley of decision;

ג.יד מחנות , מחנות אין טאָל פֿון גזר !
gzar fun tal in machnus machnus
decree of valley of in legions legions

for the Yom Hashem is near in the valley of decision.

וואָרעם נאָנט איז דער טאָג פֿון ה אין טאָל פֿון גזר .
gzar fun tal in Hashem fun tog der iz nont vorem
decree of valley of in Hashem of day the is near because

15 3:15 The shemesh and the yarei'ach shall be darkened,

ג.טו די זון און די לבֿנה ווערן שוואַרץ,
shvarts vern levone di un zun di
black become moon the and sun the

and the kokhavim shall withdraw their shining.

און די שטערן נעמען אַרײַן זייער שײַן .
shain zeyer arain nemen shtern di un
shine their in take stars the and

16 3:16 Hashem also shall roar out of Tziyon,

ג.טז און ה וועט ברילן פֿון ציון ,
Tsiyon fun briln vet Hashem un
Tziyon from roar will Hashem and

and utter His voice from Yerushalayim;

און פֿון ירושָׁלַיִם וועט ער אַרויסלאָזן זײַן קול ,
kol zain aroislozn er vet Yerushalayim fun un
voice his let go he will Yerushalayim from and

and the heavens and the earth shall shake;

און שטורעמען וועלן הימל און ערד ;
erd un himel veln shturemen un
earth and heaven will rages and

but Hashem will be the machseh *(refuge)* of His people,

אָבער ה וועט זײַן אַ באַשיצונג פֿאַר זײַן פֿאָלק ,
folk zain far bashitsung a zain vet Hashem ober
people his for shelter a be will Hashem but

and the maoz of the Bnei Yisroel.

און אַ פֿעסטונג פֿאַר די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל .
Yisroel fun kinder di far festung a un
Yisroel of children the for fortress a and

17 3:17 So shall ye have da'as that I am Hashem Eloheichem

ג.יז און איר וועט וויסן אַז איך, ה אלוקיכם ,
Elokeichem Hashem ich az visen vet ir un
your G-d Hashem I that know will you and

dwelling in Tziyon, My Har Kodesh;

רו אויף ציון , מין הייליקן באַרג ;
barg heilikn main Tsiyon oif ru
mountain holy my Tziyon on rest

then shall Yerushalayim be kodesh,

און ירושָלַיִם וועט זיין הייליק,
heilik zain vet Yerushalayim un
holy be will Yerushalayim and

and there shall no zarim pass through her any more.

און פרעמדע וועלן מער נישט דורכגיין אין איר.
ir in durchgein nisht mer veln fremde un
you in pass through not more will foreigners and

18 3:18 And it shall come to pass in that day,

ג.יח און עס וועט זיין אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un
day that in be will it and

that the mountains shall drop down new wine,

וועלן די בערג טריפֿן זאַפֿט,
zaft trifn berg di veln
juice drip mountains the will

and the hills shall flow with cholov;

און די הייכן וועלן איבערגיין מיט מילך ,
milch mit ibergein veln heichn di un
milk with flow will heights the and

and all the ravines of Yehudah shall flow with mayim,

און אַלע גראָבנס פֿון יהודה וועלן איבערגיין מיט וואַסער.
vaser mit ibergein veln Yehudah fun grobns ale un
water with flow will Yehudah of ravines all and

and a ma'ayon shall come forth out of the Beis Hashem,

און אַ קוואַל וועט אַרויסגיין פֿון הס הויז ,
hoiz Hashems fun aroisgein vet kval a un
house Hashem's from go out will spring a and

and shall water the valley of Sheetim.

און וועט אָנטרינקען דעם טאָל שִטים .
Shitim tal dem ontrinken vet un
Sheetim valley of the water will and

19 3:19 Mitzrayim shall be a desolation,

ג.יט מִצרַיִם וועט אַ וויסטעניש ווערן ,
vern vistenish a vet Mitsrayim
become wasteland a will Egypt

and Edom shall be a desolate midbar,

און אֱדוֹם וועט אַ וויסטער מדבר ווערן ,
vern midber vister a vet Edom un
become wilderness desolate a will Edom and

for the chamas against the Bnei Yehudah,

פַֿאַר דעם אומרעכט צו די קינדער פֿון יהודה ,
Yehudah fun kinder di tsu umrecht dem far
Yehudah of children the to injustice the for

because they have shed dahm naki *(innocent blood)* in their land.

וואָס זיי האָבן פַֿארגאָסן אומשולדיק בלוט אין זייער לאַנד.
land zeyer in blut umshuldik fargosen hobn zei vos
land their in blood innocent shed have they which

20 3:20 But Yehudah shall dwell for ever,

ג.כ אָבער יהודה וועט זיין אייביק באַזעצט,
bazetst eibik zain vet Yehudah ober
settled ever be will Yehudah but

and Yerushalayim from dor v'dor.

און ירושָלַיִם אויף דור-דורות .
dor-doires oif Yerushalayim un
throughout generations for Yerushalayim and

21 3:21 For I will cleanse them of bloodguilt

ג.כא וואָרעם איך וועל ריניק זייער בלוט ,
blut zeyer reinik vel ich vorem
blood their make clean will I because

which I have not yet cleansed;

וואָס איך האָב נאָך נישט גערייניקן ,
gereinikn nisht noch hob ich vos
made clean not yet have I which

for Hashem dwelleth in Tziyon.

און ה וועט ווינען אין צִיוֹן .
Tsiyon in voinen vet Hashem un
Tziyon in dwell will Hashem and

Amos

עָמוֹס

1 The words of Amos, who was among the shepherds of Tekoa, which he saw concerning Yisroel in the yamim of Uziyah Melech Yehudah, and in the yamim of Yarov'am ben Yoash Melech Yisroel, two years before the earthquake.

א דִּי וְוערטער פֻֿון עָמוֹסן , וואָס איז געווען פֻֿון די שאָפלייַט פֻֿון
fun shoflait di fun geven iz vos Amosn fun verter di
of shepherds the from was is who Amos of words the

תְּקוֹעַ ; וואָס ער האָט געזען אויף יִשְׂרָאֵל אין די טעג פֻֿון עוזיָה
Uziyah fun teg di in Yisroel oif gezen hot er vos Tekoa
Uziyah of days the in Yisroel about seen has he which Tekoa

דעם מלך פֻֿון יהודה , און אין די טעג פֻֿון יָרָבעָם דעם זון פֻֿון
fun zun dem Yarovam fun teg di in un Yehudah fun melech dem
of son the Yarov'am of days the in and Yehudah of king the

יוֹאָשן , דעם מלך פֻֿון יִשְׂרָאֵל, צוויי יאָר פֿאַר דער ערדציטערניש.
erdtsiternish der far yor tsvei Yisroel fun melech dem Yoashn
earthquake the before years two Yisroel of king the Yoash

[2] And he said:

ב און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un
said has he and

Hashem roars from Tziyon,

ה וועט ברילן פֻֿון צִיּוֹן ,
Tsiyon fun briln vet Hashem
Tziyon from roar will Hashem

and utters His voice from Yerushalayim;

און פֻֿון ירושָלַיִם וועט ער אַרויסלאָזן זיין קוֹל ,
kol zain aroislozn er vet Yerushalayim fun un
voice his let out he will Yerushalayim from and

and the pastures of the ro'im *(shepherds)* mourn,

און די פּיטערפלעצער פֻֿון די פּאַסטוכער וועלן טרויערן,
troiern veln pastucher di fun fiterpletser di un
mourn will shepherds the of pastures the and

and the summit of Mt Carmel withers.

און דער שפּיץ כַּרמֶל וועט פֿאַרטריקנט ווערן .
vern fartriknt vet Karmel shpits der un
become dried up will Carmel top the and

[3] Thus saith Hashem:

ג אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

For shloshah peysha'im of Damascus,

פֿאַר דריַי פֿאַרברעכן פֻֿון דַּמֶּשֶׂק ,
Damesek fun farbrechn drai far
Damascus of transgressions three for

even for arba'ah, I will not turn away the punishment thereof;

יאָ , פֿאַר פִּיר , וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

because they have threshed Gil'ad with threshing sledges of barzel *(iron)*;

פֿאַר זייער דרעשן גִּלעָד מיט אייַזערנע
aizerne mit Gilad dreshn zeyer far
iron with Gil'ad threshing their for

דרעששליטנס .
dreshshlitns
threshing sledges

[4] But I will send an eish onto Bais Chazael,

ד און איך וועל שיקן אֵ פַֿייַער אויף דעם הויז פֻֿון חֲזָאֵל ,
Chazael fun hoiz dem oif faier a shikn vel ich un
Chazael of house the upon fire a send will I and

which shall devour the fortresses of Ben-Hadad.

און עס וועט פֿאַרצערן די פּאַלאַצן פֻֿון בֶּן-הֲדַד .
Ben-Hadad fun palatsn di fartseren vet es un
Ben-Hadad of fortresses the devour will it and

[5] I will break down also the gate bar of Damascus,

ה און איך וועל צעברעכן דעם ריגל פֿון דַמֶּשֶׂק ,
Damesek fun rigl dem tsebrechn vel ich un
Damascus of gate crossbar the break will I and

and cut off the inhabitant from Bik'at-Aven,

און וועל פֿאַרשניידן אַ באַווינער פֿון בקעַת-אָוֶן ,
Bikat-Aven fun bavoiner a farshnaidn vel un
Bik'as-Oven of inhabitant a cut off will and

and him that holdeth the shevet *(sceptre)* from Bais-Eden;

און דעם וואָס האַלט אַ צעפּטער פֿון בֵּית-עֵדֶן ;
Beis-Eden fun tsepter a halt vos dem un
Bais-Eden of sceptre a holds who the one and

and the people of Aram shall go into golus unto Kir,
saith Hashem.

און דאָס פֿאָלק פֿון אֲרָם וועט אין גלות גיין קיין
kein gein goles in vet Aram fun folk dos un
to go exile in will Aram of people the and

קיר, זאָגט ה .
Hashem zogt Kir
Hashem declares Kir

[6] Thus saith Hashem:

ו אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

For shloshah peysha'im of Azah *(Gaza)*,

פֿאַר דריי פֿאַרברעכן פֿון עַזָּה ,
Azah fun farbrechn drai far
Azah of transgressions three for

even for arba'ah, I will not turn away the punishment thereof;

יא , פֿאַר פֿיר , וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

because they carried away captive the golus shleimah *(entire exiled population)*,

פֿאַר זייער פֿאַרטרייבן אַ גאַנצע
gantse a fartraiben zeyer far
whole a driving away their for

געפֿאַנגענשאַפֿט,
gefangenshaft
captivity

to deliver them up to Edom;

כדי איבערצוענטפֿערן צו אֱדוֹם .
Edom tsu ibertsuentfern kedei
Edom to deliver over in order to

[7] But I will send an eish on the chomah *(wall)* of Azah *(Gaza)*,

ז און איך וועל שיקן אַ פֿייַער אויף דער מויער פֿון עַזָּה ,
Azah fun moier der oif faier a shikn vel ich un
Azah of wall the upon fire a send will I and

which shall devour the fortresses thereof;

און עס וועט פֿאַרצערן אירע פֿעסטונגען.
festungen ire fartseren vet es un
fortresses its devour will it and

[8] And I will cut off the inhabitant from Ashdod,

ח און איך וועל פֿאַרשניידן אַ באַווינער פֿון אַשדּוֹד ,
Ashdod fun bavoiner a farshnaidn vel ich un
Ashdod of inhabitant a cut off will I and

and him that holdeth the shevet *(sceptre)* from Ashkelon,

און דעם וואָס האַלט אַ צעפּטער פֿון אַשקלוֹן ;
Ashkelon fun tsepter a halt vos dem un
Ashkelon of sceptre a holds who the one and

and I will turn Mine hand against Ekron;

און איך וועל קערן מײַן האַנט אויף עֶקרוֹן ,
Ekron oif hant main kern vel ich un
Ekron upon hand my turn will I and

and the she'erit Pelishtim shall perish,

און דער איבערבלייַב פֿון די פּלשתּים וועט אונטערגיין,
untergein vet Pelishtim di fun iberblaib der un
decline will Pelishtim the of remnant the and

saith Adonoi Hashem.

זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

[9] Thus saith Hashem:

ט אַזוֹי הָאָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

For shloshah peysha'im of Tzor,

פַֿאַר דריַי פַֿאַרברעכן פֿון צוֹר ,
Tsor fun farbrechn drai far
Tzor of transgressions three for

even for arba'ah, I will not turn away the punishment thereof;

יאָ , פַֿאַר פִֿיר , וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

because they delivered up the golus shleimah to Edom,

פַֿאַר וואָס זיי האָבן איבערגעגעבן גאַנצע געפֿאַנגנשאַפֿט צו אֱדוֹם ,
a ibergeentfert hobn zei vos far
a delivered have they what for
Edom tsu gefangenshaft gantse
Edom to captivity whole

and remembered not the brit achim;

און נישט געדאַכט אָן דעם ברית פֿון ברידער .
brider fun bris dem on gedacht nisht un
brothers of covenant the on remembered not and

[10] But I will send an eish on the chomah *(wall)* of Tzor,

י און איך וועל שיקן אַ פֿײַער אויף דער מויער פֿון צוֹר ,
Tsor fun moier der oif faier a shikn vel ich un
Tzor of wall the upon fire a send will I and

which shall devour the fortresses thereof.

און עס וועט פֿאַרצערן אירע פּאַלאַצן.
palatsn ire fartseren vet es un
palaces its devour will it and

[11] Thus saith Hashem:

יא אַזוֹי הָאָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

For shloshah peysha'im of Edom, even for arba'ah,

פַֿאַר דריַי פַֿאַרברעכן פֿון אֱדוֹם ,
Edom fun farbrechn drai far
Edom of transgressions three for

I will not turn away the punishment thereof;

יאָ , פַֿאַר פִֿיר , וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

because he did pursue his brother with the cherev,

פַֿאַר וואָס ער האָט נאָכגעיאָגט זײַן ברודער
bruder zain nochgeyogt hot er vos far
brother his pursued after has he what for
מיטן שווערד,
shverd mitn
sword with the

and did cast off all rachamim,

און דערשטיקט זײַן רחמנות ,
rachmones zain dershtikt un
mercy his stifled and

and his anger did rage perpetually,

און זײַן כּעס האָט שטענדיק פַֿארצוקט,
fartsukt shtendik hot kaas zain un
raged always has anger his and

and he kept his wrath netzach;

און ער האָט אייביק געהאַלטן זײַן גרימצאָרן .
grimtsorn zain gehaltn eibik hot er un
wrath his held up eternally has he and

[12] But I will send an eish upon Teman,

יב און איך וועל שיקן אַ פֿײַער אויף תֵּימָן ,
Teman oif faier a shikn vel ich un
Teman upon fire a send will I and

which shall devour the fortresses of Botzrah.

און עס וועט פֿאַרצערן די פּאַלאַצן פֿון בָּצרָה .
Botsrah fun palatsn di fartseren vet es un
Botzrah of palaces the devour will it and

[13] Thus saith Hashem:

ג אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

For shloshah peysha'im of the Bnei Ammon,

פֿאַר דריי פֿאַרברעכן פֿון די קינדער פֿון עַמוֹן ,
Amon fun kinder di fun farbrechn drai far
Ammon of children the of transgressions three for

even for arba'ah, I will not turn away the punishment thereof;

יָא , פֿאַר פֿיר , וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

because they have ripped open the women with child of Gil'ad,

פֿאַר זייער אויפֿשפּאַלטן די טראָגעדיקע פֿון גִלְעָד ,
Gilad fun trogedike di oifshpaltn zeyer far
Gil'ad of pregnant women the ripping open their for

that they might enlarge their border;

כדי צו דערברייטערן זייער גמאַרק.
gemark zeyer derbreitern tsu kedei
border their enlarge to in order to

[14] But I will kindle an eish in the chomah *(wall)* of Rabbah,

ד און איך וועל אָנצינדן אַ פֿיַער אויף דער
der oif faier a ontsindn vel ich un
the upon fire a kindle will I and

מויער פֿון רַבָּה ,
Rabbah fun moier
Rabbah of wall

and it shall devour the fortresses thereof,

און עס וועט פֿאַרצערן אירע פּאַלאַצן,
palatsn ire fartseren vet es un
palaces its devour will it and

with war cries in the yom milchamah,

מיט שאַלונג אין טאָג פֿון מלחמה ,
milchome fun tog in shalung mit
war of day in shouting with

with a tempest in the yom sufah *(day of the storm)*;

מיט שטורעם אין טאָג פֿון געוויטער.
geviter fun tog in shturem mit
tempest of day in storm with

[15] And their melech shall go into golus,

ט און זייער מלך וועט גיין אין גלות ,
goles in gein vet melech zeyer un
exile in go will king their and

he and his sarim *(princes)* together,

ער און זיינע האַרן אין איינעם,
einem in harn zaine un er
one in lords his and he

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

2 Thus saith Hashem:

ב אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

For shloshah peysha'im of Moav,

פֿאַר דריי פֿאַרברעכן פֿון מוֹאָב,
Moav fun farbrechn drai far
Moav of transgressions three for

even for arba'ah, I will not turn away the punishment thereof;

יָא , פֿאַר פֿיר , וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

because he burned the bones

פֿאַר זיין פֿאַרברענען די ביינער
beiner di farbrenen zain far
bones the burning up his for

of Melech Edom into lime;

פֿון דעם מלך פֿון אֱדוֹם אויף קאַלך.
kalch oif Edom fun melech dem fun
lime upon Edom of king the of

[2] But I will send an eish upon Moav,

ב אוֹן אִיךְ וועל שִׁיקְן אַ פַיִיעֶר אוֹיף מוֹאָבּ,
Moav oif faier a shikn vel ich un
Moav upon fire a send will I and

and it shall devour the fortresses of Keriyot;

אוֹן עס וועט פַאַרצערן דִי פַּאלַאצן פוֹן קריוֹת ,
Keriyot fun palatsn di fartseren vet es un
Keriyot of palaces the devour will it and

and Moav shall die with tumult,

אוֹן שטאַרבן מִיט געטומל וועט מוֹאָבּ,
Moav vet getuml mit shtarbn un
Moav will tumult with die and

with war cries, and with the blast of the shofar;

מִיט שאַלונג אוֹן אַ קוֹל פוֹן שופֿר .
shoifer fun kol a un shalung mit
shofar of voice a and shouting with

[3] And I will cut off the shofet *(judge)* from the midst thereof,

ג אוֹן איך וועל פַאַרשניידן אַ ריכטער פוֹן איר מִיט ,
mit ir fun richter a farshnaidn vel ich un
midst her from judge a cut off will I and

and will slay all the sarim *(princes)* thereof with him,

אוֹן אַלע אירע האַרן וועל איך הרגען מִיט אים,
im mit hargen ich vel harn ire ale un
him with kill I will lords her all and

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[4] Thus saith Hashem:

ד אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

For shloshah peysha'im of Yehudah,

פַאַר דריי פַאַרברעכן פוֹן יהוּדה ,
Yehudah fun farbrechn drai far
Yehudah of transgressions three for

even for arba'ah, I will not turn away the punishment thereof;

יָא , פַאַר פיר , וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

because they have despised the torat Hashem,

פַאַר וואָס זיי האָבן פַאַראַכט דִי תּורה פוֹן ה ,
Hashem fun toyre di faracht hobn zei vos far
Hashem of instruction the despised have they what for

and have not been shomer over His chukkim,

אוֹן זיַינע געזעצן נישט גענהיט ;
gehit nisht gezetsn zaine un
guarded not statutes his and

and their lies caused them to err,

אוֹן זייערע ליגנס האָבן זיי פַאַרפירט,
farfirt zei hobn ligns zeyere un
led astray them have lies their and

after the halakhah of their avot;

די וואָס זייערע עלטערן זיַינען נאָכגעגאַנגען
nochgegangen zainen eltern zeyere vos di
followed are fathers their which the ones

נאָך זיי .
zei noch
them after

[5] But I will send an eish upon Yehudah,

ה אוֹן איך וועל שִׁיקְן אַ פַיִיעֶר אוֹיף יהוּדה ,
Yehudah oif faier a shikn vel ich un
Yehudah upon fire a send will I and

and it shall devour the fortresses of Yerushalayim.

אוֹן עס וועט פַאַרצערן דִי פַּאלַאצן פוֹן ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim fun palatsn di fartseren vet es un
Yerushalayim of palaces the devour will it and

[6] Thus saith Hashem:

ו אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

For shloshah peysha'im of Yisroel,
פַֿאַר דרײַ פַֿאַרברעכן פֿון ישׂרָאֵל,
Yisroel fun farbrechn drai far
Yisroel of transgressions three for

even for arba'ah, I will not turn away the punishment thereof;
יאָ , פַֿאַר פֿיר , וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

because they sold the tzaddik for kesef,
פַֿאַר זייער פַֿאַרקויפֿן פַֿאַר געלט דעם גערעכטן ,
gerechtn dem gelt far farkoifen zeyer far
righteous the money for selling their for

and the needy for a pair of sandals;
און דעם אבֿיון פַֿאַר אַ פּאָר שיך .
shich por a far evyon dem un
shoes pair a for poor the and

7 They who trample on the dust of the ground which is on the rosh of the poor,
ז זיי , וואָס ווילן צעטרעטן אויף
oif tsetretn viln vos zei
upon trample down want who they
דעם שטויב ערד
erd shtoib dem
earth dust the

and turn aside the derech of the anavim;
אויפֿן קאָפּ פֿון די אָרימע,
orime di fun kop oifn
poor the of head on

and an ish and his av will go in unto the same na'arah,
און דעם וועג פֿון די געדריקטע פַֿארדרייען זיי ;
zei fardreyen gedrikte di fun veg dem un
they pervert oppressed the of way the and

to commit chillul Hashem against My Shem kodesh;
און אַ מאַן און זײַן פֿאָטער גייען צו איין מיידל ,
meidl ein tsu geyen foter zain un man a un
na'arah one to go father his and man a and
כּדי צו פֿאַרשוועכן מײַן הייליקן נאָמען .
nomen heilikn main farshvechn tsu kedei
name holy my profane to in order to

8 And they lay themselves down upon clothes taken in pledge by every mizbe'ach,
ח און אויף פֿאַרמשכונטע קלײדער
kleider farmshkunte oif un
garments pawned on and
ציען זיי זיך אויס לעבן איטלעכן מזבח ,
mizbeyech itlechn lebn ois zich zei tsien
altar every near out selves they stretch

and they guzzle the yayin of the fined in the Beis Eloheichem.
און ווײַן פֿון באַשטראָפֿטע
bashtrofte fun vain un
fined from wine and
טרינקען זיי אין הויז פֿון זייער ג-ט .
G-t zeyer fun hoiz in zei trinken
G-d their of house in they drink

9 Yet destroyed I HaEmori before them,
ט און איך האָב פֿאַרטיליקט פֿאַר זיי דעם אֱמוֹרי,
Emori dem zei far fartilikt hob ich un
Emori the them for destroyed have I and

whose height was like the height of the cedars,
וואָס ווי די הייך פֿון צעדערן איז געווען זײַן הייך ,
heich zain geven iz tsedern fun heich di vi vos
height his was is cedar trees of height the like who

and he was strong as the oaks;
און שטאַרק איז ער געווען ווי אייכנבוימער;
eichnbeimer vi geven er iz shtark un
oak trees like was he is strong and

yet I destroyed his p'ri from above,
און איך האָב פֿאַרטיליקט זײַן פֿרוכט פֿון אויבן ,
oiben fun frucht zain fartilikt hob ich un
above from fruit his destroyed have I and

and his shorashim from beneath.

אוּן זײַנע וואָרצלען פֿון אונטן.
unten fun vortselen zaine un
below from roots his and

[10] Also I brought you up from Eretz Mitzrayim,

י אוּן איך האָב אײַך אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land fun oifgebracht aich hob ich un
Egypt land from brought up you have I and

and led you arba'im shanah through the midbar,

אוּן אײַך געפֿירט אין דער מדבר פֿערציק יאָר ,
yor fertsik midber der in gefirt aich un
years forty wilderness the in guided you and

to possess the Eretz HaEmori *(land of the Amorite)*.

צו אַרבן דאָס לאַנד פֿון אֱמוֹרי.
Emori fun land dos arben tsu
Emori of land the inherit to

[11] And I raised up of your banim for nevi'im,

יא אוּן איך האָב אויפֿגעשטעלט פֿון אײַערע
aiere fun oifgeshtelt hob ich un
your from raised up have I and

זין פֿאַר נבִיאים ,
neviim far zin
prophets for sons

and of your bochurim for Nezirim.

אוּן פֿון אײַערע יונגעלײַט פֿאַר נזירים ;
Nezirim far yungelait aiere fun un
Nazirites for young men your from and

Is it not even thus, O ye Bnei Yisroel?

צי איז דאָס נישט אַזוי, קינדער פֿון יִשׂרָאֵל?
Yisroel fun kinder azoi nisht dos iz tsi
Yisroel of children so not this is whether

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[12] But ye gave the Nezirim yayin to drink;

יב אָבער איר האָט געמאַכט טרינקען די נזירים ווײַן ,
vain Nezirim di trinken gemacht hot ir ober
wine Nazirites the to drink made have you but

and commanded the nevi'im, saying:

אוּן די נבִיאים האָט איר באַפֿוילן אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi bafoiln ir hot neviim di un
say to so commanded you have prophets the and

Prophesy not.

איר זאָלט נישט נבִיאות זאָגן .
zogn nevies nisht zolt ir
say prophecies not shall you

[13] Hinei, I am weighed down by you, as a cart is pressed that is full of sheaves.

יג זעט, איך דריק אײַך אַרונטער
arunter aich drik ich zet
down you press I see

ווי עס דריקט דער וואָגן פֿול מיט גאַרבן .
garbn mit ful vogn der drikt es vi
sheaves with full wagon the presses it as

[14] Therefore flight shall perish from the swift,

יד אוּן אַנטרינונג וועט פֿאַרלאָרן זײַן פֿון דעם פֿלינקן,
flinkn dem fun zain farlorn vet antrinung un
swift the from be perish will escape and

and the chazak shall not strengthen his ko'ach,

אוּן דער שטאַרקער וועט נישט אָנהאַלטן זײַן כּוֹח ,
koiech zain onhaltn nisht vet shtarker der un
strength his maintain not will strong the and

neither shall the gibbor deliver his own nefesh;

אוּן דער גיבור וועט נישט ראַטעוועט זײַן נפֶשׁ .
nefesh zain rateven nisht vet gibor der un
soul his save not will mighty one the and

[15] Neither shall he stand that handleth the keshet;

טו אוּן דער בויגנהאַלטער וועט נישט באַשטיין,
bashtein nisht vet boignhalter der un
stand not will archer the and

and he that is swift of foot shall not deliver his own nefesh;

און דער פֿלינקער אויף זײַנע פֿיס וועט זיך נישט ראַטעווען,
rateven nisht zich vet fis zaine oif flinker der un
save not self will feet his on swift one the and

neither shall he that rideth the sus deliver himself.

און דער רײַטער אויף אַ פֿערד וועט נישט ראַטעווען
rateven nisht vet ferd a oif raiter der un
save not will horse a on rider the and

זײַן נפֿש .
nefesh zain
soul his

16 And he that is courageous among the gibborim

ט״ז און דער שטאַרקהאַרציקער צווישן די גיבורים
giborim di tsvishn shtarkhartsiker der un
warriors the among strong-hearted the and

shall flee away naked in that Yom,

וועט אַ נאַקעטער אַנטלויפֿן אין יענעם טאָג,
tog yenem in antloifn naketer a vet
day that in flee naked a will

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

3 Hear this word that Hashem hath spoken against you, O Bnei Yisroel, against the kol hamishpochoh which I brought up from Eretz Mitzrayim, saying:

ג הערט דאָס דאָזיקע וואָרט וואָס ה האָט געredט אויף
oif geredt hot Hashem vos vort dozike dos hert
upon spoken has Hashem which word this the hear

אײַך, קינדער פֿון ישׂראֵל – אויף דער גאַנצער משפּחה
mishpoche gantser der oif Yisroel fun kinder aich
family whole the upon Yisroel of children you

וואָס איך האָב אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מצרים , אַזוי צו
tsu azoi Mitsrayim land fun oifgebracht hob ich vos
to so Egypt land from brought up have I which

זאָגן :
zogn
say

2 You only have I known of all the mishpechot ha'adamah:

ב נאָר אײַך האָב איך דערקענט פֿון אַלע
ale fun derkent ich hob aich nor
all of known I have you only

משפּחות פֿון דער ערד ,
erd der fun mishpoches
earth the of families

therefore I will punish you for kol avonotechem.

דערום וועל איך זיך רעכענען מיט אײַך פֿאַר
far aich mit rechenen zich ich vel derum
for you with reckon self I will therefore

אַלע אײַערע זינד .
zind aiere ale
sins your all

3 Can shnayim walk together,

ג גייען צוויי באַנאַנדער,
banander tsvei geyen
together two go

except they be agreed?

אַחוץ אַז זיי האָבן אָפּגערעדט?
opgeredt hobn zei az achuts
agreed have they that unless

4 Will an aryeh roar in the thicket,

ד ברילט אַ לייב אין וואַלד, וווּ ער האָט נישט קיין רויב?
roib kein nisht hot er vu vald in leib a brilt
prey any not has he where forest in lion a roars

when he hath no prey?

לאָזט אַ יונגלייב אַרויס זײַן קול פֿון זײַן נאָרע,
nore zain fun kol zain arois yungleib a lozt
den his from voice his out young lion a lets

Will a lion roar from his den,
if he has taken nothing?

אַחוּץ אַז ער האָט עפעס געכאַפּט?
gechapt epes hot er az achuts
caught something has he that unless

5 Can a bird fall in a pach ha'aretz
(trap on the ground),

ה פֿאַלט אַ פֿויגל אין פּאַסטקע אויף דער ערד,
erd der oif pastke in foigel a falt
earth the on trap in bird a falls

when his snare is not set?

ווו זי האָט נישט קיין שטרויכלונג?
shtroichlung kein nisht hot zi vu
snare any not has she where

Can a pach spring up from ha'aretz

שפרינגט-אויף אַ פּאַסטקע פֿון דער ערד,
erd der fun pastke a shpringt-oif
earth the from trap a springs up

without making a capture?

ווו כאַפּן זאָל זי נישט האָבן געכאַפּט?
gechapt hobn nisht zi zol chapn vu
caught have not she shall catch where

6 Shall a shofar be blown in the city,

ו צי ווערט אַ שופֿר געבלאָזן אין שטאָט,
shtot in geblozn shoifer a vert tsi
city in blown shofar a becomes whether

and the people not be afraid?

און דאָס פֿאָלק זאָל נישט ציטערן?
tsiteren nisht zol folk dos un
tremble not shall people the and

Shall there be disaster in a city,

צי געשעט אַן אומגליק אין שטאָט,
shtot in umglik an geshet tsi
city in calamity a happens whether

and Hashem hath not caused it?

ווו ה האָט דאָס נישט געטאָן?
geton nisht dos hot Hashem vu
done not this has Hashem where

7 Surely Adonoi Hashem will
do nothing,

ז פֿאַר וואָר, אֲדֹנָי ה טוט נישט קיין זאַך,
zach kein nisht tut Hashem Adonoi vor far
thing any not does Hashem Adonoi truly for

but He revealeth His sod *(secret)*

סוֹד זיין ער האָט אַנטפּלעקט
sod zain antplekt hot er saidn
council his reveal has he unless

unto His avadim hanevi'im.

צו זיינע קנעכט די נבֿיאים.
neviim di knecht zaine tsu
prophets the servants his to

8 The aryeh hath roared,

ח אַ לייב האָט געבריללט,
gebrilt hot leib a
roared has lion a

who will not fear?

ווער זאָל נישט מורא האָבן?
hobn moire nisht zol ver
have fear not shall who

Adonoi Hashem hath spoken,

אֲדֹנָי ה האָט גערעדט,
geredt hot Hashem Adonoi
spoken has Hashem Adonoi

who can but prophesy?

ווער קען נישט נבֿיאות זאָגן?
zogn nevies nisht ken ver
say prophecies not can who

9 Publish in the fortresses at Ashdod,

ט מאַכט הערן אויף די פּאַלאַצן אין אַשדּוד,
Ashdod in palatsn di oif hern macht
Ashdod in palaces the on hear make

and in the fortresses in Eretz
Mitzrayim,

און אויף די פּאַלאַצן אין לאַנד מִצרַיִם,
Mitsrayim land in palatsn di oif un
Egypt land in palaces the on and

and say: Assemble yourselves upon harei Shomron,

און זאָגט: זאַמלט אייך אין אויף די
di oif ain aich zamlt zogt un
the on in yourselves gather say and
בערג פֿון שומרון ,
Shomron fun berg
Shomron of mountains

and behold the great tumults in the midst thereof,

און זעט די גרויסע מהומות דערין ,
derin mehumes groise di zet un
therein tumults great the see and

and the oppression in the midst thereof.

און די דריקונגען אין איר מיט .
mit ir in drikungen di un
midst her in oppressions the and

10 For they have no da'as to do right, saith Hashem,

י וואָרעם זיי ווייסן נישט צו טאָן רעכט, זאָגט ה ,
Hashem zogt recht ton tsu nisht veisn zei vorem
Hashem says right do to not know they for

who store up chamas and shod in their fortresses.

זיי וואָס זאַמלען גזלה און רויב אין זייערע פּאַלאַצן.
palatsn zeyere in roib un gzeile zamlen vos zei
palaces their in plunder and robbery gather who they

11 Therefore thus saith Adonoi Hashem:

יא דערום האָט אַדֹנָי ה אַזוי גענאָגט:
gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
said thus Hashem Adonoi has therefore

An adversary shall surround the land;

אַ פֿיַינט , און רונד אַרום לאַנד!
land arum rund un faint a
land round around and enemy a

and he shall bring down thy strongholds from thee,

און ער וועט נידערן פֿון דיר דיַין שטאַרקייט,
shtarkeit dain dir fun nidern vet er un
strength your you(SG) from bring down will he and

and thy fortresses shall be plundered.

און דיַינע פּאַלאַצן וועלן צעריבט ווערן .
vern tseroibt veln palatsn daine un
become plundered will palaces your and

12 Thus saith Hashem: As the ro'eh taketh out of the mouth of the aryeh two legs, or a piece of an ozen; so shall the Bnei Yisroel be saved that dwell in Shomron — with the corner of a mittah *(bed)*, and the edge of a couch.

יב אַזוי האָט ה געזאָגט: אַזוי ווי אַ פּאַסטוך איז מציל
matsl iz pastuch a vi azoi gezogt Hashem hot azoi
rescuing is shepherd a as so said Hashem has thus
פֿון דעם לייבס מויל אַ פּאָר קני , אָדער אַ לעפּל פֿון
fun lepl a oder kni por a moil leibs dem fun
of lobe a or knees pair a mouth lion's the from
אַן אויער, אַזוי וועלן די קינדער פֿון ישׂראֵל, וואָס זיצן אין
in zitsn vos Yisroel fun kinder di veln azoi oier an
in sit who Yisroel of children the will so ear an
שומרון , זיך מציל זיַין מיט אַ ווינקל פֿון אַ שלאָפֿבאַנק ,
shlofbank a fun vinkel a mit zain matsl zich Shomron
sleep bench a of corner a with be rescue selves Shomron
און מיט אַ פֿוס פֿון אַ בעט.
bet a fun fus a mit un
bed a of foot a with and

13 Hear ye, and testify against Bais Ya'akov,

יג הערט און וואָרנט דעם הויז פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun hoiz dem vornt un hert
Yaakov of house the warn and hear

saith Adonoi Hashem, Elohei HaTzva'os,

זאָג אֲדֹנָי ה , אלוקי צבָאוֹת .
Tseva'ot Elokei Hashem Adonoi zog
of hosts the G-d of Hashem Adonoi say

14 On the Yom that I visit her

יד וואָרעם אין דעם טאָג וואָס איך רעכן זיך
zich rechn ich vos tog dem in vorem
self reckon I which day the in for

to punish the peysha'im of Yisroel,

פַאר די פַאַרברעכן פון ישׂראל מיט אים,
im mit Yisroel fun farbrechn di far
him with Yisroel of transgressions the for

I will also visit to punish the mizbechot of Beit-El;

וועל איך זיך רעכענען פַאר די מזבחות פון בית-אל,
Beis-El fun mizbeyches di far rechenen zich ich vel
Beit-El of altars the for reckon self I will

and the horns of the mizbe'ach shall be cut off,

און די הערנער פון מזבח וועלן אָפּגעהאקט ווערן ,
vern opgehakt veln mizbeyech fun herner di un
become chopped off will altar of horns the and

and fall to ha'aretz.

און וועלן אַנידערפַאלן צו דער ערד .
erd der tsu aniderfaln veln un
earth the to fall down will and

15 And I will strike the bais hachoref with the bais hakayitz;

טו און איך וועל שלאָגן דאָס ווינטערהויז מיט
mit vinterhoiz dos shlogn vel ich un
with winter house the strike will I and

דעם זומערהויז ,
zumerhoiz dem
summer house the

and the batim *(houses)* of ivory shall perish,

און די הייזער פון עלפֿנבין וועלן אונטערגיין,
untergein veln elfnbein fun haizer di un
decline will ivory of houses the and

and the batim rabbim *(great houses)* shall have an end,

און די גרויסע הייזער וועלן פַאַרלענדט ווערן ,
vern farlendt veln haizer groise di un
become destroyed will houses great the and

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem says

4 Hear this word, ye cows of Bashan,

ד הערט דאָס דאָזיקע וואָרט, איר בָּשָׁן-קי
Bashan-ki ir vort dozike dos hert
Bashan cows you word this the hear

that are on Mt Shomron, which oppress the poor,

וואָס אויפֿן בארג שומרון , די וואָס
vos di Shomron barg oifn vos
who the ones Shomron mount on who

באַרויבן די אָרימע,
orime di baroibn
poor the rob

which crush the needy, which say to their adonim:

וואָס דריקן די אביונים , וואָס זאָגן צו זייערע האַרן:
harn zeyere tsu zogn vos evyonim di drikn vos
lords their to say who needy ones the oppress who

Bring, and let us drink.

ברענג מיר זאָלן טרינקען.
trinken zoln mir breng
drink shall we bring

2 Adonoi Hashem hath sworn by His Kodesh that,

ב אֲדֹנָי ה האָט געשוואָרן ביי זיין
zain bai geshvorn hot Hashem Adonoi
his by sworn an oath has Hashem Adonoi

הייליקייט, אַז ,
az heilikeit
that holiness

hinei, the yamim shall come upon you,

זע , טעג קומען אויף אייַך,
aich oif kumen teg ze
you upon come days behold

that He will take you away with hooks,

און מע וועט אייַך אַוועקנעמען מיט האָקן ,
hokn mit aveknemen aich vet me un
hooks with take away you will one and

and the last of you with fishhooks.

און אײַער איבערבלײַב מיט פֿישערשטאַנגען.
fishershtangen mit iberblaib aier un
fishing rods with remnant your and

[3] And ye shall go out of the breaks in the wall,

ג און דורך מויערבראָכן וועט איר אַרויסגיין,
aroisgein ir vet moierbrochn durch un
go out you will breaches in the wall through and

every cow right behind the next;

איטלעכע אַקעגן זיך,
zich akegn itleche
self against each

and ye shall be cast out toward Harmon,

saith Hashem.

און איר וועט פֿאַרוואָרפֿן געוואָרן אויף די
di oif gevorn farvorfen vet ir un
the upon become end up will you and

חֶרמוֹן,
Chermon berg
Chermon mountains

זאָגט ה׳.
Hashem zogt
Hashem says

[4] Come to Beit-El, and transgress;

ד קומט קיין בֵּית-אֵל און פֿאַרברעכט,
farbrecht un Beis-El kein kumt
trangresses and Beit-El to come

at Gilgal multiply peysha'im;

קיין גִּלְגָּל, און מערט פֿאַרברעכן,
farbrechn mert un Gilgal kein
transgressions increase and Gilgal to

and bring your zevakhim every boker, and your ma'asrot *(tithes)* every third day;

און ברענגט צום פֿרימאָרגן אײַערע שלאַכטאָפּפֿער,
shlachtopfer aiere frimorgn tsum brengt un
sacrifices your morning to the bring and

אויפֿן דריטן טאָג אײַערע מעשׂרס;
maisres aiere tog dritn oifn
tithes your day third on

[5] And offer a todah thank offering with chametz *(leavened bread)*,

ה און איר זענט מקריב אַ דאַנקאָפּפֿער
dankopfer a makrev zent ir un
thank offering a offering are you and

מיט חמץ,
chomets mit
chametz with

and proclaim and publish the nedavot *(freewill offerings)*;

און רופֿט אויס פֿרײַוויליקע גאָבן, מאַכט הערן,
hern macht gobn fraivilike ois ruft un
hear make gifts freewill out call and

for this ye love, O Bnei Yisroel, saith Adonoi Hashem.

וואָרעם אַזוי האָט איר ליב, איר קינדער פֿון ישׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder ir lib ir hot azoi vorem
Yisroel of children you love you have so because

זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi says

[6] And I also have given you

ו און איך אויך האָב אײַך געגעבן
gegebn aich hob oich ich un
given you have also I and

cleanness of teeth in all your towns,

ליידיקע ציין אין אַלע אײַערע שטעט,
shtet aiere ale in tsein leidike
cities your all in teeth empty

and want of lechem in all your places;

און איר האָט זיך נישט אומגעקערט צו מיר,
mir tsu umgekert nisht zich hot ir un
me to returned not selves have you and

yet have ye not returned unto Me,
saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[7] And also I have withheld the
geshem from you,

ז און איך האָב אויך פֿאַרמיטן פֿון אײַך דעם רעגן,
regn dem aich fun farmitn oich hob ich un
rain the you from withheld also have I and

when there were yet shloshah
chodashim to the harvest;

וועז נאָך דריי חדשים צום שניט ,
shnit tsum chodeshim drai noch ven
harvest to months three yet when

and I caused it to rain upon
one town,

און איך האָב געלאָזט רעגענען אויף איין שטאָט,
shtot ein oif regenen gelozt hob ich un
city one on rain allowed have I and

and caused it not to rain upon
another town;

און אויף איין שטאָט פֿלעג איך נישט לאָזן רעגענען;
regenen lozn nisht ich fleg shtot ein oif un
rain let not I used to city one on and

one chelek *(part)* was rained upon,

איין שטיק פֿלעגט באַרעגנט ווערן ,
vern baregnt flegt shtik ein
become rained upon used to piece one

and the chelek, whereupon it
rained not, withered.

און דאָס שטיק וואָס דערויף פֿלעגט נישט רעגענען,
regenen nisht flegt deroif vos shtik dos un
rain not used to thereon which portion the and

פֿלעגט פֿאַרטריקנט ווערן .
vern fartriknt flegt
become dried up used to

[8] So two or three towns wandered
unto one town,

ח און צוויי דריי שטעט האָבן געוואַנדערט צו איין שטאָט,
shtot ein tsu gevandert hobn shtet drai tsvei un
city one to wandered have cities three two and

to drink mayim, but they were
not satisfied;

צו טרינקען וואַסער, און פֿלעגן נישט קריגן
krign nisht flegn un vaser trinken tsu
obtain not used to and water drink to

צו זאַט ,
zat tsu
satisfaction to

yet have ye not returned unto Me,
saith Hashem.

און איר האָט זיך נישט אומגעקערט צו מיר,
mir tsu umgekert nisht zich hot ir un
me to returned not selves have you and

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem says

[9] I have struck you with blight
and mildew;

ט איך האָב אײַך געפּלאָגט מיט קאָרנבראַנד און
un kornbrand mit geplogt aich hob ich
and grain blight with afflicted you have I

מיט וועלקעניש;
velkenish mit
mildew with

when your ganim *(gardens)* and
your kramim *(vineyards)*

די מערסטע פֿון אײַערע גערטנער און אײַערע ווײַנגערטנער
vaingertner aiere un gertner aiere fun merste di
vineyards your and gardens your of most the

and your fig trees and your olive
trees increased,

און אײַערע פֿײַגנבוימער און אײַערע איילבערטבוימער
eilbertbeimer aiere un faignbeimer aiere un
olive trees your and fig trees your and

the locust devoured them;

עסט דער היישעריק אויף,
oif heisherik der est
up locust the eats

yet have ye not returned unto Me,
saith Hashem.

און איר האָט זיך נישט אומגעקערט צו מיר,
mir tsu umgekert nisht zich hot ir un
me to returned not selves have you and
זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem says

10 I have sent among you the dever
after the manner of Mitzrayim;

י איך האָב אָנגעשיקט אויף אײַך אַ פּעסט , אויפֿן
oifn pest a aich oif ongeshikt hob ich
in the pestilence a you upon sent have I
שטייגער פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun shteiger
Egypt of manner

your bocherim have I slain
with the cherev,

איך האָב געהרגעט מיטן שוועָרד אײַערע יונגעלײַט ,
yungelait aiere shverd mitn geharget hob ich
young men your sword with the killed have I

and have taken away your susim;

דערצו געפֿאַנגנשאַפֿט פֿון אײַערע פֿערד .
ferd aiere fun gefangenshaft dertsu
horses your of captivity moreover

and I have made the stench
of your machanot to come up
unto your nostrils;

און איך האָב געלאָזט אויפֿגיין דעם געשטאַנק
geshtank dem oifgein gelozt hob ich un
stench the rise up let have I and
פֿון אײַערע מחנות אין אײַער נאָז ,
noz aier in machnus aiere fun
nose your in camps your of

yet have ye not returned unto Me,
saith Hashem.

און איר האָט זיך נישט אומגעקערט צו מיר,
mir tsu umgekert nisht zich hot ir un
me to returned not selves have you and
זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem says

11 I have overthrown some of you,

יא איך האָב איבערגעקערט צווישן אײַך,
aich tsvishn ibergekert hob ich
you among overthrown have I

as Elohim overthrew Sodom and
Amora *(Gomorrah)*,

אַזוי ווי ג-טס איבערקערענישׂ פֿון סדוֹם און עמוֹרָה ,
Amora un Sodom fun iberkerenish G-ts vi azoi
Gomorrah and Sodom of overthrow G-d's as thus

and ye were like a firebrand
snatched from the burning;

און איר זײַט געבליבן ווי אַ שײַט
shait a vi geblibn zait ir un
chunk of wood a like remained are you and
אַרויסגעריסן פֿון אַ שׂרפֿה,
sreife a fun aroisgerisn
fire a from extracted

yet have ye not returned unto Me,
saith Hashem.

און איר האָט זיך נישט אומגעקערט צו מיר,
mir tsu umgekert nisht zich hot ir un
me to returned not selves have you and
זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem says

12 Therefore thus will I do unto
thee, O Yisroel;

יב דערום וועל איך אַזוי טאָן צו דיר , יִשׂרָאֵל: –
Yisroel dir tsu ton azoi ich vel derum
Yisroel you(SG) to do thus I will therefore

and because I will do this
unto thee, prepare to

וויַל איך וועל דאָס דאָזיקע טאָן צו דיר ,
dir tsu ton dozike dos vel ich vail
you(SG) to do this the will I because

meet Eloheicha, O Yisroel.

ברייט זיך אָן אַנטקעגן דיין ג-ט, יִשְׂרָאֵל.
Yisroel G-t dain antkegen on zich breit
Yisroel G-d your against on self prepare

13 For, hinei, He that formeth the harim, and createth the ruach,

ג וואָרעם זע, ער פֿורעמט די בערג, און
un berg di furemt er ze vorem
and mountains the forms he behold for

באַשאַפֿט דעם ווינט,
vint dem bashaft
wind the creates

and declareth unto man what is his thought,

און ער זאָגט דעם מענטשן וואָס זיין טראַכטונג איז;
iz trachtung zain vos mentshn dem zogt er un
is intention his what man the tells he and

that maketh the shachar darkness,

ער מאַכט פֿון פֿרימאָרגן פֿינצטערניש,
fintsternish frimorgn fun macht er
darkness morning of makes he

and treadeth upon the high places of the earth,

און ער טרעט אויף די הייכן פֿון דער ערד;
erd der fun heichn di oif tret er un
earth the of heights the on treads he and

Hashem Elohei Tzva'os Shmo.

ה אלוקי צבָאוֹת איז זיין נאָמען.
nomen zain iz Tseva'ot Elokei Hashem
name his is of hosts the G-d of Hashem

5 Hear ye this word which I take up against you, even a kinah *(lamentation)*, O Bais Yisroel.

ה הערט דאָס דאָזיקע וואָרט וואָס איך הייב אויף פֿאַר אַ
a far oif heib ich vos vort dozike dos hert
a for up raise I which word this the hear

קלאָגליד אויף אייך, איר הויז פֿון יִשְׂרָאֵל:
Yisroel fun hoiz ir aich oif kloglid
Yisroel of house you you over lamentation

2 The Betulat Yisroel is fallen;

ב געפֿאַלן נישט מער אויפֿצושטיין
oiftsushtein mer nisht gefaln
to rise up more not fallen

she shall no more rise;

איז די יונגפֿרוי יִשְׂרָאֵל.
Yisroel yungfroi di iz
Yisroel virgin the is

she is forsaken in her own land;

זי ליגט אַנידערגעוואָרפֿן אויף איר ערד,
erd ir oif anidergevorfen ligt zi
land her on cast down lies she

there is none to raise her up.

נישטאָ וועָר זאָל זי אויפֿשטעלן.
oifshteln zi zol ver nishto
raise up her shall who there is not

3 For thus saith Adonoi Hashem:

ג וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳:
Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
Hashem Adonoi said has thus for

The city that went out by a thousand

די שטאָט וואָס פֿלעגט אַרויס מיט טויזנט,
toiznt mit arois flegt vos shtot di
thousand with go out used to which city the

will be left a hundred,

וועט בליַבן בייַ הונדערט,
hundert bai blaibn vet
hundred with remain will

and that which went forth by an hundred

און די וואָס פֿלעגט אַרויס מיט הונדערט,
hundert mit arois flegt vos di un
hundred with go out used to which the one and

will be left ten, for Bais Yisroel.

וועט בליַבן בייַ צען, פֿון דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz dem fun tsen bai blaibn vet
Yisroel of house the of ten with remain will

[4] For thus saith Hashem unto Bais Yisroel:

ד וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט צום הויז פֿון יִשְׂרָאֵל׃
Yisroel fun hoiz tsum gezogt Hashem hot azoi vorem
Yisroel of house to said Hashem has thus for

Seek ye Me, and live;

זוכט מיך , און לעבט;
lebt un mich zucht
live and me seek

[5] But seek not Beit-El,

ה און איר זאָלט נישט זוכן בֵּית-אֵל,
Beis-El zuchn nisht zolt ir un
Beit-El seek not shall you and

nor enter into Gilgal,

און קיין גִּלְגָּל זאָלט איר נישט קומען ,
kumen nisht ir zolt Gilgal kein un
come not you shall Gilgal to and

and pass not to Be'er-Sheva;

און קיין באֵר-שֶׁבַע זאָלט איר נישט אַריבערגיין;
aribergein nisht ir zolt Beer-Sheva kein un
cross over not you shall Be'er-Sheva any and

for Gilgal shall surely go into golus,

וואָרעם גִּלְגָּל וועט אין גלות גיין ,
gein goles in vet Gilgal vorem
go exile in will Gilgal for

and Beit-El shall come to naught.

און בֵּית-אֵל וועט צו נישט ווערן .
vern nisht tsu vet Beis-El un
become nought to will Beit-El and

[6] Seek Hashem, and live;

ו זוכט ה , און לעבט;
lebt un Hashem zucht
live and Hashem seek

lest He break out like eish in Bais Yosef,

כדי ער זאָל נישט אויסברעכן ווי אַ פַּייער
faier a vi oisbrechn nisht zol er kedei
fire a like break out not shall he so that

אין הויז פֿון יוֹסף ,
Yosef fun hoiz in
Yosef of house in

and devour it, and there be none to quench it in Beit-El.

און עס וועט פֿאַרצערן, אַז קיין לעשער וועט
vet lesher kein az fartseren vet es un
will quencher any that devour will it and

נישט זיין פֿאַר בֵּית-אֵל;
Beis-El far zain nisht
Beit-El for be not

[7] Ye who turn mishpat into wormwood,

ז די וואָס פֿאַרקערן געראַכטיקייט אין ווערמוט ,
vermut in gerechtikeit farkern vos di
wormwood into righteousness turns who the one

and cast tzedakah to the ground.

און רעכטפֿאַרטיקייט לייגן זיי צו דער ערד .
erd der tsu zei leign rechtfartikeit un
ground the to they lay down justice and

[8] Seek Him that maketh the Pleiades and Orion,

ח דעם וואָס מאַכט דעם זיבנשטערן און
un zibnshtern dem macht vos dem
and pleiades the makes who the one

דעם אָריאָנשטערן,
orionshtern dem
Orion the

and turneth tzalmavet into boker,

און פֿאַרקערט טויטשאָטן אין פֿרימאָרגן,
frimorgn in toitshotn farkert un
morning into death shadow turns and

and maketh the yom into lailah;

און פֿאַרפֿינצטערט טאָג אין נאַכט;
nacht in tog farfintstert un
night into day darkens and

that calleth for the waters of the yam,

דעם וואָס רופֿט די וואַסערן פֿון ים ,
yam fun vasern di ruft vos dem
the sea of waters the calls who the one

and poureth them out upon the face of ha'aretz;

און גיסט זיי אויס אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד ,
erd der fun gezicht oifn ois zei gist un
earth the of face on the out them give and

Hashem Shmo;

ה איז זײַן נאָמען ;
nomen zain iz Hashem
name his is Hashem

9 Who causeth shod *(destruction)* to flash upon the strong,

ט דעם וואָס בליצט אַרויס אַ בראָך אויפֿן שטאַרקן,
shtarkn oifn broch a arois blitst vos dem
strong on the breach a out flashes who the one

and shod upon the fortified city.

און אַ בראָך קומט אויף דער פֿעסטונג.
festung der oif kumt broch a un
fortress the upon comes breach a and

10 They hate the mochiach *(reprover)* [of injustice] in the gate,

י זיי האָבן פֿײַנט דעם וואָס מוסרט אין טויער,
toier in musert vos dem faint hobn zei
gate in rebukes who the one hate have they

and they abhor him that speaketh tamim *(uprightly)*.

און דעם וואָס רעדט ערלעך פֿאַראומווערדיקן זיי .
zei farumverdikn erlech redt vos dem un
they despise honestly speaks who the one and

11 Forasmuch therefore as your treading is upon the poor,

יא דערום , וויַל איר טרעט אויפֿן אָרעמאַן ,
oreman oifn tret ir vail derum
poor person on the tread you because therefore

and ye take from him burdens of wheat;

און אָפּגאָב פֿון תּבֿואה נעמט איר פֿון אים,
im fun ir nemt tvue fun opgob un
him from you take grain of tax and

ye have built batim *(houses)* of hewn stone,

האָט איר הײַזער פֿון געהאַקטע שטיינער געבויט,
geboit shteiner gehakte fun haizer ir hot
built stones chiseled of houses you have

but ye shall not dwell in them;

און וועט אין זיי נישט ווינען ;
voinen nisht zei in vet un
dwell not them in will and

ye have planted pleasant kramim *(vineyards)*,

האָט איר גלוסטיקע ווײַנגערטנער געפֿלאַנצט,
geflantst vaingertner glustike ir hot
planted vineyards pleasant you have

but ye shall not drink yayin of them.

און וועט נישט טרינקען זייער ווײַן .
vain zeyer trinken nisht vet un
wine their drink not will and

12 For I have da'as of your manifold peysha'im

יב וואָרעם איך ווייס , אײַערע פֿאַרברעכן זײַנען פֿיל ,
fil zainen farbrechn aiere veis ich vorem
many are transgressions your know I for

and your mighty chattaim *(sins)*;

און שטאַרק אײַערע זינד ,
zind aiere shtark un
sins your strong and

they afflict the tzaddik, they take a bribe,

איר, וואָס דריקט דעם גערעכטן , וואָס
vos gerechtn dem drikt vos ir
who righteous the oppress who you

נעמט שוחד ,
shochad nemt
a bribe take

and they turn aside the poor in the sha'ar *(gate, court)* from their right.

און קריוודעט די אביונים אין טויער .
toier in evyonim di krivdet un
the gate in needy ones the wrong and

[13] Therefore the maskil *(prudent)* shall keep silence in such times;

ג דערום שוויגט דער פַאַרשטאַנדיקער
farshtandiker der shvaigt derum
people with understanding the is silent therefore

אין אַזאַ צייַט,
tsait aza in
time such in

for it is an evil time.

ווואָרעם אַ בייזע צייַט איז דאָס.
dos iz tsait beize a vorem
this is time evil an for

[14] Seek tov, and not rah,

ד זוכט גוטס און נישט שלעכטס ,
shlechts nisht un guts zucht
evil things not and good things seek

that ye may live;

כדי איר זאָלט לעבן,
lebn zolt ir kedei
live shall you so that

and so Hashem Elohei Tzva'os shall be with you,

און ה׳ , אלוקי צבָאוֹת , וועט זיין מיט אייַך,
aich mit zain vet Tseva'ot Elokei Hashem un
you with be will of hosts the G-d of Hashem and

just as ye say He is.

אַזוי ווי איר פַאַרלאַנגט.
farlangt ir vi azoi
desire you as so

[15] Hate the rah, and love the tov,

ה האָט פַיינט שלעכטס , און האָט ליב גוטס ,
guts lib hot un shlechts faint hot
good things love have and evil things hate have

and establish mishpat in the sha'ar;

און שטעלט אויף אין טויער געריכטיקייט,
gerechtikeit toier in oif shtelt un
justice gate in up establish and

it may be that Hashem Elohei Tzava'os

אפֿשר וועט ה׳ , אלוקי צבָאוֹת ,
Tseva'ot Elokei Hashem vet efsher
of hosts the G-d of Hashem will perhaps

will be gracious unto the she'erit Yosef.

לייַטזעליקן דעם איבערבלייַב פון יוסף .
Yosef fun iberblaib dem laitzelikn
Yosef of remnant the take pity on

[16] Therefore Hashem Adonoi Elohei Tzva'os saith thus:

ו פַאַר וואָר, אַזוי האָט געזאָגט ה׳ , אלוקי צבָאוֹת ,
Tseva'ot Elokei Hashem gezogt hot azoi vor far
of hosts the G-d of Hashem said has thus truly for

אֲדֹנָי :
Adonoi
Adonoi

Wailing shall be in all rechovot;

אין אַלע מערק וועט זיין אַ קלאָג ,
klog a zain vet merk ale in
lamentation a be will squares all in

and they shall cry in all the public squares,

און אין אַלע גאַסן וועט מען זאָגן : אָי ! אָי !
oi oi zogn men vet gasn ale in un
woe woe say one will streets all in and

Alas! Alas! And they shall call the ikkar *(farmer)* to mourning,

און מע וועט רופֿן דעם אַקערמאַן צו טרויער ,
troier tsu akerman dem rufn vet me un
mourning to plowman the call will one and

and such as are skillful of lamentation to wailing.

און צו קלאָג די געניטע
genite di klog tsu un
skilled ones the lamentation to and

.אין יאָמערן
yomern in
wailing in

[17] And in all kramim *(vineyards)* shall be wailing;

יז אוֹן אִין אַלַע ווַיינגערטנער וועט זַיין אַ קלאָג ,
klog a zain vet vaingertner ale in un
lamentation a be will vineyards all in and

for I will pass through thee, saith Hashem.

אַז איך וועל דורכגיין צווישן דיר ,
dir tsvishn durchgein vel ich az
you(SG) among pass through will I when

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[18] Hoy unto you that desire the Yom Hashem!

יח ווַיי , די וואָס באַגערן דעם טאָג פוֹן ה !
Hashem fun tog dem bageren vos di vei
Hashem of day the desire who the ones woe

Why do ye seek it?

צו וואָס טויג איַך דען דער טאָג פוֹן ה ?
Hashem fun tog der den aich toig vos tsu
Hashem of day the then you worth what to

The Yom Hashem is choshech, and not ohr.

ער איז פִינצטער און נישט ליכטיק.
lichtik nisht un fintster iz er
light not and dark is it

[19] As if a man did flee from an ari,

יט אַזוי ווי וועט אַ מענטש אַנטלויפֿט פוֹן אַ לייב,
leib a fun antloift mentsh a ven vi azoi
lion a from flees man a when as so

and a dov met him;

אוֹן אים באַגעגענט אַ בער,
Beor a bagegent im un
bear a meets him and

or went into the bais,

אוֹן ער קומט אין הויז ,
hoiz in kumt er un
house into comes he and

and leaned his hand on the kir *(wall)*,

אוֹן לענט זיַין האַנט אָן דער וואַנט,
vant der on hant zain lent un
wall the on hand his leans and

and a nachash bit him.

אוֹן אַ שלאַנג בייסט אים איַן.
ain im baist shlang a un
in him bites snake a and

[20] Shall not the Yom Hashem be choshech, and not ohr?

כ פֿאַר וואָר, חוֹשך איז דער טאָג פוֹן ה ,
Hashem fun tog der iz choishech vor far
Hashem of day the is darkness truly for

אוֹן נישט ליכטיק,
lichtik nisht un
light not and

Even very dark, and no brightness in it?

אוֹן פִינצטער אוֹן אָן אַ שימער אין אים.
im in shimer a on un fintster un
it in glimmer a without and dark and

[21] I hate, I despise your chagim *(religious festivals)*,

כא איך האָב פַיינט, איך פֿאַראַכט אייַערע יוֹם-טובֿים ,
yom-tuvim aiere faracht ich faint hob ich
yontiffs your despise I hate have I

and I do not savor your atzerot *(solemn assemblies)*.

אוֹן איך קען נישט שמעקן אייַערע אינזאַמלונגען .
ainzamlungen aiere shmekn nisht ken ich un
assemblies your smell not can I and

[22] Though ye offer Me olot

כב אַפֿילו אַז איר ברענגט מיר אויף בראַנדאָפֿער
brandopfer oif mir brengt ir az afile
burnt offerings up me bring you if even

and your minchot, I will not accept them;

אוֹן אייַערע שפּייזאָפֿער , באַוויליק איך נישט,
nisht ich bavilik shpaizopfer aiere un
not I accept grain offerings your and

neither will I regard your choice shelamim *(peace offerings)*.

[23] Take thou away from Me the noise of thy shirim *(songs)*;

for I will not hear the melody of thy nevalim *(harps)*.

[24] But let mishpat run down as mayim,

and tzedakah as a never failing stream.

[25] Did ye offer unto Me zevakhim and minchah in the midbar arba'im shanah, O Bais Yisroel? [26] But ye have borne Sikkut your king and Kiyun your tzelamim, your star g-d, which ye made for yourselves.
[27] Therefore will I cause you to go into golus beyond Damascus, saith Hashem, Elohei Tzva'os Shmo.

אוּן אַיְיעֶרע געשטאָפּטע פֿרידאָפּפֿער קוּק איך נישט אָן.
on nisht ich kuk fridopfer geshtopte aiere un
on not I look peace offerings fattened your and

כג טוּ אָפּ פֿוּן מיר די ברומונג פֿוּן דַיְינע געזאַנגען,
gezangen daine fun brumung di mir fun op tu
songs your of noise the me from away do

אוּן דאָס שפּיל פֿוּן דַיְינע גיטאַרן לאָמיך נישט הערן.
hern nisht lomich gitarn daine fun shpil dos un
hear not let me lyres your of playing the and

כד נאָר לאָז קוועלן ווי וואַסער געראָעכטיקייט,
gerechtikeit vaser vi kveln loz nor
righteousness water like flow let but

אוּן רעכטפֿאַרטיקייט ווי אַ שטראָם אַ שטאַרקער.
shtarker a shtrom a vi rechtfartikeit un
strong a stream a like justice and

כה האָסט איר מיר שלאַכטאָפּפֿער אוּן שפּײַזאָפּפֿער געבראַכט
gebracht shpaizopfer un shlachtopfer mir ir hot
brought grain offerings and sacrifices me you have

אין דער מדבר, פֿאַר די פֿערציק יאָר, איר הויז פֿוּן
fun hoiz ir yor fertsik di far midber der in
of house you years forty the for wilderness the in

יִשְׂרָאֵל? כו דערוֹם וועט איר טראָגן סכות אַייער קיניג, אוּן
un kinig aier Sikut trogn ir vet derum Yisroel
and king your Sikkut carry you will therefore Yisroel

כִּיָּן, אַייערע געצנבילדער, אַייער שטערנג-ט וואָס איר האָט
hot ir vos shterng-t aier getsnbilder aiere Kiyon
have you which star-g-d your idol images your Kiyon

אַיך געמאַכט. כז אוּן איך וועל אַיך פֿאַרטרַיבן פֿוּן יענער
yener fun fartraiben aich vel ich un gemacht aich
that from drive away you will I and made yourselves

זײַט דַמֶּשֶׂק, זאָגט ה' – אלוקי צְבָאוֹת איז זײַן
zain iz Tseva'ot Elokei Hashem zogt Damesek zait
his is of hosts the G-d of Hashem says Damascus side

נאָמען.
nomen
name

6 Hoy to them that are complacent in Tziyon,

and have their bitachon in Har Shomron,

the notables of the foremost Goyim,

to whom Bais Yisroel comes!

[2] Pass ye unto Calneh, and see;

and from thence go ye to great Chamat;

ו וויי, די רואיקע אין צִיּוֹן,
Tsiyon in ruike di vei
Tziyon in self secure the woe

אוּן די זיכערע אויפֿן באַרג שוֹמרוֹן,
Shomron barg oifn zichere di un
Shomron mount on secure ones the and

די באַרופֿענע פֿער פֿוּן די פֿעלקער,
felker di fun Peor barufene di
nations the of foremost renowned the

וואָס צו זיי קומט דאָס הויז פֿוּן יִשְׂרָאֵל!
Yisroel fun hoiz dos kumt zei tsu vos
Yisroel of house the comes them to who

ב גייט אַריבער קיין כַּלנֵה, אוּן זעט,
zet un Calneh kein ariber geit
see and Calneh to on the other side of go

אוּן גייט פֿוּן דאָרט קיין גרויס חַמָת,
Chammat grois kein dort fun geit un
Chamat great to there from go and

then go down to Gat of the Pelishtim *(Philistines)*;

און נידערט אין גַּת פֿון די פְּלִשְׁתִּים ;
Pelishtim di fun Gat in nidert un
Pelishtim the of Gat in go down and

be they better than these mamlachot?

איז זיי בעסער פֿון די דאָזיקע קיניגרַיכן ?
kinigraichn dozike di fun beser zei iz
kingdoms these the than better they are

Or their territory more vast than your territory?

צי איז זייער גְּעמַארק גרעסער פֿון אַייַער גְּעמַארק?
gemark aier fun greser gemark zeyer iz tsi
border your than greater border their is whether

[3] Ye that put far away the Yom Rah,

ג איר וואָס שטויסט אָפּ דעם בייזן טאָג,
tog beizn dem op shtoist vos ir
day evil the away push who you

and cause the shevet chamas to come near;

און רוקט צו דעם טראָן פֿון רויב !
roib fun tron dem tsu rukt un
robbery of throne the to move and

[4] That lie upon beds of ivory,

ד די וואָס ליגן אויף בעטן פֿון עלפֿנביין,
elfnbein fun betn oif lign vos di
ivory of beds on lie who the ones

and stretch themselves upon their couches,

און אויסגעצויגן אויף זייערע גְּעלעגערס,
gelegers zeyere oif oisgetsoign un
couches their on stretched out and

and eat the lambs out of the tzon,

און עסן לעמער פֿון די שאָף ,
shof di fun lemer esen un
sheep the from lambs eat and

and the calves from the stall;

און קעלבער פֿון שטאַל;
shtal fun kelber un
stall from calves and

[5] Who prattle to the tune of the nevel *(harp)*;

ה די וואָס צימבלען אויף דער גיטאַר –
gitar der oif tsimblen vos di
strings the on plays who the ones

like Dovid they invent string instruments.

אַזוי ווי דָּוִד האָבן זיי זיך אויסגעטראַכט
oisgetracht zich zei hobn Dovid vi azoi
invented selves they have Dovid like so

כְּלֵי-זֶמֶר ;
klei-zemer
musical instruments

[6] That drink yayin in sacrificial bowls,

ו די וואָס טרינקען אין שפּרענגבעקנס ווײַן ,
vain shprengbekns in trinken vos di
wine bowls in drink who the ones

and anoint themselves with the finest ointments;

און מיט די בעסטע אייל זאַלבן זיי זיך ,
zich zei zalbn ailn beste di mit un
selves they anoint oils best the with and

but they are not grieved for the shever Yosef *(ruin of Yosef)*.

און קימערן זיך נישט אום דעם
dem um nisht zich kimern un
the about not selves care and

בראָך פֿון יוֹסף .
Yosef fun broch
Yosef of breach

[7] Therefore now shall they go

ז דערום וועלן זיי אַצונד פֿאַרטריבן ווערן
vern fartriben atsund zei veln derum
become driven out now they will therefore

into captivity at the head of the golus,

פֿאַרויס פֿון אַלע פֿאַרטריבענע,
fartribene ale fun farois
exiles all of ahead

and the merry shouting of the revellers will die.

און אָפּגעטאָן וועט ווערן דער ליאַרעם פֿון די
di fun liarem der vern vet opgeton un
the of noise the become will removed and

אויסגעצויגענע .
oisgetsoigene
stretched out ones

[8] Adonoi Hashem hath sworn by Himself, saith Hashem Elohei Tzva'os:

ח אֲדֹנָי ה האָט געשוואָרן ביי זיך אַליין, זאָגט
zogt alein zich bai geshvorn hot Hashem Adonoi
says alone self by sworn an oath has Hashem Adonoi

ה אלוקי צבָאוֹת :
Tseva'ot Elokei Hashem
of hosts the G-d of Hashem

I abhor the ga'on Ya'akov,

איך פֿאַראומווערדיק דעם שטאָלץ פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun shtolts dem farumverdik ich
Yaakov of pride the despise I

and hate his fortresses;

און זײַנע פּאַלאַצן האָב איך פֿײַנט געקראָגן.
gekrogn faint ich hob palatsn zaine un
gotten hate I have palaces his and

therefore will I deliver up the city with all that is therein.

און איך וועל איבערגעטפֿערן די שטאָט
shtot di iberentfern vel ich un
city the turn over will I and

מיט איר פֿולקייט!
fulkeit ir mit
fullness her with

[9] And it shall come to pass, if there remain asarah anashim in one bais, they shall die.

ט און עס וועט זײַן , אויב עס וועלן איבערבלײַבן צען מענטשן אין
in mentshn tsen iberblaiben veln es oib zain vet es un
in men ten remain behind will there if be will it and

איין הויז , וועלן זיי שטאַרבן. י און אַז עמיצנס פֿעטער, און דער
der un feter emitsns az un shtarbn zei veln hoiz ein
the one and uncle someone's if and die they will house one

[10] And a man's relative shall take him up, and he that burieth him, to carry out the bones out of the bais, and shall say unto him still hiding inside, Is there yet any with thee? And he shall say, Not one. Then shall he say, Hold thy tongue; for the Shem Hashem is not to be invoked.

וואָס דאַרף אים פֿאַרברענען, וועט אים אויפֿהייבן כּדי אַרויסצוטראָגן
aroistsutrogn kedei oifheibn im vet farbrenen im darf vos
carry out in order to lift up him will burn up him needs who

דאָס געביין פֿון הויז , וועט ער זאָגן צו דעם וואָס אין וויִנקל פֿון
fun vinkel in vos dem tsu zogn er vet hoiz fun gebein dos
of corner in who the one to say he will house from bones the

הויז : איז נאָך ווער דאָ מיט דיר ? און אַז יענער וועט זאָגן :
zogn vet yener az un dir mit do ver noch iz hoiz
say will that one if and you(SG) with here someone still is house

נײַן , נישטאָ ; און ער וועט זאָגן : שאַ ! וואָרעם מע טאָר נישט
nisht tor me vorem sha zogn vet er un nishto nain
not must one because hush say will he and there is not no

דאַכטן , בײַם נאָמען פֿון ה .
Hashem fun nomen baim dachtn
Hashem of name by the mention

[11] For, hinei, Hashem commandeth,

יא וואָרעם זע , ה באַפֿעלט ,
bafelt Hashem ze vorem
commands Hashem see for

and He will strike the bais hagadol into ruins,

און מע וועט צעהאַקן דאָס גרויסע הויז
hoiz groise dos tsehakn vet me un
house great the break in pieces will one and

אין שטיקער,
shtiker in
pieces in

and the bais hakaton into pieces.

און דאָס קלייַנע הויז אויף שפּענדלעך .
shpendlech oif hoiz kleine dos un
splinters into house small the and

[12] Do susim run upon the rock?

יב לויפֿן דען פֿערד איבער אַ פֿעלדז!
feldz a iber ferd den loifn
rock a over horses then run

Do men plow there with oxen?

צי אַקערט מען אים מיט רינדער?
rinder mit im men akert tsi
oxen with it they plowing or

For ye have turned mishpat into poison,

וואָס איר האָט פֿאַרקערט געראַנטיקייט אין ביטערקרויט ,
biterkroit in gerechtikeit farkert hot ir vos
bitter poison into righteousness turned have you which

and the p'ri of tzedakah into wormwood;

און פֿרוכט פֿון רעכטפֿאַריקייט אין ווערמוט ;
vermut in rechtfarikeit fun frucht un
wormwood into righteousness of fruit and

[13] Ye which rejoice over what is worthless,

יג איר וואָס פֿרייט זיך אום גאָרנישט,
gornisht um zich freit vos ir
nothing about selves rejoice who you

which say: Have we not taken to us

וואָס זאָגט: פֿאַר וואָר, מיט אונדזער שטאַרקייט
shtarkeit undzer mit vor far zogt vos
strength our with truly for say who

horns by chazekeinu *(our own strength)*?

האָבן מיר זיך גענומען קַרְנַיִם .
karanaim genumen zich mir hobn
horns taken selves we have

[14] But, hineni, I will raise up against you a Goy *(Nation)*,

יד פֿאַר וואָר, זע , איך שטעל אָן אויף אייַך אַ פֿאָלק ,
folk a aich oif on shtel ich ze vor far
people a you upon on set I behold truly for

O Bais Yisroel, saith Hashem Elohei Tzva'os;

איר הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, זאָגט ה , אלוקי צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Elokei Hashem zogt Yisroel fun hoiz ir
of hosts the G-d of Hashem says Yisroel of house you

and they shall afflict you from the territory of Chamat

און זיי וועלן אייַך דריקן פֿון וווּ מע
me vu fun drikn aich veln zei un
one where from oppress you will they and

קומט קיין חֲמָת
Chammat kein kumt
Chamat to comes

unto the Wadi of the Aravah.

ביז דעם טייַך פֿון דעם פֿלוין .
ploin dem fun taich dem biz
plain the of river the even unto

7 Thus hath Adonoi Hashem showed unto me; and, hinei, He formed locusts in the beginning of the springing up of the second crop; and, hinei, it was the second crop after the mowing of the melech.

ז אַזוי האָט מיר אֲדֹנָי ה געוויזן : ערשט ער האָט באַשאַפֿן
bashafn hot er ersht gevizn Hashem Adonoi mir hot azoi
created has he behold shown Hashem Adonoi me has thus

אַ היישעריק אין אָנהייב אויפֿגיין פֿון דער שפּעט-תּבֿואה, און
un shpet-tvue der fun oifgein onheib in heisherik a
and latter growth the from rising beginning in locust a

זע , דאָס איז געווען די שפּעט-תּבֿואה נאָך דעם מלכס שניט .
shnit melechs dem noch shpet-tvue di geven iz dos ze
harvest king's the after latter growth the was is this behold

[2] And it came to pass, that when they had made an end of eating the vegetation of ha'aretz, then I said:

ב און עס איז געווען, אַז ער האָט געענדיקט אויפֿעסן דאָס גראָז פֿון
fun groz dos oifesn geendikt hot er az geven iz es un
of grass the eating up finished has he when was is it and

לאַנד, האָב איך געזאָגט:
gezogt ich hob land
said I have land

O Adonoi Hashem, forgive, I beseech thee;

ווי , ה דו אֲדֹנָי , פַּארגיב, איך בעט דיך ;
vi Hashem du Adonoi fargib ich bet dich
how Hashem you Adonoi forgive I entreat you(SG)

how shall Ya'akov survive? For he is katon.

ווי קען באַשטיין יעקבֿ , אַז ער איז אַזוי קליין?
vi ken bashtein Yaakov az er iz azoi klein
how can stand Yaakov if he is so small

[3] Hashem relented for this:

ג האָט ה חרטה געהאַט דערויף :
hot Hashem charote gehat deroif
has Hashem regret had thereon

It shall not be, saith Hashem.

דאָס וועט נישט געשען , האָט ה געזאָגט.
dos vet nisht geshen hot Hashem gezogt
this will not happen has Hashem said

[4] Thus hath Adonoi Hashem showed unto me; and, hinei, Adonoi Hashem called to punish with eish, and it devoured the tehom rabbah *(great deep)*, and did devour the chelek *(portion)*.

ד אַזוי האָט מיר אֲדֹנָי ה געוויזן : ערשט אֲדֹנָי ה האָט
azoi hot mir Adonoi Hashem gevizn ersht Adonoi Hashem hot
thus has me Adonoi Hashem shown behold Adonoi Hashem has

אויסגערופֿן אַ קריג דורך פַּייַער, און עס האָט פַּאַרצערט דעם גרויסן
oisgerufn a krig durch faier un es hot fartsert dem groisn
called for a judgment by fire and it has consumed the great

תּהום , און וואָלט פַּאַרצערט דאָס לאַנד. ה האָב איך געזאָגט:
tehom un volt fartsert dos land hob ich gezogt
deep and would consumed the land have I said

[5] Then said I:

O Adonoi Hashem, cease, I beseech thee;

ה דו אֲדֹנָי , הער אויף , איך בעט דיך ;
Hashem du Adonoi her oif ich bet dich
Hashem you Adonoi stop cease I entreat you(SG)

how shall Ya'akov survive? For he is katon.

ווי קען באַשטיין יעקבֿ , אַז ער איז אַזוי קליין?
vi ken bashtein Yaakov az er iz azoi klein
how can stand Yaakov if he is so small

[6] Hashem relented for this:

ו האָט ה חרטה געהאַט דערויף :
hot Hashem charote gehat deroif
has Hashem regret had thereon

This also shall not be, saith Adonoi Hashem.

דאָס אויך וועט נישט געשען , האָט אֲדֹנָי ה געזאָגט.
dos oich vet nisht geshen hot Adonoi Hashem gezogt
this also will not happen has Adonoi Hashem said

[7] Thus He showed me; and, hinei, Hashem stood upon a chomah *(wall)* made with a plumb line, and a plumb line in His hand.

ז אַזוי האָט ער מיר געוויזן : ערשט אֲדֹנָי שטייט אויף אַ שנורגלייכער
azoi hot er mir gevizn ersht Adonoi shteit oif a shnurglaicher
thus has he me shown behold Adonoi stands on a plumb

מויער, און אין זיין האַנט איז אַ וואָגשנור . ח און ה האָט צו מיר
moier un in zain hant iz a vogshnur un Hashem hot tsu mir
wall and in his hand is a cordmeasure and Hashem has to me

[8] And Hashem said unto me: Amos, what seest thou? And I said, A plumb line. Then said Hashem:

געזאָגט: וואָס זעסטו , עָמוֹס? האָב איך געזאָגט: אַ וואָגשנור . האָט
gezogt vos zestu Amos ich hob gezogt a vogshnur hot
said what do you see Amos I have said a cordmeasure has

אֲדֹנָי געזאָגט:
Adonoi gezogt
Adonoi said

Hineni, I will set a plumb line

זע , איך צי אַ וואָגשנור
ze ich tsi a vogshnur
behold I draw a cordmeasure

in the midst of My people Yisroel;

צווישן מיין פֹאָלק יִשְׂרָאֵל,
tsvishn main folk Yisroel
among my people Yisroel

I will not again pass by them anymore;

איך וועל אים מער ווידער נישט פַּאַרגעבן.
ich vel im mer vider nisht fargebn
I will him more again not forgiven

[9] And the high places of Yitzchak shall be desolate,

and the mikdeshei Yisroel shall be laid waste;

and I will rise against the Bais Yarov'am with the cherev.

ט און די במות פון יצחק וועלן פֿאַרוויסט ווערן ,
vern farvist veln ytschk fun bamot di un
become laid waste will Yitzchak of high places the and

און די הייליקטומען פון יִשְׂרָאֵל וועלן חרוב ווערן ,
vern chorev veln Yisroel fun heiliktumen di un
become waste will Yisroel of sanctuaries the and

און איך וועל אויפֿשטיין אויפֿן הויז פון יָרָבְעָם
Yarovam fun hoiz oifn oifshtein vel ich un
Yarov'am of house on stand up will I and

מיטן שווערד.
shverd mitn
sword with

[10] Then Amatzyah the kohen of Beit-El sent to Yarov'am Melech Yisroel, saying: Amos hath conspired against thee in the midst of Bais Yisroel; the land is not able to bear all his words. [11] For thus Amos saith:

י און אֲמַצְיָה דער כֹּהן פון בֵּית-אֵל האָט געשיקט צו יָרָבְעָם דעם
dem Yarovam tsu geshikt hot Beis-El fun koyen der Amatsyah un
the Yarov'am to sent has Beit-El of kohen the Amatzyah and

מלך פון יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: עָמוֹס האָט געמאַכט אַ בונט
bunt a gemacht hot Amos zogn tsu azoi Yisroel fun melech
conspiracy a made has Amos say to so Yisroel of king

אויף דיר צווישן די קינדער פון יִשְׂרָאֵל; דאָס לאַנד קען נישט
nisht ken land dos Yisroel fun kinder di tsvishn dir oif
not can land the Yisroel of children the among you(SG) against

אויסהאַלטן אַלע זײַנע רייד. יא וואָרעם עָמוֹס האָט אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi hot Amos vorem reid zaine ale oishaltn
said so has Amos for words his all endure

Yarov'am shall die by the cherev,

and Yisroel shall surely be led away

into the golus out of their own land.

דורכן שווערד וועט שטאַרבן יָרָבְעָם ,
Yarovam shtarbn vet shverd durchn
Yarov'am die will sword by the

און יִשְׂרָאֵל וועט אין גלות
goles in vet Yisroel un
exile in will Yisroel and

אַוועק פון זײַן ערד.
erd zain fun avek
land his from away

[12] Also Amatzyah said unto Amos: O thou seer, go, flee thee away into Eretz Yehudah, and there eat lechem, and prophesy there, [13] But prophesy not again any more at Beit-El; for it is the Mikdash Melech, and it is the Bais Mamlachah.

יב און אֲמַצְיָה האָט געזאָגט צו עָמוֹסן: זערער, גיי אַנטלויף דיר
dir antloif gei zeer Amosn tsu gezogt hot Amatsyah un
you(SG) flee go seer Amos to said has Amatzyah and

קיין לאַנד יהודה , און עס דאָרטן ברויט, און דאָרטן זאָלסטו נבֿיאות
nevies zolstu dortn un broit dortn es un Yehudah land kein
prophecies shall you there and bread there eat and Yehudah land to

זאָגן. יג אָבער אין בֵּית-אֵל זאָלסטו מער ווידער נבֿיאות נישט זאָגן
zogn nisht nevies vider mer zolstu Beis-El in ober zogn
say not prophecies again more shall you Beit-El in but say

. וואָרעם עס איז אַ מלכס הייליקטום, און עס איז אַ הויז פון מלוכה
meluche fun hoiz a iz es un heiliktum melechs a iz es vorem
kingdom of house a is it and holy king's a is it because

[14] Then answered Amos, and said to Amatzyah: I was no navi, neither was I a ben navi; but I was a herder, and a dresser of sycamore-fig trees; [15] And

יד האָט געענטפֿערט עָמוֹס און האָט געזאָגט צו אֲמַצְיָהן : נישט קיין
kein nisht Amatsyahn tsu gezogt hot un Amos geentfert hot
any not Amatzyah to said has and Amos answered has

נבֿיא בין איך, און נישט קיין זון פון אַ נבֿיא בין איך, נײַערט אַ
a naiert ich bin novi a fun zun kein nisht un ich bin novi
a but I am prophet a of son any not and I am prophet

פֿאַסטוך פון רינדער בין איך, און אַ צוריכטער פון ווילדע פֿײַגן. טו און
un faign vilde fun tsurichter a un ich bin rinder fun pastuch
and figs wild of gatherer a and I am live stock of shepherd

ה האָט מיך געגומען פֿון הינטער די שאָף, און ה האָט
hot Hashem un shof di hinter fun genumen mich hot Hashem
has Hashem and sheep the behind from taken me has Hashem

צו מיר געזאָגט: גיי זאָג נבֿיאות צו מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל. טז און אַצונד
atsund un Yisroel folk main tsu nevies zog gei gezogt mir tsu
now and Yisroel people my to prophecies say go said me to

Hashem took me as I followed the tzon, and Hashem said unto me: Go, prophesy unto My people Yisroel.

הער דאָס וואָרט פֿון ה׳:
Hashem fun vort dos her
Hashem of word the pay heed

דו זאָגסט: זאָלסט נישט נבֿיאות זאָגן אויף יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel oif zogn nevies nisht zolst zogst du
and Yisroel against say prophecies not you(SG) shall say you

16 Now therefore hear thou the Devar Hashem: Thou sayest, Prophesy not against Yisroel, and drop not thy word against the Bais Yitzchak.

נישט דַרשען אויף דעם הויז פֿון יצחק.
ytschk fun hoiz dem oif darshen nisht
Yitzchak of house the against preach not

יז דערום האָט ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said so Hashem has therefore

17 Therefore thus saith Hashem:

דײַן ווײַב וועט אין שטאָט אַ זונה זײַן,
zain zoine a shtot in vet vaib dain
be prostitute a city in will wife your

Thy isha shall be a zonah in the city,

און דײַנע זין און דײַנע טעכטער וועלן פֿאַלן
faln veln techter daine un zin daine un
fall will daughters your and sons your and

and thy banim and thy banot shall fall by the cherev,

דורכן שווערד,
shverd durchn
sword by the

און דײַן ערד וועט מיט אַ שנור
shnur a mit vet erd dain un
measuring cord a with will land your and

and thy land shall be divided by line;

צעטיילט ווערן,
vern tseteilt
become divided

און דו וועסט שטאַרבן אויף אומריינער ערד,
erd umreiner oif shtarbn vest du un
land unclean on die will you and

and thou shalt die in an adamah temei'ah *(unclean land)*;

און יִשְׂרָאֵל וועט גלות אַוועק פֿון זײַן ערד.
erd zain fun avek goles in vet Yisroel un
land his from gone away exile in will Yisroel and

and Yisroel shall surely go forth of his land into golus *(exile)*.

ח אַזוי האָט מיר אֲדֹנָי ה׳ געוויזן: ערשט אַ קאָרב
korb a ersht gevizn Hashem Adonoi mir hot azoi
basket a behold shown Hashem Adonoi me has thus

8 Thus hath Adonoi Hashem showed unto me: and hinei a basket of kayitz *(summer fruit)*. 2 And Hashem said: Amos, what seest thou? And I said: A basket of kayitz *(summer fruit)*. Then said Hashem unto me:

זומעראויבס. ב און ער האָט צו מיר געזאָגט: וואָס זעסטו,
zumeroibs vos gezogt mir tsu hot er un zestu
summer fruit do you see what said me to has he and

עָמוֹס? האָב איך געזאָגט: אַ קאָרב זומעראויבס. האָט ה׳ צו מיר
Amos hob ich gezogt a korb zumeroibs . hot Hashem tsu mir
Amos have I said a basket summer fruit has Hashem to me

גענומען:
gezogt
said

The ketz *(end)* is come upon My people Yisroel;

געקומען איז דער סוף אויף מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל,
Yisroel folk main oif sof der iz gekumen
Yisroel people my upon end the is come

I will not again pass by them [and spare them] anymore.

איך וועל אים מער ווידער נישט פַּארגעבן.
fargebn nisht vider mer im vel ich
forgive not again more him will I

[3] And the shirot of the heikhal shall turn to wailings in that Yom, saith Adonoi Hashem;

ג און יאָמערן וועלן די געזאַנגען פון פּאַלאַץ אין יענעם טאָג,
tog yenem in palats fun gezangen di veln yomern un
day that in palace of songs the will wail and

זאָגט אֲדֹנָי ה ;
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi says

there shall be many dead bodies in every place;

פֿגרים וועלן זיין פֿיל ,
fil zain veln pegorim
many be will dead bodies

they shall cast them forth. Silence!

אין יעטוועדער אָרט וועט זיין אָנגעוואָרפֿן אַ שטילקייט.
shtilkeit a ongevorfn zain vet ort yetveder in
silence a cast be will place every in

[4] Hear this, O ye that swallow up the needy,

ד הערט דאָס צו , איר וואָס ווילט איינשלינגען דעם אבֿיון ,
evyon dem ainshlingen vilt vos ir tsu dos hert
needy the swallow up want who you to this hear

even to make the anivvei aretz *(poor of the land)* to fail,

און פֿאַרטיליקן די אָרימע פֿון לאַנד,
land fun orime di fartiliken un
land of poor the destroy and

[5] Saying, When will the Rosh Chodesh be over,

ה אָזוי צו זאָגן : ווען וועט אַריבער ראָש-חודש ,
rosh-choidesh ariber vet ven zogn tsu azoi
new moon over will when say to so

that we may sell grain?

אַז מיר זאָלן פֿאַרקויפֿן תּבֿואה,
tvue farkoifen zoln mir az
grain sell shall we that

And Shabbos, that we may market wheat,

און שבת , אַז מיר זאָלן עפֿענען קאָרן,
korn efenen zoln mir az Shabbos un
corn open shall we that Shabbos and

making the eifah *(bushel)* small, and the shekel great,

צו פֿאַרקלענערן די אֵיפֿה , און צו פֿאַרגרעסערן
fargresern tsu un eife di farklenern tsu
increase to and ephah the diminish to

דעם שֶׁקל ,
shekl dem
shekel the

and falsifying the balances by mirmah *(deceit)*?

און צו פֿאַרדרייען מיט פֿאַלשע וואָגשאָלן;
vogsholn falshe mit fardreyen tsu un
scales false with falsify to and

[6] That we may buy the poor for kesef,

ו כדי צו קויפֿן פֿאַר געלט די אָרימע,
orime di gelt far koifn tsu kedei
poor the money for buy to in order to

and the needy for a pair of sandals;

און דעם אבֿיון פֿאַר אַ פּאָר שיך ,
shich por a far evyon dem un
shoes pair a for needy the and

yea, and sell the sweepings with the wheat?

און דעם אָפּפֿאַל פֿון קאָרן זאָלן מיר פֿאַרקויפֿן.
farkoifen mir zoln korn fun opfal dem un
sell we shall corn of refuse the and

[7] Hashem hath sworn by the ga'on Ya'akov,

ז ה האָט געשוואָרן ביי דעם שטאָלץ פֿון יעקבֿ :
Yaakov fun shtolts dem bai geshvorn hot Hashem
Yaakov of pride the by sworn an oath has Hashem

Surely I will never forget any of their ma'asim.

אויב איך וועל אייביק פֿאַרגעסן אַלע זייערע מעשׂים!
meisim zeyere ale fargesen eibik vel ich oib
deeds their all forget forever will I if

[8] Shall not ha'aretz *(the land)* tremble for this,

ח זאָל איבער דעם נישט ציטערן די ערד,
erd di tsiteren nisht dem iber zol
land the tremble not this over shall

and every one mourn that dwelleth therein?

און טרויערן איטלעכער וואָס וווינט אויף איר?
ir oif voint vos itlecher troiern un
it on resides who everyone mourn and

And the whole land shall rise like the Nile;

יאָ, זי וועט זיך אויפֿהייבן אין גאַנצן וי דער טייַך,
taich der vi gantsn in oifheibn zich vet zi yo
river the like entirety in rise self will it yes

and heave and sink,

און צערודערט ווערן און זיך אַראָפּזעצן
aropzetsn zich un vern tserudert un
sink down self and become agitated and

as by the Nile of Mitzrayim.

וי דער טייַך פֿון מִצרַיִם.
Mitsrayim fun taich der vi
Egypt of river the like

[9] And it shall come to pass in that Yom,

ט און עס וועט זיין אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un
day that in be will it and

saith Adonoi Hashem,

זאָגט אֲדֹנָי ה׳,
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi says

that I will cause the shemesh to go down at noon,

וועל איך מאַכן אונטערגיין די זון אין מיטן טאָג,
tog mitn in zun di untergein machn ich vel
day the middle in sun the go down make I will

and I will darken ha'aretz in the yom ohr *(day light)*;

און פֿינצטער מאַכן די ערד אין העלן טאָג.
tog heln in erd di machn fintster un
day bright in earth the make dark and

[10] And I will turn your chagim into mourning,

י און איך וועל פֿאַרקערן אייַערע יוֹם-טובִים
yom-tuvim aiere farkern vel ich un
appointed festivals your turn will I and

אין טרויער,
troier in
mourning into

and all your shirot into lamentation;

און אַלע אייַערע געזאַנגען אין אַ קלאָג,
klog a in gezangen aiere ale un
lamentation a into songs your all and

and I will bring up sackcloth upon all loins,

און איך וועל אַרויפֿברענגען אויף אַלע לענדן זאַק,
zak lendn ale oif aroifbrengen vel ich un
sackcloth loins all on bring up will I and

and baldness upon every rosh;

און אויף איטלעכן קאָפּ אַ פּליך,
plich a kop itlechn oif un
baldness a head every on and

and I will make it as the mourning of a yachid *(only son)*,

און איך וועל עס מאַכן ווי דער טרויער
troier der vi machn es vel ich un
mourning the like make it will I and

נאָך אַן אייניקן,
eineintsikn an noch
one and only a after

and the end thereof as a yom mar *(bitter day)*.

און איר סוף, ווי אַ ביטערן טאָג.
tog bitern a vi sof ir un
day bitter a like end you and

[11] Hinei, the yamim come, saith Adonoi Hashem,

יא זע, טעג קומען, זאָגט אֲדֹנָי ה׳,
Hashem Adonoi zogt kumen teg ze
Hashem Adonoi says come days behold

that I will send a ra'av *(famine)* in the land,

און איך וועל שיקן אַ הונגער אין לאַנד,
land in hunger a shikn vel ich un
land in famine a send will I and

not a ra'av *(famine)* of lechem, nor a thirst for mayim,

נישט אַ הונגער נאָך ברויט, און נישט אַ דאָרשט
dorsht a nisht un broit noch hunger a nisht
thirst a not and bread after famine a not

נאָך וואַסער,
vaser noch
water after

but of hearing the Divrei Hashem;

נײַערט צו הערן די ווערטער פֿון ג-ט.
G-t fun verter di hern tsu naiert
G-d of words the hear to but

12 And they shall wander from yam to yam,

יב און זיי וועלן וואָגלען פֿון ים צו ים ,
yam tsu yam fun voglen veln zei un
sea to sea from wander will they and

and from the tzafon *(north)* even to the mizrach *(east)*,

און פֿון צָפֿון ביז מזרח ;
mizrech biz TSafon fun un
east unto north from and

they shall run to and fro to seek the Devar Hashem,

זיי וועלן אומוואַנדערן צו זוכן הס וואָרט,
vort Hashems zuchn tsu umvandern veln zei
word Hashem's seek to wander around will they

and shall not find it.

און זיי וועלן נישט געפֿינען.
gefinen nisht veln zei un
find not will they and

13 In that Yom shall the betulot hayafot *(fair virgins)*

יג אין יענעם טאָג וועלן חלשן די שיינע יונגפֿרויען
yungfroin sheine di chaleshn veln tog yenem in
virgins beautiful the faint will day that in

and bochurim faint for thirst.

און די בחורים פֿון דאָרשט.
dorsht fun bochurim di un
thirst from young men the and

14 They that swear by the sin of Shomron,

יד די וואָס שוועכן בײַ דער זינד פֿון שומרון ,
Shomron fun zind der bai shvern vos di
Shomron of sin the by swear who the ones

and say: Chai Eloheicha, O Dan;

און זאָגן : אַזוי ווי עס לעבט דײַן ג-ט, דָן !
Dan G-t dain lebt es vi azoi zogn un
Dan G-d your lives it as thus say and

and: The Derech Be'er-Sheva liveth;

און : אַזוי ווי עס לעבט דער וועג באֵר-שֶׁבַע !
Beer-Sheva veg der lebt es vi azoi un
Be'er-Sheva way the lives it as thus and

even they shall fall, and never rise up again.

און זיי וועלן פֿאַלן, און וועלן מער נישט אויפֿשטיין.
oifshtein nisht mer veln un faln veln zei un
rise not more will and fall will they and

9 I saw Adonoi standing by the mizbe'ach; and He said:

ט איך האָב געזען אֲדָנָי שטיין אויפֿן מזבח , און
un mizbeyech oifn shtein Adonoi gezen hob ich
and altar on standing Adonoi seen have I

ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er
said has he

Strike the pillar capitals, that the thresholds may shake;

שלאָג די זײַלנקעפּ , אַז די ביישטידלעך
baishtidlech di az zailnkep di shlog
doorposts the so that pillar-heads the strike

זאָלן ציטערן ,
tsiteren zoln
tremble shall

and smash them upon the heads of all;

און צעברעך זיי איבער זייערע אַלעמענס קעפּ ;
kep alemens zeyere iber zei tsebrech un
heads everyone's their over them break and

and I will slay the last of them with the cherev;

און זייער איבערבליַיב וועל איך הרגען מיטן שווערד;
shverd mitn hargen ich vel iberblaib zeyer un
sword with the kill I will remnant their and

he that fleeth of them shall not get away,

נישט אַנטלויפֿן וועט פֿון זיי אֵין אַנטלאָפֿענער,
antlofener an zei fun vet antloifn nisht
fugitive a them from will fleeing not

and he that escapeth of them shall not be delivered.

און נישט ראַטעוונען וועט זיך פֿון זיי אַן אַנטרונענער.
antrunener an zei fun zich vet rateven nisht un
fugitive an they of self will save not and

2 Though they dig down to Sheol,

ב אַז זיי וועלן זיך פֿאַרגראָבן אין שְׁאוֹל,
Sheol in fargrobn zich veln zei az
Sheol in dig selves will they if

thence shall Mine hand take them;

וועט זיי פֿון דאָרטן אַרויסנעמען מײַן האַנט,
hant main aroisnemen dortn fun zei vet
hand my take out there from them will

though they climb up to Shomayim,

און אַז זיי וועלן אַרויפֿגיין אין הימל ,
himel in aroifgein veln zei az un
heaven to ascend will they if and

thence will I bring them down;

וועל איך זיי פֿון דאָרטן אַראָפּנידערן.
aropnideren dortn fun zei ich vel
bring down there from them I will

3 And though they hide themselves in the summit of Carmel,

ג און אַז זיי וועלן זיך באַהאַלטן אויפֿן שפּיץ כַּרְמֶל ,
Karmel shpits oifn bahaltn zich veln zei az un
Carmel top on hide selves will they if and

I will search and take them out thence;

וועל איך פֿון דאָרטן אויפֿזוכן און זיי צונעמען ,
tsunemen zei un oifzuchn dortn fun ich vel
take them and search there from I will

and though they be hid

און אַז זיי וועלן זיך פֿאַרבאָרגן
farborgen zich veln zei az un
hide selves will they if and

from My sight in the bottom of the yam,

פֿון פּאַר מײַנע אויגן אויפֿן גרונט פֿון ים ,
yam fun grunt oifn oign maine far fun
the sea of bottom on eyes my before from

thence will I command the nachash,

וועל איך דאָרטן באַפֿעלן דער שלאַנג ,
shlang der bafeln dortn ich vel
serpent the command there I will

and he shall bite them;

און זי וועט זיי איַינבײַסן.
ainbaisn zei vet zi un
bite them will she and

4 And though they go into golus *(exile)* before their enemies,

ד און אַז זיי וועלן גיין אין געפֿאַנגנשאַפֿט
gefangenshaft in gein veln zei az un
captivity into go will they if and

פּאַר זייערע פֿײַנט ,
faint zeyere far
enemies their before

thence will I command the cherev, and it shall slay them;

וועל איך דאָרטן באַפֿעלן דער שווערד, און זי
zi un shverd der bafeln dortn ich vel
she and sword the command there I will

וועט זיי הרגען ,
hargen zei vet
kill them will

and I will set Mine eyes upon them

און איך וועל טאָן אויף זיי מײַן אויג
oig main zei oif ton vel ich un
eye my them upon do will I and

for rah, and not for tov.

צום בייזן און נישט צום גוטן .
gutn tsum nisht un beizn tsum
good to the not and evil to the

5 And Adonoi Hashem HaTzva'os

ה וואָרעם אֲדֹנָי ה פֿון צְבָאוֹת
Tseva'ot fun Hashem Adonoi vorem
hosts of Hashem Adonoi for

is He that toucheth the land,
and it shall melt,

איז דער וואָס רירט אָן די ערד און
un erd di on rirt vos der iz
and earth the on touches who the one is

זי וואַקלט זיך ,
zich vaklt zi
self trembles she

and all that dwell therein
shall mourn;

און אַלע ווויינער אויף איר טרויערן;
troiern ir oif voiner ale un
mourn it on inhabitants all and

and it shall rise up wholly
like the Nile;

און זי הייבט זיך אויף אין גאַנצן ווי דער טײַך ,
taich der vi gantsn in oif zich heibt zi un
river the like all in up self raises she and

and sink like the Nile of Mitzrayim.

און זעצט זיך אַראָפּ ווי דער טײַך פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun taich der vi arop zich zetst un
Egypt of river the like down self sets and

6 It is He that buildeth his ma'alot
(stairs) in Shomayim,

ו דער וואָס בויט אין הימל זײַנע אייבערקאַמערן ,
eiberkamern zaine himel in boit vos der
upper chambers his heaven in builds who the one

and hath founded His aguddah *(fitted together vault)* over Eretz;

און גרונטפֿעסט זײַן געוועלב אויף דער ערד ;
erd der oif gevelb zain gruntfest un
earth the on vault his founds and

He that calleth for the waters
of the yam,

וואָס רופֿט די וואַסערן פֿון ים ,
yam fun vasern di ruft vos
the sea of waters the calls who

and poureth them out upon the
face of ha'aretz;

און גיסט זיי אויס אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד ;
erd der fun gezicht oifn ois zei gist un
earth the of face on the out them pours and

Hashem Shmo.

ה איז זײַן נאָמען .
nomen zain iz Hashem
name his is Hashem

7 Are ye not as children of
Ethiopia unto Me,

ז פֿאַר וואָר, אַזוי ווי די קינדער פֿון כּושים
Kushim fun kinder di vi azoi vor far
Ethiopians of children the like as truly for

זײַט איר מיר ,
mir ir zait
to me you are

O Bnai Yisroel? saith Hashem.

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, זאָגט ה .
Hashem zogt Yisroel fun kinder
Hashem declares Yisroel of children

Have not I brought up Yisroel out
of Eretz Mitzrayim?

פֿאַר וואָר, איך האָב אויפֿגעבראַכט יִשׂרָאֵל פֿון
fun Yisroel oifgebracht hob ich vor far
from Yisroel brought up have I truly for

לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land
Egypt land

And the Pelishtim *(Philistines)* from Caphtor,

אוּן דִי פְלִשְׁתִּים פוֹן כַּפְתּוֹר ,
Kaftor fun Pelishtim di un
Caphtor from Pelishtim the and

and Aram from Kir?

אוּן אֲרָם פוֹן קִיר.
Kir fun Aram un
Kir from Aram and

8 Hinei, the eyes of Adonoi Hashem

ח זַע , דִי אוֹיגן פוֹן אֲדֹנָי ה
Hashem Adonoi fun oign di ze
Hashem Adonoi of eyes the behold

are upon the mamlachah hachatta'ah,

זַיְנען אוֹיף דעם זִינדִיקן קִינִיגרַיְיך ,
kinigraich zindikn dem oif zainen
kingdom sinful the on are

and I will destroy it from off the face of ha'aretz;

אוּן אִיך פַאַרטִילִיק עס פוֹן געזִיכט פוֹן דער עֶרד ,
erd der fun gezicht fun es fartilik ich un
earth the of face of it destroy I and

nevertheless I will not utterly destroy Bais Ya'akov, saith Hashem.

אָבער פַאַרטִילִיקן וועל אִיך נִישט פַאַרטִילִיקן דאָס
dos fartiliken nisht ich vel fartiliken ober
the destroy not I will destroy but

הוּיז פוֹן יעקבּ ,
Yaakov fun hoiz
Yaakov of house

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem says

9 For, hinei, I will command, and I will sift

ט וואָרעם זע , אִיך באַפֶעל אוּן וועל לאָזן שאָקלען
shoklen lozn vel un bafel ich ze vorem
shake let will and command I behold for

Bais Yisroel among all Goyim,

דאָס הוּיז פוֹן יִשְׂרָאֵל צווישן אַלע פֶעלקער,
felker ale tsvishn Yisroel fun hoiz dos
nations all among Yisroel of house the

like as grain is sifted in a sieve,

אַזוי ווי עס ווערט געשאָקלט אין אַ זִיפּ ;
zip a in geshoklt vert es vi azoi
sieve a in shaken is it as just as

yet shall not the least grain fall upon ha'aretz.

אָבער נישט אַ קערנדל וועט פאַלן צו דער עֶרד .
erd der tsu faln vet kerendel a nisht ober
earth the to fall will grain a not but

10 All the chatta'ei ami *(sinners of My people)* shall die by the cherev,

י דורכן שוועֶרד וועלן שטאַרבן אַלע זִינדִיקע
zindike ale shtarbn veln shverd durchn
sinners all die will sword through the

פוֹן מִיין פאָלק ,
folk main fun
people my of

which say: The ra'ah shall not overtake nor come to us.

וואָס זאָגן : נישט גענענען אוּן זִיך פֶעדערן אויף
oif federn zich un genenen nisht zogn vos
upon hasten self and approach not say who

אונדז וועט דאָס בייז .
beiz dos vet undz
evil the will us

11 In that Yom will I raise up

יא אין יענעם טאָג וועל איך אויפשטעלן
oifshteln ich vel tog yenem in
raise up I will day that in

the Sukkat Dovid that is fallen,

דאָס איִנגעפאַלענע בייִדל פוֹן דָוִד ,
Dovid fun baidl aingefalene dos
Dovid of booth fallen the

and close up the breaches thereof;

און איך וועל פַֿאַרמויערן אירע ברעכן ,
brochn ire farmoiern vel ich un
breaches its wall up will I and

and I will raise up his ruins,

און זײַנע חורבֿות וועל איך אויפֿשטעלן,
oifshteln ich vel churves zaine un
raise up I will ruins his and

and I will build it as in the yamei olam;

און וועל עס אויפֿבויען ווי אין אַמאָליקע טעג;
teg amolike in vi oifboien es vel un
days former in as build it will and

12 that they may possess the she'erit Edom and all the Goyim,

יב כּדי עס זאָלן אַרבן דעם איבערבלײַב פֿון
fun iberblaib dem arben zoln es kedei
of remnant the inherit shall it so that

אֱדוֹם און אַלע פֿעלקער
felker ale un Edom
nations all and Edom

which are called by Shmi, saith Hashem, that doeth this.

די וואָס מײַן נאָמען ווערט גערופֿן אויף זיי ,
zei oif gerufn vert nomen main vos di
them upon called is name my whom the ones

זאָגט ה׳ , דער וואָס טוט דאָס דאָזיקע.
dozike dos tut vos der Hashem zogt
this the does who the one Hashem says

13 Hinei, the yamim are coming, saith Hashem,

יג זע , טעג קומען , זאָגט ה׳ ,
Hashem zogt kumen teg ze
Hashem says come days behold

that the plowman shall overtake the kotzer *(reaper)*,

און דער אַקערער וועט זיך אָנשטויסן מיט דעם שניטער,
shniter dem on onshtoisn zich vet akerer der un
reaper the with encounter self will plowman the and

and the treader of grapes him that soweth zera;

און דער טרויבנטרעטער מיט דעם זריעה-וואַרפֿער;
zerie-varfer dem on troibntreter der un
seed sower the with grape treader the and

and the mountains shall drop sweet wine,

און די בערג וועלן טריפֿן זאַפֿט,
zaft trifn veln berg di un
juice drip will mountains the and

and all the hills shall flow with it.

און אַלע הייכן וועלן צעגיין .
tsegein veln heichn ale un
melt will hills all and

14 And I will bring back the captives of My people Yisroel,

יד און איך וועל אומקערן די געפֿאַנגנשאַפֿט פֿון
fun gefangenshaft di umkeren vel ich un
of captivity the return will I and

מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל,
Yisroel folk main
Yisroel people my

and they shall build the waste cities, and inhabit them;

און זיי וועלן אָפּבויען פֿאַרוויסטע שטעט און
un shtet farviste opboien veln zei un
and cities desolate rebuild will they and

זיך באַזעצן,
bazetsn zich
settle selves

and they shall plant kramim *(vineyards)*, and drink the yayin thereof;

און פֿלאַנצן ווײַנגערטנער און טרינקען
trinken un vaingertner flantsn un
drink and vineyards plant and

זייער ווײַן ,
vain zeyer
wine their

they shall also make gannot, and
eat the p'ri of them.

15 And I will plant them upon
their land,

and they shall no more be torn up

out of their land which I have
given them,
saith Hashem Eloheicha.

און מאַכן גערטנער און עסן זייער פֿרוכט.
frucht zeyer esen un gertner machn un
fruit their eat and gardens make and

ט״ו און איך וועל זיי אײַנפּלאַנצן אויף זייער ערד,
erd zeyer oif ainflantsn zei vel ich un
land their on plant them will I and

און זיי וועלן מער נישט אויסגעריסן ווערן
vern oisgerisn nisht mer veln zei un
be uprooted not more will they and

פֿון דער ערד וואָס איך האָב זיי געגעבן,
gegebn zei hob ich vos erd der fun
given them have I which land the from

זאָגט ה׳ דײַן ג-ט.
G-t dain Hashem zogt
G-d your Hashem says

Ovadyah

עוֹבַדְיָה

1 The chazon *(vision)* of Ovadyah.

א די זעונג פֿון עוֹבַדְיָהן .
Ovadyahn fun zeung di
Ovadyah of vision the

Thus saith Adonoi Hashem
concerning Edom:

אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה אויף אֱדוֹם :
Edom oif Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Edom about Hashem Adonoi said has thus

We have heard a report from
Hashem,

אַ הערונג האָבן מיר געהערט פֿון ה ,
Hashem fun gehert mir hobn herung a
Hashem from heard we have report a

and an envoy is sent among
the Goyim,

און אַ שליח איז געשיקט צווישן די פֿעלקער:
felker di tsvishn geshikt iz sheliech a un
nations the among sent is messenger a and

Arise ye, and let us rise up against
her *(Edom)* in battle.

שטייט אויף, און לאָמיר אויפֿשטיין אין מלחמה אויף איר.
ir oif milchome in oifshtein lomir un oif shteit
her against war in rise up let us and up stand

[2] Hinei, I have made thee small
among the Goyim;

ב זע , קליין מאַך איך דיך צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn dich ich mach klein ze
nations the among you(SG) I make small behold

thou art greatly despised.

פֿאַראַכט זייער ווערסטו .
verstu zeyer faracht
you become very despised

[3] The zadon *(pride, presumption, arrogance)* of thine lev *(heart)* hath
deceived thee,

ג די מוטוויליקייט פֿון דיין האַרצן האָט
hot hartsn dain fun mutvilikeit di
has heart your of wilfulness the

דיך פֿאַרפֿירט,
farfirt dich
led astray you(SG)

thou that dwellest in the clefts
of the rock,

דו וואָס רוסט אין די שפּאַלטן פֿון פֿעלדז,
feldz fun shpaltn di in rust vos du
rock of crevices the in dwell who you

whose habitation is high;

אין דער הייך פֿון דיין ווינונג ;
voinung dain fun heich der in
dwelling your of height the in

that saith in his lev:

וואָס זאָגסט אין דיין האַרצן:
hartsn dain in zogst vos
heart your in say who

Who shall bring me down to
the ground?

ווער וועט מיך אַראָפּנידערן צו דער ערד ?
erd der tsu aropnideren mich vet ver
earth the to bring down me will who

[4] Though thou exalt thyself to soar
as the nesher,

ד ווען דו זאָלסט זיך ווי אַן אָדלער דערהייבן,
derheibn odler an vi zich zolst du ven
lift up eagle an like self shall you if

and though thou set thy nest among
the kokhavim *(stars)*,

און ווען דו מאַכסט צווישן שטערן דיין נעסט,
nest dain shtern tsvishn machst du ven un
nest your stars among make you if and

thence will I bring thee down,

וועל איך פֿון דאָרטן דיך אַראָפּנידערן,
aropnideren dich dortn fun ich vel
bring down you(SG) there from I will

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[5] If ganavim *(thieves)* came to thee, if shodedei lailah *(robbers by night)* —

[ה] אויב גנבים וואָלטן געקומען צו דיר ,
dir tsu gekumen voltn ganovem oib
you(SG) to come would thieves if

אויב נאַכטרויבער –
nachtroiber oib
night robbers if

oh how art thou cut off!

ווי ביסטו פֿאַרשניטן געוואָרן ! –
gevorn farshnitn bistu vi
become cut off are you how

— would they not have stolen only till they had enough?

וואָלטן זיי דאָך בלויז געגנבֿעט גענוג פֿאַר זיך ;
zich far genug gegnvet bloiz doch zei voltn
selves for enough stolen only yet they would

If the grape gatherers came to thee,

אויב האַרבסטער וואָלטן געקומען צו דיר ,
dir tsu gekumen voltn harbster oib
you(SG) to come would harvesters if

would they not leave some grapes?

וואָלטן זיי דאָך אַ נאָכקלייַב איבערגעלאָזט.
ibergelozt nochklaib a doch zei voltn
left over gleaning a yet they would

[6] How is Esav searched out!

[ו] ווי איז דורכגעזוכט געוואָרן עֵשָׂו ,
Esav gevorn durchgezucht iz vi
Esav become searched through is how

How are his hidden treasures pillaged!

אַנטפּלעקט געוואָרן זיַינע באַהעלטעניש!
baheltenishn zaine gevorn antplekt
hiding places his become revealed

[7] All the men of thy alliance

[ז] ביז צום גרענעץ האָבן זיי דיר באַלייט ,
baleit dir zei hobn gemark tsum biz
accompanied you(SG) they have border to the unto

have forced thee and brought thee even to the border;

אַלע דיַינע בונדסלייַט;
bundslait daine ale
allies your all

the anshei shlomecha *(the men that were at peace with thee)* have deceived thee, and prevailed against thee;

דיך פֿאַרפֿירט, דיך בייגעקומען
baigekumen dich farfirt dich
prevailed you(SG) misled you(SG)

האָבן די גוטע פֿרייַנט דיַינע .
daine fraint gute di hobn
yours friends good the have

they that eat thy lechem *(bread)*

די וואָס האָבן דיַין ברויט געגעסן
gegesn broit dain hobn vos di
eaten bread your have who the ones

have laid a mazor *(net, trap)* under thee;

האָבן געשטעלט אַ נעץ אונטער דיר .
dir unter nets a geshtelt hobn
you(SG) under net a set have

there is none detecting it.

נישט געווען קיין פֿאַרשטאַנדיקייט אין אים.
im in farshtandikeit kein geven nisht
it in understanding any been not

[8] Shall I not in that day, saith Hashem,

[ח] פֿאַר וואָר , אין יענעם טאָג, זאָגט ה ,
Hashem zogt tog yenem in vor far
Hashem declares day that in surely for

even destroy the chachamim *(wise men)* out of Edom,

וועל איך אונטערברענגען די חכמים , פֿון אֱדוֹם ,
Edom fun chachomim di unterbrengen ich vel
Edom from wise men the destroy I will

and understanding out of the Har Esav?

און די פַֿארשטאַנדיקייט, פֿון באַרג
un di farshtandikeit fun barg
and the understanding from hill country

עֵשָׂו.
Esav
Esav

[9] And thy gibborim *(mighty men)*, O Teman, shall be dismayed and lose courage,

ט און דיַין גיבורים, תֵּימָן, וועלן
un daine giborim Teman veln
and your warriors Teman will

צעברעכן ווערן,
tsebrochn vern
broken become

to the end that every one of the Har Esav

כדי איטלעכער זאָל פֿאַרשניטן ווערן
kedei itlecher zol farshnitn vern
so that everyone shall cut off become

may be cut off by slaughter.

פֿון באַרג עֵשָׂו דורך טייטונג.
fun barg Esav durch teitung
from hill country Esav through slaughter

[10] For thy chamas against thy brother Ya'akov,

י פֿאַר דעם אומרעכט צו דיַין ברודער יעקבֿ
far dem umrecht tsu dain bruder Yaakov
for the injustice to your brother Yaakov

bushah *(shame)* shall cover thee,

וועט דיך אַ בושה באַדעקן,
vet dich a bushe badekn
will you(SG) a shame cover

and thou shalt be cut off l'olam *(for ever)*.

און וועסט פֿאַרשניטן ווערן אויף אייביק.
un vest farshnitn vern oif eibik
and will cut off become for ever

[11] In the day that thou stood aloof on the other side,

יא אין דעם טאָג וואָס דו ביסט געשטאַנען פֿון ווייַטן,
in dem tog vos du bist geshtanen fun vaitn
in the day that you are stood from distance

in the day that the zarim *(strangers)* carried away captive his forces,

אין דעם טאָג וואָס פֿרעמדע האָבן געפֿאַנגען
in dem tog vos fremde hobn gefangen
in the day that foreigners have captured

זײַן פֿאַרמעג,
zain farmeg
his possessions

and foreigners entered into his gates,

און ווילדפֿרעמדע זײַנען געקומען אין זײַנע טויערן,
un vildfremde zainen gekumen in zaine toiern
and savage strangers are come into his gates

and cast lots for Yerushalayim,

און אויף ירושָׁלַיִם גורל געווארפֿן,
un oif Yerushalayim goirl gevorfn
and on Yerushalayim lot casting

even thou wast as one of them.

אויך דו ביסט ווי אײַנער פֿון זיי.
oich du bist vi einer fun zei
also you did like one of them

[12] But thou shouldest not have gloated over the day

יב און דו האָסט נישט געזאָלט צוזען דעם טאָג
un du host nisht gezolt tsuzen dem tog
and you have not should have watched the day

of thy brother in the day of his misfortune;

פֿון דיַין ברודער,
fun dain bruder
of your brother

neither shouldest thou have rejoiced over the Bnei Yehudah

אין טאָג פֿון זײַן אומגליק,
in tog fun zain umglik
in day of his calamity

in the day of their destruction;

און נישט געזאָלט זיך פֿרייען איבער די
di iber freyen zich gezolt nisht un
the over rejoice self you should have not and

, קינדער פֿון יהודה
Yehudah fun kinder
Yehudah of children

neither shouldest thou have spoken proudly

אין טאָג פֿון זייער אונטערגאַנג,
untergang zeyer fun tog in
downfall their of day in

in the Yom Tzarah *(Day of Trouble)*.

, מויל דיין גרייסן געזאָלט נישט און
moil dain greisn gezolt nisht un
mouth your magnify you should have not and

. אין טאָג פֿון נויט
noit fun tog in
distress of day in

13 Thou shouldest not have entered into the sha'ar Ami *(gate of My people)*

יג האָסט נישט געזאָלט קומען אין
in kumen gezolt nisht host
in come you should have not have

, טויער פֿון מײַן פֿאָלק
folk main fun toier
people my of gate

in the day of their calamity;

אין טאָג פֿון זײַן בראָך ,
broch zain fun tog in
calamity his of day in

yea, thou shouldest not have looked down on their affliction

נישט געזאָלט צוזען , דו אויך, זײַן אומגליק,
umglik zain oich du tsuzen gezolt nisht
disaster his also you watched you should not

in the day of their calamity,

אין טאָג פֿון זײַן בראָך ,
broch zain fun tog in
destruction his of day in

nor have laid hands on their substance

און נישט געזאָלט אויסשטרעקן די האַנט
hant di oisshtrekn gezolt nisht un
hand the stretch out you should have not and

, אויף זײַן פֿאַרמעג
farmeg zain oif
possessions his on

in the day of their calamity;

אין טאָג פֿון זײַן בראָך .
broch zain fun tog in
calamity his of day in

14 Neither shouldest thou have stood in the crossroads,

יד און האָסט נישט געזאָלט שטיין בײַם שיידוועג ,
sheidveg baim shtein gezolt nisht host un
crossroads at stand you should not have and

to cut off those of his that did escape;

צו פֿאַרשניידן זײַנע אַנטרונענע ,
antrunene zaine farshnaidn tsu
escaped ones his cut off to

neither shouldest thou have delivered up those of his that did survive

און נישט געזאָלט איבערענטפֿערן זײַנע
zaine iberentfern gezolt nisht un
his deliver up you should not and

, געבליבענע
geblibene
remaining survivors

in the Yom Tzarah.

. אין טאָג פֿון נויט
noit fun tog in
distress of day in

[15] For the Yom Hashem is near upon all the Goyim:

טו וּוארעם נאנט איז דער טאָג פֿון ה אויף אַלע פֿעלקער;
felker ale oif Hashem fun tog der iz nont vorem
nations all on Hashem of day the is near for

as thou hast done, it shall be done unto thee:

, דיר צו וועט געטאָן, וועט גענטאָן וווי דו האָסט
dir tsu vern geton vet geton host du vi
you(SG) to be done will done have you as

thy reward shall return upon thine own head.

.דיין קאָפּ אויף אומקערן זיך וועט טוונג דיין
kop dain oif umkeren zich vet tuung dain
head your on return self will deed your

[16] For as ye have drunk upon My Har Kodesh *(Holy Mountain)*,

טז וּוארעם וווי איר האָט געטרונקען אויף מײַן
main oif getrunken hot ir vi vorem
my on drunk have you as for

, הייליקן באַרג
barg heilikn
mountain holy

so shall all the Goyim drink continually;

; תּמיד פֿעלקער אַלע טרינקען וועלן וועלן
tamid felker ale trinken veln
always nations all drink will

yea, they shall drink, and they shall swallow down,

, יאָ, זיי וועלן טרינקען און זופּן ,
zupn un trinken veln zei yo
drink deeply and drink will they yes

and they shall be as though they had not been.

. געווען גענוען וועלן זיי ווי קיין מאָל נישט
geven nisht mol kein vi vern un
they have been not time any as become and

[17] But upon Mount Tziyon shall be deliverance,

יז אָבער אויף דעם באַרג ציון וועט זיין אַן אַנטרינונג ,
antrinung an zain vet Tsiyon barg dem oif ober
deliverance a be will Tziyon mount the upon but

and there shall be kodesh *(holiness)*;

;און ער וועט זיין הייליק
heilik zain vet er un
holy be will it and

and the Beis Ya'akov shall possess their inheritances.

. און דאָס הויז פֿון יעקבֿ וועט אַרבן זייערע אַרבונגען
arbungen zeyere arben vet Yaakov fun hoiz dos un
inheritance their inherit will Yaakov of house the and

[18] And the Beis Ya'akov shall be an eish *(fire)*,

יח און דאָס הויז פֿון יעקבֿ וועט זיין אַ פֿײַער,
faier a zain vet Yaakov fun hoiz dos un
fire a be will Yaakov of house the and

and the Beis Yosef a flame,

און דאָס הויז פֿון יוסף אַ פֿלאַם,
flam a Yosef fun hoiz dos un
flame a Yosef of house the and

and the Beis Esav for stubble,

און דאָס הויז פֿון עֵשָׂו צו שטרוי ,
shtroi tsu Esav fun hoiz dos un
stubble for Esav of house the and

and they shall kindle in them, and devour them;

און זיי וועלן זיי אָנצינדן און זיי פֿאַרצערן,
fartseren zei un ontsindn zei veln zei un
devour them and light them will they and

and there shall not be any remaining of the Beis Esav;

און קיין איבערבלײַב וועט נישט זיין פֿון דעם
dem fun zain nisht vet iberblaib kein un
the from be not will remnant any and

;הויז פֿון עֵשָׂו
Esav fun hoiz
Esav of house

for Hashem hath spoken.

.וואָרעם ה האָט גערעדט
geredt hot Hashem vorem
spoken has Hashem for

[19] And they of the Negev shall possess Har Esav;

יט און די וואָס אין דָרום וועלן אַרבן
arben veln dorem in vos di un
inherit will south in who the ones and
דעם בארג עֵשָׂו,
Esav barg dem
Esav mount the

and they of the Shefelah, the Philistines;

און די וואָס אין דער נידערונג – די פְּלִשְׁתִּים;
Pelishtim di niderung der in vos di un
Pelishtim the descent the in who the ones and

and they shall possess the fields of Ephrayim,

און זיי וועלן אַרבן דאָס פֵּעלד פֿון אֶפְרַיִם,
Efrayim fun feld dos arben veln zei un
Ephrayim of fields the inherit will they and

and the fields of Shomron;

און דאָס פֵּעלד פֿון שֹׁומְרוֹן;
Shomron fun feld dos un
Shomron of fields the and

and Binyamin shall possess Gil'ad.

און בנימין וועט אַרבן גִּלְעָד.
Gilad arben vet Binyamin un
Gil'ad inherit will Binyamin and

[20] And those of the Golus of Bnei Yisroel

כ און די דאָזיקע פֿאַרטריבענע מחנה פֿון די
di fun machne fartribene dozike di un
the of camp exiled these the and
קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder
Yisroel of children

shall possess that of the Kena'anim, even unto Tzarphat;

וועלן ירשענען די כְּנַעֲנִים ביז צָרְפַת,
Tsarfat biz Kenaanim di yrsheanen veln
Tsarphat unto Kena'ani the inherit will

and those of the Golus of Yerushalayim, which is in Sepharad,

און די פֿאַרטריבענע פֿון יְרוּשָׁלַיִם
Yerushalayim fun fartribene di un
Yerushalayim of exiles the and
וואָס אין סְפָרַד,
Sefarad in vos
Sepharad in who

shall possess the cities of the Negev.

וועלן אַרבן די שטעט פֿון דָרום.
dorem fun shtet di arben veln
south of cities the inherit will

[21] And Moshi'im *(Deliverers)* shall come up on Mount Tziyon

כא און העלפֿער וועלן אַרויפֿגיין אויפֿן
oifn aroifgein veln helfer un
on the go up will saviors and
בארג צִיּוֹן,
Tsiyon barg
Tziyon mount

to judge the Har Esav;

צו משפּטן דעם בארג עֵשָׂו,
Esav barg dem mishpetn tsu
Esav hill country of the judge to

and HaMamlachah *(the Kingdom)* shall be Hashem's.

און די מלוכה וועט זיין בַּיי ה.
Hashem bai zain vet meluche di un
Hashem for be will kingdom the and

Yonah

יוֹנָה

1 Now the Devar Hashem came unto Yonah ben Amittai, saying, [2] Arise, go to Nineveh, that ha'ir hagedolah *(great city)*, and preach against it; for their wickedness is come up before Me. [3] But Yonah rose up to run away unto Tarshish from the presence of Hashem, and went down to Yafo; and he found an oniyah going to Tarshish; so he paid the fare thereof, and went down into it, to go with them unto Tarshish from the presence of Hashem.

א

אוּן דאָס וואָרט פֿוּן ה׳ איז געווען צו יוֹנה דעם זון פֿוּן
fun zun dem Yonah tsu geven iz Hashem fun vort dos un
of son the Yonah to was is Hashem of word the and

אֲמִתַּי , אַזוי צו זאָגן: [ב] שטיי אויף, גיי צו דער גרויסער שטאָט
shtot groiser der tsu gei oif shtei zogn tsu azoi Amittain
city great the to go up stand say to so Amittai

נינְוֵה , אוּן רוּף אויס אויף איר, וואָרעם זייער שלעכטיקייט איז
iz shlechtikeit zeyer vorem ir oif ois ruf un Nineveh
is wickedness their for it against out cry and Nineveh

אויפֿגעאַנגען פֿאַר מיר. [ג] איז יוֹנה אויפֿגעשטאַנען צו אַנטלויפֿן קיין
kein antloifn tsu oifgeshtanen Yonah iz mir far oifgegangen
to flee to arose Yonah is me before come up

תַּרְשִׁישׁ פֿוּן פֿאַר ה׳ , אוּן ער האָט גענידערט קיין יָפּוֹ , אוּן
un Yafo kein genidert hot er un Hashem far fun Tarshish
and Yafo to gone down has he and Hashem before from Tarshish

האָט געפֿונען אַ שיף וואָס גייט קיין תַּרְשִׁישׁ ; האָט ער אָפּגעצאָלט איר לוין,
loin ir opgetsolt er hot Tarshish kein geit vos shif a gefunen hot
fare its paid he has Tarshish to go that ship a found has

אוּן האָט גענידערט אין איר, כּדי צו גיין מיט זיי קיין תַּרְשִׁישׁ
Tarshish kein zei mit gein tsu kedei ir in genidert hot un
Tarshish to them with go to so that it into gone down has and

פֿוּן פֿאַר ה׳ .
Hashem far fun
Hashem before from

[4] But Hashem sent out a ruach gedolah *(great wind)* into the yam *(sea)*, and there was a sa'ar gadol *(mighty tempest)* in the yam, so that the oniyah was like to be broken. [5] Then the mariners were afraid, and cried every man unto his g-d, and cast forth the cargoes that were in the oniyah into the yam, to lighten it of them. But Yonah was gone down into the hold of the ship; and he lay, and was fast asleep. [6] So the shipmaster came to him, and said unto

[ד] האָט ה׳ אָנגעוואָרפֿן אַ גרויסן ווינט אויפֿן ים , אוּן עס
es un yam oifn vint groisn a ongevorfn Hashem hot
it and the sea upon wind great a cast Hashem has

איז געוואָרן אַ גרויסער שטורעם אויפֿן ים , אוּן די שיף
shif di un yam oifn shturem groiser a gevorn iz
ship the and the sea upon storm great a having become is

האָט געהאַלטן בייַם צעברעכן צו ווערן . [ה] האָבן די
di hobn vern tsebrochn baim gehaltn hot
the have become broken in pieces at the point of was about to has

שיפֿלייַט זיך דערשראָקן, אוּן זיי האָבן געשריען איטלעכער צו
tsu itlecher geshrien hobn zei un dershrokn zich shiflait
to each cried out have they and terrified selves ship people

זיין ג-ט, אוּן זיי האָבן אַרײַנגעוואָרפֿן די זאַכן וואָס אויפֿן שיף, אין,
in shif oifn vos zachn di araingevorfn hobn zei un G-t zain
in ship on the which things the thrown into have they and g-d his

כּדי זיך לייַכטער צו מאַכן . אוּן יוֹנה האָט אַראָפּגענידערט אין
in aropgenidert hot Yonah un machn tsu laichter zich kedei
in gone down has Yonah and make to lighten selves so that

וויינקל שיף, אוּן האָט זיך געלייגט אוּן איז אײַנגעשלאָפֿן. [ו] האָט דער
der hot aingeshlofn iz un geleigt zich hot un shif vinkel
the has asleep is and lain down self has and ship hold of

עלטסטער פֿוּן די שיפֿלייַט גענענט צו אים, אוּן האָט געזאָגט: וואָס
vos gezogt hot un im tsu genent shiflait di fun eltster
what said has and him to come near ship people the of elder

him, What meanest thou, O sleeper? Arise, call upon Eloheicha, if so be that HaElohim will think upon us, that we perish not.

אִיז מִיט דִיר , וואָס דו שלאָפֿסט? שטיי אויף און רוף צו דַיִן ג-ט,
G-t dain tsu ruf un oif shtei shloftst du vos dir mit iz
G-d your to call and up stand sleep you what you(SG) with is

אפֿשר וועט זיך האלקים באַדאַכטן אָן אונדז, און מיר וועלן נישט
nisht veln mir un undz on badachtn HaElokim zich vet efsher
not will we and us on consider G-d self will perhaps

אונטערגיין.
untergein
decline

[7] And they said every one to his fellow, Come, and let us cast goralot *(lots)*, that we may have da'as for whose cause this ra'ah is upon us. So they cast goralot *(lots)*, and the goral *(lot)* fell upon Yonah. [8] Then said they unto him, Tell us, we pray thee, for whose cause ra'ah hazot *(this evil)* is upon us; What is thine occupation? And whence comest thou? What is thy country? And of what people art thou? [9] And he said unto them, Ivri anochi *(I am a Hebrew)*; and I fear Hashem, Elohei HaShomayim, which hath made the yam and the yabashah *(dry land)*. [10] Then were the men of yirah gedolah *(great terror)*, and said unto him: Why hast thou done this? For the men knew that he was running away from the presence of Hashem, because he had told them.

[ז] און זיי האָבן געזאָגט איינער צום אַנדערן: קומט לאָמיר ווואַרפֿן
vorfn lomir kumt andern tsum einer gezogt hobn zei un
cast let us come another to one said have they and

גורל, כְּדי מיר זאָלן וויסן איבער וועמען דאָס דאָזיקע בייז איז אויף
oif iz beiz dozike dos vemen iber visen zoln mir kedei goirl
on is evil this the whom over know shall we so that lot

אונדז. האָבן זיי געוואָרפֿן גורל, און דער גורל איז געפֿאַלן אויף יוֹנהן .
Yonahn oif gefaln iz goirl der un goirl gevorfn zei hobn undz
Yonah on fell is lot the and lot cast they have us

[ח] האָבן זיי צו אים געזאָגט: זאָג אונדז אַקאָרשט, דו איבער וועמען
vemen iber du akorsht undz zog gezogt im tsu zei hobn
whom over you now us tell said him to they have

דאָס דאָזיקע בייז איז אויף אונדז: וואָס איז דַיִן טאָן ? און פֿון וואַנען
vanen fun un ton dain iz vos undz oif iz beiz dozike dos
where from and doing your is what us on is evil this the

קומסטו ? וואָס איז דַיִן לאַנד? און פֿון וואָסער פֿאָלק
folk voser fun un land dain iz vos undz kumstu
people what kind of from and land your is what you come from

ביסטו ? [ט] האָט ער צו זיי געזאָגט: אַ עִבְרִי בין איך, ה דעם
dem Hashem ich bin Ivri a gezogt zei tsu er hot bistu
the Hashem I am Hebrew a said them to he has are you

ג-ט פֿון די הימלען טו איך פֿאָרכטן , דעם וואָס האָט געמאַכט
gemacht hot vos dem forchtn ich tu himlen di fun G-t
made has who the one be in dread I do heavens the of G-d

דעם ים און די יבשה . [י] האָבן די מענטשן מורא געקראָגן אַ
a gekrogn moire mentshn di hobn yaboshe di un yam dem
a gotten fear men the have dry land the and the sea the

גרויס מורא, און זיי האָבן צו אים געזאָגט: וואָס האָסטו דאָ געטאָן?
geton do hostu vos gezogt im tsu hobn zei un moire grois
done here have you what said him to have they and fear great

וואָרעם די מענטשן האָבן פֿאַרשטאַנען אַז ער אַנטלויפֿט פֿון ה ,
Hashem fun antloift er az farshtanen hobn mentshn di vorem
Hashem from fled away he that understood have men the because

אַז ער האָט דאָס זיי געזאָגט.
gezogt zei dos hot er az
told them this has he that

[11] Then said they unto him, What shall we do unto thee, that the yam against us may be calm? For the yam did rage and was tempestuous. [12] And he said unto them, Take me up, and

[יא] האָבן זיי צו אים געזאָגט: וואָס זאָלן מיר טאָן מיט דיר , כְּדי
kedei dir mit ton mir zoln vos gezogt im tsu zei hobn
so that you(SG) with do we shall what said him to they have

דער ים זאָל זיך איינשטילן פֿאַר אונדז? וואָרעם דער ים איז
iz yam der vorem undz far ainshtiln zich zol yam der
is the sea the because us for be still self shall the sea the

געוואָרן שטורעמדיקער. [יב] האָט ער צו זיי געזאָגט: הייבט מיך
mich heibt gezogt zei tsu er hot shturemdiker alts gevorn
me raise said them to he has tempestuous all becoming

cast me forth into the yam; so shall the yam be calm unto you: for I know that for my sake this sa'ar hagadol *(great tempest, storm)* is upon you.

אויף און וואַרפֿט מיך אַרײַן אין ים , און דער ים וועט זיך איינשטילן
aishtiln zich vet yam der un yam in arain mich vorft un oif
be still self will sea the and the sea in into me throw and up

פֿאַר אײַך; וואָרעם איך וויס אַז איבער מיר איז דער דאָזיקער גרויסער
groiser doziker der iz mir iber az veis ich vorem aich far
great this the is me over that know I because you for

שטורעם אויף אײַך.
aich oif shturem
you on storm

13 Nevertheless the men rowed hard to bring it to the yabashah; but they could not: for the yam did rage, and was tempestuous against them. 14 Wherefore they cried unto Hashem, and said, We beseech Thee, Hashem, we beseech Thee, let us not perish for this man's nefesh, and lay not upon us dahm naki *(innocent blood)*; for Thou, Hashem, hast done just as it pleased Thee.

יג און די מענטשן האָבן געדודערט זיך אומצוקערן צו דער
der tsu umtsukeren zich gerudert hobn mentshn di un
the to to return selves clamored have men the and

יבשה , אָבער זיי האָבן נישט געקענט, וואָרעם דער ים האָט
hot yam der vorem gekent nisht hobn zei ober yaboshe
has sea the because able to not have they but dry ground

נאָכאַנאַנד געשטורעמט אַקעגן זיי . יד האָבן זיי געפֿונען צו ה ,
Hashem tsu gerufn zei hobn zei akegn geshturemt nochanand
Hashem to called they have them against stormed continually

און האָבן געזאָגט: מיר בעטן דיך , ה , לאָמיר נישט אונטערגיין
untergein nisht lomir Hashem dich betn mir gezogt hobn un
decline not let us Hashem you(SG) beg we said have and

פֿאַר דעם לעבן פֿון דעם דאָזיקן מענטשן , און זאָלסט נישט
nisht zolst un mentshn dozikn dem fun lebn dem far
not you(SG) must and man this the of life the for

ברענגען אויף אונדז אומשולדיק בלוט , וואָרעם דו ה , אַזוי ווי דו
du vi azoi Hashem du vorem blut umshuldik undz oif brengen
you as so Hashem you because blood innocent us on bring

באַגערסט טוסטו .
tustu bagerst
are you doing desire

15 So they took up Yonah, and cast him forth into the yam; and the yam ceased from her raging. 16 Then the men feared Hashem with a yirah gedolah, and offered a sacrifice unto Hashem, and vowed nedarim.

טו און זיי האָבן אויפֿגענומען יונה , און האָבן אים אַרײַנגעוואָרפֿן אין
in araingevorfn im hobn un Yonah oifgenoibn hobn zei un
in thrown into him have and Yonah lifted up have they and

ים , און דער ים האָט זיך אָפּגעשטעלט פֿון זײַן שטורעמען.
shturemen zain fun opgeshtelt zich hot yam der un yam
raging its from stood still self has the sea the and the sea

טז און די מענטשן האָבן מורא געהאַט אַ גרויס מורא פֿאַר ה און
un Hashem far moire grois a gehat moire hobn mentshn di un
and Hashem before fear great a had fear have men the and

זיי האָבן געשלאַכטן אַ שלאַכטאָפּפֿער צו ה , און געלובט
genumen un Hashem tsu shlachtopfer a geshlacht hobn zei
taken and Hashem to slaughter sacrifice a sacrificed have they

אויף זיך נדרים .
nedrim zich oif
vows selves on

2 1:17 Now Hashem had prepared a dag gadol *(great fish)* to swallow up Yonah. And Yonah was in the belly of the dag shloshah yamim and shloshah leilot *(three days and three*

ב און ה האָט אָנגעבאַרייט אַ גרויסן פֿיש אײַנצושלינגען
aintsushlingen fish groisn a ongebreit hot Hashem un
to swallow fish great a prepared has Hashem and

יונה , און יונה איז געווען אין די אינגעווייד פֿון פֿיש
fish fun ingeveid di in geven iz Yonah un Yonahn
fish of innards the in was is Yonah and Yonah

דרײַ טעג און דרײַ נעכט . ב.א און יונה האָט מתפּלל געווען
geven mispalel hot Yonah un necht drai un teg drai
been praying has Yonah and nights three and days three

nights). [2 2:1] Then Yonah davened unto Hashem Elohav from out of the dag's belly, [3 2:2] And said,

צו ה זיין ג-ט, פֿון די אינגעווייד פֿון דעם פֿיש. [ב.ב] און
un fish dem fun ingeveid di fun G-t zain Hashem tsu
and fish the of innards the from G-d his Hashem to

ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er
said has he

I cried by reason of mine tzoros unto Hashem,

איך האָב געפֿרופֿן פֿון מײַן נויט צו ה ,
Hashem tsu noit main fun gerufn hob ich
Hashem to distress my out of cried out have I

He heard me;

און ער האָט מיר געענטפֿערט;
geentfert mir hot er un
answered me has he and

out of the belly of Sheol cried I,

פֿון דעם בויך פֿון שְׁאוֹל האָב איך געשריען ,
geshrien ich hob Sheol fun boich dem fun
cried out I have Sheol of belly the from

and Thou heardest my voice.

האָסטו צוגעהערט מײַן קול .
kol main tsugehert hostu
voice my listened to you have

[4 2:3] For Thou hadst cast me into the deep,

[ד ג] וואָרעם האָסט מיך אַרײַנגעוואָרפֿן אין דער טיפֿעניש,
tifenish der in araingevorfn mich host vorem
deep the in thrown into me have for

in the midst of the yamim *(seas)*;

אין האַרצן פֿון ימען ,
yamen di fun hartsn in
seas the of heart in

and the current swirled about me;

און דער שטראָם האָט מיך אַרומגענומען ;
arumgenumen mich hot shtrom der un
embraced me has current the and

all Thy billows and Thy waves

אַלע דײַנע וועלן און אינדן
indn un veln daine ale
waves and undulating streams your all

passed over me.

זײַנען אַריבערגעגאַנגען איבער מיר.
mir iber aribergegangen zainen
me over having passed are

[5 2:4] Then I said:

[ה ד] און איך האָב געוואָסט געזאָגט:
gezogt gevest hob ich un
said indeed have I and

I am cast out of Thy sight;

איך בין פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר דײַנע אויגן;
oign daine far fun fartriben bin ich
eyes your before from driven out am I

yet I will look again

אָבער איך וועל ווידער נאָך קוקן
kukn noch vider vel ich ober
gaze yet again will I yet

toward Thy Heikhal Kodesh.

אויף דײַן הייליקן הֵיכל .
heichl heilikn dain oif
temple holy your on

[6 2:5] The mayim compassed me about, even to the nefesh;

[ו ה] וואַסערן האָבן מיך אַרומגערינגלט ביזן נפֶשׁ ,
nefesh bizn arumgeringlt mich hobn vasern
soul unto encircled me have waters

the depth closed me round about,

דער תְּהום האָט מיך אַרומגענומען ,
arumgenumen mich hot tehom der
embraced me has deep the

the seaweed were wrapped about my head.

טײַכגראָז איז געווען געוויקלט אַרום מײַן קאָפּ.
kop main arum geviklt geven iz taichgroz
head my round wrapped having been is river grass

7 2:6 I went down to the bottoms of the mountains;

ז צוּ דִי גרונטן פֿוּן דִי בערג הָאָב
hob berg di fun gruntn di tsu
have mountains the of base the to

אִיךְ געניִדערט ,
genidert ich
gone down I

ha'aretz with her bars closed behind me l'olam;

דִי ערד פַֿאַר מִיר אירע ריגלען אויף אייביק.
eibik oif riglen ire mir far erd di
ever for bars its me for earth the

yet hast Thou brought up my life from shachat *(corruption)*,

אָבער דו האָסט אויפֿגעבראַכט פֿוּן פַֿאַרדאָרבנקייט
fardorbenkeit fun oifgebracht host du ober
corruption from brought up have you but

מַיִן לעבן,
lebn main
life my

Hashem Elohai.

דו ה מַיִן ג-ט.
G-t main Hashem du
G-d my Hashem you

8 2:7 When my nefesh fainted within me,

ח ווען מַיִן זעל איז געווען פַֿאַרחלשט אין מיר,
mir in farchlsht geven iz zel main ven
me in faint was is soul my when

I remembered Hashem;

האָב איך אָן ה געדאַכט ,
gedacht Hashem on ich hob
remembered Hashem on I have

and my tefillah came unto Thee,

און מַיִן תּפֿילה איז געקומען צו דיר ,
dir tsu gekumen iz tfile main un
you(SG) to having come is prayer my and

into Thine Heikhal Kodesh.

אין דַיִן הייליקן הֵיכל .
heichl heilikn dain in
Heikhal holy your in

9 2:8 They that observe lying vanities

ט דִי וואָס האַלטן זיך אָן פַֿאַלשע נישטיקייטן
nishtikeitn falshe on zich haltn vos di
futile things false on selves hold who the ones

forsake their own chesed.

פַֿאַרלאָזן זייער אייגענע חסדים ;
chasadim eigene zeyer farlozen
loving kindnesses own their forsake

10 2:9 But I will sacrifice unto Thee

י אָבער איך וועל צו דיר מקריבֿ זַיִן
zain makrev dir tsu vel ich ober
be sacrifice you(SG) to will I but

with the voice of todah;

מיט דעם קוֹל פֿוּן דאַנקעניש ;
dankenish fun kol dem mit
thanksgiving of voice the with

I will pay that which I have vowed.

וואָס איך האָב אַ נדר געטאָן וועל איך באַצאָלן.
batsoln ich vel geton neyder a hob ich vos
pay I will done vow a have I what

Yeshu'ah *(Salvation)* is from Hashem.

די ישועה איז ביַי ה .
Hashem bai iz yeshue di
Hashem from is salvation the

11 2:10 And Hashem spoke unto HaDag *(The Fish)*, and it vomited out Yonah upon the yabashah *(dry land)*.

יא און ה האָט געהייסן דעם פֿיש, און ער
er un fish dem geheisn hot Hashem un
he and fish the ordered has Hashem and

האָט אויסגעשפּיגן יוֹנהן אויף דער יבשה .
yaboshe der oif Yonahn oisgeshpigen hot
dry ground the on Yonah vomited out has

3 And the Devar Hashem came unto Yonah the second time, saying, [2] Arise, go unto Nineveh, that ir hagedolah, and preach unto it the preaching that I give thee.

[3] So Yonah arose, and went unto Nineveh, according to the Devar Hashem. Now Nineveh was an exceeding ir gedolah of a journey of shloshet yamim. [4] And Yonah began to enter into the city one day's journey, and he cried out and preached, and said, Yet arba'im yamim *(40 days)*, and Nineveh shall be overthrown.

[5] So the people of Nineveh had emunah in Elohim, and proclaimed a tzom, and put on sackcloth, from their gedolim even to their ketanim. [6] For word came unto HaMelech of Nineveh, and he arose from his kisse, and he laid aside his royal robe, and covered him with sackcloth, and sat in ashes. [7] And he caused it to be proclaimed and published throughout Nineveh by the decree of HaMelech and his gedolim, saying, Let neither man nor beast, herd nor flock, taste any thing; let them not eat, nor drink mayim; [8] But let man and beast be covered

ג

און דאָס ווָארט פֿון ה איז געווען צו יוֹנהן אַ צווייט מאָל,
mol tsveit a Yonahn tsu geven iz Hashem fun vort dos un
time second a Yonah to was is Hashem of word this and

אַזוי צו זאָגן: [ב] שטיי אויף, גיי צו דער גרויסער שטאָט נינְוֶה , און
un Nineveh shtot groiser der tsu gei oif shtei zogn tsu azoi
and Nineveh city great the to go up stand say to so

רוף אויס צו איר די אויסרופֿונג וואָס איך רעד צו דיר .
dir tsu red ich vos oisrufung di ir tsu ois ruf
you(SG) to preach I which preaching the her to out cry

[ג] איז יוֹנה אויפֿגעשטאַנען, און ער איז געגאַנגען קיין נינְוֶה ,
Nineveh kein gegangen iz er un oifgeshtanen Yonah iz
Nineveh to gone is he and arose Yonah is

אַזוי ווי דאָס ווָארט פֿון ה ; און נינְוֶה איז געווען אַ
a geven iz Nineveh un Hashem fun vort dos vi azoi
an was is Nineveh and Hashem of word the as according to

גרויסע געוואַלטיק שטאָט פֿון דריי טעג גאַנג . [ד] און יוֹנה האָט
hot Yonah un gang teg drai fun shtot groise gevaltik
has Yonah and walking days three of city great immense

אָנגעהויבן אַריינגיין אין שטאָט איין טאָג גאַנג , און ער האָט אויסגערופֿן
oisgerufn hot er un gang tog ein shtot in araingein ongehoibn
called out has he and walking day one city in entering begun

און האָט געזאָגט: נאָך פֿערציק טעג און נינְוֶה ווערט איבערגעקערט.
ibergekert vert Nineveh un teg fertsik noch gezogt hot un
overthrown shall be Nineveh and days forty yet said has and

[ה] און די מענטשן פֿון נינְוֶה האָבן געגלויבט אין אלקים , און זיי האָבן
hobn zei un Elokim in gegloibt hobn Nineveh fun mentshn di un
have they and G-d in believed have Nineveh of men the and

אויסגערופֿן אַ פֿאַסטטאָג, און האָבן זיך אָנגעטאָן אין זאַק פֿון זייער
zeyer fun zak in ongeton zich hobn un fasttog a oisgerufn
their from sackcloth on put on selves have and fast day a called for

גרעסטן ביז זייער קלענסטן . [ו] און די זאַך האָט דערגרייכט צום
tsum dergreicht hot zach di un klenstn zeyer biz grestn
to reached has thing the and least ones their unto great ones

מלך פֿון נינְוֶה , און ער איז אויפֿגעשטאַנען פֿון זײַן טראָן , און האָט
hot un tron zain fun oifgeshtanen iz er un Nineveh fun melech
has and throne his from arose is he and Nineveh of king

אויסגעטאָן זײַן מאַנטל פֿון זיך , און האָט זיך צוגעדעקט מיט זאַק ,
zak mit tsugedekt zich hot un zich fun mantl zain oisgeton
sackcloth with covered self has and self from mantle his taken off

און זיך געזעצט אויף אַש . [ז] און ער האָט גערופֿן אויסרופֿן און אָנגעזאָגט
ongezogt un oisrufn gelozt hot er un ash oif gezetst zich un
ordered and calling out allowed has he and ashes in sat self and

אין נינְוֶה אויף דעם באַפֿעל פֿון דעם מלך און זײַנע גרויסע לײַט ,
lait groise zaine un melech dem fun befel dem oif Nineveh in
people great his and king the of command the on Nineveh in

אַזוי צו זאָגן: קיין מענטש און קיין בהמה , רינדער אָדער שאָף , זאָל
zol shof oder rinder beheime kein un mentsh kein zogn tsu azoi
shall sheep or live stock beast any and man any say to so

נישט פֿאַרזוכן דאָס מינדסטע; נישט זיי זאָלן זיך פֿיטערן , און נישט זיי
zei nisht un fitern zich zoln zei nisht mindste dos farzuchn nisht
they not and feeding selves shall they not least the taste not

זאָלן טרינקען וואַסער. [ח] מענטשן און בהמות זאָלן זײַן צוגעדעקט מיט
mit tsugedekt zain zoln beheimes un mentshn vaser trinken zoln
with covered be shall beasts and men water drinking shall

זאַק ; און מע זאָל רופֿן צו אלקים מיט שטאַרקייט, און מע זאָל
zak un zol me rufn tsu Elokim mit shtarkeit un me zol
sackcloth and shall one call out to G-d with strength and shall one

זיך אומקערן איטלעכער פֿון זיין שלעכטן וועג, און פֿון דעם אומרעכט
zich umkeren itlecher fun zain shlechtn veg un fun dem umrecht
self turn back each from his evil way and from the injustice

וואָס אין זייערע הענט. ט ווער וויים , אפֿשר וויידער וועט האלקים
vos in zeyere hent zain ver veis efsher vider vet HaElokim
which in their hands his who knows perhaps again will G-d

חרטה האָבן, און זיך אָפּקערן פֿון זיין גרימצארן, און מיר וועלן נישט
hobn charote un zich opkeren fun zain grimtsorn un mir veln nisht
have regret and self turn aside from his wrath and we will not

אונטערגיין.
untergein
decline

10 And HaElohim saw their ma'asim, that they shavu *(turned)* from their derech hara'ah; and HaElohim relented of hara'ah, that He had said that He would do unto them; and He did it not.

י האָט האלקים געזען זייערע מעשׂים, אַז זיי האָבן זיך
zich hobn zei az meisim zeyere gezen HaElokim hot
selves have they that deeds their seen G-d has

אומגעקערט פֿון זייער שלעכטן וועג, און ג-ט האָט חרטה געהאַט אויף
oif gehat charote hot G-t un veg shlechtn zeyer fun umgekert
on had relent has G-d and way evil their from turned

דעם בייז וואָס ער האָט געזאגט זיי צו טאָן, און ער האָט עס נישט
nisht es hot er un ton tsu zei geredt hot er vos beiz dem
not it has he and do to them said has he which evil the

געטאָן.
geton
done

4 But it displeased Yonah with a ra'ah gedolah, and he was very angry. 2 And he davened unto Hashem, and said: I pray Thee, Hashem, was not this my saying, when I was yet in my country? Therefore I was quick to flee unto Tarshish before; for I had da'as that Thou art an EL CHANNUN V'RACHUM ERECH APAYIM V'RAV CHESED and relentest Thee of the ra'ah. 3 Therefore now, Hashem, take, I beseech Thee, my nefesh from me; for it is better for me to die than to live.

ד און יוֹנהן האָט פֿאַרדראָסן אַ גרויס פֿאַרדראָסן , און אים האָט
un Yonahn hot fardros grois a fardrosn hot Yonahn un
and him has displeasure great a angered has Yonah and

געערגערט. ב און ער האָט מתפּלל געווען צו ה , און האָט
geergert un hot er un Hashem tsu geven mispalel hot er un
annoyed and has he and Hashem to was praying has and

געזאָגט: איך בעט דיך , ה , זיינען דאָס נישט געווען מיינע
maine geven nisht dos zainen Hashem dich bet ich gezogt
my were not this are Hashem you(SG) entreat I said

ווערטער, וועז איך בין נאָך געווען אויף מיין ערד? דערום האָב איך זיך
zich ich hob derum erd main oif geven noch bin ich ven verter
self I have therefore land my on was yet am I when words

געפֿעדערט צו אַנטלויפֿן קיין תַּרשִׁישׁ , ווייל איך האָב געוווסט אַז דו
du az gevust hob ich vail Tarshish kein antloifn tsu gefedert
you that known have I because Tarshish to flee to rose up early

ביסט אַ לייטזעליקער און דערבאַרעמדיקער אֵל , איינגעהאַלטן אין צאָרן, און
un tsorn in aingehaltn El derbaremdiker un laitzeliker a bist un
and anger in slow G-d compassionate and gracious a are and

רייַך אין געניאָד, און האָסט חרטה אויף דעם בייז. ג און אַצונד , ה ,
Hashem atsund un beiz dem oif charote host un genod in raich
Hashem now and evil the on regret have and grace in rich

נעם צו , איך בעט דיך , פֿון מיר מיין נפֿש , וואָרעם בעסער איך
ich beser vorem nefesh main mir fun dich bet ich tsu nem
I better because life my me from you(SG) entreat I to take

זאָל שטאַרבן, איידער איך זאָל לעבן.
lebn zol ich eider shtarbn zol
live shall I before die shall

ד האָט ה צו אים געזאָגט: ערגערט דיך גוט ?
gut dich ergert gezogt im tsu Hashem hot
good you(SG) anger said him to Hashem has

ה און יוֹנה איז אַרויסגעגאַנגען פֿון שטאָט, און האָט זיך געזעצט אין
in gezetst zich hot un shtot fun aroisgegangen iz Yonah un
in sat self has and city of having come out is Yonah and

מזרח פֿון שטאָט, און ער האָט זיך דאָרטן געמאַכט אַ ביידל, און איז
iz un baidl a gemacht dortn zich hot er un shtot fun mizrech
is and booth a made there self has he and city of east

געזעסן אונטער אים אין שאָטן, ביז ער וועט זען וואָס וועט געשען מיט
mit geshen vet vos zen vet er biz shotn in im unter gezesn
with happen will what see will he until shadow in it under settled

דער שטאָט. ו האָט ה אלקים אָנגעברייט אַ ריצנבוים, און ער איז
iz er un ritsnboim a ongebreit Elokim Hashem hot shtot der
is he and castor a prepared G-d Hashem has city the

אויסגעוואַקסן איבער יוֹנהן צו זיין אַ שאָטן איבער זיין קאָפּ, כּדי
kedei kop zain iber shotn a zain tsu Yonahn iber oisgevaksn
so that head his over shadow a be to Yonah over springs up

אים אַרויסצונעמען פֿון זיין בייז גמיט, און יוֹנה האָט זיך געפֿרייט
gefreit zich hot Yonah un gemit beiz zain fun aroistsunemen im
rejoiced self has Yonah and mood evil his from to deliver him

מיט ריצנבוים אַ גרויס פֿרייד.
freid grois a ritsnboim mitn
joy great a castor with

ז האָט האלקים אָנגעברייט אַ וואָרעם, ווען דער פֿרימאָרגן איז
iz frimorgn der ven vorem a ongebreit HaElokim hot
is morning the when worm a prepared G-d has

אויפֿגעגאַנגען אויפֿן אַנדערן טאָג, און ער האָט צענאָגט דעם ריצנבוים,
ritsnboim dem tsenogt hot er un tog andern oifn oifgegangen
castor the gnawed has he and day another on dawning

און ער איז פֿאַרטריקנט געוואָרן. ח און עס איז געווען, ווי די זון איז
iz zun di vi geven iz es un gevorn fartriknt iz er un
is sun the as was is it and become withered is it and

אויפֿגעגאַנגען, אַזוי האָט אלקים אָנגעברייט אַ שטילן מזרח-ווינט, און
un mizrech-vint shtiln a ongebreit Elokim hot azoi oifgegangen
and east wind scorching a prepared G-d has so dawning

די זון האָט געשלאָגן אויף יוֹנהס קאָפּ, און ער איז פֿאַרחלשט געוואָרן,
gevorn farchlsht iz er un kop Yonahs oif geshlogn hot zun di
become faint is he and head Yonah's on beat has sun the

און האָט געבעטן אויף זיך דעם טויט, און האָט געזאָגט: בעסער איך זאָל
zol ich beser gezogt hot un toit dem zich oif gebetn hot un
shall I better said has and death the self on pleaded has and

שטאַרבן, איידער איך זאָל לעבן.
lebn zol ich eider shtarbn
live shall I before die

ט האָט אלקים געזאָגט צו יוֹנהן: ערגערט דיך גוט
gut dich ergert Yonahn tsu gezogt Elokim hot
good you(SG) anger Yonah to said G-d has

וועגן דעם ריצנבוים ? האָט ער געזאָגט: מיך ערגערט גוט, ביז
biz gut ergert mich gezogt er hot ritsnboim dem vegen
unto good anger me said he has castor the concerning

צום טויט.
toit tsum
death to the

4 Then said Hashem: Doest thou well to be angry?

5 So Yonah went out of the city, and sat on the east side of the city, and there made him a sukkah, and sat under it in the shadow, till he might see what would happen to the city. 6 And Hashem Elohim prepared a climbing gourd, and made it to come up over Yonah, that it might be a tzel *(shade)* over his rosh, to deliver him from his displeasure. So Yonah had simchah gedolah about the climbing gourd.

7 But HaElohim prepared a tola'at *(worm)* when the shachar *(dawn)* came the next day, and it chewed the climbing gourd that it withered. 8 And it came to pass, when the shemesh did arise, that Elohim prepared a vehement scorching east ruach *(wind)*; and the shemesh beat upon the rosh Yonah, that he grew faint, and wanted to die, and said, It is better for me to die than to live.

9 And Elohim said to Yonah: Doest thou well to be angry for the climbing gourd? And he said: I do well to be angry, even unto mot *(death)*.

[10] Then said Hashem: Thou hast had pity on the climbing gourd, though thou hast not labored for it, neither madest it grow; which came up a ben lailah, and perished a ben lailah; [11] And should not I spare Nineveh, that ir hagedolah, wherein are more then sixscore thousand persons that cannot discern between their yamin *(right hand)* and their semol *(left hand)*; and also much cattle?

י האָט ה געזאָגט: דיר איז אַ שאָד אויף דעם ריצנבוים ,
ritsnboim dem oif shod a iz dir gezogt Hashem hot
castor the on pity a is you(SG) said Hashem has

וואָס נישט דו האָסט זיך אויף אים געמיט , און נישט דו האָסט
host du nisht un gemit im oif zich host du nisht vos
have you not and troubled it on self have you not which

אים אויפֿגעבראַכט; וואָס איז איבער נאַכט געוואָרן, און איבער נאַכט
nacht iber un gevorn nacht iber iz vos oifgebracht im
night over and become night over is which grown it

אונטערגעגאַנגען; יא און מיר זאָל נישט זיין אַ שאָד אויף דער גרוסיער
grusier der oif shod a zain nisht zol mir un untergegangen
great the on pity a be not shall me and gone down

שטאָט נינוֶה , וואָס אין איר זיינען דאָ מער ווי צוועלף מאָל צען
tsen mol tsvelf vi mer do zainen ir in vos Nineveh shtot
ten time twelve than more here are you in which Nineveh city

טויזנט מענטשן , וואָס וויסן נישט צווישן זייער רעכטער האַנט און
un hant rechter zeyer tsvishn nisht veisn vos mentshn toiznt
and hand right their between not know which men thousand

זייער לינקער, און אויך בהמות אַ סך ?
sach a beheimes oich un linker zeyer
many a beasts also and left their

Michoh

מִיכָה

1 The Devar Hashem that came to Michah HaMorashti in the yamim of Yotam, Achaz, and Yechizkiyah, melachim of Yehudah, which he saw concerning Shomron and Yerushalayim:

א דאָס ווָאָרט פֿון ה ווָאָס איז געווען צו מִיכָהן פֿון
fun Michahn tsu geven iz vos Hashem fun vort dos
of Michah to was is that Hashem of word this

, יחִזקִיָה , אָחָז , יוֹתָם פֿון טעג די אין , מוֹרֶשֶׁת
Yechizkiyah Achaz Yotam fun teg di in Moreshet
Yechizkiyah Achaz Yotam of days the in Moreshet

די מלכים פֿון יהוּדה , ווָאָס ער האָט געזען אויף
oif gezen hot er vos Yehudah fun mlochim di
about seen has he that which Yehudah of kings the

. שוֹמרוֹן און ירוּשָלַיִם
Yerushalayim un Shomron
Yerushalayim and Shomron

[2] Hear, all ye peoples;

ב הערט איר פֿעלקער אַלע,
ale felker ir hert
all nations you hear

hearken, O Eretz *(earth)*, and all that is therein;

פֿאַרנעם דו ערד און איר פֿולקייט;
fulkeit ir un erd du farnem
fullness its and earth you listen

and let Adonoi Hashem be witness against you,

און אֲדֹנָי ה וועט זיין צום עדות קעגן אייַך,
aich kegen eides tsum zain vet Hashem Adonoi un
you against witness to the be will Hashem Adonoi and

Adonoi from His Heikhal Kodesh.

דער האַר פֿון זיַן הייליקן הֵיכל .
heichl heilikn zain fun har der
Heikhal holy his from Lord the

[3] For, hinei, Hashem cometh forth out of His dwelling place,

ג ווָאָרעם זע , ה גייט אַרויס פֿון זיַן אָרט ,
ort zain fun arois geit Hashem ze vorem
place his from out goes Hashem behold for

and will come down, and tread upon the high places of ha'aretz.

און וועט נידערן און טרעטן אויף די הייכן
heichn di oif tretn un nidern vet un
heights the on tread and descend will and

. פֿון דער ערד
erd der fun
earth the of

[4] And the mountains shall melt under Him,

ד און די בערג וועלן צעגיין אונטער אים ,
im unter tsegein veln berg di un
him under melt will mountains the and

and the valleys shall be split apart,

און די טאָלן וועלן זיך שפּאַלטן ,
shpaltn zich veln toln di un
split selves will valleys the and

like wax before the eish,

ווי ווָאַקס פֿאַרן פַֿיַער ,
faier faran vaks vi
fire before the wax like

and like mayim that are poured down a steep place.

ווי ווָאַסער אויסגעגאָסן אין אַ נידערונג .
niderung a in oisgegosen vaser vi
descent a in poured out water like

[5] Because of the peysha *(transgression)* of Ya'akov is all this,

ה איבער דעם פֿאַרברעך פֿון יעקבֿ איז דאָס אַלץ ,
alts dos iz Yaakov fun farbrech dem iber
all this is Yaakov of transgression the over

and because of the chattot Bais Yisroel.
און איבער די זינד פֿון דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz dem fun zind di iber un
Yisroel of house the of sin the over and

What is the peysha of Ya'akov?
וואָר איז דער פֿאַרברעך פֿון יעקבֿ
Yaakov fun farbrech der iz ver
Yaakov of transgression the is who

Is it not Shomron?
אויב נישט שומרון ?
Shomron nisht oib
Shomron not if

And what are the high places of Yehudah?
און וואָר די במות פֿון יהודה
Yehudah fun bamot di ver un
Yehudah of high places the who and

Are they not Yerushalayim?
אויב נישט ירושָלַיִם ?
Yerushalayim nisht oib
Yerushalayim not if

[6] Therefore I will make Shomron like a rubble heap of the sadeh,
ו דערום וועל איך מאַכן שומרון פֿאַר אַ
a far Shomron machn ich vel derum
a for Shomron make I will therefore

, פֿעלדהויפֿן
feldhoifn
heap in the field

and like a place for planting a kerem *(vineyard)*;
פֿאַר פֿלאַנצונגען פֿון ווײַנגערטנער.
vaingertner fun flantsungen far
vineyards of plantings for

and I will pour down the stones thereof into the valley,
און איך וועל שלײַדערן צום טאָל אירע שטיינער,
shteiner ire tal tsum shlaidern vel ich un
stones its valley to the hurl will I and

and I will lay bare her foundations.
און אירע גרונטפֿעסטן וועל איך אַנטפּלעקן.
antplekn ich vel gruntfestn ire un
reveal I will foundations its and

[7] And all the pesilim thereof shall be beaten to pieces,
ז און אַלע אירע געשניצטע געצן וועלן צעהאַקט ווערן ,
vern tsehakt veln getsn geshnitste ire ale un
become chopped will idols carved its all and

and all the etnan *(temple proceeds of cult prostitution)* shall be burned with the eish,
און אַלע אירע זונה-לוינען וועלן פֿאַרברענט
farbrent veln zoine-loinen ire ale un
burned up will harlot's wages its all and

ווערן אין פֿײַער,
faier in vern
fire in become

and all the idols thereof will I lay desolate;
און אַלע אירע געצנבילדער וועל איך מאַכן צו וויסט ;
vist tsu machn ich vel getsnbilder ire ale un
desolation to make I will idol images its all and

for she gathered of the etnan *(wage)* of a zonah,
וואָרעם פֿון זונה-לוין האָט זי זיי אויפֿגעקליבן,
oifgeklibn zei zi hot zoine-loin fun vorem
gathered them she has harlot's wage from because

and they shall revert to the etnan *(wage)* of a zonah.
און צו זונה-לוין זאָלן זיי ווידער ווערן .
vern vider zei zoln zoine-loin tsu un
become again they shall harlot's wage to and

[8] Therefore I will weep and wail,
ח דערויף וועל איך קלאָגן און יאָמערן,
yomern un klogn ich vel deroif
wail and bewail I will that's why

I will go barefoot and arom *(half-naked)*;
איך וועל אומגיין בארוועס און נאַקעט,
naket un borves umgein vel ich
naked and barefoot walk around will I

I will wail like the jackals,
איך וועל מאַכן אַ קלאָג ווי די שאַקאַלן,
shakaln di vi klog a machn vel ich
jackals the like lamentation a make will I

and mourn like the ostriches.
און אַ טרויער ווי שטרויספֿויגלען.
shtroisfoiglen vi troier a un
ostriches like mourning a and

9 For her wound is incurable;
ט וואָרעם שווער זיַנען אירע שלעק,
shlek ire zainen shver vorem
blows its are severe for

for it is come unto Yehudah;
וואָרעם עס איז געקומען ביז יהודה ,
Yehudah biz gekumen iz es vorem
Yehudah unto come is it because

it is come unto the sha'ar ami
(gate of my people)
עס גרייכט ביזן טויער פֿון מײַן פֿאָלק ,
folk main fun toier bizn greicht es
people my of gate unto reaches it

even to Yerushalayim.
ביז ירושָלַיִם .
Yerushalayim biz
Yerushalayim unto

10 Declare ye it not at Gat,
י נישט דערציילן זאָלט איר אין גַּת ,
Gat in ir zolt dertseiln nisht
Gat in you shall tell not

weep ye not at all;
ווײַנען זאָלט איר נישט ווײַנען ;
veinen nisht ir zolt veinen
weep not you shall weep

at Beit L'aphrah *(House of Dust)* roll thyself in the aphar *(dust)*.
אין בֵּית-לְעָפְרָה אין שטויב טו זיך קײַקלען.
kaiklen zich tu shtoib in Beis-Laphrah in
roll self do dust in Beit L'aphrah in

11 Pass ye on your way, thou inhabitant of Shaphir,
יא גיי דיר אַוועק, באַווינערין
bavoinerin avek dir gei
female inhabitant away yourself go

פֿון שָׁפִיר ,
Shaphir fun
Shaphir of

in nakedness and shame;
נאַקעט צו שאַנד ;
shand tsu naket
shame to naked

the inhabitants of Tza'anan dare not come out.
נישט אַרויסגיין דערוועגט זיך די באַווינערין
bavoinerin di zich dervegt aroisgein nisht
female inhabitant the self dares go out not

פֿון צַעֲנָן
Tsaanan fun
Tza'anan of

Beit-Ha'etzel is in mourning;
אַ קלאָג איז אין בֵּית-אֵצֶל ;
beit-etsel in iz klog a
Beit-Ha'etzel in is lamentation a

it withdraws from you its support.
מע נעמט פֿון אײַך אָפּ זײַן באַשטאַנד.
bashtand zain op aich fun nemt me
support its away you from takes one

12 For the inhabitant of Marot waited anxiously for relief;
יב יָ, געאַנגסט נאָך גוטס האָט די באַווינערין
bavoinerin di hot guts noch geangst yo
female inhabitant the has good for yearned yes

פֿון מָרוֹת ,
Marot fun
Marot of

but rah *(evil)* came down from Hashem unto the sha'ar Yerushalayim.

אָבער גענידערט האָט בייז פֿון ה צום
tsum Hashem fun beiz hot genidert ober
to the Hashem from evil has descended but
טויער פֿון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun toier
Yerushalayim of gate

[13] O thou inhabitant of Lakhish,

יג שפּאַן דעם רייַטוואָגן צו די לויפֿערד ,
loifferd di tsu raitvogn dem shpan
swift horses the to chariot the harness

harness the merkavah to the swift horses;

באַווינערין פֿון לָכיש ;
Lachish fun bavoinerin
Lakhish of female inhabitant

it was the reshit chattat *(beginning of sin)* to Bat Tziyon;

זי איז דער אָנהייב זינד געווען פֿאַר דער
der far geven zind onheib der iz zi
the for was sin beginning the is she
טאָכטער צִיּוֹן ;
Tsiyon tochter
Tziyon daughter

for the transgressions of Yisroel were found in thee.

ווָאָרעם בייַ דיר זיַנען געפֿונען געווָארן
gevorn gefunen zainen dir bai vorem
become found are you(SG) by because
די פֿאַרברעכן פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun farbrechn di
Yisroel of transgressions the

[14] Therefore shalt thou give shilluchim *(parting gifts)* to Moreshet-Gat;

יד דערום וועסטו געזענג-מתָּנות געבן
gebn gezeng-matonus vestu derum
give parting gifts will you(sg) therefore
צו מוֹרֶשֶׁת-גַּת ;
Moreshet-Gat tsu
Moreshet-Gat to

the batim *(houses)* of Achziv shall be a deception to the melachim of Yisroel.

די הייַזער פֿון אַכזיבֿ וועלן ווערן צום אָפּנאַר
opnar tsum vern veln Achziv fun haizer di
deception to the become will Achziv of houses the
פֿאַר די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di far
Yisroel of kings the for

[15] Yet will I bring HaYoresh *(The Heir, the one who takes possession)* unto thee,

טו איך וועל נאָך ברענגען אַ יוֹרש
yoiresh a brengen noch vel ich
heir an bring yet will I
אויף דיר ,
dir oif
you(SG) upon

O inhabitant of Mareshah;

באַווינערין פֿון מָרֵשָׁה ,
Mareshah fun bavoinerin
Mareshah of female inhabitant

the kavod Yisroel shall come unto Adullam.

ביז קיין עֲדוּלָם וועט קומען דער כּבֿוד פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun koved der kumen vet Adulam kein biz
Yisroel of glory the come will Adullam to until

[16] Shave your head in mourning for the children who were your delight;

טז מאַך דיר אַ פּליך און שער דיך אָפּ,
op dich sher un plich a dir mach
off yourself cut and baldness a yourself make
איבער דיַינע געצערטלטע קינדער ,
kinder getsertlte daine iber
children cherished your over

make yourselves as bald as the nesher *(vulture)*;

מאַך בריט דײַן פּליך ווי דער גייערפֿויגל,
geyerfoigl der vi plich dain breit mach
vulture the like baldness your wide make

for they are gone into the golus from thee.

וואָרעם זיי זײַנען אין גלות אַוועק פֿון דיר .
dir fun avek goles in zainen zei vorem
you(SG) from away exile in are they because

2 Hoy *(Woe)* to them that devise aven *(iniquity)*,

ב ווייַ צו די וואָס טראַכטן אומרעכט,
umrecht trachtn vos di tsu vei
injustice think who the ones to woe

and plot rah *(evil)* upon their mishkavim *(beds)*!

און אַרבעטן אויס בייז אויף זייערע גלעגערס!
gelegers zeyere oif beiz ois arbeten un
beds their on evil out work and

At ohr haboker they carry it out,

אין ליכט פֿון פֿרימאָרגן פֿירן זיי עס אויס,
ois es zei firn frimorgn fun licht in
out it they carry out morning of light in

because it is in the power of their hand.

ווײַל עס איז אין דער מאַכט פֿון זייער האַנט.
hant zeyer fun macht der in iz es vail
hand their of power the in is it because

[2] And they covet sadot, and seize them;

ב און זיי גלוסטן פֿעלדער און גזלען ,
gazlen un felder glustn zei un
rob and fields covet they and

and batim *(houses)*, and take them away;

און הײַזער און נעמען צו ;
tsu nemen un haizer un
to take and houses and

so they oppress a man and his bais,

און באָרויבן אַ מאַן מיט זײַן הויז ,
hoiz zain mit man a baroibn un
house his with man a rob and

even a man and his nachalah *(inheritance)*.

און אַ מענטשן מיט זײַן נחלה .
nachle zain mit mentshn a un
inheritance his with person a and

[3] Therefore thus saith Hashem:

ג דערום האָט ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said so Hashem has therefore

Hineni, against this mishpochah do I plan a ra'ah,

זע , איך טראַכט אויף דער דאָזיקער משפּחה אַ בייז
beiz a mishpoche doziker der oif tracht ich ze
evil an family this the upon plan I behold

from which ye shall not remove your tzavarot *(necks)*;

וואָס איר וועט נישט קענען אָפּטאָן דערפֿון
derfun opton kenen nisht vet ir vos
from it remove be able to not will you that

אײַערע העלדזער,
heldzer aiere
necks your

neither shall ye walk haughtily;

און איר וועט נישט גיין מיט אַן אויפֿגעהויבענעם קאָפּ,
kop oifgehoibenem an mit gein nisht vet ir un
head held high a with go not will you and

for an et ra'ah *(time of evil)* it is.

וואָרעם אַ בייזע צײַט וועט דאָס זײַן .
zain dos vet tsait beize a vorem
be this will time evil an because

[4] In Yom HaHu shall one take up a mashal against you,

ד אין יענעם טאָג וועט מען אויפֿהייבן אויף אײַך אַ שפּרוך ,
shpruch a aich oif oifheibn men vet tog yenem in
saying a you upon lift up they will day that in

and lament with a doleful lamentation,

און מע וועט קלאָגן אַ קלאָג פֿון באַקלאָגענישׂ,
baklogenish fun klog a klogn vet me un
bemoaning of lamentation a bewail will one and

and say: We are utterly ruined;

מע ווּעט זאָגן: פַֿאַרוויסטן פַֿאַרווּיסט זיינען מיר געוואָרן;
gevorn mir zainen farvist farvistn zogn vet me
become we are wasted destroy say will one

He (Hashem) hath changed the chelek of Ami (*my People*);

דעם טייל פֿון מײַן פֿאָלק טוט ער בײַטן .
baitn er tut folk main fun teil dem
change he does people my of part the

how hath He (Hashem) removed it from me!

ווי טוט ער מיך דערווײַטערן!
dervaitern mich er tut vi
remove me he does how

To the shovev (*faithless, apostate*) He (Hashem) apportions our sadot.

דעם אַוועקרויבער צעטיילט ער אונדזערע
undzere er tseteilt avekroiber dem
our he divides robber the

פֿעלדער.
felder
fields

[5] Therefore thou shalt have none that shall divide

ה פַֿאַר וואָר, קיינער פֿון דיר ווועט נישט וואַרפֿן
vorfn nisht vet dir fun keiner vor far
cast not will you(SG) from anyone truly for

for you the land by lot in the Kahal Hashem.

אַ שנור לויט גורל אין דער עדה
eide der in goirl loit shnur a
congregation the in lot according to cord a

פֿון ה .
Hashem fun
Hashem of

[6] Preach ye not, they preach;

ו איר זאָלט נישט דַרשען ! דַרשען זיי ;
zei darshen darshen nisht zolt ir
they preach preach not shall you

but if they do not preach concerning these things,

מע דאַרף נישט דַרשען צו די דאָזיקע,
dozike di tsu darshen nisht darf me
these the to preach not needs one

kellimot (*disgraces, reproaches*) will not be turned back.

ווועט מען קיין חרפֿות נישט קריגן.
krign nisht charpus kein men vet
get not disgrace any one will

[7] O thou that art named Bais Ya'akov, is the Ruach of Hashem angry?

ז טו איך זיך דען בײַטן , הויז פֿון יעקבֿ ?
Yaakov fun hoiz baitn den zich ich tu
Yaakov of house change then self I do

Are these His doings?

צי איז קורץ געוואָרן דאָס רוּחַ פֿון ה ?
Hashem fun ruach dos gevorn kurts iz tsi
Hashem of Spirit the become short is whether

Do not My words do good to him that walketh uprightly?

זײַנען דאָס זײַנע טוונגען ?
tuungen zaine dos zainen
doings his this are

טוען נישט מײַנע ווערטער גוטס מיט דעם
dem mit guts verter maine nisht tuen
the one with good words my not do

ווואָס גייט גלַיִך ?
glaich geit vos
straight goes who

[8] Even of late Ami is risen up as an oyev (*enemy*);

ח אָבער מײַן פֿאָלק פֿון אַנוסטן שטעלט זיך
zich shtelt anustn fun folk main ober
self sets recently from people my but

אויף פֿאַר אַ פֿײַנט ;
faint a far oif
enemy an for up

ye pull off the cloak from the garment

פֹּון דעם ווָאס קומט אַנטקעגן ציט איר
ir tsit antkegen kumt vos dem fun
you pulls against comes who the one from

קלייד און מאַנטל אַראָפּ,
arop mantl un kleid
down mantle and garment

from them that pass by securely as men averse to milchamah *(war)*.

. מלחמה פֹּון אָפּגענייגטע , דורכגייער רויקע פֹּון
milchome fun opgeneigte durchgeyer ruike fun
war from turned away passers-by quiet from

[9] The women of Ami have ye cast out from their pleasant homes;

ט די ווייבער פֹּון מײַן פֹּאָלק פֿאַרטרײַבט איר פֹּון
fun ir fartraibt folk main fun vaiber di
from you dispossess people my of women the

זייער נחתדיקער היים ;
heim nechtdiker zeyer
home comfortable their

from their ollalim have ye taken away My glory l'olam.

פֹּון זייערע עוֹלפֿעלעך נעמט איר אַוועק מײַן
main avek ir nemt eofelech zeyere fun
my away you take children their from

צירונג אויף אייביק.
eibik oif tsirung
ever for adornment

[10] Arise ye, and depart;

י שטייט אויף און גייט,
geit un oif shteit
go and up stand

for this is not the menuchah *(the place of rest)*;

, ווָאָרעם נישטָא דאָ קיין רוּונג
ruung kein do nishto vorem
rest any here there is not because

because of the tameah *(defilement)* that brings sore destruction.

פֹּון וועגן דער טומאה ווָאָס צעשטערט, און
un tseshtert vos tume der vegen fun
and destroys that impurity the concerning from

אַ שטאַרקע צעשטערונג .
tseshterung shtarke a
destruction strong a

[11] If a man, walking after the wind and sheker, do lie, saying:

יא אַז אַ מאַן ווָאָס גייט אום מיט ווינט און
un vint mit um geit vos man a az
and wind with about goes who man a if

ליגן, זאָל פֿעלשן :
felshn zol lign
deceive shall lies

I will prophesy unto thee of yayin and of strong drink;

איך וועל דיר דַרשענען פֹּון ווײַן און פֹּון טרונק,
trunk fun un vain fun darshen dir vel ich
drink of and wine of preach you(SG) will I

he shall even be the mattif *(preacher)* of Am HaZeh *(this people)*.

וואָלט ער וועֶרן אַ דַרשן ביַי דעם דאָזיקן פֹּאָלק .
folk dozikn dem bai darshan a vern er volt
people this the among preacher a become he would

[12] I will surely assemble, O Ya'akov, all of thee;

יב זאַמלען איַנזאַמלען וועל איך דיך ,
dich ich vel ainzamlen zamlen
you(SG) I will gather together gather

יעקבֿ , אין גאַנצן ,
gantsn in Yaakov
entirely in Yaakov

I will surely gather the She'erit Yisroel;

קלײַבן אויפֿקלײַבן וועל איך דעם איבערבלײַב פֹּון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun iberblaib dem ich vel oifklaibn klaibn
Yisroel of remnant the I will gather up collect

I will put them together like the tzon of the pen,

איך וועל זיי צונויפטאָן אין איינעם וויִ
vi einem in tsunoifton zei vel ich
like one in bring together them will I

שאָף אין געהעפּט,
geheft in shof
fold in sheep

like the eder *(flock)* in the meadow;

ווי אַ סטאַדע אין איר פּיטערפּלאַץ ;
fiterplats ir in stade a vi
grazing place its in flock a like

they shall throng with people.

זיי וועלן רוישן מיט מענטשן .
mentshn mit roishn veln zei
men with roar will they

13 The one who breaks through comes up before them;

ג דער דורכברעכער גייט אַרויף זיי פֿאַרויס ,
farois zei aroif geit durchbrecher der
ahead of them up goes breaker the

they break through, and pass through the sha'ar,

זיי ברעכן דורך און גייען ווייטער,
vaiter geyen un durch brechn zei
further go and through break they

and go out by it;

דורך דעם טויער און אַרויס דורך אים,
im durch arois un toier dem durch
it through out and gate the through

and their Melech goes before them,

און זייער מלך גייט זיי פֿאַרויס ,
farois zei geit melech zeyer un
ahead of them goes king their and

and Hashem at their head.

און ה׳ איז זייער אָנפֿירער.
onfirer zeyer iz Hashem un
leader their is Hashem and

3 And I said:

ג און איך האָב געזאָגט:
gezogt hob ich un
said have I and

Hear, O Rashei Ya'akov,

הערט אַקאָרשט צו , איר קעפּ פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun kep ir tsu akorsht hert
Yaakov of heads you to now hear

and ye Ketzinim of Bais Yisroel.

און האַרן פֿון הויז פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun hoiz fun harn un
Yisroel of house of lords and

Is it not for you to have da'as of Mishpat *(Justice)*?

ליגט נישט אויף אייַך צו וויסן געראַנטיקייט?
gerechtikeit visen tsu aich oif nisht ligt
justice know to you upon not lies

2 Who hate the tov, and love the rah;

ב איר וואָס האָט פֿיַינט גוטס און האָט ליב שלעכטס,
shlechts lib hot un guts faint hot vos ir
evil love have and good hate have who you

who tear off their skin from off them,

וואָס גזלט זייער הויט פֿון זיי ,
zei fun hoit zeyer gazlt vos
them from skin their rob who

and their flesh from off their atzamot *(bones)*;

און זייער פֿלייש פֿון זייערע ביינער;
beiner zeyere fun fleish zeyer un
bones their from flesh their and

3 Who also eat the flesh of Ami,

ג און וואָס האָט געגעסן דאָס פֿלייש פֿון מיַין פֿאָלק ,
folk main fun fleish dos gegesn hot vos un
people my of flesh the eaten have who and

and flay their skin from off them;

און זייער הויט פֿון זיי אָפּגעשונדן ,
opgeshundn zei fun hoit zeyer un
flayed them from skin their and

and they break their atzamot,

און זייערע ביינער צעבראָכן ,
tsebrochn beiner zeyere un
broken bones their and

and chop them in pieces, like for the pot,

און צעהאַקט אַזוי ווי אין אַ טאָפּ,
top a in vi azoi tsehakt un
pot a in like so chopped and

and like the basar within the caldron.

און ווי פֿלייש אין אַ קעסל .
kesl a in fleish vi un
cauldron a in flesh like and

[4] Then shall they cry unto Hashem,

ד דערום וועלן זיי שרייַען צו ה ,
Hashem tsu shraien zei veln derum
Hashem to cry out they will therefore

but He will not hear them;

און ער וועט זיי נישט ענטפֿערן;
entfern nisht zei vet er un
answer not them will he and

He will even hide His face from them at that time,

און ער וועט פֿאַרבאָרגן זיין פּנים פֿון זיי
zei fun ponem zain farborgen vet er un
them from face be hidden will he and

אין יענער צייַט,
tsait yener in
time that in

because of the evil way they behaved themselves in their doings.

אַזוי ווי זיי האָבן שלעכטס געטאָן אין זייערע מעשׂים.
meisim zeyere in geton shlechts hobn zei vi azoi
deeds their in done evil have they as so

[5] Thus saith Hashem concerning the nevi'im that make Ami err, leading them astray,

ה אַזוי האָט ה געזאָגט אויף די נביאים
neviim di oif gezogt Hashem hot azoi
prophets the upon said Hashem has so

וואָס פֿאַרפֿירן מיין פֿאָלק ,
folk main farfiren vos
people my mislead who

the nevi'im that bite with their teeth, and preach: Shalom!

וואָס שרייַען : שלום ! וועמען זייערע ציין האָבן צו בייַסן,
baisn tsu hobn tsein zeyere ven sholem shraien vos
bite to have teeth their when peace cry who

And whoever putteth nothing into their mouths,

און דער וואָס גיט זיי נישט אין מויל
moil in nisht zei git vos der un
mouth in not them gives who the one and

v'kiddeshu milchamah *(they sanctify war)* against him.

ברייטן זיי אָן אויף אים אַ מלחמה .
milchome a im oif on zei breitn
war a him upon on they prepare

[6] Therefore lailah shall be unto you, because of the chazon;

ו דערום וועט אייַך זיין נאַכט, אָן אַ זעונג ,
zeung a on nacht zain aich vet derum
vision a without night be you will therefore

and choshech shall come upon you because of the soothsaying, the divination;

און אייַך וועט זיין פֿינצטער, אָן
on fintster zain vet aich un
without dark be will you and

וואָרזאָגן ,
vorzogen
divination

and the shemesh shall go down over the nevi'im,

און אונטערגיין וועט די זון אויף
oif zun di vet untergein un
upon sun the will decline and

די נביאים ,
neviim di
prophets the

and hayom shall be dark over them.

זיי אויף טאָג דער וועט ווערן שוואַרץ און .
zei oif tog der vet vern shvarts un
them upon day the will become black and

[7] Then shall the chozim *(seers)* be ashamed,

ז און די זעער וועלן זיין צו שאַנד ,
shand tsu zain veln zeer di un
shame to be will seers the and

and the kosemim *(diviners)* blush in bushah;

און די ווארזאָגער וועלן זיך שעמען ,
shemen zich veln vorzoger di un
be ashamed selves will diviners the and

yea, they shall all cover their safam *(mustache)*;

און זיי וועלן אַלע פֿאַרדעקן זייערע אויבערשטע ליפּ,
lip oibershte zeyere fardekn ale veln zei un
lip upper their conceal all will they and

ki ein ma'aneh Elohim *(for there is no answer of G-d)*.

ווייל קיין ענטפֿער פֿון אלקים וועט נישט זיין .
zain nisht vet Elokim fun entfer kein vail
be not will G-d from answer any because

[8] But truly I am full of ko'ach

ח אָבער פֿאַר וואָר , איך בין פֿול
ful bin ich vor far ober
full am I truly for but

by the Ruach of Hashem, and of mishpat, and of gevurah *(might)*,

מיט כּוח דורך דעם גייסט פֿון ה ,
Hashem fun gaist dem durch koiech mit
Hashem of spirit the through power with

to preach unto Ya'akov his peysha,

און מיט גערעכטיקייט און גבֿורה ,
gevure un gerechtikeit mit un
might and righteousness with and

and to Yisroel his chattat.

צו זאָגן יעקבֿן זיין פֿאַרברעך ,
farbrech zain Yaakovn zogn tsu
transgression his Yaakov tell to

און ישׂראֵלן זיין זינד .
zind zain Yisroeln un
sin his Yisroel and

[9] Hear this, I pray you, ye Rashei Bais Ya'akov,

ט הערט דאָס צו אַקאָרשט, איר קעפּ פֿון דעם
dem fun kep ir akorsht tsu dos hert
the of heads you now to this hear

הויז פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun hoiz
Yaakov of house

and Ketzinim of Bais Yisroel,

און האַרן פֿון הויז פֿון ישׂראֵל,
Yisroel fun hoiz fun harn un
Yisroel of house of lords and

that abhor mishpat,

וואָס פֿאַראומווערדיקט גערעכטיקייט,
gerechtikeit farumverdikt vos
justice despise who

and twist kol haYesharah *(all the right, the straight)*.

און פֿאַרדרייט אַלץ וואָס איז גלייַך ;
glaich iz vos alts fardreit un
straight is that all twist and

[10] Boneh Tziyon b'damim *(they build up Tziyon with blood)*,

י מע בויט ציון מיט בלוט ,
blut mit Tsiyon boit me
blood with Tziyon builds one

and Yerushalayim with avlah *(iniquity)*.

און ירושלים מיט אומרעכט.
umrecht mit Yerushalayim un
injustice with Yerushalayim and

[11] Her Rashim judge for a bribe,

יא אירע קעפּ משפּטן פֿאַר שוחד ,
shochad far mishpetn kep ire
a bribe for judge heads her

and her kohanim play the hireling moreh *(teacher)*,

און אירע כהנים לערנען פַֿאר געצאָלט ,
getsolt far lernen koyanim ire un
payment for teach kohanim her and

and her nevi'im are fortune-tellers for kesef;

און אירע נביאים וואָרזאָגן פַֿאר געלט .
gelt far vorzogen neviim ire un
money for divine prophets her and

yet will they lean upon Hashem? And say:

און זיי לענען זיך אויף ה , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Hashem oif zich lenen zei un
say to so Hashem upon selves lean they and

Is not Hashem among us?

פַֿאר וואָר, ה איז צווישן אונדז,
undz tsvishn iz Hashem vor far
us among is Hashem truly for

No ra'ah will come upon us.

אויף אונדז וועט נישט קומען קיין בייז .
beiz kein kumen nisht vet undz oif
evil any come not will us upon

12 Therefore because of you, Tziyon shall be plowed as a sadeh,

יב דערום וועט איבער אייַך ציון ווי אַ פֿעלד
feld a vi Tsiyon aich iber vet derum
field a like Tziyon you over will therefore

צעאַקערט ווערן ,
vern tseakert
become plowed

and Yerushalayim shall become a rubble heap,

און ירושלַיִם וועט ווערן הויפֿנס,
hoifns vern vet Yerushalayim un
heaps become will Yerushalayim and

and the Har HaBeis shall become a mound of scrubs.

און דער באַרג פֿון הס הויז –
hoiz Hashems fun barg der un
house Hashem's of mountain the and

וואַלדיקע הייכן .
heichn valdike
heights wooded

4 But in the acharit hayamim *(the last days)* it shall come to pass,

ד און עס וועט זיַין אין סוף פֿון די טעג ,
teg di fun sof in zain vet es un
days the of end in be will it and

that the Har Beis Hashem shall be established

וועט שטיין פֿעסט דער באַרג פֿון הס הויז ,
hoiz Hashems fun barg der fest shtein vet
house Hashem's of mountain the firm stand will

as the rosh heharim *(chief of mountains)*,

אויבנאָן פֿון די בערג ,
berg di fun oibnon
mountains the of at the top

and it shall be exalted above the hills;

און ער וועט זיַין דערהויבן איבער די הייכן ;
heichn di iber derhoibn zain vet er un
heights the above exalted be will it and

and amim *(peoples)* shall stream unto it.

און אומות וועלן צו אים שטראָמען.
shtromen im tsu veln umes un
stream it to will peoples and

2 And Goyim rabbim shall come, and say:

ב און פֿיל פֿעלקער וועלן גיין און וועלן זאָגן :
zogn veln un gein veln felker fil un
say will and go will nations many and

Come, and let us go up to the Har Hashem,

קומט און לאָמיר אַרויפֿגיין צום באַרג פֿון ה ,
Hashem fun barg tsum aroifgein lomir un kumt
Hashem of mountain to the go up let us and come

and to the Beis Elohei Ya'akov;

און צום הויז פֿון אלוקי יעקבֿ ,
Yaakov Elokei fun hoiz tsum un
Yaakov the G-d of of house to the and

and He (Hashem) will be moreinu of His drakhim (ways),

און ער וועט אונדז לערנען פֿון זײַנע וועגן ,
vegen zaine fun lernen undz vet er un
ways his of teach us will he and

and we will walk in His orkhot (ways);

און מיר וועלן גיין אין זײַנע שטעגן;
shtegn zaine in gein veln mir un
paths his in go will we and

for torah shall go forth from Tziyon,

ווָאָרעם פֿון ציון וועט אַרויסגיין אַ תּורה ,
toyre a aroisgein vet Tsiyon fun vorem
Torah a go out will Tziyon from because

and the Devar Hashem from Yerushalayim.

און הס וואָרט פֿון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun vort Hashems un
Yerushalayim from word Hashem's and

3 And He shall judge among amim rabbim,

ג און ער וועט משפטן צווישן פֿיל אומות ,
umes fil tsvishn mishpetn vet er un
peoples many between judge will he and

and Hashem will be mochiach (arbitrator) for Goyim atzumim afar off;

און אַנטשיידן איבער מאַכטיקע פֿעלקער ביז
biz felker machtike iber antsheiden un
until nations mighty over adjudicate and

אין דער ווײַט ;
vait der in
distance the in

and they shall beat their charavot (swords) into plow blades,

און זיי וועלן איבערשמידן זייערע שווערדן
shverdn zeyere ibershmidn veln zei un
swords their forge over will they and

אויף אַקעראײַזנס,
akeraizns oif
plowshares into

and their khanitot (spears) into pruning knives;

און זייערע שפּיזן אויף צוויַגמעסערס ;
tsvaigmesers oif shpizn zeyere un
pruning hooks into spears their and

And Goy el Goy (nation against nation) will not take up cherev (sword),

אַ פֿאָלק קעגן אַ פֿאָלק וועט נישט הייבן אַ שווערד,
shverd a heibn nisht vet fólk a kegen fólk a
sword a raise not will nation a against people a

neither shall they learn milchamah (war) any more.

און מע וועט נישט מער לערנען מלחמה .
milchome lernen mer nisht vet me un
war learn more not will one and

4 But they shall sit every man

ד און זיי וועלן זיצן איטלעכער
itlecher zitsn veln zei un
each one sit will they and

under his gefen (vine) and under his te'enah (fig tree);

אונטער זײַן ווײַנשטאָק און אונטער זײַן פֿײַגנבוים ,
faignboim zain unter un vainshtok zain unter
fig tree his under and vine his under

and none shall make them afraid;

און קיינער וועט נישט שרעקן ;
shrekn nisht vet keiner un
be afraid not will anyone and

for the mouth of Hashem Tzva'os hath spoken.

ווָאָרעם דאָס מויל פֿון ה צְבָאוֹת האָט געזאָגט.
geredt hot Tseva'ot Hashem fun moil dos vorem
spoken has of hosts Hashem of mouth the because

5 For Kol HaAmmim will walk

ה ווָאָרעם אַלע פֿעלקער מעגן גיין
gein megn felker ale vorem
go may nations all for

every one b'shem Elohav,

איטלעכס אין נאָמען פֿון זײַן ג-ט,
G-t zain fun nomen in itlecher
G-d his of name in each

and we will walk b'shem Hashem

אָבער מיר וועלן גיין אין נאָמען פֿון ה
Hashem fun nomen in gein veln mir ober
Hashem of name in go will we but

Eloheinu l'olam va'ed.

אלוקינו אויף אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik oif Elokeinu
always and ever for our G-d

6 In Yom HaHu, saith Hashem,

ו אין יענעם טאָג, זאָגט ה ,
Hashem zogt tog yenem in
Hashem declares day that in

will I gather that which is lame,

וועל איך איַינזאַמלען די וואָס הינקט,
hinkt vos di ainzamlen ich vel
limp that the ones gather together I will

and I will gather those which have been thrust out,

און צונויפֿקליַבן די וואָס איז פֿאַרשטויסן ,
farshtoisen iz vos di tsunoifklaibn un
driven away is that the ones assemble and

and those that I have afflicted;

און די וועמען איך האָב שלעכטס געטאָן.
geton shlechts hob ich vemen di un
done evil have I whom the ones and

7 And I will make that which is lame a She'erit *(remnant)*,

ז און איך וועל מאַכן די הינקעדיקע פֿאַר אַן איבערבליַב,
iberblaib an far hinkedike di machn vel ich un
remnant a for lame the make will I and

v'hannahala'ah *(and that which is far removed)* a Goy atzum *(mighty nation)*;

און די דערוויַטערטע פֿאַר אַ
a far dervaiterte di un
a for removed the ones and

מאַכטיקן פֿאָלק ,
folk machtikn
people mighty

and Hashem shall reign over them in Har Tziyon

און ה וועט קיניגן איבער זיי אויפֿן באַרג ציִון
Tsiyon barg oifn zei iber kinign vet Hashem un
Tziyon mount on them over reign will Hashem and

me'attah ve'ad olam *(from henceforth, even for ever)*.

פֿון אַצונד און ביז אייביק .
eibik biz un atsund fun
forever until and now from

8 And thou, O migdal eder *(tower of the flock)*, hill of Bat Tziyon,

ח און דו מִגדל-עֵדֶר , פֿעסטונגבאַרג פֿון
fun festungbarg Migdal-Eder du un
of stronghold hill Migdal-Eder you and

טאָכטער ציִון ,
Tsiyon tochter
Tziyon daughter

unto thee shall it come,

צו דיר וועט עס אָנקומען ;
onkumen es vet dir tsu
come it will you(SG) to

even the hammemshalah harishonah *(former dominion)*;

יאָ , קומען וועט די פֿרִיערדיקע ממשלה ,
memshole frierdike di vet kumen yo
dominion former the will come yes

the mamlachah *(kingdom)* shall come to Bat Yerushalayim.

די מלוכה פֿון טאָכטער ירושָלַיִם .
Yerushalayim tochter fun meluche di
Yerushalayim daughter of kingdom the

9 Now why dost thou cry out aloud?

ט אַצונד נאָך וואָס שרַיִסטו מיט געשרייען ?
geshreyen mit shraistu vos noch atsund
shouts with do you(sg) cry out why still now

Is there no melech in thee?

איז קיין מלך נישטאָ אין דיר ,
dir in nishto melech kein iz
you(SG) in there is not king any is

Is thy yo'eitz *(counselor)* perished?

איז דײַן בַּעַל-יוֹעץ אונטערגעגאַנגען,
untergegangen baal-yoets dain iz
gone down counsellor your is

For pangs have taken thee like a woman in labor.

וואָס ווייעניש האָט דיך אָנגענומען ווי
vi ongenumen dich hot veyenish vos
like seized you(SG) has labor pain that

אַ געווינערין ?
gevinerin a
woman in labor a

[10] Be in pain, and labor to bring forth, O Bat Tziyon,

דרײַ זיך און האָב ווייען , טאָכטער ציון ,
Tsiyon tochter veyen hob un zich drai
Tziyon daughter pangs have and self turn

like a woman in labor;

אַזוי ווי אַ געווינערין ,
gevinerin a vi azoi
woman in labor a like so

for now shalt thou go forth out of the city,

ווארעם אַצונד ווועסטו אַרויסגיין פֿון דער שטאָט,
shtot der fun aroisgein vestu atsund vorem
city the from go out will you(sg) now because

and thou shalt dwell in the sadeh,

און ווועסט ווויינען אין פֿעלד,
feld in voinen vest un
field in dwell will and

and thou shalt go even to Babylon;

און ווועסט קומען קיין בָּבֶל ;
Bavel kein kumen vest un
Bavel to come will and

there shalt thou be rescued;

דאָרטן ווועסטו ניצול ווערן ,
vern nitsl vestu dortn
become saved will you(sg) there

there Hashem shall redeem thee

דאָרטן ווועט דיך אויסלייזן ה
Hashem oisleizen dich vet dortn
Hashem redeem you(SG) will there

from the hand of thine oyvim *(enemies)*.

פֿון דער האַנט פֿון דײַנע פֿיַינט .
faint daine fun hant der fun
enemies your of hand the from

[11] Now also Goyim rabbim are gathered against thee,

יא און אַצונד האָבן זיך איינגעזאַמלט אויף
oif aingezamlt zich hobn atsund un
against gathered selves have now and

דיר פֿיל פֿעלקער,
felker fil dir
nations many you(SG)

that say: Let her be profaned and desecrated,

וואָס זאָגן : זאָל זי פֿאַרשווענדט ווערן ,
vern farshvecht zi zol zogn vos
become desecrated she shall say who

and let our eye gloat over Tziyon.

און זאָל אונדזער אויג זיך אָנקוקן אויף ציון .
Tsiyon oif onkukn zich oig undzer zol un
Tziyon upon look on self eye our shall and

[12] But they have no da'as of the machshevot Hashem *(thoughts of* Hashem*)*,

יב אָבער זיי ווייסן נישט די טראַכטונגען
trachtungen di nisht veisn zei ober
thoughts the not know they but

פֿון ה ,
Hashem fun
Hashem of

neither have they binah *(understanding)* of His etzah *(divine plan)*;

און זיי פֿאַרשטייען נישט זײַן באַראָט,
barot zain nisht farshteyen zei un
counsel his not understand they and

for He shall gather them like the sheaves into the threshing floor.

אַז ער האָט זיי איינגעזאמלט ווי אַ גארב
garb a vi aingezamlt zei hot er az
sheaf a like gathered them has he that

. אין דרעש-שייער
dresh-shaier in
threshing floor in

[13] Arise and thresh, O Bat Tziyon;

ג שטיי אויף און דרעש, טאָכטער ציון ,
Tsiyon tochter dresh un oif shtei
Tziyon daughter thresh and up stand

for I will make thine keren *(horn)* barzel *(iron)*,

וואָרעם דיין האָרן וועל איך מאַכן אייזן,
aizn machn ich vel horn dain vorem
iron make I will horn your for

and I will make thy hooves bronze;

און דיינע קלויען וועל איך מאַכן קופער ,
kuper machn ich vel kloien daine un
bronze make I will hooves your and

and thou shalt beat in pieces amim rabbim;

און וועסט צעשטויסן פֿיל פֿעלקער,
felker fil tseshtoisn vest un
nations many crush will and

and I will devote unto Hashem as cherem their ill-gotten gains,

און מאַכן חרם צו ה זייער רויב ,
roib zeyer Hashem tsu cheirem machn un
plunder their Hashem to devoted make and

and their wealth unto Adon Kol HaAretz.

און זייער פֿאַרמעג צום האַר פֿון דער גאַנצער ערד .
erd gantser der fun har tsum farmeg zeyer un
earth whole the of L-rd to the possessions their and

[14] [5:1] Now gather thyself in troops, O Bat Gedud *(Daughter of Troops)*;

ה.א איצט זאַמלט אייך אין דיינע חילות, אָ דו
du o chilut daine ain aich zamlt itst
you o hosts your in you gather now

טאָכטער פֿון חילות,
chilut fun tochter
hosts of daughter

a matzor *(siege)* hath been laid against us;

מען האָט אַ באַלאַגערונג איבער אונדז געמאַכט,
gemacht undz iber balagerung a hot men
made us over siege a has one

they shall strike the Shofet Yisroel

זיי וועלן דעם שופֿט פֿון ישׂראל
ysrl fun shoifet dem veln zei
Israel of judge the will they

with a rod upon the cheek.

שלאָגן אויף די באַקן מיט אַ רוט.
rut a mit bakn di oif shlogn
rod a with cheek the on strike

5 [5:2] But thou, Beit-Lechem Ephratah,

ה און דו , בֵּית-לֶחֶם אין אֶפְרָת ,
Efratah in Beis-Lechem du un
Ephratah in Beit-Lechem you and

though thou be little among the Alphei Yehudah *(Thousands of Yehudah)*,

וואָס קליין ביסטו צווישן די טויזנטן
toizntn di tsvishn bistu klein vos
thousands the among are you small that

פֿון יהודה ,
Yehudah fun
Yehudah of

yet out of thee shall He come forth unto Me

פֿון דיר וועט מיר אַרויסגיין
aroisgein mir vet dir fun
go out me will you(SG) from

that is to be Moshel Yisroel;

דער וואָס וועט זיין אַ געוועלטיקער איבער ישׂראל,
Yisroel iber geveltiker a zain vet vos der
Yisroel over ruler a be will which the one

whose goings forth have been mikedem *(from everlasting)*,

mimei olam *(from the days of eternity)*.

אוּן זײַן אָפּשטאַם איז פֿון אייביק,
eibik fun iz opshtam zain un
forever from is origin his and

פֿון די טעג פֿון אייביקייט.
eibikeit fun teg di fun
eternity of days the from

[2] 5:3 Therefore will He give them up,

ה.ג פֿאַר וואָר, ער וועט זיי איבערגעבן צו זייערע פֿיַינט
faint zeyere tsu ibergebn zei vet er vor far
enemies their to give over them will he truly for

until the Et Yoledah *(time when she who is in labor)* hath brought forth;

ביז דער צײַט אין איר יוֹלֶדָה וועז
ven yoledah ir in tsait der biz
when woman in labor her in time the until

די פֿרוי געבורט ;
geburt froi di
gives birth woman the

then the rest of His Brethren

אָבער דער איבערבלײַב פֿון זײַנע ברידער
brider zaine fun iberblaib der ober
brothers his of remnant the but

shall return unto Bnei Yisroel.

וועט זיך אומקערן מיט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di mit umkeren zich vet
Israel of children the with return selves will

[3] 5:4 And He shall stand and shall shepherd in the strength of Hashem,

ג.ד און ער וועט אויפֿשטיין און פֿיטערן מיט
mit fitern un oifshtein vet er un
with shepherd and arise will he and

מאַכט פֿון ה ,
Hashem fun macht
Hashem of power

in the majesty of the Shem of Hashem Elohav,

מיטן נאָמען פֿון מאַיעסטעט פֿון ה זײַן ג-ט;
G-t zain Hashem fun maiestet fun nomen mitn
G-d his Hashem of majesty of name with the

and they shall live;

און זיי וועלן זיצן רואיק ,
ruik zitsn veln zei un
peacefully sit will they and

for then shall He be great unto the ends of ha'aretz.

וואָרעם ער וועט דענצמאָל זײַן גרויס ביז די
di biz grois zain dentsmol vet er vorem
the to great be then will he for

ערד פֿון דער עקן .
erd der fun ekn
earth the of ends

[4] 5:5 And this shall be Shalom.

ד.ה און אַזאַ וועט זײַן דער שלום :
sholem der zain vet aza un
peace the be will such and

When the Assyrian shall invade our land;

אַז אשור וועט קומען אין אונדזער לאַנד,
land undzer in kumen vet Ashur az
land our in come will Assyria when

and when he shall set foot on our armenot *(citadels)*,

און אַז ער וועט טרעטן אין אונדזערע פּאַלאַצן,
palatsn undzere in tretn vet er az un
palaces our in tread will he when and

then shall we raise against him shivah ro'im *(seven shepherds)*,

וועלן מיר אויפֿשטעלן אויף אים זיבן
zibn im oif oifshteln mir veln
seven him against set up we will

פּאַסטוכער,
pastucher
shepherds

and shmoneh nesikhei adam *(eight leaders [tribal princes] of men)*.

און אַכט פֿירשטלעכע לייט .
lait firshtleche acht un
people princely eight and

5 5:6 And they shall shepherd Eretz Ashur *(Assyria)* with the cherev,

ה ו און זיי וועלן צעברעכן דאָס לאַנד
land dos tsebrechn veln zei un
land the break will they and

אשור מיטן שוווערד,
shverd mitn Ashur
sword with the Assyria

and Eretz Nimrod at its gates;

און לאַנד נִמרוֹד מיט אירע אייגענע קלינגען.
klingen eigene ire mit Nimrod land un
blades own its with Nimrod land and

thus shall He deliver us from the Assyrian,

און מע וועט אונדז מציל זיין פֿון אשור ,
Ashur fun zain matsl undz vet me un
Assyria of be rescued us will one and

when he cometh into our land,

אַז ער וועט קומען אין אונדזער לאַנד,
land undzer in kumen vet er az
land our into come will he when

and when he sets foot within our borders.

און אַז ער וועט טרעטן אין אונדזער גבֿול .
gvul undzer in tretn vet er az un
territory our in tread will he when and

6 5:7 And the She'erit Ya'akov shall be in the midst of many people

ו ז און דער איבערבלייַב פֿון יעקבֿ וועט זיין
zain vet Yaakov fun iberblaib der un
be will Yaakov of remnant the and

צווישן די פֿיל אומות ,
umes fil di tsvishn
peoples many the among

like tal *(dew)* from Hashem, like the showers upon the grass,

ווי טוי פֿון ה , ווי שפּרייַרעגן אויף גראָז,
groz oif shpreiregn vi Hashem fun toi vi
grass on showers like Hashem from dew like

that doth not await man's bidding,

וואָס האָפֿט נישט אויף אַ מענטשן ,
mentshn a oif nisht hoft vos
men a on not hope that

nor tarry for the bnei adam.

און וואַרט נישט אויף מענטשנקינדער .
mentshnkinder oif nisht vort un
children of men on not waits and

7 5:8 And the She'erit Ya'akov shall be among the Goyim

ז ח און דער איבערבלייַב פֿון יעקבֿ וועט זיין
zain vet Yaakov fun iberblaib der un
be will Yaakov of remnant the and

צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn
nations the among

in the midst of many people

אין מיטן פֿון די פֿיל אומות ,
umes fil di fun mitn in
peoples many the of midst in

like an aryeh among the beasts of the forest,

ווי אַ לייב צווישן די חיות פֿון וואַלד,
vald fun chayes di tsvishn leib a vi
forest of the creatures the among lion a like

like a young lion among the edrei tzon *(flocks of sheep)*;

ווי אַ יונגלייב צווישן סטאַדעס שאָף ,
shof stades tsvishn yungleib a vi
sheep flocks of among young lion a like

who, if he go through, both treadeth down, and teareth in pieces,

וואָס אַז ער גייט דורך צעטרעט ער און פֿאַרצוקט ,
fartsukt un er tsetret durch geit er az vos
tears apart and he tramples through goes he when which

and none can deliver.

אוּן נִישְׁטָא וְוָער זָאל מְצִיל זַיִן .
zain matsl zol ver nishto un
be rescued shall who there is not and

8 5:9 Thine hand shall be lifted up upon thine adversaries,

ח ט דַיִן הָאַנְט וְוָעט זַיִן דְערְהוֹיבְן אִיבְער דַיְינֵע דְריקְער ,
driker daine iber derhoibn zain vet hant dain
oppressors your over lifted up be will hand your

and kol oyvecha *(all thine enemies)* shall be cut off.

אוּן אַלְע דַיְינֵע פַיְינְט וְוָעלְן פַאַרְשְׁנִיטְן וְוָערְן .
vern farshnitn veln faint daine ale un
become cut off will enemies your all and

9 5:10 And it shall come to pass in Yom HaHu, saith Hashem,

ט י אוּן עס וְוָעט זַיִן אִין יְענעם טָאג, זָאגְט ה ,
Hashem zogt tog yenem in zain vet es un
Hashem declares day that in be will it and

that I will cut off thy susim out of the midst of thee,

וְוָעל אִיךְ פַאַרְשְׁנַיידְן דַיְינֵע פֶערְד פוּן צְווִישְׁן דִיר ,
dir tsvishn fun ferd daine farshnaidn ich vel
you(SG) among from horses your cut off I will

and I will destroy thy merkavot *(chariots)*;

אוּן אִיךְ וְוָעל אוּנְטֶערְבְרענְגְען דַיְינֵע רַיְיטְווָעגְן.
raitvegn daine unterbrengen vel ich un
chariots your destroy will I and

10 5:11 And I will cut off the cities of thy land,

יא י אוּן אִיךְ וְוָעל פַאַרְשְׁנַיידְן דִי שְׁטָעט פוּן דַיִן לַאנְד,
land dain fun shtet di farshnaidn vel ich un
land your of cities the cut off will I and

and throw down all thy mivtzarim *(fortresses)*;

אוּן צְעשְׁטֶערְן אַלְע דַיְינֵע פֶעסְטוּנְגְען .
festungen daine ale tseshtern un
strongholds your all destroy and

11 5:12 And I will cut off keshafim *(witchcrafts)* out of thine hand; n tsvishen dir,

יב יא אוּן אִיךְ וְוָעל פַאַרְשְׁנַיידְן דִי כִישׁוּפְן ,
kishefn di farshnaidn vel ich un
sorceries the cut off will I and

פוּן דַיִן הָאַנְט,
hant dain fun
hand your from

un vest zich mer nisht b
and thou shalt have no more sorcerers;

אוּן בַיי דִיר וְוָעלְן נִישְׁט זַיִן קֵיין
kein zain nisht veln dir bai un
any be not will you(SG) by and

וְואָרְזָאגְערְס.
vorzogers
soothsayers

12 5:13 Thy graven images also will I cut off,

יג יב אוּן אִיךְ וְוָעל פַאַרְשְׁנַיידְן דַיְינֵע גֶעשְׁנִיצְטֶע גֶעצְן
getsn geshnitste daine farshnaidn vel ich un
idols carved your cut off will I and

and thy sacred pillars out of the midst of thee;

אוּן דַיְינֵע זַיְילְשְׁטַיינֶער פוּן צְווִישְׁן דִיר ,
dir tsvishn fun zailshteiner daine un
you(SG) among from sacred pillars your and

and lo tishtachaveh *(thou shalt no more bow down to, worship)* the work of thine hands.

אוּן וְוָעסְט זִיךְ מֶער נִישְׁט בּוּקְן צוּם
tsum bukn nisht mer zich vest un
to the bow down not more self will and

וְוערְק פוּן דַיְינֵע הענְט .
hent daine fun verk
hands your of work

13 5:14 And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee;

יג יד אוּן אִיךְ וְוָעל אוֹיסְרַייסְן דַיְינֵע גֶעצְנְבַיימֶער
getsnbeimer daine oisraisn vel ich un
Asherah your tear out will I and

; דִיר צְווִישְׁן פוּן
dir tsvishn fun
you(SG) among from

so will I destroy thy cities.

אוֹן אִיךְ וועל פַֿאַרטִילִקן דַיינֶע פַֿיינְט .
faint daine fartiliken vel ich un
enemies your destroy will I and

14 5:15 And I will execute vengeance

יד טו אוֹן אִיךְ וועל נקמה נעמען
nemen nekome vel ich un
take vengeance will I and

in anger and fury

מִיט כּעס אוֹן מִיט גרימצאָרן
grimtsorn mit un kaas mit
wrath fury with and anger with

upon the Goyim that were without mishma'at *(obedience)*.

פֿוֹן דִי פַֿעלקער וואָס האָבן נישט צוגעהערט.
tsugehert nisht hobn vos felker di fun
paid heed not have who nations the from

6 Hear ye now what Hashem saith:

ו הערט אַקאָרשט צו וואָס ה זאָגט :
zogt Hashem vos tsu akorsht hert
declares Hashem what to now hear

Arise, contend thou before heharim *(the mountains)*,

שטיי אויף, טענה פַֿאַר דִי בערג ,
berg di far taine oif shtei
mountains the before argue up stand

and let the hills hear thy voice.

אוֹן זאָלן הערן דִי הייכן דיין קוֹל .
kol dain heichn di hern zoln un
voice your heights the hear shall and

2 Hear ye, O harim *(mountains)*, the riv Hashem *(dispute, case, lawsuit of* Hashem*)*;

ב הערט צו , איר בערג , דעם קריג
krig dem berg ir tsu hert
dispute the mountains you to hear

פֿוֹן ה ,
Hashem fun
Hashem of

listen, ye enduring mosedei eretz *(foundations of the earth)*;

אוֹן איר מאַכטיקע , דִי גרונטפֿעסטן
gruntfestn di machtike ir un
foundations the mighty ones you and

פֿוֹן דער ערד ;
erd der fun
earth the of

for Hashem hath a case against His people,

וואָלט ה האָט אַ קריג מיט זיין פֿאָלק ,
folk zain mit krig a hot Hashem vorem
people his with dispute a has Hashem for

and He will contend with Yisroel.

אוֹן מִיט יִשׂרָאֵל וועט ער אַ וויכוח האָבן.
hobn vikuech a er vet Yisroel mit un
have argument an he will Yisroel with and

3 O Ami *(My people)*, what have I done unto thee?

ג מיין פֿאָלק , וואָס האָב איך דיר געטאָן?
geton dir ich hob vos folk main
done you(SG) I have what people my

And wherein have I been a burden to thee?

אוֹן מִיט וואָס האָב איך דיך מיד געמאַכט?
gemacht mid dich ich hob vos mit un
made weary you(SG) I have what with and

Testify against Me.

זאָג עדות אַקעגן מיר.
mir akegn eides zog
me against testimony tell

4 For I brought thee up out of Eretz Mitzrayim,

ד וואָלט איך האָב דיך אויפֿגעבראַכט פֿוֹן
fun oifgebracht dich hob ich vorem
from brought up you(SG) have I for

לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land
Egypt land

and redeemed thee out of the bais avadim *(house of slaves)*;

און פֿון דעם הויז פֿון קנעכטשאַפֿט דיך
dich knechtshaft fun hoiz dem fun un
you(SG) slavery of house the from and

אויסגעלייזט,
oisgeleizt
redeemed

and sent before thee Moshe, Aharon, and Miryam.

און דיר פֿאַרויס געשיקט משהן , אַהרֹנען ,
Aharonen Mosheen geshikt farois dir un
Aaron Moshe sent ahead of you(SG) and

און מִרְיָמען .
Miryamen un
Miryam and

5 O Ami *(My people)*, remember now

ה מײַן פֿאָלק , דערמאָן זיך אַקאָרשט
akorsht zich dermon folk main
now self remember people my

what Balak Melech Moav did plot,

וואָס בָּלָק דער מלך פֿון מוֹאָבּ האָט באַראָטן,
barotn hot Moav fun melech der Balak vos
advised has Moav of king the Balak what

and what Balaam ben Be'or answered him

און וואָס אים האָט געענטפֿערט בִּלְעָם דער
der Bilaam geentfert hot im vos un
the Balaam answered has him what and

זון פֿון בעוֹרן ;
Beoren fun zun
Be'or of son

from Sheetim to Gilgal;

וואָס איך האָב געטאָן פֿון שִׁטִּים ביז גִּלְגָּל ,
Gilgal biz Shitim fun geton hob ich vos
Gilgal until Sheetim from done have I what

that ye may have da'as of the tzidkot *(righteous acts of)* Hashem.

כדי מע זאָל וויסן די געראַטן פֿון ה .
Hashem fun gerechtikeit di visen zol me kedei
Hashem of righteousness the know shall one so that

6 With what shall I come before Hashem,

ו מיט וואָס זאָל איך קומען פֿאַר ה ,
Hashem far kumen ich zol vos mit
Hashem before come I shall what with

and bow myself before Elohei Marom *(G-d on High)*?

און מיך בייגן פֿאַר דעם אַלע העכסטן אלקים ?
Elokim hechstn ale dem far beigen mich un
G-d highest all the before bow myself and

Shall I come before Him with olot *(burnt offerings)*,

זאָל איך קומען פֿאַר אים מיט ברַאנדאָפּפֿער,
brandopfer mit im far kumen ich zol
olah with him before come I shall

with calves a year old?

מיט קעלבער אייניאָריקע ?
einiorike kelber mit
one year old calves with

7 Will Hashem be pleased with thousands of eilim *(rams)*,

ז וועט ה באַווילקן טויזנטן ווידערס,
viders toizntn bavilikn Hashem vet
rams thousands approve Hashem will

or with ten thousand rivers of shemen *(olive oil)*?

צען טויזנטן טײַכן מיט איל?
eil mit taichn toizntn tsen
oil with rivers thousands ten

Shall I give my bechor *(firstborn)* for my peysha,

זאָל איך געבן מײַן בכוֹר פֿאַר מײַן פֿאַרברעך ,
farbrech main far bechor main gebn ich zol
transgression my for firstborn my give I shall

the p'ri *(fruit)* of my beten for the chattat *(sin)* of my nefesh?

די פֿרוכט פֿון מײַן לײַב פֿאַר דער זינד פֿון מײַן זעל ?
zel main fun zind der far laib main fun frucht di
soul my of sin the for body my of fruit the

[8] He hath showed thee, O adam *(man)*, what is tov.

And what doth Hashem require of thee,

but to do mishpat, and ahavat chesed,

and to walk humbly with Eloheicha?

ח מע האָט דיר אָנגעזאָגט, מענטש, וואָס איז גוט ,
gut iz vos mentsh ongezogt dir hot me
good is what man told you(SG) has one
און וואָס ה פֿאַרלאַנגט פֿון דיר :
dir fun farlangt Hashem vos un
you(SG) from demands Hashem what and
נאָר בלויז טאָן גערעכטיקייט און ליב האָבן געזאָנדט,
genod hobn lib un gerechtikeit ton bloiz nor
grace have love and righteousness do merely only
און אומגיין שטיל פֿאַר דיין ג-ט.
G-t dain far shtil umgein un
G-d your before silently walk and

[9] Hashem's voice crieth unto the ir *(city)*:

To fear Thy Shem *(Name)* is wisdom;

heed the rod and the One who appointed it.

ט האָרך! ה רופֿט צו דער שטאָט –
shtot der tsu ruft Hashem horch
city the to calls Hashem listen
און דער קלוגער וועט אַכטן אויף דיין נאָמען –
nomen dain oif achten vet kluger der un
name your to watch out will wise one the and
הערט דעם שטעקן, און ווער דאָס האָט באַשערט .
bashert hot dos ver un shtekn dem hert
appointed has that who and rod the hear

[10] Are there yet the otzerot *(treasures)* of wickedness

in the bais rasha *(the house of the wicked)*,

and the scant measure, the too small eifah *(bushel)* which is accursed?

י קען איך נאָכאָנאַנד פֿאַרגעסן דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos fargesen nochanand ich ken
of house the forget still I can
דעם אומגערעכטן,
umgerechtn dem
unjust the
די שאַצן פֿון אומרעכט און די קאַרגע מאָס
mos karge di un umrecht fun shatsn di
measure scanty the and injustice of treasures the
די פֿאַרשאָלטענע?
farsholtene di
cursed the

[11] Shall I acquit the one with dishonest scales,

and with the bag of mirmah *(deceitful)* weights?

יא קען איך ריין מאַכן פֿאַר אומגערעכטע וואָגשאָלן,
vogsholn umgerechte far machn rein ich ken
scales unjust for make tahor I can
און פֿאַר אַ בייטל מיט פֿאַלשע וואָגשטיינער?
vogshteiner falshe mit baitl a far un
weights false with bag a for and

[12] For the oisher *(the wealthy)* thereof are full of chamas *(violence)*,

and the inhabitants thereof have spoken sheker,

and their leshon *(tongue)* is remiyah *(guile)* in their mouth.

יב וואָרעם אירע ריַיכע לייַט זיַינען פֿול מיט רויב ,
roib mit ful zainen lait raiche ire vorem
robbery with full are people rich her for
און אירע באַווינער רעדן פֿאַלש,
falsh redn bavoiner ire un
falsely speak inhabitants her and
און זייער צונג איז באַטרוג אין זייער מויל .
moil zeyer in batrug iz tsung zeyer un
mouth their in deceit is tongue their and

[13] Therefore also will I make thee sick in striking thee,

in making thee desolate because of chattotecha.

יג דערום האָב איך אויך דיך געשלאָגן ביז קראַנק,
krank biz geshlogn dich oich ich hob derum
sick until struck you(SG) also I have therefore
דיך פֿאַרווויסט פֿאַר דיַינע זינד .
zind daine far farvist dich
sins your for laid waste you(SG)

[14] Thou shalt eat, but not be satisfied;

יד דו וועסט עסן און נישט זאַט ווערן ,
vern zat nisht un esen vest du
become satisfied not and eat will you

and thy emptiness remains in thee;

און דַיִן הונגער וועט זיין אין דיַינע אינגעווייד;
ingeveid daine in zain vet hunger dain un
innards your in be will hunger your and

and thou shalt put away but not save;

און וועסט טראָגעדיק ווערן , און נישט געווינען ,
gevinen nisht un vern trogedik vest un
give birth not and become pregnant will and

and that which thou deliverest will I give up to the cherev *(sword)*.

און וואָס דו וועסט געווינען וועל איך צום
tsum ich vel gevinen vest du vos un
to I will give birth will you what and

שווערד איבערגעבן.
ibergebn shverd
give over sword

[15] Thou shalt sow the zera, but thou shalt not reap the katzir *(harvest)*;

טו דו וועסט זייען , און נישט שניַידן ,
shnaidn nisht un zeyen vest du
reap not and sow will you

thou shalt tread the zayit *(olives)*, but thou shalt not anoint thee with shemen *(olive oil)*;

דו וועסט טרעטן איילבערטן, און זיך
zich un eilbertn tretn vest du
self and olives tread will you

נישט זאַלבן מיט איל,
eil mit zalbn nisht
oil with anoint not

and yayin shalt thou not drink.

און טרויבנזאַפט, און נישט טרינקען קיין ווַיין .
vain kein trinken nisht un troibnzaft un
wine any drink not and grape juice and

[16] For the chukkot Omri *(statutes of Omri)* are kept,

טז ווַיל אָפּגעהיט ווערן די מינהגים פֿון עָמרין ,
Omrien fun minhogim di vern opgehit vail
Omri of customs the are guarded because

and kol ma'aseh Bais Ach'av *(all the works of the House of Ahab)*;

און אַל די טוענישן פֿון אַחאָבס הויז ,
hoiz Achavs fun tuenish di al un
house Ach'av's of doings the all and

and ye walk in their mo'atzot *(advise, counsel)*;

און איר זַיט געגאַנגען אין זייערע עצות ;
etsut zeyere in gegangen zait ir un
counsels their in having gone are you and

therefore, I should make thee a desolation,

דערום וועל איך דיך מאַכן פֿאַר אַ שרעק,
shrek a far machn dich ich vel derum
terror a for make you(SG) I will therefore

and the inhabitants thereof an object of hissing;

און אירע באַווינער פֿאַר אַ שמוצערונג ;
shmutserung a far bavoiner ire un
mocking a for inhabitants her and

therefore ye shall bear the cherpah *(scorn, abuse, disgrace)* of Ami *(My people)*.

און די שאַנד פֿון מיַין פֿאָלק וועט
vet folk main fun shand di un
will people my of shame the and

איר טראָגן.
trogn ir
bear you

7 Woe is me! For I am become like a gathering of kayitz *(summer fruit)*,

ז ווויי מיר, וואָס איך בין ווי ביַים נאָכזאַמל
nochzaml baim vi bin ich vos mir vei
gleaning at the like am I that me woe

פֿון זומער ,
zumer fun
summer of

like a gleaning of the vintage;

ווי ביים נאָכקלייב פֿון דער לעז !
lez der fun nochklaib baim vi
harvest the of gathering at the like

there is no grape cluster to eat,

נישטאָ אַ הענגל צום עסן ,
esen tsum hengl a nishto
eat to cluster a there is not

none of the early figs my nefesh desired.

אַן ערשטפֿרוכט וואָס מײַן זעל גלוסט.
gelust zel main vos ershtfrucht an
desires soul my that firstfruit a

[2] The chasid has disappeared from ha'aretz;

ב אונטערגעגאַנגען איז דער פֿרומער פֿון לאַנד,
land fun frumer der iz untergegangen
land from pious one the is perished

and there is none yashar *(upright, straight)* among men;

און קיין רעכטפֿאַרטיקער צווישן מענטשן איז נישטאָ ;
nishto iz mentshn tsvishn rechtfartiker kein un
there is not is men among upright person any and

they all lie in wait for dahm;

אַלע לויערן זיי אויף בלוט ,
blut oif zei loiern ale
blood for they lurk all

they hunt every man his brother with a net.

איינער דעם אַנדערן פֿאַנגען זיי אין נעץ.
nets in zei fangen andern dem einer
net in they track another the one

[3] That they may do evil with both hands skillfully,

ג אויף שלעכטס טאָן זײַנען די הענט וואָס
vos hent di zainen ton shlechts oif
that hands the are doing evil for

דאַרפֿן גוטס טאָן;
ton guts darfn
do good need to

the sar and the shofet asketh for a bribe;

דער שָׂרה פֿאַרלאַנגט, און דער ריכטער איז פֿאַר באַצאָלט,
batsolt far iz richter der un farlangt srorh der
pay for is judge the and demands ruler the

and hagadol uttereth the evil of his nefesh *(soul)*;

און דער גרויסיער מאַן , ער רעדט די געריקייט
gerikeit di redt er man grusier der un
desire the speaks he man great the and

פֿון זײַן זעל ;
zel zain fun
soul his of

so they weave it.

אַזוי האָבן זיי עס פֿאַרדרייט.
fardreit es zei hobn azoi
twisted it they have thus

[4] The best of them is like a brier;

ד דער בעסטער פֿון זיי איז ווי אַ דאָרן ,
dorn a vi iz zei fun bester der
thorn a like is them of best the

the yashar *([most] upright)* is sharper than a thorn hedge;

דער רעכטפֿאַרטיקער, ערגער פֿון אַ שטעכיקער
shtechiker a fun erger rechtfartiker der
prickly a than worse upright the

צאַם .
tsam
closed-in enclosure

the yom of thy watchmen and thy pekuddah *(visitation)* cometh;

דער טאָג פֿון דײַנע זעער, דײַן רעכנשאַפֿט, איז געקומען ;
gekumen iz rechnshaft dain zeer daine fun tog der
come is reckoning your seers your of day the

now shall their confusion follow.

אַצונד וועט געשען זייער צעטומלענישׂ .
tsetumlenish zeyer geshen vet atsund
confusion their happen will now

[5] Trust ye not in a re'a,

ה זאָלט איר נישט גלויבן אין אַ חבֿר ,
chever a in gloibn nisht ir zolt
friend a in believe not you shall

put ye not confidence in an alluf *(confidant)*;

זאָלט איר אײַך נישט פֿאַרזיכערן אויף אַ גוטן פֿרײַנט;
fraint gutn a oif farzichern nisht aich ir zolt
friend good a in trust not yourselves you shall

keep the doors of thy mouth from her

פֿון דער וואָס ליגט אין דײַן בוזעם ,
buzem dain in ligt vos der fun
bosom your in lies who the one from

that lieth in thy kheyk *(bosom)*.

היט די טירן פֿון דײַן מויל .
moil dain fun tirn di hit
mouth your of doors the beware

[6] For the ben dishonoureth the av,

ו וואָרעם אַ זון באַנאַוולט אַ פֿאָטער,
foter a banavlt zun a vorem
father a dishonors son a for

the bat riseth up against her em,

אַ טאָכטער שטעלט זיך קעגן איר מוטער ,
muter ir kegen zich shtelt tochter a
mother her against self stands daughter a

the kallah against her chamot;

אַ שנור קעגן איר שוויגער ,
shviger ir kegen shnur a
mother-in-law her against daughter-in-law a

a man's enemies are the men of his own bais.

די שׂונאים פֿון אַ מענטשן זײַנען זײַנע
zaine zainen mentshn a fun sonem di
his are person a of enemies the

הויזלײַט .
hoizlait
household members

[7] Therefore I will look [in hope] for Hashem;

ז אָבער איך קוק אויס אויף ה ,
Hashem oif ois kuk ich ober
Hashem for out look I but

I will wait for Elohei Yishi *(the G-d of my Salvation)*;

איך האַר צום ה פֿון מײַן הילף ,
hilf main fun Hashem tsum har ich
salvation my of Hashem to wait for I

Elohai *(my G-d)* will hear me.

מײַן ג-ט וועט מיך צוהערן .
tsuhern mich vet G-t main
hear me will G-d my

[8] Don't joyously gloat over me, O mine enemy;

ח נישט פֿרייען זאָלסטו זיך אויף מיר, מײַן שׂונאטע,
sonte main mir oif zich zolstu freyen nisht
enemy my me over self shall you rejoice not

when I fall, I shall rise;

אַז איך בין געפֿאַלן, וועל איך אויפֿשטיין,
oifshtein ich vel gefaln bin ich az
rise I will fallen am I when

when I sit in choshech, Hashem shall be ohr unto me.

אַז איך זיץ אין פֿינצטערניש, איז ה מיר אַ ליכט.
licht a mir Hashem iz fintsternish in zits ich az
light a for me Hashem is darkness in sit I when

[9] I will bear the wrath of Hashem,

ט דעם צאָרן פֿון ה וועל איך טראָגן,
trogn ich vel Hashem fun tsorn dem
bear I will Hashem of anger the

because I have sinned against Him,

וואָרעם איך האָב געזינדיקט צו אים;
im tsu gezindikt hob ich vorem
him to sinned have I for

until He plead my case,

ביז ער וועט קריגן מײַן קריג ,
krig main krign vet er biz
dispute my contest will he until

and execute mishpat for me;

אוּן וועט טאָן מײַן רעכט;
recht main ton vet un
right my do will and

He will bring me forth into the ohr,

ער וועט מיך אַרויספֿירן אין ליכטיקייט ,
lichtikeit in aroisfirn mich vet er
light shine in lead out me will he

and I shall behold His tzedakah.

איך וועל זען זײַן געראָטנקייט .
gerechtikeit zain zen vel ich
righteousness his see will I

10 Then mine enemy shall see it,

י אוּן מײַן שׂונאטע וועט זען , אוּן אַ בושה
bushe a un zen vet sonte main un
shame a and see will enemy my and

וועט זי באַדעקן,
badekn zi vet
cover she will

and bushah *(shame)* shall cover her

די וואָס זאָגט צו מיר: ווו איז ער,
er iz vu mir tsu zogt vos di
he is where me to says who the one

ה דײַן ג-ט?
G-t dain Hashem
G-d your Hashem

which said unto me: Where is Hashem thy G-d?

מײַנע אויגן וועלן זיך אָנזען אויף איר;
ir oif onzen zich veln oign maine
her upon look selves will eyes my

Mine eyes shall behold her;
now shall she be trodden down like the mire of the streets.

אַצונד וועט זי צעטראָטן ווערן ווי
vi vern tsetrotn zi vet atsund
like become trampled she will now

קויט פֿון די גאַסן .
gasn di fun koit
streets the of filth

11 In the yom that thy fences are to be built,

יא אַ טאָג וועט זײַן צו בויען דײַנע מויערן ,
moiern daine boien tsu zain vet tog a
walls your build to be will day a

in Yom HaHu *(that Day)* shall the chok *(prescribed limit, boundary)* be far away.

מען יענער טאָג זײַן זייער ווײַט.
vait zeyer zain tog yener meg
far very be day that may

12 In that yom also it shall come into your possession

יב אַ טאָג וועט דאָס זײַן ווען מע וועט
vet me ven zain dos vet tog a
will one when be this will day a

קומען צו דיר ,
dir tsu kumen
you(SG) to come

from Assyria and the cities of Egypt,

פֿון אשור אוּן די שטעט פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun shtet di un Ashur fun
Egypt of cities the and Assyria from

even from Egypt to the Euphrates,

אוּן פֿון מִצרַיִם אוּן ביזן טײַך ,
taich bizn un Mitsrayim fun un
river unto the and Egypt from and

from yam to yam, and from har to har.

אוּן פֿון ים ביז ים , אוּן פֿון באַרג
barg fun un yam biz yam fun un
mountain from and the sea to the sea from and

ביז באַרג .
barg biz
mountain unto

13 Notwithstanding ha'aretz shall be desolate because of them that dwell therein,

ג און די ערד וועט זיין וויסט פַּאַר
far vist zain vet erd di un
for desolation be will earth the and

, אירע באַווינער
bavoiner ire
inhabitants her

for the fruit of their doings.

. פון וועגן דעם פֿרוכט פון זייערע מעשׂים
meisim zeyere fun frucht dem vegen fun
deeds their of fruit the because of from

14 Tend as a shepherd Thy people with Thy staff,

ד פַּיטער דיין פֿאָלק מיט דיין רוט,
rut dain mit folk dain fiter
rod your with people your feed

the tzon of Thine nachalah,

די שאָף פון דיין אַרב ,
arav dain fun shof di
inheritance your of sheep the

which dwell solitarily in the wood, in the midst of Carmel;

וואָס ווינען באַזונדער אַ וואַלד אין מיטן כַּרמֶל ;
Karmel mitn in vald a bazunder voinen vos
Carmel midst of in forest a separately dwell that

let them feed in Bashan and Gil'ad,

לאָזן זיי זיך פֿיטערן אין בָּשָׁן און גִּלעָד ,
Gilad un Bashan in fitern zich zei lozn
Gil'ad and Bashan in pasture selves them let

as in days of old.

. ווי אין די טעג פון אַמאָל
amol fun teg di in vi
once of days the in like

15 According to the days of thy coming out of Eretz Mitzrayim

ה ווי אין די טעג פון דיין אַרויסגיין פון
fun aroisgein dain fun teg di in vi
from going out your of days the in like

, לאַנד מִצרַיִם
Mitsrayim land
Egypt land

will I show unto it marvellous things.

. וועל איך אים ווונדער באַווייַזן
bavaizn vunder im ich vel
show wonders it I will

16 The Goyim shall see and be ashamed at all their might;

ו פֿעלקער וועלן זען און זיך שעמען מיט
mit shemen zich un zen veln felker
with be ashamed selves and see will nations

, אַל זייער גבֿורה
gevure zeyer al
might their all

they shall lay their hand upon their mouth,

, זיי וועלן אַרויפֿטאָן די האַנט אויפֿן מויל
moil oifn hant di aroifton veln zei
mouth on the hand the put will they

their ears shall be deaf.

. זייערע אויערן וועלן טויב ווערן
vern toib veln oiern zeyere
become deaf will ears their

17 They shall lick the aphar *(dust)* like the nachash,

ז זיי וועלן לעקן דעם שטויב ווי אַ שלאַנג,
shlang a vi shtoib dem lekn veln zei
snake a like dust the lick will they

like crawlers that crawl on eretz *(ground)*

; ווי די וואָס קריכן אויף דער ערד
erd der oif krichn vos di vi
earth the on creeps that the one like

they will come trembling out of their dens;

, זיי וועלן ציטערן פון זייערע פֿעסטונגען
festungen zeyere fun tsiteren veln zei
strongholds their from tremble will they

they shall be afraid of Hashem Eloheinu,

צו ה אלוקינו וועלן זיי אַנגסטן,
angstn zei veln Elokeinu Hashem tsu
dread they will our G-d Hashem to

and shall turn in fear because of Thee.

און זיי וועלן מורא האָבן פַֿאַר דיר .
dir far hobn moire veln zei un
you(SG) before have fear will they and

[18] Mee El kamocha *(Who is a G-d like unto Thee)*, removing avon,

יח ווער איז אַן אֵל ווי דו , וואָס פַֿאַרגיט זינד ,
zind fargit vos du vi El an iz ver
sin forgives who you like G-d a is who

and passing over peysha of the She'erit of His Nachalah? Hashem retaineth not His anger forever,

און גייט פַֿאַרבײַ דעם פַֿאַרברעך פֿון
fun farbrech dem farbai geit un
of transgression the passes over goes and

דעם איבערבלײַב פֿון זײַן אַרב ?
arav zain fun iberblaib dem
inheritance his of remnant the

because He delighteth in chesed.

ער האַלט נישט אויף אייביק זײַן צאָרן ,
tsorn zain eibik oif nisht halt er
anger his forever up not holds he

וואָרעם ער האָט ליב געגנאָד .
genod lib hot er vorem
grace love has he for

[19] He will turn again; He will have compassion upon us;

יט ער וועט אונדז ווידער דערבאַרמען,
derbaremen vider undz vet er
have mercy again us will he

He will subdue avonoteinu *(our iniquities)*;

ער וועט פַֿאַרדריקן אונדזערע זינד ;
zind undzere fardrikn vet er
sin our suppress will he

and tashlich *(thou wilt cast, throw)* all their sins into the depths of the yam.

און וועסט אַרײַנוואַרפֿן אין די טיפֿענישן פֿון ים
yam fun tifenishn di in arainvarfen vest un
the sea of depths the in throw into will and

אַלע זייערע חטאָים .
chatoim zeyere ale
sins their all

[20] Thou wilt give emes to Ya'akov,

כ וועסט ווײַזן טרײַשאַפֿט צו יעקבֿן ,
Yaakovn tsu traishaft vaizn vest
Yaakov to faithfulness show will

and chesed to Avraham,

חֶסֶד צו אַבֿרהמען ,
Avrahamen tsu chesed
Avraham to kindness

as Thou hast sworn unto avoteinu from days of long ago.

ווי דו האָסט גענשוואָרן אונדזערע עלטערן
eltern undzere geshvorn host du vi
fathers our sworn an oath have you as

פֿון די טעג פֿון פַֿאַרצײַטן .
fartsaitn fun teg di fun
ancient times of days the from

Nachum

נַחוּם

1 The burden concerning Nineveh. The sefer chazon *(book of the vision)* of Nachum of Elkosh.

א די נבֿואה אויף נינוֶה ; דאָס בוך פֿון דער זעונג פֿון
fun zeung der fun buch dos Nineveh oif nevue di
of vision the of book the Nineveh on oracle the

נַחום דעם אֶלקוֹשי .
Elkosh dem Nachum
Elkoshite the Nachum

[2] A jealous G-d and taking vengeance is Hashem;

ב אַ ג-ט אַן אֵל קַנּוֹא און אַ ראַכענעמער איז ה ,
Hashem iz rachenemer a un Kanno El an G-t a
Hashem is avenger an and jealous G-d an G-d a

an avenger is Hashem, Ba'al Chemah *(L-rd of Wrathful Fury)*;

ה איז אַ ראַכענעמער און פֿול מיט גרימצאָרן ,
grimtsorn mit ful un rachenemer a iz Hashem
wrath fury with full and avenger an is Hashem

Hashem will take vengeance on His adversaries,

ה איז זיך נוקם אָן זיַינע פֿיַינט ,
faint zaine on noikem zich iz Hashem
enemies his on avenges self is Hashem

and He reserveth wrath for His enemies.

און ער האַלט דעם כּעס צו זיַינע שׂונאים .
sonem zaine tsu kaas dem halt er un
enemies his to anger the holds he and

[3] Hashem is slow to anger,

ג ה איז אַיַנגעהאַלטן אין צאָרן ,
tsorn in aingehaltn iz Hashem
anger in slow is Hashem

and great in ko'ach,

און גרויס אין מאַכט ,
macht in grois un
power in great and

and will not at all leave the guilty unpunished;

ער לאָזט נישט פֿרַיי , ער וועט זיכער נישט לאָזן די
di lozn nisht zicher vet er frai nisht lozt er
the let not surely will he free not let he

שולדיקע אומבאַשטראָפֿט .
umbashtroft shuldike
unpunished guilty

Hashem hath His way in the whirlwind and in the tempest,

ה – מיט ווינט און מיט שטורעם איז זיַין וועג ,
veg zain iz shturem mit un vint mit Hashem
way his is storm with and wind with Hashem

and the anan *(clouds)* are the dust of His feet.

און וואָלקן דער שטויב פֿון זיַינע פֿיס .
fis zaine fun shtoib der volken un
feet his of dust the clouds and

[4] Hashem rebuketh the yam, and drieth it up,

ד ער שרַיט אָן אויפֿן ים , און טריקנט אים אויס ,
ois im triknt un yam oifn on shrait er
out it dries and sea on the at shouts he

and maketh all the neharot *(rivers)* run dry;

און אַלע טיַיכן מאַכט ער טרוקן ;
trukn er macht taichn ale un
dry he makes rivers all and

Bashan languisheth, and Carmel,

פֿאַרוועלקט וועלט דער בָּשָׁן און כַּרְמֶל ,
Karmel un Bashan der velt farvelkt
Carmel and Bashan the becomes withered

and the flower of the Levanon fadeth.

און די בליִונג פֿון לבָנון וועלט פֿאַרוועלקט .
farvelkt velt Levanon fun bliung di un
withered becomes Levanon of blossom the and

[5] The mountains quake before Hashem,

ה די בערג ציטערן פֿאַר אים,
im far tsiteren berg di
him before tremble mountains the

and the hills melt away,

און די טאָלן טוען זיך וואַקלען,
vaklen zich tuen toln di un
shake selves do valleys the and

and ha'aretz heaveth at His presence,

און די ערד ווערט אויפֿגעטרייסלט פֿון זײַן פּנים ,
ponem zain fun oifgetreislt vert erd di un
face his from shaken up becomes earth the and

yea, tevel *(the world)*, and all that dwell therein.

אי די וועלט אי אַלע ווויינער אין איר.
ir in voiner ale i velt di i
it in inhabitants all and world the both

[6] Who can stand before Hashem's fury?

ו פֿאַר זײַן כּעס ווער קען זיך שטעלן?
shteln zich ken ver kaas zain far
stand self can who anger his before

And who can endure His charon af *(burning anger)*?

און ווער קען באַשטיין אין זײַן גרימצאָרן ?
grimtsorn zain in bashtein ken ver un
wrath fury his in endure can who and

His chemah *(wrath)* is poured out like eish *(fire)*

זײַן צאָרן גיסט זיך אויס ווי פֿײַער,
faier vi ois zich gist tsorn zain
fire like out self pours wrath his

and the tzurim *(rocks)* are rent in pieces before Him.

און די פֿעלדזן ווערן צעשטויסן פֿאַר אים.
im far tseshtoisn vern feldzn di un
him before broken become rocks the and

[7] Hashem is tov,

ז גוט איז ה ,
Hashem iz gut
Hashem is good

a maoz *(stronghold)* in the Yom Tzarah;

פֿאַר אַ פֿעסטונג אין טאָג פֿון נויט ;
noit fun tog in festung a far
distress of day in fortress a for

and Hashem knoweth them that take refuge in Him.

און ער ווייס די וואָס שיצן זיך אין אים.
im in zich shitsn vos di veis er un
him in selves take shelter who the ones knows he and

[8] But with an overwhelming flood

ח אָבער מיט אַ שטראָמיקער פֿלייצונג
fleitsung shtromiker a mit ober
flood flowing a with but

He will make an utter end of her site,

וועט ער מאַכן אַ פֿאַרלענדונג פֿון איר אָרט ,
ort ir fun farlendung a machn er vet
place her of destruction a make he will

and Hashem shall pursue His enemies into choshech.

און זײַנע פֿײַנט וועט נאָכיאָגן פֿינצטערניש.
fintsternish nochyogn vet faint zaine un
darkness pursue will enemies his and

[9] Whatever plot ye against Hashem,

ט וואָס טראַכט איר אַקעגן ה ?
Hashem akegn ir tracht vos
Hashem against you think what

Hashem will make an utter end of anyone doing it;

אַ פֿאַרלענדונג וועט ער מאַכן ,
machn er vet farlendung a
make he will destruction a

tzarah *(affliction)* will not arise a second time.

די צרה וועט נישט אויפֿשטיין אַ צווייט מאָל.
mol tsveit a oifshtein nisht vet tsore di
time second a rise not will trouble the

[10] For while they be twisted together as sirim *(thorns)*,

י וואָרעם בעת זיי זײַנען ווי דערנער איינגעפֿלאָכטענע,
aingeflochtene derner vi zainen zei beeis vorem
intertwined thorns like are they when for

and while they are drunken
as drunkards,

אוּן וויִ זיי שיכּורן פַֿאַרשיכּורטע,
farshikurte shikurn zei vi un
drunken drunkards them like and

they shall be devoured as
stubble fully dry.

וועלן זיי אין גאַנצן פַֿאַרצערט וועּרן וויִ
vi vern fartsert gantsn in zei veln
like become consumed entirety in they will

טרוקענע שטרוי.
shtroi trukene
straw dry

[11] There is one come out of thee,

יא פֿון דיר איז אַרויסגעקומען
aroisgekumen iz dir fun
come out is you(SG) from

that imagineth evil against Hashem,

דער וואָס טראַכט בייז אַקעגן ה׳,
Hashem akegn beiz tracht vos der
Hashem against evil thinks who the one

a yo'etz Beliya'al *(a counselor
of Beliya'al)*.

וואָס באַראָט נידערטרעכטיקייט.
nidertrechtikeit barot vos
wickedness advises who

[12] Thus saith Hashem:

יב אַזוי האָט ה׳ געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Though they are strong, and
likewise rabbim,

וויִ געזונט אוּן אַזוי פֿיל וויִ זיי זיַינען,
zainen zei vi fil azoi un gezunt vi
are they as many so and healthy as

yet shall they thus be cut down,
and he shall pass away.

אַזוי וועלן זיי פַֿאַרשניטן וועּרן אוּן פַֿאַרגיין;
fargein un vern farshnitn zei veln azoi
perish and become cut off they will so

Though I have afflicted thee
[O Yehudah],

הגם איך האָב דיך געפּיַניקט,
gepainikt dich hob ich hagam
afflicted you(SG) have I although

I will afflict thee no more.

וועל איך מער דיך נישט פּיַניקן.
painiken nisht dich mer ich vel
afflict not you(SG) more I will

[13] For now will I break his motah
(yoke) from off thee,

יג אוּן אַצונד וועל איך צעברעכן זײַן יאָכשטאַנג
yochshtang zain tsebrechn ich vel atsund un
yoke his break I will now and

פֿון דיר,
dir fun
you(SG) from

and will break thy fetters in pieces.

אוּן דיַינע בינדשטריק וועל איך צעריַיסן.
tseraisn ich vel bindshtrik daine un
tear off I will bonds your and

[14] And Hashem hath given a
command concerning thee,

יד אוּן ה׳ האָט באַפֿוילן וועגן דיר,
dir vegen bafoiln hot Hashem un
you(SG) concerning commanded has Hashem and

that no more of thy name be sown;

אַז פֿון דיַין נאָמען זאָל מער קיין זאָמען נישט זײַן;
zain nisht zomen kein mer zol nomen dain fun az
be not seed any more shall name your from that

out of the bais of thy g-ds
will I cut off

פֿון הויז פֿון דיַין ג-טס וועל איך פַֿאַרשנײַדן
farshnaidn ich vel g-ts dain fun hoiz fun
cut off I will g-ds your of house from

the pesel *(graven image)* and
the molten image;

געשניצטע אוּן געגאָסענע ג-צן;
g-tsn gegosene un geshnitste
idols poured and carved

I prepare thy kever *(grave)*;

איך וועל דיר אַ קבֿר מאַכן ,
machn keyver a dir vel ich
make tomb a you(SG) will I

for thou art vile.

ווייַל דו ביסט צו שאַנד געוואָרן.
gevorn shand tsu bist du vail
become shame to are you because

2 [1:15] Hinei, upon the mountains the feet of him that bringeth Besorah *(Good News)*,

ב זע אויף די בערג די פֿיס פֿון דעם
dem fun fis di berg di oif ze
the of feet the mountains the on behold

מבֿשר
mevaser
messenger of good news

that publisheth Shalom!

וואָס מאַכט הערן שלום !
sholem hern macht vos
peace hear makes who

O Yehudah, keep thy chagim,

פֿייַער , יהודה , דיינע פֿייערטעג,
faierteg daine Yehudah faier
firedays your Yehudah celebrate

fulfill thy nedarim;

באַצאָל דיינע נדרים ,
nedrim daine batsol
vows your pay

for the Beliya'al shall no more pass through thee;

וואָרעם מער וועט נישט דורכגיין אין דיר
dir in durchgein nisht vet mer vorem
you(SG) in pass through not will more for

דער נידערטרעכטיקער,
nidertrechtiker der
wicked one the

he is utterly cut off.

ער איז אין גאַנצן פֿאַרשניטן.
farshnitn gantsn in iz er
cut off entirety in is he

[2] [2:1] A shatterer is come up before thy face [O Nineveh];

ב.א אַ צעברעכער גייט אַרויף אַקעגן דיר ;
dir akegn aroif geit tsebrecher a
you(SG) against up goes destroyer a

guard thy fortress, watch the derech,

היט דיין פֿעסטונג. קוק אויס אויפֿן וועג,
veg oifn ois kuk festung di hit
way on the out look fortress the watch over

fortify thy loins, marshal all thy koach *(power)*.

פֿעסטיק די לענדן, שטאַרק זייער דיין כּוח .
koiech dain zeyer shtark lendn di festik
strength your very strengthen loins the strengthen

[3] [2:2] For Hashem is about to restore the eminence of Ya'akov,

ב.ב וואָרעם ה קערט אום דעם שטאָלץ פֿון יעקבֿ
Yaakov fun shtolts dem um kert Hashem vorem
Yaakov of pride the back turns Hashem because

like the eminence of Yisroel;

ווי דעם שטאָלץ פֿון יִשׂרָאֵל;
Yisroel fun shtolts dem vi
Yisroel of pride the like

for plunderers have plundered them,

וואָרעם אויסלייידיקער האָבן זיי אויסגעלייידיקט,
oisgeleidikt zei hobn oisleidiker vorem
emptied they have emptiers for

and made their vine branches as shachat.

און זייער צווייגן פֿאַרדאָרבן.
fardorben tsvaign zeyere un
ruined branches their and

[4] [2:3] The mogen *(shield)* of his gibborim is made red,

ג דער שילד פֿון זיינע גיבורים איז געוויטיקט,
geroitikt iz giborim zaine fun shild der
reddened is warriors his of shield the

the anshei chayil *(valiant men)*
are in scarlet;

די קריגסלײַט אין ווערמילפֿאַרב,
vermilfarb in krigslait di
crimson in warriors the

the chariot shall flash like fire

אין פֿײַערדיקן שטאָל די רײַטוועגן,
raitvegn di shtol faierdikn in
chariots the steel fiery in

in the day of its array,

אין טאָג פֿון זייער צוגרייטונג ;
tsugreitung zeyer fun tog in
preparation their of day in

and the spears shall be brandished.

און די ציפּרעסשפּיזן ווערן געפֿאָכט .
gefocht vern tsipresshpizn di un
brandished become cypress spears the and

5 2:4 The chariot shall rage in
the streets,

ד דורך די גאַסן ווילדעוועט די רײַטוועגן,
raitvegn di vildeven gasn di durch
chariots the rage streets the through

they shall jostle one against
another in the rechovot,

זיי שטורעמען דורך די מערק ,
merk di durch shturemen zei
squares the through storm they

they shall seem like flaming torches,

זייער אָנבליק איז ווי פֿלאַמען,
flamen vi iz onblik zeyer
flames like is appearance their

they shall dart about like the
lightnings.

ווי די בליצן לויפֿן זיי אום .
um zei loifn blitsn di vi
around they run lightning the like

6 2:5 He shall remember his
mighty ones;

ה ער טראַכט אָן זײַנע מאַכטיקע ,
machtike zaine on tracht er
mighty ones his on thinks he

they stumble in their walk;

אָבער זיי ווערן געשטרויכלט אין זייער גאַנג ;
gang zeyer in geshtroichlt vern zei ober
gait their in stumbled become they but

they shall make haste to the
chomah *(wall)* of it,

מע אײַלט צו דער מויער,
moier der tsu ailt me
wall the to hurries one

and the defense shall be prepared.

און צוגעגרייט ווערט דער שירעמדאַך .
shiremdach der vert tsugegreit un
shelter the becomes prepared and

7 2:6 The sha'arei haneharot *(the gates of the rivers)* shall be thrown open,

ו די טויערן פֿון די טײַכן זײַנען געעפֿנט,
geefent zainen taichn di fun toiern di
opened are rivers the of gates the

and the heikhal *(palace)*
reels.

און דער פּאַלאַץ ווערט צערונען .
tserunen vert palats der un
melted away becomes palace the and

8 2:7 Her golus *(exile)* is decreed, she
shall be carried away,

ז ח און די מלכּה ווערט אָן אָפּגעדעקטע
opgedekte an vert malke di un
uncovered one an becomes queen the and

אַוועקגענומען ,
avekgenumen
taken away

her slave girls moaning like the
kol yonim *(voice of doves)*,

און אירע דינסטן קלאָגן אַזוי ווי דער
der vi azoi klogn dinstn ire un
the like as mourn maid servants her and

קול פֿון טויבן ,
toibn fun kol
doves of voice

beating their breasts.

זיך קלאַפּנדיק אויף די הערצער.
hertser di oif klapndik zich
hearts the on striking selves

9 2:8 But Nineveh is like a pool of mayim;

ט ח און נינוֶה איז ווי אַ טיַיך וואַסער
vaser taich a vi iz Nineveh un
water river a like is Nineveh and

and her mayim is draining away.

פֿון זינט די טעג וואָס זי איז;
iz zi vos teg di zint fun
is she that days the since from

Stop, stop, shall they cry;

אָבער זיי אַנטלויפֿן: שטייט! שטייט!
shteit shteit antloifn zei ober
stop stop flee they but

but no one turns back.

אָבער קיינער קערט זיך נישט אום.
um nisht zich kert keiner ober
back not self turns anyone but

10 2:9 Take ye the plunder of kesef, take the plunder of zahav;

י רויבט זילבער, רויבט גאָלד,
gold roibt zilber roibt
gold plunder silver plunder

for there is no end of the treasures,

נישטאָ קיין שיעור צו דעם אויסשטאַט,
oisshtat dem tsu shieur kein nishto
equipment the to measure any there is not

heaps of kol keli chemdah *(every delightful vessel)*.

אַ רייַכטום פֿון אַלע גלוסטיקע זאַכן.
zachn glustike ale fun raichtum a
things desirable all of wealth a

11 2:10 She is empty, and void, and stripped;

יא זי ווערט פּוסט און וויסט און פֿאַרוויסט,
farvist un vist un pust vert zi
devastated and desolate and empty becomes she

and the lev melteth,

און דאָס האַרץ ווערט צעגאַנגען,
tsegangen vert harts dos un
melted becomes heart the and

and the knees give way,

און אַ וואַקלענישׁ פֿון קני,
kni fun vaklenish a un
knees of trembling a and

bodies tremble,

און אַ ציטערניש אין אַלע לענדן;
lendn ale in tsiterenish a un
loins all in trembling a and

and the faces of them all grow pale.

און זייערע אַלעמענס פּנימער נעמען אָן אַ פֿינצטערניש.
fintsternish a on nemen penemer alemens zeyere un
darkness a on take faces all their and

12 2:11 Where is the ma'on arayot *(den of lions)*,

יב יא וווּ איז די ווויונונג פֿון די לייבן,
leibn di fun voinung di iz vu
lions the of dwelling the is where

and the feeding place of the young lions,

וואָס איז געווען דער פֿיטערפּלאַץ פֿאַר יונגלייבן,
yungleibn far fiterplats der geven iz vos
young lions for feeding place the was is which

where the aryeh, even the lioness,

וואָס דאָרטן איז אומגעגאַנגען דער לייב, די לייבינטע,
leibinte di leib der umgegangen iz dortn vos
lioness the lion the walking about is there wherein

walked with their cubs, and none made them afraid?

דאָס קליינע לייבל, און קיינער האָט נישט געשראָקן?
geshrokn nisht hot keiner un leibl kleine dos
frightened not has anyone and lion cub small the

13 2:12 The aryeh did tear in pieces enough for his cubs,

יג יב דער לייב פֿלעגט פֿאַרצוקן גענוג פֿאַר זיינע יונגע,
yunge zaine far genug fartsukn flegt leib der
young his for enough to tear used to lion the

and strangled for his lionesses,
און ווערגן פַֿאַר זײַנע לייבינטעס,
leibintes zaine far vergn un
lioness his for strangle and

and filled his lairs with prey,
און האָט אָנגעפֿילט מיט פַֿאַרצוקונג זײַנע לעכער,
lecher zaine fartsukung mit ongefilt hot un
dens his prey with filled has and

and his dens with torn flesh.
און זײַנע ווויונונגען מיט פַֿאַרצוקטע.
fartsukte mit voinungen zaine un
torn prey with dwellings his and

14 2:13 Hineni, I am against thee [O Nineveh], saith Hashem Tzva'os, and I will burn your chariots in the smoke, and the cherev shall devour thy young lions; and I will cut off thy prey from ha'aretz, and the voice of thy malachim *(messengers)* shall no more be heard.

יד ג זע , איך וועל קומען אויף דיר , זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt dir oif kumen vel ich ze
of hosts Hashem declares you(SG) upon come will I behold

און איך וועל פַֿאַרברענען אויף רויך אירע רײַטווײגן, און דײַנע יונגלייבן
yungleibn daine un raitvegn ire roich oif farbrenen vel ich un
young lions your and chariots her smoke to burn up will I and

וועט פַֿאַרצערן די שווערד; און איך וועל פַֿאַרשנײַדן פֿון דער ערד דײַן
dain erd der fun farshnaidn vel ich un shverd di fartseren vet
your earth the from cut off will I and sword the devour will

רויב , און מער וועט נישט געהערט ווערן דער קול פֿון דײַנע
daine fun kol der vern gehert nisht vet mer un roib
your of voice the become heard not will more and plunder

שלוחים .
shluchim
messengers

3 Hoy *(woe)* to the ir damim *(bloody city)*!

ג וויי די בלוטיקע שטאָט,
shtot blutike di vei
city bloody the woe

It is all full of lies and booty;
אין גאַנצן מיט פַֿאַלשקייט, מיט רויב , אָנגעפֿילט!
ongefilt roib mit falshkeit mit gantsn in
filled plunder with falsehood with entirety in

no end to the plunder;
עס טוט זיך נישט אָף די פַֿאַרצוקונג .
fartsukung di op nisht zich tut es
preying the away not self does it

2 The crack of the shot *(whip)*,
ב אַ קנאַל פֿון בײַטשן ,
baitshn fun knal a
whips of whip crack a

and the noise of the rattling of the wheels,
און אַ רַעַש-גערפֿילדער פֿון רעדער ,
reder fun raash-gepilder a un
wheels of noisy tumult a and

and of the prancing susim,
און פֿערד יאָגן ,
yogn ferd un
gallop horses and

and of the jolting merkavah *(chariot)*;
און רײַטווײגן שפּרינגן ;
shpringen raitvegn un
leaping chariots and

3 The parash *(horsemen, cavalry)* charging,
ג רײַטער שטורעמען אַרויף,
aroif shturemen raiter
up storm charioteers

the flash of the cherev and the glittering spear;
און פֿלאַם פֿון שווערד, און בליץ פֿון שפּיז ,
shpiz fun blits un shverd fun flam un
spear of flash and sword of flame and

and there is a multitude of slain, and a great number of dead bodies;
און אַ סך דערשלאָגענע, און אַ הויפֿן פּגרים ,
pegorim hoifn a un dershlogene sach a un
dead bodies heap a and slain multitude a and

and there is no end of their geviyot *(corpses)*;

און אָן שיעור טויטע לייַבער;
laiber toite shieur on un
bodies dead limit without and

they stumble over their geviyot;

און זיי שטרויכלען אָן זייערע טויטע לייַבער.
laiber toite zeyere on shtroichlen zei un
bodies dead their on stumble they and

[4] Because of the multitude of the harlotries of the alluring zonah,

ד פֿון וועגן די פֿיל זנותן פֿון דער
der fun znusn fil di vegen fun
the of harlotries many the concerning from

, זונה ווויל-חנעוודיקער
zoine voil-chnevdiker
prostitute charming

the ba'alat keshafim *(the mistress of sorceries)*,

, דער מיַנסטערין פֿון כישוף
kishef fun mainsterin der
witchcraft of mistress the

that enslaveth Goyim through her prostitutions,

, וואָס פֿאַרקויפֿט פֿעלקער מיט אירע זנותן
znusn ire mit felker farkoift vos
harlotries her with nations sells who

and mishpochot through her keshafim;

. און משפּחות מיט אירע כישופֿן
kishefn ire mit mishpoches un
sorceries her with families and

[5] Hineni, I am against thee, saith Hashem Tzva'os;

ה זע , איך קום צו דיר , זאָגט ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt dir tsu kum ich ze
of hosts Hashem declares you(SG) to come I behold

and I will lift thy skirts over thy faces,

, און איך וועל אויפֿדעקן דיַינע ברעגן אויף דיַין פּנים
ponem dain oif bregn daine oifdekn vel ich un
face your on skirts your uncover will I and

and I will show the Goyim thy nakedness,

און וועל וויַזן די פֿעלקער דיַין נאַקעטקייט,
naketkeit dain felker di vaizn vel un
nakedness your nations the show will and

and the mamlachot thy shame.

. און די קיניגריַכן דיַין שאַנד
shand dain kinigraichn di un
shame your kingdoms the and

[6] And I (Hashem) will cast abominable filth upon thee,

ו און איך וועל אַרויפֿוואַרפֿן אויף דיר אומווערדיקייטן,
umverdikeitn dir oif aroifvarfn vel ich un
filth you(SG) upon throw will I and

and make thee contemptibly vile, and will make thee a spectacle.

און וועל דיך פֿאַרמיוסן , און דיך
dich un farmioisn dich vel un
you(SG) and make detestable you(SG) will and

מאַכן ווי מיסט.
mist vi machn
dung like make

[7] And it shall come to pass, that all they that look upon thee

ז און עס וועט זיַין , אַלע וואָס זען דיך ,
dich zeen vos ale zain vet es un
you(SG) see who all be will it and

shall flee from thee, and say:

: וועלן וויַכן פֿון דיר , און זאָגן
zogn un dir fun vaichn veln
say and you(SG) from turn away will

Nineveh is in ruins; who will bemoan her?

פֿאַרוויסט געוואָרן איז נינוה ; ווער קען זי באַקלאָגן?
baklogn zi ken ver Nineveh iz gevorn farvist
mourn her can who Nineveh is become destroyed

From where shall I seek menachamim *(comforters)* for thee?

? פֿון וואַנען זאָל איך זוכן טרייסטער פֿאַר דיר
dir far treister zuchn ich zol vanen fun
you(SG) for comforters seek I shall where from

[8] Art thou better than No Amon *(Thebes)*,

ח ביסטו דען בעסער פֿון נאָ-אָמוֹן ,
No-Amon fun beser den bistu
No Amon than better then are you

that was situated on the Nile, that had the mayim round about it,

;וואָס איז געזעסן צווישן טיַכן , מיט וואַסער אַרום איר
ir arum vaser mit taichn tsvishn gezesn iz vos
her around water with rivers between situated is which

whose rampart was the yam, and her waters were her chomah?

וואָס איר פֿעסטונג איז געווען דער ים ,
yam der geven iz festung ir vos
sea the was is fortress her whose

?פֿון ים איז געווען איר מויער
moier ir geven iz yam fun
wall her was is sea from

[9] Ethiopia and Mitzrayim were her strength, and it was boundless;

ט כּוש איז געווען אַ שטאַרקייט, און
un shtarkeit a geven iz Kush
and strength a was is Kush

מִצרַיִם אָן שיעור,
shieur on Mitsrayim
limit without Egypt

Put and Luvim *(Libya)* were her allies.

.פֿוט און לובֿים זיַנען געווען דיר צו הילף
hilf tsu dir geven zainen Luvim un Put
help to you(SG) were are Libyans and Put

[10] Yet she went into golus,

י אָבער אויך זי איז אין גלות ,
goles in iz zi oich ober
exile in is she also but

she went into captivity;

;אין געפֿאַנגענשאַפֿט איז זי געגאַנגען
gegangen zi iz gefangenshaft in
gone she is captivity in

her olalim also were dashed in pieces

אויך אירע קליינע קינדער זיַנען צעהאַקט געוואָרן
gevorn tsehakt zainen kinder kleine ire oich
become cut into pieces are children small her also

at the head of all the streets;

;אין אַלע עק גאַסן
gasn ek ale in
streets end all in

and they cast goral *(lots)* for her honorable men,

און אויף אירע נִכבדים האָט מען גורל געוואָרפֿן,
gevorfn goirl men hot nichbdim ire oif un
cast lot one has honored ones her on and

and all her gedolim were bound in chains.

און אַלע אירע גרויסע לײַט זיַנען אין קייטן
keitn in zainen lait groise ire ale un
chains in are people great her all and

.געשמידט געוואָרן
gevorn geshmidt
become hammered

[11] Thou also shalt be drunken, thou shalt be hid,

יא דו אויך וועסט שיכּור ווערן , וועסט זיַן אַ געחלשטע,
gechlshte a zain vest vern shikur vest oich du
fainted a be will become drunk will also you

thou also shalt seek maoz from the enemy.

. דו אויך וועסט זוכן אָ באַשיצונג פֿון פֿיַינט
faint fun bashitsung a zuchn vest oich du
enemy from shelter a seek will also you

[12] All thy strongholds shall be like te'enim *(fig trees)* with the first ripe figs;

יב אַלע דיַינע פֿעסטונגען וועלן זיַן ווי
vi zain veln festungen daine ale
like be will strongholds your all

:פֿיַגנבּיימער מיט ערשטפֿיַגן
ershtfaign mit faignbeimer
first figs with fig trees

if they be shaken,
וואָס אַז זיי וועלן געטרייסלט,
getreislt vern zei az vos
shaken become they if which

they shall even fall into the peh *(mouth)* of the ochel *(eater)*.
פֿאַלן זיי דעם עסער אין מויל .
moil in eser dem zei faln
mouth in eater the they fall

13 Hinei, thy troops in the midst of thee are nashim *(women)*;
ג זע , דיין פֿאָלק אין דיר זיינען ווײַבער ,
vaiber zainen dir in folk dain ze
women are you(SG) in people your behold

the gates of thy land
אָפֿן געעפֿנט געוואָרן פֿאַר דיינע פֿײַנט
faint daine far gevorn geefent ofen
enemies your for become opened open

shall be set wide open unto thine enemies;
זיינען די טויערן פֿון דיין לאַנד,
land dain fun toiern di zainen
land your of gates the are

the eish shall devour thy *(gate)* bars.
פֿאַרצערט האָט אַ פֿײַער דיינע ריגלען.
riglen daine faier a hot fartsert
bars your fire a has consumed

14 Draw thee water for the matzor *(siege)*,
ד וואַסער פֿאַר באַלעגערונג שעפּ דיר אָן,
on dir shep balegerung far vaser
up yourself draw siege for water

fortify thy strongholds,
פֿאַרשטאַרק דיינע פֿעסטונגען,
festungen daine farshtark
fortresses your strengthen

go unto clay, and tread the mortar,
גיי אין ליים און טרעט וואַפּנע,
vapne tret un leim in gei
lime tread and clay in go

repair the brickwork.
נעם אָן די ציגלפֿורעם .
tsiglfurem di on nem
brick mold the on take

15 There shall the eish devour thee,
טו דענצמאָל וועט דיך אַ פֿײַער פֿאַרצערן,
fartseren faier a dich vet dentsmol
consume fire a you(SG) will then

the cherev shall consume thee,
אַ שווערד וועט דיך פֿאַרשניידן;
farshnaidn dich vet shverd a
cut off you(SG) will sword a

it shall eat thee up like the grasshopper.
זי וועט דיך אויפֿעסן ווי דער היישעריק;
heisherik der vi oifesn dich vet zi
locust the like devour you(SG) will it

Make thyself many as the grasshopper,
מעגסט זיך מערן ווי דער היישעריק,
heisherik der vi mern zich megst
locust the as increase self you may

make thyself many as the arbeh *(locust)*.
מעגסט זיך מערן ווי דער גריל .
gril der vi mern zich megst
locust the like multiply self may

16 Thou hast multiplied thy merchants more than the kokhavim of HaShomayim;
טז האָסט געמערט דיינע האַנדלסלײַט מײַן
main handlslait daine gemert host
my merchants your multiplied have
– פֿון די שטערן פֿון הימל
himel fun shtern di fun
heaven of stars the from

but, like the locust, they strip the land, then fly away.
האָט דער היישעריק זיך אויסגעשפּרייט און איז אַוועקגעפֿלויגן.
avekgefloign iz un oisgeshpreit zich heisherik der hot
flown away is and spread out self locust the has

17 Thy commanders are as the swarming locusts,

יז דַיינַע געקרוינטע זיַנען ווי גרילן ,
griln vi zainen gekrointe daine
locusts like are crowned ones your

and thy officials as the great grasshoppers,

און דַיינַע קאָמאַנדיר ווי אַ מחנה היישעריקן,
heisherikn machne a vi komandir daine un
locusts swarm a like commanders your and

which camp in the hedges on a cold day,

וואָס לאַגערן אויף די פּלויטן אין אַ קאַלטן טאָג;
tog kaltn a in ploitn di oif lagern vos
day cold a in fences the on encamp that

but when the shemesh ariseth they flee away,

גייט אויף די זון , אַזוי פּליען זיי אַוועק,
avek zei flien azoi zun di oif geit
away they fly so sun the up goes

and their place is whereabouts unknown.

און מע ווייסט נישט זייער אָרט ווו זיַנען זיי .
zainen zei vu ort zeyer nisht veist me un
are they where place their not knows one and

18 Thy ro'im *(shepherds)* slumber, O melech of Ashur *(Assyria)*;

יח איַנגעשלאָפן זיַנען דַיינַע פּאַסטוכער, מלך
melech pastucher daine zainen aingeshlofn
king shepherds your are fallen asleep

פֿון אשור ,
Ashur fun
Assyria of

thy nobles sleep;

עס רוען דַיינַע מאַכטיקע ,
machtike daine ruen es
mighty ones your rest it

thy people are scattered upon the mountains,

צעשפּרייט אויף די בערג איז דַיין פֿאָלק ,
folk dain iz berg di oif tseshpreit
people your is mountains the on scattered

and no man gathereth them.

און נישטאָ ווער זאָל איַנזאַמלען.
ainzamlen zol ver nishto un
gather shall who there is not and

19 There is no healing of thy shever *(fracture, injury)*;

יט נישטאָ קיין לינדערונג פֿאַר דַיין ברוך ,
broch dain far linderung kein nishto
calamity your for relief any there is not

thy wound is grievous;

שוואַר איז דַיין וווּנד ;
vund dain iz shver
wound your is severe

all that hear the news of thee

אַלע וואָס הערן דַיין הערונג,
herung dain hern vos ale
report your hear who all

shall clap their hands over thy fall;

קלאַפּן מיט די הענט אויף דיר ,
dir oif hent di mit klapn
you(SG) over hands the with clap

for upon whom hath not thy wickedness passed tamid *(continually)*?

וואָרעם אויף וועמען איז נישט אַריבער
ariber nisht iz vemen oif vorem
passed not is whom over for

תּמיד דַיין בייז?
beiz dain tamid
evil your always

Chabakuk

חֲבַקּוּק

א

1 The burden which Chabakuk HaNavi did see.

די נבֿואה וואָס חֲבַקּוּק דער נבֿיא האָט געזען.
gezen hot novi der Chabakuk vos nevue di
seen has prophet the Chabakuk that prophecy the

[2] Until when, Hashem, must I cry for help,

ב ביז וואַנען, ה, וועל איך רופֿן,
rufn ich vel Hashem vanen biz
call I will Hashem when until

and Thou wilt not hear?

און דו וועסט נישט הערן?
hern nisht vest du un
hear not will you and

Even cry out unto Thee: Chamas *(violence!)*,

שרייַען צו דיר געוואַלט,
gevalt dir tsu shraien
violence you(SG) to cry out

and Thou wilt not save?

און דו וועסט נישט העלפֿן?
helfn nisht vest du un
help not will you and

[3] Why dost Thou show me iniquity,

ג פֿאַר וואָס לאָזטו מיך זען אומרעכט,
umrecht zen mich loztu vos far
injustice see me you allow what for

and cause me to behold trouble?

און קוקסט-צו אומגליק?
umglik kukst-tsu un
calamity you look on and

For plundering and chamas are before me;

און רויב און גזלה זיַינען פֿאַר מיר,
mir far zainen gzeile un roib un
me before are stolen thing and plunder and

and there are those that raise up strife and contention.

און עס איז קריג, און שטרייַט הייבט זיך אויף.
oif zich heibt shtrait un krig iz es un
up self raises conflict and strife is it and

[4] Therefore the torah is slacked,

ד דערום איז אָפּגעשלאַפֿט די תורה,
toyre di opgeshlaft iz derum
Torah the slackened is therefore

and mishpat *(judgment)* doth never prevail;

און קיין מאָל קומט נישט אַרויס אַ משפּט;
mishpot a arois nisht kumt mol kein un
judgment a out not comes time any and

for the rasha doth hem in the tzadik;

וויַל דער רשע רינגלט אַרום דעם צדיק,
tsadik dem arum ringlt roshe der vail
righteous one the around surrounds wicked the because

therefore mishpat *(justice)* proceedeth perverted.

דערום קומט אַרויס דער משפּט פֿאַרדרייט.
fardreit mishpot der arois kumt derum
perverted judgment the out comes therefore

[5] [Hashem says]: Behold ye the Goyim, and regard,

ה זעט ביַי די פֿעלקער און קוקט-צו,
kukt-tsu un felker di bai zet
look and nations the by see

and wonder marvelously;

און ווונדערן פֿאַרווונדערט אייַך,
aich farvundert vundern un
yourselves be amazed wonder and

for I will work a work in your yamim which,

וואָרעם אַ טוונג טוט מען אין אייַערע טעג
teg aiere in men tut tuung a vorem
days your in one does deed a for

though it be told you, of it ye will have no emunah *(faith)*.

איר וועט נישט גלויבן , אַז עס וועט דערציילט ווערן .
vern dertseilt vet es az gloibn nisht vet ir
become told will it if believe not will you

[6] For, hineni, I raise up the Kasdim *(Chaldeans)*,

[ו] וואָרעם זעט, איך מאַך אויפֿשטיין די כַּשְׂדִים ,
Kasdim di oifshtein mach ich zet vorem
Kasdim the rise up make I see for

that Goy bitter and impetuous,

דאָס ביטערע און דאָס האַסטיקע פֹּאָלק ,
folk hastike dos un bitere dos
people hasty the and bitter the

which shall march far and wide over the earth,

וואָס גייט איבער דער בריי ט פֿון דער ערד ,
erd der fun breit der iber geit vos
earth the of breadth the across go who

to confiscate the mishkanot *(dwelling places)* that are not their own.

צו אַרבן ווווינונגען נישט זיַנע .
zaine nisht voinungen arben tsu
his not dwellings inherit to

[7] They are terrible and dreadful;

[ז] פֹּאָרכטיק און מוראדיק איז ער,
er iz moiredik un forchtik
he is dreadful and fearful

their mishpat and their dignity shall proceed from themselves.

פֿון אים אַליין גייט אַרויס זיַן רעכט און זיַן מאַכט.
macht zain un recht zain arois geit alein im fun
power his and right his out goes alone him from

[8] Their susim also are swifter than the leopards,

[ח] און פֿלינקער פֿון לעמפּערטן זיַנען זיַנע פֿערד ,
ferd zaine zainen lempertn fun flinker un
horses his are leopards than swifter and

keener than the evening wolves;

און שאַרפֿער פֿון אָוונטוועלף ;
ovntvelf fun sharfer un
evening wolves than sharper and

and their parash *(cavalry)* shall charge ahead,

און זיַנע רייַטער פֿאַרשפּרייטן זיך ,
zich farshpreitn raiter zaine un
selves spread charioteers his and

and their parash shall come from afar;

יָאָ , זיַנע רייַטער קומען פֿון דער ווייַטן ,
vaitn der fun kumen raiter zaine yo
distance the from come horsemen his yes

they shall fly as the nesher *(eagle)*, swooping to devour.

זיי פֿליען ווי אַן אָדלער וואָס אייַלט צו פֿאַרצערן.
fartseren tsu ailt vos odler an vi flien zei
devour to hurries that eagle an like fly they

[9] They shall come all for chamas;

[ט] זיי אַלע קומען אויף רויב,
roib oif kumen ale zei
prey for come all they

the swarm of their faces is directed forward,

דאָס ציען פֿון זייערע פּנימער איז פֿאַרויס צו ;
tsu farois iz penemer zeyere fun tsien dos
to forward is faces their of direction the

and they shall gather captives as the sand.

און ער זאַמלט ווי זאַמד געפֿאַנגענע.
gefangene zamd vi zamlt er un
captives sand as gathers he and

[10] And they shall scoff at the melachim,

[י] און ער שפּאָט פֿון מלכים ,
mlochim fun shpot er un
kings at mocks he and

and the roznim *(dignitaries)* shall be a scorn unto them;

און פֿירשטן זיַנען אַ שפּילכל ביַי אים;
im bai shpilchl a zainen firshtn un
him by plaything a are princes and

they shall laugh at every stronghold;

ער לאַכט פֿון איטלעכער פֿעסטונג,
festung itlecher fun lacht er
fortress every at laughs he

for they shall heap dirt *(earthen ramps)*, and take it.

וואָרעם ער שיט אָן ערד , און באַצווינגט זי.
zi batsvingt un erd on shit er vorem
it conquers and earth on heaps he for

11 Then they sweep on like the ruach *(wind)*,

יא דענצמאָל גייט אים אַריבער ווי דער ווינט ,
vint der vi ariber im geit dentsmol
wind the like over him goes then

guilty men whose g-d is his own koach.

און ער טרעט איבער און פֿאַרשולדיקט ווערען ;
veren farshuldikt un iber tret er un
become becomes guilty and over treads he and

זיין דאָזיקער כּוח ווערט ביי אים צום גּ-ט.
G-t tsum im bai vert koiech doziker zain
G-d to the him by becomes power this his

12 Art thou not mikedem *(from everlasting)*,

יב פֿאַר וואָר , דו ביסט דאָך פֿון אייביק אָן,
on eibik fun doch bist du vor far
on eternity from indeed are you truly for

Hashem Elohai *(my G-d)*, Kedoshi *(my Holy One)*?

ה מײַן גּ-ט, מײַן הייליקער ,
heiliker main G-t main Hashem
Holy One my G-d my Hashem

We shall not die.

לאָמיר נישט אומקומען ;
umkumen nisht lomir
perish not let us

Hashem, Thou hast appointed them for mishpat;

ה , דו האָסט אים פֿאַר אַ משפּט געמאַכט,
gemacht mishpot a far im host du Hashem
made judgment a for him have you Hashem

O Tzur, Thou hast ordained them for reproof.

און דו , פֿעלדז, האָסט אים צו שטראָפֿן געשטעלט.
geshtelt shtrofn tsu im host feldz du un
set punish to him have rock you and

13 Thou art of eyes of tehor *(pureness)*, not to behold rah,

יג דײַנע אויגן זײַנען צו ריין צו זען שלעכטס ,
shlechts zen tsu rein tsu zainen oign daine
evil things see to tahor too are eyes your

and canst not look on wickedness;

און צוקוקן אומרעכט קענסטו נישט;
nisht kenstu umrecht tsukukn un
not can you injustice to look on and

why lookest Thou upon them that deal treacherously,

פֿאַר וואָס קוקסטו-צו די וואָס פֿעלשן ,
felshn vos di kukstu-tsu vos far
deal treacherously who the ones do you look why for

and holdest Thy tongue when the rasha devoureth the tzaddik,

שווײַגסט ווען דער רשע שלינגט אײַן
ain shlingt roshe der ven shvaigst
up swallows wicked the when are silent

the man that is more righteous than he?

דעם וואָס איז גערעכטער פֿון אים?
im fun gerechter iz vos dem
him than more righteous is who the one

14 And makest adam as the dagim of the yam,

יד און האָסט געמאַכט מענטשן ווי די פֿישן פֿון ים ,
yam fun fishn di vi mentshn gemacht host un
sea of the fish the like men made have and

as the creeping things, that have no moshel over them?

ווי שרצים אָן אַ געוועלטיקער איבער זיי ;
zei iber geveltiker a on shrotsim vi
them over ruler a without creeping things like

15 They take up all of them with a khakkah *(hook)*,

טו ער ציט זיי אַלע אַרויף מיט אַ וועגטקע ,
ventke a mit aroif ale zei tsit er
fishhook a with up all them draws he

they catch them in their net,

ער שלעפּט זיי אַרויף אין דער נעץ ,
nets der in aroif zei shlept er
net the in up them drags he

and gather them in their dragnet;

און ער זאַמלט זיי אין זײַן פַֿאַנגנעץ;
fangnets zain in ain zei zamlt er un
dragnet his in in them gathers he and

therefore they have simcha *(joy)* and are glad.

דערום פֿרייט ער זיך און קוועלט.
kvelt un zich er freit derum
exults and self he rejoices therefore

16 Therefore they make zevakhim *(sacrifices)* unto their net,

טז דערום שלאַכט ער צו זײַן נעץ,
nets zain tsu er shlacht derum
net his to he sacrifices therefore

and burn incense unto their dragnet;

און רייכערט צו זײַן פַֿאַנגנעץ,
fangnets zain tsu reichert un
dragnet his to burns incense and

because by them their portion is sumptuous,

ווײַל דורך זיי איז פֿעט זײַן חלק ,
chelek zain fet iz zei durch vorem
portion his fat is them through for

and their food plenteous.

און זײַן עסן איז זאַפֿטיק.
zaftik iz esen zain un
juicy is food his and

17 Shall they therefore empty their net,

יז זאָל ער דערום אויסליידיקן זײַן נעץ,
nets zain oisleidikn derum er zol
net his empty out therefore he shall

and without mercy continually slay the Goyim?

און תּמיד הרגענען פֿעלקער אָן דערבאַרעמונג?
derbaremung on felker hargen tamid un
mercy without nations kill continually and

2 I will stand upon my watch,

ב איך שטיי אויף מײַן וואַך ,
vach main oif shtei ich
watch my on stand I

and set me upon the matzor *(rampart)*,

און איך שטעל זיך אויפֿן טורעם,
turem oifn zich shtel ich un
tower on the self place I and

and will watch to see what Hashem will speak to me,

און קוק צו זען וואָס ה׳ וועט מיט מיר רעדן ,
redn mir mit vet Hashem vos zen tsu kuk un
speak me with will Hashem what see to watch and

and what He shall answer to my tokhakhah *(complaint)*.

און איך זאָל ענטפֿערן, אויף דער טענה צו מיר.
mir tsu taine der oif entfern zol ich un
me to complaint the on answer shall I and

2 And Hashem answered me, and said:

ב האָט מיר ה׳ געענטפֿערט און געזאָגט:
gezogt un geentfert Hashem mir hot
said and answered Hashem me has

Write the chazon,

פַֿאַרשרײַב די זעונג ,
zeung di farshraib
vision the write

and make it plain upon tablets,

און פַֿאַרצייכן קלאָר אויף טאָוולען,
tovlen oif klor fartseichn un
tablets on clear record and

so that a herald may run with it.

כּדי מע זאָל עס גלויפֿיק לייענען .
leyenen geloifik es zol me kedei
read plainly it shall one so that

3 For the chazon is yet for a mo'ed *(an appointed time)*;

ג ווײַל די זעונג איז נאָך אויף אַ צײַט,
tsait a oif noch iz zeung di vorem
time a for yet is vision the because

it speaks of HaKetz *(the End)*, and does not lie;

און זי רעדט פֿון דעם קֵץ , און זאָגט נישט קיין ליגן;
lign kein nisht zogt un kets dem fun redt zi un
lie any not tells and end the of speaks it and

though it tarry, wait for him;

אויב ער וועט זיך זאַמען, טו האַרן אויף אים,
im oif harn tu zamen zich vet er oib
it for wait for, expect do delay self will it if

because he will surely come,
and will not tarry.

וואָרעם קומען וועט ער קומען, ער וועט נישט פֿאַרשפּעטיקן.
farshpetikn nisht vet er kumen er vet kumen vorem
be late not will it come it will come for

[4] Hinei, his nashamah which is puffed up is not upright in him;

ד זע, האָפֿערדיק, נישט רעכטפֿאַרטיק, איז
iz rechtfartik nisht hoferdik ze
is upright not haughty behold

זיין זעל אין אים,
im in zel zain
him in soul his

but the tzaddik shall live by
his emunah.

אָבער דער גערעכטער לעבט מיט זיין אמונה.
emune zain mit lebt gerechter der ober
faith his by lives righteous the but

[5] Yea also, yayin is a boged *(betrayer, treacherous)*;

ה און פֿאַר וואָר, ווי דער ווייַן טוט פֿעלשן,
felshn tut vain der vi vor far un
deceive does wine the as truly for and

he is a proud man, never at rest,

אַזוי וועט דער שטאָלצער מענטש נישט אָנהאַלטן;
onhaltn nisht mentsh shtoltser der vet azoi
endure not man proud the will so

who enlargeth his appetite as Sheol;

דער וואָס מאַכט בריייט ווי די אונטערערד זיין באַגער,
bager zain untererd di vi breit macht vos der
desire his sheol the as wide makes who the one

like Mavet, it cannot be satisfied,

און ער וועט ווי דער טויט נישט זאַט,
zat nisht toit der vi vet er un
satisfied not death the like will he and

but gathereth unto it kol HaGoyim,

און זאַמלט צו זיך אַלע פֿעלקער,
felker ale zich tsu zamlt un
nations all self to gathers and

and collecteth unto it kol HaAmim;

און קלייַבט צו זיך אַלע אומות.
umes ale zich tsu klaibt un
peoples all self to gathers and

[6] Shall not all these take up a mashal against such,

ו פֿאַר וואָר, די אַלע וועלן אויפֿהייבן אַ משל אויף אים,
im oif mashal a oifheibn veln ale di vor far
him about proverb a raise will all the truly for

with mocking poem riddles
against him,

און אַ שפּאָטרעטנעניש איבער אים,
im iber shpotretenish a un
him about taunting riddle a and

and say: Hoy *(Woe)* to him that
increaseth that which is not his!

און מע וועט זאָגן: וויי, דער וואָס מערט
mert vos der vei zogn vet me un
increases who the one woe say will one and

– נישט-זיַינס
nisht-zains
not his

For how long? And to him that loadeth
himself by the weight of pledges!

ביז וואַנען? – און לאָדט אויף זיך חובֿות!
choives zich oif lodt un vanen biz
debts self on loads and when until

[7] Shall not thy biters *(charging neshekh)* arise suddenly

ז פֿאַר וואָר, פֿלוצלינג וועלן אויפֿשטיין דיַינע צינזמאָנער,
tsinzmoner daine oifshtein veln plutsling vor far
creditors your rise up will suddenly truly for

and awake that shall oppress thee,

און דערוועקן וועלן זיך דיַינע אויפֿטרייסלער,
oiftreisler daine zich veln dervekn un
tormentors your selves will awaken and

and thou shalt be for plunder unto them?

אוּן וועסְט וועֶרְן צוֹ רוֹיבּ פַֿאַר זיי .
zei far roib tsu vern vest un
them for plunder to become will and

[8] Because thou hast plundered many Goyim,

ח וויַל דוּ האָסְט באַרויבּט פַֿיל פַֿעלקער,
felker fil baroibt host du vail
nations many plundered have you because

all the remnant of the Amim shall plunder thee;

וועלְן דיךְ באַרויבּן אַלע איבעריקע אוֹמות ;
umes iberike ale baroibn dich veln
peoples remaining all plunder you(SG) will

because of [shefach] dahm, and for the chamas eretz,

פַֿון וועגן מענטשנס בלוט , אוּן דעם
dem un blut mentshns vegen fun
the and blood man's ways because of

אוֹמרעכְט צוֹם לאַנד,
land tsum umrecht
land to the injustice

the city, and of all that dwell therein.

צוֹ דער שטאָט אוּן אַלע ווויְנער אין איר.
ir in voiner ale un shtot der tsu
it in inhabitants all and city the to

[9] Hoy *(Woe)* to him that coveteth an evil gain for his bais,

ט ווויְ , דער וואָס האַוועט נאָך בייזן געווינן
gevin beizn noch havet vos der vei
gain evil after covets who the one woe

פַֿאַר זיין הויז ,
hoiz zain far
house his for

that he may set his ken *(nest)* on high,

צוֹ מאַכן אין דער הייך זיין נעסט,
nest zain heich der in machn tsu
nest his height the in make to

that he may be delivered from the power of ruin!

ניצול צוֹ ווערְן פַֿון דער האַנט פַֿון בייז!
beiz fun hant der fun vern tsu nitsl
evil of hand the from become to saved

[10] Thy counsel hast brought shame to thy bais

י האָסְט באַראָטן שאַנד פַֿאַר דיין הויז ;
hoiz dain far shand barotn host
house your for shame devised have

by cutting off amim rabbim and hast sinned against thy nashamah.

פַֿאַרשניטן פַֿיל פַֿעלקער, אוּן פַֿאַרזינדיקט דיין זעל .
zel dain farzindikt un felker fil farshnitn
soul your sinned against and nations many cut off

[11] For the even *(stone)* shall cry out of the wall,

יא ווארעם אַ שטיין פַֿון דער וואַנט וועט שרייַען ,
shraien vet vant der fun shtein a vorem
cry out will wall the from stone a for

and the beam out of the timber shall answer it.

אוּן אַ באַלקן פַֿון דעם האָלץ וועט אים ענטפֿערן.
entfern im vet holts dem fun balkn a un
answer him will wood the from beam a and

[12] Hoy *(Woe)* to him that buildeth a town with [shefach] dahm,

יב ווויְ , דער וואָס בויט אַ שטאָט מיט בלוט ,
blut mit shtot a boit vos der vei
blood with city a builds who the one woe

and foundeth a city by iniquity!

אוּן שטעלט אויף אַ כּרך אויף אומרעכְט!
umrecht oif krach a oif shtelt un
injustice on large city a up establishes and

[13] Hinei, is it not from Hashem Tzva'os

יג פַֿאַר ווואָר, זע , עס איז פַֿון ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem fun iz es ze vor far
of hosts Hashem from is it behold truly for

that the people shall labor only to feed the eish,

אַז פַֿעלקער זאָלן זיך מאַטערן פַֿאַרן פַֿייַער,
faier faran matern zich zoln felker az
fire for the labor selves shall nations that

and the people shall weary themselves in vain?

און אומות זאָלן זיך מיען אומנישט.
umnisht mien zich zoln umes un
in vain weary selves shall nations and

14 For the earth shall be filled with the da'as of the kavod Hashem,

יד ווָאָרעם די ערד וועט פֿול ווערן מיט דער
der mit vern ful vet erd di vorem
the with become full will earth the for

קענונג פֿון הס פּראַכט,
pracht Hashems fun kenung
glory Hashem's of knowledge

as the waters cover the yam.

אַזוי ווי די וואַסערן באַדעקן דעם ים .
yam dem badekn vasern di vi azoi
sea the cover waters the like as

15 Hoy *(Woe)* unto him that giveth his neighbor drink,

טו ווויי , דער וואָס טרינקט אָן זײַן חבֿר !
chever zain on trinkt vos der vei
friend his to gives drink who the one woe

pressing thy bottle to him, and makest him drunken also,

מישסט-צו דײַן גיפֿט , און מאַכסט אויך שיכּור,
shikur oich machst un gift dain mishst-tsu
drunk also make and venom your you add

that thou mayest look on their nakedness!

כּדי צו קוקן אויף זייער נאַקעטקייט!
naketkeit zeyer oif kukn tsu kedei
nakedness their upon look to in order

16 Thou art filled with shame instead of kavod;

טז האָסט זיך געזעטיקט מיט שאַנד אַנשטאָט כּבֿוד –
koved anshtot shand mit gezetikt zich host
honor instead of shame with satisfied self have

drink thou also, and let thy foreskin be uncovered;

טרינק דו אויך און ווער אָפּגעדעקט.
opgedekt ver un oich du trink
uncovered become and also you drink

the kos of Hashem's right hand shall be turned against thee,

אומדרייען וועט זיך צו דיר דער בעכער פֿון
fun becher der dir tsu zich vet umdreyen
of cup the you(SG) to self will turn around

הס רעכטער האַנט,
hant rechter Hashems
hand right Hashem's

and utter shame shall be on thy kavod.

און קויט וועט זײַן אויף דײַן כּבֿוד .
koved dain oif zain vet koit un
honor your on be will filth and

17 For the chamas of the Levanon shall cover thee,

יז ווָאָרעם דאָס אומרעכט צום לבֿנון וועט
vet Levanon tsum umrecht dos vorem
will Levanon to the injustice the for

דיך צודעקן ,
tsudekn dich
cover you(SG)

and the decimation of animals, by which you terrorized them,

און די פֿאַרוויסטונג פֿון די חיות וואָס האָט
hot vos chayes di fun farvistung di un
has that creatures the of desolation the and

זיי צעבראָכן ;
tsebrochn zei
broken them

because of [shefach] dahm, and for the chamas eretz,

פֿון וועגן מענטשנס בלוט , און דעם
dem un blut mentshns vegen fun
the and blood man's concerning because of

אומרעכט צום לאַנד,
land tsum umrecht
land to the injustice

and to the city, and all that dwell therein.

צו דער שטאָט און אַלע ווויִנער אין איר.
ir in voiner ale un shtot der tsu
it in inhabitants all and city the to

18 What profiteth the pesel *(graven image)*

יח וואָס נוצט דער געשניצטער גערץ,
gets geshnitster der nutst vos
idol carved the profits what

that the maker thereof hath shaped it;

אַז זיין פֿורעמער האָט אים אויסגעשניצט?
oisgeshnitst im hot furemer zain az
carved it has former his that

the molten image, and moreh sheker,

וואָס דער געגאָסענער גערץ, און דער פֿאַלשער לערער,
lerer falsher der un gets gegosener der vos
teacher false the and idol molten the what

that the maker of his work trusteth therein,

אַז דער פֿורעמער פֿון זיין פֿורעמונג האָט זיך
zich hot furemung zain fun furemer der az
self has formation his of former the that

פֿאַרזיכערט דערויף,
deroif farzichert
thereon trusted

to make dumb elilim *(idols)*?

צו מאַכן אָפּגעטער שטומע?
shtume opgeter machn tsu
mute idols make to

19 Hoy *(woe)* unto him that saith to the wood: Awake;

יט ווויִ, דער וואָס זאָגט צו אַ האָלץ: כאַפּ זיך אויף!
oif zich chap holts a tsu zogt vos der vei
up self catch wood a to says who the one woe

to the dumb even *(stone)*: Arise, it shall teach!

דערוועק דיך ! צו אַ שטיין אַ שטומען . ער זאָל לערנען?
lernen zol er shtumen a shtein a tsu dich dervek
teach shall he mute a stone a to yourself rouse

Hinei, it is laid over with zahav and kesef,

זע , ער איז איינגעפֿאַסט אין גאָלד און זילבער,
zilber un gold in aingefast iz er ze
silver and gold in encased is he behold

and there is no ruach at all in it.

און אַ שום אָטעם איז אין אים נישטאָ .
nishto im in iz otem shum a un
there is not it in is breath any a and

20 But Hashem is in His Heikhal Kodesh;

כ אָבער ה איז אין זיין הייליקן הֵיכל ;
heichl heilikn zain in iz Hashem ober
temple holy his in is Hashem but

let kol ha'aretz keep silence before Him.

שטיל פֿאַר אים, די גאַנצע ערד !
erd gantse di im far shtil
earth whole the him before silent

3 A tefillah of Chabakuk HaNavi. On Shigionoth.

ג אַ תּפֿילה פֿון חֲבַקּוּק דעם נבֿיא אויף שִׁגְיוֹנוֹת .
Shigionot oif novi dem Chabakuk fun tfile a
Shigionoth on prophet the Chabakuk of prayer a

2 Hashem, I have heard Thy speech, and was afraid;

ב ה , איך האָב געהערט דיין הערונג;
herung dain gehert hob ich Hashem
report your heard have I Hashem

איך שרעק מיך ;
mich shrek ich
myself fear I

Hashem, revive Thy work in the midst of the shanim,

ה , לעב אויף דיין ווערק אין די נאָנטע יאָרן,
yorn nonte di in verk dain oif leb Hashem
years near the in work your up revive Hashem

in the midst of the shanim make known;

אין די נאָנטע יאָרן מאַך עס באַקאַנט;
bakant es mach yorn nonte di in
known it make years near the in

in wrath remember mercy.

אין צאָרן געדענק אָן דערבאַרעמען.
derbaremen on gedenk tsorn in
mercy about remember wrath in

[3] G-d came from Teman,

ג אֱלוֹהַּ קומט פֿון תֵּימָן ,
Teman fun kumt Eloah
Teman from comes G-d

and HaKadosh from Mt Paran.

און דער הייליקער פֿון בארג פּאָרָן .
Paran barg fun heiliker der un
Paran mount from Holy One the and

Selah.

סֶלָה .
Selah
Selah

His hod *(glory)* covered HaShomayim,

זײַן גלאַנץ באַדעקט די הימלען ,
himlen di badekt glants zain
heavens the covers glory his

and ha'aretz was full of His tehillah *(praise)*.

און מיט זײַן ליכטיקייט איז פֿול די ערד .
erd di ful iz lichtikeit zain mit un
earth the full is light shine his with and

[4] And His brightness was like the ohr;

ד און דער שימער איז ווי זונליכט ,
zunlicht vi iz shimer der un
sunlight like is radiance the and

He had rays of light flashing from His yad;

שטראַלן האָט ער פֿון זײַן זײַט;
zait zain fun er hot shtraln
side his from he has rays

and there was His power hidden.

און דאָרטן איז די באַהעלטעניש פֿון זײַן מאַכט.
macht zain fun baheltenish di iz dortn un
power his of hiding place the is there and

[5] Before Him went the dever *(plague)*,

ה אים פֿאַרויס גייט די פּעסט ,
pest di geit farois im
pestilence the goes ahead of him

and pestilence went forth at His feet.

און דער בליץ גייט אַרויס נאָך זײַנע פֿיס.
fis zaine noch arois geit blits der un
feet his after out goes lightning the and

[6] He stood, and measured ha'aretz;

ו ער שטייט אויף, און צעטרייסלט די ערד ,
erd di tsetreislt un oif shteit er
earth the shakes and up stands he

He beheld, and made the Goyim tremble;

ער גיט אַ קוק, און מאַכט שפּרינגען די פֿעלקער,
felker di shpringen macht un kuk a git er
nations the leap makes and look a gives he

and the everlasting mountains were scattered,

און די אייביקע בערג ווערן צעפּיצלט ,
tsepitslt vern berg eibike di un
shattered become mountains everlasting the and

the perpetual hills did bow;

די אוראַלטע הייכן פֿאַלן אַניידער;
anider faln heichn uralte di
down fall heights ancient the

His ways are olam *(everlasting)*.

דאָס זײַנען זײַנע אייביקע וועגן .
vegen eibike zaine zainen dos
ways eternal his are these

[7] I saw the tents of Kushan in affliction;

ז אונטער אומגליק זע איך די געצעלטן פֿון כּושָׁן ,
Kushan fun getseltn di ich ze umglik unter
Kushan of tents the I behold affliction under

and the dwellings of Eretz Midyan did tremble.

די פֿאַרהאַנגען פֿון מִדְיָן-לאַנד ציטערן .
tsiteren Midyan-land fun forhangen di
tremble land of Midyan of curtains the

[8] Was Hashem displeased against the rivers?

ח הַאָט אויף די טיַיכן , ה ,
Hashem taichn di oif hot
Hashem rivers the on has

Was Thine anger against the rivers?

הַאָט אויף די טיַיכן געגרימט דיַין צאָרן ?
tsorn dain gegrimt taichn di oif hot
anger your raged rivers the on has

Was Thy wrath against the yam,

צי איז אויף דעם ים דיַין כּעס ?
kaas dain yam dem oif iz tsi
wrath your sea the on is or

that Thou didst ride upon Thine susim

וואָס דו רַייטסט אויף דיַינע פֿערד ,
ferd daine oif raitst du vos
horses your on ride you that

and Thy merkavot of yeshu'ah *(salvation)*?

אויף דיַינע רַייטוועגן פֿון זיג ?
zig fun raitvegn daine oif
victory of chariots your on

[9] Thy keshet *(bow)* was made bare.

ט בלויז אָנטבלויזט איז דיַין בויגן ,
boign dain iz antbloizt bloiz
bow your is made bare bare

Oathes were sworn over mattot *(rods, arrows)*.

באַשוואָרן די פֿיַילן פֿון דיַין וואָרט.
vort dain fun failn di bashvorn
word your of arrows the oaths were sworn over

Selah.

סֶלָה .
Selah
Selah

Thou didst cleave the earth with rivers.

אין טיַיכן צעשפּאַלטסטו די ערד .
erd di tseshpaltstu taichn in
earth the you cleave rivers in

[10] The harim *(mountains)* saw Thee, and they trembled;

י גזעזען דיך – ציטערן די בערג ,
berg di tsiteren dich gezen
mountains the tremble you(SG) seen

the overflowing of the water passed by;

אַ פֿלייצונג וואַסער איז אַריבערגעגאַנגען,
aribergegangen iz vaser fleitsung a
passed over is water flood a

the tehom *(deep)* uttered its voice,

דער תּהום האָט אַרויסגעלאָזט זיַין קול ,
kol zain aroisgelozt hot tehom der
voice his uttered has deep the

and lifted up its hands on high.

ער האָט אויפֿגעהויבן אין דער הייך זיַינע הענט .
hent zaine heich der in oifgehoibn hot er
hands his height the in lifted up has he

[11] The shemesh and yarei'ach stood still in their habitation;

יא די זון , די לבֿנה , האָט זיך אָפּגעשטעלט
opgeshtelt zich hot levone di zun di
stood still self has moon the sun the

אין איר וווינונג ,
voinung ir in
habitation its in

at the ohr of Thine arrows they went,

פֿאַר דעם שיַין פֿון דיַינע פֿיַילן וואָס לויפֿן,
loifn vos failn daine fun shain dem far
run that arrows your of light the for

and at the lightning of Thy glittering spear.

פֿאַר דעם שימער פֿון דיַין בליצקן שפּיז .
shpiz blitsikn dain fun shimer dem far
spear flashing your of brightness the for

[12] Thou didst march through the land in indignation,

יב מיט צאָרן שפּרַייזטו איבער דער ערד ,
erd der iber shpraiztu tsorn mit
earth the through you march anger with

Thou didst thresh the Goyim in anger.

מיט כּעס דרעשסטו די אומות .
umes di dreshstu kaas mit
peoples the you thresh wrath with

13 Thou wentest forth for the salvation of Thy people,

ג ביסט אַרויס צו הילף דײַן פֹּאָלק ,
folk dain hilf tsu arois bist
people your salvation for gone forth are

even for deliverance of Thy Moshiach;

צו הילף דײַן געזאַלבטן;
gezalbtn dain hilf tsu
anointed your salvation for

Thou crushed the rosh of the bais of the wicked,

האָסט צעהאַקט דעם קאָפּ, פֿון דעם רשעס הויז ,
hoiz reshes dem fun kop dem tsehakt host
house wicked the from head the crushed have

Thou stripped him thigh to neck.

האָסט אויפֿגעדעקט דעם גרונט ביזן האַלדז.
haldz bizn grunt dem oifgedekt host
neck unto the foundation the uncovered have

Selah.

סֶלָה .
Selah
Selah

14 Thou didst pierce with his spears the head of his horde;

ד האָסט צעלעכערט מיט זײַנע פֿײַלן דעם קאָפּ
kop dem failn zaine mit tselechert host
head the arrows his with pierced have

פֿון זײַנע קריגערס,
krigers zaine fun
warriors his of

they came out like a whirlwind to scatter me;

וואָס שטורעמען מיך צו צעשפּרייטן;
tseshpreitn tsu mich shturemen vos
scatter to me storm who

their rejoicing was like unto devouring the aniyim *(the poor)* in secret.

וואָס זייער פֿרייד איז ווי אויפֿצוועסן דעם אָרעמאַן
oreman dem oiftsuesn vi iz freid zeyer vos
poor person the to devour like is joy their whose

אין פֿאַרבאָרגענעש.
farborgenish in
secret in

15 Thou didst walk through the yam with Thine susim,

ט האָסט געטרעטן דעם ים מיט דײַנע פֿערד ,
ferd daine mit yam dem getretn host
horses your with sea the trodden have

through the heap of mayim rabbim.

דעם שוים פֿון די גרויסע וואַסערן.
vasern groise di fun shoim dem
waters great the of foam the

16 When I heard, my heart trembled;

ט איך האָב געהערט, און מײַן ליבֿ האָט געציטערט,
getsitert hot laib main un gehert hob ich
trembled has body my and heard have I

my lips quivered at the voice;

פֿון דעם קול האָבן מײַנע ליפּן געקלאַפּט;
geklapt lipn maine hobn kol dem fun
quivered lips my have voice the from

rottenness entered into my bones,

אַ פֿוילונג איז אַרײַן אין מײַנע ביינער,
beiner maine in arain iz foilung a
bones my into entered is rottenness a

and I trembled in myself,

און איך ציטער אויף מײַן אָרט :
ort main oif tsiter ich un
place my on tremble I and

that I might wait patiently for the Yom Tzarah

אַז איך זאָל זײַן באַרוט אין טאָג פֿון נויט ,
noit fun tog in barut zain zol ich az
trouble of day in at rest be shall I that

to come on the nation invading us.

וועַן מע קומט אויפֿן פֿאָלק אים צו באַפֿאַלן.
bafaln tsu im folk oifn kumt me ven
attack to it people upon comes one when

17 Although the etz te'enah shall not blossom,

יזפֿאַר ווּאָר, דער פֿײַגנבוים בליט נישט,
nisht blit faignboim der vor far
not blossoms fig tree the truly for

neither shall grape be on the gefen;

און נישטאָ קיין פֿרוכט אויף די ווײַנשטאָקן,
vainshtokn di oif frucht kein nishto un
vines the on fruit any there is not and

the labor of the olive shall fail,

געפֿעלשט האָט דער אײַנקום פֿון אײלבערטבוים,
eilbertboim fun ainkum der hot gefelsht
olive tree of yield the has failed

and the fields shall yield no okhel;

און די פֿעלדער גיבן נישט קיין שפּײַז,
shpaiz kein nisht gibn felder di un
food any not give fields the and

the tzon shall be cut off from the fold,

אָפּגעשניטן פֿון געהעפֿט איז די שאָף,
shof di iz geheft fun opgeshnitn
sheep the is fold from cut off

and there shall be no herd in the stalls;

און נישטאָ קיין רינדער אין די שטאַלן,
shtaln di in rinder kein nishto un
stalls the in cattle any there is not and

18 Yet I will rejoice in Hashem,

יחאָבער איך וועל מיך פֿרייען מיט ה׳,
Hashem mit freyen mich vel ich ober
Hashem with rejoice myself will I but

I will joy in the G-d of my salvation.

און לוסטיק זײַן מיט דעם ג-ט פֿון מײַן הילף.
hilf main fun G-t dem mit zain lustik un
salvation my of G-d the with be joyful and

19 Hashem Adonoi is my strength,

יטה׳ אֲדֹנָי איז מײַן שטאַרקייט,
shtarkeit main iz Adonoi Hashem
strength my is Adonoi Hashem

and He will make my feet like the feet of a deer,

און ער מאַכט מײַנע פֿיס ווי די הינדן,
hindn di vi fis maine macht er un
deers the like feet my makes he and

and He will make me to walk upon mine high places.

און אויף מײַנע הייכן מאַכט ער מיך טרעטן.
tretn mich er macht heichn maine oif un
tread me he makes heights my on and

To the chief singer on my stringed instruments.

פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער. מיט מײַן
main mit gezangmaister dem far
my with choirmaster the for

סטרונעשפּיל.
struneshpil
stringed instruments

Tzefanyah

צפַנְיָה

1 The Devar Hashem which came unto Tzephanyah ben Kushi, ben Gedalyah, ben Amaryah, ben Chizkiyah, in the yamim of Yoshiyahu *(Josiah)* ben Amon, Melech Yehudah.

א דאָס ווָאָרט פֿון ה ווָאָס איז געווען צו צפַנְיָה
Tsefanyah tsu geven iz vos Hashem fun vort dos
Tsefanyah to was is which Hashem of word the

דעם זון פֿון כושי , דעם זון פֿון גדַלְיָה , דעם זון
zun dem Gedalyah fun zun dem Kushi fun zun dem
son the Gedalyah of son the Kushi of son the

פֿון אֲמַרְיָה , דעם זון פֿון חִזקִיָהן , אין די טעג פֿון
fun teg di in Chizkiyahn fun zun dem Amaryah fun
of days the in Chizkiyah of son the Amaryah of

יאשִיָהו דעם זון פֿון אָמוֹנען , דעם מלך פֿון יהודה .
Yehudah fun melech dem Amonen fun zun dem Yoshiyah
Yehudah of king the Amon of son the Yoshiyah

[2] I will utterly sweep away

ב פַֿאַרלענדן וועל איך פַֿאַרלענדן
farlendn vel ich farlendn
destroy completely I will destroy completely

אַלצדינג
altsding
everything

all things from off the adamah,

פֿון דעם געזיכט פֿון דער ערד ,
erd der fun gezicht dem fun
earth the of face the from

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[3] I will sweep away Adam *(humankind)* and Behemah *(beast, animal, cattle)*;

ג איך וועל פַֿאַרלענדן מענטשן
mentshn farlendn vel ich
men destroy completely will I

און בהמות ,
beheimes un
beasts and

I will sweep away Oph HaShomayim *(Birds of the Air)*

and the Dagim of HaYam *(Fish of the Sea)*,

and the michsholim *(stumbling blocks)* with the resha'im;

and I will cut off adam from off the adamah,

איך וועל פַֿאַרלענדן די פֿויגלען פֿון הימל ,
himel fun foiglen di farlendn vel ich
heaven of birds the destroy completely will I

און די פֿישן פֿון ים ,
yam fun fishn di un
sea of the fish the and

און די שטרויכלונגען אין איינעם מיט די רשעים ;
reshoim di mit einem in shtroichlungen di un
wicked ones the with one in stumbling blocks the and

און איך וועל פַֿאַרשנַידן דעם מענטשן פֿון
fun mentshn dem farshnaidn vel ich un
from men the cut off will I and

געזיכט פֿון דער ערד ,
erd der fun gezicht
earth the of face

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[4] I will also stretch out Mine hand against Yehudah,

ד און איך וועל אויסשטרעקן מיַן האַנט אויף יהוּדה ,
Yehudah oif hant main oisshtrekn vel ich un
Yehudah upon hand my stretch out will I and

and against all the inhabitants of Yerushalayim;

און אויף אַלע באַווויינער פּון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun bavoiner ale oif un
Yerushalayim of inhabitants all upon and

and I will cut off from this place

און איך וועל פּאַרשניַידן פּון דעם דאָזיקן אָרט
ort dozikn dem fun farshnaidn vel ich un
place this the from cut off will I and

the she'ar HaBa'al *(remnant of Ba'al)*,

דעם איבערבליַיב פּון בַּעַל ,
Baal fun iberblaib dem
Ba'al of remnant the

and the shem *(name)* of the Kemarim *(the idolatrous priests)* with the [idolatrous] kohanim;

דעם נאָמען פּון די פּריסטער
prister di fun nomen dem
idolatrous priests the of name the

מיט די כּהנים ;
koyanim di mit
kohanim the with

[5] And those that worship the Tz'va HaShomayim

ה און די וואָס בוקן זיך אויף די דעכער
decher di oif zich bukn vos di un
rooftop the upon selves bow down who the ones and

(Army of Heaven, star g-ds) upon the rooftops;

צו דעם חיל פּון הימל ,
himel fun cheil dem tsu
heaven of host the to

and those that worship and that swear [oaths] by Hashem,

און די וואָס אי זיי בוקן זיך
zich bukn zei i vos di un
selves bow down they both who the ones and

און שוועָרן צו ה ,
Hashem tsu shvern un
Hashem to swear and

but also swear by Milcom;

אי זיי שוועָרן ביַי מַלכָּם ;
Malkam bai shvern zei i
Milcom by swear they and

[6] And those that turned back from following Hashem;

ו און די וואָס טרעטן אָפּ פּון הינטער ה ,
Hashem hinter fun op tretn vos di un
Hashem behind of away tread who the ones and

and those that have not sought Hashem,

און וואָס זוכן נישט ה ,
Hashem nisht zuchn vos un
Hashem not seek who and

nor inquired of Him.

און פּרעגן זיך נישט אויף אים.
im oif nisht zich fregn un
him upon not selves inquire and

[7] Hold thy peace *(keep silent)* at the presence of Adonai Hashem:

ז שטיל פּאַר אֲדֹנָי ה !
Hashem Adonoi far shtil
Hashem Adonoi before silent

for the Yom Hashem is at hand;

ווָאָרעם נאָנט איז דער טאָג פּון ה ,
Hashem fun tog der iz nont vorem
Hashem of day the is near because

for Hashem hath prepared a zevach *(sacrifice)*,

ווָאָרעם ג-ט האָט אָנגעבריַיט אַ שלאַכטונג ,
shlachtung a ongebreit hot G-t vorem
slaughter a prepared has G-d because

Hashem hath consecrated His guests.

פּאַרבעטן זיַינע גערופּענע .
gerufene zaine farbeten
called ones his invited

[8] And it shall come to pass in the Yom Zevach Hashem,

ח און עס וועט זיין אין דעם טאָג פֿון הס שלאַכטונג ,
shlachtung Hashems fun tog dem in zain vet es un
slaughter Hashem's of day the in be will it and

that I will punish the sarim *(princes)*,

וועל איך זיך רעכענען מיט די האַרן,
harn di mit rechenen zich ich vel
lords the with reckon self I will

and Bnei HaMelech,

און מיט דעם מלכס זין ,
zin melechs dem mit un
sons king's the with and

and all such as are clothed with malbush nochri *(foreign apparel)*.

און מיט אַלע וואָס קליידן זיך אין פֿרעמדלענדישע
fremdlendishe in zich kleidn vos ale mit un
foreign in selves dress who all with and

קלייַדער.
kleider
clothes

[9] In the same Yom also will I visit to punish

ט און איך וועל זיך רעכענען אין יענעם טאָג
tog yenem in rechenen zich vel ich un
day that in reckon self will I and

all those that leap over the threshold,

מיט אַלע וואָס שפּרינגען איבערן שוועל ,
shvel ibern shpringen vos ale mit
threshold over the leap who all with

which fill their masters' batim *(houses)* with chamas *(violence)* and mirmah *(deceit)*.

וואָס פֿילן אָן דאָס הויז פֿון זייער האַר
har zeyer fun hoiz dos on filn vos
master their of house the on fill who

מיט אומרעכט און באַטרוג.
batrug un umrecht mit
deceit and injustice with

[10] And it shall come to pass in that Yom, saith Hashem,

י און אין יענעם טאָג, זאָגט ה ,
Hashem zogt tog yenem in un
Hashem declares day that in and

that there shall be the noise of a cry from Sha'ar HaDagim,

וועט זיין אַ קול פֿון געשריי פֿון דעם פֿישטויער,
fishtoier dem fun geshrei fun kol a zain vet
fish gate the from crying of voice a be will

and a wail from the Second Quarter of the city,

און אַ יללה פֿון צווייטן שטאָטפֿערטל,
shtotfertl tsveitn fun yelole a un
district second from wailing a and

and a loud crash from the hills.

און אַ גרויסער בראָך פֿון די בערג .
berg di fun broch groiser a un
mountains the from destruction great a and

[11] Howl, ye inhabitants of HaMakhtesh,

יא יאָמערט, איר באַווויינער פֿון מַכתֵּש ,
Machtesh fun bavoiner ir yomert
HaMakhtesh of inhabitants you wail

for all the merchants are cut down;

ווארעם אומגעקומען איז דאָס גאַנצע האַנדלפֿאָלק ,
handlfolk gantse dos iz umgekumen vorem
trading people entire the is perished because

all they that weigh out kesef are cut off.

פֿאַרשניטן געווארן אַלע אָנגעלאָדענע מיט זילבער.
zilber mit ongelodene ale gevorn farshnitn
silver with loaded all become cut off

[12] And it shall come to pass at that time,

יב און עס וועט זיין אין יענער צייַט,
tsait yener in zain vet es un
time that in be will it and

that I will search Yerushalayim with nerot *(lamps)*,

וועל איך דורכזוכן ירושָלַיִם מיט ליכט,
licht mit Yerushalayim durchzuchn ich vel
light with Yerushalayim search through I will

and visit to punish the [proud] men

און איך וועל זיך רעכענען מיט די לייַט
lait di mit rechenen zich vel ich un
people the with reckon self will I and

that are [complacently] settled on their lees;

וואָס גליווערן אויף זייערע היוון,
heivn zeyere oif glivern vos
dregs their upon congeal who

that say in their lev: Hashem will not do tov,

וואָס זאָגן אין זייער האַרצן:
hartsn zeyer in zogn vos
hearts their in say who

neither will Hashem do rah.

נישט גוטס טאָן קען ה' און נישט שלעכטס טאָן.
ton shlechts nisht un Hashem ken ton guts nisht
do bad not and Hashem can do good not

13 Therefore their goods shall become a booty,

יג און זייער פַאַרמעג וועט זיין צו רויב,
roib tsu zain vet farmeg zeyer un
plunder to be will possessions their and

and their batim a desolation;

און זייערע הייַזער צו וויסט;
vist tsu haizer zeyere un
desolation to houses their and

they shall also build batim, but not inhabit them;

און זיי וועלן בויען הייַזער, און נישט באַווויינען,
bavoinen nisht un haizer boien veln zei un
inhabit not and houses build will they and

and they shall plant kramim *(vineyards)*, but not drink the yayin thereof.

און פַלאַנצען ווייַנגערטנער, און נישט
nisht un vaingertner flantsen un
not and vineyards plant and

טרינקען זייער ווייַן.
vain zeyer trinken
wine their drink

14 The Yom Hashem HaGadol is near,

יד נאָנט איז דער גרויסער טאָג פון ה',
Hashem fun tog groiser der iz nont
Hashem of day great the is near

near and hastening quickly;

נאָנט און געשווינט זייער;
zeyer geshvint un nont
very swift and near

the sound of the Yom Hashem is mar *(bitter)*;

האָרך! דער טאָג פון ה'!
Hashem fun tog der horch
Hashem of day the listen

there the gibbor *(mighty man, warrior)* cries aloud.

ביטער שרייט דענצמאָל דער גיבור.
gibor der dentsmol shrait biter
warrior the then cries bitter

15 That Yom is a Yom Evrah *(day of wrath)*,

טו אַ טאָג פון צאָרן איז יענער טאָג,
tog yener iz tsorn fun tog a
day that is wrath of day a

a Yom Tzarah and Metzukah *(a day of trouble and distress, pressure)*,

אַ טאָג פון נויט און קלעם,
klem un noit fun tog a
pressure and distress of day a

a Yom of Sho'ah *(catastrophe)* and Meshoah *(desolation)*,

אַ טאָג פון וויסטקייט און פַאַרווויסטונג,
farvistung un vistkeit fun tog a
devastation and ruin of day a

a Yom of Choshech and Afelah *(gloom)*,

אַ טאָג פון חושך און פינצטערניש,
fintsternish un choishech fun tog a
darkness and black darkness of day a

a Yom of Anan and Arafel *(thick darkness)*,

אַ טאָג פון וואָלקן און נעבל,
nebl un volken fun tog a
thick fog and clouds of day a

16 A Yom of the Shofar and Teruah *(battle cry)*

יט אַ טאָג פֿון שופֿר און שאַלונג
shalung un shoifer fun tog a
trumpet sound and shofar of day a

against the fortified cities,

אַקעגן די באַפֿעסטיקטע שטעט,
shtet bafestikte di akegn
cities fortified the against

and against the high battlements.

און אַקעגן די הויכע טורעמס.
turems hoiche di akegn un
towers high the against and

17 And I will bring distress upon adam,

כ און איך וועל ענג מאַכן די מענטשן,
mentshn di machn eng vel ich un
men the make narrow will I and

that they shall walk like ivrim,

און זיי וועלן אומגיין ווי בלינדע,
blinde vi umgein veln zei un
blind as go around will they and

because they have sinned against Hashem;

ווײַל זיי האָבן צו ה׳ געזינדיקט;
gezindikt Hashem tsu hobn zei vail
sinned Hashem to have they because

and their dahm shall be poured out like dust,

כא און זייער בלוט וועט פֿאַרגאָסן ווערן ווי שטויב,
shtoib vi vern fargosen vet blut zeyer un
dust like become shed will blood their and

and their bowels like dung.

און זייער פֿלייש ווי מיסט.
mist vi fleish zeyer un
dung like flesh their and

18 Neither their kesef nor their zahav

כב אַפֿילו זייער זילבער, אַפֿילו זייער גאָלד,
gold zeyer afile zilber zeyer afile
gold their even silver their even

shall be able to save them in the Yom Evrat Hashem

וועט זיי נישט קענען מציל זיין
zain matsl kenen nisht zei vet
be rescue be able to not them will

(Day of Hashem*'s Wrath)*;

אין טאָג פֿון הס צאָרן ה׳;
tsorn Hashems fun tog in
wrath Hashem's of day in

but kol ha'aretz *(the whole earth)* shall be devoured

און אין דעם פֿייַער פֿון זיין קנאָה
kine zain fun faier dem in un
jealousy his of fire the in and

by the eish of Hashem's kina *(jealousy, zeal, passion)*;

וועט פֿאַרצערט ווערן די גאַנצע ערד,
erd gantse di vern fartsert vet
earth whole the become consumed will

for He shall make a complete end, a terrible end,

וואָרעם אַ פֿאַרלענדונג אַזש אַ שרעקלעכע,
shrekleche a azh farlendung a vorem
terrible a even destruction a because

of kol yoshvei ha'aretz *(all them that dwell on the earth)*.

וועט ער מאַכן פֿון אַלע באַווויינער פֿון דער ערד.
erd der fun bavoiner ale fun machn er vet
earth the of inhabitants all of make he will

2 Gather yourselves together,

ב כג זאַמלט אייַך אין און פֿאַרזאַמלט אייַך,
aich farzamlt un ain aich zamlt
yourselves gather and in yourselves gather

yea, gather together, O shameful nation;

איר אומפֿאַרשעמט פֿאָלק,
folk umfarshemt ir
people shameless you

2 Before the decree brings forth,

ב איידער דער גזר ווערט געבאָרן
geborn vert gzar der eider
born becomes decree the before

before the day passes like the chaff,

ווי שפריי פַֿאַרגייט דער טאָג
tog der fargeit shprei vi
day the passes chaff like

before the charon af Hashem comes upon you,

איידער עס קומט אויף אייַך דער גרימצאָרן פֿון ה׳,
Hashem fun grimtsorn der aich oif kumt es eider
Hashem of fierce anger the you upon come it before

before the Yom Af Hashem *(Day of Hashem's Anger)* comes upon you;

איידער עס קומט אויף אייַך דער טאָג פֿון הס כעס.
kaas Hashems fun tog der aich oif kumt es eider
fury Hashem's of day the you upon comes it before

[3] Seek ye Hashem, all ye anvei ha'aretz *(humble of the land)*,

ג זוכט ה׳, איר אַלע פַֿאַרליטענע פֿון לאַנד,
land fun farlitene ale ir Hashem zucht
land of afflicted ones all you Hashem seek

which have wrought His mishpat;

וואָס האָט געטאָן זיין געזעץ;
gezets zain geton hot vos
law his done have who

seek tzedek, seek anavah *(meekness, humility)*;

זוכט ענווות, זוכט גערעכטיקייט, זוכט ענוה
anives zucht gerechtikeit zucht
humility seek righteousness seek

it may be ye shall be hid in the Yom Af Hashem.

אפֿשר וועט איר פַֿאַרבאָרגן ווערן אין טאָג
tog in vern farborgen ir vet efsher
day in become hidden you will perhaps

פֿון הס כעס.
kaas Hashems fun
anger Hashem's of

[4] For Azah *(Gaza)* shall be abandoned,

ד וואָרעם עזה וועט אַ פַֿאַרלאָזענע זיין,
zain farlozene a vet Azah vorem
be abandoned an will Azah because

and Ashkelon a desolation;

און אַשקלון אַ וויסטענישׂ;
vistenish a Ashkelon un
wasteland a Ashkelon and

they shall drive out Ashdod in broad day,

אַשדוד, זי וועט מען אין מיטן טאָג אַרויסטרייַבן,
aroistraibn tog mitn in men vet zi Ashdod
driven out day the middle in be will she Ashdod

and Ekron shall be uprooted.

און עֶקרון וועט אויסגעריסן ווערן.
vern oisgerisn vet Ekron un
become uprooted will Ekron and

[5] Hoy *(Woe)* unto the inhabitants of the seacoast,

ה ווי, איר באַווינער פֿון דער ים-געגנט,
yam-gegent der fun bavoiner ir vei
sea region the of inhabitants you woe

the nation of the Keretim *(Cretans)*!

איר פֿאָלק פֿון כרתים!
Keretim fun folk ir
Keretim of people you

The Devar Hashem is against you,

דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז אויף אייַך,
aich oif iz Hashem fun vort dos
you upon is Hashem of word the

O Kena'an, eretz of the Pelishtim *(Philistines)*.

כנַעַן, דו לאַנד פֿון די פלשתים;
Pelishtim di fun land du Kenaan
Pelishtim the of land you Kena'an

I will even destroy thee,

און איך וועל דיך אונטערברענגען
unterbrengen dich vel ich un
overthrow you(SG) will I and

that there no inhabitant remains.

אַז קיין באַווינער זאָל נישט זיין.
zain nisht zol bavoiner kein az
be not shall inhabitants any that

[6] And the seacoast shall be dwellings

ו און די געגנט פֿון ים וועט זיין פּיטערפּלעצער,
fiterpletser zain vet yam fun gegent di un
pastures be will the sea of region the and

and meadows for ro'im *(shepherds)*, and pens for tzon.

לאָנקעס פֿאַר פּאַסטוכער, און געהעפֿטן פֿאַר שאָף,
shof far geheftn un pastucher far lonkes
sheep for folds and shepherds for meadows

[7] And the coast shall be

ז און עס וועט זיין אַ חלק
chelek a zain vet es un
portion a be will it and

for the she'erit Bais Yehudah;

פֿאַר דעם איבערבלייַב פֿון דעם הויז פֿון יהודה;
Yehudah fun hoiz dem fun iberblaib dem far
Yehudah of house the of remnant the for

they shall feed thereupon;

זיי וועלן זיך דערויף פּיטערן;
fitern deroif zich veln zei
pasture thereon selves will they

in the batim *(houses)* of Ashkelon shall they lie down in the erev;

אין די הייַזער פֿון אַשקלון וועלן זיי הויערן אין אָוונט;
ovnt in hoiern zei veln Ashkelon fun haizer di in
evening in crouch they will Ashkelon of houses the in

for Hashem Eloheichem shall visit them,

ווָאָרעם ה זייער ג-ט וועט זיך דערמאָנען אָן זיי,
zei on dermonen zich vet G-t zeyer Hashem vorem
them on remember self will G-d their Hashem because

and restore their fortunes.

און וועט אומקערן זייער געפֿאַנגנשאַפֿט.
gefangenshaft zeyer umkeren vet un
captivity their return will and

[8] I have heard the reproach of Moav,

ח איך האָב געהערט די לעסטערונג פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun lesterung di gehert hob ich
Moav of reviling the heard have I

and the revilings of the Bnei Ammon,

און די זידלעריַען פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן,
Amon fun kinder di fun zidleraien di un
Ammon of children the of insults the and

whereby they have reproached My nation,

וואָס זיי האָבן געלעסטערט מיין פֿאָלק,
folk main gelestert hobn zei vos
people my blasphemed have they that

and magnified themselves against their territory.

און זיך געגרייסט אַקעגן זייער געמאַרק.
gemark zeyer akegn gegreist zich un
border their against boasted selves and

[9] Therefore as I live,

ט דערום אַזוי ווי איך לעב,
leb ich vi azoi derum
live I as so therefore

saith Hashem Tzva'os, Elohei Yisroel:

זאָגט ה צבָאוֹת, אלוקי יִשׂרָאֵל:
Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem zogt
Yisroel the G-d of of hosts Hashem declares

Surely Moav shall be as Sodom,

אַז מוֹאָבּ וועט ווי סדוֹם ווערן,
vern Sodom vi vet Moav az
become Sodom like will Moav that

and the Bnei Ammon as Amora *(Gomorrah)*,

און די קינדער פֿון עַמּוֹן ווי עַמוֹרָה,
Amora vi Amon fun kinder di un
Gomorrah like Ammon of children the and

a place of weeds and salt pits,

אַ ווירטשאַפֿט פֿון דערנער, און אַן אויסגראָבונג פֿון זאַלץ,
zalts fun oisgrobung an un derner fun virtshaft a
salt of excavation an and thorns of enterprise an

and desolation ad olam;

און אַ ווייסטעניש אויף אייביק;
eibik oif vistenish a un
ever for wasteland a and

the She'erit Ami shall plunder them,
דער איבערבלייַב פֿון מײַן אומה וועט זיי צערויבן ,
tseroibn zei vet ume main fun iberblaib der
plunder them will nation my of remnant the

and the remnant of My nation shall possess them.
און דער רעשט פֿון מײַן פֿאָלק וועט זיי אַרבן .
arben zei vet folk main fun resht der un
take possession they will people my of rest the and

10 This shall they have in return for their ga'on *(pride)*,
דאָס וועט זיי זײַן פֿאַר זייער שטאָלץ,
shtolts zeyer far zain zei vet dos
pride their for be they will this

because they have reproached and magnified themselves
וואָס זיי האָבן געלעסטערט, און זיך געגרייסט
gegreist zich un gelestert hobn zei vos
boasted selves and blasphemed have they which

against the Am Hashem Tzva'os.
קעגן דער אומה פֿון ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem fun ume der kegen
of hosts Hashem of nation the against

11 Hashem will be terrible unto them;
מוראדיק איז ה אַקעגן זיי ,
zei akegn Hashem iz moiredik
them against Hashem is frightful

for He will reduce to nothing all the elohei ha'aretz *(g-ds of the land)*;
וואָרעם ער מאַכט אײַנגיין אַלע אָפּגעטער פֿון דער ערד ,
erd der fun opgeter ale aingein macht er vorem
earth the of idols all rot makes he because

and men shall worship Hashem, everyone from his place,
און בוקן וועלן זיך צו אים, איטלעכער
itlecher im tsu zich veln bukn un
each one him to selves will bow down and

פֿון זײַן אָרט ,
ort zain fun
place his from

even all the coasts and islands of the Goyim.
אַלע אינדזלען פֿון די פֿעלקער.
felker di fun indzelen ale
nations the of islands all

12 Ye Ethiopians also,
אויך איר כּושים ,
Kushim ir oich
Ethiopians you also

ye shall be slain by My cherev.
וועט זײַן דערשלאָגענע פֿון מײַן שווערד.
shverd main fun dershlogene zain vet
sword my of slain be will

13 And Hashem will stretch out His hand against the tzafon *(north)*,
און ער וועט אויסשטרעקן זײַן האַנט אַקעגן צפֿון ,
tsofn akegn hant zain oisshtrekn vet er un
north against hand his stretch out will he and

and destroy Assyria;
און וועט אונטערברענגען אשור ,
Ashur unterbrengen vet un
Assyria overthrow will and

and will make Nineveh a desolation,
און מאַכן נינוֶה פֿאַר אַ וויסטעניש,
vistenish a far Nineveh machn un
wasteland a for Nineveh make and

a dry waste like a midbar.
אַ טריקעניש אַזוי ווי אַ מדבר .
midber a vi azoi trikenish a
wilderness a as so dry place a

14 And herds shall lie down in the midst of it,
און הויערן אין איר וועלן סטאַדעס,
stades veln ir in hoiern un
herds will her in crouch and

every beast of the Goy;
חיות פֿון יעטוועדער מין ;
min yetveder fun chayes
kind every of creatures

both the desert owl and the screech owl
אי דער פעליקאַן אי דער זומפּבושל
zumpbushl der i pelikan der i
marsh bird the and pelican the and

will roost on her columns;
; זיַלנקעפּ אויף אירע נעכטיקן וועלן
zailnkep ire oif nechtikn veln
pillar-capitals her on spend the night will

their voice shall hoot in the windows;
קוֹלות וועלן זינגען אין פֿענצטער,
fentster in zingen veln koiles
windows in sing will sounds

desolation shall be in the thresholds;
, שוועל דער אויף זיַין וועט חורבן אַ
shvel der oif zain vet churvn a
threshold the on be will ruin a

the beams of cedar will be exposed.
.אָפּ אויף איר צעדערווערק דעקט מען וואָרעם
op men dekt tsederverk ir vorem
off one covers cedarwork her because

15 This is HaIr HaAlizah *(the rejoicing city)* that dwelt carelessly,
טו דאָס איז די לוסטיקע שטאָט וואָס איז געזעסן
gezesn iz vos shtot lustike di iz dos
settled is which city jubilant the is this

אין זיכערקייט,
zicherkeit in
security in

that said in her lev:
:וואָס האָט געזאָגט אין איר האַרצן

hartsn ir in gezogt hot vos
heart her in said has that

I am, and there is none beside me;
. נישטאָ מער איז מיר אַחוץ און ,איך
nishto mer iz mir achuts un ich
there is not more is me aside from and I

how is she become a desolation,
, וויסט וואָרן געוואָרן צו איז זי ווי
vist tsu gevorn zi iz vi
desolate to become she is how

a place for beasts to lie down in!
! חיות פֿאַר הויערט אַ
chayes far hoierort a
creatures for resting place a

Every one that passeth by her
, פֿאַרבײַ איר גייט וואָס איטלעכער
farbai ir geit vos itlecher
close by her goes who each one

shall hiss, and shake his fist.
.וועט שמוצערן , וועט וויגן זיַין האַנט
hant zain vign vet shmutsern vet
hand his wave will hiss will

3 Hoy *(woe)* to her that is filthy and polluted,
ג וויי , די קויטיקע און אומווערדיקע,
umverdike un koitike di vei
unworthy and filthy the woe

to the oppressing city!
!די דריקערישע שטאָט
shtot drikerishe di
city oppressive the

2 She obeyed not the voice;
ב זי האָט נישט צוגעהערט דעם קול ,
kol dem tsugehert nisht hot zi
voice the paid heed not has she

she received not musar *(correction)*;
, מוסר קיין גענומען נישט האָט זי
musar kein genumen nisht hot zi
discipline any taken not has she

her bitachon *(trust)* was not in Hashem;
, ה׳ אויף זיך פֿאַרזיכערט נישט האָט זי
Hashem oif farzichert nisht zich hot zi
Hashem in trusted not self has she

she drew not near to her G-d.

זי האָט זיך נישט דערנענטערט צו איר ג-ט.
G-t ir tsu dernentert nisht zich hot zi
G-d her to drawn near not self has she

[3] Her sarim *(princes)* within her are roaring arayot;

ג אירע האַרן אין איר זיַינען לייבן ברומיקע,
brumike leibn zainen ir in harn ire
roaring lions are her in lords her

her shofetim are evening wolves;

אירע ריכטער זיַינען אָוונטוועלף ,
ovntvelf zainen richter ire
evening wolves are judges her

they leave nothing for the boker *(morning)*.

זיי לאָזן נישט אַ ביין ביז פרימאָרגן.
frimorgn biz bein a nisht lozn zei
morning until bone a not leave they

[4] Her nevi'im are arrogant, anshei bogedot *(treacherous persons)*;

ד אירע נבֿיאים זיַינען לויזגעלאָזט, מענטשן אומגעטרייַע;
umgetraie mentshn loizgelozt zainen neviim ire
unfaithful men loose are prophets her

her kohanim have profaned the kodesh,

אירע כֹהנים פַאַרשוועכן די הייליקייט,
heilikeit di farshvechn koyanim ire
holiness the profane kohanim her

they have done violence to the torah.

פַאַרברעכן אַקעגן דער תורה.
toyre der akegn farbrechn
Torah the against transgress

[5] Hashem Tzaddik is in the midst thereof;

ה דער גערעכטער איז אין איר מיט ,
mit ir in iz gerechter der Hashem
midst her in is righteous one the Hashem

He will do no injustice;

ער טוט נישט קיין אומרעכט;
umrecht kein nisht tut er
injustice any not does he

boker by boker doth Hashem dispense mishpat;

פרימאָרגן אין פרימאָרגן לאָזט ער אַרויס
arois er lozt frimorgn in frimorgn
out he allows morning by morning

He faileth not;

זיַין גערעכטיקייט אין ליכט, נישט פַאַרפעלט;
farfelt nisht licht in gerechtikeit zain
missing not light in righteousness his

but the unjust knoweth no boshet *(shame)*.

אָבער דער פַאַרברעכער ווייס נישט פון קיין בושה.
bushe kein fun nisht veis farbrecher der ober
shame any of not knows rebellious the but

[6] I have cut off the Goyim;

ו איך האָב פַאַרשניטן פעלקער,
felker farshnitn hob ich
nations cut off have I

their towers are desolate;

פַאַרוויסט געוואָרן זיַינען זייערעווינקלען;
vinklen zeyere zainen gevorn farvist
corners their are become devastated

I made their streets waste,

איך האָב חרובֿ געמאַכט זייערע גאַסן ,
gasn zeyere gemacht chorev hob ich
streets their made ruins have I

that none passeth by;

אַז קיינער גייט נישט דורך ;
durch nisht geit keiner az
through not goes anyone that

their cities are destroyed,

צעשטערט זיַינען זייערע שטעט,
shtet zeyere zainen tseshtert
cities their are destroyed

so that there is no ish *(man)*, that there is no inhabitant.

אָן אַ מענטשן , אָן אַ באַווויינער .
bavoiner a on mentshn a on
inhabitant an without man a without

[7] I said: Surely thou wilt fear Me,

ז הָאָב איך געטראַבט: וועסט געוויס מורא
moire gevis vest getracht ich hob
fear a certainty will intended I have

האָבן פֿאַר מיר,
mir far hobn
me before have

thou wilt accept musar *(correction, instruction)*;

וועסט אַ מוסר נעמען;
nemen musar a vest
take discipline a will

so that her dwelling place should not be cut off,

כּדי איר ווינונג זאָל נישט פֿאַרשניטן ווערן,
vern farshnitn nisht zol voinung ir kedei
become cut off not shall dwelling her so that

despite everything for which I punished her;

לויט אַלץ וואָס איך האָב באַפֿוילן
bafoiln hob ich vos alts loit
commanded have I that all according to

וועגן איר;
ir vegen
her concerning

but they rose early,

אָבער זיי האָבן זיך געפֿעדערט
gefedert zich hobn zei ober
rose early selves have they but

and corrupted all their doings.

פֿאַרדאָרבן צו זיין אין אַלע זייערע מעשׂים.
meisim zeyere ale in zain tsu fardorben
deeds their all in be to corrupt

[8] Therefore wait ye upon Me, saith Hashem,

ח דערום ריכט זיך אויף מיר,
mir oif zich richt derum
me for self prepare therefore

זאָגט ה',
Hashem zogt
Hashem declares

until the Yom that I rise up for a prey;

אויף דעם טאָג וואָס איך שטיי אויף צום רויב,
roib tsum oif shtei ich vos tog dem oif
plunder to the up stand I that day the for

My determination is to gather the Goyim,

ווארעם מײַן משפּט איז איינצוזאַמלען די פֿעלקער
felker di aintsuzamlen iz mishpot main vorem
nations the to gather is judgment my because

that I may assemble the mamlachot,

איך זאָל אויפֿקלײַבן די קיניגרײַכן,
kinigraichn di oifklaibn zol ich
kingdoms the gather up shall I

to pour upon them Mine indignation,

אויסצוגיסן אויף זיי מײַן כּעס,
kaas main zei oif oistsugisn
wrath my them upon to pour out

even all My charon af;

מײַן גאַנצן גרימצאָרן;
grimtsorn gantsn main
fierce anger entire my

for kol ha'aretz *(all the earth)* shall be devoured

ווארעם אין דעם פֿײַער פֿון מײַן קנאָה
kine main fun faier dem in vorem
jealousy my of fire the in because

with the eish of My kina *(jealousy)*.

וועט פֿאַרצערט ווערן די גאַנצע ערד.
erd gantse di vern fartsert vet
earth entire the become consumed will

[9] For then will I restore to the people

ט וואָרעם דענצמאָל וועל איך איבערמאַכן די פֿעלקער
felker di ibermachn ich vel dentsmol vorem
nations the remake I will then because

a safah berurah *(pure language, purified lip)*, that they may all call upon the Shem Hashem,

אַ ליפּ אַ ריינע, אַז זיי זאָלן אַלע רופֿן
rufn ale zoln zei az reine a lip a
call all shall they that pure a lip a

צום נאָמען ה ,
Hashem nomen tsum
Hashem name to the

to serve Him with shekhem echad *(one shoulder, one accord)*.

אים צו דינען אַזוי ווי איין מאַן.
man ein vi azoi dinen tsu im
man one like as serve to him

10 From beyond the rivers of Ethiopia My suppliants,

י פֿון יענער זייַט טייַכן פֿון כּוש
Kush fun taichn zait yener fun
Kush of rivers side that from

even the daughter of My dispersed,

וועלן זיי ברענגען מײַנע בעטער ,
beter maine brengen zei veln
petitioners my bring they will

shall bring Mine minchah.

די טאָכטער פֿון מײַנע צעשפּרייטע, אַ מתּנה צו מיר.
mir tsu matone a tseshpraite maine fun tochter di
me to gift a dispersed my of daughter the

11 In that Yom shalt thou not be ashamed

יא אין יענעם טאָג וועסטו זיך מער נישט שעמען
shemen nisht mer zich vestu tog yenem in
be ashamed not more self will you(sg) day that in

for all thy doings, wherein thou hast transgressed against Me;

וועגן אַלע דײַנע מעשׂים, וואָס דו האָסט
host du vos meisim daine ale vegen
have you that deeds your all concerning

פֿאַרבראָכן קעגן מיר,
mir kegen farbrochn
me against transgressed

for then I will take away out of the midst of thee

וואָרעם דענצמאָל וועל איך אָפּטאָן
opton ich vel dentsmol vorem
remove I will then because

them that rejoice in thy ga'avah *(pride)*,

פֿון צווישן דיר דײַנע שטאָלצלוסטיקע,
shtoltslustike daine dir tsvishn fun
proud boasters your you(SG) among from

and thou shalt no more be haughty

און וועסט זיך מער ווידער נישט גרייזן,
greisn nisht vider mer zich vest un
boast not again more self you(sg) will and

because of My Har Hakodesh.

אויף מײַן הייליקן באַרג .
barg heilikn main oif
mountain holy my on

12 I will also leave in the midst of thee

יב און איך וועל איבערלאָזן אין דיר
dir in iberlozen vel ich un
you(SG) in leave behind will I and

an afflicted and poor people,

דאָס געדריקטע און אָרימע פֿאָלק ,
folk orime un gedrikte dos
people poor and oppressed the

and they shall take refuge in the Shem Hashem.

און זיי וועלן זיך באַשיצן אין דעם נאָמען ה .
Hashem nomen dem in bashitsn zich veln zei un
Hashem name the in seek refuge selves will they and

13 The she'erit Yisroel shall not do iniquity,

יג דער איבערבלייַב פֿון ישׂראל וועט נישט טאָן קיין אומרעכט,
umrecht kein ton nisht vet Yisroel fun iberblaib der
injustice any do not will Yisroel of remnant the

nor speak lies;

און נישט רעדן קיין ליגן,
lign kein redn nisht un
lies any speak not and

neither shall a leshon tarmit
(tongue of deceitfulness)
be found in their mouth;

אוֹן אִין זייער מויל וועט זיך נישט געפֿינען
gefinen nisht zich vet moil zeyer in un
find not self will mouth their in and

אַ צונג פֿון באַטרוג;
batrug fun tsung a
deceit of tongue a

for they shall feed and lie down,

, יאָ , זיי וועלן זיך פּיטערן אוֹן הויערן
hoiern un fitern zich veln zei yo
lie down and pasture selves will they yes

and none shall make them afraid.

אוֹן קיינער וועט נישט שרעקן .
shrekn nisht vet keiner un
make afraid not will anyone and

14 Sing, O Bat Tziyon;

יד זינג , טאָכטער ציִון ,
Tsiyon tochter zing
Tziyon daughter sing

shout, O Yisroel;

טוט שאַלן , יִשְׂרָאֵל;
Yisroel shaln tut
Yisroel sound out do

be glad and rejoice with all the lev,

פֿרייַ זיך און זיַ לוסטיק פֿון גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn fun lustik zai un zich frei
heart whole from merry be and self rejoice

O Bat Yerushalayim.

טאָכטער ירושָלַיִם .
Yerushalayim tochter
Yerushalayim daughter

15 Hashem hath taken away
thy judgments,

טו ה טוט אָפּ דיַינע משפּטים ,
mishpotim daine op tut Hashem
judgments your away with does Hashem

he hath cast out thine enemy.

ער ראַמט אָפּ דיַינע פֿיַינט ;
faint daine op ramt er
enemies your away clears he

The Melech Yisroel, even Hashem,
is in the midst of thee;

דער קיניג פֿון יִשְׂרָאֵל, ה , איז צווישן דיר ,
dir tsvishn iz Hashem Yisroel fun kinig der
you(SG) among is Hashem Yisroel of king the

thou shalt not fear evil any more.

זאָלסט מער נישט מורא האָבן פֿאַר בייז.
beiz far hobn moire nisht mer zolst
evil before have fear not more you(SG) must

16 In that Yom it shall be said
to Yerushalayim:

טז אין יענעם טאָג וועט גענאָגט ווערן צו ירושָלַיִם :
Yerushalayim tsu vern gezogt vet tog yenem in
Yerushalayim to become said will day that in

Fear thou not;

זאָלסט נישט מורא האָבן;
hobn moire nisht zolst
have fear not you(SG) must

and to Tziyon: Let not thine
hands hang limp.

ציִון , נישט שלאַף ווערן זאָלן דיַינע הענט .
hent daine zoln vern shlof nisht Tsiyon
hands your shall become limp not Tziyon

17 Hashem thy G-d in the midst
of thee is gibbor;

יז ה דיַין ג-ט איז צווישן דיר ,
dir tsvishn iz G-t dain Hashem
you(SG) among is G-d your Hashem

He will save,

אַ גיבור וואָס העלפֿט;
helft vos gibor a
saves who warrior a

He will rejoice over thee with
simchah;

ער וועט זיך פֿרייען מיט שׂימחה אויף דיר ,
dir oif simche mit freyen zich vet er
you(SG) upon joy with rejoice self will he

He will quiet [you] in His ahavah *(love)*,
ער וועט פַֿארשווייגן אין זײַן ליבשאַפֿט,
libshaft zain in farshvaign vet er
love his in be silent will he

He will joy over thee with singing.
ער וועט זיך פֿרייען אויף דיר מיט געזאַנג .
gezang mit dir oif freyen zich vet er
singing with you(SG) upon rejoice self will he

18 They that mourn I will gather for the mo'ed *(time of the feast)*,
יח איך זאַמל אײַן די דערוויַיטערטע פֿון אַ יום-טובֿ –
yom-tov a fun dervaiterte di ain zaml ich
festival a for removed ones the in gather I

who are of thee [O Tziyon],
די וואָס זײַנען אַוועק פֿון דיר ,
dir fun avek zainen vos di
you(SG) from away are who the ones

to whom the cherpah *(reproach)* presses upon them.
וואָס דו האָסט געטראָגן וועגן דעם שאַנד .
shand dem vegen getrogn host du vos
shame the because of carried have you that

19 Hinei, at that time I will undo all that afflict thee;
יט זע , איך רעכן זיך מיט אַלע דײַנע
daine ale mit zich rechn ich ze
your all with self reckon I behold

פֿײַניקער , אין יענער צײַט,
tsait yener in painiker
time that in tormentor

and I will save her that is lame,
און איך וועל העלפֿן די וואָס איז הינקעדיק,
hinkedik iz vos di helfn vel ich un
lame is who the ones save will I and

and gather her that was driven out;
און די פֿאַרשטויסענע וועל איך איינזאַמלען ;
ainzamlen ich vel farshtoisene di un
gather together I will banished the and

and I will get them praise and fame
און איך וועל זיי מאַכן פֿאַר אַ לויב און פֿאַר אַ שם ,
shem a far un loib a far machn zei vel ich un
name a for and praise a for make them will I and

in every land of their boshet *(shame)*.
די וואָס איבער דער גאַנצער ערד איז
iz erd gantser der iber vos di
is earth whole the over who the ones

געווען זייער שאַנד .
shand zeyer geven
shame their was

20 At that time will I bring you again,
כ איך יענער צײַט וועל איך אײַך ברענגען,
brengen aich ich vel tsait yener in
bring you I will time that in

even in the time that I gather you;
און איך יענער צײַט טו איך אײַך איינזאַמלען ;
ainzamlen aich ich tu tsait yener in un
gather together you I do time that in and

for I will make you a shem and a tehillah
וואָרעם איך וועל אײַך מאַכן פֿאַר אַ שם און פֿאַר אַ לויב
loib a far un shem a far machn aich vel ich vorem
praise a for and name a for make you will I because

among Kol Amei Ha'aretz *(all the peoples of the earth)*,
צווישן אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד ,
erd der fun felker ale tsvishn
earth the of nations all among

when I turn back your captivity and restore your fortunes
ווען איך קער אום אײַער געפֿאַנגנשאַפֿט
gefangenshaft aier um ker ich ven
captivity your back turn I when

before your eyes, saith Hashem.
פֿאַר אײַערע אויגן, זאָגט ה .
Hashem zogt oign aiere far
Hashem declares eyes your before

Chaggai

חַגַי

1 In the second year of Daryavesh HaMelech, in the sixth month, in yom echad of the month, came the Devar Hashem by Chaggai HaNavi unto Zerubavel ben Sh'altiel, Governor of Yehudah, and to Yehoshua ben Yehotzadak, the Kohen HaGadol, saying,

א אין צווייטן יאָר פֿון מלך דָּרְיָוֶשׁ , אין זעקסטן חודש ,
choidesh zekstn in Daryavesh melech fun yor tsveitn in
month sixth in Daryavesh king of year second in

אין ערשטן טאָג פֿון חודש , איז געווען דאָס ווארט פֿון
fun vort dos geven iz choidesh fun tog ershtn in
of word this was is month of day first in

ה דורך חַגַי נבֿיא צו זרובבֿל דעם זון פֿון
fun zun dem Zerubavel tsu novi dem Chagai durch Hashem
of son the Zerubavel to prophet the Chaggai through Hashem

שְׁאַלתִּיאֵל, דעם פֿירשט פֿון יהוּדה , און צו יְהוֹשׁוּעַ דעם זון פֿון
fun zun dem Yehoshua tsu un Yehudah fun firsht dem Shaltieln
of son the Yehoshua to and Yehudah of prince the Sh'altiel

יהוֹצָדָק , דעם כֹּהן-גָּדול , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi koyen-gadol dem Yehotsadakn
say to so kohen gadol the Yehotzadak

ב אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת , אַזוי צו זאָגן : דאָס דאָזיקע
dozike dos zogn tsu azoi Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
this the say to so of hosts Hashem said has thus

פֿאָלק זאָגט: די צייַט איז נאָך נישט געקומען , די צייַט אַז
az tsait di gekumen nisht noch iz tsait di zogt folk
that time the come not yet is time the says people

דאָס הויז פֿון ה זאָל געבויט ווערן – ג איז דאָס ווארט
vort dos iz vern geboit zol Hashem fun hoiz dos
word the is become built shall Hashem of house the

פֿון ה געווען דורך חַגַי נבֿיא דעם , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi novi dem Chagai durch geven Hashem fun
say to so prophet the Chaggai through was Hashem of

ד איז דאָס אייַך אַ צייַט, איר זאָלט זיצן אין אייַערע צוגעדעקטע הייזער ,
haizer tsugedekte aiere in zitsn zolt ir tsait a aich dos iz
houses covered your in sit shall you time a you the is

בעת דאָס דאָזיקע הויז איז חרוב ? ה און אַצונד האָט
Hashem hot atsund un chorev iz hoiz dozike dos beeis
Hashem has now and ruins is house this the while

צְבָאוֹת אַזוי געזאָגט: נעמט אייַך צום האַרצן וועגן : ו איר
ir vegen aiere hartsn tsum aich nemt gezogt azoi Tseva'ot
you ways your heart to the you take said so of hosts

זייט פֿיל , און ברענגט אַריין ווינציק, איר עסט, אָבער נישט צו
tsu nisht ober est ir vintsik arain brengt un fil zeit
to not but eat you little in bring and much sow

זאַט , איר טרינקט, אָבער נישט גענוג זיך אָנצוטרינקען ,
ontsutrinken zich genug nisht ober trinkt ir zat
drink enough self enough not but drink you be satisfied

איר קליידט זיך , און קיינעם איז נישט וואַרעם, און דער וואָס
vos der un varem nisht iz keinem un zich kleidt ir
who the one and warm not is anyone and self clothe you

פֿאַרדינט, פֿאַרדינט אין אַ לעכערדיקן בײַטל.
baitl lecherdikn a in fardint fardint
purse leaky a in earns earns

[2] Thus saith Hashem Tzva'os: This people say, The time is not come, the time that Beis Hashem should be built. [3] Then came the Devar Hashem by Chaggai HaNavi, saying, [4] Is it time for you, O ye, to dwell in your paneled batim, and this Beis lie in ruins? [5] Now therefore thus saith Hashem Tzva'os; Consider your ways. [6] Ye have sown harbeh *(much)*, and bring in me'at *(little)*; ye eat, but ye have not enough; ye drink, but ye are not filled with drink; ye clothe yourselves, but there is no warming; and he that earneth wages earneth wages to put them into a purse of holes.

[7] Thus saith Hashem Tzva'os: Consider your ways. [8] Go up to the har *(mountain)*, and bring etz, and build HaBeis; and I will take pleasure in it, and I will be glorified, saith Hashem. [9] Ye looked for harbeh *(much)*, and, hinei, it came to me'at *(little)*; and when ye brought it home, I blew it away. Why? saith Hashem Tzva'os. Because of Mine Beis that is in ruins, and ye run every man for his own bais. [10] Therefore the Shomayim over you is stayed from dew, and Ha'Aretz is stayed from her fruit. [11] And I called for a drought upon ha'aretz, and upon the harim *(mountains)*, and upon the grain, and upon the new wine, and upon the oil, and upon that which ha'adamah bringeth forth, and upon ha'adam, and upon livestock, and upon all the labor of the hands.

[12] Then Zerubavel ben Sh'altiel, and Yehoshua ben Yehotzadak, the Kohen HaGadol, with kol she'erit HaAm, obeyed the voice of Hashem Eloheichem, and the words of Chaggai HaNavi, as Hashem Eloheichem had sent him, and the people did fear before Hashem. [13] Then spoke Chaggai malach Hashem with the message of Hashem

ז אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת : נעמט אײַך צום האַרצן אײַערע
aiere hartsn tsum aich nemt Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
your heart to the you take of hosts Hashem said has thus

ח וועגן . גייט אַרויף אין דעם געבערג , און איר זאָלט ברענגען האָלץ, און
un holts brengen zolt ir un geberg dem in aroif geit vegen
and wood bring shall you and mountain the in up go ways

בויט דאָס הויז , און איך וועל עס באַווילקן, און איך וועל געפֿעלכט
geerlecht vel ich un bavilikn es vel ich un hoiz dos boit
glorified will I and approve it will I and house the build

ט וועלן , זאָגט ה . איר ריכט זיך אויף פֿיל , ערשט עס
es ersht fil oif zich richt ir Hashem zogt vern
it behold much for self expect you Hashem declares become

וועלט ווינציק, און אַז איר ברענגט עס אַהיים, בלאָז איך עס אַוועק.
avek es ich bloz aheim es brengt ir az un vintsik vert
away it I blow home it bring you when and little becomes

איבער וואָס? זאָגט ה צְבָאוֹת ; איבער מײַן הויז וואָס איר
iz vos hoiz main iber Tseva'ot Hashem zogt vos iber
is which house my over of hosts Hashem declares what over

י חרובֿ , בעת איר לויפֿט איטלעכער אין זײַן הויז . דערום האָבן
hobn derum hoiz zain in itlecher loift ir beeis chorev
have therefore house his in each one run you while destroyed

די הימלען איבער אײַך פֿאַרמיטן דעם טוי , און די ערד האָט פֿאַרמיטן
farmitn hot erd di un toi dem farmitn aich iber himlen di
withheld has earth the and dew the withheld you over heavens the

יא איר געוועקס. און איך האָב אויסגערופֿן אַ טריקענישׂ אויפֿן לאַנד, און
un land oifn trikenish a oisgerufn hob ich un geveks ir
and land on the drought a proclaimed have I and produce its

אויף די בערג , און אויף דער תּבֿואה, און אויפֿן ווײַן , און אויפֿן
oifn un vain oifn un tvue der oif un berg di oif
on the and wine on and grain the on and mountains the on

איל, און אויף וואָס נאָר די ערד ברענגט אַרויס, און אויפֿן מענטשן ,
mentshn oifn un arois brengt erd di nor vos oif un eil
men on the and forth brings earth the only what on and oil

און אויף דער בהמה , און אויף יעטוועדער מי פֿון די הענט .
hent di fun mi yetveder oif un beheime der oif un
hands the of product every on and livestock the on and

יב האָט זרובבֿל דער זון פֿון שְׁאַלתּיאֵל, און יְהוֹשׁוּעַ דער זון
zun der Yehoshua un Shaltieln fun zun der Zerubavel hot
son the Yehoshua and Sh'altiel of son the Zerubavel has

פֿון יהוֹצָדָק , דער כֹּהן-גָּדול , און דער גאַנצער איבערבלייַב פֿון
fun iberblaib gantser der un koyen-gadol der Yehotsadakn fun
of remnant entire the and kohen gadol the Yehotzadak of

דעם פֿאָלק , צוגעהערט צו דעם קול פֿון ה זייער ג-ט, און צו
tsu un G-t zeyer Hashem fun kol dem tsu tsugehert folk dem
to and G-d their Hashem of voice the to paid heed people the

די וועלטער פֿון חַגַי דעם נבֿיא , אַזוי ווי ה זייער ג-ט
G-t zeyer Hashem vi azoi novi dem Chagai fun verter di
G-d their Hashem as so prophet the Chaggai of words the

האָט אים געשיקט; און דאָס פֿאָלק האָט מורא געהאַט פֿאַר ה .
Hashem far gehat moire hot folk dos un geshikt im hot
Hashem before had fear has people the and sent him has

יג און חַגַי דער שליח פֿון ה האָט געזאָגט אין דער
der in gezogt hot Hashem fun sheliech der Chagai un
the in said has Hashem of messenger the Chaggai and

שליחות פֹון ג-ט צום פֹאָלק , אַזוי צו זאָגן : איך בין מיט אייך ,
shliches fun G-t tsum folk , azoi tsu zogn : aich bin mit aich
message of G-d to people , so to say : I am with you

זאָגט ה . יד און ג-ט האָט דערוועקט דעם גייסט פֹון זרובבל
zogt Hashem . yud un G-t hot dervekt dem gaist fun Zerubavel
declares Hashem . 14 and G-d has awakened the spirit of Zerubavel

דעם זון פֹון שְׁאַלתִּיאֵל, דעם פֿירשט פֹון יהודה , און דעם גייסט פֹון
dem zun fun Shaltieln , dem firsht fun Yehudah un dem gaist fun
the son of Sh'altiel , governor of Yehudah and the spirit of

יְהוֹשוּעַ דעם זון פֹון יהוֹצָדָק , דעם כֹהן-גָּדול , און דעם גייסט
Yehoshua dem zun fun Yehotsadakn , dem koyen-gadol un dem gaist
Yehoshua the son of Yehotsadak , the kohen gadol and the spirit

פֹון גאַנצן איבערבלייַב פֹון דעם פֹאָלק , און זיי זיינען געקומען , און
fun gantsn iberblaib fun dem folk , un zei zainen gekumen , un
of whole remnant of the people , and they are come , and

האָבן געטאָן אַרבעט אויף דעם הויז פֹון ה צְבָאוֹת זייער ג-ט ,
hobn geton arbet oif dem hoiz fun Hashem Tseva'ot zeyer G-t ,
have done work on the house of Hashem of hosts their G-d ,

טו אין פֿיר און צוואַנציקסטן טאָג פֹון חודש , אין זעקסטן חודש , אין
15 in fir un tsvantsikstn tog fun choidesh , in zekstn choidesh , in
15 in four and twentieth day of month , in sixth month , in

צווייטן יאָר פֹון מלך דָּרְיָוֶשׁ .
tsveitn yor fun melech Daryavesh .
second year of king Daryavesh .

ב אין זיבעטן חודש , אין איין און צוואַנציקסטן טאָג פֹון חודש ,
2 *in zibetn choidesh , in ein un tsvantsikstn tog fun choidesh ,*
2 in seventh month , in one and twentieth day of month ,

איז דאָס וואָרט פֹון ה געווען דורך חַגַי נביא ,
iz dos vort fun Hashem geven durch Chagai novi ,
was the word of Hashem through Chaggai prophet ,

אַזוי צו זאָגן : ב זאָג נאָר צו זרובבל דעם זון פֹון שְׁאַלתִּיאֵל, דעם
azoi tsu zogn : beis zog nor tsu Zerubavel dem zun fun Shaltieln , dem
saying : 2 say now to Zerubavel the son of Sh'altiel , governor

פֿירשט פֹון יהודה , און צו יְהוֹשוּעַ דעם זון פֹון יהוֹצָדָק , דעם
firsht fun Yehudah , un tsu Yehoshua dem zun fun Yehotsadakn , dem
of Yehudah , and to Yehoshua the son of Yehotsadak , the

כֹהן-גָּדול , און צום איבערבלייַב פֹון פֹאָלק , אַזוי צו זאָגן : ג ווער
koyen-gadol , un tsum iberblaib fun folk , azoi tsu zogn : gimel ver
kohen gadol , and to remnant of people , so to say : 3 who

איז עס נישט צוויישן אייַך אין דעם הויז דאָס געזען האָט ווי דאָס איז
iz es nisht tsvishn aich in dem hoiz dos gezen hot vi dos iz
is it not among you in this house that saw has how it is

זיין ערשטן פּראַכט? און ווי קוקט איר עס אָן אַצונד ? איז עס נישט
zain ershtn pracht? un vi kukt ir es on atsund ? iz es nisht
its first glory? and how look you at it now ? is it not

ווי גאָרנישט אין אייַערע אויגן? ד אָבער זיי שטאַרק אַצונד , זרובבל ,
vi gornisht in aiere oign? dalet ober zai shtark atsund , Zerubavel ,
like nothing in your eyes? 4 but be strong now , Zerubavel ,

זאָגט ה , און זיי שטאַרק, יְהוֹשוּעַ זון פֹון יהוֹצָדָק , דו
zogt Hashem , un zai shtark , Yehoshua zun fun Yehotsadakn , du
declares Hashem , and be strong , Yehoshua the son of Yehotsadak , you

כֹהן-גָּדול , און זייט שטאַרק, דאָס גאַנצע פֹאָלק פֹון לאַנד, זאָגט
koyen-gadol , un zait shtark , dos gantse folk fun land , zogt
kohen gadol , and be strong , the entire people of land , declares

unto the people, saying, I am with you, saith Hashem. 14 And Hashem stirred up the ruach of Zerubavel ben Sh'altiel, Governor of Yehudah, and the ruach of Yehoshua ben Yehotzadak, the Kohen HaGadol, and the ruach of kol she'erit HaAm; and they came and did work in the Beis of Hashem Tzva'os, Eloheichem, 15 In the four and twentieth yom of the sixth month, in the second year of Daryavesh HaMelech.

2 In the seventh month, in the one and twentieth yom of the month, came the Devar Hashem by Chaggai HaNavi, saying: 2 Speak now to Zerubavel ben Sh'altiel, Governor of Yehudah, and to Yehoshua ben Yehotzadak, the Kohen HaGadol, and to the she'erit HaAm, saying: 3 Who is left among you that saw this Beis in her kavod harishon? And how do ye see it now? In comparison to it, is it not in your eyes as nothing? 4 Yet now chazak *(be strong)*, O Zerubavel, saith Hashem; and chazak *(be strong)*, O Yehoshua ben Yehotzadak, Kohen HaGadol; and chazak *(be strong)*, kol Am Ha'Aretz, saith Hashem,

and work; for I am with you, saith Hashem Tzva'os. [5] According to the word that I covenanted with you when ye came out of Mitzrayim, so My Ruach remaineth among you; fear ye not. [6] For thus saith Hashem Tzva'os: Once more, it is a little while, and I will shake HaShomayim and Ha'Aretz and the yam *(sea)* and the kharavah *(arid land)*; [7] And I will shake kol Goyim, and the Chemdat kol HaGoyim *(desired of all nations)* shall come: and I will fill this Beis with kavod, saith Hashem Tzva'os. [8] The kesef is Mine, and the zahav is Mine, saith Hashem Tzva'os. [9] The kavod of this latter Beis shall be greater than of the former, saith Hashem Tzva'os: and in this place will I give shalom, saith Hashem Tzva'os.

[10] In the four and twentieth yom of the ninth month, in the second year of Daryavesh, came the Devar Hashem by Chaggai HaNavi, saying, [11] Thus saith Hashem Tzva'os; Ask now the kohanim concerning the torah, saying, [12] If one carry basar kodesh in the fold of his garment, and with his fold do touch lechem, or that which is boiled, or yayin, or shemen *(olive oil)*, or

ה , און טוט, וואָרעם איך בין מיט אייך, זאָגט ה צבָּאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt aich mit bin ich vorem tut un Hashem
of hosts Hashem declares you with am I for do and Hashem

ה לויט דעם וואָרט וואָס איך האָב געשלאָסן מיט אייך ביי אייַער
aier bai aich mit geshlosn hob ich vos vort dem loit
your at you with made have I that word the according to

אַרויסגיין פֿון מִצרַיִם ; און מײַן גײַסט, שטייט צווישן אייַך; איר
ir aich tsvishn shteit gaist main un Mitsrayim fun aroisgein
you you among stands spirit my and Egypt from going out

זאָלט נישט מורא האָבן. [1] וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה צבָּאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi vorem hobn moire nisht zolt
of hosts Hashem said has thus because have fear not shall

נאָך איין קליין ווײַלע , און איך שטורעם-אויף די הימלען און די
di un himlen di shturem-oif ich un vaile klein ein noch
the and heavens the shake up I and brief period small one yet

ערד , און דעם ים און די יבשה . [2] און איך וועל אויפֿשטורעמען אַלע
ale oifshturemen vel ich un yaboshe di un yam dem un erd
all shake up will I and dry land the and sea the and earth

פֿעלקער, און אָנקומען אַהער וועלן די געגלוסט פֿון אַלע פֿעלקער, און איך
ich un felker ale fun geglust di veln aher onkumen un felker
I and nations all of desired the will here come and nations

וועל אָנפֿילן דאָס דאָזיקע הויז מיט פּראַכט, זאָגט ה צבָּאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt pracht mit hoiz dozike dos onfiln vel
of hosts Hashem declares glory with house this the fill will

[8] מײַן איז דאָס זילבער, און מײַן איז דאָס גאָלד, זאָגט ה
Hashem zogt gold dos iz main un zilber dos iz main
Hashem declares gold the is mine and silver the is mine

צבָּאוֹת . [9] גרעסער וועט זײַן די פּראַכט פֿון דעם דאָזיקן לעצטן הויז
hoiz letstn dozikn dem fun pracht di zain vet greser Tseva'ot
house latter this the of glory the be will greater of hosts

ווי פֿון דעם ערשטן, זאָגט ה צבָּאוֹת ; און אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in un Tseva'ot Hashem zogt ershtn dem fun vi
this the in and of hosts Hashem declares first the of than

אָרט וועל איך געבן שלום , זאָגט ה צבָּאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt sholem gebn ich vel ort
of hosts Hashem declares peace give I will place

[10] אין פֿיר און צוואַנציקסטן טאָג אין נײַנטן חודש , אין צווייטן יאָר
yor tsveitn in choidesh naintn in tog tsvantsikstn un fir in
year second in month ninth in day twentieth and four in

פֿון דָּריָוֶשן , איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען דורך חַגַּי
Chagai durch geven Hashem fun vort dos iz Daryaveshn fun
Chaggai through was Hashem of word the is Daryavesh of

דעם נבִיא , אַזוי צו זאָגן : [11] אַזוי האָט געזאָגט ה צבָּאוֹת : פֿרַעג
freg Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi novi dem
ask of hosts Hashem said has so say to so prophet the

אַקאָרשט די כֹּהנים אַ דין, אַזוי צו זאָגן : [12] אַז אַ מאַן וועט טראָגן
trogn vet man a az zogn tsu azoi din a koyanim di akorsht
carry will man a if say to so law a kohanim the now

הייליק פֿלייש אין ברעג פֿון זײַן קלייד , און וועט זיך אָנרירן מיט זײַן
zain mit onrirn zich vet un kleid zain fun breg in fleish heilik
his with touch self will and garment his of edge in flesh holy

ברעג אָן ברויט, אָדער אָן געקעכטס, אָדער אָן ווײַן , אָדער אָן אייל, אָדער
oder eil on oder vain on oder gekechts on oder broit on breg
or oil on or wine on or stew on or bread on edge

any food, shall it thus be made kodesh? And the kohanim answered and said, Lo *(No)*. 13 Then said Chaggai, If one that is tamei *(unclean)* by a nefesh *(dead body)* touch any of these, shall it be tamei? And the kohanim answered and said, It shall be tamei. 14 Then answered Chaggai, and said, So is this people, and so is this nation before Me, saith Hashem; and so is every work of their hands; and that which they offer there is tamei *(unclean)*. 15 And now, I pray you, consider from this yom and onward, from before an even *(stone)* was laid upon an even *(stone)* in the Heikhal Hashem; 16 Since those yamim were, when one came to a heap of grain of twenty measures, there were but ten; when one came to the wine vat for to draw out fifty vessels, there were but twenty. 17 I struck you with blight and with mildew and with hail in all the labors of your hands; yet ye made not teshuvah to Me, saith Hashem. 18 Consider now from this yom and onward, from the four and twentieth yom of the ninth month, even from the yom that the Yesod *(Foundation)* of the Heikhal Hashem

אָן וואָסער עס איז עסנווארג, וועט עס הייליק ווערן ? האָבן געענטפֿערט
geentfert hobn vern heilik es vet esnvarg iz es voser on
answered have become holy it will food is it whatever on

די כהנים און האָבן געזאָגט: ניין ! יג האָט חַגַּי געזאָגט: אויב איינער
einer oib gezogt Chagai hot nein gezogt hobn un koyanim di
one if said Chaggai has no said have and kohanim the

וואָס איז אומריין פֿון אַ טויטן , וועט זיך אָנרירן אָן אַל דעם
dem al on onrirn zich vet toitn a fun umrein iz vos
the all on touch self will dead person a from unclean is who

דאָזיקן, וועט עס ווערן אומריין? האָבן געענטפֿערט די כהנים און
un koyanim di geentfert hobn umrein vern es vet dozikn
and kohanim the answered have unclean become it will this

האָבן געזאָגט: עס וועט ווערן אומריין. יד האָט חַגַּי זיך אָפּגערופֿן
opgerufn zich Chagai hot umrein vern vet es gezogt hobn
responded self Chaggai has unclean become will it said have

און האָט געזאָגט: אַזוי איז דער דאָזיקער עולם , און אַזוי איז דאָס דאָזיקע
dozike dos iz azoi un oilem doziker der iz azoi gezogt hot un
this the is thus and world this the is thus said has and

פֿאָלק פֿאַר מיר, זאָגט ה , און אַזוי איז יעטוועדער טוונג פֿון
fun tuung yetveder iz azoi un Hashem zogt mir far folk
of doing every is thus and Hashem declares me before people

זייערע הענט ; און וואָס זיי זיינען דאָרטן מקריב , איז אומריין . טו און
un umrein iz makrev dortn zainen zei vos un hent zeyere
and unclean is offering there are they what and hands their

אַצונד לייגט צו , איך בעט אייך, אַייער האַרץ פֿון היינטיקן טאָג אָן
on tog haintikn fun harts aier aich bet ich tsu leigt atsund
on day today's from heart your you entreat I to place now

און ווייטער. איידער מע האָט גענליגט אַ שטיין אויף אַ שטיין אין דעם
dem in shtein a oif shtein a geleigt hot me eider vaiter un
the in stone a on stone a laid down has one before further and

הֵיכל פֿון ה , טז אַז מע פֿלעגט קומען צו אַ הויפֿן פֿון
fun hoifn a tsu kumen flegt me az Hashem fun heichl
of heap a to come used to one when Hashem of outer sanctuary

צוואַנציק מאָס , פֿלעגט זיין צען ; מע איז געקומען צום קעלטער
kelter tsum gekumen iz me tsen zain flegt mos tsvantsik
winepress to the come is one ten be used to measures twenty

אָנשעפּן פֿופֿציק פּורה , און עס פֿלעגט זיין צוואַנציק . יז איך האָב איך
aich hob ich tsvantsik zain flegt es un puroh fuftsik onshepn
you have I twenty be used to it and purah fifty to draw

געשלאָגן מיט קאָרנבראַנד און מיט וועלקעניש און מיט האָגל אין אַל
al in hogel mit un velkenish mit un kornbrand mit geshlogn
all in hail with and mildew with and grain blight with struck

דער אַרבעט פֿון אייַערע הענט , אָבער איר האָט זיך נישט געקערט צו
tsu gekert nisht zich hot ir ober hent aiere fun arbet der
to turned not self have you but hands your of work the

מיר, זאָגט ה . יח לייגט צו , איך בעט אייך, אייַער האַרץ פֿון
fun harts aier aich bet ich tsu leigt Hashem zogt mir
from heart your you entreat I to place Hashem declares me

היינטיקן טאָג אָן און ווייטער; פֿון פֿיר און צוואַנציקסטן טאָג אין ניינטן
naintn in tog tsvantsikstn un fir fun vaiter un on tog haintikn
ninth in day twentieth and four from further and on day today's

חודש , פֿון דעם טאָג אָן וואָס דער היכל פֿון ה איז
choidesh fun from month tog dem fun on vos der heichl Hashem fun iz
is Hashem of outer sanctuary the that on day the from month

was laid, consider it.
19 Is the seed still in the granary? As yet the gefen, and the [etz] te'enah, and the pomegranate, and etz hazayit *(olive tree)*, hath not brought forth. From this yom forth will I bless you.

20 And again the Devar Hashem came unto Chaggai in the four and twentieth yom of the month, saying:
21 Speak to Zerubavel, Governor of Yehudah, saying, I will shake HaShomayim and Ha'Aretz;
22 And I will overthrow the throne of mamlachot *(kingdoms)*, and I will destroy the chozek *(strength)* of the mamlachot HaGoyim; and I will overthrow the merkavot, and those that ride in them; and the susim and their riders shall fall, every one by the cherev *(sword)* of achiv.
23 In that yom, saith Hashem Tzva'os, will I take thee, O Zerubavel ben Sh'altiel, Avdi *(My Servant)*, saith Hashem, and will make thee as a chotam *(signet ring)*; for I have chosen thee, saith Hashem Tzva'os.

געגרונטפֿעסט געווארן, לייגט צו אייער האַרץ. יט איז דען נאָך דאָ
do noch den iz harts aier tsu leigt gevorn gegruntfest
there still then is heart your to place become founded

זאָמען אין שפּייכלער? און צו מאָל דער ווײַנשטאָק, און דער פֿײַגנבוים,
faignboim der un vainshtok der mol tsu un shpaichler in zomen
fig tree the and vine the time to and storehouse in seed

און דער מילגרוימבוים, און דער איילבערטבוים, האָט נישט געטראָגן;
getrogn nisht hot eilbertboim der un milgroimboim der un
borne not has olive tree the and pomegranate tree the and

פֿון הײַנטיקן טאָג אָן וועל איך בענטשן.
bentshn ich vel on tog haintikn fun
bless I will on day today's from

כ און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען אַ צווייט מאָל צו חַגַּי,
Chagaien tsu mol tsveit a geven iz Hashem fun vort dos un
Chaggai to time second a was is Hashem of word the and

כא אין פֿיר און צוואַנציקסטן טאָג פֿון חודש, אַזוי צו זאָגן: זאָג צו
tsu zog zogn tsu azoi choidesh fun tog tsvantsikstn un fir in
to say say to so month of day twentieth and four in

זרובבֿל דעם פֿירשט פֿון יהודה, אַזוי צו זאָגן: איך שטורעם-אויף
shturem-oif ich zogn tsu azoi Yehudah fun firsht dem Zerubavel
arouse I say to so Yehudah of prince the Zerubavel

די הימלען און די ערד. און איך וועל איבערקערן דעם טראָן פֿון
fun tron dem iberkern vel ich un erd di un himlen di
of throne the overturn will I and earth the and heavens the

מלוכות, און וועל פֿאַרטילקן די שטאַרקייט פֿון די מלוכות
di fun meluchut di fun shtarkeit di fartiliken vel un meluchut
the of kingdoms the of strength the destroy will and kingdoms

פֿעלקער, כב און וועל איבערקערן דעם רײַטוואָגן מיט זײַנע רײַטער, און
un raiter zaine mit raitvogn dem iberkern vel un felker
and charioteers its with chariot the overturn will and nations

נידערן וועלן פֿערד מיט זייערע רײַטער, איינער דורכן אַנדערנס
anderns durchn einer raiter zeyere mit ferd veln nidern
another's through one charioteers their with horses will go down

שוווערד. כג אין יענעם טאָג, זאָגט ה צבָאוֹת, וועל איך דיך
dich ich vel Tseva'ot Hashem zogt tog yenem in shverd
you(SG) I will of hosts Hashem declares day that in sword

נעמען, זרובבֿל זון פֿון שָׁאַלתִיאֵל, מײַן קנעכט, זאָגט ה,
Hashem zogt knecht main Shaltieln fun zun Zerubavel nemen
Hashem declares servant my Sh'altiel of son Zerubavel take

און איך וועל דיך מאַכן ווי אַ זיגלרינג, וואָרעם דיך האָב
hob dich vorem ziglring a vi machn dich vel ich un
have you(SG) for signet ring a like make you(SG) will I and

איך אויסדערווײַלט, זאָגט ה צבָאוֹת.
Tseva'ot Hashem zogt oisderveilt ich
of hosts Hashem declares chosen I

Zecharyah

זְכַרְיָה

1 In the chodesh hashmini *(eighth month)*, in the shnat shtayim *(second year)* of Daryavesh, came the Devar Hashem unto Zecharyah ben Berechyah ben Iddo HaNavi, saying, [2] Hashem hath been very angry with your avot. [3] Therefore, say thou unto them:

א אין אַבטן חודש , אין צווייטן יאָר פֿון דָּרְיָוֶשׁן ,
Daryaveshn fun yor tsveitn in choidesh achten in
Daryavesh of year second in month the eighth in

איז דאָס ווָאָרט פֿון ה געווען צו זכַרְיָה , דעם
dem Zecharyah tsu geven Hashem fun vort dos iz
the Zecharyah to been Hashem of word the is

זון פֿון בֶּרֶכְיָה , דעם זון פֿון עִדּוֹ, דעם נבֿיא , אַזוי צו
tsu azoi novi dem Eden fun zun dem Berechyah fun zun
to so prophet the Iddo of son the Berechyah of son

זאָגן: [ב] ה האָט געצערנט אויף אייַערע עלטערן אַ
a eltern aiere oif getsernt hot Hashem zogn
a fathers your against been angry has Hashem say

צערענונג . [ג] דערום זאָלסטו זאָגן צו זיי :
zei tsu zogn zolstu derum tserenung
them to say shall you therefore furious anger

Thus saith Hashem Tzva'os:

אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

Return ye unto Me, saith Hashem Tzva'os,

קערט אייַך אום צו מיר, זאָגט ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt mir tsu um aich kert
of hosts Hashem declares me to back yourselves turn

and I will return to you,

און איך וועל זיך אומקערן צו אייַך,
aich tsu umkeren zich vel ich un
you to turn back self will I and

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

[4] Do not be like your avot,

[ד] איר זאָלט נישט זיין אַזוי ווי אייַערע עלטערן,
eltern aiere vi azoi zain nisht zolt ir
fathers your as so be not shall you

unto whom the nevi'im harishonim preached,

וואָס די פֿרִיערדיקע נבֿיאים האָבן צו זיי גערופֿן ,
gerufn zei tsu hobn neviim frierdike di vos
called out them to have prophets previous the who

saying: Thus saith Hashem Tzva'os:

אַזוי צו זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi
of hosts Hashem said has thus say to so

Turn ye now from your evil ways,

קערט אייַך אום פֿון אייַערע שלעכטע ווועגן
vegen shlechte aiere fun um aich kert
ways evil your from back yourselves turn

and from your evil doings;

און אייַערע שלעכטע מעשׂים.
meisim shlechte aiere un
deeds evil your and

but they did not hear,

און זיי האָבן נישט געהערט
gehert nisht hobn zei un
heard not have they and

nor listen to Me, saith Hashem.

און נישט צוגעהאָרכט צו מיר, זאָגט ה .
Hashem zogt mir tsu tsugehorcht nisht un
Hashem declares me to paid attention to not and

[5] Your avot, where are they?

ה אײַערע עלטערן, ווו זײַנען זיי ?
zei zainen vu eltern aiere
they are where fathers your

And the nevi'im, do they live hal'olam *(forever)*?

און די נבֿיאים , לעבן זיי דען אייביק !
eibik den zei lebn neviim di un
forever indeed they live prophets the and

[6] But My devarim and My chukkim,

ו אָבער מײַנע ווערטער און מײַנע משפּטים
mishpotim maine un verter maine ober
judgments my and words my but

which I commanded My avadim hanevi'im,

וואָס איך האָב אָנגעזאָגט מײַנע קנעכט די נבֿיאים ,
neviim di knecht maine ongezogt hob ich vos
prophets the servants my commanded have I that

did they not overtake your avot?

פֿאַר וואָר , זיי זײַנען אָנגעקומען אײַערע עלטערן,
eltern aiere ongekumen zainen zei vor far
fathers your overtake did they truly indeed

And they made teshuvah and said,

און זיי האָבן תּשובֿה געטאָן, און האָבן געזאָגט:
gezogt hobn un geton tshuvh hobn zei un
said have and done repentance have they and

Just as Hashem Tzva'os determined to do unto us,

אַזוי ווי ה צבֿאות האָט געטראַכט צו טאָן צו אונדז,
undz tsu ton tsu getracht hot Tseva'ot Hashem vi azoi
us to do to thought has of hosts Hashem as so

according to our ways, and according to our doings,

לויט אונדזערע וועגן און לויט
loit un vegen undzere loit
according to and ways our according to

אונדזערע מעשׂים,
meisim undzere
deeds our

so hath He dealt with us.

אַזוי האָט ער מיט אונדז געטאָן.
geton undz mit er hot azoi
done us with he has so

[7] Upon the four and twentieth yom of the eleventh chodesh, which is the chodesh Shevat, in the shnat shtayim of Daryavesh, came the Devar Hashem unto Zecharyah, ben Berechyah ben Iddo, HaNavi, saying,

ז אין פֿיר און צוואַנציקסטן טאָג פֿון עלפֿטן חודש , דאָס איז
iz dos choidesh elftn fun tog tsvantsikstn un fir in
is this month eleventh of day twentieth and four in

חודש שבֿט , אין צווייטן יאָר פֿון דָּרְיָוֶשׁ , איז דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos iz Daryaveshn fun yor tsveitn in sheyvet choidesh
of word the is Daryavesh of year second in Shevat month

ה געווען צו זכַרְיָה , דעם זון פֿון בֶּרֶכְיָהוּ , דעם זון פֿון
fun zun dem Berechyah fun zun dem Zecharyah tsu geven Hashem
of son the Berechyah of son the Zecharyah to been Hashem

עִדּוֹ, דעם נבֿיא , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi novi dem Idoen
say to so prophet the Iddo

[8] I had a vision by halailah, and, hinei, a man riding upon a sus adom *(a red-brown horse)*, and he stood among the myrtles that were in the hollow; and behind him there were susim: red-brown, sorrel, and white. [9] Then said I, O adoni, what are

ח איך האָב געזען בײַ נאַכט, ערשט אַ מאַן רײַט אויף אַ רויטן פֿערד,
ferd roitn a oif rait man a ersht nacht bai gezen hob ich
horse red a on rides man a behold night by seen have I

און ער שטייט צווישן די מירטן וואָס אין דער טיפֿענישׁ, און
un tifenish der in vos mirtn di tsvishn shteit er un
and hollow the in that myrtle trees the between stands he and

הינטער אים זײַנען געווען רויטע, געלרויטע, און ווײַסע פֿערד . ט האָב
hob ferd vaise un gelroite roite geven zainen im hinter
have horses white and sorrel red were are him behind

איך געזאָגט: וואָס זײַנען די דאָזיקע, מײַן האַר? האָט צו מיר געזאָגט
gezogt mir tsu hot har main dozike di zainen vos gezogt ich
said me to has lord my these the are what said I

these? And the malach that spoke with me said unto me, I will show thee what these are. [10] And the man that stood among the myrtles answered and said, These are they whom Hashem hath sent to patrol ha'aretz. [11] And they reported to the Malach Hashem that stood among the myrtles, and said, We have patrolled ha'aretz, and, hinei, kol ha'aretz is quiet, and at peace. [12] Then the Malach Hashem answered and said, O Hashem Tzva'os, until when wilt Thou withhold mercy on Yerushalayim and on the towns of Yehudah, against which Thou hast been angry these threescore and ten shanah? [13] And Hashem answered the Malach that spoke with me with devarim tovim and with comforting words. [14] So the malach that communed with me said unto me, Preach, saying:

דער מלאך ווָאס האָט מיט מיר גערעדט: איך וועל דיר ווייַזן ווָאס
vos vaizn dir vel ich geredt mir mit hot vos malach der
what show you(SG) will I spoken me with has that angel the

די דאָזיקע זיַנען . ט און דער מאַן ווָאס איז געשטאַנען צווישן די
di dozike zainen un man der vos iz geshtanen tsvishn di
the these are and the that is stood between the

מירטן , האָט זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט: דאָס זיַנען די
mirtn zich hot un opgerufn dos zainen di
myrtle trees has and answered self has said these are the ones

וואָס ה האָט געשיקט אַרומצוגיין אויף דער ערד . יא און זיי
vos Hashem hot geshikt arumtsugein oif der erd un zei
that Hashem has sent to go around on the earth and they

האָבן זיך אָפּגערופֿן צו דעם מלאך פֿון ה וואָס איז געשטאַנען
hobn zich opgerufn tsu dem malach fun Hashem vos iz geshtanen
have selves responded to the angel of Hashem that is stood

צווישן די מירטן , און האָבן געזאָגט: מיר זיַנען אַרומגעגאַנגען
tsvishn di mirtn un hobn gezogt mir zainen arumgegangen
between the myrtle trees and have said we are gone around

אויף דער ערד , ערשט די גאַנצע ערד זיצט רואיק . יב האָט זיך
oif der erd gantse di ersht zitst ruik zich hot
on the earth whole the behold peacefully sits earth self has

אָפּגערופֿן דער מלאך פֿון ה און האָט געזאָגט: ה צְבָאוֹת ,
opgerufn der malach fun Hashem un hot gezogt Tseva'ot Hashem
answered the angel of Hashem and has said of hosts Hashem

ביז וואַנען וועסטו זיך נישט דערבאַרמען אויף ירוּשָלַיִם , און
biz vanen vestu zich nisht derbaremen oif Yerushalayim un
when until you(sg) will self not have mercy on Yerushalayim and

אויף די שטעט פֿון יהוּדה , וואָס דו האָסט שוין זיבעציק יאָר
oif di shtet fun Yehudah vos du host shoin zibetsik yor
on the cities of Yehudah that you have already seventy years

צערענען? יג און ה האָט געענטפֿערט דעם מלאך וואָס האָט מיט
tserenen un Hashem hot geentfert dem malach vos hot mit
be angry and Hashem has answered the angel that had with

מיר גערעדט, גוטע ווערטער, טרייסטווערטער . יד און דער מלאך וואָס
mir geredt gute verter treistverter un der malach vos
me spoken good words comforting words and the angel that

האָט מיט מיר גערעדט, האָט געזאָגט צו מיר: רוף אויס אַזוי צו זאָגן:
hot mit mir geredt mir gezogt tsu mir ruf ois azoi tsu zogn
has with me spoken me has said to me out call so to say

Thus saith Hashem Tzva'os;

אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת :
azoi hot gezogt Hashem Tseva'ot
thus has said Hashem of hosts

I have been jealous for Yerushalayim

איך בין מקנא פַּאַר ירוּשָלַיִם
ich bin mekane far Yerushalayim
I am jealous for Yerushalayim

and for Tziyon with a kina gedolah *(great jealousy)*.

און וועגן צִיּוֹן מיט אַ גרויס קִנְאָה .
un vegen Tsiyon mit a grois kine
and about Tziyon with a great jealousy

[15] And I am very angry with the Goyim that are [self] secure;

טו און אַ גרויס צָארן צָארן איך אויף די
un a grois tsoarn tsorn ich oif di
and a great anger angry I am against the

רואיקע פֿעלקער,
ruike felker
quiet nations

for I was but a little angry,
וואָרעם איך האָב בלויז געצערנט אַ ביסל,
bisel a getsernt bloiz hob ich vorem
little a been angry only have I for

and they added to the ra'ah.
און זיי האָבן אונטערגעהאָלפֿן צום בייזן .
beizn tsum untergeholfn hobn zei un
evils to the helped along have they and

16 Therefore thus saith Hashem:
טז דערום האָט ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said so Hashem has therefore

I am returning to Yerushalayim with rachamim;
איך קער זיך אום צו ירושָלַיִם מיט דערבאַרעמונג;
derbaremung mit Yerushalayim tsu um zich ker ich
compassion with Yerushalayim to back self turn I

My Beis shall be rebuilt in her,
מײַן הויז וועט געבויט ווערן אין איר,
ir in vern geboit vet hoiz main
her in become built will house my

saith Hashem Tzva'os;
זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

and a measuring line shall be stretched forth upon Yerushalayim.
און אַ בוישנור וועט געצויגן ווערן אויף
oif vern getsoign vet boishnur a un
on be drawn will measuring cord a and
ירושָלַיִם .
Yerushalayim
Yerushalayim

17 Preach also, saying:
יז וויַיטער רוף אויס אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi ois ruf vaiter
say to so out call further

Thus saith Hashem Tzva'os:
אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

My towns will overflow with tov;
מײַנע שטעט וועלן ווידער איבערפֿלייצן מיט גוטס ,
guts mit iberfleitsn vider veln shtet maine
good things with overflow again will towns my

and Hashem shall yet comfort Tziyon,
און ה וועט נאָך טרייסטן צִיּוֹן ,
Tsiyon treistn noch vet Hashem un
Tziyon comfort yet will Hashem and

and shall yet choose Yerushalayim.
און וועט ווידער אויסדערווײלן ירושָלַיִם .
Yerushalayim oisderveilen vider vet un
Yerushalayim choose again will and

ב

2 1:18 Then I lifted up mine eyes, and saw, and hinei four keranot *(horns, powers)*! 2 1:19 And I said unto the malach that spoke with me, What are these? And he answered me, These are the keranot which have scattered Yehudah, Yisroel, and Yerushalayim.

און איך האָב אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן האָב גענזן, ערשט
ersht gezen hob un oign maine oifgehoibn hob ich un
behold seen have and eyes my lifted up have I and

פֿיר הערנער. א.יט האָב איך געזאָגט צו דעם מלאך וואָס האָט
hot vos malach dem tsu gezogt ich hob herner fir
has that angel the to said I have horns four

מיט מיר געערדט: וואָס זײַנען די דאָזיקע? האָט ער צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu er hot dozike di zainen vos geredt mir mit
said me to he has these the are what spoken me with

דאָס זײַנען די הערנער וואָס האָבן צעשפֿרייט יהודה , יִשְׂרָאֵל,
Yisroel Yehudah tseshpreit hobn vos herner di zainen dos
Yisroel Yehudah scattered have that horns the are these

און ירושָלַיִם .
Yerushalayim un
Yerushalayim and

א.כ און ה האָט מיר געוויזן פֿיר מײַנסטערס . א.כא האָב איך
and Hashem un
shown me has Hashem
four blacksmiths
fir mainsters .
I have ich hob

געזאָגט: וואָס קומען די דאָזיקע טאָן? האָט ער געזאָגט אַזוי צו זאָגן :
gezogt: vos kumen di dozike ton er hot gezogt azoi tsu zogn
said what come the these do to he has said so to say

יענע זײַנען די הערנער וואָס האָבן צעשפרייט יהודה , אַזוי אַז קיינער
yene zainen di herner vos hobn tseshpreit Yehudah azoi az keiner
these are the horns that have scattered Yehudah so that no

האָט נישט געקענט אויפֿהייבן אַ קאָפּ, און די דאָזיקע זײַנען געקומען
gekumen zainen dozike di un kop a oifheibn gekent nisht hot
having come are these the and head a to lift up able not has

אויף זיי אַ שרעק אָנצוווּאַרפֿן , אָפּצוהאַקן די הערנער פֿון די
di fun herner di optsuhakn ontsuvarfn shrek a zei oif
the of horns the to break off to throw down terror a them against

פֿעלקער וואָס האָבן אויפֿגעהויבן דעם ארץ קעגן לאַנד יהודה ,
Yehudah land kegen horn dem oifgehoibn hobn vos felker
Yehudah land against horn the lifted up have which nations

כדי עס צו צעשפרייטן .
tseshpreitn tsu es kedei
disperse to it so that

ב.א און איך האָב אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן און האָב געזען , ערשט אַ
a ersht gezen hob un oign maine oifgehoibn hob ich un
a behold looked have and eyes my lifted up have I and

מאַן, און אין זײַן האַנט אַ מעסטשנור . ב.ב האָב איך געזאָגט: ווּוהין
vuhin gezogt ich hob mestshnur a hant zain in un man
where said I have measuring line a hand his in and man

גייסטו ? האָט ער צו מיר געזאָגט: צו מעסטן ירושָלַיִם ,
geistu Yerushalayim mestn tsu gezogt mir tsu er hot
are you going Yerushalayim measure to said me to he has

כדי צו זען ווײַפֿל איז איר ברייט, און ווײַפֿל איר לענג .
leng ir vifel un breit ir iz vifel zen tsu kedei
length her how much and width her is how much see to so that

ב.ג ערשט דער מלאך וואָס האָט מיט מיר געערעדט איז אַרויסגעגאַנגען ,
aroisgegangen iz geredt mir mit hot vos malach der ersht
having come out is spoken me with has which angel the behold

און אַן אַנדער מלאך איז אַרויסגעגאַנגען אים אַנטקעגן . ב.ד און ער האָט
hot er un antkegen im aroisgegangen iz malach ander an un
has he and to meet him having come out is angel other an and

געזאָגט: לויף זאָג צו יענעם יונגמאַן אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi yungman yenem tsu zog loif gezogt
say to so young man that to say run said

אָפֿן אָן וועלט וועט ירושָלַיִם זײַן באַזעצט ,
bazetst zain Yerushalayim vet velt on ofen
inhabited be Yerushalayim will walls without open

פֿון פֿיל מענטשן און בהמות אין איר.
ir in beheimes un mentshn fil fun
it in beasts and men many because of

ב.ה און איך וועל איר זײַן , זאָגט ה
Hashem zogt zain ir vel ich un
Hashem declares be it will I and

אַ מויער פֿון פֿײַער רונד אַרום ,
arum rund faier fun moier a
round around fire of wall a

3 1:20 And Hashem showed me arba'ah charashim *(four craftsmen)*. 4 1:21 Then said I, What come these to do? And he spoke, saying, These are the keranot which have scattered Yehudah, so that no man did lift up his head; but these [craftsmen] are come to terrify them, to throw down the karnot haGoyim, which lifted up their keren *(horn)* over Eretz Yehudah to scatter her.

5 2:1 I lifted up mine eyes again, and looked, and, hinei, a man with a measuring line in his hand! 6 2:2 Then said I: Whither goest thou? And he said unto me: To measure Yerushalayim, to see what is the breadth thereof, and what is the length thereof. 7 2:3 And, hinei, the malach that spoke with me went forth, and another malach went out to meet him, 8 2:4 And said unto him: Run, speak to this na'ar *(young man)* saying:

Yerushalayim shall be inhabited like unwalled cities

because of the multitude of men and cattle therein;

9 2:5 For I, saith Hashem,

will be unto her a chomat eish *(wall of fire)* round about,

and will be the kavod in the midst of her.

אוּן פַֿאַר אַ כּבֿוד וועל איך זיין אין איר מיט .
mit ir in zain ich vel koved a far un
midst its in be I will glory a for and

10 2:6 Come, come, and flee

ב.ו העי, העי! אוּן אַנטלויפֿט
antloift un hei hei
flee away and hey hey

out of the Eretz Tzafon, saith Hashem;

פֿון דעם לאַנד פֿון צפֿון , זאָגט ה ,
Hashem zogt tsofn fun land dem fun
Hashem declares north of land the from

for I have scattered you

וואָרעם אַזוי ווי די פֿיר ווינטן פֿון הימל
himel fun vintn fir di vi azoi vorem
heaven of winds four the as just for

like the Arbah Ruchot HaShomayim, saith Hashem.

האָב איך אײַך צעשפּרייט, זאָגט ה .
Hashem zogt tseshpreit aich ich hob
Hashem declares scattered you I have

11 2:7 Come, save thyself, O Tziyon,

ב.ז העי , אַנטרינ,
antrin Tsiyon hei
flee Tziyon hey

thou that dwellest with the Bat Bavel.

דו וואָס ווינסט בײַ טאָכטער בבֿל .
Bavel tochter bai voinst vos du
Bavel daughter with dwell who you

12 2:8 For thus saith Hashem Tzva'os:

ב.ח וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה צבֿאות :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi vorem
of hosts Hashem said has thus for

After Kavod *(Glory)* sent me

נאָך דעם כּבֿוד האָט ער מיך געשיקט
geshikt mich er hot koved dem noch
sent me he has glory the after

unto the Goyim who plundered you —

צו די פֿעלקער וואָס באַרויבן אײַך:
aich baroibn vos felker di tsu
you plundered that nations the to

the one that toucheth you

פֿאַר וואָר, דער וואָס רירט אײַך אָן
on aich rirt vos der vor far
on you touches that the one truly for

toucheth the apple of His eye —

רירט אָן דעם שוואַרצאַפּל פֿון זײַן אויג.
oig zain fun shvartsapl dem on rirt
eye his of pupil the on touches

13 2:9 Hineni, I will surely raise Mine hand against them,

ב.ט וואָרעם זע , איך פֿאָך מײַן האַנט אויף זיי ,
zei oif hant main fach ich ze vorem
them against hand my wave I behold for

and they shall be plunder to their avadim;

אוּן זיי וועלן ווערן אַ רויב צו די
di tsu roib a vern veln zei un
the ones to plunder a become will they and

וואָס האָבן זיי געדינט,
gedint zei hobn vos
served them have that

and ye shall know that Hashem Tzva'os hath sent me.

אוּן איר וועט וויסן אַז ה צבֿאות
Tseva'ot Hashem az visen vet ir un
of hosts Hashem that know will you and

האָט מיך געשיקט.
geshikt mich hot
sent me has

14 2:10 Sing and rejoice, O Bat Tziyon;

ב.י זינג אוּן פֿריי זיך , טאָכטער צִיּון ,
Tsiyon tochter zich frei un zing
Tziyon daughter self rejoice and sing

for, hineni, I will come,

וואָרעם זע , איך קום ,
kum ich ze vorem
come I behold for

and I will dwell in the midst of thee, saith Hashem.

און וועל רוען צווישן דיר , זאָגט ה .
Hashem zogt dir tsvishn ruen vel un
Hashem declares you(SG) among rest will and

15 2:11 And Goyim rabbim shall be joined to Hashem in Yom HaHu *(that day)*,

ב.יא און פֿיל פֿעלקער וועלן זיך באַהעפֿטן אָן
on baheftn zich veln felker fil un
on join selves will nations many and

ג-ט אין יענעם טאָג,
tog yenem in G-t
day that in G-d

and shall be Ami *(My People)*:

און זיי וועלן מיר זיין צום פֿאָלק ,
folk tsum zain mir veln zei un
people for a be me will they and

and I will dwell in the midst of thee,

און איך וועל רוען אין דיין מיט ;
mit dain in ruen vel ich un
midst your in rest will I and

and thou shalt know that Hashem Tzva'os hath sent me unto thee.

און וועסט וויסן אַז ה צבָאוֹת האָט
hot Tseva'ot Hashem az visen vest un
has of hosts Hashem that know you(sg) will and

מיך געשיקט צו דיר .
dir tsu geshikt mich
you(SG) to sent me

16 2:12 And Hashem shall inherit Yehudah as His chelek

ב.יב און ה וועט אַרבן יהודה פֿאַר זיין חלק ,
chelek zain far Yehudah arben vet Hashem un
portion his for Yehudah inherit will Hashem and

in the Admat HaKodesh *(Holy Land)*,

אויף דער הייליקער ערד ,
erd heiliker der oif
land holy the on

and shall choose Yerushalayim again.

און וועט ווידער אויסדערווײלן ירושלַיִם .
Yerushalayim oisderveilen vider vet un
Yerushalayim choose again will and

17 2:13 Be silent, Kol Basar, before Hashem;

ב.יג שטיל יעטוועדער לייב פֿאַר ה ,
Hashem far laib yetveder shtil
Hashem before flesh all silent

for He has roused Himself from His Ma'on Kadosh *(holy habitation)*.

וואָרעם ער וועקט זיך פֿון זיין הייליקער ווינונג .
voinung heiliker zain fun zich vekt er vorem
dwelling holy his from self stirs up he for

3 And he showed me Yehoshua the Kohen HaGadol standing before the Malach Hashem, and HaSatan standing at his right hand to accuse him. 2 And Hashem said unto HaSatan, Hashem rebuke thee, O HaSatan; even Hashem that hath chosen Yerushalayim rebuke thee. Is not this a brand, a burning stick, snatched

ג

און ער האָט מיר געוויזן יְהוֹשוּעַ דעם כּהן-גָּדול ווי ער שטייט
shteit er vi koyen-gadol dem Yehoshua gevizn mir hot er un
stands he as kohen gadol the Yehoshua shown me has he and

פֿאַר דעם מלאך פֿון ה , און דער שָׂטָן שטייט אויף זיין
zain oif shteit stn der un Hashem fun malach dem far
his on stands Satan the and Hashem of angel the before

רעכטער זײַט, אים צו פֿאַרקלאָגן. ב האָט ה געזאָגט צום שָׂטָן :
stn tsum gezogt Hashem hot farklogen tsu im zait rechter
Satan to said Hashem has accuse to him side right

ג-ט שרײַט אָן אויף דיר , שָׂטָן , יאָ , ג-ט וואָס האָט אויסדערווײלט
oisderveilt hot vos G-t yo stn dir oif on shrait G-t
chosen has who G-d yes Satan you(SG) on on rebukes G-d

ירושלַיִם , שרײַט אָן אויף דיר ; איז נישט דער דאָזיקער אַ
a doziker der nisht iz dir oif on shrait Yerushalayim
a this one the not is you(SG) on on rebukes Yerushalayim

out of the eish? [3] Now Yehoshua was clothed with filthy garments, and stood before the malach. [4] And he answered and spoke unto those that stood before him, saying, Take away the filthy garments from him. And unto him he said, See, I have taken away thine avon *(iniquity, guilt)* from thee, and I will clothe thee with machalatzot *(extra fine, white clothing)*. [5] And I said, Let them set a tzanif tahor *(clean turban)*, upon his head. So they set a tzanif tahor upon his head, and clothed him with garments. And the Malach Hashem stood by. [6] And the Malach Hashem testified unto Yehoshua, saying:

שייט אַרויסגעריסן פֿון פֿײַער? ג און יְהוֹשׁוּעַ איז געווען
shait aroisgerisn fun faier un Yehoshua iz geven
chunk of wood extracted from fire and Yehoshua is was

אָנגעטאָן אין קויטיקע בגדים , און איז געשטאַנען פֿאַרן מלאך .
malach faran geshtanen iz un begadim koitike in ongeton
angel before the standing is and garments filthy in dressed

ד האָט ער זיך אָפּגערופֿן און האָט גענטפֿערט צו די ווָאס זיינען
zainen vos di tsu gezogt hot un opgerufn zich er hot
are that the ones to said has and answered self he has

געשטאַנען פֿאַר אים, אַזוי צו זאָגן : טוט אויס פֿון אים די קויטיקע
koitike di im fun ois tut zogn tsu azoi im far geshtanen
filthy the him from out do say to so him before standing

בגדים . און צו אים האָט ער געזאָגט: זע , איך האָב אָפּגענומען פֿון
fun opgeton hob ich ze gezogt er hot im tsu un begadim
from removed have I see said he has him to and garments

ה האָב איך דיר דיינע זינד , און וועל דיר אָנטאָן מלבושים .
ich hob malbushem onton dir vel un zind daine dir
I have rich robes put on you(SG) will and iniquity your you(SG)

געזאָגט: זאָל מען אים אָנטאָן אַ ריינע הויב אויפֿן קאָפּ. און זיי האָבן
hobn zei un kop oifn hoib reine a onton im men zol gezogt
have they and head on the turban clean a put on him them let said

אים אָנגעטאָן די ריינע הויב אויפֿן קאָפּ, און האָבן אים אָנגעקלײדט
ongekleidt im hobn un kop oifn hoib reine di ongeton im
clothed with him have and head on turban clean the put on him

בגדים ; און דער מלאך פֿון ה איז געשטאַנען דערבײַ. ו און דער
der un derbai geshtanen iz Hashem fun malach der un begadim
the and nearby standing is Hashem of angel the and garments

מלאך פֿון ה האָט געווארנט יְהוֹשׁוּעַ , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Yehoshuaen gevornt hot Hashem fun malach
say to so Yehoshua warned has Hashem of angel

[7] Thus saith Hashem Tzva'os:

ז אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

If thou shalt walk in My ways,

אויב אין מײַנע וועגן וועסטו גיין ,
gein vestu vegen maine in oib
walk will you(sg) ways my in if

and if thou shalt keep My charge,

און אויב מײַן היטונג וועסטו היטן,
hitn vestu hitung main oib un
keep will you(sg) charge my if and

then thou shalt also judge My Beis,

און דו וועסט אויך משפטן מײַן הויז ,
hoiz main mishpetn oich vest du un
house my judge also will you and

and shalt also keep My courts,

און וועסט אויך היטן מײַנע הויפֿן ,
hoifn maine hitn oich vest un
courts my keep a watch over also you(sg) will and

and I will give thee ways

וועל איך דיר געבן צוטריט
tsutrit gebn dir ich vel
access give you(SG) I will

to walk among these standing here.

צווישן די דאָזיקע וואָס שטייען דאָ .
do shteyen vos dozike di tsvishn
here standing which these the ones among

[8] Hear now, O Yehoshua the Kohen HaGadol,

ח הער נאָר צו , יְהוֹשׁוּעַ כֹּהן-גָּדוֹל ,
koyen-gadol Yehoshua tsu nor her
kohen gadol Yehoshua to now pay heed

thou, and thy fellows that sit before thee,

דו און דײַנע חבֿרים וואָס זיצן פֿאַר דיר –
dir far zitsn vos chaverim daine un du
you(SG) before sit who companions your and you

for they are Anshei Mofet *(men of portent)*;

וואָרעם פֿאַר אַ ציכן מענטשן זײַנען זיי –
zei zainen mentshn tseichn a far vorem
they are men sign a for because

for, hinei, I will bring forth Avdi Tzemach *(My Servant, the Branch)*.

וואָרעם זע , איך ברענג מײַן קנעכט דעם צמח .
tsemach dem knecht main breng ich ze vorem
tzemach the servant my bring I behold because

[9] For hinei the even *(stone)* that I have set before Yehoshua;

ט וואָרעם אָט איז דער שטיין וואָס איך האָב
hob ich vos shtein der iz ot vorem
have I that stone the is behold because

געלייגט פֿאַר יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshuaen far geleigt
Yehoshua before laid

upon one even *(stone)* shall be shivah einayim *(seven eyes)*;

אויף דעם איין שטיין זײַנען זיבן אויגן.
oign zibn zainen shtein ein dem oif
eyes seven are stone one the on

hineni, I will engrave the inscription thereof,

זע , איך קריץ אויס זײַן אויסקריצונג,
oiskritsung zain ois krits ich ze
engraving its out engrave I behold

saith Hashem Tzva'os,

זאָגט ה צְבָאוֹת ;
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

and I will remove the avon *(iniquity, guilt)* of that land

און איך וועל אָפּטאָן די זינד פֿון דעם דאָזיקן לאַנד
land dozikn dem fun zind di opton vel ich un
land this the of sin the remove will I and

in Yom Echad.

אין איין טאָג.
tog ein in
day one in

[10] In Yom HaHu,

י אין יענעם טאָג, זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt tog yenem in
of hosts Hashem declares day that in

saith Hashem Tzva'os,

וועט איר רופֿן איינער דעם אַנדערן
andern dem einer rufn ir vet
another the one call you will

shall ye invite every man his neighbor
under the vine and under the fig tree.

אונטער אַ ווײַנשטאָק און אונטער אַ
a unter un vainshtok a unter
a under and vine a under

פֿײַגנבוים .
faignboim
fig tree

4 And the malach that spoke with me returned, and awakened me, like a man that is wakened out of his sleep. [2] And he said unto me, What seest thou? And I said, I have looked, and hinei a menorat zahav,

ד און דער מלאך וואָס האָט געדעט מיט מיר, האָט זיך
zich hot mir mit geredt hot vos malach der un
self has me with spoken had that angel the and

אומגעקערט, און ער האָט מיך אויפֿגעוועקט, אַזוי ווי אַ מענטש
mentsh a vi azoi oifgevekt mich hot er un umgekert
man a as like awakened me had he and returned

ב ווערט אויפֿגעוועקט פֿון זײַן שלאָף. און ער האָט צו מיר
mir tsu hot er un shlof zain fun oifgevekt vert
me to has he and sleep his from awakened becomes

גערופֿן, ערשט געזען איך האָב גענומען: ? האָב איך געזאָגט: וואָס זעסטו
ersht gezen hob ich gezogt ich hob zestu vos gezogt
behold seen have I said I have do you see what said

אַ מנוֹרה , אין גאַנצן פֿון גאָלד, און אויבן ביַי איר אַ בעקן,
bekn a ir bai oiben un gold fun gantsn in menoyre a
bowl a it at at the top and gold of entirely in menorah a

און אירע זיבן לעמפּלעך אויף איר, מיט זיבן , יאָ זיבן רערן צו
tsu rern zibn yo zibn mit ir oif lemplech zibn ire un
to pipes seven yes seven with it on lamps seven its and

די לעמפּלעך וואָס ביַי איר אויבן. [ג] און צוויי איילבערטבּיימער לעבן
lebn eilbertbeimer tsvei un oiben ir bai vos lemplech di
beside olive trees two and top it at that lamps the

איר, איינער פֿון דער רעכטער זיַיט פֿון דעם בעקן, און איינער פֿון
fun einer un bekn dem fun zait rechter der fun einer ir
of one and bowl the of side right the of the one it

זיַין לינקער זיַיט. [ד] און איך האָב זיך אָפּגערופֿן און האָב געזאָגט צו
tsu gezogt hob un opgerufn zich hob ich un zait linker zain
to said have and answered self have I and side left its

דעם מלאך וואָס מיט מיר געערעדט, אַזוי צו זאָגן: וואָס זיַינען
zainen vos zogn tsu azoi geredt mir mit hot vos malach dem
are what say to so spoken me with has who angel the

די דאָזיקע, מיַין האַר? [ה] האָט געענטפֿערט דער מלאך וואָס האָט מיט
mit hot vos malach der geentfert hot har main dozike di
with has who angel the answered has lord my these the

מיר געערעדט, און האָט געזאָגט צו מיר: ווייסטו נישט וואָס די
di vos nisht veistu mir tsu gezogt hot un geredt mir
the what not you(sg) know me to said has and spoken me

דאָזיקע זיַינען ? האָב איך געזאָגט: ניין , מיַין האַר. [ו] האָט ער זיך
zich er hot har main nein gezogt ich hob zainen dozike
self he has lord my no said I have are these

אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט צו מיר, אַזוי צו זאָגן: דאָס איז דאָס וואָרט
vort dos iz dos zogn tsu azoi mir tsu gezogt hot un opgerufn
word the is this say to so me to said has and answered

פֿון ה צו זרובבֿל , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Zerubaveln tsu Hashem fun
say to so Zerubavel to Hashem of

Not by might, nor by ko'ach *(power)*,

נישט מיט חיל און נישט מיט כּוֹח ,
koiech mit nisht un cheil mit nisht
power with not and might with not

but by My Ruach, saith Hashem Tzva'os.

נאָר מיט מיַין גייַסט, זאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt gaist main mit nor
of hosts Hashem declares spirit my with but

[ז] Who art thou, O har hagadol *(great mountain)*, before Zerubavel?

ווער ביסטו , גרויסער באַרג ?
barg groiser bistu ver
mountain great are you who

Thou shalt become a plain;

פֿאַר זרובבֿל וועסטו ווערן אַ גלייַכער פּלאַץ;
plats glaicher a vern vestu Zerubaveln far
place level plain a become will you(sg) Zerubavel before

and he shall bring forth the even haroshah *(cornerstone)* thereof with shoutings, crying,

און ער וועט אַרויסברענגען דעם קאָפּשטיין
kopshtein dem aroisbrengen vet er un
capstone the bring forth will he and

מיט געשרייען :
geshreyen mit
shouts with

Chen, chen *(Grace, grace)* unto it.

חן , חן צו אים!
im tsu chein chein
it to grace grace

[8] Moreover the Devar Hashem came unto me, saying:

ח און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to was is Hashem of word the and

זאָגן:
zogn
say

[9] The hands of Zerubavel have laid the Yesod *(foundation)* of this Beis;

ט די הענט פֿון זרובבֿלן האָבן געגרונטפֿעסט
gegruntfest hobn Zerubaveln fun hent di
founded have Zerubavel of hands the

דאָס דאָזיקע הויז,
hoiz dozike dos
house this the

his hands shall also finish it;

און זיַנע הענט וועלן עס ענדיקן,
endikn es veln hent zaine un
finish it will hands his and

then thou shalt know that Hashem Tzva'os

און וועסט וויסן אַז ה צבָאות
Tseva'ot Hashem az visen vest un
of hosts Hashem that know you(sg) will and

hath sent me unto you.

האָט מיך געשיקט צו אייַך.
aich tsu geshikt mich hot
you to sent me has

[10] For who hath despised

י וואָרעם ווער נאָר עס האָט פֿאַראַכט
faracht hot es nor ver vorem
despised has it only who for

the Yom Ketannot *(day of small things)*?

דעם טאָג פֿון קליינע אָנהייבן,
onheibn kleine fun tog dem
beginnings small of day the

For they shall have simcha, and shall see

זיי וועלן זיך פֿרייען אַז זיי וועלן זען
zen veln zei az freyen zich veln zei
see will they when rejoice selves will they

the plumb line in the hand of Zerubavel

דאָס בליַשנור אין זרובבֿלס האַנט.
hant Zerubavels in blaishnur dos
hand Zerubavel's in plumbline the

with these shivah; they are the eyes of Hashem,

די דאָזיקע זיבן דאָס זיַנען די אויגן פֿון ה
Hashem fun oign di zainen dos zibn dozike di
Hashem of eyes the are these seven these the

which run to and fro throughout kol ha'aretz.

וואָס וואַנדערן איבער דער גאַנצער ערד.
erd gantser der iber vandern vos
earth whole the over wander which

[11] Then I replied by asking him, What are these two olive trees upon the right side of the menorah and upon the left side thereof?

יא האָב איך זיך אָפּגערופֿן און האָב צו אים געזאָגט: וואָס זיַנען
zainen vos gezogt im tsu hob un opgerufn zich ich hob
are what said him to have and responded self I have

די דאָזיקע צוויי איילבערטביימער אויף דער רעכטער זיַט פֿון דער
der fun zait rechter der oif eilbertbeimer tsvei dozike di
the of side right the on olive trees two these the

מנוֹרה און אויף איר לינקער זיַט? יב און איך האָב זיך אָפּגערופֿן
opgerufn zich hob ich un zait linker ir oif un menoyre
replied self have I and side left its on and menorah

אַ צווייט מאָל און האָב געזאָגט צו אים: וואָס זיַנען די צוויי
tsvei di zainen vos im tsu gezogt hob un mol tsveit a
two the are what him to said have and time second a

אייַלבערטצוויַגן וואָס לעבן די צוויי גילדערנע גיסרערן וואָס ליידיקן
leidikn vos gisrern gilderne tsvei di lebn vos eilberttsvaign
empty that spouts golden two the beside that olive branches

[12] And I asked again, and said unto him, What are these two branches of the zeytim which through the two golden spouts pour the gold-colored oil out of

themselves? 13 And he answered me and said, Knowest thou not what these be? And I said, Lo *(no)*, adoni. 14 Then said he, These are the two bnei hayitzhar *(sons of oil)*, that stand by Adon Kol Ha'aretz.

אַרויס פֿון זיך דאָס גילדערנע בוימל ? יג האָט ער געזאָגט צו מיר,
mir tsu gezogt er hot boimel gilderne dos zich fun arois
me to said he has oil golden the selves from out

אַזוי צו זאָגן : ווייסטו נישט וואָס די דאָזיקע זײַנען ? האָב איך
ich hob zainen dozike di vos nisht veistu zogn tsu azoi
I have are these the what not you(sg) know say to so

געזאָגט: ניין , מײַן האַר. יד האָט ער געזאָגט: דאָס זײַנען די צוויי
tsvei di zainen dos gezogt er hot har main nein gezogt
two the are these said he has lord my no said

. ערד גאַנצער דער פֿון דעם האַר לעבן שטייען וואָס געזאַלבטע
erd gantser der fun har dem lebn shteyen vos gezalbte
earth whole the of Lord the beside stand who anointed ones

5 Then I turned, and lifted up mine eyes, and looked, and hinei a megillah flying! 2 And he said unto me: What seest thou? And I answered: I see a megillah flying; the length thereof is twenty cubits, and the breadth thereof ten cubits. 3 Then said he unto me:

ה

און איך האָב ווידער אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן , וועזן
gezen hob un oign maine oifgehoibn vider hob ich un
seen have and eyes my lifted up again have I and

ערשט אַ פֿליעדיקע מגילה . ב האָט ער צו מיר געזאָגט: וואָס
vos gezogt mir tsu er hot megile fliedike a ersht
what said me to he has scroll flying a behold

זעסטו ? האָב איך געזאָגט: איך זע אַ פֿליעדיקע מגילה ; איר לענג
leng ir megile fliedike a ze ich gezogt ich hob zestu
length its scroll flying a see I said I have do you see

צוואַנציק אײַלן , און איר בריייט צען אײַלן . ג האָט ער צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu er hot ailn tsen breit ir un ailn tsvantsik
said me to he has cubits ten width its and cubits twenty

This is ha'alah *(the curse)* that goeth forth

דאָס איז די קללה וואָס גייט אַרויס
arois geit vos klole di iz dos
out goes that curse the is this

over the face of kol ha'aretz;

איבער דעם פּנים פֿון דער גאַנצער ערד ;
erd gantser der fun gezicht dem iber
earth whole the of face the over

for every ganav that stealeth

וואָרעם איטלעכער וואָס גנבֿעט ,
ganvet vos itlecher vorem
steals who everyone because

shall be purged out according to what it says on one side of the megillah;

ווערט פֿון דאַנען אַוועקגעראַמט
avekgeramt danen fun vert
cleared here from becomes

לויט איר ,
ir loit
it according to

and every perjurer that sweareth falsely

און איטלעכער וואָס שווערט פֿאַלש ,
falsh shvert vos itlecher un
falsely swears who everyone and

shall be purged out according to what it says on the other side.

ווערט פֿון דאַנען אַוועקגעראַמט
avekgeramt danen fun vert
cleared here from becomes

לויט איר .
ir loit
it according to

4 I will send it forth, saith Hashem Tzva'os,

and it shall enter into the bais haganav,

ד איך האָב זי אַרויסגעלאָזט, זאָגט ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt aroisgelozt zi hob ich
of hosts Hashem says released it have I

און זי וועט קומען אין הויז פֿון דעם גנבֿ ,
ganev dem fun hoiz in kumen vet zi un
thief the of house into come will it and

and into the bais of him that sweareth falsely biShmi *(by My Name)*;

און אין הויז פֿון דעם וואָס שוועדט בײַ מײַן
main bai shvert vos dem fun hoiz in un
my by swears who the one of house into and
נאָמען צום פֿאַלשן,
falshn tsum nomen
false to the name

and it shall remain inside his bais,

און זי וועט בלײַבן אין זײַן הויז ,
hoiz zain in blaibn vet zi un
house his in remain will it and

and shall destroy it

און זי וועט עס פֿאַרלענדן
farlendn es vet zi un
consume it will it and

with the timber thereof and the stones thereof.

מיט זײַנע האָלצן און מיט זײַנע שטיינער.
shteiner zaine mit un holtsn zaine mit
stones its with and wood its with

[5] Then the malach that spoke with me came forward, and said unto me, Lift up now thine eyes, and see what is this that cometh into view. [6] And I said, What is it? And he said, This is the eifah *(measuring basket)* going out. He said moreover, This is their appearance throughout kol ha'aretz. [7] And, hinei, there was lifted up a lead cover; and there was an isha *(woman)* yoshevet *(sitting)* inside the eifah *(measuring basket)*! [8] And he said, This is HaRishah *(The Wickedness)*. And he pushed her inside the eifah; and he pushed the lead cover over the mouth of the eifah.

ה און דער מלאך וואָס האָט מיט מיר גערעדט איז אַרויסגעגאַנגען,
aroisgegangen iz mir mit geredt hot vos malach der un
gone out is me with spoken has who angel the and
און האָט צו מיר געזאָגט: הייב אַקאָרשט אויף דײַנע אויגן, און זע וואָס
vos ze un oign daine oif akorsht heib gezogt mir tsu hot un
what see and eyes your up now lift said me to has and
איז דאָס דאָזיקע וואָס גייט אַרויס? ו האָב איך געזאָגט: וואָס איז דאָס?
dos iz vos gezogt ich hob arois geit vos dozike dos iz
this is what said I have out goes that this the is
האָט ער געזאָגט: דאָס איז די אֵיפֿה וואָס גייט אַרויס. און ער האָט
hot er un arois geit vos eife di iz dos gezogt er hot
has he and out goes that ephah the is this said he has
געזאָגט: דאָס איז זייער ז ערשט אַ רונד – אָנבליק אין גאַנצן לאַנד
rund a ersht land gantsn in onblik zeyer iz dos gezogt
disk a behold land whole in appearance their is this said
שטיק בלײַ האָט זיך אויפֿגעהויבן – און דאָס איז אַ פֿרוי וואָס זיצט אין
in zitst vos froi a iz dos un oifgehoibn zich hot blai shtik
in sits who woman a is this and lifted up self has lead piece
דער אֵיפֿה . ח און ער האָט געזאָגט: דאָס איז די שלעכטיקייט. און ער
er un shlechtikeit di iz dos gezogt hot er un eife der
he and wickedness the is this said has he and ephah the
האָט זי אַרײַנגעוואָרפֿן אין דער אֵיפֿה , און האָט אַרויפֿגעוואָרפֿן דאָס
dos aroifgevorfn hot un eife der in araingevorfn zi hot
the cast up has and ephah the into cast into her has
שטיק בלײַ אויף איר עפֿענונג .
efenung ir oif blai shtik
opening its on lead piece

[9] Then lifted I up mine eyes, and looked, and, hinei, there came forth two nashim *(women)*, and the ruach *(wind)* was in their kenafayim *(wings)*; for they had kenafayim *(wings)* like the kenafayim of a stork: and they lifted up the eifah between ha'aretz and

ט און איך האָב אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן און האָב געזען, ערשט צוויי
tsvei ersht gezen hob un oign maine oifgehoibn hob ich un
two behold seen have and eyes my lifted up have I and
וויבער גייען אַרויס, און אַווינט איז אין זייערע פֿליגלען, און די פֿליגלען
fliglen di un fliglen zeyere in iz vint a un arois geyen vaiber
wings the and wings their in is wind a and out going women
בײַ זיי זײַנען ווי די פֿליגלען פֿון אַ שטאָרך; און זיי האָבן געטראָגן
getrogn hobn zei un shtorch a fun fliglen di vi zainen zei bai
carried have they and stork a of wings the like are them on
די אֵיפֿה צווישן ערד און הימל . י האָב איך געזאָגט צו דעם מלאך
malach dem tsu gezogt ich hob himel un erd tsvishn eife di
angel the to said I have heaven and earth between ephah the

HaShomayim. [10] Then said I to the malach that spoke with me, Whither are these taking the eifah? [11] And he said unto me, To build it a bais in Eretz Shinar *(Babylon)*; and it shall be placed there and set upon its own base.

6 And I looked again, and lifted up mine eyes, and, hinei, there came arbah merkavot *(four chariots)* and they were coming out from between two harim *(mountains)*; and the harim were harim of nechoshet *(bronze)*. [2] In the merkavah harishonah were red-brown susim; and in the merkavah hashenit susim shechorim *(black horses)*; [3] And in the merkavah hashlishit susim levanim *(white horses)*; and in the merkavah harevi'it speckled, powerful susim. [4] Then I answered and said unto the malach that spoke with me, What are these, adoni? [5] And the malach answered and said unto me, These are the arba ruchot HaShomayim, which go forth from standing before Adon Kol HaAretz. [6] The one with the susim shechorim *(black horses)* go forth toward the eretz tzafon *(land of the north)*; and the levanim *(white ones)* go forth after them; and the speckled go forth toward the eretz hateyman *(land of the south)*. [7] And the powerful ones went forth,

וואָס האָט געוועדט מיט מיר: וווהין טראָגן זיי די אֵיפָה ? יא האָט ער
er hot eife di zei trogn vuhin mir mit geredt hot vos
he has ephah the they carry where me with spoken has who

געזאָגט צו מיר: איר צו בויען אַ הויז אין לאַנד שִׁנְעָר ; און אַז עס
es az un Shinar land in hoiz a boien tsu ir mir tsu gezogt
it that and Shinar land in house a build to it me to said

וועט צוגעבריים וועט , וועט זי דאָרטן אַנידערגעשטעלט וועט אויף
oif vern anidergeshtelt dortn zi vet vern tsugebreit vet
on become set down there it will become prepared will

איר אָרט .
ort ir
place its

ו און איך האָב ווידער אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן און האָב געזען ,
gezen hob un oign maine oifgehoibn vider hob ich un
seen have and eyes my lifted up again have I and

, ערשט פֿיר רײַטוועגן גייען אַרויס פֿון צווישן צוויי בערג
berg tsvei tsvishn fun arois geyen raitvegn fir ersht
mountains two between from out going chariots four behold

און די בערג זײַנען קופּערנע . ב אין ערשטן רײַטוואָגן
raitvogn ershtn in berg kuperne zainen berg di un
chariot first in mountains copper are mountains the and

רויטע פֿערד , און אין צווייטן רײַטוואָגן שוואַרצע פֿערד , ג און אין
in un ferd shvartse raitvogn tsveitn in un ferd roite
in and horses black chariot second in and horses red

דריטן רײַטוואָגן ווײַסע פֿערד , און אין פֿירטן רײַטוואָגן געשפּרענקלטע
geshprenklte raitvogn firtn in un ferd vaise raitvogn dritn
speckled chariot fourth in and horses white chariot third

ברוינע פֿערד . ד האָב איך זיך אָפּגערופֿן און האָב געזאָגט צו דעם
dem tsu gezogt hob un opgerufn zich ich hob ferd broine
the to said have and responded self I have horses brown

מלאך וואָס האָט מיט מיר געוועדט: וואָס זײַנען די דאָזיקע, מײַן
main dozike di zainen vos geredt mir mit hot vos malach
my these the are what spoken me with has who angel

האַר? ה האָט דער מלאך געענטפֿערט און האָט געזאָגט צו מיר: די
di mir tsu gezogt hot un geentfert malach der hot har
the me to said has and answered angel the has lord

דאָזיקע זײַנען די פֿירווינטן פֿון הימל , נאָך דעם ווי זיי האָבן
hobn zei vi dem noch himel fun vintn fir di zainen dozike
have they as the after heaven of winds four the are these

זיך געשטעלט פֿאַר דעם האַר פֿון דער גאַנצער ערד . ו דער
der erd gantser der fun har dem far geshtelt zich
the one earth whole the of Lord the before stood selves

וואָס אין אים זײַנען די שוואַרצע פֿערד גייט אַרויס צום לאַנד
land tsum arois geit ferd shvartse di zainen im in vos
land to out goes horses black the are him in who

פֿון צפֿון , און די ווײַסע זײַנען אַרויסגעגאַנגען נאָך זיי , און
un zei noch aroisgegangen zainen vaise di un tsofn fun
and them after gone out are white the and north of

די געשפּרענקלטע זײַנען אַרויסגעגאַנגען צום לאַנד פֿון דָּרום .
dorem fun land tsum aroisgegangen zainen geshprenklte di
south of land to gone out are speckled the

ז אויך די ברוינע זײַנען אַרויסגעגאַנגען, און זיי האָבן געוואָלט גיין
gein gevolt hobn zei un aroisgegangen zainen broine di oich
go wanted have they and gone out are brown the also

אומוואַנדערן איבער דער ערד ; האָט ער געזאָגט: גייט וואַנדערט
vandert geit gezogt er hot erd der iber umvandern
wander go said he has earth the over wander around

אום איבער דער ערד . און זיי האָבן אומגעוואַנדערט איבער
iber umgevandert hobn zei un erd der iber um
over wandered around have they and earth the over around

דער ערד . ח און ער האָט צוגעשריען צו מיר, און האָט געערעדט צו
tsu geredt hot un mir tsu tsugeshrien hot er un erd der
to spoken has and me to called out has he and earth the

מיר, אַזוי צו זאָגן: זע, די וואָס זיינען אַרויסגעגאַנגען צום
tsum aroisgegangen zainen vos di ze zogn tsu azoi mir
to the gone out are who the ones see say to so me

לאַנד פֿון צפֿון , האָבן באַרוט מײַן רוּח אין לאַנד פֿון צפֿון .
tsofn fun land in ruach main barut hobn tsofn fun land
north of land in Spirit my given rest have north of land

ט און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

י נעם פֿון די גלות-לײַט, פֿון כֶלדַין , פֿון טוֹבִיָהן , און פֿון
fun un Toviyahn fun Cheldain fun goles-lait di fun nem
from and Toviyah from Cheldai from exiles the from take

יַדַעְיָהן , וואָס זיינען געקומען פֿון בָּבֶל , און זאָלסט גיין אין
in gein zolst un Bavel fun gekumen zainen vos Yedayahn
in go you(SG) shall and Bavel from come are who Yedayah

דעם אייגענעם טאָג, און קומען אין הויז פֿון יאשִיָה דעם זון פֿון
fun zun dem Yoshiyah fun hoiz in kumen un tog eigenem dem
of son the Yoshiyah of house in come and day same the

צפַניָהן – יא זאָלסט נעמען זילבער און גאָלד, און מאַכן
machn un gold un zilber nemen zolst Tsefanyahn
make and gold and silver take you(SG) shall Tzephanyah

קרוינען , און אָנטאָן אויפֿן קאָפּ פֿון יְהוֹשוּעַ דעם זון פֿון יהוצָדָק ,
Yehotsadakn fun zun dem Yehoshua fun kop oifn onton un kroinen
Yehotzadak of son the Yehoshua of head upon put on and crowns

דעם כהן-גָּדול . יב און זאָלסט זאָגן צו אים, אַזוי זאָגט: אַזוי צו זאָגן
zogn tsu azoi im tsu zogn zolst un koyen-gadol dem
say to so him to say you(SG) shall and kohen gadol the

Thus saith Hashem Tzva'os:

אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
say to so of hosts Hashem said has thus

Hinei Ish, TZEMACH Shmo;

אָט איז דעם מאַן וואָס זיין נאָמען איז צֶמַח ,
tsemach iz nomen zain vos man dem iz ot
Tzemach is name his whose man the is behold

and out of his place yitzmach *(he [Moshiach] shall sprout up)*,

און וואָס וועט אַרויסשפּראָצן פֿון זיין אָרט ,
ort zain fun aroisshprotsn vet vos un
place his from spring up will who and

and he shall build the Heikhal Hashem.

און ער וועט בויען דעם הֵיכל פֿון ה .
Hashem fun heichl dem boien vet er un
Hashem of temple the build will he and

13 It is he who shall build the Heikhal Hashem;

יג יאָ , ער וועט בויען דעם הֵיכל פֿון ה ,
Hashem fun heichl dem boien vet er yo
Hashem of temple the build will he yes

and he shall carry hod *(majesty)*,

און ער וועט טראָגן דעם גלאַנץ,
glants dem trogn vet er un
glory the bear will he and

9 And the Devar Hashem came unto me, saying, 10 Take of them of the Golus, even of Cheldai, of Toviyah, and of Yedayah, which have arrived from Babylon, and thou go into the bais of Yoshiyah ben Tzephanyah; 11 Then take kesef and zahav, and make atarot *(crowns)*, and set them upon the rosh Yehoshua ben Yehotzadak, the Kohen HaGadol, 12 And speak unto him, saying:

and shall sit and rule upon his throne;

און וועט זיצן אוֹן געוועלטיקן אויף זײַן טראָן ,
tron zain oif geveltikn un zitsn vet un
throne his upon rule and sit will and

and he shall be a kohen upon his throne;

און אַ כֹּהן וועט זײַן בײַ זײַן טראָן ;
tron zain bai zain vet koyen a un
throne his by be will kohen a and

and the atzat shalom *(counsel of peace)* shall be between them both.

און אַ פֿרידלעכע באַראָטונג וועט זײַן
zain vet barotung fridleche a un
be will counsel peaceful a and

צווישן זיי ביידן .
beidn zei tsvishn
both them between

14 And the atarot *(crowns)* shall be to Chelem, and to Toviyah,

יד און די קרוינען זאָלן זײַן חֵלֶמען ,
Chelemen zain zoln kroinen di un
Chelem be shall crowns the and

אוֹן טוֹבִיָּהוּ ,
Toviyahn un
Toviyah and

and to Yedayah, and to Chen ben Tzephanyah,

אוֹן יְדַעְיָהוּ , אוֹן *חֵן דעם זון פֿון צְפַנְיָהוּ ,
Tsefanyahn fun zun dem Chein un Yedayahn un
Tzephanyah of son the Chen and Yedayah and

for a memorial in the Heikhal Hashem.

פֿאַר אַ געדענעניש אין דעם הֵיכל פֿון ה .
Hashem fun heichl dem in gedechenish a far
Hashem of temple the in memorial a for

15 And they that are far off shall come

טו אוֹן ווייַטע וועלן קומען ,
kumen veln vaite un
come will distant ones and

and build the Heikhal Hashem,

אוֹן וועלן בויען אין דעם הֵיכל פֿון ה ;
Hashem fun heichl dem in boien veln un
Hashem of temple the in build will and

and ye shall know that Hashem Tzva'os

אוֹן איר וועט וויסן אַז ה צְבָאוֹת
Tseva'ot Hashem az visen vet ir un
of hosts Hashem that know will you and

hath sent me unto you.

האָט מיך געשיקט צו אייַך.
aich tsu geshikt mich hot
you to sent me has

And this shall come to pass, if ye will diligently obey

אוֹן עס וועט זײַן , אויב הערן וועט איר צוהערן
tsuhern ir vet hern oib zain vet es un
hear you will hearing if be will it and

the kol *(voice)* Hashem Eloheichem.

צו דעם קוֹל פֿון ה אלוקיכם .
Elokeichem Hashem fun kol dem tsu
your G-d Hashem of voice the to

7 And it came to pass in the shnat arba of Daryavesh HaMelech, that the Devar Hashem came unto Zecharyah in the fourth of the chodesh hateshi'i *(ninth month)*, even in Kislev; 2 And Beit-El had sent Sar-Etzer and Regem-Melech, and their

ז

אוֹן עס איז געווען אין פֿירטן יאָר פֿון מלך דָּרְיָוֶשׁ , איז
iz Daryavesh melech fun yor firtn in geven iz es un
is Daryavesh king of year fourth in was is it and

דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו זכַרְיָהוּ אין פֿירטן טאָג
tog firtn in Zecharyahn tsu geven Hashem fun vort dos
day fourth in Zecharyah to was Hashem of word the

פֿון ניַינטן חודש , אין כִּסְלֵו , ב וועַן בֵּית-אֵל, שַׂראֶצֶר , און
un saretser Beis-El ven Kislev in choidesh naintn fun
and Sar-Etzer Beit-El when Kislev in month ninth of

רֶגֶם-מֶלֶך אוֹן זייַנע מענטשן , האָבן געשיקט צו בעטן
betn tsu geshikt hobn mentshn zaine un Regem-Melech
make entreaty to sent have people his and Regem-Melech

men, to make entreaty for favor before Hashem,
[3] And to speak unto the kohanim which were in the Beis Hashem Tzva'os, and to the nevi'im, saying, Should I mourn in the fifth month, hinnazer *(separating myself by fasting)*, as I have done these so many shanim?
[4] Then came the Devar Hashem Tzva'os unto me, saying, [5] Speak unto kol Am Ha'Aretz, and to the kohanim, saying, When ye did a tzom and mourned in the fifth and seventh, even these past shivim shanah, did ye at all fast the tzom unto Me, even to Me? [6] And when ye did eat, and when ye did drink, did not ye eat for yourselves, and drink for yourselves?
[7] Should ye not hear the devarim which Hashem hath preached by the nevi'im harishonim, when Yerushalayim was inhabited and at ease, and the towns thereof round about her, when men inhabited the Negev and the Shefelah?

פַֿאַר ה , [ג] און צו זאָגן צו די כהנים וואָס אין הויז פֿון
fun hoiz in vos koyanim di tsu zogn tsu un Hashem far
of house in who kohanim the to say to and Hashem before

ה צבָֿאוֹת , און צו די נבֿיאים , אַזוי צו זאָגן : זאָל איך
ich zol zogn tsu azoi neviim di tsu un Tseva'ot Hashem
I should say to so prophets the to and of hosts Hashem

וויינען אין דעם פֿינפֿטן חודש אָפּגעזונדערטערהייט , אַזוי
azoi opgezunderterheit choidesh finftn dem in veinen
so separating myself by fasting month fifth the in weep

ווי איך האָב געטאָן שוין פֿון כַּמֶּה יאָרן ? [ד] איז דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos iz yorn kame fun shoin geton hob ich vi
of word the is years several from already done have I as

ה צבָֿאוֹת געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן : [ה] זאָג צו דעם גאַנצן
gantsn dem tsu zog zogn tsu azoi mir tsu geven Tseva'ot Hashem
entire the to say say to so me to was of hosts Hashem

פֿאָלק פֿון לאַנד, און צו די כהנים , אַזוי צו זאָגן : אַז איר
ir az zogn tsu azoi koyanim di tsu un land fun folk
you when say to so kohanim the to and land of people

האָט געפֿאַסט און געקלאָגט אין פֿינפֿטן און אין זיבעטן חודש
choidesh zibetn in un finftn in geklogt un gefast hot
month seventh in and fifth in lamented and fasted have

שוין זיבעציק יאָר , האָט איר פֿאַסטן דען מיר געפֿאַסט? [ו] און
un gefast mir den fasten ir hot yor zibetsik shoin
and fasted me indeed fasting you have years seventy already

אַז איר עסט, און אַז איר טרינקט, זייט איר נישט די וואָס
vos di nisht ir zait trinkt ir az un est ir az
who the ones not you are drink you when and eats you when

עסט, און איר די וואָס טרינקט? [ז] דאָס זיַנען דאָך די
di doch zainen dos trinkt vos di ir un est
the indeed are these drink who the ones you and eat

וועט ווערטער וואָס ה האָט גערופֿן דורך די פֿריִערדיקע נבֿיאים ,
neviim frierdike di durch gerufn hot Hashem vos verter
prophets former the through called has Hashem that words

וועט ירושָׁלַיִם איז געווען באַזעצט און בשלווה , מיט אירע
ire mit beshalve un bazetst geven iz Yerushalayim ven
its with in peace and inhabited was is Yerushalayim when

שטעט רונד אַרום איר, און דער דָּרום און די נידעראונג זיַנען
zainen niderung di un dorem der un ir arum rund shtet
are lowland the and south the and it around round cities

געווען באַזעצט .
bazetst geven
inhabited were

[8] And the Devar Hashem came unto Zecharyah, saying:

[ח] און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to was is Hashem of word the and

זכַרְיָהן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Zecharyahn
say to so Zecharyah

[9] Thus saith Hashem Tzva'os, saying:

[ט] אַזוי האָט געהאַט געזאָגט ה צבָֿאוֹת , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Tseva'ot Hashem gezogt gehat hot azoi
say to so of hosts Hashem said had has thus

Administer mishpat emes.

משפּט אַן אמתן משפּט ,
mishpot emesn an mishpot
judgment true a judge

And let every man show chesed and rachamim to his brother;

און טוט חֶסֶד און דערבאַרעמונג איינער
einer derbaremung un chesed tut un
one mercy and kindness do and

מיטן אַנדערן,
andern mitn
other with the

[10] And oppress not the almanah, nor the yetomim,

ז און אַן אַלמנה און אַ יתום ,
yosem a un almone an un
fatherless a and widow a and

the ger, nor the aniyim;

אַ פֿרעמדן און אַן אָרעמאַן ,
oreman an un fremdn a
poor person a and stranger a

and let none of you imagine ra'ah

זאָלט איר נישט דריקן ,
drikn nisht ir zolt
oppress not you shall

against his brother in your lev.

און איינער דעם אַנדערנס רעה
roe anderns dem einer un
evil other's the one and

זאָלט איר נישט טראַכטן אין אייַער האַרצן.
hartsn aier in trachtn nisht ir zolt
heart your in think on not you shall

[11] But they refused to heed,

ח אָבער זיי האָבן נישט געוואָלט האָרכן ,
horchn gevolt nisht hobn zei ober
pay attention wanted not have they but

and stubbornly stiffened their shoulders,

און זיי האָבן געקערט אַ ווידערשפּעניקן רוקן,
rukn vidershpenikn a gekert hobn zei un
back stubborn a turned have they and

stopped up their oznayim, that they not hear.

און זייערע אויערן האָבן זיי פֿאַרשטאָפּט נישט צו הערן.
hern tsu nisht farshtopt zei hobn oiern zeyere un
hear to not stopped up they have ears their and

[12] Yea, they made their hearts as shamir *(diamond)*,

ט און זייער האַרץ האָבן זיי געמאַכט אַזוי
azoi gemacht zei hobn harts zeyer un
so made they have heart their and

ווי דימענטשטיין ,
dimentshtein vi
diamond stone like

and would not yield in mishma'at *(obedience)* to the Torah and the devarim

נישט צו הערן די תּורה און די ווערטער
verter di un toyre di hern tsu nisht
words the and Torah the hear to not

which Hashem Tzva'os hath sent by His Ruach

וואָס ה צבָאוֹת האָט געשיקט מיט זיין רוּחַ
ruach zain mit geshikt hot Tseva'ot Hashem vos
Spirit his with sent has of hosts Hashem that

through the hand of the nevi'im harishonim;

דורך די פֿריִערדיקע נבֿיאים ;
neviim frierdike di durch
prophets former the through

therefore came a ketzef gadol *(great wrath)* from Hashem Tzva'os.

דערום איז געוואָרן אַ גרויסער צאָרן פֿון
fun tsorn groiser a gevorn iz derum
from wrath great a become is therefore

ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem
of hosts Hashem

[13] Therefore it is come to pass,

ג און עס איז געווען:
geven iz es un
was is it and

that as He called, and they would not hear;

אַזוי ווי ער האָט געפֿרופֿן, און זיי האָבן נישט צוגעהערט,
tsugehert nisht hobn zei un gerufn hot er vi azoi
paid heed not have they and called has he as thus

so they called, and I would not hear,

אַזוי וועלן זיי רופֿן, און איך וועל נישט צוהערן,
tsuhern nisht vel ich un rufn zei veln azoi
listen not will I and call they will so

saith Hashem Tzva'os;

האָט געזאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem gezogt hot
of hosts Hashem said has

14 But I dispersed them with a whirlwind

ד און איך וועל זיי צעשטורעמען איבער אַלע פֿעלקער
felker ale iber tseshturemen zei vel ich un
nations all over scatter them will I and

among kol HaGoyim which they had not known.

וואָס זיי האָבן נישט געקענט.
gekent nisht zei hobn zei vos
known not them have they that

Thus HaAretz was desolate after them,

אַזוי איז דאָס לאַנד וויסט געוואָרן נאָך זיי ,
zei noch gevorn vist land dos iz azoi
them after became desolate land the is thus

that no man passed through nor returned;

אָן אַ גייער און אָן אַ קומער;
kumer a on un geyer a on
comer a without and goer a without

for they laid the Eretz Chemdat *(Desired Land)* desolate.

און זיי האָבן געמאַכט דאָס גלוסטיקע לאַנד אַ וויסטענניש.
vistenish a land glustike dos gemacht hobn zei un
wasteland a land pleasant the made have they and

8 Again the Devar Hashem Tzva'os came to me, saying:

ח און דאָס ווארט פֿון ה צבָאוֹת איז געווען אַזוי צו
tsu azoi geven iz Tseva'ot Hashem fun vort dos un
to so was is of hosts Hashem of word the and

זאָגן:
zogn
say

2 Thus saith Hashem Tzva'os:

ב אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

I am jealous for Tziyon with kina gedolah *(great jealousy)*

איך בין מקנא פַּאַר צִיּוֹן אַ גרויס קִנְאָה ,
kine grois a Tsiyon far mekane bin ich
jealousy great a Tziyon for jealous am I

and I am jealous for her with chemah gedolah *(great fury)*.

און מיט גרויס גרימצאָרן איך בין מקנא פַּאַר איר.
ir far mekane bin ich grimtsorn grois mit un
her for jealous am I wrath fury great with and

3 Thus saith Hashem:

ג אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

I will return unto Tziyon,

איך קער זיך אום קיין צִיּוֹן ,
Tsiyon kein um zich ker ich
Tziyon to back self return I

and will dwell in the midst of Yerushalayim;

און איך וועל רוען אין ירוּשָׁלַיִם ,
Yerushalayim in ruen vel ich un
Yerushalayim in rest will I and

and Yerushalayim shall be called Ir HaEmes;

און ירוּשָׁלַיִם וועט גערופֿן ווערן די
di vern gerufn vet Yerushalayim un
the become called will Yerushalayim and

שטאָט פֿון אמת,
emes fun shtot
truth of city

and Har Hashem Tzva'os, Har HaKodesh.

דער , צבָּאוֹת ה פֿון באַרג דער און
der Tseva'ot Hashem fun barg der un
the of hosts Hashem of mountain the and

. הייליקער באַרג
barg heiliker
mountain holy

4 Thus saith Hashem Tzva'os:

ד אַזוי האָט געזאָגט ה צבָּאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has so

Zekenim and zekenot shall yet dwell in the rechovot of Yerushalayim,

עס וועלן נאָך זיצן זקנים און זקנות
zekeinus un zkeinim zitsn noch veln es
elderly women and elderly men sit yet will it

, אין די גאַסן פֿון ירושָלַיִם
Yerushalayim fun gasn di in
Yerushalayim of streets the in

and every man with his staff in his hand me'rov yamim *(because of many days)*.

איטלעכער מיט זיין שטעקן אין זיין האַנט,
hant zain in shtekn zain mit itlecher
hand his in staff his with each

. פֿון גרויס עלטער
elter grois fun
old age great from

5 And the rechovot of the city

ה און די גאַסן פֿון דער שטאָט
shtot der fun gasn di un
city the of streets the and

shall be full of yeladim and yeladot

וועלן זיין פֿול מיט יינגלעך און מיידלעך
meidlech un yinglech mit ful zain veln
maidens and boys with full be will

playing in the rechovot thereof.

. וואָס שפּילן זיך אין אירע גאַסן
gasn ire in zich shpiln vos
streets her in selves play who

6 Thus saith Hashem Tzva'os:

ו אַזוי האָט געזאָגט ה צבָּאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

If it be marvellous in the eyes

אויב דאָס וועט זיין וווּנדערלעך אין די אויגן
oign di in vunderlech zain vet dos oib
eyes the in miraculous be will this if

of the she'erit HaAm HaZeh in those days,

, פֿון דעם איבערבלייַב פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק אין יענע טעג
teg yene in folk dozikn dem fun iberblaib dem fun
days those in people this the of remnant the of

should it also be marvellous in Mine eyes?

זאָל עס אויך אין מיַינע אויגן זיין וווּנדערלעך?
vunderlech zain oign maine in oich es zol
miraculous be eyes my in also it shall

saith Hashem Tzva'os.

. זאָגט ה צבָּאוֹת
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

7 Thus saith Hashem Tzva'os:

ז אַזוי האָט געזאָגט ה צבָּאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

Hineni, I will save My people from the eretz mizrach *(land of the east)*,

זע , איך העלף מיַין פֿאָלק , פֿון דעם לאַנד
ze ich helf main folk , fun dem land
see I help my people out of the land

, פֿון זונאויפֿגאַנג
zunoifgang fun
rising sun of

and from the eretz of the setting sun;

און פֿון דעם לאַנד פֿון זון-אונטערגאַנג.
zun-untergang fun land dem fun un
setting sun of land the from and

[8] And I will bring them,

ח און איך וועל זיי ברענגען,
brengen zei vel ich un
bring them will I and

and they shall dwell in the midst of Yerushalayim;

און זיי וועלן ווינען אין ירושָלַיִם,
Yerushalayim in voinen veln zei un
Yerushalayim in dwell will they and

and they shall be My people,

און זיי וועלן זיין מײַן פֿאָלק,
folk main zain veln zei un
people my be will they and

and I will be their G-d,

און איך וועל זיין זייער אלקים,
Elokim zeyer zain vel ich un
G-d their be will I and

in emes and in tzedakah.

מיט אמת און מיט גערעכטיקייט.
gerechtikeit mit un emes mit
righteousness with and truth with

[9] Thus saith Hashem Tzva'os: Let your hands be strong, ye that hear in these days these devarim by the mouth of the nevi'im, on the yom that the Yesod of the Beis Hashem Tzava'os was laid, the Heikhal, that it may be built.

ט אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת: זאָלן געשטאַרקט זיין אײַערע
aiere zain geshtarkt zoln Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
your be strengthened let of hosts Hashem said has thus

הענט, איר וואָס הערט אײַן אין די דאָזיקע טעג די דאָזיקע וועלכע פֿון
fun verter dozike di teg dozike di in ain hert vos ir hent
from words these the days these the in in hear who you hands

דעם מויל פֿון די נבֿיאים וואָס זײַנען געווען אין דעם טאָג וואָס דאָס
dos vos tog dem in geven zainen vos neviim di fun moil dem
this that day the in were are who prophets the of mouth the

הויז פֿון ה צְבָאוֹת, דער הֵיכל, איז געגרונטפֿעסט געווָארן געבויט
geboit gevorn gegruntfest iz heichl der Tseva'ot Hashem fun hoiz
built become founded is temple the of hosts Hashem of house

צו ווערן. י ווָארעם פֿאַר יענע טעג איז קיין לוין פֿאַרן מענטשן
mentshn faran loin kein iz teg yene far vorem vern tsu
men for the wages no is days those before because become to

נישט געווען, און קיין לוין פֿאַר דער בהמה איז נישט געווען, און פֿאַר דעם
dem far un geven nisht iz beheime der far loin kein un geven nisht
the for and been not is livestock the for hire any and been not

אַרויסגייער און פֿאַר דעם אַרײַנגייער איז נישט געווען קיין זיכערקייט פֿון
fun zicherkeit kein geven nisht iz araingeyer dem far un aroisgeyer
from security any been not is enterers the for and outgoers

דעם פֿײַנט, און איך פֿלעג אָנשיקן אַלע מענטשן אײנעם אויפֿן אַנדערן.
andern oifn einem mentshn ale onshikn fleg ich un faint dem
another on one men all set used to I and enemy the

יא אָבער אַצונד וועל איך נישט זײַן צו דעם איבערבלײַב פֿון דעם דאָזיקן
dozikn dem fun iberblaib dem tsu zain nisht ich vel atsund ober
this the of remnant the to be not I will now but

פֿאָלק אַזוי ווי אין די פֿריִערדיקע טעג, זאָגט ה צְבָאוֹת.
Tseva'ot Hashem zogt teg frierdike di in vi azoi folk
of hosts Hashem says days former the in as so people

[10] For before these days there was no sachar for man, nor any sachar for beast; neither was there any shalom to him that went out or came in because of the tzar *(oppressor)*; for I set all men every one against his neighbor. [11] But now I will not be unto the she'erit HaAm HaZeh as in the former days, saith Hashem Tzva'os.

[12] For the zera is of shalom;

יב וואָרעם דער זאָמען פֿון שלום וועט זײַן,
zain vet sholem fun zomen der vorem
be will peace of seed the for

the gefen shall yield her fruit,

אַז דער ווײַנשטאָק וועט געבן זײַן פֿרוכט,
frucht zain gebn vet vainshtok der az
fruit its give will grapevine the that

and ha'aretz shall give her increase,
און די ערד וועט געבן איר געווקס,
un di erd vet gebn ir geveks
and the earth will give its yield

and HaShomayim shall give their tal;
און די הימלען וועלן געבן זייער טוי ;
un di himlen veln gebn zeyer toi
and the heavens will give their dew

and I will cause the she'erit HaAm HaZeh
און איך וועל דעם איבערבלייב פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק ,
un ich vel dem iberblaib fun dem dozikn folk
and I will the remnant of the this people

to possess all these things for a nachalah.
מאַכן אַרבן אַל דאָס דאָזיקע.
machn arben al dos dozike
make inherit all the this

13 And it shall come to pass,
יג און עס וועט זיין ,
un es vet zain
and it will be

that as ye were a kelalah *(curse)* among the Goyim,
אַזוי ווי איר זייט געווען אַ קללה צווישן די פֿעלקער,
azoi vi ir zayt geven a klole tsvishn di felker
just as you are were a curse among the nations

O Bais Yehudah, and Bais Yisroel;
איר הויז פֿון יהודה און הויז פֿון ישׂראל,
ir hoiz fun Yehudah un hoiz fun Yisroel
you house of Yehudah and house of Yisroel

so will I save you,
אַזוי וועל איך אייך העלפֿן,
azoi vel ich aich helfn
so will I you save

and ye shall be a brocha;
און איר וועט ווערן אַ ברכה ;
un ir vet vern a broche
and you will become a blessing

fear not, but let your hands be strong.
איר זאָלט נישט מורא האָבן; זאָלן געשטאַרקט
ir zolt nisht moire hobn zoln geshtarkt
you shall not fear have let strengthened

זיין אייַערע הענט .
zain aiere hent
be your hands

14 For thus saith Hashem Tzva'os:
יד וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
vorem azoi hot gezogt Hashem Tseva'ot
for thus has said Hashem of hosts

As I determined to bring rah on you,
אַזוי ווי איך האָב באַדאַכט אייַך שלעכטס צו טאָן,
azoi vi ich hob badacht aich shlechts tsu ton
just as I have considered you evil things to do

when your avot provoked Me to wrath,
ווען אייַערע עלטערן האָבן מיך דערצערנט ,
voen aiere eltern hobn mich dertsernt
when your fathers have me provoked to wrath

saith Hashem Tzava'os,
זאָגט ה צבָאוֹת ,
zogt Hashem Tseva'ot
says Hashem of hosts

and I relented not with rachamim:
און איך האָב נישט חרטה געהאַט,
un ich hob nisht charote gehat
and I have not relent had

15 So again have I determined in these days
טו אַזוי האָב איך ווידער באַדאַכט אין די דאָזיקע טעג
azoi hob ich vider badacht in di dozike teg
so have I again planned in the these days

to do good unto Yerushalayim and to Bais Yehudah;
צו באַגיטיקן ירושָלַיִם און דאָס הויז פֿון יהודה ;
tsu bagitikn Yerushalayim un dos hoiz fun Yehudah
to do good to Yerushalayim and the house of Yehudah

fear ye not.

איר זאָלט נישט מורא האָבן.
hobn moire nisht zolt ir
have fear not shall you

[16] These are the things that ye must do:

טז דאָס זײַנען די זאַכן וואָס איר זאָלט טאָן:
ton zolt ir vos zachn di zainen dos
do shall you that things the are these

Speak ye every man emes to his neighbor;

רעדט אמת איינער מיטן אַנדערן,
andern mitn einer emes redt
another with one truth speak

execute the judgment of mishpat shalom

אמת און אַ פֿרידלעכן משפּט
mishpot fridlechn a un emes
judgment peaceful a and truth

in your she'arim *(gates, courts)*;

טוט משפּטן אין אײַערע טויערן.
toiern aiere in mishpetn tut
gates your in judge do

[17] And let none of you imagine ra'ah

יז און איינער דעם אַנדערנס רעה
roe anderns dem einer un
evil another's the one and

in your levavot against his neighbor;

זאָלט איר נישט טראַכטן אין אײַער האַרצן,
hartsn aier in trachtn nisht ir zolt
heart your in think on not you shall

and love no shevuat sheker *(false oath)*;

און קיין פֿאַלשע שבֿועה זאָלט איר נישט ליב האָבן,
hobn lib nisht ir zolt shvue falshe kein un
have love not you shall oath false any and

for all these are things that I hate,

וואָרעם דאָס אַלץ איז וואָס איך האָב פֿײַנט,
faint hob ich vos iz alts dos vorem
hate have I what is all this for

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[18] And the Devar Hashem Tzva'os came unto me, saying: [19] Thus saith Hashem Tzva'os: The tzom of the fourth month, and the tzom of the fifth, and the tzom of the seventh, and the tzom of the tenth, shall be to the Bais Yehudah for sasson and simcha, and mo'adim tovim; therefore love emes and shalom.

יח און דאָס וואָרט פֿון ה צבֿאות איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Tseva'ot Hashem fun vort dos un
to so me to was is of hosts Hashem of word this and

זאָגן: יט אַזוי האָט געזאָגט ה צבֿאות: דער תּענית פֿון פֿירטן
firtn fun taanis der Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn
fourth of fast the of hosts Hashem said has thus say

חודש , און דער תּענית פֿון פֿינפֿטן, און דער תּענית פֿון זיבעטן , און
un zibetn fun taanis der un finftn fun taanis der un choidesh
and seventh of fast the and fifth of fast the and month

דער תּענית פֿון צענטן, וועט זײַן דעם הויז פֿון יהודה פֿאַר אַ פֿרייד
freid a far Yehudah fun hoiz dem zain vet tsentn fun taanis der
joy a for Yehudah of house to the be will tenth of fast the

און פֿאַר אַ שׂימחה , און פֿאַר יום-טובֿים ; נאָר האָט ליב אמת
emes lib hot nor yom-tuvim far un simche a far un
truth love have only appointed festivals for and gladness a for and

און שלום .
sholem un
peace and

[20] Thus saith Hashem Tzva'os:

כ אַזוי האָט געזאָגט ה צבֿאות :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

It shall yet come to pass,

עס וועט נאָך געשען ,
geshen noch vet es
happen yet will it

that there shall come amim *(nations)*,

אַז קומען וועלן פֿעלקער
felker veln kumen az
nations will come that

and the inhabitants of many cities;

און באַווינער פֿון פֿיל שטעט;
shtet fil fun bavoiner un
cities many of inhabitants and

[21] And the inhabitants of one city

כא און די באַווינער פֿון איין שטאָט
shtot ein fun bavoiner di un
city one of inhabitants the and

shall go to another, saying:

וועלן גיין צו דער אַנדערער, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi anderer der tsu gein veln
say to so other the to go will

Let us go speedily to make entreaty before Hashem,

גיין לאָמיר גיין צו בעטן פֿאַר ה',
Hashem far betn tsu gein lomir gein
Hashem before make supplication to go let us go

and to seek Hashem Tzva'os.

און צו זוכן דעם ה' צבָאוֹת;
Tseva'ot Hashem dem zuchn tsu un
of hosts Hashem the seek to and

I myself am going.

איך וויל אויך גיין.
gein oich vil ich
go also will I myself

[22] Yea, amim rabbim and Goyim powerful shall come

כב און קומען וועלן פֿיל אומות און מאַכטיקע פֿעלקער
felker machtike un umes fil veln kumen un
nations mighty and peoples many will come and

to seek Hashem Tzva'os in Yerushalayim,

צו זוכן ה' צבָאוֹת אין ירושָלַיִם,
Yerushalayim in Tseva'ot Hashem zuchn tsu
Yerushalayim in of hosts Hashem seek to

and to daven before Hashem.

און צו בעטן פֿאַר ג-ט.
G-t far betn tsu un
G-d before make supplication to and

[23] Thus saith Hashem Tzva'os:

כג אַזוי האָט געזאָגט ה' צבָאוֹת:
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

In those days it shall come to pass,

אין יענע טעג וועט געשען,
geshen vet teg yene in
happen will days those in

that asarah anashim *(ten men)*

אַז אָננעמען וועלן צען מענטשן
mentshn tsen veln onnemen az
men ten will take hold of that

out of kol leshonot HaGoyim *(all the tongues of the nations)* shall take hold,

פֿון אַלערליי לשונות פֿון
fun leshoines alerlei fun
of language groups all kinds of from

די פֿעלקער –
felker di
nations the

even take hold of the hem of the robe of a Yehudi *(Jew)*,

אָננעמען דעם ברעג קלייד פֿון אַ יִידן,
Yidn a fun kleid breg dem onnemen
Jew a of garment edge of the take hold of

saying: Let us go with you;

אַזוי צו זאָגן: לאָמיר גיין מיט אייך,
aich mit gein lomir zogn tsu azoi
you with go let us say to so

for we have heard that Elohim is with you.

ווארעם מיר האָבן געהערט אַז אלקים איז מיט אייך.
aich mit iz Elokim az gehert hobn mir vorem
you with is G-d that heard have we for

9 The burden of the Devar Hashem

ט די נבֿואה פֿון הס וואָרט:
vort Hashems fun nevue di
word Hashem's of oracle the

against Eretz Chadrakh,

אין לאַנד חדרך און דַמֶּשֶׂק
Damesek un Chadrach land in
Damascus and Chadrakh land in

and Damascus its menuchah *(resting place)*;

וועט זיין זייַן לאַגערונג –
lagerung zain zain vet
encampment its be will

for toward Hashem shall be the eyes of man

וואָרעם צו ג-ט איז דאָס אויג פֿון מענטשן ,
mentshn fun oig dos iz G-t tsu vorem
men of eyes the is G-d toward because

as of Kol Shivtei Yisroel *(all the tribes of Israel)*.

ווי פֿון אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל –
Yisroel fun shvotim ale fun vi
Yisroel of tribes all from as

2 And Chamat at its border;

ב און אויך אין חֲמָת וואָס גרענעצט זיך דערמיט,
dermit zich grenetst vos Chammat in oich un
with it self borders that Chamat in also and

Tzor and Tzidon, though it be very wise.

און אין צוֹר און צידון ווי זייער קלוג זי איז.
iz zi klug zeyer vi Tsidon un Tsor in un
is she wise very how Tzidon and Tzor in and

3 And Tzor did build herself a matzor *(stronghold)*,

ג און צוֹר האָט זיך אַ פֿעסטונג געבויט,
geboit festung a zich hot Tsor un
built fortress a self has Tzor and

and heaped up kesef like the dust,

און אָנגעקליבן זילבער ווי שטויב,
shtoib vi zilber ongeklibn un
dust like silver accumulated and

and fine gold like the mire of the streets.

און גינגאָלד ווי קויט פֿון די גאַסן .
gasn di fun koit vi gingold un
streets the from dirt like fine gold and

4 Hinei, Adonoi will cause it to be taken,

ד זע , אֲדֹנָי וועט זי פֿאַראָרימען,
farorimen zi vet Adonoi ze
impoverish her will Adonoi see

and He will strike her power on the yam;

און ער וועט שלײַדערן אין ים איר מאַכט,
macht ir yam in shlaidern vet er un
power her the sea in hurl will he and

and she shall be devoured with eish.

און זי וועט אין פֿײַער פֿאַרצערט ווערן .
vern fartsert faier in vet zi un
become consumed fire in will she and

5 Ashkelon shall see it, and fear;

ה אַשקלון וועט זען און וועט מורא האָבן,
hobn moire vet un zen vet Ashkelon
have fear will and see will Ashkelon

Azah *(Gaza)* also shall see it,

און עַזָּה – און זי וועט ציטערן זייער,
zeyer tsiteren vet zi un Azah un
very tremble will she and Azah and

and tremble greatly,

און עֶקרון – וויַיל צו שאַנד געוואָרן איז
iz gevorn shand tsu vail Ekron un
is become shame to because Ekron and

איר אויסקוק ;
oiskuk ir
expectation her

and Ekron; for her hope shall be put to shame;

און אונטערגיין וועט אַ מלך פֿון עַזָּה ,
Azah fun melech a vet untergein un
Azah from king a will perish and

and Melech shall perish out of Azah *(Gaza)*,
and Ashkelon shall not be inhabited.

און אַשקלון וועט זיין נישט באַוווינט .
bavoint nisht zain vet Ashkelon un
inhabited not be will Ashkelon and

6 And mamzer shall dwell in Ashdod,

ו און אַ ממזר-פֿאָלק וועט זיצן אין אַשדוד ,
Ashdod in zitsn vet memzr-folk a un
Ashdod in sit will mamzer-people an and

and I will cut off the ga'on *(pride)*
of the Pelishtim *(Philistines)*.

און איך וועל פֿאַרשניידן דעם שטאָלץ פֿון די פּלשתּים .
Pelishtim di fun shtolts dem farshnaidn vel ich un
Pelishtim the of pride the cut off will I and

7 And I will take away his dahm
out of his mouth,

ז און איך וועל אָפּטאָן זיין בלוט פֿון זיין מויל ,
moil zain fun blut zain opton vel ich un
mouth his out of blood his remove will I and

and his abominations from
between his teeth;

און זיינע אומווערדיקייטן פֿון צווישן זיינע ציין ,
tsein zaine tsvishn fun umverdikeitn zaine un
teeth his between from abominable practices his and

but he will also remain to Eloheinu,

און ער אויך וועט בלייבן בייַ אלוקינו ;
Elokeinu bai blaibn vet oich er un
our G-d with remain will also he and

and he shall be as a tribe prince
in Yehudah,

און ער וועט זיין ווי אַ פֿירשט אין יהודה ,
Yehudah in firsht a vi zain vet er un
Yehudah in prince a like be will he and

and Ekron like the Yevusi *(Jebusite)*.

און עֶקרון וועט זיין ווי דער יבוסי .
Yevusi der vi zain vet Ekron un
Yevusi the like be will Ekron and

8 And I will encamp about Mine Bais
against military power,

ח און איך וועל לאַגערן אַרום מיין הויז אַקעגן חיל ,
cheil akegn hoiz main arum lagern vel ich un
army against house my around encamp will I and

because of him that goes maurading
to and fro;

אַקעגן גייער און אַקעגן קומער,
kumer akegn un geyer akegn
comer against and goer against

and no oppressor shall pass through
them any more;

און מער וועט נישט דורכגיין דורך
durch durchgein nisht vet mer un
through pass through not will more and

זיי קיין דריקער ;
driker kein zei
oppressor any them

for now I am keeping watch
with Mine eyes.

וואָרעם אַצונד האָב איך געזען מיט מיינע אויגן.
oign maine mit gezen ich hob atsund vorem
eyes my with seen I have now for

9 Rejoice greatly, O Bat Tziyon;

ט פֿריי זיך זייער, טאָכטער ציון ,
Tsiyon tochter zeyer zich frei
Tziyon daughter very self rejoice

shout, O Bat Yerushalayim;

שאַל , טאָכטער ירושלַיִם ,
Yerushalayim tochter shal
Yerushalayim daughter shout

hinei, thy Melech cometh unto thee,

זע , דיין מלך וועט קומען צו דיר ,
dir tsu kumen vet melech dain ze
you(SG) to come will king your see

tzaddik, and having Salvation;

אַ גערעכטער און אַ זיגער איז ער;
er iz ziger a un gerechter a
he is victor a and righteous one a

oni *(lowly, meek)*, and riding
upon a chamor,

אַן ענוו , און רייַט אויף אַן אייזל ,
eizl an oif rait un onev an
donkey a on rides and meek person a

even upon a colt the foal of a donkey.

אויף אַ יונגן זון פֿון אַן אייזעלין .
eizelin an fun zun yungn a oif
female donkey a of son young a on

[10] And I will cut off the chariot from Ephrayim,

י און איך וועל פֿאַרשנײַדן אַ רײַטוואָגן פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun raitvogn a farshnaidn vel ich un
Ephrayim from chariot a cut off will I and

and the war horse from Yerushalayim,

און אַ פֿערד פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun ferd a un
Yerushalayim from horse a and

and the battle bow shall be cut off.

און פֿאַרשניטן וועט ווערן דער בויגן פֿון מלחמה ;
milchome fun boign der vern vet farshnitn un
war of bow the become will cut off and

He shall proclaim shalom unto the Goyim;

און ער וועט רעדן שלום צו די פֿעלקער,
felker di tsu sholem redn vet er un
nations the to peace speak will he and

and His dominion shall be from yam even to yam,

און זײַן געוועלטיקונג וועט זײַן פֿון ים ביז ים ,
yam biz yam fun zain vet geveltikung zain un
sea unto sea from be will dominion his and

and from the River even to the ends of ha'aretz.

און פֿון טײַך ביז די עקן פֿון דער ערד .
erd der fun ekn di biz taich fun un
earth the of ends the unto river from and

[11] As for thee also, by the dahm of thy Brit

יא יאָ דו – פֿאַר דעם בלוט פֿון דײַן ברית ,
bris dain fun blut dem far du yo
covenant your of blood the for you indeed

I release thy prisoners

לאָז איך אַרויס דײַנע געפֿאַנגענע
gefangene daine arois ich loz
prisoners your out I let

out of the pit wherein is no mayim.

פֿון דער גרוב אָן וואַסער דרינען .
drinen vaser on grub der fun
therein water without pit the from

[12] Return to the stronghold,

יב קערט אײַך אום צו באַפֿעסטיקייט,
bafestikeit tsu um aich kert
stronghold to around yourselves return

ye prisoners of tikvah *(hope)*;

איר געפֿאַנגענע פֿון האָפֿענונג;
hofenung fun gefangene ir
hope of prisoners you

even today do I proclaim

נאָך הײַנט זאָג איך אָן:
on ich zog haint noch
on I say today still

that I will repay double unto thee;

טאָפּל וועל איך דיר אומקערן .
umkeren dir ich vel topl
turn back you(SG) I will double

[13] I will bend Yehudah as I bend My keshet *(bow)*,

יג וואָרעם איך שפּאַן מיר אָן יהודה ,
Yehudah on mir shpan ich vorem
Yehudah on me harness I for

fill it with Ephrayim,

ווי אַ בויגן צי איך אָן אפֿרים ,
Efrayim on ich tsi boign a vi
Ephrayim bend I or bow a like

and I will rouse thy banim, O Tziyon,

און איך וועל דערוועקן דײַנע קינדער , ציון ,
Tsiyon kinder daine dervekn vel ich un
Tziyon children your awaken will I and

against thy banim, O Yavan *(Greece)*,

אויף דײַנע קינדער , יָוָן ,
Yavan kinder daine oif
Yavan children your against

and make thee like the cherev *(sword)* of a gibbor *(mighty man)*.

און איך וועל דיך מאַכן ווי די שוואַרד פֿון אַ גיבור .
gibor a fun shverd di vi machn dich vel ich un
warrior a of sword the like make you(SG) will I and

14 And Hashem shall be seen over them,

יד און ה׳ וועט זיך באַוויזן איבער זיי ,
zei iber bavaizn zich vet Hashem un
them over appear self will Hashem and

and his arrow shall go forth as the lightning;

און אַרויסגיין ווי אַ בליץ וועט זיין פֿייל ;
fail zain vet blits a vi aroisgein un
arrow be will lightning a like go forth and

and Adonoi Hashem shall sound the shofar,

און אֲדֹנָי ה׳ וועט בלאָזן אין שופֿר ,
shoifer in blozn vet Hashem Adonoi un
shofar in blow will Hashem Adonoi and

and shall march forth with storms of the south.

און וועט קומען מיט שטורעמס פֿון דָּרום .
dorem fun shturems mit kumen vet un
south from storms with come will and

15 Hashem Tzva'os shall shield them;

טו ה׳ צְבָאוֹת וועט זיי באַשירעמען,
bashiremen zei vet Tseva'ot Hashem
shield them will of hosts Hashem

and they shall devour, and subdue with sling stones;

און זיי וועלן פֿאַרצערן, און צעטרעטן די
di tsetretn un fartseren veln zei un
the trample and consume will they and

שליידער-שטיינער,
shlaider-shteiner
sling-stones

and they shall drink, and shall roar as through yayin;

און זיי וועלן טרינקען און טומלען ווי פֿון ווײַן ,
vain fun vi tumlen un trinken veln zei un
wine from like make noise and drink will they and

and they shall be full like a bowl,

און זיי וועלן פֿול זײַן ווי די בעקנס,
bekns di vi zain ful veln zei un
bowls the like be full will they and

like the corners of the mizbe'ach.

ווי די ווינקלען פֿון מזבח .
mizbeyech fun vinklen di vi
altar of corners the like

16 And Hashem Eloheihem shall save them in Yom HaHu

טז און ה׳ זייער ג-ט וועט זיי העלפֿן אין יענעם טאָג,
tog yenem in helfn zei vet G-t zeyer Hashem un
day that in save them will G-d their Hashem and

as the tzon of His people;

ווי שאָף – זײַן פֿאָלק ;
folk zain shof vi
people his sheep like

for they shall be as the jewels of a crown,

ווי קרוינשטיינער גלאַנציקע ווי וואָרעם
glantsike kroinshteiner vi vorem
gleaming crown jewels like for

sparkling in His land.

וועלן זיי זײַן אויף זײַן ערד .
erd zain oif zain zei veln
earth his on be they will

17 For how great is its goodness,

יז פֿאַר וואָר, וואָס פֿאַר אַ ווויילקייט וועט זײַן זייערס!
zeyers zain vet voilkeit a far vos vor far
theirs be will goodness a for what truly for

and how great is its beauty!

און וואָס פֿאַר אַ שיינקייט וועט זײַן זייערס!
zeyers zain vet sheinkeit a far vos un
theirs be will loveliness a for what and

Grain shall make the bochurim thrive,

ווי קאָרן די בחורים ,
bochurim di korn vi
young men the grain like

and tirosh, the betulot.

ווי ווײַן וואָס טוט יירן די יונגפֿרויען .
yungfroin di yirn tut vos vain vi
young women the cheer does that wine like

10 Ask ye of Hashem rain in the time of the latter rain;

י בעט ביי ה רעגן אין דער צייַט פֿון שפּעטרעגן,
shpetregn fun tsait der in regn Hashem bai bet
latter rain of time the in rain Hashem from entreat

from Hashem who makes the storm clouds,

ביי ה וואָס מאַכט בליצן ;
blitsn macht vos Hashem bai
lightning makes who Hashem from

and gives them showers of rain,

און ער וועט זיי געבן אַ גוסרעגן ,
gusregn a gebn zei vet er un
abundant rain a give them will he and

to every one esev in the sadeh.

איטלעכן – גראָז אויפֿן פֿעלד.
feld oifn groz itlechn
field on the grass each one

[2] For the terafim *(idols)* have spoken aven *(deceit, nothing)*,

ב וואָרעם די תּרָפֿים האָבן געזאָגט נישטיקייט ,
nishtikeit geredt hobn trofim di vorem
worthlessness spoken have idols the for

and the diviners envision sheker,

און די וואָרזאָגער האָבן געזען ליגן,
lign gezen hobn vorzoger di un
lies seen have fortune-tellers the and

and have told false chalomot *(dreams)*;

און די חלומות רעדן פֿאַלש,
falsh redn chaloimes di un
falsely speak dreams the and

hevel is their comfort;

נישטיק טוען זיי טרייסטן.
treistn zei tuen nishtik
comfort they do nothing

therefore the people wander like sheep,

דערום האָבן זיי אומגעוואַנדערט אַזוי ווי שאָף ,
shof vi azoi umgevandert zei hobn derum
sheep like so wandered around they have therefore

oppressed for lack of a ro'eh *(shepherd)*.

זיי פּלאָגן זיך , ווײַל קיין פּאַסטוך
pastuch kein vail zich plogn zei
shepherd any because selves plague they

איז נישטאָ .
nishto iz
there is none is

[3] Mine anger was kindled against the ro'im *(shepherds)*,

ג אויף די פּאַסטוכער גרימט מײַן צאָרן ,
tsorn main grimt pastucher di oif
anger my rages shepherds the against

and I punished the attudim *(he-goats, leaders)*;

און מיט די בעק וועל איך זיך אָפּרעכענען ;
oprechenen zich ich vel bek di mit un
reckon self I will male goats the with and

for Hashem Tzva'os hath visited His eder *(flock)*,

וואָרעם ה צבָאוֹת האָט געדאַכט
gedacht hot Tseva'ot Hashem vorem
remembered has of hosts Hashem for

אָן זײַן סטאַדע,
stade zain on
flock his about

Bais Yehudah,

דעם הויז פֿון יהודה ,
Yehudah fun hoiz dem
Yehudah of house the

and hath made them like His majestic war horse.

און מאַכט זיי ווי זײַן פּראַכטפֿערד אין מלחמה .
milchome in prachtferd zain vi zei macht un
war in stately horse his like them makes and

[4] From him will come forth the Pinnah *(Cornerstone)*,

ד פֹּון אים דער ווינקלשטיין ,
vinkelshtein der im fun
cornerstone the him from

from him, the Yated *(Tent Peg)*,

פֹּון אים דאָס פֿלעקל,
flekl dos im fun
peg the him from

from him, the Keshet Milchamah *(battle bow)*,

פֹּון אים דער בויגן פֹּון מלחמה ,
milchome fun boign der im fun
war of bow the him from

from him every ruler.

פֹּון אים וועט אַרויסגיין יעטוועדער געוועלטיקער באַגלַיִך .
baglaich geveltiker yetveder aroisgein vet im fun
alike ruler every go out will him from

[5] Together they shall be like gibborim,

ה און זיי וועלן זיַין ווי גיבֿורים
giborim vi zain veln zei un
warriors like be will they and

which tread down their enemies in the mire of the streets in the milchamah;

וואָס טרעטן דעם קויט פֹּון די גאַסן
gasn di fun koit dem tretn vos
streets the of mire the tread who

אין מלחמה ,
milchome in
war in

and they shall fight, because Hashem is with them,

און זיי וועלן בייַקומען , וואָרעם ה וועט
vet Hashem vorem baikumen veln zei un
will Hashem for prevail will they and

זיַין מיט זיי ,
zei mit zain
them with be

and they shall overthrow the riders on susim.

און די רייַטער אויף פֿערד וועלן פֿאַרשעמט ווערן .
vern farshemt veln ferd oif raiter di un
become ashamed will horses on riders the and

[6] And I will strengthen the Bais Yehudah,

ו און איך וועל שטאַרקן דאָס הויז פֹּון יהודה ,
Yehudah fun hoiz dos shtarkn vel ich un
Yehudah of house the strengthen will I and

and I will save the Bais Yosef,

און דאָס הויז פֹּון יוסף וועל איך העלפֿן,
helfn ich vel Yosef fun hoiz dos un
save I will Yosef of house the and

and I will restore them; for I have rachamim upon them;

און איך וועל זיי אומקערן, וואָרעם איך טו
tu ich vorem umkeren zei vel ich un
do I for return them will I and

זיי דערבאַרעמען;
derbaremen zei
have mercy them

and they shall be as though I had not rejected them;

און זיי וועלן זיַין ווי איך וואָלט זיי קיין
kein zei volt ich vi zain veln zei un
any them would I as be will they and

מאָל נישט פֿאַרלאָזט,
farlozt nisht mol
forsaken not time

for I am Hashem Eloheihem, and I will answer them.

וואָרעם איך בין ה זייער ג-ט , און וועל זיי ענטפֿערן.
entfern zei vel un G-t zeyer Hashem bin ich vorem
answer them will and G-d their Hashem am I for

[7] And they of Ephrayim shall be like a gibbor *(mighty man)*,

ז און אפֿרים וועט זיַין ווי אַ גיבור ,
gibor a vi zain vet Efrayim un
warrior a like be will Ephrayim and

and their lev shall have simcha as through yayin;

אוּן זייער האַרץ וועט זיין פֿרייליך ווי פֿון ווײַן ;
vain fun vi freilech zain vet harts zeyer un
wine from as joyful be will heart their and

yea, their banim shall see, and have simcha,

אוּן זייערע זין וועלן זען אוּן זיך פֿרייען ,
freyen zich un zen veln zin zeyere un
rejoice selves and see will sons their and

and their lev shall rejoice in Hashem.

זייער האַרץ וועט זיין לוסטיק מיט ה .
Hashem mit lustik zain vet harts zeyer
Hashem with merry be will heart their

[8] I will whistle for them, and I will gather them in;

ח איך וועל שמוצערן צו זיי , אוּן וועל זיי
zei vel un zei tsu shmutsern vel ich
them will and them to whistle will I

איַינזאַמלען ,
ainzamlen
gather together

for I have redeemed them;

וואָרעם איך טו זיי אויסלייזן ;
oisleizen zei tu ich vorem
redeem them do I for

and they shall multiply as they have multiplied.

אוּן זיי וועלן זיך מערן ווי זיי האָבן
hobn zei vi mern zich veln zei un
have they as increase selves will they and

זיך געמערט .
gemert zich
multiplied selves

[9] And I will sow them among the peoples;

ט יאָ , איך וועל זיי צעזייען צווישן די פֿעלקער ,
felker di tsvishn tsezeyen zei vel ich yo
nations the among sow them will I yes

and they shall remember Me in far countries;

אָבער אין די ווייַטענישן וועלן זיי מיך דערמאָנען ,
dermonen mich zei veln vaitenishn di in ober
remember me they will far places the in but

and they shall survive and live with their banim,

אוּן זיי וועלן דערלעבן מיט זייערע קינדער ,
kinder zeyere mit derlebn veln zei un
children their with live will they and

and they will return.

אוּן וועלן זיך אומקערן .
umkeren zich veln un
return selves will and

[10] I will bring them back again also out of Eretz Mitzrayim,

י אוּן איך וועל זיי אומקערן פֿון לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land fun umkeren zei vel ich un
Egypt land from bring back them will I and

and gather them out of Assyria;

אוּן פֿון אשור וועל איך זיי איַינזאַמלען ;
ainzamlen zei ich vel Ashur fun un
gather together them I will Assyria from and

and I will bring them into the Eretz Gil'ad and Levanon;

אוּן קיין לאַנד גִלעָד אוּן לבָנון וועל איך זיי ברענגען ,
brengen zei ich vel Levanon un Gilad land kein un
bring them I will Levanon and Gil'ad land to and

until no more room shall be found for them.

אוּן עס וועט זיי נישט קלעקן .
klekn nisht zei vet es un
suffice not them will it and

[11] And He shall pass through the yam of tzarah,

יא אוּן אַן אַנגסט וועט אַריבערגיין אִיבערן ים ,
yam ibern aribergein vet angst an un
sea over the pass over will distress a and

and shall strike the waves in the yam,

אוּן ער וועט שלאָגן וועלן אויפֿן ים ,
yam oifn veln shlogn vet er un
sea on the waves strike will he and

and all the depths of the Nile shall dry up;

און אויסגעטריקנט ווערן ווילן אַלע טיפֿענישן פֿון נילוס,
Nilus fun tifenishn ale vern veln oisgetriknt un
Nile of depths all become will dried up and

and the ga'on *(pride)* of Assyria shall be cast down,

און גענידערט ווערט דער שטאָלץ פֿון אשור,
Ashur fun shtolts der vern vet genidert un
Assyria of pride the become will brought down and

and the shevet *(scepter)* of Mitzrayim shall depart.

און דער צעפּטער פֿון מִצרַיִם ווערט אָפּגענומען.
un der tsepter fun Mitsrayim vet vern opgeton
and the sceptre of Egypt will become removed

[12] And I will strengthen them in Hashem;

[יב] און איך וועל זיי שטאַרקן מיט ה',
un ich vel zei shtarkn mit Hashem
and I will them strengthen with Hashem

and they shall walk in Shmo *(His Name)*, saith Hashem.

און זיין נאָמען וועלן זיי גיין, זאָגט ה'.
un in zain nomen veln zei gein zogt Hashem
and in his name will they go declares Hashem

11 Open thy delatot *(gates)*, O Levanon,

יא עפֿן, לְבָנוֹן, דיינע טירן,
efen Levanon daine tirn
open Levanon your doors

that the eish *(fire)* may devour thy cedars.

און זאָל אַ פֿייַער פֿאַרצערן דיינע צעדערן;
un zol a fartseren faier daine tsedern
and let a fire devour your cedar trees

[2] Wail, O cypress, for the cedar is fallen;

[ב] יאָמער, ציפּרעס, ווָאַרעם דער צעדער איז געפֿאַלן,
yomer tsipres vorem der tseder iz gefaln
wail cypress for the cedar is fallen

the mighty is despoiled;

ווייל די מאַכטיקע זיינען פֿאַרוויסט געוואָרן;
vail di machtike zainen farvist gevorn
because the mighty ones are laid waste become

wail, O ye oaks of Bashan;

יאָמערט, אייכנבוימער פֿון בָּשָׁן,
yomert eichnbeimer fun Bashan
wail terebinths of Bashan

for the dense forest is toppled.

ווָאַרעם דער פֿעסטער וואַלד איז געוואָרן.
vorem der fester vald iz genidert
for the forest dense is brought down

[3] Hear the sound of the wailing of the ro'im *(shepherds)*;

[ג] האָרך! אַ ילולה פֿון די פּאַסטוכער,
horch a yelole fun di pastucher
listen a wailing of the shepherds

for their glory is destroyed;

ווָאַרעם פֿאַרוויסט געוואָרן איז זייער פּראַכט.
vorem farvist gevorn iz zeyer pracht
for laid waste become is their glory

the sound of the roaring of young lions;

האָרך! אַ געבריל פֿון יונגלייבן,
horch a gebril fun yungleibn
listen a roaring of young lions

for the ga'on of the Yarden *(Jordan)* is laid waste.

ווָאַרעם פֿאַרוויסט געוואָרן איז דאָס געוועלד
vorem farvist gevorn iz dos geveld
for laid waste become is the undergrowth

פֿון יַרדן.
fun Yarden
of Yarden

[4] Thus Hashem Elohai said: Shepherd the tzon haharegah *(the flock marked for slaughter)*; [5] Whose buyers slaughter them,

[ד] אַזוי האָט געזאָגט ה' מײַן ג-ט: פֿיטער די שאָף פֿון
azoi hot gezogt Hashem main G-t fiter di shof fun
thus has said Hashem my G-d the shepherd of sheep

טייטונג, [ה] וואָס זייערע קויפֿער טייטן זיי, און ווערן נישט שולדיק,
teitung vos zeyere koifer teitn zei un vern nisht shuldik
slaughter that their buyers kill them and become not guilty

and hold themselves not guilty; and they that sell them say, Baruch Hashem, I have become rich! And their own ro'im *(shepherds)* spare them not. [6] Nor will I any more pity the yoshvei ha'aretz *(the inhabitants of the land)*, saith Hashem; and hinei, I will deliver the men every one into his neighbor's hand, and into the power of his melech; and they shall strike ha'aretz, and out of their hand I will not deliver them.

אוֹן זיירע פֿאַרקויפֿער זאָגן: ברוך ה , וואָרעם איך ווער
ver ich vorem Hashem Baruch zogn farkoifer zeyere un
become I for Hashem blessed be say sellers their and

רײַך; אוֹן זיירע פֿאַסטוכער דערבאַרעמען זיך נישט אויף זיי .[1] וואָרעם
vorem zei oif nisht zich derbaremen pastucher zeyere un raich
for them on not selves have mercy shepherds their and rich

איך וועל זיך נישט מער דערבאַרעמען אויף די באַווויינער פֿון לאַנד ,
land fun bavoiner di oif derbaremen mer nisht zich vel ich
the land of inhabitants the on have mercy more not self will I

זאָגט ה , אוֹן זע, איך ענטפֿער איבער דעם מענטשן ,
mentshn dem iber entfer ich ze un Hashem zogt
men the over into the hand deliver I see and Hashem declares

איטלעכן אין דער האַנט פֿון זײַן חבֿר , אוֹן אין דער האַנט פֿון זײַן
zain fun hant der in un chever zain fun hant der in itlechn
his of hand the in and neighbor his of hand the in each one

מלך , אוֹן זיי וועלן צעשטויסן דאָס לאַנד, אוֹן איך וועל נישט מציל
matsl nisht vel ich un land dos tseshtoisn veln zei un melech
deliver not will I and land the crush will they and king

זײַן פֿון זייער האַנט.
hant zeyer fun zain
hand their from be

[7] So I did shepherd the tzon haharegah *(the flock marked for slaughter)*, even aniyei hatzon *(the poor of the flock)*. And I took unto me two maklot *(staffs)*; the one I called No'am *(gracious care)*, and the other I called Chovelim *(bindings)*; and I did shepherd the tzon *(flock)*. [8] Shloshet haro'im *(three of the shepherds)* also I disposed of in one month; and my nefesh wearied of them, and their nefesh also abhorred me. [9] Then said I, I will not shepherd you; that which dieth, let it die; and that which is to be cut off, let it be cut off; and let those that are left eat every one the basar of another. [10] And I took my staff, even No'am, and I broke it

[ז] אוֹן איך האָב געפֿיטערט די שאָף פֿון טייטונג , פֿאַר וואָר, די
di vor far teitung fun shof di gefitert hob ich un
the truly for slaughter of sheep the shepherded have I and

אָרימסטע פֿון די שאָף, אוֹן איך האָב מיר געגומען צוויי שטעקנס,
shtekens tsvei genumen mir hob ich un shof di fun orimste
staffs two taken me have I and sheep the of poorest

איינעם האָב איך גערופֿן חֵן , אוֹן איינעם האָב איך גערופֿן פֿאַרבינדונג ,
farebendung gerufn ich hob einem un chein gerufn ich hob einem
union called I have one and grace called I have one

אוֹן איך האָב געפֿיטערט די שאָף .[ח] אוֹן איך האָב פֿאַרטילקט
fartilikt hob ich un shof di gefitert hob ich un
eliminated have I and sheep the shepherded have I and

די דריי פֿאַסטוכער אין איין חודש . אוֹן מײַן זעל איז געוואָרן
gevorn iz zel main un choidesh ein in pastucher drai di
become is soul my and month one in shepherds three the

אומגעדולדיק מיט זיי , אוֹן אויך זייער זעל האָט זיך געעקלט מיט
mit geeklt zich hot zel zeyer oich un zei mit umgeduldik
with loathed self has soul their also and them with impatient

מיר.[ט] אוֹן איך האָב געזאָגט:
gezogt hob ich un mir
said have I and me

איך וועל אײַך נישט פֿיטערן ;
fitern nisht aich vel ich
shepherd not you will I

די וואָס שטאַרבט, זאָל שטאַרבן,
shtarbn zol shtarbt vos di
die shall dies that the

און די וואָס ווערט פֿאַרטילקט, זאָל פֿאַרטילקט ווערן ,
vern fartilikt zol fartilikt vert vos di un
become eliminated shall eliminated becomes that the and

און די איבעריקע זאָלן עסן איינע דער אַנדערנס פֿלייש.
fleish anderns der eine esen zoln iberike di un
flesh other's the one eat let remaining ones the and

יוֹן איך האָב געגומען מײַן שטעקן חֵן , און האָב אים צעהאַקט,
tsehakt im hob un chein shtekn main genumen hob ich un
broken it have and grace staff my taken have I and

כּדי צו פֿאַרשטערן מײַן ברית וואָס איך האָב געשלאָסן
geshlosn hob ich vos bris main farshtern tsu kedei
established have I that covenant my frustrate to in order to

מיט אַלע פֿעלקער. יא און ער איז פֿאַרשטערט געוואָרן אין יענעם טאָג,
tog yenem in gevorn farshtert iz er un felker ale mit
day that in become annulled is it and nations all with

און די אָרימסטע פֿון שאָף וואָס האָבן זיך געהאַלטן אָן מיר, האָבן
hobn mir on gehaltn zich hobn vos shof fun orimste di un
have me onto held selves have who sheep of poorest the and

געווווסט זיכער אַז דאָס איז דאָס וואָרט פֿון ה . יב און איך האָב צו
tsu hob ich un Hashem fun vort dos iz dos az zicher gevust
to have I and Hashem of word the is this that surely known

זיי געזאָגט: אויב עס איז גוט אין אײַערע אויגן, גיט מיר מײַן לוין ,
loin main mir git oign aiere in gut iz es oib gezogt zei
wages my me give eyes your in good is it if said them

און אויב נישט, פֿאַרמײַדט אײַך . האָבן זיי אָפּגעווויגן מײַן
main opgevoign zei hobn aich farmaidt nisht oib un
my weighed out they have yourselves forbear not if and

לוין דרײַסיק זילבערשטיק . יג האָט ג-ט געזאָגט צו מיר: וואַרף אים
im vorf mir tsu gezogt G-t hot zilbershtik draisik loin
it throw me to said G-d has pieces of silver thirty wages

אַרײַן אין דער שאַצקאַמער, דעם שיינעם ווערט וואָס איך בין ווערט בײַ
bai vert bin ich vos vert sheinem dem shatskamer der in arain
to worth am I that worth beautiful the treasury the in into

זיי . און איך האָב געגומען די דרײַסיק זילבערשטיק , און האָב
hob un zilbershtik draisik di genumen hob ich un zei
have and pieces of silver thirty the taken have I and them

עס אַרײַנגעוואָרפֿן אין הויז פֿון ה , אין דער שאַצקאַמער. יד און
un shatskamer der in Hashem fun hoiz in araingevorfn es
and treasury the in Hashem of house in thrown into it

איך האָב צעהאַקט מײַן צווייטן שטעקן, פֿאַרבינדונג , כּדי צו
tsu kedei farebendung shtekn tsveitn main tsehakt hob ich
to in order to union staff second my broken have I

פֿאַרשטערן די בריידערשאַפֿט צווישן יהודה און צווישן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel tsvishn un Yehudah tsvishn bridershaft di farshtern
Yisroel between and Yehudah between brotherhood the frustrate

טו און ה האָט צו מיר געזאָגט: נעם דיר נאָך די
di noch dir nem gezogt mir tsu hot Hashem un
the yet yourself take said me to has Hashem and

כּלים פֿון אַ נאַרישן פּאַסטוך . טז וואָרעם זע , איך שטעל אויף
oif shtel ich ze vorem pastuch narishn a fun keilim
up set up I see for shepherd foolish a of implements

אַ פּאַסטוך אין לאַנד , וואָס אום די פֿאַרטילקטע וועט ער
er vet fartilikte di um vos land in pastuch a
he will eliminated ones the about who the land in shepherd a

זיך נישט קימערן; די יונגע וועט ער נישט אויפֿזוכן , און די
di un oifzuchn nisht er vet yunge di kimern nisht zich
the and seek not he will young ones the care not self

צעבראָכענע וועט ער נישט היילן, די געזונטע וועט ער נישט
nisht er vet gezunte di heiln nisht er vet tsebrochene
not he will healthy ones the heal not he will broken ones

asunder, breaking off my Brit *(covenant)* which I had made with kol ha'amim *(all the peoples)*. 11 And it was broken on that day; and so the aniyei hatzon *(poor of the flock)*, who were the shomrim giving heed to me, perceived that this was the Devar Hashem. 12 And I said unto them, If ye think tov, give me my sachar *(price)*; and if not, refrain. So they weighed out for my sachar *(price)* shloshim kesef *(thirty pieces of silver)*. 13 And Hashem said unto me, Throw it unto the yotzer *(potter)*; the magnificent price that I was priced of them. So I took the shloshim hakesef, and threw them to the yotzer *(potter)* in the Beis Hashem. 14 Then I broke my second staff, called Chovelim, breaking off the achavah *(brotherhood)* between Yehudah and Yisroel.

15 And Hashem said unto me, Take unto thee yet the keli *(implements)* of a foolish ro'eh *(shepherd)*. 16 For, hinei, I will raise up a ro'eh in ha'aretz, which shall not care for the dying, nor look for the na'ar *(young one)*, nor heal that which is injured, nor feed the healthy; but

he shall eat the basar
of the choice, and
tear off their hooves.

שפּייַז , און דאָס פֿליישׁ פֿון דער פּעטער וועט ער אויפֿעסן, און זייערע
zeyere un oifesn er vet feter der fun fleish dos un shpaizn
their and devour he will fat one the of flesh the and feed
קלויען וועט ער צעקנאַקן.
tseknakn er vet kloien
tear he will hooves

[17] Hoy *(woe)* to the worthless
ro'eh *(shepherd)*

יז ווייַ צו דעם נישטיקן פּאַסטוך ,
pastuch nishtikn dem tsu vei
shepherd worthless the to woe

that deserteth the tzon!

וואָס פֿאַרלאָזט די שאָף !
shof di farlozt vos
sheep the abandons who

May the cherev *(sword)* be upon
his zero'a *(arm)*,

אַ שוועָרד אויף זיַין אָרעם,
orem zain oif shverd a
arm his upon sword a

and upon his right eye;

און אויף זיַין רעכטן אויג!
oig rechtn zain oif un
eye right his upon and

let his zero'a wither away,

זיַין אָרעם זאָל דאַרן אײַנגעדאַרט וועָרן ,
vern aingedart daren zol orem zain
become utterly wither wither shall arm his

and his right eye be utterly
extinguished.

און זיַין רעכט אויג זאָל טונקל פֿאַרטונקלט וועָרן !
vern fartunklt tunkel zol oig recht zain un
become utterly dim darkly shall eye right his and

12 The burden of the
Devar Hashem
concerning Yisroel:
Saith Hashem, who
stretcheth forth
Shomayim, and layeth
the yesod aretz, and
formeth the ruach adam
within him. [2] Hinei, I will
make Yerushalayim a
cup of reeling unto kol
ha'amim *(all the peoples)*
round about, when they
shall be in the siege both
against Yehudah and
against Yerushalayim.
[3] And on Yom HaHu will
I make Yerushalayim
an even ma'amasah *(a
burdensome stone)* for
kol ha'amim: all that
burden themselves with
it shall be cut in pieces,
though kol Goyei Ha'Aretz
be gathered together
against her. [4] In Yom

יב די נבֿואה פֿון הס וואָרט אויף ישׂראל:
Yisroel oif vort Hashems fun nevue di
Yisroel about word Hashem's of oracle the

אַזוי זאָגט ה , וואָס האָט אויסגעשפּרייט די הימלען ,
himlen di oisgeshpreit hot vos Hashem zogt azoi
heavens the stretched out has who Hashem says thus
און געגרונטפֿעסט די ערד , און געפֿורעמט דעם גײַסט פֿון מענטשן
mentshn fun gaist dem gefuremt un erd di gegruntfest un
man of spirit the formed and earth the founded and
אין אים. [ב] זע , איך מאַך ירושָלַיִם פֿאַר אַ בעכער פֿון
fun becher a far Yerushalayim mach ich ze im in
of cup a for Yerushalayim make I behold him in
פֿאַרטומלענישׁ פֿאַר אַלע אומות רונד אַרום ; און אויך יהודה
Yehudah oich un arum rund umes ale far fartumlenish
Yehudah also and round around peoples all for reeling
וועט מוזן זיַין אין בעלאָגערונג אויף ירושָלַיִם . [ג] און
un Yerushalayim oif balegerung in zain muzn vet
and Yerushalayim against siege in be must will
עס וועט זיַין אין יענעם טאָג, וועל איך מאַכן ירושָלַיִם אַ
a Yerushalayim machn ich vel tog yenem in zain vet es
a Yerushalayim make I will day that in be will it
לאַסטשטיין פֿאַר אַלע אומות , אַלע וואָס לאָדן זי אויף
oif zi lodn vos ale umes ale far lastshtein
upon it lift who all nations all for burdensome stone
זיך וועלן זיך וונדן אָנרײַסן; און אײַנזאַמלען וועלן זיך
zich veln zich vundn onraisn un ainzamlen veln zich
selves will gather together and tear wound selves will selves
אַקעגן איר אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד . [ד] אין יענעם טאָג, זאָגט
akegn ir ale felker der fun erd di in yenem tog zogt
her against all nations the of earth the in that day declares

ה , וועל איך שלאָגן איטלעך פֿערד מיט צעדולטקייט, און זײַן
zain un tsedultkeit mit ferd itlech shlogn ich vel Hashem
its and disturbance with horse every strike I will Hashem

רײַטער מיט משוגעת ; און אויף דעם הויז פֿון יהודה
Yehudah fun hoiz dem oif un meshugas mit raiter
Yehudah of house the on and insanity with horseback rider

וועל איך האַלטן אָפֿן מײַנע אויגן. און איטלעך פֿערד פֿון די אומות
umes di fun ferd itlech un oign maine ofen haltn ich vel
nations the of horse every and eyes my open keep I will

וועל איך שלאָגן מיט בלינדקייט. ה און די פֿירשטן פֿון יהודה וועלן
veln Yehudah fun firshtn di un blindkeit mit shlogn ich vel
will Yehudah of leaders the and blindness with strike I will

זאָגן אין זייער האַרצן: אַ שטאַרקייט זײַנען צו מיר די באַווויינער
bavoiner di mir tsu zainen shtarkeit a hartsn zeyer in zogn
inhabitants the me to are strength a hearts their in say

פֿון ירושָלַיִם , דורך ה צְבָאוֹת זייער ג-ט.
G-t zeyer Tseva'ot Hashem durch Yerushalayim fun
G-d their of hosts Hashem through Yerushalayim of

ו אין יענעם טאָג וועל איך מאַכן די פֿירשטן פֿון יהודה ווי אַ
a vi Yehudah fun firshtn di machn ich vel tog yenem in
a like Yehudah of leaders the make I will day that in

פֿײַערטאָפּ צווישן האָלץ, און ווי אַ בראַנדהאָלץ צווישן גאַרבן ,
garbn tsvishn brandholts a vi un holts tsvishn faiertop
sheaves among firebrand a like and wood among firepan

און זיי וועלן פֿאַרצערן אויף רעכטס און אויף לינקס אַלע אומות
umes ale links oif un rechts oif fartseren veln zei un
nations all the left on and the right on devour will they and

רונד אַרום ; און ירושָלַיִם וועט וויידער זיצן אויף איר אָרט –
ort ir oif zitsn vider vet Yerushalayim un arum rund
place its on sit again will Yerushalayim and round around

אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in
Yerushalayim in

ז און ה וועט העלפֿן די געצעלטן פֿון יהודה צום ערשטן,
ershtn tsum Yehudah fun getseltn di helfn vet Hashem un
first to the Yehudah of tents the save will Hashem and

כּדי די פּראַכט פֿון דעם הויז פֿון דָוִד , און די פּראַכט
fun pracht di un Dovid fun hoiz dem fun pracht di kedei
of glory the and Dovid of house the of glory the so that

די באַווויינער פֿון ירושָלַיִם , זאָל זיך נישט גרייסן איבער
iber greisn nisht zich zol Yerushalayim fun bavoiner di
over boast not self shall Yerushalayim of inhabitants the

יהודה . ח אין יענעם טאָג וועט ה באַשירעמען די באַווויינער
bavoiner di bashiremen Hashem vet tog yenem in Yehudah
inhabitants the protect Hashem will day that in Yehudah

פֿון ירושָלַיִם , און דער געפֿאַלענער צווישן זיי וועט אין יענעם
yenem in vet zei tsvishn gefalener der un Yerushalayim fun
that in will them among fallen one the and Yerushalayim of

טאָג זײַן ווי דָוִד , און דאָס הויז פֿון דָוִד ווי אלקים , און
un Elokim vi Dovid fun hoiz dos un Dovid vi zain tog
and G-d like Dovid of house the and Dovid like be day

ווי דער מלאך פֿון ה פֿאַר זיי . ט און עס וועט זײַן אין
in zain vet es un zei far Hashem fun malach der vi
in be will it and them before Hashem of Angel the like

HaHu, saith Hashem, I will strike every sus with panic, and his rider with madness; and I will open mine eyes upon the Bais Yehudah, and will strike every sus of the people with blindness. [5] And the Aluphei Yehudah *(leaders of Yehudah)* shall say in their lev, The yoshvei Yerushalayim are my strength in Hashem Tzva'os Eloheihem.

[6] In Yom HaHu will I make the Aluphei Yehudah like a fire pot in the woods, and like a torch of eish in the omer *(sheaves)*; and they shall devour kol haAm round about, on the right hand and on the left; and Yerushalayim shall be inhabited again in her own site, even in Yerushalayim.

[7] Hashem also shall save the oholei Yehudah *(tents of Yehudah)* first, that the glory of the Bais Dovid and the glory of the inhabitants of Yerushalayim do not magnify themselves against Yehudah. [8] In Yom Hahu shall Hashem defend the inhabitants of Yerushalayim; and he that is feeble among them in Yom Hahu shall be like Dovid; and the Bais Dovid shall be like Elohim, like the Malach Hashem before them. [9] And it shall come to pass in

Yom Hahu, that I will seek to destroy kol HaGoyim that attack Yerushalayim.

יענעם טאָג, וועל איך זוכן צו פֿאַרטיליקן אַלע פֿעלקער וואָס קומען
kumen vos felker ale fartiliken tsu zuchn ich vel tog yenem
come who nations all destroy to seek I will day that

אויף ירושָלַיִם .
Yerushalayim oif
Yerushalayim against

[10] And I will pour upon the Bais Dovid, and upon the inhabitants of Yerushalayim, the Ruach *(Spirit)* of Chen *(grace)* and of Tachanunim *(supplications for favor)*; and they shall look upon Me whom they have pierced, and they shall mourn for Him *(Moshiach)* as one mourneth for his yachid *(only son)*, and shall grieve in bitterness for him, as one that is in bitterness for his bechor *(firstborn)*. [11] In Yom Hahu shall there be a great mourning in Yerushalayim, as the mourning of Hadad-Rimmon in the valley of Megiddo. [12] And ha'aretz shall mourn, all mishpochot apart; the mishpachat Bais Dovid apart, and their wives apart; the mishpachat Bais Natan apart, and their wives apart; [13] The mishpachat Bais Levi apart, and their wives apart; the mishpachat Shime'i apart, and their wives apart; [14] All the mishpochot that remain, all mishpochot apart, and their wives apart.

י און איך וועל אויסגיסן אויף דעם הויז פֿון דָוִד , און אויף
oif un Dovid fun hoiz dem oif oisgisen vel ich un
on and Dovid of house the on pour out will I and

די באַוווינער פֿון ירושָלַיִם , דעם רוּחַ פֿון חֵן און
un chein fun ruach dem Yerushalayim fun bavoiner di
and grace of Spirit the Yerushalayim of inhabitants the

געבעטן , און זיי וועלן אויף מיר קוקן וועמען זיי האָבן
hobn zei vemen kukn mir oif veln zei un gebetn
have they whom gaze me on will they and supplication

דורכגעשטאָכן , און זיי וועלן איבער אים קלאָגן אַזוי ווי מע קלאָגט
klogt me vi azoi klogn im iber veln zei un durchgeshtochn
wails one as so bewail him over will they and pierce

איבער אַן אייניקן , און זיי וועלן זיין אין ביטערקייט איבער
iber biterkeit in zain veln zei un eineintsikn an iber
over bitterness in be will they and one and only an over

אים, אַזוי ווי מע איז אין ביטערקייט וועגן אַ בכור . יא אין
in bocher a vegen biterkeit in iz me vi azoi im
in first-born a concerning bitterness in is one as just him

יענעם טאָג וועט גרויס זיין די קלאָג אין ירושָלַיִם , אַזוי
azoi Yerushalayim in klog di zain grois vet tog yenem
just Yerushalayim in lamentation the be great will day that

ווי די קלאָג פֿון הַדַד-רִמּוֹן אין טאָל מגִדּוֹן .
Megiddoen tal in Hadad-Rimmon fun klog di vi
Megiddo valley of in Hadad-Rimmon of lamentation the as

יב און דאָס לאַנד וועט קלאָגן משפּחות משפּחות באַזונדער ; די
di bazunder mishpoches mishpoches klogn vet land dos un
the separately families families bewail will land the and

משפּחות פֿון דעם הויז פֿון דָוִד באַזונדער , און זייערע ווייַבער
vaiber zeyere un bazunder Dovid fun hoiz dem fun mishpoches
wives their and separately Dovid of house the of families

באַזונדער ; די משפּחה פֿון דעם הויז פֿון נָתָן באַזונדער ,
bazunder Natan fun hoiz dem fun mishpoche di bazunder
separately Natan of house the of family the separately

און זייערע ווייַבער באַזונדער ; יג די משפּחה פֿון דעם הויז
hoiz dem fun mishpoche di bazunder vaiber zeyere un
house the of family the separately wives their and

פֿון לֵוִי באַזונדער , און זייערע ווייַבער באַזונדער ; די משפּחה
mishpoche di bazunder vaiber zeyere un bazunder Levi fun
family the separately wives their and separately Levi of

פֿון די שִמעִים באַזונדער , און זייערע ווייַבער באַזונדער ; יד אַלע
ale bazunder vaiber zeyere un bazunder Shamaim di fun
all separately wives their and separately Shime'i the of

משפּחות וואָס זיַינען געבליבן , משפּחות משפּחות
mishpoches mishpoches geblibn zainen vos mishpoches
families families remained are that families

באַזונדער , און זייערע ווייַבער באַזונדער .
bazunder vaiber zeyere un bazunder
separately wives their and separately

13 In Yom HaHu there shall be a makor *(fountain)* opened to the Bais Dovid and to the inhabitants of Yerushalayim for sin and for niddah *(impurity)*.

[2] And in Yom HaHu it shall come to pass, saith Hashem Tzva'os, that I will cut off the shmot *(names)* of the atzabim *(idols)* out of ha'aretz, and they shall no more be remembered; and also I will cause the nevi'im and the ruach hatum'ah *(unclean spirit)* to pass from ha'aretz. [3] And it shall come to pass, that if any shall still prophesy, then his av and his em that bore him shall say unto him, Thou shalt not live; for thou speakest sheker b'Shem Hashem; and his av and his em that bore him shall thrust him through when he prophesieth. [4] And in Yom HaHu it shall come to pass, that the nevi'im shall be ashamed, every one of his chizzayon *(vision, revelation)*, when he hath prophesied; neither shall they wear an adderet se'ar *(garment of hair, hairy mantle)* to deceive; [5] But he shall say, I am no navi, I am an ish oved adamah *(a man who works the soil)*; for land I owned from my youth. [6] And

יג אין יענעם טאָג וועט זיך עפֿענען אַ קוואַל
kval a efenen zich vet tog yenem in
fountain a open self will day that in

פֿאַר דעם הויז פֿון דָּוִד , און פֿאַר די באַווינער
bavoiner di far un Dovid fun hoiz dem far
inhabitants the for and Dovid of house the for

פֿון ירוּשָׁלַיִם ,
Yerushalayim fun
Yerushalayim of

פֿאַר זינד און פֿון וואָס איז אומריין .
umrein iz vos fun un zind far
unclean is what from and sin for

ב און עס וועט זיין אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un
day that in be will it and

זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

וועל איך פֿאַרשניידן די נעמען פֿון די געצנבילדער, פֿון לאַנד ,
land fun getsnbilder di fun nemen di farshnaidn ich vel
the land of idol images the of names the cut off I will

און זיי וועלן מער נישט געדאַכט ווערן ;
vern gedacht nisht mer veln zei un
become remembered not longer will they and

און אויך די נביאים און דעם גייסט פֿון אומריינקייט
umreinkeit fun gaist dem un neviim di oich un
uncleanness of spirit the and prophets the also and

וועל איך אָפּשאַפֿן פֿון לאַנד .
land fun opshafen ich vel
the land from remove I will

ג און עס וועט זיין , אַז עמיצער וועט נאָך אַלץ נבֿיאות זאָגן , וועלן
veln zogn nevies alts noch vet emitser az zain vet es un
will say prophesy all still will someone if be will it and

זאָגן צו אים זיין פֿאָטער און מוטער וואָס האָבן אים געבאָרן :
geborn im hobn vos muter zain un foter zain im tsu zogn
given birth to him have who mother his and father his him to say

טאָרסט נישט בליַבן לעבן, ווארעם ליגן האָסטו געזאָגט אין נאָמען פֿון
fun nomen in gezogt hostu lign vorem lebn blaibn nisht torst
of name in said have you lies because alive remain not you must

ה ; און זיין פֿאָטער און מוטער וואָס האָבן אים , געבאָרן
geborn im hobn vos muter zain un foter zain un Hashem
given birth to him have who mother his and father his and Hashem

וועלן אים שטעכן , אַז ער וועט נבֿיאות זאָגן . ד און עס וועט זיין
zain vet es un zogn nevies vet er az shtechn im veln
be will it and say prophesy will he when pierce him will

אין יענעם טאָג, וועלן זיך די נבֿיאים שעמען איטלעכער מיט
mit itlecher shemen neviim di zich veln tog yenem in
with each one be ashamed prophets the selves will day that in

זיין זעונג , וועט ער וועט נבֿיאות זאָגן ; און זיי וועלן נישט אָנטאָן
onton nisht veln zei un zogn nevies vet er ven zeung zain
put on not will they and say prophesy will he when vision his

אַ האָריקן מאַנטל כּדי צו נאַרן. ה און ער וועט זאָגן : נישט קיין
kein nisht zogn vet er un narn tsu kedei mantl horikn a
any not say will he and fool to in order to mantle hairy a

if one shall say unto him, What are these makkot *(strokes, marks of strokes, scars, wounds)* between thine hands? Then he shall answer, Those with which I was wounded in the bais of my friends.

נביא בין איד, איך בין אַ פויער , ווּאָרעם מען האָט מיך
novi bin ich ich bin a poier vorem men hot mich
prophet am I I a peasant farmer because they have me

געלערנט בהמות צו היטן פֿון מײַן יוגנט אָן.[ו] און אַז מע וועט זאָגן
gelernt beheimes tsu hitn fun main yugnt on un az me vet zogn
taught beasts to keep from my youth on and if one will say

צו אים: וואָס זײַנען די דאָזיקע וווּנדן צווישן דײַנע הענט? וועט ער
tsu im vos zainen di dozike vundn tsvishn daine hent vet er
to him what are these wounds between your hands will he

זאָגן: דאָס האָב איך געקריגן געשלאָגן אין הויז פֿון מײַנע גוטע פֿרײַנט.
zogn dos hob ich gekrign geshlogn in hoiz fun main gute fraint
say this have I received struck in house of my good friends

[ז] דערוועק זיך , שוווערד, אויף מײַן פּאַסטוך ,
pastuch main oif shverd zich dervek
shepherd my against sword self awake

[7] Awake, O Cherev *(sword)*, against My Ro'eh,

און אויף דעם מאַן וואָס איך האָב
hob ich vos man dem oif un
have I whom man the against and

מיר צוגעחבֿרט !
tsugechvrt mir
befriended me

against the Gever *(man)* that is My Amit *(fellow, intimate companion, associate)*,

זאָגט ה צבָאוֹת ;
zogt Hashem Tseva'ot
declares Hashem of hosts

saith Hashem Tzva'os;

שלאָג דעם פּאַסטוך , און די שאָף זאָלן
zoln shof di un pastuch dem shlog
shall sheep the and shepherd the strike

strike the Ro'eh *(shepherd)*, and the Tzon *(sheep, flock)* shall be scattered;

צעשפּרייט ווערן ;
vern tseshpreit
become scattered

און איך וועל קערן מײַן האַנט אויף די יונגען .
yungen di oif hant main kern vel ich un
young the against hand my turn will I and

and I will turn Mine hand upon the tzo'arim *(little ones)*;

[ח] און עס וועט געשען אין גאַנצן לאַנד, זאָגט ה ;
Hashem zogt land gantsn in geshen vet es un
Hashem declares land whole in happen will it and

[8] And it shall come to pass, that in kol ha'aretz, saith Hashem,

צוויי טיילן דערין וועלן פֿאַרשניטן ווערן און פֿאַרגיין,
fargein un vern farshnitn veln derin teiln tsvei
perish and become cut off will therein parts two

two-thirds therein shall be cut off and die;

און אַ דריט-חלק וועט בלײַבן דערין .
derin blaibn vet drit-chelek a un
therein remain will third part a and

but one-third shall remain therein.

[ט] און איך וועל ברענגען דעם דריט-חלק אין פֿײַער,
faier in drit-chelek dem brengen vel ich un
fire in third part the bring will I and

[9] And I will bring the one-third through the eish,

און וועל זיי לײַטערן ווי מע לײַטערט זילבער,
zilber laitert me vi laitern zei vel un
silver refines one as refine them will and

and will refine them as kesef is refined,

און וועל זיי פּרוּווון ווי מע פּרוּווט גאָלד;
gold pruvet me vi pruvn zei vel un
gold tests one as test them will and

and will test them as zahav is tested;

ער וועט רופֿן מײַן נאָמען , און איך וועל אים ענטפֿערן;
entfern im vel ich un nomen main rufn vet er
answer him will I and name my call will he

they shall call biShmi *(on My Name)*, and I will hear them;

I will say: This is My people;

איך זאָג: ער איז מײַן פֹּאָלק,
folk main iz er zog ich
people my is he say I

and they shall say: Hashem is Elohai.

און ער וועט זאָגן: ה׳ איז מײַן ג-ט.
G-t main iz Hashem zogn vet er un
G-d my is Hashem say will he and

יד

14 Hinei, a day cometh for Hashem, when the plunder taken from thee shall among thee be divided. [2] For I will gather kol HaGoyim against Yerushalayim for milchamah *(battle, war)*; and HaIr *(the city, Yerushalayim)* shall be taken, and the batim *(houses)* plundered, and the women ravished; and half of HaIr shall go forth into the Golus *(exile)*, and the rest of the people shall not be cut off from HaIr. [3] Then shall Hashem go forth, and fight against those Goyim, as He fights in the Yom Krav *(day of battle)*. [4] And in Yom HaHu, His raglayim *(feet)* shall stand upon the Mount of Olives, which is east of Yerushalayim, and the Mount of Olives shall be split in two from east to west by a gey gedolah me'od *(a very great valley)*, with half of the mountain moving to the north, and half of it to the south. [5] And ye shall flee to the gey *(valley)* in the mountains; for the gey *(valley)* of the harim *(mountains)* shall extend unto Atzel; yea, ye shall flee, just as ye fled from before the ra'ash *(earthquake)* in the days of

זע, אַ טאָג קומט ביי ה׳, און דײַן רויב וועט
vet roib dain un Hashem bai kumt tog a ze
will plunder your and Hashem for comes day a behold

צעטיילט ווערן אין דיר. [ב] און איך וועל אײַנזאַמלען
ainzamlen vel ich un dir in vern tseteilt
gather together will I and you(SG) in become divided

אַלע פֹּעלקער קיין ירושָלַיִם אויף מלחמה; און די שטאָט וועט
vet shtot di un milchome oif Yerushalayim kein felker ale
will city the and war for Yerushalayim to nations all

באַצוווּנגען ווערן, און די הײַזער וועלן צערויבט ווערן, און די
di un vern tseroibt veln haizer di un vern batsvungen
the and become plundered will houses the and become captured

ווײַבער וועלן געשענדט ווערן; און אַ האַלבע שטאָט וועט אין גלות
goles in vet shtot halbe a un vern geshendt veln vaiber
exile in will city half a and become violated will women

אַוועק, אָבער דער רעשט פֹּון דעם פֹּאָלק וועט נישט פֿאַרשניטן ווערן
vern farshnitn nisht vet folk dem fun resht der ober avek
become cut off not will people the of rest the but away

פֹּון שטאָט. [ג] און ה׳ וועט אַרויסגיין, און וועט מלחמה
milchome vet un aroisgein vet Hashem un shtot fun
war will and go forth will Hashem and city from

האַלטן מיט יענע פֹּעלקער, ווי בעת זײַן מלחמה האַלטן אין
in haltn milchome zain beeis vi felker yene mit haltn
in waging war his during as nations those with wage

טאָג פֹּון שטרײַט. [ד] און זײַנע פֿיס וועלן שטיין אין יענעם טאָג אויפֿן
oifn tog yenem in shtein veln fis zaine un shtrait fun tog
on day that in stand will feet his and conflict of day

הַר-הַזֵּיתִים, וואָס פֿאַר ירושָלַיִם פֹּון מזרח, און דער
der un mizrech fun Yerushalayim far vos har-hazeitim
the and east from Yerushalayim before which Mount of Olives

הַר-הַזֵּיתִים וועט זיך שפּאַלטן איבער העלפֿט, צו מזרח און
un mizrech tsu helft iber shpaltn zich vet har-hazeitim
and the east to half in split self will Mount of Olives

צו מערבֿ, אויף זייער אַ גרויסן טאָל; און אַ העלפֿט באַרג
barg helft a un tal groisn a zeyer oif mayrev tsu
mountain half a and valley large a a very into the west to

וועט זיך אַוועקרוקן קיין צפֿון, און אַ העלפֿט פֹּון אים
im fun helft a un tsofn kein avekrukn zich vet
it of half a and the north toward move away self will

קיין דָּרום. [ה] און איר וועט אַנטלויפֿן צום טאָל פֹּון די
di fun tal tsum antloifn vet ir un dorem kein
the of valley of to the flee will you and the south toward

בערג, ווען דער טאָל פֹּון די בערג וועט גרייכן ביז
biz greichn vet berg di fun tal der vorem berg
unto reach will mountains the of valley the for mountains

אָצל; און איר וועט לויפֿן ווי איר זײַט געלאָפֿן פֹּון דער ערדציטערניש
erdtsiternish der fun gelofn zait ir vi loifn vet ir un Atsel
earthquake the from fled were you as run will you and Atzel

אין די טעג פֿון עוזיָה דעם מלך פֿון יהודה ; און ה
Hashem un Yehudah fun melech dem Uziyah fun teg di in
Hashem and Yehudah of king the Uziyah of days the in

מײַן ג-ט וועט קומען , און אַלע הייליקע מיט דיר .
dir mit heilike ale un kumen vet G-t main
you(SG) with holy ones all and come will G-d my

Uziyah Melech Yehudah; and Hashem Elohai shall come, and kol Kedoshim *(all the holy ones)* with Thee.

ו און עס וועט זײַן : אין יענעם טאָג וועט נישט זײַן קיין ליכטיקייט,
lichtikeit kein zain nisht vet tog yenem in zain vet es un
light any be not will day that in be will it and

ניַערט אַ שווערקייט און פֿאַרגליווערטקייט. ז און עס וועט זײַן אײַן
ein zain vet es un farglivertkeit un shverkeit a naiert
one be will it and congealing and gloom a but

לאַנגער טאָג, וואָס וועט זײַן באַוווסט ווי הס טאָג, נישט טאָג
tog nisht tog Hashems vi bavust zain vet vos tog langer
day not day Hashem's as known be will which day long

און נישט נאַכט; אָבער עס וועט זײַן , צו אָוונטצײַט וועט ווערן
vern vet ovnttsait tsu zain vet es ober nacht nisht un
become will evening time at be will it but night not and

ליכטיק.
lichtik
light

6 And it shall come to pass in Yom HaHu, that there shall no longer be cold or frost: 7 But it shall be Yom Echad, known to Hashem, with no Yom, nor Lailah; but it shall come to pass, that at erev it shall be ohr.

ח און עס וועט זײַן אין יענעם טאָג, וועלן אַרויסגיין
aroisgein veln tog yenem in zain vet es un
go forth will day that in be will it and

לעבעדיקע וואַסערן פֿון ירושָלַיִם , העלפֿט פֿון זיי
zei fun helft Yerushalayim fun vasern lebedike
them of half Yerushalayim from waters living

צום פֿעדערשטן ים , און העלפֿט פֿון זיי צום
tsum zei fun helft un yam federshtn tsum
to the them of half and sea eastern to the

הינטערשטן ים ; אום זומער און אום ווינטער וועט עס
es vet vinter um un zumer um yam hintershtn
it will winter at and summer at sea western

זײַן .
zain
be

8 And it shall be in Yom HaHu, that mayim chayyim *(living waters)* shall go out from Yerushalayim; half toward the eastern sea, and half toward the western sea; in kayitz *(summer)* and in khoref *(winter)* shall it be.

ט און ה וועט זײַן צום מלך איבער דער גאַנצער
gantser der iber melech tsum zain vet Hashem un
whole the over king for a be will Hashem and

ערד ; אין יענעם טאָג וועט זײַן אײַן ה , און זײַן
zain un Hashem ein zain vet tog yenem in erd
his and Hashem one be will day that in earth

נאָמען אײַנער.
einer nomen
one name

9 And Hashem shall be Melech Al Kol HaAretz *(King over all the earth)*; in Yom HaHu *(in that day)* shall be echad Hashem, and Shmo Echad.

י דאָס גאַנצע לאַנד וועט פֿאַרקערט ווערן ווי דער פּלוין, פֿון
fun ploin der vi vern farkert vet land gantse dos
from plain the like become turned will land whole the

גֶּבַע ביז רִמּוֹן , אין דָּרום פֿון ירושָלַיִם ; און זי וועט
vet zi un Yerushalayim fun dorem in Rimmon biz Geva
will it and Yerushalayim of the south in Rimmon unto Geva

זיצן דערהויבן אויף איר אָרט , פֿון דעם טויער פֿון בנימין ביז
biz Binyamin fun toier dem fun ort ir oif derhoibn zitsn
unto Binyamin of gate the from place its in exalted sit

10 And kol ha'aretz shall be made like the Aravah from Geva to Rimmon in the Negev. Yerushalayim shall be lifted up, and inhabited in her place, from Sha'ar Binyamin unto the place of the Sha'ar Harishon *(the*

דעם אָרט פֿון ערשטן טויער, ביז דעם ווינקלטויער, און פֿון דעם
dem fun un vinkltoier dem biz toier ershtn fun ort dem
the from and corner gate the unto gate first of place the

טורעם פֿון חֲנַנְאֵל ביז דעם מלכס קעלטערן . יא און זיי
turem fun Chananel biz dem melechs keltern zei un
tower of Chanan'el unto the king's winepresses they and

וועלן זיצן דערין, און קיין פֿאַרוויסטונג וועט מער נישט זיין ,
veln zitsn derin un kein farvistung vet mer nisht zain
will dwell in it and any destruction will no longer not be

און ירושָלַיִם וועט זיצן אין זיכערקייט.
un Yerushalayim vet zitsn in zicherkeit
and Yerushalayim will dwell in security

יב און דאָס וועט זיין די פּלאָג וואָס ה וועט פּלאָגן אַלע
un dos Hashem vos plog di zain vet plogn ale
and this will Hashem which plague the be will plague all

אומות וואָס זיַנען אַרויס אין קריג אויף ירושָלַיִם : זייער
umes vos zainen arois in krig oif Yerushalayim zeyer
peoples who are gone out in war against Yerushalayim their

פֿלייש וועט צעקריכן ווי זיי שטייען אויף זייערע פֿיס, און זייערע
fleish vet tsekrichn vi zei shteyen oif zeyere fis un zeyere
flesh will rot away while they stand on their feet and their

אויגן וועלן צעקריכן אין זייערע לעכער, און זייער צונג וועט
oign veln tsekrichn in zeyere lecher un zeyer tsung vet
eyes will rot away in their sockets and their tongue will

צעקריכן אין זייער מויל .
tsekrichn in zeyer moil
rot away in their mouth

יג און עס וועט זיַין אין יענעם טאָג, וועט וועלן אויף
un es vet zain in yenem tog vet vern oif
and it will be in that day will become upon

זיי אַ גרויסע מהומה פֿון ה , און זיי וועלן
zei a groise mehume fun Hashem un zei veln
they a great panic from Hashem and they will

אָנכאַפּן איינער דעם אַנדערנס האַנט, און איינעמס האַנט
hant einems un hant anderns dem einer onchapn
hand one's and hand other's the one overcome

וועט זיך אויפֿהייבן קעגן אַנדערנס האַנט. יד און אויך
vet zich oifheibn kegen anderns hant un oich
will lift up self against another's hand and also

יהודה וועט מלחמה האַלטן אויף ירושָלַיִם ; און
Yehudah vet milchome haltn oif Yerushalayim un
Yehudah will war wage against Yerushalayim and

איינגעזאַמלט וועלן ווערן דער פֿאַרמעג פֿון אַלע פֿעלקער
felker ale fun farmeg der vern vet aingezamlt
nations all of wealth the become will gathered

רונד אַרום , גאָלד און זילבער און קלייַדער זייער פֿיל .
fil zeyer kleider un zilber un gold arum rund
much very apparel and silver and gold round around

טו און אַזוי וועט זיַין די פּלאָג פֿונעם פֿערד, פֿונעם
funem ferd funem plog di zain vet oich azoi un
of the horse of the plague the be will also so and

מוילאייזל, פֿונעם קעמל, און פֿונעם אייזל , און פֿון
fun un eizl funem un kemel funem moileizl
of and donkey of the and camel of the mule

first gate), unto the Corner Gate; and from the Migdal Chanan'el unto the king's wine presses. 11 And men shall inhabit her, and there shall be no more cherem *(utter destruction, holy war)*; but Yerushalayim shall be inhabited labetach *(in confidence, security)*.

12 And this shall be the magefah *(plague)* wherewith Hashem will strike kol ha'amim *(all the peoples)* that have fought against Yerushalayim; their basar shall rot while they stand upon their feet, and their eyes shall rot in their sockets, and their tongue shall rot in their mouth.

13 And in Yom HaHu it shall come to pass, that there shall be among them a mehumat Hashem *(a panic from* Hashem*)*, and they shall seize every one the hand of his neighbor, and the hand of each shall rise up against the hand of his neighbor. 14 And Yehudah also shall fight at Yerushalayim; and the wealth of kol HaGoyim round about shall be gathered together, zahav, and kesef, and apparel, in great abundance. 15 And so shall be the magefat hasus *(plague on the horse)*, on the mule, on the camel, and on the

donkey, and on all the beasts that shall be in those camps, like this magefah *(plague)*.

16 And it shall come to pass, that all who are left of kol HaGoyim which came against Yerushalayim shall even go up from year to year to worship HaMelech, Hashem Tzva'os, and to keep Chag HaSukkot.
17 And it shall be, that whosoever will not make this aliyah from the mishpekhot ha'aretz unto Yerushalayim to worship HaMelech, Hashem Tzva'os, even upon them shall be no geshem *(rain)*. 18 And if the mishpakhat Mitzrayim go not up, and come not, upon them shall fall the magefah *(plague)* wherewith Hashem will strike the Goyim that come not up to keep Chag HaSukkot. 19 This shall be the punishment of Mitzrayim, and the punishment of kol HaGoyim that come not up to keep Chag HaSukkot.

20 In Yom HaHu shall there be upon the metzillot of the susim, kodesh l'hashem; and the sirot in the Beis Hashem shall be like the mizrakim before the mizbe'ach. 21 Yea, every siyr *(pot)* in Yerushalayim

איטלעכער בהמה וואָס וועט זיין אין יענע מחנות –
machnus yene in zain vet vos beheime itlecher
camps those in be will that beast every

אַזוי ווי די דאָזיקע פּלאָג .
plog dozike di vi azoi
plague this the like just

טז און עס וועט זיין , איטלעכער וואָס איז געבליבן פֿון אַלע פֿעלקער
felker ale fun geblibn iz vos itlecher zain vet es un
nations all from left is who everyone be will it and

וואָס זיינען געקומען אויף ירושָלַיִם , וועט אַרויפֿגיין יאָר פֿאַר
far yor aroifgein vet Yerushalayim oif gekumen zainen vos
to year go up will Yerushalayim against come are who

יאָר זיך צו בוקן צו דעם קיניג , ה צְבָאוֹת , און צו
tsu un Tseva'ot Hashem kinig dem tsu bukn tsu zich yor
to and of hosts Hashem king the to bow down to self year

יז האַלטן דעם יום-טובֿ פֿון סוכּות . און עס וועט זיין , ווער
ver zain vet es un Sukkot fun yom-tov dem haltn
whoever be will it and Sukkot of festival the observe

פֿון די משפּחות פֿון דער ערד עס וועט נישט אַרויפֿגיין קיין
kein aroifgein nisht vet es erd der fun mishpoches di fun
to go up not will it earth the of families the from

ירושָלַיִם זיך צו בוקן צו דעם קיניג , ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem kinig dem tsu bukn tsu zich Yerushalayim
of hosts Hashem king the to bow down to self Yerushalayim

יח וועט אויף זיי נישט זיין קיין רעגן ; און אויב די משפּחה פֿון
fun mishpoche di oib un regn kein zain nisht zei oif vet
of family the if and rain any be not them on will

מִצרַיִם וועט נישט אַרויפֿגיין , און קומט נישט , וועט אויף זיי
zei oif vet nisht kumt un aroifgein nisht vet Mitsrayim
them on will not come and go up not will Egypt

וועלן נישט באַקומען קיין רעגן ; דאָס וועט זיין די פּלאָג וואָס
vos plog di zain vet dos regn kein bakumen nisht veln
which plague the be will this rain any obtain not will

ה וועט פּלאָגן די פֿעלקער וואָס וועלן נישט אַרויפֿגיין צו
tsu aroifgein nisht veln vos felker di plogn vet Hashem
to go up not will which nations the plague will Hashem

יט האַלטן דעם יום-טובֿ פֿון סוכּות . דאָס וועט זיין די שטראָף
shtrof di zain vet dos Sukkot fun yom-tov dem haltn
punishment the be will this Sukkot of festival the hold

פֿון מִצרַיִם , און די שטראָף פֿון אַלע פֿעלקער וואָס וועלן
veln vos felker ale fun shtrof di un Mitsrayim fun
will which nations all of punishment the and Egypt of

נישט אַרויפֿגיין צו האַלטן דעם יום-טובֿ פֿון סוכּות .
Sukkot fun yom-tov dem haltn tsu aroifgein nisht
Sukkot of festival the observe to go up not

כ אין יענעם טאָג וועט אויף די גלעקלעך פֿון די פֿערד שטיין הייליק
heilik shtein ferd di fun gleklech di oif vet tog yenem in
holy stand horses the of bells the upon will day that in

צו ג-ט ; און די טעפּ אין הס הויז וועלן זיין אַזוי ווי די
di vi azoi zain veln hoiz Hashems in tep di un G-t tsu
the as like be will house Hashem's in pots the and G-d to

כא שפּרענגבעקנס וואָס פֿאַרן מזבח . און יעטוועדער טאָפּ אין
shprengbekns faran vos mizbeyech altar and yetveder un top in
in pot every and altar before which sprinkling basins

and in Yehudah shall be kodesh l'hashem tzva'os: and all the zovechim *(the ones sacrificing)* shall come and take of them, and they shall cook in them; and in Yom HaHu there shall be no more Kena'ani *(Canaanite, merchant)* in the Beis Hashem Tzva'os.

ירושָׁלַיִם און אין יהודה וועט זיַן הייליק צו ה צבָּאוֹת ,
Tseva'ot Hashem tsu heilik zain vet Yehudah in un Yerushalayim
of hosts Hashem to holy be will Yehudah in and Yerushalayim

און אַלע וואָס ברענגען אַ שלאַכטאָפּפער וועלן קומען און נעמען
nemen un kumen veln shlachtopfer a brengen vos ale un
take and come will slaughter sacrifice a bring who all and

פֿון זיי , און קאָכן אין זיי ; און עס וועט מער נישט זיַן קיין
kein zain nisht mer vet es un zei in kochn un zei fun
any be not no longer will it and them in cook and them from

הענדלער אין הויז פֿון ה צבָּאוֹת אין יענעם טאָג.
tog yenem in Tseva'ot Hashem fun hoiz in hendler
day that in of hosts Hashem of house in merchant

Malachi

מַלְאָכִי

1 The burden of the Devar Hashem to Yisroel by Malachi.

א דִּי נְבוּאָה פּוֹן הַס וואָרט צוּ יִשְׂרָאֵל דורך
durch Yisroel tsu vort Hashems fun nevue di
through Israel to word Hashem's of burden the

מַלְאָכִין׃
Malachien
Malachi

[2] I have loved you, saith Hashem.

[ב] איך האָב אײַך ליב געהאַט, זאָגט ה׳.
Hashem zogt gehat lib aich hob ich
Hashem declares had love you have I

Yet ye say: Wherein hast Thou loved us?

און איר זאָגט: מיט וואָס האָסטו אונדז ליב געהאַט?
gehat lib undz hostu vos mit zogt ir un
had love us have you what with say you and

Was not Esav Ya'akov's brother? saith Hashem;

איז נישט עֵשָׂו יעקבס אַ ברודער? זאָגט ה׳,
Hashem zogt bruder a Yaakovs Esav nisht iz
Hashem declares brother a Jacob's Esav not is

yet I loved Ya'akov,

פּון דערוועגן האָב איך יעקבן ליב געהאַט,
gehat lib Yaakovn ich hob dervegn fun
had love Jacob I have yet about that from

[3] But I hated Esav,

[ג] און עֵשָׂון האָב איך פֿײַנט געהאַט,
gehat faint ich hob Esavn un
had hate I have Esav and

and his mountains and his nachalah I laid waste

און געמאַכט זײַנע בערג אַ וויסטענישׁ,
vistenish a berg zaine gemacht un
wasteland a mountains his made and

into wasteland for the jackals of the midbar.

און זײַן נחלה פֿאַר מדבר-שׁאַקאַלן.
midber-shakaln far nachle zain un
desert jackals for inheritance his and

[4] Whereas Edom saith:

[ד] אויב אֱדוֹם זאָגט:
zogt Edom oib
says Edom if

We are dashed to pieces,

מיר זײַנען צעשטערט געוואָרן,
gevorn tseshtert zainen mir
become destroyed are we

but we will return and rebuild the ruins;

אָבער מיר וועלן וויידער אָפּבויען די חורבֿות,
churves di opboien vider veln mir ober
ruins the rebuild again will we but

thus saith Hashem Tzva'os:

האָט ה׳ צְבָאוֹת אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Tseva'ot Hashem hot
said thus of hosts Hashem has

They may build, but I will throw down;

זיי וועלן בויען, און איך וועל צעשטערן,
tseshtern vel ich un boien veln zei
destroy will I and build will they

and they shall call them, Gevul Rishah *(territory of wickedness)*,

און מע וועט זיי רופֿן דער געמאַרק
gemark der rufn zei vet me un
territory the call them will one and

פּון שלעכטיקייט,
shlechtikeit fun
wickedness of

and the people against whom Hashem hath indignation ad olam *(for ever)*.

און דאָס פֹאָלק ווָאס ה׳ האָט
hot Hashem vos folk dos un
has Hashem that people the and
פַֿארשאָלטן אויף אייביק.
eibik oif farsholten
ever for cursed

[5] And your eyes shall see,

ה׳ און אייַערע אויגן וועלן זען,
zen veln oign aiere un
see will eyes your and

and ye shall say:

און איר וועט זאָגן:
zogn vet ir un
say will you and

Hashem is gadol *(great)* even beyond the Gevul Yisroel.

ה׳ איז גרויס אַריבער דעם געמאַרק פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun gemark dem ariber grois iz Hashem
Israel of border the beyond great is Hashem

[6] A ben honoreth his av,

[1]אַ זון גיט כּבֿוד אַ פֿאָטער,
foter a koved git zun a
father a honor gives son a

and an eved his adon;

און אַ קנעכט זײַן האַר;
har zain knecht a un
lord his servant a and

if then I be an Av,

איז אויב איך בין אַ פֿאָטער,
foter a bin ich oib iz
father a am I if it is

where is Mine honor?

ווו איז מײַן כּבֿוד?
koved main iz vu
honor my is where

And if I be Adonim,

און אויב איך בין אַ האַר,
har a bin ich oib un
lord a am I if and

where is My reverence?

ווו איז די מורא פֿאַר מיר?
mir far moire di iz vu
me before fear the is where

saith Hashem Tzva'os unto you, O kohanim,

זאָגט ה׳ צְבָאוֹת צו אײַך, כֹּהֲנִים,
koyanim aich tsu Tseva'ot Hashem zogt
kohanim you to of hosts Hashem says

that despise My Name.

וואָס זײַט מבֿזה מײַן נאָמען.
nomen main mevaze zait vos
name my despise are who

But ye say: Wherein have we despised Thy name?

און איר זאָגט: מיט וואָס זײַנען מיר מבֿזה דײַן נאָמען?
nomen dain mevaze mir zainen vos mit zogt ir un
name your despising we are what with say you and

[7] Ye offer lechem mego'al *(defiled food)* upon Mine mizbe'ach;

[1]איר ברענגט אויף מײַן מזבח אומווערדיקע שפּײַז.
shpaiz umverdike mizbeyech main oif brengt ir
food unworthy altar my on bring you

and ye say: Wherein have we defiled Thee?

און איר זאָגט: מיט וואָס האָבן מיר דיך פֿאַראומווערדיקט?
farumverdikt dich mir hobn vos mit zogt ir un
desecrated you(SG) we have what with say you and

In that ye say: The shulchan of Hashem is to be despised.

מיט אייַער זאָגן: דער טיש פֿון ה׳
Hashem fun tish der zogn aier mit
Hashem of table of food the saying your with
איז נימאס.
nimes iz
despised is

[8] And when ye offer the blind animal for sacrifice,

ח און אַז איר ברענגט אַ בלינדס קָרבָּן צו שלַאכטן,
shlachtn tsu korben blinds a brengt ir az un
sacrifice to korban blind a bring you when and

is it not rah?

איז קיין בייז נישט!
nisht beiz kein iz
not evil any is there

And when ye offer the lame and diseased,

און אַז איר ברענגט אַ הינקעדיקס און אַ קראַנקס,
kranks a un hinkediks a brengt ir az un
sick one a and lame one a bring you when and

is it not rah?

איז קיין בייז נישט!
nisht beiz kein iz
not evil any is

Offer it now unto thy governor;

געענען עס אַקאָרשט צו דיין פִירשט,
firsht dain tsu akorsht es genen
prince your to now it bring close

will he be pleased with thee,

צי ער וועט דיך באַווילִיקן,
bavilikn dich vet er tsi
accept you(SG) will he whether

or receive thee?

אָדער וועט דיך אויפֿנעמען?
oifnemen dich vet oder
receive you(SG) will or

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[9] And now, I pray you, beseech G-d

ט און אַצונד בעט אַקאָרשט ביי אֵל ,
El bai akorsht bet atsund un
G-d by just ask now and

that He will be gracious unto us;

ער זאָל אונדז לייטזעליקן !
laitzelikn undz zol er
take pity on us should he

with such offerings from your hand,

דורך אייַער האַנט איז דאָס געשען ;
geshen dos iz hant aier durch
happened this is hand your through

will He receive you?

קען ער אויפֿנעמען דעם פנים פֿון עמיצן פֿון אייַך?
aich fun emitsn fun ponem dem oifnemen er ken
you from anyone of face the accept he can

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[10] Who is there even among you that would shut the dlatayim of the Beis Hamikdash

י וואָלט גאָר ווער פֿון אייַך צושלִיסן
tsushlisen aich fun ver gor volt
close you from who even would

די טירן ,
tirn di
doors the

so that eish would not be kindled on Mine mizbe'ach in vain?

און איר זאָלט נישט אָנצינדן פַייַער אויף
oif faier ontsindn nisht zolt ir un
on fire kindle not should you and

מַיִן מזבח אומזיסט !
umzist mizbeyech main
for nothing altar my

There is no chefetz *(pleasure)* to Me with you,

איך ווייל אייַך נישט האָבן,
hobn nisht aich vil ich
have not you want I

saith Hashem Tzva'os,

זאָגט ה צבָּאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

neither will I accept a minchah at your hand.

און וועל נישט באַווילקן קיין קָרבָּן פֿון אײַער האַנט.
hant aier fun korben kein bavilkn nisht vel un
hand your from korban any accept not will and

[11] For from the rising of the shemesh even unto the going down of the same

יא ווואָרעם פֿון אויפֿגאַנג פֿון דער זון און
un zun der fun oifgang fun vorem
and sun the of rising from because

ביז איר אונטערגאַנג
untergang ir biz
setting its unto

My name shall be gadol among the Goyim;

איז מײַן נאָמען גרויס צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn grois nomen main iz
nations the among great name my is

and in every place incense shall be offered unto My name,

און אין איטלעכן אָרט ווערט ווײַרעך געבראַכט
gebracht vairech vert ort itlechn in un
brought incense shall be place every in and

צו מײַן נאָמען
nomen main tsu
name my to

and a minchah tehorah;

און שפּײַזאָפּפֿער ריינע;
reine shpaizopfer un
pure minchah and

for My name shall be gadol among the Goyim,

ווײַל מײַן נאָמען איז גרויס צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn grois iz nomen main vail
nations the among great is name my because

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צבָּאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[12] But ye have committed chillul Hashem *(desecration of the Name)*, in that ye say:

יב און איר פֿאַרשוועכט אים מיט אײַער זאָגן :
zogn aier mit im farshvecht ir un
saying your with it profaned you and

The shulchan Adonoi is mego'al *(defiled)*;

דער טיש פֿון אֲדָנָי איז אומווערדיק,
umverdik iz Adonoi fun tish der
unworthy is Adonoi of table of food the

and the fruit, even the food thereof, is contemptible.

און זײַן פֿרוכט, זײַן שפּײַז , איז נימאס .
nimes iz shpaiz zain frucht zain un
despised is food his fruit his and

[13] Ye said also: Hinei, what a burden it is!

יג און איר זאָגט: זע , וואָס פֿאַר אַ טירחא !
tirch a far vos ze zogt ir un
burden a for what behold say you and

And ye have sniffed scornfully at it,

און איר בלאָזט דערויף ,
deroif blozt ir un
thereon blow you and

saith Hashem Tzva'os;

זאָגט ה צבָּאוֹת ;
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

and ye brought that which was injured,

און איר ברענגט אַ געגזלט,
gegzlt a brengt ir un
stolen a bring you and

and the lame, and the diseased;

און אַ הינקעדיקס און אַ קראַנקס;
kranks a un hinkediks a un
sick one a and lame one a and

thus ye brought a minchah;
און אַז איר ברענגט דעם קָרְבָּן ,
korben dem brengt ir az un
korban the bring you when and

should I accept this of your hand?
זאָל איך אים באַווילקן פֿון אייַער האַנט?
hant aier fun bavilikn im ich zol
hand your from accept it I shall

saith Hashem.
זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem says

[14] But cursed be the nokhel *(cheat, swindler, charlatan)*,
ד[14] און פֿאַרשאָלטן זאָל זיין דער ליסטיקער,
listiker der zain zol farsholten un
crafty one the be shall cursed and

which hath in his flock a male,
וואָס אין זיין סטאַדע איז דאָ אַ זָכָר ,
zocher a do iz stade zain in vos
male a there is flock his in who

and voweth, and sacrificeth unto Hashem the one being blemished;
און ער איז מנדר און שלאַכט אַ געפֿעלערטס
gefelerts a shlacht un mender iz er un
defective one a sacrifices and vow is he and

צו אֲדֹנָי ;
Adonoi tsu
Adonoi to

for I am a Melech Gadol,
וואָרעם אַ גרויסער קיניג בין איך,
ich bin kinig groiser a vorem
I am king great a because

saith Hashem Tzva'os,
זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

and My name is to be feared among the Goyim.
און מײַן נאָמען איז פֿאַרכטיק צווישן די פֿעלקער.
felker di tsvishn forchtik iz nomen main un
nations the among awesome is name my and

2 And now, O ye kohanim, this mitzvah is for you:
ב און אַצונד , צו אײַך איז דער דאָזיקער אָנזאָג , איר
ir onzog doziker der iz aich tsu atsund un
you command this the is you to now and

כֹּהֲנִים :
koyanim
kohanim

[2] If ye will not hear,
ב[2] אויב איר וועט נישט צוהערן ,
tsuhern nisht vet ir oib
listen not will you if

and if ye will not take it to lev,
און אויב איר וועט נישט אַריַיננעמען אין האַרצן,
hartsn in arainnemen nisht vet ir oib un
heart in take in not will you if and

to give kavod unto My name,
צו געבן כּבֿוד צו מײַן נאָמען ,
nomen main tsu koved gebn tsu
name my to honor give to

saith Hashem Tzva'os,
זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

I will even send a me'erah *(curse)* upon you,
וועל איך אָנשיקן אויף אײַך אַ קללה,
klole a aich oif onshikn ich vel
curse a you upon send I will

and I will curse your brakhot; yea,
און איך וועל פֿאַרשילטן אײַערע גערעטענישן,
geretenishn aiere farshiltn vel ich un
produce your curse will I and

I have cursed them already,

יאָ, איך טו זיי פֿאַרשילטן,
farshiltn zei tu ich yo
curse them do I yes

because ye do not take it to lev.

ווײַל איר נעמט נישט צום האַרצן.
hartsn tsum nisht nemt ir vail
heart to the not take you because

[3] Hineni, I am rebuking your zera,

[ג] זעט, איך וועל אָנשרײַען ביי אײַך אויף דער זריעה;
zerie der oif aich bai onshraien vel ich zet
seed the on you by rebuke will I see

and I will spread dung upon your faces,

און איך וועל צעשיטן מיסט אויף אײַערע פּנימער,
penemer aiere oif mist tseshitn vel ich un
faces your on dung scatter will I and

even the dung of your chagim;

דעם מיסט פֿון אײַערע יוֹם-טובֿ-קָרְבָּנוֹת;
yom-tov-korbones aiere fun mist dem
festival offerings your of dung the

and it will take you away with it.

און מע וועט אײַך אַוועקטראָגן מיט אים.
im mit avektrogen aich vet me un
it with carry away you will one and

[4] And ye shall have da'as

[ד] און איר וועט וויסן
visen vet ir un
know will you and

that I have sent this mitzvah unto you,

אַז איך האָב אײַך געשיקט דעם דאָזיקן אָנזאָג,
onzog dozikn dem geshikt aich hob ich az
command this the sent you have I that

that My brit might continue with Levi,

כְּדי מײַן ברית זאָל בלײַבן מיט לֵוִי,
Levi mit blaibn zol bris main kedei
Levi with remain shall covenant my so that

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צְבָאוֹת.
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[5] My brit was with him of chayyim and shalom;

[ה] מײַן ברית איז מיט אים געווען אויף לעבן און פֿריד,
frid un lebn oif geven im mit iz bris main
peace and life for been him with is covenant my

and I gave them to him

און איך האָב זיי אים געגעבן,
gegebn im zei hob ich un
given him them have I and

that he might fear Me; so he feared Me,

אויף מורא, און ער האָט פֿאַר מיר מורא געהאַט,
gehat moire mir far hot er un moire oif
had fear me for has he and fear for

and stood in reverence before My name.

און פֿאַר מײַן נאָמען האָט ער געאַנגסט.
geangst er hot nomen main far un
feared he has name my for and

[6] Torat emes was in his mouth,

[ו] די תּורה פֿון אמת איז געווען אין זײַן מויל,
moil zain in geven iz emes fun toyre di
mouth his in been is truth of Torah the

and iniquity was not found on his lips:

און קיין אומרעכט האָט זיך נישט געפֿונען אויף זײַנע ליפּן;
lipn zaine oif gefunen nisht zich hot umrecht kein un
lips his on found not self has injustice any and

he walked with Me in shalom and yashrus,

אין פֿריד און אין רעכטפֿאַרטיקייט איז ער מיט
mit er iz rechtfartikeit in un frid in
with he is righteousness in and peace in

מיר געגאַנגען,
gegangen mir
having gone me

and did turn rabbim *(many)* away from avon *(iniquity)*.

און פִֿיל האָט ער אָפּגעקערט פֿון זינד .
zind fun opgekert er hot fil un
sin from turned away he has many and

[7] For the kohen's lips should preserve da'as,

ז וואָרעם די ליפּן פֿון כֹּהן דאַרפֿן היטן
hitn darfn koyen fun lipn di vorem
keep a watch over need kohen of lips the because

קענשאַפֿט ,
kenshaft
knowledge

and they should seek torah at his mouth:

און די תורה דאַרף מען זוכן פֿון זיין מויל ,
moil zain fun zuchn men darf toyre di un
mouth his from seek one needs Torah the and

for he is the malach Hashem Tzva'os.

ווייל דער שליח פֿון ה צְבָאוֹת איז ער.
er iz Tseva'ot Hashem fun sheliech der vail
he is of hosts Hashem of messenger the because

[8] But ye are departed out of HaDerech;

ח אָבער איר האָט זיך אָפּגעקערט פֿון וועג,
veg fun opgekert zich hot ir ober
way from turned away self have you but

ye have caused rabbim to fall into a michshol *(stumbling block)* at the torah *(teaching)*;

איר האָט גרעמאַכט שטרויכלען פֿיל
fil shtroichlen gemacht hot ir
many stumble made have you

אין דער תורה ,
toyre der in
Torah the in

ye have corrupted the Brit of Levi,

איר האָט פֿאַרדאָרבן דעם ברית פֿון לֵוִי ,
Levi fun bris dem fardorben hot ir
Levi of covenant the corrupted have you

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[9] Therefore have I also made you

ט דערום האָב איך אויך אײַך גרעמאַכט
gemacht aich oich ich hob derum
made you also I have therefore

contemptible and shefalim before kol HaAm

נִבְזֶה און שָׁפָל ביי דעם גאַנצן פֿאָלק ,
folk gantsn dem bai shofl un nivze
people whole the by low and despised

because ye have not been shomrim of darkhei of Me,

וועדליק ווי איר היט נישט מײַנע וועגן ,
vegen maine nisht hit ir vi vedlik
ways my not watch over you how according to

but have shown partiality in torah.

און שאַנעוועט מענטשן אין געזעץ .
gezets in mentshn shanevet un
law in men respect and

[10] Have we not all Av Echad?

י איז נישט איין פֿאָטער ביי אונדז אַלעמען?
alemen undz bai foter ein nisht iz
all us by father one not is

Hath not El Echad created us?

האָט אונדז נישט איין אֵל באַשאַפֿן?
bashafn El ein nisht undz hot
created G-d one not us has

Why do we commit chillul Brit Avoteinu

פֿאַר וואָס זאָלן מיר פֿעלשן אײנער אָן אַנדערן ,
andern on einer felshn mir zoln vos far
another without one be unfaithful we shall what for

by every man breaking faith with his brother?

צו פֿאַרשוועכן דעם ברית פֿון אונדזערע עלטערן?
eltern undzere fun bris dem farshvechn tsu
fathers our of covenant the profane to

[11] Yehudah hath broken faith,

יא געפֿעלשט האָט יהודה ,
Yehudah hot gefelsht
Yehudah has been unfaithful

and a toeva *(abomination)* is committed

און אומווערדיקייט איז געטאָן געוואָרן
gevorn geton iz umverdikeit un
become done is unworthiness and

in Yisroel and in Yerushalayim;

אין ישׂרָאֵל און אין ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim in un Yisroel in
Yerushalayim in and Yisroel in

for Yehudah hath committed chillul against

וואָרעם פֿאַרשוועכט האָט יהודה
Yehudah hot farshvecht vorem
Yehudah has profaned because

the Beis Hamikdash Hashem loves,

די הייליקייט פֿון ה וואָס ער האָט ליב געהאַט,
gehat lib hot er vos Hashem fun heilikeit di
had love has he that Hashem of holiness the

by marrying the bat el nekhar.

און האָט באַמאַנט די טאָכטער פֿון אַ פֿרעמדן ג-ט.
G-t fremdn a fun tochter di bamant hot un
G-d foreigner a of daughter the married has and

[12] May Hashem cut off from the ohalim of Ya'akov the man that doeth this,

יב ה וועט פֿאַרשניידן ביי דעם מאַן
man dem bai farshnaidn vet Hashem
man the by cut off will Hashem

וואָס טוט דאָס,
dos tut vos
this does who

being awake and aware,

אַ רופֿער און ענטפֿערער פֿון די געצעלטן פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun getseltn di fun entferer an un rufer a
Yaakov of tents the from answerer an and caller a

yet who offereth a minchah unto Hashem Tzva'os.

און דעם וואָס ברענגט אַ קָרבָּן צו ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem tsu korben a brengt vos dem un
of hosts Hashem to korban a brings who the one and

[13] And this too have ye done,

יג און צווייטנס טוט איר אָט וואָס:
vos ot ir tut tsveitns un
what this you does secondly and

covering the mizbe'ach of Hashem with tears,

איר באַדעקט דעם מזבח פֿון ה מיט טרערן.
trern mit Hashem fun mizbeyech dem badekt ir
tears with Hashem of altar the cover you

with weeping, and with crying out,

מיט געווײַן און מיט זיפֿצעניש ,
ziftsenish mit un gevein mit
sighing with and weeping with

because that He regardeth not the minchah any more,

ביז ער קען זיך מער נישט קערן צום קָרבָּן ,
korben tsum kern nisht mer zich ken er biz
korban to the turn not more self can he until

nor receiveth it with ratzon *(good will)* at your hand.

און אים אָננעמען מיט באַווילקונג פֿון אײַער האַנט.
hant aier fun bavilikung mit onnemen im un
hand your from favor with accept it and

[14] Yet ye say: Wherefore?

יד און איר זאָגט: פֿאַר וואָס? –
vos far zogt ir un
what for say you and

Because Hashem hath been ed *(witness)*

וויַל ה איז עדות
eides iz Hashem vail
witness is Hashem because

between thee and the wife of thy youth,

צווישן דיר און דער וויַב פֿון דיַין יוגנט ,
yugnt dain fun vaib der un dir tsvishn
youth your of wife the and you(SG) between

against whom thou hast dealt treacherously, breaking faith:
וואָס דו האָסט געפֿעלשט אָן איר,
ir on gefelsht host du vos
her on been unfaithful have you whom

yet is she thy chaveret,
הגם זי איז דײַן חבֿרטע ,
chaverte dain iz zi hagam
companion your is she although

and the wife of thy brit.
און די וויַב פֿון דײַן ברית .
bris dain fun vaib di un
covenant your of wife the and

15 And did not Hashem make echad?
טו און קיין איינער וועט דאָס נישט טאָן
ton nisht dos vet einer kein un
do not this will one any and

And the remnant of the ruach is Hashem's.
וואָס האָט אַן איבערבלײַב פֿון גײַסט.
gaist fun iberblaib an hot vos
spirit of remnant a has who

And why echad?
וואָרעם וואָס פֿאַרלאַנגט יעטוועדער איינער?
einer yetveder farlangt vos vorem
one every demands what because

That He might seek zera Elohim.
אַ זאָמען פֿון אלקים .
Elokim fun zomen a
G-d from seed a

Therefore be shomer of your ruach,
דערום זאָלט איר זײַן אָפּגעהיט אין אײַער גײַסט,
gaist aier in opgehit zain ir zolt derum
spirit your in careful be you shall therefore

and let none deal treacherously against the wife of his youth.
און אָן דער וויַב פֿון זײַן יוגנט זאָל
zol yugnt zain fun vaib der on un
shall youth his of wife the against and

מען נישט פֿעלשן .
felshn nisht men
be unfaithful not one

16 For Hashem Elohei Yisroel saith
טז וואָרעם איך האָב פֿײַנט שיידונג ,
sheidung faint hob ich vorem
divorce hate have I because

that He hateth putting away:
זאָגט ה אלוקי ישׂראל,
Yisroel Elokei Hashem zogt
Yisroel the G-d of Hashem says

for it covereth one's garment with chamas *(violence)*,
און דעם וואָס באַדעקט זײַן קלײד מיט אומרעכט,
umrecht mit kleid zain badekt vos dem un
injustice with garment his covers who the one and

saith the Hashem Tzva'os:
זאָגט ה צבֿאות ;
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

therefore, be shomer of your ruach,
דערום זאָלט איר זײַן אָפּגעהיט אין אײַער גײַסט,
gaist aier in opgehit zain ir zolt derum
spirit your in careful be you shall therefore

that ye deal not treacherously, breaking faith.
אַז איר זאָלט נישט פֿעלשן .
felshn nisht zolt ir az
be unfaithful not shall you that

17 Ye have wearied Hashem with your devarim.
יז איר האָט מיד געמאַכט ה מיט אײַערע רייד ,
reid aiere mit Hashem gemacht mid hot ir
words your with Hashem made weary have you

Yet ye say: Wherein have we wearied Him?
און איר זאָגט: מיט וואָס האָבן מיר מיד געמאַכט?
gemacht mid mir hobn vos mit zogt ir un
made weary we have what with say you and

When ye say: Everyone that doeth rah

מִט אַיִיגר זאָגן : איטלעכער וואָס טוט בייז,
beiz tut vos itlecher zogn aier mit
evil does who every saying your with

is tov in the sight of Hashem,

איז גוט אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in gut iz
Hashem of eyes the in good is

and in them Hashem finds chafetz;

און זיי ווייל ער האָבן;
hobn er vil zei un
have he wants them and

or: Where is Elohei HaMishpat?

אָדער, ווו איז דער אלקים פֿון געראַכטיקייט ?
gerechtikeit fun Elokim der iz vu oder
righteousness of G-d the is where or

3 Hineni, I will send malachi,

ג זע , איך שיק מײַן שליח ,
sheliech main shik ich ze
messenger my send I behold

and he shall prepare the Derech before me:

און ער וועט אָפּראַמען דעם וועג פֿאַר מיר,
mir far veg dem opramen vet er un
me for way the clear will he and

and HaAdon *(the L-rd)* [Moshiach], whom ye seek,

און פּלוצלינג וועט קומען צו זײַן הֵיכל
heichl zain tsu kumen vet plutsling un
temple his to come will suddenly and

shall suddenly come to His Heikhal,

הָאָדוֹן וועמען איר זוכט ;
zucht ir vemen HaAdon
seek you whom HaAdon

even the Malach HaBrit, in whom ye have chafetz *(delight)*:

און דער שליח פֿון ברית וועמען איר באַגערט,
bagert ir vemen bris fun sheliech der un
desires you whom covenant of messenger the and

hinei, He is coming, saith Hashem Tzva'os.

אָט קומט ער, זאָגט ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt er kumt ot
of hosts Hashem says he comes here

[2] But who may abide the Yom Bo'o *(day of His coming)*?

ב און ווער קען אויסהאַלטן דעם טאָג פֿון זײַן קומען ?
kumen zain fun tog dem oishaltn ken ver un
coming his of day the endure can who and

Who shall stand when He appeareth?

און ווער איז דער וואָס קען באַשטיין, ווען ער באַווײַזט זיך ?
zich bavaizt er ven bashtein ken vos der iz ver un
self appears he when stand can who the is who and

For He is like a refiner's eish,

וואָרעם ער איז ווי פֿײַער פֿון דעם שמעלצער,
shmeltser dem fun faier vi iz er vorem
smelter the of fire like is he because

and like fullers' soap:

און ווי לויג פֿון וועשער.
vesher fun loig vi un
washer of lye like and

[3] And He shall sit as a refiner and purifier of kesef;

ג און ער וועט זיצן ווי אַ שמעלצער און אַ
a un shmeltser a vi zitsn vet er un
a and smelter a like sit will he and

ריניקער פֿון זילבער,
zilber fun reiniker
silver of purifier

and He shall purify the Bnei Levi,

און וועט ריניקן די קינדער פֿון לֵוִי ,
Levi fun kinder di reiniken vet un
Levi of children the purify will and

and purge them as zahav and kesef,

און זיי לייטערן ווי גאָלד און ווי זילבער;
zilber vi un gold vi laitern zei un
silver like and gold like refine them and

that they may offer unto Hashem

אוּן זיי וועלן ברענגען צוּ ה
Hashem tsu brengen veln zei un
Hashem to bring will they and

an offering in tzedakah.

קָרְבָּנוֹת אין גערעכטיקייט .
gerechtikeit in korbones
righteousness in offerings

[4] Then shall the offering of Yehudah and Yerushalayim

[ד] אוּן אָנגענעליגט וועט זיין בַּיַי ה
Hashem bai zain vet ongeleigt un
Hashem by be will pleasant and

be pleasing unto Hashem,

דער קָרְבָּן פּוֹן יהוּדה אוּן ירוּשָׁלַיִם ,
Yerushalayim un Yehudah fun korben der
Yerushalayim and Yehudah of korban the

as in the yamei olam *(days of old)*,

ווי אין די טעג פּוֹן אָמאָל,
amol fun teg di in vi
once of days the in like

and as in shanim kadmoniyyot *(former years)*.

אוּן ווי אין פַֿאַרצַייטיקע יאָרן .
yorn fartsaitike in vi un
years ancient in like and

[5] And I will come near to you for mishpat;

[ה] אוּן איך וועל גענענען צוּם משפּט אויף אייך,
aich oif mishpot tsum genenen vel ich un
you upon judgment to the approach will I and

and I will be a swift ed *(witness)*

אוּן איך וועל זיין אַ שנעלער עדות ,
eides shneler a zain vel ich un
witness swift a be will I and

against the mekhashfim *(sorcerers)*, and against the mena'afim *(adulterers)*,

אַקעגן די מכשפּים , אוּן אַקעגן
akegn un mechashfim di akegn
against and sorcerers the against

די נואפים ,
nofim di
adulterers the

and against false swearers,

אוּן אַקעגן די וואָס שווערן פַֿאַלש,
falsh shvern vos di akegn un
false swear who the ones against and

and against those that oppress the hireling in his wages,

אוּן אַקעגן די וואָס רויבן דעם לוינאַרבעטער
loinarbeter dem roibn vos di akegn un
wage worker the rob who the ones against and

פּוֹן זיין לוין ,
loin zain fun
wage his from

the almanah *(widow)*, and the fatherless,

די אַלמנה אוּן דעם יתוֹם ,
yosem dem un almone di
fatherless the and widow the

and that turn aside the ger from his right,

אוּן קריוודען דעם פֿרעמדן ,
fremdn dem krivden un
stranger the wrong and

and fear not Me,

אוּן האָבן נישט קיין מוֹרא פַֿאַר מיר,
mir far moire kein nisht hobn un
me before fear any not have and

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[6] For I am Hashem, I change not;

[ו] אָבער איך ה ענדער זיך נישט,
nisht zich ender Hashem ich ober
not self change Hashem I but

therefore ye Bnei Ya'akov are not consumed.

. וועֶרן פַֿארלענדט ווֶעט נישט יעקבֿ פֿון קינדער איר און
vern farlendt vet nisht Yaakov fun kinder ir un
become consumed not will Yaakov of children you and

[7] Even from the yamei avoteichem

ז פֿון די טעג פֿון אייַערע עלטערן אָן
on eltern aiere fun teg di fun
on fathers your of days the from

ye are gone away from Mine chukkim,

, געזעצן גענעקערט פֿון מיינע זיך איר האָט
gezetsn maine fun opgekert zich ir hot
laws my from turned away self you have

and have not been shomer over them.

; נישט זיי געהיט זיך און
gehit nisht zei un
guarded not them and

Return unto Me, and I will return unto you,

קערט אייַך אום צו מיר, און איך וועל
vel ich un mir tsu um aich kert
will I and me to back yourselves turn

זיך אומקערן צו אייַך,
aich tsu umkeren zich
you to return self

saith Hashem Tzva'os.

. זאָגט ה צבֿאות
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

But ye said: Wherein shall we return?

אָבער איר זאָגט: וועגן וואָס זאָלן מיר זיך אומקערן?
umkeren zich mir zoln vos vegen zogt ir ober
return selves we shall what about say you but

[8] Will a man rob G-d?

ח צי דאַרף אַ מענטש באַרויבן אלקים,
Elokim baroibn mentsh a darf tsi
G-d rob man a needs whether

Yet ye have robbed Me.

? וואָס איר באַרויבט מיך
mich baroibt ir vos
me rob you what

But ye say: Wherein have we robbed Thee?

? דיך מיר באַרויבן וואָס אין זאָגט: איר און
dich mir baroibn vos in zogt ir un
you(SG) we rob what in say you and

In ma'aser *(tithes)* and terumah *(offerings, contributions)*.

. אין דעם מעשׂר און דער אָפּשיידונג
opsheidung der un maiser dem in
offering the and tithe the in

[9] Ye are cursed with a me'erah *(curse)*;

ט איר זייַט מיט אַ קללה פֿאַרשאָלטן,
farsholten klole a mit zait ir
cursed curse a with are you

for ye have robbed Me,

, דעסט וועגן באַרויבט איר מיך פֿון
mich ir baroibt vegen dest fun
me you rob because of nevertheless from

even this whole Goy *(nation)*.

. גאַנצע פֿאָלק דאָס
folk gantse dos
people whole the

[10] Bring ye kol hama'aser *(all the tithes)* into the Beis HaOtzar *(House of the Treasury)*,

י ברענגט דעם גאַנצן מעשׂר אין שאַצהויז,
shatshoiz in maiser gantsn dem brengt
treasury into tithe entire the bring

that there may be teref *(food)* in Mine Beis,

, הויז מיין אין שפּייז זיין זאָל און
hoiz main in shpaiz zain zol un
house my in food be shall and

and prove Me now herewith,

, דערמיט אַקאָרשט מיך פּרוּווט און
dermit akorsht mich pruvet un
with this now me test and

saith Hashem Tzva'os,

זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

if I will not open you the windows of Shomayim,

אויב איך וועל אייך נישט עפענען די פֿענצטער פֿון הימל ,
himel fun fentster di efenen nisht aich vel ich oib
heaven of windows the open not you will I if

and pour you out a brocha,

און וועל אייך נישט אַראָפּגיסן אַ ברכה
broche a aropgisn nisht aich vel un
blessing a pour down not you will and

that there shall not be room enough to receive it.

ביז איבער גענוג .
genug iber biz
enough over until

[11] And I will rebuke the devourer for your sakes,

יא און איך וועל אָנשרייַען פֿון אייַערטוועגן אויף
oif aiertvegn fun onshraien vel ich un
upon your account for rebuke will I and

דעם פֿאַרצערער,
fartserer dem
devourer the

and he shall not destroy the p'ri ha'adamah;

און ער וועט נישט פֿאַרווּיסטן די פֿרוכט פֿון דער ערד ,
erd der fun frucht di farvistn nisht aich vet er un
earth the of fruit the destroy not you will he and

neither shall your gefen cast her fruit before the time in the sadeh,

און אייער ווייַנשטאָק וועט נישט פֿאַרוואַרפֿן אין פֿעלד,
feld in farvorfen nisht vet vainshtok aier un
field in cast off not will vine your and

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[12] And kol HaGoyim shall call you blessed;

יב און אַלע פֿעלקער וועלן אייַך שאַצן גליקלעך,
gliklech shatsn aich veln felker ale un
happy deem you will nations all and

for ye shall be an Eretz Chefetz,

וואָרעם איר וועט זיין אַ געווינטשט לאַנד,
land gevintsht a zain vet ir vorem
land blessed a be will you because

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[13] Your devarim have been harsh against Me,

יג פֿאַרשייַט זיַינען אייַערע רייד קעגן מיר,
mir kegen reid aiere zainen farshait
me against words your are harsh

saith Hashem. Yet ye say:

זאָגט ה . און איר זאָגט:
zogt ir un Hashem zogt
say you and Hashem says

What have we spoken so much against Thee?

וואָס האָבן מיר גערעדט אַקעגן דיר ?
dir akegn geredt mir hobn vos
you(SG) against spoken we have what

[14] Ye have said: Avod Elohim is vain;

יד איר האָט געזאָגט: אומזיסט איז דינען אלקים ,
Elokim dinen iz umzist gezogt hot ir
G-d serving is for nothing said have you

and what profit is it that we have been shomer over His mishmeret,

און וואָס קומט אַרויס אַז מיר האָבן געהיט זיַין היטונג,
hitung zain gehit hobn mir az arois kumt vos un
charge his kept have we that out comes what and

and that we have walked as mourners

און אַז מיר זיַינען אומגעגאַנגען פֿינצטער
fintster umgegangen zainen mir az un
dark gone are we that and

before Hashem Tzva'os?

פֿון וועגן ה צבָאוֹת ?
Tseva'ot Hashem vegen fun
of hosts Hashem account of on

15 And now we call the zedim *(proud)* happy;

טו איז, אַצונד שאַצן מיר גליקלעך די מוטווילעקע;
mutvilike di gliklech mir shatsn atsund iz
arrogant the happy we deem now is

yea, they that work rishah *(wickedness)* are set up;

יאָ, אויפֿגעריכט געוואָרן זיַינען די וואָס
vos di zainen gevorn oifgericht yo
who the ones are become built up yes

טוען שלעכטס,
shlechts tuen
evil do

yea, they that tempt Elohim even go free.

יאָ, זיי האָבן געפּרוּווט אלקים, און זיַינען
zainen un Elokim gepruvet hobn zei yo
are and G-d tested have they yes

אַנטרונען געוואָרן.
gevorn antrunen
become escaped

16 Then they that feared Hashem

טז דענס מאָל האָבן די פֿאָרכטיקע פֿון ה
Hashem fun forchtike di hobn mol dens
Hashem of fearful the have time then

spoke often one to another;

געדעדט איינער צום אַנדערן,
andern tsum einer geredt
other to the one spoken

and Hashem paid heed, and heard it,

און ג-ט האָט פֿאַרנומען און צוגעהערט,
tsugehert un farnumen hot G-t un
listened and heeded has G-d and

and a Sefer Zikaron *(book of remembrance)* was written before Him

און אַ בוך פֿון דערמאָנונג איז אָנגעשריבן
ongeshriben iz dermonung fun buch a un
written is remembrance of book a and

געוואָרן בַּיי אים,
im bai gevorn
him by become

for them that feared Hashem,

פֿאַר די וואָס פֿאָרכטן ה ,
Hashem forchtn vos di far
Hashem be in dread who the ones for

and that meditated upon Shmo *(His Name)*.

און טראַכטן אָן זיַין נאָמען.
nomen zain on trachtn un
name his on think on and

17 And they shall be Mine,

יז און זיי וועלן מיר זיַין אַ טייַער אייגנס ,
eigens taier a zain mir veln zei un
possession precious a be me will they and

saith Hashem Tzva'os,

זאָגט ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

in that Yom when I make up My segullah *(special treasure, possession)*;

אין דעם טאָג וואָס איך באַשער;
basher ich vos tog dem in
ordain I that day the in

and I will spare them,

און איך וועל זיך דערבאַרעמען אויף זיי ,
zei oif derbaremen zich vel ich un
them on have mercy self will I and

as a man spareth his own ben haoved oto *(son that serveth him)*.

ווי אַ מאַן דערבאַרעמט זיך אויף זיַין זון וואָס דינט אים.
im dint vos zun zain oif zich derbaremt man a vi
him serves who son his on self has mercy man a as

18 Then shall ye return,

יח און איר וועט ווידער איינזען
ainzen vider vet ir un
see again will you and

and discern between the tzaddik and the rasha,

צווישן דעם צדיק און דעם רשע ,
roshe dem un tsadik dem tsvishn
wicked the and righteous the between

between oved Elohim *(him that serveth G-d)*

צווישן דעם וואָס דינט אלקים ,
Elokim dint vos dem tsvishn
G-d serves who the one between

and him that serveth Him not.

און דער וואָס דינט אים נישט.
nisht im dint vos der un
not him serves who the one and

19 4:1 For, hinei, HaYom bah *(the day cometh)*,

ד.א וואָרעם זע , דער טאָג קומט ,
kumt tog der ze vorem
comes day the behold because

that shall burn as an oven;

ער ברענט ווי אַן אויוון,
oivn an vi brent er
oven an like burns it

and kol zedim *(all the proud)*, yea, and all that do wickedly,

און אַלע מוטווילקע און אַלע וואָס טוען שלעכטס
shlechts tuen vos ale un mutvilike ale un
evil do who all and arrogant all and

shall be stubble;

וועלן זיין שטרוי,
shtroi zain veln
straw be will

and HaYom that cometh shall burn them up,

און אָנצינדן וועט זיי דער טאָג וואָס קומט ,
kumt vos tog der zei vet ontsindn un
comes that day the them will burn and

saith Hashem Tzva'os,

זאָגט ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

that it shall leave them

אַז ער וועט זיי נישט איבערלאָזן
iberlozen nisht zei vet er az
leave not them will he that

neither shoresh *(root)* nor anaf *(branch)*.

אַ וואָרצל אָדער אַ צווייג .
tsvaig a oder vortsel a
branch a or root a

20 4:2 But unto you that fear My name

ד.ב אָבער אייך, וואָס האָט מורא פַאר מיין נאָמען ,
nomen main far moire hot vos aich ober
name my before fear have who you but

shall the Shemesh Tzedakah *(sun of righteousness)* arise

וועט אויפגיין די זון פון גערעכטיקייט
gerechtikeit fun zun di oifgein vet
righteousness of sun the rise will

with healing in his wings;

מיט היילונג אין אירע פליגלען;
fliglen ire in heilung mit
wings its in healing with

and ye shall go forth,

און איר וועט אַרויסגיין
aroisgein vet ir un
go out will you and

and grow up as calves of the stall.

און וועט שפרינגען ווי קעלבער פון שטאַל.
shtal fun kelber vi shpringen vet un
stall from calves like leap will and

21 4:3 And ye shall trample down the resha'im;

ד.ג און איר וועט צודריקן די רשעים ,
reshoim di tsudrikn vet ir un
wicked the trample will you and

for they shall be ashes under the soles of your feet

וואָרעם זיי וועלן זיין אש אונטער אייערע פֿוסטריט
fustrit aiere unter ash zain veln zei vorem
foot sole your under ashes be will they because

in HaYom that I shall do this,

אין דעם טאָג וואָס איך באַשער,
basher ich vos tog dem in
ordain I that day the in

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

22 4:4 Remember ye the Torat Moshe Avdi,

ד.ד געדענקט די תּורה פֿון מײַן קנעכט משהן ,
Mosheen knecht main fun toyre di gedenkt
Moshe servant my of Torah the remember

which I commanded unto him in Chorev for kol Yisroel,

וואָס איך האָב אים באַפֿוילן אין חוֹרֵב
Chorev in bafoiln im hob ich vos
Chorev in commanded him have I that

פֿאַר גאַנץ יִשׂרָאֵל,
Yisroel gants far
Yisroel all for

with the chukkim *(statutes)* and mishpatim *(judgments)*.

חוקים און געזעצן .
gezetsn un chukkim
laws and statutes

23 4:5 Hinei,

ד.ה זעט, איך שיק צו אייך אֵליָהוּ הנבֿיא ,
hanovi Eliyahu aich tsu shik ich zet
the prophet Eliyahu you to send I see

I will send you Eliyahu HaNavi

איידער עס קומט דער טאָג פֿון ה ,
Hashem fun tog der kumt es eider
Hashem of day the come it before

before the coming of the great and dreadful Yom Hashem;

דער גרויסער און דער מוֹראדיקער.
mordiker der un groiser der
fearful the and great the

24 4:6 And he shall turn the lev-avot to the banim,

ד.ו און ער וועט אומקערן דאָס האַרץ פֿון די
di fun harts dos umkeren vet er un
the of heart the return will he and

אָבֿות צו די קינדער ,
kinder di tsu avot
children the to fathers

and the lev-banim to their avot,

און דאָס האַרץ פֿון די קינדער צו זייערע אָבֿות ,
avot zeyere tsu kinder di fun harts dos un
fathers their to children the of heart the and

lest I come and strike the earth with cherem.

כדי איך זאָל נישט קומען ,
kumen nisht zol ich kedei
come not shall I so that

און שלאָגן די ערד מיט אַ חרם .
cheirem a mit erd di shlogn un
cherem a with earth the strike and